EFEAKADEMİ

2020 Yılı ve Öncesi YAYIN KAYNAKÇASI

Efe Akademi Yayınları olarak yayınladığımız kitapların listesi ve kaynakçaları bu dosyada mevcuttur.

Akademik Çalışmalarınızda Başarılar Dileriz.

Efe Akademik Yayıncılık

Cağaloğlu Yokuşu Cemal Nadir Sokak

Büyük Milas Han No: 24/132 Fatih - İSTANBUL

0212 520 52 00

info@efeakademi.com – www.efeakademi.com

KİŞİLİK: TANIMI, KİŞİLİK BOZUKLUKLARI VE YAPILAN ÇALIŞMALAR

DOÇ. DR. ZİHNİYE OKRAY BİLSEN

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Kişilik: Tanımı, Kişilik Bozuklukları ve Yapılan Çalışmalar

Yazarlar: Zihniye Okray Bilsen (Lefke Avrupa Üniversitesi)

ISBN: 978-625-7119-03-0

1. Baskı: Haziran 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir.
EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI

OKRAY BİLSEN, Zihniye
Kişilik: Tanımı, Kişilik Bozuklukları ve Yapılan Çalışmalar
1. Basım, VIII+ 260 s., 135 x 195 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar Kelimeler:
1. Kişilik, 2. Kişilik Sınıflamaları, 3. Kişilik Bozuklukları, 4. DSM, 5. Kişilikle Yapılan Çalışmalar

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)

Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER VII
GİRİŞ 1
KİŞİLİK 1

BÖLÜM I
SOSYOLOJİ VE FELSEFEDE KİŞİLİK VE SINIFLAMALARI 5
İbn-i Sina Kişilik Sınıflaması 8
TIP VE PSİKOLOJİDE KİŞİLİK SINIFLAMALARI 11
Hipokrat'ın Kişilik Sınıflaması 11
Kretschmer'in Kişilik Sınıflaması 13
Sheldon'un Kişilik Sınıflaması 15
GÜNCEL PSİKOLOJİDE KİŞİLİK SINIFLAMALARI 17
PSİKANALİTİK KURAMLARDA KİŞİLİK SINIFLAMALARI 17
ARAŞTIRMA ODAKLI KURAMLARDA KİŞİLİK SINIFLAMALARI 35
SON SÖZ 45
KAYNAKÇA 47

BÖLÜM II
KİŞİLİK BOZUKLUKLARI 57
DSM-I Kişilik Bozuklukları 58
DSM-II Kişilik Bozuklukları 62
DSM-III'de Kişilik Bozuklukları 64
DSM-III-R'de Kişilik Bozuklukları 76
DSM-IV ve DSM-IV-R Kişilik Bozuklukları 90

DSM-5 Kişilik Bozuklukları 101
SON SÖZ 112
KAYNAKÇA 113

BÖLÜM III
TÜRKİYE'DE KİŞİLİK BOZUKLUKLARI ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALAR 117
YÜKSEK LİSANS ÇALIŞMALARI 121
DOKTORA ÇALIŞMALARI 159
TIPTA UZMANLIK ÇALIŞMALARI 172
SON SÖZ 235
KAYNAKÇA 241

BÖLÜM 1

SOSYOLOJİ VE FELSEFEDE KİŞİLİK VE SINIFLAMALARI

Psikoloji biliminin tarihi 1879'da Wilhiem Wundt'un ilk deneysel psikoloji laboratuarını açması ile başladığı birçok kaynakta dile getirilmektedir. Fakat psikoloji tarihi ve kişilik tanımlamalarının bu tarihten çok önceki tarihlere denk geldiği de yadsınamaz bir gerçekliktir. Psikoloji ve kişilik kavramları ilk olarak felsefe biliminin içerisinde tanımlanmaktadır. Bu bilginin yanı sıra kişilik salt psikolojiye ait bir kavram olmanın da ötesine geçerek sosyoloji ve felsefe bilimlerinin de uğraşları arasındadır. Bu kısımda genel olarak sosyoloji ve felsefede yapılan kişilik tanımları ve ünlü İslam bilgini İbn-i Sina'nın kişilik sınıflamasına yer verilecektir.

Sosyolojide kişilik; '*kimlik'* olarak adlandırılmaktadır. Sosyolojideki tanımlamaya göre kimlik bireye ait ayırt edici sosyal etiket olarak toplumsal grup üyeleri tarafından paylaşılmamaktadır. Kimlik toplumsal normlara sıkı sıkıya bağlı bir kavram olarak karşımıza çıkarken birey tarafından dışa yani sosyal çevreye yansıtılan bir durum olarak görülmektedir. Sosyoloji kişilik/kimlik kavramını birey tarafından planlanmış bir

KAYNAKÇA

Allport, G.W.(1927). Concepts of Trait and Personality, Psychological Bulletin, 24:284-293.

Allport, G.W. ve Odbert, H.S.(1936). Trait-Names. A Psycho-lexical Study, Psychological review Company, Princeton.

Aslan, S.(2008). Kişilik, Huy ve Psikopatoloji, RCHP, Psikiyatride Derlemeler, Olgular ve Varsayımlar Dergisi, 2(1-2):7-18.

Boyle, G.J., Stankov, L., Martin, N.G., Petrides, K.V., Eysenck, M.W. ve Ortet, G.(2016). Hans J. Eysenck and Raymond Cattell on inteligence and personality, Personality and Individual Differences, 103: 40-47.

Brändström, S. (2009). Personality and its complexity. An Investigation of the Swedish version of the temperament and Character Inventory, Linköping University Medical Dissertations.

Burger, J.M. (2006). Kişilik; Psikoloji Biliminin İnsan Doğasına Dair Söyledikleri, Kanüs Yayınları, İstanbul.

Cattell, H.E.P. ve Mead, A.D.(2008). The Sixteen Personality Factor Questionnaire (16PF),: 135-159. The Sage

Handbook of Personality Theory and Assestment, Vol 2. Edited by: Boyle,G.J. Matthews, G. and Saklofske, D.H. Sage Publications.

Cattell, R.B., Young, H.B. ve Hundleby, J.D. (1964). Blood Groups and Personality Traits, American Journal of Human Genetics, 16(4): 397-402.

Digman, J.M.(1990). Personality Structure: Emergence of the Five-Factor Model, Annual Reviews in Psychology, 41: 417-440.

Eysenck, H.J.(1944). Types of Personality: A factorial Study of Seven Hundred Neurotics, The British Journal of Psychiatry, 90: 851-861.

Eysenck, H.J. (1949). Assessment of Personality, British Medical Bulletin, 6(1-2): 16-20.

Eysenck, H.J. (1952). Personality, Annual Reviews in Psychology, 3:151-174.

Eysenck, H.J.(1991). Dimensions of Personality:16,5 or 3?-Criteria for a Taxonomic Paradigm, Personality and Individual Differences, 12(8): 773-790.

Farber, M.L. (1938). A Critique and an Investigation of Kretschmer's Theory, The Journal of Abnormal and Social Psychology, 33(3), 398–404.

Geyer, P. (2013). Fundamentals of Personality Type 1. What is Personality Type?. 10.13140/2.1.2661.0561.

Gökalp, N. (2014). Felsefede Kişi ve Kişicilik, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.

Gökalp, N. (2014). Kişi Olmanın Değeri ve Değerlerin Kişi Olmadaki Yeri, Değerler Eğitimi Dergisi, 12(27): 123-134.

Gutas, D.(2004). İbn Sina'nın Mirası, Derleme-Tecrüme: M.C. Kaya, Klasik yayınları, İstanbul.

Hazar, Ç.M.(2006). Kişilik ve İletişim Tipleri, Selçuk İletişim, 4(2):125-140.

Hopaç, M.(2014). İnbi Sina Tıp Felsefesi, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 7(32): 382-389.

Hökelekli, H.(2006). İslam Geleneğinde Psikoloji Kültürü, İslami Araştırmalar Dergisi, 19(3): 409-421.

İbn Sina (2009). Doğunun Sönmeyen Yıldızı, Editör: H.G. Topdemir, Say Yayınları, İstanbul.

İbn Sina (2013). En Necat, Felsefenin Temel Konuları, Çevirmen: Şenel, K., Kabalcı Yayınları, İstanbul.

Janssen, B ve Whiting, H.T.A.(1984). Sheldon's Physical-Psychical Typology Revisited, Journal of Research in Personality, 18: 432-441.

Jo, Han-Gue ve Jo, Gi-Ho (2013). The origin of personality Types Developed Under Selective Pressures. Introducing Climatic-Adaptation Theory, Hypothesis, 11(1): 1-5.

Jones, H.L., Sasek, J. ve Wakefield, J.A. (1976). Maslow's Need Hierarchy and Cattell's 16PF, Journal of Clinical Psychology, 32(1):74- 76.

Kalachanis, K. ve Michailidis, I.E. (2015). The Hippocratic View on Humors and Human Temperament, European Journal of Social behaviour, 2(2): 1-5.

Kavirayani, K.(2018). Historical Perspectives on Personality-The Pastand Current Concept: The Search is Not Yet Over, Archives of Medicine and Health Sciences, 6: 180-186.

Knight, M.(1957). Pysique and Personality, The Monthly Record, 62(12): 5-12.

Macit, M.(2004). Aristoteles ve İbn Sina'da Nefs-Beden İlişkisi Problemi ve Modern Zihin Felsefesindeki Bazı

Yansımaları, M.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi, 26(1): 59-83.

McCrea, R.R. ve Costa, P.T.(1986). Clinical Assessment can benefit from recent advances in personality psychology, American Psychologist, 1001-1003.

McCrea, R.R. ve Costa, P.T.(1987). Validation of the Five-Factor Model of Personality Across Intruments and Observers, Journal of Personality and Social Psychologu, 52(1): 81-90.

McCrea, R.R. ve Costa, P.T.(1990). Personality: Another'Hidden factor' in Stress research, Psychological Inquiry, 1(1): 22-24.

McCrea, R.R. ve Costa, P.T.(1991). The NEO Personality Inventory: Using the Five-Factor Model in Counseling, Journal of Counseling and Development, 69: 367- 372.

McCrea, R.R. ve Costa, P.T.(1993). Ego Development and trait Models of Personality, Psychological Inquiry,4(1): 20-23.

Kenneth, I.O. ve Matthew, B.M. (2013). Investigation of William H. Sheldon's Constitutional Theory of Personality: A Case Study of the University of the Gambia, Mediterranean Journal of Social Sciences, 4(7): 85-92.

Korkman, H.(2014). İlkçağ'dan Başlayarak Bilimsel Düşüncenin Gelişim Seyri İçerisinde Psikoloji'nin Yeri, Asya Öğretim Dergisi, 3(1): 1-20.

Korkman, H.(2017). Ortaçağ İslam Felsefesi'nde Psikoloji ile İlgili Görüşler, Asya Öğretim Dergisi, 5(1): 12-27. , 126(5):695-696.

Lester, D.(1986). A Cross-Cultural test of Sheldon's Theory of Personality, <the Journal of Social psychology

Lester, D., Kaminsky, S. ve McGovern, M.(1993). Sheldon's Theory of Personality in Young Children, Perceptual and Motor Skills, 77:1330.

Patel, N. ve Kacker, P.(2013). Sheldon's Personality Theory in Modern ERA, PARIPEX, Indian Journal of research, 2(1): 139-140.

Primi, R., Ferreira-Rodrigues, C.F. ve Calvalho, L.F.(2014). Cattell's Personality factor Questionnaire(CPFQ): Development and Preliminary Study, Paideia, 24(57): 29-37.

Revelle, W.(2009). Personality structure and Mesurement: The contributions of Raymond Cattell, British Journal of Psychology, 100: 253-257.

Uğurlu, C.(1997). Hipokrat, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası, 50(2):67-78.

Yazgan İnanç, B. ve Yerlikaya, E.E. (2014). Kişilik Kuramları, Pegem Akademi, Ankara.

Van der Eijk, P.J.(2005). Hippocrates in Contex, Brill Publishing, Netherlands.

White, J.K., Hendrick, S.S. ve Hendrick, C.(2004). Big Five Personality variables and relationship contructs, Personality and Individual Differenes, 37:1519-1530.

Zuroff, D.C.(1986). Was Gordon Allport a Trait Theorist?, Journal of Personality and Social Psychology, 51(5): 993-1000.

KİŞİLİK BOZUKLUKLARI

Kişilik tanımı kişinin çevreyi ve kendisini algılaması, düşünmesi ve ilişki kurması sırasında geniş bir sosyal ve kişisel bağlamda sergilediği sürekli olan bir örüntü olarak tanımlanmaktadır. Kişilik bozukluğu ise kişilik tanımından yola çıkarak tanı sınıflandırma sistemlerinde bireyin toplumsal uyumunda, düzenli iş tutabilmesinde, ilişkilerinde süreklilik sağlayabilmesinde önemli bozuklukların görece değişmeden uzun süre bulunduğu durumlar olarak tanımlanmaktadır (Öyekçin, 2012).

Kişilik bozukluğu toplumsal, duygusal ya da bilişsel etkileşimin karıştığı bir işlev bozukluğu olarak ortaya çıkabilir ve kişilikte işlevsellikteki bu bozulma, süreğen bir durumda yaşanabileceği gibi, zorlanmalar sonucu da ortaya çıkabilir (Tunçelli, 2008). Buna bağlı olarak kişilik bozukluğu olan bireylerin toplumsal uyumlarında, iş yaşantılarında ve sosyal ilişkilerinde süreklilik sağlayabilmelerinde önemli ölçüde bozulmalar söz konusudur (DSM-IV-R, 2000).

DSM tanı sisteminin ilk yayınlanmasından itibaren kişilik bozukluğu kategorilerinde bazı değişimler olmuştur. İlk DSM'den bugüne kadar olan değişimler aşağıda özetlenmeye çalışılmıştır.

KAYNAKÇA

American Psychiatric Association. (1952). Diagnostic and statistical manual of mental disorders. Washington, DC.

American Psychiatric Association.(1968).Diagnostic and statistical manual of mental disorders (2nd ed.). Washington, DC.

American Psychiatric Association. (1980).Diagnostic and statistical manual of mental disorders (3rd ed.). Washington, DC .

American Psychiatric Association. (1987). Diagnostic and statistical manual of mental disorders (3rd ed., rev.). Washington, DC.

American Psychiatric Association. (1994). Diagnostic and statistical manual of mental disorders (4th ed.). Washington, DC.

American Psychiatric Association. (2013). Diagnostic and statistical manual of mental disorders (5th ed.). Washington, DC.

American Psychiatric Association. (2020). DSM History, https://www.psychiatry.org/psychiatrists/practice/dsm/history-of-the-dsm, 03/03/2020.

Amerikan Psikiyatri Birliği, DSM-IV-TR (2000), Hekimler Yayın Birliği, Ankara.

Atbaşoğlu, C.E. ve Gülöksüz, S.(2013). Bilim, Psikiyatri, DSM'ler, Türk Psikiyatri Dergisi, 24(3): 202-212.

Blashfield, R.K., Keeley, J.W., Flanagan E.H. ve Miles, S.R.(2014). The Cycle of Classification: DSM-I Through DSM-5. Annual Reviewsin Clinical Psychology, 10: 25-51.

Coolidge, F.L. ve Segal, D.L.(1998). Evolution of Personality Disorder Diagnosis in the Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, Clinical Psychology Review,18(5): 585–599.

Cooper, R. Ve Blashfield, R.K. (2016). Re-evaluating DSM-I, Psychological Medicine, 44: 449-456.

DSM-IV-R (2000). Ruhsal Bozuklukların Tanımsal ve Sayısal El Kitabı, Çev: Ertuğrul Köroğlu, Hekimler Birliği Yayınları, Ankara.

Kawa, S. Ve Giordano, J. (2012). A brief historicity of iagnotic and Statisical Manual of Mental Disorders: Issues and implications for the future of psychiatric canon and practice, Philosophy, Ethics and Humanities in Medicine, 7(2): 1-9.

McCrae, R. R., JianYang ,Costa., P.T.,Xiaoyang Dai ,Shuqiao Yao, Taisheng Cai, Beiling Gao(2001).Personality Profiles and the Prediction of Categorical Personality Disorders, Journal of Personality, Vol. 69 Issue 2, p155-174.

Öyekçin, D.G., Yıldız, D. (2012).Kişilik Bozukluklarında İlaç Tedavisi, Journal of Mood Disorders;2(1):34-46.

Sellborn, M.(2013). Personality disorders in the DSM-5 and beyond, The Gavel, 1(2), https://www.apadivisions.org/division-18/publications/newsletters/gavel/2013/07/personality-disorders : 25-05-2020.

Shorter, E.(2013). The History of DSM :3-19. TJ. Paris and J. Phillips (eds.), Making the DSM-5: Concepts and Controversies, Springer Science and Business Media, New York.

Skodol, A.E., Bender, D.S., Morey, L.C., Alarcon, R.D., Siever, L.J., Clark, L.A., Krueger, L.F., Verheul, R., Bell, C.C., Oldham, J.M. (2011a). Proposed changes in personality and personality disorder assessement and diagnosis for DSM-5 Part I: Description and rationale. Personality Disorders: Theory, Research, and Treatment, 2 (1), 4 – 22.

Suris, A., Holliday, R. Ve North, C.S.(2016). The Evaluation of the Classification of Psychiatric Disorders, Behavioral Sciences, 6(5): 1-10.

Şar, V.(2010). DSM-5 Taslak Tanı Ölçütlerine Genel bir Bakış: "Batı Cephesinde Yeni bir Şey Yok" mu?. Klinik Psikiyatri Dergisi, 13,196-208.

Tunçelli, B. (2008). Sınır Kişilik Bozukluğu Tanısı Almış ve Almamış Kadınların Benlik Saygısı, Öfke, Kendini Ayarlama ve Kaygı Değişkenleri Bakımından Karşılaştırılması. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=ZeTyprYuef2HkaF3xt4wYl6Jom2kJrau1x0XmcgKbblxDD4yaaN6A9tffM-PdiaS, 16/04/2019.

Zimmerman, M.(2012). Is the re-adequate empirical justification for radically revising the personality disorders section for DSM-5?. Personality Disorders: Theory, Research, and Treatment, 3 (4), 444-457.

BÖLÜM III

TÜRKİYE'DE KİŞİLİK BOZUKLUKLARI ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALAR

Binbay (2013) ve arkadaşları tarafından yapılan epidemiyolojik bir araştırmada 2000'li yıllarda kişilik bozukluklarıyla ilgili toplum desenli bir araştırmanın olmadığı, genellikle klinik örneklem gruplarında oranların bildirildiği tespit edilmiştir. Yapılan araştırmalar genellikle üniversite öğrencileri, yatılı hasta grupları üzerinde yapılmış olup, genellikle olgu-kontrol desenine sahip oldukları raporlanmıştır.

Kişilik bozuklukları tanı grubuyla ilgili yapılmış herhangi bir derleme çalışmamasının olmaması dikkat çekicidir. Bu nedenle bu alanda üniversite enstitülerinde yapılmış olan lisansüstü tezlerde bu alanda yapılan çalışmaların neler olduğu değerlendirilmeye alınmıştır.

Bu bölümün amacı, kişilik bozuklukları tanı grubunda 1990-2018 yılları arasında hazırlanan lisansüstü tezleri; türüne, yapıldığı yıllara, konularına, kullanılan ölçme araçları ve örneklem gruplarına göre sınıflandırarak değerlendirmektir.

KAYNAKÇA

Akpınar, F.(2010). Borderline Kişilik Bozukluğu Olan Bireylerin Öfke Tarzları ve Saldırganlık Davranışı Üzerine Bir İnceleme. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Maltepe Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=NtBAevXNhYaNqJFoAcdBdhZkVrAPdRJqkkZ7l0mRUW5rKCn8gNPRvFoSdrQpIm7W, 16/04/2019

Anlı, İ. (2005). Narsisistik Kişilik Bozukluğu ve Sınır Kişilik Bozukluğu Tanısı Alanların Narsisistik Gelişim Hattındaki Konumlandırılmalarının Kendilik Psikolojisi Kuramına Göre Karşılaştırılmaları. (Yayımlanmamış doktora tezi). İstanbul Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=ERzfJLahXz4lHWyByonS6fR1ExD8ftlAO8Rm0UMH3H5KSQPR4E38G7yw2dWyonMH, 16/04/2019

Arıca, S. Ve Gençer, M.Z. (2018). Kişilik Bozuklukları, Türkiye Klinikleri, 9(3):213-219.

Aydemir, Ö.,Demet, M.M., Danacı, A.E., Deveci, A., Taşkın, E.O., Mızrak, S., Şimşek, E. Ve İçelli, İ. (2006), Borderline Kişilik Envanterinin Türkçe' ye uyarlanması,

Güvenirlik ve Geçerliliği, Türkiye'de Psikiyatri, 8(1):6-10.

Balıkcı, A.(2010). Antisosyal Kişilik Bozukluğunda Kendine Zarar Verme Davranışı, Dissosiyatif Yaşantılar ve Başa Çıkma Tutumları. (Yayımlanmamış Tıpta Uzmanlık Tezi). T.C. Genelkurmay Başkanlığı, Gülhane Askeri Tıp Akademisi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Servisi, İstanbul.

https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=veR1mHu9yoWjwcVUjCEoPHLE6vz4AJUe1K5UBlZjVQMSj9-g8FQwE9BGaUuKjFdo , 09/05/2019.

Baltacıoğlu, M.(2015).Sınır Kişilik Bozukluğu Ek Tanısı olan ve Olmayan Ötimik Dönemdeki İki Uçlu Duygudurum Bozukluğu Hastalarında Bilişsel Fonksiyonların Karşılaştırılması. (Yayımlanmamış Tıpta Uzmanlık Tezi). T.C. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Eskişehir.

https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=48XPj7KKQhKUgntkUiKO3J06kbbrjQWRng44IlQinK8VPp6fpXDMQfLLVkEl9Z6X , 12/04/2019.

Barlak, M.S. (2012). Antisosyal Kişilik Bozukluğu Olan Bireylerde Psikopati Düzeyinin Disfonksiyonel Şemalar

ve Zihin Kuramı Yetenekleriyle İlişkisinin Belirlenmesi. (Yayımlanmamış Tıpta Uzmanlık Tezi). T.C. Genelkurmay Başkanlığı, Gülhane Askeri Tıp Akademisi, Haydarpaşa Eğitim Hastanesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Servisi, İstanbul.

https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=rcbWnuqW6HxCZ_98ARapgqYuheTLJorl2teDxxIQD0H297iOVfaQ_Oiewe-UuNlA , 05/05/2019.

Baykız, A.F. (2003). Antisosyal Ve Borderline Kişilik Bozukluğu Olan Bireylerde Saldırganlık Davranışının Psikiyatrik Testlerle Değerlendirilmesi ve Biyolojik Değişkenlerle Olan İlişkisinin Araştırılması: Kontrollü Bir Çalışma. (Yayımlanmamış Tıpta Uzmanlık Tezi). T.C. Genelkurmay Başkanlığı, Gülhane Askeri Tıp Akademisi, Haydarpaşa Eğitim Hastanesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Servisi, İstanbul.

https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=p911s0iMPy2wtZbYYckXOQZjPueMkFPVkIgKe_Jyuk879qyVP8GWN_iFWCF6wTwh , 10/05/2019.

Binbay, T. ve Arkadaşları (2014). Türkiye'de Psikiyatrik Epidemiyoloji: Yakın Zamanlı Araştırmalarda Temel Bulgular ve Gelecek İçin Öneriler, Türk Psikiyatri Dergisi,25(4): 264-81.

Cierpialkowska, L.,Groth, J. Ve Kleke, P. (2018). Level of personality integration in psychopathy, Psychiatria Polska, 52(1): 55-67.

Coşğun, S.(2018). Çocukluk çağında Ruhsal Travmaya Maruz Kalan Ergenlerde kişilik Bozukluğu Gelişimini Yordayan Faktörlerin İncelenmesi. (Yayımlanmamış Tıpta Uzmanlık Tezi). T.C. İstanbul Üniversitesi, İstanbul Tıp Fakültesi, Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, İstanbul.

https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=as2oTjW5jfr9IKSvmCdJYiyaSAMihjWBGxqXEigwoOCJFP1I9dp2cgOLmgmW-5Ct , 15/05/2019.

Çakır, Z.(2007). Antisosyal Kişilik Bozukluğunda Erken Dönem Uyumsuz Şemalar, Algılanan Ebeveynlik Stilleri Ve Şema Sürdürücü Başa Çıkma Davranışları Arasındaki İlişkiler: Şema Terapi Modeli Çerçevesinde Bir İnceleme. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Klinik Psikoloji Bilim Dalı, Ankara.

https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=-Z0vbSUgrhM9fXoGkRe6QwSlN0kyR7TSupt7JRHnTxnVQit_E8mncOh1MQe6HxDA, 13/05/2019.

Çıkrıkçılı, U.(2018). Antisosyal KişilikBozukluğu Tanısı Almış Cinayet Hükümlülerinde Karar Verme, Duygu Tanıma Davranışlarının Psikopati Açısından İncelenmesi ve Sağlıklı ontroller ile Karşılaştırılması. (Yayımlanmamış Tıpta Uzmanlık Tezi). T.C. İstanbul Üniversitesi, İstanbul Tıp Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, İstanbul.

https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=fS4sqEZr79C_n60Rk6MjFW_NWE4M796gqfaafS5d9rIRCbYN4OjWgmBOfD18aRr6 , 14/04/2019.

Direk, N.(2008). Miyofasial Ağrı Sendromu hastalarınd Kişilik Bozukluğu, Öfke ve Aleksitimi. (Yayınlanmamış Tıpta Uzmanlık Tezi). T.C. İstanbul Üniversitesi, İstanbul Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, İstanbul. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=-Z0vbSUgrhM9fXoGkRe6Q2aRcOrO6PDHQJQoicqmKx__Gtz2jhrKiD-usPy0jyq0 , 16/04/2019.

DSM-IV-R (2000). Ruhsal Bozuklukların Tanımsal ve Sayısal El Kitabı, Çev: Ertuğrul Köroğlu, Hekimler Birliği Yayınları, Ankara.

Doğaner, B.(2014). Romantik İlişkileri Olan Üniversite Öğrencilerinin Narsistik Kişilik Eğilimi Düzeylerine Göre; İlişki Bağlanımı, İlişki Doyumu Ve Benlik

Saygılarının İncelenmesi: İstanbul İli Örneği. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul.

https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=48XPj7KKQhKUgntkUiKO3DwvrnydGYZTH0qj9F837DVoRL7hb7tLIgCLRGjulY7j , 13/05/2019.

Dönmez, O.S. (2004). Klinik Başvurusu Olan Ergenlerde Sınır Kişilik Bozukluğu Semptomlarının Yaygınlığı ve Tanı Etkililiği. (Yayımlanmamış Tıpta Uzmanlık Tezi). T.C. İstanbul Üniversitesi, İstanbul Tıp Fakültesi, Çocuk Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, İstanbul.

https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=ERzfJLahXz4lHWyByonS6VYJwjn0adNRpULCrrC_v7sM2Zy-PTmeJvWBXMj_rdsg , 10/05/2019.

Elyas, Z. (2008). Antisosyal Kişilik Bozukluğubda Yenilik Arayışı ve Dopamin Reseptör D4 Polimorfizmi İlişkisinin Araştırılması. (Yayımlanmamış Tıpta Uzmanlı Tezi). T.C. İnönü Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Malatya.

https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=-Z0vbSUgrhM9fXoGkRe6Q13N0TYP5r6xtATLdtYDAkCXV3Vo5Ctp8tMgID6Kd-MQ , 10/05/2019.

Engeler, A. (2005). Psikopati ve Antisosyal Kişilik Bozukluğu, (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi/Adli Tıp Enstitüsü/ Sosyal Bilimler Anabilim Dalı, İstanbul. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=pPKKNi4sz1aRaVz8gj3jxGx-_7ljvpBHgqME0Ehd-sj4s3XhxrAxpXhUY2RtT9df. 16/04/2019

Erdoğan, F.E.(2010). Üniversite Öğrencilerinin Bağlanma Biçemleri ve Kişilik Bozuklukları. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Adnan Menderes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Psikiyatri Anabilim Dalı,Aydın.

https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=ZeTyprYuef2HkaF3xt4wYhMdJ9CAi80syM8UM94H916zEFu2NGoE-xvkmdhWF0U6, 13/05/2019.

Fischer-Kern, M.,Buchheim, A., Hörz, S., Schuster, P., Doering, S., Kapusta, N. D., ... &Fonagy, P. (2010). The relationship between personality organization, reflective functioning, and psychiatric classification in borderline

personality disorder. Psychoanalytic Psychology, 27(4), 395.

Güler, E.(2012). Sığınma Evinde Kalan Kadınların Yaşadıkları Şiddet Ve Kişilik Bozuklukları Arasındaki İlişki. . (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Uygulamalı Psikoloji Bilim Dalı, İstanbul.

https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=iTkOhwevEenJZ3onUvs52ubOqNPhaBTZbFpRO889YxxQhqigzLLRjZ4D0MFEshC4 , 13/05/2019.

Higgins, J.P.T. ve Green, S. (editors). Cochrane Handbook for Systematic Reviews of Interventions Version 5.1.0 [updatedMarch 2011]. TheCochrane Collaboration, 2011. Availablefromhttp://handbook.cochrane.org. 08/05/2019.

İnce Akyunus, M.(2012). Cognitive Aspects of Personality Disorders: Influences of basic Personality Traits, Cognitive Emotion Regulation and Interpersonal Problems. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=rcbWnuqW6HxCZ_98ARapglEkH8dQo0-vrf-Cnw9-Casb8Ak6Exmx-AildZ4vGRR_. 16/04/2019.

İyisoy, M.S. (2006). Antisosyal Kişilik Bozukluğu Olan Bireylerde Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu Eş-tanısı ve Yürütücü İşlevlerle İlişkisi. (Yayımlanmamış Tıpta Uzmanlık Tezi). T.C. Genelkurmay Başkanlığı Gülhane Askeri Tıp Akademisi, Haydarpaşa Eğitim Hastanesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Servisi, İstanbul.

https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=XohQ0H2mJnBfxLPsY8dG4xVDOhR6DPlbr3HqJM86C53hrfddq5YLaRIlIhj17reT , 08/05/2019.

Kahveci, S.(2016). Borderline Kişilik Bozukluğunda Zihin Kuramı ve Çocukluk Çağı Travması Arasındaki İlişki. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klinik Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul.

https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=OykDDeWBWTL9-Wm52sZBrAbCinMRu1Q3MedSV2PaFhjvxy-mKrOX3bR2nRXp-V0R , 13/05/2019.

Karakoç, T.(2014). Borderline(Sınırda) Kişilik Bozukluğu Olan Hastalarda talamus Hacimleri ve Klinik Değişkenlerle İlişkisi. (Yayımlanmamış Tıpta Uzmanlık Tezi). T.C. Fırat Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Elazığ.

https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=gyLHMouPes-CvnhRcjQsKU9gvJ-nuEoItJB2rKbsVxNS2JZ3uarh4hMzUHEw4VLF , 12/05/2019.

Keser, V. (1998). Borderline Kişilik Bozukluğunda Kendini Yaralayıcı Davrnışın Klini Değişkenler Açısından İncelenmesi. (Yayımlanmamış Tıpta Uzmanlık Tezi). T.C. İstanbul Üniversitesi, İstanbul Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, İstanbul.

https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=tqUiYt63sTQLTpozMJ92Qugg-sYA-fMJbK9qUO5lJb779LXCylSYqs08u55TYJex . 16/04/2019.

Keskin, E. (2018). Madde Kullanım Bozukluğu Tedavisi Alan Hastalarda Duygu Düzenleme Güçlüğü ve Borderline Kişilik Bozukluğu Özelliklerinin Değerlendirilmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Beykent Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=NtBAevXNhYaNqJFoAcdBduchs_eAL6dBb5MUg99ZExbswI85IA6i2Zvv4py7npbN, 16/04/2019.

Kıratlı, S.(2018). Narsistik Kişilik Özellikleri Ve Mükemmeliyetçiliğin Yaşam Doyumu İle İlişkisinin

İncelenmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Klinik Psikoloji Bilim Dalı, İstanbul.

https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=fS4sqEZr79C_n60Rk6MjFREfZcDM9PeEflQ8UdE42KK0DYMQSQL5t0VNS9RPITCW , 13/05/2019.

Kırcı Dallıoğlu, Ç. (2014). Kişilik Bozukluğunun, Kişilik Özelliklerinin Semantik Bellekteki Özeti zerine Etkisi. (Yayımlanmamış Tıpta Uzmanlık Tezi). T.C. Adnan Menderes Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Aydın.

https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=48XPj7KKQhKUgntkUiKO3HPiRhVJqponSaj4tiUpX4Cj7fFyVLR1osRxARbdEeTU , 16/05/2019.

Korucu, T.(2018). Obsesif Kompulsif Kişilik Bozukluklu Bireylerde Anterior Singulat Korteks ve Kaudat Çekirdek Hazimleri ve Klinik Değişkenlerle İlişkisi. (Yayımlanmamış Tıpta Uzmanlık Tezi). T.C. Fırat Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Elazığ.

https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=fS4sqEZr79C_n60Rk6MjFUXY6uT4JtQSLxG0R-j9B5WeDDFatymDx8LzTwg49QbV , 12/04/2019.

Köse, R.(2007). Sınır Kişilik Bozukluğunda Bölgesel Beyin Kan Akımı. (Yayımlanmamış Tıpta Uzmanlık Tezi). T.C. Trakya Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Edirne. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=XohQ0H2mJnBfxLPsY8dG43RS6eFWRggCXtIkjc4suefdy1nLT0lcnAzLymwfte8n , 08/05/2019.

Maden, B.(2002). Kişilik Bozukluğu olan Self-Mutilatif Davranış Gösteren Bir Grup Üzerinde Kişilik Özelliklerinin Psikometrik Testlerle Karşılaştırılması (Kontrollü Bir Çalışma). (Yayımlanmamış Tıpta Uzmanlık Tezi). T.C. Genelkurmay Başkanlığı Gülhane Askeri Tıp Akademisi, Haydarpaşa Eğitim Hastanesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Servisi, İstanbul. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=7VkJg65xt2nwp1k6o1EsA5gI1mRb3LaVq_kLfZ8khccPeF4_N_03TR87SG9AwLBt , 16/04/2019.

Masterson, J.F.(2008). Borderline Yetişkinlerde Psikoterapi, Gelişimsel Bir Yaklaşım, Litera Yayıncılık, İstanbul.

Meral Özgür, G.(2014). Antisosyal Kişilik Bozukluğu Olan Bireylerde MTHFR Mutasyonu ile Mizaç-Karakter Özellikleri, Dayanıklılık, Dürtüsellik ve Psikopati Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi. (Yayımlanmamış Tıpta Uzmanlık Tezi). T.C. Genelkurmay Başkanlığı, Gülhane Askeri Tıp Akademisi, Haydarpaşa Eğitim Hastanesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Servis Şefliği, İstanbul.

https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=DPTyuy3wRPq_qvCPSqUB67lmpcj1Fyw5W5cXtGkrE_gkfDhnulR1Vek-kWzQKH0V , 15/05/2019.

Noyan, C.O. (2008). Antisosyal Kişilik Bozukluğu tanılı Bireylerin Karar Verme Süreçleri İle Psikopati ve Mizaç-Karakter özellikleri Arasındaki İlişki. (Yayımlanmamış Tıpta Uzmanlık Tezi). T.C. Genelkurmay Başkanlığı Gülhane Askeri Tıp Akademisi, Haydarpaşa Eğitim Hastanesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Servisi, İstanbul.

https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=veR1mHu9yoWjwcVUjCEoPOfoaFGYHkpUy5lfllipdj7dxmcujVDmdIoqrRyv4Dsb , 10/05/2019.

Oğuz, M. (2009). Antisosyal Kişilik Bozukluğu olan Hastalarda Eksen I-Eksen II Komorbiditesinin ve Psikopati Düzeylerinin Araştırılması ve Karşılaştırılması.

(Yayımlanmamış Tıpta Uzmanlık Tezi). T.C. Genelkurmay Başkanlığı Gülhane Askeri Tıp Akademisi, Haydarpaşa Eğitim Hastanesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Servisi, İstanbul.

https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=veR1mHu9yoWjwcVUjCEoPJ4V5fk-KnyrREOXS7IEz4lPzdMsoky9rBORd_j6K57f , 09/05/2019.

Ortaçgil, E. (2009). Yeme Bozuklukları ve Sınır Kişilik Bozukluğu İlişkisine Dair Bir Değerlendirilmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Bilgi Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=NtBAevXNhYaNqJFoAcdBduchs_eAL6dBb5MUg99ZExbswI85IA6i2Zvv4py7npbN, 16/04/2019.

Öğrük, G.(2010). Özel Bir Örneklemde Kişilik Bozukluklarının Yaygunlığı ve Algılanması. (Yayımlanmamış Yüksek Lisan Tezi). Adnan Menderes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Psikiyatri Anabilim Dalı, Aydın.

https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=ZeTyprYuef2HkaF3xt4wYttudvgCdKOg86oa9TW-wYpQRFUil6o-9HSax7dQCHn-, 13/05/2019.

Önal Musalar, Ö. (2011). Denetimli Serbestlik Tedbiri ile Tedavi kararı Verilenlerde Madde Kullanım Özellikleri I. Eksen ve II. Eksen Tanılarının Araştırılması. (Yayımlanmamış Tıpta Uzmanlık Tezi). T.C. Ege Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, İzmir.

https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=zD1B0cW7zVr3VcnZjitVXhjko2UDE4AOwvxPHOgHIhhwLhp2K_ncqwBs-FsTmdVw , 25/04/2019.

Öncül, Ö.(2008). Temel Kişilik Özelliklerinin, Şema Başetme Stillerinin Ve Olumsuz Çocukluk Yaşantılarının Antisosyal, Sınırda Ve Psikopatik Kişilik Özellikleri Üzerindeki Rolleri. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Bölümü, Psikoloji Anabilim Dalı, Klinik Psikoloji Bilim Dalı, Ankara.

https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=-Z0vbSUgrhM9fXoGkRe6Q7jccqWRYV1gnkTFvwPg99QFHsYg6Wu2VE_GpnwM6934, 13/05/2019.

Özmenler, K.M. (1995). Antisosyal Kişilik Bozukluğunda Suç Örüntüsüne Göre Psikososyal Özelliklerin İncelenmesi. (Yayımlanmamış Tığta Uzmanlık Tezi). T.C. Genelkurmay Başkanlığı, Gülhane Askeri Tıp Akademisi

, Askeri Tıp Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Ankara.

https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=OykDDeWBWTL9-Wm52sZBrBaLuyVm6i-yGjIQC2NgZKh9ISlnaj9jhhDMsMFSC-wq, 16/04/2019.

Semiz, M. (2011). Sivas İl Merkezinde Yeme Bozukluğu Yaygınlığ ve Eşlik Eden I.-II. Eksen Tanıları. (Yayımlanmamış Tıpta Uzmanlık Tezi). T.C. Cumhuriyet Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Sivas.

https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=EEdeQgIdFRxX5NbvVau-Agp6YM0K6cvzEHBmkRvvciYPQPGmSna-t-ufvsXRoMcW , 12705/2019.

Soylu, T. (2017). Borderline kişilik Bozukluğu ve Bipolar Duygudurum Bozukluklarında Erken Dönem Uyumsuz Şemaların Karşılaştırılması. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=DPTyuy3wRPq_qvCPSqUB6_ghHTCc3x2kR1xM1z_rFIT9PsQ9CUDlgKlnzIo-6_g0, 16/04/2019.

Şair,Y.B. (2011). Distimi ve Depresif Bozukluklarda Kimlik, Kişilik ve Mizaç Özellikleri. (Yayımlanmamış Tıpta Uzmanlık Tezi). Adnan Menderes Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Aydın.

https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=RYan9_S-Z7Eir3xdWGXBiIFSEUnIaia5VOe4beDOs9sqCuKev3Dwbi_kfDREZo7g , 11/05/2019.

Şaşmaz, İ.B. (2014). Erken Dönem Uyumsuz Şemaların ve Duygu Düzenleme Güçlüğünün Borderline Kişilik Bozukluğu ve Bipolar Bozukluk Üzerindeki Yordayıcı Etkisi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Okan Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=48XPj7KKQhKUgntkUiKO3Mhhs2wlIt7rlYRgYFwqAVqjCSac8si3qlZDHofYN74z, 16/04/2019.

Şenol, S. (1990). Borderline Kişilik Bozukluğu ile DSM III-R I. Eksen Küme B Kişilik Bozuklukları Karşılaştırılması ve Takip Çalşması. (Yayımlanmamış Tpta Uzmanlı Tezi). T.C. Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı, Ankara. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=rcbWnuqW6HxCZ_98ARapgn7ICnMz6pfQhVzI7V9YCiCXRO7xF83zG405euizHsRO, 16/04/2019.

Tan, R.E.(2010). Bipolar I Bozukluğu olan Olgularda Kişilik Bozukluğu Yaygınlığı ve Bunun Klinik Özellikleriler olan İlişkisinin Araştırılması. (Yayımlanmamış Tıpta Uzmanlık Tezi).T.C. Sağlık Bakanlığı, Bakırköy Prof.Dr. Mazhr Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları eğitim ve Araştırma Hastanesi, İstanbul.

https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=veR1mHu9yoWjwcVUjCEoPM6uW_MxmegSptLD4QFhhl0cLPExvToo5yZUTLXDKa47 , 10/05/2019.

Temiz, E.(2004). Sınır Kişilik Bozukluğunda Ayrılma/Bireyleşme Deneyimleri, Yakın İlişkilerde Yaşanan Kaygı Ve Kaçınma Boyutları. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi,Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul.

https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=Keh6sQzap4ZTp8dqWPlH1JD9f6FPxVx014PxBjfoYYLmZgu0mPtugz4mZbdjpk0_, 13/05/2019.

Torgersen, S.,Kringlen, E., Cramer, V.(2001) The Prevalence of Personality Disorders in a CommunitySample. Arch Gen Psychiatry, 58(6):590–596.

Tunç, P.(2016). Borderline Kişilik Bozukluğunda Depresif Semptom ve Çocukluk çağı Travmalarının Dürtüsellik,

Kendine Zarar verme ve İntihar Davranışları Üzerinde Yordayıcı Etkisi. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Arel Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=OykDDeWBWTL9-Wm52sZBrI_sizjSkwyRfOC6DZOgDBCi6WJspuUNv-thidhc-03t

Tunçelli, B. (2008). Sınır Kişilik Bozukluğu Tanısı Almış ve Almamış Kadınların Benlik Saygısı, Öfke, Kendini Ayarlama ve Kaygı Değişkenleri bakımından Karşılaştırılması. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=ZeTyprYuef2HkaF3xt4wYl6Jom2kJrau1x0XmcgKbblxDD4yaaN6A9tffM-PdiaS, 16/04/2019.

Turan, G.(2012). Alkol Bağımlılığı Sendromunda Antisosyal Kişilik Özellikleri ve Bağımlılık Süreci ile İlişkisi. (Yayımlanmamış Tıpta Uzmanlık Tezi). T:C: Ankara Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Ankara.

https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=RYan9_S-

Z7Eir3xdWGXBiAWrLZ9qFnHDxiCCR9ygC97CWdK7OpVmkTY1F1AkDN-p , 16/04/2019.

Türker, S.E. (2017). Sınır Kişilik Bozukluğu ve Yeme Tutumları Arasındaki İlişkide Dürtüselliğin Rolü. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Işık Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, istanbul.https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=7lOJX8w_8PRQU1mSHU6-jrLWQsAavpIEIXGBx8wiFXM_Yikw6cqjfMNsQ93HwxRZ, 16/04/2019.

Uysal, E. (2018). Siyasi Görüşün Sınırda Kişilik Bozukluğu ve Toplumdışı Kişilik Bozukluğu Özelliklerini Yordamasında Tiksinme Duyarlılığının Aracı Değişken Rolü. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Bahçeşehir Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=hcgrYffRbz0Z44UJEuLtwQgHQ2Xu4washNRV8LiC3Zo8VAhZc5IRmamgFZ8Hp1RS, 16/04/2019.

Volkert, J.,Gablonski, T., &Rabung, S. (2018). Prevalence of personality disorders in the general adult population in Western countries: Systematicreviewand meta-analysis. The British Journal of Psychiatry, 213(6), 709-715.

Yerebakan, Ş. (2015). Narsisistik Kişilik Bozukluğu ile Borderline Kişilik Bozukluğu Tanısı Almış Hastaların OKB ve Depresyon Düzeylerinin Karşılaştırılması. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Üsküdar Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=Br_XTptK8CZ70f0JGX9xEt5fq535zNSQ8waLjKXC86VmJK99NPg9PZhCBizsw-Au, 16/04/2019.

Yeşiler, G.N.(2010). Gençlerde Kişilik Bozukluğu ve Cinsel Yönelim. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Adnan Menderes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Psikiyatri Anabilim Dalı, Aydın. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=ZeTyprYuef2HkaF3xt4wYkJ2jqgJLyFC-icBMgbpJkKGCoABq4F2Uwnp_4qeuxrG, 13/05/2019.

Yetiş, Ö.Y. (2010). Üniversite Öğrencilerinde Kişilik Bozukluğu Yaygınlığı ve Sorun Çözme Becerileri ile İlişkisinin İncelenmesi. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Maltepe Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=veR1mHu9yoWjwcVUjCEoPORO1joxX1slMgoAdVQOZbL1OY1lqpEBxu7Qwu03Tz_F, 16/04/2019.

Yılmaz, G.G. (2018). Borderline Kişilik Bozukluğunda Karakter Ve Mizaç Özelliklerinin İlişkisi. (Yayımlanmamış

Yüksek Lisans Tezi). Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klinik Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul.

https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=MzP7PYssFqdb3WIjlroAkYv4re75s1y0b09AWJh7Eaikqo0D-DjHLYqvR9D_Lj67 , 13/05/2019.

Yılmaz, N. (2010). Sivas İlinde İntihar Girişiminde Bulunan Bireylerde Psikopatoloji ve Sosyo-demografik Özelliklerle İlişkisi. (Yayımlanmamış Tıpta Uzmanlık Tezi). T.C. Cumhuriyet Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Ruh Sağlığı veHatalıkları Anabilim Dalı, Sivas. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=EEdeQgIdFRxX5NbvVau-AkvlVbEb4llccYH94hHvuWszAXtccJITeF0xVxdxBl4E , 15/05/2019.

Yılmaz, O. (2012). Psikopati Düzeyi Yüksek Antisosyal Kişilik Bozukluğu Tanılı Olgularda Ventromedyal Orefrontal Korteksin Difüzyon Tensor Manyetik Rezonans Görüntülemesi ve Saldırganlık Düzeyi ile İlişkisi. (Yayımlanmamış Tıpt uzmanlık Tezi). T.C. Genelkurmay Başkanlığı, Gülhane Askeri Tıp Akademisi, Haydarpaşa Eğitim Hastanesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Servisi, İstanbul.

https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=RYan9_S-Z7Eir3xdWGXBiGVmFfw20fasScwZNRqzsdtctlzBlV1mEPtyzoSWv-Fr , 15/05/2019.

Yoldaş, C.(2018). Sosyal Anksiyete Bozukluğu Tanılı Hastalarda Çekingen Kişilik Bozukluğu Eş-tanısı Olan ve Olmayan Grupta Erişkin Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu Sıklığı ve lt Tipleri Arasındaki İlişki. (Yayımlanmamış Tıpta Uzmanlık Tezi). T.C. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Aydın.

https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=fS4sqEZr79C_n60Rk6MjFQ1VLOLHWTau9NtWZPoflMICFaIhSX3fv7GY4Cb43-cD , 15/05/2019.

Yörük, S.(2014) Fanatik Futbol Taraftarlarında Madde Kullanım ile Çocukluk Çağı Travması, Benik Saygısı ve Kişilik Bozukluğu İlişkisinin Araştırılması. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). T.C.Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=WBc656i315e2eV6-EZV1oioc0Cd2rvLydsr8swsyr9nfRbbzDFVfZOzZRtfaRZIj , 13/05/2019.

Zeybek Yılmaz, G.(2018). Bipolar Bozukluk ve Borderline Kişilik Bozukluğu Olan Hastaların Prefrontal Korteksteki Hemodinamik Değişikliklerinin Yakın Kızılötesi Spektroskopi Yöntemiyle Karşılaştırılması. (Yayımlanmamış Tıpta Uzmanlık tezi). T.C. Akdeniz Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Antalya.

https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=fS4sqEZr79C_n60Rk6MjFYpQKj-NHA83XdSJ_Qw3ypFvl3G_zIjeC-Z0wWLpTrZy, 15/05/2019.

EĞİTİMDE DÜŞÜNME STİLLERİNİN KULLANILMASI

Dr. Muhammet Ü. ÖZTABAK

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Eğitimde Düşünme Stillerinin Kullanılması

Yazar: Muhammet Ü. ÖZTABAK

ISBN: 978-625-7119-02-3

1. Baskı: Haziran 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir.
EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI

ÖZTABAK,Muhammet Übeydullah
Eğitimde Düşünme Stillerinin Kullanılması
1. Basım, X+ 143 s., 135 x 210 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar Kelimeler:
1. Düşünme Stilleri, 2. Eğitim, 3. Öğrenci, 4. Düşünme, 5. Stil.

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)

Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ ..... **VII**

GİRİŞ **1**

EĞİTİM ÜZERİNE **5**

DÜŞÜNME STİLLERİ **23**

Düşünme Kavramı 23

Stil Kavramı 28

Düşünme Stilleri 33

Bilişsel-Yaşantısal Benlik Teorisi 53

Myer-Briggs Düşünme Biçimi Sınıflaması 57

Parlette ve Rae'nin Düşünme Stilleri Sınıflaması 59

Herrmann Tam Beyin Modeli 61

Zhang'ın Entelektüel Stiller Teorisi 62

Sofo'nun Gerçeklik İnşası Teorisi 63

DÜŞÜNME STİLLERİ İLE DEĞİŞKENLER ARASINDAKİ İLİŞKİ **67**

DÜŞÜNME STİLLERİ İLE KARAR VERME STİLLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ **95**

ÖNERİLER **110**

ÖĞRENCİLERİN DÜŞÜNME STİLLERİ İLE İLGİLİ TÜRKİYE'DE YAPILAN ÇALIŞMALAR **111**

KAYNAKÇA **127**

KAYNAKÇA

Akbulut, E. (2006). Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Anabilim Dalı öğrencilerinin düşünme stil profilleri çerçevesinde değerlendirilmesi. *Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu*, 26-28 Nisan, Denizli.

Akınoğlu, O. (2003). Bir Eğitim Değeri Olarak Eleştirel Düşünme. *Değerler Eğitimi Dergisi*, *1*(3), 7-26.

Albaili, A. M. (2007). Differences in thinking styles among low, average and high-achieving college students. *13th International Conference on Thinking*. Norrloping, Sweden, 17-21 June, 5-10.

Altundal, H. (2013). *Öğretmen adaylarının düşünme stilleri ile matematik öğretim kaygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Amato, P. R. & Keith, B. (1991). Parental Divorce And The Adult Well Being: A Meta-Analysis. *Journal Marriage Fam, 53*, 43-58.

Amato, P. R. (2001). Children of divorce in the 1990's: An update of the meta-analysis", *Journal Family Psychology*, *15*(3), 355-370.

Anıl, D. (2009). Uluslararası öğrenci başarılarını değerlendirme programındatürkiye'deki öğrencilerin fen bilimleri başarılarını etkileyen faktörler. *Eğitim ve Bilim, 34*(152), 87-100.

Arkonaç, S. A. (1998). *Psikoloji Zihin Süreçleri Bilimi*. İstanbul, Alfa Yayınları.

Asiltürk, A. (2004). Boşanma ve velayet. *Popüler Psikiyatri Dergisi, 17*.

Aşkar, P. & Olkun, S. (2005). Pisa 2003 sonuçları açısından bilgi ve iletişim teknolojileri kullanımı. *Eurasian Journal Of Educational Research*, *19*, 15-34.

Avşaroğlu, S. (2007). *Üniversite öğrencilerinin karar vermede özsaygı, karar verme ve stresle başaçıkma stillerinin benlik saygısı ve bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Konya.

Aydemir, S. E. (2007). Öğrencilerin başarı durumlarını etkileyen nedenler. *Eğitim Bülteni Dergisi, 20*, Yıl 5.

Bacanlı, F. (2000). Kararsızlık Ölçeğinin Geliştirilmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 2*(14), 7-16.

Balgamış, E. (2007). *Eğitim yöneticilerinin düşünme stilleri ile başa çıkma davranışları arasındaki ilişki*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Tokat: Gazi Osmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Balgamış, E. & Baloğlu, M. (2005). Lise Öğrencilerinin Matematik Başarıları İle Düşünme Stilleri Arasındaki İlişki. *XI. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi*. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, 28-30.

Balım, A. G., Evrekli, E., İnel, D. & Deniş, H. (2009). türkiye'nin pısa 2006'daki durumu üzerine bir inceleme: fen bilimleri yeterlilik düzeyinin bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımına göre değerlendirilmesi. *E-Journal Of New World Sciences Academy, 4*(3), 1c0079.

Balkıs, M. (2004). Üniversite öğrencilerinin düşünme stilleri ile kişilik tipleri arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi, 16*, 9-17.

Balkıs, M. (2006). *Öğretmen adaylarının davranışlarındaki erteleme eğiliminin, düşünme ve karar verme tarzlarıyla ilişkisi*. Doktora Tezi, İzmir, D. E. Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Balkıs, M. (2007). Öğretmen adaylarının davranışlarındaki erteleme eğiliminin, karar verme stilleri ile ilişkisi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 1*(21), 67-83

Baron, J. (2000). *Thinking and deciding*. 3. Basım. Abd: Cambridge University Press.

Başaran, N. (2006). *Erken öğrenme becerilerini değerlendirme aracının tokat örnekleminde 48–66 aylık Türk çocuklarına uyarlanması*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara: G. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Başol, G. & Türkoğlu, E. (2009). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Düşünme Stilleri İle Kontrol Odağı Durumları Arasındaki İlişki. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 6*(1).

Bawaneh, A., Md Zain, A., & Saleh, S. (2010). The relationship between tenth grade Jordanian students' thinking styles based on the Herrmann whole brain model and their track choice for the secondary school level. *European Journal of Social Science, 14*(3/4), 567-580.

Benson, C. (2007). I don't think ı can do ıt; ı can't work ıt out for myself, the ımportance of providing primary children with thinking skills for their future lives. Http://Www.Unesco.Org/Education/ Educprog/Ste/Pdf_Files/Connect/Clarebenson.Pdf

Berberoğlu, G. & Kalender, İ. (2005). Öğrenci başarısının yıllara, okul türlerine, bölgelere göre incelenmesi: ÖSS ve PİSA analizi. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama, 4* (7), 21-35.

Beswick, G., Rothblum, E. D., & Mann L. (1988). Psychological Antecedents Of Student Procrastination. *Australian Psychologist, 23*, 207-217.

Bowen, H. R. (1980). *Investment İn Learning*. San Francisco: Jossey Bass Publishers.

Böyük, U., Tanık, N., Saraçoğlu, S. (2011). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin bilimsel süreç beceri düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Tübav Bilim Dergisi, 4*(1), 20-30.

Buluş, M. (2000). *Öğretmen adaylarında yükleme karmaşıklığı, düşünme stilleri ve bilişsel tutarlılık tercihinin bazı psikososyal özellikler ve akademik başarı çerçevesinde incelenmesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Buluş, M. (2005). İlköğretim bölümü öğrencilerinin düşünme stilleri profili açısından incelenmesi. *Ege Eğitim Dergisi, 6*, 1-24.

Burden, R. (1998). How can we best help children to become effective thinkers and learners?; The case for and against thinking skills programmes. *Thinking Through The Curriculum*. Ed. Robert Burden, Marion Williams. İngiltere: Routledge. 1-27.

Burns, R. (1982). *Self-concept development and education*. London: Holtrinehanger Winston.

Cano-Garcia, F. A. & Hewitt Hughes, E. (2000). Learning and thinking styles: an analysis of their ınterrelationship and ınfluence on academic achievement. *Educational Psychology, 20*(4), 413-431.

Cevizci, A. (2005). *Felsefe sözlüğü*. İstanbul, Paradigma Yayınları.

Ceylan, E. (2009). PİSA 2006 sonuçlarına göre türkiye'de fen okuryazarlığında düşük ve yüksek performans gösteren okullar arasındaki farklar. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 4*(2), 55-75.

Cilliers, C. D. & Sternberg, R. J. (2001). Thinking styles: ımplications for optimising learning and teaching in university education. *South African Journal Of Higher Education, 15*(1), 13-24.

Clark, J. L. & Hill, O. W. (1994). Academic procrastination among african-american college students. *Psychological Reports, 75*, 931-936.

Cohen, L., Manion, L. & Morrison, K. (1998). *A guide to teaching practice*. Fourth Edition, Routledge, London And New York.

Cooper, J., Basson, J., & Schaap, P. (2006). A training programmer based on the principles of social constructivism and focused on developing people for the future world of work: An evaluation. *Human Resource Development International, 9*(4), 467-483.

Copley, J. V. (2000). *The young child and mathemamatics*. Usa: National Association For The Education Of Young Children.

Coşkun, M. K. & Ünal, B. (2003). Cultural capital, educational attainment and reproduction of ınequality: the case of Turkey. Isa Research Committee On Social Stratifi Cation and Mobility (Rc28), *Education and Social Inequality*. 22-24 August, New York University, New York.

Cüceloğlu, D. (1994). *İçimizdeki çocuk*. Remzi Kitabevi, İstanbul.

Çatalbaş, E. (2006). *Lise öğrencilerinin düşünme stillerinin akademik başarı ve ders tutumları arasındaki ilişki*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Çekbaş, Y., Yakar, H., Yıldırım, B. & Savran, A. (2003). Bilgisayar destekli eğitimin öğrenciler üzerine etkisi. *The Turkish Online Journal of Educational Technology (Tojet), 2*(4), 11.

Çelen, F. K., Çelik, A., Seferoğlu, S. S. (2011). *Türk eğitim sistemi ve PİSA sonuçları*. Akademik Bilişim. Malatya, İnönü Üniversitesi, 2-4 Şubat 2011.

Çelik, D. (2016). *11. sınıf öğrencilerinin düşünme stilleri, öğrenme stratejileri ve düşünme stilleri ile öğrenme stratejileri arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.

Çilingir-Altıner, E. (2018*). İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin matematiksel düşünme profillerine göre görsel tahmin ile uzamsal akıl yürütme becerilerinin ve problem çözme performanslarının incelenmesi*. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Çubukçu, Z. (2004a). Öğretmen Adaylarının Düşünme Stillerinin Öğrenme Biçimlerini Tercih Etmelerindeki Etkisi. *Xıı. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı*. (6-9 Temmuz), Malatya, İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi.

Çubukçu, Z. (2004b). Öğretmen Adaylarının Düşünme Stillerininbelirlenmesi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 5*(2).

Day, V., Mensink, D. & O'sullivan, M. (2000). Patterns of academic procrastination. *Journal Of College Reading and Learning, 30*, 120-134

De Bono, E. (2007). *Kendine Düşünmeyi Öğret*. (Çev. Prof. Dr. Sebahattin Arıbaş), İstanbul: Remzi Kitabevi.

Demo, D. H. & Saving-Williams, R. C. (1992). *Self-concept stability and change during adolescence*. (Edit: Lipka, R. P and Brinithaupt, T. M.). New York: State University of New York Press.

Deniz, E. M. (2002). *Üniversite öğrencilerinin karar verme stratejileri ve sosyal beceri düzeylerinin TA-baskın ben durumları ve bazı özlük niteliklerine göre*

karşılaştırmalı olarak incelenmesi. Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Dinç Artut, P. & Bal, P. (2008). Lise öğrencilerin geometri başarısı ve düşünme stillerinin karşılaştırılması. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 17*(1), 1-10.

Dinçer, B. (2009). *Öğretmen adaylarının düşünme stilleri profillerinin çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menders Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.

Dinçer B. ve Saracaloğlu, A. S. (2011). Öğretmen adaylarının düşünme stillerinin karşılaştırılması. *Gazi Üniversitesi Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 9*(4), 701-744.

Doğanay, A., Akbulut Taş, M., Erden, Ş. (2007). Üniversite öğrencilerinin bir güncel tartışmalı konu bağlamında eleştirel düşünme becerilerinin değerlendirilmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 52*, 511-546.

Duru, E. (2002). *Öğretmen adaylarının kişi-durum yaklaşımı bağlamında yardım etme davranışı eğilimi ve düşünme stilleri ilişkisi ve bu değişkenleri bazı psikososyal değişkenler açısından incelenmesi.* Yayımlanmamış Doktora Tezi, İzmir, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Duru, E. (2004). Düşünme stilleri: kavramsal ve kuramsal çerçeve. *Eğitim Araştırmaları Dergisi (Eurasian Journal Of Educational Research), 14*, 171-186.

Dülger, Ö. (2008). *Ergenlerin algıladıkları sosyal destek ile karar verme davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Edwards, A. (1959). *Edwards personel perference schedule*. New York: The Psychological Corporation.

Eldeleklioğlu, J. (1996). *Karar stratejileri ile ana-baba tutumları arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ellis, A. & Knaus, W. J. (1977). *Overcoming procrastination*. New York: Signet Books.

Eraslan, A. (2009). Finlandiya'nın PİSA'daki başarısının nedenleri: Türkiye içinalınacak dersler. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi, 3*(2), 238-248.

Erdoğan, Ş. (2008). *Fizik derslerindeki başarılı ve başarısız öğrencilerin öğrenme ve düşünme stillerinin karşılaştırılması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Erkan, G. (1986). Boşanmanın çocukların benlik tasarımı düzeyine etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Dergisi, 4,* 141-160.

European Commission (2000). *European report on the quality of schooleducation sixteen quality ındicators*. Http://Eupopa.Eu.İnt, Erişim Tarihi: 12.05.2012.

Fer, S. (2005). Düşünme stilleri envanterinin geçerlik ve güvenirlik çalışması (Validity and reliability study of the thinking styles ınventory). *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri (Educational Sciences Theory & Practise) 5*(2), 433-461.

Fer, S. (2005a). Aday öğretmenlerin düşünme stilleri nedir? *XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Bildiri Özet Kitabı*, 1, Denizli.

Fer, S. (2007). What are the thinking styles of turkish student teachers?. *Teachers College Record, 109*(6), 1488-1516.

Fer, S. & Cırık, İ. (2007). *Yapılandırmacı öğrenme: kuramdan uygulamaya*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Ferrari, J. R. (1992). Procrastinators and perfect behavior: an exploratory factoranalysis of selfpresentation, self-awareness, and self-handicapping components. *Journal of Research in Personality, 26*, 75-84

Forgatch, M. S., Patterson, G. R., Ray, J. A. (1996). *Divorce and boys' adjustment problems: two paths with a single model. stress, coping, and resiliency in childrenand the family*. Em Hetherington & Ea Blechman (Ed), Mahwah, Nj: Lawrence Erlbaum, S. 67-105.

Frost, R. O. & Shows, R. L. (1993). The nature and measurement of compulsive indecisiveness. *Behavioral Research and Therapy, 31*(7), 683-692

Garmezy, N. & Masten, A. (1994). Chronic adversites. In Rutter, M., Taylor, E. And Hersov, L. (Ed.) *Child And Adolescent Psychiatry: Modern Approaches*, Oxford: Blackwell.

Golian, L. M. (1999). Thinking style preferences among academiclibrarians: practical tips for effective work relationships. *Acrl Ninth National Conference*, April 8-11, Detroit, Michigan. Http://Www.Ala.Org/Ala/Mgrps/Divs/Acrl//Events/Pdf/Golian99.Pdf.

Gordon, M. (2009). Towards A Pragmatic Discourse of Constructivism: Reflections on Lessons from Practice. *Educational Studies, 45*(1), 39-58.

Grigorenko, E. L.& Sternberg, R. J. (1997). Styles of thinking, abilities and academic performance. *Exceptional Children, 63*(3), 295-312.

Güler, G. (1993). *Boşanmış aile çocuklarında görülen ruhsal sorunlar ve hemşirelik yaklaşımının araştırılması*. Psikiyatri Hemşireliği Programı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Güven, M. & Kürüm, D. (2008). Öğretmen adaylarının öğrenme stilleri ile eleştirel düşünme eğilimleri arasındaki ilişki. *İlköğretim Online E-Dergi*, 53-70.

Haycock, L. A. (1993). *The cognitive mediation of procrastination: an ınvestigation of the relationship between procrastination and self-efficacy beliefs*. (Doctoral Dissertation), University Of Minnesota.

Hetherington, E. M. & Kelly J. (2002). *For better or for worse: divorce reconsidered*. New York, Norton.

Hetherington, E. M., Hagan, M. S., Anderson, E. R. (1989). Marital Transitions: A Child's Perspective. *Am Psychol, 44*(2), 303-312.

Hetherington, E. M., Hagan, M. S. (1999). The adjustment of children with divorced parents: a risk and resiliency perspective. *J Child Psychiatry, 40*(1), 129-140.

Holmes, R. M., Liden, S. & Shin, L. (2013). Children's thinking styles, play, and academic performance. *American Journal of Play, 5*(2), 219-238.

Holyoak, K. J. & Morrison, R. G. (2005). Thinking and reasoning: A reader's guide. *The Cambridge Handbook Of Thinking And Reasoning* (Ed. Keith J. Holyoak, Robert G. Morrison). Abd: Cambridge University Press. 1-23.

Jackman, H. L. (2005). *Early education curriculum: a child's connection to the world*. (Third Edition). New York: Thomson Delmar Learning

Janis, I. L. & Mann, L. (1977). *Decision making: a psychological analysis of conflict, choice and commitment*. New York: The Free Press. Macmillan Publishing Co.

Jones, R. N. (1982). *Danışma psikolojisi kuramları*. Çev. Füsun Akkoyun vd., Cassell Educational Limited.

Kaçar, B. (2008). *Lise öğrencilerinin karar stratejileri ve transaksiyonel analiz ego (ben) durumlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Kaufman, J. C. (2002). Narrative and paradigmatic thinking styles in creative writing and journalism students. *Journal of Creative Behavior, 36*(3), 201-220

Kaya, B. (2009). *İlköğretim 6-7-8. sınıf öğrencilerinin düşünme stilleri ile matematik akademik başarılarının okul türüne, cinsiyete ve sınıf düzeyine göre incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Köknel, Ö. (2005). *Kaygıdan mutluluğa kişilik*. 17. Basım, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul.

Köse, A. (2002). *Psikolojik danışma ve rehberlik birinci sınıf öğrencilerinin algılanan sosyo-ekonomik düzey açısından psikolojik ihtiyaçları ve karar verme stratejilerinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri A.B.D.

Kuzgun, Y. (1989). Sosyo-ekonomik düzey ve psikolojik ihtiyaçlar. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, Sayı: 1-2. 55-67.

Kuzgun, Y. (1992). Karar stratejileri ölçeği geliştirilmesi ve standardizasyonu. VII. Ulusal Psikoloji Kongresi Bilimsel Çalışmaları, *Türk Psikologlar Derneği Yayını*, 161–170.

Kuzgun, Y. (1997). *Rehberlik ve psikolojik danışma*. Ankara, ÖSYM Yayınları.

Kuzgun, Y. (2000). *Meslek danışmalığı*. Ankara, Nobel Yayın Dağıtım.

Kuzgun, Y. (2003). *Meslek rehberliği ve danışmanlığına giriş*. Ankara, Nobel Yayın Dağıtım.

Kuzgun, Y. (2005). Karar Stratejileri Ölçeği. (Editörler: Yıldız Kuzgun ve Feride Bacanlı). *PDR'de Kullanılan Ölçekler*. Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, 7-28.

Kuzgun, Y. (2006). *Meslek gelişimi ve danışmanlığı*. 2. Baskı, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım.

Mann, L; Harmoni, R. & Power, P. (1989). Adolescent decision-making: the development of competence. *Journal of Adolescence, 12*(3), 265-278.

Mann, L., Radford, M., Ford, S., Bond, M., Leung, K., Nakamura, H. Vd. (1998). Cross-cultural differences ın self reported decision making style and confidence. *International Journal of Psychology, 33*(5), 325-335.

Mccown, W., Petzel, T. Ve Rupert, P. (1987). An experimental study of some hypothesized behaviors and personality variables of college student procrastinators. *Personality&Individual Differences, 8*(6), 781-786.

MEB (2005). *Ortaöğretimde yeniden yapılandırma*. MEB Ortaöğretim Genel Müdürlüğü. Http://Ogm.Meb.Gov. Tr/Ttk_Karar.Asp.

MEB (2010). *Uluslararası öğrenci değerlendirme programı-PİSA* (Programme for International Student Assesment). MEB Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Daire Başkanlığı. Http://Earged.Meb.Gov.Tr/Arasayfa.Php?G=83

MEB (2011). *Türk eğitim sisteminin örgütlenmesi*. Milli Eğitim Bakanlığı, Strateji Geliştirme Başkanlığı, Aralık 2011.

MEB (2012). PİSA. Http://Www.Meb.Gov.Tr/Duyurular/Duyurular2012/Yegitek/Pısa.Pdf

Merdin, S. (2010). *Lise öğrencilerinin düşünme stilleri*. Yüksek Lisans Tezi. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.

Mert, İ. S. (2003). *Düşünme stilleri ve etik algı arasındaki ilişki*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Milgram, N., Mey-Tal, G. & Levison, Y. (1998). Procrastination, generalized or specific, in college students and their parents. *Personality & Individual Differences, 25*(2), 297-316

Moutsios-Rentzos, A. & Simpson, A. (2005). The Transition To Postgraduate Study ın Mathematics: A Thinking Styles Perspective. *Proceedings Of The 29th Conference Of The International Group For The Psychology Of Mathematics Education*. Melbourne: Pme. C.3.S: 329-336.

OECD (2007). PISA 2006. Http://Www.Oecd.Org/Dataoecd/15/13/39725224.Pdf

OECD (2019a). *PISA 2018 assessment and analytical framework*. Paris: OECD Publishing. doi:https://doi.org/10.1787/b25efab8-en

Oflar, Y. (2010). *İlköğretim okulu öğretmenlerinin düşünme stilleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.

Olkun, S. & Aydoğdu, T. (2003). Üçüncü uluslararası matematik ve fen araştırması (TİMMS): nedir? neyi sorgular?, örnek geometri soruları ve etkinlikler?, *İlköğretim-Online, 2*(1), 28-35.

Onwuegbuzie, A. J. (2000). Academic procrastinators and perfectionistic tendencies among graduate students. *Journal of Social Behavior & Personality, 15*(5), 103-110.

ÖSYM (2012). 2012-Lys Sonuçlarına İlişkin Sayısal Bilgiler. Http://Www.Osym.Gov.Tr/Belge/1-13497/Sayisal-Bilgiler.Html

ÖSYM (2019). 2019 Yükseköğretim Kurumları Sınavı (YKS) Sayısal Bilgiler. https://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2019

Özden, Y. (1997). *Öğrenme ve Öğretme*. Ankara: Pegem Yayınları.

Özenç, B. & Arslanhan, S. (2010). *PİSA 2009 sonuçlarına ilişkin bir değerlendirme*. Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı.

Öztabak, M. Ü. (2013). *Farklı okul türlerinde öğrenim gören lise öğrencilerinin sınıf seviyelerine göre düşünme stilleri ile karar verme stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Palut, B. (2003). *İlköğretim birinci ve ikinci kademe öğretmenlerinin kişisel ve öğretmen rolündeki düşünme stillerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Palut, B. (2008). Düşünme stilleri ve anne-baba tutumları arasındaki ilişki. *İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi, 24*, 01-11.

Parcel, T. L. & Dufur, M. J. (2001). Capital at home and at school: effects on student achievement. *Social Forces, 79*(3), 881-911.

Park, S.K.; Kyung-Hee, P.; Ho-Seong, C. (2005). The relationship between thinking styles and scientific giftedness in Korea. *The Journal Of Secondary Gifted Education, 16*(2/3), 87-97.

Pask, G. (1988). Learning strategies, teaching strategies and conceptual or learning style. *Learning Strategies And Learning Styles*. Ed. Ronald R. Schmeck. Abd: Plenum Press. 83-129.

Potts, T. J. (1987). *Predicting procrastination on academic tasks with self-reportpersonality measures*. (Doctoral Dissertation, Hofstra University). Dissertation Abstracts International. 48, 1543.

Renzulli, Joseph S. & Yun Dai, D. (2001). Abilities, interests, and styles as aptitudes for learning: a person-situation interaction perspective. *Perspectives On Thinking, Learning And Cognitive Styles*. Ed. Robert J. Sternberg, Li Fang Zhang. Abd: Lawrance Erlbaum Associates, Publishers, 23-46.

Riding, R. J. & Rayner, S. (1998). *Cognitive styles and learning strategies: understanding style differences in learning and behavior*. Fulton: London.

Riding, R. (2001). *The nature and effects of cognitive style. perspectives on thinking, learning and cognitive styles*. Ed. Robert J. Sternberg, Li Fang Zhang. Abd: Lawrance Erlbaum Associates, Publishers. 47-72.

Rothblum, E. D., Solomon, L. J. & Murakami, J. (1986). Affective, cognitive, and behavioral differences between high and low procrastinators. *Journal Of Counseling Psychology, 33*(3), 387-394.

Ruggerio, V. R. (2004). *The art of thinking: a guide to critical and creative thought*. 7. Basım. Abd: Pearson Longman.

Saban, A. (2000). *Öğrenme ve öğretim süreci - yeni teori ve yaklaşımlar*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Schmeck, R. R. (1988). *Strategies and styles of learning. learning strategies and learning styles*. Ed. Ronald R. Schmeck. Abd: Plenum Press. 317-347.

Scott, S. G. & Bruce, R. A. (1995). Decision-making style: the development and assessment of a new measure. *Educational and Psychological Measurement, 55*(5), 818-831.

Sharma, P. (2011). A study of learning-thinking style of secondary school students in relation to their academic achievement. *International Journal on New Trends in Education and Their Implications, 2*(12), 115-123.

Shavit, H. & Shouval, R. (1980). Self-esteem and cognitive consistency effects on self other evaluation. *Journal of Experimental Social Psychology*, 19, 417-425.

Short, R. S. (1992). *Applying career development theory to counseling*. California.

Silahtarlıoğlu, M. (2018). *Ortaokul öğrencilerinin bilimsel süreç beceri düzeyleri ile düşünme stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.

Simons, R. L. (Ed) (1996). *Understanding differences between divorced andintact families: stress, interaction, and child outcome*. Thousand Oaks, Ca: Sage.

Sinangil, K. H. (1993). *Yönetici adaylarında karar verme ile kaygı ilişkileri.* VII. Ulusal Psikoloji Kongresi Bilimsel Çalışmaları, Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.

Siyer, A. (2015). *Ortaokul 7.sınıf öğrencilerinin düşünme stilleri ile sahip oldukları matematiksel güç düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Sofo, F. (2005). Thinking styles of modern Chinese leaders: Independence and exploration in an historically conditional China. *Australian Journal of Adult Learning, 45*(3), 304-330.

Sofo, F. (2008). Differences of degree or differences in kind? A comparative analysis of thinking styles. *The International Journal of Interdisciplinary Social Sciences, 3*(1), 293-301.

Sofo, F., Berzins, M., Colapinto, C., & Ammirato, S. (2009). North, south, least, best: geographical location and the thinking styles of Italian university students. *Australian Journal of Adult Learning, 49*(2), 269-293.

Solomon, L. J. & Rothblum, E. D. (1984). Academic Procrastination: Frequency And Cognitive Behavioral Correlates. *Journal Of Counseling Psychology, 31*, 503-509

Sternberg, R. J. (1997). *Thinking styles*. Cambridge University Press: New York.

Sternberg, R. J. (1994). Allowing for thinking styles. *Educational Leadership, 52*(3), 36-40.

Sternberg, R. J. & Grigorenko, E. L. (2001). A capsule history of theory and research on styles. *Perspectives On Thinking, Learning And Cognitive Styles*. Ed. Robert J. Sternberg, Li Fang Zhang. Abd: Lawrance Erlbaum Associates, Publishers.1-22.

Stolle, C. D. & Bravenec, L. L. (1984). Edwards personel preference schedule norms and college students accounting majors. *The Journal of Psychology*, 116, 81-87.

Sünbül, A. M. (2004). Düşünme Stilleri Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirliği. *Eğitim ve Bilim Dergisi, 132*, 25-42.

Şenay. Ş. C. (2014). *Matematik öğretmen adaylarının sayılar teorisine yönelik soyutlamayı indirgeme eğilimlerinin düşünme stilleri ve matematik öz yeterlikleri ile ilişkisinin incelenmesi* (Doktora Tezi). https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi adresinden edinilmiştir.

Taşçı, S. (2005). Hemşirelikte Problem Çözme Süreci. *Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi Hemşirelik Özel Sayısı, 14*, 73-78.

Taşdelen, A. (2001). Öğretmen adaylarının bazı psiko-sosyal değişkenlere göre karar verme stilleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 10*, 40-52.

Taşdelen, A. (2002). *Öğretmen adaylarının farklı psiko-sosyal değişkenlere göre karar verme stilleri*. Doktora Tezi. D.E.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Taşdelen, A. (2004). The reliability and validity study of the decision making style scale for student teachers. *Eurasian Journal of Educational Research, 16*, 118-127.

Tiryakioğlu Özbacı, N. Ş. (1996). Okul başarısızlığı. *Yaşadıkça Eğitim, 47*, 17.

Torun, F. (1986). *Çocuk yuvalarında kalan dokuz-on yaşlarındaki korunmaya muhtaç çocukların aile bireylerini ve aile ilişkilerini algılamaları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

TTKB (2005). *İlköğretim 1–5. sınıf programları tanıtım el kitabı*. Ankara, MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.

Türk Dil Kurumu Sözlüğü (TDK) (2011). (Çevrimiçi) Http://Tdkterim.Gov.Tr/Bts

Üstündağ Gökmen, S. (2019). *Fen bilgisi öğretmen adaylarının düşünme stilleri, problem çözme algıları, yaratıcı düşünmeleri ve eleştirel düşünme eğilimleri arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.

Üstündağ, T. (2002). *Yaratıcılığa yolculuk*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Veziroğlu, L. (1998). *Turkish mothers' perception of child competence*. Unpublished Master Thesis. İstanbul, Bogazici University.

Wallerstein, J. S. & Corbin, S. B. (1996). The child and the vicissitudes of divorce. In M. Lewis (Ed.). *Child and Adolescent Psychiatry: A Comprehensive Textbook*. Baltimore, Williams And Wilkins.

Wesley, J. C. (1994). Effects of ability, high school achievement, and procrastinatory behavior on college performance. *Educational & Psychological Measurement, 54*(2), 404-408.

Yılmaz, H. & Sünbül, A. M. (2000). *Öğretimde planlama ve değerlendirme*. Konya, Mikro Yayınları.

Yıldız, G. (2010). *İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin matematik başarıları, bilişüstü stratejileri, düşünme stilleri ve matematik öz kavramları arasındaki ilişkiler*. Doktora Tezi, İstanbul, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yıldızlar, M. (2010). Farklı kültürlerden gelen öğretmen adaylarının düşünme stilleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 39*, 383-393.

Yıldızlar, M. (2011). Öğretmen adaylarının düşünme stillerinin bazı demografik değişkenler açısından karşılaştırılması. *International Online Journal Of Educational Sciences, 3*(1), 294-320.

YÖK (2007). *Türkiye'nin Yükseköğretim Stratejisi*. TC Yükseköğretim Kurulu, Ankara.

Zhang, L. F. & Sternberg, R. J. (2000). Are learning approaches and thinking styles relates? A study in two chinese populations. *Journal of Psychology, 134* (5), 469-489.

Zhang, L. F. (2000). Are thinking styles and personality types related?. *Educational Psychology, 20*(3), 271-283.

Zhang, Li-Fang. (2001). Do thinking styles contribute to academic achievement beyond self-rated abilities?, *The Journal Of Psychology, 135*(6), 621-637.

Zhang Li-Fang & Sternberg, R. J. (2001). *Thinking styles across cultures: their relationships with student learning. perspectives on thinking, learning and cognitive styles*. Ed. Robert J. Sternberg, Li Fang Zhang. Abd: Lawrance Erlbaum Associates, Publishers. 197-227

Zhang, Li-Fang. (2002). The role of thinking styles ın psychosocial development. *Journal Of College Student Development, 43*(5), 696-711.

Zhang, L. F. & Sternberg, R. J. (2002). Thinking styles and teacher charecteristic. *International Journal Of Psychology, 37*(1), 3-12.

Zhang, Li-Fang. (2004). Revisiting the predictive power of thinking styles for academic performance. *The Journal of Psychology, 138*(4), 351-370.

Zhang, Li-Fang. (2006). Does student–teacher thinking style match/mismatch matter in students' achievement?. *Educational Psychology, 26*(3), 395-409.

Zou, X., Tam, K., Morris, M., Lee, S., Lau, I., & Chiu, C. (2009). Culture as common sense: Perceived consensus versus personal beliefs as mechanisms of cultural influence. *Journal of Personality and Social Psychology, 97*(4), 579.

HENRY KISSINGER ÇAĞINDA
ABD PERSPEKTİFİNDEN TÜRK-AMERİKAN İLİŞKİLERİ (1969-1977)

MURAT TOMAN

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Henry Kissenger Çağında ABD Perspektifinden Türk-Amerikan İlişkileri (1969-1977)

Yazar: Murat TOMAN (Hitit Üniversitesi)

ISBN: 978-625-7119-01-6

1. Baskı: Haziran 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir.
EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI

TOMAN, Murat

Henry Kissenger Çağında ABD Perspektifinden Türk-Amerikan İlişkileri (1969-1977)

1. Basım, XII + 476 s., 135 x 195 mm. Kaynakça var, Dizin yok.

Anahtar Kelimeler:

1. Henry Kissinger, 2. Amerikan Yüzyılı, 3. Kıbrıs, 4. Anti Amerikancılık, 5. Afyon Ekimi.

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)

Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi

Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL

0212 482 22 00

www.efeakademi.com

Matbaa Adres:

Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.

Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL

0212 483 13 13

www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER III
KISALTMALAR..... VII
ÖNSÖZ..... XI
GİRİŞ 1
Literatür Çalışması..... 3
Kissinger'ın Dış Politika Anlayışı..... 15

BÖLÜM 1
HENRY KİSSİNGER, AMERİKAN DIŞ POLİTİKASININ ENTELEKTÜEL MİMARI..... 29
1.1.Çocukluk/Gençlik Yılları (1923-1943) 29
1.2.Askerlik Yılları (1943-1947)..... 31
1.3.Akademik Kariyer Dönemi (1947-1954)..... 36
1.4.Nükleer Savaş Uzmanlığı Dönemi (1955-1960)..... 41
1.5.Siyasete Adım Dönemi (1960-1969)..... 47
1.6.Ulusal Güvenlik Danışmanlığı (1969-1975)..... 52
1.6.1.Ulusal Güvenlik Danışmanlığı Reformu..... 54
1.7.Ulusal Güvenlik Danışmanlığı Dönemi Dış Politika Uygulamaları..... 57
1.7.1.Vietnam Savaşı 58
1.7.2.Soğuk Savaşın Dönüm Noktası: Çin İle Açılım 75
1.7.3.SSCB ile Detant Dönemi..... 85
1.7.4.Arka Bahçe Latin Amerika: Şili'de Rejim Değişikliği ..... …94
1.8.Dışişleri Bakanlığı Dönemi Dış Politika Uygulamaları (1973-1977)..... 115
1.8.1. İsrail'in Güvenliği Meselesi 120
BÖLÜM 2
KISSINGER DÖNEMİNDE ABD'NİN KIBRIS POLİTİKASI..... 149

2.1.1945-1955 Yılları Arası ABD'nin Kıbrıs Politikası 149
2.1.1.Enosis İçin BM Süreci 152
2.2.1955-1960 Yılları Arası ABD'nin Kıbrıs Politikası 155
2.2.1.ABD'nin Türkiye'yi Kıbrıs Meselesi Dışında Tutma Stratejisi 155
2.2.2.ABD'nin Kıbrıs'a Yönelik Çözüm Çabaları 159
2.2.3.Kıbrıs Cumhuriyeti'nin Kuruluşu ve Amerikan Çıkarları 163
2.3.1960-1969 Yılları Arası ABD'nin Kıbrıs Politikası 166
2.3.1.Kıbrıs Meselesine ABD'nin Yeniden Müdahil Olması 172
2.3.2.George Ball Misyonu 176
2.3.3.Johnson Mektubuna Giden Süreç 178
2.3.4.Johnson Mektubu 182
2.3.5.Washington Görüşmesi 185
2.3.6.Acheson Diplomasisi 186
2.3.7.Kıbrıs Meselesinden Uzak Durma Dönemi 195
2.3.8.ABD'nin Kıbrıs Meselesine Yeniden Müdahil Olması 203
2.4.1969-1972 Yılları Arası Kissinger Dönemi ABD'nin Kıbrıs Politikası 207
2.4.1.Kıbrıs'ta Yeniden Çözümsüzlük Dönemi 208
2.4.2.Kissinger Çözümü: Çifte Enosis 212
2.4.3.EOKA-B: Grivas-Makarios Çatışması 215
2.4.4.Çek Silahları Krizi 218
2.5.1973-1977 Yılları Arası Kissinger Döneminde ABD'nin Kıbrıs Politikası 228
2.5.1.EOKA-B Terörü 228
2.5.2.1973 Sonbaharı: Kıbrıs İçin Dönüm Noktası 232
2.5.3.İki Toplum Temsilcileri Arasındaki Görüşmelerin Akıbeti 234
2.5.4.Kıbrıs'ta Askeri Darbeye Giden Süreç 237
2.5.5.Beklenen Askeri Darbe: Makarios'un Devrilmesi 240
2.5.6.Türkiye'nin Askeri Müdahalesine Giden Süreç 246
2.5.7.Türkiye'nin Kıbrıs'a İlk Askeri Müdahalesi 250
2.5.8.Cenevre Barış Görüşmeleri 255

2.5.9.Türkiye'nin Kıbrıs'a İkinci Askeri Müdahalesi..... 257
2.5.10.Rum Lobisi Gölgesinde Diplomatik Çözüm Arayışı 260
2.6.Amerikan Silah Ambargosu..... 278
2.6.1.Amerikan Silah Ambargosu'nun Arka Planı 278
2.6.2.Kissinger'ın Silah Ambargosunu Önleme Mücadelesi ..... .286
2.6.3.Amerikan Silah Ambargosuna Türkiye'nin Tepkisi ..... ….294
2.6.4.Silah Ambargosunu Kaldırmaya Yönelik Çalışmalar 297

BÖLÜM 3
KİSSİNGER DÖNEMİNDE TÜRKİYE'DE ANTİ AMERİKANCILIK VE AFYON EKİMİ MESELELERİ 307
3.1.Türkiye'de Anti-Amerikancılığın Kökeni 307
3.1.1.Finansal Yardımların Kesilmesinin Anti-Amerikancılığa Etkisi 309
3.1.2.27 Mayıs 1960 Darbesinin Anti-Amerikancılığa Etkisi 321
3.1.3.Küba Füze Krizinin Anti-Amerikancılığa Etkisi 325
3.1.4.Kıbrıs Meselesinin Anti-Amerikancılığa Etkisi..... 336
3.1.5.Amerikan Askeri Varlığının Anti-Amerikancılığa Etkisi 339
3.2.Kissinger Döneminde Türkiye'de Anti-Amerikancılık Meselesi 348
3.2.1.Robert Komer Olayı..... 349
3.2.2.Kissinger'ın Anti-Amerikancılığa Çözüm Çabaları ... 352
3.2.3.Anti-Amerikancılık ile Aktif Mücadele Dönemi 355
3.2.4.Türkiye'de Anti Amerikancılığın Tekrar Yükselişi.... 361
3.3.Kissinger Döneminde Afyon Ekimi Meselesi 364
3.3.1.Tarihsel Süreç İçerisinde Afyon Meselesi 365
3.3.2.Tarihsel Süreç İçerisinde ABD'nin Uyuşturucu ile Mücadelesi..... 369

3.3.3.ABD'nin Küresel Ölçekte Uyuşturucu ile Mücadelesi 372
3.4.Kissinger Döneminde Afyon Ekimi Meselesi 384
3.4.1.Afyon Diplomasisi Öncesi Hazırlıklar 389
3.4.2.Afyon Diplomasisi 391
3.4.3.Afyon Üretiminin Yasaklanması 395
3.4.4.Afyon Üretiminin Yeniden Başlatılması 398

SONUÇ.....405
KAYNAKÇA 413
KAREKODLAR.....413

KAYNAKÇA

A. Arşiv Belgeleri

CIA Belgeleri

CIA, *Prospects for The Defense of Indochina Against a Chinese Communist Invasion,* The Vietnam Collection, (Document No.: 0001166384), August 04, 1950.

CIA, *Letter to Henry A. Kissinger from Allen W. Dulles,* General CIA Records, (Document No.: CIA-RDP80R01731R003100050043-0), December 05, 1951.

CIA, *Probable Communist Reactions to Certain Possible Us Courses of Action In Indochina* Through 1954. The Vietnam Collection, (Document No.: 0001171586), November 05, 1953.

CIA, *Developments in the Aftermath of US and UK Troop Withdrawal from Lebanon and Jordan,* General CIA Record, (Document No.: CIA RDP79R01012A011700030001-0), October 28, 1958.

CIA, *Memo from Richard Helms to Director of Central Intelligence Concerning Military Thought,* CIA Analysis of the Soviet Navy, (Document No.: 0000012350), May 28, 1962.

CIA, *Cyprus: Impending Communal Crisis*, General CIA Records, (Document No.: CIA-R3. DP85T00875R002000200051-8), December 23, 1963.

CIA, *Leftism in Turkey*, General CIA Records, (Document No.: CIA-RDP79-00927A005700060003-3), March 31, 1967.

CIA, *Central Intelligence Bulletin August 1968*, General CIA Records, (Document No.: CIA-RDP79T00975A012000030001-4), August 29, 1968.

CIA, *Chile, NGA Records* (Former NMA), (Document No.: CIA-RDP80T01137A000300070001-0), January 28, 1969.

CIA, No Peace in Israel While Arabs Expect to Withdraw, General CIA Records, (Document No: CIA-RDP71B00364R000300120003-9), December 29, 1969.

CIA, *Soviet Policy and 1967 Arab-Israeli War,* Special Collection, (Document No.: 5077054e993247d4d82b6), March 16, 1970.

CIA, *International Narcotics Series No. 6, The French-Turkish Connection: The Movement of Opium and Morphine Base from Turkey to France,* General CIA Records, (Document No.: CIA-RDP73B00296R000300070022-8), December 01, 1970.

CIA, *Central Intelligence Bulletin March 1971*, General CIA Records, (Document No.: CIA-RDP79T00975A018500100001-5), March 19 1971.

CIA, *Probable Attitude of Nihat Erim Toward Opium Control*, General CIA Records, (Document No.: CIA-RDP80B01495R001400070010-8), March 22, 1971.

CIA *Central Intelligence Bulletin June 1971*, General CIA Records, (Document No.: CIA-RDP79T00975A019400050003-9), June 29, 1971.

CIA, *Cyprus: A New Crisis in the Making,* General CIA Records (Document No.: CIA-RDP79R00967A000400010002-5), September 30, 1971.

CIA, *Communist Insurgency in Malaysia,* General CIA Records, (Document No.: CIA-RDP85T00875R001100130038-1), February 22, 1972.

CIA, *Cyprus an Old Problem,* General CIA Records, (Document No.: CIA-RDP85T00875R001100160020-7), September 24, 1973.

CIA, *Central Intelligence Bulletin February 1974*, General CIA Records, (Document No.:CIA-RDP79T00975A026200040001-6), February 25, 1974.

CIA, *Greece Under Ioannidis,* General CIA Records, (Document No.: CIA-RDP79R01099A001100080004-4), April 16, 1974.

CIA, *Memorandum of Conversation*, Library of Congress, (Document No.: LOC-HAK-164-7-3-9), July 30, 1974.

CIA, *Military Shake Up in Greece*, General CIA Records, (Document No.: CIA-RDP78S01932A000100080027-1), August 19, 1974.

CIA, *A Coming of Age, The Foreign Policy of Anwar Sadat,* General CIA Records, (Document No.: CIA-RDP79T00865A002500320001-0), April, 1975.

CIA, *Iraq Under Baath Rule, 1968-1976,* General CIA Records, (Document No.: CIA-RDP79T00889A000900040001-6), November 01, 1976.

CIA, *Counter Terrorism in the Sothern Cone*, Argentina Declassification Project -The "Dirty War" (1976-83), (Document No.:06592957), May 09, 1977.

CIA, *Nixon Warns of Aid Cut to Drug Dealer Nations*, General CIA Records, (Document No.: CIA-RDP88-01350R000200300040-7).

CIA, *Soviet Statement on Cyprus*, General CIA Records, (Document No.: CIA-RDP78S01932A000100070057-9), July 17, 1974.

CIA, *Specialist in Peace*, *General CIA Records*, (Document No.: CIA-RDP75-00001R000200220025-5), March 23, 1966.

CIA, *Student Unrest in Various Countries*, General CIA Records, (Document No.: CIA-RDP76M00527R000700200001-1), January 1, 1973.

CIA, *Supplement to the Cyprus Situation*, General CIA Recordings, (Document No.: CIA-RDP79 T00826A003000090001-3), November 29, 1967.

CIA, *The Cyprus Conflict and United States Security Interests*, General CIA Records, (Document No.: CIA-RDP08C01297R000500110010-6), September 01, 1967.

CIA, *The Suppression of Poppy Production in Turkey*, General CIA Records, (Document No.: CIA-RDP82S00205R000100150002-6), October 23, 2010.

CIA, *The Arab-İsraeli Situation and the Oil Crisis*, Special Collection, (Document No.: 51112a4a993247d4d8394478), December 05, 1973.

CIA, The Evolution of Soviet Policy in the Sino Soviet Border Dispute, Special Collection, (Document No.: 5077054e993247d4d82b6a96), April 28, 1970.

CIA, The President's Daily Brief 16 September 1974, President's (Document No.: 0006007817), September 16, 1974.

CIA, *The President Intelligence Checklist 22 August 1964*, The President Daily Brief 1961-1969, (Document No.: 0005959376), August 22, 1964.

CIA, *The President Intelligence Checklist, 31 July 1964*, The President Daily Brief 1961-1969, (0005959330), July 31, 1964.

CIA, The Sino-Soviet Dispute on Aid to North Vietnam (1965-1968), FOIA Collection, (Document No.: 0000415086), August 01, 1968

CIA, *The Situation in Jordan*, Library of Congress, (Document No.: LOC-HAK-292-2-8-7), September 19, 1970.

CIA, *The Situation in South Vietnam*, The Vietnam Collection, (Document No.:0001166521), September 04, 1964.

CIA, *The Communist TET Offensive*, Special Collection, (Document No.: 00095175), January 31, 1968.

CIA, *The Current State of Arab Oil Embargo*, Special Collection: President Nixon and the Role of Inteeligence in the 1973 Arab-İsraeli War, (Document No.: 51112a4b993247d4d8394534) November 05, 1973.

CIA, *The Cyprus Deadlock Forever or Another Day*, General CIA Records, (Document No.: CIA-RDP08C01297R000500110011-5), September 19, 2012.

CIA, *The President Daily Brief 19 Mart 1971*, Presidential Daily Brief 1969-1977, (Document No.:0005992537), December 19, 1971.

CIA, *Turkish Parliament Considers Cypriot Developments*, General CIA Records, (Document No.: CIA-RDP78S01932A000100070059-7), July 18, 1974.

CIA, *The Vietnam The Break-Up Of The Colonial Empires And its Implications for Us Security,* The Vietnam Collection, (Document No.: 0001166383), August 05, 1948

CIA, *The World Heroin Problem,* General CIA Records, (Document No.: CIA-RDP73B00296R000300060002-1), May 27, 1971.

CIA, *Turkish Reaction to the President Jhonson's Letter to Prime Minister Inonu,* FOIA Collection, (Document No.: 0000615268). June 06, 1964.

CIA, *UK Support for Makarios at UN,* General CIA Records, (Document No.: CIA-RDP78S01932A000100070058-8), July 18, 1974.

CIA, *US Financial Stake in Chile,* General CIA Records (Documents No: CIA-RDP85T00875R001600030141-2), September 01, 1970.

CIA, *Use of Nuclear Weapons in the Vietnam War,* The Vietnam Collection, (Document No.: 0001166479), February 05, 1966.

CIA, *USSR-Egypt, Comment on Egyptian Anniversary Reflects Continued Strains, Special Collection*, (Document No.: CIA-RDP85TOu875R000300060029-8), 25 July 25, 1973.

CIA, *Would the Loss of South Vietnam and Laos Participate A Domino Effect in the Far East*, (Document No.:0001166427), May 02, 1964.

CIA, *World-wide Perspectives,* General CIA Records, (Document No.: CIA-RDP78-03061A000400020021-4), January 01, 1969.

B. Resmi Yayınlanmış Belgeler

FRUS Belgeleri

FRUS, *Arab-Israeli Dispute, 1969–1972*, XXIII, Washington: USG Printing Office, June 01, 2018.

FRUS, *Arab-Israeli Crisis and War, 1973*, XXV, Washington: USG Printing Office, June 01, 2018.

FRUS, *Chile 1969-1973*, XXI, Washington: USG Printing Office, June 01, 2018.

FRUS *China 1969–1976*, XVII, Washington: USG Printing Office, June 01, 2018.

FRUS, *Cyprus; Greece, Turkey 1964-1968*, XVI, Washington: USG Printing Office, 30 May, 2018.

FRUS, *Documents on Global Issues, 1969–1972*, Washington: USG Printing Office, June 01, 2018.

FRUS, *Greece; Cyprus, Turkey, 1973–1976*, XXX, Washington: USG Printing Office, June 01, 2018.

FRUS, *Eastern Europe; Soviet Union*, Eastern Mediterranean, 1952–1954, VIII, Washington: USG Printing Office, June 05, 2018.

FRUS, *Eastern Europe Region, Soviet Union, Cyprus 1958-1960*, X/I, Washington, D.C.: US. Government Printing Office, May 30, 201

FRUS, Eastern Europe; Finland, Greece; Turkey 1958-1960, X/2, Washington, D.C.: US. Government Printing Office. May 30, 2018.

FRUS, *Eastern Europe; Cyprus, Greece; Turkey 1961-1963*, XVI, Washington: USG Printing Office, May 30, 2018

FRUS, *Eastern Europe; Eastern Mediterranean, 1969–1972*, XXIX, Washington, USG Printing Office, June 01, 2018

FRUS, *Middle East Region and Arabian Peninsula, 1969–1972*; Jordan, September 1970, XXIV, Washington: USG Printing Office, June 05, 2018.

FRUS, *The Near East and Africa Diplomatic Papers, 1943,* IV, Washington: USG Printing Office, 28 May 2018.

FRUS, *The Near East and Africa Diplomatic Papers,* 1945, VIII, Washington: USG Printing Office, May 28, 2018.

FRUS, *The Near East and Africa 1946*, VII, Washington: United States. Government of Printing Office, May 28, 2018.

FRUS, *The Near East and Africa 1947,* V, Washington: USG Printing Office, May 28, 2018.

FRUS, *The Near East, South Asia, and Africa 1950,* V, Washington: USG Printing Office, May 28, 2018.

FRUS, *The Near East and Africa 1951*, V, Washington, USG Printing Office, May 28, 2018.

FRUS, *Public Papers of the Presidents: John F. Kennedy 1962*, Washington, DC: Government Printing Office, 1963.

FRUS, *SALT I, 1969–1972*, XXXI, Washington: USG Printing Office, June 01, 2018.

FRUS, *Soviet Union, Eastern Mediterranean 1955–1957,* XXIV, Washington: USG Printing Office, 29 May 2018.

FRUS, *Soviet Union, January 1969-October 1970*, XII, Washington: USG Printing Office, June 01, 2018.

FRUS, *Soviet Union, October 1970–October 1971*, XIII, Washington: USG Printing Office, June 01, 2018.

FRUS, *Soviet Union, October 1971–May 1972*, XIV, Washington: USG Printing Office, June 01, 2018.

C. Telif Eserler

Acheson, Dean. *Present at the Creation: My Years in the State Department*, New York: Norton, 1969.

Ahmad, Feroz. *The Making of Modern Turkey*, London-New York: Routledge, 1993.

Ahmad, Feroz. *The Turkish Experiment in Democracy: 1950-1975*, Boulder, Colorado: Westview Press, 1977.

Alvarez J. David. *Bureaucracy and Cold War Diplomacy: the United States and Turkey, 1943-1946*, Thessaloniki: Institute for Balkan Studies, 1980.

An, Ahmet. *Kıbrıs Sorununu Perde Arkası Adadaki İngiliz Üsleri ve Amerikan Üsleri,* İstanbul: Dünya Yayınevi, 2000.

Armaoğlu, Fahir. *Kıbrıs Meselesi, Türk Hükümeti ve Kamuoyunun Davranışları 1954-1959*, Ankara: Sevinç Matbaası 1963.

Armaoğlu, Fahir *20. Yüzyıl Siyasi Tarihi 1914-1995*, İstanbul: Alkım Yayınevi, 2005.

Armaoğlu, Fahir. *Belgelerle Türk-Amerikan Münasebetleri*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1991.

Assmussen, Jan. *Cyprus At War Diplomacy and Conflict During the 1974 Crisis,* New York: IB Tauris, 2008.

Atkinson, C. David. *In Theory and in Practice: Harvard's Center for International Affairs, 1958–1983,* Cambridge, MA: Harvard University Press, 2007.

Bağcı, Hüseyin. *Türk Dış Politikasında 1950'lili Yıllar,* Ankara: ODTÜ Geliştirme Vakfı Yayınları, 2007.

Ball W. George, The Past Has Another Patterns, New York: W.W. Norton Company, 1982.

Barnes, A. Barnes. *John F. Kennedy on Leadership The Lessons and Legacy of a President,* New York: AMACOM, 2005.

Başgil, F. Ali. *27 Mayıs ihtilali ve Sebepleri*. İstanbul: Çeltüt, 1966.

Bator M. Francis. No Good Choices: LBJ and the Vietnam/Great Society Connection, Cambridge, MA: American Academy of Arts and Sciences, 2007

Baumann, E. Carol. *The Diplomatic Kidnappings A Revolutionary Tactic of Urban Terrorism*, Hague: Martinus Nuhoff, 1973

Bayülken, Haluk. Cyprus Question and The United Nations, Ankara: MSB Yayınları, 1983.

Bell, Carol. The Diplomacy of Detente: The Kissinger Era, (London: Martin Robertson, 1977)

Bernard, Reich. *A Brief History of Israel,* Second Edition, Washington D.C.: Facts on File Publishing, 2008.

Bernstein, Barton. "Walter Lippmann and the Early Cold War," *Cold War Critics*, Ed. Thomas G. Paterson Chicago: Quadrangle Books, 1971.

Blue, Gregory. "Opium for China", 31-47, *Opium Regimes China, Britain and Japan, 1839-1952,* Ed. Timothy Brook and Bob Tadashi Wakabayashi, Los Angeles: 2000.

Birand, A. Mehmet. *30 Sıcak Gün,* 6. Baskı, İstanbul: Milliyet Yayınları, Ağaoğlu Yayınevi Tesisleri, 1978.

Borowiec, Andrew. *Cyprus: A Troubled Island*, London: Praeger, 2000.

Booth, Ken (ed.). Realism and World Politic, London&New York: Routledge, 2011.

Bölükbaşı, Süha. *The Superpowers and the Third World: Turkish-American Relations and Cyprus*, New York, London: University Press of Virginia, 1988.

Brigham, K Robert. *Guerrilla Diplomacy: The NLF's Foreign Relations and the Vietnam War,* Ithaca, NY: Cornell University Press, 1998.

Brinkley, Alan. *The Publisher: Henry Luce and His American Century,* New York, Knopf, 2010.

Brocheux, Pier. *Ho Chi Minh: A Biography*, trc. Claire Duiker, Cambridge: Cambridge University Press, 2007.

Brogi, Allesandro. *Confronting America, The Cold War between the United States and the Communists in France and Italy,* Chappel Hill/NC: The University of North Carolina Press, 2011.

Brook, Timothy- Wakabayashi T. Bob. "Opium's History in China", *Opium Regimes-China, Britain and Japan, 1839-1952*, Los Angeles, 2000.

Browder, C. George. *Hitler's Enforcers The Gestapo And The SS Security Service In The Nazi Revolution*, Oxford: Oxford University Press, 1996.

Brune, H. Lester. *The Missile Crisis of October 1962: A Review of Issues and References*, Claremont, CA, Regina Books, 1985.

Bullitt, C. William. *The Donkey, The Carrot and The Club*, Westport: Preager, 2004.

Burke, P. John. Honest Broker? *The National Security Advisor and Presidential Decision Making*, Texas: A&M University Press, 2009, 119-120

Bustdorff M. Denise. *Proclaiming the Truman Doctrine: The Cold War Call to Arms* College Station /TX: A&M University Press, 2008.

Campbell John- Sherrard, Philip. *Modern Greece*, New York, Praeger, 1968.

Campbell, C. John. *Defense of the Middle East: Problems of American Policy*, New York: Harper and Row, 1958.

Campus, Leonardo. "Italian Political Reaction to the Cuban Missile Crisis" *An International History of the Cuban Missile Crisis, A 50 Years Retrospective*, Ed. David Gioe ve dğr. London, Routledge, 2014.

Carl, G. Alroy. *The Kissinger Experience: American Policy in the Middle East*, New York: Horizon, 1975.

Carr, H. Edward. *The Twenty Years' Crisis, 1919–1939: An Introduction to the Study of International Relations,* Basingstoke, UK: 2001.

Carter, A. Robert. *Nobody Yet Knows Who I am A Personal History: 1943-1953,*New York: Xlibris Corporation, 2007.

Carter, Dale-Robin Clifton. *War and Cold War in American Foreign Policy 1942-1962,* New York: Palgrave Macmillan, 2002.

Carroll, James. *House of War, The Pentagon and the Disastrous Rise of American Power,* Boston: Houghton Mifflin Company, 2006.

Chen, Jie. *Ideology in U.S. Foreign Policy: Case Studies in U.S. China Policy.* Westport, CT: Praeger Publishers 1992.

Clevea D. Gregory. *Henry Kissinger and the American Approach to the Foreign Policy,* Lewisburg: Bucknell University Press, 1989.

Cleveland, L. *William Modern Ortadoğu Tarihi* Trc. Mehmet Harmancı, İstanbul: Agora Kitaplığı Yayınları, 2008.

Clodfelter, Mark. *The Limits of Air Power: The American Bombing of North Vietnam,* Lincoln: University of Nebraska Press, 2006.

Company, C. Richard. *Turkey and the United States: The Arms Embargo Period,* New York: Praeger, 1986.

Constandinos, Andreas. *America, Britain and the Cyprus Crisis of 1974: Calculated Conspiracy or Foreign Policy Failure,* London: Author House, 2009.

Coufoudakis, Van. "United States Foreign Policy and the Cyprus Question" *Cyprus Reviewed,* Ed. M.A. Attalides Nicosia: Jus Cypri Association, 1977.

Crawford, M. A. Robret. *Idealism and Realism in International Relations , Beyond the Discipline,* London&New York: Routledge, 2000.

Criss, B. Nur. ‘‘Mercenaries of Ideology: Turkey’s Terrorism War,’’ *Terrorism and Politics*, Ed. Barry Rubin, New York: St. Martin’s Press, 1991.

Curley, Edwin. "Kissinger, Spinoza, and Genghis Khan" The Cam*bridge Companion to Spinoza, Cambridge Companions to Philosophy,* Ed D. Garrett, Cambridge: Cambridge University Press, 1995.

Daalder Ivo- Destler, Mac. *In the Shadow of the Oval Office: Profiles of the National Security Advisors and the Presidents They Served From JFK to George W. Bush,* New York: Simon and Schuster, 2009.

Dallek, Robert. *Franklin D. Roosevelt and American Foreign Policy 1932-1945,* Oxford: Oxford University Press, 1995.

Dallek, Robert. *Nixon and Kissinger: Partners in Power,* Harper Collins E-Books 2007, 50.

David, Steven. *Third World Coups d’états and International Security,* Baltimore: Johns Hopkins University Press, 1987.

Davutoğlu, Ahmet. *Stratejik Derinlik Türkiye’nin Uluslararası Konumu*, Istanbul, Küre Yayınları, 2001.

Dean, Lucy. *Regional Surveys of the World, The Middle East and North Africa 2004,* 50th Edition, London-New York: Europe Publication, 2004.

Denktaş, Rauf. *Rauf Denktaş'ın Hatıraları 1966,* 3. Cilt, İstanbul: Boğaziçi Yayınları, 1997.

Dinç, Cengiz. "Dünya'da ve Türkiye'de Anti-Amerikanizm" *Yakın Dönem Amerikan Dış Politikası: Teori ve Pratik*, Ed. C. Çakmak- C. Dinç-A. Öztürk, Ankara, Nobel Yayınevi, Ekim 2011.

Divine, E. Robert. *The Cuban Missile Crisis*, New York, Markus Wiener Publishing, 1988.

Dobrynin, Anatoly. *In Confidence Moscow's Ambassador to Americas Six Cold War President's (1962-1986),* New York: Times Books, 1995.

Dodd, Clement. *Storm Clouds Over Cyprus, a Briefing*, Huntingdon: Eothen Press, 2001.

Ehrlichman, John. *Witness to Power: The Nixon Years,* New York: Simon and Schuster, 1982.

Ecevit, Bülent. *Dış Politika ve Kıbrıs Dosyası,* İstanbul Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2011

Erdoğdu, Hikmet. *Büyük İsrail Stratejisi,* İstanbul: IQ Kültür Sanata Yayıncılık, 2005.

Erhan, Çağrı. ''ABD ve NATO'yla İlişkileri'' 705. *Türk Dış Politikası*, Ed. Baskın Oran, İstanbul: İletişim Yayınları, 2001.

Erhan, Çağrı. *ABD ve NATO'yla İlişkileri,* Türk Dış Politikası Cilt I: 1919-1980, İstanbul, İletişim Yayınevi, 2001.

Erhan, Çağrı. *Beyaz Savaş: Türk-Amerikan İlişkilerinde Afyon Sorunu,* Ankara: Bilgi Yayınevi, 1996.

Erim, Nihat. *Bildiğim Gördüğüm Ölçüler İçinde Kıbrıs*, Ankara: 1975.

Ertegün, Necati. *The Cyprus Dispute and Birth of the Turkish Republic of Northern Cyprus,* London: Oxford University Press, 1984.

Ertekün, N. Münir. *The Cyprus Dispute,* Oxford: Oxford University Press, 1981.

Fallaci Oriana. *Interview with History,* Boston: Houghton Mifflin Company, 1976.

Fay W. Peter. *The Opium War, 1840-1842,* Chappel Hill: The University of North Carolina Press 1997.

Ferguson, Niall. *Idealist 1923-1968* Cilt I, New York: Penguin Press, 2015.

Ferro, Marc. *Fetihlerden Bağımsızlık Hareketlerine Sömürgecilik Tarihi*, trc. Muna Cedden, Ankara: İmge Yayınları, 2002.

Fisher, Louis, *Presidential War Power,* Kansas: University Press of Kansas, 1995.

Ford, Gerald. *Time to Heal,* New York: Harper & Row, 1979.

Fouskas K. Vassilis- Gökay, Bülent. *The New American Imperialism, Bush's War on Terror and Blood for Oil,* Westport CT: Greenwood, 2005.

Franck M. Thomas-Weisband, Edward. *Foreign Policy by Congress,* Oxford: Oxford University Press, 1979.

Frey, W. Frederick. "Patterns of Elite Politics in Turkey", Political Elites in the Middle East, *American Enterprise Institute for Public Policy Research*, Ed. G. Lenczowski, Washington, 1975, 53-54.

Gaddis, L. John. George F. Kennan: *An American Life*, New York: Penguin Press, 2011.

Garthoff, Raymond. *Détente and Confrontation: American-Soviet Relations from Nixon to Reagan*, Brookings Institution Press, 1994.

Garthoff, Raymond. *Reflections of the Cuban Missile Crisis*, Washington, DC: The Brookings Institute, 1989.

Gazioğlu, C. Ahmet. *Kıbrıs'ta Cumhuriyet Yılları ve Ortaklığın Sonu 1960-1964*, Ankara, 2003.

Gökçay, Gökser. "The Ties that Bind Postwar US Foreign Policy Toward Turkey", *US Foreign Policy in the Middle East from American Missionaries to the Islamic State*, Geoffrey F. Gresh-Tuğrul Keskin, London & New York: Routledge, 2018.

Göktürk, B. Turgay. *Enosis'in Doğuşu ve Düşünceden Eyleme Geçişi-1931 İsyanı,* Lefkoşa, Ajans Yayın Ltd. 2009.

Graubard R. Stephen. *Kissinger A Portrait of Mind*, New York: WW. Norton, 1973.

Grivas, Giorgios. *The Memoirs of General Grivas* (ed.) Charles Foley, (London: Longmans, Green and Co. Ltd., 1964.

Gromyoko Andrei, Memoirs (New York: Doubleday, 1989.

Guan Cheng Ang. *Ending the Vietnam War The Vietnamese Communist' Perspective,* New York: Francis E-Library 2005.

Hale, William. *Turkish Politics and the Military*. New York: Routledge, 1994.

Haley P, Edward. *Congress and the Fall of South Vietnam and Cambodia*, Rutherford, NJ: Associated University Presses, 1982.

Hanhimaki M. Jussi., "An Elusive Grand Design", *Nixon in the World, American Foreign Policy 1969-1977*, Ed. Fredrik Logevall-Andrew Preston, Oxford: Oxford University Press, 2008, 25;

Hanhimaki Jussi-Westad, Arn Odd. The Cold War A History in Documents and Eyewitness Accounts, Oxford: Oxford University Press, 2013.

Hanhimaki M. Jussi. The Flawed Architect: Henry Kissinger and American Foreign Policy, New York, Oxford University Press, 2005.

C. Harris, C. George. Troubled Alliance: Turkish-American Problems in Historical Perspective: 1945-1971, Washington D.C.: AEI Hoover Policy Study 2, 1972.

Hart, T. Parker. Two NATO Allies at the Threshold of War, Cyprus, a First Hand of Crisis Management 1965-1968, Durham: Duke University Press, 1990.

Herring C. George. *America's Longest War: The United States in Vietnam, 1950-1975*, Fifth Edition, Boston: McGraw-Hill Education, 2014.

Hersh, M. Seymour. *The Price of Power: Kissinger in the White House,* New York: Summit Books, 1983.

Hilsman, Roger. *To Move a Nation,* Garden City, NY: Doubleday, 1967.

Hitchens, Christopher. *The Trail of Kissinger,* Sydney: Allen & Unwin, 2012.

Hitchens, Christopher. *Hostage to History: Cyprus From the Ottomans to Kissinger*, London: Verso, 1997.

Hobhouse, Henry. *Seeds of Change-Six Plants that Transformed Mankind,* London: Sidgwick & Jackson, 1985.

Hoff, Joan. *Nixon Reconsidered*, New York: Basic Books,1994.

Holmes, A. Amy. *Social Unrest and American Military Bases in Turkey and Germany since 1945,* Cambridge, Cambridge University Press, 2014.

Hunt, A. Richard. *Pacification: The American Struggle for Vietnam's Hearts and Minds* Boulder, Colorado: Westview Press, 1995.

Inciardi, A. James. *Handbook of Drug Control in the United States,* New York: Greenwood Press, 1990.

Isaacson, Walter *Kissinger A Biography*, New York: Simon & Schuster, 2005.

James, Alan. *Keeping the Peace in the Cyprus Crisis of 1963-64,* New York: Palgrave, 2002.

Judge, H. Edward-Langdon, W. John. *The Cold War: A Global History with Documents",* Second Edition, Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall, 2011.

İsmail, Sabahattin. *150 Soruda Kıbrıs Sorunu,* İstanbul: Kastaş Yayınevi, 1998.

Jentlesson W. Bruce. *American Foreign Policy, The Dynamics of Choice*, Fifth Edition, New York: W.W. Norton, 2014.

Jouet, Mugambi. *Exceptional America What Divides American From the World and From Each Other*, Oakland, University of California Press, 2017.

Kalb Marvin-Kalb, Bernard. *Kissinger,* Boston: Little Brown, 1974.

Katzenstein J. Peter-Keohane, O. Robert O. Keohane. (Ed.), *Anti Americanism in World Politics*, (Ithaca: Cornell University Press, 2007

Kayalı, Kurtuluş. *Ordu ve Siyaset: 27 Mayıs-12 Mart*, Beşinci Baskı İstanbul: İletişim, 2012.

Kennedy, F. Robert. *Thirteen Days, A Memoirs of the Cuban Missile Crisis*, New York, W.W Norton&Company Inc, 1969.

Keser, Ulvi. "Cyprus in American Central Intelligence Agency (CIA) Documents", *Mare Nostrum'dan Casus Belliye Bizim Deniz* Akdeniz, Ed. Ulvi Keser, Besabes Yayıncılık, Ankara, 2013.

Kızılyürek, Niyazi. Doğmamış *Bir Devletin Tarihi Birleşik Kıbrıs Cumhuriyeti,* İstanbul: İletişim Yayınevi, 2005.

Kidd, S. Thomas George *Whitefield America's Spiritual Founding Father,* (New Heaven, Yale University Press, 2014)

Kissinger, A. Henry. *A World Restored Metternich Castlereagh and the Problem of Peace 1812-22*, Houghton Mifflin Company, Boston, 1957.

Kissinger, A. Henry. *The Necessity for Choice: Prospects of American Foreign Policy*, New York: Harper & Brothers, 1961.

Kissinger A. Henry. *Diplomacy*, New York: Simon & Schuster, 2000.

Kissinger A. Henry. *On China*, New York: The Penguin Press, 2011.

Kissinger, A. Henry. *Crisis: The Anatomy of Two Major Foreign Policy Crises*, New York: Simon and Schuster, 2003.

Kissinger, A. Henry. *The White House Years*. Boston: Little Brown, 1979.

Kissinger, A. Henry. *American Foreign Policy: Three Essays*, New York: Norton, 1969.

Kissinger, A. Henry. *Years of Renewal*, New York: Simon&Schuster, 1999.

Koliopoulos, Giannēs-Veremēs, Thanosi. *Greece The Modern Sequel from 1821 to Present*, London: Hurst & Company, 2002.

Kornbluh, Peter. *The Pinochet File A Declassified Dossier on Atrocity and Accountability*, New York: The New Press, 2003.

Korn, David. Stalemate: *The War of Attrition and Great Power Diplomacy in the Middle East, 1967-1970*, Boulder: Westview Press, 1992.

Kösebalaban, Hasan. *Turkish Foreign Policy: Islam, Nationalism, and Globalization,* New York: Palgrave Macmillan, 2011.

Kuniholm R. Bruce. *The Origins of the Cold War in the Near East: Great Power Conflict and Diplomacy in Iran, Turkey, and Greece*, Princeton, NJ: Princeton University Press, 1980.

Kutler I. Stanley, *Watergate A Brief History With Documents,* (Second Edition, Oxford: Wiley-Blackwell, 2010.

Kürkçüoğlu, O. Ömer. *Türkiye'nin Arap Orta Doğusuna Karşı Politikası, 1945-1970,* Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi, 1972.

Lafaber Walter. *The American Age: United States Foreign Policy at Home and Abroad.* New York: W. W. Norton, 1994.

Landau David. *Kissinger The Uses of Power*, Boston: Houghton Mifflin Company, 1972.

Landau. M. Jacob. *Radical Politics in Modern Turkey,* Leiden: E. J. Brill, 1974.

Lindsay, Ker James. *Crisis and Conflict: A Year of Rapprochement Between Greece and Turkey,* London: IB. Tauris. 2007.

Lehman, M. Christopher. "Protracted Insurgent Warfare: The Development of an Appropriate U S Doctrine" *Guerilla Warfare and Counterinsurgency: U.S.-Soviet Policy in the Third World,* Ed. Richard H. Schultz, Lexington, MA: D.C., Heath and Company, 1989.

Lipovsky, P. Igor. *The Socialist Movement in Turkey, 1960–1980*. Leiden and New York: E. J. Brill. 1992.

Liska, George. *Beyond Kissinger: Ways of Conservative Statecraft*, Baltimore: John Hopkins University Press, 1975

Love, Jr. W. Robert. *History of the United States Navy: 1942-1991*, Harrisburg, PA: Stackpole Books, 1992.

Lovell, Julia. *The Opium War: Drugs, Dreams and The Making of China*, Basingstoke-Oxford: Picador, 2011.

Mallinson, William. *Cyprus*, London: IB Tauris, 2005.

Martel C. William. *Grand Strategy In Theory and Practice The Need For an Effective American Foreign Policy*, Cambridge: Cambridge University Press, 2015.

Mayes, Stanley, *Makarios A Biography*, London: The Macmillan Press, 1981.

McAllier, B. William. *Drug Diplomacy in the Twentieth Century, An International History*, E-Edition, London ve New York: Routledge, 2002.

McCarthy, Justin. *The Population of Palestine*, New York: Columbia University Press, 1990.

Meyer Kathryn- Parsinnen, Terry. *Webs of Smoke: Smugglers, Warlords, Spies, and the History of the International Drug Trade*, Maryland: Rowman and Littlefield Publishers, 1998.

McGhee, George. *The US-Turkish-NATO-Middle East Connection*, London: Macmillan Press, 1990.

Michael, S. Michalis. *Resolving the Cyprus Conflict Negotiating History*, (New York: Palgrave, 2009),

Mieczkowski, Yanek. *Gerald Ford and the Challenges of 1970's,* Lexington KY: The University of Kentucky Press, 2005.

Milne, David. *World Making, The Art and Science of American Diplomacy*, New York: Farrar Straus and Giroux, 2015.

Morris: Roger. *Uncertain Greatness: Henry Kissinger and American Foreign Policy.* (New York: Harper & Row,1977).

Morse, R. David, *Kissinger and the Yom Kippur War,* Jefferson NC: McFarland, 2015.

Moseley, Lauren, *The Search for Purpose: Henry Kissinger's Early Philosophy and American Foreign Policy*, (Yüksek Lisans Tezi, Brandeis University, August 2010).

Musto, F. David. *The American Disease: Origins of Narcotic Control,* London: Oxford University Press, 1973.

Mütercimler, Erol, *Satılık Ada Kıbrıs, Barış Harekatının Bilinmeyen Öyküsü,* İstanbul: Toplumsal Dönüşüm Yayınları, 2003.

Nathan A. James- James Oliver, *Foreign Policy Making and the American Political System,* Baltimore, MD: Johns Hopkins UP, 1994.

Necatigil, Zaim. *The Cyprus Question and The Turkish Position in The International Law,* İkinci Baskı, Oxford University Press, Londra, 1993.

Neziroğlu İrfan-Tuncer Yılmaz. *Başbakanlarımız ve Genel Kurul Konuşmaları,* Cilt 7, Ankara: TBMM Basımevi, Aralık 2014.

Nguyen, T. Lien-Hang. *Hanoi's War: An International History of the War for Peace in Vietnam,* Chapel Hill: University of North Carolina Press, 2012.

Nixon, Richard. The Memoirs of Richard Nixon, New York: Grosset & Dunlap, 1978.

Nixon, Richard. *No More Vietnam,* New York: Arbour House, 1985.

O'Malley Brendan- Craig, Ian. *The Cyprus Conspiracy America, Espionage And The Turkish Invasion,* London: IB Tauris, 2001.

Oren, B. Michael. *Six Days of War: June 1967 and The Making of the Modern Middle East,* New York: Oxford University Press, 2002.

Osgood, Kenneth. *Total Cold War: Eisenhower's Secret Propaganda Battle at Home and Abroad,* Lawrence: University Press of Kansas, 2006.

Quandt, B. William. *Peace Process: American Diplomacy and the Arab-Israeli Conflict Since 1967,* Berkeley, CA: University of California Press, 2005.

Quandt, B. William. *Decade of Decisions: American Policy toward the Arab-Israeli Conflict, 1967–1976,* Berkeley: University of California Press, 1977.

Pedersen, Sue. *The Guardians: The League of Nations and The Crisis of Empire*, Oxford: Oxford University Press 2015.

Petras James; Morley Morris. *The United States and Chile Imperialism and the Overthrow of the Allende Government,* New York-London: Monthly Review Press, 1975.

Porter, D. Bruce. *The USSR In the Third World Conflict*, Cambridge: Cambridge University Press, 2001.

Powaski, E. Ronald. *The Cold War: The United States and the Soviet Union, 1917-1991*, London: Oxford University Press, 1998.

Price, H. David. *Cold War Anthropology the CIA, the Pentagon and the Growth of Dual Use of Anthropology*, Durham: Duke University Press, 2016,

Reich, Cary. *The Life of Nelson A. Rockefeller: Worlds to Conquer, 1908, 1958*, New York: Doubleday 1996..

Rice Condoleezza. *No Higher Honor: A Memoir of My Years in Washington*, New York: Crown, 2011.

Richard, J. Syneder. *John F. Kennedy: Person, Policy, Presidency*, Wilmington DE: SR Books, 1988.

Rivera G. Oscar. *Story of A Death Foretold, The Coup Against Salvador Allende*, 11 September 1973, London: Bloomsbury, 2013

Salem, Norma. *The Constitution of 1960 and its Failure, in Cyprus A Regional Conflict and Its Resolution*, Ottawa: St Martin Press, 1992).

Salih, İ. Halil. Cyprus: *The Impact of Divers Nationalism on a State*, (Alabama, The University of Alabama Press, 1978.

Sarıca Murat-Teziç Erdoğan-Eskiyurt Özer. Kıbrıs Sorunu, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1975.

Schulzinger. D. Robert. *Henry Kissinger: Doctor of Diplomacy*, New York: The Columbia University Press, 1989.

Sheehan, R. Edward. *The Arabs, Israelis, and Kissinger: A Secret History of American Diplomacy in the Middle East,* New York: Reader's Digest, 1976.

Shrader R. Charles. *History of Operations Research in the United States Army,* Cilt I, United States Army, Washington, D.C., 2006.

Shaw J. Shaw-Shaw K. Ezel. *History of the Ottoman Empire and Modern Turkey, Volume II: Reform, Revolution, and Republic: The Rise of Modern Turkey, 1808-1975,* Cambridge: Cambridge University Press, 1977.

Shaw, N. Malcom, *International Law,* Fifth Edition Cambridge: Cambridge University Press, 2003.

Siniver, Asaf. Nixon, Kissinger, and U.S. Foreign Policy Making, The Machinery of Crisis, Cambridge: Cambridge University Press, 2008.

Sönmezoğlu, Faruk. *II. Dünya Savaşından Günümüze Türk Dış Politikası,* İstanbul: Der Yayınları, 2006

Sönmezoğlu Faruk, *ABD'nin Türkiye Politikaları*, İstanbul: Der Yayınları, 1987.

Spiegel, L. Steven. *The Other Arab-Israel Conflict, Making America's Foreign Policy from Truman to Reagan,* Chicago: The University of Chicago Press, 1985.

Starr, Harvey. *Henry Kissinger the Perception of International Politics,* Lexington KY: The University Press of Kentucky, 1984.

Stavrinidis, Zenon. *The Cyprus Conflict: The National Identity and Statehood,* Nicosia: 1975.

Stearns, Monteagle. Entangled Allies: US Policy Towards Greece, Turkey, and Cyprus, New York: Council on Foreign Relations Press, 1992.

Steel, Ronald. *Walter Lippmann and the American Century*, Boston: Little, Brown and Co., 1980.

Stein, W. Kenneth. *Heroic Diplomacy, Sadat, Kissinger, Carter Begin and the Quest for Arab-İsraeli Peace,* New York: Routledge, 1999.

Sterns, M. Laurence. *The Wrong Horse: The Politics of Intervention and the Failure of American Diplomacy*, New York: Times Books, 1977.

Stoessinger, G. John. *Henry Kissinger: The Anguish of Power*, New York: W.W. Norton, 1976.

Suri, Jeremi. *Henry Kissinger and the American Century*, Cambridge: The Belknap Press of Harvard University Press, 2007.

Swanberg, A. William. *Luce and His Empire*, New York, Scribner, 1972.

Szulc, Ted. *The Illusion of Peace:* Foreign Policy in the Kissinger Years, (New York: The Viking Press, 1978.

Şahin, Haluk, *Johnson Mektubu: Türk-ABD İlişkilerini Değiştiren Olayın Perde Arkası,* İstanbul, Gendaş Predikat, 2002

Tannenwald, Nina. *The Nuclear Taboo The United States and the Non-Use of Nuclear Weapons Since 1945*, Cambridge: Cambridge University Press, 2007.

Tatum, C. Dale. *Who Influenced Whom Lessons From the Cold War,* (Lanham: University Press of America, 2002),

Taylor, H. Arnold. *American Diplomacy and The Narcotics Traffic, 1900-1939: A Study in International Humanitarian Reform*, Durham NC: Duke University Press, 1969.

Thomas, Hugh. *Cuba, The Pursuit of Freedom*, New York, Harper & Row, 1971.

Tilford H. Earl. *Crosswinds: The Air Force's Setup in Vietnam*. (College Station, TX: A&M University Press. 1993.

Tucker, C. Spencer. *Vietnam.* London: UCL Press, 1999.

Tyrrell, Ian. *Reforming the World: The Creation of America's Moral Empire,* Princeton: Princeton University Press, 2013.

Tyler, Patrick. A Great Wall: Six Presidents and China an Investigative History New York: Public Affairs, 1999

Uslu, Nasuh. The Cyprus Question as an Issue of Turkish Foreign Policy and Turkish American Relations, 1959-2003, New York: Nova Science Publisher, 2003, 155.

Uslu, Nasuh. *Türk-Amerikan İlişkilerinde Kıbrıs,* Ankara, 21. YY. Yayınları, 2000.

Vali, A Ferenc. *Bridge Across the Bosphorus: the Foreign Policy of Turkey*, Baltimore: Johns Hopkins University Press, 1971.

Vance, Cyrus. *Hard Choices*, New York, Simon and Schuster, 1983.

Varnavas, Andreas. *A History of the Liberation Struggle of EOKA (1955-1959)*, trc. Philippos Stylianou, Nicosia: 2004.

Wagner R. Abraham. *Henry Kissinger A Pragmatic Statesman in a Hostile Times,* New York: Routledge, 2019.

Wagner, L. Heather. *Ending the Vietnam War,* New York: Chelsea House Publisher, 2007.

Watanabe, Y. Paul. *Ethnic Groups, Congress, and American Foreign Policy: The Politics of the Turkish Arms Embargo,* Westport, CT: Greenwood Press, 1984.

Wenqian, Gao. *Zhou Enlai The Last Perfect Revolutionary A Biography,* New York: Public Affairs, 2007.

White, H. Theodore. *The Making of President 1964*, Harper Collins E-Books, 2010.

Winther, C. Paul. *Anglo-European Science and the Rhetoric of Empire Malaria, Opium, and British Rule in India, 1756-1895*, Lantham: Lexington Books, 2003.

Yıldırım Ali. *FKF Dev Genç Tarihi,* İstanbul: Doruk Yayıncılık, 2008.

Yılmaz, Sait. *Türkiye'deki Amerika: İkili İlişkiler ve ABD'nin Örtülü Operasyonları,* İstanbul, Kaynak Yayınları, 2014.

Şuhnaz Yılmaz, *Turkish-American Relations, 1800–1952,* New York: Routledge, 2015.

Zhou, Yongming. *Anti-Drug Crusades in Twentieth Century China, Nationalism, History and State Building,* New York: 1999.

D. Makaleler

Ablett, Phillip. "Colonialism in Denial: US Propaganda in the Philippines American War", *Social Alternatives,* 23/3, (2004): s. 22-28.

Abrams, M. Richard. "The U.S. Military and Higher Education: A Brief History". *Annals of the American Academy of Political and Social Science,* (Mart 1989): s. 15-28.

Adams, W. Thomas. "The First Republic of Cyprus: A Review of an Unworkable Constitution". *The Western Political Quarterly,* 19/3 (Eylül 1966): s. 475-490.

Adamson, B. Fiona. "Democratization and the Domestic Sources of Foreign Policy: Turkey in the 1974 Cyprus Crisis". *Political Science Quarterly* 116/2 (Summer 2001): s. 277-303.

Ahmad, Ramazan Paiman. "The US-Iraqi Relations 1945-2003*". International Journal of Business, Humanities and Technology,* 4/4, (Temmuz 2014): s. 98-11.

Akça Bayram-Kıvanç, Sinan. "CIA ve 27 Mayıs 1960 Darbesi" *Tarih Okulu Dergisi,* 11/XXXVI, (Ekim 2018): s. 528-564.

Alvear J. Francisco--Ocando L. Jairo. "When Geopolitics becomes Moral Panic: El Mercurio and the use of International News as Propaganda Against Salvador Allende's Chile (1970–1973)", *Media History,* 24-3/4, 2018, s. 528-546.

Armaoğlu, Fahir. "1955 Yılında Kıbrıs Meselesinde Türk Hükümeti ve Türk Kamuoyu". *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 14/2, (1959): s. 57-85.

Ashton, J. Nigel. "Harold Macmillan and the Golden Days of Anglo-American Relations Revisited, 1957–63". *Diplomatic History*, 29/4 (Eylül 2005): s. 691-723.

Aslım, İlksoy. "The Position of Grivas in US Cyprus Policy". Sosyal Bilimler Dergisi, VI/2, (Ekim 2013): s. 137-157.

Aslım, İlksoy. "The Soviet Union and Cyprus in 1974 Events". *Athens Journal of History*, 2/4 (Ekim 2016), s. 249-262.

Arı, Tayyar. "Filistin'de Kalıcı Barış Mümkün mü?". *Akademik Orta Doğu,* 2/1, (2007): s. 11-34.

Atılgan, Gökhan. "Sosyalist Milliyetçilik Söylemi (Türkiye 1961-1968): Temeller Ayrılıklar". *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 64/3, (2009): s. 1-26.

Aviv, E. Efrat. "The Efraim Elrom Affair and Israel–Turkey Relations". *Middle Eastern Studies*, 49/5, (2013): s. 750-769.

Barker, Colin. "Some Reflections on Student Movements of the 1960s and Early 1970's". *Revista Crítica de Ciências Socialis*, 81 (2008): s. 43-91.

Başlamışlı, Macide. "Amerikan Belgelerine Göre 12 Mart Muhtırasına Giden Yolda Haşhaş Sorunu", *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, 5/14 (İlkbahar 2018): s. 351-376.

Bayülken, H. Ümit. "The Cyprus Question and the United Nations". *Foreign Policy*, 4/2-3 (1974): s. 71-142.

Bernstein, J. Barton. "The Cuban Missile Crisis: Trading the Jupiters in Turkey?" Political Science Quarterly, 95/1, (Alkmaar 1980): s. 97-112

Birol, Sinem. "1961 Anayasasında Fikir Özgürlüğü". *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, II, /43, (2012): s. 39-54.

Bölme, M. Selin. "Soğuk Savaş'ta NATO-ABD-Türkiye Üçgeninde Askeri Üsler: Süreklilik ve Değişim". *Uluslararası İlişkiler*, 9/34 (Yaz 2012): s. 51-71.

Bölükbaşı, Süha. "The Johnson Letter Revisited". *Middle Eastern Studies*, 29/3 (July 1993): s. 505-525.

Bradsher, Greig "The Nuremberg Laws, Archives Receives Original Nazi Documents that Legalized Persecution of Jews". *Proluge Magazine*, 42/4, (Winter 2010).

Brands, W. Hall. "America enters the Cyprus Tangle 1964". *Middle Eastern Studies*, 23/3, (1987): s. 348-362.

Brenner, J. Michael. "The Problem of Innovation and The Kissinger Nixon Foreign

Bucheli, Marcelo-Salvaj, Erica. "Reputation and Political Legitimacy: ITT in Chile, 1927-1972". Business History Review, 87/ 04, (Winter 2013): s. 729-756.

Bundy McGeorge-Blight G, James. "October 27, 1962: Transcripts of the Meetings of the ExCom*". International Security,* 12/3, (Winter 1987-1988): s. 30-92;

Bürkan. M. Serbest. "Süveyş Kanalının Ulusallaştırılması Sorunu ve Süveyş Bunalımı" *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6/4, (2017): s. 689-711.

Camp, D. Glen. "Greek-Turkish Conflict Over Cyprus", *Political Science Quarterly*, 95/1, (Spring 1980): 43-70.

Carbone, A. Steven. William Bradford, ‘‘The Puritan Ethic, & The Mayflower Compact”, *Inquiries Journal/Student Pulse,* 2/11, (2010).

Chomsky, Noam. “After the Cold War: U. S. Foreign Policy in the Middle East Reviewed”. Cultural Critique,19, *The Economies of War* (Fall 1991):14-31.

Coleta Damon-Carrese, Paul”. America’s Machiavelli Problem Restoring Prudent Leadership in US Strategy” *Strategic Studies Quarterly, (*Winter 2015):a. 18-43.

Costandinos, Andreas. “US-British Policy on Cyprus, 1964-1974”. *The Cyprus Review,* 23/1, (Spring 2011): s. 17-48.

Coşkun, Yasin. “Kıbrıs Sorunu Üzerindeki Türk-Yunan Diyaloğunun Başarısızlığı (1966-67) ve İngiliz Politikası”. *Karatekin Edebiyat Fakültesi Dergisi,* 4/1, (Ocak 2015): s. 43-58.

Crisis, B. Nur. "Strategic Nuclear Missiles in Turkey: The Jupiter affair, 1959–1963”. Journal of Strategic Studies, 20/3, (1997): s. 97-122.

Çıtır, Burak “Uluslararası Afyon Anlaşmalarında Osmanlı İmparatorluğu “, *Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Dergisi* I/1, (2015): s. 17-47.

Devine, Jack. “What Really Happened in Chile”, *Foreign Affairs,* (July-August 2014): s. 26-35.

Dobell M. William. “Division Over Cyprus”. *International Journal,* 22/.2 (Spring 1967): s. 278-292.

Dunne, Michael. “Perfect Failure: the USA, Cuba and the Bay of Pigs, 1961” *The Political Quarterly,* (22 Ağustos 2011): s. 448-458.

Ehrlich, Thomas. "Cyprus, the Warlike Isle: Origins and Elements of the Current Crisis,". *Stanford Law Review,*18/6 (Mayıs 1966): s. 1021-1098

Elderfield, Matthew. "Rebuilding the special relationship: The 1957 Bermuda Talks". *Cambridge Review of International Affairs,* 3/1 (1989): s. 14-24.

Epps, C. Archie. "The Harvard Student Rebellion of 1969: Through Change and Through Storm" *Proceedings of the Massachusetts Historical Society Third Series* 107 (1995): s. 1-15.

Ertem, Barış. ''12 Mart 1971 Askerî Müdahalesi Sonrası Ara Rejim ve Türkiye Siyasetine Etkileri (1971-1974)". *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi,* 8/14, (Nisan 2014): s. 668-669.

Eryaman Ayşe. "England's Policy on Palestine at the Beginning of 20th Century". *Uluslarası Medeniyet Çalışmaları Dergisi,* II/I, (Spring 2017): s. 3-30.

Ezrol, Stanley. "How the Lost Corp Subverts the American Intellectual Tradition". *Fidelio,* 11/1-2, (Winter Spring 2002): s. 15-56.

Fatourus, A. Angyris. "The Turkish Aid Ban: Review and Assessment". Journal of the *Hellenic Diaspora,* 3/2, (Nisan 1976): s. 4-25.

Foldessy, Gabor. "The Vietnam War and Johnson Administration: The 1964 Presidential Election, the escalation of the War and the Consequences", *Bulletins of the Department of Modern and Contemporary History*, (2016): s. 229-240.

Fouskas, K. Vassilis. "Uncomfortable Questions: Cyprus, October 1973-August 1974". *Contemporary European History*,14/1 (Şubat 2005): s. 45-63.

French, David. "British Intelligence and the Origins of the EOKA Insurgency". *British Journal for Military History*, 1/2, (February 2015):84-100.

Fromkin, Dan. "Henry Kissinger's War Crimes are Central to Divde Between Hillary Clinton and Bernie Sanders, The Intercept, February 12, 2016, erişim: 14 Temmuz 2019. https://theintercept.com/2016/02/12/henry-kissingers-war-crimes-are-central-to-the-divide-between-hillary-clinton-and-bernie-sanders/

Gaab, Jeffrey "Hitler's Beer Hall Politics: A Reassessment based on New Historical Scholarship". *International Journal of Humanities and Social Science,* 1/20 (Aralık 2011):35-41.

Gökçetepe Cihat. "The Cyprus Crisis of 1967 and its Effects on Turkey's Foreign Relations" Middle *Eastern Studies,* 41/3 (May 2005): s. 431-444

Gunn, Christopher "The 1960 Coup in Turkey A U.S. Intelligence Failure or a Successful Intervention?" *Journal of Cold War Studies,* 17/2, (Spring 2015): s. 103–139.

Gülen, Ahmet. "İnönü Hükümetlerinin Kıbrıs Politikası (1961-1965)", *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi,* 50, (Fall 2012): s. 389-428

Güler, Yavuz. "Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin Kuruluşuna Kadar Kıbrıs Meselesi", *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5/1, (2004):s. 101-112.

Gülmez, Nurettin-Tahancı, Bülent. "Soğuk Savaş Dönemi Çekişmelerinden Bir Örnek: U-2 Uçak Krizi", *Çağdaş*

Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi, XIV/28 (Bahar 2014): s. 231-236.

Güney, Aylin. "Anti-Americanism in Turkey: Past and Present", Middle Eastern Studies, 44/3, (May 2008): s. 471-487.

Güney, Aylin. "The USA's Role in Mediating the Cyprus Conflict: A Story of Success or Failure?", *Security Dialogue*, 55/1, (Mart 2004): s. 29-42.

Halis, Mehmet. "The Effects of the Marshall Plan Aids to the Development of the Agricultural Sector in Turkey, the 1948-1953 Period". *International Journal of Economics and Financial Issues*, 4/2, (2014): s. 427-439.

Hagopian, Patrick. "The Frustrated Hawks, Tet 1968 and the Transformation of American Politics" *European Journal of American Studies*, 3/2, (2008): s. 1-13.

High, Brandon. "The Recent Historiography of American Neoconservatism" *The Historical Journal*, 52/2 (January 2009): s. 475-491.

İlhan, Metin. "Kıbrıs Sorunun Türk-Amerikan İlişkilerine Yansıması (1958-1974)". *Türkiyat Mecmuası*, 25, (İstanbul, 2015): s. 255-280.

Ilıman Arif-Dönmez, Cengiz."12 Mart 1971 Muhtırası Sonrasında Kurulan Koalisyonlara Örnek: Birinci ve İkinci Milliyetçi Cephe Hükûmetleri". *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmalar Dergisi*, 11/21 (Bahar 2015): s. 163-198.

İnderjet, Parmar. "Challenging elite Anti-Americanism in the Cold War: American foundations, Kissinger's Harvard seminar and the Salzburg seminar in American Studies". *Traverse*, 1, (2006): s. 116-129.

Jian, Chen. “China's Involvement in the Vietnam War, 1964-69”. *The China Quarterly,* 142 (June 1995): s. 356-387.

Kallivretakis, Leonidas. "Greek American Relations in the Yom Kippur Concurrence”. *The Institute of Historical Research*, XI, (2014): s.105-126.

Kaplan, D. Robert. "Kissinger, Metternich, and Realism". *Atlantic Monthly*, 283/6 (June 1999): s. 72-82.

Karam, G. Jeffry. “Missing Revolution: the American Intelligence Failure in Iraq, 1958”. *Intelligence and National Security*, 32/6, (2017):s. 693-709.

Karagöz, Murat. “US Arms Embargo against Turkey after 30 Years An Institutional Approach towards US Policy Making". *Perception,* (Winter 2004-2005): s.107-130.

Kassimeris, Christos. "Greek Response to the Cyprus Invasion”. *Small Wars & Insurgencies,* 19/2, (2008): s. 256-273.

Kavuncu, Sibel. “Nükleer Silahsızlanma Yolunda START Süreci”, *Bilge Strateji*, 5/8, (Bahar 2013): s.119-148.

Keefer, E. Lois. "Birth and Death of the Army Specialized Training Program." *Army History,* 33 (1995): s. 1-7.

Kelkitli, A. Fatma. “Soviet Union’s Balkan Opening During the Khrushchev Period: Attempts to Restore Relations with Turkey, Yugoslavia And Greece”. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi. 7*3/4, (2018): s. 1177- 1201.

Kemiksiz, B. Neşe, “Filistin Sorunu”. *Akademik Ortadoğu,* 11/1, (2016), 133-179.

Keser, Ulvi. "21 Aralık 1963 Kanlı Noel, Kumsal Faciası ve Bugüne Yansımaları". *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmalar Dergisi* X/23, (Sonbahar 2011): s. 93-121.

Keys, Barbara. "Bernath Lecture, Henry Kissinger: The Emotional Statesman", *Diplomatic History,* 35/4, (Eylül 2011): s. 587-609.

Khoo, Nicholos. "Breaking the Ring of Encirclement, The Sino-Soviet Rift and Chinese Policy toward Vietnam, 1964–1968". *Journal of Cold War Studies,* 12/1, (Winter 2010): s. 3-42.

Henry A. Kissinger, *Conversation with Kissinger, Journal of Palestine Studies,* 10/3 (Spring 1981): s.186-195.

Koç, Nurgün-Koç Bedriye. "Affects of Marshall Plan on Turkish Economy". *Sociology Study,* 7/2, (Şubat 2017): s. 83-121.

Küçükoğlu, Bayram. "Kıbrıs Sorununa Dair Yaklaşım ve Algıların Türk Basınına Yansıması (1954-1974)". *Atatürk Yolu Dergisi,* 48, (Fall 2011): s. 791-814.

Landou, M. Jacob. "Johnson's Letter to Inonu and the Greek Lobbying at the White House". *The Turkish Yearbook of International Relations,* 14 (1976): s. 45-58.

Loughlin, Matt. "Is the Gestapo Everywhere? The Origins of the Modern Perception of the Secret Police of the Third Reich". *Legacy,* 11/1, (2011): s. 50-58.

Lyndon H. LaRoche, "Henry A. Kissinger: Soviet Agent of Influence", *Executive Intelligence Review.* 11/14, (April 10, 1984): s. 52-56.

Little, Douglas. “His Finest Hour? Eisenhower, Lebanon, and the 1958 Middle East Crisis”. *Diplomatic History,* 20/1, (1 January 1996): s. 27-54.

Luce, R. Henry. “The American Century, Life, 17 February 1941”. *Diplomatic History* 23/2, (Bahar 1999): s. 159-191.

Lynch, Allen. “Woodrow Wilson and the Principle of 'National Self-Determination: A Reconsideration”. *Review of International Studies,* 28/2 (April 2002): s. 419-436.

Magid, Jacob. “The Marshall Plan”. *Advances in Historical Studies*, 1/1, (Aralık 2012): s. 1-7.

Mathew, M. William. “War-Time Contingency and the Balfour Declaration of 1917: An Improbable Regression”. *Journal of Palestine Studies,* 40/2 (Winter 2011): s. 26-42.

Mays, G. Larty. “The Special Action Office For Drug Abuse Prevention: Drug Control During The Nixon Administration”. *International Journal of Public Administration,* 3/3, (January 1981): s. 355-371.

McCaskill, W. Charles. “US-Greek Relations and the Problems of the Aegean and Cyprus”. *Journal of Political and Military Sociology,* 16/2 (Fall 1988: s. 215-233.

McCoy, Alfred. “Policing the Imperial Periphery: The Philippine-American War and the Origins of U.S. Global Surveillance” *Surveillance & Society* 13(1) (2015): s. 4-26.

Netane, Avneri. “The Iraqi Coups of July 1968 and the American Connection”. *Middle Eastern Studies,* 4/4, (2015): s. 649-663.

Nicolet, Claude. "The Development of US Plans for the Resolution of the Cyprus Conflict in 1964, The Limits of American Power". *Cold War History*, 3/1 (Ekim 2002): s. 95-126.

Norbeck, D. Mark. "The Legacy of Charles Henry Brent", *International Bulletin of Missionary Research*, 20/4, (1996): s. 163-168.

Olgun, M. Ergün. "Cyprus A New and Realistic Approach" *Perceptions Journal of International Affairs,* 4/3 (November 1999): s. 91-117.

Özdal, Barış. "The Postures and Theses of the Parties Involved in the Cyprus Problem Within the Period Until 1974" *İGÜSBD,* 3/1 (April 2016), s. 23-49.

Özçelik, Alinur. "Rapprochement Between America and China During the Nixon Era: A Product of Timing or the Leadership?". *Bilge Strateji*, 9/16, (Spring 2016): s. 131, 147.

Quinones, A. Mark. "Drug Abuse During the Civil War (1861–1865)". *International Journal of the Addictions,* 10/ 6, (1975): s. 1007-1020.

Pease, Lisa. "Sirhan Sirhan and RFK Assassination: Part I: The Grand Illusion" *Probe*, 5/3, (1998).

Perinçek Can Sadık. "Çitlerin Üstünde Debelenen İnek: Amerika'nın Vietnam Savaşı Politikası", *Teori* (Şubat 2016): s. 70-77.

Phillips, C. Kssey. "Drug War Madness: A Call for Consistency Amidst the Conflict, *Chapman Law Reivew,*13/3, (2010): s. 644-680.

Pratt, W. Julius. “The Origin of Manifest Destiny” *The American Historical Review*, 32/4, (1927): s. 795-798.

Profiles “William Yandell Elliot”, Executive Intelligence Review, 29/3 (January 25, 2002): s. 29-33.

Reins, D. Thomas. “Reform, Nationalism and Internationalism: The Opium Suppression Movement in China and the Anglo-American Influence, 1900-1908”. *Modern Asian Studies.* 25/1, (Şubat. 1991): s. 101-142.

Ribak, Gil. “A Jew for All Season: Henry Kissinger, Jewish Expectations and the Yom Kippur”. Israel Studies Forum, 25/2, (Fall 2010): s. 1-25.

Ruggie G. John. “Third Try at World Order? America and Multilateralism after the Cold War”. *Political Science Quarterly*, 109/4 (Fall 1994): s. 553-570.

Ryan, R. Curtis. “The Odd Couple: s. Ending The Jordanian-Syrian "Cold War". *Middle East Journal*, 60/1, (Winter 2006), s. 33-56.

Sagan D. Scott-Suri, Jeremi. “The Madman Nuclear Alert: Secrecy, Signaling, and Safety in October 1969”. *International Security* 27 (Spring 2003): s. 150–183.

Sakallıoğlu, C. Ümit. “The Anatomy of the Turkish Military’s Political Autonomy”. *Comparative Politics* 29/2, (January 1997): s. 151-166.

Sever, Ayşegül. “Yeni Bulgular Işığında 1962 Küba Füze Krizi ve Türkiye”, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi,* 52/1, (1997), 647-660

Sevinç, Derya. "Türk Yunan İlişkileri Çerçevesinde Kıbrıs Sorununda Yeni Bir Aşama". *Atatürk Yolu Dergisi,* 60, (Bahar 2017): s. 171-206.

Sewell, P. James. "Master Builder or Captain of the Dike? Notes on the Leadership". *International Journal* 31/4, (1976): s. 648-665.

Simpson, J. Dwight. "Development as a Process, The Menderes Phase in Turkey". *The Middle East Journal*, 19/2, (Spring 1965): s. 141-152.

Spain, W. James ''The United States, Turkey and the Poppy''. *The Middle East Journal*, 29/3, (1975): s. 295-309.

Stavridis, Stelios. "The international relations of the Cypriot Parliament". *Journal of Southern Europe and the Balkans,* 5/3, (Aralık 2000): s. 337-354.

Stegenga, A. James. "UN Peace-Keeping: s. The Cyprus Venture". *Journal of Peace Research,* 7/1 (1970): s. 1-16.

Sterner L. Kenneth. "President Kennedy and the Escalation of the Vietnam War". *History Capstone Research Papers,* (28 Nisan 2015): s. 1-53.

Singh, Ashutosh. "Foreign Role in the Assassination of Patrice Lumumba". International *Journal of Research in Humanities and Social Studies* 3/5, (May 2016), s.10-16.

Şahin, Güneş. "Türk Basının 1964 Kıbrıs Olaylarına Bakış Açısı". *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi,* 6/3, (2017): s. 1474-1494.

Şan-K, Mustafa-Haşlak, İrfan. "Asimilasyon ve Çokkültürlülük Arasında Amerikan Ana Akımını Yeniden Düşünmek", Akademik İncelemeler Dergisi, 7/1, (2012), s. 29-53.

Tachau, Frank. "Turkish Foreign Policy: Between East and West". *Middle East Review,* 17/3, (1985): s. 25-33.

Tal, Lawrence. "Britain and the Jordan Crisis of 1958". *Middle Eastern Studies,* 31/1 (January 1995): s. 39-57

Taşlıgil Nuran-Şahin, Güven. "Tarihsel Süreçte Haşhaş (Papaver Somniferum L.) ve Afyon". *Tarih Okulu Dergisi* 11/XXXIV, (Haziran 2018): s. 163-196.

Tedeschi K. Sara- Fee Elizabeth-Brown M. Theodore, "Salvador Allende: Physician, Socialist, Populist, and President*". American Journal of Public Health*, 93/12, 2014-2015.

Toufoutı, Youcef. "The Cambodian Incursion: American War of Ideology, 1969-1970'. *Revue Science Humanies,* 41, (July 2014), s. 29-36.

Wanis, Anthony. "The National Security Council: Tool for Presidential Crisis Management", *Journal of Public and International Affairs*, 9/1, (1998): s. 102-127.

Weber,T. Weber. "Kissinger as Historian: A Historiographical Approach to Statesmanship", World Affairs, 141/1, (Summer 1978), s.50-56.

Weimer, Daniel. "Drug-As-a-Disease: Heroin, Metaphors, and Identity in Nixon's Drug War". *Janus Head*, 6/2, (2003): s. 260-281.

Wellborn, Mldred. "The Events Leading to The Chinese Exclusion Acts". *Annual Publication of the Historical Society of Southern California*, 9/1/2 (1912-1913): s. 49-58.

Welzenbach, E. Donald. "How Kissinger Used Intelligence in the SALT Negotations", *CIA Studies in Intelligence,* 31, (Winter 1987): s. 32-48.

Whitehouse, Bruce. "The Force of Action: Legitimizing the Coup in Bamako, Mali". *Africa Spectrum,* 47/2-3, (2012): s. 93-110.

Windle, James. "A Very Gradual Suppression: A History of Turkish Opium Controls, 1933-1974". *European Journal of Criminology,* 11/1, (Mart 2014): s. 195-212

Wright, Hamilton. "The International Opium Commission", *The American Journal of International Law,* 3/3, (July 1909): s. 648-667.

Wyrwisz, Anna. "America's Longest War-The War on Drug". *Zeszyty Naukowe Towarzystwa Doktorantów UJ Nauki Społeczne,* 10, (January 2015): s. 47-65.

Xia, Yafeng. "China's Elite Politics and Sino-American Rapprochement, January 1969–February 1972". *Journal of Cold War Studies* 8/4, (Fall 2006): s. 3-28.

Yamaç, Müzzeher-Cartmill, Hazel. "The Balfour Declaration". *Balkan Journal of Social Sciences,* 7/13, (2018): s. 135-143

Yellice, Gürhan. "1878'den 1931'e *Kıbrıs'ta Enosis Talepleri ve İngiltere'nin Yaklaşımı".* ÇITAD, XII/24, (Bahar 2012): s. 13-26

Yilmaz, Hakan. "American Perspective on Turkey An Evaluation of Declassified US Documents 1946-1960". *New Perspective on Turkey,* 25, (Fall 2011): s. 77-101.

Yiğit, Y. Dilek. "Kıbrıs'ta Yaşananlar ve Türk Mukavemet Teşkilatı (1957-1964)". *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi,* 34/2, (20189): s. 318-319.

Xydis, G. Stephen, "The UN General Assembly as an Instrument of Greek Policy: Cyprus, 1954-1958". *The Journal of Conflict Resolution*, 12/ 2, (January 1968): s. 141-158.

Zubrin, Robert. ''The Training of Agent Influence", *Executive Intelligence Review*,9/21, (01 June 1982): s. 29-30.

E. Tezler

Akman, A. Osman. *İncirlik Üssünün Kullanımı ve Türk-Amerikan Stratejik Ortaklığındaki Rolü,* Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale, Ekim 2007.

Arpa, Tülay. *1960-1975 Yılları Arasında Sol Basında Türk-ABD İlişkileri,* Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Denizli, 2005.

Beer, M. Robert. *The U.S. Navy and The Cuban Missile Crisis, A Trident Scholar Project Report,* United States Naval Academy, Annapolis, Maryland, 22 May 1990, 63.

Bellenger, A. Jeffry. *Causes of The Vietnam War: An Academic Look at Wilsonism and Cold War Effects,* Yüksek Lisans Tezi, Air University, Alabama, Nisan 1999.

Berdibek, Muhammed. *The Role of Lobbies in the US-Israel Relation: (1948-2008),* Yüksek Lisans Tezi, Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Ankara, Eylül 2011.

Bozkurt, İbrahim. *Türk Kamuoyunda Amerikan İmgesi (1945-1980),* Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, 2008.

Brown, M. James. *The Cold War in the Eastern Mediterranean: An Interpretive Global History*, Yüksek Lisans Tezi, University of Arkansas, Aralık 2017, 120-122.

Celep, Barış. *Türkiye'ye Amerikan Askeri Yardım Kurulu (JAMMAT) ve Türkiye'deki Faaliyetleri*, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul 2018.

Çalışkan, Murat. *The Development of Inter-Communal Fighting in Cyprus: 1948-1974,* Yüksek Lisans Tezi, Middle East Technical University Ankara, December 2012.

Charles, P. Joseph. *Global Christianity: Trends in Mission and the Relationship with Non-Western Missionaries Working Cross-Culturally in Thailand,* Yüksek Lisans Tezi, South African Theology Seminar, Ekim 2009.

Coşkun, Yasin. *The Cyprus Problem and Anglo-Turkish Relations 1967- 1980,* Doktora Tezi, University of East Anglia, June 2015.

Daniels, Barbara. *Diplomacy and Its Discontents: Nationalism, Colonialism, Imperialism and The Cyprus Problem (1945-1960,* Doktora Tezi, University of South Africa, June 2009.

Durmaz, Ezgi. *Amerikan Barış Gönüllüleri ve Batı Anadolu'daki Faaliyetleri,* Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın 2013.

Dündar, Murat. *The Us Policy on the Cyprus Question: Continuity and Change,* (Yüksek Lisans Tezi, Bilkent Üniversitesi, Ankara, Temmuz 2005.

Ediş, Enis. *Kıbrıs Barış Harekâtı Odağında Bülent Ecevit*, Yüksek Lisans Tezi, Kırşehir 2018.

Erden, A. Deniz. *Turkish Foreign Policy Through the UN,* Doktora Tezi, University of Massachusetts, 1974.

Guan, Tianyuan. *The Forgotten Crusaders: Western Missionaries in the Chinese Anti- Opium Movement,* Yüksek Lisans Tezi, Vanderbilt University, Nisan l 2019.

Görgüç, Barış. *The Emergence of Cyprus Problem Between 1945-1954*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul 2006.

Hayes, C. Bradd. *The Invisible Blockade and the Covert War: US Relations with Chile,1970-197*, Doktora Tezi, Naval Postgraduate School Monterey CA, June 1979.

Kissinger, A. Henry. *The Meaning of History: Reflections on Spengler, Toynbee and Kant*, Lisans Bitirme Tezi, Harvard University, 1950.

Kişman, A. Zülfikar. *Türk Amerikan İlişkilerinde Kıbrıs Meselesi,* Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi, Elâzığ 2014.

Koprowski, C. Daniel. *John F. Kennedy, the development of counterinsurgency doctrine and American intervention in Laos, 1961-1963,* Yüksek Lisan Tez 1911 Şubat 2014.

Lıcas, W. Scott. Divided We Stand: The Suez Crisis of 1956 and the Anglo-American Alliance, Doktora Tezi, London School of Economic, ProQuest 2014.

Morrow, V. Eric. *Transnational Religion in Greek American Political Advocacy*, Doktora Tezi, Baylor University, May 2012.

Pappas, N. Byron. *Cyprus: State Creation Without A National Identity*, Yüksek Lisans Tezi, Georgetown University Washington, D.C. 31 Ekim 2012.

Pakel, B. Aykın. *Turkish-American Relations (1945-1980): Quest for Security and Adapting to Change,* Yüksek Lisans Tezi, Bilkent Üniversitesi Ankara Ocak 2007.

Natalie J. Reyes. *As Seen Through the Eyes of New York Times: A Narration of the 1960 Turkish Coup,* Yüksek Lisans Tezi, Sabancı Üniversitesi, Ocak 201

Roth, C. David. *The American Reaction to the 1968 Warsaw Pact Invasion of Czechoslovakia*, Yüksek Lisans Tezi, The Ohio State University, June 2010

Şahin, Güneş. *Kıbrıs Barış Harekâtı ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Sürecinde Türk Kamuoyu,* Doktora Tezi, Ankara, Ankara Üniversitesi 2012.

Şener, Mustafa. *Türk Sol Hareketinde İktidar Stratejisi Tartışmaları 1961-1971,* Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, 2008.

Tarım, Osman. *27 Mayıs'tan 12 Mart'a Adalet Partisi ve Türkiye,* Yüksek Lisans Tezi, Konya, Selçuk Üniversitesi, 2013.

Tiryaki, H. Mehmet. *1.Milliyetçi Cephe Hükümeti Dönemi Türk Dış Politikası 31 Mart 1975–21* Haziran 1977, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Haziran 2007.

Tokatlı, Fatih. *The Policy of Eisenhower Administration Towards Turkey 1953-1961,* Yüksek Lisans Tezi, Bilkent Üniversitesi, Ankara Ekim 2004.

Torlak, Mustafa. *Siyonizm Penceresinden Arap- İsrail Çatışmalarının Orta Doğu'daki Güç Dengesine Yansımaları,* Yüksek Lisans Tezi, Kadir Has Üniversitesi, İstanbul, 2010.

Toufoutı, Youcef. *American Exceptionalism and Henry Kissinger's Management of Foreign Policy 1969-1973*, Doktora Tezi, University of Constantine, 2014.

Tüzünkan, Murat. *The Cyprus Question: Continuity, Transformation and Tendencies*, Doktora Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, September 2017.

Westhoff, B.R. Lotte. *Ronald Reagan's War on Drugs: A Policy Failure but Political Success*, Yüksek Lisans Tezi, Leiden University, 18 Ağustos 2013.

Uslu, Nasuh. *TTurkey's Relationship with the United States 1960-1975*, Doktora Tezi, Durham University, 1994.

Yiğitaslan, Berçin. *The Ford Administration Against an Assertive Congress: The Case of the Turkish Arms Embargo*, Yüksek Lisans Tezi, Bilkent üniversitesi, Ocak 2017.

Zaracostas John. *The International Implications of the 1974 Cyprus Crisis*, Yüksek Lisans Tezi, Australian National University, August 1981.

F. Raporlar

Hathaway M. Robert- Smith, J. Russel. "Richard Helms As the Director of Central Intelligence 1966-1973", Washington D.C.: (CIA DCI Historical Series, 1993), erişim 25 June 2019. https://www.cia.gov/library/readingroom/docs/helms_as_dcia.pdf

Nalty, C. Bernard "The Air Force Role in the Five Crisis", Washington, (USAF Historical Division Liaison Office, June 1968), 1-14, erişim: 24 Mayıs 2019 https://nsarchive2.gwu.edu/nukevault/ebb249/doc10.pdf

Nations, of League. "The Convention for Limiting the Manufacture and Regulating the Distribution of Narcotic Drug of July 13th 1931", Geneva: (The Secretariat of the League of Nation, 1937), erişim: Tarihi 12 June 2019. https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=VI-8-a&chapter=6&clang=_en

Sacco, N Lisa. "Drug Enforcement in the United States: History, Policy, and Trends", (Congressional Research Service, 02 Ekim 2014), 4-5, erişim: 21 June 2019. https://fas.org/sgp/crs/misc/R43749.pdf

Sebenius K. James-Green L. Alexander- Kogan-B. Eugene. "Henry A. Kissinger as Negotiator: Background and Key Accomplishments" Working Paper 15-040, (Harvard Business School, 2014), erişim: 14 Mayıs 2019.

https://www.hbs.edu/faculty/Publication%20Files/15-040_4d9f0e6b-bb9f-451c-8aa4-7d5f66aa3429.pdf

Stolenbach; C. Darwin. "Henry A. Kissinger, Civil Affairs in Korea 1950-51", (Operations Research Office (ORO) Department of Army, 12 May 1952), erişim: 12 Mart 2019. https://apps.dtic.mil/dtic/tr/fulltext/u2/896871.pdf

Thompson, Nancy. "Enlisted Selection and Classification Tests: Precursors to the ASVAB," (Air Force Personnel Center Strategic Research and Assessment HQ, June 2007), erişim: 12 Mayıs 2019. https://apps.dtic.mil/dtic/tr/fulltext/u2/a594291.pdf

G. Süreli Yayınlar

Ahmad, S. Refaat. "Who killed Nasser", Egypt Independent, February 10, 2010, erişim: 18 Nisan 2019. https://ww.egyptindependent.com/who-killed-nasser/

Baker, Russell. "U.S. Reconsidering Small-War Theory," New York Times, 11 Ağustos 1957, erişim 12 Mart 2019, https://www.nytimes.com/1957/08/11/archives/us-reconsidering-smallwar-theory-us-reconsiders-smallwar-idea.html

James Chace, "The Concert of Euroe" Foreign Affairs, 52/1, (October 1973).

Collins, Larry. ''The CIA Drug Connection is as Old as the Agency", The New York Times, erişim: 2 Temmuz 2019. https://www.nytimes.com/1993/12/03/opinion/IHT-the-cia-drug-connectionis-as-old-as-the-agency.html

Dallek, Robert. "Kissinger Presidency" Vanity Fair, May 2007, erişim: 10 Haziran 2019. https://www.vanityfair.com/news/2007/05/kissinger200705

Ekinci. B. Ekrem. "1971 Military Memorandum: A Political Downturn" Daily Sabah, 19 Temmuz 2016, erişim 12 Haziran 2019. https://www.dailysabah.com/feature/2016/08/19/1971-military-memorandum-a-political-downturn

Ferguson, Niall. "The Secret to Henry Kissinger's Success", Politico Magazine, January 20, 2018, erişim: 5 Temmuz 2019. https://www.politico.com/magazine/story/2018/01/20/henry-kissinger-networking-216482

Freidersdorf, Conor The War on Drug Turns 40, The Atlantic, July 15, 2011 erişim: 03 Haziran 2019. https://www.theatlantic.com/politics/archive/2011/06/the-war-on-drugs-turns-40/240472/

Fitchett, Joseph. "Cyprus Drop Charges" The Washington Post, June 4, 1977, erişim: 04 Mart, 2019. https://www.washingtonpost.com/archive/politics/1977/06/04/cyprus-drops-charges/3743b73b-7453-489f-9d56-1d432bc5c31b/?utm_term=.36c2309c387e

Gewen, Barry. "Kissinger's Moral Example", The National Interest, April 17, 2017, erişim 17 Aralık 2018. https://nationalinterest.org/feature/kissingers-moral-example-20225

Halperin, Morton. "Kissinger: A Limited War Crucial in A Nuclear Age" Columbia Daily Spectator, CII/35, (18 Kasım 1957), erişim: 24 Mayıs 2019. http://spectatorarchive.library.columbia.edu/?a=d&d=cs19571118-01.2.28&

Hitchens, Christopher. "The Case Against Henry Kissinger: The Making of War Criminal". Harper's Magazine, February 2001, erişim: 22 Mayıs 2019. https://harpers.org/archive/2001/02/the-case-against-henry-kissinger-2/

Horrock M. Nicholas. "CIA is Reported to Have Helped in Trujillo Death", New York Times, June 13, 1975, erişim: 16 Nisan 2019. https://www.nytimes.com/1975/06/13/archives/cia-is-reported-to-have-helped-in-trujillo-death-material-support.html

New York Times "Kennedy Shapes Pentagon Ties", *The New York Times,* July 02 1961, erişim:10 Mayıs 2019. https://www.cia.gov/library/readingroom/docs/CIA-RDP75-00149R000700470038-6.pdf

Stossel, Sage. "The Craft and Craftiness of Henry Kissinger" *The Atlantic,* June 2005, erişim: 12 Nisan 2019.

https://www.theatlantic.com/magazine/archive/2005/06/the-craft-and craftiness-of-Henry-kissinger/304011/

Packer, George "A historian in Camelot" The New York Times, December 20, 2013, erişim: 19 Mayıs 2019, https://www.nytimes.com/2013/12/22/books/review/the-letters-of-arthur-schlesinger-jr.html

The Time, "Man of the Year Triumph and Trail" 101/1 (January 01, 1973), erişim:12 Nisan 2019. http://content.time.com/time/magazine/0,9263,7601730101,00.html

H. Web Sitesi

Alexander G. Timothy. When War is Peace: Peace Prizes Awarded to War Criminals, Global Research, 23 Şubat 2013, erişim: 22 Mayıs 2019. https://www.globalresearch.ca/when-war-is-peace-peace-prizes-awarded-to-war-criminals/5324018

Arnold, Gordon. ''Jonathan Edwards: Founding Father of American Political Thought", The İmaginative Conservative, 26 Ağustos 2017, erişim: 03 Temmuz 2019. https://theimaginativeconservative.org/2017/08/jonathan-edwards-political-thought-gordon-arnold.html

Bew, John. "The Kissinger Effect on Real Politik", War on Rucks, 28 Aralık 2015, erişim 05 Haziran 2019. https://warontherocks.com/2015/12/the-kissinger-effect-on-realpolitik/

Blum, William. "A Brief History of US Interventions: 1945 to Present", Z Magazine, 1999, erişim: 22 Mayıs 2019.

http://web4.uwindsor.ca/users/w/winter/Winters.nsf/0/53e4fa2c963249ad852571f00062afb5/$FILE/Blum_Brief_History.pdf

Goujan, Reva. "Trump Kissinger and the Search for a New World Order", Stratford, 22 Haziran 2018 erişim: 22 Mayıs 2019. https://worldview.stratfor.com/article/trump-kissinger-and-search-new-world-order

Holocaust Encyclopedia, "Immigration to United States 1933-41", United States Holocaust Memorial Museum, erişim: 16 Haziran 2019. https://encyclopedia.ushmm.org/content/en/article/immigration-to-the-united-states-1933-41

Immanuel, Kant, "Perpetual Peace A Philosophical Sketch", erişim: 21 Mayıs 2019. http://fs2.american.edu/dfagel/www/Class%20Readings/Kant/Immanuel%20Kant,%20_Perpetual%20Peace_.pdf

Ischinger, Wolfgang. "The World According to Kissinger" The Foreign Affairs, Mart/Nisan 2005, erişim: 06 Haziran 2019. https://www.foreignaffairs.com/reviews/2015-03-01/world-according-kissinger

Khan, F. Joseph. "Political Scholar, Professor Carl Friedrich Dies At 83", The Harvard Crimson, September 21, 1984, erişim: 15 Mayıs 2019. https://www.thecrimson.com/article/1984/9/21/political-scholar-professor-carl-friedrich-dies/

Kissinger, A Henry. 'Military Policy and the Defense of the Grey Areas', Foreign Affairs, April 1955, erişim: 12 Haziran 2019. https://www.foreignaffairs.com/articles/united-states/1955-04-01/military-policy-and-defense-grey-areas

Moynihan, Pat. "Memorandum for Honorable John N Mitchell The Attorney General, Declassified" PA/HO, Department of State, September 18, 1969, erişim: 25 Haziran 2019. https://cdn.nixonlibrary.org/01/wp content/uploads/2018/10/16130317/Nixon.MoynihanReport.1969-2.pdf

National Archives. "Military Records", January 2018, erişim: 06 Haziran 2019 https://www.archives.gov/research/military/vietnam-war/casualty-statistics#date

Nardon, Laurence. "US Visions of China, From Henry Kissinger to Donald Trump" OCP Policy Center, (November 2017), 5-8, erişim: 12 Haziran 2019. https://www.ifri.org/sites/default/files/atoms/files/nardon_us_visions_of_china_2017_.pdf

Office of the Historian. "Shuttle Diplomacy and the Arab-Israeli Dispute, 1974–1975", Office of the Historian, Milestones in the History of U.S. Foreign Relations, erişim: 22 Haziran 2019. https://history.state.gov/milestones

Richard Nixon Foundation, special Message to Congress on Control of Narcotics and Dangerous Drugs, White House Press Secretary, July 14, 1969, erişim: 25 Mayıs 2019. https://www.nixonfoundation.org/2016/06/26404/

Rossi, Jim. ''The New World Oder, Pilgrim Style", Los Angeles Times, May 12, 2006, erişim: 02 Temmuz 2019. https://www.latimes.com/archives/la-xpm-2006-may-12-et-book12-story.html.

Cumhuriyet Senatosu, ''Anayasa ve Adalet Komisyonu Raporu, Esas No 1/76, Karar No 7", 24 Nisan 1972, erişim: 08 Haziran 2019.

https://anayasa.tbmm.gov.tr/docs/1961/1961-1/1-sirasayisi.pdf

The Avalon Project. "President Harry S. Truman's Address Before a Joint Session of Congress", March 12, 1947, erişim: 22 Mayıs 2019. http://avalon.law.yale.edu/20th_century/trudoc.asp

The Avalon Project. "First Inaugural Address of Richard Milhous Nixon", January 20 1969", Yale Law School, erişim:16 Haziran 2019. https://avalon.law.yale.edu/20th_century/nixon1.asp

Thimmesch, Nick. "The Iron Mentor, Why Even Henry Kissinger Needs Dr. Fritz Kraemer", erişim: 12 Ocak 2019. http://jfk.hood.edu/Collection/Weisberg%20Subject%20Index%20Files/K%20Disk/Kraemer%20F%20G%20Dr%20Fritz/Item%2001.pdf

UN, "UN 14. Protocol for Limiting and Regulating the Cultivation of the Poppy Plant, the Production of, International and Wholesale Trade in, and use of Opium", New York: 23 Haziran 1953, erişim: 02 Haziran 2019 https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=VI-14&chapter=6&clang=_en

UN, "Narcotic Drugs and Psychotropic Substances 15. Single Convention on Narcotic Drugs, 1961, New York 30 March 1961, erişim: 02 Haziran 2019 https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=VI-15&chapter=6

UN, "United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland, Greece And Turkey and Cyprus", UN Treaty Series, erişim: 22 Mayıs 2019. https://peacemaker.un.org/sites/peacemaker.un.org/files/CY_600816_TreatyNicosia.pdf

USG Publishing Office (GPO), “Second War Power Act, 1942, erişim: 23 Haziran 2019. https://www.govinfo.gov/content/pkg/USCODE-2009-title50/pdf/USCODE-2009-title50-app-secondwar.pdf

UNSC, Publishing Office (GPO), Resolution 353 Cyprus”, UN Security Council, 20 Temmuz 1974, erişim: 16 Haziran 2019. http://unscr.com/en/resolutions/353

İ. Ansiklopedi

Adam, Thomas. (Ed.), "Anton Gustav Fritz Kraemer” *Germany and the Americas, Culture, Politics and History: A Multidisciplinary Encyclopedia*, Volume I, Santa Barbara CA: ABC Clio, 2005, 628-629.

J. Video Kayıt

AP Archive, "SYND 7 4 76 Demonstrators March on The US Embassy in Nicosia” Story No.: z027697, April 06, 1976, erişim:13 Haziran 2019 http://www.aparchive.com/metadata/CYPRUS-ANTI-US-DEMONSTRATION/cfbe1a7659ae7412972cf0bd749bd4a6?query=Kissinger++TURKEY&current=29&orderBy=Relevance&hits=62&referrer=search&search=%2fsearch%2ffilter%3fquery%3dKissinger%2520%2520TURKEY%26from%3d21%26orderBy%3dRelevance%26ptype%3dIncludedProducts%26_%3d1563045288951&allFilters=&productType=IncludedProducts&page=21&b=9bd4a6

AP Archive, "SYND 20 8 74 Kissinger Speaking on Cyprus”, Associated Press Television, 20, 08, 1974, erişim: 09 Temmuz 2019, 00:02:44:01 http://www.aparchive.com/metadata/youtube/22e752212f7d00f6e41cc4ca49bea907.

AP Archive, "SYND 14 11 74 Prime Minister Ecevit Interviewed", Story No: z012767, November 14, 1974, erişim 12 Temmuz 2019. http://www.aparchive.com/metadata/TURKEY-ECEVIT-INTERVIEW/f5889b623887d84efad74b922c6db5d9?query=Kissinger+Turkey&current=33&orderBy=Relevance&hits=62&referrer=search&search=%2fsearch%2ffilter%3fquery%3dKissinger%2520Turkey%26from%3d21%26orderBy%3dRelevance%26ptype%3dIncludedProducts%26_%3d1563045090626&allFilters=&productType=IncludedProducts&page=21&b=6db5d9

AP Archive, "SYND 22-9-73 Henry Kissinger Sworn in As Secretary of State in Washington", July 21, 2015, erişim: 11 Temmuz 2019. https://www.youtube.com/watch?v=CQyYx8jAQnE

AP Archive, "USA Kissinger on Cyprus", Story No: z013466, January 28, 1975, erişim: 12 Temmuz 2019. http://www.aparchive.com/metadata/USA-KISSINGER-ON-CYPRUS/3b026efd34e3af00d8d5831a114842c8?query=Kissinger+Cyprus&current=12&orderBy=Relevance&hits=58&referrer=search&search=%2fsearch%3fstartd%3d%26endd%3d%26allFilters%3d%26query%3dKissinger%2bCyprus%26advsearchStartDateFilter%3d%26advsearchEndDateFilter%3d%26searchFilterHdSDFormat%3dAll%26searchFilterDigitized%3dAll%26searchFiltercolorFormat%3dAll%26searchFilteraspectratioFormat%3dAll&allFilters=&productType=IncludedProducts&page=1&b=4842c8

AP Archive, "Washington Greek Demonstration", Story No.: c0047947, August 18, 1974, erişim: 10 Temmuz 2019. http://www.aparchive.com/metadata/c0047947/d75bc2c0cd96cb16a48353b08f9d0058?query=Kissinger+Cyprus&c

urrent=43&orderBy=Relevance&hits=58&referrer=search&search=%2fsearch%2ffilter%3fquery%3dKissinger%2520Cyprus%26from%3d41%26orderBy%3dRelevance%26ptype%3dIncludedProducts%26_%3d1563076033406&allFilters=&productType=IncludedProducts&page=41&b=9d0058

PBS NewsHour, "Sanders Calls Out Clinton on Taking Advice from Henry Kissinger", 11 Şubat 2018, erişim: 18. Temmuz 2019. https://www.youtube.com/watch?v=fCjQbTEuoDU

Richard Nixon Library, "Conclusion of Vietnam Peace Agreement Press Conference", January 24, 1973, erişim: 12 Temmuz 2019. https://www.youtube.com/watch?v=v9czPJEGhBc

The Bush Center, "Forum on Leadership 2019:The New World Order" April 11, 2019, erişim: 13 Temmuz 2019. https://www.youtube.com/watch?v=SnJVb5JnPZs

Trust No Man, "The Trials of Henry Kissinger - War Crimes, Millions of Deaths & Nobel Peace Prize (1973)", September 19, 2016, erişim: 12 Temmuz 2019. https://www.youtube.com/watch?v=_nOBK1I6Ma8

US-China Institute, "President Nixon Announces Trip to China July 15, 1971" July 21, 2011, erişim: 11 Temmuz 2019. https://www.youtube.com/watch?v=NwcVv1cxflk

Woodrow Wilson Center, "Kissinger's Real Politik and American Exceptionalism", October 02, 2013, erişim: 12 Temmuz 2019, https://www.youtube.com/watch?v=fyEA8kjHvjc

Woodrow Wilson Center, "Kissinger on Kissinger: Reflections on Diplomacy, Grand Strategy, and Leadership", May 20,

2019, erişim: 09 Temmuz 2019. https://www.youtube.com/watch?v=2rA81ahA6zE.

Murat ERCAN

STREİT DER TÜRKEİ UND EUROPÄİSCHEN UNİON UM ZYPERN İM ÖSTLICHEN MİTTELMEER

DAS POLITISCHE GLEICHGEWICHT IM ÖSTLICHEN MITTELMEER

EFEAKADEMİ YAYINLARI

STREİT DER TÜRKEİ UND EUROPÄİSCHEN UNİON UM ZYPERN İM ÖSTLICHEN MİTTELMEER Das Politische Gleichgewicht Im Östlichen Mittelmeer

Autor: **Murat ERCAN**

ISBN:978-625-7119-05-4

1.Print: Juni 2020

Diese Arbeit; Veröffentlichungs-, Verkaufs- und Kopierrechte gehört EFE AKADEMİ VERLAG. EFE AKADEMİ VERLAG İ ist eine Organisation von OFFICE 2005.

Zertifikat Nr: 43370

BIBLIOTHEK KARTE

ERCAN, Murat

Streit Der Türkei Und Europäischen Union Um Zypern İm Östlichen Mittelmeer

Das Politische Gleichgewicht Im Östlichen Mittelmeer

1.Print, 160 s. Abmessung: 130 x 190 mm. Bibliographie Ja, Reihung No.

Schlüsselwörter: 1.Zypern 2. Konflikt 3. Östlichen Mittelmeer 4. Energie 5. Die Zukunft der Insel

Efe Akademi Verlag

Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü Yemekhane Binası Güngören / Esenler / İSTANBUL 0212 482 22 00 www.efeakademi.com

Druckerei Adresse:

Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti. Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü Yemekhane Binası Güngören / Esenler / İSTANBUL 0212 483 13 13 www.ofis2005.com

STREİT DER TÜRKEİ UND EUROPÄİSCHEN UNİON UM ZYPERN İM ÖSTLICHEN MİTTELMEER

Das Politische Gleichgewicht Im Östlichen Mittelmeer

Vorwort III

Einleitung 7

Die Psychologie des Zypernkonflikts 11

Entstehung des Zypernkonfliktes 11

Die geographische Lage und Bedeutung Zyperns 16

Wechselnde Herrschaften in der Geschichte der Insel 20

Osmanen von 1571 bis 1878 21

Großbritannien von 1878 bis 1960 24

Die Unabhängigkeit Zyperns und die Verträge 30

Züricher und Londoner Abkommen, der Garantie- und Allianzvertrag 32

Verfassung Zyperns und Bürgerkrieg von 1960 bis 1974 36

Enosis und Taksim (Anschluss und Teilung) 40

Türkische Friedensoperation 43

Türkische Republik Nordzypern 1983 46

Zypern 1985 bis 1990 48

Geschichte der Beziehungen zwischen der EU und Zypern 50

Beitrittsantrag Zyperns an die EU und die Reaktionen 55

Das Ziel des EU-Beitritts 56

Sicht der griechischen Zyprioten 59
Die Reaktion der türkischen Zyprioten und ihre Thesen 61
Die Reaktion der EG/EU 65
Entwicklungen im Zypernkonflikt von 1990 bis
1999; Boutros-Ghali und sein Lösungsentwurf 67
Die EU und griechisch-zypriotische Strategie 71
Der Fall der S-300 Raketen 73
Troutbeck, Glion und der Gipfel von Luxemburg
bis Helsinki 74
Die Situation von 2000 bis 2002 80
Entwicklungen von 2003 bis 2004 85
Wandel der Türkischen Seite 86
Der Annan-Plan als Lösungsansatz 89
Die Ansichten zum Annan-Plan; Die Ansicht der
TRNZ-Regierung zum Annan-Plan 92
Die Ansicht der griechisch-zypriotischen Regierung
zum Annan-Plan 93
Referendum 24.04.2004 und Scheitern des Annan-Plans 94
Reaktionen 97
Teilnahme GZ an die EU 1.Mai 2004 99
Nord-Zypern nach EU-Aufnahme Süd-Zyperns 2004 103
Zypern – eine binationale Föderation in der EU 104
Belgien, als Modell für ein vereintes Zypern? 106

Der Acquis communautaire..... 110
Türkische Zypern-Politik Und Das Politische
Gleichgewicht Im Östlichen Mittelmeer..... 115
Der Zypern-Konflikt im internationalen Recht und
die Geschichte..... 116
Ein Versuch gegen die Unlösbarkeit: AK-Parteipolitik
und Zypern..... 126
Die Schlüssel zum östlichen Mittelmeer:
Zypern und Türkei 133
Zusammenfassung..... 142
Literaturverzeichnis 152
Zeitungen und Zeitschriften..... 159

Literaturverzeichnis

- Ahmet Gazioğlu, İngiliz İdaresinde Kıbrıs 1878–1960; Statü ve Anayasa Meseleleri, İstanbul, 1960.
- Akkaya, Çiğdem, Die Beziehungen zwischen der Türkei-Vergangenheit, -Gegenwart und -Zukunft, 1996.
- Akkaya, Çiğdem, Ein Land im Warteposition. In: PZ, Wir in Europa, Die Türkei, Nr. 83, Bonn, September 1995.
- Aksoy, Metin, Die Türkei auf dem Weg in die EU, die Beziehungen zwischen der Türkei und EU insbesondere 1990 bis 2004, Frankfurt am. Mai, 2007.
- Aksu, F. "Ege ve Kıbrıs Sorunlarının Çözümünde Avrupa Birliği'nin Tutumu", Stratejik Araştırmalar Dergisi, Yıl 2, Sayı 3, 2004, ss. 103–132. http://www.sbu. yildiz.edu.tr/~faksu /Fuatyayinlar/ egevekibris. htm#_ftnref20, 14.12. 2015.
- Aksu, Ö. "Avrasya'nın 19. Yüzyıla Kadar Üstünlük Mücadele sindeki Yeri ve Önemi", Kasım 2011 - Yıl 100 - Sayı 291, http:// turkyurdu.com.tr/ 1729/avrasya-da-ustunluk-mucadelesi- veturkler, html 28 12. 2015.
- Albayrak, M., "Türkiye'nin Kıbrıs Politikaları (1950–1960)", Atatürk araştırmaları Merkezi, http://www. atam.gov.tr/dergi/sayi-46/turkiyenin-kibris-politi kalari-1950-1960, 13.11. 2015.
- Albrecht, Peter Jürgen, Nordzypern Berlin,1993.
- Armaoğlu, F., 20.Yüzyıl Siyasi Tarihi 1914–1995, İstanbul, Alkım Yay., 2005
- Arnold, Sherman, Zypern, Gefolterte Insel, Die griechisch- türkische Zypernkonflikt und seine hintergründe, Ahriman,1999.
- Arsava, A. Füsun, Zypernkonflikt unter Berücksichtigung des Völkerrechts, in; http://www.bmlv.gv.at/pdf_pool/publikationen/03_jb99_27.pdf, 01.02.2009.
- Ayata, Ali, Außen und Sicherheitspolitik der Türkei 1970- 2005,Peterlang, 2007.
- Ayata, Ali, Europasierung des Zypernkonflikt, in http://www.sudosteuropa. , 06.02.2008.
- Ayata, Ali, Europäisierung des Zypernkonflikts, in; Südosteuropa Investment, Wien, 06.02.2008.
- Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Yayını; Ankara,

Yayın Nu. 43, 2000.
- Brand, Mehmet Ali, Heiße Tage: Zypern 15. Juli bis 14. August 1974. Vom Staatsstreich gegen Makarios bis zur türkischen Intervention; Köln, 1999.
- Brey, Hans Jörg, Auf der Suche nach einer Lösung des Zypernproblems. Optionen und Hindernisse. In: Südosteuropa-Mitteilung, München, 34. Jahrgang, Heft 1/1994.
- Bulut, N., Zypernkonflikt: Griechische und türkische Aspekte und Lösungsansätze, Wien, 1998.
- C. Irfan, Außenpolitik der Türkei; Ankara, 1993.
- Ceyhan, Haluk, Die Türkei und die Süderweiterung der EG. Strukturvergleich zwischen der Türkei, Griechenland, Spanien und Portugal. In: Zentrum für Türkeistudien, Türkei – EG, Die Türkei und die Europäische Gemeinschaft, Bonn, 1989.
- Choisi, Jeanette, Wurzeln und Strukturen des Zypernkonflikts. 1878-1990; Stuttgart, 1993.
- Choisi, Jeanette, Zypern: Jüngste Geschichte einer Insel im Spannungsfeld regionaler Gegensätze und internationaler Interessen, Berlin, 1987.
- Çetinkılıç, Yeter, Der Zypernkonflikt, Heide,2004.
- Değerli, Esra S., "Demokrat Parti Döneminde Türkiye'nin Kıbrıs Politikası (1950–1960)" Gazi Akademik Bakış Dergisi, Cilt 6 ,Sayı 11, 2012.
- Edlinger, Harald, EU-Erweiterung als Lösung ethno-nationaler Konflikte? Der Fall Zypern, Wien 2006.
- Ekici Haken, Zypernkonflikt und die Rolle der EU; Wien, 2001.
- Ercan, M., "Der Zypernkonflikt: Europäisierung des Zypernkon flikts; Geschichte, Reaktionen und Lösungsperspektiven", Berlin, Disser tation.de, 2009.
- Ercan, Murat, Der Zypernkonflikt und die Beziehungen Zyperns mit der EU, bis in die jüngste Zeit, Diplomarbeit, Wien, 2003.
- Erol, M. S., "Kıbrıs Kaybediliyor mu?", http://www.usgam.com/tr /index.php?l= 807&cid = 2622&konu=0&bolge=14, 10. 12.2015.
- EU- Zypern gemischter parlamentarischer Ausschuss, Protokoll der 20. Sitzung, 9. Oktober 2001.
- Europäischer Rat, Schlussfolgerungen des Vorsitzes, Helsinki,10./11. Dezember 1999.

- European Parlament, Resolution on the political situation in Turkey (B4, 0986, 0987, 0988, 0989, 0990/90 B4-0991/96, 19,091996, AK. Türk is yayını, AB Türkiye den Ne İstiyor?
- Evliya B, Zypern während des Osmanischen Reiches, in; www. politikcity.de/forum , 13.01.2009.
- Gerd van Laffert, Die völkerrechtliche Lage des geteilten Zypern und Fragen seiner staatlichen Reorganisation, Berlin 1995.
- Gorelik, Lena, Der Einfluss des EU-Beitritts Zyperns auf den Zypernkonflikt, München, 2006.
- Gömeç, Saadettin, Türk Cumhuriyetleri ve Toplulukları Tarihi,(die Geschichte der türkische Republiken), Akcag, 2007.
- Grunebaum, G.E, der Islam II. Die Islamische Reiche nach dem Fall von Konstantinpol, aus der Reihe Fischer Weltgeschichte. Bd.15. Frankfurt. 1971.
- Gülbeyaz, H., Zypern, Insel der Liebe, Friedhof der Diplomatie, Parthas Verlag, Berlin, 2004.
- Gümrükcü, Harun, EG-Türken-Beziehungen unter dem Aspekt von Bevölkerungswachstum, Beschäftigung und Auswanderung; Hamburg, 1989.
- Gündüz, A., Milletlerarası Hukuk, Temel Belgeler ve Örnek Olay -lar, İstanbul, Beta Yay, 2003.
- Gürbey, Gülistan, Hoffnung auf baldige Konfliktlösung? In: Südosteuropa Mitteilungen, 1997.
- Güven, Nazım, Zypernproblem, Griechenland und die Türkei; Istanbul, 1984.
- Hans Jörg Brey, Der vergessene europäische Konflikt Berlin 2006.
- Hasgüler, Mehmet, Kriz Üçgeninde Türkiye,2004.
- Heide, Ulrich, Nationale Unabhängigkeit im Spannungsfeld von ethnischen Unterschieden, sozialen Konflikten und Kolonialpolitik; Frankfurt/Main, 1980.
- Heinze, Christian, Zum Stand des Zypernkonflikts unter der besonderen Berücksichtigung des Grundsatzes der Selbstbestimmung der Völker. In: Zeitschrift für Politik, 4/1991.
- Heinze, Christian, Zypern. Der Konflikt und die Rechtslage, München, 2000.
- İKV , "Doğu Akdeniz'de Petrol Arama Krizi Sürüyor" E-Bülten 19-25 Eylül, 2011. http:// www. ikv.org.tr /ima ges/upload/data/

files/dogu_ak deniz%E2%80 %99de_pet rol_arama_ krizi_suruyor.pdf , 29.12. 2015.
- İnalcık, Halil, The Recent History of Cyprus (in: First International Congress on Cyprus Studies, Gazimagusa 1996.
- İsmail, I., "Dünya'daki Güç Odakları ve Uluslararası Örgütlerin Kıbrıs Konusunda İzledikleri Politikalar", Türk Tarihi Dergisi, Sayı 81, 2003.
- Jacques Chirac, französischer Staatspräsident, in The Times: Turkish dilemma exposes EU rift, 13.03.1998.
- Kadritzke, Niel, Die Chancen für eine europäische Lösung des Zypern-Konflikts, in; Europäische Politik, 09/2003.
- Kapçı, H. Z., "Kıbrıs Sorununun Çözümünde Nihat Erim Raporu", Journal Of Modern Turkish History Studies, Sayı, XIV/29, 2014.
- Karluk, S. R., "Avrupa Birliği Türkiye İlişkileri Çıkmaz Sokakta mı?", 6 Kasım 2014, http://akademik perspektif.com/2014/11/06/avrupa-birligi-turkiye-iliskileri-cikmaz-sokakta-mi/, 15. 12. 2015.
- Karluk, S. R., Avrupa Birliği, Kuruluşu Gelişmesi genişlemesi kurumları, İstanbul, Beta Yay., 2011.
- Katman, F., "Doğu Akdeniz'de Paradigma değiştiren Enerji Sat -rancı" http:// etkinlik. aydin.edu.tr/ dosyalar/ 34D_dogu_paradigma. Pdf, 28. 12. 2015.
- Keskin, Hakkı, Die Zypernfrage, in; www.utanet.at/PMZypernfrage, 25.01.2009.
- Kırgın, Ahmet, Aufnahme der Türkei in die EU- pro und contra, Grin, 2008,S.75
- Kızılyürek, N., Doğmamış Bir Devletin Tarihi. Birleşik Kıbrıs Cumhuriyeti, İstanbul, İletişim Yay., 2005.
- Klute Andreas, Zyperns europäische Option; Wien, 1998.
- Koç, E., "Doğu Akdeniz'de sular Isınıyor: Güney Kıbrıs Rum Yönetimi ve İsrail arasında tehlikeli Yakınlaşma", http://tasep.org/default .asp?s=yd&id=254&basl ik=Do-gu_Akdenizde_Sular_ Isiniyor_:GuneyKibris_Rum_Yonetimi_ve_Israil_Arasin da_Tehlikeli_Yakinlasma#.Vo5d7VLmoaw, 29. 12. 2015.
- Kramer, Heinz, Hein, K.: Ein neuer Präsident in Nordzypern, 2004.
- Kyriakos,Kyriakou, Die Rolle der EU bei der Lösung der Zypern-Frage, Tübingen, 2005.
- Lanz Christian, Zypern als geostrategischer Konfliktfall, Diplom-

studium, Zürich, 1998.
- Leicht, Justus, Zypern: Volksabstimmung über den Annan-Plan in World Sozialist, 22 .04.2004.
- M.A. Ercan Tamer, der Zypern-Konflikt, in: http://www.hausarbeiten.de /faecher 10.01.2009.
- Meinardus, Ronald, Die Türkei-Politik Griechenlands. Der Zypern-, Ägäis - und Minderheitenkonflikt aus der Sicht Athens (1967-1982), 1983.
- Melek, F., "1990–2001 Yunanistan'la İlişkiler", Baskın Oran (ed.), Türk Dış Politikası, Kurtuluş Savaşından Bugüne Olgular, Belgeler Yorumlar, Cilt: 1, 1919–1980, İstanbul, İletişim Yayınları, 2012.
- Michael Eckermann, Türkisch-Zyprern: Geschichte und Gegenwart; Bad Kissingen, 1997.
- Möller Jan, Die Zypernfrage und die Türkei: Damoklesschwert oder Tor zur Europäischen Union? Seminararbeit, 2005.
- Myrizakis, Johann, Die zypriotische Verfassung von 1960 als rechtliches und politisches Problem; Wien, 1971.
- Nihat Bulut, Zypernkonflikt: Griechische und türkische Aspekte und Lösungsansätze; Wien, 1998.
- Nugent, Neill, Cyprus and die EU, The Significance of Being Small, Center for Small States Studies Institute of International Affairs, University of Iceland,1-2003.
- Nuscheker Franz / Otto Schmuck: Südpolitik der EG Europas Entwicklung politische Verantwortung in der veränderten Weltordnung, Bon, 1992.
- Özdağ, Ümit, Psychologischer Krieg in Zypern; Ankara, 2003.
- Öztürk, Ayten, Zypern-Verhandlungen. In Stern. 03.09.2008.
- Öztürk, O. M.,"Rusya'nın Doğu Akdeniz ve Kıbrıs Politikası", http://www. uiportal.net/rusyanin-dogu-akdeniz-ve-kibris-politikasi.html, 28. 12. 2015.
- Pfeiffer, Georg: Staat und Regierung in Zypern, in; http://www.europa-digital.de/laender/zyp/staat/, 7.4.2008.
- Pfeiffer, Georg, Parteienlandschaft in Zypern; Bericht, 13/2003.
- Poew, Rene, der Beitritt Zyperns zur EU, Probleme des Völkerrechts, des Europarechts und Zypriotischenrechts, Berlin 2006.
- Regelmäßiger Bericht der Kommission 1999 über die Fortschritte Zyperns auf dem Weg zum Beitritt.

- Regelmäßiger Bericht der Kommission 2001 über die Fortschritte Zyperns auf dem Weg zum Beitritt; S. 22, Brüssel, den 13.11.2001.
- Reuter, Jürgen, Der Zypernkonflikt – Hauptproblem beim EU-Beitritt der geteilten Mittelmeerinsel, in; Welt-Report, März/April 2003.
- Reuter, Jürgen, Der UNO- Zypernplan und eine Rechtliche und Politische Analyse, 2003.
- Richter, Heinz A., Megali Idea – Republik – Diktatur, 1940-1990. In: Griechenland im 20. Jahrhundert, Band 1, Köln, 1990.
- Rockinger, Armin, Die rechtlichen und politischen Reformen in der Türkei auf dem Weg zu einer möglichen Mitgliedschaft in der Europäischen Union unter Berücksichtigung der Machtkonstellationen im Nahen Osten, Berlin 2005.
- Roggenkamp, Alexander, Kirchenlexikon, in; http://www.bautz.de/bbkl/m/ makarios_iii_ e.shtml, 31.12.2008.
- Romano Prodi, Republik Zypern, in; Presse, 25.1.2001.
- Sakin, S., "Kıbrıs'ın Geleceği Konusunda Menderes Boyd Görüşmeleri" Turkish Studies, Sayı, 9/1, 2014.
- Savvidov, T., Die Republik Zypern mit besonderer Berück sichtigung der UNO-Initiative in der Zypernfrage, unveröffentlichte Diplomarbeit, Wien, 1997.
- Schoh Bruno, Zypern wird EU-Mitglied und der Konflikt? HSFK-Report 14/2003.
- Schoh, B., Referendum auf Zypern - Lösung des Zypernproblems 2003.
- Seibert, T., Reformpolitiker Talat will rasch über Wiedervereinigung Zyperns verhandeln, in: Der Tagesspiegel vom 19.04.2005.
- Steinbach, U., "Die Türkei und die EU. Die Geschichte richtig lesen", Aus Politik und Zeitgeschichte, 2004.
- Suzan Tatlı, Der Zypernkonflikt; Pfaffenweiler, 1986.
- T.C. Dis isleri Bakanlığı (Außenministerium): Der Bericht des Ministeriums über Zypern; Juli, 2002.
- T.C.B.K.K. Türkiye Cumhuriyeti Bakanlar ve Meclis Kurulu Kararı; Ankara, 1974.
- Tan, Ç., "İnternational Crisis Group Kıbrıs Raporu Üzerine Bir Değerlendirme Notu" Ekonomi Politikaları Araştırma Enstitüsü, 2006.

- Tania Savviodov, Die Republik Zypern mit besonderer Berücksichtigung der UNO-Initiative in der Zypernfrage; Wien, 1997.
- Toluner, S., Kıbrıs, Uyuşmazlığı und Milletlerarası Hukuk, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 2017.
- Tözen, Coşkun, Zypern - Eine geteilte Insel als EU-Mitglied Und was nun? In; Trend, 10/2004.
- Tsafos, Takis, Zypern schöpft Hoffnung auf Vereinigung, in; Zoomer, 29.01.2009.
- Ulrich Heide, Nationale Unabhängigkeit im Spannungsfeld von ethnischen Unterschieden, sozialen Konflikten und Kolonialpolitik: Frankfurt/Main, 1980.
- Uygun, Hasan Emre, Der EU-Beitritt der Türkei Wendepunkte einer langjährigen bilateralen Beziehung Eine Analyse der türkischen Printmedien in den Jahren 1998 und 1999, Berlin 2006.
- Vatansever, M."Kıbrıs Sorununun Tarihi Gelişimi", Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt, 12, 2012.
- Witt, C., Zypern – Belegarbeit, München, Grin Verlag, 2010.
- Witt, Christina, Zypern – Belegarbeit, in; www.hausarbeiten.de/faecher, 15.01. 2009.
- Wolfdiether Zippel, Mittelmeerpolitik der EU; 1. Aufl., Baden-Baden, Nomos Verlag, 1999.
- Yahya, Harun, Die Hintergründe des Annan Plans in; http://www.harunyahya .net /makale, 5/2004.
- Yenel, Selim, Zypern, in; http://www.tuerkeidialog.at/news/article/5/14.html, 25.01.2009.
- Yenigün, C., "Türk Dış Politikasında Üçüncü Dalga" (Ed) Cüneyt Yenigün /Ertan Efegil, Türkiye'nin Değişen Dış Politikası, Ankara, Nobel Yay, 2010.
- Yılmaz, S., "Büyük Güçler ve Kıbrıs" S. 1-2, http://ees2.beykent.edu .tr/Web Projects/Uploads/saityilmaz-turkce-kasim.pdf, 19. 12. 2015.
- Zand, B., "Türkei, Stille Revolution", 1.9.2003, http://www.spie-gel.de/spiegel/print/d-28471080. Html, 2 .12. 2015.
- Zippel, Wolfdiether, Mittelmeerpolitik der EU; 1. Aufl., Baden-Baden, 1999.

Zeitungen und Zeitschriften

- Agende Europe vom 5./6.2.1996
- Akşam gazetesi,11,8, 2001: Türkische Zeitung: Kıbrıs görüşmeleri eylülde başlıyor
- Aktuell, 12, 2. 2006: Offensive Absichten mit defensiven Waffen: Das Beispiel Zypern
- Der Spiegel, 02.01.2003: Türkei steuert Wiedervereinigung an,
- Deutsche Welle11.09.2008: Annäherung auf Zypern
- Die Presse, 29.01.2009: Zypern: Neue Gespräche für Wiedervereinigung,
- Die Presse TRT 18.4.2003: Zypern
- Presse und Online; 13.2.2003
- Die Welt,12.8. 2003: Hoffnung auf Lösung des Zypernproblems
- Die Welt, Die Welt, 12.8.2003: Hoffnung auf Lösung der Zypernfrage
- Financial Times Deutschland, 2.1.2003: Erdoğan deutet Kurswechsel im Zypernkonflikt an
- Frankfurter Allgemeine Zeitung, 16.0.1998, S. 1/2: Es ist nicht unser Ziel, dass ein geteiltes Zypern Vollmitglied wird.“
- Hürriyet, 5.6.1990: Zypern Heute
- Istanbul Post; 5.7.2001: Die Lösung des Konflikts und Aufnahme Zyperns in die EU
- Kurier, 12.3.2003: EU macht Druck auf die Türkei
- Spiegel, Archive, Nr. 21 / 1967
- ZDF, 23.4.2003: Die Tür geöffnet;
- Zeitungsabschnitt in NZZ; 7.2.1995
- Internet:
- http://www.trncinfo.com/tanitmadairesi/2002/turkce/tarih/tarih.htm#1997-2002%20yılları%20arasındaki%20görüşmeler, Kıbrıs tarihi, 10.09.2008
- http://www.turksforum.nl/informatie/cyprus/cyprus_04.htm, Kıbrıs kronolojisi, 2002
- http://www.europarl.europa.eu/enlargement/ec/hel_de.htm, Schlussfolgerungen des Vorsitzes europäischer Rat (Helsinki) 10. und 11. Dezember 1999 15.07.2007
- http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/press-

Data/de/ec/00400.D7.htm, Schlussfolgerungen des Vorsitzes, Luxemburg, 1997 15.01.2007
- http://www.bundesregierung.de/Content/DE/Artikel/2001-2006/2006/10/2006-10-04-beitrittskandidat-tuerkei.html, Beitrittskandidat Türkei, 1999
- http://www.internationalepolitik.de/archiv/jahrgang1998/januar98/dokumentation.html, Internationale Politik, Dokumente zur Entwicklung im Mittelmeer-Raum, 1998. 12.01.2008
- http://www.europarl.europa.eu/enlargement/ec/cor_de.htm, Schlussfolgerungen des Vorsitzes,11.02.2002
- http://www.geocities.com/gercekkatiller/kibris/kibris.htm#24, Geschichte von Zypern,
- http://www.politikcity.de/forum/showthread.php?t=6506, 18.03.2009
- http://lexikon.meyers.de/wissen/Enosis, 31.12.2008
- http://www.brockhaus.de/aktuell/thema.php?t_id=32&jahr=2004.01.05.2009
- http://www.cypriot.de/geschichte/zypern-britische-herrschaft.php 10.01.2009
- http://www.histinst.rwth-aachen.de/de/index.php?id=213, 26.01.2009
- http://www.uni-kassel.de/fb10/frieden/regionen/Zypern/mellenthin.html, 19.04.2008
- http://de.wikipedia.org/wiki/Z%C3%BCrcher_und_Londoner_Abkommen.03.04.2009
- http://europa.eu.int/comm/enlargement/cyprus/index.htm.

REKLAM VE SANAT

EDİTÖR
DOÇ. DR. MEHMET EMİN KAHRAMAN

SANAT SERİSİ 3. KİTAP
2020-İSTANBUL

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Reklam ve Sanat

Editör: Mehmet Emin KAHRAMAN (Yıldız Teknik Üniversitesi)

ISBN: 978-625-7119-04-7

1. Baskı: Haziran 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir. EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI

KAHRAMAN, Mehmet Emin
Reklam ve Sanat
1. Basım, X+ 235 s., 160x240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar Kelimeler:
1. Reklam, 2. Kitsch, 3. Sanat, 4. Sanatçı, 5. Sanat Eseri

Kapak Tasarım: Dr. Öğretim Üyesi Ertan TOY

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi

Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi, Esenler / İSTANBUL

0212 482 22 00

www.efeakademi.com

Matbaa Adres:

Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.

Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi, Esenler / İSTANBUL

0212 483 13 13

www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

Popüler Kültürün Sanat ve Tasarım Ürünlerini 'Kitsch'leştirmesi
Mehmet Emin Kahraman……..……..……..…1

Görsel İletişim Tasarımında Reklam ve Sanat
Uğur Atan……..……..…….19

Dada Sanatında Fotoğrafın Reklamlarda Kullanımı
Doğan Arslan…….……..……..61

Seyahat Reklamlarında Fotoğrafın Etkisi
İsmail Erim Gülaçtı.…….……...……..79

Sanat, Tasarım ve Reklam Ekseninde Piet Mondrian
Ertan Toy…….…….……93

Reklam-Sanat İlişkisi; Netaş Örneği
Yeter Beriş……..…....105

Reklamlarda Kullanılan Popüler Kültür Yansıması ve Kitsch Olgusu Üzerine Bir İnceleme
Merva Kelekçi Olgun…….…….....117

Sanat Eserlerinin Reklam İlanlarında Kullanılmasının Göstergebilimsel Çerçevede Analizi
Doğan Arslan&İlknur Karahan.……...……..…….125

Popüler Kültürün Sanat ve Reklam İle İlişkisi: Karaca-Unicef Kahve Fincan Takımları
Emsele Bal …..……..…..…143

Instagram'daki Son Akşam Yemeği: Ikea Reklamı
Damla Tezel ……...…….…153

İhap Hulusi Görey'in Kızılay Afişi
Aynur Karagöl……...……..163

Spor Markalarının Reklamlarında Sanat Kullanımı
Betül Tanrıkulu.……..……..…175

"Samsung- Frida Kahlo" Reklam ve Sanat İlişkisi
Nuran Çalık Güngör...……...……..187

Vans & Vincent Van Gogh Müze Koleksiyonu "Giyilebilir Sanat Eserleri"
Selda Kavas Afacan ...……..…193

Reklamda Sanatın Yeniden Sunumu
Berna Kılıçoğlu……...……...……..215

Bir Reklam Nesnesi Olarak "Mona Lisa"
Derya Aydoğan.……...……225

Özgeçmişler.……...……..…241

POPÜLER KÜLTÜRÜN
SANAT VE TASARIM ÜRÜNLERİNİ 'KITSCH'LEŞTİRMESİ

Mehmet Emin KAHRAMAN

Tarih öncesi dönemde haz, estetik ve güzelliğin birleşimiyle doğan sanat anlayışı günümüze kadar değişimlere uğrayarak gelmiştir. Farklı kültürlerin özelliklerinden, olaylardan ve gelişmelerden etkilenen sanat, tüm yaşanmışlıklarını hafızasına kaydederek günümüze ulaşmıştır. Bu bilgiler bir tuval yüzeyinde, bir halı ilmiğinde, bir dansın ritminde, bir kase yüzeyinde veya bir mezar duvarında gizlidir. Tabi ki sanatın temeli yaşanmışlıkları kaydetmek değil sanatçının duygu ve düşüncelerini ifade etme biçimidir. Sanatçı kendi bilgi birikimi ile duygularını ifade etme aracı olarak sanatı kullanır. Bir resim, bir şiir, bir melodi, bir desen veya bir şarkı bunun için yeterlidir. Sanatçı istediği teknikle duygularını ifade edebilir. Geçmişten günümüze devam eden resim, heykel, seramik, dans, edebiyat, müzik, tiyatro gibi sanat dallarına teknolojinin etkisiyle grafik, sinema, video sanatı, enstalasyon ve fotoğraf sanat dalları eklenmiştir.

Sanat türlerinin artmasıyla sanatçının duygularını dışavurumu da daha rahat hale getirmiştir. Sanatçı kendisi için en uygun gördüğü yöntemi kullanarak duygularını, deneyimlerini ve bedenini yorumlayabilir. Oluşan sanat eseri ise bir tablo, heykel veya tasarım gibi bir nesne olabileceği gibi bir performans da olabilir. Oluşan bu eser sanatçının dışavurumudur ve sonsuza kadar kalıcı bir esere dönüşebilir. Bu yüzden sanat insan yaşamıyla entegre hale gelmiş ve yaşamın her alanını kavramıştır.

Günümüze kadar süren ve halen devam eden tartışmalar ve tanımlamalar, aslında sanatın önemini ortaya koyar. Çünkü insan, sanat olgusundan ayrılamaz. Sanat artık dinlediğimiz müzik, izlediğimiz tiyatro veya duvarda duran bir tablodan öteye geçerek mimariden, modaya, yemekten elektronik aletlere kadar günlük yaşamımızın bir parçası olup beğeni ve zevklerimizi yönlendirecek güce ulaşmıştır. Sanayi devriminin ardından sanatı tanımlamak zorlaşmışken çağdaş sanatla birlikte disiplinlerarası eserler üretilince sanatın tanımı da genişleyip kapsamı artmış ve tanımlamak imkansızlaşmıştır. Özellikle de tüketim kültürüyle birlikte kültür endüstrisinin yaygınlaşmasıyla sanat artık 'kitsch'leşerek daha farklı alanlara da yayılmıştır (Kahraman, 2019, s.22-23). "Kültür Endüstrisi" kavramı, 1947 yılında Adorno ve Horkheimer'ın "Aydınlanma'nın Diyalektiği" isimli çalışmalarında kullanılmıştır. Adorno daha sonra 1963' de yayınladığı "Kültür Endüstrisini Yeniden Düşünürken" isimli makalesinde "kültür endüstrisi" kavramını kullanmıştır (Boratav&Gürdal, 2017, s.98).

Kaynakça

Altınkale, F. (2001). "Postmodernist Resimde Figüresyon ve Klasik Değerlerine Genel Bir Bakış" Süleyman Demirel Ünv. Sosyal Bilimler Enst. Y.Lisans Tezi.

Batı, U. (2010). Dilbilim-Strateji-Mesaj-Retorik-Göstergebilim "Reklamın Dili", İstanbul: Alfa Yayıncılık.

Boydaş, N, (2009), Sanat Eleştirisine Giriş, Ankara:Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.

Boratav, O, Gürdal, N . (2017). Kültür Endüstrisi Bağlamında Sanat Eserinin Tecimselleşmesi Ve Metanın Estetize Edilişi. Yıldız Journal of Art and Design, 3 (2), 96-109. Retrieved from https://dergipark.org.tr/tr/pub/yjad/issue/27725/292550, s.98.

Çiçek, N. E. (2015). Clement Greenberg, http://nurettinersincicek.blogspot.com.tr/search?updated-min=2014-01-01T00:00:00-08:00&updated-max=2015-01-01T00:00:00-08:00&max-results=20 adresinden 01.04.2015 tarihinde alınmıştır.

Giderer, H. E. (2003). Resmin Sonu, Ankara: Ütopya Yayınevi.

Giderer, B. (2017). Resim Sanatında Gölge. İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 6 (8), 73-92. Retrieved from http://www.itobiad.com/tr/issue/33435/345393

Gümüşlü, A. (2013). Günümüzde Sinema Ve Grafik Tasarımda Kitsch Sorunu. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi , 12 (43) , 270-286 . Retrieved from https://dergipark.org.tr/tr/pub/esosder/issue/6157/82759

Güner, A , Gülaçtı, İ. E. (2019). Küreselleşme Ve Çağdaş Sanat. Akademik İncelemeler Dergisi, 14 (1), 245-274. DOI: 10.17550/akademikincelemeler.453769, s.250.

İlkyaz, A . (2015). Çağdaş Sanatın Çıkmaz Sokağı: Kitsch'in Zaferi. İstanbul Aydın Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi, 1 (1), 11-20. Retrieved from https://dergipark.org.tr/tr/pub/aydinsanat/issue/31793/348593

İpşiroğlu, N., İpşiroğlu, M. (2009), Oluşum Sürecinde Sanatın Tarihi, İstanbul: Hayalbaz Kitap.

Kahraman, M. E. (2019), Sanat Kültür Yönetimi ve İşletmeciliği, Efeakademi Yayınları, İstanbul.

Stallabrass, J. (Çev: Esin Soğancılar). (2009). Sanat A.Ş. Çağdaş Sanat ve Bienaller, İstanbul: İletişim Yayınları.

Teker, U. (2002). Grafik Tasarım ve Reklam. İzmir: Dokuz Eylül Yayınları.

Görsel kaynakçaları:

Görsel 1: https://www.penporium.com/Tibaldi-s/151.htm adresinden erişilmiştir.

Görsel 2: https://www.penporium.com/Tibaldi-s/151.htm adresinden erişilmiştir

Görsel 3: https://tr.pinterest.com/pin/316307573826618674/ adresinden erişilmiştir

Görsel 4: https://tr.pinterest.com/pin/214413632231754004/ adresinden erişilmiştir

Görsel 5: https://www.adsoftheworld.com/campaign/tesa-heads-propaganda-03-2008 adresinden erişilmiştir.

Görsel 6: https://www.adsoftheworld.com/campaign/tesa-heads-propaganda-03-2008 adresinden erişilmiştir.

Görsel 7: https://www.citroen.com.tr/araclar/arac-turleri/citroen-suv-ailesi.html adresinden erişilmiştir.

Görsel 8: https://www.citroen.com.tr/araclar/arac-turleri/citroen-suv-ailesi html adresinden erişilmiştir.

Görsel 9: httpv://www.youtube.com/watch?v=O8vYqkPQd7Q adresinden erişilmiştir.

Görsel 10: https://www.cnnturk.com/saglik/koronaviruse-karsi-yeni-kamu-spotu adresinden erişilmiştir.

Görsel 11: https://www.cnnturk.com/saglik/koronaviruse-karsi-yeni-kamu-spotu adresinden erişilmiştir.

GÖRSEL İLETİŞİM TASARIMINDA REKLAM VE SANAT

Uğur ATAN

Kitabın bu bölümünde öncelikle başlıkta bulunan kavramların tanım ve kapsamları üzerinde durulup daha sonra başlıkta verilen anlama ulaşılmaya çalışılmıştır.

1- Sanat

Sanat, insanın vazgeçemediği gereksinimlerinden biridir. Çünkü insanın fizyolojik ve psikolojik yapısındaki boşluğu dolduran bir olgudur. Yani insanın ruhsal, duygusal, zihinsel ve fiziksel tatminini sağlayan, eseri yapana ve tüketicisine mutluluk veren çok kapsamlı bir kavramdır. Kişinin kendisinde var olan yeteneği aracılığıyla, yaşamış olduğu duyguları bilinçli olarak dışa aktarmasıdır. Başkaları da bu duygulardan etkilenir ve bu duyguları yaşar.

Sanat, temelde, böylesi bir aktarım ise, bu durumda estetik, etik olanın bir zuhuru olmaktadır. Çünkü sanatçının, insanların duygusal ve tinsel sağlığı konusunda ahlaki bir sorumluluğu vardır. Platon'da, bilindiği gibi, estetik ölçüt, ahlaki ölçütlere bağlıyken Tolstoy'da, insanları olumsuz yönde etkileyen yapıtlar gerçek sanat yapıtı değildir; kötü sanat ürünleridir ya da sanat olmayandır. Bu yaklaşım, sanat eserlerinin içeriği ve ifade gücüne yoğunlaşmaktadır. Biçim, duyguların doğru biçimde aktarılması için önemli olmaktadır. Sanat, tinsel zenginliğin çoğalmasına hizmet etmelidir. Dolayısı ile bu yaklaşıma göre gerçek sanatın özü, ele alınan konunun öneminde yatmakta; sanatın sanat olması için, içeriğinin önemli olması gerekmekte; öğretici olması gerekmektedir. Bu durum da beceri sahibi sanatçı, toplumu ilgilendiren önemli bir konuyu, temayı seçerek ve bunu sanat eserine işleyerek 'gerçek' bir sanat yapıtı üretmelidir. Böylece sanatsal bir biçimle işlenmiş dini, ahlaki, sosyal ve siyasi gerçekler sanatsal üretim olmaktadır.

Sanat genel olarak sanatçısının alıcısına ulaştırmak için gösterdiği eylemdir. Bu eylemde sanatçı etkin bir role sahiptir. Sanatçının etkin olduğu eylemde sanat aracı, sanatçısı tarafından yapılmış bir biçim olarak ortaya çıkmaktadır. İnsanların biçim oluşturma veya bir eseri ortaya koyma isteği, öncelikle onun düşüncelerinin esere dönüştürülmesidir.

Gerçek sanatın, biçimin güzelliğinde olduğu kabul edildiğinde, sunulan şeyin güzel olması gerekliliği esas unsur olmaktadır. Böylece güzel bir manzara, natürmort, kadın ve erkek bedenleri, soyut öğeler vb. sanat eserleridir. Buna mukabil "sanatın özü, gerçekliğin doğru biçimde sunumudur" dediğinde sanat, yaşamı yansıtmalıdır; konunun önemi, biçimin

Kaynakça

Akçura, G. (2002). *Ivır Zıvır Tarihi-Uzun Metin Sevenlerden misiniz?*. İstanbul: OM Yayınları.

Arıoğlu, B. (2010). *Reklam ve Markalaşmada Alternatif Mecralar*. MÜSİAD Cep Kitapları.

Artut, K. (2001). *Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri.* Ankara:Anı Yayıncılık.

Atan, U. (2018). *Görsel İletişim Tasarımcısından Beklenenler* Uluslararası Güzel Sanatlar Kongresi (3-5 Mayıs 2018) Tam Metin Kitabı. ISBN 978-605-2132-65-7 Asos Yayınevi. Alanya. www.asoscongress.com

Batra, R. (1996). *Advertising Management*, 5.Baskı,Prentice Hall.Inc. New Jersey.

Becer, E. (2011). *İletişim ve Grafik Tasarım.*Ankara: Dost Kitapevi Yayınları.

Bozkurt, N. (1995). *Saruıt ve Estetik Kuramları,* 2. bsk., Sarmal Yayınevi, İstanbul, 1995.

Çamdereli, M. (1999). *Bir Terimce Arayışında Reklam*, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi,Sayı:9.

Gill, W. R. (1984). *Rendering With Pen and Ink*. London: Van Nostrand Reinhold.

Gökaydın, N. (2002). *Temel Sanat Eğitimi*. Ankara: M.E.B. Yayınları.

Gümüştekin, N. (2013), *Rengin Bir Grafik Tasarım Ürünü Olarak Afişe Katkısı: Tarihsel Bir İnceleme*, Yedi: Sanat, Tasarım ve Bilim Dergisi, Sayı 9: 35-50.

Hashimoto, A. (2003). *Vısual Desıgn Fundamentals: A Dıgıtal Approach*. Hingham, Massachusetts: Charles Rıver Medıa, Inc. ISBN: 158450-2592.

Haug, W. F. (2008) *Meta Estetiğinin Eleştirisi*, M. Toprak (çev), Felsefe Logos Yayınları.

Hızal,G., S. Gençtürk (2005). *Reklam Endüstrisinin Topografyası:Türkiye Örneği*. İletişim Araştırmaları 3(1-2) 105-131

Hurwitz, A. ve M. DAY (1995). *Children and Their Art* (Methods For The Elementary School). Florida: Harcourt Brace College Publishers.

İnceoğlu, M.(1985). *Güdüleme Yöntemleri.* Ankara: Ankara Üniversitesi Basın Yayın Yüksek Okulu Yayınları.

Kandinski, V. (1993). *Sanatta Zinihsellik Üstüne,* çev: Tevfik Turan, Yapı KrediYayınları, 2. bsk., İstanbul,

Kılıç, L. (1981). *Görüntü Düzenlemesi ve Görsel Öğeler. Kurgu 4*, Eskişehir: İletişim Bilimleri Fakültesi Dergisi, E.İ.T.İ.Akademisi Yayınları
Krautsack, D. (2008). *Kötü Reklam Dışarı, İnovatif Medya İçeri*. Gülizar Büyükkara tarafından yapılan röportaj, Bilgi Çağı Dergisi.
Özkundakçı, M.(2011). *Üçü bir arada.* Hayat Yayınları, İstanbul.
Öztuna, Y. (2006a). Temel Tasarımda Görsel Rehberler II. Grafik Tasarım Görsel İletişim Kültürü Dergisi. Aralık 2006. İstanbul:Doruk Grafik Ltd.
Parsa, A. F. (2004). *İmgenin Gücü ve Görsel Kültürün Yükselişi.* İzmir: Yrd. Doç. Dr. Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi Radyo-Televizyon-Sinema Bölümü.
Sloane, P. (1971). *Colour Basic Principles and New Directions*. London: Reinhold/Studio Vista
Taran, K. B. (2017). *Tüketim toplumunda postmodern sanat akımlarının reklamdaki yansımaları.* İstanbul: Arş. Gör Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi, Radyo- Televizyon-Sinema Bölümü, DergiPak Dergisi, Sayı:3 (2).
Tolstoy, L.N. (1992). *Sanat Nedir?,* çev. Baran Dural, Şule Yayınları,İstanbul,
Toprak, Z. (1995). *Tüketim Örüntüleri ve Osmanlı Mağazaları*. Cogito (5): 25- 28.
Turgut, İ. (1991). *Sanat Felsefesi.* Bilgehan Matbaası, İzmir,
Uçar, T. F. (2004).*Görsel İletişim ve Grafik Tasarım.* İstanbul:İnkılap Yayınları.
Ünsal, Y. (1984). *Bilimsel Reklamcılık ve Pazarlamadaki Yeri*. İstanbul: Tivi
Yavuz, S. D.(2006).*Sosyal, Kültürel ve Psikolojik Açılardan Grafik Tasarım ve Tüketim Süreçleri*. Grafik Tasarım Görsel İletişim Kültürü Dergisi. Kasım 2006. İstanbul:Doruk Grafik Ltd.
Yeshin, T. (2006). *Advertising. Australia : Thomson Learning*
Yılmaz, A. (2012), *Reklamcılık,* T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No: 2652,Açıköğretim Fakültesi Yayını No: 1618, Eskişehir
Görsel Kaynakça
Boz, H. S. (1999). *Türk Grafik Tasarımcıları 1*. İstanbul: Alternatif Yayıncılık
Çekiç, S. (2007).*Savaş Çekiç'in Tasarımcı Kişiliği Üzerine Yazılanlardan Alıntılar*. Grafik Tasarım Görsel İletişim Kültürü Dergisi.Mart 2007. İstanbul: Doruk Grafik Ltd
Dalman, D. (2007). *Grafik Tasarım Görsel İletişim Kültürü Dergisi*. Mart 2007. İstanbul:Doruk Grafik Ltd

Dölarslan, H. (1999).*Türk Grafik Tasarımcıları I*. İstanbul: Alternatif Yayıncılık.
Erkmen, A. (1985). *Grafik Sanatı.* Kasım-Aralık. Sayı 6. İstanbul: Aksoy Matbaa.
Eryavuz, U. (2007). *Grafik Tasarım Görsel İletişim Kültürü Dergisi.*Temmuz 2007. İstanbul:Doruk Grafik Ltd
Glaser, M. (2007). *Grafik Tasarım Görsel İletişim Kültürü Dergisi*. Şubat 2007. İstanbul:Doruk Grafik Ltd.
Hashimoto,A.(2003). *Vısual Desıgn Fundamentals: A Dıgıtal Approach*. Hingham, Massachusetts: Charles Rıver Medıa, Inc. ISBN: 158450-2592
Manioğlu,M. (2007).*Mesut Manioğlu Anısına*. Grafik Tasarım Görsel İletişim Kültürü Dergisi. Mayıs 2007. İstanbul:Doruk Grafik Ltd.
Özcan, İ. (1989).*Portfolio.* Grafik Sanatı. Sayı 11. İstanbul: Grafik Basım ve Yayıncılık Sanayi Ltd..Şti.
Sarıkavak,N.K.(1999). *Türk Grafik Tasarımcıları 1*. İstanbul: Alternatif Yayıncılık
Senan, E. (1999). *Türk Grafik Tasarımcıları* I. İstanbul: Alternatif Yayıncılık
Tokatlı, B. (2007).*Grafik Tasarım Görsel İletişim Kültürü Dergisi*. Temmuz 2007. İstanbul:Doruk Grafik Ltd.
Tuna, A. (2007b).*Özel Bir Yetenek:Atıf Tuna* (Ali Tekin Çam). Grafik Tasarım Görsel İletişim Kültürü Dergisi.Temmuz 2007. İstanbul: Doruk Grafik Ltd.
Tuna, A. (2007a).*Biz Grafik Nedir Bilmezdik* (Yurdaer Altıntaş'ın 1990'da Yaptığı Röpotaj). Grafik Tasarım Görsel İletişim Kültürü Dergisi.Temmuz 2007. İstanbul: Doruk Grafik Ltd.
İnternet Kaynakçası
İnternet 1: 29/02/2020 http://www.reklamazzi.com/iste-en-yaratici-reklamlar-.131999.htm
İnternet 2: 29/02/2020 http://www.concept.com.tr/projects.php?bid=35
İnternet 3: 03.03.2019 https://www.adsoftheworld.com/media/print/whirlpool_kitchenaid_pop_art

DADA SANATINDA FOTOĞRAFIN REKLAMLARDA KULLANIMI

Doğan ARSLAN

Dada hareketinin ortaya çıktığı 20 yüzyılın ilk çeyreğinde farklı ülke ve şehirlerdeki sanatçılar gruplar halinde bu akıma resim, heykel, seramik, çizgi, kolaj ve foto-montaj gibi yapıtlarla destek sağladılar. Bazı şehirlerde Dada hareketi oluşturuldu. Sanatçılar sergiler, yayınlar performanslarla dada hareketini topluma yaydılar. Dada içinde bazı sanatçılar sanat karşıtı çalışmalar üretirken, aynı zamanda dönemin reklam markalarına da ticari çalışmalar ürettiler.

Bu araştırmanın ilk kısmında Berlin Dada gurubunda aktif olarak siyasi foto-montaj çalışmalar üreten John Heartfield'ın sanat ve reklam arasındaki konumu üzerinde durulacaktır. Araştırmanın sonraki kısmında ise New York ve Paris Dada hareketlerinin önemli sanatçı üyesi Man Ray'ın reklam fotoğraflarıyla dönemin önemli marka ve yayın evleriyle kurduğu ticari ilişkisi yine bu araştırmanın odağı olacaktır. Dada hareketinde fotoğrafı bir araç olarak kullanan bu sanatçıların ticari reklamlar için ürettikleri çalışmaların günümüz reklam fotoğraflarını da anlamada katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

John Heartfield ve Reklam

Hans Richter, Dada Zurich gurubunun bir üyesi, Dada hareketinin kesin şekliyle nerede, nasıl ve ne amaçla ortaya çıktığı ile ilgili sorulara şöyle cevap verir;

"Dadaistlerin bu hareketi asla kurumsallaştırmak gibi istekte bulunmadılar. Dada hareketi başından beri tamamen bulanık bir ayna görüntüsü gibiydi. Bu yüzdende Dada bir efsane haline geldi." (Richter, 1965, s:9). Dada hareketinin kesin başlangıcı ile ilgili belirsizliğe rağmen, Richter, bilinen tarihsel yazınsal belge ve bilgilere dayanarak, 1916'da Hugo Ball'ın "The Caberet Voltaire" adıyla oluşturduğu gurup 'un hareketini Dada'nın başlangıcı olarak görür. Dada sanatının, sadece Zürich sınırlarında kalmayıp diğer önemli ülkelerin şehirlerinde, New York, Paris, Berlin, ortaya çıkmasında, bulunduğu dönemdeki sosyal ve toplumsal yaşantı ile iç içe olmasında kaynakladığını söylemek mümkün. Kenneth Smitt bu düşünceyi şöyle desteklemektedir; "Dada tarihsel bir dönem olarak algılanmasından ziyade, aslında duygusal, sosyal, politik ve bir bakış açısı getirmiştir" (Smith, 1970, s. 18).

Zürich Dada hareketinin oluşmasında Birinci Dünya Savaşı'nın önemli bir sebep olarak gören Herbert Read, Farklı ülkelerden gelen yazar, şair, ressam ve müzisyenlerin Zürich'te "göçmen" durumunda bulunduğunu

Kaynakça

Richter, Hans. (1965). Dada. Art and Anti-Art. London. Thames and Hudson. (Zürich Dada gurubunun önemli isimlerindem olan Richter'in kitabında, Dada sanatını birçok ayrıntısıyla incelemiştir. Richter, kitabında Dada'nın kesin başlangıç tarihiyle ilgili farklı düşünceler olduğunu belirttikten sonra, Claude Riviere'nin March 1962'de "Arts" adlI sanat dergisinde Picabia'yı "Dada'nın origanatörü" olarak isimlendirdiğini aktarır. Richter, Picabia'nın sonraki yıllarda yazdığı günlüğünde ise 'Futurist' akımını Dada hareketinin başlangıcı olarak düşündüğünü belirtir).

Smitt, C, Kenneth. (1970). Dada. London, Studio Vista/Dutton. Smitt, kitabında Dada'nın aktivitelerinin "Plastik sanat, edebiyat, tiyatro and müzik" gibi farklı alanlarda olduğunu ve sanatsal çalışmalarla dönemin sosyal olaylarını yansıttığını belirtir.

Read, Herbert. (1995). A Concise History of Modern Painting. London. Thames and Hudson.

Erickson, D. John. (1984). Dada: Performance, Poetry, and Art. Boston, Twayne publishers. Yazar bu savaş sebebiyle, Zürich'in savaş dışında olmasından dolayı, bu şehrin birçok kişi için bir barınak yeri olduğunu belirtir. Yazar ayrıca yazısında, birçok farklı ülkelerden ve kültürlerden gelen insanların oluşturduğu bu şehri, Stefan Zweig'ın "cadılaşmış dünya" olarak tanımladığını aktarır.

Janis, Harriet and Blesh, Rudi. (1967). Collage: Personalities, Concepts, Technigues. New Jersey. Ambassodor Books LDT. Yazarlar, Berlin Dada hareketinin sanat çalışmalarıyla politik bir hareket içinde olduklarını belirtirken, Nazi politikalarının bu sanatçıları bir araya getirmede önemli bir neden olarak da görmek mümkün. Dolayısyla Berlin Dada gurubu, ülke içinde azgınlaşan Nazi yönetimine karşı, daha saldırgan ve agresif hareketlere giriştiğini düşünebiliriz.

Edes, Dawn. (1976). Photomontage. London, Thames and Hudson.

Simmon, Sherwin. (1999). Advertising Seizes Control of Life: Berlin Dada in Power of Advertising. Oxford Art Journal. Oxford, Oxford University Press.

Evans, David. (1992). John Heartfield. NY, Kent Gallery Publication.

Beals, Kurt. (2017). New German Critique, 131, Vol. 44, No. August 2.

Mcdonald, Scot. (2007). Propaganda and Information Warfare in the Twenty-first Century. Routledge 2 Park Square, Milton Park, Abingdon, Oxon ox14 4rn.

Selz, Peter. (1977). "John Heartfield's Photomontages." in Photomontages of the Nazi Period by John Heartfield. New York, Universe Books, 1977.

Levin, Maud. (1992). “Photomontage, Mass Culture and Modernity” in Montage and Modern Life by Teitelbaum, Matthew.. London, MIT Press.

Rothschild, Deborah. (1988) (with collobarated Ellen Lupton). Graphic Design in the Mechanical Age. New Haven and London, Yale University Press.

Naumann, Francis. (1989). “Man Ray, 1908–1921: From on Art in Two Dimensions to The Higher Dimension of Ideas” in Perpetual Motif: The Art of Man Ray by Marry Foresta (ed). New York, Abbeville Press.

Philiphs, Sandra S. (1989). “Themes and Variations: Man Ray’s Photography in the Twenties and Thirties.” in Perpetual Motif: The Art of Man Ray by Marry Foresta (ed). New York, Abbeville Press.

Schwarz, Arturo. (1977). The Rigour of Imagination: Man Ray. New York, Rizzoli.

Baum, Timothy. (1998). Man Ray’s Paris Portraits: 1921-1939. Florida. Print of Salvador Dali Museum in St. Petersburg.

Bates, David. (2003). Photography and Surrealism: Sexuality, Colonialism and Social Dissent. London. I.B. Tauris & Co. Ltd.

Grossman, Wendy A. (2009). Man Ray, African Art, and the Modernist Lens. Washington: International Arts & Artists.

Pass, Victoria Rose. (2011). Strange Glamour: Fashion and Surrealism in the Years Between the World Wars. Ph.D Thesis. Supervised by Professor Janet C. Berlo. University of Rochester, New York. NY.

Ray, Man. (1963). Self Potrait: Man Ray. Little Brown and Company. London & Toronto.

Xepoleas, Lynda May. (2018). The ‘Man Ray School of Photography’: Reviewing Surrealism in Fashion Photography of the 1930s. Ph.D Thesis. Supervised by Claudia Mesch. Arizona State University.

Fuller, John. (2013). Man Ray in the Context of Surrealism. Art Journal, Vol. 36, No. 2. Winter.

Görsel Kaynakça:

Görsel 1: https://fansinaflashbulb.wordpress.com/2016/11/09/international-day-against-fascism-and-antisemitism/ (Son Erişim Tarihi: 05/05/2020).

Görsel 2 : https://heartfieldexhibitionshop.com/collections/famous-political-art-posters/products/famous-antiwar-poster-heartfield-aiz-dove (Son Erişim Tarihi: 05/05/2020).

Görsel 3: https://justseeds.org/jbbtc-31-john-heartfield-pt-2/ (Son Erişim Tarihi: 05/05/2020).

Görsel 4: https://spartacus-educational.com/2WWmussolini.htm (Son Erişim Tarihi: 05/05/2020).

Görsel 5: https://www.ebay.com/itm/John-HEARTFIELD-photomontage-1922-Sinclair-ZIMMERMANN-/362454758606 (Son Erişim Tarihi: 05/05/2020).

Görsel 6: https://justseeds.org/jbbtc-31-john-heartfield-pt-2/ (Son Erişim Tarihi: 05/05/2020).

Görsel 7: https://www.lecadeauartistique.com/en/posters/382-man-ray-noire-et-blanche.html (Son Erişim Tarihi: 05/05/2020).

Görsel 8: https://kvetchlandia.tumblr.com/post/5555050902/man-ray-for-elizabeth-arden-cosmetics-1932/amp (Son Erişim Tarihi: 05/05/2020).

Görsel 9: https://thatsbutterbaby.tumblr.com/post/76152952318/elizabeth-arden-electrotherapy-facial-mask-man (Son Erişim Tarihi: 05/05/2020).

Görsel 10: https://hprints.com/en/item/47888/Man-Ray-1936-Padova-Shoes-Perugia (Son Erişim Tarihi: 05/05/2020).

Görsel 11: https://bigmedium.com/ideas/vu-magazine.html (Son Erişim Tarihi: 05/05/2020).

Görsel 12: https://www.icp.org/browse/archive/objects/harpers-bazaar-3 (Son Erişim Tarihi: 05/05/2020).

Görsel 13: https://posterspotlight.wordpress.com/2015/08/27/151/ (Son Erişim Tarihi: 05/05/2020)

SEYAHAT REKLAMLARINDA FOTOĞRAFIN ETKİSİ

İsmail Erim GÜLAÇTI

Fotoğraf kelimesi Yunanca fotos (ışık) ve grafein (kazımak) kelimelerinin birleşiminden oluşmuş ve "ışığın iz bırakması" anlamındadır. Fotoğraf, görüntünün makine aracılığıyla bir yüzeye aktarılmasıdır. 1826 yılında Joseph Nicephore Niepce'nin 8 saatlik hassas levha üzerine ışığı yansıtarak görüntüyü kaydetmesiyle başlayan fotoğraf serüveni (Görsel 1) 1839 yılında Mande Daguerre'nin "Daguerrotype" ismiyle Fransız Bilimler Akademisi'nin onayıyla resmileşir. Kimyagerlerin başlattığı fotoğraf daha sonra mühendislerin katkısıyla makineleşip insan hayatında daha fazla yer edinir.

Görsel 1-2: Nicephore Niepce'nin 1826'da çektiği ilk fotoğraf (Solda), 1839 yılında Mande Daguerre'nin çektiği bir fotoğraf (Sağda).

Fotoğraf, kimyagerlerin ve mühendislerin desteğiyle görüntüyü kopyalamak amacıyla başlasa da daha sonra sanatın malzemesine dönüştü. Bu döneme kadar görüntüyü ölümsüzleştirmek sadece ressamların işiydi fakat bu görevi fotoğraf devralmaya başladı. Özellikle arşiv niteliği taşıyan portre ressamlığı fotoğrafın icadıyla birlikte azaldı. Hatta fotoğrafla yarışan bazı sanatçıların fotorealist anlayışla resimler yapması da yine fotoğrafın sanat dünyasında yaşadığı kimlik sorununun birer delilidir. Aslında bu döneme kadar sanat eserinin el yordamıyla üretilebileceği düşüncesi fotoğraf makinesiyle çürütülüyordu. Fotoğraf makinesi aynı zamanda sanatın tanımını ve içeriğinin sorgulanmasını sağlayacak ve yeni akımların başlamasına neden olacaktı.

Fotoğrafta yer alan her türlü görüntü, simge, sembol vb. gibi öğeler, hatta fotoğrafçının çerçeve içine dahil ettikleri ile etmedikleri ve bakış açısı da bir anlam ifade etmektedir. O zaman görüntülerle çerçevelenmiş dünyamızda görüntülerin anlamının doğru bir şekilde çözümlenmesi gerekmektedir (Taşçıoğlu, Sarıtaş 2015, s.42). İcadından itibaren, fotoğrafın görüntü

Kaynakça

Aktaş, C , Onur, Ö . (2016). Fotoğraf Odaklı Sistemlerin İlişkisel Estetik Bağlamında Sanatta Kullanımı. Sanat - Tasarım Dergisi , (7) , 27-32 . Retrieved From Https://Dergipark.Org.Tr/Tr/Pub/Marustd/İssue/30399/328283

Aydoğan, D . (2019). Reklam Fotoğraflarında Metafor Yaratmak: Kavramsal Fotoğrafçılık. Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi Medya Ve İletişim Araştırmaları Hakemli E-Dergisi , (4) , 23-40 . Retrieved From Https://Dergipark.Org.Tr/Tr/Pub/Egemiadergisi/İssue/44930/448401

Çallı, D . (2015). Uluslararası Seyahatlerin Tarihi Gelişimi Ve Son Seyahat Trendleri Doğrultusunda Türkiye'nin Konumu. Turar Turizm Ve Araştırma Dergisi , 4 (1) , 4-28 . Retrieved From Https://Dergipark.Org.Tr/Tr/Pub/Turar/İssue/39646/469126

DW, (2016). Https://Www.Dw.Com/En/175-Years-Ago-The-First-Package-Holiday/A-19377143 Adresinden 2.0.2020 Tarihinde Erişilmiştir.

Öztürk Göçmen, P . (2016). Görsel Hikaye Anlatımı Bağlamında Basılı Reklamlarda Fotoğraf Kullanımı. Sanat Ve Tasarım Dergisi , 0 (17) , 91-105 . DOI: 10.18603/Std.73179

Satkın, M . (2014). Fotoğraf, Gerçeklik Ve İdeoloji. Sanat - Tasarım Dergisi , (5) , 7-13 . Retrieved From Https://Dergipark.Org.Tr/Tr/Pub/Marustd/İssue/31133/339220

Taşçıoğlu, R , Sarıtaş, A . (2015). Lider İmajı Oluşturmada Fotoğraf: 2011 Genel Seçimlerinde Kullanılan Yazılı Medya Siyasal Reklamları Üzerine Bir İnceleme. Atatürk İletişim Dergisi, (8), 33-65. Retrieved From Https://Dergipark.Org.Tr/Tr/Pub/Atauniiletisim/İssue/33518/372421

Görsel Kaynakçaları:

Görsel 1: https://www.cnnturk.com/fotogaleri/kultur-sanat/fotograf/fotograf in-ilkleri?page=1 adresinden 21.02.2020 tarihinde erişilmiştir.

Görsel 2: http://photorepository.ru/country/pervaya-fotografiya-drugogo-cheloveka.html adresinden 21.02.2020 tarihinde erişilmiştir.

Görsel 3: https://tr.wikipedia.org/wiki/Coca-Cola adresinden 25.02.2020 tarihinde erişilmiştir.

Görsel 4: https://www.milliyet.com.tr/galeri/hakikaten-pek-hos-reklamlar-35657/3 adresinden 25.02.2020 tarihinde erişilmiştir.

Görsel 5: https://kmarx.wordpress.com/2015/05/29/agitprop/russ-6/ adresinden 27.02.2020 tarihinde erişilmiştir.

Görsel 6: https://historiesdrawingsprints.com/courses/art-since-1900/ adresinden 14.03.2020 tarihinde erişilmiştir.

Görsel 7: https://www.alamy.com/stock-photo-see-your-own-country-first-1907-gwr-poster-for-holidays-in-cornwall-10773451.html adresinden 21.03.2020 tarihinde erişilmiştir.

Görsel 8: https://www.alamy.com/stock-photo-see-your-own-country-first-1907-gwr-poster-for-holidays-in-cornwall-10773451.html adresinden 21.03.2020 tarihinde erişilmiştir.

Görsel 9: https://vl203.wordpress.com/tag/first-world-war/ adresinden 11.04.2020 tarihinde erişilmiştir.

Görsel 10: https://vl203.wordpress.com/tag/first-world-war/ adresinden 11.04.2020 tarihinde erişilmiştir.

Görsel 11: 1960 yılına ait gazete reklamı (Solda), https://www.advertisingarchives.co.uk/detail/5902/1/Magazine-Advert/Small-Ads adresinden 14.04.2020 tarihinde erişilmiştir.

Görsel 12: https://www.facebook.com/saturdaysworld/photos/holiday-land-1934-was-the-first-cartoon-in-the-long-running-color-rhapsodies-pro/2361162160829971/ adresinden 14.04.2020 tarihinde erişilmiştir.

Görsel 13: http://kirmiziodulleri.com/arsivdetay/3624/2014 adresinden 18.04.2020 tarihinde erişilmiştir.

Görsel 14: http://kirmiziodulleri.com/arsivdetay/3624/2014 adresinden 18.04.2020 tarihinde erişilmiştir.

Görsel 15: http://kirmiziodulleri.com/arsivdetay/3624/2014 adresinden 20.04.2020 tarihinde erişilmiştir.

SANAT, TASARIM VE REKLAM EKSENİNDE PIET MONDRIAN

Ertan TOY

İçinde bulunduğumuz yüzyılda her alanda olduğu gibi sanat alanında da disiplinlerarası alışveriş oldukça artmıştır. Örneğin, sanatçılar interaktif eserler oluşturmak için mühendislik bilgilerini kullanmaya başlarken, mühendislerde daha kullanıcı dostu ürünler üretmek için temel sanat ve estetik bilgilerine başvurmaya başlamıştır. Disiplinlerarası alışverişin uzun süredir devam ettiği sanat, tasarım ve reklam alanları arasındaki etkileşimse hala devam etmekle birlikte süreç boyunca pek çok açıdan değişimler göstermiştir.

19. ve 20. yüzyıl arasında eser üreten sanatçılar reklam sektörünün gelişmesine çeşitli katkılar sunmuştur. Reklam sektörünün gelişmesi de sanat temelli olan tasarım alanının ve profesyonel tasarımcı mesleğinin oluşmasını tetiklemiştir. Reklam tarihine bakıldığında tanıtım kampanyaları için içerik üreten kişilerin dönemin ünlü ressamları olduğu görülür. Bu ressamlara, kendine özgü stiliyle tanınan bir Çek asıllı Art Nouveau ressamı ve dekoratif sanatçı olan Alphonse Mucha örnek gösterilebilir. Sanatçı 19. Yüzyıl sonlarından 20. Yüzyılın ortalarına kadar reklamlar için kendi stilinde birçok resim ve illüstrasyon üretmiştir. Sanatçının en bilinen reklam çalışmalarından biri São Paulo'daki Nantes kentinin amblemi olan Fransız bisküvi üreticisi "Lefèvre Utile"nin afişidir (Hill, 2016). Görsel 1'de yer alan çalışmasında sosyal, eğlenen ve elbette bisküvilerden hoşlanan zengin bir topluluğu resmetmiştir.

Görsel 1: Alphonse Mucha'nın 1896 yılında ürettiği Lefèvre Utile reklamı (Hill, 2016).

Bu afiş çalışmasından da görüleceği gibi 20. yüzyılın başlarında üretilen reklamlarda ağırlıklı olarak sanatçıların çeşitli firmalar için resmettikleri çalışmalar kullanılırdı (Görsel 1). Daha sonraları reklam sektörünün gelişmesinin de etkisiyle bu alanda iş üreten ressamların yerini, sanat eğitimi almış tasarımcılar almaya başladı. Dolayısıyla sanatçıların özgün yorumlarını taşıyan çalışmalar, müşteri

Kaynakça

Applegate, E. (2005). *Strategic Copywriting: How to Create Effective Advertising.* Lanahm, MD: Rowman & Littlefield.

Crader, S. ve Zaichkowsky, J. (2008). The Art of Marketing. T. Lowrey içinde, *Brick & Mortar Shopping in the 21st Century* (s. 87-106). New York: Lawrence Erlbaum Associates.

Hadımlı, G. (2018). *Sanat kokan ayaklar*. 20.12.2019 tarihinde MediaCat: https://mediacat.com/sanat-kokan-ayaklar/ adresinden alındı.

Hagtvedt, H. ve Patrick, V. M. (2008). Art Infusion: The Influence of Visual Art on the Perception and Evaluation of Consumer Products. *Journal of Marketing Research, 45*, 379-389.

Hetsroni, A. ve Tukachinsky, R. H. (2005). The Use of Fine Art in Advertising: A Survey of Creatives and Content Analysis of Advertisements. *Journal of Current Issues & Research in Advertising, 27*(1), 93-107.

Hill, S. (2016). *Art in Advertising*. 12.10.2019 tarihinde PMG: https://www.pmg.com/blog/art-in-advertising/?cn-reloaded=1 adresinden alındı

Hoffman, B. (2003). *The Fine Art of Advertising.* Stewart, Tabori & Chang.

Kramer, H. (2006). *The Triumph of Modernism: The Art World, 1987–2005.* Plymouth: Rowman & Littlefield.

Meggs, P. B. (1997). Mondrian as a Marketing Tool. M. Finamore, & S. Heller içinde, *Design Culture: An Anthology of Writing from the AIGA Journal of Graphic Design* (s. 3-5). New York: Allworth Press.

Mondrian, P. (1919). Natural Reality and Abstract Reality. H. B. Chipp, P. Selz ve K. C. Taylor içinde, *Theories of Modern Art: A Source Book by Artists and Critics* (s. 321-323). London: University of California Press.

Palmor, L. (2015). Piet Mondrian: Proto-Fashion Theorist. *Revista d'Estudis Comparatius, 11*, 39-50.

Stoksad, M. ve Cothren, M. W. (2011). *Art History* (4. b.). Upper Saddle River, NJ: Pearson/Prentice Hall.

Troy, N. (2006). Piet Mondrian‘s Last Thoughts. K. Painter, & T. Crow içinde, *Late Thoughts: Reflections on Artists and Composers at Work* (s. 15-36). Los Angeles: Getty Publications.

Görsel Kaynakçası

Adeevee. (2005). *Pearls Creek Art Logistics Worldwide: Nude, Mondrian, Van Gogh.* 1.20.2020 tarihinde adeevee: http://www.adeevee.com/2005/12/pearls-creek-art-logistics-worldwide-nude-mondrian-van-gogh-print/ adresinden alındı.

Ads of the World. (2010). *Deserres Mondrian Campaign.* 11.10.2019 tarihinde Ads of the World: https://www.adsoftheworld.com/media/ambient/deserres_mondrian adresinden alındı.

Ads of the World. (2010). *Honda Discreetly Utilitarian Campaign.* 11.12.2019 tarihinde Ads of the World: https://www.adsoftheworld.com/media/print/honda_discreetly_utilitarian adresinden alındı.

Hadımlı, G. (2018). *Sanat kokan ayaklar.* 20.12.2019 tarihinde MediaCat: https://mediacat.com/sanat-kokan-ayaklar/ adresinden alındı.

Hill, S. (2016). *Art in Advertising*. 12.10.2019 tarihinde PMG: https://www.pmg.com/blog/art-in-advertising/?cn-reloaded=1 adresinden alındı.

Kunsthaus Zürich. (1987). *Komposition mit Rot, Blau und Gelb.* 21.09.2019 tarihinde https://mplus.kunsthaus.ch/MpWeb-mpZuerichKunsthaus/v?mode=online&l=en#!m/Object/os9zByCse_U9eSrVr_DuSg/form/ObjCatalogueViewOnlineUser adresinden alındı.

Mauritshuis. (t.y.). *Johannes Vermeer, Girl with a Pearl Earring, c. 1665.* 1.10.2020 tarihinde https://www.mauritshuis.nl/en/explore/the-collection/beeld-download/?return={B069CE62-ADAE-42E2-8900-B25D4834231E}&id={44068C2E-9DAD-4038-9108-936FA121375D} adresinden alındı.

Uomoclassico. (t.y.) *L'OREAL I FALL/WINTER 1986,* 1.20.2020 tarihinde http://www.uomoclassico.com/ads/L%27oreal/1986/Fall-Winter/main-line adresinden alındı.

REKLAM-SANAT İLİŞKİSİ; NETAŞ ÖRNEĞİ

Yeter BERİŞ

Bugün kültürel yaşamın vazgeçilmezlerinden olan reklamlar, hayatın kaçınılmaz her yerinde, her daim yanı başımızda yer almaktadır. Televizyon izlemesek veya gazete okumasak bile modern ve teknolojik yaşamın gereği reklamlar, evde, dışarıda, hatta işyerinde, kısaca hayatımızı sarıp algımıza müdahale edebilen bir güç ile kültürümüzü yeniden inşa etmektedir. Öyle ki, Mark Tungate internet ve kişisel video kayıt cihazlarının TV reklamlarına ciddi anlamda meydan okuduğundan, markaların mesajlarını yaymak adına, kentin her boş alanında hatta çatlaklarına kadar dolu reklamların, adeta duvar kağıdından daha çok bizi çevreleyen şeyler olduğundan bahseder (Tungate, 2007). İnsanlık tarihinin yönetim, teknik, ekonomik oluşumları "kültür", yaratıcı ve manevi girişimleri ise "medeniyet" olarak tanımlanmıştır. Kültür ve medeniyete yüklenen bu kavramların anlamları ise 1800'lerde yer değişmiş, bu defa kültür daha çok manevi ve yaratıcılık, medeniyet ise ekonomi, teknik ve sanat üzerinden anlamlandırılmıştır. Bu tanımlamaya bakıldığında, reklam-sanat ilişkisinin medeniyetin oluşumuna katkı sağlayan yapıcı bir birliktelik oluşturduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Reklamın kültür üzerindeki etkisini ve toplumu yönlendirme gücü, 1900'ların başından itibaren ilk radyonun gelişimi ile görülmüştür. Amerikalı oyuncu, yönetmen ve yazar Orson Welles tarafından hazırlanıp 1938 yılında radyoda yayınlanan "Dünyalar Savaşı" adlı radyo programının yarattığı tepki ve toplumsal infialin gelecekte reklamın nasıl bir yönlendirici olabileceğine dair ilk işaretleri olmuştur. Radyo ile yapılan her türlü yayın geniş kitlelere ulaşmış bu sayede radyo reklamları satışların artmasına zemin oluşturmuştur. Kitle iletişim araçlarının başında gelen radyo ve televizyonun reklam sunumları için mükemmel bir alan yaratması, reklamcılığın toplum üzerindeki etkisini daha da arttırmıştır. Reklamın öncü ve kaliteli sunumu da endüstriyel üretim kalitesine bağlı olarak çeşitli sunum ifadeleri kazanmıştır. Bu bağlamda, yüksek kalite-yüksek kazanç düşüncesi ile imal edilen kimi ürün reklamlarında sanatsal sunum, medeniyetin ve yüksek kültür düzeyinin göstergesi olarak kullanıldığı gözlenmiştir. Belirgin net bir araştırma olmasa bile, Ed S. Tan Emotion, "Art and the Humanities" başlıklı makalesinde reklamda sanatın kullanılmasını, satın alma niyetlerini destekleyebilecek sevme ve diğer psikolojik etkileri desteklediği görüşünden bahseder. Bir başka görüş olarak Helgessen'in ifadesi ile, bazı sanat eserlerini reklamcılığa dahil etmenin yaratıcı boyutunun, reklam bütçesini arttırmak zorunda kalmadan artan rekabet gücü ile fazlalaşan karışıklığı kırmaya yardımcı olduğu belirtilir. Bir başka yorum olan ve Hagtvedt ve Patrick tarafından

Kaynakça

Tungate M. (2007) AD LAND A Global History of Advertising. ISBN-10 0 7494 4837 7
ISBN-13 978 0 7494 4837 0. Kogan Page Limited. Sayfa:13
(Wilhelm von Humboldlt)
Hagtvedt, H. and Patrick, V.M. (2008), Art Infusion: The Influence of Visual Art on the
Perception and Evaluation of Consumer Products. Journal of Marketing Research, vol. 45, June, pp. 379-89.
Tan, E.S. (2000). Emotion, art and the humanities. Handbook of Emotions, 2nd. Ed., pp. 116-136. New York: Guilford Press.
Helgessen, T. (1994), Advertising Awards and Advertising Agency Performance Criteria, Journal of Advertising Research, sayı: 34, Cilt: 4, sayfa. 43-53.
Hetsroni A. (2011). Art in Advertising: A Cross-Cultural Examination of Ads and Creatives. Visual Communication Quarterly. DOI:10.1080/15551393.2005.9687443.
https://doi.org/10.1080/15551393.2005.9687443 (Erişim Tarihi: 08 Mart 2018)
Williamson J. Decoding Advertisements: Ideology and Meaning in Advertising. Pdf dosya. http://www.charlesacramer.com/sf1110/ewExternalFiles/Williamson,%20Decoding%20Advertisements%20smaller.pdf (Erişim Tarihi: 10 Mart 2018)
https://www.designer-daily.com/advertising-inspired-by-famous-painters-19619 (Erişim Tarihi: 4 Mart 2018)
Henrik Callerstrand,, The Role of Art in Advertising,
Erişim tarihi: https://arc.hhs.se/download.aspx?mediumid=1029
Hakkı Mısırlıoğlu (Ultra Ajans kurucusu-Tasarımcı) ile yapılan mesleki görüşme ve notları (Tarih: 19.Mart.2018)
https://www.wikizero.biz/index.php?q=aHR0cHM6Ly90ci53aWtpcGVkaWEub3JnL3dpa2kvR2lvcmdpb19kZV9DaGlyaWNv

REKLAMLARDA KULLANILAN POPÜLER KÜLTÜR YANSIMASI ve KİTSCH OLGUSU ÜZERİNE BİR İNCELEME

Merva KELEKÇİ OLGUN

Reklam, kültürün içinden gelen ve markaların ürünlerini sattırmak için hazırlanan ve toplumu etkileyen mesaj olarak hazırlanır. Reklam, markaların pazardaki varlığını sürdürebilmeleri açısından önemli bir alana sahiptir. Çünkü markaların devamlılıklarını sürdürebilmeleri için tüketiciye hitap eden güçlü bir imaja sahip olmaları gerekir. Ayrıca bir iletişim eylemi olan reklamlar, dikkat çekici unsurlardan seçilerek tüketiciye yönelik ve amacına uygun olarak tasarlanır. Reklamın popülerliğini kazanmasıyla birlikte reklam ve popüler kültür ilişkisiyle tüketimi içinde barındırmaya başlar. Tüketimin önemli unsuru olan reklamlar, içinde bulundurduğu sanatsal tasarıları tüketiciye sunarak ürün ile ilgili anlam, kavrayış ve düşüncelerle bütünlük sağlamaya zorlar.

Popüler kültür, 20. yüzyılda etkisini hissettiren toplumsal modernleşme kavramları arasında yer alır. popüler kültür, belirli bir dönem içinde üretilen ve hızla tüketilen kültürün öğeleri olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2019). Toplumun beğenip en kısa süre içinde hızla tüketebilmesi ile popüler kültür gündelik hayatın bir parçası olarak kabul edilmektedir. Bu yüzden artık hayatın içinden bir parça olarak görülür. Popüler kültürün getirdiklerinden anlam olarak çıkarılabilecek ortak tanım; dönemin meşhur kavram ve davranışları, sosyal medya paylaşımları, müzikal eserler, kitap, kıyafet, sinema, reklam, televizyon programları gibi konuların yaygınlaşarak hızlı bir biçimde tüketilmesiyle kalıcı olmayan, üretkenliği sınırlı olan ve yaşandığı dönem içine etkisini gösteren unsurlar olarak ifade edilebilir. Kısaca bize içinde yaşanılan zamanın değişen yaşam biçimi ve alışkanlıklarını gösterir. Gans'a göre (2007, s.53); Popüler kültür, gerçek duyguları yansıtmaz. Bu sebeple kısa zamanda tüketilen duyguları incittiğinden yıkıcı olabilir. Bu durum insanları kabalaştırarak, asabi olmalarına neden olur. Gerçek dünyanın dışındaki yaşantıları yansıtması insanın gerçekle mücadele esnasında zorlanan bireyleri ortaya çıkarır.

Olumsuz tanımlamalara rağmen popüler kültür, doğru yönde ve doğru kitle iletişim araçlarıyla kullanıldığı zaman geniş kitlelerce benimsenerek kısa sürede yeni akımların oluşmasında başarılı bir olabilecek bir kavramdır. Popüler kültürle birlikte yeni kavramlar ortaya çıkmıştır. Tüm bu yenilikler resim, müzik, opera, mimari, heykel gibi sanat dallarını da yeni yorumlarla güncellediği görülür.

Kaynakça

Benett,P.D.(1988).Marketing.U.S.A.:McGraw Hill Inc.

Debord, G. (2006). Gösteri Toplumu, (Çev. A. Ekmekçi ve O. Taşkent), Ayrıntı Yayınları, İstanbul.

Demir, Gonca İlbeyi. (2009). Kiç ve Plastik Sanatlar Üzerine. Ankara: Ütopya Yayınları, Ankara.

Gans, H.J.(2007). Popüler Kültür ve Yüksek Kültür, (Çev. Onaran İncirlioğlu), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.

Kotler, P.(1984).Marketing Management.Engelwood Cliffs,N.J.: Prentice Hall.

Teker, U. (2009). Grafik Tasarım ve Reklam, Yorum Sanat Yayınevi, İstanbul.

https://www.elcuartel.es/arte-publicidad-marcas/

Görsel 1: http://www.adeevee.com/2003/03/kfc-holdings-pizza-hut-classic-italian-crust-mona-lisa-creation-of-adam-outdoor/

Görsel 2: http://www.adeevee.com/2003/03/kfc-holdings-pizza-hut-classic-italian-crust-mona-lisa-creation-of-adam-outdoor/

SANAT ESERLERİNİN REKLAM İLANLARINDA KULLANILMASININ GÖSTERGEBİLİMSEL ÇERÇEVEDE ANALİZİ

Doğan ARSLAN & İlknur KARAHAN

21. yy. pazarlama stratejilerinde imgeyi, var oluşunu simgeleyen görüntü doğrultusunda manipüle ederek sunmanın dışında, sanattan yararlanılarak bir anlatıda bulunmak, sanata yeni bir form kazandırmak, kendi varlığı ile reklamı okunabilir hale getirerek sorgulatabilmektir (Yaşar, 2016, s.113-114).

Zenginlik simgesi sanat eserleri, güzelliğin ihtişamın göstergesidir. Yüzyıllar boyu karşımıza çıkan imgelerin başında yer alan ve aracı olarak kullandığımız sanat eserleri sıradan nesnelere nazaran daha farklı bir göz ile bakılmaktadır. Geçmişin saflığını gözler önüne seren eserlerin, reklamın kültürel yapısı ile birleşerek, özlem duygularını harekete geçirmeyi hedeflemektedir. Reklamın inandırıcılığını ve kendine güvenini kaybetmemesi adına, reklamı sanat ile birleştiren Berger, "geçmişi geleceğe satmak" olarak tanımlamıştır. Güzel yaşamı temsil eden, reklam aracılığı ile tüketici gururunu okşadığına inanılan imgelerin, markaya lüks ve kültürel değerler işlemeye çalışmaktadır (Berger, 2009, s.135-140).

İnsanlığa farklı bakmayı, düşündürmeyi ve kendilerini ifade etme biçimlerini görsel yolla anlatmaya çabalayan sanatçıların eserlerinde reklam aracılığı ile içinde bulunduğu yaşamdan daha farklı bir dünya sunduğu ve bu dünyada daha mutlu olacağı hissi verilmektedir. Geçmişten izlerin bulunduğu reklamlarda, geleceğe dair ipuçları vermede yardımcı sanat eserleri, tüketicide var olan bağlılığını marka olmuş geçmiş görüntüleri ile tekrar canlandırarak reklam pazarında yer edinmeyi başaran karakterler arasına girmiştir. Sanatın kendi içerisinde ayrılıp, sanata farklı açılardan bakmasını sağlayan akımların reklamlarda kullanımını da sıklıkla görmekte olup, içerisinde bulunduğumuz 21. yy. çerçevesinde sanatın artık imge olmuş popüler görüntülerine rastlamaktayız. Nihayetinde markalar dünyasında yaşadığımızı göz önüne aldığımızda, sanat eserlerin de bu tüketim kültüründe reklamların bir imgesi olarak kullanılması kaçınılmazdır (Batı, 2006, s.7). Popüler veya sıklıkla rastladığımız görüntülerin birebir basılı mecralarda kullanılan imajları, markaya bağlı bir karakter haline gelerek gerçekleşecek yaşamı temsil etmeleri ve yansıtmaları beklenmektedir. Bu çerçevede şirketlerin, kurum veya kuruluşların ürünlerini diğer markalara ait ürünlerden farklı kılmak ve bilgilendirmesini yapmak, tüketim kültüründe bir zorunluluk haline gelmiştir.

Kaynakça

Batı, U. (2016). Reklamın Dili. İstanbul, Alfa Yayıncılık.

Batı, U. (2005). Bir Anlam Yaratma Süreci ve İdeolojik Yapı Olarak Reklamların Göstergebilim Bir Bakış Açısıyla Çözümlenmesi. C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 29(2), 175-190.

Berger, J. (2009). Görme Biçimleri. İstanbul, Metis Yayınları.

Eisenberg, J., Eisenberg, B., & Davis, L. T. (2007). Kedinizin Havlamasını Mı Bekliyorsunuz?. İstanbul, MediaCat Kitapları.

Gökçe, B. K. (2014). Güncel Sanatta Teknolojik Manipülasyonlar-Özel Yaşam Hikayeleri. Yayınlanmış Sanatta Yeterlilik Eseri: Gazi Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Ankara.

Kantar, N. (2013). Basın İlanlarında Yunan Mitolojisi Öğelerinin Kullanımı. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi: Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Kireçci, A. N. (2009). Estetik Ürünler ve Görsel Retorik Kuramları Açısından Dergi Reklamlarının Değerlendirilmesi. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Kotler, P. (2003). Marketing Management. New Jersey: Pearson Education Ltd.

Küçükerdoğan, R. (2009). Markalar, İkonlar ve Tanıdık Göstergeler: Maskot Kullanımı ve Marka. The BrandAge, Sayı 11, 84-88

Pektaş, H. (1988). Basın İlanlarında Grafik Tasarımın Yeri ve Önemi Bir Basın İlanı Tasarımı. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi: Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Uyan Dur, B. İ. (2016). Metafor ve Ekslibris. Uluslararası Ekslibris Dergisi, Cilt 3, Sayı 5, 122-128

Suher, H. K., Altunbaş, H., Başal, B., & İspir, N. B. (2012). Medya Planlama. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını, 86-119.

Tabak, D. K., & Tomak, A. (2017). Güncel Sanat Pratiklerinde Görsel Retorik ve Manipülatif Yöntemler. Yıldız Journal of Art and Design, Cilt 4, Sayı 1, 1-28.

Teker, U. (2009). Grafik Tasarım ve Reklam. İstanbul, Yorum Sanat Yayınevi.

Yaşar, N. U. (2016). Geç Kapitalizm Döneminde Reklam ve Sanat Bağlamları. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi: Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, İstanbul.

Yenğin, D. A. (2014). Tüketim Kültürünün Aracı Olarak Reklamlarda Nesneleşen Birey Ya Da Bireye Dönüşen Nesne. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi: İstanbul Kültür Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Zafer, S. B. (2017). 2000 Yılı Sonrasında Dergilerde Yayınlanan Axe Reklamların Görsel Retorik ve Figüratif Dil Kullanımının Karşılaştırılmalı İçerik Analizi. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi: İstanbul Ticaret Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

POPÜLER KÜLTÜRÜN SANAT VE REKLAM İLE İLİŞKİSİ: KARACA-UNİCEF KAHVE FİNCAN TAKIMLARI

Emsele BAL

Birden çok tanıma sahip olan "kültür" kavramı, kısaca tarihsel ve toplumsal gelişme süreci içinde ürettiği ve kuşaktan kuşağa aktardığı her türlü maddi ve manevi özelliklerin bütünüdür. Kültür, insanoğlunun oluşturduğu bütün değerlerin ve varlığın toplamı olarak, günümüzde de iletişimle iç içedir. Sanayileşme ile birlikte gelen kapitalizm, birçok alanda olduğu gibi kültür üzerinde de belirleyici olmuştur. Gökberk'e göre (1994, s.16). Kültür, bütün kötü sonuçlarıyla, bir olgudur. Karmaşık bir evreyle etki işlevini gerçekleştiren bu kültür, popüler kültür olarak adlandırılır.

İngilizce'den Türkçe'ye geçen "popüler" kelimesi kısaca çoğunluğun bildiği ve seçtiği anlamındadır. Popüler kültür ise geniş çevrelerce, gündelik hayatın kültürü olarak kabul edilir. Çünkü ekonomi ve iktidar, işlevlerini günlük hayatta yerine getirir. "Gündelik yaşamın kültürü olan popüler kültür geniş anlamıyla, belirli bir yaşam tarzının ideolojik olarak yeniden üretilme ön koşullarını da sağlar."(Çağan, 2003, s.22). 'Popüler' 'halka ait olan' demek iken, zamanla bu anlamının dışında, 'pek çok kimse tarafından tanınmış, kabul görmüş olan' anlamlarında kullanılmaya başlanmıştır (Coşgun, 2012, s.837-850).

Popüler kültüre, sadece belirli bir kesim tarafından takip edilen sanatsal veya kültürel faaliyetlere, kitle iletişim araçlarının yaygınlaşmasıyla birlikte toplumun tümü seyirci olarak katılır. Böylece gerçek yaşamı hayal dünyasında yaşatırken, şuan içinde yaşanılan hayatın yerine başka türlü bir yaşam olabileceği düşüncesinin de önüne geçer.

Popüler kültür, sanat alanında popüler olanın sanatsal olması, gündelik yaşamın her parçasını hammadde olarak kullanıp bir sanat eseri olarak sunmasına, unutulmuş ya da göz ardı edilmiş olanı öne çıkarması olarak karşımıza çıkar. Popüler kültürde sanat bir estetik duyum kaygısıyla yaratılan bir şey olmaktan çıkarılmıştır. Görünen her şeyin sanatın bir hammaddesi olarak kabul gördüğü, gerçek olan ile düşsel olanın sürekli yer değiştirdiği belki de birbirinden ayırt edilemediği yeni bir gerçeklik anlayışı oluşmuştur.

Popüler kültürün geniş kitlelere aktarılmasında hatta oluşturulmasında önemli fonksiyonlar üstlenen medya, alıcı konumunda bulunan izleyici/okuyucu ve dinleyici kitlesi, kültür endüstrisinin ekonomik, kültürel, ideolojik temelinin öznesi durumuna dönüşmüştür.

Kaynakça

Batı, U. (2010), Reklamın Dili, Alfa Yayınları, İstanbul

Benjamin, W. (2002), Pasajlar. (Çev. Ahmet Cemal). YKY, İstanbul

Coşgun, M. (2012) Popüler Kültür ve Tüketim Toplumu, Batman Üni. Yaşam Bilimleri Dergisi, C.1,S.1.

Çağan, K. (2003), Popüler Kültür ve Sanat, Altınküre Yayınları, Ankara

Gökberk, M. (1994), Felsefe Tarihi, Remzi Kitabevi, İstanbul

Jay, M. (1989), Diyalektik İmgelem. (Çev. Ünsal Oskay), Ara Yayıncılık, Ankara

Karaçor, S. Ceran, Y. (2012), Etkili Bir Tutundurma Politikası ve İletişim Aracı Olarak Reklâm: Reklâm Etkisini Ölçme, Reklâm Bütçeleme ve Reklâm Maliyeti Hesaplama. Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi, Sayı 3

Oktay, A. (1993), Türkiye'de Popüler Kültür, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul

Wu, Chin-Tao. (2005), Kültürün Özelleştirilmesi: 1980'ler sonrasında Şirketlerin Sanata Müdahalesi, (Çeviri:E. Soğancılar), İletişim Yayınları, İstanbul

Teker, U. (2009) Grafik Tasarım ve Reklam, Yorum Sanat Yayınevi, İstanbul

http://www.gazetevatan.com/inci-kupeli-tuba-995143-makaron/ adresinden 21.02.2020 tarihinde erişilmiştir.

https://www.krc.com.tr/unicef adresinden 30.12.2018 tarihinde erişilmiştir.

https://www.marketingturkiye.com.tr/kampanyalar/tuba-unsal-karaca-icin-inci-kupeli-kiz-oldu/ adresinden 21.02.2020 tarihinde erişilmiştir.

http://www.unicef.org.tr/sayfa.aspx?id=3&mnid=24 adresinden 30.12.2018 tarihinde erişilmiştir.

https://www.unicefturk.org/public/uploads/files/2017_Faaliyet_Raporu adresinden 21.02.2020 tarihinde erişilmiştir.

https://tr.wikipedia.org/wiki/%C4%B0nci_K%C3%BCpeli_K%C4%B1z adresinden 21.02.2020 tarihinde erişilmiştir.

INSTAGRAM'DAKİ SON AKŞAM YEMEĞİ: IKEA REKLAMI

Damla TEZEL

İsveç mobilya markası IKEA, günümüzde minimal tasarım ürünleri ile olduğu kadar yaratıcı reklamlarıyla da sık sık gündeme gelen, popülerliğini koruyan bir markadır. Reklamlarının bir kısmı doğrudan mobilyalarına, kurulumlarına ya da dar alanların en etkili şekilde kullanımına yönelik ürünlerinin felsefesini içeren basılı kataloglardan, ilanlardan ya da videolardan oluşurken, diğer bir kısmı esprili hatta zaman zaman satirik, politik bir üsluba sahip, doğrudan ürünü anlatan değil de şirketin vizyonunu anlatmaya ve toplumda bir kurum kimliği oluşturmaya yönelik yaratıcı reklamlardan oluşmaktadır. 2016 yılında ACNE işbirliği ile hazırlanıp izleyiciye sunulan "Let's Relax" (Haydi Rahatlayalım.) adlı reklamı, esprili bir üsluba ve yaratıcı bakış açısına sahip reklamlarından biri olarak yayımlandığı günden itibaren çok kısa sürede yüz binlerce kişi tarafından izlemiş ve paylaşılarak popüler bir hale gelmiştir.

Sosyal medyanın baskın bir hâkimiyet kurduğu günümüzde, son yıllarda özellikle Instagram'ın popülaritesinin de artmasıyla birlikte artan ve hatta bir alışkanlık haline, kimilerince bir tür hastalık haline dönüşen yemek fotoğrafı paylaşma durumunun iğneleyici bir dille 18. Yüzyıl Avrupa'sı ortamında anlatıldığı reklamda şirketin ve tasarımlarının temel vizyonunun oluşturan minimalizm algısı işlenmeye çalışılmaktadır. Reklam, iletmek istediği mesajı ile ilgi çekici bir yapıya sahip olmakla beraber videoda kullanılan görsel tasarımlar, renk kullanımı ve kompozisyon da oldukça dikkat çekicidir.

Reklamın görsel öğeleri

Bir buçuk dakika uzunluğuna sahip reklam videosu, bir masa etrafında toplanmış ve akşam yemeği yemek için bekleyen ailenin görüntüsü ile başlamaktadır. 18. yüzyıl aristokrat bir aileye ait bir evde bir akşam yemeği sofrası izlenimi verilen bu görüntüde evin küçük kızı iştahla eline bir elma aldığı sırada babası tarafından beklemesi için uyarılır. Uyarı üzerine mutsuz olan küçük kız elmayı yerine koyar, beklemeye başlar ve tam o anda kapılar açılır, hizmetlilerle birlikte içeriye bir ressam girer, masanın karşısına şövelsini kurar ve sofrayı, daha doğrusu sofradaki yiyecekleri resmetmeye başlar. Biten resim daha sonra ev sahibinin onayıyla hizmetliler tarafından çeşitli yerlere götürülerek insanlara gösterilir ve beğeni toplanmaya çalışılır. Ne zaman ki herkesin fikri alınır, resim salona geri döner ve beğenildiği ev sahibine iletilir, aile o zaman yemek yemeye başlar. Akabinde değişen görüntüde "It's a meal. Not a competition." (Bu sadece bir yemek, yarışma

Kaynakça

Broyles, A. (6 Şubat 2011). #Austin360Eats: How Instagram, social media food photography have changed how we eat. Retrieved from: https://www.austin360.com/lifestyles/food--cooking/austin360eats-how-instagram-social-media-food-photography-have-changed-how-eat/EiEWxWIxRMYgwTH4QiET5N/ .

Duman, M.Z. (2012). Aile Kurumu Üzerine Tarihsel Bir Okuma Girişimi ve Muhafazakar İdeolojinin Aileye Bakışı. Journal of the Human and Social Science Researches, 1 (4) , 19-51 . Retrieved from http://www.itobiad.com/tr/download/article-file/92708

Ertunç, M.A. (15 Kasım 2019). Instagram Beğeni Sayısını Kaldırdı. Shiftdelete.com. Retrieved from https://shiftdelete.net/instagram-begeni-sayisi-kaldirildi

Francisco, J. (11 Mart 2011). Tips to Understanding Renaissance Paintings. Retrieved from https://thisismyhappiness.com/renaissance-paintings/.

Gombrich, E.H. (Çev: Bedrettin Cömert). (1989). Sanatın Öyküsü, Istanbul: Remzi Kitabevi.

Hu, Y.; Manikonda, L.; and Kambhampati, S. (2014). What we Instagram: A First Analysis of Instagram Photo Content and User Types. ICWSM. AAAI. Sf.595-598.

McNeal, S. (7 Şubat 2017). This Teen Got Her Instagrams Noticed By A Celebrity With This Simple Hack. Buzzfeednews.com. Retrieved from https://www.buzzfeednews.com/article/stephaniemcneal/instagram-hack

IKEA. Vision and Business Idea. Ikea.com Retrieved from https://www.ikea.com/gb/en/this-is-ikea/about-us/vision-and-business-idea-pub9cd02291

Tandoh, R. (2 Kasım 2016). Click plate: how Instagram is changing the way we eat. Retrieved from https://www.theguardian.com/lifeandstyle/2016/nov/02/click-plate-how-instagram-changing-way-we-eat-food.

İHAP HULUSİ GÖREY'İN SANATI VE KIZILAY AFİŞİ

Aynur KARAGÖL

Kızılay; ayrım gözetmeden, tarafsız, bağımsız, yardım faaliyeti gerçekleştirmek için Türkiye'de kurulan dünya çapında aktif bir yapılanmadır. Kurum, "tüzel kişiliğe sahip, özel hukuk hükümlerine tâbi, kâr amacı gütmeyen, yardım ve hizmetleri karşılıksız olan ve kamu yararına çalışan bir gönüllü sosyal hizmet kuruluşudur." (Kızılay, 2019). Kızılay'ın kurumsal vizyonu "Türkiye'de ve dünyada, insani yardım hizmetinde model alınan, insanların en zor anlarında yanındaki kuruluş olmak" şeklindedir. Misyonu ise, "Proaktif bir kurum olarak afetlerde ve olağan dönemde ihtiyaç sahipleri ve korunmasızlara yönelik yardım sağlamak, toplumda yardımlaşmayı geliştirmek, güvenli kan teminini gerçekleştirmek ve zarar görebilirliği azaltmak" diye ifade ediliyor. Kızılay'ın geçmişi Osmanlı-Rus savaşı yıllarına dayanıyor. 1863 yılında ilk defa 28 Ağustos 1864'te Kızılhaç Komitesi, toplantı gerçekleştirmiş ve çoğu Avrupa ülkesinin desteğiyle Cenevre Sözleşmesi imzalanıyor. Sözleşme; savaş günlerinde yaralıların, onlara bakan sağlık personelinin tarafsız sayılarak, ortak bir bayrakla simgeleşen bölgenin savaşta tarafsız kabul edilmesini içeriyor. Cenevre Sözleşmesine göre ülkeler kendi bünyelerinde Kızılhaç örgütü kurmayı kabul ederler. Osmanlı İmparatorluğu Cenevre Sözleşmesi'ne 5 Temmuz 1865'te imzalamış ve 11 Haziran 1868'de "Osmanlı Yaralı ve Hasta Askerlere Yardım Cemiyeti"ni kurmuştur. Kızılay, Uluslararası Kızılay-Kızılhaç Topluluğu'nun ana prensiplerini benimsemiştir (Türk Kızılay'ı 2016-2020 Stratejik Planı, s. 1). Türkiye Cumhuriyeti'ini kurululuşundan sonra da faaliyetleri çeşitlendirilerek devam eder.

Gerek Kızılhaç olsun gerekse Kızılay olsun destek kampanyaları için kuruluşlarının ilk yıllarından itibaren duyuru faaliyetleri kapsamında afiş, duvar ilanları çalışmaları gerçekleştirir. Okuma yazma oranı tüm dünyada düşük olduğu dönemlerde duvar ilanları en önemli duyuru ve propaganda aracı halindedir. Çünkü radyo yaygın değildir ve televizyon henüz yoktur. Özellikle savaş yıllarında asker ve sivil desteği sağlama, kan bağışı, doğal afet, gençlere yardım ve organizasyonun öneminin anlatılması gibi konularda afiş çalışmaları yapılmıştır (Görsel 1-2-3).

Kızılay kuruluşundan günümüze değin destek ve bağış toplamak için reklam kampanyası yapıyor. Bu reklamlar ilk zamanlarda afiş ve basılı materyaller olarak hazırlanırken günümüzde video ve sosyal medya reklamları da vardır. Araştırma kapsamında Kızılay'ın erken dönem afişleri incelendi. Seçilen afişler, Cumhuriyet dönemi grafik tasarımcılarının öncüsü İhap Hulusi Görey'in Kızılay için hazırladığı afiş tasarımlarıdır.

Kaynakça

Doğan, B. B. (2017). Türkiye ve Polonya'nın İki Öncü Grafik Sanatçısı İhap Hulusi Görey ve Henryk Tomaszevski Afişleri Üzerine Analizler, Aydın Sanat, Yıl 3 Sayı 6 - Aralık 2017 (39-49).

Gençtürk Hızal. G. S. (2012). Kültürel Üretim Mekânlarında Bir Aracı: İhap Hulusi Görey. Folklor/Edebiyat, cilt:18, sayı: 70/2. https://dergipark.org.tr/download/article-file/255392 [29.05.2019].

Cumhuriyetmuzesi, (2019), http://cumhuriyetmuzesi.marmara.edu.tr/ust_menu/ihap-hulusi-gorey-galerisi/hakkinda/[29.05.2019].

Iconofgraphics, (2019) http://www.iconofgraphics.com/Ludwig-Hohlwein/ [10.05.2019].

Kızılay, (2019), https://www.kizilay.org.tr/Kurumsal [29.05.2019].

Kızılay, (2019), http://kizilaytarih.org/galeri [29.05.2019].

Yesilay, (2019). https://www.yesilay.org.tr/tr/kurumsal/tarihce [29.05.2019].

Karamustafa, S. (2007). "İhap Hulusi Çizgisi: Belgeler, Sorular, Doğrular, Yanlışlar", İhap Hulusi: Tasarımcının Bir Genç Sanatçı Olarak Portresi. Ed. S. Özpalabıyıklar. İstanbul: Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık.

Merter, E. (2004). Çizgi Dünyasına Yolculuk, İhap Hulusi Görey Skeç Defterleri, İstanbul: Literatür.

Merter, E. (2007). "Tutkulu Ellerden Günümüze Uzanan Gerçek: İhap Hulusi Görey", İhap Hulusi: Tasarımcının Bir Genç Sanatçı Olarak Portresi. Ed. S. Özpalabıyıklar. İstanbul: Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık.

Merter, E. (2008). Bir Sevda Serüveni İhap Hulusi Görey 110 Yaşında, İstanbul: Frs Matbaa.

Milliyetsanat, (2019). (http://www.milliyetsanat.com/haberler/sanat-terimi/art-deco/7639).

Müjde, K. (2013). "1910-1940 Yılları Arasında Dünyada ve Türkiye'de Sanat'ın Çehresi, Sanat Eğitimi, İktidar ve Propaganda İlişkisi" Abant İzzet Baysal Üniv. Eğitim Bilimler Enst. Y. Lisans Tezi.

Soğuksu, N. (2015). "Pop Art'ın Grafik Tasarım Üzerindeki Etkisi", İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

TDK, (2019), http://sozluk.gov.tr/ [29.05.2019].

Türk Kızılay'ı 2016-2020 Stratejik Planı [11.05.2019] https://www.kizilay.org.tr/Upload/Editor/files/T%C3%BCrk%20K%C4%B1z%C4%B1lay%C4%B1%20Stratejik%20Plan%C4%B1%20(2016-2020)%20TUR.pdf

Yasalar, T. (1998). Müsellesten Üçgene, ed. Ender Merter, Ana Basım.

Görsel 1: Yasalar. T. (1998). Müsellesten Üçgene, ed. Ender Merter, Ana Basım, 39)

Görsel 5**:** https://www.invaluable.com/auction-lot/old-original-vintage-1920s-ludwig-hohlwein-art-de-20-c-ae4423190a

Görsel 6: https://www.mutualart.com/Artwork/LUDWIGHOHLWEIN/ED10078618674106

Görsel 7: http://www.michelangelo.net/medici-madonna/ [10.05.2019].

Görsel 8: http://hair-and-makeup-artist.com/womens-1920s-hairstyles/ [11.05.2019].

SPOR MARKALARININ REKLAMLARINDA SANAT KULLANIMI

Betül TANRIKULU

Sosyopolitik, sosyokültürel ve sosyoekonomik koşulların belirlediği ortam içinde sanat, çağın sürekli değişkenliğine ayak uydurarak, geçmişe oranla daha esnektir. 19.yy'dan itibaren etkisini göstermeye başlayan Kapitalizmin ve onun 'yükselen' sınıfı burjuvazinin sanatı metalaştırma sürecinin, sanatta yaygın beğeni, yani popülerleşme getirmesi ile kabalaşma başlattığını, bu süreç ile beraber kitsch olgusunun da kendini belli ettiğini görüyoruz (Erol, 1999, 95).

Estetik etki yaratmayan ama genel beğeni düzeyine göre üretilmiş plastik sanat ürünlerinin genel adı olan kitsch, çoğunlukla ucuz zevkleri gideren ve sanat olma iddiası taşıyan ürünler için kullanılmaktadır (Aytaç, 1993, 73) Kitsch kavramının modern çağda ortaya çıkan bir olgu olmasıyla birlikte sanat eserlerinin yozlaşması ve metalaşması ile doğrudan bağlantılıdır. Kavram, sanattan önce kendini bir çok alanda da göstermiştir. Sanayileşmiş bir ekonominin sonucu olarak ortaya çıkan kitsch, genel beğeni düzeyine indirgenmiş, ucuza satın alınabilen, popüler sanatsal yapıya sahip olmak yerine sanatsal bir etkilenme yolu ile üretilmiş ve buna göre biçimlendirilmiş, kolay üretilip tüketilen, yüzeysel bir algılanmaya sahip, üretimi ticari kaygı ile yapılan ürünleri tanımlayabilmek için kullanılmaktadır (Demir İlbeyi, 2009, 15). Gerçek sanat yapıtı daha az insana seslenmektedir ancak kitsch her alandadır. Sanat eseri özgün bir yapıya sahipken, kitch genellikle ekonomik bir kaygı güdüldüğünden talep üzerine üretilir. Aslında sanat yapıtı her zaman yeniden üretilebilir olagelmiştir. İnsanların yapmış oldukları, her zaman yine insanlarca yeniden yapılabilmiştir (Benjamin, 1995, 46). Bu yaklaşım taklit etme, öğrenmeye, ustalaşmaya erişmek için yapılan uygulamalar iken, kitsch için tam tersi bir anlamdan bahsetmek mümkündür. Günümüzde bu tür çoğaltma ve taklitler özgün sanat eserinin önüne geçtiği görülmektedir. Bunun en tanınmış örneklerin başında kuşkusuz Leonardo Da Vinci'nin Mona Lisa tablosu gelmektedir.

Tarihsel süreçte sanat, çoğunlukla geleneksel otoritenin meşrulaştırılmasına hizmet etmiştir. Mağara duvarlarına yapılan resimler sembolik bir anlam taşırken bu resimlere çeşitli misyonlar yüklenmiş, yırtıcı hayvanlardan korunma, onları tanıma, av ritüeli gibi etkenlerle resmedilmişlerdir (Demir İlbeyi, 2009, 78). Sanat Ortaçağ'da dinin hegemonyası olduğu görülürken Rönesans'ta dinsel otoriteden bağımsızlaşmıştır. Sanayi Devrimiyle birlikte sanatın ve sanatçının özgürleşmesi sağlanmıştır. I. Dünya Savaşıyla birlikte sanatçı kendine yeni

Kaynakça

Adidas-group, (2019) https://www.adidas-group.com/en/group/history/ adresinden 15 Aralık 2019 tarihinde erişim sağlanmıştır.

Aytaç Gürsel. (1993). Yeni Alman Edebiyatı Tarihi. Gündoğan Yayınları. Ankara

Benjamin, Walter. (1995). Pasajlar. çev: Ahmet Cemal. YKY. İstanbul

Britannica, (2019), https://www.britannica.com/biography/Leonardo-da-Vinci/Anatomical-studies-and-drawings adresinden 20 Mart 2020 tarihinde erişim sağlanmıştır.

Demir İlbeyi, F. Gonca. (2009). Kiç ve Plastik Sanatlar Üzerine, Ütopya Yayınları. Ankara

Erol, Lütfü. (1999). Türkiye'de popüler Kültür ve Kisch (Yayımlanmamış Doktora Tezi). HÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Johannesleonardo, (2019), http://johannesleonardo.com/work adresinden 3 Kasım 2019 tarihinde erişim sağlanmıştır.

Gombrich, E. H. (1972).Symbolic Images: Studies in Art of the Renaissance. London: Phaidon Press Ltd.

Hussain A. Ali Mahdi , Mohammed Abbas , Taher Ilyas Mazar , Dr. Shaju George. A . (2015).Comparative Analysis Of Strategies And Business Models Of Nike, Inc. And Adidas Group With Special Reference To Competitive Advantage In The Context Of A Dynamic And Competitive Environment. International Journal of Business Management and Economic Research(IJBMER), Vol 6(3),2015,167-177

Kulka, Thomas. (2014). Kitch ve Sanat. Altıkırbeş Yayın. 1. baskı. İstanbul.

Liepa, Valentina. (2009). Daugavpils University, The Image Of Saint Sebastian In Art. Acta Humanitarica Universitatis Saulensis. T. 8 455-462. Issn 1822-7309

Nelams, Judıth. (2017)Women In The Renaissance: The Birth Of Venus At Court, The Faculty Of The College Of Graduate Studies Lamar University, 1

Özdemi, Gülşah. (2016). Bottıcellı'nin İlkbaharı. Bilimler Dergisi Cilt:40. Sayi:1. Sivas

Yaşar, Nurtaç Ulutürk . (2016). Geç Kapitalizm Döneminde Reklam ve Sanat Bağlamları. Yüksek Lisans Tezi: Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, İstanbul.

Tanrıdağ, Sinem. (2017). Venüs'ün Doğuşu. Sanatta Yeterlik Tez Raporu

Görsel 1: https://www.adidas-group.com/en/brands/adidas/

Görsel 3: https://www.adidas-group.com/en/

Görsel 4: https://www.visituffizi.org/

Görsel 5: https://www.adidas-group.com/en/

Görsel 6: https://www.peterpaulrubens.net/st-sebastian.jsp

Görsel 7: https://www.adidas-group.com/en/

Görsel 8: https://www.adidas-group.com/en/

Görsel 9: https://www.britannica.com/biography/Leonardo-da-Vinci/

"SAMSUNG- FRİDA KAHLO" REKLAM VE SANAT İLİŞKİSİ

Nuran ÇALIK GÜNGÖR

Reklam, üretici ve tüketici arasında bir bağ oluşturan ve aynı zamanda tüketiciyi belli bir mal veya hizmet satın almak için ikna etmeye çalışan bir pazarlama ve iletişim faaliyetidir (Taşyürek, 2010, s.4). Sanat ise TDK' ya göre bir duygu, tasarı, güzellik vb.nin anlatımında kullanılan yöntemlerin tamamı veya bu anlatım sonucunda ortaya çıkan üstün yaratıcılıktır (Sözlük, 2018).

Bir duygunun, tasarımın, güzelliğin dışavurumu ve anlatımından yola çıkarak ortaya çıkan sanat çalışmaları satışların artırılması amacıyla geçmişte kullanılmıştır ve günümüzde de yaygın bir biçimde kullanılmaya devam etmektedir. Roma Cumhuriyeti'nin son yarım yüzyılından kalmış olduğu sanılan Barberini ya da Portland Vazosu adıyla bilinen kırkbeş santim büyüklüğündeki, mavi-siyah ve beyaz renkteki camdan vazo bunun eski örneklerinden bir tanesidir. Wedgwood, Portland Vazosu'sunun gerçek bir kopyasını başarılı bir şekilde yapmış ve kısa sürede bu başarı bir pazarlama aracına dönüşmüştür (Wernick, 1996, s.11-19). Sanatsal çalışmaların pazarlama aracına dönüşmesinde Kapitalist Pazar ekonomisinin de payı büyüktür. Marx'a göre Kapitalizm 14. yüzyılda başlamış ve 16. - 17. yüzyıllarda ticari devrimlerle inanılmaz bir hız kazanmış ve görsel kültürün üretim ve tüketim kültürünü büyük ölçüde değiştirmiştir (Barnard, 1998, s.127). Kapitalizmin etkileri, eserlerin kopyalanmasındaki başarı, pazarlama ve tanıtım kampanyalarıyla birleştiğinde en az 300 yıllık geçmişi olan reklam için eserlerin ticari bir meta haline dönüştürülmesi kolay bir hale getirilmiş olabilir.

Öncesinde sadece pazarlama aracına dönüşen sanat eserleri ise özellikle XX. yüzyılda bunalımlarla, esinlerle, dramlarla gelişerek kışkırtıcı, acıklı ve bozguncu bir hal aldı. Resim sanatı kendini Maleviç'in beyaz zemin üzerine dörtgeni ile çözülmeye, çürümeye ve Francis Bacon, Jackson Pollock ve Masson gibi sanatçılarla gösterilere ve vücut sanatına kaptırdı. Özellikle Pop-Art akımının en önemli temsilcilerinden kabul edilen Warhol ile reklamcılığın yolunu saptırarak, yeni teknolojilere karşı daha iyi direnebilmek için onları ele geçirdi (Toscani, 1996, s.134). Pop sanat ile şövale ressamlığı sorgulanmaya başlamış, sanatta başlangıcı ticaret ve reklam tasarımına dayalı bir yaklaşıma geçilmiştir (Bird, 2016, s.174). Bunun sonucunda da bazen reklam, sanatı kullanırken; bazen de sanatın reklamı kullanabildiği görülmüştür.

Kaynakça

Barnard M. (1998). Sanat, Tasarım ve Görsel Kültür. Ankara: Ütopya Yayınevi.

Bird M. (2016). Sanatı Değiştiren 100 Fikir. İstanbul: Literatür Yayınları.

Çokatak D. (2014). Frida Kahlo'nun Resminde Kadın Olgusu. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Edirne. https://docplayer.biz.tr/2062546-Frida-kahlo-nun-resminde-kadin-olgusu.html adresinden alınmıştır.

Durmuş Öztürk S. & Sadıklar Z. (2018). Frida Kahlo'nun Mekanları: Otoportrelerde Retorik Analiz Denemesi. Yakın Mimarlık Dergisi, 2 (1), 56-71. https://docplayer.biz.tr/113354306-Frida-kahlo-nun-mekanlari-otoportrelerde-retorik-analiz-denemesi.html adresinden alınmıştır.

Kahraman M. E. (2015). Popüler Kültürü Sanat ve Tasarım Ürünlerini Kitschleştirmesi. The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication- TOJDAC. 5(4), 66- 74. http://tojdac.org/tojdac/VOLUME5-ISSUE4_files/tojdac_v05i406.pdf adresinden alınmıştır.

Kaplan F.N. & Kaplan A. B. (2017). Olgusal ve Düşsel Gerçekliğin Kozmogonik Portreleri: Frida Kahlo'nun İmgeleminde Biyolojik ve Ruhsal Acının Anatomisi. Journal of Current Researches on Social Sciences, 7 (4), 349- 364. http://jocress.com/Makaleler/2041444778_7-4-25_kaplan.pdf adresinden alınmıştır.

Taşyürek N. (2010). Reklam ve Reklamın Tüketicilerin Satın Alma Davranışları Üzerindeki Etkisi: Bir Alan Araştırması. Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler EnstitüsüYüksek Lisans Tezi, Ankara. https://www.seokursu.com.tr/reklam-ve-reklamin-tuketicilerin-satin-alma-davranislari-uzerindeki-etkisi.pdf adresinden alınmıştır.

Toscanı O. (1996). Reklam Bize Sırıtan Bir Leştir. İstanbul: Boyut Matbaacılık.

Wernick A. (1996). Promosyon Kültürü Reklam, İdeoloji ve Sembolik Anlatım. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.

Sözlük (2018), https://sozluk.gov.tr/ adresinden 07.12.2018 tarihinde alınmıştır.

Campaigntr (2017), Ünlü ressamların Samsung ile "self portre" keyfi https://www.campaigntr.com/unlu-ressamlarin-samsung-ile-self-portre-keyfi/ adresinden 07.12. 2018 tarihinde alınmıştır.

Hurhun, K. (2014), Frida Kahlo'nun ilginç hayat hikayesi: Viva la Vida https://indigodergisi.com/2014/02/frida-kahlo-viva-la-vida/ adresinden 07.12.2018 tarihinde alınmıştır.

Laux, P. (2007), Famous Mexicans on their stamps - Frida Kahlo https://www.mexconnect.com/articles/698-famous-mexicans-on-their-stamps-frida-kahlo adresinden 17.03.2020 tarihinde alınmıştır.

Chu, C. (2015), Funny Ads Feature Van Gogh and Frida Kahlo Taking Selfies https://news.artnet.com/art-world/funny-ads-feature-van-gogh-and-frida-kahlo-taking-selfies-211541 adresinden 07.12.2018 tarihinde alınmıştır.

Macleod, D. (2015), Samsung Self Portraits http://theinspirationroom.com/daily/2015/samsung-self-portraits/ adresinden 07.12.2018 tarihinde alınmıştır.

Friedman, C. (2001), Frida Kahlo Honored with U.S. Postage Stamp https://worldhistoryproject.org/2001/6/21/frida-kahlo-honored-with-us-postage-stamp adresinden 07.12.2018 tarihinde alınmıştır.

Burgaz, E. (2018), İlham Verici Kadınlar Barbie Oluyor https://bigumigu.com/haber/ilham-verici-kadinlar-barbie-oluyor/ adresinden 17.03.2020 tarihinde alınmıştır.

Görseller Listesi

Görsel 1. Frida Kahlo- Dr. Eloesser İçin Yapılmış Bir Otoportre (1940)

Görsel 2. Samsung NX Mini Kamera Tanıtım Afişi 1: https://news.artnet.com/art-world/funny-ads-feature-van-gogh-and-frida-kahlo-taking-selfies-211541 adresinden 07.12.2018 tarihinde alınmıştır.

Görsel 3. Frida Kahlo- Dikenli Çalılıktan Gerdanlı Otoportre (1940)

Görsel 4. Samsung NX Mini Kamera Tanıtım Afişi 1 Detay: http://theinspirationroom.com/daily/2015/samsung-self-portraits/ adresinden 07.12.2018 tarihinde alınmıştır.

Görsel 5. Samsung NX Mini Kamera Tanıtım Afişi 2: https://news.artnet.com/art-world/funny-ads-feature-van-gogh-and-frida-kahlo-taking-selfies-211541 adresinden 07.12.2018 tarihinde alınmıştır.

Görsel 6. Samsung NX Mini Kamera Tanıtım Afişi 3: https://news.artnet.com/art-world/funny-ads-feature-van-gogh-and-frida-kahlo-taking-selfies-211541 adresinden 07.12.2018 tarihinde alınmıştır.

Görsel 7. Frida Kahlo ABD Posta Pulu: https://worldhistoryproject .org/2001/6/21/frida-kahlo-honored-with-us-postage-stamp adresinden 07.12.2018 tarihinde alınmıştır.

Görsel 8. Frida Kahlo- Kolyeli Otoportre (1933)

Görsel 9. Frida Kahlo Barbie Bebek: https://www.ntv.com.tr/galeri/sanat/frida-kahlonun-barbie-bebegiyasaklandi,NzJwxTJtoUGVYIfwp4JWfQ/fqFDy90HX0aiHDW1qVOwUw adresinden 17.03.2020 tarihinde alınmıştır.

Görsel 10: Frida Kahlo Tequila: https://tr.pinterest.com/pin/24481 2929716733294/ adresinden 17.03.2020 tarihinde alınmıştır.

VANS & VİNCENT VAN GOGH MÜZE KOLEKSİYONU "GİYİLEBİLİR SANAT ESERLERİ"

Selda KAVAS AFACAN

"Efsane sanatçının tablolarını satın alamıyorsanız,

Vans sizin için üzerinize giyilebilir bir hale getiriyor."

Vans

Satışları arttırmak amacıyla istek yaratmayı hedefleyen reklam, şirketlerin sesidir. Çokuluslu şirketler, tüketim mantığını yayarken dünya çapında kendi mesajlarını iletme yöntemi olarak reklamı kullanırlar. Son birkaç yıldır reklamdaki yeni eğilim, glokalizm (globalism= küresellik+localism=yerellik) denilen bir stratejiyi kullanmaktadır. Küresel firmalar ürünlerini ve hizmetlerini pazarlarken yerel ve bölgesel değerlere ve geleneklere seslenmenin önemini kavramış görünüyorlar. Ürünleri dünya çapında satmak istiyorlarsa, pazarlama stratejilerinde "Öteki"ni hesaba katmaları gerektiğini, "Öteki"nin sözcükleriyle iletişim kurmaları gerektiğini anladırlar. Dolayısıyla, reklam kampanyalarını dünyanın belli bölgelerine uyacak biçimde hazırlıyorlar (Dülgeroğlu Yavuz, 2006, s.91). Bu bağlamda ele alınan konu, dünyaca ünlü bir ayakkabı firması olan Vans'ın Hollanda'nın dünyaya armağan ettiği ressamlardan biri olan Vincent Van Gogh'un eserlerinin yer aldığı müze ile yapılan anlaşma neticesinde "Giyilebilir sanat eserleri…" sloganıyla, Hollanda'nın yerel/kültürel değerlerinin simgesi olan sanatçının eserlerinin değerlendirerek satışa sunulmasıdır.

Skateboarding ve *sörf* yapanlara özel bir ayakkabı üretme amacı ile başlayan ve oldukça hızlı bir şekilde önce sahil kentlerinde daha sonra tüm dünyada büyük bir beğeni toplayarak gündelik ayakkabılar üretme aşamasına gelen Vans, Serge D'Elia, James Van Doren, Gordon Lee ve Paul Van Doren tarafından 1966 yılında kurulmuştur. Kumaş tipi ayakkabıların Güney Kaliforniya merkezli bir imalatçısı olan firma daha çok gençlere hitap eden ayakkabılar üretiyor.

50 yıldır birçok spor dalı için bakımı kolay ve makinede yıkanabilen dayanaklı ayakkabıların üreticisi olarak bilinen, kaykaycı tarzı sneaker ayakkabıları ile dünyaca ünlü pek çok ismin tercih ettiği Vans, sokak modasını yansıtan ürünlerini Van Gogh Müzesi'ne taşıyarak sanatsal bir koleksiyona dönüştürmüştür. Sınırlı sayıda üretilen ürünlerde Van Gogh'un yağlı boya tablolarından; Kafatası (1887), Çiçek Açan Badem Ağacı (1890), Ayçiçekleri (1889), Ressam Olarak Otoportresi (1887-88), Köylü Kadın ve

Kaynaklar

Berger, J. (Çev: Yurdanur Salman). (2019). Görme Biçimleri, İstanbul: Metis Yayınları.

Bozkurt, N. (2014). Sanat ve Estetik Kuramları, Ankara: Sentez Yayıncılık.

Buhholz, Elke Linda ve diğ. (Çev: Derya Nükhet Özer). (2015). Başvuru Kitapları: Sanat, İstanbul: NTV Yayınları

Çelikkan, Ş. (2018). Modern ve Postmodern Dönemlerde Soyut Sanat Felsefesi. İzmir: Cem Yayınevi.

Dülgeroğlu Yavuz. S. (2006). Reklamcılık ve Glokalizasyon: Melez Kültürler, Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi 4. Öğrenci Trienali, İstanbul, s. 91-97.

İpşirlioğlu. N., İpşirlioğlu, M. (2017). Sanatta Devrim, İstanbul: Hayalperest Yayınevi.

Kahraman, H. B. (2005). Sanatsal Gerçeklikler Olgular ve Öteleri, İstanbul: Agora Kitaplığı.

Karabacak, Z. İ. (2013). Reklam ve Sanat İlişkisi, Karadeniz Teknik Üniversitesi İletişim Araştırmaları Dergisi, Sayı: 5-6, s. 64-76.

Ögel, K. (1998). Hüznün ve Tutkunun Öyküsü - Vincent Van Gogh - Psikobiyografik Bir Derleme.

Read, H. (Çev: Elif Kök). (2018). Sanat ve Toplum, İstanbul: Hayalperest Yayınevi.

Sanat Atlası. (2013). İstanbul: Boyut Yayıncılık.

Toptaş. G. (2006). "Küresel Karşısında Yerel", Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi 4. Öğrenci Trienali, İstanbul, 187-188.

Yegel. S. ve Yakın, M. (2007). Kurumsal Reklamlarda Göstergeler Aracılığıyla Marka Kimliğinin İletilmesi, Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi, c. 5, s. 1: 102-117.

Yılmaz, M. ve Küpeli A. E. (2017). Geçmişten Günümüze Resim Sanatı ve Reklam İlişkisi, Ulakbilge Dergisi, c. 5,s. 17: 1765-1780.

Pivada (2018), Vincent Van Gogh: Ayçiçekleri, https://www.pivada.com/vincent-van-gogh-aycicekleri, adresinden 22.11.2018 tarihinde alınmıştır.

Sanatabaşla, (2018), Ayçiçekleri "Sunflowers" – Van Gogh, https://www.sanatabasla.com/2013/09/10/aycicekleri-sunflowers-van-gogh/ adresinden 22.11.2018 tarihinde alınmıştır.

Uludağ Sözlük, (2020). Çiçek Açan Badem Ağacı, https://www.uludagsozluk.com adresinden 3.03. 2020 tarihinde alınmıştır.

Oggusto (2018). https://www.oggusto.com/blog/detay/1224.html adresinden 13.10.2018 tarihinde alınmıştır.

Doğubatı (2018), http://www.dogubatiposter.com/aycicekleri-van-gogh adresinden 24.12.2018 tarihde alınmıştır.

Görseller Kaynakçası

Görsel 1: Ayçiçekleri (Sunflowers), Arles Dönemi, Ocak 1889, tuval üzerine yağlı boya 95x73 cm, Van Gogh Müzesi, (Hollanda) Amsterdam, https://www.vangoghmuseum.nl/en/collection/s0031V1962 adresinden 22.12.2018 tarihinde alınmıştır.

Görsel 2: Authentic Modeli Ayakkabı Tasarımı, https://bigumigu.com/haber/vans-ve-van-gogh-muzesinden-gercekustu-bir-koleksiyon/ adresinden 23.12.2018 tarihinde alınmıştır.

Görsel 3: Ayçiçekleri Sweatshirt Tasarımı, https://bigumigu.com/haber/vans-ve-van-gogh-muzesinden-gercekustu-bir-koleksiyon/ adresinden 23.12.2018 tarihinde alınmıştır.

Görsel 4: Ayçiçekleri T-shirt Tasarımı, https://bigumigu.com/haber/vans-ve-van-gogh-muzesinden-gercekustu-bir-koleksiyon/ adresinden 23.12.2018 tarihinde alınmıştır.

Görsel 5: Slip- On Modeli Ayakkabı Tasarımı, https://bigumigu.com/haber/koleksiyon/ ve https://bigumigu.com/haber/ koleksiyon/ adresinden 23.12.2018 tarihinde alınmıştır.

Görsel 6: Köylü Kadın ve Eski Üzüm Bağı (Old Vineyard with Peasant Woman), Mayıs 1890, kağıt üzerine kurşun kalem, yağlı boya ve sulu boya, 44,3x54,0 cm, Van Gogh Müzesi, (Hollanda) Amsterdam, https://www.vangoghmuseum.nl/en/collection/d0446V1962 adresinden 22.12.2018 tarihinde alınmıştır.

Görsel 7: Old Skool Modeli Ayakkabı Tasarımı, https://www.wannart.com/vansin-yeni-koleksiyonunun-ilhami-van-gogh/ ve http://www.robbreport.com.tr/bir-van-gogh-giymek/ adresinden 23.12.2018 tarihinde alınmıştır.

Görsel 8: Çiçek Açan Badem Ağacı (Almond Blossom), Şubat 1890, tuval üzerine yağlı boya 73.3x 92.4 cm, Van Gogh Müzesi, (Hollanda) Amsterdam, https://www.vangoghmuseum.nl/en/collection/s0176V1962 adresinden 22.12.2018 tarihinde alınmıştır.

Görsel 9: SK8-HI Modeli Ayakkabı Tasarımı, https://bigumigu.com/haber/vans-ve-van-gogh-muzesinden-gercekustu-bir-

koleksiyon/ ve http://playtusu.com/haber/2018/07/van-gogh-muzesi-ve-vansten-ortak-koleksiyon/ adresinden 23.12.2018 tarihinde alınmıştır.

Görsel 10: Çiçek Açan Badem Ağacı Şapka Tasarımı, https://bigumigu.com/haber/vans-ve-van-gogh-muzesinden-gercekustu-bir-koleksiyon/ ve http://playtusu.com/haber/2018/07/van-gogh-muzesi-ve-vansten-ortak-koleksiyon/ adresinden 23.12.2018 tarihinde alınmıştır.

Görsel 11: Çiçek Açan Badem Ağacı Ceket Tasarımı, https://bigumigu.com/haber/vans-ve-van-gogh-muzesinden-gercekustu-bir-koleksiyon/ ve http://playtusu.com/haber/2018/07/van-gogh-muzesi-ve-vansten-ortak-koleksiyon/ adresinden 23.12.2018 tarihinde alınmıştır.

Görsel 12: Ressam Olarak Otoportresi, (Self-Portrait as a Painter), Aralık 1887-Şubat 1888, tuval üzerine yağlı boya 65.1x50 cm, Van Gogh Müzesi, (Hollanda) Amsterdam, https://www.vangoghmuseum.nl/en/collection/s0022V1962 adresinden 22.12.2018 tarihinde alınmıştır.

Görsel 13: Modeli Ayakkabı Tasarımı, https://viralicerik.com/post/1782 adresinden 23.12.2018 tarihinde alınmıştır.

Görsel 14: T-shirt Tasarımı, https://bigumigu.com/haber/vans-ve-van-gogh-muzesinden-gercekustu-bir-koleksiyon/ ve http://playtusu.com/haber/2018/07/van-gogh-muzesi-ve-vansten-ortak-koleksiyon/ adresinden 23.12.2018 tarihinde alınmıştır.

Görsel 15: Kurukafa (Skull), Mayıs 1887, tuval üzerine yağlı boya 40.7x30.5 cm, Van Gogh Müzesi, (Hollanda) Amsterdam, https://www.vangoghmuseum.nl/en/collection/s0128V1962 adresinden 22.12.2018 tarihinde alınmıştır.

Görsel 16: Kurukafa (Skull) 2, Mayıs 1887, tuval üzerine yağlı boya, , 42.4x30.4 cm, Van Gogh Müzesi, (Hollanda) Amsterdam, https://www.vangoghmuseum.nl/en/collection/s0123V1962, adresinden 22.12.2018 tarihinde alınmıştır.

Görsel 17: Slip- On Modeli Ayakkabı Tasarımı, http://www.postkolik.com/moda/dunyanin-en-luks-butiklerinde-hizmette-sinir-yok ve https://www.dunyahalleri.com/van-goghtan-ilham-alan-urun-tasarimlari/ adresinden 23.12.2918 tarihinde alınmıştır.

Görsel 18: Kurukafa Sweatshirt Tasarımı, https://bigumigu.com/haber/vans-ve-van-gogh-muzesinden-gercekustu-bir-koleksiyon/ adresinden 23.12.2018 tarihinde alınmıştır.

Görsel 19: Kurukafa Şapka Tasarımı, http://www.robbreport.com.tr/bir-van-gogh-giymek/ ve http://playtusu.com/haber/2018/07/van-gogh-muzesi-ve-vansten-ortak-koleksiyon/ adresinden 23.12. 2018 tarihinde alınmıştır.

REKLAMDA SANATIN YENİDEN SUNUMU

Berna KILIÇOĞLU

Günümüzde marka/kurum ve kuruluşların varlığını sürdürebilmeleri ve güçlü rekabet ortamında kalabilmeleri için reklama olan ihtiyaçları büyüktür. Her marka, özellikle kurumsal markalar oluştuğu andan itibaren kendine ait bir isim, bir işaret ve ayırdedici bir kimlik ihtiyacı hisseder. Bu arayış markanın tanınması, öne çıkması, rakiplerinden ayrılması, tüketicide etki bırakması, kalıcı ve zamansız olması için kaçınılmaz olmuştur. Endüstrileşmenin bir uzantısı olarak küreselleşme, sınırların muğlaklaşması, çokuluslu şirketlerin yaygınlaşması, uluslararasılaşma gibi durumlar bu rekabeti ve ihtiyaçları güçlendirmiştir. Yaşanan gelişmelerle birlikte toplumun tüketim anlayışı da değişmiş, reklam ve pazarlama sektörü bu değişimin en büyük tetikleyici unsuru olmuştur. Bu bağlamda sanat da tıpkı diğer alanlarda olduğu gibi en çok teknolojik ilerlemelerden etkilenmiştir. Özellikle 1830'larda fotoğrafın icadı ile birlikte sanat eserinin çoğaltılması ve günlük yaşama ulaşması ile sanat eseri ve toplum arasındaki uçurum azalmış, eserin izleyiciye yaklaşmış olmasının yanı sıra sanat eseri dolayısıyla sanatçı çeşitli manipülasyonlara da maruz kalmıştır. Eserler ya da sanatçılar mevcut rekabet ortamından nasibini alarak pazarlama ve reklam amaçlı kullanılan ürünlere dönüşmüşlerdir. Bu düşünce bağlamında çalışmada, sanat okuluna ait bir reklam kampanyasında yer alan üç modern sanatçının -Vincent Vangogh, Salvador Dali, Pablo Picasso- sanatta reklam unsuru haline gelişleri çeşitli örneklerle de desteklenerek, kampanyaya ait serinin afişleri görsel göstergeler ve anlam aktarımları açısından irdelenmiştir.

Diseksiyon: Vangogh, Salvador Dali, Pablo Picasso Reklam İleti Çözümlemeleri

Diseksiyon adlı reklam kampanyası, Brezilya'nın Museu de Arte de Sao Paulo Sanat Okulu'nu (Masp Art School) tanıtmak için DDB Brezilya reklam ajansı tarafından Nisan 2012'de hazırlanmıştır. Bir seri tasarım olarak oluşturulan reklam iletileri 20. yy'ın en önemli modern sanatçılarından olan Vincent Vangogh, Pablo Picasso ve Salvador Dali'nin temsili kompozisyonlarından oluşmaktadır. Kampanyada tasarımın öznelerini oluşturan sanatçıların temsillerine "yani sanatçılara" canlıların iç yapısının incelenmesi amacıyla yapılan bir tıbbi işlemi uygulanmıştır. Üç sanatçıyı da ünlü isimler canlandırmıştır. Her biri kendi fiziksel görüntüleri, karakterlerine uygun olarak bir ifade ve duruş biçimi ile kurgulanmakla birlikte giysi seçimleri de ona göre yapılmıştır.

Kaynakça

Designer-daily (2019), Advertising Inspired by Famous Painters https://www.designer-daily.com/advertising-inspired-by-famous-painters-19619 adresinden 5.01.2019 tarihinde erişilmiştir.

Jerrysartarama, (2019), Art as a selling tool: selling as an art form. https://www.jerrysartarama.com/blog/the-art-in-advertising/ adresinden 4.01.2019 tarihinde erişilmiştir.

Berger, A. (2012). Kültür Eleştirisi, Kültürel Kavramlara Giriş, İstanbul: Pinhan Yayıncılık.

DDB, Dissected Dali Campaign, https://www.adsoftheworld.com/media/print/masp_dissected_dali adresinden 4.01.2019 tarihinde erişilmiştir.

Ressamlar, (2019), Salvador Dali Hayatı, http://www.ressamlar.gen.tr/salvador-dali-kimdir-hayati-biyografisi/ adresinden 5.01. 2019 tarihinde erişilmiştir.

Featherstone M, (1988). In Pursuit Of The Modern. An Introduction. Çev: Özgür Emir, İstanbul. Alıntılanan: Postmodernism (Özel Sayı), Theory, Culture&Society, 5, 195-213.

Salvador-dali, (2019), Dali Film Library, https://www.salvador-dali.org/en/dali/dali-film-library/anuncis-publicitaris/ adresinden 5.01.2019 tarihinde erişilmiştir.

Çelik, G. (2014). Andy Warhol ve Pop Art, https://sanatkaravani.com/andy-warhol-ve-pop-art/ adresinden 4.01.2019 tarihinde erişilmiştir.

Görsel 1: Vangogh-Diseksiyon Reklam İletisi https://www.adsoftheworld.com/media/print/masp_dissected_vangogh

Görsel 2: Salvador Dali-Diseksiyon Reklam İletisi https://www.adsoftheworld.com/media/print/masp_dissected_dali

Görsel 3: Pablo Picasso-Diseksiyon Reklam İletisi https://www.adsoftheworld.com/media/print/masp_dissected_picasso

Görsel 4: VVangoghAlliance Française Reklam İletisi https://www.designer-daily.com/advertising-inspired-by-famous-painters-19619

Görsel 5-6: Fitness Center Reklam İletisi-Çek Cumhuriyeti/Mazda Picasso Reklam İletisi https://www.designer-daily.com/advertising-inspired-by-famous-painters-19619

BİR REKLAM NESNESİ OLARAK "MONA LİSA"

Derya Aydoğan

Yaşam biçimlerinin şekillenmesine ve belirlenmesine ortam hazırlayan unsurlar, ifade ettiği sürecin yapısı çerçevesinde kategorilere ayrılmıştır. Uzun ve/veya karmaşık süreçleri/yapıları belirli ölçütlere göre kategorize etmek; anlatım açısından daha kolay bir şekle dönüştürmek için gereklidir. Toplumlar da ilkel, tarım, endüstri ve enformasyon toplumları olarak dönemlere ayrılmıştır. Her ne kadar döneminin gerisinde veya ilerisinde yaşayan toplumlar ya da bireyler olsa da bu sınıflandırmalar genel bir yapıyı belirtmek için kullanılır. Her çağın kendine özgü sanat ortamı, bu sınıflandırmaların belirli ölçütlerine ve genel yapısına uygun biçimde gelişir. Sanat akımları da bu yapılanmalar içerisinde ortaya çıkar ve gelişir.

Genel bir çerçeve üzerinden bakılırsa; ilkel toplumlarda yaşayış ve inanç biçimlerinin etkisi ile mağara duvarlarındaki resimler, ritüellerle biçimlenen danslar; tarım toplumunda el emeği ve insan gücü hakimiyetinin etkisi ile ortaya çıkan ve "biricik" olarak tanımlanan sanat eserleri; sanayi toplumunda makineleşmenin etkisi ile sanatta seri üretim işler; enformasyon toplumunda bilgisayarın-sayısallaşmanın etkisi ile dijital işler görülür. Ancak bu genel çerçeve, "sanayi toplumunda veya sonrasında "biricik" olarak nitelendirilebilecek sanat eseri yoktur veya enformasyon toplumunda seri üretim yok olmuştur" demek değildir. Elbette ki; her dönem hem kendisinden öncekinin devamı, başkaldırısı, eleştirisi veya gelişmişidir, geçmişe öykünmesidir, izlerin devam etmesidir hem de yeni oluşumların ortaya çıktığı ortamlardır. Günümüzde tamamen el yapımı çalışmalar yapanlar da vardır, dijital ya da dijital-geleneksel karma yöntemlerle iş üretenler de vardır, seri üretim yapanlar da… Sanat türleri de üretim biçimleri gibi birbirleri içinde homojenleşmiştir. Örneğin; ilkel toplumların dans ritüellerinin geldiği nokta olarak tiyatro, performans gibi sanat türleri de vardır. Dolayısıyla bu durumda edebiyatta geçen "metinlerarasılık" kavramı ve "karnaval" oluşumu ile bağ kurmak gerekebilir.

Aktulum'dan (1999, s.9-43) özetle; aslında her zaman var olan ama postmodernizm döneminde kavramsallaştırılmış olan "metinlerarasılık", özünü Rus eleştirmen Mikhail Baktin'in söyleşim/söyleşimcilik kavramından alır. Julia Kristeva ise bu kavramı "metinlerarasılık" terimi ile yeni bir kılığa sokmuştur ve terim, diğer kuramcılarla birlikte kavramsal bir niteliğe bürünmüştür. Metinlerarasılık, bir metnin başka metinlerle aralarındaki her tür ilişkisidir ancak yalnızca bir metnin asıl bağlamından çıkarılıp yeni bir bağlama yerleştirilmesi de değildir. Metinlerarası, genel olarak iki ya da daha çok metin arasında bir alışveriş, bir tür konuşma ya da

Kaynakça

Aktulum, Kubilay. (1999) Metinlerarası İlişkiler, İstanbul: Öteki Yayınevi

Asna, Alaeddin. (2006) Kuramda ve Uygulamada Halkla İlişkiler. İstanbul: Pozitif Yayınları

Erkman, Fatma. (2010) Edebiyat ve Kuramlar, İstanbul: İthaki Yayınları

Kabaklı, Ahmet. (2008) Türk Edebiyatı V, İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları

Kefeli, Emel. (2010) Metinlerle Batı Edebiyatı Akımları, İstanbul: Akademik Kitaplar

Kundera, Milan. (2009) Roman Sanatı, çev. Aysel Bora, İstanbul: Can Yayınları

Leader, Darian. (2018) Mona Lisa Kaçırıldı Sanatın Bizden Gizledikleri. İstanbul: Ayrıntı Yayınları

Lucy, Niall. (2003) Postmodern Edebiyat Kuramına Giriş, çev. Aslıhan Aksoy, İstanbul: Ayrıntı Yayınları

Parla, Jale. (2013) Don Kişot'tan Bugüne Roman, İstanbul: İletişim Yayınları

Önal, M. A. (2013), Metinlerarasılık Bağlamında Müzik Sanatında Alıntı Ve Yeniden Üretim, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Yıl: 2013/1, Sayı:17

İnternet Kaynakları

TDK https://sozluk.gov.tr/ [Erişim Tarihi: 22.02.2020]

URL 1 https://bigumigu.com/haber/louis-vuitton-un-ilk-televizyon-reklami/ [Erişim Tarihi: 24.02.2020]

URL 2 http://www.trendus.com/louis-vuittonun-ilk-televizyon-reklami-29044 [Erişim Tarihi: 24.02.2020]

URL 3 http://www.robbreport.com.tr/louis-vuitton-ve-jeff-koons-yeniden-bir-arada/ [Erişim Tarihi: 24.02.2020]

URL 4 https://www.marketingturkiye.com.tr/kampanyalar/cem-yilmaz-is-bankasinin-92-yasi-serefine-mona-lisa-oldu/ [Erişim Tarihi: 24.02.2020]

URL 5 https://www.marketingturkiye.com.tr/kampanyalar/cem-yilmaz-is-bankasinin-92-yasi-serefine-mona-lisa-oldu/ [Erişim Tarihi: 24.02.2020]

URL 6 https://mediacat.com/konusma-sirasi-mona-lisada/ [Erişim Tarihi: 24.02.2020]

URL 7 https://www.thebrandage.com/bmw-yeni-akilli-asistanini-mona-lisa-ile-duyurdu-8876 [Erişim Tarihi: 24.02.2020]

URL 8 https://pazarlamasyon.com/dunyaca-unlu-portre-mona-lisa-hayat-buldu/ [Erişim Tarihi: 24.02.2020]

URL 9 https://www.ntv.com.tr/galeri/teknoloji/mona-lisa-yapay-zekayla-konusturuldu,qcx8-decSU6ig6tQim6VPQ/RstNgUSlR0ejRRYVFrJIZA [Erişim Tarihi: 24.02.2020]

URL 10 https://www.turizmgunlugu.com/2019/06/19/louvre-muzesi-ile-htc-vive-arts-mona-lisanin-hikayesini-vra-tasiyor/ [Erişim Tarihi: 24.02.2020]

URL 11 https://bigumigu.com/haber/mona-lisa-beyond-the-glass-louvre-muzesi-ilk-sanal-gerceklik-deneyimi/ [Erişim Tarihi: 24.02.2020]

Görseller

Görsel 1 http://www.trendus.com/louis-vuittonun-ilk-televizyon-reklami-29044 [Erişim Tarihi: 24.02.2020]

Görsel 2 http://www.robbreport.com.tr/louis-vuitton-ve-jeff-koons-yeniden-bir-arada/ [Erişim Tarihi: 24.02.2020]

Görsel 3 https://www.troppodonna.com/kitsch-krali-jeff-koonsdan-louis-vuitton-koleksiyonu/louis-vuitton-jeff-koons-mona-lisa-2/ [Erişim Tarihi: 24.02.2020]

Görsel 4 https://www.youtube.com/watch?v=BEIOKRvma3U [Erişim Tarihi: 24.02.2020]

Görsel 5 http://www.reklamona.com/cem-yilmaz-bu-kez-mona-lisa-oldu/ [Erişim Tarihi: 24.02.2020]

Görsel 6 https://mediacat.com/konusma-sirasi-mona-lisada/ [Erişim Tarihi: 24.02.2020]

Görsel 7 https://www.youtube.com/watch?v=PDNvbtb3UU4 [Erişim Tarihi: 24.02.2020]

Görsel 8 https://pazarlamasyon.com/dunyaca-unlu-portre-mona-lisa-hayat-buldu/ [Erişim Tarihi: 24.02.2020]

Görsel 9 https://bigumigu.com/haber/mona-lisa-beyond-the-glass-louvre-muzesi-ilk-sanal-gerceklik-deneyimi/ [Erişim Tarihi: 24.02.2020]

ENGELLİLER VE SPOR

Editöler
Prof. Dr. Hürmüz KOÇ
Dr. Hüseyin Özden YURDAKUL

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Engelliler ve Spor

Editörler: Hürmüz KOÇ - Hüseyin Özden YURDAKUL

ISBN: 978-625-7119-06-1

1. Baskı: Mayıs 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir.
EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI

KOÇ, Hürmüz - YURDAKUL, Hüseyin Özden
Engelliler ve Spor
1. Basım, VIII + 357 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. Spor, 2. Engellilerde Spor, 3. Olimpiyat, 4. Engel Grupları 5. Fiziksel Aktivite

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)

Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

BÖLÜM YAZARLARI

Doç. Dr. Günay ESKİCİ

Doç. Dr. Aynur YILMAZ

Doç. Dr. Ünsal TAZEGÜL

Dr. Gökmen ÖZEN

Dr. Özdemir ATAR

Dr. Murat ASLAN

Dr. Mustafa Deniz DİNDAR

Dr. Mustafa KARAKUŞ

Dr. Fuat ERDUĞAN

Bil. Uzm. Alperen ŞANAL

Bil. Uzm. Büşra UMAY

Bil. Uzm. Setenay SUYÜNÇ

İÇİNDEKİLER

BÖLÜM YAZARLARI III
TEŞEKKÜR..... VII
ENGELLİLİK ETİYOLOJİSİ 9
BEDENSEL ENGELLİLİK.....29
ZİHİNSEL ENGELLİLİK 45
İŞİTME ENGELLİLİK.....65
GÖRME ENGELLİLİK.....83
ENGELLİ BİREYLER İÇİN BEDEN EĞİTİMİ VE SPORUN ÖNEMİ.....103
ENGELLİ BİREYLERDEFİZİKSEL AKTİVİTEYE KATILIMIN PSİKO-SOSYAL ETKİLERİSPORUN ÖNEMİ 123
ENGELLİLERDE TERAPÖTİK REKREASYON.....147
ENGELLİ SPORCULARDA BESLENME 163
BEDEN OKURYAZARLIĞININ ENGELLİ BİREYLER İÇİN ÖNEMİ.....203
İŞİTME ENGELLİLER OLİMPİYAT OYUNLARI.....219
PARALİMPİK OYUNLARI 253
ÖZEL OLİMPİYAT OYUNLARI.....281
BENZERLİK RAPORLARI.....331
ÜMİT BURUNLULAR 357

BÖLÜM 1

ENGELLİLİK ETİYOLOJİSİ

Bil. Uzm. Büşra UMAY

BÖLÜM KAYNAKLARI

Akdeniz, M., Yaman, A., Tufan, İ., Yaman, H. (2019). Yaşlı Sağlığı. 18 (6).

Altun, A., Bağcivan, İ. (2013). Gebelik ve Farmakoloji. Türkiye Klinikleri Anesthesiology Reanimation-Special Topics, 6 (2) : 7-14.

Anıl, A. (2019). İşverenlerin Engellilere Yönelik Tutumları ile Engelli Çalışanların Çalışma Alanına Yönelik

Görüşlerin İncelenmesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yük. Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.

Arı, S., Hepkul, A., Özel, C., Özkul, A.E., Tutal, O. (2014). Engelli Bireylerin Yüksek Öğretime Geçiş, Eğitim ve İstihdam Süreçlerine İlişkin Bazı Gözlem ve Öneriler: Spor 1. Uluslararası Engelli İstihdamı Kongresi 17-19 Ekim. 57-64. Ankara.

Bambal G. Kalaycı G, Ekici F. (2015). Serebral İskemi Oluşum Mekanizmaları, Tıp Araştırmaları Dergisi; 13 (1) : 36-43

Besiri, A. (2009). Yoksulluk Ekseninde Engellilerin Eğitimi. TBB Dergisi, 83:353-374

Bilir, Ş. (1986). Zeka Gerilikleri ve Nedenleri. Özürlü Çocuklar ve Eğitimleri. Ayyıldız Matbaası. Ankara:

Birleşmiş Milletler (2008). Birleşmiş Milletler Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme. http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2009/07/20090714-1.htm, Erişim: 22.01.2017

Cavkaytar, A. Dilen, İ.H. (2007). Özel Eğitime Giriş.3. Baskı. Kök Yayıncılık, Ankara, 31-33.

Gallahule, D. (1982). Understanding Motor Development In Children, Sons, Inc, Canada.

Gökçe, K.Y. (2006). Yaşlanan Dünyanın Yaşlanan İnsanları. Meditime Ltd. Şti., 36-42 İstanbul.

Gökmen, Z. (2018). Perinatal Asfiksi ve Doğum Travmaları. Turkiye Klinikleri Family Medicine-Special Topics, 9 (1): 37-40.

Işık, A. (2013). İşitme Engelli ve İşitme Engelli Olmayan Spor Yapan Çocukların Fiziksel Ve Motorik Özelliklerinin Karşılaştırılması (Master's thesis, Niğde Üniversitesi).

Kalyon, T.A. (1997). Özürlülerde spor. Bağırgan Yayınevi. Ankara.

Kolat, S. (2010). Avrupa Birliği Sosyal Politikası Çerçevesinde Özürlülere Yönelik Ayrımcılıkla Mücadele ve Türkiye'deki Yansımaları. T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı Yayını. Ankara.

Konar, N., Pepe, K. (2009). Rehabilitasyon, Engelliler Sporu ve Paralimpikler. Yeni Dünya Düzeninde Olimpizm Sempozyumu. Hacettepe Üniversitesi Ankara. 162-169

Kuriyan, A.B., Pelham, W.E., Jr Molina, B.S., Waschbusch, D.A., Gnagy, E.M., Sibley, M.H., Kent, K.M. (2013). Young Adult Educational and Vocational Outcomes Of Children Diagnosed With ADHD. Journal of Abnormal Child Psychology, 41: 27–41.

Lubec G, Engidawork E. The brain in Down syndrome (Trisomy 21). (2002). Journal of Neurology, 249 (10) : 1347-1356,

Lüscher C, Ungless MA (2006). The Mechanistic Classification Of Addictivebv Drugs". PLoS Medicine, 3 (11) : 437.

Milli Eğitim Bakanlığı (2008). Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi Bedensel Engelli Bireyler Destek Eğitim Programı, Ankara.

Milli Eğitim Bakanlığı, (2010). Milli Eğitim Bakanlığı, Aile ve Tüketici Hizmetleri – Engelli Bireyler. Ankara.

Mor, A. (2009). Engelli Bireylerde Egzersizin Uyku Düzeni ve Aile İçi Sosyal İlişkilere Etkisi (Doctoral dissertation, Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü). Sakarya.

Okur, N., Erdugan, E.F. (2010). Sosyal Haklar ve Özürlüler: Özürlülük Modelleri Bağlamında Tarihsel Bir Değerlendirme. 2. Sosyal Haklar Sempozyumu, 82-84. İstanbul.

Oral, A., Aydın, R., Ketenci, A., Akyüz, G., Sindel, D., Yalıman, A. (2016). World report on disability: analysis of the disability issues and contributions of physical medicine and rehabilitation medical specialty in Turkey, Turk J Phys Med Rehab, 62: 83-97.

Özer, D.S. (2010). Engelliler İçin Beden Eğitimi ve Spor, Nobel Yayın Dağıtımı, 3. Baskı, 3-4. Ankara

Özer, D.S. (2013). Engelliler İçin Beden Eğitimi ve Spor. 4.Basım, Nobel Yayınları, 20-21. Ankara.

Özsoy, Y., Özyürek, M., Eripek S. (1997). Özel Eğitime Giriş. 8. Baskı, Karatepe Yayınları. Ankara.

Partici, R. (2018). Üniversitelerde eğitim gören engelli öğrencilerin eğitimleri sırasında karşılaştıkları problemler (Kırıkkale Üniversitesi örneği).

Perju, V. (2011). Impairment, Discrimination, and the Legal Construction of Disability in the European Union and the United States. Cornell International Law Journal (44): 279-348.

Roizen NJ, Patterson D. (2003). Down's syndrome. Lancet, 361(9365):1281-1289.

Sapancı, F. (2013). Sağlık Hizmetlerinde Engellilik Kavramı ve Engellilerin Sağlık Hizmetlerinden Yararlanmaları, TC Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Yönetimi Ana Bilim Dalı Hastane ve Sağlık Kurumları Yönetimi Bilim Dalı (Yüksek Lisans Tezi).

Seyyar, A. (2015). Dünyada ve Türkiye'de Engelli Dostu Sosyal Politikalar, Rağbet Yayınları. 253. İstanbul.

Short, F.X. (1995). Physical fitness. In: Winnick JP, ed. Adapted Physical Education and Sport. 2nd ed. Champaign, Illinois: Human Kinetics Books, 458-459.

Smith, D.D. (2007). Introduction to Special Education: Teaching in An Age Of Challenge (6th ed.). Boston: 66. Allynand Bacon,

T.C. Aile ve Sosya Politikalar Bakanlığı, (2014). Trabzon Milli Eğitim Müdürlüğü, Engelliler Destek Programı, Engelliliğin Nedenleri ve Önlenmesi VLK 61-016

WHF (World Health Federation), (2010). Engelsiz Şehir Planlaması BilgilendirmeRaporu.
Erişim:http://www.devturkiye.org/Projeler/Engelsiz-Sehir-Planlamasi/Engelsiz-Sehir Tasarim-Raporu/, 19.11.2016

Yetim, A.A. (2014). Engelliler Sporuna Sosylojik Yaklaşım. 2nd International Physical Education and Sports Congress For The Disabled. 3-9 Batman.

Zengin, B., Eryılmaz, B. (2013). Bodrum Destinasyonunda Engelli Turizm Pazarının Değerlendirilmesi. International Journal of Economic and Administrative Studies, 6 (11): 51-74.

BÖLÜM 2

BEDENSEL ENGELLİLİK

Dr. Mustafa Deniz DİNDAR

BÖLÜM KAYNAKLARI

Güzel, A., N., Kafa N. (2016). Engellilerde Spor ve Sınıflandırma. Gazi Kitabevi, 112 Ankara.

Bilir, Ş. (1986). Zeka Gerilikleri ve Nedenleri. Özürlü Çocuklar ve Eğitimleri. Ayyıldız Matbaası. Ankara:

Gallahue, D. (1982). Understanding Motor Development in Children, Sons, Inc., Canada.

Gallahue, D., Ozmun, J.C. (1995). Understanding Motor Development: Infants, Children, Adolescets, and Adults. 1st ed. Dubuque: Brown & Benchmark Publishers; 541.

Guyton, A.C., Hall, J.E. (2001). Medical Physiology. Çavusoglu H. (Çev.), Tavaslı Matbaacılık. 71, Ankara.

Joffee, E. (1988). A Home-based Orientation and Mobility Program for Infants and Toddlers. Journal of Visual Impairment and Blindness. 282-285.

Kahvecioğlu, S. (2019). Tekerlekli Sandalye Basketbolu Oynayan Bedensel Engellilerin Sosyalleşmesinde Sporun Rolü ve Önemi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Hatay.

Milli Eğitim Bakanlığı, (2008). Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi Bedensel Engelli Bireyler Destek Eğitim Programı, Ankara.

Mor, A. (2009). Engelli Bireylerde Egzersizin Uyku Düzeni ve Aile İçi Sosyal İlişkilere Etkisi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi, Sakarya.

Olympic. https://www.olympic.org/athletics/records Erişim: 11.02.2020.

Ölmez, E. (2010). Görme Engelli Bireylerin Sosyalleşme Sürecine Sporun Etkisi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi. Ankara.

Özer, D.S. (2013). Engelliler İçin Beden Eğitimi ve Spor. Nobel Yayıncılık, 135, 155- 159, 175. Ankara.

Özer, D.S. (2010). Engelliler İçin Beden Eğitimi ve Spor, 3. Baskı, Nobel Yayınevi, Ankara.

Paralympic. https://www.paralympic.org/athletics/records Erişim: 11.02.2020

Partici, R. (2018). Üniversitelerde Eğitim Gören Engelli Öğrencilerin Eğitimleri Sırasında Karşılaştıkları Problemler (Kırıkkale Üniversitesi örneği).

Rosenbaum, P., Stewart, D. (2004). The World Health Organization International Classification of Functioning, Disability, and Health: A Model to Guide Clinical Thinking, Practice and Research in the Field of Cerebral Palsy, Seminars in Pediatric Neurology, 11(1): 5-10

Kara, T ve Tazegül, Ü. (2016). Bedensel Engelli Sporcuların Kişilik Özellikleri İle Bedenlerini Beğenmeleri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi. The Journal of Academic Social Sciences, 38 (38) : 295-295.

Tazegül, Ü. (2016). Bedensel Engelli Sporcularin Olumlu Düşünme Düzeyleri İle Bedenlerini Begenmeleri Arasindaki İlişkinin Belirlenmesi. The Journal of Academic Social Sciences, 37 (37) : 618-625

Zengin, B., Eryılmaz, B. (2013). Bodrum Destinasyonunda Engelli Turizm Pazarının Değerlendirilmesi. International Journa of Economic and Administrative Studies,6(11): 51-74.

BÖLÜM 3

ZİHİNSEL ENGELLİLİK

Dr. Murat ASLAN

Ersoy, Ö., Avcı, N. (2001). Özel Gereksinimi Olan Çocuklar ve Eğitimleri, Özel Eğitim, 1.Baskı. Ankara, YA-PA Yayın, 32.

Ersoy, Ö., Avcı, N. (2001). Özel Gereksinimi Olan Çocuklar ve Eğitimleri-Özel Eğitim. (4. basımdan çev.) İstanbul: Ya-Pa Yayın.

Evenhuis, H., Henderson, C.M., Beange, H., Lennox, N., Chicoine, B. (2001). HealthyAgeing–AdultsWithIntellectualDisabilities: PhysicalHealthIssues. Journal Of AppliedResearchInIntellectualDisabilities, 14(3): 175- 94

Fernhall, B. (1993). Physicalfitnessandexercise of individualwithmentalretardation. MedSci Sports Exerc. 25 (4) : 442-50.

Güzel, E. (2009). Çocuk ruh sağlığı ve hastalıkları kliniğine başvuran zeka geriliği tanısı alan hastaların özellikler. Uzmanlık tezi, T.C. Çukurova üniversitesi Tıp fakültesi çocuk ruh sağlığı ve hastalıkları AD. 3-15. Adana

Leitner, M.J., Leitner, S.F. (2004). Leisure in Later Life, 3rd. Edition, TheHaworthPress, NewYork.

Luckasson, R., Borthwick-Duffy, S., Buntinx, Whe., Coulter, Dl., Craig, Em., Reeve, A., Schalock, Rl., Snell, Me., Spitalnik, Dm., Spreat, S., Tasse, Mj. (2002). MentalRetardation: Definition, Classification, andSystem of Supports, 10th ed, AmericanAssaciation On MentalRetardion, Washington DC, 8

Özsoy, Y. (1997). Özyürek M. Eripek S. Özel Eğitime Giriş. 8. Baskı, Karatepe Yayınları. Ankara.

Özsoy, Y., Özyürek, M., Eripek, S. (1988). Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Özel Eğitime Giriş. Karatepe. Ankara.

San Bayhan, P. Artan, İ. (2014). Çocuk Gelişimi ve Eğitimi. (İlk Basım). Morpa Kültür Yayınları. İstanbul.

Santrock, J.W. (2014). Yaşam Boyu Gelişim. (Ed. G. Yüksel). Nobel Akademik Yayıncılık. Ankara:

Sherrill, C. (1998). AdaptedPhysical Activity, Recreation, andSport: Cross disciplinaryandLifespan, 5th ed, McGrawHill, 12-13-168-524-536. New York.

Smith, D.D. (2007). Introductionto Special Education: Teaching in an age of challenge (6th ed.). Allynand Bacon, 66. Boston.

T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü, (2008). Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi Zihinsel Engelli Bireyler Destek Eğitim Programı, Ankara,

Turnbull, R., Turnbull, A., Shank, M., Smith, S. (2002). ExceptionalLives Special EducationInToday's School. MerillPrenticeHall. 38. Ohio.

Üçüncü, M., Kütükçü, Ş. (2016). Özel Eğitimde Araç-Materyal Geliştirme. (3. Basım). İzge Yayıncılık. Ankara.

Yazgan İnanç B. Bilgin M. Kılıç Atıcı M. (2004). Gelişim Psikolojisi Çocuk ve Ergen Gelişimi. (1.Basım). Nobel Kitabevi Ankara.

Yüksel, A. (2008). Çocuklarda Zekâ Gelişimi. (1. Basım). Gül Yurdu Yayınları. İstanbul.

BÖLÜM 4

İŞİTME ENGELLİLİK

Doç. Dr. Ünsal TAZEGÜL

BÖLÜM KAYNAKLARI

Akçamete, G. (2003). İşitme Yetersizliği Olan Çocuklar, Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Eğitime Giriş. Gündüz Eğitim Yayıncılık, 41-43. Ankara.

Arık, E. (2013) Introduction: Previousand Current Research On Turkish Sign Language (TİD). InBook: Arık E. (ed.) Current Directions in Turkish Sign Language Research. Cambridge Scholars.

Baysal, N. (1986). Zeka Özürlü Çocukların Dil Gelişimleri ve Eğitimleri. Özürlü Çocuklar ve Eğitimleri. Ayyıldız Matbaası (Ed: S. Bilir). Ankara.

Çeliker, Z.P., Celep, S.A. (2003). İşitme engelliler öğretmen el kitabı. MEB Yayınları, 7-48. Ankara.

Damar, E. (2015). Ana Dili İşaret Dili Olan İşitme Engelli Bireylerin Birinci Basamak Sağlık Hizmeti Alırken Yaşadığı İletişim Problemlerinin İncelenmesi: Nitel Bir Çalışma. Genelkurmay Başkanlığı Gülhane Askeri Tıp Akademisi Askeri Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı Başkanlığı. Uzmanlık Tezi, Ankara,

Demir, S.A. (2010). Sessizliğin dili: Türk İşaret Diline dair gözlemler. Bilig: Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi, 54: 1-20.

Demir, T. (2019). Spor Yapan ve Yapmayan İşitme Engelli Öğrencilerin Solunum Fonksiyon Parametrelerinin Karşılaştırılması, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Malatya.

Işık, A. (2013). İşitme Engelli ve İşitme Engelli Olmayan Spor Yapan Çocukların Fiziksel ve Motorik Özelliklerinin Karşılaştırılması (Master's thesis, Niğde Üniversitesi).

Kemaloğlu, Y.K., Kemaloğlu, P.Y. (2012). The History of Sign Language and Deaf Education in Turkey. Kulak Burun Boğaz Ihtisas Dergisi. 22 (2) : 65-76.

Makaroğlu, B., Dikyuva, H. (Ed.). (2018). Güncel Türk İşaret Dili Sözlüğü. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Ankara.

Piştav Akmeşe, P. (2016). Türk İşaret Dili (TİD) Eğitimi ve Yüksek Öğretim Programlarında İşaret Dili Dersi. Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD). 3(17): 341-361

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), (2014). Çocuk Gelişimi ve Eğitimi İşitme Engelliler Modülü, 1. Baskı. 6-8 Ankara.

T.C. Millî Eğitim Bakanlığı, (2010). Çocuk Gelişimi ve Eğitimi İşitme Engelliler, 45-46

T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı (ÖZİDA), (2008). İşitme Özürlüler Aile Eğitim Rehberi Kitabı, 6. Seri. Mattek Matbacılık, 10-40, Ankara.

Tatar, Y. (1995), İşitme Özürlülerde ve Spor Ve Ruhi Faydaları. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, 19-20. İstanbul,

Uysal, A. (2010). İşitme Engellilerde Türkçe Öğretimi, Sorunlar, Öneriler. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul,

Yalçın, İ. (2015). İşitme Engelli Futsal Sporcularının Başarı Motivasyon Düzeylerinin İncelenmesi, Fırat Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, , Elazığ.

Yasan, M.C. (2014). Türkçe Metni Türk Işaret Diline Dönüştürme, Başkent Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

,

BÖLÜM 5

GÖRME ENGELLİLİK

Dr. Özdemir ATAR

BÖLÜM KAYNAKLARI

Arslantekin, B.A. (2014). Görme Yetersizliğinin Psikomotor Gelişim ile Bağımsız Hareket Üzerindeki Etkileri ve Destekleyici Programlar, Ergoterapi ve Rehabilitasyon Dergisi, 2(3):165-175

Ayça, M. (2013). Goalball Sporunun Görme Engelli Çocukların Fiziksel Performanslarına Kendilerinin ve Ailelerinin Yaşam Doyumu ve Umutsuzluk Düzeyine Etkisi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi,Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, , Samsun:

Ayvazoglu, N.R., Hyun-Kyoung, O.K., Francis, M. (2006). Explaining Physical Activity in Children With Visual Impairments: A Family Systems Approach, Exceptional Children; Winter, 72(2); 235-248.

Bouchard, D., Tétreault, S. (2000). The Motor Development of Sighted Children and Children With Moderate Low Vision Aged 8–13. Journal of Visual Impairment & Blindness, 94: 564–573.

Cervantes, C.M., Porretta, D.L. (2013). Impact of After School Programming on Physical Activity Among Adolescents With Visual İmpairments. Adapted Physical Activity Quarterly, 30: 127–146.

Dalbudak, İ. (2012). 13-15 Yaş Arası Görme Engelli Sporcuların Stres ve Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi. Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi, İzmir.

Demir, T., Şen, Ü. (2009). Görme Engelli Öğrencilerin Çeşitli Değişkenler Açısından Öğrenme Stilleri Üzerine Bir Araştırma. Uluslararası Sosyal Araştırmalar dergisi, 2: 155-161.

Enç, M. (2005). Görme Özürlüler – Gelişim, Uyum ve Eğitimleri. 2. Baskı, Gündüz Eğitim ve Yayıncılık. Ankara.

Haegele, J.A., Brian, A., Goodway, J. (2015). Fundamental Motor Skills and School-Aged Individuals with Visual İmpairments: A review. Review Journal of Autism and Developmental Disorders, 2: 320–327.

Haibach, P.S., Wagner, M.O., Lieberman, L.J. (2014). Determinants of Gross Motor Skill Performance İn Children With Visual İmpairments. Research in Developmental Disabilities, 35: 2577–2584

Havik, E.M., Steyvers, F.J.J.M., Van der Velde, H., Pinkster, J.C., Kooijman, A.C. (2010). Design and Evaluation of A Protocol to Assess Electronic Travel Aids For Persons Who Are Visually İmpaired. Journal of Visual Impairment & Blindness, 84-94.

Kalia, A.A., Legge, G.E., Roy, R., Ogale, A. (2010). Assessment of İndoor Route Finding Technology For People Who Are Visually İmpaired. Journal of Visual Impairment & Blindness, 104(3): 135-147

Kurtoğlu, A. (2017). Türkiye'deki Görme Engelliler Okullarındaki Spor Yapan ve Yapmayan Görme Engelli Öğrencilerin Fizyolojik ve Motorik Özelliklerinin Karşılaştırılması. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Malatya: İnönü Üniversitesi,

Lieberman, L.J., Byrne, H., Mattern, C.O., Watt, C.A., Fernández-Vivó, M. (2010). Health Related Fitness İn Youth With Visual İmpairments. Journal of Visual Impairment & Blindness, 104: 349–359.

McAllister, R., Gray. C. (2007). Low Vision: Mobility and İndependence Training For The Early Years Child. Early Child Development and Care, 177(8): 839–852

Özer, S.D. (2013). Engelliler İçin Beden Eğitimi ve Spor, 4. Baskı, Nobel, Ankara.

Özyürek, M. (1995). Görme Yetersizliği Olan Çocuğu Bağımsızlığa Hazırlamak İçin Ana-Baba Rehberi. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları. Ankara.

Pogrund, R.L., Fazzi, D.L. (2002). Early Focus: Working With Young Children Who are Blind and Visually İmpaired and Their Families (2nd ed.).

Robinson, B., Lieberman, L.J. (2007). Influence of A Parent Resource Manual On The Physical Activity Levels of Children With Visual İmpairments. RE: View, 39(3): 129-139

Skaggs, S., Hopper, C. (1996). Individuals With Visual İmpairments: A Review Of Psychomotor Behaviour. Adapted Physical Activity Quarterly, 13: 16–26.

T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü (2014). Özel Eğitim Mesleki Eğitim Merkezi (Okulu) Eğitim Programı, Görme Engelliler İçin, Ankara

Tielsch, J.M., Sommer, A., Witt, K. (1990). Blindness and Visual Impairment in an American Urban Population, Arch Ophthalmol. 108(2):286-290

Varol, N. (1996). Erken Çocukluk Dönemindeki Görme Yetersizliği Olan Çocukların Eğitimi. Karatepe Yayınları.Ankara.

Yıldız, K., Pepe, O., Sarıtaş, N., Özkata, K.E. (2012). An Investigation Over The Levels Of Social Anxiety According To The Gender Factors Of Hearing Impaired Adolescent Athletes Between The Ages Of 12-16. Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 6 (1) : 56-61.

BÖLÜM 6

ENGELLİ BİREYLER İÇİN BEDEN EĞİTİMİ VE SPORUN ÖNEMİ

Dr. Gökmen ÖZEN

BÖLÜM KAYNAKLARI

Acak, M., Kaya, O. (2015). İşitme Engelli ve İşitme Engelli Olmayan Futbolcuların Benlik Saygıları ve Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi. İnönü Üniversitesi Bed Eğt ve Spor Bil. Dergisi, 2 (2) :1-11.

Anderson L.S, Heyne L.A. (2010). Physical Activity For Children and Adults With Disabilities: An Issue Of "Amplified" Importance. Disabil Health J, 2 (3) :71–73.

Atay M. (1999). İşitme Engelli Çocukların Eğitiminde Temel İlkeler. Özgür Yayınları. Ankara.

Braddom, R. L. (2010). Physical Medicine and Rehabilitation E-Book. Elsevier Saunders. Philadelphia.

Fernhall, B. (1993). Physical Fitness and Exercise Training Of Individuals With Mental Retardation. Med Sci Sports Exerc. 25 (4) : 442-50.

Güzel, N., Medeni, Ö.Ç., Açak, M., Savaş, S. (2016). Postural Control Of The Elite Deaf Football

Players. Journal Of Athletic Performance and Nutrition, 3 (1) :1-8.

Johnson, C.C. (2009). The Benefits Of Physical Activity For Youth With Developmental Disabilities: A Systematic Review. American Journal of Health Promotion, 23 (3) : 157-167.

Şahin Kafkas A., Özen G. (2015). Teaching Of Swimming Technique To Children With Autism: A Pilot Study. Journal of Rehabilitation and Health on Disability, 1(1) : 12-20.

Lieberman, L.J., Lepore, M., Maria Lepore-Stevens, M., Ball, L. (2019). Physical Education For Children With Visual Impairment Or Blindness. Journal of Physical Education, Recreation & Dance, 90 (1) : 30-38.

Martin, J. J. (2013). Benefits and Barriers To Physical Activity For Individuals With Disabilities: A Social-Relational Model Of Disability Perspective. Disability and Rehabilitation, 35 (24) : 2030-2037.

Özen G., Doğan H., Konar N. (2016). Tekerlekli Sandalye Basketbolcularının Esenlik Algısı ve Yaşam Doyum Düzeyinin İncelenmesi. Marmara Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, 1(2) :15-29.

Özer, S.D. (2001). Engelliler İçin Beden Eğitimi ve Spor. Nobel Akademik Yayıncılık. Ankara.

Paravlic, A., Aleksandrovic, M., Zivkovic, D., Radovanovic, D., Madic, D., Djordjevic, S., &

Konicanin, A. (2015). The Effects Of Exercise Programs On Visually Impaired Children: A Systematic Review Study. Facta Universitatis, Series: Physical Education and Sport, 13 (2) : 193-201.

Pestana, M.B., Barbieri, F.A., Vitório, R., Figueiredo, G.A., Mauerberg-de Castro, E. (2018). Effects Of Physical Exercise For Adults With Intellectual Disabilities: A Systematic Review. Journal Of Physical Education, 29 : 2-16.

Rimmer, J.H. (2005). Exercise and Physical Activity in Persons Aging With A Disability. Phys Med Rehabil Clin N Am, 16 (1) : 41–56.

Susan K Effgen, MMSc, Effect of an Exercise Program on the Static Balance of Deaf Children, Physical Therapy, 61(6) : 873–877.

Uğraş, S. (2019). Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Özel Gereksinimli Öğrenciler Hakkındaki

Düşünceleri. Spor Bilimleri Alanında Yeni Ufuklar, 24. Bölüm. Gece Akademi, 365-382. Ankara.

Warburton, D. E., Nicol, C. W., & Bredin, S. S. (2006). Health Benefits Of Physical Activity: The Evidence. CMAJ, 174 (6) : 801–809.

BÖLÜM 7

ENGELLİ BİREYLERDEFİZİKSEL AKTİVİTEYE KATILIMIN PSİKO-SOSYAL ETKİLERİ

Dr. Fuat ERDUĞAN

BÖLÜM KAYNAKLARI

Anshel, M.H. (1991). Freedson P. Dictionary Of The Sport and Exercise Sciences. Human Kinetics.

Arent, Sm., Landers, D.M., Etnier, J.L. (2000). The Effects Of Exercise On Mood In Older Adults: A Meta-Analytic Review. Journal Of Aging and Physical Activity, 8(4): 407-430.

Ash, T., Bowling, A., Davison, K., Garcia, J. (2017). Physical Activity Interventions For Children With Social, Emotional, and Behavioral Disabilities—A Systematic Review. Journal Of Developmental & Behavioral Pediatrics, 38(6): 431-445.

Balandin, S., Morgan, J. (1997). Adults With Cerebral Palsy: What's Happening? Journal Of Intellectual and Developmental Disability, 22(2): 109-124.

Bandura, A. (1982). Self-Efficacy Mechanism In Human Agency. American Psychologist, 37(2), 122.

Berger, B. (2001). Physical Activity and Quality Of Life. Handbook Of Sport Psychology, 630-670.

Bottos, M., Feliciangeli, A., Sciuto L., Gericke, C., Vianello, A. (2001). Functional Status Of Adults With Cerebral Palsy And Implications For Treatment Of Children. Developmental Medicine and Child Neurology, 43(8): 516-528.

Brown, M., Gordon, W.A. (1987). Impact Of Impairment On Activity Patterns Of Children. Archives Of Physical Medicine and Rehabilitation, 68(12): 828-832.

Brustad, R.J. (1992). Integrating Socialization Influences Into The Study Of Children's Motivation In Sport. Journal Of Sport and Exercise Psychology, 14: 59-77.

Carkhuff, R.R. (1972). The Development Of Systematic Human Resource Development Models. The Counseling Psychologist, 3 (3): 4-11.

Cdcp (Centers For Disease Control And Prevention), (2008). Us Department Of Health and Human Services Physical Activity Guidelines For Americans.

Chad, K.E. Bailey, D.A., Mckay, H.A., Zello, G.A., Snyder, R.E. (1999). The Effect Of A Weight-Bearing Physical Activity Program On Bone Mineral Content and Estimated Volumetric Density In Children With Spastic Cerebral Palsy. The Journal Of Pediatrics, 135(1): 115-117.

Craft, L.L., Landers, D.M. (1998). The Effect Of Exercise On Clinical Depression and Depression Resulting From Mental Illness: A Meta-Analysis. Journal Of Sport and Exercise Psychology, 20 (4): 339-357.

Deimel, H. (1988). Sport Und Bewegung In Der Klinischen Therapie Von Erwachsenen. Bewegung Und Therapie-Interdisziplinär Betrachtet. Dortmund; Modernes Lernen,87-105.

Dickinson, J., Perkins, D. (1985). Socialization Into Physical Activity For The Disabled Populations. Canadian Association For Health, Physical Education, and Recreation, 51(8) : 4-12.

Durstine, J.L., Painter, P., Franklin, B.A., Morgan, D., Pitetti, K.H., Roberts, S.O. (2000). Physical Activity For The Chronically Ill and Disabled. Sports Medicine, 30 (3) : 207-219.

Dykens, E.M., Rosner, B.A., Butterbaugh, G. (1998). Exercise and Sports In Children and Adolescents With Developmental Disabilities: Positive Physical and Psychosocial Effects. Child and Adolescent Psychiatric Clinics Of North America, 7(4): 757-771.

Etnier, J.L., Salazar, W., Landers, D.M., Petruzzello, S.J., Han, M., Nowell, P. (1997). The Influence Of Physical Fitness and Exercise Upon Cognitive Functioning: A Meta-Analysis. Journal Of Sport and Exercise Psychology, 19 (3): 249-277.

Fragala-Pinkham, M.A., Haley, S.M., Rabin, J., Kharasch, V.S. (2005). A Fitness Program For Children With Disabilities. Physical Therapy, 85 (11): 1182-1200.

Gabler-Halle, D., Halle, J.W., Chung, Y.B. (1993). The Effects Of Aerobic Exercise On Psychological and Behavioral Variables Of Individuals With Developmental Disabilities: A Critical Review. Research In Developmental Disabilities, 14(5): 359-386.

Gaskin, C.J., Morris, T. (2008). Physical Activity, Health-Related Quality Of Life, and Psychosocial Functioning Of Adults With Cerebral Palsy. Journal Of Physical Activity and Health, 5 (1): 146-157.

Gerben Dejong, M.P.A. (1979). Independent Living: From Social Movement To Analytic Paradigm. Archives Of Physical Medicine And Rehabilitation, 60 (10): 435-436.

Harter, S. (1978). Effectance Motivation Reconsidered. Toward A Developmental Model. Human Development, 21(1): 34-64.

Harter, S. (1982). The Perceived Competence Scale For Children. Child Development, 87-97.

Heath, G.W., Fentem, P.H. (1997). Physical Activity Among Persons With Disabilities – A Public Health Perspective. Exercise and Sport Science Reviews, 25: 195-234.

Hedrick, B.N. (1985). The Effect Of Wheelchair Tennis Participation and Mainstreaming Upon The Perceptions Of Competence Of Physically Disabled Adolescents. 0299-0299.

Heller, T., Ying, G.S., Rimmer, J.H., Marks, B.A. (2002). Determinants Of Exercise In Adults With Cerebral Palsy. Public Health Nursing, 19 (3): 223-231.

Hutzter, Y., Bar - Eli, M. (1993). Psychological Benefits Of Sports For Disabled People: A Review. Scandinavian Journal Of Medicine & Science In Sports, 3 (4): 217-228.

Kaya, M., Yardımcı, M., Sarıtaş, N., Özkatar, K.E., Pepe, O. (2010). The Comporison Of Stress And Burnout Levels Of 13-15 Aged Sportmen Blinds. Science Movement and Health,10(2): 163-165.

Kieffer, C.H. (1984). Citizen Empowerment: A Developmental Perspective. Prevention In Human Services, 3 (2-3): 9-36.

King, G., Lawm, M., King, S., Rosenbaum, P., Kertoy, M.K., Young, N.L. (2003). A Conceptual Model Of The Factors Affecting The Recreation and Leisure Participation Of Children With Disabilities. Physical & Occupational Therapy In Pediatrics, 23 (1): 63-90.

King, G.A., Specht, J.A., Schultz, I., Warr-Leeper, G., Redekop, W., Risebrough, N. (1997). Social Skills Training For Withdrawn Unpopular Children With Physical Disabilities: A Preliminary Evaluation. Rehabilitation Psychology, 42 (1) : 47.

Kisabeth, K.L., Richardson, D.B. (1985). Changing Attitudes Toward Disabled Individuals: The Effect Of One Disabled Person. Therapeutic Recreation Journal, 1985; 19 (2): 24-33.

Klein, T., Gilman, E., Zigler, E. (1993). Special Olympics: An Evaluation By Professionals and Parents. Mental Retardation, 31 (1) : 15.

Kottke, F.J. (1982). Philosophic Considerations Of Quality Of Life For The Disabled. Archives Of Physical Medicine And Rehabilitation, 63 (2) : 60-62.

Landers, D.M., Arent, S.M. (2001). Physical Activity and Mental Health. Handbook Of Sport Psychology, 2 : 740-765.

Law, M., King, G., King, S., Kertoy, M., Hurley, P., Rosenbaum, P., Petrenchik, T. (2006). Patterns And Predictors Of Recreational And Leisure Participation For Children With Physical Disabilities. Developmental Medicine & Child Neurology, 48(5): 337-342.

Long, B.C., Stavel, R.V., (1995). Effects Of Exercise Training On Anxiety: A Meta-Analysis. Journal Of Applied Sport Psychology, 7 (2): 167-189.

Longmuir, P.E., Bar-Or, O. (2000). Factors Influencing The Physical Activity Levels Of Youths With Physical and Sensory Disabilities. Adapted Physical Activity Quarterly, 17(1): 40-53.

Lord, J. (1987). Involving Disabled Persons and Communities In Leadership Training. Cahper / Acsepl J, 53 : 31-2.

Maclennan, A.H. (1995). The Origins Of Cerebral Palsy—A Consensus Statement: The Australian And New Zealand Perinatal Societies. Medical Journal Of Australia, 162(2): 85-90.

Martin, J.J. (2006). Psychosocial Aspects Of Youth Disability Sport. Adapted Physical Activity Quarterly, 23(1): 65-77.

Mcburney, H., Taylor, N.F., Dodd, K.J., Graham, H.K. (2003). A Qualitative Analysis Of The Benefits Of Strength Training For Young People With Cerebral Palsy. Developmental Medicine and Child Neurology, 45(10): 658-663.

Mccambridge, T.M., Bernhardt, D.T., Brenner, J.S., Congeni, J.A., Gomez, J.E., Gregory, A.J. Small, E.W. (2006). Active Healthy Living: Prevention Of Childhood Obesity Through Increased Physical Activity. Pediatrics, 117 (5):1834-1842.

Meyer E, Ed. (1987). Dictionary Of Sport Science. Shorndorf: Hofmann,

Morisbak, I. (1988). Adapted Physical Activity: An Overview Of The Field. Scandinavian Journal Of Sport Sciences, 10(2-3): 73-8.

Nosek, M.A., Hughes, R.B., Robinson-Whelen, S., Taylor H.B., Howland, C.A. (2006). Physical Activity and Nutritional Behaviors Of Women With Physical Disabilities: Physical, Psychological, Social, And Environmental Influences. Women's Health Issues, 16 (6): 323-333.

Patel, D.R., Greydanus, D.E. (2002). The Pediatric Athlete With Disabilities. Pediatric Clinics Of North America, 49 (4) : 803-827.

Rappaport, J. (2002). In Praise Of Paradox: A Social Policy Of Empowerment Over Prevention. In A Quarter Century Of Community Psychology 121-145.

Rejeski, W.J., Brawley, L.R., Shumaker, S.A. (1996). Physical Activity and Health Related Quality Of Life. Exercise and Sport Science Reviews, 24: 71-108.

Rimmer, J.H., Braddock, D., Pitetti, K.H. (1996). Research On Physical Activity and Disability: An Emerging National Priority. Medicine and Science In Sport And Exercise, 28: 1366-1372.

Rimmer, J.H. (2001). Physical Fitness Levels Of Persons With Cerebral Palsy. Developmental Medicine & Child Neurology, 43 (3) : 208-212.

Scpe Working Group. (2000). Prevalence and Characteristics Of Children With Cerebral Palsy In Europe. Dev Med Child Neurol, 44: 633-640.

Shields, N., Murdoch, A., Loy, Y., Dodd, K.J., Taylor, N.F. (2006). A Systematic Review Of The Self-Concept Of Children With Cerebral

Palsy Compared With Children Without Disability. Developmental Medicine and Child Neurology, 48 (2): 151-157.

Smith, A.L. (1999). Perceptions Of Peer Relationships And Physical Activity Participation In Early Adolescence. Journal Of Sport and Exercise Psychology, 21: 329-350.

Spence, J.C., Poon, P., Dyck, P. (1996). The Effect Of Physicsl-Activity Participation On Self-Concept: A Meta-Analysis. In Journal Of Sport & Exercise Psychology. 19: 109-110

Spencer, W.A., Donovan, W.H., Carter, R.E., (1984). Spinal-Cord Injury. A Prototype" System" Model For The Prevention And Control Of Severe Disability. Journal Of Rehabilitation Research and Development, 21 (2): 2-9.

Stanley, F.J., Blair, E., Alberman, E. (2000). Cerebral Palsies: Epidemiology and Causal Pathways 151. Cambridge University Press.

Strax, T.E. (1988). Psychological Problems Of Disabled Adolescents and Young Adults. Pediatric Annals, 17(12): 756-761.

Sutherland, G., Andersen, M.B., Stoové, M.A. (2001). Can Aerobic Exercise Training Affect Health-Related Quality Of Life For People With Multiple Sclerosis? Journal Of Sport and Exercise Psychology, 23 (2) : 122-135.

Van Den Berg-Emons, H.J.G., Saris, W.H.M., De Barbanson, D.C., Westerterp, K.R., Huson, A., Van Baak, M.A. (1995). Daily Physical Activity Of Schoolchildren With Spastic Diplegia and Of Healthy Control Subjects. The Journal Of Pediatrics, 127;(4): 578-584.

Weiss, J., Diamond, T., Demark, J., Lovald, B. (2003). Involvement In Special Olympics and Its Relations To Self-Concept and Actual Competency In Participants With Developmental Disabilities. Research In Developmental Disabilities, 24 (4) : 281-305.

Weiss, M.R., Stuntz, C.P. (2004). A Little Friendly Competition: Peer Relationships and Psychosocial Development In Youth Sport and Physical Activity Contexts. In M.R. Weiss (Ed.), Developmental Sport And Exercise Psychology: A Lifespan Perspective. 165-198.

White, R.W. (1959). Motivation Reconsidered: The Concept Of Competence. Psychological Review, 66 (5) : 297.

Whitehead, J.R. (1997). Corbin Cb. Self-Esteem In Children and Youth: The Role Of Sport and Physical Education. In K.R. Fox (Ed.), The Physical Self: From Motivation To Wellbeing.175-204.

Who (World Health Organization), (2007). International Classification Of Functioning, Disability and Health. Available At: Www3.Who. Int/Icf/Icftemplate.Cfm. Accessed June 28.

Wind, W.M., Schwend, R.M., Larson, J. (2004). Sports For The Physically Challenged Child. Jaaos-Journal Of The American Academy Of Orthopaedic Surgeons, 12 (2) : 126-137.

Woehler, K. (1985). Gemeindenahe Sonderpaedagogik: Grundstellung, Konzeption Und Realisierung. Behinderte, 4: 2-20.

BÖLÜM 8

ENGELLİLERDE TERAPÖTİK REKREASYON

Dr. Mustafa KARAKUŞ

BÖLÜM KAYNAKLARI

Akın, S., Alp, H. (2019). Effect of Adapted Game-Aided Physical Education Program on the Motor Skills of Children with Autism Spectrum Disorders: Longitudinal Case Study Journal of Curriculum and Teaching, 8 (3) : 63-72

Alp, H., HYPERLINK "http://pbs.sdu.edu.tr/api/api/yayin/AbstractGetir?yayinid=172435"Çamlıyer,HYPERLINK "http://pbs.sdu.edu.tr/api/api/yayin/AbstractGetir?yayinid=172435" H. (2016), Otistik Çocuklarda Görülen Davranış Problemlerinin Düzeltilmesiyle Hareket Eğitimi ve Fiziksel Aktivitelerin Ilişkisi. HYPERLINK "http://pbs.sdu.edu.tr/api/api/yayin/AbstractGetir?yayinid=172435"JournalHYPERLINK "http://pbs.sdu.edu.tr/api/api/yayin/AbstractGetir?yayinid=172435" of HYPERLINK "http://pbs.sdu.edu.tr/api/api/yayin/AbstractGetir?yayinid=172435"ResearchHYPERLINK "http://pbs.sdu.edu.tr/api/api/yayin/AbstractGetir?yayinid=172435" in HYPERLINK "http://pbs.sdu.edu.tr/api/api/yayin/AbstractGetir?yayinid=172435"EducationHYPERLINK "http://pbs.sdu.edu.tr/api/api/yayin/AbstractGetir?yayinid=172435" HYPERLINK "http://pbs.sdu.edu.tr/api/api/yayin/AbstractGetir?yayinid=172435"andHYPERLINK "http://pbs.sdu.edu.tr/api/api/yayin/AbstractGetir?yayinid=172435"TeachingHYPERLINK "http://pbs.sdu.edu.tr/api/api/yayin/AbstractGetir?yayinid=172435", 5 (2) : MN.26.

Alp, H., Çamlıyer, H. (2017). Hareket Eğitimi ve Fiziksel Aktivite Programı Verilen Davranış Problemli Otistik Çocukların Bir Yıl Sonraki Süreçlerinin İzlenmesi. Akademik Bakış Dergisi, Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi. 63:1-13

Andel, G. Van. (1998). TR Service Delivery and TR Outcome Models. Therapeutic Recreation Journal, 32 (2) : 180–193.

Austin, D.R. (1998). The Health Promotion Model, Therapeutic Recreation Journal, 109–117.

B. Dieser, R. (2002). Understanding How The Dominant Discourse Of Individualism Within Therapeutic Recreation Affects Leisure Education Intervention, The Utilization Of Therapeutic Recreation Practice Models, and The Therapeutic Recreation Certification Process, Thesis Of Doctorate Of Philosophy. University of Alberta, 26-27.

Bilsin, E., Başbakkal, Z. (2014). Dünyada ve Türkiye'de Engelli Çocuklar, Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi. 30 (2) : 65–78.

Burcu, E. (2011). Türkiye'deki Engelli Bireylere Ilişkin Kültürel Tanımlamalar: Ankara Örneği. Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, 28 (1) : 37-54.

Citil, M. (2018). Türkiye'de Engelli Hakları ve Engelliler Hukuku'nun Durumu. 35: 233-240.

Dalbudak, İ., Dorak, F., Vurgun, N. (2015). 13-15 Yaş Arası Görme Engelli Sporcuların Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi, Asos Journal, Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi,14:207-214.

Dalbudak, İ. (2019). Reasons and Expectations of 15-24 Years Old Individuals With Visual Disability Startıng Sports, European Journal of Physical Education and Sport Science, 5 (11): 112-128.

Esseff, S.L. (2016). Benefits of Therapeutic Recreation for Young Adults with Special Needs. Capstone Projects and Theses. 1-39.

Etzel-Wise, D., Mears, B. (2004). Adapted Physical Education and Therapeutic Recreation in Schools. Intervention in School and Clinic, 39(4): 223–232.

Green, F.P. (1999). Introduction To Recreation Services For People With Disabilities: A Person-Centered Approach. In Leisure Sciences, 21.

Hawkins, B.L., Cory, L.A., McGuire, F.A., Allen, L.R. (2012). Therapeutic Recreation in Education: Considerations for Therapeutic Recreation Practitioners, School Systems, and Policy Makers. Journal of Disability Policy Studies, 23 (3): 131–139.

https://rekreatifhaber.com/genel/sagliginiz-icin-terapötik-rekreasyon/ Erişim. 10.04.2020

Inan, S., Peker, G.C., Tekiner, S., Ak, F., Dağli, Z. (2013). Engellilik, Türkiye'de Engellilerin Durumu ve Sağlık Hizmet Sunumuna Bir Bakış, TAF Prev Med Bull 2013;12 (6):723-728.

Jean Carter, M.E. Van HYPERLINK "https://www.amazon.com/s/ref=dp_byline_sr_book_2?ie=UTF8&field-author=Glen+E.+Van+Andel&text=Glen+E.+Van+Andel&sort=relevancerank&search-alias=books"Andel, G. (2011). Therapeutic Recreation: A Practical Approach, Waveland Press, 4th Edition. 9-10.

Jean Carter, M.E. Van HYPERLINK "https://www.amazon.com/s/ref=dp_byline_sr_book_2?ie=UTF8&field-author=Glen+E.+Van+Andel&text=Glen+E.+Van+Andel&sort=relevancerank&search-alias=books"Andel, G. (2019). Therapeutic Recreation: A Practical Approach, Kindle Edition, Waveland press, 5th Edition. 10-11.

Kaya, M., Yardımcı, M., Sarıtaş, N., Özkatar, K.E., Pepe, O. (2010). The Comporison Of Stress and Burnout Levels Of 13-15 Aged Sportmen Blinds. Science Movement and Health,10 (2): 163-165.

Koca, C. (2010). Engelsiz Şehir Planlama Raporu. 1–35.

Özateş Gelmez, S.Ö. (2018). Engelliliğe İlişkin Varsayımların Keşfi: "Görmezden Gelme" Ya Da "Normal Dışı Görme" Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD) 5 (5) :192-200.

Peterson, C.A., Stumbo, N.J. (2009). Therapeutic Recreation Program Design: Principles and Procedures (5th Ed.) 27-42

Sarı, H. (2000). Ananalysis of the Policies and Provision For Children with Special Educational Needs in England and Turkey, Oxford Brooks University, 24.

Sevil, T. (2015). Terapatik Rekreasyonel Aktivitelere Katılımın Yaşlıların Algıladıkları Boş Zaman Tatmini, Yaşam Tatmini Ve Yaşam Kalitesine Etkisi. Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

Tekkurşun Demir, G., İlhan, E.L. (2019). Spora Katılım Motivasyonu: Görme Engelli Sporcular Üzerine Bir Araştırma. Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, 4 (1) : 157-170.

Tremayne, T. (2011). Therapeutic Recreation Activity Guide: A Guide Instructing Professionals And Parents Of Individuals With Disabilities On The Use Of Visual Supports In The Implementation Of Social Recreation Activities. Proquest Dissertations and Theses, California State University, 1-180. Chico.

Tütüncü, Ö. (2015). Rekreasyon ve Rekreasyon Terapisinin Yaşam Kalitesindeki Rolü. Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, 23 (2) : 248–252.

Widmer, M.A., Ellis, G.D. (1998). The Aristotelian Good Life Model: Integration Of Values Into Therapeutic Recreation Services Delivery. Therapeutic Recreation Journal, 32 (2) : 290–302.

Wilhite, B., Keller, M.J., Caldwell, L. (1999). Optimizing Lifelong Health and Well-Being: A Health Enhancing Model Of Therapeutic Recreation. Therapeutic Recreation Journal, 33 (2) : 98–108.

World Health Organization. (WHO), (2011). Summary World Report On Disability. World Health, 1–24. https://doi.org/10.1136/ip.2007.018143

Yıldız, K., Pepe, O., Sarıtaş, N., Özkata, K.E. (2012). An Investigation Over The Levels Of Social Anxiety According To The Gender Factors Of Hearing Impaired Adolescent Athletes Between The Ages Of 12-16. Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi, 6 (1) : 56-61.

BÖLÜM 9

ENGELLİ SPORCULARDA BESLENME

Doç. Dr. Günay ESKİCİ

BÖLÜM KAYNAKLAR

Abel, T., Platen, P., Rojas Vega, S., Schneider, S., Strüder, H.K. (2008). Energy Expenditure In Ball Games For Wheelchair Users. Spinal Cord, 46 (12):785-790.

Bertoli, S., Battezzati, A., Merati, G., Margonato, V., Maggioni, M., Testolin, G., Veicsteinas, A. (2006). Nutritional Status and Dietary Patterns In Disabled People. Nutr Metab Cardiovasc Dis, (2) : 100-112.

Bozkir, Ç., Özer, A., Pehlivan, E. (2016). Prevalence Of Obesity and Affecting Factors In Physically Disabled Adults Living In The City Centre Of Malatya. BMJ Open, 6 (9): 1 - 9.

Burke, L. (2015). Nutrition For Recovery After Training and Competition. In: Burke L, Deakin V, Editors. Clinical Sports Nutrition. 5th Edition. 420-462

Calcaterra, V., Pelizzo, G., Cena, H. (2019). BMI Is A Poor Predictor Of Nutritional Status In Disabled Children. What Is The Most Recommended Method For Body Composition Assessment In This Pediatric Population? Front Pediatr, 7: 226-228.

Crosland, J., Boyd, C. (2014). Cerebral Palsy and Acquired Brain Injuries. In: Broad E, Editor. Nutrition For Disability Athletes 91-107.

Das, A., Bagchi, D., Sen, C.K. (2013). Nutrition In Paralympics. In: Bachi D, Nair S, Sen CK. Nutrition and Enhanced Sports Performance-Muscle Building, Endurance and Strength 197-203.

Ersoy, N., Uygun, S., Ersoy, G. (2013). Ampute Milli Futbol Takımının Beslenme Durumu ve Antropometrik Ölçümlerinin Değerlendirilmesi. Fizyoter Rehabil, 24 (1) : 26-32.

Ferro, A., Garrido, G., Villacieros, J., Pérez, J., Grams, L. (2017). Nutritional Habits and Performance In Male Elite Wheelchair Basketball Players During A Precompetitive Period. Adapt Phys Activ Q, 34 (3) : 295-310.

Figel, K., Pritchett, K., Pritchett, R., Broad, E. (2018). Energy and Nutrient Issues In Athletes With Spinal Cord Injury: Are They At Risk For Low Energy Availability? Nutrients, 10(8): 1078;1-14.

Fink, H.H., Mikesky, A.E. (2018). Practical Applications In Sports Nutrition. Fifth Ed. USA: Jones and Barlett Learning.

Flueck, J.L., Perret, C. (2017). Vitamin D Deficiency In Individuals With A Spinal Cord Injury: A Literature Review. Spinal Cord, 55(5): 428-434.

Goosey-Tolfrey, V.L., Crosland, J. (2010). Nutritional Practices Of Competitive British Wheelchair Games Players. Adapt Phys Activ Q, 27(1): 47-59.

Hakime Nogay, N. (2013). Nutritional Status In Mentally Disabled Children And Adolescents: A Study From Western Turkey. Pak J Med Sci, 29(2): 614-618.

Holick, M.F., Binkley, N.C., Bischoff-Ferrari, H.A., Gordon, C.M., Hanley, D.A., Heaney, R.P. Et Al. (2011). Evaluation, Treatment, And Prevention Of Vitamin D Deficiency: An Endocrine Society Clinical Practice Guideline. J Clin Endocrinol Metab, 96(7): 1911-1930.

Ilgaz, F., Aksan, A., Özcebe, H. (2016). Görme Engelli Çocuklarda Beslenme Durumu, Fiziksel Aktivite ve Diyet Kalitesinin Değerlendirilmesi. Journal Of Food and Health Science, 2 (2) : 90-103.

Innocencio Da Silva Gomes, A., Gonçalves Ribeiro, B., De Abreu Soares, E. (2006). Nutritional Profile Of The Brazilian Amputee Soccer Team During The Precompetition Period For The World Championship. Nutrition, 22 (10) : 989-995.

Islamoğlu, A.H., Kenger., E.B. (2019). Nutrition Considerations For Athletes With Physical Disabilities. Cur Sports Med Reports, 18 (7) : 270-274.

Jeukendrup, A.E. (2017). Training The Gut For Athletes. Sports Med, 47 (1) : 101-110.

Jung, W., Yamasaki, M. (2009). Effect Of Pre-Exercise Carbohydrate Ingestion On Substrate Consumption In Persons With Spinal Cord Injury. Spinal Cord, 47 (6) : 464-469.

Kerksick, C.M., Wilborn, C.D., Roberts, M.D., Smith-Ryan, A., Kleiner, S.M., Jäger, R. Et Al. (2018). ISSN Exercise & Sports Nutrition

Review Update: Research & Recommendations. J Int Soc Sports Nutr, 15(1): 38.

Köksal, G. (2008). Engellilerde Beslenme. Klasmat Matbaacılık. Ankara.

Krempien, J.L., Barr, S.I. (2011). Risk Of Nutrient Inadequacies In Elite Canadian Athletes With Spinal Cord Injury. Int J Sport Nutr Exerc Metab, 21(5) : 417-425.

Madden, R.F., Shearer, J., Parnell, J.A. (2017). Evaluation Of Dietary Intakes and Supplement Use In Paralympic Athletes. Nutrients, 9 (11) : E1266

Moulds, J.J. (2012). The Nutritional Knowledge and Dietary Practices Of Athletes With Spinal Cord Injuries. A Thesis Presented In Partial Fulfilment Of The Requirements For The Degree Of Master Of Dietetics. New Zealand.

Özbaş, S., Uskun, E., Küçüksoku, B., Hocaoğlu, Ü., Akalın, S., Özbaş, H. (2018). Eğitilebilir Zihinsel Engelli Çocukların Besin Tüketim Kayıtlarına Göre Beslenme Durumları. Akademik Gıda, 16 (2) : 192-196.

Özdemir, G., Ersoy, G. (2009). Engelli Sporcularda Beslenme, Sağlık ve Performans Etkileşimi. The Turkish Journal Of Physical Medicine And Rehabilitation, 55 (3) : 116-121.

Pınarbaşı, S.E., Hisar, F. (2019). Görme Engelli Çocukların Fiziksel Aktivite Ve Obezite Düzeyleri. Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi Huhemfad - Johufon, 6 (2) : 75-82.

Platt, L.S. (2001). Medical and Orthopaedic Conditions In Special Olympics Athletes. J Athletic Training, 36: 74-80.

Price, M. (2010). Energy Expenditure and Metabolism During Exercise In Persons With A Spinal Cord Injury. Sports Med, 40(8): 681-696.

Rastmanesh, R., Taleban, F.A., Kimiagar, M., Mehrabi, Y., Salehi, M. (2007). Nutritional Knowledge And Attitudes In Athletes With Physical Disabilities. J Athl Train, 42 (1) : 99-105.

Scaramella, J., Kirihennedige, N., Broad, E., (2018). Key Nutritional Strategies To Optimize Performance In Para Athletes. Phys Med Rehabil Clin N Am, 29(2): 283-298.

Tompsett, J., Yousafzai, A.K., Filteau, S.M., (1999). The Nutritional Status Of Disabled Children In Nigeria: A Cross-Sectional Survey. Eur J Clin Nutr, 53 (12) : 915-919.

Verrotti, A., Coppola, G., Parisi, P., Mohn, A., Chiarelli, F. (2010). Bone And Calcium Metabolism and Antiepileptic Drugs. Clin Neurol Neurosurg, 112 (1) : 1-10.

Vliet, P.V., Broad, E., Strupler, M. (2011). Nutrition, Body Composition and Pharmacology. In: Thompson WR, Vanlandewijck YC, Editors. The Paralympic Athlete: Handbook Of Sports Medicine And Science 172-97.

Wu, G. (2016). Dietary Protein Intake and Human Health. Food Funct, 7 (3) : 1251-1265.

BÖLÜM 10

BEDEN OKURYAZARLIĞININ ENGELLİ BİREYLER İÇİN ÖNEMİ

Doç. Dr. Aynur YILMAZ

BÖLÜM KAYNAKLARI

Aslan, M., & Şeker, S. (2011). Engellilere Yönelik Toplumsal Algı Ve Dışlanmışlık (Siirt Örneği). Sosyal Haklar Uluslararası Sempozyumu Bildiri Kitapçığı,

Https://Acikerisim.Siirt.Edu.Tr/Xmlui/Bitstream/Handle/20.500.12604/699/Aslanseker.Pdf?Sequence=1&İsallowed=Y Adresinden 24 Mart 2020 Tarihinde Edinilmiştir.

Aspen Institute. (2015a). Physical Literacy: A Global Environmental Scan. Retrieved Fromhttp://Www.Aspeninstitute.Org/Sites/Default/Files/Content/Images/Sports/Globalscan_FINAL.

Başoğlu, U. D. (2018). The Importance Of Physical Literacy For Physical Education and Recreation. Journal Of Education and Training Studies, 6 (4) : 139-142.

Blaydes, J. (2000). Action Based Learning: Thinking On Your Feet. Advocacy: A Case For Daily Quality Physical Education.

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Merkezi (2004). İnsan Hakları Ve Sosyal Hizmet. Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Genel Merkezi Yayını. Ankara.

Coates, J., & Vickerman, P. (2008) Let The Children Have Their Say: Children With Special Educational Needs Experiences Of Physical Education – A Review. Support For Learning, 4, 168-175.

Corlett, J., & Mandigo, J. (2013). A Day In The Life: Teaching Physical Literacy. Physical & Health Education Journal, 78 (4) : 18-24.

Deborah A. Stevens-Smith (2016) Physical Literacy: Getting Kids Active For Life. Strategies, 29 (5) : 3-9.

Dudley, D., Cairney, J., Wainwright, N., Kriellaars, D., & Mitchell, D. (2017). Critical Considerations For Physical Literacy Policy İn Public Health, Recreation, Sport, And Education Agencies. Quest, 69 (4) :1-17.

Dudley, D. (2015). A Conceptual Model Of Observed Physical Literacy. The Physical Educator, 72, 236-260.

Freire, P., & Macedo, D. (1987). Literacy: Reading The Word and The World. South Hadley, MA: Bergin & Garvey.

Güneş, F. (1997). Okur-Yazarlık Kavramı Ve Düzeyleri. A. Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 27 (2) : 499-507.

Higgs, C., Balyi, I., Way, R., Cardinal, C., Norris, S., & Bluechardt, M. (2008). Developing Physical Literacy: A Guide For Parents Of Children Ages 0 To 12. Vancouver, BC: Canadian Sports Centres.

Jurbala, P. (2015). What Is Physical Literacy, Really?. Quest, 67 (4) : 367-383.

Kriellaars, D. (2013). Play Parent Workbook. Vancouver: Canadian Sport Institute Pacific.

Longmuir, PE., & Tremblay, MS. (2016). Top 10 Research Questions Related To Physical Literacy. Research Quarterly For Exercise And Sport 87 (1) : 28-35.

Lundvall, S. (2015). Physical Literacy in The Field Of Physical Education: A Challenge and A Possibility. Journal Of Sport and Health Science, 1 (6) : 1-6.

Mandigo, J., Francis, N., Lodewyk, K., & Lopez, R. (2012). Physical Literacy For Educators. Physical Education And Health Journal, 75 (3) : 27–30.

Plotnikoff, R.C., Costigan, S.A., Karunamuni, N.D., & Lubans, D.R. 2013, Communitybased Physical Activity Interventions For Treatment Of Type 2 Diabetes: A Systematic Review With Metaanalysis, Frontiers in Endocrinology, 4 : 1-17.

Sugden, D., & Wright, H. (1998). Motor Co-Ordination Disorders in Children.: Sage. London

Tremblay, M. S., & Lloyd, M. (2010). Physical Literacy Measurement The Missing Piece. Physical and Health Education Journal, 76 (1) : 26-30.

Vickerman, P. (2007). Teaching Physical Education To Children With Special Educational Needs. London: Routledge.

Wellard, I. (2006) Able Bodies And Sport Participation: Social Constructions Of Physical Ability, For Gendered And Sexually İdentified Bodies. Education And Society, 2 : 105-119.

Whitehead, A. N. (2013). The Concept Of Nature. Courier Corporation.

Whitehead, M., & Bailey, R. (2010). Physical Literacy: Throughout The Lifecourse (1 Ed.). USA and Canada: Taylor & Francis Group.

Whitehead, M. (2001) The Concept Of Physical Literacy. European Journal Of Physical Education, 6 (2) : 127-138.

BÖLÜM 11

İŞİTME ENGELLİLER OLİMPİYAT OYUNLARI

Dr. Özdemir ATAR

BÖLÜM KAYNAKLARI

Ammons, D. (2008). Deaf Sports & Deaflympics. International Olympic Committee. Frederick, MD: ICSD.

Ammons, D. Eickman, J. (2011). Deaflympics and the Paralympics: eradicating misconceptions. Sport in society, 14(9) :1149-1164.

Ammons, D. Eickman, J. (2013) Deaflympics and the Paralympics: eradicating misconceptions. In Disability in the Global Sport Arena, Routledge, 91-106.

Breivik, J.K. Hilde, H. Solvang, P. (2001). Rome a Temporary Deaf City: Deaflympics, 28 – 29. http://www.ub.uib.no/elpub/rokkan/N/N02-02.pdf

Carty, B. (2006). Comments on "W(h)ither the Deaf Community?". Sign LanguageStudies, 6(2):181-189.

Chou, H.C., Hsiao, C.C., (2010). Applications between sport management and game theory: A case study on 21st Summer Deaflympics. In 2010 International Symposium on Computer, Communication, Control and Automation (3CA) 2: 550-553 IEEE.

CISS. (Comite´ International des Sports des Sourds). (1994). 'World's Oldest Deaf Sports Club'. Bulletin du Comite´ International des Sports Silencieux, 173:17.

David, A. (1991). Deaf Sport: The Impact of Sports within the Deaf Community. Washington, DC: Gallaudet University Press, Group, 8, 17-35.

Deutscher Gehorlosen-Sportverband. History: The German Deaf Sports Federation is the Eldest Sports Organisation for People with Disabilities. http://www.dg-sv.de/wir.php?page¼0&lang¼1

Deaflympics, https://en.wikipedia.org/wiki/Deaflympics, Erişim Tarihi: 20.12.2019

Deaflympics, https://www.deaflympics.com/, Erişim Tarihi: 20.12.2019

Eickman, J.A. (2002). Concise History of Deaf Sport: From the 1870s to the Present. Paper presented at the Deaf Way II International

Conference on Deaf Culture at the Washington D.C. Convention Centre, July 12.

Eickman, J.A. (2014). The Role of Deaf Sport in Developing Deaf Identity. PhD diss. University of Bristol,

Facts,I.C.S.D. (2007). Deaf Olympics. interaktyvus: 2007-11-06. http://www.deaflympics. com/about/index. asp.

Kao, C., Turco, D.M., Wu, C. (2009). Taipei residents' perceptions of the social impacts attributed to the 2009 Summer Deaflympics.

Kurkova, P. Válkova, H. Scheetz, N. (2011). Factors impacting participation of European elite deaf athletes in sport. Journal of Sports Sciences, 29; (6) : 607-618.

Lane, H. (1989). When the Mind Hears: A History of the Deaf. New York: Random House,

Lane, H. (1999). The Mask of Benevolence: Disabling the Deaf Community. San Diego, CA: Dawn Sign Press,

Legg, D. Emes, C. Stewart, D. Steadward, R. (2004). Historical overview of the paralympics, special olympics, and deaflympics. Palaestra, 20 (1): 30-30.

Ogoura, K. (2018). The Deaflympics: History, Present Status, Issues, and Comparison with the Paralympics. Journal of Paralympic Research Stewart

Pinchas, R. (1995). Deaf Participants at the Olympic Games. Bulletin du Comite´ International des Sports Silencieux, 179:8.

Pinchas, R. (1996). Deaf Olympians and World Games. Bulletin du Comite´ International des Sports Silencieux, 183: 4 –5.

PARALİMPİK OYUNLARI

BÖLÜM 12

PARALİMPİK OYUNLARI

Bil. Uzm. Setenay TETİK

BÖLÜM KAYNAKLARI

Berger, R.J. (2004). Pushing Forward: Disability, Basketball, and Me. Qualitative Inquiry 10: 794–810.

Burkett, B. (2010). Technology In Paralympic Sport: Performance Enhancement Or Essential For Performance. British Journal Of Sports Medicine 44: 215–20.

Davies, A. Mackenzie I. (2014). Project Complexity and Systems Integration: Constructing The London2012 Olympics and Paralympics Games, / International Journal Of Project Management 32: 773–790

Dupré, J. (2006). Scientific Classification. Theory, Culture and Society 23(2–3):30–2.

Ellis, K. (2008). Beyond The Aww Factor: Human Interest Profiles Of Paralympian's and The Media Navigation Of Physical Difference and Social Stigma. Asia Pacific Media Educator 19: 23.

Goggin, G. Newell C. (2000). 'Crippling Competition: Critical Reflections On Disability and Australian Telecommunications Policy'. Media International Australia Incorporating Culture and Policy, 96: 83-93.

Goggin, G. Newell C. (2000). Crippling Paralympics: Media, Disability and Olympism. Media International Australia, Incorporating Culture & Policy 97: 71.

Golden, A. (2003). An Analysis Of The Dissimilar Coverage Of The 2002 Olympics And Paralympics: Frenzied Pack Journalism Versus The Empty Press Room. Disability Studies Quarterly 23: 3–4.

Haller, B. (2000). If They Limp, They Lead? News Representations And The Hierarchy Of Disability Images. In: Braithwaite DO and Thompson TL (Eds) Handbook Of Communication and People With Disabilities: Research and Application. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum, 273 -288

Howe, P.D Jones C. (2006). Classification Of Disabled Athletes: (Dis) Empowering The Paralympic Practice Community. Sociology Of Sport Journal 23: 29–46.

Howe, P.D. (2008). The Cultural Politics Of The Paralympic Movement: Through The Anthropological Lens. Routledge. London.

Jones, C. Howe PD. (2005). Conceptual Boundaries Of Sport For The Disabled: Classification and Athletic Performance. Journal Of Philosophy Of Sport 32: 133–46.

Kama, A. (2004). Superchips Versus The Pitiful Handicapped: Reception Of Disabling Images By Disabled Audience Members. Communications 29(4): 447–66.

Macdonald M. (2009). 6 Media and The Paralympic Games. The Paralympic Games: Empowerment Or Side Show? 1: 68.

Mastro, J.V.M., Burton, A.W., Rosendahl, M., Sherrill C. (1996). Attitudes Of Elite Athletes With Impairments Toward One Another: A Hierarchy Of Preference. Adapted Physical Activity Quarterly 13(2): 197–210.

Morris, J. (2010). Former Swimmer Hopes To Bring Athlete's View To Job As Paralympic Assistant Chef; Former Paralympic Swimmer Named Assistant Chef. The Canadian Press, Toronto.

Newell, E. (2000). 'Crippling Paralympics?: Ethical Reflections On The Creation and Representation Of Disability', Paper Presented To The Ethics, Events, Entertainment, The Conference Of The Australian and New Zealand Communication Association, Ballina, NSW, 3-5 July.

Ottaway, R., Ainsworth, R., Baron, J. FCO (2011). Public Diplomacy: The Olmpic and Paralimpic Games 2012, Second Repord Of Session 2010-2011, Published By Authorty Of The House Of Commons London.

Paralympics, Www.Paralympic.Org. Erişim: 24.12.2019.

Schantz, O.J. Gilbert K. (2001). An Ideal Misconstrued: Newspaper Coverage Of The Atlanta Paralympic Games In France and Germany. Sociology Of Sport Journal 18: 69–94

Schell, L.A. (2001). Rodriguez S. Subverting Bodies / Ambivalent Representations: Media Analysis Of Paralympian, Hope Lewellen. Sociology Of Sport Journal 18: 127–35

Stein, J.U. (1989). US Media Where Were You During The 1988 Paralympics? Palaestra, Summer 45–52.

Tweedy, S.M. (2011). Vanlandewijick YC. International Paralympic Committee Position Stand Background and Scientific Rationale For Classification In Paralympic Sport. British Journal Of Sports Medicine 45: 259–269.

ÖZEL OLİMPİYAT OYUNLARI

BÖLÜM 13

ÖZEL OLİMPİYAT OYUNLARI

Bil. Uzm. Alperen ŞANAL

BÖLÜM KAYNAKLARI

Block, M. E., Moon, M. S. (1992). Orelove, Wehman, and Wood Revisited: An Evaluative Review Of Special Olympics Ten Years Later. Education and Training In Mental Retardation, 379-386.

Castagano, K.S. (2001). Special Olympics Unified Sports: Changes Inmale Athletes During A Basketball Season. Adapt Phys Activ Q, 18:193-206.

Conatser, P., Naugle, K., Tillman, M., Stopka, C. (2009). Athletic Trainers' Beliefs Toward Working With Special Olympics Athletes. Journal Of Athletic Training, 44 (3) : 279-285

Dykens, E.M., Cohen, D.J. (1996). Effects Of Special Olympics On Social Competence In Persons With Mental Retardation. J Am Acad Child Adolesc Psychiatry. 35: 223-229.

Evans, A., Reeve, M., Rundell, R., Ng WQ., Walton, D. (2011). Special Olympics IX National Games, Healthy Athletes Program: 'Fit Feet'. Journal Of Foot And Ankle Research, 4(1), P19.

Foley, J.T., Santarossa, S., Temple, V.A., Lloyd, M. (2017). Determinants Of Pulse Pressure In Young Adult Special Olympic Athletes. In Research Quarterly For Exercise and sport, 88: 10-11.

Gillespie, M. (2009). Participation Patterns In An Urban Special Olympics Programme. British Journal Of Learning Disabilities, 37(1), 21-27.

Hild, U., Hey, C., Baumann, U., Montgomery, J., Euler, H.A., Neumann, K. (2008). High Prevalence Of Hearing Disorders At The Special Olympics Indicate Need To Screen Persons With Intellectual Disability. Journal Intellectual Disability Research, 52 (6): 520-528

Janusiewicz-Kunder, M., Strzałkowska, M., Krogulec, M. (1999). Organization Of Special Olympics Sport Competitions. Warszawa, Training Materials Of The Special Olympics Poland.

Marro, F., Fernandez, C., Martens, L., Jacquet, W., Marks, L. (2019). Erosive Tooth Wear In Special Olympic Athletes With Intellectual Disabilities. BMC Oral Health, 19 (1) : 37.

Mccormick, D.P., Niebuhr, V.N., Risser, W.L. (1990). Injury And Illness Surveillance At Local Special Olympic Games. British Journal Of Sports Medicine, 4 (4) : 221-224.

Mcconkey, R., Peng, C., Menke, S. (2018). Promoting Social Inclusion Through Sport: The Perceptions Of Special Olympic Coaches. Journal of Applied Research in Intellectual Disabilities, 31(4): 477.

Mysliwiec, A., Damentko, M. (2015). Global Initiative Of The Special Olympics Movement For People With Intellectual Disabilities. Journal Of Human Kinetics, 45(1), 253-259.

Orelove, F.P., Wehman. P., Wood, J. (1982). An Evaluative Review Of Special Olympics: Implications For Community Integration. Educ. Train Ment. Retard, 17: 325–9.

Pitetti, K.H., Fernhall, B. (2005). Mental Retardation. In J. S. Skinner (Ed.), Exercise Testing And Exercise Prescription For Special Cases: Theoretical Basis and Clinical Application (3rd Ed.). Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins

Roswal, G.M., Damentko, M.B., Arnhold, R., Fagan, W., Arnhold, P., Djabova, S., Ozeriene, J. (2007). Special Olympics University Programme: Best Practices. Journal Of The Brazilian Society Of Adapted Motor Activity, 12, 120-124.

Robson, H.E. (1990). The Special Olympic Games For The Mentally Handicapped United Kingdom 1989. British Journal Of Sports Medicine, 24 (4) : 225-230.

Songster, T. (1990). Overview Of The Special Olympics Research Program. Washington, DC: Special Olympics Monographs.

Special Olympics (SO). Specialolympics.Org. Erişim: 19.09.2019.

Special Olympics (SO). Special Olympics Annual Report. 2016; 23. Page. Http://Www.Specialolympics.Org/Common/Reach_Report.Aspx, Erişim: 05.12.2019

Turner, S., Sweeney, M., Kennedy, C., Macpherson, L. (2008). The Oral Health Of People With Intellectual Disability Participating In The UK Special Olympics. Journal Of Intellectual Disability Research, 52: 29-36

Valkova, H. (2019). Physical Activities Of The Elderly Special Olympıans. In Journalof Intellectual Disability Research 63 (7): 647.

SOSYAL HAKLARIN GERÇEKLEŞTİRİLEBİLİRLİĞİ

Ayşen Seymen Çakar

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Sosyal Hakların Gerçekleştirilebilirliği

Yazar: Ayşen Seymen Çakar (Anadolu Üniversitesi)

ISBN: 978-625-7119-09-2

1. Baskı: Haziran 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir.
EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI

SEYMEN ÇAKAR, Ayşen
Sosyal Hakların Gerçekleştirilebilirliği
1. Basım, XVI + 248 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. Sosyal Haklar, 2. Yargılanabilirlik 3. Ekonomik,Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi, 4. Ekonomik,Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Komitesi, 5. Sosyal Devlet.

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)

Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ V
İÇİNDEKİLER VII
KISALTMALAR LİSTESİ XI
GİRİŞ XIII

BİRİNCİ BÖLÜM
SOSYAL HAK KAVRAMI VE SOSYAL HAKLARIN HUKUKİ DÜZENLEMELERE KONU EDİLMESİ

1.1. TANIM VE İÇERİK 17
1.1.1. Sosyal Hak Kavramı 17
1.1.2. İnsan Hakları Sınıflandırması İçerisinde Sosyal Hakların Yeri 26
1.1.2.1. Devlete Yüklenen Edimin Türüne Göre Haklar 26
1.1.2.2. Öznelerine ve Kullanım Biçimlerine Göre Haklar 30
1.1.2.3. Ortaya Çıkış Sıralarına Göre Haklar 33
1.1.2.4. Bağlayıcılıklarına Göre Haklar 36
1.1.3. İnsan Haklarının Birbirine Bağımlılığı ve Bölünmezliği İlkesi 44
1.1.4. Sosyal Hakların Amaçları 48
1.1.5. Sosyal Hakların Sınırlandırılması 51
1.2. SOSYAL HAKLARIN HUKUKİ DÜZENLEMELERE KONU EDİLMESİ 60
1.2.1. Yüzyıl İşçi Mücadelelerinde Sosyal Hak Taleplerinin Ortaya Çıkışı . 60
1.2.2. ILO'nun Kuruluşu 72
1.2.3. Anayasalarda Sosyal Hakların Düzenlenmesi 77
1.2.4. Sosyal Hakların Yükselişi 84
1.2.5. Neoliberal Politikalar Döneminde Sosyal Hakların Gerilemesi 91

İKİNCİ BÖLÜM
SOSYAL HAKLARIN GERÇEKLEŞTİRİLMESİ

2.1. SOSYAL HAKLARIN GERÇEKLEŞTİRİLEBİLİRLİĞİ ÜZERİNE KURAMSAL TARTIŞMALAR 100
2.1.1. Genel Olarak 100
2.1.2. Sosyal Hakların Yargı Önünde Sübjektif Hak Olarak İleri Sürülmesi 107
2.1.3. Yargı Standartları Olarak "Makullük", "Yeterlilik" ve "Orantılılık" 116

2.2. SOSYAL HAKLAR ALANINDA DEVLETİN YÜKÜMLÜLÜKLERİ ……117
2.2.1. Saygı Yükümlülüğü..... 118
2.2.2. Koruma Yükümlülüğü..... 118
2.2.3. Yerine Getirme Yükümlülüğü 120
2.2.4. Sosyal Hakların Aşamalı Gerçekleştirilmesi Yükümlülüğü..... 123
2.2.4.1. Aşamalı Gerçekleştirme Yükümlülüğünün İstisnası: Derhal Uygulama Yükümlülüğü 125
2.2.4.2. Adım Atma Yükümlülüğü..... 133
2.2.4.3. Geriye Adım Atma Yasağı 135
2.2.4.4. Hakkın Asgari Çekirdeğinin Gerçekleştirilmesi Yükümlülüğü ... 139
2.2.4.5. Mevcut Kaynakların Azamisini Kullanma Yükümlülüğü 144
2.2.4.6. Uluslararası Yardım ve İşbirliği Yükümlülüğü 144

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
SOSYAL HAKLARIN GERÇEKLEŞTİRİLMESİNİN ULUSLARARASI VE BÖLGESEL DÜZEYDE DENETİMİ

3.1. SOSYAL HAKLARIN GERÇEKLEŞTİRİLMESİNİN BİRLEŞMİŞ MİLLETLER SİSTEMİNDE DENETİMİ..... 147
3.1.1. Birleşmiş Milletler Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi 150
3.1.1.1. Birleşmiş Milletler Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi'nin Denetim Organı 152
3.1.1.2. Birleşmiş Milletler Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi'nin Düzenlediği Denetim Yolları 153
3.1.1.3. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komitesi'nin Sosyal Hakları Vurgulayan Yorumları 167
3.1.2. Sosyal Hakların Gerçekleştirilmesinin Uluslararası Çalışma Örgütü Sisteminde Denetimi 170
3.1.2.1. Uluslararası Çalışma Standartları 171
3.1.2.2. Uluslararası Çalışma Örgütü'nün Benimsediği Denetim Yolları. 172
3.2. SOSYAL HAKLARIN GERÇEKLEŞTİRİLMESİNİN AVRUPA KONSEYİ SİSTEMİNDE DENETİMİ 177
3.2.1. Avrupa Sosyal Şartı..... 177
3.2.2. Avrupa Sosyal Şartı'nın Denetim Organı..... 179
3.2.3. Avrupa Sosyal Şartı'nın Denetim Sistemi..... 181
3.2.3.1. Rapor Usulü..... 181
3.2.3.2. Toplu Şikayet (Başvuru) Usulü 183
3.2.4. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin Sosyal Haklarla İlgili İçtihadı ……187

3.3. SOSYAL HAKLARIN GERÇEKLEŞTİRİLMESİNİN AVRUPA BİRLİĞİ SİSTEMİNDE DENETİMİ 190
3.3.1. Avrupa Birliği'nin İnsan Hakları Alanında Evrimi 190
3.3.2. Sosyal Haklarının Gerçekleştirilmesinin Avrupa Birliği Adalet Divanı'nda Denetimi 196
3.4. SOSYAL HAKLARIN GERÇEKLEŞTİRİLMESİNİN AMERİKAN DEVLETLERİ ÖRGÜTÜ SİSTEMİNDE DENETİMİ 199
3.4.1. Amerikan İnsan Hakları ve Ödevleri Bildirgesi 200
3.4.2. Amerikan İnsan Hakları Sözleşmesi 201
3.4.3. Amerikan İnsan Hakları Sözleşmesi'ne Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Alanında Ek Protokol 202
3.4.4. Amerikan Sosyal Şartı 202
3.4.5. Amerikan İnsan Hakları Sözleşmesi'nin Düzenlediği Denetim Sistemi 203
3.4.5.1. Amerikan Devletleri Örgütü İnsan Hakları Komisyonu 204
3.4.5.2. Amerikalılar Arası İnsan Hakları Mahkemesi 209
3.5. SOSYAL HAKLARIN GERÇEKLEŞTİRİLMESİNİN AFRİKA BİRLİĞİ SİSTEMİNDE DENETİMİ 211
3.5.1. Afrika Birliği Örgütü'nden Afrika Birliği'ne 211
3.5.2. Afrika İnsan ve Halkların Hakları Şartı 212
3.5.3. Afrika Birliği İnsan ve Halkların Hakları Şartı'nın Denetim Organı 213
3.5.3.1. Afrika Birliği İnsan ve Halkların Hakları Komisyonu ve Komisyonun Denetim Yolları 213
3.5.3.2. Afrika Adalet ve İnsan Hakları Divanı 218
SONUÇ 220
KAYNAKÇA 225

KAYNAKÇA

1. Kitaplar

Akad, Mehmet (1993), **Genel Kamu Hukuku**, İstanbul: Filiz Kitabevi.

Akad, Mehmet (1984), **Teori ve Uygulama Açısından 1961 Anayasası'nın 10. Maddesi**, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayını.

Akkaya Kia, Rukiye (2011), **Moderniteden Postmoderniteye Egemenlik ve Hukuk**, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 2. Baskı, İstanbul: Beta Yayınları.

Aktaş, Sururi (2001), **Hayek'in Hukuk ve Adalet Teorisi**, Ankara: Liberte Yayınevi.

Algan, Bülent (2007), **Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Hakların Korunması**, Ankara: Seçkin Yayınevi.

Alper, Yusuf ve Kaya, Pir Ali (1995), **Uluslararası Çalışma Örgütü ve Uluslararası Çalışma Standartları**, Bursa: Ezgi Kitabevi Yayınları.

Ataman, Hakan (2010), **Avrupa Sosyal Şartı ve Uygulaması**, Ankara: İnsan Hakları Gündemi Derneği Yayını.

Bakunin, Mihail (2000), **Devlet ve Anarşi**, 2. Basım, (Çev. Murat Uyurkulak), Ankara: Öteki Yayınevi.

Bulut, Nihat (2003a), **Feodaliteden Küreselleşmeye Ekonomik İktidar Siyasal İktidar İlişkisi**, Ankara: Seçkin Yayınevi.

Bulut, Nihat (2009), **Sanayi Devriminden Küreselleşmeye Sosyal Haklar**, İstanbul: Oniki Levha Yayınları.

Bürkev, Yalçın; Özuğurlu, Metin; Özdek Yasemin vd. (2011), **Kuramsal ve Tarihsel Boyutlarıyla Hak Mücadeleleri**, C. II, 2. Baskı, Ankara: Nota Bene Yayınevi.

Davis, Horace B. (1994), **İşçi Hareketi, Marksizm ve Ulusal Sorun**, İstanbul: Belge Yayınları.

De Schutter, Olivier (2010), **Avrupa Sosyal Şartı: Avrupa İçin Yeni Bir Sosyal Anayasa**, Ankara: Avrupa Konseyi Yayını.

Dilik, Sait (1976), **Servetin Geniş Kitlelere Yayılması**, Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları.

Donnelly, Jack (1995), **Teoride ve Uygulamada Evrensel İnsan Hakları** (Çev. M. Erdoğan-L. Korkut), Ankara: Yetkin Yayınları.

Duman, İlker Hasan (1997), **Sosyal Devlet**, İstanbul: İnkılap Yayınevi.

Dutertre, Gilles (2003), **Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarından Örnekler**, Almanya: Avrupa Konseyi Yayınları.

Erdoğan, Mustafa (2009), **Anayasa Hukuku**, Gözden Geçirilmiş 5. Baskı, Ankara: Orion Kitabevi.

Erdoğan, Mustafa (2015), **İnsan Hakları Teorisi ve Hukuku**, Gözden Geçirilmiş 4. Baskı, Ankara: Orion Kitabevi.

Eroğul, Cem (2014), **Devlet Nedir?**, İstanbul: Yordam Kitap.

Ertan, İzzet Mert (2015), **Sosyal Hakların Uluslararası Korunması ve Avrupa Sosyal Şartı Sistemi**, İstanbul: Beta Yayınevi.

Ertan, İzzet Mert (2012), **Uluslararası Boyutlarıyla Sağlık Hakkı**, İstanbul: Legal Yayınevi.

Faulkner, Neil (2014), **Marksist Dünya Tarihi, Neandertallerden Neoliberallere**, 2. Basım, (Çev. T. Öncel), İstanbul: Yordam Kitap.

Friedman, Milton (2008), **Kapitalizm ve Özgürlük**, Çev. Doğan Erberk ve Nilgün Himmetoğlu, İstanbul: Plato Film Yayınları.

Gemalmaz, Mehmet Semih (2016), **Devlet, Birey ve Özgürlük**, Genişletilmiş 3. Baskı, İstanbul: Legal Yayıncılık.

Gemalmaz, Mehmet Semih (2012), **Ulusalüstü İnsan Hakları Hukukunun Genel Teorisine Giriş**, Cilt:2, Genişletilmiş ve Güncelleştirilmiş 8. Bası, İstanbul: Legal Yayıncılık.

Gören, Zafer (1999), **Anayasa Hukukuna Giriş**, II. Baskı, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Yayını.

Göze, Ayferi (2013), **Liberal, Marxiste, Faşist, Nasyonal Sosyalist ve Sosyal Devlet**, 7. Basım, İstanbul: Beta Yayınevi.

Gözler, Kemal (2011), **Anayasa Hukukunun Genel Teorisi**, C. 2, Bursa: Ekin Yayınevi.

Gözler, Kemal ve Kaplan, Gürsel (2015), **Kısa İdare Hukuku**, 9. Baskı, Bursa: Ekin Yayınevi.

Harman, Chris (2011), **Halkların Dünya Tarihi-Taş Çağından Yeni Binyıla**, 2. Basım, (Çev. U. Kocabaşoğlu), İstanbul: Yordam Kitap.

Hayek, Friedrich A. (1995), **Kanun, Yasama Faaliyeti ve Özgürlük-Sosyal Adalet Serabı**, Cilt:2, (Çev. Mustafa Erdoğan), İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Heywood, Andrew (2007), **Siyasi İdeolojiler**, (Çev. Ahmet Kemal Bayram, Özgür Tüfekçi, Hüsamettin İnaç, Şeyma Akın ve Buğra Kalkan), Ankara: Adres Yayınları.

Kara, Uğur (2013), **Sosyal Devletin Yükselişi ve Düşüşü**, 2. Baskı, Adana: Karahan Kitabevi.

Karnas, Mustafa (2015), **Ölümüne Özgürlük Peşinde/Spartaküs**, İstanbul, Noetika Yayıncılık.

Kili, Suna ve Gözübüyük, Şeref (2006), **Sened-i İttifak'tan Günümüze Türk Anayasa Metinleri**, 3. Bası, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Kropotkin, P.A. (1999), **Ekmeğin Fethi**, (Çev. Mazlum Beyhan), Ankara: Öteki Yayınevi.

Kuczyinski, Jurgen (1994), **İşçi Sınıfı Tarihi**, İstanbul: Sosyalist Yayınlar.

Kuçuradi, İonna (2011), **İnsan Hakları: Kavramları ve Sorunları**, 2. Baskı, Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu Yayını.

Marx, Karl (2011), **Kapital**, I. Cilt, 2. Basım, (Çev. M. Selik ve N. Satlıgan), İstanbul: Yordam Kitabevi.

Marx, Karl ve Engels, Friedrich (2008), **Komünist Manifesto ve Hakkında Yazılar**, (Çev: Nail Satlıgan, Tektaş Ağaoğlu, Olcay Göçmen ve Şükrü Alpagut), İstanbul: Yordam Kitap.

Mason, Paul (2014), **Çalışarak Yaşamak Ya da Savaşarak Ölmek**, 2. Bası, (Çev. G. Orhan ve M. Ertan), İstanbul: Yordam Kitap.

Mises, Ludwig Von (2004), **Anti Kapitalist Zihniyet**, (Çev. Yusuf Şahin), Ankara: Liberte Yayınevi.

Mises, Ludwig Von (2010), **Kadir-i Mutlak Devlet**, (Çev. Yusuf Şahin), Ankara: Liberte Yayınevi.

Mises, Ludwig Von (2016), **Liberalizm**, Çev. Yaman Öğüt, İstanbul: Liber Plus Yayınları.

Mises, Ludwig Von (2007), **Sosyalizm**, Çev. Yusuf Şahin, Ankara: Liberte Yayınları.

Müftüoğlu, Güneş (1996), **Sosyal Devlet ve Hukuk Devleti**, Ankara: Saypa Yayınları.

Nozick, Robert (2015), **Anarşi, Devlet ve Ütopya**, Çev: Alişan Oktay, 3. Baskı, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayını.

Omay, Umut (2011), **Sosyal Haklar-Kısa ve Eleştirel Bir Bakış**, İstanbul: Beta Yayınevi.

Öncel, Mualla; Ahmet Kumrulu ve Nami Çağan (2005), **Vergi Hukuku**, Gözden Geçirilmiş ve Ocak 2005 Değişiklikleri İşlenmiş 12. Baskı, Ankara: Turhan Kitabevi.

Özbudun, Ergun (2012), **Türk Anayasa Hukuku**, Gözden Geçirilmiş 13. Baskı, Ankara: Yetkin Yayınevi.

Özdek, Yasemin (1993), **İnsan Hakkı Olarak Çevre Hakkı**, Ankara: Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayını.

Özdek, Yasemin (2011c), **Şirket Egemenliği Çağı-Sosyal Devletten Ceza Devletine**, Ankara: Nota Bene Yayınları.

Proudhon, Pierre Joseph (2011), **Mülkiyet Nedir?**, Çev. Devrim Çetinkasap, 2. Baskı, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Rand, Ayn (2008), **Bencilliğin Erdemi**, (Çev.: Nejdet Kandemir), 2. Baskı, İstanbul: Plato Film Yayınları.

Rodgers, Gerry; Lee, Eddy; Swepston, Lee ve Daele, Jasmien Van (2014), **Uluslararası Çalışma Örgütü ve Sosyal Adalet Arayışı 1919-2009**, (Çev. B. Selçuk), Ankara: Efil Yayınevi.

Sağlam, Fazıl (1982), **Temel Hakların Sınırlanması ve Özü**, Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları.

Tanör, Bülent (1978), **Anayasa Hukukunda Sosyal Haklar**, Birinci Basım, İstanbul: May Yayınları.

Tanör, Bülent (2001), **Osmanlı Türk Anayasal Gelişmeleri**, 10. Baskı, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Tanör, Bülent ve Yüzbaşıoğlu, Necmi (2009), **1982 Anayasası'na Göre Türk Anayasa Hukuku**, Son Değişikliklere Göre 9. Bası, İstanbul: Beta Yayınevi.

Uyar, Lema (2006), **Birleşmiş Milletler'de İnsan Hakları Yorumları-İnsan Hakları Komitesi ve Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Komitesi,1981-2006**, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Uygun, Oktay (2014), **Devlet Teorisi**, İstanbul: Oniki Levha Yayınları.

Wahl, Asbjorn (2015), **Refah Devletinin Yükselişi ve Düşüşü**, Çev: Haldun Ünal ve Baran Öztürk, İstanbul: h2o Kitap.

Yayla, Atilla (2002), **Liberalizm**, 4. Baskı, Ankara: Liberte Yayınları.

Yücel Dericiler, Özge (2014), **Sosyal Haklar ve İnsan Hakları Hukuku Çerçevesinde Devletin Yükümlülükleri-Refah Devletinin Krizi Ekseninde Bir İnceleme**, İstanbul: XII Levha Yayıncılık.

2. Makaleler, Bildiriler, Diğer Basılı Yayınlar

Akıncı, Müslüm (2016), "*Kentsel Dönüşümün Asıl Hedefi Olarak Elverişli Konut Hakkı ve İdarenin Ödevleri*", **Legal Hukuk Dergisi**, Cilt: 14, Sayı: 168, ss. 6645-6680.

Alp, Mustafa (2004), "*Avrupa Birliği Temel Sosyal Hakları ve Türk İş Hukuku*", **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt:6, Sayı:1, ss. 1-41.

Arango, Rodolfo (June 2003), "*Basic Social Rights, Constitutional Justice, and Democracy*", **Ratio Juris.**, Vol. 16, No. 2, ss. 141-154.

Arnold, Rainer (2012), "*Almanya Anayasacılığında ve Orta ve Doğu Avrupa'daki Yeni Demokrasilerde Sosyal Haklar: Karşılaştırmalı Gözlemler*", (Çev. G. Kurt), Ed. İbrahim Özden Kaboğlu, **Anayasal Sosyal Haklar Avrupa Sosyal Şartı, Karşılaştırmalı Hukuk ve Türkiye**, İstanbul: Legal Yayınevi, ss. 213-220.

Aslan, Volkan (2012), "*Amerikalılar Arası İnsan Hakları Sistemi*", **İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt:3, Sayı:2, ss. 261-296.

Atasü Topcuoğlu, Reyhan ve Akbaş, Emrah (2009), "*Küreselleşme Sürecinde Daralan Sosyal Haklar ve Türkiye'de Sosyal Hizmet Sunumunda Yaşanan Dönüşümün Kuramsal ve Politik Çerçevesi*", **Uluslararası Sosyal Haklar Sempozyumu 22-23 Ekim 2009 Akdeniz Üniversitesi Antalya Bildiri Kitabı**, Ankara: Belediye-İş Sendikası Yayını, ss. 175-182.

Balkır, Zehra Gönül (2009), "*Küreselleşmenin Ekonomik Özgürlüklere Yansıması: Sosyal Hakların Daraltılması*", **Uluslararası Sosyal Haklar Sempozyumu 22-23 Ekim 2009 Akdeniz Üniversitesi Antalya Bildiri Kitabı**, Ankara: Belediye-İş Sendikası Yayını, ss. 234-243.

Beetham, David (1995), "*What Future for Economic and Social Rights?*", **Political Studies**, XLIII, ss. 41-60.

Boucobza, Isabelle; Grundler, Tatiana; Pichard, Marc vd. (2012), "*Fransız Öğretisi Söyleminde Sosyal Haklar: İnkar ve Kabul Arasında*", (Çev.

H. Dinçer ve İ. Yeşilyurt), Ed. İbrahim Özden Kaboğlu, **Anayasal Sosyal Haklar Avrupa Sosyal Şartı, Karşılaştırmalı Hukuk ve Türkiye**, İstanbul: Legal Yayınevi, ss. 71-93.

Bulut, Nihat (2003b), "*Küreselleşme: Sosyal Devletin Sonu mu?*", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 52, S. 2, ss. 173-197.

Candoğan, Gökhan (2011), "*Teoriden Pratiğe Sosyal Hakların Dava Edilebilirliği*", **Sosyal Haklar Uluslararası Sempozyumu III Bildiriler Kitabı**, İstanbul: Petrol-İş Yayını, ss. 121-137.

Cavallaro, James L. ve Schaffer, Emily J. (December 2004), "*Less as More: Rethinking Supranational Litigation of Economic and Social Rights in the Americas*", **Hastings Law Journal**, Vol. 56, ss. 217-282.

Christiansen Eric C. (2007), "*Adjudicating Non-Justiciable Rights: Socio-Economic Rights and the South African Constitutional Court*", **Columbia Human Rights Law Review**, 38, ss. 321-386.

Çavuşoğlu, Naz (2005), "*Avrupa Birliği ve İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi: Katılım Meselesi*", **Anayasa Yargısı Dergisi**, Cilt:22, ss. 306-327.

Çavuşoğlu, Naz (2002), "*Sosyal Hakların Gerçekleştirilmesi*", Ed: Yasemin Özdek, **Yoksulluk, Şiddet ve İnsan Hakları**, Ankara: Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayını, ss. 467-475.

Deniz, Bahar Yeşim (2011), "*Avrupa Birliği Hukukunda Temel Haklar ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Sistemi İle Etkileşim*", **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Sayı:97, ss. 49-74.

Dennis, Michael J. ve Stewart, David P. (Jul. 2004), "*Justiciabiliy of Economic, Social and Cultural Rights: Should There Be an International Complaints Mechanism to Adjudicate the Rights to Food, Water, Housing and Healt?*", **The American Journal of International Law**, Vol. 98, No:3, ss. 462-515.

Edis Şahin, Yeşim (2009), "*Küreselleşme ve İnsan Hakları*", **Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi**, 2/4, ss. 174-178.

Efe, Haydar (Bahar 2010), "*Avrupa Birliği'nde İnsan Haklarının Gelişimi"*, **Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı:5, ss. 47-67.

Engels, Friedrich (t.y.), "*Karl Marks'ın Fransa'da Sınıf Savaşımları (1848-1850) isimli eserine yazmış olduğu giriş*", http://kaplanoglu.org/ekitap/fransadasinif savasimlari.pdf.

Ercan, Murat ve Cankara, Yavuz (2016), "*Avrupa Birliği'nin Kurucu Paradigmaları; Fonksiyonalizm ve Neo-Fonsiyonalizm"*, Ed. Murat Ercan ve Ali Ayata, **Avrupa Birliği ve Türkiye İle İlişkileri-İlişkilerin Siyasi, Askeri, Ekonomik ve Kültürel Çerçevesi**, Güncellenmiş 2. Basım, Ankara: Nobel Yayınevi, ss. 3-20.

Erdem, Fazıl Hüsnü (Bahar 2005), "*Türkiye'de İdeolojik Devlet Gölgesinde Yargı ve Bağımsızlığı Sorunu*", **Demokrasi Platformu**, Yıl:1, Sayı:2, ss. 51-69.

Erdoğan, Murat (2014), "*Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin Gaygusuz Kararı: Mülkiyet Hakkının Geniş Yorumu ve Ayrımcılık Yasağı*", **Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. XVIII, S.1-2, ss. 159-189.

Ertan, İzzet Mert (2014), "*Sosyal Hakların Özü: Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Komitesi Standartlarında Öz/Çekirdek Yükümlülükler*", Ed. Kıvılcım Akkoyunlu Ertan, Filiz Kartal ve Yeliz Şanlı Atay, **Sosyal Adalet İçin İnsan Hakları: Sosyal Haklar**, Ankara: Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayını, ss. 85-102.

Fabrizzi, Isabelle Chablais (2012), "*Gözden Geçirilmiş Avrupa Sosyal Şartı: Son Gelişmeler*", Çev. G. Kurt, Ed. İbrahim Özden Kaboğlu, **Anayasal Sosyal Haklar Avrupa Sosyal Şartı, Karşılaştırmalı Hukuk ve Türkiye**, İstanbul: Legal Yayınevi, ss. 53-56.

Ferraz, Octavio Luiz Motta (2011), "*Harming the Poor Through Social Rights Litigation: Lessons From Brazil*", **Texas Law Review**, Vol. 89, ss. 1643-1668.

Gören, Zafer (Güz 2007/2), "*Avrupa Birliği Temel Haklar Şartının Ana İlkesi: Dokunulmaz İnsan Onuru*", **İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Yıl 6, Sayı 12, ss. 21-37.

Göztepe, Ece (1996), "*Kadının ve Kadın Yurttaşın Haklar Bildirgesi, Olympe De Gouges(7 Eylül 1791)"*, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt:45, Sayı: 1-2, ss. 185-193.

Gruber, Annie (2012), "*Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı ve Sosyal Haklar*", (Çev. E. Özdemir), Ed. İbrahim Özden Kaboğlu, **Anayasal Sosyal Haklar Avrupa Sosyal Şartı, Karşılaştırmalı Hukuk ve Türkiye**, İstanbul: Legal Yayınevi, ss. 239-257.

Gülmez, Mesut (2009), "*İnsan Hakları Olarak Sosyal Haklar ve Sosyal Haksızlıklar*", **Uluslararası Sosyal Haklar Sempozyumu 22-23 Ekim 2009 Akdeniz Üniversitesi Antalya Bildiri Kitabı**, Ankara: Belediye-İş Sendikası Yayını, ss. 3-18.

Güzel, Ali (2012), "*Sosyal Devlet ve Sosyal Haklar*", Ed. İbrahim Özden Kaboğlu. **Anayasal Sosyal Haklar Avrupa Sosyal Şartı, Karşılaştırmalı Hukuk ve Türkiye**, İstanbul: Legal Yayınevi, ss. 279-289.

Hablemitoğlu, Şengül (2009), "*Medyatik Hayırseverlik ve Muhafazakar Popülizm Kıskacında Sosyal Haklar*", **Uluslararası Sosyal Haklar Sempozyumu 22-23 Ekim 2009 Akdeniz Üniversitesi Antalya Bildiri Kitabı**, Ankara: Belediye-İş Sendikası Yayını, ss. 105-113.

Halatçı Ulusoy, Özge (2014), "*Uluslararası Hukuk Açısından Sosyal Hakların Yargılanabilirliği Üzerine Bir Değerlendirme*", Ed. Kıvılcım Akkoyunlu Ertan, Filiz Kartal ve Yeliz Şanlı Atay, **Sosyal Adalet İçin İnsan Hakları: Sosyal Haklar**, Ankara: Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayını, ss. 71-84.

Hidalgo-Weber, Olga (2015), "*Sosyal ve Politik Ağlar ve ILO'nun Oluşumu: Britanyalı Aktörlerin Rolü*", Ed. Sandrine Kott ve Joelle Droux. **Sosyal Hakların Küreselleşmesi Uluslararası Çalışma Örgütü ve Diğerleri**, Ankara: Efil Yayınevi, ss. 17-30.

Işık, Rüçhan (2012), "*Toplu Şikayet Prosedürü*", Ed. İbrahim Özden Kaboğlu, **Anayasal Sosyal Haklar Avrupa Sosyal Şartı, Karşılaştırmalı Hukuk ve Türkiye**, İstanbul: Legal Yayınevi, ss. 57-64.

Kaboğlu, İbrahim Özden (2012), "*Anayasa'da Sosyal Haklar: Alanı ve Sınırları*", Ed. İbrahim Özden Kaboğlu, **Anayasal Sosyal Haklar Avrupa Sosyal Şartı, Karşılaştırmalı Hukuk ve Türkiye**, İstanbul: Legal Yayınevi, ss. 15-35.

Karatepe, Umar (2011), "*Sermaye Egemenliğinin İzdüşümü Olarak Dinsel Hayırseverlik*", Ed: Bürkev, Yalçın; Özuğurlu, Metin; Özdek Yasemin vd., **Kuramsal ve Tarihsel Boyutlarıyla Hak Mücadeleleri** , Cilt:1, 2. Baskı, Ankara: Nota Bene Yayınları, ss. 207-239.

Kozak, İbrahim Erol (1992), "*İşçi Sendikalarının Tarihi Gelişimi (İngiltere Örneği)*", **Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi**, Vol: 37-38, No:1, ss. 63-81.

Langford, Malcolm (2008), "*The Justicibility of Social Rights: From Practice to Theory*", **Social Rights Jurisprudence: Emerging Trends in International and Comparative Law**, Ed. Malcolm Langford, Cambridge: Cambridge University Press, ss. 1-11.

Leckie, Scott (Feb. 1998), "*Another Step Towards Indivisibility: Identifying the Key Features of Violations of Economic, Social and Cultural Rights*", **Human Rights Quarterly**, Vol. 20, No. 1, ss. 81-124.

Marguénaud, Jean Pierre (2012), "*İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi'nde Sosyal Hakların Korunması ve Sözleşme'nin Geniş Yorumu*", (Çev. G. Kurt), Ed. İbrahim Özden Kaboğlu, **Anayasal Sosyal Haklar Avrupa Sosyal Şartı, Karşılaştırmalı Hukuk ve** Türkiye, İstanbul: Legal Yayınevi, ss. 221-228.

Marshall, T. H. (2006), "*Citizenship and Social Class*", **The Welfare State Reader**, Ed. Christopher Pierson ve Francis G. Castles, 2. Baskı, Cambridge: Polity Press ss. 30-40.

Metin, Yüksel (2002), "*Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı"*, **Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, 57/4, ss. 35-63.

Mouly, Jean (2012), "*Büyük Dairenin 12 Kasım 2008 Tarihli Demir ve Baykara c/ Türkiye Kararı Sosyal Hakların Genişletilmesinde İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi*", (Çev. G. Kurt), Ed. İbrahim Özden Kaboğlu, **Anayasal Sosyal Haklar Avrupa Sosyal Şartı, Karşılaştırmalı Hukuk ve Türkiye**, İstanbul: Legal Yayınevi, ss. 229-239.

Mütevellioğlu, Nergis (2009), "*Sosyal Haklar ve Emeğin Meta Niteliğinin Sınırlandırılması*", **Uluslararası Sosyal Haklar Sempozyumu 22-23 Ekim 2009 Akdeniz Üniversitesi Antalya Bildiri Kitabı**, Ankara: Belediye-İş Sendikası Yayını, ss. 141-152.

Nolan, Aoife; Bruce Porter ve Malcolm Langford (August 2007), "*The Justiciability of Social and Economic Rights: An Updated Appraisal*", **CHRGJ** Working Paper No. 15, ss.1-36.

Nwobike, Justice C. (2005), "*The African Commission on Human and People's Rights and the Demystification of Second and Third Generation Rights Under the African Charter: Social and Economic Rights Action Center (SERAC) and the Center for Economic and Social Rights (CESR) v. Nigeria*", **African Journal of Legal Studies**, Vol: 2, ss. 129-146.

Önder, İzzettin (2009), "*Sosyal Hakların Ekonomik Açıdan İrdelenmesi*", **Uluslararası Sosyal Haklar Sempozyumu 22-23 Ekim 2009 Akdeniz Üniversitesi Antalya Bildiri Kitabı**, Ankara: Belediye-İş Sendikası Yayını, ss. 18-24.

Özdek, Yasemin (2002), "*Küresel Yoksulluk ve Küresel Şiddet Kıskacında İnsan Hakları*", Ed: Yasemin Özdek, **Yoksulluk, Şiddet ve İnsan Hakları**, Ankara: Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayını, ss. 1-44.

Özdek, Yasemin (2011a), "*Marksizm ve Haklar*", Ed. Yalçın Bürkev, Metin Özuğurlu, Yasemin Özdek vd., **Kuramsal ve Tarihsel Boyutlarıyla Hak Mücadeleleri**, Cilt I, 2. Baskı, Ankara: Nota Bene Yayınevi, ss. 51-108.

Özdek, Yasemin (2011b), " *Sosyal Devletin Yükselişi ve Düşüşü*", **Küreselleşen Dünyada Anayasal Demokrasi**, Lefkoşa: Yakın Doğu Üniversitesi Yayınları, ss. 188-251.

Özveri, Murat (2012), "*Güvencesiz Çalışmanın Hukuki Dayanakları"*, **Çalışma ve Toplum**, Sayı: 33/2, ss. 147-172.

Özveri, Murat (2011), "*Türk Hukukunda Sosyal Hakların Dava Yoluyla Gerçekleştirilmesi*", **Sosyal Haklar Uluslararası Sempozyumu III Bildiriler Kitabı**, İstanbul: Petrol-İş Yayını, ss. 139-159.

Papajorgji, Endri ve Alikaj, Greta (March 2015), "*An Analysis Of the Yugoslav Socialist System*", **Academic Journal of Business, Administration, Law and Social Sciences**, Vol. 1, No: 1, ss. 47-51.

Pieterse, Marius (Nov. 2004), "*Possibilities and Pitfalls in the Domestic Enforcement of Social Rights: Contemplating the South African Experience*", **Human Rights Quarterly**, Vol. 26, No: 4, ss. 882-905.

Ramcharan, Bertrang G. (2005), "*Judicial Protection of Economic, Social and Cultural Rights: Cases and Materials*", **The Raoul Wallenberg Institute Human Rights Library**, Volume 22, Boston: Martinus Nijhoff Publishers.

Sanioğlu, Hilal (2008), "*Avrupa Birliği Hukukunda İnsan Hakları*", **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, S. 74, ss. 77-111.

Saydam, Tugay (2018), "*Roma Cumhuriyetinde Kölelik: Spartaküs Örneği*", **Journal Of Social Sciences And Humanities**, Cilt:2, Sayı:1, ss. 76-92.

Scott, Craig ve Macklem, Patrick (Nov. 1992), "*Constitutional Ropes of Sand or Justiciable Guarantees? Social Rights in a New South African Constitution*", **University of Pennsylvenia Law Review**, Vol. 141, No: 1, ss. 1-148.

Seymen Çakar, Ayşen (2013), "*Adalet Mülkün Temeli midir?*", **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Yıl:26, S. 106, Mayıs-Haziran, ss. 261-276.

Seymen Çakar, Ayşen (2016), "*Avrupa Birliği İnsan Hakları*", Ed. Murat ERCAN ve Ali AYATA, **21. Yüzyılda Türkiye-AB İlişkileri-**

Algılar, Sorunlar ve Politik Yaklaşımlar, Ankara: Nobel Yayınevi, ss. 189-199.

Seymen Çakar, Ayşen (2012), "*Hukuki Bir Kavram Olarak İnsan Onuru*", **Hukukun Gençleri Sempozyumu 3 " Hukuk Felsefesi"**, Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi ve Antalya Barosu, 11-12 Ekim 2012, ss. 1-8.

Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programı.

Sunal, Onur (2011), "*Sosyal Politika: Sosyal Adalet Açısndan Kuramsal Bir Değerlendirme*", **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, C. 66, No: 3, ss. 283-305.

Sur, Melda (1997-1998), "*Sosyal Hakların Uluslararası Alanda Korunma Sistemleri*", **İnsan Hakları Yıllığı**, Cilt: 19-20, ss. 65-91.

Şirin, Tolga (2014), "*Bir İhtimal Daha Var O da Ölmek mi Dersin? Sosyal İnsan Haklarının Anayasa Şikayeti Yoluyla Dava Edilebilirliği Lehine Tezler ve Öneriler*", **Sosyal Haklar Ulusal Sempozyumu VI Anadolu Üniversitesi 13-14 Kasım 2014 Bildiri Kitabı**, İstanbul: Petrol-İş Yayını, ss. 341-367.

Tangör, Burak (2001), "*Avrupa Birliği'nde Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi*", **Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, S.1, ss. 233-248.

Tepe, Harun (2009), "*Sosyal Haklar ve İnsan Hakları: Sosyal ve Ekonomik Haklar Olmadan İnsan Hakları Korunabilir mi?*", **Uluslararası Sosyal Haklar Sempozyumu 22-23 Ekim 2009 Akdeniz Üniversitesi Antalya Bildiri Kitabı**, Ankara: Belediye-İş Sendikası Yayını, ss. 97-104.

Terry, John (1997), "*The Book Review of Paul Hunt's book of Reclaiming Social Rights: International and Comparative Perspectives, Dartmouth Publishing Company, 1996*", **Otago Law Review**, Vol.: 9, No:1, ss. 174-177.

Trilsch, Mirja A. (2012), "*The Justiciability of Economic, Social and Cultural Rights in Domestic Law*", **Die Justiziabilität**

wirtschaftlicher, sozialer und kultureller Rechte im innerstaatlichen Recht, Beiträge zum ausländischen öffentlichen Recht und Völkerrecht, Band 234, Heidelberg: Springer, ss. 505-512.

Turhan Aydın (2013), "*İnsan Hakkı Kuşakları Arasındaki Tamamlayıcılık İlişkisi*", **İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt 4, Sayı 2, ss. 357-378.

Ural Uslan, Yurdanur ve Güner, Tuğba (2014), "*İnsan Haklarının Bölgesel Düzeyde Korunması: Amerikan Sistemi*", **Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, C. 19, S. 2, ss. 309-322.

Verma, Shivani (2005), "*Justiciability of Economic, Social and Cultural Rights Relevant Case Law*", **The International Council on Human Rights Policy Review Meeting 15 March 2005 - Rights and Responsibilities of Human Rights Organizations**, Geneva: The International Council on Human Rights Policy Working Paper, ss. 1-82.

Whelan, Daniel J. ve Donnelly, Jack (Nov. 2007), "*The West, Economic and Social Rights, and the Global Human Rights Regime: Setting the Record Straight*", **Human Rights Quarterly**, Vol. 29, No:4, ss. 908-949.

Woods, Jeanne M. (Summer 2003), "*Justiciable Social Rights as a Critique of the Liberal Paradigm*", **Texas International Law Journal**, 38/4, ss. 763-793.

Yavuz, Ela Bilgen (2014), "*Sosyal, Ekonomik ve Kültürel Haklarla İlgili Tartışmaların İdeolojik Arka Planı*", Ed. Kıvılcım Akkoyunlu Ertan, Filiz Kartal ve Yeliz Şanlı Atay, **Sosyal Adalet İçin İnsan Hakları: Sosyal Haklar**, Ankara: Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayını, ss. 11-17.

Yılmaz, Zülfiye (2014), "*Olumlu Edim Gerektiren Sosyal Hakların Sınırı: Karşılaştırmalı Hukuk Perspektifinden 1961 ve 1982 Anayasaları Dönemi Uygulamaları*", **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, Cilt:72, Sayı:1, ss. 695-728.

Young, Katharine G. (2008), "*The Minimum Core of Economic and Social Rights: A Concept in Search of Content*", **The Yale Journal of International Law**, Vol. 33, ss. 113-175.

3. Elektronik Kaynaklar

Avrupa Konseyi (2010), Avrupa Ayrımcılık Yasağı Hukuku El Kitabı, http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/1510-FRA-CASE-LAW-HANDBOOK_TR.pdf.

Çelebi, Mustafa Burak (2012), **İnsan Haklarının Uluslararası Düzeyde Korunması ve Birleşmiş Milletler Sistemi**, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Danışman: Ali Acar, http://acikerisim.selcuk.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/1156/325851.Pdf ?sequence=1&isAllowed=y/.

Eide, Asbjorn (t.y.), "*Economic and Social Rights*", http://www.corteidh.or.cr/tablas/r28245.pdf, ss. 109-174.

file:///C:/Users/9480/Downloads/CASE%20OF%20ENERJI%20YAPIYOL%20SEN%20v.%20TURKEY%20%20%20(Turkish%20Translation)%20by%20the%20Turkish%20Ministry%20of%20Foreign%20Affairs.pdf.

https://abmuzakere.bilgi.edu.tr/public/docs/avrupa_sosyal_sarti_metni.pdf.

https://au.int/en/organs/cj.

https://au.int/legal#.

https://au.int/sites/default/files/pages/31829-file-africanunionhandbook2018_english-2.pdf.

http://avrupa.info.tr/tr/ab-mali-destegi/oencelikleri-nelerdir/neden-ab-malidestegi/ ueyelik-kriterleri-kopenhag-kriterleri.html.

https://burakgemalmaz.files.wordpress.com/2015/05/02.pdf.

http://constitution.sokolniki.com/eng/History/RussianConstitutions/10072.aspx.

https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/policy/glossary/terms/accession-criteria_en.

https://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/accession_criteria_copenhague.html.

https://europa.eu/european-union/sites/europaeu/files/docs/body/treatiese stablishing_the_europe an_communities_single_european_act_en.pdf.

https://europa.eu/european-union/sites/europaeu/files/docs/body/treatye stablishinga_ constitution _for_europe_en.pdf.

https://europa.eu/european-union/sites/europaeu/files/docs/body/treatyon _european_ union_en. Pdf.

https://hudoc.echr.coe.int/eng#(“fulltext”:(“belgium”),“languageisocode”:(“ENG”),“documentcollectionid2”:(“JUDGMENTS”),“itemid”:(“001-57534”)).

https://hudoc.echr.coe.int/eng#(“fulltext”:(“/”CASE%20OF%20CARSON%20AND%20OTHERS%20v.%20THE%20UNITED%20KINGDOM/””),“languageisocode”:(“ENG”),“documentcollectionid2”:(“JUDGMENTS”),“itemid”:(“001-97704”)).

https.//hudoc.echr.coe.int/eng#(“fulltext”:(“/”CASE%20OF%20DANILENKOV% 20AND%20OTHERS%20v.%20RUSSIA/””),“languageisocode”:(”ENG”),“documentcollectionid2”:(“JUDGMENTS”),“itemid”:(001-93854”)).

https://hudoc.echr.coe.int/eng#(“fulltext”:(“/”CASE%20OF%20GAYGUSUZ%20v. %20AUSTRIA/””),“languageisocode”:(“ENG”),“documentcollectionid2”:(“JUDGMENTS”),“itemid”:(“001-58060”)).

https://hudoc.echr.coe.int/eng#(“fulltext”:(“demir%20ve%20baykara”),“languageisocode”:(“ENG”),“documentcollectionid2”:(“JUDGMENTS”),“itemid”:(“001-89558”)).

https://hudoc.echr.coe.int/eng#(“fulltext”:(“denmark”),“languageisocode”:(“ENG”),“documentcollectionid2”:(“JUDGMENTS”),“itemid”:(“001-72015”)).

https://hudoc.coe.int/eng#(“fulltext”:(“freedom%20of%20trade%20union”),“languageisocode”:(“ENG”),“documentcollectionid2”:(“JUDGMENTS”),“itemid”:(“001-183123”)).

https://hudoc.echr.coe.int/eng#(“fulltext”:(“ireland”),“languageisocode”:(“ENG”),“documentcollectionid2”:(“JUDGMENTS”),“itemid”:(“001-57420”)).

https://hudoc.echr.coe.int/eng#(“fulltext”:(“lithuania”),“languageisocode”:(“ENG”),“documentcollectionid2”:(“JUDGMENTS”),“itemid”:(“001-61942”)).

https://hudoc.echr.coe.int/eng#(“fulltext”:(“sweden”),“languageisocode”:(“ENG”),“documentcollectionid2”:(“JUDGMENTS”),“itemid”:(“001-57574”)).

http://humanrightscenter.bilgi.edu.tr/tr/content/121-ekonomik-sosyal-ve-kulturel-haklara-iliskin-uluslararas-sozlesmeye-ek-ihtiyari-protokol.

http://humanrightscenter.bilgi.edu.tr/media/uploads/2015/08/03/EkonomikSosyalKulturelHaklarSozlesmesi_EkProtokol_.pdf.

http://juris.ohchr.org/en/search/results/1?sortOrder=Date&typeOfDecisionFilter=0&countryFilter=0&treatyFilter=0.

http://libr.sejm.gov.pl/tek01/txt/kpol/e1921.html/09.

http://politikakademi.org/2014/07/ab-duzeyinde-temel-sosyal-haklarin-korunmasi.

https://rm.coe.int/activity-report-ecsr-2016-final-17-03-2017/1680701072.

https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016804928a5.

https://rm.coe.int/committee-of-ministers-highlights-2017/16807b6cca.

https://rm.coe.int/committee-of-ministers-highlights-2016/16806f46d5.

https://rm.coe.int/rules-of-the-european-committee-of-social-rights-rev-2-bil/168078 8a3d.

https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=E%2fC.12%2 fGC%2f18&Lang=en.

http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=E%2fC.12%2fGC%2f19&Lang=en.

https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=E%2f2018%2f22&Lang=en.

http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=E%2fC.12%2fGC%2f23&Lang=en.

https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=E%2fC.12%2fGC%2f24&Lang=en.

https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=E%2fC.12%2fGC%2f25&Lang=en.

https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=INT%2fCCPR%2fGEC%2f6630&Lang=en.

https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=INT%2fCCPR%2fGEC%2f4731&Lang=en.

https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CCPR%2fC%2f21%2fRev.1%2fAdd.10&Lang=en.

https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=INT%2fCESCR%2fGEC%2f4757&Lang=en.

http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=INT%2fCESCR%2fGEC%2f4758&Lang=en.

https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=INT%2fCESCR%2fGEC%2f4759&Lang=en.

http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=E%2fC.12%2f49%2f3&Lang=en.

https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/TBSearch.aspx?Lang=en&TreatyID=9&DocTypeID=5.

https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=INT%2fCCPR%2fGEC%2f4719&Lang=en.

https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/TBSearch.aspx?Lang=en&TreatyID=9&DocTypeID=29.

https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=INT%2fCCPR%2fGEC%2f4723&Lang=en.

https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=INT%2fCCPR%2fGEC%2f6623&Lang=en.

https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=INT%2fCCPR%2fGEC%2f6620&Lang=en.

https://tr.scribd.com/doc/123469543/Constitution-of-the-Republic-of-Spain-1931.

http://www.abgm.adalet.gov.tr/abadaletdivani/belgeler/karar_10.pdf.

http://www.abgm.adalet.gov.tr/abadaletdivani/belgeler/karar_12.pdf.

http://www.abgm.adalet.gov.tr/abadaletdivani/belgeler/karar_18.pdf.

http://www.adalet.gov.tr/duyurular/2011/eylul/anayasalar/ulkeana/pdf/08-ALMANYA%20209-276.pdf.

http://www.adalet.gov.tr/duyurular/2011/eylul/anayasalar/ulkeana/pdf/05BEL%C3%87%C4%B0KA%2099-148.pdf.

http://www.adalet.gov.tr/duyurular/2011/eylul/anayasalar/ulkeana/pdf/09-%C4%B0RLANDA%20277-318.pdf.

http://www.adalet.gov.tr/duyurular/2011/eylul/anayasalar/ulkeana/pdf/14-%C4%B0SPANYA%20533-584.pdf.

http://www.adalet.gov.tr/duyurular/2011/eylul/anayasalar/ulkeana/pdf/10-%C4%B0TALYA%20319-354.pdf.

http://www.adalet.gov.tr/duyurular/2011/eylul/anayasalar/ulkeana/pdf/07-FRANSA%20169-208.pdf.

http://www.adalet.gov.tr/duyurular/2011/eylul/anayasalar/ulkeana/pdf/11-HOLLANDA%20355-384.pdf.

http://www.adalet.gov.tr/duyurular/2011/eylul/anayasalar/ulkeana/pdf/12-POLONYA%20385-438.pdf.

http://www.adalet.gov.tr/duyurular/2011/eylul/anayasalar/ulkeana/pdf/13-PORTEK%C4%B0Z%20439-532.pdf.

http://www.african-court.org/en.

http://www.arhivyu.gov.rs/active/en/home/glavna_navigacija/leksikon_jugoslavije/konstitutivni_akti_jugoslavije/vidovdanski_ustav.html.

https://www.avrupa.info.tr/tr/avrupa-birligi-temel-haklar-bildirgesi-708.

https://www.bundestag.de/htdocs_e/artandhistory/history/parliamentarism/weimar.

https://www.coe.int/en/web/turin-european-social-charter/collective-complaints-procedure.

https://www.coe.int/en/web/turin-european-social-charter/members.

https://www.coe.int/en/web/turin-european-social-charter/national-reports.

https://www.coe.int/en/web/turin-european-social-charter/-/several-states-parties-to-the-european-social-charter-marked-by-a-high-levels-of-poverty-in-2017.

https.//www.coe.int/en/web/turin-european-social-charter/signatures-ratifications.

http://www.columbia.edu/~iw6/docs/dec1793.html.

http://www.corteidh.or.cr/index.php/en/about-us/historia-de-la-corteidh.

http://www.country-data.com/cgi-bin/query/r-8764.html.

https://www.crin.org/en/guides/un-international-system/regional-mechanisms/inter-american-court-human-rights.

https://www.csgb.gov.tr/media/2077/avrupasosyalsarti.pdf.

http://www.danistay.gov.tr/upload/insanhaklarievrenselbeyannamesi.pdf.

http://www.dusuncetarihi.com/makale/doert-oezguerlueksoeylevi.html.

http://www.europarl.europa.eu/about-parliament/en/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/ treaty-of-nice.

http://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/en/FTU_1.1.5.pdf.

http://www.europarl.europa.eu/topics/treaty/pdf/amst-en.pdf.

https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/f3c70a23-7696-49db-9148-f24dce6a27 c8/001 - 156 %20aggliko.pdf.

http://www.ilo.org/ankara/about-us/WCMS_372874/lang-tr/index.htm.

https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12030:0::NO:::.

https://www.ilo.org/global/about-the-ilo/lang--en/index.htm.

https://www.ilo.org/global/standards/applying-and-promoting-international-labour-standards/conference-committee-on-the-application-of-standards/lang--en/ index.htm.

https://www.ilo.org/global/standards/applying-and-promoting-international-labour-standards/committee-of-experts-on-the-application-of-conventions-and-recom mendations/lang-en/index.htm.

https://www.ilo.org/global/standards/applying-and-promoting-international-labour-standards/committee- on- freedom-of- association/lang--en/index.htm.

https://www.ilo.org/global/standards/applying-and-promoting-international-labour-standards/complaints/lang--en/index.htm.

https://www.ilo.org/global/standards/introduction-to-international-labour-standards/lang--en/index. htm.

https://www.ilo.org/global/standards/lang--en/index.htm.

http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---europe/---ro-geneva/---ilo ankara/documents/publication/wcms_412382.pdf.

https://www.marxists.org/history/ussr/government/constitution/1918/article2.htm.

http://marksist.org/icerik/Tarihte-Bugun/4633/20-Mayis-1795-Baldiri-Ciplaklar,-1793-Anayasasinin-uygulanmasi-icin-mucadele-ediyor.

http://www.mfa.gov.tr/afrika-birligi.tr.mfa.

http://www.mfa.gov.tr/avrupa-konseyi_.tr.mfa.

http://www.oas.org/en.

https://www.oas.org/en/iachr/decisions/cases.asp.

https://www.oas.org/en/iachr/decisions/court/2018/12094FondoEn.pdf.

https://www.oas.org/en/iachr/docs/annual/2017/TOC.asp.

https://www.oas.org/en/iachr/mandate/what.asp.

https://www.oas.org/en/iachr/reports/country.asp.

https://www.oas.org/en/iachr/reports/pdfs/ImpactFriendlySettlement-2018.pdf.

https://www.oas.org/en/iachr/reports/thematic.asp.

http://www.ohchr.org/en/hrbodies/cescr/pages/cescrindex.aspx.

http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/CESCR/Pages/Elections.aspx.

http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/CESCR/Pages/Membership.aspx.

https://www.oas.org/juridico/mla/en/mex/en_mex-int-text-const.pdf.

https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/cescr.aspx.

http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2007/04/20070409-1.htm.

https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/pdf01/83-93.pdf.

http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/sozlesmeler/coktaraflisoz/bm/bm_18.pdf.

http: // www. uhdigm. adalet. gov. tr/ sozlesmeler/ cok taraflisoz/bm/bm_27.pdf.

http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/uluslararasi_isbirligi/uluslararasi_mahkemeler/abad.html.

http://www.unicankara.org.tr/doc_pdf/metin134.pdf.

http://www.unicankara.org.tr/today/1.html#1h.

http://www.zum.de/psm/ weimar/weimar_vve.php#First Chapter.

International Commission of Jurists, 2008, Courts and the Legal Enforcement of Economic, Social and Cultural Rights: Comparative experiences of justiciability,Geneva/Switzerland,http://www. humanrights.ch/upload/pdf/080819_justiziabilitt_esc.pdf.

United Nations Economic and Social Council, E/C.12/55/D/2/2014, http://juris.ohchr.org/Search/Details/2010.

United Nation Economic and Social Council, E/C. 12/57/D/1/2013, 20 April 2016, http://juris.ohchr.org/Search/Details/2095.

United Nations Economic and Social Council, E/C.12/58/D/3/2014, 8 August 2016, http://juris.ohchr.org/Search/Details/2137.

United Nation Economic and Social Council, E/C.12/56/D/6/2015, 26 February 2016, http://juris.ohchr.org/Search/Details/2093.

United Nation Economic and Social Council, E/C. 12/56/D/8/2015, 26 February 2016, http://juris.ohchr.org/Search/Details/2094.

United Nation Economic and Social Council, E/C. 12/58/D/12/2016, 20 July 2016, http://juris.ohchr.org/Search/Details/2138.

United Nation Economic and Social Council, E/C. 12/58/D/13/2016, 20 July 2016, http://juris.ohchr.org/Search/Details/2139.

United Nation Economic and Social Council, E/C. 12/57/D/11/2015, 30 March 2016, http://juris.ohchr.org/Search/Details/2136.

United Nations Economic and Social Council, E/C.12/59/D/4/2014, 24 November 2016, http://juris.ohchr.org/Search/Details/2140.

United Nations General Assembly (2015), "*Report of the United Nations High Commissioner for Human Rights*", 21 July 2014- 22 July 2015, E/2015/59,http://www.ohchr.org/EN/Issues/ESCR/Pages/ESCRIndex.aspx, ss. 1-16.

United Nations Human Rights Office of the High Commissioner (t.y.), "*Key concepts on ESCRs - Can economic, social and cultural rights be litigated at courts?*",http://www.ohchr.org/EN/Issues/ESCR/Pages/CanESCRbelitigatedatcourts.aspx.

www.ihop.org.tr/dosya/sozlesme/afrikainsanhaklarisarti.doc.

www.ihop.org.tr/dosya/sozlesme/amerikaninsanhaklariodevleribildirgesi.doc.

Günlük Yaşamda, Sporda ve Liderlikte

DUYGUSAL ZEKA

EDİTÖRLER
Doç. Dr. Fatma Pervin BİLİR
Dr. Öğr. Üyesi İsmail Yalım ÖZDİNÇ

YAZAR
Dr. Öğr. Üyesi Özlem ÖZDİNÇ

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Günlük Yaşamda, Sporda ve Liderlikte Duygusal Zeka

Editörler: Fatma Pervin BİLİR — Çukurova Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi
İsmail Yalım ÖZDİNÇ — Whitireia Community Polytechnic (Yeni Zelanda), Faculty of Business

Yazar: Özlem ÖZDİNÇ — Trakya Üniversitesi, Kırkpınar Spor Bilimleri Fakültesi

ISBN: 978-625-7119-10-8

1. Baskı: Haziran 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir.
EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI
BİLİR, Fatma Pervin - ÖZDİNÇ, İsmail Yalım - ÖZDİNÇ, Özlem
Günlük Yaşamda, Sporda ve Liderlikte Duygusal Zeka
1. Basım, X + 126 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar Kelimeler:
1. Duygusal Zeka, 2. Sosyal Zeka, 3. Spor, 4. Liderlik, 5. Kişisel Gelişim.

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)

Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İçindekiler

İÇINDEKILER I
ÖNSÖZ VII
1. DUYGUSAL ZEKA: GENEL BAKIŞ 9
1.1.Yeni bir performans değerlendirme standardı mı? **15**
1.2.Yararlanılan kaynaklar **19**
2. DUYGUSAL ZEKA: MERCEK ALTINDA 23
2.1.Ortaya çıkış **24**
2.2.Tanım **26**
2.2.1.Duygusal zeka ve sosyal zeka arasındaki fark 27
2.3.Tarihsel gelişim **28**
2.3.1.Sosyal zeka 28
2.3.2.Aleksitimya 31
2.3.3.Ruhsal görüşlük 32
2.3.4.Çoklu zeka kuramı 33
2.3.5.Duygusal farkındalık 35
2.4.Paranın duygusallığı: Duygusal zeka çalışmalarının bilimselliği üzerine **37**
2.5.Yararlanılan kaynaklar **40**
3. DUYGUSAL ZEKANIN ÖLÇÜMÜ 49
3.1.Kişilik yaklaşımını benimseyen ölçüm gereçleri (Trait measures) **53**
3.1.1.Bar-On duygusal zeka ölçeği ('Bar-On EQ-i') 53
3.1.2.Duygusal zeka haritası ('EQ Map') 56
3.1.3..... Duygusal yeterlik ölçeği ('Emotional competence inventory–ECI') 57
3.2.Yetenek yaklaşımını benimseyen ölçüm gereçleri (Ability measures) **58**
3.2.1.Mayer-Salovey-Caruso duygusal zeka testi–MSCEIT 58
3.3.Yararlanılan kaynaklar **62**
4.GÜNLÜK YAŞAMDA, İŞTE VE SPORDA DUYGUSAL ZEKA 67
4.1.Cinsiyet ve duygusal zeka **68**
4.2.Yaş ve duygusal zeka **71**
4.3.İş deneyimi ve duygusal zeka **72**
4.4.Ast sayısı ve duygusal zeka **74**
4.5.Spor geçmişi ve duygusal zeka **74**
4.6.Yararlanılan kaynaklar **76**

5. LIDERLIK: GENEL BAKIŞ 83
5.1.Lider ne demek? **84**
5.2.Kara yazılı liderlik yazını **85**
5.3.Liderlik yaklaşımları **87**
5.3.1.Özellikler yaklaşımı 88
5.3.2.Davranışsal yaklaşım 89
5.3.3.Durumsallık yaklaşımı 91
5.3.4.Güç/otorite–etki yaklaşımı 92
5.3.5.Bütünsel yaklaşım 94
5.4.Liderlik kuramları **94**
5.4.1.Lider ve takipçileri odaklı kuramlar 95
5.4.2.Tanımlayıcı ve kuralcı liderlik kuramları 96
5.4.3.Evrensel ve durumsal liderlik kuramları 98
5.5.Liderlikte duygusal zekaya yer var mı? Öncül çalışmalar **99**
5.6.Yararlanılan Kaynaklar **105**
6. LIDERLIKTE VE SPORDA DUYGUSAL ZEKA 111
6.1.Cinsiyet ve liderlik tarzı **112**
6.2.Yaş ve liderlik tarzı **114**
6.3.İş deneyimi ve liderlik tarzı **115**
6.4.Ast sayısı ve liderlik tarzı **116**
6.5.Spor geçmişi ve liderlik tarzı **117**
6.6.Duygusal zeka ve spor liderliği ilişkisi **118**
6.7.Yararlanılan Kaynaklar **122**
YAZAR HAKKINDA 129

1.2. Yararlanılan kaynaklar

1. **Tomaney JA**. New paradigm of work organization and technology. In: Amin A. Ed. Post-Fordism: A Reader, Oxford; Blackwell Publishers Ltd.; 1994: 157-194.

2. **Griffey S.** Conceptual frameworks beyond the learning organisation. The Learning Organisation, 1998; 5(2): 68-73.

3. **Koçel T**. İşletme Yöneticiliği. 11. Baskı, İstanbul: Arıkan Yayıncılık, 2007: 331-337.

4. **Acar TF.** Duygusal Zeka Yeteneklerinin Göreve Yönelik ve İnsana Yönelik Liderlik Davranışlarıyla İlişkisi: Banka Şube Müdürleri Üzerine Bir Alan Araştırması. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2001.

5. **Hunter JE.** Cognitive ability, cognitive aptitude, job knowledge, and job performance. Journal of Vocational Behavior, 1986; 29(3): 340-362.

6. **Gerson R.** Emotions in the workplace: good, bad or fad? Tampa Bay Business Journal, 1999; 19(2): 47-50.

7. **Tran V.** The role of emotional climate in learning organisations. The Learning Organisation, 1998; 5(2): 99-103.

8. **Ferris GR**, Perrewe PL, Douglas C. Social effectiveness in organizations: construct validity and research directions. Journal of Leadership and Organizational Studies, 2002; 9: 49-63.

9. **Goleman D**. Social Intelligence: The New Science of Human Relationships. New York: Bantam Dell, 2006: 34.

10. **Burnett JR,** Lisk TC. The future of employee engagement: real-time monitoring and digital tools for engaging a workforce. International Studies of Management & Organization, 2019; 49(1): 108-119

11. **Eren E**. Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi. İstanbul: Beta Yayınları, 1998: 25.

12. **Goleman D**. Emotional Intelligence. New York: Bantam, 1995.

13. **Salovey P, Mayer JD**. Emotional intelligence. Imagination, Cognition and Personality, 1990; 9(3): 185-221.

14. **Goleman D.** What makes a leader? Harvard Business Review, 1998a; 76(6): 93-104.

15. **Goleman D.** İş Başında Duygusal Zeka. 4. Baskı, Çev. Handan Balkara. İstanbul: Varlık Yayınları, 1998b.

16. **Goleman D**. Emotional competence. Executive Excellence, 1999; 16(4): 19-21.

17. **Goleman D**. Duygusal Zeka. 31. Baskı, Çev. Banu Seçkin Yücel ve Osman Deniztekin. İstanbul: Varlık Yayınları, 2001.

18. **Yetim AA, Şenel Ö.** Türkiye'de spor yöneticisi yetiştirme faaliyetlerinin görünümü. Milli Eğitim Dergisi, 2001; 150 (Mart-Nisan-Mayıs). Erişim (14 Mayıs 2020):

http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/150/yetim_senel.htm

19. **Tok S.** Performans Sporcusu ve Spor Yapmayan Üniversite Öğrencilerinde Duygusal Zeka ve Kişilik Özelliklerinin Karşılaştırılması. Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir, 2008.

20. **Adiloğulları İ.** Profesyonel Futbolcularda Duygusal Zeka ile Örgütsel Bağlılık İlişkisi. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2011.

21. **Taşkın AK**. Beden Eğitimi Öğrencilerinde Duygusal Zeka Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya, 2008.

22. **Etci H, Karagöl V.** Türkiye'de istihdam ve işsizlik: 2000-2018. Munzur Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2019, 7(14): 58-75.

23. **Reinhart RJ.** Most US workers unafraid of losing their jobs to robots. 2018 (February 8), Gallup. Erişim (15 Mayıs 2020): https://news.gallup.com/poll/226841/workers-unafraid-losing-jobs-robots.aspx

24. **Burda D.** Yapay zeka robotlarının söylediği 3 ürkütücü söz. Hürriyet Kelebek eki. 2018, 23 Nisan. Erişim (15 Mayıs 2020): https://www.hurriyet.com.tr/kelebek/hayat/yapay-zeka-robotlarinin-soyledigi-3-urkutucu-soz-40809477

25. **Beyazbulut D, Kandaz Z, Kaplan M.** Emek araştırmaları: 2016-2019 (Ed. Çelik A). DİSKAR - Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu Araştırma Merkezi. İstanbul: Deniz Matbaa: 2019. Erişim (15 Mayıs 2020):

http://disk.org.tr/wp-content/uploads/2019/10/EMEK-ARASTIRMA_WEB.pdf

26. **De la Serna JM.** Emotional Intelligence: Learn to Get Most of Your Emotions. Spain: Babelcube Books, 2018.

27. **Williamson R,** Pickett, K. The Inner Level: How More Equal Societies Reduce Stress, Restore Sanity and Improve Everyone's Well-being. London: Penguin Books, 2018.

28. **Goleman D.** Working with Emotional Intelligence (electronic edition). London: Bloomsbury Publishing, 2009, Chapter 1.

29. **Bar-On R.** Emotional intelligence in men and women. In: Bar-On Emotional Quotient Inventory Technical Manual. Toronto: Multi-Health Systems, 1997.

2.5. Yararlanılan kaynaklar

1. **Salovey P, Mayer JD.** Emotional intelligence. *Imagination, Cognition and Personality*, **1990**; 9(3): 185-221.

2. **Landy FJ.** The long, frustrating, and fruitless search for social intelligence: a cautionary tale. In: KR Murphy (Ed.), A Critique of Emotional Intelligence, Mahwah, NJ (ABD): Lawrence Erlbaum; **2006**: 81-123.

3. **Goleman D.** What makes a leader? *Harvard Business Review*, **1998a**; 76(6): 93-104.

4. **Tran V.** The role of emotional climate in learning organisations. *The Learning Organisation*, **1998**; 5(2): 99-103.

5. **Goleman D, Boyatzis R.** Sosyal zeka liderliği geliştiriyor. *Capital*, **2008**; 16(10): 208-216.

6. **Thorndike EL.** Intelligence and its uses. *Harpers Magazine*, **1920**; 140: 227-235.

7. **Chapin FS.** Preliminary standardization of a social insight scale. *American Sociological Review*, **1947**; 7: 214-225.

8. **Thorndike R, Stein S.** An evaluation of the attempts to measure social intelligence. *Psychological Bulletin*, **1937**; 34: 275-285.

9. **Hançer M, Tanrısevdi A.** Sosyal zeka kavramının bir boyutu olarak empati ve performans üzerine bir inceleme. *Cumhuriyet Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, **2003**; 27(2): 211-225.

10. **Feffer M, Suchotliff L.** Decentring implications of social interactions. *Journal of Personality and Social Psychology*, **1966**; 4: 415-422

11. **Piaget J.** *The Psychology of Intelligence*. London (UK): Routledge & Kegan Paul Ltd, **1950**.

12. **Taft R.** The ability to judge people. *Psychological Bulletin*, **1955**; 52: 1-23.

13. **Lowman RL, Leeman GE.** The dimensionality of social intelligence: social abilities, interests and needs. *The Journal of Psychology*, **1988**; 127: 279-290.

14. **Marlowe HA.** Social intelligence: evidence for multidimensionality and construct independence. *Journal of Educational Psychology*, **1986**; 78: 52-58.

15. **Marlowe HA, Bedel JR.** Social intelligence: evidence for independence of the construct. *Psychological Reports*, **1982**; 51: 461-462.

16. **Gardner H.** *Frame of Mind: The Theory of Multiple Intelligences*. Tenth-anniversary Edition. New York: Basic Books, **2011**.

17. **Davis MS, Oathout HA.** The effect of dispositional empathy on romantic relationship behaviors: heterosocial anxiety as a moderating influence. *Personality and Social Psychology Bulletin*, **1992**; 18: 76-83.

18. **Gotmann J.** *What Predicts divorce: The Relationship Between Marital Processes and Marital Outcomes*. Hillsdale NJ: Lawrence Erlbaum Associates, **1993**.

19. **Gross AL, Ballif B.** Children's understanding of emotion from facial expressions and situations: a review. *Developmental Review*, **1991**; 11: 368-398.

20. **Goleman D.** *Emotional Intelligence*. New York: Bantam, **1995**.

21. **Goleman D.** *İş Başında Duygusal Zeka*. 4. Baskı, Çev. Handan Balkara. İstanbul: Varlık Yayınları, **1998b**.

22. **Goleman D.** Emotional competence. *Executive Excellence*, **1999**; 16(4): 19-21.

23. **Goleman D.** *Duygusal Zeka*. 31. Baskı, Çev. Banu Seçkin Yücel ve Osman Deniztekin. İstanbul: Varlık Yayınları, **2001**.

24. **Özdinç Ö.** Türkiye'deki Spor Örgüt Yöneticileri Üzerinde Duygusal Zeka ve Liderlik Davranışları İlişkisinin İncelenmesi. Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Adana, **2014**.

25. **Gürsoy A.** Liderlikte Duygusal Zeka (Liderlik Özellikleriyle Duygusal Zekalı Liderlere Ulaşılması): Türk Silahlı Kuvvetlerinde Örnek Bir Uygulama. Yüksek Lisans Tezi, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa, **2005**.

26. **Hacıoğlu B.** Duygusal Zekanın Örgütsel İletişim Üzerindeki Etkileri ve Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi, Kadir Has Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, **2007**.

27. **Yan İ.** Duygu-Zeka İlişkisi ve Duygusal Zekanın Yöneticiler Üzerindeki Etkilerine Yönelik Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon, **2008**.

28. **Acar TF.** Duygusal Zeka Yeteneklerinin Göreve Yönelik ve İnsana Yönelik Liderlik Davranışlarıyla İlişkisi: Banka Şube Müdürleri Üzerine Bir Alan Araştırması. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, **2001**.

29. **Adiloğulları İ.** Profesyonel Futbolcularda Duygusal Zeka ile Örgütsel Bağlılık İlişkisi. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, **2011**.

30. **Akın M.** İşletmelerde Duygusal Zekanın Üst Kademe Yöneticiler İle Astları Arasındaki Çatışmalar Üzerindeki Etkileri (Kayseri'deki Büyük Ölçekli

İşletmelerde Bir Uygulama). Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir, **2004**.

31. **Tuna Y.** Örgütsel İletişim Sürecinde Yöneticilerin Duygusal Zeka Yetenekleri. Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir, **2008**.

32. **Özaslan ÖB, Acar AB, Acar AC.** Duygusal zeka ve örgütsel vatandaşlık davranışı arasındaki ilişkinin incelenmesine yönelik bir araştırma. Yönetim, **2009**; 20(64): 98-111.

33. **Ural A.** Yöneticilerde duygusal zekanın üç boyutu. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, **2001**; 3(2): 209-219.

34. **Barutçugil İ.** Organizasyonlarda Duyguların Yönetimi. İstanbul: Kariyer Yayıncılık, **2002**.

35. **Yaylacı GÖ.** Kariyer Yaşamında Duygusal Zeka ve İletişim Yeteneği. İstanbul: Hayat Yayınları, **2006**.

36. **Brodie I.** Neutron bomb fall-out changes slang. *The Times*, **1996** (January 5): 26.

37. **Davies M, Stankov L, Roberts RD.** Emotional intelligence: in search of an elusive construct. *Journal of Personality and Social Psychology*, **1998**; 75(4): 989-1015.

38. **Roberts RD, Zeidner M, Matthews G.** Does emotional intelligence meet traditional standards for an intelligence? some new data and conclusions. *Emotion*, **2001**; 1(3): 196-231.

39. **Delice M, Günbeyi M.** Duygusal zeka ve liderlik ilişkisinin incelenmesi: polis teşkilatı örneği. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, **2013**; 27(1): 209-239.

40. **Ferris GR, Perrewe PL, Douglas C.** Social effectiveness in organizations: construct validity and research directions. *Journal of Leadership and Organizational Studies*, **2002**; 9: 49-63.

41. **Komitski C, John OP.** The implicit use of explicit conceptions of social intelligence. *Personality and Individual Differences*, **1993**; 15(1): 11-23.

42. **Heggestad ED.** A really big picture view of social intelligence. *Journal of Personality Assessment*, **2008**; 90(1): 102-104.

43. **Zirkel S.** Social intelligence: the development and maintenance of purposive behavior. In: Bar-On R, Parker JDA. (Eds.) *The Handbook of Emotional Intelligence: Theory, Development, Assessment, and Application at Home, School, and in the Workplace*, San Francisco; Jossey-Bass; **2000**: 3-27.

44. **Cantor N, Kihlstrom, J.** *Personality and Social Intelligence*. Englewood Cliffs, NJ (ABD): Erlbaum, **1987**.

45. **Saarni C.** The Development of Emotional Competence. New York: Guilford Press, **1999**.

46. **Landy FJ.** Some historical and scientific issues related to research on emotional intelligence. *Journal of Organizational Behavior*, **2005**; 26(4): 411-424.

47. **Lysyuk LG.** The development of productive goal-setting with 2- to 4-year old children. *International Journal of Behavioral Development*, **1998**; 22(4): 799-812.

48. **Markus HR, Kitayama S.** Culture and the self: implications for cognition, emotion, and motivation. Psychology Review, **1991**; 98(2): 224-253.

49. **Sroufe LA, Carlson EA, Levy, AK, Egeland B.** Implications of attachment theory for developmental psychopathology. *Development and Psychopathology*, **1999**; 11(1): 1-13.

50. **Ajzen I, Fishbein M.** *Understanding Attitudes and Predicting Social Behavior*. Englewood Cliffs, NJ (ABD): Prentice-Hall, **1980**.

51. **Burtt H.** *Principles of Employment Psychology*. New York: Harper, **1942**.

52. **Goleman D.** *Social Intelligence: The New Science of Human Relationships*. New York: Bantam Dell, **2006**: 34.

53. **Ford ME, Tisak MS.** A further search for social intelligence. *Journal of Educational Psychology*, **1983**; 75(2): 196-206.

54. **Silvera DH, Martinussen M, Dahl TI.** The Tromso Social Intelligence Scale, a self-report measure of social intelligence. *Scandinavian Journal of Psychology*, **1991**; 42(4): 313-319.

55. **Ferris GR, Witt LA, Hochwarter WA.** Interaction of social skill and general mental ability on job performance and salary. *Journal of Applied Psychology*, **2001**; 86(6): 1075-1082.

56. **Riggio RE.** Assessment of basic social skills. *Journal of Personality and Social Psychology*, **1986**; 51(3): 649-660.

57. **Schneider RJ, Ackerman PL, Kanfer R.** To "act wisely in human relations": exploring the dimensions of social competence. *Personality and Individual Differences*, **1996**; 21(4): 469-481.

58. **Gardner H.** *Frame of Mind: The Theory of Multiple Intelligences*. New York: Basic Books, **1983**.

59. **Sherer M, Maddux JE, Mercandante B, Prentice-Dunn-S, Jacob B,Rogers RW.** The self-efficacy scale: construction and validation. *Psychological Reports*, **1982**; 51(2): 663-671.

60. **Bar-On R.** The Bar-On model of Emotional-Social Intelligence (ESI). *Psicothema*, **2006**; 18(Suppl.): 13-25.

61. **Ruesch J.** The infantile personality. *Psychosomatic Medicine*, **1948**; 10(3): 134-144.

62. **MacLean PD.** Psychosomatic disease and the "visceral" brain: recent developments bearing on the Papez theory of emotion. *Psychosomatic Medicine*, **1949**; 11(6): 338-353.

63. **Kelman N.** Clinical aspects of externalized living. *American Journal of Psychoanalysis*, **1952**; 12(1): 15-23.

64. **Taylor GJ, Bagby RM.** An overview of the alexithymia construct. In: Bar-On R, Parker JDA. (Eds.) *The Handbook of Emotional Intelligence: Theory, Development, Assessment, and Application at Home, School, and in the Workplace*, San Francisco, CA: John Wiley; **2000**: 40-67.

65. **Nemiah JC, Freyberger H, Sifneos PE.** Alexithymia: a view of the psychosomatic process. In: Hill OW. (Eds.) *Modern Trends in Psychosomatic Medicine*, Cilt 3, London: Butterworths; **1976**: 430-439.

66. **Taylor GJ, Ryan DP, Bagby RM.** Toward the development of a new self-report alexithymia scale. *Psychotherapy and Psychosomatics*, **1985**; 44(4): 191-199.

67. **Bagby RM, Parker JDA, Taylor GJ.** The twenty-item Toronto Alexithymia Scale: item selection and cross-validation of the factor structure. *Journal of Psychosomatic Research*, **1994**; 38(1): 23-32.

68. **Applebaum SA.** Psychological-mindedness: word, concept and essence. *The International Journal of Psychoanalysis*, **1973**; 54(1): 35-46.

69. **Beitel M, Cecero JJ.** Predicting psychological mindedness from personality style and attachment security. *Journal of Clinical Psychology*, **2003**; 59(1): 163-172.

70. **Beitel M, Ferrer E, Cecero JJ.** Psychological mindedness and cognitive style. *Journal of Clinical Psychology*, **2004**; 60(6): 567-582.

71. **Beitel M, Cecero JJ, Prout T.** Exploring the relationships among early maladaptive schemas, psychological mindedness and self-reported college adjustment. *Psychology and Psychotherapy*, **2008**; 81(1): 105-118.

72. **Conte HR, Ratto R, Karusa T.** The Psychological Mindedness Scale: factor structure and relationship to outcome of psychotherapy. *Journal of Psychotherapy Practice and Research*, **1996**; 5(3): 250-259.

73. **Piper WB, McCallum M.** *Psychological Mindedness: A Contemporary Understanding*. Hillsdale, NJ (ABD): Lawrence Erlbaum, **1997**.

74. **Lane RD, Schwartz GE.** Levels of emotional awareness: a cognitive developmental theory and its application in psychopathology. *American Journal of Psychiatry*, **1987**; 144(2): 133-143.

75. **Hedlund J, Sternberg RJ.** Too many intelligences? integrating social, emotional, and practical intelligence. In: R Bar-On, Parker JD. (Eds.) *Handbook of Emotional Intelligence*, New York, NY: Jossey-Bass; **2000**: 136-167.

76. **Tull M.** Increasing emotional awareness: how to better understand what you are feeling. **2019** (Ağustos 11). Erişim (20 Mayıs 2020): http://ptsd.about.com/od/selfhelp/qt/aware.htm.

77. **Daus CS, Ashkanasy NM.** Will the real emotional intelligence please stand up? on deconstructing the emotional intelligence debate. *The Industrial-Organizational Psychologist*, **2003**; 41(2): 69-72.

78. **Mayer JD.** Emotional intelligence: popular or scientific psychology? *APA Monitor*, **1999**; 30 (September): 50.

79. **Matthews G, Zeidner M, Roberts RD.** *Emotional Intelligence: Science and Myth*. Cambridge, MA (ABD): MIT Press, **2002**.

80. **Sternberg RJ.** Foreword. In: Matthews G, Zeidner A, Roberts R. (Eds.) *Emotional Intelligence: Science and Myth*, Cambridge, MA (ABD): MIT Press; **2002**: xi-xiii.

3.3. Yararlanılan kaynaklar

1. **Mayer JD, DiPaolo M, Salovey P.** Perceiving affective content in ambiguous visual stimuli: a component of emotional intelligence. *Journal of Personality Assessment*, **1990**; 54(3-4): 772-781.

2. **Mayer JD, Caruso DR, Salovey P.** Selecting a measure of emotional intelligence: the case for ability scales. In: Bar-On R, Parker JDA (Eds.) *The Handbook of Emotional Intelligence: Theory, Development, Assessment, and Application at Home, School, and in the Workplace*, San Francisco, CA: Jossey-Bass; **2000**: 320-342.

3. **Davies M, Stankov L, Roberts RD.** Emotional intelligence: in search of an elusive construct. *Journal of Personality and Social Psychology*, **1998**; 75(4): 989-1015.

4. **Boyatzis RE, Goleman D.** *Emotional Competence Inventory*. Boston, MA (ABD), Hay Group, **1999**.

5. **Bradberry T, Greaves J.** *The Emotional Intelligence Quick Book*. New York, NY: Simon and Shuster, **2005**.

6. **Palmer BR, Stough C.** The Swinburne University Emotional Intelligence Test (SUEIT). Hawthorn, Victoria (Australia): Organizational Research Unit, Swinburne University of Technology, **2001**.

7. **Roberts RD, Zeidner M, Matthews G.** Does emotional intelligence meet traditional standards for an intelligence? some new data and conclusions. *Emotion*, **2001**; 1(3): 196-231.

8. **Brody N.** What cognitive intelligence is and what emotional intelligence is not. *Psychological Inquiry*, **2004**; 15(3): 234-238.

9. **Mayer JD, Salovey P, Caruso DR.** Emotion as zeitgeist, as personality, and as a mental ability. In: Bar-On R, Parker JDA (Eds.) *The Handbook of Emotional Intelligence: Theory, Development, Assessment, and Application at Home, School, and in the Workplace*, San Francisco, CA: Jossey-Bass; **2000b**: 92-117.

10. **Mehrabian A, Epstein N.** A measure of emotional empathy. *Journal of Personality*, **1972**; 40(4): 525-543.

11. **Friedman HS, Prince LM, Riggio RE, DiMatteo MR.** Understanding and assessing nonverbal expressiveness: The Affective Communication Test. *Journal of Personality and Social Psychology*, **1980**; 39(2): 333-351.

12. **Roger D, Najarian B.** The construction and validation of a new scale for measuring emotion control. *Personality and Individual Differences*, **1989**; 10(8): 845-853.

13. **Taylor GJ, Ryan DP, Bagby RM.** Toward the development of a new self-report alexithymia scale. *Psychotherapy and Psychosomatics*, **1985**; 44(4): 191-199.

14. **Bagby RM, Parker JDA, Taylor GJ.** The twenty-item Toronto Alexithymia Scale: item selection and cross-validation of the factor structure. *Journal of Psychosomatic Research*, **1994**; 38(1): 23-32.

15. **Matthews G, Zeidner M, Roberts RD.** *Emotional Intelligence: Science and Myth*. Cambridge, MA (ABD): MIT Press, **2002**.

16. **Goldenberg I, Matheson K, Mantler J.** The assessment of emotional intelligence: a comparison of performance-based and self-report methodologies. *Journal of Personality Assessment*, **2006**; 86(1): 33-45.

17. **Cooper RK.** *EQ Map*. San Francisco: AIT and Essi Systems, **1996/1997**.

18. **Bar-On R.** *Bar-On Emotional Quotient Inventory: A Test of Emotional Intelligence*. Toronto, Kanada: Multi-Health Systems, Inc., **1997a**.

19. **Doğan S, Şahin F.** Duygusal Zeka: Tarihsel gelişimi ve örgütler için önemine kavramsal bir bakış. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, **2007**; 16(1): 231-252.

20. **Bar-On R, Parker JDA.** *The Bar-On Emotional Quotient Inventory: Youth Version (EQ-i: YV) Technical Manual*. Toronto, Kanada: Multi-Health Systems, **2000**.

21. **Bar-On R.** *Bar-On Emotional Quotient Inventory: Technical Manual*. Toronto, Kanada: Multi-Health Systems, Inc., **1997b**.

22. **Brackett MA, Mayer JD.** Convergent, discriminant, and incremental validity of competing measures of emotional intelligence. *Personality and Social Psychology Bulletin*, **2003**; 29(9): 1147-1159.

23. **Dawda D, Hart SD.** Assessing emotional intelligence: reliability and validity of the Bar-On Emotional Quotient Inventory (EQ-i) in university students. *Personality and Individual Differences*, **2000**; 4(1): 797-812.

24. **Conte JM.** A review and critique of emotional intelligence measures. *Journal of Organizational Behavior*, **2005**; 26(4): 433-440.

25. **Bar-On R.** The Bar-On model of Emotional-Social Intelligence (ESI). *Psicothema*, **2006**; 18(Suppl.): 13-25.

26. **Landy FJ.** Some historical and scientific issues related to research on emotional intelligence. *Journal of Organizational Behavior*, **2005**; 26(4): 411-424.

27. **Acar TF.** Duygusal Zeka Yeteneklerinin Göreve Yönelik ve İnsana Yönelik Liderlik Davranışlarıyla İlişkisi: Banka Şube Müdürleri Üzerine

Bir Alan Araştırması. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, **2001**.

28. **Özdinç Ö.** Türkiye'deki Spor Örgüt Yöneticileri Üzerinde Duygusal Zeka ve Liderlik Davranışları İlişkisinin İncelenmesi. Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Adana, **2014**.

29. **Cooper RK, Sawaf A.** *Executive EQ: Emotional Intelligence in Leadership & Organizations*. New York, NY: Grosset/Putnum, **1997**: 273-288.

30. **Mayer JD, Salovey P, Caruso DR.** *Mayer-Salovey-Caruso Emotional Intelligence Test (MSCEIT) User's Manual*. Toronto, Kanada: Multi-Health Systems, **2002**.

31. **Salovey P, Mayer JD, Goldman S, Turvey C, Palfai T.** Emotional attention, clarity and repair: exploring emotional intelligence using the trait meta-mood scale. In: Pennebaker JD. (Ed.) *Emotion, Disclosure, and Health*, Washington DC: American Psychological Association; **1995**: 125-154.

32. **Schutte NS, Malouff JM, Hall LE, Haggerty DJ, Cooper JT, Golden CJ, Dornheim L.** Development and validation of a measure of emotional intelligence. *Personality and Individual Differences*, **1998**; 25(2): 167-177.

33. **Mayer JD, Caruso DR, Salovey P.** Emotional intelligence meets traditional standards for an intelligence. *Intelligence*, **1999**; 27(4): 267-298.

34. **Caruso DR, Mayer JD, Salovey P.** Relation of an ability measure of emotional intelligence to personality. *Journal of Personality Assessment*, **2002**; 79(2): 306-320.

35. **Mayer JD, Salovey P, Caruso DR, Sitarenios G.** Measuring emotional intelligence with the MSCEIT v2.0. *Emotion*, **2003**; 3(1): 97-105.

36. **Curci A, Lanciano T, Soleti E, Zammuner VL, Salovey P.** Construct validity of the Italian version of the Mayer-Salovey-Caruso Emotional Intelligence Test (MSCEIT). *Journal of Personality Assessment*, **2013**; 95(5): 486-494.

4.6. Yararlanılan kaynaklar

1. **Acar TF.** Duygusal Zeka Yeteneklerinin Göreve Yönelik ve İnsana Yönelik Liderlik Davranışlarıyla İlişkisi: Banka Şube Müdürleri Üzerine Bir Alan Araştırması. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, **2001**.

2. **Taşkın AK.** Beden Eğitimi Öğrencilerinde Duygusal Zeka Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya, **2008**.

3. **Akın M.** İşletmelerde Duygusal Zekanın Üst Kademe Yöneticiler İle Astları Arasındaki Çatışmalar Üzerindeki Etkileri (Kayseri'deki Büyük Ölçekli İşletmelerde Bir Uygulama). Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir, **2004**.

4. **Tuna Y.** Örgütsel İletişim Sürecinde Yöneticilerin Duygusal Zeka Yetenekleri. Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir, **2008**.

5. **Bar-On R.** *Bar-On Emotional Quotient Inventory: Technical Manual*. Toronto, Kanada: Multi-Health Systems, Inc., **1997b**.

6. **Acar F.** Duygusal zeka ve liderlik. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, **2002**; 12 (Bahar): 53-68.

7. **Fernández-Berrocal P, Cabello R, Castillo R.** Gender differences in emotional intelligence: the mediating effect of age. *Behavioral Psychology / Psicologia Conductual*, **2012**; 20(1): 77-89.

8. **Joseph DL, Newman DA.** Emotional intelligence: an integrative meta-analysis and cascading model. *Journal of Applied Psychology*, **2010**; 95(1): 54-78.

9. **Petrides KV, Furnham A.** Gender differences in measured and self-estimated trait emotional intelligence. *Sex Roles*, **2000**; 42(5/6): 449-461.

10. **Whitman DS, Van Rooy DL, Viswesvaran C, Kraus E.** Testing the second-order factor structure and measurement equivalence of the Wong and Law Emotional Intelligence Scale across sex and ethnicity. *Educational and Psychological Measurement*, **2009**; 69(6): 1059-1074.

11. **Gur RC, Gunning-Dixon F, Bilker W, Gur RE.** Sex differences in temporo-limbic and frontal brain volumes of healthy adults. *Cerebral Cortex*, **2002**; 12(9): 998-1003.

12. **Brackett MA, Salovey P.** Measuring emotional intelligence with the Mayer-Salovey-Caruso Emotional Intelligence Test (MSCEIT). *Psicothema*, **2006**; 18 (Suppl.): 34-41.

13. **Craig A, Tran Y, Hermens G, Williams LM, Kemp A, Morris C, Gordon E.** Psychological and neural correlates of emotional intelligence in a large sample of adult males and females. *Personality and Individual Differences*, **2009**; 46(2): 111-115.

14. **Jausovec N, Jausovec K.** Differences in induced gamma and upper alpha oscillations in the human brain related to verbal/performance and emotional intelligence. *International Journal of Psychophysiology*, **2005**; 56: 223-235.

15. **Rushton JP, Bons TA, Ando J, Hur Y-M, Irwing P, Vernon PA, Barbaranelli C.** A general factor of personality from multitrait-multimethod data and cross national twins. *Twin Research and Human Genetics*, **2009**; 12(4): 356-365.

16. **Veselka L, Shermer JA, Petrides KV, Cherkas LF, Spector TD, Vernon PA.** A general factor of personality: evidence from the HEXACO model and a measure of trait emotional intelligence. *Twin Research and Human Genetics*, **2009**; 12(5): 420-424.

17. **Sánchez NMT, Fernández-Berrocal P, Montañés J, Latorre JM.** Does emotional intelligence depend on gender? The socialization of emotional competencies in men and women and its implications. *Electronic Journal of Research in Educational Psychology*, **2008**; 6(2): 455-474.

18. **Brody LR, Hall JA.** Gender, emotion, and expression. In: Lewis M, Haviland JM. (Eds.) *Handbook of Emotions*, New York, NY: Guilford; **2000**; 338-349.

19. **Brackett MA, Mayer JD.** Convergent, discriminant, and incremental validity of competing measures of emotional intelligence. *Personality and Social Psychology Bulletin*, **2003**; 29(9): 1147-1159.

20. **Mayer JD, Caruso DR, Salovey P.** Emotional intelligence meets traditional standards for an intelligence. *Intelligence*, **1999**; 27(4): 267-298.

21. **Ciarrochi JV, Chan AY, Caputi P.** A critical evaluation of the emotional intelligence construct. *Personality and Individual Differences*, **2000**; 28(3): 539-562.

22. **Hall JA, Mast MS.** Are women always more interpersonally sensitive than men? impacts of goals and content domain. *Personality and Social Psychology Bulletin*, **2008**; 34(1): 144-155.

23. **Palmer BR, Gignac G, Manocha R, Stough C.** A psychometric evaluation of the Mayer-Salovey- Caruso Emotional Intelligence Test version 2.0. *Intelligence*, **2005**; 33(May-June): 285-305.

24. **Schutte NS, Malouff JM, Simunek M, Hollander S, McKenley J.** Characteristic emotional intelligence and emotional well-being. *Cognition and Emotion*, **2002**; 16(6): 769-785.

25. **Aksaraylı M, Özgen I.** Akademik kariyer gelişiminde duygusal zekanın rolü üzerine bir araştırma. *Ege Akademik Bakış*, **2008**; 8(2): 755-769.

26. **Çon M, Yazıcı M, Taşmektepligil MY, Bıyık K.** Doğu Anadolu Bölgesi spor il müdürlükleri çalışanları arasındaki ast-üst ilişkilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, **2011**; 13(2): 204-210.

27. **Gürbüz S, Yüksel M.** Çalışma ortamında duygusal zeka: iş performansı, iş tatmini, örgütsel vatandaşlık davranışı ve bazı demografik özelliklerle ilişkisi. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, **2008**; 9(2): 174-190.

28. **Erdoğdu MY.** Duygusal zekanın bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Sosyal Bilimler Dergisi (Elektronik)*, **2008**; 7(23):62-76.

29. **Recepoğlu E.** Öğretmen algılarına göre okul müdürlerinin duygusal zeka düzeylerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, **2012**; 194(Bahar): 149-165.

30. **Özdemir YA, Özdemir A.** Duygusal zeka ve çatışma yönetimi stratejileri arasındaki ilişkilerin incelenmesi: üniversitede çalışan akademik ve idari personel üzerine uygulama. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, **2007**; 18: 393-410.

31. **Aslan Ş, Özata M.** Duygusal Zeka ve tükenmişlik arasındaki ilişkilerin araştırılması: sağlık çalışanları örneği. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, **2008**; 30(Ocak-Haziran): 77-97.

32. **Özdinç Ö.** Türkiye'deki Spor Örgüt Yöneticileri Üzerinde Duygusal Zeka ve Liderlik Davranışları İlişkisinin İncelenmesi. Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Adana, **2014**.

33. **Day AL, Caroll SA.** Using an ability-based measure of emotional intelligence to predict individual performance, group performance, and group citizenship behaviours. *Personality and Individual Differences*, **2004**; 36(3): 1443-1458.

34. **Castro-Schilo L, Kee DW.** Gender differences in the relationship between emotional intelligence and right-hemisphere lateralization for facial processing. *Brain and Cognition*, **2010**; 73(1): 62-67.

35. **Livingstone HA, Day AL.** Comparing the construct and criterion-related validity of ability-based and mixed model measures of emotional intelligence. *Educational and Psychological Measurement*, **2005**; 65(5): 757-779.

36. **Goldenberg I, Matheson K, Mantler J.** The assessment of emotional intelligence: a comparison of performance-based and self-report methodologies. *Journal of Personality Assessment*, **2006**; 86(1): 33-45.

37. **Farrelly D, Austin E.** Ability EI as an intelligence? associations of the MSCEIT with performance on emotion processing and social tasks and with cognitive ability. *Cognition and Emotion*, **2007**; 21(5): 1043-1063.

38. **McIntyre HH.** Gender differences in the nature and linkage of higher-order personality factors to trait and ability emotional intelligence. *Personality and Individual Differences*, **2010**; 48(5): 617-622.

39. **Tsaousis I, Kazi S.** Factorial invariance and latent mean differences of scores on trait emotional intelligence across gender and age. *Personality and Individual Differences*, **2013**; 54(2): 169-173.

40. **Derksen J, Kramer I, Katzko M.** Does a self-report measure for emotional intelligence assess something different than general intelligence? *Personality and Individual Differences*, **2002**; 32(1): 37-48.

41. **Chapman BP, Hayslip B Jr.** Emotional intelligence in young and middle adulthood: cross-sectional analysis of latent structure and means. *Psychology and Aging*, **2006**; 21(2): 411-418.

42. **Bar-On R, Parker JDA.** *The Bar-On Emotional Quotient Inventory: Youth Version (EQ-i: YV) Technical Manual*. Toronto, Kanada: Multi-Health Systems, **2000**.

43. **Schlaerth A, Ensari N, Christian C.** A meta-analytical review of the relationship between emotional intelligence and leaders' constructive conflict management. *Group Process & Intergroup Relations*, **2013**; 16(1): 126-136.

44. **Gardner KJ, Qualter P.** Factor structure, measurement invariance and structural invariance of the MSCEIT V2.0. *Personality and Individual Differences*, **2011**; 51(4): 492-496.

45. **Kafetsios K.** Attachment and emotional intelligence abilities across the life course. *Personality and Individual Differences*, **2004**; 37(1): 129-145.

46. **Mayer JD, Salovey P, Caruso DR, Sitarenios G.** Emotional intelligence as a standard intelligence. *Emotion*, **2001**; 1(3): 232-242.

47. **Palmer BR, Manocha R, Gignac C, Stough C.** Examining the factor structure of the Bar-On Emotional Quotient Inventory with an Australian general population sample. *Personality and Individual Differences*, **2003**; 35(5): 1191-1210.

48. **Goleman D.** What makes a leader? *Harvard Business Review*, **1998a**; 76(6): 93-104.

49. **Ruffman T, Henry JD, Livingstone V, Phillips LH.** A meta-analytic review of differences in emotion recognition between younger and older adults. *Neuroscience and Biobehavioral Reviews*, **2008**; 32: 863-881.

50. **Dulewicz V, Higgs M.** Emotional intelligence: a review and evaluation study. *Journal of Managerial Psychology*, **2000**; 15(4): 341-372.

51. **Goleman D, Boyatzis R.** Sosyal zeka liderliği geliştiriyor. *Capital*, **2008**; 16(10): 208-216.

52. **Collins VL.** Emotional Intelligence and Leadership Success. Doktora Tezi, University of Nebraska, Lincoln NE (ABD), **2001**.

53. **Cavallo K, Brienza D.** Emotional competence and leadership excellence at Johnson & Johnson. *Europe's Journal of Psychology*, **2006**; 2(1). https://doi.org/10.5964/ejop.v2i1.313

54. **Rubin RS, Munz DC, Bommer WH.** Leading from within: the effects of emotion recognition and personality on transformational leadership behavior. *Academy of Management Journal*, **2005**; 48(5): 845-858.

55. **Lucas V, Laschinger S, Wong CA.** The impact of emotional intelligent leadership on staff nurse empowerment: the moderating effect of span of control. *Journal of Nursing Management*, **2008**; 16(8): 964-973.

56. **Salovey P, Mayer JD.** Emotional intelligence. *Imagination, Cognition and Personality*, **1990**; 9(3): 185-221.

57. **Webb KS.** Why emotional intelligence should matter to management: a survey of the literature. *SAM Advanced Management Journal*, **2009**; 74(2): 32-41.

5.6. Yararlanılan Kaynaklar

1. **Merriam-Webster.** Leader. Erişim: (http://www.merriam-webster.com/dictionary/leader) **2013 ve 2020**. İlk erişim tarihi: 14.11.2013, ikinci erişim tarihi: 12.05.2020.

2. **Northouse PG.** *Leadership: Theory and Practice*. 5th Ed., Thousand Oaks, CA (ABD): Sage, **2010**.

3. **Taşdemir E.** Toplumların idaresinde liderler ve yöneticiler. *İletişim: Kuram ve Araştırma Dergisi*, **2009**; Güz(29): 149-165.

4. **Koçel T.** *İşletme Yöneticiliği*. Genişletilmiş 12. Baskı, İstanbul: Beta Basım Yayım, **2010**: 569-593.

5. **Mendenhall ME.** Leadership and the birth of global leadership. In: Mendenhall ME, Osland JS, Bird A, Oddou GR, Maznevski ML, Stevens MJ, Stahl GK. Eds. Global Leadership: Research, Practice, and Development, 2nd Ed., London: Routledge; **2013**: 1-21.

6. **Yukl G.** Leadership in Organizations. 6th Ed, Upper Saddle River, NJ (ABD): Pearson-Prentice Hall, **2006**.

7. **Bass BM.** *Transformational Leadership: Industrial, Military, and Educational Impact*. Mahwah, NJ (ABD): Erlbaum, **1998.**

8. **Day DV, Antonakis J.** Leadership: past, present, and future. In: Day DV, Antonakis J. Eds. The Nature of Leadership, 2nd Ed., Thousand Oaks, CA (ABD): Sage Publications; **2012**: 3-28.

9. **Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük**. Kuram. Erişim: (https://sozluk.gov.tr/?kelime=kuram) 2013 ve 2020. İlk erişim tarihi: 14.11.2013, ikinci erişim tarihi: 12.05.2020.

10. **Aykanat Z.** Karizmatik Liderlik ve Örgüt Kültürü İlişkisi Üzerine Bir Uygulama. Yüksek Lisans Tezi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karaman, **2010**.

11. **Aykan E.** Kayseri'de faaliyet gösteren girişimcilerin liderlik özellikleri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, **2004**; 17(2): 213-224.

12. **Başaran İ.E.** *Yönetimde İnsan İlişkileri, Yönetsel Davranış*. Ankara: Aydan Yayınevi, Ankara, **1998**: 48.

13. **Can H.** *Organizasyon ve Yönetim*. Ankara: Sayısal Kitabevi, **2005**: 262.

14. **Doğan S, Şahin F.** Duygusal Zeka: Tarihsel gelişimi ve örgütler için önemine kavramsal bir bakış. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, **2007**; 16(1): 231-252.

15. **Zaccaro SJ.** Trait-based perspectives of leadership. *The American Psychologist*, **2007**; 62(1): 6-16.

16. **Bass BM, Bass R.** *The Bass Handbook of Leadership: Theory, Research, and Managerial Applications*. 4th ed, New York, Free Press, **2008**.

17. **Bales RF.** *Interaction Process Analysis: A Method for the Study of Small Groups*. Reading, MA (ABD): Addison-Wesley, **1950**.

18. **Eagly, AH, Johannesen-Schmidt MC.** The leadership styles of women and men. *Journal of Social Issues*, **2001**; 57(4): 781-797.

19. **Tekin A, Zorba E**. Spor ve rekreasyon organizasyonlarında etkili liderlik. *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Dergisi*, **2001**; 1(2): 28-36.

20. **Wheatley M.** Leadership lessons from the real world. *Leader to Leader*, **2006**; 41: 16-20.

21. **Özutku H, Ağca V, Cevrioğlu E.** Lider-üye etkileşim teorisi çerçevesinde, yönetici-ast etkileşimi ile örgütsel bağlılık boyutları ve iş performansı arasındaki ilişki: ampirik bir inceleme. *Ata Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, **2008**; 22(2): 193-210.

22. **Göksel A, Aydıntan B.** Lider-üye etkileşim düzeyinin örgütsel bağlılık üzerine etkisi: görgül bir araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, **2012**; 17(2): 247-271.

23. **Deliveli Ö.** Yönetimde Yeni Yönelimler Bağlamında Lider Yöneticilik. Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta, **2010**.

24. **Vroom VH, Yetton PW.** Leadership and Decision-making. Pittsburgh, PA (ABD): University of Pittsburgh Press, **1973**.

25. **Goleman D.** *Working with Emotional Intelligence* (electronic edition). London: Bloomsbury Publishing, **2009**, Appendix 1.

26. **Goleman D.** What makes a leader? *Harvard Business Review*, **1998a**; 76(6): 93-104.

27. **Moss FA.** *Applications of Psychology*. Cambridge, MA (ABD): Riverside Press, **1929**.

28. **Laird DA.** *The Psychology of Selecting Employees*. New York, NY: McGraw Hill, **1936**.

29. **Crane GW.** *Psychology Applied*. Chicago, IL: Hopkins Press, **1946**.

30. **Snarey JR, Vaillant GE.** How lower- and working-class youth become middle-class adults: The association between ego defense mechanisms and upward social mobility. *Child Development*, **1985**; 56(4): 899-910.

31. **Feist GJ, Barron F.** Emotional intelligence and academic intelligence in career and life success. 8th Annual Meeting Meeting of the American Psychological Society. San Francisco-ABD, 30 June **1996**.

32. **Topping K, Holmes EA, Bremner W.** The effectiveness of school-based programs for the promotion of social competence. In: Bar-On R, Parker JDA. Eds. The Handbook of Emotional Intelligence: Theory, Development, Assessment, and Application at Home, School, and in the Workplace, San Francisco: Jossey-Bass; **2000**: 411-432.

33. **Salovey P, Mayer JD.** Emotional intelligence. Imagination, Cognition and Personality, **1990**; 9(3): 185-221.

34. **Lusch RF, Serpkenci RR.** Personal differences, job tension, job outcomes, and store performance: a study of retail store managers. Journal of Marketing, **1990**; 54(1): 85-101.

35. **Spencer LM, Spencer S.** *Competence at Work: Models for Superior Performance*. New York: John Wiley and Sons, **1993**.

36. **Schulman P.** Explanatory style and achievement in school and work. In: Buchanan GM, Seligman MEP. Eds. Explanatory Style, Hillsdale, NJ: Erlbaum; **1995**: 159-171.

37. **McClelland DC.** Identifying competencies with behavioral-event interviews. *Psychological Science*, **1999**; 9(5): 331-339.

38. **Ciarrochi JV, Chan AY, Caputi P.** A critical evaluation of the emotional intelligence construct. *Personality and Individual Differences*, **2000**; 28(3): 539-562.

39. **Boyatzis RE, Goleman D, Rhee KS.** Clustering competence in emotional intelligence: insights from the Emotional Competence Inventory. In: Bar-On R, Parker JDA. Eds. The Handbook of Emotional Intelligence: Theory,

Development, Assessment, and Application at Home, School, and in the Workplace, San Francisco; Jossey-Bass; **2000**: 343-362.

40. **Côte S, DeCelles KA, McCarthy JM, Van Kleef GA, Hideg I.** The Jekyll and Hyde of emotional intelligence: emotion-regulation knowledge facilitates both prosocial and interpersonally deviant behaviour. *Psychology Science*, **2011**; 22(8): 1073-1080.

41. **Goleman D.** *Emotional Intelligence*. New York: Bantam, **1995.**

6.7. Yararlanılan Kaynaklar

1. **Grant Thornton International Business Report**. Women in senior management: still not enough. Grant Thornton, **2012**. Erişim (15.10.2013): http://www.gti.org/files/ibr2012%20-%20women%20in%20senior%20management%20master.pdf

2. **Eagly, AH, Johannesen-Schmidt MC.** The leadership styles of women and men. *Journal of Social Issues*, **2001**; 57(4): 781-797.

3. **Lopez-Zafra E, Garcia-Retamero R, Martos MPB.** The relationship between transformational leadership and emotional intelligence from a gendered approach. *The Psychological Record*, **2012**; 62(1): 97-114.

4. **Eagly AH, Wood W, Diekman AB.** Social role theory of sex differences and similarities: a current appraisal. In: Eckes T, Trautner HM. (Eds.) *The Developmental Social Psychology of Gender*, Mahwah, NJ (ABD): Erlbaum; **2000**: 123-174.

5. **Eagly AH.** Female leadership advantage and disadvantage: resolving the contradictions. *Psychology of Women Quarterly*, **2007**; 31(1): 1-12.

6. **Eagly AH, Carli LL.** The female leadership advantage: an evaluation of the evidence. *The Leadership Quarterly*, **2003**; 14(6): 807-834.

7. **Yunus NH, Ishak NA, Mustapha RMR, Othman AK.** Displaying employees' organisational citizenship behaviour at the workplace: the impact of superior's emotional intelligence and moderating impact of leader-member exchange. *Vision: The Journal of Business Perspective*, **2010**; 14(1-2): 13-23.

8. **Newell B.** The Relationship of Coaches' Leadership Styles and Gender to Performance Outcomes and Academic Performance in College Basketball. Yüksek Lisans Tezi, Humboldt State Üniversitesi Kinesiology and Recreation Administration, Humboldt County, California (ABD), **2007**.

9. **Dökmen ZY.** *Toplumsal Cinsiyet*. İstanbul: Remzi Kitabevi, **2010**.

10. **Karadağ E, Başaran A, Korkmaz T.** İlköğretim okulu öğretmenlerinin algıladıkları liderlik biçimleri ile iş doyumları arasındaki ilişki. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, **2009**; 12(21): 32-45.

11. **Özdinç Ö.** Türkiye'deki Spor Örgüt Yöneticileri Üzerinde Duygusal Zeka ve Liderlik Davranışları İlişkisinin İncelenmesi. Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Adana, **2014**.

12. **Aydın EÖ.** Dönüştürücü Liderlik ve Toplumsal Cinsiyet Rolleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, **2009**.

13. **Özmen Hİ.** Liderlik Davranışını Etkileyen Toplumsal Normların Analizi. Doktora Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Isparta, **2009**.

14. **Barbuto JE, Fritz SM, Matkin GS, Marx DB.** Effects of gender, education, and age upon leaders' use of influence tactics and full range leadership behaviors. *Sex Roles*, **2007**; 56(1-2): 71-83.

15. **Zacher H, Rosing K, Frese M.** Age and leadership: the moderating role of legacy beliefs. *The Leadership Quarterly*, **2011**; 22(1): 43-50.

16. **Oshagbemi T.** Age influences on the leadership styles and behaviour of managers. *Employee Relations*, **2002**; 26(1): 14-29.

17. **Avolio BJ.** The natural: some antecedents to transformational leadership. *International Journal of Public Administration*, **1994**; 17(9): 1559-1581.

18. **Ekaterini G.** The impact of leadership styles on four variables of executives workforce. *International Journal of Business and Management*, **2010**; 5(6): 3-14.

19. **Koçel T.** *İşletme Yöneticiliği*. Genişletilmiş 12. Baskı, İstanbul: Beta Basım Yayım, **2010**: 569-593.

20. **Velioğlu S, Vatan F.** Yönetici hemşirelerin liderlik davranış boyutlarının incelenmesi. T.C. Sağlık Bakanlığı, Sağlık Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü E-Kütüphanesi, **2010**. Erişim (25.05.2020): http://sbu.saglik.gov.tr/Ekutuphane/kitaplar/m19.pdf

21. **Galinsky AD, Magee JC, Ena Inesi M, Grunfeld DH.** Power and perspectives not taken. *Psychological Science*, **2006**; 17(12): 1068-1074.

22. **Robertson I.** Power is the ultimate high. *New Scientist*, **2012**; 215(2872): 28-29.

23. **Erkan E, Abaan S.** Devlete ve özel sektöre bağlı hastanelerde çalışan servis sorumlu hemşirelerin işe ve insana yönelik liderlik yönelimlerinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, **2006**; 13(1): 1-13.

24. **Rubin RS, Munz DC, Bommer WH.** Leading from within: the effects of emotion recognition and personality on transformational leadership behavior. *Academy of Management Journal*, **2005**; 48(5): 845-858.

25. **Al Shdaifat FT, Sri Ramulu S, Subramaniam C.** Adaptive performance on military assignment effectiveness among leaders deputed on United Nations missions. *Global Business and Economics Journal*, **2013**; 2(7): 28-40.

26. **Delice M, Günbeyi M.** Duygusal zeka ve liderlik ilişkisinin incelenmesi: polis teşkilatı örneği. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, **2013**; 27(1): 209-239.

27. **Bakan İ, Büyükbeşe T.** Liderlik türleri ve güç kaynaklarına ilişkin mevcut-gelecek durum karşılaştırması: eğitim kurumu yöneticilerinin algılarına

dayalı bir alan araştırması. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, **2010**; 12(19): 73-84

28. **Lucas V, Laschinger S, Wong CA.** The impact of emotional intelligent leadership on staff nurse empowerment: the moderating effect of span of control. *Journal of Nursing Management*, **2008**; 16(8): 964-973.

29. **McCormack P.** A Study of the Leadership and Coaching Behaviours of High Level Hurling Coaches. Yüksek Lisans Tezi, Waterford Institute of Technology Department of Health, Sport and Exercise Science, Waterford (İrlanda), **2007**.

30. **Webb KS.** Why emotional intelligence should matter to management: a survey of the literature. *SAM Advanced Management Journal*, **2009**; 74(2): 32-41.

31. **Türk Dil Kurumu Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü**. "Boş başak dik durur". Erişim (18.11.2013): http://www.tdk.gov.tr

32. **Turman PD.** Situational coaching styles: the impact of success and athlete maturity level on coaches' leadership styles over time. *Small Group Research*, **2001**; 32(5): 576-594.

33. **Tomaney JA.** New paradigm of work organization and technology. In: Amin A. (Ed.) *Post-Fordism: A Reader*, Oxford; Blackwell Publishers Ltd.; **1994**: 157-194.

34. **Jordan PJ, Troth AC.** Managing emotions during team problem solving: emotional intelligence and conflict resolution. *Human Performance*, **2004**; 17(2): 195-218.

35. **Goleman D.** *Duygusal Zeka*. 31. Baskı, Çev. Banu Seçkin Yücel ve Osman Deniztekin. İstanbul: Varlık Yayınları, **2001**.

36. **Goleman D, Boyatzis R, McKee A.** Primal leadership: the hidden driver of great performance. *Harvard Business Review*, **2001**; 12(December): 42-51.

37. **Schlaerth A, Ensari N, Christian C.** A meta-analytical review of the relationship between emotional intelligence and leaders' constructive conflict management. *Group Process & Intergroup Relations*, **2013**; 16(1): 126-136.

38. **Brackett MA, Salovey P.** Measuring emotional intelligence with the Mayer-Salovey-Caruso Emotional Intelligence Test (MSCEIT). *Psicothema*, **2006**; 18 (Suppl.): 34-41.

39. **Acar F.** Duygusal zeka ve liderlik. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, **2002**; 12 (Bahar): 53-68.

40. **Hasani E, Alam S, Sepasi H.** Relationship of emotional and spiritual intelligences with transformational leadership in the sports managers of Alborz Province. *Annals of Biological Research*, **2013**; 4(8): 205-210.

41. **Çakar U, Arbak Y.** Dönüşümcü liderlik duygusal zeka gerektirir mi? Yöneticiler üzerinde örnek bir çalışma. *Dokuz Eylül Üniversitesi İ.İ.B.F Dergisi*, **2003**; 18(2): 83-98.

42. **Hançer M, Tanrısevdi A.** Sosyal zeka kavramının bir boyutu olarak empati ve performans üzerine bir inceleme. *Cumhuriyet Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, **2003**; 27(2): 211-225.

43. **Demir M.** Örgütsel çatışma yönetiminde duygusal zekanın etkisi: Konaklama işletmelerinde işgörenlerin algılamaları üzerine bir araştırma. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, **2010**; 11(2): 199-211.

44. **Acar TF.** Duygusal Zeka Yeteneklerinin Göreve Yönelik ve İnsana Yönelik Liderlik Davranışlarıyla İlişkisi: Banka Şube Müdürleri Üzerine Bir Alan Araştırması. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, **2001**.

45. **Chancler J.** A Comparison of Emotional Intelligence and Leadership Styles among Texas Public School Principals. Doktora Tezi, Texas A & M Üniversitesi, Kingsville, Texas (ABD), **2012**.

Müzikli Çocuk Oyunları

Editör
Dr. Şule KIRBAŞ

Yazarlar
Şeyma TÜRKMEN
Salih TÜRKMEN

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Müzikli Çocuk Oyunları

Editör: Şule Kırbaş

Yazarlar: Şule Kırbaş - Şeyma Türkmen - Salih Türkmen

ISBN: 978-625-7119-11-5

1. Baskı: Mayıs 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir.
EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI

KIRBAŞ, Şule - TÜRKMEN, Salik - TÜRKMEN, Şeyma
Müzikli Çocuk Oyunları
1. Basım, VIII + 121 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. Müzik, 2. Oyun., 3. Çocuk, 4. Okul Öncesi, 5. İlkokul.

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)

Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ ..... **III**
İÇİNDEKİLER ..... **V**

BÖLÜM

OYUN NEDİR? **9**
Oyunun Evreleri **12**
Oyunun Çocuk Gelişimine Etkisi **13**
EĞİTSEL OYUNLAR **14**
MÜZİKLİ OYUNLAR **16**
Müzikli Oyun Etkinliği Planlarken Dikkat Edilecek Hususlar **19**
Müzikli Oyunlar Oynatılırken Uyulması Gereken Hususlar **20**
Müzikli Oyunların Yapımında Dikkat Edilecek Hususlar **20**
Rontların ve Ritimli Oyunların Amaçları Nelerdir? **21**

BÖLÜM II

MÜZİKLİ ÇOCUK OYUNLARI **23**
Geleneksel Müzikli Oyunlar **23**
- ❖ Aliler 23
- ❖ Bezirgân Başı 25
- ❖ Bülbül Kafeste 26
- ❖ Çatlak Patlak 27
- ❖ Davul Zurna 28
- ❖ El Üstünde Kimin Eli? 29
- ❖ Eski Minder 31
- ❖ Heykel Oyunu 32
- ❖ İp Atlama 33
- ❖ Kutu Kutu Pense 34
- ❖ Mendil Kapmaca 35
- ❖ Orada Burada 36
- ❖ Yağ Satarım Bal Satarım 37

Çağdaş Müzikli Oyunlar **39**
Rontlar, Orff , Ritim ve Müzikli oyunlar **39**
- ❖ Ambara Vurdum Bir Tekme 39
- ❖ Ağaçkakan 40
- ❖ Arı 41
- ❖ Baltalar Elimizde 41

- Bardakla Ritim 42
- Benim Bir Bebeğim Var 42
- Beş Küçük Maymun 43
- Beyaz Kelebekler 44
- Bir Dünya Bırakın 45
- Bir Gün Bir Çocuk 46
- Bum Bum Çika Çika 47
- Ceviz Adam 48
- Çalgılarımızı Çalalım 48
- Çaydanlık 49
- Demirciler 49
- Dik Dur Kardeşim 50
- Elim İçeri Elim Dışarı 51
- Ellerim Tombik 51
- Elma Kurdu 52
- Eşeğim 53
- Eşleştirme Kartlarını Bul 54
- Fasulye 54
- Gökyüzü Rondu 55
- Hadi Tahmin Edelim 55
- Hamsi 56
- Hop Hop Tavşan 57
- Hopla da Gel 57
- İğne Balon 58
- İki İnatçı Keçi 59
- İki Uzun Kulağım 60
- İsminin Hecesine Göre Alkışla 60
- Kara Böcek 61
- Karınca 61
- Kelebek 62
- Kırmızı Balık 63
- Köpek Uçmak İstemiş 63
- Kral idik Mısıra 64
- Kurt Baba 65
- Küçük Kaplumbağa 65
- Küçük Kurbağa 66
- Küçük Ördek 67
- Küçük Tren 67
- Mantarlar 68
- Miço 68
- Mutluluk 69
- Nasrettin Hoca 69
- Otobüsün Tekerleği 71

- Ördek Rondu ... 73
- Palyaço Rondu ... 73
- Patates Adam ... 74
- Pazara Gidelim ... 75
- Pipetlerden Örüntü ... 76
- Postacı Amca ... 76
- Postacı ... 77
- Ritimden Koridor ... 78
- Saatim Çaldı Bip Bip Bip ... 78
- Sandalyeleri Kapalım ... 79
- Sar Makarayı ... 79
- Sayılarla Dans ... 80
- Şapka Kimde Kaldı ... 81
- Şen Gemiciler ... 81
- Şırınga ile Pet Bardağa Su Doldurma ... 82
- Tavşan ... 82
- Trafik ... 83
- Tuz Buz Oyunu ... 83
- Yengeç Kumda ... 84
- Yerden Yüksek ... 84
- Yıldızlar Parıl Parlar ... 85

Parmak Oyunları ... 85

- Arı ... 85
- Atatürk Sevgisi ... 86
- Atlar Ormanda ... 86
- Bahçemiz ... 87
- Balonlarım ... 87
- Ben Bir Ağacım ... 88
- Ben Bir Üçgenim ... 89
- Ben Çocuğum ... 89
- Benim Bahçem ... 90
- Çocuk Bedenime Dokunma ... 91
- Eğer Mutluysan ... 91
- Evimizin Lambası ... 92
- Fidanlarımız ... 93
- Hopladım Zıpladım ... 94
- Kaplumbağa ... 95
- Kedicikler ... 95
- Kuş ... 96
- Küçük Bahçem ... 96
- Maymun Kardeşler ... 97
- Meslekler ... 98
- Mısır Patlatalım ... 98

- ❖ Mikrop 99
- ❖ Minik Sincap 100
- ❖ Musluk 101
- ❖ Okula Başladım 101
- ❖ Okula Gidiyorum 102
- ❖ Öğretmenimin Çiçekleri 103
- ❖ Ördek Ailesi 103
- ❖ Örümcek Ailesi 104
- ❖ Papağanım 105
- ❖ Parmaklarım 105
- ❖ Sayılar 106
- ❖ Sevimli Palyaço 106
- ❖ Sincap Kardeşler 107
- ❖ Sonbahar 108
- ❖ Şapka 109
- ❖ Şemsiyem 109
- ❖ Tavşan 110
- ❖ Tırtıl 110
- ❖ Turuncu Balonum 111
- ❖ Uç Kelebek Uç 112
- ❖ Vazodaki Çiçekler 113
- ❖ Vur Ellerini Vur 113

KAYNAKLAR 115

ÖZGEÇMİŞLER 119

KAYNAKLAR

AKANDERE, M. (2006**).Eğitici Okul Oyunları**.(1. Baskı). Ankara: Nobel Yayınları

ARAL, N. (2001). Okul Öncesi Eğitiminde Oyun. İstanbul: Ya Pa Ofset.

ARAL, N., BARAN, G. (2000). Drama. İstanbul: Ya Pa Yayıncılık.

AYTEKİN, H. 2001. "Okul Öncesi Eğitim Programları İçinde Oyunun Çocuğun Gelişimine olan Etkileri." Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Kütahya.

ÇELEBİ, D.B. (2007). Türkiye ve Azerbaycan'daki Çocuk Oyunları ve Oyuncaklarının Karşılaştırmalı İncelemesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.

DEMİREL, Ö. (2005). **Eğitim Sözlüğü**. (3.Baskı). Ankara: Pegem Yayınları

DURUALP, E. (2009). "Altı Yaşındaki Çocukların Sosyal Becerilerine Oyun Temelli Sosyal Beceri Eğitiminin Etkisinin İncelenmesi." Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü: Ankara.

HAZAR, M. (1996). **Oyunla Eğitim**. Ankara: Tubitak Yayınları

JONES, M. (2001). Oyun ve Çocuk. Çev., Ayda Çayır. İstanbul: Kaknüs Yayıncılık.

KARABACAK, N. (1996). **Sosyal Bilgiler Dersinde Eğitsel Oyunların Öğrencilerin Erişi Düzeyine Etkisi.** Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

KILDAN, A. O. (2001). Oyunun Çocukların Gelişim Özelliklerine Etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya

KURU, O. (2008). 7- 12 Yaş Çocuklarının Psikomotor Gelişimlerinde Oyunun Etkisi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.

MEB. (2013).*Çocuk Gelişimi ve Eğitimi, Müzik Albümü.*T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara.

MEB. (2014). *Çocuk Gelişimi Ve Eğitimi, Oyun Etkinliği*-1. T.C.Millî Eğitim Bakanlığı, Ankara.

MEB. (2016). *Çocuk Gelişimi Ve Eğitimi, Oyun Ve Hareket Etkinlikleri*. T.C.Millî Eğitim Bakanlığı, Ankara

Özkan, N.(1988). *Ritim Eğitimi ve Modern Dans* Ders Notları

ÖZDENK, Ç. (2007). "6 Yaş Grubu Öğrencilerin Psiko-motor Gelişimlerinin Sağlanmasında Oyunun Yeri ve Önemi." Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Elazığ.

ÖZER, D. S., ÖZER, K. (2004). Çocuklarda Motor Gelişim. Ankara: Nobel Yayıncılık.

PEHLİVAN, H. (2012). Oyun ve Öğrenme. (3. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.

POYRAZ, H. (2003). Okul Öncesi Dönemde Oyun ve Oyuncak. Ankara: Anı Yayıncılık.

SEVİNÇ, M. (2004). Erken Çocukluk Gelişimi ve Eğitiminde Oyun. İstanbul: Yaylacık Matbaası

SÖNMEZ, V. (2010). *Öğretim İlke ve Yöntemleri.* (4. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.

TOKSOY, A. Ç. (2010). Yarışma Niteliği Taşıyan Geleneksel Çocuk Oyunları. *Acta Turcica Çevrimiçi Tematik Türkoloji Dergisi*, Yıl 2, Sayı 1,s.205-220.).

URL-1 **https://goo.gl/KYGsu1**adresinden 12.03.2018 tarihinde erişilmiştir.

URL-2 **bilgiyelpazesi.com/egitim_ogretim/cocuk_sarkilari_sarki_sozleri/ari_viz_viz_viz.as**

URL-3 **https://goo.gl/PnQviN**adresinden 12.03.2018 tarihinde erişilmiştir

URL-4 https://www.youtube.com/channel/UCSwhNwSf-N80QFE4Bt9fMVw

URL-5 **https://www.youtube.com/adisebabatv**adresinden 12.03.2018 tarihinde erişilmiştir

URL-6 :**https://www.youtube.com/watch?v=56gRd6fg4mc**

URL-7 **https://www.youtube.com/watch?v=K-abBgkud5s**

URL-8 **https://goo.gl/mK3kfw**

URL-9 **https://goo.gl/vWJzq9**

URL-10 **https://www.youtube.com/watch?v=bi2o3AoyMJA**

URL-11 **https://www.youtube.com/watch?v=9A-8U...**

URL-12 **https://www.youtube.com/watch?v=RZ2Jf...**

URL-13 **https://www.youtube.com/watch?v=eauMqFxCmPs**

URL-14 **https://www.youtube.com/watch?v=kJQP7kiw5Fk**

URL-15 http://www.youtube.com/user/Gulcinogr...

URL-16 **https://goo.gl/PnQviN**

URL-17 **https://www.youtube.com/watch?v=l3svq-8W0so** adresinden 12.03.2018 tarihinde erişilmiştir.

URL-18 **https://www.youtube.com/channel/UCUwO...**

URL-19 **https://www.youtube.com/watch?v=mEtRacqt7hY**

URL-20 **https://youtu.be/56Qzys2mfiE**

URL-21**https://www.youtube.com/watch?v=9A-8U...**

URL-22 **http://bit.ly/afacantv**

URL-23 **https://www.youtube.com/channel/UCUwO...** adresinden 12.03.2018 tarihinde erişilmiştir

URL-24 https://www.youtube.com/watch?v=ernR37rjygU

URL-25 **https://www.youtube.com/watch?v=bi2o3AoyMJA**

URL-26 **http://goo.gl/5dFmKl**

URL-27 **https://www.youtube.com/watch?v=ECEKeEolhTw**

URL-28 **https://www.youtube.com/user/Gulcinog...**

URL-29 **www.ipekbocegi.com.tr**

URL-30 **https://www.facebook.com/CizgeTV**

URL-31 **https://www.youtube.com/watch?v=NRdulsWb-7I (18.04.2018 saat 20.48)**

URL-32 **https://www.combeki.com/showthread.php?44034-palyaco-cocuk-sarkisi-sarki-sozleri-**

URL-33 **https://youtube.com/EhtiramNajafov/vi...**

URL-34 **http://goo.gl/DBw0cN**

URL-35 www.eba.gov.tr/.../8229c899a41b49c524b7db404b22a3b5725833fe...

URL-36 **https://www.youtube.com/watch?v=jteSU...**

URL-37 **https://www.okuloncesi.net**

URL-38 **https://www.instagram.com/sanat.etkinligi/?hl=tr**

SES FİZİĞİ

CENK DENKTAŞ

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Ses Fiziği

Yazar: Cenk Denktaş (Yıldız Teknik Üniversitesi)

ISBN: 978-625-7119-12-2

1. Baskı: Haziran 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir.
EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI

DENKTAŞ, Cenk
Ses Fiziği
1. Basım, xx + 170 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. Ses, 2. Dalga, 3. Basınç 4. Kulak ve Fizik, 5. Desibel, 6. Fizik ve Müzik.

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)

Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER V
KISALTMA LİSTESİ XII
ÖNZÖZ XV

1. SES DALGASI 19
1.1. Ses Nedir? 19
1.2. Sinüs Dalgası 21
1.2.1. Genlik ve Ses Yüksekliği 23
1.2.2. Frekans ve Ses Perdesi 23
1.2.3. Periyod 25
1.2.4. Dalgaboyu 25
1.2.5. Dalga Hızı 26
1.2.6. Dalga Sayısı 27
1.2.7. Faz Açısı 27
1.3. Boyuna ve Enine Dalgalar 28
1.4. Ses Spektrumu ve Fourier Serisi 29
1.5. Ses Dalgasında Oluşan Düğüm Noktaları ve Armonikler 32
1.5.1. Anti-düğüm 32
1.5.2. Düğüm 32
1.6. Ses Dalgasının Tınısı ve Perdesi 35
1.6.1. Sesin Perdesi 35
1.6.2. SesinTınısı 36
1.7. Bölüm Sonu Problemleri 37
Kaynakça 38

2. SES DALGASI VE BASINÇ İLİŞKİSİ 39
2.1. Sesin Sıcaklığa Bağlı Yayılma Hızı 44
2.2. Sesin Katı ve Sıvı Ortamda Yayılma Hızı 44
2.1.1. Katıda 46
2.1.2. Sıvıda 47
2.3. Sesin Gergin Bir Telde Yayılma Hızı 47
2.4. Bölüm Sonu Problemleri 49
Kaynakça 50

3. KULAK 51
3.1. İşitme Nedir? 51
3.2. İnsan nasıl işitir? 52
3.2.1. Dış Kulak 52
3.2.2. Orta Kulak 52
3.2.3. İç Kulak 52
3.3. İşitme Mekanizmasının Fiziği 53
3.3.1. Kokleanın Yapısı 54
3.4. Bölüm Sonu Soruları 58
Kaynakça 59

4. SES ŞİŞDETİ VE SEVİYESİ 61
4.1. Şiddet 61
4.2. Ters Kare Kanunu 64
4.3. Ses Seviyesi 66
4.4. Sone ve Fon 71
4.5. Ses Düzeyi ve Maskeleme 75
4.6. Bölüm Sonu Problemleri 77
Kaynakça: 79

5. SES DALGALARINDA GİRİŞİM VE VURU 81
5.1. Girişim 81
5.2. Vuru 87
5.3. Bölüm Sonu Problemleri 90
Kaynakça 92

6. DOPPLER OLAYI VE ŞOK DALGALARI 93
6.1. Sabit Alıcı ve Hareketli Kaynak Durumu 93
6.2. Sabit Kaynak ve Hareketli Alıcı Durumu 96
6.3. Hem Kaynak Hem de Alıcı Hareketli Durumu 97
6.4. Sonik Etki 98
6.5. Bölüm Sonu Problemleri 100
Kaynakça 101

7. SES DALGALARINDA YANSIMA, KIRILMA VE KIRINIM 103
7.1. Yansıma 103
7.2. Kırılma 109
7.3. Kırınım 110

7.4. Bölüm Sonu Problemleri 113
Kaynakça 114

8. REZONANS VE DURAN DALGA 115
8.1. Rezonans 115
8.2. Geometriye Göre Rezonans 118
8.3. Duran Dalgalar 119
8.3.1. Boru tipli Enstrümanlarda Duran Dalga Oluşumu 121
8.4. Bölüm Sonu Problemleri 125
Kaynakça 127

9. MÜZİKTE ARALIK VE ÖLÇÜ 129
9.1. Müzikte Aralık 129
9.2. Müzikte Ölçü 131
9.3. Bölüm Sonu Problemleri 136
Kaynakça 138

10. TELLİ VE YAYLI ÇALGILARIN FİZİĞİ 139
10.1. Telin Çekilmesi 139
10.1.1. Gitarın yapısı 142
10.1.2. Kanunun Yapısı 143
10.2. Telin Eğilmesi 144
10.2.1. Helmholtz kimdir? 146
10.2.2. Kemanın yapısı 147
10.2.3. Kemençe 149
10.3. Tele Vurulması 150
10.3.1. Tellerin boyu 151
10.3.2. Tellerdeki Uyumsuzluk 151
10.4. Sonuç 153
Kaynakça 154

11. ÜFLEMELİ ÇALGILARIN FİZİĞİ 155
11.1. Ağaç Enstrumanlar 155
11.1.1. Flüt 155
11.2. Prinç Enstrumanlar 158
11.3. Üflemeli Enstrümanlarda Rezonansın Önemi 160
11.4. Bölüm Sonu problemleri 161
Kaynakça 162
DİZİN 163

Kaynakça

[1] N. H. Fletcher, "Adiabatic assumption for wave propagation," American Journal of Physics **42**, 487 (1974).

[2] K. F. Herzfeld and F. O. Rice, "Dispersion and absorption of high frequency sound waves", Physical Review **31** (1928).

[3] G. S. K. Wong, "Speed of sound in standard air", The Journal of the Acoustical Society of America **79**, 1359 (1986).

[4] Rand S. Worland and D. David Wilson, "The speed of sound in air as a function of Temperature", The Physics Teacher **37**, 53 (1999).

[5] W. H. Pielemeier, "Velocity of Sound in Air", The Journal of the Acoustical Society of America **10**, 313 (1939).

[6] R. N. Thurston, "Definition of a Linear Medium for One-Dimensional Longitudinal Motion", The Journal of the Acoustical Society of America **45**, 1329 (1969).

[7] P. J. Westervelt, "The Mean Pressure and Velocity in a Plane Acoustic Wave in a Gas", The Journal of the Acoustical Society of America **22**, 319 (1950).

[8] H. Gerber, "Calculation of Dynamic-Pressure Changes in the Presence of Free Convection", The Journal of the Acoustical Society of America **36**, 1435 (1964).

[9] A. Stulov, "Physical modelling of the piano string scale", Applied Acoustics **69**, 977 (2008).

Kaynakça:

[1] L. J. Sivian, "Speech Power and Its Measurement", The Journal of the Acoustical Society of America **1**, 1, 1930.

[2] Terry D. Scharton, and Richard H. Lyon, "Power Flow and Energy Sharing in Random Vibration", The Journal of the Acoustical Society of America **43**, 1332, 1968.

[3] Harvey Fletcher, "Loudness, Pitch and the Timbre of Musical Tones and Their Relation to the Intensity, the Frequency and the Overtone Structure", The Journal of the Acoustical Society of America **6**, 59, 1934.

[4] Lloyd B. Ham, and John S. Parkinson, "Loudness and Intensity Relations", The Journal of the Acoustical Society of America **3**, 511, 1932.

[5] Harvey Fletcher, "A Space-Time Pattern Theory of Hearing", The Journal of the Acoustical Society of America **1**, 311, 1930.

[6] Harvey Fletcher, and W. A. Munson, "Loudness, Its Definition, Measurement and Calculation", The Journal of the Acoustical Society of America **5**, 82, 1933.

[7] J. C. Steinberg, "The Loudness of a Sound and Its Physical Stimulus", Phys. Rev. **26**, 507, 1925**.**

[8] B. G. Churcher, "A Loudness Scale for Industrial Noise Measurements", The Journal of the Acoustical Society of America **6**, 216, 1935.

[9] Harvey Fletcher, and W. A. Munson, "Loudness, Its Definition, Measurement and Calculation", The Journal of the Acoustical Society of America **5**, 82, 1933.

[10] H. Fletcher, "Loudness, pitch and the timbre of musical tones and their relation to the intensity, the frequency and the overtone structure" The Journal of the Acoustical Society of America **6**, 59, 1934.

[11] S.S. Stevens, "A Scale for the Measurement of a Psychological Magnitude: Loudness", Psychol. Review **43**, 405, 1936.

Kaynakça

[1] S. L. Zhai, J. Zhao, F. L. Shen, L. L. Li & X. P. Zhao, "Inverse Doppler Efects in Pipe Instruments", Scientific Reports **8**, 17833, 2018.

[2] J. G. Winans, "Doppler Effect Equation", American Journal of Physics **22**, 37, 1954.

[3] S. P. Drake, "Everyday relativity and the Doppler effect", American Journal of Physics **82**, 52, 2014.

[4] M. Bucher, "Diagrams for the acoustic Doppler effect and shock wave cones", American Journal of Physics **55**, 176, 1987.

Kaynakça

[1] I. Frissen, B. F.G. Katz, and C. Guastavino, "Effect of Sound Source Stimuli on the Perception of Reverberation in Large Volumes", LNCS 5954, 358, 2010.

[2] S. H. Ando, Y. Setoguchi, "Individual subjective preference of listeners to vocal music sources in relation to the subsequent reverberation time of sound fields. J. Sound Vibr. **232**, 157, 2000.

[3] Adelman-Larsen, Niels Werner; Thompson, Eric Robert; Gade, Anders Christian, "Suitable reverberation time for halls for rock and pop music", The Journal of the Acoustical Society of America **127**, 1, 2010.

[4] D. W. Martin, "The Enhancement of Music by Reverberation", The Journal of the Acoustical Society of America **26**, 144, 1954.

[5] J. Y. Jeon, I. H. Hwang, Y. H. Kim, "Investigation of the acoustical characteristics of organ pipes in a performing space", Building and Environment **77**, 50, 2014.

[6] W. R. Runyan, and R. E. Anderson, "Mechanical Impedance Measurements of Soils", The Journal of the Acoustical Society of America **28**, 73, 1956.

[7] M. R. Stinson and G. A. Daigle, "Surface wave formation at an impedance discontinuity", The Journal of the Acoustical Society of America **102**, 3269, 1997.

[8] I. Rudnick, "The Propagation of an Acoustic Wave along a Boundary", The Journal of the Acoustical Society of America **19**, 348, 1947.

[9] D. H. Keefe, R. Ling, and J. C. Bulen, "Method to measure acoustic impedance and reflection coefficient", The Journal of the Acoustical Society of America **91**, 470, 1992.

[10] J. Backus, "Small-Vibration Theory of the Clarinet", The Journal of the Acoustical Society of America **35**, 305, 1963.

[11] D. S. Pallett, "Applıcation of mechanical impedance instrumentation for the study of vibration properties of musical instruments", The Journal of the Acoustical Society of America **51**, 464, 1972.

[12] D. T. Pignotti, "Acoustic Impedance of a Bb Trumpet", January **23**, 2008.

Kaynakça

[1] M. J. Moloney, "Acoustic quality factor and energy losses in cylindrical pipes", American Journal of Physics **69**, 311, 2001.

[2] A. Pepinsky, "Musical Tone Qualities as a Factor in Expressiveness", The Journal of the Acoustical Society of America **19**, 542, 1947.

[3] H. C. Jensen, "Production of Chladni Figures on Vibrating Plates Using Continuous Excitation", American Journal of Physics **23**, 503, 1955.

[4] P. H. Tuan, C. P. Wen, P. Y. Chiang, Y. T. Yu, H. C. Liang, K. F. Huang, and Y. F. Chen, "Exploring the resonant vibration of thin plates: Reconstruction of Chladni patterns and determination of resonant wave numbers", The Journal of the Acoustical Society of America **137**, 2113, 2015.

[5] A. T. Jones, "End Corrections of Organ Pipes", The Journal of the Acoustical Society of America **12**, 387, 1941.

[6] L. Zeng, C. Smith, G. H. Poelzer, J. Rodriguez, E. Corpuz, and G. Yanev, "Illustrations and supporting texts for sound standing waves of air columns in pipes in introductory physics textbooks", Physical Review Special Topics - Physics Education Research **10**, 020110, 2014.

Kaynakça

[1] Y. Yuren, Y. Hongwu, X. Haiyan, Z. Yun "Music Tonality Detection Based on Krumhansl-Schmuckler Profile", 12019 IEEE 8th Joint International Information Technology and Artificial Intelligence Conference (ITAIC 2019).

[2] M. C. Can, "Müzikte Tam Beşli Zincirleri ve Pythagoras Dizileri", G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi **21**, 143, 2001.

[3] D. S. Durfee, and J. S. Colton, "The physics of musical scales: Theory and experiment", American Journal of Physics **83**, 835, 2015.

[4] E. G. Schellenberg and S. E. Trehub, "Natural Musical Intervals: Evidence From Infant Listeners Psychological Science", **7**, 272, 1996.

Kaynakça

[1] C. V. Raman, "The Small Motion at The Nodes of a Vibrating String", Physical Review **32**, 309, 1911.

[2] P. Perov, W. Johnson, and N. P. Mello, "The physics of guitar string vibrations", American Journal of Physics **84**, 38, 2016.

[3] N.s Giordano, H. Gould, and J. Tobochnik, "The physics of vibrating strings", Computers in Physics **12**, 138, 1998.

[4] J. Woodhouse, P. M. Galluzzo, "The Bowed String As We Know It Today", Acta Acustica United With Acustica **90**, 579, 2004.

[5] E. Schoonderwaldt, "Mechanics and acoustics of violin bowing", Doctoral Thesis Stockholm, Sweden 2009.

[6] H. Fletcher, E. D. Blackham, and R. Stratton, "Quality of Piano Tones", The Journal of the Acoustical Society of America **34**, 749, 1962.

Kaynakça

[1] S. Terrien, C. Vergez, B. Fabre, "Flute-like musical instruments: a toy model investigated through numerical continuation", https://hal.archives-ouvertes.fr/hal-00721873v2 Submitted on 6 Feb 2013.

[2] A. Allen, N. Raghuvanshi, "Aerophones in Flatland: Interactive Wave Simulation of Wind Instruments", ACM Transactions on Graphics, **34** (4), 2015.

[3] R. Auvray, A. Ernoult, B. Fabre, and P. Y. Lagrée, "Time-domain simulation of flute-like instruments: Comparison of jet-drive and discretevortex models", The Journal of the Acoustical Society of America **136**, 389, 2014.

[4] J. Wolfe, J. Smith, J. Tann and N. H. Fletcher, "Acoustic Impedances of Classical and Modern Flutes", Journal of Sound and Vibration, 2001.

[5] J. M. Chen, J. Smith and J. Wolfe, "Saxophone Acoustics: Introducing a Compendium of Impedance and Sound Spectra", Acoustics Australia **37**, 2009.

[6] J. Wolfe, J. M. Chen and J. Smith, "The acoustics of wind instruments and of the musicians who play them", Proceedings of 20th International Congress on Acoustics, ICA 2010, Sydney, Australia.

[7] J. Wolfe, "The Acoustics of Woodwind Musical Instruments", Acoustics Today, **14**, 2018.

Zenginleştirilmiş Öğrenme Süreçlerinde

ÖĞRETİM İLKE VE YÖNTEMLERİ

Editörler

Muhammet Ü. Öztabak
Duygu Yalman Polatlar

Yazarlar

Ahmet Sakin
Birsen Tütüniş
Duygu Yalman Polatlar
Elif Sarıcan
Eylem Bayram Tuncay
Fatma Yaşar Ekici
Kamil Arif Kırkıç
Mehmet Nur Tuğluk
Muhammet Ü. Öztabak
Murat Polat
Nihan Sölpük Turhan
Remzi Kılıç

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Zenginleştirilmiş Öğrenme Süreçlerinde Öğretim İlke ve Yöntemleri

Editörler: Muhammet Ü. ÖZTABAK, Duygu YALMAN POLATLAR

ISBN: 978-625-7119-14-6

1. Baskı: Haziran 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir.
EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI

ÖZTABAK, Muhammet Übeydullah - YALMAN POLATLAR, Duygu

Zenginleştirilmiş Öğrenme Süreçlerinde Öğretim İlke ve Yöntemleri
1. Basım, X + 410 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. Öğretim, 2. Öğretim İlkeleri, 3. Öğretim Yöntemleri, 4. Öğretim Stratejileri,
5. Öğretim Teknikleri.

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)

Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....III
BÖLÜM VE YAZARLAR..... V
İÇİNDEKİLER VII

1. BÖLÜM

TEMEL KAVRAMLAR.....1
1.1. İnformal Eğitim.....4
1.2. Formal Eğitim.....6
1.3. Öğrenme.....8
1.4. Öğretme.....10
1.5. Eğitim Programları.....10
KAYNAKÇA.....16

2. BÖLÜM

EĞİTİM PROGRAMI.....19
2.1. Eğitimde Program Kavramı.....21
2.2. Eğitim Programının İşlev ve Özellikleri.....25
2.3. Program Geliştirme Süreci.....27
2.4. Eğitim Programının Öğeleri.....31
KAYNAKÇA.....40

3. BÖLÜM

ÖĞRETİMİ PLANLAMA.....43
3.1. Plan Nedir ve Öğretimi Planlamanın Önemi.....46
3.2. Planlamada Temel Unsurlar.....46
3.3. Plan Hazırlamadan Önce İhtiyaçların Belirlenmesi.....47
3.4. İhtiyaç Belirleme Teknik ve Yaklaşımları.....47
3.5. Plan Çeşitleri.....48
3.6. Örnek Hedef Davranışlar: Bilişsel, Devinimsel, Duyuşsal.....54
3.7. Planlamaya Nasıl Başlanmalı?.....55
3.8. Planlama Yaparken Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar.....56
3.9. Planlamanın Yararları.....56
KAYNAKÇA.....64

4. BÖLÜM

ÖĞRENME - ÖĞRETME MODELLERİ.....67
4.1. Okulda Öğrenme Modeli.....69
4.2. Tam Öğrenme Modeli.....71
4.3. Etkili Öğretim Modeli.....74

4.4. Temel Öğretim Modeli 76
4.5. Öğretim Durumları 77
4.6. İşbirlikli Öğrenme Modeli 84
4.7. Beyin Temelli Öğrenme 93
4.8. Kuantum Öğrenme Modeli 96
KAYNAKÇA 99

5. BÖLÜM

ÖĞRETİM İLKELERİ 103
5.1. Eğitim ve Öğretimde İlke Nedir? 105
5.2. Öğretim İlkeleri 106
5.2.1. Öğrenciye Görelik (Çocuğa/Düzeye Uygunluk) İlkesi 106
5.2.2. İş (Aktivite, Etkin Katılım, Yaparak-Yaşayarak Öğrenme) İlkesi 108
5.2.3. Hayatilik (Yaşama Yakınlık) İlkesi 110
5.2.4. Güncellik (Aktüalite) İlkesi 111
5.2.5. Açıklık (Ayanilik) İlkesi 112
5.2.6. Bilinenden Bilinmeyene İlkesi 113
5.2.7. Somuttan Soyuta İlkesi 114
5.2.8. Basitten Karmaşığa (Kolaydan Zora) İlkesi 115
5.2.9. Yakından Uzağa İlkesi 116
5.2.10. Ekonomiklik (Tasarruf) İlkesi 117
5.2.11. Bütünlük İlkesi 119
5.2.12. Sosyallik (Otoriteye İtaat ve Özgürlük) İlkesi 119
5.2.13. Bilgi ve Becerinin Güvence Altına Alınması İlkesi 120
KAYNAKÇA 121

6. BÖLÜM

ÖĞRETİM STRATEJİLERİ 123
6.1. Öğretim Stratejisini Tanımlayalım 125
6.2. Sunuş Yoluyla Öğretim Stratejisi 129
6.3. Buluş Yoluyla Öğretim Stratejisi 137
6.4. Araştırma-İnceleme Yoluyla Öğretim Stratejisi 149
6.5. Öğrenme Stratejileri 155
6.6. Öğrenmede Bilişsel Stratejiler 160
KAYNAKÇA 167

7. BÖLÜM

ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ 171
7.1. İşbirlikli Öğrenme Yöntemi 173
7.2. Proje Yöntemi 180
7.3. Deney Yöntemi 185
7.4. Problem Çözme Yöntemi 190
7.5. Gösterip Yaptırma (Demonstrasyon) Yöntemi 193

7.6. Anlatım Yöntemi ... 194
7.7. Soru Cevap (Soru Sorma) Yöntemi ... 196
7.8. Tartışma Yöntemi ... 199
7.9. Örnek Olay (Vaka İncelemesi) Yöntemi ... 201
7.10. Yaratıcı Drama Yöntemi ... 204
KAYNAKÇA ... 208

8. BÖLÜM
ÖĞRETİM TEKNİKLERİ 1 ... 215
8.1. Akrostiş Tekniği ... 217
8.2. Balık Kılçığı Tekniği ... 218
8.3. Benzetim (Simülasyon) Tekniği ... 222
8.4. Beyin Fırtınası Tekniği ... 224
8.5. Buzkıran Tekniği ... 228
8.6. Çember Tekniği ... 231
8.7. Düşün – Eşleş – Paylaş Tekniği ... 232
8.8. İstasyon Tekniği ... 234
8.9. Kartopu Tekniği ... 238
8.10. Kavram Haritaları ... 239
8.11. Konuşma Halkası Tekniği ... 243
8.12. Metafor - Analoji Teknikleri ... 245
8.13. Mikro Öğretim Tekniği ... 249
8.14. Philips 66 Öğretim Tekniği ... 252
8.15. Rol Oynama Tekniği ... 255
8.16. Sinektik Tekniği ... 259
8.17. Soru Cevap Tekniği ... 262
8.18. Tersine Öğretim Tekniği (Flipped Classroom, Ters-yüz Eğitim) ... 266
KAYNAKÇA ... 271

9. BÖLÜM
ÖĞRETİM TEKNİKLERİ 2 ... 279
9.1. Delphi Tekniği ... 281
9.2. Altı Şapkalı Düşünme Tekniği ... 286
9.3. Zihin Haritaları ... 290
9.4. Altı Ayakkabılı Uygulama Tekniği ... 292
9.5. Tartışma Teknikleri ... 294
9.6. 5N1K (Ne, Nerede, Ne Zaman, Nasıl, Niçin, Kim) ... 299
9.7. Beyin Fırtınası ... 301
9.8. Drama ... 302
9.9. BSSK Tekniği (Belirtiler – Sebepler – Sonuçlar – Kısıtlamalar) ... 304
9.10. Eğlenceli Sorgulama ... 304
9.11. Görüş Geliştirme ... 305
9.12. Güç Alanı Analizi ... 306
9.13. SWOT / GZFE Analizi (Güçlükler - Zayıflıklar - Fırsatlar - Engeller) ... 306

9.14. Istakoz Tuzağı Tekniği 308
9.15. Sorun Çözme Evi 308
9.16. Venn Diagramları 309
KAYNAKÇA 310

10. BÖLÜM
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME 317
10.1. Ölçme ve Değerlendirmenin Temel Kavramları 320
10.2. Ölçme Araçlarının Taşıması Gereken Nitelikler 328
10.3. Eğitimde Kullanılan Ölçme Araçları 333
10.4. Ölçme Sonuçları Üzerinden İstatistiksel İşlemler 343
10.5. Değerlendirme ve Not Verme 354
KAYNAKÇA 363

11. BÖLÜM
ÖĞRENME ÖĞRETME SÜRECİNDEKİ DİĞER FAKTÖRLER 367
11.1. Öğrenme ve Öğretme nedir? 369
11.2. 21. Yüzyıl Becerileri ve Öğrenme 369
11.3. Merak ve İlgi 371
11.4. Güdü (Motivasyon) ve Dikkat 372
11.5. Öz düzenleme ve Üstbiliş 374
11.6. Öz yeterlik 377
11.7. Yaratıcılık ve Yenilikçilik 378
KAYNAKÇA 380

12. BÖLÜM
21. YÜZYIL ÖĞRETMENLİK BECERİLERİ 383
12.1. Temel Öğretim Becerileri Nasıl Tanımlanabilir? 385
12.2. 20. Yüzyıl ve 21. Yüzyıl Sınıflarının Karşılaştırılması 386
12.3. Yeni Bin Yılın Öğrenen Özellikleri 390
12.4. Hangi Gelişmeler Öğrenen Özelliklerini Değişime Uğratmıştır? 392
12.5. Milli Eğitim Bakanlığı Genel Öğretmen Yeterlikleri 394
12.6. Öğretmenlik Becerileri Açısından FATİH Projesi 397
12.7. ISTE Temel Koşulları ve NETS 398
KAYNAKÇA 407

1. BÖLÜM

TEMEL KAVRAMLAR

Öğr. Gör. Eylem BAYRAM TUNCAY

İstanbul Kültür Üniversitesi

KAYNAKÇA

Aydın, A. (2004). *Düşünce tarihi ve insan doğası*. İstanbul: Gendaş Yayınları.

Braund, M. & Reiss, M. (2004). *Learning science outside the classroom.* London: Routledge Falmer.

Yılmaz, Z. (2010). Aristoteles'in eğitim anlayışı. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi, 0*(10), 148-159.

Dewey, J. (1959). *Democracy and education, an introduction to the philosophy of education.* New York: Macmillan Company.

Duffy, T. & Rimmer, R. (2009). A review of the positive impact of a Self Administrated Motivational Instrument (SAMI) on deep and strategic approaches to study and on academic attainment. *Reflecting Education, 5*(2), 104-115.

Düzgün, D. (2011). *İzmir, Denizli, Aydın ve Muğla İl Milli Eğitim Müdürlüklerinde Görev Yapan Program Geliştirme Çalışanlarının Fonksiyonu ve Karşılaştıkları Sorunlar.* Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Aydın.

Eisner, E. W. (1994). *The educational imagination: On design and evaluation of school programs.* (3rd. ed), New York: Macmillan, pp. 96-103.

Eisner, E. W. (1994). *Cognition and curriculum reconsidered.* 2nd Edition. New York: Teachers College Press,

Erden, M. (2017). *Eğitime giriş.* Ankara: Alkım Yayınevi.

Fidan, N. (1996). *Okulda öğrenme ve öğretme.* Ankara: Alkım Yayınevi.

Gür, H. (2006). Ulusal programa etki eden kontrol mekanizmaları: İngiltere ve Türkiye. *Türk Fen Eğitimi Dergisi, 3*(2), 92-102.

Öktem, G. ve Korkmaz, M. (2014). Rousseau'nun eğitim anlayışı. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi Journal of Research in Education and Teaching, 3*(1), 174-186.

İnal, K. (1991). *Durkheim'in eğitim anlayışı.* Ankara Eğitim Bilimleri Dergisi, 24(2), 511-518.

Kant, I. (2007). *Eğitim üzerine, ruhun eğitimi, ahlaki eğitim, pratik eğitim.* Çev. A. Aydoğan, İstanbul: Say Yayınları.

Kerr, J. F. (1968). *Changing the curriculum.* London: University of London Press.

Kop, Y. (2004). Progressivizm ve progressivizme eleştirel bir yaklaşım. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi, 0*(10), 270-288.

Korkmaz, M. ve Öktem, G. (2014). Rousseau'nun eğitim anlayışı. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, 3*(1), 174-186.

Krieck, E. (1922). *Philosophie Der Erziehung.* Jena: Eugen Diedrichs Verlag.

Küçükahmet, L. (2001). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Mbiti, D. M. (1981). *An Introduction to Education.* Nairobi: Oxford University Press.

Posner, G. J. (1995). *Analyzing The Curriculum.* New York: Mc Graw-Hill Inc., s.12-23.

Salmi, H. (1993). Science Centre Education. Motivation and Learning in *Informal Education.* Research Report 119. Department of Teacher Education, University of Helsinki.

Salmi, H. (2003). Science centres as learning laboratories. Experiences of Heureka, the Finnish Science Centre. International *Journal of Technology Management, 25*(5), 460-476.

Salmi, H. (2012). Evidence of bridging the gap between formal education and informal learning through teacher education. *Reflecting Education, 8*(2), 45-61.

Saylor, J. G. (1954*). Review Of Educational Research, 24*(3), 204-213.

Smith, B. O., Stanley, W. O., Shores, J. H. (1957). *Fundamentals of curriculum development.* NY: Yonkers-on-Hudson: World Book Company.

Taymaz, H. (1978). Hizmet içi eğitim ihtiyacının saptanması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 11*(1), 181-213.

The Commonwealth of Learning (C.O.L.). (2000). *Upper Primary and Junior Secondary School Teachers of Science, Technology and Mathematics by Distance in the Southern African Development Community* (SADC) [General Education Modules], Module 13. Curriculum Theory, Design and Assesment, http://oasis.col.org/handle/11599/725, Erişim Tarihi: 23.01.2020.

Thuneberg, H. (2007). *Is a majority enough? Psychological well-being and its relation to academic and prosocial motivation, self-regulation and achievement at school.* Research Report 281. Department of Applied Sciences of Education, Faculty of Behavioural Sciences, Helsinki.

Yılmaz, H. (1998). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme.* 3. Baskı. Ankara: Mikro Yayınları

2. BÖLÜM

EĞİTİM PROGRAMI

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet SAKİN

Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi

KAYNAKÇA

Alkan, C. ve Kurt, M. (2007). *Özel Öğretim Yöntemleri: Disiplinlerin Öğretim Teknolojisi*, Ankara: Anı Yayıncılık.

Aktan, S. (2015). Bir öncü ve eseri: planlı eğitim ve değerlendirme - Türkiye'de bilimsel-teknik program geliştirme paradigmasının doğuşu. Turkish Studies (International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic), Volume 10/11, 39-56. DOI Number: http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.8617.

Demirel, Ö. (1992). Türkiye'de program geliştirme uygulamaları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7, 27-43.

Demirel, Ö. (1997). *Eğitimde program geliştirme: kuramdan uygulamaya*. Ankara: Pegem Akademi.

Demirel, Ö. ve Kaya, Z. (2008). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Erden, M. (1998). *Eğitimde program değerlendirme*. Ankara: Anı Yayınları.

Ertürk, S. (1972). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Yelken Yayınları.

Glatthorn, A. A. & Jailall, J. M. (2008). *The principal as curriculum leader*. 3rd ed. Thousand Oaks, CA:Corwin,

İzci, E., & Eroğlu, M. (2016). Eğitimde teknoloji kullanımı kursu hizmetiçi eğitim programının değerlendirilmesi. *International Journal of Human Sciences, 13*(1), 1666-1688. doi:10.14687/ijhs.v13i1.3584.

Karslı, M. D. (2004). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. Ankara, Pegem A Yayınları.

Karakaya, Ş. (2004). *Eğitimde program geliştirme çalışmaları ve yeni yönelimler*. Ankara: Asil Yayınları.

Karsak, H. G. O. (2018). Eğitimde program değerlendirme kapsamında uzman yönelimli değerlendirme modeli'ne genel bir bakış. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Yıl: 6, Sayı: 66, 161-176.

Kelly, A.V. (2004). *The curriculum theory and practice*. Fifth Edition SAGE Publication

Marsh, C. J. (2009). *Key concepts for understanding curriculum* (4th Ed.) London, England: Taylor & Francis Routledge.

Oktay, A. (2009). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Oliva, P. F. (1988). *Developing the curriculum*. Second Edition. Boston: Scott, Foresman and Company.

Ornstein, A. C.& Hunkins, F. P. (2018) *Curriculum: foundations, principles, and issues*. Seventh Edition, England: Pearson Education Limited.

Şişman, M. (2011). *Eğitim bilimine giriş.* Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Tutukun, Ö. F. ve Aksoyalp, Y. (2010). 21. yüzyılda eğitimde program geliştirmede yönelim, kavram ve anlayışlar. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 156-169.

Varış, F. (1994). *Eğitimde program geliştirme: teori ve teknikler*. Beşinci baskı, Ankara: Alkım Kitapçılık Yayıncılık.

Walker, D. F. (2003). *Fundamentals of curriculum: passion and professionalism*. Second Edition Lawrence Erlbaum Associates, Publisher Mahwah, New Jersey.

William, E. D. (1993). *A post-modern perspective on curriculum*. New York: Teachers College Press.

3. BÖLÜM

ÖĞRETİMİ PLANLAMA

Dr. Öğr. Üyesi Kamil Arif KIRKIÇ

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi

KAYNAKÇA

Aykaç, N. (2014). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.

Anderson, L. W. & Krathwohl, D. R. (2001). *A taxonomy for learning, teaching, and assessing.* Boston, MA: Allyn & Bacon. (Pearson Education Group).

Bloom, B. S. (Ed.) (1956). *Taxonomy of educational objectives. Handbook I: Cognitive domain*. New York: David McKay Company Inc.

Bloom, B. S. (1968). Learning for mastery. *Evaluation Comments, 1*(2), 1-12. Los Angeles, California: UCLA- Center for Study of Evaluation and Instructional Programs.

Bloom, B. S. (1976). *Human characteristics and school learning.* New York: Mc Graw Hill.

Bloom, B. S., Hastings, J. T., & Madaus, G. F. (1971). *Handbook on formative and summative evaluation of student learning.* New York: Mc Graw Hill.

Covey, S. R. (2005*). 8'inci alışkanlık bütünlüğe doğru*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Demirel, Ö. (2005). *Eğitimde program geliştirme.* Ankara: Pegem Akademi.

Diken, Ü. (2006). *Gereksinim çözümlemesi kullanılarak uygulanan özel amaçlı dil (İngilizce) öğretimi: S.D.Ü. Eğirdir Meslek Yüksekokulu Örneği* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

Erginer, E. (2016). *Öğretim ilke ve yöntemleri.* Ankara: Pegem Akademi.

Kratwohl, D. R., Bloom, B. S. & Masia, B. B. (1964). *Taxonomy of educational objectives. Handbook II: Affective domain*. New York: David McKay Company Inc.

Macmillan Essential Dictionary (2003). *Macmillan essential dictionary for learners of English.* Oxford: MacMillan publishers limited.

Milli Eğitim Bakanlığı, MEB. (2003). *Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim ve Öğretim Çalışmalarının Plânlı Yürütülmesine İlişkin Yönerge*. 2551 sayılı Tebliğler Dergisi. https://docplayer.biz.tr/28343506-Milli-egitim-bakanligi-egitim-ve-ogretim-calismalarinin-planli-yurutulmesine-iliskin-yonerge-birinci-bolum-amac-kapsam-dayanak-ve-tanimlar.html

Milli Eğitim Bakanlığı, MEB. (2005). *Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim ve Öğretim Çalışmalarının Plânlı Yürütülmesine İlişkin Yönerge*. 2575 sayılı Tebliğler Dergisi. http://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/284.pdf

Milli Eğitim Bakanlığı, MEB. İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü (2014). *Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP)*. http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/34/11/867641/dosyalar/2015_01/22030444_bep_uygulama_programi.pdf?CHK=29e5212a13988817307d15171e227208?CHK=2c941ca4f80e415733cbcb0b89ab688e

Milli Eğitim Bakanlığı, MEB. (2017). *Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği*. https://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=7.5.23639&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=sosyal%20etkinlikler

Milli Eğitim Bakanlığı, MEB. (2018). *Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği*. http://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/1963.pdf

Milli Eğitim Bakanlığı, MEB. (2019). *Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik*. https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2019/09/20190905-6.htm

Özel, M. (2012). *Yöneticilik dersleri*. İstanbul: Küre Yayınları.

Petronas ikiz kuleleri (2019, 7 Haziran). Erişim adresi https://www.otis.com/tr/tr/projeler/vaka-%C3%A7al%C4%B1%C5%9Fmalar %C4%B1/ petronas-towers/

4. BÖLÜM

ÖĞRENME - ÖĞRETME MODELLERİ

Dr. Elif SARICAN

Marmara Üniversitesi

KAYNAKÇA

Akınoğlu, O. (2007). Öğretim Kuram ve Modelleri. (Ed. Şeref Tan). *Öğretim İlke ve Yöntemleri.* Ankara: Pegem A Yayıncılık. s. 125-166.

Arrinson, T. D. & L. J. Briggs (1983). Contrubitions of Gagné and Briggs to a Prescriptive Model of Instruction. *Instructional-Design Theories and Models I*. (Ed. Charles M. Reigeluth) Hilsdale: London.

Aydın, O. (2007). Bilgi İşlem Yaklaşımı ve Öğrenme. *Eğitim Psikolojisi* (Ed. Sırrı Akbaba ve Şakire Anlıak). Lisans Yayıncılık: İstanbul

Çırak, S. (2017). Bir harmanlanmış öğrenme deneyimi. *Elementary Education Online, 16*(2).

Demir, S. (2006). *Kuantum Öğrenme Modelinin Ortaöğretim Düzeyinde Öğrenci Başarısına Etkisi (Gaziantep Örneği)*, Yayınlanmamış doktora tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep Üniversitesi.

Demirel, Ö. (1978). Yabancı dil öğretimi ve tam öğrenme. *Eğitim ve Bilim, 3*(14).

Demirel, Ö. (1991). Eğitimde nitelik geliştirmede işbirliğine dayalı öğrenme ile tam öğrenmenin yeri ve önemi. *Eğitim ve Bilim, 15*(82).

Driscoll, M. (1991) Psychology of Learning for Instruction. http://myecoach.com/idtimeline/theory/Gagnè.html

Erden, M. ve Akman, Y. (2006). *Eğitim Psikolojisi: Gelişim-Öğrenme-Öğretme*. Arkadaş Yayınları: Ankara

Eysenck M. W. (2004). *Psychology: An International Perspective*. Canadian: Psychology Press.

Fidan, N. (1986). *Okulda Öğrenme ve Öğretme*. Ankara

Fields, C.D. (Tarihsiz). *The Impact Of Gagnè's Theories on Practice*. Pp.183-209

Gagné, R. (1985). *The Conditions of Learning* (4th ed.). New York: Holt, Rinehart & Winston

Gagné, R. M., Briggs, L., & Wager, W. W. (1992). *Principles of Instructional Design*. Fort Worth. Texas: Harcourt, BraceJovanovich

Ghaith, G. M. (2002). The Relationship Between Cooperative Learning Perception of Social Support, and Academic Achievement. *System*. Vol. 30, 263-273.

Gillies, R. M. (2004). The Effects of Cooperative Learning on Junior High School Students During Small Group Learning. *Learning and Instruction*. Vol. 14, 197-213.

Huitt, W. (2003). The İnformation Processing Approach to Cognition. *Educational Pshycology Interactive*. Voldsta, GA: Voldsta State Universty

Johnson, D. W., Johnson, R. T (1999). Making Cooperative Learning Work. *Theory into Practice*. Vol. 38, 67-73.

Johnson, D. W., Johnson, R. T., Smith, K. A. (1998). Cooperative Learning Returns to College: What Evidence Is There That It Works?. *Change*, Vol. 30, 101.

Johnson, D. W., Johnson, R. T., Smith, K. A. (2007). "The State of Cooperative Learning in Postsecondary and Professional Settings" Springer Science. Published online: 3 January 2007.

Keyser, M. W. (2000). Active Learning and Cooperative Learning: Understanding The Diffirence and Using Both Styles Effectively. *Research Strategy*, Vol:17, 35-44.

Klein, J. D. Schnackenberg, H. L. (2000). Effects of Informal Cooperative Learning and The Affiliation Motive on Achievement, Attitude, and Student Interactions. *Contemporary Educational Psychology*, Vol. 25, 332-341.

Kowch, E. G. (2002). *Learning Theory Backgroun: Gagné & Briggs*. http://www.ucalgary.ca/~ekowch/673/resources/Gagnèa.html 16.10.2007

Senemoğlu, N. (2005). *Kuramdan uygulamaya gelişim, öğrenme ve öğretim*. Ankara: Gazi Kitabevi.

Ornstein, A. C. & Hunkins, F. P. (1988). *Currucilum: Faundations, Principles, and Issues*. Prentice Hall: Nwe Jersey

Özden, Y. (2005). *Öğrenme ve Öğretme*. PegemA: Ankara

Slavin, R. E. & Oickle, E. (1981). Effects of Cooperative Learning Teams on Student Achievement and Race Relations: Treatment By Race Interactions. *Sociology of Education*, Vol: 54, 174-180.

Slavin, R. E. (1987). Developmental and Motivational Perspectives on Cooperative Learning: A Reconciliation. *Child Development*, Vol: 58, 1161-1167.

Slavin, R. E. (1989). Research on Cooperative Learning: Consensus and Controversy. *Educational Lidership*, 52-54.

Slavin, R. E. (1996). Cooperative Learning in Middle and Secondary Schools. *Clearing House,* Vol: 69, 200-205.

Slavin, R. E. (1991). Synthesis of Research on Cooperative Leraning. *Educational Lidership,* 71-82.

Usanmaz, E., Alci, B., & Çeliköz, N. (2017). Kuantum öğrenme yaklaşımının İngilizce kelime öğrenme üzerine etkileri. *Türkiye Eğitim Dergisi, 2*(2), 95-107.

Yıldırım, B. & Selvi, M. (2017). *STEM uygulamaları ve tam öğrenmenin etkileri üzerine deneysel bir çalışma*. ÇOMU Açık Erişim Sistemi Arşivi http://acikerisim.lib.comu.edu.tr:8080/xmlui/handle/COMU/1737

5. BÖLÜM

ÖĞRETİM İLKELERİ

Dr. Öğr. Üyesi Remzi KILIÇ

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi

KAYNAKÇA

Aytuna, H. A. (1961). *Genel öğretim bilgisi*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

Binbaşıoğlu, C. (1983). *Genel öğretim bilgisi: eğitim programları, ilke, yöntem ve teknikler*. Binbaşıoğlu Yayınevi.

Bloom, B. S. (1979). *İnsan nitelikleri ve okulda öğrenme*. (Çev. Durmuş Ali Özçelik). Ankara: Milli Eğitim Basımevi.

Büyükkaragöz, S. ve Çivi, C. (1994). *Genel öğretim metotları*. 3. Baskı. Konya: Atlas Kitabevi Yayınları.

Demirel, Ö. (2014). Öğretim ilke ve yöntemleri: öğretme sanatı. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Hesapçıoğlu, M. (1994). *Öğretim ilke ve yöntemleri: eğitim programları ve öğretim*. 3. Baskı. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.

Küçükahmet, L. (2011). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Önder, N. K. (1986). *Öğretimde program, ilke ve yöntemler*. Konya: Arı Basımevi.

Senemoğlu, N. (2011). *Gelişim, öğrenme ve öğretim: kuramdan uygulamaya*. Gönül Yayıncılık.

Slavin, R. E. (2013). *Eğitim psikolojisi: kuram ve uygulama*. (Çeviren: Galip Yüksel). Ankara: Nobel Yayıncılık.

Tokcan, H. (2015). *Öğretim yöntem ve teknikleri*. Ankara: Beyaz Kalem Yayıncılık.

Tyler, R. W. (1949). *Basic principles of curriculum and instruction*. USA: The University of Chicago Press.

Yıldızlar, M. (2009). *Öğretim ilke ve yöntemleri* (1. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

6. BÖLÜM

ÖĞRETİM STRATEJİLERİ

Öğr. Gör. Dr. Murat POLAT

Anadolu Üniversitesi

KAYNAKÇA

Altun, M. (2002*). İlköğretim ikinci kademede (6, 7 ve 8. sınıflarda) Matematik Öğretimi*. Ankara: Alfa Basın Yayın Dağıtım.

Arends R. I. (1997). *Classroom Instruction and Management*. The McGraw-Hill Companies, Inc.

Arı, R., Üre, Ö., Yılmaz, H. (2004). *Gelişim ve öğrenme psikolojisi (eğitimin psikolojik temelleri)* Konya: Mikro Yayınları.

Bilen, M. (2006). *Plandan uygulamaya öğretim*. 7. Baskı. Ankara: Anı Yayıncılık.

Büyükkaragöz, S. ve Çivi, C. (1994). *Genel öğretim metotları*. Konya: Atlas Kitabevi.

Demirel, Ö. (2007). *Öğretme sanatı*. 11. Baskı. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Dick, W., Carey, L. , Carey, J. O. (2001). *The systematic design of instruction*. New York: Longman.

Duman, B. (2015). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. Anı Yayıncılık.

Ekici, G., Güven, M. (2013). *Yeni öğrenme öğretme yaklaşımları ve uygulama örnekleri*. Ankara: Pegem Akademi.

Erden, M., Akman, Y. (1998). *Eğitim psikolojisi gelişim-öğrenme-öğretme*. Ankara: Arkadaş Yayınevi.

Erginer, E. (1994). Öğrenmeyi öğretmede disiplin geliştirme. *Eğitim Bilim Dergisi*, 94, 15-21.

Fer, S. (2009). *Öğretim tasarımı*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Fındıkçı, İ. (1992). Bilgi toplumunda eğitim kurumları. *Yaşadıkça Eğitim*, 25, 20-25.

Fidan, N. (1996). *Eğitim psikolojisi / okulda öğrenme ve öğretme*. Alkım Yayınları.

Gözütok, F. D. (2000). *Öğretmenliğimi geliştiriyorum*. Ankara: Siyasal Kitabevi.

Gültekin, M. (2008). Okul öncesi eğitimde kullanılan öğrenme yaklaşımları; *Özel Öğretim Yöntemleri* (Editör, M. Sağlam). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi AÖF Yayınları, s: 64-67.

Harmanlı, Z. (2000). *Öğrenme stratejileri (etkili öğrenme eğitimi)*, İzmir: DEÜ, Buca Eğitim Fakültesi.

Lafayette, Robert C. (1978). Teaching Culture: Strategies and Techniques. *Language in Education: Theory and Practice*. Publications Department, Center for Applied Linguistics, 1611 N. Kent Street, Arlington, Virginia.

Meyers, C., Jones, B. (1993). *Promoting Active Learning Strategies for the College Classroom*. Jossey-Bass Inc., Publishers, 350 Sansome Street, San Francisco.

Ocak, G. (2007). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Perrott, E. (2014). *Effective teaching, a practical guide to improving your teaching*. Routledge, London.

Özer, B. (1998). Eğitim bilimlerinde yenilikler (Editör: Ayhan Hakan) içinde *Öğrenmeyi Öğretme* (s: 147-162) Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Açıköğretim Fakültesi, No:559.

Savaş, B. (2007). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. (Ed: Mehmet Arslan). Ankara: Anı Yayıncılık.

Senemoğlu, N. (2009). *Gelişim öğrenme ve öğretim*. 15.Baskı. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Silberman, M. (1996). A*ctive learning: 101 strategies to teach any subject*. Prentice-Hall, P.O.

Sönmez, V. (2008). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. 2. Baskı. Ankara: Anı Yayıncılık.

Sullivan, S., Glanz, J. (2005). S*upervisison that ımproves teaching, strategies and techniques*. Corwin Press, California.

Subaşı, G. (2000). Etkili öğrenme: öğrenme stratejileri. *Milli Eğitim Dergisi*, 146 http://yayim.meb.gov.tr/yayimlar/146/subasi.htm

Şimşek, A. (2006). *İçerik türlerine dayalı eğitim*. Nobel Yayın, Ankara.

Tan, Ş. (2005). Öğretimi Planlama ve Değerlendirme. 8. Baskı. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Taşpınar, M. ve Atıcı, B. (2002). *Öğretim model, strateji, yöntem ve becerileri/teknikleri: kavramsal boyut*. Eğitim Araştırmaları.

Tok, Ş. (2007). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. (Ed: Ahmet Doğanay) Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Uşun, S. (2007). *Öğretim ilke ve yöntemler*. (Ed: Salih Uşun) İstanbul: Kriter Yayıncılık.

Warner, A. J., Myers, B. E. (2008). Implementing inquiry-based teaching methods. *Agricultural Education and Communication Series*, Publication #AEC395, University of Florida IFAS Extension.

Weinstein, C. E., Mayer, R. E. (1986). The teaching of learning strategies, In M.C. Wittrock (ed.) *Handbook of Research on Teaching*, New York: Macnillan, 315-327. New York.

Yılmaz, H. A., Sünbül, M. (2000). *Öğretimde planlama ve değerlendirme*. Konya: Mikro Yayınları, No:11.

7. BÖLÜM

ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ

Dr. Öğr. Üyesi Fatma YAŞAR EKİCİ

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi

KAYNAKÇA

Açıkgöz, K. Ü. (2014). *Aktif Öğrenme*. (13. Baskı). İzmir: Biliş Yayınları.

Adıgüzel, Ö. (2013). *Eğitimde Yaratıcı Drama*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Akın, N. (2009). *İlköğretim 6. Sınıf Görsel Sanatlar Dersinde İşbirlikli Öğrenmenin Renk Konusunun İşlenmesinde Öğrenci Başarısına Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Alexander, R. (2004). *Towards Dialogic Teaching Rethinking Classroom Talk*. (2.Edt.). UK: University of Cambridge/ Dialogos.

Anagün, Ş. S., Duban, N. (2014). *Fen Bilimleri Öğretimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Aral, N., Baran, G., Erdoğan, S., Pedük, Ş. (2003). *Eğitimde Drama*. İstanbul: Yapa.

Aronson, E. (2002). *Building Empathy, Compassion, and Achievement in The Jigsaw Classroom*. In J. Aronson (Ed.), Improving Academic Achievement: Impact of Psychological Factors on Education (pp. 209-225). San Diego, CA, US: Academic Press.

Aydal, M. (2017). *İşbirlikli Öğrenmeye Dayalı Öğrenme Yaklaşımının Görsel Sanatlar Dersindeki Erişiye, Tutuma ve Öğrenilenlerin Kalıcılığına Etkisi*. Doktora Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Aydoğdu, M., Kesercioğlu, T. (2005). *İlköğretimde Fen ve Teknoloji Öğretimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Aykaç, N. (2014). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. (2.Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Aykaç, N., Ulubey, Ö. (2008). Yaratıcı Drama Yöntemi İle Yapılandırmacılık İlişkisinin 2005 MEB İlköğretim Programlarında Değerlendirilmesi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 3(6), 25-45.

Aytaş, G. (2008). *Türkçe Öğretiminde Tematik Yaratıcı Drama*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Bada, S. O. (2015). Constructivism Learning Theory: A Paradigm for Teaching and Learning. *IOSR Journal of Research & Method in Education*, 5(6), 66-70.

Bahar, M. (2006). *Fen ve Teknoloji Öğretimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Balım, G. A., İnel, D., Evrekli, E. (2007). Probleme Dayalı Öğrenme (PDÖ) Yönteminin Kavram Karikatürleriyle Birlikte Kullanımı: Fen ve Teknoloji

Dersi Etkinliği. *Famagusta, Turkish Republic of Northern Cyprus: VI. International Educational Technologies Conference*.

Baylav-Korkmaz, H. (2002). *Fen Eğitiminde Proje Tabanlı Öğrenmenin Yaratıcı Düşünme, Problem Çözme ve Akademik Risk Alma Düzeylerine Etkisi*. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Bayrakçeken, S., Doymuş, K., Doğan, A. (2015). *İşbirlikli Öğrenme Modeli ve Uygulanması*. (2. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Bridges, D. (1979). *Education, Democracy and Discussion*. Berks, UK: NFER Publishing.

Brokkfield, S. D., Preskill S. (1999). *Discussion as a Way of Teaching Tools and Techniques for University Teachers*. Buckingam UK: Open University Press.

Budak, Y. (2015). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Büyükkaragöz, S. S., Çivi, C. (1999). *Genel Öğretim Metotları*. İstanbul: Beta Basın Yayın Dağıtım.

Büyüktokatlı, N. (2018). *Çocuk Programları ve Dergileriyle Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Proje Tabanlı Öğrenme Becerilerinin Geliştirilmesi*. Doktora Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Çelebi, C. (2006). *Yapılandırmacılık Yaklaşımına Dayalı İşbirlikli Öğrenmenin İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Öğrencilerin Erişi ve Tutumlarına Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Çepni, S. (2005). *Kuramdan Uygulamaya Fen ve Teknoloji Öğretimi*. (4. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Çırakoğlu, C. (2009). *İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yöntemi ile Geleneksel Öğretim Yaklaşımının İlköğretim 6. Sınıf Öğrencilerinin Geometri Derslerindeki Akademik Başarılarına Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Çiftçi, S., Meydan, A., Ektem, I. (2007). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Probleme Dayalı Öğrenmeyi Kullanmanın Öğrencilerin Başarısına ve Tutumlarına Etkisi*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 17, 179-190.

Demirel, Ö. (2006). *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Pegem Yayınları.

Dillon, J. T. (1994). *Using Discussions in Classrooms*. Buckingham-UK: Open University Press.

Doğanay, A. (2017). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. (11.Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Duffy, T. M., Cunnıngham, D. J. (1996). Contructivism: Implications for the Desing and Delivery of Instruction, D. H. Jonassen, *Handbook of Research for Educational Communications and Technology*. New York, USA: Simon and SchusterMacmillan.

Ergün, M., Özdaş, A., (1997). *Öğretim İlke ve Metodları*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.

Fisher, R. (2003). *Teaching Thinking: Philosophical Enquiry in the Classroom*. London, UK: Continuum International Publishing.

Gall, J. P, Gall, M. D. (1990). Outcomes of the Discussion Method. In Wilen W. William (Ed.) *Teaching and Learning Trough Discussion The Theory, Research and Practise of the Discussion Method* (pp: 127-147). Illinois, USA: Charles C. Thomas Publisher.

Ghaith, G. M. (2002). The Relationship Between Cooperative Learning, Perception of Social Support, and Academic Achievement. *System*, 30(3), 263-273.

Gillies, R. M. (2014). Developments in Cooperative Learning: Review of Research. *Annals of Psychology*, 30(3), 792-801.

Gürdal, A., Şahin, F. ve Çağlar, A. (2001). *Fen Eğitimi İlkeler, Stratejiler ve Yöntemler*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Yayını, No:39.

Johnson, R. T, Johnson, D. W. (1994). *Learning Together and Alone: Cooperative, Competitive and Individualistic Learning*. (5.Ed.). Needham Heights, Mass: Allyn and Bacon.

Katz, L. G., Chard, S. C. (1998). Issues in Selecting Topics for Projects. ERIC Digest. *Clearing house on Elementary and Early Childhood Education*, https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED424031.pdf Erişim Tarihi: 20.06.2019

Kabapınar, Y. (2012). *Kuramdan Uygulamaya Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Kaptan, F., Korkmaz H. (2001). Fen Eğitiminde Probleme Dayalı Öğrenme Yaklaşımı. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı 20, 185-192.

Karakuş, U. (2006). *Coğrafya 'da İklim Konularının Öğretiminde Deney Yönteminin Öğrenci Başarı Düzeyine Etkisi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Koşucu, E. (2016). *Okulöncesi Öğretmenliği Programlarındaki "Çocukta Oyun Gelişimi Dersinde" Yaratıcı Drama Yönteminin Öğrenci Başarısına Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Köksal, N. (2007). Eğitim Programları ve Yaratıcı Drama. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 1(3-4), 179-191.

Küçük, M., Yangın, S. (2012*). Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayınları.

Küçükahmet, L. (2001). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Moralar, A. (2012). *Fen Eğitiminde Probleme Dayalı Öğrenme Yaklaşımının Akademik Başarı, Tutum ve Motivasyona Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Edirne.

Mostert, M. P. (2007). Challenges of Case-Based Teaching, *The Behavior Analyst Today*, 8(4), 434-442.

Moursund, D. (1999). *Project Based Learning Using Information Technology*. ISTE Publications. Eugene. https://pdfs.semanticscholar.org/4169/f054ff7efececfc340370e743fd4ef2e74f4.pdf (Erişim Tarihi: 20.06.2019)

Nutku, Ö. (1990). *Dram Sanatı: Tiyatroya Giriş*. (2.Baskı). İstanbul: Kabalcı Yayınevi.

Oğuzkan, F. (1993). *Eğitim Terim Sözlüğü*. Ankara: Emel Matbaacılık.

Özcan, Ş. (2019). *Okuma ve Yazma Eğitiminde Yaratıcı Drama*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Özmen, H., Yiğit, N. (2005). *Teoriden Uygulamaya Fen Bilgisi Öğretiminde Laboratuar Kullanımı*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Öztürk, A. (2001). Eğitim-Öğretimde Yeni Bir Yaklaşım: Yaratıcı Drama. *Kurgu Dergisi*, 18, 251-259.

Robinson, A. (1991). *Cooperative Learning and The Academically Talented Students* (RBDM9106). Storrs: University of Connecticut, The National Research Center on the Gifted and Talented.

Saban, A. (2002). *Öğrenme-Öğretme Süreci*. Anakara: Nobel Yayınları.

Saban, A. (2010). *Çoklu Zekâ Kuramı ve Türk Eğitim Sistemine Yansıması*. Ankara: Nobel Yayınları.

Senemoğlu, N. (2007). *Gelişim, Öğrenme ve Öğretim*. Ankara: Gönül Yayıncılık.

Sharan, Y., Sharan, S. (1990). Group Investigation Expands Cooperative Learning. *Educational Leadership*, 47(4), 17-21.

Slavin, (1980). Cooperative Learning. *Review of Educational Research*, 50(2), 315-342.

Slavin, R. E. (1987). *Cooperative Learning: Student Teams. What Research Says to The Teacher* (2. Edition). Washington, D.C.: National Education Association, ISBN-0-8106-1074-4.

Tan, Ş. (2012). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. (8. Baskı). Pegem Akademi Yayınları.

Taşpınar, M. (2014). *Kuramdan Uygulamaya Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Ankara: Edge Akademi Yayıncılık.

Thomas, J. W. (2000). *A Review of Research on Project-Based Learning*. San Rafael, CA: The Autodesk Foundation.

Tonbuloğlu, B., Aslan, D., Altun, S., ve Aydın, H. (2013). *Proje Tabanlı Öğrenmenin Öğrencilerin Bilişüstü Becerileri ve Öz-Yeterlik Algıları ile Proje Ürünleri Üzerindeki Etkisi*. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 10(23), 97-117.

Tosun, C., Taşkesengil, Y. (2012). Probleme Dayalı Öğrenme Yönteminin Öğrencilerin Kimya Dersine Karşı Motivasyonlarına ve Öğrenme Stratejilerine Etkisi. *Türk Fen Eğitimi Dergisi*, 1, 104-125.

Ülger, K. (2011). *Görsel Sanatlar Eğitiminde Probleme Dayalı Öğrenme Modelinin Yaratıcı Düşünmeye Etkisi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Ünal, O. (2010). *Öğretim Yöntem ve Teknikleri*. Ankara: Boyut Matbaacılık.

Üstündağ, T. (2010). *Yaratıcı Drama Öğretmenimin Günlüğü*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Üstündağ, T. (2014). *Yaratıcılığa Yolculuk*. (6. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Yaman, S. (2003). *Fen Bilgisi Eğitiminde Probleme Dayalı Öğrenmenin Öğrenme Ürünlerine Etkisi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Yaylak, E. (2015). Sosyal Bilgiler Eğitiminde Etkinlikler. Süleyman İnan (Ed.), *Sosyal Bilgiler Eğitimine Giriş: Kavramlar, Yaklaşımlar, Etkinlikler* (131-148). Ankara: Anı Yayıncılık.

Yıldız, V. (1999). İşbirlikli Öğrenme ile Geleneksel Öğrenme Grupları Arasındaki Farklar. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16-17, 155-163.

8. BÖLÜM

ÖĞRETİM TEKNİKLERİ 1

Dr. Öğr. Üyesi Muhammet Ü. ÖZTABAK

Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi

KAYNAKÇA

Aaseng, N. (2000). *Business builders in oil*. Minnesota: The Oliver Press, Inc.

Abışgil, Y. (2013). *Ortaokul 6. sınıf görsel sanatlar dersinin öğretiminde rol oynama yönteminin yaratıcılığa katkısı* (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Açıkgöz, K. Ü. (2006). *Aktif öğrenme*. İzmir: Biliş Yayıncılık.

Akbaba-Altun, S. ve Apaydın, Ç. (2013). Kız ve erkek öğretmen adaylarının "eğitim" kavramına ilişkin metaforik algıları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 19(3), 329-354.

Akkaya, E. (2012). *Ortaöğretim öğrenci ve öğretmenlerinin okul ve ideal okul algılarının metafor yoluyla analizi* (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Akkaya, E. ve Özdemir, S. (2013). Genel lise öğrenci ve öğretmenlerinin okul ve ideal okul algılarının metafor yoluyla analizi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 19(2), 295- 322.

Alacapınar, G. F. G. (2009). İstasyon tekniği ile ders işlemeye yönelik öğrenci görüşleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9 (1), 137 – 147.

Alıncak, F. (2016). *Mikro öğretim uygulamalarının öğretim becerilerine etkisine ilişkin beden eğitimi ve spor öğretmeni adaylarının görüşleri* (Doktora Tezi). Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kırıkkale.

Aslan, M. M. ve Bayrakçı, M. (2016). Metaforik düşünme ve öğrenme yaklaşımının eğitim öğretim açısından incelenmesi. *Millî Eğitim*, 171, 100-108.

Aykaç, N. (2014). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. Ankara: Pegem.

Balyemez, S. (2014). Etkileşim ve araştırma yöntemleri: Tartışma yöntem ve teknikleri. F. Güneş (Ed.). *Öğretim ilke ve yöntemleri* içinde. Ankara: Pegem Akademi.

Batdi, V. & Semerci, Ç. (2012). Derslerde istasyon tekniği uygulamasının yansıtıcı sorgulaması. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 190-203.

Bekereci, Ü. (2016). *Balık kılçığı tekniğinin ortaokul 6. sınıf fen bilimleri dersindeki vücudumuzda sistemler üzerinde kullanımının öğrencilerin akademik*

başarılarına etkisinin incelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Kahramanmaraş.

Bergmann, J., Overmyer, J., & Wilie, B. (2011, July). 29.04.2019 tarihinde *The Daily Riff*. http://www.thedailyriff.com/articles/the-flipped-classconversation-689.php adresinden erişildi.

Boyraz, S. (2014). *İngilizce öğretiminde tersine eğitim uygulamalarının değerlendirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.

Büyükkaragöz, S. & Çivi, C. (1999). *Genel öğretim metotları*. İstanbul: Beta Yayın.

Cengizhan, S. (2016). Öğretim yöntemleri. T. Yanpar Yelken ve C. Akay (Ed.). *Öğretim ilke ve yöntemleri* içinde. Ankara: Anı Yayıncılık.

Cerit, Y. (2008). Öğretmen kavramı ile ilgili metaforlara ilişkin öğrenci, öğretmen ve yöneticilerin görüşleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(4), 693-712.

Çakaloz, B. (2008). *Lojistik yönetiminde simülasyon temelli eğitim yaklaşımları* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Demir, M. R. (2008). *İstasyonlarda öğrenme modelinin hayat bilgisi dersindeki üst düzey beceri erişisine etkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Demiralay, R. & Karataş, S. (2014). Evde ders okulda ödev modeli. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3(3),

Demirel, Ö. (2003). *Planlamadan değerlendirmeye öğretmen sanatı*. Ankara: Pegem Yayıncılık.

Demirel, Ö. (Ed.). (2010). *Eğitimde yeni yönelimler*. Ankara: Pegem Akademi.

Demirörs, F. (2007). *Lise I. sınıf öğrencileri için Ohm yasası konusunda öğrenme istasyonlarının geliştirilmesi ve uygulanması* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Döğer, D. (2016). *Keman eğitiminde mikro öğretim yöntemine dayalı uygulamaların öğrenci performansına ve tutumuna etkisi* (Doktora Tezi). İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.

Duru, M. K. (2007). *İlköğretim fen bilgisi dersinde beyin fırtınası ile öğretimin başarıya kavram öğrenmeye ve biliş üstü becerilere etkisi* (Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Eminoğlu Küçüktepe, S. (2016). Öğrenme-öğretme yöntem ve teknikleri. S. Çelenk (Ed.). *Öğretim ilke ve yöntemleri* içinde. Ankara: Pegem Akademi.

Ercan, S. (2010). *Fen öğretiminde yaratıcı düşünme tekniklerinden sinektik kullanımına yönelik bir araştırma* (Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.

Erciyeş, G. (2017). Öğretim yöntem ve teknikleri. Ş. Tan (Ed.). *Öğretim ilke ve yöntemleri* içinde. Ankara: Pegem Akademi.

Erginer, E. (2004). *Öğretimde planlama ve değerlendirme*. Ankara: Pegem Akademi.

Gençer, B. G., Gürbulak, N. & Adıgüzel, T. (2014). Eğitimde yeni bir süreç: Ters-yüz sınıf sistemi. *Uluslararası Öğretmen Eğitimi Konferansı*, 5-6, 881-888.

Girgin, Y. (2012). *İlköğretim 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerde kavram haritası kullanımının öğrencilerin okuduğunu anlama becerileri üzerine etkisi* (Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

Gökalp, M. (2016). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.

Gölgeli, D. (2012). *Düşün-eşleş-paylaş tekniği ile birlikte kullanılan kavram karikatürlerinin öğrencilerin akademik başarıları ile fen ve teknoloji dersine olan tutumlarına etkisinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.

Güneş, F. (2014). *Türkçe öğretim ve yaklaşım modelleri*. Ankara: Pegem Akademi.

Kaplan, A. Ö. & Ercan, S. (2011).Yaratıcı düşünme tekniklerinden sinektik uygulamasına örnek bir araştırma: Çocuğun gözünde yaratıcılık. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8(2), 766-793.

Kaptan, F. (1998). Fen öğretiminde kavram haritası yönteminin kullanılması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(14).

Kaya, O. N. (2003). Fen eğitiminde kavram haritaları. P*amukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(13), 70-79.

Kelleci, D. (2014). *Sınıf öğretmeni adaylarının iklim kavramına ilişkin algılarının metafor yoluyla incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Giresun Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Giresun.

Kemiksiz, Ö. (2014). Güncel öğretim teknikleri. F. Güneş (Ed.). *Öğretim ilke ve yöntemleri* içinde. Ankara: Pegem Akademi.

Kılıç, A. (2010). Learner-centered micro teaching in teacher education. *International Journal of Instruction*, 3 (1), 77-100.

Küçükahmet, I. (2017). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. (27. Basım). İstanbul: Nobel Yayın Dağıtım.

MEB. (2005). *İlköğretim fen ve teknoloji dersi öğretim programı kılavuz.* Milli Eğitim Basımevi, Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ankara.

Mirzaoğlu, D. & Özcan, G. (2016). Sınıf içi ve sınıf dışı öğretim teknikleri. S. Çelenk (Ed.). *Öğretim ilke ve yöntemleri* içinde. Ankara: Pegem Akademi.

Ocak, G. (Ed.). (2014). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. (8. Basım) Ankara: Pegem Akademi.

Öcal, E. (2014). *Vücudumuzdaki sistemler ünitesinin öğretiminde drama yönteminin ve kukla/karagöz uygulamalarının öğrenci başarısı ve tutuma etkisi* (Doktora tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Özden, Y. (2005). *Öğrenme ve öğretme*. Ankara: Pegem Akademi.

Özgürbüz, İ. E. (2013). *Coğrafya ders kitaplarındaki analojilerin ve metaforların analizi* (Yüksek Lisans Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

Pınar, F. N. (2018). *Türkçe öğretiminde kavram haritalarının önemi ve anlama becerilerine ait teorik bilgilerin kavram haritası çeşitleriyle gösterilmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Polatcan, F. (2013). *6. sınıflarda kavram haritalarıyla dil bilgisi öğretiminin başarıya etkisi (*Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

Saracaloğlu, A. S. (2016). Öğretim teknikleri-II. A.S Saracaloğlu ve A. Küçükoğlu (Ed.). *Öğretim ilke ve yöntemleri* içinde. Ankara: Pegem Akademi.

Savaş, B. (2014). Öğretim yöntemleri. M. Arslan (Ed.). *Öğretim ilke ve yöntemleri* içinde. Ankara: Anı Yayıncılık.

Sönmez, V. (2007). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Strayer, J. F. (2011). *The teacher's guide to flipped classroom*. 29.04.2019 tarihinde http://www.edudemic.com/guides/flipped-classrooms-guide/ adresinden erişildi.

Strayer, J. F. (2012). How learning in an inverted classroominfluences cooperation, innovation and task orientation. *Learning Environments Research*, 15(2), 171–193.

Sürmeli, H. & Yıldırım M. (2017). Öğretim teknikleri. S. Dal ve M. Köse (Ed.). *Öğretim ilke ve yöntemleri: Etkinlik ve ders planı örnekleriyle zenginleştirilmiş* içinde. Ankara: Anı Yayıncılık.

Şahin, Ç. (2005). Aktif öğretim yöntemlerinden beyin fırtınası yöntemi ve uygulaması. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(1), 441-450.

Şahin, Ç. (2016). Öğretim teknikleri-I. A. S. Saraçoğlu ve A. Küçükoğlu (Ed.). *Öğretim ilke ve yöntemleri* içinde. Ankara: Pegem Akademi.

Şenay, A. (2007). *Kavram haritaları yöntemiyle metin öğretimi* (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Tabak, G. & Göçer, A. (2014). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde benzetim tekniği. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(10), 77-102.

Taşpınar, M. (2012). *Kuramdan uygulamaya öğretim ilke ve yöntemleri*. Ankara: Edge Akademi Yayıncılık.

Temizyürek, F. & Ünlü, N. A. (2015). Dil öğretiminde teknolojinin materyal olarak kullanımına bir örnek: Flipped classrom. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1), 64-72.

Tokdemir, K. (2009). *Öğretim strateji yöntem ve teknikleri*, 1-8, URL Erişim tarihi: 22.04.2019. http://korgan.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2013_05/28034031_07120822_retmynt emtekn.doc.

Turan, Z. & Göktaş, Y. (2015). Yükseköğretimde yeni bir yaklaşım: Öğrencilerin ters yüz sınıf yöntemine ilişkin görüşleri. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 5(2), 156-164.

Uyar, B. (2017). *Ebru sanatı öğretiminde benzetim (simülasyon) tekniğinin uygulanması üzerine bir araştırma* (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Yıldızlar, M. (2012). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.

Yılmaz, H. & Sünbül, A.M. (2003). *Öğretimde planlama ve değerlendirme*. Ankara: Mikro Yayınevi.

https://docplayer.biz.tr/28459611-Benzetim-prof-dr-berna-dengiz-1-ders-benzetim-nedir-amaclari-avantaji-dezavantaji-uygulama-alanlari-sistem-sistemin-bilesenleri.html

9. BÖLÜM

ÖĞRETİM TEKNİKLERİ 2

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Nur TUĞLUK

Yıldız Teknik Üniversitesi

KAYNAKÇA

Adıgüzel, O. C. (2016). *Eğitim programlarının geliştirilmesinde ihtiyaç analizi el kitabı*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Akarsu, B. (1998). *Felsefe Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: İnkılap Yayınları.

Akınoğlu O., Karaman, E., Gülveren, H., Durmuş, Y.T., Demircan, Z.A. (2007). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. Pegem A Yayınları, Ankara.

Altun, A.(2004). *Sosyal bilgiler dersinde problem çözme yönteminin erişi, kalıcılığa ve derse karşı tutuma etkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.

Ayaz Can, H. (2005). *Altı Şapkalı düşünme tekniğinin 6. Sınıf sosyal bilgiler dersinde öğrenci başarısına etkisi*. Doktora Tezi. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.

Ayaz Can, H., Semerci, N. (2007). Altı Şapkalı düşünme tekniğinin ilköğretim sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin akademik başarısına etkisi. *Eğitim ve Bilim Dergisi, 32*(145), 39-52.

Birnbacher, D. (2006). Tıp eğitiminde sokratik yöntem: olanaklar ve sınırlar. *Sokratik Konuşma Tarih-Kuram –Uygulama* (Derleyen: Sabir Yücesoy), 243-256, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yay. İstanbul

Bligh, D. (1986). *Teach thinking by discussion, the society for research into higher education.* Published by SRHE and NFER-NELSON, Surrey, UK.

Bligh, D. A. (1986). The buzz group teaching, in *Teach Thinking by Discussion* (Ed. Donald Bligh), pp: 63-66, The Society for Research into Higher Education, Published by SRHE and NFER-NELSON, Surrey, UK.

Brewer, E. W. (2007). Delphi technique. In Salkind, N. J. ve Rasmussen, K. (Eds.). *Encyclopaedia of measurement and statistics-1*, (s. 240-246). USA: SAGE.

Bridges D. (1979). *Education, democracy and discussion*, NFER Publishing Company Ltd, Berks, UK.

Brockriede, W. (1980). Argument as epistemological method, In D. A. Thomas (Ed.). *Argumentation as a Way of Knowing*, Falls Church, VA: Speech Communication Association.

Brokkfield, S.D. ve Preskill S. (1999). *Discussion as a way of teaching tools and techniques for university teachers*, Open University Press. Buckingam UK.

Brookfiled, S. D. (1997*). Developing Critical thinkers challenging adults to explore alternative ways of thinking and acting*, Open University Press. UK.

Buzan, T. (2002). *How to mind map*. London: Thorsons.

Buzan, T. (2003). *Yaratıcı zekânın gücü*. (Çev. Beyhan Kurt) İstanbul: Epsilon Yayıncılık.

Chou, C. (2002). Developing the e-Delphi system: a web-based forecasting tool for educational research. British Journal of Educational Technology, 33(2), 233-236.

Crone, J. A. (1997). Using Pabel Debates to Increas Student Involvement in the Introductory Sociology Class. *Teaching Sociology*, Vol. 25, pp. 214-218.

Dalkey, N. C. (1967). *Delphi*. Santa Monica, CA: The RAND Corporation, (P-3704).

Dalkey, N. ve Helmer, O. (1963). An experimental application of the Delphi method to the use of experts. *Management Science, 9*(3), 458-467.

Dalkey, N., Brown, B. ve Cochran, S. (1969). *The Delphi method, III: Use of self-ratings to improve group estimates* (No. RM-6115-PR). Santa Monica, California: Rand Corp.

Davidson, P. L. (2013). The Delphi technique in doctoral research: Considerations and rationale. *Review of Higher Education and Self-Learning, 6*(22), 53-65.

Delbecq, A. L., Van de Ven, A. H. ve Gustafson, D. H. (1975). *Group techniques for program planning: a guide to nominal group and Delphi processes*. Glenview, IL: Scott, Foresman and Company.

Dillon, J. T. (1995). Using Discussions in Classrooms, Open University Press. Buckingham, UK.

Drake, F. D ve Nelson L. R. (2005). *Engagement in teaching history theory and practises for middle and secondary teachers*. Ohio, USA: Pearson Merrill Prentice Hall.

Erden, M. (2001). *Gelişim öğrenme öğretme*. (7. Baskı). Ankara: Alkım Yayınları.

Erginer, E. (2000). *Öğretimi planlama uygulama ve değerlendirme*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Grisham, T. (2009). The Delphi technique: A method for testing complex and multifaceted topics. *International Journal of Managing Projects in Business, 2*(1), 112-130.

Habeshaw, T. Habeshaw, S. ve Gibbs, G. (1988). *Interesting things to do in your seminars and tutorials*, Technical Educational Services Ltd. London, UK.

Hatcher, T. ve Colton, S. (2007). Using the internet to improve HRD research: The case of the web-based Delphi research technique to achieve content validity of an HRD-oriented measurement. *Journal of European Industrial Training, 31*(7), 570-587. Doi: 10.1108/03090590710820060.

Helms, C., Gardner, A. ve McInnes, E. (2017). The use of advanced web-based survey design in Delphi research. *Journal of Advanced Nursing, 73*(12), 3168-3177.

Hess, D. (2002). Discussing Controversial Public Issues in Secondary Social Studies Classroom: Learning from skilled teachers, *Theory and Research in Social Education, 30*(1), 10-41.

Holloway, K. (2012). Doing the e-Delphi. CIN: Computers, Informatics, *Nursing, 30*(7), 347-350. doi: 10.1097/NXN.0b013e31825e8923.

Hsu, C. C. ve Sandford, B. A. (2010). Delphi technique, In N. J. Salkind (ed.), *Encyclopedia of Research Design*, (s. 343-346), San Publications, Thousand Oaks, CA.

Hsu, C. C. ve Stanford, B. A. (2007). The Delphi technique: Making sense of consensus. *Practical Assessment Research Evaluation, 12*(10), 1-8.

Hyman R.T. ve Whitford, E.W. (1990). Strategic Discussion For Content Area Teaching. In Wilen W. William (Ed.) *Teaching and Learning Trough Discussion The Theory, Research and Practise of the Discussion Method* (pp: 127-147). Illinois, USA: Charles C. Thomas Publisher.

Kalaycı, N. (2001). *Sosyal bilgilerde problem çözme ve uygulamalar*. Ankara: Gazi Kitapevi.

Kneeland, S. (2001). *Problem çözme*. (Çev. Nurdan Kalaycı). Ankara: Gazi Kitapevi.

Koray, Ö. (2004). *XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı*. Malatya: İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi. 6-9 Temmuz 2004.

Kuhn, D. (1992). Thinking as argument, *Harvard Education Review, 62*, 155-178.

Küçükahmet, L. (1995). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. Gazi Büro Kitabevi, Ankara.

Linstone, H. A. ve Turoff, M. (2002). Introduction. In Linstone, H. A. ve Turoff, M. (Eds.), *The Delphi method: Techniques and applications*, (s. 3-12). Boston: Addison Wesley.

MC. Neill. Patrick (2004). *Teaching and learning problem solving*. Kepston

Ments, M. V. (1990). *Active talk the effective use of discussion in learning*, Kogan Page, London, UK.

Musselman, E.G. (2004). 'Using Structured Debate to Achive Autonomous Student Discussion. *The History Teacher, 37*(3), 335-349.

Noreen, M. W. ve Diğerleri (2009). Explain to your Partner: teachers' instructional practices and students' dialogue in small groups'. *Cambridge Journal of Education, 39*(1), 49-70.

Novak, J. ve Gowin, D. B. (1984). *Learning how to learn*. Cambridge University Press, New York.

Oğuzkan, T. (1970). *Grup münakaşası el kitabı*. Ankara: Ülkü Yayınları.

Okoli, C. ve Pawlowski, S. D. (2004). The Delphi method as a research tool: an example, design considerations and applications. *Information & Management, 42*(1), 15-29.

Orhan, S. (2010). *Altı Şapkalı düşünme tekniğinin ilköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinde konuşma becerilerini geliştirmesine etkisi*. Doktora Tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Özden, Y. (2003). *Öğrenme ve öğretme*. Ankara: Pegem A Yayıncılık

RAND (2018). *A brief history of RAND*. https://www.rand.org/about/history/a-brief-history-of-rand.html sayfasından erişilmiştir.

Rowe, G. ve Wright, G. (1999). The Delphi technique as a forecasting tool: issues and analysis. *International journal of forecasting, 15*(4), 353-375.

Rowe, G. ve Wright, G. (2002). Expert opinions in forecasting: The role of the Delphi technique. J. Scott Armstrong (Ed.), *Principles of forecasting: A handbook for researchers and practitioners*. USA: Kluwer Academic Publishers.

Rudduck, J. (1979). Learning to Teach Through Discussion, *Center for Applied Research in Education*. Occasional Publication No: 8.

Saban, A. (2000). *Öğretme öğrenme süreci: yeni teori ve yaklaşımlar*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Sackman, H. (1974). *Delphi assessment: Expert opinion, forecasting, and group process*. (No. RAND-R-1283-PR). Santa Monica, California: Rand Corp. https://apps.dtic.mil/dtic/tr/fulltext/u2/786878.pdf sayfasından erişilmiştir.

Sönmez, V. (1996). *Sosyal bilgiler öğretimi ve öğretmen kılavuzu*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Şahin, A. E. (2001). Eğitim araştırmalarında Delphi tekniği ve kullanımı. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 20*(20), 215-220.

Şahin, A. E. (2009). Türkiye'de ilköğretim okulu müdürlüğünün bir meslek olarak mevcut durumu: Bir Delphi çalışması. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 26*(26), 125-136.

Şahin, A. E. (2010). Professional status of elementary teaching in Turkey: A Delphi study. *Teachers and Teaching: Theory and Practice, 16*(4), 437-459.

Şahin, C. ve Sipahioğlu, Ş. (2009). *Doğal afetler ve Türkiye*. Ankara: Gündüz Eğitim.

Şahin, Ü. (2014). *Türkiye'nin İklim Politikalarında Aktör Haritası*. http://ipc.sabanciuniv.edu/wpcontent/uploads/2014/12/AktorHaritasiRapor_25.11.14_web.pdf sayfasından erişilmiştir.

Turan, İ. (2009). Tarih Derslerinde Temel Öğretim Yöntemlerinin Kullanımı. M Demirel ve İ Turan (Editörler). *Tarih Öğretim Yöntemler*. (30-49). Ankara: Nobel Yayınları.

Wiersma, W. ve Jurs, S. G. (2005). *Research methods in education: an introduction*. (9. Edition). USA: Pearson Education.

Wilen, W. W.. (1990). Forms and Phases of Discussion. In Wilen W. William (Ed.) *Teaching and Learning Trough Discussion The Theory, Research and Practise of the Discussion Method* (pp.3-25). Illinois, USA: Charles C. Thomas Publisher.

Yaşar, Ş. ve Gültekin, M. (2006). Anlamlı Öğrenme İçin Etkili Öğretim Stratejileri, Cemil Öztürk (Editör). *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi* (111-146). Ankara: PegemA Yayıncılık.

Yücesoy, S. (2006). *Sokratik Konuşma Tarih-Kuram-Uygulama*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları. İstanbul.

Ziglio, E. (1996). The Delphi Method and its contribution to Decision-Making. In Adler, M.ve Ziglio, E. (Eds.), *Gazing into the oracle: The Delphi method and*

its application to social policy and public health. (s. 3-33). Londan: Jessica Kingsley Publishers.

10. BÖLÜM

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Dr. Öğr. Üyesi Nihan SÖLPÜK TURHAN

Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi

KAYNAKÇA

Airasian, P. W. (1994). *Classroom Assessment*. Second Edition. Mc Graw Hill. Inc. NewYork.

Arslan, N., Turhan, N., Bingöl, T., Öztabak, M. Ü. ve Çetintaş, Ş. (2018). Sosyal Başarı Hedefi Ölçeğinin Türkçeye uyarlanması. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 47 (47), 39-50. doi: 10.15285/maruaebd.315511

Bachman, L. F. (1990). *Fundamental Considerations in Language Testing*. Oxford: University Press.

Baloğlu, N. ve Karadağ, E. (2008). Öğretmen yetkinliğinin tarihsel gelişimi ve Ohio Öğretmen Yetkinlik Ölçeği: Türk kültürüne uyarlama, dil geçerliği ve faktör yapısının incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 56, 571- 606.

Baştürk, S., Ustaoğlu, A., Doruk, B. K., Aytaç, B., Yiğit, B., Tüysüz, C., ... & Kepçeoğlu, İ. (2014). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme*. Nobel Yayınları.

Bloom, B. S. (Ed.) (1956). *Taxonomy of Educational Objectives: The Classification of Educational Goals: Handbook I, Cognitive Domain*. N.Y.; Toronto: Longmans, Green.

Çelikkaya, T. (2014a). Tanılayıcı Dallanmış Ağaç. S. Baştürk (Ed.). Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme içinde (s.177-192). Ankara: Nobel Akademi Yayınları.

Çelikkaya, T. (2014b). Yapılandırılmış Grid. S. Baştürk (Ed.). Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme içinde (s.197-212). Ankara: Nobel Akademi Yayınları.

Ebel, R. L., & Frisbie, D. A. (1991). *Essentials of educational measurement*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.

Gagne (Ed.). *Psychological principles in system development*. pp. 419-474. New York: Holt, Rinehart and Winston.

Ghiselli, E. E., Campbell, J. P. & Zedeck, S. (1981). *Measurement theory for the behavioral sciences*. San Francisco: W. H. Freeman & Co.

Glaser, R., & Klaus, D. J. (1962). *Proficiency measurement: Assessing human performance*. In R. Gagné (Ed.), Psychological in system development (pp. 421-427). New York, NY: Holt, Rinehart, & Winston.

Gregory, R. J. (2004). *Psychological testing: history, principles and applications*. (4th edition). Needham Hights: Allyn & Bacon.

Norman, D. (2007). *The Design of Future Things.* Basic Books

Ogunniyi, M. B. (1984). *Educational Measurement and Evaluation*. Longman: Nig. Mc. Ibadan.

Print, M. (1993). *Curriculum Development and Design*. Second Edition, New South Wales Australia: Allen & Unwim

Shavelson, R. J., Baxter, G. P. & Gao, X. (1993). Sampling variability of performance assessment. *Journal of Educational Measurement*, 30(3), 215-232.

Shepard, L. A. (1993). Evaluating test validity. In L. Darling-Hammond (Ed.). *Review of research in education*, 19. Washington: American Educational Research Association.

Sölpük, N. (2016). *Araştırma yaklaşımlarının kavramsallaştırılması ve doktora tez süreci: doktora öğrencileri ve danışmanları bağlamında bir karşılaştırma çalışması*. (Yayınlanmış Doktora Tezi) Eskişehir Osmangazi Üniversitesi.

Tekin, H. (1996). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. Ankara: Yargı Kitap ve Yayınevi.

Travers, R. M. (1995). *Educational Measurement*. New York, NY; MacMillan.

Turgut, F. (1997). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Metotları*. Ankara: Yargıcı Matbaası.

Wiberg, M. (2004). *Classical test theory vs. item response theory. An evaluation of the theory test in the Swedish driving license test.* (EM No. 50). Umeå: Umeå University, Department of Educational Measurement.

Yen, W. M. (1993). Scaling Performance Assessments: Strategies for managing local item dependence. *Journal of Educational Measurement, 30*(3), 187-213.

11. BÖLÜM

ÖĞRENME ÖĞRETME SÜRECİNDEKİ DİĞER FAKTÖRLER

Prof. Dr. Birsen TÜTÜNİŞ

İstanbul Kültür Üniversitesi

KAYNAKÇA

Albrecht, J. R. & Karabenick, S. A. (2018). Relevance for learning and motivation in education. *The Journal of Experimental Education, 86*(1), 1-10.

Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory.* Englewood Cliffs: Prentice Hall.

Bartlett, F. (1932*). Remembering.* Cambridge University Press.

Doğan, A. (2013). Üstbiliş ve üstbilişe dayalı öğretim. *Middle Eastern & African Journal of Educational Research, Issue 3,* 6-20.

Doğan, F. M. (2014). İlkokul öğrencilerinin öz-düzenlemeli öğrenme becerilerinin geliştirilmesi: sınıf öğretmenlerinin görüşleri. *VI. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi.* Ankara.

Drmrod, J. (1990). *Human learning.* NewYork: Macmillan.

Flavell, J. (1985). *Cognitive development.* Englewood Cliffs: Prentice-Hall.

Gardner, H. (2010). Five minds for the future. In J. A. Bellanca & R. S. Brandt (Eds). *21st Century Skills Rethinking how students learn* (9-31). Bloomington: Solution Tree Press.

Gilman, R. & Anderman, E. M. (2006). Motivation and relevance to school psychology: An introductıon to the special issue. *Journal of School Psychology*,*44*(5), 325-329.

Goleman, D. (2000). *İş Başında Duygusal Zekâ* (2. Baskı). İstanbul: Varlık Yayınları.

James, W. (2005). *Talks to teachers on psychology: and to students on some of life's ıdeals.* E-Book 16287. Henry Holt & Company; 1899 New York.

Kashdan, T. B. & Silvia, P. J. (2009). Curiosity and interest: the benefits of thriving on novelty and challenge. S. J. Lopez & C. R. Snyeder (Eds.). *Oxford Handbook of Psychology* (2nd edition), pp. 367-375.

Kotaman, H. (2008). Özyeterlilik inancı ve öğrenme performansının geliştirilmesine ilişkin yazın taraması. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 21*(1), 111-133.

Merriam-Webster Sözlük (2020). https://www.merriam-webster.com/. Webster - Thesaurus.

NEA (2002). *Partnership for 21st century skills.* USA. http://www.nea.org/home/34888.htm Erişim Tarihi: 29.05.2020

O'Malley, J. M., & Chamot, A. U. (1990). *Learning strategies in second language acquisition.* Cambridge University Press.

Ormrod, J. E. (1990). *Human learning.* New York: Macmillan.

Pajares, F. & Miller, M. D. (1994). Role of self-efficacy and self-concept beliefs in mathematical problem solving a path analysis. *Journal of Educational Psychology*, *86*(2), 193-203.

Pietsch, J., Walker, R., & Chapman, E. (2003). The relationship among selfconcept, self-efficacy and performance in mathematics during secondary school. *Journal of Educational Psychology*, *95*(3), 589-603.

Seven, M. A. & Engin, A. O. (2010). Öğrenmeyi etkileyen faktörler. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 12*(2), 189-212.

Shapiro, L.E. (1997). *How to raise a child with a EQ: a parent's guide to emotional intelligence*. New York: Harper Collins.

Silvia, P.J. (2006). *Exploring the psychology of interest.* New York: Oxford University Press.

Siriram, R. (2020). *The neuroscience behind productive struggle.* Edutopia.

Stenger, M. (2014). *Why curiosity enhances learning.* Edutopia. https://www.edutopia.org/blog/why-curiosity-enhances-learning-marianne-stenge Erişim Tarihi: 30.05.2020

Vygotsky, L. (1978). *Mind in society: the development of higher psychological processes.* Harvard University Press.

Wadsworth, B. (1971). *Piaget's theory of cognitive development.* Longman.

Weisinger, H. (1998). *Emotional intelligence at work: the untapped edge for success.* San Francisco: Jossey-Bass.

Yaşar, Ş. (2000). *Öğretimde planlama ve değerlendirme*. Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.

12. BÖLÜM

21. YÜZYIL ÖĞRETMENLİK BECERİLERİ

Dr. Öğr. Üyesi Duygu YALMAN POLATLAR

Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi

KAYNAKÇA

Anagün, Ş. S. (2011). PISA 2006 sonuçlarına göre öğretme öğrenme süreci değişkenlerinin öğrencilerin fen okuryazarlıklarına etkisi. *Eğitim ve Bilim, 36*(162), 84-102.

Ananiadou, K. ve Claro, M. (2009). *21st century skills and competences for new millennium learners in OECD countries*. OECD Education Working Papers: OECD Publishing. http://www.oecdilibrary.org/education/21st-century-skills-and-competences-for-newmillennium-learners-in-oecd-countries_218525261154 E.T.: 01.06.2020.

Ansari, U. & Malik, S.K. (2013). Image of an effective teacher in 21st Century Classroom. *Journal of Educational and Instructional Studies in the World, 3*(4), 61-68.

Beers, S.Z. (2011a). *Teaching and assessing 21st century skills: An ASCD action tool*. Alexandria, Virginia, USA: ASCD.

Beers, S. Z. (2011b). *21st century skills: preparing students for THEIR future*. https://www.yinghuaacademy.org/wp-content/uploads/2014/10/21st_century_skills.pdf E.T.: 02.06.2020.

Clark, C.M. (1995). *Thoughtful teaching*. London: Cassell Publishing.

Çermik, H. ve Turan Güllaç, E. (2013). Öğretmen nitelikleri ve yeterlikleri. Ş. Tan, (Ed.). *Öğretim İlke ve Yöntemleri* (2.baskı), 483-516. Ankara: Pegem Akademi.

Day, C. (2004). *A passion for teaching*. London: Routledge Falmer.

Dinçer, S., Şenkal, O. & Sezgin, M. E. (2012). *Fatih projesi kapsamında öğretmen, öğrenci ve veli koordinasyonu ve bilgisayar okuryazarlık düzeyleri*. Akademik Bilişim 2013 Konferansı, Akdeniz Üniversitesi, Antalya.

Donovan, L. & Green, T. (2014). *Creating 21st century teaching and learning environment*. USA: Shell Education.

Dweck, C. (2008). *Mindset: The difference between good teachers and great teachers*. New York: Ballantine Books.

Eğitim Bilişim Ağı (EBA) (2014). *EBA (Eğitim Bilişim Ağı) Projesi*. http://fatihprojesi.meb.gov.tr/tr/icerikincele.php?id=4 E.T.: 30.05.2020.

Erdoğdu, M.T. (2018). *Teknoloji ve Gelecek 1*. https://www.bilisimdernegi.org/teknoloji-ve-gelecek-1/ E.T.: 31 Mayıs 2020.

Eryılmaz, S. ve Uluyol, Ç. (2015). 21. yüzyıl becerileri ışığında FATİH projesi değerlendirmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi, 35*(2), 209-229.

Faulkner, J. & Latham, G. (2016). Adventurous Lives: Teacher Qualities for 21st Century Learning. *Australian Journal of Teacher Education, 41*(4), 137-150.

Gündüz, H. B. (2003). Bir meslek olarak öğretmenlik. M. D. Karslı (Ed.). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*, 29-48. Ankara: Öğreti, Pegema Yayınları.

Hembrooke, H. ve Gay, G. (2003). The laptop and the lecture: The effects of multitasking in learning environments. *Journal of computing in higher education*, 15, 46-64.

ISTE (2007). *National educational technology standards and performance indicators for students*. Eugene, OR: ISTE Press.

ISTE (2010). National educational technology standards for teachers: Advancing digital age teaching. *International Society for Technology in Education*. Eugene, OR: ISTE Press.

Kayaduman, H., Sırakaya, M., & Seferoğlu, S. S. (2011). *Eğitimde FATİH projesinin öğretmenlerin yeterlik durumları*. Akademik Bilişim. Malatya: İnönü Üniversitesi.

Kennedy, I.G. Latham, L. & Jacinto, H. (2016). *Education skills for 21st century teachers: voices from a global online educators' forum*. Springer. Doi: 10.1007/978-3-319-22608-8

Kurt, A. A., Kuzu, A., Dursun, Ö. Ö., Güllüpınar, F. & Gültekin, M. (2013). FATİH projesinin pilot uygulama sürecinin değerlendirilmesi: öğretmen görüşleri. *Journal of Instructional Technologies & Teacher Education, 1*(2), 1-23.

Kyriacou, C. (2007). *Essential teaching skills* (3rd Edition). UK: Nelson Thornes Ltd.

MEB (Milli Eğitim Bakanlığı). (2008). *Öğretmen yeterlikleri: Öğretmenlik mesleği genel ve özel alan yeterlikleri 2. parça*. Ankara: Devlet Kitapları.

Milli Eğitim Bakanlığı, (MEB). (2014). *FATİH projesi hakkında*. http://fatihprojesi.meb.gov.tr/tr/icerikincele.php?id=6 E.T.:28.05.2020.

OECD (The Organization for Economic Co-operation and Development). (2012). *Connected minds: Technology and today's learners, educational research and innovation*. OECD Publishing.

Odabaşı, H.F. (2010). *Bilgi ve iletişim teknolojileri ışığında dönüşümler*. H. F. Odabaşı (Ed.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Orhan Göksun, D. (2016). *Öğretmen adaylarının 21.yy. öğrenen becerileri kullanımları ve 21.yy. öğreten becerileri kullanımları arasındaki ilişki* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.

Partnership for 21st Century Skills. (2003). *Learning for the 21st century: A report and mile guide for 211st century skills*. https://www.p21.org/images/stories/otherdocs/p21up_Report.pdf

Pedro, F. (2006). *The new millennium learners: Challenging our views on ICT and learning*. http://www.oecd.org/edu/ceri/38358359.pdf E.T.:30.05.2020.

Pollard, A. with Collins, J., Maddock, M., Simco, N., Swaffield, S., Warin, J. and Warwick, P. (2005). *Reflective Teaching* (2nd edn). London: Continuum.

Radford, M. L. ve Connaway, L. S. (2007). Screenagers and live chat reference:Living up to the promise. *Scan, 26*(1), 31-39.

Silva, E. (2009). Measuring skills for 21st-century learning. *Phi Delta Kappan, 90*(9), 630-634.

Trilling, B. and Fadel, C. (2009). *21st century skills: learning for life in our times*. San Francisco, Calif., Jossey-Bass/John Wiley & Sons, Inc.

Yalman, D. (2019). İletişim ve iş birliği. (3. Baskı) A. D. Öğretir Çelik ve M. N. Tuğluk (Ed.). içinde *Eğitimde ve Endüstride 21.Yüzyıl Becerileri* (ss. 29-49). Ankara: Pegem Akademi.

Wagner, T. (2008). *The global achievement gap: Why even our best schools don't teach the new survival skills our children need-and what we can do about it*. NY: Basic Books.

21st Century Schools, www.21stcenturyschools.com, (Erişim Tarihi: 26.05.2020).

RADYO ASTRONOMİ TARİHİ

UZAYDAN YAYILAN RADYO SİNYALLERİNİN KEŞİF SERÜVENİ

Lütfi BAĞIRGAN

KOCAELİ - 2020

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Radyo Astronomi Tarihi - Uzaydan Yayılan Sinyallerin Keşif Serüveni

Yazar: Lütfi BAĞIRGAN (ketebe@yaani.com)

ISBN: 978-625-7119-16-0

1. Baskı: Haziran 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir.
EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI

BAĞIRGAN, Lütfi
Radyo Astronomi Tarihi - Uzaydan Yayılan Sinyallerin Keşif Serüveni
1. Basım, V + 134 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. Radyo Astronomi, 2. Galaksi, 3. Radyo Teleskop, 4. Anten, 5. Uzay.

Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

1. RADYO ASTRONOMİ **2**

2. RADYO FREKANS **4**

3. RADYO ASTRONOMİ CİHAZLARI **6**

4. ASTRONOMİK RADYO FREKANS **12**

5. KOZMİK RADYO FREKANS YAYILIMI **14**

6. RADYO TELESKOP **18**

7. GÜNEŞ RADYO FREKANS YAYILIMI **24**

8. AY RADYO FREKANS YAYILIMI **28**

9. GÜNEŞ PATLAMALARI **32**

10. YILDIZ RADYO FREKANS YAYILIMI **36**

11. RADYO TELESKOP GEMİSİ **42**

12. GÖKADA RADYO FREKANS YAYILIMI **46**

13. HİDROJEN RADYO FREKANS YAYILIM HATTI **52**

14. SAMANYOLU HİDROJEN HARİTASI **56**

15. JÜPİTER RADYO FREKANS YAYILIMI **60**

16. KOZMİK ARKA PLAN RADYO FREKANS YAYILIMI **66**

17. PULSAR (NÖTRON YILDIZI) RADYO FREKANS YAYILIMI **70**

18. OZMA PROJESİ **74**

19. BÜYÜK KULAK (BİG EAR) **76**

20. RATAN-600 **82**

21. YAGİ-UDA RADYO FREKANS ANTENLERİ **88**

22. İNTERFEROMETRE **94**

23. KITALAR ARASI İNTERFEROMETRE **100**

24. İNTERFEROMETRE PROJELERİ **102**

25. UZAY RADYO TELESKOPLARI **118**

26. TÜRKİYEDE RADYO ASTRONOMİ **126**

REFERANSLAR

1. R. H. Dicke and R. Beringer, Astrophys. J., Vol. 103, 1946, p. 275.

2. J.H.Piddington and H.C.Minnett, Australian J.Sci. Res.A.,Vol.2,1949,p. 63.

3. Notes for ,_Lecture.on mHistory, of Radio ., Astronomy at _NRAO

4.Helge Kragh. 1999. *Cosmology and controversy: the historical development of two theories of the universe.* (Princeton, NJ: Princeton Univ

5. Dicke, R.H., The Measurement of Thermal Radiation at Microwave Frequencies, Rev. Sci. Instr., vol. 17, July 1946

6. Dicke,R.h.Frequencies,'IR,S.I.-17,288,1946."The Measurement of Thermal Radiation a t Microwave

7. Radio Astronomy'deki Klasikler" in W.Sullivan, Reidel 1982

8. Robertson P. 1992: 70, 81; W.J. Kaufman III ve R. Freedman 1998: 619-622

9. Astrophysical Journal, vol. 142, p.414-419

10. Dicke, Peebles, Roll ve Wilkinson, 1965, ApJ, 142, ss414-419

11.Penzias AA & Wilson R W. A measurement of excess antenna temperature at 4080 Mc/s.

12. Drake, FD "Project Ozma", Fizik Bugün , 14 , 140 (1961).

13. Drake, Frank, “Project Ozma: Dünya Dışı İstihbarat Arayışı”, Ulusal Radyo Astronomi Gözlemevi, Green Bank, Batı Virginia'daki NRAO Çalıştayının Bildirileri, 11-22 Mayıs, Kellermann, KI, ve Seielstad, GA, ed., s.23 (1985).

14. Cocconi,G. ve Morrison, P. "Yıldızlararası İletişimi Aramak", Nature , 184 , 844 (1959).

15.Andrianov S.A., Akhmedov Sh.B., Bogod V.M., and 9 coauthors, 1990b, Materials of the World Data Center B, Moscow, Solar Radio Observations with the RATAN{600 Radiotelescope in the Wavelength Range of 2{4 cm during the Period of the Solar Maximum Year, September 13, 1980 - January 28, 1981.

16. Korol'kov D.V., Parijskii Y.N., 1979, Sky and Telescope, 57, 4

14. Karl G. Jansky, “Directional Studies of Atmospherics at High Frequencies,” Proceedings of the Institute of Radio Engineers, 20, 12, December, 1932, pp. 1920 – 1932.

15. Karl G. Jansky, “Electrical Disturbances Apparently of Extraterrestrial Origin,” Proceedings of the Institute of Radio Engineers, 21, 10, 0ctober, 1933, pp. 1387 – 1398.

16. Karl G. Jansky, A Note on the Source of Interstellar Interference,” Proceedings of the Institute of Radio Engineers, 23, 10, October, 1935, pp. 1158 – 1163.

17. G. Reber, “Cosmic Static,” Proceedings of the IRE, 28, 2, February 1940, pp. 68-70.

18. A. R. Thompson, J. M Moran, G. W. Swenson Jr., Interferometry and Synthesis in Radio Astronomy, New York, John Wiley & Sons, Inc., 2001. 19. L. I. Matveenko, N. S. Kardashev, G. B. Sholomitskii, “Large Base-Line Radio Interferometers,” Soviet Radiophysics, 8, 4, August, 1965, pp. 461-463.

19. Cohen, A. S., R¨ottgering, H. J. A., Kassim, N. E., Cotton, W. D., Perley, R. A., Wilman, R., Best. P., Pierre, M., Birkinshaw, M., Bremer, M., & Zanichelli, A. 2003, “The Low-Frequency Radio Counterpart of the XMM Large-Scale Structure Survey” ApJ 591, 640

20. Cotton, W. D. & Condon, J. J. 2002, URSI General Assemply, 17-24 August, 2002, Maastricht, The Netherlands, paper 0944, pp 1-4.

21. Erickson, W. C., Mahoney, M. J., & Erb, K. 1982, “The Clark Lake Teepee-Tee telescope,” ApJs, 50, p. 403–419

22. Kassim, N. E., Perley, R. A., Erickson, W. C., & Dwarakanath, K. S. 1993, “Subarcminute Resolution Imaging of Radio Sources at 74 MHz with the Very Large Array,” AJ, 106, 2218–2228

23. Perley, R. A. 1989, “Imaging with non-coplanar arrays,” in Synthesis Imaging in Radio Astronomy, eds. R. A. Perley, F. R. Schwab, & A. H. Bridle (San Francisco: ASP) p. 259–275

24. Weiler, K. W. 1990. “Low frequency astrophysics with a space array,” in Low Frequency Astrophysics from Space, eds. N. E. Kassim & K. W. Weiler (Heidelberg: Springer-Verlag) p. 8–18
25. Yu.Yu. Kovalev, K.I. Kellermann, M.L. Lister et al. 2005, Astron. J. 130, 2473.
26.]G.S. Levy, R.P. Linfield, J.S. Ulvestad et al. 1986, Science 234, 187.27. G.S. Levy, R.P. Linfield, C.D. Edwards et al. 1989, ApJ 336, 1098.
27. B. Lovell 1990, Astronomer by chance, Basic Books (ISBN-13: 978-0465005123).
28. L.I. Matveenko, N.S. Kardashev, G.B. Sholomitsky 1965, Radiofizika VIII, No. 4, 651.
29. G. Pilbratt, 1991, in Radio interferometry: Theory, techniques, and applications; Proceedings of the 131st IAU Colloquium, San Francisco, ASP, p. 102.
30. R.T. Schilizzi, B.F. Burke, R.S. Booth et al. 1984, in VLBI and Compact Radio Sources. Proceedings of the IAU Symp. 110, eds. R. Fanti, K. Kellermann, and G. Setti, p.407.
31. G.B. Sholomitsky 1965, Inform. Bulletin on Variable Stars, No. 83, Konkoly Observatory, Budapest.
32. Reisenegger, A. “Origin and Evolution of Neutron Star Magnetic Fields” (PDF). Universidade Federal do Rio Grande do Sul. Retrieved 21 March 2016

KİŞİLERARASI İLETİŞİMDE BENLİK, KİMLİK, KENDİNİ BİLMEK

Emel POYRAZ

EFEAKADEMİ

Kişilerarası İletişimde Benlik, Kimlik, Kendini Bilmek

Yazar: Emel POYRAZ (Marmara Üniversitesi)

ISBN: 978-625-7119-17-7

1. Baskı: Haziran 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ'ye aittir.
EFE AKADEMİ bir OFİS 2005 kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI

POYRAZ, Emel

Kişilerarası İletişimde Benlik, Kimlik, Kendini Bilmek
1. Basım, VI + 129 s., 135 x 195 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar Kelimeler:
1. Kişilerarası İletişim, 2. Benlik, 3. Kimlik, 4. Sembolik Etkileşimcilik, 5. İletişim Çalışmaları.

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)

Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER III
ÖNSÖZ..... V

1. BÖLÜM
KENDİNİ BİLMEK VE BENLİK..... 1

1.1. Benlik Kavramı 6
1.2. Benlik Konsepti ve İletişim..... 8
1.3. Benliğin Gelişimi ve Benlik ile İlgili Bilgilerin Kaynağı.. 10
1.4. Etkin Benlik ve Kişisel Kontrol 11
1.5. Benlik Saygısının Oluşumunda İlişkilerin Rolü……..13
1.5.1. Benlik Saygısında İlişkilerin Niteliği 16
1.5.2. Benlik Saygısında Ebeveynlerin Tutumlarının Etkileri.. 18
1.6. Yansıtılmış Benlik Algısı..... 21

2. BÖLÜM
KİMLİK KAVRAMI VE İLETİŞİM KURAMLARI 25

2.1. Manipülasyon ve Kimlik..... 28
2.2. İletişim Çalışmaları..... 29
2.2.1. Lazarsfeld İki Aşamalı Akış Modeli 30
2.2.2. Kullanımlar-Doyumlar Yaklaşımı..... 31
2.2.3. Bağımlılık Kuramı..... 35
2.3. İletişime Sosyolojik Yaklaşım: Riley & Riley Yaklaşımı 37
2.4. Holism (Bütüncülük) ve Sistem Yaklaşımı..... 39

3. BÖLÜM
KİMLİK BENLİK İNŞASI VE KURAMCILARI. 49
3.1. Sosyal Kimlik İnşası 53
3.2. Toplumsal Kimlik Kavramı ve Sınıflandırması 54

3.2.1. Sosyal Kategoriler 59
3.2.2. Toplumsal Roller 60
3.3. Bireysel/Kişisel Kimlik 62
3.4. Kolektif Kimlik 65

4. BÖLÜM
BENLİK ÇALIŞMALARI VE KURAMCILARI .. 69
4.1. Sembolik Etkileşimciler ve Benlik 73
4.2. İyimser/İnsancıl Benlik Yaklaşımı Kuramcıları 77
4.2.1. Carl Rogers'ın Benlik Kuramı ve Benlik Bilinci 78
4.2.2. Maslow'un Benlik Kuramı ve İhtiyaçlar Hiyerarşisi 81
4.3. Temel Aidiyet Duygusu ve İletişim İhtiyacı 85
4.4. Başarma, Kendini Gösterme ve İletişim 86
4.5. Gündelik Yaşamda Benliğin Sunumu ve Goffman'ın Dramaturjik Yaklaşımı 88

5. BÖLÜM
KİŞİLERARASI İLETİŞİM VE UZANTILARI .. 95
5.1. Kişilerarası İletişimin Tarihsel Gelişimi 98
5.2. Kişilerarası İletişimi Etkileyen Unsurlar 100
5.3. Erikson: Benlik, Kimlik ve Kişilerarası İletişim 105
5.4. George Herbert Mead "Ferdi Ben, Sosyal Ben" 107
5.5. Etkin Benlik ve Benliği Değerlendirme Motivasyonu ve Kişilerarası İletişim 108

SONUÇ VE ÖNERİLER 111
KAYNAKÇA 117
ÖZGEÇMİŞ 129

KAYNAKÇA

Acar, Nilüfer Voltan, *Gestalt Terapi Ne Kadar Farkındayım*, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık Dağıtım,8.baskı, Ekim 2019.

Adler, Alfred, *Sosyal Roller ve Kişilik*, Turhan Yörükan (çev.), İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 3.baskı, 2011.

Adler, Alfred, *İnsan Psikolojisi*, Ankara: Yason Yayınevi 2017.

Adler, Alfred, *Modern Psikoloji & Alfred Adler Psikolojisine Giriş ve Tüm Çalışmaları*, Ankara: Yason Yayınevi Gece Kitaplığı, Ekim 2014.

Ananthaswamy, Anil, *Ya Ben Yoksam Benliğin Labirentinde Bir Gezinti,* Duygu Akın(çev.), İstanbul: YKY Yapı Kredi Yayınları, Ağustos 2018.

Aktaç, Miraç Çağrı, *Kendine Hoş Geldin*,İstanbul: Olimpos Yayınları, 9. Baskı, 2019

Anık, Cengiz, *Siyasal İkna,* İstanbul: Derin Yayınları, 2016.

Atkinson,R.L., Atkinson,R.C. &Hilgard, E.R., *Psikolojiye Giriş*,(çev:K.Atalay,M. Atakay ,A.Yavuz), İstanbul: Sosyal Yayınları, 1995.

Aruoba, Oruç, *Benlik*, İstanbul: Metis Yayınları, 6.baskı 2018.

Berelson,B. &Steiner G.A. *Human Behavior: An Inventory of Scientific Findings,* New York: Harcourt, Brace&World,1964.

Benazus, H. *İnsanı Tanıma Sanatı: Ben kimim?*, İstanbul: Toplumsal Dönüşüm Yayınları, 2005

Bruno, Frank J., *Psikoloji Tarihine Giriş*, (çev: Nesrin Hisli), İzmir: E.Ü.E.F. Yayınları no:10, 1982.

Başaran, İbrahim Ethem, *Yönetimde İnsan İlişkileri*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım,3.baskı, 2004.

Budak, Beyhan, *Kendine İyi Davran Güzel İnsan*, İstanbul: Destek Psikoloji Yayınları, 75.baskı, 2019.

Cüceloğlu, Doğan, *İnsan ve Davranışı Psikolojinin Temel Kavramları*, İstanbul: Remzi Kitabevi, 36.baskı, Ekim 2018.

Çakır, H., & Topçu, H, Bir İletişim Dili Olarak İnternet. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(19), 71-96, 2008.

Çalışır, Gülsüm, "Kişilerarası İletişimde Kullanılan Bir Araç Olarak Sosyal Medya: Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma" *Humanities Sciences, 10*(3), 117-142 ,2015

Dökmen, Üstün**,** *İletişim Çatışmaları ve Empati***,** İstanbul: Sistem Yayıncılık, 9.basım 1998.

Erikson, Eric.H., *İnsanın 8 Evresi*. 2. Basım. İstanbul: Okyan Us Yayıncılık, 2014.

Gegenfurtner, Karlı R., *Beyin ve Algılama*, (çev: Barış Konukman), İstanbul: İnkılap Kitabevi, 2005.

Geçtan, Engin, *Psikanaliz ve Sonrası*, İstanbul: Metis Yayınları,2012.

Gibson, Lindsay C., *Olgunlaşmamış Ebeveynlerin Yetişkin Çocukları, Mesafeli, Redddeden, Bencil Ebeveynlerin Negatif Etkilerinden Kurtulmanın Yolları,* İstanbul: Sola Yayınları, 2.baskı, 2017.

Giddens, Antony, *Toplumunun Kuruluşu*,(çev:H.Özel), Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları, 1999.

Giddens, Antony, *Sosyoloji Kısa Fakat Eleştirel Bir Giriş*, (çev.Ülgen Yıldız Battal) Ankara: 5.baskı Siyasal Kitabevi, 2013.

Ginott, Haim G., *Anne Baba ve Çocuk Arasında*, İstanbul: Okyan Us Yayıncılık,15. Basım Ekim 2017.

Duclos, Germain, *Benlik Saygısı, Yaşam İçin Bir Pasaport* , Olcay Kunal (çev.), İstanbul: YKY Yapı Kredi Yayınları, 2016.

Ergül, Hüseyin M., *Yaşamın Psikososyal Yönetimi*, İstanbul: Erasmus Yayınları,2017

Eroğlu, Yüksel, "Benlik Kurgusu", Ahmet Akın& Ümran Akın (eds), *Psikolojide Güncel Kavramlar 2 Benlik,* Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık Dağıtım,8.baskı, Ekim 2019.

Eriş, Bahar, *Anne Beynim Aç,* İstanbul: Alfa Yayınları,14. Baskı, 2020.

Ezmeci, Esra, *Düştüğünde Kalkarsan Hayat Güzeldir*, İstanbul: Destek Psikoloji Yayınları, 21.baskı, Şubat 2020.

Foucault, Michel, *Özne ve İktidar: Seçme Yazılar 2,* Işık Ergüden &Osman Akınbay(çev.), yayına hazırlayan:Ferda Keskin, İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2. baskı, 2005.

Frankl, Victor.E, *İnsanın Anlam Arayışı*, Selçuk Budak (çev), İstanbul: Okuyan Us Yayınları, 52.baskı,2004.

Freud, Sigmund, *Grup Psikolojisi ve Ego Analizi*, Elif Yılmaz(çev.), İstanbul: Dorlion Yayınları, 2019.

Fromm, Erich, *Olma Sanatı, Oto-analiz, Öz-farkındalık ve Meditasyon Üzerine,* Orhan Düz(çev.), İstanbul: SAY Yayınları, 2.baskı,2017.

Fromm, Erich, *Rüyalar Masallar Mitler Sembol Dilinin Çözümlenmesi*, Aydın Arıtan& Kaan H.Ökten (çev.), İstanbul: SAY Yayınları, 2.baskı, 2017.

Fromm, Erich, *Psikanalizin Bunalımı, Freud, Marx ve Sosyal Psikoloji Üzerine Denemeler,* Kıymet Erzincan Kına (çev.), İstanbul: SAY Yayınları, 4.baskı, 2016.

Fromm, Erich, *Marx'ın İnsan Anlayışı,* Kaan H.Ökten (çev.), İstanbul: SAY Yayınları, 3.baskı, 2014.

Freud, *Totem ve Tabu, Psikanalize Giriş, Düş ve Gizemcilik, Psikanaliz ve Uygulama*, yayına hazırlayanlar: Cengiz Güleç&Murat Batmankaya, İstanbul: SAY Yayınları, 5.baskı, 2014.

Goffman, Erving, *Günlük Yaşamda Benliğin Sunumu*. Barış Cezar (çev.). İstanbul: Metis Yayınları,2004.

Goffman, Erving, *Damga Stigma Notes on the Management of Spoiled Identity, Örselenmiş Kimliğin İdare Edilişi Üzerine Notlar,* İstanbul: Heretik Yayınları,2014.

Gökdağ, Rüçhan, *Kişilerarası İletişim İnsan İlişkilerinin Psikolojik Temelleri*, Ankara: Sınırsız Basım Yayın Dağıtım , 2016.

Gürüz, Demet ve Ayşen Temel Eğinli, *Kişilerarası İletişim,* Ankara: Nobel Yayıncılık, geliştirilmiş 2.basım, 2011.

Güngör, Nazife, *İletişime Giriş*. Ankara: Siyasal Kitabevi, 2011.

Gürcan, İ, H.,*Medya ve İletişim*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları,2012

Hartley, Peter, *Kişilerarası İletişim*, İstanbul: İmge Kitabevi, 2.baskı 2014.

Hovland C. I. ve W. Weiss,"Kaynağın Güvenilirliği ve Haberleşmenin Etkinliği Üzerindeki Etkisi" Ünsal OSKAY (Ed.) Kitle Haberleşmesi Teorilerine Giriş, Ankara: AÜ BYYO Yayınları: 7, ss: 239-259, 1985.

Hovland, C.I. , A. A. Lumsdaine &F.D. Sheffield,"Tartışmalı Bir Konuda Kanaat Değiştiriminde 'Tek Yanlı' Sunuma Karşı 'İki Yanlı' Sunumun Etkisi, Ünsal Oskay (Ed.) *Kitle Haberleşmesi Teorilerine Giriş,* Ankara: AÜ BYYOYayınları: 7, ss: 215-234

Hökelekli, Hayati, *Değerler Psikolojisi ve Eğitimi*, İstanbul: Timaş Yayınları, 2013, 2.baskı.

İçöz, Ferhat Jak, *Kendin Olmanın Dayanılmaz Hafifliği*, , İstanbul: Doğan Egmont Yayınları, 2020.

Jung Carl G., *İnsan ve Sembolleri,* Hatice Mukaddes İlgün (çev.), İstanbul: Kabalcı Yayıncılık, 2.baskı 2017.

Burger, J. M., *Kişilik.* İstanbul: Kaknüs Yayınları, 2006

Kağıtçıbaşı, Çiğdem &Cemalcılar, Zeynep, *Dünden Bugüne İnsan ve İnsanlar Sosyal Psikolojiye Giriş,* İstanbul: Evrim Yayınevi 20.baskı,2017.

Kaya, Alim, "İletişime Giriş: Temel Kavramlar ve Süreçler", *Kişilerarası İlişkiler ve Etkili İletişim*, Alim Kaya(ed.), Ankara: Pegem Akademi Yayınları 4.baskı,2012.

Karaosmanoğlu, Alp, Şaşıoğlu Miray& Azizlerli, Nihan, *İlişkiler Başlatmak, Sürdürmek Bitirmek*, İstanbul: Psikonet İyi Hissetmek Serisi, 6.baskı,2018.

Lazar, Judith, *İletişim Bilimi,* Cengiz Anık, (çev.) Ankara: Vadi Yayınları, 2001.

Le Bon, Gustave, *Kitleler Psikolojisi*, İstanbul: Alter Yayıncılık, 2011.

Lewis, K., Kaufman, J., & Christakis, N. "The Taste for Privacy: An Analysis of College Student Privacy Settings in an Online Social Network", *Journal of Computer-Mediated Communication*, 79, 2008.

Maslow, Abraham, *İnsan Olmanın Psikolojisi*, Okhan Gündüz(çev.), İstanbul: Kuraldışı Yayınevi 2.baskı,2013.

Mcquail,D., *Kitle İletişim Kuramı*, (çev:A.H.Yüksel), Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları,1994.

McQuail, D. ve Windahl, S. (1997). *Kitle İletişim Modelleri*. (Çev.: Konca Yumlu.) Ankara: İmge Kitabevi.

Myers G.E & Myers M.T., *The Dynamics of Human Communication: A Laboratory Approach*, London: McGraw-Hil1992

Mills, C.Wright, *İktidar ve Seçkinleri*, (çev:Ünsal Oskay), Ankara: Bilgi Yayınevi,1974.

Mollaer, F., *Kimlik Politikaları: Tanınma, Özdeşlik ve Farklılık*. Çev: Büşra, H. Ankara: Doğu Batı Yayınları, 2014.

Morgan, CliffordT.,*Psikolojiye Giriş*,(çev: Sirel Karakaş& Rükzan Eski), İstanbul: Eğitim Akademi Kitabevi Yayınları, 18.baskı, 2010.

Morin, Edgar, *Yitik Paradigma: İnsan Doğası*, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 3.baskı, 2017.

Poyraz, Emel, " İkna edici İletişim ve Siyasal İkna Sürecinde Sözsüz iletişimin Yeri ve Önemi Üzerine Kuramsal Bir Çalışma", *Kişilerarası İletişim Güncel Yaklaşımlar ve Kuramsal Temeller, Serhat Ulağlı(ed.),* İstanbul: Motto Yayınları, 2018.

Rogers, Carl R., *Kişi Olmaya Dair,* İstanbul: Okyan Us Yayınları, 2018.

Rogers, Carl R., *Yarının İnsanı,* çev: F.Cihan Dansuk, İstanbul: Okyanus Yayınları, 2018.

Roediger, Eckhard, Şema Terapi Nedir? Şema Terapinin Temellerine, Modellerine ve Uygulanmasına Giriş Jeffrey E.Young'ın Önsözü ile, Ankara: Nobel Yayıncılık, geliştirilmiş 1.basımdançeviri editörü: Sevinç Ataman, Aralık 2015.

Soncu, Ayşe Gül, "Benliklerin Beğenilere Sunulduğu Yeni Ortam; İnstagram", *Uluslararası Hakemli İletişim ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi,* Ekim / Kasım / Aralık - Güz Dönemi sayı: 13, yıl:2016, Jel Kodu: I12-Z1 *Doi: 10.17361/UHIVE.20161324486*

Şehirlioğlu, Anıl, *İçindeki Mucize Ego'dan Öz'e; Ben'den Bize*, İstanbul: Yediveren Yayınları, 2019.

Taylor, Shelley E., Letitia Anne Peplau& David O.Sears, *Sosyal Psikoloji,* (çev:Prof.Dr. Ali Dönmez), Ankara: İmge Kitabevi, Tüba 2008 çeviri eser ödülü, 4.baskı, Aralık 2015.

Tarhan, Nevzat, *Toplum Psikolojisi*, İstanbul: Timaş Yayınları, 7.baskı, Mart 2014.

Tekden, Kemal, İnsanın Sırrı, İstanbul: Hayat Yayınları, 2013..

Toch H.H.& M.S.Mac Lean, "Perception, Communication and Educational Review", *Audio Visual Communicational Review* 10, no:5, 1962, 55-77.

Toffler, Alvin, *Poweshift,* New York: Bentham Books, 1990.

Tutar, Hasan, *Sosyal Psikoloji Kavramlar ve Kuramlar,* Ankara: Seçkin Yayınevi,2016.

Ulağlı, Serhat(ed.), *Kişilerarası İletişim Güncel Yaklaşımlar ve Kuramsal Temeller*, İstanbul: Motto Yayınları, 2018.

Ulağlı,Serhat(ed) " Kültürlerarası İletişim ve Etkileşim Aracı Olarak, Folklorik Anlatıları İmgelerarasılık ile Yeniden Okumak", *Kişilerarası İletişim Güncel Yaklaşımlar ve Kuramsal Temeller*, Ulağlı, Serhat(ed.), İstanbul: Motto Yayınları, 2018.

Usluata, A., *İletişim.* İstanbul: İletişim Yayınları,1991.

Wood, Julia T., HUMAN Communication A Symbolic Interactionist Perspectives, USA:Holt, Rinehart and Winston, 1982.

Oskay, Ünsal, *XIX. Yüzyıldan Günümüze Kitle İletişimin Kültürel İşlevleri Kuramsal Bir Yaklaşım,* İstanbul: Der Yayınları 3.baskı,2000.

Özçetin, Burak*, Kitle İletişim Kuramları Kavramlar, Okullar, Modeller*, İstanbul: İletişim Yayınları,2018.

Özalp, Ahmet, *Sosyal Psikoloji Bireylerden Gruplara İnanç,* Ankara: Gece Kitaplığı, 2017.

Poyraz, Emel & Kübra Kuruoğlu, **"**İletişim Çatışmalarının Çözümü İçin Bir Araç: Birleştirici Bir Güç Olarak Müzakere", *Intermedia International e-Journal***,** Spring-June Vol 3, No 1 Year: 2016, ss.162-177, ISSN 2149-3669.

Poyraz, Emel & Kübra Kuruoğlu, "Kurum İçi İletişim Çatışmalarının Çözümünde Müzakere Becerilerine Yönelik Kuramsal Bir Araştırma**"** *Medya Çağında İletişim "Sokaktan Ekrana Sanaldan Gerçeğe"*(ed. A.M. Kırık), İstanbul: Çizgi Kitapevi, 2017, ss:11-46.

Poyraz, Emel, "Sistem Kuramı Bağlamında Sosyal Medyanın İletişim Sürecine Etkisi**",** *Sosyal Medya Araştırmaları III*., ss:61-91, İstanbul: Çizgi Kitabevi, Nisan 2016.

Poyraz, Emel, " İkna edici İletişim ve Siyasal İkna Sürecinde Sözsüz iletişimin Yeri ve Önemi Üzerine Kuramsal Bir Çalışma", *Kişilerarası İletişim Güncel Yaklaşımlar ve Kuramsal Temeller, Serhat Ulağlı(ed.),* İstanbul: Motto Yayınları, 2018.

Poyraz, Emel, **"**Kitle İletişiminde Algı Organizasyonu", *Toplumsal İletişim Dili Olarak Kimlikler,* Serhat Ulağlı (ed.),ss:4-29, İstanbul: Motto Yayınları, 2019.

Poyraz, Emel " Erik Erikson'un Psikososyal Gelişim Kuramı ve Kişilerarası İletişim" *Kimlik İnşa Süreci ve İletişimsel Paradigmalar,* Serhat Ulağlı& Orhun Doğuş Yılmaz(eds.),ss:35-75, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2020.

Poyraz, Emel & Gizem Aksu Can, "Kişilerarası İletişim ve Benlik Kavramı Bağlamında Kişinin Gereksinimleri: Rain Man Örneği, *Toplumsal İnşa Süreci ve İletişimsel Paradigmalar (2),* Serhat Ulağlı& Orhun Doğuş Yılmaz (eds.),ss:41-61, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2020.

Rank, Otto, *Eş Benlik Bir Psikanaliz Çalışması*,Gökçe Metin (çev.),

Sayar, Kemal, *Merhamet, Kalbe Dönüş İçin Son Çağrı,* İstanbul: Kapı Yayınları, 5.baskı, Kasım 2019.

Sayar, Kemal, *Ruh Hali Bireysel Mutluluk Sosyal Mutluluk*, İstanbul: Timaş Yayınları, 10.baskı, Mart 2014.

Sayar, Kemal & Feyza Bağlan, *Koruyucu Psikoloji Çocuk Eğitiminde Duygusal Rehberlik,* İstanbul: Timaş Yayınları, 6.baskı, Şubat 2014.

Schützengerberger, Anne Ancelin, *Psikosoybilim,* Kağan Kahveci (çev.), İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 3.baskı, 2017.

Seçkin Şirin& Hasanoğlu Alper, *Çocukta Rezilyans Esneklik ve Toparlanabilme Becerisi,* İstanbul: Remzi Kitapevi, 3.baskı,2019.

Şirin, Selçuk, *Yetişin Çocuklar Bebeklikten Ergenliğe Çocuk Yetiştirme Kılavuzu,* İstanbul: Doğan Kitap,2019.

Tarhan, Nevzat, *Kendinizle Barışık Olmak Duyguların Eğitimi kendinizle ve Çevrenizle Uyum İçinde Yaşamak,* İstanbul: Timaş Yayınları, 28.baskı, Nisan 2019.

Tarhan, Nevzat, *Aile Okulu Mutlu Aile İçin Makul Çözümler,* İstanbul: Timaş Yayınları, 18.baskı, Mayıs 2013.

Tutar, Hasan, *Sosyal Psikoloji Kavramlar ve Kuramlar*, Ankara: Seçkin Yayınları, 3.baskı,2016.

Türkçapar, *Hakan, Fark Et, Düşün Hisset Yaşa Kendi Kendine Psikoterapi Rehberi*, İstanbul: Epsilon Yayınları, 4.baskı Kasım 2109.

Tatar,Haluk, d İKİLİ İlişkiler, İstanbul İnkılap Kitabevi, 2020.

Ulağlı, Serhat(ed.), *Kişilerarası İletişim Güncel Yaklaşımlar ve Kuramsal Temeller*, İstanbul: Motto Yayınları, 2018.

Vural, İnci, *Zorlayan ve Zorlanan Çocuklar*, İstanbul: Remzi Kitapevi, 2.baskı,2017.

Williams, Raymond, *Communications,* London: Penguins Books, 1977.

Yaylagül, Levent, *Kitle İletişim Kuramları Egemen ve Eleştirel Yaklaşımlar,* Ankara: Dipnot Yayınları, 6.baskı,2014.

Yoldaş, Yunus, Sistem Kuramı, İstanbul: Derin Yayınları, 3.baskı, Ekim 2012.

Zıllıoğlu, Merih, *İletişim Nedir?,* İstanbul: Cem Yayınevi, 6.basım,2018

Zohar, Danah, *Kuantum Benlik Yeni Fiziğin ışığında İnsan Doğası ve Bilinci*, İstanbul: Ayrıntı Bilim Yayınları, Ağustos 2017.

Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Alanında Yeni Kavramlar

Editör
Dr. Öğr. Üyesi Fetullah BATTAL

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Alanında Yeni Kavramlar

Editör: Fetullah BATTAL

ISBN: 978-625-7957-99-1

1. Baskı: Mayıs 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir.
EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI

BATTAL, Fetullah
Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Alanında Yeni Kavramlar
1. Basım, X + 209 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. Sosyal Bilimler, 2. Beşeri ve İdari Bilimler, 3. İşletme, 4. İktisat, 5. Kamu Yönetimi.

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)

Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ ..... **I**
İÇİNDEKİLER ..... **III**
TABLOLAR ..... **VII**
ŞEKİLLER ..... **VIII**
GRAFİKLER ..... **IX**

PRESENTEEISM (İŞTE VAR OLAMAMA) OLGUSUNA KAVRAMSAL ANLAMDA GENEL BİR BAKIŞ **1**
1.1. GİRİŞ **2**
1.2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE **3**
1.2.1. Presenteeism (İşte Var Olamama) Kavramı 3
1.2.2. Presenteeism (İşte Var Olamama) Kavramının Önemi 4
1.2.3. Presenteeism (İşte Var Olamama) Kavramının Maliyeti 5
1.2.4. Presenteeism (İşte Var Olamama) Kavramının Nedenleri 7
1.2.5. Presenteeism (İşte Var Olamama) Kavramının Sonuçları 11
1.2.6. Presenteeism (İşte Var Olamama) ile Mücadele Yöntemleri 13
1.3. TARTIŞMA VE SONUÇ **15**
1.4. KAYNAKÇA **17**

ÖRGÜTSEL SAĞLIK (KAVRAMSAL İNCELEME) **25**
2.1. GİRİŞ **26**
2.2. ÖRGÜTSEL SAĞLIK KAVRAMI **27**
2.3. ÖRGÜTSEL SAĞLIK MODELİ **28**
2.4. ÖRGÜTSEL SAĞLIK BOYUTLARI **29**
2.4.1. A.Miles'in Oluşturduğu Örgüt Sağlığı Boyutları 29
2.4.2. Parsons'un Oluşturduğu Örgüt Sağlığı Boyutları 31
2.4.3. Hoy ve Feldman'ın Oluşturduğu Örgüt Sağlığı Boyutları 33
2.5. SONUÇ **35**
2.6. KAYNAKÇA **36**

KURUMSAL SOSYAL SORUMLULUK **37**
3.1. KURUMSAL SOSYAL SORUMLULUK KAVRAMININ TANIMI **38**
3.2. KURUMSAL SOSYAL SORUMLULUĞUN TARİHİ VE GELİŞİMİ **41**
3.3. KURUMSAL SOSYAL SORUMLULUKLA İLGİLİ KAVRAMLAR **47**
3.3.1. İş Etiği 47
3.3.2. Kurumsal Sosyal Performans 50
3.3.3. Kurumsal Hayırseverlik 51
3.3.4. Kurumsal Vatandaşlık 51
3.3.5. Kurumsal Hesap Verebilirlik 53

3.3.6. Kurumsal Sürdürülebilirlik 53
3.3.7. Üç Boyutlu Muhasebe (Three Bottom Line) 54
3.3.8. Kurumsal Yönetişim 54
3.4. KURUMSAL SOSYAL SORUMLULUK BOYUTLARI 55
3.4.1. S. Prakash Sethi'nin KSS için Önerdiği Boyutlar..... 56
3.4.2. A.B.Carroll'un KSS için Önerdiği Boyutlar..... 57
3.5. KURUMSAL SOSYAL SORUMLULUĞA YÖNELİK ELEŞTİRİLER ……..61
3.6. KAYNAKÇA 63

HALKLA İLİŞKİLER REKLAMCILIK İLİŞKİSİ 69
GİRİŞ..... 70
4.1. REKLAM..... 71
4.1.1. Reklamın Tanımı..... 71
4.1.2. Reklamın Özellikleri 72
4.1.3. Reklamın Amaçları 73
4.2. REKLAMIN TÜRLERİ 73
4.2.1. Hedef Kitlesine Göre Reklamlar..... 73
4.2.2. Amacına Göre Reklamlar 73
4.2.3. Aracına Göre Reklamlar..... 74
4.2.4. Coğrafik Alana Göre Reklamlar 74
4.3. HALKLA İLİŞKİLER VE REKLAMCILIK 74
4.4. SONUÇ..... 78
4.5. KAYNAKÇA 80

KAMUYU BİLGİLENDİRMEDE ETİK İLKELERİN ÖNEMİ83
5.1. GİRİŞ 84
5.2. KURAMSAL AÇIKLAMALAR..... 85
5.2.1. KAMUNUN TANIMI..... 85
5.2.2. BİLGİ VE BİLGİLENDİRME 86
5.2.3. ETİK'İN TANIMI..... 87
5.2.4. ETİK İLKELERİN ÖNEMİ 89
5.2.5. KAMUYU BİLGİLENDİRMEDE YÖNETİCİLERİN TUTUMLARI ……89
5.3. SONUÇ..... 94
5.4. KAYNAKÇA 96

ULUSAL VE ULUSALÜSTÜ HUKUKTA ÖZEL HAYATA SAYGI KAVRAMI 101
GİRİŞ..... 102
6.1. ÖZEL HAYATA SAYGI KAVRAM ve TEMELİ 103
6.1.1. Kavram 103
6.1.2. Özel Hayata Saygı Kavramı Kökeni 104
6.2. ULUSAL HUKUKTA ÖZEL HAYATA SAYGI 106

6.2.1. Anayasa Metinlerinde Yer Alan Düzenlemeler 106
6.2.2. Özel Hukuk Metinlerinde Yer Alan Düzenlemeler 106
6.2.3. Ceza Hukuku Metinlerinde Yer Alan Düzenlemeler 107
6.3. ULUSALÜSTÜ HUKUKTA ÖZEL HAYATA SAYGI 109
6.3.1. Ulusalüstü Hukukta Özel Hayata Saygı 109
6.3.2. AİHS Madde 8 Bağlamında Özel Hayatın Korunması Hakkı 110
6.3.3. Pozitif Yükümlülükler Doktrini 111
6.4. SONUÇ 115
6.5. KAYNAKÇA 116

TİCARET YOĞUNLUĞU VE İŞ ÇEVRİMLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELEMESİ: TÜRKİYE ÖRNEĞİ 119
GİRİŞ 121
7.1. İŞ ÇEVRİMİ KAVRAMI 122
7.2. LİTERATÜR TARAMASI 124
7.3. TÜRKİYE'NİN İŞ ÇEVRİMİ YAKINSAMASI 127
7.4. SONUÇ 130
7.5. KAYNAKÇA 131

DİJİTAL UÇURUM 135
8.1. DİJİTAL UÇURUMUN GELİŞİMİ 137
8.2. DİJİTAL UÇURUMA SEBEP OLAN FAKTÖRLER 139
8.3. DİJİTAL UÇURUMUN ETKİ ALANLARI 141
8.4. ERİŞİM SORUNLARI 142
8.4.1. Birinci Seviye Erişim Sorunları 143
8.4.2. İkinci Seviye Erişim Sorunları 144
8.4.3. Üçüncü Seviye Erişim Sorunları 146
8.5. DÜNYADAKİ GELİŞMELER 147
8.6. SONUÇ 151
8.7. KAYNAKÇA 152

YENİ UZLAŞI MAKROEKONOMİSİ 155
9.1. ESKİ NEO KLASİK SENTEZ 158
9.2. NEO-KEYNESYEN TEORİSYENLERİN ELEŞTİRİLERİ 160
9.2.1. Nominal ücret ve fiyat katılığı 161
9.2.2. Reel ücret ve fiyat katılığı 162
9.2.3. Doğal işsizlik oranı NAIRU ve histerezisi 163
9.2.4. Çoklu denge ve koordinasyon başarısızlığı 164
9.3. YENİ KONSENSUS MAKROEKONOMİ (NCM) TEORİK MODEL 165
9.4. YENİ UZLAŞI MAKROEKONOMİ (NCM) TEORİK ÖNERMELERİ 168
9.5. SONUÇ 173
9.6. KAYNAKÇA 174

PSİKOLOJİK SERMAYE 179
GİRİŞ 180
10.1. PSİKOLOJİK SÖZLEŞME KAVRAMI 182
10.2. PSİKOLOJİK SERMAYENİN BOYUTLARI 185
10.2.1. Öz-Yeterlik Boyutu 186
10.2.2. Umut Boyutu 187
10.2.3. İyimserlik Boyutu 188
10.2.4. Dayanıklılık Boyutu 189
10.3. POZİTİF PSİKOLOJİK SERMAYENİN İŞ YAŞAMINDAKİ ÖNEMİ 189
10.4. SONUÇ 193
10.5. KAYNAKÇA 196

ÖZGEÇMİŞLER 203

PRESENTEEISM (İŞTE VAR OLAMAMA) OLGUSUNA KAVRAMSAL ANLAMDA GENEL BİR BAKIŞ

Emre SEYREK

- Öğr.Gör, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu,
- Mülkiyet Koruma ve Güvenlik Bölümü, Özel Güvenlik ve Koruma Programı,
- eseyrek@agri.edu.tr,
- https://orcid.org/0000-0002-6561-8739.

1.4. KAYNAKÇA

Aronsson, G., & Gustafsson, K. (2005). Sickness presenteeism: prevalence, attendance-pressure factors, and an outline of a model for research. Journal of occupational and environmental medicine, 47(9), 958-966.

Aronsson, G., Gustafsson, K., & Dallner, M. (2000). Sick but yet at work. An empirical study of sickness presenteeism. Journal of Epidemiology & Community Health, 54(7), 502-509.

Baker-McClearn, D., Greasley, K., Dale, J., & Griffith, F. (2010). Absence management and presenteeism: The pressures on employees to attend work and the impact of attendance on performance. Human Resource Management Journal, 20(3), 311-328.

Bergström, G., Bodin, L., Hagberg, J., Lindh, T., Aronsson, G., & Josephson, M. (2009). Does sickness presenteeism have an impact on future general health?. International archives of occupational and environmental health, 82(10), 1179-1190.

Bierla, I., Huver, B., & Richard, S. (2013). New evidence on absenteeism and presenteeism. The International Journal of Human Resource Management, 24(7), 1536-1550.

Biron, C., Brun, J., Ivers, H., & Cooper, C. (2006). At work but ill: psychosocial work environment and well-being determinants of presenteeism propensity. Journal of Public Mental Health, 5(4), 26–37. doi:10.1108/17465729200600029

Böckerman, P., & Laukkanen, E. (2009). Presenteeism in Finland: Determinants by gender and the sector of economy. Ege Akademik Bakış Dergisi, 9(3), 1007-1016.

Böckerman, P., & Laukkanen, E. (2010). What makes you work while you are sick? Evidence from a survey of workers. European Journal of Public Health, 20(1), 43-46.

Burton, W. N., Chen, C. Y., Conti, D. J., Schultz, A. B., & Edington, D. W. (2006). The association between health risk change and presenteeism change. Journal of Occupational and Environmental Medicine, 48(3), 252-263.

Burton, W. N., Morrison, A., & Wertheimer, A. I. (2003). Pharmaceuticals and worker productivity loss: a critical review of the literature. Journal of Occupational and Environmental Medicine, 45(6), 610-621.

Burton, W. N., Pransky, G., Conti, D. J., Chen, C. Y., & Edington, D. W. (2004). The association of medical conditions and presenteeism. Journal of Occupational and Environmental Medicine, 46(6), 38-45.

Cancelliere, C., Cassidy, J. D., Ammendolia, C., & Côté, P. (2011). Are workplace health promotion programs effective at improving presenteeism in workers? a systematic review and best evidence synthesis of the literature. BMC Public Health, 11(1). doi:10.1186/1471-2458-11-395

Caverley, N., Cunningham, J. B., & MacGregor, J. N. (2007). Sickness presenteeism, sickness absenteeism, and health following restructuring in a public service organization. Journal of Management Studies, 44(2), 304-319.

Cooper, C. L. (1998). The changing nature of work [1]. Community, Work & Family, 1(3), 313-317.

Çiftçi, B. (2010). İşte var ol (ama) ma sorunu ve işletmelerin uygulayabileceği çözüm önerileri. Çalışma ve Toplum Dergisi, 1(1), 153-174.

Demerouti, E., Le Blanc, P. M., Bakker, A. B., Schaufeli, W. B., & Hox, J. (2009). Present but sick: a three-wave study on job demands, presenteeism and burnout. Career Development International, 14(1), 50-68.

Dew, K., Keefe, V., & Small, K. (2005). 'Choosing'to work when sick: workplace presenteeism. Social science & medicine, 60(10), 2273-2282.

Ferreira, A., L. F. Martinez (2012). "Presenteeism and Burnout Among Teachers in Public and Private Portuguese Elementary Schools". The International Journal of Human Resource Management. (23:20): 4380-4390.

Firns, I., Travaglione, A., & O'Neill, G. (2006). Absenteeism in times of rapid organizational change. Strategic Change, 15(3), 113-128.

Gilbreath, B., & Karimi, L. (2012). Supervisor behavior and employee presenteeism. International Journal of leadership studies, 7(1), 114-131.

Grinyer, A., & Singleton, V. (2000). Sickness absence as risk-taking behaviour: a study of organisational and cultural factors in the public sector. Health, Risk & Society, 2(1), 7-21.

Halbesleben, J. R., Whitman, M. V., & Crawford, W. S. (2014). A dialectical theory of the decision to go to work: Bringing together absenteeism and presenteeism. Human Resource Management Review, 24(2), 177-192.

Hansen, C D. & Andersen, J. H. (2008). "Going 111 to Work - What Personal Circumstances, Attitudes and Work-Related Factors are Associated with Sickness Presenteizm", Social Science and Medicine, 67(6), 954-964.

Hemp, P. (2004). Presenteeism: at work-but out of it. Harvard business review, 82(10), 49-58.

Heponiemi, T., Elovainio, M., Pentti, J., Virtanen, M., Westerlund, H., Virtanen, P., ... & Vahtera, J. (2010). Association of contractual and subjective job insecurity with sickness presenteeism among public sector employees. Journal of Occupational and Environmental Medicine, 52(8), 830-835.

Jena, A. B., Baldwin, D. C., Daugherty, S. R., Meltzer, D. O., & Arora, V. M. (2010). Presenteeism among resident physicians. Jama, 304(11), 1166-1168.

Johns, G. (2010). Presenteeism in the workplace: A review and research agenda. Journal of Organizational Behavior, 31(4), 519-542.

Knies, Saskia-Math J.J.M. Candel-Annelies Boonen-Silvia M. A. A. Evers-Andre J.H.A. Ament-Johan L. Severens, "Lost Productivity in Four European Countries among Patients with Rheumatic Disorders, Are Absenteeism and Presenteeism Transferable?", Pharmacoeconomics, 30(9), 795-807.

Koopman, C., Pelletier, K. R., Murray, J. F., Sharda, C. E., Berger, M. L., Turpin, R. S., ... & Bendel, T. (2002). Stanford presenteeism scale: health status and employee productivity. Journal of occupational and environmental medicine, 44(1), 14-20.

Lamers, L. M., Meerding, W. J., Severens, J. L., & Brouwer, W. B. (2005). The relationship between productivity and health-related quality of life: an empirical exploration in persons with low back pain. Quality of life research, 14(3), 805-813.

Lerner, D., Amick III, B. C., Rogers, W. H., Malspeis, S., Bungay, K., & Cynn, D. (2001). The work limitations questionnaire. Medical care, 72-85.

Loeppke, R., Taitel, M., Haufle, V., Parry, T., Kessler, R. C., & Jinnett, K. (2009). Health and productivity as a business strategy: a multiemployer study. Journal of Occupational and Environmental Medicine, 51(4), 411-428.

MacGregor, J. N., Cunningham, J. B., & Caverley, N. (2008). Factors in absenteeism and presenteeism: life events and health events. Management Research News, 31(8), 607-615.

Martinez, L. F., & Ferreira, A. I. (2012). Sick at work: presenteeism among nurses in a Portuguese public hospital. Stress and Health, 28(4), 297-304.

McKevitt, C., Morgan, M., Dundas, R., & Holland, W. W. (1997). Sickness absence and 'working through'illness: a comparison of two professional groups. Journal of Public Health, 19(3), 295-300.

Meerding, W. J., IJzelenberg, W., Koopmanschap, M. A., Severens, J. L., & Burdorf, A. (2005). Health problems lead to considerable productivity loss at work among workers with high physical load jobs. Journal of clinical epidemiology, 58(5), 517-523.

Middaugh, D. J. (2006). "Presenteizm: Sick and Tired at Work", MEDSURG Nursing, 15(2), 103-105.

Munir, F., Yarker, J., & Haslam, C. (2008). Sickness absence management: encouraging attendance or 'risk-taking'presenteeism in employees with chronic illness?. Disability and Rehabilitation, 30(19), 1461-1472.

Musich, S., Hook, D., Baaner, S., Spooner, M., & Edington, D. W. (2006). The association of corporate work environment factors, health risks, and medical conditions with presenteeism among Australian employees. American Journal of Health Promotion, 21(2), 127-136.

Prasad, M., Wahlqvist, P., Shikiar, R., & Shih, Y. C. T. (2004). A review of self-report instruments measuring health-related work productivity. Pharmacoeconomics, 22(4), 225-244.

Prater, T., & Smith, K. (2011). Underlying factors contributing to presenteeism and absenteeism. Journal of Business & Economics Research (JBER), 9(6), 1-14.

Rantanen, I., & Tuominen, R. (2011). Relative magnitude of presenteeism and absenteeism and work-related factors affecting them among health care professionals. International archives of occupational and environmental health, 84(2), 225-230.

Revuelta, J. F. R. (2014). Nursing presenteeism. Patient safety implications. Possibilities of control and reduction/Presentismo en Enfermería. Implicaciones en seguridad del paciente. Posibilidades de control y reducción. Enfermería Global, 13(3), 374.

Roe, R. A., & van Diepen, B. (2011). Employee health and presenteeism: The challenge for human resource management. New Directions in organizational psychology and behavioral medicine, 239-258. (https://books.google.com.tr/books?hl=tr&lr=&id=e3oWDAAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA239&dq=Roe,+R.+A.,+B.+Van+Diepen+(2011).+%E2%80%9CEmployee+Health+and+Presenteeism:+The+Challenge+for+Human+Resource+Management%E2%80%9D+i%C3%A7inde+New+Directions+in+Organizational+Psychology+and+Behavioral+Medicine,+by+Carry+Cooper+(Author),+Alexander-Stamatios+Antoniou+(Edito&ots=VBe-VgOtJL&sig=-mI6tgcxp0s-gj8-xlgDKR6Af7o&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false) (21.04.2020).

Schaufeli, W. B., Bakker, A. B., van der Heijden, F. M., & Prins, J. T. (2009). Workaholism among medical residents: It is the combination of working excessively and compulsively that counts. International Journal of Stress Management, 16(4), 249-272.

Simpson, R. (1998). Presenteeism, power and organizational change: Long hours as a career barrier and the impact on the working lives of women managers. British Journal of Management, 9, 37-50.

Theorell, T., Oxenstierna, G., Westerlund, H., Ferrie, J., Hagberg, J., & Alfredsson, L. (2003). Downsizing of staff is associated with lowered medically certified sick leave in female employees. Occupational and Environmental Medicine, 60(9), 1-5.

Virtanen, M., Kivimäki, M., Elovainio, M., Vahtera, J., & Ferrie, J. E. (2003). From insecure to secure employment: changes in work, health, health

related behaviours, and sickness absence. Occupational and environmental medicine, 60(12), 948-953.

Warren, C. L., White-Means, S. I., Wicks, M. N., Chang, C. F., Gourley, D., & Rice, M. (2011). Cost burden of the presenteeism health outcome: diverse workforce of nurses and pharmacists. Journal of occupational and environmental medicine, 53(1), 90-99.

ÖRGÜTSEL SAĞLIK (KAVRAMSAL İNCELEME)

Ertuğrul ÇINAR

- Arş. Gör. Bayburt Üniversitesi,İİBF, İşletme Bölümü,
- **cinarert@gmail.com**,
- Orcid ID:0000-0001-9947-0907.

2.6. KAYNAKÇA

Ardıç, K., & Polatçı, S. (2007). İŞGÖREN REFAHI VE ÖRGÜTSEL ETKİNLİK KAVRAMLARINA BÜTÜNCÜL BİR BAKIŞ: ÖRGÜT SAĞLIĞI. Atatürk Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi, 21(1), 137-154.

Jaffe, D. T. (1995). The healthy company: Research paradigms for personal and organizational health.

Hoy, W. K., & Fedman, J. A. (1987). Organizational health: The concept and its measure. Journal of research and Development in Education, 20(4), 30-37.

Koçel, T. (2018). İşletme Yöneticiliği, On yedinci Basım. Beta Yayınları, İstanbul, 397-400.

McHugh, M., Humphreys, P., & Mclvor, R. (2003). Buyer-supplier relationships and organizational health. Journal of Supply Chain Management, 39(1), 15-25.

Miles, M. B. (1965). Change processes in the public schools. Planned change and organizational health: Figure and ground, 11-36.

Parsons, T. (1967). Some ingredients of a general theory of formal organization. Administrative theory in education, 40-72.

Shoaf, C., Genaidy, A., Karwowski, W., & Huang, S. H. (2004). Improving performance and quality of working life: A model for organizational health assessment in emerging enterprises. Human Factors and Ergonomics in Manufacturing & Service Industries, 14(1), 81-95.

Williams, S. (1994). Ways of creating healthy work organizations. John Wiley & Sons.

KURUMSAL SOSYAL SORUMLULUK

Fetullah BATTAL

- Dr. Öğr. Üyesi, Bayburt Üniversitesi, , İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü ,
- fbattal69@gmail.com

Canan Nur KARABEY

- Doç. Dr. Atatürk Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü,
- ckarabey@atauni.edu.tr

Bu çalışma Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde yürütülen 'Bazı Öncül ve Sonuçları Açısından Kurumsal Sosyal Sorumluluk' başlıklı doktora çalışmasından türetilmiştir.

3.6. KAYNAKÇA

Abela, A. V., & Murphy, P. E. (2008). Marketing with integrity: ethics and the service-dominant logic for marketing. Journal of the Academy of Marketing Science, 36(1), 39-53.

Aguinis, H., & Glavas, A. (2012). What we know and don't know about corporate social responsibility: A review and research agenda. Journal of management, 38(4), 932-968.

Altman, B. W. (1998). Transformed corporate community relations: A management tool for achieving corporate citizenship. Busıness And Socıety Revıew-Boston And New York-, 43-52.

Arıkol, G. (2012). Corporate social responsibility and corporate reputation relationship from individual value priorities (Doctoral dissertation).

Aupperle, K. E., Carroll, A. B., & Hatfield, J. D. (1985). An empirical examination of the relationship between corporate social responsibility and profitability. Academy of management Journal, 28(2), 446-463.

Bakan, J. (2004). Book Excerpt The Corporation: The Pathological Pursuit of Profit and Power How companies extract money from young children, and more. Dollars And Sense, 21-23.

Bansal, P. (2002). The corporate challenges of sustainable development. Academy of Management Perspectives, 16(2), 122-131.

Battal, F., & Le Duyen, C. T.(2018) Kurumsal Sosyal Sorumluluk Algısı Üzerine Bir Çalışma: Türkiye Ve Vietnam Örneği. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (42), 225-244.

Bayraktar, F. S. (2006). Social responsibility projects as a marketing strategy: a recycling approach from the customer's perspective.

Bowen H.R. (1953) Social responsibilities of the businessman. New York: Harper & Row

Bowen, H. R. (2013). Social responsibilities of the businessman. University of Iowa Press.

Brundtland, G. (1987). Ortak geleceğimiz dünya çevre ve kalkınma komisyonu raporu. Türkiye Çevre Sorunları Vakfı, Ankara.

Burke, L., & Logsdon, J. M. (1996). How corporate social responsibility pays off. Long range planning, 29(4), 495-502.

Carroll, A. B. (1979). A three-dimensional conceptual model of corporate performance. Academy of management review, 4(4), 497-505.

Carroll, A. B. (1991). The pyramid of corporate social responsibility: Toward the moral management of organizational stakeholders. Business horizons, 34(4), 39-48.

Carroll, A. B. (1999). Corporate social responsibility: Evolution of a definitional construct. Business & society, 38(3), 268-295.

Coşkun Arslan, M., & Kısacık, H. (2017). The corporate sustainability solution: triple bottom line,18-34.

Crane, A., Matten, D., & Spence, L. J. (2013). Corporate social responsibility in a global context. Chapter in: Crane, A., Matten, D., and Spence, LJ,'Corporate Social Responsibility: Readings and Cases in a Global Context, 2, 3-26.

Dahlsrud, A. (2008). How corporate social responsibility is defined: an analysis of 37 definitions. Corporate social responsibility and environmental management, 15(1), 1-13.

Davis, I. (2005). What is the business of business. McKinsey Quarterly, 3(1), 104-113.

Davis, K. (1960). Can business afford to ignore social responsibilities?. California management review, 2(3), 70-76.

De Wit, B., & Meyer, R. (2010). Strategy: process, content, context: an international perspective. Cengage Learning EMEA.

Demirag, I. (Ed.). (2018). Corporate social responsibility, accountability and governance: Global perspectives. Routledge.

Eğri, T., & Sunar, L. (2010). Türkiye'de iş ahlakı çalışmaları: Mevcut durum ve yönelimler. İş Ahlakı Dergisi, 3(5), 41-67.

Elkington, J. (2001). The triple bottom line for 21st century business. The Earthscan reader in business and sustainable development, 20-43.

F.C, Sharp ve Fox, P. D. 1937. Business ethics. New York

Ferrell, O. C., & Fraedrich, J. (2015). Business ethics: Ethical decision making & cases. Nelson Education,1-9.

Friedman, M. (2007). İşletmenin sosyal sorumluluğu kârını arttırmaktır. Gelen Kurumsal etik ve kurumsal yönetim (s. 173-178). Springer, Berlin, Heidelberg.

Gond, J. P., & Crane, A. (2010). Corporate social performance disoriented: Saving the lost paradigm?. Business & Society, 49(4), 677-703.

https://www.uipress.uiowa.edu/books/2013-fall/social-responsibilities-businessman.htm 01.01.2018

Hunt, S. D., & Vitell, S. (1986). A general theory of marketing ethics. Journal of macromarketing, 6(1), 5-16.

Hunt, S. D., & Vitell, S. J. (2006). The general theory of marketing ethics: A revision and three questions. Journal of macromarketing, 26(2), 143-153.

Hunt, S. D., Wood, V. R., & Chonko, L. B. (1989). Corporate ethical values and organizational commitment in marketing. Journal of marketing, 53(3), 79-90.

Klein, J. G., Smith, N. C., & John, A. (2004). Why we boycott: Consumer motivations for boycott participation. Journal of Marketing, 68(3), 92-109.

Kotler, P., & Lee, N. (2008). Corporate social responsibility: Doing the most good for your company and your cause. John Wiley & Sons,1-33.

Licht, A. N., Goldschmidt, C., & Schwartz, S. H. (2007). Culture rules: The foundations of the rule of law and other norms of governance. Journal of comparative economics, 35(4), 659-688.

Maç, S. D., & Calis, S. (2012). Social responsibility within the ethics and human resource management debates: a review of global compact and SA8000 social responsibility standard. Turkish Journal of Business Ethics, 5(10), 41-53.

Matten, D., & Crane, A. (2003). Corporate citizenship: Towards an extended theoretical conceptualization Nottingham, UK: International Centre for Corporate Social Responsibility, 1-22.

Matten, D., Crane, A., & Chapple, W. (2003). Behind the mask: Revealing the true face of corporate citizenship. Journal of business ethics, 45(1-2), 109-120.

McGuire, J. B., Sundgren, A., & Schneeweis, T. (1988). Corporate social responsibility and firm financial performance. Academy of management Journal, 31(4), 854-872.

McIntosh, M., Leipziger, D., & Coleman, G. (2003). Living corporate citizenship: Strategic routes to socially responsible business. Pearson Education.

McWilliams, A., & Siegel, D. (2001). Corporate social responsibility: A theory of the firm perspective. Academy of management review, 26(1), 117-127.

Mirze, K., & Ülgen, H. (2004). İşletmelerde stratejik yönetim. İstanbul: Literatür Yayınları,425-643.

Newell, P. (2008). CSR and the limits of capital. Development and Change, 39(6), 1063-1078.

Özgener, Ş. (2000). Ekonomik Sistemler ve Ahlâk. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 5(1).

Pınar, İ. (2002). Akademisyenlerin etik değerleri üzerine bir araştırma. İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi İşletme İktisadı Enstitüsü Dergisi, 13(43), 5-19.

Quinn, J. B. (1980). Strategies for change: Logical incrementalism. Irwin Professional Publishing.

Sarıkaya, M., & Kara, F. Z. (2007). Sürdürülebilir kalkınmada işletmenin rolü: Kurumsal vatandaşlık. Yönetim ve Ekonomi Dergisi, 14(2), 221-233.

Schwab, K. (2008). Global corporate citizenship: Working with governments and civil society. Foreign Affairs, 107-118.

Sethi, S. P. (1975). Dimensions of corporate social performance: An analytical framework. California management review, 17(3), 58-64.

Sklair, L., & Miller, D. (2010). Capitalist globalization, corporate social responsibility and social policy. Critical Social Policy, 30(4), 472-495.

Ulu, A. S. (2007). Kurumsal sosyal sorumluluk: bir alan çalışması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş: Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Union Innovation. "Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions." A new skills agenda for europe. Brussels (2014).

Visser, W. (2011). The age of responsibility: CSR 2.0 and the new DNA of business. John Wiley & Sons.

Visser, W., Matten, D., Pohl, M., & Tolhurst, N. (2010). The A to Z of corporate social responsibility. John Wiley & Sons.

Vivarta, V., & Canela, G. (2006). Corporate social responsibility in Brazil. Journal of Corporate Citizenship, 21(1), 95-106.

Votaw, D., & Sethi, S. P. (1973). The corporate dilemma: Traditional values versus contemporary problems,243.

Wilcke, RW (2004). İşletmeler için uygun bir etik model ve Milton Friedman'ın tezinin eleştirisi. Bağımsız İnceleme , 9 (2), 187-209.

Williamson, D., Lynch-Wood, G., & Ramsay, J. (2006). Drivers of environmental behaviour in manufacturing SMEs and the implications for CSR. Journal of Business Ethics, 67(3), 317-330.

Wood, D, vd. (Eds), (2007) A to Z of corporate social responsibility. West Sussex: John Wiley& Sons, Inc, 2007, 120.

Wood, D. J. (1991). Corporate social performance revisited. Academy of management review, 16(4), 691-718.

HALKLA İLİŞKİLER REKLAMCILIK İLİŞKİSİ

Harun SELÇUK

- Ögr. Gör. Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu,
- hselcuk@agri.edu.tr

4.5. KAYNAKÇA

Asna, A. (1997). Halkla İlişkiler- Public Relations P.R. İstanbul: Sabah Kitapları.

Asna, A. (1998). Public Relations 2. Baskı. İstanbul: Der Yayınları.

Aydın, A. H., & Taş, İ. E. (2006). Kamu Yönetiminde Halkla İlişkiler. Kahramanmaraş: Seçkin .

Bilgin, L. (2010). Halkla İlişkiler. İstanbul: Kum Saati.

Canpolat, N. (2012). Halkla ilişkiler ve Reklam Ajanslarının Hizmet Alanları: Web Sitelerine Yönelik Bir İnceleme. Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi, 95-106.

Çetin, M., & Duran, U. (tarih yok). Reklamcılık. www.tml.web.tr. adresinden alınmıştır

Geçikli, F. (2008). Halkla İlişkiler ve İletişim. İstanbul: Beta.

Güngör, N. (2011). İletişim. Ankara: Siyasal Kitabevi.

Gürdal, S. (1997). Halkla İlişkilerde ve Yerel Yönetimlerde Uygulamalar. İstanbul.

Hünel, F. (1999). Reklam, Halkla İlişkiler ve Ötesi. Ankara: Media Cat Yayınları.

Karadeniz, M. (2009). Pazarlama Yönetiminde Halkla İlişkilerde Kullanılan Kavram ve Tanımlamalar. Journal of Naval Science and Engineering, 1-16.

Kıral, Ş. (2010). Reklam ve Reklam Oluşumundaki Genel Kriterler, Bu Kriterlerin Toplumsal-Kültürel Etkileri. İstanbul: Yüksek Lisans Tezi.

Kurtuluş, K. (1981). Pazarlama Araştırmaları. İstanbul: Sermet Matbaası Yayınları.

Kuzucu, G. (2019). Kurumsal İtibar ve Kurumsal Reklam İlişkisi Üzerine Bir Çözümleme: Opet Petrolcülük A.Ş. Örneği. İstanbul: Yüksek Lisans Tezi.

Mitchell, H. R. (2000). Müşteri İlişkileri Rehberi 11, Halkla İlişkiler. İstanbul: Reklamcılık Vakfı.

Odabaşı, Y., & Mine Oyman. (2002). Pazarlama İletişimi Yönetimi. Eskişehir: Kapital Medya Hizmetleri A.Ş.

Oyman, M., & Özer, S. (2018). Bir Gerilla Pazarlama Uygulaması Olarak Ambient Reklamcılık (Ortam Reklamcılığı): Basılı Dergi Reklamı ile Ambient Reklamın Etkililik Açısından Karşılaştırılması. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 173-191.

Peltekoğlu, F. B. (2018). Halkla İlişkiler Nedir? İstanbul: Beta Yayınları 10. Baskı.

Sabuncuoğlu, Z. (1998). İşletmelerde Halkla İlişkiler 4.Baskı. Bursa: Alfa.

Sayımer, İ. (2008). Sanal Ortamda Halkla İlişkiler. İstanbul: Beta.

Topsever, F., & Müge Elden. (1996). Reklamcılık. İzmir.

Tosun, N. (2017). Marka Değeri Yaratmada Reklam İle Halkla İlişkiler Arasındaki Etkileşim. Marmara Üniversitesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım, 1-18.

Tunçel, H. (2009). Halkla İlişkiler Anlayışıyla Bütünleşik Pazarlama İletişimi. İletişim Fakültesi Dergisi, 115-136.

Yılmaz, A. (tarih yok). Reklamcılık. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını.

KAMUYU BİLGİLENDİRMEDE ETİK İLKELERİN ÖNEMİ

İkram ALPSOY

- Öğr. Gör, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu, Yönetim ve Organizasyon Bölümü, İşletme Yönetimi Programı,
- ialpsoy@agri.edu.tr,
- https://orcid.org/0000-0001-6798-5180

5.4. KAYNAKÇA

Aktan, C. C. Vural, İ. Y. (2016). Bilgi Çağında Bilginin Yönetimi, Yeni Türkiye, sayı 88. Cilt 1, Bilim ve Teknoloji Özel Sayısı.

Atabek, N. & Dağtaş, E. (1998). "Kamuoyu ve İletişim", Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını.

Bektaş, A. (2000). "Kamuoyu, İletişim ve Demokrasi", İstanbul: Bağlam Yayınları

Buckman, R. (2004). Building a Knowledge – Driven Organization. U.S.A.: McGraw-Hill Companies Pub.

Clarke, T. (2001). "The Knowledge Economy", Education + Training, Volume 43, Number 4/5, ss.189-196.

Dinç, M. (2019). Etik Kavramının Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne Üyelik Sürecinde Türk Kamu Yönetimine Yansımaları, Uşak: Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yüksek Lisans Tezi).

Dinçkol, B. (2006). Yönetilenlerin "Öz" Yönetimi – Kamuoyu, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Yıl:5 Sayı:10 Güz 2006/2 s.49-66

Ertekin, Y. (1995). Halkla İlişkiler, Ankara: TODAİE, Üçüncü Baskı,

Eryılmaz, B. (2009). "Kamu Yönetimi". Ankara: Okutman Yayıncılık.

Gönülaçar, Ş. (2019). Etik İlkeler ve İhlaller, Ankara.

Güçlü, N. & Sotırofskı, K. (2006). Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, Güz, 4(4), 351-371.

Habermas, J. (2017). "Kamusallığın Yapısal Dönüşümü". (On Dördüncü Baskı). İstanbul: İletişim Yayınları, 251-265.

Kapani, M. (1992). "Politika Bilimine Giriş", Ankara, Bilgi Yayınevi.

Kırel, Ç. (2000). Örgütlerde Etik Davranışlar, Yönetimi ve Bir Uygulama Çalışması, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, No: 1211, İ.İ.B.F. Yayınları No: 168.

Kuçuradi, İ. (2006). "Etik, Türk Felsefesi Ya da Simurg Dizisi", Yayın No: 5, Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu.

Mahmutoğlu, A. Etik ve Ahlâk; Benzerlikler, Farklılıklar ve İlişkiler, Türk İdare Dergisi, 225-249, http://www.etik.gov.tr/wp-content/uploads/2019/03/abdulkadirmahmutoglu-etikveahlak-benzerliklerfarkliliklar.pdf (01.05.2020)

Malhotra, Y. (2003). Is Knowledge the Ultimate Competitive Advantage? Business Management Asia. September, Q ¾, 66-69.

Özdemir, M. (2008). Kamu Yönetiminde Etik. ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi. Cilt 4. Sayı 7. ss. 179-195.

Saban, M. & Atalay, B. (2005). Yönetim Muhasebecileri Açısından Etik ve Etik Davranışın Önemi. Muhasebe ve Denetime Bakış, https://www.researchgate.net/publication/316645705_Yonetim_Muhasebecileri_Acisindan_Etik_ve_Etik_Davranisin_Onemi (30.04.2020)

Saygı, S. (2000). Tarihsel Gelişim İçinde Kamuoyu Kavramı, İstanbul, İ.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gazetecilik Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

Sayım, F. (2011). "Etik ve İş Etiği Kavramları", Sağlık Piyasası ve Etik, Bursa: MKM Yayıncılık, s.43-50.

Selvi, Ö. (2012). Bilgi Toplumu, Bilgi Yönetimi ve Halkla İlişkiler, Gümüşhane Üniversitesi, İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi. Sayı:3.

Serkan Ö. (2018). Sosyal Medyada Kamuoyunu Bilgilendirme ve Halkla İlişkiler (Zeytin Dalı Operasyonu Twitter Örneği), https://www.researchgate.net/publication/324035309_Sosyal_medyada

_kamuoyunu_bılgılendırme_ve_halkla_ılıskıler_zeytın_dalı_operasyonu_Twıtter_ornegı (01.05.2020)

Türk Sanayici ve İş Adamları Derneği. (2009). Dünyada ve Türkiye'de İş Etiği ve Etik Yönetimi, Haziran sayısı.

Toffler, A. (1998). "Üçüncü Dalga". İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.

Ural, Ş. (2004). Epistemolojik Açıdan Değerler ve Ahlak. Doğu Batı. Sayı: 4. s. 45-53.

Usta, A. (2011). Kuramdan Uygulamaya Kamu Yönetiminde Etik ve Ahlâk. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 1 (2), 39-50. Retrieved from http://iibfdergisi.ksu.edu.tr/issue/10263/125872 (30.04.2020)

Yatkın, A. (2015). "Kamuda Etik Yönetim", Ankara: Nobel Yayıncılık,

ABD'den Çin'e 'şeffaflık' suçlaması: Dünyayı yanlış yönlendiriyor, https://www.gercekgundem.com/dunya/174045/abdden-cine-seffaflik-suclamasi-dunyayi-yanlis-yonlendiriyor (02.05.2020)

Çin'e büyük suçlama: Korona salgınını örtbas patlattı, https://www.hurriyet.com.tr/dunya/cine-buyuk-suclama-korona-salginini-ortbas-patlatti-41495695 (02.05.2020)

DSÖ Türkiye'yi Örnek Gösterdi, https://www.cnnturk.com/video/turkiye/dso-turkiyeyi-ornek-gosterdi (02.05.2020)

Kamu nedir, Türk Dil Kurumu Sözlüğü, https://sozluk.gov.tr/ (02.05.2020)

Uzmanları bir araya getiren 'Bilim Kurulu' nasıl kuruldu? https://www.gzt.com/jurnalist/uzmanlari-bir-araya-getiren-bilim-kurulu-nasil-kuruldu-3531656 (02.05.2020)

Türkiye'de İlk Koronavirüs Vakası Görüldü! Bakan Koca'dan Açıklama, https://www.haberturk.com/son-dakika-haber-turkiye-de-ilk-koronavirus-vakasi-goruldu-bakan-koca-dan-aciklama-2609972 (01.05.2020)

Türkiye'deki Güncel Durum, https://covid19.saglik.gov.tr/, Erişim Tarihi: 04.05.2020

600 Sayfalık Gizli Belge Basına Sızdı! İngiltere'de Ortalığı Karıştıracak Koronavirüs İddiası! https://www.aksam.com.tr/dunya/600-sayfalik-gizli-belge-basina-sizdi-ingilterede-ortaligi-karistiracak-koronavirus-iddiasi/haber-1067798 (03.05.2020)

ULUSAL VE ULUSALÜSTÜ HUKUKTA ÖZEL HAYATA SAYGI KAVRAMI

Oğuz Kağan KARABULUT

- Öğr.Gör, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu, Dış Ticaret Bölümü, Dış Ticaret Programı,
- okarabulut@agri.edu.tr,

6.5. KAYNAKÇA

Gülay Arslan Öncü, **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde Özel Yaşamın Korunması Hakkı**, Beta, İstanbul,2011.

Donay, Süheyl **Özel Hayata Saygı Gösterilmesi Hakkı Üzerine Kuzey Ülkeleri Hukukçuları Kongresi,** İÜHFM, C.39 S:1-4, 1976.

Gemalmaz, Mehmet Semih **Ulusalüstü İnsan Hakları Hukukunun Genel Teorisine Giriş,** Legal, İstanbul, 2007.

Geuss, Raymond **Kamusal Şeyler, Özel Şeyler,** (Çev. Gülayşe Koçak), İstanbul, YKY, 2007.

Gözübüyük Şeref, Gölcüklü Feyyaz, **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Uygulaması,** Turhan Kitabevi, Ankara, 2011.

Oğuzman, M. Kemal/ Öz, M. Turgut **Borçlar Hukuku Genel Hükümler,** İstanbul, Filiz Kitabevi, 2005.

Tezcan, Durmuş/Erdem, Mustafa Ruhan / Sancakdar, Oğuz/ Önok, R. Murat **İnsan Hakları ElKitabı**,Ankara,2010.

Tezcan, Durmuş / Erdem, Mustafa Ruhan/ Önok, R. Murat **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku,** Ankara, Seçkin, 2010.

Üzeltürk Sultan, **1982 Anayasası ve İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesine Göre Özel Hayatın Gizliliği Hakkı**, Beta, İstanbul, 2004.

Zafer, Hamide **Özel Hayatın ve Hayatın Gizli Alanın Ceza Hukukuyla Korunması (TCK m.132-134),** İstanbul, BETA, 2010.

İnternet Kaynakları

http://tdk.org.tr/

http://hudoc.echr.coe.int

http://www.humanrights.is

TİCARET YOĞUNLUĞU VE İŞ ÇEVRİMLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELEMESİ: TÜRKİYE ÖRNEĞİ

Ramazan SAYAR

- Dr.Öğr. Üyesi, Bayburt Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü,
- ramazansayar@bayburt.edu.tr

7.5. KAYNAKÇA

Artis, M., Zhang, W., 1995. International business cycles and the ERM: is there a European business cycle? CEPRDiscussion Paper No. 1191, August.

Bruce A. Blonigen, Jeremy Piger, Nicholas Sly. (2014) Comovement in GDP trends and cycles among trading partners. Journal of International Economics 94239-247. Online publication date: 1-Nov-2014.

BURNS, A., F., MITCHELL, W.,C.; Measuring Business Cycles, National Bureau of Economic Research, 1946.

Calderon, C., Chong, A., & Stein, E. (2007). Trade intensity and business cycle synchronization: Are developing countries any different?. Journal of international Economics, 71(1), 2-21.

Canova, F., Dellas, H., 1993. Trade interdependence and the international business cycle. Journal of International Economics34, 23–47.

Caporale, G. M., & Girardi, A. (2012). Business cycles, international trade and capital flows: evidence from Latin America. Empirical Economics, 1-22.

da Silva Bichara, J., Monsueto da Silva, S. E., Moreira Cunha, A., & Caputi Lélis, M. T. (2015). Business cycle convergence and trade: Brazil and China in a changing world. Journal of Economic Policy Reform, (ahead-of-print), 1-26.

de Grauwe, P., Vanhevebeke, W., 1993. Is Europe an optimum currency area? evidence from regional data. In: Mason, P.,Taylor, M. (Eds.), Policy Issues in the Operation of Currency Areas. Cambridge University Press, Cambridge.

Dées, S., & Zorell, N. (2012). Business cycle synchronisation: Disentangling trade and financial linkages. Open Economies Review, 23(4), 623-643.

Fatas, A., 1997. EMU: countries or regions? European Economic Review 41, 753–760.

Fidrmuc, J., & Korhonen, I. (2010). The impact of the global financial crisis on business cycles in Asian emerging economies. Journal of Asian Economics,21(3), 293-303.

Frankel, J. A., & Rose, A. K. (1998). The endogenity of the optimum currency area criteria. The Economic Journal, 108(449), 1009-1025.

Hallett, A. H., & Piscitelli, L. (2002). Does trade integration cause convergence?. Economics Letters, 75(2), 165-170.

Hausmann, R., Rodriguez, F. R., & Wagner, R. A. (2006). Growth collapses.

Holtemöller, O., J. Rahn and M. Stierle (2009). "Characteristics of Business Cycles:Have they Changed?", Institut Für Wirtschaftsforschung Halle, Sonderheft 5, Halle (Saale).

https://tcmbblog.org/wps/wcm/connect/blog/tr/main+menu/analizler/turkiyede-finansal-cevrimler-is-cevrimlerinden-farklilasiyor-mu Erişim tarihi: 02.05.2020

IMBS, J.; ''Co-Fluctuations'', CEPR Discussion Paper No. 2267, 2001.

IMBS, J.; ''The First Global Recession in Decades'', IMF Economic Review, cilt 58, sayı 2, 2010.

IMBS, J.; ''The Real Effects of Financial Integration'', Journal of International Economics, cilt 68, sayı 2, s. 296 - 324, 2006.

IMBS, J.; ‘‘Trade, Finance, Specialization and Synchronization’’, The Review of Economics and Statistics, cilt 86, sayı 3, s. 723- 734, 2003.

Inklaar, R., Jong-A-Pin, R., & De Haan, J. (2008). Trade and business cycle synchronization in OECD countries—A re-examination. European Economic Review, 52(4), 646-666.

Kenen, Peter B. 1969. “The Theory of Optimum Currency Areas: An Eclectic View.” In Monetary Problems of the International Economy, edited by Robert A. Mundell and Alexander K. Swoboda, 41–60. Chicago, IL: University of Chicago Press.

Krugman, P., 1991. Geography and Trade. MIT Press.

Krugman, P., Venables, A., 1996. Integration, specialisation and adjustment. European Economic Review 40, 959–967.

Krugman, P. 1993. “Lessons of Massachussets for EMU.” In Adjustment and Growth in the European Monetary System, edited by F. Torres and F. Giavazzi, 241–261. Cambridge: Cambridge University Press.

Puga, D., 2001. European Regional Policies in the Light of Recent Location Theories, DP 2767. Centre for Economic PolicyResearch, London.

Rana, P. 2007. “Trade Intensity and Business Cycle Synchronization: The Case of East Asia.” Working Paper Series on Regional Economic Integration No. 10, Asian Development Bank

Shin, K., & Wang, Y. (2004). Trade integration and business cycle co-movements: the case of Korea with other Asian countries. Japan and the world economy, 16(2), 213-230.

Stat, O.E.C.D. (2020). National Accounts Main aggregates, GDP, volume – annual growth rates in percentage https://stats.oecd.org/index.aspx?lang=en# Erişim tarihi: 03.05.2020

Vinals, J., Jimeno, J., 1998. Monetary union and European unemployment. In: Frieden, J., Gros, D., Jones, E. (Eds.), The New Political Economy of EMU. Rowman and Littlefield (Governance in Europe Series), Denver, CO.

DİJİTAL UÇURUM

Tuğçe HİSOĞLU KOÇ

- Arş. Gör, , Bayburt Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Kamu Yönetimi Bölümü,
- tugcehisoglu@bayburt.edu.tr

8.7. KAYNAKÇA

Attewell, P. (2001). Comment: The first and second digital divides. Sociology of education, 74(3), 252-259.

Azzolini, D., & Schizzerotto, A. (2017). The Second Digital Divide in Europe: A Cross-National Study on Students' Digital Reading and Navigation Skills. Research Institute for the Evaluation of Public Policies, 2017-02.

Chen, W., & Wellman, B. (2004). The global digital divide–within and between countries. IT & society, 1(7), 39-45.

Corrocher, N., & Ordanini, A. (2002). Measuring the digital divide: a framework for the analysis of cross-country differences. Journal of Information technology, 17(1), 9-19.

Dewan, S., & Riggins, F. J. (2005). The digital divide: Current and future research directions. Journal of the Association for information systems, 6(12), 298-337.

DiMaggio, P., & Hargittai, E. (2001). From the 'digital divide'to 'digital inequality': Studying Internet use as penetration increases. Princeton: Center for Arts and Cultural Policy Studies, Woodrow Wilson School, Princeton University, 4(1), 4-2.

Gunkel, D. J. (2003). Second thoughts: toward a critique of the digital divide. New media & society, 5(4), 499-522.

Hargittai, E. (2001). Second-level digital divide: Mapping differences in people's online skills. arXiv preprint cs/0109068.

Hargittai, E. (2003). The digital divide and what to do about it. New economy handbook, 2003, 821-839.

ITU (2019) Erişim adresi http://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Pages/definitions/regions.aspx.html (20.04.2020)

Mardikyan, S., Yildiz, E. A., Ordu, M. D., & Simsek, B. (2015). Examining the global digital divide: a cross-country analysis. Communications of the IBIMA, 2015, 1.

Norris, P. (2001). Digital divide: Civic engagement, information poverty, and the Internet worldwide. Cambridge university press.

OECD, D. (2001). Understanding the digital divide. Paris: Organization for Economic Cooperation and Development.

Parks, P. J. (2012). The digital divide. ReferencePoint Press.

Ragnedda, M., & Kreitem, H. (2018). the three levels of digital divide in east eU countries. World of Media. Journal of Russian Media and Journalism Studies, 1(4), 5-26.

Sadiku, M. N., Shadare, A. E., Dada, E., & Musa, S. M. (2016). Digital Divide. Journal of Multidisciplinary Engineering Science and Technology, 3(10), 5661-5663.

Scheerder, A., van Deursen, A., & van Dijk, J. (2017). Determinants of Internet skills, uses and outcomes. A systematic review of the second-and third-level digital divide. Telematics and informatics, 34(8), 1607-1624.

Van Dijk, J. A. (2006). Digital divide research, achievements and shortcomings. Poetics, 34(4-5), 221-235.

Van Dijk, J., & Hacker, K. (2003). The digital divide as a complex and dynamic phenomenon. The information society, 19(4), 315-326.

Wei, K. K., Teo, H. H., Chan, H. C., & Tan, B. C. (2011). Conceptualizing and testing a social cognitive model of the digital divide. Information Systems Research, 22(1), 170-187.

Werle, R. (2005). The Dynamics of the digital divide. Retrieved June, 15, 2008 .

YENİ UZLAŞI MAKROEKONOMİSİ

Ümit KOÇ

- Arş. Gör, , Bayburt Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü
- umitkoc@bayburt.edu.tr

9.6. KAYNAKÇA

Akerlof, G. A., & Yellen, J. (1985). Can small deviations from rationality make significant differences to economic equilibria? American Economic Review, 75(4), 708–720

Akerlof, G. A., & Yellen, J. (1987). Rational models of irrational behavior. American Economic Review, 77(2), 137–142

Arestis, P. (2007). What is the New Consensus in Macroeconomics. P. Arestis (Ed.), Is There a New Consensus in Macroeconomics? (USA: Palgrave Macmillan).

Arestis, P., & Sawyer, M. (2008). A critical reconsideration of the foundations of monetary policy in the new consensus macroeconomics framework. Cambridge Journal of Economics, 32(5), 761-779.

Arestis, P. (2019). Critique of the New Consensus Macroeconomics and a Proposal for a More Keynesian Macroeconomic Model. In Frontiers of Heterodox Macroeconomics (pp. 1-44). Palgrave Macmillan, Cham.

Azariadis, C. (1975). Implicit contracts and underemployment equilibria. Journal of political economy, 83(6), 1183-1202.

Baily, M. N. (1974). Wages and employment under uncertain demand. The Review of Economic Studies, 41(1), 37-50.

Ball, L., & Romer, D. (1990). Real rigidities and the non-neutrality of money. The Review of Economic Studies, 57(2), 183-203.

Blanchard, O. J. (1982). Price asynchronization and price level inertia, NBER Working Papers 0900. National Bureau of Economic Research, Inc.

Blanchard, O. J., & Fischer, S. (1989). Lectures on macroeconomics. Cambridge, MA: MIT Press.

Blanchard, O. J. (1991). Neoclassical synthesis. In The world of economics (pp. 504-510). Palgrave Macmillan, London.

Blanchard, O. (2000). What do we know about macroeconomics that Fisher and Wicksell did not?. De Economist, 148(5), 571-601.

Calvo, G. A. (1983). Staggered prices in a utility-maximizing framework. Journal of monetary Economics, 12(3), 383-398.

Cross, R. B. (1987). Hysteresis and instability in the natural rate of unemployment. The Scandinavian Journal of Economics, 71-89.

De Wolff, P. (1941). Income Elasticity Of Demand, A Micro-Economic And A Macro-Economic İnterpretation. The Economic Journal, 51(201), 140-145.

Fischer, S. (1977). Long-term contracts, rational expectations, and the optimal money supply rule. Journal of political economy, 85(1), 191-205.

Friedman, B. (2003). The LM curve: a not-so-fond farewell (No. w10123). National Bureau of Economic Research.

Galí, J. (2002). New perspectives on monetary policy, inflation, and the business cycle (No. w8767). National Bureau of Economic Research.

Goodfriend, M., & King, R. G. (1997). The new neoclassical synthesis and the role of monetary policy. NBER macroeconomics annual, 12, 231-283.

Gordon, D. F. (1974). A neo-classical theory of Keynesian unemployment. Economic inquiry, 12(4), 431-459.

Gordon, R. J. (1981). Output fluctuations and gradual price adjustment. Journal of Economic Literature, 19(2), 493–530

Hansen, A. H. (1949). Monetary Theory and Fiscal Policy. Economic Handbook Series Oxford & IBH Publishing

Hicks, J. R. (1937). Mr. Keynes and the" classics"; a suggested interpretation. Econometrica: journal of the Econometric Society, 147-159.

Klein, L. R. (1946). Macroeconomics And The Theory Of Rational Behavior. Econometrica, Journal of the Econometric Society, 93-108.

Lavoie, M. (2019). Advances in the post-Keynesian analysis of money and finance. In Frontiers of Heterodox Macroeconomics (pp. 89-129). Palgrave Macmillan, Cham.

Lindbeck, A., & Snower, D. (1986). Wage setting, unemployment, and insider-outsider relations. American Economic Review, 76(2), 235–39.

Mankiw, N. G. (1985). Consumer Durables and the Real Interest Rate. The Review of Economics and Statistics, 67(3), 353-362.

Mankiw, N. G. (1991). [Markups and the Business Cycle]: Comment. NBER Macroeconomics Annual, 6, 129-133.

Metzler, L. A. (1951). Wealth, saving, and the rate of interest. Journal of Political Economy, 59(2), 93-116.

Modigliani, F. (1944). Liquidity preference and the theory of interest and money. Econometrica, Journal of the Econometric Society, 45-88.

Nachane, D. M. (2018). Critique of the New Consensus Macroeconomics and Implications for India. Springer.

North, D. C. (1999). Dealing with a non-ergodic world: Institutional economics, property rights and the global environment. Duke Environmental Law and Policy Forum, 10(1), 1–12.

Ostrup, F. (2000). Money and the natural rate of unemployment. Cambridge University Press.

Parkin, M. (1986). The output-inflation trade-off when prices are costly to change. Journal of Political Economy, 94(1), 200–224

Patinkin, D. (1948). Price flexibility and full employment. The American Economic Review, 38(4), 543-564.

Phelps, E. S. (1968). Money-wage dynamics and labor-market equilibrium. Journal of political economy, 76(4, Part 2), 678-711.

Romer, D. H. (2000). Keynesian macroeconomics without the LM curve. Journal of economic perspectives, 14(2), 149-169.

Rotemberg, J. (1982). Monopolistic price adjustment and aggregate output. Review of Economic Studies, 49(4), 517–531.

Shapiro, C., & Stiglitz, J. E. (1984). Equilibrium unemployment as a worker disciplining device. The American Economic Review, 74(3), 433–444.

Snowdon, B., & Vane, H. R. (2012). Modern makroekonomi temelleri, gelişimi ve bugünü. Ankara: Efil Yayınevi

Solow, R. M. (1979). Another possible source of wage stickiness. Journal of Macroeconomics, 1 (1), 79–82.

Spence, M. (1973). Job market signaling. The Quarterly Journal of Economics, 87(3), 355–374.

Taylor, J. B. (1980). Aggregate dynamics and staggered contracts. Journal of political economy, 88(1), 1-23.

Taylor, J. B. (2001). The role of the exchange rate in monetary-policy rules. American Economic Review, 91(2), 263-267.

Weiss, A. (1980). Job queues and layoffs in labor markets with flexible wages. Journal of Political economy, 88(3), 526-538.

Woodford, M. (1999), Revolution and Evolution in Twentieth-Century Macroeconomics.Konferans bildirisi, Library of Congress, June 1999, Washington D.C., 1-32

Yellen, J. L. (1984). Efficiency Wage Models of Unemployment. The American Economic Review, 74(2), 200-205.

Yıldırım, E., Çakmaklı, S., & Özkan, F. Ö. (2011). Eskiden Yeniye Neo-Klasik Sentez: Bir Literatür Taraması. Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 66(04), 153-184.

Yıldırım, E., Lopcu, K., Çakmaklı, S., & Ozkan, O. (2010). Yeni Keynesyen Makro Ekonomik Bir Model: Türkiye Uygulamasi. Ege Academic Review, 10(4).

Zouache, A. (2004). Towards a 'New Neoclassical Synthesis'? An Analysis of the Methodological Convergence Between New Keynesian Economics and Real Business Cycle Theory. History of Economic Ideas, 95-117

PSİKOLOJİK SERMAYE

Vural AKAR

- Öğr. Gör. Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Domaniç Hayme Ana MYO,
- vural.akar@dpu.edu.tr
- https://orcid.org/0000-0003-0804-3550

10.5. KAYNAKÇA

Akar, V. (2020). Örgütsel Tükenmişlik. F. BATTAL (Ed.), Örgütsel Davranış Düzleminde Yeni Araştırmalar I. içinde (89-102. ss.). Ankara: Gazi Kitabevi Tic. Ltd. Şti.

Akçay, V. H. (2012). Pozitif psikolojik sermayenin iş tatmini ile ilişkisi. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 2(1), 123-140.

Akgündüz, Y., & Çakıcı, A. C. (2015). Algılanan Örgütsel Desteğin Örgütsel Vatandaşlık Davranışlarına Etkisinde Örgütsel Stresin Aracılık Rolü: Beş Yıldızlı Otel İşletmelerinde Bir Araştırma. Journal of Alanya Faculty of Business/Alanya Isletme Fakültesi Dergisi, 7(2), 29-41.

Akman, Y., & Korkut, F. (1993). Umut ölçeği üzerine bir çalışma. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 9, 193-202.

Avey, J.B., Patera, J.L. & West, B.J. (2006). "The İmplications of Positive Psychological Capital on Employee Absenteeism", Journal of Leadership & Organizational Studies, C: 13, No: 2, pp. 42-60.

Avey, J. B., Wernsing, T. S., & Luthans, F. (2008). Can positive employees help positive organizational change? Impact of psychological capital and emotions on relevant attitudes and behaviors. The journal of applied behavioral science, 44(1), 48-70.

Avey, J. B., Luthans, F., & Youssef, C. M. (2010). The additive value of positive psychological capital in predicting work attitudes and behaviors. Journal of management, 36(2), 430-452.

Avey, J. B., Reichard, R. J., Luthans, F., & Mhatre, K. H. (2011). Meta-analysis of the impact of positive psychological capital on employee attitudes, behaviors, and performance. Human resource development quarterly, 22(2), 127-152.

Aydoğan, E., & Deniz, G. (2018). İşgörenlerin dışsal prestij ve örgütsel destek algısının pozitif örgütsel çıktılar üzerindeki etkisi: butik otel işletmelerinde bir araştırma. Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 36(1), 17-37.

Bandura, A. (1997). Self-Efficay: The exercise of control.

Bıkmaz, H. (2014). Özyeterlik inançları. (Ed. Yıldız ve D. Deniz). Eğitimde bireysel farklılıklar (3. Basım). 291-317. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic.Ltd. Şti.

Bozgeyikli, H., Avcı, A., & Navruz, B. (2017). Öğretmenlerin psikolojik sermaye düzeyleri ile örgütsel vatandaşlık davranışları arasındaki ilişkinin yapısal eşitlik modeli ile incelenmesi. Turkısh studıes-ınternational periodical for the languages, literature and history of turkish or turkic, 12(6), 103-122.

Brandt, T., Gomes, J.F.S., Boyanova, D. (2011). Personality and psychological capital as indicators of future job success? a multicultural comparison between three European countries. The Finnish Journal of Business Economics, 3, 263-289.

Büyükgöze, H., & Kavak, Y. (2017). Algılanan örgütsel destek ve pozitif psikolojik sermaye ilişkisi: Lise öğretmenleri örnekleminde bir inceleme. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 23(1), 1-32.

Chen, Z., Eisenberger, R., Johnson, K. M., Sucharski, I. L., & Aselage, J. (2009). Perceived organizational support and extra-role performance: which leads to which?. The Journal of social psychology, 149(1), 119-124.

Çetin, F. & Basım, H.N. (2012), Örgütsel Psikolojik Sermaye: Bir Ölçek Uyarlama Çalışması. Amme İdare Dergisi. 45(1), 121-137.

Çetin, F., & Varoğlu, A. K. (2015). Psikolojik sermaye, performans, ayrılma niyeti ve iş tatmini etkileşimi: Cinsiyetin düzenleyici rolü. İş ve İnsan Dergisi, 2(2), 105-113.

Erdoğan, P., & İraz, R. (2019). Örgütsel vatandaşlık, örgütsel sinizm ve tükenmişliğe pozitif psikolojik sermaye etkisi. Eğitim Yayınevi.

Erkuş, A., & Fındıklı, M. A. (2013). Psikolojik sermayenin iş tatmini, iş performansı ve işten ayrılma niyeti üzerindeki etkisine yönelik bir araştırma. Istanbul University Journal of the School of Business Administration, 42(2), 302-318.

Goldsmith, A. H., Veum, J. R., & Darı-ity JR, W. (1997). The impact of psychological and human capital on wages. Economic inquiry, 35(4), 815-829.

Keleş, H. N. (2011). Pozitif Psikolojik Sermaye: Tanimi, Bileşenleri Ve Örgüt Yönetimine Etkileri. Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi, 3(2), 343-350.

Keser, S., & Kocabaş, İ. (2014). İlköğretim okulu yöneticilerinin otantik liderlik ve psikolojik sermaye özelliklerinin karşılaştırılması. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 1(1), 1-22.

Jaffery, H. (2014). Mediation of psychological capital between organizational climate and organizational citizenship behavior. Pakistan Journal of Commerce and Social Sciences, 8(2), 453-470.

Larson, M., & Luthans, F. (2006). Potential added value of psychological capital in predicting work attitudes. Journal of leadership & organizational studies, 13(2), 75-92.

Luthans, F. (2002). The need for and meaning of positive organizational behavior. Journal of Organizational Behavior: The International Journal of Industrial, Occupational and Organizational Psychology and Behavior, 23(6), 695-706.

Luthans, F., Luthans, K. W., & Luthans, B. C. (2004). Positive psychological capital: Beyond human and social capital.

Luthans, F., & Youssef, C. M. (2004). Human, social, and now positive psychological capital management: Investing in people for competitive advantage.

Luthans, F., Avey, J. B., Avolio, B. J., Norman, S. M., & Combs, G. M. (2006). Psychological capital development: toward a micro-intervention. Journal of Organizational Behavior: The International Journal of Industrial, Occupational and Organizational Psychology and Behavior, 27(3), 387-393.

Luthans, F., Vogelgesang, G. R., & Lester, P. B. (2006). Developing the psychological capital of resiliency. Human Resource Development Review, 5(1), 25-44.

Luthans, F., Avolio, B. J., Avey, J. B., & Norman, S. M. (2007). Positive psychological capital: Measurement and relationship with performance and satisfaction. Personnel psychology, 60(3), 541-572.

Luthans, F., Avey, J. B., Clapp-Smıth, R., & Li, W. (2008). More evidence on the value of Chinese workers' psychological capital: A potentially unlimited competitive resource?. The International Journal of Human Resource Management, 19(5), 818-827.

Luthans, F., Avey, J. B., & Patera, J. L. (2008). Experimental analysis of a web-based training intervention to develop positive psychological capital. Academy of Management Learning & Education, 7(2), 209-221.

Luthans, F., Norman, S. M., Avolio, B. J., & Avey, J. B. (2008). The mediating role of psychological capital in the supportive organizational climate—employee performance relationship. Journal of Organizational Behavior: The International Journal of Industrial, Occupational and Organizational Psychology and Behavior, 29(2), 219-238.

Luthans, F., Avey, J. B., Avolio, B. J., & Peterson, S. J. (2010). The development and resulting performance impact of positive psychological capital. Human resource development quarterly, 21(1), 41-67.

Moorman, R. H., Blakely, G. L., & Niehoff, B. P. (1998). Does perceived organizational support mediate the relationship between procedural justice and organizational citizenship behavior?. Academy of Management journal, 41(3), 351-357.

Özyakışır, D. (2011). Beşeri sermayenin ekonomik kalkınma sürecindeki rolü: teorik bir değerlendirme. Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, (6:1), 46-71.

Polatcı, S. (2014). Psikolojik Sermayenin Görev ve Bağlamsal Performans Üzerindeki Etkileri: Polis Teşkilatında Bir Araştırma. Ege Academic Review, 14(1), 115-124.

Rand, K.L., Cheavens, J.S., (2011), "Hope Theory", ss:323-334. İçinde: The Oxford Handbook of Positive Psychology, Edt: Shane J. Lopez ve C.R. Snyder, Oxford University Press, Second Edition, New York.

Samanci, S., & Basim, H. N. (2018). Akademisyenlerin Örgütsel Adalet Algıları ve Örgütsel Vatandaşlık Davranışları: Psikolojik Sermayenin Aracılık Rolü. Business & Economics Research Journal, 9(2), 363-380.

Scheier, M. F., & Carver, C. S. (1992). Effects of optimism on psychological and physical well-being: Theoretical overview and empirical update. Cognitive therapy and research, 16(2), 201-228.

Selıgman, M. E. P. (1998). What is the" good life?. APA Monitor, 2.

Singhal, H. & Rastogi, R., (2018), "Psychological Capital and Career Commitment: the Mediating Effect of Subjective Well-being", Management Decision, 56(2): 458-473.

Stajkovic, A. D., & Luthans, F. (1998). Social cognitive theory and self-efficacy: Going beyond traditional motivational and behavioral approaches. Organizational dynamics, 26(4), 62-75.

Şen, C., Mert, I. S., & Aydın, O. (2017). The Effects Of Posıtıve Psychologıcal Capıtal On Employee's Job Satısfactıon, Organızatıonal Commıtment, And Abılıty Copıng Wıth Stress. Journal of Academic Research in Economics, 9(2), 164-184.

Wayne, S. J., Shore, L. M., Bommer, W. H., & Tetrick, L. E. (2002). The role of fair treatment and rewards in perceptions of organizational support and leader-member exchange. Journal of applied psychology, 87(3), 590-598.

ORTADOĞU'DAN DOĞU AKDENİZ'E BÜYÜK GÜÇLERİN EGEMELİK ENERJİ VE HUKUK MÜCADELESİ

Murat ERCAN

Mehmet Can KILINÇ

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Ortadoğu"dan Doğu Akdeniz"e Büyük Güçlerin Egemenlik, Enerji ve Hukuk Mücadelesi

Yazarlar: Murat ERCAN - Mehmet Can KILINÇ

ISBN: 978-625-7119-00-9

1. Baskı: Mayıs 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir.
EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI

ERCAN, Murat - KILINÇ,Mehmet Can
Ortadoğu"dan Doğu Akdeniz"e Büyük Güçlerin Egemenlik, Enerji ve Hukuk Mücadelesi
1. Basım, XIV+ 479 s., 135 x 210 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar Kelimeler:
1. Yeni Dünya Düzeni, 2. Yeni Güç Dağılımı, 3. Doğu Akdeniz, 4. Ortadoğu
5. Covid-19 Salgını Dünya Düzenine Etkileri

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)

Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ I
İÇİNDEKİLER V
GİRİŞ IX

TÜRKİYE'NİN ORTADOĞU EKSENLİ DOĞU AKDENİZ POLİTİKASI

Giriş 16
Küresel Rekabetin Yeni Merkezi "Doğu Akdeniz" 19
Kıbrıs Rum Kesimi ve Yunanistan'ın Jeopolitik Oyunları Karşısında Türkiye'nin Jeopolitik ve Hukuki Hamlesi.....24
Tarihten Dersini Alan Türkiye'nin Temkinli Adımları 30
Eski Türkiye'den Yeni Türkiye'ye Geçiş; Türkiye'nin Ortadoğu ve Doğu Akdeniz'deki Proaktif Hamlesi.....45
15 Temmuz Sonrası Değişen Türk Dış Politikası; Ortadoğu ve Doğu Akdeniz'de Türkiye'nin Egemenlik, Enerji ve Hukuk Mücadelesi.....65
TÜRKİYE'NİN YENİ DIŞ POLİTİKASININ KİMLİĞİ; "Yeni Realizm" Dosta Güven Ortadoğu ve Doğu Akdeniz'deki Güçlere Kaygı ve endişe 83
Yeni Dış Politika çerçevesinde Türkiye'nin Doğu Akdeniz Politikası; "Doğu Akdeniz'de jeopolitik denklem ve dengeler değiştiren Libya Mutabakatı " 113
Son Dönem Türkiye'nin Doğu Akdeniz'deki Pro-aktif Politikaları 121
Türkiye-Libya anlaşması: Doğu Akdeniz'de Jeopolitik Denklem ve Dengeler Değişiyor 126
Türkiye-Libya Mutabakatı'nın Hukuki ve Stratejik Boyutu.....133
Büyük güçlerin Doğu Akdeniz rekabeti ve Libya Mutabakatının Türkiye Açısından Stratejik Önemi 134
Libya Mutabakatı Çerçevesinde Türkiye'nin Libya'ya Asker Göndermesi " Libya'da ne işin var?- Gitmezsen Gelirler".....142
Sonuç ve Genel Değerlendirme 151

Kaynakça 154

ABD VE RUSYA'NIN ORTADOĞU EKSENLİ DOĞU AKDENİZ POLİTİKASI

Giriş 162
Başat Güç Statüsünden Yalnızlığa Giden Süreçte ABD'nin varlık mücadelesi 167
Evanjelizm –Siyonizm -BOP İttifakına Karşı Yeni Sykes Picot İttifakı veya Yeni İpek Yolu Projesi mi? 174
ABD'nin Yenidünya Düzenine Projesine karşı Ankara-Tahran Moskova ittifakı; Yanlış Hesap ATM'den Döndü.....183
ABD'nin Zayıfladığının Göstergesi: Kumdan Devlet Planları Tek Tek Yıkılıyor 193
Rusya'nın Politikalarının Şekillenmesine Altın Kaynak "Ortadoğu".....196
ABD ve Rusya'nın Ortadoğu Eksenli Doğu Akdeniz Politikası.206
Sonuç ve Değerlendirme.....213
Kaynakça 221

ORTADOĞU'DAN DOĞU AKDENİZ'E DEĞİŞEN DENGELER BAĞLAMINDA AVRUPA BİRLİĞİ'NİN ENERJİ, EGEMENLİK VE HUKUK OYUNLARI

Giriş 228
Avrupa Birliği'nin Genişleme Politikaları ve Amaçları 231
Güney Kıbrıs Rum Yönetiminin Avrupa Birliği'ne Üyeliği.....239
Doğu Akdeniz Çıkmazı ve Ortadoğu Denkleminde Avrupa Birliği'nin Genişleme Süreci 244
Avrupa Birliği'nin Maşaları GKRY ve Yunanistan ile Doğu Akdeniz Çıkmazındaki Enerji ve Egemenlik Oyunu 262
Avrupa Birliği Doğu Akdeniz Enerji Kaynaklarına Hâkim Olmak İstiyor Amaç Rus Gazına Olan Bağımlılığı Azaltmak.....268
Doğu Akdeniz ve Kıbrıs Kıta Sahanlığında Küresel ve Bölgesel Aktörler Arasında Çatışmalara Neden Olan Önemli Enerji Havzaları.....275

Avrupa Birliği'nin Enerji Problemini Çözeceği Düşünülen Plan Aşamasındaki Doğu Akdeniz (EASTMED) Boru Hattı Projesi ve Türkiye'nin Tutumu.....286
Türkiye-Libya Arasında İmzalanan Deniz Yetki Alanlarının Sınırlandırılmasına İlişkin Mutabakat Muhtırası Sonrası Yaşanılan Gelişmeler.....292
Türkiye- Libya Anlaşması Akdeniz'i Bulandırdı; Avrupa Birliği Destekli East-Med Boru Hattı Projesi Akıbeti.....303
Avrupa Birliği Doğu Akdeniz Bölgesinde Türkiye ve KKTC'nin Dâhil Edilmediği Denklemler Oluşturmaya Çalışıyor.....308
Sonuç ve Genel Değerlendirme.....315
Kaynakça.....334

21. YÜZYILIN YÜKSELEN GÜCÜ ÇİN HALK CUMHURİYETİ'NİN ORTADOĞU EKSENLİ DOĞU AKDENİZ POLİTİKASI

Giriş.....346
Yetkinlik ve Yetki: Çin Halk Cumhuriyeti'nin Ortadoğu Denklemindeki İlişkileri.....349
Çin Halk Cumhuriyeti'nin Ortadoğu Politikalarını ABD Sekteye Uğratmaya Çalışıyor.....359
Arap Baharı Süreci Sonrası Çin Halk Cumhuriyeti'nin Gelişen Ortadoğu Politikası.....361
21. Yüzyılın Yükselen Gücü Çin Halk Cumhuriyeti'nin Ortadoğu Eksenli Doğu Akdeniz Politikası; Egemenlik, Enerji ve Hukuk Mücadelesi.....369
Sonuç ve Genel Değerlendirme.....383
Kaynakça.....393

KORONAVİRÜS SONRASI YENİDÜNYA SENARYOLARI; KÜRESELLEŞME Mİ? ULUS DEVLET Mİ?

Giriş.....400
Sosyalizm ve Kapitalizm Arasında Bölünmüş İki Kutuplu Dünya Düzeni; Dengeli Yıllar.....402

Tek Kutuplu Dünya Düzeni ve Küreselleşmenin Birlikteliği 404
Medeniyetler Çatışması; Yeni Düşman Yaratma Çabaları 408
Küreselleşmeden Ulus-Devlete Dönüş Sinyalleri 411
Ulus-Devlete Dönüşün Habercisi: Neo-Milliyetçilik- Ekonomik Krizlerin Faturası Mültecilere Kesiliyor 413
Uluslararası Alandaki Küresel Sorunların Analizi; "Önce Amerika" 416
Avrupa Birliği Değer Kaybederken Sağ Partiler Yükseliyor 418
Anakronik Çağa Dönüşün Sinyalleri; Güçlü Otoriter Liderlerin Yükselişi 420
Rusya'nın Geri Dönüşü ve Yeni Dünya Düzeni 423
Çin'in Küreselleşme Hamlesi; Çin'in Dışa Yayılmacılığı 426
Covıd-19 Sonrası Dünyanın Düzeni; Salgın Geleceği Nasıl Değiştirecek? 429
Covid-19 Salgının Toplumlar üzerindeki etkisi; Yeni bir Toplum mu İnşa Ediliyor? 430
Covid-19 Salgının Uluslararası Sisteme ve Mevcut Aktörlere Etkileri 438
Covid-19 Salgını Sonrası Dünya Senaryoları; Tek Güç mü? Tek Bölgemi? 451
Sonuç ve Genel Değerlendirme 472
Kaynakça 475

TÜRKİYE'NİN ORTADOĞU EKSENLİ DOĞU AKDENİZ POLİTİKASI

Statükoculuktan Aktörlüğe

Türk Dış Politikasının Yeni Vizyonu

Kaynakça

Amerika'nın Sesi," Türkiye ve Rusya: 'İdlib'de Ateşkes Yeniden Başlayacak" https:// www.amerikaninsesi. com/a/turkiye-ve-rusya-idlibde-gece-yarisi-yeniden ateskes-baslayacak/5316713.html(Erişim Tarihi: 30.03.2020).

Aydın, Mustafa ve Ereker, Fulya, (2014), Türkiye'de Güvenlik: Algı, Politika, Yapı Uluslararası İlişkiler Dergisi, Cilt 11, Sayı 43, 2014,s. 128.(ss. 127 – 156).

Bağcı, Hüseyin, (2011), Türk Dış Politikasında 1950'li Yıllar, Ankara, METU Yayınları,

BBC, Sarkozy ve Juppe: "Türkiye Avrupa Birliği'ne ait değil" https://www.bbc.com/turkce/ haberler-turkiye-38022391(ErişimTarihi: 14.01.2020).

Caşın, Mesut Hakkı, Türkiye-Libya anlaşmasının hukuki ve stratejik boyutları https://www .aa.com.tr/tr/ analiz/turkiye-libya-anlasmasinin-hukuki-ve-stratejik-boyutlari/16682-70, (Erişim Tarihi: 10.04.2020).

Davutoğlu, Ahmet, (2004), Stratejik Derinlik Türkiye'nin Uluslararası Konumu, Küre Yayınları, İstanbul, s.323.

Domazeti, Riad ve Özcan, Mesut, "Bahar Kalkanı Harekâtı; Askerî, Siyasi e Stratejik Hedefler", İNSAMER Analiz, 03.03.2020. s. 1.(ss. 1-5).

Duman, Selçuk, (2019), Doğu Akdeniz'de Emperyal Girişimler ve Türkiye" Karadeniz Araştırmaları. XVI/62,

Emre Erşen, Emel Parlar Dal, Türk-Rus İlişkilerinin Karadeniz-Kafkasya Boyutu: Uçak Krizi ve Sonrası, http:// www.tasam.org/Files/Icerik/File/Pages_from_karadenizkafkas -kong_pdf24fdc87b-8d1d4a3a-a8cb-96e1c1a896a3 .pdf, (Erişim tarihi: 03.03.2020)

Erenel Fahri, Barış Pınarı Harekâtı: Beka, Barış ve İstikrar https://epam.istinye.edu. tr/sites/epam.istinye.edu.tr /files/docs/2019-0/BARI%C5%9E%20PINARI%20HA-REKATI%20BEKA%2C%20BARI%C5%9E%20VE%20%C4%B0ST%C4%B0KRAR.pdf (Erişim Tarihi: 24.03.2020).

Erhan, Çağrı ve Embel Ersin, (2015), Türk Dış Politikasında Karar Vericileri Yönlendiren Yapısal Faktörler, Bilig Dergisi, sayı.72, s.151-152.(ss.145-170)

Erol, Mehmet Seyfettin & Ozan, Emre, (2011), Türk Dış Politikasında Süreklilik Unsuru Olarak Siyasal Rejim Akademik Bakış Dergisi, Cilt 4 Sayı 8,s.24.(ss.13-38).

Erol, Mehmet Seyfettin, (2007), 11 Eylül Sonrası Türk Dış Politikasında Vizyon Arayışları ve Dört Tarz-ı Siyaset, *Akademik Bakış Dergisi*, Cilt.1, Sayı. 1, 2007,s.34(ss.33-55).

Erol, Mehmet Seyfettin, (2018), Türkiye'nin Göle Attığı Taş https://ankasam.org/turkiyenin-gole-attigi-tas/(Erişim Tarihi: 20.03.2020).

Erol, Metin, (2019), Batı Basınında barış Pınarı Harekatı, sayı 297, SETA ANALİZ, https://setav.org/assets/uploads/ 2019/10/A297.pdf(Erişim Tarihi: 23.03.2020).

Ersoy, Mehmet Akif, Türkiye'nin Libya'da Ne İşi Var?, https://www.haberturk.com/yazarlar/mehmet-akif-ersoy-2548/2552406-turkiyenin-libyada-ne-isi-var, (Erişim Tarihi: 13.04.2020).

Göktepe Cihat, Seyd Süleyman (2015), Soğuk Savaş Başlangıcında Türk Dış Politikası, *Bilig Dergisi*, Sayı.72, s. 216. (ss. 197-222).

Gözen, Ramazan, (2009), *İmparatorluktan Küresel Aktörlüğe Türkiye'nin Dış Politikası*, Ankara Palme Yayıncılık, s.354-355.

Gözügüzelli Emete, (2019), Doğu Akdeniz'de Hidrokarbon Faaliyetleri ve Projeler, ORSAM Analiz, s. 10. https://orsam.org.tr/tr/dogu-akdenizde-hidrokarbon-faaliyetleri-ve-projeler, (Erişim Tarihi: 03.04.2020).

Gözügüzelli, Emete, ABD'nin Doğu Akdeniz'deki 9 hedefi http://www.ulusal.com.tr /gündem/abd-nin-dogu-akdeniz-deki-9-hedefi-h231461.html,(Erişim Tarihi: 08.01.2020).

Güder, Süleyman ve Mercan, Muhammed Hüseyin (2012), 2000 Sonrası Türk Dış Politikasının Temel Parametreleri ve Orta Doğu Politikası, İnsan ve Toplum Dergisi, Sayı.2, 2012, s.62(ss.57-92).

https://www.globalresearch.ca/we-re-going-to-take-out-7-countries-in-5-years-iraq-syria-lebanon-libya-somalia-sudan-iran/5166(Erişim Tarihi: 26.01.2020).

İnat, Kemal, "Doğu Akdeniz Sorununun Nedenleri ve Türkiye'nin Politikası"https://www.setav.org/dogu-akdeniz-sorununun-nedenleri-ve-turkiyenin-politikasi/, (Erişim Tarihi: 04.03.2020).

İnat, Kemal, Orta Doğu'da Taht Oyunları, https://ormer.sakarya.edu.tr/20,3,,158,orta_ dogu_ da_taht_oyunlari _.html, (Erişim Tarihi: 29.03.2020).

İncekaya, Gülsüm," Libya ile varılan anlaşma Doğu Akdeniz'de dengeleri değiştirecek" https://www.aa.com.tr /tr/libya/libya-ile-varilan-anlasma-dogu-akdenizde-dengeleri-degistirecek/1662149, (Erişim Tarihi: 04.04.2020).

Kaya, İsmail Safa, (2019), Doğu Akdeniz'in Hukuki Boyutu Kriter, Yıl 4, Sayı 35.

Keyman, Fuat, (2010), Globalization, Modernity and Democracy Turkish Foreign Policy 2009 and Beyond, Perceptions, Autumn-Winter, Vol. Xv, No.3-4,2010,s.10.(ss.1-20).

Kısacık, Sina, Doğu Akdeniz Enerji Jeopolitiği Çerçevesinde Türkiye-Libya Mutabakatı ve Eastmed Anlaşmasını Anlamlandırmak http://politikaakademisi.org/2020/01/09/ dogu-akdeniz-enerji-jeopolitigi-cerceve sinde- turkiye-libya-mutabakati-ve-eastmed-anlasmasini-anlamlandirmak/, (Erişim Tarihi:11.04.2020).

Köse, Osman, 15 Temmuz darbe girişiminin arkasındaki güçler https://www.milliyet.com.tr/ the-others/15-temmuz-darbe-girisiminin-arkasindaki-gucler-2287398, (ErişimTarihi: 02.05.2019).

Kurban, Vefa ve Cabbarlı Hatem "Türkiye-Rusya İlişkileri ve Uçak Krizinin Rus-Türk Kamuoyundaki Yansıları" Ege Stratejik Araştırmalar Dergisi, Cilt.10, Sayı.2, 2019,s.112, (ss. 105-118).

Kurt, Veysel, 5 Soru: Türkiye'nin Libya'ya Asker Gönderme Tezkeresi, https://www.setav.org/ 5-soru-turkiyenin-libyaya-asker-gonderme-tezkeresi/, (Erişim Tarihi: 12.04.2020).

Oğuzlu, Tarık, (2012), Komşularla Sıfır Sorun Politikası: Kavramsal bir Analiz "Orsam Ortadoğu analizi, Cilt.4, Sayı.42, s.12, (ss.8-17).

Ozan, Emre (2019). Doğu Akdeniz ve Türkiye'nin Stratejisi,.ANKASAM, https://ankasam. org /dogu-akdeniz-ve-turkiyenin-stratejisi/, (Erişim Tarihi: 09.09.2019).

Örselli, Erhan ve Babahanoğlu, Veysel, (2019), Doğu Akdeniz'de Açılmaya Çalışılan Pandoranın Kutusu: Enerji Kaynaklarından Alan Hâkimiyetine Uzanan Ekonomi Politik Hesaplar", Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt: 12, Sayı.66, s. 397, (ss.388-400).

Sabah Gazetesi, Gezi tezgâhının maliyeti 157 milyar dolar https://www.sabah.com.tr /ekonomi/2016/05/26/ gezi-

tezgahinin-maliyeti-157-milyar-dolar, (Erişim Tarihi: 25.02.2019).

Sabah, Rumlar, Akıncı'nın 'doğalgaz önerisini' reddetti", https://www.sabah.com.tr/dunya /2019 / 07/16/ rumlar - akincinin-dogalgaz-onerisini-reddetti, (Erişim Tarihi: 08. 01.2020).

Sağsen, İhsan, Türkiye-Libya anlaşması: Doğu Akdeniz'de jeopolitik denklem değişiyor https://www.aa.com.tr/tr/analiz/turkiye-libya-anlasmasi-dogu-akdeniz-de-jeopolitik-denklem-degisiyor/1661248, (Erişim Tarihi: 07.04.2020).

SDAM, Amaçları ve Neticeleriyle 15 Temmuz Darbe Girişimi, s.3, http://sdam.org.tr/image /foto/2017/12/02/AMACLARI-VE-NETICELERIYLE-15-TEMMUZ-DARBE GIR -ISIMI_1512226206.pdf, (Erişim Tarihi: 09.03.2020).

SETA," "Bizim Çocuklar Başardı"nın Belgeleri ", https://www.setav.org/bizim-cocuklar-basardinin-belgeleri/ (Erişim Tarihi: 17.02.2020).

Sinkaya, Bayram, (2011), Geçmişten Günümüze Türkiye'nin Ortadoğu Politikası ve Batı Etkisi, ADAM AKADEMİ, Sayı 1, s. 81-82. (ss.79-100).

Star, Meşru yolları tıkanan şer ittifakı, darbecilerden ve terör örgütlerinden medet umuyor https://www.star. com.tr/dunya/mesru-yollari-tikanan-ser-ittifaki-darbecilerden-ve-teror-orgutlerinden-medet-umuyor-haber-15020 20/, (Erişim Tarihi: 12.04.2020).

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, "15 Temmuz'da Türkiye'de Yaşanan Darbe Girişimi Hakkında Basın Açıklaması" https://www.ytb.gov.tr/haberler/15-temmuzda-turkiyede-yasanan-darbe-girisimi-hakkinda-basin-aciklamasi, (Erişim Tarihi: 02.05.2019).

Takvim, Dışişlerinden AB'ye 'Libya Mutabakatı' tepkisi" https://www.takvim.com.tr/guncel/ 2019/12/13/disislerinden-abye-libya-mutabakati-tepkisi,(Erişim Tarihi: 12.04.2020).

Tuğrul Beril, (2018), Doğu Akdeniz'in Enerji Politik Açıdan Önemi TASAM, s.16.(ss.15-23).

Worlpress, Türkiye'nin kaybı 157 milyar dolarhttps://ekonomiweb.wordpress.com/20 16/05/26/turkiyenin-kaybi-157-milyar-dolar/comment-page-1/, (Erişim Tarihi: 25.02.2019).

Yeni Şafak, Dış politikada realist dönüşüm, https://www.yenisafak.com/hayat/dis-politikada-realist-donusum-3109974, (Erişim Tarihi: 20.03.2020).

Yeşiltaş, Murat, Barış Pınarı Harekâtı: Kazanımlar, Riskler ve Fırsatlar https://www.setav.org/baris-pinari-harekati-kazanimlar-riskler-ve-firsatlar/, (Erişim Tarihi: 28.03.2020).

Yeşiltaş, Murat, Türkiye merkezli yeni dış politika https://www.star.com.tr/acik-gorus/turkiye-merkezli-yeni-dis-politika-haber-1341851/, (Erişim Tarihi: 17.03.2020).

Yurteri, Hamza, (2019), AK Parti Dönemi Türk Dış Politikasında Cumhurbaşkanlarının Rolü Ortadoğu Etütleri, s.187, (ss.170-201).

ABD VE RUSYA'NIN ORTADOĞU EKSENLİ DOĞU AKDENİZ POLİTİKASI

Kaynakça

Açıkgöz, Özkan, (2006), "Ortadoğu'nun Etnik, Sosyo Yapısı ve Büyük Ortadoğu Projesi". Büyük Ortadoğu Projesi: Yeni Oluşumlar ve Değişen Dengeler. Ed.Atilla Sandıklı, Kenan Dağcı. İstanbul: Tasam Yayınları, ss 81–86.

Armaoğlu, Fahir, (2010), 19. Yüzyıl Siyasi Tarihi, Alkım Yayınevi, İstanbul.

Doster, Barış, (2012), "Arap Baharı Özelinde Rusya'nın Suriye Politikası", Barış Adıbelli (Ed.), Arap Baharı Ve Suriye, İstanbul: Iq Kültür Sanat Yayıncılık, s.47-68.

Bernath, Markus, (2018), " Am Syrien-Gipfel sind die Türkei, Russland und Iran gegen die USA geeint" in Neuen Zürcher Zeitung.

Akgün, Birol, (2012), "Suriye Krizi'nde Bölgesel ve Küresel Aktörler (Perspektifler, Sorunlar ve Çözüm Önerileri)", Stratejik Düşünce Enstitüsü Dergisi, s.6.

Özdemir, Çağatay, (2018), "Rusya'nın Doğu Akdeniz Stratejisi", SETA ANALİZ, Sayı:230, İstanbul, s.10.

Çakmak, Cenap, (2006),"Irak Savaşı ve Büyük Ortadoğu Projesi". Büyük Ortadoğu Projesi: Yeni Oluşumlar ve Değişen Dengeler. Ed. Atilla Sandıklı, Kenan Dağcı. İstanbul: Tasam Yayınları. ss. 152–167.

Çelik, Kadir Ertaç, (2017), "Alınan Tedbirler Bağlamında Türkiye'nin Son Dönem Güvenlik Perspektifi" ANKASAM, https://ankasam.org/alinan-tedbirler-baglaminda-turkiyenin-son-donem-guvenlik-perspektifi/, (Erişim Tarihi: 12.05.2018).

Diller, Egün (2017), "İpek Yolu Savaşı https://www.takvim.com.tr/yazarlar/ergundiler/ 2017/06/01/ipek-yolu-savasi (Erişim Tarihi: 12 Nisan 2017).

Dinmuhammed Ametbek, (2020), "Rusya'nın Doğu Akdeniz'deki Tutumu", ANKASAM, https://orsam.org.tr/tr/dogu-akdenizde-turkiye-rusya-is-birligi-ve-libya-krizinin-ekonomi-politigi/,(Erişim Tarihi: 20.04.2020).

Dugin, Aleksandr, (2014), Rus Jeopolitiği Avrasyacı yaklaşım, Tercüme, İmanovVügar, Küre Yay., İstanbul.

Ekinci, Ediz, (2016), "Vekalet savaşları ve 15 Temmuz darbe girişimi" Yeni Şafak, https://www.yenisafak.com/hayat/vekalet-savaslari-ve-15-temmuz-darbe-girisimi-2495499,(Erişim Tarihi: 12.05.2018).

Erler, Gernot, (2017), "Im Machtdreieck von Putin, Xi Jinping und Trump. Die Neue Weltordnung 100 Jahre nach der Oktoberrevolution" Heidelberg: Maulbetsch GmbH.

Erol, M. Seyfettin, (2018), "ABD'nin "Kumdan Kaleleri" Bir Bir Yıkılırken…"https://ankasam.org/ abdnin-kumdan-kaleleri-bir-bir-yikilirken/, (Erişim Tarihi: 15 Mart 2018)

Erol, Mehmet Seyfettin, (2017), "ABD Kendi Pimini Çekti", https://ankasam. org/abd-kendi-pimini-cekti/, (Erişim Tarihi: 01.Ocak 2018).

Erol, Mehmet Seyfettin, (2017), "ABD'den Türkiye'ye "Lejyoner Gücümüz Ol" Çağrısı" https:// ankasam. org/abdden-turkiyeye-lejyoner-gucumuz-ol-cagrisi/, Erişim Tarihi: 11.Ocak 2018.

Erol, Mehmet Seyfettin, (2017), "Yeni Türkiye"yi Graham Fuller ile Vurmak" ANKASAM, https://ankasam.org/yeni-turkiyeyi-graham-fuller-ile-vurmak/,(Erişim Tarihi: 15.04.2018).

Gökçe, Deniz," (2015), ABD ve İngiltere Küser ve Boşanırlar mı? Akşam Gazetesi, https://www.aksam.com.tr/deniz-gokce/yazarlar/abd-ve-ingiltere-kuser-ve-bosa -

nirlar-mi-c2/haber-389900, (Erişim Tarihi: 12.Mart 2018).

Kamolov, İlyas, (2012), "Rusya'nın Orta Doğu Politikası", Orta Doğu Stratejik Araştırmalar Merkezi(ORSAM), ORSAM Rapor-125, Ankara, s.22.

İnat, Kemal, (2018), "Rusya ve ABD'nin Ortadoğu Siyasetleri", SETA, https://www.setav.org/rusya-ve-abdnin-orta-dogu-siyasetleri/, (Erişim Tarihi: 19.04.2020).

Has, Kerim, (2012), "Türkiye-Rusya İlişkilerinde Suriye Krizi", Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu-Analiz 20, s.16.

Kodaman, Timuçin ve Gonca İsa Burak, (2016), "Jeoekonomik Hayaller: Çin'in Yeni İpek Yolu Girişimi'nin Orta Asya'da Algısı"Journal of the Human and SocialSciences Researches, Cilt: 5, Sayı: 5, ss. 1251 - 1261.

Kemal, Melahat, (2017), "Rusya'nın Ortadoğu Politikası: İdeolojiden Pragmatizme", TIMETURK, https://www.timeturk.com/rusya-nin-ortadogu-politikasi-ideolojiden-pragmatizme/haber-470723, (Erişim Tarihi: 19.04.2020).

Çubukçu, Mete, (2012), Yıkılsın Bu Düzen, Arap Ayaklanmaları Ve Sonrası, 1. Baskı, İstanbul: İletişim Yayıncılık, s.216.

Aıdınov, Murat, (2013), "2000 Yılından Sonra Rusya'nın Ortadoğu Politikası", Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, s.80.

Nagler, Jörg, "Weg zur Weltmacht 1898 bis 194 " http://www.bpb.de/izpb/ 1810 33/ weg-zur-weltmacht–1898-bis–1945, (Erişim Tarihi: 20 Mart 2017).

Ağır, Osman ve Takar, Meram, (2016), "Rusya-Suriye İlişkilerinin Tarihsel Arka Planı", KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt.13, Sayı 2, s.299.

ÖSO ve Suriye Ordusu'nun El Bab Yakınlarındaki Çatışmasını Rusya Durdurdu.", (2017), Sputnik News, https://tr.sputniknews.com/ortadogu/201.702.281.027.416.044-oso-suriye-ordusu-el-bab-yakinlarindaki-catisma-rusya-durdurdu/, (Erişim Tarihi: 22 Nisan 2017).

PEW Research Center, (2017), Globally, People Point to ISIS and Climate Change as Leading Security Threats Concernaboutcyberattacks, World economyalsowidespread, s. 5, https:// assetspewre search . org/wp-content/uploads/sites /2/ 2017/07/311Politikası–1search-Center_2017.07.13_ Global-Threats_ Full-Report. pdf,(Erişim Tarihi: 01. 02. 2018).

Recep Yorulmaz, (2020), "Doğu Akdeniz'de Türkiye- Rusya İş Birliği ve Libya Krizinin Ekonomi Politiği",https://orsam.org.tr/tr/dogu-akdenizde-turkiye-rusya-is-birligi-ve-libya-krizinin-ekonomi-politigi/

Rusya Menbiç'e İlk İnsani Yardım Konvoyunu Gönderdi", (2017), Sputnik News, https://tr.sputniknews.com/ortadogu/201703031027480730-rusya-suriye-menbic-yardim-konvoyu/, (Erişim Tarihi: 22 Nisan 2017).

Rusya Suriye'de Ne Amaçlıyor?, (2015), BBC Türkçe, http://www.bbc.com/turkce/haberler/2015.09.150916_suriye_rusya-jonathan_marcus_analiz, (Erişim Tarihi: 22 Nisan 2017).

Sander, Oral, (2008), Siyasi Tarih İlk Çağlardan 1918'e, İmge Yay., Ankara.

Sözcü, (2017), "ABD, Kürdistan'ı kurmak için Kürt gruplarla anlaştı", https://www.sozcu.com.tr/2017

/gundem/abd-kurdistani-kurmak-icin-kurt-gruplarla-anlasti-1757539/,Erişim Tarihi: 19 Kasım 2017.

Star Gazetesi, (2017), "ABD'nin terör örgütü PKK'ya verdiği silahların hedefinin Türkiye olduğu ortaya çıktı" http://www.star.com.tr/guncel/o-silahlarin-hedefi-turkiye-haber-1216288/, (Erişim Tarihi: 13 Aralık 2017).

Star, (2019), "Rusya'nın Yeni Ortadoğu Politikası: Tehdit Değil Fırsat Odaklı", https://www.star.com.tr /dunya/orta-dogu-arap-bahari-ve-rusyanin-donusu-haber-1481526/

Super Haber, "Asıl büyük savaş ABD ile İngiltere arasında…". https://www.superhaber.tv/asil-buyuk-savas-abd-ile-ingiltere-arasinda-haber-63089, (Erişim Tarihi: 13. Mart 2018).

Şebnem Oruç, Merve, (2017), "ABD ve İngiltere'nin arasına neden soğukluk girdi?" Yeni Şafak gazetesi, https://www.yenisafak.com/yazarlar/mervesebnem oruc/abd-ve-ingilterenin-arasina-neden-sogukluk-girdi-2041319, (Erişim Tarihi: 13 Ekim 2017).

Tamer, Cenk" Emmanuel Macron'un Ortadoğu Politikası–1" ANKASAM, https://ankasam.org/emmanuel-macronun-ortadogu-politikasi-1/, (Erişim Tarihi: 16 Ekim 2017).

Trenin, Dmitri, (2011), "Üçüncü Kuşak; 21. Yüzyıla Girerken Rus-Amerikan İlişkileri", Avrasya Doyası, Cilt.6, Sayı. 4, s. 283.(ss.283–296).

Vatan, "ABD yeni bir terör örgütü kurdu" http://www.gazetevatan.com/abd-yeni-bir-teror-

orgutu-kurdu--1129610-dunya/, (Erişim Tarihi: 26 Aralık 2017).

Yahya Bayrak, (2019), "Doğu Akdeniz Bağlamında Rusya", TESPAM, https://www.tespam.org/dogu-akdeniz-baglaminda-rusya-yahya-bayrak/, (Erişim Tarihi: 20.04.2020).

Yeni Akit, "ABD-DEAŞ- PKK/PYD işbirliği, Akşam Gazetesi yazarı Bilgin, Amerika ile DEAŞ, PKK/PYD oyununu yazdı". https://www.yeniakit.com.tr/haber/abd-deas-pkkpyd-isbirligi-395753.html, (Erişim Tarihi: 16 Kasım 2017).

Yeni Akit, "Donald Trump'ın Rusya siyaseti neyi bekliyor?"https://www. yeniakit. com.tr/ haber/donald-trumpin-rusya-siyaseti-neyi-bekliyor-240150.html, (Erişim Tarihi: 29 Kasım 2016).

ORTADOĞU'DAN DOĞU AKDENİZ'E DEĞİŞEN DENGELER BAĞLAMINDA AVRUPA BİRLİĞİ'NİN ENERJİ, EGEMENLİK VE HUKUK OYUNLARI

Kaynakça

Açıkel, Aslıhan Erbaş, (2011), Katar-Irak-Türkiye-Avrupa Doğal Gaz Boru Hattı Projesi Mümkün mü?, Ortadoğu Araştırmaları Merkezi, https://orsam.org.tr/tr/katar-irak-turkiye-avrupa-dogal-gaz-boru-hatti-projesi-mumkun-mu/, (Erişim Tarihi: 30.01.2020).

Akder, A. Halis, (1998), Avrupa Birliği'nin Akdeniz Politikası ve Türkiye, Ekonomi Forumu, İstanbul, ss.6-7.

Aksoy, Süleyman, (2005), Arap Baharı Sonrasında Avrupa Birliği'nin Akdeniz Politikası" İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, s.68.

Akyener, Oğuzhan, (2017), Doğu Akdeniz (East-Med) Boru Hattı Projesi, TESPAM, https://www. Tespam.org/dogu-akdeniz-eastmed-boru-hatti-projesi/ (Erişim Tarihi:07.03.2020).

Altunkaya, Tuba, (2019), Türkiye Libya İle İmzalanan Anlaşmayı BM'nin Tesciline Sundu, Euronews.,https://tr.euronews.com/2019/12/12/turkiye-libya-ile-imzalanan-anlasmay-bm-nin-tesciline-sundu, (Erişim Tarihi: 09.03.2020).

Archick, Kristin, (2005), European Views and Policies Toward the Middle East, CRS Report for Congress, s. 2-4.

Armaoğlu, Fahir, (2017), Filistin Meselesi ve Arap-İsrail Savaşları (1948-1988), Kronik Kitap, 4. baskı, İstanbul, ss. 341-342.

Ayata, Ali,(2017), " Konfliktregelung Durch Europäisierung: Der Fall Zypern" Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 5, Sayı: 45, s.10.

Başer, Turgut, (2020), East Med Nedir? Türkiye Olmadan Ne Kadar Mümkün, Haber Ne Diyor?

https://www.habernediyor.com/gundem/eastmed-nedir-turkiye-olmadan-ne-kadar-olasi-h21323.html, (Erişim Tarihi:10.03.2020).

Başeren, Sertaç Hami, Doğu Akdeniz'de Gerilim, Türk Deniz Araştırmaları Vakfı, http://tudav.org/calismalar/deniz-alanlari/munhasir-ekonomik-bolge/dogu-akdeniz-serhat-h-baseren/ (Erişim Tarihi: 30.01.2020).

Bayraç, H. Naci, Küresel Enerji Politikaları Ve Türkiye: Petrol Ve Doğalgaz Kaynakları Açısından Bir Karşılaştırma, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 10(1), ss.124-125.

BBC News, (2019), AB: Doğu Akdeniz Sondaj Çalışmaları Nedeniyle Türkiye'ye Yaptırımların Çerçevesi Belirlendi, https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-50378376, (Erişim Tarihi:21.03.2020).

BBC News, (2019), Doğu Akdeniz Kıbrıs Açıklarında doğalgaz Krizi: Akıncı'nın Rum yönetimiyle Ortak Komite Önerisine Türkiye'den Destek, https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-48974927, (Erişim Tarihi: 22.03.2020).

Berberakis, Stelyo, (2020), Doğu Akdeniz- East Med Doğalgaz Boru Hattı Anlaşması Atina'da İmzalandı, BBC NEWS, 02.01.2020, https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-50973890, (Erişim Tarihi:10.03.2020).

Betül Yürük, (2019), BM'den Türkiye ve Libya Mutabakatına İlişkin Açıklama, Anadolu Ajansı, https://www.aa.com.tr/tr/dunya/bmden-turkiye-libya-mutabakatina-iliskin-aciklama/1671052, (Erişim Tarihi:10.03.2020).

Bhutto Munawar Ali, (2013), The Barcelona Declaration and The Role Of EU in The Development of Southern and

Eastern Mediterranean Countries, Adam Akademi, Cilt:3/1, s.63.

Bianet, (2019), Libya'dan Türkiye İle Güvenlik Anlaşmasına Onay, http://bianet.org/bianet /dunya /217418-libya-dan-turkiye-yle-guvenlik-anlasmasina-onay, (Erişim Tarihi: 12.03.2020).

Bigaç, Onur, (2019), Avrıpa Birliği'nin Ortadoğu Politikası, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Erzincan, s.1.

Bilici, Nurettin, (1996), Türkiye- AB İlişkileri İspanya Deneyimi Işığında, Turhan Kitabevi, Ankara, s.20.

Birsel, Hakan ve Duman, Olcay Özkaya, Kıbrıs ve Doğu Akdeniz Enerji Sorunları, Uluslararası Tarih kongresi, Lefke Avrupa Üniversitesi, Lefke, s.8.

Can, Faruk, (2019), Doğu Akdeniz'de Ne Kadar Doğalgaz Rezervi Var?, EURONEWS, https://tr .euro news.com/2019/12/31/dogu-akdeniz-ne-kadar-dogal-gaz-rezervi-var-en-buyuk-payi-hangi-ulkeler-alacak , (Erişim Tarihi: 05.03.2020).

Cankara, Yavuz, (2016), Doğu Akdeniz'în Artan Petropolitik Önemi Ve Türkiye'nin Kuzey Kıbrıs Siyaseti, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı: 47, s.31.

Cengiz Dinç, (2011), Avrupa Birliği'nin Beşinci Genişlemesi: Ana Temalar ve Faktörler, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 2. Sayı, 6. Cilt, s. 204.

Cleveland, William L., (2008), Modern Ortadoğu Tarihi Çev: Mehmet Harmancı, Agora Kitaplığı, 1.Basım, İstanbul, s.417.

Cömert, Servet, (2004), Kıbrıs Sorunu Tarihsel Perspektif ve Annan Planı Eleştirisi, Kıbrıs ve Geleceği Ekonomi-Politik Bir Tartışma, Editör: İrfan Kalaycı, Nobel Yayın dağıtım, Ankara, s. 354.

Çakır, Recep, (2011), 2000'lerden İtibaren Doğu Akdeniz'de Enerji Alanında Yaşanan Gelişmelerin Türkiye'nin Doğu Akdeniz'deki Sorunlarına Etkisi, Kara Harp Okulu, Savunma Bilimleri Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, s. 28.

Dağcı, Kenan, (2016), AB'nin Akdeniz Politikası ve Türkiye'ye Etkileri, TASAM, https://tasam.org/tr-TR/Icerik/367/abnin_akdeniz_politikasi_ve_turkiye ye_etkileri, (Erişim Tarihi: 16.01.2020).

Demirci, Mehmet Cem, (2019), Türkiye- Libya Anlaşması Neleri İçeriyıor? Doğu Akdeniz'de Yeni Bir Krize Neden Olabilir Mi?,Euronews, https://tr.euronews.com/2019/12/06/turkiye-libya-anlasmas-dogu-akdeniz-de-yeni-bir-krize-neden-olabilir-mi, (Erişim Tarihi:09.03.2020).

Denktaş, Serdar, (2003), AB ve ABD Kıbrıs'taki Petrolü İstiyor, Hürriyet, 10.12.2003, http://www.hurriyet.com.tr /gundem/serdar-denktas-ab-ve-abd-kibristaki-petrolu-istiyor-188872, (Erişim Tarihi:28.01.2020).

Dura Cihan ve Atik Hayriye, (2017), Avrupa Birliği, Gümrük Birliği ve Türkiye, 3.Basım, Nobel Yayınları, Ankara, s. 267-268.

Ercan, Murat, (2018), Avrupa Birliği Ve Türkiye İlişkileri İlişkilerin Tarihi- Sorunları- Kurguları- Senaryoları ve Geleceği, 1. Baskı, Efe Akademi Yayınları, İstanbul, s. 53.

Ercan, Murat, (2019), Avrupa Birliği'nin Genişleme Politikası Yeni Dinamizm Batı Balkanlar, Anadolu Strateji Dergisi, Cilt: 1, No:1 (1-14), s.5.

Ercümen, Merve Aksoy, (2016), Doğu Akdeniz Enerji Rekabeti, İnsani Ve Sosyal Araştırmalar Merkezi, Araştırma Rapor No.23, İstanbul

Erdemir, Emre, (2018), Avrupa Birliği'nin Enerji Güvenliğinde Doğu Akdeniz: Hidrokarbon Kaynaklarının Kıbrıs Sorunu'nun Çözümüne Etkisi (2000-2016), Marmara Üniversitesi Avrupa Birliği Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, s.1.

Ersin Embel, "Avrupa İçin Ortak Dış Politika Oluşturma Sürecinde İlk Adımlar: 1973 Arap- İsrail Savaşı ve Avrupa Birliği", Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi, Cilt:13, No:1,

Ersöz, Seyfettin, (2019), Akdeniz'de Türk Libya Kalkanı, Milliyet, https://www.milliyet .com .tr /siyaset/akdenizde-turk-libya-kalkani-6089734, (Erişim Tarihi: 07.03.2020).

Euronews, (2019), Yunanistan, Libya Anlaşması Nedeniyle Türkiye'yi BM'ye Şikayet Etti, https:// tr. euronews.com/2019/12/10/yunanistan-libya-anlasmas-nedeniyle-turkiye-yi-bm-ye-sikayet-etti, (Erişim Tarihi:07.03.2019).

Girgin, Kemal ve Biren, Işık, (2011), 21.Yüzyıl Perspektifinde Dünya Siyaseti Ve Sorunlar, 1.Basım, Yeni Yüzyıl Yayınları, İstanbul, ss. 213-214.

Güler, Gökhan, (2017), East-Med Projesi Kime Hizmet Ediyor?, Türkiye Uluslararası İlişkiler Ve Stratejik Analizler Merkezi, http://turksam.org/east-med-projesi-kime-hizmet-ediyor, (Erişim Tarihi: 07.03.2017).

Güler, Gökhan, (2019), Türkiye, AB ve Rusya'nın Son Süreçteki Doğu Akdeniz Politikası, Türkiye Uluslararası ilişkiler Ve Strateji Merkezi, http://turksam.org/turkiye-ab-ve-rusyanin-son-surecteki-dogu-akdeniz-politikasi, (Erişim Tarihi:06.03.2020)

Gündüz, Rahmi, (2019), İsrail ve Yunanistan'dan Türkiye'nin Libya ile yaptığı Anlaşmaya Tepki, Euronews, https://tr.euronews.com/2019/12/05/israil-ve-yunanistan-dan-turkiye-nin-libya-ile-yaptigi-anlasmaya-tepki (Erişim Tarihi: 09.03.2020).

Güneş, Mehmet ve Arslan, Tayfun, Enerji Bağımlılığında Avrupa Birliği, Rusya, Türkiye Üçgeni ve Doğu Akdeniz Alanı, International Journal of Humanities and Education, s.32.

Haberci, (2020), East-Med Projesi Hukuken ve Teknik Olarak Mümkün Olmayacaktır, https://www.kibrishaberci.com/east-med-projesi-hukuken-ve-teknik-olarak-mumkun-olamayacaktir/, (Erişim Tarihi:18.03.2020).

Hacıtahiroğlu, Kürşad (2006), Avrupa Birliği Genişleme Evrelerinde İzlenen Siyaset ve Türkiye İlişkileri, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, s.21.

Historical Events in the European İntegration Process (1945-2014), Relations with the Middle East and the oil crises, https://www.cvce.eu/en/education/unit-content/-/unit/02bb76df-d066-4c08-a58a-d4686a3e68ff/548d2b44-a4f0-460e-a26d999028832012/Resources#3c8a8cee-92ad-40b0-aa12-fbd0f5e27a70 (Erişim Tarihi: 23.01.2020).

İnat, Kemal (2018), Avrupa'nın Doğu Akdeniz Yanlışı, SETA, https://www.setav.org/avrupanin-dogu-akdeniz-yanlisi/, (Erişim Tarihi: 04.02.2020).

İnat, Kemal (2018), Avrupa'nın Doğu Akdeniz Yanlışı, Türkiye, https://www.turkiyegazetesi.com. Tr /yazarlar/prof-dr-kemal-inat/605560.aspx, (Erişim Tarihi: 04.02.2020).

İnat, Kemal, (2019), Doğu Akdeniz Mutabakatını Bozmak Ne BM'nin Ne De Yunanistan'ın İşi, SETA, https://www.setav.org/prof-dr-kemal-inat-dogu-akdeniz-mutabakatini-bozmak-ne-bmnin-ne-de-yunanistanin-isi/ (Erişim Tarihi: 10.03.2020).

J. P. Filiu, France and the June 1967 War, Louis W. R., Shlaim A. (edt.), The 1967 ArabIsraeli War: Origin and Consequences, (247-263) Cambridge University Press, Cambridge, 2012.

Kahraman, Serpil, (2008), AB- Akdeniz Bölgesel Politikaları ve Türkiye'nin Uyumu, Yaşar Üniversitesi Dergisi, 3(12), s.1734.

KARAR, (2019), AB'den Türkiye-Libya Mutabakatına Tepki: Geçerliliği Yok, https://www.karar.com /abden-trkiyelibya-mutabakatna-tepki-geerlilii-yok-1413225, (Erişim Tarihi:07.03.2020).

Karluk, Rıdvan ve Tonus, Özgür, (2004), Avrupa Birliği'nin Genişleme Perspektifinde Türkiye'nin Yeri, Türkiye İktisat Kongresi s. 5, https://www.geocities.ws/ceteris_tr2/karluk_tonus.doc (Erişim Tarihi: 20.11.2019).

Karluk, Rıdvan, (1998), Avrupa Birliği ve Türkiye, 5.Basım, Beta Yayınevi, İstanbul, Haziran s. 13.

Karluk, Rıdvan, (2011), Avrupa Birliği; Kuruluşu, Gelişmesi, Genişlemesi, Kurumları, 11.Basım Beta Yayınları, İstanbul, s.85

Kedikli, Umut ve Çağlayan, Önder, (2017), Enerji Alanında Bir Rekabet Sahası Olarak Doğu Akdeniz'in Önemi, Sosyal Bilimler Metinleri, ss.124-125.

Kemal, Ayhan Atay, (2009), Dış Politika Kıskacında Türkiye, 1. Basım, Yeni Yüzyıl Yayınları, İstanbul, ss. 32-33.

Kemal, Ayhan Atay, (2010), Açılım Fiyaskosu Açılım Politikası üzerine Eleştiriler Ve Öneriler, 1.Basım, Yeniyüzyıl Yayınları, İstanbul, , ss. 125-128.

Kısacık, Sina ve Erenel Fahri, (2019), Doğu Akdeniz Güvenlik Algılamaları Bağlamında, Kalıcı Yapılandırılmış İşbirliği Savunma Anlaşması (The Permanent Structured Cooperation- PESCO) ve Enerji Güvenliği Meselelerinin Avrupa Birliği- Türkiye İlişkilerine Olası Yansımalarını Anlamak, Türkiye Siyaset Bilimi Dergisi, Cilt:2, Sayı:1, s. 54.

Kurtbağ, Ömer, (2003), Avrupa- Akdeniz Ortaklığı: Barcelona Süreci", Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi, Cilt:3, No:1, s.74.

Küçükkeleş, Müjge, (2013), AB'nin Ortadoğu Politikası Ve Arap Baharına Bakışı, Seta Analiz, ss. 10-11.

M. Akif Özer, Ufuk Ayhan, İbrahim İrdem, "Avrupa Birliği'nin Akdeniz Politikası ve Bölgesel Güvenlik", Güvenlik Çalışmaları Dergisi, Cilt:19, Sayı:3, Aralık 2017, ss.177-180.

Made For Minds, "AB'den Türkiye ve Libya Anlaşmasına Ret", https://www.dw.com/tr/eastmed-belirsizliklerle-dolu-boru-hatt%C4%B1-projesi/a-51883677, (Erişim Tarihi: 07.03.2020).

Manisalı, Erol, (2013), Avrupa Kıskacında Kıbrıs, 1.Baskı, İstanbul; Derin Yayınevi, ss. 2-5.

Özarslan, Bahadır Bumin, (2007), Uluslararası Hukuk Açısından Kıbrıs Sorunu ve Avrupa Birliği'nin Yaklaşımı, 1.Baskı, İstanbul; IQ Kültür Sanat Yayıncılık, s. 29.

Özbey, Hilal Güven, (2018), Kıbrıs'ın Afrodit'i İsrail'in Leviathan'ı Mısır'ın Zohr'u, Gerçek Hayat, 05.03.2018, http://www.gercekhayat.com.tr/dunya/kibrisin-afroditi-israilin-leviathani-misirin-zohru/ (Erişim Tarihi: 05.03.2020).

Özel, Mehmet, (2003), Avrupa Birliği'nde Bölge, Bölgeselleşme, Bölge Yönetimleri Kavramı Üzerine, Ankara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, Cilt:58, No:1, s.

Özgöker, Uğur ve Batı, Ferhat, (2017), Avrupa Birliği'nin Balkanlar Genişlemesi ve Balkan Ülkelerinde Barış ve Refaha Katkıları, Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi, s.30.

Sabah, (2011), Kıbrıs petrol içinde mi yüzüyor?, https://www.sabah.com.tr/gundem/2011/09/21/kibris-petrol-icinde-mi-yuzuyor, (Erişim Tarihi: 28.01.2020).

Saçaralp, Çağrı Doğu Akdeniz'de Hangi Şirketler Faaliyet Gösteriyor?, https://www.gzt.com/dunya-politika/abnin-turkiyeye-yonelik-dogu-akdeniz-yaptirimlari-neleri-kapsiyor-3509251, (Erişim Tarihi:15.02.2020).

Sander, Oral, (2013), Siyasi Tarih 1918-1994, 23.Baskı, Ankara; İmge kitabevi, s. 295-296.

T.C. Avrupa Birliği Başkanlığı, Avrupa Birliği'nin Genişlemesi, 09.08.2019, https://www.ab.gov.tr/p.php?e= 109 (Erişim Tarihi: 21.11.2019).

T.C. Dış İşleri Bakanlığı Resmi Sitesi, " Helsinki Zirvesi (10-11 Aralık 1999)", http://www.mfa.gov.tr/helsinki-zirvesi-10-11-aralik-1999.tr.mfa (Erişim Tarihi: 20.10.2019).

T.C. Dış işleri Bakanlığı Resmi Sitesi, "Kopenhag Zirvesi (12-13 Aralık)", http://www.mfa.gov.tr/kopenhag-zirvesi-12-13-aralik-2002.tr.mfa (Erişim Tarihi: 21.11.2019).

Tamçelik, Soyalp, (2009), "Kıbrıs'ta Güvenlik Stratejileri Ve Kriz Yönetimi", ODTÜ Yayıncılık, Ankara, s.374.

TC, Dış İşleri Bakanlığı, Avrupa Birliği Daire Başkanlığı, "Bir Bakışta AB, Avrupa Birliği'nin Genişlemesi", https://www.ab.gov.tr/avrupa-birliginin-genislemesi_109.html (Erişim Tarihi: 20.10.2019).

Toçoğlu, Fatma Zehra, (2015), Avrupa Birliği'nin Filistin Politikası'', Ortadoğu Yıllığı, ss.440-441.

TRT Haber, (2019), Dış İşleri Sözcüsü Aksoy'dan AB'ye Libya Mutakabatı Tepkisi, https://www.trthaber.com/haber/gundem/disisleri-sozcusu-aksoydan-abye-libya-mutabakati-tepkisi-446501.html, (Erişim Tarihi: 05.03.2020).

Tunca, Mehmet Barış, (2009), Avrupa Birliği Enerji Politikası ve Türkiye, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, s.19.

Uslubaş, Fevzi, (2019), Küresel ve Bölgesel Enerji Jeopolitiği ve Türkiye, Jeopolitik Aylık Strateji Dergisi, Sayı:65, Yıl 8, s.18.

Ülker, Halil İbrahim ve Gürson, Poyraz, (2013), Doğu Akdeniz Enerji Kaynaklarının Güney Kıbrıs Rum Yönetimi Ekonomisine Etkileri, İnternational Conference On Eurasian Economies, s. 3.

Ünalmış, Ahmet Nafiz, (2019), AB'nin Kıbrıs Sorununa Bakışı Ve Türkiye AB ilişkileri (1960-2012 Arası Dönem), 2.Baskı, Akçağ Yayınları, Ankara, s. 114

Varlı, İbrahim, (2018), Leviathan'dan Afrodit'e Doğu Akdeniz'de Enerji Savaşı, BirGün, https://www.birgun.net/haber/leviathan-dan-afrodit-e-d-akdeniz-de-enerji-savasi-231128 , (Erişim Tarihi:05.03.2020).

Vergin, Nur, (2015), Siyasetin Sosyolojisi Kavramlar, Tanımlar, Yaklaşımlar, 13.Baskı, Doğan Egmont Yayıncılık, İstanbul, ss.188.189.

Yeni Şafak, (2020), İsrail' Yavuz'la Mesaj, https://www.yenisafak.com/gundem/israile-yavuzla-mesaj-3522446, (Erişim Tarihi:05.03.2020).

Yılmaz, Sait, (2009), Enerji Güvenliği", Jeopolitik Aylık Strateji Dergisi, Sayı:65, Yıl 8, ss. 13-16.

Yorulmaz, Recep, (2019), Doğu Akdeniz'de Potansiyel İşbirlikleri ve Ortaklıklar, Ortadoğu Araştırmaları Merkezi, https://orsam.org.tr/tr/dogu-akdenizde-potansiyel-is-birlikleri-ve-ortakliklar/, (Erişim Tarihi:07.03.2020).

Yorulmaz, Recep, (2019), Doğu Akdeniz'de Yeni Denklemler, Ortadoğu Araştırmaları Merkezi, https://orsam.org.tr/tr/dogu-akdenizde-yeni-denklemler/, (Erişim Tarihi: 07.03.2020).

21. YÜZYILIN YÜKSELEN GÜCÜ ÇİN HALK CUMHURİYETİ'NİN ORTADOĞU EKSENLİ DOĞU AKDENİZ POLİTİKASI

Kaynakça

Ağaçlı, Evren., (2019), Doğu Akdeniz ve Çin, Yörünge, http://www.yorungedergi. com/2019/08/dogu-akdeniz-ve-cin/,(Erişim Tarihi:03.04.2020).

Alagöz, Emine, Akçadağ., İç İstikrar, Refah ve Güç Hedefleri Ekseninde Çin'in Ortadoğu Politikası, Güvenlik Stratejileri Dergisi, Yıl 15, 29.Sayı, s.83.

Altun, Merve., (2019), Doğu Akdeniz'de Değişen Dengeler ve Kıbrıs Çin Halk Cumhuriyeti İlişkileri, Yakın Doğu Enstitüsü, 15.10.2019, http://yde.neu.edu.tr/dogu-akdenizde-degisen-dengeler-ve-kibris-cin-halk-cumhuriyeti-iliskileri/, (ErişimTarihi:03.04.2020).

Aslan, Halil Kürşad, (2019), Yükselen Güç Çin Halk Cumhuriyeti'nin Ortadoğu Politikası, Akademik ORTA DOĞU, Cilt 9, Sayı 1, 2014, s.41.

Bajpaee, Chietigj., (2006), "China Becomes Increasingly Involved in the Middle East", http:// www. maf houm.com/press9/272P7.htm, (Erişim Tarihi: 30.03.2020).

Bayram, Mürsel ve Emiroğlu, Hüseyin., (2018), Türkiye Cumhuriyeti- Çin Halk Cumhuriyeti İlişkileri: Nispi Güç Statüleri Bağlamında Bir Değerlendirme, 21. Yüzyılda Küresel ve Bölgesel Aktörler Bağlamında Türk Dış Politikası, (ed.) Ercan, Murat, 1.Basım, İstanbul, Efe Akademi Yayınları, s.620.

Blumenthal, Dan., (2005), Providing Arms China And The Middle East, Middle East Quarterly, Vol:13, No:2, https://www.meforum.org/695/providing-arms#_ftn4, (Erişim Tarihi: 29.03.2020).

Chaziza, Mordechai., (2020), China's New Siilk Road Strategy And The Middle East The Begın-Sadat Center For Strategıc Studıes, https://besacenter.org/perspectives-

papers/ china-silk-road-middle-east/, (Erişim Tarihi: 03.04.2020).

Cristiani, Dario., (2006), China And Iran Strengthen Their Bileteral Relationship, https://www.worldsecuritynetwork.com/China-Iran/Cristiani-Dario/China-and-Iran-Strengthen-their-Bilateral-Relationship, (Erişim Tarihi:30.03.2020).

Demirci, Mehmet Cem., (2019), Kıbrıs ve Doğu Akdeniz Üzerinde Hegemonya Mücadelesi, Euronews,https://tr.euronews.com/2019/05/05/kibris-ve-dogu-akdeniz-uzerinde-hegemonya-mucadelesi-dogu-akdenizde-neler-oluyor, (Erişim Tarihi:03.04.2020).

Dönmez, Ali Fırat., (2011), Arap Baharı'nın Çin'e Etkisi, http://www.haber7 .com/ yazarlar/ali-firat-donmez/778212-arap-baharinin-cine-etkisi, (Erişim Tarihi: 02.04.2020).

Emiroğlu, Hüseyin, (2008), Soğuk Savaş Sonrası Çin'in Ortadoğu'ya Yönelik Dış Politikası, Ortadoğu Yıllığı 2006, (ed.) M. Ataman ve K. İnat, Ankara, Nobel Akademik Yayıncılık, s.475.

Ermağan İsmail ve Üstünal Emin., (2014), Çin'in Ortadoğu Politikaları, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı:37, ss.25-26.

Ersoy, Eyüp., (2019), Çin Donanması Aden Körfezi'nde: Modern Çin Tarihinin İlk Deniz Aşırı Deniz Misyonu, ORSAM, https://www.orsam.org.tr/tr/cin-donanmasi-aden-korfezi-nde-modern-cin-tarihinin-ilk-deniz-asiri-deniz-misyonu/, (Erişim Tarihi: 31.03.2020).

Finans Gündem, (2019), Çin tam Bağımsız Filistin'e Desteğini Yineledi, https://www.finansgundem.com/haber/cin-tam-bagimsiz-filistine-destegini yineledi/ 14 55857, (Erişim Tarihi: 02.04.2020).

Ghafouri, Mahmoud., China's Policy in the Persian Gulf, Middle East Policy Council, Vol:16, No:2, https://mepc.org/chinas-policy-persian-gulf, (Erişim Tarihi:03.04.2020).

Goldman David, P., (2015), China's Emergence as a Middle Eastern Power and Israel's Opportunity, Begin-Sadat Center for Strategic Studies, No:284, pp.1-5.

Gökten, Kerem., (2012), Kapitalizm için Çalışmak: Çin'de İşgücü Piyasası İnşası, Çalışma Ve Toplum Dergisi, s.100.

Güller, Mehmet Ali., (2012), Çin'in Ortadoğu Politikası, https:// mehmetaliguller.com/2012 /12/31/cinin-ortadogu-politikasi/, (Erişim Tarihi:02.04.2020).

Güller, Mehmet Ali., (2013), Çin'in Ortadoğu Politikası, ULUSAL KANAL, https://www. ulusal.com .tr/cinin-ortadogu-politikasi-makale,817.html, (Erişim Tarihi: 02.04.2010).

Haberler.Com, (2012), Çin Rumlara Kredi Karşılığında Doğalgaz Şartı Koşuyor, https://www. Haberler.com/cin-rumlara-kredi-karsiliginda-dogalgaz-sarti-3756579-haberi/, (Erişim Tarihi:03.04.2020).

Hong, Ma., (2011), "Turmoil in Middle East and Chinese Interests Overseas", Chına US Focus, https://www.chinausfocus.com/foreign-policy/turmoil-in-middle-east-and-chinese-interests-overseas/, (Erişim Tarihi:03.04.2020).

Jin, Wang., (2019), Can Chına's New Idea Work İn The Middle East?, The Dıplomat, https://the diplomat.com/2019/12/can-chinas-new-idea-work-in-the-middle-east/, (ErişimTarihi: 29.03.2020).

Kanat, Kılıç Buğra., (2012), "Süpergüç Adayı Çin'in Arap Baharı Korkusu", SETA, https://www.setav. org/superguc-

adayi-cinin-arap-bahari-korkusu/, (Erişim Tarihi: 01. 04.2020).

Karaca, R. Kutay., (2006), Çin Halk Cumhuriyeti'nin Ortadoğu Politikası ve Irak, II.Körfez Savaşı, (ed.) Mehmet Şahin, Mesut Taştekin, 1.Baskı, Ankara, Platin Yayınları, s.191.

Kedikli, Umut ve Çağlayan, Önder., (2017), Enerji Alanında Bir Rekabet Sahası Olarak Doğu Akdeniz'in Önemi, Sosyal Bilimler Metinleri, ss.124-125.

Keyvan, Özlem Zerrin., (2017), Çin'in Suriye Politikası, ANKASAM, https://ankasam.org/ cinin-suriye-politikasi/, (Erişim Tarihi:02.004.2020).

Kıbrıs Postası, (2012), Çin'den Bir Heyet Güney Kıbrıs'ta Temaslarda Bulunuyor, https://www.kibrispostasi.com/c58-GUNEY_KIBRIS/n82443-cinden-bir-heyetguney-kibrista-temaslarda-bulunuyor, (Erişim Tarihi:03.04.2020).

Kocaoğlu, Berk., (2019), Çin'in Ortadoğu Politikası, Gezgin Tarih, https://www.gezgintarih. com/ cinin-orta-dogu-politikasi/, (Erişim Tarihi:29.03.2020).

Koç, Yusuf Emre., (2020), Çin'in Akdeniz'deki Varlığı: Liman Yatırımları ve Deniz tatbikatları, KRİTER, Yıl:4, Sayı:43, https://kriterdergi.com/dis-politika/cinin-akdenizdeki-varligi-liman-yatirimlari-ve-deniz-tatbikatlari, (Erişim Tarihi:03.04.2020).

Kumaraswamy, P.R., (2006), At What Cost Isreal-China Ties?, Mıddle East Quarterly, Vol:13, No:2, https://www.meforum.org/926/at-what-cost-israel-china-ties, (Erişim tarihi:30. 03.2020).

Kurt, Begüm Hazal., (2015), Çin Ve Enerji Politikası, Çin, Akademik Perspektif, Yıl:2, Sayı:3, Ocak, s.24.

Mordechai Chaziza, (2013), The Arap Spring: Implications For Chinese Policy, Middle East Review of International Affairs, Vol: 17, No: 2, p.80. https://www.questia.com/library /journal/1P3-3115883961/the-arab-spring-implications-for-chinese-policy, (Erişim Ta-rihi:01.04.2020).

Pan, Guang., (1997), Chına's Success İn The Mıdlle East, Mıddle East Quarterly, Vol:4, No:4, https://www.meforum.org/373/chinas-success-in-the-middle-east, (Erişim Tarihi:29.03 .2020).

Sevim, Cenk., (2016), Çin'in Enerji Politikaları Üzerine Bir Analiz, Diplomatik Gözlem, https://diplomatik gozlem.com/_haber/cin-in-enerji-politikalari-uzerine-bir-analiz, (Eri -şim Tarihi:03.04.2020).

Shichor, Yitzhak., (2006), Compotence And Incompotense: The Polıtıcal Economy Of Chına's Relations Wıth The Mıddle East, Asian Perspective, Special Issue on Rising China's Foreign Relations, Vol. 30, No. 4, p.2.

Singh, Michael., (2014), Chinese Policy İn The Middle East İn The Wake Of The Arap Uprising, The Washington Instıtute, Improving The Quality Of U.S. Middle East Policy, https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/view/chinese-policy-in-the-middle-east-in-the-wake-of-the-arab-uprisings, (Erişim Tarihi:02.04.2020).

Sputnik Türkiye, (2017), Çin: Başkenti Doğu Kudüs Olan Bağımsız Filistin'i Destekliyoruz, , https://tr.sputnik news .com /asya/20171214103140 2114-cin-dogu-kudus-bagimsiz-filistin-destekliyoruz/, (Erişim Tarihi: 02.04.2020).

Tarihi Olaylar, Arap Baharı, https://www.tarihiolaylar.com/tarihi-olaylar/arap-bahari-1304, (Erişim Tarihi: 31.03.2020).

Üngör, Çağdaş., (2009), Çin Ve Üçüncü Dünya, İ.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, No:41, Ekim ss.28-29.

Yassıkaya, Sernur., (2019), Akdeniz'de ABD'ye Çin Darbesi, Yeni Şafak, https://www.yenisafak .com /dunya/akdenizde-abdye-cin-darbesi-3517874, (Erişim Tarihi:03.04.2020).

Yeni Asya, (2019), Çin'den Doğu Akdeniz ile İlgili Diyalog Çağrısı, https://www. Yeniasya .com.tr /politika/cin-den-dogu-akdeniz-ile-ilgili-diyalog-cagrisi_498586, (erişim Tari-hi:03.04.2020).

Yeniacun, Selim Han., (2019), Çin'in Akdeniz'deki Ticari Hamleleri AB'ni Kaygılandırıyor, Anadolu Ajansı,https://www.aa.com.tr/tr/analiz/cinin-akdeniz-deki-ticari-hamleleri-abyi-kaygilandiriyor/1456722, (Erişim Tarihi:03.04.2020).

Yuan, Jing-dong., (2011), The Arap Spring And China's Evolving Middle East Policy, Worl PoliticsReview,https://www.worldpoliticsreview.com /articles/ 10992/the-arab-spring-and-chinas-evolving-middle-east-policy,(Erişim Tarihi:02.04.2020).

Yurdakul, Mithat., (2019), Son Dakika Doğu Akdeniz'de Rusya ve Çin'e Yeşil Işık, Milliyet, https:// www.milliyet.com.tr/ekonomi/dogu-akdenizde-rusya-ve-cine-yesil-isik-6002192, (Erişim Tarihi:03.04.2020).

Zhang, Xiaodong., (1999), China's Interests İn The Middle East: Present And Future, Middle East Policy Council, Vol:4, No:3, https://mepc.org/journal/chinas-interests-middle-east-present-and-future, (Erişim Tarihi:29.03.2020).

KORONAVİRÜS SONRASI YENİDÜNYA SENARYOLARI; Küreselleşme mİ? Ulus devlet mİ?

Kaynakça

"ABD-Çin ticaret savaşı" https://tr.sputniknews.com/trend/abd-cin-ticaret-savasi-gumruk-vergisi-ithalat-ihracat/(Erişim Tarihi: 11.01.2019).

Ayata, Ali (2012), "Auswirkungen der Globalisierung auf die Disziplin der Internationalen Beziehungen", Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı: 28, s. 8.

Ayata, Ali(2017), " Küreselleşme Bağlamında Güvenlik Politikalarının Değişimi ve Türkiye "Akademik Bakış Dergisi, sayı. 63,s.479.

Cankara, Pınar Özden ve Cankara, Yavuz, (2007), "Vladimir Putin Döneminde Rus Dış Politikasında Yapılan Değişiklikler" SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı: 15, s.193-206.

Caşın, Mesut Hakkı," Caşın: Koronavirüs salgını küresel çatışmayadönüşebilir" https://ww.aa.com.tr/tr/dunya/prof-dr-casin-koronavirus-salgini-kuresel-catismaya-donusebilir/1801145

Çelikdönemz, Ömer, "Britanya ve Çin Konsorsiyumunun 'One Belt One Road-Bir Kuşak, Bir Yol' cinayetleri"https://kafkassam.com/britanya-ve-cin-konsorsiyumunun-one-belt-one-road-bir-kusak-bir-yol-ci - nayetleri.html(Erişim Tarihi: 02.05.2020).

Demircan, Ulaş, "Sadece Almanya'yı Değil Tüm Dünyayı Ayıran Bir Sınırdı: Berlin Duvarı'nın Yıkılışının Üzerinden 29 Yıl Geçti" https://onedio.com/haber/sadece-bir-ulkeyi-degil-tum-dunyayi-ayiran-bir-sinirdi-berlin-duvari-nin-yikilisinin-29-yil-donumu-847941(Erişim Tarihi: 21.12.2018).

Duran, Burhanettin," Uzmanlar, Koronavirüs Sonrası Dönemi Değerlendirdi: Türkiye hangi alanlara yönelmeli?" https://www.aksam.com.tr/guncel/uzmanlar-koronavirus-

sonrasi-donemi-degerlendirdi-turkiye-hangi-alanlara-yonelmeli/haber-1067634, (Erişim Tarihi: 29.04.2020).

Ercan, Murat, (2017), " Avrupa Birliği'nde Yükselen Sağ ve Irkçı Politikalar: 21.Yüzyıl Barış Projesinin Sonunu mu getiriyor?" Akademik Bakış Dergisi, Sayı. 61, s.52.

Günay, Bekir,"Türkiye'nin şu ana kadar Avrasya çizgisinde ekonomik ya da siyasi bir pozisyon belirle- yemediği görülmektedir", http://www.aljazeera.com.tr/gorus/yeni-guc-alani-avrasya-birligi-ve-turkiye, (Erişim Tarihi: 03.05.2020).

Güney, Nurşen,A., (2020), " Eski Çaresizliğe Yeni Başlık; AB'nin Covid-19 İle Sınavı" Kriter Dergisi, Yıl. 4, Sayı, 45, https://kriterdergi.com/eski-caresizlige-yeni-baslik-abnin-covid-19-ile-sinavi, (Erişim Tarihi: 26.04.2020)

İstikbal, Deniz," Yeni Jeostratejik Güç: BRICS "https://www.setav.org/yeni-jeostratejik-guc-rics/(Erişim Tarihi: 02.05.2020).

Küresel ekonominin hızla yükselen gücü: BRICS" https://tr.sputniknews. com/trend/brics-brezilya-rusya-hindistan-cin-guney-afrika-turkiye-erdogan/, (Erişim Tarihi: 11.12.2018)

Leba, Reyhan," Küreselleşmenin Öteki Yüzü: Yoksulluk" https://www.mevzuat dergisi.com/2001/ 07a/02.html, (Erişim Tarihi: 12.12.2018).

Nagler, Jörg, "Kalter Krieg von 1945 bis 1989" http://www.bpb.de/izpb/181036/kalter-krieg-von-1945-bis-1989?p=all(Erişim Tarihi: 21.12.2018).

Özkök, Ertuğrul," Komünistler Kapitalizmi Kapitalistler Komünizmi Savunmaya mı Başladı" http://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/ertugrul-ozkok/komunistler-kapitalizmi-kapitalistler-komunizmi-savunmaya-mi-basl adi-40339772(Erişim Tarihi: 11.01.2019).

Sönmez, Sait, A., (2010), "Moskova'nın Kutuplaşma Çabaları: Putin Dönemi Rus Dış Politikası" Avrasya Etütler, Sayı, 37, s. 47.

Şadıhanov, Emil, "Sovyetler Birliği'nin Dağılma Sürecinde Etkili Olan Bölge Sorunları ve Milliyetçilik Hareketleri" http://dergipark.gov.tr/download/article-file/100962, (Erişim Tarihi: 24.12.2018).

Turan, Bülent, (2015), " Fukuyama'nın Tarihin Sonu Tezi" Akademik Sosyal Araş-tırmalar Dergisi, Yıl: 3, Sayı: 21, s.486.

Uysal, Ahmet," Medeniyetler Çatışması ve Dünya Düzeninin YenidenKurulması" http://dergipark.gov.tr/download/article-file/55332, (Erişim Tarihi: 03.01.2019)

Yeni Şafak Gazetesi, "Akdeniz Birliği tamam" https://www.yenisafak.com/dunya/akdeniz-birligi-tamam-105637, (Erişim Tarihi: 03.05.2020).

Eğitim Tarihi Araştırması

EĞİTİM VE SOSYAL HAYATI YANSITAN GAZETE VE DERGİLERDEN ÖRNEKLER

(1908-1925)

Mustafa İÇEN

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Eğitim Tarihi Araştırması Eğitim ve Sosyal Hayatı Yansıtan Gazete ve Dergilerden Örnekler

Hazırlayan: Mustafa İÇEN

ISBN: 978-625-7957-96-0

1. Baskı: Mayıs 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir.
EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI

İÇEN, Mustafa
Eğitim Tarihi Araştırması Eğitim ve Sosyal Hayatı Yansıtan Gazete ve Dergilerden Örnekler
1. Basım, 477 s., 195 x 275 mm. Kaynakça var, Sözlük var.
Anahtar kelimeler:
1. Eğitim Tarihi, 2. Meşrûtiyet, 3. Vatandaşlık, 4. Osmanlı Toplumu, 5. Süreli Yayınlar.

Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

Sayfa

Önsöz ve Değerlendirme 1

Riyaziyat Dergisi 6

Zeybek Gazetesi 238

Neşter Gazetesi 291

Kukuruk Gazetesi 347

Sözlük 418

Kaynakça 473

KAYNAKÇA

Kukuruk, Sayı-1: 1 Şaban 1326/16 Ağustos 1324 (1908)

Kukuruk, Sayı-2: 8 Şaban 1326/23 Ağustos 1324 (1908)

Kukuruk, Sayı-3: 15 Şaban 1326/30 Ağustos 1324 (1908)

Kukuruk, Sayı-4: 22 Şaban 1326/6 Eylül 1324 (1908)

Neşter, Sayı-1: 10 Nisan 1325 (1909)

Neşter, Sayı-3: 1 Mayıs 1325 (1909)

Neşter, Sayı-6: 13 Haziran 1325 (1909)

Riyaziyat, Sene: 1, 1/16 Kanun-i Sani 1329 Perşembe

Riyaziyat, Sene: 3, Cild: 1/ 3 Kanun-ı Sani 1341 (3 Ocak 1925) Cumartesi

Riyaziyat, Sayı: 2 /1329

Riyaziyat, Sayı: 3/ 1329

Riyaziyat, Sene: 3, Cild: 1/ 1 Şubat 1341 (1925) Pazar

Riyaziyat, Sene: 3, Cild: 2/ 1 Şubat 1341

Riyaziyat, Sene: 3, Cild: 1/ 1 Mart 1341

Zeybek, Sayı-1: 22 Teşrinisani 1334 (1918)

Zeybek, Sayı-4: 13 Kânunuevvel 1334 (1918)

Maltepeler, S., & Nihat, B. (2015). Meşrutiyet Döneminde Yayımlanan Bir Matematik Dergisi ve Sorularının Analizi: Riyaziyat. Ege Eğitim Dergisi, 16(2), 480-500.

Yaşar, H. (2016). Mondros Mütarekesi'nden Yunan işgaline Batı Anadolu'da eşkıyalık ve asayişi sağlama çabaları. Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi, 4(08), 367-386.

Yılmaz, M. (2018). II. Meşrutiyet Devri İzmir Basınında Mizah: Kukuruk ve Neşter Örneği. Tarih İncelemeleri Dergisi, 33(2), 545-573.

FARKLI YÖNLERİ İLE FUTBOL

EDİTÖRLER
DR. KEMAL KURAK
ARŞ. GRV. HAKAN BÜYÜKÇELEBİ

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Farklı Yönleri İle Futbol

Editörler: Kemal KURAK - Hakan BÜYÜKÇELEBİ

ISBN: 978-625-7957-98-4

1. Baskı: Mayıs 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir. EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI

KURAK, Kemal - BÜYÜKÇELEBİ, Hakan
Farklı Yönleri İle Futbol
1. Basım, VI + 194 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. ....., 2. ....., 3. ....., 4. ....., 5. .....

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)

Kapak Tasarım: İsa Burak Güngör (iburakgungor@gmail.com)

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER III
TABLOLAR VI
TÜRKİYE'DE YABANCI FUTBOLCU SORUNU 7
1.1.GİRİŞ 8
1.2.TÜRKİYE'DE FUTBOLUN TARİHSEL GELİŞİMİ 9
1.3.SPOR KULÜBÜ VE YAPISAL ÖZELLİKLERİ 10
1.4.YABANCI OYUNCU STATÜSÜ VE YABANCI OYUNCU SINIRLAMASI 12
1.5.TÜRKİYE'DE YABANCI FUTBOLCULARLA İLE İLGİLİ YAPILAN ARAŞTIRMALAR 15
1.6.TEKNİK DİREKTÖRLERİN YABANCI FUTBOLCU VE KURALI HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ 18
1.7.TÜRKİYE'DE GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE YABANCI FUTBOLCU TRANSFERLERİNDE UYGULANAN SINIRLANDIRMALAR VE YABANCI FUTBOLCU SAYILARI 20
1.7.1.2018-2019 Sezonunda Türkiye'deki Yabancı Futbolcuların Müsabakalarda Aldığı Süreler 24
1.7.2.2019-2020 Sezonunda Süper Lig Takımlarının Kadrolarındaki Yabancı Futbolcular ve Sayıları 26
1.8.AVRUPA'DA EN YAŞLI LİG: SÜPER LİG 31
1.9.SÜPER LİG, AVRUPA'DA EN FAZLA YABANCI OYNATAN ÜÇÜNCÜ LİG 31
1.10.KAYNAKLAR 33
FUTBOLDA MÜSABAKA ANALİZİ 41
2.1.NEDEN MÜSABAKA ANALİZİ? 42
2.2.FUTBOLDA MÜSABAKA ANALİZİNİN DOĞUŞU VE GELİŞMESİ 43
2.3.FUTBOLDA MÜSABAKA ANALİZİ METOTLARI 51
2.3.1.Kağıt-Kalem ile Analiz Yöntemi 52
2.3.2.Video ve Bilgisayar Yazılımları ile Analiz Yöntemi 52
2.3.3.Bilgisayar Yardımlı Analiz Yöntemleri 53
2.4.MAÇ ANALİZİ YAPARKEN DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN UNSURLAR 55
2.4.1.Gözlem ve Değerlendirme 55
2.4.2.Sonuçların Sunumu 55
2.5.MAÇ ANALİZİ VE GÖZLEMİN AVANTAJ VE DEZAVANTAJLARI 56
2.5.1.Maç Analizi ve Gözlemin Avantajları 56
2.5.2.Maç Analizi ve Gözlemin Dezavantajları 57
2.6.FUTBOLDA KULLANILAN ANALİZ SİSTEMLERİ İLE NELER ANALİZ EDİLEBİLİR? 58

2.7.SONUÇ **60**
2.8.KAYNAKLAR **61**
FUTBOLDA PERFORMANS TESTLERİ **65**
3.1.FUTBOLDA AEROBİK VE ANAEROBİK PERFORMANS TESTLERİ **72**
3.2.AEROBİK PERFORMANS ÖLÇÜM TESTLERİ **75**
3.2.1.Bisiklet Ergometresi Testleri 76
3.2.2.Koşu Bandı Testleri 78
3.2.3.Basamak Testleri 80
3.2.4.Saha Testleri 82
3.2.5.Laboratuvar Testleri 87
3.3.ANAEROBİK PERFORMANS ÖLÇÜM TESTLERİ **91**
3.3.1.Bisiklet Ergometresi Testleri 91
3.3.2.Koşu Bandı Testleri 92
3.3.3.Saha/Alan Testleri 93
3.3.4.Sprint Testleri 97
3.3.5.Çeviklik –Koordinasyon Testleri 100
3.4.KAYNAKLAR **105**
FUTSALDA OYUN SİSTEMLERİ VE HÜCUM PRENSİPLERİ **121**
4.1.FUTSALDA OYUN SİSTEMLERİ **122**
4.1.1.1-3 SİSTEMİ 123
4.1.2.2-2 SİSTEMİ 123
4.1.3.3-1 SİSTEMİ 125
4.1.4.1-2-1 SİSTEMİ 125
4.1.5.2-1-1 SİSTEMİ 126
4.1.6.1-1-2 SİSTEMİ 127
4.1.7.1-2-2 SİSTEMİ 127
4.1.8.4-0 SİSTEMİ 128
4.2.HÜCUM PRENSİPLERİ **128**
4.2.1.1: Hareketlilik Prensibi 128
4.2.2.2: Genişlik Prensibi 129
4.2.3.3: Sahte Koşu 129
4.3.HÜCUM STRATEJİLERİ **130**
4.3.1.Hangi hücum stratejileri en iyi fırsatları sunar? 131
4.4.HÜCUM TAKTİKLERİ **131**
4.5.KAYNAKÇA **138**
FUTBOLDA DAR ALAN OYUNLARI **141**
5.1.FUTBOLUN FİZYOLOJİSİ **142**
5.2.FUTBOLDA DAR ALAN OYUNLARI **143**
5.2.1.Dar Alan Çalışmalarının Fizyolojik Göstergeleri 144
5.3.KAYNAKLAR **151**
FUTBOLDA MASAJ **155**
6.1.Giriş **156**

6.2.FUTBOLDA MASAJ DÖNEMLERİ 157
6.2.1.Sezon Öncesi Masaj 157
6.2.2.Sezon İçerisinde Masaj 161
6.3.KAYNAKLAR 168
FUTBOLDA YARALANMA ÇEŞİTLERİ 171
7.1.YUMUŞAK DOKU YARALANMALARI 172
7.2.KAS YARALANMALARI 173
7.2.1.Kısmi Kas Yaralanmaları 174
7.2.2.Komplet Kas Yırtığı veya Kopması 175
7.2.3.Kas Hernileri 176
7.2.4.Kas Yaralanmalarında Komplikasyonlar 178
7.3.LİGAMENT YARALANMALARI 180
7.4.BURSA VE SİNOVİAL DOKU YARALANMALARI 181
7.5.SİNOVİAL DOKUDAKİ YARALANMALAR; 182
7.6.KEMİK DOKU YARALANMALARI 182
7.7.EKLEM YARALANMALARI 183
7.8.DAMAR YARALANMALARI 183
7.9.SİNİR YARALANMALARI 183
7.10.CİLT YARALANMALARI 184
7.11.KAYNAKLAR 191

TÜRKİYE'DE YABANCI FUTBOLCU SORUNU

Doç. Dr. Özgür KARATAŞ[1]
İsmail ÖNER[2]

- [1] Doç. Dr. İnönü Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi
- [2] İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Doktora Öğrencisi
- ozgur.karatas@inonu.edu.tr

1.10. KAYNAKLAR

Ağar, S. (2006). Türk Spor İdaresinde Türkiye Futbol Federasyonu'nun Yeri ve İşlevi -Kurumsal İnceleme. TBB Dergisi. 63, 271-320.

Altay, İ. Ünlü, S., Karadeniz, F. (2012). Kimler Geçti Kimler Var. Sabah Gazetesi, Erişim:https://www.sabah.com.tr/cumartesi/2012/11/24/kimler-geldi-kimler-gecti-kimlar-var Erişim Tarihi: 05.02.2020

Antonioni, P., Cubin, J. (2000). The Bosman Ruling and the Emergence of a Single Market in Soccer Talent. European Journal of Law and Economics, 9 (2), 157-173.

Akagündüz N. (2018). 'Türkiye'de Futbolcu Olmak! Neden Yabancı Futbolcular Türkiye'yi Tercih Ediyor'. https://www.webkanadi.net/spor/turkiyede-futbolcu-olmak-neden-yabanci-futbolcular-turkiyeyi-tercih-ediyor Erişim Tarihi: 30.10.2019.

Akşar, T. (2005). Futbol Ekonomisi, Literatür Yayınları. 1.Baskı. İstanbul. s.11-20.

Artun, T. Ü. Atabeyoğlu, C., Aydın, N., Hiçyılmaz, E., San H., Sevinçli, O.V., Somalı, V. (1992). Türk Futbol Tarihi, Türkiye Futbol Federasyonu Yayınları, (Ed. Arıpınar, E.). Cilt; 2. s. 3.12.

Authier, C. (2002). Futbol A.Ş. (Çev. Ali Berktay). Kitap Yayınevi. İstanbul.

Aydın, A. D. Turgut, M., Bayırlı, R. (2007). "Spor Kulüplerinin Halka Açılmasının Türkiye'de Uygulanan Modeller Açısından İncelenmesi", Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi, s. 1, 62- 69.

Bahadır, Z. (2006). Futbol Seyircisinin Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Yapısının Şiddet Eylemine Etkisi (Konyaspor Örneği). Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi. Niğde.

Bozköylü, E. (2007). Dünyada ve Türkiye'de Futbolun Değişim Süreci, 2002–2005 Verileriyle Türkiye'de Oyuncu Performansı Üzerine Ekonometrik Bir İnceleme. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.

Çağlar, M. (2019). Türkiye Futbol Federasyonunun Yeni Yabancı Kuralına İlişkin Akademisyen Görüşlerinin İncelenmesi, Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Çağlayan, R. (2007). Spor Hukuku, Asil Yayın Dağıtım Ltd. Şti. Ankara.

Dabschechk, B. (1996). Assaults on Soccer`s Compensation system: Europe and Australia Compared. Sporting Traditions, 13(1), 81-107.

Devecioğlu, S. (2003). Türkiye Futbol Federasyonu'nun Özerkliği. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 8: 3, 49-58.

Devecioğlu, S. Çoban, B. Karakaya, Y.E. Karataş, Ö. (2012). "Türkiye'de Spor Kulüplerinin Şirketleşmeye Yönelimlerinin Değerlendirilmesi" SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 2012, X (2) 35-42.

Doğan, M. Doğan, A., Serbest, M. (2004). Profesyonel Türk Futbolcuların Türkiye 1. Süper Liginde Oynayan Yabancı Uyruklu

Futbolcularla İlgili Düşünceleri Üzerine Bir Çalışma. Atatürk Üniversitesi BESYO, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 6 (1), 30-39.

Donuk, B. (2005). Spor Yöneticiliği ve İstihdam Alanları, Ötüken Neşriyat, İstanbul. s.49-63,

Durusoy, İ. (2002). Futbol Teorisi Türkiye'de Uygulanışı. Boyut Yayın Grubu. 1.Baskı. İstanbul, s. 111-113

Ekenci, G., İmamoğlu, A. F. (1998). Spor İşletmeciliği, Alf Ofset Matbaacılık, 1. Baskı, Ankara.

Ercan, B.(2019). Türk futbolunda bitmeyen 'Yabancı kuralı' tartışması!. 'https://skor.sozcu.com.tr/2019/02/18/turk-futbolunda-bitmeyen-yabanci-kurali-tartismasi-980893/ Erişim Tarihi: 31.10.2019.

Fişne M., Bardakçı S. (2019). Taraftarların Bakış Açısıyla Türk Futbolunda Yabancı Oyuncu Sınırlamasına Yönelik Bir Araştırma. Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, 8, 1.

Frick, B. (2009). Globalization and Factor Mobility The Impact of the ''Bosman-Ruling'' on Player Migration in Professional Soccer. Journal of Sports Economics 10; 1 p.: 88-106.

Gerçek, A. (2017). Futbol Kulüplerindeki Sporcu, Antrenör ve Yöneticilerin Kulüp Ortamı İletişim Düzeylerinin İncelenmesi (bölgesel amatör ligi 3. grup örneği). Fırat Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Elâzığ.

Gözcü, E. (2011). "Futbol Endüstrisinde Markalaşma ve Bir Ulusal Futbol Takımı Analizi", Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans, İstanbul. s.95.

https://www.transfermarkt.com.tr(2019)./pierrevanhooijdonk/transfers/spieler/3520/transfer_id/9350 Erişim Tarihi 25.10.2019.

https://tr.euronews.com/2019/06/07/turk-futbolunda-yabanci-oyuncularin-sahada-kaldigi-sure-yuzde-61 Erişim Tarihi: 28.10.2019.

https://ajansspor.com/haber/14-yabanci-hakkini-kullanan-takimlar-belli-oldu-318433#3 Erişim Tarihi: 28.10.2019.

https.yenisafak.com, (2019). Süper Ligin En Pahalı 11'i. https://www.yenisafak.com/foto-galeri/spor/super-ligin-en-pahali-11i-2035034 Erişim Tarihi: 27.10.2019.

https://www.goal.com/tr/haber/sueper-ligde-yabanci-kurali-nasil-yabanci-kurali-degisecek/1fsibfb0xg7xb1hsyv5nttc3nv erişim tarihi: 30.10 2019.

https://kralspor.ensonhaber.com (2019). Teknik adamların yabancı kuralı hakkındaki görüşleri. https://kralspor.ensonhaber.com/teknik-adamlarin-yabanci-kurali-hakkindaki-gorusleri-2019-03-14.htm Erişim Tarihi: 30.10.2019.

https://www.futbolmedya.com/ (2019). Yılmaz Vural: Türkiye'de antrenörlük mesleği bitmiştir. Başkanlar çıksın kendileri takımı yönetsin. https://www.futbolmedya.com/yilmaz-vural-turkiyede-antrenorluk-meslegi-bitmistir-baskanlar-ciksin-kendileri-takimi-yonetsin/ Erişim Tarihi: 12.11.2019.

https://skor.sozcu.com.tr/ (2019). Göztepe Teknik Direktörü Tamer Tuna: 'Yabancı kuralını bir tek bize sormuyorlar' https://skor.sozcu.com.tr/2019/03/16/goztepe-teknik direktoru-tamer-tuna-

yabanci-kuralini-bir-tek-bize-sormuyorlar-1072910/ Erişim Tarihi: 30.10.2019.

https://www.futbolarena.com/(2019).besiktas/avrupa-liglerinde-yabanci-kurali-nasil-super-lig-yabanci-kurali-367420h/ Erişim Tarihi: 28.10.2019.

https://www.sporx.com (2019). 'Mircea Lucescu Türkiye'de Problem Yabancı Kuralı'.https://www.sporx.com/mircea-lucescu-turkiyede-problem-yabanci-kurali-sxhbq761746sxq Erişim Tarihi: 30.10 2019.

https://www.timeturk.com (2017). 'Yabancı oyuncu için kriter getirilmesi gerekiyor' https://www.timeturk.com/yabanci-oyuncu-icin-kriter-getirilmesi-gerekiyor/haber-770935 erişim tarihi: 30.10 2019.

İmamoğlu, A.F., Karaoğlu E., Erturan, E.E. (2007). Türkiye'de Spor Kulüplerinin Yapısal Nitelikleri Ve Temel Problemleri Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi (Gazi Besbd), Xıı (2007), 3: 35 – 61.

Karaca, B.A. (2018). Futbol Kulüpleri Şirketleşme Modelinde Süper Lig ve Premıer Lig Karşılaştırmalı Analizi, İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Koyuncu H. (2019). Avrupa'daki en yaşlı ve altyapıdan en az oyuncu çıkaran lig Türkiye'de https://tr.euronews.com/2019/11/07/arastirma-avrupa-daki-en-yasli-ve-altyapidan-en-az-oyuncu-cikaran-lig-turkiye-de Erişim Tarihi: 12.11.2019.

Ongan, H. Demiröz, D. M. (2010). Futbolun Tarihi. Akademik, Futbol,. İstanbul. s. 32

Öntürk, Y. Karacabey, K. Özbar, N. (2019). Günümüzde Spor Denilince İlk Akla Neden Futbol Gelir? Sorusu Üzerine Bir Araştırma. Spormetre, ,17(2), 1-12.

Özdemir, M. (2019).“Bosman Kuralları Bosman’ı Vurdu”, http://www.msnbcntv.com.tr, (Erişim Tarihi: 26.10.2019).

Özsoy, S. (2011). Türkiye’de Bilişim Teknolojisi İle Değişen Spor Gazeteciliği, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, Sayı 41.

Pearson, G. (2004). The Bosman Case, Eu Law And The Transfer System. Liverpool: University of Liverpool Football Industry Group4.

Sert M. (2000). Gol Atan Galip Futbola Sosyolojik Bir Bakış. Bağlam Yayınları. 1.Baskı, İstanbul. s.85

Sever, Ö., Topçular, S. (2009). “Futbol A.Ş.”, http://www.haberciyes.com/haber_detay.asp?haberID=142, 2009.

Şaşmaz Ataçocuğu, M. (2013). Futbolda Emek Sömürüsü. Yazılama Yayınevi, İstanbul,

TFF - Süper Lig Müsabakaları Statüleri. (2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2014, 2015). http://www.tff.org/default.aspx?pageID=133 Erişim Tarihi: 01.02. 2020.

Türkalp Ö. (2018). Dünya Futbol Vergi Oranları. https://sporbilimleri.com.tr/yayin/dunya-futbol-vergi-oranlari/ Erişim Tarihi:20.02.2020.

Üçışık, F. H. (1999). Sporda Sorunlar ve Çözüm Önerileri, Ötüken Neşriyat. 1.Baskı. İstanbul. s. 181-182.

Yıldırım, E. (2008). Profesyonel Ligdeki Yabancı Futbolcuların, Türkiye'de Futbol Oynamalarına İlişkin, Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Açıdan Görüşleri ve Yerli Futbolcuların Yabancı Futbolculara Bakış Açıları, Gazi Üniversitesi, Doktora Tezi, Ankara.

Yıldız, S.M. (2010). Spor ve Fiziksel Etkinlik Hizmetleri Pazarlaması, Detay Yayıncılık, Ankara. s.45.

Yüce, A. (2013).Türkiye Profesyonel Futbol Liglerinde Futbol Oynayan Yabancı Futbolcu Sayısının Spor Kamuoyu Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Yüce, A., Katırcı, H., Kuzu, C. (2017). Türk Futbolunda Yabancı Futbolcu Sınırlaması ve Türk Futbolcuların Görüşleri, CBÜ Bed Eğt Spor Bil Dergisi. 12 (2).

FUTBOLDA MÜSABAKA ANALİZİ

Hakan BÜYÜKÇELEBİ

- hakan.buyukcelebi@inonu.edu.tr

2.8. KAYNAKLAR

Açak M., & Kurak K. (2016). Avrupa Futbol Şampiyonasında En Başarılı Dört Takımın Oyun Sistemleri İle Hücum Varyasyonlarının İncelenmesi. Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 20(3), 71-91.

Araslı Ş. (2010). Türkiye A Milli Futbol Takımının 2006 Dünya Kupası Ön Eleme Grubunda Oynadığı Maçların Analizi. Yüksek Lisans Tezi. Pamukkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Brown & Adam. (2008). 'Our Club, Our Rules': Fan Communities at FC United of Manchester." Soccer & Society 9(3): 346–58.

Caldas & Waldenyr. (1990). O Pontape Inicial: Memoria de Futebol Brasilieiro.

Carling C, Williams A, Reilly T. (2007). Handbook of Soccer Match Analysis, Routledge basımevi. 1.baskı.

Chapman, Herbert, (1934). Herbert Chapman on Football, Garrick.

Coşkuner Z., Büyükçelebi H., Kurak K. (2019). Türkiye Süper Ligi'ndeki Oyun İçi Değişkenlerin Analizi. GERMENİCA Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 1.1. s46-54.

Craig, Jim (1998). A Lions Look Back, John Donald.

Çakıroğlu M, (2005). Türkiye Süper ligi futbol maçlarında uygulanan hücum organizasyonlarının karşılaştırmalı analizi ve maç sonuçlarına etkisinin incelenmesi. Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı.

Dufour W, Verliden M. (1992) Analysis of Duel -Type and Pass-Type Actions of The Match Belgium, Germany, in Analyse und Beobachtung in Training und Wettkampf. Academia Verlag, s.107- 17.

Dufour, W. (1993) Computer assisted scouting in soccer. Science and Football II, s.160-66.

Evangelos, B., Eleftherios, M., Aris, S., Ioannis, G., Aristotelis, G., & Antonios, S. (2013). Offense and defense statistical indicators that determine the Greek Superleague teams placement on the table 2011 - 12. Journal of Physical Education and Sport, 13(3), 338–347.

Galinsky, Vitaly & Lobanovyski, Valeriy (2003). Chetyre zhyzni v futbolye, Sport.

Haugen T. (2014). The role and development of sprinting speed in soccer. University of Adger.

Hughes C (1990). The Winning Formula. Collins. 1st Edition.

Işık T & Gençer RT. (2007) Basketbolda takım performansının teknik analizi: iç saha ve dış saha performanslarının değerlendirilmesi. Spor Bilimleri Dergisi, 18 (3): 101- 8.

Jonathan, Wilson (2013). Inverting The Pyramid, Second Edition.

Jones, P. D., James, N., & Mellalieu, S. D. (2004). Possession as a performance indicator in soccer. International Journal of Performance Analysis in Sport, 4(1), 98–102.

Kelly, Stephen (1999). The Boot Room Boys: Inside the Anfield Boot Room, CollinsWillow.

Kuhn W, Maıer W (1978) Beitröge zur Analyse des Fusballspiels Bundesinstitut für Sportwissensdaft Verlag Hofmann Schorndorf. S:17-29, 101-128.

Kuper, Simon (2003). Ajax, the Dutch, the War: Football in Europe during the Second World War. Orion.

Kurak K, Açak M. (2019). 2016 Avrupa futbol şampiyonasında en başarılı dört takımın sistem analizleri ve sistemleri uygulayış şekline göre hücuma çıkış taktikleri. Gece Kitaplığı-Ankara.

Lebedev, Lev (1997). Rossyiskiy futbol za sto let, Russian Football Association.

Lobanovskyi, Valeriy (2003). Beskonyechnyy match, IN Yura.

Müniroğlu S. ve Deliceoğlu G. (2005) Futbol'da Müsabaka Analizi ve Gözlem Teknikleri, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara.

Müniroğlu S, (2009). Futbol ve Bilim Kongresi, Futbolda müsabaka analizi ve gözlemin önemi, bildiri kitabı, 17

Reilly T, (1997). Energetics of high-intensity exercise (soccer) with particular reference to fatigue. Journal of Sports Sciences. Jun;15(3): 257-263.

Reilly T, (2005). An ergonomics model of the soccer training process, Journal of Sports Sciences, 23(6), 561-572.

Sherman KS, Narcellos A. (1992) Calculus and Analytic Geometry, Fifth Edition.

Sarmento, H., Marcelino, R., Anguera, M.T., Campaniço, J, Matosi N. and Leitão, J.C. (2014). Match analysis in football: a systematic review, Journal of Sport Sciences, 32:20, 1831-1843.

Yamanaka, K. Hughes, M. Ve Lott, M. (1991) An Analysis of Playing Patterns In The 1990 World Cup For Association Football. Second World Congress Of Science and Football Eindhoven, Netherlands 22nd-25th May.

Wall, Sir Frederick (2005). 50 Years of Football, Soccer Books.

Ward, Andrew (2002). Passing Rhythms, ‘’Bill Shankly and Liverpool.

Williams, A. M., Reilly T. And Carling, C. (2005). Handbook for Soccer Match Analysis, Taylor and Francis Group, Canada.

Zelentsov, Anatoliy & Lobanovskyi, Valeriy (2000). Metodologicheskiye osnovy razrabotki modelyey trenirovochnykh zanyatiy, Sport.

Zıvalıoğlu H., Doğan, A. A., Sakallıoğlı, F., Türkan, M. ve Baş, M. (1998). Trabzonspor futbol takımının saha içerisindeki teknik hareketlerinin analizi. 1. Spor Bilimleri Kongresi Bildirileri, Atatürk Üniversitesi Bildiri Özetleri Kitapçığı, Erzurum:5, 122-129.

Zileli R. (2007). 2006–2007 Sezonunda Türkcell Süper Liginde Oynanan Maçlarda Kullanılan Köşe Vuruşlarının Bilgisayarlı Maç Analizi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi.

FUTBOLDA PERFORMANS TESTLERİ

Dr. Öğretim Üyesi Serkan DÜZ

- İnönü Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi
- Serkan.duz@inonu.edu.tr

3.4. KAYNAKLAR

Açak, M., Karademir, T., Taşmektepligil, Y., & Çalışkan, E. (2012). İşitme engelli futsal sporcularının çeviklik ve görsel reaksiyon zamanının karşılaştırılması. Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 14(2), 283-289.

Açak, M. (2015). The Importance of Motor Tests in Reducing the Injury of Children Who Are New to Wrestling. International Journal of Wrestling Science, 5(1), 47-51.

Açak, M., Açak, M., (2001). Güreş Öğreniyorum. Kubbealtı Yayıncılık, Malatya.

Açıkada, C., Hazır, T., Aşcı, A. ve Turnagöl, H. (1999). Bir ikinci lig futbol takımının sezon öncesi hazırlık döneminde fiziksel ve fizyolojik profili. Futbol Bilim ve Teknoloji Dergisi, 1, 14-20.

Akın, S., Coşkun, Ö. Ö, Özberk, Z.N., Ertan, H. ve Korkusuz, F. (2004). Profesyonel ve Amatör Futbol Oyuncularının Fiziksel Özellikler ve İzokinetik Diz Kaslarının Konsantrik Kuvvetinin Karşılaştırması. Artroplasti Artroskopik Cerrahi / Journal Of Arthroplasty & Arthroscopıc Surgery, 15(3), 161-167.

Ali, A., Foskett, A. ve Gant, N. (2014). Measuring intermittent exercise performance using shuttle running. Journal of Sports Sciences, 32(7), 601–609. doi:10.1080/02640414.2013.847276.

Aktuğ, Z. B. (2013). Futbolcularda İzokinetik Hamstring ve Quadriceps Kas Kuvvet Oranı ile Dikey Sıçrama ve Sürat Performans İlişkisi. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi, Antrenörlük Anabilim Dalı, Konya.

Askling, C., Karlsson, J.ve Thorstensson, A. (2003). Hamstring injury occurence in elite soccer players after preseason strength training with eccentric overload. Scand J Med Sci Sports, 13, 244-50.

Astrand, P. O. (1977). Physiological evaluation of an exercise test. Bibl Cardiol, 36,3-6.

Astrand, P. O. ve Rodahl, K. (1986) Textbook of work physiology: Physiological bases of exercise. 3rd Edition, New York: McGraw-Hill. doi:10.2310/6640.2004.00030.

Arnot, R. ve Gaines, C. (1984). Sports Talent. Harmondsworth: Penguin.

Aytekin, C.Z., Özkara, A., Hazır, T. ve Ergen, E. (1998). Futbolcularda submaksimal egzersiz sırasında aralıklarla yapılan supramaksimal yüklenmelerde karbonhidratlı sıvı alınımının aerobik performansa ve kalp atım hızına etkisi. Futbol Bilim ve Teknoloji Dergisi, 3, 21-26.

Aziz, A. R., Tan. F. H. Y. ve Teh, K. C. (2005). A pilot study comparing two field tests with the treadmill run test in soccer players. Journal of Sports Science and Medicine, 4(2), 105-112.

Balke, B. (1963). A sımple fıeld test for the assessment of physıcal fitness. REP 63-6. Rep Civ Aeromed Res Inst, US. 1-8.

Balke, B. ve Ware, R. W. (1959). An experimental study of physical fitness of Air Force personnel. U.S. Armed Forces Med J, 10, 675-688.

Balsom, P. D., Seger, J. Y., Sjodin, B. ve Ekblom, B. (1992). Physiological Responses To Maximal Intensity Intermittent Exercise. Eur J Appl Physiol Occup Physiol, 65(2), 144-145.

Bangsbo, J., Iaia, F. M. ve Krustrup, P. (2008). The Yo-Yo intermittent recovery test. Sports Med, 38 (1), 37-51.

Bangsbo, J., Nørregaard, L. ve Thorsøe, F. (1991). Activity profile of competition soccer. Can J Sport Sci, 16, 110-6.

Bar-Or, O. (1996). Anaerobic performance. In: Measurement in Pediatric Excercise Science.D. Docherty, Ed. Champaign, IL: Human Kinetics, 161-182.

Bencke, J., Damsgaard, R., Saekmose, A., Jorgenson, P., Jorgenson, K. ve Klauen, K. (2002). Anaerobic power and muscle strength characteristics of 11 years old elite and non-elite boys and girls from gymnastics, team handball, tennis and swimming, Scandinavian Journal of Medicine and Science in Sports, 12, 171-178.

Bisanz, G. ve Gerisch, G. (1993). Fussball Training, Technik, Tactik. Hamburg, Rowohlt Taschenbuch, Rororo Sport Verlag.

Bloomfield, J., Ackland, T. R. ve Elliot, B. C. (1994). Applied anatomy and biomechanics in sport. Blackwell Scientific Publications, 3-11.

Bosco, C., Komi, P.V., Tihanyi, J., Fekete, G. ve Apor, P. (1983) Mechanical power test and fiber composition of human leg extensor muscles. Eur. J. Appl. Physiol, 50, 273-282.

Bourgoıs, J., P. Coorevıts, L., Danneels, E., Wıtvrouw, D., Cambıer ve J. Vrıjens. (2004). Validity of the heart rate deflection point as a predictor of lactate threshold concepts during cycling. J. Strength Cond. Res, 18, 498–503.

Bruce, R. A. (1971) Exercise testing of patients with coronary heart disease: principles and normal standards for evaluation. Ann Clin Res., 3, 323–332.

Burke, E. J. (1976) Validity of Selected Laboratory and Field Tests of Physical Working Capacity, Research Quarterly. American Alliance for Health, Physical Education and Recreation, 47(1), 95-104.

Bürger-Mendonça, M., Marques, A. T., Oliveira, J. C., Nunes, J. E. D., Perez, S. E. A., Baldissera, V., Azevedo, P. H. S.M. (2007). Variáveis ventilatórias em jogadores coreanos juvenis de futebol: comparação entre posições em campo. Movimento & Percepção, 7(10),178-190.

Calbet, J. A. L., De Paz, J. A., Garatachea, N., De Vaca, S. C., Chavarren, J. (2003). Anaerobic energy provision does not limit wingate exercise performance in endurance-trained cyclists. Journal of Applied Physiology, 94, 668-676.

Carey, D. (2002). Assessment of the accuracy of the Conconi test in determining gas analysis anaerobic threshold. J. Strength Cond. Res, 16, 641–644.

Casas, A. (2008). Physiology and Methodology of Intermittent Resistance Training for Acyclic Sports. Journal of Human Sport and Exercise. 3(1), 23-52.

Castagna, C., Impellizzeri, F. M., Chamari, K., Carlomagno, D., Rampinini, E. (2006). Aerobic fitness and yo-yo continuous and intermittent tests performances in soccer players: a correlation study. J Strenght Cond Res, 20, 320-325.

Castagna, C., Manzi, V., Impellizzeri, F., Weston, M. ve Alvarez, J.C.B., (2010). Relationship between Endurance Field Tests and Match Performance in Young Soccer Players. J Strength Cond Res., 24(12), 3227-33.

Conconi, F., G. Grazzi, I. Casoni, C. Guglielmini, C. Borsetto, E. Ballarin, G. Mazzoni, M. Patracchini ve F. Manfredini. (1996). The Conconi test: Methodology after 12 years of application. Int. J. Sports Med, 17, 509–519.

Coratella, G., Bellin, G., Beato, M. ve Schena, F. (2015). Fatigue affects peak joint torque angle in hamstrings but not in quadriceps. Journal of Sports Sciences, 33(12), 1276–1282. doi:10.1080/ 02640414.2014.986185.

Cunningham, D. A. ve Faulkner, J. A. (1969). The effect of training on aerobic and anaerobic metabolism during a short exhaustive run. Medicine and Science in Sports and Exercise, 1(2), 57-64.

Dellal, A., Chamari, K., Pintus, A., Girard, O., Cotte, T. ve Keller, D. (2008). Heart rate responses during small-sided games and short intermittent running training in elite soccer players: a comparative study. J Strength Cond Res, 22 (5), 1449-57.

Di Salvo, V., Baron, R., Tschan, H., Calderon Montero, F., Bachl, N. ve Pigozzi, F. (2007). Performance characteristics according to playing position in elite soccer. Int J Sports Med, 28, 222–227. doi:10.1055/s-2006-924294.

Draper, N ve Whyte, G. (1997). Here's a new running based test of anaerobic performance for which you need only a stopwatch and a calculator. Peak Performance, 96, 3-5.

Ekblom, B. (1986). Applied physiology of soccer. Sports Medicine, 3, 50-60.

Ellis, L., Gastin, S., Lawrence, B., Savage, A., Buckeridge, A., Stapff, D., Tumilty, A., Quinn, S., Woolford ve W Young. (2000). Protocols for the Physiological Assessment of Team Sports Players, In Physiological Tests for Elite Athletes. CJ Gore ed. Champaign: Human Kinetics. 128-144s.

Engelbrecht, L. (2011). Sport-Specific video-based reactive agility training in rugby union players. Stellenbosch University, Degree Master.

Franchini, E. (2002). Teste anaeróbio de Wingate: conceitos e aplicação. Revista Mackenzie de Educação Física e Esporte, 1(1), 11-27.

Fukuda, D.H. (2019). Assessments for Sport and Athletic Performance. Human Kinetics, 120-125.

Fox, E. L., Bowers, R. W. ve Foss, M. L. (1999). Beden Eğitimi ve Sporun Fizyolojik Temelleri. Çev. M Cerit. Ankara: Bağırgan Yayınevi.

Fox, E. L., Bowers, R. W. ve Foss, M. L. (1988). The physiological basis of physical education and athletics. 4th ed., USA: Saunders College Publishing.

Föhrenbach, R., Buschmann, J., Liesen, H., Hollmann, W. ve Mader, A. (1986). Speed and endurance in soccer players of various sport classes. Schweiz Z Sportmed, 34, 113-9.

Galloway, M.T., Kadoko R. ve Jokl, P. Effect of aging on male and female master athletes' performance in strength versus endurance activities. Am J Orthop., 31(2), 93-8, 2002.

Garcia-Tabar, I. ve Gorostiaga, E. M. (2018). A Bood Relationship between the overlooked minimum lactate equivalent and maximal lactate steady state in trained runners. back to the old days? Frontiers in Physiology, 9, 1034. doi:10.3389/fphys.2018.01034.

Golding, L. A., Myers, C. R., ve Sinning, W. E. (1989). Y's way to physical fitness the complete guide to fitness testing and instruction. 3rd Editions. Champaign, IL: Human Kinetics.

Graubner, R. ve Nixdorf, E. (2011). Biomechanical analysis of the sprint and hurdles events at the 2009 IAAF World Championships in athletics. New Stud Athl, 26, 19–53.

Güllü, A. (2019). Elit genç futbolcularda küçük alan oyun antrenmanın hoff test skorlarına etkisi. Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, 4(1), 131-143.

Günay, M., Tamer, K. ve Cicioğlu, İ. (2013). Spor fizyolojisi ve Performans Ölçümü. Ankara: Gazi Kitapevi.

Gündüz, N. (1997). Antrenman bilgisi. İzmir: Saray Kitapevi.

Haff, G. G. ve Nimphius, S. (2012). Training principles for power. Strength Cond J, 34, 2-12.

Haghighi, A., Moghadasi, M., Nikseresht, A., Torkfar, A. ve Haghighi, M. (2012). Effects of pliometric versus resistance training on sprint and skill in young soccer players. European Journal of Experimental Biology, 2 (6), 2348- 2351.

Harman, E., Garhammer, J. ve Pandorf, C. (2000). Administration, scoring and interpretation of selected tests. In: Baechle TR, Earle RW, eds. Essentials of strength and conditioning. Champaign.

Haugen, T., Tønnessen, E. ve Seiler, S. (2013). Anaerobic performance testing of professional soccer players 1995–2010. Int J Sports Physiol Perform, 8, 148–156.

Hazır, T., Mahir, Ö. F. ve Açıkada, C. (2010). Genç futbolcularda çeviklik ile vücut kompozisyonu ve anaerobik güç arasındaki ilişki. Hacettepe J. of Sport Sciences, 21 (4), 146–153.

Hoff, J., Wisløff, U., Engen, L.C., Kemi, O.J. ve Helgerud, J. (2002). Soccer specific aerobic endurance training. Br J Sports Med, 36, 218-221.

Hopkins, W. G., Marshall, S.W., Batterham, A.M. ve Hanin, J. (2009). Progressive statistics for studies in sports medicine and exercise science. Med Sci Sports Exerc, 41(1), 3–13.

Inbar, O., Bar-Or, O. ve Skinner, J. S. (1986). The Wingate Anaerobik Test. Human Kinetics Books, Champaign, IL.

İmamoğlu, O., Bostancı, İ. ve Kabadayı, M. (2004). Beden Eğitimi ve Spor Bölümü Öğrencilerinde 30 Metre Koşu ve Margarıa Kalamen Anaerobik Güç İlişkisinin Araştırılması. Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 2(4), 147-154.

İşleğen, Ç. (1987). Değişik liglerde oynayan bölgesel profesyonel futbol takımlarının fiziksel ve fizyolojik profilleri. Spor hekimliği Dergisi, 22, 83-89.

Jönhagen, S., Németh, G. ve Eriksson, E. (1994). Hamstring injuries in sprinters. Am J Sports Med, 22(2): 262-266.

Karvonen, J. ve Vuorimaa, T. (1988). Heart rate and exercise intensity during sports activities. Practical application. Sports Medicine, 5(5), 303–11.

Katch, V. (1974) Body weight, leg volume, leg weight and leg density as determiners of short duration work performance on the bicycle ergometer. Medicine and Science in Sports, 6, 267-270.

Kızılet, T. (2011). Genç Bayan Futbolcularda Koordinasyon ve Pliometrik Çalışmaların Koşu Ekonomisi ve Diğer Biyomotor Özellikler Üzerine Etkisi. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Koz, M. ve Ersöz, G. (2004). Futbol Oyuncularında Spor Yaralanmalarına Etki Eden Faktörler ve Esnekliğin Önemi. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi (Gazi BESBD), 9(3), 13 – 26.

Krustrup, P., Mohr, M., Amstrup, T., Rysgaard, T., Johansen, J. ve Steensberg, A. (2003). The Yo-yo intermittent recovery test: physiological response, reliability, and validity. Medicine & Science In Sports & Exercise, 35(4), 697–705.

Krustrup, P., Mohr, M., Nybo, L., Majgaard, J. J, Nıelsen, J. J. ve Bangsbo, J. (2006). The Yo-Yo IR2 Test: Physiological response, reliability, and application to elite soccer. American College of Sports Medicine, 38(9), 1666– 1673.

Leibetseder, V., Ekmekcioglu, C. ve Haber, P. A. (2002). A simple running test to estimate cardiorespiratory fitness. Journal of Exercise Physiology, 5(3). 6-13.

Leger, L. ve Lambert, J. (1982). A maximal multistage 20 m shuttle run test to predict VO2max. Eur J Appl Physiol Occup Physiol, 49, 1-12.

Leger, L., Mercier, D., Gadoury, C. ve Lambert, J. (1988). The multistage 20 metre shuttle run test for aerobic fitness. J Sports Sci, 6, 93-101.

Leger, L.A., Mercier, D., Gadoury, C. ve Lambert, J. (1988). The multistage 20 metre shuttle run test for aerobic fitness. J Sports Sci, 6(2), 93-101.

Little, T. ve Williams, A. G. (2005). Specificity of acceleration, maximum speed, and agility in professional soccer players. J Strength Cond Res, 19, 76-78.

Magalhães, J., Rebelo, A., Oliveira, E., Silva, J. R., Marques, F. ve Ascensão, A. (2010). Impact of Loughborough Intermittent Shuttle Test versus soccer match on physiological, biochemical and neuromuscular parameters. European Journal of Applied Physiology, 108(1), 39-48. doi:10.1007/ s00421-009-1161-z.

Marancı, B. ve Müniroğlu, S. (2001). Futbol Kalecileri ile diğer mevkilerde bulunan oyuncuların motorik özellikleri, reaksiyon zamanları ve vücut yağ yüzdelerinin karşılaştırılması. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 3(6), 13-26.

Mark, A. N., Kyle, M. T. ve Frank, E. M. (2004). Relationships between isokinetic knee strength, single-sprint performance, and repeated-sprint ability in football players. J Strength Cond Res, 18, 867- 872.

Martin, R. J. F., Dore, E., Twisk, J., Van Praagh, E., Hautier, C. A. ve Bedu, M. (2004). Longitutudial changes of maximal short-term peak power in girls and boys during growth. Medicine and Science in Sport and Exercise, 36(3), 498-503.

McArdle, W. D., Katch, F.I., Pechar, G.S., Jacobson, L. ve Ruck, S. (1972). Reliability and interrelationships between maximal oxygen intake, physical work capacity and step-test scores in college women. Med Sci Sports, 4(4), 182-6.

Markovic, G., Dizdar, D., Jukic, I. ve Cardinale, M. (2004). Reliability and factorial validity of squat and countermovement jump tests. Journal of Strength and Conditioning Research, 18(3), 551-555.

Mezzani, A., Hamm, L. F., Jones, A. M., McBride, P. E., Moholdt, T., Stone, J. A. ve Williams, M. A. (2012). Aerobic exercise intensity assessment and prescription in cardiac rehabilitation: A joint position statement of the European association for cardiovascular prevention and rehabilitation, the American association of cardiovascular and pulmonary rehabilitation, and the Canadian association of cardiac rehabilitation. Journal of Cardiopulmonary Rehabilitation and Prevention, 32(6), 327–350.

Mohr, M. ve Bangsbo, J. (2001). Development of fatigue towards the end of a high level soccer match. Med Sci Sports Exerc, 33, 215.

Mcnaughton, L., Hall, P. ve Cooley, D. (1988). Validation of several methods of estimating maximal oxygen uptake in young men. Percept Mot Skills, 87(2), 575-584.

Muratlı, S. (1997). Çocuk ve Spor. Ankara, Bağırgan Yayınevi, 18-205.

Murphy, M. M., Patton, J. F.ve Frederick F. A. (1986). “Comparative anaerobic power of men and women. Aviat Space Environ Med, 57(7), 636-641.

Nicholas, C. W., Nuttall, F. E. ve Williams, C. (2000). The Loughborough Intermittent Shuttle Test: A field test that simulates the activity pattern of soccer. Journal of Sports Sciences, 18(2), 97–104. doi:10.1080/026404100365162.

Olyaei, G. R., Hadian, M. R., Talebian, S., Bagheri, H. ve Malmir, K. (2006). The effect ofmusclefatigue onknee flexsor and extensor torquoe ratio and knee dynamic stability. Arab J Sci Eng, 31(2), 121-27.

Özbay, S., Ulupınar, S. ve Özkara, A. B. (2018). Sporda Çeviklik Performansı. Ulusal Spor Bilimleri Dergisi, 2(2), 97-112.

Rampinini, E., Bishop, D., Marcora, S. M., Ferrari Bravo, D., Sassi, R. ve Impellizzeri, F. M. (2007). Validity of simple field tests as indicators of match-related physical performance in top-level professional soccer players. Int J Sports Med, 28(3), 228–235. doi:10.1055/s-2006-924340.

Ramsbottom, R., Brewer, J. ve Williams, C. (1988). A progressive shuttle run test to estimate maximal oxygen uptake. British Journal of Sports Medicine, 22(4), 141-4.

Redkva, P. E., Paes. M. R., Fernandez, R. ve Da-Silva, S. G. (2018). Correlation between match performance and field tests in professional soccer players. Journal of Human Kinetics, 62 (1), 213-219.

Reilly, T. (1997). Energetics of high-intensity exercise (soccer) with particular reference to fatigue. J Sports Sci, 15, 257-63.

Reilly, T. ve Drust, B. (1997). The isokinetic muscle strength of women soccer players. Coach Sport Sci J, 2(2), 12-17.

Reilly, T. ve Tipton, M. (2010). A sub-maximal occupational aerobic fitness test alternative, when the use of heart rate is not appropriate.

Work: A Journal of Prevention, Assessment and Rehabilitation, 36(3), 333-337.

Rosch, D., Hodgson, R., Peterson, T. L., Graf-Baumann, T., Junge, A., Chomiak, J. ve Dvorak, J. (2000). Assessment and evaluation of football performance. Am J Sports Med, 1, 28-34.

Salles, P. G., Mello D. B., Vasconcellos, F. V., Júnior, A. A. ve Dantas, E. H. (2010). Validity and reliabilty of the Sargent Jump Test in assessing the explosive strength of soccer players. Revista Brasileira de Ciências da Saúde. 14(1), 21-6.

Sands, W. A., McNeal, J. R., Ochi, M. T., Urbanek, M. J., Jemni, M. ve Stone, M. H. (2004). Comparison of the wingate and Bosco anaerobic tests. Journal of Strength and Conditioning Research, 18(4), 810-815.

Sevim, Y. (1995). Antrenman Bilgisi. Ankara, Gazi Büro Kitabevi Özkan Matbaacılık, 104–110.

Schreiner, P. (2000). Coordination, Agility, and Speed Training for Soccer. Pennsylvania: Reedswain Inc.

Sheppard, J. M. ve Young, W. B. (2006). Agility literature review: Classifications, training and testing. Journal of Sports Sciences, 24(9), 919-32.

Silva, A. S. R., Santos, F. N. C., Santhiago, V. ve Gobatto, C. A. (2005). Comparação entre métodos invasivos e não invasivo de determinação da capacidade aeróbia em futebolistas profissionais. Rev Bras Med Esporte, 11(4), 233-237.

Šimonek, J., Horička, P. Ve Hianik, J. (2016). Differences in pre-planned agility and reactive agility performance in sport games. Acta Gymnica, 46(2), 68-73.

Smith, M., Clarke, G., Hale, T. ve McMorris, T. (1992). Blood lactate levels in college soccer players in match-play. Journal of Sports Sciences, 10, 160-161.

Stølen, T., Chamari, K., Castagna, C. ve Wisløff, U. (2005). Physiology of Soccer- An Update. Sports Medicine, 35(6), 501-536.

Sucan, S., Yılmaz, A., Can, Y. ve Süer, C. (2005). Aktif Futbol Oyuncularının Çeşitli Denge Parametrelerinin Değerlendirilmesi. Sağlık Bilimleri Dergisi (Journal of Health Sciences), 14(1), 36-42.

Svensson, M. ve Drust, B. (2005). Testing soccer players. J Sports Sci, 23 (6): 601-18.

Şahin, H. M. (2002). Beden Eğitimi ve Sporda Temel Kavramlar Sözlüğü. Ankara, Nobel Yayınları, 30, 171-172.

Şimşek, D. ve Ertan, H. (2011). Postural Kontrol ve Spor: Spor Branşlarına Yönelik Postural Sensör Motor Stratejiler ve Postural Salınım. Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 9 (3), 81-90.

Stallknecht, B., Vissing, J. ve Galbo, H. (1998). Lactate production and clearance in exercise: effects of training. A mini-review. Scand J Med Sci Sports, 8, 127-31.

Tamer, K., Ziyagil, M. A. ve Yamaner, F. (1992). Galatasaray ve Konyaspor Profesyonel Futbol Takımlarının Antropometrik Özellikleri ve Fizyolojik Kapasitelerinin Kıyaslanması, Ankara, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 8(1), 161-167.

Taskin, H. (2008). Evaluating sprinting ability, density of acceleration, and speed dribbling ability of professional soccer players with respect to their positions. J Strength Cond Res, 22(5), 1481-1486.

Weineck, J. (2011). Futbolda Kondisyon Antrenmanı. Ankara: Spor Yayınevi ve Kitabevi.

Wragg, C. B., Maxwell, N. S. ve Doust, J. H. (2000) Evaluation of the reliability and validity of a soccer-specific field test of repeated sprint ability. European Journal of Applied Physiology, 83, 77-83.

Vigne, G., Gaudino, C., Rogowski, I., Alloatti, G. ve Hautier, C. (2010). Activity profile in elite Italian soccer team. Int J Sports Med, 31(5), 304-310. PubMed doi:10.1055/s-0030-1248320.

Yaşlı, B. Ç. ve Müniroğlu, R. S. (2019). Futbolcularda 8 Haftalık Statik Germe Antrenmanlarının Sıçrama Performansına Etkileri. Spormetre, 17(4), 134-142. doi: 10.33689/spormetre.562545.

Young, W. ve Farrow, D. (2006). A review of agility: practical applications for strength and conditioning. Strength & Conditioning Journal, 28(5), 24-29.

Zacharogiannis, E. Paradisis, G. ve Tziortzis, S. (2004). An evaluation of tests of anaerobic power and capacity. Medicine and Science in Sports and Exercise, 36, 116.

Zagatto, A. M., Papoti, M., Da Silva, A. S. R., Barbieri, R. A., Campos, E. Z., Ferreira, E. C., Loures, J. P. ve Chamari, K. (2016). The Hoff circuit test is more specific than an incremental treadmill test to assess endurance with the ball in youth soccer players. Biol. Sport, 33 (3), 263-268.

FUTSALDA OYUN SİSTEMLERİ VE HÜCUM PRENSİPLERİ

Dr. Öğretim Üyesi Kemal KURAK

- Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi
- kemalkurak@hotmail.com

4.5. KAYNAKÇA

Açak, M., Karademir, T., Taşmektepligil, Y., & Çalışkan, E. (2012). İşitme engelli futsal sporcularının çeviklik ve görsel reaksiyon zamanının karşılaştırılması. Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 14(2), 283-289.

Akgün N. (1989). Egzersiz Fizyolojisi, Gökçe Ofset Matbaacılık, Ankara.

Burns T. (2003). Holistic futsal, Ricardo Terra teixeira Cbairman of the FIFA Commanittee-2003.

Eniseler N. (2010). Bilimin Işığında Futbol Antrenmanı.Manisa.

FIFA. Teaining sessions. Players from 10 to 14 years.

İşlegen Ç,. www.izmirtufad.org/images/dokuman/futbolun_fizyolojisi.doc. 2010.

Gallego AL,. García Aj. (2006). Fútbol Sala Táctica Defensiva, Editorial Paidotribo. Barcelona.

Goodman T. (2011). US Youth Soccer National Director of Coaching USA.

Ferguson G. (2009). Indoor soccer. Strategies and tactics. USA.

Futsal Antrenör Eğitim. Ankara. 8-9 Ocak 2010.

Harmans V,. Engler R. (2011). Futsal, Technique- Tactics- Traning. By Meyer-Meyer Sport. Toronto.

Kayıgen B. (2011). http://www.ligtv.com.tr/haber/yetenek-var-pas-yok.

Mayern G. (2005). DFB-Talentförderprogramm: nfo-Abende für Vereinstrainer 1, Eıne Broschürenreıhe Zur Talentförderung Des Deutschen Fussball-Bundes- September-2003. April-2004, September-2004. Februar-2005.

Mavili S. (2010). Futbola özgü oyunlara verilen fizyolojik ve kinematik cevaplar, Hacetepe Üniversitesi Sağlık bilimleri Enst.Doktora Tezi ,Ankara.

Metin A., Açak M. (2013). Futsal. Dilitemiz Ev. Ger. Elek. Rek. Mat. Taah. San. Ltd. Şti. Malatya.

Micheal B. (2012). UK Academy Soccer Coach PS - 64 More Small-Sided Soccer Games London.

Özer K. (1993). Antropometri Sporda Morfolojik Planlama, KazanMatbaacılık, İstanbul.

Reeves, SL., Poh, BK., Brown, M., Tizzard, NH. & Ismail,MN. (1999). Anthropometric Measurements and Body Compositionof English and Malaysian Footballers, Mal. J. Nutr. 5,79-86.

Sammer M.(2007). DFB-Talentförderprogramm: nfo-Abende für Vereinstrainer 10, 11, 12. Eıne Broschürenreıhe Zur Talentförderung Des Deutschen Fussball-Bundes- Marz.

Sampedro J. (1997). Fútbol sala, las acciones de juego. Análisis metodológico de los sistemas de juego. Gymnos, Madrid.

Schomann P. (2005). Traınıeren Mıt F- Und E-Junıoren, Deutscher Fussball-Bund.

Skibbe M. (2005). DFB-Talentförderprogramm: nfo-Abende für Vereinstrainer 5, Eıne Broschürenreıhe Zur Talentförderung Des Deutschen Fussball-Bundes- Juli.

Strudwick T., and Reilly T. (2001). Work-rate profiles of elite Premier League football players.Insight:The FA Coaches Association Journal,4(2), 28-29.

TFF. Futsal ligi teknik sorumlu çalıştırma semineri teknik taktik kitapçığı.

Zwanziger T. (2006-2007). DFB-Talentförderprogramm: nfo-Abende für Vereinstrainer 6, Eıne Broschürenreıhe Zur Talentförderung Des Deutschen Fussball-Bundes- April- Oktober 2006. Marz- September, 2007.

Velasco J., Lorente J. (2003). Entrenamiento de base en fútbol sala. Barcelona.

FUTBOLDA DAR ALAN OYUNLARI

Doç. Dr. Zeki COŞKUNER

- Fırat Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi
- coskunerzeki@gmail.com

5.3. KAYNAKLAR

Açak, M., Karademir, T., Taşmektepligil, Y., & Çalışkan, E. İşitme engelli futsal sporcularının çeviklik ve görsel reaksiyon zamanının karşılaştırılması. Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi. 2012;14(2), 283-289.

Aguiar M, Gonçalves B, Botelho G, Lemmink K, Sampaio J. Footballers' movement behaviour during 2-, 3-, 4- and 5-a-side small-sided games J Sports Sci. 2015;33(12):1259-66.

Akgün N. Egzersiz fizyolojisi. Ege Üniversitesi Basımevi: İzmir; 1994.

Albay MD, Tutkun E, Ağaoğlu S, Canikli A, Albay F. Hentbol, voleybol ve futbol üniversite takımlarının bazı motorik ve antropometrik özelliklerinin incelenmesi, Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 2008; 6(1): 13-20.

Aroso J, Rebelo AN, and Gomes-Pereira J. Physiological impact of selected gamerelatedexercises.JSportsSci22:522,2004.

Casamichana D, Castellano J, BlancoVillasen ˜or A, and Usabiaga O. Estudio de la percepcio ´n subjetiva del esfuerzo en tareas de entrenamiento en fu ´tbol a trave ´s de la teorı ´a de la generalizabilidad. Revista de Psicologı´a del Deporte 21: 35–40, 2012.

Coşkuner,Z.Gür,E.(2018) Futbolda 101 Daralan Oyunu (Akademik Çalışmalar Eşliğinde) Ergün Yayınları Nisan 2018 ,

Helgerud Jan, Lars Chrıstıan Engen, Ulrık Wısløff, And Jan Hoff (2001) Aerobic endurance training improves soccer Performance Medıcıne

& Scıence In Sports & Exercıse® by the American College of Sports Medicine Norwegian University of Science and Technology, Department of Sport Sciences, N-7491 Trondheim, NORWAY

Hill-Haas SV, Dawson B, Impellizzeri FM, Coutts AJ. Physiology of small-sided games training in football: a systematic review. Sports Med. Mar 1;41(3):199-220 2011

Hoff J, Wisloff U, Engen LC, Kemi OJ, Helgerud J. Soccer-specific aerobic endurance

Hoff J., Helgerud J. Endurance and Strength Training for Soccer Players Sports Med 2004; 34 (3): 165-180.

İri R,Yılmaz A, AKTUĞ Z.B. Elit Futbol Ve Hentbolcuların Fiziksel Uygunluk Düzeyleri Ve Motorik Özelliklerinin Karşılaştırılması Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi Journal of Sports and Performance Researches 2017;8(1)

Lıttle Thomas And Wıllıams Alun G. (2007) Measures Of Exercıse Intensıty Durıng Soccer Traınıng Drılls Wıth Professıonal Soccer Players Journal of Strength and Conditioning Research, 2007, 21(2), 367–371

Mallo,J.Navarro,E.(2007) Physical load imposed on soccer players during small-sided training games j,Sports Med Phys Fitness 2007;47:166-71.

Metin A., Açak M. (2013). Futsal. Dilitemiz Ev. Ger. Elek. Rek. Mat. Taah. San. Ltd. Şti. Malatya.

Owen AL, Wong DP, McKenna M, and Dellal A. Heart rate responses and technical comparison between small- vs. large-sided games in elite professional soccer. J Strength Cond Res 25: 2104– 2110, 2011.

Rampini ve ark.Journal of Sports Sciences . 2007;25(6):659-666

Rampinini E, Impellizzerri FM, Castagna C, Abt G, Chamari K, Sassi A, Marcora SM. Factors influencing physiological responses to small-sided games. J Sport Sci.2007;25:650–66.

Reilly T, White C. Small-sided games as an alternative to interval-training for soccer players. J Sports Sci. 2004;22:559.

Stolen T, Chamari K, Castagna C, Wisloff U. Physiology of soccer: An update. Sports Med, 2005;35:501-36.

FUTBOLDA MASAJ

Öğr. Görevlisi Ramazan Bayer

- Malatya Turgut Özal Üniversitesi
- rmznbayer@gmail.com

6.3. KAYNAKLAR

Abakay Z. Kadın Futbolcularda Sportif Masajın Fiziksel ve Psikolojik Etkileri. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi, 2017.

Açak M. Spor Masajı. İnönü Üniversitesi Basım evi. Malatya. 1997.

Açak M., Öncü EH. Adım Adım Masaj Öğretimi., Boyut Grafik, Malatya. 2006.

Alptekin, G., (1982). Spor Yazı Kurulu "Ansiklopedik Spor Dünyası" Yelken matbaası, İstanbul.

Atchison JW. Stoll S. Gıllear WG. (1996). Manipulation, traction and massage In: Braddom RL Editor. Physical Medicine And Rehabilitation. Philadelphia: WB saunders company.

Bailey DM, Erith SJ, Griffin PJ, vd. Uzun süreli aralıklı mekik çalışmasının ardından soğuk suya daldırmanın kas hasarı endekslerine etkisi. J Sports Sci. 2007, (11), 25: 1163-1170.

Budak H. Seçilmiş Masaj Manipülasyonlarının Anaerobik Koşu Sonrası Toparlanma Üzerine Etkisi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Antrenörlük Eğitimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi, 2018.

Demirhan B. Güreşçilerde Buz Masajının Toparlanmaya İlişkin Bazı Biyokimyasal Parametrelere Etkisi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi, 2013.

Elbir N.T. Spor Masajının Elit Düzey Bayan Voleybolcularda, Müsabaka Öncesi Hazırlıktaki Psikolojik Etkiler. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Niğde: Niğde Üniversitesi, 2003.

Goldblatt, D., Acton, J (2018). The Soccer. DK, Dorling Kindersley.

Gürses V, Karabıyık H, Akgül M, Dölek B, Koz M. The effects of hydrotherapy on recovery of swimmers. Int JSCS 2016, 4(2):607-614.

Hemmings B, Smith M, Graydon J, Dyson R. Effects of massage on physiological restoration, perceived recovery, and repeated sports performance. Br J Sports Med 2000, 34: 109-115.

Hlobil H., Mechelen W.V., Kemper H.C.G. (1990).Spor Sakatlıkları Nasıl Engellenebilir (Çeviri). Doç. Dr. Zafer Hasçelik.

Ingram J, Dawson B, Goodman C, et al. Suya daldırma yöntemlerinin simüle edilmiş takım spor egzersizinden egzersiz sonrası iyileşme üzerindeki etkisi. J Sci Med Sport. 2009; 12 (3): 417-21.

Junge A, Dvorak J, Graf-Baumann T. Football injuries during the World Cup 2002. Am J Sports Med 2004; 32:23-7.

Ningsih Y F, Wismanadi H and Siantoro G. Journal of Physical Education, Health and Sport 2016, 3: (2).

Öztürk M. Edirne Büyük Erkekler Hentbol Ligine Katılan Takımların Müsabaka Öncesi ve Sonrası Laktik Asit Düzeylerinin Belirlenmesi ve Masaj Uygulamasının Olası Etkilerinin Araştırılması. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Edirne: Trakya Üniversitesi, 2008.

Peiffer, Jeremiah J, Abbiss, Chris R, Watson, Greig , Nosaka, Ken, Laursen and Paul B. Journal of Sports Sciences 2009, 27: (10) pp 987- 993.

Romadhona, N. F., Sari, G. M., & Utomo, D. N. Comparison of sport massage and combination of cold water immersion with sport massage on decrease of blood lactic acid level. In Journal of Physics: Conference Series IOP Publishing.2019, (Vol. 1146, No. 1, p. 012012).

Sevim Y. (1995). Antrenman Bilgisi. 5. Baskı. Ankara, Gazi Büro Kitabevi,132–33.

Soekarman, R. Energi dan Sistem Energi predominan pada olahraga. Jakarta: Komite Olahraga Nasional Indonesia Pusat, 1991.

Weerapong P, Hume P, Kolt G. The mechanisms of massage and effects on peiformance, muscle recovery and injury prevention. Sports Med 2005, 35(3): 235-56.

FUTBOLDA YARALANMA ÇEŞİTLERİ

Doç. Dr. Mahmut AÇAK

- İnönü Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi
- m.acak@hotmail.com

7.11. KAYNAKLAR

Arnason A, Sigurdsson SB, Gudmundsson A, Holme I, Engebretsen L, Bahr R. Physical Fitness, Injuries and Team Performance in Soccer, Med Sci Sports Exerc. 2004 Feb;36(2):278-85.

Bayraktar, B., & Yücesir, İ. (2009). Yumuşak doku yaralanmaları, iyileşme süreci ve tedavi yaklaşımları. Klinik Gelişim Dergisi, 22(1), 60-67.

Beijsterveldt A., Port1 I., Krist1 M., Schmikli1 S., Stubbe J., Frederiks J., Backx F. Effectiveness of an injury prevention programme for adult male amateur soccer players: a cluster-randomised controlled trial. Br J Sports Med doi:10.1136/bjsports-2012.

Brockett CL1, Morgan DL, Proske U. Predicting hamstring strain injury in elite athletes, Med Sci Sports Exerc. 2004 Mar;36(3):379-87.

Caraffa A1, Cerulli G, Projetti M, Aisa G, Rizzo A. Prevention of anterior cruciate ligament injuries in soccer. A prospective controlled study of proprioceptive training, Knee Surg Sports Traumatol Arthrosc. 1996;4(1):19-21.

Cowan SM, Schache AG, Brukner P, et. al.: Delayed onset of transversus abdominus in long-standing groin pain. Med Sci Sports Exerc36: 2040-2045, 2004.

Croisier JL1, Forthomme B, Namurois MH, Vanderthommen M, Crielaard JM. Hamstring muscle strain recurrence and strength performance disorders. Am J Sports Med. 2002 Mar-Apr;30(2):199-203.

Ekstrand J, Gillquist J: The avoidability of soccer injuries. Int J Sports Med4: 124-128, 1983.

Engebretsen H A , Football and injuries Screening, risk factors and prevention, Faculty of Medicine University of Oslo, 2010.

Ergun N. Baltacı G. (2011) Spor Yaralanmalarında Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Prensipleri.3. Baskı, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü Yayınları, Ankara.

Greig M, Small K, McNaughton L, Lovell R. The effects of multidirectional soccer-specific fatigue on markers of hamstring injury risk. J Sci Med Sport. 2010 Jan;13(1):120-5.

Haegglund M, Waldén M, Ekstrand J. Previous injury as a risk factor for injury in elite football: a prospective study over two consecutive seasons, Br J Sports Med. 2006 Sep; 40(9): 767–772.

Hasçelik, Z. Spor Hastalıkları Nasıl Engellenebilir? Ankara, GSGM Yayınları, 1990.

Hawkins RD, Fuller CW: A prospective epidemiological study of injuries in four English professional football clubs. Br J Sports Med33: 196-203, 1999.

Hawkins RD, Hulse MA, Wilkinson C, Hodson A, Gibson M., The association football medical research programme: An audit of injuries in professional football. Brit J Sports Med 2001;35:43-7.

Heiser M T, Weber J, Sullivan G, Clare P, Jacobs R R. Prophylaxis and management of hamstring muscle injuries in intercollegiate football players. Am J Sports Med September 1984 vol. 12 no. 5 368-370.

Inklaar H, Bol E, Schmikli SL, et. al.: Injuries in male soccer players: team risk analysis. Int J Sports Med17: 229-234, 1996.

Jarvinen TA, Kääriäinen M, Järvinen M, Kalimo H. Muscle Strain Injuries, Curr Opin Rheumatol. 2000 Mar;12(2):155-61.

Leppaenen Mari. Prevention of Sports Injuries, Systematic review and meta- analysis of randomised controlled trials, Liikuntalaeaeketieteen Pro gradu – tutkielma Jyvaeskylaen yliopisto Terveystieteiden laitos Kewaet 2013.

Maffey L, Emery C: What are the risk factors for groin strain injury in sport? A systematic review of the literature. Sports Med37: 881-894, 2007.

Trojian T H, Mc Keag D B. Single Leg Balance Test to Identify Risk of Ankle Sprains, Br J Sports Med. 2006 Jul; 40(7): 610–613.

Ünal M. Aşırı Kullanıma Bağlı Yaralanmalar. 2000, Spor Yaralanmaları ve Sporcu Sağlığı. İstanbul.

Verrall G M, Slavotinek J P, Barnes P G. The effect of sports specific training on reducing the incidence of hamstring injuries in professional Australian Rules football players, Br J Sports Med 2005;39:363-68.

Witvrouw E, Danneels L, Asselman P, et. al.: Muscle flexibility as a risk factor for developing muscle injuries in male professional soccer players. A prospective study. AmJ Sports Med31: 41-46, 2003.

Woods C, Hawkins R D, Maltby S, Hulse M, Thomas A. A Hodson The Football Association Medical Research Programme: an audit of injuries in professional football—analysis of hamstring injuries, Br J Sports Med 2004;38:36–41.

Worrell TW, Smith TL, Winegardner J. Effect of hamstring stretching on hamstring muscle performance, J Orthop Sports Phys Ther. 1994 Sep;20(3):154-9.

Yamaner F. İmamoğlu O. Güllü A. Güler D. Gümüş M. Akalın CT. Kartal A. Amatör ve Profesyonel Futbolcuların Alt Ekstremite Yaralanmalarının Araştırılması. Genel Tıp Dergisi (2009); 19 (3): 112-15.

PREFABRİKE

BETONARME İNŞAAT

ve

HESAP ESASLARI

EFEAKADEMİ

Prefabrike Betonarme İnşaat ve Hesap Esasları

Yazar: Prof. Dr. İnş. Y. Müh. Asım Güralp

ISBN: 978-625-7957-87-8

3. Baskı: Nisan 2020

KÜTÜPHANE KARTI

GÜRALP, Asım (Prof. Dr. İnş. Y. Müh.)
Prefabrike Betonarme İnşaat ve Hesap Esasları
3. Basım, 185 s., 195 x 275 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. Prefabrike Üretimi, 2. Betonarme Panel Konut Üretimi, 3. Betonarme Prefabrike İnşaat Hesap Esasları, 4. Asım Güralp Prefabrike İnşaat, 5. Prefabrike Fabrikası Projeleri, 6. Burgu Kazık Temel, 7. Hazır Temel Üretimi

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

Bu kitabın telif hakkı Asım GÜRALP'e aittir.
Yapılan sözleşme ile 2025 yılına kadar 2500 (ikibinbeşyüz) adet, basım, yayın, satış hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na veilmiştir.
Başka yerde basılamaz, kopyalanamaz.
EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

İ Ç İ N D E K İ L E R :

Sayfa :

ÖNSÖZ

1. Prefabrikeye giriş 1
2. Prefabrikeyi zorlayan sebepler 5
3. Prefabrike sistemler 5
   a- Kolon kiriş ve temel sistemi 6
   b- Panel sistemi 6
   c- Kompoze sistemler 7
   d- Hücre sistemleri 8
4. Prefabrike yapılabilen elemanlar 9
   4.1 Düşey elemanlar 9
   4.2 Yatay elemanlar 13
   4.3 Diğer elemanlar 16
      a- Tekil temeller 17
      b- Sürekli temeller 19
      c- Radye temeller 19
      d- Kazık temeller 19
         Burgu kazık temel 20
      e- Merdivenler 30
5. Endüstriyel yapılarda prefabrike uygulamaları 35
6. Konutlarda prefabrike uygulamaları . . . 42
7. Yapılarda konvansiyonel sistemle prefabrike sistemin karşılaştırılması 54
8. Prefabrikenin ekonomik faydaları ve yatırımlar daki geri ödeme durumu 57
9. Prefabrike uygulamalarında dikkat edilecek hususlar 58
10. Prefabrike konut üretim tesislerinin planlanması 61
   10.1 Düşey sistemler 61
   10.2 Yatay sistemler 64
   10.3 Hücre sistemi 64
   10.4 Karışık sistem 71

11. Mimari projeden prefabrikasyon projesine geçiş 79
Ara bir panonun hesaplanması 85
Pano kaldırma kancası hesabı 85
Döşeme hesabı 86
12. Birleşim noktaları detayları 87
12.1 Döşemenin döşemeyle birleşimi 87
12.2 Döşemenin taşıyıcı duvarla birleşimi . . 91
12.3 Duvarın duvarla birleşimi 96
12.4 Döşemenin kirişe oturması 98
13. Prefabrike taşıyıcı elemanların hesap ve yapım kuralları 107
13.1 Genel bilgiler 107
13.2 Yükler
13.2.1 Düşey yükler ve deprem etkisi . 108
13.2.2 Rüzğar ve şekil değişimleri . . 109
13.2.3 Taşıyıcı sistem boyut hatalarından ve düşey yük eksantirikliğinden doğan ilave yükler 109
13.2.4 Ek ve mesnetlerde yapım ve montaj hatalarından gelen ek tesirler 110
14. Taşıyıcı sistemlere etkiyen en olumsuz yatay yük doğrultusu 111
14.1 Yapının rijitliğinin kontrolü . . . 112
14.2 Yapı stabilitesinin kontrolü 112
15. Göçme kontrolü 115
16. Amplifikasyon katsayısı 116
17. Birleşim bölgelerinin hesabı ve donatı konulması 117
Kısa konsolların ezilme hesabı 119
18. Çekme kuvvetiAktaran bulonların hesabı . . . 120
19. Kesme kuvveti ve moment taşıyan bulon hesabı 121
20. Elemanların basınçlı birleşimlerinin hesabı 123
21. Duvar panolarının kayma birleşimleri hesabı 124
22. Ek mukavemeti 127
23. Birleşimde kayma güvenliği şartları 132

24. Yatay ve düşey birleşim noktaları 136
25. Duvar panolarındaki dış merkezliğin hesabı . . 138
26. Eleman üreten birleşimler 147
27. Taşıyıcı duvarların hesabı 150
Duvar panolarının burkulma hesabı 151
İkinci mertebe etkilerinin hesabı 155
Pano yan yüzeylerine gerekli düşey donatı hesabı 156
Duvar panosuna konulacak diyagonal donatı hesabı 156
27.1 Taşıyıcı duvar hesaplanmasına yarayan değerlerin bulunmasına ait örnekler . . . 157
28. Prefabrike temel hesabı 160
K A Y N A K L A R 176

KAYNAKLAR

1-Kraftschlüssige Verbindungen im Fertigteilbau Deckenverbindungen-

Floor Connections, Precast Concrete, Connection Details –Beton Verlag, GmbH.

2-Thomas Schmid - Carlo Testa Systems Building

Bauen mit Systemen- Construction Modulaires

Les Editioos d'Architectors, Artemis Eurich

3-DIN Taschenbuch 5 Beton und Stahlbeton Ferteile Normen 1983

4-Dietrich Keuter Beton und Stahlbetonfertigteil Kalkulation Band I und II Bauverlag GmbH..

5-Paschen Sack Masstoleranzen und Passungsberechnung im Stahlbetons kelell Fertigteil

bau Bauverlag GmbH.

6-Koncz Bauen industrialisiert Bau Verlag GmbH.

7-Carlo Testa Die Industrialisierung des Bauens

The Industrialisation of Building Verlag für Architektur

8-Formwork Construction and Practice John G.Richardson A Viewpoint Publication

9-TS.19,TS 500,TS 706,TS 708, TS 648,TS 498, TS 1247,TS 1248, TS 1900, TS 1901,

TS 3233, TS 3648

10-DIN 4226, DIN 1054

11-Yeni Alman Betonarme Şartnamesi, Enver Çetmeli

12- Mukavemet Prof. Orhan Ünsaç

13- Cisimlerin Mukavemeti Prof..Dr..Mustafa İnan

14-Afet Bölgelerinde Yapılacak Binalar Hk Yönetmelik.

15-Stoffregen,V.,König,G., Schiefstellumgen von Stützen im vorgefertigten, Skelettbauten,

Beton und Stahlbetonbau

16-Stelmo Systems Stelmo International

17- Concrete and Concrete Products in Building Systems ABETONG of Sweden

18- Desing and Construction of Prefabricated Reinforced Concrete Building Systems

UNDP/UNIDO PROJECT RER/79/015 1985.

19- Prof. Dr. Kemal Özden, Prefabrike Yapıların Tasarım İlkeleri (ders notları)

20-M Süheyl Akman , Polimer Malzemeler (Plastikler) İTÜ İnşaat Fakültesi,(ders notları -1985)

21-Comité Europeén du Béton, Information Bulletin No 60,1967.

22-Lewicki, Hochbauten Aus Grossformatigen Fertigteilen Franz Deuticke Wien. 1966

23-Paschen, H.,Das Bauen mit Beton-Stahlbeton Fertig Bauten, Beton Kalender,1985 cilt II.

24-PCI Manuel For Structural Design of Architectural Precast Concrete, PCI Publication Number MNL 121-77

25-Prof. Dr. Kemal Özden, Betonarme ve Öngerilmeli Beton, Prefabrike Taşıyıcı Eleman, Sistem, Yapıların Hesap ve Yapım Kuralları –Öneri- Dep. Müh. Yayın No.4

+++

SPORDA;
KAYGI, SALDIRGANLIK,
YAKLAŞMA VE UZAKLAŞMA

EDİTÖR
İLHAN TOKSÖZ

YAZAR
GAMZE YILDIRIM ARAZ

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Sporda; Kaygı, Saldırganlık,Yaklaşma Ve Uzaklaşma

Editör: İlhan TOKSÖZ (Trakya Üniversitesi Balkan Yerleşkesi Kırkpınar BESYO - EDİRNE) - (toksoz@trakya.edu.tr)

Yazar: Gamze YILDIRIM ARAZ (Bingöl Üniversitesi BESYO)

ISBN: 978-625-7957-15-1

1. Baskı: Aralık 2019

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir.
EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ VE AMAÇ **1**

GENEL BİLGİLER **3**

SPOR KAVRAMI **3**

KAYGI … 9

KAYGI TÜRLERİ..... 12

KAYGI BELİRTİLERİ VE ETKİLERİ 15

KAYGI NEDENLERİ 16

KAYGI VE SPOR 17

SALDIRGANLIK 19

SALDIRGANLIK KURAMLARI 21

SALDIRGANLIK TÜRLERİ 25

SALDIRGANLIĞI ETKİLEYEN FAKTÖRLER.....**27**

SALDIRGANLIK VE SPOR 31

DAVRANIŞSAL İNHİBİSYON SİSTEMİ / DAVRANIŞSAL AKTİVASYON SİSTEMİ 33

GEREÇ VE YÖNTEM 37

BULGULAR **43**

TARTIŞMA 59

SONUÇLAR..... 69

ÖZET 73

KAYNAKLAR

1. Fişek K. Devlet Politikası ve Toplumsal Yapıyla ilişkileri Açısından Dünya'da ve Türkiye'de Spor Yönetimi 2. Ankara: Bağırgan Yayınevi,1998:17-18.

2. Aracı H. Öğretmen ve Öğrenciler İçin Okullarda Beden Eğitimi. Ankara: 2.Baskı Bağırgan Yayınevi, 1999:88.

3. Özusta Ş. Çocuklar için Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri Uyarlama, Geçerlilik ve Güvenirlilik Çalışması. Türk Psikoloji Dergisi 1995;10(34):32-44.

4. Dodge KA, Crick NR. Social information processing bases of aggressive behavior in children. Personality and Social Psychology Bulletin 1990;53:1146-1158.

5. Berkowitz L. Aggression: Its causes, consequences, and control. New York: Academic Press, 1993:56-58.

6. Vander Zanden JW. Human development. New York: McGraw-Hill, 1993.

7. Carver CS, White TL. Behavioral inhibition, behavioral activation, and affective responses to impending reward and punishment: The BIS/BAS Scales. Journal of Personality and Social Psychology, 1994;67:319–333.

8. Gray J A. Brain systems that mediate both emotion and cognition. Cognition Emotion 1990;4:269–288.

9. Çıdam K. Televizyon ve Spor " Spor ve Spor Magazin Programlarında Erotizm ve Şiddet" (tez). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi; 1996.

10. Sevim Y. Antrenman bilgisi. Ankara: Gazi Büro, 1995:24.

11. Tuncay R. Rehberlik ve Beden Eğitimi. 1. Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor Sempozyumu s.334, İzmir, 1991.
12. Yetim A. Sosyoloji ve spor. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları, 2005:130-214.

13. Orkunoğlu O. Voleybol Antrenörünün El Kitabı. Ankara:B.T.G.M. Voleybol Federasyonu Yayını, 1985.

14. Savaş İ. Spor sözlüğü terimler ve açıklamalar. İstanbul: Remzi Kitabevi, 1993:32.

15. George H. Sport and social sciences. ANNALS: AAPSS, 1979:445.

16. Yıldız E. İlk ve ortaöğretimde görev yapan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin beden eğitimi ve spor derslerinde kullandıkları öğretim yöntemleri ve karşılaştıkları sorunların incelenmesi (tez). Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2012.

17. İnal AN. Beden Eğitimi ve Spor Bilimine Giriş. Konya: Desen Ofset Matbaacılık, 2000:24.

18. Amman MT. Dünyada ve Türkiye'de Spor Sosyolojisi. Marmara Üniversitesi Dinamik Spor Bilimleri Dergisi 1999:73.

19. Koruç Z. Spor Psikolojisine Giriş. Ankara: TTB Merkez Konseyi Spor Hekimliği Kolu, 1992:96-100.

20. Yamaner F. Beden Eğitimi ve Sporda Temel İlkeler. Bursa: Ekin Kitapevi, 2001.

21. Alpman C. Eğitimin Bütünlüğü İçinde Beden Eğitimi ve Çağlar Boyu Gelişimi. Ankara: Can Reklâm Evi Basın Yayın Ofset Matbaacılık, 2001:98.

22. Şahan H, Üniversite Öğrencilerinin Sosyalleşme Sürecinde Spor Aktivitelerinin Rolü (tez). Konya:Selçuk Üniversitesi; 2007.

23. Doğan O. Spor Psikolojisi. İstanbul: Nobel Kitapevi, 2005:2.

24. Diana EW, Mears B. İntervention in school and clinic. Academic Research Library 2004;39:4.

25. Aksoy R, Bakış M, Ünveren M. Spor Sosyolojisi. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 2012:42.

26. Tamer K. Beden eğitimi ve oyun öğretimi. Eskişehir: Açık Öğretim Fakültesi Yayını No: 101 Anadolu Üniversitesi, 1988:6-7.

27. Spor Şûrası. Sporda Eğitim Ve Öğretim Komisyonu Raporu, Ankara;1990:105.

28. Necmettin E. Yaşam Boyu Spor. Ankara: Bağırgan Yayınevi, 1998:3

29. Baumann S. (Çeviri: C. İkizler, AO Özcan). Uygulamalı Spor Psikolojisi. İstanbul: Alfa Basın Yayın Dağıtım; 1994:78.
30. Sevim Y. Antrenman Bilgisi. Ankara: Tutibay Yayınları, 1997:5.

31. Müftüoğlu O. Yaşasın Hayat. İstanbul: 13. Baskı Abm Yayınevi, 2003

32. Kaya M, Varol K. İlahiyat fakültesi öğrencilerinin durumluk-sürekli kaygı düzeyleri ve kaygı nedenleri (Samsun örneği). Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi 2004;17: 31–63.

33. Taşğın Ö, Tekin M, Altınok E. Beden eğitimi öğretmenlerinin çeşitli değişkenler açısından kaygı düzeylerinin incelenmesi (Batman il örneği). Atatürk Journal of Physical Education and Sport Sciences 2007;9(4):12-20.

34. Gould D, Krone K. The Arouseol Athletic Performance Relationships: Current Status and Future Directions. Horns. S.T. Advences in Sport Psychology, Miami: Human Kinetics Publishers; 1992. p.124-133.

35. Malmö RB. Motivation and Affective Arousal Comprehensive Textbook of Psychiatry. Baltimore: The Williams and Wilkins Company, 1975:296-610.

36. Çevik A. Yaygın Anksiyete Kliniği. Anksiyete Bozuklukları Sempozyumu. Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Basımevi s.25-26, Sivas, 1993.

37. Bell ML. Learning a complex nursing skill: student anxiety and the effect of preclinical skill evaluation. Journal Nurs. Education 1991;30(5): 222–6.

38. Kazelskis R. The math anxiety questionnaire: A simultaneous confirmatory factor analysis a across gender. Paper presented at the Annual Meeting of the Mid-South Educational Research Asso-ciation: Point Clear AL;1999.

39. Linn L. Diagnosis and PsyhiastrySymptoms of Psychatry. Baltimore: The Williams and Wilkins Company, 1980:783-823.

40. Karataş Z, Arslan D, Karataş ME. Examining teachers's trait, state cursive handwriting anxiety. Educational Sciences: Theory & Practice 2014;14(1):241-248.

41. Cüceloğlu D. İnsan ve Davranışı. İstanbul: Remzi Kitabevi, 2006:265-283 /440-441.
42. Kuru E. Spor Psikolojisi. Ankara: Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınevi, 2000:128–152.

43. Morris CG. (Çeviri: B. Ayvaşık, M. Sayıl). Psikolojiyi Anlamak. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları; 2002: 491-495.

44. Dağ İ. Psikolojinin Işığında Kaygı. Doğu Batı Düşünce Dergisi 1999;6:181-189.

45. Cox RH. Relationship between skill performance in women's volleyball and competitive state anxiety. International Journal of Sports Psychology 1986;17:183-190.

46. Tümerdem R. Dicle Üniversitesi Eğitim Fakültesi ve Fen-Edebiyat Fakültesi Kimya son sınıf öğrencilerinin kaygılarını etkileyen etmenler. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi 2007;6(20):32-45.

47. Ehtiyar R, Üngüren E. Turizm eğitimi alan öğrencilerin umutsuzluk ve kaygı seviyeleri ile eğitime yönelik tutumları arasındaki ilişkinin belirlenmesine yönelik bir araştırma. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi 2008;1(4):159-181.

48. Öztürk A. Manisa Celal Bayar Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğretmenlik Programı öğrencilerinin durumluk ve sürekli kaygı düzeyleri ile akademik başarıları arasındaki ilişki (tez).Denizli: Pamukkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2008.

49. Öner N, Le Compte A. Durumluk/Sürekli Kaygı Envanteri El Kitabı. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Matbaası, 1985.

50. Engür M. Elit Sporcularda Başarı Motivasyonun Durumluk Kaygı Düzeyleri Üzerine Etkisi (tez). İzmir: Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2002.

51. Konter E. Sporda Stres ve Performans. İzmir: Saray Tıp Kitabevi, 1996:20-31/70-72.

52. Özyürek A, Demiray K. Yurtta ve ailesi yanında kalan ortaöğretim öğrencilerinin kaygı düzeylerinin karşılaştırılması. Doğuş Üniversitesi Dergisi 2010;11(2):247-256.

53. Öner N, Le Comte A. Süreksiz Durumluk/Sürekli Kaygı Envanteri El Kitabı. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, 1983:1-3.

54. Spielberger Cd. Anxiety In Sport. New York: Hemisphere Publishing Corp,1989:3-19.

55. Anshel MH. Sport Psychology: From Theory To Practice. 3th Ed. Scottsdale: Gorsuch Scaribrick, 1994.

56. Köknel Ö. Zorlanan İnsan. İstanbul: Altın Kitaplar Matbaası, 1987:138.

57. Özbaydar S. İnsan Davranışının Sınırları ve Spor Psikolojisi. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi, 1983.

58. Çağlar E. Kaygının Kalp Atım Hızı Üzerine Etkisi (tez). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 1996.

59. Tavacıoğlu Leyla. Spor Psikolojisi Bilişsel Değerlendirmeler. Ankara: Bağırgan Yayınevi, 1999:33-39.

60. Öğüt F. Sosyal Uyum ile Sürekli Kaygı Arasındaki İlişki (tez). Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2000.

61. Koç H. Profesyonel Futbolcularda Durumluk Kaygı Düzeylerini Etkileyen Faktörlerin Değerlendirilmesi (tez). Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; 2004.

62. Cüceloğlu D. İnsan ve Davranışı. İstanbul: Remzi Kitabevi, 2000:276-277.

63. Morgan TC (Çeviri: Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü Öğretim Elemanları). Psikolojiye Giriş. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü Yayınları;2000:227-228.

64. Zaichkowsky LD, Baltzell A. Arousal and Performance. Der: Singer RN, Hansenblas HJ, Janelly C. Handbook Of Sport Psychology. 2nd ed, New York: Wiley; 2001.319-334.

65. Burger MJ (Çeviri: İE. Sarıoğlu). Kişilik. İstanbul: Kaktüs Yayınları; 2006.

66. Martens R (Çeviri: T. Büyükönal). Başarılı Antrenörlük. İstanbul: Beyaz Yayınları, Volkan Matbaası; 1998:63.

67. Bull JS. Sport Psychology, A Self-Help Guide. Jones G (Ed). Stres and Anxiety. Great Britain: The Croswood Press; 1991. p.44-45

68. Kemler DS. Anger In Secondary School Sport Coaches: An Investigation Into Two Invertation Strategies For Its Control, Florida State University, U.S.A.,1989: 21.

69. Başer E. Uygulamalı Spor Psikolojisi. İzmir: M.E.B. Yayımlar Dairesi, 1985.

70. Uğur E. Lise Öğrencilerinin Kişiler Arası İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmaları ve Saldırganlık Tepkileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (tez). Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü; 2013.

71. Tiryaki Ş. Spor Psikolojisi: Kavramlar, Kuramlar ve Uygulama. İstanbul: Eylül Kitabevi ve Yayınevi, 2000:147-162.

72. Bilgin A. Okulda Şiddeti Önlemede Bir Yöntem: Çatışma Çözme. Bursa: Ezgi Kitabevi, 2008:45.

73. Cox RH. Sport Psychology. Dubuque Iowa: Wm. C. Brown,1985.

74. Ertan Y, Ardalı C. Saldırganlık, Şiddet ve Terörün Psikososyal Yapıları. Cogito Dergisi 2005;5:143.

75. Koç B. Okullarda Şiddet. İstanbul: İkinci Baskı E Yazı Yayınevi, 2011:19.

76. Bostan G, Kılcıgil E. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencisi Olan ve Olmayan Ankara Üniversitesi Öğrencilerinin Saldırganlık

Boyutları. Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi 2008;6(3):133–140.

77. Dervent F, Arslanoğlu E, Şenel Ö. Lise Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeyleri ve Sportif Aktivitelere Katılımla İlişkisi (İstanbul İli Örneği). Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi 2010; 7(1):523–525.

78. Kabak F. Ergenlerde Spora Katılımın Saldırgan Davranışlar Üzerine Etkilerinin İncelenmesi (tez). Adana: Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2009.

79. Deffenbacher JL. Cognitive-Behavioral Conceptualization And Treatment Of Anger. JCLP/In Session: Psychotherapy In Practice 1999;55.

80. Sprinthall C, Sprinthall NA. Educational Psychology. California: Addison-Wesley Publishing Company, 1977:544.

81. Geçtan E. Psikanaliz ve Sonrası. İstanbul: Remzi Kitabevi, 1993:77.

82. Fromm E (Çeviri: P. Alpagut). İnsandaki Yıkıcılığın Kökenleri. İstanbul: Payer Yayınları; 1993:54.

83. Lorenz K. Ecce Homo (İşte İnsan). Cogito Dergisi 1996;6-7:35.

84. Doğan O. Spor Psikolojisi (3. Baskı). Ankara: Detay Yayıncılık, 2015:206-208.

85. Polat O. Çocuk ve Şiddet, İstanbul: Der Yayınevi, 2001:9.

86. Köknel Ö. Bireysel ve Toplumsal Şiddet, İstanbul: Altın Kitap Yayınevi, 1996:30.

87. Budak S. Psikoloji Sözlüğü. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları, 2005:260.

88. Balcıoğlu İ. "Şiddetin Bireysel Yönü", Biyolojik, Sosyolojik, Psikolojik Açıdan Şiddet. İstanbul: Yüce Yayım, 2000:46.

89. Atabek E. Tüketilen Değerler ve Gençlik. İstanbul: Cumhuriyet Kitapları, 2010:145.

90. Biçer T.Sporda Şiddet ve Şiddetin Sosyo Kültürel Boyutu ve Taraftarlıktan Sporseverliğe. Y. Taşmektepligil (ed.). Uluslararası Sporda Şiddetin Temelleri ve Önlenmesi Yönündeki Stratejiler Sempozyumu s.47-53, Samsun 2013.

91. Dervent F. Lise öğrencilerinin saldırganlık düzeyleri ve sportif aktivitelere katılımla ilişkisi (tez). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü; 2007.

92. Öngel HB, Günay M. Sporda Şiddet ve Saldırganlık Eğilimlerine Psiko-Sosyal Yaklaşımlar. Türkiye Sosyal Araştırma Dergisi 1988;2(2):89-117.

93. Açak M. İşitme Engelli ve İşitme Engelli Olmayan Futbolcuların Benlik Saygıları ve Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi (tez). Elazığ: Fırat Üniversitesi; 2011.

94. Özerkan KN. Spor Psikolojisine Giriş. İstanbul: Nobel yayın dağıtım, 2004:115-143

95. Tiryaki S. Spor yapan bireylerin saldırganlık düzeylerinin belirlenmesi (Takım Ve Bireysel Sporlar Açısından Bir İnceleme)(tez).Mersin: Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü; 1996.

96. Voltan N. Grupta Atılganlık Eğiliminin Bireyin Saldırganlık Düzeyine Etkisi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 1980;3:62–66.

97. Kılcıgil E. Futbol Taraftarlarının Şiddet İle İlgili Tepkilerinin Psiko–Sosyal Boyutları. Beden Eğitimi ve Sporda Sosyal Alanlar Kongresi Özet Kitabı s.21, Ankara, 2003.

98. Yalçın Y. Spor Tatmininin Sporcuların Stres ve Saldırganlık Düzeyleri Üzerindeki Etkisi: Antrenör Cinsiyetinin Rolünü Belirlemeye Yönelik Antalya İlinde Bir Uygulama (tez). Kayseri: Erciyes Üniversitesi; 2009.

99. Özbey S, Alisinanoğlu F. Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Devam Eden 60–72 Aylık Çocukların Problem Davranışlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi 2009;2(6):373-38.

100. Ağlamaz T. Lise Öğrencilerinin Saldırganlık Puanlarının Kendini Açma Davranışı, Okul Türü, Cinsiyet, Sınıf Düzeyi, Anne-Baba Öğrenim Düzeyi ve Ailenin Aylık Gelir Düzeyi Açısından İncelenmesi (tez). Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi, 2006.

101. Bayram Y. Spor Yapan ve Yapmayan 14-18 Yaş Grubu Öğrencilerin Saldırganlık Tutumlarının İncelenmesi (tez). Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi, 2012.

102. Adak N. Bir Sosyalizasyon Aracı Olarak Televizyon ve Şiddet. Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi 2004;30:27-38.

103. Russell GW. Sport Riots: Social- Psychological Review, Depertment of Psychology and Neurosciencei University of Lethbridge. Canada: Alberta, 2003:353-362.

104. Vatandaş C. Aile ve Şiddet (Türkiye'de Eşler Arası Şiddet). Afyon: Afyon Kocatepe Üniversitesi Yayını, 2003: 17.

105. Fromm E. Sevginin ve Şiddetin Kaynağı (6. Baskı). İstanbul: Papel Yayınevi, 1994.

106. Öztürk MO. Psikanaliz ve Psikoterapi (3. baskı). Ankara: Bilimsel Tıp Yayınevi, 1998.

107. Pulur A. Sporda Şiddet ve Saldırganlık**.** Türkiye Üniversite Sporları Dergisi 2001;1:18.

108. Asma M. Okullar arası karşılaşmalara katılan sporcu öğrencilerin saldırganlık algılarının sosyal-bilişsel kuramı açısından incelenmesi (tez). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü; 2008.
109. Var L. Futbol seyircilerinin spor alanlarındaki saldırganlık davranışları hakkında betimsel bir çalışma (tez). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü; 2008.

110. Doğan B, Moralı S. Futbolda seyirci taşkınlıkları ve bunun altında yatan psiko-sosyal nedenler. Futbol Bilim ve Teknolojileri Dergisi 1996;2(4):19-24.

111. Acet M. Sporda Saldırganlık ve Şiddet. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları, 2006:55-56.

112. Kırımoğlu H, Parlak N, Dereceli Ç, Kepoğlu A. Lise Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeylerinin Spora Katılım Düzeylerine Göre İncelemesi. Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi 2008;2(2):147-154.

113. Loughead TM, Leith LM. Hockeys Coach's and Players Perceptions of Aggression and the Aggressive Behavior of Players. Journal of Sport Behavior 2001;24(4):394-408.

114. Çakır Hİ. Liseler Arası Müsabakalara Katılan Sporcu Öğrencilerin Saldırganlık Durumlarının Araştırılması (Rize İli Örneği) (tez). Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi; 2014.

115. Matthews G, Gilliland K. The personality theories of H. J. Eysenck and J. A. Gray: A comparative review. Personality and Individual Differences 1999;26:583-626.

116. Pickering AD. The conceptual nervous system and personality: From Pavlov to neural networks. European Psychologist 1997;2:139-163.

117. Corr PJ. Reinforcement sensitivity theory and personality. Neuroscience and Biobehavioral Reviews 2004;28:317-332.

118. Corr PJ, Perkins AM. The role of theory in the psychophysiology of personality: From Ivan Pavlov to Jeffrey Gray. International Journal of Psychophysiology 2006;62/3:367-76.

119. Gray JA. The psychophysiological basis of introversion-extraversion. Behaviour Research and Therapy 1970;8/3:249-266.

120. Gray JA. Perspectives on anxiety and impulsivity: A commentary. Journal of Reseach in Personality 1987;21:493-509.

121. Corr PJ. Reinforcement sensitivity theory (RST): Introduction. In Corr PJ (Ed.). The reinforcement sensitivity theory of personality. Cambridge: Cambridge University Press; 2008. p.1-43.

122. Gray JA, McNaughton N. The neuropsychology of anxiety: An enquiry into the functions of the septo-hippocampal system **2nd** ed. Oxford: Oxford University Press; 2000.

123. Bijttebier P, Beck I, Claes L, Vandereycken W. Gray's Reinforcement Sensitivity Theory as a framework for research on personality-psychopathology associations. Clinical Psychology Review 2009;29:421-430.

124. Şişman S. Davranışsal İnhibisyon Sistemi / Davranışsal Aktivasyon Sistemi Ölçeği'nin Türkçeye Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. Psikoloji Çalışmaları Dergisi 2012;32(2):1-22.

125. Güner BÇ. Takım Sporları ve Bireysel Sporlar Yapan Sporcuların Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi (tez). Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi; 2006.

126. Şenyüzlü E. Üniversite Öğrencilerinde Spora Katılımın Saldırgan Davranışlar Üzerine Etkilerinin İncelenmesi (tez). Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi;2013.

127. Erşan EE, Doğan O, Doğan S. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeylerinin Sosyodemografik Açıdan Değerlendirilmesi. Cumhuriyet Tıp Dergisi 2009;31:231–238.

128. Güner İ. Çatısma çözme becerilerini geliştirmeye yönelik grup rehberliğinin lise öğrencilerinin saldırganlık ve problem çözme becerileri üzerine etkisi (tez). Malatya: İnönü Üniversitesi; 2007.

129. Gökbüzoğlu B. Ergenlerin saldırganlık düzeyleri ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi (tez). İstanbul: Marmara Üniversitesi; 2008.

130. Duncan R. Peer and sibling aggression. An investigation of intra and behaviours: Piecesos a puzzle. Preventing School Failure 1999;42(3):135-142.

131. Orpinas P, Murray N, Kelder S. Parental influences on students' aggressive behaviors and weapon carrying. Health Education and Behavior 1999;26(6):774-787.

132. Scharf C. Gender differences ın adolescent aggression: an analysis ofinstrumentality vs expressiveness. Michigan University Department Of Clinical Psychology. Michigan: 2000.

133. Masalcı DA. Aile içi etkileşimlerle çocuğun saldırganlık düzeyi ve uygun davranışlarının karşılaştırılması (tez). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi; 2001.

134. Tuzgöl M. Ana-baba tutumları farklı lise öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (tez). Ankara: Hacettepe Üniversitesi; 1998.

135. Campano JP, Munakata T. Anger and aggression among filipino students. Adolescence 2004;39(156):757-764.

136. Efilti E. Orta öğretim kurumlarında okuyan öğrencilerin saldırganlık, denetim odağı ve kişilik özelliklerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi (tez). Konya: Selçuk Üniversitesi; 2006.

137. Amedahe FK, Owusu-Banahene NO. Sex differences in the forms of aggression among adolescent students in Ghana. Research in Education 2007;78:54-64.

138. Tutkun E, Güner BÇ, Ağaoğlu A, Soslu R. Takım sporları ve bireysel spor yapan sporcuların saldırganlık düzeylerinin değerlendirilmesi. Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi 2010;23-29.

139. Akandere M, Tekin M, Arslan F. Beden eğitimi ve spor yüksekokulunda ve üniversitenin diğer bölümlerinde öğrenim gören diğer öğrencilerin çeşitli değişkenlere göre atılganlık düzeylerinin incelenmesi. 9. Uluslar Arası Spor Bilimleri Kongresi Özet Kitabı s.1000, Muğla, 2006.

140. Menteş A. Lise Öğrencilerinin Atılganlık Düzeyine Sporun Etkisi (tez). Ankara: Gazi Üniversitesi; 2007.

141. Aronson E, Wilson TD, Akert RB. Social psychology**.** Fifth Edition. Pearson Education International, 2005.

142. Burney D. An investigation of anger styles in adolescent students. Florida A M University 2006;57:1-2.

143. Carlson N. Physiology of behavior. Allyn and Bacon**.** 6th ed. Needham Heights: MA.

144. Christiansen K, Knussman R. Androgen levels and components of aggressive behavior in men. Hormones and Behavior 1987;21:170-180.

145. Donovan BT. Hormones and human behaviour. New York: Cambridge University Press, 1985.

146. Olweus D. Aggression and hormones: Behavioral relationship with testosterone and adrenaline. In: Olweus D, Block J, Radke-Yarrows M

(Eds.). Development of Antisocial and Prosocial Behavior. New York: Academic Press;1986. p.51-72.

147. Olweus D, Mattsson A, Schalling D, Low H. Testosterone, aggression, physical and personality dimensions in normal adolescent males. Psychosomatic Medicine 1980;42:253-269.

148. Scaramella TJ, Brown WA. Serum testosterone and aggressiveness in hockey players. Psychosomatic Medicine 1978;40:262-265.

149. Simon NG. Hormones and human aggression: A comparative perspective. International Journal of Mental Health 1981;10(2):60-74.

150. Bem SL. Sex role adaptability: One consequence of psychological androgyny. Journal of Personality and Social Psychology 1974;31:634-643.

151. Bem SL. Androgyny and gender schema theory: A conceptual and empirical integration. In: Sonderegger TB (Eds.). Psychology and gender: Nebraska Symposium on Motivation. Nebraska: University of Nebraska Press; 1984.

152. Ickes W. Traditional gender roles: Do they make, and then break, our relationships?. Journal of Social Issues 1993;49:71-86.

153. Prentice DA, Carranza E. What women should be, shouldn't be, are allowed to be, and don't have to be: The contents of prescriptive gender stereotypes. Psychology of Women Quarterly 2002;26(4):269-28.

154. Rainey DW. A Gender Difference In Acceptance of Sport Aggression. Journal of Teaching of Psychology 1984;13(2):138–140.

155. Afyon YA, Saygın Ö, Yıldız SM. Muğla bölgesi amatör ve genç takımların kategorilerine ve mevkilerine göre saldırganlık düzeylerini karşılaştırılması. II. Futbol ve Bilim Kongresi Bildiri Kitapçığı, İzmir, 2000.

156. Kerry JH. The role of aggression and viplence in sport: A rejoinder to the ISSP position stand. The sport psychologist 1999;13(4):83–88.

157. Suveren S. Sporu teşvik eden ekonomik ve sosyal faktörler. G.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi, Beden Eğitimi ve Spor Özel Sayısı 1991;7(1):191-199.

158. Şahin MH. Sporda şiddet ve saldırganlık. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2003:102.

159. Jones G, Cale A. Gender differences in precompetition temporal patterning and antecedents of anxiety and self-confidence. Journal of Sport and Exercise Psychology 1991;13:1–15.

160. Gacar A, Karahüseyinoğlu MF. Spor lisesi öğrencilerinin sürekli kaygı düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. 11th International Sport Sciences Congress s.1079-1081, Antalya, 2010.

161. Özgül F. Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu öğrencilerinde durumluk ve sürekli kaygı düzeyleri (tez). Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi; 2003.

162. Terzioğlu AE, Koç Y, Yazıcı M. Halk oyunları oynayanların durumluk ve sürekli kaygı düzeyleri (Erzincan Yöresi Örneği). EÜSBED 2013;6(2):361–370.

163. Türkmen M, Kul M, Bozkuş T. Takım sporlarıyla uğraşan sporcuların yarışma kaygı düzeylerinin cinsiyete ve spor deneyimine göre incelenmesi. Uluslararası Hakemli Akademik Spor Sağlık ve Tıp Bilimleri Dergisi 2013;7(3):106–112.

164. Millillo MDA. Study Of Trait Anxiety, State Anxiety, Defense Mechanism And Persorıality In Three Individual Groups, University Of Minnesota. Dissertation Abstracts 1976;36:30586.

165. Başaran MH. Sporcularda Durumluk Ve Sürekli Kaygı Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 2008;21(533-542):10-13.

166. Akandere M, Bedir R. Taekwondo Milli Takım Sporcularının Durumluk Kaygı Düzeylerinin Başarıya Etkisi. Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Bilim Dergisi 2011;13(1):119–124.

EGZERSİZE KATILIM, DUYGUSAL ZEKÂ VE İLETİŞİM BECERİLERİ İLİŞKİSİ

Dr. Fuat ERDUĞAN
Prof. Dr. Kürşat KARACABEY

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Egzersize Katılım, Duygusal Zekâ ve İletişim Becerileri İlişkisi

Yazarlar: Fuat ERDUĞAN - Kürşat KARACABEY

ISBN:978-625-7957-06-9

1. Baskı: Aralık 2019

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir.
EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

Dizgi / Mizanpaj: SRA Grafik Tasarım Dizgi Merkezi (www.dizgimerkezi.com)
Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ ..... **V**
TEŞEKKÜR ..... **VII**
KISALTMALAR ..... **XI**
ŞEKİLLER LİSTESİ ..... **XII**
TABLOLAR LİSTESİ ..... **XIII**
ÖZET ..... **XIV**
ABSTRACT ..... **XV**
1. GİRİŞ VE AMAÇ **1**
2. GENEL BİLGİLER **4**
2.1. Egzersiz 4
2.2. Zekâ 4
2.2.1. Çoklu Zekâ Kuramı 5
2.2.2. Gardner'ın Sekiz Zekâ Türü 8
2.3. Duygusal Zekâ 9
2.3.1. Çoklu Zekâ ve Duygusal Zekâ 10
2.3.2. Duygusal Zekânın Tanımı 14
2.3.3. Duygusal Yetkinlikler 15
2.3.4. Bir Yönetim Modası Olarak Duygusal Zekâ 15
2.3.5. Duygusal Zekânın Bileşenleri 17
2.3.6. Duygusal Zekânın Ölçümü: 20
2.3.7. Duygusal Zekâ Modelleri 22
2.4. İletişim 24
2.4.1. Etkili İletişim Geliştirme 25
2.4.2. Göndericinin Sorumlulukları 25
2.4.3. Alıcının Sorumlulukları 27
2.4.4. Aktif Dinleme 28
2.5. Kişilik 29
2.5.1. Kişiliğin Tanımı 29
2.5.2. Kişiliğin Tarihçesi 30
2.5.3. Kişilik Özellikleri 32

2.5.4. Beş Faktör Kişilik Özellikleri 33
2.5.5. Beş Faktör Kişilik Özelliklerinin Ömür Boyu Gelişim Süreci 34
2.5.6. Beş Faktör Kişilik Özelliğinin Hayat Akıbetine Etkisi ile İlgili Öngörüler 36
2.6. Arabuluculuk 37
3. GEREÇ VE YÖNTEM 38
3.1. Araştırmanın Tipi 38
3.2. Araştırmanın Yeri ve Özellikleri 38
3.3. Araştırmanın Evren ve Örneklemi 38
3.4. Ölçüm Araçları 38
3.5. Ölçümlerin Uygulanması 38
3.6. Verilerin Değerlendirilmesi 39
3.7. Araştırmanın Hipotezleri 39
3.8. Araştırmanın Etiği 39
3.9. Araştırmanın Süresi 40
3.10. Araştırmanın Sınırlılıkları 40
4. BULGULAR 41
5. TARTIŞMA 58
6. SONUÇ VE ÖNERİLER 65
6.1. Sonuç 65
6.2. Öneriler 66
7. KAYNAKLAR 67
8. EKLER 78
9. ÖZGEÇMİŞ 8

7. KAYNAKLAR

1. Mayer J.D.& Salovey, P. What is emotional intelligence? In P. Salovey& D. Sluyter (Eds.), Emotional development and emotional intelligence: Educational implications (pp. 3–31). New York: Basic Books.1997.
2. Isen AM, Johnson MM, Mertz E, Robinson GF. The Influence of Positive Affect on The unusualness of Word Associations, J.Pers Soc. Psyschology. 1985; 48(6):1413-26.
3. Spencer, D., Wilson, D. Relevance: Communication and Cognition. Harvard University Press, Massachusetts 1988.
4. İnceoğlu M. Tutum, algı, iletişim. Ankara: V Yayınları, 1993.
5. Carkhuff, R.R. The art of helping. Human Resource Development Press, 1983.
6. Bermúdez, J. Personality and health-protective behaviour. European Journal of Personality. 1999; 13, 83–103.
7. Matthews G. Deary, I. J,& Whiteman, M. C. Personality traits. Cambridge: Cambridge UniversityPress, 2003.
8. Saklofske, D. H., Austin, E. J., Galloway, J, &Davidson. Individual difference correlates of health- related behaviours: Preliminary evidence for links between emotional intelligence and coping. Personality and Individua Differences, 2007; 42, 491–502.
9. Caspersen, C. J., Powell, K. E., Christenson, G. M., Physical Activity, Exercise, and Physical Fitness: Definitions and Distinctions for Health-Related Research, Public Health Rep. 1985; Mar-Apr; 100(2): 126–131.
10. Hutter M., A Collection of Definitions of Intelligence, Technical Report, 2007
11. All Words Dictionary, 2006.
12. U. Neisser, G. Boodoo, T. J. Bouchard, Jr., A. W. Boykin, N. Brody, S. J. Ceci, D. F. Halpern, J. C. Loehlin, R. Perloff, R. J. Sternberg, and S. Urbina. Intelligence Knowns and unknowns. American Psychologist, 1996; 51(2):77–101,
13. J. Piaget. The psychology of intelligence. Routledge, New York, 1963.
14. R. J. Sternberg, editor. Handbook of Intelligence. Cambridge University Press, 2000.

15. Gardner, H. Frames of mind: The theory of multiple intelligences. New York, NY: Basic Books. 1983.

16. Gardner, H. Frames of mind: The theory of multiple intelligences (10th anniversary ed.). New York, NY: Basic Books.1993.

17. Gardner, H. The disciplined mind: What all students should understand. New-York, NY: Simon & Schuster 1999.

18. Gardner, H. Multiple intelligences: New horizons. New York, NY: Basic Books. 2006.

19. Gardner, H. Replies tomy critics. In J. A. Schaler (Ed.), Howard Gardner under fire: The rebel psychologist faces his critics. Chicago, IL: Open Court 2006; pp. 277–344.

20. Binet, A., & Simon, T. A method of measuring the development of the intelligence of youngchildren. Lincoln, IL: Courier 1911.

21. Binet, A., & Simon, T. The development of intelligence in children. Baltimore, MD: Williams & Wilkins, 1916.

22. Diamond, M., & Hopson, J. Magic trees of the mind: How to nurture your child's intelligence, creativity, and healthy emotions from birth through adolescence. New York, NY: Dutton, 1998.

23. Lucas, A., Morley, R., & Cole, T. Randomised trial of early diet in preterm babies and later intelligence quotient. British Medical Journal, 1998; 317, 1481–1487.

24. Neisser, U., Boodoo, G., Bouchard, T., Boykin, A. W., Brody, N., Ceci, S. J., Halpern, D., Loehlin, J., Perloff, R., Sternberg, R., & Urbina, S. Intelligence: Knowns and unknowns. American Psychologist,1996; 51, 77–101.

25. Nisbett, R. E. Intelligence and how to get it: Why schools and cultures count. New York, NY: W. W, Norton 2009.

26. Eysenck, H. Manual for the Eysenck personality questionnaire (EPQ-R Adult). San Diego, CA: Educational Industrial Testing Service, 1994.

27. Herrnstein, R.J., & Murray, C. The bell curve: Intelligence and class structure in American life. New York, NY: Free Press. 1994.

28. Jensen, A. R. Bias in mental testing. New York, NY: Free Press, 1980.

29. Jensen, A. R. The g factor: The science of mental ability. Westport, CT: Praeger/ Greenwoood, 1998.

30. Thorndike, E., Bregman, E., Cobb, M., & Woodyard, E. The measurement of intelligence. New York, NY: Teachers College Bureau of Publications, 1927.

31. Thurstone, L. Primary mental abilities.Chicago, IL: University of Chicago Press. 1938.

32. Thurstone, L. L., & Thurstone, T. G. Factorial studies of intelligence. Chicago, IL: University of Chicago Press. 1941.

33. Guilford, J. P. The nature of human intelligence.New York, NY: McGraw-Hill. 1967.

34. Guilford, J. P., & Hoepfner, R. The analysis of intelligence. New York, NY: McGraw- Hill. 1971.

35. Sternberg, R. J. Beyond IQ: A triarchic theory of human intelligence. New York, NY: Cambridge University Press. 1985.

36. Sternberg, R. J. Metaphors of mind. New York, NY: Cambridge University Press. 1990.

37. Ceci, S. J. (On intelligence, more or less: A bioecological treatise on intellectual development. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.1990.

38. Ceci, S. J. On intelligence (rev. ed.). Cambridge, MA: Harvard University Press. 1996.

39. Armstrong, T. Multiple intelligences in the classroom. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.1994.

40. Kornhaber, M. Multiple intelligences theory in practice. In J. H. Block, S. T. Everson, & T. R. Guskey (Eds.), Comprehensive school reform: A program perspective. Dubuque, IA:Kendall/Hunt. 1999.

41. Shearer, C. B. Using a multiple intelligences assessment to promote teacher development and student achievement. Teachers College Record, 2004; 106(1), 147–162.

42. Chen, J., Moran, S., & Gardner, H. Multiple intelligences around the world. New York, NY: Jossey-Bass. 2009.

43. Kornhaber, M., Fierros, E., & Veenema, S. Multiple intelligences: Best ideas from research and practice. Boston, MA: Pearson Education. 2004.

44. Boss, J. The autonomy of moral intelligence. Educational Theory, 2005.44(4), 399–416.

45. Goleman D.. Emotional intelligence. NewYork, NY: Bantam Books. 1995.

46. Salovey, P., & Mayer, J.D. Some final thoughts about personality and intelligence. In R.J. Sternberg & P. Ruzgis (Eds) Personality and Intelligence. Cambridge; CUP, 1994; pp 303-318.

47. Furnham, A. Emotional Intelligence, Research Department of Clinical, Educational and Health Psychology, University of London, United Kingdom, 2014

48. Bar-On, R. The development of a concept of psychological well-being. Unpublished Doctoral Dissertation: Rhodes University, South Africa. 1988.

49. Petrides, K. V., & Furnham, A.). Gender differences in measured and self-estimated trait emotional intelligence. Sex Roles, 2000a; 42, 449 – 461.

50. Petrides, K. V., & Furnham, A. On the dimensional structure of emotional intelligence. Personality and Individual Differences, 2000b; 29, 313 – 320.

51. Thorndike, E. L. Intelligence and its use. Harper's Magazine, 1920; 140, 227 – 235.

52. Eysenck, H. (Ed). A model for intelligence. Berlus: Springer-Verlag. 1985.

53. Mackintosh, N. IQ and human intelligence. Oxford: Oxford University Press. 1998.

54. Petrides, K. V. A psychometric investigation into the construct of emotional intelligence. University College London: Doctoral dissertation. 2001.

55. Petrides, K. V., & Furnham, A. Trait emotional intelligence: behavioural validation in two studies of emotion recognition and reactivity to mood induction. EuropeanJournal of Personality, 2003; 17, 39 – 57.

56. Petrides, K. V., & Furnham, A. The role of trait emotional intelligence in a genderspecific model of organisational variables. Journal of Applied Social Psychology, 2006; 36, 552-569.

57. Landy, F. The long, frustrating and fruitless search for social intelligence: A cautionary late. In K. Murphy (Ed) A Critique of Emotional Intelligence. Maliwah NJ: Erlbaum, 2006; pp.81-123.

58. Sternberg, R. Successful Intelligence. Plume, New York. 1997.

59. Emmons, R. 'Is spirituality an intelligence?' International Journal for the Psychology of Religion, 2000; 10, 3-26.

60. Allix, N. The theory of multiple intelligences: A case of missing cognitive matter. Australian Journal of Education, 2000; 44, 272 – 293.

61. Klein, P. 'Multiplying the problems of intelligence by eight: A critique of Gardner's Theory'. Canadian Journal of Education, 1997; 22, 377 – 394.

62. Morgan, H. An analysis of Gardners theory of multiple intelligence. Roeper Review, 1996; 18, 263 – 269.

63. White, J. Howard Gardner: The myth of multiple intelligences. Viewpoint, 16.1 – 11. 2005.

64. Visser, B., Ashton, M., & Vernon, P. Beyond g: Putting multiple intelligence theory to the test. Intelligence, 2006; 34, 487-502.

65. Gottfredson, L. Dissecting practical intelligence theory. Intelligence, 2003; 31, 343 – 397.

66. Goleman, D. Working with emotional intelligence. New York: Bantam Books. 1998.

67. Measurement of trait emotional intelligence: Testing and cross-validating a modified version of Schutte et al.'s measure. Personality and Individual Differences, 1998; 36, 555 – 562.

68. Chan, D. Perceived emotional intelligence and self-efficacy among Chinese secondary school teachers in Hong Kong. Personality and Individual Differences, 2004; 36, 1781 – 1795.

69. Roberts, R., Zeidner, M. R., & Matthews, G. Does emotional intelligence meet traditional standards for an intelligence. Some new data and conclusions. Emotion, 2001; 1, 243 – 248.

70. Furnham, A., Emotional Intelligence, Research Department of Clinical, Educational and Health Psychology, 2012.

71. Martins, A., Ramalho, N., & Morin, E. A comprehensive meta-analysis of the relationship between emotional intelligence and health. Personality and Individual Differences, 2010; 49, 554-564.

72. Mavroveli, S., Sanchez-Ruiz, M.J. Trait emotional intelligence influences on academic achievement and school behaviour. British Journal of Educational Psychology, 2011; 81, 112- 134.

73. Petrides, K.V. Ability and trait emotional intelligence.In T.Chamorro-Premuzic, S. Von Stumm & A Furnham. (Eds). The Wiley-Blackwell Handbook of Individual Differences.Oxford: Blackwell. 2011.

74. Bastian, V., Burns, N., & Nettelbeck, T. Emotional intelligence predicts life skills, but not as well as personality and cognitive abilities. Personality and Individual Differences, 2005; 39, 1135-1145.

75. Di Fabio, A., & Palazzeschi, L. Emotional intelligence, personality traits and career decision difficulties. International Journal for Educational and Vocational Guidance, 2009; 9, 135-146.

76. Di Fabio, A., & Palazzeschi, L. An indepth look at scholastic success: Fluid intelligence, personality traits or emotional intelligence? Personality and Individual Differences, 2009b; 46, 581-585.

77. Di Fabio, A., & Kenny, M. Promoting emotional intelligence and career decision making among Italian high school students. Journal of Career Assessment. 2011; 19, 21-34.

78. Matthews, G., Zeidner, M., & Roberts, R. D. Emotional intelligence: Science and myth. Cambridge, MA: MIT Press. 2002.

79. Mayer, J. D., Salovey, P., & Caruso, D. R. Models of emotional intelligence. In R. J. Sternberg (Ed.). The Handbook of Intelligence New York: Cambridge University press. 2000.pp. 396 – 420.

80. Bar-On, R. BarOn Emotional Quotient Inventory (EQ-i): Technical manual. Toronto, Canada: Multi-health Systems 1997.

81. Rohr. B.A., Emotional Intelligence: Correlates with Exercise Attitudes, Master's Thesis, University of Saskatchewan, Saskatoon, 2005.

82. Keyton, J. Communication and organizational culture: A key to understanding work experience. Thousand Oaks, CA: Sage. 2011.

83. Cheney, G. Organizational communication in an age of globalization: Issues, reflections, practices. Long Grove, IL: Waveland Press. 2011.

84. Tourish, D. Auditing organizational communication: A handbook of research, theory, and practice. New York, NY: Routledge. 2010.

85. Lunenburg, F.C, Communication: The Process, Barriers, and Improving Effectiveness, Schooling, 2010; Vol.1., No.1,

86. Kneen, J. Essential skills: Essential speaking and listening skills. New York, NY: Oxford University Press. 2011.

87. Brownell, J. Listening: Attitudes, principles, and skills. Boston, MA: Pearson. 2009.

88. Burstein, J. Have you heard?: Active listening. New York, NY: Crabtree Publishing. 2010.

89. Gay, P. Freud: A life for our time. New York: Norton.1988.

90. Feist J., Feist G. J. "Theories of Personality" McGraw Hill, 2008; p.3.

91. (Feist J., Feist G. J. "Theories of Personality" McGraw Hill, 2008; p.4-5.

92. Russo, P. M., Mancini, G., Trombini, E., Saklofske, D. H., Reynolds, C. R., & Schwean, V. L The Oxford handbook of child psychological assessment. Oxford: Oxford University Press. 2013.

93. Nevid, J. S. Essentials of psychology: Concepts and applications. Boston, MA: Cengage Learning, 387. 2011.

94. Maslow, A. H. Higher Needs and Personality. Dialectica. 1951; doi: 10.1111/j.1746-8361.1951.tb01056.x.

95. Rogers, C. R. On Becoming a Person: A Therapist's View of Psychotherapy. Houghton Mifflin Company, New York, Boston. 1961.

96. Nicholas, L. J. Introduction to psychology. Juta & Company, 226. 2009.

97. Burger, J. M. Personality (p. 443). CA: Cengage Learning. 2010.

98. Mayes, C., & Williams, E. Nurturing the whole student: Five dimensions of teaching and learning (p. 88). Lanham, MD: Rowman & Littlefield Education. 2013.

99. Harlow, J. M. Recovery from the iron bar through the head. Publications of the Massachusetts Medical Society, 1868; 2, 327-347.

100. Schildkrout, B. Unmasking psychological symptoms: How therapists can learn to recognize the psychological presentation of medical disorders Hoboken, NJ: John Wiley & Sons. 2011; p.64.

101. Wickens, A. P. Foundations of biopsychology. Harlow, England: Prentice Hall, 161. 2000.

102. Craighead, W. E., & Nemeroff, C. B. The consise corsini encyclopedia of psychology and behavioural science. John Wiley and Sons, 745. 2004.

103. Matthews, G., Deary, I. J., & Whiteman, M. C. Personality traits (p. 357). Cambridge, U.K: Cambridge University Press. 2003.

104. Eysenck, M. W., & Eysenck, H. J. Mischel and the concept of personality. British Journal of Psychology, 1980; 71, 191-204.

105. Cronbach, L. J. Coefficient alpha and the internal structure of tests. 1951; Psychometrika. doi:10.1007/BF02310555.

106. Cattell, R. B., & Warburton, F. W. Objective personality & motivation tests: A theoretical introduction and practical compendium. Urbana: University of Illinois Press. 1967.

107. Ortner, T. M., & Proyer, R. T. Objective Personality Tests. Manuscripts submitted for publication. 2014.

108. Goldberg LR Language and individual differences: The search for universals in personality lexicons. In: Wheeler (Ed.), Beverly Hills, CA: Sage. Rev. Pers. Soc. Psychol. 1981; 1:141-165.

109. Goldberg LR An alternative "description of personality": The Big-Five factor structure. J. Person. Soc. Psychol. 1990; 59: 1216-1229.

110. Costa PT, McCrae RR Revised NEO Personality Inventory (NEO-PI-R) and NEO Five-Factor (NEO-FFI) professional manual. Odessa, Florida: Psychological Assessment Resources. 1992.

111. McCrae RR, Costa JP Personality trait structure as a Human Universal. Am. Psychol. 1997; 52(5):509-516.

112. Gosling SD, Rentfrow PJ, Swan JW A very brief measure of the Big-Five Personality Domains. J. Res. Pers. 2003; 37:504-528.

113. Digman JM Five robust trait dimensions: Development, stability, and utility. J. Pers. 1989; 57(1):195-214.

114. Polmin R, DeFries J, McClearn GE, McGuffin P Behavioral Genetics: A Primer. New York: W.H. Freeman & Company. 1990.

115. McCrae RR, John OP An introduction to the Five-Factor Moded and its applications. J. Pers. 1992; 60(2):175-215.

116. John OP, Srivastava S. The Big Five trait taxonomy: History, measurement and theoretical perspectives. In: Pervin LA, John OP (Eds.), Handbook of personality: Theory and research (2nd ed.) New York: Guilford 1999; pp.102-138.

117. Soto, C. J. Big Five personality traits. In M. H. Bornstein, M. E. Arterberry, K. L. Fingerman, & J. E. Lansford (Eds.), The SAGE encyclopedia of lifespan human development Thousand Oaks, CA: Sage, 2018; pp. 240-241.

118. Burmaoğlu, S., Polat, M., Meydan, C. H., Örgütsel Davranış Alanında İlişkisel Analiz Yöntemleri ve Türkçe Yazında Aracılık Modeli Kullanımı Üzerine Bir İnceleme, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2013; Cilt/Vol.: 13 - Sayı/No: 1 13-26.

119. Maassen G.H, Bakker A.B. Suppressor Variables in Path Models Definitions and Interp retations. Sociological Methods & Research 2001; 30(2): 241–270.

120. Tatar A., Tok S., Saltukoğlu G., Gözden Geçirilmiş Schutte Duygusal Zekâ Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması ve Psikometrik Özelliklerin İncelenmesi, Klinik Psikofarmakaloji Bülteni, 2011; 21(4):325-38.

121. Korkut F. İletişim becerilerini değerlendirme ölçeğinin geliştirilmesi: güvenirlik ve geçerlik çalışmaları. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 1996a; 2(7), 18-23.

122. Tatar A.Çok Boyutlu Kişilik Envanterinin Madde-Cevap Kuramına Göre Kısa Formunun Geliştirilmesi ve Psikometrik Özelliklerinin İncelenmesi, Doktora Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bil. Enstitüsü. 2005.

123. Petrovici A. Dobrescu., The role of Emotional Intelligence in Building Interpersonal Communication Skills, Procedia - Social and Behavioral Sciences, 2014; 116 1405 – 1410.

124. Khuong M. N. Linh., L.T.M., Toan., Nguyen. Quan, Phuong., N.T.M., The Effects of Personality and Communication Skill on Employee Job Performance

at Multi-national Companies in Ho Chi Minh City, Vietnam, Journal of Economics, Business and Management, April 2016; Vol.4, No.4.

125. C. R. Klein, "What do we know about interpersonal skills? A meta-analytic, examination of antecedents, outcomes, and the efficacy of training," Doctor dissertation, university of Central Florida Orlando, Florida, USA, 2009

126. Atar Ö. Comparison of narcissism levels of students who do sports and who do not do sports. European Journal of Education Studies, 2017; 12(3):413-420.

127. Fox. C, The Effects of Physical Exercises to Improve Social Communication Skills of Adolescents with Autism, Master of Arts Dissertation, University of Rowan, Glasboro, New Jersey, USA.2015.

128. Sami S, Mahmoudi. S, Aghaei Sarhad, Social Development of Students Participating in Physical Activity and Computer Games, Annals of Applied Sport Science, Summer 2015; vol.3, no.2, pp. 51-56,

129. Atashi SH. Social adjustment of high school students athlete and non-athlete in Yazd city 2008.

130. Singer JL, Singer DG, editors. Imaginative play in preschoolers: some research and theoretical implications. Proceedings of the American Psychological Association, Incorporated, for the year 1980; Montreal: American Psychologist. 1980.

131. Razavi SMH, Manani M, Amirnejad S, editors. Effects of a selected period of exercise training on social development and public health of male students. The Fourth Seminar on Mental Health of College Students; Shiraz, Iran: Shiraz University [Article in Farsi]. 2008.

132. Nopembri. S., Rithaudin. A. S., Sugiyama. Y., Developing Children's Communication and Social Awareness Skills in Volcano Disaster Areas through Physical Education and Sports Programs, Advances in Physical Education, 2017; 7, 70-84.

133. Jorfi. H, Jorfi. S, Yaccob. H.F.B, The Impact of Emotional Intelligence on Communication Effectiveness: Focus on Strategic Alignment, African Journal of Marketing Management, 2014; Vol. 6(5), pp. 82-87, October,

134. Riemer. M. J, The Impact of Emotional Intelligence on Communication in Engineering Education, 6th UICEE Annual Conference on Engineering Education, Cairns, Australia, 10-14 February 2003.

135. Lakshmi. N, Influence of Emotional Intelligence on Communication Skills: A Survey and Selective Analysis, Journal of English Language and Literature, 2016; Vol.3 Spl. Issue 2.

136. Dasht. S, Norrbakhsh. M, Sepasi. H, The Relationship Between Emotional Intelligence and Communication Skills with Burnout in Iranian International Table Tennis Coaches, Annals of Biological Research, 2013; 4 (9):49-56.

137. Tok. S, Performans Sporcusu ve Spor Yapmayan Üniversite Öğrencilerinde Duygusal Zekâ ile Kişilik Özelliklerinin Karşılaştırılması, Doktora Tezi, Ege Üniversitesi, İzmir, 2008.

138. Navickiene, V., Sedereviciute, Z., Valantinaite, I., Zilinskaite, V., The Relationship Between Communication and Education Through The Creative Personality of The Teacher, Creative Studies, Volume 12 Issue 1: 49–60.2019.

139. Dahman, S., Anger, S., The Impact of Education on Personality: Evidence from a German High School Reform, Discussion Paper Series, No.8139, April, 2014.

140. Lotfi Kashani, F, Lotfi Azimi, A., Vaziri Sh, Relationship between Emotional Intelligence and Education Achievement, Procedia - Social and Behavioral Sciences 69-1270 – 1275, 2012.

YÜZME EGZERSİZİNİN SEREBRAL PALSİLİ HASTALARIN SEÇİLMİŞ FİZİKSEL, FİZYOLOJİK VE MOTORİK ÖZELLİKLER ÜZERİNE ETKİSİ

Yazar:
Dr. Öğr. Üyesi Özdemir ATAR

Editör:
Prof. Dr. Hürmüz KOÇ

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Yüzme Egzersizinin Serebral Palsili Hastaların Seçilmiş Fiziksel, Fizyolojik ve Motorik Özellikler Üzerine Etkisi

Yazar: Dr. Öğr. Üyesi Özdemir ATAR

Editör: Prof. Dr. Hürmüz KOÇ

ISBN: 978-605-2308-74-5

1. Baskı: Ekim 2019

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir.
EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI

ATAR, Özdemir
Yüzme Egzersizinin Serebral Palsili Hastaların Seçilmiş Fiziksel, Fizyolojik ve Motorik Özellikler Üzerine Etkisi
1. Basım, VIII + 80 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. Serebral Palsi, 2. Yüzme, 3. Egzersiz

Dizgi / Mizanpaj: SRA Grafik Tasarım Dizgi Merkezi
Strazburg Cad. 45/13 Sıhhiye Ankara
0530 972 32 42 www.dizgimerkezi.com

Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü Yemekhane Binası
Güngören / Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü Yemekhane Binası
Güngören / Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜRLER ..... **III**
İÇİNDEKİLER ..... **V**
TABLOLAR LİSTESİ ..... **VIII**
1. GİRİŞ VE AMAÇ **1**
2. GENEL BİLGİLER **2**
2.1. YÜZME SPORU 2
2.1.1. Yüzme Sporunun Tanımı ve Genel Özellikleri 2
2.1.2. Yüzme Sporunun Gelişimi 4
2.1.2.1. Yüzme Sporunun Dünya'daki Gelişimi 5
2.1.2.2. Yüzme Sporunun Türkiye'deki Gelişimi 7
2.1.3. Yüzme Sporunun Faydaları 9
2.1.4. Çocuk ve Genç Sporcularda Yüzme ve Gelişim 10
2.1.5. Yüzme Sporunun Sağlık Üzerine Etkileri 16
2.1.6. Yüzme Sporunun Kalp-Dolaşım Sistemi Üzerindeki Etkileri 17
2.1.7. Yüzme Sporunun Solunum Sistemi Üzerindeki Etkileri 18
2.1.8. Yüzme Sporunun Sinir Sistemi Üzerindeki Etkileri 18
2.1.9. Yüzme Sporunun Kas-İskelet Sistemi Üzerindeki Etkileri 19
2.2. SEREBRAL PALSİ **20**
2.2.1. Serebral Palsi Hastalığının Tanımı ve Tarihçesi 20
2.2.2. Serebral Palsi'nin İnsidansı 21
2.2.3. Serebral Palsi'nin Prevalansı 21
2.2.4. Serebral Palsi'nin Etyolojisi ve Risk Faktörleri 22
2.2.5. Serebral Palsi'nin Sınıflandırılması 22
2.2.5.1. Spastik Tip SP 23
2.2.5.1.1. Spastik hemipleji 23
2.2.5.1.2. Spastik dipleji 25
2.2.5.1.3. Spastik tetrapleji 25
2.2.5.1.4. Spastik parapleji 25
2.2.5.1.5. Spastik monopleji ve tripleji 25
2.2.5.2. Ekstrapiramidal (Diskinetik) SP 25
2.2.5.3. Ataksik SP 26
2.2.5.4. Hipotonik SP 26
2.2.5.5. Miks Tip 27

2.2.6. Serebral Palsi'de Görülen Problemler 27
2.2.6.1. Motor Problemler 27
2.2.6.2. Beslenme Zorluğu 27
2.2.6.3. İşitme Bozuklukları 28
2.2.6.4. Konuşma Bozuklukları 28
2.2.6.5. Solunum Problemleri 28
2.2.6.6. Uyku Bozuklukları 29
2.2.6.7. Oral Motor Fonksiyon Problemleri 29
2.2.7. Serebral Palsi'de Tanı 29
2.2.8. Serebral Palsi'de Ayırıcı Tanı 30
2.2.9. Serebral Palsi'de Prognoz 30
2.2.10. Serebral Palsi'de Tedavi 30
2.3. ÇOCUKLARDA FİZİKSEL ÖZELLİKLER 32
2.3.1. Antropometri 32
2.3.1.1. Antropometrinin Tarihçesi 32
2.3.1.2. Antropometri Kavramı 32
2.3.1.3. Antropometrik Ölçümler 33
2.3.2. Vücut Kompozisyonu 35
2.3.2.1. Vücut Kompozisyonu Tanımı 35
2.3.2.2. Beden Bütünlüğünde Ölçülebilen Değişkenler 35
2.3.2.2.1. Boy ve Kilo 35
2.3.2.2.2. Vücut Kütle Indeksi (VKİ) 35
2.3.2.2.3. Vücut Yağ Oranı 36
2.3.2.2.4. Yağsız Vücut Kitlesi 36
2.4. ÇOCUKLARDA MOTORİK ÖZELLİKLER VE GELİŞİMİ 37
2.4.1. Çocuklarda Kuvvet 37
2.4.2. Çocuklarda Sürat 38
2.4.3. Çocuklarda Dayanıklılık 39
2.4.4. Çocuklarda Hareketlilik 41
2.4.5. Çocuklarda Koordinasyon 42
2.4.6. Çocuklarda Denge 43
2.4.7. Çocuklarda Reaksiyon Hızı 43

3. GEREÇ VE YÖNTEM 44
3.1. ARAŞTIRMA GRUBU 44
3.2. ÖLÇÜMLER 44
3.2.1. Boy Uzunluğu Ölçümü 45
3.2.2. Vücut Ağırlık Ölçümü 45
3.2.3. Beden Kütle İndeksi 45
3.2.4. İskelet Kas Ağırlığı 45
3.2.5. Vücut Yağ Ağırlığı 45
3.2.6. Vücut Yağ Oranı 45
3.2.7. İstirahat Kalp Atım Sayısı 46
3.2.8. Sistolik ve Diastolik Kan Basıncı 46
3.2.9. Esneklik Ölçümü 46
3.2.10. El Kavrama Kuvvetin Ölçülmesi 46
3.2.11. Kol Hareket Hızı Testi 46
3.2.12. Dikey Sıçrama Testi 47
3.2.13. Durarak Uzun Atlama Testi 47
3.2.14. Mekik Testi 47
3.2.15. 1 Dakika Yürüme Testi 47
3.2.16. 6 Dakika Yürüme Testi 48
3.2.17. Çeviklik Testi 48
3.2.18. Sağlık Topu Atma Testi 48
3.2.19. Zamanlı Ayağa Kalk ve Yürü Testi 48
3.2.20. Denge Testi 49
3.2.21. Fonksiyonel Bağımsızlık Ölçütü 49
3.3. İSTATİSTİKSEL ANALİZ 49
4. BULGULAR 50
5. TARTIŞMA VE SONUÇ 56
6. KAYNAKÇA 69

6. KAYNAKÇA

1. Eriman EÖ. Serebral Palsili Çocuklarin Motor ve Fonksiyonel Seviyeleri ile Yaşam Kalitelerinin Karşılaştırılması, Tıpta Uzmanlık Tezi, Göztepe Eğitim ve Araştirma Hastanesi Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Kliniği, İstanbul 2009
2. Altindağ Ö, Soran N, Akcan S. Şanlıurfa ve ilçelerinde serebral palsili çocukların demografik özellikleri, Gaziantep Tıp Dergisi 2009; 15(1):24-27
3. Deniz E. Cerebral Palsy'de Ayırıcı Tanı Ve Genel Tedavi Yaklaşımları, In: Özcan H (eds), Cerebral Palsy, 1. Baskı, Boyut Yayın Grubu, İstanbul, 2005:47- 57
4. Bitlis T, Çiçek A, Başkent G ve ark Cerebral Palsy'de Fizyoterapi ve Rehabilitasyon, In: Özcan H (eds), Cerebral Palsy, 1. Baskı, Boyut Yayın Grubu, İstanbul, 2005:143- 57
5. Kerem GM. Fizyoterapist bakış açısıyla beyin felçli çocukların rehabilitasyonu, Acta Orthop Traumatol Turc 2009; 43(2):173-180
6. Başkent G. Serebral Parezili Çocuklarda Hipoterapi Programının Yeri, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi, İstanbul 2004
7. Verschuren O, Ketelaar M, Takken T et al Exercise programs for children with cerebral palsy, American Journal of Physical Medicine Rehabilitation 2008; 87(5): 404-417
8. Barclay L, Murata P. Exercise training program benefits children with cerebral palsy, Arch Pediatr Adolesc Med 2007;161:1075-1081
9. Kara KÖ. Hemiparetik Serebral Palsi'li Çocuklarda Alt Ekstremite Fonksiyonel Kuvvetlendirme Eğitiminin Kas Kuvvetine ve Performansına Etkisi, Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2015
10. Seçkin S. 12-14 Yaş Grubu Bayan Sporcularda Klasik ve Vücut Ağırlığıyla Yapılan 8 Haftalık Kuvvet Antrenmanlarının 200m. Serbest Yüzmedeki Geçiş Dereclerine Etkisi, Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya 2006
11. Bozdoğan A. Yüzme, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul, 2006:6-7
12. Odabaş B. 12 Haftalık Yüzme Temel Eğitim Çalışmalarının 7-12 Yaş Gurubu Kız ve Erkek Yüzücülerin Fiziksel ve Motorsal Özellikleri Üzerine Etkisi, Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kocaeli 2003
13. Soydan S. 12-14 Yaş Grubu Bayan Sporcularda Klasik ve Vücut Ağırlığıyla Yapılan 8 Haftalık Kuvvet Antrenmanlarının 200m. Serbest Yüzmedeki Geçiş

Derecelerine Etkisi, Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Kocaeli 2006

14. Selçuk H. 11-13 Yaş Grubu Erkek Yüzücülerde 12 Haftalık Terabant Antrenmanının Bazı Motorik Özellikler İle Yüzme Performansına Etkileri, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya 2013
15. Bozdoğan A. Yüzme Fizyoloji, Mekanik, Metot, İlpress Basım ve Yayın, İstanbul, 2003:23-132
16. Hannula D, Thornton N. The Swim Coaching Bible, Worlds Swimming Coaches Association, Human Kinetics, United States of America, 2001:107-108
17. Maglischo EW. Swimming Fastest, Human Kinetics, United States of America, 2003:791
18. Whitten P. The Complete Book Of Swimming, Random House, New York, 1994:372
19. Pollock ML, Wilmore JH, Fox SM. Health and Fitness Through Physical Activity. John Wiley and Sons, New York, 1978:41
20. Çelebi Ş. Yüzme Antrenmanı Yaptırılan 9–13 Yaş Gurubu İlköğretim Öğrencilerinde Vücut Yapısal ve Fonksiyonel Özelliklerinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kayseri 2008
21. Açıkada C, Ergen E. Bilim ve Spor, Büro Ofset Matbaacılık, Ankara, 1990
22. Dölek BE. Yüzmenin Neden Olduğu Vücut Sıvı Dengesindeki Değişimlerin Yüzme Performansına Etkileri, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara 2010
23. Akgün N. Egzersiz Fizyolojisi. 4.Baskı, 1.Cilt, T.C. Başbakanlık Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü, Ankara, 1992
24. Mechikoff RA, Esres SG. A History and Philosophy of Sport and Physical Education From Antient Civilizations to the Modern World, 4th Edition, Mc Graw Hill, New York, 2006
25. Senn AE. Power, Politics and The Olympic Games, Human Kinetics Boks, USA, 1999
26. Maughan RJ, Nadel ER. Temperature regulation and fluid and elektrolyte balance. In: Maughan RJ (eds), Nutrition in Sport, Blackwell Publishing Company, Massachusetts, 2005
27. Osmond G, Phillips M. The bloke with a stroke: alick wickham, the crawl and social memory. The J of Pacific History 2004; 39:3

28. Phys.org (2008). Engineering the world's fastest swimsuit Morvan. http://www.physorg.com/news123416635.html (26.07.2018)
29. Bozdoğan A. Yüzme, Morpa Yayın Evi, İstanbul, 2005
30. Atabeyoğlu C. Türk Yüzme Tarihi, Türk Spor Vakfı Yayınları Dünya Yayıncılık, İstanbul, 1993
31. T.C. Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu. Osmanlı'da Spor Sempozyumu Kitabı, Konya, 2000
32. Morpa Spor Ansiklopedisi, 5.Cilt, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul, 2005:202–204
33. Türkiye, Yüzme, Atlama, Sutopu Federasyonu, Tarihsel Dökümanlar, Ankara, 2000
34. Mengütay S. Okul Öncesi ve İlkokullarda Hareket Gelişimi ve Spor, Tübitay Yayınları, İstanbul, 1997:22-23
35. Senemoğlu N. Gelişim, Öğrenme ve Öğretim Kuramdan Uygulamaya, Özsen Matbaası, Ankara, 1998:12-1
36. Bozdoğan A. Stilleriyle Temel Yüzme, Morpa Kültür Yayınları, Ankara, 2001:21
37. Hardy M. Flexibility works of the swimming training, Research Quarterly For Exercise And Sport, 2000; 71 (2):111 –112
38. Atkinson B. Championship Swim Training, Human Kinetics Australia, 2003:61-67
39. Hannula D, Thornton N. The Swim Coaching Bible, Worlds Swimming Coaches Association, Human Kinetics, United States of America, 2012:21-133
40. Scharamm H. Hoch Sclulerbuch, Sport Schwimmen, Berlin, 1987:55
41. Dummer G. Mucculer strength and flexibilitiy of two female master swimmers in the eight decade of life, The Journal Of Orthopaedic And Sport Physical Therapy, 2005; 35 (4):235:237
42. Baltacı A. Çocuklarda Yüzme Egzersizinin Solunum Parametrelerine Etkisi, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya1980
43. Çetinkaya S. Yüzme Ders Notları, Trakya Üniversitesi, 2004-2005
44. Whitehead SH., Biddle JH., O'donovan TM et al Social psychological and physical environmental factors in groups differing by levels of physical ac-

tivity: a study of scottish adolescent girls, Pediatric Exercise Science 2006; 18(2):226-239

45. Bialik GM, Givan U. Cerebral palsy: classification and etiology. Acta orthop Traumatol Turc, 2009; 43 (2):77-80
46. Scrutton D, Damiano D, Mayston M. Management Of The Motor Disorders of Children With Cerebral Palsy, Mac Keith Press, 2.Baskı, London, 2004:9-146
47. Bobath KA. Neurophsiological Basis For The Treatment Of Cerebral Palsy, Clinics In Devolopmental Medicine, Mac Keith Pres, 2. Baskı, London, 1980:45-65
48. Livanelioğlu A, Günel MK. Serebral Palsi'de Fizyoterapi, Yeni Özbek matbaası, Ankara, 2009
49. Sade A., Otman AS. Serebral Paralizi'de Değerlendirme Ve Tedavi Yöntemleri. Hacettepe Üniversitesi Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Yüksek Okulu Yayınları, Ankara, 1991:1-4, 75- 76
50. Cans C, Cruz JD, Mermet MA. Epidemiology of cerebral palsy, Paediatrics And Child Health 2008; 18(9):393-398
51. Özcan H. Cerebral Palsy, Türkiye Spastik Çocuklar Vakfı Boyut Yayın Grubu, 1.Baskı, İstanbul, 2005:12-59
52. Serdaroğlu A, Cansu A, Özkan S ve ark Prevalence of cerebral palsy in Turkish children between the ages of 2 and 16 years, Dev Med Child Neurol, 2006; 48(6):413-416
53. Tüzün H, Eker L. Serebral paralizi ve koruyucu hekimlik, STED, 2001; 10(8):294-297
54. Matthews D, Wilson P. Cerebral Palsy, In: Molnar GE, Alexander MA. (eds), Pediatric Rehabilitation, 3th edition, Hanley&Belfus, Philadelphia, 1999:193–219
55. Kabakuş N, Açık Y, Kurt A. Serebral palsili hastalarımızın demografik, etiyolojik ve klinik özellikleri, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi, 2005; 48: 125-129
56. Geralis E, Ritter T. Children With Cerebral Palsy. 2.baskı, Woodbine House, US, 1998:1- 61
57. Scrutton D, Damiano D, Mayston M. Management Of The Motor Disorders Of Children With Cerebral Palsy, 2. Edition, Mac Keith Press, London, 2004:9- 14

58. Berker N, Yalçın S, Root L et al The Help Guide To Cerebral Palsy, Global Help, 2nd Edition, Ankara, 2005:9-75-62-57-12-1

59. Yalçın S, Özaras N, Dormans J. Serebral Palsi Tedavi ve Rehabilitasyon, Mas Matbağacılık, İstanbul, 2000:13-31, 51-5

60. Aydın C, Tütüncüoğlu S, Hepgüler S ve ark Serebral Felçte Yaklaşım, Ege Üniversitesi Basımevi, İzmir, 1996:1-24

61. Scherzer A. Early Diagnosis And İnterventional Therapy İn Cerebral Palsy, Marcel Dekker Inc, New York, 2001:27-42

62. Russell DJ, Rosenbaum PL, Avery LM et al Gross Motor Function Measure, Mac keith Press, London, 2002:3-4

63. Beyazova M, Kutsal GY. Fiziksel Tıp Ve Rehabilitasyon, Güneş Kitabevi, Ankara, 2000:2395-2402

64. Kobal G. Serebral Paralizi'li Çocuklarda Motor Ve Özbakım Becerilerinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara 1993

65. Dormans J, Susman M, Özaras N ve ark Serebral Palsi Tedavi ve Rehabilitasyon, Mas Matbaacılık, İstanbul, 2000:13-20

66. Anlar B, Serdaroğlu A, Yakut A. Gelişimsel Çocuk Nörolojisi, Hacettepe Üniversitesi basımevi, Ankara, 2005:114- 119

67. Uygur R. Hemiplejik Serebral Palsili Çocukların Antrppometrik Ölçümler Kullanılarak Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Afyon 2007

68. Şimşek İ. Serebral Palsi In: Beyazova M, Kutsal YG (eds), Fiziksel Tıp Ve Rehabilitasyon, Cilt 2, Güneş Kitabevi, Ankara, 2000:2395- 43

69. Bohannon RW, Smith MB. İnterrater reliability of a modified ashworth scale of muscle spasticity, Pys. Ther 1987; 67(2):206-207

70. Oğuz H, Dursun E, Dursun N, Tıbbi Rehabilitasyon. 2. Baskı, Nobel Tıp Kitabevi, Ankara, 2004:67-82, 957-972

71. Bax M, Goldstein M, Rosenbaum P. et al Executive committee for the definition of cerebral palsy. Proposed definition and classification of cerebral palsy, Dev Med Child Neurol 2005; 47 (8): 571- 576

72. Rodda J, Graham HK. Classification of gait patterns in spastic hemiplegia and spastic diplegia: a basis for a management algorithm, Eur J Neurol, 2001; 8(5): 98-108

73. Hamamcı N, Dursun E. Serebral palsi rehabilitasyonu ve Guillain Barre rehabilitasyonu, In: Oğuz H (eds), Tıbbi Rehabilitasyon, Nobel Tıp Kitapevleri Ltd. Şti, İstanbul, 1995:633-652

74. Buckon CE, Thomas SS, Jakobson – Huston S. et al Comparison of three anklefoot orthosis configurations for children with spastic hemiplegia, Dev Med Child Neurol, 2001; 43 (6): 371-378

75. Kitiş A, Kayıhan H. Hemiplejik serebral paralizili çocuklarda johnstone basınç splintleri ile EMG biofeedback uygulamasının karşılaştırılması, Türkiye Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon Dergisi, 2010; 56:116-23

76. Kolk A, Talvik T. Cerebral lateralization and cognitive deficits after congenital hemiparesis, Pediatric Neurology, 2002; 27(5): 356-62

77. Vurucu S. Serebral palsili çocuklarda kemik mineral dansitesinin değerlendirilmesi, Uzmanlık Tezi, Gülhane Askeri Tıp Akademisi, Ankara 1999

78. Yılmaz E. Serebral Palsi Olgularının Rehabilitasyon Sonuçları, Uzmanlık Tezi, T.C. Sağlık Bakanlığı İstanbul 70. Yıl Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İstanbul 2005

79. Scherzer A. Early Diagnosis And İnterventional Therapy İn Cerebral Palsy, Marcel Dekker Inc, New York, 2001:27-42

80. Kobal G. Ortopedik Yetersizlikten Etkilemiş Olan ve Sağlık Yetersizliği Olan Çocuklar In: Ayşegül Ataman (eds), Özel Gereksinimli Çocuklar Ve Özel Eğitime Giriş, Ankara, 2003:9 75-68-59-45-8

81. Tilton A. The management of spasticity in children with cerebral palsy, Semin Pediatr Neurol 2004; 11 (1):58-65

82. Rogers BT, Arvedson J, Msall M. et al Hypoxemia during oral feding of children with severe cerebral palsy, Dev Med Child Neurol 1993; 35: 3–10

83. Stevenson RD. Measurement of growth in children with developmental disabilities, Dev. Med and Child Neur 1996; 38(9):855-860

84. Dormans J, Pellegrino L. Caring For Children With Cerebral Palsy, Brookes Publishing, London, 1998:3- 27

85. Kıtay Y. Serebral Palsi Hastalarının Fonksiyonel Durumlarına Etki Eden Faktörlerin İncelenmesi, Tıpta Uzmanlık Tezi. Trakya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Edirne 2010

86. Pakula AT, Naarden Braun K, Yeargin-Allsopp M. Cerebral palsy: classification and epidemiology, Physical Medicine and Rehabilitation Clinics of North America 2009; 20(3):425-452

87. Aksoy E. Serebral Palsili olgularımızın Demografik, etiyolojik ve Klinik Özellikleri, Uzmanlık Tezi, Trakya Üniversitesi Tıp ve Fakültesi, Edirne 2012

88. Aicardi J, Bax M. Cerebral palsy. In: Aicardi J (eds), Disease of the Nervous System in Childhood. Clin. Dev. Med. 1992;115 – 118, 330 – 364

89. Campbell KS, Vander Linden WD, Palisano JR. Physical Therapy for Children, 3th ed, Saunders Elsevier, Philadelphia, 2005:625-665

90. Stempten LM, Gaebler-Spira. Rehabilitation of Children and Adult with Cerebral Palsy. In: Randall LB (eds), Physical Medicine and Rehabilitation, Saunders, USA, 1996:1113 – 1132

91. Carter JL, Heath BH. Somatotyping: Development and Applications, 5th ed. Cambridge University Press, Cambridge, 1990: 55

92. Özer K. Sporda Morfolojik Planlama, İstanbul Marmara Üniv. Yayınları. İstanbul 1993

93. Açıkada, C. Atletizm Yetenek Modeli Raporu, Ata ofset Matbacılık Ankara, 2008

94. Milanese C, Bortolami O, Bertucco M. et al Anthropometryand motor fıtnessınchıldrenaged 6-12 years, Italy journal Of Human Sport&Exercise 2010; 5 (2): 265-279

95. Pazarözyurt İ. Elit Bayan Basketbolcularda Antropometrik Özellikler, Dikey Sıçrama Ve Omurga Esnekliğinin Mevkilere Göre İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Adana 2008

96. Yardımcı H., Özçelik A. Ankara İli Gölbaşı İlçesinde Yetişkin Kadınların Antropometrik Ölçümleri Ve Beslenme Alışkanlıkları, Bilimsel Araştırma ve İncelemeler, Ankara Üniversitesi Ev Ekonomisi Yüksekokulu, Ankara 2006

97. Şanlıer N. Gençlerde biyokimyasal bulgular, antropometrik ölçümler, vücut bileşimi, beslenme ve fiziksel aktivite durumlarının değerlendirilmesi, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi 2005; 25(3):47-73

98. Bodur S, Uğuz M. 11-15 yaş çocuklarda vücut yağ yüzdesinin beden kütle indeksi ve biyoelektrikselimpedans analizi ile değerlendirilmesi, Genel Tıp Dergisi 2007; 17(1): 21-27

99. Sivaslı E, Bozkurt A, Özçırpıcı B ve ark Gaziantep yöresinde 7-15 yaşındaki çocuklarda vücut kitle indeksi referans değerleri, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi 2006; 49(1):30-35

100. Heymsfđeld SB, Baumgartner RN, Allđson DB. et al Evaluation Of Total Andregionaladiposity, Ny. Marceldekkerınc, New York, 2004

101. Günay M, Tamer K, Cicioğlu İ. Spor Ffizyolojisi ve Performans Ölçümü. Gazi Kitabevi, Ankara 2006

102. Jequđer E. Pathwaysto Obesity, Int J. ObesRelat. Metab. Disord 2002; 26 (2):12-17

103. Shephard R, Wart R, Lee M. Physical Ability of Deaf and Blind Children. In Berrıdge ME, Ward GR. (eds), International Perspectives on Adapted Physical Activity, Human Kinetics, Champaign, 1987

104. Kalyon TA. Sporcu Sağlıklı ve Sakatlıkları, 2. Baskı, Gata Basımevi, Ankara, 1994:90-92

105. Özer K. Fiziksel Uygunluk, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2001

106. Gregory B, Shala E. ACSM's Health-Related Physical Fitness Assessment Manual, Lippincot Williams & Wilkins, USA, 2005:11-62.

107. Rothman KJ. BMI-related errors in the measurement of obesity. International Journal of Obesity 2008; 32:56–59.

108. Heyward VH. Advanced Fitness Assessment and Exercise Prescription, 5. Edition, Human Kinetics, USA, 2006

109. Germet A, Güzel C, Doğan A. Tıbbi Fizyoloji, 11. Baskı, Nobel Tıp Kitabevi, İstanbul, 2007

110. Peker İ, Çiloğlu F, Buruk Ş ve ark Egzersiz Biyokimyası ve Obesite, Nobel Tıp Kitabevleri, İstanbul, 2000

111. Astrand M, Rodahl K. Textbook of work Physiology, Physiological Bases of Exercise, 3. Edition, İnternational Edition, London, 1986

112. Sayın M. Hareket Ve Beceri Öğretimi, Spor Yayınevi ve Kitabevi, İzmir, 2011

113. Acun S, Erten GB. Çocuk Gelişimi, İkinci Baskı, Esin Yayınevi, İstanbul, 1999

114. Bompa TO. Antrenman Kuramı Ve Yöntemi, Spor Yayınevi ve Kitabevi, Ankara, 2007

115. Çimen S. Farklı Cimnastik Branşlarındaki 9-12 Yaş Grubu Kız Sporcuların Antropometrik Özellikleri Ve Sıçrama Becerilerinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Saglık Bilimleri Enstitüsü, Ankara 2011

116. Kuzucuoğlu T. Elit Cimnastik Sporcularının Fizyolojik Parametrelerinin Kuvvet Parametreleri ile Mukayesesi, Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Malatya 1996

117. Kankal B. 9-12 Yaş Grubu Aerobik Cimnastik Ve Ritmik Cimnastik Sporcularinin Fiziksel, Fizyolojik Ve Performans Özelliklerinin Karşılaştırılması, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara 2008

118. Altay F, Doğan F. Ritmik Jimnastik, Ünal Ofset Yayıncılık, Ankara, 1996

119. Balyi I, Way R, Higgs C. Uzun Vadeli Sporcu Gelişimi, Spor Yayınevi Ve Kitabevi, Ankara, 2016

120. Hekim M, Hekim H. Çocuklarda kuvvet gelişimi ve kuvvet antrenmanlarına genel bakış, The Journal of Current Pediatrics 2015; 13(2):110-115

121. Zorba E, Saygın Ö. Fiziksel Aktivite Ve Fiziksel Uygunluk, 3. Baskı, Fırat Matbaacılık Ltd. Şti, Ankara, 2013

122. Özer DS, Özer K. Çocuklarda Motor Gelişim, Nobel Yayın Dağıtım, İstanbul, 2004

123. Gallahue DL, Ozmun JC, Goodway JD. Understanding Motor Development. Infants, Children, Adolascents, Adults, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara, 2014

124. Sevim Y. Antrenman Bilgisi, 7.Baskı, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2007

125. Muratlı S. Antrenman Bilimi Yaklaşımıyla Çocuk Ve Spor, 1. Baskı, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2003

126. Reiman MP, Manske RC. Functional Testing İn Human Performance. Human Kinetics, United States of America, 2009

127. Koca B. Cimnastik, Yüzme Ve Atletizm Branşlarında Yarışmalara Katılan 12 Yaş Çocukların Motor Özelliklerinin Karşılaştırılması, Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul 2014

128. Dündar U. Antrenman teorisi, 6. Baskı, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2003

129. Serbes H. 8-10 Yaş Grubu Kız Çocuklarına Uygulanan Cimnastik Antrenmanının Bazı Fiziksel Ve Fizyolojik Gelişimlerine Etkisinin Araştırılması, Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kütahya 2010

130. Karatosun H. Futbol'da Fiziksel Performans Gelişimi, 1. Baskı, Altıntuğ Ofset Yayıncılık, Isparta, 2012

131. Jastrjembskaia N, Titov Y. Rhythmic Gymnastics, Human Kinetic, United States Of America, 1999:132-150

132. Yayla E. Ritmik Cimnastikte Temel Eğitim Döneminde Uygulanan Antrenman Modelinin Esneklik Gelişimi Üzerine Etkisinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Edirne 1999

133. Gül GK. Çocuklar Ve Spor, Spor Yayınevi ve Kitabevi, Ankara, 2011

134. Koç H, Tekin A. Beden eğitimi derslerinin çocuklarda seçilmiş motorik özellikler üzerine etkisi, Van Yüzüncü Yıl Eğitim Fakültesi Dergisi 2011; Özel Sayı: 9-17

135. Akınbay H. Okul Öncesi Dönemde Oyunun Önemi Ve Çocukların Motor Gelişimi Üzerine Etkileri, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya 2014

136. Tepeli K. Motor (Hareket) Gelişim. In: Deniz ME. (eds), Erkek Çocukluk Döneminde Gelişim, Ertem Basım, Ankara, 2011

137. Arslan E. Egzeriz Programının 8-11 Yaş Grubu Sağlıklı Çocukların Görsel ve İşitsel Reaksiyon Zamanlarına Etkisi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 2014; 11(1):169-182.

138. Pehlivan B. Futbolculara Tabata Protokolü İle Uygulanan Dayanıklılık Çalışmalarının Bazı Fiziksel Ve Fizyolojik Parametrelere Etkisi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul 2017:42

139. Bompa TO. Antrenman Kuramı Ve Yöntemi, Bağırgan Yayınevi, Ankara 2011:56-58

140. Tamer K. Sporda Fiziksel-Fizyolojik Performansın Ölçülmesi ve Değerlendirilmesi, Bağırgan Yayınevi, Ankara, 2000:130-131, 139-140

141. Zorba E. Herkes İçin Spor Ve Fiziksel Uygunluk, GSGM eğitim dairesi, Ankara, 1999:114

142. Gül Ö, Demirel O. Basketbol Ve Badminton Sporu Yapan 12-14 Yaş Arasındaki Erkek Çocuklarının Bazı Fiziksel Özelliklerinin Belirlenmesi, Ulusal Kop Bölgesel Kalkınma Sempozyumu, 1 Ocak 2013, Selçuk Üniversitesi, Konya

143. Şıpal M. Eurofit Bedensel Yetenek Testleri El Kitabı, T.C. Başbakanlık Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Dış ilişkiler Dairesi Başkanlığı, Ankara, 1989

144. Mc Dowell BC, Kerr C, Porkes J et al Validity of a minute walk test for children with cerebral palsy, Dev. Med Child Neurol 2005;47(11):744-748

145. Crapo RO, Casaburi R, Coates AL, et al ATS statement: Guidelines for the six-minute walk test, American Journal of Respiratory and Critical Care Medicine 2002; 166(1):111-117

146. Maher CA, Williams MT, Olds TS. The six-minute walk test for children with cerebral palsy, International Journal of Rehabilitation Research 2008; 31(2):185188

147. Faigenbaum AD, Kang J, McFarland J et al Acute effects of different warm-up protocols on anaerobic performance in teenage athletes, Pediatric Exercise Science 2006; 18(1):64-75

148. Kamar A. Sporda Yetenek Beceri ve Performans Testleri, Nobel Yayınları, Ankara, 2008

149. Williams EN, Carroll SG, Reddihough DS. et al Investigation of the timed 'up and go' test in children. Dev Med Child Neurol 2005; 47:518-52

150. Franjoine MR, Gunther JS, Taylor MS. Pediatric balance scale: a modified version of the berg balance scale for the school- age child with mild to moderate motor impairment, Pediatric Physical Therapy 2003; 15 (2):114-120

151. Ottenbacher KJ, Taylor ET, Msall ME. et al The stability and equivalence reliability of the functional independence measure for children (WeeFIM), Dev. Med. Child Neurol 1996; 38(10):907-16

152. Azaula M, Msall ME, Buck G. et al Measuring functional status and family support in older school-aged children with cerebral palsy: comparison of three instruments, Arch Phys Med Rehabil 2000;81(3):307-11

153. Atan T, Eliöz M, Çebi1 M. ve ark Basketbol antrenmanın eğitilebilir zihinsel engelli çocukların motorik özelliklerine etkisinin incelenmesi, Spor ve Performans Arastırmaları Dergisi 2016; 7(1): 29-35

154. Verschuren O, Ketelaar M, Gorter JW et al Exercise training program in children and adolescents with cerebral palsy: a randomized controlled trial, Arch Pediatr Adolesc Med 2007; 161(11):1075-81.

155. Karahan M, Demir R, Şahin İ. ve ark Eğitilebilir zihinsel engelli erkek çocukların bazı motor becerilerine antrenmanın etkisi, Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi 2007; 1(2):71-75.

156. Arı G. Spastik Diplejik Serebral Palsili Çocuklarda Gövde Kontrolünün Motor Fonksiyon Üzerine Etkisinin Araştırılması, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2015

157. Abakay H. Ambule Serebral Palsili Çocuklarda Treadmill Egzersizinin Fiziksel ve Bazı Biyokimyasal Parametrelere Etkisi, Yüksek Lisans Tezi, 2010, Erciyes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kayseri 2010

158. Top E. 12 Haftalık Yüzme Egzersizinin Zihinsel Engelli Bireylerin Fiziksel Uygunluk Düzeylerine Etkisinin İncelenmesi, Doktora Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kütahya 2015

159. Günay M. Artan direnç egzersizileri ile genel maksimal kuvvet antrenmanlarının vücut kompozisyonuna etkileri spor bilimleri dergisi, 1994:5(1):4

160. Bozdoğan A. Yüzme Fizyoloji, Mekanik, Metot. İlpress Basım ve Yayın, İstanbul 2003;1

161. Akınoğlu B, Köse N. Hemiparetik ve Diparetik Serebral Paralizili Çocuklarda Fiziksel Uygunluk Düzeyinin Belirlenmesi, Türk Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Dergisi 2018; 29(1):11-18

162. Yılmaz H. Eğitilebilir Zihinsel Engelli Öğrencilerde Yapılan Beden Eğitimi Ve Spor Derslerinin Biyomotorik Özellikleri Üzerine Etkisinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Isparta 2012

163. Özal C, Günel MK. akın, Journal of Exercise Therapy and Rehabilitation 2014; 1(1):01-08

164. Johnston TE, Watson KE, Ross SA. et al Effects of a supported speed treadmill training exercise program on impairment and function for children with cerebral palsy, Dev Med Child Neurol 2011; 53(8):742-50

165. Özandaç S. 8 Haftalık Multi-Model Egzersiz Programının Serebral Palsili Çocukların Fonksiyonları Üzerine Etkileri, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Adana 2011

166. Korkem D. Spastik Hemiplejik Serebral Palsili Çocuklarda Ayna terapisinin Etkisinin Araştırılması, Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2017

167. Büyüktaş N. Hemiparatik Serebral Palsili Hastalarda Üst Ekstremite Robotik Rehabilitasyonunun Üst Ekstremite Becerileri Ve Fonksiyonel Bağımsızlık Düzeyi Üzerine Etkileri, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir 2017

FİZİKSEL AKTİVİTE ve EGZERSİZİN MENTAL HASTALIKLAR ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

YAZAR
Dr. Fuat ERDUĞAN

EDİTÖR
Dr. Aytekin ŞAHAN
Psikiyatri Uzmanı

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Fiziksel Aktivite ve Egzersizin Mental Hastalıklar Üzerindeki Etkileri

Yazar: Fuat ERDUĞAN

Editör: Aytekin ŞAHAN

ISBN: 978-625-7957-90-8

1. Baskı: Nisan 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir.
EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI

ŞAHAN, Aytekin - ERDUĞAN, Fuat
Fiziksel Aktivite ve Egzersizin Mental Hastalıklar Üzerindeki Etkileri
1. Basım, XIV + 267 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. Fiziksel Aktivite, 2. Egzersiz, 3. Mental Hastalıklar, 4. Egzersiz Müdahalesi,
5. Egzersize Katılım.

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)

Kapak Tasarım: İsa Burak Güngör (iburakgungor@gmail.com)

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ ..... **III**
İÇİNDEKİLER ..... **V**
ŞEKİLLER LİSTESİ ..... **X**
KISALTMALAR ..... **XI**
TEŞEKKÜR ..... **XIII**
EGZERSİZ, FİZİKSEL AKTİVİTE VE RUH HASTALIKLARI İLİŞKİSİ **1**
1.1. Egzersiz ve Fiziksel Aktivite **1**
1.2. Mental Sağlık **2**
1.2.1. Yetişkin Bireylerde Fiziksel Aktivite ve Mental Sağlık 3
1.3. Randomize Kontrollü Araştırma Kanıtları **3**
1.4. Vaka Araştırmalarından Elde Edilen Bazı Gözlem Sonuçları **6**
1.4.1. Vaka Çalışması 1. Boks 8
1.4.2. Vaka Çalışması 2: Futbol 9
1.5. Genç Bireylerde Fiziksel Aktivite ve Mental Sağlık **11**
1.6. Bazı Ülkelerin Fiziksel Aktivite ve Mental Sağlığa İlişkin Stratejileri **12**
1.6.1. Kuzey İrlanda 12
1.6.2. İskoçya 15
1.7. Fiziksel Aktivite, Mental Sağlık Problemleri ve Aşırı Egzersiz **21**
1.8. Anabolik-Androjenik Steroid Kullanımı **22**
1.9. Aşırı Fiziksel Aktivite ve Ruh Hali Rahatsızlıkları **22**
1.10. Fiziksel Aktivitenin Mental Sağlık ve Nöro-Dejeneratif Hastalıklar Üzerindeki Çoklu Etkisi **24**
1.11. Egzersizin Mental Hastalıkları Tedavi Etmede Rolü **27**
1.12. Ciddi Mental Hastalıklar ve Fiziksel Aktivitenin Epidemiyolojisi **28**
1.13. Etkili Fiziksel Aktivite Programları Tasarlama **29**
1.13.1. Önerilen Fiziksel Aktivite Düzeyleri 29
1.13.2. Yapılandırılmış Aktivite mi Yoksa Aktivitenin Yaşam Tarzı Haline Getirilmesi mi? 30
1.13.3. Bireye Özgü Müdahaleler 30
1.13.4. Öz-Denetim 31
1.13.5. Grup Oturumlarına Karşı Birebir Oturumlar 33
1.13.6. Öz-Yeterlilik 33
1.13.7. Fiziksel Aktiviteye Katılan Bireylerin Güvenliği 34
1.13.8. Mental Bozukluğa Sahip Bireylerin Egzersize Uyumu 35
1.13.9. Fiziksel Aktivite Programlarını Psikiyatri Hizmetlerine Entegre Etme 36
BÖLÜM 1 KAYNAKLAR **38**

EGZERSİZ VE ANKSİYETE BOZUKLUĞU 51
2.1. Egzersiz ve Anksiyete Bozukluğu 51
2.2. Aksiyon Eğilimi 54
2.3. Dikkat Dağıtma 54
2.4. Endişe Tahammülsüzlüğü 54
2.5. Nörotransmiter Aktiviteleri 54
2.6. Beyin Türevli Nörotropik Faktör 55
2.7. Davranış Aktivasyonu 56
2.8. Stres Tepkililiği 57
2.9. Egzersize Uyum 57
2.10. Yaşlılarda Egzersizin Anksiyete Semptomları Üzerindeki Etkisi 60
BÖLÜM 2 KAYNAKLAR 63
EGZERSİZ VE BİPOLAR BOZUKLUK 71
3.1. Bipolar Bozukluk ve Egzersiz 71
3.2. Bipolar Bozuklukta İlave Tedavi Olarak Fiziksel Aktivite 72
3.3. Fiziksel Aktivite ve Mani 74
3.4. Egzersizin Bipolar Bozuklukta Terapötik Etkilerini Anlamada Nörobiyolojik Sistemler 77
3.5. Fiziksel Aktivite ve Bipolar Bozukluk ile İlgili Potansiyel Mekanizmalar 78
3.5.1. Nörojenez 78
3.5.2. Endorfinler 79
3.5.3. Epigenetik 80
3.5.4. Diğer Yolaklar 80
BÖLÜM 3 KAYNAKLAR 82
EGZERSİZ VE DEPRESİF BOZUKLUKLAR 89
4.1. Egzersiz ve Depresif Bozukluklar 89
4.2. Depresif Bozukluklarda Fiziksel Aktivite ve Egzersizin Riskleri 91
4.3. Depresif Bozukluklarda Egzersizin Etkili Olduğu Potansiyel Nörofizyolojik Mekanizmalar 91
4.4. Egzersiz ve Fiziksel Aktivite ile Depresif Bozuklukların Tedavisi 92
4.5. Egzersizin Majör Depresyon Semptomlarına Karşı Etkisi 93
4.6. Egzersizin Yaşlılık Depresyonundaki Etkisi 95
4.7. Depresyonlu Hastalara Egzersiz Nasıl Reçete Edilmelidir? 96
BÖLÜM 4 KAYNAKLAR 97
EGZERSİZ VE NÖROGELİŞİMSEL BOZUKLUKLAR 105
5.1. Egzersiz ve Nörogelişimsel Bozukluklar 105
5.1.1. Egzersizin Nöro-Gelişimsel Bozuklukları Olan Çocukların Hareket Bozuklukları Üzerindeki Etkileri 106
5.1.2. Yönetici Fonksiyon Bozuklukları 107
5.1.3. Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu (DEHB) 108
5.1.4. Otizm Spektrum Bozukluğu 110

5.1.5. Entelektüel ve Gelişimsel Bozukluklar (IDD): ... 111
BÖLÜM 5 KAYNAKLAR ... 113
EGZERSİZ VE OBSESİF-KOMPULSİF BOZUKLUK ... 117
6.1. Egzersiz ve Obsesif-Kompulsif Bozukluk ... 117
6.2. Obsesif Kompulsif Bozukluk Tedavisinde Aerobik Egzersiz ... 117
6.3. Obsesif Kompulsif Bozukluk (OKB) Tedavisi ... 119
6.4. OKB ve Egzersiz ... 120
6.5. Egzersizin OKB Semptomları Üzerinde Etkisi ... 121
6.6. Egzersizin OKB Hastaları Üzerinde Olası Yan Etkileri ... 123
6.7. Klinik Olmayan Katılımcılarla Yapılan Çalışma Sonuçları ... 123
6.8. Klinik Ortamda Yapılan Araştırma Sonuçları ... 124
BÖLÜM 6 KAYNAKLAR ... 126
EGZERSİZ, PSİKOTİK BOZUKLUKLAR VE ŞİZOFRENİ .. 129
7.1. Şizofreni ve Psikotik Bozukluklar ... 129
7.1.1. Şizofreni Tedavisinde Fiziksel Aktivitenin Etkileri ... 129
7.1.2. Şizofrenide Ölüm Oranı ve Eşlik Eden Hastalıklar ... 130
7.1.3. Şizofreni Hastalarında Fiziksel Aktivite Müdahalelerinin Etkileri .. 132
7.1.4. Psikoz Riski ile Karşı Karşıya Olan Gençlerde Denetimli Egzersiz Müdahaleleri ... 134
7.1.5. Şizofrenili Bireylerin Semptomlarını İyileştirmede Aerobik Egzersizin Etkisi 136
7.1.6. Şizofrenide Fiziksel Egzersiz ve Beyin Morfolojisi ... 139
7.1.7. Egzersizin Psikozda Bilişsel Fonksiyon ve Beyindeki Anormallikler Üzerindeki Etkisi ... 140
7.1.8. Egzersizin Psikozda Beyin Yapısı ve İşlevleri Üzerindeki Etkileri.. 141
7.2. Beyin Türevli Nörotropik Faktör ... 142
7.3. Sosyal Rol İşlevleri ve Yaşam Kalitesi İle Olan Bağlantılar ... 142
7.4. Semptomatoloji Tedavisi ... 144
7.5. Sağlık, Sedanter Davranış ve Kilo Alımı ... 145
7.5.1. Obezite ve Sedanter Davranış ... 145
7.6. Antipsikotik İlaç Tedavisinin Yan Etkilerini Gidermede Egzersizin Rolü 147
7.7. Şizofrenide Egzersiz Tedavisine Engel Olan Durumlar ... 148
7.8. Şizofrenide Egzersize Yanıt Olarak Hipokampal Plastisite ... 149
BÖLÜM 7 KAYNAKLAR ... 152
EGZERSİZ VE DAVRANIM-ZITLAŞMA BOZUKLUĞU ... 167
8.1. Çocuk ve Yetişkinlerde Davranım-Zıtlaşma Bozukluğu ve Egzersiz . 167
8.2. Davranım ve Zıtlaşma Bozukluklarında Egzersiz Müdahalesi ... 170
BÖLÜM 8. KAYNAKLAR ... 172
EGZERSİZ VE MADDE BAĞIMLILIĞI ... 175
9.1. Madde Bağımlılığı ... 175

9.1.1. Madde Bağımlılığında Önleyici Terapötik Müdahale olarak Egzersiz 176
9.2. İllegal Madde Kullanımı/Bağımlılığı 178
9.3. Potansiyel Mekanizmalar 178
9.4. Egzersiz ile Birlikte Gerçekleşen Nöro-Kimyasal Değişimler 178
9.5. Akut Madde Krizi Belirtilerinde Azalma 179
9.6. Madde Bağımlılığında Endojenik Ödül Olarak Egzersiz 179
9.7. Madde Bağımlılığında Egzersizin Ruh Halinin Düzenlenmesindeki Rolü 179
9.8. Madde Bağımlısı Bireylerde Egzersizle Anksiyete ve Depresif Belirtilerde Azalma 180
9.9. Stres Reaktivitesi 180
9.10. Başa Çıkma 181
9.11. Uyumsuz Bilişsellik, Öz yeterlilik 181
9.12. Madde Bağımlılığı Bozukluklarında Bir Tedavi Olarak Egzersiz 181
9.13. Teorik Mekanizmalar 183
9.13.1. Psikolojik Mekanizmalar 183
9.14. Madde Bağımlılığında Egzersiz Müdahalesinde Optimal Sıklık ve Şiddet 185
9.15. Egzersizin Denetim Altında Olması Şart mıdır? 187
9.16. Egzersiz Müdahaleleri, Madde Bağımlılığı Tedavisinde Farklı Evrelere Göre Sınıflandırılmalı mıdır? 188
9.17. Egzersizin Standart Madde Bağımlılığı Tedavilerine Entegre Edilmesi 189
9.18. Farklı Alt Gruplar İçin Farklı Müdahale Programları Gerekli midir? 189
9.19. Egzersiz Bağımlılığı Madde Bağımlılığında Önemli Bir Mesele midir? 190
9.20. Egzersiz Bağımlılığı Bir Problem midir? 190
BÖLÜM 9 KAYNAKLAR 191
EGZERSİZ VE NÖROKOGNİTİF BOZUKLUKLAR 197
10.1. Egzersiz ve Nörokognitif Bozukluklar 197
10.2. Nörokognitif Bozukluklarda Fiziksel Aktivite Müdahaleleri 198
10.3. Hafif Şiddetli Nöro-Kognitif Bozukluklarda Fiziksel ve Bilişsel Aktivitelere Katılım ve Sonuçları 199
10.4. Demans İçin Egzersiz Reçetesi: Demanslı Hastalarda Bilişsel Eksikliklerin Tedavi ve Önlenmesinde Egzersizin Rolü 200
10.5. Nöro-Kognitif Bozukluklarda Egzersiz Yanlıları ve İlaç Yanlıları 201
10.6. Demansta Biliş için Egzersiz Terapisi 201
10.6.1. Egzersiz Tipleri 203
BÖLÜM 10 KAYNAKLAR 204
EGZERSİZ VE TRAVMA SONRASI STRES BOZUKLUĞU 209

11.1. Travma Sonrası Stres Bozukluğu ve Egzersiz 209
11.2. İçsel Uyarılmışlıklara Karşı Maruz Kalma ve Duyarsızlaşmada Egzersiz 211
11.3. Gelişmiş Bilişsel İşlevler ve Egzersiz 212
11.4. Beyin Yapısı ve İşlevlerindeki Değişimler ve Egzersiz 213
11.5. Post Travmatik Stres Bozukluğu, Fiziksel Aktivite ve Yemek Yeme Davranışları 214
BÖLÜM 11 KAYNAKLAR 216
EGZERSİZ VE CİNSEL İŞLEV BOZUKLUKLARI 221
12.1. Cinsel İşlevler, Fiziksel Fitness ve Genel Sağlık 221
12.2. Fiziksel Fitness ve Cinsel İşlevler 222
12.3. Egzersiz ve Cinsel İşlevler 223
BÖLÜM 12 KAYNAKLAR 228
EGZERSİZ VE SOMATOFORM BOZUKLUKLAR 231
13.1. Somatoform Bozukluklar ve Tıbbi Olarak Açıklanamayan Fiziksel Belirtilerde Farmakolojik Olmayan Müdahaleler 231
13.2. Müdahale Tanımları 232
13.3. Fiziksel Terapi ve Fiziksel Aktivite 233
BÖLÜM 13 KAYNAKLAR 235
UYKU BOZUKLUKLARI VE EGZERSİZ 239
14.1. Uyku Bozuklukları ve Egzersiz 239
14.1.1. Uyku Bozukluğu Çeşitleri 240
14.1.2. Uyku Bozukluklarında Egzersizin Faydaları 240
14.2. Fiziksel Aktivite ile Egzersizin Bazı Uyku Bozuklukları Üzerindeki Etkilerinin Ele Alındığı Araştırmalar 241
14.2.1. Uyku Apnesinde Egzersizin Etkileri 241
14.2.2. Insomnia ve Egzersiz 243
14.2.3. Huzursuz Bacak Sendromu ve Egzersiz 243
BÖLÜM 14 KAYNAKLAR 246
YEME BOZUKLUKLARI VE EGZERSİZ 251
15.1. Yeme Bozuklukları ve Egzersiz 251
15.2. Yeme Bozukluklarında Egzersiz İçin Kavramsal Çerçeve 252
15.3. Yeme Bozukluklarının Bir Parçası Olarak Egzersizin Etkili Bir Şekilde Uygulanabilirliğine İlişkin Prensipler 254
BÖLÜM 15 KAYNAKLAR 258
TERİMLER SÖZLÜĞÜ 261
YAZAR HAKKINDA 267

EGZERSİZ, FİZİKSEL AKTİVİTE VE RUH HASTALIKLARI İLİŞKİSİ

1.1. Egzersiz ve Fiziksel Aktivite

‘’Egzersiz’’ terimi fiziksel aktivite ile birbirlerinin yerine geçecek şekilde kullanılmaktadır ve aslında her ikisinin de ortak unsurları vardır (Caspersen, Powell & Christenson,1985). Örneğin fiziksel aktivite ve egzersiz, ortak olarak organizmanın enerji harcaması esnasında, iskelet kasları tarafından oluşturulan herhangi bir vücutsal hareketi ifade ederler. Bununla beraber egzersiz fiziksel aktivite ile eş anlamlı değildir; egzersiz fiziksel aktivitenin bir alt kategorisidir. Egzersiz planlanmış, yapılandırılmış, tekrarlı ve amaç dahilinde fiziksel fitness’ın bir veya birden fazla bileşeninin geliştirilmesi ve sürekliliği bağlamındaki bir fiziksel aktivite unsurudur. Egzersizin fiziksel aktivitenin bir alt kümesi olduğu söylenebilir ve egzersiz, uyku dışındaki günlük aktiviteye ait olan kategorilerden bir kısmı veya tamamını oluşturabilir. Bununla beraber egzersiz diğer unsurlara göre fiziksel aktivitenin bazı kategorilerinin bir kısmından daha önemli bir rol üstlenmektedir (Caspersen, Powell & Christenson,1985). Örneğin; her çeşit kondisyon ve sportif aktivite, fiziksel fitness bileşenlerini geliştirmek ve sürdürmek için gerçekleştirilmektedir. Bu bileşenler; planlanmış, yapılandırılmış ve tekrarlanmış faaliyetlerdir. Bir meslekte, evde yapılan işlerde ve günlük işlerle ilgili birçok iş tipik olarak mümkün olduğunca en etkili şekilde gerçekleştirilir. Yapılan bu sıradan, günlük işler yapılırken

BÖLÜM 1 KAYNAKLAR

Allison, D. B., Fontaine, K. R., Heo, M., Mentore, J. L., Cappelleri, J. C., Chandler, L. P., ... & Cheskin, L. J. (1999). The distribution of body mass index among individuals with and without schizophrenia. The Journal of clinical psychiatry.

American College of Sports Medicine. ACSM position stand: the recommended quantity and quality of exercise for developing and maintaining cardiorespiratory and muscular fitness, and flexibility in healthy adults. Med Sci Sports Exerc 1998;30(6):975-91.

American College of Sports Medicine: ACSM's Guidelines for Exercise Testing and Prescription. Baltimore, Lippincott, Williams and Wilkins, 2000

Anderson, R. E., Wadden, T. A., Bartlett, S. J., Zemel, B., Verde, T. J., & Franckowiak, S. C. (1999). Effects of lifestyle activity vs structured aerobic exercise in obese women. Jama, 281(4), 335-340.

Anthony, W. A., Cohen, M. R., Farkas, M. D., & Bachrach, L. L. (1990). Psychiatric rehabilitation. Boston, MA: Center for Psychiatric Rehabilitation, Boston University, Sargent College of Allied Health Professions.

Arraiz, G. A., Wigle, D. T., & Mao, Y. (1992). Risk assessment of physical activity and physical fitness in the Canada Health Survey mortality follow-up study. Journal of clinical epidemiology, 45(4), 419-428.

Bahrke, M. S., Wright, J. E., Strauss, R. H., & Catlin, D. H. (1992). Psychological moods and subjectively perceived behavioral and somatic changes accompanying anabolic-androgenic steroid use. The American journal of sports medicine, 20(6), 717-724.

Bamber, D., Cockerill, I. M., & Carroll, D. (2000). The pathological status of exercise dependence. British journal of sports medicine, 34(2), 125-132.

Bassett DR Jr, Cureton AL, Ainsworth BE: Measurement of daily walking distance: questionnaire versus pedometer. Medicine and Science in Sports and Exercise 32:1018–1023, 2000

Baum, AL. 2005. 'Clinics in sports medicine – suicide in athletes: A review and commentary', Clinics in Sports Medicine 24: pp853–869.

Berglund, B.,& Säfström, H. (1994). Psychological monitoring and modulation of training load of world-class canoeists. Medicine & Science in Sports & Exercise.

Biddle, S. J.,& Asare, M. (2011). Physical activity and mental health in children and adolescents: a review of reviews. British journal of sports medicine, 45(11), 886-895.

Blumenthal, J. A., O'Toole, L. C., & Chang, J. L. (1984). Is running an analogue of anorexia nervosa?: An empirical study of obligatory running and anorexia nervosa. JAMA, 252(4), 520-523.

Boekaerts M, Pintrich PR, Zeidner M: Handbook of Self-Regulation. San Diego, Academic Press, 2000

Brower KJ. (1993). Anabolic steroids. Psychiatr Clin North Am;16:97-103.

Brown, S., Birtwistle, J., Roe, L., & Thompson, C. (1999). The unhealthy lifestyle of people with schizophrenia. Psychological medicine, 29(3), 697-701.

Bruné, M. D. (2016). Early environments, early origins of health and disease.

Buchman AS (2012) Total daily physical activity and the risk of AD and cognitive decline in older adults. Neurology 78: 1323-1329.

Buchman AS (2012) Total daily physical activity and the risk of AD and cognitive decline in older adults. Neurology 78: 1323-1329.

Cameron, L. D.,& Leventhal, H. (Eds.). (2003). The self-regulation of health and illness behaviour. psychology press.

Cameron, L. D.,& Leventhal, H. (Eds.). (2003). The self-regulation of health and illness behaviour. psychology press.

Carless, D & Douglas, K. 2010. Sport and Physical Activity for Mental Health. Wiley-Blackwell: p16.

Caspersen, C. J., Powell, K. E., & Christenson, G. M. (1985). Physical activity, exercise, and physical fitness: definitions and distinctions for health-related research. Public health rep, 100(2), 126-31.

Centers of Disease Control and Prevention: Exercise-related injuries among women: strategies for prevention from civilian and military studies. Morbidity and Mortality Weekly Report 49:13–33, 2000

Consensus development conference on antipsychotic drugs and obesity and diabetes. Diabetes Care 27:596–601, 2004

Daniels, J.,& Scardina, N. (1984). Interval training and performance. Sports Medicine, 1(4), 327-334.

Dao AT (2013) Treadmill exercise prevents learning and memory impairment in Alzheimer's disease-like pathology. Curr Alzheimer Res 10: 507-515.

Davidson, S., Judd, F., Jolley, D., Hocking, B., Thompson, S., & Hyland, B. (2001). Cardiovascular risk factors for people with mental illness. Australian & New Zealand Journal of Psychiatry, 35(2), 196-202.

Davis, C.,& Fox, J. (1993). Excessive exercise and weight preoccupation in women. Addictive Behaviors, 18(2), 201-211.

De Coverley Veale, D. M. W. (1987). Exercise dependence. British journal of addiction, 82(7), 735-740.

Dishman, R. K.,& Buckworth, J. (1996). Increasing physical activity: a quantitative synthesis. Medicine & Science in Sports & Exercise, 28(6), 706-719.

Dunn, A. L., Garcia, M. E., Marcus, B. H., Kampert, J. B., KOHL III, H. W., & Blair, S. N. (1998). Six-month physical activity and fitness changes in Project Active, a randomized trial. Medicine & Science in Sports & Exercise, 30(7), 1076-1083.

Dunn, A. L., Marcus, B. H., Kampert, J. B., Garcia, M. E., Kohl III, H. W., & Blair, S. N. (1999). Comparison of lifestyle and structured interventions to increase physical activity and cardiorespiratory fitness: a randomized trial. Jama, 281(4), 327-334.

Dunn, A. L.,& Dishman, R. K. (1991). 2 Exercise and the Neurobiology of Depression. Exercise and sport sciences reviews, 19(1), 41-98.

Eden, K. B., Orleans, C. T., Mulrow, C. D., Pender, N. J., & Teutsch, S. M. (2002). Does counseling by clinicians improve physical activity? A summary of the evidence for the US Preventive Services Task Force. Annals of internal medicine, 137(3), 208-215.

Elmslie, J. L., Mann, J. I., Silverstone, J. T., Williams, S. M., & Romans, S. E. (2001). Determinants of overweight and obesity in patients with bipolar disorder. The Journal of clinical psychiatry, 62(6), 486-91.

Etindele Sosso FA, Kabore P (2016) The African burden of mental health. J Ment Disord Treat 2: 12-22.

Etindele Sosso FA, Raouafi S (2016) Brain disorders: Correlation between cognitive impairment and complex combination. Ment Health Fam Med 12: 215-222.

Etindele Sosso, F. A. (2017). Visual dot interaction with short-term memory. Neurodegenerative disease management, 7(3), 183-190.

Etindele Sosso, F. A.,& Raouafi, S. (2016). Appropriate Sleep Duration and Physical Activity Modulate Cognitive Improvement. J Sleep Disor: Treat Care 5: 4. of, 5, 2.

Etindele, F. S. (2017). Neurocognitive Game between Risk Factors, Sleep and Suicidal Behaviour. Sleep science (Sao Paulo, Brazil), 10(1), 41-46.

Faulkner, G. E.,& Taylor, A. H. (2005). From emerging relationships to the future role of exercise in mental health promotion. In Exercise, Health and Mental Health (pp. 228-246). Routledge.

Faulkner, G. E.,& Taylor, A. H. (Eds.). (2005). Exercise, health and mental health: Emerging relationships. Taylor & Francis.

Faulkner, G., Soundy, A. A., & Lloyd, K. (2003). Schizophrenia and weight management: a systematic review of interventions to control weight. Acta Psychiatrica Scandinavica, 108(5), 324-332.

Faulkner, G.,& Biddle, S. J. (2004). Exercise and depression: Considering variability and contextuality. Journal of sport and exercise psychology, 26(1), 3-18.

Fontaine, K. R., Heo, M., Harrigan, E. P., Shear, C. L., Lakshminarayanan, M., Casey, D. E., & Allison, D. B. (2001). Estimating the consequences of anti-psychotic induced weight gain on health and mortality rate. Psychiatry research, 101(3), 277-288.

Frontline Reports. Psychiatric Services 56: 353–355, 2005

Gomes da Silva S (2012) Early exercise promotes positive hippocampal plasticity and improves spatial memory in the adult life of rats. Hippocampus 22: 347-358.

Gomes Da Silva S (2013) Exercise-induced hippocampal antiinflammatory response in aged rats. J Neuroinflammation 10: 61.

Green, A. I., Patel, J. K., Goisman, R. M., Allison, D. B., & Blackburn, G. (2000). Weight gain from novel antipsychotic drugs: need for action. General Hospital Psychiatry, 22(4), 224-235.

Greenspan, M., Fitzsimmons, P., & Biddle, S. (1991). Aspects of psychology in sports medicine. British journal of sports medicine, 25(4), 178-180

Hagiwara, A., Hayashi, Y., Nakamura, Y., & Muraoka, I. (2000). Effects of group-versus home-based walking intervention on lifestyle activity. Japanese Journal of Physical Fitness and Sports Medicine, 49(5), 571-579.

Hayes SM, Alosco ML, Forman DE (2014) The effects of aerobic exercise on cognitive and neural decline in aging and cardiovascular disease. Curr Geriatr Rep 3: 282-290

http://news.bbc.co.uk/1/hi/health/4951456.stm

http://news.bbc.co.uk/1/hi/health/7534815.stm Erişim: 19.06.2019

http://news.bbc.co.uk/2/hi/health/8153429.stm (erişim 25.07.2019)

http://nia1.me/4q Erişim 22.08.2019)

http://nia1.me/ck Erişim:23.08.2019

http://nia1.me/cl Erişim:23.07.19

http://www.dcalni.gov.uk/sport_matters.pdf Erişim 21.08.2019)

http://www.dhsspsni.gov.uk/menhealth.pdf (Erişim: 22.08.2019)

http://www.itsagoal.org.uk/its-a-goal-reaches-the-house-of-commons.html Erişim: 16.07.2019

http://www.scotland.gov.uk/Publications/2008/11/28152218/16 Erişim: 25.08.2019

http://www.scotland.gov.uk/Publications/2009/05/06154655/0 Erişim:27.08.2019

http://www.scotland.gov.uk/Publications/2011/09/01163037/0 Erişim:01.09.2019

Hull, D. (2012). The relationship between physical activity and mental health: A summary of evidence and policy. Nothern Ireland Assembly, 198(12), 443-511.

Jones, A. M.,& Carter, H. (2000). The effect of endurance training on parameters of aerobic fitness. Sports medicine, 29(6), 373-386.

Krogh, J., Nordentoft, M., Sterne, J. A., & Lawlor, D. A. (2011). The effect of exercise in clinically depressed adults: systematic review and meta-analysis of randomized controlled trials. In Database of Abstracts of Reviews of Effects (DARE): Quality-assessed Reviews [Internet]. Centre for Reviews and Dissemination (UK).

KRUG, L. M., HAIRE-JOSHU, D. E. B. R. A., & HEADY, S. A. (1991). Exercise habits and exercise relapse in persons with non-insulin-dependent diabetes mellitus. The Diabetes Educator, 17(3), 185-188.

Kurzthaler I, Fleischhacker WW: (2001). The clinical implications of weight gain in schizophrenia. Journal of Clinical Psychiatry 62(suppl 7):32–37.

LAKE, M. J.,& CAVANAGH, P. R. (1996). Six weeks of training does not change running mechanics or improve running economy. Medicine & Science in Sports & Exercise, 28(7), 860-869.

Laursen, P. B.,& Jenkins, D. G. (2002). The scientific basis for high-intensity interval training. Sports medicine, 32(1), 53-73.

Laursen, P. B.,& Rhodes, E. C. (2001). Factors affecting performance in an ultraendurance triathlon. Sports medicine, 31(3), 195-209.

Lean, M. E.,& Pajonk, F. G. (2003). Patients on atypical antipsychotic drugs: another high-risk group for type 2 diabetes. Diabetes care, 26(5), 1597-1605.

Londeree, B. R. (1997). Effect of training on lactate/ventilatory thresholds: a meta-analysis. Medicine & Science in Sports & Exercise, 29(6), 837-843.

Marcus, B. H., Bock, B. C., Pinto, B. M., Forsyth, L. A. H., Roberts, M. B., & Traficante, R. M. (1998). Efficacy of an individualized, motivationally-tailored physical activity intervention. Annals of behavioral medicine, 20(3), 174-180.

Martinsen, E. W. (1993). Therapeutic implications of exercise for clinically anxious and depressed patients. International Journal of Sport Psychology, 24(2), 185-199.

Martinsen, E. W. (1995). The effects of exercise on mental health in clinical populations. European perspectives on exercise and sport psychology., 71-84.

McAuley, E.,& Blissmer, B. (2000). Self-efficacy determinants and consequences of physical activity. Exerc Sport Sci Rev, 28(2), 85-88.

McIntyre, R. S., Mancini, D. A., & Basile, V. S. (2001). Mechanisms of antipsychotic-induced weight gain. The Journal of clinical psychiatry.

Mead, G. E., Morley, W., Campbell, P., Greig, C. A., McMurdo, M., & Lawlor, D. A. (2008). Exercise for depression. Cochrane database of systematic reviews, (4).

Menza, M., Vreeland, B., Minsky, S., Gara, M., Radler, D. R., & Sakowitz, M. (2004). Managing atypical antipsychotic-associated weight gain: 12-month data on a multimodal weight control program. The Journal of clinical psychiatry.

Moreau, K. L., Degarmo, R., Langley, J., Mcmahon, C., Howley, E. T., Bassett JR, D. R., & Thompson, D. L. (2001). Increasing daily walking lowers blood pressure in postmenopausal women. Medicine & Science in Sports & Exercise, 33(11), 1825-1831.

Morgan, W. P., Brown, D. R., Raglin, J. S., O'connor, P. J., & Ellickson, K. A. (1987). Psychological monitoring of overtraining and staleness. British journal of sports medicine, 21(3), 107-114.

Morgan, W. P., Costill, D. L., Flynn, M. G., Raglin, J. S., & O'Connor, P. J. (1988). Mood disturbance following increased training in swimmers. Medicine & Science in Sports & Exercise.

Mutrie, N.,& Parfitt, G. (1998). Physical activity and its link with mental, social and moral health in young people. Young and active, 49-68.

Müller, B., Georgi, K., Schnabel, A., & Schneider, B. (2009). Does sport have a protective effect against suicide?. Epidemiology and Psychiatric Sciences, 18(4), 331-335.

O'Connor, P. J., Morgan, W. P., Raglin, J. S., Barksdale, C. M., & Kalin, N. H. (1989). Mood state and salivary cortisol levels following overtraining in female swimmers. Psychoneuroendocrinology, 14(4), 303-310.

O'Kelly, J. G., Piper, W. E., Kerber, R., & Fowler, J. (1998). Exercise groups in an insight-oriented, evening treatment program. International journal of group psychotherapy, 48(1), 85-98.

Okonkwo OC (2014) Physical activity attenuates age-related biomarker alterations in preclinical AD. Neurology 83: 1753-1760.

Paillard T, Rolland Y, De Souto Barreto P (2015) Protective effects of physical exercise in Alzheimer's disease and Parkinson's disease: A narrative review. J Clin Neurol 11: 212-219.

Peluso, M. A. M. (2003). Alterações de humor associadas a atividade física intensa (Doctoral dissertation, Universidade de São Paulo).

Peluso, M. A. M., Assunção, S. S. M., Araujo, L. A. S. B. D., & Andrade, L. H. S. G. D. (2000). Alterações psiquiátricas associadas ao uso de anabolizantes. Rev. psiquiatr. clín.(São Paulo), 27(4), 229-36.

Perry, P. J., Yates, W. R., & Andersen, K. H. (1990). Psychiatric symptoms associated with anabolic steroids: a controlled, retrospective study. Annals of Clinical Psychiatry, 2(1), 11-17.

Piette, J. D., Richardson, C., & Valenstein, M. (2004). Addressing the needs of patients with multiple chronic illnesses: the case of diabetes and depression. American Journal of Managed Care, 10(2; PART 2), 152-162.

Pope Jr, H. G., Kouri, E. M., Powell, K. F., Campbell, C., & Katz, D. L. (1996). Anabolic-androgenic steroid use among 133 prisoners. Comprehensive psychiatry, 37(5), 322-327.

Pope, H. G.,& Katz, D. L. (1988). Affective and psychotic symptoms associated with anabolic steroid use. The American journal of psychiatry.

Pope, H. G.,& Katz, D. L. (1994). Psychiatric and medical effects of anabolic-androgenic steroid use: a controlled study of 160 athletes. Archives of general psychiatry, 51(5), 375-382.

Public Health Agency. 'What is mental ill health?' http://www.mindingyourhead.info/home/what-mental-ill-health 5 Ibid: p215.

RAGLIN, J. S., KOCEJA, D. M., STAGER, J. M., & HARMS, C. A. (1996). Mood, neuromuscular function, and performance during training in female swimmers. Medicine & Science in Sports & Exercise, 28(3), 372-377.

Raglin, J. S. (1993). Overtraining and staleness-Psychometric monitoring of endurance athletes. Handbook of research on sports psychology.

Raglin, J. S., Morgan, W. P., & Luchsinger, A. E. (1990). Mood and self-motivation in successful and unsuccessful female rowers. Medicine and Science in Sports and Exercise, 22(6), 849-853

Raglin, J. S., Morgan, W. P., & O'Connor, P. J. (1991). Changes in mood states during training in female and male college swimmers. International Journal of Sports Medicine, 12(06), 585-589.

Rethorst, C. D., Wipfli, B. M., & Landers, D. M. (2009). The antidepressive effects of exercise. Sports medicine, 39(6), 491-511.

Rezaee, S., Kahrizi, S., & Hedayati, M. (2014). Hormonal responses of combining endurance-resistance exercise in healthy young men. The Journal of sports medicine and physical fitness, 54(2), 244-251.

Richardson, C. R., Faulkner, G., McDevitt, J., Skrinar, G. S., Hutchinson, D. S., & Piette, J. D. (2005). Integrating physical activity into mental health services for persons with serious mental illness. Psychiatric services, 56(3), 324-331.

Schneider, P. L., CROUTER, S. E., & BASSETT, D. R. (2004). Pedometer measures of free-living physical activity: comparison of 13 models. Medicine & Science in Sports & Exercise, 36(2), 331-335.

Seaward, B. L., Sleamaker, R. H., & McAuliffe, T. (1990). The precision and accuracy of a portable heart rate monitor. Biomedical instrumentation & technology, 24(1), 37-41.

Segar, M., Jayaratne, T., Hanlon, J., & Richardson, C. R. (2002). Fitting fitness into women's lives: effects of a gender-tailored physical activity intervention. Women's Health Issues, 12(6), 338-347.

Shephard, R. J. (2001). Absolute versus relative intensity of physical activity in a dose-response context. Medicine & Science in Sports & Exercise, 33(6), S400-S418.

Smith, B. J., Bauman, A. E., Bull, F. C., Booth, M. L., & Harris, M. F. (2000). Promoting physical activity in general practice: a controlled trial of written advice and information materials. British Journal of Sports Medicine, 34(4), 262-267.

Smolander, J., Blair, S. N., & Kohl III, H. W. (2000). Work ability, physical activity, and cardiorespiratory fitness: 2-year results from Project Active. Journal of Occupational and Environmental Medicine, 42(9), 906-910.

Sowa, M & Meulenbroek, R. 2012. 'Effects of physical exercise on Autism Spectrum Disorders: A meta-analysis', Research in Autism Spectrum Disorders 6 (1): 46-57

Spieker, M. R. (1996). Exercise dependence in a pregnant runner. The Journal of the American Board of Family Practice, 9(2), 118-121.

Stathopolou, G, Powers, M, Berry A, Smits, J & Otto, M. 2006. 'Exercise interventions for mental health: A quantitative and qualitative review', Clinical Psychology – Science and Practice 13(2): pp170–193. FA

Steinacker, J. M., Lormes, W., Kellmann, M., Liu, Y., Reissnecker, S., Opitz-Gress, A., ... & Lehmann, M. (2000). Training of junior rowers before world championships. Effects on performance, mood state and selected hormonal and metabolic responses. Journal of Sports Medicine and Physical Fitness, 40(4), 327-335.

Strath, S. J., Swartz, A. M., BASSETT, D. R., O'BRIEN, W. L., King, G. A., & Ainsworth, B. E. (2000). Evaluation of heart rate as a method for assessing moderate intensity physical activity. Medicine & Science in Sports & Exercise, 32(9), S465-S470.

Strecher, V., Wang, C., Derry, H., Wildenhaus, K., & Johnson, C. (2002). Tailored interventions for multiple risk behaviors. Health education research, 17(5), 619-626.

Swinburn, B. A., Walter, L. G., Arroll, B., Tilyard, M. W., & Russell, D. G. (1998). The green prescription study: a randomized controlled trial of written exercise advice provided by general practitioners. American journal of public health, 88(2), 288-291.

Ten Brinke LF (2015) Aerobic exercise increases hippocampal volume in older women with probable mild cognitive impairment: A 6-month randomised controlled trial. Br J Sports Med 49: 248-254.

The Royal Australian and New Zealand College of Psychiatrists. Coping with Depression: Australian Treatment Guide for Consumers and Carers. Melbourne, Australia: The Royal Australian and New Zealand College of Psychiatrists, 2009.

Thomas, S., Reading, J., & Shephard, R. J. (1992). Revision of the physical activity readiness questionnaire (PAR-Q). Canadian journal of sport sciences.

Tudor-Locke, C. E.,& Myers, A. M. (2001). Methodological considerations for researchers and practitioners using pedometers to measure physical (ambulatory) activity. Research quarterly for exercise and sport, 72(1), 1-12.

Tudor-Locke, C., Bell, R. C., Myers, A. M., Harris, S. B., Ecclestone, N. A., Lauzon, N., & Rodger, N. W. (2004). Controlled outcome evaluation of the First Step Program: a daily physical activity intervention for individuals with type II diabetes. International journal of obesity, 28(1), 113-119.

Verde, T., Thomas, S., & Shephard, R. J. (1992). Potential markers of heavy training in highly trained distance runners. British Journal of Sports Medicine, 26(3), 167-175.

Weiden, P. J., Mackell, J. A., & McDonnell, D. D. (2004). Obesity as a risk factor for antipsychotic noncompliance. Schizophrenia research, 66(1), 51-57.

Welk GJ: Physical Activity Assessments for Health-Related Research. Stanningley, United Kingdom, Human Kinetics, 2002

Winocur G (2014) Physical exercise prevents suppression of hippocampal neurogenesis and reduces cognitive impairment in chemotherapy-treated rats. Psychopharmacol 231: 2311-2320.

World Health Organisation. Fact sheet N°220, September 2010: http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs220/en/

World Health Organization, Mental Health, A Call For Action by World Health Ministers, Ministerial Round Tables, 2001, 54th World Health Assembly.

www.dhsspsni.gov.uk/bamford_action_plan_2009-2011.pdf Erişim12.07.2019

www.dhsspsni.gov.uk/legal_issues_consultation_report.doc Erişim: 14.07.2019

Yates, A., Leehey, K., & Shisslak, C. M. (1983). Running—an analogue of anorexia?. New England Journal of Medicine, 308(5), 251-255.

Yau SY, Gil-Mohapel J (2014) Physical exercise-induced adult neurogenesis: A good strategy to prevent cognitive decline in neurodegenerative diseases? 2014: 403120.

Young, S. L., Taylor, M., & Lawrie, S. M. (2015). "First do no harm." A systematic review of the prevalence and management of antipsychotic adverse effects. Journal of Psychopharmacology, 29(4), 353-362

EGZERSİZ VE ANKSİYETE BOZUKLUĞU

2.1. Egzersiz ve Anksiyete Bozukluğu

Anksiyete bozuklukları, davranışsal sıkıntılarla ilişkili olan, aşırı korku ve kaygı karakteristiklerini barındıran bozuklukları kapsamaktadır (DSM-V 2013). Günümüzde en yaygın psikolojik rahatsızlıklardan bir tanesi anksiyete bozukluğudur. Anksiyete bozukluğu tedavisinde öncelikli olarak ilaç tedavisi ve davranışçı bilişsel terapi karşımıza çıkmaktadır. Birçok anksiyete hastası, mide bulantısı ve buna benzer yan etkileri olduğu için anksiyolitik ilaçları tercih etmemektedir. Bir tedavi yöntemi olarak egzersizin herhangi bir yan etkisi bulunmamakla birlikte kilo verme ve kan basıncını düşürme gibi faydaları da vardır. Ayrıca her zaman yapılabilir olması, herhangi bir terapistle bir randevu gerektirmemesi gibi özellikleriyle ve zaman, ekonomik açıdan tasarruf gibi hususlarda da egzersizin faydaları vardır (Aylett, Small, Bower 2018). Her ne kadar genel anlamda egzersiz anksiyete bozuklukları üzerinde potansiyel terapötik bir tedavi yöntemi olarak görünse de, tedavi ile ilgili önemli gelişmeler kaydedilebilmesi için egzersizin şiddeti konusunda kısmen de olsa bir danışmanlığa gerek duyulmaktadır (Martin-Merino ve ark. 2010). Birçok pratisyen hekimin, ücretli yerel spor salonlarında uygulanmak üzere "egzersiz reçete etmeye'' hakkı vardır. Anksiyete tedavisi için egzersizin optimal yoğunluğu, pratisyen hekim tarafından sunulabilecek egzersiz şemalarının yapısı hakkında bilgilendirme yapabilmek için gereklidir (Aylett, Small, Bower 2018). Egzersiz ile birlikte bireyin fizyolojik yapısında da bir takım değişiklikler

BÖLÜM 2 KAYNAKLAR

Albus, M., Zahn, T. P., & Breier, A. (1992a). Anxiogenic properties of yohimbine. I. Behavioral, physiological and biochemical measures. European Archives of Psychiatry and Clinical Neuroscience, 241(6), 337–344.

Albus, M., Zahn, T. P., & Breier, A. (1992b). Anxiogenic properties of yohimbine. II. Influence of experimental set and setting. European Archives of Psychiatry and Clinical Neuroscience, 241(6), 345–351.

American College of Sports Medicine Chodzko-Zajko WJ, Proctor DN, Fiatarone Singh MA, Minson CT, Nigg CRet al American College of Sports Medicine position stand. Exercise and physical activity for older adults. Med Sci Sports Exerc. 2009;41:1510-30.

American Psychiatric Association, Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, (5th ed.; DSM-5). 2013. Washinton, DC: American Psychiatric Pub.

Anderson, E. H.,& Shivakumar, G. (2013). Effects of exercise and physical activity on anxiety. Frontiers in psychiatry, 4, 27.

Antunes, H. K. M., Stella, S. G., Santos, R. F., Bueno, O. F. A., & Mello, M. T. D. (2005). Depression, anxiety and quality of life scores in seniors after an endurance exercise program. Brazilian Journal of Psychiatry, 27(4), 266-271.

Asmundson, G. J., Fetzner, M. G., DeBoer, L. B., Powers, M. B., Otto, M. W., & Smits, J. A. (2013). Let's get physical: a contemporary review of the anxiolytic effects of exercise for anxiety and its disorders. Depression and anxiety, 30(4), 362-373.

Aylett, E., Small, N., & Bower, P. (2018). Exercise in the treatment of clinical anxiety in general practice–a systematic review and meta-analysis. BMC health services research, 18(1), 559.

Baldwin, A. S., Baldwin, S. A., Loehr, V. G., Kangas, J. L., & Frierson, G. M. (2013). Elucidating satisfaction with physical activity: An examination of the day–to-day associations between experiences with physical activity and satisfaction during physical activity initiation. Psychology & Health, 28(12), 1424–1441. doi: 10.1080/08870446.2013.822078

Bartholomew, J. B., Morrison, D., & Ciccolo, J. T. (2005). Effects of acute exercise on mood and well-being in patients with major depressive disorder. Medicine & Science in Sport & Exercise, 37(12), 2032.

Bartley, C. A., Hay, M., & Bloch, M. H. (2013). Meta-analysis: aerobic exercise for the treatment of anxiety disorders. Progress in Neuro-Psychopharmacology and Biological Psychiatry, 45, 34-39.

Broocks, A., Bandelow, B., George, A., Jestrabeck, C., Opitz, M., Bartmann, U.Hajak, G. (2000). Increased psychological responses and divergent neuroendocrine responses to m-CPP and ipsapirone in patients with panic disorder. International Clinical Psychopharmacology.,15(3), 153–161.

Broocks, A., Bandelow, B., Pekrun, G., George, A., Meyer, T., Bartmann, U., ... & Rüther, E. (1998). Comparison of aerobic exercise, clomipramine, and placebo in the treatment of panic disorder. American Journal of Psychiatry, 155(5), 603-609.

Broocks, A., Liu, J., & Pirke, K. M. (1990). Semistarvation-induced hyperactivity compensates for decreased norepinephrine and dopamine turnover in the mediobasal hypothalamus of the rat. Journal of Neural Tranmission, General Section, 79(1–2), 113–124.

Broocks, A., Meyer, T., George, A., Hillmer-Vogel, U., Meyer, D., Bandelow, B., ... & Rüther, E. (1999). Decreased neuroendocrine responses to meta-chlorophenylpiperazine (m-CPP) but normal responses to ipsapirone in marathon runners. Neuropsychopharmacology, 20(2), 150-161.

Broocks, A., Meyer, T., Gleiter, C. H., Hillmer-Vogel, U., George, A., Bartmann, U., & Bandelow, B. (2001). Effect of aerobic exercise on behavioral and neuroendocrine responses to meta-chlorophenylpiperazine and to ipsapirone in untrained healthy subjects. Psychopharmacology (Berlin), 155(3), 234–241.

Broocks, A., Schweiger, A., & Pirke, K. M. (1991). The influence of semistarvation-induced hyperactivity on hypothalamic serotonin metabolism. Physiology & behavior, 50(2), 385-388.

Cassidy, K., Kotynia-English, R., Acres, J., Flicker, L., Lautenschlager, N. T., Almeida, O. P., ... & Lautenschlager, N. T. (2004). Association between lifestyle factors and mental health measures among community-dwelling older women. Australian and New Zealand Journal of Psychiatry, 38(11-12), 940-947.

Cassilhas, R. C., Antunes, H. K. M., Tufik, S., & De Mello, M. T. (2010). Mood, anxiety, and serum IGF-1 in elderly men given 24 weeks of high resistance exercise. Perceptual and motor skills, 110(1), 265-276.

Chaouloff, F. (1997). Effects of acute physical exercise on central serotonergic systems. Medicine & Science in Sports & Exercise 29(1), 58–62.

Cirulli, F., Berry, A., Chiarotti, F., & Alleva, E. (2004). Intrahippocampal administration of BDNF in adult rats affects short-term behavioral plasticity in the Morris water maze and performance in the elevated plus-maze. Hippocampus, 14(7), 802–807. doi: 10.1002/hipo. 10220

BÖLÜM 3 KAYNAKLAR

Alloy, L. B., Bender, R. E., Whitehouse, W. G., Wagner, C. A., Liu, R. T., Grant, D. A., ... & Abramson, L. Y. (2012). High Behavioral Approach System (BAS) sensitivity, reward responsiveness, and goal-striving predict first onset of bipolar spectrum disorders: A prospective behavioral high-risk design. Journal of abnormal psychology, 121(2), 339.

Alloy, L. B.,& Abramson, L. Y. (2010). The role of the behavioral approach system (BAS) in bipolar spectrum disorders. Current Directions in Psychological Science, 19(3), 189-194.

Alsuwaidan, M. T., Kucyi, A., Law, C. W., & McIntyre, R. S. (2009). Exercise and bipolar disorder: a review of neurobiological mediators. Neuromolecular medicine, 11(4), 328.

American Psychiatric Association, Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, (5th ed.; DSM-5). 2013. Washinton, DC: American Psychiatric Pub.

Banigan, M. G., Kao, P. F., Kozubek, J. A., Winslow, A. R., Medina, J., Costa, J., ... & Vanderburg, C. R. (2013). Differential expression of exosomal microRNAs in prefrontal cortices of schizophrenia and bipolar disorder patients. PloS one, 8(1), e48814.

Barres, R., Yan, J., Egan, B., Treebak, J. T., Rasmussen, M., Fritz, T., ... & Zierath, J. R. (2012). Acute exercise remodels promoter methylation in human skeletal muscle. Cell metabolism, 15(3), 405-411.

Berk, M., Kapczinski, F., Andreazza, A. C., Dean, O. M., Giorlando, F., Maes, M., ... & Magalhães, P. V. S. (2011). Pathways underlying neuroprogression in bipolar disorder: focus on inflammation, oxidative stress and neurotrophic factors. Neuroscience & biobehavioral reviews, 35(3), 804-817.

Boushel, R., Lundby, C., Qvortrup, K., & Sahlin, K. (2014). Mitochondrial plasticity with exercise training and extreme environments. Exercise and sport sciences reviews, 42(4), 169-174.

Cairney, J., Veldhuizen, S., Faulkner, G., Schaffer, A., & Rodriguez, M. C. (2009). Bipolar disorder and leisure-time physical activity: results from a national survey of Canadians. Mental Health and Physical Activity, 2(2), 65-70.

Carek, P. J., Laibstain, S. E., & Carek, S. M. (2011). Exercise for the treatment of depression and anxiety. The International Journal of Psychiatry in Medicine, 41(1), 15-28.

Carvalho, A. F., Rocha, D. Q., McIntyre, R. S., Mesquita, L. M., Köhler, C. A., Hyphantis, T. N., ... & Berk, M. (2014). Adipokines as emerging depression

biomarkers: a systematic review and meta-analysis. Journal of psychiatric research, 59, 28-37.

Church, T. S., Earnest, C. P., Skinner, J. S., & Blair, S. N. (2007). Effects of different doses of physical activity on cardiorespiratory fitness among sedentary, overweight or obese postmenopausal women with elevated blood pressure: a randomized controlled trial. Jama, 297(19), 2081-2091.

Cornelissen, V. A.,& Fagard, R. H. (2005). Effects of endurance training on blood pressure, blood pressure–regulating mechanisms, and cardiovascular risk factors. Hypertension, 46(4), 667-675.

Cotman, C. W., Berchtold, N. C., & Christie, L. A. (2007). Exercise builds brain health: key roles of growth factor cascades and inflammation. Trends in neurosciences, 30(9), 464-472.

Crump, C., Winkleby, M. A., Sundquist, K., & Sundquist, J. (2013). Comorbidities and mortality in persons with schizophrenia: a Swedish national cohort study. American Journal of Psychiatry, 170(3), 324-333.

Daley, A. (2008). Exercise and depression: a review of reviews. Journal of clinical psychology in medical settings, 15(2), 140.

Daumit, G. L., Dickerson, F. B., Wang, N. Y., Dalcin, A., Jerome, G. J., Anderson, C. A., ... & Oefinger, M. (2013). A behavioral weight-loss intervention in persons with serious mental illness. New England Journal of Medicine, 368(17), 1594-1602.

de Sousa, R. T., Machado-Vieira, R., Zarate Jr, C. A., & Manji, H. K. (2014). Targeting mitochondrially mediated plasticity to develop improved therapeutics for bipolar disorder. Expert opinion on therapeutic targets, 18(10), 1131-1147.

Dome, P., Gonda, X., & Rihmer, Z. (2012). Effects of smoking on health outcomes in bipolar disorder with a special focus on suicidal behavior. Neuropsychiatry, 2(5), 429.

Elmslie, J. L., Mann, J. I., Silverstone, J. T., Williams, S. M., & Romans, S. E. (2001). Determinants of overweight and obesity in patients with bipolar disorder. The Journal of clinical psychiatry, 62(6), 486-91.

Ernst, C., Olson, A. K., Pinel, J. P., Lam, R. W., & Christie, B. R. (2006). Antidepressant effects of exercise: evidence for an adult-neurogenesis hypothesis?. Journal of psychiatry & neuroscience2006;31:84-92.

Ernst, C., Olson, A. K., Pinel, J. P., Lam, R. W., & Christie, B. R. (2006). Antidepressant effects of exercise: evidence for an adult-neurogenesis hypothesis?. Journal of psychiatry & neuroscience2006;31:84-92.

Eyers, K.,& Parker, G. (Eds.). (2008). Mastering bipolar disorder: an insider's guide to managing mood swings and finding balance. Allen & Unwin.

Fernandes, B. S., Berk, M., Turck, C. W., Steiner, J., & Goncalves, C. A. (2014). Decreased peripheral brain-derived neurotrophic factor levels are a biomarker of disease activity in major psychiatric disorders: a comparative meta-analysis. Molecular psychiatry, 19(7), 750.

Frey, B. N., Andreazza, A. C., Houenou, J., Jamain, S., Goldstein, B. I., Frye, M. A., ... & Taylor, V. H. (2013). Biomarkers in bipolar disorder: a positional paper from the International Society for Bipolar Disorders Biomarkers Task Force. Australian & New Zealand Journal of Psychiatry, 47(4), 321-332.

Gamazon, E. R., Badner, J. A., Cheng, L., Zhang, C., Zhang, D., Cox, N. J., ... & Chen, C. (2013). Enrichment of cis-regulatory gene expression SNPs and methylation quantitative trait loci among bipolar disorder susceptibility variants. Molecular psychiatry, 18(3), 340-346.

Gomez-Pinilla, F., Zhuang, Y., Feng, J., Ying, Z., & Fan, G. (2011). Exercise impacts brain-derived neurotrophic factor plasticity by engaging mechanisms of epigenetic regulation. European Journal of Neuroscience, 33(3), 383-390.

Gray, J. A. (1972). The psychophysiological nature of introversion-extraversion: A modification of Eysenck's theory. Biological bases of individual behavior, 182-205.

Hays, A. E., Goss, F., Aaron, D., Abt, K., Friedman, E., Gallagher, M., & Nagle, E. (2008). Hormonal and Perceptual Changes in Bipolar Subjects after Acute Aerobic Exercise: 584May 28 1: 30 PM-1: 45 PM. Medicine & Science in Sports & Exercise, 40(5), S17.

Ikegame, T., Bundo, M., Murata, Y., Kasai, K., Kato, T., & Iwamoto, K. (2013). DNA methylation of the BDNF gene and its relevance to psychiatric disorders. Journal of human genetics, 58(7), 434.

Jatoi, A. (2013). Anti-inflammatory therapy: exploring exercise, serum-derived bovine immunoglobulin/protein isolates, and ruxolitinib for the cancer-associated weight loss syndrome. Current opinion in supportive and palliative care, 7(4), 339-341.

Kubitz, K. A., Landers, D. M., Petruzzello, S. J., & Han, M. (1996). The effects of acute and chronic exercise on sleep. Sports Medicine, 21(4), 277-291.

Kucyi, A., Alsuwaidan, M. T., Liauw, S. S., & McIntyre, R. S. (2010). Aerobic physical exercise as a possible treatment for neurocognitive dysfunction in bipolar disorder. Postgraduate medicine, 122(6), 107-116.

Malhi, G. S., Byrow, Y., Fritz, K., Das, P., Baune, B. T., Porter, R. J., & Outhred, T. (2015). Mood disorders: neurocognitive models. Bipolar disorders, 17, 3-20.

Marais, L., Stein, D. J., & Daniels, W. M. (2009). Exercise increases BDNF levels in the striatum and decreases depressive-like behavior in chronically stressed rats. Metabolic brain disease, 24(4), 587-597.

Marais, L., Stein, D. J., & Daniels, W. M. (2009). Exercise increases BDNF levels in the striatum and decreases depressive-like behavior in chronically stressed rats. Metabolic brain disease, 24(4), 587-597.

McGee, S. L.,& Hargreaves, M. (2010). Histone modifications and exercise adaptations. Journal of applied physiology, 110(1), 258-263.

Meyer, B., Rahman, R., & Shepherd, R. (2007). Hypomanic personality features and addictive tendencies. Personality and Individual Differences, 42(4), 801-810.

Morriss, R.,& Mohammed, F. A. (2005). Metabolism, lifestyle and bipolar affective disorder. Journal of Psychopharmacology, 19(6_suppl), 94-101.

Moylan, S., Eyre, H. A., Maes, M., Baune, B. T., Jacka, F. N., & Berk, M. (2013). Exercising the worry away: how inflammation, oxidative and nitrogen stress mediates the beneficial effect of physical activity on anxiety disorder symptoms and behaviours. Neuroscience & Biobehavioral Reviews, 37(4), 573-584.

Ng, F., Dodd, S., & Berk, M. (2007). The effects of physical activity in the acute treatment of bipolar disorder: a pilot study. Journal of affective disorders, 101(1-3), 259-262.

Niculescu, A. B. (2013). Convergent functional genomics of psychiatric disorders. American Journal of Medical Genetics Part B: Neuropsychiatric Genetics, 162(7), 587-594.

Nusslock, R., Abramson, L. Y., Harmon-Jones, E., Alloy, L. B., & Hogan, M. E. (2007). A goal-striving life event and the onset of hypomanic and depressive episodes and symptoms: Perspective from the Behavioral Approach System (BAS) dysregulation theory. Journal of Abnormal Psychology, 116(1), 105.

Pierce, D., Kupprat, I., & Harry, D. (1976). Urinary epinephrine and norepinephrine levels in women athletes during training and competition. European journal of applied physiology and occupational physiology, 36(1), 1-6.

Proudfoot, J., Whitton, A., Parker, G., Doran, J., Manicavasagar, V., & Delmas, K. (2012). Triggers of mania and depression in young adults with bipolar disorder. Journal of affective disorders, 143(1-3), 196-202.

Rao, J. S., Keleshian, V. L., Klein, S., & Rapoport, S. I. (2012). Epigenetic modifications in frontal cortex from Alzheimer's disease and bipolar disorder patients. Translational psychiatry, 2(7), e132.

Rezaee, S., Kahrizi, S., & Hedayati, M. (2014). Hormonal responses of combining endurance-resistance exercise in healthy young men. The Journal of sports medicine and physical fitness, 54(2), 244-251.

Roshanaei Moghaddam,B.,and Katon,W.(2009). Premature mortality from general medical illnesses among persons with bipolar disorder :a review. Psychiatr. Serv. 60, 147–156.doi:10.1176/ps.2009.60.2.147

Sanchis-Gomar, F., Garcia-Gimenez, J. L., Perez-Quilis, C., Gomez-Cabrera, M. C., Pallardo, F. V., & Lippi, G. (2012). Physical exercise as an epigenetic modulator: Eustress, the "positive stress" as an effector of gene expression.

Steinberg, H.,& Sykes, E. A. (1985). Introduction to symposium on endorphins and behavioural processes; review of literature on endorphins and exercise. Pharmacology Biochemistry and Behavior, 23(5), 857-862.

Suto, M., Murray, G., Hale, S., Amari, E., & Michalak, E. E. (2010). What works for people with bipolar disorder? Tips from the experts. Journal of Affective Disorders, 124(1-2), 76-84.

Sylvia, L. G., Ametrano, R. M., & Nierenberg, A. A. (2010). Exercise treatment for bipolar disorder: potential mechanisms of action mediated through increased neurogenesis and decreased allostatic load. Psychotherapy and Psychosomatics, 79(2), 87-96.

Sylvia, L. G., Ametrano, R. M., & Nierenberg, A. A. (2010). Exercise treatment for bipolar disorder: potential mechanisms of action mediated through increased neurogenesis and decreased allostatic load. Psychotherapy and Psychosomatics, 79(2), 87-96.

Sylvia, L. G., Friedman, E. S., Kocsis, J. H., Bernstein, E. E., Brody, B. D., Kinrys, G., ... & Kamali, M. (2013). Association of exercise with quality of life and mood symptoms in a comparative effectiveness study of bipolar disorder. Journal of affective disorders, 151(2), 722-727.

Sylvia, L. G., Nierenberg, A. A., Stange, J. P., Peckham, A. D., & Deckersbach, T. (2011). Development of an integrated psychosocial treatment to address the medical burden associated with bipolar disorder. Journal of psychiatric practice, 17(3), 224.

Thomson, D., Turner, A., Lauder, S., Gigler, M. E., Berk, L., Singh, A. B., ... & Sylvia, L. (2015). A brief review of exercise, bipolar disorder, and mechanistic pathways. Frontiers in psychology, 6, 147.

Urosevic, S., Abramson, L. Y., Harmon-Jones, E., Donovan, P. M., Van Voorhis, L. L., Hogan, M. E., & Alloy, L. B. (2005). The behavioral approach system (BAS) and bipolar spectrum disorders: Relationship of BAS and behavioral inhibition system (BIS) sensitivities to bipolar spectrum diagnoses and hypomanic personality.

Urošević, S., Collins, P., Muetzel, R., Lim, K., & Luciana, M. (2012). Longitudinal changes in behavioral approach system sensitivity and brain structures involved in reward processing during adolescence. Developmental psychology, 48(5), 1488.

Van Citters, A. D., Pratt, S. I., Jue, K., Williams, G., Miller, P. T., Xie, H., & Bartels, S. J. (2010). A pilot evaluation of the In SHAPE individualized health promotion intervention for adults with mental illness. Community mental health journal, 46(6), 540-552.

Whitton, A. E., Treadway, M. T., & Pizzagalli, D. A. (2015). Reward processing dysfunction in major depression, bipolar disorder and schizophrenia. Current opinion in psychiatry, 28(1), 7.

Wipfli, B. M., Rethorst, C. D., & Landers, D. M. (2008). The anxiolytic effects of exercise: a meta-analysis of randomized trials and dose–response analysis. Journal of Sport and Exercise Psychology, 30(4), 392-410.

Wright, K., Armstrong, T., Taylor, A., & Dean, S. (2012). 'It's a double edged sword': A qualitative analysis of the experiences of exercise amongst people with Bipolar Disorder. Journal of affective disorders, 136(3), 634-642.

Youngstedt, S. D., O'connor, P. J., & Dishman, R. K. (1997). The effects of acute exercise on sleep: a quantitative synthesis. Sleep, 20(3), 203-214.

Zheng, H., Liu, Y., Li, W., Yang, B., Chen, D., Wang, X., ... & Halberg, F. (2006). Beneficial effects of exercise and its molecular mechanisms on depression in rats. Behavioural brain research, 168(1), 47-55.

EGZERSİZ VE DEPRESİF BOZUKLUKLAR

4.1. Egzersiz ve Depresif Bozukluklar

Depresif bozuklukların ortak özellikleri; bireyin işlevsel kapasitesini önemli derecede etkileyen somatik ve bilişsel değişimlerin eşlik ettiği, asabi ve üzüntülü bir ruh haline sahip olması olarak tanımlanabilir (DSM-V 2013). Bu depresif bozukluk belirtilerinde bireyin kendini yönetebilmesi yani öz-yönetim büyük bir önem taşımaktadır. Yıllardır öz-yönetim; diyabet, astma, artrit gibi kronik fiziksel rahatsızlıkların yönetilme stratejisinin bir parçası olarak karşımıza çıkmaktayken, öz-yönetimin mental rahatsızlıklar konusundaki faydaları ile ilgili gelişmeler daha yenidir (Yeung, Feldman, Fava 2009). Özyönetim; bireylerin maruz kaldıkları hastalıklarını yönetmek için başvurdukları müdahale, beceri edinimi ve eğitim olarak tanımlanmaktadır. Özyönetimin hedefleri semptomları azaltmak, hayat kalitesini arttırmak ve hastalığın tekrarlamasını veya tekrar ortaya çıkmasını engellemektir (Yeung, Feldman, Fava 2009, Bodenheimer ve ark. 2002, Health Council of Canada 2012). Mental rahatsızlıklarda özyönetim ilaç ve psikoterapi gibi geleneksel klinik terapilerde uygulanabilir (National Institute for Health and Clinical Excellence 2011). Özellikle ruh hali ve anksiyete bozuklukları için önerilen öz yönetim müdahaleleri arasında en çok araştırma yapılan konu; bilişsel davranışçı terapi, bitki terapisi, (Faulkner, Taylor 2005, http://www.nhs.uk/Livewell/Autism/Pages/Autismoverview.aspx, Erişim: 09/07/2019), ilaç tedavisi, rahatlama teknikleri ve fiziksel aktivitedir (Wipfli,

BÖLÜM 4 KAYNAKLAR

Ahern, E.,& Semkovska, M. (2017). Cognitive functioning in the first-episode of major depressive disorder: A systematic review and meta-analysis. Neuropsychology, 31(1), 52.

American Psychiatric Association, Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, (5th ed.; DSM-5). 2013. Washinton, DC: American Psychiatric Pub.

American Psychiatric Association. (2000). Diagnostic criteria from dsM-iV-tr. American Psychiatric Pub.

Asmundson, G. J., Fetzner, M. G., DeBoer, L. B., Powers, M. B., Otto, M. W., & Smits, J. A. (2013). Let's get physical: a contemporary review of the anxiolytic effects of exercise for anxiety and its disorders. Depression and anxiety, 30(4), 362-373.

Bjørnebekk, A., Mathé, A. A., & Brené, S. (2005). The antidepressant effect of running is associated with increased hippocampal cell proliferation. International Journal of Neuropsychopharmacology, 8(3), 357-368.

Bodenheimer, T., Lorig, K., Holman, H., & Grumbach, K. (2002). Patient self-management of chronic disease in primary care. Jama, 288(19), 2469-2475.

Bremner JD, Narayan M, Anderson ER, Staib LH, Miller HL, Charney DS. (2000) Hippocampal volume reduction in major depression. American Journal of Psychiatry; 157:115-118.

Brondino, N., Rocchetti, M., Fusar-Poli, L., Codrons, E., Correale, L., Vandoni, M., ... & Politi, P. (2017). A systematic review of cognitive effects of exercise in depression. Acta Psychiatrica Scandinavica, 135(4), 285-295.

Brondino, N., Rocchetti, M., Fusar-Poli, L., Codrons, E., Correale, L., Vandoni, M., ... & Politi, P. (2017). A systematic review of cognitive effects of exercise in depression. Acta Psychiatrica Scandinavica, 135(4), 285-295.

Cai, H., Li, G., Hua, S., Liu, Y., & Chen, L. (2017). Effect of exercise on cognitive function in chronic disease patients: a meta-analysis and systematic review of randomized controlled trials. Clinical interventions in aging, 12, 773.

Carek, P. J., Laibstain, S. E., & Carek, S. M. (2011). Exercise for the treatment of depression and anxiety. The International Journal of Psychiatry in Medicine, 41(1), 15-28.

Cipriani, A., Furukawa, T. A., Salanti, G., Chaimani, A., Atkinson, L. Z., Ogawa, Y., ... & Egger, M. (2018). Comparative efficacy and acceptability of 21

antidepressant drugs for the acute treatment of adults with major depressive disorder: a systematic review and network meta-analysis. Focus, 16(4), 420-429.

Cooney, G. M., Dwan, K., Greig, C. A., Lawlor, D. A., Rimer, J., Waugh, F. R., ... & Mead, G. E. (2013). Exercise for depression. Cochrane database of systematic reviews, (9).

Cuijpers, P., Karyotaki, E., Weitz, E., Andersson, G., Hollon, S. D., & van Straten, A. (2014). The effects of psychotherapies for major depression in adults on remission, recovery and improvement: a meta-analysis. Journal of affective disorders, 159, 118-126.

De Moor, M. H. M., Beem, A. L., Stubbe, J. H., Boomsma, D. I., & De Geus, E. J. C. (2006). Regular exercise, anxiety, depression and personality: a population-based study. Preventive medicine, 42(4), 273-279.

Duman, R. S., Nakagawa, S., & Malberg, J. (2001). Regulation of adult neurogenesis by antidepressant treatment. Neuropsychopharmacology, 25(6), 836-844.

Ekkekakis, P. (2015). Honey, I shrunk the pooled SMD! Guide to critical appraisal of systematic reviews and meta-analyses using the Cochrane review on exercise for depression as example. Mental health and physical activity, 8, 21-36.

Ernst, C., Olson, A. K., Pinel, J. P., Lam, R. W., & Christie, B. R. (2006). Antidepressant effects of exercise: evidence for an adult-neurogenesis hypothesis?. Journal of psychiatry & neuroscience2006;31:84-92.

Faulkner, G. E.,& Taylor, A. H. (2005). From emerging relationships to the future role of exercise in mental health promotion. In Exercise, Health and Mental Health (pp. 228-246). Routledge.

Greer, T. L., Furman, J. L., & Trivedi, M. H. (2017). Evaluation of the benefits of exercise on cognition in major depressive disorder. General hospital psychiatry, 49, 19-25.

Greer, T. L., Trombello, J. M., Rethorst, C. D., Carmody, T. J., Jha, M. K., Liao, A., ... & Trivedi, M. H. (2016). Improvements in psychosocial functioning and health-related quality of life following exercise augmentation in patients with treatment response but nonremitted major depressive disorder: Results from the Tread Study. Depression and anxiety, 33(9), 870-881.

Haigh, E. A., Bogucki, O. E., Sigmon, S. T., & Blazer, D. G. (2018). Depression among older adults: a 20-year update on five common myths and misconceptions. The American Journal of Geriatric Psychiatry, 26(1), 107-122.

Health Council of Canada. Self-management support for Canadians with chronic health conditions: a focus for primary health care. Toronto (ON): Health Council of Canada; 2012. 64 p.

Hegeman, J. M., Kok, R. M., Van der Mast, R. C., & Giltay, E. J. (2012). Phenomenology of depression in older compared with younger adults: meta-analysis. The British Journal of Psychiatry, 200(4), 275-281.

Herring, M. P., O'Connor, P. J., & Dishman, R. K. (2010). The effect of exercise training on anxiety symptoms among patients: a systematic review. Archives of internal medicine, 170(4), 321-331.

Hootman, J. M., Macera, C. A., Ainsworth, B. E., Addy, C. L., Martin, M., & Blair, S. N. (2002). Epidemiology of musculoskeletal injuries among sedentary and physically active adults. Medicine & Science in Sports & Exercise, 34(5), 838-844.

http://cl.kp.org/pkc/national/cmi/%20programs/depression/guideline/index.html Erişim: 27.08.2019

http://www.nhs.uk/Livewell/Autism/Pages/Autismoverview.aspx Access: 09/07/2019

Kelly, M. E., Loughrey, D., Lawlor, B. A., Robertson, I. H., Walsh, C., & Brennan, S. (2014). The impact of exercise on the cognitive functioning of healthy older adults: a systematic review and meta-analysis. Ageing research reviews, 16, 12-31.

Kvam, S., Kleppe, C. L., Nordhus, I. H., & Hovland, A. (2016). Exercise as a treatment for depression: a meta-analysis. Journal of affective disorders, 202, 67-86.

Legrand, F. D.,& Neff, E. M. (2016). Efficacy of exercise as an adjunct treatment for clinically depressed inpatients during the initial stages of antidepressant pharmacotherapy: an open randomized controlled trial. Journal of affective disorders, 191, 139-144.

Lindheimer, J. B., O'Connor, P. J., & Dishman, R. K. (2015). Quantifying the placebo effect in psychological outcomes of exercise training: a meta-analysis of randomized trials. Sports Medicine, 45(5), 693-711.

Lopresti, A. L., Hood, S. D., & Drummond, P. D. (2013). A review of lifestyle factors that contribute to important pathways associated with major depression: diet, sleep and exercise. Journal of affective disorders, 148(1), 12-27.

Lorenzo-Luaces, L., DeRubeis, R. J., & Bennett, I. M. (2015). Primary care physicians' selection of low-intensity treatments for patients with depression. Fam Med, 47(7), 511-6.

Mammen, G.,& Faulkner, G. (2013). Physical activity and the prevention of depression: a systematic review of prospective studies. American journal of preventive medicine, 45(5), 649-657.

Mead, G. E., Morley, W., Campbell, P., Greig, C. A., McMurdo, M., & Lawlor, D. A. (2008). Exercise for depression. Cochrane database of systematic reviews.

Minghetti, A., Faude, O., Hanssen, H., Zahner, L., Gerber, M., & Donath, L. (2018). Sprint interval training (SIT) substantially reduces depressive symptoms in major depressive disorder (MDD): a randomized controlled trial. Psychiatry research, 265, 292-297.

Morimoto, S. S.,& Alexopoulos, G. S. (2013). Cognitive deficits in geriatric depression: clinical correlates and implications for current and future treatment. The Psychiatric Clinics of North America, 36(4).

Mura, G., Moro, M. F., Patten, S. B., & Carta, M. G. (2014). Exercise as an add-on strategy for the treatment of major depressive disorder: a systematic review. CNS spectrums, 19(6), 496-508.

Naismith, S. L., Norrie, L. M., Mowszowski, L., & Hickie, I. B. (2012). The neurobiology of depression in later-life: clinical, neuropsychological, neuroimaging and pathophysiological features. Progress in neurobiology, 98(1), 99-143.

National Institute for Health and Clinical Excellence. Common mental health disorders: identification and pathways to care. London (UK): National Institute for Health and Clinical Excellence; 2011 [Clinical Guideline CG123]. 55 p.

Nebiker, L., Lichtenstein, E., Minghetti, A., Zahner, L., Gerber, M., Faude, O., & Donath, L. (2018). Moderating effects of exercise duration and intensity in neuromuscular vs. endurance exercise interventions for the treatment of depression: a meta-analytical review. Frontiers in psychiatry, 9, 305.

Neviani, F., Murri, M. B., Mussi, C., Triolo, F., Toni, G., Simoncini, E., ... & Cremonini, A. (2017). Physical exercise for late life depression: effects on cognition and disability. International psychogeriatrics, 29(7), 1105-1112.

Ossip-Klein, D. J., Doyne, E. J., Bowman, E. D., Osborn, K. M., & Neimeyer, R. A. (1989). Effects of running or weight lifting on self-concept in clinically depressed women. Journal of consulting and Clinical Psychology, 57(1), 158.

Paolucci, E. M., Loukov, D., Bowdish, D. M., & Heisz, J. J. (2018). Exercise reduces depression and inflammation but intensity matters. Biological psychology, 133, 79-84.

Pate, R. R., Pratt, M., Blair, S. N., Haskell, W. L., Macera, C. A., Bouchard, C., ... & Kriska, A. (1995). Physical activity and public health: a recommendation from the Centers for Disease Control and Prevention and the American College of Sports Medicine. Jama, 273(5), 402-407.

Pelletier, L., Shamila, S., Patten Scott, B., & Demers, A. (2017). Self-management of mood and/or anxiety disorders through physical activity/exercise. Health promotion and chronic disease prevention in Canada: research, policy and practice, 37(5), 27.

Poyatos-León, R., García-Hermoso, A., Sanabria-Martínez, G., Álvarez-Bueno, C., Cavero-Redondo, I., & Martínez-Vizcaíno, V. (2017). Effects of exercise-based interventions on postpartum depression: A meta-analysis of randomized controlled trials. Birth, 44(3), 200-208.

Rosenbaum, S., Hobson-Powell, A., Davison, K., Stanton, R., Craft, L. L., Duncan, M., ... & Ward, P. B. (2018). The role of sport, exercise, and physical activity in closing the life expectancy gap for people with mental illness: an international consensus statement by Exercise and Sports Science Australia, American College of Sports Medicine, British Association of Sport and Exercise Science, and Sport and Exercise Science New Zealand. Translational Journal of the American College of Sports Medicine, 3(10), 72-73.

Saeed, S. A., Antonacci, D. J., & Bloch, R. M. (2010). Exercise, yoga, and meditation for depressive and anxiety disorders. American family physician, 81(8), 981-986.

Schuch, F. B., Deslandes, A. C., Stubbs, B., Gosmann, N. P., da Silva, C. T. B., & de Almeida Fleck, M. P. (2016). Neurobiological effects of exercise on major depressive disorder: a systematic review. Neuroscience & Biobehavioral Reviews, 61, 1-11.

Schuch, F. B., Vasconcelos-Moreno, M. P., Borowsky, C., Zimmermann, A. B., Rocha, N. S., & Fleck, M. P. (2015). Exercise and severe major depression: effect on symptom severity and quality of life at discharge in an inpatient cohort. Journal of psychiatric research, 61, 25-32.

Searle, A., Calnan, M., Turner, K. M., Lawlor, D. A., Campbell, J., Chalder, M., & Lewis, G. (2012). General Practitioners' beliefs about physical activity for managing depression in primary care. Mental Health and Physical Activity, 5(1), 13-19.

Sheline, Y. I., Sanghavi, M., Mintun, M. A., & Gado, M. H. (1999). Depression duration but not age predicts hippocampal volume loss in medically healthy women with recurrent major depression. Journal of Neuroscience, 19(12), 5034-5043.

Sheline, Y. I., Wang, P. W., Gado, M. H., Csernansky, J. G., & Vannier, M. W. (1996). Hippocampal atrophy in recurrent major depression. Proceedings of the National Academy of Sciences, 93(9), 3908-3913.

Stanton, R.,& Happell, B. (2014). A systematic review of the aerobic exercise program variables for people with schizophrenia. Current Sports Medicine Reports, 13(4), 260-266.

Stubbs, B., Vancampfort, D., Rosenbaum, S., Ward, P. B., Richards, J., Soundy, A., ... & Schuch, F. B. (2016). Dropout from exercise randomized controlled trials among people with depression: A meta-analysis and meta regression. Journal of affective disorders, 190, 457-466.

Sukhato, K., Lotrakul, M., Dellow, A., Ittasakul, P., Thakkinstian, A., & Anothaisintawee, T. (2017). Efficacy of home-based non-pharmacological interventions for treating depression: a systematic review and network meta-analysis of randomised controlled trials. BMJ open, 7(7), e014499.

Sun, M., Lanctot, K., Herrmann, N., & Gallagher, D. (2018). Exercise for cognitive symptoms in depression: a systematic review of interventional studies. The Canadian Journal of Psychiatry, 63(2), 115-128.

Sutton, A. J., Muir, K. R., Mockett, S., & Fentem, P. (2001). A case-control study to investigate the relation between low and moderate levels of physical activity and osteoarthritis of the knee using data collected as part of the Allied Dunbar National Fitness Survey. Annals of the rheumatic diseases, 60(8), 756-764.

Szabo, A. (2013). Acute psychological benefits of exercise: Reconsideration of the placebo effect. Journal of Mental Health, 22(5), 449-455.

Taylor, W. D., Aizenstein, H. J., & Alexopoulos, G. S. (2013). The vascular depression hypothesis: mechanisms linking vascular disease with depression. Molecular psychiatry, 18(9), 963-974.

Tedeschini, E., Levkovitz, Y., Iovieno, N., Ameral, V. E., Nelson, J. C., & Papakostas, G. I. (2011). Efficacy of antidepressants for late-life depression: a meta-analysis and meta-regression of placebo-controlled randomized trials. In Database of Abstracts of Reviews of Effects (DARE): Quality-assessed Reviews [Internet]. Centre for Reviews and Dissemination (UK).

Toni, G., Murri, M. B., Piepoli, M., Zanetidou, S., Cabassi, A., Squatrito, S., ... & Menchetti, M. (2016). Physical exercise for late-life depression: effects on heart rate variability. The American Journal of Geriatric Psychiatry, 24(11), 989-997.

Toups, M., Carmody, T., Greer, T., Rethorst, C., Grannemann, B., & Trivedi, M. H. (2017). Exercise is an effective treatment for positive valence symptoms in major depression. Journal of affective disorders, 209, 188-194.

Wegner, M., Helmich, I., Machado, S., E Nardi, A., Arias-Carrión, O., & Budde, H. (2014). Effects of exercise on anxiety and depression disorders: review of meta-analyses and neurobiological mechanisms. CNS & Neurological Disorders-Drug Targets (Formerly Current Drug Targets-CNS & Neurological Disorders), 13(6), 1002-1014.

Wipfli, B. M., Rethorst, C. D., & Landers, D. M. (2008). The anxiolytic effects of exercise: a meta-analysis of randomized trials and dose–response analysis. Journal of Sport and Exercise Psychology, 30(4), 392-410.

Wittert, G. A., Livesey, J. H., Espiner, E. A., & Donald, R. A. (1996). Adaptation of the hypothalamopituitary adrenal axis to chronic exercise stress in humans. Medicine & Science in Sports & Exercise, 28(8), 1015-1019.

Wolff E, Gaudlitz K, von Lindenberger BL, Plag J, Heinz A, Ströhle A. (2011) Exercise and physical activity in mental disorders. Eur Arch Psychiatry Clin Neurosci.;261 Suppl 2: S186-S191.

Yeung, A., Feldman, G., & Fava, M. (2009). Self-management of depression: A manual for mental health and primary care professionals. Cambridge University Press.

Zheng, G., Xia, R., Zhou, W., Tao, J., & Chen, L. (2016). Aerobic exercise ameliorates cognitive function in older adults with mild cognitive impairment: a systematic review and meta-analysis of randomised controlled trials. British journal of sports medicine, 50(23), 1443-1450.

EGZERSİZ VE NÖROGELİŞİMSEL BOZUKLUKLAR

5.1. Egzersiz ve Nörogelişimsel Bozukluklar

DSM-V'e göre (Mental Hastalıkların Tanısal ve İstatistiksel El Kitabı, Amerikan Psikiyatri Birliği, 2013) (DSM-V 2013), nörogelişimsel bozukluklar çocukluk gelişim dönemindeki sosyal becerilerdeki bozukluklar, kişiye bağımlılık ve entelektüel beceriler tarafından karakterize olan bozukluklardır. Semptom karakteristiklerine dayanarak, nöro gelişimsel bozukluklar entelektüel bozukluklar, iletişim bozuklukları, DEHB (Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu, OSB (Otizm Spektrum Bozukluğu), Spesifik öğrenme bozuklukları, Motor bozukluklar ve spesifik semptomlarla tanımlanamayacak durumdaki semptomlar şeklinde kategorize edilmektedir. Birleşik Devletlerde, DEHB teşhisleri gittikçe artış göstermektedir, şu bakımdan ki, ebeveyn kaynaklı raporlara göre DEH bozukluğunda, 4-17 yaşlarındaki çocuk ve genç populasyonun yaklaşık yüzde %10'unu kapsayacak şekilde 2003-2007 yıllarında%21.8'lik artışlar gözlemlenmiştir. Japonya'da nöro gelişimsel bozukluk tanısına sahip çocukların sayısı, son yıllarda ciddi bir artış göstermiştir (Japonya Eğitim, Kültür, Spor, Bilim ve Teknoloji Bakanlığı, 2014).

Teşhis kriterlerinde değinilen spesifik bozukluklara ek olarak (sosyal etkileşim, zeka ve dikkat), yönetici fonksiyon, nöro gelişimsel bozuklukların bir göstergesidir (Ozonoff, Jensen 1999). DEHB ve Otizm Spektrum

BÖLÜM 5 KAYNAKLAR

American Psychiatric Association, Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, (5th ed.; DSM-5). 2013. Washinton, DC: American Psychiatric Pub.

Anderson-Hanley C, Tureck K and Schneiderman RL. 2011. Autism and exergaming: effects on repetitive behaviors and cognition. Psychol Res Behav Manag 4: 129-137.

Armbruster DJ, Ueltzhoffer K, Basten U and Fiebach CJ. 2012. Prefrontal cortical mechanisms underlying individual differences in cognitive flexibility and stability. J Cogn Neurosci 24: 2385-2399.

Baddeley A. 1992. Working memory. Science 255: 556-559.

Bedard AC, Nichols S, Barbosa JA, Schachar R, Logan GD and Tannock R. 2002. The development of selective inhibitory control across the life span. Dev Neuropsychol 21: 93- 111.

Berger I, Slobodin O, Aboud M, Melamed J and Cassuto H. 2013. Maturational delay in ADHD: evidence from CPT. Front Hum Neurosci 7: 691.

Berwid OG and Halperin JM. 2012. Emerging support for a role of exercise in attention-deficit/hyperactivity disorder intervention planning. Curr Psychiatry Rep 14: 543-551.

Best JR, Miller PH and Naglieri JA. 2011. Relations between executive function and academic achievement from ages 5 to 17 in a large, representative national sample. Learn Individ Differ 21: 327-336.

Brieber S, Neufang S, Bruning N, Kamp-Becker I, Remschmidt H, Herpertz-Dahlmann B, Fink GR and Konrad K. 2007. Structural brain abnormalities in adolescents with autism spectrum disorder and patients with attention deficit/ hyperactivity disorder. J Child Psychol Psychiatry 48: 1251-1258.

Brunia CH. 1999. Neural aspects of anticipatory behavior. Acta Psychol (Amst) 101: 213-242.

Carmona S, Vilarroya O, Bielsa A, Tremols V, Soliva JC, Rovira M, Tomàs J, Raheb C, Gispert JD, Batlle S and Bulbena A. 2005. Global and regional gray matter reductions in ADHD: a voxel-based morphometric study. Neurosci Lett 389: 88-93.

Castelli DM, Hillman CH, Buck SM and Erwin HE. 2007. Physical fitness and academic achievement in third- and fifth-grade students. J Sport Exerc Psychol 29: 239-252.

Chang YK, Liu S, Yu HH and Lee YH. 2012. Effect of acute exercise on executive function in children with attention deficit hyperactivity disorder. Arch Clin Neuropsychol 27: 225- 237.

Christ SE, Holt DD, White DA and Green L. 2007. Inhibitory control in children with autism spectrum disorder. J Autism Dev Disord 37: 1155-1165.

Chuang LY, Tsai YJ, Chang YK, Huang CJ and Hung TM 2015. Effects of acute aerobic exercise on response preparation in a Go/No Go Task in children with ADHD: an ERP study. J Sport Health Sci 4: 82-88.

Corbett BA, Constantine LJ, Hendren R, Rocke D and Ozonoff S. 2009. Examining executive functioning in children with autism spectrum disorder, attention deficit hyperactivity disorder and typical development. Psychiatry Res 166: 210-222.

Davidson MC, Amso D, Anderson LC and Diamond A. 2006. Development of cognitive control and executive functions from 4 to 13 years: evidence from manipulations of memory, inhibition, and task switching. Neuropsychologia 44: 2037- 2078.

Derrfuss J, Brass M and Von Cramon DY. 2004. Cognitive control in the posterior frontolateral cortex: evidence from common activations in task coordination, interference control, and working memory. Neuroimage 23: 604-612.

Diamond A. 2013. Executive functions. Annu Rev Psychol 64: 135-168.

Eckert MA, Leonard CM, Wilke M, Eckert M, Richards T, Richards A and Berninger V. 2005. Anatomical signatures of dyslexia in children: unique information from manual and voxel based morphometry brain measures. Cortex 41: 304- 315.

Gathercole SE and Pickering SJ. 2000. Working memory deficits in children with low achievements in the national curriculum at 7 years of age. Br J Educ Psychol 70 (Pt 2): 177-194.

Huizinga M, Dolan CV and van der Molen MW. 2006. Agerelated change in executive function: developmental trends and a latent variable analysis. Neuropsychologia 44: 2017- 2036.

Japanese Ministry of Education Culture, Sports, Science and Techonology. 2014. Report of the 2014 Special Needs Education (in Japanese). Retrieval from http://www.mext.go.jp/a_ menu/shotou/tokubetu/material/1348283.htm.

Kamijo K, Pontifex MB, O'leary KC, Scudder MR, Wu CT, Castelli DM and Hillman CH. 2011. The effects of an afterschool physical activity program on working memory in preadolescent children. Dev Sci 14: 1046-1058.

Kantomaa MT, Stamatakis E, Kankaanpää A, Kaakinen M, Rodriguez A, Taanila A, Ahonen T, Järvelin MR and Tammelin T. 2013. Physical activity and obesity mediate the association between childhood motor function and adolescents' academic achievement. Proc Natl Acad Sci USA 110: 1917- 1922.

Lopez BR, Lincoln AJ, Ozonoff S and Lai Z. 2005. Examining the relationship between executive functions and restricted, repetitive symptoms of Autistic Disorder. J Autism Dev Disord 35: 445-460.

Loveless NE and Sanford AJ. 1974. Slow potential correlates of preparatory set. Biol Psychol 1: 303-314.

Miyake A, Friedman NP, Emerson MJ, Witzki AH, Howerter A and Wager TD. 2000. The unity and diversity of executive functions and their contributions to complex "Frontal Lobe" tasks: a latent variable analysis. Cogn Psychol 41: 49-100.

Neudecker C, Mewes N, Reimers AK and Woll A. 2015. Exercise interventions in children and adolescents with ADHD: a systematic review. J Atten Disord.

Ozonoff S and Jensen J. 1999. Brief report: specific executive function profiles in three neurodevelopmental disorders. J Autism Dev Disord 29: 171-177.

Piepmeier AT, Shih CH, Whedon M, Williams L, Davis M, Henning D, Park S, Calkins SD and Etnier JL. 2015. The effect of acute exercise on cognitive performance in children with and without ADHD. J Sport Health Sci 4: 97-100.

Pliszka SR, Liotti M and Woldorff MG. 2000. Inhibitory control in children with attention-deficit/hyperactivity disorder: event-related potentials identify the processing component and timing of an impaired right-frontal response-inhibition mechanism. Biol Psychiatry 48: 238-246.

Pontifex MB, Fine JG, da Cruz K, Parks AC and Smith AL. 2014. VI. The role of physical activity in reducing barriers to learning in children with developmental disorders. Monogr Soc Res Child Dev 79: 93-118.

Pontifex MB, Saliba BJ, Raine LB, Picchietti DL and Hillman CH. 2013. Exercise improves behavioral, neurocognitive, and scholastic performance in children with attentiondeficit/hyperactivity disorder. J Pediatr 162: 543-551.

Robinson S, Goddard L, Dritschel B, Wisley M and Howlin P. 2009. Executive functions in children with autism spectrum disorders. Brain Cogn 71: 362-368.

Schachar R, Mota VL, Logan GD, Tannock R and Klim P. 2000. Confirmation of an inhibitory control deficit in attention- deficit/hyperactivity disorder. J Abnorm Child Psychol 28: 227-235.

Soga, K., Kamijo, K., & Masaki, H. (2016). Effects of acute exercise on executive function in children with and without neurodevelopmental disorders. The Journal of Physical Fitness and Sports Medicine, 5(1), 57-67.

Spronk M, Jonkman LM and Kemner C. 2008. Response inhibition and attention processing in 5- to 7-year-old children with and without symptoms of ADHD: an ERP study. Clin Neurophysiol 119: 2738-2752.

St Clair-Thompson HL and Gathercole SE. 2006. Executive functions and achievements in school: shifting, updating, inhibition, and working memory. Q J Exp Psychol (Hove) 59: 745-759.

Tian L, Jiang T, Wang Y, Zang Y, He Y, Liang M, Sui M, Cao Q, Hu S, Peng M and Zhuo Y. 2006. Altered resting-state functional connectivity patterns of anterior cingulate cortex in adolescents with attention deficit hyperactivity disorder. Neurosci Lett 400: 39-43.

Urbain CM, Pang EW and Taylor MJ. 2015. Atypical spatiotemporal signatures of working memory brain processes in autism. Transl Psychiatry 5: e617

Vogt T, Schneider S, Anneken V and Struder HK. 2013. Moderate cycling exercise enhances neurocognitive processing in adolescents with intellectual and developmental disabilities.

Wojcicki TR and Mcauley E. 2014. II. Physical activity: measurement and behavioral patterns in children and youth. Monogr Soc Res Child Dev 79: 7-24.

EGZERSİZ VE OBSESİF-KOMPULSİF BOZUKLUK

6.1. Egzersiz ve Obsesif-Kompulsif Bozukluk

Obsesif-Kompulsif Bozukluk saplantı ve zorlantılarla karakterize olan bir bozukluktur. Obsesyonlar (Saplantılar); tekrar eden, ısrarcı düşünceler ve davetsiz ve istenmeyen dürtü ve görüntüler olarak deneyimlenirken, zorlantılar da; bir obsesyona karşı bir tepki olarak bireyin kendini o hareketi yapmak zorunda hissettiği tekrarlayıcı davranışlar ve zihinsel davranışlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bazı obsesif-kompulsif veya ilişkili bozukluklar endişe durumlarına bir yanıt olarak gerçekleştirilen tekrarlayıcı davranışlar, zihinsel davranışlar ve anksiyete ile de karakterize olmaktadır. Diğer obsesif-kompulsif ve ilişkili bozukluklar ise örneğin, saçını yolmak cildini yolmak gibi beden ile ilgili tekrarlayıcı davranışlar ile karakterize olan bir takım hareketlerden oluşur ve bu bedene müdahale hareketleri ile birey tekrarlayıcı davranışları azaltabileceğine veya sonlandırabileceğine inanır (DSM V 2013).

6.2. Obsesif Kompulsif Bozukluk Tedavisinde Aerobik Egzersiz

OKB kronik bir durum olarak düşünülmektedir ve günümüzdeki mevcut tedavi seçeneklerinin etkili olduğu bir bozukluktur. Örneğin, bilişsel-davranşçı terapisi ve ilaç tedavisi terapötik ‘’dozlarda’’ verilmiş olsa bile OKB’li hastalar, bazı durumlarda OKB semptomları ile mücadele etmeye

BÖLÜM 6 KAYNAKLAR

Abrantes, A. M., Brown, R. A., Strong, D. R., McLaughlin, N., Garnaat, S. L., Mancebo, M., ... & Greenberg, B. D. (2017). A pilot randomized controlled trial of aerobic exercise as an adjunct to OCD treatment. General hospital psychiatry, 49, 51-55.

Abrantes, A. M., Strong, D. R., Cohn, A., Cameron, A. Y., Greenberg, B. D., Mancebo, M. C., & Brown, R. A. (2009). Acute changes in obsessions and compulsions following moderate-intensity aerobic exercise among patients with obsessive-compulsive disorder. Journal of anxiety disorders, 23(7), 923-927.

Altman, S. E.,& Shankman, S. A. (2009). What is the association between obsessive–compulsive disorder and eating disorders?. Clinical psychology review, 29(7), 638-646.

American Psychiatric Association, Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, (5th ed.; DSM-5). 2013. Washinton, DC: American Psychiatric Pub.

Asmundson, G. J., Fetzner, M. G., DeBoer, L. B., Powers, M. B., Otto, M. W., & Smits, J. A. (2013). Let's get physical: a contemporary review of the anxiolytic effects of exercise for anxiety and its disorders. Depression and anxiety, 30(4), 362-373.

Bernstein, E. E.,& McNally, R. J. (2017). Acute aerobic exercise helps overcome emotion regulation deficits. Cognition and emotion, 31(4), 834-843.

Bienvenu, O. J., Samuels, J. F., Costa, P. T., Reti, I. M., Eaton, W. W., & Nestadt, G. (2004). Anxiety and depressive disorders and the five-factor model of personality: A higher-and lower-order personality trait investigation in a community sample. Depression and anxiety, 20(2), 92-97.

Bokor, G.,& Anderson, P. D. (2014). Obsessive–compulsive disorder. Journal of pharmacy practice, 27(2), 116-130.

Brown, R. A., Abrantes, A. M., Strong, D. R., Mancebo, M. C., Menard, J., Rasmussen, S. A., & Greenberg, B. D. (2007). A pilot study of moderate-intensity aerobic exercise for obsessive compulsive disorder. The Journal of nervous and mental disease, 195(6), 514-520.

Cooney, G. M., Dwan, K., Greig, C. A., Lawlor, D. A., Rimer, J., Waugh, F. R., ... & Mead, G. E. (2013). Exercise for depression. Cochrane database of systematic reviews, (9).

Davis, C.,& Kaptein, S. (2006). Anorexia nervosa with excessive exercise: a phenotype with close links to obsessive-compulsive disorder. Psychiatry research, 142(2-3), 209-217.

Eddy, K. T., Dutra, L., Bradley, R., & Westen, D. (2004). A multidimensional meta-analysis of psychotherapy and pharmacotherapy for obsessive-compulsive disorder. Clinical psychology review, 24(8), 1011-1030.

Eisen, J. L., Goodman, W. K., Keller, M. B., Warshaw, M. G., DeMarco, L. M., Luce, D. D., & Rasmussen, S. A. (1999). Patterns of remission and relapse in obsessive-compulsive disorder: a 2-year prospective study. The Journal of clinical psychiatry.

Farris, S. G., McLean, C. P., Van Meter, P. E., Simpson, H. B., & Foa, E. B. (2013). Treatment response, symptom remission and wellness in obsessive-compulsive disorder. The Journal of clinical psychiatry, 74(7), 685.

Fineberg, N. A., Reghunandanan, S., Brown, A., & Pampaloni, I. (2013). Pharmacotherapy of obsessive-compulsive disorder: evidence-based treatment and beyond. Australian & New Zealand Journal of Psychiatry, 47(2), 121-141.

Goodwin, H., Haycraft, E., Willis, A. M., & Meyer, C. (2011). Compulsive exercise: The role of personality, psychological morbidity, and disordered eating. International Journal of Eating Disorders, 44(7), 655-660.

Jayakody, K., Gunadasa, S., & Hosker, C. (2014). Exercise for anxiety disorders: systematic review. British journal of sports medicine, 48(3), 187-196.

Lack, C. W. (2012). Obsessive-compulsive disorder: evidence-based treatments and future directions for research. World journal of psychiatry, 2(6), 86.

Lancer, R., Motta, R., & Lancer, D. (2007). The effect of aerobic exercise on obsessive-compulsive disorder, anxiety, and depression: A preliminary investigation. The Behavior Therapist.

Lange, K. W., Lange, K. M., Hauser, J., Tucha, L., & Tucha, O. (2012). Circadian rhythms in obsessive–compulsive disorder. Journal of Neural Transmission, 119(10), 1077-1083.

Panyi, L. K. (2018). Physical exercise and obsessive-compulsive disorder. Movement and Nutrition in Health and Disease, 2.

Pauls, D. L., Abramovitch, A., Rauch, S. L., & Geller, D. A. (2014). Obsessive–compulsive disorder: an integrative genetic and neurobiological perspective. Nature Reviews Neuroscience, 15(6), 410-424.

Readdy, T.,& Ebbeck, V. (2013). Obsessive-compulsive disorder symptoms and correlates in community exercisers. Psychology of Sport and Exercise, 14(3), 316-322.

Rector, N. A., Richter, M. A., Lerman, B., & Regev, R. (2015). A pilot test of the additive benefits of physical exercise to CBT for OCD. Cognitive behaviour therapy, 44(4), 328-340.

Reed, J.,& Buck, S. (2009). The effect of regular aerobic exercise on positive-activated affect: A meta-analysis. Psychology of Sport and Exercise, 10(6), 581-594.

Rothenberg, A. (1986). Eating disorder as a modern obsessive-compulsive syndrome. Psychiatry, 49(1), 45-53.

Sarris, J., Camfield, D., & Berk, M. (2012). Complementary medicine, self-help, and lifestyle interventions for obsessive compulsive disorder (OCD) and the OCD spectrum: a systematic review. Journal of affective disorders, 138(3), 213-221.

Stonerock, G. L., Hoffman, B. M., Smith, P. J., & Blumenthal, J. A. (2015). Exercise as treatment for anxiety: systematic review and analysis. Annals of behavioral medicine, 49(4), 542-556.

Ströhle, A., Feller, C., Strasburger, C. J., Heinz, A., & Dimeo, F. (2006). Anxiety modulation by the heart? Aerobic exercise and atrial natriuretic peptide. Psychoneuroendocrinology, 31(9), 1127-1130.

Taylor N. Challenges in measuring physical activity in the context of mental health. In: Clow A, Edmunds S, eds. Physical activity and mental health. Champaign: Human Kinetics, 2014: 41–62.

Taylor, A. H. (2003). Physical activity, anxiety, and stress. In Physical activity and psychological well-being (pp. 22-52). Routledge.

ten Have, M., de Graaf, R., & Monshouwer, K. (2011). Physical exercise in adults and mental health status: Findings from the Netherlands Mental Health Survey and Incidence Study (NEMESIS). Journal of Psychosomatic Research, 71(5), 342-348.

Veale, D.,& Roberts, A. (2014). Obsessive-compulsive disorder. Bmj, 348, g2183.

Young, S., Rhodes, P., Touyz, S., & Hay, P. (2013). The relationship between obsessive-compulsive personality disorder traits, obsessive-compulsive disorder and excessive exercise in patients with anorexia nervosa: a systematic review. Journal of eating disorders, 1(1), 16.

7

EGZERSİZ, PSİKOTİK BOZUKLUKLAR VE ŞİZOFRENİ

7.1. Şizofreni ve Psikotik Bozukluklar

Şizofreni ve Psikotik bozukluklar; Delüzyon, halüsinasyon, organize olmayan düşünce ve hareketler, organize olmayan (katatonya da dahil) ve anormal motor davranışların ve negatif semptomların yer aldığı anormallikler ile karakterize olan bir bozukluklardır (DSM-V 2013).

7.1.1. Şizofreni Tedavisinde Fiziksel Aktivitenin Etkileri

Şizofreninin yaşam boyu yaygınlığı yaklaşık olarak %1 olarak hesaplanmış olup; hastaların %30 ile %50'sinin yetişkinliği dönemi boyunca devam eden bir rahatsızlık olduğu ve 20-30 yaş arasındaki genç yetişkinleri etkileyen bir hastalık olduğu belirtilmektedir (An der Heiden, Hafner 2011). Sosyal işlevlerde, şizofreni belirtileri ile alakalı bozukluklar hariç, şizofreni en yaygın somatik vakaların gerçekleştiği, bireyde gittikçe artan sosyo-ekonomik yüklerin oluşmasına yol açan ve hastane masraflarının oldukça fazla olduğu bir hastalıktır ve şizofreni, dünya çapında en fazla masrafa sahip ilk 10 hastalık arasında bulunmaktadır (Gustavsson ve ark. 2011). Şizofreni kaynaklı prematüre ölüm oranları, yüksek yaygınlıkta eşlik eden somatik rahatsızlıklar ve bilişsel bozukluklar; sınırlı tedavi seçenekleri ışığında zorlayıcı bir hal almaktadır. Bu populasyonun sağlık durumu problemleri ile ilgili yükleri, orijinal ve geçerli tedavi uygulamalarını

BÖLÜM 7 KAYNAKLAR

Agelink, M. W., Majewski, T., Wurthmann, C. M. D. P., Lukas, K., Ullrich, H., Linka, T., & Klieser, E. (2001). Effects of newer atypical antipsychotics on autonomic neurocardiac function: a comparison between amisulpride, olanzapine, sertindole, and clozapine. Journal of clinical psychopharmacology, 21(1), 8-13.

Allison, D. B., Fontaine, K. R., Heo, M., Mentore, J. L., Cappelleri, J. C., Chandler, L. P., ... & Cheskin, L. J. (1999). The distribution of body mass index among individuals with and without schizophrenia. The Journal of clinical psychiatry.

Allison, D. B., Mackell, J. A., & McDonnell, D. D. (2003). The impact of weight gain on quality of life among persons with schizophrenia. Psychiatric services, 54(4), 565-567.

American Psychiatric Association, Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, (5th ed.; DSM-5). 2013. Washinton, DC: American Psychiatric Pub.

an der Heiden W, Häfner H. Schizophrenia.Course and Outcome. In: Weinberger D, Harrison PJ, editors. 3rd. ed. Oxford:Blackwell Publishing; 2011, p. 104–41.

Archer, T.,& Kostrzewa, R. M. (2015). Physical exercise alleviates health defects, symptoms, and biomarkers in schizophrenia spectrum disorder. Neurotoxicity research, 28(3), 268-280.

Avula, C. R., Muthukumar, A. R., Zaman, K., McCarter, R., & Fernandes, G. (2001). Inhibitory effects of voluntary wheel exercise on apoptosis in splenic lymphocyte subsets of C57BL/6 mice. Journal of Applied Physiology, 91(6), 2546-2552.

Baptista, P. P. A., de Senna, P. N., Paim, M. F., Saur, L., Blank, M., do Nascimento, P., ... & Xavier, L. L. (2013). Physical exercise down-regulated locomotor side effects induced by haloperidol treatment in Wistar rats. Pharmacology Biochemistry and Behavior, 104, 113-118.

Bär, K. J., Herbsleb, M., Schumann, A., de la Cruz, F., Gabriel, H. W., & Wagner, G. (2016). Hippocampal-brainstem connectivity associated with vagal modulation after an intense exercise intervention in healthy men. Frontiers in neuroscience, 10, 145.

Battaglia, G., Alesi, M., Inguglia, M., Roccella, M., Caramazza, G., Bellafiore, M., & Palma, A. (2013). Soccer practice as an add-on treatment in the management of individuals with a diagnosis of schizophrenia. Neuropsychiatric disease and treatment, 9, 595.

Battaglia, G., Alesi, M., Inguglia, M., Roccella, M., Caramazza, G., Bellafiore, M., & Palma, A. (2013). Soccer practice as an add-on treatment in the management of individuals with a diagnosis of schizophrenia. Neuropsychiatric disease and treatment, 9, 595.

Bornheimer, L. A. (2019). Suicidal Ideation in First-Episode Psychosis (FEP): Examination of Symptoms of Depression and Psychosis Among Individuals in an Early Phase of Treatment. Suicide and Life-Threatening Behavior, 49(2), 423-431.

Bornheimer, L. A. (2019). Suicidal Ideation in First-Episode Psychosis (FEP): Examination of Symptoms of Depression and Psychosis Among Individuals in an Early Phase of Treatment. Suicide and Life-Threatening Behavior, 49(2), 423-431.

Boyda, H. N., Ramos-Miguel, A., Procyshyn, R. M., Töpfer, E., Lant, N., Choy, H. H. T., ... & Barr, A. M. (2014). Routine exercise ameliorates the metabolic side-effects of treatment with the atypical antipsychotic drug olanzapine in rats. International Journal of Neuropsychopharmacology, 17(1), 77-90.

Bredin, S. S., Warburton, D. E., & Lang, D. J. (2013). The health benefits and challenges of exercise training in persons living with schizophrenia: a pilot study. Brain sciences, 3(2), 821-848.

Burdette, J. H., Laurienti, P. J., Espeland, M. A., Morgan, A. R., Telesford, Q., Vechlekar, C. D., ... & Rejeski, W. J. (2010). Using network science to evaluate exercise-associated brain changes in older adults. Frontiers in aging neuroscience, 2, 23.

Canal-Rivero, M., Lopez-Morinigo, J. D., Setien-Suero, E., Ruiz-Veguilla, M., Ayuso-Mateos, J. L., Ayesa-Arriola, R., & Crespo-Facorro, B. (2018). Predicting suicidal behaviour after first episode of non-affective psychosis: the role of neurocognitive functioning. European Psychiatry, 53, 52-57.

Cassidy, R. M., Yang, F., Kapczinski, F., & Passos, I. C. (2018). Risk factors for suicidality in patients with schizophrenia: a systematic review, meta-analysis, and meta-regression of 96 studies. Schizophrenia bulletin, 44(4), 787-797.

Chakos, M. H., Schobel, S. A., Gu, H., Gerig, G., Bradford, D., Charles, C., & Lieberman, J. A. (2005). Duration of illness and treatment effects on hippocampal volume in male patients with schizophrenia. The British Journal of Psychiatry, 186(1), 26-31.

Chen, L. J., Hao, J. C., Ku, P. W., & Stubbs, B. (2018). Prospective associations of physical fitness and cognitive performance among inpatients with Schizophrenia. Psychiatry research, 270, 738-743.

Colcombe, S. J., Kramer, A. F., Erickson, K. I., Scalf, P., McAuley, E., Cohen, N. J., ... & Elavsky, S. (2004). Cardiovascular fitness, cortical plasticity, and aging. Proceedings of the National Academy of Sciences, 101(9), 3316-3321.

Cooney, G. M., Dwan, K., Greig, C. A., Lawlor, D. A., Rimer, J., Waugh, F. R., ... & Mead, G. E. (2013). Exercise for depression. Cochrane database of systematic reviews, (9).

Cooney, G., Dwan, K., Mead, G., & AT, V. B U. Exercise for depression. JAMA [Internet]. American Medical Association; 2014 Jun 18 [cited 2017 Mar 27]; 311 (23): 2432.

Corcoran, C., Walker, E., Huot, R., Mittal, V., Tessner, K., Kestler, L., & Malaspina, D. (2003). The stress cascade and schizophrenia: etiology and onset. Schizophrenia bulletin, 29(4), 671-692.

Correll, C. U., Detraux, J., De Lepeleire, J., & De Hert, M. (2015). Effects of antipsychotics, antidepressants and mood stabilizers on risk for physical diseases in people with schizophrenia, depression and bipolar disorder. World psychiatry, 14(2), 119-136.

Correll, C. U., Solmi, M., Veronese, N., Bortolato, B., Rosson, S., Santonastaso, P., ... & Pigato, G. (2017). Prevalence, incidence and mortality from cardiovascular disease in patients with pooled and specific severe mental illness: a large-scale meta-analysis of 3,211,768 patients and 113,383,368 controls. World Psychiatry, 16(2), 163-180.

Cotman, C. W., Berchtold, N. C., & Christie, L. A. (2007). Exercise builds brain health: key roles of growth factor cascades and inflammation. Trends in neurosciences, 30(9), 464-472.

Cotman, C. W.,& Berchtold, N. C. (2002). Exercise: a behavioral intervention to enhance brain health and plasticity. Trends in neurosciences, 25(6), 295-301.

Crow, T. J. (1980). Molecular pathology of schizophrenia: more than one disease process?. British medical journal, 280(6207), 66.

Crump, C., Winkleby, M. A., Sundquist, K., & Sundquist, J. (2013). Comorbidities and mortality in persons with schizophrenia: a Swedish national cohort study. American Journal of Psychiatry, 170(3), 324-333.

Dauwan, M., Begemann, M. J., Heringa, S. M., & Sommer, I. E. (2016). Exercise improves clinical symptoms, quality of life, global functioning, and depression in schizophrenia: a systematic review and meta-analysis. Schizophrenia bulletin, 42(3), 588-599.

De Herdt, A., Knapen, J., Vancampfort, D., De Hert, M., Brunner, E., & Probst, M. (2013). Social anxiety in physical activity participation in patients with

mental illness: a cross-sectional multicenter study. Depression and anxiety, 30(8), 757-762.

De Hert, M., Detraux, J., & Vancampfort, D. (2018). The intriguing relationship between coronary heart disease and mental disorders. Dialogues in clinical neuroscience, 20(1), 31.

De Hert, M., Detraux, J., Van Winkel, R., Yu, W., & Correll, C. U. (2012). Metabolic and cardiovascular adverse effects associated with antipsychotic drugs. Nature Reviews Endocrinology, 8(2), 114.

De Leon, J.,& Diaz, F. J. (2005). A meta-analysis of worldwide studies demonstrates an association between schizophrenia and tobacco smoking behaviors. Schizophrenia research, 76(2-3), 135-157.

Dodd, K. J., Duffy, S., Stewart, J. A., Impey, J., & Taylor, N. (2011). A small group aerobic exercise programme that reduces body weight is feasible in adults with severe chronic schizophrenia: a pilot study. Disability and Rehabilitation, 33(13-14), 1222-1229.

Draganski, B., Gaser, C., Busch, V., Schuierer, G., Bogdahn, U., & May, A. (2004). Changes in grey matter induced by training. Nature, 427(6972), 311-312.

Ebner, F., Tepest, R., Dani, I., Pfeiffer, U., Schulze, T. G., Rietschel, M., ... & Wagner, M. (2008). The hippocampus in families with schizophrenia in relation to obstetric complications. Schizophrenia Research, 104(1-3), 71-78.

Encyclopedia on Early Childhood Development, Glossary-Brain, Aralık 5, 2008

Falkai, P., Malchow, B., Wobrock, T., Gruber, O., Schmitt, A., Honer, W. G., ... & Cannon, T. D. (2013). The effect of aerobic exercise on cortical architecture in patients with chronic schizophrenia: a randomized controlled MRI study. European archives of psychiatry and clinical neuroscience, 263(6), 469-473.

Firth, J., Cotter, J., Carney, R., & Yung, A. R. (2017). The pro-cognitive mechanisms of physical exercise in people with schizophrenia. British journal of pharmacology, 174(19), 3161-3172.

Firth, J., Cotter, J., Elliott, R., French, P., & Yung, A. R. (2015). A systematic review and meta-analysis of exercise interventions in schizophrenia patients. Psychological medicine, 45(7), 1343-1361.

Firth, J., Rosenbaum, S., Stubbs, B., Gorczynski, P., Yung, A. R., & Vancampfort, D. (2016). Motivating factors and barriers towards exercise in severe mental illness: a systematic review and meta-analysis. Psychological medicine, 46(14), 2869-2881.

Firth, J., Stubbs, B., Rosenbaum, S., Vancampfort, D., Malchow, B., Schuch, F., ... & Yung, A. R. (2017). Aerobic exercise improves cognitive functioning in people with schizophrenia: a systematic review and meta-analysis. Schizophrenia Bulletin, 43(3), 546-556.

Foguet-Boreu, Q., San Martin, M. I. F., Mateo, G. F., del Olmo, E. Z., García-Morzon, L. A., López, M. P. P., ... & Violán, C. (2016). Cardiovascular risk assessment in patients with a severe mental illness: a systematic review and meta-analysis. BMC psychiatry, 16(1), 141.

Fusar-Poli, P., Papanastasiou, E., Stahl, D., Rocchetti, M., Carpenter, W., Shergill, S., & McGuire, P. (2015). Treatments of negative symptoms in schizophrenia: meta-analysis of 168 randomized placebo-controlled trials. Schizophrenia bulletin, 41(4), 892-899.

Fusar-Poli, P., Smieskova, R., Kempton, M. J., Ho, B. C., Andreasen, N. C., & Borgwardt, S. (2013). Progressive brain changes in schizophrenia related to antipsychotic treatment? A meta-analysis of longitudinal MRI studies. Neuroscience & Biobehavioral Reviews, 37(8), 1680-1691.

Gami, A. S., Witt, B. J., Howard, D. E., Erwin, P. J., Gami, L. A., Somers, V. K., & Montori, V. M. (2007). Metabolic syndrome and risk of incident cardiovascular events and death: a systematic review and meta-analysis of longitudinal studies. Journal of the American College of Cardiology, 49(4), 403-414.

Gaser, C.,& Schlaug, G. (2003). Brain structures differ between musicians and non-musicians. Journal of Neuroscience, 23(27), 9240-9245.

Glover, C. M., Ferron, J. C., & Whitley, R. (2013). Barriers to exercise among people with severe mental illnesses. Psychiatric Rehabilitation Journal, 36(1), 45.

Gomes, E., Bastos, T., Probst, M., Ribeiro, J. C., Silva, G., & Corredeira, R. (2014). Effects of a group physical activity program on physical fitness and quality of life in individuals with schizophrenia. Mental Health and Physical Activity, 7(3), 155-162.

Gorczynski, P.,& Faulkner, G. (2010). Exercise therapy for schizophrenia. Cochrane database of systematic reviews, (5).

Green, M. F. (1996). What are the functional consequences of neurocognitive deficits in schizophrenia?. The American journal of psychiatry.

Griffin, E. W., Mullally, S., Foley, C., Warmington, S. A., O'Mara, S. M., & Kelly, A. M. (2011). Aerobic exercise improves hippocampal function and increases BDNF in the serum of young adult males. Physiology & Behavior, 104(5), 934–941. doi: 10.1016/ j.physbeh.2011.06.005

Gustavsson, A., Svensson, M., Jacobi, F., Allgulander, C., Alonso, J., Beghi, E., ... & Gannon, B. (2011). Cost of disorders of the brain in Europe 2010. European neuropsychopharmacology, 21(10), 718-779.

Hällgren, J., Ösby, U., Westman, J., & Gissler, M. (2019). Mortality trends in external causes of death in people with mental health disorders in Sweden, 1987–2010. Scandinavian journal of public health, 47(2), 121-126.

Hariri, A. R., Goldberg, T. E., Mattay, V. S., Kolachana, B. S., Callicott, J. H., Egan, M. F., & Weinberger, D. R. (2003). Brain-derived neurotrophic factor val66met polymorphism affects human memory-related hippocampal activity and predicts memory performance. Journal of Neuroscience, 23(17), 6690-6694.

Harrison, G., Hopper, K. I. M., Craig, T., Laska, E., Siegel, C., Wanderling, J. O. E., ... & Holmberg, S. K. (2001). Recovery from psychotic illness: a 15-and 25-year international follow-up study. The British journal of psychiatry, 178(6), 506-517.

Harvey, P. D.,& STRASSING, M. (2012). Predicting the severity of everyday functional disability in people with schizophrenia: cognitive deficits, functional capacity, symptoms, and health status. World Psychiatry, 11(2), 73-79.

Heckers, S.,& Konradi, C. (2002). Hippocampal neurons in schizophrenia. Journal of neural transmission, 109(5-6), 891-905.

Ho, P. A., Dahle, D. N., & Noordsy, D. L. (2018). Why Do People With Schizophrenia Exercise? A Mixed Methods Analysis Among Community Dwelling Regular Exercisers. Frontiers in psychiatry, 9, 596.

Homel, P., Casey, D., & Allison, D. B. (2002). Changes in body mass index for individuals with and without schizophrenia, 1987–1996. Schizophrenia research, 55(3), 277-284.

https://www.neuroscientificallychallenged.com/blog/2014/5/31/what-is-the-hpa-axis Erişim:29.01.2020)

Hu, S., Ying, Z., Gomez-Pinilla, F., & Frautschy, S. A. (2009). Exercise can increase small heat shock proteins (sHSP) and pre-and post-synaptic proteins in the hippocampus. Brain research, 1249, 191-201.

Hulshoff Pol, H. E.,& Kahn, R. S. (2008). What happens after the first episode? A review of progressive brain changes in chronically ill patients with schizophrenia. Schizophrenia bulletin, 34(2), 354-366.

Jayakody, K., Gunadasa, S., & Hosker, C. (2014). Exercise for anxiety disorders: systematic review. British journal of sports medicine, 48(3), 187-196.

Joukamaa, M., Heliövaara, M., Knekt, P., Aromaa, A., Raitasalo, R., & Lehtinen, V. (2006). Schizophrenia, neuroleptic medication and mortality. The British Journal of Psychiatry, 188(2), 122-127.

Kaltsatou, A., Kouidi, E., Fountoulakis, K., Sipka, C., Theochari, V., Kandylis, D., & Deligiannis, A. (2015). Effects of exercise training with traditional dancing on functional capacity and quality of life in patients with schizophrenia: a randomized controlled study. Clinical rehabilitation, 29(9), 882-891.

Keller-Varady, K., Varady, P. A., Roeh, A., Schmitt, A., Falkai, P., Hasan, A., & Malchow, B. (2018). A systematic review of trials investigating strength training in schizophrenia spectrum disorders. Schizophrenia research, 192, 64-68.

Kelly, C.,& McCreadie, R. (2000). Cigarette smoking and schizophrenia. Advances in Psychiatric Treatment, 6(5), 327-331.

Khan, A., Brown, W. J., & Burton, N. W. (2013). What physical activity contexts do adults with psychological distress prefer?. Journal of science and medicine in sport, 16(5), 417-421.

Kim, H. J., Song, B. K., So, B., Lee, O., Song, W., & Kim, Y. (2014). Increase of circulating BDNF levels and its relation to improvement of physical fitness following 12 weeks of combined exercise in chronic patients with schizophrenia: a pilot study. Psychiatry research, 220(3), 792-796.

Kimhy, D., Vakhrusheva, J., Bartels, M. N., Armstrong, H. F., Ballon, J. S., Khan, S., ... & Castrén, E. (2015). The impact of aerobic exercise on brain-derived neurotrophic factor and neurocognition in individuals with schizophrenia: a single-blind, randomized clinical trial. Schizophrenia bulletin, 41(4), 859-868.

Kimhy, D., Vakhrusheva, J., Bartels, M. N., Armstrong, H. F., Ballon, J. S., Khan, S., ... & Castrén, E. (2015). The impact of aerobic exercise on brain-derived neurotrophic factor and neurocognition in individuals with schizophrenia: a single-blind, randomized clinical trial. Schizophrenia bulletin, 41(4), 859-868.

Knaepen, K., Goekint, M., Heyman, E. M., & Meeusen, R. (2010). Neuroplasticity—exercise-induced response of peripheral brain-derived neurotrophic factor. Sports medicine, 40(9), 765-801.

Koehl, M., Meerlo, P., Gonzales, D., Rontal, A., Turek, F. W., & Abrous, D. N. (2008). Exercise-induced promotion of hippocampal cell proliferation requires β-endorphin. The FASEB Journal, 22(7), 2253-2262.

Kraus, R. M., Stallings III, H. W., Yeager, R. C., & Gavin, T. P. (2004). Circulating plasma VEGF response to exercise in sedentary and endurance-trained men. Journal of Applied Physiology, 96(4), 1445-1450.

Kuo, F. C., Lee, C. H., Hsieh, C. H., Kuo, P., Chen, Y. C., & Hung, Y. J. (2013). Lifestyle modification and behavior therapy effectively reduce body weight and increase serum level of brain-derived neurotrophic factor in obese non-diabetic patients with schizophrenia. Psychiatry research, 209(2), 150-154.

Lee, I. M., Shiroma, E. J., Lobelo, F., Puska, P., Blair, S. N., Katzmarzyk, P. T., & Lancet Physical Activity Series Working Group. (2012). Effect of physical inactivity on major non-communicable diseases worldwide: an analysis of burden of disease and life expectancy. The lancet, 380(9838), 219-229.

Leeuwenberg, C.,& Phaneuf, S. (2001). Apoptosis and Exercise. Med Sci Sports Exerc, 33, 393-396.

Leucht, S., Leucht, C., Huhn, M., Chaimani, A., Mavridis, D., Helfer, B., ... & Geddes, J. R. (2017). Sixty years of placebo-controlled antipsychotic drug trials in acute schizophrenia: systematic review, Bayesian meta-analysis, and meta-regression of efficacy predictors. American Journal of Psychiatry, 174(10), 927-942.

Leucht, S., Tardy, M., Komossa, K., Heres, S., Kissling, W., Salanti, G., & Davis, J. M. (2012). Antipsychotic drugs versus placebo for relapse prevention in schizophrenia: a systematic review and meta-analysis. The Lancet, 379(9831), 2063-2071.

Leutwyler, H., Hubbard, E. M., & Dowling, G. A. (2014). Adherence to a videogame-based physical activity program for older adults with schizophrenia. GAMES FOR HEALTH: Research, Development, and Clinical Applications, 3(4), 227-233.

Levander, S., Eberhard, J., & Lindström, E. (2007). Nicotine use and its correlates in patients with psychosis. Acta Psychiatrica Scandinavica, 116, 27-32.

Maguire, E. A., Gadian, D. G., Johnsrude, I. S., Good, C. D., Ashburner, J., Frackowiak, R. S., & Frith, C. D. (2000). Navigation-related structural change in the hippocampi of taxi drivers. Proceedings of the National Academy of Sciences, 97(8), 4398-4403.

Maguire, E. A., Woollett, K., & Spiers, H. J. (2006). London taxi drivers and bus drivers: a structural MRI and neuropsychological analysis. Hippocampus, 16(12), 1091-1101.

Malchow, B., Keller, K., Hasan, A., Dörfler, S., Schneider-Axmann, T., Hillmer-Vogel, U., ... & Schmitt, A. (2015). Effects of endurance training combined with cognitive remediation on everyday functioning, symptoms, and

cognition in multiepisode schizophrenia patients. Schizophrenia bulletin, 41(4), 847-858.

Malchow, B., Reich-Erkelenz, D., Oertel-Knöchel, V., Keller, K., Hasan, A., Schmitt, A., ... & Falkai, P. (2013). The effects of physical exercise in schizophrenia and affective disorders. European archives of psychiatry and clinical neuroscience, 263(6), 451-467.

Martin H, Beard, S., Clissold, N., Androas, K., Currey, L. Combined aerobic and resistance exercise interventions for individuals with schizophrenia: A systematic review. In. Mental Health and Physical Activity, 2018;54:124–144.

May, A., Hajak, G., Gänssbauer, S., Steffens, T., Langguth, B., Kleinjung, T., & Eichhammer, P. (2007). Structural brain alterations following 5 days of intervention: dynamic aspects of neuroplasticity. Cerebral cortex, 17(1), 205-210.

McClure, R. K., Phillips, I., Jazayerli, R., Barnett, A., Coppola, R., & Weinberger, D. R. (2006). Regional change in brain morphometry in schizophrenia associated with antipsychotic treatment. Psychiatry Research: Neuroimaging, 148(2-3), 121-132.

McEwen, B. S. (1997). Possible mechanisms for atrophy of the human hippocampus. Molecular psychiatry, 2(3), 255-262.

McEwen, S. C., Hardy, A., Ellingson, B. M., Jarrahi, B., Sandhu, N., Subotnik, K. L., ... & Nuechterlein, K. H. (2015). Prefrontal and hippocampal brain volume deficits: role of low physical activity on brain plasticity in first-episode schizophrenia patients. Journal of the International Neuropsychological Society, 21(10), 868-879.

Methapatara, W.,& Srisurapanont, M. (2011). Pedometer walking plus motivational interviewing program for Thai schizophrenic patients with obesity or overweight: A 12-week, randomized, controlled trial. Psychiatry and clinical neurosciences, 65(4), 374-380.

Mittal VA, Vargas T, Juston Osborne K, et al. (2017) Exercise Treatments for Psychosis: a Review. Current Treatment Options in Psychiatry.:1–15.

Ninan, I. (2014). Synaptic regulation of affective behaviors; role of BDNF. Neuropharmacology, 76, 684-695.

Nuechterlein, K. H., Ventura, J., McEwen, S. C., Gretchen-Doorly, D., Vinogradov, S., & Subotnik, K. L. (2016). Enhancing cognitive training through aerobic exercise after a first schizophrenia episode: theoretical conception and pilot study. Schizophrenia bulletin, 42(suppl_1), S44-S52.

Oertel-Knöchel, V., Mehler, P., Thiel, C., Steinbrecher, K., Malchow, B., Tesky, V., ... & Schmitt, A. (2014). Effects of aerobic exercise on cognitive performance and individual psychopathology in depressive and schizophrenia patients. European archives of psychiatry and clinical neuroscience, 264(7), 589-604.

Ösby, U., Correia, N., Brandt, L., Ekbom, A., & Sparén, P. (2000). Mortality and causes of death in schizophrenia in Stockholm county, Sweden. Schizophrenia research, 45(1-2), 21-28.

Pajonk, F. G., Wobrock, T., Gruber, O., Scherk, H., Berner, D., Kaizl, I., ... & Backens, M. (2010). Hippocampal plasticity in response to exercise in schizophrenia. Archives of general psychiatry, 67(2), 133-143.

Panenka, W. J., Khorram, B., Barr, A. M., Smith, G. N., Lang, D. J., Kopala, L. C., ... & Honer, W. G. (2007). A longitudinal study on the effects of typical versus atypical antipsychotic drugs on hippocampal volume in schizophrenia. Schizophrenia research, 94(1-3), 288-292.

Parker, B. A., Thompson, P. D., Jordan, K. C., Grimaldi, A. S., Assaf, M., Jagannathan, K., & Pearlson, G. D. (2011). Effect of exercise training on hippocampal volume in humans: a pilot study. Research quarterly for exercise and sport, 82(3), 585-591.

Pearsall, R., Smith, D. J., Pelosi, A., & Geddes, J. (2014). Exercise therapy in adults with serious mental illness: a systematic review and meta-analysis. BMC psychiatry, 14(1), 117.

Pereira, A. C., Huddleston, D. E., Brickman, A. M., Sosunov, A. A., Hen, R., McKhann, G. M., ... & Small, S. A. (2007). An in vivo correlate of exercise-induced neurogenesis in the adult dentate gyrus. Proceedings of the National Academy of Sciences, 104(13), 5638-5643.

Pluess, M.,& Belsky, J. (2010). Children's differential susceptibility to effects of parenting. Family Science, 1(1), 14-25.

Potvin, S., Stip, E., Sepehry, A. A., Gendron, A., Bah, R., & Kouassi, E. (2008). Inflammatory cytokine alterations in schizophrenia: a systematic quantitative review. Biological psychiatry, 63(8), 801-808.

Reif, A., Fritzen, S., Finger, M., Strobel, A., Lauer, M., Schmitt, A., & Lesch, K. P. (2006). Neural stem cell proliferation is decreased in schizophrenia, but not in depression. Molecular psychiatry, 11(5), 514-522.

Reif, A., Schmitt, A., Fritzen, S., & Lesch, K. P. (2007). Neurogenesis and schizophrenia: dividing neurons in a divided mind?. European archives of psychiatry and clinical neuroscience, 257(5), 290-299.

Rosenbaum, S., Lagopoulos, J., Curtis, J., Taylor, L., Watkins, A., Barry, B. K., & Ward, P. B. (2015). Aerobic exercise intervention in young people with schizophrenia spectrum disorders; improved fitness with no change in hippocampal volume. Psychiatry research, 232(2), 200.

Rosenbaum, S., Lagopoulos, J., Curtis, J., Taylor, L., Watkins, A., Barry, B. K., & Ward, P. B. (2015). Aerobic exercise intervention in young people with schizophrenia spectrum disorders; improved fitness with no change in hippocampal volume. Psychiatry research, 232(2), 200.

Scheewe, T. W., Backx, F. J. G., Takken, T., Jörg, F., Van Strater, A. C. P., Kroes, A. 1., ... & Cahn, W. (2013). Exercise therapy improves mental and physical health in schizophrenia: a randomised controlled trial. Acta Psychiatrica Scandinavica, 127(6), 464-473.

Scheewe, T. W., van Haren, N. E., Sarkisyan, G., Schnack, H. G., Brouwer, R. M., de Glint, M., ... & Cahn, W. (2013). Exercise therapy, cardiorespiratory fitness and their effect on brain volumes: a randomised controlled trial in patients with schizophrenia and healthy controls. European Neuropsychopharmacology, 23(7), 675-685.

Schmitt, A., Maurus, I., Rossner, M. J., Röh, A., Lembeck, M., von Wilmsdorff, M., ... & Malchow, B. (2018). Effects of aerobic exercise on metabolic syndrome, cardiorespiratory fitness, and symptoms in schizophrenia include decreased mortality. Frontiers in psychiatry, 9, 690.

Shenton, M. E., Dickey, C. C., Frumin, M., & McCarley, R. W. (2001). A review of MRI findings in schizophrenia. Schizophrenia research, 49(1-2), 1-52.

Sicras-Mainar, A., Maurino, J., Ruiz-Beato, E., & Navarro-Artieda, R. (2015). Prevalence of metabolic syndrome according to the presence of negative symptoms in patients with schizophrenia. Neuropsychiatric disease and treatment, 11, 51.

Simon, G. E., Stewart, C., Yarborough, B. J., Lynch, F., Coleman, K. J., Beck, A., ... & Hunkeler, E. M. (2018). Mortality rates after the first diagnosis of psychotic disorder in adolescents and young adults. JAMA psychiatry, 75(3), 254-260.

Sormunen, E., Saarinen, M. M., Salokangas, R. K., Telama, R., Hutri-Kähönen, N., Tammelin, T., ... & Hietala, J. (2017). Effects of childhood and adolescence physical activity patterns on psychosis risk—a general population cohort study. NPJ schizophrenia, 3(1), 5.

Soundy, A., Stubbs, B., Probst, M., Hemmings, L., & Vancampfort, D. (2014). Barriers to and facilitators of physical activity among persons with schizophrenia: a survey of physical therapists. Psychiatric Services, 65(5), 693-696.

Stanton, R.,& Happell, B. (2014). A systematic review of the aerobic exercise program variables for people with schizophrenia. Current Sports Medicine Reports, 13(4), 260-266.

Stanton, R.,& Happell, B. (2014). A systematic review of the aerobic exercise program variables for people with schizophrenia. Current Sports Medicine Reports, 13(4), 260-266.

Steen, R. G., Mull, C., Mcclure, R., Hamer, R. M., & Lieberman, J. A. (2006). Brain volume in first-episode schizophrenia: systematic review and meta-analysis of magnetic resonance imaging studies. The British Journal of Psychiatry, 188(6), 510-518.

Stranahan, A. M., Lee, K., & Mattson, M. P. (2008). Central mechanisms of HPA axis regulation by voluntary exercise. Neuromolecular medicine, 10(2), 118-127.

Stubbs, B., Firth, J., Berry, A., Schuch, F. B., Rosenbaum, S., Gaughran, F., ... & Vancampfort, D. (2016). How much physical activity do people with schizophrenia engage in? A systematic review, comparative meta-analysis and meta-regression. Schizophrenia research, 176(2-3), 431-440.

Stubbs, B., Vancampfort, D., Hallgren, M., Firth, J., Veronese, N., Solmi, M., ... & Schmitt, A. (2018). EPA guidance on physical activity as a treatment for severe mental illness: a meta-review of the evidence and Position Statement from the European Psychiatric Association (EPA), supported by the International Organization of Physical Therapists in Mental Health (IOPTMH). European Psychiatry, 54, 124-144.

Tandon, R., Nasrallah, H. A., & Keshavan, M. S. (2009). Schizophrenia,"just the facts" 4. Clinical features and conceptualization. Schizophrenia research, 110(1-3), 1-23.

Taylor, A. H., Ussher, M. H., & Faulkner, G. (2007). The acute effects of exercise on cigarette cravings, withdrawal symptoms, affect and smoking behaviour: a systematic review. Addiction, 102(4), 534-543.

Toni, N., Teng, E. M., Bushong, E. A., Aimone, J. B., Zhao, C., Consiglio, A., ... & Gage, F. H. (2007). Synapse formation on neurons born in the adult hippocampus. Nature neuroscience, 10(6), 727-734.

Vancampfort, D., De Hert, M., Stubbs, B., Ward, P. B., Rosenbaum, S., Soundy, A., & Probst, M. (2015). Negative symptoms are associated with lower autonomous motivation towards physical activity in people with schizophrenia. Comprehensive Psychiatry, 56, 128-132.

Vancampfort, D., De Hert, M., Stubbs, B., Ward, P. B., Rosenbaum, S., Soundy, A., & Probst, M. (2015). Negative symptoms are associated with lower

autonomous motivation towards physical activity in people with schizophrenia. Comprehensive Psychiatry, 56, 128-132.

Vancampfort, D., Guelinckx, H., Probst, M., Ward, P. B., Rosenbaum, S., Stubbs, B., & De Hert, M. (2015). Aerobic capacity is associated with global functioning in people with schizophrenia. Journal of Mental Health, 24(4), 214-218.

Vancampfort, D., Probst, M., De Hert, M., Soundy, A., Stubbs, B., Stroobants, M., & De Herdt, A. (2014). Neurobiological effects of physical exercise in schizophrenia: a systematic review. Disability and rehabilitation, 36(21), 1749-1754.

Vancampfort, D., Probst, M., Knapen, J., Carraro, A., & De Hert, M. (2012). Associations between sedentary behaviour and metabolic parameters in patients with schizophrenia. Psychiatry Research, 200(2-3), 73-78.

Vancampfort, D., Probst, M., Knapen, J., Carraro, A., & De Hert, M. (2012). Associations between sedentary behaviour and metabolic parameters in patients with schizophrenia. Psychiatry Research, 200(2-3), 73-78.

Vancampfort, D., Probst, M., Scheewe, T., De Herdt, A., Sweers, K., Knapen, J., ... & De Hert, M. (2013). Relationships between physical fitness, physical activity, smoking and metabolic and mental health parameters in people with schizophrenia. Psychiatry research, 207(1-2), 25-32.

Vancampfort, D., Probst, M., Scheewe, T., De Herdt, A., Sweers, K., Knapen, J., ... & De Hert, M. (2013). Relationships between physical fitness, physical activity, smoking and metabolic and mental health parameters in people with schizophrenia. Psychiatry research, 207(1-2), 25-32.

Vancampfort, D., Probst, M., Scheewe, T., Maurissen, K., Sweers, K., Knapen, J., & De Hert, M. (2011). Lack of physical activity during leisure time contributes to an impaired health related quality of life in patients with schizophrenia. Schizophrenia research, 129(2-3), 122-127.

Vancampfort, D., Probst, M., Scheewe, T., Maurissen, K., Sweers, K., Knapen, J., & De Hert, M. (2011). Lack of physical activity during leisure time contributes to an impaired health related quality of life in patients with schizophrenia. Schizophrenia research, 129(2-3), 122-127.

Vancampfort, D., Rosenbaum, S., Schuch, F. B., Ward, P. B., Probst, M., & Stubbs, B. (2016). Prevalence and predictors of treatment dropout from physical activity interventions in schizophrenia: a meta-analysis. General hospital psychiatry, 39, 15-23.

Vancampfort, D., Rosenbaum, S., Ward, P. B., & Stubbs, B. (2015). Exercise improves cardiorespiratory fitness in people with schizophrenia: a systematic review and meta-analysis. Schizophrenia research, 169(1-3), 453-457.

Vancampfort, D., Stubbs, B., Richards, J., Ward, P. B., Firth, J., Schuch, F. B., & Rosenbaum, S. (2017). Physical fitness in people with posttraumatic stress disorder: a systematic review. Disability and rehabilitation, 39(24), 2461-2467.

Varambally, S., Gangadhar, B. N., Thirthalli, J., Jagannathan, A., Kumar, S., Venkatasubramanian, G., ... & Nagendra, H. R. (2012). Therapeutic efficacy of add-on yogasana intervention in stabilized outpatient schizophrenia: Randomized controlled comparison with exercise and waitlist. Indian journal of psychiatry, 54(3), 227.

Velakoulis, D., Pantelis, C., McGorry, P. D., Dudgeon, P., Brewer, W., Cook, M., ... & Singh, B. (1999). Hippocampal volume in first-episode psychoses and chronic schizophrenia: a high-resolution magnetic resonance imaging study. Archives of general psychiatry, 56(2), 133-141.

Velakoulis, D., Wood, S. J., Wong, M. T., McGorry, P. D., Yung, A., Phillips, L., ... & Pantelis, C. (2006). Hippocampal and amygdala volumes according to psychosis stage and diagnosis: A magnetic resonance imaging study of chronic schizophrenia, first-episode psychosis, and ultra–high-risk individuals. Archives of general psychiatry, 63(2), 139-149.

Ventura, J., Hellemann, G. S., Thames, A. D., Koellner, V., & Nuechterlein, K. H. (2009). Symptoms as mediators of the relationship between neurocognition and functional outcome in schizophrenia: a meta-analysis. Schizophrenia research, 113(2-3), 189-199.

Vina, J., Sanchis-Gomar, F., Martinez-Bello, V., & Gomez-Cabrera, M. C. (2012). Exercise acts as a drug; the pharmacological benefits of exercise. British journal of pharmacology, 167(1), 1-12.

Visceglia, E.,& Lewis, S. (2011). Yoga therapy as an adjunctive treatment for schizophrenia: a randomized, controlled pilot study. The Journal of Alternative and Complementary Medicine, 17(7), 601-607.

Vogel, J. S., Van Der Gaag, M., Knegtering, H., & Castelein, S. (2015). Effects of aerobic exercise on negative symptoms in schizophrenia: a meta-analysis. European Psychiatry, 30, 927.

Von Hausswolff-Juhlin, Y., Bjartveit, M., Lindström, E., & Jones, P. (2009). Schizophrenia and physical health problems. Acta Psychiatrica Scandinavica, 119, 15-21.

Voss, M. W., Erickson, K. I., Prakash, R. S., Chaddock, L., Kim, J. S., Alves, H., ... & Olson, E. A. (2013). Neurobiological markers of exercise-related brain plasticity in older adults. Brain, behavior, and immunity, 28, 90-99.

Voss, M. W., Prakash, R. S., Erickson, K. I., Basak, C., Chaddock, L., Kim, J. S., ... & Wójcicki, T. R. (2010). Plasticity of brain networks in a randomized intervention trial of exercise training in older adults. Frontiers in aging neuroscience, 2, 32.

Walker, E. F.,& Diforio, D. (1997). Schizophrenia: a neural diathesis-stress model. Psychological review, 104(4), 667.

Walker, E. R., McGee, R. E., & Druss, B. G. (2015). Mortality in mental disorders and global disease burden implications: a systematic review and meta-analysis. JAMA psychiatry, 72(4), 334-341.

Walker, E., Mittal, V., & Tessner, K. (2008). Stress and the hypothalamic pituitary adrenal axis in the developmental course of schizophrenia. Annu. Rev. Clin. Psychol., 4, 189-216.

Wang, P. W., Lin, H. C., Su, C. Y., Chen, M. D., Lin, K. C., Ko, C. H., & Yen, C. F. (2018). Effect of aerobic exercise on improving symptoms of individuals with schizophrenia: a single blinded randomized control study. Frontiers in psychiatry, 9, 167.

Wolf, S. A., Melnik, A., & Kempermann, G. (2011). Physical exercise increases adult neurogenesis and telomerase activity, and improves behavioral deficits in a mouse model of schizophrenia. Brain, behavior, and immunity, 25(5), 971-980.

Wright, I. C., Rabe-Hesketh, S., Woodruff, P. W., David, A. S., Murray, R. M., & Bullmore, E. T. (2000). Meta-analysis of regional brain volumes in schizophrenia. American Journal of Psychiatry, 157(1), 16-25.

Wu, M. H., Lee, C. P., Hsu, S. C., Chang, C. M., & Chen, C. Y. (2015). Effectiveness of high-intensity interval training on the mental and physical health of people with chronic schizophrenia. Neuropsychiatric disease and treatment, 11, 1255.

Young J (2015) Aerobic exercise to improve cognitive function in older people without known cognitive impairment. Cochrane Database Syst Rev 4: Cd005381.

EGZERSİZ VE DAVRANIM-ZITLAŞMA BOZUKLUĞU

8.1. Çocuk ve Yetişkinlerde Davranım-Zıtlaşma Bozukluğu ve Egzersiz

Davranım bozuklukları ve zıtlaşma bozuklukları duygu ve davranışların kontrol edilmesinde yaşanan problemleri ifade etmektedir (DSM-V 2013). Zıtlaşma bozukluğu ve davranım bozukluğu toplum ve mental sağlık kliniklerinde yaygın olarak çocuklarda görülen bozukluklardandır. Her iki bozuklukta da davranım bozukluğu söz konusu olduğu için gençlerde, çocuklarda, aile ve topluluklarda rahatsızlık verici durumlara sebep verdileri için büyük problem teşkil etmektedir. (Kazdin 1995; Frick 1998; Meltzer 2000.). Uluslararası hastalıklar sınıflandırmasında (ICD-10,F.91.0, F.91.3) (WHO 2010), ruhsal bozuklukların tanısal ve istatistiksel el kitabında ve (DSM-IV-TR, APA 2000), zıtlaşma ve davranım bozuklukları iki ayrı durum olarak tanımlanmıştır. DSM-IV-TR'de 10 yaş grubunda önce ya da sonra ortaya çıkan belirtilerin başlangıcında, sosyal ve sosyal olmayan saldırganlık arasındaki farklılıklar önceden belirlenmiştir.

ICD-10'da zıtlaşma bozukluğu (ODD) ayrıca ''genellikle genç çocuklarda ortaya çıkan davranım bozuklukluğu türü'' olarak sınıflandırılmıştır (WHO, 2010). Zıtlaşma bozukluğunun başlıca özellikleri; otorite figürüne sahip kişi ya da kişilere yönelik olumsuzluk taraftarı, karşı gelen, söz dinlemez, muhalif ve düşmanca tavırlar sergilenmesidir. Bu tanının konması için davranışın en az altı ay boyunca süreklilik göstermesi

BÖLÜM 8. KAYNAKLAR

Angold, A., Costello, E. J., & Erkanli, A. (1999). Comorbidity. The Journal of Child Psychology and Psychiatry and Allied Disciplines, 40(1), 57-87.

American Psychiatric Association. Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders Text Revision. 4th ed. Washington, DC: American Psychiatric Association, 2000.

American Psychiatric Association, Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, (5th ed.; DSM-5). 2013. Washinton, DC: American Psychiatric Pub.

Biddle, S. J. (1993). Children, exercise and mental health. International journal of sport psychology.

Biddle, S. J.,& Asare, M. (2011). Physical activity and mental health in children and adolescents: a review of reviews. British journal of sports medicine, 45(11), 886-895.

Biederman, J., Newcorn, J., & Sprich, S. (1991). Comorbidity of attention deficit hyperactivity disorder. American journal of psychiatry, 148(5), 564-577.

Bouchard, C. E., Shephard, R. J., & Stephens, T. E. (1994). Physical activity, fitness, and health: International proceedings and consensus statement. In International Consensus Symposium on Physical Activity, Fitness, and Health, 2nd, May, 1992, Toronto, ON, Canada. Human Kinetics Publishers.

Boylan, K., Vaillancourt, T., Boyle, M., & Szatmari, P. (2007). Comorbidity of internalizing disorders in children with oppositional defiant disorder. European child & adolescent psychiatry, 16(8), 484-494.

Calfas, K. J.,& Taylor, W. C. (1994). Effects of physical activity on psychological variables in adolescents. Pediatric exercise science, 6(4), 406-423.

Canino, G., Polanczyk, G., Bauermeister, J. J., Rohde, L. A., & Frick, P. J. (2010). Does the prevalence of CD and ODD vary across cultures?. Social psychiatry and psychiatric epidemiology, 45(7), 695-704.

Ekeland, E., Heian, F., Hagen, K. B., Abbott, J. M., & Nordheim, L. (2004). Exercise to improve self-esteem in children and young people. Cochrane database of systematic reviews, (1).

Essau, C. A., Sasagawa, S., Anastassiou-Hadjicharalambous, X., Guzman, B. O., & Ollenidick, T. H. (2011). Psychometric properties of the Spence Child Anxiety Scale with adolescents from five European countries. Journal of anxiety disorders, 25(1), 19-27.

Fergusson, D. M., Horwood, L. J., & Lynskey, M. T. (1995). The stability of disruptive childhood behaviors. Journal of Abnormal Child Psychology, 23(3), 379-396.

Frick, P. J. (1998). Conduct disorders and severe antisocial behavior. Springer Science & Business Media.

Gapin, J. I., Labban, J. D., & Etnier, J. L. (2011). The effects of physical activity on attention deficit hyperactivity disorder symptoms: The evidence. Preventive Medicine, 52, S70-S74.

Hamilton, S. S.,& Armando, J. (2008). Oppositional defiant disorder. American family physician, 78(7), 861-866.

Hazell, P. (2010). Review of attention-deficit/hyperactivity disorder comorbid with oppositional defiant disorder. Australasian Psychiatry, 18(6), 556-559.

Kang, K. D., Choi, J. W., Kang, S. G., & Han, D. H. (2011). Sports therapy for attention, cognitions and sociality. International journal of sports medicine, 32(12), 953-959.

Kazdin, A. E. (1995). Conduct disorders in childhood and adolescence (No. 9). Sage.

Kimonis, E. R.,& Frick, P. J. (2010). Oppositional defiant disorder and conduct disorder grown-up. Journal of Developmental & Behavioral Pediatrics, 31(3), 244-254.

Lahey, B. B., Loeber, R., Quay, H. C., Applegate, B., Shaffer, D., Waldman, I., ... & Dulcan, M. K. (1998). Validity of DSM-IV subtypes of conduct disorder based on age of onset. Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry, 37(4), 435-442.

Loeber, R., Green, S. M., Lahey, B. B., & Kalb, L. (2000). Physical fighting in childhood as a risk factor for later mental health problems. Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry, 39(4), 421-428.

Meltzer, H., Gatward, R., Goodman, R., & Ford, T. (2003). Mental health of children and adolescents in Great Britain. International review of Psychiatry, 15(1-2), 185-187.

Murray, J.,& Farrington, D. P. (2010). Risk factors for conduct disorder and delinquency: key findings from longitudinal studies. The Canadian Journal of Psychiatry, 55(10), 633-642.

Mutrie, N.,& Parfitt, G. (1998). Physical activity and its link with mental, social and moral health in young people. Young and active, 49-68.

Robins, L. N. (1993). Childhood conduct problems, adult psychopathology, and crime.

Scott, S., Knapp, M., Henderson, J., & Maughan, B. (2001). Financial cost of social exclusion: follow up study of antisocial children into adulthood. Bmj, 323(7306), 191.

Sheldrick, E. C. (1995). Delinquency: risk factors and treatment interventions. Current Opinion in Psychiatry, 8(6), 362-365.

Tantillo, M., Kesick, C. M., Hynd, G. W., & Dishman, R. K. (2002). The effects of exercise on children with attention-deficit hyperactivity disorder. Medicine & Science in Sports & Exercise, 34(2), 203-212.

World Health Organisation. Fact sheet N°220, September 2010: http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs220/en/

EGZERSİZ VE MADDE BAĞIMLILIĞI

9.1. Madde Bağımlılığı

Madde bağımlılıkları çeşitli kategorilerde ele alınan madde bağımlılıklarını kapsar. Bunlar; alkol, kafein, mariuhana, halüsinojenler, inhalanlar, opioidler; sedatifler, hipnotikler ve anksiyolitikler; stimulanlar; tütün ürünleri ve diğer maddelerdir. Bu maddeler alındığında beyindeki ödül merkezini aktif hale getirmektedir. Maddeler beyindeki ödül merkezini o kadar şiddetli uyarır ki normal bilişsel faaliyetlere yer kalmaz. Adaptif davranışlarla ödül sistemini aktive etmek yerine maddelerin kötüye kullanımı sayesinde bu ödül mekanizmaları doğrudan aktif hale gelmektedir. Her bir madde sınıfına ait farmakolojik mekanizmaların ürettiği ödüller farklılık göstermektedir fakat bu maddeler genel olarak zevk ve keyif hissi üreten ve sık sık toplumda ‘’yüksek’’ olarak adlandırılan sistemi aktif hale getirir (DSM-V 2013). Madde bağımlılığı bozuklukları; maddeyi kötüye kullanma ve bağımlılık olarak toplum içinde %3.8 ile %5.6 arasında yaygınlığa sahip olup fiziksel, psikolojik, ve eşlik eden sosyal hastalıklar ve bunların olumsuz sonuçlarına sebep olan bir mental sağlık problemidir. Etkisini gittikçe arttırmakta olan psikofarmakolojik ve psikoterapötik müdahale stratejilerine karşın, nüksetme oranları, ek tedavileri ve müdahaleleri gerektirecek şekilde yüksektir (Wittchen ve ark. 2011).

BÖLÜM 9 KAYNAKLAR

American Psychiatric Association, Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, (5th ed.; DSM-5). 2013. Washinton, DC: American Psychiatric Pub.

Baker, T. B., Japuntich, S. J., Hogle, J. M., McCarthy, D. E., & Curtin, J. J. (2006). Pharmacologic and behavioral withdrawal from addictive drugs. Current Directions in Psychological Science, 15(5), 232-236.

Bock, B. C., Marcus, B. H., King, T. K., Borrelli, B., & Roberts, M. R. (1999). Exercise effects on withdrawal and mood among women attempting smoking cessation. Addictive behaviors, 24(3), 399-410.

Boecker, H., Sprenger, T., Spilker, M. E., Henriksen, G., Koppenhoefer, M., Wagner, K. J., ... & Tolle, T. R. (2008). The runner's high: opioidergic mechanisms in the human brain. Cerebral cortex, 18(11), 2523-2531.

Bortz 2nd, W. M. (1981). Catecholamines, dopamine, and endorphin levels during extreme exercise. N Engl J Med, 305, 466-467.

Brené, S., Bjørnebekk, A., Åberg, E., Mathé, A. A., Olson, L., & Werme, M. (2007). Running is rewarding and antidepressive. Physiology & behavior, 92(1-2), 136-140.

Carek, P. J., Laibstain, S. E., & Carek, S. M. (2011). Exercise for the treatment of depression and anxiety. The International Journal of Psychiatry in Medicine, 41(1), 15-28.

Chacón, F., Mora, F., Gervás-Ríos, A., & Gilaberte, I. (2011). Efficacy of lifestyle interventions in physical health management of patients with severe mental illness. Annals of general psychiatry, 10(1), 22.

Daley, A. (2008). Exercise and depression: a review of reviews. Journal of clinical psychology in medical settings, 15(2), 140.

De Moor, M. H., Boomsma, D. I., Stubbe, J. H., Willemsen, G., & de Geus, E. J. (2008). Testing causality in the association between regular exercise and symptoms of anxiety and depression. Archives of general psychiatry, 65(8), 897-905.

Dua, J.,& Hargreaves, L. (1992). Effect of aerobic exercise on negative affect, positive affect, stress, and depression. Perceptual and motor skills, 75(2), 355-361.

Gardner, E. L. (2011). Addiction and brain reward and antireward pathways. In Chronic Pain and Addiction (Vol. 30, pp. 22-60). Karger Publishers.

Haber, P., Lintzeris, N., Proude, E., & Lopatko, O. (2009). Guidelines for the treatment of alcohol problems.

Haskell, W. L., Lee, I. M., Pate, R. R., Powell, K. E., Blair, S. N., Franklin, B. A., ... & Bauman, A. (2007). Physical activity and public health: updated recommendation for adults from the American College of Sports Medicine and the American Heart Association. Medicine & science in sports & exercise, 39(8), 1423-1434.

Heilig, M., Egli, M., Crabbe, J. C., & Becker, H. C. (2010). Acute withdrawal, protracted abstinence and negative affect in alcoholism: are they linked?. Addiction biology, 15(2), 169-184.

Heinz, A. (2002). Dopaminergic dysfunction in alcoholism and schizophrenia–psychopathological and behavioral correlates. European Psychiatry, 17(1), 9-16.

Hobson, M. L.,& Rejeski, W. J. (1993). Does the dose of acute exercise mediate psychophysiological responses to mental stress?. Journal of Sport and Exercise Psychology, 15(1), 77-87.

Hodgins, D. C., El-Guebaly, N., Armstrong, S., & Dufour, M. (1999). Implications of depression on outcome from alcohol dependence: A 3-year prospective follow-up. Alcoholism: Clinical and Experimental Research, 23(1), 151-157.

Hoffman, M. D.,& Hoffman, D. R. (2008). Exercisers achieve greater acute exercise-induced mood enhancement than nonexercisers. Archives of physical medicine and rehabilitation, 89(2), 358-363.

Humphreys, K., Moos, R. H., & Finney, J. W. (1995). Two pathways out of drinking problems without professional treatment. Addictive Behaviors, 20(4), 427-441.

Ikemoto, S. (2007). Dopamine reward circuitry: two projection systems from the ventral midbrain to the nucleus accumbens–olfactory tubercle complex. Brain research reviews, 56(1), 27-78.

Korhonen, T., Kujala, U. M., Rose, R. J., & Kaprio, J. (2009). Physical activity in adolescence as a predictor of alcohol and illicit drug use in early adulthood: a longitudinal population-based twin study. Twin Research and Human Genetics, 12(3), 261-268.

Lavie, C. J., Milani, R. V., O'Keefe, J. H., & Lavie, T. J. (2011). Impact of exercise training on psychological risk factors. Progress in cardiovascular diseases, 53(6), 464-470.

Lin, W. C., Zhang, J., Leung, G. Y., & Clark, R. E. (2011). Chronic physical conditions in older adults with mental illness and/or substance use disorders. Journal of the American Geriatrics Society, 59(10), 1913-1921.

Linke, S. E.,& Ussher, M. (2015). Exercise-based treatments for substance use disorders: evidence, theory, and practicality. The American journal of drug and alcohol abuse, 41(1), 7-15.

Lynch, W. J., Peterson, A. B., Sanchez, V., Abel, J., & Smith, M. A. (2013). Exercise as a novel treatment for drug addiction: a neurobiological and stage-dependent hypothesis. Neuroscience & Biobehavioral Reviews, 37(8), 1622-1644.

Mathes, W. F., Nehrenberg, D. L., Gordon, R., Hua, K., Garland Jr, T., & Pomp, D. (2010). Dopaminergic dysregulation in mice selectively bred for excessive exercise or obesity. Behavioural brain research, 210(2), 155-163.

Milani, R. V.,& Lavie, C. J. (2009). Reducing psychosocial stress: a novel mechanism of improving survival from exercise training. American Journal of Medicine, 122(10), 931– 938. doi: 10.1016/j.amjmed.2009.03.028

Palmer, J., Vacc, N., & Epstein, J. (1988). Adult inpatient alcoholics: physical exercise as a treatment intervention. Journal of Studies on Alcohol, 49(5), 418-421.

Peterson, M.,& Johnstone, B. M. (1995). The Atwood Hall health promotion program, Federal Medical Center, Lexington, KY: Effects on drug-involved federal offenders. Journal of substance abuse treatment, 12(1), 43-48.

Read, J. P., Brown, R. A., Marcus, B. H., Kahler, C. W., Ramsey, S. E., Dubreuil, M. E., ... & Francione, C. (2001). Exercise attitudes and behaviors among persons in treatment for alcohol use disorders. Journal of Substance Abuse Treatment, 21(4), 199-206.

Read, J. P.,& Brown, R. A. (2003). The role of physical exercise in alcoholism treatment and recovery. Professional Psychology: Research and Practice, 34(1), 49.

Rejeski, W. J., Thompson, A., Brubaker, P. H., & Miller, H. S. (1992). Acute exercise: Buffering psychosocial stress responses in women. Health Psychology, 11(6), 355–362.

Rethorst, C. D., Wipfli, B. M., & Landers, D. M. (2009). The antidepressive effects of exercise. Sports medicine, 39(6), 491-511.

Rimmele, U., Zellweger, B. C., Marti, B., Seiler, R., Mohiyeddini, C., Ehlert, U., & Heinrichs, M. (2007). Trained men show lower cortisol, heart rate and psychological responses to psychosocial stress compared with untrained men. Psychoneuroendocrinology, 32(6), 627-635.

Roberts, V., Maddison, R., Simpson, C., Bullen, C., & Prapavessis, H. (2012). The acute effects of exercise on cigarette cravings, withdrawal symptoms, affect,

and smoking behaviour: systematic review update and meta-analysis. Psychopharmacology, 222(1), 1-15.

Salmon, P. (2001). Effects of physical exercise on anxiety, depression, and sensitivity to stress: a unifying theory. Clinical psychology review, 21(1), 33-61.

Smith, M. A., Schmidt, K. T., Iordanou, J. C., & Mustroph, M. L. (2008). Aerobic exercise decreases the positive-reinforcing effects of cocaine. Drug and alcohol dependence, 98(1-2), 129-135.

Smith, M. A.,& Lynch, W. J. (2012). Exercise as a potential treatment for drug abuse: evidence from preclinical studies. Frontiers in psychiatry, 2, 82.

Sparling, P. B., Giuffrida, A., Piomelli, D., Rosskopf, L., & Dietrich, A. (2003). Exercise activates the endocannabinoid system. Neuroreport, 14(17), 2209-2211.

Steptoe, A., Kimbell, J., & Basford, P. (1998). Exercise and the experience and appraisal of daily stressors: A naturalistic study. Journal of Behavioral Medicine, 21(4), 363-374.

Ströhle, A., Feller, C., Strasburger, C. J., Heinz, A., & Dimeo, F. (2006). Anxiety modulation by the heart? Aerobic exercise and atrial natriuretic peptide. Psychoneuroendocrinology, 31(9), 1127-1130.

Ströhle, A., Höfler, M., Pfister, H., Müller, A. G., Hoyer, J., Wittchen, H. U., & Lieb, R. (2007). Physical activity and prevalence and incidence of mental disorders in adolescents and young adults. Psychological medicine, 37(11), 1657-1666.

Ussher, M., Sampuran, A. K., Doshi, R., West, R., & Drummond, D. C. (2004). Acute effect of a brief bout of exercise on alcohol urges. Addiction, 99(12), 1542-1547.

Van Rensburg, K. J., Taylor, A., Hodgson, T., & Benattayallah, A. (2009). Acute exercise modulates cigarette cravings and brain activation in response to smoking-related images: an fMRI study. Psychopharmacology, 203(3), 589.

Volkow, N. D., Fowler, J. S., Wang, G. J., & Goldstein, R. Z. (2002). Role of dopamine, the frontal cortex and memory circuits in drug addiction: insight from imaging studies. Neurobiology of learning and memory, 78(3), 610-624.

Volkow, N. D., Wang, G. J., Fowler, J. S., Tomasi, D., & Telang, F. (2011). Addiction: beyond dopamine reward circuitry. Proceedings of the National Academy of Sciences, 108(37), 15037-15042.

Volkow, N. D., Wang, G. J., Fowler, J. S., Tomasi, D., Telang, F., & Baler, R. (2010). Addiction: decreased reward sensitivity and increased expectation

sensitivity conspire to overwhelm the brain's control circuit. Bioessays, 32(9), 748-755.

Wipfli, B. M., Rethorst, C. D., & Landers, D. M. (2008). The anxiolytic effects of exercise: a meta-analysis of randomized trials and dose–response analysis. Journal of Sport and Exercise Psychology, 30(4), 392-410.

Wittchen, H. U., Jacobi, F., Rehm, J., Gustavsson, A., Svensson, M., Jönsson, B., ... & Fratiglioni, L. (2011). The size and burden of mental disorders and other disorders of the brain in Europe 2010. European neuropsychopharmacology, 21(9), 655-679.

Yeung, R. R. (1996). The acute effects of exercise on mood state. Journal of psychosomatic research, 40(2), 123-141.

Zschucke, E., Gaudlitz, K., & Ströhle, A. (2013). Exercise and physical activity in mental disorders: clinical and experimental evidence. Journal of Preventive Medicine and Public Health, 46(Suppl 1), S12.

Zschucke, E., Heinz, A., & Ströhle, A. (2012). Exercise and physical activity in the therapy of substance use disorders. The Scientific World Journal, 2012.

EGZERSİZ VE NÖROKOGNİTİF BOZUKLUKLAR

10.1. Egzersiz ve Nörokognitif Bozukluklar

Nörokognitif bozukluklar DSM-IV'te belirtildiği şekli ile Demans, Deliryum, Amnezi ve diğer bilişsel bozukluklar olarak ifade edilmiştir. Nörokognitif bozukluklar Deliriumdan başlayarak majör nörokognitif bozukluk sendromları, hafif nörokognitif bozukluklar ve bunların etiyolojik alt tiplerinden oluşmaktadır (DSM-IV 1994, DSM-V 2003). Sağlıklı yaşlanmalarda, sensör, motor ve spesifik bilişsel fonksiyonlarda azalmalar deneyimlenebilir. Bununla birlikte, bu azalmalar genetik ve yaşam tarzı gibi çeşitli faktörlere bağlı olabilmektedir (Zhao, Tranovich, Wright 2014). Özellikle, fiziksel aktivite ve egzersiz yalnızca fiziksel ve motor işlevlerde değil, bunun yanısıra bilişsel fonksiyonlarda da gelişme sağlamaktadır (Voelcker-Rehage, Niemann 2013) ve bilişsel özelliklerdeki azalmada ve yaşlılıkta maruz kalınan demanstaki riskleri azaltmaktadır (Kramer, Erickson 2007). Genel olarak, çeşitli araştırmalarda rapor edildiği gibi, hareket fonksiyonlarının kontrolünü sağlayan alt ekstremite fonksiyonlarında fiziksel aktivitenin faydalı olduğu ortaya konulmuştur (Colcombe, Kramer 2003). Nörofizyolojik müdahale çalışmalarında fiziksel aktivitenin hem serebral kan akışı hem de belli başlı beyin yapı ve fonksiyonlarında etkili olduğu görülmüştür (Prakash ve ark. 2011). Çeşitli egzersiz tipleri beyin ve bilişsel fonksiyonlar üzerinde farklı etkiler göstermektedir (Voelcker-Rehage, Godde, Staudinger 2011).

BÖLÜM 10 KAYNAKLAR

American Psychiatric Association. Diagnostic and statistical manual of mental health disorders. 5th Edition. Washington DC, USA: American Psychiatric Association, 2013.

American Psychiatric Association. Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders Text Revision. 4th ed. Washington, DC: American Psychiatric Association, 2000

Arcoverde, C., Deslandes, A., Moraes, H., Almeida, C., Araujo, N. B. D., Vasques, P. E., ... & Laks, J. (2014). Treadmill training as an augmentation treatment for Alzheimer? s disease: a pilot randomized controlled study. Arquivos de neuro-psiquiatria, 72(3), 190-196.

Bayer, U., Likar, R., Pinter, G., Stettner, H., Demschar, S., Trummer, B., ... & Burtscher, M. (2017). Intermittent hypoxic–hyperoxic training on cognitive performance in geriatric patients. Alzheimer's & Dementia: Translational Research & Clinical Interventions, 3(1), 114-122.

Best, J. R., Chiu, B. K., Hsu, C. L., Nagamatsu, L. S., & Liu-Ambrose, T. (2015). Long-term effects of resistance exercise training on cognition and brain volume in older women: results from a randomized controlled trial. Journal of the international neuropsychological society, 21(10), 745-756.

Bossers, W. J., van der Woude, L. H., Boersma, F., Hortobágyi, T., Scherder, E. J., & van Heuvelen, M. J. (2015). A 9-week aerobic and strength training program improves cognitive and motor function in patients with dementia: a randomized, controlled trial. The American Journal of Geriatric Psychiatry, 23(11), 1106-1116.

Cassilhas, R. C., Lee, K. S., Fernandes, J., Oliveira, M. G. M., Tufik, S., Meeusen, R., & De Mello, M. T. (2012). Spatial memory is improved by aerobic and resistance exercise through divergent molecular mechanisms. Neuroscience, 202, 309-317.

Cicerone, K., Levin, H., Malec, J., Stuss, D., & Whyte, J. (2006). Cognitive rehabilitation interventions for executive function: moving from bench to bedside in patients with traumatic brain injury. Journal of cognitive neuroscience, 18(7), 1212-1222.

Colcombe, S. J., Kramer, A. F., Erickson, K. I., Scalf, P., McAuley, E., Cohen, N. J., ... & Elavsky, S. (2004). Cardiovascular fitness, cortical plasticity, and aging. Proceedings of the National Academy of Sciences, 101(9), 3316-3321.

Cui, C. C., Sun, Y., Wang, X. Y., Zhang, Y., & Xing, Y. (2019). The effect of anti-dementia drugs on Alzheimer disease-induced cognitive impairment: A network meta-analysis. Medicine, 98(27).

Cumming, T. B., Marshall, R. S., & Lazar, R. M. (2013). Stroke, cognitive deficits, and rehabilitation: still an incomplete picture. International Journal of stroke, 8(1), 38-45.

De Wit, L., O'Shea, D., Chandler, M., Bhaskar, T., Tanner, J., Vemuri, P., ... & Smith, G. (2018). Physical exercise and cognitive engagement outcomes for mild neurocognitive disorder: a group-randomized pilot trial. Trials, 19(1), 573.

Donepezil for dementia due to Alzheimer's disease - Birks, JS - 2018 | Cochrane Library [Internet]. [cited 2019 Nov 8]. Available from: https://www.cochranelibrary.com/cdsr/doi/10.1002/14651858.CD001190.pub3/full

Erickson, K. I., Leckie, R. L., & Weinstein, A. M. (2014). Physical activity, fitness, and gray matter volume. Neurobiology of aging, 35, S20-S28.

Erickson, K. I., Voss, M. W., Prakash, R. S., Basak, C., Szabo, A., Chaddock, L.,Kramer, A. F. (2011). Exercise training increases size of hippocampus and improves memory. Proceedings of the National Academy of Science USA, 108(7), 3017–3022. doi: 10.1073/pnas.1015950108

Espay, A. J., Dwivedi, A. K., Payne, M., Gaines, L., Vaughan, J. E., Maddux, B. N., ... & Duker, A. P. (2011). Methylphenidate for gait impairment in Parkinson disease: a randomized clinical trial. Neurology, 76(14), 1256-1262.

Feter, N., Penny, J. C., Freitas, M. P., & Rombaldi, A. J. (2018). Effect of physical exercise on hippocampal volume in adults: systematic review and meta-analysis. Science & Sports, 33(6), 327-338.

Forbes D, Forbes SC, Blake CM, Thiessen EJ, Forbes S. https://www.cochranelibrary.com/cdsr/doi/10.1002/14651858.CD006489.pub4/full Erişim: 01.12.2019

Gajewski, P. D.,& Falkenstein, M. (2016). Physical activity and neurocognitive functioning in aging-a condensed updated review. European Review of Aging and Physical Activity, 13(1), 1.

Groot, C., Hooghiemstra, A. M., Raijmakers, P. G. H. M., Van Berckel, B. N. M., Scheltens, P., Scherder, E. J. A., ... & Ossenkoppele, R. (2016). The effect of physical activity on cognitive function in patients with dementia: a meta-analysis of randomized control trials. Ageing research reviews, 25, 13-23.

Guiney, H.,& Machado, L. (2013). Benefits of regular aerobic exercise for executive functioning in healthy populations. Psychonomic bulletin & review, 20(1), 73-86.

Hillman, C. H., Erickson, K. I., & Kramer, A. F. (2008). Be smart, exercise your heart: exercise effects on brain and cognition. Nature reviews neuroscience, 9(1), 58-65.

https://medlineplus.gov/ency/article/001401.htm Erişim: 08.11.2019

Hurd, M. D., Martorell, P., Delavande, A., Mullen, K. J., & Langa, K. M. (2013). Monetary costs of dementia in the United States. New England Journal of Medicine, 368(14), 1326-1334.

Karssemeijer, E. E., Aaronson, J. J., Bossers, W. W., Smits, T. T., & Kessels, R. R. (2017). Positive effects of combined cognitive and physical exercise training on cognitive function in older adults with mild cognitive impairment or dementia: A meta-analysis. Ageing research reviews, 40, 75-83.

Kehagia, A. A., Barker, R. A., & Robbins, T. W. (2013). Cognitive impairment in Parkinson's disease: the dual syndrome hypothesis. Neurodegenerative Diseases, 11(2), 79-92.

Kelty, T. J., Schachtman, T. R., Mao, X., Grigsby, K. B., Childs, T. E., Olver, T. D., ... & Booth, F. W. (2019). Resistance-exercise training ameliorates LPS-induced cognitive impairment concurrent with molecular signaling changes in the rat dentate gyrus. Journal of Applied Physiology, 127(1), 254-263.

Kramer, A. F.,& Erickson, K. I. (2007). Effects of physical activity on cognition, well-being, and brain: human interventions. Alzheimer's & Dementia, 3(2), S45-S51.

Livingston, G., Sommerlad, A., Orgeta, V., Costafreda, S. G., Huntley, J., Ames, D., ... & Cooper, C. (2017). Dementia prevention, intervention, and care. The Lancet, 390(10113), 2673-2734.

Mueller, K., Möller, H. E., Horstmann, A., Busse, F., Lepsien, J., Blüher, M., ... & Pleger, B. (2015). Physical exercise in overweight to obese individuals induces metabolic-and neurotrophic-related structural brain plasticity. Frontiers in human neuroscience, 9, 372.

National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine, 2017

Pitkälä, K., Savikko, N., Poysti, M., Strandberg, T., & Laakkonen, M. L. (2013). Efficacy of physical exercise intervention on mobility and physical functioning in older people with dementia: a systematic review. Experimental Gerontology, 48(1), 85-93.

Prakash, R. S., Voss, M. W., Erickson, K. I., Lewis, J., Chaddock, L., Malkowski, E., ... & Wojcicki, T. (2011). Cardiorespiratory fitness and attentional control in the aging brain. Frontiers in human neuroscience, 4, 229.

Schmid, C., Gebhard, D., Fluch, E., Mitterbacher, A., Mir, E., Bokalic, M., ... & Limarutti, A. (2015). Physiotherapeutische Bewegungsinterventionen zur Gesundheitsförderung bei Demenz. physioscience, 11(04), 134-140.

Sexton, C. E., Betts, J. F., Demnitz, N., Dawes, H., Ebmeier, K. P., & Johansen-Berg, H. (2016). A systematic review of MRI studies examining the relationship between physical fitness and activity and the white matter of the ageing brain. Neuroimage, 131, 81-90.

Straus, S.,& Watt, J. (2018). Aerobic and strength training did not improve cognitive function in mild to moderate dementia. Annals of internal medicine, 169(6), JC34-JC34.

Swedish National Institute of Public Health, 2010.

Ten Brinke LF (2015) Aerobic exercise increases hippocampal volume in older women with probable mild cognitive impairment: A 6-month randomised controlled trial. Br J Sports Med 49: 248-254.

Twiss, M. R. (2019) Exercise Medicine for Dementia.

Voelcker-Rehage, C., Godde, B., & Staudinger, U. M. (2011). Cardiovascular and coordination training differentially improve cognitive performance and neural processing in older adults. Frontiers in human Neuroscience, 5, 26.

Voelcker-Rehage, C.,& Niemann, C. (2013). Structural and functional brain changes related to different types of physical activity across the life span. Neuroscience & Biobehavioral Reviews, 37(9), 2268-2295.

Zhao, E., Tranovich, M. J., & Wright, V. J. (2014). The role of mobility as a protective factor of cognitive functioning in aging adults: a review. Sports Health, 6(1), 63-69.

EGZERSİZ VE TRAVMA SONRASI STRES BOZUKLUĞU

11.1. Travma Sonrası Stres Bozukluğu ve Egzersiz

Travma Sonası Stres Bozukluğu (Post-Travmatik Stres bozukluğu); askeri savaşlar, kazalar, saldırı, doğa veya insanların sebep olduğu afetler gibi oldukça fazla strese maruz kalınan olaylar neticesinde hayatı tehdit edebilecek bir unsur haline gelebilmektedir. PTSB, toplumun belli başlı kesimlerini etkileyen yaygın bir bozukluktur (Smith ve ark. 2008, Kessler ve ark. 2005). DSM-5'e göre, PTSB; aşırı uyarılmışlık, olumsuz ruh hali ve biliş, kötü olayların hatırlanmasından kaçınmak, kabuslar ve rahatsız edici hatıralardan kaynaklanan olayların tekrar aşırı bir şekilde yaşanması da dahil olmak üzere birçok belirti ile karakterize olan bir bozukluktur. PTSB'un etkileri çeşitlilik göstermektedir. PTSB'nin karakteristik semptomlarına ek olarak, düşük bilişsel performans (Hayes, Hayes, Mikedis 2012), beyin yapı ve fonksiyonlarında oluşan değişimler (Hayes, Hayes, Mikedis 2012, Miller ve ark. 2017) detaylı olarak belgelenmiştir. Dahası, PTSB olan bireylerin, verimliliklerindeki kayıplarda ve majör kronik hastalık oranlarında artışlar söz konusu olmaktadır. Örneğin, PTSB olan bireylerde diyabet, obezite ve metabolik sendromlar fazladır (Bartoli ve ark. 2015, Wolf ve ark. 2016). Bununla birlikte, PTSB olan bireylerde; sedanter davranışla ilişkili nöral, tıbbi ve bilişsel komorbiditeye muhtemel olarak katkıda bulunan PTSB öncesi dönemde(de Assis ve ark. 2008) düzenli fiziksel aktiviteye katılımda olan azalmalar görülmektedir (Vaynmann, Gomez-Pinilla 2006).

BÖLÜM 11 KAYNAKLAR

American Psychiatric Association, Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, (5th ed.; DSM-5). 2013. Washinton, DC: American Psychiatric Pub.

Anderson, E. H.,& Shivakumar, G. (2013). Effects of exercise and physical activity on anxiety. Frontiers in psychiatry, 4, 27.

Asmundson, G. J., Fetzner, M. G., DeBoer, L. B., Powers, M. B., Otto, M. W., & Smits, J. A. (2013). Let's get physical: a contemporary review of the anxiolytic effects of exercise for anxiety and its disorders. Depression and anxiety, 30(4), 362-373.

Assis, M. A. D., Mello, M. F. D., Scorza, F. A., Cadrobbi, M. P., Schooedl, A. F., Silva, S. G. D., ... & Arida, R. M. (2008). Evaluation of physical activity habits in patients with posttraumatic stress disorder. Clinics, 63(4), 473-478.

Babson, K. A., Heinz, A. J., Ramirez, G., Puckett, M., Irons, J. G., Bonn-Miller, M. O., & Woodward, S. H. (2015). The interactive role of exercise and sleep on veteran recovery from symptoms of PTSD. Mental Health and Physical Activity, 8, 15-20.

Baron, K. G., Reid, K. J., & Zee, P. C. (2013). Exercise to improve sleep in insomnia: exploration of the bidirectional effects. Journal of Clinical Sleep Medicine, 9(8), 819-824.

Bartoli, F., Crocamo, C., Alamia, A., Amidani, F., Paggi, E., Pini, E., ... & Carra, G. (2015). Posttraumatic stress disorder and risk of obesity: systematic review and meta-analysis. The Journal of clinical psychiatry.

Bauman, A. E. (2004). Updating the evidence that physical activity is good for health: an epidemiological review 2000–2003. Journal of science and medicine in sport, 7(1), 6-19.

Boutcher, S. H.,& Dunn, S. L. (2009). Factors that may impede the weight loss response to exercise-based interventions. Obesity Reviews, 10(6), 671-680.

Caddick, N.,& Smith, B. (2018). Exercise is medicine for mental health in military veterans: a qualitative commentary. Qualitative research in sport, exercise and health, 10(4), 429-440.

Caspersen, C. J., Powell, K. E., & Christenson, G. M. (1985). Physical activity, exercise, and physical fitness: definitions and distinctions for health-related research. Public health rep, 100(2), 126-31.

Colcombe, S. J., Erickson, K. I., Raz, N., Webb, A. G., Cohen, N. J., McAuley, E., & Kramer, A. F. (2003). Aerobic fitness reduces brain tissue loss in aging

humans. The Journals of Gerontology Series A: Biological Sciences and Medical Sciences, 58(2), M176-M180.

Colcombe, S. J., Kramer, A. F., Erickson, K. I., Scalf, P., McAuley, E., Cohen, N. J., ... & Elavsky, S. (2004). Cardiovascular fitness, cortical plasticity, and aging. Proceedings of the National Academy of Sciences, 101(9), 3316-3321.

Daniels, J. K., Lamke, J. P., Gaebler, M., Walter, H., & Scheel, M. (2013). White matter integrity and its relationship to PTSD and childhood trauma—A systematic review and meta-analysis. Depression and anxiety, 30(3), 207-216.

Dickstein, B. D., Vogt, D. S., Handa, S., & Litz, B. T. (2010). Targeting self-stigma in returning military personnel and veterans: A review of intervention strategies. Military Psychology, 22(2), 224-236.

Dunn, A. L., Trivedi, M. H., & O'NEAL, H. A. (2001). Physical activity dose-response effects on outcomes of depression and anxiety. Medicine & Science in Sports & Exercise, 33(6), S587-S597.

Ginzburg, K., Ein-Dor, T., & Solomon, Z. (2010). Comorbidity of posttraumatic stress disorder, anxiety and depression: a 20-year longitudinal study of war veterans. Journal of affective disorders, 123(1-3), 249-257.

Hall, K. S., Hoerster, K. D., & Yancy Jr, W. S. (2015). Post-traumatic stress disorder, physical activity, and eating behaviors. Epidemiologic reviews, 37(1), 103-115.

Harte, C. B., Vujanovic, A. A., & Potter, C. M. (2015). Association between exercise and posttraumatic stress symptoms among trauma-exposed adults. Evaluation & the health professions, 38(1), 42-52.

Hayes, J. P., Hayes, S. M., & Mikedis, A. M. (2012). Quantitative meta-analysis of neural activity in posttraumatic stress disorder. Biology of mood & anxiety disorders, 2(1), 9.

Hayes, J. P., Hayes, S. M., & Mikedis, A. M. (2012). Quantitative meta-analysis of neural activity in posttraumatic stress disorder. Biology of mood & anxiety disorders, 2(1), 9.

Hegberg, N. J., Hayes, J. P., & Hayes, S. M. (2019). Exercise Intervention in PTSD: A Narrative Review and Rationale for Implementation. Frontiers in Psychiatry, 10.

Kessler, R. C.,& Chiu, W. T. Dernier, 0., et Walters, EE (2005). Prevalence, Severity, and Comorbidity of 12-Month DSM-N Disorders in the National Comorbidity Survey Replication. Archives of General Psychiatry, 62(6), 617-627.

Kim, Y. S., Park, Y. S., Allegrante, J. P., Marks, R., Ok, H., Cho, K. O., & Garber, C. E. (2012). Relationship between physical activity and general mental health. Preventive medicine, 55(5), 458-463.

Lancaster, C. L., Teeters, J. B., Gros, D. F., & Back, S. E. (2016). Posttraumatic stress disorder: Overview of evidence-based assessment and treatment. Journal of clinical medicine, 5(11), 105.

Lasser, K., Boyd, J. W., Woolhandler, S., Himmelstein, D. U., McCormick, D., & Bor, D. H. (2000). Smoking and mental illness: a population-based prevalence study. Jama, 284(20), 2606-2610.

Levine, A. B., Levine, L. M., & Levine, T. B. (2014). Posttraumatic stress disorder and cardiometabolic disease. Cardiology, 127(1), 1-19.

Ley, C., Rato Barrio, M., & Koch, A. (2018). "In the sport I am here": Therapeutic processes and health effects of sport and exercise on PTSD. Qualitative health research, 28(3), 491-507.

Logue, M. W., van Rooij, S. J., Dennis, E. L., Davis, S. L., Hayes, J. P., Stevens, J. S., ... & Korgaonkar, M. (2018). Smaller hippocampal volume in posttraumatic stress disorder: a multisite ENIGMA-PGC study: subcortical volumetry results from posttraumatic stress disorder consortia. Biological psychiatry, 83(3), 244-253.

Miller, D. R., Hayes, S. M., Hayes, J. P., Spielberg, J. M., Lafleche, G., & Verfaellie, M. (2017). Default mode network subsystems are differentially disrupted in posttraumatic stress disorder. Biological Psychiatry: Cognitive Neuroscience and Neuroimaging, 2(4), 363-371.

Mills, K. L., Teesson, M., Ross, J., & Peters, L. (2006). Trauma, PTSD, and substance use disorders: findings from the Australian National Survey of Mental Health and Well-Being. American Journal of Psychiatry, 163(4), 652-658.

Penedo, F. J.,& Dahn, J. R. (2005). Exercise and well-being: a review of mental and physical health benefits associated with physical activity. Current opinion in psychiatry, 18(2), 189-193.

Prakash, R. S., Voss, M. W., Erickson, K. I., Lewis, J., Chaddock, L., Malkowski, E., ... & Wojcicki, T. (2011). Cardiorespiratory fitness and attentional control in the aging brain. Frontiers in human neuroscience, 4, 229.

Ruscheweyh, R., Willemer, C., Krüger, K., Duning, T., Warnecke, T., Sommer, J., ... & Flöel, A. (2011). Physical activity and memory functions: an interventional study. Neurobiology of aging, 32(7), 1304-1319.

Rutter, L. A., Weatherill, R. P., Krill, S. C., Orazem, R., & Taft, C. T. (2013). Posttraumatic stress disorder symptoms, depressive symptoms, exercise, and

health in college students. Psychological Trauma: Theory, Research, Practice, and Policy, 5(1), 56.

Sayer, N. A., Friedemann-Sanchez, G., Spoont, M., Murdoch, M., Parker, L. E., Chiros, C., & Rosenheck, R. (2009). A qualitative study of determinants of PTSD treatment initiation in veterans. Psychiatry: Interpersonal and Biological Processes, 72(3), 238-255.

Schmahmann, J. D.,& Pandya, D. N. (2007). Cerebral white matter—historical evolution of facts and notions concerning the organization of the fiber pathways of the brain. Journal of the History of the Neurosciences, 16(3), 237-267.

Scott, K. M., McGee, M. A., Wells, J. E., & Browne, M. A. O. (2008). Obesity and mental disorders in the adult general population. Journal of psychosomatic research, 64(1), 97-105.

Shin, L. M., Rauch, S. L., & Pitman, R. K. (2006). Amygdala, medial prefrontal cortex, and hippocampal function in PTSD. Annals of the New York Academy of Sciences, 1071(1), 67-79.

Smith, J. C., Nielson, K. A., Antuono, P., Lyons, J. A., Hanson, R. J., Butts, A. M., ... & Verber, M. D. (2013). Semantic memory functional MRI and cognitive function after exercise intervention in mild cognitive impairment. Journal of Alzheimer's disease, 37(1), 197-215.

Smith, M. A., Schmidt, K. T., Iordanou, J. C., & Mustroph, M. L. (2008). Aerobic exercise decreases the positive-reinforcing effects of cocaine. Drug and alcohol dependence, 98(1-2), 129-135.

Smith, P. J., Blumenthal, J. A., Hoffman, B. M., Cooper, H., Strauman, T. A., Welsh-Bohmer, K., ... & Sherwood, A. (2010). Aerobic exercise and neurocognitive performance: a meta-analytic review of randomized controlled trials. Psychosomatic medicine, 72(3), 239.

Vancampfort, D., Stubbs, B., Richards, J., Ward, P. B., Firth, J., Schuch, F. B., & Rosenbaum, S. (2017). Physical fitness in people with posttraumatic stress disorder: a systematic review. Disability and rehabilitation, 39(24), 2461-2467.

Vaynman, S. 8c Gomez-Pinilla, F.(2006). Revenge of the "Sit": How lifestyle impacts neuronal and cognitive health through molecular systems that interface energy metabolism with neuronal plasticity. Journal of Neuroscience Research, 84, 699-715.

Wipfli, B. M., Rethorst, C. D., & Landers, D. M. (2008). The anxiolytic effects of exercise: a meta-analysis of randomized trials and dose–response analysis. Journal of Sport and Exercise Psychology, 30(4), 392-410.

Wolf, E. J., Bovin, M. J., Green, J. D., Mitchell, K. S., Stoop, T. B., Barretto, K. M., ... & Rosen, R. C. (2016). Longitudinal associations between post-traumatic stress disorder and metabolic syndrome severity. Psychological medicine, 46(10), 2215-2226.

World Health Organization. (2004). International statistical classification of diseases and related health problems (Vol. 1). World Health Organization.

EGZERSİZ VE CİNSEL İŞLEV BOZUKLUKLARI

12.1. Cinsel İşlevler, Fiziksel Fitness ve Genel Sağlık

Cinsel işlevler, fiziksel olarak fit olmak ve genel sağlık durumunun iyi olması ile yakından ilişkilidir (Wallace, 2008). Genellikle, fiziksel olarak fit ve sağlıklı olmak, bir yetişkinin ömrü boyunca sahip olacağı optimal cinsel işlevleri ile alakalıdır. Diğer taraftan, cinsel işlev bozukluğu, orgazm, uyarılmışlık, arzulama ve tüm cinsel işlevlerdeki azalmalar olarak tanımlanmaktadır (Cormie ve ark. 2013). Cinsel işlev bozukluğunun sebepleri arasında; haftalık egzersize katılımın az olması, obezite, sigara kullanımı, alkol kullanımı ve televizyon izleme süresinin fazla olması olarak da ifade edilmiştir. Ayrıca bu değişkenlerin her birinin modifiye edilebileceği; daha iyi fiziksel aktivitelerle, sigaranın bırakılmasıyla, fit bir vücutla ve ılımlı alkol tüketimi ile erektil işlev bozukluklarına ilişkin risklerin azalabileceği belirtilmektedir. Bununla birlikte hipertansiyon, diyabet ve prostat kanseri gibi eşlik eden hastalıkların da, erektil işlev bozukluk riski taşıdığı belirtilmektedir.

Normatif olmayan yaşamsal vakalarla karşılaşanlara egzersizin faydalarını göstermek konusunda, Blumenthal ve arkadaşları (2012), koroner kalp hastalıkları olan klinik depresyon hastaları arasında istenen kalp atım oranına ulaşmada ve depresif semptomları azaltmada aerobik egzersiz rejiminin etkili olduğunu belirtmişlerdir. Cinsel işlev bozukluğu bariz bir şekilde fiziksel aktivitede düşüş ve obezitede artış göstermesi sebebiyle

BÖLÜM 12 KAYNAKLAR

Bancroft, J., Loftus, J., & Long, J. S. (2003). Distress about sex: A national survey of women in heterosexual relationships. Archives of sexual behavior, 32(3), 193-208.

Blumenthal, J. A., Sherwood, A., Babyak, M. A., Watkins, L. L., Smith, P. J., Hoffman, B. M., ... & Jiang, W. (2012). Exercise and pharmacological treatment of depressive symptoms in patients with coronary heart disease: results from the UPBEAT (Understanding the Prognostic Benefits of Exercise and Antidepressant Therapy) study. Journal of the American College of Cardiology, 60(12), 1053-1063.

Cabral, P. U. L., Canário, A. C. G., Spyrides, M. H. C., Uchôa, S. A. D. C., Eleutério, J. J., Giraldo, P. C., & Gonçalves, A. K. (2014). Physical activity and sexual function in middle-aged women. Revista da Associação Médica Brasileira, 60(1), 47-52.

Cormie, P., Newton, R. U., Taafle, D. R.,Spry, N., Hamid, M. A., & Galvao, D.A. (2013). Exercise maintains sexual activity in men undergoing androgen suppression for prostate cancer: A randomized controlled trial. Prostate Cancer and Prostatic Disease, 16, 1-6.

Esposito, K., Giugliano, F., Di Palo, C., Giugliano, G., Marfella, R., D'Andrea, F., ... & Giugliano, D. (2004). Effect of lifestyle changes on erectile dysfunction in obese men: a randomized controlled trial. Jama, 291(24), 2978-2984.

Gerbild, H., Larsen, C. M., Graugaard, C., & Josefsson, K. A. (2018). Physical activity to improve erectile function: a systematic review of intervention studies. Sexual medicine, 6(2), 75-89.

Gillen, M. M., Lefkowitz, E. S., & Shearer, C. L. (2006). Does body image play a role in risky sexual behavior and attitudes?. Journal of Youth and Adolescence, 35(2), 230-242.

Goh, V. H. H.,& Tong, T. Y. (2009). The association of exercise with sleep, sex steroids, sexual activities and aging in Asian men. Journal of Men's Health, 6(4), 317-324.

Holden, C. A., McLachlan, R. I., Pitts, M., Cumming, R., Wittert, G., Ehsani, J. P., ... & Handelsman, D. J. (2010). Determinants of male reproductive health disorders: the Men in Australia Telephone Survey (MATeS). BMC Public Health, 10(1), 96.

Kolotkin, R. L., Binks, M., Crosby, R. D., Østbye, T., Gress, R. E., & Adams, T. D. (2006). Obesity and sexual quality of life. Obesity, 14(3), 472-479.

Lindau, S. T.,& Gavrilova, N. (2010). Sex, health, and years of sexually active life gained due to good health: evidence from two US population based cross sectional surveys of ageing. BMj, 340, c810.

Meston, C. M. (2000). Sympathetic nervous system activity and female sexual arousal. The American journal of cardiology, 86(2), 30-34.

Ojanlatva, A., Mäkinen, J., Helenius, H., Korkeila, K., Sundell, J., & Rautava, P. (2006). Sexual activity and perceived health among Finnish middle-aged women. Health and quality of life outcomes, 4(1), 29.

Paduch, D. A., Bolyakov, A., & Vaucher, L. (2012). Obesity and sexual dysfunction in men. Obesity: A Ticking Time Bomb for Reproductive Health, 141.

Palmeri, S. T., Kostis, J. B., Casazza, L., Sleeper, L. A., Lu, M., Nezgoda, J., & Rosen, R. S. (2007). Heart rate and blood pressure response in adult men and women during exercise and sexual activity. The American journal of cardiology, 100(12), 1795-1801.

Penhollow, T. M.,& Young, M. (2008). Predictors of sexual satifaction : The role of body image and fitness

Rohr, U. D. (2002). The impact of testosterone imbalance on depression and women's health. Maturitas, 41, 25-46.

Schwartz, M. B.,& Brownell, K. D. (2004). Obesity and body image. Body image, 1(1), 43-56.

Thompson, W. K., Charo, L., Vahia, I. V., Depp, C., Allison, M., & Jeste, D. V. (2011). Association between higher levels of sexual function, activity, and satisfaction and self-rated successful aging in older postmenopausal women. Journal of the American Geriatrics Society, 59(8), 1503-1508.

Walczak, M. K., Lokhandwala, N., Hodge, M. B., & Guay, A. T. (2002). Prevalence of cardiovascular risk factors in erectile dysfunction. J Gend Specif Med, 5(6), 19-24.

Wallace, M.A. (2008). Assessment of sexual health in older adults. American Journal of Nursing, 105, 52-56.

Weaver, A. D.,& Byers, E. S. (2006). The relationships among body image, body mass index, exercise, and sexual functioning in heterosexual women. Psychology of Women Quarterly, 30(4), 333-339.

White, J. R., Case, D. A., McWhirter, D., & Mattison, A. M. (1990). Enhanced sexual behavior in exercising men. Archives of Sexual Behavior, 19(3), 193-209.

EGZERSİZ VE SOMATOFORM BOZUKLUKLAR

13.1. Somatoform Bozukluklar ve Tıbbi Olarak Açıklanamayan Fiziksel Belirtilerde Farmakolojik Olmayan Müdahaleler

Tıbbi olarak açıklanamayan fiziksel belirtiler (TOAFB), yapılan tetkikler neticesinde tıbbi, fiziksel ve psikolojik açıklamaların yeterli olamadığı fiziksel belirtilerdir (Kroenke, 1989). TOAFB sağlık hizmetleri çevrelerinde yaygın olarak karşımıza çıkan durumlardır. TOAFB'a sahip hastalar tüm hastaların üçte biri kadarını kapsamaktadır (Kirmayer 2004). TOAFB, ''somatoform bozukluklar'' olarak bilinen koşulların temel özelliklerindendir. DSM V (Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve İstatistiksel El Kitabı) ve ICD'ye (Uluslararası Hastalık Sınıflaması) göre temel belirtiler olarak TOAFB da dahil dört adet somatoform tanı kategorisi belirtilmiştir (American Psychiatric Association 2000; World Health Organization, 2004). Bu kategoriler; somatizasyon bozukluğu, acı-ağrı bozukluğu, belirleyici özellikleri olmayan somatoform bozukluklar ve tanımlanamayan somatoform bozuklukları kateorileridir.

Ayrıca Uluslararası Hastalık Sınıflamasına göre Somatoform Otonomik İşlev Bozuklukları adı altında bir tanı da konulmuştur. Tüm bu

BÖLÜM 13 KAYNAKLAR

American Psychiatric Association. (2013). American Psychiatric Association: Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, (p. 81). Arlington: American Psychiatric Association.

American Psychiatric Association. Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders Text Revision. 4th ed. Washington, DC: American Psychiatric Association, 2000.

Busch, A. J., Barber, K. A., Overend, T. J., Peloso, P. M. J., & Schachter, C. L. (2007). Exercise for treating fibromyalgia syndrome. Cochrane database of systematic reviews, (4).

Dimsdale, J.,& Creed, F. (2009). The proposed diagnosis of somatic symptom disorders in DSM-V to replace somatoform disorders in DSM-IV—A preliminary report.

Escobar, J. I., Burnam, M. A., Karno, M., Forsythe, A., & Golding, J. M. (1987). Somatization in the community. Archives of general psychiatry, 44(8), 713-718.

Escobar, J. I., Waitzkin, H., Silver, R. C., Gara, M., & Holman, A. (1998). Abridged somatization: a study in primary care. Psychosomatic medicine, 60(4), 466-472.

Fink, P., Toft, T., Hansen, M. S., Ørnbøl, E., & Olesen, F. (2007). Symptoms and syndromes of bodily distress: an exploratory study of 978 internal medical, neurological, and primary care patients. Psychosomatic medicine, 69(1), 30-39.

Ford, A. C., Talley, N. J., Schoenfeld, P. S., Quigley, E. M., & Moayyedi, P. (2009). Efficacy of antidepressants and psychological therapies in irritable bowel syndrome: systematic review and meta-analysis. Gut, 58(3), 367-378.

Gureje, O., Simon, G. E., Ustun, T. B., & Goldberg, D. P. (1997). Somatization in cross-cultural perspective: a World Health Organization study in primary care. American Journal of Psychiatry, 154(7), 989-995.

Kirmayer, L. J., Groleau, D., Looper, K. J., & Dao, M. D. (2004). Explaining medically unexplained symptoms. The Canadian journal of psychiatry, 49(10), 663-672.

Konnopka, A., Schaefert, R., Heinrich, S., Kaufmann, C., Luppa, M., Herzog, W., & König, H. H. (2012). Economics of medically unexplained symptoms: a systematic review of the literature. Psychotherapy and psychosomatics, 81(5), 265-275.

Kroenke, K., Spitzer, R. L., DeGruy, F. V., Hahn, S. R., Linzer, M., Williams, J. B., ... & Davies, M. (1997). Multisomatoform disorder: an alternative to undifferentiated somatoform disorder for the somatizing patient in primary care. Archives of General Psychiatry, 54(4), 352-358.

Kroenke, K.,& Mangelsdorff, A. D. (1989). Common symptoms in ambulatory care: incidence, evaluation, therapy, and outcome. The American journal of medicine, 86(3), 262-266.

Kroenke, K.,& Swindle, R. (2000). Cognitive-behavioral therapy for somatization and symptom syndromes: a critical review of controlled clinical trials. Psychotherapy and psychosomatics, 69(4), 205-215.

Lindström, I., Öhlund, C., Eek, C., Wallin, L., Peterson, L. E., Fordyce, W. E., & Nachemson, A. L. (1992). The effect of graded activity on patients with subacute low back pain: a randomized prospective clinical study with an operant-conditioning behavioral approach. Physical therapy, 72(4), 279-290.

Pae, C. U., Marks, D. M., Patkar, A. A., Masand, P. S., Luyten, P., & Serretti, A. (2009). Pharmacological treatment of chronic fatigue syndrome: focusing on the role of antidepressants. Expert opinion on pharmacotherapy, 10(10), 1561-1570.

Ring, A., Dowrick, C., Humphris, G., & Salmon, P. (2004). Do patients with unexplained physical symptoms pressurise general practitioners for somatic treatment? A qualitative study. Bmj, 328(7447), 1057.

Saarto, T.,& Wiffen, P. J. (2007). Antidepressants for neuropathic pain. Cochrane Database of Systematic Reviews, (4).

Silberstein, S. D., Peres, M. F., Hopkins, M. M., Shechter, A. L., Young, W. B., & Rozen, T. D. (2002). Olanzapine in the treatment of refractory migraine and chronic daily headache. Headache: The Journal of Head and Face Pain, 42(6), 515-518.

Smith, G. R., Monson, R. A., & Ray, D. C. (1986). Patients with multiple unexplained symptoms: their characteristics, functional health, and health care utilization. Archives of internal medicine, 146(1), 69-72.

Weyerer, S.,& Kupfer, B. (1994). Physical exercise and psychological health. Sports Medicine, 17(2), 108-116.

World Health Organization. (2004). International statistical classification of diseases and related health problems (Vol. 1). World Health Organization.

Yancey, J. R.,& Thomas, S. M. (2012). Chronic fatigue syndrome: diagnosis and treatment. American family physician, 86(8), 741-746.

Zoccolillo, M.,& Cloninger, C. R. (1986). Somatization disorder: psychologic symptoms, social disability, and diagnosis. Comprehensive Psychiatry, 27(1), 65-73.

14

UYKU BOZUKLUKLARI VE EGZERSİZ

14.1. Uyku Bozuklukları ve Egzersiz

Uyku insanların doğal bir şekilde uzanıp yattığı fizyolojik ve davranış sürecinin karmaşık bir kombinasyonundan oluşan işlevsel bir durum olarak tanımlanabilir (Zeplin, Siegel, Tobbler 2005). Farklı bir ifadeyle uyku çok yönlüdür ve kişinin çevresinde olup bitenlerin daha az farkında olduğu, istemli vücut hareketlerindeki azalmalardır (V Madan, Jha 2008). Çoğumuz 8 saat uyku uyuruz ve her bireyin uyku ihtiyacı seçimlerine bağlı olarak 8 saati civarında farklılık gösterir. Aslında, bebekler ve genç yetişkinlerin, yetişkinlere oranla daha fazla uyku uyuması gerekmektedir (Zeplin, Siegel, Tobbler 2005). İnsanlar da dahil olmak üzere tüm memelilerin, hafıza ve öğrenme işlevleri ile ilişkili olan ruh hallerini düzenleyen uykuya ihtiyaçları vardır. İnsanlar yaşlandıkça, sahip oldukları sorumluluklar ve kısıtlayıcılar dolayısıyla uyku miktarları gün içinde düşüşe uğramaktadır (Kaur, Sharma 2011). Uyku bozuklukları, düzensiz gün içi işlevlerinin olduğu, uykuda kalite, süre ve miktar bakımından sıkıntı yaşanan koşulların birikimi olarak tanımlanabilir. Uyku bozukluğu türleri; uyku apnesi, insomnia, rahatsız bacak sendromu (RLS), sirkadyan ritim bozuklukları, narkolepsi ve parasomniadır. İyi kalitede ve yeterli süredeki uyku, sağlıklı ve verimli bir yaşam için çok önemlidir. Bunun sebebi uykunun bağışıklık sisteminin güçlenmesinde (Santos, Tufik, Mello 2007), günlük performansta (Rechschaffen 1998), beynin olgunlaşmasında (Graves, Pack, Abel 2001), beden gelişiminde (Marks, Shaffery, Oksenberg 1995),

BÖLÜM 14 KAYNAKLAR

Abetz, L., Allen, R., Follet, A., Washburn, T., Early, C., Kirsch, J., & Knight, H. (2004). Evaluating the quality of life of patients with restless legs syndrome. Clinical therapeutics, 26(6), 925-935.

Aiello, K. D., Caughey, W. G., Nelluri, B., Sharma, A., Mookadam, F., & Mookadam, M. (2016). Effect of exercise training on sleep apnea: a systematic review and meta-analysis. Respiratory medicine, 116, 85-92.

Aliasgharpour, M., Abbasi, Z., Razi, S. P., & Kazemnezhad, A. (2016). The effect of stretching exercises on severity of restless legs syndrome in patients on hemodialysis. Asian journal of sports medicine, 7(2).

Aukerman, M. M., Aukerman, D., Bayard, M., Tudiver, F., Thorp, L., & Bailey, B. (2006). Exercise and restless legs syndrome: a randomized controlled trial. The Journal of the American Board of Family Medicine, 19(5), 487-493.

Awad, K. M., Malhotra, A., Barnet, J. H., Quan, S. F., & Peppard, P. E. (2012). Exercise is associated with a reduced incidence of sleep-disordered breathing. The American journal of medicine, 125(5), 485-490.

Berger, K., Luedemann, J., Trenkwalder, C., John, U., & Kessler, C. (2004). Sex and the risk of restless legs syndrome in the general population. Archives of internal medicine, 164(2), 196-202.

Clark, J. E. (2015). Diet, exercise or diet with exercise: comparing the effectiveness of treatment options for weight-loss and changes in fitness for adults (18–65 years old) who are overfat, or obese; systematic review and meta-analysis. Journal of Diabetes & Metabolic Disorders, 14(1), 31.

Cortelli, P., Parchi, P., Sforza, E., Contin, M., Pierangeli, G., Barletta, G., & Lugaresi, E. (1994). Cardiovascular autonomic dysfunction in normotensive awake subjects with obstructive sleep apnoea syndrome. Clinical Autonomic Research, 4(1-2), 57-62.

Garcia-Borreguero, D., Larrosa, O., De la Llave, Y., Verger, K., Masramon, X., & Hernandez, G. (2002). Treatment of restless legs syndrome with gabapentin: a double-blind, cross-over study. Neurology, 59(10), 1573-1579.

Graves, L., Pack, A., & Abel, T. (2001). Sleep and memory: a molecular perspective. Trends in neurosciences, 24(4), 237-243.

Hening, W., Walters, A. S., Allen, R. P., Montplaisir, J., Myers, A., & Ferini-Strambi, L. (2004). Impact, diagnosis and treatment of restless legs syndrome (RLS) in a primary care population: the REST (RLS epidemiology, symptoms, and treatment) primary care study. Sleep medicine, 5(3), 237-246.

Kansanen, M., Vanninen, E., Tuunainen, A., Pesonen, P., Tuononen, V., Hartikainen, J., ... & Uusitupa, M. (1998). The effect of a very low-calorie diet-induced weight loss on the severity of obstructive sleep apnoea and autonomic nervous function in obese patients with obstructive sleep apnoea syndrome. Clinical Physiology, 18(4), 377-385.

Kaur, J.,& Sharma, C. (2011). Exercise in sleep disorders. Delhi Psychiatry Journal, 14(1), 133-7.

Kredlow, M. A., Capozzoli, M. C., Hearon, B. A., Calkins, A. W., & Otto, M. W. (2015). The effects of physical activity on sleep: a meta-analytic review. Journal of behavioral medicine, 38(3), 427-449.

Kuna, S. T.,& Sant'Ambrogio, G. (1991). Pathophysiology of upper airway closure during sleep. Jama, 266(10), 1384-1389.

Lackland, D. T.,& Voeks, J. H. (2014). Metabolic syndrome and hypertension: regular exercise as part of lifestyle management. Current hypertension reports, 16(11), 492..

Lattal, K. A. (2010). Delayed reinforcement of operant behavior. Journal of the Experimental Analysis of Behavior, 93(1), 129-139.

Mallon, L., Broman, J. E., & Hetta, J. (2000). Relationship between insomnia, depression, and mortality: a 12-year follow-up of older adults in the community. International Psychogeriatrics, 12(3), 295-306.

Marks, G. A., Shaffery, J. P., Oksenberg, A., Speciale, S. G., & Roffwarg, H. P. (1995). A functional role for REM sleep in brain maturation. Behavioural brain research, 69(1-2), 1-11.

Mirmiran M, Scholtene J. " A functional role for REM Sleep in brain maturation": Behav Brain Res, 1995, 69(1-2) :1-11

Mirmiran, M., Uylings, H. B. M., & Corner, M. A. (1983). Pharmacological suppression of REM sleep prior to weaning counteracts the effectiveness of subsequent environmental enrichment on cortical growth in rats. Developmental Brain Research, 7(1), 102-105.

Morin, C. M., LeBlanc, M., Daley, M., Gregoire, J. P., & Merette, C. (2006). Epidemiology of insomnia: Prevalence, self-help treatments, consultations, and determinants of help-seeking behaviors. Sleep Medicine, 7, 123–130. doi:10.1016/j.sleep.2005.08.008

Myers, K. A., Mrkobrada, M., & Simel, D. L. (2013). Does this patient have obstructive sleep apnea?: The Rational Clinical Examination systematic review. Jama, 310(7), 731-741.

Nahmias, J., Kirschner, M., & Karetzky, M. S. (1993). Weight loss and OSA and pulmonary function in obesity. New Jersey medicine: the journal of the Medical Society of New Jersey, 90(1), 48-53.

National Heart, Lung and Blood Institute, 2000.

Ohayon, M. M., Caulet, M., & Guilleminault, C. (1997). How a general population perceives its sleep and how this relates to the complaint of insomnia. Sleep, 20, 715–723.

Pendharkar, S. R., Tsai, W. H., Eves, N. D., Ford, G. T., & Davidson, W. J. (2011). CPAP increases exercise tolerance in obese subjects with obstructive sleep apnea. Respiratory medicine, 105(10), 1565-1571.

Phillips B, Y. (2000). Epidemiology of restless legs syndrome in adults. ArchInternmed, 160, 2137.

Quera-Salva, M. A., Orluc, A., Goldenberg, F., & Guilleminault, C. (1991). Insomnia and use of hypnotics: study of a French population. Sleep, 14(5), 386-391.

Rechtschaffen, A. (1998). Current perspectives on the function of sleep. Perspectives in biology and medicine, 41(3), 359-390.

RVT Santos, Tufik S, De Mello TI. "Exercise, Sleep and Cytokines: Is there a relation?" Sleep Medicine Reviews: 2007 : 231-239

Saletu, M., Anderer, P., Saletu-Zyhlarz, G., Prause, W., Semler, B., Zoghlami, A., ... & Saletu, B. (2001). Restless legs syndrome (RLS) and periodic limb movement disorder (PLMD): acute placebo-controlled sleep laboratory studies with clonazepam. European Neuropsychopharmacology, 11(2), 153-161.

Sherrill, D. L., Kotchou, K., & Quan, S. F. (1998). Association of physical activity and human sleep disorders. Archives of internal medicine, 158(17), 1894-1898.

Shukri, N. M. M.,& Priya, J. (2016). Overcome Of Sleep Disorder with Exercises. Journal of Pharmaceutical Sciences and Research, 8(6), 467.

Sigal, R. J., Kenny, G. P., Boulé, N. G., Wells, G. A., Prud'homme, D., Fortier, M., & Jennings, A. (2007). Effects of aerobic training, resistance training, or both on glycemic control in type 2 diabetes: a randomized trial. Annals of internal medicine, 147(6), 357-369.

Silber, M. H., Girish, M., & Izurieta, R. (2003). Pramipexole in the management of restless legs syndrome: an extended study. Sleep, 26(7), 819-821.

V Madan, S K Jha " What is sleep and why it is needed?" IJLST (2008), 1(1): 9 – 23

Vanhees, L., Geladas, N., Hansen, D., Kouidi, E., Niebauer, J., Reiner, Ž., ... & Börjesson, M. (2012). Importance of characteristics and modalities of physical activity and exercise in the management of cardiovascular health in individuals with cardiovascular risk factors: recommendations from the EACPR (Part II). European journal of preventive cardiology, 19(5), 1005-1033.

Walters, A. S., Aldrich, M. S., Allen, R., Ancoli-Israel, S., Buchholz, D., Chokroverty, S., ... & Hening, W. (1995). Toward a better definition of the restless legs syndrome. Movement disorders: official journal of the Movement Disorder Society, 10(5), 634-642.

Zeplin H, Siegel JM, Tobler I (2005) Mammalian sleep. In MH Kryger, T Roth, WC Dement. "Principles and practice of sleep medicine". Philadelphia: WB Saunders Company p. 91-100.

YEME BOZUKLUKLARI VE EGZERSİZ

15.1. Yeme Bozuklukları ve Egzersiz

Yeme bozuklukları özellikle genç kadınlar (Pritts, Susman 2003) arasında yaygın olan ve psikolojik, sosyal ve fiziksel sağlık açısından ciddi problemlere yol açan bozukluklardandır (Klump, Bulik, Kaye 2009, Stice 2002). Her ne kadar egzersiz çeşitli psikolojik problemlerde etkili bir müdahale yöntemi olarak görülse de, fiziksel aktivite ve egzersizin yeme bozuklukları tedavisindeki potansiyeli gözden kaçırılan hususlardandır. Yeme bozuklukları tedavisine, egzersizin dahil edilmesi provokatif ve tartışmaya yol açan bir durum olarak görülebilir. Ancak, yakından takip edilen, beslenme ile desteklenen bir egzersizin güvenli olabileceği ve yeme bozukluğuna sahip bireyler için çeşitli açılardan faydalı olabileceğine ilişkin kanıtlar gün geçtikçe artış göstermektedir. Örneğin, önceden yapılan bazı araştırma sonuçları egzersizin, zorunlu egzersiz yapma davranışlarını azalttığı (Calogero, Pedrotty 2004), zayıf olma dürtüsünü ve bulimik semptomları azalttığı, beden memnuniyetsizliğini azalttığı (Cook 2008, Thien ve ark. 2000), anoreksi nervozada kilo alımına yardımcı olduğu (Calogero, Pedrotty 2004), şiddetli anoreksi nevrozada kardiyak anormallikleri tersine çevirdiği (Krantz ve ark. 2011) ve yaşam kalitesini arttırdığını göstermiştir (Cook ve ark. 2015). Yeme bozuklukları tedavisinin bir parçası olarak uygun bir egzersiz tedavisi protokolü temin etmede bu araştırma alanının önemi katkıları olabilir. Literatür ve meta-analizler incelendiğinde (Moola, Gairdner, Amara 2013; Zunker, Mitchell,

BÖLÜM 15 KAYNAKLAR

Alpers, G. W.,& Tuschen-Caffier, B. (2001). Negative feelings and the desire to eat in bulimia nervosa. Eating Behaviors, 2(4), 339-352.

Calogero, R. M.,& Pedrotty, K. N. (2004). The practice and process of healthy exercise: an investigation of the treatment of exercise abuse in women with eating disorders. Eating disorders, 12(4), 273-291.

Carraro, A., Cognolato, S., & Bernardis, A. F. (1998). Evaluation of a programme of adapted physical activity for ED patients. Eating and Weight Disorders-Studies on Anorexia, Bulimia and Obesity, 3(3), 110-114.

Carron, A. V., Hausenblas, H. A., & Mack, D. (1996). Social influence and exercise: A meta-analysis. Journal of Sport and Exercise Psychology, 18(1), 1-16.

Cook, B. J.,& Hausenblas, H. A. (2008). The role of exercise dependence for the relationship between exercise behavior and eating pathology: mediator or moderator?. Journal of Health Psychology, 13(4), 495-502.

Cook, B. J.,& Hausenblas, H. A. (2008). The role of exercise dependence for the relationship between exercise behavior and eating pathology: mediator or moderator?. Journal of Health Psychology, 13(4), 495-502.

Cook, B., Hausenblas, H., Crosby, R. D., Cao, L., & Wonderlich, S. A. (2015). Exercise dependence as a mediator of the exercise and eating disorders relationship: A pilot study. Eating behaviors, 16, 9-12.

Cook, B., Wonderlich, S. A., Mitchell, J., Thompson, R., Sherman, R., & Mccallum, K. (2016). Exercise in eating disorders treatment: systematic review and proposal of guidelines. Medicine and science in sports and exercise, 48(7), 1408.

Duesund, L.,& Skårderud, F. (2003). Use the body and forget the body: Treating anorexia nervosa with adapted physical activity. Clinical child psychology and psychiatry, 8(1), 53-72.

Fossati, M., Amati, F., Painot, D., Reiner, M., Haenni, C., & Golay, A. (2004). Cognitive-behavioral therapy with simultaneous nutritional and physical activity education in obese patients with binge eating disorder. Eating and Weight Disorders-Studies on Anorexia, Bulimia and Obesity, 9(2), 134-138.

Hausenblas, H. A.,& Fallon, E. A. (2006). Exercise and body image: A meta-analysis. Psychology and health, 21(1), 33-47.

Klump, K. L., Bulik, C. M., Kaye, W. H., Treasure, J., & Tyson, E. (2009). Academy for eating disorders position paper: eating disorders are serious mental illnesses. International Journal of Eating Disorders, 42(2), 97-103.

Krantz, M. J., Gaudiani, J. L., Johnson, V. W., & Mehler, P. S. (2011). Exercise electrocardiography extinguishes persistent junctional rhythm in a patient with severe anorexia nervosa. Cardiology, 120(4), 217-220.

Landers, D. M.,& Arent, S. M. (2001). Physical activity and mental health. Handbook of sport psychology, 2, 740-765.

Levine, M. D., Marcus, M. D., & Moulton, P. (1996). Exercise in the treatment of binge eating disorder. International Journal of Eating Disorders, 19(2), 171-177.

Long, C. G., Smith, J., Midgley, M., & Cassidy, T. (1993). Over-exercising in anorexic and normal samples: Behaviour and attitudes. Journal of Mental Health, 2(4), 321-327.

Martinsen, E. W. (2005). Exercise and depression. International Journal of Sport and Exercise Psychology, 3(4), 469-483.

Meyer, T.,& Broocks, A. (2000). Therapeutic impact of exercise on psychiatric diseases. Sports Medicine, 30(4), 269-279.

Moola, F. J., Gairdner, S. E., & Amara, C. E. (2013). Exercise in the care of patients with anorexia nervosa: a systematic review of the literature. Mental Health and Physical Activity, 6(2), 59-68.

Pritts, S. D.,& Susman, J. (2003). Diagnosis of eating disorders in primary care. American Family Physician, 67(2), 297-304.

Shroff, H., Reba, L., Thornton, L. M., Tozzi, F., Klump, K. L., Berrettini, W. H., ... & Goldman, D. (2006). Features associated with excessive exercise in women with eating disorders. international Journal of Eating disorders, 39(6), 454-461.

Stice, E. (2002). Risk and maintenance factors for eating pathology: a meta-analytic review. Psychological bulletin, 128(5), 825.

Stice, E.,& Shaw, H. (2004). Eating disorder prevention programs: a meta-analytic review. Psychological bulletin, 130(2), 206.

Sundgot-Borgen, J. O. R. U. N. N., Rosenvinge, J. H., Bahr, R., & Schneider, L. S. (2002). The effect of exercise, cognitive therapy, and nutritional counseling in treating bulimia nervosa. Medicine & Science in Sports & Exercise, 34(2), 190-195.

Szabo, C. P.,& Green, K. (2002). Hospitalized anorexics and resistance training: impact on body composition and psychological well-being. A preliminary study. Eating and Weight Disorders-Studies on Anorexia, Bulimia and Obesity, 7(4), 293-297.

Thien, V., Thomas, A., Markin, D., & Birmingham, C. L. (2000). Pilot study of a graded exercise program for the treatment of anorexia nervosa. International Journal of Eating Disorders, 28(1), 101-106.

Tokumura, M., Yoshiba, S., Tanaka, T., Nanri, S., & Watanabe, H. (2003). Prescribed exercise training improves exercise capacity of convalescent children and adolescents with anorexia nervosa. European journal of pediatrics, 162(6), 430-431.

Zunker, C., Mitchell, J. E., & Wonderlich, S. A. (2011). Exercise interventions for women with anorexia nervosa: a review of the literature. International Journal of Eating Disorders, 44(7), 579-584.

SEREBRAL PALSİ VE SPOR

EDİTÖR
DOÇ. DR. ÜNSAL TAZEGÜL

YAZAR
DR. ÖZDEMİR ATAR

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Serebral Palsi ve Spor

Editör: Ünsal Tazegül

Yazar: Özdemir Atar

ISBN: 978-625-7957-66-3

1. Baskı: Şubat - 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir.
EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)

Kapak Tasarım: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)

Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

1.SEREBRAL PALSİ'NİN TARİHÇESİ 7
2.SEREBRAL PALSİ TANIMLAMALARI: 9
3.SEREBRAL PALSİNİN İNSİDANSI VE PREVELANSI 11
3.1. Serebral Palsinin İnsidansı 11
3.2. Serebral Palsinin Prevelansı 11
4.SEREBRAL PALSİ'NİN ETYOLOJİSİ 13
5.SEREBRAL PALSİLİ BİREYLERDE RİSK FAKTÖRLERİ 14
5.1. Doğum Öncesi (Prenatal) Nedenler 14
5.2. Doğum Sırasındaki (Perinatal) Nedenler 14
5.3. Doğum sonrası (postnatal) nedenler 15
6.SEREBRAL PALSİ TEŞHİSİNİN KONULMASI: 16
7.BEBEĞİN SEREBRAL PALSİLİ OLABİLECEĞİNİ DÜŞÜNDÜRECEK DAVRANIŞLAR 17
8.SEREBRAL PALSİNİN SINIFLANDIRILMASI 19
8.1. Spastik Tip SP 19
8.2. Diskinetik SP 21
8.3. Ataksik SP 22
8.4. Karma (Mix) Tip SP 23
9.SEREBRAL PALSİLİ BİREYLERDE GÖRÜLEN PROBLEMLER 24
9.1. Spastisite 24
9.2. Mental Retardasyon 24
9.3. Ortopedik Problemler 25
9.4. Epilepsi 26
9.5. Davranış Bozuklukları ve Psikolojik Problemler 27
9.6. İşitme Kaybı 27
9.7. Solunum Problemleri 28
10.SEREBRAL PALSİ'NİN TEDAVİSİ 29

11.SEREBRAL PALSİ VE EGZERSİZ 31
12.SEREBRAL PALSİLİ HASTALARDA EGZERSİZİN ÖNEMİ 32
13.EGZERSİZİN SEREBRAL PALSİLİ BİREYLERE KATKISI 34
14.SEREBRAL PALSİLİ BİREYLERİN YAPABİLECEKLERİ SPOR BRANŞLARI 35
14.1.BOCCE 35
14.2.FUTBOL 35
14.3.OKÇULUK 36
14.4.PARA ATLETİZM 37
14.5.YÜZME 38
14.6.BOWLS 39
14.7.BİNİCİLİK (ATLI) 40
14.8.PARA BİSİKLET 40
14.9.BUZ KIZAK HOKEYİ 41
14.10.TEKERLEKLİ SANDALYE TENİS 42
14.11.KROS KAYAĞI 43
14.12.PARA BADMİNTON 46
14.13.ALP DİSİPLİNİ KAYAĞI 47
14.14.TEKERLEKLİ SANDALYE CURLİNG 50
14.15.POWERLİFTİNG 51
14.16.PARA TAEKWONDO 52
14.17.PARA TRİATLON 53
14.18.PARA YELKEN 53
14.19.KÜREK ÇEKME 54
14.20.RAGBİ 55
14.21.SNOWBOARD 56
14.22.PARA ATICILIK 57
14.23.VOLEYBOL 58
14.24.PLAJ PARA VOLEYBOL 59
14.25.TEKERLEKLİ SANDAYLE ESKRİM 59

14.26.PARA MASA TENİS 60
14.27.TEKERLEKLİ SANDALYE BASKETBOL 61
15.CEREBRAL PALSY ULUSLARARASI SPOR VE EĞLENCE BİRLİĞİ TARAFINDAN GELİŞTİRİLMEKTE OLAN SPOR BRAŞLARI 63
15.1.FRAME FUTBOL 63
15.2.TEKERLEKLİ SANDALYE SLOLOM 64
15.3.KOŞU YARIŞLARI 64
16.KAYNAKLAR 66
17.EKLER 74

16. KAYNAKLAR

Abakay H, Sarıtaş N, Çoşkun B, Karakuş M, Treadmilde Yürüyüş Egzersizi Yaptırılan Serabral Palsili Çocukların Bazı Kan Parametrelerine Etkisi, Sağlık Bilimleri Dergisi, 2015;24(3):163-169

Akçakaya NH, Yapıcı Z, Özbek U. Cerebral palsy and genetics. Turk J Neurol. 2018;24(1):1-2.

Aydın R, Aile Odaklı Tedavi Programı El Kitabı, İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Fiziksel ve Rehabilitasyon Anabilim Dalı, İstanbul Üniversitesi Engelliler Uygulama ve Araştırma Merkezi, İstanbul, 2013.

Bagg MR, Farber J, Miller F. Long-term follow-up of hip subluxation in cerebral palsy patients. J Pediatr Orthop 1993;13(1):32–6.

Barnes MP, Johnson GR. Upper motor neurone syndrome and spasticity: clinical management and neurophysiology, Cambridge University Press, 2008;125-135, London.

Bax M, Goldstein M, Rosenbaum P, Leviton at al, Proposed definition and classification of cerebral palsy, Developmental Medicine & Child Neurology 2005;47(8): 571–576

Berker N, Yalçın S, Root L et al The Help Guide To Cerebral Palsy, Global Help, 2nd Edition, 2005:9-75-62-57-12-1 Ankara,

Berker N, Yalçin S, Serebral Palsi ile Yaşamak, Pediatrik Ortopedi ve Rehabilitasyon Dizisi, 4.Baskı, 2001, İstanbul

Bialik GM, Givan U. Cerebral palsy: classification and etiology. Acta orthop Traumatol Turc, 2009;43(2):77-80.

Blair E, Cans C, Panteliadis CP. Serebral palsinin tanımı. Panteliadis CP, editör. Serebral palsi. Multidisipliner yaklaşım. Günel MK, Anlar B, çeviri editörleri. Ankara: Pelikan Kitabevi; 2015.

Cans C, Cruz JD, Mermet MA. Epidemiology of cerebral palsy, Paediatrics and Child Health 2008;18(9):393-398.

Diamond M, Armento M. Disabled Children. In: DeLisa JA, Gans BM, Walsh NE (Eds). Physical Medicine and Rehabilitation: Principles and Practice, Lippincott Williams-Wilkins, 2007.

Dilsi H, Serebral Palsili Çocukların Ebeveynlerine Uygulanan Aile Eğitimi Programının Aile İşlevleri, Yılmazlık Ve Umutsuzluk Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Programı, Doktora Tezi, Ankara, 2019.

Dindar MD, Bilir GS. Spor Aktivitelerinin Şirket Çalışanları Üzerindeki Ektisi, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara, 2019.

Dindar MD, Erduğan F, Atar Ö, Mental Bozukluklara Sahip Obez Bireylerin Egzersize Katılım Durumlarının Değerlendirilmesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, 2019;2(2):1-12

Dindar MD, Seyhan BG, Spor Aktivitelerinin Şirket Çalışanları Üzerindeki Etkisi, Nobel Bilimsel Eserler, 1.Basım, Şubat 2019, Ankara

Dursun N. Serebral Palsi. In: Oğuz H, Dursun E, Dursun, editors. Tıbbi Rehabilitasyon. 1st ed. Nobel Tıp Kitapevleri; 2004; 957- 74. İstanbul

Flynn JM, Mehta S. An Evidence-based Approach to the Evaluation and Management of Hip Pain In Children. Pediatr Case Rev. 2002;2(1):26-32.

Fong HD. Focus on cerebral palsy research. Nova Publishers, 2004;127-128. New York.

Gage JR. Gait analysis in cerebral palsy. Clinical Orthopaedics and Related Research,1993;288:126-134

Gerçek N, Serebral Palsili Çocuklarda Geleneksel ve Sanal Golf Eğitimi Programlarının Bazı Fiziksel Parametrelere Etkilerinin Karşılaştırılması, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi Ve Spor Anabilim Dalı, Yüksek Lisan Tezi, İstanbul 2015.

Gündüz N, Keskin MT, Erduğan F. Investigation of Participation Motivations in Exercises of Students Participating in Archery in Extra Curricular Activities, Universal Journal of Educational Research 2017;5(10):1764-1771

Günel MK, Türker D, Ozal C, Kara OK. Physical management of children with cerebral palsy. Cerebral Palsy-Challenges for the Future: IntechOpen; 2014.

Hamamcı N, Dursun E. Serebral palsi rehabilitasyonu ve Guillain Barre rehabilitasyonu, In: Oğuz H (eds), Tıbbi Rehabilitasyon, Nobel Tıp Kitapevleri, 1995:633-652, İstanbul

Himmelmann K., McManus V., Hagberg G., Uvebrant P., Mann, K Cans C. Dyskinetic cerebral palsy in Europe: trends in prevalence and severity. Archives of disease in childhood, 94(12), 921-926.

Koçyiğit MF, Çelik Hİ, Elbasan B, Yıldız C, Serebral Palsi ve Spor, Uluslararası Balkan Spor Bilimleri Kongresi, 21-23 Mayıs 2017, Bursa.

Konuşkan B, Per H, Gümüş H, Kumandaş S, Serebral palside görme-işitme bozukluğu ve epilepsi sıklığı, Journal of Clinical and Experimental Investigations, 2012;3(2):245-249.

Krigger KW. Cerebral palsy: an overview. American family physician, 2006;73(1), 45-56).

Maria B, Binda S, Caroppo S, Ambrosetti U at al,. “A wider role for congenital cytomegalovirus infection in sensorineural hearing loss.” The Pediatric infectious disease journal, The Pedıatrıc Infectıous Dısease Journal, 2003;22(1):40-42

Matthews D, Wilson P. Cerebral Palsy, In: Molnar GE, Alexander MA. (eds), Pediatric Rehabilitation, 3th edition, Hanley&Belfus, Philadelphia, 1999:193–219.

Matthews DJ, Balaban B. Management of spasticity in children with cerebral palsy. Acta Orthop Traumatol Turc. 2009;43(2):81-6.

Menkes JH, Sarnat HB. Child Neurology. 6th eds. Chapter 5. Perinatal asphyxıa and trauma. Philadelphia: Lippincott Williams and Wilkins, 2000; p:427-49.

Miller F, Bachrach SJ. Cerebral palsy: A complete guide for caregiving: JHU Press; 2017. Baltimore

Molnar GE, Alexander MA.Pediatric Rehabilitation: Philedelphia,USA: Hanley Belfus inc. 1999

Morris C. Definition and classification of cerebral palsy: a historical perspective. Dev Med Child Neurol Suppl. 2007;109:3-7.

Murphy N, Such-Neibar T. Cerebral palsy diagnosis and management: The state of the art. Curr Probl Pediatr Adolesc Health Care 2003;33(5):146-69.

Mutch L, Alberman E, Hagberg B, Kodama K, Perat MV. Cerebral palsy epidemiology: where are we now and where are we going? Dev Med Child Neurol. 1992;34(6):547-51.

Numanoğlu A, Yazıcı M, Özal C, Günel MK, Serebral Palsi'li Bireylerde Görülen Kalça Eklemi Problemleri ve Problemlerin Yönetimi "Fizyoterapist Gözüyle, Ufkun Ötesi Bilim Dergisi 11;(1);5-18.

Odding E, Roebroeck ME, Stam HJ; The Epidemiology Of Cerebral Palsy: İncidence, İmpairments And Risk Factors. Disabil Rehabil. 2006: 28: 183-91.

Okan A.N., Ayşegül B. Serebral Palsi'de Kalça Sorunları. Türk Ortopedi ve Travmatoloji Birliği Derneği Dergisi 2004;3(2)

Oskoui M, Coutinho F, Dykeman J, et al. An update on the prevalence of cerebral palsy: a systematic review and meta-analysis. Dev Med Child Neurol 2013; 55:509.

Özcan H, Cerebral Palsy,Türkiye Spastik Çocuklar Vakfı, Boyut Yayın Grubu, Haziran 2005, İstanbul.

Özcan H. Cerebral Palsy, Türkiye Spastik Çocuklar Vakfı Boyut Yayın Grubu, 1.Baskı, İstanbul, 2005:12-59.

Özen G, Civil T. Tip 1 Diyabetik Hastalarda Egzersizin Glisemik Kontrole Etkisi: Bir Meta-Analiz Çalışma. Spormetre, 2019;17(3):35-47

Özen G., Kafkas ME, Akalan C. The Influence of Birth Weight on Physical Fitness in Children Between 8 to 10 Years, Turkish Journal of Sports Medicine, 2019:54: 9-16.

Özer M. Serebral palsi. Ünal S, editör. Fiziksel engel ve yaşam. Malatya: İnönü Üniversitesi Engelli Çocuklar Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları; 2014.

Pandyan, A. D., Conway, B. A., Hermens, H. J., Johnson, G. R. (2018). Definition and Measurement of Spasticity and Contracture. Neurological Rehabilitation. 23(2), 11-34.

Panteliadis C, Panteliadis P, Vassilyadi F. Hallmarks in the history of cerebral palsy: From antiquity to mid-20th century. Brain Dev. 2013;35(4):285-92.

Panteliadis C, Tzitiridou M, Pavlidou E, Hagel C, Covanis A, Jacobi G. Kongenitale hemiplegie. Der Nervenarzt. 2007;78(10):1188-1194

Panteliadis CP, Hausler M. Etiyolojik faktörler. Panteliadis CP, editör. Serebral palsi. Multidisipliner yaklaşım. Günel MK, Anlar B, çeviri editörleri. Ankara: Pelikan Kitabevi; 2015.

Pepe O, Atar Ö, Karaoğlu B, Koç MC, Şahin O, Health Promoting Behaviours of Sub-Elite Athletes, Journal of Athletic Performance and Nutrition, 2015;2(1):1-7

Perat MV. Rehabilitation of children with cerebral palsy. East J Med. 2012;17(4):153.

Rana M, Upadhyay J, Rana A, Durgapal S, Jantwal A. A Systematic Review on Etiology, Epidemiology, and Treatment of Cerebral Palsy". International Journal of Nutrition, Pharmacology, Neurological Diseases. 2017;7:76-83

Rodda J., Graham H. K. (2001). Classification of gait patterns in spastic hemiplegia and spastic diplegia: a basis for a management algorithm. European Journal of Neurology, 2001;8(5):98-108

Russell DJ, Rosenbaum PL, Avery LM, Lane M at al. The Gross Motor Functıon Measure: A Means to Evaluate The Effects tf Physıcal Therapy. London, Mac keith Press, 2008;31(3): 341-352

Sarıtaş N, Abakay H, Karakuş M, Çoşkun B, Somatotype Profıles And Changes Dependıng On Treadmıll Exercıse In Chıldren Wıth Cerebral

Palsy, Niğde University Journal of Physical Education And Sport Sciences, 2014;8(2):207-214

Schmidt AA, Nordmark E, Czuba T, Westbom L. Stability of the gross motor function classification system in children and adolescents with cerebral palsy: a retrospectivecohort registry study, Developmental Medicine & Child Neurology, 2017;59:641–646

Scrutton D, Damiano D, Mayston M. Management of the motor disorders of children with cerebral palsy. 2. Baskı, Mac Keith Press, 2004;46. London

Serdaroğlu A, Cansu A, Özkan S ve ark Prevalence of cerebral palsy in Turkish children between the ages of 2 and 16 years, Dev Med Child Neurol, 2006; 48(6):413-416.

Sköld A, Josephsson S, Eliasson AC. Performing bimanual activities: the experiences of young persons with hemiplegic cerebral palsy. The American Journal of Occupational Therapy. 2004;58(4):416-25

Tarsuslu T, Dokuztuğ F. Spastik Kuadriparetik Serebral Paralizili çocuklarda kalça problemlerine neden olan değişik faktörlerin incelenmesi. Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi 2008; 51:86-90.

Tazegül, Ü. (2018). Spor Narsisizm ve Beden Algısı, Detay Yayıncılık, Ankara

Tazegül, Ü. (2013). The determination of the relationship between motivational trends and the style of coping with stress. World Applied Sciences Journal,; 21(1), 08-14.

Tazegül, Ü. (2015).Elit Düzeydeki Sporcuların Kişilik Özellikleri İle Stresle Başa Çıkma Tarzları Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi. The Journal of Academic Social Science Studies,; 40, 453-461.

Tazegül, Ü. (2014). Sporun kişilik üzerindeki etkisinin araştırılması. The Journal of Academic Social Science Studies, 25, 537-544.

Thomasen PR, Dam MS, Omland SH, Mantoni M. Cochlear ossification in patients with profound hearing loss following bacterial meningitis, Acta Oto-Laryngologica, 2012; 132: 720–725

Tur BS. Özürlü Çocuklar. İn Arasıl T. Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon Çeviri, Ankara, Güneş Tıp Kitapevleri 2007: 1493- 518.

Tüzün H, Eker L. Serebral paralizi ve koruyucu hekimlik, STED, 2001; 10(8):294-297.

Ünal Ö. Bebeklik ve erken çocukluk döneminde serebral palsi. Ertem İÖ, editör. Gelişimsel pediatri. Ankara: Çocuk Hastalıkları Araştırma Vakfı; 2005.

Yalçın S, Berker NÖ, Dormans J, Sussman M, hazırlayanlar. Serebral palsi. Tedavi ve rehabilitasyon. İstanbul: Mas Matbaacılık; 2000.

Yalçın S, Özaras N, Dormans J. Serebral Palsi Tedavi ve Rehabilitasyon, Mas Matbağacılık, İstanbul, 2000:13-31, 51-5.

https://cpisra.org/

https://cpisra.org/sports/

MÜZİK VE DÜZYAZIYA ETKİSİ

Nisan Özlem GÖRÜR

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Müzik ve Düzyazıya Etkisi

Yazar: Nisan Özlem GÖRÜR

ISBN: 978-625-7957-84-7

1. Baskı: Mart 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir. EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI

GÖRÜR, Nisan Özlem
Müzik ve Düzyazıya Etkisi
1. Basım, IV + 111 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. Disiplinlerarasılık, 2. Müzik Ve Roman, 3. Müzisyen Yazarlar, 4. Edebiyat ve Müzik, 5. Düzyazıda Müzik.

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)
Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ I

1. DİSİPLİNLERARASILIK VE MÜZİK-EDEBİYAT İLİŞKİSİ 1

1.1. Disiplinlerarasılık 2

1.2. Müzik-Edebiyat İlişkisi 5

2. TÜRK EDEBİYATINDA MÜZİK-EDEBİYAT İLİŞKİSİ 13

2.1. Fazıl Say ve Yalnızlık Kederi 23
2.1.1. Fazıl Say'ın Kısa Biyografisi 24
2.1.2. Yalnızlık Kederi'nde Müzik Teması 24

2.2. Küçük İskender ve *İt Cazı* 29
2.2.1. Küçük İskender'in Kısa Biyografisi 29
2.2.2. İt Cazı'nda Müzik Teması 30

3. BATI EDEBİYATINDA MÜZİK-EDEBİYAT İLİŞKİSİ 37

3.1. Ketil Bjørnstad ve Müzik Uğruna **46**
3.1.1. Ketil Bjørnstad'ın Kısa Biyografisi 46
3.1.2. Ketil Bjørnstad'ın Müzik Uğruna Adlı Romanının Özeti 46
3.1.3. Romanda Adı Geçen Sanatçılar ve Eserleri 48
3.1.4. Romanın Öğelerinde Müzik Temasının Yeri 57

3.2. Anthony Burgess ve Piyanoçalanlar **68**
3.2.1. Anthony Burgess'ın Kısa Biyografisi 68
3.2.2. Anthony Burgess'ın Piyanoçalanlar Adlı Romanının Özeti 69
3.2.3. Romanda Adı Geçen Sanatçılar ve Eserleri 71
3.2.4. Romanın Öğelerinde Müzik Temasının Yeri 73

4. ESERLERDEKİ MÜZİK TEMASININ KARŞILAŞTIRILMASI 87

4.1. Eserlerde Müziğe Yapılan Yüzeysel Göndermeler **88**

4.2. Müziğin Roman Öğelerinde Etkin Rol Oynadığı Göndermeler **90**

4.3. Müziğin Roman Öğeleri İçinde Somutlaştığı Göndermeler **96**

5. SONUÇ 99

6. TERİMLER SÖZLÜĞÜ 103

7. KAYNAKLAR 109

KAYNAKÇA

Adorno, Theodor W. "Müzik ve Dil". *Cogito.* S.36. YKY. İstanbul: 2003.

Atlar, Cevat Memduh. *Opera Tarihi*. c. 2. Pan Yayıncılık. İstanbul: 2000.

Timuçin, Afşar. *Estetik.* 18. bs. Bulut Yay. İstanbul: 2008.

Bassnett, Susan. *Comparative Literature: A Critical Introduction.* Wiley-Blackwell. USA: 1993.

Batur, Enis. *Acı Bilgi: Füg Sanatı Üzerine Bir Roman Denemesi*. YKY. İstanbul: 2000.

Burgess, Anthony. *Piyanoçalanlar.* YKY. İstanbul: 1996.

Ekrem, Recaizade Mahmud. *Araba Sevdası.* 4. bs. Haz. Hüseyin Alacatlı Akçağ Yay. Ankara: 2004.

Erkman, Fatma. *Edebiyatbilim 2- Çağdaş Eleştiri Ders Notları.* Yeditepe Üniversitesi.Bahar, 2008. Bölüm 2. Kısım 1.

Eyuboğlu, Sabahattin. "Şiir ve Musiki". *Sanat Üzerine Denemeler ve Eleştiriler-SözSanatları*. Haz. Azra Erhat. c.1. Cem Yay. İstanbul: 1997.

İlyasoğlu, Evin. *Zaman İçinde Müzik*. YKY. İstanbul: 1994.

Kaplan, Mehmet. *Türk Edebiyatı Üzerinde Araştırmalar II*. 5. bs. Dergah Yay. İstanbul:2002.

Kefeli, Emel. *Metinlerle Batı Edebiyatı Akımları.* 3F Yayınevi. İstanbul: 2007.

Klein, Julie Thompson. Newell, William H. "Advancing Interdisciplinary Studies".*Interdisciplinarity: Essays from the Literature*. College Entrance Examination Board. New York: 1998.

Küçük İskender. *İt Cazı*. 3. bs. Sel Yayıncılık. İstanbul: 2009.

Mehmed Rauf. *Eylül.* 12.bs. Özgür Yay. İstanbul: 2000.

Moran, Berna. *Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış I*. 16. bs. İletişim Yay. İstanbul: 2004.

Pamir, Leyla. *Müzik ve Edebiyat*. Varlık Yay. İstanbul: 1996.

Polaine, Andy. "Interdisciplinarity vs Cross-Disciplinarity". http://www.polaine.com/2010/06/07/interdisciplinarity-vs-cross-disciplinarity/ 7.6.2010.

Said, Edward W. "Gecikmişliğin Kendisi Olarak Adorno". *Cogito*. S.36. YKY.İstanbul: 2003.

Say, Fazıl. *Yalnızlık Kederi- Bir Müzisyenin Notları.* Doğan Kitap. İstanbul: 2009.

Tansuğ, Feza. "European Literature, Music And The Arts". *CLT 532 Music And Literature Ders Notları.* Yeditepe Üniversitesi. Bahar, 2009.

Uşaklıgil, Halid Ziya. *Aşk-ı Memnu.* Alem Matbaası. İstanbul: 1901.

Üner, Ayşe Melda. "The Theme of Music in the Tanzimat Novel". *Septet International Journal of Arts, Humanities and Social Sciences*. Volume:1. İstanbul: 2008. s. 103-124.

Üner, Ayşe Melda. *Roman ve Musiki-Tanzimat ve Servet-i Fünun Romanında MusikiTeması.* Simurg Yayınları. İstanbul: 2006.

Yavuz, Hilmi. "Huzur, bir Müzikal Roman mı?". http://arsiv.zaman.com.tr/2002/07/31/yazarlar/hilmiyavuz.htm 31.07.2002.

http://tr.wikipedia.org/wiki/Claude_Debussy

http://tr.wikipedia.org/wiki/Maurice_Ravel

http://www.metiskitap.com/Scripts/Catalog/Interview/Interview.asp?ID=11963

DEMOKRASİ - İNSAN HAKLARI İKİLEMİ

Bir Siyasal Yönetim Biçimi Olarak Demokrasiye İnsan Hakları Açısından Eleştirel Bir Bakış

DR. YUNUS DÜGER

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Demokrasi - İnsan Hakları İkilemi -Bir Siyasal Yönetim Biçimi Olarak Demokrasiye İnsan Hakları Açısından Eleştirel Bir Bakış

Yazar: Yunus DÜGER

ISBN: 978-625-7957-95-3

1. Baskı: Mayıs 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir. EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI

DÜGER, Yunus

Demokrasi - İnsan Hakları İkilemi - Bir Siyasal Yönetim Biçimi Olarak Demokrasiye İnsan Hakları Açısından Eleştirel Bir Bakış

1. Basım, XXII+291 s., 135 x 210 mm. Kaynakça var, Dizin yok.

Anahtar Kelimeler:

1. İnsan Hakları, 2. Demokrasi, 3. Çoğulcu-Çoğunlukçu Demokrasi, 4. Müzakereci Demokrasi, 5. Liberal Demokrasi.

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)

Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Bu Kitap,

"İNSAN HAKLARI AÇISINDAN SİYASAL BİR YÖNETİM BİÇİMİ OLARAK DEMOKRASİNİN İRDELENMESİ"

adlı doktora tezinden üretilmiştir.

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi

Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL

0212 482 22 00

www.efeakademi.com

Matbaa Adres:

Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.

Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL

0212 483 13 13

www.ofis2005.com

KAYNAKLAR

Alexy, Robert (2012). "Law, Morality, and the Existence of Human Rights". *Ratio Juris*. Vol: 25. USA: Blackwell Publishing. s. 2-14

Aktaş, Sururi (2012). "Müzakere (Söylem) Etiği, Demokrasi ve Meşruluk". *EÜHFD*. C. XVI. Sayı 1–2. Erişim Tarihi: 15.11.2014. http://hukukdergi.erzincan.edu.tr. s. 1-20.

Ataç, İhsan (2003). *Demokrasi ve İnsan Hakları Arasında Kurulan İlişki Üzerine Bir İnceleme*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.

Arblaster, Anthony (1999). *Demokrasi*. Çev. Nilüfer Yılmaz. Ankara: Doruk Yayıncılık.

Aristoteles (2000). *Politika*. Çev. Mete Tunçay. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Aybay, Rona (2010). "Çoğulcu Demokrasi Çoğunlukçu Demokrasi İkilemi ve İnsan Hakları Toplantısı Açılış Konuşması". *Çoğulcu Demokrasi Çoğunlukçu Demokrasi İkilemi ve İnsan Hakları Toplantısı*. Ankara: Türkiye Barolar Birliği Yayınları. s. 3-8.

Balcı, Muharrem., Sönmez, Gülden (2001). Temel Belgelerde İnsan Hakları. İstanbul:Danışman Yayınları.

Barber R. Benjamin, (1995). *Güçlü Demokrasi: Yeni Bir Çağ İçin Katılımcı Siyaset*. Çev. Mehmet Beşikçi. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Barber R. Benjamin, (1999). "Temelcilik ve Demokrasi". *Demokrasi ve Farklılık*. Haz. Şeyla Benhabib. Çev. Zeynep Gürata ve Cem Gürsel. Dünya Yerel Yönetim ve Demokrasi Akademisi Yayınları. s. 492-507.

Baxter, Hugh (2002). "Habermas's Discourse Theory of Law and Democracy". *Buffalo Law Review*. Vol. 50. s. 205-340.

Benhabib, Şeyla (1999). "Müzakereci Bir Demokratik Meşruiyet Modeline Doğru". *Demokrasi ve Farklılık.* Çev. Zeynep Gürata ve Cem Gürsel. Dünya Yerel Yönetim ve Demokrasi Akademisi Yayınları. s. 101-139.

Benhabib, Şeyla (2013). *Buhran Çağında Haysiyet: Zor Zamanlarda İnsan Hakları*. Çev. Barış Yıldırım. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.

Bentham, Jeremy (1871). *Theory of Legislation*, Translated: Etienne Dumont. London: Trübner. Erişim: 06.10.2015. books.google.com.tr/books/about/theory of legislation.html.

Bentham, Jeremy (1958). "The Good as Pleasure". *Philosophic Problems: An Inroductory Book of Reading*. New York: The Macmillian Company. s. 372-379.

Bentham, Jeremy (2000). *An Inroduction to the Principles of Morals and Legistation. Batoche Books*. Erişim: 02. 10. 2015. socserv2.socsci.mcmaster.ca/Bentham/morals.

Berktay, Fatmagül (2007). "Liberalizm: Tek Bir Teorik Pozisyona İndirgenmesi Olanaksız Bir İdeoloji". *19. Yüzyıldan 20. Yüzyıla Modern Siyasal İdeolojiler*. Der. H. Birsen Örs. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Berlin, İsaiah (2007). "İki Özgürlük Kavramı". Ankara: *Liberal Düşünce Dergisi*. Sayı: 45. s. 59-73.

Bilgin, Nuri (1999). *Demokrasi, Kimlik ve Yurttaşlık Bağlamında Cumhuriyet*. İzmir: Ege Üniversitesi Yayınları.

Bulygin, Eugenio (2008). "Hukuki Argümantasyon Kuramına Karşı Normatif Pozitivizm", Çev. Gökçe Çataloluk, *İÜHFM C. LXVI.* s. 361-367.

Cevizci, Ahmet (2011). *Felsefe Tarihi*. İstanbul: Say Yayınları.

Cassirer, Ernst (1997). *İnsan Üstüne Bir Deneme*. Çev. Necla Arat. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Chalmers Don, İda Ryuichi (2007). "On the International Legal Aspects of Human Dignity". *Perspectives on Human Dignity: A Conversation*, Ed. Jeff Malpas and Norelle Lickiss. Dordrecht. The Netherlands. s. 157-168.

Cohen, Joshua (1999). "Müzakereci Demokraside Usul ve Esas". *Demokrasi ve Farklılık*. Haz. Şeyla Benhabib. Çev. Zeynep Gürata ve Cem Gürsel. Dünya Yerel Yönetim ve Demokrasi Akademisi Yayınları. s. 140-173.

Çotuksöken, Betül (2000). *Felsefi Söylem Nedir?*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.

Çotuksöken, Betül (2004). "İnsan Hakları Eğitiminde Felsefenin Vazgeçilmez Rolü". *Elli Yıllık Deneyimleri Işığında Türkiye'de ve Dünyada İnsan Hakları*. Haz. İoanna Kuçuradi ve Bülent Peker. Ankara: Türkiye Felsefe Kurumları Yayınları. s. 371-374.

Çotuksöken, Betül (2010). *İnsan Hakları ve Felsefe*. İstanbul: Papatya Yayıncılık.

Çotuksöken, Betül (2011). "İnsan Hakları İhlallerine Yol Açan Retorikler: Demokrasi-İnsan Hakları İkilemi". *21. Yüzyılın Başında İnsan Haklarını Korumada Karşılaşılan Sorunlar*. Haz. İoanna Kuçuradi. İstanbul: T.C. Maltepe Üniversitesi İnsan Hakları Araştırma ve Uygulama Merkezi ve UNESCO Felsefe ve İnsan Hakları Kürsüsü Yayınları: 3. s. 105-110.

Dahl, A. Robert (1993). *Demokrasi ve Eleştirileri*. Çev. Levent Köker. Ankara: Yetkin Yayınevi.

Damnjanovıć, Mılan (2009). "Yaratma Hakkı". *İnsan Haklarının Felsefi Temelleri*. Çev. Semiramis Kantel. Haz. İoanna

Kuçuradi. Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu Yayınları. s. 109-115.

Deveci, Cem (2004). "İnsan Haklarını Aristoteles Evrenselciliğiyle Anlamanın Olanaklığı". *Elli Yıllık Deneyimlerin Işığında Türkiye'de ve Dünyada İnsan Hakları*. Haz. İoanna Kuçuradi ve Bülent Peker. Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu Yayınları. s. 41-68.

Doğanay, Ülkü (2003). *Demokratik Usuller Üzerine Yeniden Düşünmek*. Ankara: İmge Yayınları.

Donnelly, Jack (1995). *Teoride ve Uygulamada Evrensel İnsan Hakları*. Çev. Mustafa Erdoğan ve Levent Korkut. Ankara: Yetkin Yayınları.

Douzinas, Costas, (2015). *Hukuk, Adalet ve İnsan Hakları*. Çev. Rabia Sağlam ve Kasım Akbaş. Ankara: Notabene Yayınları.

Dutertre, Gilles (2003). "Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarından Örnekler", Almanya: Avrupa Konseyi Yayınları.

Erdoğan, Mustafa (2006). İnsan Hakları: Temel Bilgiler, Koruma Mekanizmaları, İl ve İlçe İnsan Hakları Kurulları. Ankara:Matus Basımevi.

Erdoğan, Mustafa (2013). "Liberalizme Yeniden Bakış: Tarihî ve Felsefî Temelleri". *Liberalizm El Kitabı*. Ed. Cennet Uslu C. Ankara: Kadim Yayınları. s. 51-83.

Fukuyama, Francis (1999). *Tarihin Sonu ve Son İnsan*. Çev. Zülfü Dicleli. İstanbul: Gün Yayınları.

Gould, C. Carol (1999). "Çeşitlilik ve Demokrasi: Farklılıkların Temsili". *Demokrasi ve Farklılık*. Haz. Şeyla Benhabib. Çev. Zeynep Gürata ve Cem Gürsel. Dünya Yerel Yönetim ve Demokrasi Akademisi Yayınları. s. 244-267.

Gökberk, Macit (2011). *Felsefe Tarihi*. İstanbul: Remzi Yayınevi.

Gören, Zafer, (1997), "Sosyal Devlet İlkesi ve Anayasa Hukuku Açısından Yaşam Kalitesi". *Anayasa Mahkemesinin 35. Kuruluş Yıldönümü Nedeniyle Düzenlenen Sempozyum*. s. 89-153.

Göze, Ayferi (2009). *Liberal Marxiste Faşist Nasyonal Sosyalist ve Sosyal Devlet*. İstanbul: Beta Yayıncılık.

Gözler, Kemal (2005). *Anayasa Hukukuna Giriş*. Bursa: Ekin Kitabevi Yayınları.

Göztepe, Ece (2010). "Çoğunlukçu Demokrasi Anlayışına Karşı Çoğulcu Demokrasi Modelleri: Normatif Düzenleme Olanakları ve Bunun Sınırlılığı Üzerine Bazı Düşünceler". *Çoğulcu Demokrasi Çoğunlukçu Demokrasi İkilemi ve İnsan Hakları Toplantısı*. Ankara: Türkiye Barolar Birliği Yayınları. s. 130-173.

Gürbüz, Ahmet (2013). "Utilitarianizm (İngiliz Yararcılığı) ve Batıdaki Sosyo-Politik Etkileri". *Türkiye Adalet Akademisi*

Dergisi. Yıl:4. Sayı:12. Ankara. s. 65-80.

Güriz, Adnan (1963). *Faydacı Teoriye Göre Ahlâk ve Hukuk*. Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları.

Güriz, Adnan (2009). *Hukuk Felsefesi*. Ankara: Siyasal Kitabevi. 8.Baskı.

Güvenir, Murat (1982). "Seçim Sistemleri ve Ülkemizdeki Uygulama". *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*. Ankara. s. 215-250.

Gutmann, Amy (1999). "Demokrasi, Felsefe ve Gerekçelendirme". *Demokrasi ve Farklılık*. Haz. Şeyla Benhabib. Çev. Zeynep Gürata ve Cem Gürsel. Dünya Yerel Yönetim ve Demokrasi Akademisi Yayınları. s. 481-491.

Habermas, Jürgen (1983). *Moral Consciousness and Communicative Action.* Translated by Christian Lenhardt and Shierry Weber Nicholsen. Massachussets Institute of Technology Press.

Habermas, Jürgen (1999a). "Demokrasinin Üç Normatif Modeli". *Demokrasi ve Farklılık*. Haz. Şeyla Benhabib. Çev. Zeynep Gürata ve Cem Gürsel. Dünya Yerel Yönetim ve Demokrasi Akademisi Yayınları. s. 37-50.

Habermas, Jürgen (1999b). "Meşruiyet Dayanağı Olarak İnsan Hakları". Çev. Tanıl Bora. *Birikim Dergisi*. Sayı: 118. s. 62-68.

Habermas, Jürgen (2002a). *"Öteki" Olmak, "Öteki"yle Yaşamak*. Çev. İlknur Ata İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Habermas, Jürgen (2002b). *Küreselleşme ve Milli Devletin Akıbeti*. Çev. Medeni Beyaztaş. İstanbul: Bakış Yayınları.

Hacker, Björn (2014). "Yeni Tercih Ortaklıkları: Avrupa'da Farklı Sosyal Devlet Gruplarının Standart Liberal Düşünce Tarafından Dağıtılması". Çev. Aydın Cıngı. *Yeni Toplum: Sosyal Demokrat Dünyadan Düşünceler*. İstanbul: Kalkedon Yayıncılık. s. 24-30.

Hayek, Friedrich A. (2013). "Liberalizm". *Liberalizm El Kitabı*. Ed. Cennet Uslu. Ankara: Kadim Yayınları. s. 11-50.

Heinzmann, Richard (2015). "İnsan ve İnsan Onuru -Toplumsal Yaşam için Etik ve Ahlak". Erişim: 11. 05. 2015. www.konrad.org.tr. s. 53-65.

Held, David (2006). *Models of Democracy*. California: Standford University Press.

Heywood, Andrew. (1999). "Demokrasi". Çev. Bircan Şahin. Ed. Atilla Yayla. *Sosyal ve Siyasal Teori*. Ankara: Siyasal Kitabevi. s. 67-84.

Heywood, Andrew. (2014). *Siyaset Teorisine Giriş*. Çev. H. Murat Köse. İstanbul: Küre Yayınları.

Höffe, Otfried (2004). "Külterlerarası Tartışmada İnsan Hakları". *Elli Yıllık Deneyimlerin Işığında Türkiye'de ve Dünyada İnsan Hakları*. Haz. İoanna Kuçuradi ve Bülent Peker. Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu Yayınları. s. 126-155.

İnceoğlu, Sibel (2010). "İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi Kararlarında Çoğulculuk". *Çoğulcu Demokrasi Çoğunlukçu Demokrasi İkilemi ve İnsan Hakları Toplantısı*. Ankara: Türkiye Barolar Birliği Yayınları. s. 83-130.

İspir, Naci. (2008). *C.B Macpherson'un Liberal Demokrasi Eleştirisi*. İstanbul: Arı Sanat Yayınevi.

Jackson D. Michael (2013). *The Human Right to Democracy*. Department of Philosophy. The University of Utah. United States of America: Published by ProQuest.

Kant, Immanuel (2009). *Ahlâk Metafiziğinin Temellendirilmesi*. Çev. İoanna Kuçuradi. İstanbul: Türkiye Felsefe Kurumu.

Kaygı, Abdullah (2004). "Geçmişle Gelecek Arasında Kimlik". *Elli Yıllık Deneyimlerin Işığında Türkiye'de ve Dünyada İnsan Hakları*. Haz. İoanna Kuçuradi ve Bülent Peker. Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu Yayınları. s. 69-80.

Kaygı, Abdullah (2007a). "Etik ve İnsan Hakları". *İnsan Hakları (Konferans, Panel ve Sempozyumlar)*. Ankara: Ankara Barosu İnsan Hakları Merkezi Yayınları. s. 81-114.

Kaygı, Abdullah (2007b). "Değerlendirme Sorunu ve İnsan Hakları". *İnsan Hakları (Konferans, Panel ve Sempozyumlar)*. Ankara: Ankara Barosu İnsan Hakları Merkezi Yayınları. s. 47-80.

Kaygı, Abdullah (2013). "Kesin Buyruğu Anlamak". *Barışın Felsefesi*. Haz. İoanna Kuçuradi. Ankara: Türkiye Felsefe Kurumları Yayınları. s. 7-53.

Kerstein, Samuel J (2011). "Dignity and Preservation of Personhood". *Humiliation, Degradation, Dehumanization, Human Dignity Violated*. Ed. Paulus Kaufmann, Hannes Kuch, Christian Neuhauser, Elaine Webster. Berlin. s. 231-242.

Kışlalı, Taner (1991). *Siyasal Sistemler*. Ankara: İmge Yayınevi.

Koç, Mehmet (2017). *Osmanlı Hukukunda Ta'Zir Suç ve Cezaları.* Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi.

Korff, Douwe (2006). Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 2. maddesinin Uygulanmasına İlişkin Kılavuz Kitap, İnsan Hakları El Kitapları, İnsan Hakları ve Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü Avrupa Konseyi F-67075, 1. Baskı, No:8, Belçika: Strasbourg Cedex

Kuçuradi, İoanna (1997). "20. Yüzyıl Felsefî Antropolojisinde Takiyettin Mengüşoğlu'nun Yeri". *Yüzyılımızda İnsan*

Felsefesi. Haz. İoanna Kuçuradi. Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu. s. 75-85.

Kuçuradi, İoanna (2006). *Schopenhauer ve İnsan*. Ankara: Türkiye Felsefe Kurumları Yayınları.

Kuçuradi, İoanna (2007a). *İnsan Hakları Kavramları ve Sorunları*. Ankara: Türkiye Felsefe Kurumları Yayınları.

Kuçuradi, İoanna (2007b). "İnsan Hakları: Kavramı ve Çeşitleri". *İnsan Hakları (Konferans, Panel ve Sempozyumlar)*. Ankara: Ankara Barosu İnsan Hakları Merkezi Yayınları. 2. Baskı. s. 27-45.

Kuçuradi, İoanna (2009). "Felsefe ve İnsan Hakları". *İnsan Haklarının Felsefi Temelleri*. Ankara: Türkiye Felsefe Kurumları Yayınları. 2. Baskı. s. 73-80.

Kuçuradi, İoanna (2010). *Çağın Olayları Arasında*. Ankara: Türkiye Felsefe Kurumları Yayınları. 4. Baskı.

Kuçuradi, İoanna (2011). *21. Yüzyılın Başında İnsan Haklarını Korumada Karşılaşılan Sorunlar*. Haz. İoanna Kuçuradi. İstanbul: T.C. Maltepe Üniversitesi İnsan Hakları Araştırma ve Uygulama Merkezi ve UNESCO Felsefe ve İnsan Hakları Kürsüsü Yayınları: 3. s. 9-27.

Kuçuradi, İoanna (2013). *İnsan ve Değerleri*. Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu.

Kuzgun, Yıldız (2009). "İnsan Hakları ve Eğitim". *İnsan Haklarının Felsefi Temelleri*. Ankara: Türkiye Felsefe Kurumları Yayınları. 2. Baskı. s. 217-224.

Kymlicka Wıll (2004). *Çağdaş Siyaset Felsefesine Giriş*. Çev. Ebru Kılıç. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Landemore, Hélène (2015). "Temsili Demokrasi Gerçekten Demokratik mi?". *Bernard Manin ve Nadia Urbinati ile Söyleşi*. Çev. Mustafa Demirtaş ve Zeliha Dişçi. *Ayrıntı Dergisi*. Sayı: 9. Erişim: 10.05.2016. http://ayrintidergi.com.tr. s. 36-49.

Lin, Chun (2004). "İnsan Hakları ve Demokrasi İlişkisini Açıklığa Kavuşturma Denemesi". *Elli Yıllık Deneyimlerin Işığında Türkiye'de ve Dünyada İnsan Hakları*. Haz. İoanna Kuçuradi ve Bülent Peker. Ankara: Türkiye Felsefe Kurumları Yayınları. s. 172-199.

Lijphart, Arend (1977). *Democracy in Plural Societies*. A Comparative Exploration. New Haven: Yale UP.

Lijphart, A (2014). *Demokrasi Modelleri, Otuz Altı Ülkede Yönetim Biçimleri ve Performansları*. Çev. Güneş Ayas ve U. Umut Bulsun. İstanbul: İthaki Yayınları.

Lipson, Leslie (1984). *Demokratik Uygarlık*. Çev. Haldun Gülalp ve Türker Alkan. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Locke, John (1998). *Hoşgörü Üstüne Bir Mektup*. Çev. Melih Yürüşen. Ankara: Liberte Yayınları.

Lomasky E. Loren (2013). "İki Liberalizm Anlayışı". *Liberalizm El Kitabı*. Ed. Cennet Uslu. Ankara: Kadim Yayınları. 195-234.

Mack Eric, Gaus F. Gerald (2013). "Klasik Liberalizm ve Libertaryanizm: Özgürlük Geleneği". *Liberalizm El Kitabı*. Ed. Cennet Uslu. Ankara: Kadim Yayınları. s. 121-160.

Macpherson, C. B. (1962). *The Political Theory of Possessive Individualism: From Hobbes to Locke*. Oxford: Oxford University Press.

Macpherson, C. B. (1984). *Demokrasinin Gerçek Dünyası*. Çev. Levent Köker. Ankara: Birey ve Toplum Yayınları.

Macpherson, C. B. (1989). *Democratic Theory: Essay in Retrieval*. Oxford: Clarendo Press.

Mahçupyan, Etyen (2001). *Sorun Soruda*. Ed. Murat Yalçın. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları. s. 223-241.

Manin, Bernard (2015). "Temsili Demokrasi Gerçekten Demokratik mi?", *Bernard Manin ve Nadia Urbinati ile Söyleşi*. Çev. Mustafa Demirtaş ve Zeliha Dişçi. *Ayrıntı Dergisi*. Sayı: 9. Erişim: 10.05.2016. http://ayrintidergi.com.tr. s. 36-49.

Mayo, Henry B. (1964). *Demokratik Teoriye Giriş*. Çev. Emre Kongar. Ankara: Türk Siyasi İlimler Derneği Yayınları.

Mengüşoğlu, Takiyettin (1988). *İnsan Felsefesi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Mengüşoğlu, Takiyettin (1997). "Ontolojik Esaslara Dayanan Felsefî Antropoloji Hakkında Düşünceler". *Yüzyılımızda İnsan Felsefesi.* Haz. İoanna Kuçuradi. Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu. s. 1-10.

Mengüşoğlu, Takiyettin (2005). *Felsefeye Giriş*. İstanbul: Remzi Yayınevi.

Meyer, Thomas (2014). "Temel Değerler Yerine Çıkarlar Mı? Bir Çözümleme". Çev. Muharrem Açıkgöz. *Yeni Toplum: Sosyal Demokrat Dünyadan Düşünceler*. İstanbul: Kalkedon Yayıncılık. s. 42-51.

Mill J. Stuart (2005). *Özgürlük Üstüne*. Çev. Alime Ertan, 3. Baskı, İstanbul: Belge Yayınları.

Mouffe, Chantal (2002). *Demokratik Paradoks*. Çev. A. Cevdet Aşkın. Ankara: Epos Yayınları.

Nancy L. Jean (2010). "Sonlu ve Sonsuz Demokrasi", *Demokrasi Ne Âlemde*. Haz. Eric Hazan. İstanbul: Metis Yayınları. s. 66-80.

Norman, P. Barry (2004). *Modern Siyaset Teorisi*. Çev. Mustafa

Erdoğan ve Yusuf Şahin. Ankara: Liberte Yayınları.

Özcan, Muttalip (2009). "Temel Dayanakları Bakımından Demokrasi: Antik ve Modern". *Toplum ve Demokrasi Dergisi*. Yıl:3, (6-7). s. 125-148.

Özel, Hüseyin (2004). "Globalleşme Çağında 'İnsan' Hakları. *Elli Yıllık Deneyimlerin Işığında Türkiye'de ve Dünyada İnsan Hakları*. Haz. İoanna Kuçuradi ve Bülent Peker. Ankara: Türkiye Felsefe Kurumları Yayınları. s. 242-269.

Özel, Hüseyin (2011). "İnsan Haklarına Yönelik Bir Tehdit Olarak Yoksulluk". *21. Yüzyılın Başında İnsan Haklarını Korumada Karşılaşılan Sorunlar*. Haz. İoanna Kuçuradi. İstanbul: T.C. Maltepe Üniversitesi İnsan Hakları Araştırma ve Uygulama Merkezi ve UNESCO Felsefe ve İnsan Hakları Kürsüsü Yayınları: 3. s. 31-45.

Özlem, Doğan (1997). "Takiyettin Mengüşoğlu'da İnsan Kavramı". *Yüzyılımızda İnsan Felsefesi*. Haz. İoanna Kuçuradi. Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu. s. 11-22.

Platon, (2006). *Devlet*. Çev. Sabahattin Eyuboğlu ve M. Ali Cimcoz. İstanbul: İş Bankası Yayınları.

Pollis, Adamantia (2004). "Yeni Bir Evrenselciliğe Doğru: Yeniden Yapılandırma ve Diyalog". *Elli Yıllık Deneyimlerin Işığında Türkiye'de ve Dünyada İnsan Hakları*. Haz. İoanna Kuçuradi ve Bülent Peker. Ankara: Türkiye Felsefe Kurumları Yayınları. s. 98-125.

Pogge, Thomas (2006). *Küresel Yoksulluk ve İnsan Hakları: Kozmopolit Sorumluluklar ve Reformlar*. Çev. Güneş Kömürcüler. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Pollmann, Arnd (2011). "Embodied Self-Respect and the Fragility of Human Dignity: A Human Rights Approach". *Humiliation, Degradation, Dehumanization, Human Dignity*. Ed. Paulus Kaufmann, Hannes Kuch, Christian Neuhauser, Elaine Webster. London, New York. s. 243-262.

Ranciére, Jacques (2015). *Demokrasi Nefreti*. Çev. Utku Özmakas. İstanbul: İletişim Yayınları.

Rawls, John (2003). *Halkların Yasası ve Kamusal Akıl Düşüncesinin Yeniden Ele Alınması*. Çev. Gül Evrin. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Ross, Kristin (2010). "Satılık Demokrasi", *Demokrasi Ne Âlemde*. Haz. Eric Hazan. İstanbul: Metis Yayınları. s. 87-103.

Rousseau, J. Jacques (1999). *Toplum Sözleşmesi*. Çev. Alpagut Erenuluğ. 3.Baskı. Ankara: Öteki Yayınevi.

Rousseau, J. Jacques (2008). *Toplum Sözleşmesi ya da Siyaset Hukuku İlkeleri*. Çev. İsmail Yerguz. İstanbul: Say Yayınları.

Ryan, Alan (2013). "Liberalizm". *Liberalizm El Kitabı*. Ed. Cennet Uslu. Ankara: Kadim Yayınları. s. 85-119.

Sandel, Michael J (2015). *Adalet.* Çev. Mehmet Kocaoğlu. 3. Baskı. Ankara: Bigbang Yayınları.

Sarıbay, S. Ali (2012). *Demokrasinin Sosyolojisi*. İstanbul: Timaş Yayınları.

Sartori, Giovanni (1996). *Demokrasi Teorisine Geri Dönüş*. Çev. Tuncer Karamustafaoğlu. Ankara: Yetki Yayınları.

Savcı, Bahri (2009). "Yaşama Hakkı". *İnsan Haklarının Felsefi Temelleri*. Ankara: Türkiye Felsefe Kurumları Yayınları. 2. Baskı. s. 83-98.

Scheler, Max (1998). *İnsanın Kosmostaki Yeri*, Çev. Harun Tepe. Ankara: Bilgesu Yayınları.

Schmidt, Manfred (2002). *Demokrasi Kuramlarına Giriş*. Çev. M. Emin Köktaş. Ankara: Vadi Yayınları.

Schmitter, Philippe C, Karl L. Terry, (1999). "Demokrasi Nedir? Ne Değildir". Çev. Levent Gönenç. *Sosyal ve Siyasal Teori, Seçme Yazılar*. Haz. Atilla Yayla. Ankara: Siyasal Kitabevi. 2. Baskı. s. 3-15.

Sen, Amartya (1983). "Poor, Relatively Speaking". *Oxford Economic Papers*. Vol: 35. No:2. s. 153-169.

Sieyés Emmanuel J (2005). *"Üçüncü Sınıf" Nedir?*. Çev. İsmet Birkan. İstanbul: İmge Kitabevi.

Şimşek, Oğuz (1999). *Anayasa Hukukunda İnsan Onuru Kavramı ve Korunması*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınlanmamış Doktora Tezi.

Soysal, Mümtaz (1986). "İnsan Hakları Açısından Temel Hak ve Özgürlüklerin Niteliği". *Anayasa Yargısı Dergisi*. Cilt 3. Ankara. s. 39-49.

Soysal, Mümtaz (1997). *100 Soruda Anayasanın Anlamı*. İstanbul: Gerçek Yayınevi.

Tekeli, İlhan (2004). "Tek ve Çok Kademeli Demokrasi Kuramlarının Ontolojik Kabulleri Üzerine". Erişim: 20.10.2015. http://www.siyasaliletisim.org.

Tepe, Harun (2007). "İnsan Haklarının Antropolojik Temelleri". *İnsan Hakları (Konferans, Panel ve Sempozyumlar)*. Ankara: Ankara Barosu İnsan Hakları Merkezi Yayınları. 2. Baskı. s. 141-167.

Tepe, Harun (2009). "Sosyal Haklar ve İnsan Hakları: Sosyal ve Ekonomik Haklar Olmadan İnsan Hakları Korunabilir mi?. *Akdeniz Üniversitesi I. Sosyal Haklar Uluslararası Sempozyumu*. Ankara: Belediye İş Sendikası Yayınları. s. 97-104.

Tepe, Harun (2013). "İnsan Hakları ve Evrensellik Tartışması". *Yeni Kuşak İnsan Hakları*. Ed. Kıvılcım E. Akkoyunlu. Ankara: TODAİE Yayınları. s. 3-21.

Tezcan, Durmuş., Önok, M.Rıfat., Sancakdar, Oğuz., Erdem, R. Mustafa., (2006). İnsan Hakları El Kitabı. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Touraine, Alain (2000). *Demokrasi Nedir?*. Çev. Olcay Kunal. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Tunçel, Ahu (2008). *Siyaset Felsefesi Açısından "Cumhuriyetçi Özgürlük"*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Yayınlanmış Doktora Tezi.

Türe, Fatih (2006). "İnsan Hakları Liberalizmin Tekelinde mi?". *Sivil Toplum Dergisi*. Sayı:13-14. Erişim:29. 09. 2015. http://www.siviltoplum.com.tr. s. 27-36.

Urbinati, Nadia (2015). "Temsili Demokrasi Gerçekten Demokratik mi?". *Bernard Manin ve Nadia Urbinati ile Söyleşi*. Çev. Mustafa Demirtaş ve Zeliha Dişçi. *Ayrıntı Dergisi*. Sayı: 9. Erişim: 10.05.2016. http://ayrintidergi.com.tr. s. 36-49.

Uslu, Cennet (2007). *İnsan Haklarının Felsefi Temelleri: Doğal Hukuk ve Doğal Haklar*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi SBE Yayınlanmış Doktora Tezi.

Uygun, Oktay (2010). "Demokrasinin Çoğunlukçu ve Çoğulcu Modelleri: İkibin Beş Yüzyıllık Tartışmanın Analizi". *Çoğulcu Demokrasi Çoğunlukçu Demokrasi İkilemi ve İnsan Hakları Toplantısı*. Ankara: Türkiye Barolar Birliği Yayınları. s. 22-80.

Uygun, Oktay (2011). "Çağımızın İnsan Onuruna Yönettiği Tehditler Karşısında İnsan Haklarının Önemi". *Hukuk Felsefesini Yeniden Düşünmek: Hukuk Teorileri, İnsan Hakları ve Anayasalar*. Haz. İoanna Kuçuradi. İstanbul: Maltepe Üniversitesi İnsan Hakları Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları. s. 67-97.

Uygur, Gülriz (2011). "İnsan Hakları ve Hukukî Diskur: Kültürellik Tartışmaları Çerçevesinde Etik Dayanağı Hukukî Diskura Yerleştirmede Rawls'un Reflektif Dengelemesi Bir Cevap Sağlayabilir mi?". *İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinin 60. Yılında İnsan Hakları: Hepimiz İçin Onur ve Adalet*. Haz. İoanna Kuçuradi. İstanbul: Maltepe Üniversitesi Yayınları. s. 201-211.

Üstel, Füsun (1999). *Yurttaşlık ve Demokrasi*. Ankara: Dost Yayınları.

Vermeren, Patrice (2004). "Felsefî Kişilik Olarak Yurttaş". *Elli Yıllık Deneyimlerin Işığında Türkiye'de ve Dünyada İnsan Hakları*. Haz. İoanna Kuçuradi ve Bülent Peker. Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu Yayınları. s. 159-171.

Yayla, Atilla (1999). "Liberalizm ve Demokrasi: Mükemmel Olmayan Birliktelik Tahammülü Güç Ayrılık". *Sosyal ve Siyasal Teori*. Ankara: Siyasal Kitabevi. 2. Baskı. s. 59-65.

Young, M. Iris (1999). "İletişim ve Öteki: Müzakereci Demokrasinin Ötesinde". *Demokrasi ve Farklılık*. Haz.

Şeyla Benhabib, Çev. Zeynep Gürata ve Cem Gürsel. Dünya Yerel Yönetim ve Demokrasi Akademisi Yayınları. s. 174-196.

Yükselbaba, Ülker (2008). "Habermas'ın Prosedüralist Hukuk Paradigması, Haklar Sistemi ve Hukuk Devleti". *İÜHFM* C. LXVI. Sayı 1, Erişim: 15.09.2016. s. 221-252.

5G VE YENİ NESİL HABERLEŞME TEKNOLOJİLERİ

DR. ÖĞR. ÜYESİ KORHAN CENGİZ

EFEAKADEMİ YAYINLARI

5G ve Yeni Nesil Haberleşme Teknolojileri

Yazar: Korhan CENGİZ

ISBN: 978-625-7957-93-9

1. Baskı: Mayıs 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir. EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI

CENGİZ, Korhan
5G ve Yeni Nesil Haberleşme Teknolojileri
1. Basım, VIII + 158 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. 5G, 2. LTE, 3. IoT, 4. Kablosuz Haberleşme, 5. GSM.

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)
Kapak Tasarım: İsa Burak Güngör (iburakgungor@gmail.com)

Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ ..... **I**
İÇİNDEKİLER ..... **III**
ŞEKİLLER ..... **VII**
TABLOLAR ..... **VIII**
BÖLÜM A: MOBİL HABERLEŞME SİSTEMLERİNİN EVRİMİ **1**
KAYNAKLAR **3**
1.BİRİNCİ NESİL (1G) MOBİL HABERLEŞME **5**
1.1. AMPS **6**
KAYNAKLAR **6**
2.İKİNCİ NESİL (2G) MOBİL HABERLEŞME **7**
2.1. GSM **8**
2.2. 2G' nin Kısıtları **10**
2.3. EDGE **11**
2.4. IS-95 CDMA **11**
KAYNAKLAR **12**
3.ÜÇÜNCÜ NESİL (3G) MOBİL HABERLEŞME **13**
3.1. W-CDMA **14**
3.2. UMTS Mimarisi ve Yapısı **14**
3.3. Bluetooth **15**
3.4. WLAN **16**
3.5. High Speed Downlink Packet Access (HSDPA) **17**
3.6. High Speed Uplink Packet Access (HSUPA) **17**
3.7. 3G' nin Ötesi **17**
3.7.1.HSPA+ 18
3.7.2.World Wide Interoperability for Microwave Access (WiMAX) 19
3.7.3.Zigbee 21
3.8. Long Term Evolution (LTE) **21**
3.9. HSPA+ ve WiMAX' in LTE ile Kıyaslanması **22**
KAYNAKLAR **23**
4.DÖRDÜNCÜ NESİL (4G) MOBİL HABERLEŞME **25**
4.1. IMT-Advanced **25**
4.2. LTE-A' de Taşıyıcı Birleştirme **26**
4.3. LTE-A MIMO Yapısı **26**
4.4. LTE-A' de Aktarıcı Düğümler **27**
KAYNAKLAR **27**

BÖLÜM B: BEŞİNCİ NESİL (5G) MOBİL HABERLEŞME VE 5G' DE KULLANILAN YENİ NESİL TEKNOLOJİLER……..29
1.BEŞİNCİ NESİL (5G) MOBİL HABERLEŞME 30
1.1. Yeni Yayın Arayüzü Testi 34
1.2. Kanal Ölçümleri ve Modelleme 34
1.2.1. Kanal Karakteristiği 35
1.2.2. Kanal Ölçümleri ve Modelleri: 36
1.2.3. Kanal Ölçümleri İçin Zorluklar ve Araştırma Yöntemleri: 37
1.3. Anten Sistemi Testi 38
1.4. 5G' de Verimsel ve Ölçümsel Yaklaşımlar 39
1.5. Kullanıcı Hedefli Verim ve Fiyatlandırma Modelleri Uygulamaları 42
1.6. Verim Maksimizasyonu için Kullanıcı Katkısı 42
1.7. Dağıtılmış Açık Dağıtım (Arttırma) 42
KAYNAKLAR.....45
2.NESNELERİN İNTERNETİ (INTERNET OF THINGS, IOT) 49
2.1. IoT' nin Fırsat, Durum ve Yetenekleri.....50
2.2. IoT Hedefleri ve Genel Tanım 55
2.3. Zorluklar ve IoT' den Beklentiler.....57
2.4. Sonuç 63
KAYNAKLAR.....64
3.GÖRÜNÜR IŞIK HABERLEŞMESİ (VISIBLE LIGHT COMMUNICATION, VLC) VE LIGHT FIDELITY (LI-FI).....67
3.1. Wi-Fi.....68
3.2. Görünür Işık Haberleşmesi (Visible Light Communication, VLC) 70
3.3. IEEE 802.15.7 70
3.4. Görünür Işık Haberleşmesi Konsorsiyumu (Visible Light Communication Consortium, VLCC).....71
3.5. Li-Fi–VLCC.....71
3.6. Li-Fi ve VLC Arasındaki Fark 72
3.7. VLC Sistemine Genel Bakış.....72
3.7.1. VLC Verici Yapısı: 72
3.7.2. VLC Alıcı Yapısı: 74
3.7.3. VLC İletişim Modları: 75
3.8. VLC Fiziksel Katman 76
3.9. Li-Fi' nin Avantajları ve Sınırlamaları 99
3.10.VLC ve Li-Fi Tasarımı.....101
3.11.Uygulanabilirlik 103

3.12.Sonuçlar ve Tartışma 105
KAYNAKLAR 106
4.YAZILIM TANIMLI AĞLAR (SOFTWARE DEFINED NETWORKS, SDN) 109
4.1. Geleneksel Ağ Mimarisi 110
4.2. Yazılım Tanımlı Ağlar (SDN) 112
4.3. Yazılım Tanımlı Ağların Özellikleri 113
4.4. Yazılım Tanımlı Ağ Mimarisi 114
4.5. Yazılım Tanımlı Ağların Özellikleri 117
4.6. SDN' lerde Kullanılan Denetleyiciler 118
4.7. OPENFLOW 120
4.7.1. OpenFlow Mimarisi: 121
4.8. Yazılım Tanımlı Ağlarda Güvenlik 122
4.9. Yazılım Tanımlı Ağlarda Temsili Durum (Representational State, Rest API) Transferi 124
4.9.1. Rest Api' nin Özellikleri: 124
4.9.2. REST API Veri Formatları: 126
KAYNAKLAR 128
5.UZAYSAL MODÜLASYON (SPATIAL MODULATION, SM) 129
5.1. Tarihsel Gelişimi 129
5.2. Uzaysal Modülasyonun Mevcut Teknolojilerle Karşılaştırılması 132
5.3. Uzaysal Modülasyon' un Çalışma Prensibi 133
5.4. Uzaysal Modülasyon ile İlgili En Güncel Bilimsel Çalışmalar 134
6.TAŞIT HABERLEŞMESİ (VEHICULAR COMMUNICATIONS) 139
6.1. Araç Konumlandırma İçin Gereklilikler 139
6.2. Doğru Konumlandırma için 5G 142
6.3. 5G Konumlandırmanın Avantajları 144
6.3.1. Yüksek Taşıyıcı Frekansları: 144
6.3.2. Büyük Bant Genişlikleri: 145
6.3.3. Çok Anten Sayısı: 146
6.3.4. Cihazdan Cihaza (Device to Device, D2D) Haberleşme: 147
6.3.5. Şebeke Yoğunlaştırma: 148
6.4. Taşıt Haberleşmesi ile İlgili En Güncel Bilimsel Çalışmalar: 148
6.4.1. Modeller, Tasarımlar ve Yöntemler 148
6.4.2. Performans Sınırları 150
6.4.3. Konumlandırma ve İzleme Algoritmaları 151
6.4.4. Zorluklar ve Fırsatlar 152

KAYNAKLAR.....155
ÖZGEÇMİŞ.....157

BÖLÜM A: MOBİL HABERLEŞME SİSTEMLERİNİN EVRİMİ

Bu bölümde, öncelikle mobil haberleşme sistemlerinin tarihsel olarak ilk kez icat edildiği günden günümüze kadar olan süreçteki gelişimi anlatılmaktadır. Sonrasında, sırasıyla, birinci nesil (1G), 2G, 3G ve 4G sistemlerinin teknolojik gelişimleri, altyapıları, kullanılan modülasyonlar ile çoğullama teknikleri detaylı bir şekilde açıklanmaktadır.

Günümüzde oldukça yaygın olarak kullanılan mobil haberleşme sistemlerine olan talep gün geçtikçe artarak devam etmektedir [1, 2]. Yapılan son değerlendirmelere göre yaklaşık olarak üç milyardan fazla insan Internet kullanmaktadır. İnsanlar özellikle Internet' e mobil olarak her an her yerden erişmek istemektedir. Bu durum da mobil haberleşmede teknolojik gelişmelerin bu kadar hızlı bir şekilde yaşanmasını çok iyi açıklamaktadır [3, 4].

Günümüzde ülkemizde aktif olarak kullandığımız mobil haberleşme teknolojisi olan Long Term Evolution Advanced (LTE-A)' in yerini yakın bir zamanda yeni nesil ve önceki nesillerden çok daha farklı bir teknolojik altyapıya sahip olacak Fifth Generation (5G) alacaktır. 5G ile beraber birçok yenilik ve yeni nesil teknoloji ya da mevcut teknolojilerin geliştirilmiş halleri hayatımıza girecektir. Bu kitapta bu yeniliklerin ve teknolojilerin birçoğu detaylı bir şekilde en güncel bilgilerle anlatılmaktadır.

Son yıllarda, 5G ile beraber aynı zamanda oldukça popüler olan Endüstri 4.0 kavramının da iyi bir şekilde anlaşılması ve irdelenmesi gerekmektedir. 5G sistemleri Endüstri 4.0 ile oldukça ilgilidir. Bu bağlamda, günümüzde şirketlerin ve teknoloji sağlayıcılarının rekabet güçlerini arttırabilmeleri için Endüstri 4.0 standartlarına uyum sağlamaları gerekmektedir [5].

KAYNAKLAR

[1] K. Cengiz and M. Aydemir, "Next-Generation Infrastructure and Technology Issues in 5G Systems", Journal of Communication Software and Systems (JCOMSS), Vol. 14, No. 1, March 2018

[2] M. Aydemir, K. Cengiz, "Emerging Infrastructure and Technology Challenges in 5G Wireless Networks", IEEE 2nd International Multidisciplinary Conference on Computer and Energy Science (Splitech-2017), Split, Hırvatistan, Temmuz, 2017.

[3] M. Aydemir, K. Cengiz, "Analyzes of Next Generation Technologies in 5G Wireless Networks", 1st International Mediterranean Science and Engineering Congress (IMSEC 2016), 2016, Adana, Türkiye.

[4] M. Aydemir, K. Cengiz, "5G Kablosuz Ağlar için Muhtemel Mimari ve Yeni Nesil Teknolojiler", 24. IEEE Sinyal İşleme ve İletişim Uygulamaları Kurultayı (SIU-16), 2016, Zonguldak, Türkiye, May. 2016, ss. 277-280.

[5] G. C. Gurkan, G. Cıftcı, B. Ozyurt, "Mutual Relationships Between Digital Transformation and Leadership", Handbook of Research on Strategic Fit and Design in Business Ecosystems, ss. 311-331, Hershey, PA: IGI Global, 2020.

[6] ITU Telecommunications indicators update—2009. www.itu.int/ITU-D/ict/statistics/

1. BİRİNCİ NESİL (1G) MOBİL HABERLEŞME

Birinci nesil (1G) mobil haberleşme sistemleri ile ilgili karşımıza çıkan genel özellikler aşağıdaki gibidir [2]:

- Öncülük eden ülkeler ABD ve Japonya' dır.
- 1G' nin temel amacı ses iletmektir.
- Sadece analog modülasyonlar içeren bir sistemdir.
- Hücresel iletişim yapısını kullanır ve otomatik anahtarlamaya imkan tanır.
- Mevcut aramalarda aktarma (handover) yapılmasına olanak sağlar.
- Japonya' daki Nipon Telefon ve Telgraf Şirketi (NTT) dünyanın ilk ticari hücresel sistemini 1979' da tasarlamıştır.
- Avrupa' da 1981' de tasarlanan NMT-400 ise otomatik aktarmayı ve uluslararası dolaşımı ilk kez destekleyen sistemdir.
- NMT-400 kullanıcıları 15 Watt güç iletebilen araç telefonları kullanmışlardır.
- En başarılı 1G sistemi ABD' de tasarlanan Advanced Mobile Phone Service (AMPS) sistemidir.
- Bu sistemin muadilleri ise Avrupa' da tasarlanan ETACS ve Japonya' da tasarlanan NTACS sistemleridir. Bu sistemlerin hepsi radyo yapısı bakımından aynı özelliklere sahiptir.
- Bu sistemler arasındaki farklılık kanal bant genişliklerindedir. AMPS 30 kHz' de, ETACS 25 kHz' de ve NTACS 12.5 kHz' de çalışmaktadır.

2. İKİNCİ NESİL (2G) MOBİL HABERLEŞME

İkinci nesil (2G) mobil haberleşme sistemleri ile ilgili karşımıza çıkan genel özellikler aşağıdaki gibidir [1, 2]:

- Genel tasarlanma amacı aynı 1G gibi ses iletmektir.
- Modülasyonlar analog değil, sayısaldır.
- Ses kalitesi arttırılmıştır.
- Basit bir şifreleme kullanılmaktadır.
- Temel 2G sistemleri: Global System for Mobile Communications (GSM), IS-95 Kod Bölmeli Çoklu Erişim (Code Division Multiple Access, CDMA) ve IS-136 Zaman Bölmeli Çoklu Erişim (Time Division Multiple Access, TDMA)' dir.
- IS-95 ve IS-136 Kuzey Amerika' da kullanılmaktadır.
- IS-136 30 kHz' e kadar kullanılabilen AMPS' in sayısal olarak geliştirilmiş halidir.
- Ayrıca Çin, Japonya ve Tayvan' da PHS kullanılmaktaydı. Bu sistem çalışma olarak Digital Enhanced Cardless Telephone (DECT) sistemine benzemektedir. Ama DECT' e göre bir farklılığı bir hücreden diğerine aktarma yapma kabiliyetidir.
- 1991 yılında Avrupa' da ilk kez Short Messaging Service (SMS) kullanılmaya başlanmıştır.
- GSM sistemi ise düşük hızlı kablosuz uygulamaları da destekleyebilmektedir. Wireless Access Protocol (WAP) sayesinde de gezgin cihazlarda internet erişimi mümkün hale gelmiştir.

2G' de sistem kapasitesi kullanılan 3 temel yapı ile oldukça geliştirilmiştir. Bunlar [2]:

1) Spektral verimli sayısal ses kodlayıcılarının kullanımı.

kanalının birleştirilmesine imkan sağlayarak 115.2 kbps' lık veri hızlarına ulaşılmasına olanak sağlar.

- IS-95 yapısında 64 bitlik ortogonal Walsh kodları kullanılarak her bir frekans bandında 64 kanal kullanılmasına olanak sağlanır.

IS-95 CDMA sisteminin TDMA' e göre oldukça çok üstünlüğü vardır, bunlar aşağıda verildiği gibidir [5]:

- Frekans tekrar kullanımına olanak sağlar.
- Çok yollu (multipath) sinyalleri birleştirip güçlü bir sinyal oluşturur ve böylece gerekli verici gücü azaltılır.
- Yumuşak aktarma sağlar.
- Ses kestirimi yapar ve sesin belli peryotlarda iletiminin durdurulmasına olanak sağlar. Böylece girişimi azaltır.

KAYNAKLAR

[1] UMTS Forum. www.umts-forum.org

[2] Holma, H. et al. "High-Speed Packet Access Evolution in 3GPP Release 7." *IEEE Communications Magazine*, 45(12):29–35, December 2007.

[3] Holma, H. and A. Toskala. "High-Speed Downlink Packet Access." Chapter 11. *WCDMA for UMTS*. New York: John Wiley & Sons, Inc., 2002.

[4] Wiggins, R. "North American Operator Perspectives of 4G Migration Paths." *Yankee Group Survey Analysis*, August 13, 2008.

[5] Marshall, P. "HSPA+ Challenges Both WiMAX and LTE on the Road to 4G." *Yankee Group Trend Analysis*, September 29, 2008.

[6] 3G Americas White Paper. The mobile broadband revolution: 3GPP Release 8 and beyond, HSPA+, SAE/LTE and LTE-Advanced. February 2009.

3. ÜÇÜNCÜ NESİL (3G) MOBİL HABERLEŞME

Ülkemizde hayatımıza yaklaşık olarak 12 yıl önce giren ve hala ülkemizin yer yer bazı yörelerinde kullanılan 3G sistemleri için GSM operatörleri 3G ağlara sistemlerini adapte etmek için CDMA 2000 teknolojilerini geliştirdiler. 3G için çalışmalar 90' lı yıllarda International Telecommunication Union (ITU) tarafından başlatıldı. 3G için frekans spektrumu tanımlandı. ITU IMT-2000 diye adlandırdığı 3G teknolojisi için tasarımda şu hızları hedefledi [3]:

- Sabit ve bina yapılarında 2 Mbps.
- Şehirlerde 384 kbps.
- Taşıtlarda ve geniş alanlarda 144 kbps.

3G sistemleri için farklı ülkelerde yer alan kuruluşlar tarafından yapılan standartlaştırma çalışmaları ise şunlardır [3]:

1) Avrupa' da ETSI tarafından Universal Mobile Telecommunications System (UMTS) yapılmıştır. Bu standardın teknolojik altyapısında Geniş Bant CDMA (Wideband CDMA, W-CDMA) vardır.

2) Japonya' da Association of Radio Industries and Businesses (ARIB) tasarlanmıştır.

3) ABD' de Telecommunications Industry Association (TIA) yapılmıştır.

4) IMT-2000-IP-OFDMA standardı da IEEE 802.16 olarak bilinir. 2007' de ITU tarafından kabul edilmiştir.

Günümüzde en yaygın kullanılan standart UMTS' dir. UMTS aslında 2.1 GHz' de çalışan W-CDMA yapısıdır [1].

çalışmaktadır. Düşük frekanslar daha iyi kapsama ve kullanım sağlamaktadır.

2) Modülasyon ve çoklu erişim teknolojisi olarak LTE ve WiMAX OFDMA kullanırken, HSPA+ CDMA ve TDMA kullanır.
3) HSPA+ 5 MHz' lik sabit bant genişliği kullanırken, WiMAX ve LTE esnek bant genişliği kullanır. Bu esnek değer 20 MHz' e çıkabilir.
4) Üç teknoloji de çoklu anten ve yeni nesil sinyal işleme yaklaşımlarını destekler.
5) LTE, HSPA+ ve WiMAX' ten daha yüksek tepe veri hızı değerlerine ulaşır. En iyi durumda, 20 MHz' lik spektrumun tümü kullanıldığında ve 4x4 MIMO kullanımıyla downlink' te 326 Mbps, uplink' te de 86 Mbps hızlara ulaşabilir.
6) LTE 10 ms' lik çerçeveleri ve 1 ms' lik alt çerçeveleri destekler. Bu değerler, HSPA+ ve WiMAX' tekilerin çok altındadır. Küçük çerçeve boyutları, tekrar iletimlerde hızlı geri besleme ve yüksek hızlı haberleşme sağlar.
7) VoIP' e en iyi desteği LTE sağlar. LTE, 5-15 ms' lik gecikmeye ve 50 ms' lik arama kurulum süresine sahiptir.

KAYNAKLAR

[1] Holma, H. and A. Toskala. "High-Speed Downlink Packet Access." Chapter 11. *WCDMA for UMTS*. New York: John Wiley & Sons, Inc., 2002.

[2] Marshall, P. "HSPA+ Challenges Both WiMAX and LTE on the Road to 4G." *Yankee Group Trend Analysis*, September 29, 2008.

[3] 3G Americas White Paper. The mobile broadband revolution: 3GPP Release 8 and beyond, HSPA+, SAE/LTE and LTE-Advanced. February 2009.

[4] Bakshi, S.K. and R.T. Llamas. Worldwide Converged Mobile Device 2008–2012 Forecast Update: September 2008. *IDC*. Report 214293. September 2008.

[5] Andrews, J., A. Ghosh, and R. Muhamed. *Fundamentals of WiMAX*. Upper Saddle River,

NJ: Prentice Hall, 2007.

[6] World Cellular Information Service. Iforma Telecoms and Media. May 2009.

[7] *IEEE Communications Magazine*, Special issue on LTE—LTE Part II: Radio Access, April 2009.

[8] *IEEE Communications Magazine*, Special issue on LTE—LTE Part I: Core Network, February 2009.

[9] *EURASIP Journal on Wireless Communications and Networking*, Special issue on 3GPP LTE and LTE Advanced, August 2009.

4. DÖRDÜNCÜ NESİL (4G) MOBİL HABERLEŞME

ITU tarafından iki teknoloji 4G olarak kabul görmüştür. Bunlar LTE Advanced (LTE-A) ve WiMAX Release 2' dir. LTE-A 2010 yılında kullanılmaya başlanmıştır. WiMAX Relase 2 ise IEEE 802.16m olarak 2011' de piyasaya sürülmüştür. LTE-A ile mobil haberleşmede daha yüksek kapasiteler hedeflenmiştir. Çoğu endüstri kuruluşu LTE' yi 4G olarak kabul etse de ITU' ye göre LTE 4G değildir. ITU' ye göre bir teknolojinin 4G' ye tam olarak karşılık gelmesi için aşağıda teknik özellikleri verilen International Mobile Telecommunications (IMT)–Advanced şartlarını sağlaması gerekmektedir [3].

4.1. IMT-Advanced

IMT-Advanced' in bazı önemli teknik özellikleri ve mevcut sistemlere sağladığı iyileştirmeler şunlardır [3]:

- IMT-Advanced teknolojisinde yüksek mobilitiye sahip kullanıcıların tepe veri hızları 100 Mbps, düşük mobiliteli kullanıcıların ise 1 Gbps' tır.
- Tepe veri hızlarının yanı sıra, IMT-Advanced ile tepe, ortalama ve hücre başına düşen hızlarda da artış sağlanmıştır.
- IMT-Advanced ile LTE-A' e daha yüksek dereceli MIMO (8x8' e kadar) ve hüzme şekillendirme iyileştirmeleri sağlanmıştır.
- Hedeflenen veri hızları downlink için 1 Gbps, uplink için ise 500 Mbps' tır.
- Gecikme 10 ms' nin altındadır.
- Hücreler arası girişimler ciddi oranda bastırılmıştır.

- MIMO tekniği SNR'ın yüksek olduğu durumlar (yani yüksek kaliteli radyo kanalları) için uygundur. Düşük SNR için daha farklı çoklu anten teknikleri kullanılmaktadır. Örneğin, Verici Çeşitliliği (TX Diversity) gibi.

4.4. LTE-A' de Aktarıcı Düğümler

LTE-A ile mobil haberleşme performansını arttırmak için kullanılan bir diğer yenilikçi yaklaşım ise aktarıcı düğüm (relay node, RN) kullanılmasıdır. RN' lerin en belirgin özellikleri aşağıdakilerdir [2]:

- Aktarıcı Düğümler düşük güçlü baz istasyonlarıdır.
- Daha gelişmiş bir kapsama sağlamaktadırlar.
- Donör eNB (DeNB)' lere radyo arayüzü aracılığıyla bağlanmaktadırlar.

KAYNAKLAR

[1] *IEEE Communications Magazine*, Special issue on LTE—LTE Part II: Radio Access, April 2009.

[2] *IEEE Communications Magazine*, Special issue on LTE—LTE Part I: Core Network, February 2009.

[3] *ITU-R Report M.2134*, "Requirements Related to Technical Performance for IMTAdvanced RI(s),", 2008.

BÖLÜM B: BEŞİNCİ NESİL (5G) MOBİL HABERLEŞME VE 5G' DE KULLANILAN YENİ NESİL TEKNOLOJİLER

Kitabın bu bölümünde, öncelikle 5G sistemi genel hatlarıyla anlatılmış, devamında da 5G sistemlerinde kullanılacak olan en yeni teknolojiler alt bölümler halinde detaylı bir şekilde açıklanmıştır. Bu teknolojiler, sırasıyla Nesnelerin İnterneti (Internet of Things, IoT), Görünür Işık Haberleşmesi (Visible Light Communication, VLC) ve Light Fidelilty (Li-Fi), Yazılım Tanımlı Ağlar (Software Defined Networks, SDN), Uzaysal Modülasyon (Spatial Modulation, SM) ve Araç Haberleşmesi (Vehicular Communication)' dır.

1. BEŞİNCİ NESİL (5G) MOBİL HABERLEŞME

Kablosuz ağ kullanıcılarının sayısı, sunulan hizmetler nedeniyle her geçen gün artmaktadır. Dünya çapında web, Nesnelerin İnterneti (IoT), Cihazdan Cihaza (D2D) İletişim, Makine-Makine (M2M) İletişimi, bulut tabanlı uygulamalar ve hizmetler hayatımızda önemli yer tutmaktadır [1, 2]. İnsanlar her zaman daha fazla "uplink-downlink" veri hızı, gelişmiş hizmet kalitesi (Quality of Service, QoS), daha iyi internet ve mobil deneyim (Quality of Experience, QoE), daha iyi video akışı arzulamaktadır. Bu talepler, mobil ağlarda son derece yüksek veri trafiği ortaya çıkarmaktadır. Sonuç olarak bu talepleri karşılamak için yeni bir mobil teknoloji gerekli olmuştur. Araştırmacılar ve geliştiriciler, 5G' nin bu talepleri karşılamak için uygun bir aday olduğunu düşünmektedir [1-4]. Öte yandan, hücresel mobil haberleşmenin önümüzdeki yıllarda katlanarak büyümesi beklenmektedir. Sırf bunun için, büyük kapasite artışına ve mobil kullanıcıların taleplerine uyacak şekilde mevcut sistemlerde önemli değişiklikler ve geliştirmeler yapılmalıdır. 5G heterojen hücresel ağ mimarisi, yeni bir altyapı gerektirdiğinden, önceki nesil mobil sistemlerinden tamamiyle farklı ve eşşiz bir tasarıma sahip olacaktır. Bu nedenle, 5G hücresel şebekelerde kullanılmak üzere günümüzde araştırmacılar tarafından MIMO, Uzaysal Modülasyon (Spatial Modulation, SM), Mobil Femtocell (M-Femtocell) ve iç-dış mekan senaryolarının ayrılması gibi bazı önemli teknolojiler ve yeni fikirler geliştirilmektedir [1, 2]. Bu yeni nesil teknolojiler ve fikirler, geleneksel mobil haberleşme sistemlerine daha hızlı iletişim, yüksek verim, enerji verimliliği, spektral verimlilik, düşük gecikme, güvenilirlik, daha kolay aktarım, yüksek hareketli kullanıcılar için daha yüksek veri hızları, ağda daha az sinyal yükü, gürültü etkilerini en aza indirme, düşük maliyet ve güç gibi birçok performans metriği açısından yenilikler ve iyileştirmeler

KAYNAKLAR

[1] R. W. Heath et al., "An Overview of Signal Processing Techniques for Millimeter Wave MIMO Systems," IEEE Journal of Selected Topics in Signal Processing, vol. 10, no. 3, 2016, ss. 436–53.

[2] J. A. del Peral-Rosado et al., "Feasibility Study of 5G-Based Localization for Assisted Driving," International. Conference on Localization and GNSS, June 2016.

[3] M. Koivisto et al., "Joint Device Positioning and Clock Synchronization in 5G Ultra-Dense Networks," IEEE Transactions on Wireless Communications, vol. 16, no. 5, 2017, ss. 2866–81.

[4] K. Witrisal et al., "High-Accuracy Localization for Assisted Living: 5G Systems Will Turn Multipath Channels from Foe to Friend," IEEE Signal Processing Mag., vol. 33, no. 2, Mar. 2016, ss. 59–70.

[5] M. Zhu et al., "Tracking and Positioning Using Phase Information from Estimated Multi-Path Components," IEEE ICC Workshop, June 2015, ss. 712–17.

[6] J. Karedal et al., "A Geometry-Based Stochastic MIMO Model for Vehicle-to-Vehicle Communications," IEEE Transactions on Wireless Communications, vol. 8, no. 7, July 2009, ss. 3646–57.

[7] K. Mahler and W. Keusgen, "Measurement-Based Wideband Analysis of Dynamic Multipath Propagation in Vehicular Communication Scenarios," IEEE Transactions on Vehicular Techology, vol. 66, no. 6, 2017, ss. 4657–67.

[8] R. Montalban et al., "Power Allocation Approaches for Combined Positioning and Communications OFDM Systems," IEEE Workshop on Signal Processing Advances in Wireless Communications, June 2013, ss. 694–98.

[9] Y. Han et al., "Performance Limits and Geometric Properties of Array Localization," IEEE Transactions on Information Theory, vol. 62, no. 2, Feb. 2016, ss. 1054–75.

[10] A. Dammann, R. Raulefs, and S. Zhang, "On Prospects of Positioning in 5G," IEEE ICC Workshop, June 2015, ss. 1207–13.

[11] A. Shahmansoori et al., "Position and Orientation Estimation through Millimeter Wave MIMO in 5G Systems," IEEE Trans. Wireless Commun. (submitted), 2017; https://arxiv. org/abs/1702.01605.

[12] A. Guerra, F. Guidi, and D. Dardari, "Single Anchor Localization and Orientation Performance Limits Using Massive Arrays: MIMO vs. Beamforming," IEEE Transactions on Wireless Communications (submitted), 2017; https://arxiv.org/abs/1702.01670

[13] F. Lemic et al., "Localization as a Feature of mmWave Communication," International. Wireless Communication and Mobile Computing Conference, Sept 2016, ss. 1033–38.

[14] G. Destino, M. Juntti, and S. Nagaraj, "Leveraging Sparsity into Massive MIMO Channel Estimation with the Adaptive-LASSO," 2015 IEEE Global Conference on Signal and Information Processing, Dec 2015, ss. 166–70.

[15] F. Guidi, A. Guerra, and D. Dardari, "Personal Mobile Radars with Millimeter-Wave Massive Arrays for Indoor

Mapping," IEEE Transactions Mobile Computing, vol. 15, no. 6, 2016, ss. 1471–84.

TÜRKİYE'DE VE DÜNYADA SİBER GÜVENLİK

BARIŞ ÇELİKTAŞ

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Türkiye'de ve Dünyada Siber Güvenlik

Yazar: Barış ÇELİKTAŞ

ISBN: 978-625-7957-92-2

1. Baskı: Mayıs 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir. EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI

ÇELİKTAŞ, Barış

Türkiye'de ve Dünyada Siber Güvenlik
1. Basım, XX+224 s., 135 x 210 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar Kelimeler:
1. Siber Güvenlik, 2. Siber Saldırı, 3. Siber Savunma, 4. Siber Uzay, 5. Bilişim

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)

Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ ..... **III**
İÇİNDEKİLER ..... **V**
ŞEKİLLER ..... **IX**
TABLOLAR ..... **X**
RESİMLER ..... **XII**
GRAFİKLER ..... **XIII**
ÖZET ..... **XV**
GİRİŞ ..... **XVII**

BİRİNCİ BÖLÜM

1.SİBER GÜVENLİK KAVRAMININ TEMEL BİLEŞENLERİ **3**
1.1. Siber Uzay (Siber Ortam, Siber Alan) **5**
1.2. Siber Saldırı **8**
1.3. Siber Tehdit **10**
1.1.1. Siber Suç 12
1.1.2. Siber Terörizm 12
1.1.3. Siber Caydırıcılık 14
1.1.4. Siber İstihbarat ve Siber Casusluk 17
1.1.5. Siber Savaş ve Bilgi Savaşı 18
1.4. Siber Güvenlik ve Siber Savunma **23**
1.1.6. Siber Güvenlik Kavramının Ortaya Çıkışı 28
1.1.7. Uluslararası İlişkilerde Siber Güvenliğin Yeri ve Önemi 34

İKİNCİ BÖLÜM

2.SİBER GÜVENLİK ALGISININ GELİŞİMİ **41**
2.1. Siber Silahlar **41**
2.1.1. Zararlı Yazılım (Malware - Malicious Software) 45
2.1.2. Bakteri 45
2.1.3. Solucan (Worm) 46
2.1.4. Virüs 46
2.1.5. Truva Atı (Trojan) 47

2.1.6. Mantık Bombası (Logic Bomb) 48
2.1.7. Arka Kapı (Back Door – Trap Door) 49
2.1.8. Kök kullanıcı takımı (Rootkit) 49
2.1.9. Casus Yazılım (Spyware - Adware) 49
2.1.10. Köle Bilgisayarlar (Botnet, Zombie) 49
2.1.11. Gelişmiş Siber Tehditler (Advanced Persistent Threats - APT) 50
2.1.12. Saldırı Kitleri (Attack Kits) 50
2.1.13. Fidye Virüsü (Ransomware) 50
2.2. Siber Saldırı Türleri 51
2.2.1. DoS ve DDoS Saldırıları 53
2.2.2. Sosyal Mühendislik (Social Engineering) 54
2.2.3. Yemleme - Oltalama (Phishing) Saldırıları 54
2.2.4. İstem Dışı Yığın İleti (E-posta) Gönderme (Spam - Bulk - Junk Mail) 55
2.2.5. Şebeke Trafiğinin Dinlenmesi (Sniffing - Monitoring) 55
2.2.6. Zararlı Yazılım Kullanımı (Virüs - Solucan - Truva atı vb.) 56
2.2.7. Kriptografik Saldırılar 56
2.2.8. Arka Kapı Kullanımı (Backdoor - Trapdoor) 57
2.2.9. IP Aldatmacası - Gizlenmesi (IP Spoofing) 57
2.2.10. Dijital Manipülasyon (Digital Manipulation) 58
2.2.11. Açık Mikrofon Dinleme 58
2.2.12. Oturum Çalma (Session Hijacking) 58
2.2.13. Kabloya Saplama Yapma (Wire Tapping) 59
2.2.14. İnternet Servis Saldırıları 59
2.3. Siber Saldırı ve Tehditlere Karşı Savunma, Korunma Yöntem ve Sistemleri 59
2.3.1. Zafiyet Tarayıcı (Vulnerability Scanner) 67
2.3.2. Güvenlik Duvarı (Firewall) 67
2.3.3. Saldırı Tespit / Önleme Sistemi (Intrusion Detection - Prevention System – IDS / IDP) 68
2.3.4. Antivirüs 68
2.3.5. Veri Kaçağı Önleme Sistemi (Data Loss Prevention - DLP) 69
2.3.6. Yığın İleti Engelleme Sistemi (Anti Spam) 69
2.3.7. İçerik Filtreleme Sistemi (Content Filter) 69
2.3.8. Bal Küpü (Honeypot) 70
2.3.9. Hava Boşluğu Sistemi (Air Gap, Air Wall) 70

2.3.10. Ağ Erişim Kontrol Sistemi (Network Access Control - NAC)……70
2.3.11. Adli Bilişim Sistemleri (Computer Forensic Systems)……71
2.3.12. Uç Nokta Güvenliği Sistemi (Endpoint Security)...71
2.3.13. Şifreleme (Kriptografi).....71
2.3.14. Steganografi.....72
2.3.15. Elektronik İmza - Sayısal İmza (Electronic - Digital Signature) ……....72
2.3.16. Elektromanyetik Güvenlik (TEMPEST Karşı Tedbirleri)……....73
2.4. Yakın Geçmişte Yaşanmış Siber Saldırı Örnekleri....73
2.4.1. Rus-Çeçen Bilgi Harbi (1994).....74
2.4.2. Kosova Siber Savaşı (1999).....74
2.4.3. Hainan Adası Olayı (2001).....75
2.4.4. İkinci Irak Savaşı (Körfez Harbi) (2003) 76
2.4.5. Estonya Olayı (2007).....76
2.4.6. İsrail'in Orchard Operasyonu (2007).....77
2.4.7. Gürcistan Olayı (2008).....79
2.4.8. Stuxnet (2010).....80
2.4.9. Shady RAT (2006 - 2011).....81
2.4.10. BlackEnergy ve KillDisk Truva Atı (2014) 82
2.4.11. Rusya ve Türkiye Arası Siber Saldırılar (2015) 83

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE YAPILAN SİBER GÜVENLİK ÇALIŞMALARININ DURUMU 87
3.1. Dünyada Siber Güvenlik Hususunda Önde Gelen Ülkeler ve Uluslararası Örgütlerin Hâlihazırdaki Durumları ve Çalışmaları.....89
3.1.1. ABD 89
3.1.2. Rusya.....95
3.1.3. Çin.....99
3.1.4. İsrail.....104
3.1.5. AB 106
3.1.6. NATO.....110
3.2. Türkiye'de Siber Güvenlik Çalışmalarının Durumu117
3.2.1. Ulusal Siber Güvenlik Stratejisi ve 2013-2014 Eylem Planı Öncesi Yapılan Çalışmalar 117

3.2.2. Ulusal Siber Güvenlik Stratejisi ve 2013-2014 Eylem Planı Kapsamında Yapılan Çalışmalar 120
3.2.3. 2016-2019 Ulusal Siber Güvenlik Stratejisi 147

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4.ÜLKELERİN SİBER GÜVENLİK GÜÇ VE KAPASİTELERİ İLE TÜRKİYE'NİN KONUMU 159
4.1. Ülkelerin Siber Güvenlik Güç ve Kapasitelerinin Ölçülmesi 162
4.1.1. Ülkelerin Siber Savunma Güçleri 172
4.1.2. Ülkelerin Siber Saldırı Güçleri 174
4.1.3. Ülkelerin Siber Uzaya Bağımlılık Güçleri 180
4.1.4. Ülkelerin Siber Güvenlik Güç ve Kapasiteleri 184
4.2. Türkiye'nin Siber Güvenlik Güç ve Kapasiteleri Açısından Konumunun Değerlendirilmesi 188
5.SONUÇ 191
KAYNAKÇA 199

KAYNAKÇA

ABI Research (2014), "Global Cybersecurity Index", https://www.abiresearch.com/whitepapers/Global-Cyber security-Index/ (14.03.2016).

Ağyol, Ünlü (2015), "Dünden Bugüne DDoS", http://www.unluagyol.com/2015/03/dunden-bugune-ddos. html (01.02.2016).

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (2014), **T.C. Resmi Gazete**, 28918, 19 Şubat 2014.

Akleylek, Sedat ve Tok, Zaliha Yüce (2011), "Siber Güvenlikte Kriptoloji", **Siber Güvenlik Çalıştayı**, Ankara.

Aksar, Yusuf (2013), **Teoride ve Uygulamada Uluslararası Hukuk-I**, Ankara: Seçkin Yayınları.

Akses, Aysam (t.y.), "TEMPEST", http://www.aysamakses.com /tr/bilgi-bankasi/tempest/ (14.02.2016).

Akyazı, Uğur (2012), **Siber Harekât Ortamının Siber Güvenlik Tatbikatları Kapsamında Değerlendirilmesi**, İstanbul: Harp Akademileri Basımevi.

Alcaraz, Cristina ve Zeadally, Sherali (2015), "Critical infrastructure protection: Requirements And Challenges For The 21st Century", **International Journal of Critical Infrastructure Protection**, 8, 53-66.

Alfonso González Briones ve diğerleri (2016), "Review of the Main Security Problems with Multi-Agent Systems used in E-commerce Applications", **Advances in Distributed Computing and Artificial Intelligence Journal**, ADCAIJ, Regular Issue, Vol. 5 N. 3 (2016)

Alkan, Mustafa (2012), "Siber Güvenlik ve Siber Savaşlar", Bilgi Güvenliği Derneği,www.bilgiguvenligi.org.tr/index_files/sunumlar/siber_guvenlik_siber_savaslar_tbmm_internet_komisyonu_mayis_2012.pptx (21.01.2015).

Altıntaş, Emine Yazıcı (2014), "Ulusal Siber Güvenlik Çalışmaları", International Cyber Warfare and Security Conference, Ankara.

Altunok, Taner ve Katman, Filiz (2009), "Siber Tehdit Altyapısı ve Araçları", Haydar Çakmak ve Taner Altunok (Ed.), **Suç, Terör ve Savaş Üçgeninde Siber Dünya**, 1. Baskı *İçinde* (55-84), Ankara: Barış Platin Kitabevi.

Altunok, Taner ve Kaya, Zeynep (2009), "Siber Tehditlerle Mücadele", Haydar Çakmak ve Taner Altunok (Ed.), **Suç, Terör ve Savaş Üçgeninde Siber Dünya**, 1. Baskı *İçinde* (137-162), Ankara: Barış Platin Kitabevi.

Arimatsu, Louise (2012), "A Treaty for Governing Cyber-Weapons: Potential Benefits and Practical Limitations", 4th International Conference on Cyber Conflict, Talinn: NATO CCD COE Publications, 91-109.

Arslan, Rengin (2015), "Türkiye'ye Siber Saldırının 10 Günü: Ne Oldu?", BBC Türkçe, http://www.bbc.com/turkce/haberler/2015/12/151224_siber_saldiri_arslan (06.02.2016).

ASELSAN (2020a), "Hakkımızda, Tarihçe", https://www.aselsan.com.tr/tr/hakkimizda/ tarihce (13.02.2020).

ASELSAN (2020b), "Çözümlerimiz", https://www.aselsan.com.tr/tr/cozumlerimiz (13.02.2020).

Atalay, Ahmet Hamdi (2012), Kurumsal Bilgi Güvenliği, **Siber Güvenlik, Mimar ve Mühendis Dergisi**, 68, 42-47.

Aydın, Mustafa (Ed.) (2013), **21.Yüzyılda Siber Güvenlik**, 1.Baskı, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

BBC News (2001), "Q&A: What You Need to Know about Echelon",http://news.bbc.co.uk/2/hi/sci/tech/1357513.stm (07.02.2016).

BBC News (2011) "US Builds Net for Cyber War Games" http://www.bbc.com/news/technology-13807815 (05.02.2016).

Beech, Hannah (2011), "Meet China's Newest Soldiers: An Online Blue Army", Time, http://world.time.com/2011/05/27/meet-chinas-newest-soldiers-an-online-blue-army/ (07.02.2016).

Bıçakçı, Salih (2014), "NATO'nun Gelişen Tehdit Algısı: 21. Yüzyılda Siber Güvenlik", **Uluslararası İlişkiler Akademik Dergisi**, 10(40), 101-130.

Bilgi Güvenliği Akademisi (t.y.), "Eğitimler", http://www.bga.com.tr/egitimler.html (16.02.2016).

Bilgi Güvenliği Derneği (2015), "Siber Güvenlik Uzmanı Yetiştirme Eğitim Kampı", http://www.bilgiguvenligi.org.tr/kategori/haberler/63210/siber-guvenlik-uzmani-yetistirme-egitim-kampi (16.02.2016).

Bilgi Güvenliği Derneği (2016), "Hakkımızda", http://www.bilgiguvenligi.org.tr/kategori/hakkimizda (14.02.2016).

Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (2009), "Siber Güvenliğin Sağlanması: Türkiye'de Mevcut Durum ve Alınması Gereken Tedbirler", https://www.btk.gov.tr/File/?path=ROOT%2F1%2FDocuments%2FSayfalar%2FSiberGuvenlik%2Fsg.pdf, Ankara (13.01.2015).

Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (2015), "Siber Güvenlik Kurulu" https://www.btk.gov.tr/tr-TR/Sayfalar/SG-SIBER-GUVENLIK-KURULU (10.02.2016).

Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (t.y.a), "2013 Faaliyet Raporu", http://www.btk. gov.tr/File/?path=ROOT%2f1%2fDocuments%2fSayfalar%2fFaaliyet_Raporlari%2f2013_Faaliyet_Raporu.pdf (12.02.2016).

Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (t.y.b), "Uluslararası Siber Kalkan Tatbikatı", http://www.btk.gov.tr/tr-TR/Sayfalar/SG-Uluslararasi-Siber-Kalkan-Tatbikati-2014 (12.02.2016).

Bilgi Güvenliği İleri Teknolojiler Araştırma Merkezi (2015), "Kurumsal, BİLGEM", http://bilgem.tubitak.gov.tr/tr/kurumsal/bilgem (13.02.2016).

Billo, Charles ve Chang, Welton (2004), "Cyber Warfare, An Analysis of the Means and Motivations of Selected Nation States", U.S. Department of Homeland Security.

Bircan, Bahtiyar (2012), "Gelişmiş Siber Silahlar ve Tespit Yöntemleri", TÜBİTAK BİLGEM, http://docplayer.biz.tr/1142152-Gelismis-siber-silahlar-ve-tespit-yontemleri-bahtiyar-bircan-uzman-arastirmaci-siber-guvenlik-enstitusu.html (22.01.2016).

Bradbury, Steven G. (2011), "The Developing Legal Framework for Defensive and Offensive Cyber Operations", Keynote Address, **Harvard National Security Journal Symposium**, 2.

Brown, Gary D. ve Metcalf, Andrew O. (2014), "Easier Said Than Done: Legal Reviews of Cyber Weapons", **Journal of National Security Law and Policy**, 7(115), 115-138.

Canbek, Gürol ve Sağıroğlu, Şeref (2007), "Bilgisayar Sistemlerine Yapılan Saldırılar ve Türleri: Bir İnceleme", **Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi** 23(1-2), 1-12.

Cavelty, Myriam Dunn (2008), **Cyber-Security and Threat Politics, US Efforts To Ensure The Information Age**, New York: Routledge.

CCD CoE (2016a), "About Cyber Defence Centre" https://ccdcoe.org/about-us.html" (08.02.2016).

CCD CoE (2016b), "History" https://ccdcoe.org/history.html" (08.02.2016).

CCD CoE (2016c), "Cyber Defence Exercises" https://ccdcoe.org/event/cyber-defence-exercises.html" (08.02.2016).

CCD CoE (2016d), "Tallinn Manual - Research", https://ccdcoe.org/research.html (08.02.2016).

CCD CoE (2019), "World´s Largest International Live-Fire Cyber Exercise to be Launched Next Week", https://ccdcoe.org/news/2019/worlds-largest-international-live-fire-cyber-exercise-to-be-launched-next-week/ (23.06.2019).

CCD CoE (2017), Tallinn Manual 2.0, https://ccdcoe.org/research/tallinn-manual/ (23.08.2019).

Cisco (t.y.), "What is the Difference: Viruses, Worms, Trojans, and Bots?", http://www.cisco.com/web/about/security/intelligence/virus-worm-diffs.html (16.01.2016).

Clarke, Richard A. ve Knake, Robert K. (2010), **Cyber War – The Next Threat to National Security and What to Do About It**, New York DC: HarperCollins.

Colarik, Andrew M. (2006), **Cyber Terrorism: Political and Economic Implications**, Hershey and London: Idea Group Publishing.

Corell, Hans (2000), "The Challenge of Borderless Cyber-Crime", Syposium On The Occasion of The Signıing of The United Nations Convention Against Transnational Organized Crime, Palermo, http://legal.un.org/ola/media/info_from_lc/cybercrime. pdf. (23.01.2016).

Çakmak, Haydar ve Demir, Cenker Korhan (2009), "Siber Dünyadaki Tehdit ve Kavramlar", Haydar Çakmak ve Taner Altunok (Ed.), **Suç, Terör ve Savaş Üçgeninde Siber Dünya,** 1. Baskı *İçinde* **(**23-54), Ankara: Barış Platin Kitabevi.

Çakmak, Haydar ve Soyoğlu, İbrahim Kemal (2009), "Doğu Avrupa ve Asya'dan Siber Saldırı Örnekleri", Haydar Çakmak ve Taner Altunok (Ed.), **Suç, Terör ve Savaş Üçgeninde Siber Dünya,** 1. Baskı *İçinde* **(**111-136), Ankara: Barış Platin Kitabevi.

Çatal, Cengizhan (2013), "TSK'dan Siber Savunma Merkezi", http://www.hurriyet.com.tr/tskdan-siber-savunma-merkezi-22405874 (16.02.2016).

Çatal, Cengizhan (2014), "TSK'da Siber Ordu İçin Önemli Adım", http://www.hurriyet.com.tr/tskda-siber-ordu-icin-onemli-adim-26494181 (16.02.2016).

Çeliktaş, Barış (2018), "The Ransomware Detection And Prevention Tool Design by Using Signature and Anomaly Based Detection Methods, İstanbul Teknik Üniversitesi Bilişim Enstitüsü**, Yüksek Lisans Tezi**.

Çifçi, Hasan (2013), **Her Yönüyle Siber Savaş**, İstanbul: TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları.

Çitlioğlu, Ercan (2008), **Gri Tehdit Terörizm**, Ankara: Başak Matbaacılık ve Tanıtım Ltd.Şti.

Darıcılı, Ali Burak ve Özdal, Barış (2017), **Rusya Federasyonu'nun Siber Güvenlik Kapasitesini Oluşturan Enstrümanların Analizi**, Bilig, Güz 2017/ 83, 121-146.

Dean Matthew ve Herridge Catherine (2016), "Patriotic Hackers' Attacking on Behalf of Mother Russia", Fox News", http://www.foxnews.com/politics/2016/01/16/patriotic-hackers-attacking-on-behalf-mother-russia.html (06.02.2016).

Dennesen, Kristen (2011), "Cyber Warfare An Analysis of the Means and Motivations of Selected Nation States", http://www.cu.ipv6tf.org/lacnic15/LACNICV3.pdf (16.03.2016).

Denning, Dorothy E., (1999), **Information Warfare and Security**, New York: Addison-Wesley.

ENISA (2015), "Cyber Europe 2014 After Action Report", file:///C:/Users/HP/Downloads/Cyber%20Europe%202014%20After%20Action%20Report%20PUBLIC.pdf (08.02.2016).

ENISA (2016a), "About ENISA", https://www.enisa.europa.eu/about-enisa (07.02.2016).

ENISA (2016b), "ENISA Threat Landscape 2015", https://www.enisa.europa.eu/activities/risk-management/evolving-threat-environment/enisa-threat-landscape/etl2015 (07.02.2016).

ENISA (2016c), "International Conference", https://www.enisa.europa.eu/activities/Resilience-and-CIIP/cyber-crisis-cooperation/conference (08.02.2016).

ENISA (2016d), "Cyber Atlantic 2011", https://www.enisa.europa.eu/activities/Resilience-and-CIIP/cyber-crisis-cooperation/cce/cyber-atlantic/cyber-atlantic-2011 (08.02.2016).

ENISA (2020), "Cybersecurity Skills Development in the EU", https://www.enisa.europa.eu/publications/the-status-of-cyber-security-education-in-the-european-union (15.03.2020).

Ermiş, Kemal (2006), "Sayısal İmza ve Elektronik Belge Yönetimi", **Bilgi Dünyası**, 7(1), 121-146.

European Parliamentary Research Service (2014), Cyber defence in the EU Preparing for Cyber Warfare?, http://www.europarl.europa.eu/EPRS/EPRS-Briefing-542143-Cyber-defence-in-the-EU-FINAL.pdf (15.03.2016).

European Union (2013), European Commission, "Joint Communication to The European Parliament, The Council, The European Economic and Social Committee

and The Committee of The Regions, Cybersecurity Strategy of the European Union: An Open, Safe and Secure Cyberspace", https://ccdcoe.org/strategies-policies.html (21.02.2016).

Flick, Tony ve Morehouse, Justin (2011), "Threats and Impacts: Utility Companies and Beyond", **Securing the Smart Grid Next Generation Power Grid Security** *içinde* (35-48), Science Direct, http://media.techtarget.com/searchSecurityChannel/downloads/Securing_Smart_Grid_Chap3.pdf (12.01.2016).

Press, Gil (2017), "6 reasons Israel became a cyber security powerhouse leading the $82 Billion industry", Forbes, https://www.forbes.com/sites/gilpress/2017/07/18/6-reasons-israel-became-a-cybersecurity-powerhouse-leading-the-82-billion-industry/#424e6fe3420a (15.04.2020).

Geers, Kenneth (t.y.), Cyberspace and the Changing Nature of Warfare, CCD COE, Tallinn, https://www.blackhat.com/presentations/bh-jp-08/bh-jp-08-Geers/BlackHat-Japan-08-Geers-Cyber-Warfare-Whitepaper.pdf (01.02.2016).

Gerden, Eugene (2014). "$500 Million for New Russian Cyber Army". Security Magazine. http://www.scmagazineuk.com/500-million-for-new-russian-cyber-army/article/381720/. (26.03.2016).

GHKSAR (2008a), "Region an Overview of Vulnerability Scanners", The Government of the Hong Kong Special Administrative, http://www.infosec.gov.hk/english/technical/files/vulnerability.pdf (25.01.2016).

GHKSAR (2008b), "Honeypot Security", The Government of the Hong Kong Special Administrative, http://www.infosec.gov.hk/english/technical/files/honeypots.pdf (25.01.2016).

Gould, Joe (2015), Constructing a Cyber Superpower, Defense News, http://www.defensenews.com/story/defense/policy-budget/cyber/2015/06/27/us-cyber-command-budget-expand-fort-meade-offensive/28829321/ (03.02.2016).

GovTech (2013), "Top 10 Countries Where Cyber Attacks Originate", http://www.govtech.com/security/204318661.html (17.03.2016).

Göçoğlu, Volkan ve Aydın, Mehmet Devrim (2019), Siber Güvenlik Politikası: ABD, Rusya ve Çin Üzerine Karşılaştırmalı Bir Analiz, **Güvenlik Bilimleri Dergisi**, Kasım 2019, Cilt:8 Sayı:2, 229-252 DOI:10.28956/gbd.646311

Gul, M. (2009), The concept of change and James N. Rosenau: Still International Relations?, **African Journal of Poltiical Science and International Relations**, Vol. 3 (5), 199-207.

Güneştaş, Murat ve diğerleri (2015), "Siber Terörizm: Motivasyon ve Yöntem", Fatih Tombul ve diğerleri (Ed.), **Siber Suçlar, Tehditler, Farkındalık ve Mücadele** *içinde* (85-113), Ankara: Global Politika ve Strateji.

Güngör, Murat (2015), **Ulusal Bilgi Güvenliği: Strateji ve Kurumsal Yapılanma**, Uzmanlık Tezi, T.C. Kalkınma Bakanlığı, Bilgi Toplumu Dairesi Başkanlığı.

Güntay, Vahit (2015), "Uluslararası İlişkiler Bağlamında Güvenlik Algısı ve Siber Güvenlik; Akdeniz, Karadeniz ve Avrupa Bölgeleri Üzerine Bir Değerlendirme", **International Journal of Social Science**, 37, 477-489.

Güntay, Vahit (2018), "Siber Güvenliğin Uluslararası Politikada Etki Aracına Dönüşmesi ve Uluslararası Aktörler", **Güvenlik Stratejileri**, Yıl: 14, Sayı: 27, 79-111.

Gürgen, Murat (2015a), "Havada Hedef Uzay Gücü", http://www.haberturk.com/yazi-dizisi/haber/1072029-profesyonel-ordu-hudut-otesinde-savunma (16.02.2016).

Gürgen, Murat (2015b), "Kara Kuvvetleri'nde Hedef Hibrit Harekât", http://www.haberturk.com/yazi-dizisi/haber/1072029-profesyonel-ordu-hudut-otesinde-savunma (16.02.2016).

Gürgen, Murat (2015c), "Siber Mehmetçik Geliyor", http://www.haberturk.com/yazi-dizisi/haber/1072029-profesyonel-ordu-hudut-otesinde-savunma (16.02.2016).

Gürkaynak, Muharrem ve İren, Âdem Ali (2011), "Reel Dünyada Sanal Açmaz: Siber Alanda Uluslararası İlişkiler", **Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, 16(2), 263-279.

Haberler (t.y.), "Ulusal Siber Güvenlik Tatbikatı Gerçekleştirildi", https://www.haberler.com/ulusal-siber-guvenlik-tatbikati-gerceklestirildi-10292713-haberi/ , (07.03.2020).

Hager, Nicky (2010), Israel's Omniscient Ears, Le Monde Diplomatique, https://mondediplo.com/2010/09/04israel base (04.02.2016).

Hagerott, Mark (2014), "Stuxnet and the vital role of critical infrastructure operators and engineers"**, International Journal of Critical Insfrastructure Protection,** 7, 244-246.

Haley, Christopher (2013), "A Theory of Cyber Deterrence", **Georgetown Journal of International Affairs**, 2013, http://journal.georgetown.edu/a-theory-of-cyber-deterrence-christopher-haley/ (24.04.2016).

Hathaway, Oona A. ve Crootof, Rebecca (2012), "The Law of Cyber-Attack", **California Law Review** içinde (817-886), 100, http://digitalcommons.law.yale.edu/fss_papers/3852 (24.04.2016).

HAVELSAN (2015a), "HAVELSAN", http://www.havelsan.com.tr/TR/Main/icerik/139/havelsan (13.02.2016).

HAVELSAN (2015b), "Siber Güvenlik ve Bulut Bilişim Teknolojileri, Siber Güvenlik Hizmet ve Çözümleri", http://www.havelsan.com.tr/TR/Main/icerik/139/havelsan (13.02.2016).

HAVELSAN (2020), "Siber Güvenlik Ürünleri", https://www.havelsan.com.tr/sektorler/siber-guvenlik/siber-guvenlik/urunler (05.02.2020).

Hekim, Hakan (2015), "Oltalama (Phishing) Saldırıları", Fatih Tombul ve diğerleri (Ed.), **Siber Suçlar, Tehditler, Farkındalık ve Mücadele** *içinde* (57-83), Ankara: Global Politika ve Strateji.

Henderson, Conway W. (2010), **Understanding International Law**, New Jersey: Wiley-Blackwell.

Heywood, Andrew (2014), **Küresel Siyaset**, 3. Baskı, Ankara: Liberte.

Hundley, Richard O. ve Anderson, Robert H.(1997), "Emerging Challenge: Security and Safety in Cyberspace", John Arquilla ve David Ronfeldt (Ed.), **In Athena's Camp, Preparing for Conflict in the Information Age** *içinde* (231-251), Santa Monica, CA: RAND Corporation.

InternetLiveStats (2016), "Internet Users by Country 2016", http://www.internetlivestats.com/internet-users-by-country/ (18.03.2016).

Intoccia, F. Gregory ve Moore, Joe Wesley (2006), "Communications Technology, Warfare, And The Law: Is The Network A Weapon System?", **Houston Journal of International Law**, 28(2), 467-489.

ITU (2008), "Overview of Cybersecurity", ITU-T Recommendations, http://handle.itu.int/11. 1002/1000/9136-en?locatt=format:pdf&auth (15.01.2016).

ITU (2015), "Global Cybersecurity Index & Cyberwellness Profiles Report", https://www.itu.int/pub/D-STR-SECU-2015 (14.03.2016).

ITU (2017), "Global Cybersecurity Index 2017", https://www.itu.int/pub/D-STR-GCI.01-2017 (14.03.2016).

ITU (2018), "Global Cybersecurity Index 2018", https://www.itu.int/dms_pub/itu-d/opb/str/D-STR-GCI.01-2018-PDF-E.pdf (14.01.2020).

İduğ, Yavuz ve diğerleri (2013), "Siber Caydırıcılık ve Türkiye'nin İmkân ve Kabiliyeti", 6.Uluslararası Bilgi Güvenliği ve Kriptoloji Konferansı, **Bildiriler Kitabı**, Ankara, 287-289.

Jeffrey, Carr (2011), **Mapping the Cyber Underworld – Inside Cyber Warfare**, 2nd Ed., California: O'Reilly Media.

Jerome, Nyameh (2013), "Application of the Maslow's hierarchy of need theory; impacts and implications on organizational culture, human resource and employee's performance", **International Journal of Business and Management Invention** 2(3), 39-45.

Jonasson, Daniel ve Sigholm, Johan (2005), "What is Spyware?", http://docplayer.net/ 8724618-What-is-spyware-daniel-jonasson-danjo620-student-liu-se-johan-sigholm-johsi264-student-liu-se-abstract-2-theory.html (23.01.2016).

Juzenaite, Rasa (2015), "The Most Hacker-Active Countries", http://resources.infosecinstitute.com/the-most-hacker-active-countries-part-i/ (17.03.2016).

Kalman, Aaron (2012), "Israel used 17 tons of explosives to destroy Syrian reactor in 2007, magazine says", http://www.timesofisrael.com/israel-uses-17-tons-of-explosives-to-destroy-syrian-reactor/ (01.02.2016).

Kanagasingham, Prathaben (2008), "Data Loss Prevention, SANS", https://www.sans.org/reading-room/whitepapers/dlp/data-loss-prevention-32883 (10.01.2016).

Kapoor, Shray (t.y.), "Session Hijacking Exploiting TCP, UDP and Http Sessions", http://www.infosecwriters.com/text_resources/pdf/SKapoor_SessionHijacking.pdf (23.01.2016).

Karaarslan, Enis ve diğerleri (2008), "Kurumsal Ağlarda Zararlı Yazılımlarla Mücadele Yöntemleri", X. Akademik Bilişim Konferansı.

Karabacak, Bilge (2011), "Kritik Bilgi Altyapıları ve Siber Güvenlik", Siber Güvenlik Konferansı, Ankara.

Karakuş, Cahit (2013), "Kritik Altyapılara Siber Saldırı", http://ckk.com.tr/bilimsel /siber.pdf, 6 (22.1.2016).

Kazemi, Manocheher ve diğerleri (2011), "On the Affine Ciphers in Cryptography", Azizah Abd Manaf ve diğerleri (Ed.), **Informatics Engineering and Information Science**, (185-199), Berlin: Springer.

Keith, B. Alexander (2007), "Warfighting in Cyberspace", **Joint Force Quarterly**, 46, 58-61.

Keleştemur, Atalay (2015), **Siber İstihbarat**,1. Baskı, İstanbul: Yazın Basın Yayınevi Matbaacılık Trz.Tic.Ltd.Şti.

Kılıç, Mehmet Bertan (2012), "Kurumsal Bilgi Güvenliği Yönetim Süreci", Bilgi Yönetimi Semineri, Antalya.

Kılıç, Recep (2014), "Siber Taarruz İcrası Muhtelif Gruplara Karşı Savunma ve Taarruz Teorilerin ve Çalışmaların İncelenmesi", Harp Akademileri Komutanlığı Harekât ve İstihbarat Ana Bilm Dalı, **Yüksek Lisans Tezi.**

Kırdı, Gökhan (2015), "Türkiye'de ve Dünyada Siber Güvenlik Alanında Çalışmalar", http://sahipkiran.org/2015/01/14/siber-guvenlik/ (12.02.2016).

Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (2016), **T.C. Resmi Gazete**, 6698, 7 Nisan 2016.

Kişisel Verilerin Korunması Kurulu (2020), Yönetmelikler, https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5257/Yonetmelikler (03.02.2020)

Kişisel Verilerin Korunması Kurumu (2019a), "Kişisel Veri İhlali Bildirim Usul ve Esaslarina İlişkin Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 24.01.2019 Tarih ve 2019/10 Sayılı Kararına İlişkin Duyuru", https://kvkk.gov.tr/Icerik /5362/Veri-Ihlali-Bildirimi (15.01.2020).

Kişisel Verilerin Korunması Kurumu (2019b), Veri Sorumluları Sicil Bilgi Sistemi (Verbis) Kilavuzu, https://verbis.kvkk. gov.tr/UploadedFiles/SORULARLA_VERB%C4%B0S. pdf (15.02.2020).

Kurose, J.F., Ross, K.W. (2013), **Computer Networking, A Top-Down Approach**, 6th Ed., New Jersey: Pearson.

Libicki, Martin C. (1995), **What Is Information Warfare?**, 3th Ed., Washinghton, DC: U.S. Government Printing Office.

Libicki, Martin C. (2009), **Cyberdeterrence and Cyberwar,** Santa Monica, CA: RAND Cooperation.

Lipovsky, Robert (2014), "Back in BlackEnergy: 2014 Targeted Attacks in Ukraine and Poland" http://www. welivesecurity.com/2014/09/22/back-in-blackenergy-2014/ (06.02.2016).

Lupovici, A. (2011), "Cyber Warfare and Deterrence", **Military and Strategic Affairs**, 3(3), 49-62.

Macias Âmânda ve diğerleri (2014), "The 35 Most Powerful Militaries In The World", http://www.businessinsider. com/35-most-powerful-militaries-in-the-world-2014-7 (15.03.2016).

Martin, Chris (t.y.), "Intrusion Detection and Prevention Systems in the Industrial Automation and Control Systems Environment", Process Control Systems Industry Conference, https://ics-cert.us-cert.gov/sites/default/files/pcsf-arc/intrusion_detection_prevention_systems-martin.pdf (25.01.2016).

Mataracıoğlu, Tolga (2009), "Uygulamalarla Steganografi", TÜBİTAK BİLGEM, http://www.bilgiguvenligi.gov.tr/guvenlik-teknolojileri/uygulamalarla-steganografi-3. Html (02.02.2016).

McAfee (2011), "Revealed: Operation Shady RAT", http://www.mcafee.com/us/resources/ white-papers/wp-operation-shady-rat.pdf (19.02.2016).

McAfee (2012), "57% Believe a Cyber Arms Race is Currently Taking Place, McAfee-Sponsored Cyber Defense Report", http://www.mcafee.com/us/about/news/2012/q1/20120130-02.aspx (04.02.2016).

Mele, Stefano (2013), Cyber-Weapons: Legal and Strategic Aspects, Version 2.0, Machiavelli Editions, http://www.strategicstudies.it/wp-content/uploads/2013/07/Machiavelli-Editions-Cyber-Weapons-Legal-and-Strategic-Aspects-V2.0.pdf (18.01.2016).

MGK Genel Sekreterliği (2010), "27 Ekim 2010 Tarihli Toplantı", http://www.mgk.gov.tr/index.php/27-ekim-2010-tarihli-toplanti (10.02.2016).

Morkel, T. ve diğerleri (2005), "An Overview of Image Steganography", Proceedings of the Fifth Annual Information Security South Africa Conference, http://martinolivier.com/open/stegoverview.pdf (25.01.2016).

MS-ISAC ve US-CERT (2006), "Local Government Cyber Security: Beginners Guide to Firewalls", https://msisac.cisecurity.org/members/local-government/documents/firewall-guide.pdf (25.01.2016).

Mueller Paul ve Yadegari Babak (2012), "The Stuxnet Worm", http://www.cs.arizona.edu/~collberg/Teaching/466-566/2012/Resources/presentations/2012/topic9-final/report. pdf (01.02.2016).

Narmeen Shafqat ve Ashraf Masood (2016), "Comparative Analysis of Various National Cyber Security Strategies", **International Journal of Computer Science and Information Security**, 14 (1), 129-136.

NATO (2002), "NATO Press Release", Prague Summit Declaration, http://www.nato.int/docu/pr/2002/p02-127e. htm (08.02.2016).

NATO (2006), "Official Text: Riga Summit Declaration", http://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_37920. htm?selectedLocale=en (08.02.2016).

NATO (2015), "Cyber Security", http://www.nato.int/cps/en/ natohq/topics_78170.htm (08.02.2016).

NCIA (2014), "NATO Industry Cyber Partnership", https://www. ncia.nato.int/NewsRoom/Pages/140911-NICP.aspx (08.02.2016).

NCIA (2019), "NCI Academy", https://www.ncia.nato.int/what-we-do/nci-academy.html (08.02.2020).

Nebil, Fusun S. (2014a), "İnternet'te Yayınlanan Ses Kayıtları, 13 Yıllık Siber Suç Sözleşmesinin Onaylanmasını Sağladı", https://yenimedya.wordpress.com/tag/sanal-ortamda-islenen-suclar-sozlesmesinin-onaylanmasinin-uygun-bulunduguna-dair-kanun/ (11.02.2016).

Nebil, Fusun S. (2014b), "Uluslararası Siber Suç Sözleşmesinin Kabulü TBMM Gündeminde", http://www.turk-internet. com/portal/yazigoster.php?yaziid=45965 (11.02.2016).

Newman, R.E. (2000), "Computer and Network Security", http://www.cise.ufl.edu/~nemo/security/notes/network_security_standards.pdf (15.01.2016).

NICP (2016), "About the NATO Industry Cyber Partnership", http://www.nicp.nato.int/ (08.02.2016).

NSA (2011), "National Security Agency, Central Security Service Mission", https://www.nsa.gov/about/mission/index.shtml (03.02.2016).

O'Neill, Jack (2005), **Echelon: Somebody's Listening**, Pennsylvania: Word Association Publisher, https://books.google.com.tr/books?id=1x6Akzkxv5IC&printsec=frontcover&source=gbs_summary_r&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false (06.02.2016).

Ortner, Michael (2015), "The World of Business Software: Which Countries to Serve?", http://blog.capterra.com/world-of-business-software/ (18.04.2016).

Öcüt, Adem (2016), "Mail ile gelen TTNET Faturalarına Dikkat Ediniz.",http://ademocut.com/mail-ile-gelen-ttnet-faturalarina-dikkat-ediniz/ (18.04.2016).

Passeri, Paolo (2016), "2015 Cyber Attacks Statistics", http://www.hackmageddon.com/2016/01/11/2015-cyber-attacks-statistics/ (18.01.2016).

Pellerin, Cheryl (2014), "Rogers: Cybercom Defending Networks, Nation", http://www.defense.gov/News-Article-View/Article/603083/rogers-cybercom-defending-networks-nation (03.02.2016).

Peterson, Dale (2013), "Offensive Cyber Weapons: Construction, Development, and Employment", **The Journal of Strategic Studies**, 36(1), 120-124.

Radack, Jesselyn (2009), "NSA's Cyber Overkill: A Project to Safeguard Governmental Computers, Run by the NSA, is too Big a Threat to Americans' Privacy", **Los Angeles**

Times, http://articles.latimes.com/2009/jul/14/opinion/oe-radack14 (02.02.2016).

Raf Sanchez (2014), "China hacking charges: the Chinese army's Unit 61398", http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/asia/china/10842093/China-hacking-charges-the-Chinese-armys-Unit-61398.html (16.03.2016).

Raska, Michael (2015), "Revealed: The New Battleground in China's Future Wars", The National Interest, http://nationalinterest.org/feature/revealed-the-battleground-chinas-next-war-12387 (06.02.2016).

Reed, John (2015), "Unit 8200: Israel's cyber spy agency", FT Magazine, http://www.ft.com/intl/cms/s/2/69f150da-25b8-11e5-bd83-71cb60e8f08c.html (04.02.2016).

Richest Lifestyle (2015), 12 Most Technologically Advanced Countries, http://www.richestlifestyle.com/most-technologically-advanced-countries/6/ (15.03.2016).

Rid, Thomas ve McBurney, Peter (2012), "Cyber-Weapons", **The RUSI Journal**, 157(1), 6-13.

Sağıroğlu, Şeref (2011), "Siber Güvenlik ve Türkiye", Siber Güvenlik Çalıştayı, Ankara.

SANS (2015), "The CIS Critical Security Controls for Effective Cyber Defense, Version 6", https://www.sans.org/critical-security-controls (10.01.2016).

Schaap, Arie J. (2009), "Cyber Warfare Operations: Development and Use Under International Law", **The Air Force Law Review,** 64, Cyberlaw Edition *içinde* (121-174), Washington DC: U.S. Government Printing Office.

Siber Güvenlik Derneği (t.y.), "Etkinliklerimiz", http://www.siberguvenlik.org.tr/p/etkinliklerimiz.html (14.02.2016).

Siber Güvenlik Enstitüsü (2015a), "Siber Güvenlik Tatbikatları", http://sge.bilgem.tubitak.gov.tr/tr/siber-guvenlik-tatbikatlari (12.02.2016).

Siber Güvenlik Enstitüsü (2015b), "Kurumsal, Siber Güvenlik Enstitüsü",http://sge.bilgem.tubitak.gov.tr/tr/kurumsal/sge-tarihcesi (13.02.2016).

Siber Olaylara Müdahale Ekiplerinin Kuruluş, Görev ve Çalışmalarına Dair Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ (2013), **T.C. Resmi Gazete**, 28818, 11 Kasım 2013.

Singer, P.W. ve Friedman, Allan (2015), **Siber Güvenlik ve Siber Savaş**, (Çev. Ali ATAV), 1.Baskı, Ankara: Buzdağı Yayınevi, 57.

Smith, Craig S. (2001), "6-12; The First World Hacker War", The New York Times, http://www.nytimes.com /2001 /05/13/weekinreview/may-6-12-the-first-world-hacker-war.html (01.02.2016).

Soysal, Murat ve Bektaş Onur (2009), "ULAKNET Balküpü Servisi", 3. ULAKNET Çalıştay ve Eğitimi, https:// ulakbim.tubitak.gov.tr/sites/images/Ulakbim/didim_ calistayi-balkupu.pdf (12.02.2016).

STM (2016), "2016 Türkiye Siber Tehdit Durum Raporu", https://www.stm.com.tr/yayinlar/2016-SG/2016-turkiye-raporu.html (14.03.2016).

SSB (2019a), "TSK Siber Savunma Merkezi Projesi" https://www.ssb.gov.tr/Website/contentlist.aspx?PageID =1083&LangID=1 (03.02.2020).

SSB (2019b), Haberler, "4. Siber Savaş ve Güvenlik Konferansı 20-21 Kasım'da Ankara'da!", https://www.ssb.gov.tr/ Website/contentList.aspx?PageID=2212&LangID=1, (10.02.2020)

Symantec (2011), "Symantec Report on Attack Kits and Malicious Websites", http://www.symantec.com/content/en/us/

enterprise/other_resources/b-symantec_report_on_attack_kits_and_malicious_websites_exec_summary_21169172_WP.en-us.pdf (14.01.2016).

T.C. Adalet Bakanlığı (t.y.), "Siber Güvenlik Kanunu Tasarısı Taslağı", http://www.kgm.adalet.gov.tr/Tasariasamalari/Gorus/Gorus.htm (11.02.2016).

T.C. Başbakanlık AFAD (2014), "2014-2023 Kritik Altyapıların Korunması Yol Haritası Belgesi", https://www.afad.gov.tr/Dokuman/TR/123-20141010111330-kritikaltyapi - son.pdf (14.03.2016).

Tatar ve diğerleri (2014), A Comparative Analysis of the National Cyber Security Strategies of Leading Nations, 9th International Conference on Cyber Warfare & Security, 211-218.

Tatar, Ünal (2011), "Sosyal Mühendislik Saldırıları", TÜBİTAK, BİLGEM, 4. Ağ ve Bilgi Güvenliği Sempozyumu, http://www.emo.org.tr/ekler/288230da37dbf3c_ek.pdf (10.01.2016).

The White House (2010a) "The Comprehensive National Cybersecurity Initiative", https://www.whitehouse.gov/issues/foreign-policy/cybersecurity/national-initiative (05.02.2016).

The White House (2010b) "National Security Strategy" https://www.whitehouse.gov/sites/default/files/rss_viewer/national_security_strategy.pdf (05.02.2016).

The White House (2011) "International Strategy for Cyberspace" https://www.whitehouse.gov/sites/default/files/rss_viewer/international_strategy_for_cyberspace.pdf (05.02.2016).

The White House (2015) "National Security Strategy" https://www.whitehouse.gov/sites/default/files/docs/2015_national_security_strategy.pdf (05.02.2016).

The White House (2016) "Fact Sheet: Cybersecurity National Action Plan" https://ccdcoe.org/uploads/2018/10/790089-1.pdf (14.04.2020).

ThreatCloud (2016), "Live Cyber Attack Threat Map", https://www.checkpoint.com/ThreatPortal/livemap.html (17.03.2016).

Tombul, Fatih (2015), "Kamu Yönetiminde Siber Suçlara Karşı Kullanıcılarda Farkındalık Oluşturulmasının ve Kurumsal Bilişim Güvenlik Politikalarının Oluşturulmasının Önemi", Fatih Tombul ve diğerleri (Ed.), **Siber Suçlar, Tehditler, Farkındalık ve Mücadele** *içinde* (141-164), Ankara: Global Politika ve Strateji.

TÜİK (2013), 06-15 Yaş Grubu Çocuklarda Bilişim Teknolojileri Kullanımı ve Medya, http://www.tuik.gov.tr/PreHaber Bultenleri.do?id=15866 (14.03.2016).

TÜİK (2015), Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması, http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri. do?id=18660 (14.03.2016).

TÜİK (2019), Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması, http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id= 1028 (03.04.2020)

TDK (2020), "Güvenlik", https://sozluk.gov.tr/ (19.04.2020).

Türkay, Şeyda (2013), "Siber Savaş Hukuku ve Uygulanma Sorunsalı", **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, 71(1), 1177-1228.

Trappe, W., ve Washington, L. C. (2002), **Introduction to cryptography: With coding theory**, Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.

Ulaşanoğlu, M. Emin ve diğerleri (2010), **Bilgi Güvenliği: Riskler ve Öneriler,** Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu, Ankara, http://docplayer.biz.tr/632957-Bilgi-guvenligi-riskler-ve-oneriler.html (12.01.2016).

Ulusal Elektronik ve Kriptoloji Araştırma Enstitüsü (2015), Kurumsal, Ulusal Elektronik ve Kriptoloji Araştırma Enstitüsü http://uekae.bilgem.tubitak.gov.tr/tr/kurumsal/uekae (13.02.2016).

Ulusal Siber Güvenlik Çalışmalarının Yürütülmesi, Yönetilmesi ve Koordinasyonuna İlişkin Karar (2012), **T.C. Resmi Gazete**, 28447, 20 Ekim 2012.

Ulusal Siber Güvenlik Stratejisi ve 2013-2014 Eylem Planı (2013), **T.C. Resmi Gazete**, 28683, 20 Haziran 2013.

URL (t.y.), "U.S. Air Force Mission, Vision" (t.y.), https://www.airforce.com/mission/vision (03.02.2016).

URL (2015a), "Cybercrime Top 10 affected countries" (2015), https://www.bba.org.uk/wpcontent/uploads/2015/02/red24+Cybercrime+Top+10+affected+countries+-2015.pdf (17.03.2016).

URL (2015b), "Cybercrime Top 10 countries where attacks originate" (2015), https://www.bba.org.uk/wp-content/uploads/2015/02/red24+Cybercrime+Top+10+countries+where+attacks+originate+-++2015.pdf (17.03.2016).

URL (2015c), "8. Uluslararası Bilgi Güvenliği ve Kriptoloji Konferansı" (2015), Ankara, http://www.haberler.com/8-uluslararasi-bilgi-guvenligi-ve-kriptoloji-7829357-haberi/ (12.02.2016).

URL (2016a), "SİSATEM Açıldı" (2016), http://www.havelsan.com.tr/a/Main/haber/3378/sisatem-acildi (15.04.2016).

URL (2016b), "Ukrayna Elektriğine Siber Saldırı - Enerji Günlüğü" (2016), http://enerjigunlugu.net/ukrayna-elektrigine-siber-saldiri_16907.html#.VrYB1EqL TIU (06.02.2016).

URL (2016c), "Ukrayna'da Elektrik Dağıtım Sistemi Siber Saldırıya Uğradı." (2016), http://www.hurriyet.com.tr/

ukraynada-elektrik-dagitim-sistemi-siber-saldiriya-ugradi-40043686 (06.02.2016).

US-CERT (2008), "Computer Forensics", https://www.us-cert.gov/sites/default/files/publications/forensics.pdf (25.01.2016).

US-DHS (2016a), "Einstein", http://www.dhs.gov/einstein (03.02.2016).

US-DHS (2016b), "Safeguard and Secure Cyberspace Mission", http://www.dhs.gov/safeguard-and-secure-cyberspace (03.02.2016).

US-DHS (2016c), "Cyber Storm: Securing Cyber Space", http://www.dhs.gov/cyber-storm (08.02.2016).

US-DoD (2009), "Military Power of the People's Republic of China 2009: Annual Report to Congress", http://www.defense.gov/Portals/1/Documents/pubs/China_Military_Power_ Report_2009.pdf (07.02.2016).

US-DoD (2015), "Military and Security Developments Involving the People's Republic of China 2015", Annual Report to Congress, http://www.defense.gov/Portals/1/Documents/pubs/2015_China_Military_Power_Report.pdf (07.02.2016).

Uslu, Nurullah Celal (2015), "Ulusal Siber Güvenlik Stratejisi ve Eylem Planı", 2015 Siber Güvenlik Çalıştayı, Bolu.

USOM, TR-CERT (t.y.), USOM Hakkında, https://www.usom.gov.tr/hakkimizda.html (11.02.2016).

USSTRATCOM (2010), "U.S. Department of Defense, Cyber Command Fact Sheet", http://nsarchive.gwu.edu/NSAEBB/NSAEBB424/docs/Cyber-038.pdf (02.02.2016).

Ünal, Ahmet Naci (2015a), "Dağıtık Servis Dışı Bırakma (DDoS) Saldırıları: Güncel Yöntemler ve Mücadele", Fatih

Tombul ve diğerleri (Ed.), **Siber Suçlar, Tehditler, Farkındalık ve Mücadele** *içinde* (11-36), Ankara: Global Politika ve Strateji.

Ünal, Ahmet Naci (2015b), **Siber Güvenlik ve Elektronik Bileşenleri,** 1.Baskı, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic.Ltd.Şti.

Ünal, Arife Yıldız (2016), Türkiye'nin İlk Siber Güvenlik Merkezi Açılıyor, Bugün, http://www.bugun.com.tr/son-dakika/turkiyenin-ilk-siber-guvenlik-merkezi-2051486.html (16.02.2016).

Ünver, M. ve Canbay, C. (2010), "Ulusal ve Uluslararası Boyutlarıyla Siber Güvenlik", **Elektrik Mühendisliği Dergisi**, 48(438), 94-103.

Valentino, Devries Jennifer ve Yadron Danny (2015), Cataloging the World's Cyberforces, http://www.wsj.com/articles/cataloging-the-worlds-cyberforces-1444610710 (16.03.2016).

Ventre, Daniel (2010), "China's Strategy for Information Warfare: A Focus on Energy", http://ensec.org/index.php?option=com_content&view=article&id=241:critical-energy-infrastructure-security-and-chinese-cyberhreats&catid=106:energysecuritycontent0510&Itemid=361 (03.02.2016).

Wedermyer, Landon J. (2012), "The Changing Face of War: The Stuxnet Virus and the Need for International Regulation of Cyber Conflict", http://www.law.msu.edu/king/2011-2012/Wedermyer.pdf (03.02.2016).

Weimann, Gabriel (2004), Cyberterrorism, How Real Is The Threat?, **United States Institute of Peace,** Special Report 119, Washinghton DC.

World Economic Forum (2013), "Global Risks 2013 Report Eight Edition", http://www3.weforum.org/docs/WEF_Global Risks_Report_2013.pdf (15.03.2016).

Yalçın, Esat (2014), "Türkiye'de Siber Güvenliğin Mevzuattaki Yeri ve Yapılan Çalışmalar", http://www.bilgi guvenligi.gov.tr/mevzuat/turkiye-de-siber-guvenligin-mevzuattaki-yeri-ve-yapilan-calismalar.html (11.02.2016).

Yazıcı, Ali (2011), "Siber Güvenlik ve SAHAB", http://www.emo.org.tr/ekler/fad64faae21db53_ek.pdf (22.01.2016).

Yazıcı, Ali (2012), "Küresel Tehlike: Siber Savaş, Siber Güvenlik", **Mimar ve Mühendis Dergisi**, 68, 36-40.

Yener, Yavuz (2015a), "İlk Siber Savaş Örneği Olarak Kosova", https://siberbulten.com/makale-analiz/ilk-siber-savas-ornegi-olarak-kosova/ (19.02.2016).

Yener, Yavuz (2015b), "Gelmiş geçmiş en geniş çaplı siber saldırı: Shady RAT', https://siberbulten.com/makale-analiz/ gelmis-gecmis-en-genis-capli-siber-saldiri-shady-rat/ (19.02.2016).

Yeşilyurt, Hamdi (2015), "Ulusal Güvenlik Perspektifinde Siber Güvenlik", Fatih Tombul ve diğerleri (Ed.), **Siber Suçlar, Tehditler, Farkındalık ve Mücadele** *içinde (*169-193), Ankara: Global Politika ve Strateji.

Yıldız, Mithat (2014), **Siber Suçlar ve Kurum Güvenliği**, Denizcilik Uzmanlık Tezi, T.C. Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı.

Yılmaz, Sait ve Salcan, Olcay (2008), **Siber Uzay'da Güvenlik ve Türkiye**, 1, İstanbul: Milenyum Yayınları.

2016-2019 Ulusal Siber Güvenlik Stratejisi (2016), T.C. Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, https://www.uab. gov.tr/uploads/pages/siber-guvenlik/2016-2019guvenlik. pdf (18.04.2020).

6533 Sayılı Sanal Ortamda İşlenen Suçlar Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun (2014), **T.C. Resmî Gazete**, 28988, 2 Mayıs 2014.

HENTBOLDA TEMEL TEKNİK

Editör
Dr. Özdemir ATAR
Yazar
Dr. Mustafa Deniz DİNDAR

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Hentbolda Temel Teknik

Editör: Özdemir ATAR

(Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi- Terzioğlu Yerleşkesi Merkez,Çanakkale)

Yazar: Mustafa Deniz DİNDAR

(Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Terzioğlu Yerleşkesi Merkez,Çanakkale)

ISBN: 978-625-7957-79-3

1. Baskı: Mart 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir.
EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI

ATAR, Özdemir - DİNDAR, Mustafa Deniz
Hentbolda Temel Teknik
1. Basım, IV + 82 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. Hentbol, 2. Teknik, 3. Antrenman, 4. Oyun.

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)

Kapak Tasarım: İsa Burak Güngör (iburakgungor@gmail.com)

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR ..... **I**
İÇİNDEKİLER ..... **III**
HENTBOL OYUNUNA GENEL BAKIŞ **1**
HENTBOL'UN TARİHÇESİ, OYUN KURALLARI, SAHA VE MALZEME BİLGİSİ **2**
1. DÜNYA' DA HENTBOL **2**
2. TÜRKİYE DE HENTBOL **5**
3. SALON HENTBOLUNUN TEMEL KURALLARI: **9**
3.1. Salon hentbolu oyun alanı 9
3.2. Hentbol topu 14
3.3. Oyun süresi 15
3.4. Mola 16
3.5. Gol 17
3.6. Hentbolda kazananın belirlenmesi 17
3.7. Hentbol takımı 18
3.8. Oyuncu değiştirme 19
3.9. Kaleci 19
3.10. İç saha sporcuları 20
3.11. Top ile oynama 21
3.12. Hakem 22
3.13. Hentbolda taktik simgeler 25
4. HENTBOLUN FİZYOLOJİK GEREKSİNİMLERİ **26**
5. HENTBOL TOPU İLE TANIŞMA **30**
4.1. Top hâkimiyeti ve önemi 30
6. HENTBOLDA TEMEL PAS TEKNİĞİNİN BASİT DÜZEYDE ÖĞRETİMİNE YÖNELİK ALIŞTIRMALAR **35**
6.1. Top tutma, pas çalışmaları 36
6.2. Top sektirme/sürme 53
SON SÖZ **75**
KAYNAKLAR **77**

KAYNAKLAR

1. AN İ., "Beden Eğitimi ve Spor Bilimlerine Giriş", Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Yayınları: 5, 1998.

2. Astrand, P.O., "Textbook of Work Physiology: Physiological Bases of Exercise", McGraw-Hill Book Company, New York; 35, 1986.

3. Bilge M., Vurgun H., "Hentbola Özgü Isınma, Oyunlar, Temel Topsuz Hareketler ve Mini Hentbol" Türkiye Hentbol Federasyonu Yayınları, Çağan Ofset Matbaacılık Ltd. Şti., Ankara, 2019, ISBN 978-605-69460-0-4

4. Cardinale M., "Handballperformance: Physiological considerations and practical approach for training metabolic aspects." Retrieved March, Materials From 3rd & 4th Congress Sport Medicine, 2001.

5. Chasan K., Toksöz İ., Süt N., "Physical Condition Evaluation of Students Between 8-11 Years of Age by Eurofit Tests" Spor Hekimliği Dergisi, Cilt: 45, S. 25-34, 2010.

6. Çeliksoy M.A., Salman M., Kocaekşi S., Çam İ., Kale M., "Hentbolün Temelleri" Sayda Yayımları, Bursa, 2017, ISBN 978-605-67845-1-4

7. Çıplak M.E., Eler S., Joksimovic M., Eler N., "The Relationship Between Body Composition and Physical Fitness Performance in Handball Players", International Journal of Applied Exercise Physiology, 8(3): 347-353, 2019.

8. Dorak F., "Hentbol-Bireysel Hücum ve Savunma Tekniklerinin Oyun ve araştırmalarla Öğretimi" Saray Medikal Yayıncılık San. ve Tic. Ltd. Şti., İzmir, 1997, ISBN 975-7816-60-4

9. Dorak F., "Hentbol-Okullarda ve Kulüplerde Teknik-Taktik Uygulamalar" Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti., Ankara, 2014, ISBN 978-605-133-996-2

10. Drinkwater, EJ., Pyne, DB., McKenna, MJ., "Design and Interpretation of Anthropometric and Fitness Testing of Basketball Players", Sports Medicine, 38, 565– 578, 2008.

11. Eler N., Eler S., "2D: 4D, Lateralization and Strength in Handball Players", Journal of Education and Training Studies, 6(5): 170-178, 2018.

12. Eler N., Eler S., "The Effect of Agility Exercises on the COD Speed and Speed in Terms of the Frequency of the Training", Universal Journal of Educational Research, 6(9): 1909-1915, 2018.

13. Eler N., Eler S., "The Effect of Different Training Programs on Throw in Gaccuracy of Elite Female Handball Players", International Journal of Human Sciences, 14(4); 3431-3439, 2017.

14. European Handball Federation, "Introduction to Teaching Handball" England Handball Federation, Machester ISBN 0161-707-8983, handball@englandhandball.com

15. Granados C, Izquierdo M, Ibanez J, Ruesta M, Gorostiaga EM., "Effects of an entire season on physical fitness in elite women's handball players." Med Sci Sports Exerc 40: 351–361, 2008.

16. International Handball Federation. “The official handball rules.” 2010. http://ihf.info/files/Uploads/NewsAttachments/0_RuleGame_GB. pdf.

17. Mirzaoğlu N., “Antrenörler İçin Hentbol El Kitabı” Bağırgan Yayımevi, (Çeviri: Çoknaz H., İsviçre Hentbol Federasyonu), Ankara, 1998, ISBN 975-581-040-4

18. Kabakçı A., Eler S., Öcal D., Arı E., “Elit Erkek Hentbol, Futbol Ve Buz Hokeyi Kalecilerinin Reaksiyon Zamanlarının Karşılaştırılması”, Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 15(3): 33-40, 2010.

19. Kılıç S., “60 Branş/600 Soru + Paralimpik Branşlar, Spor Bilgi Bankası” Doğan Egmont Yayıncılık ve Yapımcılık Tic. AŞ., İstanbul, 2014, ISBN 978-605-09-2340-7

20. Kılınç, F., “An Intensive Combined Training Program Modulates Physical, Physiological, Biomotoric and Technical Parameters in Basketball Player Women”, The J of Strength and Conditioning Research, Volume 22, 1064-1068, 2008.

21. Koç, H., “Kombine Antrenman Programının Erkek Hentbolcularda Aerobik ve Anaerobik Kapasiteye Etkisi”, Türkiye Kickboks Federasyonu Spor Bilimleri Dergisi, 3 (2), 48-56, 2010.

22. Koçak S., Sözeri B., Akpınar S., Karlı Ü., “Spor Kuralları” ODTU Yayıncılık, Ankara, 2017, ISBN 978-9944-344-17-3

23. Koryürek C. E., “Olimpiyadlar-Eski Olimpiyadlar, Modern Olimpiyadlar, Olimpiyadlarda Türkler” Still Matbaacılık, İstanbul, 2003

24. Muratlı S., Aslan M., Ağan Y., "Hentbol" Oto Basım Evi, İstanbul

25. Muratlı S., Öner K., "Hentbol'da Savunma" Oto Basım Evi, İstanbul, 1985.

26. Özen G., Timurkaan S., Güllü M., Timurkaan H. S., Meriç F., Uğraş S., Çoban Çelik D., "Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri, Eğitsel Oyunlar" Editör; Güllü E., M.E.B. Devlet Kitapları, Ankara, 2015. ISBN 978-975-11-3327-4

27. Rannou F, Prioux J, Zouhal H, Gratas-Delamarche A, Delamarche P., "Physiological Profile of Handball Players." Journal of Sports Medicine and Physical Fitness 41, 349-353, 2001.

28. Sevim Y., "Hentbol, Teknik-Taktik" Fil Yayınevi, Ankara, 2010, ISBN 978-605-4436-02-6

29. Smith, H.K., Thomas, S.G., "Physiological Characteristics of Elite Female Basketball Players". Canadian Journal of Sport Sciences. 16(4), 289-295, 1991.

30. Şentürk A., Tamer K., Eler S., Eler N., "An Investigation of The Effect of Creatine Kinase and Creatine Kinase Myocardial Band in Handball Players Before and After Investigation of Competition, International Journal of Multidisciplinary Thought, 4(4): 527-537, 2014.

31. Tsunawake, N., Tahara, Y., Mojı., K., Murakı, S., Minowa, K., Yukawa, K., "Body Composition and Physical Fitness of Female Volleyball and Basketball Players of The Japan Inter-High School Championship Teams, J Physiol Anthropol Appl Human Sci., 22 (4), 195-201, 2003.

32. Yetim A., “Sosyoloji ve Spor” MORPA Kültür Yayınları Ltd.Ş.,Ankara, 2006, ISBN 975284376-X

33. Ziv G, Lidor R., “Physical Characteristics, Physiological Attributes, and On-court Performances of Handball Players: a Review.” Eur J Sport Sci. 9(6):375–86, 2009.

SÖYLEM ÇÖZÜMLEMESİ VE SÖZLÜ İLETİŞİM

Nisan Özlem GÖRÜR

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Söylem Çözümlemesi ve Sözlü İletişim

Yazar: Nisan Özlem GÖRÜR

ISBN: 978-625-7957-83-0

1. Baskı: Mart 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir. EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI

GÖRÜR, Nisan Özlem
Söylem Çözümlemesi ve Sözlü İletişim
1. Basım, IV + 111 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. Söylem Çözümlemesi, 2. Sözlü İletişim, 3. İletişim, 4. Bağlam, 5. Schifrin, 6. Konuşma Analizi.

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)
Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER III
GİRİŞ 5
Söylem Nedir? 5
Söylem Çözümlemesinin Gelişim Süreci 6
1. SÖYLEM ÇÖZÜMLEMESİNDE YAKLAŞIMLAR 11
1.1. Sözeylem Teorisi 13
1.2. Etkileşimsel Toplumdilbilim 16
1.3. İletişimsel Etnografik Yaklaşım 18
1.3.1. SPEAKING Şeması 21
1.3.2. İletişimsel Etnografik Yaklaşımda Söylem Çözümlemesi İçin Yardımcı Unsurlar 26
1.4. Pragmatik Yaklaşım 28
1.5. Konuşma Çözümlemesi 29
1.6. Değişken Çözümlemesi 31
1.7. Sibernetik Yaklaşım 33
1.7.2. Bağlaşıklık (Cohesion) 37
1.7.3. Bağdaşıklık (Coherence) 38
1.7.4. Niyetlilik (Intentionality) 39
1.7.5. Kabul Edilebilirlik (Acceptability) 40
1.7.6. Bilgilendiricilik (Informativity) 41
1.7.7. Duruma Uygunluk (Situationality) 41
1.7.8. Metinlerarasılık (Intertexuality) 42
2. SÖYLEM ÇÖZÜMLEME UYGULAMALARI 45
2.1. Önceden Hazırlanmış Konuşma Metinlerinde Söylem 46
2.1.1. Metin 46
2.1.2. Metnin Sibernetik Yaklaşımla İncelenmesi 48
2.1.3. Metnin SPEAKING Şemasıyla incelenmesi 50
2.2. Yarı Planlanmış Metinlerde Söylem 52
2.2.1. Metin 53
2.2.2. Metnin Sibernetik Yaklaşımla İncelenmesi 55
2.2.3. Metnin SPEAKING Şemasıyla İncelenmesi 58
2.3. Yazılı Konuşma Metinlerinde Söylem 64
2.3.1. Metin 64
2.3.2. Metnin Sibernetik Yaklaşımla İncelenmesi 66
2.3.3. Metnin SPEAKING Şemasıyla İncelenmesi 70
2.3.4. Metindeki Söylem Bağlayıcılarının İncelenmesi 81
2.3.5. Metindeki Söylem Belirleyicilerinin İncelenmesi 83
2.4. Sözlü Konuşma Metinlerinde Söylem 87
2.4.1. Metin 87
2.4.2. Metnin Sibernetik Yaklaşımla İncelenmesi 89
2.4.3. Metnin SPEAKING Şemasıyla İncelenmesi 92
2.4.4. Metindeki Söylem Bağlayıcıları 100
2.4.5. Metinde Söylem Belirleyicileri 103
3. SONUÇ 109

4.KAYNAKÇA

A. Kocaman/ Ş. Ruhi/ D. Zeyrek/ D. Doltaş/ I. Bengi Öner/ G. Doğan. *Söylem Üzerine,* Hz. Ahmet Kocaman. 2. bs. METU Pres. Ankara: 2005

Austin, John. *How to Do Things With Word,*1962

Ayar, Tarık. *Göstergebilim ve Bir Söylem Biçimi Olarak Sinem,* (Yükseklisans Tezi). Ankara Üniversitesi Felsefe Anabilim Dalı. Ankara: 2005.

Bakhtin, M. M. *Speech Genres and Other Late Essays*. İng. Çev. V.W. McGee. Austin: U of Texas P, 1986.

Beaugrande, R./ Dressler, Wolfgang U. *İntroduction to Text Linguistic.*, Longman. Essex: 1981. http://www.beaugrande.com/ introduction_to_text_linguistics.htm

Denkel, Arda. *Anlaşma*: *Anlatma ve Anlama.* Boğaziçi Üniversitesi Yay. İstanbul: 1981.

Denkel, Arda. *Yönetim-Dil Felsefesinde Bir Konu.* Boğaziçi Üniversitesi Yay. İstanbul:1981.

Erkman-Akerson. Fatma, *Dile Genel Bir Bakış-Türkçe Örneklerle.* Multilingual. İstanbul: 2000.

Foucault, Michel. "Söylemin Düzeni". *Ders Özetleri*. Çev. Selahattin Hilav. YKY. İstanbul: 1992.

Foucault, Michel. "What is an Author?" Çev. John Searle. Foucault Reader. Editör: Paul Rabinow. Randon House, New York: 1984.

Foucault, Michel. *Bilginin Arkeolojisi (The Archaeology of Knowledge)*. (1969). İngilizceye Çeviri: A.M. Sheridan Smith. Pantheon Books, New York: 1972.

Gee, James Paul. *An Introduction To Discourse Analysis- Theory And Metho.*, Routledge Pres. 2.Ed. New York, London: 2005.

Kanatlı, Faik. *Dilbilimsel Gerekçelendirme Çözümlemesi* (Doktora Tezi). Çukurova Üniversitesi. Adana: 1998.

Oktar, Lütfiye/ Yağcıoğlu, Semiramis. "Türkçede Söylem Yapısı ve Artgönderim". *VIII. Uluslar arası Türk Dilbilim Konferansı Bildirileri.* Ankara: 1997.

Pécheux, Michel. *Automatic Discourse Analysis*. Ed. Tony Hak, Niels Helsloot. Rodopİ. USA:1995. http://books.google.com/books?hl=tr&lr=&id=wRcdOvRggbQC&oi=fnd&pg=PP9&dq=%22P%C3%AAcheux%22+%22Automatic+Discourse+Analysis%22+&ots=ehJYAuKpXn&sig=Y6iBK4HQpbFYJIQzMMVyzY9fhUg#PPA57,M1

Schiffrin, Deborah *Approches to Dscourse.* Blackwell Publishing. U.S.A: 1994.

Schiffrin, Deborah. *Discourse Markers.* Cambridge University Pres. Cambridge: 1987.

Searle, John. *Speech Acts.* 1969.

TDK. *Türkçe Sözlük*. 10. bs. Ankara: 2005.

Todorov, Tzvetan/ Mikhail BAkhtin. *The Diyalogiacal Principle*. İng. Çev. W. Godzich, Minnesota P. Ninneapolis: 1984

Van Dijk, Teun A. (Ed..), *Discourse As Social Interaction.* Sage Publications. London:1997.

Vardar, Berke. *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü.* Multilingual Yabancı Dil Yay. İstanbul: 2002.

"Filler Type Discourse Marker"https://secure.ldc.upenn.edu/intranet/Annotation/MDE/guidelines/2003/dm1.html

"Foucault'nun *Bilginin Arkeolojisi* Adlı Çalışması Üzerine"http://www.anlamak.com/xbtu/node/257

Helsloot, Niels/Hak, Tony. "Pêcheux's Contribution to Discourse Analysis" http://www.qualitative-research.net/fqs-texte/2-07/07-2-1-e.htm

Hutchinson, Ben, "MDL-based Aacquisition of Subtitutability Relationships Between Discourse Connectives",

http://www.ijcai.org/papers/post-0025.pdf
http://blog.milliyet.com.tr/Blog.aspx?BlogNo=98075
http://www.ijcai.org/papers/post-0025.pdf

YATIRIM TEŞVİK VE SİYASET

Dr. Hasan YILMAZ

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Yatırım Teşvik ve Siyaset

Yazar: Dr. Hasan YILMAZ (İnönü Üniversitesi)

ISBN: 978-625-7957-89-2

1. Baskı: Nisan 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir.
EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI

YILMAZ, Hasan
Yatırım Teşvik ve Siyaset
1. Basım, IV + 131 s., 135 x 210 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. Yatırım, 2. Yatırımların Teşviki, 3. Yatırım Teşvik Sistemi, 4. Sübvansiyon, 5. Türkiye'de Yatırımlar.

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)

Kapak Tasarım: Serkan TÜRK ve Ahmet Özer TUĞ

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ ..... **I**
İÇİNDEKİLER ..... **III**
TABLOLAR ..... **IV**
GİRİŞ **1**
1. YATIRIM TEŞVİK SİSTEMİ **7**
1.1. Yatırım Teşvik Sistemi Hakkında Genel Bilgiler 7
1.2. Türkiye'de Yatırım Teşvik Sistemi Mevzuatı 14
1.3. Sübvansiyon ve Damping Kavramları 20
1.3.1. Türkiye'de Damping ve Sübvansiyon 23
1.3.2. Uluslararası Damping ve Sübvansiyon 26
2. YATIRIM TEŞVİK SİSTEMİ DESTEK UNSURLARI **31**
2.1. Genel Teşvikler 34
2.2. Bölgesel Teşvikler 36
2.3. Öncelikli Yatırımlarda Teşvikler 40
2.4. Stratejik Teşvikler 43
2.5. Diğer Yatırım Teşvikler 46
2.5.1. Ar-Ge Merkezleri 46
2.5.2. Teknoloji Gelişim Bölgeleri Desteği 47
2.5.3. Sanayi Tezleri Programı 48
3. YATIRIM TEŞVİK SİSTEMİ VE SİYASET İLİŞKİSİ **51**
3.1. Türkiye'de Ekonomi ve Siyaset İlişkisi Üzerine 52
3.2. Türkiye'de Yatırım Teşvik Sistemi 67
3.3. Yatırım Teşviklerin Siyasi Yansımaları 72
3.4. Yatırım Teşviklerin Sosyal Alana Etkisi 78
4. YATIRIM TEŞVİKLERİN EKONOMİYE YANSIMALARI **83**
4.1. Kalkınma Planı Olarak Teşvikler 90
4.2. Teşviklerde Bölgesel Farklılıklar 94
4.3. Yatırım Teşvikler ve KGF İlişkisi 97
4.4. Cazibe Merkezi Programı Etkisi 102
4.5. Yatırım Teşviklerin Amaç Dışı Kullanımı 105
5. GENEL DEĞERLENDİRME **109**
KAYNAKÇA **119**

TABLOLAR

TABLO 1: YATIRIM TEŞVİK ARAÇLARI VE TÜRLERİ 10
TABLO 2: KULLANILAN ARAÇLAR İTİBARİYLE TEŞVİKLER 13
TABLO 3: TİCARET POLİTİKASI SAVUNMA ARAÇLARI MEVZUATLARI 25
TABLO 4: YATIRIM TEŞVİKLER VE DESTEK UNSURLARI 33
TABLO 5: BÖLGESEL TEŞVİK UYGULAMASINDA İLLERİN DAĞILIMI.....37
TABLO 6: TÜBİTAK ULUSAL DESTEK PROGRAMLARI (SANAYİ) 49
TABLO 7: KGF ORTAKLIK YAPISI 101

KAYNAKÇA

Acı, E.Y., (2008), Sosyal Devletten Üçüncü Sektöre Doğru Kalkınma Sürecinin Değişen Aktörleri: Proje Örneklerinden Türkiye Üzerine Bir Değerlendirme, *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* 16, (2), s. 1- 20.

Ağaoğlu, A. (1933), Devlet ve Fert, Sanayi Nefise Matbaası, İstanbul.

Akça, H., "Devlet Müdahalesinin Başarısızlığı Üzerine Bir Deneme", *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2011/ 20, (3), s. 179- 190.

Akduran Ö. ve Temelli S., (2015) "Politik İktisadın Yeni Gözdesi Olarak Teşvik Politikaları: Son Dönem İçerisinden Türkiye'ye Bakış", *Finansallaşma Devlet ve Politik İktisat*, Ed. Hakan Mıhcı, Notabene Yayınları, Ankara.

Alpay, Y., (2008), Türkiye Ekonomi Tarihi, Akademia Yayınları, İstanbul.

Ankara Ticaret Odası (ATO), (2000), Türkiye'de Uygulanan Teşvik Politikaları, ATO Yayını, Yayın No: 14, Ankara.

Bankacılık Düzenleme Ve Denetleme Kurumu (BDDK) (2017a), 2016 Yılı Faaliyet Raporu, 10.07.2017), http://www.bddk.org.tr/websitesi/turkce/kurum_bilgileri/yillik_raporlar/yillik_raporlar.aspx.

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK), (2017b) Türk Bankacılık Sektörü Temel Göstergeleri Mart 2017, Ankara.

Başol, K., (2012), Türkiye Ekonomisi, Türkmen Kitabevi, İstanbul.

Bayrak, M. ve Kanca, O. C., (2013), Türkiye'de 1970- 2011 Yılları Arasında Oluşan Ekonomik ve Siyasal Gelişmelerin Seyri, *Akademik Bakış Dergisi,* (35). s. 1- 20.

Boratav, K., (2007), Türkiye İktisat Tarihi 1908- 2005, (11. Baskı), İmge Kitabevi, Ankara.

Buğra, A. (2005), Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce, Cilt 7 Liberalizm, Ed. Murat Yılmaz, İletişim Yayınları, İstanbul.

Cem, İ., (2009), Türkiye'de Geri Kalmışlığın Tarihi, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.

Çavdar, T., (2003), Türkiye Ekonomisinin Tarihi (1900-1960), İmge Kitabevi, Ankara.

Çiloğlu, İ., (2014), Türkiye'de Bölgesel Kalkınma ve Teşviki Politikaları, Ed: Mine Nur Bozdoğan, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.

Dikkaya M., ve Özyakışır D., (2013), Türkiye'nin Ekonomik Tarihi: Osmanlı'dan İki binli Yıllara, Ed. Mehmet Dikkaya, Adem Üzümcü ve Deniz Özyakışır, Savaş Yayınevi, Ankara.

Eğitimciler Birliği Sendikası (Eğitim-Bir-Sen), (2014), Rakamlarla 28 Şubat Raporu, Eğitim-Bir-Sen Yayını, Ankara.

Emmioğlu, K. (2010), Türkiye'de Sanayileşmenin Serüveni, Truva Yayınları, İstanbul.

Ezer, A. ve Şimşek, S., (2013), Yeni Teşvik Sistemi Kapsamında Yatırımlara Devlet Yardımı, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

Fırat Kalkınma Ajansı (FKA), (2017), Cazibe Merkezleri Programı 1. Dönem Başvuruları Sona Erdi." (21.06.2017). http://fka.gov.tr/cazibe-merkezleri-programi-1donem-basvurulari-sona-erdi-detayi- 1489585730212

Galal, A., (2008) Incentives Or Compensation? Government Support For Private Investments İn Turkey, (01.07.2017) <http://cairo.universitypressscholarship.com/view/10.5743>

Gelir İdaresi Başkanlığı (GİB), (2009), GATT Bilgilendirme Rehberi, GİB Yayın No: 95, Ankara.

Göktepe, H., (2015), "İthalatta Haksız Rekabet ve Türkiye'de Anti- Damping Uygulamaları", International Conference On Eurasian Economies, Kazan/ Rusya. s. 445- 454.

Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü (GMGM), (2014), Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü Faaliyet Raporu, (25.07.2017). http://muhafaza.gtb.gov.tr/data/5609968b1a79f587b4b91046/faaliyet_raporu_2014_web.pdf

Hass, J.K., (2007). Economic Sociology An Introduction, Routledge, England.

Hayek, F.A. , (1947). Individualism And Economic Order, The University Of Chicago Press, USA.

Heywood, A., (2013), Siyaset, (Çev. B. B. Özipek), Adres Yayınları, Ankara.

Hulusi, Ş., (1965), İktisadi Buhran ve Monopoller, Ataç Kitabevi, İstanbul.

İncekara, A., (1995), Türkiye'de Teşvik Sistemi, İTO Yayınları, İstanbul.

İnsel, A. ve Sungur, N., (2003), Sermaye Akımlarının Temel Makroekonomik Göstergeler Üzerindeki Etkileri: Türkiye Örneği – 1989: III – 1999: IV. Tartışma Metni, Türk Ekonomik Kurumu.

İstanbul Sanayi Odası, (İSO), (21.06.2017). http://www.iso.org.tr/haberler/meclis-konusmasi/basbakan-binali-yildirim-yenilenen-odakuleyi-acarak-iso-meclisine-katildi/

Kabaş, T., (2015), Türk Kamu Politikası Modelinin Doğuşu ve Gelişmesi, Akademisyen Kitabevi, Ankara.

Karabıçak, M., (2013), "Türkiye'de Uygulanan Ekonomik Teşvik Politikalarının Boyutu, Ulusal, Bölgesel ve Yerel Kalkınma Üzerine Olası Etkileri", *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2013/ 18 (3) s. 263- 280.

Karatepe, İ.D., (2015) "Politik İktisadın Yeni Gözdesi Olarak Teşvik Politikaları: Son Dönem İçerisinden Türkiye'ye Bakış", Finansallaşma Devlet ve Politik İktisat, (Ed. Hakan Mıhcı), Notabene Yayınları, Ankara.

Keyder, Ç., (2007), Türkiye'de Devlet ve Sınıflar, İletişim Yayınları, İstanbul.

Koçak H. (2011) "Avrupa'da Bölgeselleştirme Çabalarının Ulusal ve Bölgesel Kalkınmaya Etkileri: Avusturya ve Macaristan Örnekleri", *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2011 (29), s. 123- 130.

Korkmaz, E. (1998), İktisadi Gelişme ve Mali Sistem, Filiz Kitabevi, İstanbul.

Kredi Garanti Fonu, (KGF), (2020), (19.03.2020). http://www.kgf.com.tr/index

Lundberg, M. And Squire, L., (2001), "The Simultaneous Evolution Of Growth And Inequality", Economic Journal, 113: 487.

Nicolaides P. Ve Bilal S. (1999) "State Aid Rules: Do They Promote Efficiency", Understanding State Aid Policy In The European Community: Perspectives On Rules And Practice, Edited By Sanoussi Bilal And Phedon Nicolaides, Kluwer Law International.

O'brien, R., "Subsidy Regulation And State Transformation In North America, The Gatt And The Eu", Hampshire 1997, s. 17-18.

Oral B.G. ve Uğur A., (2013), "Türkiye'de Bölgesel Eşitsizlikleri Gidermek İçin Devlet Yardımları (Teşvikler): 2012 Teşvik Sisteminin Bölgesel Teşvikler Açısından Getirdiği

Yenilikler" *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, (2013/ 21), s. 140- 168.

Orhan, A., (2009), Tek Partili Yılların Ekonomi Politiği ve Kadro Hareketi, *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (17), (1), s. 120 – 147.

Pınar, A., (2014), Maliye Politikası Teorisi ve Uygulaması, Turhan Kitabevi, Ankara.

Resmî Gazete, (28328), 19 Haziran 2012 Tarihli 28328 Sayılı, 2012 / 3305 Sayılı Karar.

Resmî Gazete, (28440), 13 Ekim 2012 Tarihli 28440 Sayılı, 2012 / 3802 Sayılı Karar.

Resmî Gazete, (28560), 15 Şubat 2013 Tarihli 28560 Sayılı, 2013 / 4288 Sayılı Karar.

Resmî Gazete, (28662), 30 Mayıs 2013 Tarihli 28662 Sayılı Resmi Gazete.

Resmî Gazete, (28968), 10 Nisan 2014 Tarihli 28968 Sayılı, 2014 / 1 Sayılı, Tebliğ.

Resmi Gazete, (28994), 8 Mayıs 2014 Tarihli 28994 Sayılı, 2014 / 2 Sayılı, Tebliğ.

Resmî Gazete, (28995), 9 Mayıs 2014 Tarihli 28995 Sayılı, 2014 / 6058 Sayılı Karar.

Resmî Gazete, (29080), 6 Ağustos 2014 Tarihli 29080 Sayılı, 2014 / 6588 Sayılı Karar.

Resmî Gazete, (29130), 25 Eylül 2014 Tarihli 29130 Sayılı, 2014 / 3 Sayılı, Tebliğ.

Resmî Gazete, (29286), 5 Mart 2015 Tarihli 29286 Sayılı, 2015 / 7273 Sayılı Karar.

Resmî Gazete, (29320), 8 Nisan 2015 Tarihli 29320 Sayılı, 2015 / 7496 Sayılı Karar.

Resmî Gazete, (29458), 27 Ağustos 2015 Tarihli 29458 Sayılı, 2015 / 8050 Sayılı Karar.

Resmî Gazete, (29537), 19 Kasım 2015 Tarihli 29537 Sayılı, 2015 / 8216 Sayılı Karar.

Resmî Gazete, (29678), 8 Nisan 2016 Tarihli 29678 Sayılı, 2016 / 8715 Sayılı Karar.

Resmî Gazete, (29697), 28 Nisan 2016 Tarihli 29697 Sayılı, 2016 / 1 Sayılı, Tebliğ.

Resmî Gazete, (29753), 25 Haziran 2016 Tarihli 29753 Sayılı, 2016 / 2 Sayılı, Tebliğ.

Resmî Gazete, (29814), 27 Ağustos 2016 Tarihli 29814 Sayılı, 2016 / 3 Sayılı, Tebliğ.

Resmî Gazete, (29848), 5 Ekim 2016 Tarihli 29848 Sayılı, 2016 / 9139 Sayılı Karar.

Resmî Gazete, (29945), 11 Ocak 2017 Tarihli Ve 29945 Sayılı, 2017 / 9596 Sayılı Karar.

Resmî Gazete, (29987), 22 Şubat 2017 Tarihli Ve 29987 Sayılı, 2017 / 9917 Sayılı Karar.

Resmî Gazete, (30055), 3 Mayıs 2017 Tarihli ve 30055 Sayılı, 2017 / 10111 Sayılı Karar.

Resmî Gazete, (30437), 31 Mayıs 2018 Tarihli 30437 Sayılı, Tebliğ.

Resmî Gazete, (30474), 10 Temmuz 2018 Tarihli 30474 Sayılı, 1 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı.

Resmî Gazete, (30535), 14 Eylül 2018 Tarihli 30535 Sayılı, 91 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı.

Saygılıer, Elif, Ekonomi 7/24, TRT Haber, 18.07.2017.

Selen, U. (2011), Maliye Politikası Aracı Olarak Teşvik Uygulamaları, Ekin Kitabevi, Bursa.

Solmaz, B. ve İzmen, Ü., (2010), Ekonomi Siyaset İlişkisi Basit Değil, *Görüş Dergisi,* 64. Sayı TÜSİAD Yayınları.

Soral, B., (2011), Türk Ekonomisinde Değişim, Kırmızı Kedi Yayınevi, İstanbul.

Tatar, G., (2011), *Türkiye'de Maliye Politikası Aracı Olarak Teşvik Politikaları Ve Çukurova Örneği,* (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Turhan, R., (2007), 1929 Ekonomik Krizi'nin Türk Basınına Yansımaları, *Sosyoloji Dergisi*, (14), Ss. 81- 100.

TÜBİTAK (2020), Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu,(14.03.2020). https://www.tubitak.gov.tr/tr/destekler/sanayi/ulusal-destek-programlari

Türk Dil Kurumu, (TDK), (2016), (01.10.2016), http://www.tdk.gov.tr/index.

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Yatırım Ofisi, (2020) (Invest in Turkey), Teşvik Rehberi, (19.03.2020).

https://www.invest.gov.tr/en/investmentguide/pages/incentives-guide.aspx

Türkiye Cumhuriyeti Ekonomi Bakanlığı, (T.C.E.B.), (02.06.2017), http://www.ekonomi.gov.tr/portal/faces/oracle/webcenter/portalapp/pages/content/html

Türkiye Cumhuriyeti Ekonomi Bakanlığı Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğü, (2013), Yatırım Teşvik Belgesi Kapsamında Destekler, Ankara.

Türkiye Cumhuriyeti Kalkınma Bakanlığı, (T.C.K.B.), (2016), Ülkemizin İktisadi, Sosyal ve Kültürel Kalkınmasında Kalkınma Bakanlığı, T.C.K.B. Yayını, Ankara.

Türkiye Cumhuriyeti Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, (2020). https://www.sanayi.gov.tr/destek-ve-tesvikler/yatirim-tesvik-sistemleri/md0203011615.

Türkiye Cumhuriyeti Ticaret Bakanlığı (2019). Ticaret Bakanlığı Devlet Yardımları Rehberi https://ticaret.gov.tr/data/5b87fac913b8761160fa1cf0/Devlet_Yardimlari_Rehberi.pdf

Türkiye Gazetesi, “Başbakan’dan Faiz Uyarısı” (22.06.2017). http://www.turkiyegazetesi.com.tr/ekonomi/483573.aspx .

TRT Haber, (2017), "92 Milyar Liralık Yatırımda Sona Yaklaşıldı", (18.07.2017). http://www.trthaber.com/haber/ekonomi/92-milyar-liralik-yatirimda-sona-yaklasildi-324821.html

United Nations Conference On Trade And Development, (UNCTAD), (1994), World Investment Report, s. 290. New York.

United Nations Conference On Trade And Development (UNCTAD), (2004), Incentives, UNCTAD Serisi Uluslararası Yatırım Anlaşmalarındaki Sorunlar, New York.

Uzay, N., (2002), Kamu Büyüklüğü ve Ekonomik Büyüme Üzerindeki Etkileri: Türkiye Örneği (1970-1999), *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (19), s.151- 172

World Trade Organization, (WTO), (2017), (25.07.2017), https://www.wto.org/english/tratop_e/gatt_e/gatt_e.html.

Yavan, N., (2011), Teşviklerin Sektörel ve Bölgesel Analizi Türkiye Örneği, Maliye Hesap Uzmanları Vakfı Yayınları, Yayın No: 27, Ankara.

Yayla, A., (2001), Devletçi Zihniyet ve Piyasa Ekonomisi, Liberte Yayınları, Ankara.

Yatırım Ortamının İyileştirilmesi Koordinasyon Kurulu, (YOİKK), (27.07.2017), http://yoikk.gov.tr/.

Yılmaz, M. (2004), *Dünya Ticaret Örgütü Kuralları Açısından Sübvansiyonlar ve Telafi Edici Tedbir Soruşturması*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

TÜRKİYE'DE YÜKSEKÖĞRETİMİN ULUSLARARASILAŞMA ENDEKSİ

Mehmet Akif KİREÇCİ
Hasan BACANLI
Yavuz ERİŞEN
Engin KARADAĞ
Nadir ÇELİKÖZ
Mehmet Ali DOMBAYCI
Metin TOPRAK
Mehmet ŞAHİN

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Türkiye'de Yükseköğretimin Uluslararasılaşma Endeksi

Yazarlar: Mehmet Akif KİREÇCİ, Hasan BACANLI, Yavuz ERİŞEN, Engin KARADAĞ, Nadir ÇELİKÖZ, Mehmet Ali DOMBAYCI, Metin TOPRAK, Mehmet ŞAHİN

ISBN: 978-625-7957-91-5

1. Baskı: Nisan 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir. EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI

KİREÇCİ, Mehmet Akif - BACANLI, Hasan - ERİŞEN, Yavuz - KARADAĞ, Engin - ÇELİKÖZ, Nadir - DOMBAYCI, Mehmet Ali - TOPRAK, Metin - ŞAHİN, Mehmet

Türkiye'de Yükseköğretimin Uluslararasılaşma Endeksi
1. Basım, XVI + 236 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. Yükseköğretim, 2. Yükseköğretimde Uluslararasılaşma, 3. Eğitimde Kalite, 4. Kalite Göstergeleri, 5. Akreditasyon.

Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ III

1. Giriş 1

1.1. Projenin Problematiği ve Amaçları 1

1.1.1. Kısa, Orta ve Uzun Vadeli Sonuçlar 4

2. Projenin Gerçekleştirme Süreçleri 5

3. Toplantı Raporları 17

3.1 Toplantı No: 1 17

3.2. Toplantı No: 2 19

3.3. Toplantı No: 3 21

3.4. Toplantı No: 4 23

3.5. Toplantı No: 5 25

4. Çalıştay Raporları 27

4.1. Çalıştay No: 1 27

4.2. Çalıştay No: 2 31

5. Yükseköğretimde Uluslararasılaşma 41

5.1. Yükseköğretimde Uluslararasılaşma Kavramı 41

5.2. Uluslararasılaşma Kavramının Gelişim Süreci 42

5.3. Yükseköğretimde Uluslararasılaşmanın Gerekçeleri 46

5.3. Ulusal Düzeydeki Gerekçeler 47

5.3.1. Beyin Gücü 47

5.3.2. Stratejik Ortaklık 47

5.3.3. Ticari Kaygılar 47

5.3.4. Ulusal/Kurumsal Çıkarlar 48
5.3.5. Sosyal/Kültürel Gelişim ve Ortak Anlayış 48
5.3.6. Siyasi Gerekçeler 48
5.4. Uluslararası Düzeydeki Gerekçeler 49
5.4.1. Uluslararası Prestij 49
5.4.2. Kalitenin Geliştirilmesi/Uluslararası Standartlar 49
5.4.3. Öğrenci/Öğretim Elemanı Gelişimi 49
5.4.4. Gelir Oluşturma 49
5.4.5. Stratejik Ortaklıklar 50
5.4.6. Araştırma ve Bilgi Üretimi 50
5.5. Yükseköğretim Kurumlarında Uluslararasılaşmanın Boyutları 50
5.6. Uluslararasılaşmada Temel Stratejiler ve Uluslararasılaşma Göstergeleri 53
5.6.1. Uluslararasılaşma Stratejileri İçin Hedefler, Göstergeler ve Sorumluluk Alanları 57
5.6.2. Uluslararasılaşmış Eğitim Programı 59
5.6.3. Öğrenci Deneyimi ve Destek 60
5.6.3. Personel Gelişimi 61
5.6.4. Uluslararası Öğrenci Kabulü ve Burs İmkânları 62
5.6.5. Ortaklıklar 63
5.6.6. Uluslararası Ders Verme ve Burs İmkânları 64
5.6.7. Kalite Güvencesi 64
5.7. Uluslararasılaşma Stratejilerinin Değerlendirilmesi 65
5.8. Yükseköğretimde Uluslararasılaşmada Karşılaşılan Sorunlar 70
5.8.1. İngilizcenin Rolü 71

5.8.2. Öğrenci ve Öğretim Elemanı Küresel Pazarı 71
5.8.3. Eğitim Programının Uluslararasılaşması 73
5.8.4. Yükseköğretimin Çokkültürlüleşmesi 73
5.8.5. Bilgi Teknolojileri ve Küreselleşme 74
6. Türkiye'de Yükseköğretimin Uluslararasılaşması 75
6.1. Öğrenci Hareketliliği 75
6.1.1. Kısmi Zamanlı Öğrenci Hareketliliği 81
6.2. Öğretim Elemanı Hareketliliği 82
6.2.1. Kısmi Zamanlı Öğretim Elemanı Hareketliliği 83
6.2. Diploma Denkliği 84
6.3. Avrupa Yükseköğretim Alanı (Bologna Süreci) 85
6.4. Ortak Yükseköğretim Girişimleri 87
6.4.1. Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk Kazak Üniversitesi 87
6.4.2. Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi 87
6.4.3. Galatasaray Üniversitesi 88
6.4.4. Türk-Alman Üniversitesi 88
6.4.5. Türk-Japon Üniversitesi 88
6.4.6. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Kuzey Kıbrıs Kampusu 88
6.4.7. İstanbul Teknik Üniversitesi Kuzey Kıbrıs Kampusu 89
6.5. Türk Yükseköğretiminin Uluslararasılaşmasında Temel Aktörlerden Biri Olarak T.C. Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı 89
6.6. Türkiye'de Yükseköğretimin Uluslararasılaşması Önerileri 93

7. Dünyada Yükseköğretimin Uluslararasılaşması Örnekleri 103

7.1. İngiltere 103

7.2. Amerika Birleşik Devletleri 109

7.2.1. Sayısal Verilerle Amerika'da Yükseköğretim 109

7.2.2. Amerika'da Yükseköğretim'de Uluslararasılaşma 109

7.2.3. Uluslararasılaşmada Amerikan Üniversitelerinin Rolü 110

7.2.4. Sayısal Verilerle Amerikan Yükseköğretiminde Uluslarasılaşma 110

7.2.5. Amerika'da Yükseköğretimde Uluslararasılaşma Politikaları ve Stratejileri 111

7.2.6. Uluslararasılaşmada Amerikan Hükümetinin Rolü 117

7.2.7. Uluslararasılaşmada Kalite Güvencesi 117

7.3. Çin Halk Cumhuriyeti 118

7.3.1. Sayısal Verilerle Çin Halk Cumhuriyeti'nde Yükseköğretim 118

7.3.2. Çin Halk Cumhuriyeti'nde Yükseköğretimde Uluslararasılaşma 118

7.3.3. Sayısal Verilerle Çin Halk Cumhuriyeti'nde Yükseköğretimde Uluslararasılaşma 119

7.3.4. Çin Halk Cumhuriyeti'nde Yükseköğretimde Uluslararasılaşma Politikaları 120

7.3.5. Uluslararasılaşmada Çin Halk Cumhuriyeti Hükümetinin Rolü 120

7.3.6. Uluslararasılaşmada Kalite Güvencesi 121

7.4. Japonya 122

7.4.1. Sayısal Verilerle Japonya'da Yükseköğretim 122

7.4.2. Japonya'da Yükseköğretimde Uluslararasılaşma 122
7.4.3. Sayısal Verilerle Japonya'da Yükseköğretimde Uluslararasılaşma 123
7.4.4. Japonya'da Yükseköğretimde Uluslararasılaşma Politikaları 123
7.4.5. Uluslararasılaşmada Japonya Hükümetinin Rolü 123
7.4.6. Uluslararasılaşmada Kalite Güvencesi 124
7.5. Güney Afrika 124
7.5.1. Sayısal Verilerle Güney Afrika'da Yükseköğretim 124
7.5.2. Güney Afrika Yükseköğretimde Uluslararasılaşma 125
7.5.3. Sayısal Verilerle Güney Afrika Yükseköğretiminde Uluslararasılaşma 125
7.5.4. Güney Afrika'da Yükseköğretimde Uluslararasılaşma Politikaları 125
7.5.5. Uluslararasılaşmada Kalite Güvencesi 126
7.6. Malezya 127
7.6.1. Sayısal Verilerle Malezya'da Yükseköğretim 127
7.6.2. Malezya Yükseköğretimde Uluslararasılaşma 127
7.6.3. Sayısal Verilerle Malezya'nde Yükseköğretimde Uluslararasılaşma 127
7.6.4. Malezya'daki Yükseköğretimde Uluslararasılaşma Politikaları 127
7.6.5. Uluslararasılaşmada Malezya Hükümetinin Rolü 128
7.6.6. Uluslararasılaşmada Kalite Güvencesi 128

7.7. Fas 131
7.7.1. Sayısal Verilerle Fas'ta Yükseköğretim 131
7.7.2. Fas'ta Yükseköğretimde Uluslararasılaşma 131
7.7.3. Sayısal Verilerle Fas'ta Yükseköğretimde Uluslararasılaşma 131
7.7.4. Kamu Yükseköğretim Kurumlarındaki Yabancı Öğrencilerin Profili 132
7.7.5. Fas'ta Yükseköğretimde Uluslararasılaşma Politikaları 136
7.7.6. Uluslararasılaşmada Fas Hükümetinin Rolü 138
7.7.7. Uluslararasılaşmada Kalite Güvencesi 139
8. Ölçek Geliştirilmesi ve Alan Araştırması: Üniversiteler Uygulama Raporu 141
8.1. Gazi Üniversitesi (Ankara) 141
8.2. Ankara Üniversitesi (Ankara) 143
8.3. İstanbul Teknik Üniversitesi (İstanbul) 144
8.4. Dokuz Eylül Üniversitesi (İzmir) 145
8.5. Anadolu Üniversitesi (Eskişehir) 148
8.6. Ondokuz Mayıs Üniversitesi (Samsun) 150
8.7. Atatürk Üniversitesi (Erzurum) 150
8.8. Gaziantep Üniversitesi (Gaziantep) 155
9. Endekslemeye Esas Veri Toplama Araçlarının Geliştirilmesi Raporu 157
9.1. Türk Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Şehre Yönelik Tutum Ölçeği) 157
9.2. Şehre İlişkin Yabancı Öğrenci Tutum Ölçeği 166
9.3. Şehirdeki Esnafın Yabancı Üniversite Öğrencilerine Yönelik Tutum Ölçeği 175

9.4. Üniversitelerdeki Bölüm/Programların Uluslararasılaşma Düzeylerinin Belirlenmesine Yönelik Endeks Kriterleri Ölçeği 183

10. Yükseköğretim Uluslararasılaşma Endeksi Gösterge Seti ve Puanlama 203

10.4.2.Puanlama 215

EK-1 225

ÜNİVERSİTELERDE ÖĞRENİM GÖREN TÜRK VE YABANCI ÖĞRENCİLERİN ÖĞRENİM GÖRDÜKLERİ ŞEHRE İLİŞKİN TUTUM ÖLÇEĞİ 225

YABANCI ÖĞRENCİ ANKETİ 225

TÜRK ÖĞRENCİ ANKETİ 227

EK-2 229

ŞEHİRDE ÖĞRENİM GÖREN YABANCI ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNE YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ 229

EK-3 230

ÖĞRETİM ÜYESİ ANKETİ
ENDEKS KRİTERLERİ ÖLÇEĞİ (İLK UYGULAMA ÖRNEĞİ)İ 231

KAYNAKÇA

AFAD (2013). *Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacılar, 2013 Saha Araştırması Sonuçları*. Ankara.

Altbach, P. (2004 a). Globalisation and the University: Myths and Realities in an Unequal World. *Tertiary Education and Management, 10*(1), 3-25.

Altbach, P. (2004 b). Higher Education Crosses Borders: Can the United States Remain the Top Destination for Foreign Students? *Change: The Magazine of Higher Learning, 36*(2), 18-25.

Altbach, P. & Knight, J. (2007). The Internalization of Higher Education: Motivations and Realities. *Journal of Studies in International Education, 11*(3-4), 290-305.

AYÜ (2014). Tarihçe. 2 Aralık 2014 tarihinde Ahmet Yesevi Üniversitesi (AYÜ): http://www.ayu.edu.tr/index.php/ueniversite-hakk-nda/tarihce adresinden alındı

Belkadi, A., & Charef, M. (2009). Les étudiants étrangers dans l'enseignement supérieur public et privé marocain. S. Mazzella içinde, *La mondialisation étudiante: le Maghreb entre Nord et Sud*. Paris ve Tunus: Karthala ve IRMC.

Bircan, İ., Ülker, H.İ. ve Şahin,İ. (2011). *Türkiye'de Bologna süreci uygulamaları ve Yansımaları*. Uluslararası Yükseköğretim Kongresi: Yeni Yönelişler ve Sorunlar, (s. 659-656). 27-29 Mayıs 2011. İstanbul.

CIGE Model for Comprehensive Internationalization. (2014). American Council on Educatinon (ECA): 12 Ocak 2015 tarihinde, http://www.acenet.edu/news-room/Pages/CIGE-Model-for-Comprehensive-Internationalization.aspx adresinden alınmıştır

Completed Evaluations. (2014). Bureau of Educational and Cultural Affairs: http://eca.state.gov/impact/evaluation-eca/evaluation-initiative/completed-evaluations adresinden alınmıştır

Çetinsaya, G. (2014). *Büyüme, Kalite, Uluslararasılaşma: Türkiye Yükseköğretimi için Bir Yol Haritası*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Basımevi.

De Wit, H. (2009). Measuring success in the internationalisation of higher education. EAIE Occasional Paper 22. Published by the European Association for International Education (EAIE).

DEİK, Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (2013). *Uluslararası Yükseköğretim ve Türkiye'nin Konumu Eğitim Ekonomisi İş Konseyi Raporu*. İstanbul.

EAIE- European Association for International Education (2009). *Measuring success in the internationalisation of higher education*, EAIE Occasional Paper 22.

EducationUSA (2015). What is Education USA. 12 Aralık 2014 tarihinde http://www.educationusa.info/ adresinden alındı.

Ettoualy, M. (2013, Mart 11). Overview of Moroccan Higher Education. Morocco World News: 12 Aralık 2014 tarihinde, http://www.moroccoworldnews.com/2013/03/81789/overview-of-moroccan-higher-education. adresinden alınmıştır

European Association for Quality Assurance in Higher Education (ENQA). (2009). *Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area*. Helsinki: ENQA.

European Higher Education Area (2014). EHEA Official Website. 1 Aralık 2014 tarihinde http://www.ehea.info/ adresinden alındı.

Galatasaray Üniversitesi (2014). Tarihçe. 2 Aralık 2014 tarihinde http://gsu.edu.tr/universite/tarihce adresinden alındı

Gu, J. Z., Zhang, Y., & Liu, H. (2014). Importance of social capital to student creativity within higher education in China, *Thinking Skills and Creativity 12*, 14-25.

Habib, A., Price, M., & Mabelebele, J. (2014, Eylül 3). Internalisation; Research & Innovation in South Africa's Universities. 13 Kasım 2014 tarihinde http://db3sqepoi5n3s.cloudfront.net/files/140903hesa.pdf adresinden alındı.

Higher Education for Development (HED). (2014). Higher Education for Development. 11 Kasım 2014 tarihinde http://archive.hedprogram.org/ adresinden alındı.

IAU. (2014). International Association of Universities. Internationalization Strategies. http://www.iau-aiu.net adresinden alındı.

Impact / Evaluation at ECA / Resources and Tools. (2014). Bureau of Educational and Cultural Affairs. http://eca.state.gov/impact/evaluation-eca/resources-and-tools adresinden alındı.

İmanov, V. (2011). *Yeni Üniversiteler İçin Uluslararası Öğrenci Çekim Stratejisi: İstanbul Şehir Üniversitesi Tecrübesi*. Uluslararası Yükseköğretim Kongresi: Yeni Yönelişler ve Sorunlar. 27-29 Mayıs 2011. İstanbul.

İTÜ Kuzey Kıbrıs (2014). 2 Aralık 2014 tarihinde http://www.kktc.itu.edu.tr/index.php/tr/ adresinden alındı.

Kalkınma Bakanlığı, Kalkınma Araştırmaları Merkezi (2014). *Yükseköğretimin Uluslararasılaşması Çerçevesinde Türk Üniversitelerinin Uluslararası Öğrenciler İçin Çekim Merkezi Haline Getirilmesi*: Araştırma Projesi Raporu.

Khalifa, M. &. Sandholz, S. (2012). Breaking Barriers and Building Bridges Through Networks: An Innovative Educational Approach for Sustainability. *International Journal of Environmental & Science Education, 7*(2), 343-360.

Knight, J. 1997. Internationalisation of Higher Education: A Conceptual Framework. *Internationalisation of Higher Education in Asia Pacific Countries*, ed. Jane Knight and Hans de Wit, 5–19. European Association for International Education.

Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi. (2014). Tanıtım. 02.11.2014 tarihinde http://manas.edu.kg/index.php?option=com_content&view=article&id=373&Itemid=1185&lang=tr adresinden alındı.

Knight, J. (2004). Internationalization Remodeled: Definition, Approaches, and Rationales. *Journal of Studies in International Education, 8*(1), 5-31.

Knight, J. (2008). *Higher Education in Turmoil: The Changing World of Internationalization*. the Netherlands: Sense Publishers.

Knight, J., & De Wit, H. (1995). Strategies for internationalisation of higher education: historical and conceptual perspectives. H. De Wit içinde, Strategies for internationalisation of higher education: a Comparative Study of Australia, Canada, EurEurope and the USA (s. 5-32). Amsterdam: European Association for International Education (EAIE) in cooperation with the Programme on Institutional Management in Higher Education (IMHE) of the Organisation for Economic Cooperation and Development (OECD) and the AIEA.

Li, X., Roberts, J., Yan, Y. and Tan, H. (2014). Knowledge sharing in China-UK higher education alliances, *International Business Review, 23*(2), 343–355

Luo, C., Zhou, N. Zhai Q., & Cao, Z. (2014). Cross-Cultural Communication. Cross-Cultural Adaptation of Foreign Students in Chinese University. *Based on Network of Social Support, 10*(1), 16-20.

Malaza, D. (2011). Internationalisation of South African Higher Education. 3 Aralık 2014 tarihinde HESA: Higher Education South Affrica: 15 Ocak 2015 tarihinde http://www.hesa.org.za/sites/hesa.org.za/files/2011%20HESA%20-%20CEO%20IAU%20Address%205%20-%2012%20April%202011.pdf adresinden alındı.

Members of the Blue Ribbon Panel on Global Engagement (2014). American Council on Education (ACE). 10 Aralık 2014 tarihinde http://www.acenet.edu/news-room/Pages/Members-of-the-Blue-Ribbon-Panel-on-Global-Engagement.aspx adresinden alındı.

Ministry of Higher Education Malaysia. (2011). *Internationalisation Policy for Higher Education Malaysia*. Malaysia: Kementerian Pengajian Tinggi.

Mok, K. H. & Ong, K. C. (2014). Transforming From "Economic Power" to "Soft Power": Transnationalization and Internationalization of Higher Education in China. Q. Li & Gerstl-Pepin (Eds). *Survival of the Fittest* (s. 133-155). Berlin, Heidelberg.

NAFSA. (2015). Explore Internatilonal Education. 11 Ocak 2015 tarihinde http://www.nafsa.org/Explore_International_Education/Impact/Data_And_Statistics/The_International_Student_Economic_Value_Tool/ adresinden alındı.

New York Devlet Üniversitesi (SUNY). (2014). SUNY Hakkında Genel Bilgi. 28.10.2014 tarihinde http://www.suny.edu.tr/id1-genel/suny-hakkinda.php. adresinden alındı.

Obst, D. & Forster, J., COUNTRY REPORT: USA (IIE) Institute of International Education (IIE), Ülke Raporu.

ODTÜ Kuzey Kıbrıs Kampusu. (2014). 10 Ekim 2014 tarihinde http://kkk.odtu.edu.tr/3/odtu_kuzey_kibris_kampusu.html adresinden alındı

Paige, R. M., & Mestenhauser, J. A. (1999). Internationalizing Educational Administration. *Educational Administration Quarterly, 35*(4), 500-517.

QS (2014). QS Stars: Methodology. 29 Ekim 2014 tarihinde http://www.topuniversities.com/qs-stars/qs-stars-methodology adresinden alındı.

Roeloffs, K. (1994). Global Competence and Regional Integration: A View from Europe. In Educational Exchange and Global Competence, ed. R.D. Lamberts. New York: CIEE.

Reid, S. Stadler, S., Spencer-Oatey, H., ve Ewington, Nigel (2010). Internationalisation in the UK Higher Education Sector: A Competency-based Approach, Published by The Centre for Applied Linguistics, University of Warwick

Syria Regional Refugee Response (2014). 30 Ekim 2014 tarihinde Birleşmiş Milletler (BM): http://data.unhcr.org/syrianrefugees/regional.php adresinden alındı

TAÜ (2014). Üniversitemiz Hakkında. 2 Aralık 2014 tarihinde http://www.tau.edu.tr/universite/tau_hakkinda adresinden alındı.

Towards a Policy on Internationalisation of Higher Education for South Africa (2014). 17 Kasım 2014 tarihinde Council on Higher Education: South Affrica: http://www.che.ac.za/sites/default/files/publications/d000085_Towards_Policy_on_Internationalisation_of_HE.pdf adresinden alındı.

Trilokekar, R. D. (2013). Imagine: Canada as a Leader in International Education. Canadian Journal of Higher Education, 43(2), 1-26.

U.S. Departmant of Education (2014). Accreditation in the United States http://www2.ed.gov/admins/finaid/accred/accreditation.html#Overview

UNESCO (2009). Global Education Digest 2009. Montreal: Institute for Statistics.

UNESCO (2014). Global Flow of Tertiary-Level Students. 24 Ekim 2014 tarihinde http://www.uis.unesco.org/Education/Pages/international-student-flow-viz.aspx adresinden alındı.

ÜAK (2014). Denklik. 2 Aralık 2014 tarihinde http://www.uak.gov.tr/?q=node/11 adresinden alındı.

Üstüner, M. (2004). Geçmişten Günümüze Türk Eğitim Sisteminde Öğretmen Yetiştirme ve Günümüz Sorunları. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 5(7), 63-82.

Wächter, B. (1999), Assessing the quality of internationalisation. The Internationalisation Quality Review Process (IQRP).

Wächter, (Ed), Internationalisation in Higher Education - A Paper and Seven Essays on International Cooperation in the Tertiary Sector (pp. 95-108). Bonn, Lemmens.

Wang, L. (2014). Rethinking Privatization of Higher Education in China: Lessons and Impacts. In The Road to Privatization of Higher Education in China. Berlin: Springer.

Xiao, H. W. (2014). Chinese Universities: Beware Cronyism. Nature, 515(7528), 492.

YÖK (2014a). Yükseköğretim Kurumlarının Yurtdışından Öğrenci Kabul Kriterleri. 1 Aralık 2014 tarihinde Yükseköğretim Kurulu (YÖK): http://www.yok.gov.tr/web/guest/yabanci-öğrenciler adresinden alındı.

YÖK (2014b). Uyruğa Göre Akademik Personel Sayıları Raporu. Ekim 30, 2014 tarihinde https://istatistik.yok.gov.tr/ adresinden alındı.

YÖK (2014c). Denklik Birimi. 2 Aralık 2014 tarihinde http://www.yok.gov.tr/web/denklikbirimi/anasayfa adresinden alındı.

YÖK (2014d). Bologna Süreci Nedir? 1 Aralık 2014 tarihinde https://bologna.yok.gov.tr/?page=yazi&c=1&i=3 adresinden alındı.

UÖDB (2015). Uluslararası Öğrenciler Daire Başkanlığı. 21 Nisan 2015 tarihinde http://www.ytb.gov.tr/tr/birimler/873-uluslararasi-ogrenciler-daire-baskanligi adresinden alındı.

EĞİTİM ORTAMLARI İÇİN EĞİTİM İÇERİKLİ FİLMLER

Hazırlayanlar

Deniz SARIBUDAK - Doç. Dr. Şahin ORUÇ

EFE AKADEMİ YAYINLARI

Eğitim Ortamları İçin Eğitim İçerikli Filmler

Deniz SARIBUDAK - Doç. Dr. Şahin ORUÇ

ISBN: 978-605-83487-8-3
Sertifika No: 21318
Matbaa Sertifika No: 21318

Efe Akademi Yayınları
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü
Davutpaşa - Esenler / İSTANBUL
TEL : (0212) 483 13 13
FAX : (0212) 482 22 00
web : www.efeakademi.com
www.ofis2005.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Davutpaşa Merkez Mah. YTÜ Kampüsiçi
Güngören / Esenler
İSTANBUL

© Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir. EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

Efe Akademi Yayınları – Haziran - 2017

EFEAKADEMİ YAYINLARI

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ **5**
İÇİNDEKİLER **7**
GİRİŞ **9**
1. FİLM 15
2. FİLMDE UYARLAMA 15
3. FİLMDE SENARYO 15
3.1. Filmde Senaryo Yazma 16
3.2. Senaryo Yazarı ve Yönetmen 16
3.3 Film Senaryosunda Konu 16
3.4. Tema 16
3.5. Sinematografik Konu 17
3.6. Hikâye (Süje) 17
4. FİLMDE TÜRLER 17
4.1. Konularına Göre Filmler 17
4.1.1. Eğitim ve Kültür Filmi 17
4.1.2. Eğitim Amaçlı Film 18
4.1.3. Melodram 18
4.1.4. Belgesel 18
4.1.5. Bilim Kurgu 19
4.1.6. Dini Film 19
4.1.7. Dramatik Film 19
4.1.8. Fantastik Film 19
4.1.9. Korku Filmi 20
4.1.10. Komedi Filmi 20
4.1.11. Macera Film 20
4.1.12. Müzikal Film 20
4.1.13. Politik Film 21
4.1.14. Propoganda Filmi 21
4.1.15. Pornografik Film 22
4.1.16. Romantik Film 22
4.1.17. Polisiye Filmi 22
4.1.18. Tarihi Film 23
4.1.19. Western Filmi 23
4.1.20. Yaşam Öyküsel Film 23
4.2. İzleyiciye Göre Film Türleri 23
4.2.1. Kadın, Gençlik ve Çocuk Filmleri 23
4.2.2. Aile Filmi 24
4.2.3. LGBT Filmi 24
4.3. Üretimlerine Göre 25
4.3.1. Animasyon (Canlandırma) ve Çizgi Film 25
4.3.2. Avante-Garde Tür 25
4.3.3. B Filmi 25
4.3.4. Bağımsız Film 26
4.3.5. Dizi Film 26

4.3.6. Kısa Film 26
4.3.7. Kült Film 26
4.3.8. Sanat Filmi 27
4.3.9. Sesli Film 27
4.3.10. Sessiz Film 28
4.3.11. Siyah Beyaz Film 28
4.3.12. TV Filmi 28
4.3.13. Uzun Metrajlı Filmler 28
1.1.14. Üç Boyutlu Filmler 29
5. DÜNYA SİNEMASINDA EĞİTİM ORTAMLARI VE EĞİTİM İÇERİKLİ FİLMLER 29
5.1. Eğitim Ortamı Nasıl İfade Edilir? 29
5.2. İngiliz Sinema Filmciliği ve Eğitim Ortamı 30
5.3. Amerikan Sinema Filmciliği ve Eğitim Ortamı 31
5.4. İran Sinema Filmciliği ve Eğitim Ortamı 33
5.5. Hindistan Sinema Filmciliği ve Eğitim Ortamı 35
5.6. Fransız Sinema Filmciliği ve Eğitim Ortamı 36
5.7. Alman Sinema Filmciliği ve Eğitim Ortamı 38
5.8. İtalyan Sinema Filmciliği ve Eğitim Ortamı 39
6. TÜRKİYE'DE EĞİTİM ORTAMI VE TÜRK SİNEMASINDA EĞİTİM İÇERİKLİ FİLMLER 41
7. EĞİTİM VE FİLM İLİŞKİSİ 44
8. FİLMLERİN EĞİTİM AÇISINDAN ÖNEMİ 46
9. FİLM İZLEMENİN VE EĞİTİM ORTAMINDA FİLM KULLANIMININ ÖNEMİ 49
10. FİLM TÜRLERİYLE EĞİTİM 51
10.1. Eğitim içerikli Film 53
10.2. Eğitim İçerikli Filmleri Yorumlamak 53
10.3. Eğitim İçerikli Filmlerde Yönetici, Öğretmen ve Öğrenci Modelleri 55
11. FİLMLERİN SEÇİMİ 57
12. EĞİTİM İÇERİKLİ FİLMLERİN KULLANIMINA YÖNELİK GÖRÜŞ VE ÇABALAR 58
13. EĞİTİMCİLERİN TAVSİYE ETTİĞİ EĞİTİM İÇERİKLİ FİLMLER 60
14. EĞİTİM İÇERİKLERİ FİLMLERİN İNCELENMESİ/ YORUMLANMASI 67
14.1. The First Grader 67
14.2. Ölü Ozanlar Derneği 80
14.3. Her Çocuk Özeldir 90
14.4. 3 Aptal 98
14.5. İki Dil Bir Bavul 109
14.6. Akıl Oyunları 117
14.7. Koro 126
14.8. Black 135
14.9. Can Dostum 149
14.10. Özgürlük Yazarları 161
14.11. Kalk ve Diren 173
KAYNAKÇA 183

KAYNAKÇA

ABİSEL, Nilgün; **Popüler Sinema ve Türler,** İstanbul, Alan Yayıncılık, 1995.

ADANIR, Oğuz; **Kültür, Politika ve Sinema**, 1. ve 2. bs., İstanbul, +1 Kitap Yayınları, 2006.

ALKAN, C; **Eğitim Teknolojisi**, 7.bs., Ankara, Anı Yayıncılık, 2005.

ARMES, Roy; **Sinema ve Gerçeklik Tarihsel Bir İnceleme**, çev. Zeynep Özen Barkot, İstanbul, Doruk Yayınevi, 2011.

ATAN, Uğur; "Medya Teknolojileri, Kültür ve Sanat Eğitim İlişkisi", **İdil Dergisi**, cilt 1, sayı 4, 2012, s.145-165.

AYÇA, Engin; "Kitle Haberleşme Araçları Üstüne", **Yedinci Sanat Aylık Sinema Dergisi**, İstanbul, Eko Matbaası, sayı 14, 1974, s. 7-9.

AYZENŞTAYN, Sergei, **Bir Sinemacının Düşünceleri**, çev., Azmi Arna, İstanbul, Yol Yayınları, 1975.

BARKAN, Murat; **Eğitim Amaçlı İletişim ve Videonun İşlevleri: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesinde Örgütsel Uygulama**, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları, 1988.

BARNWELL, Jane; **Film Yapımının Temelleri,** çev. Gülengül Altıntaş, İstanbul, Literatür Yayınları, 2011.

BAZİN, Andre; **Çağdaş Sinemanın Sorunları**, 2.bs., çev., Nijat Özön, Ankara, Bilgi Yayınevi, 1995.

BELGİL, Veli; "Sinemanın Doğuşu da, Yaşaması da Gençlik Sayesinde Olmuştur", **Milliyet Sanat Dergisi "Gençlik ve Sinema"**, sayı 64, Ocak, 1983, s. 2-6.

BETTON, Gerard; **Sinema Tarihi Başlangıcından 1986'ya Kadar,** çev., Şirin, Tekeli, Yeni Yüzyıl Kitaplığı, İletişim Yayınları, ty.

BİNBAŞIOĞLU, Cavit; **Eğitime Giriş,** Ankara, Binbaşıoğlu Yayınevi. 1988.

BİRKÖK, Mehmet Cüneyt; "Bir Toplumsallaştırma Aracı Olarak Eğitimde Alternatif Medya Kullanımı: Sinema Filmleri Bildirisi", **Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi**, Sakarya Üniversitesi, cilt 5, sayı 2, 2008.

BİRYILDIZ, Esra; **Sinemada Akımlar,** Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi, İstanbul, Beta Basım Yayım, 1998.

BORDEN, Daniel, DUİJSENS, Florian, GİLBERT, Thomas, SMİTH, Adel. **Başvuru Kitapları Film: 1990'dan Günümüze Sinema Dolu Bir Dünya,** NTV, ty.

BORDWELL, David, THOMPSON, Kristin; **Film Sanatı**, 2. bs. çev. Ertan Yılmaz, Emrah Suat Onat, Ankara, De Ki Basım Yayım, 2012.

BUDAK, Muzaffer; **Sinema Yazıları**, İstanbul, Bayrak Yayıncılık, 1986.

BUTLER, Andrew, M; **Film Çalışmaları**. çev. Ali Toprak, İstanbul, Kalkedon Yayınları, 2011.

CHANSEL, Dominique; **Beyaz Perdedeki Avrupa Tarih Öğretimi ve Sinema**, çev. Nurettin Elhüseyni, İstanbul, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayını, 2004.

COOPER, Pat, DANCYGER, Ken; **Kısa Film Yazmak**, çev Simten Gündeş, İstanbul, Es Yayınları, 2005.

CORRİGAN J Timothy, LONGMAN, Pearson; **Film Eleştirisi El Kitabı**, çev. Ahmet Gürata, Ankara, Dipnot Yayınları, 2008.

ÇAĞLAR, Adil; **21. Yüzyılda Okulun Değişen Rolü ve Yeni Eğilimlere İlişkin İyimser Bazı Öngörüler. 21. Yüzyılda Eğitim ve Türk Eğitim Sistemi**, 2. bs., haz. Orhan Oğuz vd., Ankara, Pegem Akademi, 2010, s. 57-82.

ÇİMEN ARATEMUR, Canan; "Yetişkin Eğitiminde Belgesel Sinemanın Eleştirel Bilincin Oluşumuna Katkısı", **21.Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Bildiri Özetleri**, İstanbul, Marmara Üniversitesi, 2012.

ÇİVİ, C.; Öğrenmeyi Öğrenmek, Ed. Ali Murat Sünbül, **Eğitime Yeni Bakışlar I,** Ankara, Mikro Yayınları, s.189-198, 2003.

DEMİR, Yalçın; **Filmde Zaman ve Mekan Üzerine**, Eskişehir, Turkuaz Yayınları Bilimsel Araştırma Dizisi, 1994.

DEMİREL, Özcan; **Planlamadan Değerlendirmeye Öğretme Sanatı**. Ankara, Pegem Yayıncılık, 1999.

DEMİRKAN, İbrahim; **"Eğitim, Medya ve Şiddet İlişkisi"**, Mayıs 21, 2012, (Çevrimiçi) http://www.iikv.org/academy/index.php/ulusal-semp/article/view/820/954, 3 Mart 2013.

DORSAY, Atilla; **Sinema ve Çağımız-1**, İstanbul, Hil Yayınları, 1984.

DUMANLI, Ekrem; "Sinemada Mesajın Zerafeti", **Sinemaya Farklı Yerden Bakmak**, Ed. Abdullah Kılıç, İstanbul, Zaman Kitap, 2009, s. 85-88.

EFİLTİ, E., Çocuklar Saldırganlığı Nasıl Öğrenir? Ali Murat Sünbül, (Ed.), **Eğitime Yeni Bakışlar II,** Ankara, Mikro Yayınları, s.189-198, 2003.

ERDOĞAN, İrfan; **Yeni Bir Binyıla Doğru Türkiye'de Eğitim Sistemi Sorunlar ve Çözümler,** İstanbul, Sistem Yayıncılık, 2002.

ERGİN, Akif ve BİROL Cem; **Eğitimde İletişim**, 3. bs, Ankara, Anı Yayıncılık, 2005.

ERGİNER, Aysun; **Avrupa Birliği Eğitim Sistemleri, Türkiye Eğitim Sistemiyle Karşılaştırmalar**, 4. bs., Ankara, Pegem Akademi Yayınları, 2012.

ERUS Çetin, Zeynep; **Amerikan ve Türk Sinemalarında Uyarlamalar Karşılaştırmalı Bir Bakış,** İstanbul, Es Yayıncılık, 2005.

FIRAT, Mustafa; **Emperyalizm Kıskacında Türk Eğitim Sistemi,** İstanbul, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 2008.

GÖKÇE, Feyyat; **Değişme Sürecinde Devlet ve Eğitim**, Ankara, Eylül Kitap ve Yayınevi, 2000.

GÜRSAÇ Yücel, **"Bilgisayarda Üç Boyutlu Animasyon Film Üretimi 'Bir Başına Oyun' Film Uygulaması"** Yayımlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir, 1999.

GÜRÜZ, Kemal, Y**irmi Birinci Yüzyılın Başında Türk Milli Eğitim Sistemi Tarihsel Perspektif, Uluslararası Karşılaştırmalar, Temel Sorunlar, Çözüm Önerileri,** İstanbul, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2008.

HAUSER, Arnold; **Sanatın Toplumsal Tarihi. Rokoko, Klasizim, Romantizm, Naturalizm, Empresyonizm ve Film Çağı**, çev. Yıldız Gölönü, İstanbul, Remzi Kitabevi Yayınları, 1984.

HOUSTON, Penelope; **Çağdaş Sinema**, çev. Dikmen Gürün, İstanbul, Kitapçılık Limited Ortaklığı Yayınları, 1966.

IZGAR, Hüseyin; Eğitim Liderliği, Ed. Ali Murat Sünbül, **Eğitime Yeni Bakışlar I,** Konya, Mikro Yayınları, 2002, s. 257-268.

JHİNGRAN, Dhir; **"Ülkede Yüzlerce, Sınıfların Çoğunda Onlarca Aile Dili: Hindistan'da İlköğretimde Çeşitlilikle Başa Çıkmak"** Ed. Tove.Skutnabb-Kangas vd., Çok Dilli Eğitim Yoluyla Toplumsal Adalet, çev. Gülseren Duman, Ankara, Eğitim Sen Yayınları, 2013, s.339-360.

KABADAYI, Lale; **Film Eleştirisi Kuramsal Çerçeve ve Sinemamızdan Örnek Çözümlemeler**, İstanbul, Ayrıntı Yayınları, 2013.

KARAKÜÇÜK Arslan, Suna; "Dünya ve Türk Sinemasında Öğretmen", **Bilim ve Gelecek Aylık Bilim, Kültür, Politika Dergisi**, Ocak, 2012 (Çevrimiçi) http://www.bilimvegelecek.com.tr/?goster= 1578, sayı 95, 2 Temmuz 2013.

KIREL, Serpil; "Belki Şehre Bir Film Gelir? Sinema, Seyirci ve Deneyim.", **Kültürel Çalışmalar ve Sinema**, Ed. Âla Sivas, İstanbul, Kırmızı Kedi Yayınevi, 2010, s.13-115.

KOLKER, Robert; **Film Biçim ve Kültür**, çev. Fırat Ertınaz, Ali Güney, Zeynep Özen, Ankara, De Ki Basım Yayım, 2011.

KORKMAZ, İ.; Üstün Zekalı Çocukların Eğitimi, Ed. Ali Murat Sünbül, **Eğitime Yeni Bakışlar II,** Ankara, Mikro Yayınları, s.197-201, 2002.

MERAM, Ali K., AKPOLAT, Tekin; **Senaryo Yazma Tekniği ve Sinemada Artistik Oyun San'atı**, İstanbul, Kültür Kitabevi, 1963.

NURAL, Eşref; "Okul ve Sınıf Ortamı", **Eğitim Üzerine** 2. bs, Ed. Erdal Toprakçı, Ankara, Ütopya Yayınevi, 2005, s.291-317

OKUMUŞ, Fatma; "Yavuz Turgul Sinemasında Farklı İki Kaynak: Şiir ve resim", **Yavuz Turgul Sinemasını Keşfetmek**, Ed. Âla SİVAS, İstanbul, Kırmızı Kedi Yayınevi, 2011, s. 159-172.

ONARAN, Şerif Âlim; **Sinematoğrafik Hürriyet Özellikle Bu Hürriyetin Filmlerin ve Film Senaryolarının Kontrolü Bakımından**

Değerlendirilmesi, Yayımlanmış Doktora Tezi, Ankara, T.C. İçişleri Bakanlığı Tetkik Kurulu Yayınları, 1968.

ONARAN, Şerif Âlim; **Sinemaya Giriş,** İstanbul, Filiz Kitabevi, 1986.

ONUR, Nur; **Kitle Kültürü Sineması ve B Filmi**, 2. bs. İstanbul, Hayalperest Yayıncılık, 2012.

ÖNGÖREN, Mahmut Talî, **Senaryo ve Yapım,** Ankara, Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Yüksekokulu Yayını, 1982.

ÖZARSLAN, Zeynep; **"Toplumsal İletişim Sürecinde Sinemanın Toplumsal Muhalefet Açısından İşlevi"** Yayınlanmamış doktora tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2006.

ÖZENÇ, Emine Gül; "Almanya Eğitim Sistemi", **Eğitim Yapıları ve Yönetimleri Açısından Çeşitli Ülkelere Bir Bakış**, Ed. Sefer Ada vd., Ankara, Pegem Akademi, 2009, s. 97-112.

ÖZGEN, Mesut; **Kırsal Kalkınmada Radyodan Yararlanma (Çorum- Çankırı- Örneği)**, Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları, 1986.

ÖZÖN, Nijat; **100 Soruda Sinema Sanatı, İstanbul**, Gerçek Yayınevi, 1972.

ÖZÖN, Nijat; **Sinema Sanatına Giriş**, İstanbul, Agora kitaplığı, 2008.

ÖZSOY, Aydan; **"Türkiye'de 1960'lar Dönemi Aile Melodramlarında Kadın ve Erkek İmgesi"**, Ed. Fatma Dalay Küçükkurt, Ahmet Gürata, Sinemada Anlatı ve Türler, Ankara, Vadi Yayınları, 2004, s. 277-298.

ÖZTAŞ, Sezai, **"Tarih öğretimi ve filmler: "Tarih Öğretiminde Film kullanılmasının öğrenci başarısı üzerine etkisi"** "Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2007.

ÖZTÜRK, Mustafa, KARABAĞ, Servet; "Küreselleşmenin Epistemolojisi ve Coğrafya Eğitimi", **Marmara Coğrafya Dergisi**, sayı 27, s. 72-97, 2013.

PASİN, Reşit; **Modern Eğitimde Film**, K.K.K. İstanbul Basımevi, 1951.

PEHLİVAN, Hülya; **Etkili Öğretim İçin Öğretmen Davranışları**. Ankara, Asil Yayın Dağıtım, 2008.

PUDOVKİN; **Sinemanın Temel İlkeleri**, çev. Nijat Özön, Ankara, Bilgi Yayınevi, 1995.

ROTHA, Paul; **Sinema Tarihi Ülke Sinemaları**, çev. İbrahim Şener, İstanbul: Sistem Yayıncılık, 1996.

SCOGNAMİLLO, Giovanni; **Dünya Sinema Sanayii**, İstanbul, Timaş Yayınları, 1997.

ŞAHENK, Seda Senem; "Fransa Eğitim Sistemi", **Eğitim Yapıları ve Yönelimleri Açısından Çeşitli Ülkelere Bir Bakış**, Ed. Sefer Ada, Z. Nurdan Baysal, Ankara, Pegem Akademi, 2009, s. 195-211.

ŞAHİN, Sevilay; "Amerika Birleşik Devletleri Eğitim Sistemi", **Eğitim Yapıları ve Yönelimleri Açısından Çeşitli Ülkelere Bir Bakış**, Ed. Sefer Ada, Z. Nurdan Baysal, Ankara, Pegem Akademi, s.115-132, 2009.

ŞİMŞEK, Selçuk; Eğitim İle İlgili Temel Kavramlar, **Eğitim Bilimine Giriş**, Ed. Nevin Saylan, 5. bs., Ankara, Anı Yayıncılık, 2011, s. 1-17.

TEKSOY, Rekin; **Rekin Teksoy'un Sinema Tarih**i, 2.bs. İstanbul, Oğlak Yayıncılık, 2005.

TEMİZEL, Gökhan; **"Sanat Eğitimi Alan Öğrencilerin Sanat ve Estetik Tutumlarına Görsel Kültürün Etkisi"**,Yayınlanmış Doktora Tezi. Konya, Palet Yayınları, 2012.

TEZCAN, Mahmut; "Toplumsal Yaşantımızda Sinema ve Halk Eğitimindeki Rolü", **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**,1972, (Çevrimiçi) http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/40/492/5774. pdf, 5 Mart 2013, cilt 5, sayı 3, s. 171-204.

TEZCAN, Mahmut; **Toplumsal Değişme ve Eğitim**, Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, 1998.

WOLLEN, Peter; **Sinemada Göstergeler ve Anlam**, İstanbul, Metis Yayınları, 1989.

YALÇINKAYA, Mustafa, "İtalyan Eğitim Sistemi", **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**, 1992, (Çevrimiçi) http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/40/503/6047.pdf, cilt 25, sayı 1, 24 Temmuz 2013, s. 199-210.

YILMAZ, Ertan; **Filmde Yöntem ve Eleştiri**, Ankara, De Ki Basım Yayım, 2011.

ZILLIOĞLU, Merih; **Sinematografik Bilim-Kurgu Yayınlarının Çocukların Dünya Görüşünün Oluşumu Üzerindeki Etkileri**, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları, 1986.

SELİM SIRRI TARCAN VE "İBTİDÂİ MUALİMLERİNE ÖĞÜTLERİM" ADLI ESERİ

Hazırlayanlar

DOÇ. DR. ŞAHİN ORUÇ

VELİ KORKMAZ

Mayıs - 2017

EFE AKADEMİ YAYINLARI

Selim Sırrı Tarcan ve "İbtidâi Mualimlerine Öğütlerim"
Adlı Eseri
Doç. Dr. Şahin ORUÇ, Veli KORKMAZ

ISBN: 978-605-83487-7-6
Sertifika No: 21318
Matbaa Sertifika No: 21318

Efe Akademi Yayınları
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü
Davutpaşa - Esenler / İSTANBUL
TEL : (0212) 483 13 13
FAX : (0212) 482 22 00
e-mail: ofis2005copy@gmail.com, info@ofis2005.com
Dizgi: Gürkan ULU
gurkanulu@gmail.com
Kapak Tasarım: Burak GÜNGÖR
Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Davutpaşa Merkez Mah. YTÜ Kampüsiçi
Güngören / Esenler
İSTANBUL

© Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir. EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

Efe Akademi Yayınları – Mayıs 2017

EFE AKADEMİ YAYINLARI

İçindekiler

ÖNSÖZ v
KISALTMALAR LİSTESİ ix
GİRİŞ 11
1. Selim Sırrı Tarcan'ın Eserleri 17
1.1. Kitapları 17
1.2.Makaleleri 20
İBTİDÂİ MUALLİMLERİNE ÖĞÜTLERİM 33
Usûl-i Tedris 37
Usûl-i Hissi veya Keşfi Nedir? 38
Usûl-i Ta'lil Nedir? 41
Mekteplerde Teşkilat-ı Terbiyeviye 46
Mekâtib-i İbtidâiyede Ders Programları 48
Bir veya Müteaddit Dershaneli Mektepler 49
Coğrafya Nasıl Okutulur? 52
Coğrafyadaki Gaye 56
Coğrafya Tedrisatında Müfettişin Vazifesi 61
Hesap Nasıl Öğretilir? 64
İt'ab-ı Fikrîye ve Terbiye-i Bedeniye 70
Terbiye-i Bedeniye Nasıl Gösterilir? 74
Arzu-i Takaddüm 75
Arzu-i Takaddüm Nasıl Başlar? 76
Mekteplerde Arzu-i Takaddüm 76
Mekteplerde İnzibât Meselesi 83

Bir Genç Muallimin İlk Mevi'zası 89
Nasıl Muallim Oldum? 93
Bir İbtidâiye Mualliminin İcraatı 98
Maruz-u daiyanemdir, ... 98
Dârülfünûn'daki Konferanslar 101
Birinci Konferans, Bir Muallimin Lisanından 101
İkinci Konferans 106
Öğütlerim 111
Selim Sırrı Beyin İntişar Eden Eseri 115
Bizce Meçhul Hayatlar 115
Spor 115
Alman Jimnastikleri 115
Macaristan'da Terbiye-i Etfal 116
Mekteplerde ve Orduda Futbol 116
İsveç Usûl-i Terbiye-i Bedeniye ve Mektep Oyunları 116
Askerin Dağarcığı 116
Münderecatı 116
SONUÇ 117
KAYNAKÇA 119

KAYNAKÇA

Alpman, Cemal. (1997). Selim Sırrı'yı Anarken, Selim Sırrı Tarcan Yaşamı ve Hizmetleri, Türk Eğitim Derneği IV. Anma Toplantısı. Ankara: Alp Ofset Matbaacılık.

Ançel, Fatma Gamze. (2005). 18. Ve 19. Yüzyıllarda Avrupa'da Beden Eğitimi Akımlarının Türkiye'deki Görünümleri ve Selim Sırrı Tarcan'ın Çabaları. T.C. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisansı.

Baltacıoğlu, İ.H. (1950) Selim Sırrı Tarcan. Dost Gözü ile 75. Yaşında Genç Selim Sırrı Tarcan. İstanbul: Ülkü Baımevi.

Bilge. .N. (1989). Türkiye'de Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Yetiştirilmesi. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 1095, Kültür Eserleri Dizisi,137.

Çapan. M.Şevki. (1999) Türk Sporunda Selim Sırrı Tarcan. Muğla: Ünyay Yayınları.

Güven, Özbay. (1999). Osmanlı'dan Cumhuriyete Gençlik ve Spor Bayramları. İstanbul: Toplumsal Tarih, II.

Kahraman, Atıf. (1995). Osmanlı Devletinde Spor. Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları.

Özkan. H. (2001). Selim Sırrı Tarcan. Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce, Kemalizm, Cilt 2. Ankara: İletişim Yayınları.

Öztürkmen, A. (1998). Türkiye'de Folklor ve Milliyetçilik. İstanbul. İletişim Yayınları.

Tarcan, Selim Sırrı. (1922a) İdman Aleminde Kırk Sene, Terbiye ve Oyun.

Tarcan, Selim Sırrı. (1922b) İdman Aleminde Kırk Sene, Terbiye ve Oyun (4).

Tarcan, Selim Sırrı. (1923) İdman Aleminde Kırk Sene, Terbiye ve Oyun (9).

Tarcan, Selim Sırrı. (1932) Beden Terbiyesi Oyun, Jimnastik ve Spor. İstanbul: Devlet Matbaası.

Tarcan, Selim Sırrı. (1946). Canlı Tarihler, İstanbul: Türkiye Yayınevi.

Tarcan, Selim Sırrı. (1948). Yaşam Öğütleri. İstanbul: Ülkü Yayınevi.

Tevfik, Rıza. (1950). Selim Sırrı Kimdir? Dost Gözü ile 75 Yaşında Genç Selim Sırrı Tarcan. İstanbul: Ülkü Basımevi.

ENERJİ İLETİM HATLARI

Cilt 1

İletkenlerin Mekanik Hesapları

Prof. Dr. Selim AY

İstanbul ■ 2017

EFE AKADEMİ YAYINLARI

YAYINEVİ BİLGİLERİ

ISBN	:	**978-605-83487-5-2**
Sertifika No	:	**21318**
Kitabın Adı	:	**Enerji İletim Hatları**
		Cilt 1 İletkenlerin Mekanik Hesapları
Kitabın Yazarı	:	**Prof. Dr. Selim AY**
Yayınlayan	:	**EFE AKADEMİ YAYINLARI**
		Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü
		Davutpaşa - Esenler / İSTANBUL
		TEL : (0212) 482 22 00
		FAX : (0212) 482 22 00
		e-mail : ofis2005copy@gmail.com
		info@ofis2005.com
1. Baskı	:	**Mart 2017**
Baskı	:	**OFİS 2005 COPY CENTER - TEL (0212) 483 13 13**
Kapak Baskı	:	**OFİS 2005 COPY CENTER - TEL (0212) 483 13 13**

© Bu eserin ; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI 'na aittir. EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

EFE AKADEMİ YAYINLARI

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ ..... **v**

SEMBOL LİSTESİ ..... **vi**

KISALTMALAR LİSTESİ ..... **x**

1.0 GENEL TANIMLAR **1**

1.1 Topografya Ölçü Aletleri 1
1.2 grad 4
1.3 Some 4
1.4 Aliğman 7
1.5 Kot (yükselti) Farkı 11
1.6 Direk Açıklığı 13
1.7 Ruling Açıklık 16
1.8 Tek Taraflı Maksimum Açıklık 18
1.9 Maksimum Direk Açıklığı 18
1.10 Ortalama Direk Açıklığı 18
1.11 Rüzgar Açıklığı 19
1.12 Ağırlık Açıklığı 20
1.13 Limit Direk Açıklığı 24
1.14 Ekonomik Direk Açıklığı 24
1.15 Portal ile Nihayet Direği Arasındaki Maksimum Açıklık 24
1.16 Türkiye Buz Yükü Haritası 26
1.17 Dinamik Rüzgar Basıncı 31
1.18 Temel Meteoroloji ve Klimatoloji Tanımları 33
1.19 Tip Proje Direkleri 41
1.20 İzolatörler 48

2.0 ENERJİ İLETİM HATLARINA ETKİ EDEN EK YÜKLER **51**

2.1 Buz Yükü 51
2.2 Rüzgar Yükü 75
2.3 Buz + Rüzgar Yükü (Kombine Yük) 84
2.4 Galloping 89
2.5 Kuşlardan Kaynaklanan Yük 92
2.6 İkaz Kürelerinin Etkisi 93
2.7 Özel Bölge Ek Yükleri 95

3.0 İLETKENLERİN MEKANİK HESAPLARI 99

3.1 Genel Bilgi 99
3.2 İletken Eğrisi 104
3.3 Yatay Teğetli Nokta 107
3.4 Sehim Parametresi 112
3.5 Sehim 113
3.5.1 Hiperbol denklemi ile sehim hesabı 118
3.5.2 Parabol denklemi ile sehim hesabı 120
3.5.3 BPA'nın denklemi ile sehim hesabı 121
3.5.4 Schenkel yöntemi ile sehim hesabı 122
3.5.5 Tamamlayıcı direk açıklığı ile sehim hesabı 123
3.6 Özel Sehimler 124
3.7 Kritik Direk Açıklığı 130
3.8 Kritik Sıcaklık 131
3.9 Değişik Haller Denklemi 132
3.10 İletken Salınım Diyagramı 137
3.11 Direk Açıklığı Boyunca İletkenin Uzunluğu 144
3.12 Off-set Hesabı 147
3.13 Direğe İletkenlerden Dolayı Etki Eden Düşey Kuvvet 151
3.14 Sismik Etki 155

KAYNAKLAR 157

EK MATLAB M-FILE İLE ENERJİ İLETİM HAVA HATLARININ MEKANİK HESAPLARI 161

DİZİN 188

KAYNAKLAR

Kitaplar:

Aluminum Association, "Aluminum Electrical Conductor Handbook", 3rd Edition, 1989.

Aluminum Company of America (ALCOA), "ACSR Graphic Method for Sag-Tension Calculations", 1927.

An Overview of Transmission Studies, Bulletin 1724E-202, U.S. Department of Agriculture, 1993. **(www.rurdev.usda.gov/supportdocuments/uep_bulletin_1724e-202.pdf)**

Arı, M., "154/380 kV Enerji İletim Hatları Proje Uygulamaları", Karaca Tanıtım Hizmetleri Matbaacılık Kağ. Tic. Ltd. Şti., 2012.

Ausgrid, "Overhead Design Manual", Network Standard 220, 2015.

Avril, C. "Construction des Lignes Aèriennes á Haute Tension", Eyrolles, 1974.

Aygen, Ö.V., "Enerji İletim Hatları (Direkler)", Ders Notu, İTÜ, 1985.

Bayliss, C.R. and Hardy, B.J., "Transmission and Distribution Electrical Engineering", Elsevier, 2012.

Bisnath, S., Pillay, T., "The Planning, Design and Construction of Overhead Power Lines", Crown Publications, 2005.

Bougue, M. "Lignes Electriques Aeriennes a Tres Haute Tension" Tome 2, INEO, 2002.

Bougue, M., Bisnath, S., Mbuilu, S., Rubbers, P. "High Voltage Overhead Power Lines Part 1: Theoretical Calculations and Formulae for Conductor Installations", Crown Publications, 2009.

Bougue, M., Bisnath, S., Mariani, F., "High Voltage Overhead Power Lines Part 2: Theoretical Calculations and Formulae for Transmission Line Towers", Crown Publications, 2010.

Canadian Standards Association (CSA), "Design Criteria of Overhead Transmission Line", CAN/CSA-C22.3, 2006.

Carpentier, H., "Lignes Electriques T.H.D.", Eyrolles, 1955.

Carruthers, R.J.B., "Planning Overhead Power Line Routes", Wiley, 1987.

Catchpole, P. and Fife, B., "Structural Engineering of Transmission Lines", ICE Publishing, 2014.

Caymaz, M., "Enerji İletim Hatları, Sehim-Gerilme-Offset", Aracılar Matbaacılık, 1984.

CIGRE Brochure No. 324 "Sag Tension Calculation Methods for Overhead Lines", 2007.

"Engineering Transmission Line with High Capacity Low Sag ACCC Conductors", CTC Global, 2011.

Demirkut, B., "Elektrikle Enerji Taşınması", İDMMA, 1971.

Dengiz, H.H., "Enerji Hatları Mühendisliği", 2. Baskı, Kardeş Kitapevi, 1991.

Design Manual for High Voltage Transmission Lines, Bulletin 1724E-200, U.S. Department of Agriculture, 2009. **(www.rurdev.usda.gov/supportdocuments/uep_bulletin_1724e-200.pdf)**

Dilege, M., "Yüksek Gerilim Hava Hatlarının Mekanik Hesabı Cilt 1", 3. Baskı, İTÜ, 1979.

Douglas, D.A. and Trash, R., "Sag and Tension of Conductor", The Electric Power Engineering Handbook, CRC Press, 2007.

Eken, M. vd., "Klimatolojik Rasat El Kitabı", MGM, 2008.

Electric Power Research Institute (EPRI), "Transmission Line Reference Book: 345 kV and Above", EPRI, 1982.

Electric Power Research Institute (EPRI), "Transmission Line Reference Book: 115-138 kV Compact Line Design, EPRI, 2006.

Electric Power Research Institute (EPRI), "Transmission Line Reference Book: 115-345 kV Compact Line Design, EPRI, 2008.

Electric Power Research Institute (EPRI), "Transmission Line Reference Book: 200 kV and Above, EPRI, 2012.

Electrical and Mechanical design Criteria for EHV and UHV Overhead Transmission Lines, US Department of Energy, DOE/RA/2133-01, 1980.

EPRI, "Overhead Electric Transmission Line Siting Methodolgy", Final Report, 2006.

EPRI, "Demonstration of Advanced Conductors for Overhead Transmission Lines", Final Report, 1017448, July 2008.
(http://www.energy.ca.gov/2013publications/CEC-500-2013-030/CEC-500-2013-030.pdf)

EPRI, "Guide for Transmission Line Grounding", Technical Report, 2007.

Erşin, H., "Raylı Ulaşımda Enerji Hesabı ve Katener Dizaynı", İstanbul Büyükşehir Belediyesi Ulaşım A.Ş., 1998.

Ertaş, S. K., "Meteoroloji Eğitim Notları", DHMİ Genel Müdürlüğü, 2004.

ESKOM power series:

- The Planning, Design and Construction of Overhead Power Lines.
- The Fundamentals and Practice of Overhead line Maintenance.
- The Practical Guide to Outdoor High Voltage Insulators.
- Theory, Design, Maintenance and Life Management of Power Transformer.
- High Voltage Overhead Power Lines: Theoretical Calculations and Formulae for Conductor Installations.
- High Voltage Overhead Power Lines: Theoretical Calculations and Formulae for Transmission Line Towers.
- Corona in Transmission Systems: Theory, Design and Performance.
- HVDC Power Transmission: Basic Principles, Planning and Converter Technology.

Farr, H.H., "Transmission Line Design Manual", US Dept. of the Interior, Water and Power Resources Service, 1980.

Farzaneh, M., "Atmospheric Icing of Power Networks", Springer, 2008.

Gönen, T., "Electrical Power Transmission Engineering: Analysis and Design", 3rd Edition, CRC Press, 2014.

Güney, İ. ve Ay, S. **"Enerji İletim Hatları Problemleri"**, Birsen Yayınevi, 2017.

Handbook on Overhead Line Construction, National Electric Light Association, 2015.

Hunziker, G., "Theorie Gespannter Seile Scnellhöhe und Modellmechanik", Der Würde Eines Doktors, Technischen Hochschule, Zürich, 1942.

Jiang, X.L. and Yi, H. "Transmission Line Icing and Protection", China Eletric Power Pres, 2002.

Kiessling, F., Nefzger, P., Nocasco, J.F. and Kaintzyk, U., "Overhead Power Lines- Planning, Design, Construction", Springer-Verlag, 2003.

Özgül, N., "380 kV Üçlü Demet İletken Tel Çekimi", Reform Matbaası, 1987.

Rajput, R.K., "A Textbook of Power System Engineering", Laxmi Publications, 2006.

RUS Bulletin 1724E-300, "Design Guide for Rural Substations", Rural Utilities Service, 2001.
Saner, Y., "Güç İletimi (Enerji Taşınması)", 2. Baskı, Birsen Yayınevi, 2009.

Shao, X.T., "The Wire's Mechanical Calculation of Overhead Transmission Line", China Water Power Press, 2003.

Siemens, "380 kV Bosphorus Crossing III Connection Lines Test Report- Vibration Damper Effectiveness Test for AACSR/AW 1802/226", 1998.

Silva, A., "Modelagem para Repotencializaçao de Linhas de Transmissao: Aplicaçao de Condutores Especiais", Novas Ediçoes Academicas, 2015.

Stöckinger, K. (Çeviren: M. Dilege), "Yüksek Gerilim Hava Hatları", İTÜ, 1952.

TEİAŞ, "İletim Hatları İşletme Bakım Koordinasyon Müdürlüğü Eğitim Notları", 1. Bölüm, Ankara, Revize, Kasım 2009.

TEİAŞ, "İletim Hatları İşletme Bakım Koordinasyon Müdürlüğü Eğitim Notları", 2. Bölüm, Ankara, Kasım 2010.

TEİAŞ, "İletim Hatları İşletme Bakım Koordinasyon Müdürlüğü Eğitim Notları", 3. Bölüm, Ankara, Kasım 2009.

TEİAŞ 4. Bölge Müdürlüğü, "Kıtalararası Enerji Köprüsü", TEİAŞ, 2015.
(http://www.teias.gov.tr/eBulten/haberler/2015/4.b%C3%B6lge%20kitap/kitap.pdf)

Tekinel, H., "Elektrikle Enerji Taşıma ve Projesi", İTİA, 1972.

Whitaker, J.C., "AC Power Systems Handbook" 3rd Edition, CRC Press, 2007.

Winkelman, P.F., (Çeviren: A. Kaşıkçı), "Sehim-Gerilme-Offset ve Sehim Tashihi Hesapları", 1969.
(http://www.teias.gov.tr/ebulten/makaleler/2011/Sehim-Gerilme-offset%20Hesaplar%C4%B1.pdf)

Yunusoğlu, A., "Orta Gerilim Enerji Nakil Hatları Proje Cilt 1-2", Genç Büro Reklam Matbaacılık San. ve Tic. Ltd. Şti., 1995.

Yunusoğlu, A., "34.5 kV Enerji Nakil Hatları Cilt 1-2", 2. Baskı, kişisel basım-dağıtım, 2016.

Teknik Şartnameler:

TEİAŞ Direk İmalatı ve Teslimi Teknik Şartnamesis

TEİAŞ Direk Montajı Teknik Şartnamesi

TEİAŞ Çelik Özlü Alüminyum İletkenler Tip Teknik Şartnamesi

TEİAŞ OPGW Tel Çekimi Teknik Şartnamesi

TEİAŞ Hat Malzemesi Teknik Şartnamesi

TEİAŞ Hat Sökülmesi Teknik Şartnamesi

TEİAŞ İkaz Küresi ve Direk Boyama Teknik Şartnamesi

TEİAŞ İmalat Teknik Şartnamesi

TEİAŞ Montaj Teknik Şartnamesi

TEİAŞ Tel Çekimi Teknik Şartnamesi

TEİAŞ Proje Teknik Şartnamesi

Yönetmelikler:

Elektrik Kuvvetli Akım Tesisleri Yönetmeliği (Resmi Gazete: 30.11.2000/24246)

Elektrik Tesislerinde Topraklamalar Yönetmeliği (Resmi Gazete: 21.08.2001/24500)

Elektrik Tesisleri Proje Yönetmeliği (Resmi Gazete: 30.12.2014/29221 Mükerrer)

Elektrik Şebeke Yönetmeliği (Resmi Gazete: 28.05.2014/29013 Mükerrer)

Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) Yönetmeliği (Resmi Gazete: 25.11.2014/29186)

Elektrik Tesisleri Kabul Yönetmeliği (Resmi Gazete: 07.05.1995/22280)

Kurumsal web sayfaları:

Türkiye Elektrik İletim Anonim Şirketi (TEİAŞ) (www.teias.gov.tr)

Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (EPDK) (www.epdk.gov.tr)

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı (ETKB) (www.enerji.gov.tr)

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı (ÇŞB) (www.csb.gov.tr)

Meteoroloji Genel Müdürlüğü (MGM) (www.mgm.gov.tr)

Resmi Gazete (RG) (www.resmigazete.gov.tr)

Electric Power Research Institute (EPRI) (www.epri.com)

International Council on Large Electric Systems (CIGRÈ) (www.cigre.org)

International Electrotechnical Commission (IEC) (www.iec.ch)

The Institute of Electrical and Electronics Engineers (IEEE) (www.ieee.org)

Hava Hatlarının Mekanik Hesapları ile İlgili Paket Programlar:

- SAG10 (Alcoa)
- EDB Power Line Design Software
- CATAN Overhead Power Line Design Software
- GC Software
- Overhead Design Program (Ergon Energy Co.)
- TLWorkstation (TLW) (EPRI)
- Overhead Line Vibration Analysis and Design Program Vr. 3.0 (EPRI)
- PLS Tower (Kafes direkler için yapı analiz programı)
- SAP 2000 (Genel amaçlı yapı analiz programı)
- PLS Spole (Poligon ve tüp sistem direkler için yapı analiz programı)
- AutoCad (Genel amaçlı çizim programı)
- X-Steel (Çelik yapılar için 3 boyutlu çizim programı)
- PLS CAD (Sehim, gerilme ve tevziat programı)
- ALLPILE ('Temel' tasarım programı)
- STAAD (Structural Analysis and Design-3D)
- TOSCA, ELDA, POLINE (Kafes direk tasarımı yapan programlar)
- Overhead Power Line Design Software (ELECTRA)
- EDB-Power Line Design Software

Prof. Dr. Mehmet HACISALİHOĞLU

SEMİNER ÖDEVİ NEDİR, NASIL YAZILIR?

Sosyal Bilimlerde Lisans ve Lisansüstü
Seminer (Dönem) Ödevi Yazma Teknikleri

İstanbul , 2016

EFE AKADEMİ YAYINLARI

Seminer Ödevi Nedir,Nasıl Yazılır?
Prof. Dr. Mehmet HACISALİHOĞLU
ISBN : 978-605-65068-9-5
Sertifika No : 21318
Matbaa Sertifika No : 21318

Efe Akademi Yayınları
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü
Davutpaşa – Esenler / İSTANBUL
Tel : (0212) 483 13 13
FAX : (0212) 482 22 00
www.ofis2005.com
www.efeakademi.com

Matbaa Adresi :
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Davutpaşa Merkez Mah. YTÜ Kampüsiçi
Güngören / Esenler
İSTANBUL

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir. EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

Efe Akademi Yayınları – Mayıs 2016

İçindekiler

Önsöz 6
2005 Baskısının Önsözü 7
1 Giriş 8
2 Seminer Ödevi Nedir? 11
3 Seminer Ödevi Yazmanın Yararları 15
4 Araştırma Konusunu Belirleme 18
5 Zamanı Planlama 18
6 Araştırmanın Kaynakları 19
7 Kaynakların Dili 20
8 Kaynak Arama (Kütüphaneler) 22
9 Danışman Öğretim Üyesiyle Görüşme 25
10 Bilgilerin Toplanması ve Tasnifi 26
11 Proposal Yazma (Araştırma Önerisi / Research Proposal) 29
12 Sunuş Yapma 31
13 Ödev Taslağı ve Danışmanla Görüşme 34
14 Ödevde Bulunması Gereken Kısımlar 35
15 Seminer Ödevi Kapağı 36
16 İçindekiler Tablosu 37
17 Ödevin Yazı ve Sayfa Düzeni 39
18 Giriş Bölümü 39
19 Ana Bölümleri Yazarken 44
20 Transkripsiyon / Transliterasyon 48
21 Kaynak Belirtme 51
21.1 Metin İçinde Kaynak Belirtme 52
21.2 Dipnot Verme Yöntemi 53
21.3 Kitap nedir, makale nedir? 53
21.4 Dipnotta Kaynakça Yazmak 54
21.5 Dipnotta Kaynakça Yazma Şekilleri 55
22 Kısaltmalar 57
23 Kaynakça (Bibliyografya) Yazma 58
24 Metin Düzeltme Kuralları ve İşaretleri 60
25 Sonuç 62
26 Araştırma Yöntemleri Üzerine Kaynakça 64

26 Araştırma Yöntemleri Üzerine Kaynakça

Barzun, Jacques ve Henry F. Graff, **Modern Araştırmacı**, Çev. Fatoş Dilber, (1. Baskı, 1993), 13. Baskı, Ankara: TÜBİTAK, 2004

Beaud, Miche, **Tez Yazma Sanatı**, Çev. Ayşe Meral, İstanbul: Söylem Yay., 2001.

Dinler, Zeynel, **Bilimsel Araştırma ve Internet'e Bağlı Bilgi Merkezleri**, 2. Baskı, Bursa: Ekin Kitapevi, 2000.

Eco, Umberto, **Come Si Fa Una Tesi Di Laurea**, Milano: Gruppo Editoriale Fabbri-Bompiani, Sonzogno, Etas S. p. A., 1977. Almanca çevirisi: **Wie man eine wissenschaftliche Abschlussarbeit schreibt**, Çev. Walter Schick, 6. Baskı, Heidelberg: C. F. Müller, 1993.

Karasar, Niyazi, **Araştırmalarda Rapor Hazırlama**, 8. Baskı, Ankara: Aklim, 1995.

Kütükoğlu, Mübahat S., **Tarih Araştırmalarında Usûl**, 4. Baskı, İstanbul: Kubbealtı Neşriyatı, 1995.

Mauch, James E. ve Jack W. Birch, **Guide to the Succesful Thesis and Dissertation: Conception to Publication A Handbook For Students and Faculty**, 2. Baskı, New York: M. Dekker, 1989.

Poenicke, Klaus, **Die Schriftliche Arbeit. Materialsammlung und Manuskriptgestaltung für Fach-, Seminar- und Abschlussarbeiten an Schule und Universitaet. Mit vielen Beispielen**. 2. Baskı, Mannheim v.d.: Dudenverlag, 1989.

Seyidoğlu, Halil, **Bilimsel Araştırma ve Yazma El Kitabı**, 8. Baskı, İstanbul: Güzel Yay., 2000.

Smith, Robert V., **Graduate Research: A Guide For Students in the Sciences**, 2. Baskı, New York: Plenum Press, 1990.

Üstdal, Muzaffer ve Kural Gülbahar, **Bilimsel Araştırma Nasıl Yapılır, Nasıl Yazılır**, İstanbul: Beta Basım Yayım, 1997.

Üniversite Tez Yazım Kılavuzları:

Yıldız Teknik Üniversitesi, Akademik Araştırma ve Yazım Klavuzu: Yüksek Lisans ve Doktora Tezleri – Sanatta Yeterlik Eser Çalışması Yazım Kılavuzu, Hazırlayanlar Hale Özkasım, Hatice Aynur, Mehmet Hacısalihoğlu, Turhan Erkmen, İstanbul: YTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2007. http://www.sbe.yildiz.edu.tr/sbetezyazimklavuzu.pdf

Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, **Lisansüstü Tez Yazım El Kitabı**, İstanbul: MÜ Yay., 2002.

Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, **Tez Yazım Klavuzu**, İstanbul: YTÜ Yay., 2000.

Yıldız Teknik Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü, **"Bitirme Tezi / Projesi / Ödevi Yazım Klavuzu"**, [Düzenleyen Fuat Aksu], **http://www.sbu.yildiz.edu.tr/sbugiris.htm**, [5 Kasım 2004].

SİYASAL DALKAVUKLUĞUN RETORİK ANLATISI

SANAT &KÜLTÜR

Doç.Dr. Serhat ULAĞLI

EFE AKADEMİ YAYINLARI

YAYINEVİ BİLGİLERİ

ISBN : 978-605-65068-8-8

Sertifika No : 21318

Kitabın Adı : SİYASAL DALKAVUKLUĞUN RETORİK ANLATISI

Kitabın Yazarı : Doç.Dr.Serhat ULAĞLI

Yayınlayan : EFE AKADEMİ YAYINLARI
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü
Davutpaşa - Esenler / İSTANBUL
TEL : (0212) 482 22 00
FAX : (0212) 482 22 00
e-mail : ofis2005copy@gmail.com
info@ofis2005.com

Yayına Hazırlayan : : Doç.Dr.Serhat ULAĞLI

Kapak Tasarım : : Doç.Dr.Serhat ULAĞLI

Baskı : OFİS 2005 COPY CENTER - TEL (0212) 483 13 13

Kapak Baskı : OFİS 2005 COPY CENTER - TEL (0212) 483 13 13

1.Basım : İstanbul, EKİM,2015

© Bu eserin ; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI 'na aittir. EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

EFE AKADEMİ YAYINLARI

ÖNSÖZ **6**

I. BÖLÜM ÖRTÜK İMGELER VE İDEOLOJİ .....

I.KOLEKTİF VE BEN KİMLİĞİ İLE SANAT İLİŞKİSİ.....11

2.BEN VE SOSYAL KİMLİK ÇATIŞMASI.....12

a) Özgür Söylem 15

b) Çekince16

3. SÖYLEM.....18

a) Yasak Söylem 18

b) İmgesel Söylem 19

c) Takma Ad 21

d) Örtük İmge 23

II. BÖLÜM ORYANTALİZE EDİLEN BİR YAŞAM ALANI OLARAK DOĞU VE TÜRKİYE

1.ORİYANTALİZM VE DOĞU POLEMİĞİ.....46

2.SANATSAL VE İDELOJİK BİR TASAVVUR ALANI OLARAK DOĞU 49

3.EROTİK BİR UNSUR OLARAK DOĞU 50

4.DESPOTİK BİR UNSUR OLARAK DOĞU 61

5.MİSTİK DOĞULU OLMAK 74

III. BÖLÜM BİR İDEOLOJİK SÖYLEM TÜRÜ OLARAK ÇİZGİNİN DİLİ

1.KARİKATÜR VE ÇİZGİ DİLİ 87

2.KARİKATÜR VE POLİTKA 88

3. KARİKATÜR VE POLİTİK İMGELEM.....90

4.TÜRK KARİKATÜRÜ VE POLİTİK DUYARIM 99

5- TÜRK KARİKATÜRÜNDE SİYASİ MESAJLAR 106

VI. BÖLÜM İDEOLOJİK BİR SÖYLEM OLARAK AFİŞLER

1. AFİŞLER VE SİYASİ PROPAGANDA.....122

2- AFİŞLER VE POLİTİK İMGELEM 133

V. BÖLÜM SİNEMA'DA SANATIN İFLASI:..... PROPAGANDA SİNEMASI

1-İDEOLOJİK SİNEMA VE PROPAGANDA 142

2- PROPAGANDA SİNEMASINA KISA BİR BAKIŞ 143

3- NAZİ SİNEMASI.....144

4-SOVYET SİNEMASI.....146

5-CIA'NİN PROPAGANDA AYGITI: HOLLYWOOD 150

6- TÜRK SİNEMASI'NDA PROPAGANDANIN İZLERİ..152

7-SANATA SIRT ÇEVİREN BİR SİNEMA: PROPAGANDA SİNEMASI.....154

KAYNAKÇA.....158

KAYNAKÇA

A.D. LAMARTİNE, *Voyage En Orient,* Charles Gosselin-Furne-Pagnerre, Paris, 1845

Ahmet OKTAY, *Sanat ve Siyaset,* Everest, İstanbul, 2004

Ali AKAY, *Kapitalizm ve Pop Kültür*, Bağlam, İstanbul, 2002

Ali ÖZUYAR, *Faşizm'in Etkisinde Türkiye'de Sinema*, Doruk Yayınevi, İstanbul, 2011

Anatoli LUNAÇARSKİ, *Sosyalizm ve Edebiyat*, Yön, İstanbul, 1993

ARİSTOTALES, *Politika*, Remzi Kitapevi, İstanbul 2000

Armand ve Michele MATTELART, *İletişim Kuramları Tarihi*, İletişim, İstanbul, 1998

Atilla ÖZER, *İletişimin Çizgi Dili Karikatür*, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir,

Aydın ŞİMŞEK, *Siyasal Tarih Sürecinde Sanat ve İktidar*, Ümit, Ankara, 2000

Bertrand De JOUVENEL, *İktidarın Temelleri*, Birleşik, İstanbul, 1997

Bilge KARASU, *Ne Kitapsız Ne Kedisiz*, Metis İstanbul 1997

Bülent ÇAPLI, *Televizyon ve Siyasal Sistem*, İmge, Ankara 1995

Cemal Bbli AKAL *İktidarın Üç Yüzü*, Dost, Ankara, 2005

Cemal Bbli AKAL, *Devlet Kuramı*, Dost, Ankara, 2005

CHAMPLUFERY, *Histoire De La Carricature Au Moyen Age Et Sous La Renessaince*, Libraire De La Societe Des Gens Des Lettres, Paris 1843,

CHATEAUBİRAND, *İtineraire de Paris à Jersualem*, Paris, Garnier-Flammarion, 1968

Toby CLARK, *Sanat ve Propaganda,* Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 2004

Atilla DORSAY**,** *Sinema ve Çağımız***,** Hil Yayınları, İstanbul, 1984

Edgar MORİN, *Aşk Şiir Bilgelik.* Om, 2000, İstanbul 2000

Edward SAİD, *Oryantalizm Eleştirileri*, İlk Bahar, İstanbul, 2000,

Erich FROMM, *Özgürlükten Kaçış,* Öteki, Ankara, 1995

Fuat KEYMAN, Mahmut MUTHAN, Meyda YEĞENOĞLU, *Oryantalizm, Hegemonya ve Kültürel Fark,* İstanbul. İletişim. 1996

Gerard De NERVAL, *Voyage en Orient*, , Garnier-Flammarion, Paris, 1980

Ali GEVGİLİLİ, *Çağını Sorgulayan Sinema*, Bağlam Yayınları, İstanbul, 1989

Gürsel DÖNMEZ, *Devlet Metodolojisine Giriş*, Hece, Ankara 2004

Halil Ersin AVCI, Bingöl Mehmet Ali, *Çanakkale Savaşı Karikatürleri,* Truva, İstanbul, 2006

Hayati TÜFEKÇİ, *İletişim Sosyolojisine Başlangıç*, Der, İstanbul, 1997

İbrahim KALIN, *Batıda İslam Algısına Giriş*, Divan İlmi Araştırmalar, İstanbul 2003/2

İlimler ve İdeoloji, Umran Yayınları, Ankara 1981

İsmail SÜPHANDAĞLI, *Batı ve İslam Arasında Oryantalizm*, Gelenek, İstanbul 2004

İsmet Yazıcı EMİR, *Kitle İletişiminde İmaj*, im, İstanbul, 2003

J. THEVENOT *L'Empire Du Grand Turc*, Calmann-Levy, Paris, 1965

J.POTOCKİ, *Voyage en Turquie et en Egypte*, Fayard, Paris 1980

Jhon FİSKE, *İletişim Çalışmalarına Giriş*, Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara 2003

Judith LAZER, *İletişim Bilimi*, Vadi, Ankara, 2001

Jürgen HABERMAS, *İdeoloji Olarak Teknik ve Bilim*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1993

M. RODİNSON, *La fascination de l'Islam*, Maspero, Paris, 1980.

Marcel MARTIN / Luda-Jean SCHNITZER, *Devrim Sineması*, Agora Yayınevi, İstanbul, 2013

Mehmet ÖNAL, *En Uzun Asrın Hikayesi*, Akçağ, İstanbul 1999

Metin AND, *Tiyatro, Bale ve Opera Sahnelerinde Kanuni Süleyman İmgesi*, Dost, Ankara 1999

Michel A. MİLBURN, *Sosyal Psikolojik Açıdan Kamuoyu ve Siyaset*, İmge, Ankara, 1998

Nurdan GÜRBİLEK, *Kör Ayna Kayıp Şark,* Metis, İstanbul 2004

Osman ÖZSOY, *Geçmişten Günümüze Yöntem ve Uygulamalarıyla Propaganda ve Kamuoyu Oluşturma,* Alfa, İstanbul 1998

Ömer AYTAÇ, *Kapitalizm ve Hegemonya İlişkileri Bağlamında Boş Zaman.* C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi Aralık 2004 Cilt : 28 No:2 s.115-138

Ömer LEKESİZ, *Çizgi Sanatında Dil ve Mesaj*, hece, Ank. 2003

Palmira BRUMMETT, *İkinci Meşrutiyet Basınında İmge ve Emperyalizm 1908-1911,* İletişim, İst. 2003

Paul ROTHA & Richard GRİFFİTH *Sinema Yazıları,* İzdüşüm İstanbul 2001

Paul-Hubert POIRIER, *Gnostıcısme et Chrıstıanısme Ancien* Chronique d'un Colloque, Laval Théologique et Philosophique, 39, 2 , 1983, Missouri

Pierre LOTİ, *Turquie Agonisante*, , Édition ordinaire Septembre, Paris 1925

Andrei PLAKHOV, *Sovyet Sineması,* Arena Yayıncılık, İstanbul, 1991

Sadık BATTAL, *Asıl Film Şimdi Başlıyor*, Vadi, Ankara, 2006

Semih BALCIOĞLU, *Cumhuriyet Dönemi Türk Karikatürü*, İş Bankası Yayınları, Ankara 1987

Semra GERMANER, Zeynep İNANKUR, *Oryantalistlerin İstanbulu*, İş Bankası Yayınları, İstanbul 2002

Tahsin YILDIRIM, *Edebiyatımızda Müstear İsimler*, Selis İstanbul 2006

Taner TİMUR, *Sürüden Ayrılanlar*, İmge İstanbul 2000,

Tarih Yazımında Yeni Yaklaşımlar, Küreselleşme ve Yerelleşme, Tarih Vakfı, İstanbul, 2000

Teophile GAUTİER, *Constantinople,* Christian Bourgois Éditeur, Paris, 1991

Terry EAGLETON, *İdeoloji*, Ayrıntı, İstanbul 1996

Terry EAGLETON, *Estetiğin İdeolojisi*, Doruk, İstanbul

THEVENOT. J., *L'Empire du Grand Turc Vu Par un Sujet de Louis XIV*, Paris, Calmann- Levy, 1965.

Toby CLARK, *Sanat ve Propaganda, Kitle Kültürü Çağında Politik İmge*, Ayrıntı, İstanbul, 2004

Türkçe Sözlük, T.D.K. Ankara, 2005

Ünsal OSKAY, *İletişimin ABC'si*, Der, İstanbul, 2001

Victor HUGO, *Les Orientales*, Didier, Paris, 1952,C.I ve CII.

Yılmaz ÖZBEK, *Postmodernizm ve Alılmama Estetiği*, Çizgi, Konya 2005

http://arsiv.sabah.com.tr/2006/02/16/dun106.html

http://aurelienloriau.free.fr/troisieme/histoire/allemagne%20nazie/allemagne_nazie.htm

http://jean_paul.gourevitch.perso.sfr.fr/propagande/Jugend.jpg

http://kitap.antoloji.com/da-vinci-sifresi-kitap/inceleme/sayfa-1000546/

http://schlomoh.blog.lemonde.fr/files/2007/09/udc1-pour-plus-de-securite.1188761893.png

http://schlomoh.blog.lemonde.fr/files/2007/09/udc1-pour-plus-de-securite.1188761893.png

http://www.anayasa.gen.tr/dgt.htm (Kaynak; Kemal Gözler, Devletin Genel Teorisi, Bursa, Ekin Kitabevi Yayınları, 2007)

http://www.katardat.org/marxuniv/2002-SUWW2/Images/images01.html

http://www.kefdergi.com/pdf/Cilt-15-No1-2007Mart/271hkoksal.pdf

http://www.klangart.ch/wordpress/wp-content/uploads/2009/11/minarett_verbot_plakat_svp-315x450.jpg

http://www.krkmer.anadolu.edu.tr/Pop%C3%BCler%20K%C3%BClt%C3%BCr.html

http://www.milliyet.com.tr/ozel/kitap/020308/kimne.html

http://www.udc-valais.ch/wp-content/uploads/2008/02/naturalisations08.jpg

Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi eki, Halil Bingöl ile söyleşi (03.Aralık 2006)

Le Monde Gazetesi, (Fransa,) Samuel BLUMENFELD et Yves-Marie LABÉ tarafından yayınlanmış olan *Bir Yahudi Karakter olarak Süpermen* başlıklı makale (25 Ekim 2007)

Yeni Şafak, (04.04.2010)

CLARK Toby, **Sanat ve Propaganda**, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, (2004)

DORSAY Atilla**, Sinema ve Çağımız,** Hil Yayınları, İstanbul, (1984)

GEVGİLİLİ Ali, **Çağını Sorgulayan Sinema**, Bağlam Yayınları, İstanbul, (1989)

MARTIN Marcel / SCHNITZER Luda-Jean, **Devrim Sineması**, Agora Yayınevi, İstanbul, (2013)

ÖZUYAR Ali, **Faşizm'in Etkisinde Türkiye'de Sinema**, Doruk Yayınevi, İstanbul, (2011)

PLAKHOV Andrei, **Sovyet Sineması,** Arena Yayıncılık, İstanbul, (1991)

GÜNÜMÜZDEN GELECEĞE MİMARİ TASARIM

MİMARLIKTA BİLGİSAYAR DESTEKLİ TASARIM

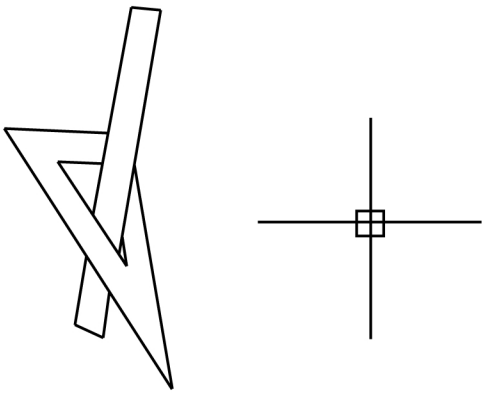

Doç. Dr. Fikret EVCİ

EFE AKADEMİ YAYINLARI

YAYINEVİ BİLGİLERİ

ISBN : 978-605-65068-5-7

Sertifika No : 21318

Kitabın Adı : GÜNÜMÜZDEN GELECEĞE MİMARİ TASARIM

Kitabın Yazarı : Doç. Dr. Fikret EVCİ

Yayınlayan : EFE AKADEMİ YAYINLARI
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü
Davutpaşa - Esenler / İSTANBUL
TEL : (0212) 482 22 00
FAX : (0212) 482 22 00
e-mail : ofis2005copy@gmail.com
info@ofis2005.com

Yayına Hazırlayan : Ali Dur ve Fikret Evci

Kapak Tasarım : Ali Dur (www.durstudio.us)

Baskı : OFİS 2005 COPY CENTER - TEL (0212) 483 13 13

Kapak Baskı : OFİS 2005 COPY CENTER - TEL (0212) 483 13 13

1.Basım : İstanbul, MART 2015

© Bu eserin ; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI 'na aittir. EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

EFE AKADEMİ YAYINLARI

İçindekiler

13 *ÖNSÖZ*

15 *GİRİŞ*

21 **I. MİMARLIKTA BİLGİSAYAR DESTEKLİ TASARIMIN GELİŞİMİ**

21 1. BİLGİSAYAR İLE İLGİLİ TANIMLAR

a. Bilgisayarın Tanımı

b. Bilgisayarın Tarihçesi

27 2. BİLGİSAYAR DESTEKLİ TASARIMIN TARİHSEL GELİŞİMİ

29 3. GÜNÜMÜZDE BİLGİSAYARIN TASARIMDAKİ ROLÜ

30 4. MİMARLIKTA BİLGİSAYAR KULLANIM ALANLARI

30 5.MİMARLIKTA TASARLAYICI OLARAK BİLGİSAYAR

32 *BÖLÜM NOTLARI*

37 **II. MİMARLIKTA TASARIM SÜRECİNDE BİLGİSAYAR**

37 1. BİLGİSAYAR DESTEKLİ TASARIM SÜRECİ

a. Bilgisayar Destekli Tasarıma Geçiş Süreci

b. Mimari Tasarım Sürecinde Bilgisayar

43 2. MİMARİ SUNUMDA BİLGİSAYAR

a. Modelleme

b. Çoklu Ortam (Multimedia)

c. Foto Gerçekçi Görüntüleme (Rendering)

d. Canlandırma (Animation)

e. Sanal Gerçeklik (Virtual Reality)

45 3. MİMARLIKTA BİLGİSAYARIN KULLANIM AŞAMALARI

a. Tasarım Aşamasında

b. Verilerin Saklanması ve İşlenmesinde

c. Değerlendirme Aşamasında

d. Sunum Aşamasında

e.Yapım Aşamasında

46 4. BİLGİSAYAR DESTEKLİ TASARIM PROGRAMLARININ İŞLEVSELLİKLERİ

a. Tekrarlama İşlevsellikleri

b. Çoğaltma İşlevsellikleri

c. Düzenleme İşlevsellikleri

d. Görselleştirme İşlevsellikleri

48 *BÖLÜM NOTLARI*

53 **III. MİMARLIKTA BİLGİSAYAR DESTEKLİ TASARIM SÜRECİ**

53 1. TASARIM SÜRECİNDE İFADE

a. Dışsallaştırma

b. Aracılık

c. Araç ve Araçsallık

55 2. TASARIM İFADE ARAÇLARI

a. Geleneksel İfade Araç ve Teknikleri

b. Sanal Ortam İfade Araç ve Teknikleri

c. Algoritma ve Algoritmik Düşünce

1.Tasarım ve Algoritmik Düşünce

2.Tasarım ve Algoritma

3.Tasarımcı ile Bilgisayar Kodlaması

4 Algoritmik Mimari Tasarım

59 3. DİJİTAL TASARIM

a. Dijital Tasarım Kavramı

b. Dijital Tasarımın Özellikleri

c. Dijital Tasarım Modelleri

1. CAD Modelleri

2. Dijital Biçimlendirme Modelleri

3. Türetici Tasarım Modelleri

4. Performans Modelleri

5. Bileşik Modeller

d. Dijital Model

1. Dijital Modelleme Tipleri

2. Kavramsal Modelleme ve Render Programları

e. Bilgisayar Destekli Mimari Tasarımda Kavramsal Modelleme

1. Animasyon Programları

2. Eleman Tabanlı Çizim Programları

3. Bileşen Tabanlı Programlar

4.Tasarım Geliştirme Programları

5. Dijital Model Bileşenleri

a. İki Boyutlu Model Bileşenleri

b. Üç Boyutlu Model Bileşenleri

f. Dijital Tasarım Teknikleri

1. Parametrik Tasarım

2. Türetici Tasarım

3. Evrimsel Sistemler

4. Animasyon Teknikleriyle Tasarım

5. Performansa Dayalı Tasarım

76 4. DİJİTAL SUNUM TEKNİKLERİ

a. İki Boyutlu Dijital Sunum Teknikleri

b. İki Buçuk Boyutlu Dijital Sunum Teknikleri

c. Üç Boyutlu Dijital Sunum Teknikleri

77 5. BİLGİSAYAR DESTEKLİ TASARIMDA KULLANILAN YAZILIMLAR

a. Piksel Bazlı Yazılımlar

b. Vektör Bazlı Yazılımlar

c. Obje Bazlı Yazılımlar

d. Nurbs Yazılımları

e. Animasyon, Seslendirme, Resim İşleyici Yazılımları

80 *BÖLÜM NOTLARI*

87 **IV. MİMARLIKTA TASARIM SÜRECİNDE KULLANILAN PROGRAMLAR**

88 1. 2 BOYUTLU VEKTÖREL ÇİZİM PROGRAMLARI

a. AutoCAD

b. İntellicad

c. BricsCAD

93 2. BIM MİMARİ PROGRAMLARI

a. Allplan

b. Revit

c. Archicad

d. Vektorworks

104 3. 3D ANİMASYON PROGRAMLARI

a. Trimble SketchUp

b. 3Ds Max

c. Cinema 4D

d. Autodesk Maya

e. Rhinoceros

f. SideFX Houdini

g. Lightwave 3B

h. Softimage

i. Blender

127 4. YARDIMCI PROGRAMLAR

a. Adobe Photoshop

b. G.I.M.P

130 5. ORGANİK MODELLEME PROGRAMLARI

a. Zbrush & Mudbox

b. After Effects & Nuke

c. Cubase

134 6. RENDER PROGRAMLARI

a. V-ray

b. Lumion

c. Maxwell

d. Scanline

e. Octane Render

f. Thearender

g. Shaderlight

h. Mental Ray

142 7. MEKANİK MODELLEME PROGRAMLARI

a. Solidworks

b. Catia

148 8. BIM (BUILDING INFORMATION MODELLING / YAPI BİLGİ SİSTEMİ) PROGRAMLARI

1. İnşaat

a. İdeCAD

b. Probina

c. Sta4cad

2. Mekanik

a .Autodesk Inventor

b. Solid Edge

c. Ess Ax3000

153 9. OTOMOTİV PROGRAMLARI

a. Autodesk Alias Design

b. Autodesk Alias Automotive

c. Autodesk Alias Surface

156 10. DİĞER BAZI AUTODESK PROGRAMLARI

1. AutoCAD Architecture

2 .AutoCAD Civil 3B

3 .AutoCAD Electrical

4 .AutoCAD Map 3B

5 .AutoCAD MEP

6 .AutoCAD Mechanical

7 .AutoCAD Plant 3B

8 .AutoCAD Raster Design

9 .AutoCAD Structural Detailing

10 .Autodesk Ecotect Analysis

11 .Autodesk InfraWorks

12 .Autodesk MotionBuilder

13 .Autodesk Mudbox

14 .Autodesk Navisworks Manage

15 .Autodesk Quantity Takeoff

16. Autodesk Revit Architecture

17. Autodesk Revit MEP

18. Autodesk Revit Structure

19. Autodesk Robot Structural Analysis Professional

20. Autodesk Showcase

21. Autodesk Simulation CFD

22. Autodesk Simulation Mechanical

23. Autodesk Simulation Moldflow Adviser Ultimate

24. Autodesk SketchBook Designer

25. Autodesk Smoke

26. Autodesk Softimage

27. Autodesk Vault Professional

28. Pixlr

29. Autodesk SketchBook Express

30. Autodesk 123B Design

31. Autodesk 123B Make

32. Autodesk 123B Catch

33. Autodesk MeshMixer

34. Autodesk 123B Circuits

35. Autodesk HomeStyler

36. AutoCAD 360

37. Autodesk FormIt

38. Autodesk ForceEffect

169 **V. MİMARLIKTA YAPI BİLGİ MODELLEMESİ**

169 1. (BIM) YAPI BİLGİ MODELLEMESİ

Yapı Bilgi Modellemesinin Temel Bileşenleri

Nesneler

Veritabanı

Merkezi Bilgi Saklanışı

Parametrik Modelleme

Nesne Tabanlı Yaklaşım

Nesne Tabanlı Programlama

176 2. YAPI BİLGİ MODELLEMESİ SİSTEMLERİN GELECEKTEKİ GELİŞİMİ

178 *BÖLÜM NOTLARI*

181 **VI. MİMARLIKTA GELECEKTE TASARIM**

181 1. MİMARLIK VE GELECEĞİN KONUTU

182 2. MİMARLIKTA YAPAY ZEKA

185 3. MİMARLIK VE AKILLI BİNALAR

187 4. MİMARLIK VE MALZEME

189 5. GELECEKTE MİMARİ TASARIM

195 *BÖLÜM NOTLARI*

197 **VII. SONUÇ**

199 *KAYNAKLAR*

210 *FAYDALANILAN TEZLER*

213 *MAKALELER VE DERGİLER*

214 *İNTERNET KAYNAKLARI*

Kaynaklar

A. Öke, N. Bayazıt, M. İnceoğlu, M. Tapan, Mimarlıkta Tasarlama Metotlarına Giriş Ders Notları, İstanbul: İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi, 1978

Aish, R. Extensible Computational Design Tools for Exploratory Architecture, Spon Press, New York. 2003

Ak, N. "Geleceğin Konutu" Tasarımında Ortaya Çıkan Kavramların Belirlenmesi, İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2006

Akin, Ö-Anadol, Z. What's wrong with CAAD? Carnegie Mellon Pittsburgh, 1993

Akipek Özsel F,İnceoğlu N. "Bilgisayar Destekli Tasarım ve Üretim Teknolojilerinin Mimarlıkta Kullanımları"Megaron YTÜ Mim Fak E-Dergi Cilt 2 Sayı 4, İstanbul, 2007

Akipek Özsel F. Bilgisayar Teknolojilerinin Mimarlıkta Tasarımı Geliştirme Amaçlı Kullanım Yıldız Teknik Üniversitesi. Bilgisayar Ortamında Mimarlık. Doktora Tezi. İstanbul, 2004

Aksoy, E. Mimarlıkta Tasarım Bilgisi. Ankara: Hatiboğlu Yayınevi, 1987

Aksoy. E. Mimarlıkta Tasarım İletim ve Denetim, Gün Matbaası. İstanbul, 1975

Alfonso Ippolito Dı Rılıevo E Archıtettura Dıgıtale Dıpartımento Xvııı Cıclo Dottorando:, Analısı E Dısegno Dell'ambıente E Dell'archıtetturaunıversıta' Deglı Studı Dı Roma "La Sapıenza" Dottorato Dı Rıcerca In Rılıevo E Rappresentazıone Dell'archıtettura E Dell'ambıente

Alomar, M.A. Creativity in Architecture and Management. 6.Uluslararası Asya Tasarım Konferansı'nda sunulan Bildiri, Tskuba, Japonya, 2003

Arcan, E.F. ve Evci, F. Mimari Tasarıma Yaklaşım (3.Baskı) Tasarım Yayın Grubu. İstanbul, 1999

Archer, B. Systematic Method for Designers, Developments in Design Methodology i- Ed. Cross, N.John Wiley & Sons, Bath, 1984

Arpat, A. Dini Mimaride Gizli Tasarım Yöntemleri, İstanbul, Birsen Kitabevi, 2006

Arslan, R. ve Ökten, A. Araştırma Yöntemleri. İstanbul: YTÜ Mimarlık Fakültesi Baskı İşliği 1994

Assimov, I.'I Robot', Doubleday, 1988

Atılgan D. "Gelişen Tasarım Araç Ve Teknolojilerinin Mimari Tasarım Ürünleri Üzerindeki Etkileri" D.E.Ü Fen Bilimleri Enstitüsü,Bina Bilgisi Bölümü Doktara İzmir, 2005

Attive, Z. 40 The New Generation of International Architecture, Skira, Milano, 2002

Aydoğan, Ü. Bilgisayar Destekli Tasarım Yazılımlarının Stratejik Kullanımının Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul TeknikÜniversitesi, 2006

Balkan, E., Mimari Tasarımda Konsept, Bahçeşehir Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2005

Barrow, L. R. Digital Design and Making, Synthetic Landscapes, Aided Design in Architecture, U.S.A. 2006

Bayazıt N. , Endüstriyel Tasarımcılar İçin Tasarlama Kuramları ve Metotları, İstanbul: Birsen Yayınevi, 2004

Bayazıt N., Mimarlıkta Tasarlama İleri Yöntem ve Teknikleri, Yayınlanmamış Ders Notu, İstanbul: İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi, 1978

Bayazıt, N. Tasarım Araştırmaları - H.A. Er ve Ö. Er (Eds.), Endüstriyel Tasarım Eğitimi: İTÜ Endüstriyel Tasarım Toplantıları 98 ve 99 Bildirileri içinde İstanbul: İTÜ Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü, 2004

Bayazıt, N., Endüstri Ürünlerinde ve Mimarlıkta Tasarlama Metotlarında Giriş, Literatür Yayıncılık, İstanbul. 1994

Bayazıt, N., Mimarlıkta Tasarlama Elemanter Teknikleri, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Baskı Atölyesi, İstanbul 1978

Berköz S., 'Yapım Yönetimi'nde Komputer Uygulamaları', Mimarlıkta Bilgisayar Semineri Bildirileri, İstanbul: Y.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Baskı İşbirliği, 1994

Berköz, S., Yapı Üretimi Açısından Performans Kavramı, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi YAK Bülteni, Nisan,1977

Berköz, S., Yapımda Sistemler Yaklaşımı, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi, İstanbul, 1975

Bhavnani, S. K., How Architects Draw with Computers, A Cognitive Analysis of Real-World CAD Interactions, Carnegie Mellon University, Pittsburgh,1998

Bilda, Z. , Gero J.S., 'Do We Need CAD during Conceptual Design?', in B. Martens, A. Brown, Computer Aided Architectural Design Futures 2005, Dordrecht, Hollanda: Springer, 2005

Blachère, G.,Preparation of Requirements and Criteria, Some Examples of the Application of the Performance Concept in Building içinde, CIB Report no: 157, Rotterdam, 1993

Bolak, O. Mimari Tasarım Temel Bilgiler, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Baskı Atölyesi, İstanbul, 1971

Broadbent G., Design in Architecture, London: John Wiley & Sons, 1973

Capek, K., 'R.U.R Rossum's Universal Robots', Dover Publications, 2001

Chu K., Metaphysics of Genetic Architecture and Computation
http://www.futurefeeder.com/wp-content/6chuCorr.pdf

Cotton, B. Siberuzay Sözlüğü. Phadion Press Limited.London. 1994

Coyne, R. , Subrahmanian E.,Computer Aided Creative Design, in Gero J. S. & Maher M. L. (ed.), Modeling Creativity and Knovvledge-Based Creative Design, 1993

Cross, N. "Design Research: A Disciplined Conversation", Design Issues, Vol. 15, No. 2, 1999

Cross, N., Engineering Design Methods – Strategies for Product Design, 3. Baskı, John Wiley & Sons, Chichester. 2000

Çağdaş G., Bilgisayar Programlama, İstanbul: İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi, 1992

Çay, R.D., Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Fakültesi, Ankara 2007

Çelebi, G.,Yapı-Çevre İlişkileri, T.M.M.O.B. Mimarlar Odası Sürekli Mesleki Gelişim Merkezi Yayınları, İstanbul, 2008

Çıltık, A. Sayısal Tasarım Kavramları. Yüksek Lisans tezi. Y.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü. İstanbul, 2003

D.Harry, D. Offenhuber, J. Donath, 'Function Follows Form', in. S. Doesigner, Space between People:How the Virtual Changes Physical Architecture, USA: Prestel, 2008

Edirne J., Tasarımın Temel Prensipleri ve İç Mimari Tasarımda Uygulama Örnekleri, İstanbul, MSÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, 2004

Edis, F.E., Mimari Yapısal Öğelerin Tasarımı İçin Bir Yöntem, Doktora Tezi, İ.T.Ü.Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2006

Erdem, E., Tarihte Ütopya ve Mimarlık İlişkisi, Mimar-ist Dergisi, yıl:5 sayı:18 İstanbul, 2005

F. Yeğül, 'Vitruvius ve De Architectura', içinde: Vitruvius, Mimarlık Üzerine On Kitap, Istanbul: Şevki Vanlı Mimarlık Vakfı, 1990

Fest, J., The Destroyed Dream: on the end of utopian era, Siedler, Berlin, 1991

Frazer J.H., An Evolutionary Architecture, Architectural Association, London, 1995

Gero, J. S. ve Maher, M. L., Mutation and analogy to support creativity in computer-aided design, in G. N. Schmitt (ed.), CAAD Futures '91. Vieweg, Viesbaden, 1992

Goldschmidt, G., "On Visual Design Thinking: the viz kids of architecture", Journal off print Paper: Design Studies, 1994

Gonchar, J. "To Architects, Building Information Modeling is Still Primarily a Visualization Tool", Architectural Record, 2006

Günaydın, H. M., Zağpus, S. "Türkiye' de Bina Otomasyon Sistemlerinin Mimarlar Tarafından Algılanması, Akıllı Bina Tasarım Süreci ve Kalitesi", 2003

Güngor. E. B. Türkiye'de Mimari Uygulamalarda BDT Programlarının Değerlendirmesi, 2003. Yüksek lisans tezi. Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü. Mühendislik ve Fen Enstitüsü, İstanbul.

Gür, Ş.Ö. (Mimariyi Eleştirmek. Yapı, 194 İstanbul, 1998

Gür, Ş.Ö. Mekân Örgütlemesi. Gür Yayıncılık. Trabzon, 1996

Gür, Ş.Ö. Mimariyi Eleştirmek-2. Yapı, 195, İstanbul, 1998

Gürer L., Temel Tasarım, İTÜ İstanbul, 1990

Gürtekin A. Görsel Temsilin Mimarlıktaki Yeri. Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi İstanbul 2007
Haapasalo, H., Creative computer aided architectural design-an internal approach to the design process Department of Industrial Engineering, University of Oulu, Finland, 2000

Hadid, Z. ve Schumacher, P., Latent Utopias- Experiments within Contemporary Architecture, Steirischerbst, Graz, 2002

Harvey, D., Megacities Lecture 4, 2001, http://www.megacities.nl/possible.pdf

Hasol, D. Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü 2.baskı, Yem Yayınları İstanbul, 1998

Heath, T., Method in Architecture, John Wiley & Sons, Chichester, 1984

Hitomi, H., K., Manufactoring Systems Engineering, CRC Press, 1996

Hubka, V., Eder, W. E., Design Science, Springer, London, 1996

İnan N. Bilgisayar Destekli Tasarım Sürecinde Disiplinlerarası İlişkiler ve Disiplinlerarası Uyumlu Tasarım Olanaklarının Araştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, 2006

İnceoğlu, M. ,İnceoğlu, N. Mimarlıkta Söylem, Kuram ve Uygulama Tasarım Yayın Grubu. İstanbul, 2004

İzgi, U. Mimarlıkta Süreç: Kavramlar-İlişkiler. Yem Yayınları İstanbul, 1999

Jencks, C., Language of Post Modern Architecture, Rizzoli International Publications, New York,1991

Jones J.C., Design Methods, David Fulton Publishers, London, 1992

Jones, J.C., Design Methods, 2. Baskı, Van Nostrand Reinhold., U.S.A.,1992

Jones, J.C., A Method of Systematic Design, Developments in Design Methodology içinde, Ed. Cross, N., John Wiley & Sons, Bath, 1984

Kahvecioğlu, N. P. Mimari tasarım eğitiminde bilgi ve yaratıcılık etkileşimi. Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. İstanbul, 2001

Kalay Y. E., Architecture's New Media, Cambridge, Massachusetts: MIT Press, 2004

Karadağ E., Bilgisayar Destekli Tasarımın İç Mimarlık Bürolarına Etkileri, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi, 2002

Karlen, I., Performance Concept and The System Approach - Some Comments, Performance Concept In Building içinde, NBS Special Publication No: 361 Washington D.C., U.S.A. 1972

Kasapoğlu, B. Bilgisayar Ortamında Mimari Tasarımda Eskiz, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi, 2002

Kendir, E., Mimarlık Pratiğinde Bilgisayar Desteği: Temsili Olandan Yapısal olana Doğru. Mimarlık, 2005

Keskinel, F., CAD/CAM Sistemlerine Genel Bir Bakış, Mimarlık Dergisi, İstanbul, 1985

Kırmızı, T., Bilgisayar Destekli Tasarım ve Yönetim (CAD/CAM) sürecinde Mimar İçin Güncelleştirilmiş Görev tanımları, Y.E.M., İstanbul, 1993

Kolarevic, B., Architecture in the Digital Age: Design and Manufacturing, Spon Press, New York, 2003

Kotnik, T. Digital Architectural Design as Exploration of Computable, 2010

Köksal, A. Bilgisayar Ortamında Mimarlık Ders Notları. İstanbul: YTÜ Mimarlık Fakültesi. İstanbul, 2002

Köksal, H. Dijital Mimarlıkta Tasarım ve Üretim Süreci. Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, 2005

Köseoğlu, B. Görsel Anlatım Teknikleri Ders Notları, Maltepe Üniversitesi Mimarlık Fakültesi İç Mimarlık Bölümü, İstanbul, 2009

Krippendorff K., The Semantic Turn: A New Foundation for Design, NW, USA: CRC Press, 2006

Kuban, D., Mimarlık Kavramları, Y.E.M. Yayınları, İstanbul, 2007

Kuzgun T., Bilgisayar Destekli Mimari Tasarım ve Yaratıcılık, Yüksek Lisans Tezi, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi, İstanbul, 2004

Lawson B. , How Designers Think: TThe Design Process Demystified , Oxford: Architectural Press, 2006

Lawson, B. How Designers Think? The Design Process Demystified (4.Baskı). İngiltere: Elsevier, 2005

Lawson, B., How Designers Think – The Design Process Demystified, Architectural Press, Great Britain, 1997

Lee, G., R. Sacks , C. Eastman, "Specifying Parametric Building Object Behavior for a Building Information Modeling System", Automation in Construction, 2006

Lertsithichai, S. Towards a new paradigm in computer-aided architectural design.Massachusetts, 2002

Luckman, J., An Approach to the Management of Design, Developments in Design Methodology içinde, Ed. Cross, N., John Wiley & Sons, Bath. 1984.

Lynn, G., Animate Form, Princeton Architectural Press, New York, 1999

M. İnceoğlu, N. İnceoğlu, Kuram ve Uygulamalar, İstanbul: Tasarım Yayın Grubu, 2004

Markus, T. A., Building Performance, John Wiley & Sons, Great Britain, 1972

McCullough, M., 20 Years of Scripted Space, Architectural Design, London, 2006

MCGeorge, D., Palmer, A., Construction Management – New Directions, Blackwell Science, Oxford, England. 1997

Mitchell, J.W., E-topia: Urban Life, Jim-But Not as We Know It, The MIT Press, Cambridge 1999

Mitchell, W. J., The Electronic Design Studio, MIT press, New York, 1990

Mordoğan, D., "Akıllı Konutların Tasarımı ve Sorunları", Yüksek Lisans Tezi, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul , 2000

Ofluoğlu S., Yapı Bilgi Modellemesi Yeni Nesil Mimari Yazılımlar Mimarsinan Üniversitesi Enformatik Bölümü İstanbul, 2009

Oxman, R., Digital Architecture as a Challenge for Design Pedagogy: Theory, Knowledge, Models and Medium, Design Studies, March 2008

Oxman, R., Theory and design in the first digital age, Design Studies, Volume 27, May 2006

Ö. Akın, 'An Exploration of the Design Process', in Cross, N. (Eds.), Developments in Design Methodology, London: John Wiley & Sons, 1984

Öke, A., Mimarlıkta Tasarlama Metotlarına Giriş Ders Notları, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Kitaplığı, İstanbul, 1972

Ökmen, M.A., Tasarım Sürecinde Mimar Müşteri İlişkilerinin İncelenmesi: Türkiye Örneği, Yüksek Lisans Tezi, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 1999

Örer, G. Konut-Kimlik-Ev Modeli ve Modelin Bir Örnek Olarak İstanbul Kenti'nde Uygulanması. Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi. İstanbul, 2002

Özer, B., "Akıllı Bina Üretim Sürecinde Proje Temin Yaklaşımlarının İncelenmesi", Yüksek Lisans Tezi, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 1996

Özkan, E., Yapım Sistemlerinin Seçimi İçin bir Yöntem, Doktora Tezi, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi, İstanbul. 1976
Pak, B. ,Özener, O.Ö. Dijital Ortam ve Tasarım, Dijital Tasarım Günleri.Portfolyo, Ağustos, 2004

Pektaş, Ş.T. "A Framework for Building Design Process Modeling with Parameter-based Design Structure Matrices", Ed. C.J. Anumba, Innovative Developments in Architecture, Engineering, and Construction, Mill Press, RotterdamMandell, J. 2004, "Product, Process, and Facility", Architecture, 2003

Pektaş, Ş.T. "Lean Design Discourse: Searching for Structure and Eliminating Waste in Design", The European Academy of Design 2007 Conference EAD07, İzmir 2007

Pektaş, Ş.T. , M. Pultar, "Modelling Detailed Information Flows in Building Design with the Parameter-based Design Structure Matrix", Design Studies, 2006

Penrose, R. Bilgisayar ve Zeka Kralın Yeni Usu, Tübitak yayınları, İstanbul, 1989

Rahim, A., "Contemporary Techniques in Architecture", AD, 72 (155), 2002

Rapoport, A. Kültür-Mimarlık-Tasarım. (Çev. S. Batur). İstanbul: Yapı Yayınları, 2004

Rittel H. 'Der PLanungsprozess als iterative Vorgang von Varietaetserzeugung und Varietaetseinschraenkung', in Eva-Maria Kreuz, Entwurfsmethoden in der Bauplanung, Karl Kramer Verlag, Stuttgart, 1970

Rocker. M. I. Calculus-Based Form: An Interview with Greg Lynn, Architectural D« Issue 4 July/August, 2006
Roozenburg, N. F. M., Eekels, J., Product Design: Fundamentals and Methods, John Wiley & Sons, Chichester. 1995
Roth, L.M. Mimarlığın Öyküsü. (Çev. E. Akça). İstanbul: Kabalcı Yayınevi, 2000

Russell, B., Building Systems Industrialization and Architecture, John Wiley & Sons, New York, 1981

Sağlamer G., Mimari Tasarımda Çözümün Tanımı ve Nesnel Olarak Değerlendirilmesi, İstanbul: İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi, 1982

Saunders, R. ve Gero, J. S., 2001a. Designing for Interest and Novelty: Motivating Design gents, in Proceedings of CAAD Fütur es 2001, Eindhoven, 2001

Schmal P. Digital-Real, Blobmeister: First Built Projects, Birkhauser, Berlin, 2001

Sesgör, T., Bina Bilgisi 1-2, Haliç Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, İstanbul. 2005

Sesgör, T., Bina Bilgisi 3-4, Haliç Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, İstanbul. 2005

Sorguç, A.G., Role of System Architecture in Developing New Drafting Tools, Japanese Society of Mechanical Engineers International Journal, vol. 28. 2005

Soygeniş, S. Mimarlık Düşünmek Düşlemek (2. Baskı). Yem Yayınları, İstanbul, 2006

Sullivan, C.C. "Brace for BIM", Architecture, 94.4, 2005

Szalapaj, P., CAD Principles of Design, An Analytical Approas to Computational 2001 Representation of Architectural Form, Architectural Press, U.S.A., 2001

Şatır, S. Endüstri Tasarımı Eğitiminde Yaratıcılık. H.A. Er ve Ö. Er (Eds.),Endüstriyel Tasarım Eğitimi: İTÜ Endüstriyel Tasarım Toplantıları 98 ve 99 Bildirileri içinde İTÜ Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü. İstanbul 2004

Şenyapılı B. , 'Mimari Tasarım, Sunum ve Yenidensunumda Bilgisayarın Rolü', Computer Medium And Architectural Design Seminar Book. İstanbul: Y.Ü. Mimarlık Fakültesi, 1994

Tağmat,T.S., Alkan, A. ,Cengizkan, N.M. Mimarlık Pratiğinde Bilgisayar Desteği: Temsili Olandan Yapısal olana Doğru. Mimarlık, 321.İstanbul, 2005

Tekeli, İ., Her Geçen Gün Geleceği Yeniden Yaratıyor ve Kavrıyoruz, XXI Mimarlık Kültürü Dergisi, 6 Ankara 2001

Topçu Oraz, G., Bina Üretiminde Optimum Değer Elde Etmeye Yönelik Bir Model, Doktora Tezi, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 1999

Topçuoğlu, A. Yapay Zeka, Bilim ve Teknik, 409, 2001

Trulove, J. G., The Smart House, Watson-Guptill, New York, 2003

Tunalı İ., Tasarım Felsefesine Giriş, YEM Yayınları, İstanbul, 2002

Tunalı, İ. Tasarım Felsefesine Giriş (2.Baskı). YEM Yayınları İstanbul, 2004

Turhan, B. O., Dijital Tasarım Sürecinin Geleneksel Tasarım Stüdyosuna Etkileri. Doktora tezi. Y.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü. İstanbul, 2009

Ulrich, K. Eppinger, S. D., Product Design and Development, McGraw-Hill International Editions, Singapore. 1995

Uraz, T.U., Tasarlama, Düşünme, Biçimlendirme, İTÜ Mimarlık Fakültesi Baskı Atelyesi, İstanbul, 1993

Utkutuğ, G., Bilim ve Teknik Dergisi, Kasım Sayısı, 2002

Ünügür, S.M., Bina Tasarımının Temel İlkeleri, İTÜ Mimarlık Fakültesi Baskı Atelyesi, İstanbul, 1989

Vitruvius, Mimarlık Üzerine On Kitap. (Çev. S. Güven). İstanbul: Şevki Vanlı Mimarlık Vakfı Yayınları 2005

Wake, Y. K. A Tool-structured mterface and graphic interaction system for computer a design. Massachusetts. 1992

Waters, J. K., Blobitecture, Rockport Publishers Inc., Massachusetts, 2003

Williams, C., Design by Algorithm, Digital Tectonics, United Kingdom, 2004

Yalçın, M. Mimarlık ve Göstergebilim, Ege mimarlık,1997

Yalçın, M. Mimarlıkta Betimge ve Betimleme. E. Onat ve S.Ö. Yıldırım (Eds.), Göstergebilim Tartışmaları içinde Multilingual İstanbul, 2001

Yıldırım, M.T, İnan N., Yavuz, A.Ö. Mimari Tasarım Eğitiminde Geleneksel ve Dijital Görselleştirme Teknolojilerinin Karşılaştırılması,Bilişim Teknolojileri Dergisi, 3, 2010

Yıldırım, M.T. Mimari Tasarımda Biçimlendirme Yaklaşımları ile Bilgisayar Yazılımları İlişkisi. Gazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi, 19 (1), Ankara, 2004

Yücel, T. Genel Göstergebilim. E. Onat ve S.Ö. Yıldırım (Eds.), Göstergebilim Tartışmaları içinde .Multilingual İstanbul, 2001

Zeisel, J. Inquiry by Design: Tools for Environment-Behavior Research.ABD: Cambridge University Press. 1981

Faydalanılan Tezler

20. yy. Sonu Mimari Tasarım Stratejilerindeki Değişim: Değişimin Nedenleri ve Yönü
Safiye Pınar Çakmak Yüksek Lisans Tezi Mimarlık Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Haziran 2006 Ankara

Geleceğin Konutu Tasarımında Ortaya Çıkan Kavramların Belirlenmesi Mimar Nükhet Ak İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsüyüksek Lisans Tezi Mayıs 2006 İstanbul

Bilgisayar Destekli Eğitim ve Kesit Görünüşler Uygulaması Sevim Selma Ünal
Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Makine Eğitimi Anabilim Dalında Bilim Uzmanlığı Tezi Olarak Hazırlanmıştır Haziran 2006 Karabük

Bilgisayar Destekli Tasarım Sürecinde Disiplinler Arası İlişkiler ve Disiplinler Arası Uyumlu Tasarım Olanaklarının Araştırılması Nurgül İnan Yüksek Lisans Tezi Mimarlık Gazi Üniversitesi Mart 2006 Ankara

Bilgisayar Destekli Tasarım Yazılımlarının Stratejik Kullanımının Değerlendirilmesi İ.T.Ü Yüksek Lisans Tez Ümit Aydoğan Anabilim Dalı: Bilişim Programı: Mimari Tasarımda Bilişim Tez Danışmanı: Doç. Dr. Sinan Mert Şener Mayıs 2006 İstanbul

Bilgisayar Destekli Tasarımda Mekân Kavramı Serdar Işık Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Temmuz, 2008 İzmir

Bilgisayar Destekli Uzaktan Eğitim Programlarının Tasarım,Geliştirme ve Değerlendirme Aşamaları (Suzep Örneği) Birol Gülnar Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 2003 Konya

Bina Enerji Performans Simulasyonunun Mimaritasarım Stüdyosuna Entegrasyonu Derya Güleç Yüksek Lisans Tezi Mimarlık Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Aralık 2007 Ankara

Comparison Of Cad and Manual Sketching Tools For Teaching Architectural Design Rahinah Ibrahim And Farzad Pour Rahimiandepartment Of Architecture, Faculty Of Design And Architecture, Universiti Putra Malaysia, 43400 Upm Serdang, Selangor D.E., Malaysia School Of Built And Natural Environment, University Of Central Lancashire, Uk Available Online 16 October 2010

Dijital Form Türetici (Froebel Form Türetici İle Bir Konut Yerleşkesinin Tasarım Süreci
FBE Mimarlık Anabilim Dalı Bilgisayar Ortamında Mimarlık Programındamimar Gökhan Keskin Yüksek Lisans Tezi , 2008 İstanbul

Geleneksel Mimaride Binaların Sürdürülebilir Tasarım Kriterleri Bağlamında Değerlendirlmesi: **Antalya Kale İçi Evleri Örneği** Mine Aktunay. İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü 2007 İstanbul

Gelişen Tasarım Araç ve Teknolojilerinin Mimari Tasarım Ürünleri Üzerindeki Etkileri Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi Durnev Atılgan Mayıs, 2006 İzmir

Gramer Tabanlı Mimari Tasarım:Mardin'de İlköğretim Okulu Tipolojileri Mimar Hüseyin Tok Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Bilgisayar Ortamında Mimarlık Programında Yüksek Lisans Tezi 2008 İstanbul

İç Mimarlık Tasarımlarının Sunum Aşamasında, El Çizimi ve Bilgisayar Destekli Çizimin Kullanımı
İç Mimar Nihan Didem Uslu T.C.Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi İç Mimarlık Anabilim/Ana Sanat Dalı Ocak 2008 İstanbul

İ**nsan Davranışlarının Sayısal Ortamda İncelenmesi ve Tasarım Sürecine Etkisi** Mimar C. Tolga Toyran Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Bilgisayar Ortamında Mimarlık Programı Yüksek Lisans Tezi , 2008 İstanbul

İ**stanbul'da Karma Kullanımlı Yapılar Üzerine Karşılaştırmalı Bir İrdeleme** Mimar Burcu Sarı Yüksekyıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsübina Araştırma Ve Planlama Programı Yüksek Lisans Tezi, 2006 İstanbul

Mimarlık Bilgisayar Etkileşiminde İşbirliği Kavramı Mimar İlke Barut Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı Bilgisayar Ortamında Mimarlık Programıyüksek Lisans Tezi , 2007, İstanbul

Mimarlık Bürolarında Bilgisayar Destekli Tasarım İçin Bir Büro Standardı Modeli Mimar Şengül Yalçınkaya Karadeniz Teknik Üniversitesifen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı 2005 Trabzon

Mimarlık Ofislerinde Uygulamaya Yönelik Ayrıntıda Tasarım Süreci Mimar Fatih Yazıcıoğlu İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi Anabilim Dalı : Mimarlık Programı : Çevre Kontrolü Ve Yapı Teknolojisi Mayıs 2007 İstanbul

Mimarlıkta Dijital Görselleştirme Kavramı ve Uygulamalarının Sistematik Çözümlemesi
Mimar Can Akınyıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Bilgisayar Ortamında Mimarlık Programında Yüksek Lisans Tezi, 2008 İstanbul

Mimarlıkta Tip Kavramı ve Tipoloji Özgür Bingöl Yüksek Mimar (MSÜ) Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi Ocak 2007 İstanbul

Nesneye Yönelik Bilgisayar Desteklibir Tasarım Paketinin Geliştirilmesi Zerrin Ayvaz İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezibilgisayar Bilimleri Mühendisliği Anabilim Dalı Aralık 1998 İstanbul

Sanal Mimarlık Stüdyosu Uygulamaları Üzerine Bir Değerlendirme Mim. Özlem Ünkap İstanbul Teknik Üniversitesifen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi Anabilim Dalı: Bilişim programı: Mimari Tasarımda Bilişim Aralık 2006 İstanbul

Sayısal Mimarlık Uygulamalarının Yapım Süreçlerinin İrdelenmesi Onur Özden Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mart 2011 İzmir

Sayısal Ortamda Mekan Tasarım Modelleri Taner Palamutcu T.C.Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Fakültesi İç Mimarlık Anabilim Dalı 2007 İstanbul

S**ayısal Tasarım Kavramları ve Algoritmik Düşüncenin Mimari Tasarıma Etkileri** Mimar Alp Çıltık Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü FBE Mimarlık Anabilim Dalı Bilgisayar Ortamında Mimarlık Programında Yüksek Lisans Tezi, 2008, İstanbul

Sayısal Tasarım Teknolojilerinde Kullanılan Üç Boyutlu Donanımların Mimarlık Eğitimine Katkıları Mimar Şule Topçuoğlu Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Fbe Mimarlık Anabilim Dalı Bilgisayar Ortamında Mimarlık Programında Hazırlanan Yüksek Lisans Tezi, 2007, İstanbul

Tasarım Bürolarında Bilişim Teknolojilerinin Kullanımını Etkileyen Faktörler:Bir Yapısal Denklem Modeli Mimar Tülay Çivici T.C.Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilimdalımimarı Yüksek Lisans Tezi , Ağustos 2003, Balıkesir

Tasarım Süreci ve Bilgisayar Ebru Gümüş Marmara Üniversitesi / Güzel Sanatlar Enstitüsü / İç Mimarlık Anasanat Dalı Şubat 2007 İstanbul

Tasarım Sürecinde Üç Boyutlu Modellemenin Rolü ve Cad/Cam Programlarının Sınıflandırılması Mehmet Altuğ Kibaroğlu Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Endüstri Ürünleri Tasarımı Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi ,Eylül 2006, İstanbul

Tasarım-Yapım Proje Teslim Sisteminin Çok Boyutlu Olarak İncelenmesi ve Değerlendirilmesi İnş. Müh. Atilla Damcı İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi Anabilim Dalı Disiplinler Arası Programı : Gayrimenkul Geliştirme Haziran 2006 İstanbul

Temel Tasarım Eğitimine Destek Bir Veri Tabanı Önerisi Mimar Elçin Karaistanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi Aralık 2006 Istanbul

Üç Boyutlu Animasyon Filmlerde Mimarlık Mimar Erdem Köymen T.C Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi 2008 Edirne

Makaleler ve Dergiler

Avrupa ve Türkiye'deki Sürdürülebilir Mimarlık Anlayışına Eleştirel Bir Bakış
Ecehan Özmehmet Yaşar Universitesi Mühendislik Ve Mimarlık Fakültesi İç Mimarlık Bölümü,Journal Of Yasar University, 2(7) İzmir

Kavramsal Tasarım Aşamasında Bilgisayar Ortamında Eskiz
Beyza Kasapoğlu, Y. Mimar İstanbul Teknik Üniversitesi Bilişim Enstitüsü Mimarlıkta Bilişim Yüksek Lisans Programı Gülen Çağdaş, Mimar, Prof. Dr .İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, Megaron YTÜ Mim Fak E-Dergi Cilt 2 Sayı 4 2007 İstanbul

Mimarlık Bilim ve Teknik Dergisi
Yeni Ufuklara Mimarlık Tubitak Kasım 2002 Sayısının Ücretsiz Ekidir Hazırlayan : Prof. Dr. Gönül Utkutuğ Gazi Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Ankara

Mimarlık Eğitimi "Bilgisayar Destekli" Harikalar Diyârında
Dr. Şule Taşlı Pektaş Bilkent Üniversitesi İç Mimarlık Ve Çevre Tasarımı Bölümü Arkitekt, No. 515, 2008 Ankara

İnternet Kaynakları

http://www.tdk.gov.tr

http://www.cc.gatech.edu/classes/cs6751_97_fall/projects/abowd_team/ivan/ivan.html

http://usa.autodesk.com/adsk/servlet/pc/index?id=13779270&siteID=123112

http://sketchup.google.com/

http://www.adobe.com/products/photoshop/family/?promoid=BPDEK

http://mbinfo.mbdesign.net/CAD-History.htm, Cad History, 20 Ekim 2006.

http://sketcliup.google.com/6 http://\vwvv.adobe.com/products photoshop family/?promoıd=BPDEK

http://usa.autodesk.com. adsk servlet pc ‘ındex?ıd=13779270&siteID=123112

http://www.idemployee.id.tue.nl/g.w.m.rauterberg/conferences/CD_doNotOpen/ADC/final_paper/124.pdf

http://www.megaron.yildiz.edu.tr/yonetim/dosyalar/02-04-Megaron-237-253.pdf.

http://www.webster.com

http://tangible.media.mit.edu/projects/ Finlandiya. http://herkules.oulu.fi/isbn9514257545/isbn9514257545.pdf

http://tr.wikipedia.org/wiki/AutoCAD

http://www.autodesk.com/products/autocad/overview

http://cadcam.mechsoft.com.tr/bricscad-yetenekleri/intellicad-urunlerinden-farki.html

http://www.staricad-tr.com/blog/intellicad/

http://www.staricad-tr.com/blog/intellicad-programindan-birkac-ozellik/

http://tr.wikipedia.org/wiki/BricsCAD

http://cadcam.mechsoft.com.tr/urunlerimiz/bricscad-dwg-cad.html

http://cadcam.mechsoft.com.tr/bricscad-yetenekleri/intellicad-urunlerinden-farki.html

http://cadcam.mechsoft.com.tr/anahtar-ozellikler.html

https://eksisozluk.com/allplan--987415

http://www.mimarlikforumu.com/showthread.php?t=263

http://www.mimcad.com/site/mimari-programlar/allplan-nedir.html

http://forum.yapisal.net/allplan/6327-allplan-nedir.html
http://fga.com.tr/yazilimlar/allplan/allplan-2015-mimari/yenilikler
http://www.mimcad.com/site/mimari-programlar/revit-nedir.html
http://tr.wikipedia.org/wiki/ArchiCAD
http://www.mimcad.com/site/mimari-programlar/archicad-nedir.html
http://tr.wikipedia.org/wiki/VectorWorks
http://www.vectorworks.com.tr/index.php/ueruenler/architect
http://www.vectorworks.com.tr/index.php/bim
http://www.cghaber.com/pepino/2012/06/14/3B-animasyon-nasil-yapilir-bolum-vi/
http://www.sketchupturkiye.com/sketchup-nedir.html
http://www.sketchup.com/3Bfor/architecture
http://www.sketchupturkiye.com/sketchup-nedir.html
http://www.sketchupturkiye.com/gercekci-render-kaliteli-gorsel-nasil-olusturulur.html
http://www.autodesk.com/products/3Bs-max/overview
http://www.3Bakademi.com/3Bs-max/
http://tr.wikipedia.org/wiki/3Bs_Max
http://www.grafikerler.net/cinema-4d-nedir-ne-ise-yarar-vb-genel-bilgi-t45733.html
http://tr.wikipedia.org/wiki/Cinema_4D
http://fga.com.tr/yazilimlar/cinema-4d/cinema-4d-studio#1407075529-2-45
http://fga.com.tr/yazilimlar/cinema-4d/cinema-4d-r16-yenilikler
http://fga.com.tr/yazilimlar/cinema-4d/cinema-4d-r16-yenilikler#1407842563-2-99
http://fga.com.tr/yazilimlar/cinema-4d/cinema-4d-r16-yenilikler#1407844813056-2-6
http://fga.com.tr/yazilimlar/cinema-4d/cinema-4d-r16-yenilikler#1407844813882-3-9
http://fga.com.tr/yazilimlar/cinema-4d/cinema-4d-r16-yenilikler#1407844814674-4-6
http://fga.com.tr/yazilimlar/cinema-4d/cinema-4d-r16-yenilikler#1407844881425-5-9
http://tr.wikipedia.org/wiki/Autodesk_Maya
http://www.autodesk.com.tr/products/maya/overview
http://sayisalgrafik.com.tr/Urunler/medya--eglence/autodesk-maya/autodesk-maya-nedir-/ozellikler/2014-ozellikleri_969.aspx

http://www.autodesk.com.tr/products/maya/features/all/gallery-view
http://rhinodersleri.com/1670/rhinoceros-nedir/
http://www.msxlabs.org/forum/mimarlik/317868-mimarlik-ve-bilgisayar-programlari-rhino.html
http://rhinoturkiye.com/urunler
http://celebi.me/blog/2012/03/houdini-3-boyutlu-animasyonlar/
http://www.newtek.com/products/lightwave/features-lightwave-menu.html -
http://tr.wikipedia.org/wiki/Lightwave_3B
http://www.lightwiki.net/wiki/LightWave_History- http://tr.wikipedia.org/wiki/Lightwave_3B
http://www.lightwave-tr.net/index.php?option=com_content&view=article&id=48&Itemid=55 -
http://tr.wikipedia.org/wiki/Lightwave_3B
http://www.newtek.com/lightwave-project-list-menu.html-http://tr.wikipedia.org/wiki/Lightwave_3B
http://sayisalgrafik.com.tr/Urunler/medya--eglence/autodesk-softimage/autodesk-softimage-nedir-/ozellikler/2013-ozellikleri_885.aspx
http://sayisalgrafik.com.tr/Urunler/medya--eglence/autodesk-softimage/autodesk-softimage-nedir-/ozellikler/2014-ozellikleri_971.aspx
http://sayisalgrafik.com.tr/images/yapibilgisistemi/yazi_solesiler/subat.pdf- Parametrik Yapı Modelleme: BIM'in temeli YeniMimar Şubat Sayı 70 2009
http://www.blender.org/foundation/history/- http://tr.wikipedia.org/wiki/Blender_(yazılım)
http://tr.wikipedia.org/wiki/Adobe_Photoshop
http://www.adobe.com/tr/products/photoshopfamily.html?promoid=BPDEK
https://www.adobe.com/tr/products/photoshop/versions.html
http://tr.wikipedia.org/wiki/GIMP
http://tr.wikipedia.org/wiki/Zbrush
http://www.yeniprogram.gen.tr/download/4479/ZBrush.html
http://tr.wikipedia.org/wiki/Adobe_After_Effects
http://www.adobe.com/tr/products/aftereffects/features.html
http://www.gokhansonmez.com/2007/52/nuke-sayisal-kompozisyon-ve-efekt-sistemi/
http://tr.wikipedia.org/wiki/Cubase

http://www.mikroegitim.com/vray_nedir.html
http://www.3Bakademi.com/vray-3-0-brute-force-ozelligi/
http://tr.wikipedia.org/wiki/V-Ray
http://www.sketchupturkiye.com/lumion-nedir.html
http://fga.com.tr/yazilimlar/lumion
http://fga.com.tr/yazilimlar/lumion/lumion-5- yenilikler?utm_source=newsletter&utm_medium=email&utm_campaign=Lumion_50_Geliyor!_(Son_5_Gün)
http://www.cgstudyo.com/threads/render-motorlar-artlar-ve-eksiileri.336/
http://tr.wikipedia.org/wiki/SLI
http://en.wikipedia.org/wiki/Octane_Render
http://www.sketchupturkiye.com/neden-sketchup-icin-thea.html
http://fga.com.tr/yazilimlar/shaderlight-for-sketchup
http://tr.wikipedia.org/wiki/Mental_ray
http://tr.wikipedia.org/wiki/SolidWorks
http://www.jewelturk.net/portal/2012/11/solidworks-ile-rhinocerosun-kisa-bir-karsilastirmasi/
http://tr.wikipedia.org/wiki/CATIA
http://catiaegitimi.blogspot.com.tr/2013/07/catia-nedir.html
http://idestatik.com/portfolio-type/insaat-muhendisligi/
http://www.idecad.com.tr/showsubpage.asp?pageID=124
http://www.probina.com.tr/probina/ilk-bakista/neden-probina-orion/6
http://www.sta.com.tr/site/index.html
http://www.autodesk.com.tr/products/inventor-lt-family/overview
http://tr.wikipedia.org/wiki/Solid_Edge#S.C3.BCr.C3.BCm_Tarihi
http://www.aluplan.com.tr/ax3000-mekanik-tesisat-sayfasi
http://sayisalgrafik.com.tr/Urunler/mekanik-tasarim-ve-imalat/autodesk-alias-urun-ailesi.aspx
http://www.autodesk.com.tr/products
http://www.saina.com.tr/bim-danismanlik
http://www.webster.com

http://tangible.media.mit.edu/projects/
http://tangible.media.mit.edu/projects/
http://tr.wikipedia.org/wiki/Jules_Verne
http://tr.wikipedia.org/wiki/Uzay_Yolu
http://tr.wikipedia.org/wiki/Azınlık _Raporu
http://tr.wikipedia.org/wiki/Demir_Adam_2

DÜŞÜNÜYORUM ÇÜNKÜ ÖYLE İSTENDİ!

[SİYASAL PARADİGMALAR VE KÜLTÜR$+ EMPERYALİZM]

Prof. Dr. Serhat ULAĞLI

EFE AKADEMİ YAYINLARI

DÜŞÜNÜYORUM ÇÜNKÜ ÖYLE İSTENDİ!
SİYASAL PARADİGMALAR VE KÜLTÜREL EMPERYALİZM

Prof. Dr. Serhat ULAĞLI

ISBN : 978-605-62120-9-3
Matbaa Sertifika No : 21318
Baskı : 2.Baskı

Efe Akademi Yayınları
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü
Esenler - İSTANBUL
Tel : (0212) 483 13 13
FAX : (0212) 482 22 00
www.ofis2005.com
www.efeakademi.com

Matbaa Adresi :
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Davutpaşa Merkez Mah. YTÜ Kampüsiçi
Esenler - İSTANBUL

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir. EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir şekilde çoğaltılamaz

Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı'ndan alınan ISBN ve THG-HRC 887179 - 888178 arasındaki bandroller ile satılmaktadır.
Bandrolsüz kitap almayınız.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ 5

I.BÖLÜM:

DEVLET VE İKTİDAR

1-Devlet/İdeoloji/ İktidar 12
2-Tarihsel Süreçte Devlet 18

II. BÖLÜM:
DEVLETİN İDEOLOJİK AYGITLARI OLARAK KÜLTÜR VE SANAT

1-Sanat Devlet İçindir 29
2-Althusser'e Göre Devlet Otoritesi 32
3-Proganda ve Sanat Eserleri 34
4-Faşizm; Almanya, İtalya ve İspanya Modelleri 40
5-Sosyalizm ve Sovyetler Birliği Modeli 44
6-Kapitalizm ve Amerika Modeli 50
7-Türkiye Örnekleri 56

III. BÖLÜM:
KÜLTÜR VE SANAT İLE KAMUOYU OLUŞTURMA VE PROPAGANDA STRATEJİLERİ

1-İletişimbilim Kuramlarıyla, İdeolojik Aygıt Olarak Sanat ve Kültür 60
2- Kuramsal Yaklaşım 62
2.a. Temel İletişim Şeması 65
2.b.Shannon ve Weaver Modeli 70
2.c. Gerbner Modeli 72
2.d. Laswell Modeli 73
2.e. Newcomb'un Abx Modeli 74
2.f. Birlikte Yönelimin Uçurtma Modeli 75

2.g. Uyum Uyumsuzluk Modeli 76
2.h. Maletzke Modeli 78
2.i. Comstock'un Etki Kuramı 80
2.j. Jakobson Modeli 82
2.k. İmgebilimsel İletişim Kuramı (S.Ulağlı) 83
2.l. İmgebilimsel Algı Modeli (S. ulağlı) 85
2.m. Sanatın Kültürlerarası İletişim Modeli (S. Ulağlı) 86
3- Formel Yaklaşım 87
4-Kültürlerarası İletişimde Edebi İşlevsellik 90
4.a. İmgesel kültürlerarasılık 90
4.b. Siyasal Kültürlerarasılık 93
4.c. Sosyal Kültürlerarasılık: 96

IV. BÖLÜM:
BİLİM VE İKTİDAR

1-Bilim ve İktidar İlişkisi 99
2-Tarihsel Süreçte İktidar ve Bilim Etkileşimi 102
3-Kamuoyu Oluşturma ve Bilim 107
4-Çatışma ve İşbirliği 110
5-İktidarın Cazibesi mi, Entelektüelin Zaafı mı? 116
6- Hegemonya Savaşları ve Bilim 118
7-İdeolojik Bir Kimlik Oluşturmada Bilimin Katkısı 121

V. BÖLÜM:
TARİH VE İKTİDAR

1-Tarih ve İktidar İlişkisi 128
2- Tarihsel Algı ve İdeoloji 137
3-Tarih Yazımı/Milliyetçilik ve İktidar 141
4-Ulusal Kimlik İnşası ve Tarih Bilinci: İlk Çağ (M.Ö.3200-476) 146
5- Ulusal Kimlik İnşası ve Tarih Bilinci: Orta Çağ (476-1453) 150
6-Ulusal Kimlik İnşası ve Tarih Bilinci: Yeni Çağ (1453-1789) 158
7-Ulusal Kimlik İnşası ve Tarih Bilinci: Yakın Çağ (1789-) 164

VI. BÖLÜM:
SPOR VE İKTİDAR

1-Postmodern Bakış Açısıyla Spor ve İdeoloji 173
2-Kitle Teorisi ve İdeolojik Bir Aygıt Olarak Spor 176
3-Ulusal Kimliğin İnşası ve Spor 182
4-Egemen İdeolojinin Finansmanı Olarak Spor 184
KAYNAKÇA 189

KAYNAKÇA

A.D. LAMARTİNE, *Voyage En Orient,* Charles Gosselin-Furne-Pagnerre, Paris, 1845

A.G. GALSTYAN, *Ermeni Kayaklarına Göre Moğollar*, Yeditepe, İstanbul, 2005

Ahmet OKTAY, *Sanat ve Siyaset,* Everest, İstanbul, 2004

Ahmet TALİMCİLER, *Futbol Değil İş: Endüstriyel Futbol*, İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi, Sayı 26 Kış-Bahar 2008, s.89-114

Ali AKAY, *Kapitalizm ve Pop Kültür*, Bağlam, İstanbul, 2002

Anatoli LUNAÇARSKİ, *Sosyalizm ve Edebiyat*, Yön, İstanbul, 1993

ARİSTOTALES, *Politika*, Remzi Kitapevi, İstanbul 2000

Armand ve Michele MATTELART, *İletişim Kuramları Tarihi*, İletişim, İstanbul, 1998

Atilla ÖZER, *İletişimin Çizgi Dili Karikatür*, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir,

Aydın ŞİMŞEK, *Siyasal Tarih Sürecinde Sanat ve İktidar*, Ümit, Ankara, 2000

Aysen SİNA, *İlkçag Tarih Yazımının Batı Anadolulu Öncüleri: III-Miletoslu Hekataios*, http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/18/940/11704.pdf

B. ATASOY & F. Ö. KUTER, *Küreselleşme ve Spor*, U.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi XVIII (1), 2005, s.11-22

Barış ÇOBAN, *Futbol ve Toplumsal Muhalefet, İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, Sayı 26 Kış-Bahar 2008, Cilt : 28 No:2 s.59-88

Berke VARDAR, *Fransız Edebiyatı*, Multilingual, İstanbul, 1998

Bertrand De JOUVENEL, *İktidarın Temelleri*, Birleşik, İstanbul, 1997

Bilge KARASU, *Ne Kitapsız Ne Kedisiz*, Metis İstanbul 1997

Bülent ÇAPLI, *Televizyon ve Siyasal Sistem*, İmge, Ankara 1995

Büşra Ersanlı BEHAR, *İktidar ve Tarih*, Afa, İstanbul, 1992

Cemal Bali AKAL, *Devlet Kuramı*, Dost, Ankara, 2005

----------, *İktidarın Üç Yüzü*, Dost, Ankara, 2005

CHAMPLUFERY, *Histoire De La Carricature Au Moyen Age Et Sous La Renessaince*, Libraire De La Societe Des Gens Des Lettres, Paris 1843,

CHATEAUBİRAND, *İtineraire de Paris à Jersualem*, Paris, Garnier-Flammarion, 1968

Doğan ÖZLEM, *Siyaset, Bilim ve Tarih Bilinci*, İnkılap İstanbul 1999

----------, T*arih Felsefesi*, İnkılap, İstanbul, 2001

E.H. Carr, J. FONTANA, *Tarih Yazımında Nesnellik ve Yanlılık* İmge, Ankara 1992

Edgar MORİN, *Aşk Şiir Bilgelik.* Om, 2000, İstanbul 2000

Edward SAİD, *Oryantalizm Eleştirileri*, İlk Bahar, İstanbul, 2000,

Erich FROMM, *Özgürlükten Kaçış,* Öteki, Ankara, 1995

Erol KÖROĞLU, *Türk Edebiyatı Ve Birinci Dünya Savaşı (1914–1918) Propagandadan Milli Kimlik İnşasına*, İletişim, İstanbul 2004

Federico MAYOR. Augusto FORTİ, *Bilim ve İktidar*, Tübitak, Ankara, 1997

Fikret BAŞKAYA, *Avrupa-Merkezcilik Resmi İdeoloji Bilim ve Sosyalizm*, Ütopya, Ankara, 1999

Fred FEJES, *Eleştirel Kitle İletişim Araştırması ve Medya Etkileri: Yok Olan İzleyici Sorunu,* Medya, iktidar, ideoloji, derleyen ve Çeviren Mehmet Küçük, Bilim ve Sanat, Ankara, 1999

Fuat KEYMAN, Mahmut MUTHAN, Meyda YEĞENOĞLU, *Oryantalizm, Hegemonya ve Kültürel Fark,* İstanbul. İletişim. 1996

Georg G. IGGERS, *Bilimsel Nesnellikten Postmodernizme Yirminci Yüzyılda Tarih Yazımı*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 2000

Gerard De NERVAL, *Voyage en Orient*, , Garnier-Flammarion, Paris, 1980

Gürsel DÖNMEZ, *Devlet Metodolojisine Giriş*, Hece, Ankara 2004

Halil Ersin AVCI, Bingöl Mehmet Ali, *Çanakkale Savaşı Karikatürleri,* Truva, İstanbul, 2006

Hasan TUTAR ve M. Kemal YILMAZ, *Genel İletişim Kavramlar ve Modeller,* Nobel, Ankara, 2002

Hayati TÜFEKÇİ, *İletişim Sosyolojisine Başlangıç*, Der, İstanbul, 1997

Hüseyin KÖKSAL, *İlkçağ'da Vatandaşlık Eğitimi Olarak Tarihöğretim*i, Kastamonu Eğitim Dergisi, G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi, İlköğretim, Mart 2007 Cilt:15 No:1 271-278

İbrahim KALIN, *Batıda İslam Algısına Giriş*, Divan İlmi Araştırmalar, İstanbul 2003/2

İlimler ve İdeoloji, Umran Yayınları, Ankara 1981

İsmail SÜPHANDAĞLI, *Batı ve İslam Arasında Oryantalizm*, Gelenek, İstanbul 2004

İsmet Yazıcı EMİR, *Kitle İletişiminde İmaj*, im, İstanbul, 2003

J. THEVENOT *L'Empire Du Grand Turc*, Calmann-Levy, Paris, 1965

J.POTOCKİ, *Voyage en Turquie et en Egypte*, Fayard, Paris 1980

Jhon FİSKE, *İletişim Çalışmalarına Giriş,* Bilim ve Sanat Yayanları, Ankara 2003

Judith LAZER, *İletişim Bilimi*, Vadi, Ankara, 2001

Jürgen HABERMAS, *İdeoloji Olarak Teknik ve Bilim*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1993

Kenan ÇAĞAN, *Entelektüel ve İktidar,* Hece, Ankara 2005

Levent YAYLAGÜL, *Kitle İletişim Kuramları, Egemen Ve Eleştirel Yaklaşımlar*, Dipnot, Ankara, 2008

Louis ALTHUSSER, *İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları*, İthaki, İstanbul, 2003

----------, *Yeniden –Üretim Üzerine*, Çeviren Işık ERGÜDEN, İthaki, İstanbul 2005

M. RODİNSON, *La fascination de l'Islam*, Maspero, Paris, 1980.

Mehmet ÖNAL, *En Uzun Asrın Hikayesi*, Akçağ, İstanbul 1999

Metin AND, *Tiyatro, Bale ve Opera Sahnelerinde Kanuni Süleyman İmgesi,* Dost, Ankara 1999

Metin IŞIK, *Kitle İletişim Teorilerine Giriş*, Eğitim, Konya, 2005

Michel A. MİLBURN, *Sosyal Psikolojik Açıdan Kamuoyu ve Siyaset,* İmge, Ankara, 1998

Michel FOUCAULT, *Entelektüelin Siyasal İşlevi*, Ayrıntı, İstanbul 2005

----------, *Özne ve İktidar,* Ayrıntı, İstanbul 2005

MONTESQUIEU, *L'Esprit des Lois*, Garnier, Paris, 1961

Montserrat GUİBERNAU, *Milliyetçilikler*, Sarmal, İstanbul, 1997

Nazife GÜNGÖR, *Popüler Kültür ve İktidar,* Vadi, Ankara, 1999

Nicolo MACHİAVELLİ, *Prens*, İlya İzmir 2002

Nilgün TUTAL, *Küreselleşme İletişim Kültürlerarasılık,* Kırmızı, İstanbul 2005

Nurdan GÜRBİLEK, *Kör Ayna Kayıp Şark,* Metis, İstanbul 2004

Orhan GÖKÇE, *İletişim Bilimine Giriş, İnsanlararası İlişkilerin Sosyolojik Bir Analizi,* Turhan Kitapevi, Ankara, 1998

Osman ÖZSOY, *Geçmişten Günümüze Yöntem ve Uygulamalarıyla Propaganda ve Kamuoyu Oluşturma*, Alfa, İstanbul 1998

Ömer AYTAÇ, *Kapitalizm Ve Hegemonya İlişkileri Bağlamında Boş Zaman.* C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi Aralık 2004 Cilt : 28 No:2 s.115-138

Ömer LEKESİZ, *Çizgi Sanatında Dil ve Mesaj*, hece, Ank. 2003

Palmira BRUMMETT, *İkinci Meşrutiyet Basınında İmge ve Emperyalizm 1908-1911,* İletişim, İst. 2003

Paul ROTHA & Richard GRİFFİTH *Sinema Yazıları,* İzdüşüm İstanbul 2001

Paul-Hubert POIRIER, *Gnostıcısme et Chrıstıanısme Ancien* Chronique d'un Colloque, Laval Théologique et Philosophique, 39, 2 , 1983, Missouri

Pierre LOTİ, *Aziyadé,* Paris, Garnier-Flammarion, 1989

----------, Les Désenchantées, Calmann-Lévy, Paris 1906

----------, *Turquie Agonisante*, , Édition ordinaire Septembre, Paris 1925

Platon, *Devlet*, Kaynak, İstanbul 2006

Robert YOUNG, *Beyaz Mitolojiler*, Bağlam, İstanbul 2000

Sadık BATTAL, *Asıl Film Şimdi Başlıyor,* Vadi, Ankara, 2006

Semih BALCIOĞLU, *Cumhuriyet Dönemi Türk Karikatürü*, İş Bankası Yayınları, Ankara 1987

Semra GERMANER, Zeynep İNANKUR, *Oryantalistlerin İstanbulu*, İş Bankası Yayınları, İstanbul 2002

Serhat ULAĞLI, *Edebiyata Farklı Bir Bakış : İmgebilim*, I.Ulusal Karşılaştırmalı Edebiyat Sempozyumu Kitabı, Osmangazi Üniversitesi Yayınları, Eskişehir 2002

----------, *İmgebilim "Öteki"nin Bilimine Giriş*, Sinemis, 2006 Ankara

----------, *L'Image de L'Orient Dans La Litterature Française, Les İdées, Les Stereotypes et Les Stratégies*, İsis, İstanbul, 2007

Tahsin YILDIRIM, *Edebiyatımızda Müstear İsimler*, Selis İstanbul 2006

Taner TİMUR, *Sürüden Ayrılanlar,* İmge İstanbul 2000,

Tarih Yazımında Yeni Yaklaşımlar, Küreselleşme ve Yerelleşme, Tarih Vakfı, İstanbul, 2000

Teophile GAUTİER, *Constantinople,* Christian Bourgois Éditeur, Paris, 1991

Terry EAGLETON, *İdeoloji*, Ayrıntı, İstanbul 1996

----------, *Estetiğin İdeolojisi*, Doruk, İstanbul

THEVENOT. J., *L'Empire du Grand Turc Vu Par un Sujet de Louis XIV*, Paris, Calmann- Levy, 1965.

Toby CLARK, *Sanat ve Propaganda, Kitle Kültürü Çağında Politik İmge*, Ayrıntı, İstanbul, 2004

Türkçe Sözlük, T.D.K. Ankara, 2005

Urfalı Mateos Vekayi-Namesi ve Papaz Grigor'un Zeyli, Çeviren, Hrant D. Andreasyan, Türk Tarih Kurumu Basımevi- Ankara 1987.

Ünsal OSKAY, *XIX. Yüzyıldan Günümüze Kitle İletişimin Kültürel İşlevleri Kuramsal Bir Yaklaşım*, Der, İstanbul, 2000

----------, *İletişimin ABC'si*, Der, İstanbul, 2001

Üstün DÖKMEN, *Sanatta ve Günlük Yaşamda İletişim Çatışmaları ve Empat*i, Sistem, İstanbul, 1998

Victor HUGO, *Les Orientales*, Didier, Paris, 1952,C.I ve CII.

Yılmaz ÖNER, *Anti-Faşist Şiir ve Faşizm* Gençlik Matbaası 1977 (yer belirtilmemiş)

Yılmaz ÖZBEK, *Postmodernizm ve Alılmama Estetiği*, Çizgi, Konya 2005

http://arsiv.sabah.com.tr/2006/02/16/dun106.html

http://aurelienloriau.free.fr/troisieme/histoire/allemagne%20nazie/allemagne_nazie.htm

http://jean_paul.gourevitch.perso.sfr.fr/propagande/Jugend.jpg

http://kitap.antoloji.com/da-vinci-sifresi-kitap/inceleme/sayfa-1000546/

http://schlomoh.blog.lemonde.fr/files/2007/09/udc1-pour-plus-de-securite.1188761893.png

http://www.anayasa.gen.tr/dgt.htm (Kaynak; Kemal Gözler, Devletin Genel Teorisi, Bursa, Ekin Kitabevi Yayınları, 2007)

http://www.katardat.org/marxuniv/2002-SUWW2/Images/images01.html

http://www.kefdergi.com/pdf/Cilt-15-No1-2007Mart/271hkoksal.pdf

http://www.klangart.ch/wordpress/wp-content/uploads/2009/11/minarett_verbot_plakat_svp-315x450.jpg

http://www.krkmer.anadolu.edu.tr/Pop%C3%BCler%20K%C3%BClt%C3%BCr.html

http://www.milliyet.com.tr/ozel/kitap/020308/kimne.html

http://www.udc-valais.ch/wp-content/uploads/2008/02/naturalisations08.jpg

Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi eki, Halil Bingöl ile söyleşi (03.Aralık 2006)

Le Monde Gazetesi, (Fransa,) Samuel BLUMENFELD et Yves-Marie LABÉ tarafından yayınlanmış olan *Bir Yahudi Karakter olarak Süpermen* başlıklı makale (25 Ekim 2007)

Yeni Şafak, (04.04.2010)

Demografi:
Nüfus Bilimi ve Temelleri

Dr. Cevdet Birkan

DEMOGRAFİ: NÜFUS BİLİMİ VE TEMELLERİ
Dr. Cevdet BİRKAN

ISBN : 978-605-62120-8-6
Sertifika No : 21318
Matbaa Sertifika No : 21318

Efe Akademi Yayınları
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü
Davutpaşa – Esenler / İSTANBUL
Tel : (0212) 483 13 13
FAX : (0212) 482 22 00
www.ofis2005.com
www.efeakademi.com

Matbaa Adresi :
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Davutpaşa Merkez Mah. YTÜ Kampüsiçi
Güngören / Esenler
İSTANBUL

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir. EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir şekilde çoğaltılamaz

İÇİNDEKİLER

Önsöz ---------- 3

Giriş ---------- 4
İçindekiler
Tablolar ve Şekiller ----------7
Bölüm. 1.Demografi ,Kapsamı ve Evreleri ---------- 9
1.1. Demografi ---------- 9
1.2. Demografik Yapılar ---------- 9
1.3. Demografik Dönüşüm Kuramı ve Evreleri ---------- 9
1.4. Beş Kıtada Gözlenen Yapısal Değişimler ----------13
1.5. Demografinin Gelişmesinde Yer Alan Veriler ve Başka Bilimlerin Katkıları----------17
Bölüm. 2. Türkiye Demografisi ve Yapısal Değişimi ---------- 19
2.1. Türkiye'de Nüfus Yapısı ve Değişim Süreci ----------19
2.1.1. Cumhuriyetten Önce Osmanlıda Nüfus Yapısı ---------- 19
2.1.2. Cumhuriyet Dönemi Nüfus Değişimi ve Yapısı ---------- 19
2.1.2.1. 1923 – 1960 Dönemi ---------- 20
2.1.2.2. 1960 Sonrası ---------- 21
2.1.2.3. Beşer Yıllık Kalkınma Planları Altında Nüfus Planlaması----------22
Yönünde Yapılan Değişiklikler
Bölüm. 3. Nüfus Planlaması , Politikaları ve Nitelikleri ----------23
3.1. Nüfus Planlaması İle Aile Planlaması Kavram Farkları ---------- 23
3.2. Nüfus Politikaları ----------23
3.3. Gelenekselden Moderne Toplumda Nüfus Politikası ve Anlayı---------- 24
3.4. Nüfusun Nitelikleri ---------- 25
3.4.1. Nüfusun Yaş Yapısı ----------26
3.4.1.A. Türkiye'de Nüfusun Yaş Yapısı ----------26
3.4.2. Nüfusun Cinsiyet Yapısı ve Artış Hızı ----------27
3.4.3. Nüfusun Medeni Durumu ----------30
3.4.4. Nüfusta Ulus ve Köken ----------31
3.4.5. Nüfusta Dil ve Dinlere Göre Dağılımı ----------32
3.4.6. Nüfusun Eğitimi ----------34
Bölüm. 4. Nüfus Hareketleri ----------34
4.1. Nüfus İşgücü İlişkisi ----------35
4.2. Nüfus Kişi Başına Düşen Gelir Düzeyi İlişkisi ----------40
4.3. Nüfus Kentleşme İlişkisi ----------44
A- Kırsaldan Kente Göçün Olumsuzlukları ----------44
B – Kentleşme Olgusunun Olumlu Yönleri ----------44
4.4. Nüfus Göç İlişkisi ----------52
4.4.1. İç Göçler ----------52
4.4.2. Dış Göçler ----------55
4.5.Demografik Dönüşümün Yarını ----------60
Bölüm.5. Demografiye İlişkin Tanımlar ve Açıklamalar ----------62
5.1. Demografide Yer Alan Tanımlar ----------62
5.1.1. Nüfus ----------62
5.1.2. De fact – De Jure Nüfus Kavramları ----------63
5.1.3. Lexis Diyagramı ve Konuların Sınıflandırılması ----------63
5.1.4. Veri Kaynakları ve Epidemolojik Çalışmalar ----------64
5.2.Ekonomik Büyüme ve Kalkınma İstatistikleri ----------65
5.2.1. İnsani Gelişim İndeksi ----------66
5.2.2. Fakirlik Endeksi ----------68
5.2.3. Lorenz Eğrisi ve Gini Katsayısı ----------70
5.2.4. Gıda Yoksulluk Oranı (Açlık Oranı) ----------70
5.2.5. Gıda ve Gıda Dışı Yoksulluk Oranı ----------71

5.2.6. Oxford Yoksulluk ve İnsani Gelişim Girişimi ----------71
5.3.Nüfus Hareketleri ve Göstergeleri ----------71
5.3.1. Doğurganlığa İlişkin Oranlar ----------71
5.3.2. Ölümlere İlişkin Oranlar ----------72
5.3.3. Evlenmelere İlişkin Oranlar ----------73
5.3.4. Boşanmalara İlişkin Oranlar ----------73
5.3.5. Göçlere İlişkin Oranlar ----------73
Bölüm 6. Yayın Taraması ----------75
Kaynakça ----------81

BÖLÜM . 6

YAYIN TARAMASI

Bu bölüm Demografi konusuna ilgi duyan, çalışma yapmak isteyen araştırmacılara yönelik olarak , daha önce yapılmış kaynak ve literatür taramalarından büyük oranda yararlanılarak oluşturulmuştur.

Kaynak taraması yapılmış olan bu çalışmalar , aynı zamanda araştırmacılara gelecekte yapabilecekleri çalışmalar yönünde önemli bilgi ve ipuçları da sağlamaktadır.

Ancak bu taramanın imkanlar dahilinde oluşturulduğu ve zaman içinde geliştirilmeye ihtiyaç göstereceği göz ardı edilmemelidir.

BİRİNCİ ÇALIŞMA;

Atuaz Akın,Akşit Bahattin,Akadlı Banu Ergöçmen,Biliker Mehmet Ali,Eraydın Ayda ,Kasnakoğlu Haluk.,2002.Türkiye'nin Nüfus ve Kalkınma Konularıyla İlgili Literatürü Üzerine Eleştirel Bir Değerlendirme .Rapor.

Çalışmada yer alan yazarların görüşlerine yer verilmektedir.

1- Nüfus Yapısı ve Süreçleri ; Doç Dr. Banu Akadlı Ergöçmen ; (age.sf.13)

Türkiye'de nüfus ve kalkınma bağlamında çok disiplinli yaklaşımların yer aldığı , vizyon getiren ,ufuk genişleten çalışmaların az sayıda olup bu tür çalışmalara gereksinim olduğu belirtilmektedir.'' Ayrıca Türkiye'de 35 yıllık kurumsallaşmış bir geçmişi olan demografi alanında ,yetişen insan kalitesini arttırmaya katkı sağlayacak ders kitabı niteliğinde kitapların olmaması da dikkat çekicidir. Dikkat çeken bir başka noktaysa Türkiye'nin kendi konumunu daha iyi değerlendirmesinde yararlı olacak uluslararası karşılaştırmalı çalışmaların eksikliğidir.Nüfus yazınının daha çok sayıda yayına ihtiyaç duyduğu açıktır.''

2- Nüfus ve Ekonomi ; Prof. Dr. Haluk Kasnakoğlu

''Yazın taraması için genel olarak 1980 sonrası yapılan çalışmalar araştırılmıştır. Ancak 1980 öncesi yapılmakla beraber güncelliğini koruyan yada 1980 sonrası tekrarlanmamış olan ve önemli bulunan çalışmalarda kapsama alınmıştır.'' (sf.14)

Nüfus ve ekonomiye ilişkin 494 adet araştırma raporu ,tez,kitap,makale,ve tebliğ inceleme konularına göre:

i. Beşeri Sermaye Oluşumu ii. Ekonomik Faaliyet iii. Gelir ve Bölüşüm guruplarına ayrılmıştır.

'' Tüm çalışmaların %44 'nü üniversitelerde lisans üstü tezler ve araştırmalar , analizler oluşturmaktadır. Analiz ve araştırma çalışmalarının durum ve sorun saptamaya yönelik çalışmaları(%24), büyük çoğunluğunu DİE'nin gerçekleştirdiği , istatistik üretimine ve sunumuna yönelik yayınlar(%16) takip etmektedir.

Yazının %13'ünü politika, tartışma ve önerilerin yapıldığı çalışmalar oluştururken ,geri kalan %4 'nü kurumsal ve metodolojik gelişmeye yönelik çalışmalar oluşturmaktadır.

Beşeri sermaye oluşumu konusundaki çalışmaların %40'ı araştırma ve analiz, %25'i

istatistik üretimi ve %20'si politika üretmeye yönelik çalışmalardan oluşmaktadır. ''
''Beşeri sermaye oluşumuna yönelik , metodoloji geliştirmeyi amaçlayan çalışma yok denecek kadar azdır.''

3 – ''Toplumsal Kalkınma / Gelişme ve Nüfus. Türkiye'de Yapılan Araştırma ve Yayınlar İle ilgili Eleştirel bir Tarama''. Prof. Dr. Bahattin Akşit.

--- Tarımsal Ekonomik Yapıda Değişmeler ve Kırsal Dönüşüm Tartışmaları.
--- Toplumsal Kalkınma / Gelişmenin Sosyal Politika ve Alt Yapı Boyutları.
--- Toplum Katılımı ,Halk Eğitimi,Toplum Kalkınması,Toplumsal Yapı , Sivil Toplum Kuruluşları ve Toplumsal Kalkınma.
--- Toplumsal Kalkınmanın / Gelişimin Sınıfsal , Kültürel ve Etnik/ Dinsel Kimliğe İlişkin Boyutları.
--- Hane halkları ve Aile Yapısı, Kadının Toplumdaki Konumu , Sosyo – Piskolojik Davranış Örüntüleri ve Toplumsal Kalkınma.

4 – ''Sağlık ve Kalkınma'' ; Dr. Mehmet Ali Biliker.
---- Temel Sağlık Hizmetler,
---Sağlık ve Üreme Hakları,
----Özel Risk Guruplarına Yaklaşım ➔ ➔
a- Bebek ve Çocuk Sağlığı
b- Adoleden ve Genç Sağlığı
c- Kadın Sağlığı ve Güvenli Annelik
d- Yaşlı Sağlığı.

5- ''Kentleşme - Kalkınma ve Nüfus ''; Prof. Dr. Ayda Eraydın
''Gerçekleştirilen çalışmaların sorunları saptamış olmalarına rağmen , kısıtlıda olsa bir Bölümü zaman içinde uygulanabilmiştir.''
6- ''Çevre Kalkınma ve Nüfus''; Prof. Dr. Ayda Eraydın.
7- ''Eğitim - Nüfus ve Kalkınma ''; Akın Atuaz,

İKİNCİ ÇALIŞMA ,
'' *Ahenk Anbar ve Elyesa Koytak''* Çalışması ile oluşturulan Tarama çalışması, Araştırmacılar A.Anbar ve E.Koytk tarafından oluşturulan çalışmada yer alan kaynakların hepsi tam isim ve tarih dökümleriyle çalışmada belirtilmiştir. Dolayısıyla burada bu kaynakların çalışma alanları hakkında bilgi vermekle yetineceğiz.
Tezler; 613 adet tez çalışmasına yer verilmiştir ve aşağıdaki tez çizelgesi, yine Anber ve Koytak tarafından oluşturulmuştur.

	Doğum	Ölüm	Evlilik	Göç	Şehircilik	İstihdam	Yaşlanma
YÖK Ulusal Tez Merkezi	657	378	201	622	41	419	95
Hacettepe Unv. *Kütüphanesi*	*231*	*173*	*123*	*185*	*103*	*147*	*96*

YÖK Ulusal Tez Merkezi ve Hacettepe Üniversitesi Kütüphanesine kayıtlı olan tezlerden ''nüfus'' kelimesi geçen 271 adet teze yer verilmiştir. Bunlar içinde ''Demografi '' kelimesi geçenler YÖK Ulusal Tez Merkezinde 331 adet, Hacettepe Üniversitesi kütüphanesinde 11 adet tez belirlenmiştir.

Tezlerin yukarıda yer alan çizelgeden de izlenebileceği üzere, içerikleri konusunda;

A. *Sağlık ve Nüfus Konularında;* Toplam 31 tez yer almaktadır. Bunların 16'sı Tıpta Uzmanlık,10 tanesi Doktora, 5 tanesi Lisans ,6 tanesi Doçentlik tezlerinden oluşmaktadır.

B. Genel Nüfus Araştırmaları; Toplam 44 tez yer almaktadır.Bunların 27 tanesi Türkiye için yapılan deneysel araştırmalar, 16 tanesi yurt dışı nüfus çalışmaları.

C. İstatistiki Yaklaşımlar; Toplam 8 adet tez yer almaktadır.

D. Mikro Analizler; İl – ilçe ve köy ölçeğinde nüfus artışlarını konu alan 60 çalışma belirlenmiştir.

E. Tarihsel Demografi ; Toplam 35 tez,

F. Ekonomi; Toplam 25 tez,

G. Araştırma Yöntemleri ve Bilgi Kaynakları; Toplam 15 tez,

H. Halkla İlişkiler; Toplam 2 adet çalışma,

İ. Din ; Toplam 3 adet çalışma,

J. Eğitim; Toplam 6 tez,

k. Şehircilik ve Mimarlık; Toplam 15 tez,

L. Kamu Yönetimi ve Çevre ; Toplam 8 tez,

M. Yaşlanma; Toplam 6 tez,

N. Göçler; Toplam 1 tez, tespit edilmiştir.

Kitaplar; Çalışmada 68 adet kitap ismi yer almaktadır. Bilkent ,Boğaziçi , Bilgi ve Koç üniversitelerinin kütüphanelerinden ve İnternet yoluyla ,en çok ziyaret edilen kitap satış sitelerinden , www.kitapyurdu.com sitesinden , ''nüfus'' ve ''nüfus bilimi'' , ''demografi'' kelimeleri karşılığı gelen makalelerin taranması sonrası 68 kitap tesbit edilmiş ve belirtilmiştir.

Makaleler; ''Toplum ve Bilim'' dergisi ile ''New Perspectives on Turkey'' dergilerindne 19 adet makale belirtilmiştir.

YERLİ ve YABANCI DEMOGRAFİK VERİ SİTELERİ

Bu başlık altında demografi ve nüfus yapısı ve sorunlarına ilişkin araştırmalar ve karşılaştırmalar yönünde yayım yapan, gerek ulusal ve uluslararası kuruluşlar niteliğinde olan, gerekse yerli yabancı üniversitelerin adresleri hakkında bilgi aktarmayı amaçlamaktadır.

Başlık altında topladığımız bilgiler;

I- Türkiye'de bulunan Kurumsal Kaynaklar

II- Yabancı Ülkeler Kurum ve Kaynakları.

I- Türkiye'de bulunan Kurumsal Kaynaklar;

a) Resmi Kurumlar ve Daireler

b) Üniversite Organizasyonları

a) Resmi Kurumlar ve Daireler;

- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK),
- Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) Beş Yıllık Kalkınma Planları,
- T.C. Kalkınma Bakanlığı , Sosyal Sektör ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü,
- TÜSİAD, (2000,2004,2008),
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür İşleri Dairesi,

b) Üniversite Organizasyonları;

- Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etüdleri Enstitüsü,
- Boğaziçi Üniversitesi İnsani Kalkınma Politikaları Araştırma Merkezi,

II- Yabancı Ülkeler Kurum ve Kaynakları.

a) Kurum ve Teşkilatlar;

- U.N.Secreteriant ,World Poulation Prospects,
- OECD.
  Human Development Index,
  Human Development Reports,
- UNDP.(United Nations Development Program)
  Türkiye ile ilgili çalışmalar;
  - 1995. Major Sustainable Human Development Challanges in Turkey.
  - 1996. Human Sattelments and Eradication of Pover.
  - 1997. Human Development and Social Integration.
  - 1998. Human Development and Moving Towards a Right-based Approach to Development.
  - 1998. National Policy Bulding and Advocacy for Sustainable Human Development.
  - 2001. Measuring Turkey's Human Development Performance.
  - 2004. Information and Communication Thecnology.
  - 2008. Youth in Turkey.
- Poplulation Referance Bureau .(PRB),
- Wikipedia,
- USAID.(U.S.Agency for International Development for the American People)
  - 2005.(Charls F.Wesstoff).''Recent Trends in Abortion and Contraception in 12 Countries.'' Office of Population Reseaserch.Princetion.
  - 1996.(Sunita Kıshon and others..). ''The Status of Woman Indicator for Twenty-five Countries.''IFC. Marco .Calvertion.Maryland. USA.
  - 2010.(Amir Efari). ''The Use of Withdrawal Among Bitrh Limiters in Iran and Turkey'' IFC. Marco .Calvertion.Maryland. USA.
  - 2010.(Sutay Yavuz).''Changes in Adolescent Childbearing in Moracco, Egypt and Turkey''. IFC. Marco .Calvertion.Maryland. USA.

b) Üniversite Organizasyonları

- Oxford Poverty and Human Development Initiative, (OPHİ)
  Queen Elizabet House , University of Oxford.
  Multidimensional Poverty Index (MPI)

YABANCI KAYNAK ve TARAMALAR.

Kaynakça

Akadlı Banu Ergöçmen,Akşit BahattinAtauz Akın, ve diğerleri.,(2002). Türkiye'nin Nüfus ve Kalkınma Konularıyla İlgili Literatürü Üzerine Eleştirel Bir Değerlendirme. (Rapor). Haziran.

Alkire, Sabina – Maria Emma Santos, (2010). ''*Acute Multidimensionel Poverty: A New Index For Developing Countries.*'' Oxford Poverty and Human Development Initiative ,Workig Pper . no .38 Uniersity of Oxford.

Anber Ahenk , Elyese Koytak

A.Andrews Peter., Türkiye'de Etnik Guruplar. (Çeviren. Mustafa Küpüşoğlu) ANT .Tüm Zamanlar Yayıncılık. Ankara 1992.

Apak.S, Aytaç.A, Oğuzhan.A., (2001).Kentleşme Göç ve Yoksulluk . 7. Ulusal Bilimler Kongresi. ODTÜ. Ankara.21-23 Kasım.

Alper .A.M.,2005. İşçi Dövizlerini Belirleyen Makro Ekonomik Etkenler: Türkiye Örneği. Uzmanlık Yeterlilik Tezi.Ankara .TCMB.

Barkan Ömer Lütfi.,(1953).Türkiye Demografisi Araştırmaları ve Osmanlı Tarihi. İstanbul. Osman Yalçın Matbaası.

Barlow ,R.(1994). ''*Population Growth and Economic Growth: Some More Correlations''.* Population and Development Reviev.20(1).

Bağırkan Şükrü.,(2003). Demografinin Temelleri .Akademik Seri .1. BRC matbaası.

Behar Cem.,(1980).Türkiye'de Nüfus Planlaması Politikasının Nüfussal Etkinliği (1965 – 1980). Bir Uygulama Denemesi. Doçentlik Tezi.Boğaziçi Üniversitesi. İstanbul

Behar Cem., (1993).*''Recent Trednds in Turkish Poulation*.'' Paper presented to the Conferance on Change in Modern Turkey:Politics,Society,Economy. University of Menchester. 1993.

Behar Cem.,(1999).TÜSİAD. '',Türkiye'nin Fırsat Penceresi Demografik Geçiş ve İzdüşümleri. Türk Sanayici ve İşadamları Derneği. ISBN. 975-7249-78-5. İstanbul.

Bloom David,Canning David and Sevilla Jaspee. (2003).The Demographic Divident: A New Perspective on the Economic Consequences of Poulation Change. RANP Published.

Cillov Haluk.,1960. Nüfus İstatistikleri ve Demografinin Genel Esasları . İstanbul Sermet

Matbaası.

Cillov Haluk.1974. The Structure of Turkish Poulation Population. The Population of Turkey. C.I.C.R.E.D. Series.

Çavuşoğlu .T, Y. Hamurdan., (1966). Gelir Dağlımı Araştırması 1963. T.C.Başbakanlık DPT.Araştırma Şubesi.

Charls Issawi, 1988 ''The Fertile Crescent,1800-1914:A documentary Economic History. New York Oxford Univ. Press.

DPT.2009., Türkiye'de Kadınların İşgücüne Katılımı: Eğitimler,Belirleyici Faktörler ve Politika Çerçevesi.DPT – Dünya Bankası Ortak Çalışması. Beşeri Kalkınma Sektörü.23 Kasım 2009 .Rapor no; 48508 – TR.

DPT., Beş Yıllık Kalkınma Planları.

Erdost Muzaffer,.2011. K.Marx – F.Engels , Nüfus Üzerine.Kasım Ankara.Kuban Matbaacılık.

Eldem Vedat., 1994.Osmanlı İmparatorluğnun İktisadi Şartları Hakkında Bir Tetkik. 2. Basım.

Francis Fukuyama., Trust, The Social Virtues and The Creation of Prosperity,1995

Fritz Neumark. 2006.,Boğaziçine Sığınanlar: Türkiye'ye İltica Eden Alman İlim Siyaset ve Sanat Adamları 1933-1953. Çeviren; Şefik Alp Bahadır. İst.Ünv. Yayını.No.3062.İstanbul

Human Development Report. 2010 , 2011.

Human Development Index. 2011.

http//apps.who.int/qhodata/ Haziran 2011 .

Hacettepe Üniversitesi .Nüfus Etüdleri Enstitüsü. 1968. Ankara.

Juha M.Alho , Bruce D. Spencer., (2005). Statistical Demography and Forecasting. Springer Series in Statistics.

Jacques Pervititch ., Sigorta Haritaları İstanbul . Axa Oyak Sigorta A.Ş ve Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı ortak yayını. Has Matbaası.

Kocaman Tuncer.2008 .Türkiye'de İç Göçler ve Göç Edenlerin Nitelikleri 1965 – 2000. DPT,Sosyal Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü.Nisan 2008.

Kişnişçi .A. Hüsnü., Economic and Social Implications of Population Growth and Population Policy. Medison Historical Statistics.2003.

Morris. M.D., 1979. Measuring the Condition of the World's Poor; The Physical Quality of Life Index.Wshington. D.C. , Overseas Development Council.

Nemlioğlu.A.Karun.,(2001). 1990 – 2000 Demografi Ders Notları. Doç. Dr. Kayıhan Özoğuz'un Anısına. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi İstatistik Araştırma Merkezi. May. 2001.

OECD .2010, Revenue Statistics 2010-Special Feature,Envirunmental Relate Taxiation, OECD Publication. http://dx.doi.org/10.1787/rev_stats_2010_en_fr.

OECD, 2011.Education at Glance .Paris .

Özbay .Ferhunde.,(2010).''*Türkiye'de Ulus – Devlet Gözetim ve Nüfus Bilgisi.*'' Toplum ve Bilim Dergisi.

Özoğuz .Kayıhan.,(1984).Türkiye'de Nüfus. Yurt Ansiklopedisi. Cilt. 11. İstanbul.

Retha,D .(2003)., Workers Remittances : An İmportant Stable Source of External Development Finance. Global Development Finance; *Striving for Stability in Development Finance ,Washington ,DC. World Bank.*

R. Martin., (2011).''*On Multidimensional Indices of Poverty''.* Jurnal of Economic Inequality.9(2).

R. Martin.,(2012a).''*Troubling Tradeoffs in the Human Development Index.''* Jurnal of Development Economics.

Selek Mehmet., (1974). 100 Soruda İktisadi Doktrinler Tarihi. Eylül.2.Baskı . Gerçek Yayınevi.

Sezal.İ., 2001. ''Türkiye'de Eğitim ve Nüfus: Yapılar ve Etkileşimler'' Nüfus ve Kalkınma, Yayın no. NEE-HÜ. 01-02. Nisan , Ankara .

Sedat Murat, Halit Yunus Ersöz ve diğerleri.,(1997). Nüfus ve Demografi1927 – 1990. İstanbul Büyük Şehir Belediyesi ,Kültür İşleri Daire Başkanlığı.Yay. No;64.

Süher Hande., (1999).Kentleşme ve Kentleşme Politikaları. Yeni Yüzyıl Yayıncılık. Türkiyenin Sorunları Dizisi.No.7. Türkiye'de Kentleşme.

Sırma Demir Şeker ,2011 ., Türkiye'nin İnsani Gelişme Endeksi Sıralama Analizi, T.C.Kalkınma Bakanlığı ,Sosyal Sektör ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü. Ekim 2011.

TNSA,2008;''Türkiye'nin Demografik Dönüşümü'' Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etüdleri Enstitüsü . 2008 Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi ve Nüfus Sağlık Araştırmalarından TÜİK tarafından derlenmiştir.

TÜSİAD,(2000). ''*Türkiye'de Bireysel Gelir Dağılımı ve Yoksulluk. Avrupa Birliği ile*

Karşılaştırma.'' Ankara. 2000 . T. /2000 – 12 / 295.

TÜSİAD., (2008). Türkiye'de Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği : Sorunlar Öncelikler ve Çözüm Önerileri. Temmuz 2008 .KAGİDER Yayını no.1. 07 /468.

TÜSİAD 2004 çalışmasına bakılabilir. TÜSİAD, 2004. ''*Türkiye'de İş Gücü Piyasasının Kurumsal Yapısı ve İşsizlik ''* TÜSİAD ,Aralık No, 11/381. Sf.61.

U.N Secreteriant,(2009) ,World Population Prospects;The 2008 Revision,

Unat Nermin Abadan., (2002)., Bitmeyen Göç: Konuk İşçilerin Ulus Ötesi Yurttaşlığı. İstanbul Bilgi Üniversitesi.

TCMB. Eğitim ve Veri Dağıtım Müd.

World Population Data Sheet . Population Referance Bureau .2011

William Foster Lloyd.,1883.''Two Lectures on the Checks to Population'' ve W.F.Lloyd, 1837 ''Lectures on Population, Value,Poor Laws and Rent''. Kaynak; Wikipedia.

İNŞAAT YÖNETİMİ

1.FİNANSAL ANALİZ – MAKİNELER

Doç.Dr. Nuri Çaykun ALPASLAN

İSTANBUL,2011

EFE AKADEMİ YAYINLARI

YAYINEVİ BİLGİLERİ

ISBN : 978-605-62120-2-4

Sertifika No : 21318

Kitabın Adı : İNŞAAT YÖNETİMİ 1. FİNANSAL ANALİZ- MAKİNELER

Kitabın Yazarı : Doç. Dr. Nuri Çaykun ALPASLAN

Yayınlayan : **EFE AKADEMİ YAYINLARI**
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü
Davutpaşa - Esenler / İSTANBUL
TEL : (0212) 482 22 00
FAX : (0212) 482 22 00
e-mail : ofis2005copy@gmail.com
info@ofis2005.com

Baskı : OFİS 2005 COPYCENTER TEL/FAX (0212) 483 13 13

Kapak Baskı : OFİS 2005 COPYCENTER TEL/FAX (0212) 483 13 13

Cilt : OFİS 2005 COPYCENTER TEL/FAX (0212) 483 13 13

© Bu eserin ; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI 'na aittir. EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

EFEAKADEMİ YAYINLARI

İÇİNDEKİLER

1.YAPIM EKİPMANININ SAHİP OLMA VE İŞLETME MALİYETİ 1
1.1.Amortisman 1
1.2.Bakım ve Tamir 2
1.3Yatırım Maliyeti 2
1.4.İşletme Masrafları 5
1.4.1Akaryakıt Sarfiyatı 6
1.4.2.Yağ Sarfiyatı 7
1.5.Yapım Ekipmanının Sahip Olma ve İşletme Maliyeti Hesap Örnekleri 8
1.6.Finansal Analiz 13
1.6.1 Oranlar Tekniği ile Mali Analiz 15
1.6.2.Basit ve Bileşik Faiz 19
1.6.3.Paranın Zaman Değeri 22
1.6.4.Nakit Akışı 28
1.6.5.Kiralama ve Leasing 33

2.TULUMBALAR VE KOMPRESÖRLER 34
2.1 Tulumbalar 34
2.1.1. Pistonlu Tulumbalar 35
2.1.2. Santrifüjlü Tulumbalar 37
2.2. Kompresörler 39
2.2.1. Pistonlu Kompresörler 41
2.2.2. Rötatif Kompresörler 43

3.KALDIRMA VE İLETME TESİSLERİ 44
3.1Kaldırma Tesisleri 44
3.1.1.Kaldırma Makinelerine Ait Elemanlar 44
3.1.1.1.Halatlar 44
3.1.1.2.Makaralar ve Tamburlar 46
3.1.1.3.Mandallar ve Tamburlar 46
3.1.1.4.Şaryolar 46
3.1.2.Basit Kaldırma Tesisleri 47
3.1.2.1.Krikolar 47
3.1.2.2.Palangalar 47
3.1.2.3.Vinçler 47
3.1.3. Krenler 47
3.1.3.1Sabit Krenler 48
3.1.3.2Yürür Krenler 48
3.1.3.3.Kuleli Krenler 49
3.1.3.4Köprü Krenler 50
3.1.3.5.Kablolu Krenler 51
3.2.İletme Tesisleri 52
3.2.1.Sürekli Çalışan İleticiler 52
3.2.1.1.Bantlı İleticiler 52
3.2.1.2.Helezonlu İleticiler 54

3.2.1.3Elevatörler 55
3.2.1.4.Pünomatik İleticiler 56
3.2.2.Kesintili Çalışan İleticiler 57
3.2.2.1Rayda Giden İleticiler 57
3.2.2.2.Yolda Giden İleticiler 58
3.2.2.3Arazide Giden İleticiler 58
3.2.2.4.Havai Hatlar 60
3.2.2.5.Yüzen İleticiler 62

4.DELME VE ÇALMA MAKİNELERİ 63
4.1Deleçler 63
4.2.Sondaj Makineleri 67
4.2.1Çarpma Hareketli Sondaj Makineleri 67
4.2.2.Dönme Hareketli Sondaj Makineleri 68
4.3.Şahmerdanlar 69
4.3.1El Şahmerdanları 69
4.3.2.Mekanik Vinçli Şahmerdanlar 70
4.3.3.Direkt Tesirli Şahmerdanlar 71
4.3.3.1.Yarı Otomatik Tokmaklar 71
4.3.3.2.Otomatik Tokmaklar 72
4.3.3.3.Dizel Tokmaklar 74
4.3.3.4Vibratörlü Tokmaklar 75
4.4. Tünel Açma Makineleri 76

5.ZEMİN KAZMA VE SIKIŞTIRMA MAKİNELERİ 79
5.1.Zemin Kazma Makineleri 79
5.1.1Üniversal Ekskavatörler 79
5.1.1.1.Kaşıklı Ekskavatörler 82
5.1.1.2.Draglin Kovalı Ekskavatörler 85
5.1.1.3.Çeneli Ekskavatörler 87
5.1.1.4Ters Kaşıklı Ekskavatörler 88
5.1.2.Kablolu Ekskavatörler 91
5.1.2.1Sarkık Kablolu Ekskavatörler 91
5.1.2.2.Asma Kablolu Ekskavatörler 92
5.1.3.Godeli Ekskavatörler 94
5.1.3.1.Gode Zincirli Ekskavatörler 94
5.1.3.2.Gode Çarklı Ekskavatörler 96
5.1.4.Yürüyerek Kazan Makineler 98
5.1.4.1.Dozerler 98
5.1.4.2.Greyderler 103
5.1.4.3.Skreyperler 108
5.1.5.Yüzen Ekskavatörler 112
5.1.5.1.Emici Yüzen Ekskavatörler 112
5.1.5.2.Godeli Yüzen Ekskavatörler 113
5.1.6.Diğer Kazı Makineleri 113
5.1.6.1.Küçük Ekskavatörler 113
5.1.6.2.Hendek Açma Makineleri 114
5.1.6.3Yükleme Makineleri 114

5.1.6.4Gevşetme Makineleri 118
5.2.Zemin Sıkıştırma Makineleri 119
5.2.1.Silindirler 120
5.2.1.1.Düz Silindirler 120
5.2.1.2.Keçi Ayaklı Silindirler 122
5.2.1.3.Lastik Tekerlekli Silindirler 117
5.2.2.Tokmaklar 124
5.2.2.1Sıçrayan Tokmaklar 124
5.2.2.2.Kren Tokmaklar 126
5.2.3.Vibratörler 127
5.2.3.1.Silindir Vibratörler 127
5.2.3.2.Plakalı Vibratörler 128
5.2.3.3.Dahili Vibratörler 129

6.TAŞ KIRMA, ELEME VE YIKAMA MAKİNELERİ 131
6.1.Taş Kırma Makineleri 131
6.1.1.Çeneli Taş Kırma Makineleri 133
6.1.1.1.Mafsallı Taş Kırma Makineleri 133
6.1.1.2.Eksantrik Taş Kırma Makineleri 1 135
6.1.2.Konik Taş Kırma Makineleri 136
6.1.3.Çekiçli Taş Kırma Makineleri 137
6.1.4.Silindirli Taş Kırma Makineleri 138
6.1.5.Tamburlu Taş Kırma Makineleri 139
6.1.6.Taş Kırma Makineleri Hakkında Tam amlayıcı Bilgiler 141
6.2.Eleme Makineleri 141
6.2.1.Tamburlu Eleme Makineleri 142
6.2.2.Sarsıntılı Eleme Makineleri 143
6.3.Yıkama Makineleri 144
6.3.1.Tamburlu Yıkama Makineleri 145
6.3.2.Tekneli Yıkama Makineleri 146
6.3.2.1.Helezonlu Tip 146
6.3.2.2.Kademeli Tip 147
6.3.2.3.Kılıçlı Tip 148

7.BETON TESİSLERİ 150
7.1.Beton Hazırlama Tesisleri 150
7.1.1.Kesintili Çalışan Tesisler 152
7.1.1.1.1.Ölçme Tertibatı 152
7.1.1.1.2.Karıştırma Tertibatı 153
7.1.1.2.Serbest Düşmeli Betoniyerler 155
7.1.1.2.1.Devrilir Tamburlu Tip 155
7.1.1.2.2.Boşaltma Oluklu Tip 156
7.1.1.2.3.Çift Yönlü Tip 157
7.1.1.Cebri (zorunlu) Karıştırmalı Betoniyerler 157
7.1.1.3.Yatay Milli Tip 157
7.1.1.3.2.Düşey Milli Tip 159
7.1.1.4.Cebri Karıştırmalı ve Serbest Düşmeli Betoniyerlerin Karşılaştırılması 159
7.1.1.5.Beton Hazırlama Tesislerin Seçimi ve İşletilmesi 160

7.1.1.6.Betoniyerlerin İş verimi 163
7.1.2.Beton İletme Tesisleri 164
7.1.2.1.Tamburlu Taşıtlar 164
7.1.2.2.Beton Tulumbaları 166
7.1.2.3.Pünomatik Beton İletme Tesisleri 168
7.1.2.4.Diğer Beton İletme Tesisleri 169
7.1.3.Beton Yerleştirme Tesisleri 169
7.1.3.1.Vibratörler 169
7.1.3.1.1.Daldırma Vibratörü 169
7.1.3.1.2.Yüzey Vibratörü 170
7.1.3.1.3.Masa Vibratörü 171
7.1.3.1.4.Kalıp Vibratörü 173
7.2.Vakum Tesisleri 175
7.3.Santrifüj Tesisleri 175

8.BİTÜMLÜ KARIŞIM TESİSLERİ 176
8.1.Bitümlü Karışım Hazırlama Tesisleri 176
8.2.Bitümlü Karışım Tesisleri İşletmesi 178
8.3.Bitümlü Karışım İletme ve Yerleştirme Tesisleri 179

EKLER 181
KAYNAKLAR 201

KAYNAKLAR

TÜRKÇE YAYINLAR:

1. AFYONKALE K., Mühendislik Ekonomisi Y.Ü. , 1988
2. ALPASLAN N. ÇAYKUN, İnşaat Makineleri Y.T.Ü. 1998
3. AKBIYIKLI R. ,İnşaat Yönetimi Metraj ve Maliyet Hesapları 2008
4. BEŞİROĞLU T. , Yol İnşaat Makineleri T.C.K.
5. ERSOY S., Yapı Makineleri – Cilt 1, 2, 3. 1983
6. ERSOY S. , Makine Bilgisi ve Yapı Makineleri, İ.T.Ü. İnş. Fak. 1987
7. EVREN G., Toprak İşleri, İ.T.Ü. , 1987
8. FEIHL H. (ERSOY S.) , Yapı Makineleri
9. İMO 2011
10. KOÇAK Y. Yapı Makineleri ve Elemanları
11. ÖZSÖYLEV T. , İş ve İnşaat Makineleri, 1992
12. R.L. PEURIFOY Yapım Planlaması, Yapım Makineleri ve Yapım Metodları T.C.K. Yayını : Çeviri, Ankara 1966
13. YEŞİLADA E. , Makine Bilgisi ve Yapı Makineleri, Anadolu Ünv. 1975
14. YÜKSEL, O. Yapı Makineleri, Ege Üniversitesi, 2008
15. WEIHE H. , İnşaat Mühendisleri için Makine Bilgisi (Ersoy S.)

İNGİLİZCE YAYINLAR:

1. GEDDES. , Building and Civil Engineering Plant
2. HARRIS, F. Modern Construction and Ground Engineering Equipment and Methods
3. ÖZTURAN M. , Elementary Quantative Analysis Boğaziçi Ünv.
4. PEURIFOY R. L. Construction Planning , Equipment and Methods
5. Komatsu Specifications and Application Handbook
6. Caterpillar Specifications and Application Handbook

ALMANCA YAYINLAR:

1. DREES LINK,Baumaschmen für Bauingenieure
2. GARBOTZ. , Baumaschmen Und Buubetrieb – Band 1,2,3
3. WALCH. , Baumaschen Und Baueintichtengen – Band 1,2,3

FRANSIZCA YAYINLAR

1- LINGER J. , Les Chantiers
2- M.T.P.S., Le Materiel Francais Denteprises

KÜRESEL ENERJİ SEKTÖRÜNDE YER ALAN ŞİRKETLERİNİN KURUMSAL YÖNETİŞİM UYGULAMARI İLE FİNANSAL PERFORMANSLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Doç. Dr. Süleyman Gökhan GÜNAY

EFE AKADEMİ YAYINLARI

Küresel Enerji Sektöründe Yer Alan Şirketlerin Kurumsal Yönetişim Uygulamaları İle Finansal Performansları Arasındaki İlişki
Doç. Dr. Süleyman Gökhan GÜNAY

ISBN : 978-605-83487-1-4
Sertifika No : 32318
Matbaa Sertifika No : 21318

Efe Akademi Yayınları

Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü

Davutpaşa – Esenler / İSTANBUL

Tel : (0212) 483 13 13

FAX : (0212) 482 22 00

www.ofis2005.com
www.efeakademi.com

Dizgi : Gürkan ULU
Kapak Tasarım : Duygu DÜNDAR

Matbaa Adresi :
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Davutpaşa Merkez Mah. YTÜ Kampüsiçi
Güngören / Esenler
İSTANBUL

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir. EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir şekilde çoğaltılamaz

Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı'ndan alınan bandrol ve ISBN ile satılmaktadır. Bandrolsüz kitap almayınız.

İçindekiler

GİRİŞ 13
KURUMSAL YÖNETİŞİMİN ÖNEMİ 15
KURUMSAL YÖNETİŞİM İLE İLGİLİ 12 TEORİ 16
1. VEKALET (TEMSİL MALİYETİ) TEORİSİ 16
2. ALIŞVERİŞ (İŞLEM) MALİYETİ EKONOMİSİ TEORİSİ 16
3. KAYNAK BAĞIMLILIĞI TEORİSİ: 17
4. GELENEKSEL YÖNETİCİLİK TEORİSİ 18
PAYDAŞ TEORİSİ 18
5. ARAÇ PAYDAŞ TEORİSİ 19
6. PAYDAŞ VEKALET TEORİSİ 19
7. KURUMSAL SOSYAL PERFORMANS TEORİSİ 19
8. BÜTÜNLEŞTİRİCİ SOSYAL SÖZLEŞME TEORİSİ 20
9. MODERN YÖNETİCİLİK TEORİSİ 20
10. KAYNAK EŞİTLİĞİ TEORİSİ 20
11. KURUMSAL SOSYAL SORUMLULUK TEORİSİ 21
12. AMAÇ PAYDAŞ TEORİSİ 22
VEKALET TEORİSİ, İŞLEM MALİYETİ EKONOMİSİ TEORİSİ VE KAYNAK BAĞIMLILIĞI TEORİSİNİN KARŞILAŞTIRILMASI 22
VEKALET TEORİSİ İLE PAYDAŞ TEORİLERİSİNİN KARŞILAŞTIRILMASI 23
VEKALET TEORİSİ İLE GELENEKSEL YÖNETİCİLİK TEORİSİNİN KARŞILIŞTIRILMASI 23
VEKALET TEORİSİ İLE PAYDAŞ VEKALET TEORİSİNİN KARŞILAŞTIRILMASI 24
KURUMSAL SOSYAL PERFORMANS TEORİSİ İLE KURUMSAL SOSYAL SORUMLULUK TEORİSİNİN KARŞILAŞTIRILMASI 24

KURUMSAL SOSYAL PERFORMANS TEORİSİ İLE ARAÇ PAYDAŞ TEORİSİNİN KARŞILAŞTIRILMASI.....25
AMAÇ PAYDAŞ TEORİSİ İLE ARAÇ PAYDAŞ TEORİSİNİN KARŞILAŞTIRILMASI.....25
KURUMSAL YÖNETİŞİM SİSTEMİNİN ANA VARSAYIMLARI 26
1. ÖRGÜTSEL VE BİREYSEL SEVİYELERDE BİREYSEL ÇIKAR İLKESİ.....26
2. MAKRO SEVİYEDE BİREYSEL ÇIKAR İLKESİ.....27
3. ÖRGÜTSEL SEVİYEDE TOPLUMSAL ÇIKAR İLKESİ.....28
4. MAKRO SEVİYEDE TOPLUMSAL ÇIKAR İLKESİ.....28
5. BİREYSEL VE ÖRGÜTSEL SEVİYEDE ORTAK ÇIKARLAR İLKESİ 29
6. MAKRO SEVİYEDE ORTAK ÇIKARLAR İLKESİ.....30
BİREYSEL, ORTAK VE TOPLUM ÇIKARLARI İLKELERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI.....30
İLKELER, SÜREÇLER VE SONUÇLARIN KURUMSAL YÖNETİŞİM SİSTEMİNDEKİ YERİ 32
1. İLKELER 32
2. SÜREÇLER 33
3. SONUÇLAR 34
HİSSEDAR VE PAYDAŞ YÖNETİŞİM MODELLERİ İLE İLGİLİ DEĞİŞKENLERİN TANIMI.....34
1.KISA SÜRELİ KAR/HİSSEDAR DEĞERİ MAKSİMİZASYONU İLKESİNE KARŞI UZUN SÜRELİ KAR MAKSİMİZASYONU/ KATMA DEĞER İLKESİ 35
2. VARLIK DEMETİ İLKESİNE KARŞI İNSAN VARLIĞI DEMETİ İLKESİ.....36
3. YASAL VE EKONOMİK SÖZLEŞMELER SETİ İLKESİNE KARŞI SOSYAL SÖZLEŞMELER SETİ İLKESİ.....37
4. SIFIR TOPLAMLI OYUN İLKESİNE KARŞI POZİTİF (ÇOK) TOPLAMLI STRATEJİ İLKESİ 38

5. ASİMETRİK GÜÇ (KAYNAK BAĞIMLILIĞI / BAĞIMSIZLIĞI) İLKESİNE KARŞI SİMETRİK GÜÇ (KAYNAK EŞİTLİĞ) İLKESİ39

6. ASİMETRİK GÜÇ (ASİMETRİK BİLGİ) İLKESİNE KARŞI SİMETRİK GÜÇ (SİMETRİK BİLGİ VEYA ŞEFAFLIK) İLKESİ.....41

7. HİSSEDARLARA HESAP VERMEK İLKESİNE KARŞI PAYDAŞLARA HESAP VERMEK İLKESİ.....42

8. ARAÇ OLARAK PAYDAŞLAR İLKESİNE KARŞI AMAÇ OLARAK PAYDAŞLAR İLKESİ 44

9. ADALETSİZLİK (EŞİTSİZLİK) İLKESİNE KARŞI ADALET (EŞİTLİK) İLKESİ.....45

10. GÜVENSİZLİK İLKESİNE KARŞI KARŞILIKLI GÜVEN İLKESİ45

11. DÜRÜST OLMAYIŞ (TUTARSIZLIK) İLKESİNE KARŞI DÜRÜSTLÜK (TUTARLILIK) İLKESİ.....46

12. HİYERARŞİ/PİYASA İLKESİNE KARŞI NETWORK (AĞ) İLKESİ 47

13. KISA SÜRELİ PERSPEKTİF İLKESİNE KARŞI UZUN SÜRELİ PERSPEKTİF İLKESİ 48

SÜREÇLER 49

1. PASİF İLETİŞİM SÜRECİNE KARŞI AKTİF İLETİŞİM SÜRECİ..49

2. FİRMA/PAYDAŞ ETKİSİ SÜRECİNE KARŞILIK PAYDAŞ KATILIM SÜRECİ.....50

3. KURUMSAL SORUMSUZLUK SÜRECİNE KARŞI KURUMSAL SOSYAL SORUMLULUK SÜRECİ 53

4. BİRLİKTE ÇALIŞMADAN KAÇINMA DAVRANIŞI SÜRECİNE KARŞI BİRLİKTE ÇALIŞMA DAVRANIŞLARI SÜRECİ 54

5. FIRSATÇI DAVRANIŞLARA KARŞI GÜVENE DAYALI DAVRANIŞLAR 55

6. ADİL OLMAYAN DAVRANIŞLARA KARŞI ADİL DAVRANIŞLAR 56

7. PAYDAŞLARLA DENGESİZ İLİŞKİLER SÜRECİNE KARŞI PAYDAŞLARLA DENGELİ (DURAĞAN) İLİŞKİLER SÜRECİ.....57

8. TESADÜFİ İLETİŞİM SÜRECİNE KARŞILIK SİSTEMATİK İLETİŞİM SÜRECİ....58
9. İKİLİ İLİŞKİLER/HİYERARŞİ SÜRECİNE KARŞI NETWORK İLİŞKİLERİ SÜRECİ....59
SONUÇLAR....60
1. DÜŞÜK ÖRGÜTSEL SADAKAT SONUCUNA KARŞI YÜKSEK ÖRGÜTSEL SADAKAT SONUCU....60
2. KİNİZM SONUCUNA KARŞILIK İYİ NİYET SONUCU....61
3. DÜŞÜK KURUMSAL VATANDAŞLIK SONUCUNA KARŞI YÜKSEK KURUMSAL VATANDAŞLIK....62
4. YENİLİĞE ÖNEM VERMEMEK SONUCUNA KARŞILIK YENİLİĞE (İNOVASYON) ÖNEM VERMEK SONUCU....62
5. KÖTÜ ŞÖHRET SONUCUNA KARŞI İYİ ŞÖHRET SONUCU....63
6. VERİMSİZLİK SONUCUNA KARŞI VERİMLİLİK SONUCU....65
7. PAYDAŞ MEMNUNİYETSİZLİĞİ SONUCUNA KARŞILIK PAYDAŞ MEMNUNİYETİ SONUCU....66
8. DENEYİMSİZLİK SONUCUNA KARŞILIK DENEYİM SONUCU67
9. ENTROPİ (FİRMANIN YOK OLMAYA DOĞRU GİDİŞİ) SONUCUNA KARŞI FİRMANIN MEVCUDİYETİ SONUCU....68
10. DIŞSAL MOTİVASYON SONUCUNA KARŞILIK İÇSEL MOTİVASYON SONUCU....69
11. DENGESİZ BÜYÜME SONUCUNA KARŞILIK DENGELİ BÜYÜME SONUCU....69
12. KRİZ DÖNEMLERİNDE KIRILGANLIK SONUCUNA KARŞI KRİZ DÖNEMLERİNDE BAĞIŞIKLIK SONUCU....70
13. DÜŞÜK KURUMSAL ZENGİNLİĞE KARŞI YÜKSEK KURUMSAL ZENGİNLİK....71
ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ....71
ARAŞTIMANIN HİPOTEZLERİ....72
ARAŞTIMANIN BULGULARI....72
SONUÇ....80

EKLER.....83
KAYNAKÇA.....98

72	Tokyo Electric Power	Japonya	-0,149	-0,024	-0,062
73	Verbund	Avusturya	0,145	0,050	0,145
74	Wisconsin Energy	Amerika	0,116	0,032	0,099
75	Xcel Energy	Amerika	0,095	0,027	0,070

KAYNAKÇA

Aggarwal, R., & Chandra, G. (1990). Stakeholder management: Opportunities and challenges. *Business*, *40*(4): 48-51.

Akerlof, G. A. (1979). The case against conservative macroeconomics: An inaugural lecture. *Economica*, *46*(183): 219-237.

Akerlof, G. A. (1980). A theory of social custom, of which unemployment may be one consequence. *Quarterly Journal of Economics*, *94*(4): 749-775.

Akerlof, G. A. (1982). Labor contracts as partial gift exchange. *Quarterly Journal of Economics*, *97*(4): 543-569.

Akerlof, G. A. (1983). Loyalty filters. *American Economic Review*, *73*(1): 54-63.

Alchian, A. A., & Demsetz, H. 1972. Production, information costs, and economic organization. *American Economic Review*, 62(5): 777-795.

Alkhafaji, A. F. (1989). *A stakeholder approach to corporate governance. Managing in a dynamic environment*. Connecticut: Quorum Books.

Allen, W. T. (1992). Our schizophrenic conception of the business corporation. *Cardozo Law Review*, *14*(2): 261-281.

Argenti, J. (1997). Stakeholders: The case against, *Long Range Planning*, *30*(3): 442-445.

Argyris, C. (1991). Teaching smart people how to learn. *Harvard Business Review*, May-June:99-109.

Arrow, K. (1985). Informational structure of the firm. *American Economic Review*, 75(2): 303-307.

Arthur, E. E. (1987). The ethics of corporate governance. *Journal of Business Ethics*, *6*(1): 59-70.

Aupperle, K. E., Carroll, A. B., & Hatfield, J. D. (1985). An empirical examination of the relationship between corporate social responsibility and profitability. *Academy of Management Journal*, *28*(2): 446-463.

Bacharach, S. (1989). Organizational theories: Some criteria for evaluation. *Academy of Management Review*, *14*(4): 496-515.

Barnett, T., & Schubert, E. (2002). Perceptions of the ethical work climate and covenantal relationships. *Journal of Business Ethics*, *36*(3): 279-291.

Berle, A. A., & Means, G. C. (1932). *The modern corporation and private property*. In M. L. Weidenbaum & M. Jensen (Eds.), New Jersey: Transaction Publishers.

Bird, F. (2001). Good governance: A philosophical discussion of the responsibilities and practices of organizational governors. *Canadian Journal of Administrative Sciences*, *18*(4): 298-312.

Blair, M. M. (1998). For whom should corporations be run? : An economic rationale for stakeholder management. *Long Range Planning*, *31*(2): 195-200.

Bohm, D. (1980). *Wholeness and the implicate order*. London: Routledge & Kegan Paul.

Brenner, S. N., & Cochran, P. L. (1991). The stakeholder theory of the firm: Implications for business and society theory and research. In J. F. Mahon (Ed.), *Proceedings of the Second Annual Meeting of the International Association for Business and Society*: 449-467, Sundance, UT.

Buchholz, R. A. (2005). Toward a contemporary conceptual framework for stakeholder theory. *Journal of Business Ethics*, *58*(1-3): 137-148.

Caldwell, C., & Karri, R. (2005). Organizational governance and ethical systems: A covenantal approach to building trust. *Journal of Business Ethics*, *58*(1-3): 249-259.

Campbell, A. (1997). Stakeholders, the case in favor. *Long Range Planning*, *30*(3): 446-449.

Canella, A. A., & Monroe, J. M. (1997). Contrasting perspectives on strategic leaders: Toward a more realistic view of top managers. *Journal of Management*, *23*(3): 213-237.

Carroll, A. B. (1979). A three dimensional conceptual model of corporate social performance. *Academy of Management Review*, *4*(4): 497-505.

Chang, S. J., & Ha, D. (2001). Corporate governance in twenty-first century: New managerial concepts for supranational corporations. *American Business Review*, *19*(2): 32-44.

Clarke, T. (1998). The stakeholder corporation: A business philosophy for the information age. *Long Range Planning*, *31*(2): 182-194.

Clarkson, M. B. E. (1995). A stakeholder framework for analyzing and evaluating corporate social performance. *Academy of Management Review*, *20*(1): 92-117.

Coase, R. H. (1937). The nature of the firm. *Economica*, *4*(16): 386-405.

Cochran, P. L., & Wood, R. A. (1984). Corporate social responsibility and financial performance. *Academy of Management Journal*, *27*(1): 42-56.

Collins, J. C., Porras, J. I. (2002). *Built to last: Successful habits of visionary companies*. New York: Harper Collins Publishers.

Committee on Corporate Governance. (1998). *Preliminary report*. The Stock Exchange, January.

Conner, K. (1991). A historical comparison of resource-based theory and five schools of thought within industrial organization economics: Do we have a new theory of the firm? *Journal of Management*, *17*(1): 121-154.

Cornell, B., & Shapiro, A. C. (1987). Corporate stakeholders and corporate finance. *Financial Management*, *16*: 5-14.

Davis, J. H., Schoorman, F. D., & Donaldson, L. (1997). Toward a stewardship theory of management. *Academy of Management Review*, *22*(1): 20-47.

DeAngelo, H., & Rice, E. M. (1983). Antitakeover charter amendments and stockholder wealth. *Journal of Financial Economics*, *11*: 329-359.

Demsetz, H. (1983). The structure of ownership and the theory of the firm. *Journal of Law & Economics*, *26*: 375-390.

Dill, W. R. (1975). Public participation in corporate planning: Strategic management in a Kibitzer's world. *Long Range Planning*, *8*: 57-63.

Donaldson, L. (1990). The ethereal hand: Organizational economics and management theory? *Academy of Management Review*, *15*(3): 369-381.

Donaldson, T. (1999). Making Stakeholder Theory Whole. *Academy of Management Review*, *24*(2): 237-241.

Donaldson, T. & Dunfee, T. W. (1994). Towards a unified conception of business ethics: Integrative social contract theory. *Academy of Management Review*, *19*(2): 252-284.

Donaldson, T. & Dunfee, T. W. (1995). Integrative social contracts theory: A communitarian conception of economic ethics. *Economics and Philosophy*, *11*(1): 85-112.

Donaldson, T., & Preston, L. E. (1995). The stakeholder theory of the corporation: Concepts, evidence, and implications. *Academy of Management Review*, *20*(1): 65-91.

Doney, P., & Cannon, J. P. (1997). An examination of the nature of trust in buyer-seller relationships. *Journal of Marketing*, *61*(2): 35-51.

Doyle, P. (1994). Setting business objectives and measuring performance. *Journal of General Management*, *20*(2): 65-91.

Eisenhardt, K. M. (1988). Agency-and institutional- theory explanations: The case of retail sales compensation. *Academy of Management Journal*, *31*(3): 488-511.

Eisenhardt, K. M. (1989). Agency theory: An assessment and review. *Academy of Management Review*, *14*(1): 57-74.

Elkington, J. (1998). *Cannibals with forks: The triple bottom line of 21st Century*. U.S.: New Society Publishers.

Emerson, R. M. (1962). Power-dependence relations. *American Sociological Review*, *27*(1): 31-41.

Ertuna, İ. Ö. (1973). İşletme sorumlulukları, grevler ve lokavtlar. *Milliyet Gazetesi*, 5 Eylül tarihli nüshası.

Ertuna, İ. Ö. (2003). 21. yüzyılın başında muhasebenin gündemi. *Muhasebe ve Finansman Öğretim Üyeleri Bilim ve Araştırma Derneği Muhasebe ve Finans Dergisi*, *17*: 8-13.

Ertuna, İ. Ö. (2005a). Accounting functions agenda for 21. century. Kongre Bildirisi, *The Effects of Globalization on Financial Reporting*, İstanbul Ticaret Üniversitesi.

Ertuna, İ. Ö. (2005b). *Kapitalizmin son direnisi*. İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım.

Etzioni, A. (1988). *The moral dimension: Toward a new economics*. New York: The Free Press.

European Bank for Reconstruction and Development (2013). *Energy Sector Strategy*.

Fama, E. F. (1980). Agency problems and the theory of the firm. *Journal of Political Economy*, *88*(2): 375-390.

Fama, E. F., & Jensen, M. C. (1983a). Separation of ownership and control. *Journal of Law & Economics*, *26*:301-325.

Fama, E. F., & Jensen, M. C. (1983b). Agency problems and residual claims. *Journal of Law & Economics*, *26*:327-349.

Frank, R. H. (1988). *Passions with reason: The strategic role of emotions*. New York: W. W. Norton & Company.

Frank, R. H. (1992). Melding sociology and economics: James Coleman's foundations of social theory. *Journal of Economic Literature*, *30*(1): 147-170.

Frank, R. H., Gilovich, & Regan, D. T. (1993). Does studying economics inhibits cooperation? *Journal of Economics Perspectives*, *7*(2): 159-171.

Freeman, R. E. (1984). *Strategic management: A stakeholder approach*. Boston: Pitmann.

Freeman, R. E. (1999). Divergent stakeholder theory. *Academy of Management Review*, *24*(2): 233-236.

Freeman, R. E., & Evan, W. M. (1990). Corporate governance: A stakeholder interpretation. *Journal of Behavioral Economics*, *19*(4): 337-360.

Freeman, R. E., & Reed, D. L. (1983). Stockholders and stakeholders: A new perspective on corporate governance. *California Management Review*, *25*(3): 88-106.

Frooman, J. (1999). Stakeholder influence strategies. *Academy of Management Review*, *24*(2): 191-205.

Galbraith, J. K. (1993). *A short history of financial euphoria*. U.S.: Penguin Group.

Gamble, A., & Kelly, G. (2001). Shareholder value and the stakeholder debate in the U.K. *Corporate Governance*, *9*(2): 110-117.

Garcia-Marza, D. (2005). Trust and dialogue: Theoretical approaches to ethics auditing. *Journal of Business Ethics*, *57*(3): 209-219.

Gay, K. (2002). Board theories and governance practices: Agents, stewards and their evolving relationships with stakeholders. *Journal of General Management*, *27*(3): 36-61.

Goodpaster, K. E. (1991). Business ethics and stakeholder analysis. *Business Ethics Quarterly*, *1*(1): 53-71.

Goyder, M. (1993). Tomorrow's company. *Managerial Auditing Journal*, *8*(3): 41-44.

Gray, R., Dey, C., Owen, D., Evans, R., & Zadek, S. (1997). Struggling with the praxis of social accountability. *Accounting, Auditing and Accountability Journal*, *10*(3): 325-364.

Greenwood, M. (2001). The importance of stakeholders according to business leaders. *Business and Society Review*, *106*(1): 29-49.

Greer, C. R., & Ireland, T. C. (1992). Organizational and financial correlates of a "Contrarian" human resource investment strategy. *Academy of Management Journal*, *35*(5): 956-984.

Grossmann, S. J., & Hart, O. D. (1980). Takeover bids, the free-rider problem, and the theory of the corporation. *Bell Journal of Economics*, *11*(1):42-64.

Hamel, G. (1998). The challenge today: Changing the rules of the game. *Business Strategy Review*, *9*(2): 19-26.

Hamel, G., & Prahalad, C. K. (1996). *Competing for the future*. Boston: Harvard Business School Press.

Handy, C. (1993). What is a corporation for? *Corporate Governance*, *1*(1): 14-16.

Handy, C. (1997a). *The hungry spirit: Beyond capitalism-A quest for purpose in the modern world*. London: Hutchinson.

Handy, C. (1997b). The citizen corporation. *Harvard Business Review*, September-October: 26-28.

Hanson, G., & Hill, C. W. L. (1991). Are institutional investors myopic? A time series study of four technology-driven industries. *Strategic Management Journal*, *12*(1): 1-16.

Hart, O. (1995). Corporate governance: Some theory and implications. *The Economic Journal*, *105*(430): 678-689.

Hayek, F. A. (1979). *Law, legislation, liberty: The political order of a free people*. Chicago: University of Chicago Press.

Hendry, J. (2001). Economic contracts versus social relationships as a foundation for normative stakeholder theory. *Business Ethics: A European Review*, *10*(3): 223-232.

Hill, C. W. L. (1990). Cooperation, opportunism, and the invisible hand: Implications for the transaction cost theory. *Academy of Management Review*, *15*(3): 500-513.

Hill, C. W., & Jones, T. M. (1992). Stakeholder-Agency Theory. *Journal of Management Studies*, *29*(2): 131-154.

Hofstede, G. (1980). *Culture's consequences: International differences in work-related values*. California: Sage Publications.

Hofstede, G. (1999). Problems remain, but theories will change: The universal and the specific in 21st-century global management. *Organizational Dynamics*, *28*(1): 34-44.

Hosmer, L. T. (1995). Trust: The connecting link between organization theory and philosophical ethics. *Academy of Management Review*, 20(2): 379-403.

Huse, M. (2003). Renewing management and governance: New paradigms of governance? *Journal of Management and Governance*, *7*: 211-221.

Huse, M., & Eide, D. (1996). Stakeholder management and the avoidance of corporate control. *Business and Society*, *35*(2): 211-243.

Jensen, M. C. (1994). Self-interest, altruism, incentives, & agency theory. *Journal of Applied Corporate Finance*, *7*(2): 40-45.

Jensen, M. C. (2001). Value maximization, stakeholder theory, and the corporate objective function. *Journal of Applied Corporate Finance*, *14*(3): 8-21.

Jensen, M. C., & Meckling, W. H. (1976). Theory of the firm: Managerial behavior, agency costs and ownership structre. *Journal of Financial Economics*, *3*(4): 305-360.

Jensen, M. C., & Meckling, W. H. (1994). The nature of man. *Journal of Applied Corporate Finance*, *7*(2): 4-19.

Jones, T. M. (1980). Corporate social responsibility revisited, redefined. *California Management Review*, *22* (3): 59-67.

Jones, T. M. (1995). Instrumental stakeholder theory: A synthesis of ethics and economics. *Academy of Management Review*, *20*(2): 404-437.

Jones, T. M., & Wicks, A. C. (1999). Convergent stakeholder theory. *Academy of Management Review*, *24*(2): 206-221.

Jovanovic, B. (1979). Firm-specific capital and turnover. *Journal of Political Economy*, *87*(6): 1246-1260.

Julius, D. (1997). Globalization and stakeholder conflicts: A corporate perspective. *International Affairs*, *73*(3): 453-468.

Kahneman, D., Knetsch, J., & Thaler, R. (1986). Fairness and assumptions of economics. *Journal of Business*, *59*(4): 285-300.

Kay, J., & Silberston, A. (1995). Corporate governance. *National Institute Economic Review*, *153*: 84-97.

Kennedy, C. (1998). The roadmap to success: How Gerhard Schulmeyer changed the culture at SNI. *Long Range Planning*, *31*(2):262-271.

Klein, B., Crawford, A., & Alchian, A. (1978). Vertical integration, appropriable rents, and the competitive contracting process. *Journal of Law and Economics*, *21*: 297-326.

Kogut, B., & Zander, U. (1992). Knowledge of the firm, combinative capabilities, and the replication of technology. *Organization Science*, *3*(3): 383-397.

Kotter, J. P., & Heskett, J. L. (1992). *Corporate culture and performance*. New York: The Free Pres.

La Porta, R., Lopez de Silanes, F., & Shleifer, A. (1999). Corporate ownership around the world. *The Journal of Finance*, *54*(2): 471-517.

Lawler, E. J., & Bacharach, S. B. (1987). Comparison of dependence and punitive forms of power. *Social Forces*, *66*(2): 446-462.

Letza, S., Sun, X., & Kirkbride, J. (2004). Shareholding versus stakeholding: A critical review of corporate governance. *Corporate Governance: An International Review*, *12*(3): 242-262.

Liedtka, J. M. (1998). Strategic thinking: Can it be taught? *Long Range Planning*, *31*(1): 120-129.

Linn, S. C., & McConnell, J. J. (1983). An empirical investigation of the impact of antitakeover amendments on common stock prices. *Journal of Financial Economics*, *11*(1-4): 361-399.

Logsdon, J. M., & Lewellyn, P. G. (2000). Expanding accountability to stakeholders: Trends and predictions. *Business and Society Review*, *105*(4): 419-435.

Lovett, S., Simmons, L. C., & Kali, R. (1999). Guanxi versus the market: Ethics and efficiency. *Journal of International Business Studies*, *30*(2): 231-248.

MacMillan, K., & Downing S. (1999). Governance and Performance: Goodwill Hunting. *Journal of General Management*, *24*(3): 11-21.

Manne, H. G. (1965). Mergers and the market for corporate control. *Journal of Political Economy*, *73*(2): 110-120.

March, J. G., & Simon, H. A. (1958). *Organizations*. New York: Wiley.

Margolis, H. (1984). *Selfishness, altruism, and rationality: A theory of social choice*. Chicago: The University of Chicago Press.

Meyer, M. W., & Zucker, L. G. (1989). *Permanently failing organizations*. U.S.A.: Sage Publications.

Michael, B. (2003). Corporate social responsibility in international development: An overview and critique.*Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, *10*(3): 115-128.

Millon, D. (1993). Communitarians, contractarians, and the crisis in the corporate law. *Washington and Lee Law Review*, *50*(4): 1373-1393.

Mills, R. W., & Weinstein, B. (2000). Beyond Shareholder Value-Reconciling the Shareholder and Stakeholder Perspectives. *Journal of General Management*, *25*(3): 79-93.

Mirvis, P. (2000). Transformation at Shell: Commerce and citizenship. *Business and Society Review*, *105*(1): 63-84.

Mitchell, R. K., Agle, B. R., & Wood, D. J. (1997). Toward a theory of stakeholder identification and salience: Defining the principle who or what really counts. *Academy of Management Review*, *22*(4): 853-886.

Monks, R. A. G. (1998). *The emperor's nightingale: Restoring the integrity of the corporation in the age of shareholder activism*. Oxford: Capstone Publishing.

Monks, R. A. G. (2003). Equity culture at risk: The threat to Anglo-American prosperity. *Corporate Governance*, *11*(3): 164-70.

Monks, R. A. G., & Minnow, N. (2004). *Corporate governance*. Oxford: Blackwell.

Morgan, R. M., & Hunt, S. D. (1994). Relationship marketing in the era of network competition. *Marketing Management*, *3*(1): 18-28.

Morrison, E. W., & Robinson, S. L. (1997). When employees feel betrayed: A model of how psychological contract violation develops. *Academy of Management Review*, *22*(1): 226-257.

Nader, R. (1984). Reforming corporate governance. *California Management Review*, Summer: 126-132.

Nahapiet, J., & Ghoshal, S. (1998). Social Capital, intellectual capital and the organizational advantage. *Academy of Management Review*, *23*(2): 242-266.

Nonaka, I. (1988). Self-renewal of the Japanese firm and the human resource strategy. *Human Resource Management*, *27*(1): 45-62.

Noreen, E. (1988). The economics of ethics: A new perspective on agency theory. *Accounting, Organizations and Society*, *13*(4): 359-369.

Oakland, J. S., Porter, L. J. (1999). *Total quality management*. Oxford: Buttersworth Heinemann.

O'Higgins, E. (2001). What matters most? The importance of all stakeholders. *Strategic Investor Relations*, *1*(1): 81-87.

Oliver, C. (1991). Strategic responses to institutional processes. *Academy of Management Review*, *16*(1): 145-179.

Osterloh, M., Frey, B. S., & Frost, J. (2001). Managing motivation, organization and governance. *Journal of Management and Governance*, *5*(3-4): 231-239.

Penrose, E. T. (1959). *The theory of the growth of the firm*. New York: John Wiley & Sons.

Peters, T. J., & Waterman, R. H. (1984). *In Search of Excellence: Lessons from America's best-run companies*. New York: Warner Books.

Pfeffer, J. (1994). *Competitive advantage through people: Unleashing the power of the workforce*. Boston: Harvard Business School Press.

Pfeffer, J. & Salancik, G. R. (2003). *The external control of organizations: A resource dependence perspective*. California: Stanford University Press.

Pitelis, C.N., & Wahl., M.H. (1998). Edith Penrose: Pioneer of stakeholder theory. *Long Range Planning*, *31*(2):252-261.

Plender, J. (1997). *A stake in the future: The stakeholding solution*. London: Nicholas Brealey Publishing.

Plender, J. (1998). Giving people a stake in the future. *Long Range Planning*, *31*(2): 211-217.

Poppo, L., & Zenger, T. (1995). Opportunism, Routines, and Boundary Choices: A Comparative Test of Transaction Cost and Resource-Based Explanations for Make-or-Buy Decisions. *Academy of Management Journal*, Best Paper Proceedings, 42-46.

Porter, M. E. (1990). *The competitive advantage of nations*. New York: The Free Press.

Post, J. E., Preston, L. E., & Sachs, S. (2002a). *Redefining the corporation: Stakeholder management and organizational wealth*. California: Stanford University Press.

Post, J. E., Preston, L. E., & Sachs, S. (2002b). Managing the extended enterprise: The new stakeholder view. *California Management Review*, *45*(1): 6-21.

Preston, L. E., & Sapienza, H. J. (1990). Stakeholder management and corporate performance. *The journal of Behavioral Economics*, *19*(4): 361-375.

Quinn, D., & Jones, T. M. (1995). An agent morality view of business policy. *Academy of Management Review*, *20*(1): 22-42.

Reed, D. (2002). Corporate Governance Reforms in Developing Countries. *Journal of Business Ethics*, *37*(3): 223-247.

Reisel, W. D., & Sama, L. M. (2003). The distribution of life-saving pharmaceuticals: Viewing the conflict between social efficiency and economic efficiency through a social contract lens. *Business and Society Review*, *108*(3): 365-387.

Ring, P. S., & Van De Ven, A. H. (1992). Structuring cooperative relationships between organizations. *Strategic Management Journal*, *13*(7): 483-498.

Rose, C., & Mejer, C. (2003). The Danish corporate governance system: From stakeholder orientation towards shareholder value. *Corporate Governance*, *11*(4): 335-344.

Rousseau, D. M. (1995). *Psychological contracts in organization: Understanding written and unwritten agreements*. California: Sage Publications.

Rowley, T. J. (1997). Moving Beyond Dyadic Ties: A Network Theory of Stakeholder Influences. *Academy of Management Review*, *22*(4): 887-910.

Royal Society for encouragement of Arts Manufactures and Commerce (RSA). (1995). *Tomorrow's company: The role of business in a changing world*. London.

Sama, L. M., & Shoaf, V. (2005). Reconciling rules and principles: An ethics-based approach to corporate governance. *Journal of Business Ethics*, *58*(1-3): 177-185.

Schilling, M. (2000). Decades ahead of her time: Advancing stakeholder theory through the ideas of Mary Parker Follett. *Journal of Management History*, *6*(5): 224-242.

Scholes, E., & Clutterbuck, D. (1998). Communication with stakeholders: An integrated approach. *Long Range Planning*, *31*(2): 227-238.

Schuler, R. S. (1986). Fostering and facilitating entrepreneurship in organizations: Implications for organization structure and human resource practices. *Human Resource Management*, *25*(4): 607-629.

Sen, A. (1992). *On ethics and economics*. U.K.: Blackwell Publishing.

Senge, P.M. (1990). *The Fifth Discipline*. New York: Double Day.

Sethi, S. P. (1995). Introduction of AMR's special topic form on shifting paradigms: Societal expectations and corporate performance. *Academy of Management Review*, *20*(1): 18-21.

Shankman, N. A. (1999). Reframing the debate between agency and stakeholder theories of the firm. *Journal of Business Ethics*, *19*(4): 319-334.

Shleifer, A., & Vishny, R. W. (1997). A survey of corporate governance. *The Journal of Finance*, *LII*: 737-783.

Simon, H. A. (1991). Organizations and markets. *Journal of Economic Perspectives*, *5*(2): 25-44.

Simon, H. A. (1993). Altruism and economics. *The American Economic Review*, *83*(2): 156-161.

Smith, A. (1776). *The wealth of nations*. In A. Skinner (Ed.), London: Penguin Books.

Solow, R. M. (1980). On theories of unemployment. *American Economic Review*, *70*(1): 1-11.

Sternberg, E. (1997). The defects of stakeholder theory. *Corporate Governance*, *5*(1): 3-10.

Stoney, C., & Winstanley, D. (2001). Stakeholding: Confusion or Utopia? Mapping the conceptual terrain. *Journal of Management Studies*, *38*(5): 603-626.

Sullivan, D. P., & Conlon, D. E. (1997). Crisis and transition in corporate governance paradigms: The role of the chancery court of Delaware. *Law and Society Review*, *31*(4): 713-763.

Sustainable Investments Institute and Investor Responsibility Research Center Institute(2016). *The Top 25 U.S. Electric Utilities: Climate Change, Corporate Governance and Politics*. New York, USA.

Swift, T. (2001). Trust, reputation and corporate accountability to stakeholders. *Business Ethics: A European Review*, *10*(1): 16-26.

Tricker, R. I. (2000). Corporate governance-The subject whose time has come. *Corporate Governance*, *8*(4): 289-296.

Turnley, W. H., & Feldman, D. C. (1999). The impact of psychological contract violation on exit, voice, loyalty and neglect. *Human Relations*, *52*(7): 895-923.

Vinten, G. (2001). Shareholder vs. stakeholder- Is there a governance dilemma? *Corporate Governance*, *9*(1): 36-47.

Walters, K. D. (1977). Corporate social responsibility and political ideology. *California Management Review*, *19*(3): 40-51.

Warhurst, A. (2001). Corporate citizenship and corporate social investment criteria. *Journal of Corporate Citizenship*, *1*: 57-73.

Wartick, S., & Cochran, P. (1985). The evolution of the corporate social performance model. *Academy of Management Review*, *10*(4): 758-769.

Watts, P. (2000). *Pursuing sustainable development*, Speech at Oxford University.

Weick, K. (1979). *Social Psychology of organizing*. MA: Addison-Wesley.

Weimer, J., & Pape, J. C. (1999). A taxonomy of systems of corporate governance. *Corporate Governance*, *7*(2): 152-166.

Werhane, P. H., & Freeman, R. E. (1999). Business ethics: The state of the art. *International Journal of Management Reviews*, *1*(1): 1-16.

Westley, F., & Mintzberg, H. (1989). Visionary leadership and strategic management. *Strategic Management Journal*, *10*: 17-32.

Wheeler, D., & Sillanpää, M. (1998). Including the stakeholders: The business case. *Long Range Planning*, *31*(2): 201-210.

Willer, D., Lovaglia, M. J., & Markovsky, B. (1997). Power and influence: A theoretical bridge. *Social Forces*, *76*(2): 571-603.

Williamson, O.E. (1975). *Markets and hierarchies*. New York: The Free Press.

Williamson, O. E. (1985). *The economic institutions of capitalism: Firms, markets, and relational contracting*. New York: The Free Press.

Wood, D. (1991). Corporate social performance revisited. *Academy of Management Review*, *16*(4): 691-718.

Zingales, L. (2000). In search of new foundations. *The Journal of Finance*, *55*(4): 1623-1653.

TÜRK HALK MÜZİĞİNDE ENSTRÜMANTAL (SÖZSÜZ) TÜRLER

SİNAN HAŞHAŞ

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Türk Halk Müziğinde Enstrümantal (Sözsüz) Türler

Yazar: Sinan HAŞHAŞ

ISBN: 978-625-7957-88-5

1. Baskı: Nisan 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir.
EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI

HAŞHAŞ, Sinan
Türk Hal Müziğinde Enstrümantal (Sözsüz) Türler
1. Basım, VI + 153 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. Türk Halk Müziği, 2. Müzikte Tür, 3. Türk Halk Müziğinde Sözsüz Türler,
4. Türk Halk Oyunları, 5. Türk Halk Çalgıları.

Editör: Ünal İMİK

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)

Kapak Tasarım: İsa Burak Güngör (iburakgungor@gmail.com)

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İçindekiler

Önsöz III
İçindekiler V
Tablolar Dizini VI
Resimler Dizini VII
Türk Halk Müziğinde Tür Konusu 9
Türk Halk Müziğinde Sözsüz Türler 19
Zeybekler (Zeybek Müziği) 22
Teke Zortlatmaları 28
Halay Havaları 35
Oyun Havaları 39
Bar Havaları 42
Azeri Oyun Havaları 45
Gelin Alma (Çıkarma, Götürme, Ağlatma) Havaları 48
Karşılama Havaları 51
Horon Havaları 54
KAYNAKÇA 57
EKLER 61

KAYNAKÇA

Akdoğu, O. (1996) *Türk Müziğinde Türler ve Biçimler*, Ege Üniversitesi Basımevi, İzmir Bornova.

Ay, G. (1990) *Folklora Giriş,* Pan Yayıncılık, İstanbul.

Ayyıldız, S. (2013) *Teke Yöresi Yörük Türkmen Müzik Kültüründe Yerel Çokseslilik Özellikleri* (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Bayram, P. (2013) *Nevşehir'in Avanos İlçesi, Uçhisar ve Göreme Beldelerinde Evlilik Merasimleri,* NEÜ sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 2, Nevşehir.

Çine, H. (1989) *Burdur'dan Damlalar,* Uyan Matbaacılık, İzmir.

Çine, H. (1994) *Zeybek Oyunlarımız,* İzmir. Aktaran, Gülüm, O. *Keman Eğitiminde Zeybek Müziğinin Kullanımı Üzerine Bir Araştırma*, (Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara (2019).

Demir, S. (2013) *Türk Halk Müziğinde Türler*, Usar Basım Yayım ve Tanıtım Hiz. Ltd. Şti. İstanbul.

Demirsipahi, C. (1975) *Türk Halk Oyunları*, İş Bankası Yayınları, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.

Dursun, L. (2017) *Erzurum Erkek Halk Danslarının Ezgisel, Ritimsel ve Hareketsel Bütünlük İçerisinde Uygulanabilmesine Yönelik Araştırma Örneği* (Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Erzurum.

Emnalar, A. (1998) *Türk Halk Müziği ve Nazariyatı, Ege Üniversitesi Basımevi, İzmir.*

Erdem, F. (1998) *Teke Yöresi Halk Müziğinden Seçilmiş Ezgiler Üzerine Analitik İncelemeler, Yüksek Lisans Tezi,* İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Ersoy, İ. (2017) *Müzikte Tür Kavramı: Müzik Türleri Sınıflandırmasında Yeni Bir Model Önerisi*. Ege Üniversitesi Devlet Türk Musikisi Konservatuvarı Dergisi, Sayı 11.

Haşhaş, S. (2017) *Uzun Sap Bağlama Metodu, Başlangıç, Orta ve İleri İcra Seviyesine Yönelik Etütler, Türk Halk Ezgileri, Besteler,* Gece Kitaplığı, Ankara.

Karkın, M. Pelikoğlu, M. Haşhaş, S. (2014) "*Bağlama Enstrümanının Öğretim Yöntemleri Kapsamında Yöresel Tavırların Değerlendirilmesi*" SDÜ Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Dergisi, sayı-13.

Kızılay, E. (2013) *Horon Ezgilerinden Yola Çıkarak Çok Sesli Tonal Müzik Odaklı Bir Kompozisyon Denemesi: Keman ve Piyano İçin "Tepebaşı Horon", (Yüksek Lisans Tezi), Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.*

Koruk, Ç. (2009) *Teke Yöresinde Kullanılan Telli Çalgıların Müzikal ve Teknik Analizi* (Yüksek Lisans Tezi), Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Mirzaoğlu, F. G. (2000) *Zeybek Türküleri ve Dansları, (Doktora Tezi),* Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Mustan Dönmez, Banu. Haşhaş, Sinan. (2014) *Konularına Göre Yapılmış Türkü Sınıflandırmalarının Geleneksel Türk Halk Müziği Nazariyatı Açısından Değerlendirilmesi,* Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 9/5 Spring 2014, p. 1619-1629, Ankara.

Özbek, M. (1975) *Folklor ve Türkülerimiz*, Ötüken Yayınevi, İstanbul.

Öztürk O. M. (2003) *Zeybek Kültürü ve Müziği (Yüksek Lisans Tezi)*, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu, Türk Halk Müziği Arşivi.

Yıldırım, S. (2017) *Burdur Yöresi Halk Müziği Geleneğinde Müzikal Türlerin Kaval Dilsiz Kaval İle İcra Özellikleri* (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul.

Yurga, C. (2005) *Dünya Coğrafyasında Uluslararası Sanat Müziği Türleri*, Pegem A Yayınları, Ankara.

SÜRGÜNDEN VATANA
Osmanlı Hanedanı'nın Dönüş Süreci

Cahide Sınmaz Sönmez

Sürgüden Vatana Osmanlı Hanedanı'nn Dönüş Süreci
Cahide Sınmaz Sönmez

ISBN : 978-605-83487-0-7
Sertifika No : 321318
Matbaa Sertifika No : 21318

Efe Akademi Yayınları

Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü

Davutpaşa – Esenler / İSTANBUL

Tel : (0212) 483 13 13

FAX : (0212) 482 22 00

www.ofis2005.com
www.efeakademi.com

Dizgi : Ufuk Lazyüksel
Kapak Tasarım : Ufuk Lazyüksel

Matbaa Adresi :
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Davutpaşa Merkez Mah. YTÜ Kampüsiçi
Güngören / Esenler
İSTANBUL

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir. EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir şekilde çoğaltılamaz

Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı'ndan alınan bandrol ve ISBN ile satılmaktadır. Bandrolsüz kitap almayınız.

İçindekiler

ÖNSÖZ ..... XVİİ
GİRİŞ 21

BİRİNCİ BÖLÜM

1924-1951 YILLARI ARASINDA HANEDAN ÜYELERİNE TANINAN İSTİSNALAR

1. EMEL NURCİHAN (HODO) HANIMSULTAN'IN TÜRKİYE'YE GELİŞİ 28
2. 5 TEMMUZ 1939 TARİHLİ KANUN ÇERÇEVESİNDE ÜLKEYE DÖNÜŞÜNE İZİN VERİLEN HANEDAN MENSUPLARI 30
3. OSMANLI SULTANLARININ TÜRKİYE'Yİ ZİYARETLERİ SEBEBİYLE YAPILAN DÜZENLEMELER VE HANEDANLA İLİŞKİSİ KESİLENLERE GERİ DÖNÜŞ İZNİ VERİLMESİ 45
3.1. Osmanlı Sultanlarının Türkiye'yi Ziyaretlerinin Kamuoyundaki Yankıları 45
3.2. 18 Nisan 1949 Tarihinde Pasaport ve Vatandaşlık Kanunlarında Yapılan Değişiklikler 55
3.3. Pasaport ve Vatandaşlık Kanunlarında Yapılan Değişiklikler Çerçevesinde Türkiye'ye Gelenler 66

İKİNCİ BÖLÜM

SULTANLAR, HANIMSULTANLAR VE SULTANZÂDELER TÜRKİYE'DE

1. HANEDAN ÜYESİ KADINLAR VE ÇOCUKLARININ GERİ DÖNÜŞÜ İÇİN YAPILAN YASAL DÜZENLEME 74
1.1. 16 Haziran 1952 Tarihli Kanun'un Kabulü 74
1.2. 16 Haziran 1952 Tarihli Kanun'un Kamuoyuna Yansıması 83
2. 16 HAZİRAN 1952 TARİHLİ YASA ÇERÇEVESİNDE TÜRKİYE'YE DÖNME HAKKINI KAZANAN SULTANLAR, HANIMSULTANLAR VE SULTANZÂDELER 85
2.1. Sultan Abdülmecid Soyundan Olan Hanedan Üyeleri 85
2.1.1. Sultan V. Murad Soyundan Olan Hanedan Üyeleri 85

2.1.1.1. Rukiye Abdülmecid (Osmanoğlu) Sultan 85
2.1.1.2. Adile Sultan 86
2.1.1.2.1 Hadice Nilüfer (Pope) Hanımsultan 86
2.1.1.3. Emine Atiye Sultan..... 88
2.1.1.4. Fatma Sultan'ın Çocukları Mehmet Ali, Ayşe ve Celaleddin (Celal) Refik 89
2.1.1.4.1. Sultanzâde Mehmed Ali Refik (İris)..... 90
2.1.1.4.2. Ayşe Hatice Refik (İris) Hanımsultan..... 90
2.1.1.4.3. Sultanzâde Celaleddin (Celal) Refik İris..... 90
2.1.2. Sultan II. Abdülhamid Soyundan Gelen Hanedan Üyeleri 92
2.1.2.1. Emine Nemika (Esin) Sultan..... 92
2.1.2.1.1. Fatma Fethiye (Adra) Hanımsultan..... 94
2.1.2.1.2. Sultanzâde İbrahim Ethem (Esin) 94
2.1.2.1.3. Sultanzâde Kazım Kenan (Esin)..... 95
2.1.2.1.4. Emine Satıa (Turan) Hanımsultan..... 96
2.1.2.2. Fatma Aliye (Yeğen) Hanımsultan 96
2.1.2.3. Sultanzâde Mehmed Cahid Osman (Plevne)..... 97
2.1.2.4. Adile (Osmanoğlu) Hanımsultan 99
2.1.2.5. Fatma Necla (German) Sultan..... 99
2.1.2.6. Leila Margot (Kadir) Sultan..... 100
2.1.2.7. İskra Alaeddin (Kadir) Sultan 100
2.1.2.8. Safvet Neslişah (Osmanoğlu) Sultan 100
2.1.2.9. Naile (Osmanoğlu) Sultan..... 102
2.1.2.10. Fatma Şadiye (Osmanoğlu) Sultan 103
2.1.2.11. Hamide Ayşe (Osmanoğlu) Sultan..... 105
2.1.2.11.1. Sultanzâde Ömer Nami (Osmanoğlu) 107
2.1.2.11.2. Sultanzâde Osman Nami (Osmanoğlu) 108
2.1.2.11.3. Sultanzâde Abdülhamid Rauf (Osmanoğlu)..... 110
2.1.2.12. Rabia (Eyüb) Hanımsultan 111
2.1.2.13. Mihrişah Selçuk (Osmanoğlu) Sultan..... 111
2.1.3. Sultan V. Mehmed Reşad Soyundan Olan Hanedan Üyeleri 112
2.1.3.1. Behiye Sultan'ın Çocukları Sultanzâde Reşad (Mazhar) ve Sultanzâde Ahmed Reşid (Zakı)..... 112
2.1.3.2. Lütfiye Sultan ve Çocukları Sultzâde Ahmed Reşid, Sultanzâde Reşad ve Perizad Hanımsultan..... 113
2.1.3.3. Mihrimah Sultan..... 114
2.1.3.4. Emine Mukbile (Osmanoğlu) Sultan..... 114

2.1.4. Şehzâde Ahmed Kemaleddin Efendi Soyundan Olan Hanedan Üyeleri 117
2.1.4.1. Sultanzâde Ahmed Kemaleddin (Keredin) 117
2.1.5. Şehzâde İbrahim Tevfik Efendi Soyundan Olan Hanedan Üyeleri 119
2.1.5.1. Melike Osman (Giraudy) Hanımsultan ve Emire Osman (Chauvel) Hanımsultan 119
2.1.5.2. Fatma Zehra (Alpan) Sultan 119
2.1.5.2.1. Bilun (Alpan) Hanımsultan 121
2.1.5.2.2. Sultanzâde Yavuz (Alpan) 122
2.1.5.3. Rabia Nilüfer (Kefeli) Sultan 122
2.1.5.4. Nilüfer Hanımsultan 123
2.1.5.5. Fevziye (Osmanoğlu) Sultan 123
2.1.6. Seniha Sultan'ın Oğlu Sultanzâde Ahmed Lütfûllah Bey 125
2.1.7. Mediha Sultan'ın Oğlu Sultanzâde Abdurrahman Sâmi Necib... 126
2.1.8. Şehzâde Selim Süleyman Efendi Soyundan Olan Hanedan Üyeleri 128
2.1.8.1. Fatma Samire Abdülhalim (Osmanoğlu) Sultan 128
2.1.8.1.1. Necla Şevki (Garcia) Hanımsultan 129
2.1.9. Şehzâde Selim Süleyman Efendi Soyundan Gelen Hanedan Üyeleri 130
2.1.9.1. Emine Naciye (Killigil) Sultan 130
2.1.9.2. Mübeccel Bezmialem (Baransel) Sultan 134
2.1.10. Sultan VI. Mehmed Vahideddin Soyundan Olan Hanedan Üyeleri 135
2.1.10.1. Fatma Ulviye (Germiyanoğlu) Sultan 135
2.1.10.2. Rukiye Sabiha (Osmanoğlu) Sultan 137
2.2. Sultan Abdülaziz Soyundan Olan Hanedan Üyeleri 140
2.2.1. Şehzâde Yusuf İzzeddin Soyundan Gelen Hanedan Üyeleri 140
2.2.1.1. Hadice Şükriye Sultan 140
2.2.1.2. Mihriban Mihrişah Sultan 141
2.2.2. Abdülmecid Efendi (Halife Abdülmecid)'nin Soyundan Olan Hanedan Üyeleri 143
2.2.2.1. Hayriye Aişe Dürrüşehvar Sultan 143
2.2.3. Şehzâde Ömer Faruk Efendi Soyundan Gelenler 144
2.2.3.1. Fatma Neslişah (Osmanoğlu) Sultan 144
2.2.3.2. Zehra Hanzâde (Osmanoğlu) Sultan 150
2.2.3.2.1. Sabiha Fazıla İbrahim (Bernard) Hanımsultan 151

2.2.3.2.2. Sultanzâde Ahmed Rıfat (İbrahim) 154
2.2.3.3. Hibetullah Necla (Osmanoğlu) Sultan 154
2.2.3.3.1. Sultanzâde Osman Rıfat (İbrahim)..... 154
2.2.4. Esma Sultan'ın Çocukları Sultanzâde Hüseyin Hayreddin ve Sultanzâde Mehmed Saadeddin Beyler 155
2.2.5. Şehzâde Mehmed Seyfeddin Soyundan Olan Hanedan Üyeleri 155
2.2.5.1. Hürrem Sultan 155
2.2.5.2. Hamide Nermin Nezahat Sultan 156
2.2.5.3. Fatma Gevheri (Osmanoğlu) Sultan 157

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ŞEHZÂDELERE GERİ DÖNÜŞ İZNİ VERİLMESİ

1. ŞEHZÂDELERE UYGULANAN YASAĞIN KALDIRILMASI..... 159
1.1. Şehzâdelere Uygulanan Yasağın Kaldırılması Amacıyla Yapılan Girişimler 162
1.2. 15 Mayıs 1974 Tarihli Genel Af Yasası'nın 8. Maddesinin Kabulü 167
2. GENEL AF YASASI ÇEVÇEVESİNDE ÜLKEYE DÖNME HAKKINI KAZANAN ŞEHZÂDELER 179
2.1. Sultan Abdülaziz Soyundan Gelen Şehzâdeler..... 179
2.1.1. Mehmed Abdülaziz Efendi (1901-1977) 179
2.1.2. Süleyman Saadeddin Efendi (1917-1985)..... 180
2.2. Sultan Abdülmecid Soyundan Gelen Şehzâdeler..... 181
2.2.1. Sultan V. Murad Soyundan Gelen Şehzâdeler..... 181
2.2.1.1. Ali Vâsıb Efendi (1903-1983) 181
2.2.1.1.1.Osman Selahaddin (Osmanoğlu) (1940-) ve Oğlu Orhan Murad (Osmanoğlu) (1972-) 184
2.2.2. Sultan II. Abdülhamid Soyundan Gelen Şehzâdeler..... 185
2.2.2.1. Mehmed Orhan (Osmanoğlu) Efendi (1909-1994)..... 185
2.2.2.2. Necib Ertuğrul Abdülkadir Efendi (1914-1994) ve oğlu Roland Selim (Kadir) (1949-) 190
2.2.2.3. Alaaddin (Kadir) Efendi (1917-1999) ve oğlu Plamen (Kadir) (1960-1995)..... 191
2.2.2.4. Osman Ertuğrul (Osmanoğlu) Efendi (1912-2009)..... 192
2.2.2.5. Dündar (Al-i Osman) (1930-) 198

2.2.2.6. Harun Abdülkerim (Osmanoğlu) (1932-) ve oğlu Orhan (Osmanoğlu) (1963-) 199
2.2.3. Mehmed Burhaneddin Efendi Soyundan Gelen Şehzâdeler..... 199
2.2.3.1. Burhaneddin Cem Efendi (1920-2008) ve oğlu Selim Cem Efendi (1955-) 199
2.2.3.2. Osman Bayezid Efendi (23 Haziran 1924-) 204
2.2.4. Sultan V. Mehmed Reşad Soyundan Gelen Şehzâdeler 206
2.2.4.1. Mehmed Nâzım Efendi (1910-1984) 206
2.2.4.1.1. Cengiz Nazım (Osmanoğlu) (1939-2015)..... 208
2.2.4.1.2. Hasan Orhan (Osmanoğlu) (1946-2010) 211
2.2.4.1.3. Mehmed Ziyaeddin Efendi (1947-) 211
2.2.4.2. Ömer Fevzi (Osmanoğlu) Efendi (1912-1986)..... 211
2.2.4.3. Ömer Abdülmecid (Namuk) (1941-)..... 213

SONUÇ.....215

KAYNAKÇA.....221

EKLER.....233

DİZİN..... 259

KAYNAKÇA

I. Arşivler

Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi

II. Resmi Yayınlar

Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi
Düstur
Millet Meclisi Tutanak Dergisi
Resmi Gazete
Türkiye Büyük Millet Meclisi Tutanak Dergisi
Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Ceridesi

III. Süreli Yayınlar

Akşam
Cumhuriyet
Habertürk
Hürriyet
Kudret
Milliyet
Sabah
Star
Tarih Dünyası
Türkiye
Ulus
Vatan
Yeni Sabah
Zafer

IV. Mülakatlar

Arzu Enver Eroğan ile 30 Ocak 2015 tarihinde İstanbul'da yapılan görüşme.

Rasim Cinisli ile 30 Ocak 2015 tarihinde İstanbul'da yapılan görüşme.

V. Araştırma Eserler

AHMAD, Feroz - Bedia Turgay, **Türkiye'de Çok Partili Politikanın Açıklamalı Kronolojisi 1945-1971**, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1976.

AKANDERE, Osman, **Milli Şef Dönemi, Çok-Partili Hayata Geçişte Rol Oynayan İç ve Dış Tesirler 1938-1945**, İz Yayıncılık, İstanbul, 1998.

Ali Vasıb Efendi, **Bir Şezadenin Hatıratı, Vatan ve Menfada Gördüklerim ve İşittiklerim**, Yayına Hazırlayan: Osman Selahaddin Osmanoğlu, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2012**.**

Atatürk'ün Sırdaşı Kılıç Ali'nin Anıları, Derleyen: Hulusi Turgut, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2005.

Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri I-III, Cilt II, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara 1997.

ATAY, Falih Rıfkı, **Çankaya**, Bateş Yayınevi, İstanbul, 1984.

ATSIZ, Hüseyin Nihal, **Tarih, Kültür ve Kahramanlar (Makaleler-2)**, Ötüken Yayınları, İstanbul, 2011.

AYAŞLI, Münevver, **Dersaadet**, Timaş Yayınları, İstanbul, 2005.

BALİ, Rıfat N., **Sarayın ve Cumhuriyetin Dişçibaşısı: Sami Günzberg**, Kitabevi, İstanbul, 2007.

BARDAKÇI, Murat, **Şahbaba, Osmanoğulları'nın Son Hükümdarı VI. Mehmed Vahideddin'in Hayatı, Hatıraları ve Özel Mektupları**, İnkılâp Yayınevi, İstanbul, 2006.

BARDAKÇI, Murat, **Son Osmanlılar, Osmanlı Hanedanının Sürgün ve Miras Öyküsü**, İnkılâp Yayınevi, İstanbul, 2007, s. 179.

BARDAKÇI, Murat, **Neslişah, Cumhuriyet Devrinde Bir Osmanlı Prensesi**, Everest Yayınları, İstanbul, 2011.

BAYUR, Yusuf Hikmet, **Hindistan Tarihi**, C. II, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 1987.

BİNGÖL, Sedat, **Yüzellilikler Meselesi, Bir İhanetin Anatomisi**, Bengi Kitap Yayın, İstanbul, 2010.

Enver Paşa'nın Eşi Naciye Sultan'ın Hatıraları, Acı Zamanlar, Yayına Hazırlayan: O. Gazi Aşiroğlu, Burak Yayınevi, İstanbul, t.y..

EKİNCİ, Ekrem Buğra, **Sürgündeki Hanedan, Osmanlı Ailesinin Çileli Asrı...**, Timaş Yayınları, İstanbul, 2015.

Genealogy of the Imperial Ottoman Family 2011, Hazırlayanlar Osman Selahaddin Osmanoğlu, Jamil Adra, Edhem Eldem, The Isis Press, İstanbul, 2011.

Hanedanın Sürgün Öyküsü, Başucumda Bir Avuç Vatan Toprağı, Hazırlayan: Kerime Senyücel, Timaş Yayınları, İstanbul, 2009.

Hilafet Meselesi, Son Halife Mecid Efendi ve Hanedan Mensupları Nasıl Hudud Haricine Çıkarıldılar?, Derleyen: M. Kamran Ardakoç, Petek Yayınları, İstanbul 1955.

HÜLAGÜ, Metin, **Yurtsuz İmparator Vahîdeddin, İngiliz Gizli Belgelerinde Vahîdeddin ve Osmanlı Hanedanı**, Timaş Yayınları, İstanbul 2010.

Hürrem Sultan'ın Torunları: Osmanlı Hanedanının Kadınları Anlatıyor, Hazırlayanlar: İnci Döndaş – Ali Serim, Doğan Kitap, İstanbul, 2013.

KARAL AKGÜN, Seçil, **Halifeliğin Kaldırılması ve Laiklik 1924-1928,** Temel Yayınları, İstanbul, 2006.

KARAOSMANOĞLU, Yakup Kadri, **Politikada 45 Yıl**, İletim Yayınları, İstanbul, 1984.

KARATAŞ, Murat, **Atatürkçü Düşünce ve Uygulamaların Algılanması ve Yorumu (1938-1948)**, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 2012.

KARPAT, Kemal, **Türk Demokrasi Tarihi**, Afa Yayınları, İstanbul, 1996.

KOÇAK, Cemil, **Abdülhamid'in Mirası**, Arba Yayınları, İstanbul, 1990.

KOÇAK, Cemil, **Türkiye'de Milli Şef Dönemi (1938-1945)**, C. 2, İletişim Yayınları, 5. Baskı, İstanbul, 2010.

KOÇAK, Cemil, **Geçmiş Ayrıntıda Saklıdır**, Timaş Yayınları, İstanbul, 2012.

KUTAY, Cemal, **150'likler Faciası**, Sıralar Matbaası, İstanbul, 1955.

MOURAD, Kenize, **Saraydan Sürgüne**, Everest Yayınları, İstanbul, 2006.

NİGAR, S. Keramet, **Halife İkinci Abdülmecid**, İnkılap ve Aka Kitabevleri, İstanbul 1964.

OĞUZ, Burhan, **Yaşadıklarım, Dinlediklerim, Tarihi ve Toplumsal Anılar**, Simurg Yayınları, İstanbul, 2000.

OKDAY, Şefik, **Büyükbabam Son Sadrazam Ahmet Tevfik Paşa**, Bateş Yayınevi, İstanbul, t.y.

Osmanlı Hanedanı Yurda Nasıl Döndü?, Hazırlayan: Rasim Cinisli, Yayın Yeri Yok, İstanbul, 2014.

OSMANOĞLU, Şadiye, **Hayatımın Acı ve Tatlı Günleri**, Bedir Yayınevi, İstanbul, 1966.

OSMANOĞLU, Ayşe, **Babam Abdülhamid**, Editör: Elif Çakır, Selis Kitapları, İstanbul, 2008.

ÖRİK, Nahid Sırrı, **Bilinmeyen Yaşamlarıyla Saraylılar**, Yayına Hazırlayan: Alpay Kabacalı, İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2002.

ÖZTUNA, Yılmaz, **Büyük Türkiye Tarihi**, C. 8, Ötüken Yayınevi, İstanbul, 1983.

ÖZTUNA, Yılmaz, **Devletler ve Hanedanlar (1074-1990)**, C. II, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1997.

ÖZTUNA, Yılmaz, **II. Abdülhamid'in Zamanı ve Şahsiyeti**, Kubbealtı Yayınevi, İstanbul, 2008.

PAZAN, İbrahim, **Son Saraylı, Şehzâde Osman Ertuğrul Efendi**, Babıali Kültür Yayıncılığı, İstanbul, 2009.

Prens Lütfullah Dosyası, Sunanlar: Cavit Orhan Tütengil-Vedat Günyol, Çan Yayınları, İstanbul, 1977.

SAKAOĞLU, Necdet, **Bu Mülkün Kadın Sultanları**, 2. Baskı, Oğlak Bilimsel Kitaplar, İstanbul 2009.

SOYSAL, İlhami, **150'likler**, Gür Yayınları, İstanbul, 1985.

SOYSAL, İsmail, **Tarihçeleri ve Açıklamaları İle Birlikte Türkiye'nin Siyasal Antlaşmaları, Cilt I (1920-1945)**, Türk Tarih Kurumu Yayını, Ankara, 1989.

SINMAZ SÖNMEZ, Cahide, **Cumhuriyet Döneminde Çıkarılan Af Yasaları ve Topluma Yansımaları (1923-1074)**, Hacettepe Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Ankara, 2005, Yayınlanmamış Doktora Tezi.

ŞEHSUVAROĞLU, Haluk Y., **Boğaziçine Dair**, Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Yayını, İstanbul, 1986.

ŞEN, Erdal **Başbakan Adnan Menderes'in Hayatı, Bir Yiğit Vardı**, Yitik Hazine Yayınları, İstanbul, 2012.

TANSU, Samih Nafiz, **Madalyonun Tersi**, Gür Kitabevi, İstanbul, 1970.

ULUÇAY, M. Çağatay, **Padişahların Kadınları ve Kızları**, Türk Tarih Kurumu Yayını, 4. Baskı, Ankara, 2001.

YALMAN, Ahmet Emin, **Yakın Tarihte Gördüklerim ve Geçirdiklerim, Cilt III 1922-1944**, Yenilik Basımevi, İstanbul, 1970.

VI. Makaleler

"1962'de Osmanoğulları Kimler, Nerede, Nasıl Yaşıyor? Son Padişahın Kızı Sabiha Osmanoğlu Anlatıyor", Röportaj: Nail Güreli, **Akşam**, 12 Ağustos 1962.

"1962'de Osmanoğulları Kimler, Nerede, Nasıl Yaşıyor? Abdülaziz'in torunu Şükriye Osmanoğlu", Röportaj: Nail Güreli, **Akşam**, 17 Ağustos 1962.

"1962'de Osmanoğulları Kimler, Nerede, Nasıl Yaşıyor? Eski sarayların iki sabık sultanı", Röportaj: Nail Güreli, **Akşam**, 18 Ağustos 1962.

"1962'de Osmanoğulları, Kimler, Nerede, Nasıl Yaşıyor? Gevheri Osmanoğlu 'intihar etmeği bile düşündüm' dedi", Röportaj: Nail Güreli, **Akşam**, 19 Ağustos 1962.

"1962'de Osmanoğulları, Kimler, Nerede, Nasıl Yaşıyor? Sultan Muradın torunu hatıralarını anlatıyor", Röportaj: Nail Güreli, **Akşam**, 21 Ağustos 1962.

"1962'de Osmanoğulları, Kimler, Nerede, Nasıl Yaşıyor? Prenses Nilüfer", Röportaj: Nail Güreli, **Akşam**, 23 Ağustos 1962.

"1962'de Osmanoğulları Kimler, Nerede, Nasıl Yaşıyor? Sultan Murad'ın iyi bir işadamı olan torunu, Celal İris 'Beni idama mahkûm ettiler' diye anlatıyordu", Röportaj: Nail Güreli, **Akşam**, 24 Ağustos 1962.

"1962'de Osmanoğulları Kimler, Nerede, Nasıl Yaşıyor? Abdülhamid'in torunu bir Amerikalı ile evli", Röportaj: Nail Güreli, **Akşam**, 25 Ağustos 1962.

"1962'de Osmanoğulları Kimler, Nerede, Nasıl Yaşıyor? Padişahın torunu dadısıyla oturuyor", Röportaj: Nail Güreli, **Akşam**, 26 Ağustos 1962.

"1962'de Osmanoğulları Kimler, Nerede, Nasıl Yaşıyor? Enver Paşa'nın ve Naciye Sultan'ın oğlu Ali Enver Abidin Daver'in kızıyla evli", Röportaj: Nail Güreli, **Akşam**, 28 Ağustos 1962.

"1962'de Osmanoğulları Kimler, Nerede, Nasıl Yaşıyor? Naciye Sultan ve Enver Paşa'yı Kızları Anlatıyor", Röportaj: Nail Güreli, **Akşam**, 29 Ağustos 1962.

"1962'de Osmanoğulları Kimler, Nerede, Nasıl Yaşıyor? Abdülmecid'in torun kızı bir bankada şef, Bezmialem Baransel altı dil biliyor", Röportaj: Nail Güreli, **Akşam**, 30 Ağustos 1962.

ACAR, Gülçin, "Artık o da bir Osmanoğlu!", **Vatan**, 30 Nisan 2014.

ANZERLİOĞLU, Yonca, "Emniyet Genel Müdürlüğü Arşiv Belgelerinde Sürgündeki Osmanlı Hanedanı (1924-1931)", **Türk Dünyası Araştırmaları**, S. 200, Ekim 2012, ss. 9-23.

APAYDIN, Orhan, "Osmanlı Hanedanı üyeleri hangi koşullarda yurda dönecek", **Cumhuriyet**, 16 Mart 1974.

BARDAKÇI, Murat, "Son Osmanlılar Nâzım Efendi'nin Cenazesinde Buluştu", **Milliyet**, 16 Kasım 1984.

BARDAKÇI, Murat, "Prenses sârileri en büyük moda müzesinde", **Hürriyet**, 26 Ekim 1997.

BARDAKÇI, Murat, "Hanedanın en güzel sultanı artık yok", **Hürriyet**, 21 Mart 1998.

BARDAKÇI, Murat, "Hanımsultan Öldü", **Hürriyet**, 18 Mayıs 2000.

BARDAKÇI, Murat, "'Damatkıran Saray' Baltalimanı tam dört damat götürmüştü", **Hürriyet**, 25 Ekim 2003.

BARDAKÇI, Murat, "Bırakın, dedem Şam'da huzur içerisinde uyusun", **Habertürk**, 15 Haziran 2009.

BARDAKÇI, Murat, "Gevherî Sultan'ın çalgıları ne oldu?", **Habertürk**, 11 Ağustos 2010.

BARDAKÇI, Murat, "Abdülhamid'in hanımından Menderes'e: 'Oğlum, geçinemiyorum, beni âciz bırakma!'", **Habertürk**, 7 Ocak 2013.

BARDAKÇI, Murat, "Muhtaçlar koğuşunda can veren Osmanlı prensesinin tablosu rekor fiyattan mezatta", **Habertürk**, 4 Ocak 2015.

BAYHAN, Nevzat, "Darülaceze'de vefat eden Abdülhamid Han'ın Torunu "Abdülhamid Rauf Osmanoğlu", **Bâb-ı Şefkat**, Yıl 2, Sayı 6, Nisan-Mayıs-Haziran 2014, ss. 8-13.

DAVER, Abidin, "Artık memlekete dönmelerine müsaade etmeliyiz", **Cumhuriyet**, 26 Ocak 1951.

FELEK, Burhan, "Osmanlı Hanedanı", **Milliyet**, 4 Mayıs 1974.

"Gazi Osman Paşa'nın Torunlarını Bulduk", Röportaj: Yılmaz Çetiner, **Cumhuriyet**, 27 Mayıs 1964.

HÜLAGÜ, Metin, "Sultan II. Abdulhamid'in Eşleri ve Çocukları", **Devr-i Hamid**, Erciyes Üniversitesi Yayınları, Kayseri, 2011, C. 3, ss. 273-287.

KASAPOĞLU, Çağıl M., "Exiled Ottomans carry on legacy in Lebanon", **Hürriyet Daily News**, Tripoli, Lebanon, 10 Eylül 2009.

KIRIKKANAT, Mine G., "Atatürkçü Osmanlı", **Milliyet Yaşam**, 27 Mayıs 1999.

MAZICI, Nurşen, "Af Yasalarında 150'likler", **Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, C. 55, S. 1, Ankara, Ocak-Mart 2000, ss. 79-138.

TAŞTEKİN, Fehim, "Trablusşam'daki Son Osmanlı", **Radikal**, 01 Eylül 2011.

"Oh, Vatan Ne Güzel", Röportaj: Vasfiye Özkoçak, **Milliyet Magazin**, 20 Ekim 1974.

ORTAYLI, İlber, "Son Osmanlı öldü bir devir kapandı", **Milliyet**, 3 Nisan 2012.

ORUÇ, Saadet, "Kerkük ve Kıbrıs'taki padişah toprakları satılık", **Milliyet**, 4 Mart 2005.

ÖRİK, Nahid Sırrı, "V. Murad'ın Kızları", **Tarih Dünyası**, Cilt 3, Sayı 22, 1 Nisan 1951.

ÖRİK, Nahid Sırrı, "Gidenler ve Dönecek Olanlar", **Resimli Tarih**, C. III, S. 34, Ekim 1952.

ÖZEL, Soli - Cemil Koçak, "Son Padişah Vahîdeddin'in Torunu Hümeyra Özbaş İle Başbaşa", **Tarih ve Toplum**, Sayı 79, Temmuz 1990, ss.

ÖZGÜVEN, Tonguç, "Hanedan'ın denizci torunu", **Yeni Şafak**, 13 Mayıs 2003.

ÖZYURT, Cemil, "The Sultan in New York", http://www.turkofamerica.com/index.php?option=com_content&task=view&id=1779

ÖZYURT, Cemil, "The Hanım Sultan of The United Nations", 25 Temmuz 2015. http://www.turkofamerica.com/index.php?option=com_content&task=view&id=1777&Itemid=161

ÖZYURT, Cemil, "Amerika'daki Osmanlı hanedanı: Osmanlı sürseydi III. Bayezid olarak tahta oturacaktı, bugün Hanedan'ın 44. Reisi", **Habertürk**, 2 Ağustos 2015.

ÖZYURT, Cemil, "Amerika'daki Osmanlı hanedanı: Türkiye Osmanlı'ya değil, Osmanlı Türkiye'ye ait", **Habertürk**, 3 Ağustos 2015.

PAZAN, İbrahim, "Abu Dabi'de bir Osmanlı sultanı", **Türkiye**, 21 Mart 2008.

PAZAN, İbrahim, "Şehzâde Dündar Osmanoğlu operasyon öncesi Suriye'de mahsur kaldı", http://www.iha.com.tr/haber-sehzade-dundar-osmanoglu-operasyon-oncesi-suriyede-mahsur-kaldi-295499/, 28 Ağustos 2013.

PAZAN, İbrahim, "Osmanlı şehzadesinin kemiklerini mezardan çıkarıp çukura attılar", **Türkiye**, 8 Aralık 2014.

PELVANOĞLU, Burcu, "Arşiv Belgeleri Işığında Frumet Tektaş (1912-1961) ve Sanatı", **Uluslararası Disiplinlerarası Kadın Çalışmaları Kongresi 05 – 07 Mart 2009 Kongre Bildirileri**, Cilt II., Yayına Hazırlayanlar: Prof. Dr. Binnaz

Baytekin v.d., Sakarya Üniversitesi Basımevi, Sakarya, 2009, ss. 40-51.

POPE, Huge, "Ottoman Empire, in Bit of Kismet, Makes Comeback With Young Turks", **Asian Wall Street Journal**, [Victoria, Hong Kong] 7 October 1999.

POPE, Huge, "Turkey Catches Ottoman Fever", **Wall Street Journal**, 10 October 1999.

"Saltanat bitti ama hanedan devam ediyor", Röportaj: Dilek Birgen, **Habertürk Pazar**, 1 Şubat 2015.

SINMAZ SÖNMEZ, Cahide, "Cumhuriyet Dönemi Genel Af Tartışmaları ve Uygulamaları Üzerine", **Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi**, Y. 2, S. 3, Bahar 2006, ss. 77-100.

SINMAZ SÖNMEZ, Cahide, "'Yarının Dünyası'nda Türkiye: 1939 New York Dünya Sergisi", **Çağdaş Türkiye Araştırmaları Dergisi**, C. XV, S. 31, Güz/2015, ss. 289-332.

"Son Osmanlılar, Sultan 5. Murat'ın torunu Prens Osman Fuat Atatürk'e Hayran", Röportaj: Doğan Uluç, **Hürriyet**, 19 Mayıs 1970.

"Son Osmanlılar, Prens Mehmed Abdülaziz ile kızı Hürrem Sultan", Röportaj: Doğan Uluç, **Hürriyet**, 20 Mayıs 1970.

"Sultan Aziz'in torunu Prens Mahmud çok dertli!", Röportaj: Doğan Uluç, **Hürriyet**, 22 Mayıs 1970.

"Son Osmanlılar: Prens Namık halen Londra'da bir petrol şirketinde çalışıyor", Röportaj: Doğan Uluç, **Hüriyet**, 25 Mayıs 1970.

TOPUZ, Hıfzı, "Prenses Fevziye'nin Hazin Öyküsü", **Cumhuriyet Pazar**, 4 Mayıs 2014.

TÜLBENTÇİ, Feridun Fazıl, "Sakıt hanedanın son kadın azaları", **Vatan**, 4 Şubat 1951.

VI. Belgeseller

Son Osmanlılar Belgeseli, Yapımcı: Murat Bardakçı, Yönetmen: İlkgün Serdar, Nonstop Production, 2005.

VII. İnternet Adresleri

http://www.haberler.com/sultanzade-merhum-celal-iris-in-esi-telguzar-iris-5510420-haberi/
http://ibrahimpazan.com
www.iha.com.tr/haber-osmanli-hanedani-neslisah-sultanin-cenazesinde-bulustu-359924/
http://www.porttakal.com/ahaber-sultan-resatin-torunu-mihrimah-sultanin-cenazesi-istanbulda-242021.html
http://www.baltalimani.gov.tr/BaltaLimani.aspx?p=b11ef3b8-6009-45d8-97f4-3314f7090b7f&b=Kurumsal
http://www.gazete32.com.tr/turkiye/sultanzâde-ahmed-rifat-ibrahim-kahirede-vefat-etti-h19809.html 3 Kasım 2011
http://www.iha.com.tr/haber-sultanzade-ahmed-rifat-ibrahim-vefat-etti-199877/
http://www.haber7.com/kultur/haber/568803-osmanli-imparatorlugunun-yasayan-sehzadeleri

MİKROİŞLEMCİ SİSTEMLERİ

YRD. DOÇ. DR. TUNCAY UZUN

EKİM 2019

EFEAKADEMİ YAYINLARI

MİKROİŞLEMCİ SİSTEMLERİ

Yazar: Yrd. Doç. Dr. Tuncay UZUN (YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ)

ISBN: 978-605-2308-71-4

3. Baskı: Ekim 2019

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir.
EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi
Güngören / Esenler / İSTANBUL

0212 482 22 00

www.efeakademi.com

Matbaa Adres:

Ofis2005 Fotokopi ve Büro Mak. San. ve Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi
Güngören / Esenler / İSTANBUL

0212 483 13 13

www.ofis2005.com

EFEAKADEMİ YAYINLARI

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ ..... **i**

Şekil Listesi ..... **vii**

Tablo Listesi ..... **xi**

1. MİKROİŞLEMCİLERE GİRİŞ **1**

1.1. Mikroişlemci Sistemlerine Giriş 1
1.2. Mikroişlemcilerin Tarihçesi 3

2. SAYI SİSTEMLERİ VE KODLAR **5**

2.1. Sabit Noktalı Sayı Sistemleri 5
2.1.1. Ondalık Sayı Sistemi 5
2.1.2. İkili Sayı Sistemi 6
2.1.3. Sekizli Sayı Sistemi 8
2.1.4. Onaltılık Sayı Sistemi 9
2.1.5. İkili Kodlanmış Ondalık Sayı Sistemi 10
2.2. İşaretli Sayılar 11
2.3. Kayan Noktalı Sayı Sistemleri 12
2.4. Aritmetik İşlemler 14
2.4.1. Toplama / Çıkarma İşlemi 14
2.4.2. Çarpma İşlemi 14
2.4.3. Bölme İşlemi 15
2.5. Kodlar 15
2.5.1. Sayısal Kodlar 15
2.5.2. Alfa Nümerik Kodlar 17

3. SAYISAL LOJİK DEVRELER **21**

3.1. Sayısal Lojik Tümleşik Devre Teknolojisi 21
3.1.1. Sayısal Tümleşik Devre Üretim Teknolojisi 22
3.1.2. Kod Çözücü Tümleşik Devreleri 23
3.2. Yazmaçlar ve Uygulamaları 24
3.2.1. Paralel Veri Transferi Uygulaması 24
3.2.2. Seri Veri Transfer Uygulaması 25
3.3. Veri Yolu Kavramı 26
3.3.1. Mikroişlemcili Sistemlerde Kullanılan 3-Durumlu Tümleşik Devreler 30
3.4. Programlanabilir Sayısal Lojik Devreler 33

4. MİKROİŞLEMCİ TEKNOLOJİSİ **37**

4.1. Mikroişlemcili Sistemlerin Uygulama Alanları 38
4.1.1. Günlük Yaşamda Kullanılan Mikroişlemcili Sistem Uygulamaları 39
4.1.2. Elektronik Sistemlerde Kullanılan Mikroişlemcili Sistem Uygulamaları 39
4.2. Mikroişlemcilerin Pazar Payları 40
4.3. Mikroişlemcilerin ve İşlemcilerin Teknolojik özellikleri 41

5. MİKROİŞLEMCİ TEMELLİ SİSTEM YAPISI VE ÇALIŞMASI **43**

5.1. Mikroişlemci Temelli Sistemi Oluşturan Birimler 43
5.1.1. Bellek Birimi 44

5.1.2. Aritmetik Lojik İşlem Birimi 44
5.1.3. Kontrol Birimi 44
5.1.4. Giriş Birimi 44
5.1.5. Çıkış Birimi 44

6. ARİTMETİK LOJİK İŞLEM BİRİMİ 45

6.1. Tümleşik Tam Toplayıcı 45
6.2. Tümleşik Aritmetik Lojik İşlem Devresi 47
6.3. Tümleşik ALU Uygulamaları 49

7. BELLEK BİRİMİ 55

7.1. Bellekler İçin Kullanılan Terimler 55
7.2. Bellek Çeşitleri 57
7.3. Yarıiletken Bellekler 58
7.4. Yalnız Okunabilir Bellekler 60
7.4.1. Maskelenmiş Yalnız Okunabilir Bellek 61
7.4.2. Programlanabilir Yalnız Okunabilir Bellek 61
7.4.3. Silinebilir Programlanabilir Yalnız Okunabilir Bellek 62
7.4.4. EPROM Tümleşik Devreleri 64
7.4.5. Elektriksel Silinebilir Programlanabilir Yalnız Okunabilir Bellek 67
7.4.6. EEPROM Tümleşik Devreleri 67
7.4.7. Flaş Bellek Tümleşik Devreleri 68
7.5. Rasgele Erişimli Bellekler 72
7.5.1. Statik Rasgele Erişimli Bellekler (SRAM) 72
7.5.2. SRAM Tümleşik Devreleri 73
7.5.3. Dinamik Rasgele Erişimli Bellekler (DRAM) 75
7.5.4. Bellek Birimi Modülleri 77
7.5.5. DRAM Tümleşik Devreleri 78
7.6. Bellek Biriminin Kelime Boyutunun Genişletilmesi 81
7.7. Bellek Biriminin Kapasitesinin Artırılması 83

8. MİKROİŞLEMCİ MİMARİSİ 89

8.1. Bilgisayar Kelimeleri 92
8.1.1. Veri Kelimeleri 92
8.1.2. Komut Kodları 93
8.1.3. Adresler 94
8.2. Mikroişlemcinin Çalışması 94
8.3. Mikroişlemcinin Basitleştirilmiş Modeli 94
8.4. Mikroişlemcide Programın Çalışması 95
8.5. Mikroişlemci Sistemlerinin Mimari Yapıları 99
8.5.1. Motorola 6800 Mikroişlemcisi 100
8.5.2. Motorola 6802 Mikroişlemcisi 101
8.5.3. Motorola 6801 Mikrodenetleyicisi 101
8.5.4. Motorola 68HC11 Mikrodenetleyicisi 102
8.5.5. Motorola 68HC08 Mikrodenetleyicisi 103
8.5.6. Intel 8051 Mikrodenetleyicisi 103
8.5.7. Intel 80286 İşlemci 104
8.5.8. Microchip PIC Mikrodenetleyici 105
8.5.9. ADSP218x Sayısal İşaret İşlemcisi 106
8.5.10. Bellek ve Giriş/Çıkış Haritalı Mimariler 107
8.6. Mikroişlemcilerin Programlama Modelleri 107
8.6.1. 6800, 6802 Mikroişlemcisinin Programlama Modeli 108
8.6.2. 6801 Mikroişlemcisinin Programlama Modeli 109
8.6.3. 68HC08 Mikroişlemcisinin Programlama Modeli 109

8.6.4. 68HC11 Mikroişlemcisinin Programlama Modeli 110
8.6.5. ADSP218x Sayısal İşaret İşleyicisinin Programlama Modeli 110

9. MERKEZİ İŞLEM BİRİM MODÜLÜ TASARIMI 113

9.1. 6802 Mikroişlemci Özellikleri 113
9.2. 6802 Mikroişlemcisinin Uç Tanımları 114
9.3. Besleme Uçları (VCC, VSS, VCC Hazır) 114
9.4. İç Bellek Seçim Ucu (RE) 114
9.5. Kristal Osilatör ve Sistem Saati Uçları (XTAL, EXTAL, E) 115
9.6. Adres Yolu Uçları (A0-A15) 115
9.7. Veri Yolu Uçları (D0-D7) 115
9.8. Bellek Okuma/Yazma Kontrol Uçları (VMA, R/W) 115
9.9. Bellek Hazır Ucu (MR) 116
9.10. Yol Uygunluğu Ucu (BA) 117
9.11. Mikroişlemciyi Durdurma Ucu (HALT) 117
9.12. Mikroişlemciyi Yeniden Başlatma Ucu (RESET) 117
9.13. Kesme Uçları (NMI, IRQ) 119
9.14. 6802 Mikroişlemcili Bir Sistemin Blok Diyagramı 119
9.15. 6802 Mikroişlemcisinin Kesme Akış Diyagramı 119
9.15.1. Yeniden Başlatma (RESET) 121
9.15.2. Örtülemez Kesme (NMI) 121
9.15.3. Örtülebilir Kesme İsteği (IRQ) 121
9.15.4. Yazılım Kesmesi (SWI) 121
9.15.5. Donanım Kesmesi Bekleme (WAI) 121
9.16. Kesme Önceliği 122

10. ANA BELLEK SİSTEMİNİN TASARIMI 125

10.1. 6802 Mikroişlemci Bellek Haritası 125
10.2. Mikroişlemci Temelli Sistemin Adres Çözümleme Devresi 126
10.3. Mikroişlemci Temelli Sistemin Blok Diyagramı 128

11. MİKROİŞLEMCİ YAZILIMI 133

11.1. 6802 Programlama Modeli 133
11.2. CPU Yazmaçları 133
11.2.1. Akümülatörler (A,B) 134
11.2.2. Dizin Yazmaç (X) 134
11.2.3. Yığın İşaretçisi (SP) 134
11.2.4. Program Sayıcısı (PC) 134
11.2.5. Durum Kodu Yazmacı (CCR) 134
11.3. Adresleme Şekilleri 136
11.3.1. Hemen Adresleme 136
11.3.2. Doğrudan Adresleme 137
11.3.3. Genişletilmiş Doğrudan Adresleme 138
11.3.4. Dizinlenmiş Adresleme 139
11.3.5. İçerik Yoluyla Adresleme 140
11.3.6. Bağıl Adresleme 141

12. MİKROİŞLEMCİ KOMUT KÜMESİ 145

12.1. 6800 Komut Kümesi 145
12.2. 6800 Komut Tablosu 147
12.2.1. 6800 Komut Tablosu Açıklamaları 150
12.3. Yükleme, Saklama ve Transfer Komutları 151
12.4. Aritmetik İşlem Komutları 153
12.5. Mantıksal İşlem Komutları 157

12.6. Karşılaştırma ve Test Komutları 161
12.7. Dizin Yazmacı ve Yığın İşlem Komutları 164
12.8. Durum Kodu Yazmacı İşlem Komutları 167
12.9. Dallanma Komutları 169
12.10. Sıçrama Komutu 174
12.11. Alt program çağırma ve Dönüş Komutları 175
12.12. Kesme İşlem Komutları 177
12.13. Özel Komutlar 180

13. MİKROİŞLEMCİLİ SİSTEM DONANIMI VE YAZILIMI GELİŞTİRME ARAÇLARI ... 183

13.1. Mikroişlemcili Sistem Donanımı Geliştirme Araçları 183
13.2. Mikroişlemcili Sistem Yazılımı Geliştirme Araçları 185
13.2.1. Çevirici Dili ve özellikleri 189
13.2.2. Kaynak Dosyası Özellikleri 189
13.2.3. Çevirici Satırları Yazım Biçimi 190
13.2.4. Çevirici Yönetim Komutları 190
13.2.5. Kaynak Dosya Örnekleri 191
13.2.6. Program Listesi Dosyası Örnekleri 192
13.2.7. Onaltılık Çıkış Dosyaları 194

14. MİKROİŞLEMCİ PROGRAMLAMA TEKNİKLERİ 197

14.1. Programlamaya Giriş 197
14.2. Basit Programlar 197
14.3. Mikroişlemcilerin Gelişmiş Komutları 199
14.4. Programlama İçin Akış Diyagramı Yöntemi 200
14.5. Akış Diyagramıyla Program Tasarımı 201
14.6. Bellek İşlem, Blok Veri Transfer Programları 203
14.7. Aritmetik İşlem Programları 212
14.8. Kod Dönüşüm Programları 218
14.9. Arama ve Sıralama Programları 220

15. VERİ İLETİŞİM STANDARTLARI 229

15.1. Veri İletişim Sistemlerine Giriş 229
15.2. Standartları Belirleyen Organizasyonlar 230
15.3. Veri İletişim Şekilleri 231
15.4. Veri İletişim Protokolleri 231
15.4.1. Asenkron Seri Veri İletişim Protokolü 231
15.4.2. Senkron Seri Veri İletişim Protokolü 232
15.5. MODEM Cihazları 233
15.6. Asenkron Seri Veri Arabirim Standartları 234
15.6.1. RS-232 Standardı 236
15.7. Genel Amaçlı Seri Yol (USB) 237
15.7.1. Seri Veri Arabirimini USB Arabirime Dönüştürme Uygulaması 239

16. TEMEL GİRİŞ/ÇIKIŞ TEKNİKLERİ 241

16.1. Basit Giriş Birimi 241
16.2. Basit Çıkış Birimi 242
16.3. Programlanmış Giriş/Çıkış 242
16.4. Kesme Sürüşlü Giriş/Çıkış 245
16.4.1. Tümleşik Kesme Denetçi Birimi 246
16.5. Doğrudan Bellek Erişimli Giriş/Çıkış 248

17. MİKROİŞLEMCİ ÇEVRE BİRİMLERİ 253

17.1. Tümleşik Paralel Giriş/Çıkış Birimi 253
17.1.1. 6821 Paralel G/Ç Programlanması 257
17.1.2. 16-Bit Paralel G/Ç Programlanması 262
17.2. Seri Giriş/Çıkış 264
17.2.1. 6850 ACIA 'nın Programlanması 265
17.3. Sayıcı / Zamanlayıcı G/Ç Birimi 268

18. MİKROİŞLEMCİ TEMELLİ SİSTEM UYGULAMALARI 271

18.1. Giriş Uygulamaları 271
18.2. Çıkış Uygulamaları 277
18.3. Zamanlama Uygulamaları 284
18.4. Tuş Takımı Tarama Uygulaması 287
18.5. Çok Basamaklı Gösterge Uygulamaları 291
18.6. Paralel Yazıcı Uygulaması 296
18.7. Analog Sayısal Dönüştürücü Uygulamaları 298
18.8. Dijital Analog Dönüştürücü Uygulaması 300
18.9. Birden Fazla Kesme İşaretinin Mikroişlemciye Uygulanması 302
18.10. Genel Amaçlı Bir 6802 Mikroişlemcili Sistem Uygulaması 303

Kısaltmalar ve Semboller 313

Kaynaklar 317

Dizin 319

Kaynaklar

1. 68HC08 8-bit Microcontroller Overview, Kevin Kilbane, Strategic Marketing Manager, 8/16-bit MCU Division, SPS Webcast Q3, Motorola Inc., 2001
2. Microsoft Windows, Word, Microsoft Corporation 2002,2003.
3. 68xx için İnternet Adresleri : http://www.freescale.com/ , 2004
4. Cramming more components onto integrated circuits, Gordon E. Moore, Electronics, Volume 38, Number 8, April 19, 1965
5. Application Design Guide for MOS Memory, Hitachi Semiconductor, 1984
6. Application Reports and Product selection CD-ROM, Texas Instruments, 1996
7. Understanding Small Microcontrollers, James M. Sibigtroth, M68HC05 Family, Motorola, Inc. 1998
8. Electronics Workbench, Interactive Image Technologies Ltd., 1995
9. HC11 MC68HC11D3 Technical Data, Motorola, Inc., 1995
10. History of the Microprocessor, http://www.intel.com/ , Intel Corporation, 2002
11. Hitachi 8-Bit Single Chip Microcomputer Databook , Hitachi Semiconductor, 1985
12. Hitachi Electronic Components Databook CD-ROM, Hitachi Semiconductor, 1996
13. IC Memory Product Databook, Hitachi Semiconductor, 1986
14. National EEPROM Memory Databook, National Semiconductor, 1996
15. Design with TTL Integrated Circuits, Texas Instruments 1971
16. LS/S/TTL Logic Databook, National Semiconductor, 1987
17. M6800 Microprocessors and Peripheral Databook, Motorola, 1975
18. M6800 Microprocessors Application Manual, Motorola, 1975
19. M6800 Microprocessors Programming Reference Manual, Motorola, 1976
20. HD6301X0, HD6303X, 8-Bit Single Chip CMOS Microcomputer Unit (CMOS MCU) User's Manual, Hitachi Semiconductor, 1984
21. HD6301X0, HD6303X, HD63701X0 8-Bit CMOS Microcomputer Application Notes - Hardware, Hitachi Semiconductor, 1986
22. HD6305 Family 8-Bit CMOS Microcomputer Application Notes - Hardware, Hitachi Semiconductor, 1986
23. HD6305 Family 8-Bit CMOS Microcomputer Application Notes - Software, Hitachi Semiconductor, 1986
24. M68HC11, Reference Manual, Motorola, Inc., 2001
25. M68HC08 Microcontrollers, CPU08 Central Processor Unit Reference Manual, Motorola, Inc., 2001
26. M68HC08 Microcontrollers, MC68HC908GP32 Technical Data, Motorola, Inc., 2002
27. Microcomputers and Microprocessors: The 8080, 8085, and Z-80 Programming, Interfacing, and Troubleshooting John UFFENBECK, Prentice-Hall, 1985
28. Microcontrollers– Architecture, Implementation & Programming MC68HC11, MCS-51, MCS-96, 1992
29. Microprocessors and Microcomputers The 6800 Family, Ronald J.TOCCI, Lester P.Laskowsski, Prentice-Hall, 1986
30. Microprocessors and Microcomputers: Hardware and Software, 5/e, Ronald J. Tocci, Monroe,Frank J. Ambrosio, Prentice-Hall, 2000
31. Mikroişlemciler ve Sistemler, Douglas V.HALL, MEB Yayınevi (Türkçe)
32. Motorola Digital DNA, Semiconductor, Microcontroller, http://e-www.motorola.com/ , Motorola Inc., 2002.
33. "Section IX – Computer Engineering", The Electrical Engineering Handbook, Oldfield, J.V., Oklobdzija, V.G., CRC Press LLC, 2000
34. PAL/PLE DEVICE, Programmable Logic Array Handbook, Monolithic Memories Inc. 1986
35. Programmable Logic Design Guide, National Semiconductor, 1986
36. PC Intern System Programming, Michael Tischer, Abacus Software or Data Becker, GmbH. 1995

37. “Memory Devices”, The Electrical Engineering Handbook, Pricer, W.D., Katz, R.H., Lee, P.A., Mansuripur, M., CRC Press LLC, 2000
38. “Section VIII – Digital Devices”, The Electrical Engineering Handbook, Sandige, R.S., CRC Press LLC, 2000
39. “Section III – Electronics”, The Electrical Engineering Handbook, Steadman, J.W. , CRC Press LLC, 2000
40. Technical Literature Database CD-ROM, Microchip Corporation, 2002
41. 6502 Assembly Language Programming, Lance A. LEVENTTAL, OSBORNE/McGraw-Hill, 1979
42. Technical Literature Database CD-ROM, National Semiconductor Corporation, 1997
43. The M68HC11 Microcontroller, Applications in Control, Instrumentation, and Communications, Michael KHEIR, Prentice-Hall, 1997
44. TMS320C5x Digital Signal Processing Teaching Kit, Texas Instruments 1997
45. Using Microprocessors and Microcomputers The 6800 Family, Joseph D. GREENFIELD, William C. WRAY, JOHN WILEY & SONS, 1981
46. IC15 Data Handbook (web), Philips Semiconductors, 1991
47. Data Transmission Circuits, Data Book volume 1, Texas Instruments 1996
48. Full Line Data Catalog CD-ROM, Maxim Integrated Products, 1999
49. LED Indicators and Displays Applications Handbook, Hewlett Packard, 1986
50. ADSP-2100 Family User’s Manual, Analog Devices, 1995
51. ADSP-218x DSP Hardware Reference, Analog Devices, 2001
52. ADSP-218x DSP Instruction Set Reference, Analog Devices, 2001
53. MCS-51 için İnternet Adresleri : http://www.intel.com/ , http://www.atmel.com/ , 2004
54. PowerPC G5, White Paper, June 2004, www.apple.com/g5processor.
55. Algorithms, Rober Sedgewick, Addison-Wesley Publishing Company, 1988
56. Logic Databook, Fairchild Semiconductor Corporation, www.fairchildsemi.com, 2000
57. Microprocessors and Microcomputers http://www.howstuffworks.com/, 2005.
58. Database CD-ROM, SGS-THOMSON Microelectronics, 1996.
59. Intel databook documents, Intel Corporation, http://developer.intel.com, 1997
60. Developers' Insight CD-ROM, Intel Corporation, 1998.
61. http://en.wikipedia.org/wiki/Flash_memory
62. ValueRAM Products Literature (SDRAM, DDR, DDR2, DDR3 Memory) http://www.valueram.com/products/literature.asp, Kingston Technology Company, Inc. 2008
63. Flash Memory Guide, http://kingston.com/flash/, Kingston Technology Company, Inc. 2007
64. USB.org,2008.
65. Digital and Microprocessor Engineering, S.j. Cahill, 2nd ed.. -- West Sussex : Ellis Horwood, 1993.
66. 68xx mikrodenetleyici destek sayfası, NXP Semiconductor, https://www.nxp.com, 2019.
67. Intel destek sayfası, Intel Corporation, https://ark.intel.com, 2019.
68. AMD destek sayfası, Intel Corporation, https://www.amd.com, 2019.

DEMOKRASİ VE SANAT

Editör

Mehmet Emin KAHRAMAN

EFE AKADEMİ YAYINLARI

DEMOKRASİ VE SANAT
Editör: Mehmet Emin KAHRAMAN

ISBN :978-605-2308-11-0
Sertifika No : 21318
Matbaa Sertifika No : 21318

Efe Akademi Yayınları
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü
Davutpaşa – Esenler / İSTANBUL
Tel : (0212) 483 13 13
FAX : (0212) 482 22 00
www.ofis2005.com
www.efeakademi.com

Matbaa Adresi :
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Davutpaşa Merkez Mah. YTÜ Kampüsiçi
Güngören / Esenler
İSTANBUL

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir. EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir şekilde çoğaltılamaz

Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı'ndan alınan THG-HYH 42258 - 43357 arasındaki bandrol ve 978-605-2308-11-0 ISBN ile satılmaktadır. Bandrolsüz kitap almayınız.

İÇİNDEKİLER

1. *Sanat Ve Siyaset İlişkisi,* Mehmet Emin KAHRAMAN.....1

2. *Bir Propaganda Dehası: Napolyon Bonapart*, İsmail Erim GÜLAÇTI.....14

3. *İssus Savaşı*, Zeynep Özge KALYONCU.....20

4. *Hitler Selamının Anlamı*, Fulya BETEŞ.....26

5. *Faşizm Kurbanı*, Özlem ERZURUMLU.....32

6. *Modern Dünyanın Tanrıları*, Volkan YAVUZ.....40

7. *Sam Amca*, Betül TANRIKULU.....45

8. *Göçmen Anne*, Sinem SUNTER.....49

9. *1968 Afişleri "Interdit De Sejour Pour Crimed'ımperialisme*" Ceren ÇALIŞKAN.....56

10. *Marat'ın Ölümü*, Ubeydullah BİNOL.....63

11. *Tutuklular,* Mehmet Remzi DEMİREL.....68

12. *Marat Suikasti*, Merve KÖKSAL.....77

13. *Hepimizin Yaşadığı Problem*, İrem Ela YILDIZELİ.....85

Özgeçmişler.....92

Resimler.....99

1. BÖLÜM

SANAT VE SİYASET İLİŞKİSİ

Mehmet Emin KAHRAMAN

Sanat, toplumla birlikte geliştiği için sanatın geçmişi de insanlık tarihi kadar eskidir. Sözcüklerin halen yeterli olmadığı dönemlerde resim, heykel, dans ve ritimler insanların iletişim için kullandıkları yöntemlerdi. Bu iletişim araçları dönemlerin özelliklerini de yansıtır. Örneğin avcılık ve toplamacılık döneminde insanlar mağara duvarlarına gündelik yaşamlarıyla ilgili resimler yaparak dönemlerinin özelliklerini yansıttı. Bu yüzden tarihsel olaylar incelenirken aynı döneme ait sanat eserleri de incelenir. Kısacası sanat eserleri, hikâyeler, masallar, müzikler ve el sanatları kendi dönemini yansıtır ve bizlere dönemiyle ilgili bilgi verir. "Sanat ve toplum arasındaki ilişki, herhangi bir topluma ait sosyolojik bir verinin doğruluğunu temin edecek ve aynı zamanda kısmi de olsa test edecek tamamlayıcı bir potansiyele sahip olmasından dolayı önemlidir. Çünkü en geniş anlamıyla sanat, belirlenmiş bir etkinlik olması nedeniyle, bütün diğer kurumlar gibi nihai noktada toplumsal, diğer bir ifade ile tarihseldir" (Çağan, 2016, s.14). Bu yüzden sanatçıların dönemsel gelişmelerini işlemesi de oldukça normaldir. Çünkü sanatçı da yaşayan bir varlıktır ve yaşadığı toplumdan etkilenir. Sanat da toplumla birlikte doğar, gelişir ve toplum yok olsa da, toplumun özelliklerini sonsuza kadar yaşatır. Toplumun ekonomik durumu, dini inançlarını ve geçirdiği savaşları arşivlediği gibi bazen de onları etkiler. Bu etkileme toplumu yönlendirmeye ve önemli dönüm noktalarının yaşanmasına bile neden olabilir. Siyasetin sanatla bulaşması sanatçıların siyasetçilere ya da demokrasiye hizmet etmesine de yol açmıştır. Demokrasi için yaşanılan savaşlarda rol alan sanatçılar, eserleriyle demokrasi söylemine destek olmuş ya da karşı çıkmıştır.

Kaynakça

Charles, V., & Tzu, S. (2012). Art of War. Parkstone International

Doupine.com/blog/2007/382.html, Erişim: 03.06.2016

Khanacademy.org, Erişim: 12.06.2016

Silver, L. (1983). Forest primeval: Albrecht Altdorfer and the German wilderness landscape. Simiolus: Netherlands Quarterly for the History of Art, 5-43.

Wikipedia.org, Erişim: 03.06.2016

4.BÖLÜM

HİTLER'İN SELAMININ ANLAMI

Fulya BETEŞ

John Heartfield'ın "Hitler'in Selamının Anlamı" adlı çalışmasına, sol üst kısımdan sağ alt yana doğru bakıldığında açık bir zemin üzerinde elinde bir deste Alman markı tutan, sağ profilden, yarısı görünen iri yarı, takım elbiseli bir adam görülmektedir (Resim 14). Çalışmanın tam ortasında bu adamın eli ve elinde tuttuğu Alman markları görülmektedir. Çalışmanın; tam ortasından sağ alt tarafa doğru bakıldığında ise bu adamın uzattığı paraları almak için avucunu açmış, sağ profilden olduğundan daha da küçük görülen bir erkek figür yer almaktadır. Çalışmanın kapak sayfası için üretildiği AIZ dergisinin adı ise sağ üst kısımda bulunmaktadır. Bu yazının; büyük harflerle, koyu, kalın, gotik fontları anımsatan bir tipografik anlayışla tasarlanmış olduğu görülmektedir. Bu yazının altında yine düz, küçük fontlarla klasik dergi tarihi, sayısı ve fiyat bilgileri yazılmıştır.

Alt kısımda koyu, kalın fontlarla Hitler' in selamının anlamı yazısı bulunmaktadır. Aşağıda ortalanmış açık renkle yazılmış "Slogan: Milyonlar arkamda" yazısı yer almaktadır. Çalışmanın en altında yine açık tonlarda, koyu ve düz fontlarla yazılan "Küçük Adam Bol Bahşiş İstiyor " başlığı görülmektedir.

Dikey kadraj kullanılan çalışmada; negatif alan üzerinde yer alan iki figür ile dikey vurgu arttırılmıştır. İnsan algısının sol üst köşeden sağ alt köşeye doğru hareket ettiği kuralının çalışmanın kompozisyonunda dikkate alındığı görülmektedir. Yazılar ve fotoğraflar ile oluşturulan kompozisyonda, kullanılan koyu ve açık ton değerleri ise son derece dengelidir. Çalışmaya sepya tonlarında tek renk değerleri hakimdir. Bunun yanı sıra Heartfield' ın diğer çalışmalarında da görülen kirli renk değerleri ve yine bu kirlilik hissini destekleyen dokuları yansıtan alanlar (iri yarı adamın takım elbisesi ve kompozisyonun genel kağıt dokusu vb.) bu çalışmada da gözlemlenmektedir. Çalışmaya kontrast yerine yumuşak tonlar hakimdir.

Kaynakça

Ayataç, M. (1993). “XX. Yüzyıl Meksika Resim Rönesansı”; Troya Yayıncılık; İstanbul.

Boytaş, N. (2007). “Sanat Eleştirisine Giriş”; Gündüz Eğitim ve Yayıncılık; Ankara.

Düzenli, H. (2012). “Diego Rivera”; SNT: Sanat Dergisi; Sayı:11; Sayfa: 4-9; Mart-Nisan Mayıs.

Günerbüyük, G. (2003). “Duvar Resmi Halka Sesleniyor”; Evrensel Kültür: aylık kültür, sanat, edebiyat dergisi; Sayı: 136; Sayfa: 34-37; Nisan 2003

Oral, Z. (1974). “Çağımızın En Dinamik Sanatçısı Siqueiros, Meksika’nın Sesi Soluğu İdi”; Milliyet Sanat Dergisi; Sayı: 67; Sayfa: 8-9,15; Şubat 1974

Özsezgin, K. (1979). “Ölümünün 30. Yılında Orozco: Toplumcu Anlamda Çağdaş Duvar- Resmi Öncüsü, Meksika Sanatının “Üç Büyükler”inden”; Milliyet Sanat Dergisi; Sayı: 313; Sayfa:18-21; Mart 1979

Üstündağ, P. (1998). “Meksika Duvar Resminin Ustası Diego Rivera (1886-1957)”; Art Decor; Sayı: 61, Sayfa: 158-163; Nisan.

Saraçgil, A. (1977). “Dev Boyutlu Özgün Resimleri Kitlelere Yönelen Siqueiros, Meksika Halk Sanatından Etkilendi”; Milliyet Sanat Dergisi; Sayı: 229, Sayfa: 18-21.32; Nisan.

Micheli, M. D, (1968). “Pınacoteca De Los Genios, Siqueiros (196)”, Milano.

6. BÖLÜM

MODERN DÜNYANIN TANRILARI

Volkan YAVUZ

Eğitim kurumları görüntüleri, derslerden sahneler veya eğitmenler sanat eserlerine zaman zaman konu olmuştur. Genelde eserlerin konularında resmedilen kurumlar, eğitmenler veya öğrenciler övgü dolu tasvir edilir. Fakat Orozco, bu eserinde eğitim sistemini ve kapitalizmi sürrealist bir çalışmayla eleştirmiştir (Resim 20). Amerika da bir üniversitenin kütüphane duvarını süsleyen bu eser, ressamın yaşadığı dönemde meydana gelen toplumsal olayların ve ressamın fikir yapısının dışavurumudur. 1934 yılında yapılan bu çalışma, Orozco'nun olgunluk çağı diyebileceğimiz bir döneme rastlamaktadır. Modern Dünya'nın Tanrıları; Amerika, eğitim sistemi, kapitalizm ve üniversitelere göndermeler yapmaktadır. Orozco, Meksika'da sanat dünyasının çok yakından tanıdığı ve döneminde David Alfaro Siqueiros ve Diego Rivera ile birlikte 3 Büyükler olarak adlandırılan ressamlardan birisidir. Sokak sanatının isyancı bir tavırla doğmasında bu üç Meksikalı ressamın payı büyüktür.

Orozco'nun eserlerinde eleştirel bir tavır olması hayatıyla doğru orantılıdır. Orozco'nun olgunluk dönemine ulaştığı yıllar, Meksika'da devrim hareketlerinin başladığı ve sürdüğü dönemlerdir. Madera'nın Diaz yönetimine karşı başkaldırması ve hareketin hızla yayılması 1910'lardadır. 1911 Mart'ında halk önderi Emiliano Zapata, toprak işçileri adına daha iyi yaşam koşulları için ayaklanmış, Diaz yönetimi bu ayaklanmayı tüm gücünü kullandığı halde bastıramamıştır. Orozco'nun o yılllarda yaptığı "Zapata" adlı tablosu (Resim 21), yoksul köylülerin çevresine toplandıkları bir halk önderinin portresini konu alır.

1911'de Federal kuvvetlerle devrimciler arasında bir anlaşma imzalanırsa da, aynı yıl Diaz başkanlığı bırakır, Madera seçimle işbaşına gelir. Fakat o da eski yönetimin etkili gruplarıyla anlaşınca devrim yeniden başlar ve aralıklı olarak uzun süre devam eder.

□□

Walter Benjamin teknolojik toplumun, orijinal yapıtın kopyaları tarafından hakimiyet altına alındığını söyler. Orijinal bir sanat eserini görsek bile, görüş şeklimiz yeniden üretimlerden, kopyalardan, hatta taklitlerden etkilenir. Postmodern çağda yapıtların çoğunluğu orijinali olmayan kopyalardır. Ancak bu kopyalar bile yeterince üretildiğinde bir tip seviyesine ulaşabilir. Orijinal bir Olivetti daktilo veya Eames sandalye olarak anılabilir (Hjelm, 2002:12).

Sam Amca ikonası çeşitli kopyalar şeklide karşımıza çıkmaktadır. Öyle ki artık algılayıcıya parmağını uzatan her görüntü onun bir parodisi olarak algılanmaktadır (Öztürk, 2012:53) (Resim 28).

Üretim araçlarının çoğalması ile birlikte Leonardo Da Vinci'nin Monalisa adlı tablosunu çeşitli müdahale ve yeniden yorumlaması görülmektedir. Hızla artan üretimleri ile birlikte "Mona Lisa'lamaca" terimi ortaya çıkmıştır. Uncle Sam afişine baktığımızda da benzer etki görülmektedir. Dünyada bu görüntünün sayısız kopyaları ve uyarlamaları vardır. Burada verilen çalışmaların hemen hepsi başarılı grafik tasarım ürünleridir. Ancak başka içeriklerde başka öğelerle bir araya gelerek ortaya çıksa dahi asıl başarılı olan, kendini defalarca kopyalamayı başarmış Uncle Sam afişi olmuştur. I. Dünya savaşında asker toplamak için güçlü bir vatansever figür oluşturulmuş ve beş milyon adet satış sayısına ulaşmıştır.

Kaynakça

Hjelm, I. S (2002) "Semiotics in product design"

Mitchell, W. J. T. (1996). *" What Do Pictures "Really" Want?"*

Öztürk, E. A (2012). "Kültürel Yapıtın Memetik Değişimi, Dijital Ağlarda Görsel Dönüş."

Pektaş, D. (1992). "Çağdaş Grafik Tasarım Gelişimi", Yapı Kredi Yayınları.

□□

8. BÖLÜM

GÖÇMEN ANNE

Sinem SUNTER

Fotoğrafın merkezinde kirli ve eski elbiseleriyle, sağ elini çenesine götürmüş bir kadın görülüyor (Resim 29). Her haliyle yorgun, düşünceli ve mutsuz görünen kadının sağında ve solunda utandıkları ya da korktukları için ona sığınmış, yine kirli ve eski elbiseleriyle iki çocuk bulunuyor. Kucağında uyuyan bir bebek olması bu kadının bize bir anne olduğunu düşündürüyor. Anne ve üç çocuğu arkada dikiş izleri görünen bir kumaş vb. önünde fotoğraflanmışlardır.

Fotoğraf siyah beyaz ve gri tonlar ağırlıktadır. Işık ustaca kullanılmış olup çocukların fotoğrafçıya bakmayıp arkalarını dönmeleri, anne figürünü daha belirgin hale getirmiştir. Kadının uzaklara bakıyor olması, yüzündeki kırışıklıklar ve düşünceli hali fotoğrafa derin bir anlam katmaktadır. Fotoğraftaki fonun düz ve sade olması, izleyicinin dikkatini başka yöne çekmeyerek, annenin kasvetli yüzüne odaklamaktadır.

Dorothea Lange imzalı fotoğraf 1936 yılında Nipomo, Kaliforniya, ABD'de çekilmiştir. Dorothea Lange 1895 yılında New Jersey'de doğmuş, New York Columbia Üniversitesi'nde fotoğraf dersleri almıştır. San Francisco'ya yerleşip fotoğraf stüdyosu açmış ve yaptığı işlerle başarı sağlamıştır. Amerika'da Büyük Buhran'ın baş göstermesiyle birlikte yoksul ve muhtaç kişileri fotoğraflayarak, insan haklarını savunmak adına FSA (Farm Security Administration)'ya katılmıştır (Hacking, 2015: 311).

1930'lu yıllarda Amerika'da ekonomik krizin baş göstermesi, özellikle kırsal kesimde yaşayan çiftçileri zor durumda bırakmış ve intihar olaylarının artmasına sebep olmuştur. Bunun üzerine dönemin devlet başkanı olan Roosevelt, Amerikan ekonomisini düzeltmek için "New Deal-Yeni Uzlaşma" adındaki programı kamuoyuna sunmuş ve gerekli propaganda çalışmalarına başlamıştır. Program dahilinde bir

Kaynakça

Akarçay, Ö. G. (2011) "Belgesel Fotoğraf ve Propaganda: Der Arbeiter Fotoğraf, FSA ve Photo Leauge" Fotoğrafsız. c.1 s. 2.

Aydemir, C. (2013) Fotoğraf Neyi Anlatır. 3. bs. İstanbul Hayalperest Yayınevi.

Barett,T. (2012). Fotoğrafı Eleştirmek, İmgeleri Anlamaya Giriş. 2. bs. çev. Yeşim Harcanoğlu. İstanbul: Hayalperest Yayınevi.

Bayhan, M. (1985). "Fotoğrafın Başlangıcı ve Gelişimi" Türkiye'de Sanatın Bugünü ve Yarını I. Ulusal Sanat Sempozyumu Bildiriler, 17-19 Nisan 1985. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, 361-372.

Bellone, R. (2010). Fotoğraf. çev. İsmail Yerguz. Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.

Çelik, Z., Eldem, E. (2015). Camera Ottomana Osmanlı İmparatorluğu'nda Fotoğraf ve Modernite 1840-1914. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.

Fischer, E. (2013). Sanatın Gerekliliği. 3. bs. çev. Cevat Çapan. İstanbul: Sözcükler Yayınları.

Freund, G. (2008). Fotoğraf ve Toplum. 2. bs. çev. Şule Demirkol. İstanbul: Sel Yayıncılık.

Hacking, J. (2015). Fotoğrafın Tüm Öyküsü. çev. Abbas Bozkurt. İstanbul: Hayalperest Yayınevi.

Hodge, S. (2014). Gerçekten Bilmeniz Gereken 50 Sanat Fikri. 3. bs. çev. Emre Gözgü. İstanbul: Domingo Yayınları.

Özsezgin, K. (1978). Sanat Üzerine Yazılar. İstanbul: Cumalı Sanat Galerisi Yayınları.

Price, M. (2014). Fotoğraf Çerçevedeki Gizem. 2. bs. çev. Ayşenaz & Kubilay Koş. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Sontag, S. (2004). Başkalarının Acısına Bakmak. çev. Osman Akınhay. İstanbul: Agora Kitaplığı.

Sontag, S. (2011). Fotoğraf Üzerine. 2. bs. çev. Osman Akınhay. İstanbul: Agora Kitaplığı.

Topçuoğlu, N. (2010). Fotoğraf Ölmedi Ama Tuhaf Kokuyor. 3. bs. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Yavuz, G. U. (2013). "Dorothea Lange'in Göçmen Anne Fotoğrafı Üzerine" The Journal of Academic Social Science Studies. c. 6 s. 1: 777-816.

9.BÖLÜM

1968 AFİŞLERİ "INTERDİT DE SEJOUR POUR CRİME D'IMPERİALİSME"

Ceren ÇALIŞKAN

19. yüzyılın ikinci yarısında, Paris Komünü içerisindeki Sanatçılar Birliği'nde sanatçı, sanat işçisi ve eylemci terimleri aynı anlamda kullanılıyordu; o zamandan beri sanatçılar, toplumdaki sınıfsal tabakalaşma içerisinde hep eğreti bir konuma sahip olmuşlardır ve bilinçli biçimde "arada kalmayı" seçmişlerdir. Bu özdüşünüm ve direniş damarını, daha sonraki uluslararası avangard hareketlerde de izlemek mümkündür.

Bu gruplara mensup sanatçılar ve sanat kuramcıları, "sanat için sanat" anlayışına karşı çıkmış, tanımı ve koşulları üzerinde büyük fikir ayrılığı yaşasalar da işçi sınıfı kimliğini sahiplenmeye çalışmıştılar. Bu anlamda, angaje sanat işçilerinin tarihsel gelişimini sanat ile toplum arasındaki diyalektik bir ilişki olarak kavramlaştırabiliriz. Birinde yaşanan dönüşüm diğerindeki dönüşümden bağımsız değildir. Makro düzeydeki kolektif eylemler ile taban düzeyindeki kolektif eylemler birbirlerinden ayrı var olamazlar.

19. yüzyılın ikinci yarısında sanat için sanat çağrısında bulunan bazı gerici yaklaşımlar, yeni yeni ortaya çıkan avangardizmin ilkeleriyle çatışmıştır. Fransa'daki devrimci dönemde sanatçı Gustave Courbet, Marx'ın "Komünist Manifesto"sunun (1848) hemen ardından meşhur "Realist Manifesto"sunu (1855) kaleme almıştır. Courbet'nin büyük tarihsel olaylara ne derecede katıldığı tartışılmış olsa da, sanatçının –geniş anlamıyla– toplumu değiştirme, özgür ve sosyalist bir geleceğe yöneltme rolüne dair tutkulu inancı ve güveni, büyük ölçüde bu olaylarla şekillenmiştir. Dönem, sınıfsal ve politik çatışma dönemidir: İşçi sınıfının özerk bir politik güç olarak sahneye çıkıp burjuvazi tarafından zalimce ezilmesinden, Fransız işçilerinin kısa süren ama son derecede etkili Komün'üne kadar olan dönemdir.

Kaynakça

Doessachte P. (1992). *Courbet, "Letter to artists of Paris, 7 April 1871". Letters of Gustave Courbet (Chicago: University of Chicago Press).*

Ross K. (2002). *"Introduction", Kristin Ross, May 68 and Its Afterlives (Chicago: University of Chicago Press).*

Apostol C.L. (2015). Çeviri: Boren A. ve Yılmaz D. *Güvencesizlik ile Direniş Arasında Sanat İşçileri: Bir Tarih http://www.e-skop.com/skopbulten/sanat-ve-direnis-guvencesizlik-ile-direnis-arasinda-sanat-iscileri-bir-tarih/2737#_edn12*

Rızvanoğlu, K. (2001). *Propaganda afişlerinin tarihsel gelişimi: Başlangıçından 1968'e, Yüksel lisans tezi. Mimar Sinan Üniversitesi, İstanbul.*

Hür, A. (2013). *Siyasi ve kültürel bir karnaval: "Paris Mayıs 1968", Radikal, İstanbul.*

10.BÖLÜM

MARAT'IN ÖLÜMÜ

Ubeydullah BİNOL

Fransız devrimi, günümüz siyasi yapıların oluşumuna etki eden en önemli dönemeçlerden biridir. Toplumların siyasi baskılara karşı gösterdikleri direncin, yekten bir özgürleşme mücadelesi halini aldığı solukların en büyüklerindendir.

Kişisel bir deneyim olması yönüyle sanat üretimi de toplumun ve bireyin özgürlük arayışındaki tarihsel serüveni içerisindeki siyasi gelişmelerden bütünüyle etkilenmiş; sanatçıları karakterlerinde bıraktığı etkileri eserleri üzerinden insanlığın ortak kültür mirasına kaydetmiştir. Devrim dönemi sanatçıları gerek devrim taraftarı gerekse taraftarlık göstermeyerek; bu yüksek tansiyonlu siyasi ve toplumsal çalkantılardan etkilenerek eserlerindeki izlere taşımışlardır.

Fransız Devrimi öncesinde ve esnasında bilhassa plastik sanatlarda seçkinci sanatçılar tarafından eski üslup ve formlara yönelimlerin kendine yeni bir mecra bulduğu Neoklasizm akımı gelişmekteydi. Edebiyatta da etik ve moralite gibi kavramlar, eski Yunan ve Roma metinlerindeki bağlamlar üzerinden yeniden değerlendirilmekte ve eserlerde konu olarak işlenmekteydi. Resimde kompozisyon ve konu bu döneme ilişkin bir çok tarihi olaydan ve üsluplardan edinilen ilhamlarla yaratıldı. Kompozisyonda episizm ve teatrallik, insan figürlerinde Roma heykellerinde sıkılıkla görülen anatomik modellemeler eserlere yansımıştır.

Neoklasizm'in olgunlaşmasında bu metinde "Marat'ın Ölümü" isimli eserini inceleyeceğimiz Jacques Louis David'in bazı antik Roma kentlerine yaptığı seyahatler etkilidir (Resim 41). Sanatçıda seyahatler esnasında izlediği Roma imparatorluğunun ardından kalan mimari yapı kalıntılarının ve heykellerin etkisi hem ilham verici ve hayranlık uyandırıcı olmuştur. Memleketindeki siyasi ve toplumsal hareketliliğin karşılığı, tarihten gelen bir Roma vesikası olmuş ve sanatçıda tarihi

mitolojisindeki Capitoline Üçlemesine benzer olması, Hristiyanlığın Avrupa'ya yayılışındaki dilsel kolaylıklardan biri sayılabilir.

David, taraftarlık kaynaklı bir duygulanımı eser yaratımının temel mayası kılarak, Fransız Devriminin kültürel sembollerinden biri olarak hafızalara kazınacak olan "Halka Yol Gösteren Özgürlük" adlı tablonun sahibi Delacroix gibi bir çok ismi etkilemiştir. Sanatçının bireysel üretimi tarih içerisinde olgunlaşırken, Fransız devrimi, direnilen bir otoriteye karşı ortak cephe alan topluluklar için ilhamlar saçan bir zaman koridoru olmuştur. Bu dönem eserlerinin politik olmalarına rağmen yine de modernist bir ifadenin resme taşınmasının başlangıcı olduğunu kabul eden sanat tarihiçileri de mevcuttur (Clark, 1994). Marat'nın Ölümü'ndeki boşluk kullanımı, ressamın diğer bazı eserlerinde görülebileceği gibi sahneleme vurgusu taşımaktadır. Teatral bir atmosfer oluşturma çabası sanatçının dönem aydınları için klasik olarak algılanan antik Yunan edebiyatının tesirini de göstermektedir.

Prof. Dr Adem Genç, "Figüratif ResimdeTemsilin İdeolojik Göstergeleri" adlı makalesinde, resmin ideolojik bir iletişim konsolu olma yönünden işlevlerinden bahsederken Marat'nın Ölümü'nü Devrim etkisindeki eserlerle birlikte irdelemiştir (Genç, 2014). Hikaye etme işinin, bireysel ve kitlesel düzeyde iletişim ihtiyaçlarından ileri gelen gelişimler ve dönüşümler gösterdiğini, bizatihi tarihin içinden; tarihin rivayet ediliş biçimlerinin dönüşümleri izleyerek anlamak mümkündür. David'in Sokrates'in Ölümü adlı eserinde de; bu görsel nakli, ressamın politik kimliği ve toplumsal kimliğinden bağımsız tutmak mümkün olmadığı gibi tüm sanat yapıtlarının da yaratıcılarının içinde bulundukları koşul ve tesirlerden bağımsız okumak mümkün değildir.

Kaynakça

Genç, A. (2014), "Yedi: Tasarım ve Bilim Dergisi", Sayı 12: s.23.

Irwin, D. G. (1997), "Neoclassicism A&I (Art and Ideas)", Phaidon Press, s9.

Schama, S. (1989), "Citizens: A Chronicle of the French Revolution". Penguin Books.

11.BÖLÜM

TUTUKLULAR

Mehmet Remzi DEMİREL

Kollwitz bir sanatçı olarak, görsel sunumun sahip olduğu etkileme gücünün farkındaydı. O, yarattığı bu imgelerle çevresindeki insanları etkilemek istiyordu. Bu nedenle Kollwitz, bir olayı en çarpıcı noktalardan sahneleme yoluna gitmiştir. Alman Köylü Savaşı dönemini betimleyen serinin bir parçası olan "Tutuklular" adlı eser de bu çarpıcı imgelerdendir (Resim 42). Bu eserde yer alan her bir figür, anlam yönünden, sanki bir diğerini pekiştirmek için vardır. Yüzlerindeki ifadeler istisnasız belli bir olaya vurgu yapmaktadır. Dış görünüşleri itibarıyla figürler arasında ciddi bir benzerlik vardır. Duygular, algıya dayalı bir yanılsamaya sebep olan bu tekrar ve çoğaltmaları belli bir oranda gerçeğe dönüştürür. Bunun nedenlerinden biri, gözün form veya çizgiye dayalı oyunları, bütün detaylarıyla takip edemeyişidir. Bu anlamdaki görme eylemi, belli bir alanla sınırlı kalmaktadır. Ünlü sanat eleştirmeni Berger bu konu ile ilgili şöyle bir ifade kullanmıştır; 'Yalnızca baktığımız şeyleri görürüz. Bakmak bir seçme edimidir (J.Berger,1986:8)'. İşte bu seçme edimi veya sadece belli bir alana bakma, kişinin imgedeki benzer diğer nesne ve figürleri aynı anda algılamasını zorlaştırır. Bu zorlaştırma durumu, görsel imgenin bir bütün olarak okunması veya saptanmasını engeller. Engelleme işlemi ise yukarda bahsettiğimiz illüzyon olgusunun güçlü bir şekilde varlık bulmasına yardım eder. Tutuklular adlı eser de bu türden bir düzenleme ile oluşturulmuştur.

Tutuklular adlı eser hakkında bir değerlendirme yapmadan önce, bu eseri ortaya koyan sanatçının içinden çıktığı sosyal çevre hakkında bilgi vermek yerinde olacaktır.

Käthe Kollwitz, 1867 yılında Königsberg'te (II. Dünya Savaşı'nda Rusya Federasyonu yönetimi altına girerek Kaliningrad ismini almıştır) doğmuştur. Kollwitz, Karl ve Katherine Schmidt'in yedi çocuğundan biridir. Büyük babası Königsberg'teki ilk serbest Evangelist topluluğunu/cemaatini kurmuştur ve buranın ilk vaizliğini o yapmıştır

Birçok sanatçıda duygularını dizginleyememe bir problem teşkil eder. Kollwitz eleştirilerini yaparken sanatsal üsluptan hiçbir zaman ödün vermemiştir. Nedeni şöyle açıklanabilir. Dizginlenememiş duygular sanatsal üslubun zayıflamasına ve resmedilmek istenen olayın karikatürize edilmesine sebep olur.

Tutuklular adlı eser incelendiğinde, onun ustaca kurgulanmış bir kompozisyona sahip olduğu görülür. Tutukluluk halinin anlatılmasında kompozisyon ikna edici bir unsura dönüşmüştür. Her bir detay her bir hareket bütün bir kompozisyonun oluşmasına hizmet etmektedir. Bu anlamdaki kompozisyon ve diğer sanat elemanları, sanatçının yarattığı eserde, devam eden bir canlılıkla hayat bulduğunu gösterir. Böyle bir kompozisyonu seyreden biri, sanatçının bu eserini sırf siyasi bir görüşü dile getirmek için yapmadığını düşünür.

Kaynakça

Stolze, W. (1907), Deutsche Beuernkrieg, Helle A. S. Verlag von Max Niemeyer, Harward College Library, Hohensollern Collection, Halle, Deutschland

Berger, J. (1986), Görme Biçimleri, Metis Yayınları, Ayhan matbaacılık, İstanbul

Hasselbeck, J. (2012), Die Folgen des Deutschen Bauernkriegs im Hochstift Bamberg, Stadtarchiv Bamberg, University of Bamberg Press, Bamberg, Deutschland.

Kuhn, G. (2009), Die Politische Meinung (dergi) - Das steinerne Leid der Käthe Kollwitz, Nr. 481, Dezember 2009, Deutschland.

Kuhn, A. (1921), Graphiker der Gegenwart - Käthe Kollwitz, Verlag neue Kunsthandlung Berlin, Deutschland.

Nipperdey, T. (1975), Reformation, Revolution, Utopie Studien zum 16. Jahrhundert, Vandenhoeck & Ruprecht, Göttingen

Holenstein, A. Der Bauernkrieg von 1653 – Ursachen, Verlauf und Folgen einer gescheiterten Revolution, Mit kommentierter Transkription des Bundesbriefes, pdf dökümanı, S. 22, internet adresi: http://www.bezg.ch/img/publikation/04_1/holenstein.pdf (06.08.2016)

Museum K. K. (2016), Käthe Kollwitz – Die Gefangenen (internet),

1.http://www.kollwitz.de/lebenslauf.aspx (09.04.2016)2. http://www.kollwitz.de/rundgang.aspx (09.04.2016)

12. BÖLÜM

MARAT SUİKASTİ

Merve KÖKSAL

Paul-Jacques-Aimé Baudry'ye ait olan Marat Suikasti / Charlotte Corday adlı resim 1860 tarihine ait olup 203'e 154 santimetre boyutlarındadır (*Resim 45*). Resim yağlıboya tekniği ile yapılmıştır. Eserde loş bir odada bulunan biri erkek diğeri kadın iki insan yer almaktadır. Kadın odanın sağ köşesinde ayakta dikilmektedir. Yan tarafındaki pencereden giren ışık huzmesi bedenini aydınlatmaktadır. Mavi-beyaz çizgili bir elbise giyinmiştir ve ellerini çapraz pozisyonda önünde tutmaktadır. Elbisenin beyaz yakalığını lacivert bir kurdale tutmaktadır. Elbise iki parçalıdır ve üst parça korse ile desteklenmektedir. Etekliği kabarıktır. Figürün ayaklarından biri elbisenin dışına çıkmıştır, diğeri ise gözükmemektedir. Figürün ayağında siyah ve ökçesiz bir pabuç bulunmaktadır. Bedeni pencerenin bulunduğu tarafa doğru yarım dönük biçimde konumlandırılmıştır. Başını hafifçe sol tarafa çevirmiş durumdadır. Gözleri de aynı yöne doğru bakmaktadır.

Erkek figürü ise beyaz bez ile astarlanmış olan ahşap küvette yatmaktadır. Bedeninin yalnız üst bölümü gözükmektedir. Sağ kolu serbest bir biçimde küvetin dışına sarkmıştır. Sol eliyle ise küvetin üst bölümünü kavramıştır. Figürün sağ göğsünde bir bıçak saplıdır. Figürün başı beyaz bir bez ile sarılıdır ve yüzü acı içinde buruşmuş durumda olarak tasvir edilmiştir. Küvetin üzerinde içeri çökmüş bir vaziyette yazı tahtası bulunmaktadır. Tahtanın üzerinde kağıtlar ve buruşmuş yeşil bir örtü vardır. Küvetin sağ yanında küçük, dikdörtgenler prizması şeklinde kapalı bir ahşap sehpa bulunmaktadır. Sehpanın üzerinde bir tüy kalem, bir mürekkep hokkası ve küçük bir kağıt bulunmaktadır. Sehpanın önünde devrilmiş ahşap bir sandalye vardır. Sandalyenin üzerinde ve sırt bölümünün alt tarafında buruşmuş kağıtlar ve bir gazete sayfası bulunmaktadır.

Kaynakça

1. Mary A. Favret, (2005). Romantic Correspondence: Women, Politics and the Fiction of Letters, Cambridge University Press.
2. Warren Dotz, (1979). «Art in Dermatopathology ‘Jean Paul Marat : His life cutaneous disease, death and depiction by Jacques Louis David» The American Journal of Dermatopathology, c.1, s.3.
3. Wikipedia 2017

□□

13. BÖLÜM

“HEPİMİZİN YAŞADIĞI PROBLEM”

İrem Ela YILDIZELİ

Eserde, bir mekanda hareket halindeki figürlerin bulunduğu bir sahne betimlenmektedir (Resim 47). Figürlerden en çok dikkat çeken, dört gri takım elbiseli erkek figürlerden oluşan dörtgenin arasında yürüyen siyahi bir kız. Küçük kızın siyah teninin zıttına, toka, elbise, ayakkabı gibi her türlü giysi ve aksesuarlarında beyaz renk kullanılmış. Erkek figürlere kıyasla boyu ve elinde tuttuğu defter detaylarından tahmin ediliyor ki altı yaşlarında ve henüz yeni okula başlamıştır.

Diğer dört füğür açık gri takım elbise giymiş, avuçlarının kapalı duruşu ve ceket kollarında bulunan "Deputy U.S. Marshall" yazılı bantlardan ABD'in Federal Kolluk Kuvveti'nden olduğunu anlıyoruz. Sol öndeki figürün cebinde resmî damgası olan beyaz bir kağıt bulunmaktadır. Bulundukları mekan, erkek figürlerin başlarını göremeyecek şekilde dar alanda kadrajlanmış. Bütün figürler sahnenin soluna doğru yürümektedir. Yürüdükleri kaldırım, boyaları dökülmüş eski sarı bir bina. Duvarının üzerinde soldan sağa, K.K.K. ve NIGGER yazıları ile sıçramış kırmızı leke ve yerde parçalanmış domates görülmektedir.

Öncelikle eserde yatay kompozisyon kullanılarak durgunluk yaratılmış olsa da, takım elbiseli beylerin bedenlerinin yarısının kadrajın dışında bırakılması ve sola doğru hareket halinde olmalarından dolayı Gestalt kuramının tamamlama ve süreklilik yasasına uygun olarak görsel algıda bir nevi sıradanlık kırılmış.

Eserde odak noktası gibi gördüğümüz küçük kız figürü aksine kompozisyonun daha soluna doğru konumlandırılmış ve merkezin sağında kalan domates iziyle denge sağlanmış. Bütün beden gösterilmesi ve kontrast renk kullanılan tek figür olmasından dolayı eserde vurgulanan kişi küçük siyahi kız olduğunu anlıyoruz.

yarı beden olarak gördüğümüz figürlerle kahramanlığı yine gizlice devlete mal ediyor oluşu tartışmaları daha da uzatabilir.

Belki de bunun cevabını da Rockwell attığı başlık ile bize vermek istemiş; "Hepimizin yaşadığı problem." Unutmamak lazım ki; Sivil Hakları Hareketi Afrikalı Amerikalıların haklarını korumak amacıyla, beyaz ve siyahi bütün Amerikalıların oluşturduğu bir hareket idi. Bu hepimizin problemiydi.

"Sanırım bunu söylemekte hata etmem; eğer sizler olmasaysınız, ben burada ve bizler de bu zamanda bu resime beraber bakıyor olamazdık." Barack Obama (The White House, 2011) (Resim 58).

Kaynaklar

Encyclopedia Brittanica. 2017. *American civil rights movement.* Clayborne Carson.

History Channel. 2009. *Ku Klux Klan*. , A+E Networks. history.com/topics/ku-klux-klan.

Norman Rockwell Museum. 2014. *About Norman Rockwell.* NRM.org.

Richman, Kelly. 2013. *Exploring The Problem We All Live With: The Motivation and Ambition Behind Norman Rockwell's Civil Rights Depictions*.

The White House. 2011. *Ruby Bridges visits with the President and her portrait* interview. whitehouse.gov.

West's Encyclopedia of American Law. 2005. *Ku Klux Klan*. encyclopedia.com.

Ders Kitaplarında Ermeni Meselesi

HAZIRLAYANLAR

Doç. Dr. Şahin ORUÇ

Prof. Dr. Mustafa GÜNDÜZ

Doç. Dr. Mustafa ŞEKER

Dr. Mustafa İÇEN

EFE AKADEMİ YAYINLARI

İSTANBUL - 2018

DERS KİTAPLARINDA ERMENİ MESELESİ

Şahin ORUÇ, Mustafa GÜNDÜZ
Mustafa ŞEKER, Mustafa İÇEN

ISBN : 978-605-2308-17-2
Sertifika No : 21318
Matbaa Sertifika No : 21318

Dizgi: Gürkan ULU
Kapak Tasarım: Yunus Emre ÖMÜR

Efe Akademi Yayınları
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü
Davutpaşa – Esenler / İSTANBUL
Tel : (0212) 483 13 13 **FAX** : (0212) 482 22 00
www.ofis2005.com www.efeakademi.com

Matbaa Adresi :
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Davutpaşa Merkez Mah. YTÜ Kampüsiçi
Güngören / Esenler
İSTANBUL

Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir şekilde çoğaltılamaz.

EFEAKADEMİ YAYINLARI
İSTANBUL - 2018

İ ç i n d e k i l e r

ÖNSÖZ.....v

YÖNTEM VE ÖRNEKLEM..... xiii

İncelenen Kitaplar.....xv

İncelenen Programlar.....xvii

TARİH BİLİMİ VE OKULLARDA TARİH DERSİ 19

Tarih Öğretiminin Amaçları.....21

Ulus-Devletler ve Tarihin Araçsallaştırılması.....25

II. Abdülhamid Döneminde Ermeni Okulları ve Tarih Ders Kitapları.....29

II. Meşrutiyet Dönemi: Militer, Milliyetçi ve Milli Eğitim Projeleri.....32

TARİH DERSİ VE AMAÇLARI.....37

Cumhuriyet Dönemi Tarih Ders Programlarında Ermeniler ve Ermeni Meselesi.....39

1926, İlköğretim Ders Müfredatı.....40

1931, Lise Tarih Ders Programı.....40

1931, Tarih I. Ortaöğretim Ders Programı.....40

1938, Ortaokul Tarih Ders Programı.....40

1938, Lise Tarih Ders Programı.....41

1956, Lise Tarih Programı.....41

1977, 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Programı 41
1981, Ortaöğretim İnkılap Tarihi Programı.....41
1981, Ortaöğretim Kurumları T.C. İnkılap Tarihi Programı Konuları.....42
1981, Temel Eğitim II. Kademe Okulları, T.C. İnkılap Tarihi Müfredatı.....42
1982, Ortaöğretim Tarih Dersi Programı 43
1990, İlkokul 4. ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Programı.....43
1992, Ortaöğretim Programı.....43
1993, 4. Sınıf, Sosyal Bilgiler Programı 43
1998, Sosyal Bilgiler Programı.....43
2002, Ermeni Sorunuyla İlgili Milli Eğitim Bakanlığı Kararı.....47
Türkler ve Ermeniler.....57
Ermeni Meselesinin Ortaya Çıkması 58
1915 Olayları, Zorunlu Tehcir ve Ermeni Sorunu 60
Ermeni Sorununun Uluslararasılaşması ve Terör 69
DERS KİTAPLARINDA ERMENİ MESELESİ.....73
1. Süleyman Edip, Ali Tevfik, *İlk Mektep Çocuklarına Tarih Dersleri*, 1929.....73
2. Ali Reşat, *İlk Mekteplerde Tarih Dersleri 5. Sınıf*, 1931. 74
3. *Tarih II*, 1933.....74

4. *Tarih III*, 1933.....75

5. *Tarih IV*, 1933.....76

6. *İlkokul Tarih 5. Sınıf*, 1945.....81

7. Faik Reşit Unat, Kamil Su, *İlkokullar İçin Tarih 5. Sınıf*, 1950.....84

8. Hilmi Oran, *İlkokullar İçin Tarih, 5. Sınıf*, 1960. 85

9. Ali Ekrem Ünal, Rakım Çalapala, *Tarih İlkokul 5. Sınıf*, 1965.....86

10. *Ortaokullar İçin Milli Coğrafya*, 1989.....88

11. Niyazi Akşit, *Milli Tarih Ana Ders Kitabı, Ortaokul 2. Sınıf*, 1989.....89

12. *Genel Türk Tarihi 2. Sınıf*, 1997. 92

13. *Lise ve Dengi Okullar İçin Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük* 93

14. *T. C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük, 8. Sınıf*, 2006. .98

15. *İlköğretim Sosyal Bilgiler 4. Sınıf*, 2006.....104

16. *Ortaokul Sosyal Bilgiler 7. Sınıf*, 2006.....105

17. *Ortaokul Sosyal Bilgiler 7. Sınıf*, 2006.....107

18. *Ortaokul T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük 8. Sınıf*, 2006.....109

19. *Tarih, 9. Sınıf*, 2008.....111

20. *T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük*, 2012.....113

21. *Tarih, 9. Sınıf*, 2012.....116

22. *Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi, 12. Sınıf*, 2014. 120
23. *T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük*, 2014. 122
24. *Tarih, 9. Sınıf*, 2014.....139
25. *Tarih, 10. Sınıf*, 2014.....142
26. *Tarih, 11. Sınıf*, 2014.....174
27. *Tarih, 11. Sınıf*, 2017.....178
28. *İlkokul Sosyal Bilgiler 4. Sınıf*, 2017.....182
29. *Tarih 11. Sınıf*, 2017.....183
SONUÇ ve ÖNERİLER.....186
KAYNAKÇA 200

KAYNAKÇA

Aktan, Gündüz. (2006). "Devletler Hukukuna Göre Ermeni Meselesi", *Ermeni Soykırım İddiaları, Yanlış Hesap Talat'dan ve Tehcirden Dönünce*, Ankara: Cedit Neşriyat, ss. 35-88.

Atalar, Münir. (2003). "Sözde Ermeni Soykırım İddiasına Reddiye", *Ermeni Araştırmaları 1. Türkiye Kongresi Bildirileri III*, Ankara: ASAM-EREN Yayınları, ss. 307–320.

Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Dâhiliye, Emniyet-i Umumiye, 2. Şube, No. 2/D13.

Çalık, Mustafa. (2006). *Ermeni Soykırımı İddiaları*, Ankara: Cedit Neşriyat.

Çiçek, Kemal. (2005). *Ermenilerin Zorunlu Göçü: 1915-1917* (Vol. 110). Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Dance, E. H. (1971). *Orta Dereceli Okullarda Tarihin Yeri*, (Çeviren: Osman Horasanlı), İstanbul: Talim ve Terbiye Dairesi Yayınları, Milli eğitim Basımevi.

De Maleville, G. (1998). *Fransız Avukatın Ermeni Tezleri Karsısında Türkiye Savunması: 1915 Osmanlı-Rus Ermeni Trajedisi*. (Çeviren: N. Bakkaloğlu). İstanbul: Toplumsal Dönüşüm Yayınları.

Enginün, İnci (1985). "Tanzimat Sonrası Romanlarımızda Ermeni Tipleri", *Tarih Boyunca Türklerin Ermeni Toplumu ile İlişkileri Sempozyumu* (8–12 Ekim 1984), Ankara: Atatürk Üniversitesi Yayınları, ss.53–64.

Erdoğdu, Teyfur. (2016). "Tarih Araştırmalarında Yeni Eğilimler", *Sosyal Bilimlerde Yeni Eğilimler*, Ankara: Nobel Yayınları.

Eryılmaz, B. (1990). *Osmanlı Devleti'nde Gayr-i Müslim Tebaanın Yönetimi*, İstanbul: Risale Yayınları.

Foreign Policy Institute. (1982). *The Armenian Issue in Nine Questions and Answers* (2nd Edition). Ankara.

Gürün, Kemal. (2008) *Ermeni Dosyası*, İstanbul: Remzi Kitabevi.

Halaçoğlu, Yusuf. (2001). *Ermeni Tehciri ve Gerçekler (1914–1918)*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Halaçoğlu, Yusuf. (2005). *Ermeni Tehciri*, İstanbul: Babıâli Kültür Yayınları.

Hamidullah, Muhammed. (1983). *İslâm'da Devlet İdaresi*. İstanbul: Beyan Yayınları.

Hocaoğlu, Mehmet (1976). *Arşiv Vesikalarıyla Türkiye'de Ermeni Mezalimi ve Ermeniler*. İstanbul: Anda Dağıtım.

Hainoğlu, M. Şükrü. (2017). "Ermeni Meselesini Neden Tarihselleştiremiyoruz?", *Derin Tarih*, Nisan 2017, S.37, ss.92-95.

Kodaman, Bayram. (1994). *Türkler- Ermeniler ve Avrupa*. Ankara: Süleyman Demirel Üniversitesi Yayınları.

Kop, Yaşar. (2017). "Tarihi Seyir ve Eğitimsel Bazda 1915 Ermeni Olaylarına İlişkin Literatür Üzerine Genel Bir Analiz", *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5/15, ss.121-134.

Memiş, Ekrem. (2012). "Ermenilerin Kökeni ve Geçmişten Günümüze Türk-Ermeni İlişkileri", www.aku.edu.tr/ AKU/ Dosya Yonetimi/.../dergi/VII1/ ememis.pdf, (Erişim Tarihi: 24.01.2017).

Metin, Erhan. (2015). *Türk Ders Kitaplarında "Ermeniler" Cumhuriyet'ten Günümüze*, Ankara: TEPAV Yayınları.

Moltke, H. Von. (1969). *Moltke'nin Türkiye Mektupları,* (Çeviren: *Hayrullah Örs*), İstanbul: İş Bankası Yayınları.

Ortaylı, İlber. (2011). *Tarih Yazıcılık Üzerine*, Ankara: Cedit Neşriyat.

Öke, Mim Kemal. (1986). *Ermeni Sorunu*. İstanbul: İz Yayıncılık.

Perinçek, Doğu. (2006). *Ermeni Sorununda Strateji ve Siyase*t, İstanbul: Kaynak Yayınları.

Perinçek, Mehmet. (2006). *Ermeni Devlet Adamı B. A. Boryan'ın Gözüyle Türk-Ermeni Çatışması*. İstanbul: Kaynak Yayınları.

Protocol II Additional to the Conventions of 12 August 1949, Article 17.

Saray, Mehmet. (1985). "Türk-Rus münasebetleri ve Ermeni meselesi." *Tarih Boyunca Türklerin Ermeni Toplumu ile İlişkileri Sempozyumu, (8–12 Ekim 1984 Erzurum),* Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yayınları.

Sazak, Derya. (2005, 21 Mart). "Türk Tarih Kurumu Başkanı Yusuf Halaçoğlu ile Röportaj". *Milliyet Gazetesi*.

Sonyel, Selahi. (1988). "İngiliz Gizli Belgelerine Göre Adana'da Vuku Bulan Türk-Ermeni Olayları", *Belleten* II/201. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Sonyel, Selahi. (1993). *Minorities and the Destruction of the Ottoman Empire*. Ankara: Turkish Historical Society Printing House.

Sonyel, Selahi. (1994). "Tanzimat ve Osmanlı İmparatorluğu'nun Gayr-ı Müslim Uyrukları Üzerindeki Etkileri", *Tanzimat'ın 150. Yıl Dönümü Uluslararası*

Sempozyumu, (31 Ekim–3 Kasım 1989), Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Şimşir, Bilal. (2006). *Ermeni Meselesi (1774–2005)*, Ankara: Bilgi Yayınevi.

Tansel, Selahattin. (1991). *Mondros'tan Mudanya'ya I*, İstanbul: Toplumsal Dönüşüm Yayınları.

Uras, Esat. (1987). *Tarihte Ermeniler ve Ermeni Meselesi* (2. Baskı), İstanbul: Belge Yayınları.

Yıldırım. Hüsamettin. (2000). *Ermeni İddiaları ve Gerçekler*, Ankara: Sistem Ofset Yayınları.

Yinanç, Rafet. (2001). "Geçmişten Günümüze Ermeni Sorunu", *Yeni Türkiye Dergisi*, S. 37, ss.250-260.

İÇİMİZDEKİ YABANCILAR

PINAR ÖZDEN CANKARA

Mart - 2018

EFE AKADEMİ YAYINLARI

İÇİMİZDEKİ YABANCILAR
PINAR ÖZDEN CANKARA

ISBN :
Sertifika No : 21318
Matbaa Sertifika No : 21318

Efe Akademi Yayınları
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü
Davutpaşa – Esenler / İSTANBUL
Tel : (0212) 483 13 13
FAX : (0212) 482 22 00
www.ofis2005.com
www.efeakademi.com

Matbaa Adresi :
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Davutpaşa Merkez Mah. YTÜ Kampüsiçi
Güngören / Esenler
İSTANBUL

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir. EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir şekilde çoğaltılamaz

Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı'ndan alınan ……– …… arasındaki bandrol ve …… ISBN ile satılmaktadır.
Bandrolsüz kitap almayınız.

Mart - 2018

İçindekiler

BİLECİK HALKININ İLLERİNDE BULUNAN AFGAN SIĞINMACILARI SOSYO-EKONOMİK AÇIDAN ALGILAMALARI v
GİRİŞ 12
AMAÇ VE KAPSAM 17
HİPOTEZ, YÖNTEM VE ÖRNEKLEM 19
ARAŞTIRMANIN KISITLAYICILARI 24
ANALİZ VE BULGULAR 24
TÜRKİYE'NİN SIĞINMACILARA YÖNELİK HUKUKSAL YAKLAŞIMI 25
TÜRKİYE'DE BULUNAN YABANCILAR SIRALAMASINDA AFGANLARIN YERİ 33
AFGAN HALKININ SIĞINMACI DURUMUNA DÜŞMELERİNİN SİYASAL ARKA PLANI 38
BİLECİK İLİNİN NÜFUS İSTATİSTİKLERİ 42
BİLECİK'TE YEREL BASINDA YABANCILAR HAKKINDA YAPILAN HABERLER 44
ALAN ARAŞTIRMASI SONUÇLARI 53
SONUÇ 72
KAYNAKÇA 75

KAYNAKÇA

"Afgan Mülteci Sığınmacıların Son Durumu", http://www.afganistanhazaralaridernegi.org.tr/2014/05/07/afgan-multeci-siginmacilarin-son-durumu/, 7 Mayıs 2014, (Erişim Tarihi: 20.10.2017).

"Afgan Uyrukluların Kavgasında Park Halinde 2 Araba Zarar Gördü", 14 Ekim 2017, http://www.milliyet.com.tr/afgan-uyruklularin-kavgasinda-park-halinde-bilecik-yerelhaber-2337537/, (Erişim Tarihi: 16.10.2017).

"Afganistan İnsan Hakları Raporu: 2001-2011", İnsan Hakları ve Mazlumlar İçin Dayanışma Derneği (MAZLUMDER), https://www.researchgate.net/profile/Abdulkadir_Sen3/publication/295859287_Abdulkadir_SEN_Afganistan_Insan_Haklari_RaporuSaha_Arastirmasi.pdf, (Erişim Tarihi: 01.03.2018).

"Afganistan Ülke Bülteni", Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK), 2012, https://www.deik.org.tr/, s. 2, (Erişim Tarihi: 03.03.2018).

"Afganların Kavgasında Olan Araçlara Oldu", 14 Ekim 2017, http://www.belekomahaber.com/afganlarin-kavgasinda-olan-araclara-oldu/, (Erişim Tarihi: 16.10.2017).

"Afganlı Ailelere Kardeş Oldular", 27 Nisan 2016, http://www.bilecikhaber.com.tr/afganli-ailelere-kardes-oldular-321966h.htm, (Erişim Tarihi: 20.09.2017).

"Afganlı Aileye Bilecik Belediyesi Sahip Çıktı", 5 Ekim 2015, http://www.milliyet.com.tr/afganli-aileye-bilecik-belediyesi-sahip-bilecik-yerelhaber-997410/, (Erişim Tarihi: 20.09.2017).

"Araplara Karşı Ayrımcı Deyiş, Deyim ve Atasözleri", 15.02.2012, http://ayrimcisozluk.blogspot.com.tr/2012/02/araplara-kars-ayrmc-deyis-deyim-ve.html, (Erişim Tarihi: 08.02.2018).

"Bilecik'te 500 Suriyelinin Noel Partisi", 27 Aralık 2014, http://www.yarin11.com/bilecik/bilecikte-500-suriyelinin-noel-partisi-h4269.html, (Erişim Tarihi: 0□.01.2018).

"Bilecik'te Dilencilik Yapan Suriyelilere Zabıta Ekipleri Geçit Vermedi", 1 Haziran 2017, http://www.belekomahaber.com/bilecikte-dilencilik-yapan-suriyelilere-zabita-ekipleri-gecit-vermedi/, (Erişim Tarihi: 0□01.2018).

"Bilecik'te Dilencilik Yapan Suriyelilere Zabıta Ekipleri Geçit Vermedi", 1 Haziran 2017, http://www.belekomahaber.com/bilecikte-dilencilik-yapan-suriyelilere-zabita-ekipleri-gecit-vermedi/, (Erişim Tarihi: 0□01.2018).

"Bilecik'te Ne Kadar Suriyeli Yaşıyor?", 22 Şubat 2017, http://www.yarin11.com/bilecik/bilecikte-ne-kadar-suriyeli-yasiyor-h8875.html, (Erişim Tarihi: 16.10.2017).

"Bilecik'te Uluslararası Göçmenler Günü", 22 Aralık 2016, http://www.belekomahaber.com/bilecikte-uluslararasi-gocmenler-gunu/, (Erişim Tarihi:1□10.2017).

"Bilecik'ten Suriye'ye 5 Tır Dolusu Yardım", 26 nisan 2014, http://www.yarin11.com/bilecik/bilecikten-suriyeye-5-tir-dolusu-yardim-h2878.html, (Erişim Tarihi: 06.01.2018).

"BİSİDAP Suriye'deki Katliamı Lanetledi Sanmasınlar ki İdlib □alnızdır", 7 Nisan 2017, http://www.yarin11.com/bilecik/bisidap-suriyedeki-katliami-lanetledi-sanmasinlar-ki-idlib-yalnizdir-h9198.html, (Erişim Tarihi: 06.01.2018).

"Bugün Haleb'i Bombalayanlar Yarın Bilecik'i Bombalayacaklar", 2 Ekim 2016, http://www.belekomahaber.com/bugun-halebi-bombalayanlar-yarin-bileciki-bombalayacaklar/, (Erişim Tarihi: 0□01.2018).

"Kitlesel Akınlar", T.C. İç İşleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, http://www.goc.gov.tr/icerik/kitlesel-akinlar_558_559, (Erişim Tarihi: 02.03.2018).

"Mülteci Hakları Koordinasyonundan Afgan Mülteciler İçin Göç İdaresi Genel Müdürlüğüne Açık Mektup", 4 Haziran 2014, http://multeci.net/?p=386, (Erişim Tarihi: 10.01.2018).

"Mültecilerin Hukuk Statüsüne İlişkin 1967 Protokolü", http://www.goc.gov.tr/files/files/M□ □3□9□LTE□□ □4 □ □0LER□ □4□ □0N□20HU□U□□20STAT□ □3□9□S □ □3□9□NE□20□ □4□ □0L□ □4□ □0□ □5□9E□□ □4

□□0N□2019□7□20□R□T□□□L□□3□9□(1).pdf, (Erişim Tarihi: 10.04.2017).

"Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Düzenleme", http://www.goc.gov.tr/files/files/multec□□4□□1ler□□4□□1nhukuk□□4□□1statusune□□4□□1l□□4□□1sk□C4%B1nsozlesme.pdf, (Erişim Tarihi: 10.04.2017).

"Onca Suriyeli'ye Bakan Devlet Bir Garibana Bakamıyor Mu?", 2 Ağustos 2016, http://www.yarin11.com/bilecik/onca-suriyeliye-bakan-devlet-bir-garibana-bakamiyor-mu-h7713.html, (Erişim Tarihi: 0□01.2018).

"Sosyal ve Ekonomik Destek Hizmeti (SED) Nedir?", 18 Şubat 2018, http://multeciler.org.tr/sosyal-ve-ekonomik-destek-hizmeti-sed-nedir/, (Erişim Tarihi: 01.03.2018).

"Suriyelileri Başımıza Bela Getirdiniz", 3 Haziran 2015, http://www.yarin11.com/bilecik/suriyelileri-basimiza-bela-getirdiniz-h5496.html, (Erişim Tarihi: 06.01.2018).

"Türkiye-Afganistan Siyasi İlişkileri", http://www.mfa.gov.tr/turkiye-afganistan_siyasi-iliskileri.tr.mfa, (Erişim Tarihi: 13.06.2017).

"Türkler Aleyhine Söylenmiş Atasözü ve Deyimler", http://www.tarihiolaylar.com/galeriler/turkler-alehine-soylenmis-atasozleri-ve-deyimler-418, (Erişim Tarihi: 20.10.2017).

"Türklere Yönelik Türkçe ve Yabancı Dillerde Ayrımcı Deyiş, Deyim ve Atasözleri, http://ayrimcisozluk.blogspot.com.tr/2012/02/turklere-

kars-yabanc-dillerde-ayrmc.html, (Erişim Tarihi: 20.10.2017)

"Üniversite Afgan Mültecileri Yalnız Bırakmadı", 7 Şubat 2017, http://haber228.com/universite-afgan-multecileri-yalniz-birakmadi/, (Erişim Tarihi: 1□10.2017).

"Yabancılar ve Uluslararası Korunma Kanunu", Resmi Gazete, 11 Nisan 2013, http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/04/20130411-2.htm, (Erişim Tarihi: 10.04.2017).

2016 Türkiye Göç Raporu, T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, http://www.goc.gov.tr/files/files/201□_goc_raporu_.pdf, (Erişim Tarihi: 20.12.2017).

YEGİN, Abdullah, Afganistan Siyasetini Anlama Kılavuzu, SETA Yayınları, İstanbul, 2015.

Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Yıllara Göre Aktif Öğrenci Sayıları, 30.09.201□, http://w3.bilecik.edu.tr/ogrenciisleri/wp-content/uploads/sites/50/2016/12/Yıllara-Göre-Öğrenci-Sayıları-2016.pdf, (Erişim Tarihi: 20.11.2017).

BM Mülteciler Yüksek Komiserliği Türkiye Temsilciliği, "Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme", http://www.goc.gov.tr/files/files/multec□□4□□1ler□□4□□1nhukuk□□4□□1statusune□□4□□1l□□4□□1sk□C4%B1nsozlesme.pdf, (Erişim Tarihi: 10.06.2017).

BM Mülteciler Yüksek Komiserliği, http://www.unhcr.org/turkey/home.php?page=53, (Erişim Tarihi: 10.04.2017).

□AN, Aydın, "Atatürk Dönemi Türk-Afgan İlişkileri", y.y., http://turkoloi.cu.edu.tr/ATATUR□/arastirmalar/aydin_can_ataturk_donemi_turk_afgan_iliskileri.pdf, (Erişim Tarihi: 15.0□2017).

ERGÜVEN Nasıh Sarp ve ÖZTURANLI Beyza, "Uluslararası Mülteci Hukuku ve Türkiye", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 64, Sayı: 4, 2013, 1007-10□1.

Göç Terimleri Sözlüğü, Uluslararası Göç Örgütü (IOM), 2009, http://www.goc.gov.tr/files/files/goc_terimleri_sozlugu(1).pdf, (Erişim Tarihi: 10.05.2017).

https://www.nufusu.com/il/bilecik-nufusu, 2016, (Erişim Tarihi: 20.10.2017).

İç İşleri Bakanlığı 57 Sayılı Genelge, (2006). http://www.multeci.org.tr/wp-content/uploads/201□/12/57-Sayili-□enelge-2010-Degisikligi.pdf, (Erişim Tarihi: 20.10.2017).

İltica ve Göç Mevzuatı, 2005, http://www.goc.gov.tr/files/files/iltica_goc.pdf, (Erişim Tarihi: 0□05.2017).

İPEK, Muhammet Selim, "Türk Atasözleri ve Deyimleri İle Eşanlamlı Arap Meseleleri", EKEV Akademi Dergisi, Yıl: 18, Sayı: 60, 2004, ss. 187-19□.

KILIÇ, Taner, "Türk Hukuk Mevzuatında Mülteciler İle İlgili Düzenlemeler", 2007, http://www.multeci.net/tr/h/T□ □3□ □□rk_hukuk_mevzuat□ □4□ □1nda_m□ □3□ □□ltecilerle_ilgili_d□ □3□ □□zenlemeler, (Erişim Tarihi: 10.05.2017).

KOÇAK, İnci, "Arap Atasözleri", Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-□oğrafya Fakültesi Dergisi, Cilt: 35, Sayı: 1, 1991, ss. 171-179.

RAU, Simon, "Türkiye: Sığınmacıların Eğitime Erişimleri Önündeki Engeller", İnsan Hakları İzleme Örgütü, 2017, https://www.hrw.org/tr/news/2017/05/31/304376, (Erişim Tarihi: 20.10.2017).

T.□. Bilecik Valiliği İl Göç İdaresi Müdürlüğü, "Düzensiz Göç", http://bilecik.goc.gov.tr/tr/page/goc_duzensiz-goc-4710, (Erişim Tarihi: 25.12.2017).

T.C. Bilecik Valiliği İl Göç İdaresi Müdürlüğü, "Geçici Koruma", http://bilecik.goc.gov.tr/tr/page/goc_gecici-koruma-4713, (Erişim Tarihi: 20.10.2017).

T.C. Bilecik Valiliği İl Göç İdaresi Müdürlüğü, "İkamet İzinleri", 2016, http://bilecik.goc.gov.tr/tr/page/goc_ikamet-izinleri-4709, (Erişim Tarihi: 25.12.2017).

T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Esnaf ve Sanatkârlar □enel Müdürlüğü, Esnaf ve Sanatkar İstatistikleri Bülteni, 2014, http://esnaf.gtb.gov.tr/data/531d84fe487c8ebb2c3883ba/%C5%9Eubat_2014_esnaf.pdf, (Erişim Tarihi: 20.11.2017).

T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, "İkincil Koruma", 2015, http://www.goc.gov.tr/icerik3/ikincil-koruma_409_546_551, (Erişim Tarihi: 20.10.2017).

T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, "Şartlı Mülteci", 2015, http://www.goc.gov.tr/icerik3/sartli-multeci_409_546_550, 2017, (Erişim Tarihi: 20.10.2017).

T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, "Uluslararası Koruma", http://www.goc.gov.tr/icerik□/uluslararasi-koruma_363_378_4712_icerik, (Erişim Tarihi: 30.08.2017).

Türkiye Esnaf ve Sanatkârları Konfederasyonu (TESK), İllere Göre Esnaf, İşyeri, Nüfus ve □da □ilgileri, 31.10.2017, http://www.tesk.org.tr/tr/calisma/sicil/4.pdf, (Erişim Tarihi: 20.11.2017).

Türkiye İstatistik Kurumu, 2016, www.tuik.gov.tr/□reIstatistikTablo.do□istab_id□1590, (Erişim Tarihi: 20.10.2017).

Türkiye İstatistik Kurumu, Seçilmiş Göstergelerle Bilecik 2013, http://www.tuik.gov.tr/il□ostergeleri/iller/□ILE□I□.pdf, (Erişim Tarihi: 20.11.2017).

Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, 2016 Yılı İşgücü Piyasası Analizi, http://www.iskur.gov.tr/tr-tr/kurumsalbilgi/raporlar.asp□□dltop, (Erişim Tarihi: 20.11.2017).

MEŞE, Ahmet ve ÖNCE, Sinan, "Afganlı Ailenin Dramı", 6 Nisan 201□, http://www.bilecikhaber.com.tr/afganli-ailenin-drami-321736h.htm, (Erişim Tarihi: 20.09.2017).

TÜRKSOY, Emine, "Afgan Aileler İçin", 14 Nisan 2016, http://www.yarin11.com/bilecik/afgan-aileler-icin-h7153.html, (Erişim Tarihi: 20.09.2017).

Yarın, 2017, 22 Şubat, "Bilecik'te Ne Kadar Suriyeli Yaşıyor?", http://www.yarin11.com/bilecik/bilecikte-ne-kadar-suriyeli-yasiyor-h8875.html, (Erişim Tarihi: 11.10.2017).

MÜHENDİSLİK EKONOMİSİ

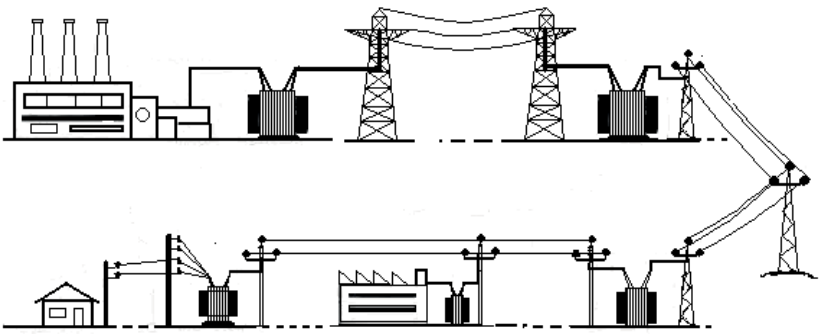

Selim AY

İstanbul ◙ 2018

EFE AKADEMİ YAYINLARI

MÜHENDİSLİK EKONOMİSİ
Prof. Dr. Selim AY

ISBN : 978-605-2308-15-8
Sertifika No : 21318
Matbaa Sertifika No : 21318

Efe Akademi Yayınları
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü
Davutpaşa – Esenler / İSTANBUL
Tel : (0212) 483 13 13
FAX : (0212) 482 22 00
www.ofis2005.com
www.efeakademi.com

Matbaa Adresi :
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Davutpaşa Merkez Mah. YTÜ Kampüsiçi
Güngören / Esenler
İSTANBUL

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir. EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir şekilde çoğaltılamaz

Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı'ndan alınan THG-HYP 582624 – 582758 arasındaki bandrol ve 978-605-2308-15-8 ISBN ile satılmaktadır.
Bandrolsüz kitap almayınız.

Efe Akademi – Şubat 2018

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ ..... **vii**

SEMBOL LİSTESİ ..... **viii**

KISALTMALAR LİSTESİ ..... **x**

1.0 MÜHENDİSLİK EKONOMİSİNİN İÇERİĞİ **1**

2.0 TEMEL EKONOMİK BÜYÜKLÜKLER **7**
2.1 İşletme 7
2.2 Ticaret Şirketleri 12
2.3 İşletme Sermayesi 15
2.3.1 Yıllık faaliyet katsayısı yöntemi 16
2.3.2 Schmallenbach modeli 16
2.3.3 Baumol modeli 19
2.3.4 Miller-Orr modeli 19
2.3.5 Stone modeli 20
2.4 Döviz ve Kur Politikaları 20
2.5 Enflasyon 26
2.6 Faiz 40
2.7 Krediler 46
2.8 Borçlanma Modelleri 58

3.0 TEMEL EKONOMİK HESAPLAR **65**
3.1 Yatırım 65
3.2 Ağırlıklı Ortalama Sermaye Maliyeti 68
3.3 Maliyet Terminolojisi 71
3.4 Ekonomik Büyüklüklerin İstatistiksel Yönden Değerlendirilmesi 105
3.4.1 Lineer regresyon 107
3.4.2 Zaman serileri 109
3.4.3 Hata büyüklükleri 111
3.5 Vergiler 112
3.6 Amortisman 117
3.7 Maliyet ve Kâr için Optimum Büyüklüklerin Bulunması 122
3.8 Elektrik Enerjisinin İletiminde Optimum Büyüklükler 126
3.9 Başabaş Noktası Analizi 131
3.10 Para (Nakit) Akışları 133
3.11 Belirlilik Varsayımı Altında Ekonomik Karar Verme Yöntemleri 142
3.11.1 Şimdiki değer yöntemi 145
3.11.2 Yıllık değer yöntemi 149
3.11.3 Gelecek değer yöntemi 150
3.11.4 İç verim oranı yöntemi 150
3.11.5 Dış verim oranı yöntemi 154
3.11.6 Sermayenin geri dönüş oranı yöntemi 154
3.11.7 Ekonomik katma değer yöntemi 154
3.11.8 Kazanç / maliyet oranı yöntemi 154

3.11.9 Yatırımların yıllık verilerinin karşılaştırılması yöntemi 155
3.11.10 Geri ödeme süresi yöntemi 156
3.12 Yenileme Analizi 157
3.13 Bağımlı Yatırım Projeleri için Ekonomik Karar Verme 160
3.14 Risk Varsayımı Altında Ekonomik Karar Verme Yöntemleri 161
3.14.1 Olasılık yöntemi 164
3.14.2 PERT analizi 170
3.14.3 Riske göre değiştirilmiş değerleme oranı yöntemi 170
3.14.4 Belirlilik eşdeğeri yöntemi 171
3.14.5 Duyarlılık analizi 171
3.15 Belirsizlik Varsayımı Altında Ekonomik Karar Verme Yöntemleri 172
3.15.1 Laplace yöntemi 173
3.15.2 Maksimin ve minimaks yöntemleri 174
3.15.3 Maksimaks ve minimin yöntemleri 174
3.15.4 Hurwicz yöntemi 174
3.15.5 Savage yöntemi 175
3.16 Çok Kriterli Karar Verme Yöntemleri 176

□.0 İŞLETMELERDE FİNANSAL (MALİ) TABLOLAR ..... 1□0
4.1 Genel Bilgi 180
4.2 Bilanço 182
4.3 Gelir Tablosu 199
4.4 Fon Akım Tablosu 204
4.5 Net Çalışma Sermayesi Tablosu 207
4.6 Nakit Akım Tablosu 208
4.7 Kâr Dağıtım Tablosu 211
4.8 Yevmiye Defteri, Büyük Defter ve Mizan 213

5.0 İŞLETMELERDE FİNANSAL ORANLAR (RASYOLAR) 216
5.1 Genel Bilgi 216
5.2 Likidite Durumunun Analizinde Kullanılan Oranlar 218
5.3 Mali Yapı Analizinde Kullanılan Oranlar 220
5.4 Varlıklar Arasındaki İlişkilerde Kullanılan Oranlar 224
5.5 Faaliyet Oranları 227
5.6 Kârlılık Oranları 233
5.7 Kâr ile Sermaye Arasındaki İlişkileri Gösteren Oranlar 236
5.8 İşletmenin Stokları ile İlgili Oranlar 236
5.9 Ortaklara Dağıtılan Kâr Paylarına İlişkin Oranlar 237
5.10 İşletmenin Verimliliği ile İlgili Oranlar 239
5.11 Mali Yükümlülüklere İlişkin Oranlar 241
5.12 Kâr ile İşgücüne İlişkin Oranlar 241
5.13 Ulusal Ekonomiye Katkı Yönünden Oranlar 242
5.14 Gösterge Niteliğindeki Süreler 243
5.15 Finansal Oranlar Yardımıyla İşletmelerin Finansal Başarısızlıklarının Tahmin Edilmesi 245

□□□□□□□□□ 256

DİZİN ..... 26□

□□□□□□□□□

Abdioğlu, H., "Maliyet Muhasebesi ve Uygulamaları", 3. Baskı, Dora Yayınları, 2016.

Afyonkale, K., "Mühendislik Ekonomisi", Gazi Kitabevi, 2006.

Agasty, M.P., "Engineering Economics and Costing", Scitech Publication, 2006.

Akbıyıklı, R., Mühendislik Ekonomisi Temel Prensipleri ve Uygulamaları", 2. Baskı, Birsen Yayınevi, 2014.

Akdoğan, N. ve Tenker, N., "Finansal Tablolar ve Mali Analiz Teknikleri", 13. Baskı, Gazi Kitabevi, 2010.

Akdoğan. N., "Maliyet Muhasebesi Uygulamaları", 9. Baskı, Gazi Kitabevi, 2015.

Akgüç, Ö., "Mali Tablolar Analizi", 8. Baskı, Muhasebe Enstitüsü Yayınları, 1990.

Akgüç, Ö., "Finansal Yönetim", 8. Baskı, Avcıol Basım Yayım, 2010.

Akgüç, Ö., "Dış Ticaret Finansmanı", 2. Baskı, Avcıol Basım, 2013.

Aksoy, A., "İşletme Sermayesi Yönetimi", Gazi Kitabevi, 1993.

Aksoy, E.E., "Finans Matematiği", Gazi Kitabevi, 2017.

Aksöyek, İ. ve Yalçıner, K., "Finansal Yönetim", İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2011.

Aşan, S. ve İşeri, M., "Yatırım Bütçelemesi ve Yatırım Kararları", İstanbul Kültür Üniversitesi Yayınları, 1998.

Aktaş, R, Ban, Ü., Alp, A., Doğanay, M., Tokat, E., "Finans Matematiği", Gazi Kitabevi, 2009.

Alkan, G., "Finansal Piyasalar ve Kurumlar", Detay Yayıncılık, 2015.

Altan, M., Karasioğlu, F., Bezirci, M, Özpeynirci, R., Duman, H., Erdemir, N.K., "Ugulamalı Finans", Atlas Kitabevi, 2004.

Altman, E.I. and Hotchkiss, E., "Corporate Financial Distress and Bankruptcy" 3rd Edition, Wiley, 2006.

Altuğ, O., "Maliyet Muhasebesi", 15. Baskı, Türkmen Kitabevi, 2016.

Amos, J.M., "Management for Engineers", Prentice-Hall, 1981.

Anbar, A. ve Alper, D., "Yatırım Projeleri Analizi", Ekin Kitabevi, 2015.

Apak, S. ve Günay, S.G., "Finans Matematiği", Papatya Bilim, 2011.

Ardalan, A., "Economic and Financial Analysis for Engineering and Project Management", CRC Press, 1999.

Armutlulu, İ.H., "İşletmelerde Uygulamalı İstatistik", 2. Baskı, Alfa, 2008.

Arslan, S., "Ticari Matematik", 6. Baskı, Nobel, 2017.

Ataman, Ü., "Muhasebe ve Finans Bilgileri", Türkmen Kitabevi, 1999.

Ataman, Ü., "Tekdüzen Hesap Planı ve Mali Tablolar", Türkmen Kitabevi, 2003.

Au, T. and A u, T.P., "Engineering Economics for Capital Investment Analysis", 2nd Edition, Prentice-Hall, 1991.

Avder, E., "Maliyet Muhasebesi", Murathan Yayınevi, 2012.

Ay, S., "Elektrik Enerjisi Ekonomisi", Birsen Yayınevi, 2008.

Aybers, N. ve Şahin, B., "Enerji Maliyeti", YTÜ, 1995.

Aydın, N., "Finans Matematiği", Detay Yayıncılık, 2008.

Ayyub, B.M., "Risk Analysis in Engineering and Economics", Chapman and Hall, 2003.

Baird, B.F., "Managerial Decisions under Uncertainty", Wiley, 1989.

Bakır, H., "Örnek Uygulamalarla Temel Finansal Matematik", Detay Yayıncılık, 2015.

Bakır, P., "Finansal Yönetim", Nihad Sayar Vakfı, 1985.

Banga, T.R. and Sharma, K.R., "Industrial Organisation and Engineering Economics", Khanna Publishers, 2003.

Baraçlı, H. ve İme, M., "Kurumsal İşletmelerde Finansal Yönetim", Ofis 2005, 2011.

Basık, F.O., Kaya, İ, Yanık, S., "Maliyet Muhasebesi", Türkmen Kitabevi, 2011.

Baş, E., "Mühendislik Ekonomisi", Beta, 2012.

Başkaya, Z. Ve Alper, D., "Finans Matematiği", 3. Baskı, Ekin Yayıncılık, 2017.

Bedük, A., "Karşılaştırmalı İşletme Yönetim Terimleri Sözlüğü", Atlas Kitabevi, 2012.

Berber, M. ve Bocutoğlu, E., "Genel Ekonomi", Ekin Yayıncılık, 2013.

Berk, N., "Finansal Yönetim", 11. Baskı, Türkmen Kitabevi, 2015.

Bishop, M., (Çevirenler Ş. Akın, B. Akın, C. Yıldız), "A'dan Z'ye Ekonomi Sözlüğü", Adres Yayınları, 2013.

Blank, L. and Tarquin, A., "Engineering Economy", 7th Edition, McGraw-Hill, 2011.

Bolak, M., "Finansman", İTÜ, 1994.

Bolak, M. "İşletme Finansı", Birsen Yayınevi, 2010.

Bowman, M.S., "Applied Economics Analysis for Technologists, Engineers and Managers", 2nd Edition, Pearson, 2002.

Boyes, W. and Melvin, M. (çeviren: E. Telatar), "Ekonominin Temelleri", Nobel, 2013.

Bragg, S.M., "Business Ratios and Formulas", 2nd Edition, Wiley, 2007.

Brealy, R., Myers, S., Allen, F., "Principles of Corporate Finance", 9th Edition, McGraw-Hill, 2007.

Brigham, E.F. and Ehrhardt, M.C., "Financial Management: Theory and Practice", 13th Edition, South-Western Cengage Learning, 2010.

Brown, R.L., Kopp, S., Zima, P., "Mathematics of Finance" 7th Edition, McGraw-Hill Ryerson, 2011.

Bunn, D., "Applied Decision Analysis", McGraw-Hill, 1984.

Bursal, N., "Maliyet Muhasebesi", Ar Basım Yayın, 1983.

Bursal, N. ve Ercan, Y., "Maliyet Muhasebesi", 9. Baskı, Der Yayınları, 2002.

Bussey, L.E. and Eschenbach, T.G., "The Economic Analysis of Industrial Projects", Prentice-Hall, 1992.

Can, H., Tuncer, D., Ayhan, D.Y., "Genel İşletmecilik Bilgileri", 10. Baskı, Siyasal Kitabevi, 1999.

Can, A.V., "Maliyet Muhasebesi", Sakarya Yayıncılık, 2004.

Can, H. ve Güney, S., "Genel İşletme", 3. Baskı, Siyasal Kitabevi, 2015.

Canada, J.R., "Intermediate Economic Analysis for Management and Engineering", Prentice-Hall, 1971.

Canada, J.R. and White, J.A., "Capital Investment Decision Analysis for Management and Engineering", Prentice-Hall, 1980.

Canbaş, S. ve Vural S., "Finansal Yönetim", Karahan Kitabevi, 3. Baskı, 2016.

Ceylan, A., "Finansal Teknikler", 7. Baskı, Ekin Kitabevi, 2010.

Ceylan, A. ve Korkmaz, T., "İşletmelerde Finansal Yönetim", 15. Baskı, Ekin Yayınevi, 2017.

Chiang, A. and Wainwright, K., "Fundamental Methods of Mathematical Economics", 4th Edition, McGraw-Hill, 2004.

Choi, F.D.S., "International Finance and Accounting Handbook" 3rd Edition, Wiley, 2003.

Clark, F.D. and Lorenzoni, A.B., "Applied Cost Engineering", 3rd Edition, CRC Press, 1996.

Civan, M., "Finansal Hesaplar", Gazi Kitabevi, 2007.

Civelek, M. ve Özhan A., "Maliyet Muhasebesi", Detay Yayıncılık, 2008.

Collier, C.A. and Glagola, C.R., "Engineering Cost Analysis", 3rd Edition, Pearson, 1998.

Couper, J.R., "Process Engineering Economics", Marcel Dekker, 2003.

Cornell, A.H., "The Decision-Maker's Handbook", Prentice-Hall, 1980.

Coşkun, M., Aydın, N., Başar, M., "Finansal Yönetim", Detay Yayıncılık, 2015.

Coşkun, M. "Finansal Modelleme", Detay Yayınları, 2016.

Çabuk, A. ve Lazol, İ., Mali Tablolar Analizi", 15. Baskı, Ekin Kitabevi, 2016.

Çalışkan, A., "Uygulamalı Maliyet Muhasebesi", Nobel, 2005.

Çepni, E., "Ekonomik ve Finansal Göstergeler", 7. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2015.

Çetiner, E., "Maliyet Muhasebesi", Gazi Kitabevi, 6. Baskı, Gazi Kitabevi, 2007.

Çetiner, E., "Ticari ve Mali Matematik", 4. Baskı, Gazi Kitabevi, 2007.

Çıtak, A.O.S., "Finansal Yatırım Analizi", Nobel, 2016.

Çolak, Ö.F. ve Çermikli, A.H., "Para Banka Sözlüğü", Alkım Yayınevi, 1997.

Çonkar, M.K. ve Özdemir, Ş., "KOBİ Girşimcileri için Yatırım Projelerinin Hazırlanması ve Değerlendirilmesi", İTO Yayınları, 2009.

Daniel, C. and Wood, F.S., "Fitting Equations to Data", 2nd Edition, Wiley, 1999.

Daşdemir, İ., "Ekonomi", Nobel, 2014.

Denker, H. ve Denker, A., "Mühendislik Ekonomisi", Ankara Üniversitesi, 2004.

Devrez, G. ve Koçak, A., "Ticari Hesap", Turhan Kitabevi, 1999.

Dilek, S., "Finans ve Sigorta Matematiği, 3. Baskı, Beta, 2017.

Dinçer, Ö. ve Fidan, Y., "İşletme Yönetimine Giriş", 12. Baskı, Alfa, 2013.

Dinler, Z., "İktisada Giriş", 6. Baskı, Ekin Kitabevi, 2000.

Doğan, M. "İşletme Ekonomisi ve Yönetimi", 10. Basım, Nobel, 2016.

Doğruer, İ.M., "Mühendislik Ekonomisinin Temelleri", 2. Baskı, Açılım Yayınları, 2017.

Doğukanlı, H., "Uluslararası Finans", Karahan, 2012.

Dokur, Ş. ve Kaygusuz, S.Y., "Maliyet Muhasebesi", 2. Baskı, Dora Yayınları, 2009.

Durukan, E., M.B., Yükçü, S., "Finansal Yönetim", Vizyon Yayınları, 1999.

Dünya Gazete Yayın Kurulu, "Ansiklopedik Ekonomi Sözlüğü", 11. Baskı, Dünya Yayıncılık, 2010.

Eğilmez, M. ve Kumcu, E., "Ekonomi Politikası", 15. Baskı, Remzi Kitabevi, 2011.

Eğilmez, M., "Örneklerle Kolay Ekonomi", 9. Baskı, Remzi Kitabevi, 2014.

Elitaş, C., "Uluslararası Ticaret ve Finansman", Gazi Kitabevi, 2016.

Elmacı, O., "Maliyet Muhasebesi", Gazi Kitabevi, 2005.

Elmas, B., "Finansal Tablolar Analizi", 3. Baskı, Nobel, 2017.

Ercan, M.K. ve Ban, Ü., "Finansal Yönetim", Gazi Kitabevi, 2005.

Ercan, S., "Uygulamalı Temel İstatistik", Papatya Bilim, 2010.

Erdoğan, M. "Finansal Yönetim", 2. Baskı, Aktif Yayınevi, 2011.

Eroğlu, N., Aydın, H.I., Kesbiç, C.Y., "Para, Banka ve Finans", Orion Kitabevi, 2016.

Erol, C., "İşletmelerde Finansal Yönetim", İmge Kitabevi, 1999.

Erol, M, Terzi, S,, Atmaca, M., "Maliyet Muhasebesi", Beta, 2015.

Ersel, H., "İktisatçılar için Matematik", Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi, 1980.

Ertaş, F.C., "Maliyet Muhasebesi", Beta, 2016.

Ertem, Ü., "Uluslararası Finansman", Paradigma Akademi yayınları, 2013.

Ertürk, E., "Döviz Ekonomisi", Der Yayınları, 1994.

Ertürk, M., "İşletmelerde Yönetim ve Organizasyon" 7. Baskı, Beta, 2013.

Ertürk, M., "İşletme Biliminin Temel İlkeleri", Beta, 2017.

Eryüzlü, H., "Genel Ekonomi", Seçkin Yayıncılık, 2016.

Eschenbach, T.G., "Engineering Economy: Applying Theory to Practice", 3rd Edition, Oxford University Press, 2010.

Eski, H. ve Amaneri, Ö., "Mühendislik Ekonomisi", Gazi Kitabevi, 2006.

Fabozzi, F.J. and Peterson, P.P., "Financial Management and Analysis", 2nd Edition, Wiley, 2003.

Fabrycky, W.J., Thuesen, G.J., Verma, D., "Economic Decision Analysis", 3rd Edition, Prentice-Hall, 1997.

Fettahoğlu, A., "İşletme Finansmanı", 2. Baskı, Umuttepe Yayınları, 2014.

Fleischer, G.A., "Introduction to Engineering Economy", PWS Publishing, 1994.

Fraser, N.M., "Engineering Economics: Financial Decision Making for Engineers", 5th Edition, Pearson, 2012.

Gökdere, A., "Mikro-Makro Ekonomi", 7. Baskı, Turhan Kitabevi, 2014.

Göker, O., "Yatırım Projelerinin Değerlendirilmesi: Teori ve Pratik", Atlantis Yayınevi, 1996.

Gönen, T., "Engineering Economy for Engineering Management", Wiley, 1990.

Gönenli, A., "İşletmelerde Finansal Yönetim", İstanbul Üniversitesi, 1991.

Grant, E.L., Ireson, W.G., Levenworth, R.S., "Principles of Engineering Economy", Wiley, 1982.

Gülerman, A., "Mühendislik Ekonomisi ve İşletme Yönetimi", Ege Üniversitesi, 1976.

Gülersoy, C.T., "Yönetim ve Maliyet Muhasebesi", Beta, 1999.

Gülseven, T., "Finans Matematiği", Der Yayınları, 2013.

Gümüşoğlu, Ş. ve Tütek, H., "İşletme İstatistiği", Beta, 2014.

Günay, S.G., "Finansal Yönetim", Paradigma Akademi Yayınları, 2015.

Gündoğdu, A., "Finansal Yönetim", Seçkin Yayıncılık, 2017.

Gündüz, A.Y., "Mikroiktisat", Nobel, 2018.

Güredin, E., Ülker, M.S., Burgazlıoğlu, E., "Uygulamalı Maliyet ve Yönetim Muhasebesi", Beta, 2007.

Gürler, A.Z., "Genel Ekonomi", 6. Baskı, Nobel, 2016.

Gürsoy, C.T., "Yönetim ve Maliyet Muhasebesi", Beta, 2009.

Hacırüstemoğlu, R., "Maliyet Muhasebesi Uygulamaları", Alfa, 1997.

Haftacı, V., "İşletmecilik Bilgisi", Umuttepe Yayınları, 2013.

Haftacı, V., "Maliyet Muhasebesi", Umuttepe Yayınları, 2013.

Haftacı, V., "Tekdüzen Hesap Planına Göre Maliyet Muhasebesi", Umuttepe Yayınları, 2013.

Hançerlioğlu, O., "Ekonomi Sözlüğü", 11. Baskı, Remzi Kitabevi, 2012.

Hanke, J.E. and Wichern, D., "Business Forecasting", 9th Edition, Pearson, 2008.

Hartman, J.C., "Engineering Economy and Decision-Making Process", Prentice-Hall, 2006.

Hatiboğlu, Z., "Temel İşletme Finansı", Beta, 1993.

Helfert, E.A., "A Financial Analysis Tools and Techniques-A Guide for Manager", McGraw-Hill, 2001.

Higgins, R.C., "Analysis for Financial Management", McGraw-Hill, 1999.

Highland, H.E., Rosenbaum, R.S, Peselnick, C., "Business Mathematics", 5th Edition, Pearson, 1996.

Hogg, R.V., McKean, J.W, Craig, A.T. "Introduction to Mathematical Statistics", 7th Edition, Pearson, 2013.

Hunphreys, K.K., "Jelen's Cost and Optimization Engineering", McGraw-Hill, 1991.

Hunphreys, K.K. and Wellman, P., "Basic Cost Engineering", 3rd Edition, CRC Press, 1995.

Hunphreys, K.K., "Project and Cost Engineers Handbook" 4th Edition, CRC Press, 2004.

Işık, A., "Mühendislik Ekonomisi", 2. Baskı, Birsen Yayınevi, 2012.

İleri, H. ve Tuğrul, B., "Ticaret Matematiği", 4. Baskı, Çizgi Kibabevi, 2010.

İşgüden, T. ve Turanlı, R., "Ansiklopedik Ekonomi Sözlüğü", 2. Baskı, Bilim Teknik Yayınevi, 1992.

Jones, B.W., "Inflation in Engineering Economy Analysis", Wiley, 1982.

Kahya, E., "Mühendislik Ekonomisi", Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, 2015.

Kalmış, H., "Maliyet Muhasebesi", Paradigma Akademi yayınları, 2016.

Karabıyık, L. ve Anbar, A., "Sermaye Piyasası ve Yatırım Analizleri", Ekin Yayıncılık, 2010.

Karademir, F., "Finansal Analiz ve Kredi İşlemleri", Elma Yayınevi, 2016.

Karakaya, M., "Maliyet Muhasebesi", 4. Baskı, Gazi Kitabevi, 2007.

Karapınar, A. ve Zaif, F.A., "Finansal Analiz", 2. Baskı, Gazi Kitabevi, 2016.

Karasioğlu, F. ve Eren, T., "Finansal Tablolar Analizi", Eğitim Yayınevi, 2012.

Kargül, D., "Yatırımlarda Proje Analizi", İMKB Yayınları, 1996.

Kartal, A., "Maliyet Muhasebesi", Anadolu Üniversitesi Yayınları, 2007.

Kasner, E., "Essentials of Engineering Economics", McGraw-Hill, 1979.

Kaya, F., "Uluslararası Finansman", 2. Baskı, Beta, 2013.

Kleinfeld, I.H., "Engineering Economics", Wiley, 1992.

Kleinfeld, I.H., "Engineering and Managerial Economics", Oxford University Press, 1995.

Kızılkum, Y., "Muhasebecinin El Kitabı", Alfa, 2002.

Kobu, B., "İşletme Matematiği", 9. Baskı, Beta, 2017.

Kobu, B., "Üretim Yönetimi", Fatih Yayınevi, 1981.

Koç Yalkın, Y., "İşletmelerde Mali analiz Teknikleri", 6. Baskı, Olgaç Matbaası, 1988.

Korkmaz, T., "Excel Uygulamalı Finans Matematiği", 3. Baskı, Ekin Kitabevi, 2012.

Kömürcü, C., "Ticari Matematik", Siyasal Kitabevi, 2009.

Kula, V., "Finans Matematiği", Asa Kitabevi, 2009.

Küçük, O., "Mühendislik Ekonomisi", Detay Yayıncılık, 2011.

Küçüksavaş, N., "Yönetim Açısından Maliyet Muhasebesi", Kare Yayınları, 2006.

Lalik, Ö., "Envanter", Bilim Yayınları, 1986.

Lanen, W.N. and Anderson, S.L., "Fundamentals of Cost Accounting", 2nd Edition, McGraw-Hill, 2007.

Lazol, İ., "Maliyet Muhasebesi", 5. Baskı, Ekin Basım Yayın, 2011.

Lindeburg, M.R., "Engineering Economic Analysis: An Introduction", 2nd Edition, Professional Publications, 1993.

Luderer, B., Nollau, V, Vetters, K. (çeviren: R. Ak), "İktisatçılar için Matematik", Palme Yayıncılık, 2008.

Mishan, E.J. and Quah, E., "Cost-Benefit Analysis", 5th Edition, Routledge, 2007.

Mishkin, F.S (çeviren: A. Çakmak), "Finansal Piyasalar ve Kurumlar", Bilim Teknik Yayınevi, 2000.

Morris, W.T., "Engineering Economic Analysis", Reston, 1976.

Newbold, P., "Statistics for Business and Economics", 8th Edition, Pearson, 2012.

Newnan, D.G., Eschenbach, T.G., Lavelle, J.P., "Engineering Economic Analysis", 13th Edition, Oxford University Press, 2017.

Okka, O., "Mühendislik Ekonomisi", 3. Baskı, Nobel, 2000.

Okka, O. "Finansal Yönetime Giriş", Nobel, 2005.

Okka, O., "Analitik Finansal Yönetim", Nobel, 2009.

Okka, O., "Mühendislik Ekoomisi-Prensipler ve Uygulamalar", 5. Baskı, Nobel, 2014.

Okka, O., "Proje Yönetimi ve Mühendislik Ekonomisi", Karatay Üniversitesi Yayınları, 2017.

Omay, S.N., "Mühendislik Ekonomisi", Der Yayınları, 2016.

Ostwald, P.F., "Cost Estimating", Prentice-Hall, 1984.

Önalan, Ö., "İşletme Matematiği", Avcıol Basım Yayın, 2010.

Orhan, O.Z. ve Erdoğan, S., "Genel Ekonomi", 8. Baskı, Umuttepe Yayınları, 2015.

Önalan, Ö. "İşletme Matematiği", Avcıol Basım, 2010.

Özdemir, M., "Finansal Yönetim", 3. Baskı, Türkmen Kitabevi, 2016.

Özdemir, M., "İşletme Finansmanı", Sakarya Üniversitesi, 1995.

Özerol, H., "Finansçı Olmayanlar için Finans", 6. Baskı, Elma Yayınevi, 2016.

Öztürk, A., "Yöneylem Araştırmasına Giriş", 2. Baskı, Ekin Yayınevi, 2011.

Öztürk, A., "Yöneylem Araştırması", 16. Baskı, Ekin Yayınevi, 2016.

Page, J.S., "Conceptual Cost Estimating Manual", 2nd Edition, Gulf Professional Publishing, 1996.

Pamukçu, A.B., "Finans Yönetimi", Der Yayınları, 1999.

Panneerselvam, R., "Engineering Economics", PHI, 2014.

Pamukçu, A.B., "İşletme Finansı", Der Yayınları, 1999.

Park, C.S. and Sharp-Bette, G.P., "Advanced Engineering Economics", 10th Edition, Wiley, 1990.

Park, C.S., "Contemporary Engineering Economics", 3rd Edition, Prentice-Hall, 2002.

Park, C.S., "Fundamentals of Engineering Economics", 3rd Edition, Pearson, 2012.

Pekin, T., "Ekonomiye Giriş", 13. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2016.

Pınar, C., "Yatırım Projelerinin Değerlendirilmesi ve Finansmanı", Ege Üniversitesi, 1977.

Poyraz, E., "Finansal Yönetim" 2. Baskı, Ekin Kitabevi, 2013.

Rehber, E., "Temel Ekonomi", 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2016.

Riggs, J.L., "Essentials of Engineering Economics", 2nd Edition, McGraw-Hill, 1986.

Rüzgar, B., "Finans Matematiği", Türkmen Kitabevi, 1999.

Saraç, M.S., "Mühendislik Ekonomisi", Süleyman Demirel Üniversitesi, 2017.

Sarıaslan, H. ve Karacabey, A., "İşletmelerde Sayısal Analizler", Turhan Kitabevi, 2003.

Sarıaslan, H., "Yatırım Projelerinin Hazırlanması ve Değerlendirilmesi", 7. Baskı, Siyasal Kitabevi, 2014.

Sasmita, M. "Engineering Economics and Costing", 2nd Edition, PHI, 2011.

Savcı, M. "Maliyet Muhasebesi", Murathan Yayınevi, 2008.

Savcı, M., "Mali Tablolar Analizi", 7. Baskı, Ekin Yayıncılık, 2017.

Sayılgan, G., "Soru ve Yanıtlarıyla İşletme Finansmanı", 6. Baskı, Turhan Yayınevi, 2013.

Senger, O., "Ticari Matematik", 4. Baskı, Murathan Yayıncılık, 2010.

Sepulveda, J.A., Sovder, W.E., Gottfried, B.S., "Theory and Problems of Engineering Economics", Schaum's Outline Series, 1984.

Serper, Ö., "Uygulamalı İstatistik", 7. Baskı, Ezgi Kitabevi, 2014.

Seyidoğlu, H., "Uluslararası İktisat", 21. Baskı, Güzem Can Yayınları, 2017.

Smith, G.W., "Engineering Economy: Analysis of Capital Expenditures", Iowa SU Press, 1987.

Sowell, T., "Basic Economics", 5th Edition, Basic Books, 2014.

Steiner, H.M., "Engineering Economic Principles", McGraw-Hill, 1992.

Stermole, F.J. and Stermole, J.M., "Economic Evaluation and Investment Decision Methods", 12th Edition, Investment Evaluation Corporation, 2009.

Stuart, R.D., "Cost Estimating", 2nd Edition, Wiley, 1991.

Sucu, M. ve Kul, F., "Finans Matematiği", Nobel, 2014.

Sullivan, W.G., Wicks, E.M., Koelling, C.P., "Engineering Economy", 16th Edition,, Pearson, 2014.

Şahin, H., "Yatırım Projeleri Analizi", 6. Baskı, Ezgi Kitabevi, 2016.

Sharma, K.R., "Fundamentals of Engineering Economics", Cognella, 2011.

Şamiloğlu, F. ve Akgün, A.İ., "Finansal Tablolar Analizi", Ekin Yayınevi, 2010.

Şamiloğlu, F., "Finansal Yönetim", Lisans Yayıncılık, 2012.

Şener, R., "Maliyet Yöntemleri Muhasebesi ve Tekdüzen Muhasebe Sistemi uygulaması", Gazi Kitabevi, 2008.

Şimşek, Ş. ve Çelik, A., "Genel İşletme", 14. Baskı, Eğitim Kitabevi, 2017.

Takayama, A., "Mathematical Economics", 2nd Edition, Cambridge University Press, 1985.

Takayama, A., "Analytical Methods in Economics", University of Michigan Press, 1993.

Tarkan, N., "Optimisation et Estimation d'Etat des Systèmes d'Energie Electrique", İTÜ FBE, 1984.

Teke, C., "Maliyet Muhasebesi", Nobel, 2017.

Tekin, M., "Kantitatif Karar Verme Teknikleri", 4. Baskı, Kuzucular Ofset, 1999.

Terry, R.E. and Whitman, D.L., "Fundamentals of Engineering Economics and Decision Analysis", Morgan and Claypool Publishers, 2012.

Tevfik, A.T. ve Özek, S., "Temel İşletme", Papatya Bilim, 2015.

Tevfik, A.T. ve Tevfik, G., "Kurumsal Finansın Temelleri", Beta, 2018.

Thuesen, G.J. and Fabrycky, W.J., "Engineering Economy", 9th Edition, Pearson, 2000.

Tolunay, Y., "İşletme Matematiği", 4. Baskı, Nobel, 2006.

Tolga, E., "Tesis Tasarımında Mühendislik Ekonomisi", İTÜ, 1984.

Tolga, E. ve Kahraman, "Mühendislik Ekonomisi", İTÜ, 1994.

Topaloğlu, B. ve Fidan, M.M., "Banka ve Finans Matematiği", 2. Baskı, Beta, 2013.

Toroslu, M.V., "Çağdaş Finansal Teknikler", Beta, 2000.

Toroslu, M.V. ve Durmuş, C.N., "Finansal Tablolar Analizi", 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2016.

Tuğrul, B. ve İleri, H., "Ticaret Matematiği", Çizgi Kitabevi, 2010.

Tunçel, A.K., Dereköy, F., İldirir, M., "Finansal Yönetim", Kriter Basım Yayın, 2012.

Tutar, H., "İşletme-Yönetim Terimleri Ansiklopedik Sözlük", Detay Yayıncılık, 2013.

Uslu, Z. ve Önal, Y.B., "Yatırım Projeleri", Karahan Yayınları, 2007.

Ünlüönen, K. ve Tayfun, A., "Ekonomi", 8. Baskı, Nobel, 2017.

Ünsalan, E. ve Şimşeker, B., "İşletme Yönetimi I-II", 2. Baskı, Detay Yayıncılık, 2012.

Ünver, Ö. ve Gamgam, H., "Uygulamalı Temel İstatistik Yöntemler", Seçkin Yayıncılık, 2006.

Tükenmez, M., Susmuş, T., Özkan, S., Kutay, N., Evrim, P., Baklacı, H.H., Yücel, T., Özkol,

Uragun, M., "Maliyet Muhasebesi ve Mali Tablolar", Yetkin Basımevi, 1993.

Usta, Ö., "İşletme Finansı ve Finansal Yönetim", 2. Baskı, Detay Yayıncılık, 2005.

Uzunoğlu, S. ve Sönmezler, G., "Ekonomiye Giriş", Literatür, 2013.

Vajpayee, K., "Fundamentals of Economics for Engineering Technologists and Engineers", Pearson, 2000.

Vali, S., "Principles of Mathematical Economics", Atlantis Press, 2013.

Westney, R.E., "The Engineer's Cost Handbook: Tools for Managing Project Costs", Marcel Dekker, 1997.

White, J.A., Case, K.E., Pratt, D.B., "Principles of Engineering Economic Analysis", 6th Edition, Wiley, 2012.

Williams, J., Haka, S., Bettner, M, Carcello, J., "Financial and Managerial Accounting", 15th Edition, McGraw-Hill, 2009.

Yalçıner, K. ve Aksoy, E.E., "Yatırım Projelerinin Değerlendirilmesi", Detay Yayıncılık, 2011.

Yarmalı, E.S., Alp, S., Öz, E., "Ansiklopedik Ekonomi Terimleri Sözlüğü", Türkmen Kitabevi, 2010.

Yaslıdağ, B., "Uygulamalı Finansal Analiz", Seçkin Yayıncılık, 2016.

Yates, J.K., "Engineering Economics", CRC Press, 2016.

Yayar, R., "Ticari Matematik", 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2016.

Yıldırım, H., "Finansal Tablolar Analizi", Artikel Yayıncılık, 2016.

Yıldırım, B.F. ve Önder, E., "Çok Kriterli Karar Verme Yöntemleri", Dora Yayınları, 2015.

Yılmaz, Z., "Yatırım Projeleri Analizi ve Yönetimi", 4. Baskı, Uludağ Üniversitesi, 1997.

Yükçü, S., "Yönetim Açısından Maliyet Muhasebesi", Altın Nokta Yayınları, 2014.

TÜRKÇEDE
BAĞIMLI VE BAĞIMSIZ KELİME GRUPLARI
(TASNİF VE YAPI TİPLERİ)

Hazırlayan
Oktay Selim KARACA

TÜRKÇEDE BAĞIMLI VE BAĞIMSIZ KELİME GRUPLARI
(TASNİF VE YAPI TİPLERİ)
Oktay Selim KARACA

ISBN : 978-605-2308-08-0
Sertifika No : 21318
Matbaa Sertifika No : 21318

Efe Akademi Yayınları
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü
Davutpaşa – Esenler / İSTANBUL
Tel : (0212) 483 13 13
FAX : (0212) 482 22 00
www.ofis2005.com
www.efeakademi.com

Matbaa Adresi :
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Davutpaşa Merkez Mah. YTÜ Kampüsiçi
Güngören / Esenler
İSTANBUL

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir. EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir şekilde çoğaltılamaz.

Efe Akademi Yayınlar – Kasım 2017

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER 4
ÖNSÖZ 6
Kısaltmalar 8
GİRİŞ 9
Kelime Gruplarıyla İlgili Çalışmaların Değerlendirilmesi 10
N. Baskakov'un Tasnifi 15
Kelime Gruplarıyla İlgili Temel Kavramlar 20
Sözdizimlik Bağlantı Yöntemleri 20
Belirten ve Belirtilen 21
İki Kelime Grubu Tanımı 24
Bağımlı Kelime Grubunun Özellikleri 25
Bağımlı Kelime Grubunun Tanımı 25
Bağımlı Kelime Gruplarındaki Sözdizimlik Bağlantı Türleri 26
İlgi ve İyelik İlişkisi 26
İstem İlişkisi 28
Sıralanma İlişkisi 32
Türkçedeki Kelime Gruplarının Tasnifi 35
I. BÖLÜM
BAĞIMLI KELİME GRUPLARI (BELİRTME GRUPLARI) 37
BASİT KELİME GRUPLARI 38
İsimli Kelime Grupları 38
Belirteni İsim Olan İsimli İsimlik Kelime Grupları 39
Belirteni Fiil Olan İsimli İsimlik Kelime Grupları 48
Belirteni İsim Olan İsimli Belirtmelik Kelime Grupları 50
Belirteni Fiil Olan İsimli Belirtmelik Kelime Grupları 52
Fiilli kelime Grupları 54
Belirteni İsim Olan Fiilli İsimlik Kelime Grupları 54
Belirteni Fiil Olan Fiilli İsimlik Kelime Grupları 57
Belirteni İsim Olan Fiilli Belirtmelik Kelime Grupları 59
Belirteni fiil Olan Fiilli Belirtmelik Kelime Grupları 61
Sonuç 64
BİRLEŞİK KELİME GRUPLARI 66
Üç Ögeli Kelime Grupları 66
İsimli Üç Ögeli Kelime Grupları 67
Belirteni İsim Olan İsimli İsimlik Kelime Grupları 67
Belirteni Fiil Olan İsimli İsimlik Kelime Grupları 77
Belirteni İsim Olan İsimli Belirtmelik Kelime Grupları 81
Belirteni Fiil Olan İsimli Belirtmelik Kelime Grupları 83
Fiilli Üç Ögeli Kelime Grupları 85
Belirteni İsim Olan Fiilli İsimlik Kelime Grupları 85
Belirteni Fiil Olan Fiilli İsimlik Kelime Grupları 91
Belirteni İsim Olan Fiilli Belirtmelik Kelime Grupları 94

Belirteni Fiil Olan Fiilli Belirtmelik Kelime Grupları 98
Çok Ögeli Kelime Grupları 100
Belirten Gruplu ve Belirtilenli Kelime Grupları 100
İsimli İsimlik Kelime Grupları 100
İsimli Belirtmelik Kelime Grupları 102
Fiilli İsimlik Kelime Grupları 103
Fiilli Belirtmelik Kelime Grupları 103
Belirtenli ve Belirtilen Gruplu Kelime Grupları 104
İsimli İsimlik Kelime Grupları 104
İsimli Belirtmelik Kelime Grupları 106
Fiilli İsimlik Kelime Grupları 106
Fiilli Belirtmelik Kelime Grupları 107
Belirten Gruplu ve Belirtilen Gruplu Kelime Grupları 109
İsimli İsimlik Kelime Grupları 109
Fiilli İsimlik Kelime Grupları 111
Fiilli Belirtmelik Kelime Grupları 111
Sonuç 113
II. BÖLÜM
SIRALI (BAĞIMSIZ) KELİME GRUPLARI 115
Sıralı (Bağımsız) Kelime Grubunun Tanımı 115
Bağlaçsız Sıralı Kelime Grupları 116
İsimli İsimlik Bağlaçsız Sıralı Kelime Grupları 117
İsimli Belirtmelik Bağlaçsız Sıralı Kelime Grupları 119
Fiilli İsimlik Bağlaçsız Sıralı Kelime Grupları 121
Fiilli Belirtmelik Bağlaçsız Sıralı Kelime Grupları 121
Bağlaçlı Sıralı Kelime Grupları 122
İsimli Sıralama Bağlaçlı Kelime Grupları 122
Fiilli Sıralama Bağlaçlı Sıralı Kelime Grupları 124
İsimli Denkleştirme Bağlaçlı Sıralı Kelime Grupları 124
Fiilli Denkleştirme Bağlaçlı Sıralı Kelime Grupları 125
İsimli Karşılaştırma Bağlaçlı Sıralı Kelime Grupları 126
Fiilli Karşılaştırma Bağlaçlı Sıralı Kelime Grupları 128
Fiilli, Açıklama Bağlaçlı Sıralı Kelime Grupları 128
Belirtme Gruplarının ve Sıralı Kelime Gruplarının Özellikleri 129
Sonuç 130
KARMAŞIK KELİME GRUPLARI 131
Sonuç 142
Kaynaklar 144

KAYNAKLAR

Bilimsel Eser ve Makaleler

Açıkgöz, H., Yelten, M. (2005), Kelime Grupları, İstanbul.

Akimova G. N. vd., (2008), Sintaksis sovremennogo russkogo yazıka, Sankt-Peterburg.

Altun, M. (2011), Türkçede Kelime Grupları Çözümlemeleri, MVT Yay., İstanbul.

Baskakov, N. A. (1975), İstoriko-tipologiçeskaya harakteristika strukturı tyurkskih yazıkov, Slovosoçetaniye i predlojeniye, AN SSSR, Moskva.

Baskakov, N. A. (1979), İstoriko-tipologiçeskaya morfologiya tyurkskih yazıkov, AN SSSR, Moskva.

Baskakov, N. A. (2006), Türk Dillerinin Tarihi-Tipolojik Sesbilimi, Multilingual, İstanbul.

Baskakov, A. N. (1974), Slovosoçetaniya v sovremennom turetskom yazıke, AN SSSR, Moskva.

Baskakov, A. N. (2011), Çağdaş Türkçede Kelime Grupları, Kesit, İstanbul.

Baskakov, A. N. (2017), Çağdaş Türkçede Cümle, Çev. O. S. Karaca, TDK, Ankara.

Balakayev, M. B. (1959), Sovremennıy kazahskiy yazık – sintaksis, Alma – Ata.

Balakayev, M.; Sayrambayev,T. (1997), Kazirgi Kazak Tili, Sanat, Almatı.

Bilgegil, M. K. (1982), Türkçe Dilbilgisi, Dergah, 2. Baskı, İstanbul.

Banguoğlu, T. (1986), Türkçenin Grameri, 2. Basılış, TTK. Ankara.

Deny, J. (1941), Türk Dili Grameri (Osmanlı Lehçesi), Ter. A. U. Elöve, Ma. Mat., İstanbul.

Ergin, M. (1993), Türk Dil Bilgisi, Bayrak, 20. Baskı, İstanbul.

Karahan, L. (2012), Türkçede Söz Dizimi, 17. Basım, Akçağ, Ankara.

Şvedova, N. Yu. (red.) (1980), Russkaya grammatika, Tom II, Sintaksis, AN SSSR, İnstitut Russkogo Yazıka, İ. N., Moskva.

Kononov, A. N. (1956), Grammatika sovremennogo turetskogo literaturnogo yazıka, AN SSSR, Moskva – Leningrad.
Mayzel, S. S. (1957), İzafet v turetskom yazıke, AN SSSR, Moskva-Leningrad.
Özkan, M., Sevinçli V. (2008), Türkiye Türkçesi Söz Dizimi, 3F, İstanbul.
Tekin, T. (2003), Orhon Türkçesi Grameri, İstanbul.
Tihonov, A. N., Haşimov, R. İ. (2008), Entsiklopediçeskiy Slovar-Spravoçnik Lingvistiçeskih Terminov i Ponyatiy, T. I-II, İz. "Flinta" "Nauka", Moskva.
Usta, H. İ, "Kelime Gruplarını Nasıl Tasnif Edelim?", İKÜ Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Kongresi, s. 413-421, 27-28 Ağustos 2007, İstanbul, 2009.
Valgina, N. S. (2003), Sovremennıy russkiy yazık – Sintaksis, İzd. 4., Moskva.

Sözlükler

Karaağaç, G. (2013), Dil Bilimi Terimleri Sözlüğü, TDK, Ankara.
Sovremennıy slovar' inostrannıh slov (1999), 2-e iz., İzd. "Russkiy yazık", Moskva.
Dietrich, A. P. (2001), Slovar' lingvistiçeskih terminov, Multilingual, İstanbul.
Topaloğlu, A. (1989), Dil Bilgisi Terimleri Sözlüğü, Birinci Basım, Ötüken, İstanbul.

Edebî Eserler

Buğra, T. (1987), Dönemeçte, Ötüken, İstanbul.
Esendal, M. Ş. (2004), Mendil Altında, Bilgi Yay., Ankara.
Safa, P. (1987), Fatih-Harbiye, Ötüken, İstanbul.
Safa, P. (1987), Sözde Kızlar, Ötüken, İstanbul.
Sepetçioğlu, M. N. (1978), Kilit, İrfan Yay., İstanbul.
Tanpınar, A. H. (1992), Saatleri Ayarlama Enstitüsü, Dergâh, İstanbul.

MALİYE

ÖMER FARUK ASLAN

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Maliye

Yazar: Ömer Faruk Aslan

ISBN: 978-625-7957-86-1

1. Baskı: Nisan 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir.
EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI

ASLAN, Ömer Faruk
Maliye
1. Basım, XIV + 277 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. Kamu Gelirleri, 2. Kamu Harcamaları, 3. Bütçe, 4. Borçlanma, 5. Maliye Politikası.

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)

Kapak Tasarım: İsa Burak Güngör (iburakgungor@gmail.com)

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ.....V
İÇİNDEKİLER VII
GİRİŞ XIII
1. BÖLÜM MALİYE TEORİSİ 1
1.1. KAMU MALiYESİ 1
1.1.1. Kamu Maliyesinin Amaçları 1
1.2. DEVLETLERiN FAALiYETLERiYLE iLGiLi YAKLAŞIMLAR 9
1.3. KLASİK MALİYE YAKLAŞIMI (KLASİK-LİBERAL, LİBERAL-BİREYCİ, ORTODOKS MALİYECİLER) 10
1.3.1. Klasik Maliye'nin Varsayımları 12
1.3.2. İktisadi Rasyonalite Yaklaşımı 13
1.3.3. MUSGRAVE YAKLAŞIMI 16
1.3.4. MÜDAHALECİ DEVLET YAKLAŞIMI (ROBINSON, STACKELBERG VE KEYNES) 16
1.3.5. SOSYALİST DEVLET YAKLAŞIMI(MARX VE HEGEL) 16
1.3.6. ANAYASAL İKTİSAT YAKLAŞIMI (BUCHANAN, TULLOCK VE HAYEK) 17
1.4. KAMU MALİYESİYLE İLGİLİ YAKLAŞIMLAR 18
1.4.1. GELENEKSEL YAKLAŞIM 18
1.4.2. MODERN(ÇAĞDAŞ) YAKLAŞIMLAR 20
1.4.3. İKTİSADİ YAKLAŞIM 21
2. BÖLÜM: KAMU HARCAMALARI 39
2.1. KAMU HARCAMALARIN TEMEL ÖZELLİKLERİ 41
2.2. KAMU HARCAMALARININ ARTIŞ NEDENLERİ 41
2.2.1. GÖRÜNÜŞTE ARTIŞ NEDENLERİ 41
2.2.2. GERÇEK ARTIŞ NEDENLERİ 42
2.2.3. KAMU HARCAMALARININ MUTLAK VE GÖRELİ ARTIŞI 44
2.3. KAMU HARCAMALARIN SINIFLANDIRILMASI 52
2.3.1. İDARİ SINIFLANDIRMA (KURUMSAL YA DA ORGANİK) 52
2.3.2. FONKSİYONEL (İŞLEVSEL) SINIFLANDIRMA 52
2.3.3. EKONOMİK VE BİLİMSEL SINIFLANDIRMA (İKTİSADİ SINIFLANDIRMA) 53
2.3.4. OLAĞAN (ADİ) VE OLAĞANÜSTÜ HARCAMA SINIFLANDIRMASI 59
2.3.5. VERİMLİ VE VERİMSİZ KAMU HARCAMALARI SINIFLANDIRMASI 59
2.3.6. İHTİYARİ VE ZORUNLU KAMU HARCAMALARI SINIFLANDIRMASI 60
2.3.7. MERKEZİ VE YEREL HARCAMALARI SINIFLANDIRMASI 60
2.3.8. KAMU HARCAMALARININ YAPTIĞI FAYDALARA GÖRE YAPILAN SINIFLANDIRMA 61

2.4. KAMU HARCAMALARININ SINIRI 61
3. BÖLÜM. KAMU GELİRLERİ 63
3.1. KAMU GELİRLERİ 63
3.1.1. VERGİ 63
3.1.2. HARÇLAR 106
3.1.3. RESİM 106
3.1.4. ŞEREFİYE (DEĞERLENME RESMİ) 107
3.1.5. PARAFİSKAL GELİR (VERGİ BENZERİ GELİR) 107
3.1.6. VERGİ VE PARA CEZALARI 109
3.1.7. BORÇLANMA GELİRLERİ 109
3.1.8. PARA BASMA (EMİSYONDAN DOĞAN GELİRLER) VE PARA POLİTİKASINDAN DOĞAN GELİRLER 109
3.1.9. MÜLK GELİRLERİ, TEŞEBBÜS GELİRLERİ VE ÖZELLEŞTİRME GELİRLERİ 110
3.1.10. BAĞIŞ VE YARDIMLAR 110
3.1.11. MALİ TEKELLER 110
3.1.12. FON GELİRLERİ 111
4. BÖLÜM: DEVLET BÜTÇESİ 113
4.1. DEVLET BÜTÇESİNİN ORTAYA ÇIKIŞ NEDENİ 113
4.2. DEVLET BÜTÇESİNİN ÖZELLİKLERİ 113
4.3. BÜTÇENİN UNSURLARI 114
4.3.1. TAHMİN 115
4.3.2. TAHDİT (SINIR) 115
4.3.3. TASDİK 115
4.3.4. TEVZİN 115
4.4. BÜTÇENİN FONKSİYONLARI 115
4.3.5. KLASİK FONKSİYONLAR 116
4.3.6. ÇAĞDAŞ FONKSİYONLAR 117
4.5. BÜTÇE İLKELERİ 119
4.5.1. KLASİK BÜTÇE İLKELERİ 119
4.5.2. MODERN BÜTÇE İLKELERİ 122
4.6. BÜTÇE TEORİLER 123
4.6.1. KLASİK BÜTÇE TEORİSİ 124
4.6.2. DEVRİ (KONJOKTÜREL) BÜTÇE TEORİSİ 124
4.6.3. TELAFİ EDİCİ BÜTÇE TEORİSİ 124
4.7. BÜTÇE SİSTEMLERİ 125
4.7.1. TORBA BÜTÇE SİSTEMİ 125
4.7.2. GELENEKSEL (KLASİK) BÜTÇE SİSTEMİ 125
4.7.3. PROGRAM BÜTÇE SİSTEMİ 125
4.7.4. PERFORMANS ESASLI BÜTÇE SİSTEMİ 126
4.7.5. PLAN PROGRAM BÜTÇELEME SİSTEMİ (PPBS) 127
4.7.6. SIFIR TEMELLİ BÜTÇELEME 128
4.7.7. ANALİTİK BÜTÇE SINIFLANDIRMASI 129
4.8. BÜTÇE ÇEŞİTLERİ 130
4.8.1. MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇESİ 130

4.8.2. MAHALLİ İDARELER BÜTÇESİ 131
4.8.3. SOSYAL GÜVENLİK BÜTÇESİ 132
4.9. BÜTÇELEME SÜRECİ 133
4.9.1. BÜTÇENİN HAZIRLANMASI 133
4.9.2. BÜTÇENİN UYGULANMASI 138
4.10. BÜTÇE DENETİMİ 143
4.10.1. İÇ DENETİM 144
4.10.2. DIŞ DENETİM 145
5. BÖLÜM: DEVLET BORÇLANMASI 149
5.1. BORÇLANMA 149
5.2. BORÇLANMA NEDENLERİ 149
5.2.1. OLAĞANÜSTÜ HARCAMALARIN FİNANSMANI İÇİN YAPILAN BORÇLANMA 149
5.2.2. KALKINMA ÇABALARI 149
5.2.3. BÜTÇE GELİR VE GİDERLERİ ARASINDAKİ UYUMSUZLUK 149
5.2.4. BORCUN RÖFİNANSMANI 150
5.2.5. BORCUN ERTELENMESİ 150
5.3. KAMU AÇIKLARININ NEDENLERİ 150
5.4. KAMU AÇIĞI TÜRLERİ 151
5.4.1. GELENEKSEL AÇIK(KAMU KESİMİ BORÇLANMA GEREĞİ) 151
5.4.2. FAİZ DIŞI AÇIK (BİRİNCİL AÇIK) 151
5.4.3. İŞLEMSEL (OPERASYONEL) AÇIK 152
5.4.4. CARİ AÇIK (CARİ BÜTÇE AÇIĞI) 152
5.4.5. YAPISAL AÇIK 152
5.4.6. NAKİT AÇIĞI 152
5.4.7. TAHAKKUK AÇIĞI 152
5.5. BORÇLANMA YETKİSİ 153
5.6. BORÇLANMA SINIRI 153
5.7. DEVLET BORÇLARININ SINIFLANDIRILMASI 153
5.7.1. CEBİR UNSURUNA GÖRE BORÇLANMA 153
5.7.2. VADESİNE GÖRE BORÇLANMA 154
5.7.3. KAYNAĞINA GÖRE BORÇLANMA 155
6. BÖLÜM: TÜRK VERGİ SİSTEMİ VE VERGİ USUL HUKUKU 181
6.1. GELİR VERGİSİ 181
6.1.1. VERGİNİN KONUSU 182
6.1.2. GELİRİ TANIMLAYAN TEORİLER 182
6.1.3. GELİR VERGİSİNE GÖRE GELİRİN ÖZELLİKLERİ 183
6.1.4. GELİR VERGİSİNDE MÜKELLEF 184
6.1.5. GELİR VERGİSİNDE VERGİYİ DOĞURAN OLAY 185
6.1.6. GELİR VERGİSİNDE BEYAN 199
6.2. KATMA DEĞER VERGİSİ (KDV) 203
6.2.1. KATMA DEĞER VERGİSİNİN KONUSU 203

6.2.2. VERGİNİN ORANI 205
6.2.3. VERGİ İNDİRİMİ 205
6.3. KURUMLAR VERGİSİ 206
6.3.1. KURUMLAR VERGİSİNİN MÜKELLEFLERİ 206
6.3.2. KURUMLAR VERGİSİNDE MÜKELLEFİYET TÜRLERİ 208
6.3.3. KURUMLAR VERGİSİNDE İSTİSNALAR 209
6.3.4. KURUMLAR VERGİSİNDE BEYAN 212
6.3.5. KURUMLAR VERGİSİ BEYANNAMESİNİN VERİLME ZAMANI 212
6.3.6. KURUMLAR VERGİSİNİN ORANI VE TARiH İŞLEMLERİ 214
6.3.7. KURUMLAR VERGİSİNİN HESAPLANMASI VE ÖDENMESİ 214
6.3.8. KURUMLAR VERGİSİNİN ÖDENMESİ 215
7. BÖLÜM MALİYE POLİTİKASI 245
7.1. 1929 BUHRANI VE MALİYE POLİTİKASININ DOĞUŞU 245
7.2. MALİYE POLİTİKASI 246
7.3. MALİYE POLİTİKASININ AMAÇLARI 248
7.3.1. EKONOMİK İSTİKRARIN SAĞLANMASI 248
7.3.2. EKONOMİK BÜYÜME VE KALKINMANIN SAĞLANMASI 248
7.3.3. DIŞ ÖDEMELER BİLANÇOSU DENGESİNİN SAĞLANMASI 249
7.3.4. GELİR DAĞILIMIN İYİLEŞTİRİLMESİ 249
7.4. MALİYE POLİTİKASININ AMAÇLARI ARASINDAKİ ÇATIŞMALAR 250
7.4.1. FİYAT İSTİKRARI İLE TAM İSTİHDAM ARASINDAKİ ÇATIŞMA 251
7.4.2. EKONOMİK İSTİKRAR İLE EKONOMİK BÜYÜME VE KALKINMA ARASINDAKİ ÇATIŞMA 251
7.4.3. EKONOMİK İSTİKRAR İLE GELİR DAGILIMI ARASINDAKİ ÇATIŞMA 251
7.4.4. BELLİ BİR TÜKETİM DÜZEYİNE ULAŞMA(GELİR DAĞILIMI) İLE KALKINMA ARASINDAKİ ÇATIŞMA 251
7.4.5. EKONOMİK VE SOSYAL HAKLAR İLE MALİYE POLİTİKASININ AMAÇLARI ARASINDAKİ ÇATIŞMA 252
7.4.6. DİGER ÇATIŞMALAR 252
7.5. MALİYE POLİTİKASININ BAŞARISINI ETKİLEYEN VE SINIRLAYAN FAKTÖRLER 253
7.6. MALİYE POLİTİKASININ MİLLİ GELİR ÜZERİNDEKİ ETKİSİ KEYNESYEN MİLLİ GELİR MODELİ VE ÇARPAN MEKANİZMASI 260
7.6.1. KAMU HARCAMALARININ MİLLİ GELİR ÜZERİNDEKİ ETKİSİ 260
7.6.2. KAMU TRANSFER HARCAMALARININ MİLLİ GELİR ÜZERİNDEKİ ETKİSİ 261
7.6.3. İSTİKRARIN SAGLANMASINDA PARA VE MALİYE POLİTİKALARININ ETKİNLİGİ: IS-LM MODELİ 261
7.6.4. POLİTİKA ARACI OLARAK PİHİLİPS EGRİSİ ANALİZİ 262

7.6.5. İRADİ POLİTİKALAR KARŞISINDA OTOMATİK STABİLİZATÖRLER 262
7.7. ENFLASYON 267
7.7.1. ENFLASYON NEDENLERİ 267
7.7.2. ENFLASYONLA MÜCADELEDE MALİYE POLİTİKASI ÖNLEMLERİ 267
7.7.3. DURGUNLUKLA MUCADELEDE MALİYE POLİTİKASI 268
7.7.4. DURGUNLUKLA MÜCADELEDE MALİYE POLİTİKASI ÖNLEMLERİ 268
7.7.5. STAGFLASYONLA MÜCADELEDE MALİYE POLİTİKASI 269
7.7.6. STAGFLASYONLA MÜCADELEDE UYGULANABİLECEK POLİTİKALAR 269
7.8. GELİRLER (HETERODOKS) POLİTİKASI 270
7.8.1. VERGİ TEMELLİ GELİR POLİTİKASI 271
7.8.2. İNDEKSLEME 272
7.8.3. ARZ YANLI ÜRETİM TEŞVİK POLİTİKALARI 272
7.8.4. GELİR DAGILIMIN İYİLEŞTİRİLMESİNDE MALİYE POLİTİKASI 272
7.8.5. GELİR DAĞILIMININ İYİLEŞTİRİLMESİ VE MALİYE POLİTİKASI 273
7.9. EKONOMİK BÜYÜME VE KALKINMA SORUNU VE MALİYE POLİTİKASI 274
KAYNAKÇA 277

KAYNAKÇA

Akdoğan, Abdurrahman, Kamu Maliyesi, Genişletilmiş 11. Baskı, Gazi Ankara 2006.

Bilici, Nurettin, Vergi Hukuku Genel Hükümler Türk Vergi Sistemi, 26. Bası, Seçkin Ankara 2011.

Edizdoğan, Nihat/ Çetinkaya, Özhan/Gümüş, Erhan, Kamu Maliyesi, 2. Baskı, Ekin Bursa 2011.

Öner. Erdoğan, Vergi Hukuku, Seçkin Ankara, 2014.

Pehlivan, Osman, Kamu Maliyesi, Celepler Trabzon 2013.

Pehlivan, Osman, Vergi Hukuku Genel İlkeler ve Türk Vergi Sistemi, Celepler Trabzon 2015.

Vergi Kanunları.

https://www.gib.gov.tr/yardim-ve-kaynaklar/yararli-bilgiler/gelir-vergisi-tarifesi-2019 (E.T. 14.10.2019).

MEKÂN ÜZERİNDEN POLİTİK KİMLİK İNŞASI

Selçuk AYDIN

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Mekân Üzerinden Politik Kimlik İnşası

Yazar: Selçuk AYDIN

ISBN: 978-625-7957-80-9

1. Baskı: Mart 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir.
EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI

AYDIN, Selçuk

Mekân Üzerinden Politik Kimlik İnşası
1. Basım, VI+295 s., 135 x 210 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar Kelimeler:
1. Mekan, 2. Meydan, 3. Kimlik 4. Politik Kimlik, 5. Kimlik İnşası

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)
Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....III
GİRİŞ.....13

BİRİNCİ BÖLÜM

1. MEKÂN..... 13
1.1. Kavramsal Çerçevede Mekân.....13
1.2. Kent ve Kentsel Mekân.....24
1.2.1. Kamusal Bir Mekân Örneği Olarak Meydanlar....36
1.3. Sanal Mekân.....44
1.4. Mekân ve Gündelik Yaşam.....54
1.5. Mekânın Dönüşümü/Dinamikliği.....58
1.5.1. Mekân ve Modenite/Modernizm.....60
1.5.2. Mekân ve Postmodernite.....88

İKİNCİ BÖLÜM

2. KİMLİK..... 101
2.1. Kavramsal Çerçeve Kimlik.....101
2.2. Kimlik Türleri.....111
2.3. Kimlik, Modernite/Modernizm ve Ulus Devlet.....116
2.4. Kimlik, Postmodernite ve Küreselleşme.....127
2.5. Kimlik İnşa Süreci.....139

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. MEKÂN KİMLİK İLİŞKİSİ..... 147
3.1. Mekân Kimlik İlişkisi Üzerine Düşünmek.....147
3.2. Mekân Üzerinden Kimlik İnşası.....152
3.2.1.Mekân Üzerinden Dinsel Kimlik İnşası.....158
3.2.2. Mekân Üzerinden Politik ve İdeolojik Kimlik İnşası.....174
3.3. Mekân Üzerinden Kimlik İnşasında Söylemin Gücü 191

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. MEKÂN ÜZERİNDEN POLİTİK KİMLİK İNŞASI ÖRNEKLERİ..... 197

4.1.Politik Kimlik İnşasına Örnek Olabilecek Mekanlar....197

4.2. Kobani/Rojova üzerinden Etnisite Kökenli Politik Kimlik İnşası 200

4.3.Meydanların Mücadelesi; Tahrir ve Rabiatu'l Adeviye246

5. SONUÇ 267

6. KAYNAKÇA..... 273

KAYNAKÇA

6. KAYNAKÇA

Abdulcelil, Tarık, Mısır Devrimin Ayak Sesleri, Yarın Yayınları, İstanbul, 2012.

Acar, Necla Odyakmaz, "Özgürlük Alanı Olarak Sunulan Sosyal Medya ve Taksim Gezi Parkı Eylemleri", Akdeniz İletişim Dergisi, Sayı:20, 2013, ss.178-193.

Adorno, Theodor W., Horkheimer, Max, Aydınlanmanın Diyalektiği, Çev. Nihat Ülner, Elif Ö. Karadoğan, Kabalcı Yayınları, İstanbul, 2010.

Anık, Mehmet, "Bir Kimlik Siyaseti Olarak Çokkültürcülük ve Paradoksları", Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 11(55), 2018, ss.455-466.

Akgül, İbrahim, Fiziksel ve Kişisel Özelliklerin Bilişsel Haritalar Üzerindeki Etkileri: Sanal Mekânlarda Deneysel Bir Çalışma, Dokuz Eylül Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 2009.

Aksakal, Erdi, "Kültürel Kimliğin İnşa Sürecinde Melez Bir Kavram Olarak Alevilik, Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı: 53, 2014, ss.215-232.

Aksakal, Erdi, 1980 Öncesi Milliyetçilik Müzahereti Örneği; Bayrak Dergisi, Belgi, Sayı: 19, 2019, ss.1926-1947.

Althusser, Louis, İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları, Çev. Yusuf Alp-Mahmut Özışık, İletişim Yayınları, İstanbul, 2002.

Altuntaş, Nezahat, "Kadın ve Bir Kimlik Olarak Araçsallaşan islam: Almanya'da Karşılaştırmalı Bir inceleme, Sosyoloji Araştırmaları Dergisi, 13(2), 2010, ss.1-40.

Alver, Köksal, Siteril Hayatlar, Hece Yayınları, Ankara, 2007.

Arendt, Hannah, İnsanlık Durumu, Çev. Bahadır Sina Şener, İletişim Yayınları, İstanbul, 2003.

Arı, Tayyar, Geçmişten Günümüze Ortadoğu, Siyaset, Savaş ve Diplomasi, MKM Yayıncılık, Bursa, 2012.

Arslan, Arif, "Neoliberalizm ve Kent Meydanlarının Postmodern Estetiği", SAV Katkı, Sayı:6, 2018, ss.6-20.

Asiliskender, Burak, "Kayseri Eski Kent Merkezinde Cumhuriyet'in İlanından Günümüze Mekân ve Kimlik Deneyimi", Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi 22(1-2), 2006, ss.203-212.

Aslan, Şükrü, "Bir Politik Mekân Olarak Gül ve "Gül ve "Su"yun Mahallinde Toplumsal ve Kültürel Örüntülerde Tarihsel Yolculuk", https://www.arkitera.com/gorus/bir-politik-mekan-olarak-gul-ve-suyun-mahallinde-toplumsal-ve-kulturel-oruntulere-tarihsel-yolculuk/, Erişim Tarihi: 30.08.2019.

Aslanoğlu, Rana, Kent, Kimlik ve Küreselleşme, Asa Kitabevi, Bursa, 1998.

Assmann, Jan, Kültürel Bellek, Çev. Ayşe Tekin, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 2001.

Atay, Korhan, 1 Mayıs 1977 İşçi Bayramı Neden ve Nasıl Kana Bulandı, Metis Yayınları, İstanbul, 2013.

Attias, Jean Christophe, Benbassa, Esther, Paylaşılmayan Kutsal Topraklar ve İsrail, Çev. Nihal Önol, İletişim Yayınları, İstanbul, 2002.

Augé, Marc, Non-Places, Introduction to an anthropology, of supermodernity, Translated by John Howe, Verso, London, 1995.

Aydın, Selçuk, "Modernleşme", Kamu Yönetimi Ansiklopedisi, Ed. Yasemin Mamur Işıkçı- Esmeray Alacadağlı, Astana Yayınları, Ankara, 2018, ss.554-560.

Aydın, Selçuk, "Postmodernizm", Kamu Yönetimi Ansiklopedisi, Ed. Yasemin Mamur Işıkçı- Esmeray Alacadağlı, Astana Yayınları, Ankara, 2018, ss.629-635.

Aytaç, Ömer, "Kent, Metropol ve Değişen Yer/Mekân İmajları", Mukaddime, 2017, 8(1), ss.1-23.

Aytaç, Ömer, "Kent Mekânları ve Kimlik/Farklılık Sorunu", İdeal Kent, Sayı:9, 2013, ss.138-169.

Aytaç, Ömer, "Kent Mekânlarının Sosyo-Kültürel Coğrafyası", Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 17(2), 2007, ss.199-226.

Ayverdi, İlhan, Topaloğlu, Ahmet "Meydan", Türkçe Sözlük, Kubbealtı Yayınları, İstanbul, 2007, ss.733.

Bal, Hüseyin, Kent Sosyolojisi, Fakülte Kitabevi, Isparta, 2011.

Balibar, Etienne, Eallerstein, Immanuel, Irk Ulus Sınıf, Belirsiz Kimlikler, Çev. Nazlı Ökten, Metis Yayınları, İstanbul, 2007.

Başer, Damla, Heykelin Kentsel Kamusal Mekâna Etkisi: Heykel-Mekân İlişkisinin Kamusallığı Üzerine Bir Araştırma, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2006.

Baudrillard, Jean, Tüketim Toplumu, Çev. Nilgün Tutal, Ferda Keskin, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 2018.

Bauman, Zygmunt, Modernlik ve Müphemlik, Çev. İsmail Türkmen, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 2014.

Bayhan, Vehbi, "Küresel Kent, Küresel Özne ve Küresel İsyan", Doğu Batı- Şehir Yazıları II, Yıl:17, Sayı:68, Ankara, 2014, ss.211-235.

Bayhan, Vehbi, "Yeni Toplumsal Hareketler ve Gezi Parkı Direnişi", Birey ve Toplum, 4(7), 2014, ss.23-57.

Behar, Rabbi Nissim, İbranilerin Öyküsü, Zvi-Geyik Yayınları, İstanbul, 2016.

Behçet, Muhammed, "İkinci Dünya Savaşı Sonrası Mısır Siyasi Tarihi Üzerinden Arap Baharı'nın İncelenmesi", Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:21, Ek sayı, 2019, ss.303-321.

Bekaroğlu, Edip Asaf, Kurt, Veysel, "Mısır'da Otoriter Rejimin Sürekliliği ve Ordu: 'Arap Baharı' ve Sonrası Sürecin Analizi", Türkiye Ortadoğu Çalışmaları Dergisi, 2(2), 2015, ss.1-36.

Berk, Fait Mehmet, "Neolotik Devrim, İlk Şehirleşme ve Çatalhöyük", Doğu Batı- Şehir Yazıları II, Yıl:17, Sayı:68, Ankara, 2014, ss.79-103.

Best, Steven, Dougles, Kellner, Postmodern Teori Eleştirel Soruşturmalar, Çev. Mehmet Küçük, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 1998.

Bıyık, Zeynep, Kamusal Mekânın, Kent Mekânından Soyutlanması ve Devlet Otoritesi'nin Yaratmış Olduğu Dokunulmazlık Algısının Bu Süreçteki Rolü, İstanbul Bilgi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2011.

Bilgin, Abdul Rezak, Arap Baharı Sürecinde Orduların Tutumu-Mısır, Libya ve Tunus Örnekleri, Birleşik Yayıncılık, Ankara, 2014.

Bilgin, Nuri, "Fiziksel Mekândan İnsani ya da İnsanlı Mekâna", Mimarlık, 90(3), 1990, ss.62-65.

Bilgin, Nuri, Sosyal Bilimlerin Kavşağında Kimlik Sorunu, Ege Yayıncılık, İzmir, 1994.

Blair, Edmund, Taylor, Paul, Pery, Tom, Sepecial Report: How the Muslim Brotherhood lost Egypt, https://www.reuters.com/article/us-egypt-mistakes-specialreport-idUSBRE96O07H20130726 (Erişim: 3 Ocak 2020).

Bostancı, M. Naci, "Etnisite, Modernizm ve Milliyetçilik", Türkiye Günlüğü, Sayı: 50, 1998, ss.38-55.

Bozkurt, Nebi, Küçükaşçı, Mustafa Sabri, "Medine", Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, https://islamansiklopedisi.org.tr/medine, Erişim Tarihi: 06.18.2019.

Boztemur, Recep, "Mısır'da Halk Hareketleri, Müslüman Kardeşler ve Demokrasinin Geleceği", Adam Akademi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı:2, 2011, ss.55-70.

Bumin, Kürşat, Demokrasi Arayışında Kent, Çizgi Kitapevi, İstanbul, 2019.

Cansever, Turgut, İslam'da Şehir ve Mimari, Timaş Yayınları, İstanbul, 2014.

Cansever, Turgut, Kubbeyi Yere Koymamak, Timaş Yayınları, Haz. Mustafa Armağan, İstanbul, 2014.

Castells, Manuel, Enformasyon Çağı: Ekonomi, Toplum ve Kültür- Kimliğin Gücü, Çev. Ebru Kılıç, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2006.

Castells, Manuel, Kent, Sınıf, İktidar, Çev. Asuman Türkün, Phoenix Yayınevi, Ankara, 2017.

Castells, Manuel, The Rise Of The Network Society, Blackwell Publishing Ltd, A John Wiley & Sons, Ltd., Publication, 2010.

Çeçen, Anıl, Ulus Devlet, Türkiye Cumhuriyeti, Kilit Yayınları, Ankara, 2009.

Cerulo, Karen, "İdentity Construction: New Issue, New Directions", Annual Review of Sociology, Vol:23, 1997, ss.385-409.

Çetin, İhsan, Gecekondunun Kentle Bütünleşme Sürecinde Alan-Mekân Faktörü: İzmir Örneği, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi, İzmir, 2010.

Cevizci, Ahmet, "mekân-zaman", Felsefe Terimleri Sözlüğü, Engin Yayıncılık, İstanbul, 2003, ss.262.

Cevizci, Ahmet, "mekân-zaman felsefesi", Felsefe Terimleri Sözlüğü, Engin Yayıncılık, İstanbul, 2003, ss.262.

Cevizci, Ahmet, "Söylem", Felsefe Terimler Sözlüğü, Paradigma Yayınları, İstanbul, 2003, ss.368.

Charles, Christopher A.D., "Skin Bleaching, Self-Hate, and Black Identity in Jamaica", Journal Of Black Studies, 33(6), 2003, ss.711-728.

Childs, Peter, Modernizm, Çev. Vural Yıldırım, Sitare Yayınları, Ankara, 2010.

Çoban, Barış, "Gözün İktidarı Üzerine", Panoptikon: Gözün İktidarı", Haz. Barış Çoban-Zeynep Özarslan, Su Yayınevi, 2008, İstanbul, ss.111-137.

Connor, Steven, Postmodernist Kültür-Çağdaş Olanın Kuramlarına Bir Giriş, Çev. Doğan Şahiner, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2015.

Çınar, Aliye, Modernizm, Kent ve Toplum, Emin Yayınları, Bursa, 2013.

Dalbay, R. Saim, Avcı, Nazmi, "Kimlik İnşasına İlişkin Temel Yaklaşımlar ve Bu Yaklaşımların Türkiye'ye Yansımaları", Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 23(1), 2018, ss.17-39.

Deaux, Kay, Reconstructing Social Identity, Personality and Social Psychology Bulletin, 19(1), 1993, ss.4–12.

Demir, Cenker Korhan, " Öğrenen Örgütler ve Terör Örgütleri Bağlamında PKK", Uluslararası İlişkiler Dergisi, 5(19), 2008, ss.57-88.

Demirel, Emin, Geçmişten Günümüze PKK ve Ayaklanmalar, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul, 2005.

Demirel, Gözde, "Terör Örgütlerinin Kimlik İnşasında Etkisi: PYD-YPG ve Suriye'de Kürt Kimliği", Uluslararası Çalışmalar Dergisi, 1(1), 2017, ss.25-41.

Devran, Yusuf, Haber-Söylem-İdeoloji, Başlık Yayın Grubu, İstanbul, 2010.

Dijk, Teun V, "Söylem ve İdeoloji Çok Alanlı Bir Yaklaşım", Söylem ve İdeoloji, Haz. Barış Çoban-Zeynep Özarslan, Su Yayınevi, İstanbul, 2015, ss.15-101.

Doğan, Mehmet Sait, Özyurt, Selahattin, Boztoprak, Galip, Sosyoloji Çarşısı, e Yazı, İstanbul, 2009.

Duman, M. Zeki, "Küreselleşme Kimlik ve Çokkültürlülük", YDÜ Sosyal Bilimler Dergisi, 2(1), 2009, ss.93-112.

Duman, Sabit, Modern Ortadoğu'nun Oluşumu, Doğu Kütüphanesi, İstanbul, 2010.

Durgun, Sezgi, "Yer Bilgisinden Coğrafya'ya", Mekân, Kimlik, Güç ve Dış Politika, Der. S. Gülden Ayman, Yalın Yayıncılık, İstanbul, 2012, ss.13-39.

Ekinci, Cersun, "Deniz Baykal Siyasi Söylem Çözümlemesi", Siyasi Söylem-Örneklerle Türk Siyasi Söylemi, Ed. Nur Nacar Logie, Alternatif Yayıncılık, Ankara, 2015, ss.107-124.

Emre, Hatipoğlu, Gökçe, Osman Zeki, vd., "Sosyal Medya ve Türk Dış Politikası: Kobani Tweetleri Üzerinden Türk Dış Politikası Algısı", Uluslararası İlişkiler, 13(52), 2016, ss.175-197.

Featherstone, Mike, Postmodernizm ve Tüketim Kültürü, Çev. Mehmet Küçük, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 1996.

Fısk, Robert, Mısır Yazıları, İhanete Uğrayan Devrim, Çev. Celal Aktaş, İyidüşün Yayınları, İstanbul, 2013.

Gellner, Ernest, Uluslar ve Ulusçuluk, Çev. Büşra Ersanlı, Günay Göksu Özdoğan, Hil Yayınları, İstanbul, 2008.

Genim, Sinan, "Şehir ve Şehir Yaşantısı Üstüne", Doğu Batı-Şehir Yazıları II, Yıl:17, Sayı:68, Ankara 2014, ss.55-79.

Giddens, Anthony, Modernliğin Sonuçları, Çev. Ersin Kuşdil, Ayrıntı Yayınları, 2012.

Giddens, Anthony, Ulus Devlet ve Şiddet, Çev. Cumhur Atay, Kalkedon Yayınları, İstanbul, 2008.

Göçer, İsmet, Çınar, Sertan, "Arap Baharının Nedenleri, Uluslararası İlişkiler Boyutu ve Türkiye'nin Dış Ticaret ve Turizm Gelirlerine Etkileri", KAÜ İİBF Dergisi, 6(10), 2014, ss.53-67.

Gök, Naim, "Suriye Krizi'nin Türkiye'ye Yansımaları (2011-2017)", Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı: 8, 2019, ss.77-114.

Göle, Nilüfer, "Modernleşme Bağlamında İslami Kimlik Arayışı", Türkiye'de Modernleşme ve Ulusal Kimlik, Ed. Sibel Bozdoğan, Reşat Kasaba, Tarih Yurt Vakfı Yayınları, İstanbul, 1998.

Görgün, Hilal, "Bir İktidar Mücadelesinin Anatomisi: Enver Sedat ve Muhalifleri", İslam Araştırmaları Dergisi, Sayı:6, 2001, ss.77-92.

Graumann, Carl F., "The Phenomenological Approach to People-Environment Studies", Handbook Of Envıronmental Psychology, Robert B. Bechtel And Arza Churchman, New York, John Wiley & Sons, Inc., 2002, ss.95-113.

Gül, Songül Sallan, Sezer, Merve, Nizam, Özlem Kahya, " Eylemcilerin Gözünden Bir Sosyal Hareket ve Kent Hakkı Talebi Olarak Taksim Gezi Parkı Eylemleri", Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2(22), 2015, ss.1-28.

Güleç, Cengiz, Türkiye'de Kültürel Kimlik Krizi, Verso Yayınları, Ankara,1992.

Gülersoy, Çelik, Taksim-Bir Meydanın Hikayesi, İstanbul Kitaplığı Ltd., İstanbul, 1986.

Günay, Doğan, Söylem Çözümlemesi, Papatya Yayıncılık Eğitim, İstanbul, 2013.

Güneş, Cevriye Demir, "Michel Foucault'da Söylem ve İktidar", Kaygı Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi, 21(21), 2013, ss.55-69.

Güneş, Emin, "Terörizmle Mücadelede Yeni Bir Trend Olarak Terör Örgütleriyle Görüşme Tekniği: PKK/KCK Örneği", İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 6(2), 2019, ss.266-286.

Gür, Faik, "Erken Cumhuriyette Siyaset, Propaganda, Sanat ve Ulusun İnşası", Sosyoloji Dergisi, Sayı: 31-32, Ege Üniversitesi Basımevi, 2015, ss.135-175.

Güreli, Nail, 1 Mayıs 1977- Türkiye Devrimcilerinin "İki 1 Mayıs" Belgeseli, Ozan Yayıncılık, İstanbul, 2006.

Güven, Ahmet, "Gezi'nin Dili: Göstergebilimsel Bir İnceleme", İnsan&İnsan, Sayı:2, 2014, ss.19-29.

Güven, Dilek, Cumhuriyet Dönemi Azınlık Politikaları Bağlamında 6-7 Eylül Olayları, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 2005.

Güven, Erdem, Mekân, Kimlik Yahudilik, Sosyal Yayınlar, İstanbul, 2011.

Güven, Suna, "Antik Kent Düşleri Roma, Hadrianus, Tivoli", Doğu Batı- Şehir Yazıları II, Yıl:17, Sayı:68, Ankara 2014, ss.9-25.

Güvenç, Bozkurt, Türk Kimliği, Kültür Tarihinin Kaynakları, Boyut Kitapları, İstanbul, 2010.

Harari, Yuval Noah, 21. Yüzyıl İçin 21 Ders, Çev. Selin Siral, Kolektif Kitap, İstanbul, 2018.

Helvacoğlu, Banu, "Mekâna Sığmayan Ankara'da Mekân Nasıl Yaşanmakta?" Kültür ve Modernite, Der. G. Pultar, E. O. İncirlioğlu, B. Akşit, Tetragon Yayınevi, İstanbul, 2003.

Harvey, David, Limits to Capital, Basil Blackwell, Oxford, 1982.

Harvey, David, Postmodernliğin Durumu, Çev. Sungur Sarvan, Metis Yayınları, İstanbul, 1997.

Harvey, David, Sermayenin Mekânları, Eleştirel Bir Coğrafyaya Doğru, Çev. B. Kıcır, K. Tanrıyar, S. Yüksel, Sel Yayıncılık, İstanbul, 2015.

Harvey, David, Sosyal Adalet ve Şehir, Çev. Mehmet Moralı, Metis Yayınları, İstanbul, 2019.

Hırst, Paul, Thomson, Grahame, Küreselleşme Sorgulanıyor, Çev. Ç. Erdem- E. Yücel, Dost Yayınları, Ankara, 1998.

Hobsbawmn, Eric, "Gelenekleri İcat Etmek", Geleneğin İcadı, Der. Eric Hobsbawmn, Terence Ranger, Çev. Mehmet Murat Şahin, Agora Kitaplığı, İstanbul, 2006, ss.1-19.

Hobsbawmn, Eric J., 1780'den Günümüze Milletler ve Milliyetçilik, "Program, Mit ve Gerçeklik", Çev. Osman Akınhay, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 2006.

Hogg, Michael A., Vaughan, Graham M., Sosyal Psikoloji, Ütopya Yayınevi, Ankara, 2014.

Hortaçsu, Nuran, Ben Biz Siz Hepimiz, İmge Kitabevi, Ankara, 2007.

Idle, Nadia, Nuns, Alex, Tahrir Meydanı'ndan Tweet'ler, Çev. Esra Ergün, Paloma Yayınevi, İstanbul, 2014.

Işık, Oğuz, "Değişen Toplum/Mekân Kavrayışları: Mekânın Politikleşmesi, Politikanın Mekanlaşması", Toplum ve Bilim, Sayı: 64-65, 1994, ss.7-38.

İnaç, Hüsamettin, AB'ye Entegrasyon Sürecinde Türkiye'nin Kimlik Problemleri, Bursa, Ekin Kitabevi, 2006.

İnceoğlu, Mehmet, Aytuğ, Ayfer, "Kentsel Mekânda Kalite Kavramı", MEGARON, 2009; 4(3), ss.131-146.

İnceoğlu, Metin, Tutum, Algı ve İletişim, Beykent Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2010.

Jameson, Fredric, Postmodernizm ya da Geç Kapitalizmin Kültürel Mantığı, Çev. Nuri Pulümer, Abdulkadir Gölcü, Nirengi Kitap, Ankara, 2011.

Kaplan, Yusuf, Enformasyon Devrimi Efsanesi, Rey Yayınları, İstanbul 1991.

Kara, Ahmet, İktisat Kuramında Pozitivizm ve Postmodernizm, Vadi Yayınları, Ankara, 2001.

Karabulut, Recep, Uğur, Ahmet, "Taksim Gezi Olaylarının (Mayıs - Haziran 2013) Türk Finans Sektörüne Etkisi", Birey ve Toplum, 4(7), 2014, ss.281-295.

Karakaş, Mehmet, "Tarihsel Gelişim Sürecinde Kent: Kısıtlı Tarihsellik Anlayışı Üzerine Eleştirel Bir Yaklaşım, AKÜ Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt III, Sayı 1, 2001, ss.121-132.

Karakaş, Mehmet, "Türkiye'nin Kimlikler Siyaseti ve Sosyolojisi" , Akademik İncelemeler Dergisi, 8(2), 2013, ss.1-44.

Kavuncu, Ayşe Çolpan, "Sivil" Değil "Sivil Görünümlü Siyasal" Gezi Parkı", Birey ve Toplum, 7(4), 2014, ss.107-134.

Keskin, Ferda, "Söylem, Arkeoloji ve İktidar", Söylem Üstüne Söylem, Doğu Batı Yayınları, 3(9), Ankara, 1999, ss.15-25.

Keskinok, H. Çağatay, "Siyasi İktidar, Kentsel Rantlar ve "Çılgın Projeler", Dosya 28 Çılgın Projeler, TMMOB Ankara Şubesi Yayını, Temmuz, 2012.

Kılıç, Mustafa, İşid Nedir? "Kimlerden Oluşur", IŞİD Gerçeği, Haz. Mustafa Kılıç, Parafiks Yayınevi, Edirne, 2014.

Kılıçbay, Mehmet Ali, "Kimlikler Okyanusu", Kimlikler, Doğu Batı Düşünce Dergisi, 6(23), 2003, Doğu Batı Yayınları, Ankara, 2003,ss.155-159.

Kışlakçı, Turan, Arap Baharı, Mana Yayınları, İstanbul, 2013.

Kızılçelik, Sezgin, Postmodernizm: 'Modernlik Projesine' Bir Başkaldırı", Türkiye Günlüğü, Sayı:30, 1994, ss.86-96.

Küçükaşçı, Mustafa Sabri, "Şehir", Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, https://islamansiklopedisi.org.tr/sehir, Erişim Tarihi: 06.18.2019.

Koca, Salim, "Haçlı Seferleri Sebep ve Sonuçları Bakımından Nasıl Değerlendirilebilir?", Akademik Bakış, 10(20), 2017, ss.15-35.

Koç, Özge, "Mısır Devrimini Anlamak", Değişen Ortadoğu'da Değişmeyen Sorunlar, Ed. Yavuz Yıldırım, Yasin Atlıoğlu, Dora Basım-Yayın, Bursa, 2014, ss.25-57.

Koçakoğlu, Bedia, Anlamsızlığın Anlamı Postmodernizm, Hece Yayınları, Ankara, 2012.

Köse, Talha, "Çözüm Sürecinin Yükseliş ve Düşüşü", Türkiye Ortadoğu Çalışmaları Dergisi, 4(1), 2017, ss.13-40.

Köylü, Murat, Son Kürt İsyanı KCK, İleri Yayınları, İzmir, 2012.

Kurun, İsmail, "Devrim Teorileri Işığında 2011 Mısır Devrimi ve Sonrası: Ne Tür Bir Devrim Gerçekleşti", Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 74(4), 2019, ss.1011-1035.

Laclau, Ernesto, Evrensellik, Kimlik ve Özgürleşme, Çev. Ertuğrul Başer, Birikim Yayınları, İstanbul, 2000.

Lyotard, Jean François, Postmodern Durum, Çev. Ahmet Çiğdem, Vadi Yayınları, Ankara, 1997.

Lapierre, Dominique, Collins, Larry, Kudüs… Ey Kudüs, Çev. Aydın Emeç, E Yayınları, İstanbul, 2002.

Larrain, Jorge, İdeoloji ve Kültürel Kimlik, Çev. Neşe Nur Domaniç, Sarmal Yayınevi, 1995.

Lefebvre, Henri, Mekânın Üretimi, Çev. Işık Ergüden, Sel Yayıncılık, İstanbul, 2014.

Lefebvre, Henri, Kentsel Devrim, Çev. Selim Tezer, Sel Yayıncılık, İstanbul, 2011.

Lefebvre, Henry, Writing on Cities, Translate and edit by: Eleonore Kofman-Elizabeth Lebas, Blackwell Publisher, Oxford, 1996.

Maalouf, Amin, Ölümcül Kimlikler, Çev. Aysel Bora, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2000.

Mai, Ulrich, "Doğu Almanya Kentlerinde Kültür Şoku ve Kimlik Bunalımı", Mekân, Kültür ve İktidar, Der. Ayşe Öncü, Petra Weyland, İletişim Yayınları, İstanbul, 2013, ss.107-117.

Manzo, Lynne C., "Beyond house and haven: toward a revisioning af emotional relationships with places", Journal of Environmental Psychology, (23), USA, 2003, ss.47-61.

Massey, Doreen, Spatial Divisions of Labor: Social Structures and the Geography of Production. New York: Methuen, 1984.

Megill, Allan, Aşırılığın Peygamberleri: Nietzsche, Heidegger, Foucault, Derrida, Çev. Tuncay Birkan, Say Yayınları, İstanbul, 2012.

Montserrat, Guıbernau, Milliyetçilikler, Çev. Neşe N. Domaniç, Sarmal Yayınları, İstanbul, 1997.

Morley, David, Robins, Kevin, Kimlik Mekânları, Çev. Emrehan Zeybekoğlu, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 1997.

Mumford, Lewis, Tarih Boyunca Kent, Çev. Gürol Koca-Tamer Tosun, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 2019.

Nicault, Catherine, Kudüs 1850-1948, Çev. Estreya Seval, İletişim Yayınları, İstanbul, 2001.

Oktay, Derya, "Kentsel Tasarımın Kuramsal Çerçevesine Güncel Bir Bakış: Kentlerimiz, Yaşam Kalitesi ve

Sürdürülebilirlik", Mimarlık Dergisi, Sayı 302, 2001. ss.45-49.

Okumuş, Fatih, İslami Hareketin İktidar Deneyimi: Tunus ve Mısır, Mana Yayınları, İstanbul, 2015.

Orr, Akkiva, Israel: Politics, Myths and Identity Crises, Pluto Press, London, 1994.

Oskay, Ünsal, "Söylem ve İdeoloji", Haz; Barış Çoban-Zeynep Özarslan, Su Yayınevi, İstanbul, 2015, ss.11-14.

Önder, Serpil, Aklanoğlu, Filiz, "Kentsel Açık Mekân Olarak Meydanların İrdelenmesi", S.Ü. Ziraat Fakültesi Dergisi, 16(29), 2002, ss.96-106.

Örgen Uğurlu, "Kentlerin Tarihsel Gelişimi", Türkiye Perspektifinden Kent Sosyolojisi Çalışmaları, Der. Ö. Uğurlu, vd., Örgün Yayınevi, İstanbul, 2013, ss.25-71.

Örs, İlay Romain, "Genie in The Bottle: Gezi Park, Taksim Square and the Realignment of Democracy and Space in Turkey", Philosophy and Social Criticism, 40(4/5), 2014, ss.489-498.

Özdemir, Ali Murat, "Söylem, Söylem-Dışı ve Teorik Stratejiler", mülkiye, XXXV(271), 2011, ss.55-74.

Özen, Arzu, Mimari Sanal Gerçeklik Ortamlarında Algı Psikolojisi, Bilgi Teknolojileri Kongresi IV, Akademik Bilişim, Denizli, 2006, http://ab.org.tr/ab06/bildiri/81.doc, Erişim Tarihi: 06. 06.2019.

Özer, Mehmet Nazım, Ayten, Mustafa Asım, "Kamusal Odak Olarak Kent Meydanları", PLANLAMA, Sayı:3, 2005, ss.96-103.

Özkırımlı, Umut, Milliyetçilik Kuramları Eleştirel Bir Bakış, Doğu Batı Yayınları, Ankara, 2009.

Özkırımlı, Umut, Milliyetçilik Üzerine Güncel Tartışmalar, Eleştirel Bir Müdahale, Çev. Yetkin Başkavak, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2010.

Öztürk, Kemal, Pera Palas, Kültür A.Ş Yayınları, İstanbul, 2010.

Öztürk, Serdar, Mekân ve İktidar, Filmlerle İletişim Mekânlarının Altpolitikası, Phoenix Yayınevi, Ankara, 2012.

Parekh, Bhikhu, A New Politics of Identity, Palgrave Macmillan, New York, 2008.

Pinchevski, Amit, Torgonvik, Efraim, "Signifying passages: the sign of change in Israeli Street names", Media, Culture & Society, 24(3), 2002, ss.365-388.

Purvis, Trevor, Hunt, Alan, Söylem, İdeoloji, Söylem, İdeoloji, Söylem, İdeoloji…, Çev. Simten Coşar, Moment Dergi, 1(1), 2014, ss.9-36.

Rosenau, P. Marie, Postmodernizm ve Toplumbilimleri, Çev. Tuncay Birkan, Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara, 1988.

Sağır, Adem, "Kimlik İnşası Bağlamında Sosyolojik Bir Derinlik: Türkmen Kimliği ve Ruhnama", Akademik Bakış, Sayı: 17, 2009, ss.1-12.

Sancar, Fahriye Hazer, Severcan, Yucel Can, "Children's Places: Rural–Urban Comparisons Using Participatory Photography in the Bodrum Peninsula, Turkey", Journal of Urban Design, 15(3), 2010, ss.293-324.

Sargın, Güven Arif, "Kamu, Kent ve Polytika, Ankara'nın Kamusal Yüzleri", Başkent Üzerine Mekân-Politik Tezler,

Der. Güven Arif Sargın, İletişim Yayınları, İstanbul, 2012, ss.9-41.

Sarı, Buğra, Tınas, Murat, İnsanlığa ve Demokrasiye Terör Tehdidi: PKK Örneği, Polis Akademisi Yayınları, Ankara, 2018, https://www.pa.edu.tr/Upload/editor/files/PKK_Ornegi_Raporu_TR.pdf, Erişim tarihi: 12.10.2019.

Sarı, Buğra, "Vekillikten Çatışmaya, Çatışmadan Otaklığa: Pkk-Suriye İlişkilerinin Değişen Karakteristiği", Güvenlik Bilimleri Dergisi, 8(1), 2019, ss.107-132.

Sen, Amartya, Kimlik ve Şiddet, Çev. Ahmet Kardam, Optimist Yayınları, İstanbul, 2010.

Sennett, Richard, Kamusal İnsanın Çöküşü, Çev. Serpil Durak - Abdullah Yılmaz, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 2019.

Sert, Özlem, "Izgara Plan Uygarlık; Kent Tarihi, Uygarlık Tarihi Yazımı ve Akdeniz'de Uluslararası Güç Mücadelesi", Doğu Batı- Şehir Yazıları II, 17(68), Ankara, 2014, ss.25-55.

Sezal, İhsan, Şehirleşme, Alternatif Üniversite Yayınları, İstanbul, 1992.

Sinmaz, Serkan, "Gelişen İletişim Teknolojilerinin Kentsel Yaşam ve Kamusal Mekânlar Üzerindeki Yansımaları", tasarım + kuram, 11(20), 2015, ss.63-75.

Smith, Anthony D., Milli Kimlik, Çev. Bahadır Sina Şener, İletişim Yayınları, İstanbul, 2009.

Soja, Edward W., Postmodern Coğrafyalar, Çev. Yunus Çetin, Sel Yayıncılık, İstanbul, 2017.

Solak, Sevcan G., "Mekân-Kimlik Etkileşimi: Kavramsal ve Kuramsal Bir Bakış", Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi, 6(1), 2017, ss.13-37.

Sözen, Edibe, Söylem, Birleşik Yayınları, Ankara, 2014.

Strker, Sheldon, Burke, Peter J., "The Past, Present, and Future of an Identity Theory", Social Psychology Quarterly, 63(4), 2000, ss.284-297.

Şahin, Yakup, "Çatışma Kuramları ve Kimlik Temelli Çatışmalar, Barış Araştırmaları Çözümleri Dergisi", 1(1), 2013, ss.32-55.

Şahinoğlu, Muhammed Cemal, Ateş, Ahmet, "Ortadoğu'da Darbelerin Arka Planı: Mısır Örneği", TESAM Akademi Dergisi, 4(1), 2017, ss.97-131.

Şavklı, Faik, Yılmaz, Tahsin, "Kent Meydanı Kullanım Nedenlerinin Antalya Cumhuriyet Meydanı Örneğinde İrdelenmesi", SDÜ Orman Fakültesi Dergisi, Sayı:14, 2013, ss.138-142.

Şaylan, Gencay, Postmodernizm, İmge Kitabevi, İstanbul, 2009.

Şen, A. Fulya, "Kent Hakkının Korunmasında Bir Mücadele Alanı Olarak Alternatif Medya: Taksim Projesi ve Gezi Parkı Örneği", Selçuk İletişim Dergisi, 9 (1), 2015, ss.141-161.

Tamer, Mine Gözübüyük, "Kimlik/lerin Seyrine Bir Keşif", folklor/edebiyat, 20(77), 2014, ss.83-99.

Taşçı, Hasan, Bir Hayat Tarzı Olarak Şehir, Meydan, Mekân, Kaknüs Yayınları, İstanbul, 2014.

Taşçı, Hasan, "Kent Meydanının Sosyo-Kültürel Arka Planı", İdealkent, Sayı:13, 2014, ss.82-101.

Tejel, Jordi, Syria's Kurds: History, Politics and Society, Routledge, London, 2009.

Telci, İsmail Numan, Mısır, Devrim ve Karşı Devrim, SETA Kitapları, İstanbul, 2018.

Telci, İsmail Numan, Mısır Devrim Sözlüğü, Açılım Kitap, İstanbul, 2013.

Telci, İsmail Numan, "Mısır Devrim Sürecinde İşçi Harekenin Rolü", Türkiye Ortadoğu Çalışmaları Dergisi, 1(1), 2014, ss.81-112.

Timisi, Nilüfer, Yeni İletişim Teknolojileri ve Demokrasi, Dost Kitabevi, Ankara, 2003.

Toker, Nilgün, "Anti-militarizm sorumluluktur...", Birikim, Temmuz, 2006, http://www.birikimdergisi.com/birikim-yazi/5998/anti-militarizm sorumluluktur#.XlVmkGgzaM8, Erişim Tarihi: 05.05.2019.

Tuna, Korkut, Toplumu Açıklama Girişimi Olarak Şehir Teorileri, İz Yayıncılık, İstanbul, 2017.

Turner, John C., "Towards a Cognitive Redefinition of the Social Group", Social Identity and Intergroup Relations, Ed. H. Tajfel, Cambridge University Press, 1982, ss.2-48.

Tutar, Hasan, Örgüt ve Yönetim Sosyolojisi, Detay Yayıncılık, Ankara, 2017.

Tümer, Günay, "Din", Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, https://islamansiklopedisi.org.tr/din#1-genel-olarak-din, Erişim Tarihi: 12.10.2019.

Türkbağ, Ahmet Ulvi, Kimlik, Hukuk ve Adalet Sorunu, Kimlikler, Doğu Batı Düşünce Dergisi, 6(23), 2003-23, Doğu Batı yayınları, Ankara, ss.209-216.

Urry, John, Mekânları Tüketmek, Çev. Rahmi G. Ögdül, İstanbul, Ayrıntı Yayınları, 1999.

Uzun, İnci, Kamusal Mekân-Tüketim Olgusu, Etkileşiminin İzmir'deki Alışveriş Merkezleri Bağlamında Değerlendirilmesi, Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi, İzmir, 2008.

Velieceoğlu, Ramazan, "Kent", Güncel Türkçe Sözlük, Ecem Yayıncılık, Ankara, 2005, ss.244.

Vergin, Nur, Siyasetin Sosyolojisi-Kavramlar, Tanımlar, Yaklaşımlar, Doğan Kitap, İstanbul, 2011.

Yeniçeri, Özcan, "Kimliğin Anlam ve Kökle İlişkisi", https://www.turkyurdu.com.tr/yazar-yazi.php?id=3641, Erişim Tarihi, 20.12.2019.

Yetkin, Barış, Kırılma Noktası 1 Mayıs 1977 Olayı, Yeniden Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Yayınları, Antalya, 2007.

Yılmaz, Nail, Bayram, Ahmet, "Taksim Gezi Parkı Olayları ve Bir Muhalefet Ögesi Olarak Aleviler", Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi, 4(1), 2016, ss.1-21.

Yırtıcı, Hakkı, Çağdaş Kapitalizmin Mekânsal Örgütlenmesi, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2005.

Yurduseven, İlker, Kendi Kaynaklarına Göre PKK/Kongra-Gel Terör Örgütü, Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2005.

Zencirkıran, Mehmet, "Örgüt ve Yönetim Kuralları", Örgüt Sosyolojisi, Ed. Mehmet Zencirkıran, Dora Yayıncılık, Bursa, 2012, s.1-57.

Wallace Ruth A., Wolf, Alison, Çağdaş Sosyoloji Kuramları, Çev. M. Rami Ayas-Leyla Elburuz, Doğu Batı Yayınları, Ankara, 2013.

Walzer, Michal, "Pleasures and Costs of Urbanity". Dissent, 33(4), 1986, ss.470-475.

Werret, Simon, "Potemkin ve Panoptikon: Samuel Bentham ve Onsekizinci Yüzyıl Rusyasında Mutlakiyetçi Mimari", Panoptikon: Gözün İktidarı, Haz. Barış Çoban-Zeynep Özarslan, Su Yayınevi, İstanbul, 2008, ss.87-107.

Weyland, Petra, "Küresel Mekânlarda Cinsiyetlendirilmiş Yaşamlar", Mekân, Kültür ve İktidar, Der. Ayşe Öncü, Petra Weyland, İletişim Yayınları, İstanbul, 2013, ss.117-137.

https://www.setav.org/5-soru-6-8-ekim-olaylari/, Erişim Tarihi: 05.02.2020.

http://habervesaire.com/wp-content/uploads/2013/06/gezi-parki-anketi-24df92a1.pdf, Erişim Tarihi: 05.01.2020.

https://wearesocial.com/global-digital-report-2019,

https://wearesocial.com/blog/2019/01/digital-2019-global-internet-use-accelerates,

https://hootsuite.com/, https://wearesocial.com/uk/, Erişim Tarihi: 01.01.2020.

Tevrat (Eski Ahit), Mezmurlar: http://www.yolgosterici.com/tevrat/tevrat.htm, Erişim Tarihi: 10.09.2019.

Türk Dil Kurumu, "kimlik", https://sozluk.gov.tr/ ,Erişim Tarihi: 06.10.2019.

Türk Dil Kurumu, "mekân", http://sozluk.gov.tr/, Erişim Tarihi: 08.11.2019.

Türk Dil Kurumu, "sanal", https://sozluk.gov.tr/, Erişim Tarihi: 04.12.2019.

Türk Dil Kurumu, "söylem", http://www.tdk.gov.tr/, Erişim Tarihi: 10.11.2019.

We are social, https://wearesocial.com/blog/2019/01/digital-2019-global-internet-use-accelerates. Erişim Tarihi: 01.01.2020.

GÖÇ VE GÖÇMEN SORUNSALI

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE DÜZENSİZ GÖÇ ALGISI

Erdi AKSAKAL
Cengiz KILIÇ

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Göç ve Göçmen Sorunsalı - Üniversite Öğrencilerinde Düzensiz Göç Algısı

Yazarlar: Erdi AKSAKAL - Cengiz KILIÇ

ISBN: 978-625-7957-81-6

1. Baskı: Mart 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir. EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI

AKSAKAL, Erdi - KILIÇ, Cengiz
Göç ve Göçmen Sorunsalı Üniversite Öğrencilerinde Düzensiz Göç Algısı
1. Basım, X + 367 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. Göç Sosyolojisi, 2. Göçmen Sorunsalı, 3. Öteki, 4. Küreselleşme, 5. Düzensiz Göç, 6. Göçmen, 7. Göç Kuramları, 8. Yabancılar, 9.Uluslararası Göç, 10. Göç Politikaları.

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)

Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER III

TABLOLAR V

ÖNSÖZ IX

GİRİŞ ..... - 15 -

I.BÖLÜM ..... - 21 -

1.1.GÖÇ OLGUSU ..... - 21 -

1.2. GÖÇ ÇEŞİTLERİ ..... - 23 -

1.3. GÖÇ İLE İLGİLİ KAVRAMLAR ..... - 30 -

1.4. GÖÇ KURAMLARI ..... - 35 -

1.4.1. Ravenstein'ın Göç Kanunları ..... - 35 -

1.4.2. İtme Çekme Kuramı ..... - 38 -

1.4.3. Petersen'in Beş Göç Kuramı ..... - 39 -

1.4.4. Merkez Çevre Kuramı ..... - 41 -

1.4.5. Göç Sistemleri Kuramı ..... - 43 -

1.5. ULUSLARARASI BAĞLAMDA DÜZENSİZ GÖÇ ..... - 44 -

1.5.1. Göçün Düzensizliği ve Türkiye'ye Etkisi ..... - 49 -

1.5.2. Ulus Devletten Ulus Ötesi Dönüşümlere Türkiye ..... - 54 -

II.BÖLÜM ..... - 59 -

2.1. METODOLOJİ ..... - 59 -

2.2. UYGULAMA ..... - 61 -

Örneklemin Tanıtım Tabloları ..... - 61 -

A-Cinsiyet Değişkeni ..... - 99 -

B- Çalışılan Sektör Değişkeni ..... - 134 -

C-Bölüm Değişkeni ..... - 161 -

D- Medeni Durum Değişkeni ..... - 198 -

E- Gelir Düzeyi Değişkeni ..... - 234 -

VERİ SENTEZİ ..... - 279 -

ANALİZ VE TARTIŞMALAR ..... - 283 -

SONUÇ.....- 341 -

KAYNAKÇA.....- 349 -

EK-1 ANKET FORMU.....- 357 -

KAYNAKÇA

Abadan-Unat, N. (2002), Bitmeyen Göç, İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Akan, Y. ve Arslan, E. (2008). Göç Ekonomisi. Bursa: Ekin Basım Yayın.

Akdoğan A. (2012). Kültür ve Din" Din Sosyolojisi El Kitabı, Akyüz, N. Çapçıoğlu, İ. İstanbul. Grafiker Yayınları.

Aker, T. Ayata Bilgin, Özeren Merih, Buran Behice, Bay, Ayşenur, "Zorunlu İç Göç: Ruhsal ve Toplumsal Sonuçları", Anadolu Psikiyatri Dergisi, 2002, c. 3, sayı: 2, ss. 97-103.

Aksoy, Z. (2012). Uluslararası Göç ve Kültürlerarası İletişim Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi: 5 (20): 294-295.

Atasü-Topçuoğlu, R. (2015). "Düzensiz Göç: Küreselleşmede Kısıtlanan İnsan Ha-reketliliği", Küreselleşme Çağında Göç, Kavramlar, Tartışmalar, 2. Baskı, (Ed. S. Gülfer Ihlamur-Öner ve N. Aslı Şirin Öner), İstanbul: İletişim Yayınları.

Aydın, S. (2019). Gruplar Arası İlişkiler, Sosyolojik Açıdan Din ve Dini Gruplar, Edt: Erdi Aksakal, Süleyman Yurttaş, Ankara: Akademisyen Yayınevi.

Aydın, S. ve Çiçek, A. (2018). Sivil İtaatsizlik ve Anarşizm. İstanbul: Doruk Yayınları.

Başel, H. (2007). Türkiye'de Nüfus Hareketleri ve İç Göçün Nedenleri, 1 (53): 515-542.

Bauman, Z. (1999). Çalışma, Tüketicilik Ve Yeni Yoksullar. Çev: Ü.Öktem. İstanbul: Sarmal Yayınevi.

Bostan, H. (2018). Geçici Koruma Statüsündeki Suriyelilerin Uyum, Vatandaşlık ve İskân Sorunu, Göç Araştırmaları Dergisi, cilt:4, sayı:2, Aralık, 38-88.

Cohen, A. P., (1999), Toplulugun Simgesel Kurulusu, (çev. Mehmet Küçük), Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.

Çağlayan, S. (2006). Göç Kuramları, Göç ve Göçmen İlişkisi, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (İLKE) Güz 2006 Sayı 17.

Çağlayan, Handan, Özer, Şemsa (2011), Ne Değişti? Kürt Kadınlarının Zorunlu Göç Deneyimi, İstanbul: Ayizi Yayınları.

Demirhan, Y. ve Aslan, S. (2015). Türkiye'nin Sınır Ötesi Göç Politikaları ve Göç Yönetimi, 5 (9): 23-44.

Deniz, T. (2014). Uluslar Arası Göç Sorunu Perspektifinde Türkiye, Tsa dergisi, 18 (1), 175-204.

De Tapia, S. (2004). "Introduction to the Debate: Identification of Issues and Current and Future Trends of Irregular Migration in Transit Countries", Proceedings of the Regional Conference on Migration: Migrants in the Transit Countries: Sharing Responsibilities in Management and Protection.

Elitok, S. (2013). İğneyi Avrupa ve ABD'ye; Çuvaldızı Kendimize: Türkiye'de Göçmen Algısı, 20.12.2019, http://t24.com.tr/haber/igneyi-avrupa-ve-abdyecuvaldizi-kendimize-turkiyede-gocmen-algisi, 244595

Emin,N.M.. (2016).Türkiye'deki Suriyeli Çocukların Eğitimi, Seta, 53: 13.

Erbaş, H. (2019). Gidişlerden Kaçışlara Göç Ve Göçmenler Kuram, Yöntem Ve Alan Yazıları, Ankara: Phoenix yayınevi.

Erder, S. (1986). Refah Toplumunda "Getto" ve Türkler, İstanbul: Teknografik Matbaacılık.

Erkal, M. (2006). Sosyoloji, İstanbul: Der Yayınları.

Erkal, M. (1980). "Beyin Göçü", Cavit Orhan Tütengil'e Armağan: Sosyoloji Konferansları, İ.Ü. İktisat fakültesi Yayını, no:469, İstanbul.

Faist, T. (2003), Uluslararası Göç ve Ulusaşırı Toplumsal Alanlar, İstanbul: Bağlam Yayınları.

Furedi, F. (2001). Korku Kültürü. (B. Yıldım, Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Gönüllü, M. (1996). Dış Göç, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı 1.

Göç Nedir? www.tdk.gov.tr adresinden 21.05.2019 tarihinde erişilmiştir.

Perruchoud, R. ve Jillyanne, R. (2013). Göç Terimler Sözlüğü, Uluslararası Göç Hukuku, İkinci Baskı, IOM Uluslararası Göç Örgütü Yayınları.

Göçün Güvenlik Boyutu. (2019)20.12.2019 tarihinde https://www.aa.com.tr/tr/gunun-basliklari/cumhurbaskani-erdogan-yeni-bir-gocdalgasini-tek-basimiza göğüsleyemeyeceğiz/1397407), adresinden erişilmiştir.

Güleç, C. (2015). Avrupa Birliği'nin Göç Politikaları ve Türkiye'ye Yansımaları, Tesam Akademi Dergisi - Turkish Journal of TESAM Academy Temmuz - July 2015. 2 (2). 81 – 100 ISSN: 2148 – 2462.

Gürel, S. (2001), "Türkiye'de Göç ve Bütünleşme Sorunsalı", 21. Yüzyılın Karşısında Kent ve İnsan, Yayına Hazırlayan: Firdevs Gümüşçüoğlu, İstanbul: Bağlam Yayınları.

İçduygu, A. (2006).Türkiye-Avrupa Birliği İlişkileri Bağlamında Uluslararası Göç Tartışmaları. İstanbul:TÜSİAD, No. 427.

İçduygu, A. ve İ. Sirkeci (1999). "Cumhuriyet Dönemi Türkiye'sinde Göç Hareketleri", 75 Yılda Köylerden Kentlere, Oya Baydar (der.), İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.

İçduygu, A., ve Aksel, D. B. (2012). Türkiye'de Düzensiz Göç. Ankara: İOM.

İçduygu, A., ve Biehl, K. (2012). Türkiye'ye Yönelik Göçün Değişen Yörüngesi, Kentler ve Göç içinde, A.İçduygu (Ed.), İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları,s. 9-72.

İçduygu, A., Sert, D. Ş.ve Karaçay, A. B. (2009). Türkiye'ye Yönelen Göç ve Sığınma Hareketleri ve Politikaları Üzerine Bri◉ing. Koç Üniversitesi Göç Araştırmaları Programı, No: 1.

İnce, H. O. (2003). Öteki Sorunsalının 'Alterite' Kavramı Çerçevesinde Yeniden Okunması Üzerine Bir Deneme. Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakülte Dergisi, (21), 255-277.

İnce, H. O. (2011). Almanya'da Farklı Olmak: Entegrasyon ve Hoşgörü Kavramına Eleştirel Bir Bakış. Bilig, (58), 173-202.

Jackson, J. A. (1986). Migration, New York: Longman.

Journet, N. (2009). Evrenselden Özele Kültür, (Çeviren Y.Sezen), İstanbul İz Yay.

Karaca, N. (2011). Kimlik Sorunsalı, Üniversite Öğrencilerinde Kimlik ve Siyasal Aidiyet, Ankra: Anı Yayıncılık.

Karaca, N. (2011). Kırsal Bir Sanayileşme Örneği, Ilıca Şeker Fabrikası, Erzurum: Fenomen Yayıncılık.

Karaca, N. (2018). Siyaset Sosyolojisi Okumaları, Erzurum: Fenomen Yayıncılık.

Karaca, N. (2008). Pozitivizmin Erken Cumhuriyet Dönemine Etkisi, Ankara: Anı Yayıncılık.

Karaca, N. (2015). Türkiye'de Sosyoloji, Analiz ve Uygulamalar. Erzurum: Fenomen Yayıncılık.

Karaca, N. (2015). Serbest Kıyafet Uygulamasının Ergen Kimliği Üzerine Etkisi, Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fak. Sosyal Bilimler Dergisi, Ss.189-201.

Kastoryano, R. (2002). Negotiating Identities: States and Immigrants in France and Germany, trans. B. Harshav, Princeton University Press.

Kaya, M. (2003). "Beyin Göçü/Erozyonu", İş Güç Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi, Cilt: 5 Sayı: 2 Sıra: 13 / No: 152.

Kaya, İ. ve Eren,Y.E. (2015). Türkiye'deki Suriyelilerin Hukuki Durumu, Seta, 55: 58-59-60.

Kaygısız, İ. (2017). Suriyeli Mültecilerin Türkiye İşgücü Piyasasına Etkileri. Friedrich Eberto Stiftung Yayınları. Dünyadan.

Kearney, M. (1996): "From the Invisible Feet: Anthropological Studies of Migration and Development", Theories of Migration, ed. Robin Cohen, Edward Elgar Publishing Limited, England, s.374–404.

Koca, M. (2002). AB Ülkelerinde Göç, Mülteciler ve Yabancı Uyrukların İstihdamı Türk İdaresi Dergisi,

Koçak, Y. ve Terzi, E. (2012). Türkiye'de Göç Olgusu, Göç Edenlerin Kentlere Olan Etkileri ve Çözüm Önerileri, Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt: 3, Sayı: 3, s: 163–184.

Koser, K. (2007). International Migration: A Very Short Introduction. Oxford: Oxford University.

Kurtuluş, B. (1996). "Beyin Göçü: Geçmişte, Günümüzde ve Gelecekte", İ.Ü. İktisat Fakültesi Mecmuası, C.46, S.38.

Kurtulmuş, N. (1992). Gelişmekte Olan Ülkeler Açısından Stratejik İnsan Sermayesi Kaybı: Beyin Göçü, Sosyal Siyaset Konferansları, İstanbul: İ.Ü. Yayınları No.3662.

Massey, Douglas S.(1993). Arango, Joaquin vdğr., Theories of International Migration: A Review and Appraisal, Population and Development Review, c. 19, sayı: 3, ss. 431-466.

Mutluer, M. (2003). Uluslararası Göçler ve Türkiye, İstanbul: Çantay Kitabevi.

Ökmen, Ö. (2010), "Yabancılar Hukukunda Göçmenler", Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Özer, İ. (2004). Kentleşme, Kentlileşme ve Kentsel Değişme. Bursa: Ekin Kitabevi.

Özkalp, E.(1990), Sosyolojiye Giriş, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Peek, L. (2005). Becoming Muslim: The Development of a Religious Identity. Sociology of Religion 66(3), 215-242.

Petersen, W. (1958). A General Typology of Migration. American Sociological Review, Vol.23, No.3, 256-266, Erişim: 05 Haziran 2014, American Sociological Association (JSTOR).

Schloenhardt, Andreas (2002). Organised Crime and Migrant Smuggling: Australia and Asia Pacific, Australian Institute of Criminology Research and Public Policy Series No. 44.

Sunata, U. (2012). Diasporik kimliğiniz, lütfen!: Abd'deki Çin diasporası. S. G. Ihlamur-Öner, & N. A. Öner (Ed.) Küreselleşme çağında göç içinde (ss. 459- 482). İstanbul: İletişim Yayınları

Süzek, S. (2008). İş Hukuku. İstanbul: Beta A.Ş.

Şen, F. Y. (2006), Dünya ve Türkiye Perspektifinden Göçmen Kaçakçılığı, İnsan Ticareti, Organ – Doku Ticareti, KOM (Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı) ve Ankara: TADOC (Türkiye Uluslararası Uyuşturucu ve Organize Suçlarla Mücadele Akademisi) Yayınları.

Tanyılmaz K. ve Kurtulmuş Kıroğlu M. M. (2007) Türkiye'de Yabancı İşçiler – Uluslararası Göç, İşgücü ve Nüfus Hareketleri (Derleyen Arı F. A.), İstanbul: Derin Yayınları, 129-155.

Tapinos, G. (1999). "Clandestine immigration: Economic and political issues", Trends in International Migration, Paris: OECD.

Tepealtı, F. (2019). Avrupa Birliği'ne Yönelik Türkiye Geçişli (Transit) Göç Hareketleri Ve Türkiye'nin Düzensiz Göçle Mücadelesi, Doğu Coğrafya Dergisi: Haziran-2019, Yıl:24, Sayı: 41, Sayfa: 125-140 Eastern Geographical Review; Volume:24, Numbers: 41, Page: 125-140.

Tobler, W. (1995) Migration: Ravenstein, Thorntwaite and Beyond. Urban Geography, Vol.16, No.4. Routledge (Taylor & Francis).

Toros, A. (2008). Sorunlu Bölgelerde Göç, Global Strateji Enstitüsü, Ankara.

Tunç, İ. (2013), "Uluslararası Göç ve Göçmenlerin Sosyo-kültürel Uyum Sorunları". (https://www.academia.edu/5875594.

Turner, B. (1993), Contemporary Problems in the Theory of Citizenship, London: Sage Publications

Uluslar Arası Göç Örgütü (International Organisation of Migration-IOM). (2009). Uluslar Arası Göç Hukuku No.18: Göç Terimleri Sözlüğü. Cenevre: Uluslar Arası Göç Örgütü.

Uzun; A. (2015). Günümüzün Sosyal ve Ekonomik Sorunu Olan Suriyelilerin Mülteci ve Ekonomi Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi, Ankara.

Vardar, N. (2015). Mülteci, Göçmen, Sığınmacı Arasındaki Farklar?. Erişim Adresi: https://bianet.org/bianet/toplum/167434-multeci-gocmen-siginmaci-arasindaki-farklar.

Yalçın, C. (2004). Göç Sosyolojisi. Ankara: Anı Yayıncılık.

Yaylagül, C. (2011). Göç Sorunu ve Yeni Göç Politikalarının Uygulamasında Kent Konseylerinin Birleşimi

Yılmaz, H. (2013), Türkiye'de Suriyeli Mülteciler: İstanbul Örneği, Tespitler, İhtiyaçlar ve Öneriler, İstanbul: Mazlumder Yayını.

Yılmaz, A. (2014). Uluslararası Göç: Çeşitleri, Nedenleri Ve Etkileri, Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 9/2 Winter 2014, p. 1685-1704.Ankara.

Yükseker, D., ve Brewer, K. T. (2010). İstanbul'daki Afrikalı Göçmen ve Sığınmacıların Yaşam Koşulları. Türkiye'ye

Uluslararası Göç içinde, B. Pusch ve T. Wilkoszewski (Ed.), İstanbul: Kitap Yayınevi.

Yükseker, H.D. (2003). Laleli-Moskova Mekiği: Kayıtdışı Ticaret ve Cinsiyet İlişkileri, İstanbul: İletişim Yayınları.

Waldınger, R. (1999). Still The Promised City: African Americans and New Immigrants in Postindustrial New York, New York: Harvard University Press.

Wallerstein, I. (2000), "Kapitalist Dünya Ekonomisinde Hane Yapıları ve Emek Gücü Oluşumu", Irk Ulus Sınıf, İstanbul: Metis yayınları.

Wallerstein, I. (2003), "Dünya-Sistemleri Kavramına Karşı Dünya-Sistemi Kavramı: Bir Eleştiri", Dünya Sistemi, Der. Frank, G. Gills, B. Ankara: İmge Yayınları.

Wallerstein, I. (2011). Dünya Sistemleri Analizi. İstanbul: BGST Yayınları.

Zolberg, A. R. (1983), "International Migrations in Political Perspective", Global Trends in Migration: Theory and Research on International Population Movements, Der. Krtiz, M. M. Keely, C. B. Tomasi, S. M. Center for Migration Studies, N.Y.

SOSYAL BİLİMLERDE GÜNCEL YAKLAŞIMLAR

EDİTÖRLER

DR. ÖĞR. ÜYESİ İNCİ ERDOĞAN TARAKÇI
ÖĞR. GÖR. DR. VOLKAN YAVUZ

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Sosyal Bilimlerde Güncel Yaklaşımlar

Editörler: İnci ERDOĞAN TARAKÇI - Volkan YAVUZ

ISBN: 978-625-7957-82-3

1. Baskı: Mart 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir. EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI

TARAKÇI ERDIOĞAN, İnci - YAVUZ, Volkan
Sosyal Bilimlerde Güncel Yaklaşımlar
1. Basım, VIII + 170 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. Bütünleşik Pazarlama İletişimi, 2. Kamu Yönetimi, 3. Sağlık Yönetimi, 4. Bankacılık 5. Üretim Yönetimi, 6. Matbaacılık.

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)
Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ ..... **I**
İÇİNDEKİLER ..... **III**
TABLOLAR ..... **VI**
BÜTÜNLEŞİK PAZARLAMA İLETİŞİMİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ **1**
1.1. GİRİŞ **3**
1.2. PAZARLAMANIN GELİŞİMİ **3**
1.3. DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE PAZARLAMA KAVRAMININ DOĞUŞU **5**
1.4. PAZARLAMA ANLAYIŞININ GELİŞİMİ **6**
1.4.1. Üretim Anlayışı Aşaması 7
1.4.2. Ürün Anlayışı Aşaması 8
1.4.3. Satış Anlayışı Aşaması 9
1.4.4. Pazarlama Anlayışı Aşaması 9
1.4.5. Toplumsal (Sosyal) Pazarlama Anlayışı Aşaması 10
1.4.6. İlişkisel Pazarlama (İlişki Pazarlaması) Anlayışı Aşaması 11
1.4.7. Bütünleşik Pazarlama İletişimi Anlayışı Aşaması 11
1.5. BÜTÜNLEŞİK PAZARLAMA İLETİŞİMİ **15**
1.6. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME **17**
1.7. KAYNAKÇA **18**
MATBAACILIK SEKTÖRÜNDE DİJİTAL BASKI VE OFSET BASKI SİSTEMLERİ **21**
2.1. GİRİŞ **23**
2.2. MATBAACILIK **25**
2.2.1. Basım Süreci 26
2.2.2. Baskı Sistemleri 27
2.3. UYGULAMA **35**
2.3.1. Dergi Uygulaması 36
2.3.2. Afiş Uygulaması 40
2.3.3. Broşür Uygulaması 44
2.4. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME **48**
2.5. KAYNAKÇA **52**
ÜRETİM YÖNETİMİNİN AKIL OYUNLARI YÖNTEMİYLE ÖĞRETİLMESİ **55**

3.1. GİRİŞ **57**
3.2. ÜRETİM VE ÜRETİM YÖNETİMİ **57**
3.2.1. Üretim 57
3.2.2. Üretim Yönetimi 62
3.3. SİSTEM KAVRAMI **66**
3.3.1. Sistem Çeşitleri 68
3.3.2. Üretim Sistemlerinin Sınıflandırılması 69
3.4. SONUÇ **73**
3.5. KAYNAKÇA **74**
3.6. EKLER **76**
KAMU YÖNETİMİ ANLAYIŞININ GELECEĞİ **81**
4.1. GİRİŞ **83**
4.2. KÜRESELLEŞME VE DEVLETİN DEĞİŞEN ROLÜ **85**
4.3. KÜRESELLEŞME VE KAMU YÖNETİMİNDE DEĞİŞİM **92**
4.4. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME **103**
4.5. KAYNAKÇA **104**
ÇOCUK VE ERGENLERDE İNTERNET KULLANIMI **107**
5.1. GİRİŞ **109**
5.2. İNTERNETİN DÜNYADA VE TÜRKİYEDE GELİŞİMİ **110**
5.3. ÇOCUKLARDA İNTERNET KULLANIMI **112**
5.3.1. Çocukların Erken Yaşta Teknolojik Araçlarla Tanışması 113
5.3.2. Çocuklarda İnternet Kullanımının Yarar ve Zararları 114
5.3.3. Çocukların İnternet Kullanımında Ebeveylerin Dikkat Etmesi Gereken Hususlar 118
5.4. ERGENLİK DÖNEMİ VE İNTERNET BAĞIMLILIĞI **120**
5.4.1. İnternet Bağımlılığı 122
5.4.2. Ergenlerde İnternet Bağımlılığına Neden Olan Faktörler 124
5.4.3. İnternet Bağımlılığının Tedavisi ve Güvenli İnternet Programı 126
5.4.4. İnternet Bağımlılığının Önlenmesinde Eğitim Kurumlarına Düşen Görevler 128
5.4.5. İnternet Bağımlılığının Önlenmesinde Ebeveynlere Düşen Görevler 130
5.5. SONUÇ VE ÖNERİLER **134**
5.6. KAYNAKÇA **137**
ANALAYSIS OF THE GROWTH POTENTIAL AND RETURN EQUITY IN TURKISH BANKING SECTOR **151**
6.1. INTRODUCTION **153**
6.2. THE HISTORY OF BANKING **153**
6.3. DEVELOPMENT OF TURKISH BANKING SECTOR **155**
6.3.1. Turkish Banks In Ottoman Empire 155
6.3.2. Turkish Banking Sector After Republic 156
6.3.3. Turkish Banking Sector After 1980 156
6.4. TODAY'S TURKISH BANKING SYSTEM AND ITS IMPROVEMENT **158**

6.5. RETURN ON EQUITY AND COMPARISON WITH G-20 COUNTRIES OF TURKISH BANKING SECTOR 166
6.6. CONCLUSION 169
6.7. REFERENCES 171

BÜTÜNLEŞİK PAZARLAMA İLETİŞİMİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ

İnci ERDOĞAN TARAKÇI

- *Dr. Öğr. Üyesi, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, SBF, Sağlık Yönetimi Bölümü,*
- *inci.erdgn@hotmail.com,*
- *Orcid ID: 0000-0002-4101-7111.*

1.7. KAYNAKÇA

Altunışık, R., Özdemir, Ş. ve Torlak, Ö. (2001). *Modern Pazarlama*. Değişim Yayınları, İstanbul.

Bozkurt, İ. (2014). *İletişim Odaklı Pazarlama.* MediaCat Yayınları, İstanbul.

Göksel, A.B., Baytekin, E.P. (2005). *Temel Pazarlama Bilgileri*. Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, Yayın No:38, İzmir.

Göktaş, B. (2016). Bütünleşik Pazarlama İletişiminin Marka İmajına Etkisi ve Bir Uygulama. *Gazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 18(3), 923-944.

İslamoğlu, A.H. (2006). *Pazarlama Yönetimi*. Beta Yayınları, İstanbul.

Kotler, P. (2000). *Pazarlama Yönetimi*. Beta Yayınları, Millenium Baskısı, İstanbul.

Kurtoğlu, S. (2007). Sosyal Pazarlama Kavramının Analizi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, (1), 125-134.

Memmedova, M. (2017). Tutundurma Karması Elemanları, Boyutlar ve Çelişkiler. *International Scientific Peer-Reviewed and Refereed Journal*, 9(34), 266-269.

Mihart, C.K. (2012). Impact of Integrated Marketing Communication on Consumer Behaviour: Effects on Consumer Decision – Making Process. *International Journal of Marketing Studies*, 4(2), 121-129.

Mucuk, İ. (1999). *Pazarlama İlkeleri*. Türkmen Kitabevi, İstanbul.

Mucuk, İ. (2016). *Pazarlama İlkeleri*. Türkmen Kitabevi, İstanbul.

Odabaşı, Y. ve Oyman, M. (2012). *Pazarlama İletişimi Yönetimi* (11. Baskı). MediaCat Yayınları, İstanbul.

Oluç, M. (1989). Satış Tutundurma ve Satış Özendirme-Sales Promotion. *Pazarlama Dünyası*, 3(18), 1-7.

Schultz, D. E., Tannenbaum, S. ve Lauterborn, R. (1993). *Integrated Marketing Communications*. NTC Business Book, Lincolnwood.

Shannon, J.R., (1996). The New Promotions Mix: A Proposed Paradigm, Process and Application. *Journal of Marketing-Theory and Practice*, Winter 1996, 56-68.

Tek, Ö.B. ve Özgül E. (2005). *Modern Pazarlama İlkeleri*. Birleşik Matbaacılık, İzmir.

Tolon, M. ve Zengin, A.Y. (2016). *Bütünleşik Pazarlama İletişimi Yönetimi.* Detay Yayıncılık, Ankara.

Üner, M.M. (1994). Hizmet Pazarlamasında Pazarlama Karması Elemanları Değişiklik Gösterir mi?. *Pazarlama Dünyası*, 8(43), 2-11.

Üner, M.M., Tuncer, D., Arpacı, T., Ayhan D. Y., Böge, E. (1994). *Pazarlama*. Gazi Yayınları, Ankara.

Yeshin, T. (2004). *Integrated Marketing Communications-The Holistic Approach*. Elsevier Butterworth-Heinemann, Burlington.

Yükselen, C. (1994). *Temel Pazarlama Bilgileri*. Adım Yayıncılık, Ankara.

MATBAACILIK SEKTÖRÜNDE DİJİTAL BASKI VE OFSET BASKI SİSTEMLERİ

Volkan YAVUZ

- *Öğretim Görevlisi Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Polatlı Sos. Bil. MYO. Görsel İşitsel Teknikler ve Medya Yapımcılığı Bölümü,*
- *v.yavuz@hbv.edu.tr.*
- *Orcid: 0000-0001-8617-2994*

2.5. KAYNAKÇA

Değirmencioğlu E., (2000), Dijital Baskı Makinaları ve Teknolojileri, Matbaa&Teknik Dergisi, 2 (20): 76-77

Dolanbay H., (2007), Dış Mekan Ink-Jet Baskı Tekniğinde Baskı Materyaline Bağlı Olarak İdeal Çözünürlüğün İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 3, 9-10, 15-18

Gençyürek Erdoğan, M., Akcan, B. ,(2019), Dijital Dünyada Kişisel Veri, İnsan ve Medeniyet Araştırmaları, Çizgi Kitabevi, Konya, 554-560. Johnson H., (2005), Digital Printing Start-Up Guide, C. David Tobie, Thomson Course Technology, Boston, 2, 6-9, 41-52, 242

Kansu N., (2008), Köse E., Ofset Baskı Teknolojisi, İlke Yayınevi, Ankara, 1-6, 125, 126, 146, 147

Lawler B. L., (2006), Masaüstü Yayıncılık ve Baskı Kılavuzu, Mehmet Çömlekçi, Adobe, İstanbul, 36, 106

Özer B., (2008), Yeni Bir İş Modeli Olarak İnternet Tabanlı Dijital Baskı Sistemleri, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 19, 25-29

Romano F. J., (2000), Digital Printing, Windsor Professional Information, San Diego., 1-3

Sezergil T., (2001), Dijital Baskının Önlenemeyen Yükselişi, Matbaa&Teknik Dergisi, (32): 36

Tenli H., (2002), İzmir'de Matbaacılık Sektörünün Mevcut Profili, İzmir Ticaret Odası, İzmir, 3-4,7

Uçar T. F., (2004), Görsel İletişim ve Grafik Tasarım, İnkılap Kitabevi, İstanbul, 179- 185

Uğur E., (2001), Yeni bir baskı tekniği olarak dijital baskı sisteminin analizi, Matbaa & Teknik Dergisi, 8 (32): 112-117

Xerografi, (2008), Fotokopi 70 yaşında, 4 (16): 13
Xerografi, (2007), Sahteciliğe Karşı Görünmeyen Yazı Fontu, 1 (9): 11
Xerografi, (2007), Dökümanlar Artık Para Gibi Korunacak, 3 (11): 5

ÜRETİM YÖNETİMİNİN AKIL OYUNLARI YÖNTEMİYLE ÖĞRETİLMESİ

Ömer ASAL

- *Doktor Öğretim Üyesi, Gazi Üniversitesi,* T*eknoloji Fakültesi, İmalat Mühendisliği*
- *omerasal@gazi.edu.tr,*
- *Orcid ID: 0000-0002-6339-9202.*

3.5. KAYNAKÇA

Atan, M., (1998). *Hedef Programlama Tekniği ile Ürün Karması Probleminin İncelenmesi ve Orsan A.Ş.' de Bir Uygulama.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Barutçugil, İ., (1983). *Üretim Sistemleri ve Yönetim Teknikleri*. Bursa: Uludağ Üniversitesi Basımevi.

Demir, H., Gümüşoğlu, Ş., (1994). *Üretim/İşlemler Yönetimi*. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.

Esen, Ö., (1985). *İşletme Yönetiminde Sistem Yaklaşımı*. İstanbul: Bayrak Matbaacılık.

Evans, J., R., Anderson, D., R., Sweeney, D., J., Williams, T., A., (1990). *Applied Production and Operations Management*. New York: West Publishing Company.

Gaither, N., (1990). *Production and Operations Management*. USA: The Dryden Press.

Kekre, S., Srinivasan, K., (1990). *Broader Product Line: A Necessity to Achieve Success?,* Management Science.

Kobu, B., (1998). *Üretim Yönetimi*. İstanbul: Avcıol Basım Yayın.

Meredith, J., R., (1992). *The Management of Operations*. New York: John Wiley and Sons, Inc.

Parıltı, N., Aydoğan, E., Koçak, A., (2007). *Üretim Yönetimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Skinner, W., (1978). *Manufacturing in the Corporate Strategy*. New York: Wiley.

Stevenson, W., (1996). *Production and Operations Management*, Richard D. Irwin, Inc.

Şimşek, M., Ş., (2001). *İşletme Bilimlerine Giriş*. Konya: Günay Ofset.

Tekin, M., (2004). *Üretim Yönetimi*. Ankara: Eğitim Kitabevi.

Tersine, R.,J., (1985). *Production/Operations Management: Concepts, Structure and Analysis, New York.* Elsevier Science Publiching Co., Inc.

Üreten, S., (1999). *Üretim İşlemler Yönetimi, Stratejik Kararlar ve Karar Modelleri*. Ankara: Başar Ofset.

KAMU YÖNETİMİ ANLAYIŞININ GELECEĞİ

Esra Ebru MAVİ

- *Dr. Uzman, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı,*
- *esraebrumavi@gmail.com.*

4.5. KAYNAKÇA

Aksoy, Şinasi, (1995), "Yeni Sağ ve Kamu Yönetimi", (Der.), Kamu Yönetimi Disiplini, TODAİE Yayınları, Cilt 2, s.159-173

Bauman, Zygmunt, (2012), Küreselleşme-Toplumsal Sonuçları, Ayrıntı Yayınları:İstanbul.

Bryson John M., Crosby, Barbara C., Bloomberg, Laura, (2014), "Public Value Governance: Moving Beyond Traditional Public Administration and the New Public Management", Public Administration Review, Vol.74, pp.445-456.

Chang, Ha-Joon, (2003), Kalkınma Reçetelerinin Gerçek Yüzü, 1. Baskı, İletişim Yayınları: İstanbul.

Ergun, Turgay (1997). "Postmodernizm ve Kamu Yönetimi" Amme İdaresi Dergisi, 30 (4): 3-15.

Falk, Richard (2001), Yırtıcı Küreselleşme, (Çev. Ali Çaksu), 3. Baskı, Küre Yayınları, İstanbul.

Frederickson, H. George, (September-October 1976), "Public Administration in the 1970's:Developments and Directions", Public Administration Rewiew, s.564-576.

Fukuyama, Francis (July 2013), "What is Governence?", Governance: An International Journal of Policy, Administration, and Institutions, Vol. 26, No. 3, (pp. 347–368).

Fung, Archon (2006), "Varieties of Participation in Complex Governance", Public Administration Review, 66 (Özel Sayı): 66–75.

Giddens, Anthony, (2005), Ulus Devlet ve Şiddet, (Çev. Cumhur Atay), 3. Basım, Devin Yayınları, İstanbul.

Giddens, Anthony, (2012), Sosyoloji, Kırmızı Yayınları, İstanbul.

Guy , Peters, B., John, Pierre, (April 1998) "Governance without Government? Rethinking Public Administration", Journal of Public Administration Research & Theory, Cilt 8, Sayı 2, s.223-243.

Güler, Ayman Birgül (1996), Yeni Sağ ve Devletin Değişimi (Yapısal Uyarlama Politikaları), TODAİE Yayınları, Ankara.

Güler, Ayman Birgül (2003), "Devlette Reform"

Güler, Ayman Birgül (2006), "Sosyal Devlet ve Yerelleşme" Memleket, Siyaset, Yönetim, Sayı 2, s.1-13.

http://www.mimarlarodasiankara.org/dosya/birgulaymanguler.pdf (22.10.2016)

Harvey, David, (1997), Postmodernliğin Durumu, (Çev.Sungur Savran), Metis Yayınları, Ankara.

Harvey, David, (2008), Umut Mekanları, (Çev. Zeynep Gambetti), 1. Baskı, Metis Yayınları, İstanbul.

Herbert, A. Simon, vd., (1985), Kamu Yönetimi, SBF Yayınları, Ankara.

Hobsbawm, Eric, The Age of Revolution : Europe 1789-1848, Clays Ltd, England, s.72'den aktaran Melda Yaman Öztürk, "Kapitalizmde Krizler:Dünden Bugüne", (Ed) Demet Yılmaz vd., Kapitalizmi Anlamak, s.101-145, s.101.

Koray, Meryem (2008), Sosyal Politika, 3. Baskı, İmge Yayınları, Ankara.

Lowe, A.V., (1981), "Blocking Extraterritorial Jurisdiction", American Journal of International Law, 79, s.257'den aktaran Sol Picciotto, "Sermayenin Uluslararasılaşması ve Uluslararası Devlet Sistemi", .Clarke, Simon (Ed), Devlet Tartışmaları-Marksist Bir Devlet Kuramına Doğru, (Çev.İbrahim Yıldız), Ütopya Yayınları, Ankara, s.261-273, s.270.

Lowenfeld, A.F., (1981), "Sovereignty Jurisdiction and Resonableness", American Journal of International Law, 75, s.629-38'den aktaran Sol Picciotto, "Sermayenin Uluslararasılaşması ve Uluslararası Devlet Sistemi", .Clarke, Simon (Ed), Devlet Tartışmaları-Marksist Bir Devlet Kuramına Doğru, (Çev.İbrahim Yıldız), Ütopya Yayınları, Ankara, s.261-273, s.270.

Marshall, Gordon (2005), Sosyoloji Sözlüğü, 2. Baskı, Bilim Sanat Yayınları, Ankara.

Osborne, Stephen P. (2006), The New Public Governance?, Public Management Review, Vol 8, Issue 3, s.377-387.

Öztürk, Melda Yaman, "Kapitalizmde Krizler: Dünden Bugüne", (Ed) Demet Yılmaz vd., Kapitalizmi Anlamak, s.101-145.

Petras, James, (2006), Küreselleşme ve İmparatorluk, (Çev. Hakan Tanıttıran, Şafak Tanrıverdi), 2. Baskı, Kalkedon Yayınları, İstanbul.

Rimington, John, (October-December 2009), "Public Management and Adminstration:a Need for Evolution", The Political Quarterly, Vol.80, No:4, s.562-568.

Stiglitz, Joseph E., (2002), Küreselleşme: Büyük Hayal Kırıklığı, (Çev.Arzu Taşçıoğlu, Deniz Vural), 3. Baskı, Plan B Yayınları, Ankara.

Tekeli, İlhan, (2003), "Yönetim Kavramı Yanısıra Yönetişim Kavramının Gelişmesinin Nedenleri Üzerine", Aykaç, Burhan vd. (Ed.), Türkiye'de Kamu Yönetimi, Yargı Yayınevi, Ankara, s..621-631.

Torfing, Jacob, Triantafillou, Peter, (2013), "What's in a Name? Grasping New Public Governance as a Political Administrative System", International Review of Public Administration, Vol 18, No:2, s.9-25.

Üstüner, Yılmaz, (Eylül 2000), "Kamu Yönetimi Kuramı ve Kamu İşletmeciliği Okulu", Amme İdaresi Dergisi, Cilt 33, Sayı 2, s.15-31.

Wilson, Woodrow (Junary, 1887). "The Study of Administration", Political Science Quarterly, Volume. 2, No. 2 pp. 197-222.

Weber, Max, (1986), Sosyoloji Yazıları, (Çev. Taha Parla), Hürriyet Vakfı Yayınları, İstanbul.

ÇOCUK VE ERGENLERDE İNTERNET KULLANIMI

Sabahat COŞKUN

- *Dr.Öğretim Üyesi, Şeyh Edebali Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi,*
- *sabahatsakar@hotmail.com,*
- *Orcid ID: 0000-0002-9063-2778*

5.6. KAYNAKÇA

Akbulut, Y. (2013). Çocuk ve Ergenlerde Bilgisayar ve İnternet Kullanımının Gelişimsel Sonuçları. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 53-68.

Akbulut, Y. ve Günüç, S. (2012). Perceived Social Support And Facebook Use Among Adolescents. *International Journal Of Cyber Behavior, Psychology And Learning*, 2 (1), 30-41.

Akçay, D., Özcebe, H. (2012). Okul Öncesi Eğitim Alan Çocukların ve Ailelerinin Bilgisayar Oyunu Oynama Alışkanlıklarının Değerlendirilmesi. *Çocuk Dergisi*, 12 (2), 66-71.

Akın D. (2019). *Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Bilgi İletişim Teknolojilerini Kullanma Durumlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi*. Uşak Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi. Uşak.

Akın, A., Arslan, S., Arslan, N., Uysal, R., ve Sahranç, Ü. (2015). Self-Control Management And Internet Addiction. *International Online Journal Of Educational Sciences*, 7(3), 95-100.

Akkoyunlu, B., Tuğrul, B. (2002). Okulöncesi Çocukların Ev Yaşantısındaki Teknolojik Etkileşimlerinin Bilgisayar Okuryazarlığı Becerileri Üzerindeki Etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 12-21.

Aksel, E. S. ve Kaplan, B. (2013). Ergenlerde bağlanma ve saldırganlık davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Nesne-Psikoloji Dergisi*, (1), 20-49.

Aksoy, A. (2019). *Ortaokul Öğrencilerinin Riskli İnternet Davranışları ve Güvenli İnternet Kullanımı Hakkında Öğrenci ve Ebeveyn Görüşleri.* Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi.İstanbul.

Aktaş-Arnas, Y. (2005). 3-18 Yaş Grubu Çocuk ve Gençlerin İnteraktif İletişim Araçlarını Kullanma Alışkanlıklarının Değerlendirilmesi. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 4(4),59-66.

Altınkılıç, Z. (2014). *Televizyon İzlemenin 1-6 Yaş Çocuk Sağlığı Üzerindeki Etkilerine Yönelik Annelerin Tutum ve Davranışlarının Belirlenmesi Yüksek Lisans Tezi,* Atatürk Üniversitesi. Erzurum.

Altıntaş, S. (2016). *Ortaokul Öğrencilerindeki Problemli İnternet Kullanımı ile Algılanan Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi,* Yüksek Lisans Tezi. Nişantaşı Üniversitesi. İstanbul.

American Academy Of Pediatrics Council On Communications And Media. (2011). Policy Statement: Media Use By Children Younger Than 2 Years. *Pediatrics,* 128(5), 1040–1045.

Arısoy, Ö. (2009). İnternet Bağımlılığı ve Tedavisi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar,* 1(1), 5567.

Aslan, A., & Karakuş Yılmaz, T. (2017). Türkiye'de Güvenli İnternet Kullanımına Yönelik Gerçekleştirilen Uygulamalar. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* 53,121-143.

Ata, E. E., Akpınar, Ş. ve Kelleci, M. (2011). Üniversite Öğrencilerinin Problemli İnternet Kullanımı ile Öfke İfade Tarzları Arasındaki İlişki. *TAF Preventive Medicine Bulletin,* 10(4), 473-480.

Atak, H. (2011). Kimlik Gelişimi ve Kimlik Biçimlenmesi: Kuramsal Bir Değerlendirme. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar.* 3(1): 163-213.

Ayas, T. ve Horzum, M. (2013). Relation Between Depression, Loneliness, Self-Esteem And Internet Addiction. *Education,* 133(3), 283-290.

Aysan, F. ve Savcı, M. (2016). Bağlanma Stilleri, Akran İlişkileri v Duyguların İnternet Bağımlılığını Yordamadaki Katkıları. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions,* 3, 401–432.

Balta, Ö.Ç., Horzum M.B. (2008). Web Tabanlı Öğretim Ortamındaki Öğrencilerin İnternet Bağımlılığını Etkileyen Faktörler. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi,* 41(1),187-205.

Baylyyeva, C. (2019). Lise Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı ile Problemli İnternet Kullanımı Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi. Bülent Ecevit Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi. Zonguldak.

Bayraktar, F. (2013). İnternet ve Ergen Gelişimi. M. Kalkan ve C. Kaygusuz (Ed.), *İnternet Bağımlılığı, Sorunlar ve Çözümler İçinde,* Anı Yayıncılık s. 75–94, Ankara.

Bayzan, Ş., ve Özbilen, A. (2011). Dünyada İnternetin Güvenli Kullanımına Yönelik Uygulama Örnekleri ve Türkiye'de Bilinçlendirme Faaliyetlerinin İncelenmesi ve Türkiye İçin Öneriler. *Engineering Sciences*, 7(2), 521-531.

Bozkurt, H., Şahin, S., Zoroğlu, S. (2016) İnternet Bağımlılığı: Güncel Bir Gözden Geçirme. *Journal Of Contemporary Medicine,* 6(3);235-247.

Breen, R., Pyper, S., Rusk, Y., ve Dockrell, S. (2007). An Investigation Of Children's Posture And Discomfort During Computer Use. *Journal Of Ergonomics,* 50(10), 1582–1592.

Brown, A. (2011). Media Use By Children Younger Than 2 Years. *Journal Ofthe American Academy Of Pediatrics*, 128(5), 1040–1045.

Bruni, O., Sette, S., Fontanesi, L., Baiocco, R., Laghi, F., ve Baumgartner, E. (2015). Technology Use And Sleep Quality In Preadolescence And Adolescence. *Journal Of Clinical Sleep Medicine: Official Publication Of The American Academy Of Sleep Medicine*, 11(12), 1433-1441.

Cansever, A. (2013). Ergenlerin İnternet Kullanımının Toplumsal İlişkilerinde Yarattığı Sorunlar. M. Kalkan & C. Kaygusuz (Ed.), İnternet Bağımlılığı Sorunlar Ve Çözümler İçinde, Anı Yayıncılık. s 193–210. Ankara.

Casalo Arino, L.V., Escario, J.J. (2018). Predictors Of Excessive Internet Use Among Adolescents İn Spain: The Relevance Of The Relationship Between Parents And Their Children, *Computers In Human Behavior,* 92, 344–35

Ceyhan, A.A. (2011). Ergenlerin Problemli İnternet Kullanım Düzeylerinin Yordayıcılar. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 18 (2), 85-94.

Ceyhan, E. (2008). Ergen Ruh Sağlığı Açısından Bir Risk Faktörü: İnternet Bağımlılığı. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 15(2), 109-116.

Ceyhan, E. (2014). İleri Ergenlik Yıllarında İnternette Kimlik Denemeleri. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 39(174), 249–258.

Cheung, L., M., Wong W., S. (2011). The Effects Of İnsomnia And Internet Addiction On Depression In Hong Kong Chinese Adolescents: An Exploratory Cross-Sectional Analysis. *J. Sleep Res*, 20, 311-317.

Colwell, J, Kato M. (2003). Investigation Of The Relationship Between Social Isolation, Self-Esteem, Agression And Computer Game Play In Japanese Adolescents, *Asian Journal Of Social Psycholog*, 6,149-58.

Conk, Z., Başbakkal, Z., Bal Yılmaz, H., Bolışık, B. (2013). *Pediatri Hemşireliği.* Akademisyen Tıp Kitapevi, s.35-82, Ankara.

Coşkun, S. (2015). *Adolesanların Sağlığı Geliştirme Davranışına Web Destekli Eğitim ve Danışmanlığın Etkisinin İncelenmesi*. Yayınlanmış Doktora Tezi. Gülhane Askeri Tıp Akademisi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.Ankara.

Çağlar, S., Savaşer, S. (2010). İnternet ve çocuk pornografisi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(1),1002-1008.

Çakar, M.T. (2019). *Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Ebeveynlerinin Teknoloji Kullanımlarının Çocukların Teknoloji Kullanımı Üzerine Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Okan Üniversitesi. İstanbul

Çelik, Ç.B. ve Odacı, H. (2012). Kendilik Algısı ve Benlik Saygısının Problemli İnternet Kullanımını Üzerindeki Yordayıcı Rolü. *E-Journal of New World Sciences Academy*, 7 (1), 433–441.

Dalbudak, E., Evren, C., Aldemir, S., Coşkun, K.S, Uğurlu, H., Yıldırım, F.G. (2013). Relationship Of Internet Addiction Severity With

Depression, Anxiety, And Alexithymia, Temperament And Character In University Students. *Cyberpsychol Behav Soc Netw*, 16(4),272-8.

Davarcı, N. (2013). *İlköğretim 8. sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Alışkanlığı ile Bilgisayar- İnternet Kullanımı Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi. Adana.

Demirel, M., Yörük, M., Özkan, O. (2012). Çocuklar İçin Güvenli İnternet: Güvenli İnternet Hizmeti ve Ebeveyn Görüşleri Üzerine Bir Araştırma. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7: 54-68.

Dolu, O., BükerH., ve Uludağ Ş. (2010). Şiddet İçerikli Video Oyunlarının Çocuklar ve Gençler Üzerindeki Etkileri: Saldırganlık, Şiddet ve Suça Dair Bir Değerlendirme, *Adli Bilimler Dergisi*, 9(4), 54-75.

Epstein, A.S. (2013). Using Technology Appropriately in thePreschool Classroom. *High Scope Extensions.* 28(1), 1-16.

Ersun, A., Şahin Köze, B., Muslu, G., Beytut, D., Başbakkal, Z., ve Conk, Z. (2012). Hemşirelik Yüksekokulu Öğrencilerinde İnternet Kullanımı ile Sosyal Destek Sistemi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 20(2), 86-92.

Esen, A. (2014). *Lise Çağı Ergenlerde İnternet Kullanımı İle Yalnızlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Haliç Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.

Esen, E. ve Siyez, D. (2011). Ergenlerde İnternet Bağımlılığını Yordayan Psiko-Sosyal Değişkenlerin İncelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4 (36), 127-138.

Eşitti, Ş. (2015). Bilgi Çağında Problemli İnternet Kullanımı Ve Enformasyon Obezitesi: Problemli İnternet Kullanımı Ölçeğinin Üniversite Öğrencilerine Uygulanması. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 49, 75-97.

Goldberg, I. (1996). Internet addictive disorder (IAD) diagnostic criteria. http://www.psycom.net/iadcriteria.html

Goswami, V., ve Singh, D.R. (2016). Internet Addiction Among Adolescents: A Review Of The Research. *The International Journal Of Indian Psychology*, 3(3), 37–44.

Güler, Ç., Akın, L. (2012). *Halk Sağlığı Temel Bilgiler.* Ankara.Hacetepe Üniversitesi Basımevi,II.Baskı, s.486-470.

Gülmez, E. (2019*). Okul Öncesi Dönem Kavram Öğretiminde Youtube'un Bir Eğitim Teknolojisi Olarak Kullanılması*. Necmettin Erbakan Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi. Konya.

Gündoğdu, Z., Seytepe, Ö., Pelit, B.M, Doğru, H., Güner, B., Akçomak, Z., Kale, E.B., Moran, İ., Aydoğdu, G., Kaya, E. (2016). Okul öncesi çocuklarda medya kullanımı. *Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi.* 2(2), 6-10

Günlü, A., Ceyhan, A.A. (2017). Ergenlerde İnternet ve Problemli İnternet Kullanım Davranışının İncelenmesi. *Addıcta: The Turkısh Journal On Addıctıons*, 4(1),75–117.

Günüç, S., Kayri, M. (2010). Türkiye'de internet bağımlılık profili ve internet bağımlılık ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik-güvenirlik çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* 39(39), 220-232,

Güvenli İnternet Kullanım Rehberi. 28141311_10095446_gvenliinternetkullanmbltenson.pdf 05.03.2020

Hemşirelik Yönetmeliği'nde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelikte, Resmî Gazete, 19.04.2011. http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/04/20110419-5.htm

Kabali, H.K., Irigoyen, M.M., Nunez-Davis, R., Budacki, J.G, Mohanty, S.H, Leister, K.P., Bonner, R.L. (2015). Exposure And Use of Mobile Media Devices by Young Children. *American Academy of Pediatrics*,136 (6),1044-1050.

Karahisar, T. (2014). İnternette Çocukları Bekleyen Riskler ve Medya Okuryazarlığı. *The Turkish Online Journal Of Design, Art And Communication – TOJDAC*, 4(4),82-95.

Karakurt Çetinkaya, G. (2019). Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinde İnternet Kullanımı, Bağımlılık Sıklığı ve İlişkili Faktörler. Ondokuz Mayıs Üniversitesi.Tıpta Uzmanlık Tezi. Samsun.

Karapetsas, A.V., Foti, A.J., Zygouris, N.C. (2012). Adolescents And Internet Addiction: A Research Study Of The Occurrence. *ENCEPHALOS*,49,67-72.

Kelleci, M. (2008). İnternet, cep telefonu, bilgisayar oyunlarının çocuk ve gençlerin ruh sağlığına etkileri. *TAF Prev Med Bull,* 7(3), 253-256.

Kılınç, İ., Gündüz, Ş. (2017). Lise Öğrencilerinin Siber Duyarlılık, İnternet Bağımlılığı ve İnsani Değerlerinin İncelenmesi. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* 7(2), 261-283,

Kol, S. (2017). Erken Çocuklukta Teknoloji Kullanımı,1. Baskı, Ankara: Pegem Akademi, Yyınları.

Korkmaz, N. (2017). *Lise Öğrencilerinde İnternet Kullanımının Başarı, Yalnızlık ve Depresyon Düzeyleri ile İlişkisi*.Üsküdar Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.

Kormas, G., Critselis, E., Janikian, M., Kafetzis, D. ve Tsitsika, A. (2011). Risk Factors And Psychosocial Characteristics Of Potential Problematic And Problematic Internet Use Among Adolescents: A Cross-Sectional Study. *BMC Public Health*, 11(595), 1471-2458.

Kratzer, S., Hegerl, I. (2008). Is "Internet Addiction" A Disorder Of İts Own? --A Study On Subjects With Excessive Internet Use. *Psychiatr Pra*, 35, 80-83.

Kuss, D. J., Vanrooij, A., Shorter, G. W., Griffiths, M. D., ve Van De Mheen, D. (2013). Internet Addiction In Adolescents: Prevalenceand Risk Factors, 29(5), 1987–1996.

Lam, L.T. (2016). Parental Internet Addictive Behaviour And Internet Addiction In Adolescents: A Mediating Model Through Parental Mental Health. *Austin Addict Sci*., 1(1): 1001.

Li, M., Chen, J., Li, N., Li, X. A. (2014). Twin Study Of Problematic İnternet Use: Its Heritability And Genetic Association With Effortful Control. *Twin Res Hum Genet*, 17, 279-287.

Mak, K.K, Lai, C.M, Watanabe, H., Kim, D.I, Bahar, N., Ramos, M., Cheng C. (2014). Epidemiology Of Internet Behaviors And Addiction Among Adolescents In Six Asian Countries. Cyberpsychology, *Behavior, And Social Networking* 17(11), 720-728.

Mayda, A.S ve ark. (2015). Bir Öğrenci Yurdunda Kalan Üniversite Öğrencilerindeki İnternet Bağımlılığı ile Beck Depresyon Ölçeği Arasındaki İlişki, *Konuralp Tıp Dergisi*,7(1), 6-14.

Millî Eğitim Bakanlığı. (2004). 18.08.2004 ve 12602 sayılı İnternet Eğitimi Başlıklı Genelge.

Morsümbül, Ü. (2014). Ergenlik Döneminde İnternet Bağımlılığı: Kimlik Stilleri ve Seçeneklerin Saplantılı Araştırılması İle İlişkileri. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 15,77-83.

Mustafaoğlu, R., Zirek, E., Yasacı, Z., Razak Özdinçler, A. (2018). Dijital Teknoloji Kullanımının Çocukların Gelişimi ve Sağlığı Üzerine Olumsuz Etkileri. *Addicta: The Turkish Journal On Addiction*, 5, 227–247.

National Association For The Education Of Young Children And Fred Rogers Center For Early Learning And Children"S Media. (2012). Technology And Interactive Media As Tools İn Early Childhood Programs Serving Children Form Birth Thourgh Age 8: A Joint Position Statement.

Ofcom. (2013). Children and parents: Media use and attitudes report. https://www.ofcom.org.uk/research-and-data/media-literacyresearch/childrens/children-parents-oct-2013.

Oskay Yurttaş, G. (2013). *İnternet Kullanım Alışkanlıkları Açısından İlköğretim 5.-6.-7.-8. sınıf Öğrencilerinin Durumu- İnternet Kullanımı ile İlgili Ailelerin Değerlendirmeleri*. Yüksek Lisans Tezi. Başkent Üniversitesi. Ankara.

Öner, K. (2015). *Lise Öğrencisi Ergenlerde Depresyon, İnternet Bağımlılığı ve İlişkili Faktörler*. Yüksek Lisans Tezi. Adnan Menderes Üniversitesi. Aydın.

Özçelik, F., Erdem, M.., Bolu, A., Gülsün, M. (2013). Melatonin: Genel Özellikleri ve Psikiyatrik Bozukluklardaki Rolü. Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar. *Current Approaches in Psychiatry*, (2), 179-203.

Özdemir, E.Z. (2015). *Bir Lisede Öğrenim Görmekte Olan Adölesanların Benlik Saygısının ve Anne Baba Tutumunun Problemli İnternet Kullanımına Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Celal Bayar Üniversitesi. Manisa.

Öztabak, M. Ü. (2018). Problemli İnternet Kullanımı Olan Ergenlerin İnternet Kullanımına İlişkin Duygu ve Görüşlerinin İncelenmesi. *OPUS – Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(15), 1022-1055.

Panicker, J., ve Sachdev, R. (2014). Relations Among Loneliness, Depression, Anxiety, Stress And Problematic Internet Use. International Journal Of Research In Applied. *Natural And Social Sciences*, 2(9),1-10.

Pardamean, B. (2014). Enhancement Of Creativity Through Logo Programming. *American Journal Of Applied Sciences*, 11 (4), 528-533.

Pekcan, H. (2006). *Okul Sağlığı Halk Sağlığı Temel Bilgiler*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.

Saruhan, Y. (2019*). Lise Öğrencilerinin Problemli İnternet Kullanımı İle Karakter Güçleri Ve Akademik Başarı Arasındaki İlişki.* Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi. Erzurum.

Savcı, M., Aysan F. (2017). Teknolojik Bağımlılıklar ve Sosyal Bağlılık: İnternet Bağımlılığı, Sosyal Medya Bağımlılığı, Dijital Oyun

Bağımlılığı ve Akıllı Telefon Bağımlılığının Sosyal Bağlılığı Yordayıcı Etkisi. *The Journal Of Psychiatry And Neurological Sciences*, 30, 202-216.

Sezgin, E., Tonguç, G. (2016). Okul Öncesi Eğitimde Mobil Teknolojilerin Kullanılmasına Yönelik Örnek Bir Araştırma. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5(34), 296-303.

Smahel, D. B., Brown, B. B., veBlinka, L. (2012). Associations Between Online Friendship And İnternet Addiction Among Adolescents And Emerging Adults. *Developmental Psychology*, 48(2), 381-388.

Spada, M.M. (2014). An Overview Of Problematic Internet Use. *Addictive Behaviors*, 39 (1), 3-6.

Subrahmanyam, K., ve Lin, G. (2007). Adolescents On The Net: Internet Use And Well-Being. *Adolescence*, 42(168), 659–677.

Soysal, A.S., Bodur, S., İşeri, E., Şenol, S. (2005). Bebeklik Dönemindeki Bağlanma Sürecine Genel Bir Bakış. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 8(2), 88-99.

Tahiroğlu A.Y, Çelik G.G Bahalı K. Avcı A. (2010) Medyanın Çocuk ve Gençler Üzerine Olumsuz Etkileri; Şiddet Eğilimi ve İnternet Bağımlığı, *New/Yeni Symposium Journal*, 48(1):19-30.

Tanrıkulu M. (2019). *Ergenlerde İnternet Kullanımı Ve Bağımlılığıyla İlişkili Faktörler: Bağlanma, Öz-Denetim Ve Algılanan Sosyal Destek.* Yüksek Lisans Tezi. Ufuk Üniversitesi. Ankara.

Tarı Cömert, I., Kayıran S.M. (2010). Çocuk ve Ergenlerde İnternet Kullanımı. *Çocuk Dergisi* 10(4),166-170.

Taşdemir, N.Ö. (2016). *Gençlerde Algılanan Sosyal Destek ve Yalnızlık Duygusunun İnternet Kullanımına Etkisinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Haliç Üniversitesi. İstanbul.

Türkiye İstatistik Kurumu(2015, 2017, 2018 raporu). web sitesi. http://www.tuik.gov.tr/PreHaber Bultenleri.do?id=27819

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2013). Hanehalkı bilişim teknolojileri kullanım araştırması. http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21779.

Ünsal, A. (2019). *Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Duygusal Zekâsı ve Dijital Oyun Bağımlılıklarının İncelenmesi*. Yüksek Lisan Tezi. Gazi Üniversitesi. Ankara.

Valcke, M., Bonte, S., De Wever, B., ve Rots, I. (2012). Internet Parenting Styles And The Impact On Internet Use Of Primary School Children. *Computers And Education* 55(2), 454-464.

We Are Social. (2019). Digital 2019: Turkey. Ocak 2019 Raporu. https://datareportal.com/reports/digital-2019-turkey?rq=digital%202019%20turkey

Watanabe, C., Naveeda, K., Touc, Y. ve Neittaanmäki, P. (2018). Measuring GDP in the Digital Economy: Increasing Dependence on Uncaptured Gdp. *Technological Forecasting & Social Change*, 137, 226-240.

Yang, S.C, Tung, C-J. (2007). Comparison Of Internet Addicts And Non-Addicts In Taiwanese High School. *Computers In Human Behavior*. 23(1):79-96.

Yavuz, O. (2018). Ergenlik Döneminde İnternet Bağımlılığının Okul Başarısı Üzerinde Etkileri. *OPUS –Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(15), 1056-1080.

Yaylacı, B. (2019). *Okul Öncesi Çocuklarda Ebeveyn Çocuk İlişkisinin İnternet Kullanımı Üzerine Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi.Zonguldak.

Yazıcı, E., Gençer, E. (2016). Okul Öncesi Çocukların Bilgi ve İletişim Teknolojileriyle Etkileşiminin Bazı Değişkenler Yönünden İncelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(5), 2235-2252

Yen, C., Tang, T., Yen, J., Lin, H., Huang, C., Liu, S., Ko, C. (2009). Symptoms Of Problematic Cellular Phone Use, Functional Impairment

And Its Association With Depression Among Adolescents In Southern Taiwan. *Journal Of Adolescence*, 32(4), 863-873.

Yeygel, S., Temel Eğinli, A. (2009). Çocukların Yeni Oyuncağı: İnternet (Çocukların İnternet Kullanımına İlişkin Bir Araştırma). *Marmara İletişim Dergisi*, 15,160-183.

Yıldırım, A. (2014). İnternetin Görünen Yüzü. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*,16(Özel Sayı I), 51- 59.

Yıldız, C., Abdüsselam, M.S. (2016). Ortaokul Ve Ortaöğretim Öğrencilerinin İnternet Kullanımına Yönelik Yaşantıları. *Journal Of Research In Education And Teaching,* 5(1),274-287.

Yılmaz, E., Şahin, Y. L., Haseski, H. İ. & Erol, O. (2014). Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi: *Balıkesir İli Örneği. Eğitim Bilimleri Araştırma Dergisi*, 4(1), 133–144.

Young, KS. (1996). Internet Addiction: The Emergence Of A New Clinical Disorder. *Cyberpsychology And Behavior,* 1, (3), 237-244.

Young, KS (1996). Internet addiction: symptoms, evaluation and treatment. http://treatmentcenters.com/downloads/internet-addiction.pdf

Yurttaş, G.O (2013). *İnternet Kullanım Alışkanlıkları Açısından İlköğretim 5.-6.-7.-8. Sınıf Öğrencilerinin Durumu- İnternet Kullanımı İle İlgili Ailelerin Değerlendirmeleri*. Yüksek Lisans Tezi. Başkent Üniversit. Ankara.

Yücelten, E. (2016), *Üniversite Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı ve Akıllı Telefon Bağımlılığının Bağlanma Stilleri ile İlişkisinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi. İstanbul.

Zhao, F., Wallis, J. ve Singh, M. (2015). E-Government Development and the Digital Economy: A Reciprocal Relationship, *Internet Research*, 25(5), 734-766.

Zohreh, A., ve Ghazal, Z. (2018). Behavioral Systems And Difficulty With Emotional Regulation Predict Adolescents' Addiction Potential. *Journal Of Child & Adolescent Substance Abuse*, 27(5-6), 272-276.

Zorbaz, O., Tuzgöl Dost, M. (2014). Lise Öğrencilerinin Problemli İnternet Kullanımının Cinsiyet, Sosyal Kaygı ve Akran İlişkileri Açısından İncelenmesi, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* (29(1), 298-310.

ANALAYSIS OF THE GROWTH POTENTIAL AND RETURN EQUITY IN TURKISH BANKING SECTOR

Gökhan SÜMER

- *Ph.D., Türkiye Halk Bankası A.Ş.,*
- *gkhanb73@gmail.com.*

6.7. REFERENCES

Artun T. (1979), İşlevi, Gelişimi, Özellikleri ve Sorunlarıyla Türkiye'de Bankacılık, Tekin Yayınevi, Ankara.

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (2002), Banka Sermayelerinin GüçlendirilmesiProgramı: Tanıtım Rehberi, Ankara.

Çağan, N. (1976), "Bankaların Vergi Yükümlülükleri ve Vergi Sorumlulukları", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Ankara, Cilt 33, sayı 1-4.

Ertuğrul, A. - Osman Z. (1996), Türk Bankacılığında Etkinlik, (Tarihi Gelişim Kantitatif Analiz) Ünal Ofset, Ankara.

Gökhan, S.(2013), Türk Vergi Sistemi Açısından Bankaların Ödev ve Yükümlülükleri, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.

Karluk, R. (2002), Türkiye Ekonomisi: Tarihsel Gelişim, Yapısal ve Sosyal Değişim, Beta Yayınları, İstanbul.

Öçal, T. - Ömer F.Ç. (1999), Finansal Sistem ve Bankalar, Nobel Yayınları, İstanbul.

Parasız, İ. (2011), Türkiye'de ve Dünya'da Bankacılık, Ezgi Kitapevi, Bursa.

Sanus, Z. (1968), Osmanlı İmparatorluğunda Para Problemleri, İstanbul Ticaret Odası Yayını, İstanbul.

Tarlan, S. (1986), Tarihte Bankacılık, Maliye ve Gümrük Bakanlığı APK Kurulu Yayını No: 283, Ankara.

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (1996), Banka ve Sigorta Sektörleri Özel İhtisas Komisyon Raporu, Ankara.

Yazgan, T. (1969), Türkiye' de Bankacılığın Gelişimi, Baylan Basım ve Ciltevi, Ankara.

<http://www.tkbb.org.tr/mukayeseli-tablolar>, 25.02.2019.

<https://www.tbb.org.tr/Content/Upload/istatistikiraporlar/ekler/1247/Aktif_Buyuklugune_Gore_Banka_Siralamasi.xls>, 26.02.2019.

<https://data.imf.org/?sk=388DFA60-1D26-4ADE-B505-05A558D9A42&sId= 1479331931186>, 27.02.2020.

<https://www.tbb.org.tr/Content/Upload/istatistikiraporlar/ekler/1232/61.yil-1_istatistikler-katilim_dahil.xls>, 01.03.2020.

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİNİN SAĞLIKLI YAŞAM DAVRANIŞLARININ İNCELENMESİ

Editör

Doç. Dr. Osman PEPE

Yazar

Dr. Oktay ŞAHİN

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Sağlıklı Yaşam Davranışlarının İncelenmesi

Editör: Osman PEPE

Yazar: Oktay ŞAHİN

ISBN: 978-625-7957-76-2

1. Baskı: Mart 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir. EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI

PEPE, Osman - ŞAHİN, Oktay
Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Sağlıklı Yaşam Davranışlarının İncelenmesi
1. Basım, X + 61 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)

Kapak Tasarım: İsa Burak Güngör (iburakgungor@gmail.com)

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

1. GİRİŞ VE AMAÇ 1

2. GENEL BİLGİLER 3

2.1. SAĞLIK 3
2.1.1. Sağlık Kavramı ve Tanımı 3
2.1.2. Sağlığın Korunması ve Geliştirilmesi 6
2.1.3. Penderin Sağlığı Geliştirme Modeli 14
2.1.4. Sağlıklı Yaşam 16
2.1.5. Sağlıklı Yaşam Davranışları 17

2.2. ÜNİVERSİTE GENÇLİĞİ VE SAĞLIKLI YAŞAM 32

3. GEREÇ VE YÖNTEM 33

3.1. Gönüllü Grupların Oluşturulması 33

3.2. Veri toplama Teknikleri 35
3.2.1. Sosyo demografik Bilgi Formu: 35
3.2.2. Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları Ölçeği II (SYDÖ II): 35

3.3. Verilerin Analizi 36

4. BULGULAR 39

5. TARTIŞMA VE SONUÇ 47

6. KAYNAKLAR 53

6. KAYNAKLAR

1. Zorba E. Yaşam Boyu Spor, Gazi Kitabevi Ankara. 2000 ss:4

2. Görücü A. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokullarında Okuyan Öğrencilerin Aktif Spor Yapma Durumlarının Belirlenmesi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 2006; 16:343

3. Ayaz S, Tezcan S, Akıncı F. Hemşirelik yüksekokulu öğrencilerinin sağlığı geliştirme davranışları. Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi 2005;9: 26-34.

4. Batı H, Tezer E, Duman E, Önen E, Yılmaz C, Fadıloğlu Ç. Üniversite Öğrencilerinde Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışı Değerlendirmesi, Sivas 8. Halk Sağlığı Günleri Kongre Kitabı, ss:22-27 23-25 Haziran 2003

5. Zaybak A, Fadıloğlu Ç. Üniversite Öğrencilerinin Sağlığı Geliştirme Davranışı ve Bu Davranışı Etkileyen Etmenlerin Belirlenmesi, Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi 2004;20:77-95.

6. Yalçınkaya, M, Özer FG, Karamanoğlu, AY. Sağlık Çalışanlarında Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışlarının Değerlendirilmesi, Türk Silahlı Kuvvetleri Koruyucu Hekimlik Bülteni 2007;6: 409-420.

7. Esin N. Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları Ölçeğinin Türkçe'ye Uyarlanması. Hemşirelik Bülteni 1999;12: 87-95.

8. Haddad L, Kane D, Rajacich D, Cameron S, Al-Ma'aitah R. A Comparison of Health Practices of Canadian and Jordanian Nursing Students Public Health Nursing 2004; 21:85–90

9. Von Bothmer MIK, Fringlund B. Gender Differences in Health Habits and inM otivation for a Healthy Lifestyle among

Swedish University Students, Nursing and Health Sciences 2005; 7:107–118

10. Vural, B. K. Sağlık Riskinin Belirlenmesi ve Hemşirelik İçin Önemi, Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 2002; 2: 39-43.

11. Dünya Sağlık Örgütü. Hastalıkların Küresel Yükü 2004. URL:www.who .ınt (25/01/ 2015).

12. Kong R. Building Community Capacity for Health Promotion. A Challange for Public Health Nurses. Public Health Nurs 1995; 12:312-318

13. Lownberg N.S. Health Promotion and the Ideology of Choise: Public health Nurs, 1995;12:319-323

14. Tabak RS. Sağlık, Sağlık Davranışı ile ilgili Modeller, Sağlık Eğitimi, Somgür Yayıncılık, Ankara 2000 ss:1-2

15. Galloway RD. Health Promotion: Causes, Beliefs And Measurements. CM&R 2003; 1:249- 258.

16. Altıparmak S, Kutlu KA. 15-49 Yaş Kadınlarda Sağlığı Geliştirme Davranışları ve Etkileyen Faktörler. Koruyucu Hekimlik Bülteni 2009: 421-422.

17. Edelman CL, Fain JA. Health Defined: Objectives for Promotion & Prevention. Edelman CL, Mandle CL (Editorler). Health Promotion Throughout the Lifespain. Mosby Comp Fourth Ed, Philadelphia. 1999 pp:3-24.

18. Dickey RA, Janick JJ. Lifestyle Modifications in the Prevention and Treatment of Hypertension. Endore Pract 2001; 7: 392-399.

19. Stachawiah B, Tripp Health maintanence, health promotion: Is there a difference, Public Health Nursing, 1982;2.

20. Swanson MJ, Albrecht M. Community Health Nursing: Promotion The Health Of Aggregates. WB. Saunders Co., USA. 1993 pp:20-21

21. Erdoğan S, Nahcivan N, Esin N, İbrikci, S. Sağlığın Sürdürülmesi ve Geliştirilmesinde Hemşirelik. Hemşirelik Bulteni 2004;32: 28-36.

22. Komduur RH, Korthals M, Molder H. The good life: living for health and a life without risks? On a prominent script of nutrigenomics. Br J Nutr 2009: 101: 307-316.

23. Bahar Z. Sigaraya Karşı Sağlık Personeli. Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 1993; 9: 87-114.

24. Özvarış ŞB. Sağlık eğitimi ve sağlığı geliştirme. Güler Ç, Akın L. Halk Sağlığı Temel Bilgiler. Hacettepe Üniversitesi Yayınları Ankara 2006: 1132-1136.

25. Yardım N, Gögen S, Mollahaliloğlu S. Sağlığın Geliştirilmesi (Health promotion): Dünyada ve Türkiye'de Mevcut Durum. İstanbul Tıp Fak Dergisi 2009; 72:29-35.

26. Öztek Z. Sağlık Kavramı ve Sağlık Hizmetleri, Yeni Türkiye Dergisi, 2001; 39: 204- 205.

27. Spellbring M. "Nursing role in health promotion", Nursing Clinic North Amerika, 1991; 26: 805-813.

28. Hardrick G, Lindsey E. Health promotion nursing practice: The demise of nursing process, Journal of Adv. Nursing 1996; 23: 106-112

29. Pahalank C. Determinants of Health-promotive Behaviors: a Review of Current Research . Nursing Clinics of North America 1991: 26:815-832

30. Bozhüyük A**,** Sağlıklı Yaşam Biçimi ve Aile Hekimliği**.** TJFMPC 2012; 6

31. Matossorin JE, Black JM Medical Surgical Nursing, 5.Th Edition, Wb Sounder Comphany Philedelphia Pansilvania. 1997 pp:16-17

32. Battorf JL, Johnson JL. The Effects of Cognitive-persceptual Factors on Health Promotion Behavior Maintanence, Nursing Research, 1996; 45: 30-36.

33. Öztürk O. Ruh Saglıgı ve Bozuklukları,. 6.Basım, Nobel Tıp Kitapevi, Ankara 1995 ss:421-453.

34. Longemo P, Volden C. The Relationship Of Age, Gender And Exercise Practices To Measure Of Health, Lifestyle, Self Esteem, Appl. Nurs. Res 1990; 320-326.

35. Ay FA. Temel Hemşirelik Kavramlar, İlkeler, Uygulamalar. 2. Basım, İstanbul Medikal Yayıncılık Ltd. Şti, İstanbul 2008 ss:44-46.

36. Brenda J. Health Promotion in Adolescents: a Review of Pender's Health Promotion Model. Nursing Science Quarterly2006; 19, 366-373

37. Pender N, Barbauskas V, Hayman L. Health Promotion and Disease Prevention Toward Exellence in Nursing Practice and Education, Nursing Autlook 1992; 40:106-112.

38. Ferguson KJ. Health behaviour. Wallace RB. Public Health& Preventive Medicine. 14. Basım Stamford: Appleton&Lange, 1998 pp: 811-816.

39. Fleming P, Marshall G. Lifestyle Interventions in Primary Care. Systematic Review of Randomized Controlled Trials. Can Fam Physician 2008;54:1706-1713.

40. Johnson RL. Gender Differences in Health Promoting Lifestyles of African Americans. Public Health Nurs 2005; 22:130-137.

41. Minkler M. Personal Responsibility for Health? A Review of the Arguments and the Evidence at Eentury's End. Health Education & Behavior 1999; 26:121-140.

42. Lusk SL, Kerr MJ, Ronis DL. Test of Health Promotion Model as a Causal Model of Worker's Use of Hearing Protection, Nursing Research May/June, 1994; 43:151-157.

43. Caspersen, CJ, Powell KE, Christenseon GM. Physical Activity, Exercise, and Physical Fitness: Definitions and Distinctions for Health Related Research. Public Health Rep. 1985;100:126-31

44. Baranowski T, Bouchard C, Bricker T, Heath G, Strong WB, Truman B, Washington R. Assessment, Prevalance and Cardiovascular Benefits of Physical Activity and Fitness in Youth. Medicine Science and Sports Exercise 1992; 6: 237–247.

45. Okay MD, Jackson PV, Marcinkiewicz, M, Papino MN. Exercise and Obesity. Prim care Clin Office Pract 2009; 36:379-393.

46. Özer K. Fiziksel Uygunluk. 1.Basım Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2001 ss:1-19.

47. Dindar MD, Erduğan F, Atar Ö. Mental Bozukluklara Sahip Obez Bireylerin Egzersize Katılım Durumlarının Değerlendirilmesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, 2019;2:1-12

48. İnal, A.N. Beden Eğitimi Ve Spor Bilimlerine Giriş, Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Yayınları. Konya 1998 ss:5-21

49. Zorba E. Yaşam Boyu Spor, Marmara İletişim Basın yayın dağıtım, İstanbul 2004 ss:25-79-80.

50. Ersoy G. Egzersiz ve Spor Yapanlar için Beslenme, Geliştirilmiş 3. Baskı Nobel Yayın Dağıtım İstanbul 2004 ss:32

51. Vanhees L, Lefevre J, Philipparets R, Martens M, Huygens W, Troosters T, Beunen G. How to Assess Physical Activity? How to Assess Physical Fitness. European Journal of Cardiovascular Prevention & Rehabilitation 2005; 12:102-114

52. Kavas A. Sağlıklı Yaşam İçin Doğru Beslenme. 3. Basım, Literatür Yayıncılık, İstanbul 2003 ss:6-15.

53. Sencer E, Orhan Y. Beslenme. Medikal Yayıncılık, İstanbul 2005 ss:1-8.

54. Oşar Z. Beslenme ve Metabolizmada Temel Kavramlar. İ.Ü. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Sürekli Tıp Eğitimi Etkinlikleri. Sempozyum Dizisi 2004;40:13-17

55. Tuncay T. Spirituality in Coping with HIV/AIDS. International Journal of HIV-Related Problems, HIV & AIDS Review 2007; 3:10-16.

56. O'Neill DP, Kenny OE. Spirituality and Chronic Illness. The Journal of Nursing Scholarship, Third Quarter 1998; 30:275-280.

57. Rippentrop AE, Altmaier EM, Chen JJ, Found EM, Keffala VJ. The Relationship Between Religion/Spirituality and Physical Health, Mental Health, and Pain in a Chronic Pain Population Pain 2005; 116:311-321.

58. George LK, Larsons DB, Koeing HG, McCullough ME. Spirituality and Health: What We Know, What We Need to Know. J Soc Clin Psychol 2000; 19: 1:102-116.

59. Dedeli Ö, Karadeniz G. Kanser Ağrısının Kontrolü ile Psikososyal-Spiritüel Modelin Birleştirilmesi. Derleme/Rewiev Ağrı 2009; 21:45-53.

60. Hovardaoğlu S. Kişilerarası İlişkiler ve Davranış Bozuklukları. Kriz Dergisi 1995; 3:7- 12.

61. Özcan A Hemşire-Hasta İlişkisi ve İletişim, 1. Baskı, Bassaray Yayınevi, Ankara 1996 ss:1- 22

62. Chen M. The Effectivenes of Health Promotion Counseling to Family Caregivers. Public Health Nurs 1999; 16:125-132.

63. Devito JA. Human Communication The Basic Course. 5.Baskı, New York: Harper Collins Publishers Inc., 1991: pp:198-211.

64. Gümran Senyigit, Çalısma Hayatında Stres, Verimlilik Dergisi, MPM Yayını Ankara 2004 ss:104

65. Demir AH. İlköğretim Öğrencilerinde Stres Yaratan Yönetici Davranışları ve Öğrencilerin Başa Çıkma Davranışları, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2002:15

66. Aydın K. B. Stresle başa çıkma. 1. Basım. Nobel Yayınları, Ankara 2006:ss:4–7.

67. Baltaş Z. Sağlık Psikolojisi. 3. Basım. Remzi Kitabevi, İstanbul 2007: ss:151–154.

68. Yazıcı E. Türk Üniversite Gençliği Araştırması. Gazi Üniversitesi Yayınları. Ankara 2003:ss: 12-13.

69. Pekşen Y. Sigara İçiminin Nedenleri, Epidemiyolojisi, Pasif İçicilik. Tür A (Editör). Sigaranın Sağlığa Etkileri ve Bırakma Yöntemleri'nde. Logos Yayıncılık, Samsun. 1995: ss:1- 28.

70. Ozen G, Kafkas ME, Akalan C. The influence of birth weight on physical fitness in children between 8 to 10 years.Turk J Sports Med. 2019;54(1):9-16.

71. Steptoe A,Wardle J, Cui W, Bellisle F, Zotti AM, Baranyai R, Sanderman R. Trends in Smoking, Diet, Physical Exercise, and Attitudes Toward Health in European University Students From 13 countries, 1990-2000. Preventive Medicine 2002;35: 97-104.

72. Bahar Z, Beşer A, Gördes N, Ersin F, Kıssal A. Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları Ölçeği II'nin Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması C.Ü. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 2008;12 :1-13

73. Cooper CJ. SPSS Descriptive Statistic. Web: http://psycohological.illinoisstate/jccutti/ (21/04/2015)

74. Büyüköztürk, Ş. Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı. (7. Basım). Pegem Akademi Yayıncılık. Ankara 2007: ss:40

75. Bostan N Hemşirelerin Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışlarını Etkileyen Faktörler, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Halk Sağlığı Hemşireliği 2013:27

76. Çumralıgil, B. Görücü, A. Örgütlenme ve Yönetim Biçimiyle Spor, Üniversitesi Basımevi. Konya 2007: 3

77. Bozhüyük A, Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Öğrencilerinin Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışlarının İncelenmesi,

Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı Adana 2010:56

78. Pepe O, Atar Ö, Karaoğlu B, Koç MC, Şahin O, Health Promoting Behaviours of Sub-Elite Athletes, Journal of Athletic Performance and Nutrition 2015:2:1:1-9

79. İmer A, Üniversitede Görev Yapan İdari Personelin Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışlarının İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi Gaziantep Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Gaziantep 2013:33-37

80. Tortumluoğlu G. Klimakterik Dönemdeki Kadınlara Verilen Planlı Sağlık Eğitiminin Menopozal Yakınma, Tutum ve Sağlık Davranışlarına Etkisi. Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Erzurum 2003:146

81. Pasinlioğlu P, Gözüm S. Birinci basamak sağlık hizmetlerinde çalışan sağlık personelinin sağlık davranışları. Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 1998;2:60-68

82. Ünalan D, Şenol V, Öztürk A, Erkorkmaz Ü. Meslek yüksekokullarının sağlık ve sosyal programlarında öğrenim gören öğrencilerin sağlıklı yaşam biçimi davranışları ve öz-bakım gücü düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. İ.Ü. Tıp Fakültesi Dergisi 2007;14:101-109.

83. Bottorff JL, Johnson JL, Ratner PA, Hayduk LA. The Effects of Cognitive-persceptual Factors on Health Promotion Behavior Maintanence. Nurs Res 1996; 45:30-36.

84. İlhan N, Batmaz M, Akha LU, Üniversite Öğrencilerinin Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları, Denizli II. Ulusal Halk Sağlığı Kongre Dergisi :34-44 23–26 Ekim 2007,

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ÖĞRETMEN ADAYLARINDA AKADEMİK ÖZ-YETERLİK VE MESLEKİ KAYGI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Editör

Prof. Dr. Yahya POLAT

Yazar

Dr. Oktay ŞAHİN

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmen Adaylarında Akademik Öz-Yeterlik ve Mesleki Kaygı Arasındaki İlişki

Editör: Yahya POLAT

Yazar: Oktay ŞAHİN

ISBN: 978-625-7957-75-5

1. Baskı: Mart 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir. EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI

POLAT, Yahya - ŞAHİN, Oktay
Beden Eğitimi ve Spor Öğretmen Adaylarında Akademik Öz-Yeterlik ve Mesleki Kaygı Arasındaki İlişki
1. Basım, X + 110 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)

Kapak Tasarım: İsa Burak Güngör (iburakgungor@gmail.com)

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR ..... **V**
İÇİNDEKİLER ..... **VII**
TABLOLAR ..... **IX**
1. GİRİŞ VE AMAÇ **1**
2. GENEL BİLGİLER **5**
2.1. YETERLİLİK **5**
2.2. Öz-Yeterlik **6**
2.2.1. Öz-Yeterliğin Etkilediği Etmenler 7
2.2.2. Öz-Yeterlik İnancı 8
2.2.3. Öz-Yeterlik İnancı Kaynakları 8
2.3. Genellenebilirlik Düzeyine Göre Öz-yeterlik İnançları **10**
2.3.1. Göreve Özel Öz-Yeterlik 10
2.3.2. Alana Öz-Yeterlik 11
2.3.3. Genel Öz-Yeterlik 11
2.4. Öz-Yeterlik İnancının Önemi **12**
2.5. Bireylerin Öz-Yeterlik Özellikleri **13**
2.5.1. Öz Yeterliliği Düşük Olan Bireylerin Özellikleri 13
2.5.2. Öz-Yeterliliği Yüksek Olan Bireylerin Özellikleri 14
2.6. Öz-Yeterliliğin Süreçleri **15**
2.6.1. Bilişsel Süreç 15
2.6.2. Motivasyonel Süreç 16
2.6.3. Duyuşsal Süreç 17
2.6.4. Seçimsel Süreç 18
2.7. Akademik Öz-Yeterlik **19**
2.8. Akademik Öz-Yeterlik Boyutları **21**
2.8.1. Teknik Beceri 21
2.8.2. Sosyal Statü 22
2.8.3. Bilişsel Uygulama 22
2.9. Akademik Öz-Yeterlik İle İlgili Yurtiçinde Yapılan Alan Yazın Taraması **23**
2.10. MESLEK SEÇİMİ VE ÖNEMİ **27**
2.10.1. Mesleği Yapma Niyeti 29
2.10.2. Meslek Kavrami ve Birey Yaşamindaki Önemi 29
2.10.3. Mesleği Yapma Niyetini Etkileyen Etmenler 32
2.10.4. Mesleki Kaygı Nedir ? 40
2.10.5. Mesleki kaygı ile Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar 45
3. GEREÇ VE YÖNTEM **59**
3.1. Gönüllü Guruplarının Oluşturulması: **59**
3.2. Veri Toplama Araçları **60**
3.2.1. Kişisel Bilgi Formu 61

3.2.2. Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği 61
3.2.3. Mesleki Kaygı Ölçeği..... 62
3.3. Verilerin Analizi 65
4. BULGULAR 69
5. TARTIŞMA VE SONUÇ 83
6. KAYNAKLAR 95

6.KAYNAKLAR

Adams. R. D. Teacher Development: A Look at Changes in Teacher Perceptions and Behavior Across Time. Journal of Teacher Education. 1992: 33(4). 40 – 43

Adıgüzelli. Y. Examination of Occupational Concern of Pre-Service Teachers Based on Various Variables in Turkey. Educational Research and Reviews. 2015: 10(4). 397-402.

Akar. E. İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Son Sınıf Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Verdikleri Değer ve Mesleki Yeterlilikleri. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Afyon. 2007.

Akbay. S. E. Ve Gizir. C. A. Cinsiyete Göre Üniversite Öğrencilerinde Akademik Erteleme Davranışı: Akademik Güdülenme. Akademik Özyeterlilik ve Akademik Yükleme Stillerinin Rolü. Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 2010: 6(1). 60-78

Akgün. A.. Gönen. S. ve Aydın. M. İlkögretim Fen ve Matematik Ögretmenliği Öğrencilerinin Kaygı Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi. 2007: 6 (20). 283 – 299

Akgün. F. ve Özgür. H. Examination of The Anxiety Levels and Attitudes of The Information Technology Pre-Service Teachers Towards The Teaching Profession. Eğitimde Kuram ve Uygulama. 2014: 10(5). 1206-1223

Albayrak. E. Üniversite Öğrencilerinde Beş Faktör Kişilik. Akademik Öz-yeterlik. Akademik Kontrol Odağı ve Akademik

Erteleme. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Trabzon. 2014

Alemdağ C. Beden Eğitimi Öğretmeni Adaylarinin Epistemolojik İnançlari. Akademik Öz-Yeterlikleri ve Öğrenme Yaklaşimlari. Doktora Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dali. Trabzon. 2015

Alisinanoğlu. F.. Kesicioğlu. A.S. ve Ünal. E. Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Mesleki Kaygı Düzeylerinin Incelenmesi. Uluslararası Öğretmen Yetiştirme Politikaları Ve Sorunları II Sempozyumu'nda Sunulmuş Bildiri. Mayıs. 2010

Allen. N. J. ve Meyer. J. P. Affective. Continuance. and Normative Commitment to The Organization: An Examination of Construct Validity. Journal of Vocational Behavior. 1996: 49(3). 252-276

Alpan. G. B.. Özer. A.. Erdamar. G. K. ve Subaşı. G. The Development of A Student Teacher Concerns Scale. Eurasian Journal of Educational Research. 2014: 54. 151–170

Altun. S. Öğretmen Adaylarının Ders Çalışma Yaklaşımlarının Üniversite Türüne. Öğrenim Görülen Alana Ve Cinsiyete Göre Incelenmesi. Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi. 2013: 227-233

Alver. M.. Sancak. Ş. ve Kesicioğlu O.S. Öğretmen Adaylarının Mesleki Hazır Oluş Düzeyleri Ve Geleceğe Ilişkin Kaygıları. II. Uluslararası Öğretmen Yetiştirme Politikaları ve Sorunları Sempozyumu'nda Sunulmuş Bildiri. Ankara. Mayıs. 2010

Amin. B. M. Üniversite Öğrencilerinin Akademik Öz-yeterlik ve Yaşam Kalitelerinin Fiziksel Aktivite Yapma Durumlarına Göre İncelenmesi. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi. Van Araştırmaları Dergisi. 2010: 2(2). 227-233

Arslanerer. F. Yöneticilerde Öz-yeterlik Algılaması ve Sağlık Yöneticilerinde Bir Araştırma. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. On Sekiz Mart Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Kamu Yönetimi Anabilim Dalı. Çanakkale. 2001

Aşkar. P. ve Umay. A. İlköğretim Matematik Öğretmenliği Öğrencilerinin Bilgisayarla İlgili Öz-yeterlik Algısı. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 2001: 21. 1-8

Atmaca. H. Almanca. Fransızca ve İngilizce Öğretmenliği Bölümlerinde Okuyan Öğretmen Adaylarının Mesleki Kaygıları. Turkish Studies International Periodical Fort He Languages. Literature And History Of Turkish And Turkic. 2013: 8(10). 67 – 76

Aydın. A.. ve Tekneci. E. (2013). Zihin Engelliler Öğretmenliği Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları Ile Kaygı Düzeyleri. Pegem Eğitim Ve Öğretim Dergisi. 2013: 3(2). 01-12

Aytunga O. (2009). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Akademik Öz-yeterlik İnançları. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi. Eğitim Fakültesi. VIII. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu. Eskişehir. 2009. 15-28

Baltaş. A. . Öğrenme Ve Sınavlarda Üstün Başarı. Remzi Kitabevi. 8. Basım. İstanbul. 1993:171

Bandura. A. Self-Efficacy: Toward A Unifying Theory of Behavioral Change. Psychological Review. 1977: 84(2). 191

Bandura. A. Sosyal Öğrenme Teorisi. Englewood Cliffs. Nj: Prentice-Hall. 1977

Bandura. A. Barbaranelli. C. Caprara. G. V. ve Pastorelli. C. Self-Efficacy Beliefs As Shapers of Children's Aspirations and Career Trajectories. Child Development. 2001: 72(1). 187-206

Bandura. A. Self-Efficacy in Changing Societies. Cambridge: Cambridge University Press. 1995

Bandura. A. Self-Efficacy. In V.S. Ramachaudran Encyclopedia of Human Behavior. Academic Press. New York. 1994: 4. 71-81

Bandura. A. Self-Efficacy: The Exercise of Control. New York: W. H. Freeman And Company. 1997

Bandura. A. Social Foundations of Thought and Action: A Social Cognitive Theory. Englewood Cliffs. Nj: Prentice-Hall. 1986

Bess H. ve Marcus. V. C. Self-Efficacy and The Stages of Exercise Behavior Change. Research Quarterly for Exercise and Sport. 2013

Bilgici. G. B. Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Mesleki Kaygılarının İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi İlköğretim Anabilim Dalı Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Ankara. 2016

Biricik. Y. S. Beden Eğitimi Ve Spor Bölümlerinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Akademik Öz-yeterliklerinin Incelenmesi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Spor Yönetimi Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Erzurum. 2015

Bouffard-Bouchard. T.. Parent. S.. ve Larivee. S. Influence of Self-Efficacy on Selfregulation and Performance among Junior and Senior High-School Age Students. International Journal of Behavioral Development. 1991: 14(2). 153-164

Boz. Y. Turkish Student Teachers' Concerns about Teaching. European Journal of Teacher Education. 2008: 31(4). 367 – 377

Boz. Y. ve Boz. N. The Nature of the Relationship between Teaching Concerns and Sense Of Efficacy. European Journal of Teacher Education. 2010: 33(3). 279-291

Bozdam. A. Öğretmen Adaylarının Mesleki Kaygı Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından Incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Konya. 2008

Bozkurt. N. Bir Grup Üniversite Öğrencisinin Depresyon Ve Kaygı Düzeyleri İle Çeşitli Değişkenler Arasındaki İlişkiler. Eğitim Ve Bilim. 2009: 29(133). 52–59

Buttler. E.D ve Smith. D.L. A Study of Factors Associated with Fifth Year Teacher Interns' Concerns. Problems and Stress. Annual Meeting of The American Educational Research Association. 1989

Büyüköztürk Ş. Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı (7.Baskı). Pegem Akademi Yayıncılık. Ankara. 2007: 40

Cabı. E. ve Yalçınalp. S. Öğretmen Adaylarına Yönelik Mesleki Kaygı Ölçeği (Mkö): Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 2007: 44. 85 – 96

Capel. S. Secondary Students' Development As Teachers Over The Course of A Pgce Year. Educational Research. 2001:43 (3). 247 – 261

Capel. S.A. Changes In Students' Anxieties and Concerns After Their First and Second Teaching Practices. Educational Research. 1997: 39(2). 211 – 228

Cejka. M. A. ve Eagly. A. H. Gender-Stereotypic Images of Occupations Correspond to The Sex Segregation of Employment. Personality and Social Psychology Bulletin. 1999: 25(4). 413-423

Chemers. M. M.. Hu. L. T.. ve Garcia. B. F. Academic Self-Efficacy and First Year College Student Performance and Adjustment. Journal of Educational Psychology. 2001: 93(1). 55

Cihan. B. B. Beden Eğitimi Ve Spor Yüksekokulu Öğretmenlik Bölümünde Öğrenim Gören Öğrencilerin Akademik. Sportif Ve Öğretmenlik Öz-yeterlilik Algılarının Incelenmesi. Gazi Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Beden Eğitimi Ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı. Doktora Tezi. Ankara. 2014

Çağır. G. ve Gürgan. U. Öğretmen Adaylarının Mesleki Kaygı Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından Incelenmesi. Xvii. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi'nde Sunulmuş Bildiri. Eylül. 2008

Çakmak. Ö. ve Hevedanlı. M. Eğitim ve Fen-Edebiyat Fakülteleri Biyoloji Bölümü Öğrencilerinin Kaygı Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi. 2005: 4 (14). S.115-127

Çelik. M. (2017). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Kişilik Özellikleri ve Mesleki Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi. Nevşehir. 2017

Çetin. Ş. Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Kamu Personeli Seçme Sınavına (Kpss) Yönelik Kaygılarının İncelenmesi. Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi. 2013: 42 (197). 158- 168

Çimen. K., Tazegül. Ü ve Atar Ö. Comparıson of Social Anxiety Levels of Students That Do and Do Not Do Sports. North Asian International Research Journal of Social Science & Humanities. 2016:2(8);2-9

Çubukçu. Z.. ve Dönmez. A. The Examination of The Professional Anxiety Levels of Teacher Candidates. Eğitimde Kuram ve Uygulama. 2011: 7(1). 3 – 25

Çuhadar. C. Gündüz. Ş. ve Tanyeri. T. Bilgisayar Ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin Ders Çalışma Yaklaşımları Ve Akademik Öz-yeterlik Algıları Arasındaki İlişkinin Incelenmesi. Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 2013: 9. 1.

Dever. A. Spor Sosyolojisi. Başlık Yayınları. İstanbul. 2010:23

Dilmaç. O. Görsel Sanatlar Öğretmeni Adaylarının Kaygı Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından Incelenmesi. Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi. 2010: 24. 49-65

Duman. B.A. Lise Öğrencilerinin İngilizceye Yönelik Öz-yeterlik Algı Puanlarının Cinsiyete. Alanlara ve Farklı Düzeylere Göre İngilizce Başarısını Yordama Gücü. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul. 2007

Durdukoca. Ş. F. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Akademik Öz-yeterlik Algılarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Dergisi. 2010: 10(1). 69-77

Dursun. S. Ve Karagün. E. Öğretmen Adaylarının Mesleki Kaygı Düzeylerinin İncelenmesi. Kocaeli Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Son Sınıf Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 2012: 24. 93 – 112

Eisenberger. J.. Conti-D'antonio. M. ve Bertarndo. R. Self Efficacy: Raising The Bar for All Students. Abd: Eye on Education. 2005: 9

Eke. B. Bir Sosyal Sınıf Belirleyicisi Olarak Meslek. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası. 1987: 4. 377-401

Ekici. G. "Biyoloji Öz-Yeterlik Ölçeğinin Geçerlik Ve Güvenirliği". Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 2005: 29. 85-94

Ekinci. E. Ortaöğretim Öğrencilerinin Akademik Öz-yeterlik Düzeyleri ve Akademik Erteleme Davranışlarının Öğrenilmiş Çaresizlik Düzeylerini Yordama Gücü. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Tokat. 2011

Eysenck. H. J. The Biological Basis of Cross-Cultural Differences in Personality: Blood Group Antigens. Psychological Reports. 2000: 121

Fuller. F. F. Concerns of Teachers: A Developmental Conceptualization. American Educational Research Journal. 1969: 6(2). 207-226

Fuller. F. F. ve Parsons. J.S Concerns of Teachers: Recent Research on Two Assesment Instruments. Annual Meeting of The American Educational Research Association. 1974: 442

Geçtan. E. Psikodinamik Psikiyatri ve Normaldışı Davranışlar. (16.Basım). Metis Yayınları. İstanbul. 2003: 78

Ghaith. G.. ve Shaaban. K. The Relationship between Perceptions of Teaching Concerns. Teacher Efficacy. and Selected Teacher Characteristics. Teaching and Teacher Education. 1999. 15(5). 487 – 496

Gore Jr. P. A. Academic Self-Efficacy as a Predictor of College Outcomes: Two Incremental Validity Studies. Journal of Career Assessment. 2006: 14(1). 92-115

Guillaume. A.M.. ve Rudney. L.R. Student Teachers' Growth Toward Independence: An Analysis of Their Changing Concerns. Teaching and Teacher Education. 1993: 9(1). 65 – 80.

Hart. N.I. Student Teacher's Anxieties: Four Measured Factors and Their Relationships to Pupil Disruption in Class. Educational Research. 1987: 29(1). 12 – 18

Hynes – Dusel. J.M. Physical Education Student Teacher Concerns. Physical Educator. 1999: 56(1). 33 – 48

Işık. İ. Öz-yeterlik Inancı Yönetici Rolleri Açısından Bir Inceleme. Marmara Üniversitesi İşletme Ana Bilim Dalı. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul. 2001

Izgar H. ve Dilmaç B. Yönetici Adayı Öğretmenlerin Öz-yeterlik Algıları ve Epistemolojik İnançlarının İncelenmesi Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 2008: 377-359

İleri. M. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Akademik Öz-yeterliklerinin Gelecek Beklentisi Üzerine Etkisi Beden Eğitimi Ve Spor Ana Bilim Dalı Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi. Karaman. 2019

İlhan. S. Bazı Temel İşlevleri ve Artan Önemi Açısından Meslek. Doğu Anadolu Araştırmaları. 2004: 3(1). 132-137

İlhan. S. Yeni Kapitalizm ve Meslek Olgusunun Değişen Anlamları Üzerine. Dumlupınar Sosyal Bilimler Dergisi. 2008: (21). 313-328

İslam. A. Beden Eğitimi Ve Spor Öğretmenliği Ile Sınıf Öğretmenliğinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Akademik Öz-yeterlik Algılarının Karşılaştırılması (Ordu İli Örneği). Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Erzurum. 2016

Jerusalem. M. ve Schwarzer. R. Fragebogen Zur Erfassung Von Selbstwirksamkeit. (R. Schwarzer Ed). Skalen Zur Befindlichkeit und Persoenlichkeit In. (Forschungsbericht No. 5). Berlin: Freie Universitaet. Institut Fuer Psychologie.1981: 213-247

Kafkas. M. E.. Mahmut. A. Ç.. Çoban. B.. ve Karademir. T. Beden Eğitimi Öğretmen Adaylarının Öz-yeterlik Algıları İle Mesleki

Kaygıları Arasındaki ilişki. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 2010: 11(2)

Karasar N. Bilimsel Araştırma Yöntemleri (17.Baskı). Nobel Yayıncılık. Ankara. 2007: 38-43

Knoblauch. D.. Ve Woolfolk- Hoy. A. "Maybe I Can Teach Those Kids." The Influence of Contextual Factors on Student Teachers' Efficacy Beliefs. Teaching and Teacher Education. 2008: 24. 166-179

Korkmaz. İ. Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi. Pegem Yayıncılık. Ankara. 2002: 28

Korkmaz. Ö. "Öğretmen Adaylarının Öğretim Materyallerinden Yararlanmaya Dönük Öz-yeterlilik Algıları". Eğitim Teknolojileri Araştırmaları Dergisi. 2011. 2(4). 1-17

Köse. H.S. Müzik Öğretmeni Adaylarının Mesleki Kaygıları. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 2006: 7(2). 80 – 89

Kurtuldu. M.K. ve Ayaydın. A. Güzel Sanatlar Bölümü Öğrencilerinin Mesleki Kaygı Düzeylerinin Incelenmesi. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 2010: 28. 111 – 118

Kuzgun. Y. Meslek Danışmanlığı Kuramlar ve Uygulamalar. Nobel Yayıncılık. Ankara. 2010: 57

Kuzgun. Y. Meslek Gelişimi ve Danışmanlığı. Nobel Yayıncılık. Ankara. 2006: 48

Kuzgun. Y. Meslek Rehberliği ve Danışmanlığına Giriş. (2.Basım). Nobel Yayın Dağıtım. Ankara. 2004: 19

Lee. E. The Relationship of Motivation and Flow Experience to Academic Procrastination in University Students. Journal of Genetic Psychology. 2005: 166. 5- 14.

Maddux. J. E. ve Gosselin. J. T. Self Efficacy. M. L. Leary Ve J. P. Tangney (Editörler). Handbook of Self And Identity. (3rd. Ed.). Guilford Press. New York. 2003

Mcgee. G. W. ve Ford. R. C. Two (Or More?) Dimensions of Organizational Commitment: Reexamination of The Affective and Continuance Commitment Scales. Journal of Applied Psychology. 1987: 72(4). 638

Meyer. J.P. ve Allen. N.J. A Three-Component Conceptualization of Organizational Commitment. Human Resources Management Review. 1997: 1-11

Millburg. S.N. (2009). The Effects of Environmental Risk Factors on At-Risk Urban High School Students' Academic Self-Efficacy. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ohio. University of Cincinnati. 2009

Morton. L.L.. Vesco. R.. Williams. N.H. ve Awender. M.A. Student Teacher Anxieties Related to Class Management. Pedagogy. Evaluation. and Staff Relations. British Journal of Educational Psychology. 1997: 67. 69 – 89

O'connor. J. ve Taylor. H. P. Understanding Preservice and Novice Teachers' Concerns to Improve Teacher Recruitment and Retention. Teacher Education Quarterly. 1992: 19(3). 19-28

Oğuz. A. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Akademik Öz-yeterlik İnançlarının İncelenmesi. VIII. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu. Eskişehir. 2009

Pajares. F. Gender and Perceived Self-Efficacy in Self-Regulated Learning. Theory into Practice. 2002: 41(2). 116-125

Pekel. A. Spor Yöneticiliği Bölümünde Öğrenim Gören Öğrencilerinin Akademik Öz-yeterlikleri ve Üniversite Yaşam Kalitesi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kayseri. 2016

Pigge. L.P. ve Marso. R.N. A Seven Year Longitudinal Multi – Factor Assessment Of Teaching Concerns Development Through Preparation And Early Years Of Teaching. Teaching And Teacher Education. 1997: 13(2). 225 – 235

Pişkin. M. Kariyer Gelişim Sürecini Etkileyen Faktörler. B.Yeşilyaprak (Editör) Mesleki Rehberlik ve Kariyer Danışmanlığına Giriş (İkinci Baskı). Pegem Akademi. Ankara. 2012: 44-78

Ralph. E. G. Interns' and Cooperating Teachers' Concerns During The Extended Practicum. Alberta Journal of Educational Research. 2004: 50(4). 411-429

Reeves. C.K ve Kazelskis. R. Concerns of Preservice and Inservice Teachers. Journal of Educational Research. 1985: 78(5). 267-271

Reeves. K. C. ve King. D.A. Teaching Concerns of Preservice Teachers. 23. Mid-South Educational Research Association. 1994

Roe. A. The Psychology of Occupations. John Wiley and Sons. London. 1985

Saban. A.. Korkmaz. İ. ve Akbaşlı. S. Öğretmen Adaylarının Mesleki Kaygıları. Eğitim Araştırmaları Dergisi. 2004: 17. 198-209

Sirois. F. Procrastination and Intentions to Perform Health Behaviors: The Role of Selfefficacy and The Consideration of Future Consequences. Personality and Individual Differences. 2004: 37. 115–128

Smith. D. J. ve Sanche. R. P. Interns' Personally Expressed Concerns: A Need To Extend The Fuller Model?. Action in Teacher Education. 1993: 15(1). 36-41

Sürücü. F. Matematik Öğretmen Adaylarının Gelecek Kaygıları. Yüksek Lisans Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Konya. 2012

Swennen. A.. Jörg. T. ve Korthagen. F. Studying Student Teachers' Concerns. Combining Image-Based and More Traditional Research Techniques. European Journal of Teacher Education. 2004: 27(3). 265 – 283

Şahin. A. E. Öğretmen Yeterliliklerinin Belirlenmesi. Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi. 2004: 5(8). 58-63

Şahin. A.E. Meslek Ve Öğretmenlik. Eğitim Bilimine Giriş. Editör: Veysel Sönmez. Anı Yayıncılık. Ankara. 2011: 266-310

Şahin Kafkas. A. Yıldırım. T. Kafkas M. ve Özen. G. Beden Eğitimi Ve Spor Yüksekokulu Özel Yetenek Sınavına Giren Adayların Kaygı Düzeyleri İle Özel Yetenek Sınav Performansları Arasındaki İlişkinin

İncelenmesi. İnönü Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 2014; 1(1). 1-13.

Şeker S. Müzik Ögretmeni Adaylarının Akademik Öz-yeterlik Düzeyleri İle Çalgı Çalışmaya İliskin Tutumları Arasındaki İliskinin İncelenmesi. E-Journal of New World Sciences Academy 2014; 9: (3): 135-149

Taşğın. Ö. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda Okuyan Öğretmen Adaylarının Mesleki Kaygı Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından Incelenmesi. Kastamonu Eğitim Dergisi. 2006: 14(2). 679 – 686

Tekeli. Ş. C. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Adayları İle Diğer Öğretmen Adaylarının Sosyal Görünüş Kaygısı ve Akademik Öz-yeterlik Düzeylerinin Karşılaştırılması. Bartın Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmmenliği Anabilim Dalı. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Bartın. 2017

Temiz. E. Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Öğretmen Adaylarının Mesleki Kaygı Düzeylerinin Cinsiyet ve Alan Değişkenleri Açısından Incelenmesi. Nwsa: Fine Arts. 2011: 6(2). 303-310

Totan. T. İkiz. E. ve Karaca. R. Duygusal Öz-yeterlik Ölçeğinin Türkçe'ye Uyarlanarak Tek ve Dört Faktörlü Yapısının Psikometrik Özelliklerinin Incelenmesi. Dokuz Eylül Üniversitesi. Buca Eğitim Fakültesi Dergisi. 2010: 28. 71- 95

Tracey. J.G.T.. ve Hopkins. N. Correspondence of Interests and Abilities with Occupational Choice. Journal of Counseling Psycology. 2001: 48(2). 178-189

Turan. N. (2015). Çalışma Yaşamında Yetenek. Beceri. Yetkinlik. Yeterlilik. Nobel Yayıncılık. Ankara. 2015: 87

Tuzcuoğlu. S. (1994). Meslek Seçimi ve Önemi. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi. 1994: 6. 265-280

Türk. N. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Mesleklerine İlişkin Öz-yeterlik Düzeylerinin İncelenmesi. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi. Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Niğde. 2009

Uludağ. G.. Taşdöven. H. ve Dönmez. M. Polis Adaylarının Mesleki Kaygı Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 2014: 18(2). 75 – 94

Uzun. K. Akademik Öz Yeterliğin Yordayıcıları: Belirsizliğe Tahammülsüzlük. Endişe İle İlgili Olumlu İnanç ve Akademik Kontrol Odağı. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Burdur. 2016

Ünaldı. Ü.E. ve Alaz. A. Coğrafya Öğretmenliğinde Okuyan Öğretmen Adaylarının Mesleki Kaygı Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi. 2008: 26. 1 – 13

Varol. B. (2007). Beden Eğitimi ve Spor Bölümü Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Öz-yeterlikleri. Niğde Örneği. Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Niğde. 2007

Varol. Y. K.. Erbaş. M. K. ve Ünlü. H. Beden Eğitimi Öğretmen Adaylarının Mesleki Kaygı Düzeylerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarını Yordama Gücü. Atatürk Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Dergisi. 2014: (12) 2. 113-123

Vatandaş. C. Toplumsal Cinsiyet ve Cinsiyet Rollerinin Algılanışı. Sosyoloji Konferansları. 2007: 29-56

Vrugt. A. J.. Langereis. M. P.. ve Hoogstraten. J. Academic Self-Efficacy and Malleability of Relevant Capabilities As Predictors Of Exam Performance. The Journal of Experimental Education. 1997: 66(1). 61-72

Wood. R. ve Bandura. A. Social Cognitive Theory Of Organizational Management. Academy Of Management Review. 1989: 14(3). 361-384

Yerger. S.M. Pre-Teaching Concerns. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Universtiy Of Arizona. Arizona. 2011

Yeşilyaprak. B. Mesleki Rehberlik ve Kariyer Danışmanlığında Paradigma Değişimi ve Türkiye Açısından Sonuçlar: Geçmişten Geleceğe Yönelik Bir Değerlendirme. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri. 2011: 11(4). 5-26

Yeşilyaprak. B. Mesleki Rehberlik Ve Psikolojik Danışma. (2.Basım). Pegem Akademi. Ankara. 2012: 119-123

Yıldırım. A. Sınıf Öğretmeni Adaylarının Meslekî Öz-Yeterlik Algıları İle Meslekî Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İstanbul. 2011

Yıldırım. F. ve İlhan. İ. Ö. Genel Öz-yeterlik Ölçeği Türkçe Formunun Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması. Türk Psikiyatri Dergisi. 2010: 21(4). 301-308

Yıldırım. İ. Akademik Başarının Yordayıcısı Olarak Yalnızlık. Sınav Kaygısı ve Sosyal Destek. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 2000: 167-176

Yılmaz. G.. Yılmaz. B. ve N. Türk. Beden Eğitimi Ve Spor Öğretmenlerinin Mesleklerine İlişkin Öz-yeterlik Düzeylerinin İncelenmesi (Nevşehir İli Örneği). Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi. 2010: 12(2). 85-90

Yılmaz. K. ve Çokluk-Bökeoğlu. Ö. İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Yeterlilik İnançları. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi. 2008: 41(2). 143- 167

Yılmaz. M.. Gürçay. D. ve Ekici. G. Akademik Öz-yeterlilik Ölçeğinin Türkçe'ye Uyarlanması. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 2007: 33. 253-259.

Zeldin. A. L. ve Pajares. F. Against the Odds: Self-Efficacy Beliefs of Women in Mathematical. Scientific. and Technological Careers. American Educational Research Journal. 2000: 37(1). 215-246

Zimmerman. B. J. Self-Efficacy: An Essential Motive to Learn. Contemporary Educational Psychology. 2000: 25. 82-9

Zimmerman. B. Self-Efficacy and Educational Development. Ed. Bandura A. Selfefficacy in Changing Societies. New York: Cambridge University Pres. 1995: 202- 231

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE ALIŞVERİŞ MERKEZLERİ İÇ MEKAN KURGUSU

Editörler
Prof. Dr. Onur ALTAN
Dr. Öğr. Üyesi Bilge YARAREL DOĞAN

Yazar
İldem AYTAR SEVER

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Geçmişten Günümüze Alışveriş Merkezleri İç Mekan Kurgusu

Editörler: Onur ALTAN - Bilge YARAREL DOĞAN

Yazar: İldem AYTAR SEVER

ISBN: 978-625-7957-73-1

1. Baskı: Mart 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir.
EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI

ALTAN, Onur - YARAREL DOĞAN, Bilge - AYTAR SEVER, İldem
Geçmişten Günümüze Alışveriş Merkezleri İç Mekan Kurgusu
1. Basım, VII + 219 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1.Alışveriş Merkezleri, 2.İç Mekan, 3.İç Mekan Kurgusu, 4.Mekan Tasarımı

Kapak Tasarım: İsa Burak Güngör (iburakgungor@gmail.com)

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER I
ŞEKİLLER V
GİRİŞ 1
1. ALIŞVERİŞ YAPILARININ GELİŞİMİ 9
2. AVRUPA'DAKİ ALIŞVERİŞ MEKÂNLARI 25
3. ANADOLU'DA ALIŞVERİŞ KAVRAMI 29
3.1. Pazar Yerleri 29
3.2. Sokak Dükkânları 30
3.3. Kervansaray Yapıları 34
3.4. Han 35
3.5. Bedesten 40
3.6. Arasta 44
3.7. Çarşılar 46
3.8. Kapalıçarşı 49
4. DEĞİŞEN TÜKETİM KÜLTÜRÜ VE ALIŞVERİŞ 53
4.1. Alışveriş Merkezlerinin Gelişimi 70
4.2. Sosyo-Kültürel Bakış ile Kullanıcı İhtiyaçlarının Belirlenmesi 73
4.3. Ekonomik Boyutuyla Alışveriş Merkezleri 76
5. MİMARİ BOYUTUYLA ALIŞVERİŞ MERKEZLERİ 79
6. MEKANSAL KURGU 89
7. ALIŞVERİŞ MERKEZLERİNDE MEKANSAL KURGUNUN OLUŞUMUNU ETKİLEYEN FAKTÖRLER 101
7.1. Sabit Birimler 107
7.2. Taşıyıcı Sistemler 108
7.3. Duvar ve Zeminler 108
7.4. Bağlantı ve Sirkülasyon Elemanları 110
7.5. Merdivenler 113
7.6. Yürüyen merdivenler 114

7.7. Asansörler 115
7.8. Havalandırma sistemleri 117
7.9. Güvenlik 118
7.10. Döşeme Kaplamaları 120
7.11. Kat Yüksekliği 121
7.12. Tavanlar 121
7.13. Düşey Bölücüler 122
7.14. Donatılar 123
7.15. Islak Hacimler 124
8. ALIŞVERİŞ MERKEZİ, KONUT VE SOSYAL YAŞAM İLİŞKİSİ 129
9. ALIŞVERİŞ MERKEZLERİNDE ALGISAL FAKTÖRLER 133
9.1. Algı 134
10. ALIŞVERİŞ MERKEZLERİNDE GÖRSEL FAKTÖRLER 137
10.1. Renk 138
10.2. Işık 142
10.3. Aydınlatma 144
10.4. Biçim 144
10.5. Ölçü – Oran 145
10.6. Estetik 146
11. ALIŞVERİŞ MERKEZLERİNDE İŞİTSEL FAKTÖRLER 149
11.1. Ses 149
11.2. Müzik 149
12. ALIŞVERİŞ MERKEZLERİNDE DUYUSAL FAKTÖRLER 151
12.1. Isı 151
12.2. Doku 153
12.3. Koku 154

13. ALIŞVERİŞ MERKEZLERİNDE ANLAMSAL FAKTÖRLER.....155
14. ALIŞVERİŞ MERKEZLERİNDE PSİKOLOJİK FAKTÖRLER.....165
15. SONUÇ.....167
BİBLİYOGRAFYA.....173
KAYNAKÇA.....207

17

KAYNAKÇA

A) Kitap ve Kitap Bölümleri

1. **Acking, C. A. ve Küller, R.,** 1968. The Perception Of An Interior as a Function Of It‟s Color. I. Color Of Interior Details. Lund Instute Of Technology. Department Of Theoretical and Applied Aesthetics. Sweden.

2. **Akdağ,M.,**1979.Türkiye'nin İktisadi ve İçtimai Tarihi, İstanbul Tekin Yayınevi, 3.Basım, Cilt I,

3. **Akozan, F.,**1963.Türk Han ve Kervansarayları, Türk Sanatı Tarihi Araştırma ve İncelemeleri I, İstanbul, syf:135, DGSA Yayıncılık.

4. **Akurgal, E.,** 2003. Anadolu Uygarlıkları, Net Turistik Yayınları, İstanbul,

5. **Alessandro A. and Stephen G.,** 1997. "Virtual Cities, Social Polarisation and the Crisis in Urban Public Space", *Journal of Urban Technology*, Volume 4, No: 1,

6. **Alkibay S.,Tuncer D. ve Hoşgör Ş.,** 2007. Alışveriş Merkezleri ve Yönetimi, Ankara, Siyasal Kitabevi,

7. **Backes N.,** 1997. "Reading The Shopping Mall City", **Journal Of Popular Culture**, 31 (3):

8. **Banerjee T.,** 2007. "The Future Of Public Space: Beyond Invented Streets And Reinvented Places", Urban Desing Reader, Ed: Matthew Carmona & Steve Tiesdell, Architectural Press

9. **Barthes, R.,** 2005b. Bir Aşk Söyleminden Parçalar. Çev., Tahsin Yücel. İstanbul: Metis.

10. **Baytop T.,** 1990. İstanbul Ansiklopedisi, "Mısır Çarsısı", Cilt: 5,

11. **Bekir A. R.,**1981. İpek Yolu, Ankara, Dctf, Yayın No: 308,

12. **Bocock R.,** 2009. Tüketim. Çev. **İrem Kutluk** Ankara: Dost Kitabevi Yayınları,

13. **Büyük Larousse.,** 1986. Sözlük Ve Ansiklopedisi.1. Cilt,

14. **Cahen C.**1980**.** Osmanlılardan Önce Anadolu Da Türkler, Çev: **Y. Moran,** İstanbul, E Yayınları,

15. **Canbakal, N.,** 2003. Mimari Konvansiyonlar, Arredamento Mimarlık, 260,

16. **Ching, and Francis D.K.,** 1979. Architecture, Form, Space And Order, Van Nostrand Reinhold, New York.

17. **Chrıstopherson S.,** 1994. "The Fortress City: Privatised Spaces, Consumer Citizenship", İn: A. Amin (Ed.) Post Fordism: A Reader, Oxford: Blackwell: 416-419.

18. **Dülgeroğlu Y.Y.,** 1995. Dükkândan Merkeze Alışveriş Mekânları. *Yapı* 158,

19. Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi

20. **Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi.,** 1997. Cilt 2, Yem Yayınları, İstanbul.

21. **Foucault, M.,** 2003. İktidarın Gözü Seçme Yazılar Iv. Çev., Işık Ergüden. İstanbul: Ayrıntı

22. **Francis D.K. Ching.,** 2006. İç Mekân Tasarımı Resimli, Yem Yayın, 2.Baskı, Ekim,

23. **Gottdiener M.,** 2005. "Postmodern Göstergeler, 1. Baskı", Çeviri: Erdal Cengiz, Hakan Gür, Ayhan Nur, İmge Kitabevi, İstanbul,

24. **Gür S. Ö.,** 1996. Mekân Örgütlenmesi, Gür Yayıncılık, Trabzon.

25. **Gürbilek N.,** 2001. Vitrinde Yaşamak:1980'lerin Kültürel İklimi İstanbul: Metis Yayınları,

26. **Harvey D.,** 2010. Post Modernliğin Durumu Çev**: Sungur Savran** İstanbul: Metis Yayınları

27. **İzgi U.,** 1999. Mimarlıkta Süreç: Kavramlar-İlişkiler, Yapı-Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul.

28. **Jessop B.,** 2005. Hegemonya, Post-Fordizm Ve Küreselleşme Ekseninde Kapitalist Devlet, İstanbul: İletişim Yayınları Çev. **Betül Yarar Ve Alev Özkazanç**

29. **Lefebvre H.**, 2007. Modern Dünyada Gündelik Hayat Çev. **Işın Gürbüz** İstanbul: Metis Yayınları,

30. **Levi B.,**1956. Saper Vedere L'architectura, Einaudi Pres, Milano, syf: 38

31. **Levy and Weitz.,** 5th.Ed.,Op.Cit.,

32. **Malcom Sullivan and Dennis Adcock.,** 2002. "Retail Marketing", Thomson,

33. **Mark J. Eppli, John D. Benjamin.,**1994. "The Evolution Of Shopping Center Research: A Review And Analysis", Journal Of Real Estate Research, Issue 1,

34. **Mattson B.E. and Dubinsky A. J.,** 1987. Shopping Patterns: An Exploration Of Some Situational Determinants. Psycholog And Marketing 4:1,

35. **Mccloud J.**, 1999. Us Shopping Centers Thrive As Hubs Of Entertainment, National Real Estate Investor, 41,

36. **Morley D. and Robins K.,** 1997. Kimlik Mekânları: Küresel Medya, Elektronik Ortamlar ve Kültürel Sınırlar. Çev: **Emrehan Zeybekoğlu** İstanbul: Ayrıntı Yayınları,

37. **Müge Elden.,** 2007. Reklam Yazarlığı, 4.Bsk. İstanbul, İletişim Yay,

38. **Mumford L.**,1987. "The Public Face Of Architecture, 1st Edition ", The Free Press, New York & London,

39. **Mumford L**., 2007. Tarih Boyunca Kent – Kökenleri, Geçirdiği Dönüşümler ve Geleceği, Çev. **Koca G. Tosun T**. Ayrıntı Yayınları, İstanbul.

40. **Murray B.,** 1999. Kentsiz Kentleşme (Yurttaşlığın Yükselişi Ve Çöküşü). (**Çev: Burak Özyalçın**), İstanbul: Ayrıntı Yayınları,

41. **Odabası ve Oyman**,.2010.

42. **Odabaşı, Y**. **veBarış, G,.** 2010. Tüketici Davranışı. İstanbul: Media Cat,

43. **Ömer Baybars Tek ve Fatma Demirci Orel**., 2006. "Perakende Pazarlama Yönetimi", 2.Baskı, İzmir, Birleşik Matbaacılık,

44. **Ömer Baybars Tek.,** 1999. "Pazarlama İlkeleri; Global Yönetimsel Yaklaşım Türkiye Uygulamaları", 8.Baskı, İstanbul, Beta Yayım

45. **Ömer Baybars Tek.**, 2006. "Pazarlamada Değer Yaratmak, Pazarlamada Değer Çağı, Türkiye'de Değer Pazarlaması" İstanbul, Hayat Yayıncılık,

46. **Öncü A. ve Weyland P.,** 2005. Küreselleşen Kentlerde Yaşam Alanı Ve Toplumsal Kimlik Mücadeleleri, Mekân, Kültür, İktidar: Küreselleşen Kentlerde Yeni Kimlikler İçinde. İstanbul: İletişim Yayınları,

47. **Philip Kotler.,** 2000. Kotler ve Pazarlama, 3.Bsk. İstanbul, Sistem Yayıncılık

48. **Ritzer, G.,** 2000. Büyüsü Bozulmuş Dünyayı Büyülemek. Çev., Şen Süer Kaya, İstanbul: Ayrıntı.

49. **Roth L. M.,** 2002. Mimarlığın Öyküsü, Çev. Akça E. Kabalcı Yayınevi, İstanbul,

50. **Sadıllot R.,**1983. Değiş Tokuştan Süpermarkete, Cep Kitapları, İstanbul,

51. **Scharabi M.**,1985. Der Bazar, Das Traditionelle Stadtzentrum İm Nahen Osten Und Seine Handelseinrichtungen,Wasmuth Verlag, Tübingen

52. **Sennett R..** 1996. Kamusal İnsanın Çöküşü. Çev. Serpil Durak, Abdullah Yılmaz. Metis Yayınları, İstanbul,

53. **Sennett R.,**1996. Ten Ve Taş-Batı Uygarlığında Beden ve Şehir, Metis Yayınları, İstanbul,

54. **Sennett, R.,** 1999. Gözün Vicdanı: Kentin Tasarımı Ve Toplumsal Yaşam. Çev.,Süha Sertabiboğlu-Can Kurultay. İstanbul: Ayrıntı.

55. **Servet Topaloğlu.,**2008."Perakendede Diriliği Kaybetmeden İrileşmek", İstanbul, Hayat Yayımcılık.

56. **Stephen, A.,** 2004.Kliment**,** "Building Type Basics For Retail And Mixed-Use Facilities", New Jersey, John Wiley & Sons, Inc.

57. **Sunar, S.,** 1980. Yangından Korunma Ve Bina Yangın Güvenliği Yönünden Büyük Mağaza, Kapalı Çarsı ve Ticaret Merkezleri, Arkitekt, Cumhuriyet Matbaası,

58. **Tek ve Orel**, 2. Baskı, Op.Cit.,

59. **Tekeli, İ.,** 2009. Akılcı Planlamadan, Bir Demokrasi Projesi Olarak Planlamaya. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları,

60. **Thorns C. D.,**2004. Kentlerin Dönüşümü – Kent Teorisi Ve Kentsel Yasam, Çev. **Nal E.** ve **Nal H.** Csa Global Yayın Ajansı, İstanbul

61. **Ticari Yapılar 1** Commercial Buildings, Vitra Çağdaş Mimarlık Dizisi,

62. **Toydemir, Nihat, Erol Gürdal ve Leyla Tanaçan.,** 2000. "Yapı Elemanı Tasarımında Malzeme" Birinci Baskı. İstanbul: Literatür İstanbul: Literatür Yayınları: 39

63. **Ulı**., 3rd.Ed.,Op.Cit.,

64. **Von Meiss P.,** 1990. Elements Of Architecture: Form To Place, Van Nostrand Reinhold Pub., New York.

65. **Voyce M.,**2006. "Shopping Malls İn Australia: The End Of Public Space And The Rise Of „Comsumerist Citizenship", Journal Of Sociology, Volume 42, No. 3,

66. **Wycherley R. E.,** 1991. Antik Çağda Kentler Nasıl Kuruldu, Çev. **Nirven N.** ve **Basgelen, N.** Arkeoloji Ve Sanat Yayınları, İstanbul

67. **Yırtıcı, H.,** 2005. Çağdaş Kapitalizmin Mekânsal Örgütlenmesi, Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul,

68. **Yücel, A.,** 1999. Mimarlıkta Anlam. Tmmob Dil Ve Mimarlar Odası Yayını, İstanbul,

B) Tezler

69. **Aksoy, M. İ.,** 2009. Günümüz Alışveriş Kavramında Değişme Olgusu ve Bu Olgunun Alışveriş Merkezi Tasarım İlkeleri Üzerindeki Belirleyici Etkilerinin İrdelenmesi: İstanbul Kenti Modeli, Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü,

70. **Aksugür, E.,** 1977. Renk Çeşitlerinin, Spektral Özellikleri Ayrı İki Işık Kaynağı Altında, Mekânın Algılanan Büyüklüğüne Etkisi, Doktora Tezi, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi. Ankara.

71. **Arslan, E.** 2007. "İstanbul İlçelerinin Alışveriş Merkezleri Acısından Potansiyellerinin Belirlenmesi" Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi FBE.

72. **Aydoğan, D.**, 2011. Yeni Toplumsal Yaşam Alanları Olarak Alışveriş Merkezleri: Forum Mersin Örneği, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Mersin.

73. **Baştug, Z.** 2005. Alışveriş Merkezleri Ve Değişim: Günümüz Sartlarında Genel Kullanım Alanlarına Bakış, *Yüksek Lisans Tezi*, İtü Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul

74. **Birol, G.** 2005. An Alternative Approach For Analysis Of Traditional Shopping Spaces And A Case Study On Balıkesir, Trakya University Journal Of Science, Sayı:6, No 1,

75. **Bozdoğan, E**. 2002. "Kullanıcı Gereksinimlerinde Yaşanan Değişimin Alışveriş Merkezi Tasarımına Etkisi", Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Mimarlık Bölümü Bina Bilgisi Anabilim Dalı, İzmir.

76. **Ceylan, M. N**. 2010. Tüketim Toplumunun Yeni Kentsel Mekânı: Alışveriş Merkezleri, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

77. **Ceylan, O.** 1989. Geleneksel Türk Osmanlı Çarşı Yapılarının Oluşumu, Gelişimi Ve Yakın Doğu Kültürleri Ile Olan Etkileşimleri, Mimar Sinan Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul.

78. **Çağal, D.** 2011. Alışveriş Olgusunun Giyim Mağazalarının İç Mimari Tasarımına Etkileri, Haliç Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

79. **Çetinel, T.** 1999. Alışveriş Merkezleri Mekân Düzenleme İlkeleri, Yüksek Lisans Tezi, Y.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

80. **Enç, Ş.** 2008. Türkiye'de Alışveriş Merkezlerinin Gelişimini Etkileyen Kentleşme KriterleriÜzerine Bir Değerlendirme, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

81. **Erdil, A.** 2007. "Mekân-Davranış İlişkisinin Dönüşümü: Alışveriş Merkezlerinin Mekânsal Dizim Yöntemiyle İncelenmesi" İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Ensitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

82. **Ertaş, Ş.** 2006. Türkiye'de Alışveriş Birimleri Mağazaların Mekânsal Analizleri Yüksek Lisans Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi, İç Mimarlık Ana Bilim Dalı. Ağustos. Trabzon.

83. **Gemici, F.E.** 2007. Gündelik Hayatın, Mekan Pratikleri İle İlişkisinde Yeni Kamusal Alanların Yorumlanması Alışveriş Merkezleri, Yüksek Lisans Tezi, İtü Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

84. **Genç, Ş.** 2008. Türkiye'de Alışveriş Merkezlerinin Gelişimini Etkileyen Kentleşme KriterleriÜzerine Bir Değerlendirme, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

85. **Sümer, H.** 2011. **"**İç Mekân Tasarımında İşlev- Eylem İlişkisi Kapsamında Zemin Döşeme Malzemeleri Ve Seçim Ölçütleri"Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir.

86. **İkk İstanbul:** İl Koordinasyon Kurulu İstanbul İlkeleri Üzerindeki Belirleyici Etkilerinin İrdelenmesi: İstanbul Kenti Modeli", Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

87. **Kahvecioglu, H.L**. 1998 Mimarlıkta İmaj: Mekânsal İmajın Oluşumu Ve Yapısı Üzerine Bir Model, *Doktora Tezi*, İt.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

88. **Kapıcıoğlu, E.** 2008. "Alışveriş Merkezlerinin Mekânsal Dönüşümüne Eleştirel Bir Bakış İstanbul Kapalıçarşı Ve Hanlar Bölgesi Örneği", Mimar Sinan Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

89. **Kıran, A.** 1986. Rengin Psikolojik Etkilerinin İncelenmesi Ve Deneysel Psikoloji Yöntemi İle Ülkemiz İçin 18-25 Yas Üzerinde Renk Tercihlerinin Saptanması, Doktora Tezi, Y.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

90. **Kiriş, K.** 2010. Alışveriş Merkezlerinin Mekânsal Kurgularının Örnekler Bağlamında Sınıflandırılması, Yüksek Lisans Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.

91. **Kömürcü, B.** 2007. "Değişen Tüketim Kültürü Ve Serbest Zaman Etkinliklerinin Yeni Kamusal Mekânı: Ankara Atakule Ve Ankamall Alışveriş Merkezleri Örneği", Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

92. **Mucan, B**. 2009. Alışveriş Merkezlerinde Mağaza Ve Marka Karışımı, Türkiye Uygulaması, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İşletme Anabilim Dalı Pazarlama Programı, İzmir.

93. **Mucan, B**. 2009. Alışveriş Merkezlerinde Mağaza Ve Marka Karışımı, Türkiye Uygulaması, Yüksek Lisanz Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İşletme Anabilim Dalı Pazarlama Programı, İzmir.

94. **Ökten, G**. 2004. Moda Alanında Faaliyet Gösteren Mağaza Zincirlerinde Ticari İmaj Ve İç Mekân Tasarımı İlişkisinin İrdelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi. Temmuz. İstanbul.

95. **Özkan, A.** 2007. İç Mekan Tasarımı Kuram Ve Yöntemleri Işığında Günümüz Türk İç Mekan Tasarımcıları Ve Tasarım Anlayışına Bir Yaklaşım, Hacettepe Ü., Sosyal Bil. Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, , Ankara.

96. **Saltan, Ö**. 2007. Alışveriş Merkezlerinin Tasarım Kriterleri Açısından Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

97. **Sayılı, T.** 1992. Alışveriş Merkezlerinin Sınıflandırılması Ve Tasarımını Etkileyen Faktörler, Yüksek Lisans Tezi, Msgsü, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

98. **Sert Kaya, N. S.** 2010. "Geleneksel Alışveriş Merkezleri Ve Outletler Arasında Müşteri Tipolojilerinin Karşılaştırılması Ve Bir Uygulama", Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

99. **Sümer, H**. 2011. "İç Mekân Tasarımında İşlev- Eylem İlişkisi Kapsamında Zemin Döşeme Malzemeleri Ve Seçim Ölçütleri", Eskişehir Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir.

100. **Tunç, G.** 2003. "Transformation Of Public Space: The Case Of Migros Akköprü Shopping Center, Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Kentsel Politika Planlaması Ve Yerel Yönetimler Anabilim Dalı.

101. **Uslu, Z.** 2006. Alışveriş Merkezlerinin Gelişimi: Konya Örneği, Selçuk Üniversitesi, Fen Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Konya.

102. **Verdil, A.** 2007. "Mekân-Davranış İlişkisinin Dönüşümü: Alışveriş Merkezlerinin Mekânsal Dizim Yöntemiyle İncelenmesi"

İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Ensitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

103. **Vural, T**. 2005. Değişen Üretim-Tüketim İlişkileri Bağlamında Alışveriş Merkezlerinin Anlamsal Ve Mekânsal Dönüşümüne Eleştirel Bir Bakış, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İtü,İstanbul.

104. **Yurttaş, N. B.** 2010. " İç Mekân Tasarımında "Tema" Kavramı Ve "Tematik Mekan" Olgusunun Örnekler Üzerinde Analizi", Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

105. **Zehra, U.** 2006. "Alışveriş Merkezlerinin Gelişimi: Konya Örneği", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya

C) Süreli Dergilerdeki Makaleler

106. **Arasta Dergisi** 1997. "Alışveriş Merkezlerinin Gelişimi", No: 1, Ekim

107. **Arasta,** 2007. "Çok Amaçlı Merkezlerde Güvenlik Karmaşası"

108. **Aykurt, Y. A.** 2011. Tüketim Kültürü Ve Alışveriş Merkezleri, Anahtar Dergisi Mart 2011

109. **Barthes, R.** 2008. Bir Deneme Bir Ders: Eiff El Kulesi Ve Açılış Dersi. Çev., Mehmet Rifat, Sema Rifat. İstanbul: Yky.

110. **Batı, U.** 2007. Tüketim Katedralleri Olarak Alışveriş Merkezlerinin Toplumsal Göstergebilimi: "Forum Bornova Alışveriş Merkezi Örneği". Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 4, 1

111. **Birol, G.** 2005. Çağdaş Alışveriş Merkezinde Kent Dokusunun Yeniden Yorumlanması, Gazi Üniversitesi, Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Dergisi, Cilt.20, No.4

112. **Bocutoglu, E. Atasoy Y**. 2004. Yükselen Süpermarket Olgusu Karsısında Bakkaliye Sektörünün Yeri Ve Trabzon Örneği. Tesob Çalışmaları.

113. **Cengiz, Emrah** 2002. Perakendecilikte Büyük Alışveriş Merkezleri Ve Tüketicilerin Büyük Alışveriş Merkezleri İle İlgili

Tutumlarını Tespit Etmeye Yönelik Bir Araştırma, Ege Ekonomik Bakış Dergisi, Ocak

114. **Çilingir, T. ve Gökçen Dündar Ş.** 2002. Planlama Sürecine Bir Müdahale: "Kamusal" Tüketim Mekânları Ege Mimarlık Dergisi.

115. **Dökmeci, V**. 1995. Tüketimin Değişmesi Ve Mega Çarsılar, Yapı Dergisi, 158,

116. **Ecemiş K., S.Aydoğan, M.** 2006. "Alışveriş Merkezleri-Kent "İlişkisinde Kronikleşen Sorunlar, Toplu Ulaşım Ve Yaya Ulaşımı İlişkileri: Forum (Bornova) Alışveriş Merkezi Örneği'', Dokuz Eylül Üniversitesi, Şehir Ve Bölge Planlama Bölümü, Planlama Dergisi.

117. **H. Özge, Tümer Yıldız, Sibel Polat** 2011. (Araştırma)Uludağ Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Dergisi, Cilt 16, Sayı 2, "Bursa-Korupark Alışveriş Merkezi Ve Korupark Evleri'nin Mekânsal, Anlamsal Ve Göstergebilimsel Analizi"

118. **Hikmet, T.** 1940. "Türk Şehirlerinde Pazar Ve Panayırlar", Belediyeler Dergisi, İstanbul.

119. **Marmara İletişim Dergisi** 2012. Marmara Üniversitesi, , Sayı:19,

120. **Önbilgen, T. ve Uzun, İ.** 2002. Alışveriş Merkezleri ve Atriumlar, Ege Mimarlık, 40-41.

121. **Ross, A.** 2001. Alışveriş Merkezlerinde Yeni Akımlar (Yönelimler), Christian Science Monitor, Sayı 75,

122. **Özaydın, G ve Firidin, Ö.E.** 2009. Büyük Kentsel Projeler Olarak Alışveriş Merkezlerinin İstanbul Örneğinde Değerlendirilmesi, Msgsü Şehir Ve Bölge Planlama Bölümü, Mimarlık Dergisi Mayıs-Haziran 2009, Sayı:347

123. **Sagocak M.,** 2003. İnsanın Nesnelerle İlişkisi Ve Tüketim Olgusu, Yapı:261

124. **Southworth, M.** 2005. "Reinventing Main Street: From Mall To Townscape Mall", Journal Of Urban Design, Sayı:10(2)

125. **Soysal Perakende Kataloğları**., 2008. "Soysal Alışveriş Merkezleri Kataloğu 2008", İstanbul

126. **Sözen, M.** 2004. Mimarlık Ve Aydınlatma Isık ve Mimarlık, Arredamento Mimarlık,09,

127. **Tekel, A.** 2009. Türkiyat Araştırmaları, Alışveriş Merkezlerinin 'Kamusal Mekân' Nitelikleri Üzerine Bir Değerlendirme: Ankara Panora Alışveriş Merkezi Örneği, Hacettepe Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Sayı:10.

128. **Timor, A. N.** 2001. "Pazarlama Coğrafyası Acısından Büyük Alışveriş Merkezleri (Shopping Centers) Ve İstanbul Örneği, Coğrafya Dergisi, S.9

129. **Tokyay, V.** 2005. Yeni Tasarım Kültürü Işığında Alışveriş Mimarlığı ve Gösteri Kültürü (1), Yapı Dergisi, 286.

130. **Vural, A. T,** 2011. "Yok-Mekânlar Ve Kimliksizlik: Alışveriş Merkezleri Örneğinde Yok-(Çok) -Mekân Olgusu". Htp://Www.Mimarlarodasi.Org.Tr/ Mimarlikdergisi/İndex.

131. **Vural, T. Yücel A.** 2006. Çağımızın Yeni Kamusal Mekânları Olan Alışveriş Merkezlerine Eleştirel Bir Bakış. İstanbul Teknik Üniversitesi Dergisi Seri A, 5, 2, 1,

132. **Zengel, R.** 2002. Tarih İçinde Değişen Tüketim Mekânları. Ege Mimarlık Dergisi, 40-41,

133. **Yüksel U, Akbulut M. T.** 2009. Tüketim Odaklı Mimarlığın Son Yıllardaki Yeni Ürünleri:Rezidanslar, Megaron Dergisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sayı:2,

134. **Yücel, A.** 1999. Mimarlıkta Anlam. Tmmob Dil Ve Mimarlar Odası Yayını, İstanbul.

135. **Yırtıcı, H.** 2005. Çağdaş Kapitalizmin Mekânsal Örgütlenmesi, Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

136. **Yılmaz E.** 2002. Tüketim Peyzajları Alışveriş Merkezleri. Ege Mimarlık Dergisi.

137. **Yırtıcı, H. Uluoğlu, B**. 2004. "Mekânın Altyapısal Dönüşümü", İtü Dergisi/A Mimarlık, Planlama, Tasarım, Cilt.3, Sayı.1.

138. **Altunısık, R. Mert, K.** " Tüketicilerin Alışveriş Merkezlerindeki Satın Alma Davranışları Üzerine Bir Saha Çalışması: Tüketiciler Kontrolü Yitiriyor Mu?, Sakarya Üniversitesi İİBF, İşletme Bolumu,

D) İnternet Kaynakları

- URL-1,--http://www.ampd.org/images/tr/Arastirmalar/ Makaleler/tuketici_kontrolu.pdf
- URL-2,Http://Tr.Wikipedia.Org
- URL-3,Http://Www.Turkisifrm.Com
- URL-4,Www.Galleria-Atakoy.Com.Tr.
- URL-5,Www.Simon.Com/Mall
- URL-6,:Http://Www.İkkistanbul.Org/Site/Scripts/ Prodview.Asp?İdproduct=329

Außenpolitische Perspektiven der Türkei:

EU oder USA?

Ali AYATA

EFEAKADEM YAYINLAR

Außenpolitische Perspektiven der Türkei: EU oder USA?

Der Autor: Ali AYATA

ISBN: 978-625-7957-72-4

1. Auflage: März 2020

Diese Arbeit; EFE AKADEMI YAYINLARI behält sich das Recht vor, zu veröffentlichen, zu verkaufen und zu kopieren. EFE AKADEMI YAYINLARI ist eine Organisation von OFİS 2005.

BIBLIOTHEK KARTE

AYATA, Ali
Außenpolitische Perspektiven der Türkei: EU oder USA?
1. Auflage, XIII + 93 s., 135 x 210 mm.
Es gibt eine Bibliographie, kein Verzeichnis.
Schlüsselwörter:
1. Türkei, 2. EU, 3. USA, 4. Außenpolitik, 5. Sicherheitspolitik.

Verlagszertifikatsnummer: 43370

Nummer des Pressezertifikats drucken: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
+90 212 482 22 00
www.efeakademi.com

Adresse drucken:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
+90 212 483 13 13
www.ofis2005.com

VORWORT

In den USA ist die Türkei zu einem Testfall für eine differenzierte Außenpolitik und als wichtiger Partner in einer instabilen Region. Damit ist jedoch nur das Offensichtliche wahrgenommen denn die Türkei wird, ganz unabhängig von den USA oder der Europäischen Union, zu einem regionalen Gravitationszentrum des 21. Jahrhunderts werden. Auch darum wäre ein ähnliches Nachdenken über eine erneuerte Türkeipolitik im aufgeklärten Eigeninteresse des westlichen Europa. Der EU-Kandidat Türkei ist dasjenige Land, über das man in Europa am meisten diskutiert, und ganz deutlich werden die Diskussionen umso intensiver, je konkreter die türkische Beitrittsoption wird und dementsprechend je näher der EU-Beitritt des Landes rückt. Auch die neue türkische Regionalpolitik, die nach dem Ende des Ost-West-Konflikts zunehmend im Hinblick auf die Bedeutung der Türkei für den Westen, vor allem aber in Bezug auf die sicherheitspolitischen Interessen der Europäischen Union und den USA.

Die vorliegende Arbeit zum Thema „*Außenpolitische Perspektiven der Türkei : EU oder USA?*" (dieses Buch ist das erweiterte und aktualisierte Version vom, was im Jahr 2009 mit der title "*Balanceakt der Türkei zwischen der EU und den USA*" veröffentlich wurde) insbesondere den Beziehungen der Türkei zur Europäischen Union und den USA, entstand zunächst aus dem eigenen Interesse und begleitete mich bereits während meines Studiums an der Universität Wien. Dieses Buch hat sich zum Ziel gesetzt, eine Antwort auf die Frage zu liefern, wie die Außen- und Sicherheitspolitik der Türkei zu klassifizieren ist und wo die primären Ziele zu suchen sind. Mit der Arbeit will ich einen wissenschaftlich fundierten Beitrag zur gegenwärtigen Diskussion um die Türkei leisten, in dem ich mich bemühen werde, einen kritischen Blick auf die Entstehung und Entwicklung der Beziehungen der Türkei zu den USA und

INHALTVERZEICHNIS

VORWORT III
EINLEITUNG 1

TEIL I

1. DAS TÜRKISCH - AMERIKANISCHE BÜNDNIS 13
1.1. Beziehungen Türkei – USA einst und Heute 13
1.2. Die Truman-Doktrin 14
1.3. Durchführung des Marshall Plans in der Türkei 19
1.4. Die bilateralen Abkommen zwischen der Türkei und den USA 22
1.5. Der NATO-Beitritt der Türkei 24
1.6. Entwicklungshilfe an die Türkei 35
1.7. Der Bagdad-Pakt 37
1.8. Die Zypern-Krise und die Rolle der USA 44
1.9. Die Letzten Entwicklungen beim Zypernkonflikt 53
1.10. Die Rolle des Internationalen Währungsfonds (IWF) in der Türkei 60
1.11. Zuwachs der Beziehungen zwischen der Türkei und den USA 65
1.12. Die Beziehungen zwischen 1990 und 2001 71
1.13. Die Schwierigkeiten, die die Beziehungen umgaben 78
1.14. Der Einfluss der USA auf die Türkei und ihre Politik 87
1.15. Einfluss der Anschläge vom 11. September auf die Beziehungen 94
1.16. Die Türkei und der amerikanische Krieg gegen den Irak 99
1.17. Die jüngsten Entwicklungen 102

TEIL II

2. BEZIEHUNGEN DER TÜRKEI UND DER EUROPÄISCHEN UNION 113
2.1. Historischer Rückblick 113
2.2. Abkommen von Ankara 114
2.3. Die Zollunion 118

2.4. Bewerbung der Türkei um Vollmitgliedschaft im Jahr 1987 123
2.5. Die Türkei als Beitrittskandidat 125
2.6. Europäische Interessen in den Beziehungen zur Türkei 130
2.7. Wirtschaftliche Interessen.....134
2.8. Soziale Interessen 136
2.9. Kulturelle Aspekte 137
2.10. Sicherheitspolitische Interessen 139
2.11. Europäische Interessen an der inneren Entwicklung der Türkei 144
2.12. Europäisierung des Zypernkonflikts 147
2.13. Die Letzten Entwicklungen.....153
2.14. Wird es in 50 Jahren noch eine EU geben?.....156
2.15. Die Beziehungen der Türkei und der EU im Schatten des Terrorismus 158
2.16. Bringt ein türkischer Beitritt der EU-Außenpolitik Vorteile? 166
2.17. Zukunft der EU-Türkei Beziehungen 169

TEIL III

3. DIE GLEICHUNG DER TÜRKEI GEGENÜBER DER EU UND DEN USA.....181
3.1. Die US-Europäischen Beziehungen.....181
3.2. Die Europäische Herausforderung 186
3.3. Unterschiede zwischen der EU und den USA.....191
3.4. Europäische Geopolitik.....195
3.5. Unterstützung des EU-Beitritts der Türkei Durch die USA 197
3.6. Außenpolitische Grundsatzentscheidungen der Türkei 204
3.7. Sicherheit im Kontext des außenpolitischen Gestaltungsprozesses 206
3.8. Ist die Türkei eine Regionalmacht? 211
ZUSAMMENFASSUNG 221
LITERATURVERZEICHNIS..... 234

LITERATURVERZEICHNIS

Akdağ, Z. ve Ekici S. (2017). "Avrupa Birliği'nin Uluslararası Politikada Etkili Olma Aracı: Yumuşak Güç", *Birey ve Toplum Dergisi*, Cilt 7, Sayı 14, ss. 33- 64.

Akdoğan Y. (2004). *Kırk Yıllık Düş, Avrupa Birliğinin Siyasal Geleceği ve Türkiye*, Alfa Yayınları İstanbul.

Aksoy M. (2007). *Die Türkei auf dem Weg in die EU "Die Beziehungen zwischen der Türkei und der Europäischen Union - insbesondere von 1990 bis Ende 2004*", Frankfurt am Main, Peter Lang Verlang.

Alexandra Homolar-Riechmann (2003). „Pax Americana und gewaltsame Demokratisierung," *Aus Politik und Zeitgeschichte,* November.

Armaoğlu, F. (1986). *20. Yüzyil Tarihi*, Türkiye İş Bankası Yayınları Ankara.

Armaoğlu, F. (1991). *Belgelerle Türk-Amerikan Münasebetleri,* Türk Tarih Kurumu Yayınları Ankara.

Atamer, H. (1967). „İlk Türk-Amerikan Münasebetleri", *Belgelerle Türk Tarihi Dergisi*, Kasım Sayısı No 2.

Ataöv, T. (1968). „Marshall Planından NATO'nun Kurulmasına Kadar Soğuk Harp", *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, Cilt 23, Eylül Sayısı, No 3.

Axt, H. J. (1996). „Konfliktttriade im östlichen Mittelmeer. Die Türkei, Griechenland und Zypern“, *Internationale Politik*, 51 1, ss. 33-38.

Bağcı, H. (1991). „Türkiye'nin NATO Üyeliğini Hızlandıran İki Önemli Faktör: Kore Savaşı ve ABD Büyükelçisi George Mc Ghee“, *ODTÜ Gelişme Dergisi*, Cilt 18, No 1-2.

Bağcı, H. (1993). *Parameters of partnership: the US – Turkey – Europe*: Nomos Verlag Baden-Baden.

Bakış, M. A. (1993). *Türkische Nahostpolitik seit dem Zweiten Weltkrieg, ein Beitrag zur türkischen Außenpolitik, 1945–1991*. Frankfurt am Main.

Bekar, N. (2018). “Avrupa Birliği Ülkelerinde Yabancı Düşmanlığı ve Avrupa Güvenliğine Etkisi”, *Bilge Strateji*, 10(18), ss. 111-142.

Berg-Schlosser, D., Maier H. & Stammen T. (1996). *Einführung in die Politikwissenschaft*

Bergsmann, Stefan: Warum entstehen Bündnisse? Pforzheim.

Bierling, S. (2003). *Geschichte der amerikanischen Außenpolitik von 1917 bis zur Gegenwart*, München Verlag C.H. Beck.

Bozkurt, E. (2018). “Son Gelişmeler Işığında Türkiye'de Avrupa Birliği Algısı”, *Atatürk University Journal of Economics & Administrative Sciences*, 32(2). ss. 267-288.

Charles K. (2003). *Die europäische Herausforderung: Vom Ende der Vorherrschaft Amerikas Rowohlt*. Berlin.

Cornell, E. (1998). *Türkiye Avrupa'nın Eşiğinde*, İstanbul.

Czempil, E. O. (1982). *Amerikanische Außenpolitik im Wandel*; Stuttgart.

Dankwart, A. R. (1989). *Die Türkei – Americas Forgotten Ally council on Foreign Relations*, Press Göttingen.

Ercan M. (2007). *Die Türkei und die Europäische Union –Die Bedeutung der Türkei für die Europäische Union*, Berlin.

Ercan M. (2015). "Die Demokratische Öffnungsprozess „Die Vergleichende Analyse der Türkischen Entscheidungsträger auf der Kurdenfrage", *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi,* Cilt: 5, Sayı: 49, ss. 79-97.

Ercan M. (2016). "Avrupa Birliğinde Kimlik Sorunsalı", *Eurasian Academy of SciencesSocialSciencesJournal*, Volume 7, ss. 87-105.

Eren T. M. (2014). "Avrupa Birliği'nin Genişleme Politikası ve Yumuşak Gücünün Geleceği", *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 16, Sayı 1, ss. 359-374.

Fröhlich, S. (2014). *Die Europäische Union als globaler Akteur* (Studien Bücher Außenpolitik und Internationale Beziehungen) Verlag Springer VS.

Fu-Chang C. (2009). *Autonomie und Allianz: EU statt NATO für die Europäische Sicherheit*?, Nomos Verlag.

Gaddis, J. L. (1976). *The United States and the Origin of the Cold War 1941–1947*, New York, 2. Auflage.

Gerger H. (1991) *Stratejik İşbirliği*, İstanbul.

Gert, K. (2003). „Arroganz der Macht, Arroganz der Ohnmacht: Die Weltordnungspolitik der USA und die transatlantischen Beziehungen", *Aus Politik und Zeitgeschichte*, 32.

Gönlübol, M. & Ülman H. (1996). „*27 Mayıs 1960 Devrimi ve Sonrası*" In: *Olaylarla Türk Dis Politikası*, Ankara.

Grothusen, K. D. (1997). *Türkei*, In: Südosteuropa Handbuch, Band VI.

Gumpel, W. (1983). „Turgut Özals schwere Bürde", *Südosteuropa Mitteilungen*, 4.

Gürbey, G. (1991). „Die Türkei und der Nahe Osten. Die Politische Interessenkonstellation der Türkei im Golfkrieg", In: *Südosteuropa Mitteilungen*, 3.

Gürbay, G. (1998). *Zypern*, Bamberg.

Hacke C. (2002). *Zur Weltmacht Verdammt Amerikanische Aussenpolitik***,** , Ullstein Taschenbuchverlag Münih.

Halbach, U. (2016). "Der Konflikt zwischen Russland und der Türkei: Ende offen", *Stiftung Wissenschaft und Politik -SWP- Deutsches Institut für Internationale Politik und Sicherheit*, Vol. 32, ss. 1-4.

Halle, L. (1967). *Der Kalte Krieg*, Harper & Row Verlag, New York.

Harald M. (2003). *Amerika schlägt zurück: Die Weltordnung nach dem 11. September*, Fischer Taschenbuch Verlag.

Heine, P. (1992). „Die Türkei und ihre Nachbarn Irak“, In: *Zeitschrift für Türkeistudien*.

John, V. „Washington Shrugs off the Big Trans-Atlantic Estrangement”, *International Herald Tribune,* 19. Januar 2004

Josef, F. & Eckehard, F. (1997). *Die Wahrheit einer Absicht ist die Tat – Friedensfachdienste für den Süden und den Norden: Reflexionen anlässlich des vierzigjährigen Bestehens des Internationalen Christlichen Friedensdienstes Eirene,* Idstein.

Joseph S. N. (2002). *Das Paradox der amerikanischen Macht,* Europäische Verlagsanstalt.

Kagan R. (2003). *Macht und Ohnmacht. Amerika und Europa in der neuen Weltordnung,* Verlag Siedler.

Kaiser, M. (Ed.). (2015). *Auf der Suche nach Eurasien: Politik, Religion und Alltagskultur zwischen Russland und Europa,* Bielefeld Transcript Verlag.

Karaosmanoğlu, A. (1985). „Islam and Foreign Policy. A Turkish Perspective“, In: *Dis Politika*, Vol XII, No 1-2.

Karluk, R. (1992). *Değişen Avrupa'da Türkiye'nin Yeri*, İstanbul.

Karluk R. (2013). *Avrupa Birliği Türkiye İlişkileri: Bir Çıkmaz Sokak*, Beta Yayıncılık.

Kennan, G. (1971). *Memoiren eines Diplomaten; Deutsche Übersetzung,* München.

Keskin, H. (1981). *Die Türkei*; Verlag Olle & Wolter, Berlin.

Kıran, A. (2014). ‘Arap Baharı, Suriye ve Demokratik Dönüşüm Beklentileri, *Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2*(1).

Kirisci, K. (1993). *Uluslararası Sistemdeki değişmeler ve Türk dış Politikasının Yeni Yönelimleri*, İstanbul.

Kirişçi, K. (2000). *Türk-Amerikan İlişkileri: BelirsizliktenYakınlaşmaya,* Ankara.

Kissinger, H. (1984). *Amerikanische Außenpolitik. Analysen und Tendenzen,* Goldmann Wilhelm Gmbh.

Kissinger, H. (1992). *Die sechs Säulen der Weltordnung*, Siedler Verlag Berlin.

Kissinger, H. (2002). *Die Herausforderung Amerikas, Weltpolitik im 21. Jahrhundert*,

Propyläen Verlag.

Schwarz, K. D. (2002). „Die Rolle Europas in der amerikanischen Außenpolitik," Reinhard C.

Meier-Walser C & Luther S. (2002). *Europa und die USA.* Münih Olzog Verlag.

Kohen, S. (1994). „Yeni Dünya Düzeninde NATO'nun Değişen Stratejisi ve Türkiye", In: *Yeni Dünya Düzeni ve Türkiye*, İstanbul.

Kongar, E. (1998). *21. Yüzyılda Türkiye*, İstanbul.

Korkisch, F. (1992). „Die neue Weltordnung", In: *ÖMZ,* 4.

Kramer, H. (1992). „Die sicherheitspolitische Rolle der Türkei nach dem Ost-West-Konflikt: Ein Anker Out-of-area?“ In: *Sicherheitspolitik Deutschlands*, Wolfgang Heydrich (Hrsg.). Baden-Baden, Nomos Verlagsgesellschaft.

Kramer-Fischer, D. (1982). *Der neue Marshall-Plan für die Dritte Welt*, Unveröffentlichte Studie, Wien.

Krech, H. (1992). „Die Türkei auf dem Weg zur Regionalmacht im Nahen Osten“, In: *Zeitschrift für Türkeistudien*, 5/2.

Krell, G. (2003). *Arroganz Der Macht, Arroganz Der Ohnmacht: Der Irak, Die Weltordnungspolitik Der USA Und Die Transatlantischen Beziehungen*.

Kupchan C. (2003). *Die europäische Herausforderung Vom Ende der Vorherrschaft Amerikas*, Berlin.

Kürkcüoğlu, Ö. & Gönlübol M. (1996). *Olaylarla Türk Dış Politikası 1919–1995*, Ankara.

Haustein L. (2006). *Modell Türkei? Ein Land im Spannungsfeld zwischen Religion, Militär und Demokratie*, Göttingen.

Manousakis, G. M. (1980). *Der Islam und die NATO*, Gütersloh.

Mähr, W. (1985). *Von der UNNRA zum Marshall-Plan*. Dissertation, Wien.

Meyers, R. (1979). *Weltpolitik in Grundbegriffen. Band I: Ein lehr- und ideengeschichtlicher Grundriss*, Düsseldorf.

Mouzelis, N. & Atalides M. (1971). *"Greece" in Contemporary Europe: Class, Status and Power; Margaret Scotford Archer and Salvador Giner*, London.

Öhring, O. (1982). *Bibliographie zum türkischen Recht und den internationalen Beziehungen der türkischen Republik*, Klaus Schwarz Verlag, Berlin.

Ort, A. (1964). *NATO, CENTO, SEATO,* Berlin.

Öcal M. (2005). *Die türkische Außen- und Sicherheitspolitik nach dem Ende des Ost-West-Konflikts (1990–2001),* Schenefeld.

Özcan, G. (1993). *Türkiye'de Siyasal Rejim ve Dış Politika*, İstanbul.

Özbudun E. (1196). „The Role of Military in Recent Turkish Politics", *Cambridge, Massachusetts, Center for International Affairs, Harvard University.*

Public Law 75, 80th Congress, First Session. In: US Foreign Policy, Washington D.C. 1947

Ron Ayres vd. (1987). *Türkei: Staat und Gesellschaft*, Frankfurt am Main.

Riedel, S. (1996). „Die griechisch-türkischen Spannungen vor dem Hintergrund des Kriegs im ehemaligen Jugoslawien: Neue Aspekte eines alten Konfliktherds", In: *Südosteuropa Mitteilungen.*

Roth, J. & Heinrich B. (1981). *Partner Türkei oder Foltern für die Freiheit des Westens,* Hamburg.

Samuel H. (1999). „The Lonely Superpower," *Foreign Affairs*, März – April.

Sander, O. (1979). *Türk-Amerikan İlişkileri (1947–1964),* Ankara.

Schlegel, D. (1990). „Die außenpolitische Position der Türkei in der Golfkrise und das Verhältnis zu Europa“, In: *Südosteuropa Mitteilungen,* 4/90.

Şen, F. (1990). „Die Türkei zwischen Golfkrise und potentiellen EG-Beitritt“, In: *Zeitschrift für Türkei Studien,* 2/90.

Şen, F. (2005). „Der EU-Beitritt der Türkei als Vollendung einer Europa der kulturellen Vielfalt“, In: *Gehört die Türkei zu Europa?* Helmut König und Manfred Sicking (Hrsg.), Bielefeld.

Seufert G. & Kubaseck C. (2004). *Die Türkei – Politik Geschichte Kultur,* München, Beck Verlag.

Seufert, G. (2017). "Noch mehr Distanz zum Westen: warum sich Ankara nach Moskauorientiert", *Stiftung Wissenschaft und Politik -SWP- Deutsches Institut für Internationale Politik und Sicherheit,* Vol. 6, ss. 1-8.

Soysal, İ. (1993). *Türk Dış Politikası İncelemeleri İçin Kılavuz 1919–1993*, İstanbul.

Sönmezoglu, F. (1994). *II. Dünya Savaşı Döneminde Türkiye'nin Dış Politikası*, İstanbul.

Steinbach, U. (1984). *Kranker Wächter am Bosporus*, Freiburg.

Steinbach, U. (1989). „Informationen zur politischen Bildung,“ In: *aktuell*, München.

Steinbach, U. (1996). *Die Türkei im 20. Jahrhundert*, Freiburg.

Steinbach, U. (1997). „Ordnungsmacht oder Krisenfaktor? Die Türkei zwischen Orient und Okzident," In: *Friedensgutachten*, ASFK, Hessen.

Stephan B. (2003). *Geschichte der amerikanischen Außenpolitik*, Berlin.

Ultsch, C. „Die Abgesänge auf das US-Imperium kommen zu früh" Der deutsche Politologe Herfried Münkler über die Macht Amerikas, die Schwächen Russlands, die riskante Aufholjagd Chinas und die geostrategische Bedeutung der Türkei für Europa, Die Presse, 22.11.2007

Ülman, H. (1974). *Türk-Amerikan Diplomatik Münasebetleri*, Ankara.

Vogel, R. (1980). „Die neue Lage der Türkei", In: *Südosteuropa Mitteilungen*, 4/80.

Yüce, S. (2016). "Rusya'nın Suriye'deki Varlığının Nedenleri", *Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Ocak 2016, Sayı:11, ss. 270-273.

Wagner, W. & Kadritzke N. (1986). *Im Fadenkreuz der NATO*, Berlin.

Waltz, K. (2013). "Yeni Gerçekcilik Kuramına Göre Savaşın Kökeni", (Çev. Ezgi Yağ), Esra Diri (Ed.), *Uluslararası İlişkilerde Anahtar Metinler*, Uluslararası İlişkiler Kütüphanesi, İstanbul.

Weidenfeld, W. & Wessels, W. (2011). *Europa von A bis Z*, 12. Auflage, Baden-Baden: Nomos Verlag.

Werner, L. (2000). „Europäische Sicherheitspolitik", *Merkur*, Sep./Okt.

İŞ HUKUKU

ÖMER FARUK ASLAN

EFEAKADEMİ YAYINLARI

İş Hukuku

Yazar: Ömer Faruk Aslan

ISBN: 978-625-7957-67-0

1. Baskı: Şubat 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir. EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI

ASLAN, Ömer Faruk
İş Hukuku
1. Basım, VIII + 93 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1.İşçi, 2. İşveren, 3. Kıdem Tazminatı, 4. İşletme,

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)
Kapak Tasarım: İsa Burak Güngör (iburakgungor@gmail.com)

Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ..... III

İÇİNDEKİLER V

BİRİNCİ BÖLÜM
KAVRAMSAL AÇIDAN İŞ HUKUKU

1.1. İŞ HUKUKUNUN AMACI 1
1.1.1. Konularına Göre İş Hukuku'nun Bölümleri 2

1.2. İŞ HUKUKUNUN BATI ÜLKELERİNDE ORTAYA ÇIKIŞI VE GELİŞİMİ 2

1.3. İŞ HUKUKUNUN ÜLKEMİZDE ORTAYA ÇIKIŞI VE GELİŞİMİ 4

1.4. İŞ HUKUKU'NUN KAYNAKLARI 5

1.5. ANAYASAMIZDA İŞ HUKUKUYLA İLGİLİ DÜZENLEMELER 6

1.6. BİREYSEL İŞ HUKUKUNA İLİŞKİN KANUNLAR 6

1.7. TOPLU (KOLLEKTİF) İŞ HUKUKUNA İLİŞKİN KANUNLAR .. 7

İKİNCİ BÖLÜM
İŞ HUKUKUNUN TEMEL KAVRAMLARI

2.1. İŞÇİ 11

2.2. İŞVEREN 15

2.3. İŞÇİ BENZERLERİ: ÇIRAK VE STAJYER 18
2.3.1. Çıraklar 19
2.3.2. Stajyerler 19

2.4. İŞYERİ VE İŞLETME 20

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
İŞ KANUNUNUN KAPSAMI VE İŞ SÖZLEŞMESİ

3.1. KAPSAMA GİREN ÇALIŞANLAR: 23

3.2. KISMEN VEYA TAMAMEN YENİ KAPSAMA ALINANLAR 23
3.2.1. Tarım işlerinde çalışanlar 23
3.2.2. Konutların kapıcılık işlerinde çalışanlar 24
3.2.3. Yardım sevenler derneği atölyelerinde çalışanlar 25
3.2.4. Gazeteciler 25

3.3. KAPSAM DIŞI BIRAKILAN ÇALIŞANLAR 26
3.3.1. Deniz taşıma işlerinde çalışanlar 26
3.3.2. Hava taşıma işlerinde çalışanlar 27
3.3.3. El sanatı işlerinde çalışanlar 27
3.3.4. Ev işlerinde çalışanlar 27
3.3.5. Esnaf ve küçük sanatkâr işyerlerinde çalışanlar 28
3.3.6. Çıraklar 28
3.3.7. Profesyonel sporcular 28
3.3.8. Rehabilite edilenler 29

3.4. İŞ SÖZLEŞMESİNİN YAPILMASI 29
3.4.1. İŞ SÖZLEŞMESİ YAPMA EHLİYETİ KOŞULLARI 29
3.4.2. İŞ HUKUKUNA ÖZGÜ EHLİYET SINIRLAMALARI 30

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
İŞ SÖZLEŞMESİNİN SONA ERMESİ

4.1. İŞ SÖZLEŞMESİNİN FESİH DIŞINDA SONA ERMESİ 39

4.2. İŞ SÖZLEŞMESİNİN FESİH YOLUYLA SONA ERMESİ 40
4.2.1. FESİH ÇEŞİTLERİ 41

BEŞİNCİ BÖLÜM
İŞÇİNİN VE İŞVERENİN BORÇLARI

5.1. İŞÇİNİN BORÇLARI 55

5.2. İŞVERENİN BORÇLARI 60

5.3. ÇALIŞMA SÜRELERİ 64
5.3.1. FAZLA ÇALIŞMA SÜRELERİ 67
5.3.2. DİNLENME SÜRELERİ 71

ALTINCI BÖLÜM
KIDEM TAZMİNATI

6.1. Kıdem Tazminatının Hukukumuzda Yer Almasının Nedeni 76

6.2. Kıdem Tazminatının Dünyada Ortaya Çıkışı 76

6.3. Kıdem Tazminatının Türkiye' deki Tarihsel Gelişimi 77

6.4. Kıdem Tazminatının Hak Kazanma Koşulları 77

KAYNAKÇA 93

KAYNAKÇA

Cumhurbaşkanlığı Mevzuat, 4857 Sayılı İş Kanunu, https://www.mevzuat.gov.tr/Metin1.Aspx?MevzuatKod=1.5.4857&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=&Tur=1&Tertip=5&No=4857 **(E.T.:01.12.2019)**

Çelik, Nuri\Caniklioğlu, Nurşen\Canbolat, Talat, İş Hukuku Dersleri, Yenilenmiş 31.Baskı, İstanbul, 2018.

Süzek, Sarper, İş Hukuku, Yenilenmiş 18. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2019.

AN INTRODUCTION TO WESTERN MUSIC HISTORY

ASSOC. PROF. DR. EVREN KUTLAY

EFEACADEMY

An Introduction To Western Music History

Author : Evren KUTLAY

ISBN: 978-625-7957-65-6
First Edition: February 2020

© 2020 Efe Akademi Yayınları. All rights reserved.

No part of this book may be reproduced or transmitted in any form by any means, electronic or mechanical, including photocopying and recording, or by any information storage or retrieval system, without written permission from the publisher, except for brief passages quoted by a reviewer in a newspaper or a magazine.

Efe Akademi Yayınları is a foundation of OFIS 2005.

Certificate No: 43370
Printing House Certificate No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
+90212 482 22 00
www.efeakademi.com

Printing House:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
+90212 483 13 13
www.ofis2005.com

CONTENTS

FOREWORD ..... **XI**

INTRODUCTION ..... **XIII**

1. CONCERT MANNERS **15**

2. THE COMPONENTS OF MUSIC **20**

2.1. Melody: Tune **20**

2.2. Rhythm: Time **22**

2.3. Tempo: Pace **24**

2.4. Dynamics: Volume **25**

2.5. Harmony: Space **26**

2.6. Texture: Musical Fabric **28**

2.7. Form: Structure and Design **29**

3. CATEGORIES OF VOICES AND INSTRUMENTS **31**

4. ENSEMBLE TYPES **35**

4.1. Vocal Ensembles **35**

4.2. Instrumental Ensembles **35**

5. ADDITIONAL TERMS **37**

6. HISTORICAL PERIODS **39**

7. THE MIDDLE AGES (400-1450) **41**

7.1. Sacred Music: Gregorian Chant; Mass **41**

7.2. Early Polyphony: The Notre Dame School and the Organum and the Motet **42**

7.3. Secular Music **43**

7.4. Listening Suggestions **45**

8. THE RENAISSANCE ERA (1450-1600) **47**

8.1. Sacred Music: Mass; Motet **48**

8.2. Secular Music: Chanson; Madrigal; Instrumental Dance Music 49

8.3. Listening Suggestions 50

9. THE BAROQUE ERA (1600-1750) 51

9.1. Baroque Musical Characteristics 51

9.2. Baroque Composers 53

9.3. Vocal Forms 56

9.4. Instrumental Forms 59

9.5. A Quick Summary of Baroque Era 63

9.6. Listening Suggestions 64

10. THE ROCOCO: TRANSITION FROM BAROQUE TO CLASSICAL ERA 65

10.1. Sonata Cycle and Sonata-Allegro Form 65

11. THE CLASSICAL ERA (1750-1825) 69

11.1. Classical Era Musical Characteristics 69

11.2. Classical Composers 70

11.3. Vocal Forms 74

11.4. Instrumental Forms 75

11.5. A Quick Summary of Classical Era 79

11.6. Listening Suggestions 79

12. THE ROMANTIC ERA (1820-1900) 81

12.1. Characteristics of the Romantic Era 82

12.2. Romantic Composers 83

12.3. Vocal Forms 91

12.4. Instrumental Forms 94

12.5. A Quick Summary of Romantic Era 97

12.6. Listening Suggestions 97

13. A STUDY GUIDE FOR THE READER.....101

14. SUGGESTED READINGS 103

14. SUGGESTED READINGS

New Grove Dictionary of Music and Musicians. Oxford University Press.

Forney, Kristine, Andrew Dell Antonio, and Joseph Machlis. *The Enjoyment of Music*. 13th ed. W.W.Norton Company, 2018.

Kamien, Roger. Music: An Appreciation. 12th ed. Mc Graw Hill, 2018.

Kerman, Joseph, and Gary, Tomlinson. *Listen*. 5th brief ed. Boston, Martin's Press, 2004.

Taruskin, Richard. *Music in the Nineteenth Century: The Oxford History of Western Music.* Oxford University Press, 2009.

Taruskin, Richard. *Music in the Seventeenth and Eighteenth Centuries*. Oxford University Press, 2011.

Wright, Craig. The Essential Listening to Music. 2nd ed. Cengage Learning, 2015.

İNSAN KAYNAKLARI YÖNETİMİNDE GÜNCEL KONULAR

EDİTÖR
Dr. Öğr. Üyesi SÜREYYA YILMAZ

EFEAKADEMİ YAYINLARI

İnsan Kaynakları Yönetiminde Güncel Konular

Editör: Süreyya Yılmaz

ISBN: 978-625-7957-63-2

1. Baskı: Şubat 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir. EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI

YILMAZ, Süreyya
İnsan Kaynakları Yönetiminde Güncel Konular
1. Basım, XII + 390 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. İnsan Kaynakları Yönetimi, 2.Yetenek Yönetimi, 3. Nepotizm, 4. .Personel Güçlendirme, 5. Örgütsel Başarı

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)

Kapak Tasarım: İsa Burak Güngör (iburakgungor@gmail.com)

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

ŞEKİLLER IX
TABLOLAR X
ÖNSÖZ XI
BÖLÜM 1 YETENEK YÖNETİMİ 1
1.1. GİRİŞ 3
1.2. YETENEK KAVRAMI 5
1.3. BEŞERİ SERMAYE ve MARKA DEĞERİ 9
1.4. YETENEK YÖNETİMİ 11
1.5. YETERSİZLİK DÜZEYİNE KADAR YÜKSELMEK PARADOKSU: PETER PRENSİBİ 35
1.6. HİYERARŞİYE İSYAN DENEMELERİ VE HOLAKRASİ 38
1.7. SONUÇ 41
1.8. KAYNAKÇA 43
BÖLÜM 2 NEPOTİZM / AKRABA KAYIRMACILIĞI 55
2.1. GİRİŞ 57
2.2. TARİHTE NEPOTİZM 59
2.3. DÜNYADA NEPOTİZM 62
2.4. TÜRKİYE'DE NEPOTİZM 64
2.5. KAMUDA NEPOTİZM 65
2.6. ÖZEL SEKTÖRDE NEPOTİZM 68
2.7. NEPOTİZMİ ÖNLEMEK İÇİN ALINABİLECEK TEDBİRLER 70
2.8. SONUÇ 74
2.9. KAYNAKÇA 77
BÖLÜM 3 SOSYAL MEDYA VE ÖRGÜTSEL DEMOKRASİ 81
3.1. GİRİŞ 83
3.2. SOSYAL MEDYA 84
3.3. ÖRGÜTSEL DEMOKRASİ 98

3.4. SOSYAL MEDYA KULLANIMI VE ÖRGÜTSEL DEMOKRASİ ARASINDAKİ İLİŞKİ 107
3.5. SONUÇ 109
3.6. KAYNAKÇA 111
BÖLÜM 4 ÖRGÜTSEL GÜVEN 115
4.1. GİRİŞ 117
4.2. GÜVEN KAVRAMI 118
4.3. ÖRGÜTSEL GÜVEN 126
4.4. KAYNAKÇA 143
BÖLÜM 5 PERSONEL GÜÇLENDİRME 149
5.1. GİRİŞ 151
5.2. PERSONEL GÜÇLENDİRME KAVRAMI 152
5.3. YÖNETİM YAKLAŞIMLARI ÇERÇEVESİNDE PERSONEL GÜÇLENDİRMENİN GELİŞİMİ 154
5.4. PERSONEL GÜÇLENDİRMEDE TEMEL KAVRAMLAR 160
5.5. PERSONEL GÜÇLENDİRMENİN BOYUTLARI 162
5.6. PERSONEL GÜÇLENDİRMENİN AKTÖRLERİ 167
5.7. PERSONEL GÜÇLENDİRMENİN YARARLARI VE RİSKLERİ 175
5.8. SONUÇ 178
5.9. KAYNAKÇA 179
BÖLÜM 6 İŞ YAŞAM DENGESİ VE TÜKENMİŞLİK SENDROMU 183
6.1. GİRİŞ 185
6.2. İŞ YAŞAM DENGESİ 186
6.3. TÜKENMİŞLİK (STAFF BURNOUT) SENDROMU 194
6.4. SONUÇ 200
6.5. KAYNAKÇA 201
BÖLÜM 7 CAM TAVAN ETKİSİ 205
7.1. GİRİŞ 207

7.2. İŞ YAŞAMINDA KADIN VE CAM TAVAN KAVRAMI 207
7.3. CAM TAVAN ETKİSİ, DÜNYA VE TÜRKİYE ÖLÇEĞİNDE YAPILAN ÇALIŞMALAR 214
7.4. TÜRKİYE'DE EĞİTİM VE İŞ YAŞAMINDA KADIN İSTİHDAMI 220
7.5. SONUÇ 226
7.6. KAYNAKÇA 227
BÖLÜM 8 ÖRGÜTSEL ADALET 231
8.1. GİRİŞ 233
8.2. ADALET KAVRAMI 234
8.3. ÖRGÜTSEL ADALET KAVRAMI 237
8.4. ÖRGÜTSEL ADALET İLE İLGİLİ KURAMSAL YAKLAŞIMLAR 240
8.5. ÖRGÜTSEL ADALET BOYUTLARI 258
8.6. ÖRGÜTSEL ADALET ALGISINI ETKİLEYEN FAKTÖRLER 267
8.7. ÖRGÜTSEL ADALETİN SONUÇLARI VE ÖNERİLER 270
8.8. KAYNAKÇA 273
BÖLÜM 9 ÇALIŞANLARDA PERFORMANS DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ 283
9.1. PERFORMANS DEĞERLENDİRME KAVRAMININ TARİHSEL GELİŞİMİ 285
9.2. PERFORMANS VE PERFORMANS DEĞERLENDİRME KAVRAMLARININ TANIMI VE ÖNEMİ 286
9.3. PERFORMANS DEĞERLENDİRME SİSTEMLERİNİN AMACI 289
9.4. PERFORMANS DEĞERLENDİRME SİSTEMLERİNİN KULLANIM ALANLARI 295
9.5. PERFORMANS DEĞERLENDİRME YÖNTEMLERİ 301
9.6. KAYNAKÇA 309
BÖLÜM 10 İŞ GÜCÜ DEVRİ 313

10.1. GİRİŞ 315
10.2. İŞ GÜCÜ DEVRİNİN TANIMI 316
10.3. İŞ GÜCÜ DEVRİNİN ÖNEMİ 317
10.4. İŞ GÜCÜ DEVRİNİN NEDENLERİ 319
10.5. İŞ GÜCÜ DEVRİNİN KAPSAMI 320
10.6. İŞ GÜCÜ DEVRİNİN SONUÇLARI 321
10.7. İŞ GÜCÜ DEVRİNİN HESAPLANMASI 324
10.8. İŞ GÜCÜ DEVRİNİN FAYDALARI 326
10.9. İŞ GÜCÜ DEVRİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER 327
10.10. DÜNYADA İŞ GÜCÜ DEVRİNİN BOYUTLARI 328
10.11. TÜRKİYE'DE İŞ GÜCÜ DEVRİNİN BOYUTLARI 330
10.12. İŞ GÜCÜ DEVRİ İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR 330
10.13. KAYNAKÇA 333

BÖLÜM 11 ESNEK ÇALIŞMA SAATLERİ VE İŞ GÜCÜ MOBİLİTESİ 337

11.1. GİRİŞ 339
11.2. ÇALIŞMA HAYATINDA UYGULANABİLİR ÇALIŞMA SAATLERİ PROGRAMI 340
11.3. ESNEKLİK KAVRAMI VE ESNEK ÇALIŞMA SAATLERİ 343
11.4. ESNEK ÇALIŞMANIN ORTAYA ÇIKIŞI VE NEDENLERİ 344
11.5. ESNEK ÇALIŞMA TÜRLERİ 346
11.6. ESNEK ÇALIŞMANIN ORTAYA ÇIKARDIĞI TEMEL FAYDA VE SAKINCALARI 347
11.7. İŞ GÜCÜ MOBİLİTESİ 350
11.8. İŞ GÜCÜ MOBİLİTESİNİN BELİRLEYİCİLERİ 352
11.9. SONUÇ VE ÖNERİLER 355
11.10. KAYNAKÇA 357

BÖLÜM 12 İNSAN KAYNAKLARI YÖNETİMİNDE ETİK ... 361

12.1. GİRİŞ 363
12.2. İNSAN KAYNAKLARI YÖNETİMİ 364
12.3. ETİK 371
12.4. İNSAN KAYNAKLARI YÖNETİMİ VE ETİK 376
12.5. İNSAN KAYNAKLARI YÖNETİMİNDE ETİK DIŞI DAVRANIŞLAR 382
12.6. SONUÇ ve ÖNERİLER 384
12.7. KAYNAKÇA 387

BÖLÜM 1
YETENEK YÖNETİMİ

Osman AYYILDIZ

- *Sağlık Yönetimi Doktora Öğrencisi (Üsküdar Üniversitesi)*
- *Tıp Doktoru Sağlık Bakanlığı Saha Başkoordinatörü*
- *drosmanayyildiz@gmail.com*

- Yetenek Kavramı
- Beşeri Sermaye ve Marka Değeri
- Yetenek Yönetimi
- Yeteresizlik Düzeyine Kadar Yükselme Paradoksu: Peter Prensibi
- Hiyerarşiye İsyan Denemeleri ve Holakrasi

1.8. KAYNAKÇA

Achor, S., Reece, A., Kellerman, G. R., ve Robichaux, A. (2018). 9 Out of 10 People Are Willing to Earn Less Money to Do More-Meaningful Work. *Harvard Business Review* 96(6) 82-89.

Adler, M. (1985). Stardom and Talent. *The American Economic Review*, *75*(1), 208-212. JSTOR.

Akar, F. (2015). *Yetenek yönetimi*. Ankara: İmge Kitabevi.

Akar, F., Balcı, A. (2016). Yetenek Yönetiminin Bazı Türk Üniversitelerinde Uygulanmasına İlişkin Öğretim Üyesi Görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, *24*(2), 955-974.

Aksakal, E., Dağdeviren, M. (2015). Yetenek yönetimi temelli personel atama modeli ve çözüm önerisi. *Gazi Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Dergisi*, *30*(2), 249-262.

Asunakutlu, T., Coşkun, B. (2005). Frederıck Wınslow Taylor ve Fizyolojik Örgüt Kuramı. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, *5*(10), 157-176.

Axelrod, E. L., Handfield-Jones, H., Welsh, T. A. (2001, Mart 22). *War for talent, part two*. The McKinsey Quarterly (2) 9-12.

Baltaş, A. (2017, Kasım 1). *Yeteneğin Bileşenleri: Yatkınlık, Başarı Yönelimi ve Sosyal Beceriler Kümesi*. https://www.acarbaltas.com/yetenegin-bilesenleri-yatkinlik-basari-yonelimi-ve-sosyal-beceriler-kumesi/ (Erişim Tarihi: 25.12.2019)

Baran, E. (2016). *Gel Kal Bağlan İşveren Markası ve İşin Perde Arkası*. Optimist Yayın Dağıtım.

Bart, C. K. (2001). Measuring The Mission Effect İn Human İntellectual Capital. *Journal of Intellectual Capital*, *2*(3), 320-330. https://doi.org/10.1108/14691930110400146

Benson, A., Li, D., Shue, K. (2019). Promotions and the Peter Principle*. *The Quarterly Journal of Economics*, *134*(4), 2085-2134. https://doi.org/10.1093/qje/qjz022

Berglas, S. (2006). How to Keep A Players Productive. *Harvard Business Review*, *84*(9), 104-112.

Bernstein, E., Bunch, J., Canner, N., Lee, M. (2016). Beyond the Holacracy Hype: The Overwrought Claims and Actual Promise of the Next Generation of Self-Managed Teams. *Harvard Business Review*, *94*(7-8), 38-49.

Bersin, J. (2006, Eylül 26). Why Talent Management is Key to Business-Focused Learning. *Chief Learning Officer – CLO Media*, *5*(10), 17-18.

Bersin, J. (2019, Aralık 7). *Microsoft Formally Enters the HR Tech Space: And The Strategy Is Compelling*. https://joshbersin.com/2019/12/microsoft-formally-enters-the-hr-tech-space-and-the-strategy-is-compelling/ (Erişim Tarihi: 07.01.2020)

Blankenship, L., Bruck, T. (2008). Planning for Knowledge Retention Now Saves Valuable Organization Resources Later. *Journal - American Water Works Association*, *100*(8), 57-61. https://doi.org/10.1002/j.1551-8833.2008.tb09699.x

Boudreau, J. W., Ramstad, P. M. (2005). Talentship, Talent Segmentation, and Sustainability: A New HR Decision Science Paradigm for A New Strategy Definition. *Human Resource Management*, *44*(2), 129-136. https://doi.org/10.1002/hrm.20054

Britannica. (t.y.). Britannica Sözlük. ‘talent’, ‘ability’, ‘skill’, ‘giftedness’, ‘genius’ maddeleri. www.britannica.com (Erişim Tarihi: 07.01.2020)

Brook, J. (2012). Ways to Embed the Strengths Approach into the DNA of the Organization. *Strategic HR Review*, *12*(1), 10-15. https://doi.org/10.1108/14754391311282432

Budhwar, P., Debrah, Y. A. (2009). Future Research on Human Resource Management Systems in Asia. *Asia Pacific Journal of Management*, *26*(2), 197-218. https://doi.org/10.1007/s10490-008-9103-6

Cable, D. M., Turban, D. B. (2003). The Value of Organizational Reputation in the Recruitment Context: A Brand-Equity Perspective. *Journal of Applied Social Psychology*, *33*(11), 2244-2266. https://doi.org/10.1111/j.1559-1816.2003.tb01883.x

Calo, T. J. (2008). Talent Management in the Era of the Aging Workforce: The Critical Role of Knowledge Transfer. *Public Personnel Management*, *37*(4), 403-416. https://doi.org/10.1177/009102600803700403

Canan, S. (2015). *Kimsenin Bilemeyeceği Şeyler*. İstanbul: Tuti Kitap, Nefes Yayıncılık.

Cappelli, P. (2008). Talent Management for the Twenty-first Century. *Harvard Business Review*, *86*(3), 74-81.

Cappelli, P. (2012). *Why Good People Can't Get Jobs*. Pennysylvania: Wharton School Press. http://kyunbound.lib.overdrive.com/ContentDetails.htm?ID=E54CB9DE-C366-4EB7-B13E-2F390CCE7003 (Erişim Tarihi: Basılı kitabın elektronik nüshası, Erişim Tarihine Gerek Yok)

Cappelli, P. (2019a, Haziran). Data Science Can't Fix Hiring (Yet). *Harvard Business Review*, *97*(3), 56-57.

Cappelli, P. (2019b, Haziran). Your Approach to Hiring Is All Wrong. *Harvard Business Review*, *97*(3), 48-58.

Cappelli, P. (2019c, Ekim 4). *How Companies Can Fix the Hiring Process* [Mülakat]. https://knowledge.wharton.upenn.edu/article/fix-the-hiring-process/ (Erişim Tarihi: 07.01.2020)

Carter, J., Hougaard, R., Varma, R. (2019, Aralık 16). *Eğitimler Sırasında İnsanların Dikkatini Nasıl Çekersiniz?* Harvard Business Review Türkiye [Blog]. http://hbrturkiye.com/blog/egitimler-sirasinda-insanlarin-dikkatini-nasil-cekersiniz (Erişim Tarihi: 30.12.2019)

Chambers, E. G., Foulon, M., Handfield-Jones, H., Michaels, E. G. III. (1998). The War for Talent. *The McKinsey Quarterly*, *1*(3), 44-57.

Cheloha, R., Swain, J. (2005). Talent management System Key to Effective Succession Planning. *Canadian HR Repoter*, *18*(17), 5-7.

Coff, R. W. (1997). Human Assets and Management Dilemmas: Coping With Hazards On the Road to Resource-Based Theory. *Academy of Management Review*, *22*(2), 374-402. https://doi.org/10.5465/amr.1997.9707154063

Collins, S. K., Collins, K. S. (2006). Valuable Human Capital: The Aging Health Care Worker. *The Health Care Manager*, *25*(3), 213-220. https://doi.org/10.1097/00126450-200607000-00004

Cooke, F. L., Saini, D. S., Wang, J. (2014). Talent Management in China and India: A Comparison of Management Perceptions and Human Resource Practices. *Journal of World Business*, *49*(2), 225-235. https://doi.org/10.1016/j.jwb.2013.11.006

Çırpan, H., Şen, A. (2009). İşletmelerde Yenilikçiliği Geliştirmede Etkili Bir Araç: Yetenek Yönetimi. *Çerçeve Dergisi*, 110-116.

Davies, B., Davies, B. J. (2010). Talent Management in Academies. *International Journal of Educational Management*, *24*(5), 418-426.

de Maupassant, G. (2016). *Guy de Maupassant's Selected Works* (R. Lethbridge, Ed.; S. Smith, Çev.). W. W. Norton and Company.

Desouza, K., Evaristo, R. (2003). Global Knowledge Management Strategies. *European Management Journal*, *21*(1), 62-67. https://doi.org/10.1016/S0263-2373(02)00152-4

Doğan, S., Demiral, Ö. (2008). İnsan Kaynakları Yönetiminde Çalışanların Kendilerine Doğru Yolculuk Yöntemi: Yetenek Yönetimi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, *17*(3), 145-166.

Doyle, A. (2016, Ağustos 12). *Management and Organization at Medium* [Blog]. Medium. https://blog.medium.com/management-and-organization-at-medium-2228cc9d93e9 (Erişim Tarihi: 30.12.2019)

Dychtwald, K., Erickson, T., Morison, B. (2004). It's Time to Retire Retirement. *Public Policy & Aging Report*, *14*(3), 1-28. https://doi.org/10.1093/ppar/14.3.1a

Fishman, C. (1998). The War for Talent. *Fast Company Issue*, *16*(July), 104.

Franck, E., Nüesch, S. (2012). Talent and/or Popularity: What Does It Take to be A Superstar? *Economic Inquiry*, *50*(1), 202-216. https://doi.org/10.1111/j.1465-7295.2010.00360.x

Frank, F. D., Finnegan, R. P., Taylor, C. R. (2004). The Race for Talents Retaining and Angaging Workers in the 21st Century. *Human Research Planning*, *27*(3), 12-25.

Goh, S., Richards, G. (1997). Benchmarking the Learning Capability of Organizations. *European Management Journal*, *15*(5), 575-583. https://doi.org/10.1016/S0263-2373(97)00036-4

Güler, E. Ç. (2006). İşletmelerin e-İnsan Kaynakları Yönetimi ve e-İşe Alım Süreçlerindeki Gelişmeler. *Ege Akademik Bakış Dergisi*, *6*(1), 17-23.

Hamlen, W. A. (1991). Superstardom in Popular Music: Empirical Evidence. *The Review of Economics and Statistics*, *73*(4), 729-733. JSTOR. https://doi.org/10.2307/2109415

Hanif, M. I., Shao, Y. (2013). The Role of Talent Management and HR Generic Strategies for Talent Retention. *African Journal of Business Management*, *7*(29), 2827-2835. https://doi.org/10.5897/AJBM2012.1369

Heisig, P., Suraj, O. A., Kianto, A., Kemboi, C., Perez Arrau, G., Fathi Easa, N. (2016). Knowledge Management and Business Performance: Global Experts' Views on Future Research Needs. *Journal of Knowledge Management*, *20*(6), 1169-1198. https://doi.org/10.1108/JKM-12-2015-0521

Holmes, D. E. (2019, Haziran). Expanding the Pool How Goldman Sachs Changed the Way It Recruits. *Harvard Business Review*, *97*(3), 58-61.

Işık, V. (2009). Endüstri İlişkilerinin Yeni Yüzü İnsan Kaynakları Yönetimi: Emeği Örgütsüzleştirme Stratejisi. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, *11*(3), 147-176.

Johnes, G. (2019). The Incidence of and Returns to 'Overeducation': PIAAC Evidence on the G7. *Minerva*, *57*(1), 85-107. https://doi.org/10.1007/s11024-018-9357-1

Kane, S. (2019, Aralık 12). *Common Characteristics of Generation X Professionals*. https://www.thebalancecareers.com/common-characteristics-of-generation-x-professionals-2164682 (Erişim Tarihi: 30.12.2019)

Karabulut, B. (2015). Bilgi Toplumu Çağında Dijital Yerliler, Göçmenler ve Melezler. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, *21*, 11-23.

Keçecioğlu, T. (2017). Yetenek Yönetimi Felsefesine Farklı Lenslerle Bakabilmek Üzerine Alıştırmalar. *İşletme ve İktisat Çalışmaları Dergisi*, *5*(1), 1-20.

Kerr, B. (Ed.). (2014). *Gifted and Talented Education* (1. bs, C. 1). SAGE.

Kerr, B. A., Hallowell, K., Schroeder-Davis, S. (1991). *A Handbook for Counseling the Gifted and Talented*. American Association for Counseling and Development.

Khan, H., Ali, M. (2010). An Empirical Investigation and Users' Perceptions on Intellectual Capital Reporting in Banks: Evidence from Bangladesh. *Journal of Human Resource Costing & Accounting*, *14*(1), 48-69. https://doi.org/10.1108/14013381011039799

Koch, A. K., Nafziger, J. (2007). Job Assignments Under Moral Hazard: The Peter Principle Revisited. *IZA Discussion Paper*, *2973*, 1-28.

Koch, A. K., Nafziger, J. (2012). Job Assignments under Moral Hazard: The Peter Principle Revisited. *Journal of Economics & Management Strategy*, *21*(4), 1029-1059. https://doi.org/10.1111/j.1530-9134.2012.00347.x

Komives, S. R. (1992). The Middles: Observations on Professional Competence and Autonomy. *NASPA Journal*, *29*(2), 83-90. https://doi.org/10.1080/00220973.1992.11072248

Köse, G. (2018). İnsan Kaynakları Yönetiminin Derin İçgörüsü: Yetenek Yönetimi ve İşveren Markası İlişkisi. *Journal of International Social Research*, *11*(56), 823-833. https://doi.org/10.17719/jisr.20185639051

Lazear, E. P. (2004). The Peter Principle: A Theory of Decline. *Journal of Political Economy*, *112*(S1), S141-S163. https://doi.org/10.1086/379943

Lewis, R. E., Heckman, R. J. (2006). Talent Management: A critical review. *Human Resource Management Review*, *16*(2), 139-154.

Locke, J. (1824). *The Works of John Locke in Nine Volumes* (12th Edition, C. 8). Rivington. https://oll.libertyfund.org/titles/1444

Maslach, C., Leiter, M. P. (2008). *The Truth About Burnout: How Organizations Cause Personal Stress and What to Do About It*. John Wiley & Sons.

Mccauley, C., Wakefield, M. (2006). Talent Management in the 21st Century: Help Your Company Find, Develop And Keep its Strongest Workers. *The Journal For Quality & Participation*, *29*(4), 4-8.

McDonnell, A., Collings, D. G., Burgess, J. (Ed.). (2012). Guest editors' note: Talent Management in the Asia Pacific. *Asia Pacific Journal of Human Resources*, *50*(4), 391-398. https://doi.org/10.1111/j.1744-7941.2012.00035.x

Montenegro, C. E., Patrinos, H. A. (2014). *Comparable Estimates of Returns to Schooling around the World*. The World Bank. https://doi.org/10.1596/1813-9450-7020

Morison, R., Erickson, T. J., Dychtwald, K. (2006). Managing Middlescence. *Harvard Business Review*, *84*(3), 78-86.

Mucha, R. T. (2004). The Art and Science of Talent Management. *Organization Development Journal*, *22*(4), 96.

Nankervis, A. R. (Ed.). (2013). *New Models of Human Resource Management in China and India*. Routledge.

Örs, D. D. F., Tetik, Y. D. D. S. (2010). Küreselleşen Dünyada Yeni Yönetim Paradigmaları: Değişim ve İletişim. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, *19*(3), 439-455.

Pawlowski, J., Bick, M. (2011). The Global Knowledge Management Framework: Understanding Knowledge Management in Globally Distributed Settings. *Proceedings of the European Conference on Knowledge Management, ECKM*, *2*, 761-771.

Peter, L. J., Hull, R. (1969). *The Peter Principle* (1. Baskı). Cutchogue, New York: Buccaneer Books. https://epdf.pub/queue/the-peter-principle.html

Peter, L. J., Hull, R. (1984). *Peter İlkesi*. Ankara: Bilgi Yayınevi. https://tr.pdfdrive.com/peter-%C4%B0lkesi-laurence-j-peter-e117496240.html

Petriglieri, G. (2019). Book Review Essay: The Real Winners in the Arms Race for Global Talent. *Administrative Science Quarterly*, *64*(3), NP24-NP29. https://doi.org/10.1177/0001839219850742

Prokesch, S. (2009). How GE Teaches Teams to Lead Change. *Harvard Business Review*, *87*(1), 99-106.

Reitman, L. (2019, Aralık 6). *Building a more Successful Workforce with Dynamics 365 Human Resources*. Dynamics 365 Blog [Blog]. https://cloudblogs.microsoft.com/dynamics365/bdm/2019/12/06/building-a-more-successful-workforce-with-dynamics-365-human-resources/

Robertson, B. J. (2007). Organization at the Leading Edge: Introducing Holacracy™. *Integral Leadership Review*, *7*(3), 1-13.

Rodrigues, H. S., Faria, J., Cranfield, D., Morais, C. (2013). Intellectual Capital and Innovation: A Case Study of a Public Healthcare Organisation in Europe. *The Electronic Journal of Knowledge Management*, *11*(4), 361-372.

Rosen, S. (1981). The Economics of Superstars. *The American Economic Review*, *71*(5), 845-858. JSTOR.

Rosen, S. (1982). Authority, Control, and the Distribution of Earnings. *The Bell Journal of Economics*, *13*(2), 311-323. JSTOR. https://doi.org/10.2307/3003456

Schmidt, F. (1992). What Do Data Really Mean?: Research Findings, Meta-Analysis, and Cumulative Knowledge in Psychology. *American Psychologist*, *47*, 1173-1181. https://doi.org/10.1037/0003-066X.47.10.1173

Selznick, P. (1984). *Leadership in Administration*. University of California Press.

Shelton-Johnson, L. (2006). *Talent Management & Succession Planning*. AASHTO Standing Committee on Quality Annual Conference.

Sinclair, M. L. (2004). *A Talent Management Strategy for the Justice Institute of BC* [Doktora Tezi]. Royal Roads University.

Smilansky, J. (2006). *Developing Executive Talent: Best practices from global leaders*. Wiley ; Jossey-Bass.

Soydan, B. (2015, Aralık 4). Holakrasi, 21. Yüzyılın yönetim modeli mi? *Turkishtime Dergi*. http://www.turkishtimedergi.com/genel/holakrasi-21-yuzyilin-yonetim-modeli-mi/ (Erişim Tarihi:30.12.2019)

Sparrow, P. (Ed.). (2009). *Handbook of international human resource management: Integrating people, process, and context*. New Jersey: Wiley-Blackwell.

Sparrow, P. R. (2007). Globalization of HR at function level: Four UK-based Case Studies of the International Recruitment and Selection Process. *The International Journal of Human Resource Management*, *18*(5), 845-867. https://doi.org/10.1080/09585190701249164

Sutton, B. (2016, Nisan 7). Hierarchy is Good. Hierarchy is Essential. And Less Isn't Always Better. *Stanford e-Corner*. [Blog] https://ecorner.stanford.edu/articles/hierarchy-is-good-hierarchy-is-essential-and-less-isnt-always-better/ (Erişim Tarihi: 07.01.2020)

Taylor, F. W. (2018). *Bilimsel yönetimin ilkeleri* (H. B. Akın, Çev.). İstanbul: Çizgi Kitabevi.

TDK. (t.y.). *TDK Sözlük*. 'yetenek' maddesi, https://sozluk.gov.tr/ (Erişim Tarihi 30.12.2019)

Terlemez, B. (2013). *Stratejik İnsan Kaynakları Bağlamında Organizasyonlarda Yetenek Yönetimi: Bankacılık Sektörü Uygulama Örneği* [Basılmamış

Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi]. http://adudspace.adu.edu.tr:8080/jspui/bitstream/11607/377/1/10018391.pdf

Tracey, J. B., Tews, M. J. (2004). An Empirical Investigation of the Relationships among Climate, Capabilities, and Unit Performance. *Journal of Hospitality & Tourism Research*, *28*(3), 298-312. https://doi.org/10.1177/1096348003256602

Veltri, S., Silvestri, A. (2011). Direct and Indirect Effects of Human Capital on Firm Value: Evidence from Italian Companies. *Journal of Human Resource Costing & Accounting*, *15*(3), 232-254. https://doi.org/10.1108/14013381111178596

Vomberg, A., Homburg, C., Bornemann, T. (2014). Talented People and Strong Brands: The Contribution of Human Capital and Brand Equity to Firm Value. *Strategic Management Journal*, *36*(13), 2122-2131. https://doi.org/10.1002/smj.2328

Warech, M., Tracey, J. B. (2004). Evaluating the Impact of Human Resources: Identifying What Matters. *Cornell Hotel and Restaurant Administration Quarterly*, *45*(4), 376-387. https://doi.org/10.1177/0010880404266247

Wells, P., Smith, C. (2019, Ekim 4). US Unemployment Rate Hits 50-year Low. *Financial Times*. https://www.ft.com/content/b925e90a-e69c-11e9-9743-db5a370481bc

Wyatt, W. (2001). Human Capital Index. *Towers Watson: London, UK*. http://www.blindspot.ca/PDFs/HumanCapitalIndex.pdf

Yazar, T. (2012). Yetişkin Eğitiminde Hedef Kitle. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, *10*, 79-98.

Yılmaz, S. (2015). *Beynin Akıllıca Yönetimi* (1. baskı). İstanbul: Nar Yayınevi.

Yu, H.-C., Wang, W.-Y., Chang, C. (2009). The Pricing of Intellectual Capital in the IT Industry. *SSRN Electronic Journal*. https://doi.org/10.2139/ssrn.1327668

BÖLÜM 2

NEPOTİZM / AKRABA KAYIRMACILIĞI

Ercan ÖZÇELİK

- *Doktora Öğrencisi (Üsküdar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sağlık Yönetimi Bölümü)*
- *Tıbbi Teknolog (Sağlık Bakanlığı Koşuyolu Yüksek İhtisas ve Araştırma Hastanesi)*
- *ercan_73@yahoo.com*
- *www.ercanozcelik.com*

- Tarihte Nepotizm
- Dünyada Nepotizm
- Türkiye'de Nepotizm
- Kamuda Nepotizm
- Özel Sektörde Nepotizm
- Nepotizmi Önlemek İçin Alınabilecek Tedbirler

2.9. KAYNAKÇA

Abubakar, M ve diğerleri, (2017). Does Gender Moderates The Relationship Between Favoritism/Nepotism, Supervisor İncivility, Cynicism And Workplace Withdrawal: A Neural Network And SEM Approach. *Tourism Management Perspectives,* 23, 129-139.

Araslı, H ve diğerleri, (2006). The Effects Of Nepotism On Human Resource Management The Case Of Three, Four And Five Star Hotels İn Northern Cyprus. *International Journal of Sociology and Social Policy*, 26(7/8), 295-308.

Aslan, İ. ve Çınar, O. (2010). Bir Aile Şirketinin Kurumsallaşması: Yeniden Yapılandırma ve Varislerin Yönetime Hazırlanması Süreci. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 2(1), 89-97.

Bayhan, V. (2002). Demokrasi Ve Sivil Toplum Örgütlerinin Engelleri: Patronaj ve Nepotizm. *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, 26(1), 1-13.

Birgün Gazetesi (2019, 26 Eylül) "AKP'li Tevfik Göksu'yla aynı soy isme sahip 15 İSKİ çalışanı olduğu ortaya çıktı" https://www.birgun.net/haber/akp-li-tevfik-goksu-yla-ayni-soy-isme-sahip-15-iski-calisani-oldugu-ortaya-cikti-270181 (Erişim Tarihi: 19 Aralık 2019)

Büte, M. (2011). Nepotizmin İş Stresi, İş Tatmini, Olumsuz Söz Söyleme ve İşten Ayrılma Niyeti Üzerine Etkileri: Aile İşletmeleri Üzerinde Bir Araştırma. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(1), 177-194.

Büte, M. ve Tekarslan, E. (2010). Nepotizmin Çalışanlar Üzerindeki Etkileri: Aile İşletmelerine Yönelik Bir Saha Araştırması. *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(1), 1-21.

Cambridge Dictionary (t.y.) https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/nepotism (Erişim tarihi: 24.11.2019)

Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (2018, 27 Aralık). Resmî Gazete (Sayı: 30639) Erişim adresi: https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/12/20181228-3.pdf

Gözler, K. (2009). İngiltere'de Parlamento Neden ve Nasıl Ortaya Çıktı: Malî Hukukun Anayasa Hukukundan Eskiliği Üzerine Bir Deneme. Prof. Dr. Mualla Öncel'e Armağan, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayını, Ankara Üniversitesi Yayınları No. 243. 365-374

İbn Haldun (1988). Mukaddime I-II, tercüme: Süleyman Uludağ, 2. baskı, İstanbul: Dergâh Yayınları.

Hudson S. ve Claasen, C. (2017). Nepotism and Cronyism as a Cultural Phenomenon? *The Handbook of Business and Corruption,* 95-118.

Kamu Görevlilerinin Mali Haklarının Düzenlenmesi Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname (2011, 2 Kasım). Resmî Gazete (Sayı: 28103 (Mükerrer)) Erişim adresi: https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/11/20111102M1-6.htm

Köktürk, A. (2011). Modern Öncesi Devletin Yönetim Anlayışı. *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 07(13), 73-97.

Millî Gazete (2019, 21 Ekim) AKP'li belediye başkanı 250 bin TL maaş alıyor! https://www.milligazete.com.tr/haber/3215189/akpli-belediye-baskani-250-bin-tl-maas-aliyor (Erişim Tarihi: 19.12.2019)

Masters, R. D. (1983). The Biological Nature of the State. *World Politics*, 35(2), 161-193.

Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (2017, 24 Aralık). Resmî Gazete (Sayı: 30280) Erişim adresi: https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/12/20171224-22.htm

Özçelik, E. ve Yılmaz, S. (2019). İstihdam Politikalarında Ehliyet ve Liyakat Unsurlarının Kapsam Derlemesi. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 87-100.

Özkanan, A ve Erdem, R. (2014). Yönetimde Kayırmacı Uygulamalar: Kavramsal Bir Çerçeve. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(20), 181-206.

Özler, H., Özler, D.E. ve Gümüştekin, G.E. (2007). Aile İşletmelerinde Nepotizmin Gelişim Evreleri ve Kurumsallaşma. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(17), 437-450.

Pelit, E., Baytok, A., Soybalı, H. H. ve Kılıç, İ. (2017). Nepotizm Algısında Demografik Özelliklerin Rolü: Otel İşletmeleri İşgörenleri Üzerinde Bir Araştırma. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 45-63.

Sarıoğlu, B. (2018, 13 Ocak) "Milletvekillerinin implant hakkı arttırıldı: 12 dişe kadar biner lira" Hürriyet gazetesi https://www.hurriyet.com.tr/gundem/milletvekillerinin-implant-hakki-arttirildi-12-dise-kadar-biner-lira-40708659 (Erişim tarihi: 12 Aralık 2019)

SGK Sağlık Uygulama Tebliği, (2010). https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/03/20100325M1-1.htm (Erişim tarihi 18.12.2019)

Suudi Arabistan Elçiliği, *Bakanlar Kurulu ve Üyeleri*, (2019). https://saudiembassy.net/ministries (Erişim tarihi: 16.12.2019)

TBMM Tedavi Yönetmeliği, (2012). https://www.tbmm.gov.tr/duyurular/belge/tedavi_yonetmelik _13032018.pdf (Erişim tarihi: 18.12.2019)

TBMM Üyeleri implant hakkı haberi, (2018). http://www.hurriyet.com.tr/gundem/milletvekillerinin-implant-hakki-arttirildi-12-dise-kadar-biner-lira-40708659 (Erişim tarihi: 18.12.2019)

TÜİK İş gücü İstatistikleri Haber Bülteni, (2019). http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri. do?id=30688 (Erişim tarihi: 21.12.2019)

Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, (2019). "Osman", https://islamansiklopedisi.org.tr/osman (Erişim tarihi: 02.12.2019)

Uz, A. (2011). Anayasal Bir Hak Olarak Kamu Hizmetine Girme Hakkı Ve Liyakat İlkesi. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2(1), 59-94.

Vanhanen, T. (1999). Domestic Ethnic Conflict and Ethnic Nepotism: A Comparative Analysis. *Journal of Peace Research*, 36(1), 55-73.

Yıldırım, M. (2013). Kamu Yönetiminin Kadim Paradoksu: Nepotizm ve Meritokrasi. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(2), 353-380.

BÖLÜM 3

SOSYAL MEDYA VE ÖRGÜTSEL DEMOKRASİ

Öğr. Gör. Dilek KOLCA

- *Üsküdar Üniversitesi Sağlık Yönetimi Doktora Öğrencisi*
- *İstinye Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Bölümü Öğretim Görevlisi*
- *dkolca@istinye.edu.tr*

- Sosyal Medya
- Örgütsel Demokrasi
- Sosyal Medya Kullanımı ve Örgütsel Demokrasi Arasındaki İlişki

3.6. KAYNAKÇA

Aguenza, B. B. Kassem, A. H. Som, A. P. (2012). Social Media and Productivity in the Workplace: Challenges and Constraints, *Interdisciplinary Journal of Research in Business*, 2(2), 22- 26.

Ataç, L. O. ve Köse, S. (2017). Örgütsel Demokrasi ve Örgütsel Muhalefet İlişkisi: Beyaz Yakalılar Üzerine Bir Araştırma, *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi,* 46(1), 117-132.

Auger, G. A. (2013). Fostering democracy through social media: Evaluating diametrically opposed nonprofit advocacy organizations' use of Facebook, Twitter, and YouTube, *Public Relations Review*, 39, 369–376. doi:10.1016/j.pubrev.2013.07.013

Bucher, E. Fieseler, C. Suphan, A. (2015). The Stress Potentıal Of Socıal Medıa In The Workplace, *Information, Communication & Society*, 16(10), 1639-1667.

Broughton, A. Foley, B. Ledermaier, S. Cox, A. (2013). *The use of social media in the recruitment process,* UK: Institute for Employment Studies Sovereign House.

Coşan, P.E., Gülova, A.A. (2014). Örgütsel Demokrasi. *Yönetim ve Ekonomi*, 21(2): 231-248.

Distaso, W.M McCorkindale, T. Wright, D.K. (2011). How public relations executives perceive and measure the impact of social media in their organizations, *Public Relations Review*, 37, 325– 328.

Doherty, R. (2010). Getting social with recruitment, *Strategıc Hr Revıe,* 9(6), 11-16.

Erbaşlar, G. Sosyal Medyada Mısınız? Asosyal Medyada Mısınız? Nobel Yayıncılık, Ankara 2013.

Etter, M. Ravasi, D. Colleoni, E. (2017). Socıal Medıa And The Formatıon Of Organızatıonal Reputatıon, *Academy of Management Review*, 44(1), 1-63.

Forsgren, E. Byström, K. (2015). Multiple social media in the workplace: Contradictions and congruencies, *Wiley Special Issue Paper*, 1-23.

Grabowski, M.T.(2017). The Relationship between Organizational Democracy and Job Satisfaction, Faculty of Xavier University the Degree of Master of Arts, ABD.

Karaduman, M. (2011). Sosyal Medya, Geleneksel Medyanın Alternatifi Olabilir Mi? Yeni Düşünceler, 6, 47-64.

Kerr, L. J. (2004). The Limits of Organizational Democracy, Academy of Management Executive, 18(3), 81-88.

Kesen, M. (2015). Örgütsel Demokrasinin Çalışan Performansı Üzerine Etkileri: Örgütsel Özdeşleşmenin Aracılık Rolü, *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(2), 535-562.

Leonardi, P. M., Huysman, M., Enterprise Social Media: Definition, History, and Prospects for the Study of Social Technologies in Organizations, Journal of Computer-Mediated Communication, 1(19), 1-19.

Lovejoy, K. ve Saxton, D. G. (2012). Information, Community, and Action: How Nonprofit Organizations Use Social Media, *Journal of Computer-Mediated Communication*, 17, 337-353.

Sadykova, G. ve Tutar, H. (2014). Örgütsel Demokrasi ve Örgütsel Muhalefet Arasındaki İlişki Üzerine Bir İnceleme, *İşletme Bilimi Dergisi*, 2(1), 1-16.

Safari, A. Salehzadeh, R. Ghaziasgar, E. (2017). Exploring the Antecedents and Consequences of Organizational Democracy, *The TQM Journal*, 1-54. doi:10.1108/TQM-05-2017-0057.

Tajudeen, P.F. Jaafar, I.N. Ainin, S. (2018). Understanding the impact of social media usage among organizations, Information & Management, 55, 308-321.

Tavares, K.O. (2011). Evaluatıng Organızatıonal Democracy, A Thesıs, Arts and Administration Program and the Graduate School of the University of Oregon, ABD.

Weber, G. W. Unterrainer, C. Höge, T. (2019). Psychological Research on Organisational Democracy: A Meta-Analysis of Individual, Organisational, and Societal Outcomes, Applıed Psychology: An Internatıonal Revıew, 0(0), 1–63.

Vaast, E. ve Kaganer, E. (2013). Social media affordances and governance in the workplace: An examination of organizational policies, *Journal of Computer-Mediated Communication,* 19, 78–101.

Wolf, M. Sims, J. Yang, H. (2018). Socıal Medıa? What Socıal Medıa? *What social media,* https://pdfs.semanticscholar.org/deef/a708c1c1ab68528256184e0a73c48cab12c2.pdf?_ga=2.100906753.1251427585.1578570316-370956772.1578570316, *E.T:01.01.2020*

BÖLÜM 4

ÖRGÜTSEL GÜVEN

Canan AKSOY

- *Doktora Öğrencisi, Üsküdar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sağlık Yönetimi Bölümü.*
- *Hemşire- İstanbul Sağlık Müdürlüğü*
- *canan.aksoy@st.uskudar.edu.tr*
- *cananaksoy84@gmail.com*

- Güven Kavramı
- Örgütsel Güven

4.4. KAYNAKÇA

Agün, H. (2011). Örgütsel Güven İle Örgütsel Bağlılık Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma. İstanbul: Marmara Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi.

Asunakutlu, T. (2001). Klasik Ve Neo-Klasik Dönemde Örgütsel Güvenin Karşılaştırılması Üzerine Bir Deneme. Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. Sayı 5.

Asunakutlu, T. (2002). Örgütsel Güvenin Oluşturulmasına İlişkin Unsurlar ve Bir Değerlendirme. Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. Sayı:9.

Asunakutlu, T. (2007). "Güven, Kültür ve Örgütsel Yansımaları", R. Erdem, C.Ş. Çukur (Editör) içinde, Kültürel Bağlamda Yönetsel-Örgütsel Davranış, Türk Psikologlar Derneği Yayınları, 231-265, Ankara.

Balcı, A. (2003). Örgütsel Sosyalleşme Kuram Strateji ve Taktikler. Ankara: Pegem Yayınları.

Berber, S. (2016). Örgütsel Güven Ve Örgütsel Bağlılık İlişkisi: Kamu Çalışanları Üzerine İstanbul'da Bir Araştırma. Nişantaşı Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.

Bromiley, P. Ve L.L. Cummings (1996), The Organizational Trust Inventory (OTI). Roderick M. Kramer ve Tom R. Tyler (Der.), Trust in Organizations: 302-319. Thousand Oaks: Sage.

Cho, Y. ve Park, H. (2011). "Exploring The Relaıonships Among Trust, Employee Satisfaction, And Organizational Commitment", Public Management Review, C. 13, S.4. ss. 551-573.

Covey, S., R., Merrill, A., R., Merrill, R., R. (2000). Önemli İşlere Öncelik Verin. (Çev: Osman Deniztekin ve Filiz Nayır Deniztekin), Varlık Yayınları, İstanbul. s.323.

Çevik, Y. K., (2019). Örgütsel Sinizim ve Örgütsel Güven İlişki ile İlgili İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Görüşleri. İstanbul Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.

Çimen, Martı (2007), "İşletmelerin Çalışanlara Karşı Sosyal Sorumluluklarının Örgütsel Güvene Etkisi", Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.

Çubukçu, Kemal (2010), "Örgütsel Güven Kavramının Öğretmenler Açısından Örgütsel Bağlılık Üzerine Etkileri: Turizm Meslek Liselerinde Bir Uygulama", YayımlanmamıĢ Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Demircan, N., Ceylan, A. (2003). Örgütsel Güven Kavram : Nedenleri ve Sonuçları. Celal Bayar Üniversitesi Yönetim ve Ekonomi Dergisi. Cilt:10 Sayı:2.

Demirel, Y. (2008). Örgütsel Güvenin Örgütsel Bağlılık Üzerine Etkisi: Tekstil Sektörü Çalışanlarına Yönelik Bir Araştırma. Celal Bayar Üniversitesi Yönetim ve Ekonomi Dergisi. 15(2), 181.

Derin, N. (2011). İşletmelerde Geride Kalan Sendromu ve Örgütsel Güven. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Doğan, S. (2006), Personel Güçlendirme: Rekabette Başarının Anahtarı, 2. Baskı, İstanbul: Kare Yayınları.

Erdem, Ayfer Ferda (2003), "Örgütsel YaĢamda Güven", Ġçinde, Edt. F. Erdem,Sosyal Bilimlerde Güven, Vadi Yayınları, Ankara, ss.153-183.

Erdem, Fe., İşbaşı, J. Ö. 2000,. "Takım Çalışmalarında Güven ve Güvensizlik: Performans için Koşulsuz Güven mi, Optimum Güven mi?", Erciyes Üniversitesi 8. Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi Bildiriler, 25-27 Mayıs 2000, Nevşehir.

Ersan, H. (2018). Sağlık Kurumlarında Örgütsel Güven Ve Örgütsel Vatandaşlık Davranışı İlişkisi Ve Bir Araştırma. Pamukkale Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi. Denizli.

Gün, İ. (2016). Hastanelerde Örgüt İklimi Ve Örgütsel Güven Arasındaki İlişki. İstanbul Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.

Gürbüz, R. (2012). "Algılanan Örgütsel Destek ve Örgütsel Güvenin, Örgütsel Bağlılık İle İlişkisi". Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Kalemci Tüzün, İ. (2007). Güven, Örgütsel Güven ve Örgütsel Güven Modelleri. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi. Cilt 2007 , Sayı 2, Sayfalar 93 – 118.

Kling, A. S. (2004). Commitment to Organizational Change: Assessing the Effects of Identifying Benefits to Change and Its Relationship with Organizational Trust. Doktora Tezi. Los Angeles: Alliant International University.

Kowske, B., Lundby, K., Rasch, R. (2009). "Turning 'Survive' into 'Thrive' Managing Survivor Engagement in a Downsized Organization", People & Stragety, 32(4), 49-56.

Köksal, O. (2012). Sosyal Değişim Teorisi Çerçevesinde Güven ve Algılanan Aidiyet Durumunun Örgütsel Vatandaşlık Davranışı ve Saldırgan Davranışlar Üzerine Etkisi, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Levin, S. L. (1999), Running Head Measuring Organizational Trust, Ph.D. Thesis, The George Washington University.

Mayer, R.C., Davis J.H. ve Schoorman, F.D. (1995). An integrative model of organizational trust. Academy of Management Review, 20(3): 709-734.

Mishra, A. K. (1996). Organızatıonal Responses To Crısıs: The Centralıty Of Trust.

Omarov, A. (2009). Örgütsel Güven Ve İş Doyumu: Özel Bir Sektörde Uygulama. Dokuz Eylül Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi. İzmir.

Özdere, Zeynep (2015), "Öğretmen Algılarına Göre Okul Müdürlerinin Yeterlilik Düzeyleri ile Örgütsel Güven Düzeyi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Beykoz İlçesi Örneği", YayımlanmamıĢ Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ġstanbul.

Perks, H. Ve S.V. Hallıday; (2003). "Sources, Signs And Signalling For Fast Trust Creation İn Organisational Relationships". European Management Journal, 21(3), Ss. 338–350.

Polat, S. (2009). Eğitim Örgütleri İçin Sosyal Sermaye Örgütsel Güven. Ankara: Pegem Akademi.

Rademakers, M. F. (2000). Agents of trust: business associations in agri-food. International Food And Agribusiness Management Review, 3.

Robert, L. P., Denis, A. R., & Hung, Y. T. C. (2009). Individual swift trust and knowledge-based trust in face-to-face and virtual team members. Journal of Management Information Systems, 26(2), 241-279.

Rousseau, D. M., Sitkin, S. B., Burt, R. S., Camerer, C. (1998). "Not So Different After All: A Cross Discipline View of Trust", Academy of Management Review, 23(3), 393-404.

Shockley-Zalabak, P. Ellis K. ve G. Winograd (2000), "Organizational Trust: What It Means, Why It Matters", Organization Development Journal, Vol 18:4.

Tatar Baykal, Ü., Ercan Türkmen, E. (2014). Hemşirelik Hizmetleri Yönetimi. Akademi Basın ve Yayıncılık. İstanbul.

Taylor, R. G. 1989. The Role Of Trust In Labor-Management Relations. Organization Development Journal, 7: 85-89.

Topaloğlu, I. G. (2010). "İşgörenlerin Adalet ve Etik Algıları Açısından Örgütsel Güven İle Örgütsel Bağlılık İlişkileri". Yüksek Lisans Tezi, Atılım Üniversitesi, Ankara.

Toprak, Osman (2006), "Örgütsel Güvenin Performans Üzerindeki Etkisi ve Bankacılık Sektöründe Bir Uygulama", Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.

Tursun, M. (2017). Örgütsel Güven-Örgütsel Bağlılık İlişkisi: İstanbul İlinde Karayolu Ulaştırma Sektörü Üzerinde Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.

Üstün, Ferda (2015), "Örgütlerde Sıkılık-Esneklik Boyutunun Örgütsel Güven, Kurumsal Girişimcilik ve Firma Performansına Etkisi: Türkiye'nin Öncü Sanayi İşletmeleri Üzerine Bir Araştırma", Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Velez, P. (2006). Effects of Organizational Trust. Yayınlanmamış Doktora Tezi. San. Diego: University of San Diego Faculty of the Hahn School of Nursing and Health Science.

Wech, B. A., (2002), "Trust Context, Effect on Organizational Citizenship Behavior, Supervisory Fairness, and Job Satisfaction Beyond the Influence of Leader-Member Exchange", Business & Society, Vol. 41 No. 3, September.

Whitener, Ellen M., Brodt, Suzan E., Korsgaard, M. Audery ve Werner, Jon M. (1998), "Managers as Initiators of Trust: An Exchange Relationship Framework for Understanding Managerial Trustworthy Behavior", Academy of Management Review, Vol:23, No:3, s.513-530.

Worchel, P.(1979), Trust and Distrust. In G.W. Austin ve S Worchel (Eds.), The Social Psychology and Intergroup Relations, Belmont, CA:Wadsworth.

Yakın, B. (2017). Örgütsel Güven, Örgütsel Özdeşleşme Ve Örgütsel Sinizm İlişkisi. Gazi Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi. Ankara.

Yılmaz, N., (2019). Personel Güçlendirmenin Örgütsel Güven Ve Çalışan Motivasyonuna Etkisi: Otel İşletmelerinde Bir Araştırma. Kırklareli Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi. Kırklareli.

Yücel, P. Z. (2006). Örgütsel Güven Ve İş Tatmini İlişkisi Ve Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.

Zorlu Yücel, P. (2006). Örgütsel Güven Ve İş Tatmini İlişkisi Ve Bir Araştırma. İstanbul Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.

BÖLÜM 5
PERSONEL GÜÇLENDİRME

Yeliz ALACAHAN

- *İl Sağlık Müdürlüğü, İstanbul, Türkiye, Uzman*
- *Üsküdar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye, Doktora Öğrencisi*
- *yeliz.alacahan@st.uskudar.edu.tr*
- *yelizkocak77@gmail.com*

- Personel Güçlendirme Kavramı
- Yönetim Yaklaşımları Çerçevesinde Personel Güçlendirmenin Gelişimi
- Personel Güçlendirmede Temel Kavramlar
- Personel Güçlendirmenin Boyutları
- Personel Güçlendirmenin Aktörleri
- Personel Güçlendirmenin Yararları ve Riskleri

5.9. KAYNAKÇA

Aktan, C. C. (tarih yok). Bilimsel Yönetim Teorisi : Taylorizm. http://www.canaktan.org/yonetim/yonetim-teorileri/taylor.htm./(Erişim Tarihi : 09.01.2020)

Asunakutlu, T. (2002). Örgütsel Güvenin Oluşturulmasına İlişkin Unsurlar Ve Bir Değerlendirme. Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 1-3.

Ataman, G. (2002). İşletme Yönetimi. İstanbul: Türkmen Kitabevi.

Baltaş, A. (2002). Değişimin İçinden Geleceğe Doğru: Ekip Çalışması ve Liderlik. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Bartın Üniversitesi. (2019) www.myo.bartin.edu.tr/gsener/dosyalar/2016 /(Erişim Tarihi: 10.12.2019)

Bilmez, N. (2018). Newton Bilim Anlayışının Kuvvetler Ayrılığı Teorisine Etkisi. Journal Of International Management And Social Researches, 5(10), 117.

Ceylan, A. K., Çelik, G. M. (2015). Personel Güçlendirmesi Ve Yönetici Desteğinin İş Memnuniyeti (The İmpact Of Personel Empowerment And Supervisor Support On Job). İşletme Araştırmaları Dergisi (Journal Of Business Research-Türk), 7(1), 171.

Cook, S. (1994). The Cultural Implications Of Empowerment. Empowerment İn Organizations, 9-13.

Çuhadar, M. T. (2005). Türk Kamu Yönetiminde Personel Güçlendirme: Sorunlar Ve Çözüm Önerileri. Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi (Sayı 25, Temmuz – Aralık 2005), 1-25.

Dalay, İ., Coşkun, R. (2002). Stratejik Boyutta Modern Yönetim Yaklaşımları. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.

David, J. (2019). Business Administration Articles Administrative Functions İn A Business Environment. (www.academia.edu:) / (Erişim Tarihi : 10.12.2019)

Demir, H., Okan, T. (2009). Teknoloji, Örgüt Yapısı ve Performans Arasındaki İlişkiler Üzerine Bir Araştırma. Doğuş Üniversitesi Dergisi, 10 (1) 2009, 57-72, 10(1), 57-72.

Dikmen, B. (2012). Liderlik Kuramları Ve Dönüştürücü Liderlik Kuramının Çalışanların Örgütsel Bağlılık Algıları Üzerine Etkisine Yönelik Uygulamalı Bir Araştırma. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Aydın Üniversitesi.

Doğan, S. (2003). İşletmelerde Personel Güçlendirmenin Önemi. İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 177-203.

Doğan, S., Demiral, Ö. (2007). İşletmelerde Personel Güçlendirme Kültürünün Yaratılmasıyla Müşteri Memnuniyetinin Sağlanması. Selçuk Üniversitesi Karaman İ.İ.B.F. Dergisi (7), 291-292.

Güven, M. (2001). Çağdaş Bir Yönetim Yaklaşımı: Personel Güçlendirme. Öneri, 4 (Haziran) 117-118.

Karakaş, A. (2014). İşletmelerde Personeli Güçlü Kılma Yollarından Personel Güçlendirme. Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 79-105.

Koçel, T. (2011). İşletme Yöneticiliği. İstanbul: Beta Yayınları.

Koyun, S. (2019). Https://Www.Sezginkoyun.Com/Personel-Guclendirme-Nedir/. www.sezginkoyun.com/personel-guclendirme-nedir/ (Erişim Tarihi : 12.12.2019)

Mahdani, I. (2015). Paradıgm Of Employees Empowerment: Proposal For Busıness Actors In Aceh Provınce. European Journal Of Research And Reflection İn Management Sciences, 3(3)

Morse, J. J., & Lorsch, J. W. (1970). Beyond Theory Y. Harvard Businness Review, 1.

Mujka, F. (2011, Aralık). Personel Güçlendirme İle Örgütsel Bağlılık Arasındaki İlişki Ve Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi, 75-76. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.

Nişancı, Z. N. (2015). Geçmişten Günümüze Yönetim Düşüncesi. Yönetim Bilimleri Dergisi, 13(25), 257-294, .

Özen, Ş. (2012). Yönetim Biliminin Gelişimi. Ş. Özen İçinde, Yönetim ve Organizasyon (S. 5). Erzurum: Atatürk Üniversitesi AÖF Yayınları.

Öztürk, Z., & Arslan, Ü. (2016). Hastane Personelinin Durumsallık Yaklaşımına Göre Organizasyonel Konumlandırma Algısı (Bir Devlet Hastanesi Örneği). Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 18(1), 128-152.

Şenel, Ö. (2006). Personel Güçlendirmenin Örgüt Kültürüne Etkisi. Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.

Şenel, Ö. (2006). Personel Güçlendirmenin Örgüt Kültürüne Etkisi. Dokuz Eylül Üniversitesi.

Şimşek, E., & Aktaş, H. (2015). Örgütsel Sessizlik İle Kişilik Ve Yaşam Doyumu Etkileşimi: Kamu Sektöründe Bir Araştırma. Anadolu Üniversitesisosyal Bilimler Dergisi, 122.

TDK https://sozluk.gov.tr/: www.sozluk.gov.tr/ (2019) / (Erişim Tarihi :18.12.2019)

Tohidi, H. (2012). The Aspects Of Empowerment Of Human Resources. Procedia - Social And Behavioral Sciences , 829-833.

Tunçer, M. (2017). Stratejik İnsan Kaynakları Yönetimi Ve Liyakat İlkesi: Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Örneği. Yüksek Lisans Tezi. İzmir Katip Çalebi Üniversitesi.

Türengül, M. (2005). Üretim Hizmet İşletmeleri Açısından Yönetim Ve Organizasyon Yaklaşımlarına Toplu Bir Bakış. Dumlupınar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi (9), 110.

Üngüren, E., & Ercan, A. (2015). Sessizleşen Örgütlerde Öz Yeterlilik Algısının Rolü: Alanya'daki Konaklama İşletmeleri Üzerinde Bir Araştırma. İşletme Araştırmaları Dergisi, 115-116.

www.yourarticlelibrary.com/organization/organization-meaning-definition-concepts-and-characteristics/53217 (2019) /(Erişim Tarihi :20.12.2019)

BÖLÜM 6
İŞ YAŞAM DENGESİ VE TÜKENMİŞLİK SENDROMU

Selahattin ÇALIŞAL

- *Doktora Öğrencisi, (Üsküdar Üniversitesi , Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sağlık Yönetimi, Bölümü)*
- *Laboratuvar Teknisyeni, İstanbul Sultan 2.Abdülhamid Han Eğitim ve Araştırma Hastanesi*
- *selahattincalisal@gmail.com*
- *selahattincalisal@uskudar.edu.tr*

- İş Yaşam Dengesi
- Tükenmişlik (Staff Burnout) Sendromu

6.5. KAYNAKÇA

Akbarova, L. (2019). *İş-Yaşam Dengesi ve İş Performansı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi ve Bir Araştırma* [Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi].

Akbolat, M., Işık, O. (2009). Sağlık Çalışanlarının Tükenmişlik Düzeyleri Bir Kamu Hastanesi Örneği. *Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi,* 11 (2), 229-254.

Akten, S. (2007). *Rehber Öğretmenlerin Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinin İncelenmesi* [Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi]

Arslan, M. (2012). İş-Aile Ve Aile İş Çatışmasının Kadın Çalışanların İş Doyumları Üzerindeki Etkisi. *Birey ve Toplum,* 2 (3), 99-113.

Borah, N. ve Bağla, N. (2016). Work-Life Balance: Assessing Perceptions. *SCMS Journal of Indian Management*, 13 (3), 112-119.

Budak, G., Sürgevil, O. (2005). Tükenmişlik ve Tükenmişliği Etkileyen Örgütsel Faktörlerin Analizine İlişkin Akademik Personel Üzerinde Bir Uygulama. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,* 20 (2), 95-108.

Çalışkan, A. (2010). *Yeni Mezun Hemşirelerde İş Doyumu Tükenmişlik ve Gerçeklik Şokunun İncelenmesi* [Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi].

Dolgun, U. (2010). *Tükenmişlik Sendromu*. Özler, D.E. (ed). Örgütsel Davranışta Güncel Konular İçinde. Bursa: Ekin Yayınları.

Doğrul, B, Ş. (2010). İş-Yaşam Dengesinin Sağlanmasında Esnek Çalışma. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 2 (2), 11-18.

Doruk, N, Ç., Özdevecioğlu, M. (2009). Organizasyonlarda İş-Aile ve Aile İş Çatışmalarının Çalışanlarının İş ve Yaşam Tatminleri Üzerindeki Etkisi. *Erciyes Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Dergisi*, 33 (2), 69-99.

Eker, I., Özmete, E. (2012). İş- Aile Çatışması ve Roller: Kamu Sektörü Örneğinde Bir Değerlendirme. *Çalışma İlişkileri Dergisi,* 3 (2),1-23.

Erben, G, S., Ötken, A, B. (2014). Paternalist Liderlik ve İşe İlişkin İyilik İlişkisinde İş-Yaşam Dengesinin Rolü. *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, Cilt (22), 103-121.

Gini, A. (1998). Working Ourselves to Death: Workaholism, Stress and Fatigue. *Business and Society Review,*100 (101), 45-46.

Gökkaya, Ö. (2014). Yerel Yönetimlerde İş Yaşam Dengesi ve Çalışan Davranışı İlişkisinin İncelenmesi Kocaeli Belediyeleri Örneği. *Elektronik Mesleki Gelişim ve Araştırmalar Dergisi,* 2 (3), 1-18.

Greenhaus, H, J. ve Powell, G, N. (2006). When Work and Family Are Allies: A Theory of Work- Family Enrichment. *Academy of Management,* 31 (1), 72-92.

Harpaz, I. ve Snir, R.(2003). Workaholism: İt's Definition and Nature. *Human Relations,* Cilt (56), 291-319.

Izgar, H. (2003). *Çalışanlarda Stres ve Tükenmişlik Endüstri ve Örgüt Psikolojisi*. Konya: Eğitim Kitabevi.

Karaoğlu, B. O. (2019). *İş Yaşam Dengesinin Çalışanların İşe Olan Tutumuna Etkisi* [Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi].

Koç, M. (2019). *Acil Yardım, Kurtarma ve Müdahale Personellerinin Tükenmişlik Düzerlerinin Belirlenmesi: Trabzon İli Örneği* [Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Gümüşhane Üniversitesi].

Koyuncu, M. (2001). Üniversite Öğretim Elemanlarında Tükenme Duygusu ve Organizasyondan Ayrılma İsteğine Etkisi. *9. Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi Bildirisi*, 349-360.

Maslach, C., Schaufeli, B., Wilmar and Leiter, P. M. (2001). Job Bornout. *Annual Review of Psychology*, 52 (1), 397-422.

Naithani, P. (2010). Overview of Work-Life Balance Discourse and Its Relevance. *Asian Social Science*, 6 (6), 148-155.

Öcal, A.T. ve E. T, Y. (2019). Sendikaların İş Yaşam Dengesine Yönelik Yaklaşımları. *Karatahta İş Yazıları Dergisi 13*, 59-76.

Örmen, U. (1993). *Tükenmişlik Duygusu ve Yöneticiler Üzerinde Bir Uygulama* [Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi].

Özkan, C. (2012). *Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi'nde Araştırma Görevlisi Olarak Çalışan Doktorlarda Tükenmişlik Sendromunu Etkiyen Faktörler* [Basılmamış Uzmanlık Tezi, Mersin Üniversitesi].

Parlak, N, K. (2016). *Refah Devletinin Yeniden Yapılanması ve AB Ülkelerinde İş-Yaşam Dengesi*. Ankara: Türk Metal Sendikası Yayınları.

Sancı Yıldırım, N. (2009). *Erzurum İlinde 1. Basamak Sağlık Hizmetlerinde Görev Yapan Hemşire ve Ebelerin Tükenmişlik Düzeyleri* [Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi].

Savcı, İ. (1999). Çalışma Yaşamı ile Çalışma Dışı Yaşam Alanlarının İlişkisi Üzerine Kuramsal Yaklaşımlar. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 54 (4), 145-166.

Sturges, J. ve Guest, D. (2004). Working to Live or Living to Work? Work/Life Balance Early İn The Carrer. *Human Resource Management Journal*, 14 (4), 5-20.

Şahin, D. (2009). *Ankara Keçiören Eğitim ve Araştırma Hastanesi Hemşirelerinin Rol Çatışması-Rol Belirsizliği ve Tükenmişlik* [Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi].

Şentürk, Ü. (2008). Enformasyon Toplumunda Eğitimin Yeri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi Yaz,* 6 (3), 487-506.

Tınar, M, Y. ve Ulusoy, T. (2017). Çalışma Koşullarının İnsancalaştırılmasında Çalışan Memnuniyeti Anketinin Rolü- Uygulamadan Bir Örnek Analizi. *Mühendislik Bilimleri ve Tasarım Dergisi,* Sayı 5, 115-125.

Torun, A. (1997). *Stres ve Tükenmişlik*. Tevrüz, S. (Ed). Endüstri ve Örgüt Psikolojisi İçinde. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.

Türesin Tetik, H. ve Köse, S. (2016). İş- Aile Çatışmasının Yönetilmesine İlişkin Beklentilerin Hizmet Sektöründe Araştırılması. *Çukurova Üniversitesi İİBF Dergisi,* 20 (2), 179-210.

Wilensky, Harold L. (1960). Careers and Socaial İntegration. *İnternational Social Science Journal,* 12 (4), 543-560.

Yardım, V. (1995). *Örgütsel Yaşamda Tükenmişlik Duygusu Doktor ve Hemşirelerin Tükenmişlik Duygularını Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma* [Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi].

BÖLÜM 7

CAM TAVAN ETKİSİ

Emine ÜSTÜNOLDU

- *Doktora Öğrencisi, (Üsküdar Üniversitesi, Sağlık Yönetimi)*
- *Destek ve Kalite Hizmetleri Müdürü, (SB Kartal Dr. Lütfi Kırdar Eğitim Araştırma Hastanesi)*
- *eustunoldu@gmail.com*

- İş Yaşamında Kadın ve Cam Tavan Kavramı
- Cam Tavan Etkisi, Dünya ve Türkiye Ölçeğinde Yapılan Çalışmalar
- Türkiye'de Eğitim ve İş Yaşamında Kadın İstihdamı

7.6. KAYNAKÇA

Abacı C - Sökmen, A, (2019) "Etik İklimin İşten Ayrılma Niyeti ve İş Tatminine Etkisinde Cam Tavanın Aracılık Rolü: Beyaz Yakalı Kadınlar Üzerine Bir Çalışma". *Yönetim, Ekonomi ve Pazarlama Araştırmaları Dergisi,* 3/3 38-54

Anafarta, Nilgün – Sarvan, Fulya – Yapıcı, Nuray, (2008). "Konaklama İşletmelerinde Kadın Yöneticilerin Cam Tavan Algısı: Antalya İlinde Bir Araştırma". *Akdeniz İ.İ.B.F. Dergisi*, 111-137

Barrios Yusimit, DiDona Toni, (2013)."Gender DOminated İndustries: Breaking Throught The Glass Ceiling". *Journal of Academic And Bussiness Ethics*, 1-5

Barreto M, Ryan M, Schmıtt M, "Is The Glass Ceiling Still Relevant in the 21st Century?" https://www.researchgate.net/publication/265501160_Introduction_Is_the_glass_ceiling_still_relevant_in_the_21st_century, (Erişim Tarihi 30.12.2019).

Bombuwela, P. M. ,Chamaru A. (2013). "Effects of Glass Ceiling on Women Career Development in Private Sector Organization-Case of Sri Lanka". *Journal of Competitiveness* , 5/2, 3-19

Cotter David, Hermsen J, Ovadıa S, Vanneman R, (2001), "The Glass Ceiling Effect", The University of North Carolina Press, Social Forces, 1-27

Davis, Suzan, (2019). "Understanding and İmproving Gender Equity in Conservation" *Journal of the American İnstitute for Conservation*, 58-4, 1-13

Erdirençelebi, Meral - Karakuş, Güzide. (2018) "Kadın Çalışanların Cam Tavan Sendromu Algılarının İş Tatminleri ve Örgütsel Bağlılıkları Üzerindeki Etkisini Ölçmeye Yönelik Bir Araştırma". *İşletme Araştırmaları Dergisi* 10/3, 95-119

Greenlee, Jill S. – Nteta, Tatishe M. – Rhodes, Jesse H. – Sharrow, Elizabeth A. (2018) ''Helping to Break the Glass Ceiling? Fathers, First Daughters, and Presidential Vote Choice in 2016'. *Springer Science Business Media, LLC, part of Springer Nature,* 1-41

Implementation of the Council of Europe Gender Equality Strategy 2018-2023 Annual Report (2018), s. 1-7 https://rm.coe.int/strategy-en-2018-2023/16807b58eb (Erişim Tarihi 08.11.2019)

International Labour Office A quantum leap for gender equality : for a better future of work for all ,Geneva: ILO, (2019) https://www.ilo.org/global/publications/books/WCMS_674831/lang--en/index.htm (Erişim Tarihi 08.11.2019)

İpçioğlu, İsa - Eğilmez Özüm - Şen, Hilal. (2018)''Cam Tavan Sendromu: İnsan Kaynakları Yöneticileri Bağlamında Bir Araştırma''. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10/25, 686-709

Jones, Laura.''Women's Progression in the Workplace''. Government Equalities Office (2019) , 11-18 https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/840404/KCL_Main_Report.pdf (Erişim Tarihi 12.12.2019)

Kılıç, Taşkın – Örücü, Edip – Kılıç, Recep. (2007) ''Cam Tavan Sendromu ve Kadınların Üst Düzey Yönetici Pozisyonuna Yükselmelerindeki Engeller: Balıkesir İli Örneği''. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi* , 14/2, 118-135

Karakılıç Ali Burak - Vuran, Bengü. (2019)''Kurumsal Yönetim Uygulamalarının Firma Değerine Etkisi: Türkiye Uygulaması''. *Muhasebe Enstitüsü Dergisi* , 60. 9-19

Morgan L.,(1998), "Glass-Ceiling Effect or Cohort Effect? A Longitudinal Study of the Gender Earnings Gap for Engineers, 1982 to 1989", American Sociological Review , Vol. 63, No. 4, 479-493

Öğüt, Adem. (2006) ''Türkiyede Kadın Girişimciliğin ve yöneticiliğin Önündeki Güçlükler: Cam Tavan Sendromu''. *Selçuk Üniversitesi İ.İ.B.F. İsletme Bölümü* , 1-23

Örücü E, Kılıç R, Kılıç T, (2007), éCam Tavan Sendromu ve Kadınların Üst Düzey Yönetici Pozisyonuna Yükselmelerindeki Engeller: Balıkesir İli Örneğié , *Yönetim Ve Ekonomi*,14-2, 1-19

Purcell D, MacArthur K, Sanblanet S, (2010) “Gender and the Glass Ceiling at Work” *Sociology Compass* 4/9, 1-11

Remington, Joan – Kitterlin, Lynch Miranda. (2017)’’Still pounding on the glass ceiling: A study of female leaders in hospitality, travel, and tourism management’’. *Journal of Human Resources in Hospitality and Tourism,* 1-17

Rocha, Katherine; Palazzo, Joseph; Teczar, Rebecca; and Clark, Roger (2018) "Does Breaking Through the “Final Glass Ceiling” Really Pave the Way for Subsequent Women to Become Heads of State?," *Sociology Between the Gaps: Forgotten and Neglected Topics*: Vol. 4,1-15)

T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. ‘’Türkiye’de Kadın’’. https://ailevecalisma.gov.tr/media/9991/tu-rkiyede-kadin-haziran-2019.docx (Erişim Tarihi 10.12.2019)

TBMM Kanunlar Ve Kararlar Dairesi Başkanlığı, (2009), “Türk Parlamento Tarihinde Kadın Parlamenterler”. 1935-2009 Ankara. https://acikerisim.tbmm.gov.tr/xmlui/bitstream/handle/11543/2109/200902268.pdf (Erişim Tarihi 12.12.2019)

Weil Peter, Mattis Mary, (2003). “To Shatter The Glass Ceiling in Healthcare Management : Who Supports Affirmative Action and Why?”. *Health Services Management Research*, 16, 224-233

Yıldız, Sebahattin - Alhas, Fidan - Sakal, Önder - Yıldız, Harun. (2016) ‘’Cam Uçurum: Kadın Yöneticiler Cam Tavanı Ne Zaman Aşar?’’. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 71/4 , 1119 – 1146

Yönetim Kurullarında Kadın Üye Sayısı https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/yonetim-kurullarinda-kadin-uyelerin-sayisi-artmaya-devam-ediyor/1651770 (Erişim Tarihi 09.12.2019)

Zhuge, Y, Kaufman J, Simeone D, Chen H, and Velazquez O, (2011) Is There Still a Glass Ceiling for Women in Academic Surgery? *Annals of Surgery*, 253, 637-643

BÖLÜM 8

ÖRGÜTSEL ADALET

Permin GÖRECEK

- *Hemşire, Türkiye Sağlık Enstitüleri Başkanlığı*
- *Doktora Öğrencisi, (Üsküdar Üniversitesi , Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sağlık Yönetimi Bölümü)*
- *permin.gorecek@hotmail.com*

- Adalet Kavramı
- Örgütsel Adalet Kavramı
- Örgütsel Adalet İle İlgili Kuramsal Yaklaşımlar
- Örgütsel Adalet Boyutları
- Örgütsel Adalet Algısını Etkileyen Faktörler
- Örgütsel Adaletin Sonuçları ve Önerileri

8.8. KAYNAKÇA

Akalın, K. H. (2013). Rasyonel Bürokrasinin Batıdaki Temelleri Ve Etkileri. Marmara Sosyal Araştırmalar Dergisi. 4: 38-56.

Akman, F. (2017). Sağlık Kurumlarında Hemşirelerin Örgütsel Adalet Algıları Ve Örgütsel Adaletin İş Motivasyonuna Etkisi; Özel Hastaneler Alan Araştırması. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Anderson, N. (2001). Handbook of Industrial, Work and Organizational Psychology, Vol. 2, Organizational psychology, London : SAGE Publications Ltd.

Atalay, D.D. (2007). Denklik Duyarlılığı Açısından Algılanan Örgütsel Adalet- Örgütsel Bağlanma İlişkisi. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Avcı, İ. (2019). Alışanların Örgütsel Adalet Algılarının İşe Bağlılık Ve İş Tatmini Üzerine Etkisi: Bir Araştırma. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Arel Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ayık, A., Yücel, E., ve Savaş, M. (2014). Öğretmenlerin Örgütsel Adalet Algılarının Yordayıcısı Olarak Okul Yöneticilerinin Etik Liderlik Davranışları. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 14(2): 233-252.

Babayeva, M. (2018). Çalışanların Örgütsel Adalet Algılarının Oluşumunda İnsan Kaynakları Uygulamalarının Etkisi Ve Buna Yönelik Araştırma. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Aydın Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Bies, R. J. (2001). Interactional (In)justice: The Sacred and The Profane. J. Greenberg and R. Cropanzano (eds.), Advances in Organizational Justice. Stanford, CA: Stanford University Press. 89-118.

Bolat, O. İ., Bolat, T., Aytemiz Seymen O. (2009). Güçlendirici Lider Davranışları ve Örgütsel Vatandaşlık Davranışı Arasındaki İlişkinin Sosyal Mübadele Kuramından Hareketle İncelenmesi. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi.* 12(21): 215-239.

Cansoy, R. ve Polatcan, M. (2018). Türkiye'de Okullarda Örgütsel Adalet Araştırmaları: Ampirik Araştırmalara Bir Bakış. *Türkoloji Araştırmaları Dergisi.* 13 (4): 163-184.

Ceylan, A. K. (2016). İşgörenlerin Örgütsel Adalet Algısının İş Tatmini Ve Performans Üzerine Etkisi: Güneydoğu Anadolu Bölgesi Gıda Sektörü Örneği. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Diyarbakır: Dicle Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ceviz Doğrar, C. (2019). Örgütsel Adalet, Tükenmişlik, İşten Ayrılma Niyeti Kavramları Ve Aralarındaki İlişkiler: Akademik Yayınlar Bağlamında Bir Değerlendirme. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Cihangiroğlu, N., Yılmaz, A. (2010). Çalışanların Örgütsel Adalet Algısının Örgütler İçin Önemi. *Selçuk Üniversitesi İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi.* 19: 195-213.

Colquitt, J. A., Conlon, D. Ve Yee, K. (2001). Justice at the millennium: A meta-analytic review of 25 years of organizational justice research. *Journal of Applied Psychology*. 86 (3): 425-445.

Colquıtt, A.J., Greenberg, J., ve Zapata-Phelan, C. (2005). What Is Organizational Justice? A Historical Owerview. Jerald Greenberg Ve Jason A. Colquitt (Ed.), İçinde Handbook Of Organizational Justice (3-56). New Jersey: Lavrence Erlbaum Associates, Inc

Cropanzano, R., Bowen, D. E., ve Gilliland, S. W. (2007). The Management Of Organizational Justice. Academy of Management Perspectives. 21(4): 34–48.

Cropanzano, R., Byrne, Z.S., Bobocel, D.R. ve Rupp, D.E. (2001). Moral Virtues, Fairness Heuristics, Social Entities, and Other Denizens of Organizational Justice. *Journal of Vocational Behavior*. 58:164-209.

Cuguero-Escofet N. ve Fortin M. (2013). One Justice or Two? A Model of Reconciliation of Normative Justice Theories and Empirical Research on Organizational Justice. *J Bus Ethics* .124: 435–451

Cüce, H. (2012). Örgütsel Adalet Ve Örgütsel Özdeşleşme İlişkisinde Yöneticilere Duyulan Güvenin Aracı Etkisi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Çakır, Ö. (2006). Ücret adaletinin iş davranışları üzerindeki etkileri. Ankara: Kamu-İş.

Çetinel, M. H. (2018). Çalışanların Kişilik Özellikleri İle İhbarcılık (Whıstleblowıng) Eğilimleri Arasındaki İlişki Üzerinde Örgütsel Adalet Algısının Aracılık Rolü. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Muğla: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Demir, H. (2019). Örgütsel Adalet Algısı Ve Tükenmişlik Arasındaki İlişkide Örgütsel Sinizmin Aracı Rolü. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi

Demirel, Y. (2009). Örgütsel Adaletin Yönetici-Çalışan İlişkileri Üzerine Etkisi: Farklı Sektör Çalışanlarına Yönelik Bir Araştırma. *Selçuk Üniversitesi İİBF Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*. 1: 137-154.

Demirel, Y. ve Yücel, İ. (2013). The Effect of Organizational Justice on Organizational Commitment: A Study on Automotive Industry. *International Journal of Social Sciences*. 11 (3): 26-37.

Dirican, Meltem. (2015). Örgütsel Adalet Algısının İşten Ayrılma Niyeti Üzerindeki Etkisinde Örgütsel Sessizliğin Aracılık Rolü. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Folger, R. ve Cropanzano, R. (1998). Organizitional justice and human resource management. London: A Sage Publications Series.

Görgülüer, A. A. (2013). Örgütsel Adalet Ve İş Tatmininin Örgütsel Bağlılığa Etkisi Üzerine Bir Araştırma. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Niğde: Niğde Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Greenberg, J. (1987a). A Taxonomy of Organizational Justice Theories. Academy of Management Review. 12 (1): 9-22.

Greenberg, J. (1987b) Reactions to Procedural Injustice in Payment Distributions: Do the Means Justify the Ends?. *Journal of Applied Psychology.* 72 (1): 55-61.

Greenberg, J., (1990). Organizational Justice: Yesterday, Today, and Tomorrow. Journal of Management. 16(2): 399–432.

Greenberg, J. ve Bies, R.J. (1992). Establishing the Role of Empirical Studies of Organizational Justice in Philosophical Inquiries into Business Ethics. Journal of Business Ethics. 11 (5/6): 433-444.

Güriz, A. (1994). Hukuk Felsefesi. Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları. 3. Basım.

Irak, D. U., (2004). Örgütsel Adalet: Ortaya Çıkışı, Kuramsal Yaklaşımlar ve Bugünkü Durumu. Türk Psikoloji Yazıları. 7(13): 25-43.

İçerli, L. (2010). Örgütsel Adalet: Kuramsal Bir Yaklaşım", Journal of Entrepreneurship and Development. 5(1): 67-92.

İşbaşı, J. (2000). Çalışanların Yöneticilere Duydukları Güvenin ve Örgütsel Adalete İlişkin Algılamalarının Örgütsel Vatandaşlık Davranışının Oluşumundaki Rolü: Bir Turizm Örgütünde Uygulama. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Antalya: Akdeniz Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü.

İyigün, N. Ö. (2012). Örgütsel Adalet: Kuramsal Bir Yaklaşım. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 11 (21): 49-64.

Karaeminoğulları, A. (2006). Öğretim Elemanlarının Örgütsel Adalet Algıları ile Sergiledikleri Üretkenliğe Aykırı Davranışlar Arasındaki İlişki ve Bir Araştırma. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kılıç, A. (2019). Çalışanlarda Örgütsel Adalet Algısının İş Motivasyonu Üzerindeki Etkisi: Petrol Ofisi A.Ş. Örneği. Yayımlanmamış Yüksek

Lisans Tezi. Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kılıçaslan, S. (2010). Örgütsel Adalet Algısı Ve Örgütsel Bağlılık Arasındaki İlişkilere Kuramsal Bir Yaklaşım. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Koçel, T. (2005). İşletme Yöneticiliği (10. Bs.). İstanbul: Arıkan Basım Yayım Dağıtım.

Köksal, K. (2016). Örgüt Kültürünün Örgütsel Adalet Algısına Etkisinde Etik İlkelere İlişkin Algıların Aracılık Rolü. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Manisa: Celal Bayar Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Köse, S. (2018). Örgütsel Adaletsizlik Ve Sessizlik İlişkisinde Örgütsel Sinizmin Aracılık Rolü. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Sakarya: Sakarya Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Özdemir, R. (2019). Örgütsel Güven Ve Örgütsel Adalet Algısının İşgören Performansı Üzerindeki Etkisi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Özdevecioğlu, M.(2003). Algılanan Örgütsel Adaletin Bireylerarası Saldırgan Davranışlar Üzerindeki Etkilerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma. Erciyes Üniversitesi İİBF Dergisi. 21:77-96.

Özdevecioğlu, M. (2004). Duygusal Olaylar Çerçevesinde Pozitif ve Negatif Duygusallığın Algılanan Örgütsel Adalet üzerindeki Etkilerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*. 59 (3): 182-202.

Özmen, Ö. N. T., Arbak, Y. ve Süral Özer, P. (2007). Adalete Verilen Değerin Adalet Algıları Üzerindeki Etkisinin Sorgulanmasına İlişkin Bir Araştırma. Ege Akademik Bakış. 7(1):17-33.

Polat, G. (2012). Örgütlerde Nepotizmin Örgütsel Adalet Algısı İle İlişkisinin Tespitine Yönelik Bir Araştırma. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Rawls, J. (1971). A Theory Of Justice. Cambridge, MA: Belknap Press.

Rawls, John. (1999). A Theory Of Justice (Revised Edition). USA: The Belknap Press Of Harvard University Press.

Rawls, J. (2003). Justice As Fairness: A Restatement. Cambridge, MA: The Belknap Press Of Harvard University Press.

San, İ. (2017). Örgütsel adalet ile örgütsel bağlılık arasındaki ilişkinin belirlenmesine yönelik ampirik bir çalışma. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Ticaret Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Shahzad, A., Siddiqui, M.A.ve Zakaria, M. (2014). Linking Organizational Justice with Organization Citizenship Behaviors: Collectivism as Moderator. *Pakistan Journal of Commerce and Social Sciences*. 8 (3): 900-913.

Söyük, S. (2007). Örgütsel Adaletin İş Tatmini Üzerine Etkisi Ve İstanbul İlindeki Özel Hastanelerde Çalışan Hemşirelere Yönelik Bir Çalışma. Yayımlanmamış Doktora Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü

Şahin, D. N. (2006). Cinsiyet, Fiziksel Sağlık ve Yarışma Durumunun Pay Dağıtımına İlişkin Adalet Algısı Üzerindeki Etkileri. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*. 119-124.

Taşçıoğlu, H. (2010). Örgüt Kültürünün Örgütsel Adalete Etkisi: Bir Örnek Olay. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Sakarya: Sakarya Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Tetik, S. (2012). Kamu İşletmelerinde Çalışanların Örgütsel Adalet Algılarının Bazı Demografik Özellikler Açısından İncelenmesi. *Organizasyon Ve Yönetim Bilimleri Dergisi*. 4(1): 239-249.

Titrek, O. (2009). Okul türüne göre okullardaki örgütsel adalet düzeyi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi.* 6(2):552.

Topakkaya, A. (2008). Adalet Kavramı Bağlamında Aristoteles-Platon Karşılaştırması, *Süleyman Demirel Üniversitesi Felsefe Bölümü Dergisi*. 6: 27-49.

Tunçbiz, B. (2015). Örgütsel Adaletin Örgütsel Bağlılık Üzerinde Etkisi: Karabük Üniversitesi Akademik Personel Üzerinde Bir Araştırma. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Karabük: Karabük Üniversitesi.

Tutar, H. (2007). Erzurum'da Devlet ve Özel Hastanelerde Çalışan Sağlık Personelinin İşlem Adaleti, İş Tatmini ve Duygusal Bağlılık Durumlarının İncelenmesi. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi. 12 (3): 97120.

Ünal, E. (2019). Örgütsel Adaletin İş Tatminine Etkisi Üzerine Bir Araştırma: Adana-Mersin Örneği. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Mersin: Mersin Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Van des, B., E.A Lind, H.A.M. Wilhce, (2001). The Psycology of Procedural and Distributive Justice Viewed From the Perspective of Faimess Heuristic Theory, In Justice in the Work Place, Vol.ED.R.Cropan Zono Mahwah, N.J. Erlbaum. 49-52.

Yavuz, H. (2013). Çalışanların Örgütsel Adalet Boyutlarına İlişkin Algıları İle Örgütsel Güven Düzeyleri Arasındaki İlişki: Isparta İlinde Görevli Hemşireler Üzerine Bir Araştırma. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yıldırım, G. (2013). Çalışanların Örgütsel Adalet Algısının Dönüşümcü Liderlik Bağlamında Bireysel Ve Kurumsal Performansa Etkisi: Sigorta Şirketlerine Yönelik Bir Uygulama Yayımlanmamış Doktora Tezi. İstanbul: Beykent Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yılmaz, B. (2018). Örgütsel Bağlılık Ve Örgütsel Adaletin İşten Ayrılma Niyetine Etkileri Üzerine Bir Araştırma: Elektrik Sektöründe Bir Uygulama. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Aydın Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yürür, Ş. (2005). Ödüllendirme Sistemi ile Örgütsel Adalet Arasındaki İlişkilerin Analizi ve Bir Uygulama. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Bursa: Uludağ Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü.

BÖLÜM 9

ÇALIŞANLARDA PERFORMANS DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ

Cenk ÖZYILMAZ

- *Doktora Öğrencisi (Üsküdar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sağlık Yönetimi Bölümü)*
- *Uzman Diyetisyen, (Türkiye Futbol Federasyonu, A Milli Futbol Takımı)*
- *cenkoffice@gmail.com,*

- Performans Değerlendirme Kavramının Tarihsel Gelişimi
- Performans ve Performans Değerlendirme Kavramlarının Tanımı ve Önemi
- Performans Değerlendirme Sistemlerinin Amacı
- Performans Değerlendirme Sistemlerinin Kullanım Alanları
- Performans Değerlendirme Yöntemleri

9.6. KAYNAKÇA

Argon, T., Altay, E., (2004); İnsan Kaynakları Yönetimi, Ankara: Nobel Yayınları.

Ataay, İ. D., (2008). İş Değerleme ve Başarı Değerleme Yöntemleri, İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Yayınları, İstanbul.

Barutçugil, İ., (2015); Performans Yönetimi, 3.baskı, İstanbul, Kariyer Yayıncılık, ss.181-182.

Bateman, T. S., Snell, S. A., (2002); Management, Boston: Competing in The New Era, Irwin.

Bayraktaroğlu, S. (2006). İnsan Kaynakları Yönetimi. Sakarya: Gazi Kitabevi.

Bektaş, Kemal (1992). Başarı Değerlendirme Sistemleri Karşılaşılan, *Bazı Sorunlar ve Çözüm Önerileri. Verimlilik Dergisi,* Sayı:3. ss. 59- 65.

Boduroğlu, N., "Mali Müşavirler Odasında Performans Değerlendirme Yöntemleri ve Çalışanlar Üzerindeki Etkisi". Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi, İstanbul, 2013.

Can, Halil, Kavuncubaşı, Şahin ve Yıldırım, Selami (2009). Kamu ve Özel Kesimde İnsan Kaynakları Yönetimi (6. Baskı). İstanbul: Siyasal Yayınları.

Demirtaş, Ö., "Performans Değerlendirmede 360 Derece Yöntemi ve Bir Kamu Kuruluşunda Yöneticilerde Uygulaması", Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Kayseri, 2007.

Dövencioğlu, N., (2003); Gruplarda Performans Yönetimi Uygulaması, Human Resources İnsan Kaynakları ve Yönetim Dergisi, S:76, İstanbul, ss.62-65.

Erbaşı, A. (2019). Performans Değerlendirme Hatalarının Çalışanların İşten Ayrılma Niyetleri ve Yöneticilerine Güvenleri Üzerindeki Etkisi. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi,* 15 (1).

Ferecov, R., (2015). İnsan Kaynakları Yönetiminde Performans Değerleme Yöntemleri. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* (8).

Fındıkçı, İ., (2012); İnsan Kaynakları Yönetimi, (8. Baskı), Alfa Yayınları, İstanbul,

Gavcar, E., Bulut, Z. A., ve Engin K., (2006). Konaklama İşletmelerinde Uygulanan Performans Değerleme Sistemleri ve Uygulama Alanları. *Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 13 (2), 31-45.

Güney, S., (2015); İnsan Kaynakları Yönetimi, 2.Baskı, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.

Köksal, M. (2010). İnsan Kaynakları Yönetimi. Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi Yayınları.

Kubat, G., (2012); "Öz Değerlendirmenin 360 Derece Geri Beslenme Yöntemindeki İşlevselliği*", Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* Yıl:5, Sayı:1, ss.51-65.

Kutlucan, K., "İnsan Kaynakları Yönetiminde Performans Değerlendirme Sistemi Uygulamasında Karşılaşılan Sorunlar". Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi, İstanbul, 2017.

Küçük, A. A., "Kamuda Performans Değerlendirme Sistemi ve Kamu Sağlık Sektöründe Bir Araştırma." Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul, 2005.

Manuel L., James W. Smither, (2001). Feedback orientation, Feedback Culture, And The Longitudinal Performance Management Process, PA, USA.

Mentor, P., (2009). Performance Appraisal. Harward Business School Publishing Corporation. (Çevirmen: Melis İnan). İstanbul, Optimist Yayınları.

Murphy, K. R., Cleveland, J. N. (1995). Understanding Performance Appraisal: Social, Organizational And Goal-based Perspectives, Thousand Oaks, CA: Sage Publications.

Nizam, B., "Performans Değerleme Sonuçlarının İnsan Kaynakları Uygulamalarına Katkısı ve Uygulama Örneği". Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi, Bursa, 2005.

Okakın, N., (2004). İş Tasarımı, İnsan Kaynakları Yönetimi Ders Notları, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Öge, Serdar (2016). İnsan Kaynakları Yönetimi (8. Baskı). Konya: Eğitim Yayınevi.

Öztürk, Ü., (2006). Organizasyonlarda Performans Yönetimi, 1. Baskı, İstanbul, Sistem Yayıncılık.

Palmer, M.J., (1993); Performans Değerlendirmeleri, 1.Baskı, Çeviri: Doğan Şahiner, İstanbul, Kişisel Gelişim ve Yönetim Dizisi, Rota Yayınları.

Riggio, Ronald E., (2003). Introductıon to Industrial/Organizational Psychology. *Library of Congress Cataloging in Publication Data,* USA.

Sabuncuoğlu, Z. (2013). İnsan Kaynakları Yönetimi. İstanbul: Beta Yayıncılık.

Sardarov, E., "Performans, Değerlendirme ve Ücret". Yüksek Lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, 2011.

Shkhalili, M., "Performans Değerlendirme Yöntemlerinin Orta Ve Üst Düzey Yöneticilerinin İş Başarısı Üzerine Etkisi: Azerbaycan Bakü'de Özel Bankalara Yönelik Bir Uygulama". Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi, İstanbul, 2019.

Sikyr, M. (2013). Best Practices in Human Resource Management: The Source Of Excellent Performance And Sustained Competitiveness, *Central European Business Review*, C.2 S.1, S.43-48.

Şimşek, G., "Performans Değerlendirme Sisteminin Çalışanların İş Tatminine Etkisi: Üniversite Örneği". Yüksek Lisans tezi, KTO Karatay Üniversitesi, Konya, 2019.

Şimşek, Şerif M., (2007). İşletme Bilimlerine Giriş (14. Baskı). Konya: Yelken Ajans.

Şimşek, Ş., Öğe, S., (2014); İnsan Kaynakları Yöntemi, 6. Baskı, Eğitim Yayınevi, Konya.

Tulum, S., (2019). Multi-Dimensional Performance Evaluation Methods and Evaluation of The Methods In Terms of Management Accounting. *International Journal Of Afro-Eurasian Research (IJAR),* 4(7), ss.94-95.

Türk Dil Kurumu (https://sozluk.gov.tr/?kelime=KAR%C4%B0YER – Erişim Tarihi: 16/12/2019)

Türk Dil Kurumu (https://sozluk.gov.tr/ – Erişim Tarihi: 02/12/2019)

Uyargil, C.,(2008). İşletmelerde Performans Yönetimi Sistemi, Performansın Planlanması, Değerlendirilmesi ve Geliştirilmesi, İstanbul: Arıkan Basım Yayım Dağıtım Ltd. Şti.

Ürün Ş., "Sağlık Yönetiminde Performans Değerlendirmesi". Yüksek Lisans tezi, Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale, 2019.

Yenginar, A., "Performans Değerlendirmede Kullanılan Geleneksel ve Modern Yöntemler: Kıyaslamalı Bir Değerlendirme". Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli, 2017.

Yıldız, S., "İşletmelerde Performans Değerleme ve Bir Araştırma Örneği". Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2003.

Yılmaz, F., Ünsar, S., (2007); "Performans Değerlendirme Sistemi ve Kullanım Alanları", *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* 9 (1).

Yılmazer, A., Eroğlu, C., (2008). Meslek Yüksekokulları İçin İnsan Kaynakları Yönetimi 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara

BÖLÜM 10

İŞ GÜCÜ DEVRİ

İdris SARIAYDIN

- *Doktora Öğrencisi, Üsküdar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sağlık Yönetimi Bölümü*
- *Acıbadem Sağlık Grubu Devlet Teşvikleri Direktör Yardımcısı*
- *idris.sariaydin@acibadem.com*

- İş Gücü Devrinin Tanımı
- İş Gücü Devrinin Önemi
- İş Gücü Devrinin Nedenleri
- İş Gücü Devrinin Kapsamı
- İş Gücü Devrinin Sonuçları
- İş Gücü Devrinin Hesaplanması
- İş Gücü Devrinin Faydaları
- İş Gücü Devrini Etkileyen Faktörler
- Dünyada İş Gücü Devrinin Boyutları
- Türkiye'de İş Gücü Devrinin Boyutları
- İş Gücü Devri İle İlgili Araştırmalar

10.13. KAYNAKÇA

Acar, A.C. (2013). İşletme Fakültesi İnsan Kaynakları Yönetimi Anabilim Dalı Öğretim Üyeleri*,"İnsan Kaynakları Planlaması ve İşgören Seçimi"*, 87-157.

Akçay, H. (2014). *Parekande Sektöründe İş Gücü Devri : Marmara Bölgesine Yönelik Bir Alan Araştırması*. [Yayınlanmış Doktora Tezi]. İstanbul Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Akduman, G. Erdoğan, O. ve Yüksekbilgili, Z. (2013). Ciro ve Personel Devir Hızı İlişkisi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi.* 12 (47) 203-211.

Akova, O. Tanrıverdi, H. Kahraman, C. (2015). Otel İşletmelerinde İşgören Devir Hızına Etki Eden Risk Faktörlerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi Dergisi.* 6 (12) 87-107.

Aydemir, C. (2013). Türkiye'de İş gücü Yapısı, İşsizlik ve Kırsal Alan, *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi,* 27 (1) 115-138.

Carley, K. (1992). Organizational Learning And Personnel Turnover, *Organizational Science*, 3 (1) 20-46.

Çakınberk A. Derin N. Gün G. (2011) Otel İşletmelerinde İnsan Kaynakları Açısından İşgören Devir Hızının Analizi: Kapadokya Bölgesi Örneği. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi,* 10 (36) 252-272.

Çizel, B. R. Güzeller C. O. Mütevellioğlu N. (2011) İşsizliğin Psikolojik Sonuçları Antalya Örneği. *Çalışma İlişkileri Dergisi,* 2 (1) 26-41.

Demir, R. Acar, A. C. (2014). İş Ahlakı Açısından Ücret Yönetimi Sistemi, *İş Ahlakı Dergisi*. 7 (1) 95-148.

Ellis, N. (1984). Absence From Work, *British Medical Journal*, Volume 289.

Eren, A. (2007). *Gönüllü İşten Ayrılmalar Üzerine Ekonometrik Bir Yaklaşım*. [Doktora Tezi]. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Ertör S. ve Akyazı, P. (2010). *Yetkin Personelin Şirkette Tutulması*. Namık Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Bilimler Metinleri: 1- 23.

Geylan N,R. (2009). *İnsan Kaynakları Yönetimi, İnsan Kaynakları Yönetimi İşlevleri*, G.N. Zeytinoğlu (Ed.). Genel İşletme. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Goodman, S. A. ve Svyantek, D. J. (1999). Person-Organization Fit And Contextual Performance: Do Shared Values Matter. *Journal Of Vocational Behaviour*, 55, 254-275.

Gustafson, Catherine M. (2002). Employee Turnover: A Study of Private Clubs in the USA. *International Journal of Contemporary Hospitality Management,* 14 (3) 106-113.

Güner, M. ve Ünal, C. (2007). Konfeksiyon İşletmelerinde İş Gücü Sirkülâsyonu. *Tekstil ve Konfeksiyon Dergisi*. (2) 140-144.

Gürkan Ç. G. Demiralay T. (2013) İlişki ve Görev Çatışması ile İşten Ayrılma Niyeti İlişki-sinin Araştırılması: Konaklama İşletmeleri Çalışanları Üzerinde Bir Araştırma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14 (2) 59-79.

Kılıç, A. (2004) *Örgüt İçi Stres Faktörlerinin Çalışanların "Çatışma Ve İşten Ayrılma Eğilimleri" Üzerindeki Etkisi*. [Basılmamış Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Musah, A. A., & Nkuah, J. K. (2013). Reducing Employee Turnover İn Tertiary Institutions İn Ghana: The Role Of Motivation. *Journal Of Education And Practice*. 4 (18) 115-134.

Ongori, H. (2007). A Review of The Literature On Employee Turnover, *African Journal of Business Management*. 1 (2) 49-54.

Phillips, D.J. (1990). The Price Tag On Turnover, *Personnel Journal*, December: 58-61.

Plooy, J. ve Roodt, G. (2010). Work Engagement, Burnout and Related Constructs as Predictors of Turnover Intentions. *South African Journal of Industrial Psychology*. 36 (1) 1-13.

Sabuncuoğlu Z. (2000). *İnsan Kaynakları Yönetimi.* Bursa: Ezgi Kitapevi Yayınları.

Sığrı, Ü. Ve Yapar, H. (2002). *İşgören Devir Hızının Etkin Yönetiminde Sistem Dinamikleri Yaklaşımı Ve Türk Savunma Sanayii Uygulaması.* Savunma Teknolojileri Kongresi, ODTÜ, Ankara, 24–25 Ekim: 135–154

Tuna, M. (2007). Personel Devir Oranı Analizi: Ankarada Yer Alan Yıldızlı Otel İşletmelerinde Bir Uygulama. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*. 18 (1) 45-52

Tütüncü, Ö. ve Demir, M. (2003). Konaklama İşletmelerinde İnsan Kaynakları Kapsamında İş gücü Devir Hızının Analizi Ve Muğla Bölgesi Örneği. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 2, İzmir.

Yılmaz, B. Halıcı, A. (2010). İş gücü Devir Hızını Etkileyen Etmenler: Sekreterlik Mesleğinde Bir Araştırma", *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, 2(4) 93-108.

Yüksekbilgili, Z. ve Akduman, G. (2017). *Yapılan İşin Anlamı ve Personel Devir Hızı İlişkisi*. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Kongresi (Usak'17) International Social Research Congress 20 – 22 Nisan 2017 / İstanbul.

Yüksel, İ. (2003) İşsizliğin Psikososyal Sonuçlarının İncelenmesi Ankara Örneği. *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 4 (2) 21-38

Zeffane, R. M. (1994), "Understanding Employee Turnover: The Need For A Contingency Approach", *International Journal Of Manpower*, 15.

BÖLÜM 11

ESNEK ÇALIŞMA SAATLERİ VE İŞ GÜCÜ MOBİLİTESİ

Esendal GÜLEÇ

- *Üsküdar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sağlık Yönetimi Doktora Programı*
- *Sağlık Personeli, İstanbul İl Sağlık Müdürlüğü, Mali Hizmetler Birimi*
- *gulecesendal@gmail.com*

- Esneklik Kavramı ve Esnek Çalışma Saatleri
- Esnek Çalışmanın Ortaya Çıkışı ve Nedenleri
- Esnek Çalışma Türleri
- Esnek Çalışmanın Ortaya Çıkardığı Temel Fayda ve Sakıncaları
- İş Gücü Mobilitesi
- İş Gücü Mobilitesinin Beliryecileri

11.10. KAYNAKÇA

Alarcon, R. (1999). Recruitment Processes Among Foreign-Born Engineers And Scientists In Silicon Valley. *American Behavioral Scientist, 42*(9), 1381-1397.

Aydıntan, B., & Kördeve, M. K. (2016). Çalışanların Esnek Çalışma Modeli Çerçevesinde Örgütsel Bağlılık Düzeylerinin Değerlendirilmesi. *Gazi İktisat ve İşletme Dergisi*, *2*(3), 27-48.

Çelik, S. (2007). Türkiye İş gücü Piyasasının Esnekliği ve Esnek Çalışma Önündeki Engeller. *TC ÇSGB Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü Uzmanlık Tezi*, Ankara.

De Menezes, L. M., & Kelliher, C. (2017). Flexible Working, İndividual Performance, And Employee Attitudes: Comparing Formal And İnformal Arrangements. *Human Resource Management, 56*(6), 1051-1070. https://doi.org/10.1002/hrm.21822

Doyle, A. (2019, Mayıs 5). What is a Flexible Work Schedule? The Balance Careers. https://www.thebalancecareers.com/what-is-a-flexible-work-schedule-2063677

Duxbury, L. E., & Higgins, C. A. (2001). Work-life Balance in the New Millennium: Where are we?: Where do we need to go? (Vol. 4). Ottawa, ON: *Canadian Policy Research Networks*.

Ekin, N. (2002). İş gücü Piyasalarının Etkinliğinin Arttırılmasında Özel istihdam Kurumlarının ve Esnek Çalışma Biçimlerinin Rolü. *Toplantı Yayın No: TÜSİAD*, 2002-10.

Gençler, A. (2015). Emek Göçü ve Ekonomisi. *Der Yayınları,*İstanbul

Giannikis, S. K., & Mihail, D. M. (2011). Flexible Work Arrangements in Greece: A Study of Employee Perceptions. *The International Journal of Human Resource Management, 22*(02), 417-432.

Günalp, B (1999). Dünya'da ve Türkiye'de Esnek Çalışma. *Asomedya*, 25-40.

Gür, T. H., Ural E. (2004). Türkiye'de Kentlere Göçün Nedenleri. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 22*(1), 23-38.

Harris, J. R., & Todaro, M. P. (2000). Migration, Unemployment and Development: A Two-Sector Analysis. *The American Economic Review, 60*(1), 126-142.

ILO (2004). Facts on Part-time Work. *ILO Information Sheet,* (Erişim Tarihi: 04.12.2019) http://www.ilo.org/travail/info/fs/WCMS_170717/lang--en/index.htm

Kaya, İ. (2008). Avrupalı Türkler: Misafir İşçilikten Avrupa Vatandaşlığına, *Doğu Coğrafya Dergisi, 13*(19), 149-166.

Kaya, M., & Doğan, B. B. (2016). Esnek Çalışma Modeli: Ev Eksenli Çalışma. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi,* 15(58), 1066-1099.

Keleş, H. N. (2011). Y Kuşağı Çalışanlarının Motivasyon Profillerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi, 3*(2), 129-139.

Khoo, S. E., McDonald, P., Voigt-Graf, C., & Hugo, G. (2007). A Global Labor Market: Factors Motivating The Sponsorship And Temporary Migration Of Skilled Workers To Australia. *International Migration Review, 41*(2), 480-510.

Kul Parlak, N. (2016) İş-Yaşam Dengesi Açısından Esnek Çalışmanın Analizi. *Kırklareli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 5*(2), 109-137.

Massey, D. S., Arango, J., Hugo, G., Kouaouci, A., Pellegrino, A., & Taylor, J. E. (2014). Uluslararası Göç Kuramlarının Bir Değerlendirmesi. *Göç Dergisi, 1*(1), 11-46.

Nguyen, H. (2017, Kasım 29). 8-to-4 is a More Popular Work Schedule Than 9-to-5 | YouGov. https://today.yougov.com/topics/lifestyle/articles-reports/2017/11/29/8-4-more-popular-work-schedule-9-5

Pichler, F. (2009). Determinants of Work-life Balance: Shortcomings in the Contemporary Measurement of WLB in Large-scale Surveys. *Social İndicators Research*, *92*(3), 449.

Rodgers, G. (2007). Labour Market Flexibility and Decent Work. *United Nations, Department of Economic and Social Affairs*, (47), 47-59.

Rubery, J., Grimshaw, D., & Rubery, J. (2003). *The Organization of Employment: An İnternational Perspective.* Basingstoke London: Palgrave Macmillan.

Selamoğlu, A. (2002). Gelişmiş Ülkelerde İstihdam Politikaları, Esneklik Arayışı ve Etkileri. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* (4), 33-63.

Servais, J. M. (2004). Globalization and decent work policy: Reflections upon a new legal approach. *International Labour Review*, 143(1-2), 185-207.

Taner, D., Avşar Negiz, N. (2018). Kamu İdarelerinde Esnek Çalışma Saatleri Uygulaması Üzerine Bir İnceleme. *Suleyman Demirel University Journal of Faculty of Economics & Administrative Sciences*, 23(3), 1131-1152.

Tarcan, E. (2000). Esnek İstihdamdaki Trend ve İşletmelerle Çalışanlar Üzerine Etkileri. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 2*(3), 1-18.

TİSK (2001) Avrupa'da Esneklik Uygulamaları: İngiliz Sanayi Konfederasyonu (CBI) Araştırması (Çalışan Bir Avrupa Yaratılması), 204. Ankara: TİSK Yayınları.

Uşen, Ş. (2011). İtalyan Emek Piyasasında Bıagi Reformu ve Yeni Esnek İstihdam Türleri. *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası, 55*(1), 533-561.

Van Eyck, K. (2003). *Flexibilizing employment: An overview*. International Labour Office, Cenevre.

Yavuz, A. (1995). *Esnek Çalışma ve Endüstri İlişkilerine Etkisi*. İstanbul: Filiz Kitabevi.

BÖLÜM 12

İNSAN KAYNAKLARI YÖNETİMİNDE ETİK

Necibe KÖSE

- *Doktora Öğrencisi (Üsküdar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sağlık Yönetimi),*
- *Hemşire/ Yönetici, (İstanbul Beykoz Devlet Hastanesi),*
- *necibekose77@hotmail.com*

- İnsan Kaynakları Yönetimi
- Etik
- İnsan Kaynakları Yönetimi ve Etik
- İnsan Kaynakları Yönetiminde Etik Dışı Davranışlar

12.7. KAYNAKÇA

Akın, A. (2002), ‘‘İşletmelerde İnsan Kaynakları Performansını Değerleme Sürecinde Coaching (Özel Rehberlik)’’,*C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi,* 3(1), 97-113.

Armstrong, M. Armstrong'un Stratejik İnsan Kaynakları Yönetimi El Kitabı, (2017), 6.Baskı, (Çev. Yonca Deniz Gürol, Evrim Gemici), 10-18

Arı Pekkan, N.Ü.ve Çavuş, M. F. (2014), ‘‘İnsan Kaynakları Yönetiminde Etik’’, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi,* 2(1), 542-548.

Atmaca, K. (2010), İnsan Kaynakları Yönetimi ve Etik, *Sayıştay Dergisi,*76, 63-76.

Aydın, E. ve Öktem, M. K. (2009), ‘‘Türk Kamu Yönetiminde İnsan Kaynakları Bilgi Sistemi Üzerine’’, Sosyo. Ekonomi, Ocak-Haziran, 2009-1,123-146

Baltaş, A., İnsan Kaynakları Etiği, https://www.acarbaltas.com/insan-kaynaklari-etigi/(Erişim Tarihi: 01.01.2020)

B,Ç. (2006), ‘‘İnsan Kaynakları Yönetiminde Etiksel İlkelerin Yerleştirilmesi ve Bir Uygulama’’, Balıkesir Üniversitesi SBE, Balıkesir

Bayraktaroğlu, S. Ersoy Yılmaz, S. (2012), ‘‘İnsan Kaynakları Yönetiminde İş Etiği Uygulamaları ile Örgütsel Performans Arasındaki İlişki: Fortune Türkiye En Büyük 500 Şirket Örneği’’, *İş Ahlakı Dersi,* 5, (10), 117-148.

Bayraktaroğlu, S., (2006), İnsan Kaynakları Yönetimi, Sakarya Yayıncılık, Adapazarı

Bolat, T. Seymen, A.O. (2003), ‘‘Örgütlerde İş Etiği ve Kariyer Yönetimi İlişkisi: Normatif Etik Boyutuyla Bir Değerlendirme’’, *İşletme İktisadi Enstitüsü Dergisi,* 45, 3-19.

Boxall, P. F, Purcell, J., Wright, P. (2007), Human Resource Management: Scope, Analysis and Significance, in *Oxford Handbook of Human Resource Management,*ed P Boxall, J Purcelland P Wright, pp 1-16, Oxford University Press, Oxford

Bozkurt, Ö., Ergun, T. (2008), *Kamu Yönetimi Sözlüğü*, Ed.Seriye Sezen, TODAİE, Ankara

Büte, M. (2011), ‘‘Algılanan Örgüt İkliminin Etik Olmayan Davranışlar Üzerindeki Etkilerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma’’, *A.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi,* 25(2),103-122.

De George, R. T. (1987). TheStatus of Business Ethics: Pastand Future. Journal of Business Ethics, 6, 201-211.

Deliorman, R.B. ve Kandemir, A.Ü. (2009), ‘‘Kamu Kurumu Niteliğinde Meslek Kuruluşları ve Etik’’, Kamu Etiği Akademik Araştırmaları içinde,2, 10-99, Ankara

Dessler, G. (2005), *Human Resource Management (10 th Edition),* Pearson: Prentice Hall, New Jersey

Erdemir, E. (2013), ‘‘Etik ve Ahlak Arasında İnsan Kaynakları Yönetimi’’, *İş Ahlakı Dergisi,* 6, 5-19.

Ferrell, O. C., Fraedrich, J., & Ferrell, L. (2008). Business Ethics: Ethical Decision Makingand Cases (7th ed.). Boston: Houghton Mifflin Company.

Görmez K., Atan M., Sancak H.Ö. (2009), ‘‘Etik, Kültür ve Toplum’’, Kamu Etiği Akademik Araştırmaları içinde, Cilt 2, Ankara, 281-352

Harney, B., Jordan, C. (2008), ‘‘Unlockingthe Black Box: Line Managersand HRM- Performance in a Call Centre Context’’, *İnternational Journal of Productivity and Performance Management,*Vol. 57, No.4, 275-296

Holbeche, L., *Aligning Human Resourcesand Business Strategy,* USA: Elsevier Butterworth -Heinemann, 1999

Mahmutoğlu, A. (2009), ‘‘Etik ve Ahlak; Benzerlikler, Farklılıklar ve İlişkiler’’, *Türk İdare Dergisi,* 463-464, 225-249

Özlem, D. (2010), Etik-Ahlak Felsefesi, İnkılap Yayıncılık, İstanbul

Özdevecioğlu, M. ve Aksoy, M. S. (2005),‘‘Organizasyonlarda Sabotaj: Türleri, Amaçları, Hedefleri ve Yönetimi’’,*Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi,* 6 (1), 95-109.

Özutku, H. (2010), Örgütsel Performans Boyutuyla İnsan Kaynakları Yönetimi, Gazi Kitabevi, Ankara

Pelit, E., Güçer, E. (2007) ‘‘İşletme Yöneticilerinin Çalışanlara Karşı Davranışlarının İş Etiği Değerlendirilmesine İlişkin Bir Araştırma’’, *Seyahat ve Turizm Araştırmaları Dergisi,* 1, 32-49.

Pieper. A. (2012), Etiğe Giriş (Çev. Veysel Atayman, Gönül Sezer), Ayrıntı Yayınları, İstanbul

Şahin, A. (2004), ‘‘Yönetim Kuramları ve Motivasyon İlişkisi’’, *S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11, 523-544

Uçkun, G. Latif, H. Cömert, T. (2002), ‘‘İnsan Kaynakları Yöneticilerinin Etik Kaygıları’’, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* (6), 225-245.

Ulrich, D. (1997), Judge Me More By My Future Than My Past, Human Resource Management, 36(1), 5-8

Yıldırım, G., Kadıoğlu, S. (2007), ‘‘Etik ve Tıp Etiği Temel Kavramları’’, *C.Ü. Tıp Fakültesi,*29 (2), 7-12

Yılmazer, A.ve Eroğlu, C. (2008), İnsan Kaynakları Yönetimi, Seçkin Yayınları, Ankara

Yüksel, Ö. (2007), İnsan Kaynakları Yönetimi, Gazi Kitabevi, Ankara

ENDÜSTRİ DEVRİMİ SONRASI MOBİLYA TASARIMINA BAKIŞ

Editör

Dr. Öğr. Üyesi Mahmut Atilla SÖĞÜT

Yazar

Dr. Öğr. Üyesi Bilge YARAREL DOĞAN

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Endüstri Devrimi Sonrası Mobilya Tasarımına Bakış

Editör: Dr. Öğr. Üyesi Mahmut Atilla SÖĞÜT (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi)

Yazar: Dr. Öğr. Üyesi Bilge YARAREL DOĞAN (İstinye Üniversitesi)

ISBN:

1. Baskı: Şubat 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir.
EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI

YARAREL DOĞAN, Bilge
Endüstri Devrimi Sonrası Mobilya Tasarımına Bakış
1. Basım, VI + 126 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:

1.Endüstri Devrimi, 2.Tüketim Kavramı, 3.Mobilya, 4.Tasarım

Dizgi / Mizanpaj: SRA Grafik Tasarım Dizgi Merkezi (www.dizgimerkezi.com)
Kapak Tasarım: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)

Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

ÖZET ..... **V**

1. GİRİŞ **1**

2. ENDÜSTRİNİN TANIMI **5**

2.1. ENDÜSTRİ DEVRİMİ ÖNCESİ DÖNEM 5

2.2. ENDÜSTRİ DEVRİMİ 8

3. ENDÜSTRİ DEVRİMİYLE BİRLİKTE SOSYAL YAPIDA VE TASARIM ALANINDA YAŞANAN GELİŞMELER **11**

3.1. ENDÜSTRİ DEVRİMİ SONRASI TASARIMA YÖN VEREN YENİ KAVRAMLAR 13

3.2. "TÜKETİM" KAVRAMI 13

3.2.1. "Modern Tüketim" Kavramının Doğuşu 14

3.2.2. "Kapitalizm" ve "Tüketim" 15

3.3. DEĞİŞEN TÜKETİCİ DAVRANIŞLARI 17

3.3.1. "Küreselleşme" ve "Kültür" İlişkisi 19

3.3.2. "Seri Üretim" Kavramı 20

4. ENDÜSTRİLEŞME VE MOBİLYA **25**

4.1. ENDÜSTRİ DEVRİMİ SONRASI DEĞİŞEN TASARIM ANLAYIŞI 29

4.1.1. Arts And Crafts Hareketi 30

4.1.2. Art Nouveau 32

4.1.3. Modernizm 40

4.1.4. Bauhaus 44

4.2. 20. YÜZYILA GİRİŞ 50

4.2.1. Art Deco 52

4.2.2. Pop Art 56

4.2.3. Post Modernizm 63

4.2.4. Mobilya Tasarımında 90'lı Yıllar 68

4.3. 21. YÜZYIL MOBİLYA TASARIMINA GENEL BAKIŞ 69

5. ENDÜSTRİ DEVRİMİ SONRASI DEĞİŞEN TÜKETİM ANLAYIŞI ve MOBİLYA TASARIMINA ETKİSİ **73**

5.1. DEĞİŞEN TÜKETİM KÜLTÜRÜ 73

5.2. "KİTLE KÜLTÜRÜ" 76

5.3. "KÜLTÜR ENDÜSTRİSİ" 79

5.4. “TÜKETİM TOPLUMU” 81
5.5. “POPÜLER KÜLTÜR” 83
5.5.1. “Moda” 85
5.5.2. “Markalaşma” 89
5.5.3. “İmaj” Kavramı 91
6. DEĞİŞEN TÜKETİM ANLAYIŞINA BİR ÖRNEK OLARAK; IKEA 95
6.1. IKEA’NIN OLUŞUM SÜRECİ 95
6.2. IKEA MOBİLYASI VE ÜRETİM YÖNTEMLERİ 96
6.3. IKEA PAZARLAMA POLİTİKASI 96
6.4. KÜLTÜR ENDÜSTRİSİ OLARAK IKEA VE TÜKETİCİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ 97
7. DEĞİŞEN TÜKETİM ANLAYIŞININ MOBİLYA TASARIMI ÜZERİNDE YARATTIĞI OLUMLU VE OLUMSUZ ETKİLER 99
7.1. “DÜŞÜK MALİYET” 100
7.2. “TASARIMA KOLAY ERİŞEBİLME” 102
7.3. “TEKTİPLEŞME” VE “AYNILAŞMA” SORUNU 103
7.4. “KİMLİKSİZLEŞME” SORUNU 108
8. SONUÇ ve ÖNERİLER 119
KAYNAKLAR 123
ÖZGEÇMİŞ 125

KAYNAKLAR

A) Kitap ve Kitap Bölümleri

Alemdar, K,. 2005, Popüler Kültür ve İletişim, İstanbul.

Aslanoğlu, R., 2000. *'Kent, Kimlik ve Küreselleşme'*, Asa Kitabevi Yayını, Bursa.

Assmann, J. (2001) '*Kültürel Bellek'* Ayrıntı Yayınları,İstanbul, Çev. Ayşe Tekin.

Berger, J,. 1972, Ways of Seeing, Penguin Books, London.

Bookchin, M., 1992. *'Kentsiz Kentleşme',* Çev. Burak Özyalçın, Ayrıntı Yayınları, İstanbul.

Fıscher, E,. 2012, Sanatın Gerekliliği, Yazın Basın Yayın, Çev.Cevat Çapan, İstanbul.

Fiske, J,. 2012, Popüler Kültürü Anlamak, Parşomen Yayınları, İstanbul.

Giddens, A,. 1991, Modernity and Self İdentity, Self and Society in The Late Modern age, Polity Press, Cambridge.

Güvenç B. (1994) *'Türk Kimliği'* Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.

Kızılçelik, S. Ve Erjem, Y,. 1996, Açıklamalı Sosyoloji Sözlüğü, Saray Yayınevi, İzmir.

Kotler, P,. 2000, Pazarlama, Pazar Yaratmak, Pazar Kazanmak ve Pazara Egemen Olmak, Sistem Yayıncılık, İstanbul.

McCharty, E,J,. 1990, William D.Perrault Jr, Basic Marketing, A Manegerial Approach, Irwın Inc, USA.

Mutlu, E,. 2005, Globalleşme, Popüler Kültür ve Medya, Ütopya Yayınevi, Ankara.

Özdemir, S,. 1998, Medya Emperyalizmi ve Küreselleşme, Timaş Yayınları, İstanbul.

Peltekoğlu, Balta, F,. 1998, Halkla İlişkiler Nedir, Beta Yayınları, İstanbul.

Proctor, T,. 1996, Marketing Management Integrating Theory and Practice, International Thomson Business Press Inc, Hong Kong.

Tunalı, İ; 2012, Tasarım Felsefesi, Yem Yayıları, İstanbul.

Uğur, A,. 1991, Keşfedilmemiş Kıta, İletişim Yayınevi, İstanbul.

Zeybek, I,: 2005, Kişiler Arası İletişimde Uzam (Mekan) Dilinde "Öteki" Kavramı, Journal of İstanbul, Kültür Üniversitesi, İstanbul.

B) Tezler

Bıyıklıoğlu, T,. 2011. Küreselleşmenin Mekansal Kimlik Dönüşümüne Etkileri, *Yüksek Lisans Tezi*, *MSGSÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü,* İstanbul

Çubukcu, M,İ,. 1999, Küreselleşme Süreci İçinde Tüketim Toplumu Ve Tüketim Kültürü, *Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı*, Erzurum.

Sarı, Ü., 2006. Kitle Kültürü Ve Popüler Kültür Bağlamında, Kitle İletişim Araçlarının Kitle Kültürüne Etkileri: Örnek Olarak Popstar **Türkiye Yarış**ması, *Yüksek Lisans Tezi, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü*, İstanbul.

Seçer Kariptaş, F,. 2006, Teknolojik Gelişmelerin Konut İç Mekan Tasarımına Etkisi Ve Akıllı Evler, *Sanatta Yeterlilik Tezi, MSGSÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü,* İstanbul.

Söylemez, N, F,. 2006, Mimarlığ**ın; Tüket**im Kültürü ve Kültürel İletişim Bağlamında Rem Koolhaas örneği **Üzer**inden İrdelenmesi, *Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü,* Ankara

Özdemirci, A,. 2004, Popüler Kültür, Tüketim Psikolojisi ve İmaj Yönetimi, Türkiye, *Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul.

Yavuz Öden, H,. 2012, Mekan Tasarımında Organik Formlar Ve Türkiye'de Mekan Ve Mobilya Tasarımına Etkileri, *Sanatta Yeterlilik Tezi, MSGSÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü,* İstanbul.

E) Akademik Konferanslarda Yayınlanmış Bildiriler

Durmuş, S. 2009. '21. Uluslararası Yapı ve Yaşam Kongresi *'Sürdürülebilirlik Bağlamında Mimarlıkta Anlam ve Kimlik'*.

İnternet

http://www.mevzuatdergisi.com/2005/06a/05.htm, Ekim, 2013

BESLENME VE SAĞLIK

Dr. Fatma ATALAY

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Beslenme ve Sağlık

Yazar: Fatma ATALAY

ISBN: 978-625-7957-59-5

1. Baskı: Şubat 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir.
EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI

ATALAY, Fatma
Beslenme ve Sağlık
1. Basım, X + 276 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.

Anahtar Kelimeler:
1.Beslenme, 2.Obezite, 3.Egzersiz, 4.Gıda Güvenliği

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)
Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....I
ŞEKİLLER.....IX
TABLOLAR.....X

BÖLÜM 1: BESLENME VE SAĞLIKLI YAŞAM.....1

1.1.BESLENME BİLİMİNİN GELİŞİMİ.....1

1.2BESLENMEYLE İLGİLİ TANIMLAR.....3

1.2.1.Besin (Yiyecek veya Gıda).....3

1.2.2.Beslenme.....3

1.2.3.Enzim.....3

1.2.4 .Enerji Birimi (kalori).....4

1.2.5.Enerji Dengesi.....4

1.2.6.Metabolizma.....4

1.3.BESİNÖĞELERİ.....9

1.3.1.Enerji Verenler (Makromoleküller).....9

1.3.2.Yapıcı-Onarıcı Olanlar (Mikromoleküller).....19

1.4.BESİN GRUPLARI VE SAĞLIKLI BESLENME TABAĞI.....28

1.4.1.Süt ve Ürünleri.....28

1.4.2.Et, Et Ürünleri, Yumurta, Kuru Baklagiller ve Yağlı Tohumlar.....29

1.4.3.Taze Sebzeler ve Meyveler.....32

1.4.4.Ekmek ve Tahıl Ürünleri.....33

1.4.5.Yağlar ve Şekerler.....33

1.5.BESLENMENİN İNSAN SAĞIĞINA ETKİLERİ.....35

1.5.1.Besinlerin Duygu Durumuna Etkisi.....36

1.5.2.Mikrobiyota-Bağırsak-Beyin Ekseninde Beslenmenin Rolü.....37
1.5.3.İnsan Sağlığında Fonksiyonel Gıdaların Etkisi.....38
1.5.4.Türk Mutfağındaki Fonksiyonel Gıdalar.....42
1.6.YETERLİ VE DENGELİ BESLENME.....43
1.6.1.Yeterli ve Dengeli Beslenmede Enerji Gereksinimi.....44
1.6.2.Yeterli ve Dengeli Beslenme İlkeleri.....46
1.6.3.Özel Durumlarda Yeterli ve Dengeli Beslenme.....54
1.6.4.Sporcularda Yeterli ve Dengeli Beslenme.....61
1.6.5.Vejeteryanlarda Yeterli ve Dengeli Beslenme.....63
1.6.6.Yaşlılıkta Yeterli ve Dengeli Beslenme.....65
1.6.7.Otizmli Çocuklarda Yeterli ve Dengeli Beslenme.....68
1.7.DOĞAL BESLENME.....70
BÖLÜM 2: OBEZİTE İLE MÜCADELE.....77
2.1.OBEZİTE NASIL OLUŞUR?.....79
2.2.OBEZİTENİN NEDENLERİ.....80
2.2.1.Aşırı ve Yanlış Beslenme.....80
2.2.2.Kent Yaşamı.....82
2.2.3.Sosyokültürel-Sosyoekonomik Durum.....83
2.2.4.Genetik Faktörler.....83
2.2.5.Psikolojik Faktörler.....84
2.2.6.Metabolik Sendrom.....85
2.2.7.Yetersiz Fiziksel Aktivite.....86
2.3.OBEZİTENİN YOL AÇTIĞI SAĞLIK SORUNLARI.....87
2.4.OBEZİTE EPİDEMİYOLOJİ.....88

2.5.DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE OBEZİTE DURUMU.....88

2.6.OBEZİTEYLE MÜCADELE.....92

BÖLÜM 3: SAĞLIKLI YAŞAM VE EGZERSİZ.....99

3.1.FİZİKSEL AKTİVİTE NEDİR ?.....102

3.2.FİZİKSEL AKTİVİTE SIRASINDA ENERJİ HARCANMASI.....103

3.3. FİZİKSEL AKTİVİTE YAPARKEN DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN TEMEL İLKELER.....106

3.4.FİZİKSEL AKTİVİTENİN YARARLARI.....107

3.4.1.Kalp Damar Hastalıklarına Etkisi.....109

3.4.2.Meme ve Kolon Kanserine Etkisi.....109

3.4.3.Kilo Vermeye ve Korumaya Etkisi.....109

3.4.4.Kas Gücünü Artırmaya Etkisi.....110

3.4.5. Diyabette Etkisi.....110

3.4.6. Alzheimerda Etkisi.....110

3.4.7.Uykuya Dalmada Etkisi.....111

3.4.8.Ömrü Uzatmadaki Etkisi.....111

3.4.9.Osteoporozdaki Etkisi.....111

3.4.10.Bağışıklık Sistemine Etkisi.....113

3.4.11İnmede (felç) Etkisi.....115

3.4.12.Depresyona Etkisi.....115

3.4.13.Yüksek Tansiyona Etkisi.....116

3.4.14.Gebelikte Etkisi.....117

3.4.15.Çocuklukta Büyüme ve Gelişmeye Etkisi.....119

BÖLÜM 4. BÜYÜME VE GELİŞİM.....123

4.1.BÜYÜME.....123

4.2.OLGUNLAŞMA.....123

4.3.ÖĞRENME.....123

4.4.GELİŞME.....123

4.4.1.Gelişmeyi Etkileyen Faktörler.....124

4.4.2.Gelişmede Kritik Dönem.....128

4.4.3.Bireyin Gelişme Dönemleri.....128

4.4.4.Bilişsel Gelişim.....132

4.4.5.Fiziksel Gelişim.....135

4.4.6.KİŞİLİK GELİŞİMİ.....136

4.5.BÜYÜME VE GELİŞMEDE BESLENMENİN ETKİSİ.....137

4.5.1.Bebeklerde Büyüme ve Gelişmeye Beslenmenin Etkisi.....138

4.5.2.Çocuklukda (1-6 Yaş) Büyüme ve Gelişmeye Beslenmenin Etkisi.....141

4.5.3.Okul Çağı (6-12 Yaş) Büyüme ve Gelişmeye Beslenmenin Etkisi.....145

4.5.4.Adolesan Çağında (12-19) Büyüme ve Gelişmeye Beslenmenin Etkisi.....148

BÖLÜM 5:GIDA GÜVENLİĞİ.....155

5.1.GIDA KAYNAKLI TEHLİKELER.....157

5.1.1.Fiziksel tehlikeler.....157

5.1.2.Biyolojik tehlikeler.....158

5.1.3.Kimyasal tehlikeler.....159

5.2.GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE BESİNLERİN SAKLANMASI.....165

5.3. EVDE GIDANIN ÜRETİMİNDE, SAKLANMASI VE HAZIRLANMASINDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR……..168

5.3.1.Besin Değerlerini Yitirmeden Yemek Hazırlama.....169

5.4.GIDA KATKI MADDELERİ.....171

5.5.GIDA KATKI MADDELERİNİN TARİHÇESİ.....172

5.6.GIDA KATKI MADDELERİNİN KULLANIM AMAÇLARI.....173

5.7.GIDA KATKI MADDELERİNİN SINIFLANDIRILMASI VE SAĞLIK ÜZERİNE ETKİLERİ.....174

5.7.1.Asitliği Düzenleyiciler.....175

5.7.2.Topaklanmayı önleyiciler (Silikat, Mg karbonat, Mg oksit).....177

5.7.3.Antioksidanlar (BHT, BHA, Gallatlar).....177

5.7.4.Lezzet artırıcılar (MSG) ve Aroma maddeleri.....178

5.7.5.Tatlandırıcılar (aspartam, sorbitol, sakkarin).....179

5.7.6.Renklendiriciler (eritrosin, ponso 4R, indigotin vd).....180

5.7.7.Emülgatörler.....180

5.7.8.Antimikrobiyal maddeler (koruyucular).....181

5.7.9.Benzoik asit tuzları.....182

5.7.10.Sülfitler.....182

5.7.11.Kıvam artırıcılar (kalınlaştırma).....183

5.7.12.Melamin.....183

5.7.13.Olestra.....184

5.8.GIDA KATKI MADDELERİNİN ULUSLARARASI NUMARALANDIRMA SİSTEMİNE GÖRE E KODLARI……184

5.9.GIDALARDAKİ ETİKETLERİN ANLAMI NEDİR?.....185

5.10.GIDA KATKI MADDELERİ KULLANIMINDA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR 188

5.11.GENETİĞİ DEĞİŞTİRİLMİŞ ORGANİZMALAR (GDO).....189

5.11.1.Peki Nedir Bu GDO'lu Ürünler?.....190

5.11.2.GDO'lara Neden Gerek Vardır?.....191

5.11.3.Tarımsal Üretimde Kullanılan GDO'lar Hangileridir?.....192

5.11.4.GDO'lu Ürünler Verimi Artırıyor mu?.....195

5.11.5.GDO'lar Doğal Çevreyi Bozar mı?.....196

5.11.6.Tüketicilerin GDO'lu Ürünlere Bakış Açıları Nasıldır?.....198

BÖLÜM 6: TRAFİK, AFET VE İLK YARDIM.....203

6.1.TRAFİK.....203

6.1.1.Trafik İşaretleri.....206

6.1.2.Tehlike Uyarı İşaretleri.....207

6.1.3.Trafik Tanzim İşaretleri.....207

6.1.4.Bilgi İşaretleri.....207

6.1.5.Ülkemizde ve Dünyada Trafik Kazalarının Durumu.....207

6.1.6.Çocuklar ve Trafik Kazaları.....208

6.1.7.TRAFİK KAZALARININ ÖNLENMESİNDE EĞİTİMİN ÖNEMİ NEDİR?.....208

6.1.8.Başlıca Trafik Kazalarının Nedenleri.....208

6.1.9.TÜRKİYE'DE VE DÜNYADA TRAFİK EĞİTİMİ NASILDIR?.....209

6.2. AFET.....219

6.2.1.Doğal Afetler.....219

6.2.2.İnsan Kaynaklı (Yapay) Afetler.....222

6.2.3.Türkiye'de Afetler ve Önemi.....223

6.3.İLK YARDIM.....224

6.3.1.İlk Yardım Neden Yapılır?.....225

6.3.2.İlk Yardımın Temel 6 T Kuralı.....225

6.3.3.İlk Yardımcının Müdahalede Yapması Gerekenler.....226

6.3.4.Olay Yerinin Değerlendirilmesinde Yapılması Gerekenler.....226

6.3.5.Olay yerinde müdahale gerektiren durumu öğrenmek için hastanın ABC sinin kontrol edilmesi.....228

6.4.İLK YARDIM ÇANTASI.....229

6.5.HASTA YARALI TAŞIMA.....230

6.5.1.Acil Taşıma Teknikleri.....230

6.5.2.Kısa Mesafede Süratli Taşıma Teknikleri.....230

6.6.AFETLERDE İLK YARDIM.....231

6.7.TRAFİK KAZALARINDA İLK YARDIM.....232

6.7.1.Trafik Kazalarında İlk Yardım İçin Neler Yapabiliriz?.....232

6.8.BİLİNÇ BOZUKLUKLARINDA İLK YARDIM.....233

6.8.1.Bilinç Durumunun Belirlenmesi.....233

6.8.2.Bilinç bozukluklarında İlk Yardım İçin Neler Yapabiliriz?.....234

6.8.3.Bayılmalar.....234

6.8.4.İnme.....235

6.8.5.Şok Nedir?.....235

6.8.6.Koma Nedir?.....236

6.8.7.Kan Şekeri Düşüklüğü ve Yüksekliği.....237

6.9. SOLUNUM YOLU TIKANIKLIKLARI.....238

6.10. TEMEL YAŞAM DESTEĞİ.....240

6.11. ISI DENGESİ BOZUKLUKLARI.....243

6.12. KIRIK, ÇIKIK VE BURKULMALAR.....245

6.13. HAYVAN ISIRIKLARI.....246

6.14. KANAMALAR.....247

6.15. ZEHİRLENMELER.....250

6.15.1.Sindirim Yolu İle Zehirlenmede İlk Yardım Ne Yapabiliriz?.....250

6.15.2.Solunum Yolu İle Zehirlenmede İlk Yardım Ne Yapabiliriz?.....250

6.15.3.Deri Yolu İle Zehirlenmede İlk Yardım Ne Yapabiliriz?.....250

BÖLÜM 7 : BAĞIMLILIK VE MÜCADELE.....255

7.1.BAĞIMLILIK.....255

7.1.1.Davranış Bağımlılığı.....255

7.1.2.Madde Bağımlılığı.....257

7.1.3.Bağımlılık Yapıcı Maddelerin Özellikleri ve İnsan Sağlığı Üzerine Etkileri.....258

7.1.4.Madde Bağımlılığının Nedenleri.....265

7.1.5.Türkiye'de ve Dünyada Uyuşturucu Bağımlılığının Durumu.....267

7.2. MADDE BAĞIMLILIĞIYLA MÜCADELE.....270

7.3.ÖNLEYİCİ FAKTÖRLER.....271

KAYNAKLAR

Akçay, H. (2011). Kullanımlar ve Doyumlar Yaklaşımı Bağlamında Sosyal Medya Kullanımı: Gümüşhane Üniversitesi Üzerine Bir Araştırma. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi,* 33, 137-161.

Akdemir, T. N. (2013). *İlköğretim Öğrencilerinin Facebook Tutumları İle Akademik Erteleme Davranışları ve Akademik Başarıları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Akın,A., Demirci, İ. ve Kara, S. (2017). Facebook Bağımlılığı Ölçeğinin Türkçe Formunun Geçerliği ve Güvenirliği. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, (59), 65-72.

Akyazı, E. ve Ünal, A. T. (2013). İletişim Fakültesi Öğrencilerinin Amaç, Benimseme, Yalnızlık Düzeyi İlişkisi Bağlamında Sosyal Ağları Kullanımı. *Global Media Journal: Turkish Edition*, 3(6), 1-24.

Altuner D., Engin N. ve Gürer, C. , Akyay İ., Akgül, A.(2009). Madde kullanımı ve suç ilişkisi: Kesitsel Bir Araştırma Tıp Araştırmaları Dergisi: 7 (2) :87 -94

Anlı, G. (2018). İnternet Bağımlılığı:Sosyal ve Duygusal Yalnızlık. *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi* (Ibad), 3(2), 389-397.

Argın, S. F. (2013). *Ortaokul ve Lise Öğrencilerinin Sosyal Medyaya İlişkin Tutumlarının İncelenmesi* (Çekmeköy Örneği). Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Aslan, A. (2017). Sosyal Ağlar ve Online (Çevrimiçi) Reklam Üzerine Bir Değerlendirme, *1. Uluslararası İletişimde Yeni Yönelimler Konferansı,* 230-235.

Atalay, R. (2014). *Lise Öğrencilerinin Sosyal Medyaya İlişkin Tutumları İle Algıladıkları Sosyal Destek Düzeyleri Arasındaki İlişki (Bahçelievler İlçesi Örneği).* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Atalay B. (2018). Uyuşturucu Madde Kullanımının Nedenleri ve Bağımlılık Oluşum Sürecinde İletişimsel Yaklaşımların Rolü ve Önemi: Polis Kayıtları Üzerinden Olgusal Bir İnceleme. Connectist: Istanbul University *Journal of Communication Sciences*, 55: 1-36

Balcı Ş. ve Gülnar B. (2009). Üniversite Öğrencileri Arasında İnternet Bağımlılığı. İnternet Bağımlılarının Profili. Konya, *Selçuk İletişim,* 6 (1) ;(5-22).

Başkurt, İ. (2003). Gençlik, Madde Bağımlılığı ve Korunma Yolları (Psiko-Sosyal Bir Yaklaşım) *İ.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi* Sayı: 8, Yıl:

Günüç S.ve Kayri M. (2010). Türkiye'de İnternet Bağımlılık Profili ve İnternet Bağımlılık Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik-Güvenirlik Çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 39: 220-232

İstanbul Narkotik Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü.(2018). *Anne ve babalar için*. Retrieved from http://www.istanbul.pol.tr/narkotik/Sayfalar/annevebabalaricin.aspx Erişim Tarihi: 18.07.2019

Karakaş S.A., Ersöğütçü, F., (2016) Madde Bağımlılığı ve Hemşirelik . *Substance Abuse and Nursıng* HSP;3(2):133-139

Kırık, A.M. (2017). Yeni medya aracılığıyla değişen iletişim süreci: Sosyal Paylaşım Ağlarında Gençlerin Konumu, Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi, Cilt:5, Sayı:1; 230-261.

Nurmedov S. ve Tarhan N. (2017). *Sanal veya Gerçek Bağımlılık*, Timaş Yayınları: İstanbul, 5. Baskı.

Ögel K.(2005). Turkiye Klinikleri J Int ed.ihttp://www.ogelk.net/makale/alkolmaddeepi.pdf

Savcı, M.ve Aysan, F. (2017). Teknolojik Bağımlılıklar ve Sosyal Bağlılık: İnternet Bağımlılığı, Sosyal Medya Bağımlılığı, Dijital oyun bağımlılığı ve Akıllı telefon Bağımlılığının Sosyal Bağlılığı Yordalayıcı Etkisi, Düşünen Adam Dergisi. *The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*;30:202-216

Türkiye Halk Sağlığı Kurumu. (2017). *2014-2017 uyuşturucu ile mücadele faaliyet raporu*. Ankara, Turkey: Author. Erişim 16/07/2019

Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitim Programı. (2016). *Öncelikle kendin için maddeden uzak dur*. Retrieved from http://tbm.org.tr/media/1157/04_lise_madde.pdf Erişim 18/07/2019

Ülke Z., Noyan O.C., Dilbaz N. (2017). Bergen Facebook Kullanım Bozukluğu Ölçeğinin Türkçe Formunun Üniversite Öğrencilerinde Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Current Addiction Research* 1(1):16-25

Yeşilay. (2018a). Uyuşturucu maddelerden korunmak için. Retrieved from http://www.yesilay.org.tr/documents/ file/yesilay/kitap/tbm/madde-bagimliligi.pdf Erişim 18/07/2019

Yeşilay. (2018b). BM dünya uyuşturucu raporu açıklandı. Retrieved from https://www.yesilay.org.tr/tr/haberler/ detay/bm-dunya-uyusturucu-raporu-aciklandi Erişim 18/07/2019

Yıldırım, İ. (1997). Sigara, alkol ve uyuşturucu kullanan üniversite öğrencilerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 13,* 147-155.

Yıldırım, Y. M. (2015). *Madde bağımlılığı.* (Yüksek Lisans Tezi). Tıp Fakültesi Ege Üniversitesi, İzmir, Turkey

Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitim Programı. (2016). Öncelikle kendin için maddeden uzak dur. Retrieved from http://tbm.org.tr/media/1157/04_lise_madde.pdf Erişim 29/08/2019

Web Adresleri

https://insamer.com/tr/madde-bagimliliği-ve-mucadele_1601. Erişim 29/08/2019

https://npistanbul.com/amatem/bagimlilik-nedir Erişim 18/08/2019

https://npistanbul.com/amatem/uploads/files/5b51ab15e4f6abagimlilik-kronik-bir-beyin-hastaligi1.pdf Erişim 22/08/2019

https://www.Yesilay.Org.Tr/Tr/Bagimlilik/Bagimlilik-Nedir Erişim 29/08/2018

https://www.avrasya.edu.tr/wp-content/uploads/sites/80/2016/02/Madde-Bağımlılığı-ile-Mücadele.pdf Erişim 18/08/2019

http://www.alkolmadde.coır/gençlik Erişim 18/08/2019

http://www.ssv.org.tr/sigarazarar/istatislikler Erişim 18/07/2019

http://www.ntvmsnbc.com.coiu/nevs/122079.asp Erişim 02/07/2019

http://www.rominaboduroglu.com/portfolio/bagimlilik Erişim 25/07/2019

http://www.narkotik.pol.tr/Duyurular/Documents/2018%20TURKIYE%20UYUSTURUCU%20RAPORU.pdf Erişim 18.07.2019

https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=2048 Erişim 18/07/2019

http://www.tibbiyardim.com/esrar-nedir-esrar-etkileri-nelerdir-esrar-zararlari nelerdir.html(18/07/2019 Erişim 18/07/2019

THE JADID MOVEMENT AND NATION-BUILDING IN AZERBAIJAN

Cengiz ÇAĞLA

The Jadid Movement And Nation-Building In Azerbaijan

Author: Cengiz ÇAĞLA

ISBN:978-625-7957-32-8

First Edition: January 2020

© 2020 Efe Akademi Yayınları. All rights reserved.

No part of this book may be reproduced or transmitted in any form by any means, electronic or mechanical, including photocopying and recording, or by any information storage or retrieval system, without written permission from the publisher, except for brief passages quoted by a reviewer in a newspaper or a magazine.

Efe Akademi Yayınları is a foundation of OFIS 2005.

LIBRARY CATALOG

ÇAĞLA, Cengiz

The Jadid Movement and Nation-Building in Azerbaijan

First Edition, p. 148 + viii, 135 x 195 mm.

Bibliography included. Index of names

Keywords

1. Azerbaijan 2. Jadid Movement 3. Nation-building

Graphic Design: SRA Graphic Design Center (www.dizgimerkezi.com)

Cover Design: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Certificate No: 43370
Printing House Certificate No: 43370

Efe Akademi Yayınları
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü Esenler / İSTANBUL
+90 212 482 22 00
www.efeakademi.com

Printing House:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL - TURKEY
+90 212 483 13 13
www.ofis2005.com

CONTENTS

ACKNOWLEDGEMENTS ..... **V**

INTRODUCTION **1**

Chapter 1
THE RISE OF NATIONALISM **5**

Chapter 2
THE RISE OF THE JADID MOVEMENT **19**

Historical Background 19
The Early Reformers 24
Ilminskii's New School System and the Muslims 28
Gaspirali Ismail Bäy and the Jadid Schools 30
The Jadidists and Political Reformism 36

Chapter 3
THE AZERBAIJANI CONTEXT **41**

Chapter 4
THE NATURE OF AZERBAIJANI NATIONALISM **67**

Liberalism 67
Socialism 77
Secularism 92
The Armenian Nationalism 100

Chapter 5
A CRITICAL REEVALUATION **109**

CONCLUSION **127**

BIBLIOGRAPHY **131**

INDEX OF NAMES **143**

INDEX OF NAMES

A

Äfändiyev, Sultan M. 78
Aghayev (Ağaoğlu), Ahmet Bäy 46, 49, 50, 51, 52, 105, 112, 113
Akchuraoghlu (Akçuraoğlu), Yusuf 38, 39, 40, 50, 52, 56
Akhundov, Nazim 85, 97
Akhundzadä, Mirza Fath Ali 44, 113, 128
Alexander II (the Tsar) 24
Ali, Däli 107
Al-Kursavi, Abu-Nasr 24, 25
Altstadt, Audrey L. 44, 47, 70, 81, 82, 89, 90, 105, 110, 117
Anderson, Benedict 8, 45, 46, 98, 110, 111
Asim, Najib 49
Aslanov, Mirabbas 72

B

Balakrishnan, Gopal 17, 112, 114, 123, 125
Balibar, Etienne 119, 120
Battal-Taymas, Abdullah 20
Bauer, Otto 89, 90
Bayramli, Ophelia 50
Bennigsen, Alexander 29, 30, 31, 33, 34, 35, 40, 44, 46, 56, 64, 85, 87, 88, 92, 97
Berret, A. M. 101
Beylerian, Arthur 100
Breuilly, John 107, 121, 122, 123, 125, 126
Broido, Eva 80
Broido, Vera 80
Brower, Daniel R. 15, 93

C

Carr, Edward Hallet 92
Carrère-d'Encausse, Hélène 31, 37, 58
Catherine II (empress of Russia) 22, 23
Cevdet, Abdullah 50
Cherniavsky, Michael 16
Connor, Walker 90

D

Delannoi, Gil 119
Donnely, Alton S. 20
Durkheim, Emile 6

F

Feizkhanov, Huseyn 27
Fikret, Tevfik 84
Fischer, Alan W. 22, 23, 24, 25, 26, 29, 30, 31, 34, 35, 39, 60
Franck, Allen J. 74

G

Garayev, Yashar 53
Gaspirali (Gasprinski), Ismail Bäy 16, 21, 28, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 45, 50, 60, 71, 84, 93, 95, 97, 113, 115, 127
Geertz, Clifford 8
Gellner, Ernest 6, 7, 8, 9, 110, 125
Genghis (Cengiz) Khan 49
Georgeon, François 34, 39, 40
Gökalp, Ziya 2
Golden, Peter B. 42
Good, Jane E. 69

H

Habermas, Jürgen 123
Hadi, Mähämmäd 3, 82, 83, 84, 113
Hajibäyov (Hacıbeyli), Uzeir 72
Hajinski, Mammäd Hasan 78, 91

Hasanlı, Cemil 65
Herzen, Alexander 67
Hobsbawm, Eric J. 9, 14, 15
Hroch, Miroslav 17, 112, 113
Huseynov, Shir Mammäd 53, 54
Huseynzadä (Hüseyinzade), Ali Bäy 2, 3, 46, 47, 49, 50, 51, 52, 53, 106, 111, 112, 113, 116, 121, 128

I

Ibrahimov, Rashid 37
Ilminskii, Nikholai Ivanovich 94
Ivan IV (tsar of Russia) 16, 21

J

Jaffrelot, Christophe 118
Jersild, Austin Lee 93, 94, 95

K

Kasimzadä, Abbas 56, 78
Kedourie, Elie 12, 13
Keenan, Edward L. 77, 79, 82
Kellas, James G. 111
Kemal, Namık 84
Kemper, Michael 22, 24, 25, 74
Keshishian, Onnik K. 102
Keykurun, Naki 49
Khasmemetli, Aliekper 105
Khasmemetli, Halil 105
Khoiski, Fath Ali Khan 63, 64, 75, 76
Kırımer, Cafer S. 30
Köchärli, Färidun 84, 100
Kohn, Hans 5, 6, 12, 67
Kreindler, Isabelle T. 29
Kugelgen, Anke von 74
Kurat, A. Nimet 25, 28
Kurbanov, Shamil 84, 96
Kuttner, Thomas 95

L

Layton, Susan 15
Lazzerini, Edward J. 15, 29, 32, 33, 93
Lemercier-Quelquejay, Chantal 29, 30, 31, 33, 34, 35, 40, 64, 87, 88, 92
Lenin, V. I. 61, 80, 90, 91, 118, 119
Luxembourg, Rosa 118

M

Mahmudov, Gali 27
Malloy, James A. 69
Mammädkuluzade, Celil 51
Märjani, Shikhabeddin 25, 26, 30, 31, 33, 127
Martov, Julius 80
Martynov, Alexander 80
Mehmetzade, Mirza Bala 56, 59, 60, 64, 76, 117
Meyer, Alfred G. 80
Mikhailzadä, Korbelai 56
Minassian, Anahide Ter 101, 102, 103
Mouhammetchine, Rafique 31, 32
Muhammad Ali (of Egypt) 26

N

Nalbandian, Louise 102
Nämanzadä, Omar Faiq 3, 84, 85, 96, 113
Narimanov, Nariman 65, 100
Nasiri, Kayyum 26, 127
Nevski, Alexander 16
Nicholas II (tsar of Russia) 68
Nuri Pasha 63

O

Öğün, Süleyman Seyfi 52
Ordubadi, Mehmed Said 97

P

Peter, the First (tsar of Russia) 22
Peter, the Great (tsar of Russia) 20, 21

Pipes, Richard 32, 68, 69, 70, 88, 89, 90
Pugachev, Yemelyan Ivanovich 23

R

Ranum, Orest 16
Räsulzadä (Resulzade), Mammäd Amin 3, 53, 54, 55, 56, 57, 59, 60, 62, 63, 64, 65, 76, 78, 79, 88, 91, 98, 99, 100, 112, 113, 116, 117, 118, 122, 124, 129
Renner, Karl 89, 90
Rorlich, Azade-Ayşe 20, 21, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 33, 35, 36, 37, 38, 39, 94
Rosenberg, William G. 68, 75

S

Sabir, Aliakpär Tahirzadä 97
Sadi (Shirazi) 96
Sami, Shamsaddin (Frasheri) 49
Saray, Mehmet 20, 21, 28
Schendrikov, Ilya 80, 81
Schendrikov, Lev 80
Seton-Watson, Hugh 13
Shaumian, Stepan 91, 119
Shils, Edward 8
Şimşir, Sabahattin 122
Smith, Anthony D. 8, 10, 11, 15, 16, 17, 43, 105, 106, 114, 115, 117
Snyder, Louis B. 14
Snyder, Louis L. 10, 14, 109
Stolpyn, Pyotr 55
Sukuti, Ishak 50
Sultan Galiyey, Mirseyit 33, 34, 35, 40, 64, 87, 88, 92
Suny, Ronald Grigor 42, 43, 44, 45, 58, 62, 79, 80, 82, 86, 87, 91, 98, 101, 103, 105, 110, 119, 120, 121
Swietochowski, Tadeusz 41, 42, 43, 44, 45, 46, 48, 50, 51, 53, 54, 55, 56, 57, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 70, 71, 74, 75, 78, 81, 91, 98, 99, 104, 105, 106, 107, 116
Szporluk, Roman 119

T

Taghiyev, Zeynal Abd-ul 46, 70, 77, 97, 100, 110
Taguieff, Pierre-André 119
Tamerlane (Mongolian emperor) 49
Thomson, William Montgomery 64
Togan, Zeki Velidi 92
Tönnies, Ferdinand 6
Topchibashev (Topçubaşı), Ali Märdan Bäy 38, 46, 50, 64, 70, 74

U

Ubeydullah, Sheikh 50
Usmanova, Dilyara M. 73, 74, 75

V

Villari, Luigi 104
Voltaire, François-Marie A. 23
Vorontsov-Dashkov, Illarion Ivanovich 71
Vucinich, Wayne S. 102

W

Wallerstein, Immanuel 119, 120
Watson, Hugh Seton 13
Wieczynski, Joseph L. 69, 80
Witte, Sergei 71

Y

Yurtsever, A. Vahap 45
Yusufbäyli, Nasib 60, 105

Z

Zamanov, Abbas 83
Zärdabi, Hasan Bäy 45
Zenkovsky, Serge A. 34, 35, 39, 92, 99
Ziyatkhanov, Ismail Khan 74

ALT İŞVERENLİK UYGULAMALARININ İŞÇİ ÖRGÜTLENMELERİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Dr. Ali İhsan ÇELEN

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Alt İşverenlik Uygulamalarının İşçi Örgütlenmeleri Üzerindeki Etkileri

Yazar: Ali İhsan ÇELEN

ISBN: 978-625-7957-30-5

1. Baskı: Ocak 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir.
EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI

ÇELEN, Ali İhsan
Alt İşverenlik Uygulamalarının İşçi Örgütlenmeleri Üzerindeki Etkisi
1. Basım, XXIII + 393 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. Taşeron İşçi, 2. Sendika, 3. Sendikal Örgütlenme, 4. Dernek,
5. Taşeron İşçi Dernekleri (TİD)

Kapak Tasarım: İsa Burak Güngör (iburakgungor@gmail.com)
Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)

Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....III
TABLOLAR LİSTESİ XI
GRAFİKLER LİSTESİ XIV
ŞEKİLLER LİSTESİ..... XVI
KISALTMALAR LİSTESİ..... XVII
GİRİŞ 1

BİRİNCİ BÖLÜM

ALT İŞVERENLİK VE ÇALIŞMA İLİŞKİLERİ

1.1.ALT İŞVEREN (TAŞERON) 9
1.2.ALT İŞVEREN VE BENZERİ KAVRAMLAR 13
1.3.ALT İŞVEREN UYGULAMASININ KURAMSAL TEMELLERİ 17
1.3.1.İşlem Maliyetleri Kuramı 18
1.3.2.Vekâlet Kuramı 19
1.3.3.Karşılaştırmalı Üstünlükler Kuramı 20
1.3.4.Sosyal Mübadele Kuramı 21
1.4.ALT İŞVEREN UYGULAMA TÜRLERİ 21
1.4.1.Ölçek Ekonomilerine Göre Alt İşverenlik..... 22
1.4.2.Ana Firmanın Üretici ya da Satıcı Olmasına Göre Alt İşverenlik..
.....23
1.4.3.Karar Yetkisi ve Piyasa Yapısına Göre Alt İşverenlik..... 24
1.4.4.Üretimin Yapıldığı Yere Göre Alt İşverenlik..... 24
1.4.5.Merkez ve Çevre Ayırımına Göre Alt İşveren 25
1.4.6.Yatay ve Dikey Olarak Yapılan Ayrımına Göre Alt İşveren 26
1.4.7.Amaç Yönünden Alt İşveren..... 27
1.5.ALT İŞVERENLİĞİ ORTAYA ÇIKARAN VE YAYGINLAŞTIRAN NEDENLER 27
1.5.1.Ekonomik nedenler..... 27
1.5.1.1.Hızlı Sanayileşme ve Ekonomik Rekabet 28
1.5.1.2.Esnekleşme ve Toplam Kalite Kontrolü..... 31
1.5.1.3.Yaygınlaşan Esnek Çalışma Türleri 34

1.5.1.4.Özelleştirmeler 36
1.5.2.Teknolojik Nedenler 38
1.5.3.Sosyal Nedenler 40
1.5.4.Siyasi Nedenler 41
1.6.DÜNYADA ALT İŞVERENLİĞİN GELİŞİMİ 43
1.6.1.Gelişmiş Ekonomilerde Alt İşverenlik 43
1.6.2.Gelişmekte Olan Ekonomilerde Alt İşverenlik 49
1.7. ALT İŞVERENLİĞİN ORTAYA ÇIKARDIĞI SORUNLAR 53
1.7.1.Bireysel Düzeyde Yaşanan Sorunlar 53
1.7.1.1. İş Güvencesi 53
1.7.1.2. Ücretler 55
1.7.1.3. İş Sağlığı ve Güvenliği 56
1.7.1.4. Diğer Hak ve Alacaklar 58
1.7.2. Toplu düzeyde yaşanan sorunlar 59
1.7.2.1.Sendikal Örgütlenme 59
1.7.2.2. Toplu Pazarlık 60
1.7.2.3. Grev 61
1.8. ALT İŞVERENLİK VE İŞÇİ ÖRGÜTLENMELERİ 62
1.8.1. Örgütlenme Sorunu ve Tarafların Rolü 64
1.8.1.1. İşveren 64
1.8.1.2. Devlet 65
1.8.1.3. Sendika 68
1.8.1.4. Mevcut ve Potansiyel Üyeler 69
1.8.2.Örgütlenme Sorunu ve Mevcut Sendikalar 73
1.8.2.Örgütlenme Sorunu ve Yeni Stratejiler 80

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE ALT İŞVERENLİK VE ÇALIŞMA İLİŞKİLERİ:

TAŞERON İŞÇİ DERNEKLERİ

2.1.TÜRKİYE'DE ALT İŞVERENLİK 95
2.2.TÜRKİYE'DE ALT İŞVEREN UYGULAMA TÜRLERİ 97
2.3.TÜRKİYE'DE ALT İŞVERENLİĞİ ORTAYA ÇIKARAN VE YAYGINLAŞTIRAN NEDENLER 99
2.3.1.Ekonomik Nedenler 99
2.3.1.1.Sanayileşme ve Küresel Rekabete Eklemlenme 99
2.3.1.2.Esnek Üretim ve Toplam Kalite Kontrol 103
2.3.1.3.Esnek Çalışma Türleri 105
2.3.1.4.Özelleştirmeler 107
2.3.2.Teknolojik Nedenler 109
2.3.3. Sosyal Nedenler 111
2.3.4. Siyasal Nedenler 112
2.4.TÜRKİYE'DE ALT İŞVERENLİĞİN HUKUKİ STATÜSÜ 113
2.4.1.Bireysel İş Hukuku Açısından 115
2.4.1.1.Geçerli Alt İşverenlik 116
2.4.1.2.Geçersiz Alt İşverenlik (Muvazaa) 119
2.4.2.Toplu İş Hukuku Açısından 121
2.4.2.1.Sendikal Örgütlenme Bağlamında 121
2.4.2.2.Toplu Sözleşme Bağlamında 124
2.4.2.3.İş Mücadelesi Bağlamında 125
2.5.TÜRKİYE'DE ALT İŞVERENLİĞİN BOYUTU 125
2.5.1.Sayısal Boyut 125
2.5.3.Kurumlar İtibariyle Taşeron İstihdamının Dağılımı 129
2.5.2.Sektörel Boyut 134
2.5.4.Bölgesel Boyut 138
2.6. ALT İŞVERENLİĞİN ORTAYA ÇIKARDIĞI SORUNLAR 144
2.6.1. Bireysel Düzeyde Yaşanan Sorunlar 144
2.6.1.1. İş Güvencesi 144

2.6.1.2. Ücretler 146
2.6.1.3. İş Sağlığı ve İş Güvenliği 148
2.6.1.4. Diğer Hak ve Alacaklar 149
2.6.2. Toplu Düzeyde Yaşanan Sorunlar 152
2.6.2.1. Sendikal Örgütlenme 152
2.6.2.2 Toplu Pazarlık 154
2.6.2.3. Grev 155
2.7. ALT İŞVERENLİK VE İŞÇİ ÖRGÜTLENMELERİ 157
2.7.1. Örgütlenme Sorunu ve Taraflar 157
2.7.1.1. İşveren 157
2.7.1.2. Devlet 158
2.7.1.3. Sendika 159
2.7.1.4. Mevcut ve Potansiyel Üyeler 161
2.7.2.Örgütlenme Sorunu ve Mevcut Sendikalar 162
2.7.3. Örgütlenme Sorunu ve Yeni Stratejiler 163
2.7.3.1. Dernekleşme 163
2.7.3.1.1.Taşeron İşçi Dernekleri……...166
2.7.3.1.1.1.Örgütlenme Yapıları…….168
2.7.3.1.1.1.1.Taban Örgütlenme…….168
2.7.3.1.1.1.2.Üst Örgütlenme…….169
2.7.3.1.1.2.Fonksiyonları.....171
2.7.3.1.1.3.Taşeron İşçi Dernekleri ve Sendikalar 172

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TAŞERONLAŞMA VE İŞÇİ DERNEKLERİ :

TAŞERON İŞÇİ DERNEKLERİ ARAŞTIRMASI

3.1.Araştırmanın Amacı ve Önemi 183
3.2.Araştırmanın Evren ve Örneklemi 186
3.3.Araştırmanın Yöntemi 194
3.3.1.Araştırma Verilerinin Toplanması 194
3.3.2.Araştırma Verilerinin Değerlendirilmesi 204
3.4.Araştırmanın Hipotezleri 205
3.5.Araştırmanın Bulguları 205
3.5.1.Katılımcılara İlişkin Genel Bilgiler 205
3.5.1.1.İşçilerin Sosyo-Ekonomik Profili 205
3.5.1.2.İşçilerin işyeri ve işkolu Profili 208
3.5.1.3.Bir Sorun Alanı Olarak Taşeronlaşma 214
3.5.1.4. Sendikalaşma Düzeyi ve Taşeron Sorunu Açısından Sendikalara Bakış 220
3.5.2.Taşeronlaşmanın Örgütlenme Sürecine Etkilerinde Tarafların Rolü 237
3.5.2.1.İşveren Tarafı 237
3.5.2.2.Devlet Tarafı 241
3.5.2.3.Sendika Tarafı 243
3.5.2.4.Mevcut ve Potansiyel Üyeler Tarafı 246
3.5.3.Sendika-Dernek İlişkisi 248
3.6.Taşeronlaşmanın Örgütlenme Sürecine Etkilerinde Taşeron İşçi Dernekleşmesi Ölçeği Geçerlilik Analizi 254
3.7. Taşeronlaşmanın Örgütlenme Sürecine Etkilerinde Taşeron İşçi Dernekleşmesi Ölçeği Alt Boyutlarının Güvenirlik Analizi 260
3.7.1.Taraflar Alt Boyutu Güvenirlik Analizi 260
3.7.2.Dernek Alt Boyutu Güvenirlik Analizi 261
3.7.3.Taşeron İşçi Alt Boyutu Güvenirlik Analizi 262
3.7.4.Alt İşveren Alt Boyutu Güvenirlik Analizi 263
3.7.5.Güç Algısı Alt Boyutu Güvenirlik Analizi 264

3.8.Hipotezlerin Test Edilmesi 265
3.9.Örgütlenmede Dernek-Sendika (DER-SEN) Modeli Önerisi..... 276
3.9.1.TİD'lerin Sendikalarla Kurabilecekleri Potansiyel İlişkiler 276
3.9.1.1.Bağımlı Model 286
3.9.1.2.Bağımsız Model 287
3.9.1.3.Çekirdek Model 289
3.9.2.Önerilen DER-SEN Modelinde Derneklerin Üstlenebilecekleri Fonksiyonlar 290
3.9.2.1.Derneklerin Temsil ve Yansıtma Fonksiyonu 291
3.9.2.2.Derneklerin Lobi Fonksiyonu 292
3.9.2.3.Derneklerin Kadrolaşma ve Yetiştirme Fonksiyonu 294
3.9.2.4.Derneklerin Sanal Sendika Fonksiyonu..... 296
3.9.2.5.Derneklerin Doğrudan Diyalog Fonksiyonu 298
3.9.2.6.Derneklerin Ağ Fonksiyonu 301
3.9.2.7.Derneklerin Sosyal Dayanışma Fonksiyonu..... 301
3.9.2.8.Derneklerin Vekâlet Fonksiyonu..... 303
3.9.2.9.Derneklerin Sendika Okulu Fonksiyonu 304
3.9.3.Literatürde Geliştirilen Yeni Örgütlenme Stratejilerinin Geliştirilmesinde ve Uygulanmasında Dernekler 307
3.9.4. 696 Sayılı KHK ile Yapılan Düzenlemeler ve TİD'ler 310

SONUÇ 319
KAYNAKÇA 329
EKLER.....363

ÖZGEÇMİŞ..... 393

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

Abraham, Katharine G. ve Taylor, Susan K.: **Firms' Use Of Outside Contractors: Theory And Evidence**, NBER Working Paper Series, Working Paper No: 4468, 1993.

Akdemir, Nevra: **Taşeronlu Birikim Tuzla Tershaneler Bölgesinde Üretim İlişkilerinde Enformalleşme**, İstanbul, Sosyal Araştırmalar Vakfı-19, Sınıf Çalışmaları Dizisi-4, 2008.

Aktan, C. Can: **21. Yüzyıl İçin Yeni Bir Devlet Modeline Doğru Optimal Devlet**, İstanbul, TÜSİAD Yayınları, Yayın No: TÜSİAD-T/95,2-75, Şubat 1995.

Aktay, A. Nizamettin, Arıcı Kadir, Senyen/Kaplan, E. Tuncay: **İş Hukuku**, Yenilenmiş 5. Baskı, Ankara, Gazi Kitapevi, Ekim 2012.

Akyiğit, Ercan: **İş Hukuku**, 7. Basım, Ankara, Seçkin Yayınevi, Şubat 2008.

Akyiğit, Ercan: **İş ve Sosyal Güvenlik Hukukunda Alt İşverenlik (Öğreti ve Uygulama)**, Ankara, Beta Yayınevi, Temmuz 2013.

Akyiğit, Ercan: **İş ve Sosyal Güvenlik Hukukunda Alt İşverenlik (Taşeronluk İlişkisi)**, Ankara, Seçkin Yayınları, 2011.

Alper, Yusuf: **Türk Sosyal Güvenlik Sistemi Sosyal Sigortalar Hukuku**, Bursa, Dora Yayınları, 2018.

Altıparmak, Ahmet: **Türk Sendikacılığında Güven Bunalımı**, Ankara, İsmat Yayıncılık, Eylül 2001.

Ansal, Hacer: **Esnek Üretimde İşçiler ve Sendikalar (Post-Fordizm'de Üretim Esnekleşirken İşçiye Neler Oluyor?**, Birleşik Metal-İş Sendikası, (Çevirimiçi) www.birlesikmetal.org/kitap/kitap_99/1999-3.pdf, 11.Ekim.2013.

Arın, Tülay: **Kriz, Devlet İktisat ve Sosyal Güvenlik Politikaları Seçilmiş Yazılar**, İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 1. Baskı, Ocak 2013.

Arslanoğlu, Mehmet Anıl: **İş Kanununda Esneklik Temelli Üçlü Sözleşmesel İlişkiler**, İstanbul, LEGAL Yayınevi, Nisan 2005.

Arslantürk, Zeki ve Arslantürk E. Hamit: **Uygulamalı Sosyal Araştırma**, İstanbul, Çamlıca Yayınları, Ekim 2010.

Aydınlı, İbrahim: **Türk İş Hukukunda Alt İşveren (Taşeron) İlişkisi ve Muvazaa Sorunu,** Geliştirilmiş ve Güncellenmiş 2. Baskı, Ankara, Seçkin Yayınevi, Temmuz 2012.

Aykaç, Hande Bahar: **İş Hukukunda Alt İşveren**,1. Baskı, İstanbul, Beta Yayınevi, Mayıs 2011.

Aykaç, Mustafa, Parlak Zeki ve Özdemir, Süleyman: **Küreselleşme Sürecinde Rekabet Gücünün Arttırılması ve Türkiye'de KOBİ'ler**, İstanbul, İTO Yayınları, Yayın No: 2008-24, 2008.

Balcı, Yusuf: **Sendikacılık ve Toplu Pazarlık Ekonomisi**, 1. Baskı, İstanbul, Alfa Yayınları, Mayıs 1999.

Barutçugil, İsmet: **Stratejik İnsan Kaynakları Yönetimi**, Birinci Baskı, İstanbul, Kariyer Yayıncılık, Mart 2004.

Başbakanlık**, Değişimin Yönetimi İçin Yönetimde Değişim, Kamu Yönetiminde Yeniden Yapılanma-I**, T.C. Başbakanlık, Ankara, Ekim 2003.

Bayat, Bülent ve Durusoy Ö. Tanju: **Taşeronlaşma: Modern Çağın Kölelik Sistemi**, Ankara, Çimse-İş Yayınları No:2, 1996.

Bayat, Bülent ve Durusoy, Ö. Tanju: **Taşeronlaşma: Modern Çağın Kölelik Sistemi**, Ankara, Çimse-İş Yayınları No:2, 1996.

Belek, İlker: **Esnek Üretim Derin Sömürü**, 2. Baskı, İstanbul, Yazılama Yayınevi, Ocak 2010.

Boratav, Korkut: **Türkiye İktisat Tarihi** 1908-2009, 17. Baskı, Ankara, İmge Kitapevi, Kasım 2012.

Bremond, J. ve Geledan A.: **İktisadi ve Toplumsal Kavramlar Sözlüğü**, Çev. Ertuğrul Özkök, İstanbul, Remzi Kitapevi, 1984.

Bulut, Nihat: **Sanayi Devriminden Küreselleşmeye Sosyal Haklar**, 1. Baskı, İstanbul, XII Levha Yayınları, Haziran 2009.

Büyüköztürk**,** Şener: **Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı**, 17. Baskı, Ankara, Pegem Akademi, 2012.

Canbolat**,** Talat: **6356 Sayılı Kanuna Göre Toplu İş Sözleşmesinin Düzeyi ve Türleri**, 1. Baskı, İstanbul, Beta Yayınevi, Eylül 2013.

Canbolat, Talat: **Türk İş Hukukunda Asıl İşveren-Alt İşveren İlişkileri**, İstanbul, Kazancı Kitap Ticaret A.Ş., 1992.

Chossudovsky, Michel: **Yoksulluğun Küreselleşmesi**, 1. Baskı, Çev. Neşenur Domaniç, İstanbul, Çiviyazıları: 43/Kamera:13, Ocak-1999.

CIETT: **The 2014 Ciett Economic Report**, (Çevirimiçi) www.ciett.org 20.03.2015.

CIETT: **The Agency Work Industry Around The World**, 2012-2014 Economic Report (Çevirimiçi) www.ciett.org 20.03.2015.

Çağlar Ünal ve Diğerleri, **Küreselleşmenin Sektörel Etkileri**, Küresel Ekonomik Araştırmalar, Ed. Cengiz Ceylan, İstanbul, İTO Yayın No: 2010-98, 2011.

Çankaya Osman Güven ve Çil Şahin: **İş Hukukunda Üçlü İlişkiler**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2011.

Çelik, Nuri: **İş Hukuku Dersleri**, Yenilenmiş 23. Baskı, İstanbul, Beta Yayınevi, Eylül 2010.

Çetik, Mete ve Akkaya Yüksel: **Türkiye'de Endüstri İlişkileri**, İstanbul, Numune Matbaacılık, Haziran 1999.

Çetinkaya, Özhan: **Türkiye'de Devlet İşletmeciliği ve Özelleştirme**, Güncellenmiş 2. Baskı, Ankara, Ekin Yayınevi, 2007.

ÇSGB: "**Alt İşverenlik", Çalışma Meclisi Hazırlık Toplantısı Raporu**, Ankara, ÇSGB, 2013

Demir, Fevzi: **Sorularla Bireysel İş Hukuku**, Sorularla Hukuk Dizisi 2, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara, , 1. Cilt, Mart 2006.

Demir, Fevzi: **Yargıtay Kararları Işığında İş Hukuku ve Uygulamaları**, 4857 Sayılı İş Kanunu İle Yeniden Düzenlenmiş 3. Baskı, İzmir, Anadolu Matbaacılık, Eylül-2003.

Demircioğlu, Murat ve Engin, Murat: **Dünya'da ve Türkiye'de Esnek Çalışma**, Yayın No: 2002-52, İstanbul, İTO yayınları, 2002.

Delican, Mustafa: **Sanayileşmenin Endüstri İlişkilerine Etkisi**, Yayınlanmamış Doktora tezi, İstanbul, 1995.

Dicle, Atilla: **Endüstriyel Demokrasi ve Yönetime Katılma**, Ankara, Ortadoğu Teknik Üniversitesi İdari Bilimler Fakültesi Yayınları, Yayın No: 35, 1980.

Dietz, Miranda: **Temporary Workers In California Are Twice As Likely As Non-Temps Live In Poverty: Problems With Temporary And Subcontracted Work In California**, USA, UC Berkeley Labor Center, August 2012.

DPT, **Uzun Vadeli Strateji ve Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 2001-2005**, DPT, Ankara 2000.

DPT: **Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı (1979-1983)**, Yayın No: 1664, Ankara, Nisan 1979.

DPT: **İşgücü Piyasası, Özel İstihdam Komisyon Raporu**, Yayın No: 2709-ÖİK:662, Ankara 2007.

Ebisui, Minava: **Non-Standart Workers: Good Practices Of Social Dialogue And Collective Bargaining**, International Labor Office (ILO), Geneva, Working Paper No:36, April 2012.

ECORYS: **EU SMEs in 2012: At The Crossroads, Annual Report On Small And Medium-Sized Enterprises In The EU 2011/12**, Rotterdam 2012.

Ekin, Nusret: **2000'li Yıllara Doğru Çalışma Hayatı**, Ankara, TÜHİS Yayınları, Mayıs 1995

Ekin, Nusret: **Ekonomik ve Hukuksal Boyutlarıyla Alt İşveren**, İstanbul, İTO Yayınları 2002-34, 2002.

Ekin, Nusret: **Küçük İşyerlerinde Endüstri İlişkileri**, Ankara, Kamu-İş Yayınları, 1993.

Ekin, Nusret: **Türkiye'de İş Piyasasının Yeniden Yapılanması: Özel İstihdam Büroları**, İstanbul, İTO Yayınları, Yayın No: 2001-30, 2001.

Engin, Yusuf: **Sendikacılık Sivil Toplum ve Yeni Duruşlar**, Genişletilmiş 2. Baskı, Ankara, Mina Ajans, 2010.

Erçakar, M. Emin ve Karagöl, Erdal Tanas: **Türkiye'de Doğrudan Yabacı Yatırımlar**, SETA Analiz, Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı Yayınları, Sayı:33, Ocak 2011.

Erdut, Tijen**: Yeni Teknolojilerin İş İlişkileri Üzerindeki Etkisi**, İzmir, TÜHİS Yayınları, 1998.

Ersöz, Deniz: **Alt İşverenlik El Kitabı**, Ankara, Seçkin Kitapevi, Şubat 2014.

Ersöz, Halis Yunus ve Diğerleri: **Özelleştirme ve Çalışanların Mülkiyet Sahipliği, Kardemir Örneği**, İstanbul, Alfa Yayınları, Nisan 2004.

Esener, Turhan ve Gümrükçüoğlu Yeliz Bozkurt: **Sendika Hukuku**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2014.

Eşiyok, B. Ali: **Kriz, Esnek Üretim Sistemi ve Anadolu Sanayi Odakları (Anadolu Kaplanları) Kalkınmanın Neresinde?** Ankara, Araştırma Müdürlüğü, Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş. İktisadi Araştırmalar, Temmuz 2001, ss.84-85

ETUC: **Birlikte Çalışmak: Avrupa Birliği ve Türkiye'de Sendikalar**, Brüksel, ETUC, 2010.

Eyrenci, Öner ve Bakırcı Kadriye: **Dünyada ve Türkiye'de Evde Çalışma ve Eve İş Verme**, İstanbul, İTO Yayınları 2000-32, 2000.

Eyrenci, Öner, Taşkent Savaş ve Ulucan, Devrim, **Bireysel İş Hukuku**, Yenilenmiş 4. Bası, İstanbul, LEGAL yayınevi, Ekim 2010.

Freeman, Chiris ve Soete, Luc: **Yenilik İktisadı**, Çev. Ergun Türkcan, Ankara, Tübitak Yayınları, Kasım 2003.

Friedman, Thomas L.: **Yirmi Birinci Yüzyılın Kısa Tarihi: Dünya Düzdür**, Çev. Levent Cinemre, İstanbul, Boyner Yayınları, 7. Basım, Kasım 2012.

Gorz, Andre: **İktisadi Aklın Eleştirisi**, 2. Baskı, Çev. Işık Ergüden, İstanbul, Ayrıntı Yayınları, 2007.

Gülmez, Mesut: **4/C Anarşisi, Hukuksuz Dayanaklarıyla 4/C'ler ve 4/C'liler, 1965-2012**, İstanbul, Legal Yayıncılık, 2012.

Güran, Tevfik: **İktisat Tarihi**, İstanbul, DER Yayınları, 2011.

Hançerlioğlu, Orhan: **Ekonomi Sözlüğü**, 7. Baskı, İstanbul, Remzi Kitapevi, Temmuz 1997.

Harvey, David: **Post modernliğin Durumu**, 6. Basım, Çev. Sungur Savran, İstanbul, Metis Yayınları, 2012.

Heckscher, Charles C. : **The New Unionism** (Çevirimiçi) https://archive.org/details/newunionismemplo00heck/page/176-190 , 10.10.2018.

Hoffman, Kurt ve Kaplinsky, Raphael: **Driving Force, The Global Restructuring Of Technology, Labor And Invesment İn The Automobile And Components Industries**, London, Westviev Press, 1988.

Holdcroft, Jenny: **The Tringular Trap: Unions Take Action Against Agency Labor**, Published By Industriall Global Union, October 2012, p.6, (Çevirimiçi) http://www.industriall-union.org/sites/default/files/uploads/documents/Triangular_Trap/agency_work_final.pdf 10.10.2014

ICEM: **Taşeron İşçiliği ve Sendikalar**, Petrol-İş, (Çevirimiçi) http://www.petrol-is.org.tr/sites/default/files/taseron.pdf 20. 02.2015.

ILO: **Private Employment Agencies, Promotion Of Decent Work And Improving The Functioning Of Labour Markets In Private Services Sectors**, First Edition, Geneva, ILO Publications, 2011.

IndustriALL Global Union, **Üçlü Tuzak**, (Çevirimiçi) http://www.industriall-union.org 10.10.2014.

Işıklı, Alparslan: **Sendikacılık ve Siyaset**, 6. Baskı, İmge Kitapevi, Mart 2005.

İŞÇİ-DER: **Taşeron İşçilerin Sorunları Aralık-2014 Raporu**, www.iscider.org 10 Ağustos 2015

İTO: **24 Ocak Kararlarının Değerlendirilmesi**, Seminerler Dizisi: 10, İstanbul, Hüsnü tabiat Matbaası, 1982.

JSBR (Japan Small Business Research Instıtute): **White Paper On Small And Medium Enterprises**, Ed. Small And Medium Enterprise Agency Ministry Of Economy, Trade And Industry, Tokyo, 2013.

Kaboğlu, İbrahim Ö. **Kolektif Özgürlükler**, Diyarbakır, DÜHF Yayınları, 1989.

Kahraman, Cengiz: **Alt İşveren Kapsamı ve Uygulama Sorunları**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1995.

Karakaş, İsa: **İş Kanunu Uygulaması İle İhtilafları ve Çözüm Yolları**, Ankara, Muhasebe ve Sosyal Güvenlik Kitapevi, 2012.

Kaya, Pir Ali: **İş Hukukunun Temel Yasaları, Açıklamalı, Gerekçeli ve İçtihatlı 4857 Sayılı İş Kanunu**, 3. Baskı, Bursa, Dora Yayıncılık, 2010.

Kepenek, Yakup ve Yentürk, Nurhan: **Türkiye Ekonomisi**, 24. Basım, İstanbul, Remzi Kitapevi.

Keser, Aşkın ve Kümbül Güler, Burcu: **Çalışma Psikolojisi**, 1. Baskı, Kocaeli, Umuttepe Yayınları.

Kikeri, Sunita: "**Privazation and Labor: What Happens to Workers When Governments Divest?,**" Washington DC, The World Bank Publications, World Bank Technical Paper: 396, 1997.

Koç, Yıldırım: **Taşeronluk ve Fason Üretim: Sorunlar, Çözümler**, Ankara, Türk-İş Eğitim Yayınları No:61, 2001.

Koçel, Tamer: **İşletme Yöneticiliği**, 13. Baskı, İstanbul, Beta Yayınevi, Ekim 2011.

Koray, Meryem: **Değişen Koşullarda Sendikacılık**, İstanbul, TÜSES Yayınları, Temmuz 1994.

Krugman, Paul: **Politika Taşeronları, Azalan Beklentiler Çağında İktisadi Eğilimler ve Önemsizleşen Refah**, 3. Basım, Çev: Neşenur Domaniç, İstanbul, Literatür Yayıncılık, Kasım 2008.

Kutal, Gülten ve Büyükuslu Ali Rıza: **Endüstri İlişkileri Boyutunda Çok Uluslu Şirketler ve İnsan Kaynağı Yönetimi Teori ve Uygulama**, İstanbul, DER Yayınları, 1996.

Kuyucuklu, Nazif: **İktisadi Olaylar Tarihi**, Dördüncü Bası, İstanbul, Filiz Kitabevi, 1995.

Lehtinen, Ulla: **Changing Subcontracting, A Study On The Evoluation Of Supply Chains And Subcontractors**, Oulu, Oulu University Press, 2001.

Mahiroğulları, Adnan: **Dünyada ve Türkiye'de Sendikacılık**, Gözden Geçirilmiş 3. Baskı, Ekin Yayınevi, Bursa, 2016.

Mahiroğulları**,** Adnan: **1980 Sonrası Türk ve Fransız Sendikacılığı**, Kamu-İş Yayınları, Ankara, 2000.

Maillet, Jean: **18. Yüzyıldan Bugüne İktisadi Olayların Evrimi**, Çev. Ertuğrul Tokdemir, İstanbul, Remzi Kitapevi, 1983.

Makal, Ahmet: **Türkiye'de Tek Partili Dönemde Çalışma İlişkileri: 1920-1946**, 1. Baskı, İmge Kitapevi, Aralık 1999

Mollamahmutoğlu, Hamdi ve Astarlı, Muhittin**: İş Hukuku**, 5. Bası, Ankara, Turhan Yayınevi, Ekim 2012.

Moreno-Monroy Ana I., Pieters Janneke and Erumban, Abdul A.: **Subcontracting And The Size And Composition Of The Informel Sector: Evidende From Indian Manufacturing**, Germany-Bonn, The Institue Of Labor, Discussion Paper No: 6785, August 2012.

Narmanlıoğlu, Ünal: **İş Hukuku II- Toplu İş İlişkileri**, Yeni Mevzuata Göre Yazılmış 2. Baskı, İstanbul, Beta Yayınevi, Mayıs 2013.

Narmanlıoğlu, Ünal: **İş Hukuku II, Toplu İş İlişkileri**, Yeni Mevzuata Göre Yazılmış 2. Baskı, İstanbul, Beta Yayınevi, Mayıs 2013.

Narmanlıoğlu, Ünal: **İş Hukuku-Ferdi İlişkiler I**, Yeni Mevzuata Göre Gözden Geçirilmiş 4. Baskı, Ankara, Beta Yayınevi, Kasım 2012, s. 119.

Ness, Immanuel (Ed.): **New Forms Of Worker Organization: The Sydicalist And Automist Restoration Of Class-Struggle Unionism**, Michigan-USA, PM Press, 2014.

Nuon, Vaesna ve Serrano, Melisa: **Building Unions In Cambodia: History, Challenges, Strategies,** Singapore, Friedrich-Ebert-Stiftung, 2010.

OECD: **Measuring The Non-Observed Economy, A Handbook**, France, OECD Publications Service, 2002.

Özbay, Tanju: **Sorularla Dış Kaynak Kullanımı (Outsourcing)**, İstanbul, İTO Yayınları 2004-27, 2004.

Pamuk, Şevket: **Osmanlıdan Cumhuriyete Küreselleşme, İktisat Politikaları ve Büyüme**, Seçme Eserleri II, 3. Basım, İstanbul, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2012.

Pamuk, Şevket: **Türkiye'nin 200 Yıllık İktisadi Tarihi**, IV. Basım, İstanbul, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2014.

Petrol-İş, **'93-'94 Yıllığı**, İstanbul, Petrol-İş Yayın-36, Mart 1995.

Piore Michael J. ve Sabel Charles F.: **The Second Industrial Divide**, New York, Basic Books Inc. Publishers, 1984.

Reisoğlu, Safa: **Türk Borçlar Hukuku**, 23. Bası, İstanbul, Beta Yayınevi, Temmuz 2012.

Richthofen, Wolfgang Von: **Çalışma Denetimi**, Ankara, MPM Yayınları: 712, 2010.

Ritzer, George: **Küresel Dünya**, Çev. Melih Pekdemir, İstanbul, Ayrıntı Kitapevi, 2011**.**

Rostow, W. W.: **İktisadi Gelişmenin Merhaleleri**, Çev. Erol Güngör, İstanbul, Ötüken Yayınevi, 1966.

Sahu, Partha Pratim: **Subcontracting In Indıa's Small Manufacturing Enterprises: Problems And Prospects**, Indıa-New Delhi, ISID (Institute For Studies In Indıstrial Development) Working Paper 2007/1, January 2007.

Salamon, Michael: **Industrial Relations Theory And Practice**, 4th Edition, United Kingdom, Prentice Hall, 2000.

Savas, E. S.: **Özelleştirme-Daha İyi Devlet Yönetiminin Anahtarı**, Çev. Ergün Şener, Ankara, MPM Yayın No: 517.

SBA (Small Business Administration), **The Government's Role In Aiding Small Business Federal Subcontracting Programs InThe United States**, (Çevirimiçi) http://www.sba.gov/advo/research/rs281tot.pdf , 20.11.2013.

Schniederjans, Marc J., Schniederjans Ashly M. ve Schniederjans Dara G.: **Outsourcing and Insourcing in an International Context**, Armonk-New York, London-England, M.E. Sharpe, 2005.

Sezer, C. ve Büber B.: **Yerel Yönetimler İçin Hizmet Alım İhaleleri Kılavuzu**, Ankara, TODAİE Yayınları No:29, 1. Baskı, 2012.

Seymen**,** Recep: **İktisatçılar İçin Sosyal Siyaset,** İkinci Basım, İstanbul, Der Yayınları, 2009

Staley, Eugene ve Morse Richard: **Modern Small Industry For Developing Countries**, New York, McGraw-Hill, 1965.

Stewart, Michael: **Keynes Devrimi**, Çev. Asım Baltacıgil, İstanbul, Minnetoğlu Yayınları, 1980.

Süzek, Sarper: **İş Hukuku**, Yenilenmiş 8. Baskı, Ankara, Beta Yayınevi, Eylül 2012.

Sümer, Haluk Hadi: **İş Hukuku**, Yirmiüçüncü Baskı, Ankara, Seçkin Yayınevi, Ağustos 2018.

Şahin Çil, **İş Kanunu Şerhi Madde 1-19**, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 2. Baskı, Ankara, Turhan Kitapevi, Eylül 2007, s.55.

Şakar, Müjdat ve Okakın, Neslihan: **İnsan Kaynakları Yöneticisinin El Kitabı**, Yenilenmiş 2. Baskı, İstanbul, Beta Yayınevi, Mayıs 2013.

Şen, Sabahattin: **Esnek Üretim-Esnek Çalışma ve Endüstri İlişkilerine Etkisi,** Ankara, Turhan Kitapevi, 2004.

Şen, Sabahattin: **Taşeronluk (Alt İşverenlik) ve Endüstriyel İlişkilere Etkisi**, 2. Baskı, İstanbul, Selüloz-İş Sendikası Eğitim Yayınları:14, 2002.

Şenkal, Abdülkadir: Küreselleşme Sürecinde Sosyal Politika, 2. Baskı, İstanbul, Alfa Yayınları, 2007.

Şenkal, Abdülkadir: **Sendikasız Endüstri İlişkileri: Genel Olarak Dünya'da ve Türkiye'de**, Ankara, Kamu-iş Yayınları, 1999.

T.B.M.M., **Onuncu Kalkınma Planının (2014 - 2018) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına Sunulduğuna Dair Başbakanlık Tezkeresi İle Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (3/1238)**, Sıra Sayısı: 476, Yasama Dönemi:24, Yasama Yılı:3, Haziran 2013.

Tait, Vanessa: **Poor Workers' Unions; Rebuilding Labor From Below**, Massachusetts-USA, South End Press, 2005.

Talas, Cahit: **Sosyal Ekonomi**, 6. Bası, Ankara, Sevinç Matbaası, 1983.

Talas, Cahit: **Toplumsal Ekonomi**, 7. Baskı, İmge Kitapevi, ?.

Taşçı Deniz ve Diğerleri, **Örgüt Kuramı**, Birinci Baskı, Eskişehir, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını, No:2949, 2013.

Thomas, Henk: "Sendikaların Eriyişi", **Küreselleşme ve Üçüncü Dünya Sendikaları, Hızlı Ekonomik Değişimin Getirdiği Sorunlar**, Der: Henk Thomas, Ankara, Türk Harb-İş Sendikası Yayınları, Eylül 1999.

Thurow, Lester C.: **Kapitalizmin Geleceği**, Çev. Mustafa Küpüşoğlu, Sabah Kitapları, Çağdaş Bakışlar Dizisi 14, 1997.

Toffler, Alvin: **Yeni Güçler Yeni Şoklar**, Çev. Belkıs Çorakçı, İstanbul, Altın Kitaplar, 1992.

Tokol, Aysen: **Endüstri İlişkileri ve Yeni Gelişmeler**, 6. Baskı, Dora Yayıncılık, Bursa, 2015.

Tokol, Aysen: **Türk Endüstri İlişkileri Sistemi**, Yenilenmiş 4. Baskı, Bursa, Dora Yayıncılık, 2015.

Toprak, Eren: **Türkiye'de Hizmet Alımı İhaleleri**, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2012.

Tuna, O ve Yalçıntaş N: **Sosyal Siyaset**, İstanbul, Filiz Kitapevi, 1999.

Tuncay A. Can ve Savaş F. Burcu: **Toplu İş Hukuku**, Ankara, Beta Yayınevi, Eylül 2013.

Turanlı, Rona ve Sarıdoğan, Ercan: **Bilim-Teknoloji-İnovasyon Temelli Ekonomi ve Toplum**, İstanbul, İTO Yayınları, Yayın No: 2010-13, 2010.

Türkdoğan, Orhan: **Türk Sanayi Toplumu**, 2. Baskı, İstanbul, Timaş Yayınları, Nisan 2009.

Uygur, Çetin, Çidamlı, Çiğdem ve Diğerleri: **Dinazorların Krizi-Değişim ve Sendikalar**, 3. Baskı, İstanbul, Alan Yayıncılık, Ocak 1993.

Ülken, Yüksel: **20. Yüzyılda Dünya Ekonomisi,** İstanbul, Filiz Kitapevi, 1992.

Wolferen, Karel Van: **Japon Gücünün Sırrı**, 2. Baskı, Çev. İnci Kurmuş, Ankara, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1992.

Womack, James P., Jones Daniel T. ve Roos Daniel: **Dünyayı Değiştiren Makina**, Çev. Otomotiv Sanayi Derneği, İstanbul, Panel Matbaacılık, 1990.

Yağcı, Kürşad: **6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Yenilikler ve Değişikler**, İstanbul, İTO Yayınları 2012-40, 2013.

Yalçınduran, Türker: **Alt İstisna (Taşeronluk) Sözleşmeleri**, Ankara, Yetkin Yayınları, Nisan 2000.

Yaşar, Süleyman: **Türkiye'de Kullanılan Özelleştirme Yöntemlerinin Analizi**, İstanbul, Beta Yayınevi, Ocak 2007.

Yavuz, Arif: **Esnek Çalışma ve Endüstri İlişkilerine Etkisi**, Kamu-İş Yayınları, Ankara, 1995

Yayla, Atilla: **Liberalizm,** Ankara, Liberte Yayınları, 6. Baskı, Ağustos 2011.

Yazıcı, Erdinç: **Osmanlı'dan Günümüze Türk İşçi Hareketi ve Türk Harb-İş**, Ankara, Türk Harb-İş Sendikası Eğitim Yayınları, ?.

Yıldırım, Hasan Hüseyin: **Türkiye Sağlık Sistemi: Sağlıkta Dönüşüm Programı Değerlendirme Raporu**, Ankara, Sağlık-Sen Yayınları-21, Kasım 2013.

Yorgun, Sayım: **Dirilişin Eşiğinde Sendikalar Yeni Eğilimler Yeni Stratejiler**, Bursa, Ekin Yayınevi, 2007.

Yorgun, Sayım: **Sendikal TUC Örgütlenme Akademisi, Başarı Kazanmanın Yolları**, Kocaeli, Umuttepe Yayınları, 2014.

Zaim, Sabahattin: **Çalışma Ekonomisi**, 10. Baskı, İstanbul, Filiz Kitapevi, 1997.

MAKALELER

Acar, Ahmet Cevat: "İnsan Kaynakları Planlaması ve İş gören Seçimi", **İnsan Kaynakları Yönetimi**, 4. Baskı, Ed. İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi İnsan Kaynakları Yönetimi Anabilim Dalı, İstanbul, Beta Yayınevi, Ekim 2009, ss.87-162.

Akgeyik, Tekin: "Yalın Üretim Felsefesi ve Endüstri İlişkilerine Muhtemel Etkileri," **IV. Ulusal Endüstri İlişkileri Kongresi**, Ed. Nusret Ekin, Mustafa Delican, Ankara, Kamu-İş Yayınları, 1995, ss. 131-146.

Akkaya, Yüksel: "İşçi Hareketinin ve Örgütlenmenin İhmal Edilen Alanı veya Bir İmkân Olarak 'Enformel' Gruplar/Örgütler", **Türkiye'de Sendikal Kriz ve Sendikal Arayışlar**, Der. Fikret Sazak, Ankara, Epos Yayınları, 2006, ss. 209-236.

Akyiğit, Ercan: "Yeni Sistemde Sendika Üyeliği ve Güvencesi" **Çalışma ve Toplum Dergisi,** Cilt: 2, No: 37, 2013, ss.41-90

Alpagut, Gülsevil: "6356 Sayılı Yasa'nın Toplu İş Uyuşmazlıklarına İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi-Uluslararası Normlara Uyum", **Legal İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Dergisi (İSGHD)**, İstanbul, Cilt:9, Sayı:35, Nisan 2012, ss.25-55.

Amesse, Fernand; Dragoste Liliana ve Diğerleri: "Issues On Partnering: Evidences From Subcontracting In Aeronautics", Technovation, Vol: 21, Issue:9, September 2001, ss.559-569.

Ansal, Hacer: "Standart Olmayan Çalışma Biçimleri", **Türkiye Sendikacılık Ansiklopedisi**, Cilt.3, Ed. Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı, Numune Matbaacılık, 1998, ss.101-103.

Atkinson, John ve Gregory, Dennis. "A Flexible Future: Britain's Dual Labor Force", **Marxism Today**, April 1986, ss. 12-17.

Aydınlı, İbrahim: "6552 Sayılı Kanunla Alt İşveren Kurumunda Yapılan Yeni Düzenlemeler ve Değişiklikler", **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 18, Sayı: 3-4, 2014, ss.77-99.

Aykaç, Mustafa: "Sendikaların Geleceği: Küreselleşme ve Yapısal Değişiklikler Açısından Bir Analiz", **Nusret Ekin'e Armağan**, Ankara, TÜHİS Yayınları, Yayın No:38, 2000, ss.553-596.

Balcı, Asım: "Kamu Örgütlerinde Toplam Kalite Yönetimi Uygulaması: Olumlu Perspektifler ve Olası Zorluklar", **Selçuk Üniversitesi Karaman İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**; Cilt:5, Sayı: 2, Aralık 2005, ss.196-211.

Baydar, Oya: "İşçi Örgütlenmesi", **Türkiye Sendikacılık Ansiklopedisi**, Cilt:2, Numune Matbaacılık, İstanbul, 1998, ss.114-116.

Bhullar, Maya: "Adressing Competition: Strategies For Organizing Precarious Workers, Cases From Canada", **Trade Unions and the Global Crisis**, Ed. By: Melisa Serrano, Edlira Xhfa And Michael Fichter, International Labor Organization: 2011, First Published, Geneva, 2011, ss.203-220.

Bonacich, Edna; Gapasin Fernando: **Örgütlenemeyenleri Örgütlemek**, (Çevirimiçi) https://petrol-is.org.tr/sites/default/files/dsh_6_0.pdf 15.06.2016

Boşnak, K. H.: "Dünyada ve Türkiye'de Dönemsel ve Esnek İşgücü Uygulamaları", (Çevirimiçi) http://www.btinsan.com/310/41.html, 10.04.2013,

Büyüktaş, Olcay: "Taşeron işçi Hak-iş'i rekora taşıdı" http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/ekonomi/669266/Taseron_isci_Hak-is_i_rekora_tasidi.html 21.09.2017

Canbolat, Talat: "Yozlaşmış Alt İşverenlik (Taşeronluk)" Taşeronlaşma Sorununa Siyasi Ve Akademik Bakış, **TES-İŞ Dergisi**, Ağustos 2010, ss.103-111.

Centel, Tankut: "Alt İşverenlere Ait İşkolu Tespitleri", **Tisk Akademi**, Cilt: 1, Sayı: 2, 2006/II, ss.6-13.

Chung, Myeong Kee: "Transforming The Subcontracting System And Changes Of Industrial Organization In The Korean Automobile Industry", **Colloquium On The New Industrial Models Of Automobile Firms**, Paris, GERPISA, 1994, ss.83-98.

Clark, R. T.: "Privazation, Outsourcing And Subcontracting", www.naarb.org/proceedings/pdfs/1988-101.pdf (Çevirimiçi) 30.10.2013, ss.101-119.

Croucher, Richard ve Brewster, Chris: "Flexible Working Practices And The Trade Unions" **Employee Relations**, (Çevirimiçi) http://search.proquest.com/printviewfile?accountid=25093 15.10.2014, ss. 443-453.

Çelen, A. İhsan: "Taşeron Sorununun Çözümünde Sosyal Diyalog Mekanizmasının Yeri ve Önemi", **Journal of Current Researches on Social Sciences**, Vol: 7, Issue: 1, 2017, ss. 335-364.

Çelik, Aziz: "Ulusal İstihdam Stratejisi: Ucuzluk, Esneklik ve Güvencesizlik", **Ulusal İstihdam Stratejisi Eleştirel Bir Bakış**, Ulusal İstihdam Stratejisi Sempozyumu Bildirileri, Ankara, TÜRK-İŞ Yayınları, Ağustos 2012, ss.13-35.

Çelik, Aziz: "10 Soruda Taşeron Dosyası" (Çevirimiçi) http://www.kristalis.org.tr/yeni/?p=11974 06.02.2014

Çelik, Aziz: "Külfeti Devlete, Nimeti Taşeron Şirkete", (Çevirimiçi) http://www.birgun.net/haber-detay/kulfeti-devlete-nimeti-taseron-sirkete-80115.html 10.08.2015.

Çelik, Aziz: "Şimdi De Hak-İş Mucizesi Mi**?**", (Çevirimiçi) http://www.birgun.net/haber-detay/simdi-de-hak-is-mucizesi-mi-85862.html 31.08.2015

Çınar, Sidar: "İşçi Örgütlenmelerinde Bir Deneyim: İnşaat İşçileri Derneği", **Türk Tabipler Birliği Mesleki Sağlık ve Güvenlik Dergisi**, , Sayı:48, Nisan-Mayıs-Haziran 2013, ss.207-230.

Çınar, Sidar: "Taşeron Çalışma İlişkilerinde İnşaat İşçileri", **Sosyoloji Araştırmaları Dergisi**, Cilt:17, Sayı:2, Güz 2014, ss.36-70.

David, Harvey: "Zaman-Mekân Sıkışması ve Postmodern Durum", **Küreselleşme**, Çev. Nasul Uslu, Ed. Kudret Bülbül, Ankara, Orion Kitapevi, 2009, ss.307-328.

Demir, Fevzi : "Taşeronluk", **Türkiye Sendikacılık Ansiklopedisi**, Cilt.3, Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı Ortak Yayını, Numune Matbaacılık, 1998, ss. 161-163.

Delican, Mustafa: "Cumhuriyet Döneminde Türk Endüstri İlişkileri: İşçi Sendikalarının Dünü, Bugünü", Sosyal Siyaset Konferansları, Sayı 51, 2006, ss 3-45.

Dereli, Toker: "6356 Sayılı Yeni Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu: Genel Bir Değerlendirme", **Çalışma ve Toplum Dergisi**, Sayı:36, Cilt:1, 2013, ss.41-64.

Dereli, Toker: "Teknolojik Değişmeler, Çalışma İlişkileri ve Yeni İstihdam Türleri", **Çalışma Yaşamında Dönüşümler**, Ed. Aşkın Keser, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, Ağustos 2005, ss.3-14.

Destan, İsmail: "Özelleştirme Uygulamalarında İhale İşlemleri", **SAYDER-Dış Denetim Dergisi**, Ekim-Kasım-Aralık 2010, Sayı:2, ss. 44-56.

Dündar Sezer, Tijen: "Dernek Kurma Özgürlüğünün İçeriği ve Gelişim Süreci Üzerine Karşılaştırmalı Bir İnceleme", **Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt:10, Sayı:1, 2008, ss.1-58.

Ekin, Nusret: "Çağdaş KOBİ'lere Dönüşen Alt İşverenlik" **Türkiye Tekstil Sanayi İşverenleri Sendikası Aylık Dergisi**, Sayı: 278, Şubat 2003, ss.38-39. (Çevirimiçi) www.tekstilisveren.org.tr/dergi/2003/subat/38.html 10.07.2013.

Ekin, Nusret: "Küresel Dönüşümde Sosyal Çelişkiler ve Yeni Vizyon", (Çevirimiçi) http://www.sosyalsiyaset.net/documents/nusret_ekin_2.htm 20.10.2013

Ekin, Nusret: "Küreselleşme ve Çalışma Yaşamında Dönüşüm", (Çevirimiçi) http://www.arastirmax.com/system/files/dergiler/140013/makaleler/40/1/arastrmx_140013_40_pp_15-40.pdf 12.11.2014

Ekin, Nusret: "Küreselleşme ve Endüstri İlişkilerinde Yeni Boyutlar, **Sosyal Siyaset Konferansları**, Sayı 41-42, 1998.

ETUC "Birlikte Çalışmak: Avrupa Birliği ve Türkiye'de Sendikalar" (Çevirimiçi) https://www.etuc.org/IMG/pdf/TURKISH_T_ALL.pdf 25.08.2015.

Evans, Mary: "Gaining Formality To Create Change: A Case Study Of The Organizing Campaign By The Cambodian Food Service Workers Federation And The Beer Promoter Women Of Cambrew Ltd. InCambodia", Susan J. Schurman And Adrienne E. Eaton (Ed.), **The Transformation Of Work: Challenges And Strategies, Trade Unions Organizing Workers 'Informalized From Above: Case Studies Cambodia, Colombia, South Africa And Tunusia**, Report To The Solidarity Center, USA, Solidarity Center-RUTGERS-USAID, January 2013, ss.26-56.

Eyrenci, Öner: "4857 Sayılı İş Kanunu İle Getirilen Yeni Düzenlemeler Genel Bir Değerlendirme", **Legal İş Hukuku**

ve Sosyal Güvenlik Hukuku Dergisi (İSGHD), İstanbul, Cilt:1, Sayı:1, 2004, ss.15-57.

Farnel, Frank J.: "Lobicilik" http://www.frankfarnel.com/wp-content/uploads/2011/08/lobbying_turkey-v.pdf 10.10.2017.

Gerek, Nüvit: "Kamu Kuruluşlarında Hizmet Alım İhaleleri Kapsamında Çalıştırılan Alt İşveren İşçileri İle İlgili Sorunlar", **Çalışma ve Toplum Dergisi**, Cilt:4, No:15, ss.81-90.

Gliem, J. A. ve Gliem, R. R.; "Calculating, Interpreting, and Reporting Cronbach's Alpha Reliability Coefficient for Likert-Type Scales", **2003 Midwest Research to Practice Conference in Adult, Continuing, and Community Education** https://scholarworks.iupui.edu/bitstream/handle/1805/344/Gliem%20%26%20Gliem.pdf?sequence=1&isAllowed=y, pp. 82-88.

Gülmez, Mesut: "Dernek Kurma Hakkını Düzenleyen Yasalar", **Türkiye Sendikacılık Ansiklopedisi,** Cilt:1, Numune Matbaacılık, İstanbul, 1998, ss. 292-295.

Gülsen, Esin: "Toplam Kalite Yönetimi ve Türkiye'deki Uygulamaları", **Toplum ve Demokrasi**, Yıl: 6, Sayı: 13-14, Ocak-Aralık 2012, ss.111-127.

Gürboğa, Nurşen: "Madencilikte İş Mükellefiyeti: Tek Parti Rejimi ve Bir Mücadele Alanı Olarak Zonguldak Kömür Havzası", **Osmanlı Devleti ve Türkiye Cumhuriyeti'nde Emek Tarihi**, Der: Touraj Atabaki-Gavin D. Brocket, İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, Şubat 2012, ss.123-152.

Güzel, Ali: "Alt İşveren (Taşeron) Uygulamasının Endüstri İlişikleri Sistemine Etkileri", **Çimento İşveren Dergisi**, Sayı: 5, Cilt 7, Eylül 1993, ss. 3-11.

Güzel, Ali: "İş Yasasına Göre Alt İşveren Kavramı ve Asıl İşveren-Alt İşveren İlişkisinin Sınırları", **Çalışma ve Toplum Dergisi**, Cilt: 1, Sayı: 1, 2004, ss.31-65.

Hawkins, Daniel: "The Formalization And Unionization Campaign In The Buenaventura Port, Colombia", Susan J. Schurman And Adrienne E. Eaton (Ed.), **The Transformation Of Work: Challenges And Strategies, Trade Unions Organizing Workers 'Informalized From Above: Case Studies**

Cambodia, Colombia, South Africa And Tunusia, Report To The Solidarity Center, USA, Solidarity Center-RUTGERS-USAID, January 2013, ss. 57-96.

Hetru, Emmanuel ve Yonnet, Jean-Pierre: "Subcontracting, Contracting-Out And New Forms of Employment", **Transfer: European Review Of Labour And Research**, Transfer 2/01, 2001, pp.258-267. (Çevirimiçi) http://trs.sagepub.com/content/7/2/258 30.12.2013.

Hill, Charles W. L. ve Jones, Thomas M.: "Stakeholder-Agency Theory", **Journal Of Management Studies**, vol: 29, No:2, March 1992, ss.131-154.

Ioannides, Dimitri ve Debbage, Keith: "Post-Fordism And Flexibility: The Travel Industry Polyglot", **Tourism Management**, Vol:18, No:4, 1997, ss.229-241.

İşçilerin Sesi Gazetesi; "Sendikalar Görevlerini Yapmıyorsa İşçiler Derneklerde Örgütleneceklerdir", (Çevirimiçi) http://www.solyayin.com/iscilerin-sesi-1-022011.html 30.08.2015 20.02.2011.

Jalette, Patrice ve Poirier, Isabelle: "Subcontracting In The Canadian Manufacturing Sector: Strategies And Motives Of Local Actors" (Çevirimiçi) www.crimt.org/Publications/Jalette_Poirier.pdf 05.10.2013.

Kalleberg, Arne L.: "Organizing Flexibility: The Firm ın a New Century," **British Journal Of Industrial Relations**, 2001, ss.479-504, (Çevirimiçi) https://ulib.derby.ac.uk/ecdu/courseres/dbs/manapeop/**kallebe rg**.pdf 01.10.2012

Karabıyık, İlyas: "Türkiye'de Özelleştirmenin Çalışma Hayatı Üzerine Etkileri", (Çevirimiçi) http://e-akademi.org/makaleler/ikarabiyik-1.html, 10.05.2012

Karakışla, Yavuz Selim: "Osmanlı Sanayi İşçisi Sınıfının Doğuşu 1839-1923", **Osmanlı'dan Cumhuriyet Türkiye'sine İşçiler 1839-1950**, Derleyenler: Donald Quataert, Erik Jan Zürcher, 3. Baskı, İletişim Yayınevi, 2011, ss.27-54.

Karaman, Cengiz "Türkiye'de Dış Kaynak kullanımı" (Çevirimiçi) http://www.kariyerzirvesi.com/kariyer-uzman gorusleri.asp?kim=1&GORUS=1 05.05.2015

Khan, Shahrukh Rafi ve Kazmi, Sajid: "Value Chains In The Informal Sector: Income Shares Of Home Based Subcontracted Workers In Pakistan", **International Review Of Applied Economics**, May 2008, Vol:22, No:3, ss.342-348.

Kimbara, Tatsuo: "Alternative Growth Of Asian SMEs", **Journal Of International Development And Cooperation**, Vol.6, 2000, ss.133-144.

Kimura, Fukunari: **"Subcontracting And The Performance Of Small And Medium Firms In Japan"**, Small Business Economics-18, 2002, ss.163-175.

King, Stephen Juan: "A Return To Standart Employment In Tunısıa's Public Sector", Susan J. Schurman And Adrienne E. Eaton (Ed.), **The Transformation Of Work: Challenges And Strategies, Trade Unions Organizing Workers 'Informalized From Above: Case Studies Cambodia, Colombia, South Africa And Tunusia**, Report To The Solidarity Center, USA, Solidarity Center-RUTGERS-USAID, January 2013, ss.130-143.

Kocamış, Tuğçe Uzun ve Güngör, Ayşegül: "Türkiye'deki Ar-Ge Harcamaları ve Teknoloji Sektöründe Ar-Ge Giderlerinin Karlılık Üzerine Etkisi: Borsa İstanbul Uygulaması", **Maliye Dergisi**, Sayı: 166, Haziran 2014, ss. 127-138.

Koç, Yıldırım: "Hükümetin Sendikalaşmaya Büyük Katkısı", (Çevirimiçi) http://iscider.org/yildirim-koc-hukumetin-sendikalasmaya-buyuk-katkisi/ 10.08.2015.

Koç, Yıldırım: "Taşeron İşçileri İçin Büyük Tehlike" (Çevirimiçi), http://www.dunya48.com/yazarlar/yildirim-koc/21608-yildirim-koc-taseron-iscileri-icin-buyuk-tehlike 12.10.2015.

Koç, Yıldırım: "Taşeron İşçileri İçin Büyük Tehlike" (Çevirimiçi) http://www.aydinlikgazete.com/yazarlar/yildirim-koc/40335-yildirim-koc-taseron-iscileri-icin-buyuk-tehlike.html 10.10.2014.

Koçak, Orhan ve Kavi Ersin: "Asıl İşveren Çalışanlarının İş Memnuniyeti Algılarının Karşılaştırılmasına Yönelik Bir Araştırma: Yalova Belediyesi Örneği", **İşletme Araştırmaları Dergisi**, Cilt: 3, Sayı: 3, 2011, ss.3-22.

Kumlu, Mustafa: "Küreselleşmenin Bedelini Emekçiler Ödüyor", **Taşeron İşçilik (Alt İşveren) ve Düzensiz İstihdam**, TES-İŞ DERGİSİ, Mayıs 2008, ss.82-83.

Kutal, Gülten: "Türkiye'de Çalışma Hayatında Esneklik Uygulamaları", **İktisat Fakültesi Mecmuası**, Cilt:55, Sayı:1, 2011, ss.23-43.

Kutal, Gülten: Türkiye'de Çalışma Hayatında Esneklik Uygulamaları, **Taşeron İşçilik (Alt İşveren) ve Düzensiz İstihdam**, TES-İŞ DERGİSİ, Mayıs 2008, ss.84-94.

Kutal, Metin: "Türk Sendikacılığını Çevreleyen Olumsuz Koşullar, Özellikler ve Yeni Bir Yapılanma İhtiyacı", **Çalışma ve Toplum Dergisi**, Cilt:5, Sayı:2, 2005, ss.11-26.

Latter, Anaya: "The Struggle For Permanent Work In Thailand", (Çevirimçi) http://www.imfmetal.org/index.cfm?c=20690 15.12.2013

Liman-İş Sendikası, "Türkiye'de Sendikalaşma ve Özel Sektörde Sendikal Örgütlenme" (Çevirimiçi) http://www.radikal.com.tr/ekonomi/calisanlarin-sendika-uyeligini-engellemek-icin-41-farkli-yontem-var-920912/ 25.05.2018.

Luz, Maria ve Ruiz, Vega: "Latin Amerika İşgücü Reformları: Yasa, Reform ve Uygulamadaki Etkisi", **İşgücü Piyasası Kurallarının Savunusu, Gelişmekte Olan Dünyada Adaleti Sağlamak**, 1. Baskı, Ed. Janine Berg ve David Kucera, Çev. Berke Erişen, Ankara, Efil Yayınevi, Mart 2010, ss.224-243.

Meydan, Cem Harun. "Kaynak Bağımlılığı, İşlem Maliyetleri, Örgütsel Ağ Ve Yeni-Kurumsal Kuram İle Örgütlerin İttifak Oluşturma Sebepleri Üzerine Bir İnceleme", (Çevirimiçi) http://www.kho.edu.tr/akademik/enstitu/savben_dergi/92/Makale2.pdf 12.11.2015

Miller, Douglas J. ve Barney, Jay B.: "Employer Perpectives: Competing Through A Flexible Workforce", **Shadow Workforce: Perspectives on Contingent Work in the United States, Japan and Europe**, Ed. Sandra E. Gleason, Upjohn Institute Press, 2006, ss.66-74.

Morcos, Jean-Louis: **"International Subcontracting Versus Delocalization?"** (Çevirimiçi)

http://www.unido.org/fileadmin/import/18187_SPXversusDELOCinonedoc.pdf, 12.04.2013.

Moretti, Luigi ve Valbonesi, Paola: "Subcontracting In Public Procurement: An Emprical Investigation", Çevirimiçi; http://chaire-eppp.org/files_chaire/subvda_mv_15.pdf, 15.05.2014.

Münir, Ekonomi: "Asıl İşeren-Alt İşveren İlişkisinin Kurulması ve Sona Ermesi", **Türk İş Hukukunda Üçlü İlişkiler, LEGAL Vefa Toplantıları (II) Prof. Dr. Nuri Çelik'e Saygı**, Ed. Mehmet Uçum, İstanbul, Legal Yayıncılık, 2008, ss.21-52.

Mütevellioğlu, Nergis ve Işık, Sayım: "Türkiye Emek Piyasasında Neo liberal Dönüşüm", **Küreselleşme, Kriz ve Türkiye'de Neoliberal Dönüşüm**, Der: Nergis Mütevellioğlu-Sinan Sönmez, 1. Baskı, İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, Şubat 2009, ss.159-204.

Nishiguchi, Toshihiro ve Brookfield, Jonathan: "The Evolution Of Japenese Subcontracting", **Sloan Management Review**; Fall 1997, Vol:39, No:1, ss.89-101.

Onaran, Kenan: "Yaz Aylarında İşsizlik Arttı" (Çevirimiçi) http://www.marastv.com/yaz-aylarinda-issizlik-artti-haber,15059.html, 10.10.2015.

ORAN, "Lobicilik Raporu" http://www.oran.org.tr/images/dosyalar/11.pdf 10.10.2017.

Öngel, F. Serkan: "Türkiye'de Taşeronlaşmanın Boyutları" (Çevirimiçi) http://www.kesk.org.tr/content/f-serkan-%C3%B6ngel-ta%C5%9Feronla%C5%9Fman%C4%B1n-boyutlar%C4%B1 15.10.2014

Özdemir, Süleyman ve Parlak, Zeki: "The Increasing Importance Of The Civil Society Organizations (CSOs)", **1. International Symposium On Sustainable Development**, June 9-10 2009, Sarajevo, (Çevirimiçi) http://eprints.ibu.edu.ba/232/1/ISSD2009-MANAGEMENT_p306-p315.pdf, 30.10.2014.

Özdemir, Süleyman; Başel, Halis ve Şenocak, Hasan "Sivil Toplum Kuruluşları (STK)'nın Artan Önemi ve Üsküdar'da Faaliyet Gösteren Bazı STK'lar Üzerine Bir Araştırma", **Sosyal Siyaset Dergisi**, Sayı:56, 2009, ss.151-234.

Özen, Şükrü: "Bağlam, Aktör, Söylem ve Kurumsal Değişim: Türkiye'de Toplam Kalite Yönetiminin Yayılım Süreci", **Yönetim Araştırmaları Dergisi**, Cilt: 1, Sayı: 2, 2002, ss.47-90.

Parlak, Zeki ve Özdemir, Süleyman: "Esneklik Kavramı ve Emek Piyasalarında Esneklik", **Sosyal Siyaset Konferansları**", Sayı:60, 2011/1, ss.1-60.

Poole**,** Robert W.: **"**Privatization", (Çevirmiçi) http://www.econlib.org/library/Enc/Privatization.html, 20.12.2013.

Prahalad C.K. ve Hamel, Gary: "**The Core Competence Of The Corporation**", Harvard Business Review, Harvard Business School Publishing Coporation, 1990, ss.1-15.

Rashin, Steven: "The Makings Of A Paradox: Unionization Of Subcontracted Labor In Chilean Copper Industry", (Çevirimiçi) http://people.carleton.edu/~amontero/Steve%20Rashin.pdf 05.01.2014.

Reisoğlu, Safa: "Aynı İşyerinde Birden Çok İşverenin İşçilerinin Birlikte Çalışmasından Doğan Hukuki Sorunlar", **TÜHİS İş Hukuku ve İktisat Dergisi**, Kasım 1990, ss.3-8.

Rinehart, James W.: "Yeni Ekonomide İşyerindeki Değişim: Yalınlaşmak ve Esnekleşmek", **Küresel Kapitalizm ve Sendikal Hareket**, Der: Sendikal Güç Birliği Platformu, Dünya Sendikal Hareketi Dosyası: 1, İstanbul, Gün Matbaacılık, Mayıs 2012, ss.45-60.

Rochester, J. H.: "Advantages And Disadvantages Of Outsourcing", (Çevirimiçi) http://ieeexplore.ieee.org/xpls/abs_all.jsp?arnumber=554865&tag=1 21.10.2013.

Rochester, Janet H.: **"Advantages And Disadvantages Of Outsourcing"** (Çevirimiçi) http://ieeexplore.ieee.org/stamp/stamp.jsp?arnumber=00554865 24.04.2014.

Ryklief, Sahra: "A Confusion Of Categories: A Case Study Of The Organization Of Casual And Contract Workers By The South African Comercial, Catering And Allied Workers Union (SACCAWU)", Susan J. Schurman And Adrienne E. Eaton

(Ed.), **The Transformation Of Work: Challenges And Strategies, Trade Unions Organizing Workers 'Informalized From Above: Case Studies Cambodia, Colombia, South Africa And Tunusia**, Report Center, USA, Solidarity Center-RUTGERS-USAID, January 2013, ss.101-129.

Savage, Lydia: "Justice for Janitors: Scales of Organizing and Representing Workers",(Çevirimiçi)https://onlinelibrary.wilwy.com/doi/full/10.1111/j.0066-4812.2006.00600.x 10.09.2018.

Sapancalı, Faruk: (Çevirimiçi) "Avrupa Birliğine Üye Ülkelerde Sendikal Örgütlenme, Sorunlar ve Yeni Stratejiler" https://www.ceis.org.tr/dergiDocs/makale127.pdf 12.07.2017.

Sayan, İpek Özkal ve Küçük, Aziz: "Türkiye'de Kamu Personeli İstihdamında Dönüşüm", **SBF Dergisi**, Cilt:67, No:1, 2012, ss.171-203.

Schurman, Susan J. ve Eaton, Adrienne E (Ed.): "General Introduction And Literature Rewiev", **The Transformation Of Work: Challenges And Strategies, Trade Unions Organizing Workers 'Informalized From Above: Case Studies Cambodia, Colombia, South Africa And Tunusia**, Report To The Solidarity Center, USA, Solidarity Center-RUTGERS-USAID, January 2013, ss.3-25.

Selamoğlu, Ahmet : "Türkiye'de İşçi Sendikalarının ve Konfederasyonların Web Siteleri İçerik Analizi Üzerine Bir Değerlendirme", (Çevirimiçi) http://www.calismatoplum.org/sayi17/selamoglu-ozsoy.pdf 06.04.2017.

Selamoğlu, Ahmet: "Örgütlenme Sorunu ve Sendikal Yapıda Değişim Arayışı", **Çalışma ve Toplum Dergisi**, Sayı: 2, 2004, ss.39-54.

Serdaroğlu, Adnan: "Yeni Yasa Tasarıları ile Endüstri İlişkilerini Zor Günler Bekliyor", **MERCEK Dergisi**, İstanbul, Sayı: 67, MESS Yayınları, Temmuz 2012, ss.66.

Serrano, Melisa R.: "Non-Standard Employment In Asean Commonalities, Varieties And Union Strategies", **Between Flexibility And Security The Rise Of Non-Standart Employment In Selected Asean Countries**, Ed. Meslisa R.

Serrano, Indonesia, Friedrich Ebert Stiftung (FES)- ASETUC, 2014, ss.167-186.

Sertlek, Tufan: "Sendika Mı, Dernek Mi?" (Çevirimiçi) http://sendika1.org/2012/07/sendika-mi-dernek-mi-tufan-sertlek/ 05.09.2015.

Silver, Beverly J.: "1930'dan Bugüne: İşçi Eylemleri ve Dünya Otomobil Endüstrisinde Zincirleme Yeniden Yapılanma", **Küresel Kapitalizm ve Sendikal Hareket**, Der: Sendikal Güç Birliği Platformu, Dünya Sendikal Hareketi Dosyası: 1, İstanbul, Gün Matbaacılık, Mayıs 2012, ss.13-34.

Smith, Stuart ve Harwood,Peter "Social Media And Its Impact On Employers And Trade Unions", (Çevirimiçi) http://www.acas.org.uk/media/pdf/a/i/social_media_FINAL_3108111.pdf 6 Nisan 2017.

Soyak, Alkan: "Özelleştirme Karşıtı İşçi ve Sendika Eylemleri", **Türkiye Sendikacılık Ansiklopedisi**, Cilt.2, Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı Ortak Yayını, Numune Matbaacılık, 1998, ss.496-498.

Spiegel, Yossef: "Horizontal Subcontracting**", RAND Journal Of Economics**, Vol.24, No:4, Winter 1993, ss.570-590.

Sprietsma, H. B. : "Intenational Subcontracting And Developing Countries", **De Economist**, Vol: 126 No: 2, 1978, ss.220-242.

Subaşı, İbrahim: "İş Hukukunda Asıl İşveren-Alt İşveren İlişkisi", **Prof. Dr. Sarper Süzek'e Armağan**, Cilt 1, Ekim 2011, ss. 125-186.

Subrahmanya, M. H. Bala: "Industrial Subcontracting And Structure In Japan: Evolution And Recent Trends", **Journal Of Management History**, Vol: 14, No:1, 2008, ss.23-38.

Suğur, Nadir; Nichols, Theo ve Suğur, Serap: "Türkiye'de Toplam Kalite Yönetimi Uygulamaları: Beyaz Eşya, Otomotiv Ve Tekstil Sektörü Üzerine Bir Araştırma", **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, Cilt:59, Sayı: 2, ss.128-150.

Suraia Faroqhı, "Onyedinci Yüzyıl Ankara'sında Sof İmalatı ve Sof Atölyeleri", **İktisat Fakültesi Mecmuası**, Cilt. 41, Sayı: 1-4, 1985, ss.237-259.

Süzek, Sarper: "Alt İşveren İlişkisinin Kurulması", **Legal İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Dergisi (İSGHD)**, İstanbul, Cilt:7, Sayı:25, Nisan 2010, ss.16-27.

Şahin, Levent ve Öztürk, Mustafa: "Küreselleşme Sürecinde Sivil Toplum Kuruluşları ve Türkiye'deki Durum" **Sosyal Siyaset Dergisi**, Sayı:54, 2008, s.10-11(Çevirimiçi) http://www.journals.istanbul.edu.tr/iusskd/article/view/1023001730/1023001561, 30.10.2014.

Şen, Sabahattin: "Taşeronluk", **Sendikal Notlar**, Petrol-İş Yayınları, Sayı:9, Haziran 2001, s.9.

Şenkal, Abdülkadir: "Teknolojik Gelişmelerin Toplu Pazarlık Üzerindeki Etkileri", (Çevirimiçi) http://www.journals.istanbul.edu.tr/tr/index.php/sosyalsiyaset/article/view/13414/12637 12.11.2013

T.C. Sağlık Bakanlığı "Sağlıkta Dönüşüm", (Çevirimiçi) http://www.saglik.gov.tr/TR/belge/1-2906/saglikta-donusum-programi.html,

Taşkent, Savaş: "Alt İşveren", **Legal İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Dergisi (İSGHD)**, İstanbul, Cilt:1, Sayı:2, 2004, ss.363-366.

Taymaz, Erol ve Kılıçarslan, Yılmaz: "**Subcontracting: A Model for Industrial Development**", (Çevirimiçi) www.erf.org.eg/.../1185359657_industry2.pdf 20.12.2014.

Tokol, Aysen: "Sosyal Politikanın Tarafları", **Sosyal Politika**, Genişletilmiş 5. Baskı, Ed: Aysen Tokol ve Yusuf Alper, Bursa, Dora Yayıncılık, 2014, ss.75-97.

Tomicki, Stephen: "7 Reasons Why Subcontracting May Be Right For You" (Çevirimiçi) https://www.hcr-llc.com/blog/7-reasons-why-subcontracting-may-be-right-for-you 17.04.2017.

Uçkan, Banu ve Kağnıcıoğlu, Deniz: "İşçilerin Sendikalara İlişkin Algı Ve Tutumları; Eskişehir Örneği", **Çalışma Ve Toplum Dergisi**, Sayı:22, Cilt:3, 2009, ss.35-56.

Urhan, Betül ve Selamoğlu, Ahmet: "İşçilerin Sendikalara Yönelik Tutum Ve Davranışları; Kocaeli Örneği", **Çalışma Ve Toplum Dergisi**, Sayı:18, Cilt:3, 2008, ss.171-197.

Usta, Osman: "Müteahhit Eliyle Yaptırılan İşlerde, İşçi Hakları Bakımından Kamu Tüzel Kişilerinin Yetki ve Sorumlulukları", (Çevirimiçi) http://www.cesi.org.tr/dergiDocs/2mak981.html 02.04.2015, 02.04.2015.

Ustasüleyman, Talha: "Toplam Kalite Yönetimi Uygulamalarının Firma Performansı Üzerine Etkisi: Türkiye'nin 500 Büyük Firmasına Yönelik Bir Araştırma", **Gazi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, cilt: 13, sayı: 2, 2011, ss.67-96.

Uşen, Şelale: "Avrupa Birliği Ülkeleri Ve Türkiye'de Aktif Emek Piyasası Politikaları", **Çalışma ve Toplum Dergisi**, 2007, Cilt: 2, Sayı: 13, ss.65-94.

Watanabe, Susumu**: "Subcontracting, Industrialisation And Employment Creation**", International Labour Review, Volume:104, Geneva, ILO, July-December 1971, ss.51-76.

Webster, Edward: "Development, Globalization and Decent Work: An Emerging Southern Labour Paradigm", **Trade Unions and The Global Crisis**, Ed. By: Melisa Serrano, Edlira Xhfa And Michael Fichter, International Labor Organization: 2011, First Published, Geneva, 2011, ss.3-18.

Wills, Jane: "Subcontracted Employment And Its Challenge To Labor", **Labor Studies Journal**, Volume: 34, Number: 4, December 2009, ss.441-460.

Yavuz, Arif: "Çalışma Hayatında Esneklik ve Türkiye İçin Öneriler," **Nusret Ekine Armağan**, Ankara, TÜHİS Yayınları No:38, 2000, ss.617-624.

Yeraltı Maden-İş "Zonguldak Kömür Havzasındaki İş Kazasının Nedenlerine Tarihsel Bir Yaklaşım", (Çevirimiçi) http://dergi.mo.org.tr/dergiler/4/301/4273.pdf 02.12.2013.

Yıldırım, Engin ve Uçkan, Banu: "Sendikasızlaştırma Modelleri ve Türkiye Örneği", **Çalışma ve Toplum Dergisi**, Cilt:25, Sayı:2, 2010, ss.163-184.

Yıldırım, Engin: "Sendikalar ve Kriz", **Çalışma ve Toplum**, Cilt:3, Sayı: 18, 2008, ss.199-206.

Yorgun, Sayım: "Sivil Toplum Düzeninde Sendikaların Geleceği, **Sosyal Siyaset Konferansları**, Sayı:53, 2007, ss.314-330.

Yorgun, Sayım: "Türkiye'de Sendikal Örgütlenmenin Güncel Sorunları ve Alternatif Öneriler", **"İş, Güç" Endüstri İlişkileri Ve İnsan Kaynakları Dergisi**, Cilt: 9, Sayı: 2, 2007, ss.49-78.

Yun, Aelim: "Building Collective Identity: Trade Union Representation Of Precarious Workers In The South Korean Auto Companies", **Labour, Capital And Society Journal**, Vol:44, No:1, 2001, ss.155-178.

Yurttaş, Özge: "Kadının Yükü Taşeronla Artıyor" (Çevirimiçi) http://www.evrensel.net/haber/87831/kadinin-yuku-taseronla-artiyor.html#.VD_f4MlINvw 16.10.2014

Zaim, Sabahattin: "İşçi-İşveren Kuruluşlarının Sosyo-Ekonomik Önemi", **Türkiye'nin Yirminci Yüzyılı Toplum/İktisat/Siyaset**, 3. Baskı, Ankara-İstanbul, 3. Cilt, İşaret Yayınları, Haziran 2007, ss.16-34.

Zincirkıran, Mehmet: "Sanayi Toplumundan Enformasyon Toplumuna: Değişen Çalışma Hayatı ve Yeni Değerler", **Çalışma Yaşamında Dönüşümler**, Ed. Aşkın Keser, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, Ağustos 2005, ss.15-34.

İNTERNET KAYNAKLARI

(Çevirimiçi) files.ticaretimiz.com/4074_trkiye_toplantilari.docx, 21.09.2017

(Çevirimiçi) http://www.epsu.org/a/2017 21.11.2013.

(Çevirimiçi) http://www.memurlar.net/haber/525734/ 10.05.2016.

(Çevirimiçi) http://www.taseronakadro.org/ 03.12.2015

(Çevirimiçi) http://www.tepav.org.tr/upload/files/1271312630r2791.Kamu_Ihale_Kanunu___nda_Yapilan_Degisiklikler_Ne_Anlama_Geliyor.pdf 20.02.2015.

(Çevirimiçi) https://www.evrensel.net/haber/79849/taseron-uzlasma 20.02.2015.

(Çevirimiçi) files.ticaretimiz.com/4074_trkiye_toplantilari.docx 15.10.2017

(Çevirimiçi) http://alinteri.org/12563.id 05.05.2015.

(Çevirimiçi) http://iscider.org/category/yayinlarimiz/raporlar/ 30.10.2015.

(Çevirimiçi) http://iscider.org/rapor-yonetici-ozeti/ 10.05.2015.

(Çevirimiçi) http://iscider.org/taseron-iscilerinin-sorunlari-raporu/ 05.05.2015.

(Çevirimiçi) http://iscider.org/taseron-iscilerinin-sorunlari-raporu/ 05.05.2015.

(Çevirimiçi) http://iscider.org/torba-yasa-panelinden-ilk-notlar/ 20.10.2014.

(Çevirimiçi) http://legalbank.net/mahkeme-kararlari/yargitay-9-hukuk-dairesi-kararlari 25.04.2015.

(Çevirimiçi) http://legeshukukdergisi.net/?pnum=19&pt=Av.Boran%20%C3%87i%C3%A7ekli 21.03.2013.

(Çevirimiçi) http://orduidd.com/ 18.02.2015.

(Çevirimiçi) http://psychology.about.com/od/sindex/g/socialexchange.htm 10.08. 2015.

(Çevirimiçi) http://tasisder.com/wportal/about/ 05.05.2015.

(Çevirimiçi) http://tr.wikipedia.org/wiki/24_Ocak_Kararlar%C4%B1 25.03.2015.

(Çevirimiçi) http://www.ajanss.pro/taseron-isciler-ev-sahibi-olacak/ 10.10.2017.

(Çevirimiçi) http://www.bomba32.com/haber/isparta/taseron-iscilerde-sendika-sevinci/10275.html 10.08.2015.

(Çevirimiçi) http://www.dunya.com/taseron-sistemini-bize-sendikalar-getirdi-183920h.htm 10.03.2013

(Çevirimiçi) http://www.emekveadalet.org/haberyorum/taseron-iscilerden-evsizlere-destek/ 10 Ekim 2017.

(Çevirimiçi) http://www.evrensel.net/haber/91684/torba-bos-cikti-mucadeleye-devam 20.10.2014.

(Çevirimiçi) http://www.haber61.net/taseron-iscilerine-kadro-mujdesi-geldi-mi-sendika-hakki-224995h.htm10.08.2015

(Çevirimiçi) http://www.haberkita.com/ekonomi/taseron-iscilere-kadro-verilecek-mi-h245323.html 10.08.2015.

(Çevirimiçi) http://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/29495724.asp 30.08.2015.

(Çevirimiçi) http://www.ihale.gov.tr/ihale_istatistikleri-45-1.html 20.01.2015

(Çevirimiçi) http://www.industriall-union.org/archive/icem/icem-duzensiz-istihdam-ve-taseron-isciligi-haber-bulteni 20.02.2015.

(Çevirimiçi) http://www.investopedia.com/terms/a/agencytheory.asp 10.08.2015

(Çevirimiçi) http://www.journals.istanbul.edu.tr/iusskd/article/view/1023000086 30.10.2014.

(Çevirimiçi) http://www.kalkinma.gov.tr/Pages/index.aspx 31.03.2015

(Çevirimiçi) http://www.kamupersoneli.net/gundem/maliye-bakani-naci-agbal-dan-flas-taserona-kadro-aciklamasi-h33239.html 01.09.2017.

(Çevirimiçi) http://www.kozonline.org/arsiv/kk42/KK42_6_1.htm 05.05.2015.

(Çevirimiçi) http://www.mus.gen.tr/haber-9638-mus-musta-taseron-isciler-dernegi-kuruldu-haberi.html 05.05.2015.

(Çevirimiçi) http://www.oib.gov.tr 03.03.2015

(Çevirimiçi) http://www.orduidd.com/index.php#prettyPhoto (01.03.2015).

(Çevirimiçi) http://www.sendika.org/2006/06/isci-haklari-dernekleri-federasyon-kuruyor/ 10.05.2015.

(Çevirimiçi) http://www.sosyal-is.org.tr/index.php/yayinlar/raporlar 08.08.2015

(Çevirimiçi) http://www.sosyal-is.org.tr/index.php/yayinlar/raporlar 08.08.2015

(Çevirimiçi) http://www.ssk.name.tr/taseron-isciye-iyi-haber/ 06.02.2014

(Çevirimiçi) http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=16076 04.04.2015

(Çevirimiçi) http://www.turkishtimedergi.com/istihdam-2/hukumetin-ulusal-istihdam-stratejisi-esnek-isverenden-yana/ 10.10.2014.

(Çevirimiçi) http://www2.tbmm.gov.tr/d24/7/7-20280c.pdf06.08.2014

(Çevirimiçi) http://www2.tbmm.gov.tr/d24/7/7-33226c.pdf 05.062014

(Çevirimiçi) http://www2.tbmm.gov.tr/d24/7/7-5073sgc.pdf 05.06.2014

(Çevirimiçi) https://ar-ar.facebook.com/IsciDer/posts/1195622863818613:0 10.10.2017

(Çevirimiçi) https://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=TUD 03.06.2016.

(Çevirimiçi) https://tr.wikipedia.org/wiki/Karşılaştırmalı_üstünlükler 10.08.2015.

(Çevirimiçi) www.hakis.org.tr/taseroniscisigercegi.pdf 02.05.2015

(Çevirimiçi) www.**kalkinma**.gov.tr/Pages/**KalkinmaPlan**lari.aspx 10.10.2014

(Çevirimiçi) www.**sosyal-is**.org.tr/yayinlar/Rapor_taeron_anketi_deerlendirmesi.pdf 02.10.2015.

(Çevirimiçi) www.tubitak.gov.tr/tubitak_content_files/BTYPD/.../2btyk_karar.pdf 05.04.2015

(Çevirimiçi) www.ulandssekretariatet.dk/.../lmp_**tunisia**_20...25.08.2015

(Çevirimiçi) www2.tbmm.gov.tr/d24/10/10-151416gen.pdf15.03.2015

(Çevirimiçi) www2.tbmm.gov.tr/d24/7/7-5073sgc.pdf 05.06.2014

(Çevirimiçi)http://dagmedya.net/wp-content/uploads/2015/04/taseroniscisigercegi.pdf 20.02.2015.

(Çevirimiçi)http://tarim.kalkinma.gov.tr/wp-content/uploads/2014/12/Onuncu_Kalkinma_Plani.pdf 08.08.2015.

(Çevirimiçi)http://tarim.kalkinma.gov.tr/wp-content/uploads/2014/12/Onuncu_Kalkinma_Plani.pdf 08.08.2015.

(Çevirimiçi)http://tarim.kalkinma.gov.tr/wp-content/uploads/2014/12/Onuncu_Kalkinma_Plani.pdf 08.08.2015.

(Çevirimiçi)http://tarim.kalkinma.gov.tr/wp-content/uploads/2014/12/Onuncu_Kalkinma_Plani.pdf05.08.2015

(Çevirimiçi)http://www.capital.com.tr/gelecek-yeni-nesil-fasonda-mi-haberler/20981.aspx 10.12.2014

(Çevirimiçi)http://www.capital.com.tr/gelecek-yeni-nesil-fasonda-mi-haberler/20981.aspx 25.05.2012.

(Çevirimiçi)http://www.csgb.gov.tr/csgbPortal/csgb.portal?page=haber&id=basin491 01.10.2014.

(Çevirimiçi)http://www.csgb.gov.tr/csgbPortal/csgb.portal?page=haber&id=basin491 01.10.2014.

(Çevirimiçi)http://www.csgb.gov.tr/csgbPortal/csgb.portal?page=haber&id=basin491 01.10.2014.

(Çevirimiçi)http://www.csgb.gov.tr/csgbPortal/csgb.portal?page=haber&id=basin491 10.06.2013

(Çevirimiçi)http://www.csgb.gov.tr/csgbPortal/csgb.portal?page=istatistik 30.08.2015.

(Çevirimiçi)http://www.forbes.com/2010/06/01/vested-outsourcing-microsoft-intel-leadership-managing-kate-vitasek.html 15.08.2013.

(Çevirimiçi)http://www.internethaber.com/somadaki-madenin-taseron-taktigi-ortaya-cikti-674068h.htm 10.09.2014.

(Çevirimiçi)http://www.istikbalgazetesi.com/haber.asp?sec=1&newsid=111441&newscatid=7 12.10.2017.

(Çevirimiçi)http://www.labor-capital.org/index.php?option=com_content&view=article&id=46, 03.05.2014.

(Çevirimiçi)http://www.ordugazete.com/isci-dernegi-4kurulus-yilini-kutladi/HaberDetay/4079 12.08.2013

(Çevirimiçi)http://www.ozgurlukdunyasi.org/arsiv/301-sayi-232/986-turkiyede-kamu-taseron-iscileri-orgutlenmesi

(Çevirimiçi)http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/05/20140530-7.htm 05.08.2015.

(Çevirimiçi)http://www.sendika.org/2014/09/torba-yasa-emekcilere-degil-sermayeye-yariyor/ 20.10.2014

(Çevirimiçi)http://www.sgk.gov.tr/wps/portal/kayitDisi/kayitdisi_istihdam 05.05.2015

(Çevirimiçi)http://www.sosyal-is.org.tr/yayinlar/Rapor_taeron_anketi_deerlendirmesi.pdf 12.09.2015.

(Çevirimiçi)http://www.sosyal-is.org.tr/yayinlar/Rapor_taeron_anketi_deerlendirmesi.pdf 20.02.2015.

(Çevirimiçi)http://www.sp.gov.tr/upload/xSpKutuphane/files/ewRtI+Degisimin_Yonetimi_icin_Yonetimde_Degisim_2003_.pdf 10.10.2015.

(Çevirimiçi)http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&kelime=lobi 10.10.2017.

(Çevirimiçi)http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=161630 5.04.2015

(Çevirimiçi)http://www.wecglobal.org/fileadmin/templates/ciett/docs/ Presentation_of_CIETT_profile_structure.pdf 15.12.2016.

(Çevirimiçi)https://tr.wikipedia.org/wiki/%C4%B0%C5%9Flem_maliyeti 10.08.2015

(Çevirimiçi)https://www.dunya.com/gundem/taseron-sistemini-bize-sendikalar-getirdi-haberi-203376 03.03.2015

(Çevirimiçi)www.baskent.edu.tr/~tderya/.../**Esnek**%20**uretim**%20sistemleri.pdf 05.04.2015

(Çevirimiçi)www.csgb.gov.tr/csgbPortal/ShowProperty/.../csgb/dosyalar/.../kitap02_6...12.05.2014. 10.09.2015.

(Çevirimiçi)www.eurofound.europa.eu/sites/default/files/ef.../field.../ef1324tr6.pdf 05.05.2015

(Çevirimiçi)www.**sayilikanun**.com/**6552-sayili**-torba-**kanunun**-gerekcesi/ 10.10.2014.

(Çevirimiçi)www.tusiad.org.tr/__.../2009-07-23-**Esneklik TISKTOBB**TUSIADOrta**Gorus**Revize**Metin**.pdf 07.07.2015

(Çevirimiçi)www.tusiad.org.tr/__.../2009-07-23-Esneklik-TISKTOBBTUSIADOrtaGorusRevizeMetin.pdf 07.07.2015

(Çevrimiçi) https://www.aydinlik.com.tr/arsiv/taseron-isci-dernekleri-federasyonu-kuruluyor 20.10.2015

(Çevrimiçi) https://www.dernekler.gov.tr/tr/DernekIslemleri/derbis.aspx 09.05.2014

(Çevrimiçi) https://www.dunya.com/gundem/taseron-sistemini-bize-sendikalar-getirdi-haberi-203376 25.09.2017 10.09.2015

(Çevrimiçi) http://www.birlesikmetal.org/kitap/kitap_08/imf_arst.pdf 05.05.2016 04.02.2017

(Çevrimiçi) http://www.hakis.org.tr/haberler.php?action=haber_detay&id=746 04.04.2016

(Çevrimiçi) http://www.newunionism.net/library/organizing/ICEM%20-

%20Guide%20on%20Contract%20and%20Agency%20Labour%20-%202008.pdf 04.05.2016

(Çevrimiçi) http://www.petrol-is.org.tr/haber/taseron-isciligi-ve-sendikalar-3595 04.02.2017

(Çevrimiçi) http://www.tuhis.org.tr/resim/files/tum_kitap_2013_N.pdf 15.10. 2016.

(Çevrimiçi)http://www.industriallunion.org/sites/default/files/migration/icem/0809ICEMCALNegotiatorsGuideEN.pdf 04.02.2017

(Çevrimiçi)http://www.industriallunion.org/sites/default/files/uploads/documents/Triangular_Trap/agency_work_turkish_final-1.pdf 04.02.2017

(Çevrimiçi)http://www.sosyal-is.org.tr/yayinlar/Rapor_taeron_anketi_deerlendirmesi.pdf 10.10.2015

Çevirimiçi) http://www.haberler.com/burokrasi-sendikalari-taseronu-yayginlastirdi-7320777-haberi/10.08.2015.

Çevirimiçi) http://www.hakis.org.tr/taseroniscisigercegi.pdf 10.09.2015.

Çevirimiçi) www.ocsea.org/docs/FS210-subcontracting.pdf 30.04.2015.

Çevirimiçi)http://www.csgb.gov.tr/csgbPortal/csgb.portal?page=haber&id=basin49101.10.2014

Çevirimiçi)https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/yazili_soru_gd_22.sorgu_baslangic08.06.2015.

Çevirimiçihttp://www.ankarastrateji.org/haber/turkiye-de-yabanci-sermaye-142/ 12.10.2014.

Çevirimiçihttp://www.invest.gov.tr/tr-TR/investmentguide/investorsguide/Pages/FDIinTurkey.aspx 31.03.2015.

https://www.bemanningsforetagen.se/om-oss/in-english/statistics/ciett-economic-report-2011 21.11.2013.

KERB-NÂME

İnceleme – Metin – Sözlük – Tıpkıbasım

Dr. Mehmet Emin TUĞLUK

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Kerb-Nâme

Dr. Mehmet Emin TUĞLUK

ISBN:978-625-7957-23-6

1. Baskı: Ocak 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir.
EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI

TUĞLUK, Mehmet Emin
Kerb-Nâme
1. Basım, XIV + 340 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Sözlük var, Dizin var
Anahtar kelimeler:
1. Kerb-nâme, 2. Kerb Gâzî, 3. Muhammed Hanîfî

Dizgi / Mizanpaj: SRA Grafik Tasarım Dizgi Merkezi (www.dizgimerkezi.com)

Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ ..... **XI**
KISALTMALAR VE İŞARETLER ..... **XIII**
ÇEVİRİ YAZI İŞARETLERİ ..... **XIV**
GİRİŞ **1**
1. Kerb Gâzî'nin Hayatı 1
2. Kerb-nâme 1
2.1. Eser Hakkında Genel Bilgiler 1
2.2. Eserin Türü 4
2.3. Eserin Müellifi / Müstensihi ve İstinsah Tarihi 5
2.4. Eserin Konusu 5
İNCELEME **8**
1. İMLÂ (YAZIM) ÖZELLİKLERİ **8**
1.1. Ünlülerin Yazımı 8
1.1.1. /a/ Ünlüsünün Yazımı 8
1.1.2. /e/ Ünlüsünün Yazımı 9
1.1.3. /ı/ ve /i/ Ünlülerinin Yazımı 10
1.1.4. /o/ ve /ö/ Ünlülerinin Yazımı 10
1.1.5. /u/ ve /ü/ Ünlülerinin Yazımı 11
1.2. Ünsüzlerin Yazımı 12
1.2.1. /b/ ve /p/ Ünsüzlerinin Yazımı 12
1.2.2. /c/ ve /ç/ Ünsüzlerini Yazımı 13
1.2.3. /g/ Ünsüzünün Yazımı 13
1.2.4. /s/, /ṣ/ ve /s̱/ Ünsüzlerinin Yazımı 14
1.2.5. /t/ ve /ṭ/ Ünsüzlerinin Yazımı 15
1.2.6. ñ Ünsüzünün Yazımı 16
1.3. Şeddenin Kullanımı 16

2. SES BİLGİSİ **17**
2.1. Ünlüler 17
2.1.1. Ünlü Uyumları 17
2.1.1.1. Kalınlık-İncelik Uyumu 17
2.1.1.2. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu 18
2.1.1.2.1. Kelimelerde Yuvarlaklaşma Sebebiyle 18
2.1.1.2.1.1. /g/, /ġ/ Seslerinin Düşmesi Sebebiyle Yuvarlak Ünlü Taşıyan Kelimeler 18
2.1.1.2.1.2. Dudak Ünsüzleri Sebebiyle Yuvarlak Ünlü Taşıyan Kelimeler 19
2.1.1.2.1.3. Yapım Eklerindeki Yuvarlak Ünlü Sebebiyle Yuvarlak Ünlü Taşıyan Kelimeler 19
2.1.1.2.1.4. Eski Türkçeden Beri Yuvarlak Ünlü Taşıyan Kelimeler 20
2.1.1.2.2. Eklerde Yuvarlaklaşma Sebebiyle 20
2.1.1.2.2.1. Ünlüsü Aslında Yuvarlak Olan Ekler 20
2.1.1.2.2.2. Ünlüsü Sonradan Yuvarlaklaşmış Olanlar 21
2.1.1.2.2.3. Düz Ünlü Taşıyan Ekler 22
2.1.2. Ünlü Düşmesi 23
2.1.3. Ünlü Birleşmesi (Ünlü Kaynaşması) 24
2.1.4 . Ünlü Türemesi 24
2.1.5. Ünlü Değişmeleri 25
2.1.5.1. /i/-/e/ Meselesi 25
2.1.5.2. u > ı, u > i, ü > i Değişimi 26
2.1.5.3. ı > u Değişimi 26
2.1.5.4. i > ü Değişimi 26
2.1.5.5. u > a Değişimi 26
2.2. Ünsüzler 26
2.2.1. Ünsüz Değişmeleri 26
2.2.1.1. k > g Değişimi 27
2.2.1.2. ķ > ḫ Değişimi 27
2.2.1.3. b > v Değişimi 27
2.2.1.4. b > p Değişimi 27
2.2.1.5. d > y Değişimi 28

2.2.1.6. t > d Değişimi 28
2.2.1.7. v > ġ Değişimi 29
2.2.2. Ünsüz Türemesi 29
2.2.3. Ünsüz Düşmesi 29
2.2.4. Ünsüz İkizleşmesi 30
2.2.5. Ünsüz Benzeşmesi (Ünsüz Uyumu) 30
2.2.5.1. İmlası Kalıplaşmış Ekler 30
2.2.6. Ünsüz Ötümlüleşmesi (Yumuşama) 31
3. ŞEKİL BİLGİSİ 33
3.1. İsim 33
3.1.1. Çokluk Ekleri 33
3.1.2. İyelik Ekleri 33
3.1.3. +ki Aitlik Eki 34
3.1.4. Hâl Ekleri 34
3.1.4.1. Yalın Hâl 34
3.1.4.2. Belirtme Hâli 34
3.1.4.3. Yaklaşma Hâli 35
3.1.4.4. Bulunma Hâli 35
3.1.4.5. Ayrılma Hâli 35
3.1.4.6. İlgi Hâli 36
3.1.4.7. Eşitlik Hâli 36
3.1.4.8. Vasıta Hâli 36
3.1.4.9. Yön Gösterme Hâli 37
3.1.5. İsim Tamlaması 37
3.1.5.1. Belirtili İsim Tamlaması 37
3.1.5.2. Belirtisiz İsim Tamlaması 37
3.1.6. İsimden İsim Yapma Ekleri 38
3.1.7. Fiilden İsim Yapma Ekleri 38
3.2. Zamir 39
3.2.1. Şahıs Zamirleri 39
3.2.2. İşaret Zamirleri 40
3.2.3. Dönüşlülük Zamirleri 40
3.2.4. Belirsizlik Zamirleri 40

3.2.5. Soru Zamirleri....41
3.3. Sıfat....41
3.3.1. Niteleme Sıfatları....41
3.3.2. Belirtme Sıfatları....42
3.3.2.1. Sayı Sıfatları....42
3.3.2.1.1. Asıl Sayı Sıfatları....42
3.3.2.1.2. Sıra Sayı Sıfatları....43
3.3.2.1.3. Üleştirme Sayı Sıfatları....43
3.3.2.2. İşaret Sıfatları....43
3.3.2.3. Soru Sıfatları....44
3.3.2.4. Belirsizlik Sıfatları....44
3.3.3. Sıfat-Fiiller....44
3.4. Zarf....45
3.4.1. Hâl (Durum) Zarfları....45
3.4.2. Zaman Zarfları....45
3.4.3. Azlık-Çokluk Zarfları....45
3.4.4. Yer-Yön Zarfları....46
3.4.5. Soru Zarfları....46
3.4.6. Zarf-Fiiller....46
3.5. Edatlar....47
3.5.1. Son Çekim Edatları....47
3.6. Bağlaçlar....48
3.7. Ünlem....49
3.8. Fiil....50
3.8.1. Olumsuzluk Eki....50
3.8.2. Şahıs Ekleri....51
3.8.3. Fiil Çekimi....52
3.8.3.1. Haber Kipleri....52
3.8.3.1.1. Görülen Geçmiş Zaman....52
3.8.3.1.2. Öğrenilen Geçmiş Zaman....52
3.8.3.1.3. Şimdiki Zaman....52
3.8.3.1.4. Gelecek Zaman....53
3.8.3.1.5. Geniş Zaman....53
3.8.3.2. Dilek (Tasarlama) Kipleri....53

3.8.3.2.1. İstek Kipi 53
3.8.3.2.2. Emir Kipi 54
3.8.3.2.3. Şart Kipi 54
3.8.3.2.4. Gereklilik Kipi 55
3.8.4. Birleşik Çekimli Fiil 55
3.8.4.1. Hikâye Birleşik Çekimi 55
3.8.4.2. Rivayet Birleşik Çekimi 56
3.8.4.3. Şart Birleşik Çekimi 56
3.8.5. Ek Fiil 56
3.8.5.1. Ek Fiilin Görülen Geçmiş Zamanı 56
3.8.5.2. Ek Fiilin Öğrenilen Geçmiş Zamanı 56
3.8.5.3. Ek Fiilin Geniş Zamanı 56
3.8.5.4. Ek Fiilin Şartı 56
3.8.6. İsimden Fiil Yapma Ekleri 57
3.8.7. Fiilden Fiil Yapma Ekleri 57
3.8.8. Birleşik Fiiller 57
3.8.8.1. İsim+Yardımcı Fiil Şeklinde Kurulan Birleşik Fiiller 57
3.8.8.2. Fill+Yardımcı Fiil (Bir Yanı Zarf-Fiil Bir Yanı Fiil) Şeklinde Kurulan Birleşik Fiiller 58
3.8.8.3. Anlamca Kaynaşmış ve Deyimleşmiş Birleşik Fiiller 58
NOTLAR 59
ÇEVİRİ YAZILI METİN 65
SÖZLÜK 161
ÖZEL ADLAR DİZİNİ 181
KAYNAKÇA 193
TIPKIBASIM 197

KAYNAKÇA

AKAR, Ali. (2018). *Oğuzların Dili-Eski Anadolu Türkçesine Giriş*- İstanbul: Ötüken Yayınları.

AKSAN, Doğan. (2009). *Her Yönüyle Dil*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

BANGUOĞLU, Tahsin. (2007). *Türkçenin Grameri*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

BAYRAKTAR, Nesrin. (2004). *Türkçede Fiilimsiler*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

BURAN, Ahmet. (1996). *Anadolu Ağızlarında İsim Çekim (Hâl) Ekleri*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

BURAN, Ahmet. (2015). *Türklük Bilimi Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Akçağ Yayınları.

CANYALDIRAN, Ayşe Gül. (2017). *Kıssa-i Kerb Gâzî ve Hikâye-i Muhammed Hanefî*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

DENY, Jean. (2013). *Türk Dili Gramerinin Temel Kuralları –Türkiye Türkçesi*- (çev. Oytun Şahin). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

DEVELİ, Hayati. (1995). *Evliya Çelebi Seyahatnamesine Göre 17. Yüzyıl Osmanlı Türkçesinde Ses Benzeşmesi ve Uyumlar*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

DEVELLİOĞLU, Ferit. (2007). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*. Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları.

DİLÇİN, Cem. (2009). *Yeni Tarama Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

DOĞAN, D. Mehmet. (2014). *Doğan Büyük Türkçe Sözlük*. Ankara: Yazar Yayınları.

ERDEM, Mehmet Dursun. (2007). *Müyesseb-nâme*. Ankara: Hece Yayınları.

ERGİN, Muharrem. (2009). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak Yayınları.

GABAİN, A. Von. (2007). *Eski Türkçenin Grameri*. Mehmet Akalın. (çev.) Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

GÜLENSOY, Tuncer. (2000). *Türkçe El Kitabı*. Ankara: Akçağ Yayınları.

GÜLSEVİN, Gürer. (2007). *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

GÜLSEVİN, Gürer-BOZ, Erdoğan. (2013). *Eski Anadolu Türkçesi*. Ankara: Gazi Kitabevi.

HACIEMİNOĞLU, Necmettin. (1992). *Türk Dilinde Edatlar*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

İbrahim Cudi Efendi, (2016). *Lügat-ı Cûdî*. (çev. İsmail Parlatır, Belgin Tezcan Aksu, Nicolai Tufar). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

İLHAN, Nadir- KABADAYI Ceren. (2017). *Türk Dilinde Olumsuzluk*. İstanbul: Kesit Yayınları.

KARAAĞAÇ, Günay. (2009). *Türkçenin Söz Dizimi*. İstanbul: Kesit Yayınları.

KARAAĞAÇ, Günay. (2013). *Dil Bilimi Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

KARAAĞAÇ, Günay. (2016). *Türkçenin Dilbilgisi*. Ankara: Akçağ Yayınları.

KARAHAN, Leyla. (2016). "Eski Anadolu Türkçesinin Kuruluşunda Yazı Dili-Ağız İlişkisi" *Türk Dili Üzerine İncelemeler*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Kaşgarlı Mahmut, (1999). *Dîvânü Lügât-it-Türk Tercümesi*. (haz. Besim Atalay). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

KORKMAZ, Zeynep. (2005). "Türk Dilinde +ça Eki ve Bu Ek ile Yapılan İsim Teşkilleri Üzerine Bir Deneme". *Türk Dili Üzerine Araştırmalar, 1*, 12-84, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

KORKMAZ, Zeynep. (2005). "Eski Anadolu Türkçesinde -van /-ven, -vuz / -vüz Şahıs ve Bildirme Eklerinin Anadolu Ağızlarındaki Kalıntıları". *Türk Dili Üzerine Araştırmalar, 1*, 110-127, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

KORKMAZ, Zeynep. (2007a). *Gramer Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

KORKMAZ, Zeynep. (2007b). *Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

LAN-YA-TSENG. (2002). *Türkiye Türkçesinde Orta Hece Düşmesi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

OKUYUCU, Cihan. (1994), "Manzum Halk Hikâyelerinin Yeni Bir Örneği Kerbnâme". *Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (Prof. Dr. Hikmet Tanyu'nun Aziz Hatırasına) S. 5 s. 175-202.

ÖZÇELİK, Sadettin. ve ERTEN, Münir. (2005). *Türkiye Türkçesi Dilbilgisi.*

ÖZTÜRK, Erol. (2017). E*ski Anadolu Türkçesi El Kitabı*. Ankara: Akçağ Yayınları.

ÖZTÜRK, Zehra. (2003). "Eğitim Târihimizde Okuma Toplantılarının Yeri ve Okunan Kitaplar". *Değerler Eğitimi Dergisi*. C. 1, S. 4, s. 131-155.

PARLATIR, İsmail. (2014). *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*. Ankara: Yargı Yayınevi.

SAĞOL YÜKSEKKAYA, Gülden. vd. (2012). *Türk Dili Kitabı*. (Ed. Gülden Sağol Yüksekkaya). İstanbul: Kesit Yayınları.

SAVRAN, Hülya. (2018). "Türk Dilinde Yuvarlaklaşma Olayı ve Dudak Uyumu". *Türkbilig*. 35 (2018), s. 89-96.

SEZİKLİ, H. Ahmet. (1991). "Amr b. Ma'dîkerib", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. C. 3, s. 88-89. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

SEZİKLİ, H. Ahmet. (2013) *Şehrin Hafızası Hıdırlık Kültürü ve Çorum Hıdırlık Örneği*. Çorum: Çorum Belediyesi Kültür Yayınları.

Şemseddin Sami, (2010). *Kamus-ı Türkî*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

ŞİRİN, Hatice. (2015). *Eski Anadolu Türkçesi*. Ankara: Akçağ Yayınları.

TEKİN, Talat. (2000). *Orhon Türkçesi Grameri*. Ankara: Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi.

TİKEN, Kamil. (2004). *Eski Türkiye Türkçesinde Edatlar, Bağlaçlar, Ünlemler ve Zarf Fiiller*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

TİMURTAŞ, Faruk Kadri. (1994). *Eski Türkiye Türkçesi, XV. Yüzyıl Gramer-Metin-Sözlük*. İstanbul: Enderun Kitabevi.

TULUM, Mertol. (2011). *17. Yüzyıl Türkçesi ve Söz Varlığı*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Türkçe Sözlük. (2011). (haz. Şükrü Haluk Akalın vd.). Ankara: Türk Dil Kurumu.

Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü. (2009). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

VURAL, Hanifi ve BÖLER, Tuncay. (2012). *Ses ve Şekil Bilgisi*. İstanbul: Kesit Yayınları.

YAVUZ, Serdar. (2013a). *Türkiye Türkçesi Ağızlarında Bağlaçlar*. Elazığ: Manas Yayıncılık.

YAVUZ, Serdar. (2013b). *Cerrâh-nâme. İnceleme-Metin-Dizin-Tıpkıbasım*. İstanbul: Kesit Yayınları.

Yazım Kılavuzu. (2009). Ankara: Türk Dil Kurumu.

YILMAZ, Kadriye, CANYILDIRAN, Ayşegül ve GEZER, Hatice. (2017). "Kıssa-i Kerb Gâzî ve Hikâye-i Muhammed Hanefî'nin Mensur Bir Nüshası". *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 6 (4), s. 2344-2361.

İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ SPOR BİLİMLERİ FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN YAŞAM DOYUMU DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

SERTAÇ BERKTAŞ
DOÇ. DR. ÖZGÜR KARATAŞ

EFEAKADEMİ YAYINLARI

İnönü Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Yaşam Doyumu Düzeylerinin İncelenmesi

Yazarlar: Sertaç BERKTAŞ - Özgür KARATAŞ

ISBN:978-625-7957-24-3

1. Baskı: Şubat - 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir.
EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

ÖZET ..... **vii**

ABSTRACT ..... **viii**

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ ..... **ix**

ŞEKİLLER DİZİNİ ..... **x**

TABLOLAR DİZİNİ ..... **xi**

1. GİRİŞ **1**

1.1. Araştırmanın Amacı 3

1.2. Araştırmanın Önemi 3

1.3. Problem Durumu 4

1.4. Alt Problemler Durumu 4

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları 4

1.6. Araştırmanın Varsayımları 4

1.7. Hipotezler 5

2. GENEL BİLGİLER **7**

2.1. Üniversite Kavramı 7

2.2. Spor Kavramı 8

2.3. Spor Aktiviteleri 8

2.3.1. Üniversitelerde Spor Aktiviteleri 9

2.4. Sporun Bireyler Üzerine Olan Etkileri 10

2.4.1. Sporun Psikolojik Etkileri 10

2.4.2. Sporun Fizyolojik Etkileri 11

2.4.3 .Sporun Sosyal Etkileri 12

2.5. Yaşam Doyumu Kavramı 13

2.5.1. Yaşam Doyumunu Etkileyen Unsurlar 16

2.6.Yaşam Doyumuna Etki Eden Bazı Faktörler 18

2.7.Yaşam Doyum Kuramları 20
2.7.1.Belli Bir Noktaya Erişme Kuramı 20
2.7.2.Etkinlik Kuramı 20
2.7.3.Ereksel Kuramlar 21
2.7.4.Tavandan-Tabana ve Tabandan-Tavana Kuramları 21
2.7.5.Bağ Kuramları 22
2.7.6.Yargı Kuramları 22
2.8.Yaşam Doyumu İle İlişkili Alanlar 23
2.8.1.Yaşam Doyumu ve Spor 23
2.8.2.Yaşam Doyumu ve Özyeterlik 24
2.8.3.Yaşam Doyumu ve Birey 25
2.8.4.Yaşam Tatmini ve Sosyalleşme 25
3. MATERYAL VE METOT 27
3.1. Araştırma Modeli 27
3.2. Araştırma Grubu 27
3.3.Verilerin Toplanması 27
3.4.Verilerin Analizi 28
4. BULGULAR 29
5. TARTIŞMA 39
6. SONUÇ VE ÖNERİLER 45
KAYNAKLAR 47

KAYNAKLAR

1. Çelik HH. Bilim Hayatı ve Mutluluk. Retrieved from Medimagazin Sağlık Profesyonelleri Gazetesi. http://www.medimagazin.com.tr/authors/hakan-hamdi-celik/tr-bilim-hayati-ve-mutluluk-72-74-2419.html. 18 Mayıs 2017.
2. Dağlı A, Baysal N. "Yaşam Doyumu Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması", *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi* 2016, 15(59): 1250.
3. Çivitçi A. Üniversite Öğrencilerinde Genel Yaşam Doyumu ve Psikolojik İhtiyaçlar Arasındaki İlişkiler. *Ç. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 2012, 2: 321-336.
4. Alleyne M, Alleyne P, Greenidge D. Life Satisfaction and Perceived Stress Among University Students in Barbados. *J Psycholin Africa* 2010, 20(2): 291-298.
5. Diener E, Emmons RA, Larsen, RJ. & Griffin S. The satisfaction with life scale. *J Personal Assess* 1985, 49 (19): 71-75.
6. Özer M, Karabulut ÖÖ. "Yaşlılarda Yaşam Doyumu". *Turkish Geriatrics* 2003, 6(2): 72-74.
7. Weiss MR, Chaumeton N. Motivational orientations in sport. 3rd ed. In T.S. Horn, (Ed.), Advances in sport psychology. Champaign, IL: Human Kinetics. p 1992. 61-77.
8. Anshel MH. Sport psychology: from theory to practice. 3rd ed. Scottsdale, Arizona: Gorsuch Scarisbrick, 1997. 81.
9. Scully D. Physical exercise and psychological well being: A critical review. *Br J Sports Med* 1998, 32(2): 111-20.
10. Maltby J, Day L. The relationship between exercise motives and psychological well-being. *Jof Psychol* 2001, 135: 651-660.
11. Rask K, Astedt-Kurki P, Laippala P. Adolescent subjective well-being and realized values. *J Adv Nurs* 2002, 38: 254-263.
12. Korkut H. Türk Üniversiteleri ve Üniversite Araştırmaları. 2. Baskı. Ankara, Ankara Üniversitesi Basımevi, 1984: 134.
13. Fidan N, Münire E. Eğitime Giriş. 1. Baskı. Ankara, Meteksan A.Ş, 1993: 156.
14. Aracı H. Öğretmen ve Öğrenciler İçin Okullarda Beden Eğitimi, 2. Baskı. Ankara, Bağırgan Yayınevi, 1999: 13.

15. Erkal M. Sosyolojik Açıdan Spor, 1. Baskı. İstanbul, Filiz Kitabevi, 1981: 97-98.
16. Kurt M, Ataman V, Kurultay T. Arenada Show Modern Sporun Dünü ve Bugünü, 1. Baskı. İstanbul, Sorun Yayınları, 1997: 78.
17. Erkal M, Özbay G, Ayan D. Sosyolojik Açıdan Spor, 3. Baskı. İstanbul, Der yayınları, 1998: 42.
18. Yetim AA. Sporun Sosyal Görünümü, *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi* 2000, 1: 63-72.
19. Korkut H. Türk Üniversiteleri ve Üniversite Araştırmaları, 1. Baskı. Ankara, A.Ü Basımevi, 1984: 18-32.
20. Bauman S. Uygulamalı Spor Psikolojisi (Çev. Can İkizler, Ali Osman Özcan), 1. Baskı. İstanbul, Alfa Basın Yayın Dağıtım, 1994: 134.
21. Hazar M. Beden Eğitimi ve Sporda Oyunla Eğitim, 2. Baskı Ankara, Tutibay Yayınları, 1996: 35.
22. Erkan N**.** Yaşam Boyu Spor, 1. Baskı. Ankara, Bağırgan Yayınevi, 1998: 3.
23. Erkal M, Özbay G, Ayan D. Sosyolojik Açıdan Spor, 3. Baskı İstanbul, Der yayınları, 1998: 48.
24. Durak N. Aristoteles ve Farabi'de Etik, Isparta, Fakülte Kitabevi, 2009: 12.
25. Myers GD, Diener E. "Who Is Happy?", *Psychol Sci* 1995, 6 (1): 10–19.
26. Diener E. "Subjective Well-Being", *Psychol Bull* 1984, 75(3): 547.
27. Diener E, Suh ME, Lucas ER ve Smith H. "Subjective Well-Being: Three Decades of Progress", *Psychol Bull* 1999, 125 (2): 276–302.
28. Türk Dil Kurumu. Türkçe Sözlük, (10. Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2005: 1980.
29. Piccolo FR, Judge TA, Takahashi K, Watanabe N, Locke EA. (2 "Core Self-Evaluations in Japan: Relative Effects on Job Satisfaction, Life Satisfaction, and Happiness", *J Organiz Behav* 2005, 26: 965-984.
30. Telman N, Ünsal P. Çalışan Memnuniyeti, 1. Baskı. İstanbul, Epsilon Yayınevi, 2004: 12.
31. Altay B, Avcı İA. Huzurevinde yaşayan yaşlılarda özbakım gücü ve yaşam doyumu arasındaki ilişki. *Dicle Tıp Tergisi* 2009, 36(4): 275-282.
32. Yetim Ü. Kişisel Projelerin Organizasyonu Açısından Yaşam Doyumu. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Doktora Tezi, İzmir: Ege Üniversitesi, 1991.

33. Donovan N, Halpern D. Life Satisfaction. Cabinet Office Strategy Unit, London: www.wcfia.harvard.edu/conferences/socialcapital/papers.asp. 11 Aralık 2018.
34. Organisation for Economic Co-operation and Development. *OECD Better Life Initiative*. Paris: OECD, 2014.
35. Baykoçak C. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Sorunları Ve Tükenmişlik Düzeyleri (Bursa İli Uygulaması). Yüksek Lisans Tezi, Sakarya: Sakarya Üniversitesi, 2002.
36. Aydın K. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Tükenmişlik Düzeyleri Ve Tükenmişliği Etkileyen Bazı Faktörlerin İncelenmesi Aksaray İl Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi, 2004.
37. Dockery AM. Happiness, Life Satisfaction and the Role of Work Evidence From Two Australian Surveys, http.//www.melbourneinstitut.com/hilda/Biblio/cp/conf-hd05.pdf 21 Kasım 2018.
38. Özdevecioğlu M. İş Tatmini ve Yaşam Tatmini Arasındaki İlişkinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma. 11.Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi, Afyon 2003, 695-710.
39. Tabuk EM. Elit Sporcularda İş Aile Çatışması ve Yaşam Tatmini İlişkilerinin İncelenmesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek lisans tezi, Kayseri: Erciyes Üniversitesi, 2009.
40. Baştemur Y. İş Tatmini ile Yaşam Tatmini arasındaki İlişkiler, Kayseri Emniyet Müdürlüğünde Bir Araştırma. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek lisans tezi, Kayseri: Erciyes Üniversitesi, 2006.
41. Dikmen AA. İş doyumu ve yaşam doyumu ilişkisi. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Dergisi* 1995, 50(4): 115-140.
42. Tümkaya S, Hamarta E, Deniz ME, Çelik M. Duygusal Zeka Mizah Tarzı ve Yaşam Doyumu: Üniversite Öğretim Elemanları Üzerine Bir Araştırma. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi* 2008, 3(30): 1-18.
43. Doğan B, Moralı S. Üniversite Öğretim Elemanlarının Sporla İlgili Tutumları İle Yaşam Ve İş Doyum Düzeylerinin Spor Yapma Alışkanlıkları İle İncelenmesi. *Celal Bayar Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi* 1999, 3(1): 16-27.
44. Diener E. Subjective well-being. Psychological Bulletin 1984, 95:542-575.

45. Yetim Ü. Toplumdan Bireye Mutluluk Resimleri, 1. Baskı. İstanbul, Bağlam Yayınları, 2001: 247.
46. Bower GH. Mood and Memory. *AmPsychol* 1981, 36(2): 129-148.
47. Acar Arasan BN. Akademisyenlerde yaşam doyumu iş doyumu ve mesleki tükenmişlik düzeylerinin belirlenmesine yönelik bir araştırma. Sosyal bilimler Enstitüsü, Yüksek lisans tezi, Uşak: Uşak Üniversitesi, 2010.
48. Yetim A A. *Sosyoloji ve Spor*, 1. Baskı. İstanbul, Morpa Kültür Yayınları, 2005: 129-132.
49. Cihangir M. Sporcuların Sigortalanması. 9 uluslararası Spor Bilimleri kongresi Bildiri Kitabı. Muğla, 2006: 973.
50. Toros T. Elit ve Elit Olmayan Erkek Basketbolcularda Hedef Yönelimi Güdüsel İklim ve Hedeflerin, Özgürlük Güçlük Derecesi Özelliklerinin Yaşam Doyumuna Etkisi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Mersin: Mersin Üniversitesi, 2001.
51. Bandura A. Health promotion from the perspective of social cognitive theory. Psychol Health. 1991: (13) 249–623.
52. Bandura A. Self-efficacy. In R. J. Corsini (Ed.), Encyclopedia of psychology, New York: Wiley, 1994. 2nd ed. 3, pp. 368-369.
53. Schunk DH. Enhancing Self-Efficacy And Achievement Through Rewards And Goals: Motivational And İnformational Effects. (Ebsco Host Research Databases Academic Search Premier , *J Edu Res* 2001, Vol. 78 Issue 1, p.29, 6, 1 chart; AN 5005231.
54. Schmitter C. Life Satisfaction in Centenarians Residing in Long-Term Care, http://www.mmhc.com/ articles/NHM9912/cutillo.html 13 Nisan 2017.
55. Serin NG, Özbulak, B. Okul idarecilerinin duygusal zekâ beceri düzeyleri ile yaşam doyumunu yöneticilik deneyimleri ve cinsiyet açısından incelenmesi. Uluslararası Duygusal Zekâ ve İletişim Sempozyum Bildiri Kitabı, İzmir: Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi, 2006: 23-30.
56. Karasar N. Bilimsel Araştırma Yöntemi, 17. Baskı. Ankara, Nobel Yayınevi, 2007:81-83.
57. Sümbüloğlu K, Sümbüloğlu V. Biyoistatistik, 17. Baskı. Ankara, Hatiboğlu Basım ve yayım San, 2009: 56-59.

58. Köker S. Normal ve Sorunlu Ergenlerin Yaşam Doyumu Düzeyinin Karşılaştırılması. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi, 1991.
59. Yaşartürk F, Akyüz H, Karataş İ. Rekreatif Etkinliklere katılan Üniversite Öğrencilerinin Serbest Zamanda Sıkılma Algısı İle Yaşam Doyumu Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *İnt J Cult Soc Studies* 2017, 3: 239-252.
60. Kermen U. İlçin TN, Doğan U. Yaşam Doyumu ve Psikolojik İyi Oluşun Yordayıcısı Olarak Sosyal Kaygı. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi* 2016, 2: 20-29.
61. Yılmaz E, Aslan H. Öğretmenlerin iş yerindeki yalnızlıkları ve yaşam doyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi* 2013, *3*(3), 59-69.
62. Özkara BA, Kalkavan A, Çavdar S. Spor Bilimleri Alanında Eğitim Alan Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Doyum Düzeylerinin Araştırılması. *Int J Sci Cult Sport* 2015, 3: 336-346.
63. Çeçen AR. "Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyet ve Yaşam Doyumu Düzeylerine Göre Sosyal ve Duygusal Yalnızlık Düzeylerinin İncelenmesi", *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2007, 3(2): 180-190.
64. Gençay S. Beden Eğitimi Öğretmeni Adaylarının Umutsuzluk ve Yaşam Doyumlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Elektronik sosyal Bilimler Dergisi* 2009, 8: 380-88.
65. Karakılıç M, Alay S, Koçak S. Spor yöneticiliği Programında Öğrenim Gören Öğrencilerin Doyum Düzeyleri. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Dergisi* 2009, 2: 33-42.
66. Hanbay E, Keskin B, Kahriman M. Spor Yapan Bireylerin Yaşam Doyumlarının Araştırılması. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 2017, 10: 1306-13.
67. Gülcan A, Bal NB. Genç Yetişkinlerde İyimserliğin Mutluluk ve Yaşam Doyumu Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi. *Asya Öğretim Dergisi* 2014, 2: 41-52.
68. Eryılmaz A, Ercan L. Öznel İyi Oluşun Cinsiyet, Yaş Grupları ve Kişilik Özellikleri Açısından İncelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi* 2011, 4(36): 139-151.

69. Aydıner BB. Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Amaçlarının Alt Boyutlarının Genel Öz-Yeterlik Yaşam Doyumu ve Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitimde Psikolojik Hizmetler Anabilim Dalı. Yüksek lisans tezi, Sakarya: Sakarya Üniversitesi, 2011.
70. Ardahan F. Sosyal Sermaye, Yaşam Doyumu ve akademik başarı ilişkisi: BESYO Örneği. *İnt J Hum Sci* 2014, 11(1):1213-26.
71. Aktağ I, Alpay DD. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulunda Öğrenim Gören Öğrencilerin Umutsuzluk Düzeyleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2015, 15:15-24.
72. Ulucan H, Kılınç M, Kaya K, Türkçapar Ü. Beden Eğitimi Spor Yüksekokullarında Öğrenimlerine Devam Eden Öğrencilerin Umutsuzluk ve Yaşam Doyum Düzeylerinin İncelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi* 2011, 13(3): 349-356.

DÜNYADAKİ GELENEKSEL KADIN GÜREŞLERİ

EDİTÖR
DR.ÖZDEMİR ATAR

YAZAR
DOÇ.DR. ÜNSAL TAZEGÜL

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Dünyadaki Geleneksel Kadın Güreşleri

Editör: Özdemir Atar

Yazar: Ünsal Tazegül

ISBN: 978-625-7957-27-4

1. Baskı: Ocak 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir.
EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İçindekiler

Güreşin Tarihi 5
Tuareg Halkının Geleneksel Kadın Güreşi..... 7
Nuba Toplumunda Geleneksel Kadın Güreşi..... 10
Jola Halkının Geleneksel Yeg Güreşi 17
Bakweri Halkının: Geleneksel Wesuwa Güreşi 21
Yakö Halkının Geleneksel Güreşi Kepu 24
Igbo Ehugbo Halkının Geleneksel Mgba Umunwanyı Güreşi..... 26
Fante Halkının Geleneksel Güreşi Ahumadsin Sua-Sua 31
Brezilya Pataxó Halkının Geleneksel Güreşi 33
Geleneksel İsviçre Dağ Güreşi 34
İrlanda Toplumunun Geleneksel Güreşi Gouren..... 38
Xingu Kabileleri Geleneksek Güreşi Huka Huka 42
İspanyadaki Galicia Topluluğunun Geleneksel Güreşi 45
Lotuka Halkının Geleneksel Güreşi 47
Koryaks Halkının Geleneksel Güreşi 49
Nganasans Halkının Geleneksel Güreşi 51
Bashkirs Halkının Geleneksel Güreşler..... 53
Geleneksel İskoç Güreşi Backhold..... 55
Geleneksel Kanarya Adası Güreşi Lucha Canaria 57
Kanarya Adaları Geleneksel Sopa Dövüş Sanatı Juego del Palo 61
Yakut Toplumunun Geleneksel Güreşleri Mas-Kyrsy ve Hapsagay.. 66
Hapsagay Güreşi 69

Yi Halkının Geleneksel Güreşi Gi Ge 70
Oroqen Kalkının Geleneksl Boyun Güreşi 75
Latin America: Tarahumara Toplumunun Geleneksel Güreşi 79
Glima Güreşi 82
Lü Halkının Gelenksel Güreşi 85
Polynesia Halkının Geleneksek Dövüş Sanatı Māori 87
Geleneksel Moğol Güreşi 90
Antik Sparta da Kadın Güreşi 96
Kaynaklar 103

Kaynaklar

Andrews, R. C, (1934). Nomads Of The Desert, Natural History, The Journal of The American Museum of Natural History, Contents Of Volume XXXIV.

Aslan, R. (1977). Okullarda ve Kulüplerde Serbest Güreş Alıştırmaları, Bilim Matbaası, Ankara 1977.

Ayaz, F.Y., Eravcı, H. M., Alan H., Paydaş, K., Durak, N., Cöhce, S., Arslan, İ., Kemaloğlu, İ ve Palalı, S. (2018). İslam Tarihi ve Medeniyeti - 9: Müslüman Türk Devletleri-2, Siyer Yayınları.

Ayim, M. A. (2010). Former British Southern Cameroons Journey Towards Complete Decolonization, Independence, and Sovereignty.: A Comprehensive Compilation of Efforts. Vol One. AuthorHouse.

Bakker, F. (2013). Shapes of “culture” and the sacred surplus: heritage formation and pentecostal conversion among the pataxó indians in brazil. Material Religion, 9(3), 304-327.

Barbara A.W.(1992). "Where all the Women are Strong (Women of the Tuareg tribe)" "Natural History". November. V101 N11 p. 54.

Baum, R. (1999). Shrines of the Slave Trade: Diola Religion and Society in Precolonial Senegambia. (Google eBook)

Black, R., Latouche, L., Liégeois, J. P., Caby, R., & Bertrand, J. M. (1994). Pan-African displaced terranes in the Tuareg shield (central Sahara). Geology, 22(7), 641-644.

Carroll, S.T. (1988). Wrestling in Ancient Nubia, Journal of Sport History, Vol. 15, No. 2 (Summer,), pp. 121-137.

Cherkashin, A. V., Kronnikov, N. D., Nikitin, V. G., & Rozhin, N. N. (2015). National sports combat" Hapsagay" and prospects of its development (united world wrestling). Theory and Practice of Physical Culture, (10), 13-13.

Comrie, B., & Golluscio, L. (Eds.). (2014). Language Contact and Documentation/Contacto lingüístico y documentación. Walter de Gruyter GmbH & Co KG.

Connor, W. E., Cerqueira, M. T., Connor, R. W., Wallace, R. B., Malinow, M. R., & Casdorph, H. R. (1978). The plasma lipids, lipoproteins, and diet of the Tarahumara Indians of Mexico. The American journal of clinical nutrition, 31(7), 1131-1142.

Curby, D. G., & Jomand, G. (2015). The evolution of women's wrestling: History, issues and future. International Journal of Wrestling Science, 5(1), 2-12.

De Waal, A. (2001). Creating devastation and calling it Islam: the war for the Nuba, Sudan. SAIS Review, 21(2), 117-132.

Doğan, O. (2006). Bozkır kavimlerinin kültür ve mitolojilerinde at. YayınlanmıĢ Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Einarsson, Þ. (1988). Glíma: the Icelandic wrestling: a brief history presented to the International Olympic Committee by the Olympic Committee of Iceland. Glímusamband Íslands.

Erhat, A. (1972). Mitoloji sözlüğü (Vol. 7). Remzi Kitabevi.

Ersöz, M. (2015) Sahalar (Yakutlar)'la İlgili Türkiye'de Yapılan Çalışmalar. 21. Yüzyılda Eğitim Ve Toplum Eğitim Bilimleri Ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 4(12).

Faris, J. C. (1993). Leni Riefenstahl and the Nuba peoples of Kordofan province, Sudan. Historical Journal of Film, Radio and Television, 13(1), 95-97.

Ferim, V. B. (2017). African indigenous knowledge systems in contemporary conflict transformation: a case study of the Bakweri people of the Southern West Region of Cameroon (Doctoral dissertation).

Ferim, V. B., & Kaya, H. O. (2018). The relevance of African indigenous knowledge systems in contemporary conflict

transformation: the case of the Bakweri chieftaincy in Cameroon. Africa Insight, 47(4), 59-71.

Forde, D. (2018). Marriage and Family among the Yakö in South-eastern Nigeria. Routledge.

Gerald, E.W (2008).The Baobabs: Pachycauls of Africa, Madagascar and Australia., Pat Lowe (Google book)

Gümüş, A. (1988). Güreş Tarihi, Türk Spor Vakfı Yayınları No:5-4, Başkent Yayınevi, Ankara.

Gümüş, A. (1995). Şampiyonlar Geçiyor, Türk Güreş Vakfı Yayını, Lazer Ofset, Ankara.

Güven, Ö. (1992). Türklerde spor kültürü, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.

Hand, W. D. (1943). " Schweizer Schwingen": Swiss Wrestling in California. California Folklore Quarterly, 2(2), 77-84.

Hemming, J. (2005). On the Death of Orlando Villas Boas and the Legacy of the Villas Boas Brothers. Tipití: Journal of the Society for the Anthropology of Lowland South America, 3(1), 8.

Jaouen, G. (1985). Gouren: Breton and Celtic Wrestling. Fédération de Goren de la FALSAB.

Jung-Shen, C, (2009). Introduction to Mongolian Wrestling, 1Mongolian and Tibetan Quarterly, Vol. 18, No.4

Kalça, A. ve Akburun, H. (2017). Bireysel Sporlar Güreş Ders Kitabı. Eğitim Bilişim Ağı, Sosyal Eğitim Platformu 2017.

Kane, K.L. (2009). Lonely PlanetThe Gambia & Senegal.

Keita, K. (1998). Conflict and conflict resolution in the Sahel: The Tuareg insurgency in Mali. Small Wars & Insurgencies, 9(3), 102-128.

Kenrick, J. W. (1945). A Nuba Age-Grade Initiation Ceremony The Sibrs Of The Tail And Of The Shield. Sudan Notes and Records, 26(2), 311-318.

Kuznetsov, A. A. (2018). “Waist-Belt Wrestling” As A National And International Kind Of Sport. Педагогико-психологические и медико-биологические проблемы физической культуры и спорта, 13(3 (eng)).

Linares, O. F. (1992). Power, prayer and production: the Jola of Casamance, Senegal. Cambridge University Press.

Mandziak, A ve Artemenko, O. (2010). Minsk, 2010"The World Encyclopedia of Wrestling.

Mandzyak, A.C ve Artemenko O.L. (1994).The World Encyclopedia of Wrestling" From the Mountains to the Plains by Leif Ole Manger, Nordic Africa Institute.

Manger, L.O. (2001).Religion, Identities and Politics: Defining Muslim Discourses in the Nuba Mountains of the Sudan Journal of Arabic and Islamic Studies 4/5, pp. 132-152

Nadel, S. F. (1978). The Nuba: an anthropological study of the hill tribes in Kordofan.

Nardini, D. (2016). Gouren, the Breton Way to Wrestle. Stadion, 42(1), 14-31.

Nauright, J ve Parrish, C (2012).Sports Around the World: History, Culture, and Practice,

Nichols, M. B. (1999). Glíma: Icelandic wrestling.

Noll, R., & Shi, K. (2004). Chuonnasuan (Meng Jin Fu), The Last Shaman of the Oroqen of Northeast China. Journal of Korean Religions, 6, 135-162.

Öngel, H.B. (2001).Türk Kültür Tarihinde Spor, Kültür Bakanlığı Yayınları, Erek Matbaası, Ankara.

Pálsson, G. (1990). From Water to World-Making. African Models and Arid Lands, Publisher: The Nordic Africa Institute, December 1.

Philippe, T. (2014). Wrestling Styles and the Cultural Reinterpretation Process. The International Journal of the History of Sport, 31(4), 492-508.

Pomeroy, S. B. (2002). Spartan women. Oxford University Press, USA.

Rasmussen, S. J. (1999). The slave narrative in life history and myth, and problems of ethnographic representation of the Tuareg cultural predicament. Ethnohistory, 67-108.

Rasmussen, S. J. (2002). Animal Sacrifice and The Problem Of Translation: The Constrution Of Meanıng In Tuareg Sacrifice. Journal of Ritual Studies, 141-164.

Salami, G. (2008). Umor revisited: a diachronic study of sacrosanct principles embedded in the Yakurr Leboku festival. african arts, 41(3), 54-73.

Tazegül, Ü. (2016). Güreş Anıları ile Atatürk, İstanbul Gelişim Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

Tazegül, Ü. (2018). Farklı Toplumlardaki Geleneksel Güreşler. Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi, 6(13), 267-289.

Thrasher, C. D. (2015). Fight sports and American masculinity: Salvation in violence from 1607 to the Present. McFarland.

Tomıkawa, R, (2006). Mongolian Wrestling (Bukh) and Ethnicity, International Journal of Sport and Health Science Vol.4, 103-109.

Trieb, M. H. (1941). Peasant Forms Of Wrestling. Physical Educator, 1(4), 185.

Warren, J. W. (2001). Racial revolutions: antiracism and Indian resurgence in Brazil. Duke University Press.

Yıldıran. İ (1986). Tarihi kaynaklar açısından Türk spor kültürü, Yayınlanmış Master Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

http://panafriquesports.com/womens-bakweri-traditional-wrestling/ (Erişim tarihi:11.05.2016).

http://www.fscclub.com/vidy/index-smaller-europe.shtml

http://www.fscclub.com/vidy/small-bakweri-e.shtml (Erişim tarihi: 25.04.2015).

http://www.fscclub.com/vidy/small-bashkir-e.shtml: Erişim Tarihi; 29.12.2017

http://www.fscclub.com/vidy/small-canary-palo-e.shtml(Erişim tarihi: 12.07.2015).

http://www.fscclub.com/vidy/small-galega-e.shtml(Erişim tarihi: 12.07.2015).

http://www.fscclub.com/vidy/small-glima-e.shtml(Erişim tarihi: 12.07.2015).

http://www.fscclub.com/vidy/small-igbo-e.shtml(Erişim tarihi: 15.06.2015).

http://www.fscclub.com/vidy/small-jola-e.shtml (Erişim tarihi: 25.04.2015).

http://www.fscclub.com/vidy/small-lu-e.shtml

http://www.fscclub.com/vidy/small-nganasan-e.shtml: Erişim Tarihi; 29.12.2017.

http://www.fscclub.com/vidy/small-nuba-e.shtml(Erişim tarihi: 25.04.2015).

http://www.fscclub.com/vidy/small-oroqen-e.shtml(Erişim tarihi: 12.07.2015).

http://www.fscclub.com/vidy/small-schwingen-e.shtml(Erişim tarihi: 12.07.2015).

http://www.fscclub.com/vidy/small-tuareg-e.shtml(Erişim tarihi: 27.11.2015).

http://www.fscclub.com/vidy/small-yakurr-e.shtml (Erişim tarihi: 12.07.2015).

http://www.fscclub.com/vidy/small-yakut-e.shtml(Erişim tarihi: 12.07.2015).

http://www.fscclub.com/vidy/small-yi-e.shtml(Erişim tarihi: 12.07.2015).

http://www.isav.org.tr/afrikada_islamiyet_dunu_bugunu_yarini(Erişim tarihi: 20.08.2017).

http://www.mongolia-web.com

http://www.occasionalwitness.com/content/nuba/01History01.htm (Erişim tarihi: 22.08.2017).

http://www.occasionalwitness.com/content/nuba/02Culture05whipping.htm(Erişim tarihi: 20.10.2015).

https://fscclub.com/vidy/small-backhold-e.shtml(Erişim tarihi: 12.07.2015).

https://fscclub.com/vidy/small-mongol-e.shtml(Erişim tarihi: 12.07.2015).

https://www.fscclub.com/vidy/fante-e.shtml(Erişim tarihi: 12.07.2015).

https://www.fscclub.com/vidy/small-canaria-e.shtml(Erişim tarihi: 12.07.2015).

https://www.fscclub.com/vidy/small-huka-e.shtml(Erişim tarihi: 12.07.2015).

https://www.fscclub.com/vidy/small-nuba-e.shtml(Erişim tarihi: 12.07.2015).

https://www.fscclub.com/vidy/small-pataxo-e.shtml(Erişim tarihi: 12.07.2015).

https://www.fscclub.com/vidy/small-tarahumara-e.shtml(Erişim tarihi: 12.07.2015).

https://www.fscclub.com/vidy/small-tonga-e.shtml(Erişim tarihi: 12.07.2015).

panafriquesports.com(Erişim tarihi: 12.07.2015).

www.blackplanet.com(Erişim tarihi: 12.07.2015).

www.fscclub.com(Erişim tarihi: 12.07.2015).

www.occasionalwitness.com(Erişim tarihi: 12.07.2015).

tuareg.askdefine.com(Erişim tarihi: 12.07.2015).

http://www.blackplanet.com/LastMoor/(Erişim tarihi: 22.04.2016).

TARIMSAL EKOLOJİ VE EKOLOJİK MODEL PARAMETRELERİ

Prof. Dr. Ufuk KARADAVUT
Prof. Dr. Kağan KÖKTEN
Doç. Dr. Hakan İNCİ

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Tarımsal Ekoloji ve Ekolojik Model Parametreleri

Yazarlar: Ufuk KARADAVUT-Kağan KÖKTEN-Hakan İNCİ

ISBN: 978-625-7957-21-2

1. Baskı: Ocak 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir.
EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İçindekiler

Giriş 5
Bölüm 1 Ekoloji ve Sürdürülebilirlik.....13
Bölüm 2 Tarımsal Ekosistemler..... 57
Bölüm 3 Bitkiler ve Çevresel 89
Bölüm 4 Işık 129
Bölüm 5 Sıcaklık 171
Bölüm 6 Yağış..... 203
Bölüm 7 Rüzgâr 233
Bölüm 8 Toprak..... 255
Bölüm 9 Kaynaklar 291

Bölüm 9 Kaynaklar

Abera, T. A., Heiskanen, J., Pellikka, P., Rautiainen, M., Maeda, E. E. (2019). Clarifying the role of radiative mechanisms in the spatio-temporal changes of land surface temperature across the Horn of Africa, *Remote Sensing of Environment*, 10.1016/j. rse. 2018. 11. 024, 221, (210-224)

Ahmad, I., Akhtar, M. J., Asghar, H. N., Ghafoor, U., and Shahid, M. (2016). Differential effects of plant growth-promoting rhizobacteria on maize growth and cadmium uptake. *J. Plant Growth Regul.* 35, 303–315.

Ahmad, P., Jaleel, C. A., Salem, M. A., Nabi, G., and Sharma, S. (2010). Roles of enzymatic and nonenzymatic antioxidants in plants during abiotic stress. *Crit. Rev. Biotechnol.* 30, 161–175.

Ailen, J. (1991). Biosphere 2: Th human experiment. New York, Penguin Books, USA:

Ailen, T.F.H., Hoekstra, T.W. (1992). Towards a unified ecology. Complexity in ecological systems. New York, Columbia Press. USA:

Aina P.O., Lal R., Taylor G.S. (1977). Soil and crop management in relation to soil erosion in the rainforest of

western Nigeria. In: Ecology of Soil Erosion 423 soil erosion: prediction and control. Ankeny (IA): Soil Conservation Society of America. p. 75–82.

Akarsu, B., (1994). "İnsan ve Çevre", Cogito, sayı 2, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul

Akman, Y., Ketenoğlu, O., Güney, K., Kurt, L., Tuğ, M. (2004). Bitki Ekolojisi. Palme Yayınları 300. Ankara.

Alderfer, R. G., (1975). Photosynthesis in developing plant canopies. In Perspectives of Biophysical Ecology, edited by D. M. Gates and R. B. Schmerl (New York: SpringerVerlag), pp. 227-238.

Alexander, C. E. and Whitford, W. G. (1968). Energy requirements of Uta stansburiana. Copela 1968, 678-683.

Alexandre M. S., Ludmila A. B., Karen R. C., Rosiane A. S., Pablo B. M. (2017). Prospecting the potential of ecosystem restoration: A proposed framework and a case study, *Ecological Engineering*, 10. 1016/ j.ecoleng. 2017. 07.024, 108, 505-513.

Ali, G., İbrahim, A.A., Srivastava, P.S. ve Iqbal, M., (1999). Structural Changes in Root and Shoot of Bacopa monniera in Response to Salt Stress, Journal of Plant Biology, 42(3), 222-225.

Allakhverdiev, S.I., Nishiyama, Y., Miyairi, S., Yamamoto, H., Inagaki, N., Kanesaki, Y. ve Murata, N. (2002). Salt Stress Inhibits the Repair of Photodamaged Photosystem II by Suppressing the Transcription and Translation of psbA

Genes in Synechocystis, Plant Physiology, 130, 1443-1453.

Allen, A.P., Brown, J.H. & Gillooly, J.F. (2002) Global biodiversity, biochemical kinetics, and the energy-equivalence rule. *Science* **297**, 1545– 1548.

Alonso C.V., Combs S.T. (1989) Streambank erosion due to bed degradation. St Joseph (MI): American Society of Agricultural Engineers. Anderson JM. 1978. Inter- and intra-habitat relationships between woodland cryptostigmata species diversity and the diversity of soil and litter microhabitats. Oecologia (Berl) 32:341–8.

Alscher, R.G., Ertürk, N. ve Heath, L.S. (2002). Role of Superoxide Dismutases (SODs) in Controlling Oxidative Stress in Plants, Journal of Experimantal Botany, 53(372), 1331-1341.

Altieri, M. A. (1983) .*Agroecology: The Scientific Basis of Alternative Agriculture*. Berkeley, CA: Berkeley.

Altieri, M.A. (1987). *Agroecology: The Scientific Basis of Alternative Agriculture*. rev. ed. Boulder, CO: Westview Press.

An Bavel, C. H. M. (1975). A behavioral equation for leaf carbon dioxide assimilation and a test of its validity. Photosynthesis, 9, 165.

Anderson, J.M., Flanagan, P.W., (1989). Biological processes regulating organic dynamics in tropical soils. In: Coleman,D.C., Oades, J.M., Uehara, G. (Eds.),

Dynamics of Soil OrganicMatter in Tropical Ecosystems. Univ. of Hawaii Press, Honolulu, pp. 97±123.

Anderson, M.C. (1971), Radiation and crop structure. In: *Plant Photosynthetic Production: Manual of Methods* (Šesták, Z., Čatsky, J. and Jarvis, P. G., eds), pp. 412–66.

Andreson, O., Lindberg, T., Paustian, K. (Eds.), 1990. Ecology ofArable Land: Organisms, Carbon and Nitrogen Cycling. Ecol.Bull., 40, 1±221.

Andrew, D. R., Trevor, F. K., Mirco M. , Youngryel, R., Oliver, S. Michael T. (2013).Climate change, phenology, and phenological control of vegetation feedbacks to the climate system, Agricultural and Forest Meteorology, 169, (156-173)

Angus, J. F., And Wılson, J. H., (1976). Photosynthesis of barley and wheat leaves in relation to canopy models. Photosynthetica, 10,367.

Anonim 2009.Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Tarımsal Üretim ve Geliştirme Genel Müdürlüğü, Ankara.

Anonim, 2015. Yıllık Faaliyet Raporu. Konya Toprak ve Su Kaynakları Araştırma Enstitüsü. Konya.

Arnon, I. (1972). Crop production in dry regions. Leonard Hill, London. P: 650.

Aro, E.M., Virgin, I. ve Andersson, B., (1993). Photoinhibition of Photosystem II: Inactivation, Protein Damage and Turnover, Biochimica et Biophysica Acta, 1143, 113-134.

Asada, K., (1999). The Water–Water Cycle in Chloroplasts: Scavenging of Active Oxygens and Dissipation of Excess Photons, Annual Review of Plant Physiology and Plant Molecular Biology, 50, 601-39.

Asgher, M., Khan, M. I. R., Anjum, N. A., and Khan, N. A. (2015). Minimising toxicity of cadmium in plants-role of plant growth regulators. *Protoplasma* 252, 399–413.

Askew, R. R. (1975). The organisation of chalcid-dominated parasitoid communities centred upon endophytic hosts. — In: Price, P. W. (ed.), Evolutionary strategies of parasitic insects and mites. Plenum, New York, pp. 130–153.

Asplund, K. K. (1974). Body size and habitat utilization in whiptaillizards (Cnemidophorus). Copela 695-703.

Asrar, G., Fuchs, M., Kanemasu, E. T., Hatfield, J. L., (1984). Estimating absorbed photosynthetic radiation and leafarea index from spectral reflectance in wheat. Agron. J., 76,300.

Atici,O., Ağar, G., Battal, P. (2005). Changes in phytohormone contents in chickpea seeds germinating under lead or zinc stress. *Biol. Plant.* 49, 215–222.

Atlavinyte, O. (1965). The effect of erosion on the population of earthworms (Lumbricidae) in soils under different crops. Pedobiologia 5:178–88.

Auth,. D. L. (1975). Behavioral ecology of basking in the yellow-bellied turtle, Chrysemys smpta smpta (Schoepf). Bull. Florida State Mus. 20, 1-45.

Ayala, F. (1968). “Genotype, Environment, and Population Numbers.” *Science* 162, no. 3861 1453–59.

Baker., C.J. (1995). The development of a theoretical model for the windthrow of plants. J. Theor. Biol., 175:355-372.

Baldocchi, D. D., Hicks, B. B. & Meyers, T. P. (1988). Measuring biosphere–atmosphere exchanges of biologically related gases with micrometeorological methods. *Ecology* **69**, 1331–1340

Baldocchi, D. Et Al. Fluxnet. (2001).A New Tool To Study The Temporal And Spatial Variability Of Ecosystem-Scale Carbon Dioxide, Water Vapor, And Energy Flux Densities. *Bull. Am. Meteorol. Soc.* **82**, 2415–2434.

Barrett, G.W. (1985). A problem-solving approach to resource management. Bio Science 35:423-427.

Barrett, G.W. (2001). Closing the ecology cycle: The emergence of integrative science. Ecosystem Health. 7:79-84.

Barrett, G.W., Farina, A. (1985). INtegration ecolgy and economics. Bio Science. 52:1047-1048.

Barrett, G.W., Rosenberg, R. (1981). Stress effects on natural ecosystems. New York; John Wİley. Publication, USA.

Barrow, C.J. (1991). Land degradation. Cambridge: Cambridge University Press.

Barrows, H.L, Kilmer, V.J. (1963). Plant nutrient losses from soils by water erosion. Adv Agron 15:303–15.

Barry, J., Baxter, C., Sagarin, R., Gilman S. (1995) Climate-related, long-term faunal changes in a California rocky intertidal community Science, 267 pp. 672-675.

Barthakur, N. (1975). Leaf temperatures under controlled environmental conditions, *International Journal of Biometeorology*, **19**, 1, (21-27),

Bartley, G.E. ve Scolnik, P.A., (1995). Plant Carotenoids: Pigments for Photoprotection, Visual Attraction and Human Health, The Plant Cell, 7, 1027-1038.

Bates, A.E., Hilton, B. J. C. Harley, D.G. (2009), Effects of temperature, season and locality on wasting disease in the keystone predatory sea star *Pisaster ochraceus.* Dis. Aquat. Organ., 86 pp. 245-251.

Bear, N.W. (1989). Shelter belt sand wind breaks in the Great Plaints. J. Forestry. 87:32-36.

Beasley, R.P. (1972). Erosion and sediment pollution control. Ames: Iova State University Press. USA.

Begon, M., Harper, J. L., Townsend, C. R. (1990). Ecology. Individuals, populations and communities, Second ed. — Blackwell ScientifiC., Boston.

Bennett HH. (1939). Soil conservation. New York: McGraw-Hill.

Benno, M. E. (1977). Road dust induced increase of leaf temperature, Environmental Pollution (1970), **13**, 2, (99-107).

Bernstain, B.B. (1981). Ecology and Econimics: Complex systems in changing environments. Animal Review of Ecology and Systematics. 12:309-330.

Bertram, J.E.A. (1989). Size-dependent differential scaling in branches: the mechanical design of trees revisited. Trees, 4:241-253.

Beyers R.J., Odum, H.T. (1995). Ecological microcosmos. New Yor, Sprinler Verlag publication, USA.

Bjorkman, O., Berry, J. 1973. High-efficiency photosyntesis. Sci. Amer. 229 (4) : 80-93.

Blackburn, P., Petty, J.A., Miller, K.F. (1988). An assessment of the static and dynamic factors involved in windthrow. Forestry, 61:29-43.

Blackmore, S. (1996). Knowing the earth's biodiversity: Challenges fort he infrastructure of systematic biology. Science 274:63-64.

Blum, A., (1986). Breeding Crop Varieties for Stress Environments, Critical Reviews in Plant Sciences, 2, 199-237.

Bohac, J., Pokarzhevsky, A. (1987). Effect of manure and NPK on soil macrofauna in chernozem soil. In: Szegi J, editor. Soil biology and conservation of biosphere: proceedings of the ninth international symposium. Budapest: Akademiai Kiado. p 15–19.

Bohnert, H.J., Nelson, D.E. ve Jensen, R.G., (1995). Adaptations to Environmental Stresses, The Plant Cell, 7,

1099-1111.

Bonner, J. T. (1965). “Size and Cycle—An Essay on the Structure of Biology.” *American Scientist* 53, no. 4 488–94.

Bookchin M. (1996). Ekolojik Bir Topluma Doğru. Çeviren: Abdullah Yılmaz, Ayrıntı yayınları, İstanbul.

Bookchin M., Ekolojik Bir Topluma Doğru. Çeviren: Abdullah Yılmaz, Ayrıntı yayınları, İstanbul, 1996.

Bormann, F., Herbert., Gene E. L.. (1967). “Nutrient Cycling.” *Science* 155, no. 3761 424–29.

Boucher, D.H., James, S., Keeler, K.K. (1982). The ecology of mutualism. Annual review of ecology and systematics. 13:315-347.

Bozcuk, S. (1981). Effect of kinetin and salinity on germination of tomato, barley and cotton seeds. *Ann. Bot.* 48, 81–84.

Bradshaw, W.E. Holzapfel, C.M. (2006). Climate change evolutionary response to rapid climate change. Science, 312, pp. 1477-1478.

Brandle, J.R; D.L. Heintz (eds.). (1988). Special Issue. Wind break Technology. Agriculture, Ecosystems and Environment. 22/23:1-598.

Bray, J. R. (1997). “Measurement of Leaf Utilization as an Index of Minimum Level of Primary Consumption.” *Oikos* 12, no. 1 (1961): 70–74. Brown.

Breusegem, F.V., Vranová, E., Dat, J.F. ve Inz, D., (2001). The

Role of Active Oxygen Species in Plant Signal Transduction, Plant Science, 161, 405-414.

Brookes, P. C., Powlson, D. S. Jenkinson, D. S.(1982). Measurement of microbial biomass phosphorus in soil. *Soil Biology and Biochemistry* **14**: 319– 329.

Brown, J. H., Heske, E. J. (1990). Control of a desert-grassland transition by a keystone rodent guild. — Science 250: 1705–1707.

Brown, J.H., Gillooly, J.F., Allen, A.P., Savage, V.M. & West, G.B. (2004) Toward a metabolic theory of ecology. *Ecology* **85**, 1771– 1789.

Bruce J. P., Brian F.(1987). Stable Isotopes in Ecosystem Studies. Annual Review of Ecology and Systematics. 18(1):293-320.

Brummer, E.C. (1998). Diversity, stability and sustaineble American agricuşture. Agronomy Journal. 90:1-2.

Brussaard, L. (Ed.), (1994). Soil Ecology of Conventional andIntegrated Farming Systems. Agric. Ecosyst. Environ., 51:261-267.

Brussaard, L., Bakker, J.P., Ollf, H., (1996). Biodiversity of soilbiota and plants in abandoned arable fields and grasslandsunder restoration management. Biodiv. Conserv. 5: 211-221.

Buchmann, N. (2000). Biotic and abiotic factors controlling soil respiration rates in *Picea abies* stands.Soil Biology & Biochemistry, 32:1625-1635.

Buringh P. 1989. Availability of agricultural land for crop and livestock production. In: Pimentel D, Hall CW, editors. Food and natural resources. San Diego (CA): Academic. p 70–85.

Butcher, S.S., Charlson, G.H., Orians, G.H., Wolfe, G.V. (1992).Global biogeochemical cycles. London: Academic Press. UK.

Cabezas, H., Pawlowski, C., Mayer, A., Hoagland, N. (2005). "Sustainable systems theory: Ecological and other aspects", *J. Cleaner Prod.*, vol. 13, pp. 455-467,

Cabezas, H., Pawlowski, C., Mayer, A., Hoagland, N. (2005)."Sustainable systems theory: Ecological and other aspects", *J. Cleaner Prod.*, vol. 13, pp. 455-467,

Caborn, M. (1965). Shelter belt sand Wind breaks. Faber and Faber: London.

Callahan, J.T. (1984). Long term ecological research. Bio Science 34:363-367.

Carroll, S.B. 2001. Macroevolution: The Big Picture. Nature 409:669-179. Sileni Spring, New York: Houghton Mifflin Publication. USA.

Chaney, K., Swift, R.S. (1984). The influence of organic matter on aggregate stability in some British soils. J Soil Sci 35:223–30.

Chapin, F. S., (1980). The mineral nutrition of wild plants. Annual Review of Ecology and Systematics 11: 233– 260.

Chapin, F.S., III, R. Barsdate, J. Barèl, D.. (1978). Phosphorus cycling in Alaskan coastal tundra: a hypothesis for the regulation of nutrient cycling. Oikos **31**: 189– 199.

Chapin, F. S., Schulz, E.D., Mooney, H.A. (1992). Biodiversity and ecosystem processes. Trend in ecology and evolution. 7:107-108.

Charles-Edwards, D. A., Ludwıg, L. J. (1974). A model for leaf photosynthesis by C3 plant species. Ann. Bot., 38, 921.

Chave, J., Muller-Landau, H., Levin, S.A. (2002). Comparing classical community models: Theorical consequences for patterns of species diversity. American Naturalist 159: 1-23.

Chaves, M. M., Maroco, J. P., Pereira, J. S. (2003). Understanding plant responses to drought from genes to the whole plant. *Funct. Plant Biol.* 30, 239–264.

Cheung, W.W.L. Lam, V.W.Y. Sarmiento, J.L. Kearney, K. Watson, Pauly, R.D. (2009) Projecting global marine biodiversity impacts under climate change scenarios. Fish Fish., 10 , pp. 235-251.

Chimel, J. P., L. E. Jackson, and M. K. Firestone . (1989). Spatial and temporal effects on plant–microbial competition for inorganic nitrogen in a California annual grassland. *Soil Biology and Biochemistry* **21**: 1059– 1066.

Chollet, R., Ogren, W.L. 1975. Regulation of photorespirarion in C3 and C4 species. Bot. Rev. 41:137-179.

Christa, M. H. Kluge-Severin, S. (2010). Light absorption and radiation use efficiency of autumn and spring sown sugar beets, *Field Crops Research*, **119**, 2-3, (238-244)

Clark, E.H. (1987). Soil erosion: offsite environmental effects. In: Harlin JM, Bernardi GM, editors. Soil loss: processes, policies, and prospects. New York: Westview. p 59–89.

Clark, W.C. (1989). MAnaging planet earth. Scientific American 261:47-54.

Clarke, G.L. (1954). Element of Ecolgy. John Wİley and Sons Inc. USA. P:553.

Coleman, D.C., Crossley, D.A. (1996). Fundementals od soil ecology. San Diego, California: Academic Press.

Collins, H. P., G. P. Robertson, M. J. Klug, and editors . (1995). The significance and regulation of soil biodiversity. Kluwer Academic, Dordrecht, The Netherlands.

Colinvaux, P. A., (1973). Introduction to Ecology (New York: Wiley).

Collins, W.W., Qualest, C.O. (1999). Biodiversity in agroecosystems. Boca Raton, Fla. CRP Press. USA.

Comia, R.A., Paningbatan, E.P., Hakansson, I. (1994). Erosion and crop yield response to soil conditions under allely cropping systems in the Philippines. Soil Tillage Res. 31:249–61.

Connell, J.H. (1978). Diversity in tropical rainforests and coral

reefs. Science. 199: 1202–1210.

Connell, J.H., Slayter, R.O. (1977). Mechanism of succession in natural communities and their role in community stability and organization. American Naturalist 111:1119-1144.

Conover, D. O. & Schultz, E. T. (1995). Phenotypic similarity and the evolutionary significance of countergradient selection. *Trends Ecol. Evol.* **10**, 248–252

Conway, G. (1981). What is an agroecosystem and why is it worthy of study? Paper presented at the Workshop on Human/Agroecosystem Interactions. PESAM/ EAPI. Philippines: Los Banos College, Laguna.

Cook, G.V. (1967). The control of soil fertility. New York, Hafner Publiction Co. USA.

Costas J. S., Evgenios, A., (2019) Stress response and population dynamics: Is Allee effect hormesis. *Science of The Total Environment* 682, 623-628.

Costello, J., Sullivan, B., Gifford, D. (2006), A physical–biological interaction underlying variable phenological responses to climate change by coastal zooplankton. J. Plankton Res., 28 pp. 1099-1105.

Coutts, M.P. Grace, J. (1995). Wind and Trees, (2nd edn) Cambridge University Press.

Cox, G.W., and M.D. Atkins. (1979). *Agricultural Ecology*. San Francisco: W.H. Freeman.

Critchfield, H. (1974). General Climatology. Prentice-Hall, Inc.

New Jersey.

Crosson, P. (1997). Will erosion threaten agricultural productivity? Environment 39(8):4–9 and 29–31.

Crum, J. R., Robertson, G. P., Nurenberger, F. (1990). Long-term climate trends and agricultural productivity in Southwestern Michigan. 53– 58 D. Greenland and L. W. Swift, editors. Climate variability and ecosystem response. U.S. Forest Service, U.S. Department of Agriculture, Washington, D.C., USA.

Daily, G. (1996). Nature's services: societal dependence on natural ecosystems. Washington (DC): Island. Donahue RH, Follett RH, Tulloch RN. 1990. Our soils and their management. Danville (IL): Interstate.

Dajic, Z., (2006). Salt Stress, Physiology and Molecular Biology of Stress Tolerance in Plants, ISBN-13 978-1- 4020-4224-9, Dordrecht, The Netherlands, 345p.

Dankov, K., Busheva, M., Stefanov, D. ve Apostolova, E.L., (2009). Relationship Between the Degree of Carotenoid Depletion and Function of the Photosynthetic Photochemistry and Photobiology B: Biology, 96, 49– 56.

Davis, J. M., Taylor, S. E. (1980)"Leaf physiognomy and climate: a multivariate analysis. Quaternary Res., 14,337-348.

Davis, M.A. (2003). Biotic globalization: Does competition from intrdıced species threaten biodiversity? Bio Science 62:342-346.

Davis, M.A. Slobodkin, L.B. (2004). The science and values of restoration ecology. Restoration Ecolgy 12:1-3.

David, M., Gates, Introduction: Biophysical Ecology, Perspectives of Biophysical Ecology, 1, (1-28), (1975).

Dayton, P. K. (1971). Competition, disturbance, and community organisation: the provision and subsequent utilization of space in a rocky intertidal community. — Ecol. Monogr. 41: 351–389.

De Ruiter, P.C., Bloem, J., Bouwman, L.A., Didden, W.A.M.,Hoenderboom, G.J.H., Lebbink, G., Marinissen, J.C.Y., de Vos,J.A., Vreeken-Buijs, M.J., Zwart, K.B., Brussaard, L.(1994).Simulation of dynamics in nitrogen mineralisation in thebelowground food webs of two arable farming systems. Agric. Ecosyst. Environ. 51:199-208.

De Wıt, C. T., Et Al., (1978). Simulation of Assimilation, Respiration and Transpiration of Crops, (New York: Wiley).

Desikan, R., Hancock, T.J. ve Neill, S.J. (2004). Oxidative Stress Signalling, Plant Responses to Abiotic Stress, Published by Springer, Germany, 300p.

Dıckınson, R. E. (1983), Land Surface Processes And Climate-Surface Albedos And Energy Balance. Adv. Geophys., 25, 305.

Donald A. Hantula. (2019) Editorial: The Behavior of

Organizations in a Scalable Selectionist System. *Perspectives on Behavior Science* 42:2, 183-188.

Duncan, J. Irschick, C. Fox, K. T., Knapp, A., Baker, L., Meyer, J. (2013). Functional ecology: integrative research in the modern age of ecology, *Functional Ecology*, **27**, 1, (1-4)

Dunn, E. L. (1975). Environmental stresses and inherent limitations affecting CO_2 exchange in evergreen sclerophylls in Mediterranean climates. In Perspectives ofBiophysical Ecology, edited by D. M. Gates and R. B. Schmerl (New York: Springer-Verlag), pp. 159-181.

Dunson, W.A., Travis, J. (1991). The role of abiotic factors in community organization. Am. Nat., 138 pp. 1067-1091.

Durmuşoğlu, E. (2018). Pestisitlerin insan sağlığna zehrililiği ve etiket üzerindeki uyarılar. Ege Üniveristesi Ziraat Fakültesi, Bitki Koruma Bölümü. http://www.tarimkutuphanesi.com/-_00601.html

Earnshaw, M. J. (1981). Arrhenius plots of root respiration in some arctic plants. *Arctic Alpine Res.* **13**, 425–430

Edwards, C.A., Bohlen, P.J., 1996. Biology and Ecology ofEarthworms. Chapman and Hall, London, 425 pp.

Effland, W.R., Pouyat, R.V. (1997). The genesis, classification and mapping in urban areas. Urban Ecosystems 1:217-228.

Egamberdieva, D., Wirth, S.J,, Alqarawi, A.A., Abdullah, E.,

Hashem, A. (2017) Phytohormones and Beneficial Microbes: Essential Components for Plants to Balance Stress and Fitness. *Front. Microbiol.* 8:2104-2112.

Egamberdiyeva, D., and Hoflich, G. (2003). The effect of associative bacteria from different climates on plant growth of pea at different soils and temperatures. *Arch. Agric. Soil Sci.* 49, 203–213.

El-Beltagy, A., and Madkour, M. (2012). Impact of climate change on arid lands agriculture. *Agric. Food Sec.* 1:3.

Elmes, G. W. (1991). Ant colonies and environmental disturbance. — Symp. zool. Soc. Lond. 63: 1–13.

Ennos, A.R. (1995). Development of buttresses in rainforest trees: the influence of mechanical stres. M.P. Coutts, J. Grace (Eds.), Wind and Trees, Cambridge University Press pp. 293-311.

Eraslan, F., İnal, A., Güneş, A., Erdal, İ.,Coşkan, A. (2010). Türkiye'de kimyasal gübre üretim ve tüketim durumu, sorunlar, çözüm önerileri ve yenilikler. TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası, Ziraat Mühendisliği VII. Teknik Kongresi. 11-15 Ocak 2010, Ankara

Erika, M.,Spiotta, R. O. (2016). Recovery of Ecosystem Processes: Carbon and Energy Flows in Restored Wetlands, Grasslands, and Forests, Foundations of Restoration Ecology, 10. 5822 / 978-1-61091-698-1-13, 365-394.

Eser, D. 1986. Tarımsal Ekoloji. A.Ü. Ziraat Fakültesi Yayınları

975, DersKitabı 287. Ankara

Evans, L. T., Dunstone, R. L. (1970). Some physiological aspects of evolution in wheat. Aust. J. bioi. Sci., 23, 725.

Eyüpoğlu, F. (2002).Türkiye Gübre Gereksinimi Tüketimi ve Geleceği. T.C. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Köy Hizmetleri genel Müdürlüğü, Toprak ve Gübre Araştırma Enstitüsü İşletme Müdürlüğü Yayınları, Teknik Yayın No:T-2, Genel Yayın No:2, Ankara.

Facelli, J. M., Pickett, S. T. A. (1991). Plant litter: its dynamics and effects on plant community structure. - Bot. Rev. 57: 1–32.

Falge, et al. (2001). Gap filling strategies for defensible annual sums of net ecosystem exchange. *Agric. Forest Meteorol.* **107**, 43–69

Falkenmark, M. (1989). Water scarcity and food production. In: Pimentel D, Hall CW, editors. Food and natural resources. San Diego (CA): Academic. p 164–91.

Fan Y, Chen J, Cheng Y, Raza MA, Wu X,Wang Z, et al. (2018).Effect of shading and light recovery on the growth, leaf structure, and photosynthetic performance of soybean in a maize-soybean relay-strip intercropping system. PLoS ONE 13(5):1-15.

Farquhar, G. D. (1978). Feed Forward Responses Of Stomata To Humidity. Aust. J. Pı. Physiol., 5, 487.

Farquhar, G. D., Von C. S. (1982). Modeling of photosynthetic response to environmental conditions. In Encyclopedia of

Plant Physiology, Vol. 12B, edited by 0. L. Lange, P. S. Noble, C. B. Osmond and H. Ziegler (Berlin; Heidelberg: Springer-Verlag), pp. 549-558.

Farquhar, G. D., Von C. S., Berry, J. A. (1980) A Biochemical Model Of Photosynthetic Co_2 Assimilation İn Leaves Of C_3 Species. Planta (Berl.), 149, 78.

Ferre, F., Hartel, P. (1994). Ethics and environmental policy: Theory meets practice. Athens Univeristy of Georgia Press.

Fischer-Kowalski, M., Haberl, H. (2007). Socioecological Transitions and Global Change: Trajectories of Social Metabolism and Land Use.Edward Elgar Publishing.

Forseth, N., Teramura, A. H. (1987). Field photosynthesis, microclimate and water relations of an exotic temperate liana, Pueraria lobata, kudzu, *Oecologia*, **71**, 2, (262-267),

Foster, J. R., Smıth, W. K. (2006). Influence of Stomatal Distribution on Transpiration İn Low-Wind Environments, *Plant, Cell & Environment*, **9**, 9, (751-759),

Foster, D.R., Boose, E.R. (1995). Hurricane disturbance regimes in temperate and tropical forest ecosystems. M.P. Coutts, J. Grace (Eds.), Wind and Trees, Cambridge University Press, pp. 305-339.

Fowler, S. W., Knauer, G. A. (1986). Role of large particles in the transport of elements and organic compounds through the oceanic water column. Prog. Oceanog. 16: 147–194.

Fraisse, C. (2006)"AgClimate: A climate forecast information system for agricultural risk management in the southeastern USA", *Comput. Electron. Agric.*, vol. 53, no. 1, pp. 13-27.

Frank, P. W. (1968) "Life histories and community stability." *Ecology* 355–57.

Fuchs, M., Asrar, G., Kanemasu, E. T., Hıpps, L. E. 1983) Leaf Area Estimates From Measurements Of Photosynthetically Active Radiation İn Wheat Canopies. NASA Technical Report SR-M3-04420, Nasa/Jsc, Errd, Houston, 77058, U.S.A.

Galvez-Valdivieso, G. ve Mullineaux, P.M., (2010). The Role of Reactive Oxygen Species in Signalling from Chloroplasts to the Nucleus, Physiologia Plantarum, 138, 430-439.

Gardiner, B.A. (1995). The interactions of wind and tree movement in forest canopies. M.P. Coutts, J. Grace (Eds.), Wind and Trees, Cambridge University Press pp. 41-59.

Gates, D.M. and Papian, L.E. (1971), *Atlas of Energy Budgets of Plant Leaves*, Academic Press, London and New York

Gates, D.M., Papian, L.E. (1971), *Atlas of Energy Budgets of Plant Leaves*, Academic Press, London and New York.

Geiger, R. (1965). The Climatic Near the Ground. Harvard University Press., Cambridge, N.A.

Geiger, R. (1965). The Climatic Near the Ground. Harvard University Press., Cambridge, N.A.

Genç, İ. 1976. Tarla Bitkileri Ekolojisi. Ders Notları. Ç.Ü. Ziraat Fakültesi, Adana.

Giampietro, M., Cerretelli, G., Pimentel, D. (1992). Energy analysis of agricultural ecosystem management: human return and sustainability.Agric. Ecosyst. Environ., 38:219-244.

Giampietro, M., G. Cerretelli, D. Pimentel. (1992). Energy analysis of agricultural ecosystem management: human return and sustainability.Agric. Ecosyst. Environ., 38:219-244.

Gifford, R.M. 1974. A comparison of different potantial photosyntesis, productivity and yield of plant species with differing phosyntethic metabolism. Aus. J. Plat Physiol. 1:107-117.

Gillooly, J. F. et al. (2002). Effects of size and temperature on developmental time. *Nature* **417**, 70–73

Gillooly, J. F. et al. (2002).Effects of size and temperature on developmental time. *Nature* **417**, 70–73

Gillooly, J. F., Brown, J. H., West, G. B., Savage, V. M. & Charnov, E. L. (2001).Effects of size and temperature on metabolic rate. *Science* **293**, 2248–2251

Gillooly, J. F., Brown, J. H., West, G. B., Savage, V. M. & Charnov, E. L. (2001). Effects of size and temperature on metabolic rate. *Science* **293**, 2248–2251

Gingrich, S., Marco, I., Aguilera, E., Padró,R., Cattaneo, C., Cunfer, G., Guzmán,G.I., MacFadyen, J., Watson, A.

(2018). Agroecosystem energy transitions in the old and new worlds: trajectories and determinants at the regional scale.Reg. Environ. Chang., 18:1089-1101

Givnish, T. J. (1984). Leaf and Canopy Adaptations in Tropical Forests, Physiological ecology of plants of the wet tropics, 6, (51-84).

Gliessman, S.R. (1998). Agroecology:Ecological processes in suitable agricuture. Sleeping Bear Press. USA.

Gliessman, S.R. (2001). Agroecosystem sustainability: Development practical strategies. Boca Rotan Fla. CRC Press. USA.

Gliessman, S.R. (2014). Agroecology: The Ecology of Sustainable Food Systems. CRC Press Taylor & Francis Group.

Goodland, R. 1995. The concept of environmental sustainability. Anuual reviw of ecology and systematic 26:1-24.

Grace, J. and Marks, T.C. (1978), Physiological aspects of bog production at Moor House. In: *Production Ecology of British Moors and Mountain Grasslands* (Heal, O.W. and Perkins, D.F., eds), pp. 38–51. Springer, Berlin.

Grace, J. and Marks, T.C. (1978), Physiological aspects of bog production at Moor House. In: *Production Ecology of British Moors and Mountain Grasslands* (Heal, O.W. and Perkins, D.F., eds), pp. 38–51. Springer, Berlin.

Grace, J. 1977. Plant Responses to Wind, (2nd edn), Academic Press.

Grace, S.C., (2005). Phenolic as Antioxidants, Antioxidants and Reactive Oxygen Species in Plants, ISBN: 978-1- 4051-2529-1, Oxford, Britain, 302p.

Grace, S.C., (2005). Phenolic as Antioxidants, Antioxidants and Reactive Oxygen Species in Plants, ISBN: 978-1- 4051-2529-1, Oxford, Britain, 302p.

Grace, J., Norton, D.A. (1990). Climate and growth of *Pinus Sylvestris* in its upper altitudinal limit in Scotland: evidence from tree growth-rings. J. Ecol., 78:601-610.

Graedel, T.E., Crutzen, P.J. (1995). Atnosphere, climate and change. New York, Scientific American Library. USA.

Grimme, J.P. (1997). Biodiversity and ecosystem function: The debate deepens. Science 277:1260-1261.

Grover, A., Mittal, D., Negi, M., and Lavania, D. (2013). Generating high temperature tolerant transgenic plants: achievements and challenges. *Plant Sci.* 20, 38–47.

Grover, A., Mittal, D., Negi, M., Lavania, D. (2013). Generating high temperature tolerant transgenic plants: achievements and challenges. *Plant Sci.* 20, 38–47.

Groves, R.H., Willis, A.J. (1999). Environmental weeds and loss of native plant biodiversity: some Australian examples. Australian Journal of Environmental Management 6: 164-171.

Groves, R.H., Willis, A.J. (1999). Environmental weeds and loss of native plant biodiversity: some Australian examples. Australian Journal of Environmental Management 6: 164-

171.

Guderley, H.E. & St Pierre, J. (1996) Phenotypic plasticity and evolutionary adaptations of mitochondria to temperature. *Animals and Temperature: Phenotypic and Evolutionary Adaptation* (eds I.A. Johnston & A.F. Bennett), Vol. **59**, pp. 127– 152. Cambridge versity Press, Cambridge.

Gunnell, D., Eddleston, M. (2003) Suicide by intentional ingestion of pesticides: a continuing tragedy in developing countries. Int J Epidemiol 32: 902-909.

Gunnell, D., Eddleston, M. (2003) Suicide by intentional ingestion of pesticides: a continuing tragedy in developing countries. Int J Epidemiol 32: 902-909.

Günseli, T., (1994) "Derin Ekolojinin genel çizgileri", Birikim, sayı 57-58, Ocak-Şubat.

Günseli, T., "Derin Ekolojinin genel çizgileri", Birikim, sayı 57-58, ocak-şubat 1994.

Güven, Ş., (2016). Türkiye'de Gübre Kullanım Durumu ve Gübreleme Konusunda Yaşanan Problemler. Tarım Ekonomisi Dergisi, Cilt:22 Sayı:1 Sayfa:19-32.

Güven, Ş., (2016). Türkiye'de Gübre Kullanım Durumu ve Gübreleme Konusunda Yaşanan Problemler. Tarım Ekonomisi Dergisi, Cilt: 22(1):19-32.

Hansell, M. H. (1993). The ecological impact of animal nests and burrows. — Funct. Ecol. 7: 5–12.

Hanski, I.A. (1982). Dynamic of regional distribution: The core and satellite sprecies hypotesis. Oikos 38:210-221.

Hanski, I.A., Giplin, M.E. (1997). Metapopulation biolgy: Ecology, genetics, and evolotion. San Diego, California, Academc Press, USA.

Hardin, G. (1968). "The Tragedy of the Commons." *Science* 162 1243–48.

Hare, P.D. ve Cress, W.A. (1997). Metabolic Implications of Stress-induced Proline Accumulation in Plants, Plant Growth Regulation, 21(2), 79-102.

Hare, P.D., Cress, W.A. ve Staden, J.V., (1999). Proline Synthesis and Degradation: a Model System for Elucidating Stress-related Signal Transduction, Journal of Experimental Botany, 50(333), 413-434.

Harlan, J.R. 1971. Agricultural Origins: Centers nad noncenters. Science, 174:468-474.

Harley, C.D.G. (2003). Abiotic stress and herbivory interact to set range limits across a two-dimensional stress gradient Ecology, 84 pp. 1477-1488

Hart, R.D. (1979). *Agroecosistemas: Conceptos Basicos*. Turrialba, Costa Rica: Centro Agronómico Tropical de Investigación y Enseñanza (CATIE).

Hatirli, S.A., Ozkan, B., Fert, C. (2005). An econometric analysis of energy input–output in Turkish agriculture. Renew. Sust. Energ. Rev., 9:608-623.

Hayat, S., Hasan, S. A., Fariduddin, Q., Ahmad, A. (2008). Growth of tomato (*Lycopersicon esculentum*) in response to salicylic acid under water stress. *J. Plant Interact.* 3, 297–304.

Hesketh, J. D., Barker, D. (1967), Light and carbon assimilation by plant communities. Crop Sci., 7, 285-291.

Hess, S., Suárez, E., Martínez, T. J. (1997). Estructura de la conducta ecológica responsable mediante el análisis de la teoría de facetas [Structure of the responsible ecological behaviour through the analysis of facet theory]. *Revista de Psicología Social Aplicada, 7*(2-3), 97-112.

Hochachka, P.W., Somero, G.N. (2002). Biochemical Adaptation: Mechanism and Process in Physiological Evolution Oxford University Press, New York

Holling, C. S. (1992). Cross-scale morphology, geometry, and dynamics of ecosystems. — Ecol. Monogr. 62: 447–502.

Holling, C. S. (1998). Two cultures of ecology. Conservetion ecology 2:1-4.

Hollivers, H., Warrington, I. (1982). Temperature and Plant Productivity. In: Rechargi Jr. M. (ed.). Handbook of Agricultural Productivity, Vol:1, CRC. Press., Boca Rotes, Fl. Pp. 11-21.

Hook, P., Burke, C., Lauenroth, W. K. (1991). Heterogeneity of soil and plant N and C associated with individual plants and openings in North American shortgrass steppe. Plant and Soil 138: 247– 256.

Hoover, D. L. Knapp, A. K. Smith, M. D. (2016). Photosynthetic responses of a dominant C4 grass to an experimental heat wave are mediated by soil moisture, Oecologia, 183, 1, (303-313).

Horn, H.S. (1974). The ecology of secondary succession. Annual review ecology and systematics 5:25-37.

Hughes, H.D., Metcalfe, D.S. (1972). Crop production. The Mc Millian Co. New Yor,USA. P:612.

http://geograpy.blogcu.com/dunya-nufusunun-tarihsel-artisi-ve-degisimi/3077058

http://geograpy.blogcu.com/dunya-nufusunun-tarihsel-artisi-ve-degisimi/3077058

http://ressources.unisciel.fr/tp_virtuels/Pigment_Extraction_Lab/co/module_Virtual%20Experiment_1.html (ET: 21.09.2018)

http://ressources.unisciel.fr/tp_virtuels/Pigment_Extraction_Lab/co/module_Virtual%20Experiment_1.html (ET: 21.09.2018)

http://tattoo.koc.im/carbon-cycle-vegetation.html (ET:02.08.2019).

http://tattoo.koc.im/carbon-cycle-vegetation.html (ET:02.08.2019).

http://www.mpi.om/en/file/?p=4098 (ET: 08.10.2019).

http://www.mpi.om/en/file/?p=4098 (ET: 08.10.2019).

http://www.yardimcikaynaklar.com/madde-donguleri-nelerdir/

(ET: 16.09.2019).

http://www.yardimcikaynaklar.com/madde-donguleri-nelerdir/ (ET: 16.09.2019).

http://www.yardimcikaynaklar.com/madde-donguleri-nelerdir/ (ET: 16.09.2019).

https://balkangreenenergynews.com/rs/biomasom-ka-niskougljenicnoj-industriji-izazovi-perspektive/ (ET:13.09.2019).

https://balkangreenenergynews.com/rs/biomasom-ka-niskougljenicnoj-industriji-izazovi-perspektive/ (ET:13.09.2019).

https://balkangreenenergynews.com/rs/biomasom-ka-niskougljenicnoj-industriji-izazovi-perspektive/ (ET:13.09.2019).

https://biology-forums.com/index.php?action=gallery;sa=view;id=31121 (ET: 12.09.2018)

https://biology-forums.com/index.php?action=gallery;sa=view;id=31121 (ET: 12.09.2018)

https://cografyahocasi.com/10-sinif/toprak-tipleri-ve-ozellikleri.html (ET:05.09.2019).

https://docplayer.biz.tr/196639-Su-metabolizmasi-suyun-biyolojik-gorevleri-vucuda-su-saglanmasi-ve-su-blancosu-eksojen-su-endojen-su-endojen-su-eksojen-su.html

https://docplayer.biz.tr/196639-Su-metabolizmasi-suyun-biyolojik-gorevleri-vucuda-su-saglanmasi-ve-su-blancosu-eksojen-su-endojen-su-endojen-su-eksojen-su.html

https://docplayer.biz.tr/196639-Su-metabolizmasi-suyun-biyolojik-gorevleri-vucuda-su-saglanmasi-ve-su-blancosu-eksojen-su-endojen-su-endojen-su-eksojen-su.html

https://nehrucollege.info/photo/besin-piramidi-hayvanlar ET: 16.09.2018).

https://nehrucollege.info/photo/besin-piramidi-hayvanlar ET: 16.09.2018).

https://nehrucollege.info/photo/besin-piramidi-hayvanlar ET: 16.09.2018).

https://pxhere.com/tr/photo/912388 (ET:12.07.2019).

https://rock-cafe.info/posts/black-soil-626c61636b.html (ET:12.07.2019).

https://rock-cafe.info/posts/yellow-soil-79656c6c6f77.html (ET:12.07.2019).

https://slideplayer.biz.tr/slide/15161142/ (ET: 16.09.2018)

https://slideplayer.biz.tr/slide/15161142/ (ET: 16.09.2018)

https://slideplayer.biz.tr/slide/3681204/(ET: 16.09.2018)

https://slideplayer.biz.tr/slide/3681204/(ET: 16.09.2018)

https://webgarden.osu.edu/wiki/index.php/Day-neutral_plant (ET:02.10.2019).

https://webgarden.osu.edu/wiki/index.php/Day-neutral_plant (ET:02.10.2019).

https://www.agromisa.org/fr/product/intercropping-annual-foodcrops/(ET: 01.10.2018)

https://www.agromisa.org/fr/product/intercropping-annual-foodcrops/(ET: 01.10.2018)

https://www.cografyabilimi.gen.tr/yagis-cesitleri-nelerdir-yagis-tipleri-nelerdir/ (ET: 10.10.2019).

https://www.cografyabilimi.gen.tr/yagis-cesitleri-nelerdir-yagis-tipleri-nelerdir/(ET: 10.10.2019).

https://www.deerbusters.com/blog/soil-and-the-spread-of-chronic-wasting-disease/?setCurrencyId=1 (ET:12.07.2019).

https://www.delinetciler.net/showthread.php?t=38009 (ET: 15.05.2019).

https://www.heryerdebilim.com/uzay-neden-karanliktir/renklerin-dalga-boylari/ (ET: 23.09.2018)

https://www.heryerdebilim.com/uzay-neden-karanliktir/renklerin-dalga-boylari/(ET: 23.09.2018)

https://www.nkfu.com/makro-ve-mikro-bitki-besinleri/

https://www.nkfu.com/makro-ve-mikro-bitki-besinleri/

https://www.nkfu.com/makro-ve-mikro-bitki-besinleri/

https://www.notusta.com/endemik-bitki-437/

https://www.notusta.com/endemik-bitki-437/

https://www.notusta.com/endemik-bitki-437/

https://www.sciencealert.com/the-world-s-population-is-growing-faster-than-we-thought-new-report-finds

https://www.sciencealert.com/the-world-s-population-is-growing-faster-than-we-thought-new-report-finds

https://www.sciencealert.com/the-world-s-population-is-growing-faster-than-we-thought-new-report-finds

https://www.soliclima.cat/biomassa. (ET:12.09.2019).

https://www.soliclima.cat/biomassa. (ET:12.09.2019).

https://www.soliclima.cat/biomassa. (ET:12.09.2019).

https://www.waterexplorer.ie/mission-control/izmir-born?article=13762 (ET: 02.08.2019)

https://www.waterexplorer.ie/mission-control/izmir-born?article=13762 (ET: 02.08.2019)

https://www.waterexplorer.ie/mission-control/izmir-born?article=13762 (ET: 02.08.2019)

https://www.worldbank.org/en/publication/global-economic-prospects#data

https://www.worldbank.org/en/publication/global-economic-prospects#data

https://www.worldbank.org/en/publication/global-economic-prospects#data

https://www.zastavki.com/eng/Nature/wallpaper-101670.htm (ET:25.09.2019).

https://www.zastavki.com/eng/Nature/wallpaper-101670.htm (ET:25.09.2019).

Humphries, S.E., Groves, R.H., Mitchell, D.S. (1991). Plant invasions: A status review and management directions. Kowari 2: 1-134.

Hunter, M. D. and Price, P. W. (1992). Playing chutes and ladders: heterogeneity and the relative roles of bottom-up and top-down forces in natural communities. Ecology 73: 724–732.

Huxman, T. E. et al. (2003).Temperature as a control over ecosystem CO2 fluxes in a high elevation subalpine forest. *Oecologia* **134**, 537–546

Irlandi, E. A., Peterson, C. H. (1991). Modification of animal habitat by large plants: mechanisms by which seagrasses influence clam growth. Oecologia 87: 307–318.

Jacks, G.V. (1963). The biological nature of soil productivity. Soil Fertile. 26:147-150.

Jackson, R., M, Caldwell. (1993). The scale of nutrient heterogeneity around individual plants and its quantification with geostatistics. *Ecology* 74: 612– 614.

Jahnke, L. S., Lawrence, D.B. (1965). Influence of photosynthetic crown structure on potential productivity of vegetation based primarily on mathematical models. Ecology, 46,319.

Jalal, E. O., Suzette, P.T.N., Geographical Variation and Successive Adaptive Radiations of Yellow-Flowered

Teucrium (Labiatae) in the Mediterranean Region, *The Botanical Review*, **68**, 2, (209-234), (2002).

Jarvıs, P.G., (1976). The interpretation of the variations in leaf water potential and stomatal conductance found in canopies in the field. Phil. Trans. R. Soc. B, 273, 593.

Jiawen, Zhu., Zeng, X., (2017). Influences of the seasonal growth of vegetation on surface energy budgets over middle to high latitudes, *International Journal of Climatology*, **37**, 12, (4251-4260),

Jones, M.R. (1989). Analysis of the use of energy in agriculture approaches and problems. Agric. Syst., 29:339-355.

Juma, N.G., 1993. Interrelationships between soil structure/texture,soil biota/soil organic matter and crop production. Geoderma 57:3-30.

Kacar, B., Katkat, V. (2007). Gübreler ve Gübreleme Tekniği. Nobel Yayın No:1119, Ankara.

Kaiser, J. (2001). HOw rain pulses drive biome growth. Science 291:413-414.

Kallio, P. and Heinonen, S. (1975), CO, exchange and growth of Rhacomitrium lanuginosum and Dicranum elongatum. In: *Fennoscandian Tundra Ecosystems* (Wiegolaski, F.E., ed.), pp. 138–48. Springer, Berlin.

Kallio, P. and Kärenlampi, L. (1975), Photosynthetic activity of multicellular lower plants (mosses and lichens). In: *Photosynthesis and productivity in different*

environments (Kallio, P. and Kärenlampi, L, ed.), pp. 393–423. Cambridge University Press.

Kaltschmitt, M. (2018). Biomass as Renewable Source of Energy: Possible Conversion Routes, Energy from Organic Materials (Biomass), 10.1007/978-1-4939-7813-7_244, (353-389)

Karapirli, M. (2004) Acute pesticide poisoning related deaths in Turkey. Vet Hum Toxicol, 46: 342-44.

Karl, J. N. (1988). Biophysical limitations on plant form and evolution, Plant Evolutionary Biology, 8, (185-220)

Karl, J., Niklas, V. K. (2016). Mechanical and photosynthetic constraints on the evolution of plant shape, Paleobiology, **10**, 1, (79-101),

Karr, J.R., Schosser, I.J. (1978). Water resourches and the land water interface. Science 201:229-234.

Kastner, T., Rivas, M.J.I., Koch,W., Nonhebel. S. (2012). Global changes in diets and the consequences for land requirements for food.Proc. Natl. Acad. Sci., 109:6868-6872.

Kaufmann, M. R. (1976). Stomatal response of Engelmann spruce to humidity, light and water stress. Plant Physiol., 57,898.

Kaye, J. P., Hart, S. C. (1997). Competition for nitrogen between plants and soil microorganisms. Trends in Ecology and Evolution 12: 139– 143.

Kedrowski, R. A. (1983). Extraction and analysis of nitrogen, phosphorus and carbon fractions in plant material. Journal of Plant Nutrition **6**: 989– 1011.

Keith, W.D., Harry, C. M. (1978). Agronomic Characteristics And Environmental Stress, Soybean Physiology, Agronomy, And Utilization, 8, (77-118).

Kennedy, D. (2003). Sustainability and the commons. Science 302: 1861-1869.

Kononova, M.M. (1966). Soil organic mtter. Permagon Press, Oxford, England.

Kordas, R.L., Dudgeon, S. (2010). Dynamics of species interaction strength in space, time and with developmental stage Proc. R. Soc. B.

Kormondy, E. J. (1969). Concepts of Ecology. (Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall).

Kowalski, M. F., Haberl, H. (2007). Socioecological Transitions and Global Change: Trajectories of Social Metabolism and Land Use.Edward Elgar Publishing.

Körner, C., Larcher, W. (1988). Plant life in cold climates. Pages 25–57 *in* S. F. Long and F. I. Woodward, editors. Plant and temperature. Symposium of the Society for Experimental Biology. Volume 42. The Company of Biologists, Cambridge, UK.

Kramer, P.J. (1969), *Plant and Soil Water Relationships: a Modern Synthesis*, McGraw-Hill, New York.

Krebs, C. J. (1985). Ecology. The experimental analysis of distribution and abundance. Third ed. — Harper and Row, New York.

Krumbein, W. E., Dyer, D. B. (1985). This planet is alive weathering and biology, a multi-faceted problem. In: Drever, J. I. (ed.), The chemistry of weathering. D. Reidel Publishing Co., pp. 143–160.

Lal R, Stewart BA. 1990. Soil degradation. New York: SpringerVerlag. Langdale GW, Alberts EE, Bruce RR, Edwards WM,

Lal R. 1994. Water management in various crop production systems related to soil tillage. Soil Tillage Res 30:169–85.

Lal, R. (1991). Soil conservation and biodiversity. In: Hawksworth, D. L. (ed.), The biodiversity of microorganisms and invertebrates: its role in sustainable agriculture. CAB International, Walling-ford, pp. 89–103.

Lambert, J.D.H. (1981). The ecological consequences of ancient Maya agricultural practices in Belize, C.A. Paper presented at symposium on Prehistoric Intensive Agriculture in the Tropics, Australian National University, Canberra, Australia.

Langdale, G.W., West, L.T., Bruce, R.R., Miller, W.P., Thomas, A.W. (1992). Restoration of eroded soil with conservation tillage. Soil Techn 5:81–90.

Larcher, W. (1995). Physiological Plant Ecology, Published by Springer, ISBN 0-387-09795-3, New York, 506p.

Larcher,W.(1925). Physicobiologcal of Plant Ekoloji.Third Editor Springer, Berlin.

Laüchli, A. (1976), Apoplasmic transport in tissues. In: *Encyclopaedia of Plant Physiology. N. S.2. Transport in Plants. IIB.* (Liittge, U. and Pitman, M.G., eds), pp. 3–34. Springer, Berlin.

Lavelle, P. (1983). The soil fauna of tropical savannas. II. The earthworms. Ecosyst World 13:485–504.

Law, B. E. (2002).Environmental controls over carbon dioxide and water vapor exchange of terrestrial vegetation. *Agric. Forest Meteorol.* **113**, 97–120

Lechowicz, M. J., Bell, G. (1991). The ecology and genetics of fitness in forest plants. II. Microspatial heterogeneity of the edaphic environment. *Journal of Ecology* 79: 687–696.

Lee KE. 1985. Earthworms: their ecology and relationships with soils and land use. Orlando (FL): Academic.

Lee, E., Foster, R.C. (1991). Soil fauna and soil structure. Aust J Soil Res 29:745–76

Lee, K.E., Foster, R.C., 1991. Soil fauna and soil structure. Aust. J.Soil Res. 29:745-775.

Lieth, H., Whittaker, R.H. (1975). Primary production of biosphere. New York, Sspringler Verlag Publication. USA.

Likens, G. E. (1992). The ecosystem approach: its use and

abuse. Ecology Institute, Oldendorf/Luhe.

Lloyd, M., Robert, J. (1964). "A Table for Calculating the Equitability' Component of Species Diversity." *The Journal of Animal Ecology* 217–25.

Logan, B.A., (2005). Reactive Oxygen Species and Photosynthesis, Antioxidants and Reactive Oxygen Species in Plants, Publishing by Blacwell, ISBN 978-1-4051-2529-1, Oxford, 302p.

Long, R. (1928). Some observetions on Dew. Met. Mag. 87:161-168.

Longton, R. E. (1981), Physiological ecology of mosses. In: *Mosses of North America* (Taylor, R.J. and Leviton, A.E., eds), pp. 77–113. Pacific Division, American Academy for the Advancement of Science, Washington.

Longton, R.E. (1979), Climatic adaptation of bryophytes in relation to systematics. In: *Bryophyte Systematics* (Clarke, G.C.S. and Duckett, J.G., eds), pp. 51131. Academic Press, London.

Loom, R. S, Cannon, D.S.(1992).CropEcology: Productivity and Management in AgriculturalSystems. Cambridge University, Press: Cambridge.

Loucks, O.L. (1977). Emergence of research on agroecosystems. *Ann. Rev. Ecol. and Sys*. 8: 173–192.

Lowrance, R., B.R. Stinner, and G.S. House. (1984). *Agricultural Ecosystems*. New York: Wiley Interscience.

Lowry, W.P. (1969), *Weather and Life: an introduction to bio-meteorology*, Academic Press, New York.

Lutz, W., Sander, W., Scherbov, S. 2001. The end of world population growth. Nature 412:543-545.

lse, P.L., Turner, N. & Hulbert, A.J. (2004) The evolution of endothermy: role for membranes and molecular activity. *Physiological and Biochemical Zoology* **77**, 950–958.

Luuk, G.A., Dobbelsteen, V.D (2017). Esther Meinen and Cecilia Stanghellini, Plant factories; crop transpiration and energy balance, *Agricultural Systems*, **153**, (138-147)

Lüttge, U. (2002). Mangroves, Salinity: Environment- Plants-Molecules, Published by Kluwer Academic Publishers, ISBN 1-4020-0492-3, Dordrecht, The Netherlands, 522p.

Lyles, L. (1988). Basic wind erosions processes. Agriculture, Ecosystems and Environment, 22/23:91-101.

Magali, W., Samuel, R., Romain J., Guillet, F. A. (2019). Biodiversity offsetting: Certainty of the net loss but uncertainty of the net gain, *Biological Conservation*, 10.1016/j.biocon.2019.06.036, **237**, (200-208),

Mahalingam, R. (2015). "Consideration of combined stress: a crucial paradigm for improving multiple stress tolerance in plants," in *Combined Stresses in Plants*, ed. R. Mahalingam (Berlin: Springer), 1–25.

Mansour, M.M.F., Salama, K.H.A. ve Al-Mutawa, M.M.

(2003). Transport Proteins and Salt Tolerance in Plants, Plant Science, 164, 891-900.

Marc, T. (2001).Forest light and its influence on habitat selection, Tropical Forest Canopies: Ecology and Management, 20:251-261.

Margulis, L, Sağan, C. (2002). Acquiring genoms: A teory of the origins of species. New York; Basic Books.

Martin, J.H., Leonard, W.H., Stamp, D.L. (1976). Principle of field crop production. Mac Millan Pub. Bo. Onc. New York, USA.

Martin, A., Marinissen, J.C.Y., 1993. Biological and physico-chemical processes in excrements of soil animals. Geoderma 56:331-347.

Mathews, O.R., Brown, L.A. (1938). Wİnter wheat and sorhum production in teh Southern plains under limited rainfall. U.S. Department of Agricultural Circ. P.447.

Matson, P. A., Parton, W. J., Power, A. G., Swift, M. J. (1997). Agricultural Intensification and Ecosystem Properties. *Science.* 277(5325):504-509.

Mc Gregor, K.C. (1994). Concepts of residue management: infiltration, runoff, and erosion. In: Hatfield JL, Stewart BA, editors. Crops residue management. Boca Raton (FL): Lewis. p 109–24.

Mc Naughton, S.J. (1977). Diversity and stability of ecological communities: A comment on the role of empricism in ecology. American Naturalist. 111:515-525.

Mc Naughton, S.J. (1993). GRasses and grazers, science and management. Ecological Applications 3:17-20.

Mc Pherson, H.G. (1969). Photocell-filter combinations for measuring photosynthetically active radiation, Agricultural Meteorology, 6, 5, (347-356),

Méndez, V. E., C. M. Bacon, and R. Cohen. (2013). Agroecology as a transdisciplinary, participatory, and action-oriented approach. Agroecology and Sustainable Food Systems 37: 1–16.

Milthorpe, F. L., And Moorby, J., 1979, An Introduction To Crop Physiology, 2nd Edition (New York: Cambridge University Press).

Milburn, J.A. (1979), *Water Flow in Plants*, Longman, London.

Miller, P. C. (1983). Comparison of Water Balance Characteristics of Plant Species in "Natural" Versus Modified Ecosystems, Disturbance and Ecosystems, 13, (188-212)

Miller, P.C. Billings, W.D. Oechel, W.C. (1979). A Modelıng Approach To Understandıng Plant Adaptatıon To Low Temperatures, Comparative Mechanisms of Cold Adaptation, 5, (181-214),

Milthorpe, F. L., Moorby, J. (1979). An Introduction to Crop Physiology, 2nd edition (New York: Cambridge University Press).

Minkov, I.N., Jahoubjan, G.T., Denev, I.D. ve Toneva, V.T., (1999). Photooxidative Stress in Higher Plants, Handbook

of Plant Crop Stress, ISBN 0-8247-1948-4, New York, 1198p.

Mitchell, R.L. (1970). Crop growth + Culture. The Iova Stata Univeristy Press. P 350. USA

Mitchell, J. F. B., Manabe. S., Tokioka, T., Meleshko, V. (1990). Equilibrium climate change. Pages 131–172 *in* J. T. Houghton, G. J. Jenkins, and J. J. Ephraums, editors. Climate change, the IPCC scientific assessment. Cambridge University Press, Cambridge, UK.

Moffat, A. S. (1988). Global nitrogen overload problems grows ce-riticals. Science 279:988-989.

Moloney, K. A., Levin, S. A., Chiariello, N. R., Buttel, L. (1992). Pattern and scale in a serpentine grassland. — Theoret. Pop Biol. 41: 257–276.

Monst, M., (1968), Mathematical models of plant communities. In Functioning of Terrestrial Ecosystems at the Primary Production Level, edited by E. F. Eckardt (Paris: UNESCO), pp. 131-149.

Monteıth, J. L., (1973), Principles of Environmental Physics. (London: Edward Arnold).

Monteıth, J. L., (1977), Climate and the efficiency of crop production in Britain. Phil. Trans. R. Soc. B, 281, 277.

Monteıth, J. L., Szeıcz, G., Waggoner, P. E. (1965). The measurement and control of stomatal resistance in the field. J. appl. Eco/., 2, 345.

Monteith, J. L., (1975), Radiative transfer in plant communities. In Vegetation and the Atmosphere, Vol. I, edited by J. L. Monteith (London: Academic Press), pp. 13-52.

Monteith, J., Radiation, L. (2008).Crops, *Experimental Agriculture*, **1**, 04, (241),

Monteith, J.L. (1965). Light distribution and pyotosyntesis in field crops. Ann. Bot. 29:17-37.

Moss, A.E. (1940). Effect of wind-driven salt water. J. Forestry. 38:421-425.

Muller, F. (2000). Indicating ecosystem integrştytheorical concepts and envronmental requirements. Ecological MOdelling 130:13-23.

Munns, R. ve Tester, M., (2008). Mechanisms of Salinity Tolerance, Annual Review of Plant Biology, 59, 651- 681.

Munns, R., (2002). Comparative Physiology of Salt and Water Stress, Plant Cell and Environment, 25, 239- 250.

Naeems, S., Hakansson, K., Lawton, Crawley, M.J., Thomson, L.J. (1996). Biodiversity and plant productivity in a model assemlage of plant species. Oikos 76:259-265.

Naylor, R. E. L. (l984). Seed ecology. Advances in Research and Technology of Seeds 9: 61–93.

Niedrist, G., Tasser, E., Lüth, C., Dalla V. J., Tappeiner,U. (2009). Plant diversity declines with recent land use changes in European Alps. Plant Ecol., 202:195-210.

Nobel, P.S. (1974), *Introduction to Biophysical Plant*

Physiology, Freeman, San Francisco.

Odum, E.P. (1971). Fundamentals of Ecology. Philadelphia: W.B. Saunders Co. USA

Odum, E.P. (1983). Basic Ecology. Philadelphia: W.B. Saunders Co. USA

Odum, E.P. (1989). Input management of production systems. Science 243:177-182.

Odum, E.P., (1997). Ecology. A Bridge Between Science and Society-SinaverAssociates: Sunderland, M.A. Oldeman et al., 1991.

Odum, H.T. (1973). Energy, ecology and economy**.** Ambio, 6: 220-227.

O'Neil, R.V., Deangelis, D.L., Waide, J.B., Ailen, T.F. (1986). A hierarchical concept of ecosystems. Princeton, N.J.; Priceton University Press.

Özcan, N., İkincioğulları, D. (2009) Ulusal Zehir Danışma Merkezi 2008 yılı çalışma raporu özeti. Turk Türkiye Hijyen ve Deneysel Biyoloji Dergisi, 66.

Özkaya G. Çeliker A., Koçer-Giray B. (2013) İnsektisit zehirlenmeleri ve Türkiye'deki durumun değerlendirilmesi. Türkiye Hijyen ve Deneysel Biyoloji Dergisi. 70, 75-102.

Öztürk, M.A., Türkan, İ. (1989). Canlılar ve Çevre. Ege Üniveritesi Basımevi, Bornova, İzmir.

Öztürk, M.A., Türkan, İ. (1992). Bitki Ekolojisi. Ege Üniveritesi Basımevi, Bornova, İzmir.

Pacini, C. Wossink, A. Giesen, G. Vazzana, C. Huirne, R. (2003) "Evaluation of sustainability of organic integrated and conventional farming systems: A farm and field-scale analysis", *Agric. Ecosyst. Environ.*, vol. 95, pp. 273-288.

Page, J. K. (1978), *Methods for the Estimation of Solar Energy on Vertical and Inclined Surfaces*. Publ. BS 76, Department of Building Science, University of Sheffield.

Paine, R. T. (1969). A note on trophic complexity and community stability. Am. Nat. 103: 91–93.

Patten, B.C., Jorgensen, S.E. (1995). Complex ecology.: The part-whole relation in ecosystems. Englewood Cliffs, N.J.; Prentice Hail. USA.

Paul, E.A., Clark, F.E. (1989). Soil microbiology and biochemistry. San Diego, Californa, Academ,c Press. USA.

Pearson, L.C. (1966). Agronomy. Reinhold Publication. New York, USA.

Pearson, L.C. (1967). Principle of Agronomy. Reinhold Publication. New York, USA. P:434.

Peleg, Z., Blumwald, E. (2011). Hormone balance and abiotic stress tolerance in crop plants. *Curr. Opin. Plant Biol.* 14, 290–295.

Pessarakli, M. ve Szabolcs, I. (1999). Soil Salinity and Sodicity

as Particular Plant/Crop Stress Factors, Handbook of Plant Crop Stress, ISBN 0-8247-1948-4, New York, 1198

Pimentel, D. and C.W. Hall. (1984). *Food and Energy Resources*. Orlando, FL: Academic Press.

Pimental, D., Terhune, E.C., Dyson-Hudson, R., Rocherau, S., Samis, R., Smith, E.A., Denman, D., Reifscnaider, D., Shepard, M. (1976). Land degradation: Effecets on food and energy resoruces. Science, 194:149-155.

Pimentel, D., D. Nafus, W. Vergara, D. Papaj, L. Jaconetta, M. Wulfe, L. Olsvig, K. French, M. Loye, and E. Mendoza. (1978). Biological solar energy conversion and U.S. energy policy. Bioscience 28: 376–382.

Pimentel, D., M. Pimentel, and M. Karpenstein-Machan. (1998). Energy use in agriculture: An overview. International Commission of Agricultural Engineering Ejournal 98: 1–32.

Pimm, S. L. (1984). The complexity and stability of ecosystems. Nature 307: 321–326.

Pitman, M.G. ve Läuchli, A. (2002). Global Impact of Salinity and Agricultural Ecosystems, Salinity: Environment-Plants-Molecules, Published by Kluwer Academic Dordrecht, The Netherlands, 522p.

Priscilla, M. W., Janice, M. L. (2017). Importance of including cultural practices in ecological restoration, *Conservation Biology*, 31, 5, (1109-1118)

Raich, J.W., Tufekcioglu, A. (2000). Vegetation and soil

respiration: correlations and controls. Biogeochemistry, 48:71-90.

Raison, R. J. (1979). Modication of the soil environment by vegetation res, with particular reference to nitrogen transformations: A review. Plant and Soil 51: 73–108.

Rappaport, R.A. (1971). The flow of energy in an agricultural society. *Scientific American*. 225: 116–132.

Raschke, K. (1970). Temperature dependence of CO2 assimilation and stomatal aperture in leaf sections of Zea mays, *Planta*, **91**, 4, (336-363)

Rasul, G. and G. B. Thapa. (2003). Sustainability analysis of ecological and conventional agricultural systems in Bangladesh. World Development 31(10): 1721–1741.

Rebecca, S., Ruth, C., James, C. (2019). Are biodiversity offsetting targets of ecological equivalence feasible for biogenic reef habitats. *Ocean & Coastal Management* **177**, 97-111.

Reganold, J. P., L. F. Elliot, and Y. L. Unger. (1987). Long-term effects of organic and conventional farming on soil erosion. Nature 330: 370–372.

Reifsnyner, W.S.; T.O. Darnhofer. 1989. Meteorology and Agroforestry. Academic Press. USA

Resources Institute (WRI). 1994. World resources. New York: Oxford University Press.

Rhoads, D. C., Young, D. G. (1970). The influence of deposit-

feeding organisms on sediment stability and community trophic structure. J. Mar. Res. 28: 150-178.

Richard, M. K. (2008). Effects Of Green Lıght On Bıologıcal Systems, *Biological Reviews*, **67**, 2, (199-284),

Ricklefs, R. E. (1984). Ecology, Second ed. Chiron Press, New York.

Robert, P. C., Rust, R. H., Larson, W. E. (1993). Soil specific crop management. American Society of Agronomy, Madison, Wisconsin, USA.

Roberts, E.H. (1975), Problems of long-term storage of seed and pollen for genetic resources conservation. In: *Crop Genetic Resources for Today and Tomorrow* (Roberts, E.H, eds), pp. 269–96. Cambridge.

Robertson, G., Huston, M., Evans, F., Tiedje, J. (1988). Spatial variability in a successional plant community: patterns of nitrogen availability. *Ecology* 69: 1517– 1524.

Robinson, N. (1966). Solar Radiation. Elsevier, New York, USA.

Rochette, P., Desjardins, L. R., Patty, E. (1991). Spatial and temporal variability of soil respiration in agricultural fields. *Canadian Journal Soil Science* 71: 189– 196.

Russel, M.B. 1959. Water and its relation to soil and crops. Adv. Agronomy. 11:1-131.

Sah, S. K., Reddy, K. R., Li, J. (2016). Abscisic acid and abiotic stress tolerance in crop Plants. *Front. Plant Sci.* 7:571.

Sairam, R.K. ve Tyagi, A. (2004). Physiology and Molecular Biology of Salinity Stress Tolerance in Plants, Current Science, 86(3), 407-421.

Sara, B., Anna, Z., Katarina, E. (2016). Funding ecological restoration policy in practice patterns of short termism and regional biases, *Land Use Policy*, 10. 1016/j. landusepol. 2016.01.004, 52, (439-453),

Savage, V. M., Gillooly, J.F., Brown, J.H., West, G.B. & Charnov, E.L. (2004) Effects of body size and temperature on population growth. *American Naturalist* **163**, 429– 441.

Schlesinger, W. H., Reynolds, J. F., Cunningham, G. L., Huenneke, L. F., Jarrell, W. M., Virginia, R. A., Whitford, W. G. (1990). Biological feedbacks in global desertification. *Science* 247: 1043– 1048.

Simba, L. 1970. Relation between total radiation and yield of some field crops in Netherlands. NAth. J. Agric. Sci. 18:125-131.

Simons, D.B. (1971), Open channel flow. In: *Introduction to physical hydrology*, (Chorley, R.J., ed.), pp. 131–52. Methuen, London.

Sinclair, T. R., Murphy, C. E., Knoerr, K. R. (1976). Development and evaluation of simplified models for simulating canopy photosynthesis and transpiration. J. appl. Ecol., 13,813.

Slatyer, R.O.(1967). Plant-water reationships. Acad. Press.

London, England. P:366.

Spedding, C.R.W., Walsingham, J.M., Hoxey, A.M. (1981). Biological efficiency in agriculture. Academic Press Inc. London, p: 383.

Spedding, C.R.W. (1975). *The Biology of Agricultural Systems*. London: Academic Press.

Stanley, J. (1991). Kays, Heat, Heat Transfer, and Cooling, Postharvest Physiology of Perishable Plant Products, 10.1007/978-1-4684-8255-3-8, (457-507)

Steven, V., (2009). Leaves in the lowest and highest winds: temperature, force and shape, *New Phytologist*, **183**, 1, (13-26)

Stokes, A., Fitter, A.H., Coutts., M.P. (1995). Responses of young trees to wind and shading: effects on root architecture. J. Exp. Bot., 46:1139-1146.

Su, J., Niklas, K. J., Huang, W., Yu, X., Yayun, Y., Peijian, S. Lamina shape correlates with lamina surface area: An analysis based on the simplified Gielis equation, *Global Ecology and Conservation*.

Susan, B., Katarina, E. (2016). Ecological restoration success: a policy analysis understanding, *Restoration Ecology*, 24, 3, (284-290).

Şişli, M.N. (1980). Ekoloji. Hacettepe Üniveritesi Yayınları. Meteksan Ltd. Şti., Ankara.

TAGEM, 2018. Gübre Sektor Politika Belgesi 2018-2022. Tarımsal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, Ankara.

Tarım Bakanlığı Kayıtları. www.tarim.gov.tr

Taylor, S. E. (1975). Optimal leaf form. In Perspectives of Biophysical Ecology, edited by D. M. Gates and R. B. Schmerl (New York: Springer-Verlag), pp. 73-86.

Tellarini, V. and F. Caporali. (2000). An input/output methodology to evaluate farms as sustainable agroecosystems: An application of indicators to farms in Central Italy. Agriculture, Ecosystems, and Environment 77: 111–123

Temesgen, A. A., Janne H., Petri P., Miina R., Eduardo E. M. (2019).Clarifying the role of radiative mechanisms in the spatio-temporal changes of land surface temperature across the Horn of Africa, *Remote Sensing of Environment*, 10.1016/j.rse.2018.11.024, **221**, (210-224),

Tenhunen, J. D., Hesketh, J. D., Gates, D. M. (1980). Leaf photosynthesis models. In Predicting Photosynthesisfor Ecosystem Models, Vol. II, edited by J. D. Hesketh and J. W. Jones. (CRC Press), (Boca Raton: CRC Press), pp. 17-47.

Tepe, B. (2019). Fotosentez. http://bektastepe.net/course-slides/10-fotosentez.pdf (ET:18.09.2019).

Tepe, H., (1999). "Çevre Etiği: Toprak Etiği mi yoksa İnsan Etiği mi?" Felsefelogos, sayı 1, Bulut Yayınları, stanbul Tiryaki, O., Canhilal, R., Horuz, H. (2010) Tarım ilaçları

kullanımı ve riskleri. Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi 26(2): 154-169.

Thomson, L.M. (1957). Soils nad soil fertility. New York, Mc Graww-Hill Book Co. USA:.

Thornthwiate, C.W: (1931). The climates of North America according to a new classification. Georg. Rew. 21:633-655.

Tibke, G. 1988. Basic pirciples of wind erosion coutel. Agriculture, Ecosystems and Environment. 22/23:103-122.

Ting, I.P. 1973. Comperative carbon metabolism in plants. What's New in Plant Physiology. 5(3):1-4.

Tiryaki, O., Canhilal, R., Horuz, H. (2010) Tarım ilaçları kullanımı ve riskleri. Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi 26(2): 154-169.

Tosun, O. (1965). Tarla Ziraatının ekolojik esasları. Ders notları. A.Ü. Ziraat Fakültesi, Ankara.

Tosun, O., Eser, D. (1983). Tarımsal Ekoloji. Ders Notlar. A.Ü. Ziraat Fakültesi, Nu:106, 95 s

Tosun, O., Weniger, F.C. (1939). Modern Kuru Ziraat Esaslarının Türk Ata Sözleriyle İzahı. Ulusal Matbaa, Ankara.

Treglow, M. (1970). Environment and Plant Response. Mc. GrawnHill, New York.

Turner, N. C. (1974). Stomatal response to light and water under

field conditions. R. Soc. NiZ. Bull., 12,423. V

TÜİK. (2019). Türkiye Nüfus İstatistikleri. TÜİK Kayıtları, Ankara.

Valentini, R. et al. (2000). Respiration as the main determinant of carbon balance in European forests. *Nature* **404**, 861–865

Van der Hoek, W., Konradsen, F. (2005) Risk Factors for Acute Pesticide Poisoning. in Sri Lanka. Trop Med Int Health. 10: 589-96.

Van Gardingen, P., Grace. J. (1991) .**Plants and wind.** Adv. Bot. Res., 18:189-253.

Van Tassel, D. and L. R. DeHaan. (2013). Wild plants to the rescue. American Scientist 101: 218–225.

Van, H. W., Konradsen, F. (2005) Risk Factors for Acute Pesticide Poisoning. in Sri Lanka. Trop Med Int Health. 10: 589-96.

Vandermeer, J. H. (2011). The Ecology of Agroecosystems. Jones and Bartlett Publishers: Sudbury, MA.

Vavilov, N.I. 1951. The origin, variaition immunity and breeding of cultivated plants. Chronica Botanica. 13:1-366.

Verberne, E.L.J., Hassink, J., de Willigen, P., Groot, J.J.R., vanVeen, J.A., 1990. Modelling organic matter dynamics indifferent soils. Neth. J. Agric. Sci. 38:221-238.

Vogel.,S. (1989). Drag and reconfiguration of broad leaves in high winds. J. Exp. Bot., 40:941-948.

Wagner, W. (1999)."Sustainable agriculture: How to sustain a production system in a changing environment", *Int. J. Parasitol.*, vol. 29, pp. 1-5

Waisel, Y. (1958). New Absorbtion by plant of arid zones. Bull. Res.Caun. Israel, 6:180-186.

Walker, B., Steffer, W. (1996). Global Change and Terrestrial Ecosystems, Cambridge University Press., New York.

Walter, H., (1973). Vegetation Of The Earth: In Relation To Climate And Eco-Physioloqical Conditions (New York, Heidelberg, Berlin: Springer-Verlag), Pp. 238.

Wardle, D.A. (2002). Communities and Ecosystems, Linking the Above-ground and Belowground Components.Princeton University Press, Princeton, NJ. p. 392.

Webster, R. (1985). Quantitative spatial analysis of soil in the field. 1– 70 B. A. Stewart, editor. Advances in soil science. Springer-Verlag, New York, New York, USA.

Went, F. (1944). Thermoperiodicity in growth and fruiting of the tomato. American Journal of Botany 31: 135–150.

Werner, H., Terjung And Stella, Louie, S-F. (2005). Energy Budget And Photosynthesıs Of Canopy Leaves*, *Annals Of The Association Of American Geographers*, **63**, 1, (109-118),

West, G. B., Brown, J. H. & Enquist, B. J. (1997). A general model for the origin of allometric scaling laws in biology. *Science* **276**, 122–126

West, G.B. & Brown, J.H. (2004) Life's universal scaling laws. *Physics Today* **57**, 36– 42.

Wiens, J. A. (1976). Population responses to patchy environments. Annu. Rev. Ecol. Systm. 7: 81-120.

Williams, P.A. (1997). Ecology and management of invasive weeds. Conservation Sciences Publication No. 7. Department of Conservation, Wellington.

Williamson, M. (1972). The analysis of biological populations. Edward Arnold, London.

Willis, A.J. (1973). Intrduction to plant physiology. George Allen and Unwin Ltd. Toronto. Canada.

Wood, M. (1989). Soil biology. New York: Blackie, Chapman and Hall.

Woods, D., Turner, N. C. (1971), Stomatal response to changing light by four tree species of varying shade tolerance. New Phytol., 70, 77. www.cografyabiz.blogcu.om

World Health Organization (WHO). (1995). Bridging the gaps. Geneva: WHO. World

Wright, DH. (1983). Species-energy theory: an extension of the species-area theory. Oikos 41:4996–506.

Wright, DH. (1990). Human impacts on energy flow through natural ecosystems, and replications for species

endangerment. Ambio 19:189–94.

Yayci, N., Baser, L., İnanici, M.A., Cantürk, G., Çolak, B., Karapirli, M. (2004) Acute pesticide poisoning related deaths in Turkey. Vet Hum Toxicol, 46: 342-44.

Yokoi, S., Bressan, R.A. ve Hasegawa, P.M. (2002). Salt Stress Tolerance of Plants, JIRCAS Working Report, 25-33.

Zacharias, T.P., Grube, A.H. (1984). An economic evaluation of weed control methods used in combination with crop rotations: a stochastic dominance approach. North Cent J Agric Econ 6:113–120.

Zeiger, E., TAiz, L., (1988). Plant Physiology. Sinauer Assciates, Inc. Publisher, Sunderlend, Massachusets. USA.

Zelitch, 1. (1971). Photosynthesis, Photorespiration and Plant Productivity (New York: Academic Press).

Zelitch, I. 1971. Photosyntesis, Photorespirasyon and PLant Productivity. New York: Academic Press, USA.

Zhang, X., Walling, D.E., Quine, T.A., Wen, A. (1997). Use of reservoir deposits and caesium-137 measurements to investigate the erosional response of a small drainage basin in the rolling loess plateau region of China. Land Degrad Devel 8:1–16.

Zhen, L. and J. K. Routray. (2003). Operational indicators for measuring agricultural sustainability in developing countries. Environmental Management 32: 34–46.

Zhengfang, L. (1994). Energetic and ecological analysis of farming systems in Jiangsu Province, China. Presented at the 10th International Conference of the International Federation of Organic Agriculture Movements (IFOAM), Lincoln University, Lincoln, New Zealand, 142–143, December 9–16.

Zhukovsky, P.M. 1968. New centers of the origine and new gene centers of cultivated plants icluding specifically endemic micro-centers of species closely allied to cultivated species. Bot Zh, 53;430-460.

STUDIES ON MANAGEMENT AND LEADERSHIP

(Quantitative and Qualitative Examples)

Editor:

Dr. Halil Özcan ÖZDEMİR

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Studies on Management and Leadership
(Quantitative and Qualitative Examples)

Editor: Dr. Halil Özcan ÖZDEMİR

ISBN:978-625-7957-22-9

First Edition: January 2020

© 2020 Efe Akademi Yayınları. All rights reserved.

No part of this book may be reproduced or transmitted in any form by any means, electronic or mechanical, including photocopying and recording, or by any information storage or retrieval system, without written permission from the publisher, except for brief passages quoted by a reviewer in a newspaper or a magazine.

Efe Akademi Yayınları is a foundation of OFIS 2005.

LIBRARY CATALOG

ÖZDEMİR, Halil Özcan
Studies on Management and Leadership (Quantitative and Qualitative Examples)
First Edition, p. 134 + vi, 135 x 210 mm.
Bibliography included
Keywords
1. Management and Strategy 2. Leadership 3. Organizational Behavior

Graphic Design: SRA Graphic Design Center (www.dizgimerkezi.com)

Cover Design: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Certificate No: 43370
Printing House Certificate No: 43370

Efe Akademi Yayınları
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Printing House:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL - TURKEY
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

CONTENTS

CHAPTER 1

Teacher Burnout: The Case of EFL Teachers in Turkey 1

Zeynep KOÇALİ

CHAPTER 2

The Effect of Teachers' Attitudes on Classroom Management and Students' Success 23

Mürüvvet MESCİGİL

CHAPTER 3

Gender and Educational Management 37

Fatma SOLMAZ

CHAPTER 4

The Relationship between Moral Leadership and Personality Types and Role of Social Morality in Forming 51

Songül TAŞ, Burhan DEMİRDAŞ

CHAPTER 5

Hospital Managers and Leadership 73

Ayşe SALAR, Erhan BOLAT

CHAPTER 6

Women Actors that Serve Leadership Models in Turkish-Islamic Civilization and Creating the Bridge of Social Communication: Baciyan-ı Rum 93

Burhan DEMİRDAŞ, Meryem DÜĞER

CHAPTER 7

Concepts Related to Power and Power in Governance 115

Fatma Duygu BÜBER

CHAPTER 1

Teacher Burnout: The Case of EFL Teachers In Turkey

Zeynep KOÇALİ

Kırşehir Ahi Evran University, Kırşehir, Turkey, zeynep.kocali@ahievran.edu.tr

Introduction

Teaching is one of the most stressful professions according to a report published by Health and Safety Executive (HSE, 2018). Many teachers experience great exhaustion and stress at some point in theirs lives and this great exhaustion leads teachers to burnout at the end. Freudenberger (1974) first coined the term "burnout" and since then numerous studies have been conducted on burnout. In this paper, burnout was examined in teaching context. When the literature is searched, numerous studies can be found on teacher burnout (Akdemir, 2019; Harmsen, Helms-Lorenz, Maulana, & van Veen, 2019; Huk, Terjesen, & Cherkasova, 2019; Martínez-Monteagudo, Inglés, Granados, Aparisi, & García-Fernández, 2019; Zaretsky & Katz, 2019). Most of them deal with burnout without taking into consideration teachers' majors. However, there are also studies investigating burnout by examining majors of teachers such as physical education teachers' burnout level (Chalghaf et al., 2019) and EFL (English as Foreing Language) teachers' burnout level (Caruso, 2019; Güneş & Uysal, 2019; Roohani & Dayeri, 2019; Soini et al., 2019; Zabihi & Khodabakhsh, 2017). In this study, the level of EFL teachers' burnout and the relationship between burnout and demographic variables (age, gender, major, teaching experience, level of education, workload) are described in detail. With this purpose, two research questions were included in the study:

References

Akdemir, Ö. A. (2019). The effect of teacher burnout on organizational commitment in Turkish context. *Journal of Education and Training Studies, 7*(4). doi:10.11114/jets.v7i4.4067

Aloe, A. M., Amo, L. C., & Shanahan, M. E. (2013). Classroom management self-efficacy and burnout: A multivariate meta-analysis. *Educational Psychology Review, 26*(1), 101-126. doi:10.1007/s10648-013-9244-0

Barutçu, E., & Serinkan, C. (2013). Burnout syndrome of teachers: An empirical study in Denizli in Turkey. Procedia - Social and Behavioral Sciences, 89, 318-322. doi:10.1016/j.sbspro.2013.08.853

Baysal, A. (1995). Lise ve dengi okul öğretmenlerinde meslekte tükenmişliğe etki eden faktörler. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

Boyraz, S. (2015). Öğretmenlerin çatışma yönetim stratejileri ile tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul.

Bozkuş, K. (2018). The level of burnout experienced by teachers. International Journal of Social Sciences and Education Research, 4(1), 61-67.

Caruso, G. (2019). Facing EL teachers' burnout through motivation. Journal of Pedagogical Research, 3(1), 1-14. doi:10.33902/jpr.2019.0

Chalghaf, N., Guelmami, N., Slimani, M., Del Puente, G., Re, T. S., Zerbetto, R., ... Bragazzi, N. L. (2019). Development and preliminary validation of the "Teacher of Physical Education Burnout Inventory" (TPEBI) in Arabic language: Insights for sports and occupational psychology. Frontiers in Psychology, 10, 456. doi:10.3389/fpsyg.2019.00456

Colomeischi, A. A. (2015). Teachers burnout in relation with their emotional intelligence and personality traits. Procedia - Social and Behavioral Sciences, 180, 1067-1073. doi:10.1016/j.sbspro.2015.02.207

Denton, E. G., Chaplin, W. F., & Wall, M. (2013). Teacher burnout: A comparison of two cultures using confirmatory factor and item response models. Int J Quant Res Educ, 1(2), 147-166. doi:10.1504/IJQRE.2013.056463

Dicke, T., Parker, P. D., Holzberger, D., Kunina-Habenicht, O., Kunter, M., & Leutner, D. (2015). Beginning teachers' efficacy and emotional exhaustion: Latent changes, reciprocity, and the influence of professional knowledge. Contemporary Educational Psychology, 41, 62-72. doi:10.1016/j.cedpsych.2014.11.003

Fiorilli, C., Albanese, O., Gabola, P., & Pepe, A. (2016). Teachers' emotional competence and social support: Assessing the mediating role of teacher burnout. Scandinavian Journal of Educational Research, 61(2), 127-138. doi:10.1080/00313831.2015.1119722

Freudenberger, H. J. (1974). Staff burn-out. Journal of Social Issues, 30(1), 159-165. doi:10.1111/j.1540-4560.1974.tb00706.x

Garcia-Arroyo, J. A., Osca Segovia, A., & Peiro, J. M. (2019). Meta-analytical review of teacher burnout across 36 societies: The role of national learning assessments and gender egalitarianism. Psychology & Health, 34(6), 733-753. doi:10.1080/08870446.2019.1568013

García-Carmona, M., Marín, M. D., & Aguayo, R. (2018). Burnout syndrome in secondary school teachers: a systematic review and meta-analysis. *Social Psychology of Education, 22*(1), 189-208. doi:10.1007/s11218-018-9471-9

Gazimihal, S. (2016). *Self-talk as a coping strategy for EFL teacher burnout.* (Master's Degree). Bahçeşehir University, İstanbul, Turkey.

Girgin, G. (1995). *İlkokul öğretmenlerinde meslekten tükenmişliğin gelişimini etkileyen değişkenlerin analizi ve bir model önerisi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

Glock, S., Kleen, H., & Morgenroth, S. (2019). Stress among teachers: Exploring the role of cultural diversity in schools. *The Journal of Experimental Education, 87*(4), 696-713. doi:10.1080/00220973.2019.1574700

Güneş, Ç., & Uysal, H. H. (2019). The relationship between teacher burnout and organizational socialization among English language teachers. *Dil ve Dilbilimi Çalışmaları Dergisi, 15*(1), 339-361. doi:10.17263/jlls.547758

Harmsen, R., Helms-Lorenz, M., Maulana, R., & van Veen, K. (2019). The longitudinal effects of induction on beginning teachers' stress. *British Journal of Educational Psychology, 89*(2), 259-287. doi:10.1111/bjep.12238

Hoglund, W. L., Klingle, K. E., & Hosan, N. E. (2015). Classroom risks and resources: Teacher burnout, classroom quality and children's adjustment in high needs elementary schools. *Journal of School Psychology, 53*(5), 337-357. doi:10.1016/j.jsp.2015.06.002

HSE. (2018). *Work related stress depression or anxiety statistics in Great Britain*. Retrieved from http://www.hse.gov.uk/statistics/causdis/stress/index.htm

Huk, O., Terjesen, M. D., & Cherkasova, L. (2019). Predicting teacher burnout as a function of school characteristics and irrational beliefs. *Psychology in the Schools, 56*(5), 792-808. doi:10.1002/pits.22233

Khani, R., & Mirzaee, A. (2014). How do self-efficacy, contextual variables and stressors affect teacher burnout in an EFL context? *Educational Psychology, 35*(1), 93-109. doi:10.1080/01443410.2014.981510

Khezerlou, E. (2013). Teacher self-efficacy as a predictor of job burnout among Iranian and Turkish EFL teachers. *Procedia - Social and Behavioral Sciences, 70*, 1186-1194. doi:10.1016/j.sbspro.2013.01.175

Kilic, S. (2016). Cronbach's alpha reliability coefficient. *Journal of Mood Disorders, 6*(1). doi:10.5455/jmood.20160307122823

Kim, L. E., Jorg, V., & Klassen, R. M. (2019). A meta-analysis of the effects of teacher personality on teacher effectiveness and burnout. *Educational Psychology Review, 31*(1), 163-195. doi:10.1007/s10648-018-9458-2

Küçükoğlu, H. (2014). Ways to cope with teacher burnout factors in ELT classrooms. *Procedia - Social and Behavioral Sciences, 116*, 2741-2746. doi:10.1016/j.sbspro.2014.01.647

Madaliyeva, Z., Mynbayeva, A., Sadvakassova, Z., & Zholdassova, M. (2015). Correction of burnout in teachers. *Procedia - Social and Behavioral Sciences, 171*, 1345-1352. doi:10.1016/j.sbspro.2015.01.252

Malinen, O.-P., & Savolainen, H. (2016). The effect of perceived school climate and teacher efficacy in behavior management on job satisfaction and burnout: A longitudinal study. *Teaching and Teacher Education, 60*, 144-152. doi:10.1016/j.tate.2016.08.012

Martin, N. K., Sass, D. A., & Schmitt, T. A. (2012). Teacher efficacy in student engagement, instructional management, student stressors, and burnout: A theoretical model using in-class variables to predict teachers' intent-to-leave. *Teaching and Teacher Education, 28*(4), 546-559. doi:10.1016/j.tate.2011.12.003

Martínez-Monteagudo, M. C., Inglés, C. J., Granados, L., Aparisi, D., & García-Fernández, J. M. (2019). Trait emotional intelligence profiles, burnout, anxiety, depression, and stress

in secondary education teachers. *Personality and Individual Differences, 142*, 53-61. doi:10.1016/j.paid.2019.01.036

Maslach, C., Leiter, M., & Jackson, S. (1996). *The Maslach Burnout Inventory manual* (3rd ed.). Palo Alto, CA: Consulting Psychologists Press.

Motallebzadeh, K., Ashraf, H., & Yazdi, M. T. (2014). On the relationship between Iranian EFL teachers' burnout and self-efficacy. *Procedia - Social and Behavioral Sciences, 98*, 1255-1262. doi:10.1016/j.sbspro.2014.03.541

Muijs, D. (2010). *Doing quantitative research in education with SPSS*: Sage.

Mukundan, J., Zare, P., Zarifi, A., Manaf, U. K. A., & Sahamid, H. (2015). Language teacher burnout and school type. *English Language Teaching, 8*(9). doi:10.5539/elt.v8n9p26

Oberle, E., & Schonert-Reichl, K. A. (2016a). Stress contagion in the classroom? The link between classroom teacher burnout and morning cortisol in elementary school students. *Social Science and Medicine, 159*, 30-37. doi:10.1016/j.socscimed.2016.04.031

Pas, E. T., Bradshaw, C. P., & Hershfeldt, P. A. (2012). Teacher- and school-level predictors of teacher efficacy and burnout: Identifying potential areas for support. *Journal of School Psychology, 50*(1), 129-145. doi:10.1016/j.jsp.2011.07.003

Roohani, A., & Dayeri, K. (2019). On the relationship between Iranian EFL teachers' burnout and motivation: A mixed methods study. *Iranian Journal of Language Teaching Research, 7*(1), 77-99.

Sadeghi, K., & Khezrlou, S. (2014). Burnout among English Language Teachers in Iran: Do socio-demographic characteristics matter? *Procedia - Social and Behavioral Sciences, 98*, 1590-1598. doi:10.1016/j.sbspro.2014.03.582

Shen, B., McCaughtry, N., Martin, J., Garn, A., Kulik, N., & Fahlman, M. (2015a). The relationship between teacher burnout and student motivation. *British Journal of Educational Psychology, 85*(4), 519-532. doi:10.1111/bjep.12089

Skaalvik, E. M., & Skaalvik, S. (2017). Motivated for teaching? Associations with school goal structure, teacher self-efficacy, job satisfaction and emotional exhaustion. *Teaching and Teacher Education, 67*, 152-160. doi:10.1016/j.tate.2017.06.006

Soini, T., Pietarinen, J., Pyhältö, K., Haverinen, K., Jindal-Snape, D., & Kontu, E. (2019). Special education teachers' experienced burnout and perceived fit with the professional community: A 5-year follow-up study. *British Educational Research Journal, 45*(3), 622-639. doi:10.1002/berj.3516

Van Droogenbroeck, F., Spruyt, B., & Vanroelen, C. (2014). Burnout among senior teachers: Investigating the role of workload and interpersonal relationships at work. *Teaching and Teacher Education, 43*, 99-109. doi:10.1016/j.tate.2014.07.005

Van Maele, D., Price, E., Nienke M. Moolenaar, H., & Van Houtte, M. (2015). Trust in school: A pathway to inhibit teacher burnout? *Journal of Educational Administration, 53*(1), 93-115. doi:10.1108/jea-02-2014-0018

Yorulmaz, Y. İ., & Altınkurt, Y. (2018). The examination of teacher burnout in Turkey: A meta-analysis. *Turkish Journal of Education*, 34-52. doi:10.19128/turje.348273

Zabihi, R., & Khodabakhsh, M. (2017). L2 teachers' traditional versus constructivist teaching/learning conceptions and teacher burnout. *Current Psychology, 38*(2), 347-353. doi:10.1007/s12144-017-9610-z

Zaretsky, R., & Katz, Y. J. (2019). The relationship between teachers' perceptions of emotional labor and teacher burnout and teachers' educational level. *Athens Journal of Education, 6*(2), 127-144. doi:10.30958/aje.6-2-3

CHAPTER 2

The Effect Of Teachers' Attitudes On Classroom Management And Students' Success

Mürüvvet MESCİGİL

Kırşehir Ahi Evran University, Kırşehir, Turkey, muruvvetmescigil@ahievran.edu.tr

Introduction

Classroom management *refers to the wide variety of skills and techniques that teachers use to keep students organized, orderly, focused, attentive, on task, and academically productive during a class.* (The Glosary of Education Reform). Providing a good classroom management is really important for an effective teaching and learning. All teachers use different methods to provide a good classroom management to an effective teaching. Some of them manage it but some of them can't manage it. Teachers' role is really important in terms of classroom management and students' success. Teachers should know how to manage the class to give a high qualified education to their student. If teachers can't manage this, neither they can be successful nor their students. For an effective classroom management, teachers should have some special abilities. Everything which is done by teachers can affect the classroom management and students' success. For that reason, teachers should be careful about their attitudes. The relationship between teacher and students is also a determiner factor for an effective classroom management.

Aim and Method

The aim of this study is to show the effects of teachers on students and classroom management. We have benefited from our own

References

Coldren, J., & Hively, J. (2009). Interpersonal Teaching Style and Student Impression Formation. *Taylor and Francis Group*, 93-98.

Dufrene, B. A., Lestremau, L., & Zoder-Martell, K. (2014). Direct behavioral consultation: Effects on teachers' praise and student disruptive behavior. *Wiley Periodicals*, 567-579.

Gage, N. A., Scott, T., Hirn, R., & MacSuga-Gage, A. S. (2018). The Relationship Between Teachers' Implementation of Classroom Management Practices and Student Behavior in Elementary School. *Hammill Institute on Disabilities* , 302-315.

Garbacz, L. L., Zychinski, K. E., Feuer, R. M., Carter, J. S., & Budd, K. S. (2014). Effects of Teacher–Child Interaction Training (TCIT) on Teacher Ratings of Behavior Change. *Wiley Periodicals*, 850-864.

Gkorezis, P. (2015). Principal empowering leadership and teacher innovative behavior: a moderated mediation model. 1030-1044.

Klaeijsen, A., Vermeulen, M., & Martens, R. (2018). Teachers' Innovative Behaviour: The Importance of Basic Psychological Need Satisfaction, Intrinsic Motivation, and Occupational Self-Efficacy . *Scandinavian Journal of Educational Research* , 769-782.

Rashid, M. A., & SaeedUzZaman. (2018, February). *ReseachGate*. Retrieved 2019, from https://www.researchgate.net/publication/325248514

Shein, P. P., & Chiou, W.-B. (2011). Teachers as role models for students' learning style. *Society for Personality Research*, 1097-1104.

Skipper, Y., & Douglas, K. (2012). Is no praise good praise? Effects of positive feedback on children's and university students'

responses to subsequent failures. *British Journal of Educational Psychology*, 327-329.

The Glosary of Education Reform. (n.d.). Retrieved from https://www.edglossary.org/classroom-management/

Ucus, S., & Acar, I. H. (2018). Teachers' innovativeness and teaching approach: The mediatıng role of creative classroom behaviors. 1697-1712.

CHAPTER 3

Gender and Educational Management

Fatma SOLMAZ

Kırşehir Ahi Evran University, Kırşehir, Turkey, fatmasolmaz@ahievran.edu.tr

Sex, Gender and Related Terms

In general terms, sex refers to unlearned, biological differences between male and females while gender refers to social and cultural roles constructed by society's expectations during the process of socialization. Gender can display differences according to individual and society. It is a process constructed after birth and it is a determinant in how much love or which job they get within the frame of the individuals' biological sex (Vatandaş, 2007).

Gender and gender identity are different concepts. Identity is defined as qualification, feature and characteristics that denote human-beings by Turkish Language Association. While gender identity refers to personal sense of one's own gender and acting accordingly, sexual identity is the gender one prefers (Dökmen, 2009). Gender is the identified roles by society in the scope of one's biological sex whereas gender identity is what the individuals see themselves. Sex identity develops at the age of two and understanding gender consistency and the idea that it doesn't change can continue till the age of six (Vatandaş, 2007).

Gender roles divide into two: masculine and feminine; and they are the sets of expected and imposed roles from both groups in parallel with the biological sex. Stereo-typed judgments or prejudgments against a certain gender determine the beliefs about their abilities, skills, appearance and personality and the differences between

References

Altunay, E., Yalçınkaya, M. & Koşar, D. (2014). The difficulties of female primary school administrators in the administration process and solution suggestions. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 14(3), 905-919 DOI: 10.12738/estp.2014.3.2067

Aksu, A., Çek, F. & Şenol, B. (2013). Kadınların müdür olmalarının önündeki cam tavan ve cam tavanı aşma stratejilerine ilişkin ilköğretim okulu müdürlerinin görüşleri. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25, 133 – 160.

Aracı, H. & Mızrahı, R. (2010). Kadın yöneticiler ve cam tavan sendromu üzerine bir araştırma. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi,*2(9), 149-156.

Babaoğlan, E. (2017). ABD'deki kadın okul bölgesi müdürlerinin yaşadığı cinsiyet ayrımcılığına dayalı sorunlar, üstesinden gelme yolları ve öneriler. *Kastamonu Eğitim Dergisi,* 25(1),

Babaoğlan, E. & Litchka, P. (2010). An examination of leadership competiences of school principals in Turkey and the united states. *Eğitim ve Bilim,* 35/158.

Besler, S. & Oruç, İ. (2010). Türkiye'de ve yazılı basında kadın yöneticiler. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* 108(1), 17-38.

Bostancı, A. & Sağlam, A. (2012). Milli eğitim bakanlığı merkez ve taşra örgütleri yönetim pozisyonlarında kadınların temsil edilme düzeyine yönelik yönetici görüşleri. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(2), 140-155.

Brinia, V. (2012). Men vs women; educational leadership in primary schools in greece: an empirical study. *International Journal of Educational Management,* 26(2), 175 – 191.

Can, N. (2008). Okul yöneticilerinin yönetimde cinsiyet faktörüne ilişkin görüşleri. *Eğitim ve Bilim*, 33(147), 35-41. eb.ted.org.tr/index.php/EB/article/download/685/135

Carrasso, M., Coronel, J. & Moreno, E. (2010). Beyond obstacles and problems: women principals in spain leading change in their schools. *International Journal of Leadership in Education*, 13(2), 141-162.

Çalık, T., Koşar, S. & Dağlı, E. (2012). İlköğretim okullarında kadın yöneticilere yönelik öğretmen tutumlarının değerlendirilmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi,*10(4), 637-662.

Çelikten, M. (2004).okul müdürü koltuğundaki kadınlar :kayseri ili örneği. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,*17(2),91-118.

Çetinel, E. & Kutanis, R. Ö. (2014). Kadınların sessizliği1:devlet okullarındaki kadın öğretmenler üzerine bir araştırma. *Amme İdaresi Dergisi,* 4771, 153-173.

Diko, N. (2014). Women in educational leadership: the case of hope high school in the eastern cape province, south africa. *Educational Management Administration & Leadership*, 42(6), 825-834.

Dökmen, Z. (2009). *Toplumsal Cinsiyet* (6. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Ebiçlioğlu, N. & Turan, S. (2002). Okul müdürlerinin liderlik özelliklerinin cinsiyet açısından değerlendirilmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi,* 31, 444-458.

Gupton, L. S. (2009). W.omen in educational leadership in the u.s.: reflections of a 50 year veteran. *Forum on Public Policy: A Journal of the Oxford Round* 2009(2), 1-20.

Hâkimler ve Savcılar Kurulu İstatistikleri, (2018) https://www.hsk.gov.tr/istatistikler.aspx

İpek, C. & Yarar, S.(2010). Sınıf öğretmeni ve sınıf öğretmeni adaylarının okul yöneticiliğinde cinsiyet ayrımcılığına yönelik tutum ve görüşleri. *E-International Journal of Educational Research,* 1(1), 58-76.

Keskin, N. E. (2012). Türkiye'de Kadın ve Eğitim https://www.academia.edu/

Negiz, N. & Yemen, A. (2011). Kamu örgütlerinde kadın yöneticiler: yönetici ve çalışan açısından yönetimde kadın sorunsalı. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi,* 24, 195-214.

Öğüt, A. (2006). Türkiye'de kadın girişimciliğin ve yöneticiliğin önündeki güçlükler: cam tavan sendromu. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 1, 55-57.

Örücü, E., Kılıç, R. & Kılıç, T. (2007). Cam tavan sendromu ve kadınların üst düzey yönetici pozisyonuna yükselmelerindeki engeller: balıkesir ili örnegi. *Yönetim ve Ekonomi,* 14(2), 117-135.

Parlaktuna, İ. (2010). Türkiye'de cinsiyete dayalı mesleki ayrımcılığın analizi. *Ege Akademik Bakış,* 10(4), 1217-1230.

Türkiye Büyük Millet Meclisi. Milletvekili Dağılımımız. https://www.tbmm.gov.tr/

Türkiye İstatistik Kurumu (TUİK). Toplumsal ve Cinsiyet İstatistikleri. http://www.tuik.gov.tr/

Türkiye İstatistik Kurumu (TUİK) (2018). Women in Statistics. http://www.turkstat.gov.tr/

Yükseköğretim Kurulu (2019). Devlet ve Vakıf Üniversiteleri Rektörleri https://www.yok.gov.tr/rektorlerimiz/devlet-universitesi-rektorleri#

https://www.yok.gov.tr/rektorlerimiz/vakif-universitesi-rektorleri

Vatandaş, C. (2007). Toplumsal cinsiyet ve cinsiyet rollerinin algılanışı. *Sosyoloji Konferansları,* 35, 29-56.

CHAPTER 4

The Relationship Between Moral Leadership and Personality Types and Role of Social Morality in Forming

Songül TAŞ[1], Burhan DEMİRDAŞ[2]

[1] Kırşehir Ahi Evran University, Kırşehir, Turkey, songultas@ahievran.edu.tr

[2] Kırşehir Ahi Evran University, Kırşehir, Turkey, burhan.demirdas@ahievran.edu.tr

Introduction

Leadership is an ongoing concept since the existence of humanity. Leadership is a fundamental human condition and naturally exists in every part of our social life. Besides having the characteristics that can affect the societies they govern very deeply; leaders play a very important role in transferring the cultures to the next generation and preserving the social characteristics. Recently, we see that there are moral disturbances both in business and in all stages of social life in which life is maintained. Moral leadership can be explained as individuals' taking appropriate actions in their own actions and relations with the society in order to show compliance with other people, and the decisions made by them as leadership, can be explained as showing moral leadership to people in working life.

With the information age we live in and globalization, moral problems in societies have increased, and this increase has reached the level that will encompass all our lives through social media and as a result, it has taken shape and governed the society. It is important that societies maintain their spiritual values and shape the future of society through common values. As well as the existence of institutional structures, the leaders who manage these structures

References

Anık, M. (2012). Kimlik ve Çokkültürcülük Sosyolojisi, İstanbul, Açılım Kitap

Akçakaya, M. (2012). 21. Yüzyılda Türkiye İçin Yeni Liderlik Profili, (Editör: Osman Şimşek), Yeni Türkiye'nin Yeni Gerçekleri, Ankara, Oto-rite Yay

Akçakaya, M. (2012).Tevhidi Düşünce Ekseninde TÜRK-İslam Tarihinde İdeal Devlet ve Yönetici Tipi, Ankara, İlmar Yay.

Arslan, M. (2001). İş ve Meslek Ahlakı, Ankara, Nobel Yay

Aşkın, M. (2014). Kimlik ve Giydirilmiş Kimlikler, A. Ü.S.B.E. Dergisi, 10, 2, ss.213-220.

Akif A. (2011), Kişilik Oluşumunda Dinîn Rolü, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 52: 2, ss. 191-217

Buhari, Mezalim 3, İkrah 7; Müslim, Bi'r 58; Ebu Davud, İmaret 36; Tirmizi, Hdut 3; Müsned, II/6.7.91.

Cevizci, A. (2015). Etik Ahlak felsefesi, İstanbul, Say Yayınları.

D. Gürüz ve A. Eğinli (2012). Kişilerarası İletişim, İstanbul, Nobel Yayıncılık, No:39

Demir, Ö. (2003). İktisat ve Ahlak, Ankara, Liberte Yayınları,

Erkal, M. (1998). Sosyoloji, Der Yay, İstanbul

Erşahin, S.(2018) ' Türk Yönetim Kültüründe İslam Dininin Yeri Ve Etkisi', Türk İslam Tarihinde Yönetim Uygulamaları, Ed. Murat Akçakaya, Ankara, Gazi Kitabevi

Güngör, E. (1995). Ahlâk Psikolojisi ve Sosyal Ahlâk, İstanbul, Ötüken Yay

İşçi, M. (2016). Sosyal Yapı ve Sosyal Değişme, Der Yay, İstanbul

İnalcık, H.(2005).'Doğu-Batı ' makaleler I , Ankara, Doğu Batı Yay.

Kara, İ. (2001), Bir Felsefe Dili Kurmak, İstanbul, Dergâh Yay.

Kahraman, M. (2000).Nurettin Topçu'da Ahlâk Felsefesi, İstanbul, Dergâh Yay.

Nisa 4:58-59

Onur, B. (1997). Gelişim Psikolojisi, Ankara, İmge Kitabevi Yayınları

Okumuş, E. (2017) Modern Toplumda Ahlâk ve Gençlik, Gençlik Araştırmaları Dergisi, 5(11). s. 80.

Özyurt, C. (2012). Küreselleşme Sürecinde Kimlik ve Farklılaşma. (2. Baskı), İstanbul, Açılım Kitap

Robert, Liebert (1990). Personality, Brooks/ Cole Pub.Co, New York.

Şimşek, O. (2012). Protestan Modellemesi Çerçevesinde Türkiye'de Laikliğin Sosyal Fonksiyonu, ss.50-56 (Editör: Osman Şimşek), Yeni Türkiye'nin Yeni Gerçekleri, Ankara, Oto-rite Yay

Subaşı, N. (2014). Din Sosyolojisi, İstanbul, DEM Yayınları

Şimşek, O. (2016), Tevhidi Düşünce, İlmar Yay, Ankara

Topçu, N. (2012). Kültür ve Medeniyet, İstanbul, Dergâh Yay.

Topçu, N. (2012). İsyan Ahlakı, İstanbul, Dergâh Yay.

Türkel, A.(1992). İşletme Yöneticilerinin Davranışlarına Yön Veren Hakim Kişilik Faktörleri İle Yönetsel Davranış Arasındaki İlişkiler ve Uygulama, İstanbul, Marmara Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Döner Sermaye İşl. Matbaası

CHAPTER 5

Hospital Managers and Leadership

Ayşe SALAR[1], Erhan BOLAT[2]

[1] Kırşehir Ahi Evran University, Kırşehir, Turkey, ayse.salar@ahievran.edu.tr

[2] Kırşehir Ahi Evran University, Kırşehir, Turkey, erhanbolat@ahievran.edu.tr

Introduction

Nowadays the value given to people is better understood both in the field of work and in daily life, which makes management an important issue in the health sector aiming to improve human health and life today. Health sector is diverse both in terms of technology and human resources, thus in the health sector which is one of the most important sub-branches of the service sector, it is of great importance to have qualified leaders.

Health sector possess a complex structure and its basic power is based on human resources, thus in the health sector it is very difficult for managers to satisfy their employees, increase their performance and reach the desired efficiency. The way managers approach their employees, their leadership characteristics and leadership style are highly influential in their performance (Gelmez and Ürtürk, 2019).

The existence of effective, creative, visionary, motivating, knowledgeable, principled leaders is vital for eliminating various problems in hospitals and for the continuous development of hospitals. For the reason that one of the main factors affecting the motivation and performance of hospital employees is their leadership behaviour, it is necessary to identify the qualifications and characteristics that can contribute to effective leadership

References

Ardahan, M. and Konal, E. (2017). Management and Leadership in Nursing. *Gümüşhane University Journal of Health Sciences*, Vol. 6(1): 140-147.

Ayeleke R. O., North N., Wallis KA., Liang Z., & Dunham A. (2016). Outcomes and Impact of Training and Development in Health Management and Leadership in Relation to Compotence in Role: A Mixed-Methods Systematic Review Protocol. İnternational Jonurnal of Health Policy Management. Vol. 5(12):715-720.

Biçer, İ. and Ömürgülşen, M. (2019). Determination of Supply Chain Management Perception of Health İnstitutions Managers. Hacettepe Journal of Health Administration. Vol. 22(3):599-619.

Doran, D. (2004). İmpact of the Manager's Span of Control on Leadership and Performance. Canadian Healt Services Research Foundation. Updated 2019, November 22, 2019.

Frykman, M. (2018). Line Managers' Influence on Employee Usage of a Web-based System for occupational Health Management. İnternational Journal of Workplace Health Management. Vol. 11(4):193-209.

Gelmez, M. and Ürtürk, A. (2019). A Study to Examine Leadership Styles and Employees Performance in Private Hospital. Hacettepe Journal of Health Administration. Vol. 22(1):51-72.

Hintea, C., Mora, C., & Tıclau T. (2009). Leadership and Management in the Healthcare System: Leadership perception in Cluj Country Children's Hospital. Transylvanian Of Administrative Sciences. Vol. 27:89-104.

Karahan, A. (2008). A Researches on Relationship Between Leadership and Organizational Affiliation in Hospitals as a Serving Companies. Afyon Kocatepe University Journal of Social Sciences. Vo. 10(1):145-162.

Keklik, B. (2012). Determination of the Leadership Style Preferred in Health İnstitutions: Example of a private Hospital. *Afyon Kocatepe University, IIBF Journal.* Vol. 114(1):73-93.

Koçak, R. and Özüdoğru, H. (2012) The Effects of The Leadership Characteristics of the Executives on the Employees' Motivation and Performance: A Study of Puplic and Private Hospitals. *Journal of Commerce and Tourism Education Faculty*. Vol. 1.(1):76-88.

Korkmaz, Ö. (2012). Leadership and Management: All Theory No Practice. *Journal of Nursing Education and Research.* Vol. 9(1):3-9.

Korkmaz, S. (2008), Hastanelerde Doktor, Hemşire ve Ebelerin motivasyonunu Etkileyen Faktörler(Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarsus.

Öztürk, Z., Doğuç E. & Arıkan G. (2017). Situational Leadership Styles Perceived by Healthcare Employees (A Private Hospital Case in Ankara). *International Journal of Health Management and Strategies Research*. Vol.3(3):80-96.

Tengilimoğlu, D. and Yiğit, A. (2005). Determining the Effects of Leadership Behaviourson the Job Satisfaction of Personnel in Hospitals: A Field Study. Hacettepe Journal of Health Administration. Vol. 8(3):375-400.

Uysal, B., Top, E., Gider, M., & Yorulmaz E. (2012). A Field Study on Perceived Leadership Behaviours of Hospital Managers From İstanbul. İnternational 8th Knowledge, Ekonomy & Management Congress Proceeding. pp.637-652

Yüksel, S., Işık, O., Uğurluoğlu, Ö. & Kahraman, G. (2016). Examination of Managerial Skill Levels of the Hospital Managers. *Hacettepe Journal of Health Administration.* Vol. 19(3):241-254.

CHAPTER 6

Women Actors That Serve Leadership Models in Turkish-Islamic Civilization and Creating the Bridge of Social Communication: Baciyan-ı Rum

Burhan DEMİRDAŞ[1], Meryem DÜĞER[2]

[1] Kırşehir Ahi Evran University , Kırşehir, Turkey, burhan.demirdas@ahievran.edu.tr

[2] Kırşehir Ahi Evran University, Kırşehir, Turkey, mduger@ahievran.edu.tr

Introduction

Work; it provides a general framework for the establishment of servant leadership, its distinctive features, its conceptual roots, its developmental stage, and the relationship of Bacıyan-ı Rum with servant leadership.

With the increase in communication channels, cultural and cognitive exchanges between countries around the world can be facilitated and even this exchange can become intercontinental. The diversification of the means used in communication networks has eliminated the ongoing differences and limits of time and space. On the other hand, it has transformed the world we live into a global village and with this transformation, communication and information exchange between people has accelerated.

From the historical accumulation of Turkish - Islamic civilization, it is seen that the communication - centered problems experienced by today ‘s society increase. Individuals; they must establish a healthy communication link with the society in order to be successful both in their own spirituality and in external social life. On the other hand, Bacıyan-ı Rum, which is a branch of Akhism which

References

Akiş, Y.T. (2005). Social Enterprise Leadership, Ceo's Leadership Insights, Amrop Hever Turkey (20): 11-16

Arun, K., (2008). The Relationship between Leadership Styles and Sharing Information Culture, Unpublished doctoral dissertation, Atatürk University, SBE, Erzurum.

Atasoy, F. (2007). The effects of the IT revolution on cultures. Journal of Modern Turkish Studies, 4, (2), 162-179

Aydın, İ. (2012). IT industry and the potential of the sector in Turkey. International Journal of New Trends in Arts, Sports & Science, 1 (1), 180-200.

Bayram, M., (1991). The Foundation of Ahi Universe and Ahi Organization, Konya

Bayram, M., (2008). Fatma Bacı and Bacıyân-ı Rûm (Anatolian Bacılar Organization), Istanbul, Nüve Cultural Center publications.

Bolat, S. (1996). Communication in educational organizations: H.Ü. Faculty of Education application. Hacettepe University Journal of the Faculty of Education, 12 (12)

Can, H., (1999), Organization and Management, Political Bookstore, Ankara.

Caliskan, N. and Ayik, A. (2015). Communication with parents and parents. Ahi Evran University Journal of the Institute of Social Sciences, 1 (2).

Daft, Richard, L., (1991.), Management, TheDrydenPress, Second Edition,

Drafke,. (1998). The Human Side of Organizations, Seventh Edition, Addison-Wesley,, USA

Erkal, M. (1998). Sociology, Der Yay, Istanbul.

Erşahin, S. (2018) Yeri The Place and Effect of Islamic Religion in Turkish Administrative Culture, Management Practices in Turkish Islamic History, Ed. Murat Akçakaya, Ankara, Gazi Publishing House

Fındıkçı, İ. (2009). A Journey of Heart: Servant Leadership, Alfa Publications

Güngör, E. (1995). Moral Psychology and Social Ethics, Istanbul, Ötüken Yay

Greenleaf, R. K., (1977). Servant Leadership: A Journey to the Nature of Legitimate Power and Creativity, New York, NY: Paulist Press

Greenleaf, R. K. (1977). Servant Leadership - A Journey to the Nature of Legitimate Power and Greatness, Paulist Press, www.greenleaf.org.

İşçi, M. (2016). Social Structure and Social Change, Der Yay, İstanbul

İnalcık, H. (2005). East-West I articles I, Ankara, East West Spring.

Kara, İ. (2001). Establishing a Philosophy Language, Istanbul, Dergah Yay.

R. N., Kiran (2000). , Philosophies of Communication and Media Ethics., Theory, Consepts and Emprical Issues, India: B.R. Publishing Corporation

Guidance, M. A. (2005). The understanding of religious and moral education in the institution of Ahi. I. Ahi Evran-ı Veli and Ahi Research Symposium (pp. 615-628). Kırşehir: Gazi University Ahilik Culture Research Center Publications

Kahraman, M. (2000). The Philosophy of Ethics in Nurettin Topçu, İstanbul, Diction Yay.

Kaya, Y.K. (1996). Education Management. Ankara, Science Publications.

Nisa Suresi, 4: 58-59

Onur, B. (1997). Developmental Psychology, Ankara, Imge Publications

Okumuş, E. (2017). Ethics and Youth in Modern Society, Journal of Youth Research, 5 (11). s. 80.

Pala, A. (2007). Burgazi Futüvvetnâme as a source of Turkish Cultural History. Turkish Culture and Hacı Bektaş Veli Research Journal, 44.

Şanal, M. (2007). Akhism as a Tool of Socialization. Erciyes University, Journal of the Institute of Social Sciences, 23 (2). s. 379-390.

Şimşek, O. (2016). Tawhidi Thought, Ilmar Yay, Ankara

Şimşek, N. (2012). Culture and Civilization, Istanbul, Diction Yay.

Şimşek, N. (2012). Ethics of Rebellion, Istanbul, Diction Yay.

Tuna, Y., Birsen, O., Erzurum, F., Kucuk, M., Unal Colak, F. & Ozkocak, L. (2012). Contact. In Vural, İ. (Ed.), The concept of communication and communication process, Ankara, Pegem Academy.

Tatlılıoğlu, K., (2012). A social-psychological approach to the entrepreneurship of Anatolian Turkish women in the Ahilik Organization Bingöl University Journal of Institute of Social Sciences Year: 2 / Volume: 2 / Number: 4

Üstün, B. (2005). Because communication changes a lot! Journal of Atatürk University School of Nursing, 8 (2).

CHAPTER 7

Concepts Related to Power and Power in Governance

Fatma Duygu BÜBER

Nevşehir Hacı Bektaş Veli University, Nevşehir, Turkey, fatmaduygububer@gmail.com

Introduction

The effective management of the human communities that have come together in order to achieve a certain purpose cannot be a achieved only through material, traditional management, chain of command or subordinate relations. There are various power wars in the communities individuals or groups can use various political tactics to make them selves stronger. The emergence of conflicts in such an environment seems inevitable. When viewed from a distance, even if the environments where everyone works in a silent manner focused on the work, it will be seen that power relations, political tactics and various conflicts are intensively experienced when closer examination. In this study, the concept of power and the concept, which can be defined as "the ability to influence others" (Mintzberg, 1983) in order to better understand these environments, will be mentioned. In addition, the power types are among the subjects mentioned in this study.

The concept of power has been the subject of many studies on governance and behavioral sciences. The concept of power can be observed in every human community and organization and its effect is felt in every movement. For this reason, what power is, how it is obtained, what should be paid attention about power is of great importance for leaders, administrators and organizations. Leader and executive should use the power to benefit the community and the

References

Akarsu B. (1990). Felsefe Terimleri Sözlüğü. İstanbul: İnkılap Kitabevi.

Bacharach, S. B. ve J. L Edward. (1982). Power and politics in organizations, Jessey- Bass Publishers, California.

Barley, S. R. (1990). The alignment of technology and structure through roles and networks. *Administrative science quarterly*, 35(1), 61-103.

Barnes, B. (1984). On authority and its relationship to power. *The Sociological Review*, 32, 180-195.

Bauman, Z. (1997) *Postmodernity and its discontents*. Cambridge: Polity.

Bayrak, S. (2000). Yönetimde bir ihmal konusu olarak güç ve güç yönetimi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 5(2), 21-34.

Bayrak, S. (2001). Yönetimde bir ihmal konusu olarak güç ve güç yönetimi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 6(1), 23-42.

Bayraktaroğlu, S. (2000). Klasik örgütsel güç kuramlarından Clegg'in 'güç devreleri' yaklaşımına. *Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi*. 2(2), 109-122.

Bennis, W., & Nanus, B. (1985). *The strategies for taking charge*. Leaders, New York: Harper. Row.

Blau, P. (1964). *Power and exchange in social life*. New York: Wiley.

Blythe, T., & Gardner, H. (1990). A school for all intelligences. *Educational Leadership*, 47(7), 33-37.

Clegg, S. (1989). *Frameworks of power*. London: Sage.

Crozier, M. (1973). The problem of power. *Social Research*, 40(2), 211-228.

Çetin, H. (2002). Egemenlik ve hukuk ilişkisi üzerine. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 3(2), 2.

Dahl, R. (1957). The concept of power. *Behavioral science*, 2(3), 201-215.

Deutsch, K. W. (1967). On the concepts of politics and power. *Journal of International Affairs*, 21(2), 232-241.

Emerson, R. M. (1962). Power-dependence relations. *American Sociological Review*. 27(1), 31-41.

Foucault, M. (1991). Politics and the study of discourse. In G. Burchell, C. Gordon, & P. Miller (Eds.), *The Foucault effect: Studies in governmentality*: 53-72. London: Harvester Wheat-sheaf.

French, J. R., Raven, B., & Cartwright, D. (1959). The bases of social power. *Classics of organization theory*, 7, 311-320.

Giddens, A. (1982). Power, the dialectic of control and class structuration. In *Profiles and Critiques in Social Theory* (pp. 197-214). Palgrave, London.

Gitlin, T. (1979). Prime time ideology: The hegemonic process in television entertainment. *Social Problems*, 26(3), 251-266.

Gramsci, A. (1971). *Selections from The Prison Notebooks*, edited and translated by Q. Hoare and G. Nowell Smith. London: Lawrence and Wishart.

Kırel, Ç. (1998). Örgütlerde güç kullanımı: çalışanların algıladıkları güç ve tepkileri üzerinde bir uygulama. Anadolu Üniversitesi.

Kotter, J. P. (1979). Managing external dependence. *Academy of Management Review*, 4(1), 87-92.

Mintzberg, H. (1983). *Power in and around organizations* (Vol. 142). Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.

Nord, W. R. (1978). Dreams of humanization and the realities of power. *Academy of Management Review*, 3(3), 674-679.

Özkalp, E. & Kırel, C. (2003). Örgütsel davranış. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Parsons, T. (1969). *Politics and social structure*. New York: Free Press.

Russel B. (1938). Power: *A Social Analysis*, Allen and Unwin, London.

Tekelioğlu, O. ve Sirkeci, İ. (1999). *Michel Foucault ve Sosyolojisi*. İstanbul: Bağlam Yayınları.

Timuçin, A. (1998). *Felsefe Sözlüğü*. 2. basım. İstanbul: İnsancıl Yayınları.

Weber, M. (1947). *The theory of social and economic organization*. New York: Oxford.

Wrong, D. H. (1968). Some problems in defining social power. *American Journal of Sociology*, 73(6), 673-681.

Yıldırım, M. (2004). Küreselleşme Sürecinde Egemenlik. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 28(1), 36–37.

ANSİKLOPEDİK TARİH VE TARİH EĞİTİMİ SÖZLÜĞÜ 1

ERAY ALACA

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Ansiklopedik Tarih Ve Tarih Eğitimi Sözlüğü 1

Yazar: Eray ALACA

ISBN: 978-625-7957-20-5

1. Baskı: Aralık 2019

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir.
EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

A **1**
B **39**
C **64**
Ç **76**
D **81**
E **90**
F **106**
G **115**
H **120**
I **139**
İ **140**
J **156**
K **158**
L **176**
M **180**
N **198**
O **202**
Ö **210**
P **212**
R **217**
S **223**
Ş **234**
T **236**
U **246**
Ü **248**
V **249**
W **253**
Y **254**
Z **259**
KAYNAKLAR **261**

KAYNAKLAR

Açıkgöz, K. Ü.(2014). *Aktif öğrenme*. İzmir: Biliş Yayıncılık.

Aktaş, Ş.(1989). Ahmed Râsim *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* içinde(c.2, ss.117-119). İstanbul: Ali Rıza Başkan Güzel Sanatlar Matbaası A.Ş.

Aktın, K.(2005). *1930-1950 dönemi ortaöğretim tarih ders kitaplarında tarihçilik anlayışı*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.

Akyıldız, A.(2012). Uluçay, Mustafa Çağatay. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* içinde(c.42, ss.122-123). İstanbul: Ali Rıza Başkan Güzel Sanatlar Matbaası A.Ş.

Akyüz, Y.(2019). *Türk eğitim tarihi M.Ö. 1000-M.S. 2019*. Ankara: Pegem Akademi.

Alaca, E.(2019). *Orta Asya'dan günümüze Türk tarihi ve kültürü M.Ö. 5000-M.S.2019*. Ankara: Pegem Akademi.

Alaca, E.(2017). *Tarih eğitimine giriş. kavramlar, kişiler, kuramlar ve kurumlar*. Ankara: Pegem Akademi.

Alaca, E.(2017). Cumhuriyet dönemi lise tarih ders kitapları üzerine bir değerlendirme. *Uluslararası Online Eğitim Bilimleri Dergisi*,

Alaslan, F., Şimşek, A., Çamdeviren, Ş.(2012). Türk maarif (eğitim) şûralarında tarih eğitimi. *Kalem Uluslararası Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 2(2), 189-225.

Alıcıgüzel, İ.(1979). *İlk ve orta dereceli okullarda öğretim modern öğretimin ilke metod ve teknikleri*. İstanbul: İnkılap ve Aka Yayınları.

Alkan, C.(1987). Ziya Gökalp. H Cırıtlı-B. Sorguç(Ed.), *Cumhuriyet Dönemi Eğitimcileri* kitabı içinde(ss. 111-123). Ankara: Unesco Türkiye Milli Komisyonu.

Alkan, N.(2009). Tarihin Çağlara Ayrılmasında "Üç"lü Sistem ve "Avrupa Merkezci" Tarih Kurgusu, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 2(9), s. 23-42.

Alp, Hayrünisa.(2017). *Meşrutiyet' ten cumhuriyet' e Türkiye'de ilköğretim ve müfredat programları (1913-1936)*. Ankara: Nobel Bilimsel Eserler.

Altun, A., Ata, B.(2013). Unesco'nun tarih eğitimi yayınlarına yönelik bir değerlendirme (1947-2012). *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(14), 107-139.

Altunok, M.(2019). Hititler: Boğazköy'den yükselen bir yönetim güneşi. *Akademik Hassasiyetler*, 6(11), 147-160.

Anderson, B.(2015). *Hayali cemaatler milliyetçiliğin kökenleri ve yayılması*. İstanbul: Metis Yayıncılık.

Aslan, E.(2012). İmparatorluktan cumhuriyete geçiş sürecinde ortaöğretim tarih programlarında değişim I: Ortamektep. *Turkish Studies- International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 7/2(99-128)

Aslan, E.(2010). Türkiye cumhuriyeti'nin ilk ders kitapları. *Eğitim ve Bilim*, 35(158), 215-231.

Aslan, E.(2008). *Devrim tarihi ders kitapları.* Tarih öğretimi ve ders kitapları 1994 Buca Sempozyumu. (S. Özbaran Yay. Haz.). İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

Ata, B.(2016). Bertrand Russell, Tarih eğitimi ve dünya barışı . *Turkish History Education Journal*, 5 (1), 193-225.

Ata, B.(2001). 1924 Türk basını ışığında Amerikalı eğitimci John Dewey'nin Türkiye seyahati. *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi.* 21(3), 193-207.

Ata, B.(2000). İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu ve tarih öğretimi. *Türk Kültürü*, 450, 590-602.

Ata, B. (2000). Tarih öğretiminde bir araç olarak; tarihi romanlar. *Türk Yurdu*, 153- 154, 158-165.

Ata, B.(2008). 1943'teki İkinci milli eğitim şûrası'nın tarih eğitimi kararlarından birinin uygulanması: bir histomap'in yapım öyküsü. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Educational Sciences: Theory & Practice* , 8 (2), 335-353.

Ata, B.(2009). Selim Sabit Efendi'nin okul tarihi inşası . *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2, 377-392.

Ata, B.(2018). José Ortega y Gasset'e göre tarih, tarihçilik mesleği ve tarih eğitimi. *Avrupa'nın Öğretmeni José Ortega Y Gasset: Peyzaj Pedagojisi'nden Geleceğin Eğitimi'ne* içinde. (Editör: Bahri Ata). 175-209. Ankara: Pegem Akademi.

Ata, B.(2017). Türkiye'de bir psikolog tarih ders kitabı yazarı oldu: psikolog Ali Haydar Taner ve ortaokul için tarih-II üzerine. *Turkish History Education Journal*, 6(2), ss. 215-242.

Ata, B.(2006). Sosyal Bilgiler öğretim programı. *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi: yapılandırmacı bir yaklaşım.*(Ed. Cemil Öztürk). Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Ata, B.(2007). Çankırılı bir tarihçi: Mustafa Çağatay Uluçay ve tarih eğitimine katkıları. *Çankırı Araştırmaları Dergisi*, 2, ss.35-42

Ata, B.(2016). Cizvitler ve tarih öğretimi. *Ignatius Loyola ve Cizvit Okullarının Eğitim Anlayışı* içinde. (Editör: Bahri Ata). 116-127. Ankara: Pegem Akademi.

Avaroğulları, M., Ata, B.(2013). Sosyal bilgiler öğretmeni adayları ve intihal: önbilgileri, intihalin yaygınlığı ve başvurulan yöntemler . *Gaziosmanpaşa Bilimsel Araştırma Dergisi*, 4(94-107).

Avcıoğlu, D.(1995). *Türklerin tarihi birinci kitap*. İstanbul: Tekin Yayınevi.

Ayverdi, İ. ve Topaloğlu, A. (2007). *Kubbealtı lugatı türkçe sözlük*. İstanbul: Kubbealtı Yayınları.

Aydın, İ.(1997). *Türkiye'de ders kitapları ve tarih ders programı(Ön rapor)*. Ankara: Eğitim Sen Yayınları.

Aytaç, K.(1987). İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu. H Cırıtlı-B. Sorguç(Ed.), *Cumhuriyet Dönemi Eğitimcileri* kitabı içinde(ss. 111-123). Ankara: Unesco Türkiye Milli Komisyonu.

Baykal, B.S.(2000). *Tarih terimleri sözlüğü*. Ankara: İmge Kitabevi.

Baysal, Z.N., Ada, S.(2015). *Dünden bugüne türk eğitim sistemi ve yapısı*. Ankara: Pegem Akademi.

Behar, B.E.(2008). *Tarih öğretiminde "Türk dünyası".* Tarih Öğretimi ve Ders Kitapları 1994 Buca Sempozyumu. Yay. Haz. Salih Özbaran. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

Bilasa, P.(2013). *Türkiye'de ilköğretimin tarihsel gelişimi (1970-2010).* Ankara: Pegem Akademi.

Bilgin, N.(2013). *Tarih ve kolektif bellek.* İstanbul: Bağlam Yayıncılık.

Bilgin, N.(2007). *Kimlik inşası.* Ankara: Aşina Kitapları

Bilgin, N.(1995). *Kollektif kimlik*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Bolay, S. H.(2002). Tanzimat'tan cumhuriyet'e Türk düşünce tarihi. *Türkler* içinde(c.14, ss.515-566). Ankara: Yeni Türkiye Yayınları.

Boykoy, S.(2011).Türkiye'de 1939-1945 yıllarında tarih öğretim programları ve tarih ders kitaplarının incelenmesi. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(21/2).

Burke, P.(2008). *Fransız tarih devrimi: Annales Okulu* Çev. Mehmet Küçük. İstanbul: Doğu Batı Yayınları.

Buzpınar, Ş. T.(2009). Satı el- Husri. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* içinde(c.36, ss.176-178). İstanbul: Ali Rıza Başkan Güzel Sanatlar Matbaası A.Ş.

Can, M.(2019). *Sultanın kapısında: kudret-heybet-adalet(Osmanlı devleti'nde yabancı elçiler)*. Ankara: Gazi Kitabevi.

Cicioğlu, H.(1985). *Türkiye cumhuriyetinde ilk ve ortaöğretim(tarihi gelişimi).* Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

Copeaux, E.(2006). *Türk tarih tezinden türk-islam sentezine*. İstanbul: İletişim Yayınları.

Çağatay, N.(1987). İhsan Sungu. H Cırıtlı-B. Sorguç(Ed.), *Cumhuriyet Dönemi Eğitimcileri* kitabı içinde(ss. 433-450). Ankara: Unesco Türkiye Milli Komisyonu.

Çakmak, M. (2016). Foundations of Religious Inclusiveness in Muslim Though. *The Islamic Quarterly*, 60 (4), 467-508.

Çakmak, M.(2017a). Ahlak ve insan. *İş Ahlakı ve Değerler Eğitimi* içinde. Ed. Mustafa Çakmak. Ankara: Pegem Akademi.

Çakmak, M.(2017b). Analogies between al-Māturīdī's and Duns Scotus's Ethical Perspectives. *Islam and Christian–Muslim Relations*, 28(4), 473-491.

Çalen, M. K.(2016).Erken modern türk tarihçileri ve Ahmet Refik (Altınay). *Türk Tarihçileri.* Ed. Ahmet Şimşek. Ankara: Pegem Akademi.

Demiryürek, M.(2003). *Tanzimat'tan cumhuriyet'e bir osmanlı aydını Abdurrahman Şeref Efendi(1853-1925)*. Ankara:Phoenix Yayınevi.

Devellioğlu, F.(1996). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat.* Ankara:Aydın Kitabevi Yayınları.

Dewey, J.(1939). *Türkiye maarifi hakkında rapor*. İstanbul: Devlet Basımevi.

Dewey, J.(1930). *Mektep ve cemiyet.* B. Avni(Tercüme eden). İstanbul: Devlet Matbaası.

Doğan, İ.(2018). *Türk eğitim tarihi.* Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Dökmen, Ü.(2016). *İletişim çağı ve empati*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Durkheim, E.(2006). *Toplumsal işbölümü*. İstanbul: Cem Yayınevi.

Duyuran, R., Akşit, N.(1969). *Faik Binâl*. İstanbul: As Matbaası.

Ekinci, N.(2019). *İlkel toplumdan uygar topluma iletişim ve uygarlık*. Ankara: Pegem Akademi.

Ekinci N.(2002). Çok partili düzene geçişte ikinci durak: Serbest cumhuriyet fırkası olayı ve dönem basını. *Türkler Ansiklopedisi* içinde (c.16, ss.562-568) Ankara: Yeni Türkiye Yayınları

Ekinci, N.(2002). Türkçü-Turancı bir Komünist; Sultan Galiyev. *Yeni Türkiye*, 46, 423-435.

Elban, M.(2018). Tarih düşüncesinde ve eğitiminde kahramanların/büyük adamların rolü. *Motif Akademik Halk Bilimi Dergisi*. 11(22), s98-116.

Elban, M.(2018). 1950'lerin popüler tarih dergisi "resimli tarih mecmuası"nda tarih eğitimi ve öğretimi. *Turkish History Education Journal*. 7(2), ss.372-391.

Ergil, D.(1981). *Milli mücadele'nin sosyal tarihi*. Ankara: Turhan Kitabevi.

Ergin, O.(1977). *Türkiye maarif tarihi c.1,* İstanbul: Eser Matbaası.

Ergün, M.(1997). *Atatürk devri Türk eğitimi.* Ankara: Ocak Yayınları.

Erkan, A.(2013). *El-Beyan alfabetik-renkli arapça-türkçe büyük sözlük*. İstanbul: Huzur Yayınevi.

Erol Şahin, Ayşegül Nihan (2015). Sosyal bilgilerde bir yöntem: analoji. Ed. Cengiz Dönmez Kubilay Yazıcı. *Sosyal Bilgiler Öğretimi* içinde. (ss.175-190). Ankara: Pegem Akademi.

Erol Şahin, Ayşegül Nihan (2017). Tebliğler dergisi kararlarına göre 1940-1960 yılları arasında tarih öğretimi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 25, 2111-2126.

Ersanlı B.(2003). *İktidar ve tarih*. İstanbul: İletişim Yayınları.

Esen, Y.(2010). *İnsan haklarına duyarlı ders kitapları için*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

Ertürk, B. E.(2000). Ali Reşat bibliyografyası denemesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*. 3(9-10), 205-227.

Eyice, S.(1968). Atatürk'ün büyük bir tarih yazdırma teşebbüsü: türk tarihinin ana hatları. *Belleten.* XXXII(128), s.509-526

Gelişli, Y.(2005). *Türkiye'de ilköğretimin gelişimi*. Ankara: Sistem Ofset Matbaacılık.

Gökkaya, K., Yeşilbursa, C.C.(2018). *Yeni ve yakın çağ tarihi bir sosyal tarih çalışması*. Ankara: Pegem Akademi.

Gökman, M.(1978). *Tarihi sevdiren adam Ahmed Refik Altınay*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Güler, A.(2004). *Türk eğitim politikalarının tarihsel süreci*. Ankara: Yeryüzü Yayınevi.

Gümüşsoy, E.(2007). Tanzimattan sonra halk eğitimi için kurulan iki cemiyet: cemiyet-i ilmiye-i osmaniye ve cemiyet-i tedrisiye-i İslamiye. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2), 173-192

Günay, N.(2019). 2018 yılında basılan tarih ders kitaplarında ermeniler konusunun ele alınışı ve toplumsal hafıza. *Turkish History Education Journal TUHED*, 8(2), 536-561.

Gündoğdu, A.(1995), Prof. Dr.Bahaeddin Ögel, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Araştırmaları Dergisi*, 17(28), ss. 321-330.

Gündüz, M.(Haz.)(2010). *Mustafa Satı Bey ve Eğitim Bilimi Fenn-i Terbiye Cilt 1 ve 2*. Otorite.

Gündüz, M.(2010). Gelenek ve modernlik arasında bir eğitimci: Satı Bey ve *Fenn-i Terbiye* Adlı eseri üzerine bir inceleme. Turkish Studies *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 5(3), (1392-1415).

Güngör, E.(1982). *Dünden, bugüne tarih-kültür-milliyetçilik.* Ankara: Mayaş Yayınları.

Gürkan, H.(2017). *Türkiye'de tarih öğretimi ilköğretim ders kitapları (1869-1950).* Adana: Karahan Kitabevi.

Gürün, K.(1986). *Savaşan dünya ve Türkiye*. Ankara: Bilgi Yayınevi.

Güven, İ.(2014). *Türk eğitim tarihi*. Ankara: Pegem Akademi.

Güvenç, B., Şaylan, G., Tekeli, İ.,Turan, Ş.(1991). *Türk-islam sentezi*. İstanbul: Sarmal Yayınevi.

Hacıibrahimoğlu, I. Ç.(2012). *Cumhuriyet ve hümanizma algısı*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Hayta, N.(2015). *1911'den günümüze Ege adaları sorunu.* Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi.

Hayta, N., Belenli T.(2016). Milli mücadele dönemi'nde Türkiye Büyük Millet Meclisi hükümeti tarafından uygulanan sosyal politikalar. *Belleten*, 287(279-305).

Işık, H.(2016).Türkiye'de yerel tarihçilik ve mustafa çağatay uluçay. *Türk Tarihçileri.* Ed. Ahmet Şimşek. Ankara: Pegem Akademi.

Işık, İ.(2007). *Resimli ve metin örnekli Türkiye edebiyatçılar ve kültür adamları ansiklopedisi*. Ankara: Elvan Yayınları.

Işık, İ.(2001). *Türkiye yazarlar ansiklopedisi*. Ankara: Uyum Ajans.

İnal, K.(1996). *Eğitimde ideolojik boyut*. Ankara: Doruk Yayımcılık.

İnalcık, H.(2006). Türkiye'de modern tarihçiliğin kurucuları. *Muhafazakâr Düşünce*, 2(7), 1-44.

İnalcık, H.(2014). *Türklük Müslümanlık ve Osmanlı mirası*. İstanbul: Kırmızı Yayınları.

İnalcık, H.(2009). *Devlet-i Aliyye*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları.

İnalcık, H.(2006). Tarihte ipek ve ipekli kumaş; ticaret, yollar ve şehirler. *Orta Asya'dan Anadolu'ya Türk Sanatı ve Kültürü. Prof. Nejat Diyarbekirli'ye Armağan* içinde. Yeni Türkiye Yayınları. ss. 329-374. Ed. Yaşar Çoruhlu, Nalan Türkmen, Nuri Seçgin, Anıl Yılmaz.

İnalcık, H.(2003). *Osmanlı İmparatorluğu klasik çağ(1300-1600).* Çev. Ruşen Sezer. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

İnalcık, H.(2000). *İskender Bey*. Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi. İSAM. Cilt: 22. ss. 561- 563.

Kafesoğlu, İ.(1984). *Türk Milli Kültürü*. İstanbul: Ötüken Yayınları.

Kafesoğlu, İ.(1980). *Eski Türk Dini*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Kafesoğlu, İ.(1957). *XII. Asra Kadar İstanbul'un Türkler Tarafından Muhasaraları*. İstanbul Enstitü Dergisi. 3. 1. S.1-16.

Kalaycı, N.(2004). *Cumhuriyet döneminde ilköğretim*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Keleş, H., Can, M. (2018). Bir eğitim, kültür, sosyal ve ibadet müessesesi olarak Gazi Bodur Hüseyin Paşa'nın Taşlıca'daki vakıf eserleri. *Kastamonu Education Journal*, 26(4), 1289-1296.

Keleş, H., Kiriş, A.(2006). Bir Osmanlı tarihçisi olan Ali Reşat'ın hayatı , eğitimciliği ve tarih öğretimi ile ilgili görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 14(2), 571-586.

Kırpık, G., Tokdemir, M. A.(2014). Talim ve Terbiye Kurulu'nun kararları ışığında tarih dersleri ve tarih eğitimi (1925-1928). *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(5/16), 382-394.

Koçer, H.A.(1992). *Türkiye'de modern eğitimin doğuşu ve gelişimi*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

Koçu, R. E.(1938). *Ahmed Refik, hayatı seçme şiir ve yazıları*. İstanbul: Sühulet Kitabevi.

Koçu, R. E.(1938). *Ahmed Rasim hayatı, seçme şiir ve eserler*. İstanbul: Sühulet Kitabevi.

Kodaman, B.(1991) *Abdülhamid devri eğitim sistemi*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Köprülü, O. F.(1969). Ord. Prof. Dr. M. Cavid Baysun'un ardından. *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi*, 23(9-12).

Kurtça, H.(1987). Fuat Baymur. H Cırıtlı-B. Sorguç(Ed.), *Cumhuriyet Dönemi Eğitimcileri* kitabı içinde(ss. 125-144). Ankara: Unesco Türkiye Milli Komisyonu.

Kuruç, B.(2016). Bretton Woods Antlaşması'nın 70. Yılı. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 34(1), 7-26.

Little, V. (1983). What is historical imagination?, *Teaching History*, 36, 27-32.

Lorenz, C.(1998). *De constructie van het verleden. Een inleiding in de theorie van de geschiedenis*. Amsterdam – Meppel: Boom.

Maarif-i Umumiyye Nezareti(1329[1913]). *Mekatib-i ibtidaiyye ders müfredatı bir ve iki dershane ve muallimli mekteblere mahsus.* İstanbul: Matbaa-ı Amire.

Mayring, P.(2011). *Nitel sosyal araştırmaya giriş.*(A. Gümüş-M.S.Durgun, Çev.). Ankara: Bilgesu yayıncılık.

Metin, C.(2002). Ankara'da "Ahiler yönetimi (1290-1354) meselesi". *Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Türk Kültürü*, Aylık Dergi, 472, ss. 473-485

Merey, Z.(2017). Toplumsal yaşamı düzenleyen kurallar. (Ed. Zihni Merey). *Vatandaşlık Bilgisi* içinde. 1-12. Ankara: Pegem Akademi.

Merey, Z.(2017). Devlet. (Ed. Zihni Merey). *Vatandaşlık Bilgisi* içinde. 293-304. Ankara: Pegem Akademi.

Merey, Z.(2017). Anayasa. (Ed. Zihni Merey). *Vatandaşlık Bilgisi* içinde. 305-397. Ankara: Pegem Akademi.

Meyers, C., Jones, B. T.(1993). *Promoting active learning*. San Francisco: Jossey-Bass.

Mücellidoğlu A. Ç.(1968-1969). *"Son asır Türk tarihinin önemli olayları ile birlikte" Yeni mülkiye târihi ve mülkiyeliler (mülkiye şeref kitabı).* Ankara: Mars Matbaası.

Newby, T., Ertner, P. A., Stepich, D. A.(1995). Instructional analogies and the learning of concepts. Educational Technology Research and Development, 43(1), 5-18.

Özalp, R., Ataünal, A.(1977). *Türk milli eğitim sisteminde düzenleme teşkilatı (talim ve terbiye kurulu-milli eğitim şurası).* İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

Özcan, A.(1989). Ahmed Refik Altınay. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* içinde(c.2, ss.120-121). İstanbul: Ali Rıza Başkan Güzel Sanatlar Matbaası A.Ş.

Özcan, A.(1988). Abdurrahman Şeref. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* içinde(c.1, ss.175). İstanbul: Ali Rıza Başkan Güzel Sanatlar Matbaası A.Ş.

Özkan, S.H.(2018). İslam öncesi, İslami döneme geçiş, Selçuklu, beylikler ve Osmanlı kuruluş dönemlerinde eğitim. Ed. Mustafa Gündüz. *Kronolojik ve Tematik Türk Eğitim Tarihi* içinde. 1-40. İstanbul: İdeal Kültür Yayıncılık.

Özlem, D.(1999). *Siyaset, bilim ve tarih bilinci*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.

Öztürk, C.(2009). Selim Sabit Efendi (1829-1911). *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* içinde(c.36, ss.429-430). İstanbul: Ali Rıza Başkan Güzel Sanatlar Matbaası A.Ş.

Pakalın, M. Z.(1983). *Osmanlı tarih deyimleri ve terimleri sözlüğü*. cilt: I. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Pamuk, A.(2014). *Kimlik ve tarih*. İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi.

Parlak, İ.(2005). *Kemalist ideolojide eğitim*. Ankara: Turhan Kitabevi.

Pingel, F.(2004). *Ders kitaplarını araştırma ve düzeltme rehberi unesco*. İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı.

Polat, M., Arabacı, İ.B.(2015). Emrullah efendi ve Satı bey'den günümüze: eğitimde yenileşme sorunsalı. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21, 35-43.

Saban, A.(2014). *Öğrenme ve öğretme süreci*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Sezen, Y.(1997). *Hümanizm ve atatürk devrimleri*. İstanbul: Ayışığı Kitapları.

Safran, M.(2013). Evrensel bir değer olarak barış ve barış eğitiminin tarihçesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 17(2).

Safran, M.(1998). İnkılap tarihi öğretimine yaklaşım sorunları. *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi.* 18(3), 5-17.

Safran, M.(1991).Atatürk ve I. Maarif Şurası. *G. Ü. İnkılâp Tarihi ve Atatürk İlkeleri Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, 1,1-5.

Safran, M., Ata, B.(1996). Barışçı Tarih Öğretimi Üzerine Çalışmalar; Türkiye' de Tarih ders Kitaplarında Yunanlılara İlişkin Kullanılan Dil ve Yunanlılara İlişkin Öğrenci Görüşleri. *G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, 11-26.

Safran, M. ve Şimşek, A. (2009). Çocuklarda zaman algısının gelişimi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi,* 2(6), 542-548.

Sakaoğlu, N.(1985). *Tanzimat'tan cumhuriyet'e tarih sözlüğü.* İstanbul: İletişim Yayınları

Sakaoğlu, N.(2003). *Osmanlı'dan günümüze eğitim tarihi.* İstanbul: İstanbvul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Sarı, İ.(2017).*Orta Asya türk tarihi*. Antalya: Nokta E-Book Internatıonal Publishing.

Sezen, Y.(1997). *Hümanizm ve Atatürk devrimleri*. İstanbul: Ayışığı Kitapları.

Silberman, M. (1996) . Active Learning: 101 strategies to any subject. Boston: Allyn and Bacon.

Sönmez, E.(2010). *Annales okulu ve Türkiye'de tarih yazımı Annales okulu'nun Türkiye'deki tarih yazımına etkisi: başlangıçtan 1980'e.* Ankara: Tan Kitabevi Yayınları.

Sönmez, V. (2008) . *Öğretim ilke ve yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Şahingöz, M.(2001). *Ali Rıza Paşa Hükümetinin İstifası ve Tepkileri.* Ankara: Bizim Büro Basımevi.

Şanal, M.(2003), "Mustafa Sâtı Bey'in bazı derslerin özel öğretim yöntemlerine ilişkin görüşleri", *Çağdaş Eğitim*, 301,14–20.

Şanal, M(2003). Selim Sabit Efendi'nin öğretim yöntemleri ile ödül ve ceza vermeye ilişkin görüşleri üzerine genel bir değerlendirme. *Milli Eğitim*, 158, 205–220.

Şanal, M.(2011). Hasan-Âli Yücel (1897-1961). *Eğitimci Dergisi*, 4, 40-41.

Şanal, M.(2011). II.Abdülhamid döneminde ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim uygulamaları. *Devr-i Hamid Sultan II. Abdülhamid*, Erciyes Üniversitesi Yayınları, No:184, 373-404.

Şanal, M.(2009). Milli mücadele yılları ve eğitim. *Cumhuriyet Dönemi Türk Kültürü Atatürk Dönemi (1920–1938)*, II. Cilt, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi, 675–678.

Şanal, M.(2009). "Birinci Heyet-i İlmiye", *Cumhuriyet Dönemi Türk Kültürü Atatürk Dönemi (1920–1938)*, II. Cilt, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi, 2009:693–696.

Şanal, M.(2002). Mustafa Sâtı Bey(Sâtı- El- Husri), hayatı ve türk eğitim tarihi içerisindeki yeri. *Milli Eğitim Dergisi*, 153-154, 60-67.

Şanal, M.(2001). Mustafa Sâtı Bey'in Öğretmenlere Önermiş Olduğu öğretim yöntemleri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11, 309-323.

Şemin, R.(1987). Sadrettin Celal Antel. H Cırıtlı-B. Sorguç(Ed.), *Cumhuriyet Dönemi Eğitimcileri* kitabı içinde(ss. 25-36). Ankara: Unesco Türkiye Milli Komisyonu.

Şemseddin, Sami.(2013). *Kamus-i Türki*. İstanbul: Çağrı Yayınları.

Şimşek, A., Alaslan, F.(2014). Milliyetçi tarihten milli tarihe, çatışmacı eğitimden barışçı eğitime doğru Türkiye'de tarih ders kitapları. *Akademik Bakış Dergisi*. 40(172-190)

Şimşek, A., Yazıcı, F.(2013). Türkiye'de tarih öğretiminin dünü, bugünü. *TYB. Akademi, Dil, Edebiyat ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 8, 9-32.

Tekeli, İ.(2011). *Birlikte yazılan ve öğrenilen bir tarihe doğru*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

Tekeli, İ.(2008). Küreselleşen dünyada tarih öğretiminin amaçları ne olabilir?. *Tarih Öğretimi ve Ders Kitapları 1994 Buca Sempozyumu* içinde. Yay. Haz. Salih Özbaran. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

Tekindağ, M. C. Şehabeddin.(1969). Kaybettiğimiz bir değer ord. prof. dr. M. Cavid Baysun. *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi*, 23,1-8.

Tekiner, M. E.(2009). Abdurrahman Şeref Efendi (biyografisi, resmi ve özel hayatı). Haz. Vehbi Günay. *Tarih İncelemeleri Dergisi*, XXIV(1), 253-278.

Timuroğlu, V.(1991).*Türk-islam sentezi*. Ankara: Başak Yayınları.

Tokdemir, M.A.(2008). 15. Euroclio profesyonel gelişim konferansı: başka bir tarih eğitim mümkün. *Toplumsal Tarih*, 174, 12-13.

Toprak, Z.(1986). Tek parti döneminde çalışma yaşamı ve amele teali cemiyeti. *Bizim Belde Toplum Düşün Sanat*. Haziran, ss.20-24.

Tunçay, M.(2015). *Türkiye cumhuriyeti'nde tek-parti yönetimi'nin kurulması (1923-1931)*. İstanbul: Tarih Vakfı.

Turan, R.(2016). Türkiye'de tarih eğitiminde bir değişim dinamiği: Tarih Vakfı. *Journal of Human Sciences*, 13(3), 3720-3749.

Türk Dil Kurumu(2011). *Türkçe sözlük*. Ankara. Türk Dil Kurumu Yayınları.

Türk, İ.C.(2009). II. Meşrutiyet dönemi eğitimcisi Satı Bey ve coğrafya öğretimi. *A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 40, 423-438.

Unat, F.R.(1964). *Türkiye eğitim sisteminin gelişmesine tarihi bir bakış.* Ankara: Milli Eğitim Basımevi.

Uçar, F.(2015). *Türk siyasi hayatında milliyetçi cephe hükümetleri*. Ankara: Berikan Yayınevi.

Uluçay, M. Ç.(1967). *Tarih ansiklopedisi ilk ve orta dereceli okullar için*. İstanbul: Doğan Kardeş Matbaacılık.

Uzunçarşılı, İ.H.(1939). *Türk tarihi yazılırken atatürk'ün alaka ve görüşlerine dair hatıralar*. Belleten, 3(10), 349-353.

Uzunçarşılı, İ.H.(1995). *Büyük Osmanlı Tarihi*. Cilt.1-6. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Uzunçarşılı, İ.H.(1988). *Osmanlı Devletinin Merkez ve Bahriye Teşkilatı*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Uzunçarşılı, İ.H.(1984). *Osmanlı Devleti Teşkilatından Kapıkulu Ocakları*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Ülken, H. Z.(2014). *Türkiye'de çağdaş düşünce tarihi*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Verbeeck, G.(2006). Anachronism and rewriting of history: the South Africa case. *The Journal for Transdisciplinary Research in South Africa.* 2(1), 181-200.

Vurgun, A.(2016). *Milli tarih nedir?* İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi.

Wilson, H. E., Başgöz, İ.(1968). *Türkiye cumhuriyetinde milli eğitim ve Atatürk*. Ankara: Dost Yayınları.

Yasin, Y.(2013). Kitan devletinde Uygurlar ve Uygur kültürü. *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 34, 315-327.

Yazıcı, F.(2015). *Azınlık okullarında tarih eğitimi ve çokkültürlülük*. İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi.

Yazıcı, F. ve Yıldırım, T.(2018): History teaching as a nation-building tool in the early republican period in Turkey (1923–1938), *Paedagogica Historica*, DOI: 10.1080/00309230.2017.1423363

Yıldırım, R.(2008). *Tarih ders kitaplarında anadolu uygarlıkları.* Tarih Öğretimi ve Ders Kitapları 1994 Buca Sempozyumu. Yay. Haz. Salih Özbaran. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

Yıldırım, A., Şimşek, H.(2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yıldırım, T. (2016a). "Halkevleri'ndeki tarih eğitimi faaliyetlerine bir örnek: tarihî konferanslar (1932-1951), *Turkish Studies -International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic-*, 11(19), ss. 825-840.

Yıldırım, T.(2016b). *Tarih ders kitaplarında kimlik söylemi*. İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi.

Yılmaz, H.(2018). *Endülüs Emevileri ve Emevi Halifeleri*. Ankara: Elips Kitap.

Yücel, H. A.(1994). *Türkiye'de orta öğretim*. Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Milli Kütüphane Basımevi.

Gazeteler

İstanbul Ekspres, 6 Eylül 1955

İstanbul Ekspres, 7 Eylül 1955

Milliyet Gazetesi, 10 Şubat 2012

Sabah Gazetesi, 10 Şubat, 2012

Hürriyet Gazetesi, 9 Şubat 2012;

İnternet Kaynakları:

http://www.apastyle.org/

http://www.bibme.org/apa

https://owl.english.purdue.edu/owl/resource/560/01/

https://www.tccb.gov.tr/cumhurbaskanlarimiz/

http://www.tarihegitimcileri.org.tr/index.php

http://edebiyat.istanbul.edu.tr/antalyabolgesimerkezi/?p=6570

https://ttkb.meb.gov.tr/www/milli-egitim-suralari/dosya/12

http://tarihvakfi.org.tr/

https://users.drew.edu/jlenz/brs-br-chronology.html

https://users.drew.edu/jlenz/br-on-history.html

https://users.drew.edu/jlenz/brs-br-chronology.html

https://users.drew.edu/jlenz/br-bib-articles.html

https://users.drew.edu/jlenz/brs-about-br.html

https://www.tbmm.gov.tr/TBMM_Album.htm

http://ttkb.meb.gov.tr/baskanlarimiz2.aspx

http://www.ttk.gov.tr/category/kurumsal/oncekibaskanlarimiz/

https://www.kizilay.org.tr/Kurumsal/tarihcemiz

https://www.diplomasi.net/bretton-woods-sistemi-ve-anlasmasi/

HASENE ILGAZ'IN TBMM KONUŞMALARI
(1944 - 1950)

Hazırlayan:
Dr. Selma GÖKTÜRK ÇETİNKAYA

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Hasene Ilgaz'ın TBMM Konuşmaları (1944 - 1950)

Hazırlayan: Dr. Selma GÖKTÜRK ÇETİNKAYA

ISBN: 978-625-7957-19-9

1. Baskı: Aralık 2019

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir. EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI

GÖKTÜRK ÇETİNKAYA, Selma
Hasene Ilgaz'ın TBMM Konuşmaları (1944 - 1950)
1. Basım, X + 138 s., 135 x 210 mm. Kaynakça var, Dizin var
Anahtar kelimeler:
1. TBMM, 2. Siyasi Tarih, 3. Hasene Ilgaz

Dizgi / Mizanpaj: SRA Grafik Tasarım Dizgi Merkezi (www.dizgimerkezi.com)
Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ v

GİRİŞ/HASENE ILGAZ HAKKINDA 1

BİRİNCİ BÖLÜM

HASENE ILGAZ'IN HATAY MİLLETVEKİLLİĞİ DÖNEMİNDE YAPTIĞI KONUŞMALAR 5

1. Milli Eğitim Bakanlığı 1944 Mali Yılı Bütçesi Münasebetiyle Sözleri 7
2. 1946 Yılı Adalet Bakanlığı Bütçesi Münasebetiyle Sözleri 12
3. 1946 Yılı Milli Eğitim Bakanlığı Bütçesi Münasebetiyle Sözleri 13
4. İş ve İşçi Bulma Kurumu Kuruluş ve Görevleri Hakkındaki Kanun Münasebetiyle Sözleri 18
5. Birleşmiş Milletler Yardım ve Kalkındırma İdaresine İştirak Edilmesi ve Yardımda Bulunulması Hakkındaki Kanun Münasebetiyle Sözleri 21
6. Üniversiteler Kanunu Münasebetiyle Sözleri 23
7. Üniversiteler Kanunu Münasebetiyle Sözleri 24
8. Türkiye Emlak Kredi Bankası Hakkındaki Kanun Münasebetiyle Sözleri 25

İKİNCİ BÖLÜM

HASENE ILGAZ'IN ÇORUM MİLLETVEKİLLİĞİ DÖNEMİNDE YAPTIĞI KONUŞMALAR 27

1. Köy Okulları ve Enstitüleri Teşkilat Kanununun 25. Maddesinin Birinci Fıkrasında Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Münasebetiyle Sözleri 29
2. İzmir'de Güzelyalı Anadolu Apartmanı'nın 6 Sayılı Dairesinde Oturan Mücteba Üstündağ'ın Hükümlü Olduğu Cezaların Affına Dair Kanun Münasebetiyle Sözleri 31

3. Vakıflar Genel Müdürlüğü 1948 Yılı Bütçesi Münasebetiyle Sözleri 34
4. Vakıflar Genel Müdürlüğü 1948 Yılı Bütçesi Münasebetiyle Sözleri 37
5. İstanbul Üniversitesi'nin 1948 Yılı Bütçe Kanunu Münasebetiyle Sözleri 38
6. Milli Eğitim Bakanlığının 1948 Yılı Bütçesi Münasebetiyle Sözleri 43
7. 3803, 4274 ve 4459 Sayılı Kanunların Köy Okulu, Öğretmen ve Sağlık Memuru Evleri İnşa Ettirilmesiyle İlgili Maddelerinin ve 5012 Sayılı Kanunun Kaldırılması Hakkında Kanun Münasebetiyle Sözleri 48
8. Maarif Teşkilatına Dair Kanunun 13. Maddesinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Teklifi Münasebetiyle Sözleri 55
9. Devlet Memurları Aylıklarının Tevhit ve Teadülüne Dair Olan 3656 Sayılı Kanuna Ek 4644 Sayılı Kanunun Geçici Üçüncü Maddesi Hükmünün Uzatılması Hakkında Kanun Teklifi Münasebetiyle Sözleri 60
10. 1948 Yılı Bütçe Kanuna Bağlı Cetvellerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Münasebetiyle Sözleri 62
11. Muhtaç Çiftçilere Ödünç Tohumluk Verilmesi Hakkında Kanun Münasebetiyle Sözleri 64
12. Af Kanun Teklileri Münasebetiyle Sözleri 66
13. Adalet Bakanlığı 1949 Yılı Bütçesi Münasebetiyle Sözleri 69
14. Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara ve İstanbul Üniversiteleriyle İstanbul Teknik Üniversitesinin ve Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğünün 1949 Yılı Bütçeleri Münasebetiyle Sözleri 75
15. Bayındırlık Bakanlığı 1949 Yılı Bütçesi Münasebetiyle Sözleri 169
16. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı ile Hudut ve Sahiller Genel Müdürlüğü 1949 Yılı Bütçeleri Münasebeti ile Sözleri 78

17. Tarım Bakanlığı ve Orman Genel Müdürlüğü 1949 Yılı Bütçeleri Münasebetiyle Sözleri 80
18. Gelir Vergisi Kanunu Münasebetiyle Sözleri 81
19. Kurumlar Vergisi Kanunu Hakkında Sözleri 86
20. Basın Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü Kanunu Münasebetiyle Sözleri 88
21. Korunmaya Muhtaç Çocuklar Hakkında Kanun Münasebetiyle Sözleri 91
22. Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu Münasebetiyle Sözleri 92
23. Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu Münasebetiyle Sözleri 95
24. Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu Münasebetiyle Sözleri 98
25. İhtiyarlık Sigorta Kanunu Münasebetiyle Sözleri 101
26. Ruhsatsız Yapıların Yıktırılmasına ve 2290 Sayılı Belediye Yapı ve Yollar Kanununun 13. Maddesinin Değiştirilmesine Dair Olan Kanun Münasebetiyle Sözleri..... 103
27. Gelir Vergisi Kanunu Münasebetiyle Sözleri 104
28. Güreşçilerimizin Avrupa Serbest Güreş Müsabakasında Gösterdikleri Başarılar Dolayısıyla Sözleri..... 107
29. Ordu Kıyafet ve Alametlerinin İltibasa Yer Verecek Şekilde Benzerlerinin Giyilmesinin ve Takılmasının Yasaklığı Hakkında Kanun Tasarısı Münasebetiyle Sözleri 108
30. Hastalık ve Analık Sigortası Kanunu Münasebetiyle Sözleri.....109
31. Köy Enstitüsü Mezunu Öğretmenlerle Köy Sağlık Memurlarının Geçimlerini Düzenlemek Üzere 3803, 4274 ve 4459 Sayılı Kanunlara Ek 5129 Sayılı Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Olan Kanun Münasebetiyle Sözleri..... 113
32. İş Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Münasebetiyle Sözleri 115
33. Milletvekilleri Seçimi Kanunu Münasebetiyle Sözleri 118

34. Adalet Bakanlığı ve Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü 1950 Yılı Bütçeleri Hakkında Sözleri..... 120
35. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı ve Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü 1950 Yılı Bütçeleri Hakkında Sözleri..... 124
36. Tarım Bakanlığı, Devlet Üretme Çiftlikleri Genel Müdürlüğü ve Orman Genel Müdürlüğü 1950 Yılı Bütçeleri Hakkında Sözleri..... 127

İNDEKS 128

KAYNAKLAR..... 132

KAYNAKLAR

Ilgaz, Hasene, *Atatürk'e 100. Yıl Armağanı*, Boğaziçi Yayınları, İstanbul 1981

Ilgaz, Hasene, Okuduklarım Gördüklerim Yazdıklarım, Özyürek Yayınevi, İstanbul 1991.

İçke, Ayşen, *Türkiye'de Kadın Milletvekilleri ve Siyasal Faaliyetleri (1935-1991)*, ATAM, Ankara 2014.

Özbek, Nadir, "Osmanlı'dan Günümüze Darülaceze: Sosyal Politika Zihniyeti ve Kent Yoksulluğunun Değişen Niteliği", *Toplumsal Tarih*, Aralık 2017, S. 288, ss. 52-63.

Cumhuriyet, "Acı Bir Kayıp", 16 Eylül 1945, s. 2.

Hür Söz, "Hasene Ilgaz Hanım ve Kıbrıs Davası", 21 Şubat 1950, s. 1.

Milliyet, "Vefat", 27 Nisan 1958, s. 5.

TBMM Albümü (23 Nisan 1920-14 Ekim 1973), Haz. Kazım Öztürk, Önder Matbaa, Ankara 1973.

TBMM Tutanak Dergileri (1944-1950).

https://www.simurg.com.tr

https://www.tsiv.org.tr

http://kadineserleri.org

TOPLAM KALİTE YÖNETİMİ VE SAĞLIK SEKTÖRÜ

DR. ŞEYMA BOZKURT UZAN

EFEAKADEMİ YAYINLARI

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
SAYISAL YÖNTEMLER BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ
DANIŞMAN:
Yard. Doç. Dr. Elif Makbule Çekici
İstanbul / 2012

ISBN: 978 6257957182

Kitabın Adı:
TOPLAM KALİTE YÖNETİMİ VE SAĞLIK SEKTÖRÜ

Yazarı:
DR. Şeyma BOZKURT UZAN

Editör:
Selim ÇORAKLI

Sayfa Tasarımı ve Kapak:
SADA AJANS

Baskı Yılı:
Aralık 2019

Basım Yeri:
EFE AKADEMİ Yayınevi
Sertifika: 43370
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü
Esenler/ İstanbul
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

İÇİNDEKİLER

Önsöz....8
Özet....10
Ksılatmalar....12
Giriş....13

1.....KALİTE VE TOPLAM KALİTE YÖNETİMİ
1.1....KALİTE
1.1.1.Kalitenin Tanımı....15
1.1.2.Kalitenin Tarihsel Gelişimi....18
1.1.3.Kalitenin Öncüleri....20
1.1.4.Kaliteyi Etkileyen Faktörler....27
1.1.5.Kaliteyi Oluşturan Temel Unsurlar....28
1.1.6.Kalite Ödülleri....29

1.2....TOPLAM KALİTE YÖNETİMİ
1.2.1.Toplam Kalite Yönetiminin Tanımı....35
1.2.2.Toplam Kalite Yönetiminin Önemi....37
1.2.3.Toplam Kalite Yönetiminin İlkeleri....37
1.2.4.Toplam Kalite Yönetiminin Amaçları....43
1.2.5.Toplam Kalite Yönetiminin Tarihsel Gelişimi....44
1.2.6.Toplam Kalite Yönetiminin Özellikleri....46

2.....HİZMET SEKTÖRÜNDE VE SAĞLIK HİZMET SEKTÖRÜNDE TOPLAM KALİTE YÖNETİMİ 39
2.1....Hizmet Sektöründe Toplam Kalite Yönetimi....39
2.1.1.Hizmet Sektöründe Toplam Kalite Yönetiminin Tanımı....47
2.1.2.Sektörel Açıdan Hizmet Kavramı....49
2.1.3.Hizmet Kategorilerinin Sınıflandırılması....50
2.1.4.Hizmet Sektöründeki Büyümenin Sebepleri....51

2.2....SAĞLIK SEKTÖRÜNDE TOPLAM KALİTE YÖNETİMİ
2.2.1.Türkiye'de Sağlık Sektörü....53
2.2.2.Sağlık Sektöründe Kalite Kavramı....54
2.2.3.Sağlık Sektöründe Toplam Kalite Yönetimi....54
2.2.4.Sağlık Sektöründe Toplam Kalite Yönetimi Uygulamasının Sağlayacağı Yararlar....56

3.....TOPLAM KALİTE YÖNETİMİNİN SAĞLIK SEKTÖRÜNDE UYGULANABİLİRLİĞİ: MEMORİAL ŞİŞLİ HASTANESİ UYGULAMASI.....50
3.1....Memorial Şişli Hastanesinin Tarihçesi, Amacı, Organizasyonel Yapısı Ve Faaliyetleri.....58
3.2....Çalışmanın Amacı.....59
3.3....Veri Toplama Aracı.....60
3.4....Veri Analizleri.....61

SONUÇ.....101
EKLER.....105
Ek - 1 ANKET.....105
KAYNAKÇA.....113

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

Beckford, John, "**Quality**", Routledge, New York , 2002

ÇOBANOĞLU Nesrin, ÇOBANOĞLU Murat, "**Toplam Kalite Yönetimi Açısından Hekimlerde İş Doyum Araştırması Üzerine Bir Tartışma**", Sağlık Yönetiminde Devamlı Kalite İyileştirme, (Edit: Mithat ÇORUH), Haberal Eğitim Vakfı Yay., Ankara, 1998

David A. Garvin, "**What Does Product Quality Really Mean**?", Sloan Management Review, 1984

Erdoğan, İlhan. "**İşletmelerde Davranış"**, 5.Baskı, İz Yayınevi, İstanbul, 1994

Ertuğrul İrfan, "**Toplam Kalite Kontrol**", Ekin Kitabevi, Bursa, 2006

İmai, Masaaki. "**Japonya'nın Rekabetteki Başarısının Anahtarı**", Brisa Yayınları, İstanbul. 1997

Kavrakoğlu, İbrahim. "**Toplam Kalite Yönetimi**", Kal/ Der. İstanbul, 1994

Koçel, Tamer. "**İşletme Yöneticiliği**". 2.Basım.Yay Yayınları, Ankara, 2001

Lal H., "**Organizational Excellence Through Total Quality Management, New Age International**", India, 2008

Ries Al & Laura, "**Marka Yaratmanın 22 Kuralı**", Medicat Kitapları, İstanbul, 2008

Stevenson W.J., "**Operations Management**",McGraw-Hill Irwin, New York, 2007

Şimşek Muhittin, "**Kalite Yönetimi**", Alfa Basım Yayın, 2.

Baskı, İstanbul, 1998

Şimşek Muhittin, "**Sorularla Toplam Kalite Yönetimi ve Kalite Güvence Sistemleri**", Alfa Basım Yayım Dağıtım Ltd. Şti., İstanbul, 2000

Şimşek, M., "**Toplam Kalite Yönetimi ve Ahilik**" Ahi Yönetim Danışmanlık ve Basın Yayın Tic.Ltd.Şti., İstanbul, 2000

Şimşek, M., "**Toplam Kalite Yönetiminde Başarının Anahtarı İnsan Faktörü**" Babıali Kültür Yayıncılığı, İstanbul, 2002

Tekin, Mahmut. "**Toplam Kalite Yönetimi**" Kuzucular Basım, Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, Konya. 1999

Türkmen, İsmail. "**2000'li Yıllar ve TK Yönetimi**", Ulusal Kalite Kongresi, TODAİE Yayın, İstanbul, 2001

SÜRELİ YAYINLAR

Akgül, Aziz. "**Toplam Kalite Yönetimi 5. Ergonomi Kongresi**", Milli Prodüktive Merkezi Yayınları, No:570, İstanbul, 1995

Aslan E., İlkay M.S., Özdemir A.İ., "**ISO 9001 Belgeli KOBĐ'lerin Performans Farklılıklarının Bazı Faktörler Bakımından Analizi**", Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. Sayı 25, 2009

Aslantekin F., Göktaş B., Uluşen M., Erdem R., "**Sağlık Hizmetlerinde Kalite Deneyimi: Dr.Ekrem Hayri Üstündağ Kadın Hastalıkları ve Doğum Hastanesi Örneği**" Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi, Cilt:2, Sayı:6, 2007

Aykaç B., Özer M.A., "**Toplam Kalite Yönetiminin Kamu Kuruluşlarında Uygulanması: Sorunlar ve Yeni Arayışlar**", Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi. Cilt 8, Sayı 3, 2006.

Bayram Ş., Dündar T., "**Sağlık Sektöründe Etik İklim Ve Yıldırma (Mobbıng) Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi**", Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, Cilt: 66, Sayı:1, 2011

Bekaroğlu Ş.B., "**Toplam Kalite Yönetimi Uygulamalarının ve ISO 9000 Kalite Güvencesine Sahip Olmanın Hastane Performansına Etkileri: İstanbul'daki Özel Hastaneler Üzerine Bir Araştırma**" Akdeniz İ.İ.B.F. Dergisi, Sayı:9, 2005.

Bozkurt, Rıdvan. "**Toplam Kalite Felsefesine Bir Yaklaşım**", Kimya Mühendisliği Dergisi, Cilt: 146, Sayı: 11, İstanbul, 1994

Çabuk Yıldız, "**Kalite Maliyetleri Ve Kalite Maliyetlerini Ölçmede Kullanılan Yöntemler**", ZKÜ Bartın Orman Fakültesi Dergisi. Cilt 7, Sayı 7, 2005

Cemalcılar İlhan, "**Hizmetlerin Pazarlaması**", Cilt 4, Sayı:2, İstanbul, Pazarlama Dergisi, 1979

Christan Grönroos, "**Service Management and Marketing",** Massachusetts, Lexington Books, 1990

Demircioğlu E., Küçüksavaş N., "**Kalite Maliyetleri**", Çukurova Üniversitesi İİBF Dergisi. Cilt 13, Sayı 1, 2009.

Erenoğlu A.S., Aytuğ A., " **Sağlık Kurumlarında Değişen Paradigmalar ve İyileştiren Hastane Kavramının Mimari Tasarım Açısından İrdelenmesi**", YTÜ Mimarlık Fakültesi e-Dergisi. Cilt. 2, Sayı. 1, 2007.

Hamzaçebi C., Kutay F., "**Kalite Maliyetlerine Genel Bir Bakış: Taguchi Kayıp Fonksiyonu**", Pamukkale Üniversitesi Mühendislik Bilimleri Dergisi. Cilt 7, Sayı 2. 2001

İmeryüz Haluk, Koç Tolga Kağan, "**Hizmetin Büyüsü**", Power Aylık Ekonomi Dergisi Sayı: 7, 1995

İpekten B., Kutlu H., "**Üretim İşletmelerinde İçsel Başarısızlık Maliyetlerinin Ağırlığı**", Atatürk Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Dergisi. Cilt 17, Sayı 3-4, 2003

Kolak F., Erbaş A., "**Toplam Kalite Yönetiminin Muhasebe Eğitimine Uygulanması**", Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. Sayı 23, 2009

Kotler Philip, "**Marketing Management; Analysis, Planning, Implementation and Control**", Cilt 9, New Jersey: Prentice Hall International Inc., 1997

Kutlu S., Duran C., "**Sanayi işletmelerinde toplam kalite yönetimi ve ISO 9000 uygulamalarının performans üzerine etkisi**", Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. Sayı 28, 2010

Orhaner E., "**Türkiye'de Sağlık Hizmetleri Finansmani ve Genel Sağlık Sigortasi**", Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Egitim Fakültesi Dergisi, Sayı: 1, 2006

Özçakar Necdet, "**Bir Kamu Kuruluşundaki Toplam Kalite Yönetimi Uygulamalarının Değerlendirilmesi**", İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi. Cilt 39, Sayı 1, 2010

Staton-Reinstein, Rebecca, "**The Needs Has Never Been Greater: To Apply Dr. Deming's 14 Points**", Journal of the Quality Assurance Institute. Cilt 19, Sayı 4, 2005

Stephen J. Grove, Raymond P. Fisk ve Norman Kangun, "**Going Green in the Service Sector**", Europan Journal of Marketing Cilt: 30, Sayı: 5, 1996

Şahin, Mehmet. "**Yönetimde Yeniden Düzenleme**". ESADER, C. 18, 1982

Tan Serdar, Peşkircioğlu Nurettin; "**Kalitesizliğin Maliyeti**", Milli Prodüktivite Merkezi Yayınları, Yayın No:316, Ankara, 1991

Van Looy Bart, Gemmel Paul, Van Dierdonck Roland,

"Services **Management: An Integrated Approach** ", Pearson Education Limited, 2003

Yılmaz Erol, "**Kütüphanelerde Toplam Kalite Yönetimi: Kısa Bir Gözden Geçirme**", Türk Kütüphaneciliği. Cilt 24, Sayı 1, 2010

İNTERNET KAYNAKLARI

Özcan Selami. Iso 9000 Kalite Yönetim Sistemi İle Iso 14000 Çevre Yönetim Sistemi: Benzerlikleri Ve Farklılıkları, http://public.cumhuriyet.edu.tr/sozcan/ozcan11.pdf , (21.02.2012)

ISO9000,http://tr.wikipedia.org/wiki/ISO_9000#ISO_9003 , (21.02.2012)

Sarp Nilgün. Sağlık Hizmetlerinde Toplam Kalite Yönetimi, http://www.nilgunsarp.com/?p=19, (26.03.2012)

Özel Memorial Şişli Hastanesi Hakkında Genel Bilgiler, http://www.memorial.com.tr/kurumsal/tarihce/ , (05.04.2012)

BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENLERİNİN KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNEGÖRE TERCİH ETTİKLERİ ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ

YAZAR
MERVE FERAH TAZEGÜL

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Kişilik Özelliklerinegöre Tercih Ettikleri Öğretim Yöntemleri

Yazar: Merve FERAH TAZEGÜL

ISBN: 978-625-7957-13-7

1. Baskı: Aralık 2019

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir.
EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

BÖLÜM I: GİRİŞ 1
1.1. Problem Durumu 1
1.2. Amaç/Hipotez 2
1.2.1.Amaç 3
1.2.2.Hipotez 4
1.3.Önem 5
1.4.Sınırlılıklar 5
1.5. Sayıltılar (Varsayımlar) 5
1.6. Tanımlar 6
1.6.1.Kişilik 6
1.6.2.Öğretim Yöntemi 6
1.6.3.Beden Eğitimi Öğretmeni 7
1.6.4.Beden Eğitimi Derslerinde Kullanılan Öğretim Yöntemleri 7
BÖLÜM II: İLGİLİ ARAŞTIRMALAR 9
2.1. KİŞİLİK 9
2.2. Faktör Kuramı ve Eysenck 9
2.2.1. Nevrotizm 11
2.2.2. İçedönüklük-Dışadönüklük 12
2.2.3.Psikotizm 13
2.3. Öğretim Yöntemleri 13
2.3.1. Komut Yöntemi 13
2.3.2. Alıştırma Yöntemi 15
2.3.3. İşbirliğine Dayalı, Eşli Çalışma Yöntemi 16
2.3.4. Kendini Denetleme Yöntemi 18
2.3.5. Katılım Yöntemi 19
2.3.6. Yönlendirilmiş Buluş Yöntemi 20
2.3.7. Problem Çözme Yöntemi 22
2.3.8. Öğrencinin Tasarımı Yöntemi 23

2.3.9. Öğrencinin Başlatması Yöntemi 23
2.3.10. Kendine Öğretme Yöntemi 26
BÖLÜM III: YÖNTEM 29
3.1. Araştırmanın Modeli 29
3.2. Evren ve Örneklem/Çalışma Grubu 29
3.3. Veri Toplama Araçları 29
3.3.1. Gözden Geçirilmiş Eysenck Kişilik Anketi-Kısaltılmış Formu (EKA GGK) 29
3.3.2. Kişisel Bilgi Toplama Formu 30
3.4. Verilerin Toplanması 30
3.5. Verilerin Analizi 31
BÖLÜM IV: BULGULAR 33
BÖLÜM V: SONUÇ 43
5.1.Yargı 43
5.2. Tartışma 49
5.3.Öneriler 51
KAYNAKLAR 53

KAYNAKLAR

Abd Al-Salam. A. (2004). The effects of three styles of teaching on the performance level and practice trials of long serves and short serves in badminton. Dirasat: Education Sciences. 31 (1), 88- 104.

Başoğlu, B. (1995). İlk Ve Ortaöğretimde Görev Yapan Beden Eğitimi Ve Spor Öğretmenlerinin Beden Eğitimi Ve Spor Derslerinde Kullandıkları Öğretim Yöntemleri Ve Karşılaştıkları Sorunların İncelenmesi

Bilge, N. (1989) Türkiye' de Beden Eğitimi Öğretmeninin Yetiştirilmesi. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 1989: 9-19

Boeree, George C: "Hans Eysenck", http://www.ship.edu/%7Ecgboeree/eysenck.html, Tarihi Erişim Tarihi: 02.12.2017

Boyce, B. A. (1992). The effects of three styles of teaching on university students motor performance. Journal of Teaching in Physical Education, 11, 389-401.

Budak, S (2000) Psikoloji Sözlüğü", Ankara, Bilim ve Sanat Yayınları, 2000

Burger, Jerry M.(2006). "Kişilik", Çev. İnan Deniz Erguvan Sarıoğlu İstanbul, Kaknüs Yayınları,

Büyükkaragöz, S. Çivi, C.(1999).Genel Öğretim Metotları Ö ğretimde Planlama Uygulama. 10. Baskı. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.S s: 24

Cüceloğlu, D. (2002). İnsan ve Davranışı, 10. Baskı, Remzi Kitapevi, İstanbul.

Cüceloğlu,D.(1998)"İnsan ve Davranışı", İstanbul, Remzi Kitapevi, 1998

Çöndü A. Beden Eğitimi Ve Sporda Özel Öğretim Yöntemleri, 2.Baskı, Nobel Yayın Dağıtım, 2004: 6-46, 90-118, 106-11, Ankara

Demirel Ö. Kuramdan Uygulamaya Eğitimden Program Geliştirme, Pegem Yayıncılık 1999:85:110, Ankara.

Demirhan, G. Coşkun, H. Altay, F. Şahin, R. Güvenç, A. Aslan, A. ve Açıkada, C. Farklı Ö ğretim Yöntem ve Tekniklerinin Beden Eğitimi Derslerinde Kullanım Düzeylerine ilişkin Görüşler. 3. Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği olimpik Eğitim ve Spor Kültürü Sempozyumu (23-24 Mayıs, Uludağ Üniversitesi) Bildiri Kitabı.2003:108-115.

Erikson, E. H., (1984).İnsanın Sekiz Çağı, (B. ÜSTÜN - V. AR, Çev) Ankara: Birey ve Toplum YayıncılıkGV 443 .Ç66 1999 k.1

Ertan, H., Çiçek, Ş. (2003). Student achievement evaluation approaches in elementary physical education courses in turkey. Hacettepe Universty Journal of Education, 25, 76-83.

Eysenck, H. J. Wilson, G, (1995) "Kişiliğinizi Tanıyın", İstanbul, Remzi Kitapevi, Wilson, Glenn: 1995

Eysenck, H. J.: (1996) "Personality and The Experimental Study of Education", European Journal of Personality, Vol.10, pp. 427-439

Eysenck,H.J(1953)"The Structure of Human Personality", London, Methuen and Co.,

Fidan, N. (1996). Öğrenme ve Öğretme. Ankara: Alkım Yayınları.

Garn, Alex, and Mark Byra. "Psychomotor, cognitive and social development spectrum style." Teaching Elementary Physical Education 13,2, 2002: 8-13.

Genç, G. (1998) "İçe/ Dışadönük Kişilik Yapısı İle Mantıksal Bellek, Psiko-Motor Öğrenme Ve 'Enterferans' Etkisi Arasında İlişkinin İncelenmesi", İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1998

Gurbetoğlu, A.(2008) "Bilimsel Araştırma Yöntemleri", http://agurbetoglu.com/bilimselarastirma.html Erişim Tarihi :02.10.2017

Güven, B. (2004). Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Sınıf Yönetiminin Öğretmen Davranışı Boyutuna İlişkin Görüleri ve Bu Görüşlerin Öğretmenlerin Cinsiyetlerine, Hizmet Yıllarına, Görev Yaptıkları İllere ve Okul Türlerine Göre Değişimi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Harmandar H. (2004). Beden Eğitimi ve Sporda Özel Öğretim Yöntemleri, Ankara: Nobel Yayınları, s:1

Hein, V., Ries, F., Pires, F., Caune, A., Emeljanovas, A., Ekler, J. H., Valantiniene, İ. (2012). The relationship between teaching styles and motivation to teach among physical education teachers.Journal of Sports Science and Medicine, 11, 123-130.

Hesapçıoğlu, M.(1992). Öğretim İlke ve Yöntemleri, Eğitim Programları ve Öğretim. İstanbul: Beta Yayın Dağım, s:170-175

Ilhan A, Yavas M. Beden Eğitimi Ve Sporda Özel Öğretim Yöntemleri Ders Notları, 2002: 26, 44-50, Bursa.

İnce, M. L. ve Hünük, D. (2010). Eğitim reformu sürecinde deneyimli beden eğitimi öğretmenlerinin kullandıkları öğretim stilleri

İnce, M. L., Hünük, D. (2010). Eğitim reformu sürecinde deneyimli beden eğitimi öğretmenlerinin kullandıkları öğretim stilleri ve stillere ilişkin algıları. Eğitim ve Bilim, 35(157), 128-139.

Jaakkola, T., Watt, A. (2011). Finnish physical education teachers' self-reported use and perceptions of Mosston and Ashworth's teaching styles. Journal of Teaching in Physical Education, 30(3), 248-262.

Karancı , A.N., Dirik, G. ve Yorulmaz, O. (2007). Eysenck Kişilik Anketi-Gözden Geçirilmiş Kısaltılmış Formu'nun (EKA-GGK) Türkiye'de Geçerlik ve Güvenilirlik Çalışması. Türk Psikiyatri Dergisi, 18,(3).

Kemertaş, İ. (1997). Uygulamalı Genel Öğretim Yöntemleri. Birsen Yayınevi.9- 10. İstanbul.

Koç, M. Ortaöğretim Okullarında Görev Yapan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Öğretim Yöntemlerini Kullanma Durumları ve Karşılaştıkları Sorunlar. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, G.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2005,92

Kulinna, P. H., Cothran, D. (2003). Physical education teachers' self-reported use and perceptions of various teaching styles. Learning and Instruction, 13, 597-609.

Mosston, M. Tug-o-war, no more: Meeting teaching-learning objectives using the spectrum of teaching styles." Journal of Physical Education, Recreation & Dance , 1992 :63, 1: 27-56.

Mosston, Muska, and Sara Ashworth. Toward A Unified Theory Of Teaching. Educational Leadership 42,8 1985: 31-34.

Nebioğlu D. Beden Eğitimi Dersi Genel Esasları Ve Planlaması Denetimi, 2. Baskı. Nobel Kitabevi, 2006:136-7-77, Ankara.

Önder, N K.(1986). Öğretimde Program, İlke ve Yöntemler. Konya: Arı Basımevi, s: 101-104

Özen, G., Güllü, M., & Uğraş, S. (2016). Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Beden Eğitimi Ders İçi ve Dışı Etkinliklerinde Teknolojik Araç ve Gereçlerin Kullanımı İle İlgili Görüşleri. Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, 1(1) , 24-37 .

Özmen, Ö. (1999). Çağdaş Sporda Eğitim Üçgeni. Ankara: Bağırgan Yayınevi s: 27

Öztürk, O.(1997). Ruh Sağlığı ve Bozuklukları, Ankara: Hekimler Yayın Birliği. Ptacek, J. T., Smith, R. E., ve Zanas, J. (1992). Gender, appraisal, and coping: A longitudinal analysis. Journal of Personality, 60, 747-770.

Öztürk, Ü. (1982). Orta Dereceli Okullarda Beden Eğitimi. Güven Matbaası , İstanbul.GV 361 .Ö98 1983 2. bs. k.1

Saraç, L., & Muştu, E. (2013). Öğretmen adaylarının beden eğitimi öğretim stillerini kullanım düzeyleri ile stillere ilişkin değer algılarının incelenmesi. pamukkale journal of sport sciences, *4*(2), 112-124.

Saraç-Yılmaz, L., İnce, M. L., Kirazcı, S., Çiçek, Ş. (2005). Beden eğitimi öğretmenlerinin ders zaman yönetimi davranışları ve kullandıkları öğretim yöntemleri. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi,10(2), 3-10.

Şenışık, Y. (2006). "İlköğretim Okullarında Uygulanan Beden Eğitimi ve Spor derslerinde Kullanılan Farklı Öğretim Yöntemlerinin Sosyal Yetkinlik Beklentisi Üzerine Etkisi". Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi. Bursa: Uludağ Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Eğitim-Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı.

Şenışık, Y. Öztürk F. Koparan Ş. (2007). İlköğretim Okullarında Uygulanan Beden Eğitimi ve Spor Derslerinde Kullanılan Farklı Öğretim Yöntemlerinin Sosyal Yetkinlik Beklentisi üzerine Etkisi", 5. Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Sempozyumu, Adana.

Şenışık, Y., Öztürk, F., Koparan, Ş. (2007). İlköğretim Okullarında Uygulanan Beden Eğitimi ve Spor Derslerinde Kullanılan Farklı Öğretim Yöntemlerinin Sosyal Yetkinlik Beklentisi Üzerine Etkisi, 5. Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Sempozyumu, Adana.

Şirinkan, A., Erciş, S. (2009) İlkö ğretim okullarındaki beden eğitimi ve spor derslerinde uygulanan öğretim yöntemleri ve ölçme-değerlendirme kriterlerinin araştırılması. Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 3 (3), 184-189.

Şirinkan, A., Erciş, S. (2009). İlköğretim okullarındaki beden eğitimi ve spor derslerinde uygulanan öğretim yöntemleri ve ölçme – değerlendirme kriterlerinin araştırılması. Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 3(3), 184-189.

Tamer, K. Ve Pulur, A. (2001). Beden Eğitimi ve Sporda Öğretim Yöntemleri Ada Matbaacılık, Ankara

Taub, John M.: "Eysenck's Descriptive And Biological Theory Of Personality: A Review Of Construct Geçerliity", International J. Neuroscience, Vol.94, 1998, pp.145-197

Tazegül, Ü. (2012). Güreşçilerin kişilik özellikleri ile stresle başa çıkma tarzları arasındaki ilişkinin belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Dumlupınar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü

Temel C, Avşar P. Beden Eğitimi Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretmen Kılavuz Kitabı,1. Baskı. MEB Yayınları Yardımcı Ve Kaynak Kitaplar Dizisi 2008: 73, Ankara

Tomrukçu, B. (2008). Beş faktör kişilik özellikleri ile iş değerleri arasındaki ilişki üzerine bir inceleme, yayınlanmış yüksek lisan tezi, EskiŞehir Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir.

Turner, C E. Selery, C M. Smith, S L. (1971). Okul Sağlığı ve Sağlık Eğitimi Çeviri Yusuf Tunca, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, s:268

Ünlü, H., Aydos, L. (2007). Öğretmen görüşlerine göre; beden eğitimi derslerinde öğretmenlerin ve öğrencilerin tercih ettikleri öğretim yöntemleri. Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 8(2), 71-81

Yanbastı, Gülgün: "Kişilik Kuramları", İzmir, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1996

Yavaş M, İlhan, A. Beden Eğitimi Ve Sporda Özel Öğretim Yöntemleri, 2.Baskı. Melisa Basım 1997: 44-80, Bursa.

Yıldız, E., & Kangalgil, M. (2014). Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Yeterlikleri Ve Kullandıkları Öğretim Yöntemleri İle İlgili Görüşlerinin İncelenmesi. Pamukkale Journal of Sport Sciences, *5*(1).

Yıldız, M., Tekin, M., ve Lök, S. (2009). Farklı Statüdeki Futbolcuların Kişilik Tiplerinin incelenmesi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi /22

Yıldız,M. (2008). Farklı Liglerde Yer Alan Futbolcuların Kişilik Tipleri ile Sürekli Öfke- Öfke ifade Tarzlarının incelenmesi. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi. Ankara.

Yoncalık, O. (2009). İlköğretim Altıncı Sınıf Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersindeki Başarılarına Üç Öğretim Stilinin Etkileri. Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi, 11 (3), 33–46

BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ BAŞARI HEDEF YÖNELİMLERİNİN GÜDÜLENME VE ÖĞRENME STRATEJİLERİNİ BELİRLEMEDEKİ ROLÜ

YAZAR
SEVDİ DENKTAŞ

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Beden Eğitimi Öğretmen Adaylarının Başarı Hedef Yönelimlerinin Güdülenme Ve Öğrenme Stratejilerini Belirlemedeki Rolü

Yazar: Sevdi DENKTAŞ

ISBN: 978-625-7957-14-4

1. Baskı: Aralık 2019

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir.
EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

BÖLÜMI : GİRİŞ……1

1.1.Problem Durumu.....1

1.2.Amaç/ Hipotez.....3

1.3.Önem……...5

1.4.Sınırlılıklar …….....6

1.5.Sayıltılar (Varsayımlar)…….....6

1.6.Tanımlar……...…….....6

BÖLÜM II : İLGİLİ ARAŞTIRMALAR /ALAN YAZIN.....7

2.1. Güdülenme Kavramı 9

2.2. Güdülenme ile ilgili kuramsal yaklaşımlar.....10

2.3. Başarı hedefi yönelimi kuramı.....11

2.4. Öğrenme stratejileri.....15

2.5. Eğitim alanında başarı hedef yönelimleri ile yapılan çalışmalar.....18

2.6. Eğitim alanında güdülenme ve öğrenme stratejileri ile yapılan çalışmalar.....20

2.7. Eğitim Alanında Başarı Hedef Yönelimleri, Güdülenme ve Öğrenme Stratejileri ile Yapılan Çalışmalar.....22

BÖLÜM III : YÖNTEM.....25

3.1. Araştırmanın Modeli 25

3.2. Evren ve Örneklem/ Çalışma Grubu 25

3.3. Veri Toplama Araçları 25

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu.....26

3.3.2. Başarı Hedef Yönelimi Ölçeği.....26

3.3.3. Güdülenme ve Öğrenme Stratejileri Ölçeği.....26

3.4. Verilerin Toplanması 27

3.5. Verilerin Analizi.....27

BÖLÜM IV : BULGULAR.....29

BÖLÜM V: SONUÇ.....47

5.1. Yargı..... 47

5.2. Tartışma.....48

5.3. Öneriler.....55

KAYNAKLAR.....57

KAYNAKLAR

Acat MB, Köşgeroğlu N.(2006). Güdülenme kaynakları ve sorunları ölçeği. Anadolu Psikiyatri Dergisi, 7(4), 204-10.

Açıkgöz K.Ü. (2016). Etkili öğrenme ve öğretme. Ankara. Biliş Yayıncılık.

Ağbuğa, B. (2014). 3 x 2 Başarı hedef modeli ölçeğinin Türk lisans öğrencileri için geçerlik ve güvenirlik çalışması. Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, 25(3), 109-117.

Altıparmak, E. (2015). Beden eğitimi öğretmenliği öğrencilerinin akademik kontrol odağı ve başarı hedefleri yönelimleri. Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi, 6 (2), 73-78.

Ames, C. (1992). Classrooms: Goals, structures and student motivation. Journal of Educational Psychology, Vol.84, No:3, 261-271.

Ames, C. and Archer, J. (1988). Achievement in the classroom: student learning strategies and motivational processes. Journal Of Educational Psychology, Vol.80, No.3, 260-265

Akın, A. (2006). 2X2 Başarı yönelimleri ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 12, 1-13.

Akın, A. (2006). Başarı amaç oryantasyonları ile bilişötesi farkındalık, ebeveyn tutumları ve akademik başarı arasındaki ilişkiler. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Akın, A. ve Arslan, S. (2014). 2x2 Başarı yönelimleri ölçeği (revize formu): Geçerlik ve güvenirlik çalışması. Sakarya Üniversitesi Eğitim Dergisi, 5, 7-15.

Akbaba, S. (2012). Öğrenme psikolojisi. Ankara: Pegem Akademi.

Arslan, A. (2016). Öğretim ilke ve yöntemleri. Ankara: Anı Yayıncılık.

Aydın, S. ve Yerdelen, S. (2015). Lise öğrencilerinin biyoloji dersinde kullandıkları üst biliş stratejilerinin başarı hedef yönelimleri ve öz-yeterlik algıları ile ilişkisinin incelenmesi. Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 11(3), 781-792.

Bacanlı, H. (2004). Gelişim ve öğrenme. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Baltaş, A. (2002). Öğrenmede ve sınavlarda üstün başarı. İstanbul: Remzi Kitabevi Yayınları.

Bandura A. (1991). Social learning theory. Department of Psychology, Stanford University, California, 247.

Baysal, C. ve Tekarslan, E. (1998). Davranış Bilimleri İ.Ü. İstanbul: İşletme Fakültesi Yayınları.

Bozanoğlu, (2004). Akademik güdülenme ölçeği: Geliştirmesi, geçerliliği, güvenirliliği. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 37,2, 83-98.

Budak, S. (2000). Psikoloji sözlüğü. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.

Büyüköztürk, Ş., Çakmak, Kılıç, E., Akgün, E. Ö., Karadeniz, Ş., Demirel, F., (2015). Bilimsel araştırma yöntemleri. Pegem Akademi Yayınları, Ankara. S. 23.

Büyüköztürk, Ş.; Akgün, Ö.E.; Demirel, F. ve Özkahveci, Ö. (2004). Güdülenme ve öğrenme stratejileri ölçeği'nin Türkçe formunun geçerlilik ve güvenirlik çalışması. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 42, 207-239.

Büyüktanır, A. (2014). Okul öncesi öğretmen adaylarının fen eğitimine yönelik öz yeterlilikleri başarı amaç oryantasyonları ve öğrenme yaklaşımları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Canıdemir, A. (2013). Ortaöğretim öğrencilerinin öğrenme yaklaşımları ve başarı amaç yönelimlerinin akademik başarı ile ilişkisinin incelenmesi. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Chen, C. S. (2002). Self-regulated learning strategies and achievement in an introduction to information systems course. Information Technology, Learning and Performance Journal, 20 (1), 11-25.

Çağlayan, H.S. (2008). Beden Eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin genel öğrneme staratejilerini kullanma düzeyleri. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 2, 13 - 28

Çakmak, E.K.; Akgün, Ö.E.; Karadeniz, Ş.; Büyüköztürk, Ş. ve Demirel, F. (2008). İlköğretim ikinci kademe ve lise öğrencilerinin ders ve sınıf düzeylerine göre öğrenme stratejileri ve güdülenme düzeylerinin belirlenmesi. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 5(1), 1-27.

Cüceloğlu, D. (1998). İnsan ve davranışı, psikolojinin temel kavramları. İstanbul: Remzi Kitapevi.

Dilekmen, M. ve Ada, Ş. (2005). Öğrenmede güdülenme. Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi, 11, 1-11

Dörnyei, Z. (2000). Motivation in action: Towards a process-oriented conceptualisation of student motivation. British Jornal Of Educational Psychology,70, 519-538.

Duman, G. ve Eren, A. (2014). Öğretmen adaylarının başarı amaçları, öğrenme stratejileri ve derslere katılımları: Bir arabuluculuk analizi. Kastamonu Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi, 23 (3), 1047-1064

Dweck C.S. and Leggett, E. L. (1988). A social-cognitive approach to motivation and personality. Psychological Review, 95, 256-273.

Erden, M. ve Akman, Y. (1997). Eğitim psikolojisi, gelişim-öğrenme- öğretme. Ankara : Arkadaş Yayınevi.

Erözkan, A. (2004). Üniversite öğrencilerinin sınav kaygısı ve başa çıkma davranışları. Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 12, 13-38.

Eren, A. (2008). Üniversite öğrencilerinin başarı amaçları ve zihinsel zaman yolculuğu becerileri. Eğitim Bilimleri ve Uygulama, 7(14), 157–175

Erdem AR. (2005). Etkili ve verimli-nitelikli-eğitim. Ankara: Anı Yayıncılık.

Elliott, E. S. and Dweck, C. S. (1988). Goals: An approach to motivation and achievement. Journal of Personality and Social Psychology, 54, 5-12.

Elliot, A. J. and Harackiewicz J. M. (1996). Approach and avoidance achievement goals and intrinsic motivation: A Mediational Analysis. Journal of Personality and Social Psychology, 70, 461-475.

Elliot, A. J. (1999). Approach and avoidance motivation and achievement goals. Educational Psychologıst 34 (3), 169–189.

Elliot, AJ McGregor, HA (2001). 2 x 2 achievement goal framework. Journal of Personality and Social Psychology, 80 (3), 501.

Elliot, A. J., Murayama, K. and Pekrun, R. (2011). A 3× 2 achievement goal model. Journal of educational psychology, 103(3), 632.

Emir, S. ve Kanlı, E. (2009). İlköğretim öğretmenlerinin öğrencilerini motive etme biçimlerinin incelenmesi. Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi, 12(2), 63-79.

Eren, A. (2008). Üniversite öğrencilerinin başarı amaçları ve zihinsel zaman yolculuğu becerileri. Eğitim Bilimleri ve Uygulamaları Dergisi, 7(14), 157–175.

Ertem, H. (2006). Ortaöğretim öğrencilerinin kimya derslerine yönelik güdülenme tür (içsel ve dışsal) ve düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Balıkesir.

Fidan, N. (2012). Okullarda öğrenme ve öğretme. Ankara: Pegem akademik Yayıncılık.

Gün, T. (2018). Hemşirelik öğrencilerinin güdülenme ve öğrenme stratejileri. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Aydın.

Higgins, B. A. (2000). An Analysis of the Effects of Integrated Instruction of Metacognitive and Study Skills upon the Self-Efficacy and Achievement of Male and Female Students.

İflazoğlu, A. ve Tümkaya, S. (2008). Öğretmen adaylarının güdülenme düzeyleri ile drama dersindeki akademik başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi1 Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 23(1), 61-73.

İlker, AGE. (2010). Farklı motivasyonel iklimlere göre işlenen beden eğitimi derslerinin öğrencilerin başarı hedefleri, motivasyonel stratejileri ve beden eğitimine ilişkin tutumaları üzerine etkisi. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

İzci, E. ve Koç, S. (2012). Pedagojik formasyon eğitimi alan öğrencilerin başarı yönelim düzeylerinin incelenmesi. Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 8, 31-43.

Saban İ.A. ve Tümkaya, S. (2008). Öğretmen adaylarının öğrenme stratejileri ile sosyo-demografik özellikler ve akademik başarışları arasındak arasındaki ilişkinin incelenmesi. Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi Ege Eğitim Dergisi, 9 (1),1-22.

Kadıoğlu, C.; Kondakcı, E. (2014). Öğrenme stratejileri ve hedef yönelimleri arasındaki ilişki: çok düzeyli veri analizi. Eurasian Journal of Educational Research, 56, 1-20.

Karataş, S.; Güleş, H. ve Aypay, A. (2014). Üniversite öğrencilerinin öğrenmeye yönelik güdülenme durumlarını ve kullandıkları öğrenme stratejileri. Eğitimde Politika Analizi Dergisi, 3, (2), s.31-48.

Karasar, N., (2005). Bilimsel arastirma yöntemi. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Karababa, A., Oral, T. ve Tilmaç, B. (2014). Ergenlerin başarı amaç yönelimlerini yordayan değişkenlerden biri olarak: insani değerler. Değerler Eğitimi Dergisi, 12, 165-186.

Kaya H.B.; Namlı S. ve Demir, G.T. (2018). Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin sporcu kimlikleri ve başarı yönelimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. ETÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 3(7), 179-196.

Kayiş, A.R.(2013). Üniversite öğrencilerinin başarı yönelimlerinin incelenmesi. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

Kellecioğlu, H. (1992). Güdülenme. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 7, 175-181.

Maehr, M. L., and Zusho, A. (2009). Achievement goal theory. The past, present, and future. Routledge Taylor& Francis Group, New York and London, 77–100.

MEB (2017). Ortaöğretim beden eğitimi ve spor dersi öğretim programı. Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı.

Özerkan, N. K. (2004). Spor Psikolojisine Giriş Temel Kavramlar. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Özer, B. (1998). Öğrenmeyi öğretme: Eğitim bilimlerinde yenilikler. Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları, Eskişehir, 149-163.

Özer, B. (2002). İlköğretim ve ortaöğretim okullarının eğitim programlarında öğrenme stratejileri.

Öztürk, B. (1995). Genel öğrenme stratejilerinin öğrenciler tarafından kullanılma durumları. Yayımlanmamış doktora tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Pintrich, P. R., and De Groot, E.V. (1990).Motivational and self-regulated learning components of classroom academic performance. Journal of Educational Psychology, 82, 33-40.

Pintrich, P.R., Smith, D.A.F., Garcia, T. & McKeachie, W.J. (1991). A Manual for the use of the motivated strategies for learning Questionnaire (MSL). School of Education Building, The University of Michigan. Technical Report, 91-B-004

Pintrich, P. R., Smith, D. A. F., Garcia, T., & McKeachie, W. J. (1993). Reliability and predictive validity of the motivated strategies for learning questionnaire (MSLQ). Educational and Psychological Measurement, 53(3), 801-814.

Pintrich, P. R. (2000). Multiple goals, multiple pathways: The role of goal orientation in

learning and achievement. Journal of Educational Psychology, 92, 544-555.

Pokay, P. & Blumenfeld, P. C. (1990). Predicting achievement early and late in thesemester: the role of motivation and use of learning strategies. Journal of Educational Psychology, 82, 41-50.

Senemoğlu, N. (2001). İlköğretimde etkili öğretme ve öğrenme öğretmen el kitabı modül 2, öğrenme ürünleri ve öğretimi. Ankara: M.E. B. Yayınevi.

Senemoğlu, N.(1997). Gelişim, öğrenme ve öğretim: Ankara: Kuramdan uygulamaya.

Selçuk, Z. (2012). Eğitim psikolojisi. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Somuncuoğlu, Y. ve Yıldırım, A. (1998). Öğrenme stratejileri. Teorik boyutları, araştırma bulguları ve uygulama için ortaya koyduğu sonuçlar. Ted Eğitim ve Bilim Dergisi, 22 (110), 32-37.

Sönmez, V. (2011). Öğretim ilke ve yöntemleri. Ankara. Anı Yayıncılık

Taşdemir, A. ve Tay, B. (2007). Fen bilgisi öğretiminde öğrencilerin öğrenme stratejilerini kullanmalarının akademik başarıya etkileri. Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 20 (1), 173-187.

Uyulgan, MA. and Akkuzu, N. (2014) An overview of student teachers' academic intrinsic motivation. Educational Sciences: Theory&Practice, 14 (1), 24-32

Üzbe, N. (2013). Başarı hedef yönelimi, benlik saygısı ve akademik başarının kendini engellemeyi yordamadaki rolü. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Yerdelen, S. ve Padir, A. M. (2017). Öğretmenler için 3x2 başarı yönelimi ölçeği' nin Türkçe ye uyarlanması: geçerlilik-güvenirlik çalışması. Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 6, 1027-1039.

Zimmerman, B.J. and Martinez-Pons, M. (1990). Student differences in self-regulated learning: relating grade, sex and giftedness to self-efficacy and strategy-use. Journal of Educational Psychology, 82 (1), 51-59.

FİZİKSEL AKTİVİTE ve EGZERSİZİN MENTAL HASTALIKLAR ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

YAZAR
Dr. Fuat ERDUĞAN

EDİTÖR
Dr. Aytekin ŞAHAN
Psikiyatri Uzmanı

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Fiziksel Aktivite ve Egzersizin Mental Hastalıklar Üzerindeki Etkileri

Yazar: Fuat ERDUĞAN

Editör: Aytekin ŞAHAN

ISBN: 978-625-7957-90-8

1. Baskı: Nisan 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir.
EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI

ŞAHAN, Aytekin - ERDUĞAN, Fuat
Fiziksel Aktivite ve Egzersizin Mental Hastalıklar Üzerindeki Etkileri
1. Basım, XIV + 267 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. Fiziksel Aktivite, 2. Egzersiz, 3. Mental Hastalıklar, 4. Egzersiz Müdahalesi,
5. Egzersize Katılım.

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)

Kapak Tasarım: İsa Burak Güngör (iburakgungor@gmail.com)

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ ..... **III**
İÇİNDEKİLER ..... **V**
ŞEKİLLER LİSTESİ ..... **X**
KISALTMALAR ..... **XI**
TEŞEKKÜR ..... **XIII**
EGZERSİZ, FİZİKSEL AKTİVİTE VE RUH HASTALIKLARI İLİŞKİSİ **1**
1.1. Egzersiz ve Fiziksel Aktivite **1**
1.2. Mental Sağlık **2**
1.2.1. Yetişkin Bireylerde Fiziksel Aktivite ve Mental Sağlık 3
1.3. Randomize Kontrollü Araştırma Kanıtları **3**
1.4. Vaka Araştırmalarından Elde Edilen Bazı Gözlem Sonuçları **6**
1.4.1. Vaka Çalışması 1. Boks 8
1.4.2. Vaka Çalışması 2: Futbol 9
1.5. Genç Bireylerde Fiziksel Aktivite ve Mental Sağlık **11**
1.6. Bazı Ülkelerin Fiziksel Aktivite ve Mental Sağlığa İlişkin Stratejileri **12**
1.6.1. Kuzey İrlanda 12
1.6.2. İskoçya 15
1.7. Fiziksel Aktivite, Mental Sağlık Problemleri ve Aşırı Egzersiz **21**
1.8. Anabolik-Androjenik Steroid Kullanımı **22**
1.9. Aşırı Fiziksel Aktivite ve Ruh Hali Rahatsızlıkları **22**
1.10. Fiziksel Aktivitenin Mental Sağlık ve Nöro-Dejeneratif Hastalıklar Üzerindeki Çoklu Etkisi **24**
1.11. Egzersizin Mental Hastalıkları Tedavi Etmede Rolü **27**
1.12. Ciddi Mental Hastalıklar ve Fiziksel Aktivitenin Epidemiyolojisi **28**
1.13. Etkili Fiziksel Aktivite Programları Tasarlama **29**
1.13.1. Önerilen Fiziksel Aktivite Düzeyleri 29
1.13.2. Yapılandırılmış Aktivite mi Yoksa Aktivitenin Yaşam Tarzı Haline Getirilmesi mi? 30
1.13.3. Bireye Özgü Müdahaleler 30
1.13.4. Öz-Denetim 31
1.13.5. Grup Oturumlarına Karşı Birebir Oturumlar 33
1.13.6. Öz-Yeterlilik 33
1.13.7. Fiziksel Aktiviteye Katılan Bireylerin Güvenliği 34
1.13.8. Mental Bozukluğa Sahip Bireylerin Egzersize Uyumu 35
1.13.9. Fiziksel Aktivite Programlarını Psikiyatri Hizmetlerine Entegre Etme 36
BÖLÜM 1 KAYNAKLAR **38**

EGZERSİZ VE ANKSİYETE BOZUKLUĞU 51
2.1. Egzersiz ve Anksiyete Bozukluğu 51
2.2. Aksiyon Eğilimi 54
2.3. Dikkat Dağıtma 54
2.4. Endişe Tahammülsüzlüğü 54
2.5. Nörotransmiter Aktiviteleri 54
2.6. Beyin Türevli Nörotropik Faktör 55
2.7. Davranış Aktivasyonu 56
2.8. Stres Tepkililiği 57
2.9. Egzersize Uyum 57
2.10. Yaşlılarda Egzersizin Anksiyete Semptomları Üzerindeki Etkisi 60
BÖLÜM 2 KAYNAKLAR 63
EGZERSİZ VE BİPOLAR BOZUKLUK 71
3.1. Bipolar Bozukluk ve Egzersiz 71
3.2. Bipolar Bozuklukta İlave Tedavi Olarak Fiziksel Aktivite 72
3.3. Fiziksel Aktivite ve Mani 74
3.4. Egzersizin Bipolar Bozuklukta Terapötik Etkilerini Anlamada Nörobiyolojik Sistemler 77
3.5. Fiziksel Aktivite ve Bipolar Bozukluk ile İlgili Potansiyel Mekanizmalar 78
3.5.1. Nörojenez 78
3.5.2. Endorfinler 79
3.5.3. Epigenetik 80
3.5.4. Diğer Yolaklar 80
BÖLÜM 3 KAYNAKLAR 82
EGZERSİZ VE DEPRESİF BOZUKLUKLAR 89
4.1. Egzersiz ve Depresif Bozukluklar 89
4.2. Depresif Bozukluklarda Fiziksel Aktivite ve Egzersizin Riskleri 91
4.3. Depresif Bozukluklarda Egzersizin Etkili Olduğu Potansiyel Nörofizyolojik Mekanizmalar 91
4.4. Egzersiz ve Fiziksel Aktivite ile Depresif Bozuklukların Tedavisi 92
4.5. Egzersizin Majör Depresyon Semptomlarına Karşı Etkisi 93
4.6. Egzersizin Yaşlılık Depresyonundaki Etkisi 95
4.7. Depresyonlu Hastalara Egzersiz Nasıl Reçete Edilmelidir? 96
BÖLÜM 4 KAYNAKLAR 97
EGZERSİZ VE NÖROGELİŞİMSEL BOZUKLUKLAR 105
5.1. Egzersiz ve Nörogelişimsel Bozukluklar 105
5.1.1. Egzersizin Nöro-Gelişimsel Bozuklukları Olan Çocukların Hareket Bozuklukları Üzerindeki Etkileri 106
5.1.2. Yönetici Fonksiyon Bozuklukları 107
5.1.3. Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu (DEHB) 108
5.1.4. Otizm Spektrum Bozukluğu 110

5.1.5. Entelektüel ve Gelişimsel Bozukluklar (IDD): ... 111
BÖLÜM 5 KAYNAKLAR ... 113
EGZERSİZ VE OBSESİF-KOMPULSİF BOZUKLUK ... 117
6.1. Egzersiz ve Obsesif-Kompulsif Bozukluk ... 117
6.2. Obsesif Kompulsif Bozukluk Tedavisinde Aerobik Egzersiz ... 117
6.3. Obsesif Kompulsif Bozukluk (OKB) Tedavisi ... 119
6.4. OKB ve Egzersiz ... 120
6.5. Egzersizin OKB Semptomları Üzerinde Etkisi ... 121
6.6. Egzersizin OKB Hastaları Üzerinde Olası Yan Etkileri ... 123
6.7. Klinik Olmayan Katılımcılarla Yapılan Çalışma Sonuçları ... 123
6.8. Klinik Ortamda Yapılan Araştırma Sonuçları ... 124
BÖLÜM 6 KAYNAKLAR ... 126
EGZERSİZ, PSİKOTİK BOZUKLUKLAR VE ŞİZOFRENİ .. 129
7.1. Şizofreni ve Psikotik Bozukluklar ... 129
7.1.1. Şizofreni Tedavisinde Fiziksel Aktivitenin Etkileri ... 129
7.1.2. Şizofrenide Ölüm Oranı ve Eşlik Eden Hastalıklar ... 130
7.1.3. Şizofreni Hastalarında Fiziksel Aktivite Müdahalelerinin Etkileri .. 132
7.1.4. Psikoz Riski ile Karşı Karşıya Olan Gençlerde Denetimli Egzersiz Müdahaleleri ... 134
7.1.5. Şizofrenili Bireylerin Semptomlarını İyileştirmede Aerobik Egzersizin Etkisi 136
7.1.6. Şizofrenide Fiziksel Egzersiz ve Beyin Morfolojisi ... 139
7.1.7. Egzersizin Psikozda Bilişsel Fonksiyon ve Beyindeki Anormallikler Üzerindeki Etkisi ... 140
7.1.8. Egzersizin Psikozda Beyin Yapısı ve İşlevleri Üzerindeki Etkileri.. 141
7.2. Beyin Türevli Nörotropik Faktör ... 142
7.3. Sosyal Rol İşlevleri ve Yaşam Kalitesi İle Olan Bağlantılar ... 142
7.4. Semptomatoloji Tedavisi ... 144
7.5. Sağlık, Sedanter Davranış ve Kilo Alımı ... 145
7.5.1. Obezite ve Sedanter Davranış ... 145
7.6. Antipsikotik İlaç Tedavisinin Yan Etkilerini Gidermede Egzersizin Rolü 147
7.7. Şizofrenide Egzersiz Tedavisine Engel Olan Durumlar ... 148
7.8. Şizofrenide Egzersize Yanıt Olarak Hipokampal Plastisite ... 149
BÖLÜM 7 KAYNAKLAR ... 152
EGZERSİZ VE DAVRANIM-ZITLAŞMA BOZUKLUĞU ... 167
8.1. Çocuk ve Yetişkinlerde Davranım-Zıtlaşma Bozukluğu ve Egzersiz . 167
8.2. Davranım ve Zıtlaşma Bozukluklarında Egzersiz Müdahalesi ... 170
BÖLÜM 8. KAYNAKLAR ... 172
EGZERSİZ VE MADDE BAĞIMLILIĞI ... 175
9.1. Madde Bağımlılığı ... 175

9.1.1. Madde Bağımlılığında Önleyici Terapötik Müdahale olarak Egzersiz 176
9.2. İllegal Madde Kullanımı/Bağımlılığı 178
9.3. Potansiyel Mekanizmalar 178
9.4. Egzersiz ile Birlikte Gerçekleşen Nöro-Kimyasal Değişimler 178
9.5. Akut Madde Krizi Belirtilerinde Azalma 179
9.6. Madde Bağımlılığında Endojenik Ödül Olarak Egzersiz 179
9.7. Madde Bağımlılığında Egzersizin Ruh Halinin Düzenlenmesindeki Rolü 179
9.8. Madde Bağımlısı Bireylerde Egzersizle Anksiyete ve Depresif Belirtilerde Azalma 180
9.9. Stres Reaktivitesi 180
9.10. Başa Çıkma 181
9.11. Uyumsuz Bilişsellik, Öz yeterlilik 181
9.12. Madde Bağımlılığı Bozukluklarında Bir Tedavi Olarak Egzersiz 181
9.13. Teorik Mekanizmalar 183
9.13.1. Psikolojik Mekanizmalar 183
9.14. Madde Bağımlılığında Egzersiz Müdahalesinde Optimal Sıklık ve Şiddet 185
9.15. Egzersizin Denetim Altında Olması Şart mıdır? 187
9.16. Egzersiz Müdahaleleri, Madde Bağımlılığı Tedavisinde Farklı Evrelere Göre Sınıflandırılmalı mıdır? 188
9.17. Egzersizin Standart Madde Bağımlılığı Tedavilerine Entegre Edilmesi 189
9.18. Farklı Alt Gruplar İçin Farklı Müdahale Programları Gerekli midir? 189
9.19. Egzersiz Bağımlılığı Madde Bağımlılığında Önemli Bir Mesele midir? 190
9.20. Egzersiz Bağımlılığı Bir Problem midir? 190
BÖLÜM 9 KAYNAKLAR 191
EGZERSİZ VE NÖROKOGNİTİF BOZUKLUKLAR 197
10.1. Egzersiz ve Nörokognitif Bozukluklar 197
10.2. Nörokognitif Bozukluklarda Fiziksel Aktivite Müdahaleleri 198
10.3. Hafif Şiddetli Nöro-Kognitif Bozukluklarda Fiziksel ve Bilişsel Aktivitelere Katılım ve Sonuçları 199
10.4. Demans İçin Egzersiz Reçetesi: Demanslı Hastalarda Bilişsel Eksikliklerin Tedavi ve Önlenmesinde Egzersizin Rolü 200
10.5. Nöro-Kognitif Bozukluklarda Egzersiz Yanlıları ve İlaç Yanlıları 201
10.6. Demansta Biliş için Egzersiz Terapisi 201
10.6.1. Egzersiz Tipleri 203
BÖLÜM 10 KAYNAKLAR 204
EGZERSİZ VE TRAVMA SONRASI STRES BOZUKLUĞU 209

11.1. Travma Sonrası Stres Bozukluğu ve Egzersiz 209
11.2. İçsel Uyarılmışlıklara Karşı Maruz Kalma ve Duyarsızlaşmada Egzersiz 211
11.3. Gelişmiş Bilişsel İşlevler ve Egzersiz 212
11.4. Beyin Yapısı ve İşlevlerindeki Değişimler ve Egzersiz 213
11.5. Post Travmatik Stres Bozukluğu, Fiziksel Aktivite ve Yemek Yeme Davranışları 214
BÖLÜM 11 KAYNAKLAR 216
EGZERSİZ VE CİNSEL İŞLEV BOZUKLUKLARI 221
12.1. Cinsel İşlevler, Fiziksel Fitness ve Genel Sağlık 221
12.2. Fiziksel Fitness ve Cinsel İşlevler 222
12.3. Egzersiz ve Cinsel İşlevler 223
BÖLÜM 12 KAYNAKLAR 228
EGZERSİZ VE SOMATOFORM BOZUKLUKLAR 231
13.1. Somatoform Bozukluklar ve Tıbbi Olarak Açıklanamayan Fiziksel Belirtilerde Farmakolojik Olmayan Müdahaleler 231
13.2. Müdahale Tanımları 232
13.3. Fiziksel Terapi ve Fiziksel Aktivite 233
BÖLÜM 13 KAYNAKLAR 235
UYKU BOZUKLUKLARI VE EGZERSİZ 239
14.1. Uyku Bozuklukları ve Egzersiz 239
14.1.1. Uyku Bozukluğu Çeşitleri 240
14.1.2. Uyku Bozukluklarında Egzersizin Faydaları 240
14.2. Fiziksel Aktivite ile Egzersizin Bazı Uyku Bozuklukları Üzerindeki Etkilerinin Ele Alındığı Araştırmalar 241
14.2.1. Uyku Apnesinde Egzersizin Etkileri 241
14.2.2. Insomnia ve Egzersiz 243
14.2.3. Huzursuz Bacak Sendromu ve Egzersiz 243
BÖLÜM 14 KAYNAKLAR 246
YEME BOZUKLUKLARI VE EGZERSİZ 251
15.1. Yeme Bozuklukları ve Egzersiz 251
15.2. Yeme Bozukluklarında Egzersiz İçin Kavramsal Çerçeve 252
15.3. Yeme Bozukluklarının Bir Parçası Olarak Egzersizin Etkili Bir Şekilde Uygulanabilirliğine İlişkin Prensipler 254
BÖLÜM 15 KAYNAKLAR 258
TERİMLER SÖZLÜĞÜ 261
YAZAR HAKKINDA 267

EGZERSİZ, FİZİKSEL AKTİVİTE VE RUH HASTALIKLARI İLİŞKİSİ

1.1. Egzersiz ve Fiziksel Aktivite

‘’Egzersiz’’ terimi fiziksel aktivite ile birbirlerinin yerine geçecek şekilde kullanılmaktadır ve aslında her ikisinin de ortak unsurları vardır (Caspersen, Powell & Christenson,1985). Örneğin fiziksel aktivite ve egzersiz, ortak olarak organizmanın enerji harcaması esnasında, iskelet kasları tarafından oluşturulan herhangi bir vücutsal hareketi ifade ederler. Bununla beraber egzersiz fiziksel aktivite ile eş anlamlı değildir; egzersiz fiziksel aktivitenin bir alt kategorisidir. Egzersiz planlanmış, yapılandırılmış, tekrarlı ve amaç dahilinde fiziksel fitness’ın bir veya birden fazla bileşeninin geliştirilmesi ve sürekliliği bağlamındaki bir fiziksel aktivite unsurudur. Egzersizin fiziksel aktivitenin bir alt kümesi olduğu söylenebilir ve egzersiz, uyku dışındaki günlük aktiviteye ait olan kategorilerden bir kısmı veya tamamını oluşturabilir. Bununla beraber egzersiz diğer unsurlara göre fiziksel aktivitenin bazı kategorilerinin bir kısmından daha önemli bir rol üstlenmektedir (Caspersen, Powell & Christenson,1985). Örneğin; her çeşit kondisyon ve sportif aktivite, fiziksel fitness bileşenlerini geliştirmek ve sürdürmek için gerçekleştirilmektedir. Bu bileşenler; planlanmış, yapılandırılmış ve tekrarlanmış faaliyetlerdir. Bir meslekte, evde yapılan işlerde ve günlük işlerle ilgili birçok iş tipik olarak mümkün olduğunca en etkili şekilde gerçekleştirilir. Yapılan bu sıradan, günlük işler yapılırken

BÖLÜM 1 KAYNAKLAR

Allison, D. B., Fontaine, K. R., Heo, M., Mentore, J. L., Cappelleri, J. C., Chandler, L. P., ... & Cheskin, L. J. (1999). The distribution of body mass index among individuals with and without schizophrenia. The Journal of clinical psychiatry.

American College of Sports Medicine. ACSM position stand: the recommended quantity and quality of exercise for developing and maintaining cardiorespiratory and muscular fitness, and flexibility in healthy adults. Med Sci Sports Exerc 1998;30(6):975-91.

American College of Sports Medicine: ACSM's Guidelines for Exercise Testing and Prescription. Baltimore, Lippincott, Williams and Wilkins, 2000

Anderson, R. E., Wadden, T. A., Bartlett, S. J., Zemel, B., Verde, T. J., & Franckowiak, S. C. (1999). Effects of lifestyle activity vs structured aerobic exercise in obese women. Jama, 281(4), 335-340.

Anthony, W. A., Cohen, M. R., Farkas, M. D., & Bachrach, L. L. (1990). Psychiatric rehabilitation. Boston, MA: Center for Psychiatric Rehabilitation, Boston University, Sargent College of Allied Health Professions.

Arraiz, G. A., Wigle, D. T., & Mao, Y. (1992). Risk assessment of physical activity and physical fitness in the Canada Health Survey mortality follow-up study. Journal of clinical epidemiology, 45(4), 419-428.

Bahrke, M. S., Wright, J. E., Strauss, R. H., & Catlin, D. H. (1992). Psychological moods and subjectively perceived behavioral and somatic changes accompanying anabolic-androgenic steroid use. The American journal of sports medicine, 20(6), 717-724.

Bamber, D., Cockerill, I. M., & Carroll, D. (2000). The pathological status of exercise dependence. British journal of sports medicine, 34(2), 125-132.

Bassett DR Jr, Cureton AL, Ainsworth BE: Measurement of daily walking distance: questionnaire versus pedometer. Medicine and Science in Sports and Exercise 32:1018–1023, 2000

Baum, AL. 2005. 'Clinics in sports medicine – suicide in athletes: A review and commentary', Clinics in Sports Medicine 24: pp853–869.

Berglund, B.,& Säfström, H. (1994). Psychological monitoring and modulation of training load of world-class canoeists. Medicine & Science in Sports & Exercise.

Biddle, S. J.,& Asare, M. (2011). Physical activity and mental health in children and adolescents: a review of reviews. British journal of sports medicine, 45(11), 886-895.

Blumenthal, J. A., O'Toole, L. C., & Chang, J. L. (1984). Is running an analogue of anorexia nervosa?: An empirical study of obligatory running and anorexia nervosa. JAMA, 252(4), 520-523.

Boekaerts M, Pintrich PR, Zeidner M: Handbook of Self-Regulation. San Diego, Academic Press, 2000

Brower KJ. (1993). Anabolic steroids. Psychiatr Clin North Am;16:97-103.

Brown, S., Birtwistle, J., Roe, L., & Thompson, C. (1999). The unhealthy lifestyle of people with schizophrenia. Psychological medicine, 29(3), 697-701.

Bruné, M. D. (2016). Early environments, early origins of health and disease.

Buchman AS (2012) Total daily physical activity and the risk of AD and cognitive decline in older adults. Neurology 78: 1323-1329.

Buchman AS (2012) Total daily physical activity and the risk of AD and cognitive decline in older adults. Neurology 78: 1323-1329.

Cameron, L. D.,& Leventhal, H. (Eds.). (2003). The self-regulation of health and illness behaviour. psychology press.

Cameron, L. D.,& Leventhal, H. (Eds.). (2003). The self-regulation of health and illness behaviour. psychology press.

Carless, D & Douglas, K. 2010. Sport and Physical Activity for Mental Health. Wiley-Blackwell: p16.

Caspersen, C. J., Powell, K. E., & Christenson, G. M. (1985). Physical activity, exercise, and physical fitness: definitions and distinctions for health-related research. Public health rep, 100(2), 126-31.

Centers of Disease Control and Prevention: Exercise-related injuries among women: strategies for prevention from civilian and military studies. Morbidity and Mortality Weekly Report 49:13–33, 2000

Consensus development conference on antipsychotic drugs and obesity and diabetes. Diabetes Care 27:596–601, 2004

Daniels, J.,& Scardina, N. (1984). Interval training and performance. Sports Medicine, 1(4), 327-334.

Dao AT (2013) Treadmill exercise prevents learning and memory impairment in Alzheimer's disease-like pathology. Curr Alzheimer Res 10: 507-515.

Davidson, S., Judd, F., Jolley, D., Hocking, B., Thompson, S., & Hyland, B. (2001). Cardiovascular risk factors for people with mental illness. Australian & New Zealand Journal of Psychiatry, 35(2), 196-202.

Davis, C.,& Fox, J. (1993). Excessive exercise and weight preoccupation in women. Addictive Behaviors, 18(2), 201-211.

De Coverley Veale, D. M. W. (1987). Exercise dependence. British journal of addiction, 82(7), 735-740.

Dishman, R. K.,& Buckworth, J. (1996). Increasing physical activity: a quantitative synthesis. Medicine & Science in Sports & Exercise, 28(6), 706-719.

Dunn, A. L., Garcia, M. E., Marcus, B. H., Kampert, J. B., KOHL III, H. W., & Blair, S. N. (1998). Six-month physical activity and fitness changes in Project Active, a randomized trial. Medicine & Science in Sports & Exercise, 30(7), 1076-1083.

Dunn, A. L., Marcus, B. H., Kampert, J. B., Garcia, M. E., Kohl III, H. W., & Blair, S. N. (1999). Comparison of lifestyle and structured interventions to increase physical activity and cardiorespiratory fitness: a randomized trial. Jama, 281(4), 327-334.

Dunn, A. L.,& Dishman, R. K. (1991). 2 Exercise and the Neurobiology of Depression. Exercise and sport sciences reviews, 19(1), 41-98.

Eden, K. B., Orleans, C. T., Mulrow, C. D., Pender, N. J., & Teutsch, S. M. (2002). Does counseling by clinicians improve physical activity? A summary of the evidence for the US Preventive Services Task Force. Annals of internal medicine, 137(3), 208-215.

Elmslie, J. L., Mann, J. I., Silverstone, J. T., Williams, S. M., & Romans, S. E. (2001). Determinants of overweight and obesity in patients with bipolar disorder. The Journal of clinical psychiatry, 62(6), 486-91.

Etindele Sosso FA, Kabore P (2016) The African burden of mental health. J Ment Disord Treat 2: 12-22.

Etindele Sosso FA, Raouafi S (2016) Brain disorders: Correlation between cognitive impairment and complex combination. Ment Health Fam Med 12: 215-222.

Etindele Sosso, F. A. (2017). Visual dot interaction with short-term memory. Neurodegenerative disease management, 7(3), 183-190.

Etindele Sosso, F. A.,& Raouafi, S. (2016). Appropriate Sleep Duration and Physical Activity Modulate Cognitive Improvement. J Sleep Disor: Treat Care 5: 4. of, 5, 2.

Etindele, F. S. (2017). Neurocognitive Game between Risk Factors, Sleep and Suicidal Behaviour. Sleep science (Sao Paulo, Brazil), 10(1), 41-46.

Faulkner, G. E.,& Taylor, A. H. (2005). From emerging relationships to the future role of exercise in mental health promotion. In Exercise, Health and Mental Health (pp. 228-246). Routledge.

Faulkner, G. E.,& Taylor, A. H. (Eds.). (2005). Exercise, health and mental health: Emerging relationships. Taylor & Francis.

Faulkner, G., Soundy, A. A., & Lloyd, K. (2003). Schizophrenia and weight management: a systematic review of interventions to control weight. Acta Psychiatrica Scandinavica, 108(5), 324-332.

Faulkner, G.,& Biddle, S. J. (2004). Exercise and depression: Considering variability and contextuality. Journal of sport and exercise psychology, 26(1), 3-18.

Fontaine, K. R., Heo, M., Harrigan, E. P., Shear, C. L., Lakshminarayanan, M., Casey, D. E., & Allison, D. B. (2001). Estimating the consequences of anti-psychotic induced weight gain on health and mortality rate. Psychiatry research, 101(3), 277-288.

Frontline Reports. Psychiatric Services 56: 353–355, 2005

Gomes da Silva S (2012) Early exercise promotes positive hippocampal plasticity and improves spatial memory in the adult life of rats. Hippocampus 22: 347-358.

Gomes Da Silva S (2013) Exercise-induced hippocampal antiinflammatory response in aged rats. J Neuroinflammation 10: 61.

Green, A. I., Patel, J. K., Goisman, R. M., Allison, D. B., & Blackburn, G. (2000). Weight gain from novel antipsychotic drugs: need for action. General Hospital Psychiatry, 22(4), 224-235.

Greenspan, M., Fitzsimmons, P., & Biddle, S. (1991). Aspects of psychology in sports medicine. British journal of sports medicine, 25(4), 178-180

Hagiwara, A., Hayashi, Y., Nakamura, Y., & Muraoka, I. (2000). Effects of group-versus home-based walking intervention on lifestyle activity. Japanese Journal of Physical Fitness and Sports Medicine, 49(5), 571-579.

Hayes SM, Alosco ML, Forman DE (2014) The effects of aerobic exercise on cognitive and neural decline in aging and cardiovascular disease. Curr Geriatr Rep 3: 282-290

http://news.bbc.co.uk/1/hi/health/4951456.stm

http://news.bbc.co.uk/1/hi/health/7534815.stm Erişim: 19.06.2019

http://news.bbc.co.uk/2/hi/health/8153429.stm (erişim 25.07.2019)

http://nia1.me/4q Erişim 22.08.2019)

http://nia1.me/ck Erişim:23.08.2019

http://nia1.me/cl Erişim:23.07.19

http://www.dcalni.gov.uk/sport_matters.pdf Erişim 21.08.2019)

http://www.dhsspsni.gov.uk/menhealth.pdf (Erişim: 22.08.2019)

http://www.itsagoal.org.uk/its-a-goal-reaches-the-house-of-commons.html Erişim: 16.07.2019

http://www.scotland.gov.uk/Publications/2008/11/28152218/16 Erişim: 25.08.2019

http://www.scotland.gov.uk/Publications/2009/05/06154655/0 Erişim:27.08.2019

http://www.scotland.gov.uk/Publications/2011/09/01163037/0 Erişim:01.09.2019

Hull, D. (2012). The relationship between physical activity and mental health: A summary of evidence and policy. Nothern Ireland Assembly, 198(12), 443-511.

Jones, A. M.,& Carter, H. (2000). The effect of endurance training on parameters of aerobic fitness. Sports medicine, 29(6), 373-386.

Krogh, J., Nordentoft, M., Sterne, J. A., & Lawlor, D. A. (2011). The effect of exercise in clinically depressed adults: systematic review and meta-analysis of randomized controlled trials. In Database of Abstracts of Reviews of Effects (DARE): Quality-assessed Reviews [Internet]. Centre for Reviews and Dissemination (UK).

KRUG, L. M., HAIRE-JOSHU, D. E. B. R. A., & HEADY, S. A. (1991). Exercise habits and exercise relapse in persons with non-insulin-dependent diabetes mellitus. The Diabetes Educator, 17(3), 185-188.

Kurzthaler I, Fleischhacker WW: (2001). The clinical implications of weight gain in schizophrenia. Journal of Clinical Psychiatry 62(suppl 7):32–37.

LAKE, M. J.,& CAVANAGH, P. R. (1996). Six weeks of training does not change running mechanics or improve running economy. Medicine & Science in Sports & Exercise, 28(7), 860-869.

Laursen, P. B.,& Jenkins, D. G. (2002). The scientific basis for high-intensity interval training. Sports medicine, 32(1), 53-73.

Laursen, P. B.,& Rhodes, E. C. (2001). Factors affecting performance in an ultraendurance triathlon. Sports medicine, 31(3), 195-209.

Lean, M. E.,& Pajonk, F. G. (2003). Patients on atypical antipsychotic drugs: another high-risk group for type 2 diabetes. Diabetes care, 26(5), 1597-1605.

Londeree, B. R. (1997). Effect of training on lactate/ventilatory thresholds: a meta-analysis. Medicine & Science in Sports & Exercise, 29(6), 837-843.

Marcus, B. H., Bock, B. C., Pinto, B. M., Forsyth, L. A. H., Roberts, M. B., & Traficante, R. M. (1998). Efficacy of an individualized, motivationally-tailored physical activity intervention. Annals of behavioral medicine, 20(3), 174-180.

Martinsen, E. W. (1993). Therapeutic implications of exercise for clinically anxious and depressed patients. International Journal of Sport Psychology, 24(2), 185-199.

Martinsen, E. W. (1995). The effects of exercise on mental health in clinical populations. European perspectives on exercise and sport psychology., 71-84.

McAuley, E.,& Blissmer, B. (2000). Self-efficacy determinants and consequences of physical activity. Exerc Sport Sci Rev, 28(2), 85-88.

McIntyre, R. S., Mancini, D. A., & Basile, V. S. (2001). Mechanisms of antipsychotic-induced weight gain. The Journal of clinical psychiatry.

Mead, G. E., Morley, W., Campbell, P., Greig, C. A., McMurdo, M., & Lawlor, D. A. (2008). Exercise for depression. Cochrane database of systematic reviews, (4).

Menza, M., Vreeland, B., Minsky, S., Gara, M., Radler, D. R., & Sakowitz, M. (2004). Managing atypical antipsychotic-associated weight gain: 12-month data on a multimodal weight control program. The Journal of clinical psychiatry.

Moreau, K. L., Degarmo, R., Langley, J., Mcmahon, C., Howley, E. T., Bassett JR, D. R., & Thompson, D. L. (2001). Increasing daily walking lowers blood pressure in postmenopausal women. Medicine & Science in Sports & Exercise, 33(11), 1825-1831.

Morgan, W. P., Brown, D. R., Raglin, J. S., O'connor, P. J., & Ellickson, K. A. (1987). Psychological monitoring of overtraining and staleness. British journal of sports medicine, 21(3), 107-114.

Morgan, W. P., Costill, D. L., Flynn, M. G., Raglin, J. S., & O'Connor, P. J. (1988). Mood disturbance following increased training in swimmers. Medicine & Science in Sports & Exercise.

Mutrie, N.,& Parfitt, G. (1998). Physical activity and its link with mental, social and moral health in young people. Young and active, 49-68.

Müller, B., Georgi, K., Schnabel, A., & Schneider, B. (2009). Does sport have a protective effect against suicide?. Epidemiology and Psychiatric Sciences, 18(4), 331-335.

O'Connor, P. J., Morgan, W. P., Raglin, J. S., Barksdale, C. M., & Kalin, N. H. (1989). Mood state and salivary cortisol levels following overtraining in female swimmers. Psychoneuroendocrinology, 14(4), 303-310.

O'Kelly, J. G., Piper, W. E., Kerber, R., & Fowler, J. (1998). Exercise groups in an insight-oriented, evening treatment program. International journal of group psychotherapy, 48(1), 85-98.

Okonkwo OC (2014) Physical activity attenuates age-related biomarker alterations in preclinical AD. Neurology 83: 1753-1760.

Paillard T, Rolland Y, De Souto Barreto P (2015) Protective effects of physical exercise in Alzheimer's disease and Parkinson's disease: A narrative review. J Clin Neurol 11: 212-219.

Peluso, M. A. M. (2003). Alterações de humor associadas a atividade física intensa (Doctoral dissertation, Universidade de São Paulo).

Peluso, M. A. M., Assunção, S. S. M., Araujo, L. A. S. B. D., & Andrade, L. H. S. G. D. (2000). Alterações psiquiátricas associadas ao uso de anabolizantes. Rev. psiquiatr. clín.(São Paulo), 27(4), 229-36.

Perry, P. J., Yates, W. R., & Andersen, K. H. (1990). Psychiatric symptoms associated with anabolic steroids: a controlled, retrospective study. Annals of Clinical Psychiatry, 2(1), 11-17.

Piette, J. D., Richardson, C., & Valenstein, M. (2004). Addressing the needs of patients with multiple chronic illnesses: the case of diabetes and depression. American Journal of Managed Care, 10(2; PART 2), 152-162.

Pope Jr, H. G., Kouri, E. M., Powell, K. F., Campbell, C., & Katz, D. L. (1996). Anabolic-androgenic steroid use among 133 prisoners. Comprehensive psychiatry, 37(5), 322-327.

Pope, H. G.,& Katz, D. L. (1988). Affective and psychotic symptoms associated with anabolic steroid use. The American journal of psychiatry.

Pope, H. G.,& Katz, D. L. (1994). Psychiatric and medical effects of anabolic-androgenic steroid use: a controlled study of 160 athletes. Archives of general psychiatry, 51(5), 375-382.

Public Health Agency. 'What is mental ill health?' http://www.mindingyourhead.info/home/what-mental-ill-health 5 Ibid: p215.

RAGLIN, J. S., KOCEJA, D. M., STAGER, J. M., & HARMS, C. A. (1996). Mood, neuromuscular function, and performance during training in female swimmers. Medicine & Science in Sports & Exercise, 28(3), 372-377.

Raglin, J. S. (1993). Overtraining and staleness-Psychometric monitoring of endurance athletes. Handbook of research on sports psychology.

Raglin, J. S., Morgan, W. P., & Luchsinger, A. E. (1990). Mood and self-motivation in successful and unsuccessful female rowers. Medicine and Science in Sports and Exercise, 22(6), 849-853

Raglin, J. S., Morgan, W. P., & O'Connor, P. J. (1991). Changes in mood states during training in female and male college swimmers. International Journal of Sports Medicine, 12(06), 585-589.

Rethorst, C. D., Wipfli, B. M., & Landers, D. M. (2009). The antidepressive effects of exercise. Sports medicine, 39(6), 491-511.

Rezaee, S., Kahrizi, S., & Hedayati, M. (2014). Hormonal responses of combining endurance-resistance exercise in healthy young men. The Journal of sports medicine and physical fitness, 54(2), 244-251.

Richardson, C. R., Faulkner, G., McDevitt, J., Skrinar, G. S., Hutchinson, D. S., & Piette, J. D. (2005). Integrating physical activity into mental health services for persons with serious mental illness. Psychiatric services, 56(3), 324-331.

Schneider, P. L., CROUTER, S. E., & BASSETT, D. R. (2004). Pedometer measures of free-living physical activity: comparison of 13 models. Medicine & Science in Sports & Exercise, 36(2), 331-335.

Seaward, B. L., Sleamaker, R. H., & McAuliffe, T. (1990). The precision and accuracy of a portable heart rate monitor. Biomedical instrumentation & technology, 24(1), 37-41.

Segar, M., Jayaratne, T., Hanlon, J., & Richardson, C. R. (2002). Fitting fitness into women's lives: effects of a gender-tailored physical activity intervention. Women's Health Issues, 12(6), 338-347.

Shephard, R. J. (2001). Absolute versus relative intensity of physical activity in a dose-response context. Medicine & Science in Sports & Exercise, 33(6), S400-S418.

Smith, B. J., Bauman, A. E., Bull, F. C., Booth, M. L., & Harris, M. F. (2000). Promoting physical activity in general practice: a controlled trial of written advice and information materials. British Journal of Sports Medicine, 34(4), 262-267.

Smolander, J., Blair, S. N., & Kohl III, H. W. (2000). Work ability, physical activity, and cardiorespiratory fitness: 2-year results from Project Active. Journal of Occupational and Environmental Medicine, 42(9), 906-910.

Sowa, M & Meulenbroek, R. 2012. 'Effects of physical exercise on Autism Spectrum Disorders: A meta-analysis', Research in Autism Spectrum Disorders 6 (1): 46-57

Spieker, M. R. (1996). Exercise dependence in a pregnant runner. The Journal of the American Board of Family Practice, 9(2), 118-121.

Stathopolou, G, Powers, M, Berry A, Smits, J & Otto, M. 2006. 'Exercise interventions for mental health: A quantitative and qualitative review', Clinical Psychology – Science and Practice 13(2): pp170–193. FA

Steinacker, J. M., Lormes, W., Kellmann, M., Liu, Y., Reissnecker, S., Opitz-Gress, A., ... & Lehmann, M. (2000). Training of junior rowers before world championships. Effects on performance, mood state and selected hormonal and metabolic responses. Journal of Sports Medicine and Physical Fitness, 40(4), 327-335.

Strath, S. J., Swartz, A. M., BASSETT, D. R., O'BRIEN, W. L., King, G. A., & Ainsworth, B. E. (2000). Evaluation of heart rate as a method for assessing moderate intensity physical activity. Medicine & Science in Sports & Exercise, 32(9), S465-S470.

Strecher, V., Wang, C., Derry, H., Wildenhaus, K., & Johnson, C. (2002). Tailored interventions for multiple risk behaviors. Health education research, 17(5), 619-626.

Swinburn, B. A., Walter, L. G., Arroll, B., Tilyard, M. W., & Russell, D. G. (1998). The green prescription study: a randomized controlled trial of written exercise advice provided by general practitioners. American journal of public health, 88(2), 288-291.

Ten Brinke LF (2015) Aerobic exercise increases hippocampal volume in older women with probable mild cognitive impairment: A 6-month randomised controlled trial. Br J Sports Med 49: 248-254.

The Royal Australian and New Zealand College of Psychiatrists. Coping with Depression: Australian Treatment Guide for Consumers and Carers. Melbourne, Australia: The Royal Australian and New Zealand College of Psychiatrists, 2009.

Thomas, S., Reading, J., & Shephard, R. J. (1992). Revision of the physical activity readiness questionnaire (PAR-Q). Canadian journal of sport sciences.

Tudor-Locke, C. E.,& Myers, A. M. (2001). Methodological considerations for researchers and practitioners using pedometers to measure physical (ambulatory) activity. Research quarterly for exercise and sport, 72(1), 1-12.

Tudor-Locke, C., Bell, R. C., Myers, A. M., Harris, S. B., Ecclestone, N. A., Lauzon, N., & Rodger, N. W. (2004). Controlled outcome evaluation of the First Step Program: a daily physical activity intervention for individuals with type II diabetes. International journal of obesity, 28(1), 113-119.

Verde, T., Thomas, S., & Shephard, R. J. (1992). Potential markers of heavy training in highly trained distance runners. British Journal of Sports Medicine, 26(3), 167-175.

Weiden, P. J., Mackell, J. A., & McDonnell, D. D. (2004). Obesity as a risk factor for antipsychotic noncompliance. Schizophrenia research, 66(1), 51-57.

Welk GJ: Physical Activity Assessments for Health-Related Research. Stanningley, United Kingdom, Human Kinetics, 2002

Winocur G (2014) Physical exercise prevents suppression of hippocampal neurogenesis and reduces cognitive impairment in chemotherapy-treated rats. Psychopharmacol 231: 2311-2320.

World Health Organisation. Fact sheet N°220, September 2010: http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs220/en/

World Health Organization, Mental Health, A Call For Action by World Health Ministers, Ministerial Round Tables, 2001, 54th World Health Assembly.

www.dhsspsni.gov.uk/bamford_action_plan_2009-2011.pdf Erişim12.07.2019

www.dhsspsni.gov.uk/legal_issues_consultation_report.doc Erişim: 14.07.2019

Yates, A., Leehey, K., & Shisslak, C. M. (1983). Running—an analogue of anorexia?. New England Journal of Medicine, 308(5), 251-255.

Yau SY, Gil-Mohapel J (2014) Physical exercise-induced adult neurogenesis: A good strategy to prevent cognitive decline in neurodegenerative diseases? 2014: 403120.

Young, S. L., Taylor, M., & Lawrie, S. M. (2015). "First do no harm." A systematic review of the prevalence and management of antipsychotic adverse effects. Journal of Psychopharmacology, 29(4), 353-362

EGZERSİZ VE ANKSİYETE BOZUKLUĞU

2.1. Egzersiz ve Anksiyete Bozukluğu

Anksiyete bozuklukları, davranışsal sıkıntılarla ilişkili olan, aşırı korku ve kaygı karakteristiklerini barındıran bozuklukları kapsamaktadır (DSM-V 2013). Günümüzde en yaygın psikolojik rahatsızlıklardan bir tanesi anksiyete bozukluğudur. Anksiyete bozukluğu tedavisinde öncelikli olarak ilaç tedavisi ve davranışçı bilişsel terapi karşımıza çıkmaktadır. Birçok anksiyete hastası, mide bulantısı ve buna benzer yan etkileri olduğu için anksiyolitik ilaçları tercih etmemektedir. Bir tedavi yöntemi olarak egzersizin herhangi bir yan etkisi bulunmamakla birlikte kilo verme ve kan basıncını düşürme gibi faydaları da vardır. Ayrıca her zaman yapılabilir olması, herhangi bir terapistle bir randevu gerektirmemesi gibi özellikleriyle ve zaman, ekonomik açıdan tasarruf gibi hususlarda da egzersizin faydaları vardır (Aylett, Small, Bower 2018). Her ne kadar genel anlamda egzersiz anksiyete bozuklukları üzerinde potansiyel terapötik bir tedavi yöntemi olarak görünse de, tedavi ile ilgili önemli gelişmeler kaydedilebilmesi için egzersizin şiddeti konusunda kısmen de olsa bir danışmanlığa gerek duyulmaktadır (Martin-Merino ve ark. 2010). Birçok pratisyen hekimin, ücretli yerel spor salonlarında uygulanmak üzere "egzersiz reçete etmeye'' hakkı vardır. Anksiyete tedavisi için egzersizin optimal yoğunluğu, pratisyen hekim tarafından sunulabilecek egzersiz şemalarının yapısı hakkında bilgilendirme yapabilmek için gereklidir (Aylett, Small, Bower 2018). Egzersiz ile birlikte bireyin fizyolojik yapısında da bir takım değişiklikler

BÖLÜM 2 KAYNAKLAR

Albus, M., Zahn, T. P., & Breier, A. (1992a). Anxiogenic properties of yohimbine. I. Behavioral, physiological and biochemical measures. European Archives of Psychiatry and Clinical Neuroscience, 241(6), 337–344.

Albus, M., Zahn, T. P., & Breier, A. (1992b). Anxiogenic properties of yohimbine. II. Influence of experimental set and setting. European Archives of Psychiatry and Clinical Neuroscience, 241(6), 345–351.

American College of Sports Medicine Chodzko-Zajko WJ, Proctor DN, Fiatarone Singh MA, Minson CT, Nigg CRet al American College of Sports Medicine position stand. Exercise and physical activity for older adults. Med Sci Sports Exerc. 2009;41:1510-30.

American Psychiatric Association, Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, (5th ed.; DSM-5). 2013. Washinton, DC: American Psychiatric Pub.

Anderson, E. H.,& Shivakumar, G. (2013). Effects of exercise and physical activity on anxiety. Frontiers in psychiatry, 4, 27.

Antunes, H. K. M., Stella, S. G., Santos, R. F., Bueno, O. F. A., & Mello, M. T. D. (2005). Depression, anxiety and quality of life scores in seniors after an endurance exercise program. Brazilian Journal of Psychiatry, 27(4), 266-271.

Asmundson, G. J., Fetzner, M. G., DeBoer, L. B., Powers, M. B., Otto, M. W., & Smits, J. A. (2013). Let's get physical: a contemporary review of the anxiolytic effects of exercise for anxiety and its disorders. Depression and anxiety, 30(4), 362-373.

Aylett, E., Small, N., & Bower, P. (2018). Exercise in the treatment of clinical anxiety in general practice–a systematic review and meta-analysis. BMC health services research, 18(1), 559.

Baldwin, A. S., Baldwin, S. A., Loehr, V. G., Kangas, J. L., & Frierson, G. M. (2013). Elucidating satisfaction with physical activity: An examination of the day–to-day associations between experiences with physical activity and satisfaction during physical activity initiation. Psychology & Health, 28(12), 1424–1441. doi: 10.1080/08870446.2013.822078

Bartholomew, J. B., Morrison, D., & Ciccolo, J. T. (2005). Effects of acute exercise on mood and well-being in patients with major depressive disorder. Medicine & Science in Sport & Exercise, 37(12), 2032.

Bartley, C. A., Hay, M., & Bloch, M. H. (2013). Meta-analysis: aerobic exercise for the treatment of anxiety disorders. Progress in Neuro-Psychopharmacology and Biological Psychiatry, 45, 34-39.

Broocks, A., Bandelow, B., George, A., Jestrabeck, C., Opitz, M., Bartmann, U.Hajak, G. (2000). Increased psychological responses and divergent neuroendocrine responses to m-CPP and ipsapirone in patients with panic disorder. International Clinical Psychopharmacology.,15(3), 153–161.

Broocks, A., Bandelow, B., Pekrun, G., George, A., Meyer, T., Bartmann, U., ... & Rüther, E. (1998). Comparison of aerobic exercise, clomipramine, and placebo in the treatment of panic disorder. American Journal of Psychiatry, 155(5), 603-609.

Broocks, A., Liu, J., & Pirke, K. M. (1990). Semistarvation-induced hyperactivity compensates for decreased norepinephrine and dopamine turnover in the mediobasal hypothalamus of the rat. Journal of Neural Tranmission, General Section, 79(1–2), 113–124.

Broocks, A., Meyer, T., George, A., Hillmer-Vogel, U., Meyer, D., Bandelow, B., ... & Rüther, E. (1999). Decreased neuroendocrine responses to meta-chlorophenylpiperazine (m-CPP) but normal responses to ipsapirone in marathon runners. Neuropsychopharmacology, 20(2), 150-161.

Broocks, A., Meyer, T., Gleiter, C. H., Hillmer-Vogel, U., George, A., Bartmann, U., & Bandelow, B. (2001). Effect of aerobic exercise on behavioral and neuroendocrine responses to meta-chlorophenylpiperazine and to ipsapirone in untrained healthy subjects. Psychopharmacology (Berlin), 155(3), 234–241.

Broocks, A., Schweiger, A., & Pirke, K. M. (1991). The influence of semistarvation-induced hyperactivity on hypothalamic serotonin metabolism. Physiology & behavior, 50(2), 385-388.

Cassidy, K., Kotynia-English, R., Acres, J., Flicker, L., Lautenschlager, N. T., Almeida, O. P., ... & Lautenschlager, N. T. (2004). Association between lifestyle factors and mental health measures among community-dwelling older women. Australian and New Zealand Journal of Psychiatry, 38(11-12), 940-947.

Cassilhas, R. C., Antunes, H. K. M., Tufik, S., & De Mello, M. T. (2010). Mood, anxiety, and serum IGF-1 in elderly men given 24 weeks of high resistance exercise. Perceptual and motor skills, 110(1), 265-276.

Chaouloff, F. (1997). Effects of acute physical exercise on central serotonergic systems. Medicine & Science in Sports & Exercise 29(1), 58–62.

Cirulli, F., Berry, A., Chiarotti, F., & Alleva, E. (2004). Intrahippocampal administration of BDNF in adult rats affects short-term behavioral plasticity in the Morris water maze and performance in the elevated plus-maze. Hippocampus, 14(7), 802–807. doi: 10.1002/hipo. 10220

Conn, V. S. (2010). Anxiety outcomes after physical activity interventions: meta-analysis findings. Nursing research, 59(3), 224.

Craske, M. G., Stein, M. B., Sullivan, G., Sherbourne, C., Bystritsky, A., Rose, R. D., Roy-Byrne, P. (2011). Disorder-specific impact of coordinated anxiety learning and management treatment for anxiety disorders in primary care. Archives of General Psychiatry, 68(4), 378–388. doi: 10.1001/archgenpsychiatry.2011.25

Cuijpers, P., van Straten, A., & Warmerdam, L. (2007). Behavioral activation treatments of depression: A meta-analysis. Clinical Psychology Review, 27(3), 318–326. doi: 10.1016/ j.cpr.2006.11.001

Dimidjian, S., Hollon, S. D., Dobson, K. S., Schmaling, K. B., Kohlenberg, R. J., Addis, M. E.,Jacobson, N. S. (2006). Randomized trial of behavioral activation, cognitive therapy, and antidepressant medication in the acute treatment of adults with major depression.

Dishman, R. K., Dunn, A. L., Youngstedt, S. D., Davis, J. M., Burgess, M. L., Wilson, S. P., & Wilson, M. A. (1996). Increased open field locomotion and decreased striatal GABAA binding after activity wheel running. Physiology & Behavior, 60(3), 699–705.

Egan, M. F., Kojima, M., Callicott, J. H., Goldberg, T. E., Kolachana, B. S., Bertolino, A.,Weinberger, D. R. (2003). The BDNF met polymorphism affects activity-dependent secretion of BDNF and human memory and hippocampal function. Cell, 112(2), 257–269.

Ekkekakis, P. (2015). Honey, I shrunk the pooled SMD! Guide to critical appraisal of systematic reviews and meta-analyses using the Cochrane review on exercise for depression as example. Mental health and physical activity, 8, 21-36.

Epstein, L. H., Salvy, S. J., Carr, K. A., Dearing, K. K., & Bickel, W. K. (2010). Food reinforcement, delay discounting and obesity. Physiology & Behavior, 100(5), 438–445.

Erickson, K. I., Voss, M. W., Prakash, R. S., Basak, C., Szabo, A., Chaddock, L.,Kramer, A. F. (2011). Exercise training increases size of hippocampus and improves memory. Proceedings of the National Academy of Science USA, 108(7), 3017–3022. doi: 10.1073/pnas.1015950108

Griffin, E. W., Mullally, S., Foley, C., Warmington, S. A., O'Mara, S. M., & Kelly, A. M. (2011). Aerobic exercise improves hippocampal function and increases BDNF in the serum of young adult males. Physiology & Behavior, 104(5), 934–941. doi: 10.1016/ j.physbeh.2011.06.005

Gustafsson, G., Lira, C. M., Johansson, J., Wisen, A., Wohlfart, B., Ekman, R., & Westrin, A. (2009). The acute response of plasma brain-derived neurotrophic

factor as a result of exercise in major depressive disorder. Psychiatry Research, 169(3), 244–248. doi: 10.1016/ j.psychres.2008.06.030

Hardy, C. J.,& Rejeski, W. J. (1989). Not what, but how one feels: The measurement of affect during exercise. Journal of Sport & Exercise Psychology, 11(3), 304–317.

Hopko, D. R., Sanchez, L., Hopko, S. D., Dvir, S., & Lejuez, C. W. (2003). Behavioral activation and the prevention of suicidal behaviors in patients with borderline personality disorder. Journal of Personality Disorders, 17(5), 460–478.

http://www.sabriburhanoglu.com/anksiyete-duyarliligi-ve-panik% Erişim: 15.07.2019

Jayakody, K., Gunadasa, S., & Hosker, C. (2014). Exercise for anxiety disorders: systematic review. British journal of sports medicine, 48(3), 187-196.

Jones, D. L., Mogenson, G. J., & Wu, M. (1981). Injections of dopaminergic, cholinergic, serotoninergic and GABAergic drugs into the nucleus accumbens: Effects on locomotor activity in the rat. Neuropharmacology, 20(1), 29–37.

Jones, D. L.,& Mogenson, G. J. (1980). Nucleus accumbens to globus pallidus GABA projection subserving ambulatory activity. American Journal of Physiology, 238(1), R65–R69.

Katula, J. A., Blissmer, B. J., & McAuley, E. (1999). Exercise intensity and self-efficacy effects on anxiety reduction in healthy, older adults. Journal of behavioral medicine, 22(3), 233-247.

Krogh, J., Nordentoft, M., Mohammad-Nezhad, M., & Westrin, A. (2010). Growth hormone, prolactin and cortisol response to exercise in patients with depression. Journal of Affective Disorders, 125(1–3), 189–197. doi: 10.1016/j.jad.2010.01.009

Kwan, B. M.,& Bryan, A. (2010). In-task and post-task affective response to exercise: Translating exercise intentions into behaviour. British Journa of Health Psychology, 15(Pt 1), 115–131. doi: 10.1348/135910709x433267

Lambert, R. A., Harvey, I., & Poland, F. (2007). A pragmatic, unblinded randomised controlled trial comparing an occupational therapy-led lifestyle approach and routine GP care for panic disorder treatment in primary care. Journal of affective disorders, 99(1-3), 63-71.

Lesch, K. P., Mayer, S., Disselkamp-Tietze, J., Hoh, A., Schoellnhammer, G., & Schulte, H. M. (1990). Subsensitivity of the 5-hydroxytryptamine1A (5-

HT1A) receptor-mediated hypothermic response to ipsapirone in unipolar depression. Life Sciences, 46(18), 1271– 1277.

Lewis, B. A., Marcus, B. H., Pate, R. R., & Dunn, A. L. (2002). Psychosocial mediators of physical activity behavior among adults and children. American Jounral of Preventative Medicine, 23(Suppl. 2), 26–35.

Lubans, D. R., Foster, C., & Biddle, S. J. (2008). A review of mediators of behavior in interventions to promote physical activity among children and adolescents. Preventative Medicine, 47(5), 463–470. doi: 10.1016/j.ypmed.2008.07.011

MacPherson, L., Tull, M. T., Matusiewicz, A. K., Rodman, S., Strong, D. R., Kahler, C. W., Lejuez, C. W. (2010). Randomized controlled trial of behavioral activation smoking cessation treatment for smokers with elevated depressive symptoms. Journal of Consulting and Clinical Pscyhology, 78(1), 55–61. doi: 10.1037/a0017939

Marks I. Treatment of panic disorder. Am J Psychiatry 1999;156:1129.

Martín-Merino, E., Ruigómez, A., Wallander, M. A., Johansson, S., & García-Rodríguez, L. A. (2010). Prevalence, incidence, morbidity and treatment patterns in a cohort of patients diagnosed with anxiety in UK primary care. Family practice, 27(1), 9-16.

McNally, R. J. (2002). Anxiety sensitivity and panic disorder. Biological Psychiatry, 52(10), 938–946. doi: 10.1016/s0006-3223(02)01475-0

Meyer, T., Broocks, A., Bandelow, B., Hillmer-Vogel, U., & Rüther, E. (1998). Endurance training in panic patients: spiroergometric and clinical effects. International journal of sports medicine, 19(07), 496-502.

Milani, R. V.,& Lavie, C. J. (2009). Reducing psychosocial stress: a novel mechanism of improving survival from exercise training. American Journal of Medicine, 122(10), 931– 938. doi: 10.1016/j.amjmed.2009.03.028

Milkman, K., Minson, J., & Volpp, K. (2014). Holding the Hunger Games hostage at the gym: An evaluation of temptation bundling. Management Science, 60(2), 283–299.

Mochcovitch, M. D., Deslandes, A. C., Freire, R. C., Garcia, R. F., & Nardi, A. E. (2016). The effects of regular physical activity on anxiety symptoms in healthy older adults: a systematic review. Brazilian Journal of Psychiatry, 38(3), 255-261.

Morishima, M., Harada, N., Hara, S., Sano, A., Seno, H., Takahashi, A., Nakaya, Y. (2006). Monoamine oxidase A activity and norepinephrine level in hippocampus determine hyperwheel running in SPORTS rats Neuropsychopharmacology, 31(12), 2627– 2638. doi: 10.1038/sj.npp.1301028

Moylan, S., Eyre, H. A., Maes, M., Baune, B. T., Jacka, F. N., & Berk, M. (2013). Exercising the worry away: how inflammation, oxidative and nitrogen stress mediates the beneficial effect of physical activity on anxiety disorder symptoms and behaviours. Neuroscience & Biobehavioral Reviews, 37(4), 573-584.

Napolitano, M. A., Papandonatos, G. D., Lewis, B. A., Whiteley, J. A., Williams, D. M., King, A. C., Marcus, B. H. (2008). Mediators of physical activity behavior change: A multivariate approach. Health Psychology, 27(4), 409–418. doi: 10.1037/0278-6133.27.4.409

Otto, M. W., Church, T. S., Craft, L. L., Greer, T. L., Smits, J. A., & Trivedi, M. H. (2007). Exercise for mood and anxiety disorders. Primary care companion to the Journal of clinical psychiatry, 9(4), 287.

Otto, M. W.,& Smits, J. A. (2011). Exercise for mood and anxiety: Proven strategies for overcoming depression and enhancing well-being. New York: Oxford University Press.

Pagoto, S., Bodenlos, J. S., Schneider, K. L., Olendzki, B., Spates, C. R., & Ma, Y. (2008). Initial investigation of behavioral activation therapy for co-morbid major depressive disorder and obesity. Psychotherapy (Chicago), 45(3), 410–415. doi: 10.1037/a0013313

Papandonatos, G. D., Williams, D. M., Jennings, E. G., Napolitano, M. A., Bock, B. C., Dunsiger, S., & Marcus, B. H. (2012). Mediators of physical activity behavior change: Findings from a 12-month randomized controlled trial. Health Psychology, 31(4), 512–520. doi: 10.1037/a0026667

Petruzzello, S. J., Landers, D. M., Hatfield, B. D., Kubitz, K. A., & Salazar, W. (1991). A meta-analysis on the anxiety-reducing effects of acute and chronic exercise. *Sports medicine*, *11*(3), 143-182.

Piccinni, A., Marazziti, D., Catena, M., Domenici, L., Del Debbio, A., Bianchi, C., Dell'Osso, L. (2008). Plasma and serum brain-derived neurotrophic factor (BDNF) in depressed patients during 1 year of antidepressant treatments. Journal of Affective Disorders, 105(1–3), 279–283. doi: 10.1016/j.jad.2007.05.005

Pleis, J. R., Lucas, J. W., & Ward, B. W. (2009). Summary health statistics for U.S. adults: National Health Interview Survey, 2008. Vital Health Statistics 10(242), 1–157.

Rejeski, W. J., Thompson, A., Brubaker, P. H., & Miller, H. S. (1992). Acute exercise: Buffering psychosocial stress responses in women. Health Psychology, 11(6), 355–362.

Rimmele, U., Seiler, R., Marti, B., Wirtz, P. H., Ehlert, U., & Heinrichs, M. (2009). The level of physical activity affects adrenal and cardiovascular reactivity to

psychosocial stress. Psychoneuroendocrinology, 34(2), 190–198. doi: 10.1016/j.psyneuen.2008.08.023

Ruby, M. B., Dunn, E. W., Perrino, A., Gillis, R., & Viel, S. (2011). The invisible benefits of exercise. Health Psychology, 30(1), 67.

Russo-Neustadt, A. A.,& Chen, M. J. (2005). Brain-derived neurotrophic factor and antidepressant activity. Current Pharmaceutical Design, 11(12), 1495–1510.

Schneider, M., Dunn, A., & Cooper, D. (2009). Affect, exercise, and physical activity among healthy adolescents. Journal of Sport & Exercise Psychology, 31(6), 706–723.

Smits, J. A., Tart, C. D., Presnell, K., Rosenfield, D., & Otto, M. W. (2010). Identifying potential barriers to physical activity adherence: Anxiety sensitivity and body mass as predictors of fear during exercise. Cognitive Behavioral Therapy, 39(1), 28–36. doi: 10.1080/16506070902915261

Stonerock, G. L., Hoffman, B. M., Smith, P. J., & Blumenthal, J. A. (2015). Exercise as treatment for anxiety: systematic review and analysis. Annals of behavioral medicine, 49(4), 542-556.

Ströhle, A., Feller, C., Strasburger, C. J., Heinz, A., & Dimeo, F. (2006). Anxiety modulation by the heart? Aerobic exercise and atrial natriuretic peptide. Psychoneuroendocrinology, 31(9), 1127-1130.

Ströhle, A., Stoy, M., Graetz, B., Scheel, M., Wittmann, A., Gallinat, J., ... & Hellweg, R. (2010). Acute exercise ameliorates reduced brain-derived neurotrophic factor in patients with panic disorder. Psychoneuroendocrinology, 35(3), 364-368.

Tang, S. W., Chu, E., Hui, T., Helmeste, D., & Law, C. (2008). Influence of exercise on serum brain-derived neurotrophic factor concentrations in healthy human subjects. Neuroscience Letters, 431(1), 62–65. doi: 10.1016/j.neulet.2007.11.019

Tharp, G. D.,& Carson, W. H. (1975). Emotionality changes in rats following chronic exercise. Medicine & Science in Sports & Exercise, 7(2), 123–126.

Throne, L. C., Bartholomew, J. B., Craig, J., & Farrar, R. P. (2000). Stress reactivity in fire fighters: An exercise intervention. International Journal of Stress Management, 7(4), 235– 246.

Toups, M. S., Greer, T. L., Kurian, B. T., Grannemann, B. D., Carmody, T. J., Huebinger, R.,Trivedi, M. H. (2011). Effects of serum brain derived neurotrophic factor on exercise augmentation treatment of depression. Journal of Psychiatric Research, 45(10), 1301–1306. doi: 10.1016/j.jpsychires.2011.05.002

Tsutsumi, T., Don, B. M., Zaichkowsky, L. D., & Delizonna, L. L. (1997). Physical fitness and psychological benefits of strength training in community dwelling older adults. Applied human science, 16(6), 257-266.

Weber, J. C.,& Lee, R. A. (1968). Effects of differing prepuberty exercise programs on the emotionality of male albino rats. Research Quartlery, 39(3), 748–751.

Williams, D. M., Dunsiger, S., Ciccolo, J. T., Lewis, B. A., Albrecht, A. E., & Marcus, B. H. (2008). Acute affective response to a moderate-intensity exercise stimulus predicts physical activity participation 6 and 12 months later. Psychology of Sport and Exercise, 9(3), 231–245. doi: 10.1016/j.psychsport.2007.04.002

Yeragani, V. K., Tancer, M., & Uhde, T. (2003). Heart rate and QT interval variability: Abnormal alpha-2 adrenergic function in patients with panic disorder. Psychiatry Research, 121(2), 185–196.

EGZERSİZ VE BİPOLAR BOZUKLUK

3.1. Bipolar Bozukluk ve Egzersiz

Bipolar bozukluk, yükselen (manik) ve depresif vakalarla karakterize olan ve genelde işlevsel zorluklara ve yaşam kalitesi üzerinde olumsuz etkilere sebebiyet veren bir rahatsızlıktır (DSM-V 2013). Bipolar bozukluk teşhisi konan bireyler ayrıca prematür ölümlere yol açabilecek artan kardiyovasküler hastalık riskleriyle karşı karşıyadır (Roshanaei, Katon 2009, Dome, Gonda, Rihmer 2012, Crump ve ark. 2013). Ayrıca, obezite ve sedanter yaşam tarzı diyabet, metabolik sendrom ve kardiyovasküler hastalıklar bipolar bozukluğu olan bireylerin yaşamını olumsuz yönde etkileyen risk faktörleri arasındadır (Elmslie ve ark. 2001, Morriss, Muhammed 2005, Cairney ve ark. 2009). Dolayısıyla, Bipolar bozukluğa sahip bireyler; yalnızca zihinsel anlamda zorluklarla mücadele etmekle kalmamakta; bunun yanında fiziksel hastalıklarla da mücadele etmek zorunda kalmaktadırlar.

Egzersiz bu ihtiyacı karşılamada en iyi alternatiflerden biri olabilir. Egzersizin fiziksel sağlığa olan faydaları su götürmez bir gerçektir (obezite, kardiyorespiratuvar fitness, kan basıncı, kolesterol) (Cornelissen, Fagard 2005, Church ve ark. 2007), fakat son zamanlarda elde edilen verilere göre egzersizin depresyon ve anksiyete gibi zihinsel rahatsızlıklar üzerinde de olumlu etkilere sahip olduğu gerçeği ortaya çıkmıştır (Daley 2008, Wipfli, Rethorst, Landers 2008, Moylan ve ark. 2013). Bu veriler, egzersizin bazı kesimlerce hafif ve orta şiddetli depresyonda öncül tedavi olarak görülmesini

BÖLÜM 3 KAYNAKLAR

Alloy, L. B., Bender, R. E., Whitehouse, W. G., Wagner, C. A., Liu, R. T., Grant, D. A., ... & Abramson, L. Y. (2012). High Behavioral Approach System (BAS) sensitivity, reward responsiveness, and goal-striving predict first onset of bipolar spectrum disorders: A prospective behavioral high-risk design. Journal of abnormal psychology, 121(2), 339.

Alloy, L. B.,& Abramson, L. Y. (2010). The role of the behavioral approach system (BAS) in bipolar spectrum disorders. Current Directions in Psychological Science, 19(3), 189-194.

Alsuwaidan, M. T., Kucyi, A., Law, C. W., & McIntyre, R. S. (2009). Exercise and bipolar disorder: a review of neurobiological mediators. Neuromolecular medicine, 11(4), 328.

American Psychiatric Association, Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, (5th ed.; DSM-5). 2013. Washinton, DC: American Psychiatric Pub.

Banigan, M. G., Kao, P. F., Kozubek, J. A., Winslow, A. R., Medina, J., Costa, J., ... & Vanderburg, C. R. (2013). Differential expression of exosomal microRNAs in prefrontal cortices of schizophrenia and bipolar disorder patients. PloS one, 8(1), e48814.

Barres, R., Yan, J., Egan, B., Treebak, J. T., Rasmussen, M., Fritz, T., ... & Zierath, J. R. (2012). Acute exercise remodels promoter methylation in human skeletal muscle. Cell metabolism, 15(3), 405-411.

Berk, M., Kapczinski, F., Andreazza, A. C., Dean, O. M., Giorlando, F., Maes, M., ... & Magalhães, P. V. S. (2011). Pathways underlying neuroprogression in bipolar disorder: focus on inflammation, oxidative stress and neurotrophic factors. Neuroscience & biobehavioral reviews, 35(3), 804-817.

Boushel, R., Lundby, C., Qvortrup, K., & Sahlin, K. (2014). Mitochondrial plasticity with exercise training and extreme environments. Exercise and sport sciences reviews, 42(4), 169-174.

Cairney, J., Veldhuizen, S., Faulkner, G., Schaffer, A., & Rodriguez, M. C. (2009). Bipolar disorder and leisure-time physical activity: results from a national survey of Canadians. Mental Health and Physical Activity, 2(2), 65-70.

Carek, P. J., Laibstain, S. E., & Carek, S. M. (2011). Exercise for the treatment of depression and anxiety. The International Journal of Psychiatry in Medicine, 41(1), 15-28.

Carvalho, A. F., Rocha, D. Q., McIntyre, R. S., Mesquita, L. M., Köhler, C. A., Hyphantis, T. N., ... & Berk, M. (2014). Adipokines as emerging depression

biomarkers: a systematic review and meta-analysis. Journal of psychiatric research, 59, 28-37.

Church, T. S., Earnest, C. P., Skinner, J. S., & Blair, S. N. (2007). Effects of different doses of physical activity on cardiorespiratory fitness among sedentary, overweight or obese postmenopausal women with elevated blood pressure: a randomized controlled trial. Jama, 297(19), 2081-2091.

Cornelissen, V. A.,& Fagard, R. H. (2005). Effects of endurance training on blood pressure, blood pressure–regulating mechanisms, and cardiovascular risk factors. Hypertension, 46(4), 667-675.

Cotman, C. W., Berchtold, N. C., & Christie, L. A. (2007). Exercise builds brain health: key roles of growth factor cascades and inflammation. Trends in neurosciences, 30(9), 464-472.

Crump, C., Winkleby, M. A., Sundquist, K., & Sundquist, J. (2013). Comorbidities and mortality in persons with schizophrenia: a Swedish national cohort study. American Journal of Psychiatry, 170(3), 324-333.

Daley, A. (2008). Exercise and depression: a review of reviews. Journal of clinical psychology in medical settings, 15(2), 140.

Daumit, G. L., Dickerson, F. B., Wang, N. Y., Dalcin, A., Jerome, G. J., Anderson, C. A., ... & Oefinger, M. (2013). A behavioral weight-loss intervention in persons with serious mental illness. New England Journal of Medicine, 368(17), 1594-1602.

de Sousa, R. T., Machado-Vieira, R., Zarate Jr, C. A., & Manji, H. K. (2014). Targeting mitochondrially mediated plasticity to develop improved therapeutics for bipolar disorder. Expert opinion on therapeutic targets, 18(10), 1131-1147.

Dome, P., Gonda, X., & Rihmer, Z. (2012). Effects of smoking on health outcomes in bipolar disorder with a special focus on suicidal behavior. Neuropsychiatry, 2(5), 429.

Elmslie, J. L., Mann, J. I., Silverstone, J. T., Williams, S. M., & Romans, S. E. (2001). Determinants of overweight and obesity in patients with bipolar disorder. The Journal of clinical psychiatry, 62(6), 486-91.

Ernst, C., Olson, A. K., Pinel, J. P., Lam, R. W., & Christie, B. R. (2006). Antidepressant effects of exercise: evidence for an adult-neurogenesis hypothesis?. Journal of psychiatry & neuroscience2006;31:84-92.

Ernst, C., Olson, A. K., Pinel, J. P., Lam, R. W., & Christie, B. R. (2006). Antidepressant effects of exercise: evidence for an adult-neurogenesis hypothesis?. Journal of psychiatry & neuroscience2006;31:84-92.

Eyers, K.,& Parker, G. (Eds.). (2008). Mastering bipolar disorder: an insider's guide to managing mood swings and finding balance. Allen & Unwin.

Fernandes, B. S., Berk, M., Turck, C. W., Steiner, J., & Goncalves, C. A. (2014). Decreased peripheral brain-derived neurotrophic factor levels are a biomarker of disease activity in major psychiatric disorders: a comparative meta-analysis. Molecular psychiatry, 19(7), 750.

Frey, B. N., Andreazza, A. C., Houenou, J., Jamain, S., Goldstein, B. I., Frye, M. A., ... & Taylor, V. H. (2013). Biomarkers in bipolar disorder: a positional paper from the International Society for Bipolar Disorders Biomarkers Task Force. Australian & New Zealand Journal of Psychiatry, 47(4), 321-332.

Gamazon, E. R., Badner, J. A., Cheng, L., Zhang, C., Zhang, D., Cox, N. J., ... & Chen, C. (2013). Enrichment of cis-regulatory gene expression SNPs and methylation quantitative trait loci among bipolar disorder susceptibility variants. Molecular psychiatry, 18(3), 340-346.

Gomez-Pinilla, F., Zhuang, Y., Feng, J., Ying, Z., & Fan, G. (2011). Exercise impacts brain-derived neurotrophic factor plasticity by engaging mechanisms of epigenetic regulation. European Journal of Neuroscience, 33(3), 383-390.

Gray, J. A. (1972). The psychophysiological nature of introversion-extraversion: A modification of Eysenck's theory. Biological bases of individual behavior, 182-205.

Hays, A. E., Goss, F., Aaron, D., Abt, K., Friedman, E., Gallagher, M., & Nagle, E. (2008). Hormonal and Perceptual Changes in Bipolar Subjects after Acute Aerobic Exercise: 584May 28 1: 30 PM-1: 45 PM. Medicine & Science in Sports & Exercise, 40(5), S17.

Ikegame, T., Bundo, M., Murata, Y., Kasai, K., Kato, T., & Iwamoto, K. (2013). DNA methylation of the BDNF gene and its relevance to psychiatric disorders. Journal of human genetics, 58(7), 434.

Jatoi, A. (2013). Anti-inflammatory therapy: exploring exercise, serum-derived bovine immunoglobulin/protein isolates, and ruxolitinib for the cancer-associated weight loss syndrome. Current opinion in supportive and palliative care, 7(4), 339-341.

Kubitz, K. A., Landers, D. M., Petruzzello, S. J., & Han, M. (1996). The effects of acute and chronic exercise on sleep. Sports Medicine, 21(4), 277-291.

Kucyi, A., Alsuwaidan, M. T., Liauw, S. S., & McIntyre, R. S. (2010). Aerobic physical exercise as a possible treatment for neurocognitive dysfunction in bipolar disorder. Postgraduate medicine, 122(6), 107-116.

Malhi, G. S., Byrow, Y., Fritz, K., Das, P., Baune, B. T., Porter, R. J., & Outhred, T. (2015). Mood disorders: neurocognitive models. Bipolar disorders, 17, 3-20.

Marais, L., Stein, D. J., & Daniels, W. M. (2009). Exercise increases BDNF levels in the striatum and decreases depressive-like behavior in chronically stressed rats. Metabolic brain disease, 24(4), 587-597.

Marais, L., Stein, D. J., & Daniels, W. M. (2009). Exercise increases BDNF levels in the striatum and decreases depressive-like behavior in chronically stressed rats. Metabolic brain disease, 24(4), 587-597.

McGee, S. L.,& Hargreaves, M. (2010). Histone modifications and exercise adaptations. Journal of applied physiology, 110(1), 258-263.

Meyer, B., Rahman, R., & Shepherd, R. (2007). Hypomanic personality features and addictive tendencies. Personality and Individual Differences, 42(4), 801-810.

Morriss, R.,& Mohammed, F. A. (2005). Metabolism, lifestyle and bipolar affective disorder. Journal of Psychopharmacology, 19(6_suppl), 94-101.

Moylan, S., Eyre, H. A., Maes, M., Baune, B. T., Jacka, F. N., & Berk, M. (2013). Exercising the worry away: how inflammation, oxidative and nitrogen stress mediates the beneficial effect of physical activity on anxiety disorder symptoms and behaviours. Neuroscience & Biobehavioral Reviews, 37(4), 573-584.

Ng, F., Dodd, S., & Berk, M. (2007). The effects of physical activity in the acute treatment of bipolar disorder: a pilot study. Journal of affective disorders, 101(1-3), 259-262.

Niculescu, A. B. (2013). Convergent functional genomics of psychiatric disorders. American Journal of Medical Genetics Part B: Neuropsychiatric Genetics, 162(7), 587-594.

Nusslock, R., Abramson, L. Y., Harmon-Jones, E., Alloy, L. B., & Hogan, M. E. (2007). A goal-striving life event and the onset of hypomanic and depressive episodes and symptoms: Perspective from the Behavioral Approach System (BAS) dysregulation theory. Journal of Abnormal Psychology, 116(1), 105.

Pierce, D., Kupprat, I., & Harry, D. (1976). Urinary epinephrine and norepinephrine levels in women athletes during training and competition. European journal of applied physiology and occupational physiology, 36(1), 1-6.

Proudfoot, J., Whitton, A., Parker, G., Doran, J., Manicavasagar, V., & Delmas, K. (2012). Triggers of mania and depression in young adults with bipolar disorder. Journal of affective disorders, 143(1-3), 196-202.

Rao, J. S., Keleshian, V. L., Klein, S., & Rapoport, S. I. (2012). Epigenetic modifications in frontal cortex from Alzheimer's disease and bipolar disorder patients. Translational psychiatry, 2(7), e132.

Rezaee, S., Kahrizi, S., & Hedayati, M. (2014). Hormonal responses of combining endurance-resistance exercise in healthy young men. The Journal of sports medicine and physical fitness, 54(2), 244-251.

Roshanaei Moghaddam,B.,and Katon,W.(2009). Premature mortality from general medical illnesses among persons with bipolar disorder :a review. Psychiatr. Serv. 60, 147–156.doi:10.1176/ps.2009.60.2.147

Sanchis-Gomar, F., Garcia-Gimenez, J. L., Perez-Quilis, C., Gomez-Cabrera, M. C., Pallardo, F. V., & Lippi, G. (2012). Physical exercise as an epigenetic modulator: Eustress, the "positive stress" as an effector of gene expression.

Steinberg, H.,& Sykes, E. A. (1985). Introduction to symposium on endorphins and behavioural processes; review of literature on endorphins and exercise. Pharmacology Biochemistry and Behavior, 23(5), 857-862.

Suto, M., Murray, G., Hale, S., Amari, E., & Michalak, E. E. (2010). What works for people with bipolar disorder? Tips from the experts. Journal of Affective Disorders, 124(1-2), 76-84.

Sylvia, L. G., Ametrano, R. M., & Nierenberg, A. A. (2010). Exercise treatment for bipolar disorder: potential mechanisms of action mediated through increased neurogenesis and decreased allostatic load. Psychotherapy and Psychosomatics, 79(2), 87-96.

Sylvia, L. G., Ametrano, R. M., & Nierenberg, A. A. (2010). Exercise treatment for bipolar disorder: potential mechanisms of action mediated through increased neurogenesis and decreased allostatic load. Psychotherapy and Psychosomatics, 79(2), 87-96.

Sylvia, L. G., Friedman, E. S., Kocsis, J. H., Bernstein, E. E., Brody, B. D., Kinrys, G., ... & Kamali, M. (2013). Association of exercise with quality of life and mood symptoms in a comparative effectiveness study of bipolar disorder. Journal of affective disorders, 151(2), 722-727.

Sylvia, L. G., Nierenberg, A. A., Stange, J. P., Peckham, A. D., & Deckersbach, T. (2011). Development of an integrated psychosocial treatment to address the medical burden associated with bipolar disorder. Journal of psychiatric practice, 17(3), 224.

Thomson, D., Turner, A., Lauder, S., Gigler, M. E., Berk, L., Singh, A. B., ... & Sylvia, L. (2015). A brief review of exercise, bipolar disorder, and mechanistic pathways. Frontiers in psychology, 6, 147.

Urosevic, S., Abramson, L. Y., Harmon-Jones, E., Donovan, P. M., Van Voorhis, L. L., Hogan, M. E., & Alloy, L. B. (2005). The behavioral approach system (BAS) and bipolar spectrum disorders: Relationship of BAS and behavioral inhibition system (BIS) sensitivities to bipolar spectrum diagnoses and hypomanic personality.

Urošević, S., Collins, P., Muetzel, R., Lim, K., & Luciana, M. (2012). Longitudinal changes in behavioral approach system sensitivity and brain structures involved in reward processing during adolescence. Developmental psychology, 48(5), 1488.

Van Citters, A. D., Pratt, S. I., Jue, K., Williams, G., Miller, P. T., Xie, H., & Bartels, S. J. (2010). A pilot evaluation of the In SHAPE individualized health promotion intervention for adults with mental illness. Community mental health journal, 46(6), 540-552.

Whitton, A. E., Treadway, M. T., & Pizzagalli, D. A. (2015). Reward processing dysfunction in major depression, bipolar disorder and schizophrenia. Current opinion in psychiatry, 28(1), 7.

Wipfli, B. M., Rethorst, C. D., & Landers, D. M. (2008). The anxiolytic effects of exercise: a meta-analysis of randomized trials and dose–response analysis. Journal of Sport and Exercise Psychology, 30(4), 392-410.

Wright, K., Armstrong, T., Taylor, A., & Dean, S. (2012). 'It's a double edged sword': A qualitative analysis of the experiences of exercise amongst people with Bipolar Disorder. Journal of affective disorders, 136(3), 634-642.

Youngstedt, S. D., O'connor, P. J., & Dishman, R. K. (1997). The effects of acute exercise on sleep: a quantitative synthesis. Sleep, 20(3), 203-214.

Zheng, H., Liu, Y., Li, W., Yang, B., Chen, D., Wang, X., ... & Halberg, F. (2006). Beneficial effects of exercise and its molecular mechanisms on depression in rats. Behavioural brain research, 168(1), 47-55.

EGZERSİZ VE DEPRESİF BOZUKLUKLAR

4.1. Egzersiz ve Depresif Bozukluklar

Depresif bozuklukların ortak özellikleri; bireyin işlevsel kapasitesini önemli derecede etkileyen somatik ve bilişsel değişimlerin eşlik ettiği, asabi ve üzüntülü bir ruh haline sahip olması olarak tanımlanabilir (DSM-V 2013). Bu depresif bozukluk belirtilerinde bireyin kendini yönetebilmesi yani öz-yönetim büyük bir önem taşımaktadır. Yıllardır öz-yönetim; diyabet, astma, artrit gibi kronik fiziksel rahatsızlıkların yönetilme stratejisinin bir parçası olarak karşımıza çıkmaktayken, öz-yönetimin mental rahatsızlıklar konusundaki faydaları ile ilgili gelişmeler daha yenidir (Yeung, Feldman, Fava 2009). Özyönetim; bireylerin maruz kaldıkları hastalıklarını yönetmek için başvurdukları müdahale, beceri edinimi ve eğitim olarak tanımlanmaktadır. Özyönetimin hedefleri semptomları azaltmak, hayat kalitesini arttırmak ve hastalığın tekrarlamasını veya tekrar ortaya çıkmasını engellemektir (Yeung, Feldman, Fava 2009, Bodenheimer ve ark. 2002, Health Council of Canada 2012). Mental rahatsızlıklarda özyönetim ilaç ve psikoterapi gibi geleneksel klinik terapilerde uygulanabilir (National Institute for Health and Clinical Excellence 2011). Özellikle ruh hali ve anksiyete bozuklukları için önerilen öz yönetim müdahaleleri arasında en çok araştırma yapılan konu; bilişsel davranışçı terapi, bitki terapisi, (Faulkner, Taylor 2005, http://www.nhs.uk/Livewell/Autism/Pages/Autismoverview.aspx, Erişim: 09/07/2019), ilaç tedavisi, rahatlama teknikleri ve fiziksel aktivitedir (Wipfli,

BÖLÜM 4 KAYNAKLAR

Ahern, E.,& Semkovska, M. (2017). Cognitive functioning in the first-episode of major depressive disorder: A systematic review and meta-analysis. Neuropsychology, 31(1), 52.

American Psychiatric Association, Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, (5th ed.; DSM-5). 2013. Washinton, DC: American Psychiatric Pub.

American Psychiatric Association. (2000). Diagnostic criteria from dsM-iV-tr. American Psychiatric Pub.

Asmundson, G. J., Fetzner, M. G., DeBoer, L. B., Powers, M. B., Otto, M. W., & Smits, J. A. (2013). Let's get physical: a contemporary review of the anxiolytic effects of exercise for anxiety and its disorders. Depression and anxiety, 30(4), 362-373.

Bjørnebekk, A., Mathé, A. A., & Brené, S. (2005). The antidepressant effect of running is associated with increased hippocampal cell proliferation. International Journal of Neuropsychopharmacology, 8(3), 357-368.

Bodenheimer, T., Lorig, K., Holman, H., & Grumbach, K. (2002). Patient self-management of chronic disease in primary care. Jama, 288(19), 2469-2475.

Bremner JD, Narayan M, Anderson ER, Staib LH, Miller HL, Charney DS. (2000) Hippocampal volume reduction in major depression. American Journal of Psychiatry; 157:115-118.

Brondino, N., Rocchetti, M., Fusar-Poli, L., Codrons, E., Correale, L., Vandoni, M., ... & Politi, P. (2017). A systematic review of cognitive effects of exercise in depression. Acta Psychiatrica Scandinavica, 135(4), 285-295.

Brondino, N., Rocchetti, M., Fusar-Poli, L., Codrons, E., Correale, L., Vandoni, M., ... & Politi, P. (2017). A systematic review of cognitive effects of exercise in depression. Acta Psychiatrica Scandinavica, 135(4), 285-295.

Cai, H., Li, G., Hua, S., Liu, Y., & Chen, L. (2017). Effect of exercise on cognitive function in chronic disease patients: a meta-analysis and systematic review of randomized controlled trials. Clinical interventions in aging, 12, 773.

Carek, P. J., Laibstain, S. E., & Carek, S. M. (2011). Exercise for the treatment of depression and anxiety. The International Journal of Psychiatry in Medicine, 41(1), 15-28.

Cipriani, A., Furukawa, T. A., Salanti, G., Chaimani, A., Atkinson, L. Z., Ogawa, Y., ... & Egger, M. (2018). Comparative efficacy and acceptability of 21

antidepressant drugs for the acute treatment of adults with major depressive disorder: a systematic review and network meta-analysis. Focus, 16(4), 420-429.

Cooney, G. M., Dwan, K., Greig, C. A., Lawlor, D. A., Rimer, J., Waugh, F. R., ... & Mead, G. E. (2013). Exercise for depression. Cochrane database of systematic reviews, (9).

Cuijpers, P., Karyotaki, E., Weitz, E., Andersson, G., Hollon, S. D., & van Straten, A. (2014). The effects of psychotherapies for major depression in adults on remission, recovery and improvement: a meta-analysis. Journal of affective disorders, 159, 118-126.

De Moor, M. H. M., Beem, A. L., Stubbe, J. H., Boomsma, D. I., & De Geus, E. J. C. (2006). Regular exercise, anxiety, depression and personality: a population-based study. Preventive medicine, 42(4), 273-279.

Duman, R. S., Nakagawa, S., & Malberg, J. (2001). Regulation of adult neurogenesis by antidepressant treatment. Neuropsychopharmacology, 25(6), 836-844.

Ekkekakis, P. (2015). Honey, I shrunk the pooled SMD! Guide to critical appraisal of systematic reviews and meta-analyses using the Cochrane review on exercise for depression as example. Mental health and physical activity, 8, 21-36.

Ernst, C., Olson, A. K., Pinel, J. P., Lam, R. W., & Christie, B. R. (2006). Antidepressant effects of exercise: evidence for an adult-neurogenesis hypothesis?. Journal of psychiatry & neuroscience2006;31:84-92.

Faulkner, G. E.,& Taylor, A. H. (2005). From emerging relationships to the future role of exercise in mental health promotion. In Exercise, Health and Mental Health (pp. 228-246). Routledge.

Greer, T. L., Furman, J. L., & Trivedi, M. H. (2017). Evaluation of the benefits of exercise on cognition in major depressive disorder. General hospital psychiatry, 49, 19-25.

Greer, T. L., Trombello, J. M., Rethorst, C. D., Carmody, T. J., Jha, M. K., Liao, A., ... & Trivedi, M. H. (2016). Improvements in psychosocial functioning and health-related quality of life following exercise augmentation in patients with treatment response but nonremitted major depressive disorder: Results from the Tread Study. Depression and anxiety, 33(9), 870-881.

Haigh, E. A., Bogucki, O. E., Sigmon, S. T., & Blazer, D. G. (2018). Depression among older adults: a 20-year update on five common myths and misconceptions. The American Journal of Geriatric Psychiatry, 26(1), 107-122.

Health Council of Canada. Self-management support for Canadians with chronic health conditions: a focus for primary health care. Toronto (ON): Health Council of Canada; 2012. 64 p.

Hegeman, J. M., Kok, R. M., Van der Mast, R. C., & Giltay, E. J. (2012). Phenomenology of depression in older compared with younger adults: meta-analysis. The British Journal of Psychiatry, 200(4), 275-281.

Herring, M. P., O'Connor, P. J., & Dishman, R. K. (2010). The effect of exercise training on anxiety symptoms among patients: a systematic review. Archives of internal medicine, 170(4), 321-331.

Hootman, J. M., Macera, C. A., Ainsworth, B. E., Addy, C. L., Martin, M., & Blair, S. N. (2002). Epidemiology of musculoskeletal injuries among sedentary and physically active adults. Medicine & Science in Sports & Exercise, 34(5), 838-844.

http://cl.kp.org/pkc/national/cmi/%20programs/depression/guideline/index.html Erişim: 27.08.2019

http://www.nhs.uk/Livewell/Autism/Pages/Autismoverview.aspx Access: 09/07/2019

Kelly, M. E., Loughrey, D., Lawlor, B. A., Robertson, I. H., Walsh, C., & Brennan, S. (2014). The impact of exercise on the cognitive functioning of healthy older adults: a systematic review and meta-analysis. Ageing research reviews, 16, 12-31.

Kvam, S., Kleppe, C. L., Nordhus, I. H., & Hovland, A. (2016). Exercise as a treatment for depression: a meta-analysis. Journal of affective disorders, 202, 67-86.

Legrand, F. D.,& Neff, E. M. (2016). Efficacy of exercise as an adjunct treatment for clinically depressed inpatients during the initial stages of antidepressant pharmacotherapy: an open randomized controlled trial. Journal of affective disorders, 191, 139-144.

Lindheimer, J. B., O'Connor, P. J., & Dishman, R. K. (2015). Quantifying the placebo effect in psychological outcomes of exercise training: a meta-analysis of randomized trials. Sports Medicine, 45(5), 693-711.

Lopresti, A. L., Hood, S. D., & Drummond, P. D. (2013). A review of lifestyle factors that contribute to important pathways associated with major depression: diet, sleep and exercise. Journal of affective disorders, 148(1), 12-27.

Lorenzo-Luaces, L., DeRubeis, R. J., & Bennett, I. M. (2015). Primary care physicians' selection of low-intensity treatments for patients with depression. Fam Med, 47(7), 511-6.

Mammen, G.,& Faulkner, G. (2013). Physical activity and the prevention of depression: a systematic review of prospective studies. American journal of preventive medicine, 45(5), 649-657.

Mead, G. E., Morley, W., Campbell, P., Greig, C. A., McMurdo, M., & Lawlor, D. A. (2008). Exercise for depression. Cochrane database of systematic reviews.

Minghetti, A., Faude, O., Hanssen, H., Zahner, L., Gerber, M., & Donath, L. (2018). Sprint interval training (SIT) substantially reduces depressive symptoms in major depressive disorder (MDD): a randomized controlled trial. Psychiatry research, 265, 292-297.

Morimoto, S. S.,& Alexopoulos, G. S. (2013). Cognitive deficits in geriatric depression: clinical correlates and implications for current and future treatment. The Psychiatric Clinics of North America, 36(4).

Mura, G., Moro, M. F., Patten, S. B., & Carta, M. G. (2014). Exercise as an add-on strategy for the treatment of major depressive disorder: a systematic review. CNS spectrums, 19(6), 496-508.

Naismith, S. L., Norrie, L. M., Mowszowski, L., & Hickie, I. B. (2012). The neurobiology of depression in later-life: clinical, neuropsychological, neuroimaging and pathophysiological features. Progress in neurobiology, 98(1), 99-143.

National Institute for Health and Clinical Excellence. Common mental health disorders: identification and pathways to care. London (UK): National Institute for Health and Clinical Excellence; 2011 [Clinical Guideline CG123]. 55 p.

Nebiker, L., Lichtenstein, E., Minghetti, A., Zahner, L., Gerber, M., Faude, O., & Donath, L. (2018). Moderating effects of exercise duration and intensity in neuromuscular vs. endurance exercise interventions for the treatment of depression: a meta-analytical review. Frontiers in psychiatry, 9, 305.

Neviani, F., Murri, M. B., Mussi, C., Triolo, F., Toni, G., Simoncini, E., ... & Cremonini, A. (2017). Physical exercise for late life depression: effects on cognition and disability. International psychogeriatrics, 29(7), 1105-1112.

Ossip-Klein, D. J., Doyne, E. J., Bowman, E. D., Osborn, K. M., & Neimeyer, R. A. (1989). Effects of running or weight lifting on self-concept in clinically depressed women. Journal of consulting and Clinical Psychology, 57(1), 158.

Paolucci, E. M., Loukov, D., Bowdish, D. M., & Heisz, J. J. (2018). Exercise reduces depression and inflammation but intensity matters. Biological psychology, 133, 79-84.

Pate, R. R., Pratt, M., Blair, S. N., Haskell, W. L., Macera, C. A., Bouchard, C., ... & Kriska, A. (1995). Physical activity and public health: a recommendation from the Centers for Disease Control and Prevention and the American College of Sports Medicine. Jama, 273(5), 402-407.

Pelletier, L., Shamila, S., Patten Scott, B., & Demers, A. (2017). Self-management of mood and/or anxiety disorders through physical activity/exercise. Health promotion and chronic disease prevention in Canada: research, policy and practice, 37(5), 27.

Poyatos-León, R., García-Hermoso, A., Sanabria-Martínez, G., Álvarez-Bueno, C., Cavero-Redondo, I., & Martínez-Vizcaíno, V. (2017). Effects of exercise-based interventions on postpartum depression: A meta-analysis of randomized controlled trials. Birth, 44(3), 200-208.

Rosenbaum, S., Hobson-Powell, A., Davison, K., Stanton, R., Craft, L. L., Duncan, M., ... & Ward, P. B. (2018). The role of sport, exercise, and physical activity in closing the life expectancy gap for people with mental illness: an international consensus statement by Exercise and Sports Science Australia, American College of Sports Medicine, British Association of Sport and Exercise Science, and Sport and Exercise Science New Zealand. Translational Journal of the American College of Sports Medicine, 3(10), 72-73.

Saeed, S. A., Antonacci, D. J., & Bloch, R. M. (2010). Exercise, yoga, and meditation for depressive and anxiety disorders. American family physician, 81(8), 981-986.

Schuch, F. B., Deslandes, A. C., Stubbs, B., Gosmann, N. P., da Silva, C. T. B., & de Almeida Fleck, M. P. (2016). Neurobiological effects of exercise on major depressive disorder: a systematic review. Neuroscience & Biobehavioral Reviews, 61, 1-11.

Schuch, F. B., Vasconcelos-Moreno, M. P., Borowsky, C., Zimmermann, A. B., Rocha, N. S., & Fleck, M. P. (2015). Exercise and severe major depression: effect on symptom severity and quality of life at discharge in an inpatient cohort. Journal of psychiatric research, 61, 25-32.

Searle, A., Calnan, M., Turner, K. M., Lawlor, D. A., Campbell, J., Chalder, M., & Lewis, G. (2012). General Practitioners' beliefs about physical activity for managing depression in primary care. Mental Health and Physical Activity, 5(1), 13-19.

Sheline, Y. I., Sanghavi, M., Mintun, M. A., & Gado, M. H. (1999). Depression duration but not age predicts hippocampal volume loss in medically healthy women with recurrent major depression. Journal of Neuroscience, 19(12), 5034-5043.

Sheline, Y. I., Wang, P. W., Gado, M. H., Csernansky, J. G., & Vannier, M. W. (1996). Hippocampal atrophy in recurrent major depression. Proceedings of the National Academy of Sciences, 93(9), 3908-3913.

Stanton, R.,& Happell, B. (2014). A systematic review of the aerobic exercise program variables for people with schizophrenia. Current Sports Medicine Reports, 13(4), 260-266.

Stubbs, B., Vancampfort, D., Rosenbaum, S., Ward, P. B., Richards, J., Soundy, A., ... & Schuch, F. B. (2016). Dropout from exercise randomized controlled trials among people with depression: A meta-analysis and meta regression. Journal of affective disorders, 190, 457-466.

Sukhato, K., Lotrakul, M., Dellow, A., Ittasakul, P., Thakkinstian, A., & Anothaisintawee, T. (2017). Efficacy of home-based non-pharmacological interventions for treating depression: a systematic review and network meta-analysis of randomised controlled trials. BMJ open, 7(7), e014499.

Sun, M., Lanctot, K., Herrmann, N., & Gallagher, D. (2018). Exercise for cognitive symptoms in depression: a systematic review of interventional studies. The Canadian Journal of Psychiatry, 63(2), 115-128.

Sutton, A. J., Muir, K. R., Mockett, S., & Fentem, P. (2001). A case-control study to investigate the relation between low and moderate levels of physical activity and osteoarthritis of the knee using data collected as part of the Allied Dunbar National Fitness Survey. Annals of the rheumatic diseases, 60(8), 756-764.

Szabo, A. (2013). Acute psychological benefits of exercise: Reconsideration of the placebo effect. Journal of Mental Health, 22(5), 449-455.

Taylor, W. D., Aizenstein, H. J., & Alexopoulos, G. S. (2013). The vascular depression hypothesis: mechanisms linking vascular disease with depression. Molecular psychiatry, 18(9), 963-974.

Tedeschini, E., Levkovitz, Y., Iovieno, N., Ameral, V. E., Nelson, J. C., & Papakostas, G. I. (2011). Efficacy of antidepressants for late-life depression: a meta-analysis and meta-regression of placebo-controlled randomized trials. In Database of Abstracts of Reviews of Effects (DARE): Quality-assessed Reviews [Internet]. Centre for Reviews and Dissemination (UK).

Toni, G., Murri, M. B., Piepoli, M., Zanetidou, S., Cabassi, A., Squatrito, S., ... & Menchetti, M. (2016). Physical exercise for late-life depression: effects on heart rate variability. The American Journal of Geriatric Psychiatry, 24(11), 989-997.

Toups, M., Carmody, T., Greer, T., Rethorst, C., Grannemann, B., & Trivedi, M. H. (2017). Exercise is an effective treatment for positive valence symptoms in major depression. Journal of affective disorders, 209, 188-194.

Wegner, M., Helmich, I., Machado, S., E Nardi, A., Arias-Carrión, O., & Budde, H. (2014). Effects of exercise on anxiety and depression disorders: review of meta-analyses and neurobiological mechanisms. CNS & Neurological Disorders-Drug Targets (Formerly Current Drug Targets-CNS & Neurological Disorders), 13(6), 1002-1014.

Wipfli, B. M., Rethorst, C. D., & Landers, D. M. (2008). The anxiolytic effects of exercise: a meta-analysis of randomized trials and dose–response analysis. Journal of Sport and Exercise Psychology, 30(4), 392-410.

Wittert, G. A., Livesey, J. H., Espiner, E. A., & Donald, R. A. (1996). Adaptation of the hypothalamopituitary adrenal axis to chronic exercise stress in humans. Medicine & Science in Sports & Exercise, 28(8), 1015-1019.

Wolff E, Gaudlitz K, von Lindenberger BL, Plag J, Heinz A, Ströhle A. (2011) Exercise and physical activity in mental disorders. Eur Arch Psychiatry Clin Neurosci.;261 Suppl 2: S186-S191.

Yeung, A., Feldman, G., & Fava, M. (2009). Self-management of depression: A manual for mental health and primary care professionals. Cambridge University Press.

Zheng, G., Xia, R., Zhou, W., Tao, J., & Chen, L. (2016). Aerobic exercise ameliorates cognitive function in older adults with mild cognitive impairment: a systematic review and meta-analysis of randomised controlled trials. British journal of sports medicine, 50(23), 1443-1450.

EGZERSİZ VE NÖROGELİŞİMSEL BOZUKLUKLAR

5.1. Egzersiz ve Nörogelişimsel Bozukluklar

DSM-V'e göre (Mental Hastalıkların Tanısal ve İstatistiksel El Kitabı, Amerikan Psikiyatri Birliği, 2013) (DSM-V 2013), nörogelişimsel bozukluklar çocukluk gelişim dönemindeki sosyal becerilerdeki bozukluklar, kişiye bağımlılık ve entelektüel beceriler tarafından karakterize olan bozukluklardır. Semptom karakteristiklerine dayanarak, nöro gelişimsel bozukluklar entelektüel bozukluklar, iletişim bozuklukları, DEHB (Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu, OSB (Otizm Spektrum Bozukluğu), Spesifik öğrenme bozuklukları, Motor bozukluklar ve spesifik semptomlarla tanımlanamayacak durumdaki semptomlar şeklinde kategorize edilmektedir. Birleşik Devletlerde, DEHB teşhisleri gittikçe artış göstermektedir, şu bakımdan ki, ebeveyn kaynaklı raporlara göre DEH bozukluğunda, 4-17 yaşlarındaki çocuk ve genç populasyonun yaklaşık yüzde %10'unu kapsayacak şekilde 2003-2007 yıllarında%21.8'lik artışlar gözlemlenmiştir. Japonya'da nöro gelişimsel bozukluk tanısına sahip çocukların sayısı, son yıllarda ciddi bir artış göstermiştir (Japonya Eğitim, Kültür, Spor, Bilim ve Teknoloji Bakanlığı, 2014).

Teşhis kriterlerinde değinilen spesifik bozukluklara ek olarak (sosyal etkileşim, zeka ve dikkat), yönetici fonksiyon, nöro gelişimsel bozuklukların bir göstergesidir (Ozonoff, Jensen 1999). DEHB ve Otizm Spektrum

BÖLÜM 5 KAYNAKLAR

American Psychiatric Association, Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, (5th ed.; DSM-5). 2013. Washinton, DC: American Psychiatric Pub.

Anderson-Hanley C, Tureck K and Schneiderman RL. 2011. Autism and exergaming: effects on repetitive behaviors and cognition. Psychol Res Behav Manag 4: 129-137.

Armbruster DJ, Ueltzhoffer K, Basten U and Fiebach CJ. 2012. Prefrontal cortical mechanisms underlying individual differences in cognitive flexibility and stability. J Cogn Neurosci 24: 2385-2399.

Baddeley A. 1992. Working memory. Science 255: 556-559.

Bedard AC, Nichols S, Barbosa JA, Schachar R, Logan GD and Tannock R. 2002. The development of selective inhibitory control across the life span. Dev Neuropsychol 21: 93- 111.

Berger I, Slobodin O, Aboud M, Melamed J and Cassuto H. 2013. Maturational delay in ADHD: evidence from CPT. Front Hum Neurosci 7: 691.

Berwid OG and Halperin JM. 2012. Emerging support for a role of exercise in attention-deficit/hyperactivity disorder intervention planning. Curr Psychiatry Rep 14: 543-551.

Best JR, Miller PH and Naglieri JA. 2011. Relations between executive function and academic achievement from ages 5 to 17 in a large, representative national sample. Learn Individ Differ 21: 327-336.

Brieber S, Neufang S, Bruning N, Kamp-Becker I, Remschmidt H, Herpertz-Dahlmann B, Fink GR and Konrad K. 2007. Structural brain abnormalities in adolescents with autism spectrum disorder and patients with attention deficit/ hyperactivity disorder. J Child Psychol Psychiatry 48: 1251-1258.

Brunia CH. 1999. Neural aspects of anticipatory behavior. Acta Psychol (Amst) 101: 213-242.

Carmona S, Vilarroya O, Bielsa A, Tremols V, Soliva JC, Rovira M, Tomàs J, Raheb C, Gispert JD, Batlle S and Bulbena A. 2005. Global and regional gray matter reductions in ADHD: a voxel-based morphometric study. Neurosci Lett 389: 88-93.

Castelli DM, Hillman CH, Buck SM and Erwin HE. 2007. Physical fitness and academic achievement in third- and fifth-grade students. J Sport Exerc Psychol 29: 239-252.

Chang YK, Liu S, Yu HH and Lee YH. 2012. Effect of acute exercise on executive function in children with attention deficit hyperactivity disorder. Arch Clin Neuropsychol 27: 225- 237.

Christ SE, Holt DD, White DA and Green L. 2007. Inhibitory control in children with autism spectrum disorder. J Autism Dev Disord 37: 1155-1165.

Chuang LY, Tsai YJ, Chang YK, Huang CJ and Hung TM 2015. Effects of acute aerobic exercise on response preparation in a Go/No Go Task in children with ADHD: an ERP study. J Sport Health Sci 4: 82-88.

Corbett BA, Constantine LJ, Hendren R, Rocke D and Ozonoff S. 2009. Examining executive functioning in children with autism spectrum disorder, attention deficit hyperactivity disorder and typical development. Psychiatry Res 166: 210-222.

Davidson MC, Amso D, Anderson LC and Diamond A. 2006. Development of cognitive control and executive functions from 4 to 13 years: evidence from manipulations of memory, inhibition, and task switching. Neuropsychologia 44: 2037- 2078.

Derrfuss J, Brass M and Von Cramon DY. 2004. Cognitive control in the posterior frontolateral cortex: evidence from common activations in task coordination, interference control, and working memory. Neuroimage 23: 604-612.

Diamond A. 2013. Executive functions. Annu Rev Psychol 64: 135-168.

Eckert MA, Leonard CM, Wilke M, Eckert M, Richards T, Richards A and Berninger V. 2005. Anatomical signatures of dyslexia in children: unique information from manual and voxel based morphometry brain measures. Cortex 41: 304- 315.

Gathercole SE and Pickering SJ. 2000. Working memory deficits in children with low achievements in the national curriculum at 7 years of age. Br J Educ Psychol 70 (Pt 2): 177-194.

Huizinga M, Dolan CV and van der Molen MW. 2006. Agerelated change in executive function: developmental trends and a latent variable analysis. Neuropsychologia 44: 2017- 2036.

Japanese Ministry of Education Culture, Sports, Science and Techonology. 2014. Report of the 2014 Special Needs Education (in Japanese). Retrieval from http://www.mext.go.jp/a_ menu/shotou/tokubetu/material/1348283.htm.

Kamijo K, Pontifex MB, O'leary KC, Scudder MR, Wu CT, Castelli DM and Hillman CH. 2011. The effects of an afterschool physical activity program on working memory in preadolescent children. Dev Sci 14: 1046-1058.

Kantomaa MT, Stamatakis E, Kankaanpää A, Kaakinen M, Rodriguez A, Taanila A, Ahonen T, Järvelin MR and Tammelin T. 2013. Physical activity and obesity mediate the association between childhood motor function and adolescents' academic achievement. Proc Natl Acad Sci USA 110: 1917- 1922.

Lopez BR, Lincoln AJ, Ozonoff S and Lai Z. 2005. Examining the relationship between executive functions and restricted, repetitive symptoms of Autistic Disorder. J Autism Dev Disord 35: 445-460.

Loveless NE and Sanford AJ. 1974. Slow potential correlates of preparatory set. Biol Psychol 1: 303-314.

Miyake A, Friedman NP, Emerson MJ, Witzki AH, Howerter A and Wager TD. 2000. The unity and diversity of executive functions and their contributions to complex "Frontal Lobe" tasks: a latent variable analysis. Cogn Psychol 41: 49-100.

Neudecker C, Mewes N, Reimers AK and Woll A. 2015. Exercise interventions in children and adolescents with ADHD: a systematic review. J Atten Disord.

Ozonoff S and Jensen J. 1999. Brief report: specific executive function profiles in three neurodevelopmental disorders. J Autism Dev Disord 29: 171-177.

Piepmeier AT, Shih CH, Whedon M, Williams L, Davis M, Henning D, Park S, Calkins SD and Etnier JL. 2015. The effect of acute exercise on cognitive performance in children with and without ADHD. J Sport Health Sci 4: 97-100.

Pliszka SR, Liotti M and Woldorff MG. 2000. Inhibitory control in children with attention-deficit/hyperactivity disorder: event-related potentials identify the processing component and timing of an impaired right-frontal response-inhibition mechanism. Biol Psychiatry 48: 238-246.

Pontifex MB, Fine JG, da Cruz K, Parks AC and Smith AL. 2014. VI. The role of physical activity in reducing barriers to learning in children with developmental disorders. Monogr Soc Res Child Dev 79: 93-118.

Pontifex MB, Saliba BJ, Raine LB, Picchietti DL and Hillman CH. 2013. Exercise improves behavioral, neurocognitive, and scholastic performance in children with attentiondeficit/hyperactivity disorder. J Pediatr 162: 543-551.

Robinson S, Goddard L, Dritschel B, Wisley M and Howlin P. 2009. Executive functions in children with autism spectrum disorders. Brain Cogn 71: 362-368.

Schachar R, Mota VL, Logan GD, Tannock R and Klim P. 2000. Confirmation of an inhibitory control deficit in attention- deficit/hyperactivity disorder. J Abnorm Child Psychol 28: 227-235.

Soga, K., Kamijo, K., & Masaki, H. (2016). Effects of acute exercise on executive function in children with and without neurodevelopmental disorders. The Journal of Physical Fitness and Sports Medicine, 5(1), 57-67.

Spronk M, Jonkman LM and Kemner C. 2008. Response inhibition and attention processing in 5- to 7-year-old children with and without symptoms of ADHD: an ERP study. Clin Neurophysiol 119: 2738-2752.

St Clair-Thompson HL and Gathercole SE. 2006. Executive functions and achievements in school: shifting, updating, inhibition, and working memory. Q J Exp Psychol (Hove) 59: 745-759.

Tian L, Jiang T, Wang Y, Zang Y, He Y, Liang M, Sui M, Cao Q, Hu S, Peng M and Zhuo Y. 2006. Altered resting-state functional connectivity patterns of anterior cingulate cortex in adolescents with attention deficit hyperactivity disorder. Neurosci Lett 400: 39-43.

Urbain CM, Pang EW and Taylor MJ. 2015. Atypical spatiotemporal signatures of working memory brain processes in autism. Transl Psychiatry 5: e617

Vogt T, Schneider S, Anneken V and Struder HK. 2013. Moderate cycling exercise enhances neurocognitive processing in adolescents with intellectual and developmental disabilities.

Wojcicki TR and Mcauley E. 2014. II. Physical activity: measurement and behavioral patterns in children and youth. Monogr Soc Res Child Dev 79: 7-24.

EGZERSİZ VE OBSESİF-KOMPULSİF BOZUKLUK

6.1. Egzersiz ve Obsesif-Kompulsif Bozukluk

Obsesif-Kompulsif Bozukluk saplantı ve zorlantılarla karakterize olan bir bozukluktur. Obsesyonlar (Saplantılar); tekrar eden, ısrarcı düşünceler ve davetsiz ve istenmeyen dürtü ve görüntüler olarak deneyimlenirken, zorlantılar da; bir obsesyona karşı bir tepki olarak bireyin kendini o hareketi yapmak zorunda hissettiği tekrarlayıcı davranışlar ve zihinsel davranışlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bazı obsesif-kompulsif veya ilişkili bozukluklar endişe durumlarına bir yanıt olarak gerçekleştirilen tekrarlayıcı davranışlar, zihinsel davranışlar ve anksiyete ile de karakterize olmaktadır. Diğer obsesif-kompulsif ve ilişkili bozukluklar ise örneğin, saçını yolmak cildini yolmak gibi beden ile ilgili tekrarlayıcı davranışlar ile karakterize olan bir takım hareketlerden oluşur ve bu bedene müdahale hareketleri ile birey tekrarlayıcı davranışları azaltabileceğine veya sonlandırabileceğine inanır (DSM V 2013).

6.2. Obsesif Kompulsif Bozukluk Tedavisinde Aerobik Egzersiz

OKB kronik bir durum olarak düşünülmektedir ve günümüzdeki mevcut tedavi seçeneklerinin etkili olduğu bir bozukluktur. Örneğin, bilişsel-davranşçı terapisi ve ilaç tedavisi terapötik ‘’dozlarda’’ verilmiş olsa bile OKB’li hastalar, bazı durumlarda OKB semptomları ile mücadele etmeye

BÖLÜM 6 KAYNAKLAR

Abrantes, A. M., Brown, R. A., Strong, D. R., McLaughlin, N., Garnaat, S. L., Mancebo, M., ... & Greenberg, B. D. (2017). A pilot randomized controlled trial of aerobic exercise as an adjunct to OCD treatment. General hospital psychiatry, 49, 51-55.

Abrantes, A. M., Strong, D. R., Cohn, A., Cameron, A. Y., Greenberg, B. D., Mancebo, M. C., & Brown, R. A. (2009). Acute changes in obsessions and compulsions following moderate-intensity aerobic exercise among patients with obsessive-compulsive disorder. Journal of anxiety disorders, 23(7), 923-927.

Altman, S. E.,& Shankman, S. A. (2009). What is the association between obsessive–compulsive disorder and eating disorders?. Clinical psychology review, 29(7), 638-646.

American Psychiatric Association, Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, (5th ed.; DSM-5). 2013. Washinton, DC: American Psychiatric Pub.

Asmundson, G. J., Fetzner, M. G., DeBoer, L. B., Powers, M. B., Otto, M. W., & Smits, J. A. (2013). Let's get physical: a contemporary review of the anxiolytic effects of exercise for anxiety and its disorders. Depression and anxiety, 30(4), 362-373.

Bernstein, E. E.,& McNally, R. J. (2017). Acute aerobic exercise helps overcome emotion regulation deficits. Cognition and emotion, 31(4), 834-843.

Bienvenu, O. J., Samuels, J. F., Costa, P. T., Reti, I. M., Eaton, W. W., & Nestadt, G. (2004). Anxiety and depressive disorders and the five-factor model of personality: A higher-and lower-order personality trait investigation in a community sample. Depression and anxiety, 20(2), 92-97.

Bokor, G.,& Anderson, P. D. (2014). Obsessive–compulsive disorder. Journal of pharmacy practice, 27(2), 116-130.

Brown, R. A., Abrantes, A. M., Strong, D. R., Mancebo, M. C., Menard, J., Rasmussen, S. A., & Greenberg, B. D. (2007). A pilot study of moderate-intensity aerobic exercise for obsessive compulsive disorder. The Journal of nervous and mental disease, 195(6), 514-520.

Cooney, G. M., Dwan, K., Greig, C. A., Lawlor, D. A., Rimer, J., Waugh, F. R., ... & Mead, G. E. (2013). Exercise for depression. Cochrane database of systematic reviews, (9).

Davis, C.,& Kaptein, S. (2006). Anorexia nervosa with excessive exercise: a phenotype with close links to obsessive-compulsive disorder. Psychiatry research, 142(2-3), 209-217.

Eddy, K. T., Dutra, L., Bradley, R., & Westen, D. (2004). A multidimensional meta-analysis of psychotherapy and pharmacotherapy for obsessive-compulsive disorder. Clinical psychology review, 24(8), 1011-1030.

Eisen, J. L., Goodman, W. K., Keller, M. B., Warshaw, M. G., DeMarco, L. M., Luce, D. D., & Rasmussen, S. A. (1999). Patterns of remission and relapse in obsessive-compulsive disorder: a 2-year prospective study. The Journal of clinical psychiatry.

Farris, S. G., McLean, C. P., Van Meter, P. E., Simpson, H. B., & Foa, E. B. (2013). Treatment response, symptom remission and wellness in obsessive-compulsive disorder. The Journal of clinical psychiatry, 74(7), 685.

Fineberg, N. A., Reghunandanan, S., Brown, A., & Pampaloni, I. (2013). Pharmacotherapy of obsessive-compulsive disorder: evidence-based treatment and beyond. Australian & New Zealand Journal of Psychiatry, 47(2), 121-141.

Goodwin, H., Haycraft, E., Willis, A. M., & Meyer, C. (2011). Compulsive exercise: The role of personality, psychological morbidity, and disordered eating. International Journal of Eating Disorders, 44(7), 655-660.

Jayakody, K., Gunadasa, S., & Hosker, C. (2014). Exercise for anxiety disorders: systematic review. British journal of sports medicine, 48(3), 187-196.

Lack, C. W. (2012). Obsessive-compulsive disorder: evidence-based treatments and future directions for research. World journal of psychiatry, 2(6), 86.

Lancer, R., Motta, R., & Lancer, D. (2007). The effect of aerobic exercise on obsessive-compulsive disorder, anxiety, and depression: A preliminary investigation. The Behavior Therapist.

Lange, K. W., Lange, K. M., Hauser, J., Tucha, L., & Tucha, O. (2012). Circadian rhythms in obsessive–compulsive disorder. Journal of Neural Transmission, 119(10), 1077-1083.

Panyi, L. K. (2018). Physical exercise and obsessive-compulsive disorder. Movement and Nutrition in Health and Disease, 2.

Pauls, D. L., Abramovitch, A., Rauch, S. L., & Geller, D. A. (2014). Obsessive–compulsive disorder: an integrative genetic and neurobiological perspective. Nature Reviews Neuroscience, 15(6), 410-424.

Readdy, T.,& Ebbeck, V. (2013). Obsessive-compulsive disorder symptoms and correlates in community exercisers. Psychology of Sport and Exercise, 14(3), 316-322.

Rector, N. A., Richter, M. A., Lerman, B., & Regev, R. (2015). A pilot test of the additive benefits of physical exercise to CBT for OCD. Cognitive behaviour therapy, 44(4), 328-340.

Reed, J.,& Buck, S. (2009). The effect of regular aerobic exercise on positive-activated affect: A meta-analysis. Psychology of Sport and Exercise, 10(6), 581-594.

Rothenberg, A. (1986). Eating disorder as a modern obsessive-compulsive syndrome. Psychiatry, 49(1), 45-53.

Sarris, J., Camfield, D., & Berk, M. (2012). Complementary medicine, self-help, and lifestyle interventions for obsessive compulsive disorder (OCD) and the OCD spectrum: a systematic review. Journal of affective disorders, 138(3), 213-221.

Stonerock, G. L., Hoffman, B. M., Smith, P. J., & Blumenthal, J. A. (2015). Exercise as treatment for anxiety: systematic review and analysis. Annals of behavioral medicine, 49(4), 542-556.

Ströhle, A., Feller, C., Strasburger, C. J., Heinz, A., & Dimeo, F. (2006). Anxiety modulation by the heart? Aerobic exercise and atrial natriuretic peptide. Psychoneuroendocrinology, 31(9), 1127-1130.

Taylor N. Challenges in measuring physical activity in the context of mental health. In: Clow A, Edmunds S, eds. Physical activity and mental health. Champaign: Human Kinetics, 2014: 41–62.

Taylor, A. H. (2003). Physical activity, anxiety, and stress. In Physical activity and psychological well-being (pp. 22-52). Routledge.

ten Have, M., de Graaf, R., & Monshouwer, K. (2011). Physical exercise in adults and mental health status: Findings from the Netherlands Mental Health Survey and Incidence Study (NEMESIS). Journal of Psychosomatic Research, 71(5), 342-348.

Veale, D.,& Roberts, A. (2014). Obsessive-compulsive disorder. Bmj, 348, g2183.

Young, S., Rhodes, P., Touyz, S., & Hay, P. (2013). The relationship between obsessive-compulsive personality disorder traits, obsessive-compulsive disorder and excessive exercise in patients with anorexia nervosa: a systematic review. Journal of eating disorders, 1(1), 16.

7

EGZERSİZ, PSİKOTİK BOZUKLUKLAR VE ŞİZOFRENİ

7.1. Şizofreni ve Psikotik Bozukluklar

Şizofreni ve Psikotik bozukluklar; Delüzyon, halüsinasyon, organize olmayan düşünce ve hareketler, organize olmayan (katatonya da dahil) ve anormal motor davranışların ve negatif semptomların yer aldığı anormallikler ile karakterize olan bir bozukluklardır (DSM-V 2013).

7.1.1. Şizofreni Tedavisinde Fiziksel Aktivitenin Etkileri

Şizofreninin yaşam boyu yaygınlığı yaklaşık olarak %1 olarak hesaplanmış olup; hastaların %30 ile %50'sinin yetişkinliği dönemi boyunca devam eden bir rahatsızlık olduğu ve 20-30 yaş arasındaki genç yetişkinleri etkileyen bir hastalık olduğu belirtilmektedir (An der Heiden, Hafner 2011). Sosyal işlevlerde, şizofreni belirtileri ile alakalı bozukluklar hariç, şizofreni en yaygın somatik vakaların gerçekleştiği, bireyde gittikçe artan sosyo-ekonomik yüklerin oluşmasına yol açan ve hastane masraflarının oldukça fazla olduğu bir hastalıktır ve şizofreni, dünya çapında en fazla masrafa sahip ilk 10 hastalık arasında bulunmaktadır (Gustavsson ve ark. 2011). Şizofreni kaynaklı prematüre ölüm oranları, yüksek yaygınlıkta eşlik eden somatik rahatsızlıklar ve bilişsel bozukluklar; sınırlı tedavi seçenekleri ışığında zorlayıcı bir hal almaktadır. Bu populasyonun sağlık durumu problemleri ile ilgili yükleri, orijinal ve geçerli tedavi uygulamalarını

BÖLÜM 7 KAYNAKLAR

Agelink, M. W., Majewski, T., Wurthmann, C. M. D. P., Lukas, K., Ullrich, H., Linka, T., & Klieser, E. (2001). Effects of newer atypical antipsychotics on autonomic neurocardiac function: a comparison between amisulpride, olanzapine, sertindole, and clozapine. Journal of clinical psychopharmacology, 21(1), 8-13.

Allison, D. B., Fontaine, K. R., Heo, M., Mentore, J. L., Cappelleri, J. C., Chandler, L. P., ... & Cheskin, L. J. (1999). The distribution of body mass index among individuals with and without schizophrenia. The Journal of clinical psychiatry.

Allison, D. B., Mackell, J. A., & McDonnell, D. D. (2003). The impact of weight gain on quality of life among persons with schizophrenia. Psychiatric services, 54(4), 565-567.

American Psychiatric Association, Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, (5th ed.; DSM-5). 2013. Washinton, DC: American Psychiatric Pub.

an der Heiden W, Häfner H. Schizophrenia.Course and Outcome. In: Weinberger D, Harrison PJ, editors. 3rd. ed. Oxford:Blackwell Publishing; 2011, p. 104–41.

Archer, T.,& Kostrzewa, R. M. (2015). Physical exercise alleviates health defects, symptoms, and biomarkers in schizophrenia spectrum disorder. Neurotoxicity research, 28(3), 268-280.

Avula, C. R., Muthukumar, A. R., Zaman, K., McCarter, R., & Fernandes, G. (2001). Inhibitory effects of voluntary wheel exercise on apoptosis in splenic lymphocyte subsets of C57BL/6 mice. Journal of Applied Physiology, 91(6), 2546-2552.

Baptista, P. P. A., de Senna, P. N., Paim, M. F., Saur, L., Blank, M., do Nascimento, P., ... & Xavier, L. L. (2013). Physical exercise down-regulated locomotor side effects induced by haloperidol treatment in Wistar rats. Pharmacology Biochemistry and Behavior, 104, 113-118.

Bär, K. J., Herbsleb, M., Schumann, A., de la Cruz, F., Gabriel, H. W., & Wagner, G. (2016). Hippocampal-brainstem connectivity associated with vagal modulation after an intense exercise intervention in healthy men. Frontiers in neuroscience, 10, 145.

Battaglia, G., Alesi, M., Inguglia, M., Roccella, M., Caramazza, G., Bellafiore, M., & Palma, A. (2013). Soccer practice as an add-on treatment in the management of individuals with a diagnosis of schizophrenia. Neuropsychiatric disease and treatment, 9, 595.

Battaglia, G., Alesi, M., Inguglia, M., Roccella, M., Caramazza, G., Bellafiore, M., & Palma, A. (2013). Soccer practice as an add-on treatment in the management of individuals with a diagnosis of schizophrenia. Neuropsychiatric disease and treatment, 9, 595.

Bornheimer, L. A. (2019). Suicidal Ideation in First-Episode Psychosis (FEP): Examination of Symptoms of Depression and Psychosis Among Individuals in an Early Phase of Treatment. Suicide and Life-Threatening Behavior, 49(2), 423-431.

Bornheimer, L. A. (2019). Suicidal Ideation in First-Episode Psychosis (FEP): Examination of Symptoms of Depression and Psychosis Among Individuals in an Early Phase of Treatment. Suicide and Life-Threatening Behavior, 49(2), 423-431.

Boyda, H. N., Ramos-Miguel, A., Procyshyn, R. M., Töpfer, E., Lant, N., Choy, H. H. T., ... & Barr, A. M. (2014). Routine exercise ameliorates the metabolic side-effects of treatment with the atypical antipsychotic drug olanzapine in rats. International Journal of Neuropsychopharmacology, 17(1), 77-90.

Bredin, S. S., Warburton, D. E., & Lang, D. J. (2013). The health benefits and challenges of exercise training in persons living with schizophrenia: a pilot study. Brain sciences, 3(2), 821-848.

Burdette, J. H., Laurienti, P. J., Espeland, M. A., Morgan, A. R., Telesford, Q., Vechlekar, C. D., ... & Rejeski, W. J. (2010). Using network science to evaluate exercise-associated brain changes in older adults. Frontiers in aging neuroscience, 2, 23.

Canal-Rivero, M., Lopez-Morinigo, J. D., Setien-Suero, E., Ruiz-Veguilla, M., Ayuso-Mateos, J. L., Ayesa-Arriola, R., & Crespo-Facorro, B. (2018). Predicting suicidal behaviour after first episode of non-affective psychosis: the role of neurocognitive functioning. European Psychiatry, 53, 52-57.

Cassidy, R. M., Yang, F., Kapczinski, F., & Passos, I. C. (2018). Risk factors for suicidality in patients with schizophrenia: a systematic review, meta-analysis, and meta-regression of 96 studies. Schizophrenia bulletin, 44(4), 787-797.

Chakos, M. H., Schobel, S. A., Gu, H., Gerig, G., Bradford, D., Charles, C., & Lieberman, J. A. (2005). Duration of illness and treatment effects on hippocampal volume in male patients with schizophrenia. The British Journal of Psychiatry, 186(1), 26-31.

Chen, L. J., Hao, J. C., Ku, P. W., & Stubbs, B. (2018). Prospective associations of physical fitness and cognitive performance among inpatients with Schizophrenia. Psychiatry research, 270, 738-743.

Colcombe, S. J., Kramer, A. F., Erickson, K. I., Scalf, P., McAuley, E., Cohen, N. J., ... & Elavsky, S. (2004). Cardiovascular fitness, cortical plasticity, and aging. Proceedings of the National Academy of Sciences, 101(9), 3316-3321.

Cooney, G. M., Dwan, K., Greig, C. A., Lawlor, D. A., Rimer, J., Waugh, F. R., ... & Mead, G. E. (2013). Exercise for depression. Cochrane database of systematic reviews, (9).

Cooney, G., Dwan, K., Mead, G., & AT, V. B U. Exercise for depression. JAMA [Internet]. American Medical Association; 2014 Jun 18 [cited 2017 Mar 27]; 311 (23): 2432.

Corcoran, C., Walker, E., Huot, R., Mittal, V., Tessner, K., Kestler, L., & Malaspina, D. (2003). The stress cascade and schizophrenia: etiology and onset. Schizophrenia bulletin, 29(4), 671-692.

Correll, C. U., Detraux, J., De Lepeleire, J., & De Hert, M. (2015). Effects of antipsychotics, antidepressants and mood stabilizers on risk for physical diseases in people with schizophrenia, depression and bipolar disorder. World psychiatry, 14(2), 119-136.

Correll, C. U., Solmi, M., Veronese, N., Bortolato, B., Rosson, S., Santonastaso, P., ... & Pigato, G. (2017). Prevalence, incidence and mortality from cardiovascular disease in patients with pooled and specific severe mental illness: a large-scale meta-analysis of 3,211,768 patients and 113,383,368 controls. World Psychiatry, 16(2), 163-180.

Cotman, C. W., Berchtold, N. C., & Christie, L. A. (2007). Exercise builds brain health: key roles of growth factor cascades and inflammation. Trends in neurosciences, 30(9), 464-472.

Cotman, C. W.,& Berchtold, N. C. (2002). Exercise: a behavioral intervention to enhance brain health and plasticity. Trends in neurosciences, 25(6), 295-301.

Crow, T. J. (1980). Molecular pathology of schizophrenia: more than one disease process?. British medical journal, 280(6207), 66.

Crump, C., Winkleby, M. A., Sundquist, K., & Sundquist, J. (2013). Comorbidities and mortality in persons with schizophrenia: a Swedish national cohort study. American Journal of Psychiatry, 170(3), 324-333.

Dauwan, M., Begemann, M. J., Heringa, S. M., & Sommer, I. E. (2016). Exercise improves clinical symptoms, quality of life, global functioning, and depression in schizophrenia: a systematic review and meta-analysis. Schizophrenia bulletin, 42(3), 588-599.

De Herdt, A., Knapen, J., Vancampfort, D., De Hert, M., Brunner, E., & Probst, M. (2013). Social anxiety in physical activity participation in patients with

mental illness: a cross-sectional multicenter study. Depression and anxiety, 30(8), 757-762.

De Hert, M., Detraux, J., & Vancampfort, D. (2018). The intriguing relationship between coronary heart disease and mental disorders. Dialogues in clinical neuroscience, 20(1), 31.

De Hert, M., Detraux, J., Van Winkel, R., Yu, W., & Correll, C. U. (2012). Metabolic and cardiovascular adverse effects associated with antipsychotic drugs. Nature Reviews Endocrinology, 8(2), 114.

De Leon, J.,& Diaz, F. J. (2005). A meta-analysis of worldwide studies demonstrates an association between schizophrenia and tobacco smoking behaviors. Schizophrenia research, 76(2-3), 135-157.

Dodd, K. J., Duffy, S., Stewart, J. A., Impey, J., & Taylor, N. (2011). A small group aerobic exercise programme that reduces body weight is feasible in adults with severe chronic schizophrenia: a pilot study. Disability and Rehabilitation, 33(13-14), 1222-1229.

Draganski, B., Gaser, C., Busch, V., Schuierer, G., Bogdahn, U., & May, A. (2004). Changes in grey matter induced by training. Nature, 427(6972), 311-312.

Ebner, F., Tepest, R., Dani, I., Pfeiffer, U., Schulze, T. G., Rietschel, M., ... & Wagner, M. (2008). The hippocampus in families with schizophrenia in relation to obstetric complications. Schizophrenia Research, 104(1-3), 71-78.

Encyclopedia on Early Childhood Development, Glossary-Brain, Aralık 5, 2008

Falkai, P., Malchow, B., Wobrock, T., Gruber, O., Schmitt, A., Honer, W. G., ... & Cannon, T. D. (2013). The effect of aerobic exercise on cortical architecture in patients with chronic schizophrenia: a randomized controlled MRI study. European archives of psychiatry and clinical neuroscience, 263(6), 469-473.

Firth, J., Cotter, J., Carney, R., & Yung, A. R. (2017). The pro-cognitive mechanisms of physical exercise in people with schizophrenia. British journal of pharmacology, 174(19), 3161-3172.

Firth, J., Cotter, J., Elliott, R., French, P., & Yung, A. R. (2015). A systematic review and meta-analysis of exercise interventions in schizophrenia patients. Psychological medicine, 45(7), 1343-1361.

Firth, J., Rosenbaum, S., Stubbs, B., Gorczynski, P., Yung, A. R., & Vancampfort, D. (2016). Motivating factors and barriers towards exercise in severe mental illness: a systematic review and meta-analysis. Psychological medicine, 46(14), 2869-2881.

Firth, J., Stubbs, B., Rosenbaum, S., Vancampfort, D., Malchow, B., Schuch, F., ... & Yung, A. R. (2017). Aerobic exercise improves cognitive functioning in people with schizophrenia: a systematic review and meta-analysis. Schizophrenia Bulletin, 43(3), 546-556.

Foguet-Boreu, Q., San Martin, M. I. F., Mateo, G. F., del Olmo, E. Z., García-Morzon, L. A., López, M. P. P., ... & Violán, C. (2016). Cardiovascular risk assessment in patients with a severe mental illness: a systematic review and meta-analysis. BMC psychiatry, 16(1), 141.

Fusar-Poli, P., Papanastasiou, E., Stahl, D., Rocchetti, M., Carpenter, W., Shergill, S., & McGuire, P. (2015). Treatments of negative symptoms in schizophrenia: meta-analysis of 168 randomized placebo-controlled trials. Schizophrenia bulletin, 41(4), 892-899.

Fusar-Poli, P., Smieskova, R., Kempton, M. J., Ho, B. C., Andreasen, N. C., & Borgwardt, S. (2013). Progressive brain changes in schizophrenia related to antipsychotic treatment? A meta-analysis of longitudinal MRI studies. Neuroscience & Biobehavioral Reviews, 37(8), 1680-1691.

Gami, A. S., Witt, B. J., Howard, D. E., Erwin, P. J., Gami, L. A., Somers, V. K., & Montori, V. M. (2007). Metabolic syndrome and risk of incident cardiovascular events and death: a systematic review and meta-analysis of longitudinal studies. Journal of the American College of Cardiology, 49(4), 403-414.

Gaser, C.,& Schlaug, G. (2003). Brain structures differ between musicians and non-musicians. Journal of Neuroscience, 23(27), 9240-9245.

Glover, C. M., Ferron, J. C., & Whitley, R. (2013). Barriers to exercise among people with severe mental illnesses. Psychiatric Rehabilitation Journal, 36(1), 45.

Gomes, E., Bastos, T., Probst, M., Ribeiro, J. C., Silva, G., & Corredeira, R. (2014). Effects of a group physical activity program on physical fitness and quality of life in individuals with schizophrenia. Mental Health and Physical Activity, 7(3), 155-162.

Gorczynski, P.,& Faulkner, G. (2010). Exercise therapy for schizophrenia. Cochrane database of systematic reviews, (5).

Green, M. F. (1996). What are the functional consequences of neurocognitive deficits in schizophrenia?. The American journal of psychiatry.

Griffin, E. W., Mullally, S., Foley, C., Warmington, S. A., O'Mara, S. M., & Kelly, A. M. (2011). Aerobic exercise improves hippocampal function and increases BDNF in the serum of young adult males. Physiology & Behavior, 104(5), 934–941. doi: 10.1016/ j.physbeh.2011.06.005

Gustavsson, A., Svensson, M., Jacobi, F., Allgulander, C., Alonso, J., Beghi, E., ... & Gannon, B. (2011). Cost of disorders of the brain in Europe 2010. European neuropsychopharmacology, 21(10), 718-779.

Hällgren, J., Ösby, U., Westman, J., & Gissler, M. (2019). Mortality trends in external causes of death in people with mental health disorders in Sweden, 1987–2010. Scandinavian journal of public health, 47(2), 121-126.

Hariri, A. R., Goldberg, T. E., Mattay, V. S., Kolachana, B. S., Callicott, J. H., Egan, M. F., & Weinberger, D. R. (2003). Brain-derived neurotrophic factor val66met polymorphism affects human memory-related hippocampal activity and predicts memory performance. Journal of Neuroscience, 23(17), 6690-6694.

Harrison, G., Hopper, K. I. M., Craig, T., Laska, E., Siegel, C., Wanderling, J. O. E., ... & Holmberg, S. K. (2001). Recovery from psychotic illness: a 15-and 25-year international follow-up study. The British journal of psychiatry, 178(6), 506-517.

Harvey, P. D.,& STRASSING, M. (2012). Predicting the severity of everyday functional disability in people with schizophrenia: cognitive deficits, functional capacity, symptoms, and health status. World Psychiatry, 11(2), 73-79.

Heckers, S.,& Konradi, C. (2002). Hippocampal neurons in schizophrenia. Journal of neural transmission, 109(5-6), 891-905.

Ho, P. A., Dahle, D. N., & Noordsy, D. L. (2018). Why Do People With Schizophrenia Exercise? A Mixed Methods Analysis Among Community Dwelling Regular Exercisers. Frontiers in psychiatry, 9, 596.

Homel, P., Casey, D., & Allison, D. B. (2002). Changes in body mass index for individuals with and without schizophrenia, 1987–1996. Schizophrenia research, 55(3), 277-284.

https://www.neuroscientificallychallenged.com/blog/2014/5/31/what-is-the-hpa-axis Erişim:29.01.2020)

Hu, S., Ying, Z., Gomez-Pinilla, F., & Frautschy, S. A. (2009). Exercise can increase small heat shock proteins (sHSP) and pre-and post-synaptic proteins in the hippocampus. Brain research, 1249, 191-201.

Hulshoff Pol, H. E.,& Kahn, R. S. (2008). What happens after the first episode? A review of progressive brain changes in chronically ill patients with schizophrenia. Schizophrenia bulletin, 34(2), 354-366.

Jayakody, K., Gunadasa, S., & Hosker, C. (2014). Exercise for anxiety disorders: systematic review. British journal of sports medicine, 48(3), 187-196.

Joukamaa, M., Heliövaara, M., Knekt, P., Aromaa, A., Raitasalo, R., & Lehtinen, V. (2006). Schizophrenia, neuroleptic medication and mortality. The British Journal of Psychiatry, 188(2), 122-127.

Kaltsatou, A., Kouidi, E., Fountoulakis, K., Sipka, C., Theochari, V., Kandylis, D., & Deligiannis, A. (2015). Effects of exercise training with traditional dancing on functional capacity and quality of life in patients with schizophrenia: a randomized controlled study. Clinical rehabilitation, 29(9), 882-891.

Keller-Varady, K., Varady, P. A., Roeh, A., Schmitt, A., Falkai, P., Hasan, A., & Malchow, B. (2018). A systematic review of trials investigating strength training in schizophrenia spectrum disorders. Schizophrenia research, 192, 64-68.

Kelly, C.,& McCreadie, R. (2000). Cigarette smoking and schizophrenia. Advances in Psychiatric Treatment, 6(5), 327-331.

Khan, A., Brown, W. J., & Burton, N. W. (2013). What physical activity contexts do adults with psychological distress prefer?. Journal of science and medicine in sport, 16(5), 417-421.

Kim, H. J., Song, B. K., So, B., Lee, O., Song, W., & Kim, Y. (2014). Increase of circulating BDNF levels and its relation to improvement of physical fitness following 12 weeks of combined exercise in chronic patients with schizophrenia: a pilot study. Psychiatry research, 220(3), 792-796.

Kimhy, D., Vakhrusheva, J., Bartels, M. N., Armstrong, H. F., Ballon, J. S., Khan, S., ... & Castrén, E. (2015). The impact of aerobic exercise on brain-derived neurotrophic factor and neurocognition in individuals with schizophrenia: a single-blind, randomized clinical trial. Schizophrenia bulletin, 41(4), 859-868.

Kimhy, D., Vakhrusheva, J., Bartels, M. N., Armstrong, H. F., Ballon, J. S., Khan, S., ... & Castrén, E. (2015). The impact of aerobic exercise on brain-derived neurotrophic factor and neurocognition in individuals with schizophrenia: a single-blind, randomized clinical trial. Schizophrenia bulletin, 41(4), 859-868.

Knaepen, K., Goekint, M., Heyman, E. M., & Meeusen, R. (2010). Neuroplasticity—exercise-induced response of peripheral brain-derived neurotrophic factor. Sports medicine, 40(9), 765-801.

Koehl, M., Meerlo, P., Gonzales, D., Rontal, A., Turek, F. W., & Abrous, D. N. (2008). Exercise-induced promotion of hippocampal cell proliferation requires β-endorphin. The FASEB Journal, 22(7), 2253-2262.

Kraus, R. M., Stallings III, H. W., Yeager, R. C., & Gavin, T. P. (2004). Circulating plasma VEGF response to exercise in sedentary and endurance-trained men. Journal of Applied Physiology, 96(4), 1445-1450.

Kuo, F. C., Lee, C. H., Hsieh, C. H., Kuo, P., Chen, Y. C., & Hung, Y. J. (2013). Lifestyle modification and behavior therapy effectively reduce body weight and increase serum level of brain-derived neurotrophic factor in obese non-diabetic patients with schizophrenia. Psychiatry research, 209(2), 150-154.

Lee, I. M., Shiroma, E. J., Lobelo, F., Puska, P., Blair, S. N., Katzmarzyk, P. T., & Lancet Physical Activity Series Working Group. (2012). Effect of physical inactivity on major non-communicable diseases worldwide: an analysis of burden of disease and life expectancy. The lancet, 380(9838), 219-229.

Leeuwenberg, C.,& Phaneuf, S. (2001). Apoptosis and Exercise. Med Sci Sports Exerc, 33, 393-396.

Leucht, S., Leucht, C., Huhn, M., Chaimani, A., Mavridis, D., Helfer, B., ... & Geddes, J. R. (2017). Sixty years of placebo-controlled antipsychotic drug trials in acute schizophrenia: systematic review, Bayesian meta-analysis, and meta-regression of efficacy predictors. American Journal of Psychiatry, 174(10), 927-942.

Leucht, S., Tardy, M., Komossa, K., Heres, S., Kissling, W., Salanti, G., & Davis, J. M. (2012). Antipsychotic drugs versus placebo for relapse prevention in schizophrenia: a systematic review and meta-analysis. The Lancet, 379(9831), 2063-2071.

Leutwyler, H., Hubbard, E. M., & Dowling, G. A. (2014). Adherence to a videogame-based physical activity program for older adults with schizophrenia. GAMES FOR HEALTH: Research, Development, and Clinical Applications, 3(4), 227-233.

Levander, S., Eberhard, J., & Lindström, E. (2007). Nicotine use and its correlates in patients with psychosis. Acta Psychiatrica Scandinavica, 116, 27-32.

Maguire, E. A., Gadian, D. G., Johnsrude, I. S., Good, C. D., Ashburner, J., Frackowiak, R. S., & Frith, C. D. (2000). Navigation-related structural change in the hippocampi of taxi drivers. Proceedings of the National Academy of Sciences, 97(8), 4398-4403.

Maguire, E. A., Woollett, K., & Spiers, H. J. (2006). London taxi drivers and bus drivers: a structural MRI and neuropsychological analysis. Hippocampus, 16(12), 1091-1101.

Malchow, B., Keller, K., Hasan, A., Dörfler, S., Schneider-Axmann, T., Hillmer-Vogel, U., ... & Schmitt, A. (2015). Effects of endurance training combined with cognitive remediation on everyday functioning, symptoms, and

cognition in multiepisode schizophrenia patients. Schizophrenia bulletin, 41(4), 847-858.

Malchow, B., Reich-Erkelenz, D., Oertel-Knöchel, V., Keller, K., Hasan, A., Schmitt, A., ... & Falkai, P. (2013). The effects of physical exercise in schizophrenia and affective disorders. European archives of psychiatry and clinical neuroscience, 263(6), 451-467.

Martin H, Beard, S., Clissold, N., Androas, K., Currey, L. Combined aerobic and resistance exercise interventions for individuals with schizophrenia: A systematic review. In. Mental Health and Physical Activity, 2018;54:124–144.

May, A., Hajak, G., Gänssbauer, S., Steffens, T., Langguth, B., Kleinjung, T., & Eichhammer, P. (2007). Structural brain alterations following 5 days of intervention: dynamic aspects of neuroplasticity. Cerebral cortex, 17(1), 205-210.

McClure, R. K., Phillips, I., Jazayerli, R., Barnett, A., Coppola, R., & Weinberger, D. R. (2006). Regional change in brain morphometry in schizophrenia associated with antipsychotic treatment. Psychiatry Research: Neuroimaging, 148(2-3), 121-132.

McEwen, B. S. (1997). Possible mechanisms for atrophy of the human hippocampus. Molecular psychiatry, 2(3), 255-262.

McEwen, S. C., Hardy, A., Ellingson, B. M., Jarrahi, B., Sandhu, N., Subotnik, K. L., ... & Nuechterlein, K. H. (2015). Prefrontal and hippocampal brain volume deficits: role of low physical activity on brain plasticity in first-episode schizophrenia patients. Journal of the International Neuropsychological Society, 21(10), 868-879.

Methapatara, W.,& Srisurapanont, M. (2011). Pedometer walking plus motivational interviewing program for Thai schizophrenic patients with obesity or overweight: A 12-week, randomized, controlled trial. Psychiatry and clinical neurosciences, 65(4), 374-380.

Mittal VA, Vargas T, Juston Osborne K, et al. (2017) Exercise Treatments for Psychosis: a Review. Current Treatment Options in Psychiatry.:1–15.

Ninan, I. (2014). Synaptic regulation of affective behaviors; role of BDNF. Neuropharmacology, 76, 684-695.

Nuechterlein, K. H., Ventura, J., McEwen, S. C., Gretchen-Doorly, D., Vinogradov, S., & Subotnik, K. L. (2016). Enhancing cognitive training through aerobic exercise after a first schizophrenia episode: theoretical conception and pilot study. Schizophrenia bulletin, 42(suppl_1), S44-S52.

Oertel-Knöchel, V., Mehler, P., Thiel, C., Steinbrecher, K., Malchow, B., Tesky, V., ... & Schmitt, A. (2014). Effects of aerobic exercise on cognitive performance and individual psychopathology in depressive and schizophrenia patients. European archives of psychiatry and clinical neuroscience, 264(7), 589-604.

Ösby, U., Correia, N., Brandt, L., Ekbom, A., & Sparén, P. (2000). Mortality and causes of death in schizophrenia in Stockholm county, Sweden. Schizophrenia research, 45(1-2), 21-28.

Pajonk, F. G., Wobrock, T., Gruber, O., Scherk, H., Berner, D., Kaizl, I., ... & Backens, M. (2010). Hippocampal plasticity in response to exercise in schizophrenia. Archives of general psychiatry, 67(2), 133-143.

Panenka, W. J., Khorram, B., Barr, A. M., Smith, G. N., Lang, D. J., Kopala, L. C., ... & Honer, W. G. (2007). A longitudinal study on the effects of typical versus atypical antipsychotic drugs on hippocampal volume in schizophrenia. Schizophrenia research, 94(1-3), 288-292.

Parker, B. A., Thompson, P. D., Jordan, K. C., Grimaldi, A. S., Assaf, M., Jagannathan, K., & Pearlson, G. D. (2011). Effect of exercise training on hippocampal volume in humans: a pilot study. Research quarterly for exercise and sport, 82(3), 585-591.

Pearsall, R., Smith, D. J., Pelosi, A., & Geddes, J. (2014). Exercise therapy in adults with serious mental illness: a systematic review and meta-analysis. BMC psychiatry, 14(1), 117.

Pereira, A. C., Huddleston, D. E., Brickman, A. M., Sosunov, A. A., Hen, R., McKhann, G. M., ... & Small, S. A. (2007). An in vivo correlate of exercise-induced neurogenesis in the adult dentate gyrus. Proceedings of the National Academy of Sciences, 104(13), 5638-5643.

Pluess, M.,& Belsky, J. (2010). Children's differential susceptibility to effects of parenting. Family Science, 1(1), 14-25.

Potvin, S., Stip, E., Sepehry, A. A., Gendron, A., Bah, R., & Kouassi, E. (2008). Inflammatory cytokine alterations in schizophrenia: a systematic quantitative review. Biological psychiatry, 63(8), 801-808.

Reif, A., Fritzen, S., Finger, M., Strobel, A., Lauer, M., Schmitt, A., & Lesch, K. P. (2006). Neural stem cell proliferation is decreased in schizophrenia, but not in depression. Molecular psychiatry, 11(5), 514-522.

Reif, A., Schmitt, A., Fritzen, S., & Lesch, K. P. (2007). Neurogenesis and schizophrenia: dividing neurons in a divided mind?. European archives of psychiatry and clinical neuroscience, 257(5), 290-299.

Rosenbaum, S., Lagopoulos, J., Curtis, J., Taylor, L., Watkins, A., Barry, B. K., & Ward, P. B. (2015). Aerobic exercise intervention in young people with schizophrenia spectrum disorders; improved fitness with no change in hippocampal volume. Psychiatry research, 232(2), 200.

Rosenbaum, S., Lagopoulos, J., Curtis, J., Taylor, L., Watkins, A., Barry, B. K., & Ward, P. B. (2015). Aerobic exercise intervention in young people with schizophrenia spectrum disorders; improved fitness with no change in hippocampal volume. Psychiatry research, 232(2), 200.

Scheewe, T. W., Backx, F. J. G., Takken, T., Jörg, F., Van Strater, A. C. P., Kroes, A. 1., ... & Cahn, W. (2013). Exercise therapy improves mental and physical health in schizophrenia: a randomised controlled trial. Acta Psychiatrica Scandinavica, 127(6), 464-473.

Scheewe, T. W., van Haren, N. E., Sarkisyan, G., Schnack, H. G., Brouwer, R. M., de Glint, M., ... & Cahn, W. (2013). Exercise therapy, cardiorespiratory fitness and their effect on brain volumes: a randomised controlled trial in patients with schizophrenia and healthy controls. European Neuropsychopharmacology, 23(7), 675-685.

Schmitt, A., Maurus, I., Rossner, M. J., Röh, A., Lembeck, M., von Wilmsdorff, M., ... & Malchow, B. (2018). Effects of aerobic exercise on metabolic syndrome, cardiorespiratory fitness, and symptoms in schizophrenia include decreased mortality. Frontiers in psychiatry, 9, 690.

Shenton, M. E., Dickey, C. C., Frumin, M., & McCarley, R. W. (2001). A review of MRI findings in schizophrenia. Schizophrenia research, 49(1-2), 1-52.

Sicras-Mainar, A., Maurino, J., Ruiz-Beato, E., & Navarro-Artieda, R. (2015). Prevalence of metabolic syndrome according to the presence of negative symptoms in patients with schizophrenia. Neuropsychiatric disease and treatment, 11, 51.

Simon, G. E., Stewart, C., Yarborough, B. J., Lynch, F., Coleman, K. J., Beck, A., ... & Hunkeler, E. M. (2018). Mortality rates after the first diagnosis of psychotic disorder in adolescents and young adults. JAMA psychiatry, 75(3), 254-260.

Sormunen, E., Saarinen, M. M., Salokangas, R. K., Telama, R., Hutri-Kähönen, N., Tammelin, T., ... & Hietala, J. (2017). Effects of childhood and adolescence physical activity patterns on psychosis risk—a general population cohort study. NPJ schizophrenia, 3(1), 5.

Soundy, A., Stubbs, B., Probst, M., Hemmings, L., & Vancampfort, D. (2014). Barriers to and facilitators of physical activity among persons with schizophrenia: a survey of physical therapists. Psychiatric Services, 65(5), 693-696.

Stanton, R.,& Happell, B. (2014). A systematic review of the aerobic exercise program variables for people with schizophrenia. Current Sports Medicine Reports, 13(4), 260-266.

Stanton, R.,& Happell, B. (2014). A systematic review of the aerobic exercise program variables for people with schizophrenia. Current Sports Medicine Reports, 13(4), 260-266.

Steen, R. G., Mull, C., Mcclure, R., Hamer, R. M., & Lieberman, J. A. (2006). Brain volume in first-episode schizophrenia: systematic review and meta-analysis of magnetic resonance imaging studies. The British Journal of Psychiatry, 188(6), 510-518.

Stranahan, A. M., Lee, K., & Mattson, M. P. (2008). Central mechanisms of HPA axis regulation by voluntary exercise. Neuromolecular medicine, 10(2), 118-127.

Stubbs, B., Firth, J., Berry, A., Schuch, F. B., Rosenbaum, S., Gaughran, F., ... & Vancampfort, D. (2016). How much physical activity do people with schizophrenia engage in? A systematic review, comparative meta-analysis and meta-regression. Schizophrenia research, 176(2-3), 431-440.

Stubbs, B., Vancampfort, D., Hallgren, M., Firth, J., Veronese, N., Solmi, M., ... & Schmitt, A. (2018). EPA guidance on physical activity as a treatment for severe mental illness: a meta-review of the evidence and Position Statement from the European Psychiatric Association (EPA), supported by the International Organization of Physical Therapists in Mental Health (IOPTMH). European Psychiatry, 54, 124-144.

Tandon, R., Nasrallah, H. A., & Keshavan, M. S. (2009). Schizophrenia,"just the facts" 4. Clinical features and conceptualization. Schizophrenia research, 110(1-3), 1-23.

Taylor, A. H., Ussher, M. H., & Faulkner, G. (2007). The acute effects of exercise on cigarette cravings, withdrawal symptoms, affect and smoking behaviour: a systematic review. Addiction, 102(4), 534-543.

Toni, N., Teng, E. M., Bushong, E. A., Aimone, J. B., Zhao, C., Consiglio, A., ... & Gage, F. H. (2007). Synapse formation on neurons born in the adult hippocampus. Nature neuroscience, 10(6), 727-734.

Vancampfort, D., De Hert, M., Stubbs, B., Ward, P. B., Rosenbaum, S., Soundy, A., & Probst, M. (2015). Negative symptoms are associated with lower autonomous motivation towards physical activity in people with schizophrenia. Comprehensive Psychiatry, 56, 128-132.

Vancampfort, D., De Hert, M., Stubbs, B., Ward, P. B., Rosenbaum, S., Soundy, A., & Probst, M. (2015). Negative symptoms are associated with lower

autonomous motivation towards physical activity in people with schizophrenia. Comprehensive Psychiatry, 56, 128-132.

Vancampfort, D., Guelinckx, H., Probst, M., Ward, P. B., Rosenbaum, S., Stubbs, B., & De Hert, M. (2015). Aerobic capacity is associated with global functioning in people with schizophrenia. Journal of Mental Health, 24(4), 214-218.

Vancampfort, D., Probst, M., De Hert, M., Soundy, A., Stubbs, B., Stroobants, M., & De Herdt, A. (2014). Neurobiological effects of physical exercise in schizophrenia: a systematic review. Disability and rehabilitation, 36(21), 1749-1754.

Vancampfort, D., Probst, M., Knapen, J., Carraro, A., & De Hert, M. (2012). Associations between sedentary behaviour and metabolic parameters in patients with schizophrenia. Psychiatry Research, 200(2-3), 73-78.

Vancampfort, D., Probst, M., Knapen, J., Carraro, A., & De Hert, M. (2012). Associations between sedentary behaviour and metabolic parameters in patients with schizophrenia. Psychiatry Research, 200(2-3), 73-78.

Vancampfort, D., Probst, M., Scheewe, T., De Herdt, A., Sweers, K., Knapen, J., ... & De Hert, M. (2013). Relationships between physical fitness, physical activity, smoking and metabolic and mental health parameters in people with schizophrenia. Psychiatry research, 207(1-2), 25-32.

Vancampfort, D., Probst, M., Scheewe, T., De Herdt, A., Sweers, K., Knapen, J., ... & De Hert, M. (2013). Relationships between physical fitness, physical activity, smoking and metabolic and mental health parameters in people with schizophrenia. Psychiatry research, 207(1-2), 25-32.

Vancampfort, D., Probst, M., Scheewe, T., Maurissen, K., Sweers, K., Knapen, J., & De Hert, M. (2011). Lack of physical activity during leisure time contributes to an impaired health related quality of life in patients with schizophrenia. Schizophrenia research, 129(2-3), 122-127.

Vancampfort, D., Probst, M., Scheewe, T., Maurissen, K., Sweers, K., Knapen, J., & De Hert, M. (2011). Lack of physical activity during leisure time contributes to an impaired health related quality of life in patients with schizophrenia. Schizophrenia research, 129(2-3), 122-127.

Vancampfort, D., Rosenbaum, S., Schuch, F. B., Ward, P. B., Probst, M., & Stubbs, B. (2016). Prevalence and predictors of treatment dropout from physical activity interventions in schizophrenia: a meta-analysis. General hospital psychiatry, 39, 15-23.

Vancampfort, D., Rosenbaum, S., Ward, P. B., & Stubbs, B. (2015). Exercise improves cardiorespiratory fitness in people with schizophrenia: a systematic review and meta-analysis. Schizophrenia research, 169(1-3), 453-457.

Vancampfort, D., Stubbs, B., Richards, J., Ward, P. B., Firth, J., Schuch, F. B., & Rosenbaum, S. (2017). Physical fitness in people with posttraumatic stress disorder: a systematic review. Disability and rehabilitation, 39(24), 2461-2467.

Varambally, S., Gangadhar, B. N., Thirthalli, J., Jagannathan, A., Kumar, S., Venkatasubramanian, G., ... & Nagendra, H. R. (2012). Therapeutic efficacy of add-on yogasana intervention in stabilized outpatient schizophrenia: Randomized controlled comparison with exercise and waitlist. Indian journal of psychiatry, 54(3), 227.

Velakoulis, D., Pantelis, C., McGorry, P. D., Dudgeon, P., Brewer, W., Cook, M., ... & Singh, B. (1999). Hippocampal volume in first-episode psychoses and chronic schizophrenia: a high-resolution magnetic resonance imaging study. Archives of general psychiatry, 56(2), 133-141.

Velakoulis, D., Wood, S. J., Wong, M. T., McGorry, P. D., Yung, A., Phillips, L., ... & Pantelis, C. (2006). Hippocampal and amygdala volumes according to psychosis stage and diagnosis: A magnetic resonance imaging study of chronic schizophrenia, first-episode psychosis, and ultra–high-risk individuals. Archives of general psychiatry, 63(2), 139-149.

Ventura, J., Hellemann, G. S., Thames, A. D., Koellner, V., & Nuechterlein, K. H. (2009). Symptoms as mediators of the relationship between neurocognition and functional outcome in schizophrenia: a meta-analysis. Schizophrenia research, 113(2-3), 189-199.

Vina, J., Sanchis-Gomar, F., Martinez-Bello, V., & Gomez-Cabrera, M. C. (2012). Exercise acts as a drug; the pharmacological benefits of exercise. British journal of pharmacology, 167(1), 1-12.

Visceglia, E.,& Lewis, S. (2011). Yoga therapy as an adjunctive treatment for schizophrenia: a randomized, controlled pilot study. The Journal of Alternative and Complementary Medicine, 17(7), 601-607.

Vogel, J. S., Van Der Gaag, M., Knegtering, H., & Castelein, S. (2015). Effects of aerobic exercise on negative symptoms in schizophrenia: a meta-analysis. European Psychiatry, 30, 927.

Von Hausswolff-Juhlin, Y., Bjartveit, M., Lindström, E., & Jones, P. (2009). Schizophrenia and physical health problems. Acta Psychiatrica Scandinavica, 119, 15-21.

Voss, M. W., Erickson, K. I., Prakash, R. S., Chaddock, L., Kim, J. S., Alves, H., ... & Olson, E. A. (2013). Neurobiological markers of exercise-related brain plasticity in older adults. Brain, behavior, and immunity, 28, 90-99.

Voss, M. W., Prakash, R. S., Erickson, K. I., Basak, C., Chaddock, L., Kim, J. S., ... & Wójcicki, T. R. (2010). Plasticity of brain networks in a randomized intervention trial of exercise training in older adults. Frontiers in aging neuroscience, 2, 32.

Walker, E. F.,& Diforio, D. (1997). Schizophrenia: a neural diathesis-stress model. Psychological review, 104(4), 667.

Walker, E. R., McGee, R. E., & Druss, B. G. (2015). Mortality in mental disorders and global disease burden implications: a systematic review and meta-analysis. JAMA psychiatry, 72(4), 334-341.

Walker, E., Mittal, V., & Tessner, K. (2008). Stress and the hypothalamic pituitary adrenal axis in the developmental course of schizophrenia. Annu. Rev. Clin. Psychol., 4, 189-216.

Wang, P. W., Lin, H. C., Su, C. Y., Chen, M. D., Lin, K. C., Ko, C. H., & Yen, C. F. (2018). Effect of aerobic exercise on improving symptoms of individuals with schizophrenia: a single blinded randomized control study. Frontiers in psychiatry, 9, 167.

Wolf, S. A., Melnik, A., & Kempermann, G. (2011). Physical exercise increases adult neurogenesis and telomerase activity, and improves behavioral deficits in a mouse model of schizophrenia. Brain, behavior, and immunity, 25(5), 971-980.

Wright, I. C., Rabe-Hesketh, S., Woodruff, P. W., David, A. S., Murray, R. M., & Bullmore, E. T. (2000). Meta-analysis of regional brain volumes in schizophrenia. American Journal of Psychiatry, 157(1), 16-25.

Wu, M. H., Lee, C. P., Hsu, S. C., Chang, C. M., & Chen, C. Y. (2015). Effectiveness of high-intensity interval training on the mental and physical health of people with chronic schizophrenia. Neuropsychiatric disease and treatment, 11, 1255.

Young J (2015) Aerobic exercise to improve cognitive function in older people without known cognitive impairment. Cochrane Database Syst Rev 4: Cd005381.

EGZERSİZ VE DAVRANIM-ZITLAŞMA BOZUKLUĞU

8.1. Çocuk ve Yetişkinlerde Davranım-Zıtlaşma Bozukluğu ve Egzersiz

Davranım bozuklukları ve zıtlaşma bozuklukları duygu ve davranışların kontrol edilmesinde yaşanan problemleri ifade etmektedir (DSM-V 2013). Zıtlaşma bozukluğu ve davranım bozukluğu toplum ve mental sağlık kliniklerinde yaygın olarak çocuklarda görülen bozukluklardandır. Her iki bozuklukta da davranım bozukluğu söz konusu olduğu için gençlerde, çocuklarda, aile ve topluluklarda rahatsızlık verici durumlara sebep verdileri için büyük problem teşkil etmektedir. (Kazdin 1995; Frick 1998; Meltzer 2000.). Uluslararası hastalıklar sınıflandırmasında (ICD-10,F.91.0, F.91.3) (WHO 2010), ruhsal bozuklukların tanısal ve istatistiksel el kitabında ve (DSM-IV-TR, APA 2000), zıtlaşma ve davranım bozuklukları iki ayrı durum olarak tanımlanmıştır. DSM-IV-TR'de 10 yaş grubunda önce ya da sonra ortaya çıkan belirtilerin başlangıcında, sosyal ve sosyal olmayan saldırganlık arasındaki farklılıklar önceden belirlenmiştir.

ICD-10'da zıtlaşma bozukluğu (ODD) ayrıca ''genellikle genç çocuklarda ortaya çıkan davranım bozuklukluğu türü'' olarak sınıflandırılmıştır (WHO, 2010). Zıtlaşma bozukluğunun başlıca özellikleri; otorite figürüne sahip kişi ya da kişilere yönelik olumsuzluk taraftarı, karşı gelen, söz dinlemez, muhalif ve düşmanca tavırlar sergilenmesidir. Bu tanının konması için davranışın en az altı ay boyunca süreklilik göstermesi

BÖLÜM 8. KAYNAKLAR

Angold, A., Costello, E. J., & Erkanli, A. (1999). Comorbidity. The Journal of Child Psychology and Psychiatry and Allied Disciplines, 40(1), 57-87.

American Psychiatric Association. Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders Text Revision. 4th ed. Washington, DC: American Psychiatric Association, 2000.

American Psychiatric Association, Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, (5th ed.; DSM-5). 2013. Washinton, DC: American Psychiatric Pub.

Biddle, S. J. (1993). Children, exercise and mental health. International journal of sport psychology.

Biddle, S. J.,& Asare, M. (2011). Physical activity and mental health in children and adolescents: a review of reviews. British journal of sports medicine, 45(11), 886-895.

Biederman, J., Newcorn, J., & Sprich, S. (1991). Comorbidity of attention deficit hyperactivity disorder. American journal of psychiatry, 148(5), 564-577.

Bouchard, C. E., Shephard, R. J., & Stephens, T. E. (1994). Physical activity, fitness, and health: International proceedings and consensus statement. In International Consensus Symposium on Physical Activity, Fitness, and Health, 2nd, May, 1992, Toronto, ON, Canada. Human Kinetics Publishers.

Boylan, K., Vaillancourt, T., Boyle, M., & Szatmari, P. (2007). Comorbidity of internalizing disorders in children with oppositional defiant disorder. European child & adolescent psychiatry, 16(8), 484-494.

Calfas, K. J.,& Taylor, W. C. (1994). Effects of physical activity on psychological variables in adolescents. Pediatric exercise science, 6(4), 406-423.

Canino, G., Polanczyk, G., Bauermeister, J. J., Rohde, L. A., & Frick, P. J. (2010). Does the prevalence of CD and ODD vary across cultures?. Social psychiatry and psychiatric epidemiology, 45(7), 695-704.

Ekeland, E., Heian, F., Hagen, K. B., Abbott, J. M., & Nordheim, L. (2004). Exercise to improve self-esteem in children and young people. Cochrane database of systematic reviews, (1).

Essau, C. A., Sasagawa, S., Anastassiou-Hadjicharalambous, X., Guzman, B. O., & Ollenidick, T. H. (2011). Psychometric properties of the Spence Child Anxiety Scale with adolescents from five European countries. Journal of anxiety disorders, 25(1), 19-27.

Fergusson, D. M., Horwood, L. J., & Lynskey, M. T. (1995). The stability of disruptive childhood behaviors. Journal of Abnormal Child Psychology, 23(3), 379-396.

Frick, P. J. (1998). Conduct disorders and severe antisocial behavior. Springer Science & Business Media.

Gapin, J. I., Labban, J. D., & Etnier, J. L. (2011). The effects of physical activity on attention deficit hyperactivity disorder symptoms: The evidence. Preventive Medicine, 52, S70-S74.

Hamilton, S. S.,& Armando, J. (2008). Oppositional defiant disorder. American family physician, 78(7), 861-866.

Hazell, P. (2010). Review of attention-deficit/hyperactivity disorder comorbid with oppositional defiant disorder. Australasian Psychiatry, 18(6), 556-559.

Kang, K. D., Choi, J. W., Kang, S. G., & Han, D. H. (2011). Sports therapy for attention, cognitions and sociality. International journal of sports medicine, 32(12), 953-959.

Kazdin, A. E. (1995). Conduct disorders in childhood and adolescence (No. 9). Sage.

Kimonis, E. R.,& Frick, P. J. (2010). Oppositional defiant disorder and conduct disorder grown-up. Journal of Developmental & Behavioral Pediatrics, 31(3), 244-254.

Lahey, B. B., Loeber, R., Quay, H. C., Applegate, B., Shaffer, D., Waldman, I., ... & Dulcan, M. K. (1998). Validity of DSM-IV subtypes of conduct disorder based on age of onset. Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry, 37(4), 435-442.

Loeber, R., Green, S. M., Lahey, B. B., & Kalb, L. (2000). Physical fighting in childhood as a risk factor for later mental health problems. Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry, 39(4), 421-428.

Meltzer, H., Gatward, R., Goodman, R., & Ford, T. (2003). Mental health of children and adolescents in Great Britain. International review of Psychiatry, 15(1-2), 185-187.

Murray, J.,& Farrington, D. P. (2010). Risk factors for conduct disorder and delinquency: key findings from longitudinal studies. The Canadian Journal of Psychiatry, 55(10), 633-642.

Mutrie, N.,& Parfitt, G. (1998). Physical activity and its link with mental, social and moral health in young people. Young and active, 49-68.

Robins, L. N. (1993). Childhood conduct problems, adult psychopathology, and crime.

Scott, S., Knapp, M., Henderson, J., & Maughan, B. (2001). Financial cost of social exclusion: follow up study of antisocial children into adulthood. Bmj, 323(7306), 191.

Sheldrick, E. C. (1995). Delinquency: risk factors and treatment interventions. Current Opinion in Psychiatry, 8(6), 362-365.

Tantillo, M., Kesick, C. M., Hynd, G. W., & Dishman, R. K. (2002). The effects of exercise on children with attention-deficit hyperactivity disorder. Medicine & Science in Sports & Exercise, 34(2), 203-212.

World Health Organisation. Fact sheet N°220, September 2010: http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs220/en/

EGZERSİZ VE MADDE BAĞIMLILIĞI

9.1. Madde Bağımlılığı

Madde bağımlılıkları çeşitli kategorilerde ele alınan madde bağımlılıklarını kapsar. Bunlar; alkol, kafein, mariuhana, halüsinojenler, inhalanlar, opioidler; sedatifler, hipnotikler ve anksiyolitikler; stimulanlar; tütün ürünleri ve diğer maddelerdir. Bu maddeler alındığında beyindeki ödül merkezini aktif hale getirmektedir. Maddeler beyindeki ödül merkezini o kadar şiddetli uyarır ki normal bilişsel faaliyetlere yer kalmaz. Adaptif davranışlarla ödül sistemini aktive etmek yerine maddelerin kötüye kullanımı sayesinde bu ödül mekanizmaları doğrudan aktif hale gelmektedir. Her bir madde sınıfına ait farmakolojik mekanizmaların ürettiği ödüller farklılık göstermektedir fakat bu maddeler genel olarak zevk ve keyif hissi üreten ve sık sık toplumda ‘’yüksek’’ olarak adlandırılan sistemi aktif hale getirir (DSM-V 2013). Madde bağımlılığı bozuklukları; maddeyi kötüye kullanma ve bağımlılık olarak toplum içinde %3.8 ile %5.6 arasında yaygınlığa sahip olup fiziksel, psikolojik, ve eşlik eden sosyal hastalıklar ve bunların olumsuz sonuçlarına sebep olan bir mental sağlık problemidir. Etkisini gittikçe arttırmakta olan psikofarmakolojik ve psikoterapötik müdahale stratejilerine karşın, nüksetme oranları, ek tedavileri ve müdahaleleri gerektirecek şekilde yüksektir (Wittchen ve ark. 2011).

BÖLÜM 9 KAYNAKLAR

American Psychiatric Association, Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, (5th ed.; DSM-5). 2013. Washinton, DC: American Psychiatric Pub.

Baker, T. B., Japuntich, S. J., Hogle, J. M., McCarthy, D. E., & Curtin, J. J. (2006). Pharmacologic and behavioral withdrawal from addictive drugs. Current Directions in Psychological Science, 15(5), 232-236.

Bock, B. C., Marcus, B. H., King, T. K., Borrelli, B., & Roberts, M. R. (1999). Exercise effects on withdrawal and mood among women attempting smoking cessation. Addictive behaviors, 24(3), 399-410.

Boecker, H., Sprenger, T., Spilker, M. E., Henriksen, G., Koppenhoefer, M., Wagner, K. J., ... & Tolle, T. R. (2008). The runner's high: opioidergic mechanisms in the human brain. Cerebral cortex, 18(11), 2523-2531.

Bortz 2nd, W. M. (1981). Catecholamines, dopamine, and endorphin levels during extreme exercise. N Engl J Med, 305, 466-467.

Brené, S., Bjørnebekk, A., Åberg, E., Mathé, A. A., Olson, L., & Werme, M. (2007). Running is rewarding and antidepressive. Physiology & behavior, 92(1-2), 136-140.

Carek, P. J., Laibstain, S. E., & Carek, S. M. (2011). Exercise for the treatment of depression and anxiety. The International Journal of Psychiatry in Medicine, 41(1), 15-28.

Chacón, F., Mora, F., Gervás-Ríos, A., & Gilaberte, I. (2011). Efficacy of lifestyle interventions in physical health management of patients with severe mental illness. Annals of general psychiatry, 10(1), 22.

Daley, A. (2008). Exercise and depression: a review of reviews. Journal of clinical psychology in medical settings, 15(2), 140.

De Moor, M. H., Boomsma, D. I., Stubbe, J. H., Willemsen, G., & de Geus, E. J. (2008). Testing causality in the association between regular exercise and symptoms of anxiety and depression. Archives of general psychiatry, 65(8), 897-905.

Dua, J.,& Hargreaves, L. (1992). Effect of aerobic exercise on negative affect, positive affect, stress, and depression. Perceptual and motor skills, 75(2), 355-361.

Gardner, E. L. (2011). Addiction and brain reward and antireward pathways. In Chronic Pain and Addiction (Vol. 30, pp. 22-60). Karger Publishers.

Haber, P., Lintzeris, N., Proude, E., & Lopatko, O. (2009). Guidelines for the treatment of alcohol problems.

Haskell, W. L., Lee, I. M., Pate, R. R., Powell, K. E., Blair, S. N., Franklin, B. A., ... & Bauman, A. (2007). Physical activity and public health: updated recommendation for adults from the American College of Sports Medicine and the American Heart Association. Medicine & science in sports & exercise, 39(8), 1423-1434.

Heilig, M., Egli, M., Crabbe, J. C., & Becker, H. C. (2010). Acute withdrawal, protracted abstinence and negative affect in alcoholism: are they linked?. Addiction biology, 15(2), 169-184.

Heinz, A. (2002). Dopaminergic dysfunction in alcoholism and schizophrenia–psychopathological and behavioral correlates. European Psychiatry, 17(1), 9-16.

Hobson, M. L.,& Rejeski, W. J. (1993). Does the dose of acute exercise mediate psychophysiological responses to mental stress?. Journal of Sport and Exercise Psychology, 15(1), 77-87.

Hodgins, D. C., El-Guebaly, N., Armstrong, S., & Dufour, M. (1999). Implications of depression on outcome from alcohol dependence: A 3-year prospective follow-up. Alcoholism: Clinical and Experimental Research, 23(1), 151-157.

Hoffman, M. D.,& Hoffman, D. R. (2008). Exercisers achieve greater acute exercise-induced mood enhancement than nonexercisers. Archives of physical medicine and rehabilitation, 89(2), 358-363.

Humphreys, K., Moos, R. H., & Finney, J. W. (1995). Two pathways out of drinking problems without professional treatment. Addictive Behaviors, 20(4), 427-441.

Ikemoto, S. (2007). Dopamine reward circuitry: two projection systems from the ventral midbrain to the nucleus accumbens–olfactory tubercle complex. Brain research reviews, 56(1), 27-78.

Korhonen, T., Kujala, U. M., Rose, R. J., & Kaprio, J. (2009). Physical activity in adolescence as a predictor of alcohol and illicit drug use in early adulthood: a longitudinal population-based twin study. Twin Research and Human Genetics, 12(3), 261-268.

Lavie, C. J., Milani, R. V., O'Keefe, J. H., & Lavie, T. J. (2011). Impact of exercise training on psychological risk factors. Progress in cardiovascular diseases, 53(6), 464-470.

Lin, W. C., Zhang, J., Leung, G. Y., & Clark, R. E. (2011). Chronic physical conditions in older adults with mental illness and/or substance use disorders. Journal of the American Geriatrics Society, 59(10), 1913-1921.

Linke, S. E.,& Ussher, M. (2015). Exercise-based treatments for substance use disorders: evidence, theory, and practicality. The American journal of drug and alcohol abuse, 41(1), 7-15.

Lynch, W. J., Peterson, A. B., Sanchez, V., Abel, J., & Smith, M. A. (2013). Exercise as a novel treatment for drug addiction: a neurobiological and stage-dependent hypothesis. Neuroscience & Biobehavioral Reviews, 37(8), 1622-1644.

Mathes, W. F., Nehrenberg, D. L., Gordon, R., Hua, K., Garland Jr, T., & Pomp, D. (2010). Dopaminergic dysregulation in mice selectively bred for excessive exercise or obesity. Behavioural brain research, 210(2), 155-163.

Milani, R. V.,& Lavie, C. J. (2009). Reducing psychosocial stress: a novel mechanism of improving survival from exercise training. American Journal of Medicine, 122(10), 931– 938. doi: 10.1016/j.amjmed.2009.03.028

Palmer, J., Vacc, N., & Epstein, J. (1988). Adult inpatient alcoholics: physical exercise as a treatment intervention. Journal of Studies on Alcohol, 49(5), 418-421.

Peterson, M.,& Johnstone, B. M. (1995). The Atwood Hall health promotion program, Federal Medical Center, Lexington, KY: Effects on drug-involved federal offenders. Journal of substance abuse treatment, 12(1), 43-48.

Read, J. P., Brown, R. A., Marcus, B. H., Kahler, C. W., Ramsey, S. E., Dubreuil, M. E., ... & Francione, C. (2001). Exercise attitudes and behaviors among persons in treatment for alcohol use disorders. Journal of Substance Abuse Treatment, 21(4), 199-206.

Read, J. P.,& Brown, R. A. (2003). The role of physical exercise in alcoholism treatment and recovery. Professional Psychology: Research and Practice, 34(1), 49.

Rejeski, W. J., Thompson, A., Brubaker, P. H., & Miller, H. S. (1992). Acute exercise: Buffering psychosocial stress responses in women. Health Psychology, 11(6), 355–362.

Rethorst, C. D., Wipfli, B. M., & Landers, D. M. (2009). The antidepressive effects of exercise. Sports medicine, 39(6), 491-511.

Rimmele, U., Zellweger, B. C., Marti, B., Seiler, R., Mohiyeddini, C., Ehlert, U., & Heinrichs, M. (2007). Trained men show lower cortisol, heart rate and psychological responses to psychosocial stress compared with untrained men. Psychoneuroendocrinology, 32(6), 627-635.

Roberts, V., Maddison, R., Simpson, C., Bullen, C., & Prapavessis, H. (2012). The acute effects of exercise on cigarette cravings, withdrawal symptoms, affect,

and smoking behaviour: systematic review update and meta-analysis. Psychopharmacology, 222(1), 1-15.

Salmon, P. (2001). Effects of physical exercise on anxiety, depression, and sensitivity to stress: a unifying theory. Clinical psychology review, 21(1), 33-61.

Smith, M. A., Schmidt, K. T., Iordanou, J. C., & Mustroph, M. L. (2008). Aerobic exercise decreases the positive-reinforcing effects of cocaine. Drug and alcohol dependence, 98(1-2), 129-135.

Smith, M. A.,& Lynch, W. J. (2012). Exercise as a potential treatment for drug abuse: evidence from preclinical studies. Frontiers in psychiatry, 2, 82.

Sparling, P. B., Giuffrida, A., Piomelli, D., Rosskopf, L., & Dietrich, A. (2003). Exercise activates the endocannabinoid system. Neuroreport, 14(17), 2209-2211.

Steptoe, A., Kimbell, J., & Basford, P. (1998). Exercise and the experience and appraisal of daily stressors: A naturalistic study. Journal of Behavioral Medicine, 21(4), 363-374.

Ströhle, A., Feller, C., Strasburger, C. J., Heinz, A., & Dimeo, F. (2006). Anxiety modulation by the heart? Aerobic exercise and atrial natriuretic peptide. Psychoneuroendocrinology, 31(9), 1127-1130.

Ströhle, A., Höfler, M., Pfister, H., Müller, A. G., Hoyer, J., Wittchen, H. U., & Lieb, R. (2007). Physical activity and prevalence and incidence of mental disorders in adolescents and young adults. Psychological medicine, 37(11), 1657-1666.

Ussher, M., Sampuran, A. K., Doshi, R., West, R., & Drummond, D. C. (2004). Acute effect of a brief bout of exercise on alcohol urges. Addiction, 99(12), 1542-1547.

Van Rensburg, K. J., Taylor, A., Hodgson, T., & Benattayallah, A. (2009). Acute exercise modulates cigarette cravings and brain activation in response to smoking-related images: an fMRI study. Psychopharmacology, 203(3), 589.

Volkow, N. D., Fowler, J. S., Wang, G. J., & Goldstein, R. Z. (2002). Role of dopamine, the frontal cortex and memory circuits in drug addiction: insight from imaging studies. Neurobiology of learning and memory, 78(3), 610-624.

Volkow, N. D., Wang, G. J., Fowler, J. S., Tomasi, D., & Telang, F. (2011). Addiction: beyond dopamine reward circuitry. Proceedings of the National Academy of Sciences, 108(37), 15037-15042.

Volkow, N. D., Wang, G. J., Fowler, J. S., Tomasi, D., Telang, F., & Baler, R. (2010). Addiction: decreased reward sensitivity and increased expectation

sensitivity conspire to overwhelm the brain's control circuit. Bioessays, 32(9), 748-755.

Wipfli, B. M., Rethorst, C. D., & Landers, D. M. (2008). The anxiolytic effects of exercise: a meta-analysis of randomized trials and dose–response analysis. Journal of Sport and Exercise Psychology, 30(4), 392-410.

Wittchen, H. U., Jacobi, F., Rehm, J., Gustavsson, A., Svensson, M., Jönsson, B., ... & Fratiglioni, L. (2011). The size and burden of mental disorders and other disorders of the brain in Europe 2010. European neuropsychopharmacology, 21(9), 655-679.

Yeung, R. R. (1996). The acute effects of exercise on mood state. Journal of psychosomatic research, 40(2), 123-141.

Zschucke, E., Gaudlitz, K., & Ströhle, A. (2013). Exercise and physical activity in mental disorders: clinical and experimental evidence. Journal of Preventive Medicine and Public Health, 46(Suppl 1), S12.

Zschucke, E., Heinz, A., & Ströhle, A. (2012). Exercise and physical activity in the therapy of substance use disorders. The Scientific World Journal, 2012.

EGZERSİZ VE NÖROKOGNİTİF BOZUKLUKLAR

10.1. Egzersiz ve Nörokognitif Bozukluklar

Nörokognitif bozukluklar DSM-IV'te belirtildiği şekli ile Demans, Deliryum, Amnezi ve diğer bilişsel bozukluklar olarak ifade edilmiştir. Nörokognitif bozukluklar Deliriumdan başlayarak majör nörokognitif bozukluk sendromları, hafif nörokognitif bozukluklar ve bunların etiyolojik alt tiplerinden oluşmaktadır (DSM-IV 1994, DSM-V 2003). Sağlıklı yaşlanmalarda, sensör, motor ve spesifik bilişsel fonksiyonlarda azalmalar deneyimlenebilir. Bununla birlikte, bu azalmalar genetik ve yaşam tarzı gibi çeşitli faktörlere bağlı olabilmektedir (Zhao, Tranovich, Wright 2014). Özellikle, fiziksel aktivite ve egzersiz yalnızca fiziksel ve motor işlevlerde değil, bunun yanısıra bilişsel fonksiyonlarda da gelişme sağlamaktadır (Voelcker-Rehage, Niemann 2013) ve bilişsel özelliklerdeki azalmada ve yaşlılıkta maruz kalınan demanstaki riskleri azaltmaktadır (Kramer, Erickson 2007). Genel olarak, çeşitli araştırmalarda rapor edildiği gibi, hareket fonksiyonlarının kontrolünü sağlayan alt ekstremite fonksiyonlarında fiziksel aktivitenin faydalı olduğu ortaya konulmuştur (Colcombe, Kramer 2003). Nörofizyolojik müdahale çalışmalarında fiziksel aktivitenin hem serebral kan akışı hem de belli başlı beyin yapı ve fonksiyonlarında etkili olduğu görülmüştür (Prakash ve ark. 2011). Çeşitli egzersiz tipleri beyin ve bilişsel fonksiyonlar üzerinde farklı etkiler göstermektedir (Voelcker-Rehage, Godde, Staudinger 2011).

BÖLÜM 10 KAYNAKLAR

American Psychiatric Association. Diagnostic and statistical manual of mental health disorders. 5th Edition. Washington DC, USA: American Psychiatric Association, 2013.

American Psychiatric Association. Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders Text Revision. 4th ed. Washington, DC: American Psychiatric Association, 2000

Arcoverde, C., Deslandes, A., Moraes, H., Almeida, C., Araujo, N. B. D., Vasques, P. E., ... & Laks, J. (2014). Treadmill training as an augmentation treatment for Alzheimer? s disease: a pilot randomized controlled study. Arquivos de neuro-psiquiatria, 72(3), 190-196.

Bayer, U., Likar, R., Pinter, G., Stettner, H., Demschar, S., Trummer, B., ... & Burtscher, M. (2017). Intermittent hypoxic–hyperoxic training on cognitive performance in geriatric patients. Alzheimer's & Dementia: Translational Research & Clinical Interventions, 3(1), 114-122.

Best, J. R., Chiu, B. K., Hsu, C. L., Nagamatsu, L. S., & Liu-Ambrose, T. (2015). Long-term effects of resistance exercise training on cognition and brain volume in older women: results from a randomized controlled trial. Journal of the international neuropsychological society, 21(10), 745-756.

Bossers, W. J., van der Woude, L. H., Boersma, F., Hortobágyi, T., Scherder, E. J., & van Heuvelen, M. J. (2015). A 9-week aerobic and strength training program improves cognitive and motor function in patients with dementia: a randomized, controlled trial. The American Journal of Geriatric Psychiatry, 23(11), 1106-1116.

Cassilhas, R. C., Lee, K. S., Fernandes, J., Oliveira, M. G. M., Tufik, S., Meeusen, R., & De Mello, M. T. (2012). Spatial memory is improved by aerobic and resistance exercise through divergent molecular mechanisms. Neuroscience, 202, 309-317.

Cicerone, K., Levin, H., Malec, J., Stuss, D., & Whyte, J. (2006). Cognitive rehabilitation interventions for executive function: moving from bench to bedside in patients with traumatic brain injury. Journal of cognitive neuroscience, 18(7), 1212-1222.

Colcombe, S. J., Kramer, A. F., Erickson, K. I., Scalf, P., McAuley, E., Cohen, N. J., ... & Elavsky, S. (2004). Cardiovascular fitness, cortical plasticity, and aging. Proceedings of the National Academy of Sciences, 101(9), 3316-3321.

Cui, C. C., Sun, Y., Wang, X. Y., Zhang, Y., & Xing, Y. (2019). The effect of anti-dementia drugs on Alzheimer disease-induced cognitive impairment: A network meta-analysis. Medicine, 98(27).

Cumming, T. B., Marshall, R. S., & Lazar, R. M. (2013). Stroke, cognitive deficits, and rehabilitation: still an incomplete picture. International Journal of stroke, 8(1), 38-45.

De Wit, L., O'Shea, D., Chandler, M., Bhaskar, T., Tanner, J., Vemuri, P., ... & Smith, G. (2018). Physical exercise and cognitive engagement outcomes for mild neurocognitive disorder: a group-randomized pilot trial. Trials, 19(1), 573.

Donepezil for dementia due to Alzheimer's disease - Birks, JS - 2018 | Cochrane Library [Internet]. [cited 2019 Nov 8]. Available from: https://www.cochranelibrary.com/cdsr/doi/10.1002/14651858.CD001190.pub3/full

Erickson, K. I., Leckie, R. L., & Weinstein, A. M. (2014). Physical activity, fitness, and gray matter volume. Neurobiology of aging, 35, S20-S28.

Erickson, K. I., Voss, M. W., Prakash, R. S., Basak, C., Szabo, A., Chaddock, L.,Kramer, A. F. (2011). Exercise training increases size of hippocampus and improves memory. Proceedings of the National Academy of Science USA, 108(7), 3017–3022. doi: 10.1073/pnas.1015950108

Espay, A. J., Dwivedi, A. K., Payne, M., Gaines, L., Vaughan, J. E., Maddux, B. N., ... & Duker, A. P. (2011). Methylphenidate for gait impairment in Parkinson disease: a randomized clinical trial. Neurology, 76(14), 1256-1262.

Feter, N., Penny, J. C., Freitas, M. P., & Rombaldi, A. J. (2018). Effect of physical exercise on hippocampal volume in adults: systematic review and meta-analysis. Science & Sports, 33(6), 327-338.

Forbes D, Forbes SC, Blake CM, Thiessen EJ, Forbes S. https://www.cochranelibrary.com/cdsr/doi/10.1002/14651858.CD006489.pub4/full Erişim: 01.12.2019

Gajewski, P. D.,& Falkenstein, M. (2016). Physical activity and neurocognitive functioning in aging-a condensed updated review. European Review of Aging and Physical Activity, 13(1), 1.

Groot, C., Hooghiemstra, A. M., Raijmakers, P. G. H. M., Van Berckel, B. N. M., Scheltens, P., Scherder, E. J. A., ... & Ossenkoppele, R. (2016). The effect of physical activity on cognitive function in patients with dementia: a meta-analysis of randomized control trials. Ageing research reviews, 25, 13-23.

Guiney, H.,& Machado, L. (2013). Benefits of regular aerobic exercise for executive functioning in healthy populations. Psychonomic bulletin & review, 20(1), 73-86.

Hillman, C. H., Erickson, K. I., & Kramer, A. F. (2008). Be smart, exercise your heart: exercise effects on brain and cognition. Nature reviews neuroscience, 9(1), 58-65.

https://medlineplus.gov/ency/article/001401.htm Erişim: 08.11.2019

Hurd, M. D., Martorell, P., Delavande, A., Mullen, K. J., & Langa, K. M. (2013). Monetary costs of dementia in the United States. New England Journal of Medicine, 368(14), 1326-1334.

Karssemeijer, E. E., Aaronson, J. J., Bossers, W. W., Smits, T. T., & Kessels, R. R. (2017). Positive effects of combined cognitive and physical exercise training on cognitive function in older adults with mild cognitive impairment or dementia: A meta-analysis. Ageing research reviews, 40, 75-83.

Kehagia, A. A., Barker, R. A., & Robbins, T. W. (2013). Cognitive impairment in Parkinson's disease: the dual syndrome hypothesis. Neurodegenerative Diseases, 11(2), 79-92.

Kelty, T. J., Schachtman, T. R., Mao, X., Grigsby, K. B., Childs, T. E., Olver, T. D., ... & Booth, F. W. (2019). Resistance-exercise training ameliorates LPS-induced cognitive impairment concurrent with molecular signaling changes in the rat dentate gyrus. Journal of Applied Physiology, 127(1), 254-263.

Kramer, A. F.,& Erickson, K. I. (2007). Effects of physical activity on cognition, well-being, and brain: human interventions. Alzheimer's & Dementia, 3(2), S45-S51.

Livingston, G., Sommerlad, A., Orgeta, V., Costafreda, S. G., Huntley, J., Ames, D., ... & Cooper, C. (2017). Dementia prevention, intervention, and care. The Lancet, 390(10113), 2673-2734.

Mueller, K., Möller, H. E., Horstmann, A., Busse, F., Lepsien, J., Blüher, M., ... & Pleger, B. (2015). Physical exercise in overweight to obese individuals induces metabolic-and neurotrophic-related structural brain plasticity. Frontiers in human neuroscience, 9, 372.

National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine, 2017

Pitkälä, K., Savikko, N., Poysti, M., Strandberg, T., & Laakkonen, M. L. (2013). Efficacy of physical exercise intervention on mobility and physical functioning in older people with dementia: a systematic review. Experimental Gerontology, 48(1), 85-93.

Prakash, R. S., Voss, M. W., Erickson, K. I., Lewis, J., Chaddock, L., Malkowski, E., ... & Wojcicki, T. (2011). Cardiorespiratory fitness and attentional control in the aging brain. Frontiers in human neuroscience, 4, 229.

Schmid, C., Gebhard, D., Fluch, E., Mitterbacher, A., Mir, E., Bokalic, M., ... & Limarutti, A. (2015). Physiotherapeutische Bewegungsinterventionen zur Gesundheitsförderung bei Demenz. physioscience, 11(04), 134-140.

Sexton, C. E., Betts, J. F., Demnitz, N., Dawes, H., Ebmeier, K. P., & Johansen-Berg, H. (2016). A systematic review of MRI studies examining the relationship between physical fitness and activity and the white matter of the ageing brain. Neuroimage, 131, 81-90.

Straus, S.,& Watt, J. (2018). Aerobic and strength training did not improve cognitive function in mild to moderate dementia. Annals of internal medicine, 169(6), JC34-JC34.

Swedish National Institute of Public Health, 2010.

Ten Brinke LF (2015) Aerobic exercise increases hippocampal volume in older women with probable mild cognitive impairment: A 6-month randomised controlled trial. Br J Sports Med 49: 248-254.

Twiss, M. R. (2019) Exercise Medicine for Dementia.

Voelcker-Rehage, C., Godde, B., & Staudinger, U. M. (2011). Cardiovascular and coordination training differentially improve cognitive performance and neural processing in older adults. Frontiers in human Neuroscience, 5, 26.

Voelcker-Rehage, C.,& Niemann, C. (2013). Structural and functional brain changes related to different types of physical activity across the life span. Neuroscience & Biobehavioral Reviews, 37(9), 2268-2295.

Zhao, E., Tranovich, M. J., & Wright, V. J. (2014). The role of mobility as a protective factor of cognitive functioning in aging adults: a review. Sports Health, 6(1), 63-69.

EGZERSİZ VE TRAVMA SONRASI STRES BOZUKLUĞU

11.1. Travma Sonrası Stres Bozukluğu ve Egzersiz

Travma Sonası Stres Bozukluğu (Post-Travmatik Stres bozukluğu); askeri savaşlar, kazalar, saldırı, doğa veya insanların sebep olduğu afetler gibi oldukça fazla strese maruz kalınan olaylar neticesinde hayatı tehdit edebilecek bir unsur haline gelebilmektedir. PTSB, toplumun belli başlı kesimlerini etkileyen yaygın bir bozukluktur (Smith ve ark. 2008, Kessler ve ark. 2005). DSM-5'e göre, PTSB; aşırı uyarılmışlık, olumsuz ruh hali ve biliş, kötü olayların hatırlanmasından kaçınmak, kabuslar ve rahatsız edici hatıralardan kaynaklanan olayların tekrar aşırı bir şekilde yaşanması da dahil olmak üzere birçok belirti ile karakterize olan bir bozukluktur. PTSB'un etkileri çeşitlilik göstermektedir. PTSB'nin karakteristik semptomlarına ek olarak, düşük bilişsel performans (Hayes, Hayes, Mikedis 2012), beyin yapı ve fonksiyonlarında oluşan değişimler (Hayes, Hayes, Mikedis 2012, Miller ve ark. 2017) detaylı olarak belgelenmiştir. Dahası, PTSB olan bireylerin, verimliliklerindeki kayıplarda ve majör kronik hastalık oranlarında artışlar söz konusu olmaktadır. Örneğin, PTSB olan bireylerde diyabet, obezite ve metabolik sendromlar fazladır (Bartoli ve ark. 2015, Wolf ve ark. 2016). Bununla birlikte, PTSB olan bireylerde; sedanter davranışla ilişkili nöral, tıbbi ve bilişsel komorbiditeye muhtemel olarak katkıda bulunan PTSB öncesi dönemde(de Assis ve ark. 2008) düzenli fiziksel aktiviteye katılımda olan azalmalar görülmektedir (Vaynmann, Gomez-Pinilla 2006).

BÖLÜM 11 KAYNAKLAR

American Psychiatric Association, Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, (5th ed.; DSM-5). 2013. Washinton, DC: American Psychiatric Pub.

Anderson, E. H.,& Shivakumar, G. (2013). Effects of exercise and physical activity on anxiety. Frontiers in psychiatry, 4, 27.

Asmundson, G. J., Fetzner, M. G., DeBoer, L. B., Powers, M. B., Otto, M. W., & Smits, J. A. (2013). Let's get physical: a contemporary review of the anxiolytic effects of exercise for anxiety and its disorders. Depression and anxiety, 30(4), 362-373.

Assis, M. A. D., Mello, M. F. D., Scorza, F. A., Cadrobbi, M. P., Schooedl, A. F., Silva, S. G. D., ... & Arida, R. M. (2008). Evaluation of physical activity habits in patients with posttraumatic stress disorder. Clinics, 63(4), 473-478.

Babson, K. A., Heinz, A. J., Ramirez, G., Puckett, M., Irons, J. G., Bonn-Miller, M. O., & Woodward, S. H. (2015). The interactive role of exercise and sleep on veteran recovery from symptoms of PTSD. Mental Health and Physical Activity, 8, 15-20.

Baron, K. G., Reid, K. J., & Zee, P. C. (2013). Exercise to improve sleep in insomnia: exploration of the bidirectional effects. Journal of Clinical Sleep Medicine, 9(8), 819-824.

Bartoli, F., Crocamo, C., Alamia, A., Amidani, F., Paggi, E., Pini, E., ... & Carra, G. (2015). Posttraumatic stress disorder and risk of obesity: systematic review and meta-analysis. The Journal of clinical psychiatry.

Bauman, A. E. (2004). Updating the evidence that physical activity is good for health: an epidemiological review 2000–2003. Journal of science and medicine in sport, 7(1), 6-19.

Boutcher, S. H.,& Dunn, S. L. (2009). Factors that may impede the weight loss response to exercise-based interventions. Obesity Reviews, 10(6), 671-680.

Caddick, N.,& Smith, B. (2018). Exercise is medicine for mental health in military veterans: a qualitative commentary. Qualitative research in sport, exercise and health, 10(4), 429-440.

Caspersen, C. J., Powell, K. E., & Christenson, G. M. (1985). Physical activity, exercise, and physical fitness: definitions and distinctions for health-related research. Public health rep, 100(2), 126-31.

Colcombe, S. J., Erickson, K. I., Raz, N., Webb, A. G., Cohen, N. J., McAuley, E., & Kramer, A. F. (2003). Aerobic fitness reduces brain tissue loss in aging

humans. The Journals of Gerontology Series A: Biological Sciences and Medical Sciences, 58(2), M176-M180.

Colcombe, S. J., Kramer, A. F., Erickson, K. I., Scalf, P., McAuley, E., Cohen, N. J., ... & Elavsky, S. (2004). Cardiovascular fitness, cortical plasticity, and aging. Proceedings of the National Academy of Sciences, 101(9), 3316-3321.

Daniels, J. K., Lamke, J. P., Gaebler, M., Walter, H., & Scheel, M. (2013). White matter integrity and its relationship to PTSD and childhood trauma—A systematic review and meta-analysis. Depression and anxiety, 30(3), 207-216.

Dickstein, B. D., Vogt, D. S., Handa, S., & Litz, B. T. (2010). Targeting self-stigma in returning military personnel and veterans: A review of intervention strategies. Military Psychology, 22(2), 224-236.

Dunn, A. L., Trivedi, M. H., & O'NEAL, H. A. (2001). Physical activity dose-response effects on outcomes of depression and anxiety. Medicine & Science in Sports & Exercise, 33(6), S587-S597.

Ginzburg, K., Ein-Dor, T., & Solomon, Z. (2010). Comorbidity of posttraumatic stress disorder, anxiety and depression: a 20-year longitudinal study of war veterans. Journal of affective disorders, 123(1-3), 249-257.

Hall, K. S., Hoerster, K. D., & Yancy Jr, W. S. (2015). Post-traumatic stress disorder, physical activity, and eating behaviors. Epidemiologic reviews, 37(1), 103-115.

Harte, C. B., Vujanovic, A. A., & Potter, C. M. (2015). Association between exercise and posttraumatic stress symptoms among trauma-exposed adults. Evaluation & the health professions, 38(1), 42-52.

Hayes, J. P., Hayes, S. M., & Mikedis, A. M. (2012). Quantitative meta-analysis of neural activity in posttraumatic stress disorder. Biology of mood & anxiety disorders, 2(1), 9.

Hayes, J. P., Hayes, S. M., & Mikedis, A. M. (2012). Quantitative meta-analysis of neural activity in posttraumatic stress disorder. Biology of mood & anxiety disorders, 2(1), 9.

Hegberg, N. J., Hayes, J. P., & Hayes, S. M. (2019). Exercise Intervention in PTSD: A Narrative Review and Rationale for Implementation. Frontiers in Psychiatry, 10.

Kessler, R. C.,& Chiu, W. T. Dernier, 0., et Walters, EE (2005). Prevalence, Severity, and Comorbidity of 12-Month DSM-N Disorders in the National Comorbidity Survey Replication. Archives of General Psychiatry, 62(6), 617-627.

Kim, Y. S., Park, Y. S., Allegrante, J. P., Marks, R., Ok, H., Cho, K. O., & Garber, C. E. (2012). Relationship between physical activity and general mental health. Preventive medicine, 55(5), 458-463.

Lancaster, C. L., Teeters, J. B., Gros, D. F., & Back, S. E. (2016). Posttraumatic stress disorder: Overview of evidence-based assessment and treatment. Journal of clinical medicine, 5(11), 105.

Lasser, K., Boyd, J. W., Woolhandler, S., Himmelstein, D. U., McCormick, D., & Bor, D. H. (2000). Smoking and mental illness: a population-based prevalence study. Jama, 284(20), 2606-2610.

Levine, A. B., Levine, L. M., & Levine, T. B. (2014). Posttraumatic stress disorder and cardiometabolic disease. Cardiology, 127(1), 1-19.

Ley, C., Rato Barrio, M., & Koch, A. (2018). "In the sport I am here": Therapeutic processes and health effects of sport and exercise on PTSD. Qualitative health research, 28(3), 491-507.

Logue, M. W., van Rooij, S. J., Dennis, E. L., Davis, S. L., Hayes, J. P., Stevens, J. S., ... & Korgaonkar, M. (2018). Smaller hippocampal volume in posttraumatic stress disorder: a multisite ENIGMA-PGC study: subcortical volumetry results from posttraumatic stress disorder consortia. Biological psychiatry, 83(3), 244-253.

Miller, D. R., Hayes, S. M., Hayes, J. P., Spielberg, J. M., Lafleche, G., & Verfaellie, M. (2017). Default mode network subsystems are differentially disrupted in posttraumatic stress disorder. Biological Psychiatry: Cognitive Neuroscience and Neuroimaging, 2(4), 363-371.

Mills, K. L., Teesson, M., Ross, J., & Peters, L. (2006). Trauma, PTSD, and substance use disorders: findings from the Australian National Survey of Mental Health and Well-Being. American Journal of Psychiatry, 163(4), 652-658.

Penedo, F. J.,& Dahn, J. R. (2005). Exercise and well-being: a review of mental and physical health benefits associated with physical activity. Current opinion in psychiatry, 18(2), 189-193.

Prakash, R. S., Voss, M. W., Erickson, K. I., Lewis, J., Chaddock, L., Malkowski, E., ... & Wojcicki, T. (2011). Cardiorespiratory fitness and attentional control in the aging brain. Frontiers in human neuroscience, 4, 229.

Ruscheweyh, R., Willemer, C., Krüger, K., Duning, T., Warnecke, T., Sommer, J., ... & Flöel, A. (2011). Physical activity and memory functions: an interventional study. Neurobiology of aging, 32(7), 1304-1319.

Rutter, L. A., Weatherill, R. P., Krill, S. C., Orazem, R., & Taft, C. T. (2013). Posttraumatic stress disorder symptoms, depressive symptoms, exercise, and

health in college students. Psychological Trauma: Theory, Research, Practice, and Policy, 5(1), 56.

Sayer, N. A., Friedemann-Sanchez, G., Spoont, M., Murdoch, M., Parker, L. E., Chiros, C., & Rosenheck, R. (2009). A qualitative study of determinants of PTSD treatment initiation in veterans. Psychiatry: Interpersonal and Biological Processes, 72(3), 238-255.

Schmahmann, J. D.,& Pandya, D. N. (2007). Cerebral white matter—historical evolution of facts and notions concerning the organization of the fiber pathways of the brain. Journal of the History of the Neurosciences, 16(3), 237-267.

Scott, K. M., McGee, M. A., Wells, J. E., & Browne, M. A. O. (2008). Obesity and mental disorders in the adult general population. Journal of psychosomatic research, 64(1), 97-105.

Shin, L. M., Rauch, S. L., & Pitman, R. K. (2006). Amygdala, medial prefrontal cortex, and hippocampal function in PTSD. Annals of the New York Academy of Sciences, 1071(1), 67-79.

Smith, J. C., Nielson, K. A., Antuono, P., Lyons, J. A., Hanson, R. J., Butts, A. M., ... & Verber, M. D. (2013). Semantic memory functional MRI and cognitive function after exercise intervention in mild cognitive impairment. Journal of Alzheimer's disease, 37(1), 197-215.

Smith, M. A., Schmidt, K. T., Iordanou, J. C., & Mustroph, M. L. (2008). Aerobic exercise decreases the positive-reinforcing effects of cocaine. Drug and alcohol dependence, 98(1-2), 129-135.

Smith, P. J., Blumenthal, J. A., Hoffman, B. M., Cooper, H., Strauman, T. A., Welsh-Bohmer, K., ... & Sherwood, A. (2010). Aerobic exercise and neurocognitive performance: a meta-analytic review of randomized controlled trials. Psychosomatic medicine, 72(3), 239.

Vancampfort, D., Stubbs, B., Richards, J., Ward, P. B., Firth, J., Schuch, F. B., & Rosenbaum, S. (2017). Physical fitness in people with posttraumatic stress disorder: a systematic review. Disability and rehabilitation, 39(24), 2461-2467.

Vaynman, S. 8c Gomez-Pinilla, F.(2006). Revenge of the "Sit": How lifestyle impacts neuronal and cognitive health through molecular systems that interface energy metabolism with neuronal plasticity. Journal of Neuroscience Research, 84, 699-715.

Wipfli, B. M., Rethorst, C. D., & Landers, D. M. (2008). The anxiolytic effects of exercise: a meta-analysis of randomized trials and dose–response analysis. Journal of Sport and Exercise Psychology, 30(4), 392-410.

Wolf, E. J., Bovin, M. J., Green, J. D., Mitchell, K. S., Stoop, T. B., Barretto, K. M., ... & Rosen, R. C. (2016). Longitudinal associations between post-traumatic stress disorder and metabolic syndrome severity. Psychological medicine, 46(10), 2215-2226.

World Health Organization. (2004). International statistical classification of diseases and related health problems (Vol. 1). World Health Organization.

EGZERSİZ VE CİNSEL İŞLEV BOZUKLUKLARI

12.1. Cinsel İşlevler, Fiziksel Fitness ve Genel Sağlık

Cinsel işlevler, fiziksel olarak fit olmak ve genel sağlık durumunun iyi olması ile yakından ilişkilidir (Wallace, 2008). Genellikle, fiziksel olarak fit ve sağlıklı olmak, bir yetişkinin ömrü boyunca sahip olacağı optimal cinsel işlevleri ile alakalıdır. Diğer taraftan, cinsel işlev bozukluğu, orgazm, uyarılmışlık, arzulama ve tüm cinsel işlevlerdeki azalmalar olarak tanımlanmaktadır (Cormie ve ark. 2013). Cinsel işlev bozukluğunun sebepleri arasında; haftalık egzersize katılımın az olması, obezite, sigara kullanımı, alkol kullanımı ve televizyon izleme süresinin fazla olması olarak da ifade edilmiştir. Ayrıca bu değişkenlerin her birinin modifiye edilebileceği; daha iyi fiziksel aktivitelerle, sigaranın bırakılmasıyla, fit bir vücutla ve ılımlı alkol tüketimi ile erektil işlev bozukluklarına ilişkin risklerin azalabileceği belirtilmektedir. Bununla birlikte hipertansiyon, diyabet ve prostat kanseri gibi eşlik eden hastalıkların da, erektil işlev bozukluk riski taşıdığı belirtilmektedir.

Normatif olmayan yaşamsal vakalarla karşılaşanlara egzersizin faydalarını göstermek konusunda, Blumenthal ve arkadaşları (2012), koroner kalp hastalıkları olan klinik depresyon hastaları arasında istenen kalp atım oranına ulaşmada ve depresif semptomları azaltmada aerobik egzersiz rejiminin etkili olduğunu belirtmişlerdir. Cinsel işlev bozukluğu bariz bir şekilde fiziksel aktivitede düşüş ve obezitede artış göstermesi sebebiyle

BÖLÜM 12 KAYNAKLAR

Bancroft, J., Loftus, J., & Long, J. S. (2003). Distress about sex: A national survey of women in heterosexual relationships. Archives of sexual behavior, 32(3), 193-208.

Blumenthal, J. A., Sherwood, A., Babyak, M. A., Watkins, L. L., Smith, P. J., Hoffman, B. M., ... & Jiang, W. (2012). Exercise and pharmacological treatment of depressive symptoms in patients with coronary heart disease: results from the UPBEAT (Understanding the Prognostic Benefits of Exercise and Antidepressant Therapy) study. Journal of the American College of Cardiology, 60(12), 1053-1063.

Cabral, P. U. L., Canário, A. C. G., Spyrides, M. H. C., Uchôa, S. A. D. C., Eleutério, J. J., Giraldo, P. C., & Gonçalves, A. K. (2014). Physical activity and sexual function in middle-aged women. Revista da Associação Médica Brasileira, 60(1), 47-52.

Cormie, P., Newton, R. U., Taafle, D. R.,Spry, N., Hamid, M. A., & Galvao, D.A. (2013). Exercise maintains sexual activity in men undergoing androgen suppression for prostate cancer: A randomized controlled trial. Prostate Cancer and Prostatic Disease, 16, 1-6.

Esposito, K., Giugliano, F., Di Palo, C., Giugliano, G., Marfella, R., D'Andrea, F., ... & Giugliano, D. (2004). Effect of lifestyle changes on erectile dysfunction in obese men: a randomized controlled trial. Jama, 291(24), 2978-2984.

Gerbild, H., Larsen, C. M., Graugaard, C., & Josefsson, K. A. (2018). Physical activity to improve erectile function: a systematic review of intervention studies. Sexual medicine, 6(2), 75-89.

Gillen, M. M., Lefkowitz, E. S., & Shearer, C. L. (2006). Does body image play a role in risky sexual behavior and attitudes?. Journal of Youth and Adolescence, 35(2), 230-242.

Goh, V. H. H.,& Tong, T. Y. (2009). The association of exercise with sleep, sex steroids, sexual activities and aging in Asian men. Journal of Men's Health, 6(4), 317-324.

Holden, C. A., McLachlan, R. I., Pitts, M., Cumming, R., Wittert, G., Ehsani, J. P., ... & Handelsman, D. J. (2010). Determinants of male reproductive health disorders: the Men in Australia Telephone Survey (MATeS). BMC Public Health, 10(1), 96.

Kolotkin, R. L., Binks, M., Crosby, R. D., Østbye, T., Gress, R. E., & Adams, T. D. (2006). Obesity and sexual quality of life. Obesity, 14(3), 472-479.

Lindau, S. T.,& Gavrilova, N. (2010). Sex, health, and years of sexually active life gained due to good health: evidence from two US population based cross sectional surveys of ageing. BMj, 340, c810.

Meston, C. M. (2000). Sympathetic nervous system activity and female sexual arousal. The American journal of cardiology, 86(2), 30-34.

Ojanlatva, A., Mäkinen, J., Helenius, H., Korkeila, K., Sundell, J., & Rautava, P. (2006). Sexual activity and perceived health among Finnish middle-aged women. Health and quality of life outcomes, 4(1), 29.

Paduch, D. A., Bolyakov, A., & Vaucher, L. (2012). Obesity and sexual dysfunction in men. Obesity: A Ticking Time Bomb for Reproductive Health, 141.

Palmeri, S. T., Kostis, J. B., Casazza, L., Sleeper, L. A., Lu, M., Nezgoda, J., & Rosen, R. S. (2007). Heart rate and blood pressure response in adult men and women during exercise and sexual activity. The American journal of cardiology, 100(12), 1795-1801.

Penhollow, T. M.,& Young, M. (2008). Predictors of sexual satifaction : The role of body image and fitness

Rohr, U. D. (2002). The impact of testosterone imbalance on depression and women's health. Maturitas, 41, 25-46.

Schwartz, M. B.,& Brownell, K. D. (2004). Obesity and body image. Body image, 1(1), 43-56.

Thompson, W. K., Charo, L., Vahia, I. V., Depp, C., Allison, M., & Jeste, D. V. (2011). Association between higher levels of sexual function, activity, and satisfaction and self-rated successful aging in older postmenopausal women. Journal of the American Geriatrics Society, 59(8), 1503-1508.

Walczak, M. K., Lokhandwala, N., Hodge, M. B., & Guay, A. T. (2002). Prevalence of cardiovascular risk factors in erectile dysfunction. J Gend Specif Med, 5(6), 19-24.

Wallace, M.A. (2008). Assessment of sexual health in older adults. American Journal of Nursing, 105, 52-56.

Weaver, A. D.,& Byers, E. S. (2006). The relationships among body image, body mass index, exercise, and sexual functioning in heterosexual women. Psychology of Women Quarterly, 30(4), 333-339.

White, J. R., Case, D. A., McWhirter, D., & Mattison, A. M. (1990). Enhanced sexual behavior in exercising men. Archives of Sexual Behavior, 19(3), 193-209.

EGZERSİZ VE SOMATOFORM BOZUKLUKLAR

13.1. Somatoform Bozukluklar ve Tıbbi Olarak Açıklanamayan Fiziksel Belirtilerde Farmakolojik Olmayan Müdahaleler

Tıbbi olarak açıklanamayan fiziksel belirtiler (TOAFB), yapılan tetkikler neticesinde tıbbi, fiziksel ve psikolojik açıklamaların yeterli olamadığı fiziksel belirtilerdir (Kroenke, 1989). TOAFB sağlık hizmetleri çevrelerinde yaygın olarak karşımıza çıkan durumlardır. TOAFB'a sahip hastalar tüm hastaların üçte biri kadarını kapsamaktadır (Kirmayer 2004). TOAFB, ''somatoform bozukluklar'' olarak bilinen koşulların temel özelliklerindendir. DSM V (Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve İstatistiksel El Kitabı) ve ICD'ye (Uluslararası Hastalık Sınıflaması) göre temel belirtiler olarak TOAFB da dahil dört adet somatoform tanı kategorisi belirtilmiştir (American Psychiatric Association 2000; World Health Organization, 2004). Bu kategoriler; somatizasyon bozukluğu, acı-ağrı bozukluğu, belirleyici özellikleri olmayan somatoform bozukluklar ve tanımlanamayan somatoform bozuklukları kateorileridir.

Ayrıca Uluslararası Hastalık Sınıflamasına göre Somatoform Otonomik İşlev Bozuklukları adı altında bir tanı da konulmuştur. Tüm bu

BÖLÜM 13 KAYNAKLAR

American Psychiatric Association. (2013). American Psychiatric Association: Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, (p. 81). Arlington: American Psychiatric Association.

American Psychiatric Association. Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders Text Revision. 4th ed. Washington, DC: American Psychiatric Association, 2000.

Busch, A. J., Barber, K. A., Overend, T. J., Peloso, P. M. J., & Schachter, C. L. (2007). Exercise for treating fibromyalgia syndrome. Cochrane database of systematic reviews, (4).

Dimsdale, J.,& Creed, F. (2009). The proposed diagnosis of somatic symptom disorders in DSM-V to replace somatoform disorders in DSM-IV—A preliminary report.

Escobar, J. I., Burnam, M. A., Karno, M., Forsythe, A., & Golding, J. M. (1987). Somatization in the community. Archives of general psychiatry, 44(8), 713-718.

Escobar, J. I., Waitzkin, H., Silver, R. C., Gara, M., & Holman, A. (1998). Abridged somatization: a study in primary care. Psychosomatic medicine, 60(4), 466-472.

Fink, P., Toft, T., Hansen, M. S., Ørnbøl, E., & Olesen, F. (2007). Symptoms and syndromes of bodily distress: an exploratory study of 978 internal medical, neurological, and primary care patients. Psychosomatic medicine, 69(1), 30-39.

Ford, A. C., Talley, N. J., Schoenfeld, P. S., Quigley, E. M., & Moayyedi, P. (2009). Efficacy of antidepressants and psychological therapies in irritable bowel syndrome: systematic review and meta-analysis. Gut, 58(3), 367-378.

Gureje, O., Simon, G. E., Ustun, T. B., & Goldberg, D. P. (1997). Somatization in cross-cultural perspective: a World Health Organization study in primary care. American Journal of Psychiatry, 154(7), 989-995.

Kirmayer, L. J., Groleau, D., Looper, K. J., & Dao, M. D. (2004). Explaining medically unexplained symptoms. The Canadian journal of psychiatry, 49(10), 663-672.

Konnopka, A., Schaefert, R., Heinrich, S., Kaufmann, C., Luppa, M., Herzog, W., & König, H. H. (2012). Economics of medically unexplained symptoms: a systematic review of the literature. Psychotherapy and psychosomatics, 81(5), 265-275.

Kroenke, K., Spitzer, R. L., DeGruy, F. V., Hahn, S. R., Linzer, M., Williams, J. B., ... & Davies, M. (1997). Multisomatoform disorder: an alternative to undifferentiated somatoform disorder for the somatizing patient in primary care. Archives of General Psychiatry, 54(4), 352-358.

Kroenke, K.,& Mangelsdorff, A. D. (1989). Common symptoms in ambulatory care: incidence, evaluation, therapy, and outcome. The American journal of medicine, 86(3), 262-266.

Kroenke, K.,& Swindle, R. (2000). Cognitive-behavioral therapy for somatization and symptom syndromes: a critical review of controlled clinical trials. Psychotherapy and psychosomatics, 69(4), 205-215.

Lindström, I., Öhlund, C., Eek, C., Wallin, L., Peterson, L. E., Fordyce, W. E., & Nachemson, A. L. (1992). The effect of graded activity on patients with subacute low back pain: a randomized prospective clinical study with an operant-conditioning behavioral approach. Physical therapy, 72(4), 279-290.

Pae, C. U., Marks, D. M., Patkar, A. A., Masand, P. S., Luyten, P., & Serretti, A. (2009). Pharmacological treatment of chronic fatigue syndrome: focusing on the role of antidepressants. Expert opinion on pharmacotherapy, 10(10), 1561-1570.

Ring, A., Dowrick, C., Humphris, G., & Salmon, P. (2004). Do patients with unexplained physical symptoms pressurise general practitioners for somatic treatment? A qualitative study. Bmj, 328(7447), 1057.

Saarto, T.,& Wiffen, P. J. (2007). Antidepressants for neuropathic pain. Cochrane Database of Systematic Reviews, (4).

Silberstein, S. D., Peres, M. F., Hopkins, M. M., Shechter, A. L., Young, W. B., & Rozen, T. D. (2002). Olanzapine in the treatment of refractory migraine and chronic daily headache. Headache: The Journal of Head and Face Pain, 42(6), 515-518.

Smith, G. R., Monson, R. A., & Ray, D. C. (1986). Patients with multiple unexplained symptoms: their characteristics, functional health, and health care utilization. Archives of internal medicine, 146(1), 69-72.

Weyerer, S.,& Kupfer, B. (1994). Physical exercise and psychological health. Sports Medicine, 17(2), 108-116.

World Health Organization. (2004). International statistical classification of diseases and related health problems (Vol. 1). World Health Organization.

Yancey, J. R.,& Thomas, S. M. (2012). Chronic fatigue syndrome: diagnosis and treatment. American family physician, 86(8), 741-746.

Zoccolillo, M.,& Cloninger, C. R. (1986). Somatization disorder: psychologic symptoms, social disability, and diagnosis. Comprehensive Psychiatry, 27(1), 65-73.

14

UYKU BOZUKLUKLARI VE EGZERSİZ

14.1. Uyku Bozuklukları ve Egzersiz

Uyku insanların doğal bir şekilde uzanıp yattığı fizyolojik ve davranış sürecinin karmaşık bir kombinasyonundan oluşan işlevsel bir durum olarak tanımlanabilir (Zeplin, Siegel, Tobbler 2005). Farklı bir ifadeyle uyku çok yönlüdür ve kişinin çevresinde olup bitenlerin daha az farkında olduğu, istemli vücut hareketlerindeki azalmalardır (V Madan, Jha 2008). Çoğumuz 8 saat uyku uyuruz ve her bireyin uyku ihtiyacı seçimlerine bağlı olarak 8 saati civarında farklılık gösterir. Aslında, bebekler ve genç yetişkinlerin, yetişkinlere oranla daha fazla uyku uyuması gerekmektedir (Zeplin, Siegel, Tobbler 2005). İnsanlar da dahil olmak üzere tüm memelilerin, hafıza ve öğrenme işlevleri ile ilişkili olan ruh hallerini düzenleyen uykuya ihtiyaçları vardır. İnsanlar yaşlandıkça, sahip oldukları sorumluluklar ve kısıtlayıcılar dolayısıyla uyku miktarları gün içinde düşüşe uğramaktadır (Kaur, Sharma 2011). Uyku bozuklukları, düzensiz gün içi işlevlerinin olduğu, uykuda kalite, süre ve miktar bakımından sıkıntı yaşanan koşulların birikimi olarak tanımlanabilir. Uyku bozukluğu türleri; uyku apnesi, insomnia, rahatsız bacak sendromu (RLS), sirkadyan ritim bozuklukları, narkolepsi ve parasomniadır. İyi kalitede ve yeterli süredeki uyku, sağlıklı ve verimli bir yaşam için çok önemlidir. Bunun sebebi uykunun bağışıklık sisteminin güçlenmesinde (Santos, Tufik, Mello 2007), günlük performansta (Rechschaffen 1998), beynin olgunlaşmasında (Graves, Pack, Abel 2001), beden gelişiminde (Marks, Shaffery, Oksenberg 1995),

BÖLÜM 14 KAYNAKLAR

Abetz, L., Allen, R., Follet, A., Washburn, T., Early, C., Kirsch, J., & Knight, H. (2004). Evaluating the quality of life of patients with restless legs syndrome. Clinical therapeutics, 26(6), 925-935.

Aiello, K. D., Caughey, W. G., Nelluri, B., Sharma, A., Mookadam, F., & Mookadam, M. (2016). Effect of exercise training on sleep apnea: a systematic review and meta-analysis. Respiratory medicine, 116, 85-92.

Aliasgharpour, M., Abbasi, Z., Razi, S. P., & Kazemnezhad, A. (2016). The effect of stretching exercises on severity of restless legs syndrome in patients on hemodialysis. Asian journal of sports medicine, 7(2).

Aukerman, M. M., Aukerman, D., Bayard, M., Tudiver, F., Thorp, L., & Bailey, B. (2006). Exercise and restless legs syndrome: a randomized controlled trial. The Journal of the American Board of Family Medicine, 19(5), 487-493.

Awad, K. M., Malhotra, A., Barnet, J. H., Quan, S. F., & Peppard, P. E. (2012). Exercise is associated with a reduced incidence of sleep-disordered breathing. The American journal of medicine, 125(5), 485-490.

Berger, K., Luedemann, J., Trenkwalder, C., John, U., & Kessler, C. (2004). Sex and the risk of restless legs syndrome in the general population. Archives of internal medicine, 164(2), 196-202.

Clark, J. E. (2015). Diet, exercise or diet with exercise: comparing the effectiveness of treatment options for weight-loss and changes in fitness for adults (18–65 years old) who are overfat, or obese; systematic review and meta-analysis. Journal of Diabetes & Metabolic Disorders, 14(1), 31.

Cortelli, P., Parchi, P., Sforza, E., Contin, M., Pierangeli, G., Barletta, G., & Lugaresi, E. (1994). Cardiovascular autonomic dysfunction in normotensive awake subjects with obstructive sleep apnoea syndrome. Clinical Autonomic Research, 4(1-2), 57-62.

Garcia-Borreguero, D., Larrosa, O., De la Llave, Y., Verger, K., Masramon, X., & Hernandez, G. (2002). Treatment of restless legs syndrome with gabapentin: a double-blind, cross-over study. Neurology, 59(10), 1573-1579.

Graves, L., Pack, A., & Abel, T. (2001). Sleep and memory: a molecular perspective. Trends in neurosciences, 24(4), 237-243.

Hening, W., Walters, A. S., Allen, R. P., Montplaisir, J., Myers, A., & Ferini-Strambi, L. (2004). Impact, diagnosis and treatment of restless legs syndrome (RLS) in a primary care population: the REST (RLS epidemiology, symptoms, and treatment) primary care study. Sleep medicine, 5(3), 237-246.

Kansanen, M., Vanninen, E., Tuunainen, A., Pesonen, P., Tuononen, V., Hartikainen, J., ... & Uusitupa, M. (1998). The effect of a very low-calorie diet-induced weight loss on the severity of obstructive sleep apnoea and autonomic nervous function in obese patients with obstructive sleep apnoea syndrome. Clinical Physiology, 18(4), 377-385.

Kaur, J.,& Sharma, C. (2011). Exercise in sleep disorders. Delhi Psychiatry Journal, 14(1), 133-7.

Kredlow, M. A., Capozzoli, M. C., Hearon, B. A., Calkins, A. W., & Otto, M. W. (2015). The effects of physical activity on sleep: a meta-analytic review. Journal of behavioral medicine, 38(3), 427-449.

Kuna, S. T.,& Sant'Ambrogio, G. (1991). Pathophysiology of upper airway closure during sleep. Jama, 266(10), 1384-1389.

Lackland, D. T.,& Voeks, J. H. (2014). Metabolic syndrome and hypertension: regular exercise as part of lifestyle management. Current hypertension reports, 16(11), 492..

Lattal, K. A. (2010). Delayed reinforcement of operant behavior. Journal of the Experimental Analysis of Behavior, 93(1), 129-139.

Mallon, L., Broman, J. E., & Hetta, J. (2000). Relationship between insomnia, depression, and mortality: a 12-year follow-up of older adults in the community. International Psychogeriatrics, 12(3), 295-306.

Marks, G. A., Shaffery, J. P., Oksenberg, A., Speciale, S. G., & Roffwarg, H. P. (1995). A functional role for REM sleep in brain maturation. Behavioural brain research, 69(1-2), 1-11.

Mirmiran M, Scholtene J. " A functional role for REM Sleep in brain maturation": Behav Brain Res, 1995, 69(1-2) :1-11

Mirmiran, M., Uylings, H. B. M., & Corner, M. A. (1983). Pharmacological suppression of REM sleep prior to weaning counteracts the effectiveness of subsequent environmental enrichment on cortical growth in rats. Developmental Brain Research, 7(1), 102-105.

Morin, C. M., LeBlanc, M., Daley, M., Gregoire, J. P., & Merette, C. (2006). Epidemiology of insomnia: Prevalence, self-help treatments, consultations, and determinants of help-seeking behaviors. Sleep Medicine, 7, 123–130. doi:10.1016/j.sleep.2005.08.008

Myers, K. A., Mrkobrada, M., & Simel, D. L. (2013). Does this patient have obstructive sleep apnea?: The Rational Clinical Examination systematic review. Jama, 310(7), 731-741.

Nahmias, J., Kirschner, M., & Karetzky, M. S. (1993). Weight loss and OSA and pulmonary function in obesity. New Jersey medicine: the journal of the Medical Society of New Jersey, 90(1), 48-53.

National Heart, Lung and Blood Institute, 2000.

Ohayon, M. M., Caulet, M., & Guilleminault, C. (1997). How a general population perceives its sleep and how this relates to the complaint of insomnia. Sleep, 20, 715–723.

Pendharkar, S. R., Tsai, W. H., Eves, N. D., Ford, G. T., & Davidson, W. J. (2011). CPAP increases exercise tolerance in obese subjects with obstructive sleep apnea. Respiratory medicine, 105(10), 1565-1571.

Phillips B, Y. (2000). Epidemiology of restless legs syndrome in adults. ArchInternmed, 160, 2137.

Quera-Salva, M. A., Orluc, A., Goldenberg, F., & Guilleminault, C. (1991). Insomnia and use of hypnotics: study of a French population. Sleep, 14(5), 386-391.

Rechtschaffen, A. (1998). Current perspectives on the function of sleep. Perspectives in biology and medicine, 41(3), 359-390.

RVT Santos, Tufik S, De Mello TI. "Exercise, Sleep and Cytokines: Is there a relation?" Sleep Medicine Reviews: 2007 : 231-239

Saletu, M., Anderer, P., Saletu-Zyhlarz, G., Prause, W., Semler, B., Zoghlami, A., ... & Saletu, B. (2001). Restless legs syndrome (RLS) and periodic limb movement disorder (PLMD): acute placebo-controlled sleep laboratory studies with clonazepam. European Neuropsychopharmacology, 11(2), 153-161.

Sherrill, D. L., Kotchou, K., & Quan, S. F. (1998). Association of physical activity and human sleep disorders. Archives of internal medicine, 158(17), 1894-1898.

Shukri, N. M. M.,& Priya, J. (2016). Overcome Of Sleep Disorder with Exercises. Journal of Pharmaceutical Sciences and Research, 8(6), 467.

Sigal, R. J., Kenny, G. P., Boulé, N. G., Wells, G. A., Prud'homme, D., Fortier, M., & Jennings, A. (2007). Effects of aerobic training, resistance training, or both on glycemic control in type 2 diabetes: a randomized trial. Annals of internal medicine, 147(6), 357-369.

Silber, M. H., Girish, M., & Izurieta, R. (2003). Pramipexole in the management of restless legs syndrome: an extended study. Sleep, 26(7), 819-821.

V Madan, S K Jha " What is sleep and why it is needed?" IJLST (2008), 1(1): 9 – 23

Vanhees, L., Geladas, N., Hansen, D., Kouidi, E., Niebauer, J., Reiner, Ž., ... & Börjesson, M. (2012). Importance of characteristics and modalities of physical activity and exercise in the management of cardiovascular health in individuals with cardiovascular risk factors: recommendations from the EACPR (Part II). European journal of preventive cardiology, 19(5), 1005-1033.

Walters, A. S., Aldrich, M. S., Allen, R., Ancoli-Israel, S., Buchholz, D., Chokroverty, S., ... & Hening, W. (1995). Toward a better definition of the restless legs syndrome. Movement disorders: official journal of the Movement Disorder Society, 10(5), 634-642.

Zeplin H, Siegel JM, Tobler I (2005) Mammalian sleep. In MH Kryger, T Roth, WC Dement. "Principles and practice of sleep medicine". Philadelphia: WB Saunders Company p. 91-100.

YEME BOZUKLUKLARI VE EGZERSİZ

15.1. Yeme Bozuklukları ve Egzersiz

Yeme bozuklukları özellikle genç kadınlar (Pritts, Susman 2003) arasında yaygın olan ve psikolojik, sosyal ve fiziksel sağlık açısından ciddi problemlere yol açan bozukluklardandır (Klump, Bulik, Kaye 2009, Stice 2002). Her ne kadar egzersiz çeşitli psikolojik problemlerde etkili bir müdahale yöntemi olarak görülse de, fiziksel aktivite ve egzersizin yeme bozuklukları tedavisindeki potansiyeli gözden kaçırılan hususlardandır. Yeme bozuklukları tedavisine, egzersizin dahil edilmesi provokatif ve tartışmaya yol açan bir durum olarak görülebilir. Ancak, yakından takip edilen, beslenme ile desteklenen bir egzersizin güvenli olabileceği ve yeme bozukluğuna sahip bireyler için çeşitli açılardan faydalı olabileceğine ilişkin kanıtlar gün geçtikçe artış göstermektedir. Örneğin, önceden yapılan bazı araştırma sonuçları egzersizin, zorunlu egzersiz yapma davranışlarını azalttığı (Calogero, Pedrotty 2004), zayıf olma dürtüsünü ve bulimik semptomları azalttığı, beden memnuniyetsizliğini azalttığı (Cook 2008, Thien ve ark. 2000), anoreksi nervozada kilo alımına yardımcı olduğu (Calogero, Pedrotty 2004), şiddetli anoreksi nevrozada kardiyak anormallikleri tersine çevirdiği (Krantz ve ark. 2011) ve yaşam kalitesini arttırdığını göstermiştir (Cook ve ark. 2015). Yeme bozuklukları tedavisinin bir parçası olarak uygun bir egzersiz tedavisi protokolü temin etmede bu araştırma alanının önemi katkıları olabilir. Literatür ve meta-analizler incelendiğinde (Moola, Gairdner, Amara 2013; Zunker, Mitchell,

BÖLÜM 15 KAYNAKLAR

Alpers, G. W.,& Tuschen-Caffier, B. (2001). Negative feelings and the desire to eat in bulimia nervosa. Eating Behaviors, 2(4), 339-352.

Calogero, R. M.,& Pedrotty, K. N. (2004). The practice and process of healthy exercise: an investigation of the treatment of exercise abuse in women with eating disorders. Eating disorders, 12(4), 273-291.

Carraro, A., Cognolato, S., & Bernardis, A. F. (1998). Evaluation of a programme of adapted physical activity for ED patients. Eating and Weight Disorders-Studies on Anorexia, Bulimia and Obesity, 3(3), 110-114.

Carron, A. V., Hausenblas, H. A., & Mack, D. (1996). Social influence and exercise: A meta-analysis. Journal of Sport and Exercise Psychology, 18(1), 1-16.

Cook, B. J.,& Hausenblas, H. A. (2008). The role of exercise dependence for the relationship between exercise behavior and eating pathology: mediator or moderator?. Journal of Health Psychology, 13(4), 495-502.

Cook, B. J.,& Hausenblas, H. A. (2008). The role of exercise dependence for the relationship between exercise behavior and eating pathology: mediator or moderator?. Journal of Health Psychology, 13(4), 495-502.

Cook, B., Hausenblas, H., Crosby, R. D., Cao, L., & Wonderlich, S. A. (2015). Exercise dependence as a mediator of the exercise and eating disorders relationship: A pilot study. Eating behaviors, 16, 9-12.

Cook, B., Wonderlich, S. A., Mitchell, J., Thompson, R., Sherman, R., & Mccallum, K. (2016). Exercise in eating disorders treatment: systematic review and proposal of guidelines. Medicine and science in sports and exercise, 48(7), 1408.

Duesund, L.,& Skårderud, F. (2003). Use the body and forget the body: Treating anorexia nervosa with adapted physical activity. Clinical child psychology and psychiatry, 8(1), 53-72.

Fossati, M., Amati, F., Painot, D., Reiner, M., Haenni, C., & Golay, A. (2004). Cognitive-behavioral therapy with simultaneous nutritional and physical activity education in obese patients with binge eating disorder. Eating and Weight Disorders-Studies on Anorexia, Bulimia and Obesity, 9(2), 134-138.

Hausenblas, H. A.,& Fallon, E. A. (2006). Exercise and body image: A meta-analysis. Psychology and health, 21(1), 33-47.

Klump, K. L., Bulik, C. M., Kaye, W. H., Treasure, J., & Tyson, E. (2009). Academy for eating disorders position paper: eating disorders are serious mental illnesses. International Journal of Eating Disorders, 42(2), 97-103.

Krantz, M. J., Gaudiani, J. L., Johnson, V. W., & Mehler, P. S. (2011). Exercise electrocardiography extinguishes persistent junctional rhythm in a patient with severe anorexia nervosa. Cardiology, 120(4), 217-220.

Landers, D. M.,& Arent, S. M. (2001). Physical activity and mental health. Handbook of sport psychology, 2, 740-765.

Levine, M. D., Marcus, M. D., & Moulton, P. (1996). Exercise in the treatment of binge eating disorder. International Journal of Eating Disorders, 19(2), 171-177.

Long, C. G., Smith, J., Midgley, M., & Cassidy, T. (1993). Over-exercising in anorexic and normal samples: Behaviour and attitudes. Journal of Mental Health, 2(4), 321-327.

Martinsen, E. W. (2005). Exercise and depression. International Journal of Sport and Exercise Psychology, 3(4), 469-483.

Meyer, T.,& Broocks, A. (2000). Therapeutic impact of exercise on psychiatric diseases. Sports Medicine, 30(4), 269-279.

Moola, F. J., Gairdner, S. E., & Amara, C. E. (2013). Exercise in the care of patients with anorexia nervosa: a systematic review of the literature. Mental Health and Physical Activity, 6(2), 59-68.

Pritts, S. D.,& Susman, J. (2003). Diagnosis of eating disorders in primary care. American Family Physician, 67(2), 297-304.

Shroff, H., Reba, L., Thornton, L. M., Tozzi, F., Klump, K. L., Berrettini, W. H., ... & Goldman, D. (2006). Features associated with excessive exercise in women with eating disorders. international Journal of Eating disorders, 39(6), 454-461.

Stice, E. (2002). Risk and maintenance factors for eating pathology: a meta-analytic review. Psychological bulletin, 128(5), 825.

Stice, E.,& Shaw, H. (2004). Eating disorder prevention programs: a meta-analytic review. Psychological bulletin, 130(2), 206.

Sundgot-Borgen, J. O. R. U. N. N., Rosenvinge, J. H., Bahr, R., & Schneider, L. S. (2002). The effect of exercise, cognitive therapy, and nutritional counseling in treating bulimia nervosa. Medicine & Science in Sports & Exercise, 34(2), 190-195.

Szabo, C. P.,& Green, K. (2002). Hospitalized anorexics and resistance training: impact on body composition and psychological well-being. A preliminary study. Eating and Weight Disorders-Studies on Anorexia, Bulimia and Obesity, 7(4), 293-297.

Thien, V., Thomas, A., Markin, D., & Birmingham, C. L. (2000). Pilot study of a graded exercise program for the treatment of anorexia nervosa. International Journal of Eating Disorders, 28(1), 101-106.

Tokumura, M., Yoshiba, S., Tanaka, T., Nanri, S., & Watanabe, H. (2003). Prescribed exercise training improves exercise capacity of convalescent children and adolescents with anorexia nervosa. European journal of pediatrics, 162(6), 430-431.

Zunker, C., Mitchell, J. E., & Wonderlich, S. A. (2011). Exercise interventions for women with anorexia nervosa: a review of the literature. International Journal of Eating Disorders, 44(7), 579-584.

INFLUENCE OF SYSTEMIC PHYSICAL ACTIVITY AND SPORT ON LEVELS OF ANGER AND AGGRESSION OF YOUNGSTERS WHO HAVE AGGRESSION INCLINATION

Author
PhD. Tarkan HAVADAR

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Influence Of Systemic Physical Activity And Sport On Levels Of
Anger And Aggression Of Youngsters Who Have Aggression Inclination

Author : PhD. Tarkan HAVADAR

ISBN: 978-625-7957-12-0
First Edition: December 2019

© 2019 Efe Akademi Yayınları. All rights reserved.

No part of this book may be reproduced or transmitted in any form by any means, electronic or mechanical, including photocopying and recording, or by any information storage or retrieval system, without written permission from the publisher, except for brief passages quoted by a reviewer in a newspaper or a magazine.

Efe Akademi Yayınları is a foundation of OFIS 2005.

Certificate No: 43370
Printing House Certificate No: 43370

Efe Akademi Yayınları
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü Esenler / İSTANBUL
+90 212 482 22 00
www.efeakademi.com

Printing House:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL - TURKEY
+90 212 483 13 13
www.ofis2005.com

Contents

INTRODUCTION i
CHAPTER ONE 1
THEORETICAL BASES OF THE PROBLEM 1
I.1. Anger 1
I.1.1. Definition and conditions for anger 1
I.1.2. Types and forms of anger. Anger as instantaneous and temperamental 3
I.1.3. Anxieties related to the proclivity to anger 5
I.1.4. Prevention and intervention 6
I.2. Aggression 7
I.2.1. Definition and conditions for aggression 7
I.2.2. Basic concepts related to aggression 9
I.2.3. Approaches in the theoretical investigation of aggression 10
I.2.4. Forms of aggression 12
I.2.5. General aggression model (GAM) 14
I.2.6. Factors on which the aggression is dependent 18
I.2.6.1. Factors of the environment 18
I.2.6.2. Factors of personality 27
I.2.6.3. Biological preconditions 28
I.2.7. Propensity to aggression 31
I.2.8. Prevention and intervention 31
I.3. Influence of systemic physical activity and sports events on levels of anger and aggression 34
I.4. The hypothesis of the study 37
CHAPTER TWO 39
AIM, TASKS AND METHODS OF THE RESEARCH 39
II.1. Aim of the research 39
II.2. Tasks of the research 39
II.3. Object of the research 39
II.4. Subject of the survey 40
II.5. Contingent of the research 40
II.6. Organization of the research 40
II.7. Research Tools 42
II.7.1. Literary-theoretical analysis 42
II.7.2. Pedagogical experiment 42
II.7.3. Sports-pedagogical testing 45
II.7.4. Scale to measure aggression levels of Buss-Perry (1992) 54

II.7.5. Interview 54
II.7.6. Observation 56
II.8. Statistical methods 56
CHAPTER THREE 57
RESULTS AND ANALYSIS 57
III.1. Analysis of the results of the sport-pedagogical experiment 57
III.1.1. Effectiveness of the "football" program 57
III.1.2. Effectiveness of Basketball Program in girls 63
III.1.3. Effectiveness of the Basketball program – boys 68
III.2. Резултати от приложения тест за оценка на агресията 71
III.2.1. Анализ на изходните данни за нивата на агресия на изследваните лица 71
III.2.2. Analysis of the results for the levels of aggression of the persons surveyed after the pedagogical experiment 75
III.2.2.1. Exploring the impact of the experimental program on overall levels of aggression 75
III.2.2.2. Exploring the impact of the experimental program on levels of physical aggression 79
III.2.2.3. Exploring the impact of the experimental program on verbal aggression levels 83
III.2.2.4. Exploring the impact of the experimental program on levels of anger tested 87
III.2.2.5. Exploring the impact of the experimental program on the degree of hostility of the study participants 91
III.3. Results of the meetings of school psychologists with parents 95
III.4. Survey results of sports pedagogues 108
CONCLUSIONS AND RECOMMENDATIONS 111
REFERENCES 113

REFERENCES

1. **Aguilar, B., Sroufe, L., Egeland, B., & Carlson, E.** (2000). Distiguishing the early-onset/persistent and adolescence-onset antisocial behavior types:from birth to 16 years. Developmental Psychology, 109-132.
2. **Ainslie, G.** (1975). Specious reward: a behavioural theory of impulsiveness and impulse control. Psychological Bulletin, 463-494.
3. **Alimohammadi, H., Nedaee, T., Firouzjah, J., & Deheshti, M.** (2016). University students and social benefits of intramural sports. Case study: University of QOM, Iran. Indian Journal of Fundamental and Applied Life Sciences, 102-106.
4. **Anderson Craig, A and Brad, J.** Bushman. Human Agression. Annu. Rev. Psychol. 2002. 53:27–51.
5. **Anderson, C., & Carnagey, N**. (2004). Violent evil and the general aggression model. In A. Miller, The Social Psychology of Good and EVil (pp. 168-192). New York: Guilford Publications.
6. **Anderson, C., Anderson, K., Dorr, N., DeNeve, K. M., & Flanagan, M.** (2000). Temperature and aggression. In M. Zanna, Advances in experimental social psychology (pp. 63-133). New York: Academic Press.
7. **Archer, J.** (2004). Sex Differences in Aggression in Real-World Settings: A Meta-Analytic Review. Review of General PSychology, 291-322.
8. **Aronson, E**. (1992). The social animal. New York: Freeman.
9. **Arsenio, W., & Lemerise, E.** (2004). Aggression and Moral Development: Integrating Social Information Processing and Moral Domain Models. Child Development, 987-1002.
10. **Ayduk, Ö., Gyurak, A., & Luerssen, A.** (2008). Individual differences in the rejection-aggression link in the hot sauce paradigm: The case of rejection sensitivity. Journal of Experimental Social Psychology, 775-782.
11. **Baillargeon, R., Tremblay, R., & Willms, J.** (2002). Physical agression among toddlers: does it run in families? In J. Willms, Vulnerabe chidren:

Findings from Canad's Longitudinal Study of Children and Youth. University of Alberta Press.

12. **Bandura, A.** (1983). Psychological mechanisms of aggression. In R. Geen, & E. Donnerstein, Aggression: Theoretical and empirical reviews (pp. 1-40). New York: Academic Press.
13. **Baron, R., & Richardson, D.** (1994). Human aggression. New York: Plenum.
14. **Baumeister, R., & Tierney, J.** (2011). Willpower: Rediscovering the greatest human strength. New York: Penguin Press.
15. **Berkowitz, L**. (1993). Aggression: Its Causes, Consequences, and Control. New York: McGraw-Hill.
16. **Blackwell, B., & McCullagh, P.** (1990). The relationship of athletic injury to life stress,competitive anxiety, and coping resources. Athletic Training, 25, 23-27.
17. **Boone, E., & Leadbeater, B.** (2006). Game on: diminishing risks for depressive symptoms in early adolescence through positive involvement in team sports. Journal of Research on Adolescence, 79-90.
18. **Brettschneider, W.** (2001). Effects of sport club activities on adolescent development in Germany. EUropean Journal of Sport Sciences, 1-11.
19. **Broidy, L., Nagin, D., Tremblay, R. E., Bates, J. E., Brame, B., & Dodge, K**. (2003). Developmental trajectories of childhood disruptive behaviours and adolescent delinquency: A six-site, cross-national study. Developmental Psychology, 222-245.
20. **Bushman, B., & Anderson, C.** (2001). Is it time to pull the plug on the hostile versus instrumental aggression dichotomy? Psychological Review, 108, 273-277.
21. **Bushman, B., & Baumeister, R**. (1998). Threatened egotism, narcissism, self-esteem, and direct and displaced aggression: Does self-love or self-hate lead to violence? Journal of Personality and Social Psychology, 219-229.

22. **Bushman, B., & Huesmann, L.** (2006). Short-term and long-term effects of violent media on aggression in children and adults. Archives of Pedatrics&Adolescent Medicine, 348-352.
23. **Bushman, B., & Huesmann, R.** (2010). Handbook of social psychology. 3:III:23.
24. **Buss, A.** (1961). The psychology of aggression. New York: Wiley.
25. **Buss, A.** (1961). The psychology of aggression. New York: Wiley.
26. **Buss, A., & Perry, M.** (1992). The aggression questionnaire. Journal of Personality and Social Psychology,, 452-459.
27. **Buss, D., & Duntley, J.** (2006). The Evolution of Aggression. In M. Schaller, J. Simpson, & D. Kenrick, Evolution and Social Psychology. Frontiers of social psychology (pp. 263-285). Psychology Press.
28. **Cairns, R., & Cairns, B.** (1994). Lifelines and risks: Pathways of youth in our time. Cambridge: Cambridge University Press.
29. **Campbell, A.** (1993). Men,w omen, and aggression. New York: Basic Books.
30. **Caplan, M., Vespo, J., Pedersen, J., & Hay, D. F.** (1991). Conflict over resources in small groups of one-and two-year-olds. Child Development, 62, 1513-1524.
31. **Caspi, A., McClay, J., Moffitt, T., Mill, J., Martin, J., & Craig, I.** (2002). Role of genotype ın the cycle of vıolence ın maltreated chıldren . Scıence, 851-854.
32. **Chaplin, J.** (1985). Dictionary of psychology (2nd ed.). New York: Dell Publishing.
33. **Charlesworth, J.** (2008). Helping Adolescents Manage Anger(ACAPCD-22). Alexandria: American Counselling Association.
34. **Cherek, D., Moeller, F., Dougherty, D., & Rhoades, H.** (1997). Studies of violent and non-violent male parolees: II. Laboratory and psychometric measures of impulsivity. Biological Psychiatry, 523-529.

35. Child Mind Institute. (n.d.). IED: What is it? Retrieved from Child Mind Institute: https://childmind.org/guide/intermittent-explosive-disorder/what-is-it/

36. **Collins, R. L., Quigley, B., & Leonard, K.** (2007). Women's physical aggression in bars: An event-based examination of precipitants and predictors of severity. Aggressive Behavior, 304-313.

37. **Costello, E., Compton, S., Keeler, G., & Angold, A**. (2003). Relationships between poverty and psychopatology: a natural experiment. Journal of American Medical Association, 2023-2029.

38. **Cote, S., Vaillancourt, T., LeBlanc, J., Nagin, D. W., & Tremblay, R. E**. (2006). The development of physical aggression from toddlerhood to pre-adolescence: A nation wide longitudinal study of Cnadian children. Journal of Abnormal Child Psychology, 34(1),71-85.

39. **Cox, S.** (2012). Game of Life: How sport and recreation can help make us healthier, happier and richer. The Sport and Recreation Alliance.

40. **Crick, N., & Dodge, K**. (1994). A review and reformulation of social-information-processing mechanisms in children's social adjustment. Psychological Bulletin, 74-101.

41. **Crick, N., & Dodge, K.** (1996). Social information-processing mechanisms in reactive and proactive aggression. Child Development, 993-1002.

42. **Crick, N., & Grotpeter, J.** (1995). Relational aggression, gender and social-psychological adjustment. Child development, 710-722.

43. **Crick, N., & Grotpeter, J.** (1995). Relational aggression, gender, and social-psychological adjustment. Child Development, 710-722.

44. **Dabbs, J., & Morris, R.** (1990). Testosterone, social class, and antisocial behaviour in a sample of 4462 men. Psychological Science, 209-211.

45. **Daniel, S., Goldston, D., Erkanli, A., Franklin, J., & Mayfield, A.** (2009). Trait anger, anger expression, and suicide attempts among adolescents and

young adults: A prospective study. Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology, 661-671.

46. **Deffenbacher, J.** (1993). General Anger: Characteristics and clinical implications. Psicologia Conductual, 49-67.

47. **Deffenbacher, J., Oetting, E., Thwaites, G., Lynch, R., Baker, D., Stark, R., & Eiswerth-Cox, L.** (1996). State-trait theory and the utility of the Trait Anger Scale. Journal of Coounseling Psychology, 131-148.

48. **De Rivera, J.** (2003). Aggression, Violence, Evil, and Peace. In T. Millon, M. Lerner, & I. Weiner, Handbook of Psychology, Personality and Social Psychology (pp. 569-599). John Wiley&Sons.

49. **Devecioğlu, S., Sahan, H., Yıldız, M., Tekin, M., & Sim, H.** (2012). Examination of socialization levels of university students engaging in individual and team sports. Procedis-Social and Behavioural Sciences, 326-330.

50. **DeWall, C., Anderson, C., & Bushman, B.** (2011). The General Aggression Model: Theoretical Extensions to Violence. Psychology of Violence: American Psychological Association, 245-258.

51. **DeWall, N., & Anderson, C.** (n.d.). The Social Psychology of Aggression. Draft.

52. **DiGiuseppe, R., & Tafrate, R.** (2006). Understanding Anger Disorders. Oxford University Press.

53. **Dimech, A., & Seiler, R.** (2011). Extra-curricular sport participation: a potential buffer against social anxiety symptoms in primary school children. Psychological Sport Exercise, 347-355.

54. **Drabman, R., & Thomas, M.** (1974). Does media violence increase children's tolernace for real-life aggression? Developmental Psychology, 418-421.

55. **Dollard, John Neal E. Miller, Leonard W. Doob, O. H. Mowrer [and] Robert R.** Sears, in collaboration with Clellan S. Ford, Carl Iver Hovland,

Richard T. Sollenberger.1939, English, Book edition: Frustration and aggression / by

56. **Eagly, A., & Steffen, V.** (1986). Gender and aggressive behaviour: A meta-analytic review of the social psychological literature. Psychological Bulletin, 309-330.
57. **Ellis, B., Figueredo, A., Brumbach, B., & Schlomer, G**. (2009). Fundamental dimensions of environmental risk. The impact of harsh versus unpredictable environments on the evolution and development of life history strategies. Human Nature, doi: 10.1007/s12110-009-9063-7.
58. **Eron, L., Huesmann, L., & Zelli, A.** (1991). The role of parental variables in the learning of aggression. In D. Pepler, & K. Rubin, The development and treatment of childhood aggression (pp. 169-188). NJ:Erbaum: Hillsdale.
59. **Ferguson, C., & Dyck, D.** (2012). Paradigm change in aggression research: The time has come to retire the General Aggression Model. Aggression and Violent Behaviour, 220-228.
60. **Ferguson, C., & Kilburn, J**. (2009). The public health risks of media violence: A meta-analytic review . Journal Paediatrics, 759-763.
61. **Frankenhuis, W., Panchanathan, K., & Nettle, D.** (2016). Cognition in harsh and unpredictable environments. Current Opinion in Psychology, doi: 10.1016/j.copsyc.2015.08.011.
62. **Freedman, J.** (2002). Media violence and its effect on aggression: Assessing the scientific evidence. Toronto: University of Toronto Press.
63. **Gaertner, L., Iuzzini, J., & O'Mara, E.** (2008). When rejection by one fosters aggression against many: multiple-victim aggression as a consequence of social rejecting and perceived groupness. Journal of Experimental Social Psychology, 958-970.
64. **Galloway, S., Bell, D., Hamilton, C., & Scullion, A.** (2006). Quality of Life and Wellbeing: Measuring the Benefits of Culture and Sport: Literature

Review and Think place. Edinburgh: Scottish Executive Education Department.

65. **Gaur, S.** (1988). Noise: Does it make you angry? Indian Psychologist, 51-56.
66. **Geen, R.** (2001). Human Aggression (2nd ed.). Buckingham: Open University Press.
67. **Gentile, D., Anderson, C., Yukawa, S., Ihori, N., Saleem, M., Ming, L., Sakamoto, A.** (2009). The effects of prosocial behaviors: International evidence from correlational, longitudinal, and experimental studies. Personality and Social Psychology Bulletin, 752-763.
68. **Gladue, B**. (1991). Aggressive behavioral characteristics, hormones, and sexual orientation in men and women. Aggressive Behavior, 313-326.
69. **Greene, R., Biederman, J., Zerwas, S., Monuteaux, M., Goring, J., & Faraone, S.** (2002). Psychiatric comorbidity, family dysfunction, and social impairment in referred youth with oppositional defiant disorder. American Journal of Psychiatry, 1214-1224.
70. **Guerra, N., Huesmann, L., & Spindler, A**. (2002). Community violence exposure, social cognition, and aggression among urban elementary-school children. Ann Arbor: Institute for Social Research, University of Michigan.
71. **Hansen, D., Larson, R., & Dworkin, J.** (2003). What adolescents learn in organized youth activities: a survey of self-reported developmental experiences. Journal of Research on Adolescence, 25-55.
72. **Harrison, P**. (2003). Differences in behavior, psychological factors, and environmental factors associated with participation in school sports and other activities in adolescence. Journal of School Health, 113-120.
73. **Haudenhuyse, R., Theeboom, M., & Coalter, F.** (2012). The potential of sports-based social interventions for vulnerable youth: implications for sport coaches and youth workers. Journal of Youth Studies, 437-454.
74. **Hazaleus, S., & Deffenbacher, J.** (1986). Relaxation and cognitive treatments of anger. Journal of Consulting and Clinical Psychology, 349-353.

75. **Hogg, J., & Deffenbacher, J.** (1986). Irrational beliefs, depression, and anger in college students. Journal of College Student Personnel, 349-353.

76. **Holt, N., Kingsley, B., Tink, L., & Scherer, J.** (2011). Benefits and challenges associated with sport participation by children and parents from low-income families. Psychology of Sport and Exercise, 490-499.

77. **Houston, R., Stanford, M., Villemarette-Pittman, N., Conklin, S., & Helfritz, L.** (2003). Neurobiological correlates and clinical implications of aggressive subtypes. Journal of Forensic Neuropsychology, 67-87.

78. **Howie, L., Lukacs, S., Pastor, P., Reuben, C., & Mendola, P.** (2010). Participation in activities outside of school hours in relation to problem behavior and social skills in middle school. Journal of School Health, 119-125.

79. **Hubbard, J.** (2001). Emotion expression processes in children's peer interaction: The role of peer rejection, aggression, and gender. Child Development, 1426-1438.

80. **Huesmann, L.** (1997). Observational learning of violent behavior: Social and biosocial processes. In A. Raine, D. Farrington, P. Brennen, & S. Mednick, The biosocial basis of violence (pp. 69-88). New York: Plenum Press.

81. **Huesmann, L. R., Eron, L. D., Lefkowitz, M. M., & Walder, L. O.** (1984). Stability of aggression over time and generations. Developmental Psychology, 1120-1134.

82. **Huesmann, L., Eron, L., & Dubow, E.** (2002). Childhood predictors of adult criminality: Are all risk factors reflected in childhood aggressiveness? Criminal Behavior and Mental Health, 185-208.

83. **Huesmann, L., Eron, L., & Yarmel, P.** (1987). Intellectual functioning and aggression. Journal of Personality and Social Psychology, 232-240.

84. **Insko, C., Schopler, J., Hoyle, R., & Dardis, G.** (1990). Individual-group discontinuity as a function of fear and greed. Journal of Personality and Social Psychology, 68-79.

85. **Johanson, G.** (1981). Neural stimulation as a means for generating standardized threat under laboratory conditions. In P. Brain, & D. Benton, Multidisciplinary approaches to aggression research. Amsterdam: Elsevier.

86. **Joireman, J., Anderson, J., & Strathman, A**. (2003). The aggression paradox: Understanding links among aggression, sensation seeking, and the consideration of future consequences. Journal of Personality and Social Psychology, 1287-1302.

87. **Joireman, J., Balliet, D., Sprott, D., Spangenberg, E., & Schultz, J**. (2008). Consideration of future consequences, ego-depletion, and self-control: Support for distinguishing between CFC-Immediate and CFC-Future sub-scales. Personality and Individual Differences, 15-21.

88. **Kim-Cohen, J., Caspi, A., Taylor, A., Williams, B., Newcombe, R., Craig, I., & Moffitt, T**. (2006). MAOA, maltreatment, and gene-environment interactions predicting children's mental health: new evidence and a meta-analysis. Molecular Psychiatry, 903-913.

89. **Kingsbury, S., Lambert, M., & Hendrickse, W.** (1997). A two-factor model of aggression. Psychiatry, 24-232.

90. **Krahé, B., Berkowitz, L., Brockmeyer, J., Bushman, B., Coyne, S., Dill, K., Warburton, W**. (2012). Report of the media violence commission. Aggressive Behavior, 335-341.

91. **Lahey, B., Waldman, I., & McBurnett, K.** (1999). Annotation: The development of antisocial behaviour:an integrative causal model. Journal of child psychology and psychiatry, 669-682.

92. **Lansford, J., Chang, L., Dodge, K., Malone, P., Oburu, P., & Palmérus, K.** (2005). Cultural normativeness as a moderator of the link between physical discipline and children's adjusttment: A comparison of China, India, Italy, Kenya, Philippines, and Thailand. Child Development, 1234-1246.

93. **Lawrence, C., & Andrews, K**. (2004). The influence of perceived prison crowding on male inmates' perception of aggressive events. Aggressive Behavior, 273-283.

94. **Lazarus, R.** (1991). Emotion and adaptation. New York: Oxford University Press.

95. **LeBlanc, M., & Frechette, M.** (1989). Male criminal activity from childhood through youth. New York: Springer-Verlag.

96. **Ledgerwood, A., & Chaiken, S.** (2007). Priming us and them: Automatic assimilation and contrast in group attitudes. Journal of Personality and Social Psychology, 940-956.

97. **Lemerise, E., & Arsenio, W.** (2000). An integrated model of emotion process and cognition in social information processing. Child Development, 107-118.

98. **Loeber, R., & Hay, D**. (1997). Key issues in the development of aggression from childhood to early adulthood. Annual Review of Psychology, 371-410.

99. **Lorenz, K.** (1966). On Aggression. London: Routledge.

100. **Lv, L., & Takami, K.** (2015). The Relationship between Social Skills and Activities among Chinese College Students. Psychology, 393.

101. **Madran, H.** (2012). Buss-Perry saldırganlık ölçeği'nin Türkçe formunun geçerlik ve güvenlik çalışması. Türk Psikoloji Dergisi, 1-6.

102. **Marcus-Newhall, A., Pedersen, W. C., Carlson, M., & Miller, N.** (2000). Displaced agression is alive and well: A meta-analytic review. Journal of Personality and Social Psychlogy, 78, 670-689.

103. **Moesch, K., Birrer, D., & Seiler, R**. (2010). Differences between violent and non-violent adolescents in terms of sport background and sport-related psychological variables. European Journal of Sport Science, 319-328.

104. **Moffitt, T., & Lynam, D.** (1994). The neuropsychology of conduct disorder and delinquency" Implifications for understanding antisocial behavior. In D. Fowles, P. Sutker, & S. Goodman, Progress in experimental personality & psychopathology research (pp. 233-262). New York: Springer-Verlag.

105. **Nouvion, S. O., Cherek, D., Lane, S., Tcheremissine, O., & Lieving, L.** (2007). Human proactive aggression: Association with personality disorders and psychopathy. Aggressive Behavior, 552-562.

106. **Nucci, L.** (1981). Conceptions of personal issues: A domain distinct from moral or societal concepts. Child Development, 114-121.

107. **O'Connor, D., Archer, J., Hair, W., & Wu, F.** (2002). Exogenous testosterone, aggression, and mood in eugonadal and hypogonadal men. Physiology and Behavior, 557-566.

108. **Olweus, D.** (1979). The stability of aggressive reaction patterns in males: Areview. Psychological Bulletin, 852-875.

109. **Patterson, G., DeBaryshe, B., & Ramsey, E.** (1989). A developmental peerspective on antisocial behavior. American Psychologist, 329-335.

110. **Plomin, R., & Rutter, M.** (1998). Child development, molecular genetics and what to do with genes once they are found. Child Development, 1223-1242.

111. **Plomin, R., Nitz, K., & Rowe, D.** (1990). Behavioral Genetics and Aggressive Behavior in Childhood. In M. Lewis, & S. Miller, Handbook of Developmental Psychopathology (pp. 119-133). Boston: Springer.

112. **Plutchik, R., & van-Praag, H.** (1995). The nature of impulsivity: definitions, ontology, genetics, and relations to aggression. In E. Hollander, & D. Stein, Impulsivity and Aggression (pp. 7-24). New York: John Wiley.

113. **Pontiflex, M., Saliba, B., Raine, L., Picchietti, D., & Hillman, C.** (2012). Exercise Improves Behavioral, Neurocognitive, and Scholastic Performance in Children with Attention-Deficit/ Hyperactivity Disorder. The Journal of Pediatrics.

114. **Pope, A., Bierman, K., & Mumma, G.** (1989). Relations between hyperactive and aggressive behaviors and peer relations at threes elementary grade levels. Journal of abnormal child psychology, 253-267.

115. **Kipling Williams**. (2007 , Fall). Lections on Psychology. Aggression. Purdue University .

116. **Peled, M., & Moretti, M.** (2007). Rumination on anger and sadness in adolescence: Fueling of fury and deepening of despair. Journal of CLinical Child Adolescent Psychology, 66-75.

117. **Quinn, C., Rollock, D., & Vrana, S.** (2014). A Test of Spielberger's State-Trait Theory of Anger with Adolescents: Five Hypothesis. Emotion , 74-84.

118. **Raine, A., Venables, P., & Williams, M.** (1995). High autonomic arousal and electrodermal orienting at age 15 years as protective factors against criminal behavior at age 29 years. American Journal of Psychiatry, 1595-1600.

119. **Ramirez, J., & Andreu, J.** (2003). Aggression's typologies. International Review of Social Psychology, 145-161.

120. **Ramirez, J., & Andreu, J.** (2005). Aggression, and some related psychological constructs (Anger, Hostility, and Impulsivity). Some Comments from a research project. Aggression, Anger, Hostility, and Impulsivity.

121. **Ramirez, J., Fujihara, T., Van-Goozen, S., & Santisteban, C.** (2001). Anger proneness in Japanese and Spanish students. In J. Ramirez, & D. Richardson, Cross-cultural Approaches to Aggression and Reconciliation (pp. 87-97). Huntington: NovaScience.

122. **Rhea, D., & Lantz, S**. (2004). Violent,Delinquent,and Aggressive Behaviors of Rural High School Athletes and Non-Athletes. Physical Educator, 170-176.

123. **Roberts, G., & Treasure, D**. (1992). Children in sport. Sport Science Review, 46-64.

124. **Rohner, R.** (1975). They love me, they love me not: A worldwide study of the effects of parental acceptance and rejection. New Haven: CT:Human Relations Area Files Press.

125. **Rotton, J.** (1979). The air pollution experience and physical aggression. Journal of Applied Social Psychology, 397-412.

126. **Rotton, J., & Frey, J.** (1985). Air pollution, weather, and violent crime: Concomitant time-series analysis of archival data. Journal of Personality and Social Psychology, 1207-1220.

127. **Salamuddin, N., & Harun, M.** (2010). Facilitating the process of learning social skills through humanistic physical education. Procedia-Social and Behavioral Sciences, 223-227.

128. **Savage, J., & Yancey, C**. (2008). The effects of media violence exposure on criminal aggression: A meta-analysis. Criminal Justice and Behavior, 1123-1136.

129. **Schnohr, P., Kristensen, T., Prescott, E., & Scharling, H.** (2005). Stress and life dissatisfaction and inversely associated with jogging and other physical activity in leisure time: The Copenhagen City Heart Study. Scandinavian Journal of Medicine and Science in Sports, 107-112.

130. **Schwartz, D., & Proctor, L.** (2000). Community violence exposure and children's social adjustment in the school peer group: The mediating roles of emotion regulation and social cognition. Journal of Consulting and Clinical Psychology, 670-683.

131. **Smith, D., Larson, J., DeBaryshe, B., & Salzman, M.** (2000). Anger management for youths: What works and for whom? In D. Sandhu, & C. Aspy, Violence in American schools: A practical guide for counsellors (pp. 217-230). Alexandria,VA: American Counselling Association.

132. **Soubrie, P.** (1986). Reconciling the role of central serotonin neurons in humans and animal behavior. The Behavioral and Brain Sciences, 319-364.

133. **Spielberg, C., Kranser, S., & Solomon, E.** (1988). The experience, expression and control of anger. In M. Janisse, Health psychology: Individual differences and stress. New York: Springer Verlag.

134. **Spielberger, C., Jacobs, G., Russell, S., & Crane, R**. (1983). Assessment of Anger: the State-Trait Anger Scale. In J. Butcher, & C. Spielberger, Advances in Personality Assessment. Hillsdale,New Jersey: Erlbaum.

135. **Spielberger, C., Reheiser, E., & Sydeman, S.** (1995). Measuring the experience expression and control of anger. Issues in Comprehensive Pediatric Nursing, 207-232.
136. **Standford, R., Duncombe, R., & Armour, K.** (2008). The role of physical activity/sport in tackling youth disaffection and anti-social behaviour. Educational Review, 457-468.
137. **Steptoe, A., & Butler, N.** (1996). Sports participation and emotional wellbeing in adolescents. The Lancet, 1789-1792.
138. **Straus, M.** (2000). Beating the devil out of them: Corporal punishment by America families and its effects on children (2nd ed.). Somerset, NJ: Transaction Publishers.
139. **Streeet, G., & James, R.** (2007). The relationship between organized recreational activity and mental health. Curtin University: Centre for Behavioural Research in Cancer Control.
140. Student Leadership and Involvment Center. (n.d.). Definition of 3 types of nterpersonal behavior. E-Leadership: On-line Leadership Development Series. University of San Diego.
141. **Sturmey, P.** (2002). Treatment interventions for people with aggressive behavior and intellectual disability. In G. Holt, & N. Bouras, Autism and Related Disorders: The Basic Handbook for Mental Health, Primary Care and Other Professionals (pp. 42-56). Great Britain: The Royal College of Psychiatrists.
142. **Sukhodolsky, D., Kassinove, H., & Gorman, B.** (1995). Cognitive-behavioral therapy for anger in children and adolescents: a meta-analysis. Aggression and Violent Behavior, 247-267.
143. **Taliaferro, L., Eisenberg, M., Johnson, K., Nelson, T., & Neumark-Sztainer, D.** (2011). Sport participation during adolescence and suicide ideation and attempts. International Journal of Adolescent Medicine and Health, 3-10.

144. **Thompson-Coon, J., Boddy, K., Stein, K., Whear, R., Barton, J., & Depledge, M.** (2011). Does participating in physical activity in outdoor natural environments have a greater effect on physical and mental wellbeing than physical activity indoors? A systematic review. Environmental Science and Technology, 1761-1772.

145. **Tremblay, E., Schaal, B., Boulerice, B., Arsenault, L., Soussignan, R., Paquette, D., & Laurent, D.** (1998). Testosterone, Physical Aggression, Dominance, and Physical Development on Early Adolescence. International Journal of Behavioral Development, 753-777.

146. **Tremblay, R., & Nagin, D.** (2005). The developmental origins of physical aggression in humans. In R. Tremblay, W. Hartup, & J. Archer, Developmental origins of aggression (pp. 83-106). New York: Guilford Press.

147. **Tuvblad, C., Raine, A., Zheng, M., & Baker, L**. (2009). Genetic and environmental stability differs in reactive and proactive aggression. Aggressive Behavior, 437-452.

148. US Department of Health and Human Services. (2001). Youth violence: a report of the Surgeon General. Washington,DC.

149. **Vaillancourt, R.** (2005). Indirect aggression among humans: Social construct or evolutionary adaptation? In R. Trembay, W. Hartup, & J. Archer, Developmental origins of aggression (pp. 158-177). New York: Guilford.

150. **Valis, R., Zullig, K., Huebner, E., & Drane, J.** (2004). Physical activity behaviors and percieved life satisfaction among public high school adolescents. Journal of School Health, 59-65.

151. **Valois, R., Umstattd, M., Zullig, K., & Paxton, R**. (2008). Physical activity behaviors and emotional self-efficacy:is tehre a relationship for adolescents? Journal of School Health, 321-327.

152. **Van-de-Vliert, E., Schwartz, S., Huismans, S., Hofstede, G., & Daan, S.** (1999). Temperature, cultural masculinity, and domestic political violence. Journal of Cross-Cultural Psychology, 291-314.

153. **VanLange, P., Klapwijk, A., & VanMunster, L.** (2011). How to shadow of the future might promote cooperation. Group Processes and Intergroup Relations, doi: 10.1177/1368430211402102.

154. **Van-Lange, P., Rinderu, M., & Bushman, B**. (2016). Aggression and Violence Around the World: A Model of Climate, Aggression and Self-control in Humans (CLASH). Behavioral and Brain Sciences.

155. **Vitiello, B., Behar, D., Hunt, J., Stoff, D., & Ricciuti, A**. (1990). Subtyping aggression in children and adolescents. Journal of Neuropsychiatry and Clinical Neurosciences, 189-192.

156. **Walsh, R.** (2011). Lifestyle and Mental Health. American Psychologist, 579-592.

157. **Warburton, W., & Anderson, C.** (2015). Aggression, Social psychology of. In J. Wright, International encyclopedia of the social & behavioral sciences (2nd ed.) (pp. 373-380). Amsterdam: Elsevier.

158. **Warburton, W., Williams, K., & Cairns, D.** (2006). When ostracism leads to aggression: the moderating effects of control deprivation. Journal of Experimental Social Psychology, 213-220.

159. **White, J., Moffitt, T., Caspi, A., & Bartusch, D**. (1994). Measuring impulsivity and examining its relationship to delinquency. Journal of Abnormal Psychology, 192-205.

160. WHO. (2002). World report on violence and health: summary. Geneva: World Health Organiation.

161. **Winsow, E., & Shaw, D.** (2007). Impact of neighbourhood disadvantage on overt behavior problems during early childhood. Aggressive Behaviour, 207-219.

162. **Witt, P., & Caldwell, L.** (2010). The Scientific Evidence Relating to the Impact of Recreation on Yout Development. In The Rationale for Recreation Services for Youth: An Evidenced Based Approach (pp. 32-43).

163. **Zarrett, N., Fay, K., Li, Y., Carrano, J., Phelps, E., & Lerner, R**. (2009). More than child's play: variable-and-pattern-centered approaches for examining effects of sports participation on youth development. Developmental Psychology, 368-382.

164. **Zwemer, W., & Deffenbacher, J**. (1984). Irrational beliefs, anger and anxiety. Journal of Counceling Psychology, 391-393.

165. **Канполат, Х**. (2017). Изслеедване на проблемите, свързани с отпадането от спорта при младежи и деца вобласт Денизли, Р Турция. Дипломна работа за придобиване на ОКС "Магистър". НСА "Васил Левски".

SOLUNUM FONKSİYON TESTLERİ İLE FİZİKSEL PERFORMANS ARASINDAKİ İLİŞKİ

EDĶT¥ R
DO¢ .DR. ¦ NSAL TAZEG¦ L

YAZAR
DR. OZAN ESMER

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Solunum Fonksiyon Testleri İle Fiziksel Performans Arasındaki İlişki

Editör: Ünsal TAZEGÜL
Yazar: Ozan Esmer

ISBN: 978-625-7957-11-3

1. Baskı: Aralık 2019

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir.
EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İçindekiler

1. GİRİŞ **1**

2. FİZİKSEL PERFORMANS **3**

2.1. Kuvvet 3

2.2. Dayanıklılık 4

2.3. Sürat 5

2.4. Esneklik 6

2.5. Denge 7

2.6. Çeviklik 8

2.7. Koordinasyon 9

3. EGZERSİZ TESTLERİ **11**

3.1. Testlerin Amaçları 11

4. SOLUNUM FONKSİYON TESTLERİ VE ÖNEMİ **17**

4.1. Solunum Fonksiyon Testi Öncesi Yapılması Gerekenler 18

4.2. Testlerin Uygulanma Şekli 19

4.3. Akciğer Fonksiyon Testi Türleri 20

4.3.1. Ventilasyon Testleri (Spirometre İle Ölçülen Akciğer Volüm ve Kapasiteleri) 20

4.3.2. Distribüsyon Testleri 26

4.3.3. Difüzyon Testleri 28

4.3.4. Arter Kan Gazları İle İlgili Testler 30

5. AKCİĞER HASTALIKLARINDA EGZERSİZ **31**

5.1. Egzersiz Testleri Uygulanmaması Gereken Durumlar 35

5.2. Akciğer Hastalıklarında Kullanılan Alan Egzersiz Testleri 37

6. EGZERSİZİN SOLUNUM SİSTEMİ ÜZERİNE ETKİLERİ **41**

6.1. Egzersizin Solunum Üzerindeki Kronik Etkileri 44

LİTERATÜR ARAŞTIRMALARI **45**

KAYNAKLAR **49**

KAYNAKLAR

Açıkada C, 1990. Bilim ve Spor Kitabı, Büro-Tek Ofset Matbaa, Ankara.

Açıkada C, Hazır T, Aşçı A, Turnagöl H, 1999. Bir İkinci Lig Futbol Takımının Sezon Öncesi Hazırlık Döneminde Fiziksel ve Fizyolojik Profili. Futbol Bilim ve Teknoloji Dergisi, 1; 14- 20.

Ak E, 2014. Investigation of the use Of the arms In recovering from postural perturbations. January; 115 pages.

Akgün N, 1989. Egzersiz Fizyolojisi. 1. Baskı, Ankara; 1.Cilt.

Akgün N, 1996. Egzersiz ve Spor Fizyolojisi. Ege Üniversitesi Basımevi, 6. Baskı, 2. Cilt, İzmir.

Alpar R, 1988. Yüzme ve Su Topu Antrenmanlarının Temeli. BTSGM Yayınları, Ankara; 20-26.

Alter MJ, 2004. Science of flexibility. Third Edition, United States of America, Human Kinetics.

Altınkök ve Ölçülü, 2012. 10 Yaş tenisçilerde yarışma öncesi postural kontrol ile çeviklik performanslarının incelenmesi. Selçuk University Journal of Physical Education and Sport Science; 14(2): 273–276.

Astrand PO, Rodahl K, 1986. Textbook of work physiology. Physiological bases of exercise, 3rd Edition, NewYork: McGravv Hill Book Company, USA.

Balcı K, 1978. Göğüs Hastalıkları. Cilt 1, Ankara.

Bale P, 1993. Biological and Performance Variables in Relation to Age in Male and Female Adolescent Athletes. J Spt Med Phy Fitness; 32, 2, 142-148.

Beyaz M, Metin G, Dinç C vd., 1998. Yüzücülerin Cinsiyetlerine Göre Maksimal Egzersize Olan Cevaplarının Karşılaştırılması. Yüzme Bilim ve Teknoloji Dergisi, 18; 21- 25.

Bieze A, Gnacinski M, Rouse A, Sunderberg S, 2006. Effects of a chronic pnf stretching program on speed and explosiveness in division 3 collegiate athlete. Journal Of Undergraduate Kinesiology Research, Offical Research Journal of The Department of Kinesiology, University of Wisconsin 2, 1-9.

Coker CA, 2004. Motor learning and control for practitioners, United States of America; 48, 104.

Coşkun F, 2012. Kardiyopulmoner egzersiz testlerinde metodoloji. Saryal S, Ulubay G (editörler). Solunum Fonksiyon Testleri. Toraks Kitapları Sayı: 16: 356-62.

Demir M, Filiz K, 2004. Spor Egzersizlerinin İnsan Organizması Üzerindeki Etkileri. Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi, Cilt 5, Sayı 2; 109- 114.

Dorsey B, Lawson P, Pezer V, 1990. Relationship Between Women's Basketball Performanca and Will to Win. Can J Appl Sport Sci, 5; 91- 93.

Eker H, Ağaoğlu YS, Albay F, 2003. Niğde Üniversitesindeki 20-25 Yaş Arası Futbol Oynayan, Futbolu Bırakan ve Düzenli Spor Yapmayan Öğrencilerin Solunum ve Antropometrik Parametrelerinin İncelenmesi. Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, I (2) 89- 97.

Ergen E. Egzersiz Fizyolojisi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2002.

Ergün P, 2012. Alan testleri. Saryal S, Ulubay G (editörler). Solunum Fonksiyon Testleri. Toraks Kitapları Sayı: 16: 376-83.

Erkmen N, Kaplan T, Taşkın H, 2005. Profesyonel Futbolcuların Hazırlık Sezonu Fiziksel ve Fizyolojik Parametrelerinin Tespiti ve Karşılaştırılması. Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi; III (4), (137-144).

Erol E, Cicioğlu İ, Pulur A, 1999. 13-14 Yaş Grubu Erkek Baketbolculara Yönelik Dayanıklılık Antrenmanının Vücut Kompozisyonu ile Bazı Fiziksel ve Fizyolojik ve Kan Parametreleri Üzerine Etkisi. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Dergisi; 4, 12-20.

Eskiyecek CG, 2012. 12- 16 Yaş Kız Basketbolcularda Antrenman Öncesi ve Sonrası Solunum Fonksiyon Testi Ekokardiyografi, Bazı Fiziksel ve Antropometrik Parametrelerin İncelenmesi. Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

Fotheringham I, Meakin G, Punekar YS, et al, 2015. Comparison of laboratory-and filed based exercise tests for COPD: a systematic review. Int J of Chron Obstruct Pulmon Dis; 10: 625-43.

Gallahue DL, 1996. Developmental physical education for today's children, McGraw-Hill, New York, p 78.

Gazioğlu K, 1978. Akciğer Hastalıkları. Cilt:1-2, 903- 930, İstanbul.

Gazioğlu K, Koçyiğit E, Çavdar T, 1981. Eforda Solunum Fonksiyonundaki Değişiklikleri Gösteren Testler. Türkiye Solunum Araştırmaları Derneği Yayın Organı, Solunum 1 (1); 56.

Guskiewicz KM, 2004. Regaining postural stability and balance. In: Prentice WE, ed. Rehabilitation techniques for sports medicine and Athletic training. New York, NY: McGraw-Hill Companies, Inc:156-185.

Guyton AC, Hall JE, 2013. Tıbbi fizyoloji. 12. baskı, İstanbul, Nobel Tıp Kitabevleri, s. 172-256.

Günay M ve Cicioğlu İ, 2001. Spor fizyolojisi, Baran Ofset. Ankara.

Günay M, 1999. Egzersiz Fizyojisi. 2. Baskı, Ankara: Bağırgan Yayımevi.

Günay M, Tamer K, Cicioğlu İ, 2006. Spor Fizyolojisi ve Performans Ölçümü. Ankara: Gazi Kitabevi.

Harrison SL, Greening NJ, Houchen-Wolloff L, et al, 2013. Age-specific normal values for the incremental shuttle walk test in a healthy British population. J Cardiopulm Rehabil Prev; 33: 309-13.

Hazar S, Alpay B, 2006. Türk Güreş Milli Takımı Sporcularının Bazı Solunum ve Dolaşım Parametrelerinin Niğde Üniversitesi Güreş Takımı Sporcularıyla Kıyaslaması ve Değerlendirilmesi. Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi 8 (3), 25-33.

Hazır T, Mahir ÖF, Açıkada C, 2010. Genç futbolcularda çeviklik ile vücut kompozisyonu ve anaerobik güç arasındaki ilişki. Hacettepe J. of Sport Sciences; 21 (4), 146–153.

Homberg PM, 2009. Agility training for experienced athletes: A dynamical systems approach. Strength and Condition Journal; 31, 73-78.

İşleğen Ç, 1987. Değişik Liglerde Oynayan Bölgesel Profesyonel Futbol Takımlarının Fiziksel ve Fizyolojik Profilleri. Spor Hekimliği Dergisi, 22; 83- 89.

Kamar A, 2003. Sporda Yetenek, Beceri ve Performans Testleri. Ankara, Nobel Yayın Dağıtım.

Kaya M, 2003. "13-15 Yaş grubu spor yapan görme engellilerin statik ve dinamik denge etkinliklerinin karşılaştırılması". Y.L Tezi. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Ankara.

Kaygısız Z, 1978. Sporda Yeteneğin Solunumsal Kriterlerle Araştırılması. Diyarbakır Tıp Fakültesi Dergisi, Vol. 6, No:3; 901- 916.

Kayserilioğlu A, Metin G, Güler C, 1998. Değişik Spor ve Yaş Gruplarında Stres Test Uygulanarak Kardiyovasküler Sistemin İncelenmesi. İstanbul Tıp Fakültesi Mecmuası, 59; 28- 33.

Kelle M, Denli O, 1989. Sigaranın Akciğerlerin Statik Parametreleri Üzerindeki Etkileri. Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi, 16 (3-4), 216- 221.

Koç H, Günay M, 2000. Sekiz Haftalık Genel Sürat Antrenman Programının Hentbolcularda Vücut Yağ Yüzdesi, Solunum Fonksiyonları ve Kan Basıncına Etkisi. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri 1. Kongresi Bildiriler, Ankara; 94-100.

Köroğlu Y, Aksoy C, Atar Ö, Koç H, 2011. An Examination of the Relationship between 2d:4d Finger Length Proportions and Anaerobic Power in Athletes. European Journal of Applied Sciences 8 (4): 203-208.

Kurt C, Toksöz İ, Dindar MD, 2014. The Effects of Two Different Whole-Body Vibration Frequencies on Isometric Strength, Anaerobic Performance, and Rating of Perceived Exertion. Journal of Physical Education and Sport. 14 (1): 306-314

Mc Ardle WD, Katch EL, Katch VL, 1981. Exercise Physiology, Energy, Nutrition and Human Performance. Philadelphia: Lea and Febiger; 154-197.

Metin G, Öztürk L, Yücesir İ, Bayraktar B, 2003. Birinci Lig Düzeyi Elit Bayan Basketbol Oyuncularında İstirahat ve Egzersiz Sırasındaki Solunum Parametreleri. Solunum Dergisi, sayı 5; 220- 226.

Mottram C, 2009. Cardiopulmonary exercise testing. In: Ruppel GL (ed). Manual of Pulmonary Function Testing. 9th ed. Mosby Elsevier:185-237.

Murat LS, 1997. 'Çocuk ve spor'. Bağırgan Yayın Evi, Ankara; 135-169.

Müniroğlu RS, Özen G, 2017. Sporda Yetenek Seçimi ve Yönlendirme, Ankara; Akademisyen Yayınevi.

Noyan A, 1999. Fizyoloji. Meteksan A.Ş. Ankara; Ocak: 497-508.

O'Donnell DE, Revill SM, Webb KA 2001. Dynamic hyperinflation andexercise intolerance in chronic obstructive pulmonary disease. Am J Respir Crit Care Med; 164: 770-7.

Odabaş B, 2003. 12 Haftalık Yüzme Temel Eğitim Çalışmalarının 7-12 Yaş Gurubu Kız ve Erkek Yüzücülerin Fiziksel ve Motorsal Özellikleri Üzerine Etkisi, 2003 Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Orhan S, Eskiyecek CG, 2018. The Effects of Summer Sports School Basketball Training on Respiratory Functions of Female Students. Universal Journal of Educational Research 6(12): 2834-2840.

Özer K, 2001. Fiziksel uygunluk, Ankara.

Özgönül H, 1965. Futbolcularda Solunumsal Karakteristikler ve Fiziksel Uygunluğun Solunumsal Kriterlerinin Araştırılması. Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası, Cilt 4, Sayı 3.

Palange P, Forte S, Onoratti P, et al, 2000. Ventilatory and metabolic adaptations to walking and cycling in patients with COPD. J Appl Physiol; 88: 1715-20.

Parreira VF, Janaudis-Ferreira T, Evans RA, et al, 2014. Measurement properties of the incremental shuttle walk test: a systematic review. Chest; 145: 1357-69.

Poole DC, Gaesser GA, 1985. Response of ventilatory and lactate thresholds to continuous and interval training. J Appl Physiol; 58: 1115-21.

Radebold A, Cholewicki J, Polzhofer GK, Greene HS, 2001. Impaired posteroural control of the lumbar spine is associated with delayed muscle response times in patients with chronic idiopathic low back pain. Spine Journal; 26(7), 724-730.

Reilly T, Bangsbo L, Franks A, 2000. Anthropometric and Physiological Predispositions for Elite Soccer. J. Of Sport Science, 18; 669- 83.

Richardson RR, Melanie T, 2005. Functional balance training using a domed device, Strength and Conditioning Journal; Feb; 27, 1; ProQuest Central pg. 50.

Ricotti L, 2011. Static and dynamic balance in young athletes. J. Hum. Sport Exerc. 6(4):616- 628.

Roca J, Burgos F, 2012. Exercise testing. In: Spiro SG, Silvestri GA, Agusti A (eds). Clinical Respiratory Medicine. 4th ed. Philadelphia: Elsevier Saunders:143-53.

Sevim Y, 2002. Antrenman bilgisi. 1.baskı. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Sevim Y, 2010. Antrenman bilgisi, 8. baskı, Fil Basımevi, Ankara.

Sezen M, 1995. Farklı Aerobik Nitelikli Dayanıklılık Antrenmanlarının Aerobik Güç, Vücut Kompozisyonu ve Kan Basınçlarına Etkisi. Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Shepard JM, Young WB, 2006. Agility literature review: Classifications, training and testing. Journal Of Sport Sciences; 24,0-919-932.

Sınırkavak G, Dal U, Çetinkaya Ö, 2004. Elit Sporcularda Vücut Kompozisyonu ile Maksimal Oksijen Kapasitesi Arasındaki İlişki. Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi; 26, 171-176.

Singh SJ, Jones PW, Evans R, Morgan MDL, 2008. Minimum clinically important improvement for the incremental shuttle walking test. Thorax; 63: 775-7.

Smith HK, Thomas SG, 1991. Physiological Characteristic of Elite Female Basketball Players. Can J Sport Sci, 16; 289- 295.

Şahin O, 2007. Düzenli Egzersiz Eğitiminin 12–14 Yaş Çocukların Bazı Fiziksel ve Fizyolojik Parametreleri Üzerine Etkisinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Şen E, 2017. Egzersiz Fizyolojisi ve Egzersiz Testleri. Toraks Cerrahisi Bülteni, 10: 29-36.

Şimşek D, Ertan H, Sugötüren M, Mülazımoğlu Ballı Ö, 2011. Posteroural kontrol ve spor: Spor branşlarına yönelik posteroural Sensör-Motor stratejiler ve posteroural salınım. Spormetre Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi; 9(3), 81-9.

Tamer K, 2000. Sporda Fiziksel Fizyolojik Performansın Ölçülmesi ve Değerlendirilmesi. 2. Baskı, Ankara: Bağırgan Yayınevi; 163- 168, 71-87, 105-187.

Taşgın E, 2006. 10–16 Yaş Grubu Çocuklara Uygulanan Egzersiz Programının Solunum Parametreleri Üzerine Etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Taşgın E, Dönmez N, 2009. 10–16 Yaş Grubu Çocuklara Uygulanan Egzersiz Programının Solunum Parametreleri Üzerine Etkisi. Selçuk Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi; 11(2): 13–16.

Temoçin S, Ek RO, Tekin TA, 2004. Futbolcularda Sürat ve Dayanıklılığın Solunumsal Kapasite Üzerine Etkisi. Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, II (1) 31- 35.

Tetik S, Koç M, Atar Ö, Koç H. (2013). Basketbolcularda statik denge performansı ile oyun değer skalası arasındaki ilişkinin incelenmesi. Türkiye Kickboks Federasyonu Spor Bilimleri Dergisi, 6(1), 9-18.

Tosun TG, Koç H, Özen G, 2017. The Relationshıp Between Aerobic Capacity And Match Performance In Team-Handball. Kinesiologia Slovenica, 23(3):5-11.

Wasserman K, Hansen JE, Sue DY, et al, 2011. Physiology of exercise. Principles of Exercise Testing and Interpretation: Including Pathophysiology and Clinical Applications. 5th ed. Wolters Kluwer Lippincott Williams & Wilkins.

Win T, Jackson A, Groves AM, et al, 2006. Comparison of shuttle walk with measured peak oxygen consumption in patients with operable lung cancer. Thorax; 61: 57-60.

Winter DA, Patla AE, Frank JS, 1990. Assessment of balance control in humans. Med Prog Technol. 16(1-2), 31-51.

www.aid.org.tr

www.solunum.org.tr

Yeğinsu M, Gazioğlu K, Ertem G, Koçyiğit E, 1981. Yüzücülerde Eforla Değişen Solunum Fonksiyonları. Türkiye Solunum Araştırmaları Derneği Yayın Organı, Solunum 1 (1); 151.

Yenel F, 1970. Klinikte Akciğer Fonksiyon Testleri, İstanbul.

Yenel F, 1981. Akciğer Hastalıklarında Tanı Yöntemleri. Setu Matbaası, İstanbul.

Yiğit R, 2001. Kardiyo Pulmoner ve Kan Fizyolojisi. Ankara: Nobel Yayınevi; 209-211.

Young WB, McDowell MH, Scarlett BJ, 2001. Specificity of sprint and agility training methods Journal of Sports Sciences; 15(3), 315-319.

CUMHURİYET HALK PARTİSİ İKTİDARINDA DOĞU VE GÜNEYDOĞU ANADOLU'DA İSKÂN POLİTİKALARI (1923-1950)

Selahaddin GÖK

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Cumhuriyet Halk Partisi İktidarında Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da İskân Politikaları (1923 - 1950)

Yazar: Selahaddin GÖK

ISBN:978-625-7957-05-2

1. Baskı: Aralık 2019

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir.
EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI

GÖK, Selahaddin
Cumhuriyet Halk Partisi İktidarında Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da
İskân Politikaları (1923 - 1950)
1. Basım, X + 422 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin var.
Anahtar kelimeler:
1. Nüfus, 2. Göçmen, 3. Teşkilat

Dizgi / Mizanpaj: SRA Grafik Tasarım Dizgi Merkezi (www.dizgimerkezi.com)
Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ ..... **III**
İÇİNDEKİLER ..... **V**
KISALTMALAR ..... **X**
GİRİŞ **1**

BİRİNCİ BÖLÜM
OSMANLI DEVLETİ'NDE İSKÂN VE 1923-1950 YILLARINDA İSKÂNA YÖNELİK DÜZENLEMELER

1. BÖLGENİN YAPISI VE OSMANLI DEVLETİ'NDE YAŞANAN GELİŞMELER **9**
1.1. Bölgenin Coğrafi Yapısı ve Tarihi 9
1.2. Osmanlı'da İttihat ve Terakki Dönemine Kadar İzlenilen İskân Politikası 12
1.3. İttihat ve Terakki'nin İskân Politikası 16
2. CUMHURİYETİN İLK DÖNEMLERİNDEN İTİBAREN İSKÂN TEŞKİLATININ YAPISINI MEYDANA GETİREN DÜZENLEMELER **20**
2.1. İmar ve İskân Vekâletinin Kurulması (1921) 20
2.1.1. Vekâlet ve Müdüriyet-i Umumiye Tartışmaları 20
2.1.2. İmar ve İskân Vekâletinin Kurulma Gerekçesi ve Mecliste Yapılan Tartışmalar 25
2.1.3. Vekâletin Teşkilat Yapısı ve Çalışma Yöntemi 30
2.1.4. İmar ve İskân Vekâletinin Faaliyetleri 32
2.2. Mübadele ve İskân Vekâletinin Görevine Son Verilmesi ve Yetkilerinin Dahiliye Vekâletine Devredilmesi (1924) 34
2.3. İskân İşlerinin Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Vekâletine Verilmesi (1935) 41
2.4. Toprak ve İskân İşleri Genel Müdürlüklerinin Birleştirilmesi (1950) 46
3. İSKÂNA YÖNELİK YASAL DÜZENLEMELER **50**
3.1. Mübadele, İmar ve İskân Kanunu (1926) 50
3.2. Şeyh Sait İsyanı (13 Şubat-31 Mayıs 1925) Sonrası Yapılan Düzenlemeler 51
3.3. 14 Haziran 1934 Tarih ve 2510 Sayılı İskân Kanunu 54
3.3.1. Yasanın Meclise Sunulması ve Gerekçesi 54
3.3.2. Yasa Metni Üzerinde Mecliste Yapılan Tartışmalar-Değişiklikler 57

3.3.3. 2510 Sayılı İskân Kanunu.....60
3.3.4. 2510 Sayılı İskân Kanununun Genel Bir Değerlendirmesi 64
3.4. İskâna Yönelik Diğer Düzenlemeler.....67

İKİNCİ BÖLÜM

CHP İKTİDARINDA DOĞU VE GÜNEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİNDE İSKÂNA YÖNELİK UYGULAMALAR

1. BÖLGEYE YÖNELİK İSKÂN POLİTİKASINI ŞEKİLLENDİREN UNSURLAR 77
1.1. Ülkeyi Şekillendiren Düşünce Yapısı 77
1.2. Çağın Hastalığı: Milliyetçilik 80
1.3. Ulus-Homojen Bir Devlet Projesi.....85
1.4. İç Güvenlik-İsyanlar 94
2. BÖLGEDE İSKÂN POLİTİKALARININ GERÇEKLEŞMESİNDE UYGULANAN YÖNTEMLER 102
2.1 Mecburi İskân 102
2.2. Yasak Bölgeler Oluşturma 107
2.3. Dağınık Yerleştirme 114
2.4. Muhacir Köyleri Oluşturma.....120
2.5. Ekonomik Amaçlı İskân 125
2.6. Jeolojik Olaylar ve Afetler Nedeniyle Gerçekleştirilen İskân 130
2.7. Göçebe ve Gezgin Toplulukların İskânı 131

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DOĞU VE GÜNEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİNDEKİ İSKÂN ÇALIŞMALARINI ETKİN KILMA VE BÖLGENİN TOPLUMSAL YAPISINA YÖNELİK ÇALIŞMALAR

1. İSKÂN POLİTİKASININ UYGULANMASINDA KARŞILAŞILAN ZORLUKLAR VE BUNLARI AŞMA YÖNTEMLERİ.....139
1.1. İstiklal Mahkemeleri.....139
1.2. Umumî Müfettişlikler 143
1.3. Eğitim 147
1.4. Halkevleri.....153

2. İSKÂNA TABİ TUTULAN VİLAYETLERİN SOSYO-KÜLTÜREL YAPISI VE YAPILAN UYGULAMALAR.....157
2.1. Bölgeye Yönelik Yerleştirme Siyaseti 157
2.2. Vilayetlerde İskâna Yönelik Yapılan Çalışmalar 168
2.2.1. Ağrı 174
2.2.2. Bitlis.....174
2.2.3. Diyarbakır.....176
2.2.4. Elazığ (Elaziz) 183
2.2.5. Erzurum 187
2.2.6. Gaziantep.....188
2.2.7. Kars.....188
2.2.8. Mardin 192
2.2.9. Muş 193
2.2.10. Siirt 194
2.2.11. Dersim (Tunceli).....195
2.2.12. Van 198
2.3. Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da İskân İçin Ayrılan Topraklar 201

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

CHP HÜKÜMETLERİ DÖNEMİNDE DOĞU VE GÜNEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİNDE DEVLETİN DENETİMİNE GEÇEN TAŞINMAZ MALLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

1. TAŞINMAZ MALLARA YÖNELİK DÜZENLEMELER 215
1.1. Cumhuriyetin İlk Dönemlerinde (1924) Ruslardan Kalan Mallarda Ortaya Çıkan Sorunlar 215
1.2. Hükümet Tarafından Nakledilen ve Ortadan Kaybolanların Taşınmaz Mallarının Değerlendirilmesi (1925).....227
1.3. Hükümet Tarafından Nakledilen Veya Ortadan Kaybolanlara Ait Taşınmaz Mallara Yönelik 2510 Sayılı Kanun Sonrası Yapılan Düzenlemeler 234
1.3.1. Bölgeye Dönen Hak Sahiplerine Yönelik Uygulamalar.....237
1.3.2. Mal ve Borçların Tasfiye Edilmesi 242
1.4. Yasak Bölgelerdeki Taşınmaz Mallar 246
2. UYGULAMADA ORTAYA ÇIKAN SORUNLAR 248
2.1. Toprak Dağılımında Ortaya Çıkan Sorunlar.....248

2.2. Çok Ortaklı Mallarda Yaşanan Sorunlar 256
2.3. Barınmada Karşılaşılan Sorunlar 261
2.4. Taşınmaz Malların Tapularının Olmamasından Dolayı Ortaya Çıkan Sorunlar 273
2.5. Kiralama Yönteminden Kaynaklanan Sorunlar 276

BEŞİNCİ BÖLÜM

CHP İKTİDARINDA DOĞU VE GÜNEYDOĞU ANADOLU'DA UYGULANAN İSKÂNIN AMACI VE BÖLGE ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

1. DEMOGRAFİK VE TOPLUMSAL YAPIYI DEĞİŞTİRME....283
2. ULUSAL BÜTÜNLÜĞÜ SAĞLAMA 291
2.1. Dil 294
2.2. Kültürel Boyut 301
3. TOPRAK DÜZENİNİ SAĞLIKLI BİR YAPIYA KAVUŞTURMA....304
3.1.İstimlak Kanunu....310
3.2. Toprak Reformuna Yönelik Denemeler....314
3.3. Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu (1945) 321
4. DOĞU VE GÜNEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİNDE NÜFUS DAĞILIMINDA VAR OLAN DAĞINIKLIĞI ORTADAN KALDIRMA 328
5. SAĞLIKLI YERLEŞİM YERLERİ SAĞLAMA 333
6. MERKEZİ OTORİTEYİ HAKİM KILMA....337
SONUÇ....345
KAYNAKÇA....353
EKLER....371
DİZİN 415

KAYNAKÇA

1. ARŞİVLER

Cumhuriyet Arşivi:

Toprak İskân Genel Müdürlüğü Kataloğu.

Başbakanlık Muamelat Genel Müdürlüğü Kataloğu.

Bakanlar Kurulu Kararları Kataloğu.

CHP Kataloğu.

Müşterek Kararnameler Kataloğu.

2. ANAKAYNAK YAPITLAR

A- Resmi Yayınlar

Ayın Tarihi, 45 (Kânunuevvel 1927).

_____;75-78/22-23 (Haziran-Eylül 1930).

_____;6 (Haziran 1934).

_____;9 (1-31 Ağustos 1934).

_____;12 (Birinci Kanun 1934).

_____;13 (İkinci Kanun 1935).

_____;18 (Ağustos 1935).

_____;23 (Teşrin 1935).

_____;24 (I. Kanun 1935).

_____;25 (II. Kanun 1936).

_____;26 (Şubat 1936).

_____;42 (1-31 Mayıs 1937).

_____;CXXIII/1-3 (İlkkânun 1939).

_____;81 (1-31 Ağustos 1940).

_____;126 (1-31 Mayıs 1944).

_____;163 (1-30 Haziran 1947).

_____;196 (1-31 Mart 1950).

Düstur; II, Üçüncü Tertip, Ankara 1953.

_____;III, Üçüncü Tertip, Ankara 1953.

_____;IV, Üçüncü Tertip, Ankara 1953.

_____;V, Üçüncü Tertip, Ankara 1948.

_____;VI, Üçüncü Tertip, Ankara 1953.

_____;VII, Üçüncü Tertip, Ankara 1944.

_____;VIII, Üçüncü Tertip, Ankara 1946.

_____;IX, Üçüncü Tertip, Ankara 1948.

_____;X, Üçüncü Tertip, Ankara 1953.

_____;XI, Üçüncü Tertip, Ankara 1954.

_____;XV, Üçüncü Tertip, Ankara 1955.

_____;XVI, Üçüncü Tertip, Ankara 1955.

_____;XVII, Üçüncü Tertip, Ankara 1955.

_____;XX, Üçüncü Tertip, Ankara 1958.

_____;XXII, Üçüncü Tertip, Ankara 1961.

_____;XXVI, Üçüncü Tertip, Ankara 1945.

_____;XXVIII, Üçüncü Tertip, Ankara 1947.

_____;XXXI, Üçüncü Tertip, Ankara 1950.

Doğu Cumhuriyetin '15' Yılında, Üçüncü Umumî Müfettişlik Neşriyatından, Sayı 1, 1938.

Resmi Gazete

TBMM Zabıt Ceridesi, Devre: I, İçtima: I, C. I, Ankara 1959.

_____;Devre: I, İçtima: I, C. III, Ankara 1981.

_____;Devre: I, İçtima: I, C. VIII, Ankara 1945.

_____;Devre: I, İçtima: II, C. X, Ankara 1958.

_____;Devre: I, İçtima: II, C. XI, Ankara 1958.

_____;Devre: I, İçtima: III, C. XXIV, Ankara 1960.

_____;Devre: I, İçtima: III, C. XXV, Ankara 1960.

_____;Devre: I, İçtima: IV, C. XXVIII, Ankara 1961.

_____;Devre: II, İçtima: I, C. I, Ankara Tarihsiz.

_____;Devre: II, İçtima: I, C. II, Ankara Tarihsiz.

_____;Devre: II, İçtima: I, C. III, Ankara 1975.

_____;Devre: II, İçtima: II, C. VII, Ankara 1968.

_____;Devre: II, İçtima: II, C. VII/ I, Ankara 1975.

_____;Devre: II, İçtima: II, C. VIII, Ankara 1945.

_____;Devre: II, İçtima: II, C. X, 1975.

_____;Devre: II, İçtima: II, C. XI, 1975.

_____;Devre: II, İçtima: II, C. XV, 1976.

_____;Devre: II, İçtima: II, C. XVI, 1976.

_____;Devre: II, İçtima: III, C. XIX, 1977.

_____;Devre: II, İçtima: III, C. XXIII, Tarihsiz.

_____;Devre: II, İçtima: III, C. XXIV, Tarihsiz.

_____;Devre: II. İçtima: IV, C. XXXIII, Tarihsiz.

_____;Devre: III, İçtima: I, C. I, Tarihsiz.

_____;Devre: III, İçtima: I, C. III, Tarihsiz.

_____;Devre: III, İçtima: IV, C. XXI, Ankara 1931.

_____;Devre: IV, İçtima: III, C. XXII, Ankara 1934.

_____;Devre: IV, İçtima: III, C. XXIII, Ankara 1934.

_____;Devre: IV, İçtima: IV, C. XXV, Ankara 1935.

_____;Devre: V, İçtima: I, C. VI, Ankara 1935.

_____;Devre: V, İçtima: I, C. VII, Ankara 1936.

_____;Devre: VI, İçtima: F, C. II, Ankara 1939.

_____;Devre: VI, İçtima: F, C. III, Ankara 1939.

_____;Devre: VI, İçtima: F, C. IV, Ankara 1939.

_____;Devre: VI, İçtima: II, C. XIX, Ankara 1941.

TBMM Gizli Celse Zabitleri, Devre: I, İçtima: II, C. II, TİB. Kültür Yay., Ankara 1985.

_____;Devre: I, İçtima: III, C. III, TİB. Kültür Yay., Ankara 1985.

TBMM Tutanak Dergisi, Dönem: VII, Toplantı: II, C. XVIII, Ankara 1945.

_____;Devre: VII, İçtima: F, C. II, Ankara 1943.

_____;Devre: VII, İçtima: I, C. X, Ankara 1944.

_____;Devre: VII, Toplantı: II, C. XVII, Ankara 1945.

_____;Dönem: VII, Toplantı: III, C. XX, Tarihsiz.

_____;Dönem: VIII, Toplantı: I, C. VI, Ankara 1947.

_____;Dönem: VIII, Toplantı: II, C. XI, Ankara 1948.
_____;Dönem: VIII, Toplantı: II, C. XII, Ankara 1939.
_____;Dönem: VIII, Toplantı: III, C. XIII, Ankara 1948.
_____;Dönem: VIII, Toplantı: III, C. XIV, Ankara 1949.
_____;Dönem: VIII, Toplantı: IV, C. XXV, Ankara 1950.

A. İstatistikler

D.İ.E. İstatistik Yıllığı; III (1929-1930), Ankara 1930.
_____;VII (1934-1935), Ankara 1934-35.

I. SÜRELİ YAYINLAR

A. Gazeteler

Cumhuriyet (İstanbul)
Hâkimiyet-i Milliye (Ankara)
Kuvvet (İstanbul)
Milliyet (İstanbul)
Tan (Ankara)
Tanin (İstanbul)
Tasvir (İstanbul)
Ulus (Ankara)
Vakit (İstanbul)

B. **Dergiler**

19 Mayıs Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi
Akademik Araştırmalar
Amme İdaresi Dergisi
Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi
Askeri Tarih Bülteni
Atatürk Araştırma Dergisi
Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi
Atatürk Yolu
Atlas

Belleten

Bilgi ve Bellek

Birikim

Çığır

Doğu

İ.Ü. İktisat Fakültesi Mecmuası

İdare Dergisi

Köye Doğru

Mustafa Necati Sempozyumu

Nokta

Parlamenter

Siyasî İlimler Mecmuası

Tarih ve Toplum

Toplum ve Bilim

Toplumsal Tarih

Türk Dünyası Araştırmaları

Türk Kültürü

Ülkü

Vakıflar Dergisi

Yeni Türk

Yeni Türk Mecmuası

Yön

Ziya Gökalp Dergisi

3. İNCELEME YAPITLAR VE ANILAR

A. Kitaplar

Ahmad, Feroz; İttihat ve Terakki (1908-14), Kaynak Yay., İstanbul 1995.

_____;İttihatçılıktan Kemalizme, Kaynak Yay., İstanbul 1996.

_____;Modern Türkiye'nin Oluşumu, (Çev: Yavuz Alogan), Kaynak Yay., İstanbul 1999.

Akçam, Taner; Türk Ulusal Kimliği ve Ermeni Sorunu, İletişim Yay., İstanbul 1995.

Akdağ, Mustafa; Türkiye'nin İktisadi ve İçtimaî Tarihi, II, Cem Yay., İstanbul 1995.

_____;Türk Halkının Dirlik ve Düzenlik Kavgası Celaliler İsyanları, Yapı Kredi Yay. İstanbul 2017.

Akkılıç, Abdülhalim; Savaş ve Barış Anıları, (Yay. Haz.: Yılmaz Akkılıç), Körfez Ofset Yay., Gemlik 1994.

Aktar, Ayhan; Varlık Vergisi Ve Türkleştirme Politikaları, İletişim Yay., İstanbul 2000.

Arai, Masami; Jön Türk Dönemi Türk Milliyetçiliği, İletişim Yay., 1994.

Arı, Kemal; "1923 Türk-Rum Mübadele Anlaşması Sonrasında İzmir'de Göçmenler", DEÜ, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İzmir 1988.

_____;Büyük Mübadele Türkiye'ye Zorunlu Göç (1923-1925), Tarih Vakfı Yurt Yay., İstanbul 2003.

Arı, Oğuz; Bulgaristanlı Göçmenlerin İntibakı, 1950-51'de Bursa'ya İstanbul'da İskân Edilenlerin İntibakı ile İlgili Sosyolojik Araştırma, Ankara 1960.

Armstrong, H.C.; Bozkurt, Arba Yay., 1996.

Arslan, Rıfkı; Diyarbakır'da Toprak Mülkiyet Rejimleri ve Toplumsal Değişme, 1992.

Aslan, Yavuz; Birinci Doğu Halkları Kurultayı (1-7 Eylül 1920 Bakü), Kaynak Yay., İstanbul 2007.

Atatürk'ün Bütün Eserleri (1920-1921), X, Kaynak Yay., İstanbul 2003.

Atatürk'ün Bütün Eserleri (1919), V, Kaynak Yay., İstanbul 2001.

Atatürk'ün Bütün Eserleri (1919-1920), VI, Kaynak Yay., İstanbul 2001.

Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, I, Ankara 1945.

Atatürkçülük (Birinci Kitap) Genelkurmay Başkanlığı Yay., Ankara 1982.

Ateş, Nevin Yurdsever; Türkiye Cumhuriyeti'nin Kuruluşu ve Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası, Sarmal Yay., İstanbul 1994.

Aybars, Ergün; Atatürk Çağdaşlaşma ve Laik Demokrasi, (Yay. Haz.: Erkan Serçe), İleri Kitabevi, İzmir 1994.

_____ ;İstiklal Mahkemeleri, I-II (1920-1927), İleri Kitabevi, İzmir 1988.

Aydemir, Şevket Süreyya; İkinci Adam 1884-1938, I, Remzi Kitabevi, 1999.

Baş Vekâlet Toprak ve İskân İşleri Genel Müdürlüğü Çalışmaları, Ankara 1955.

Bayrak, Mehmet; Kürtler ve Ulusal-Demokratik Mücadeleleri, Özge Yay., Ankara 1993.

Beşikçi, İsmail; "Doğu Anadolu'da Sosyal ve Siyasal Değişmeye Etki Eden Dinamikler" Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi (Prof. Dr. Yavuz Abadan'a Armağan), 280 (1969).

_____;Doğu Anadolu'nun Düzeni Sosyo-Ekenomik ve Etnik Temeller, E Yay., Ankara 1969.

_____;Doğuda Değişim ve Yapısal Sorunlar: Göçebe Alikan Aşireti, Ankara 1969.

_____;Kürtlerin Mecburi İskanı, Yurt Yay., Ankara 1991.

_____;Tunceli Kanunu (1935) ve Dersim Jenosidi, Yurt Kitap Yay., Ankara 1992.

Bulut, Faik; Devletin Gözüyle Türkiye'de Kürt İsyanları, Yön Yay. İstanbul 1991.

_____;Belgelerle Dersim Raporları, Yön Yay., İstanbul 1991.

Cumhuriyetin 50, Yılında Köylerimiz 1923-1973, Köy İşleri Bakanlığı, Ankara 1973.

Çağlar, Kerim Ömer; İskân Politikamızda Su problemleri, İskân ve Şehircilik Haftası Konferansları 7 Haziran 1954-12 Haziran 1954, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi İskân ve Şehircilik Enstitüsü Yay., No: 1, Ankara 1955.

Çetin, Türkan; "Cumhuriyet Döneminde Türkiye'de Köylü Politikası (1923-1950)", (Yayınlanmamış Doktora Tezi), D.E.Ü. Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü İzmir 1997.

_____;"Cumhuriyetin İlk Yıllarında Türkiye'de Köy, Köylü Sorunu ve Köy Kanunu", (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), D.E.Ü. Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, İzmir 1992.

Dersimi, M. Nuri; Kürdistan Tarihinde Dersim, Doz Yay., İstanbul 1997.

Devellioğlu, Ferit; Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat, Aydın Kitapevi, Ankara 1988.

Dündar, Fuat; İttihat ve Terakki'nin Müslümanları İskân Politikası (1913-1918), İletişim Yay., İstanbul 2001.

Ergil, Doğu; Milli Mücadelenin Sosyal Tarihi, Ankara 1981.

Ergin, Osman; Türkiye'de Şehirciliğin Tarihî İnkişafı, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi, 1936.

Ergin, Muharrem; Türkiye'nin Bugünkü Meseleleri, İstanbul 1975.

Erkal, Mustafa; Bölgeler Arası Dengesizlik ve Doğu Kalkınması, İstanbul 1972.

GAP Sosyal Eylem Planı, Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı, Ankara 1995.

Genelkurmay Belgelerinde Kürt İsyanları 3, Kaynak Yay., İstanbul 1992.

Goloğlu, Mahmut; Devrimler ve Tepkiler (1924-1930), Ankara 1972.

Gök, Salhadin; Birinci Dönem İstiklal Mahkemelerinin TBMM'deki Yansımaları", *İstiklal Mahkemeleri Sempozyumu*, (Yayına Hazırlayan: Aynur Yavuz Akengin), AKDTYK Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara 2016.

Göyünç, Nejat; Cumhuriyet Türkiye'si ve Doğu Anadolu, Anadolu Basın Birliği, Ankara 1985.

Halaçoğlu, Yusuf; XVIII. Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nun İskân Siyaseti ve Aşiretlerin Yerleştirilmesi, Ankara 1991.

Hallı, Reşat, vd.; Türkiye Cumhuriyetinde Ayaklanmalar (1924-1938), Ankara 1972.

Iraklı Sığınmacılar ve Türkiye (1988-1991), Komisyon, Tanmak Yay., Ankara 1992.

İnan, Afet; Medeni Bilgiler ve Mustafa Kemal Atatürk'ün El yazıları, TTK. Yay., Ankara 1969.

İnönü, İsmet; Hatıralar, II, Bilgi Yay., 1987.

İskân Mevzuatı, Ankara 1936.

İskân Tarihçesi, İstanbul 1932.

İskân Tasarısı Hakkında Devlet Şurasının Mütalaası, Ankara 1959.

İstiklal Mahkemeleri, (Yay. Haz.: Aynur Yavuz Akengin), AKDTYK Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara 2016.

Kalafat, Yaşar; Şark Meselesi Işığında Şeyh Sait Olayı, Karakteri, Dönemindeki İç ve Dış Olaylar, Boğaziçi Yay., Ankara 1992.

Kartal, Kinyas; Erivan'dan Van'a Hatıralarım, Anadolu Basın Birliği, Ankara 1987.

Kaşgarlı, M. Aktok; Doğu ve Güneydoğu Anadolu Uygarlığına Giriş, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, Ankara 1984.

Kaya, Ferzende; Mezopotamya Sürgünü Abdülmelik Fırat'ın Yaşam Öyküsü, Anka Yay., İstanbul 2003.

Kemal Kirişçi-Gareth M. Wınrow, Kürt Sorunu Kökeni ve Gelişimi, (Çev: Ahmet Fethi), Tarih Vakfı Yurt Yay., İstanbul 1997.

Kemal, Mustafa; Nutuk, İstanbul 1938.

Kışlalı, Ahmet Taner; Siyasal Sistemler-Siyasal Çatışma ve Uzlaşma, İmge Kitabevi, Ankara 1993.

Koca, Hüseyin; Yakın Tarihten Günümüze Hükümetlerin Doğu-Güneydoğu Anadolu Politikaları (Umumî Müfettişliklerden Olağanüstü Hâl Bölge Valiliğine), Mikro Yay., Konya 1998.

Kocatürk, Utkan; Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri, Ankara 1969.

Koç, Yunus; 16. Yüzyılda Osmanlı Sancağının İskân ve Nüfus Yapısı, Kültür Bakanlığı Yay., No: 1021, Ankara 1989.

Koçak, Cemil; Umûmî Müfettişlikler (1927-1952), İletişim Yay., İstanbul 2003.

Kodaman, Bayram; Şark Meselesi Işığı Altında Sultan II. Abdülhamid'in Doğu Anadolu Politikası, Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü, Ankara 1987.

Kopar, Metin; Cumhuriyet Halk Partisi Döneminde Doğu Anadolu'ya Yapılan Kamu Harcamaları ve Yatırımlar (1927-1950), Atatürk Araştırma Merkezi Yay., Ankara 2009.

_____; Atatürk Dönemi İktisadi Kalkınma, Bilge Kültür Sanat Yay., İstanbul 2013.

_____; Tek Parti Döneminde Ulus İnşasına Dair Bir Analiz: CHP Milletvekili Cevat Dursunoğlu'nun Raporu (1944), Rifat ÖZDEMİR'e Armağan (Editörler: Prof. Dr. Rahmi Doğanay vd.), Hiper Yay., İstanbul 2018.

Koptekin, Derya; Biz Romanlar Siz Gacolar, İletişim Yay., İstanbul 2017.

Kökdemir, Naci; Eski ve Yeni Toprak, İskân Hükümleri ve Uygulama Kılavuzu, Ankara 1952.

Kutluay, Naci; 21 Yüzyıla Girerken Kürtler, Peri Yay., İstanbul 2002.

Marufoğlu, Sinan; Osmanlı Döneminde Kuzey Irak (1831-1914), Eren Yay., İstanbul 1998.

Milletler Cemiyeti Belgelerinde Musul Kerkük Sorunu ve Kürdistan'nın Paylaşımı, Med Yay., İstanbul 1991.

Mumcu, Uğur; Kürt-İslam Ayaklanması 1919-1925, Tekin Yay., İstanbul 1991.

Nazlı, Hurşit; Elazığ İlinin Coğrafi, Zirai, Ticari, Tarih, Nüfus ve Jeolojik Durumu, Ankara 1939.

Nur, Rıza; Hayat ve Hatıratım, III, İstanbul 1968.

Orhonlu, Cengiz; Osmanlı İmparatorluğu'nda Aşiretlerin İskânı, Eren Yay., İstanbul 1987.

_____;Osmanlı İmparatorluğu'nda Derbend Teşkilatı, İstanbul 1990.

Özbay, Ferhunde-Yücel, Banu; "Türkiye'de Göç Hareketleri, Devlet Politikaları ve Demografik Yapı", Nüfus ve Kalkınma: Göç, Eğitim, Demokrasi, Yaşam Kalitesi, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, Ankara 2001.

Özdemir, Hikmet; Türkiye Cumhuriyeti, İz Yay., İstanbul 1995.

Özkan, Mümtaz, Babaroğlu, Numan E.; Süne, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Ankara 2015.

Öztürk, Saygı; Kasadaki Dosyalar, Ümit Yay., Ankara 2004.

Prof. Dr. Afet İnan, (Yay. Haz.: Arı İnan), Remzi Kitapevi, İstanbul 2017.

Saydam, Abdullah; Orta Anadolu'daki Aşiretlerin İskânı, Samsun 1993.

Sertel, Sabiha; Roman Gibi, Ant Yay., 1969.

Sertel, Zekeriye; Hatırladıklarım, İstanbul 1977.

Süphandağı, İsmail; Batı ve İslam Arasında Oryantalizm, Gelenek Yayıncılık, İstanbul 2004.

Şadilli, Vedat; Türkiye'de Kürtçülük Hareketleri ve İsyanlar, I, İstanbul 1980.

Şeref Gözübüyük-Zekâi Sezgin; 1924 Anayasası Hakkındaki Meclis Görüşmeleri, SBF, Ankara 1957.

Şimşirgil, Ahmet, Ekinci, Ekrem Buğra; Ahmet Cevdet Paşa ve Mecelle, KTB Yay., İstanbul 2008.

Tanör, Bülent; Osmanlı-Türk Anayasal Gelişmeleri, YKY, İstanbul 1998.TBMM Albümü 1920-2010, Cilt 4, TBMM Basın ve Halkla İlişkiler Müd. Yay., Ankara 2010.

Timur, Taner; Türk Devrimi ve Sonrası 1919-1946, Doğan Yay., Ankara 1971.

Turhan, Mümtaz; Kültür Değişimleri, İstanbul 1978.

Türkdoğan, Orhan; Atatürk'te Milli devlet Anlayışı, Türk Dünyası Araştırmalar Vakfı Yay., İstanbul 1981.

_____; Molokanların Tarihçesi ve Türk Kültürü İçinde Molokanlar, Atatürk Üni. İşletme Fakültesi Yay., Erzurum 1990.

Türkiye Cumhuriyetinde Ayaklanmalar 1924-1938, Genelkurmay Harp Tarihi Başkanlığı, Ankara 1972.

Uluğ, Naşit; Tunceli Medeniyete Açılıyor, İstanbul 1939.

Uzunçarşılı, İsmail Hakkı; Osmanlı Tarihi, II, TTK Yay., Ankara 1988.

Üstel, Füsun; İmparatorluktan Ulus-Devlete Türk milliyetçiliği: Türk Ocakları' 1912-1931', İletişim Yay., İstanbul 1997.

B. MAKALELER

Agah, Sırrı; "Türkçeye Hasret", Yeni Türk, IV/45 (Eylül 1936).

"Ağaları Tanıyormusunuz ?" Yön, I/4 (10 Ocak 1962).

Ağaoğlu, Samet; "Vatandaşlık", Çığır, VIII/86 (İkinci Kanun 1940).

Akçam, Taner; "Ulusal Kimliğimizin Oluşumu Üzerine Bazı Tezler", Birikim, S. XXXIII (Ocak 1992).

Aktan, Reşat; "Toprak Reformu", Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, XX/2 (Haziran 1965).

Aktar, Ayhan; "Trakya Yahudi Olaylarını 'Doğru' Yorumlamak", Tarih ve Toplum, S.155 (Kasım 1996).

Arı, Kemal; "Cumhuriyet Dönemi Nüfus Politikasını Belirleyen Temel Unsurlar", Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, VIII/23 (Mart 1992).

_____;"Cumhuriyet Döneminin İlk Yıllarında Türkiye'de Mübadele, İmar, İskân İşleri ve Mustafa Necati", Mustafa Necati Sempozyumu, (Kastamonu, 9-11 Mayıs 1991), Ankara 1991.

_____;"Yunan İşgalinden Sonra İzmir'de 'Emval-i Metruke' ve 'Fuzuli İşgal' Sorunu", Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, V/15 (Temmuz 1989).

Avcıoğlu, Doğan; "Kürt Meselesi", Yön, V/194 (16 Aralık 1966).

Aybars, Ergün; "Mahmut Esat Bozkurt ve Masonlar", Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmalar Dergisi, II/4-5 (1994-1995).

Ayın, Faruk; "1978 (H. 1295)'de Osmanlı Devleti'nde Meydana Gelen Göç Hareketleri ve Göçmenlerin İskânı", Askeri Tarih Bülteni, Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yay., 14 (Şubat 1993).

Aziz, Şevket; "Türk Topraklarının Adamı", Ülkü, IV/20 (Birinci Teşrin 1934).

Barkan, Ömer Lütfi; "Osmanlı İmparatorluğu'nda Bir İskân ve Kolonizasyon Metodu Olarak Sürgünler", İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Dergisi, ayrı basım, IIV/13, İsmail Akgün Matbaası, İstanbul 1954.

_____;"Osmanlı İmparatorluğu'nda Bir İskân ve Kolonizasyon Metodu Olarak Vakıflar ve Temlikler İstila Devirlerinin Kolonizatör Türk Dervişleri ve Zaviyeler", Vakıflar Dergisi, 2 (1942).

_____;"Türkiye'de Muhacir İskân İşleri ve Bir İç Kolonizasyon Planına Olan İhtiyaç", İ.Ü. İktisat Fakültesi Mecmuası, I/4 (Ekim 1948-Temmuz 1949).

Barkan, Ömer; "Türkiye'de Toprak Meselesinin Tarihi Esasları", Ülkü, XI/61 (Mart 1938).

Baruönü, İsfendiyar; "Dil Devrimimizin, Kültürce Kalkınma Dâvamız Parolasıdır", Doğu, XXIX/5 (Mart-Nisan 1945).

Belge, Burhan; "Türk Milliyetçiliği", Siyasi İlimler Mecmuası, 149 (Ağustos 1943).

Bora, Tanıl; "Türk Milliyetçiliği ve Azınlıklar: Azlıklar, Ekalliyetler, Sığıntılar", Toplumsal Tarih, 117 (Eylül 2003).

Bruinessen, Martin Van; "Osmanlıcılıktan Ayrılıkçılığa: Şeyh Sait Ayaklanması'nın Dinsel ve Etnik Nedenleri", Birikim, (Çev: Levent Kafadar) , 32 (Aralık 1991).

Çağaptay, Soner; "Kemalist Dönemde Göç ve İskân Politikaları: Türk Kimliği Üzerine Bir Çalışma", (Çev: Defne Orhun), Toplum ve Bilim, CXCIII (Yaz 2002).

Çapa, Mesut; "Anadolu'da Yunan İşgalinin Sebep olduğu İç Göçler", Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, X/29 (Ankara 1994).

_____;"Cumhuriyetin İlk Mübadele, İmar ve İskân Vekili Mustafa Necati Bey", Mustafa Necati Sempozyumu, (Kastamonu, 9-11 Mayıs 1991), Ankara 1991.

_____;"Yunanistan'dan Gelen Göçmenlerin İskânı", Atatürk Yolu, II/5 (Mayıs 1990).

Çetin, Türkan; "Kurtuluş Savaşı Yıllarında İşgal Bölgesi ve Köylüsü", Çağdaş Türkiye Araştırmaları Dergisi, 3 (1993).

Demirkan, Selahaddin; "İskân Meselelerimiz", Köye Doğru, 56 (10. 1942).

"Dersim 1937-1938 Yarım Yüz Yıl sonra", Nokta, 28 Haziran 1987.

Dizdaroğlu, Hikmet; "Atatürk'ün Milliyetçilik Anlayışı", Ziya Gökalp Dergisi, XXIV/15 (Aralık 1981).

Doğukan, Suphi Rıza; "İskân Meselesi ve Ziraatimiz, Köye Doğru, 61 (01. 1943).

Dündar, Fuat; "İttihat ve Terakki'nin Etnisite Araştırmaları", Toplumsal Tarih, XVI/91 (Temmuz 2001).

Erdost, Muzaffer; "Bir Aşiretin Anatomisi", Yön, V/194 (2 Eylül 1966).

Eroğlu, Hamza; "Milli Birlik ve Beraberlik", Atatürk Araştırma Dergisi, III/7 (Kasım 1986).

Geray, Cevat; "Türkiye'de Göçmen Hareketleri ve Göçmenlerin Yerleştirilmesi", Amme İdaresi Dergisi, III/4 (Aralık 1970).

Göyünç, Nejat; "Kasıtlı Propaganda Karşısında Tarihin ve Bilimin Gerçekleri: XVI. Yüzyılda Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da Yönetim ve Nüfus", Parlamenter, 19 (15 Kasım 1993).

Halit, Osman; "Cumhuriyette Halk Terbiyesi", Ülkü, II/10 (İkinciteşrin 1933).

"Halkevlerinde Göze Çarpan Çalışmalar ve Beliren Değerler", Ülkü, X/57 (İkinciteşrin1937).

İpek, Nedim; "Balkanlardan Anadolu'ya Göçler (1877-1900)", 19 Mayıs Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, S. VI'dan ayrı basım (Samsun 1991).

_____;"Göçmen Köylerine Dair", Tarih ve Toplum, 50 (Haziran 1996).

Karabatak, Haluk; "Türkiye Azınlık Tarihine Bir Katkı 1934 Trakya Olayları ve Yahudiler", Tarih ve Toplum, 146 (Şubat 1996).

Kaya, Erol; "I. Dünya Savaşı Esnasında Erzurum ve Çevresinden Göç eden Müslüman Muhacirlerin Gittikleri Bölgeler ve Durumları", Akademik Araştırmalar, 5 (Erzurum 1997).

Kemal, Kadri; "Anadolu'nun Doğusunda Dil Meselesi", Ülkü, I/5 (Haziran 1933).

_____;"Anadolu'nun Doğusunda Köy İçtimaîyatı", Yeni Türk Mecmuası, I/10 (Temmuz 1933).

_____;"Cumhuriyetten Evvel ve Sonra Köylerimiz", Ülkü, II/10 (İkinciteşrin 1933).

Kemal, Nusret; "Köy Seferberliğine Doğru", Ülkü, I/5 (Haziran 1933).

Kopar, Metin; "Cumhuriyet'in İlanından Sonra Elazığ'da Yapılan Yatırımlar ve Harcamalar (1927-1950)", Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 17, (Elazığ 2007).

_____; "İsmet İnönü'nün Diyarbakır Gezileri ve Bu Gezilerin Basındaki Yansımaları", Diyarbakır, Tarih-Toplum-Ekonomi Uluslar Arası Kongresi, 26-28-Ekim 2018.

_____; "Erken Cumhuriyet Döneminde Demografik Restorasyon: Lozan Mübadilleri", Sosyal Bilimler Dergisi, 8/16, (Aralık 2018).

Koraltürk, Murat; "Milliyetçi Bir Refleks: Yer Adlarının Türkleştirilmesi", Toplumsal Tarih, 117 (Eylül 2003).

Korkmaz, Zeynep; "Milli Mücadele ve Sonrasında Türklük Şuuru", Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, IV/10 (Kasım 1987).

Köymen, Nusret; "Köycülük Programına Giriş", Ülkü, V/26 (Nisan 1935).

Levi, Avner; "1934 Trakya Yahudileri Olayı: Alınmayan Ders", Tarih ve Toplum, 151 (Temmuz 1996).

_____;"Halkevleri'nin Dil, Tarih, Edebiyat Yolundaki Çalışmaları", Ülkü, XIII/73 (Mart 1939).

Oran, Baskın; "Balkan Müslümanlarında Dinsel ve Ulusal Kimlik (Yunanistan, Bulgaristan, Makedonya ve Kosova Üzerinde Karşılaştırmalı Bir İnceleme)", Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, IIC/1-4 (Ocak-Aralık 1993).

Orhonlu, Cengiz; "Yunan İşgalinin Meydana Getirdiği Göç ve Yunanlıların Yaptıkları Tehcirin Sonuçları Hakkında Bazı Düşünceler" Belleten, XXXVIII/148 (1973).

Özmen, Abidin; "Genel Müfettişlikler Hakkında Bir Düşünce", İdare Dergisi, (1947).

"Partinin Yeni Programı İçin Kurultayda R, Peker'in Söylevi", Ülkü, V/28 (Haziran 1935).

Parla, Jale; "Hayâlî Doğu", Atlas Dergisi, 96 (Mart 2001).

Pekel, Galip; "Muhaceret ve İskân II", Siyasî İlimler Mecmuası, 94 (İkinci Kanun 1939).

Şaylan, Gencay; "Milliyetçilik İdeolojisi ve Türk milliyetçiliği", Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi, İletişim Yay., İstanbul.

Selen, H. Sadi; "Tarihte Şark ve Garp Mefhumları", Belleten, VII/27 (1943).

Selen, Hâmit Sadi; "Irk Mes'eleleri ve Türkiye Halkının Irki Hususiyetleri", Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, XI/114 (Aralık 1956).

Solak, İbrahim; "Anadolu'da Nüfus Hareketleri ve Osmanlı Devleti'nin İskân Politikası", Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi, Türk Dünyası Araştırmalar Vakfı, 127 (Ağustos 2000).

"Sosyolog Gözüyle Doğu Meselesi", Yön, VIIIL/3 (8 Aralık 1964).

Tekeli, İlhan; "Osmanlı İmparatorluğu'ndan Günümüze Nüfusun Zorunlu Yer Değiştirmesi ve İskân Sorunu", Toplum ve Bilim, 50 (Yaz 1990).

Timurtaş, Faruk K.; "Dil ve Milliyet", Türk Kültürü, II/21 (Temmuz 1964).

Uyar, Hakkı; "Türk Devrimi'ni Teorileştirme Çabaları: Mahmut Esat Bozkurt Örneği I-II", Tarih ve Toplum, 119 (Kasım 1993) ve 120 (Aralık 1993).

_____;"Türkiye'de Tek Parti Döneminde CHP'nin Toplumsal Kökenleri: İkinci Seçmenler Örneği (1935)", Bilgi ve Bellek, 2 (Yaz 2004).

Ünal, Kemal; "Halkodaları", Ülkü, XIV/79 (Eylül 1939).

Yeğen, Mesut; "Yurttaşlık ve Türklük", Toplum ve Bilim, 93 (Yaz 2002).

Zübeyr, Hamit; "Halk Terbiyesi Vasıtaları", Ülkü, I/5 (Mart 1933).

C. GAZETELER

A., N.; "Dil Bağı", *Ulus*, 1 Mayıs 1937.

Abadan, Yavuz; "Kalkınma ve Eğitim", *Ulus*, 20 Şubat 1950.

Aren, Mahzar; "Tunceli (Dersim) Meselesinde Hakikatle Yüz yüze", *Cumhuriyet*, 29 Haziran 1937.

Atay, Falih Rıfkı; "Biz Nasıl Hallediyoruz", *Ulus,* 3 Eylül 1938.

_____;"Bizim Göç Politikamız", *Ulus*, 5 Aralık 1928.

_____;"Bu Rakamlar Üstünde İyi Düşünelim"*, Ulus,* 24 Mart 1943.

_____;"Büyük Millîleşme Çağı", *Ulus*, 28 Eylül 1942.

_____;"Cumhuriyet Devri", *Ulus*, 4 Eylül 1938.

_____;"Doğu Anadolu", *Ulus*, 5 Eylül 1935.

_____;"Doğuda"*, Ulus,* 25 Ağustos 1935.

_____;"Erzincan", *Ulus*, 15 Ekim 1938.

_____;"Gelecek Felaketleri Önlemek İçin", *Ulus*, 31 Aralık 1939.

_____;"Hak ve Nezaket", *Ulus*, 7 Mayıs 1938.

_____;"Köye Başlarken", *Ulus*, 29 İlkkânun 1936.

_____;"Kültür", *Ulus*, 17 Mayıs 1937.

_____;"Ordu ve Köy", *Ulus*, 28 Sonkanun 1936.

_____;"Pazar Konuşması", *Ulus*, 4 Şubat 1945.

_____;"Şark", *Ulus,* 8 Birincikanun 1936.

_____;"Tek Kumanda Altında Tek Millet", *Ulus,* 26 Ağustos 1940.

_____;"Türkçe Konuşma", *Ulus*, 14 Mart 1937.

_____;"Bizim davalarımız", *Ulus,* 4 Sonteşrin 1935.

Aydemir, *Şevket Süreyya*; "Türkiye'de Köyleri Birleştirme Hareketi." Tan, 28 Şubat 1937.

Banguoğlu, Tahsin; "Halkevleri Milli Kültür Ocakları", *Ulus*, 20 Şubat 1944.

Batu, Selahattin; "Halkevlerimiz ve Halkçılığımız", *Ulus*, 25 Şubat 1945.

Baydar, Nasuhi; "Güneydoğu Yolunda: Tunceli Kızları", *Ulus*, 20 Ocak 1940.

_____;"Yer Sarsılırken: İcmâl Makamında", *Ulus*, 9 Ocak 1940.

"Cumhuriyet 21'inci Yaşına Basarken Halkevleri ve Halkodaları", *Ulus,* 29 Ekim 1934.

Çoşkan, Tahsin; "Toprak Sıyasasının Sosyal Sonuçları", *Ulus*, 7 İlkteşrin 1935.

Çoşkun, Tahsin; "Toprak Sıyasası", *Ulus*, 11 Mart 1935.

_____;"Toprak İşleri", *Ulus*, 7 Mart 1935.

Etem, Sadri; "Bir Cevaptan Öğrendiklerim", *Vakit*, 16 Teşrinisani 1934.

Faik, Mümtaz; "Zirai Reform" *Milliyet*, 25 Mart 1935.

Fenik, Mümtaz Faik; "Bu Bir İnkılap Eseridir", *Ulus,* 6 Haziran 1945.

Gençosman, Kemal Zeki; "Gene Doğu Anadolu", *Ulus,* 15 Şubat 1950.

Hakkı, Naşit; "Topraksızları Toprağa Kavuşturmak İçin", *Ulus*, 13 Haziran 1934.

Irmak, Sadi; "Toplumca Bir Yenilenme Hamlesi Olarak Toprak Kanununu" *Ulus,* 2 Şubat 1945.

İsfendioğlu, F. İsmail; "Hakkâri Yolculuğu", *Ulus*, 20 Ocak 1950.

K., G.; "Güneydoğuda Bir Gezinin Notları", *Ulus*, 22 Ekim 1948.

Kadri, Yakup; "Kurtaran Eller", *Hâkimiyet-i Milliye*, 1 Haziran 1925.

_____;"Maarif Cephesinde" , *Hâkimiyet-i Milliye*, 3 Mart 1925.

Kaplan, Rasih; "Aşiretler", *Ulus*, 29 Aralık 1943.

Küçüka, Necibali; "Köye Doğru ve Köy Enstitüleri", *Ulus*, 9 Aralık 1939.

_____;"Medeniyet Yollarında", *Ulus*, 28 Ocak 1940.

Mahmud; "Islah Yolunda", *Hâkimiyet-i Milliye*, 26 Mart 1926.

_____;"Şimdi de Maarif Silahıyla", *Hâkimiyet-i Milliye*, 19 Mayıs 1925.

_____;"Türkiye'de Bir Kürtlük Meselesi Var mıdır?", *Hâkimiyet-i Milliye*, 22 Haziran 1925.

Nabi, Yaşar; "Nüfus Sayımız", *Ulus,* 12 Temmuz 1935.

Nadi, Nadir; "Toprak Kanunu Türk Milletine Kutlu Olsun", *Cumhuriyet,* 12 Haziran 1945.

Nadi, Yunus; "Tunceli Vilayetimizin Islahı ve Medenileştirilmesi", *Cumhuriyet*, 17 Haziran 1937.

Nuri, Celal; "İskân Kanunu ve Yurtlandırma Politikamız", *Ulus*, 1 Ağustos 1935.

Nuri, Şeref; "Göçmenlerin Yurdlanması", *Ulus*, 19 Temmuz 1935.

Rıfkı, Falih; "Son Ders", *Hâkimiyet-i Milliye*, 14 Mayıs 1925.

_____;"Tenkil", *Hâkimiyet-i Milliye*, 3 Nisan 1926.

Safa, Peyami; "Köy-Şehir Davası", *Ulus*, 22 Kasım 1948.

Sürer, Reşat Şemsettin; "Milleti Aşan Ülkülerin Benzeştirmedeki Rolü", *Ulus*, 6 Ağustos 1943.

_____;"Milletler Nasıl Benzeştirilirler?", *Ulus*, 23 Temmuz 1943.

Tanrıöver, Hamdullah Suphi; "Tekrar Toplanıyoruz...", *Tasvir*, 27 Mart 1948.

Tekeli, Esat; "Genel Müfettişlik Yetkileri", *Ulus*, 13 Mart 1945.

_____;"Zirai Reforma Doğru", *Ulus*, 27 Ocak 1945.

Uray, Zühtü; "Türkiye'de İskân Meseleleri", *Ulus*, 16 Temmuz 1943.

Us, Asım; "Kırım ve Çeçen Türklerinin Feci Durumu...", *Vakit*, 1 Temmuz 1946.

Yalçın, Hüseyin Cahit; "Yeni Bulgar Sefirinin Beyanatı...", *Tanin*, 7 Ekim 1946.

_____;"Bulgaristan Türklerinin Hakları", *Tanin*, 2 Ocak 1945.

SPOR YÖNETİCİSİ ADAYLARININ ÇATIŞMA YÖNETİMİ STİLLERİ İLE İLETİŞİM BECERİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

EDİTÖR
DOÇ.DR. AKIN ÇELİK

YAZAR
ÜNSAL ALTINIŞIK

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Spor Yöneticisi Adaylarının Çatışma Yönetimi Stilleri İle İletişim Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Editör: Akın Çelik

Yazar: Ünsal Altınışık

ISBN: 978-625-7957-08-3

1. Baskı: Aralık 2019

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir.
EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ ..... **v**

İÇİNDEKİLER ..... **vii**

ÖZET ..... **xiii**

KISALTMALAR LİSTESİ ..... **xx**

1. GİRİŞ **1**

1. 1. Araştırmanın Amacı 2

1. 2. Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi 3

1. 3. Araştırmanın Sınırlılıkları 4

1. 4. Araştırmanın Varsayımları 4

1. 5. Tanımlar 5

2. LİTERATÜR TARAMASI **7**

2. 1. Araştırmanın Kuramsal Çerçevesi 7

2. 1. 1. İletişim Kavramı 7

2. 1. 2. İletişim Şekilleri 8

2. 1. 2. 1. Kişi İçi İletişim 8

2. 1. 2. 2. Kişilerarası İletişim 9

2. 1. 2. 3. Örgüt İçi İletişim 9

2. 1. 2. 4. Kitle İletişimi 10

2. 1. 3. İletişim Süreci ve Öğeleri 11

2. 1. 3. 1. Kaynak (Gönderici) 11

2. 1. 3. 2. Şifreleme (Kodlama) 12

2. 1. 3. 3. İleti (Mesaj) 12

2. 1. 3. 4. Dönüt (Geri bildirim) 13

2. 1. 3. 5. Kanal 14

2. 1. 3. 6. Alıcı (Hedef) 14

2. 1. 3. 7. Gürültü 15

2. 1. 4. İletişim Çeşitleri 16

2. 1. 4. 1. Sözlü İletişim 16
2. 1. 4. 2. Sözsüz İletişim....16
2. 1. 4. 3. Yazılı İletişim 17
2. 1. 4. 4. Elektronik İletişim Araçları 18
2. 1. 5. İletişim Becerileri....18
2. 1. 5. 1. Etkin Dinleme 19
2. 1. 5. 2. Konuşma 19
2. 1. 5. 3. Beden Dili....20
2. 1. 5. 4. Empatik İletişim 21
2. 1. 5. 5. Algı....21
2. 1. 6. Örgütsel İletişim 22
2. 1. 7. Örgütlerde İletişim Tipleri 23
2. 1. 7. 1. Formal (Biçimsel) İletişim....23
2. 1. 7. 1. 1. Dikey İletişim....23
2. 1. 7. 1. 1. 1. Aşağıya Doğru İletişim....24
2. 1. 7. 1. 1. 2. Yukarıya Doğru İletişim....24
2. 1. 7. 1. 2. Yatay İletişim....24
2. 1. 7. 1. 3. Çapraz İletişim 25
2. 1. 7. 2. İnformal (Biçimsel Olmayan) İletişim....25
2. 2. Çatışma Kavramı....26
2. 2. 1. Çatışmaya İlişkin Yaklaşımlar 27
2. 2. 1. 1. Geleneksel (Klasik) Yaklaşım 27
2. 2. 1. 2. Davranışsal Yaklaşım....28
2. 2. 1. 3. Modern Yaklaşım....29
2. 2. 2. Çatışmanın Nedenleri 29
2. 2. 2. 1. Kişilik Farklılıkları....30
2. 2. 2. 2. Amaç Farklılıkları....30
2. 2. 2. 3. Yetki ve Sorumluluk Belirsizliği 31
2. 2. 2. 4. Algılama Farklılıkları....31
2. 2. 2. 5. Örgütün Büyüklüğü....32
2. 2. 2. 6. Kıt Kaynaklar....32
2. 2. 2. 7. İletişim Eksiklikleri....32

2. 2. 2. 8. Rekabetçi Ödüllendirme Sistemi 33
2. 2. 2. 9. Ortak Karar Verme 33
2. 2. 2. 10. İşlevsel Bağlılık 34
2. 2. 2. 11. Yönetim Stilleri Arasındaki Farklılıklar 34
2. 2. 3. Çatışma Türleri 34
2. 2. 3. 1. Fonksiyonelliğine Göre Çatışmalar 35
2. 2. 3. 1. 1. Fonksiyonel Olan Çatışmalar 35
2. 2. 3. 1. 2. Fonksiyonel Olmayan Çatışmalar 35
2. 2. 3. 2. Taraf Olma Durumuna Göre Çatışmalar 36
2. 2. 3. 2. 1. Bireyin Kendi İçindeki Çatışmalar 36
2. 2. 3. 2. 2. Bireyler Arası Çatışmalar 36
2. 2. 3. 2. 3. Gruplar Arası Çatışmalar 36
2. 2. 3. 2. 4. Örgütler Arası Çatışmalar 37
2. 2. 3. 3. Örgüt İçindeki Yerine Göre Çatışmalar 37
2. 2. 3. 3. 1. Dikey Çatışma 37
2. 2. 3. 3. 2. Yatay Çatışma 38
2. 2. 3. 3. 3. Uzman-Yönetici Arasındaki Çatışma 38
2. 2. 3. 4. Ortaya Çıkış Şekillerine Göre Çatışmalar 38
2. 2. 3. 4. 1. Potansiyel Çatışma 38
2. 2. 3. 4. 2. Algılanan Çatışma 39
2. 2. 3. 4. 3. Hissedilen Çatışma 39
2. 2. 3. 4. 4. Açık Çatışma 39
2. 2. 4. Örgütsel Çatışmanın Sonuçları 40
2. 2. 4. 1. Çatışmanın Olumlu Sonuçları 40
2. 2. 4. 2. Çatışmanın Olumsuz Sonuçları 41
2. 2. 5. Çatışma Yönetimi Stilleri 42
2. 2. 5. 1. İşbirliği/Bütünleştirme 43
2. 2. 5. 2. Kaçınma Stili 43
2. 2. 5. 3. Yönetici Rekabet Stili/Hükmetme 44
2. 2. 5. 4. Uzlaşma Stili 44
2. 2. 5. 5. Uyum/Ödün Verme 45
2. 3. Literatür Taramasının Sonucu 45

2. 3. 1. Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar 45
2. 3. 2. Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar 49

3. YÖNTEM 53
3. 1. Araştırmanın Modeli 53
3. 2. Araştırma Grubu 53
3. 3. Verilerin Toplanması 54
3. 3. 1. Veri Toplama Araçları 54
3. 3. 1. 1. Kişisel Bilgi Formu (KBF) 54
3. 3. 1. 2. Çatışma Yönetimi Stilleri Ölçeği (ÇYSÖ) 55
3. 3. 1. 3. İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ) 56
3. 3. 2. Veri Toplama Süreci 57
3. 4. Verilerin Analizi 58

4. BULGULAR 59
4. 1. Çatışma Yönetimi Stilleri Ölçeği İle İletişim Becerileri Ölçeği Puanlarının Dağılımı 61
4. 2. Spor Yöneticisi Adaylarının Çatışma Yönetimi ve İletişim Becerileri Puanlarının Cinsiyete Göre İncelenmesi 62
4. 3. Spor Yöneticisi Adaylarının Çatışma Yönetimi ve İletişim Becerileri Puanlarının Yaşa Göre İncelenmesi 64
4. 4. Spor Yöneticisi Adaylarının Çatışma Yönetimi ve İletişim Becerileri Puanlarının Akademik Ortalamaya Göre İncelenmesi 65
4. 5. Spor Yöneticisi Adaylarının Çatışma Yönetimi ve İletişim Becerileri Puanlarının Spor Yapma Durumuna Göre İncelenmesi 66
4. 6. Spor Yöneticisi Adaylarının Çatışma Yönetimi ve İletişim Becerileri Puanlarının İkamet Edilen Yer Değişkenine Göre İncelenmesi 68
4. 7. Spor Yöneticisi Adaylarının Çatışma Yönetimi ve İletişim Becerileri Puanlarının İletişim İle İlgili Ders veya Kurs Alma Durumuna Göre İncelenmesi 69

4. 8. Spor Yöneticisi Adaylarının Çatışma Yönetimi ve İletişim Becerileri Puanlarının Haftalık Spor Yapma Saatine Göre İncelenmesi 71
4. 9. Spor Yöneticisi Adaylarının Çatışma Yönetimi ve İletişim Becerileri Puanlarının Aile Gelir Düzeyine Göre İncelenmesi 72
4. 10. Spor Yöneticisi Adaylarının Çatışma Yönetimi ve İletişim Becerileri Puanlarının Anne Eğitim Düzeyine Göre İncelenmesi..... 73
4. 11. Spor Yöneticisi Adaylarının Çatışma Yönetimi ve İletişim Becerileri Puanlarının Baba Eğitim Düzeyine Göre İncelenmesi..... 75
4. 12. Spor Yöneticisi Adaylarının Çatışma Yönetimi ve İletişim Becerileri Puanlarının Anne Tutumuna Göre İncelenmesi 76
4. 13. Spor Yöneticisi Adaylarının Çatışma Yönetimi ve İletişim Becerileri Puanlarının Baba Tutumuna Göre İncelenmesi 77
4. 14. Spor Yöneticisi Adaylarının Çatışma Yönetimi Stilleri ve İletişim Becerileri Arsındaki İlişkinin İncelenmesi 79
4. 15. Spor Yöneticisi Adaylarının İletişim Becerileri Puanlarının Çatışma Yönetimi Stilleri Puanlarını Yordayıcısı Rolünün İncelenmesi 79

5. TARTIŞMA 81

6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER 97

6. 1. Sonuçlar 97
6. 2. Öneriler 101
6. 2. 1. Araştırma Sonuçlarına Dayalı Öneriler 101
6. 2. 2. İleride Yapılabilecek Araştırmalara Yönelik Öneriler 102

7. KAYNAKLAR 103

9. ÖZ GEÇMİŞ 127

7. KAYNAKLAR

Acar, V. (2009*). Öğretmen adaylarının iletişim becerileri* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Burdur.

Açıköz, H. (2005). *Etkili iletişim*. Ankara: Elis Yayınları.

Akat, İ., Budak, G. ve Budak, G. (1997). *İşletme yönetimi*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları.

Akçam, A. (2019). *Ortaokul öğrencilerinin iletişim becerileri ve Türkçe dersine yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırşehir.

Akgemci, T., Aslan, Ş. ve Düşükcan, M. (2008). *Yöneticinin el kitabı*. Konya: Eğitim Kitapevi Yayınları.

Akkirman, A. D. (1998). Etkin çatışma yönetimi ve müdahale stratejileri. *Dumlupınar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 13*(2), 1-11.

Akman, A. (2018). *Çatışma yönetimi, iş tatmini, kariyer tatmini, iş performansı ve işten ayrılma niyeti üzerine bir araştırma* (Yayınlanmamış doktora tezi). Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Osmaniye.

Aksoy, S. (2005). *Örgütsel çatışma*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Aksoy, U. (2019). *Farklı klasmanlarda görev yapan futbol hakemlerinin iletişim becerileri ve özgüven düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi (Aydın ili örneği)* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Aydın.

Akyar, A. (2012). *Etkili yönetim ve yöneticilik: Lider yönetici adayının el kitabı* (2. cilt). İzmir: İlya İzmir Yayınevi.

Albayrak, F. (2019). *Sivas numune hastanesinde çalışan hemşirelerin iletişim becerilerinin motivasyon ve tükenmişlik düzeyine etkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.

Altuğ, D. (1997). *Örgütsel davranış*. Ankara: Haberal Eğitim Vakfı Yayınları.

Asunakutlu, T., Safran, B. ve Akgöl, A . (2004). Cinsiyet farklılıklarından kaynaklanan çatışmalar ve bir araştırma. *Dokuz Eylül Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, *5*(1), 44-52.

Aşçı, Ö., Hazar, G. ve Yılmaz, M. (2015). Sağlık yüksekokulu öğrencilerinin iletişim becerileri ve ilişkili değişkenler. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, *6*(3), 160-165.

Atay, A. (2014). *Okul yöneticilerinin çatışma yönetimi stillerinin öğretmenlerin stres düzeyleriyle ilişkisinin incelenmesi: İstanbul ili Gaziosmanpaşa ilçesi örneği* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Atabay, E. (2019). *Üniversite öğrencilerinde mizah ve iletişim becerilerinin bağlanma stilleriyle ilişkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Avcıkurt, C. (2017). *Turizm sosyolojisi*: *Genel ve yapısal yaklaşım* (5. baskı). Ankara: Detay.

Aydın, E. (2012). *Üniversite öğrencilerinin boş zamanlarını değerlendirmeleri sosyal uyum ve iletişim becerileri arasındaki ilişkilerin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

Aydın, M. (2010). *Eğitim yönetimi.* Ankara: Hatiboğlu.

Aziz, A. (2010). *İletişime giriş* (3. baskı). İstanbul: Hiperlink Yayınları.

Bakan, İ. ve Kefe, İ. (2012). Kurumsal açıdan algı ve algı yönetimi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, *2*(1), 19-34.

Bakan, İ. ve Yeşil, S. (2006). Örgütlerde çatışma yönetimi. Ş. Şimşek ve S. Kıngır, (Ed.), *Çağdaş yönetim yaklaşımlarından seçmeler* içinde (s. 20-80). Nobel Yayın Dağıtım.

Baltaş, Z. ve Baltaş, A. (2000). *İletişim becerinizin anahtarı sessiz diliniz: Bedenin dili* (24. baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Baltaş, Z. ve Baltaş, A. (2002). *Bedenin dili.* İstanbul: Remzi Kitabevi.

Barlı, Ö. (2007). *Davranış bilimleri*. Ankara: Bizim Büro Basımevi Yayın-Dağıtım.

Basım, N. ve Argan, M. (2009). *Spor yönetimi*. Ankara: Detay Yayıncılık.

Bıçakçı, İ. (2002). *İletişim ve halkla ilişkiler "Eleştirel bir yaklaşım"* (4. baskı). İstanbul: MediaCat Yayınları.

Bingöl, G. ve Demir, A. (2011). Amasya sağlık yüksekokulu öğrencilerinin iletişim becerileri. *Göztepe Tıp Dergisi*, *26*(4), 152-159.

Bolak, H. (2017). *Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ortaöğretim kurumlarında örgütsel adalet ve çatışma yönetimi ilişkisi (Denizli örneği)* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

Bridge, B. (2007). *Okulda iletişim* (2. baskı). İstanbul: Beyaz Yayınları.

Budak, G. ve Budak, G. (2010). *İşletme yönetimi*. İzmir: Barış Yayınları.

Bulut-Eskici, D. (2005). *Gençlik spor genel müdürlüğü (GSGM) merkez örgütünde göre yapan iş görenlerin çatışma yönetimi algıları ve iş doyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.

Bulut, R. C. (2019). *Ortaokulda görev yapan öğretmenlerin iletişim becerileri ile örgütsel sinizm düzeyleri arasındaki ilişki* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı* (12. baskı). Ankara: Pegem.

Candar, M. (2015). *Örgütsel iletişim verimliliğe etkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Casiadi, S. (2017). *Öğretmenlerin okul müdürlerinin iletişim becerileri ve çatışma yönetimi konusunda görüşleri* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.

Cüceloğlu, D. (2013). *Yeniden insan insana* (47. baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Cüceloğlu, D. (2016). *İçimizdeki çocuk* (50. baskı). İstanbul: Remzi Kitapevi.

Çağırtekin, K. (2016). *İlköğretim öğretmenleri arasındaki çatışma ve çatışma yönetimi kolej ve meb okullarının karşılaştırılması: Avcılar ilçesi örneği* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Çağlayan, O. A. (2006). *Örgütsel çatışma yönetimi ve bir araştırma* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.

Çelik, A. (2011). *Spor kulüp yöneticilerinin çatışmayı yönetme stratejilerinin mükemmeliyetçilik özellikleri ve motivasyon düzeyleriyle ilişkisi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Çetinkaya, Z. (2011). Türkçe öğretmen adaylarının iletişim becerilerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, *19*(2), 567-576.

Çiftçi, S. ve Taşkaya, S. M. (2010, Ocak). *Sınıf öğretmeni adaylarının öz yeterlik ve iletişim becerileri arasındaki ilişki*. IX. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu'nda sunulan bildiri, Fırat Üniversitesi, Elazığ.

Çilenti, K. (1988). *Eğitim teknolojisi ve öğretim*. Ankara: Gül yayınevi.

Dalkılıç, M. (2006). *Lise öğrencilerinin ana-baba ve ergen ilişkilerinde algıladıkları problem çözme ve iletişim becerilerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Dalkılıç, M. (2011). *İlköğretim öğrencilerinin sportif faaliyetlere katılım düzeyi ve iletişim becerileri arasındaki ilişkilerin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Karaman Mehmet Bey Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karaman.

Daşci, A. (2019). *Ortaokul öğrencilerinin, sosyal becerilerle iletişim becerileri düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Atatürk Üniversitesi, Kış Sporları ve Spor Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

Dayanan-Uğur, İ. (2018). *Öğretmen algılarına göre yöneticilerin güç kaynakları ile çatışma yönetimi stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Siirt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siirt.

Demir, K. (2000). *Örgütlerde iletişim yönetimi*. *Yönetimde çağdaş yaklaşımlar*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Demiray, U. (2003). *Genel iletişim*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Demiray, U. (2008). *Etkili iletişim* (2. baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Demirkaya. Y. (2012). *Okul müdürlerinin çatışma yönetimi stratejileri ve iletişim tarzlarına yönelik öğretmen algıları* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Burdur.

Demiröz, K. C. (2015). *Genç çalışanların öz liderlik algılarıyla yöneticilerinin çatışma yönetimi tarzı arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Okan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Deniz, M. ve Çolak, M. (2008). Örgütlerde çatışmanın yönetiminde gücün kullanımı ve bir araştırma. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 7*(23), 304-332.

Desilviya, H. S. and Yagil, D. (2005). The role of emotions in conflict management: The case of work teams. *International Journal of Conflict Management*, *16*(1), 55-69.

Dilekmen, M., Başcı, Z. ve Bektaş, F. (2008). Eğitim fakültesi öğrencilerinin iletişim becerileri. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, *12*(2), 223-231.

Doğruluk, S., Mutluay, Y. ve Baysal, S. (2019). Meslek yüksekokulu öğrencilerinin iletişim becerilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Scientific Educational Studies*, *3*(1), 1-28.

Dökmen, Ü. (2008). *İletişim çatışmaları ve empati* (33. baskı). İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Dökmen, Ü. (2009). *Sanatta ve günlük yaşamda iletişim çatışmaları ve empati* (41. baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Dursun, P. (2008). *Kocaeli bölgesinde yer alan tüm kamu ve özel hastanelerde çalışan yönetici hemşirelerin çatışma nedenleri ve çatışma yönetim tarzlarına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Haliç Üniversitesi, İstanbul.

Eldeleklioğlu, J. (2004). Çocuklarda özgüven gelişimi. *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *24*(2), 111-121.

Elkin, N., Karadağlı, F. ve Barut, Y. (2016). Sağlık bilimleri yüksekokulu öğrencilerinin iletişim becerileri düzeyleri ve ilişkili değişkenlerin belirlenmesi. *Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, *9*(2), 70-80.

Erdoğan, İ. (1996). *İşletme yönetiminde örgütsel davranış*. İstanbul Üniversitesi: İşletme Fakültesi.

Erdoğan, İ. (2000). *Okul yönetimi ve öğretim liderliği.* İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Eren, E. (1989). *İşletme örgütleri açısından yönetim psikolojisi*. İstanbul: İ.Ü. İşletme Fakültesi Yayınları.

Eren, E. (1993). *Yönetim psikolojisi*. İstanbul: Beta Basım Yayım.

Eren, E. (2010). *Örgütsel davranış ve yönetim psikolojisi*. İstanbul: Beta Yayınları.

Ergeneli, A. (2006). *Örgüt ve insan*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Hastaneleri Basımevi.

Ergeneli, A. ve Eryiğit, M. (2001). Öğretim elemanlarının iş tatmini: Ankara' da devlet ve özel üniversite karşılaştırması*. Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, *19*(2), 159-178.

Ergin, A. ve Birol, C. (2000). *Eğitimde iletişim*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Erigüç, G. ve Eriş, H. (2013). Sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu öğrencilerinin iletişim becerileri: Harran Üniversitesi örneği. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, *12*(46), 232-254.

Erigüç, G., Şener, T. ve Eriş, H. (2013). İletişim becerilerinin değerlendirilmesi: Bir meslek yüksekokulu öğrencileri örneği. *Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi*, *16*(1), 45-65.

Eroğlu, F. (2010). *Davranış bilimleri* (10. baskı). İstanbul: Beta Basım Yayın.

Eroğluer, K. (2011). Örgütsel iletişim ile iş tatmini unsurları arasındaki ilişkiler: Kuramsal bir inceleme. *Ege Akademik Bakış*, *11*(1), 121-136.

Erol, E. (2009). *İlköğretim okulu yöneticilerinin çatışma yönetimi stratejileri ve bu çatışma yönetimi stratejilerinin öğretmenlerin stres düzeyine etkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.

Ertekin, Y. (1993). *Stres ve yönetim*. Ankara: TODAİE Yayınları.

Ertürk, M. (2013). *İşletmelerde yönetim ve organizasyon* (7. baskı). İstanbul: Beta Yayıncılık.

Eskiyörük, D. (2014). Turizm işletmeciliği ve otelcilik yüksekokulu öğrencilerinin iletişim becerilerinin çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi. *Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, *11*(1), 50-83.

Fenson, L. (1994). Communication skills, birth order, sex differences. *Journal of Child Development*, *23*(5), 15-23.

Fırat, S. (2010). *Öğretmen algılarına göre ortaöğretim okul müdürlerinin kullandıkları çatışma yönetimi stratejilerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Fidan, M. (2009). *İletişim kurmak istiyorum*. Konya: Tablet Kitapevi.

Field, A. (2013). *Discovering statistics using ıbm spss statistics*. Los Angeles: Sage Publications.

Fişne, M. (2009). *Fiziksel aktivitelere katılım düzeyinin, üniversite öğrencilerinin akademik başarıları, iletişim becerileri ve yaşam tatminleri üzerine etkilerinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.

Geçikli, F., Sereçoğlu, N. ve Üst, Ç. (2011). Örgüt içi iletişim ve iletişim tatmini konaklama işletmelerinde bir uygulama. *Gazi Üniversitesi İletişim Dergisi*, *33*, 163-184.

Gedikli, N. ve Balcı, V. (2005). Doğa sporları kulüplerinde örgütsel çatışmanın nedenleri ve kullanılan çatışma yönetimi stratejileri. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, *3*(1), 35-45.

Genç, N. (2007). *Meslek yüksekokulları için yönetim ve organizasyon*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

George, J. M. and Jones, G. R. (1996). *Organizational behaviour*. ABD: Addison-Wesley Pub.

Goebel, D. J., Marshall, G. W. and Locander, W. B. (2004). An organizational communication-based model of individual customer orientation of nonmarketing members of firm. *Journal of Strategic Marketing*, *12*(1), 29-56.

Gökçe, O., Fidan, M. ve Summak, E. (2001). *Halkla ilişkiler ders notları*. Konya: Selçuk Üniversitesi Yayınları.

Gökçe, O. ve Şahin, A. (2001). Örgütte liderlik. O. Gökçe ve A. Atabey (Ed.), *Davranış bilimleri ders notları* içinde (s. 90-130). Konya: İ.İ.B.F Mezunları Derneği Yayınları.

Gökçe, O. (2006). *İletişimi bilimine giriş*. Ankara: Siyasal Kitabevi.

Gökçe, D. ve Baskan, G. A. (2012). Eğitim denetçilerinin iletişim becerileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* (42), 200-211.

Gönen, M. (2015). *Akdeniz üniversitesi beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin iletişim beceri düzeyleri ile atılganlık düzeylerinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Antalya.

Gurbanova, N. (2019). *İşletmelerde çatışma yönetimi mobilya sektöründe bir araştırma* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.

Güçlü N. (1997). Eğitim örgütlerinde iletişim engelleri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, *1*(2), 104-111.

Güllüoğlu, Ö. (2011). *Örgütsel iletişim-iletişim doyumu ve kurumsal bağlılık*. Konya: Eğitim Akademi Yayınları.

Güllüoğlu, Ö. (2013). Kayseri'de hizmet veren özel ilköğretim okulu öğretmenlerinin çatışma faktörlerinin ve çatışma yönetimi stratejilerinin analizi. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, *36*, 193-218.

Gümüşeli, A. İ. (1994). *İzmir orta öğretim okulları yöneticilerinin öğretmenler ile aralarındaki çatışmaları yönetme biçimleri* (Yayınlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Gümüş, M. ve Sabuncuoğlu, Z. (2008). *Örgütlerde iletişim*. İstanbul: Arıkan Basım Yayın.

Günay, K. (2003). *Sınıf yönetiminde öğretmenlerin iletişim becerilerinin değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Güneş, A. (2011). Kişilerarası iletişim sürecinde beden dili kavramı ve rolü üzerine kuramsal bir çalışma. *E-Journal of New World Sciences Academy*, *6*(4), 706-730.

Güneş, F. (2007). *Türkçe öğretimi ve zihinsel yapılandırma*. Ankara: Nobel.

Güney, F. (2009). *Okul yöneticilerinin duygusal zekâ düzeyleri ile çatışma yönetimi stratejileri arasındaki ilişki* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.

Güngör, N. (2013). *İletişim kuramları ve yaklaşımlar*. Ankara: Siyasal Kitabevi.

Gürgen, H. (1997). *Örgütlerde iletişim kalitesi* (1. baskı). İstanbul: Der Yayınları.

Gürsel, M. (2007). *Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi*. Konya: Eğitim Kitabevi Yayınları.

Gürşimşek, I., Vural, D. E. ve Demirsöz, E. S. (2008). Öğretmen adaylarının duygusal zekâları ile iletişim becerileri arasındaki ilişki. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *8*(16), 1-11.

Gürüz, D. ve Gürel, E. (2006). *Yönetim ve organizasyon*. *Bireyden örgüte, fikirden eyleme.* Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Gürüz, D. ve Yaylacı, G. (2004). *İletişimci gözüyle insan kaynakları yönetimi*. İstanbul: Kapital Medya Hizmetleri.

Graham, J. L. (1998). *An analysis of sport managers' interpersonal communication skills in selected ontario amateur sport organizations* (Unpublished master's dissertation). Universtiy of Windsor, Canada.

Hacıoğlu, M. (2017). Üniversite öğrencilerinin beden imgesi hoşnutluğu ve iletişim becerilerinin incelenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, *2*(2), 1-16.

Hadfield, J. D. and Hadfield, D. W. (1995). Relationships among conflict management styles levels of conflict and reactions to work. *Journal of Social Psychology*, *135*(6), 687–698.

Hellriegel, D. and Slocum, J. W. (1978). *Management: Contingency approaches*. Addison: Wesley Publishing Company.

Hignite, M. A., Margovio, T. M. and Chin, J. M. (2002). Assessing the conflict profiles of emerging information systems professionals. *Journal of Information Systems Education*, *13*(4), 315–324.

Horata, S. C. (2013*). İlköğretim okulu yöneticilerinin tercih ettikleri çatışma yönetimi stratejilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Denizli ili örneği)* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Işık, M. (2000). *İletişimden kitle iletişimine*. Konya: Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları.

Işık, M. (2017). *İletişim bilimine giriş*. Konya: Eğitim Yayınevi.

İnkaya, E. (2018). *Yüzme antrenörlerinin iletişim becerilerinin, yüzücülerin performans kaygısına etkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Bahçeşehir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

İrak, H., Taşcıoğlu, R., Dal, M. ve Tunç, Y. (2017). Sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu öğrencilerinin iletişim becerileri: Iğdır üniversitesi örneği. *Atatürk İletişim Dergisi*, (14), 187-202.

Kadakal, A. ve Alver, B. (2017). Üniversite öğrencilerinin iletişim becerilerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi. *International Journal of Eurasian Education and Culture*, *2*(2),1-20.

Kalender, A. (2005). *Siyasal iletişim, seçmenler ve ikna stratejileri*. Konya: Çizgi Kitapevi.

Kalyon, Y. (2006). *Halkla ilişkiler, mesleki ve teknik yayınlar serisi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Kalyon, Y. (2007). *Halkla ilişkiler* (2. baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Kaushal, R. and Kwantes, C. T. (2006). The role of culture and personality in choice of conflict management strategy. *International Journal of Intercultural Relations*, *30*, 579-603.

Karaküçük, S. ve Yenel, F. (1997). Türk sporunun geliştirilmesi ve topluma yaygınlaştırılması bakımından basının etkinliği. *Gazi Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, *2*, 56-67.

Kara, R. (2011). *Kocaeli gençlik ve spor il müdürlüğü ve ilçe müdürlüklerinde görev yapan personelin çatışma yönetimi algıları ve iş doyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Dumlupınar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kütahya.

Karasar, N. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel.

Karataş, İ. (2015). *Adölesan bireylerin iletişim becerilerinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Karcıoğlu, F. ve Alioğulları, Z. (2012). Çatışmanın nedenleri ve çatışma yönetim tarzları ilişkisi. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, *26*(3-4), 215-237.

Karip, E. (2015). *Çatışma yönetimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Kayhan, N. (2014). *Öğretmenlerin iletişim becerileri ile çatışma yönetimi stratejileri arasındaki ilişki* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Zirve Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.

Keçeci, O. (2018). *İzmir ilindeki spor ve sağlıklı yaşam merkezlerinde çatışma yönetimi: Çalışanların algılarının incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Kılıç, H. (2013). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin iletişim becerilerinin belirlenmesi ve bazı değişkenler açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.

Kılınç, M. (2001). *Yönetim ve organizasyon*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Kocaman, V. (2006). *Çocuklarda iletişim becerilerini artırma yöntemleri* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Koçak, S. (2012). *Öğretmenler arası çatışmalar ile okul müdürü-öğretmen çatışmalarında kullanılan yöntemlerin ve etkililik düzeylerinin karşılaştırılması (Uşak ili örneği) (*Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Koçak, Z. K. (2018). *Yöneticilerin çatışma yönetimi stilleri ile çalışanların iş verimliliği arasındaki ilişki ve bir araştırma* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Aksaray Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aksaray.

Koçel, T. (2010). *İşletme yöneticiliği* (12. baskı). İstanbul: Beta Yayınları.

Korkmaz, A. (2013). *İlkokul ve ortaokul öğretmenlerinin çatışma yönetimi stratejileri ve iş doyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Okan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Korkut, F. (1996). İletişim becerilerini değerlendirme ölçeğinin geliştirilmesi: Güvenirlik ve geçerlik çalışmaları. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, *2*(7), 18-23.

Korkut, F. (2004). *Okul temelli önleyici rehberlik ve psikolojik danışma*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Korkut-Owen, F. ve Bugay, A. (2014). İletişim becerileri ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *10*(2), 51-64.

Koser, İ. E. (2019). *Üniversite öğrencilerinin iletişim becerileri, problem çözme becerileri ve bağlanma stilleri ilişkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.

Kovancı, A. (2001). *Toplam kalite yönetimi*. Ankara: Sistem Yayıncılık.

Köker, S., Evrengöl A. ve Canat S. (2005) Ergenlerin ana babaları ile iletişimlerini algılama düzeyleri. *Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı Dergisi*, *1*(2), 75-78.

Küpeli, E. (2019). *Ortaokul öğretmenlerinin iletişim becerileri ile öz yeterlik algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.

Lin, S. M. (2003). Relationship among conflict management styles, employees' job satisfaction and team effectiveness: A comparison between public and private hospitals in Taiwan (China). *Dissertation Abstracts International Section A: Humanities and Social Sciences, 64*(5), 1750.

Lunenburg, F. C. and Ornstein, A. C. (1991). *Educational administration concepts and practices.* Belmont California: Wodworth Publishing.

Maktav, S. (2013). Çatışma stilleri ve etkileşim stratejileri/çatışma etkileşimi ve iklim. F. Akkoyun (Ed.), *Çatışma yönetimi, ilişkiler, gruplar ve kuruluşlar için stratejiler* (7. baskı) içinde (s. 100-138). Ankara: Nobel.

Mcquail, D. and Windahl, S. (2010). *İletişim modelleri (kitle iletişim çalışmalarında)* (K. Yumlu, Çev.) (3. baskı). Ankara: İmge Kitabevi.

Meriç, F. (2012). *İşletmelerde çatışma yönetimi: Gaziantep organize sanayi bölgesinde bir uygulama* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.

Mert, E. (2015). *Duygusal zekâ ve çatışma yönetimi arasındaki ilişkinin incelenmesi ve bir araştırma* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.

Mısırlı, İ. (2004). *Genel ve teknik iletişim* (2. baskı). Ankara: Detay yayıncılık.

Mısırlı, İ. (2008). *Genel ve teknik iletişim*: *Kavramlar, ilkeler, uygulamalar* (4. baskı). Ankara: Detay Yayıncılık.

Murphy, J. (1994). *Managing conflict at work. Business one ırwin/mirror press*. New York: Irwin/Mirror Press.

Nelson, D. L. and Quick, J. C. (1995). *Organizational behavior foundations, realities, and challenges.* New York: West Publishing Company.

Ocak, G. ve Erşen, Z. B. (2015). Öğretmen adaylarının iletişim becerileri algılarının incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *1*(33), 1-19.

Odabaşı, Y. ve Oyman, M. (2005). *Pazarlama iletişimi yönetimi* (5. baskı). İstanbul: MediaCat Kitapları.

Oktay, F. (2016). Çatışma yönetimi ile örgütsel destek arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, *15*(4), 1146-1155.

Olgun, F. B. (2005). *Sınıf öğretmenlerinin sınıf içinde etkili iletişim ortama yaratma ve iletişimde fırsat eşitliği sağlama becerilerinin değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.

Öksüz, N. (2018). *Spor yöneticilerinin iletişim becerileri ile öz etkililik-yeterlilik düzeylerinin değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Ötken, M. (2019). *Hemşirelerin duygusal zeka düzeyleri ile iletişim becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Beykent Üniversitesi Sosyal, Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Özalp, İ. (1989). Örgütlerde çatışma. *Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, *7*(1), 81-114**.**

Özbalta, M. (2018). *Spor yapan ve yapmayan ortaöğretim öğrencilerinin iletişim becerileri ile empatik eğilim düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Özcan, A. (2006). *Hemşire hasta ilişkisi ve iletişim* (2. baskı). Ankara: Sistem Ofset.

Özdemir, E. (2004). *Güzel ve etkili konuşma sanatı* (9. baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Özdemir, N. (2014). *Kadın voleybol ve futbolcularda iletişim becerileri ve saldırganlık düzeylerinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gaziantep Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.

Özerbaş, M. A., Bulut, M. ve Usta, E. (2007). Öğretmen adaylarının algıladıkları iletişim becerisi düzeylerinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD*), *8*(1), 123-135.

Özgan, H. (2006). *İlköğretim okulu öğretmenlerinin çatışma yönetimi stratejilerinin incelenmesi* (*Gaziantep örneği*) (Yayınlanmamış doktora tezi). Gazintep Üniveristesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.

Özkalp, E. ve Kırel, Ç. (2001). *Örgütsel davranış*. Eskişehir: T.C Anadolu Üniversitesi, Eğitim, Sağlık ve Bilimsel Araştırma Çalışmaları Vakfı.

Özkan, F. (2007). *Türk dili ve kompozisyon bilgileri*. Trabzon: Abp Yayınevi.

Öztürk, Ö. T., Soytürk, M., Ada, E.N.D. ve Çamlıyer, H. (2011). Üniversite takımlarında sporcu olan öğrencilerle spor yapmayan öğrencilerin iletişim becerisi düzeylerinin karşılaştırılması. *Spor Bilimleri Dergisi*, *22*(2), 43-53.

Pease, A. (2002). *Body language-beden dili, karşımızdakinin davranışlarından düşüncelerini anlamanın yolu* (Y. Özben, Çev.) İstanbul: Rota Yayınları.

Pehlivan, B. K. (2005). Öğretmen adaylarının iletişim becerisi algıları üzerine bir çalışma. *İlköğretim Online, 4*(2), 17-23.

Peker, Ö. ve Aytürk, N. (2000). *Etkili yönetim becerileri*. Ankara: Yargı Yayınevi.

Plotnik, R. (2009). *Psikolojiye giriş* (G. Tamer, Çev.) (1. baskı). İstanbul: Kaknüs Yayınları.

Rahim, M. A. (2001). *Managing conflict in organizations* (3th ed.). Westport, CT: Quorum Books.

Randolph, W. A. (1985). *Understanding and managing organizational behavior*. Homewood: Illinois.

Robbins, S. (1998). *Organizational behavior: Concepts controversies, applications (7*th ed.*)*. New Jersey: Prentice Hall Inc

Robbins, S. (2003). *Organizational behavior*. New Jersey: Prentice Hall.

Robbins, S. (2005). *Essentials of organizational behaviour*. New Jersey: Prentice Hall.

Rogers, C. R. (1961). *On becoming a person*. Boston: Houghton Mifflin.

Sabuncuoğlu, Z. (2001). *İşletmelerde halkla ilişkiler* (5. baskı). Bursa: Ezgi Kitabevi.

Sabuncuoğlu, Z. ve Gümüş, M. (2012). *Örgütlerde iletişim*. İstanbul: Kriter Yayınevi.

Sabuncuoğlu, Z. ve Tüz, M. (2003). *Örgütsel psikoloji*. Bursa: Furkan Ofset.

Saracaloğlu, A. S., Yenice, N., ve Karasakaloğlu, N. (2009). Öğretmen adaylarının iletişim ve problem çözme becerileri ile okuma ilgi ve alışkanlıkları arasındaki ilişki. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *6*(2), 187-206.

Schermerhorn, J. R. (2001). *Management* (6th ed.). New York: John Wiley and Sons.

Sever, S. (2006). *Etkinliklerle türkçe öğretimi*. İstanbul: Morpa Yayınları.

Sezgin, M. ve Akgöz, E. (2009). *Genel ve teknik iletişim*. Ankara: Gazi Kitabevi.

Sezgin, S. (2019). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının işbirlikli öğrenmeye yönelik tutumları ile etkili iletişim becerileri arasındaki ilişki* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Niğde.

Shapiro, D. (2004). *Conflict and communication: A guide through the labyrinth of conflict management.* International Debate Association, New York: International Debate Education Association.

Silah, M. (2005). *Endüstride çalışma psikolojisi* (2. baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Sims, R. (2002). *Managing organizational behavior, quorum boks*. Westport: Connecticut.

Siyez, D. M. (2010). Kişilerarası ilişkilerin başlangıcı ve gelişimi. A. Kaya (Ed.), *Kişilerarası ilişkiler ve etkili iletişim* içinde (s. 50-110). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Smith, B. (2004). *Principal leadership communication strategies in high and low socioeconomic schools* (Unpublished doctoral dissertation). The Universty of Arizona, Arizona.

Solmuş, T. (2001). *İşyeri terapisi*. İstanbul: Papatya Yayıncılık.

Solmuş, T. (2004). *İş yaşamında duygular ve kişilerarası ilişkiler*. İstanbul: Beta Basım Yayım.

Sökmen, A. (2014). *Yönetim ve organizasyon*. Ankara: Detay Yayıncılık.

Sökmen, A. ve Yazıcıoğlu, İ. (2005). Thomas modeli kapsamında yöneticilerin çatışma yönetimi stilleri ve tekstil işletmelerinde bir alan araştırması. *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi,* (1), 1-19.

Stewart, C., Martin, K. and Tyrone, P. (2005). *Managing and organization*. Los Angeles: Sage Publication.

Sunay, H. (2009). *Spor yönetimi*. Ankara: Gazi Kitabevi.

Sütlü, T. (2007). *Örgütsel çatışma ve işgören üzerine etkileri* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Şahin, A. (2006). *İlköğretim okulu yöneticilerinin kişiler arası iletişim becerileri ve çatışma yönetimi stratejileri arasındaki ilişki* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.

Şahin, A. (2007). İlköğretim okulu yöneticilerinin kişilerarası iletişim becerileri ve çatışma yönetimi stratejileri arasındaki ilişki. *Milli Eğitim Dergisi*, *40*(188), 125-143.

Şahin, A. (2007). *İlköğretim okulu yöneticilerinin kişiler arası iletişim becerileri ve çatışma yönetimi stratejileri arasındaki ilişki* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.

Şahin, A., Emini, F. T. ve Ünsal, Ö. (2006). Çatışma yönetimi yöntemleri ve hastane örgütlerinde bir uygulama. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* (15), 553-568.

Şenbakar, K. (2015). *Elit boksörlerde iletişim becerilerinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi, Sağlık Bilimler Enstitüsü, Elazığ.

Şentürk, N. (2006). *İlköğretim okullarında yaşanan çatışma türleri ve yöneticilerin izledikleri çözüm yöntemleri* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.

Şimşek, M. Ş., Akgemci, T. ve Çelik, A. (2003). *Davranış bilimlerine giriş ve örgütlerde davranış.* Konya: Adım Matbaacılık.

Şimşek, M. Ş. ve Çelik, A. (2010). *Yönetim ve organizasyon*. Konya: Eğitim Akademi Yayınları.

Şimşek, M. Ş., Çelik, A., ve Akgemci, T. (2015). *Davranış bilimlerine giriş ve örgütlerde davranış*. Konya: Eğitim Yayınevi.

Şirin, E. F. (2008). *Beden eğitimi ve spor yüksekokulu yöneticilerinin liderlik stilleri ve çatışma yönetim stratejilerinin incelenmesi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Tabak, R. S. (1999). *Sağlık iletişimi*. İstanbul: Literatür Yayınları.

Tala-Uysal, C. (2012). *Resmi ve özel ilköğretim okulu öğretmenlerinin çatışma yönetimi stratejilerinin incelenmesi "İstanbul ili Anadolu yakası örneği"* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Taşlıyan, M., Hırlak, B. ve Harbalıoğlu, M. (2014). Duygusal zekâ, iletişim becerileri ve akademik başarı arasındaki ilişki üniversite öğrencilerine bir uygulama. *ASSAM Uluslararası Hakemli Dergi*, *2*(3), 45-58.

Türk Dil Kurumu [TDK]. (2016). http://www.tdk.gov.tr/ adresinden 10. 08. 2018 tarihinde erişilmiştir.

Tekarslan, E., Kılınç, T., Şencan, H. ve Baysal, A. C. (2000). *Davranışın sosyal psikolojis*i. İstanbul: Dönence Basım ve Yayın Hizmetleri.

Tekeli, Ö. (2018). *Elit düzey kadın ve erkek voleybolcular ile basketbolcuların iletişim becerilerinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Balıkesir Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Balıkesir.

Telman, N. ve Ünsal, P. (2005). *İnsan ilişkilerinde iletişim* (1. baskı). İstanbul: Epsilon Yayıncılık.

Tepeköylü, Ö. (2007). *Beden eğitimi ve spor yüksekokulu (BESYO) öğrencilerinin iletişim becerisi algılarının bazı değişkenler açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Celal Bayar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Manisa.

Tepeköylü, Ö., Soytürk, M., ve Çamlıyer, H. (2009). Beden eğitimi ve spor yüksekokulu (Besyo) öğrencilerinin iletişim becerisi algılarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, *7*(3), 115-124.

Tepeköylü-Öztürk, Ö. (2012). *Ders dışı etkinlik olarak uygulanan sporla ilgili oyunların ortaöğretim öğrencilerinin iletişim becerisi algılarına etkisi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Celal Bayar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Manisa.

Thomas, K. W. and Ruble, T. L. (1977). Support a two-dimensional model of conflict behavior. *Organizational Behavior and Human Performance*, *16*, 143-155.

Tjosvold, D. and Sun, H. F. (2002). Understanding conflict avoidance: Relationship, motivastions, actions, and consequences. *International Journal of Conflict Management*, *13*(2), 142-164**.**

Topaloğlu, B. (2019). *Üniversite öğrencilerinin iletişim becerilerini etkileyen faktörlerin sıralı logit ve probit modelleriyle analizi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.

Topaloğlu, M. ve Koç, H. (2002). *Büro yönetimi*. Ankara: Seçkin Yayınevi.

Tosun, O. (2016). *Çalışanların sahip olduğu kişilik özelliklerinin çatışma yönetimi üzerinde etkisi: Akaryakıt sektöründe bir araştırma* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Tutar, H. ve Yılmaz, K. (2003). *Genel iletişim*. Ankara: Nobel Basımevi.

Tutar, H. ve Yılmaz, K. (2008). *Genel iletişim kavramlar ve modeller*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Türkel, A. U. (2000). *Toplam kalite bağlamında grup dinamiği ve çatışma yönetimi*. İstanbul: Türkmen Kitabevi.

Türkoğlu, D. (2019). *Profesyonel çalgı eğitimi alan lisans öğrencilerinin duygusal zeka ve iletişim becerileri düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Uçar, İ. (2018). *İşletmelerde çatışma yönetimi tarzları ile bilgi paylaşımı ilişkisi ve bir araştırma* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Uğurlu, F. M. (2012). *Üniversite öğrencilerinin sportif faaliyetlere katılım düzeyi ile sosyal uyum ve iletişim becerilerinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gaziantep Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.

Ulukan, H. (2012). *İletişim becerilerinin takım ve bireysel sporculara olan etkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karaman.

Ural, A. (1997). *İlköğretim okulu yöneticilerinin öğretmenlerle aralarındaki çatışmaları yönetme yöntemleri* (Yayınlanmamış doktora tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.

Uslu, S. (2015). *Çatışma yönetimi ve işten ayrılma niyeti arasındaki ilişki: Sağlık çalışanları üzerine bir araştırma* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Uysal, İ. (2004). *Örgütsel çatışma yönetimi ve Türkiye cumhuriyet merkez bankasına yönelik bir uygulama* (Uzmanlık yeterlilik tezi). Ankara: Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası.

Uzman, Z. (2019). *İlkokul yöneticilerinin algılanan iletişim becerileri ile sınıf öğretmenlerinin örgütsel sessizlik düzeyleri arasındaki ilişki* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). T.C. Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Ünüvar, G. ve Bilge, F. A. (2009). Örgütsel iletişimin bir unsuru olan örgüt içi iletişimin konaklama işletmelerindeki etkinliği: Örnek bir alan araştırması. *Hazar Üniversitesi Journal of Azerbaijani Studies*, *12*, 55-72.

Üstün, B., Akgün, E. ve Partlak, N. (2005). *Hemşirelikte iletişim becerileri öğretimi*. İzmir: Okullar Yayınevi.

Üstün, M. (2007). *Emniyet teşkilatında iletişim ve çalışanların verimliliğine etkisi istanbul emniyetinde bir uygulama* (Yayınlanmamış doktora tezi). İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Üstünsel, G. (2011). *Etkili iletişim becerileri ve beden dili* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Namık Kemal Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Tekirdağ.

Vural, Z. B. A. (2003). *Kurum kültürü*. İstanbul: İletişim Yayınları.

Wexley, K. N. and Yukl, G. A. (1984). *Organizational behavior and personel psychology (revised edition)*. Irwin: Homewood Illinois.

Yağcıoğlu, B. D. (1997). *Örgütlerde çatışma düzeyleri ve çatışmanın ele alınış stilleri* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Yaşar, M. N. (2017). *Rekreasyon bölümlerinde okuyan öğrencilerin iletişim becerileri ve çatışma yönetimi stratejilerinin araştırılması* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Erciyes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.

Yavuzyılmaz, C. (2008). *Ortaöğretim kurumları yöneticilerinin liderlik özelliklerinin çatışma yönetimini yönetme düzeylerinin belirlenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Yaylacı, G. (2006). *Kariyer yaşamında duygusal zekâ ve iletişim yeteneği*. İstanbul: Hayat Yayınları.

Yeniçeri, Ö. (2009). *Örgütlerde çatışma ve yabancılaşma yönetimi* (1. baskı). İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık.

Yıldırım, F. (2015). *Fen lisesi ve spor lisesi öğrencilerinin iletişim becerilerinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.

Yılmaz, İ. (2008). *Sporcu algıları çerçevesinde farklı spor branşlarındaki antrenörlerin liderlik davranış analizleri ve iletişim beceri düzeyleri* (Yayınlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Yılmaz, M. (2009). *Çatışma yönetimi ve ilköğretim okulu yöneticileri üzerinde bir uygulama* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Yiğit, İ. (2015). *Ortaöğretim yöneticilerinin çatışma yönetimi stilleri (Trabzon örneği)* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Okan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.

Yurdunkulu, A. (2016). *İlköğretim okullarındaki öğretmenlerin çatışma durumları ve çatışma yönetimi stratejilerinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.

Yüksek-Özdemir, A. ve Özdemir, A. (2007). Duygusal zeka ve çatışma yönetimi stratejileri arasındaki ilişkilerin incelenmesi: Üniversitede çalışan akademik ve idari personel üzerine uygulama. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (18), 393-410.

Yüksel, A. (2004). Empati eğitim programının ilköğretim öğrencilerinin empatik becerilerine etkisi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 17*(2), 341-354.

Yüksel, Y. ve Tepeköylü, Ö. (2010, Ekim). *Ortaöğretimde sporcu öğrencilerle spor yapmayan öğrencilerin iletişim becerisi düzeyleri*. 11. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi'nde sunulan bildiri, Antalya.

Zıllıoğlu, M. (2010). *İletişim nedir?* İstanbul: Cem Yayınevi.

FARKLI SOSYO EKONOMİK DÜZEYLERDE BULUNAN ORTA ÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN SPORA İLGİLERİ

YAZAR
CENK TEMEL

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Farklı Sosyo Ekonomik Düzeylerde Bulunan Orta Öğretim Öğrencilerinin Spora İlgileri

Yazar: Cenk TEMEL

ISBN: 978-625-7957-07-6

1. Baskı: Aralık 2019

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir.
EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ i
ÖZET ii
ABSTRACT iii
İÇİNDEKİLER iv
TABLOLAR LİSTESİ xii
KISALTMALAR xx

I. BÖLÜM

GİRİŞ 1
Problem 1
Amaç 19
Önem 19
Sınırlılıklar 20
Sayıltılar 20
İlgili Araştırmalar 20

II. BÖLÜM

YÖNTEM 3
Araştırmanın Modeli 31
Evren ve Ömeklem 31
Bilgi Toplama Aracının Geliştirilmesi 32
Bilgi Toplama Aracının Uygulanması 33
Verilerin Analizi 33

III. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR 34
1. ÖĞRENCİLERİN BİREYSEL ÖZELLİKLERİ 3
2. ÖĞRENCİLERİN BOŞ ZAMAN ETKİNLİKLERİ ..... .42
3. **ÖĞRENCİLERİN SPORA İLGİ DÜZEYLERİNE İLİŞKİN BULGULAR VE YORUMLAR 50**
4. ÖĞRENCİLERİN SPOR YAPMALARINI ENGELLEYEN VE DESTEKLEYEN ETMENLERE İLİŞKİN BULGULAR VE YORUMLAR..77
1. ÖĞRENCİLERİN SAHİP OLDUKLARI SPOR TESİSİ OLANAKLARINA İLİŞKİN BULGU VE YORUMLAR 114
1.1. öğrencilerin Oturdukları Semtte Bulunan Spor Tesislerine ilişkin Dağılıml
..... 120

IV. BÖLÜM

4. TARTIŞMA 128

SONUÇ VE ÖNERİLER 153
KAYNAKÇA 161
EKLER 170

KAYNAKÇA

ADIR.Y.E., (1998). **Çocuklarda Spor Branşı Seçimine Toplumsal Yapının Etkileri.** Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Sakarya

AKKAYA.L., (1988). **Kocaeli'de Orta Öğretim Gençliğinin Sportif Tercihlerini Etkileyen Sosyo-Ekonomik Faktörler.** Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Ana Bilim Dalı, Sakarya

AKYÜZ,H., (2001). **Eğitim Sosyolojisinin Temel Kavram Ve Alanları Üzerine Bir Araştırma,** Ankara:Milli Eğitim Basımevi

ARAT, N., (1993). **Türkiye'de Kadın Girişimcilik,** TES-AR Yayınları .Ankara

ARSLAN.S., (2001). **Sivas İlinde Gençlerin Futbol Oynamayı Tercih Etmelerinde Rol Oynayan Sosyo-Ekonomik Nedenlerin Araştırılması.** Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi , Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Sivas

BALCI,V., (2003). **Avrupa Birliği Ve Spor,** Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi Cilt:8 Sayı:2

BALCIOĞLU.I., **(2003). Sporun Sosyolojisi ve Psikolojisi,** İstanbul: Bilge Yayıncılık

BAŞARAN.I.E., (1996). **Eğitime Giriş** (Dördüncü Basım),Ankara: Yargıcı Matbaası

BAŞER.E., (1998). **Uygulamalı Spor Psikolojisi,** Ankara: Bagırgan Yayımevi

BAYRAKTAR,C., (1999). **Spor Yapan Öğrenciler İle Spor Yapmayan Öğrencilerin Uyum ve Derslerindeki Başarı Düzeylerinin Karşılaştırılması.** Yayımlanmamış doktora tezi. Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, İstanbul

BOCOCK,R., (1997). **Tüketim** (Çeviren:irem Kutluk), Ankara: Dost Kitapevi

BORATAV.K., AKSOY.A., KEYDER.Ç., SAVRAN.S., ŞEN,M., (1995). **Türkiye Ekonomisinde Yapısal Değişim-Türkiye'de Egemen Sınıflar,** Alan Yayıncılık

BOZ,H.A., (2000). **Öğrenci Gençliğin Televizyonun Etkileri Hakkındaki Değerlendirmeleri,** Baskı 72 Tasarım Ltd.Şti., Ankara

CHALFANT,H.P., LABEFF,E., (1998). **Understanding People And Social Life,** New York: West Publishing Company

CHANEY.D., (1999). **Yaşam Tarzları** (Çeviren: İrem Kutluk) Ankara: Dost Kitabevi

CİBELEK,E.N., (1990). **Sosyo-Ekonomik Ve Kültürel Yaşantının İlkokul Çağı (6-12 Yaş) Çocuk Resimleri Üzerine Etkisi.** Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler enstitüsü Resim iş Eğitimi Ana Bilim Dalı, Ankara

CONNER,S., (1998). **Young People's İnvolvement İn Sport İn VVaterford City.** Irısh Journal Of Psychology, Episode:551 Page,12, Psychologıcal Soc. Publishing

,--- CumhuriyetDönemi Türkiye Ansiklopedisi, İletişim Yayınları, 1983, Cilt 2,

,--- CumhuriyetDönemi **Türkiye Ansiklopedisi,** İletişim Yayınları, 1983,Cilt 5,

ÇAKMAKÇI,S., (2002). **Okullardaki Beden Eğitimi Dersinin ve**

Faaliyetlerinin Öğrencilerin Sosyalleşmesine Etkileri. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya

DEMİRBOLAT, A., (1988). **Toplum ve Spor,** Ankara: Kadıoğlu Matbaası

DEMİRHAN,G., (2002). **Eğitimde Aşamalı Sınıflamalar Ve Spor Eğitimi,** Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi Cilt 8, Sayı:2, S.39, Ankara

,Dıctıonnaıre Larousse Ansiklopedik Sözlük. Altıncı Cilt, Milliyet Gazetecilik

DOĞAN,!., (1998). **Sosyoloji Kavramlar ve Sorunlar,** İstanbul: Sistem Yayıncılık

DÖNMEZER.S., (1994). **Toplum Bilim** (Yenilenmiş On Birinci Basım), İstanbul: Beta Dağıtım

,DPT Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı (1990-1994)

,DPT Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1996-2000)

,DPT Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (2001-2005)

Duda.JL., Fox,KR., Bıddle, SJH., ARMSTRONG,N., (1992). **Chılderen Achıevment Goals And Belıefs About Success İn Sport,** Brıtısh Journal Of Education Psychology, Episode:323 Page,11, Brıtısh Journal Of Educatıonal Psychology Publıshing

DUMAN,A., (2000). **Yetişkinler Eğitimi,** Ankara: Ütopya Yayınevi

DÜLGER,F. (1988). Türk Badminton Sporcularının Sosyo Ekonomik Düzeyleri Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. İnönü Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Malatya

EİTLE.TM., EİTLE, DJ„ (2002). **Race, Cultural Capital and The Educational Effects Of Participation İn Sport,** Socıology Of

Educatıon, Episode:146 Page,24, American Socıologıcal Assoc. Publıshıng

Eley, D., Kirk, D., (2002). **Devoloping Citizenship Trought Sport : The İmpact Of A Sport-Based Volunteer Programs On Young Sport Leaders,** Sport Education And Socıety Episode: 166 Page:16, Carfax Publıshıng

ERDEMLİ,A , (1996). **Spor ve Olimpizm-Spor Felsefesi Yazıları.** İstanbul: Sarmal Yayınevi

EREN.N., (1998). **Sosyal Tabakalaşma ve Spor İlişkisi** . Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, İstanbul

ERKAL,E.M., (1998). **Toplum Bilimi** (Genişletilmiş Dokuzuncu Basım). Istanbul:Der Yayınları

ERKAN,H., (2000). **Ekonomi Sosyolojisi** (Dördüncü Basım). Izmir:Barış Yayınları

EROĞLU,F., 1998). **Davranış Bilimleri** (Dördüncü Baskı), İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım

EVANS, EM., SCHVVEINGRUBER, H., STEVENSON,HW., (2002). **Gender Differences İn Interest And Knovvledge Acquistion : The United States, Tavvian and Japan.** Sex Roles, Episode: 167 Page,15, Kluvver Academıc Publıshıng New York

FİDAN,S., (2002). **Türkiye'deki Ve Dünya'daki Elit Cimnastikçilerin Sosyo-Ekonomik Analizi.** Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul

FİŞEK,K., (1998). **Devlet Politikası Ve Toplumsal Yapıyla İlişkileri Açısından** Spor **Yönetimi** (İkinci Bası), Ankara: Bağırgan Yayımevi

GERAY.C., **(1978). Halk Eğitimi** (Genişletilmiş ikinci Baskı), Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları Gerekçeli Anayasa Kitapçığı 1982, **Ankara: Değişim** Yayınları, 1984

GÖKTAŞ,Z., (1994). **Farklı Sosyo-Ekonomik Yapıdaki Orta Öğretim Kurumlarında Okuyan Öğrencilerin Spora Katılımına Etki Eden Faktörler.** Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi , Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Ankara

GÖZAYDIN.G., (2001). **Orta Öğretim Kurumlarında Öğrenci, Öğretmen ve Yöneticilerinin Serbest Zamanlarını Değerlendirme Tercihleri Ve Bu Tercihler Üzerinde Sosyo-Ekonomik Yapılarının Etkilerinin İncelenmesi.** Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Kocaeli Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Programı, Kocaeli

GÜÇLÜ,M., (1996). **Üniversite Öğrencilerinin Spora İlgilerine Etki Eden Faktörler.** Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi , Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Ankara

HABERMAS.J., (1996). **Türlerin Korunması mı, Eşit Haklarla Birlikte Yaşama mı?** Cogito (Çok Kültürcülük),YKY, S.44, s. 131

HUİZİNGA.J., (1995). **Homo Ludens Oyunun Toplumsal İşlevi Üzerine Bir Deneme** (Çeviren: Mehmet Ali Kılıçbay), İstanbul: Ayrıntı Yayınları

IMEL.S., **Adult Learning İn Groups-Practice Application Brief** (Çeviren:Kadir Duman), 27/ Mart/ 2002 Web: **http://www.ericacve.org/textonly/docgen.asp?tbl=pab&ID=72**

İKİZLER, H.C., **(2000). Sporda Sosyal Bilimler,** İstanbul: Alfa Yayım Dağıtım,

İNEL.M.S., (1996). **Kimlik Oluşumunda Spor Ne Kadar Merkezde.** Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Beden Eğitimi Ve Spor Ana Bilim Dalı, Mersin

KAPTAN,S., (1995). **Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri,** Ankara: Tekışık Yayınları

KARAHÜSEYİNOĞLU.M.F., (1998). **Elazığ kamuoyunun Spora Karşı İlgi**

Ve Tutumlarının Değerlendirilmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Elazığ: Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü, Elazığ

KAZEL,A., (2001). **Ankara'nın İki Farklı Yerleşim Bölgesinde Aile Yapılarının Sosyo-Kültürel Hayata Etkilerinin Halk Bilimi Bakımından Değerlendirilmesi.** Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Halk Bilimi Ana Bilim Dalı, Ankara

KETEN,M., (1993). **Türkiye'de Spor,** Ankara: Ayyıldız Matbaası

KILBAŞ,Ş., **(1995). Gençlik ve Boş Zamanı Değerlendirme,** Adana: Çukurova Üniversitesi Basımevi

KILCIGİL,E., (1998). **Elit Sporcuların Sosyal Çevreyle İlişkisi Ve Sosyal Çevrenin Spora Yönelmeye Etkisi.** Yayımlanmamış doktora tezi. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi Ve Spor Ana Bilim Dalı, İstanbul

KNOWLES,M., **(1996). Yetişkin Öğrenenler Göz Ardı Edilen Bir Kesim**

(Çeviren:Serap Ayhan), Ankara Üniversitesi Basımevi

KONGAR.E., **(1992). Demokrasi ve Kültür,** İstanbul: Remzi Kitabevi

KONGAR,E., (1992). **Yirmi Birinci Yüzyılda Dünya,Türkiye Ve Kamuoyu.** İstanbul: Simavi Yayınları

KOŞU,S., (1998). **Sporun Sosyal Bütünleşmeyi Sağlamada Rolü.** Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Beden

KURT,İ, (2000). **Yetişkin Eğitimi,** Ankara: Nobel Yayın Dağıtım

LIAZOS.A., **(1989). Socıology A Liberating Perspective, Massachusetts:Ally And Bacon Publishing**

MAMAK,H., (2000). **Zonguldak'ta Spora Katılımın Sosyo-Ekonomik Boyutu (Orta Öğretim Gençliği Üzerine Bir Araştırma). Yayımlanmamış**

yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Ankara

MARSHALL.G., (1999). **Sosyoloji Sözlüğü** (Çevirenler: Osman Akınhay, Derya Kömürcü), Ankara: Bilim ve Sanat Yayınevi

,Milli Eğitim Bakanlığı Kitapçığı 2001-2002 Sayısal Veriler, Milli Eğitim Bakanlığı APK Kurul Başkanlığı, Ankara: 2002

MİSER,R., (2000). **Topluluk Katılımı,** Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları No: 183

Öğrenilmiş Çaresizlik. (27 Aralık **2003)** Hürriyet Gazetesi, s.16

ÖZGÜVEN,!. E., (1998). **Bireyi Tanıma Teknikleri,** Ankara: Pdrem Yayınları

ÖZKALP.E., (1990). **Sosyolojiye Giriş,** Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Basımevi

ÛZSU.N., (1996). **İnsan Felsefesinin Bütünlük Anlayışıyla Spor Olgulanna Bakış.** Yayımlanmamış yüksek lisans tezi., Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Mersin

ÖZTÜRK.F., **(1998). Toplumsal Boyutlarıyla Spor,** Ankara: Bağırgan Yayımevi

PEPE.H., (2001). **Spor Yapan** Ve **Yapmayan Bayanların Sosyo Ekonomik Seviyelerinin Araştırılması (Konya İl Örneği).** Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı,Ankara

POLGA,!., (1998). **Milli Takım Seviyesindeki Greko-Romen Serbest Stil Türk Güreşçilerinin Sosyo-Ekonomik Yapılarının Araştırılması.** Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Ankara

SAYBAŞLI.K., (1992). **İktisat Siyaset Devlet Ve Türkiye,**İstanbul: Bağlam Yayıncılık

SAYGIN,**Ö., (1999). Halk Eğitimi Merkezlerinde Boş Zaman**

Değerlendirme.
Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi , Sosyal Bilimler Enstitüsü, Halk Eğitimi Ana Bilim Dalı, Ankara

SERASLAN.Z., (1990). **Sporun Topluma Yaygınlaştırılmasında Pazarlama Tekniklerinden Yararlanma.** Yayımlanmamış doktora tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, İstanbul

SERT,**M., (1999). Spor Sosyolojisi Ve Türk Futbolunda İktidar Sorunu.** Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Mimar Sinan Üniversitesi, Sosyoloji Ana Bilim Dalı, Genel Sosyoloji Ve Metodoloji Programı, İstanbul

SÖNMEZ,V., (1993). **Eğitim Felsefesi** (Genişletilmiş İkinci Baskı). Ankara: Adım Yayıncılık

SUNAY.H., **Türkiye'de Sporun Yaygınlaştırılması,** Web : 23/Eylül/2003
http://yayim.meb.gov.tr/yayimlar/147/sunay.htm

TAŞMEKTEPLİGİL,M.Y., (1995). **Sporun Yaygınlaştırılmasında Semt Sahalarının Etkileri.** Yayımlanmamış doktora tezi, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, İstanbul

TEZEL.S. Y., (1994). **Cumhuriyet Döneminin İktisadi Tarihi,** Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul
, The Penguın Dıctıonary Of Sociology, London: Penguın Books, 2000

THEBERGE, N., (1995). **Gender, Sport, And The Constructıon Of Communıty- A Case Study From VVomens Ice Hockey,**
Sociology of Sport Journal, Episode 402,Page 14, Human Kınetıcs Publıshing

TÜMER.S., (2001). **Gençleri Spora Yönlendirmede Ailenin Etkisi (İzmit Örneği).** Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Sakarya

ULUCAN.H., (1996). **Sporun Kitlelere Ulaştırılması Ve Spor Tesisleri Politikaları-Kırşehir İli Uygulaması.** Yayımlanmamış yüksek

lisans tezi, Gazi Üniversitesi , Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Ankara.

ÜNLÜ,H., (2001). **Lise Öğrencilerinin Algıladıkları Sosyal Desteğin ve Ego Kimlik Statülerinin Sosyo Ekonomik Düzey ve Cinsiyete Göre İncelenmesi.** Yayımlanmamış yüksek lisans tezi , Gazi Üniversitesi , Gazi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitimde Psikolojik Hizmetler Ana Bilim Dalı, Ankara.

VANVVERSCH, A., TREW, K„ TURNER.K., (1992). **Postprımary School Pupıls Interest İn Physıcal Education-Age And Gender Dıfferences,** Brıtısh Journal Of Education Psychology, Episode:72 Page,17, Brıtısh Journal Of Educatıonal Psychology Publıshing

VARIŞ,F., (1990). **Eğitim Bilimine Giriş,** A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayını

VARIŞ,F., (1998). **Eğitim Bilimine Giriş,** (Yenilenmiş Baskı), İstanbul: Alkım Matbaası

WEBER,M., (1995). **Toplumsal ve Ekonomik Örgütlenme Kuramı** (Çeviren:Özer Ozankaya), Ankara: İmge Kitabevi

, Yeni Bir Kent Doğuyor, Mamak Belediyesi Tanıtım Kitapçığı, Ankara: 1999

EKLER

EK-A: ARAŞTIRMA İZNİ

EK- B: DEVLET İSTATİSTİK ENSTİTÜSÜ YAZISI

EK- C: ANKARA İL GENÇLİK VE SPOR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YAZISI

EK- D: YENİMAHALLE BELEDİYESİ YAZISI

EK- E: MAMAK BELEDİYESİ YAZISI

EK- F: OKULLARDAN ALINAN SAYISAL VERİLER

EK- G: ANKET FORMU

HALKOYUNLARINDA ANTRENÖR LİDERLİK DAVRANIŞLARININ OYUNCULARIN BAŞARI MOTİVASYONLARI ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN BELİRLENMESİ

Mehmet Bilgin KARADEMİR

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Halkoyunlarında Antrenör Liderlik Davranışlarının Oyuncuların Başarı Motivasyonları Üzerindeki Etkisinin Belirlenmesi

Yazar: Mehmet Bilgin KARADEMİR

ISBN: 978-625-7957-10-6

1. Baskı: Aralık 2019

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir.
EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER vii

KISALTMALAR xi

TABLOLARIN LİSTESİ xi

1. GİRİŞ 1

Problem Durumu 1

Araştırmanın Amacı 1

Varsayımlar 2

Bu araştırma, amacına uygun olarak, 2

Tanımlar 3

2. GENEL BİLGİLER 5

2.1. Halk Oyunları 5

2.1.1. Halk oyunlarının tanımı 5

2.1.2. Halk oyunlarının tarihsel gelişimi 6

2.1.3. Halk oyunlarının Türkiye'de kurumsallaşması 9

2.1.4. Türkiye'de halk oyunları eğitmenlerinin yetiştirilmesi 10

2.1.5. Türkiye'de düzenlenen halk oyunları yarışma ve organizasyonları 15

2.2. Liderlik ve Antrenörlük 19

2.2.1. Lider ve liderliğin tanımı 20

2.2.2. Liderlerin karakteristik özellikleri 22

2.2.3. Antrenör ve antrenörlüğün tanımı 24

2.2.4. Antrenörün özellikleri 25

2.2.5. Antrenörlükte ilkeler ve görevler 29

2.2.6. Antrenörlükte başarının bileşenleri 30
2.2.7. Antrenörlük stilleri 33
2.2.7.1. Otoriter (kumanda edici, emredici) antrenörlük stili 33
2.2.7.2. Liberal (hoşgörülü, serbest bırakıcı) antrenörlük stili 33
2.2.7.3. Demokratik (katılımcı, paylaşımcı) antrenörlük stili 34
2.3. Sporda Liderlik 35
2.3.1. Liderlik ve spor ilişkisi 35
2.3.2. Antrenör ve sporcu ilişkisi 35
2.3.3. Lider olarak antrenör 37
2.3.4. Sporda çok boyutlu liderlik modeli 38
2.4. Motivasyon ve Başarı Motivasyonu 39
2.4.1. Motivasyonunun tanımı 39
2.4.2. Motivasyon ile ilgili kavramlar 44
2.4.3. Motivasyon çeşitleri 45
2.4.3.1. İçsel motivasyon 46
2.4.3.2. Dışsal motivasyon 48
2.4.4. Başarı motivasyonu 49
2.4.5. Sporda başarı motivasyonu 55
2.4.6. Sporda başarı motivasyonu kuramları 63
2.4.6.1. Başarı ihtiyacı kuramı 64
2.4.6.2. Yükleme kuramı 65
2.4.6.3. Hedefi gerçekleştirme kuramı 65
2.4.6.4. Yetkinlik motivasyon kuramı 66
3. MATERYAL VE YÖNTEM 67
3.1. Araştırmanın Yöntemi 67

3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi 67

3.3. Veri Toplama Araçları 68

3.3.1. Veri toplama araçlarının uygulama süreci 70

3.3.2. Verilerin istatistiksel analizi ve değerlendirilmesi 70

4. ARAŞTIRMA BULGULARI 73

4.1. Halk Oyuncularının Demografik Özelliklerine İlişkin Dağılımlar 73

4.2. Halk Oyuncularının Sporda Liderlik Ölçeği ve Spora Özgü Başarı Motivasyonu Ölçeği Puanlarına İlişkin Korelasyon Analizi Sonuçları 75

4.3. Demografik Özelliklere Göre Halk Oyuncularının Antrenör Liderlik Davranışı Algılamalarındaki Farklılıklara İlişkin Analiz Sonuçları 77

4.4. Demografik Özelliklere Göre Halk Oyuncularının Başarı Motivasyonlarındaki Farklılıklara İlişkin Analiz Sonuçları 86

5. TARTIŞMA 91

6. SONUÇ VE ÖNERİLER 95

6.1. Sonuç 95

6.2. Öneriler 96

KAYNAKLAR 99

KAYNAKLAR

1. Northouse, P. G., Leadership: Theory and Practice (5th Ed.) Thousand Oaks, CA, 2010.

2. Murray, H. A., Explorations İn Personality. New York: Oxford University Press, 1938.

3. Eroğlu, T., Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi Halk Oyunları ve Bu Bölgelerdeki "Halay"ların Folklorik İncelemesi, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Kayseri, 1994.

4. Tekerek, N., Oyun Kavramı'ndan Drama'ya Drama'dan Dramatik Eğitim'e, Tiyatro Araştırmaları Dergisi, 2006, (22), 47-73.

5. Türk Dil Kurumu, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option = com_gts&arama = gts&guid = TDK.GTS.575c362d0262c3.09394096, 02.06.2016.

6. Pilten, P ve Pilten, G., Okul Çağı Çocuklarının Oyun Kavramına İlişkin Algılarının ve Oyun Tercihlerinin Değerlendirilmesi, *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2013, 9 (2), 15-31.

7. Çelebi, A., Türk Halkoyunları Eğitici ve Öğrencilerinin Türk Halkoyunlarını Nasıl Algıladıklarına İlişkin Bir Araştırma (İzmir İli Örneği) Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Spor Eğitimi Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Konya, 1991.

8. Sevim, M., Halk Oyunlarının Müzikal ve Geleneksel Giyim Kuşam Bakımından Analizi: Afyonkarahisar Örneği, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyonkarahisar, 2015.

9. Albayrak, M., Kelkit Vadisi Bölgesinde Görülen Beş Zamanlı Halk Oyunları Ezgilerinin Melodik ve Ritimsel Yapılarının Örnekler İle İncelenmesi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2013.

10. Mıhladız, N., Burdur Yöresi Halk Oyunlarının İncelenmesi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Burdur, 2015.

11. Tapmaz, Ç., Halk Oyunları Çalışmalarının İlköğretim Beşinci Sınıf (10-11 Yaş Gurubu) Öğrencilerinin Sosyal Uyum Düzeylerine Etkisi, Balıkesir Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir, 2012.

12. Eroğlu, T., Halkoyunları El Kitabı, Mars Basım Hizmetleri, 1999.

13. http://turkulturu.blogcu.com/turk-halk-oyunlari/3420012 03.01.2015.

14. Ekmekçioğlu,İ, Bekar,C., Kaplan,M., Türk Halkoyunları, Esin Yayın evi, 2001.

15. Baykurt, Ş., "Türkiye'de Folklor", Kalite Matbaası, Ankara, 1976, s12.

16.THOF, Halk Oyunları Yarışma Talimatnamesi, http://thof.gov.tr/wp-content/uploads/2014/04/2016-Yarışma-Talimatı1.pdf, 2016.

17. MEB, http://mevzuat.meb.gov.tr/html/2645_0.html, 2011.

18. Sümbül, M., Türk Halk Oyunları Yarışmaları Üzerine Düşünceler, Folklor ve Edebiyat Etnoloji Halkbilim Antropoloji Üç Aylık Kültür Dergisi. Sayı: 16, Kış. Ankara, 1998.

19. Eroğlu,T., Halkoyunları yarışmaları Milli Folklör Dergisi Bahar Sayı 13, 1992.

20.tr.vikipedia.org,https://tr.wikipedia.org/wiki/MEB_halk_oyunlar%C4%B1_yar%C4%B1%C5%9Fmalar%C4%B1), 07.03.2016.

21. Eren, E., Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi, İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım, 2000

22. Hodgetts, R.M., and Luthans, F., International Management, Culture, Strategy, and Behavior, New York: McGraw Hill/Irwin Publish, 2003.

23. Acar, V., Profesyonel Turist Rehberlerinin Liderlik Yönelimleri: Aydın Turist Rehberleri Odası'na Kayıtlı Olan Profesyonel Turist Rehberleri Örneği, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Aydın, 2014.

24. Gündüz, Y., ve Dedekorkut, S., E., Yıkıcı Liderlik, *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2014, 10 (1), 95-104.

25. İbicioğlu, H., Özmen, H. İ., ve Taş, S., Liderlik Davranışı ve Toplumsal Norm İlişkisi: Ampirik Bir Çalışma, *Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2009, 14 (2), 1-23.

26. Güney, S., *Yönetim ve Organizasyon*, 2. Baskı, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2007

27. Akdemir, A., vd., Y Kuşağının Kariyer Algısı, Kariyer Değişimi ve Liderlik Tarzı Beklentilerinin Araştırılması, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi, 2 (2), 11-42, 2013.

28. Akyüz, Y. M., Çağdaş Okulda Etkili Liderlik, *Ege Eğitim Dergisi*, 2 (1), 109-119, 2002.

29. Aslan, Ş., Karizmatik Liderlik ve Örgütsel Vatandaşlık Davranışı İlişkisi: "Kurumda Çalışma Yılı" ve "Ücret" Değişkenlerinin Rolü, Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 6 (1), 256-275, 2009.

30. Koçel, T., *İşletme Yöneticiliği*, İstanbul: Beta Yayın, 2010.

31. Ercan, Ü., ve Sığrı, Ü., Kültürel Değerlerin Liderlik Özelliklerine Etkisi: Türk ve Amerikalı Yöneticiler Üzerine Bir Araştırma, *Amme İdaresi Dergisi*, 201548 (3), 95 126.

32. Arklan, Ü., Halkla İlişkilerde Liderlik: Liderliğin ve Liderlik Türlerinin Halkla İlişkiler Alanına Yansımaları, *E-Journal of New World Sciences Academy Humanities*, 2010, 5 (4), 616-636.

33. Özkalp, E., ve Kırel, Ç., *Örgütsel Davranış*, 6. Baskı, Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım, 2013.

34. Duygulu, S., ve Kublay, G., Yönetici Hemşirelerin ve Birlikte Çalıştıkları Hemşirelerin Liderliğe İlişkin Değerlendirmeleri ve Yönetici Hemşirelerin Sahip Oldukları Liderlik Özellikleri, *Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi*, 2008, 1-15.

35. Bakan, İ., Büyükbeşe, T., Liderlik "Türleri" ve "Güç Kaynakları"na İlişkin Mevcut-Gelecek Durum Karşılaştırması: Eğitim Kurumu Yöneticilerinin Algılarına Dayalı Bir Alan Araştırması, *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi,* 2010, 12 (19), 73-84.

36. Coşar, S., Otantik Liderlik Kavramı ve Ardılları Üzerine Bir Araştırma, Kara Harp Okulu, Savunma Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2011.

37. Koçel, T., İşletme Yöneticiliği (8.Baskı), Beta Basım A.Ş. İstanbul, 2001.

38. Vroom, V. H., & Jago, A. G., The Role Of The Situation İn Leadership. American Psychologist, 62, 2007.

39. Eren, E., "Yönetim ve Organizasyon" Beta Yayınevi, İstanbul, 1998.

40. Alkın, M. C., Liderlik Özellik ve Davranışlarının Belirlenmesi ve Konuyla İlgili Olarak Yapılan Bir Araştırma, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Edirne, 2006.

41. Güzel, T., ve Akgündüz, Y., Liderlik Davranışlarının Orta Düzey Yöneticiler Üzerindeki Etkisi ve Yöneticilerin Tükenmişlik Düzeyleri İle İlişkisi; Kuşadası Otel İşletmelerinde Bir Araştırma, *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 2011, 9 (2), 279-296.

42. Bedük, A., *Örgüt Psikolojisi*, 2. Baskı, Konya: Atlas Akademi, 2014.

43. Karadağ, D., Yüzme Antrenörlerinin Bir Liderlik Özelliği Olan İletişim Becerilerinin Yüzücülerin Motivasyonları Üzerindeki Etkisi Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi İstanbul, 2013.

44. Gümüşeli, A. İ., İstanbul İlindeki İlköğretim Okulu Müdürlerinin Öğretim Liderliği Davranışları. Doktora Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi İstanbul, 1996.

45. Çelik, V., Eğitsel Liderlik, Pegema Yayıncılık, Ankara, 2003.

46. Sabuncuoğlu, Z. ve Tüz, M., *Örgütsel Psikoloji,* Alfa Aktüel Basım Yayınları, Bursa, 2005.

47. Dağ, İ., ve Göktürk, T., Sınıf Yönetiminde Liderlik ve Liderliğin Sınıf Yönetimine Katkıları, *The Journal Of Academic Social Science Studies*, 2014, (27), 171-184.

48. Hacıtahiroğlu, K., Verimlilikte Liderin Rolü, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 9 (1), 845-875, 2012.

49. Kantos E., Örgüt Metaforlarında Liderlik: Kavramsal Bir Çözümleme, *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 2011, 1 (1), 135-158.

50. Keklik, B., Sağlık Hizmetlerinde Benimsenen Liderlik Tiplerinin Belirlenmesi: Özel Bir Hastane Örneği, *Afyon Kocatepe Üniversitesi, İİBF Dergisi*, 2012, 14 (1), 73-93.

51. Çetin, N., Kuramsal Liderlik Çözümlemelerinin Işığında, Okul Müdürlüğü ve Eğitilebilir Durumsal Liderlik Özellikleri, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2008, 1 (23), 74-84.

52. Erzen, Ü, M., Siyasi Lider İmajlarının Seçimlerde Etkisi, *İletişim Fakültesi Dergisi*, 2008, (31), 65-81.

53. Tüysüz, B., Öğrenci Liderliği Programı'nın 6. Sınıf Öğrencilerinin Liderlik Rolleri E Davranışlarına Etkisinin İncelenmesi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Denetimi Anabilim Dalı. Yayınlanmış Doktora Tezi, İstanbul, 2007.

54. Baltaş, A., *Ekip Çalışması ve Liderlik*, Geliştirilmiş 6. Basım, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2002.

55. Geri, S., Liderlik Tarzının Örgütsel Bağlılık Üzerine Etkisi (Gsgm Merkez Örgütü Örneği) Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilimdalı Doktora Tezi, İstanbul, 2010.

56. Hunger, D., Wheelen, T., Strategic Management And Business Policy, Prentice Hall, Tenth Edition, 2003.

57. Silva J., Stevens D.E.. Psychological Foundations of Sport, Pearson Education Company, 2002, p.152-161.

58. Sevim, Y., Antrenör Eğitimi ve İlkeleri, Nobel Yayınevi, 2006.

59. Sunay, H., Spor Eğitimi Alt Yapısında Beden Eğitimi Öğretmeni ve Antrenörün Önemi. G.U Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, Cilt 3, Sayı 2, Ankara, 1998.

60. Giambatista, R.C., A Longtudinial Study of Leader Life Cycles İn The NBA, Leadership Quarterly, 2004, S. 611, Vol: 15.

61. Anılır, M., "Basketbol Antrenörlerinin Meta Programları İle Sporcuları Tarafından Algılanan Liderlik Nitelikleri Arasındaki İlişki" Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, İstanbul, 2007.

62. Karagözoğlu, C., Sporda Psikolojik Destek, Morpa Yayınları, 2005.

63. Newton, M., Fry, M.D., Senior Olympians Achievement Goals and Motivational Respanses. Journal of Aging and Physical Activity, 1998.

64. Konter, E., "Bir Lider Olarak Antrenör" Alfa Basım Yayım Dağıtım, İstanbul, 1996

65. Başer, E., Uygulamalı Spor Psikolojisi, Bilimsel Spor Yayınları, 1983.

66. Weinberg, R. S., & Gould, D., Foundations of Sport and Exercise Psychology/Spor ve Egzersiz Psikolojisinin Temelleri/Edt. Mustafa Şahin ve Ziya Koruç, 6. Basımdan Çeviri. Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti. Ankara, 2015.

67. Donuk, B., "Türkiye Profesyonel Futbol Ligleri Antrenörlerinin Liderlik Tarzlarının İncelenmesi ve Bir Model Yaklaşım" Yayınlanmış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, 2006.

68. Yukl G., Leadership in Organizations, Third Edition, Prentice Hall, New Jersey, 1994, p.317-327.

69. Sunay, H., "Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Uyguladığı Antrenör Eğitimi Programlarının Değerlendirilmesi" Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, Ankara, 1997.

70. Locke E., The Essence of Leadership, Lexington Books, Seventh Edition, 1999 p.147-155, 166, 183-191.

71. Karayol, M., Takım Sporları ve Doğa Sporları Yapan Erkek Sporcuların Liderlik Özelliklerinin İncelenmesi, İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Malatya, 2013.

72. Davis, K.A., Sport management. Iowa: Brown Benchmark Publishers, 1997.

73. Meyer, I. J., Leadership Perceptions and Achievement Motivation in Sport. Doktora Tesis, S. 9, December, USA, 1996.

74. Dindar, M. D., ve Güler, S.B., Spor Aktivitelerinin Şirket Çalışanları Üzerindeki Etkisi, Nobel Bilimsel Eserler, Ankara, 2019.

75. Koç, Ş., "Spor Psikolojisine Giriş" Saray Kitapevleri, İzmir, 1994.

76. Dolaşır, S., "Antrenörlerin Mesleki Etik İlkelere Uyma Düzeylerine İlişkin Antrenör ve Sporcu Görüşleri" Yayınlanmış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, 2005.

77. Özmutlu, İ., Bedensel Engelli Sporcularda Antrenörlerin Hizmetkar Liderlik Davranışlarının Sporcu Tatmini İle İlişkisi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2011.

78. Biçer, T., Spor Yönetimi, Organizasyonu, Ekonomik Bir Birim Olarak Spor İşletmeleri ve Uygulamadan Bir Örnek, M.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul.

79. Tanner, R., ``Coaching's bum rap'', Executive, 1997, Vol. 37 No. 3, p, 20.

80. Chelladurai P., Discrepancy Between Preferences and Perceptions of Leadership Behavior and Satisfaction of Athlletes in Varying Sports, Journal of Sport Psychology, 1984, Vol.:6, p.27-41.

81. Cehelladurai, P., & Saleh, S. D., Preferred Leadership İn Sports. Canadian Journal of Applied Sport Sciences, 1978.

82. Dörnyei, Z., Teaching and Researching Motivation. Longman, Essex,, 2001.

83. Eren, E., Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi, Beta Basım, İstanbul, 2012.

84. Aytürk, N., Örgütsel ve Yönetsel Davranış, Detay Yayıncılık, Ankara, 2010.

85. Ivancevich, J. M., Human Resource Management, 9th Edition, New York: Mcgraw Hill Inc, 2004.

86. Bentley, T., İnsanları Motive Etme, (O. Yıldırım, Çev.), Hayat Yayıncılık, İstanbul, 2003.

87. Yılmaz, Ş., Halk Eğitim Merkezi Yöneticilerinin Liderlik Davranışları İle Çalışanların Motivasyon Düzeyleri Arasındaki İlişki, T.C. İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı İşletme Yönetimi Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2015.

88. Keser, A., Çalışma Psikolojisi, Bursa, 2011.

89. Fidan, N., Okulda Öğrenme ve Öğretme, Beta Basımevi, 1998.

90. Özkul Bilen, A., Türk Hava Kurumu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sağlık İşletmelerinde Personelin Motivasyonuna Etki Eden Faktörler: İzmir İli Üniversite ve Kamu Hastanelerinde Uygulama, İşletme Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2015.

91. İstanbul. Karaman, F., İşletmede Motivasyon ve Verimlilik (1. Baskı), Etap Yayınevi. İstanbul, 2010.

92. Türkel, A. U., İnsan Kaynaklarının Etkin Yönetimi, Türkmen Kitabevi, İstanbul, 1998

93. Hannula, M., Motivatıon in Mathematics: Goals Reflected in Emotions. Educational Studies İn Mathematics, 2006.

94. Keser, A., Çalışma Yaşamında Motivasyon (1. Baskı), Alfa Aktüel Yayınları, Bursa, 2006.

95. Gürsoy, H., Okulda-İş yerinde Verimli Çalışma Yolları, Kocaeli, 2007.

96. Tevruz, S., Güdülenme, Ankara, 2002.

97. Genç, N., Yönetim ve Organizasyon, Çağdaş Sistemler ve Yaklaşımlar, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2004.

98. Bilgin, N., Sosyal Psikoloji Sözlüğü, 1.Baskı, Bağlam Yayınları, İstanbul, 2003.

99. Coleman, R., Barries, G., Yöneticinin Kılavuzu, (Çev: Harmancı M.) Remzi Kitabevi, İstanbul, 2000.

100. Öğülmüş, S., Güdüleme (Motivasyon) Kuramları. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Eğitim Araştırma Uygulama Merkezi Yayınları, 2002, 2(5).

101. Smith, E. E., Nolen-Hoeksema S., Fredrickson B., Loftus G.R., Akinson & Hilgard Psikolojiye Giriş. (Ö. Öncül ve D. Ferhatoğlu, Çev.), Arkadaş Yayınevi, Ankara, 2014.

102. Moller, L., Huett, J., Holder, D., Young, J., Harvey, D., & Godshalk, V., Examining The İmpact of Motivation On Learning Communities. Querterly Review of Distance Education, 2005, 6(2).

103. Özgener, Ş., Gelişmekte Olan Ülkelerde İşgörenin Güdülenmesi ve TKY'nin İşgörenin Güdülenmesine Katkıları. S.Ü. Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi, 2000, Sayı:4.

104. Dinler, Z., İktisada Giriş, Bursa, 1995.

105. Kaplan, M., Motivasyon Teorileri Kapsamında Uygulanan Özendirme Araçlarının İşgören Performansına Etkisi ve Bir Uygulama, Atılım Üniversitesi, SBE, YYLT, Ankara, 2007.

106. Koçel, T., İşletme Yöneticiliği, (10. Baskı), Arıkan Yayınevi, İstanbul, 2005.

107. Sage, G., Introduction to Motor Behavior: A Neuropsychological Approach (2nd Ed.). Reading, Ma: Addison-Wesley, 1977.

108. Adair, J., Etkili Motivasyon, (S. Uyan, Çev.), Babıali Kültür Yayıncılığı, İstanbul, 2003.

109. Keller, J. M., Motivation and Instructional Design: A Theoretical Perspective. Journal of Instructional Development, 1979, 2(24).

110. Means, T.B., Jonassen, D.H., & Dwyer, F.M., Enhancing Relevance: Embedded ARCS Strategies Vs. Purpose. Educational Technology Research and Development, 1997.

111. Turan, Z., Ters Yüz Sınıf Yönteminin Değerlendirilmesi ve Akademik Başarı, Bilişsel Yük ve Motivasyona Etkisinin İncelenmesi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi, Erzurum, 2015.

112. Hanks, K., İnsanları Motive Etme Sanatı, (C. İkizler, Çev.). İstanbul: Alfa Yayıncılık, 1999.

113. Şimşek, M.Ş., Akgemci, T., Çelik, A., Davranış Bilimlerine Giriş ve Örgütlerde Davranış, Gazi Kitapevi, 6.Baskı, Ankara, 2008.

114. Teke, A., "Yöneticilik ve Motivasyon", Baştabip Oryantasyon Eğitimi Notları, 2013.

115. Karaca, G., Ortaöğretim Kurumlarında Görev Yapan Matematik Öğretmenlerinin Öğrenci Motivasyonuna Etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2010.

116. Uyar, G., Örgütsel Bağlılık ve Motivasyon, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Yönetimi Anabilim Dalı Hastane ve Sağlık Kurumları Yönetimi Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2015.

117. Özgen, H., Öztürk, A., Yalçın, A., İnsan Kaynakları Yönetimi, Çukurova Üni. İktisadi ve İdari Bil. Fakültesi, Nobel Kitabevi, 2002.

118. Doğanlı, B., Demirci, Ç., "Sağlık Kuruluşu Çalışanlarının Motivasyonlarını Belirleyici Faktörler Üzerine Bir Araştırma", CBÜ, İİBF, Yönetim ve Ekonomi Dergisi, C.21, S.1, Manisa, 2014.

119. Bekcan, S., İletişim Becerileri, Motivasyon ve Sağlık Çalışanları, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Yönetimi Anabilim Dalı Hastane ve Sağlık Kurumları Yönetimi Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2015.

120. Özbaydar, S., İnsan Davranışının Sınırları ve Spor Psikolojisi. Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul, 1983.

121. İkizler, C., Sporda Başarının Psikolojisi. Alfa Basım, İstanbul, 2.Baskı, 1994.

122. Baysal, C., Tekarslan, E., İşletmeler İçin Davranış Bilimleri, Avcıol Basım Yayın, İstanbul, 1996.

123. Can, H., Organizasyon ve Yönetim, Adım Yayıncılık, Ankara, 1992.

124. Luthans, F., Organizational Behavior, 10th Ed. Mc. Graw-Hill Inc.Usa, 2005.

125. Tekinalp, Ş., Uzun, R., İletişim-Araştırma ve Kuramları, 2.Baskı, Beta Basım, İstanbul, 2006.

126. Özalp, Ş., Genel İşletme Anadolu Üniversitesi Yayınları, Yayın No: 931, Eskişehir, 1997.

127. Doğan, O., Spor Psikolojisi, 2.Baskı, Nobel Kitapevi, Adana, 2005.

128. Güney, S., Davranış Bilimlerinin, Nobel, Ankara, 2000.

129. Özerkan, K. N., Spor Psikolojisine Giriş Temel Kavramlar, Nobel, Ankara, 2004.

130. Küçük, S., Çalışanların İş Tatmin Düzeyleri ve Örgütsel Bağlılıklarının, Çalışma Motivasyonuna Olan Etkileri, BEU, SBE, YYLT, İstanbul, 2010.

131. Kantar, H., İşletmede Motivasyon, İstanbul, 2008.

132. İnce, F., Verimliliği Arttırmada Motivasyonun Gücü, BEU, SBE, YYLT, İstanbul., 2013.

133. Kutanis, R. Ö., Örgütlerde Davranış Bilimleri, Adapazarı, 2009.

134. Aşıkoğlu, M., İnsan Kaynaklarını Verimliliğe Yönlendirme Aracı Olarak Motivasyon, Kütahya, 1996.

135. Sabuncuoğlu, Z., Tüz, M., Örgütsel Psikoloji, Bursa, 2001.

136. Birkan, K. C., Çalışanların Motivasyonel Öncelikleri ve Bir Motivasyon Faktörü Olarak Liderliğin Önemi, İÜ, SBE, YYLT, İstanbul, 2009.

137. Konter, E., Sporda Motivasyon, Saray Medikal Yayıncılık, İzmir, 1995.

138. Özen, G., Kafkas, M.E., Akalan, C., Urban And Rural Adolescents' Behavioral Regulation in Exercise According to Body Weight Status, Pamukkale Journal of Sport Sciences, 2017, 8(3): 78-88.

139. Wu, X., Intrinsic Motivation and Young Language Learners: The Impact of the Class, 20. Room Environment, System, 31, 2003.

140. Lin Yg, McKeachie, W J, Kim, Yc., College Student Intrinsic and/or Ext21. Rinsic Motivation and Learning. Learning and Individual Differences, 2003.

141. Koruç, Z., Sporda Self Determinasyon Kuramı. 7. Uluslar Arası Spor Bilimleri Kongresi, Antalya, 2002.

142. George, S., Motivasyon Mucizesi, Çeviren: Kaplan U. Sistem Yayıncılık, İstanbul, 1997.

143. Argon, T., Eren, A., İnsan Kaynakları Yönetimi, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2004.

144.Baltaş,A.,"Motivasyonsözcüğü"Htpp://Www.Baltas.Com/Kaynakdergiyazi.Asp?PR = 249&Sayı = 13 28.02.2016.

145. Peker, Ö., Aytürk, N., Yönetim Becerileri, Yargı Yayınevi, Ankara, 2000.

146. Özyalvaç, N. T., Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitim Dersine Yönelik Tutumları İle Akademik Başarı Motivasyonlarının İncelenmesi (Konya Anadolu Lisesi Örneği). Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2010.

147. Treasure, D.C., Perceptions of The Motivational Climate and Elementary School Children's Cognitive and Affective Response, Journal of Sport & Exercise Psychology, 1997.

148. Baker, F. C., Sport Psychology, Concept and Applications, John Wiley & Johns. England, 1990.

149. Tutko T. A., Richards, V.M., Psychology of Coaching, Brown Publishers, Boston Allyn & Bacon, 1971.

150. Gill, D.L., Psychological Dynamics of Sports, Human Kinetics Publishers U.S.A, 1986.

151. Luc, G.P. ve Ark., Toward A New Measure of Intrinsic Motivation Extrinsic Motivation and A Motivation İn Sports, The Sports Motivation Scale. Journal of Sports and Exercise Psychology, 1995.

152. Dirmen, A., Farklı Liglerde Oynayan Kadın Futbol Takımı Oyuncularının Başarı Motivasyon Düzeylerinin Karşılaştırılması, T.C. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2014.

153. Fındıkçı, İ., İnsan Kaynakları Yönetimi, Alfa Yayınları, İstanbul, 2000.

154. Onaran, O., Çalışma Yaşamında Güdüleme Kuramları, 1.Baskı.: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Ankara, 1981.

155. Gökçe, A., İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Motivasyonunu Etkileyen Faktörler, Yayımlanmamış Yükseklisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya, 2009.

156. Öktem, M. K., Personelin Seçimi ve Başarı Güdüsü, Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü Dergisi, 1991, Cilt: 24, Sayı: 4.

157. Arık, İ. A., Motivasyon ve Heyecana Giriş, Çantay Yayınevi, İstanbul, 1996.

158. Lawrence Ap. The Science of Personality, Newyork: John Willey & Sons, 1996.

159. Cox, R, H., Sport Psychology, Concepts and Applications. Second Edition. Dubuque: Wm C. Brown Publishers, Newyork, 1990.

160. Tiryaki Ş, Gödelek E., Spora Özgü Başarı Motivasyonu Ölçeğinin Türk Sporcuları İçin Uyarlama Çalışması, 1.Uluslararası Spor Psikolojisi Sempozyumu Bildirileri, 1.Baskı, Bağırgan Yayınevi, Ankara, 1997.

161. Gürşimşek I., Öğretmen Adaylarında Öğrenmeye İlişkin Motivasyonel İnançlar ve Strateji Kullanımı. Muğla Üniversitesi, SBE Bahar Dergisi, 2002.

162. Weinberg, R. S, Gould D., Foundation of Sport And Exercise Psycholohy. USA: Human Kinetics Books Champaign, 1995.

163. Keskin, B., Çalışanların Performanslarını Arttırmada Bir Araç Olarak Motivasyon ve Motivasyon Teknikleri. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2008.

164. Bilecen, F., İşletmelerde Motivasyon ve Çalışanların Motivasyonunu Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2008.

165. Özer, S. P., Topaloğlu, T., Motivasyon Kapsam Kuramları. Bulunduğu Eser: C. Serinkan (Ed.) Liderlik ve Motivasyon (83-103), Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2012.

166. Balcı,F., Çalışanların Özendirilmesi ve Motivasyon A. E. Alaç (Ed.),İnsan Kaynakları Yönetiminde Eğitim ve Geliştirme. Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2014.

167. Soyer, F., Can, Y., Güven, H., Hergüner, G., Bayansalduz, M., Tetik, B., Sporculardaki Başarı Motivasyonu İle Takım Birlikteliği Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi 2010, 7(1).

168. Çetinkanat, C., Örgütlerde Güdülenme ve İş Doyumu, Anı Yayıncılık, Ankara 2000.

169. Tiryaki Ş., Spor Psikolojisi, Kavramlar, Kuramlar ve Uygulama. Eylül Kitap ve Yayınevi, Mersin, 2000.

170. Dereli, T., Örgütsel Davranış, Menteş Kitabevi, İstanbul, 1997.

171. Hayashi, C. T., Achievement Motivation Among Anglo American and Hawaiian Physical Activity Participants; Individual Differences and Social Contextual Factors; Journal of Sport and Exercise Psychology; 1996, 18(2).

172. Dogani, O., Yönetim Bilinci ve Motivasyon (1. Baskı), Karma Kitaplar Basın Yayın, İstanbul, 2010.

173. Kuru, E., Baştuğ, G., Bayan ve Erkek Futbolcuların Psikolojik İhtiyaçlarının Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesi, Ankara Üniversitesi, 2006.

174. Erkal, M. E., Sosyolojik Açıdan Spor, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 1986.

175. Kuru, E., Sporda Psikoloji, 1.Baskı. G.Ü. İletişim Fakültesi Basımevi, Ankara, 2000.

176. Balçık, B., İşletme Yönetimi, 3. Baskı, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2002.

177. Atar, Ö., Mood Profiles Of Coaches Affılıated To The Turkısh Tennıs Federatıon Examınatıon, International Journal of Development Research: 2017, 7(12): 17742-17746.

178. Çakıroğlu, T., Antrenör-Sporcu İlişkileri ve Başarıda Spor Psikolojisinin Önemi, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara, 1987.

179. İkizler, C., Karagözoğlu C., Sporda Başarının Psikolojisi. Alfa Basım Yayım Dağıtım, S: 41-2. 3.Baskı, İstanbul, 1997.

180. Çam, İ., Sporda Bir Olgu Olarak Motivasyon ve Motivasyonun Sportif Performans Üzerindeki Etkileri. Dokuz Eylül Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 1990.

181. Başer, E., Uygulamalı Spor Psikolojisi, 3. Basım, Bağırgan Yayınevi, Ankara, 1998

182. Sevim, Y., Antrenman Bilgisi, Gazi Büro Kitabevi, Ankara, 1995.

183. Yetim, A., Sosyoloji ve Spor, Topkar Matbaacılık, Ankara, 2000.

184. Şahan, T., Takım ve Bireysel Sporlarda Motivasyonu Etkileyen Faktörlerin İncelenmese, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Spor Yöneticiliği Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Kayseri, 2010.

185. Terzioğlu A. E., Spor Eğitiminde Motivasyon Kavramı, Atatürk Eğitim Fakültesi Spor Bilimleri Dergisi; 1992, (2).

186. Lazar, J., İletişim Bilimi. (Çev: Anık C.) 1.Baskı. Vadi Yayınları, Ankara, 2001.

187. Wann, DL., Sport Psychology. Upper Saddle River, New Jersey: Pretice-Hall, 1997.

188. Yılmaz, İ., Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Sporcu Algıları Çerçevesinde Farklı Spor Branşlarındaki Antrenörlerin Liderlik Davranış Analizleri ve İletişim Beceri Düzeyleri, Doktora Tezi, Ankara, 2008.

189. Başer, T., Türkiye Basketbol Erkekler 1. Ligi'nde (Beko Basketbol Ligi) Görev Yapan Antrenörlerin Algılanan Liderlik Özellikleri İle Gerçekte Var Olan Liderlik Özelliklerinin İncelenmesi ve Yeni Bir Model Önerisi Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2009.

190. Toklu, O., Tenis Antrenörlerinde Liderlik Özellikleri ve Öz Yeterlilik Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Spor Yöneticiliği Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2010.

191. Özsarı, A., Amatör Futbolcuların Antrenörlerde Bulunmasını İstedikleri Liderlik Tarzlarının Tespiti (Konya İl Örneği), Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Spor Yöneticiliği Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2010.

192. Başoğlu, C.M., Kadın-Erkek Antrenörlerin Cinsiyete Göre Liderlik Analizleri, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, İstanbul, 2012.

193. Yurt, O., Taekwondo Antrenörlerinin Liderlik Tarzları, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Spor Yöneticiliği Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2009

194. Köksal F., Liderlik Tarzları ve Antrenörlük, yüksek Lisans Semineri, Konya Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2007.s.26.

195. Chelladurai, P., & Carron A.V., Athletic maturity and preferred leadership. Journal of Sport Psychology, 1983, 5, 371-380.

196. Abakay, U., Futbolcu- Antrenör İletişiminin Farklı Statülerdeki Futbolcuların Başarı Motivasyonuyla İlişkisi Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi, Ankara, 2010.

197. Bora, M. V., Beden Eğitimi Öğretmeni ve Sporcu Öğrenciler Arasındaki İletişimin, Sportif Başarı Motivasyonuyla İlişkisi, Harran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Şanlıurfa, 2013.

Beden Eğitimi Öğretmeni Ve Sporcu Öğrenciler Arasındaki İletişimin, Sportif Başarı Motivasyonuyla İlişkisi

MEHMET VEYSİ BORA

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Beden Eğitimi Öğretmeni Ve Sporcu Öğrenciler Arasındaki İletişimin, Sportif Başarı Motivasyonuyla İlişkisi

Yazar: Mehmet Veysi BORA

ISBN: 978-625-7957-09-0

1. Baskı: Aralık - 2019

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir.
EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

BÖLÜM I **1**

1.ARAŞTIRMANIN KAPSAMI **1**

1.1. GİRİŞ **1**

1.2. Problem Durumu **2**

1.3. Araştırmanın Amacı **2**

1.4. Araştırmanın Önemi **3**

1.5. Varsayımlar **4**

1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları **4**

BÖLÜM II **5**

2. KURAMSAL TEMELLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR **5**

2.1. Motivasyon **5**

2.1.1. Güdüleme Kuramları **6**

2.1.2. Gereksinim Hiyerarşisi Kuramı **6**

2.1.3. Fizyolojik Gereksinimler **7**

2.1.4. Güvenlik Gereksinimi **7**

2.1.5. Sosyal Gereksinimler (Ait Olma ve Sevgi) **8**

2.1.6. Saygınlık Gereksinimi **8**

2.1.7. Kendini Gerçekleştirme Gereksinimi **8**

2.2. ERG Kuramı **8**

2.2.1. Varlık Gereksinimleri **9**

2.2.2. İlişki Gereksinimleri **9**

2.2.3. Gelişme Gereksinimleri 9

2.3. İki Etken Kuramı 9

2.4. Eşitlik (Denkserlik) Kuramı 10

2.5. McGregor'un X ve Y Kuramı 11

2.5.1. X Kuramı 11

2.5.2. Y Kuramı 11

2.6. Başarı Güdüsü Kuramı 12

2.7. Spor 13

2.7.1. Spor Kavramı 13

2.7.2. Sosyal Bir Olgu Olarak Spor 15

2.7.3. Sporun Temel Amaç ve Fonksiyonları 15

2.8. Sporda Güdüleme 16

2.9. Eğitim 18

2.9.1. Eğitim- Öğrenme İlişkisi 18

2.9.2. Eğitimin Önemi ve Amacı 19

2.10. İletişim 19

2.10.1. İletişim Kuramları 21

2.10.1.1. Lasswell Modeli 21

2.10.1.2. Newcomb Modeli 21

2.10.1.3. Jacopson Modeli 23

2.10.2. İletişim Çeşitleri 24

2.10.2.1. Sözlü İletişim 24

2.10.2.2. Sözsüz İletişim (Beden Dili) 24

2.10.2.3. Yazılı İletişim 25

2.10.3. İletişim ve Spor 25

2.11. Beden Eğitimi 26

2.11.1. Beden Eğitimi ve Spor 28

2.11.2 Beden Eğitimi Öğretmeni İle Öğrenci İletişimi 28

2.12. Başarı 29

2.12.1. Sportif Başarı 30

2.12.2. İlgili Çalışmalar 30

BÖLÜM III 33

3.YÖNTEM 33

3.1 Araştırmanın Modeli 33

3.2 Evren ve Örneklem 33

3.3 Veri Toplama Aracı 35

3.4 Verilerin Toplanması 35

3.5 Verilerin Analizi 36

BÖLÜM IV 37

4. BULGULAR 37

BÖLÜM V 47

5.1 TARTIŞMA 47

5.2 SONUÇ VE ÖNERİLER SONUÇ 57

KAYNAKÇA 59

KAYNAKÇA

1-Öğülmüş S. Güdüleme (Motivasyon) Kuramları. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Eğitim Araştırma Uygulama Merkezi Yayınları, 2002; 2(5): 92–105

2-Tiryaki Ş. Spor Psikolojisi, Kavramlar, Kuramlar ve Uygulama. Eylül Kitap ve Yayınevi, Mersin, 2000.

3-Doğan O. Spor Psikolojisi. 2.Baskı, Nobel Kitapevi, Adana, 2005.

4-Lazar J. İletişim Bilimi. (Çev: Anık C.) 1.Baskı. Vadi Yayınları; Ankara, 2001.

5-Öğülmüş S. Eğitimde güdülenme, öğrencilerin öğrenmeye güdülenmesi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara, 1991.

6-Güven Ö. 12–16 Yaş Grubu Sporcuların Müsabaka Motivasyonu ve Antrenör Davranışları Konusunda Karşılaştıkları Bazı Sorunlar. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 1996; 1(1): 29–40.

7-Dörnyei Z. Teaching and Researching Motivation. Longman, Essex, 2001.

8-Özbaydar S. İnsan Davranışının Sınırları ve Spor Psikolojisi. Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul, 1983; 96.

9-İkizler C. Sporda Başarıyı Etkileyen Psikolojik Faktörler. İstanbul, 1994; 47.

10-Barrett DW, Patock-Peckham JA, Hutchinson GT, Nagoshi CT. Cognitive 19. Motivation and Religious Orientation. Personality and Individual Differences 2005; 38: 461–74.

11-Özyalvaç NT. Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitim Dersine Yönelik Tutumları İle Akademik Basarı Motivasyonlarının İncelenmesi (Konya Anadolu Lisesi Örneği). Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2010.

12-Vallerand RJ, Pelletier LG, Blais MR, Briere NM, Senecal C, Valleres EF. The Academic Motivation Scale: A Measure of Intrinsic, Extrinsic and Amotivation in Education. Educational and Psychological Measurement, 1992; 52.

13- Çetinkanat C. Örgütlerde Güdüleme ve İş Doyumu. 1.Baskı, Anı Yayıncılık; Ankara, 2000.

14- Sabuncuoğlu Z, Tüz M. Örgütsel Psikoloji. 5.Baskı, Furkan Ofset, Bursa, 2005.

15- Yüksel M. Duygusal zekâ ve performans ilişkisi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Erzurum, 2006.

16- Onaran O. Çalışma Yaşamında Güdüleme Kuramları. 1.Baskı, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Ankara, (470); 1981.

17- Özkalp ve Kırel Örgütsel Davranış, Anadolu Üniversitesi Yayınları Açık Öğretim Fakültesi No:496, Eskişehir,1996.

18- Cox RH. Sport Psychology, Concepts and Applications. Second Edition. Dubuque: Wm C. Brown Publishers; 1990.

19- Lawrence AP. The Science of Personality, New York: John Willey & Sons: 1996.

20- Tiryaki Ş, Gödelek E. Spora Özgü Başarı Motivasyonu Ölçeğinin Türk Sporcuları İçin Uyarlama Çalışması. 1.Baskı, 1.Uluslararası Spor Psikolojisi Sempozyumu Bildirileri, Bağırgan Yayınevi, Ankara, 1997.

21- Konter E. Sporda Motivasyon. Saray Medikal Yayıncılık, İzmir, 1995.

22- Wann DL., Sport psychology. Upper Saddle River, New Jersey: Pretice-Hall, 1997; 158-183.

23- Hayashi CT. Achievement Motivation among Anglo American and Hawaiian Physical Activity Participants; Individual Differences and Social Contextual Factors; Journal of Sport and Exercise Psychology 1996; 18(2): 194–215.

24- Ersoy G. Spor ve Beslenme. Milli Eğitim Basımevi Ankara, 1986; 6.

25- Yetim, A. Sosyoloji ve Spor. Topkar Matbaacılık. Ankara, (2000). 27-28.

26- Atar, Ö. Comparison of Static and Dynamic Balance Parameters of Athletes in Tennis and Badminton Sports, European Journal of Physical Education and Sport Science, 2018; 4(1): 46-53.

27- Savaş İ. Spor Sözlüğü Terimler ve Açıklamalar. Remzi Kitabevi, İstanbul, 1993; 32. 28-Sevim Y. Antrenman Bilgisi, Gazi Büro Kitabevi. Ankara, 1995; 24.
29- İkizler C. Sporda Başarının Psikolojisi. Alfa Basım, İstanbul, 1994; 7.

30- Kılcıgil, E Sosyal Çevre ve Spor İlişkileri. Bağırgan Yayınevi, Ankara,1998; 13.

31- Erkal M. Sosyolojik Açıdan Spor. Formül Matbaası, İstanbul, 1982; 118–

119–12. 32-Özmen Ö. Çağdaş Sporda Eğitim Üçgeni. Bağırgan Yayınevi, Ankara, 1999; 135. 33-İnal AN. Beden Eğitimi ve Spor Bilimi. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2003.
34- Tamer K. Beden Eğitimi ve Oyun Öğretimi, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Açık Öğretim Fakültesi Yayını No: 101, Eskişehir, 1988; 6–7.

35- İkizler C. Sporda Başarının Psikolojisi. 1.Baskı, Alfa Basım Yayım Dağıtım, İstanbul, 1993; 16-17.

36- Terzioğlu AE. Spor Eğitiminde Motivasyon Kavramı, Atatürk Eğitim Fakültesi Spor Bilimleri Dergisi,1992; 1(2): 11–13.

37- Çakıroğlu T. Antrenör-Sporcu İlişkileri ve Başarıda Spor Psikolojisinin önemi. Gazi Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1987; 26-28.

38- Doğan O. Spor Psikolojisi. 2.Baskı, Nobel Kitapevi, Adana, 2005; 11-12.

39- Demirel Ö. Öğretimde Planlama ve Değerlendirme Sanatı. 8.Baskı, Pegem A Yayıncılık, 2005.

40- Demirel Ö, Kaya Z. Eğitim Bilimlerine Giriş. 1. Baskı, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2006.

41- Aydın A. Sınıf Yönetimi. Alfa Yayın, İstanbul, Basımevi, 2000.

42- Senemoğlu N. Gelişim Öğrenme ve Öğretim Kuramdan Uygulamaya. Gazi Kitabevi, Ankara, 2002.

43- Özpolat A. Öğretmenlik Mesleğindeki Değişmelerin Tarihsel-Toplumsal Bağlamı. Milli Eğitim, Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi, Bahar, 2005, (33): 166. [yıl 2005 Kasım 20] URL:http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/166/orta3-Özpolat.htm. 20.11.2005.

44- Türkmen F. Eğitimin ekonomik ve sosyal faydaları ve Türkiye'de Eğitim Ekonomik Büyüme İlişkisinin Araştırılması. DPT, Uzmanlık Tezi, Ankara, 2002.

45- Eres F. Eğitimin Sosyal Faydaları. Milli Eğitim Sosyal Bilimler Dergisi, 2005; 1(167). 46-Zıllıoğlu, M. İletişim Nedir? 2.Basım, Cem Yayınevi, İstanbul, 2003.
47- Thomas G. Etkili Öğretmenlik Eğitimi, (Çev: E. Aksay). 6. Basım, Sistem Yayıncılık, İstanbul, 1998.

48- Mutlu, E. İletişim Sözlüğü. Ark Yayınevi, İstanbul, 1994. 49-Usluata, A. İletişim. İletişim Yayınları, Ankara, 1991.
50- Güler D. Eğitim iletişimi kavramı ve sistem yaklaşımı açısından

eğitim iletişimi sürecinin incelenmesi. Kurgu Dergisi. 1990; 1(8):479–487.

51- Korkut, F. İletişim becerilerini değerlendirme ölçeğinin geliştirilmesi: güvenirlik ve geçerlik çalışmaları. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 1996; 2(7):18–23.

52- Arı R, Üre Ö, Yılmaz H. Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi (Eğitimin Psikolojik Temelleri). 2. Baskı, Mikro Basım-Yayım, Konya, 1999.

53- Tekinalp Ş, Uzun R. İletişim-Araştırma ve Kuramları. 2.Baskı, Beta Basım, İstanbul, 2006.

54- Fiske J. İletişim Çalışmalarına Giriş. (Çev: S. İrvan). 1.Basım, Ark Basım, Ankara,1996.

55- Gürüz D, Eğinli AT. Kişilerarası İletişim, Bilgiler-Etkiler-Engeller. 1.Baskı, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2008.

56- Lazar J. İletişim Bilimi. Çev: Anık C. 1.Baskı. Vadi Yayınları; Ankara, 2001. 57-Tutar H. Örgütsel İletişim. 4.Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2003.
58-Lunenburg FC, Ornstein AC. Educational Administration Concepts an Practice. 2nd Edition.California:Wadsworth Publishing Company; 1991.http://egitim.ege.edu.tr/efdergi/arsiv/2005_6/makale_5.pdf
29.05.2012 59-Topaloğlu M, Koç H. Büro Yönetimi. Seçkin Yayınevi, Ankara, 2002.
60-Bartol K, Martin C. Management. 1th Edition. New York: Mc Graw-Hill Inc; 1991. 61-Can H. Organizasyon ve Yönetim. 5.Baskı. Siyasal Kitabevi, Ankara, 1999.
62- Kamp D. Takımınızın Yeteneklerini Geliştirmede İnsan Yetenekleri. (Çev: M. Zaman). 1.Baskı. Hayat Yayınları, İstanbul,1999.

63- Dökmen Ü. Sanatta ve Günlük Yaşamda İletişim Çatışmaları ve Empati. 39.Baskı. Remzi Kitapevi, İstanbul, 2008.

64- Erdoğan İ. İşletmelerde Davranış. 4.Baskı. Beta Basın Yayın, İstanbul, 1994. 65-Peker Ö, Aytürk N. Etkili Yönetim Becerileri. Yargı Yayınevi, Ankara, 2000. 66-Atalay A. Spor Gazeteciliği. Filiz Kitapevi Yayını, İstanbul, 1998.
67- Göğer İ. İletişim Ve İletişim Teknikleri. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Teftiş Kurulu Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1995.

68- Baltaş Z, Baltaş, A. Bedenin Dili 27.Basım, Remzi Kitap Evi Yayını, İstanbul, 2000.

69- Özkök E. İletişim Kuralları Açısından Kitlelerin Çözülüşü. 1.Baskı, Tan Yayınları, Ankara, 1985.

70- Güven A. Ansiklopedik Spor Dünyası. Serhat Yayınları, İstanbul, 1982; 1(4).

71- Yaylacı F. İlköğretim Okulları Beden Eğitimi Dersi Öğretim Programının Değerlendirilmesi. URL:http://www.egitim.aku.edu.tr/yayla0.htm, 29/ 03/2007.

72- Şirin FE, Bozkurt İ. İlköğretim Okullarında Görev Yapan Sınıf Öğretmenlerinin Beden Eğitimi Dersi İle İlgili Tutum Ve Uygulamaları. 4.Ulusal Beden Eğitimi Ve Spor Öğretmenliği Sempozyumu, Bursa, 2005; 96–102.

73- Keten M. Türkiye'de Spor. Yeniden düzenlenmiş 2. baskı, Polat Ofset, İstanbul, 1993

74- Varis F. Eğitimde Program Geliştirme "Teori ve Teknikler" Alkım Kitapçılık Yayıncılık, 3.basım, Ankara,1994.

75- Gökalp M, Şahenk S. "Beden Eğitimi Derslerinde Uygulanabilecek Çok Kültürlü Oyun Örnekleri", Uluslararası AB-Bologna Sürecinde Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu, Çanakkale, Mayıs 2007, 186–196.

76- Başoğlu B. Ankara ili devlet liselerinde görev yapan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin mesleki sorunları üzerine bir araştırma. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1995.

77- Pate R., Corbin C., Pangrazi, B. "Physical Activity for Young People. President's Council on Physical Fitness and Sports Research Digest": Series 3, Eylül. 1998.

78- Kuter M, Öztürk F. Antrenör ve Sporcu El Kitabı. 2.Baskı, Bağırgan Yayınevi, Bursa, 1997.

79- Lewis PS, Goodman SH, Fandt PM. Management: Challenges in the 21st Century. New York: West Publishing Company; 1994.

80- Başer E. Futbolda Psikoloji ve Başarı. Bağırgan Yayınevi, Ankara, 1998.

81- Mutlutürk G. Sportif başarının yükseltilmesinde kulüp ikliminin rolünün araştırılması. Celal Bayar Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Öğretimi Anabilim dalı, Yüksek Lisans Tezi, Manisa, 2001.

82- Dindar MD, Güler SB, Spor Aktivitelerinin Şirket Çalışanları

Üzerindeki Etkisi, Nobel Bilimsel Eserler, Ankara, 2019.

83- Engür M**.** Elit sporculardа başarı motivasyonunun, durumluk kaygı düzeyleri üzerindeki etkisi. Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sporda Psiko-Sosyal Alanlar Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 2002.

84- Aktaş ve Ark. spormetre beden eğitimi ve spor bilimleri dergisi, 2006, ıv (2) 55-59 profesyonel basketbolcularda spora özgü başarı motivasyon düzeyinin cinsiyetler açısından karşılaştırılması

85- Bauer, J. C. The effects of coaching behaviors on motivation in handball players, Universiteit Maastricht Faculty of Health Sciences, Master Thesis, 2009.

86- Erkuş A. Bilimsel Araştırma Sarmalı. Seçkin Yayınları, Ankara, 2005.

87- Karagöz Y, Ekici S. Sosyal bilimlerde yapılan uygulamalı araştırmalarda kullanılan istatistiksel teknikler ve ölçekler. Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Dergisi 2004; 5(1); 25–43.

88- Abakay U, Kuru E. Coach Communication Scale in Football a Study of Validity and Reliability. International Scientific Conference Perspectives in Physical Education and Sport. 9. th Edition, Constanta, 29–31 May 2009.

89- Güzel İ.İ. amatör sporcuların antrenörlerinden beklentileri üzerine bir araştırma Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi Ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı Yüksek lisans Tezi Ankara 2008.

90- Akandere M, Özyalvaç N, Duman S, Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi derslerine yönelik tutumları ile akademik başarı motivasyonlarının incelenmesi (Konya Anadolu Lisesi örneği) Selçuk Üniversitesi Sosyal bilimler enstitüsü dergisi, 2010.

91- Abakay U, Kuru E. Profesyonel ve amatör futbolcuların antrenörleri ile olan iletişim düzeyi farklılıkların karşılaştırılması. Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Bilim Dergisi, 2011; 13 (1): 125-131

92- Kılınç M. Ulucan H.kaya K, türkçapar Ü. Takımö yapanlarının sportif motivasyon düzeylerinin farklı değişkenlere göre incelenmesi. www.efdergi.ibu.edu.tr

93- Çalışkan G. Liderlik açısından antrenör davranışlarının sporcu performansı üzerindeki etkisinin değerlendirilmesi. Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi Ve Spor Anabilim

Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Kütahya, 2001.

94- Motivasyon, www.sporbilim.com 02.04.2012.

95- Türksoy A. Futbolda sporcu tatmini ile antrenörlerden beklenilen ve gerçekleşen liderlik davranışlarının tesbiti. Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Spor Yöneticiliği Anabilim Dalı, Doktora Tezi, İstanbul, 2008.

96- Yılmaz İ. Çimen Z. Beden eğitimi öğretmen adaylarının iletişim beceri düzeyleri, *AÜ Journal of Physical Education and Sport Sciences*, 10(3), 2008.

AMATÖR SPORCULARDA 8 HAFTALIK İKİ FARKLI PLİOMETRİK ANTRENMANIN ANAEROBİK PERFORMANSA VE DİKEY SIÇRAMAYA ETKİSİ

ERTUĞRUL GENÇAY

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Amatör Sporcularda 8 Haftalık İki Farklı Pliometrik Antrenmanın Anaerobik Performansa Ve Dikey Sıçramaya Etkisi

Yazarlar: Ertuğrul GENÇAY

ISBN: 978-605-2308-97-4

1. Baskı: Aralık - 2019

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir.
EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER 5
I BÖLÜM: GİRİŞ 7
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI 2
1.3. PROBLEM DURUMU 2
1.3.1. Alt Problemler 2
1.4. HIPOTEZLER 2
1.5. VARSAYIMLAR 3
1.6. SINIRLILIKLAR 3
II. BÖLÜM: GENEL BİLGİLER 5
2.1. SPORDA AMATÖRLÜK VE PROFESYONELLİK 5
2.2. ANAEROBİK PERFORMANS 5
2.3. PLİOMETRİK EGZERSİZİN FİZYOLOJİSİ VE TEMEL MEKANİZMASI 5
2.3.1. Kasılma Tipleri 7
2.3.1.1. İzometrik Kasılma 7
2.3.1.2. İzotonik Kasılma 7
2.3.1.3. Eksantrik Kasılma 8
2.3.1.4. İzokinetik Kasılma 8
2.3.2. Pliometrikte Enerji Metabolizması 8
2.4. PLİOMETRİK ANTRENMAN 9
2.4.1. Pliometrik Antrenmanın Tanımı 9
2.4.2. Pliometrik Antrenmanın Genel Yapısı 10
2.4.3. Patlayıcı Pliometrik ve Önemi 10
2.4.4. Pliometrik ve Refleks Kasılımın İlişkisi 11
2.4.5. Pliometrik Antrenmana Adaptasyon 11
2.5. PLİOMETRİK ANTRENMAN ÇEŞİTLERİ 11
2.5.1. Alt Ekstremite Antrenmanları 11
2.5.1.1. Yerinde Sıçrama 11
2.5.1.2. Ayakta Uzun Sıçrama 12
2.5.1.3. Çok yönlü Atlama ve Sıçramalar 12
2.5.1.4. Sekmeler 13
2.5.1.5. Kasa Drilleri 13
2.5.1.6. Derinlik Sıçramaları 13
2.5.2. Derinlik Sıçramalarında İdeal Yüksekliğin Belirlenmesi 13
2.6. PLİOMETRİK ÇALIŞMALARDA GÖZ ÖNÜNDE BULUNMASI GEREKEN NOKTALAR 14
2.7. ALANLA İLGİLİ ARAŞTIRMALAR 14
2.7.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar 14
2.7.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar 15
III. BÖLÜM: GEREÇ VE YÖNTEM 17
3.1. EVREN VE ÖRNEKLEM 17
3.2. ÖLÇÜM VE TEST METODLARI 17
3.2.1. BOY, KİLO VE VÜCUT YAĞ ORANI ÖLÇÜMÜ 17
3.2.2. OTUR UZAN ESNEKLİK TESTİ 18
3.2.3. 30 M. SÜRAT TESTİ 18
3.2.4. WİNGATE ANAEROBİK GÜÇ VE KAPASİTE TESTİ 19
3.2.5. DİKEY SIÇRAMA TESTİ 19
3.2.6. 1 RM MAKSİMAL SQUAT TESTİ 20
3.3. ANTRENMAN PROTOKOLÜ 20
3.3.1. PLİOMETRİK ANTRENMAN PROTOKOLÜ 20
3.3.2. AĞIRLIK ANTRENMAN PROTOKOLÜ 21
3.3.3. PLİOMETRİK VE AĞIRLIK ANTRENMANI KOMBİNASYONUNU PROTOKOLÜ 21
3.4. İSTATİSTİK YÖNTEM 21

IV. BÖLÜM: BULGULAR **23**

4.1. DENEKLERİN FİZİKSEL ÖZELLİKLERİ 23
4.2. 8 HAFTALIK PLİOMETRİK ANTRENMAN PROGRAMI ÖNCESİ VE SONRASI 30 M. SÜRAT VE DİKEY SIÇRAMA ÖZELLİKLERİ 23
4.3. 8 HAFTALIK PLİOMETRİK ANTRENMAN PROGRAMI ÖNCESİ VE SONRASI WİNGATE TESTI ÖZELLİKLERİ .. 24
4.4. SADECE PLİOMETRİK ÇALIŞMA GRUBU 8 HAFTALIK ANTRENMAN PROGRAMI ÖNCESİ VE SONRASI ESNEKLİK, 30 M. SÜRAT VE DİKEY SIÇRAMA TESTİ SONUÇLARININ KARŞILAŞTIRILMASI 25
4.5. AĞIRLIK ANTRENMANI UYGULANAN PLİOMETRİK ÇALIŞMA GRUBU 8 HAFTALIK ANTRENMAN PROGRAMI ÖNCESİ VE SONRASI ESNEKLİK, 30 M. SÜRAT VE DİKEY SIÇRAMA TESTİ SONUÇLARININ KARŞILAŞTIRILMASI 25
4.6. KONTROL GRUBU 8 HAFTALIK ANTRENMAN PROGRAMI ÖNCESİ VE SONRASI ESNEKLİK, 30 M. SÜRAT VE DİKEY SIÇRAMA TESTİ SONUÇLARININ KARŞILAŞTIRILMASI 26
4.7. SADECE PLİOMETRİK ÇALIŞMA GRUBU 8 HAFTALIK ANTRENMAN PROGRAMI ÖNCESİ VE SONRASI WİNGATE TESTİ SONUÇLARININ KARŞILAŞTIRILMASI 26
4.8. AĞIRLIK ANTRENMANI UYGULANAN PLİOMETRİK ÇALIŞMA GRUBU 8 HAFTALIK ANTRENMAN PROGRAMI ÖNCESİ VE SONRASI WİNGATE TESTİ SONUÇLARININ KARŞILAŞTIRILMASI 27
4.9. KONTROL GRUBU 8 HAFTALIK ANTRENMAN PROGRAMI ÖNCESİ VE SONRASI WİNGATE TESTİ SONUÇLARININ KARŞILAŞTIRILMASI 27
4.10. AĞIRLIK ANTRENMANI UYGULANAN VE UYGULANMAYAN PLİOMETRİK ÇALIŞMA GRUBU 8 HAFTALIK ANTRENMAN PROGRAMI ÖNCESİ VE SONRASI ESNEKLİK, 30 M. SÜRAT VE DİKEY SIÇRAMA TESTİ SONUÇLARININ KARŞILAŞTIRILMASI 28
4.11. AĞIRLIK ANTRENMANI UYGULANAN VE UYGULANMAYAN PLİOMETRİK ÇALIŞMA GRUBU 8 HAFTALIK ANTRENMAN PROGRAMI ÖNCESİ VE SONRASI WİNGATE TESTİ SONUÇLARININ KARŞILAŞTIRILMASI 29

V. BÖLÜM: TARTIŞMA SONUÇ VE ÖNERİLER **31**

5.1. TARTIŞMA 31
5.1.1. Deneklerin Fiziksel Özelliklerinin Değerlendirilmesi 31
5.1.2. Hipotez 1: 8 Hafta Süre ile Pliometrik Antrenman Yapan Sporcuların Esnekliklerinin Değerlendirilmesi 31
5.1.3. Hipotez 2: Pliometrik antrenmana ilaveten ağırlık çalışması antrenmanlarının amatör sporcuların esnekliklerine etkisinin değerlendirilmesi 31
5.1.4. Hipotez 3: Kontrol grubunun 8 haftalik antrenman programi öncesi ve sonrası esnekliklerinin değerlendirilmesi 32
5.1.5. Hipotez 4: 8 hafta süre ile Pliometrik antrenman yapan amatör sporcuların 30 m. koşu süratinin değerlendirilmesi 32
5.1.6. Hipotez 5: Pliometrik antrenmana ilaveten ağırlık çalışması antrenmanlarının amatör sporcuların 30 m. koşu süratine etkisinin değerlendirilmesi 32
5.1.7. Hipotez 6: Kontrol grubunun 8 haftalik antrenman programi öncesi ve sonrası 30 m. koşu süratinin değerlendirilmesi 32
5.1.8. Hipotez 7: Sadece Pliometrik antrenman yapan amatör sporcuların dikey sıçramalarının değerlendirilmesi..... 32
5.1.9. Hipotez 8: Pliometrik antrenmana ilaveten ağırlık çalışması antrenmanlarının amatör sporcuların dikey sıçramasına etkisinin değerlendirilmesi 33
5.1.10. Hipotez 9: Kontrol grubunun 8 haftalik antrenman programi öncesi ve sonrası dikey sıçramalarının değerlendirilmesi 33
5.1.11. Hipotez 10: Sadece Pliometrik antrenmanın amatör sporcuların anaerobik gücüne etkisinin değerlendirilmesi 33
5.1.12. Hipotez 11: Pliometrik antrenmana ilaveten ağırlık çalışmalarının amatör sporcuların anaerobik gücüne etkisi değerlendirilmesi 33
5.1.13. Hipotez 12: Kontrol grubunun 8 haftalik antrenman programi öncesi ve sonrası anaerobik gücünün değerlendirilmesi 33
5.1.14. Hipotez 13: Ağırlık antrenmanı uygulanan ve uygulanmayan pliometrik çalışma gruplarının 8 haftalık antrenman programı öncesi ve sonrası esneklik, 30 m. sürat ve dikey sıçrama testi sonuçlarının değerlendirilmesi 34
5.1.15. Hipotez 14: Ağırlık antrenmanı uygulanan ve uygulanmayan pliometrik çalışma gruplarının 8 haftalık antrenman programı öncesi ve sonrası anaerobik güçlerinin değerlendirilmesi 34
5.2. SONUÇ 34
8 HAFTA SÜRE İLE DÜZENLİ UYGULANAN İKİ FARKLI PLİOMETRİK ANTRENMANIN AMATÖR SPORCULARA ETKİLERİNİN BELİRLENMESİNE YÖNELİK YAPILAN BU ÇALIŞMADA,AMATÖR SPORCULARIN ESNEKLİKLERİNDE ARTIŞ OLDUĞU TESPİT EDİLMİŞTİR. 34
PLİOMETRİK ANTRENMANA İLAVETEN AĞIRLIK ÇALIŞMASI YAPAN AMATÖR SPORCULARIN ESNEKLİKLERİNDE, SADECE PLİOMETRİK ANTRENMAN YAPAN SPORCULARA GÖRE ANLAMLI BİR ARTIŞ ORTAYA ÇIKTIĞI BELİRLENMİŞTİR. 34
5.3. ÖNERİLER 35

KAYNAKÇA **37**

KAYNAKÇA

1. Adams, K., O'Shea, J.P., O'Shea, K.L., and Climstein, M. (1992). The effect of six weeks of squat, plyometrics and squat-plyometric training on power production. *J. Appl. Sport Sci. Res*., 6, 36-41.

2. Adriana, M. (2013). Plyometrics and the Effect on Four Typical Vertical Height Arena - *Arena: Journal of Physical Activities*; p17

3. Andrea, C., Brown, B.S., Tobin, J. W., B.S., Margaret, L. S., Denise, L. S, and Patricia, C. F. (2007). Effects of Plyometric Training Versus Traditional Weight Training on Strength, Power, and Aesthetic Jumping Ability in Female Collegiate Dancers *Journal of Dance Medicine ef Science*, Volume 11, Number 2.

4. Akgün, N. (1992). *Egzersiz Fizyolojisi*. 4. Baskı. İzmir. GSGM No: 113.

5. Anıl, F., (1997). *Pliometrik Çalışmaların 14-16 Yaş Grubu Bayan Basketbolcuların Bazı Fiziksel ve Fizyolojik Parametreleri Üzerine Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

6. Armağan, İ.(1981). *Sporun Toplumbilimsel Temelleri, Ders Notları,* İzmir.

7. Atar, Ö. (2017). The Effect of Strength Training in Young Tennis Players on Physical Performance. *International Journal of Current Research*. 9(3):47650-47653.

8. Aura, O., Komi, P. V. (1986). The mechanical efficiency of locomotion in men and women with special emphasis on SSC exercises. Eur. J. Appl. Physiol. 55; 37-43.

9. Baktaal, D. G. (2008)*16-22 Yaş Bayan Voleybolcularda Pliometrik Çalışmaların Dikey Sıçrama Üzerine Etkilerinin Belirlenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.

10. Balsom, P.D., Seger, J. Y., Sjödin, B., Ekblom, B.(1992***).*** *Maximal-Intensity Intermittent Exercise: Effect of Recovery Duration*. Int J Sports Med, 13(7): 528-533.

11. Bangsbo, J. (1994). *Energy Demands in Competitive Soccer*. *J Sports Sci*, 12: 5-12.

12. Bayraktar, B. (2008). *Voleybolcularda Sağ ve Sol Bacak Sıçrama Derecesi Farklılıklarına Göre Periyotlanmış Polimetrik Antremanın Çift Bacak Sıçrama Performansına Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

13. Bedi, J. F, Cresswell AG, Engel TJ, Nicol SM. (1987).Increase in jumping height associated with maximal effort vertical depth jumps. *Res Quart.*;58:11-15.

14. Bencke, J., Damsgaard, R., Saekmose, A., Jorgenson, P., Jorgenson, K., Klauen, K. (2002). Anaerobic power and muscle strength characteristics of 11 years old elite and non-elite boys and girls from gymnastics, team handball, tennis and swimming. *Scandinavian Journal of Medicine and Science in Sports*, 12: 171-178.

15. Bobbert MF, Huijing PA, Van Ingen Schenau GJ.(1987). Drop jumping II. The influence of dropping height on the biomechanics of drop jumping. *Med Sci Sports Exerc.*19:339-346.

16**.** Bompa, T.O. (2001). *Sporda Çabuk Kuvvet Antrenmanı* Çeviri: Tüzmen E. Ankara. Bağırgan Yayımevi**,** 7, 34.

17. Bosco, C. (1990). New test for training control of athletes. *Techniques in Athletics Conterence Proceedings.* Köln. Vol 1: 264-295.

18. Bosco, C. (1992). Evalution and Control of Basic and Specific Muscle Behaviour. *Spor Bilimleri II. Ulusal Sempozyumu Bildirileri.* Ankara: Hacettepe Üniversitesi.

19. Brittenham, G., (1994). Pliometrik Egzersiz. *Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri ve Teknolojisi Yüksek Okulu, Voleybol Bilim ve Teknoloji Dergisi*. 4.

20. Brown, M. E., Mayhew, Y. H., Boleach, L.W. (1986). Effect of Plyometric Training of Vertical jump Performance in High Schooll Basketball Players.*The journal of Sports Medicine and Phsyical Fitness*, 26:1-3**.**

21. Cicioğlu, İ., Gökdemir, K., Erol, E., (1996), Pliometrik Antrenmanın 14 - 15 Yaş Gurubu Basketbolcuların Dikey Sıçrama Performansı İle Bazı Fiziksel ve Fizyolojik Parametreleri Üzerine Etkisi, *Spor Bilimleri Dergisi*, Cilt VII, Sayı 1, s: 13,17.

22. Chu, D.A. (1992). *Jumping Into Ploymetrics*. London: Prentice Hall Publishers.

23. Chu, D.A., (1998) *Jumping Into Plyometrics*, 2nd Edition, Human Kinetics Publishers, llionois: 1-24.

24. Chu, D. A., Myer, G. (2013). *Plyometrics*. Human Kinetics.

25. Dolu, E. (1994). Yüksek Antrenmanın Sıçrama Evresi ve Pliometrikler. *Atletizm Bilim ve Teknoloji Dergisi*, Sayı 13.

26. Erkal, M. E. (1981). *Sosyolojik Açıdan Spor*, Filiz Kitabevi, 158-159. İstanbul.

27. Fatouros, I. G., Jamurtas, A. Z., Leontsini, D., Taxildaris, K., Aggelousis, N., Kostopoulos, N., & Buckenmeyer, P. (2000). Evaluation of plyometric exercise training, weight training, and their combination on vertical jumping performance and leg strength. *The Journal of Strength & Conditioning Research*, *14*(4), 470-476.

28. Gehri, D. J., Ricard, M. D., Kleiner, D.M., and Kirkendall, D.T. (1998). A comparison of plyometric training techniques for improving vertical jump ability and energy production. *J. Strength Cond. Res.*, 12, 85-89.

29. Günay, M., Sevim, Y., Savaş, S., Erol, A. E., (1994). Pliometrik Çalışmaların Sporcularda Vücut Yapısı ve Sıçrama Özelliklerine Etkisi, *Spor Bilimleri Dergisi*, Cilt VI, Sayı 2, s: 39, 41.

30. Hartmann, J., Tünnemann, H. (1989). *Fitness and Strength Training*. Berlin, Germany: Sportverlag.

31. Hazır, T. (1994). *Eksantrik ve konsentrik kas kasılmasında oksijen tüketimi*. Yayınlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

32. Karadeniz, Ç. (1998), *Yarışmacı erkek voleybolcularda polimetrik çalışma programının dikey sıçrama ve belirlenmiş model çalışma süresine etkisinin araştırılması,* Yüksek Lisans Bitirme Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.

33. Karadenizli Z. I. (2013). The Effects of Plyometric Training on Selected Physical and Motorical Characteristics of the Handball Players. *International Journal of Academic Research Part A*; 2013; 5(4), 183-187.

34. Kılınç F., Özen G., (2015). Elit Serbest ve Grekoromen Güreşçilerin Anaerobik Güç Değerlerinin ve Kalp Atım Sayılarının Karşılaştırması, *İnönü Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2(2);21-34.

35. Kin İşler, A., Arıburun, B., Özkan A. (2008). The Relationship between Anaerobic Performance, Muscle Strength, and Sprint Ability in American Football Player. *Isokinetics and Exercise Science*. 16(2):87-92.

36. Kotzamanidis C. (2006). Effect of Plyometrıc Traınıng on Runnıng Performance and Vertıcal Jumpıng In Prepubertal Boys, *Journal of Strength and Conditioning Research*, 20(2), 441-445.

37. Kurt C., Toksoz, I., Dindar, M.D. (2014). The Effects of Two Different Whole-Body Vibration Frequencies On İsometric Strength, Anaerobic Performance, and Rating Of Perceived Exertion, *Journal of Physical Education and Sport*, 14(1), 306-314.

38. Lim, J. H., Wee, E. H., Chan, K. Q., and Ler, H.Y. (2012). Effect of Plyometric Training on the Agility of Students Enrolled in Required College Badminton Programme, *International Journal of Applied Sports Sciences* Vol. 24, No. 1, 18-24.

39. Kraemer, J. W., Gomez, L. A. (2001). *High-Performance Sports Conditioning*; Edit.:Foran Bill; Human Kinetics **;**US,83-95.

40. Makaruk H, Sacewicz T. (2010). Effects of plyometric training on maximal power output and jumping ability. *Human Movement*. 11:17-22.

41. Masamoto, N., Larson, R., Gates, T., Faigenbaum, A. (2003). Acute effec of plyometric exercise on maximum squat performance in male athletes. *J Strength Cond Res*.17:68-71.

42. Matavulj, D., Kukolj, M., Ugarkovic, D., Tihanyi, J., Jaric, S. (2001). Effects of plyometric training on jumping performance in junior basketball players. *J Sports Med Phys Fitness.*;41:159-164.

43. Martínez, E. B., Sánchez, A. J. L., Fresno, D. B.D., López, E. J. (2011). Effects of Combined Electrostimulation and Plyometric Training on Vertical Jump and Speed Tests, *Journal Of Human Sport and Exercıse* Volume 6, Issue 4, 603.

44. Paul, E, L., Jeffrey, A. P., Mathew, W. H, John, P.T., Michael, J., Carper and Robert H. Lockwood (2003). Effects of Plyometric Training and Recovery on Vertical Jump Performance and Anaerobic Power. *Journal of Strength and Conditioning Research*, 17(4), 704-709 National Strength and Conditioning Association.

45. Potach, D. H., and Chu, D. A. (2008). *Plyometric Training In Essentials of Strength Training and Conditioning* (pp. 414-455). Champaign: Human Kinetics.

46. Sağıroğlu İ, Ateş O, Önen M, Kayatekin M, Şemin İ. (2011). Effect of plyometric training on vertical jump performance and anaerobic capacity in young basketball players, *4th Baltic Conference in Exercise and Sport Sciences*, Tartu/Estonia.

47. Singh, D., Singh, S. (2013). Effects of Vertical and Horizontal Plyometric Exercises On Running Speed, *Human Movement Vol 14 (2),* 1044-147.

48. Sharky, J. B. (1986). *Coaches Guide to Sport Physiology* Human Kinetics Publusher, Inc, Champaign, Iiinois, 36-38-75, 81-87, 100.

49. Stojanovic, T., Kostic, R.(2002). *Effect of Plyometric Training Model on the Development of Vertical jump Voleyball Players*.Facta Universtatıs Series:Physical Education and Sport.

50. Sutton, N. C., Childs, D.J., Bar-Or, O., Armstrong, N. (2000). A nonmotorized treadmill test to assess children's short-term power output. *Ped. Exer. Sci.,* 12, 91-100.

51. Şahin, M. T; (1990).*Spor Ahlakı ve Sorunları*, Evrensel Basım Yayın, İstanbul.70-71

52. Şimşek, B. (2002). Bayan voleybol oyuncularının sıçramada etkili alt ekstremite parametrelerinin değerlendirilmesi ve karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

53. Tamer, K. (2000). *Sporda Fiziksel ve Fizyolojik Performansın Ölçülmesi ve Değerlendirilmesi*, Bağırgan Yayımevi, Ankara .

54. Tanita corporation, illinois, USA,(2001).*Tanita Bf300 Insruction Manual*.

55. Thomas R. Baechle, End, Cscs. (1994). Essentials of Strength Training and Conditioning.

56. Tınazcı, C. (1996). *Çoklu Sıçrama Testinin Güvenirliliği ve Geçerliliği,* Yayınlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

57. Topuz F. (2008). *Özel Pliometrik Çalışmaların Genç Voleybolcuların Bacak Güç Gelişimine Etkisi,* Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale.

58. Özkan, A.(2007). *Wingate Anaerobik Güç Testinde Optimal Yükün Belirlenmesi.* Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

59. Uysal M. U. (2011).*Voleybolcularda Yoğun Pliometrik Antrenmanların Biyomotorik Özellikler Üzerine Etkisinin Araştırılması,* Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.

60. Verkhoshansky Y, Siff M. (2009). *Supertraining*. 6th ed. Ultimate Athlete Concepts; pp. 267-284.

61. Verkhoshansky N. (2012). Shock Method and Plyometrıcs

http://www.verkhoshansky.com/Portals/0/Presentations/Shock%20Method%20Plyometrics.pdf , Erişim: 9.01.2014.

62. Wagner, D.R., and Kocak, M.S. (1997). A multivariate approach to assessing anaerobic power following a plyometric training program. *J. Strength Cond. Res.*, 11, 251-255.

63.Wimbledonheritage.co.uk/features.php?Psection_id=8andPsub_section_id=22andnews_id=3529, Erişim: 9.01.2014.

64.www.act2prevent.files.wordpress.com/2013/07/sit-and-reach-pic.jpg, Erişim: 12.01.2014.

65. www.brianmac.co.uk/legplymo.htm, Erişim: 12.01.2014.

66. www.fitnessxv.wordpress.com/2011/05/12/1-repetition-maximum-testing-1rm/ Erişim: 27.01.2014.

67. www.longtracklongshot.com/Blog.php/category/Testing, Erişim: 23.02.2014.

68. www.menshealth.com.sg/fitness/plyometrics-beginners-jumps, Erişim: 12.01.2014.

69. www.muscleandfitness.com/workouts/legs-exercises/box-jumps, Erişim: 10.01.2014.

70. www.nataliegermishuys.wordpress.com/2013/06/04/plyometrics-and-p90x, Erişim: 12.01.2014.

71.www.palossports.com/store/proddetail.cfm/ItemID/4395/CategoryID/23581/SubCatID/1357/file.htm, Erişim: 22.03.2014.

72. www.tribesports.com/guides/box-jumps-depth-jumps, Erişim: 10.02.2014.

73.www.seriousgoalkeeping.net/FitnessTests/StandingLongJumpTest.aspx, Erişim: 30.01.2014.

74.www.sharecare.com/health/leg-exercises/how-perform-alternate-leg-bounding, Erişim: 17.03.2014.

75. Yessis M.(2009). *Explosive Plyometrics*, Ultimate Athlete Concepts.

76. Yessis, M., and Hatfield, F. (1986). *Plyometric Training,* Achieving Explosive Power in Sports. Canoga Park, CA: Fitness Systems.

77.Yıldırım T.(2010). *Liseli Erkek Voleybolcularda Sekiz Haftalık Pliometrik Antrenman Programının Seçilmiş Fiziksel ve Fizyolojik Parametreler Üzerine Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.

78. Yıldız S. M.,(2001). *8 Haftalık Pliometrik Antrenman Programının Futbolcuların Dikey Sıçramaları İle Bazı Fiziksel Ve Fizyolojik Parametreleri Üzerine Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Muğla Üniversitesi, Muğla.

78. Yılmaz A., (2011). *Aerobik ve Anaerobik Performans Özelliklerinin Tekrarlı Sprint Yeteneği İle İlişkisi,* Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

79. Zatsiorsky V, Kraemer WJ.(2006). *Science and Practice of Strength Training.* 2nd ed. Champaign (IL): Human Kinetics;. pp. 1-35

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ÖĞRETMENLERİNİN MESLEKİ ETİK VE MESLEKİ MOTİVASYON DURUMLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

DR. SİNAN UĞRAŞ

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Beden Eğitimi Ve Spor Öğretmenlerinin Mesleki Etik Ve Mesleki Motivasyon Durumlarının Değerlendirilmesi

Yazar: Sinan UĞRAŞ

ISBN: 978-605-2308-98-1

1. Baskı: Aralık - 2019

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir.
EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

İçindekiler

ÖZET ..... **xi**

ABSTRACT ..... **xii**

1.GİRİŞ **1**
1.1. Problem Durumu 1
1.2. Araştırmanın Amacı 4
1.3. Araştırmanın Önemi 5
1.4. Varsayımlar 5
1.5. Sınırlılıklar 5
1.6. Tanımlar 6

2.GENEL BİLGİLER **7**
2.1. Etik 7
2.1.1. Etik Türleri 8
2.1.1.1. Meta Etik 8
2.1.1.2. Uygulamalı Etik 9
2.1.1.3. Normatif etik 9
2.1.1.4. Betimleyici etik 10
2.1.2. Etik Teoriler 10
2.1.2.2. Aksiyolojik Etik 11
2.1.2.3. Deontolojik Etik 12
2.1.2.4. Haklar Temeline Dayalı Etik 12
2.1.2.5. Erdem veya Karakter Temeline Dayanan Etik 13
2.1.2.6. Sezgilere Dayalı Etik 13
2.1.2.7. Kazuistik veya Örnek Olaya Dayalı Etik 13
2.1.3. Mesleki Etik 14
2.1.3. Mesleki Etik İlkeler 16
2.1.3.2. Dürüstlük 17
2.1.3.3. Sorumluluk 18
2.1.3.4. Kuruma Bağlılık 18
2.1.3.5. Sevgi 19
2.1.3.6. Saygı 19
2.1.3.7. Kaynakların Verimli Kullanımı ve Tutumluluk 20
2.1.3.8. Kişisel Haklar ve Demokrasi 20
2.1.3.9. Olumlu İnsan İlişkileri Kurma 21

2.1.4. Eğitimde Etik 21
2.1.4.1. Öğretmen Etiği 22
2.1.4.3. Türkiye'de Eğitimciler İçin Mesleki Etik İlkeleri 23
2.1.4.2. Amerikan Eğitimciler Birliği Eğitimciler için Mesleki Etik İlkeler 24
2.1.4.2.1. Amerika'da Beden Eğitimi Öğretmenleri Etik İlkeleri 25
2.1.5. Öğretmen Etiği ile İlgili Çalışmalar 25
2.1.5.2. Öğretmen Etiği ile İlgili Yurt Dışında Yapılmış Çalışmalar 28
2.2. Motivasyon 30
2.2.1. Motivasyon Kuramları 31
2.2.1.1.1. Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi Yaklaşımı 32
2.2.1.1.2. Herzberg'in Çift Faktör Kuramı 33
2.1.1.1.3. McClelland'ın Başarı Güdüsü Kuramı 34
2.1.1.1.4. Alderfer'in ERG Yaklaşımı 35
2.2.1.2. Süreç Kuramları 36
2.2.1.2.1. Victor H. Vroom'un Beklenti Kuramı 37
2.2.1.2.2. Porter – Lawler'ın Değer Kuramı 38
2.3.1.2.3. Adams'ın Eşitlik Kuramı 39
2.3.1.2.4. Locke'ın Amaç Kuramı 40
2.2.2. Motivasyon Araçları 41
2.2.2.1. Ekonomik Motivasyon Araçları 41
2.2.2.2. Psiko-Sosyal araçlar 42
2.2.2.3. Örgütsel ve Yönetsel Motivasyon Araçları 43
2.2.3. Eğitimde Motivasyon 44
2.2.4. Öğretmen Motivasyonu İle İlgili Çalışmalar 45
2.2.4.2. Öğretmen Motivasyonu İle İlgili Yurt Dışı Çalışmaları 49

3.MATERYAL ve METOT 53
3.1. Araştırma modeli 53
3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi 54
3.2.2. Araştırmanın Örneklemi 54
3.3. Veri Toplama Araçları 55
3.3.1. Beden Eğitimi Öğretmeni Mesleki Etik Ölçeği Geçerlilik ve Güvenilirlik Aşamaları 56
3.3.1.1. Ölçeğin Taslağı için Nitel Veri Toplama Aşaması 56
3.3.1.2. Ölçek Taslağının Oluşturulması ve Kapsam Geçerliliği 67
3.3.1.3. Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) 68
3.3.1.4. Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) 71
3.3.1.5. Ölçeğin Alt Boyutları arasındaki İlişki 76
3.3.1.6. Ölçeğin Değerlendirilmesi 76
3.3.2. Beden Eğitimi Öğretmenleri için Mesleki Motivasyon Ölçeği 78
3.3.2.1. Ölçeğin Taslağı için Nitel Veri Toplama Aşaması 78

3.3.2.2. Ölçek Taslağının Oluşturulması ve Kapsam Geçerliliği 89
3.3.2.3. Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) 91
3.3.2.4. Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) 94
3.3.2.5. Ölçeğin Alt Boyutları arasındaki İlişki 97
3.3.2.6. Ölçeğin Güvenirlilik Çalışması 98
3.3.2.7. Ölçeğin Değerlendirilmesi 98
3.4. Veri Analizleri 100
3.4.2. İstatistikî İşlemlerin Etki Büyüklükleri 101
3.5. Araştırmanın Etik Boyutu 102

4.BULGULAR 103

5.TARTIŞMA 115
5.1. Beden Eğitimi Öğretmeni Mesleki Etik ve Beden Eğitimi Öğretmeni Mesleki Motivasyom Ölçeklerinin Geçerlilik ve Güvenilirlik İle İlgili Tartışma 115
5.2. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Etik Durumları İle İlgili Tartışma 117
5.3. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Motivasyon Durumları İle İlgili Tartışma 121
5.4. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Etik ve Mesleki Motivasyon Durumları Arasındaki İlişki İle İlgili Tartışma 124

6.SONUÇ VE ÖNERİLER 127
6.1. Sonuç 127
6.2. Öneriler 128

7.KAYNAKLAR 129

7.KAYNAKLAR

1. Yalçın, H, Korkmaz, M. Okul öncesi öğretmenlerinin motivasyon durumları, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 2013, 6:26 1045-61.

2. Barlı Ö, Bilgili B, Çelik S, Bayrakçeken S. İlköğretim okul öğretmenlerinin motivasyonları: Farklılıkların ve sorunların araştırılması, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi* 2005, sayı 1.

3. Doğan, S, Koçak, O. Okul yöneticilerinin sosyal iletişim becerileri ile öğretmenlerin motivasyon düzeyleri Arasındaki İlişki. *Kuram Ve Uygulamada Eğitim Yönetimi* 2014, 20 :2, 191-216.

4. Öztürk E, Uzunkol E. İlkokul Öğretmeni Motivasyon Ölçeğinin Psikometrik Özellikleri. *Eğitimde Kuram Ve Uygulama* 2013, 9 ,4:421-35.

5. Cantaş C, Kavas. Ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin örgütlerine duydukları güvenin motivasyonları üzerindeki etkileri: Afyonkarahisar ili uygulaması, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 2015 8: 41.

6. Terzi A R, Kurt T. İlköğretim okulu müdürlerinin yöneticilik davranışlarının öğretmenlerin örgütsel bağlılığına etkisi. *Milli Eğitim Dergisi* 2005, 166.

7. Karadeniz B C, Yavuz C. Sınıf öğretmenlerinin motivasyonunun iş tatmini üzerine etkisi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 2009, 2: 9, 507-09.

8. Yazıcı H. Öğretmenlik mesleği, motivasyon kaynakları ve temel tutumları: kuramsal bir bakış. *Kastamonu Eğitim Dergisi* 2009, 17:1, 33-46.

9. Aypay A. İlk ve ortaöğretim öğretmenlerinin davranış alışkanlıkları ve "iyi öğretmen" özelliklerine ilişkin algıları. *İlköğretim Online* 2011, 10: 2, 620-45.

10. Düren A Z. *2000'li Yıllarda Yönetim*, İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım, 2000.

11. Tümer M. *Yönetim ve Yönetici*. İstanbul, Üçler Matbaası, 1975.

12. Güney S. *Örgütsel Davranış*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım. 2011.

13. Morgan C T. *Psikolojiye Giriş*, Ankara, H.Ü. Psikoloji Bölümü Yayınları. 1993.

14. Steers M, Mowday R, Shapıro L D. The future of work motivation theory. *Acad Manage Rev* 2004, 29, (3), 379

15. Genç N. *Yönetim ve Organizasyon*, 2. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2008.

16. Barbuto J E. Motivation and transactional, charismatic, and transformational leadership: a test of antecedents. *Journal Of Leadership & Organizational Studies* 2005, 11(4), 26-40.

17. Littlejohn, A. The tip of the iceberg: factors affecting learner motivation. *Regional Language Centre Journal* 2008, 39 (2), 214-25.

18. Yıldırım N. İlköğretim okulu müdürlerinin öğretmenleri güdüleme düzeylerine ilişkin öğretmenlerin ve okul müdürlerinin görüşleri. *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları Dergisi* 2008, (6), 2, 132-40.

19. Recepoğlu E. Öğretmenlerin iş motivasyonlarının farklı değişkenler açısından incelemesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*. 2013, 21(2), 575-88.

20. Özgan H, Aslan N. İlköğretim okul müdürlerinin sözlü iletişim biçiminin öğretmenlerin motivasyonuna etkisinin incelenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 2008, 7(1), 190-206.

21. Özdemir T Y, Özan M, Akgün M. Denetlenenlerin rehberlik teftiş sürecinde memnun oldukları ve olmadıkları hususlar. *3. Uluslararası Katılımlı Eğitim Denetimi Kongresi*, Mersin. 22-24 Haziran 2011: 506-18.

22. Demir S, Karakuş M. Etik iklim ile öğretmen ve öğrencilerin güven ve motivasyon düzeyleri arasındaki ilişki, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi* 2015, Cilt.21, Sayı.2: 183-212.

23. Yılmaz M, Aslan Ö. Öğretmen motivasyonunun artırılmasında "önkas" ödül sistemi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 2013, Özel Sayı, 286-306.

24. Karadağ E, Baloğlu N, Küçük E. Yönetici denetimi algısının öğretmenlerin mesleki motivasyon düzeyine etkisi: bir path analizi çalışması. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* 2010, 8,2: 417-37.

25. Akcan E, Polat, S. Müfettiş Denetiminin Öğretmenlerin Motivasyonuna Etkisi. *Journal Of International Social Research.* 2015, 8:40.

26. Karaköse T, Kocabaş İ. Özel ve devlet okullarında öğretmenlerin beklentilerinin iş doyumu ve motivasyon üzerine etkileri. *Eğitimde Kuram ve Uygulama Dergisi* 2006, 2(1), 3-14.

27. Ömür Y E, Nartgün Ş S,. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları ile güdülenme düzeyleri arasındaki ilişki. *Eğitimde Politika Analizi* 2013 2 (2): 41-55

28. Argon T, Ertürk R. İlköğretim okulu öğretmenlerinin içsel motivasyonları ve örgütsel kimliğe yönelik algıları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi* 2013, 19 (2): 159-79

29. Danişman Ş, Çiftçi Ş K, Tosuntaş Ş. B, Karadağ E. Benlik Saygısının Öğretmenlerin Mesleki Motivasyonuna Etkisi Öz Yeterlilik Aracılığının Yapısal Eşitlik Modeliyle Test Edilmesi. *Psikoloji Çalışmaları Dergisi* 2016, 36(1): 21–40.

30. Şişko M, Demirhan G. İlköğretim Okulları ve Liselerde Öğrenim Gören Kız ve Erkek Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlişkin Tutumları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2002, 23: 205–10.

31. Demirhan G, Altay F. Lise birinci sınıf öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutum ölçeği, *Spor Bilimleri Dergisi* 2001, 12: 9-20

32. Güllü M, Güçlü M, Ortaöğretim öğrencileri için beden eğitimi dersi tutum ölçeği geliştirmesi, *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi* 2009, Cilt 3, Sayı 2.

33. Özcan G, Mirzeoğlu AD. Beden eğitimi dersi öğretim programına ilişkin öğrenci, veli ve beden eğitimi öğretmenlerinin görüşleri. *Amasya Eğitim Fakültesi Dergisi* 2014, 3 (1), 98-121

34. Jenkinson KA, Benson AC. Barriers to providing physical education and physical activity in victorian state secondary schools, *Australian Journal Of Teacher Education* 2010, 35-47.

35. Demirhan G, Bulca Y, Saçlı F, Kangalgil M. Beden eğitimi öğretmenlerinin uygulamada karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2014, 29(2): 57-68.

36. Demirhan G, Bulca Y, Altay Y, Şahin R, Güvenç A, Aslan A, Güven B, Kangalgil M, Hünük D, Koca C, Açıkada C. Beden eğitimi öğretim programları ve programların yürütülmesine ilişkin paydaş görüşlerinin karşılaştırılması. *Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi* 2008, 19(3), 157–80

37. Pepe K, Bozkurt İ. Research for determing on what level physical education and sport lesson, carried out in elemantary schools, research it aims, *Physical Education And Sport, Ovidius University, Science Movement And Health* 2011, 1-11.

38. Taşmektepligil Y, Yılmaz Ç, İmamoğlu O, Kılcıgil E. İlköğretim okullarında beden eğitimi ders hedeflerinin gerçekleşme düzeyi. *Spormetre* 2006, 4: 139–47.

39. Erhan S E, Tamer K. Doğu anadolu bölgesi ilköğretim ve ortaöğretim okullarında beden eğitimi dersi için gereken tesis araç-gereç durumları ile öğrencilerin beden eğitimi dersine ilişkin tutumları arasındaki ilişkiler. *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve spor bilimleri Dergisi* 2009.

40. Gençay Ö A, Gençay S. Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin motivasyon düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Selçuk Ünv. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 2007, 17, 241–53.

41. Acar G. Okul Yöneticilerinin Etik Liderlik Davranışlarının Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Örgütsel Adalet ve Motivasyon Düzeyleriyle İlişkisi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi, 2011.

42. Carson R L, Chase M A. An Examination Of Physical Education Teacher Motivation From A Self-Determination Theoretical Framework. *Phys Educ Sport Pedagogy* 2002, 14:4, 335-53.

43. Van De Berghe L, Cardon G, Aelterman N, Tallir IB, Vansteenkiste M, And Haerens L. Emotional exhaustion and motivation in physical education teachers: a variable-centered and person-centered approach. *J Teach Phys Educ* 2013: 32, 305–20.

44. Lindholm J A.. Secondary school physical education teacher motivation: an application of personal investment theory. *J Teach Phys Educ* 1997, 16: 426–39.

45. Moreira H, Fox K R, Sparkes A C. Job motivation profiles of physical educators: theoretical background and instrument development. *Br Educ Res J* 2002, 28(6): 845–61.

46. Moreira H, Fox K R, Sparkes A C. Physical education teachers and job commitment. *Eur Phy Educ Rev* 1995, 1: 122–36.

47. Fejgin N, Ephraty N, Ben-Sira D. Work environment and burnout of physical education teachers. *J Teach Phys Educ* 1995, 15(1): 64–78.

48. Aydın İ P. *Eğitim ve Öğretimde Etik*, Ankara, Pegem A Yayıncılık, 2006.

49. Akarsu B. *Felsefe Terimleri Sözlüğü*, İstanbul, İnkılap Kitabevi, 1998.

50. Pieper A. Çeviri: Atayman V, Sezer G. *Etiğe Giriş,* İstanbul: Ayrıntı Yayınları. 1999

51. Gözütok F D. Öğretmenlerin Etik Davranışları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi* 1999 32(1–2), 83–99.

52. Gündüz Y, Çoşkun Z S. Öğrenci algısına göre öğretmen etik değerler ölçeğinin geliştirilmesi: geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi* 2012, 13, 1: 111-131.

53. Kayıkçı K, Uygur Ö. İlköğretim okullarının denetiminde mesleki etik: bir durum çalışması. *Kuram ve uygulamada eğitim yönetimi* 2012. 18(1), 65-94.

54. Şahin A E. *Meslek ve Öğretmenlik*, Öğretmenlik Mesleğine Giriş, Ankara, Anı Yayıncılık, 2004:279.

55. Yaşaroğlu F. *Bir Meslek Olarak Öğretmenlik* D. Ekiz, (Ed), H. Durukan, (Ed.), *Eğitim Bilimine Giriş,* İstanbul: Lisans Yayıncılık, 2007:255

56. Aydın, İ.P. Öğretmenlik Meslek Etiği. Yayına Hazırlayan: Gönül Akçamete. *Eğitim Bilimleri Bakış Açısıyla Bir Profesyonel Olarak Öğretmen Çalıştayı, Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları*, Ankara. 2011.

57. Özbek O. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Meslekî Etik İlkeleri ve Bu İlkelere Uyma Düzeyleri. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Yönetimi Anabilim Dalı. Doktora Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi, 2003.

58. Uğurlu C T. Lise son sınıf öğrencilerinin öğretmenlerinin etik davranışlarına ilişkin algıları. *Kastamonu eğitim dergisi* 2008,16 (2), 367- 378.

59. Öztürk, Ş. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Etik İlkelerle İlgili Görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*. 2010, 10(1), 365-418

60. Ilgaz S, Bilgili T. Eğitim ve öğretimde etik. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi* 2006, 14, 119-210.

61. Aksoy N. Educators' beliefs about ethical dilemmas in teaching: a research study among elementary school teachers in turkey. *American Association Of Behavioral And Social Sciences* 1999.

62. Pelit E, Güçer E. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğiyle ilgili etik olmayan davranışlara ve öğretmenleri etik dışı davranışa yönelten faktörlere ilişkin algılamaları. *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi* 2006, 2, 95-19.

63. Tunca N, Şahin S, Sever D, Çam B. Ortaokul öğrencilerinin algılarına göre öğretmenlerin etik değerlere uyma düzeyleri. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*. 2015, 11(2), 398-19.

64. Altınkurt Y, Yılmaz K. Öğretmen adaylarının öğretmenlerin mesleki etik dışı davranışlar ile ilgili görüşleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2011 Yıl: 11, Sayı: 22, S. 113-28.

65. Toprakçı E, Bozpolat E, Buldur S. Öğretmen davranışlarının kamu meslek etiği ilkelerine uygunluğu. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi* 2010, 1 (2):35-50.

66. Aydoğan İ. Öğretmenlerin mesleki etik ilkelere uyma düzeylerinin öğrenciler tarafından algılanması. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 2011, 21 (2): 87-96.

67. Piquemal N. Teachers' ethical responsibilities in a diverse society. *Canadian Journalof Educational Administration And Policy* 2004, 32 (1), 1-19.

68. Freakley M, Burgh G. Improving teacher education students' ethical thinking using the community of inquiry approach. *Analytic Teaching* 1998, 19(1), 38-45.

69. Nash R J. Teaching ethics in the student affairs classroom. *Naspa Journal*, 1997 35(1), 3–19.

70. Shapira-Lishchinsky O. Teachers' critical incidents: ethical dilemmas in teaching practice. *Teach Teach Educ* 2011, 27, 648-56.

71. Pope N, Green S K, Johnson, R. L, Mitchell M. Examining teacher ethical dilemmas in classroom assessment. *Teach Teach Educ* 2009, 25, 778-82.

72. Fisher Y. Exploration of values: ısraeli teachers' professional ethics. *Social Psychology Of Education* 2013, 16:297-315.

73. Carr D. Professional education and professional ethics. *J Appl Philos* 1999, 16 (1), 33-46.

74. Campbell E. Moral lessons: the ethical role of teachers. *Educational Research And And Evaluation* 2003, 9, 25-50.

75. Obuz P. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğiyle İlgili Etik Olmayan Davranışlara İlişkin Görüşleri. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, Adana: Çukurova Üniversitesi, 2009.

76. Mabagala S. The influence of physical education teachers' demographic variables on compliance with the professional code of ethics and conduct in tanzania. *Journal Of Physical Education And Sport* 2014, 14: 619-625.

77. Ozbek, O. (2007). The levels of compliance of physical education teachers with professional ethics codes. https://eric.ed.gov/?id=ED494885 10 ekim 2017.

78. Mabagala S. Students' perceptıons on physıcal educatıon teachers' complıance wıth the professıonal code of ethıcs and conduct ın tanzanıa. *African Journal Of Teacher Education* 2015, Vol 4, No 2.

79. Demirhan G. Beden eğitimi öğretmenlerinin beden eğitimi ve spora ilişkin felsefi görüşleri. *Spor Bilimler Dergisi*. 1998, (9), 38–62.

80. Genç N. *Yönetim ve Organizasyon-Çağdaş Sistemler ve Yaklaşımlar*, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2004.

81. Cevizci A. *Etiğe Giriş*, İstanbul, Paradigma Yayınları, 2002.

82. Frolov İ. *Felsefe Sözlüğü*, Çeviri: Aziz Çalışlar, İstanbul, Cem Yayınevi, 1997.

83. Karakoç Y. *Hukuk-Etik İlişkisi, Hukuk Felsefesi ve Sosyolojisi Arşivi*. İstanbul, İstanbul Barosu Yayınları. 2012.

84. Kutlu H A. Meslek Etiği. Ankara, Nobel Yayıncılık, 2011.

85. Haynes F. Çeviri: Semra Kunt Akbaş. Eğitimde Etik, İstanbul, Ayrıntı Yayınları, 2002.

86. Tepe H. Bir Felsefe Dalı Olarak Etik, *Doğu Batı Düşünce Dergisi* 1998, 1(4), 11-28.

87. Baofu P. *Beyond Ethics To Post-Ethics: A Preface To A New Theory Of Morality And Immorality*. Usa, Information Age Publishing, 2011.

88. Hoştut S. Reklamcılık mesleğine yönelik etik algı ve tutumlar. *Journal Of Yasar University* 2011, 6(22), 3699-711.

89. Aydın İ. *Yönetsel Mesleki ve Örgütsel Etik*, Pegem Yayıncılık, İstanbul. 2002

90. Donaltson J. Key Issues İn Business Ethics. Great Britain, Academic Press, 1989.

91. Toplu M, "Kütüphaneciliğin Etik Sorunu ve Türkiye Yaklaşımı. *Türk Kütüphaneciliği*. 2007, C.21, S.2, 186-217.

92. Fieser J. Ethic, Internet Encyclopedia Of Philosophy, Internet Publications, 2006 İnternet Erişim Tarihinde Http://www.İep.Utm.Edu/Ethics/#H2 15.12.2017

93. Tsalikis J, Fritzsche D J, Business ethics: a literature review with a focus on marketing ethics. *Journal Of Business Ethics* 1989, 8;9, 695-743.

94. Şen M L. *Kamu Yönetiminde Etiğin Önemi*, Sakarya Ü. Yayınları, 2010.

95. Özgener Ş. *İş Ahlakının Temelleri: Yönetsel Bir Yaklaşım*, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, 2004.

96. Arslan A. *Felsefeye Giriş,* Ankara, Adres Yayınları, 2005.

97. Ward K. *Kant's Teleological Ethics, Immanuel Kant, Critical Assessment*, Routledge, 1992: 243-58.

98. Sayımer İ. Halkla İlişkiler Etiğinde Öne Çıkan Modellerin Etik Sistemler Açısından Değerlendirilmesi", *Küresel İletişim Dergisi* 2006, Sayı: 2, S. 1-19.

99. Sönmez V. *Ahlak ve Sanat Felsefesi*, (Editör: Adem Solak), Felsefe ve Eğitim. Ankara, Hegem Yayınları, 2006: 91-98.

100. Özlem D. *Günümüzde Felsefe Disiplinleri*, İstanbul, İnkılap Kitabevi, 2007

101. Karagöz S. Cerrahi Hemşireliği ve Etik. *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi* 2000, Cilt:4, Sayı:1, S. 1-8.

102. Gök S. *İş Etiği*: *Çalışma Yaşamında Örnek Olaylar İçinde*, 2. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul. 2009:127-40

103. Kırel Ç. *Örgütlerde Etik Davranışlar, Yönetimi ve Bir Uygulama Çalışması,* Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Yayınları, 2000: 4-16

104. Margaret A, Alvita K. *Çağdaş Hemşirelikte Etik*, Çeviri: Alpar Ş, Bahçeçik N, Karaback Ü İstanbul, Tıp Kitabevi, 2013.

105. Palmer M., Hyman B. Çeviri: Üner V. *Yönetimde Kadınlar*, İstanbul, Kişisel Gelişim ve Yönetim Dizisi No 10, Baskı: 1, Rota Yayın Yapım Tanıtım Tic. Ltd. Şti, 1993

106. Başel R. Özel Eğitim Kurumlarında Karşılaşılan Etik Dışı Davranışlar (Denizli İli Örneği). Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Yönetimi Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya: Sakarya Üniversitesi, 2007.

107. Pehlivan İ A. *Yönetsel Mesleki ve Örgütsel Etik*, Ankara, Pegem-A Yayıncılık, 2002.

108. Kahraman N. İlköğretim Müfettişlerinin Mesleki Etik İlkeleri ve Bu Etik İlkelere Uyma Düzeyleri. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi, 2003.

109. Durcan M. N. Çalışma Hayatı Ve Etik. *Uygulamalı Etik Kongresi, Ankara*, 2006

110. Adams R A, Dollahite D C, Gilbert K R, Keim R E. The development and teaching of the ethical principles and guidelines for family scientists. *Family Relations* 2001, 50(1), 41-48.

111. Özmen F, Güngör A. Eğitim denetiminde etik. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2008, (15), 137-55.

112. Yılmazatilla E. İş Ahlakı Etik Değerlerinin Oluşturulması Alışkanlık Haline Getirilmesi Ve Bir İşletmede Uygulaması. Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi,1999.

113. Mchugh, F. İş Ahlâkı, İstanbul,Tüsiad-T92, 1992:8-15.

114. Ömür Özmen N T, Arbak Y, Süral Özer P. Adalete verilen değerin adalet algıları üzerindeki etkisinin sorgulanmasına ilişkin bir araştırma. *Ege Akademik Bakış Dergisi* 2007, Cilt:7, Sayı:1, S. 17-33

115. İşgüden B, Çabuk A. Meslek etiği ve meslek etiğinin meslek yaşamı üzerindeki etkileri. *Balıkesir Üniversitesi Sbe Dergisi* 2006, Cilt 9, Sayı16, S. 59-86

116. Wiley C.. Ethical standards for human resource management professionals: a comparative analysis of five major codes. *J Bus Ethics* 2000, 25:93–114

117. Rushworth M.K. *Needed: An İnformation Ethic*. Institute For Global Ethic, 2004:7-11.

118. Önder T. Batan Bankalar, *Bağımsız Denetim ve Meslek Ahlakı*, İstanbul, Beta Yayınları, 2001.

119. Ergün H, Gül K. Muhasebe mesleği etik kuralları ve bu kuralların meslek mensuplarınca algılanışı. *Mufad Muhasebe ve Finansman Dergisi.* 2005, Sayı:25,Ss.143-154.

120. Corey G, Corey, M, Callanan, P. *Issues and ethics in the helping professions* (8th ed.). Belmont, CA: Brooks/Cole, Cengage Learning, 2011: 22-24.

121. Başaran İ E. *Yönetimde İnsan İlişkileri*, Ankara, Kadıoğlu Matbaası, 1992.

122. Gülmez M. *Dünya'da Memurlar ve Sendikal Haklar*, 1.Baskı, Ankara, Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü, İnsan Hakları Araştırma Ve Derleme Merkezi, 1996. : 267

123. Beugre Constant D. Understanding organizational justice and ıts ımpact on managing employees An African Perspective. *The International Journal Of Human Resource Management* 2002, 13:7, 1091-104.

124. Mueller C W, Tor W. The degree to which justice ıs valued in the workplace. *Soc Justice Res* 2000, 13:1, 1-24.

125. John A, Clark. Social justice, education and schooling: some philosophical ıssues. *British Journal Of Educational Studies* 2006, (3), 272.

126. Eryılmaz B, Biricikoğlu, H. Kamu yönetiminde hesap verebilirlik ve etik. *İş Ahlakı Dergisi İgiad.* 2011, , C. 4, Sayı: 7, S. 19-45

127. Oğuzman K, Barlas N. *Medeni Hukuk Giriş Kaynaklar Temel Kavramlar*, 15. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2008.

128. Brown M E, Trevıno L K. Ethical leadership: a review and future directions. *The Leadership Quarterly* 2006, 12, P. 595-616.

129. Kale H. 5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu Bağlamında Sorumluluk, Türk Hukuk Sitesi, http://www.turkhukuksitesi.com/makale_1261.htm 22 Ekim 2017.

130. Merdan E. Beş faktör kişilik kuramı ile iş değerleri ilişkisinin incelenmesi: bankacılık sektöründe bir araştırma. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi* 2013, 7, 140-159.

131. Yürür S. Yöneticilerin çatışma yönetim tarzları ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin analizine yönelik bir araştırma. *C.Ü. İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi* 2009, Cilt 10, Sayı: 1, 23-42.

132. Gündüz Y, Coşkun ZS. İlköğretim öğrencilerinin öğretmenlerinin mesleki etik ilkelere uyma düzeyine ilişkin görüşleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2011, 11(2): 95-110.

133. Durna, U, Eren, V. Üç bağlılık unsuru ekseninde örgütsel bağlılık. *Doğuş Üniversitesi Dergisi* 2005, 6 (2), 210-19.

134. Aydın M. *Çağdaş Eğitim Denetimi*, Ankara, Pegem Yayıncılık, 1993.

135. Stum D L. Workforce commitment: strategies for the new work order. *Strategy & Leadership* 1999, Vol. 27, Num. 1, Jan-Feb, 5-7.

136. Celep C. Eğitimde Örgütsel Adanma ve Öğretmenler, Ankara, Anı Yayıncılık. 2000.

137. Allen N J, Meyer J P. The measurement and antecedents of affective,continuance and normative commitment to the organization. *Journal Of Occupational Psychology* 1990, Vol. 63, 1-18.

138. Fromm E. *Erdem ve Mutluluk*, Çeviri: Yörükan A Ankara, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1995: 325.

139. Duban N, Yelken T Y. Öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme eğilimleri ve yansıtıcı öğretmen özellikleriyle ilgili görüşleri. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 2010, 19/2, 336-343.

140. Paliç G, Keleş E. Sınıf yönetimine ilişkin öğretmen görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi* 2011, 17(2): 199-220.

141. Semerci N, Demiralp D, Koç S, Kerimgil S. Geçmişte (1942) ve Günümüzde (2003) Göreve Başlamış Sınıf Öğretmenlerine Göre Öğretmenlik. *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi* 2009, 33 (1):37-60.

142. Beydağ, Kerime D, Arslan H. Kadın doğum kliniklerinde çalışan ebe ve hemşirelerin profesyonelliklerini etkileyen faktörler. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi* 2008, 3 (7): 75–87.

143. Fromm E *Sevme Sanatı*. Çeviri: Işıtan Gündüz İstanbul: Say Kitap Pazarlama. 1981.

144. Balkar B. Klinik temelli yaklaşımın bilgi alanlarını kapsayan araştırma-temelli öğretmen eğitimi politikasına ilişkin öğretmen algıları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2014, 29(4): 28-45.

145. Tatar M. Etkili Öğretmen. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Elektronik Eğitim Fakültesi Dergisi* 2004, 1(11), 1–12.

146. Can Ş. Pedagojik formasyon programı öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik düşünceleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi* 2017, Cilt 18, ,595-611.

147. Arıcak O T. Dilmaç B. Psikolojik danışma ve rehberlik öğrencilerinin bir takım değişkenler açısından benlik saygısı ile mesleki benlik saygısı düzeylerinin incelenmesi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 2003, 3(1), 1-7

148. Girgin G, Akamca G Ö, Ellez A M, Oğuz E. Okulöncesi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları, mesleki benlik saygıları ve mesleki yeterlik inançları. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi* 2010,28, 1-15.

149. Körükçü Ö, Oğuz, V. Okul öncesi eğitimi öğretmen adaylarının mesleki benlik saygıları. *Kuramsal Eğitimbilim* 2011, 4 (2), 77-85.

150. Bursalıoğlu Z. *Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış*. Genişletilmiş 7. Baskı. Ankara, A.Ü. Eğitim Fakültesi Yayınları No:154, 1987.

151. Özdemir S. Eğitimde verimlilik ve toplam kalite yönetimi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi* 1995, 3, 377-388

152. Toklucu E. Meb'e bağlı eğitim kurumları yöneticilerinin seçilmesine yönelik olarak yapılan seçme sınavlarının değerlendirilmesi. *Eğitim Yönetimi* 2000, 22 (6), 312-323

153. Yalın H İ. *Eğitim Teknolojisi Öğretim Tasarımı*. Ankara, Pegem Yayınevi. 1997.

154. Şişman M, Güleş H, Dönmez, A. Demokratik bir okul kültürü için yeterlilikler çerçevesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 2010, 3(1), 167-182.

155. Morrison K A. Democratic classrooms: promises and challenges of student voice and choice. *Educational Horizons* 2008, 87(1),50-60.

156. Balyer A, Gündüz Y. Yönetici ve öğretmenlerin okullarında farklılıkların yönetimine ilişkin algılarının incelenmesi. M.Ü. *Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi* 2010, 25 – 43.

157. Cemaloğlu N, Erdemoğlu Ş D. Öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeylerinin farklı değişkenlere göre incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi* 2007, 15(2), 465-84

158. Celep C, Doyuran Ş, Sarıdede U, Değirmenci T. Eğitim örgütlerinde çok boyutlu iş etiği ve örgütsel adanmışlık. *Xıı. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı'nda Sunulan Bildiri, İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi* 2004.

159. Yayla, A. Eğitim kavramının etik açıdan analizi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2005, Cilt: II, Sayı: I.

160. Turan S, Aktan D. Okul hayatında var olan ve var olması düşünülen sosyal değerler. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* 2008, C.6, 227-59.

161. Koç K. Etik boyutlarıyla öğretmenlik. *Çağdaş Eğitim Dergisi* 2010, 35: 13–20.

162. Aybek B, Karataş T. Öğretmen adaylarının etik ve mesleki etik hakkındaki görüşlerinin incelenmesi, *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi* 2016, Cilt:5: 12.

163. Milli Eğitim Bakanlığı İnsan Kaynakları Genel Müdürlüğü, Eğitimciler için Mesleki Etik İlkeler,

Https://İkgm.Meb.Gov.Tr/Genelge_Gorus_Yonerge/Et%C4%B0k%20genelge.Pdf 10 Eylül 2017.

164. Amerikan Eğitimciler birliği etik kodları https://www.aaeteachers.org/index.php/about-us/aae-code-of-ethics 09 Eylül 2017.

165. Amerikan beden eğitimciler birliği, beden eğitimciler için etik kodlar, Http://Www.Thenewpe.Com/Foundationsofpe/Lectures/3%20ethics%20-%20dispos/P-12%20code%20of%20ethics%202009-Draft.Pdf 25 Ağustos 2017.

166. M Koçyiğit, E Karadağ. Developing the teaching-profession ethical principles ınventory. *Turkish Journal Of Business Ethics* 2017, 10: 2.

167. Öztürk A Ş, Kumandaş, H, Ersanlı K. Okul öncesi öğretmenlerine yönelik mesleki etik ilkeleri ölçeği geliştirme çalışması. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi* 2013, 14(1), 429–42

168. Çetin S, Demirkasımoğlu N. Öğretmen ve yöneticilerin etik ve etik dışı davranışlarının basına yansımaları. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi* 2015, 34, 95–110.

169. Stephen M. Students' perceptıons on physıcal educatıon teachers' complıance wıth the professıonal code of ethıcs and conduct ın tanzanıa. *African Journal Of Teacher Education* 2015, 4: No 2.

170. Keiser K A, Schulte E. The development and validation of the elementary school ethical climate ındex. *Sch Comm J* 2007, 17: 2.

171. Kuusisto E, Kirsi T, Rissanen I. Finnish teachers‟ ethical sensitivity. *Education Research International* 2012:1-10.

172. Melo, P. *Ethical Conflicts İn Teaching: The Novice Teacher's Experience*. In W.M. Roth 2003:175–89

173. Eren E. *Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi*. İstanbul, Beta Kitapevi, 2000.

174. Gibson J L, Ivancevich J M, Donnelly J H. *Organizations: Behavior Structure Processes,* Illinois, Bpı-Irwın, 1988

175. Robbıns S P. *Organizational Behavior* 6 edith, Englewood Cliffs, Prentice-Hall, 1993

176. Sercan H. *Etkili Motivasyon Yöntemleri*. 1. Bs, İstanbul, Etap Yayınevi, 2010

177. Şimşek Ş M, Akgemci T, Çelik A. *Davranış Bilimlerine Giriş ve Örgütlerde Davranış*. 7. Baskı, Ankara, Gazi Kitabevi, 2011.

178. Utaş-Akhan L. Psikiyatri Kliniğinde Çalışan Hemşirelerin Motivasyon Düzeyleri. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi, 2004.

179. Robbins SP, Judge T A. Örgütsel Davranış, Çeviri: Erdem İ, İstanbul Nobel Yayınları, 2012.

180. Ertürk R. Öğretmenlerin iş motivasyonları. *Eğitim Kuram ve Uygulamaları Araştırma Dergisi* 2016, 2: 3, 01-15

181. Mottaz J C. The relative ımportance of ıntrinsic and extrinsic rewards as determinants of wok satisfaction *Sociol Q* 1985, 3,26:365-85.

182. Mahaney C R, Lederer A L. The effect of intrinsic and extrinsic rewards for developers on information systems project success. *Project Management Journal* 2006, 37:4, 42-54.

183. Demirel E T. Motivasyon Teorileri. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Malatya: İnönü Üniversitesi, 2002.

184. Koçel T. İşletme Yöneticiliği, 10.Baskı. Yayın No: 45, İstanbul, Arıkan Yayınları, 2005.

185. Mullins L J. *Management And Organisational Behaviour*, Prenticehall Sixth Edition, Uk, 2002.

186. Brıef A P. *Attitudes İn And Around Organizations*, Thousands O, Sage P, 1998.

187. Özalp E, Kirel Ç. *Örgütsel Davranış*, Eskişehir, Atan Matbaası, 1996.

188. Kaplan M. Motivasyon Teorileri Kapsamında Uygulanan Özendirme Araçlarının İşgören Performansına Etkisi Ve Bir Uygulama. Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Atılım Üniversitesi, 2007.

189. Naldöken. Ü. Ek Ödeme Yapılmasının İş gören Motivasyonu Üzerindeki Etkileri ve Sivas Devlet Hastanesinde Bir Araştırma. Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi, 2008.

190. Bostancı, N. İlköğretim Okulları Birinci ve İkinci Kademede Görev Yapan Öğretmenlerin Motivasyon ve İş Tatminlerinin Karşılaştırılması. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Yeditepe Üniversitesi, 2007.

191. Herzberg F. One more time: How do you motivate employees? *Harv Bus Rev 1968*:90 (1): 53-62.

192. Keskin, B. Çalışanların Performanslarını Arttırmada Bir Araç Olarak Motivasyon ve Motivasyon Teknikleri. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Yönetimi Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Atılım Üniversitesi, 2008.

193. Drafke M W, Kossen S. *The Human Side Of Organizations*, 7th ed New York, Addison Wesley, 1998.

194. Güney S. *Davranış Bilimleri*, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, 2000.

195. Rollinson D, Broadfield A. *Organisational Behaviour And Analysis*, London: Prentice Hall, 2002.

196. Budak G, Budak G. *İşletme Yönetimi*, Genişletilmiş ve Gözden Geçirilmiş 5. Baskı, İzmir, Barış Yayınları Fakülteler Kitabevi, 2004.

197. Miner J B . *Organizational Behavior 1: Essential Theories Of Motivation And Leadership*. Armonk, Ny, Usa, M.E. Sharpe, Inc, 2006.

198. Balcı F. *Çalışanların Özendirilmesi Ve Motivasyon*. A. E. Alaç (Ed.), İnsan Kaynakları Yönetiminde Eğitim Ve Geliştirme, Ankara, Seçkin Yayıncılık. 2014:115-30.

199. Gümüş S, Sezgin B. Motivasyonun Örgütsel Bağlılığa ve Performansa Etkisi, 1. Baskı, İstanbul, Hiperlink, 2012.

200. Özkalp E, Kırel Ç. *Örgütsel Davranış*, Eskişehir, Etam A.Ş, Basımevi, 1999.

201. Tınaz P. Çalışma Yaşamından Örnek Olaylar, 3. Baskı. İstanbul, Beta Yayıncılık, 2013.

202. Taşdemir, S. *Motivasyon Kuramına Genel Bir Bakış, Motivasyon Araştırmaları ve Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurum Ölçeğinde Bir Model Önerisi*. Ankara, Ankara İdari Uzmanlık Tezi Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu, 2013:6-81.

203. Çetinkanat C. *Örgütlerde Güdüleme ve İş Doyumu*, Ankara: Anı Yayıncılık, 2000: 17.

204. Kerman E. İş Motivasyonu ve Sonuçları: Bir Uygulama. Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İşletme Ababilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi, 2007.

205. Argon T, Eren A. *İnsan Kaynakları Yönetimi*, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, 2004.

206. Tozkoparan G. *Motivasyonda Süreç Kuramları*. C. Serinkan (Ed.), Liderlik Ve Motivasyon, Ankara, Nobel Akademik Yayıncılık, 2012:105-32

207. Keser A. Çalışma Yaşamında Motivasyon, 1. Baskı. Bursa, Alfa Aktüel Yayınları,2006.

208. Balcı A. *Örgütsel Sosyalleşme: Kuram Strateji ve Taktikler*, Ankara Pegem Yayıncılık, 2000.

209. Aşıkoğlu M. Motivasyon, İstanbul, Üniversite Kitabevi, 1996.

210. Karaman F. *İşletmede Motivasyon ve Verimlilik*, 1. Baskı. İstanbul, Etap Yayınevi, 2010.

211. Günbayı İ. *Örgütlerde İş Doyumu ve Güdülenme*, Ankara, Özen Yayımcılık, 2000.

212. Koçel T. *İşletme Yöneticiliği: Yönetim ve Organizasyon, Organizasyonlarda Davranış, Klasik, Modern, Çağdaş ve Güncel Yaklaşımlar*, İstanbul, Beta Basım Yayın, 2010.

213. Yalçın Y. İlkokul ve Ortaokul Yöneticilerinin Öğretmenlerin Başarısını Artırmada İçsel Güdüleme (İçsel Motivasyon) Yeterlilikleri. Eğitim Bilimler Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Ana Bilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Yeditepe Üniversitesi, 2015.

214. Sağlam A. *Eğitim Örgütlerinde Kuramdan Uygulamaya Güdüleme*, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, 2007.

215. Landy F J, Conte J M. *Work İn The 21st Century, An Introduction To Industrial And Organizational Psychologh*, Usa, Wiley Inc, 2010.

216. Champoux J E. *Organizational Behavior*, 3. Edith. United States Of America: Thomson South-Western, 2006.

217. Tuna M, Seza M. Türk Kamu ve Özel Sektör Matbaa İşletmelerinde Çalışanların İçsel Motivasyon Düzeylerinin Karşılaştırılması. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 2006, 27, 619-32.

218. Yüksel Ö. *İnsan Kaynakları Yönetimi*. Ankara, Gazi Kitapevi, 2000.

219. Ağırbaş İ, Çelik Y, Büyükkayıkçı H. Motivasyon araçları ve iş tatmini: sosyal sigortalar kurumu başkanlığı hastane başhekim yardımcıları üzerinde bir araştırma. *Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi* 2005,8:3, 325–48.

220. Konur D. İşyerlerinde Motivasyon Teorileri ve Uygulamalarına İlişkin Bir Araştırma. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi, 2006.

221. İncir G. *Çalışanların Motivasyonuna Genel Bir Bakış*, Ankara, Milli Prodüktivite Merkezi Yayınları, 1985.

222. Fındıkçı İ. *İnsan Kaynakları Yönetimi*, İstanbul, Alfa Basım Yayım Dağıtım Ltd. Şti, 1999.

223. Bilecen F. İşletmelerde Motivasyon ve Çalışanların Motivasyonunu Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilimdalı. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Beykent Üniversitesi Tezi. 2008.

224. Can H. *Organizasyon ve Yönetim*, Ankara, Siyasal Kitabevi, 2002.

225. Bingöl D. *İnsan Kaynakları Yönetimi*, İstanbul, Beta Basım Yayım, 1998.

226. Birkan K C. Çalışanların Motivasyonel Öncelikleri ve Bir Motivasyon Faktörü Olarak Liderliğin Önemi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi İstanbul: İstanbul Üniversitesi, 2009.

227. Schuler Randal; Managing Human Resources, Fifth Edition, West Publishing Company, New York, 1995, S. 426.'Dan Naklen Ünal Ayşe; "Performansa Dayalı Ücret Ve Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar". *Kamu-İş*. Cilt 5-Sayı 1; 1999: S.2

228. Irwin C, Daniel M, Judge T A. Pay preferences and job search decisions: a person organization fit perspective. *Personnel Psychology* 1994, 47: 317- 48.

229. Milkovich G T, Newman J M. *Compensation*. Boston: Mcgraw-Hill, 2002.

230. Gürbüz S. Kamu personelinin ücret tatmin seviyelerini belirlemeye yönelik bir araştırma. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi* 2007,6:21,240-60.

231. Sabuncuoglu Z, Tüz M. Örgütsel Psikoloji, Bursa, Ezgi Kitabevi, 2001.

232. Nelson B. *Çalışanlarınızı Ödüllendirmenin 1001 Yolu*, Çeviri: Egeliler S, İstanbul, Rota Yayınları, 1999.

233. Ay Z. Sanayi İşletmelerinde Motivasyon ve Ülkemizdeki Motivasyon Uygulamaları. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı. Yüksek Lisans TeziKonya: Selçuk Üniversitesi, 2007.

234. Ertürk M. *İşletmelerde Yönetim ve Organizasyon*, İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş, 2000.

235. Ünlüönen K, Ertürk M, Atınç O. Otel işletmelerinde psiko-sosyal motivasyon araçları ve bu araçların farklı departmanlar üzerindeki etkisine yönelik Ankara ve İzmir otellerinde bir uygulama. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi* 2007: 6, 19: 09-32.

236. Başaran İE. *Örgütsel Davranış, İnsanın Üretim Gücü*. Ankara: Siyasal Basın Yayın Dağıtım, 2008.

237. Çiçek D. Örgütlerde Motivasyon ve İş Yasam Kalitesi: Bir Kamu Kurulusundaki Yönetici Personelin Motivasyon Seviyelerinin Tespit Edilerek Yasam Kalitesinin Geliştirilmesi Üzerine Bir Araştırma. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı. Doktora Tezi, Adana: Çukurova Üniversitesi, 2005.

238. Us AT. *İşletmelerde Motivasyon*, İstanbul, İgiad Yayınları, 2007.

239. Eren E. *Yönetim ve Organizasyon*. İstanbul, Beta Yayınları, 2011.

240. Kuşluvan Z. Örgütlerde motivasyonun önemi ve kullanılan motivasyon araçları. *İnsan Kaynakları ve Yönetim Dergisi* 1999. 3: 55-64

241. Tunçer, P. Örgütlerde performans değerlendirme ve motivasyon. *Sayıştay Dergisi* 2013, 88: 87-108.

242. Açıkalın A. *Teknik ve Toplumsal Yönleriyle Okul Yöneticiliği*, Ankara: Pegem A Yayınları, 1994.

243. Özdemir T Y, Kartal S E, Yirci R. Okul müdürlerinin öğretmenleri motive etme yaklaşımları, *Turkish Journal Of Educational Studies* 2014: 190-215.

244. Kocabaş İ, Karaköse T. Okul müdürlerinin tutum ve davranışlarının öğretmenlerin motivasyonuna etkisi (özel ve devlet okulu örneği). *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2005, 3: 79-91.

245. Sapkale A. Study of relationship of work motivation and job satisfaction towards teaching attitude of secondary school teachers of dhule city. *International Referred Research Journal* 2009, 2: 22.

246. Rowley J. Motivation and academic staff in higher education. *Quality Assurance İn Education* 1996, 4: 11-6.

247. Oplatka I. *Motivation,* Satisfaction And Commitment To Educational Work. Fundamentals Of Educational Administration And Management Leadership İn The Educational Organization. Haifa: Pardes, 2010.

248. Büyükses L. Öğretmenin İş Ortamındaki Motivasyonunu Etkileyen Etmenler, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi 2010.

249. Baş E. İlköğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Motivasyonlarını Etkileyen Motivasyon Araçları. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Edirne: Trakya Üniversitesi, Mayıs, 2006.

250. Akman Y. Öğretmenlerin algılarına göre iş motivasyonu ve örgütsel özdeşleşme arasındaki ilişki. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi* 2017: 14-1, 27,71-88.

251. Ayaydın M. Tok H. Motivasyonu etkileyen faktörlere ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin incelenmesi (gaziantep örneği). *International Periodical For The Languages, Literature And History Of Turkish Or Turkic Volume*, 2015: 10(11), 187-200.

252. Çevik A. Köse A. Öğretmenlerin okul kültürü algıları ile motivasyonları arasındaki ilişkinin incelemesi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi* 2017: 6, 2, 996-1014.

253. Doğan S. Koçak O. Ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin öğretmen motivasyonuna ilişkin algı ve görüşleri. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 2017: Cilt/Vol.: 17 - Sayı/No: 1 ,1-18.

254. Ada Ş. Akan D. Ayık A. Yıldırım İ. Yalçın S. Öğretmenlerin motivasyon etkenleri. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 2013: S. 17,3, S. 151-66.

255. Ateş H. Yıldız B. Yıldız, H. Herzberg"in çift faktör kuramı kamu okullarında çalışan öğretmenlerin motivasyon algılarını açıklayabilir mi? Ampirik bir araştırma. *Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi* 2012: 7,2, 147-62.

256. Gökçe F. İhtiyaçlar Hiyerarşisi Kuramına Göre Öğretmenlerin Motivasyon Düzeyler. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakultesi Dergisi* 2011. 24,2, 317-34.

257. Tosheva I. Choosıng the professıon of a physıcal educatıon teacher, *In The Perspectıve Of Meta-Theory About The Motıvatıon Sources* 2016: Vol.44, No. 1, 120-27.

258. Sinclair C. Initial and changing student teacher motivation and commitment to teaching. *Asia-Pacific Journal Of Teacher Education* 2008: 36,2, 79-104.

259. Atkinson ES. An investigation into the relationship between teacher motivation and pupil motivation. *Educational Psychology* 2000: 20, 45–57.

260. Ololube NP. Teacher job satisfaction and motivation for school effectiveness: an assessment, *Essays İn Education* 2006: 18.

261. Eyal O. Roth G. Principals' leadership and teachers' motivation self- determination theory analysis. *Journal Of Educational Administration* 2011: Vol. 49, No. 3, 256-75.

262. Hein V, Ries F, Pires F, Caune A, Emeljanovas A, Ekler J H, Valantiniene İ. The relationship between teaching styles and motivation to teach among physical education teachers. *J Sports Sci Med* 2012: 11, 123-30.

263. Alam TA. Farid S. Factors affecting teachers motivation. *International Journal Of Business And Social Science* 2011: Vol. 2 No. 1.

264. Creswell JW. Pablo-Clark V. *Karma Yöntem Araştırmaları*. Çeviri: Dede Y, Demir S B. Ankara: Anı, 2014.

265. Creswell J W. Nitel, Nicel Ve Karma Yöntem Yaklaşımları Araştırma Deseni. (Çev.Ed. Demir, S. B.). Ankara: Eğiten Kitap. 2017:155.

266. Büyüköztürk Ş, Çakmak E, Akgün Ö E Karadeniz Ş, Demirel F. (2015). Bilimsel Araştırma Yöntemleri (Geliştirilmiş 19. baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.

267. Yılmaz İ. Öğretmenlerin branşlara göre dağılımı, Http://Www.Mebpersonel.Com/Meb-Personelleri/Mebde-Gorev-Yapan-Ogretmenlerin-Branslara-Gore-Sayisal-Dagilimi-H146524.Html 16 Ekim 2017.

268. Bartlett JE. Kotrlik JW. Higgins CC. Organizational research: determining appropriate sample size in survey research. *Info. Tech, Learn, Perform J.* 2001: 19,1: 43-50.

269. Dolaşır T S, Büyüköztürk Ş. Antrenörlerin mesleki etik ilkeleri nelerdir? Nasıl ölçülür? Ölçek geliştirme: ölçeğin geçerlik ve güvenirliği. *Spormetre* 2009: 7,4, 159-68.

270. Seidman I. *Interviewing As Qualitative Research*, A Guide For Researchers İn Education And The Social Sciences, 3rd Ed. New York: Teachers College Press, 2006.

271. Cameron JG. In: Hay I, Ed. *Qualitative Research Methods İn Human Geography*, 2rd Ed. Melbourne: Oxford University Press, 2005: 156-82.

272. Patton MQ. *Qualitative İnterviewing. In Qualitative Research And Evaluation Methods*, 3rd Ed, Thousand Oaks, Ca: Sage. 2002: 339–427.

273. Byers PY, Wilcox JR. Focus groups: a qualitative opportunity for researchers. *Journal Of Business Communication* 1991: 28,1, 63-78.

274. Howard E, Hubelbank J, Moore P. Employer evaluation of graduates: use of the focus group. *Nurse Educator* 1989: 14(5), 38–41.

275. Goss J D, Leinbach T R. Focus groups. *As Alternative Research Practice, Area* 1996: 28,2, 115-23.

276. Berg B. *Qualitative Research Methods For The Social Sciences*, 7th Edition. Alliii And Bacon. Boston Ma, 2009.

277. Power Z, Campbell M, Kilcoyne P. The hiperemesis impact of symptoms uestionnaire: development and validation of a clinical tool. *Int J Nurs Stud* 2010: 47, 1, 67-77.

278. Şimşek H, Yıldırım A. *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. 8. Baskı Seçkin Yayıncılık, Ankara: 2011

279. Bilgin N. *Sosyal Bilimlerde İçerik Analizi.* Ankara, Siyasal Kitap Evi, 2014.

280. Clarke V, Braun V. Teaching thematic analysis: overcoming challenges and developing strategies for effective learning. *The Psychologist* 2013, 26: 120-3.

281. Miles M B, Huberman A M. *Qualitative Data Analysis*, 2th ed. California, An Expanded Sourcebook Sage Publications, 1994.

282. Davis LL. Instrument review: getting the most from your panel of experts. *Appl Nurs Res* 1992, 5: 194–7.

283. Lynn MR. Determination and quantification of content validity. *Nursing Research* 1986, 35: 382– 5.

284. Yurdakul H. Ölçek Geliştirme Çalışmalarında Kapsam Geçerliliği İçin Kapsam Geçerlilik İndekslerinin Kullanılması, *Xıv. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi İçinde (Ss.), Denizli: Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi* 2005: 1-5.

285. Pullant J. *Spss Survival Manual: A Step-By-Step Guide To Data Analysis Using Spss For Wi,Ndows*. Philadelphia, Pa: Open University Press 2001.

286. Fıeld A. *Discovering Statistics Using Ibm Spss Statistics. California*, Sage, 2009.

287. Akgül A, Çevik O. *İstatistiksel Analiz Teknikleri: Spss'te İşletme Yönetimi Uygulamaları*, Ankara, Emek Ofset, 2003.

288. Tavşancıl E. *Tutumların Ölçülmesi ve Spss İle Veri Analizi*, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, 2002.

289. Bayram N. *Sosyal Bilimlerde Spss İle Veri Analizi*, Bursa, Ezgi Kitabevi, 2004.

290. Büyüköztürk Ş. *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*, 4. Baskı. Ankara, Pegem Akademi Yayıncılık, 2004.

291. Yılmaz V, Çelik H E. *Lisrel İle Yapısal Eşitlik Modellemesi-I*, Ankara, Pegem Akademi Yayıncılık, 2009.

292. Meydan C H, Şeşen H. *Yapısal Eşitlik Modellemesi Amos Uygulamaları.* Ankara, Detay Yayıncılık, 2011.

293. Bayram N. *Yapısal Eşitlik Modellemesine Giriş*, Bursa, Ezgi Kitapevi, 2010.

294. Şimşek ÖF. *Yapısal Eşitlik Modellemesine Giriş*, Ankara, Ekinos, 2007.

295. Balcı A. *Sosyal Bilimlerde Araştırma*, Ankara, Pegem A Yayıncılık, 2005.

296. Alpar R. *Spor Bilimlerinde Uygulamalı İstatistik*, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım 2001.

297. Tabachnick B G, Fidell L S. *Using Multivariate Statistics* (sixth ed.)Pearson, Boston 2013.

298. George D, Mallery M.. *SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference, 17.0 update* 10ed, Boston: Pearson 2010.

299. Kayri M. Araştırmalarda gruplar arası farkın belirlenmesine yönelik çoklu karşılaştırma (Post-Hoc) teknikleri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 2009, 19 (1), 51- 64.

300. Özsoy S, Özsoy G. Effect Size Reporting in Educational Research. *Elementary Education Online* 2013, 12(2): 334-46.

301. Işık İ. Yokluk Hipotezi Anlamlılık Testi ve Etki Büyüklüğü Tartışmalarının Psikoloji Araştırmalarına Yansımaları. *Eleştirel Psikoloji Bülteni* 2014, 5: 55-80.

302. Özcan G, Mirzeoğlu AD, Çoknaz D. Öğrenci gözüyle beden eğitimi ve spor dersi ve öğretmeni. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2016, 16(1): 270-91.

303. Erkmen G, Tekin M, Taşğın Ö. Özel İlköğretim Okullarında Öğrenim Gören Öğrencilerin Çeşitli Değişkenlere Göre Beden Eğitim Dersi Hakkındaki Tutum ve Görüşleri. 9. Uluslar Arası Spor Bilimleri Kongresi, 3–5 Kasım. Muğla: Muğla Üniversitesi, Nobel Yayın Dağıtım, 2006.

304. Dalaman O. ve Korkmaz İ. ilköğretim birinci kademede beden eğitimi dersine giren öğretmenlerin beden eğitimi öğretim programı kazanımlarına ilişkin görüşleri. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi* 2010, 4(3): 172-85.

305. Sönmez T, Sunay H. Ankara'daki ortaöğretim kurumlarında uygulanan beden eğitimi ve spor dersinin sorunlarına ilişkin bir inceleme. *Milli Eğitim Dergisi* 2004, 32(162): 270-77.

306. Baykoçak C. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Sorunları Ve Tükenmişlik Düzeyleri Bursa İli Uygulaması. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya: Sakarya Üniversitesi, 2002.

307. Yılmaz A, Cihan H. The opinions of head-teachers, physical education teachers and students towards the physical education course: a qualitative research. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi* 2018, 23(1): 9-24.

308. Uğur A O, Yenel F. Beden eğitimi öğretmenlerinin sınıf yönetimi yaklaşımları ve karşılaştıkları sorunlar üzerine bir araştırma. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi* 2007, 11(1): 149-73.

309. Başaran B. Dedeoğlu O. Öğretmen adaylarının mesleğe ilişkin motivasyonlarını etkileyen faktörler. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2013,14(3): 129-51.

310. Yıldız E. Öğretmenlerin Meslek Etik İlkelerine Uygun Davranma Algılarının İşe Yabancılaşma - Yaşam Doyumu Ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Kırşehir: Ahi Evran Üniversitesi, 2016.

311. Yeşilyurt E, Kılıç M. Ortaokul Öğrencilerinin Algılarına Göre Öğretmenlerin Etik Değerlere Uyma Düzeylerinin Değerlendirilmesi. *Ekev Akademi Dergisi* 2014, 18(60): 471-86.

312. Özen F. Sınıf Öğretmenlerinin ve Sınıf Öğretmeni Adayı Öğrencilerin Zamanla Öğretmenlik Meslek Etiği Algılarındaki Değişim. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi* 2017: 13.

313. Avgin S S, Karakaya F. Determınıng the teachers' level of obeyıng the ethıcal rules accordıng to student perceptıon. *European Journal Of Education Studies* 2016: 2-12.

314. Duran K. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Mesleki Etik Davranışları Algılama Düzeylerinin ve Etik İkilemleri Çözümlemelerinin İncelenmesi. Eğitim Bilimleri enstitüsü, Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin İlköğretim Anabilim Dalı, Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, 2014.

315. Çelebi N, Akbağ M. Genel liselerde çalışan öğretmenlerin etik davranışlarını belirlemeye yönelik bir araştırma. *International Online Journal Of Educational Sciences* 2012, 4(2): 425-41.

316. Dayanç T. Sınıf Öğretmenliği Aday Öğretmenlerinin Mesleki Etik Konusundaki Görüşleri ve Mesleki Etik İkilemleri Çözümleme Biçimleri. Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Bölümü Eğitim Programları ve Öğretimi Anabilim Dalı. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu, 2007.

317. Kılıç D E, Özgür Ö. "Öğretmen adaylarının duygusal zeka düzeyleri ve etik muhakeme yetenekleri". *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 2009, 1(6): 123-16.

318. Namlı A N. Sınıf öğretmenlerinin mesleki etik ilkelerine uyma düzeyleri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 2017: Cilt: 10 Sayı: 49

319. Manolova O. Mesleki Etik İlkelere İlişkin Türkiye ve Moldova'daki İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Görüşleri. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Politikası Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Teftişi Programı. Doktora Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi, 2011.

320. Ottekin D A, Aslan H. İlk ve ortaokul öğretmenlerinin etik duyarlılıklarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (sinop ili örneği). *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi* 2014, 4(1): 187–206.

321. Örenel S. Öğretmenlerin Mesleki Etik İlkeleri Kapsamındaki Davranışlarının İlköğretim Ve Orta Öğretim Öğrencilerinin Algılarıyla Karşılaştırılması. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi, 2005.

322. Kepenek Ö. Öğretmenlik Meslek Etik İlkelerinin Örgütsel Vatandaşlık Davranışına Etkisi (Kocaeli İli Örneği). Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi. Sakarya: Sakarya Üniversitesi, 2008.

323. Mirzeoğlu D, Mirzeoğlu N, Paknadel C, Erdoğan Ş. Devlet ve özel okullarda çalışan beden eğitimi öğretmenlerinin iş doyumu düzeyleri. *Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi* 1996, 8: 3–10

324. Eryılmaz E. Özel ve Resmi Lise Öğretmenlerinin Örgütsel Yabancılaşma Düzeyleri. *Eğitim ve Bilim* 2011, Cilt 36, Sayı 161

325. Topçu İ. Devlet ve Özel İlköğretim Okullarında Yöneticilerin Öğretimin Denetimi Görevlerini Yerine Getirme Biçimleri *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, Aralık 2010, Cilt: 34, Sayı: 2, 31-39

326. Temur H B, Gencer Y.G Anne-Babaların beden eğitimi dersine karşı yaklaşımlarının farklı değişkenlere göre incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi* 2016, 3(1): 23-33.

327. Özen F, Durkan E. Algılanan örgütsel etik iklim ile öğretmenlik meslek etiği arasındaki ilişki. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi* 2016, 22(4): 593-627.

328. Aydemir F. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Mesleki Etik Davranışlar Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Malatya: İnönü Üniversitesi, 2012.

329. Uğurlu CT. Öğretmenlerin eğitimi müfettişlerinin etik davranışlarına ilişkin görüşleri. *E-İnternationaljournal Of Educational Research* 2010, 1(2): 66-78.

330. Kentsü J. Okul Yöneticilerinin Kişilik Özelliklerinin Örgütsel Etik Üzerine Etkisi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Yeditepe Üniversitesi, 2007.

331. Sakin A. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Mesleki Etik Davranışlar Hakkındaki Görüşleri İle Ahlaki Yargı Düzeyleri Ve Öğretmenlik Tutumlarının İncelenmesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı. Doktora Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi 2007.

332. Şengül B Öğretmenlerin Etik Davranışlarının İncelenmesi: Türkiye - Kosova Karşılaştırması. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı. İstanbul: Marmara Üniversitesi, 2013.

333. Temel C, *Beden Eğitimi Öğretmenlerinin İşe Yabancılaşması*, Ankara, Spor Yayınevi ve Kitapevi, 2016:118

334. Can S. Factors motivating teachers working at elementary and secondary schools. *Social And Behavioral Sciences* 2015, 174:3087 – 93

335. Aksoy H. Örgüt İkliminin Motivasyon Üzerine Etkisi. Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi, 2006.

336. Güven A. Kamu Yöneticilerinin Davranış Tarzlarının Personelin Motivasyonu Üzerine Etkileri: Tokat İl Milli Eğitim Müdürlüğünde Çalışan Öğretmenler Üzerinde Bir Uygulama. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, , Tokat: Gazi Osman Paşa Üniversitesi, 2007.

337. Eroğlu S. Toplam Kalite Yönetimi Uygulanan Orta Öğretim Kurumlarında Öğretmenlerin Örgütsel Adanmışlık Ve Motivasyon Düzeyleri. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Yeditepe Üniversitesi, 2007.

338. Yılmaz F. Eğitim Örgütlerinde Örgüt Kültürünün Öğretmenlerin İş Motivasyonu Üzerindeki Etkisi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi, 2009.

339. Tanrıverdi S. Katılımcı Okul Kültürünün Yabancı Dil Öğretmenlerinin İş Motivasyonuyla İlişkisine Yönelik Örnek Bir Çalışma. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Yeditepe Üniversitesi, 2007.

340. Tiryaki A. İşletmelerde Modern Liderlik Yaklaşımları ve Çalışan Motivasyonu İlişkisine Yönelik Bir Uygulama. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi, 2008.

341. Bilegt E. Örgüt Kültürü İle Çalışan Motivasyonu Arasındaki İlişki Ve Bir Araştırma. Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, 2012.

342. İren S. İlkokullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Örgütsel Adalet Algıları İle Mesleki Motivasyon Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Tuzla Örneği. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı. İşletme Yönetimi Bilim Dalı İstanbul: İstanbul Aydın Üniversites, 2015.

343. Chung M, Phillips A. The relationship between attitude toward physical education and leisure-time exercise in high school students. *The Physical Educator* 2002 59(3): 126-38.

344. Harriet D, Richard B, Tokie I. Japanese and english school students' views of physical education: a comparative study. *International Journal Of Sport And Health Science* 2006. 4: 74-85.

345. Akandere M, Özyalvaç NT, Duman S. Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutumları ile akademik başarı motivasyonlarının belirlenmesi (konya anadolu lisesi örneği). *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 2010, 24: 1-10.

346. Stelzer J, Ernest Jm, Fenster Mj, Langford G. Attıtudes toward physıcal educatıon: a study of hıgh school students from four countrıes - austrıa, czech republıc, england, and usa. *Coll Stud J* 2004: 38 (2).

347. Hünük D. Ankara İli Merkez İlçelerindeki İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine İlişkin Tutumlarının Sınıf Düzeyi, Öğrenci Cinsiyeti, Öğretmen Cinsiyeti ve Spora Aktif Katılımları Açısından Karşılaştırılması. Sağlık Bilimleri Enstitüsü Spor Bilimleri ve Teknolojisi Programı. Yüksek Lisans Tezi Ankara: Hacettepe Üniversitesi, 2006.

348. Yaldız A S, Özbek O. İlköğretim okullarında beden eğitimi dersine yönelik öğrenci ve ana-baba tutumları. *Kastamonu Eğitim Dergisi* 2018, 26

349. Sivrikaya Ö, Kılçık M. İlköğretim okulları 2. kademe öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumlarının belirlenmesi (Düzce Örneği*). Cbü Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi* 2017 12 (1): 1-15.

350. Yıldız A. Ebeveynlerin Çocuklarının Beden Eğitimi Ve Spor Dersine Katılımına Yönelik Tutumlarının İncelenmesi: Tokat İli Örneği. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı. Yüksek lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, 2015

351. Küçük E. İköğretim Okulları Öğretmenlerinin Okul Yöneticilerine Yönelik Çağdaş Denetim Algıları İle Mesleki Motivasyon Düzeyleri Arasında İlişki(İstanbul İli Eyüp İlçesi Örneği). Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Yeditepe Üniversitesi, 2008.

352. Uçar R, Dağlı A. İlkokul müdürlerinin dağıtımcı liderlik davranışları ile öğretmenlerin motivasyon ve yaratıcılık düzeyleri arasındaki ilişki. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi* 2017 Cilt:16 Sayı:60 198-16

353. Özdoğru M, Aydın B. İlköğretim okulu öğretmenlerinin karara katılma durumları ve istekleri ile motivasyon düzeyleri arasındaki ilişki. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2012, 12(2), 357-367.

354. Demirtaş Z, Canpolat C. Kariyer basamakları uygulaması ile öğretmenlerin motivasyonu ve örgütsel bağlılıkları arasındaki ilişkiler. *Journal Of Educational Reflections* 2017, 1(1): 26-36.

355. Hasanoğlu A. Öğretmenlerin İş Doyumu Ve Motivasyon Düzeylerinin İncelenmesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalı. Tezsiz Yüksek Lisans Projesi. Denizli: Pamukkale Üniversitesi, 2017.

356. Göloğlu C, Demir E, Demir YB. Sınıf öğretmenlerinin motivasyonları ile kişilik özellikleri arasındaki ilişki. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 2017, 14(37): 73-87

357. Oran F Ç, Güler SB, Bilir P. İş motivasyonunun örgütsel bağlılığa olan etkinin incelenmesi: sultangazi/istanbul ilköğretim okullarında bir araştırma. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 2016, 13(35): 236-52.

358. Özüdoğru M, Aydın B. İlköğretim okulu öğretmenlerinin karara katılma durumları ve istekleri ile motivasyon düzeyleri arasındaki ilişki. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2012, 12(2): 357-67.

359. Gergin B. İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin İş Doyum Düzeyleri (Çorum İli Örneği). Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimler Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi, 2006.

360. Sucu A. Öğretmenlerin Motivasyonu İle Okul Yöneticilerinin Öğretimsel Liderlik Davranışları Arasındaki İlişkinin Analizi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı. Malatya: İnönü Üniversitesi, 2016.

361. Ertürk R. , Aydın B., (2015). İlkokul ve ortaokul öğretmenlerinin örgütsel adalet ve içsel motivasyona yönelik algılarının incelenmesi. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi* 2 (4), 233-246.

362. Dündar S, Özutku H, Taşpınar F. İçsel ve dışsal motivasyon araçlarının iş görenlerin motivasyonları üzerindeki etkisi: ampirik bir inceleme. *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi,* 2007,2: 107-8.

363. Özsoy P Ö. İlkokul Öğretmenlerinin İç Motivasyon ve Görev Performanslarının İl Eğitim Denetmenlerinin Uyguladıkları Denetim Yaklaşımları Açısından İncelenmesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı. Ankara: Gazi Üniversitesi, 2014.

364. Çelik S. Hemşirelerin Profesyonellik Davranışlarının İş Doyumuna Etkisi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Programı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, 2010.

365. Çakırel Y, Görener A, Dinçer H. Etik ve bilişim etiği arasındaki farkın algılanmasına yönelik bir alan çalışması, 1.Uluslararası 5.Ulusal Meslek Yüksekokulları Sempozyumu, Konya 2009.

366. Mahal PK. Organizational culture and organizational climate as a determinant of motivation. *The Iup Journal Of Management Research*, 2009, 8(10): 38-51.

367. Özkul Y. Örgüt İkliminin Motivasyon Üzerine Etkisi: Bir Uygulama. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Çalışma Ekonomisi Ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı. Yönetim Ve Çalışma Psikolojisi Bilim Dalı. İstanbul: Marmara Üniversitesi, 2013

368. Dur B. Lise Öğretmenlerinin Motivasyon Düzeyi Ve Motivasyon Düzeyi İle Okul Kültürü Arasındaki İlişki. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı. İşletme Yönetimi Bilim Dalı. Yükseklisans Tezi. İstanbul: İstanbul Aydın Üniversitesi, 2014.

369. Arpaguş AU. Okul Kültürünün Öğretmen Davranışlarına Etkisi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi. Edirne: Trakya Üniversitesi, 2011.

370. Sökmen A, Ekmekçioğlu EB. Yönetici etik davranışlarının sınır birim çalışanlarının motivasyon ve iş tatmini üzerindeki etkisi: Adana'da bir araştırma. *İşletme Araştırma Dergisi* 2013, 4(5): 87-104.

371. Bıyık Y, Şimşek T, Erden P. Etik liderliğin çalışanların iş performansı ve iş tatminine etkisi. *Gazi İktisat ve İşletme Dergisi* 3 2017: 59-70

372. Ayan A. Etik liderlik tarzının iş performansı, içsel motivasyon ve duyarsızlaşma üzerine etkisi: kamu kuruluşunda bir uygulama, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İibf Dergisi*, 2015,10(3) 117-41.

373. Emirbey A. Okul Yöneticilerinin Etik Liderlik Davranışları İle Öğretmen Motivasyonu Arasındaki İlişki. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri

Anabilim Dalı. Eğitim Yönetimi Bilim Dalı. Yüksek lisans Tezi Uşak: Uşak Üniversitesi, 2017.

374. Veneziano L, Hooper JA *Method For Quantifying Content Validity Of Healthrelated Questionnaires.* Am J Helath Behav,1997, 21 (1); 67-70.

375. Aynal Ş Ö, Kumandaş H, Ersanlı, K. Okul öncesi öğretmenlerine yönelik mesleki etik ilkeleri ölçeği geliştirme çalışması. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi* 2015, 14.1: 429-442.

376. Acat M B. Yenılmez K. Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin motivasyon düzeyleri. *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 2004, 12: 126-140.

377. Kauffman D F, Yılmaz-Soylu M, Duke B. Öğretme motivasyonu ölçeğinin geçerlik çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2011, 40: 279-290.

SPOR YAPAN VE YAPMAYAN ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN ÖFKE İFADE TARZLARI

EDİTÖR

PROF.DR. HAYRİ DEMİR

YAZAR

TURAN SEZAN

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Spor Yapan Ve Yapmayan Üniversite Öğrencilerinin Öfke İfade Tarzları

Editör: Hayri Demir

Yazar: Turan SEZAN

ISBN: 978-625-7957-16-8

1. Baskı: Aralık 2019

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir.
EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

1.GİRİŞ---------- 1 -

1.1. Öfke Kavramı ---------- - 2 -
1.1.1. Öfke ve Cinsiyet ---------- - 5 -
1.1.2. Öfkenin Sebepleri ---------- - 5 -
1.1.3. Öfkenin Belirtileri ---------- - 8 -
1.1.5. Öfkenin İşlevleri ---------- 12 -
1.1.6. Öfke ile Başa Çıkma Yöntemleri ---------- 15 -
1.1.7. Öfke İfade Tarzları ---------- 20 -
1.1.8. Öfke İle İlgili Kuramsal Yaklaşımlar ---------- 25 -

***2.GEREÇ VE YÖNTEM* ---------- - 31 -**

2.1.Evren ve Örneklem ---------- 31 -
2.2. Veri Toplama Araçları ---------- 32 -
2.2.1.Kişisel Bilgi formu ---------- 32 -
2.2.2.Sürekli Öfke ve Öfke Tarz Ölçeği (SÖÖTÖ) ---------- 32 -
2.3.Verilerin Analizi ---------- 33 -

3.BULGULAR ---------- - 35 -

3.1.Spor Yapan Üniversite Öğrencileri ile Spor Yapmayan Üniversite Öğrencilerinin Sosyo-Demografik Değişkenlere Göre Karşılaştırılması ---------- 35 -
3.2.Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sosyo-Demografik Değişkenlere Göre Sürekli Öfke, Öfke Kontrol, Dışa Vurulan Öfke ve İçte Tutulan Öfke Alt Boyutlarının Test Puanlarındaki Farklılıklarının Karşılaştırılması ---------- 40 -
3.3.Spor Yapan Öğrenciler ile Spor Yapmayan Öğrencilerin Sürekli Öfke, Öfke Kontrol, Dışa Vurulan Öfke ve İçte Tutulan Öfke Alt Boyutlarının Test Puanlarındaki Farklılıklarının Karşılaştırılması ---------- 56 -

4.TARTIŞMA ---------- - 59 -

5.SONUÇ VE ÖNERİLER ---------- - 69 -

6.KAYNAKÇA ---------- - 73 -

6.KAYNAKÇA

Akmaz N, 2009. Eğitim Yöneticilerinin bağlanma stilleri ve sürekli öfke ve öfke ifade tarzları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Aksoy A, Ögel K, 2003. Kendin e zarar verme davranışı. Anadolu Psikiyatri Dergisi, 4, 226 -36.

Aksu Y, 2015. Şiddet içeren suçlardan kayıtları olan bireylerin bağlanma stilleri, sürekli öfke ve öfke ifade tarzları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversite si Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul.

Akvardar Y, 2000. Psikanalitik kurama giriş. 2. Baskı, İstanbul, Bağlam Yayıncılık.

Alkış L, Özkardeş GO, 2016. Boşanmış ve boşanmamış ailedeki ergenlerde denetim odağı ve öfke ifade tarzlarının karşılaştırılması. İstanbul Ticaret Üniversitesi Dış Ticaret Enstitüsü, 40, s. 1 - 24.

Altuntaş G, 2012. Boşanmış ebeveynler ile boşanmamış ebeveynlerin lise birinci, ikinci, üçüncü sınıflarında okuyan çocuklarının sürekli öfke ve öfke ifade tarzı, benlik saygısı ve anksiy ete düzeylerinin karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Atile A, 2015. Böbrek nakli bekleme listesindeki hastaların sürekli öfke düzeyleri ve öfke ifade tarzları ile obsesif kompulsif semptomları arasındaki ilişkinin sosyo-demografik değişkenler eşliğinde incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Bilim Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Avcı AF, 2009. İlköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin arkadaş ilişkileri ve cinsiyete göre öfke düzeyleri ve öfke ifade tarzlarının incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Avcı R, 2006. Şiddet davranışı gösteren ve göstermeyen ergenlerin ailelerinin aile işlevleri, öfke ve öfke ifade tarzları açısından incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Aydın B, 2010. Çocuk ve ergen psikolojisi. 3. Baskı, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım Tic. Ltd. Şti., s. 200-219.

Ayna F, 2013. Lise öğrencilerinin algıladıkları sosyal destek düzeyine göre sürekli öfke ve öfke ifade tarzlarının incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Balcıoğlu İ, Kılıç Ö, 2008. Şiddet bir iletişim biçimi midir? Dirim Tıp Gazetesi, 83, 93 -7.

Balkaya F, Şahin NH, 2003. Çok boyutlu öfke ölçeği. Türk Psikiyatri Dergisi, 14, 192-202.

Baltaş A, Baltaş Z, 2008. Stres ve başa çıkma yolları. İstanbul, Remzi Kitabevi.

Barsade SG, Gibson DE, 2007. Why does affect matter in organizations? The Academy of Management Perspectives, 21, 36-59.

Baumann S, 1994. Uygulamalı spor psikolojisi. 1. Baskı, İstanbul, Alfa Basım Yayım Dağıtım, s. 112-115.

Bayrı F, 2007. Hemşirelerin öfke ifade biçimleri ve genel sağlık durumları ile ilişkisinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sivas.

Bedel A, 2011. Kişiler arası sorun çözme beceri eğitiminin ergenlerin sürekli öfke ve öfke ifade tarzlarına etkisinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Beyazaslan T, 2012. Öfke kontrol eğitiminin hipertansiyon tanısı alan hastaların öfke ve duygu kontrol durumlarına etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.

Bostancı N, Çoban Ş, Tekin Z, Özen A, 2006. Üniversite öğrencilerinin cinsiyete göre öfke ifade e tme biçimleri. Kriz Dergisi, 14, 9-18.

Buntaine RL, Costenbader VK, 1997. Self-reported differences in the experience and expression of anger between girls and boys. Sex Roles, 36, 625-37.

Cüceloğlu D, 1991. İnsan ve Davranışı. 2. Basım, İstanbul, Remzi Kitapevi.

Çetinkaya M, 2016. Ergenlerin başa çıkma stratejileri ile sürekli öfke, öfke ifade tarzları ve şiddete yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Mevlana Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Çivilidağ A, 2013. An investigation on adolescents' cyber bullying and anger: A case study in Nigde province in Turkey. JASSS, 6, 497-511.

Danışık ND, 2005. Ergenlerin sürekli öfke öfke ifade tarzları ile problem çözme becerileri arasındaki ilişki. Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Billimler Enstitüsü, Bolu.

Demir B, 2009. Hemodiyaliz hastalarında gevşeme egzersizlerinin öfke ve öfke kontrolü üzerine olan etkisinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

Demiralp M, Oflaz F, 2007. Bilişsel-davranışçı terapi teknikleri ve psikiyatri hemşireliği uygulaması. Anadolu Psikiyatri Dergisi, 8, 132-9.

Diril A, 2011. Lise öğrencilerinin bilişsel esneklik düzeylerinin sosyodemografik değişkenler ve öfke düzeyi ile öfke ifade tarzları arasındaki ilişki açısından incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Döğüşgen M, 2005. Psikoloji ve psikiyatri sözlüğü. 1. Baskı, İstanbul, Emre Yayınları, s. 167-168.

Ekinci N, 2013. Öğretmenlerin öfke ifade tarzları ile tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Elfenbein HA, 2007. Emotion in organizations: A Review and Theoretical Integration. The academy of management annals, 1, 1, 315-86.

Elkin N, Karadağlı F, 2015. Üniversite Öğrencilerinin Öfke İfade Tarzı ve İlişkili Faktörler/Anger Expression and Related Factors in University Students. Anadolu Kliniği, , Cilt 21, s. 64 -71.

Elmas EH, 2009. Ortaöğretim öğrencilerinin benlik algı düzeyleri ile sürekli öfke ve öfke ifade tarzları arasındaki ilişkinin incelenmesi (kastamonu ili inebolu ilçesi örneği). Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Fiyakalı N, 2008. Anne babası boşanmış ve boşanmamış lise öğrencilerinin sürekli öfke düzeyi ve öfke ifade tarzlarının karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.

Genç H, 2007. Grupla öfke denetimi eğitiminin lise 9. sınıf öğrencilerinin sürekli öfke düzeylerine etkisi. Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Gençtanırım D, Acar VN, 2010. Akılcı duygusal davranışçı yaklaşım ve sezen aksu şarkıları. Eğitim ve Bilim, 32, s. 28-40.

Gök M, 2009. Aile içi şiddet ve öfke ifade tarzları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Güleç Y, 2002. Ergenlerin Öfke Yaşantıları, Benlik Algıları Ve Akademik Başarı İlişkileri. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Gülveren H, 2008. Lise son sınıf öğrencilerinde iç dış kontrol odağı, sürekli öfke ve öfke ifade tarzı ile zeka arasındaki ilişkinin araştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

İlhan HK, 2014. Hemşirelerin çalışma ortamında öfke düzeyi ve öfke ifade tarzları. Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

İmamoğlu O, Gültekin Y, 1993. Önerilen Dengelenmiş Toplumsal Birey Modeli Işığında Ünive rsite Gençliğinin Sorunları: 1982-1992 Döneminde Yayınlanan Araştırmalara İlişkin Bir Değerlendirme, Yorum ve Öneriler. Türk Psikoloji Dergisi, 8, 27 -41.

İmamoğlu S, 2003. Öğretmen adaylarının öfke ve öfke ifade tarzları ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Kaner S, 1990. Suçlularda gerçeklik terapisi. I.Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi: 24, 28 Eylül 1990, Ankara.

Kanoğlu E, 2008. Lise öğrencilerinin öfke düzey leri ve öfke ifadelerinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Karababa A, Dilmaç B, 2015. Ergenlerde insani değerlerin sürekli öfke ve öfke ifade biçimlerini yordamadaki rolü. İlköğretim Online, 14, 3.

Karaca S, Şahin AO, 2011. Görme engelli ergenlerin öfke düzeyi ve öfke ifâde tarzlarrnrn incelenmesi. Yeni Symposium, 49, 4, 195.

Karadal F, 2009. Öfke yönetimi ve niğde üniversitesinde bir araştırma. Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.

Karagün E, Çağlayan Ç, 2014. Sporcuların Şiddete Maruz Kalma Durumları ile Öfke Düzeylerini n Değerlendirilmesi. KOSBED, 28, 113-27.

Karasar N, 2004. Bilimsel araştırma yöntemi.

Karslı N, 2011. Öfke kontrolü ve dindarlık ilişkisi (erzurum örneği). Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Kaya N, Kaya H, Atar NY, Turan N, Eskimez Z, Palloş A, Aktaş A, 2012. Hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin öfke ve yalnızlık özellikleri. Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi, 9, 1826.

Kendirci A, 2013. Evli bireylerin öfke ifade tarzları ve şiddet sorumluluğunun incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat.

Kesen NF, Deniz M, Durmuşoğlu N, 2007. Ergenlerde saldırganlık ve öfke düzeyleri arasındaki ilişki: Yetiştirme Yurtları Üzerinde Bir araştırma. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 17, s.353-364.

Koçak E, 2008. Ergenlerde yalnızlığın yordanmasında benlik saygısı, sürekli öfke ve öfke ifade tarzlarının incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Kökdemir H, 2004. Öfke ve öfke kontrolü. Pivolka, 12, s. 7-10.

Kuruoğlu D, 2009. Üniversite Öğrencilerinin Sürekli Öfke Düzeyleri, Öfke İfade Tarzları İle Obsesif Kompulsif Semptomları Arasındaki İlişki. Yüksek lisans tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul

Lerner H, 1996. Öfke Dansı (Çev. S Gül). 2. Baskı , İstanbul, Varlık Yayınları, s. 1 -70.

Mayne T, Ambrose T, 1999. Research review on anger in psychotherapy. Journal of Clinical Psychology/In Session: Psychotherapy in Practice, 55, p.353-63.

McKinnie BD, 2006. An Investigation of Anger Styles in Adolescent Students. Negro Educational Review, 57, 35-47.

Onbaşılı N, 2011. Kadın ve aile sağlığı merkezine başvuran çocuklarda öfke: anne ve çocuğun çocukluk dönemi istismar yaşantıları, aile işleyişi ve annenin öfke düzeyi açısından bir

Öner N, 1996. Turkiyede kullanilan psikolojik testler bir basvuru kaynagi. 2. Baskı, İstanbul. Bogazici Universitesi Yayinlari.

Öz SF, 2008. Öfke yönetimi eğitiminin ergenlerde öfke ile başa çıkma ve iletişim becerilerine etkisi. Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Özdemir E, 2009. Muş e ipi apalı ceza infaz kurumu'nda kasten adam öldürmek suçundan gelen hükümlü erkeklerde öfke ve öfke ifade tarzları ile saldırganlık ilişkisinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Adana.

Özmen A, 2006. Anger: The Theoretical Approaches and The Factors Causing the Emergence in Individuals. Ankara University, Journal of Faculty of Educational Sciences, 39, 39-56.

Savaşır I, Şahin NH, 1997. Bilişsel-davranışçı terapilerde değerlendirme: Sık kullanılan ölçekler. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.

Seyyar A, 2004. Davranış bilimleri terimleri: ansiklopedik sözlük, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş, s. 537-538, p.

Soyaldın SZ, 2007. Ortaöğretim öğrencilerinin öfke ifade tarzları ile mizah tarzları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek lisans tezi, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Mersin.

Soykan Ç, 2003. Öfke ve öfke yönetimi. Kriz dergisi, 11, 19-27.

Sülün Ö, 2013. Futbol Hakemlerinin Öfke ve Kızgınlık Düzeyleri İle Empatik Eğilim Düzeylerinin Karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karaman.

Tambağ H, Öz F, 2005. Aileleri ile birlikte ve yetiştirme yurtlarında yaşayan ergenlerin öfke ifade etme biçimleri. Kriz Dergisi, 13, 11-21.

Tanış İT, 2014. Yetişkinlerde bağlanma stilleri ve öfke tarzları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Tarhan N, 2008. Duyguların dili. İstanbul ,Timaş Yayınları Entegre Matbaacılık, s. 31 -47.

Tatlılıoğlu K, Karaca M, 2013. Öfke olgusu hakkında sosyal psikolojik bir değerlendirme. The Journal of Academic Social Science Studies, 6, p. 1101-23.

Temel V, 2015. Beden eğitimi öğretmenlerinin, problem çözme becerileri, karar verme stilleri ve öfke tarzları. Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

Temel V, Akpınar S, Birol SŞ, Nas K, Akpınar Ö, 2015. Öğretmenlerin bazı değişkenler açısından öfke düzeylerinin ve tarzlarının belirlenmesi. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt 8, s. 613-20.

Tezel A, 2004. Aile içi iletişim. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 1, s. 1 -7.

Tiftik N, 2012. Adam öldürme eylemi nedeniyle hüküm giymiş olan kadınlarda, çocukluk örselenme yaşantılarına maruz kalma düzeyi, adil dünya inancı ve öfke ifade tarzları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Tuna D, 2012. Çözüm odaklı kısa süreli yaklaşıma dayalı öfke kontrolü eğitim programının lise öğrencilerinin öfke kontrolü ve iletişim becerileri düzeylerine etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Türker S, 2010. Öğretmenlerin çatışma yönetim stratejileri ile sürekli öfke ve öfke ifade düzeyleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi. Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Uğurlu M, 2009. Sosyal anksiyete bozukluğu olan hastalarda öfke düzeyi ve öfke düzeyin in komorbidite ve işlevsellik üzerine etkisi. Tıpta Uzmanlık Tezi, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi, Ankara.

Ulutürk E, 2006. Antihipertansif kullanan bireylerin öfke ve öfke duygusunu ifade düzeylerinin belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Osmangazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

Uslu G, 2004. Lise öğrencilerinin sürekli öfke ve öfke ifade düzeylerini yordayan bazı değişkenler. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Yarcheski A, Mahon NE, Yarcheski TJ, 2002. Anger in early adolescent boys and girls with health manifestations. Nurs Res, 51, 229-36.

Yazgan S, 2007. Öfke Kontrolü ile Tolerans Düzeyi Arasındaki ilişki. Yüksek Lisans Tezi, Ondokuzmayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.

Yeni BP, 2010. İstanbul çocuk mahkemelerinde yargılan an çocuklarda sürekli öfke- öfke ifade tarzları ile istismar yaşantıları arasındaki ilişki. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul.

Yıldız M, 2008. Farklı liglerde yer alan futbolcuların kişilik tipleri ile sürekli öfke -öfke ifade tarzlarının incelenmesi. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Yöndem ZD, Bıçak B, 2008. Öğretmen adaylarının öfke düzeyi ve öfke tarzları. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 2, s. 1-15.

EGZERSİZ BAĞIMLILIĞININ YÜKSEKÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

EDİTÖR
MUSTAFA DENİZ DİNDAR

YAZARLAR
UĞUR UZUN
İLHAN TOKSÖZ

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Egzersiz Bağımlılığının Yükseköğretim Öğrencileri Üzerindeki Etkisi

Editör : Musatafa Deniz Dindar

(Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Terzioğlu Yerleşkesi Spor Bilimleri Fakültesi - ÇANAKKALE)

Yazarlar : Uğur Uzun

İlhan Toksöz

(Trakya Üniversitesi Balkan Yerleşkesi Kırkpınar BESYO - EDİRNE)

(toksoz@trakya.edu.tr)

ISBN: 978-625-7957-26-7

1. Baskı: Ocak - 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir.
EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER……...V
TABLOLAR LİSTESİ……..VII
GRAFİK LİSTESİ……...VIII
GİRİŞ VE AMAÇ……...IX

BİRİNCİ BÖLÜM

1. REKREASYON 1
1.1. Kavramsal Olarak Rekreasyon 1
1.2. Rekreasyon Özellikleri 2
1.3. Rekreasyon Çeşitleri 2
1.3.1. Amaçlarına göre rekreasyon 3
1.3.2. Rekreasyon kriterleri 3
1.4. Rekreasyonun Yararları 3
1.4.1. Psikolojik yararları 4
1.4.2. Fiziksel yararları 4
1.4.3. Sosyal faydaları 5

İKİNCİ BÖLÜM

2. BAĞIMLILIK VE EGZERSİZ BAĞIMLILIĞI 7
2.1. Bağımlılık 7
2.1.1. Bağımlılık Nedenleri 7
2.1.2. Bağımlılık Türleri 8
2.1.2.1. Madde Bağımlılığı 8
2.1.2.2. Davranışsal Bağımlılık 9
2.2. Egzersiz Bağımlılığı 9
2.2.1. Egzersiz Bağımlılığına Etki Eden Faktörler 10
2.2.1.1. Yaş 10
2.2.1.2. Spora Başlama Yaşı 10
2.2.1.3. Cinsiyet 10
2.2.1.4. Kişilik 11
2.2.1.5. Vücut Kütle İndeks 11
2.2.2. Egzersiz Bağımlılığı Kriterleri 11

2.2.2.1. Tolerans 11
2.2.2.2. Egzersizin Kesilmesi Etkileri 11
2.2.2.3. Niyet Etkisi 12
2.2.2.4. Kontrol Kaybı 12
2.2.2.5. Zaman 12
2.2.2.6. Diğer Aktiviteleri Azaltma 12
2.2.2.7. Devamlılık 12
2.2.3. Egzersiz Bağımlılığında Kullanılan Ölçüm Yöntemleri 12
2.2.3.1. Tek Boyutlu Ölçümler 12
2.2.3.2. Çok Boyutlu Ölçümler 13
2.2.4. Egzersizin Sağlık Üzerine Etkileri 13

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. EGZERSİZ VE FİZİKSEL AKTİVİTE 15
3.1. Fiziksel Aktivite Olarak Kabul Edilen Aktiviteler 15
3.2. Fiziksel Aktivitenin Sağlık Üzerine Etkileri 15
3.2.1. Fiziksel Aktivitenin Beden Sağlığı Üzerine Olan Etkileri 17
3.2.2. Sosyal ve Ruh Sağlığı Üzerine Etkileri 17
3.2.3. Diğer Vücut Sistemleri Üzerine Etkileri 17
3.2.4. Yaşlılık Üzerine Etkileri 18

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. MATERYAL VE YÖNTEM 19
4.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi 19
4.2. Araştırmanın Evreni 20
4.3. Araştırmanın Yöntemi 20
4.4. Verilerin Toplanması ve Analizi 20
4.5. Bulgular 20

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. TARTIŞMA VE SONUÇ 37
SONUÇ VE ÖNERİLER 45
KAYNAKLAR 47

KAYNAKLAR

Açıkada, C. ve Ergen, E., (1990), Bilim ve Spor. Ankara.

Adams, J. M. (2001). Examining Exercise Dependence: The Development, Validation and Administration of The Exercise Behavior Survey With Runners, Walkers, Swimmers and Cyclists, Master Thesis, University of Kentucky, Lexington, Kentucky.

Adams, J. M. (2009). Understanding exercise dependence. J Contemp Psychother. 39:231-240.

Adams, J., Kirkby, R.J. (2002). Excessive Exercise as an Addiction: A Review. Addiction Research and Theory,10: 415-437.

Aidman, E.V., Woollard, S. (2003). The ınfluence of self-reported addiction on acute emotional and physiological responses to brief exercise deprivation, Psychology of Sport and Exercise, 4: 225-236.

Altuner, D. ve Diğerleri (2009). 'Madde kullanımı ve suç ilişkisi: kesitsel bir çalışma', Tıp Araştırmaları Dergisi, 7(2), 87-94.

Atar, Ö. (2017). Comparison of narcissism levels of students who do sports and who do not do sports. European Journal of Education Studies, 3(12): 413-420.

Balcı, V. ve İlhan, A., 2006, Türkiye'deki Üniversite Öğrencilerinin Rekreatif Etkinliklere Katılım Düzeylerinin Belirlenmesi. Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 4(1);11 18.

Bamber, DJ., Cockeril, I.M., Rodgers, S., Carroll, D. (2003). Diagnositc criteria for exercise dependence in women, British Medical Association.

Baranowski, T., Bouchard, C., Bar-Or, O., Bricker, T., Heath, G., Kimm, S.Y.S., Malina, R., Obarzanek, E., Pate, R., Strong, W.B., Truman, B., Washington, R., (1992). Assessment, prevalence, and cardiovascular benefits of physical activity and fitness in youth, Med. Sci. Sport. Exerc., 24:237-246.

Baş Aslan, U. (2003). Fiziksel aktivite düzeyinin farklı yöntemlerle değerlendirilmesi, Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Ankara.

Bavlı, Ö., Kozanoğlu, E.M., Doğanay, A., (2011) Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi; 13(2): 150–153 153

Bayraktar, C. (2003). Sosyal yapı özelliklerinin spora etkisi, Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 17;1:19-36.

Berczik K., Griffiths M., Szabo A., Kurimay T., Kokonyei G., Urbán R., et al. (2014). Exercise addiction-the emergence of a new disorder. Australas. Epidemiolog. 21:36

Berczik K., Szabo A., Griffiths M., Kurimay T., Kun, B. , Urbán R., et al. (2012). Exercise Addiction: Symptoms, Diagnosis, Epidemiology, and Etiology. Substance Use & Misuse, 47:403-17.

Biddle SJH (1995). European Perspectives on Exercise and Sport Psychology. UK, Human Kinetics.

Blair SN, Kohl HW, Paffenbarger RS, Clark DG, Cooper KH, Gibbons LW (1989). Physical fitness and all cause mortality: a prospective study of healthy men and women. JAMA 262: 2395.

Blaydon, M.B., Koenraad, J.L., Kerr, J.H. (2002). Metamotivational characteristics of eating disordered and exercise dependent triathletes: An application of reversal theory, psychology of sports and exercise, 3 (3), 223-236.

Blumenthal, J. A., O'toole, L. C., Chang, J. L. (1984). Is running an analogue of anorexia nervosa?: An empirical study of obligatory running and anorexia nervosa. Jama, 252(4), 520-523.

Bonaiuti D, Shea B, Lovine R, et al (2002). Exercise for preventing and treating osteoporosis in postmenopausal women. Cochrane Database of Systematic Reviews 3.

Borazan, H. (2015). Beden eğitimi ve spor yüksekokulunda öğrenim gören bayan öğrencilerin fiziksel aktivite düzeyleri, Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Niğde.

Butler, G. D., (1968), Introduction To Community Recreation. 4nd edition, Mc Graw-Hill Book Company, New York

Carmack, M. A., Martens, R. (1979). Measuring commitment to running: A survey of runners' attitudes and mental states, Journal of sport psychology, 1(1), 25-42.

Ceyhun, B. ve Diğerleri (2001). 'Madde kullanma eğilimi ölçeğinin geçerlik ve güvenilirliği'. Klinik Psikiyatri Dergisi. 4,(2): 87-93.

Chapman, C.H., DeCastro J.M. (1990). Running addiction: Measurement and associated psyhcological charactaristics. The Journal of Sports Medicine and Phisical Fitness, 30(3), 283-290.

Conboy, J.,K. (1994). The effects of exercise withdrawal on mood states in runners. Journal of Sport Behavior, 17(3),188-203.

Costa, S., Hausenblas, A. H.; Oliva, P.; Cuzzocrea, F., Larcan, R., (2013). The Role of Age, Gender, Mood States and Exercise Frequency on Exercise Dependence. Journal of Behaviour Addicttions; 2(4): 216-223.

Coşkun, M.N., (2011).Vücut Geliştirme Sporu ile İlgilenen Erkek Yetişkin Bireylerde Beden Algısının Yeme Davranışı ve Besin Tüketimi İle İlişkisi. Y.Lisans Tezi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Başkent Üniversitesi.

Crocker P. R, Bouffard M, Gessaroli ME.(1995). measuring enjoyment in youth sport settings: a confirmatory factor analysis of the physical activity enjoyment scale. Journal of Sport, Exercise Psychology, 17(2), 200–5.

Curtis, J. E., (1979), Recreation Theory and Practice. the Mosby Company, St. Louis, Toronto, London.

Çakır, B., Toprak, İ., Yüksel, B. (2002). Saha personeli için toplum beslenme programı eğitim materyali, Ankara: Onur Matbaacılık.

Çimen, K., Tazegül, Ü., Atar, Ö. (2016). Comparison of social anxiety levels of students that do and do not do sports. North Asian International Research Journal of Social Science & Humanities, 8(2), 3-8.

Davis, C. (1990). Weigth and diet preoccupation and addictieveness: The role of exercise. Personality and individual differences, 11(8), 823- 827.

Davis, C., Brewer, H., Ratusny, D. (1993). Behavioral frequency and psychological commitment: necessary concepts in the study of excessive exercising. Journal of behavioral medicine, 16(6), 611-628.

Diekhoff, G.M. (1984). running amok: ınjuries in compulsive runners, Journal of Sport Behavior, 7(3): 120-129.

Dinç, N., Güzel, P., Özbey, S. (2018). Rekreasyonel Fiziksel Aktiviteler ile Yaşam Kalitesi Arasındaki İlişki. CBU-SBED, , 5(4):181-186.

Dindar M.D. ve Bilir Güler S. (2019). Spor Aktivitelerinin Şirket Çalışanları Üzerindeki Etkisini, 1.Basım, Nobel Yayınları, Ankara.

Ekici, S., (1997), Yükseköğretim Gençliğinin Bos Zamanlarını Değerlendirme Alıskanlıkları ve Turizme Katılımları Üzerine bir Arastırma, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.Gedik, 1985.,

Er, F. (2010). Düzenli spor yapan ve yapmayan üniversite öğrencilerinin fiziksel uygunluk düzeyleriyle akademik başarıları arasındaki ilişkinin karşılaştırılması. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Ersoy, G. (1995). Sağlıklı yaşam, spor ve beslenme, Ankara: Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Yayını.

Farrell, L., Shields, M. A. (2002). Investigating the economic and demographic determinants of sporting participation in England. Journal of the Royal Statistical Society: Series A (Statistics in Society), 165, 335-348.

Fişne, M. (2009). Fiziksel aktivitelere katılım düzeyinin, üniversite öğrencilerinin akademik başarıları, iletişim becerileri ve yaşam tatminleri üzerine etkilerinin incelenmesi. Erciyes Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi Kayseri.

Forrest L. N., Smith A. R., Fussner L. M., Dodd D. R., Clerkin E. M. (2016). Using implicit attitudes of exercise importance to predict explicit exercise dependence symptoms and exercise behaviours. Psychol. Sport Exerc. 22, 91–97.

Furst, D. M., Germone, K. (1993). Negative addiction in male and female runners and exercisers. Perceptual and motor skills, 77(1), 192-194.

Gedik, N., 1985, Gençliğin Boş Zamanları Değerlendirmesi Sorunları. Tüm Hemşireler Dergisi, 35.

Gün, A. (2018). Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Egzersiz Bağımlılık Durumlarına Göre Fiziksel Aktivite ve Vücut Kitle İndekslerinin Karşılaştırılması. (tez). Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstütüsü, Erzincan.

Hacıoğlu, N., Gökdeniz, A. ve Dinç, Y., 2003, Boş Zaman ve Rekreasyon Yönetimi. 1. Baskı. Ankara: Detay Yayıncılık.

Hailey, B. J., Bailey, L. A. (1982). Negative addiction in runners: A quantitative approach. Journal of Sport Behavior. 5:150-154.

Hale BD, Roth AD, DeLong RE, Briggs MS, (2010). Exercise dependence and the drive for muscularity in male bodybuilders, power lifters, and fitness lifters.Body Image.;7(3):234-239.

Hausenblas, H. A., Downs, D. S. (2002). Exercise dependence: A systematic review. Psychology of sport and exercise, 3(2), 89-123.

Hausenblas, H. A., Giacobbi, P. R. (2003). Relationship between exercise dependence symptoms and personality, Personality and Individual Differences, 36 (6), 1265- 1273.

Hausenblas, H.A., Downs, D.S. (2002). How Much is Too Much? The Development and Validation of The Exercise Dependence Scale, Psychology and Health, 17, 387-404.

Hausenblas, H.A., Schreiber, K., Smoliga, J.M. (2017). Addiction to exercise. BMJ; 357:j1745.

Işık, U. (2007). Medya Bağımlılığı Teorisi Doğrultusunda İnternet Kullanımının Etkileri ve İnternet Bağımlılığı Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Konya.

Karaküçük, S., (1997), Rekreasyon, Ankara basımevi, Ankara.

Kılbaş, Ş., (2001), Rekreasyon. Anaca Yayınları, 1. Baskı, Ankara.

Koruç Z, Bayar P (2004). Egzersizin depresyon tedavisindeki yeri ve etkileri. Spor Bilimleri Dergisi 1: 49-64.

Korur, E.N., Kara, F.M., Öncü,E., Gürbüz,B., (2013). Gençlerin Spora Katılım Güdülerinin İncelenmesi. II. Rekreasyon Araştırma Kongresi: 31 Ekim–3 Kasım 2013, Kuşadası, Aydın.

Kovacsik R., Griffiths M. D., Pontes H. M., Soos I., De la Vega R., Ruiz R., et al. . (2019). The role of passion in exercise addiction, exercise volume, exercise intensity in long-term exercisers. Int J Ment Health Addict. 1–12.

Köktaş, Ş. K., (2004), Rekreasyon Boş Zamanı Değerlendirme. 3. Baskı. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Kraus, G. R., (1977), Recreation Today: Program Planning and Leadership. Second Edition, Goodyear Publishing Company, California, USA.

Lapa, T.Y, Ardahan, F., (2009). Akdeniz Üniversitesi Öğrencilerinin Serbest Zaman Etkinliklerine Katılım Nedenleri ve Değerlendirme Biçimleri. Hacettepe Spor Bilimleri Dergisi, 20 (4), 132-144.

Lejoyeux M, Avril M, Richoux C, Embouazza H, Nivoli F. (2008). Prevalence of exercise dependence and other behavioral addictions among clients of a parisian fitness room. Compr Psychiatry; 49:353-358.

Lichtenstein M. B., Emborg B., Hemmingsen S. D., Hansen N. B. (2017). Is exercise addiction in fitness centers a socially accepted behaviour? Addict. Behav. Rep. 6, 102–105.

Lichtenstein, M.B., Larsen, K.S, Christiansen, E., Støving, K.R , Bredahl , T.V.G. (2014). Exercise addiction in team sport and individual sport: Prevalences and validation of the exercise addiction inventory. Addiction Research and Theory, Early Online: 1–7.

Masters, K.S., Lambert, M. J. (1989). The relations between cognitive coping strategies, reasons for running, injury, and performance of marathon runners. Journal of Sport and Exercise Psychology, 11(2), 161-170.

Mota, J., Silva, G. (1999). Adolescent's physical activity: association with socio economic status and parental participation among a portuguese sample. Sport, education and Society, 4(2), 193-199.

Nogueira, A., Molinero, O, Salguero, A., Márquez S., (2018). Exercise addiction in practitioners of endurance sports: a literature review. Front Psychol; 9: 1484.

O'Sullivan, E., (1991), Marketing For Parks. Recreation and Leisure. Chelsea: Venture Publishing State College.

Okuyucu, C. ve Ramazanoğlu, F., 2006, Dünyadaki Değişimin Boş Zaman Faaliyetlerine Etkileri. 9. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi Bildiri Kitabı, Muğla, s. 74-75

Oral, C., Aktop, A., (2014). Üniversite Öğrencilerinin Egzersiz Öz yeterlik Düzeyleri ve Egzersiz Davranış Değişim Basamaklarının İncelenmesi. International. Journal of Science Culture and Sport, Special Issue 2: 2148-1148.

Özer, K. (2001). Fiziksel Uygunluk. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Özer, K. (2006). Fiziksel uygunluk. Ankara. Nobel Yayıncılık. 33- Bek, N. (2008). Fiziksel Aktivite ve Sağlığımız. (1. Baskı). Ankara: Klasmat Matbaacılık,10-13.

Özüdoğru, E. (2013). Üniversite personelinin fiziksel aktivite düzeyi ile yaşam kalitesi arasındaki ilişkinin incelenmesi. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi Burdur.

Pasman, L., Thompson, J. K. (1988). Body image and eating disturbance in obligatory runners, obligatory weightlifters, and sedentary individuals. International Journal of Eating Disorders, 7(6), 759-769.

Pate, R. R., Pratt, M., Blair, S. N., Haskell, W. L., Macera, C. A., Bouchard, C., Kriska, A. (1995). Physical activity and public health:a recommendation from the Centers for Disease Control and Prevention and the American College of Sports Medicine. Jama, 273(5), 402-407.

Pierce EF, Daleng ML, McGowan RW (1993). Scores on exercise dependence among dancers. Perceptual and Motor Skills:76:(2):531-535.

Pierce EF, Rohaly KA, Fritchley B (1997). Sex differences on exercise dependence for men and women in a marathon road race.. Percept Mot Skills.84:991-994.

Pierce, E. F. (1994). Exercise dependence syndrome in runners. Sports Medicine, 18(3), 149-155.

Polat, C., ve Şimşek, K. E., (2015). Spor merkezlerindeki bireylerin egzersiz bağımlılığı düzeylerinin incelenmesi: Eskişehir ili örneği. Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi15 (3): 354-69.

Rowland, PW., Freedson, P. (1994). Physical activity, fitness and health in children. A close Look. Pediatrics. 93(4):669-672.

Rudy, E. B., Estok, P. J. (1989). Measurement and significance of negative addiction in runners. Western journal of nursing research, 11(5), 548-558.

Sachs, M.L., Pargman, D. (1979). Running addiction: a dept interview examination, journal of sport behavior, 2,143-155.

Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü. (2004). "Sağlıklı Beslenelim, Kalbimizi koruyalım" projesi Araştırma Raporu. Ankara.

Savcı, G. (2015). Türkiye'de Yaşayan lgbt bireylerinde sosyal uyum ve bağımlılık ilişkisinin incelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi İstanbul.

Savcı, S., Öztürk, M., Arıkan, H., İnal-İnce, D., Tokgözoğlu, L. (2006). Physical activity levels of university students. Archieves of Turkish Cardiology. 34:166-172.

Seferoğlu, S. S. ve Yıldız, H. (2013). Dijital çağın çocukları: İlköğretim öğrencilerinin Facebook kullanımları ve internet bağımlılıkları üzerine bir araştırma, İletişim ve Diploması Dergisi, 2, Çocuk ve Medya Özel Sayısı, (s. 31 – 48).

Sellman D. (2016). Behavioural health disorders rather than behavioural addictions. Aust. N. Z. J. Psychiatry 50, 805–806.

Sevindik, F. (2011). Fırat Üniversitesi Öğrencilerinde Problemli İnternet Kullanımı ve Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışlarının Belirlenmesi Doktora Tezi (Yayınlanmamış), İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Malatya.

Sönmez, E. (2006). Adolesan dönemi voleybolcu çocukların antropometrik ölçümlerinin belirlenmesi ve sedanter çocukların karşılaştırılması, Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.

Starcevic V., Khazaal Y. (2017). Relationships between behavioural addictions and psychiatric disorders: what is known and what is yet to be learned? Front. Psychiatry 8:53.

Sulak, Ş. (2015). Eğitim fakültesi öğrencilerinin internet bağımlılık düzeylerinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Kahramanmaraş.

Szabo A (1998). Studying the psychological impact of exercise deprivation: Are experimental studies hopeless? Journal of Sport Behavior 21: 139-47.

Szabo, A., Griffiths, M.D., (2007). Exercise addiction in British sport science students. Int J Ment Health Addict 5(1):25-8.

Szabo, A., Parkin, A. M. (2001). The psychological impact of training deprivation in martial artists, Psychology of sport and exercise, 2(3), 187-199.

Tanrıverdi, H. (2012). Spor Ahlakı ve Şiddet, The Journal of Academic Social Science Studies 5(8): 1071-1093.

Taşkent, A. (2010). Alkol Ve/Veya madde bağımlıları ile bağımlılığı olmayan bireylerin savunma mekanizmaları açısından karşılaştırılması, çocukluk çağı travmaları, disosiyatif yaşantılar ve bağımlılık şiddetinin savunma mekanizmaları üzerindeki etkisinin incelenmesi, Maltepe Üniversitesi SBE Yüksek Lisans Tezi.

Taylor AH (2000). Physical activity, anxiety and stress. In: Physical activity and psychological well-being. SJH Biddle, KR Fox, H Boutcher (Eds), London, Routledge.

Tekkanat, Ç. (2008). Öğretmenlik bölümünde okuyan öğrencilerde yaşam kalitesi ve fiziksel aktivite düzeyleri. Pamukkale Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi Denizli.

Thaxton, L. (1982). Physiological and psychological effects of short term exercise addiction on habitual runners, Journal of Sport Psychology, 4, 73-80.

Uzbay, T. İ. ve Nevzat, Y. (2003). Madde kötüye kullanımı ve bağımlılığı.2. Baskı. Ankara: Çizgi Tıp Yayınevi, s.485,520.

Vanhees, L., Lefevre, J., Philippaerts, R., Martens, M., Huygens, W., Troosters, T., Beunen, G. (2005). How to assess physical activity? How to assess physical fitness?. European Journal of Cardiovascular Prevention & Rehabilitation,12(2): 102-114.

Vardar, E. (2012). Egzersiz bağımlılığı, arşiv kaynak tarama dergisi, 21(3):163-173.

Veale D (1995). Does primary exercise dependence really exist? In: Exercise Addiction: Motivation for Participation in Sport and Exercise. J Annett, B Cripps, H. Steinberg, Leicester, UK:, British Psychological Society, pp 1-5.

Vural, Ö. (2010). Masa başı çalışanlarda fiziksel aktivite düzeyi ve yaşam kalitesi ilişkisi. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Ankara.

Whelton S.P., Chin A, Xin X, He J (2002). Effect of aerobic exercise on blood pressure: a metaanalysis of randomized, controlled trials. Ann Int Med 137: 493-503.

Willis J.D., Campbell F.L. (1991). Exercise Psychology. USA, Human Kinetics.

Vardar E., Vardar S.A, Toksöz İ., Süt N.(2012). Egzersiz bağımlılığı ve psikopatolojik özelliklerinin değerlendirilmesi. Düşünen Adam Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi 25, 51-57

Yeltepe, H. (2005). Egzersiz bağımlılığının tanımlanması ve "Egzersiz Bağımlılığı Ölçeği-21"in geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasının yapılması. İstanbul: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Marmara Üniversitesi.

Yeltepe, H., İkizler, C. (2007). Egzersiz bağımlılığı ölçeği-21'in Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Bağımlılık Dergisi*, *8*(1), 29-35.

Yetim, A. A. 2000, Sosyoloji ve Spor. Ankara: Topkar Matbaacılık.

Yıldırım, Y. (2012) Farklı sosyo ekonomik düzeydeki lise öğrencilerin fiziksel aktivite düzeylerinin karşılaştırılması. Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi

Young, K. S. (1999). Internet addiction: Evaluation and treatment, Student British Medical Journal, 7,:351-352.

Yörükoğlu, A., 1993, Gençlik Çağı, Özgür Yayın Dağıtım, İstanbul.

Zaybak, A. Fadıloğlu, Ç. (2004). Üniversite öğrencilerinin sağlığı geliştirme davranışı ve bu davranışı etkileyen etmenlerin belirlenmesi. Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi. 20(1), 77-95.

Zmijewski, C.F., Howard, M.O. (2000). Exercise Dependence and Attitudes Toward Eating Among Young Adults. Eating Behaviors, 4: 181-195.

Zorba, E. (2010). Yaşam kalitesi ve fiziksel aktivite. 10. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi, Kongre kitapçığı, 82-85.

https://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa_2011.pdf Erişim Tarihi:2.09.2019

http://tokatbeslenme.blogspot.com/ Sağlık Müdürlüğü, Obezite Birimi, Tokat. Erişim tarihi:2.04.2019.

MÜZE
VE
SANAT

EDİTÖR
DOÇ. DR. MEHMET EMİN KAHRAMAN

SANAT SERİSİ 2. KİTAP
2020-İSTANBUL

Müze ve Sanat

Editör: Mehmet Emin KAHRAMAN (Yıldız Teknik Üniversitesi)

ISBN: 978-625-7957-69-4

1. Baskı: Mart 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir. EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI

KAHRAMAN, Mehmet Emin
Müze ve Sanat
1. Basım, X+ 235 s., 160x240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar Kelimeler:
1. Müze, 2. Müze Yönetimi, 3. Müze Teknolojileri, 4. Sergileme, 5. Müzecilik

Kapak Tasarım: Dr. Öğretim Üyesi Ertan TOY

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi

Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi, Esenler / İSTANBUL

0212 482 22 00

www.efeakademi.com

Matbaa Adres:

Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.

Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi, Esenler / İSTANBUL

0212 483 13 13

www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

Müzeler ve Sanat
Mehmet Emin Kahraman……...……..…1

Müze Liderliği
Beste Gökçe Parsehyan……..……...……19

Uluslararası Müzecilik Uygulamalarında Başarılı Bir Örnek "Ermitaj Devlet Müzesi"
Gözde Sazak……..32

Sosyal Medyayla Dönüşen Müze Deneyiminde Selfie Paylaşımları
Öykü Ezgi Yıldız ve Ceren Bilgici Oğuz…….…….53

Türkiye'de Müzecilik Eğitiminin Kuramsal Düzeyde Gelişim Süreci
Fethiye Erbay…….73

Sanat Tarihi Eğitimi ve Müzeler
Mehmet Nuhoğlu……...…88

Teknolojik Gelişmeler Temelinde Yeni Müzecilik Uygulamaları
Berna Kılıçoğlu……..……96

Müzeler ve Fotoğraflar
İsmail Erim Gülaçtı…….…109

Yıkımın Kültürel Yüzü: Savaş Müzeleri ve Sergileme Tasarımları
Ceren Çalışkan……...……..116

Müzecilikte Yeni Oluşumlar; İslam Bilim ve Teknoloji Tarihi Müzesi Örneği
Hasan Korkmaz……..……..…128

Makedonya Sanati'nin Mirasi: Üsküp Müzeleri
Mutlu Erbay……...……..143

Özel Müzelerde Sosyal Medya Kullanınmları
Aynur Karagöl……..…152

Issızlığın Ortasında Sıradışı Bir Müze: Baksı
Selda Kavas Afacan……...……..162

Kent Müzeciliğinde Yerel Oluşumlar 'Sonsuz Şükran Köyü' Örneği
Emsele Bal……...……172

Zeugma Mozaik Müzesinde İnteraktif Tasarım Uygulamaları
Neşe Ağkurt…….……187

İstanbul'daki Müzelerin Reklam Politikası
Betül Tanrıkulu……...…….197

Müze Dışında Çağdaş Sanatın Değişen Parametrelerinde: Yeni Sergi Alanı Arter
Nuri Özer Erbay……..214

MÜZELER VE SANAT

Mehmet Emin KAHRAMAN

Koleksiyonculuktan Müzeciliğe Dönüşüm

İlginç objeleri toplamak ve bunları görülecek şekilde sergilemek içgüdüsüyle oluşan toplayıcılık profesyonel hale gelince koleksiyonculuğu oluşturdu. Bilinçsizce yapılan toplama ise istifçiliğe dönüştü. Freud'un incelediği ve bir psikolojik hastalık olarak nitelendirdiği istifçiliğin en önemli özelliği bilinçsizce yapılması ve toplanan objelerin bir özelliğinin olmamasıdır. Fakat objelerin belirli özellikler taşıması, değerli olması ve koruma koşullarına dikkat edilmesi günümüzdeki koleksiyonculuğu doğurdu. Koleksiyonculuk zamanla önemli gelişmelerin, etkinliklerin ve merkezlerin temelini oluşturdu.

Koleksiyon eserleri tarihi bir obje, bir sanat eseri veya bir eşya olabilir. Bu objenin benzer objelerden farklı olması (taşıdığı özellikler, üreten kişi veya tarihi olması gibi) onu değerli kılan özelliğidir. Eserin saklanma koşulu ve benzer eserlerle birlikte muhafaza edilmesi onun değerini arttırır. Günümüze ait özel bir eser olabileceği gibi tarihi bir kalıntı da olabilir. Tarihi eserlerin koleksiyonu daha fazla görülmesine rağmen bu eserlerin orijinal olması ve doğru analiz edilmesi de önemlidir ve değeri bu veriler ışığında oluşturulur. Özellikle Avrupa'da kralların ve soylu ailelerin geçmiş dönemlere ait eserlere merak salmalarıyla başlayan koleksiyonculuk, Rönesans'la birlikte yayılmaya başladı. Avrupa'daki güçlü krallıkların sömürgeciliği başlatması ile koleksiyonculuk hızla gelişti. Sömürgecilikle birlikte başka toplumlara ait eserlerin toplanması ile oluşturulan koleksiyonlar evlerin önemli bölümlerine yerleştirilmesi ve misafirlere sergilenmesi ise koleksiyonculuğu daha popüler hale getirdi. Güney Avrupa ülkelerinde bulunan tarihi eserler (dini heykeller, vazolar, takılar, yapı parçaları vs), Asya, Afrika ve Güney Amerika'ya yapılan seferlerden getirilen ganimetler ve Napolyon'un Mısır seferi ile Avrupa'da önemli eser birikimine neden oldu. Soylu ve aristokrat ailelerin koleksiyona önem vermesiyle Medici ailesi gibi geniş koleksiyona sahip aileler ön plana çıktı.

Koleksiyoncuların eserleri evlerinde sergilemeleri ve bu eserleri sadece soylu sınıfındaki misafirleriyle paylaşmaları ise Fransız İhtilali ile birlikte değişiklik gösterdi. Koleksiyoncular mevcut eserlerini daha rahat sergileyebileceği veya destekledikleri sanatçıları daha çok tanıtabilmek için ortak mekân arayışına girdiler. Bu arayış zamanla müze olgusunu oluşturdu. Özellikle eğitim ve bilim alanında kullanılan bazı koleksiyonların tüm ziyaretçilerin görebilmesi için halka açılmasıyla günümüz müzeciği başladı. Antik dönem ve öncesinde yapılan sergilemeler müzeciliğin temeli gibi

KAYNAKÇA

Alkan, B. (2017). Bilin Bakalım Dünyada İlk Müze Nerede Kurulmuş?, https://www.bilalalkan.com/2017/01/11/bilin-bakalim-dunyada-ilk-muze-nerede-kurulmus/ adresinden 12.3.2019 tarihinde erişilmiştir.

Atagök, T. (1999) Yeniden Müzeciliği Düşünmek, YTÜ Basım Yayın Merkezi, İstanbul

Çalışkan, C. (2016). Sergileme Tasarımının Gelişimi Ve Müze İle Sanat Galerilerinin Karşılaştırılması. Yıldız Journal Of Art and Design, 3 (1), 26-42. Retrieved From Https://Dergipark.Org.Tr/Tr/Pub/Yjad/İssue/23858/254134

Denizci A, Mirza, H, (2014), Müze Eğitimi 12, Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri Ders Kitabı, MEB Yayınları, ISBN 978-975-11-3629-9

Erbay, F. (2017). Türkiye'de Müzecilik Eğitiminin Üniversitelerde Kurumlaşması. Milli Eğitim Dergisi, 46 (214), 105-122. Retrieved from https://dergipark.org.tr/tr/pub/milliegitim/issue/36135/405922

Erbay, M. (2017). Yeni Nesil Teknolojiler İle Müzelerde Eğitim. Milli Eğitim Dergisi, 46 (214), 255-268. Retrieved from https://dergipark.org.tr/tr/pub/milliegitim/issue/36135/405935

ICOM, (2019), ICOM'a Göre Müze'nin Tanımı, https://icomturkey.org/tr/icoma-g%C3%B6re-m%C3%BCzenin-tan%C4%B1m%C4%B1 adresinden 21.04.2019 tarihinde erişilmiştir.

Karadeniz, C. (2018). Birleşik Arap Emirlikleri'nde Kültürel Miras ve Müzeler. Yedi , (20) , 137-148 . DOI: 10.17484/yedi.396388

Keş, Y, Başer Akyürek, A . (2018). Teknoloji İle Büyüyen Yeni Nesil İçin İnteraktif Müzeler. Medeniyet Sanat Dergisi, 4 (2) , 95-110. Retrieved from https://dergipark.org.tr/tr/pub/medeniyetsanat/issue/42953/492889

KTB, (2019), https://kvmgm.ktb.gov.tr/TR-110024/s-s-s.html adresinden 19.03.2019 tarihinde erişilmiştir.

Köksal, A. (2018). Sanatın Özerklik İkileminde Müze. Art-e Sanat Dergisi, 11 (21) , 1-13. DOI: 10.21602/sduarte.406587

Özçelik Tezel, C. (2007). Ulusal Kimliğin Oluşumunda Müze Ve Toplum İlişkisi: Singapur. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 6 (20), 133-155. Retrieved From Https://Dergipark.Org.Tr/Tr/Pub/Esosder/İssue/6134/82262

Sungur, T, Bülbül, H. (2019). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Müze Uygulamalarına Yönelik Görüşleri. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 19 (2) , 652-666. Doı: 10.17240/Aibuefd.2019.19.46660-492112

Şahan, M. (2005). Müze Ve Eğitim. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 3 (4) , 487-501. Retrieved From Https://Dergipark.Org.Tr/Tr/Pub/Tebd/İssue/26122/275182

MÜZE LİDERLİĞİ

Beste GÖKÇE PARSEHYAN

1990'lı yıllarda müzelerin kurumsallaşma süreci başlayınca müze direktörü pozisyonu yeniden tanımlanmıştır. Müze direktörleri, örgütsel karmaşıklıkla başa çıkabilecek yetkin kişiler olarak gösterilince bunun yapılabilirliği sanat çevrelerinde bir takım şüpheler uyandırmıştır. Müze liderliği, tam da bu noktada üzerinde durulan bir kavram olmaya başlamıştır. Müze liderliği ile ilgili kariyer yollarının nasıl tasarlanacağı ve uygun kariyer gelişim programlarının açılması konuları gündeme gelmiştir. Bu süreçte Amerika, Avusturya, İngiltere ve Kanada'da yaklaşık seksen müze direktörü ile görüşülerek yol haritaları çizilmiştir.

1990'lı yıllarda müze direktörlüğü pozisyonunun çarpıcı bir şekilde yön değiştirdiği söylenebilir. Finansal güçlükleri yönetebilmek ve piyasa değişkenlerini müzelere adapte edebilmek müzelerin sürdürülebilir olmaları için önem arz etmiş ve tanımlar değişikliğe uğramak zorunda kalmıştır. Müze direktörlerinin yeni görev tanımlarında; müzeyi temsil etmek, gerektiğinde bir avukat ya da amigo şekline bürünmek, takım kurmak, fon yaratmak için girişimci gibi yaklaşım sergilemek ve yönetim kurulunu organize etmek gibi kıstaslar eklenmiştir (Suchy, 2004, s.10). Günümüzde işletmeler için melez örgütler demek yanlış olmaz, müzeler de 1990'lardan itibaren melez örgütler haline dönüşmüş, bu nedenle melez direktörlere ihtiyaç duyulmuştur.

Tarihe bakıldığında, yöneticilik vasilik yoluyla edinilen bir pozisyondur. Üç faktörün devreye girmesiyle değişim yaşanmıştır; dışsal eğitim programları, görev başı eğitimler ve mentörler. Pozisyon tanımları incelendiğinde, yöneticilerle görüşme yapıldığında ve veriler elendiğinde yeni kurumsal müzelerin ihtiyaçları ile arada büyük bir boşluk olduğu tespit edilmiştir. 1990'larda müze yöneticilerinin kuruma etkin liderlik yapabilmeleri için işletme bilgilerinin üst seviyede olması gerektiği kabul edilmiştir. Liderlik, girişimcilik, pazarlama ve ticari zeka önem kazanmıştır. Ancak, müze liderliği ilk kez 1990'larda ele alındı demek yanlıştır. 1921 yılında Fogg Sanat Müzesi Direktör Yardımcısı Paul J. Sachs, lisansüstü öğrenim gören öğrenciler için seminer düzenleme kararı almıştır. Seminer, "Müze İşi ve Müze Problemleri" adı altında açılsa da "Müze Kursu" adıyla popüler hale gelmiştir. Sachs, o dönemin müze direktörlerini ve küratörlerini yetiştirmiştir. Müze kurslarında tarih, organizasyon, müzelerin fonksiyonları gibi mesleğe yönelik temel bilgiler ele alınmıştır. Sanat dünyasının ekonomik ve sosyal dinamikleri ile müzelerin demokratik toplumda nasıl sürdürülebilir olacağı konuları da derslerde tartışılmıştır. 1921 yılından 1948

KAYNAKÇA

Alberta Museums Association (2019). Leadership Awards. https://www.museums.ab.ca/what-we-do/awards/leadership-awards.aspx (Erişim tarihi: 25.06.2019).

Alberta Museums Association (2018). Annual Report 2018. Edmonton, Alberta.

Alberta Museums Association (2007). Competencies for Museum Leadership. https://www.museums.ab.ca/media/20383/competencies_for_museum_leadership__full_.pdf (Erişim tarihi: 25.06.2019).

Bass, Bernard M. (1985). "Leadership: Good, Better, Best". *Organizational Dynamics*, Vol.13, Issue 3, pp. 26-40. doi:10.1016/0090-2616(85)90028-2

Duncan, S.A. (2002). "From Period Rooms to Public Trust: The Authority Debate and Art Museum Leadership in America". *Curator: The Museum Journal*, 45, pp. 93-108. doi:10.1111/j.2151-6952.2002.tb01184.x

Garman, A.N.; Johnson, M.P. (2006). "Leadership Competencies: An Introduction". *Journal of Healthcare Management*, Vol. 51, Issue 1, pp. 13-17.

Goldberger, P. (1994). "Doesn't Anybody Want this Job?". *The New York Times*, 26 June, p. 2. https://www.nytimes.com/1994/06/26/arts/art-doesn-t-anybody-want-this-job.html (Erişim tarihi: 21.06.2019).

Griffin, D.J.G. (1987). "Managing in the museum organisation I. Leadership and communication". *International Journal of Museum Management and Curatorship*, Vol.6, Issue 4, pp. 387–398. doi: 10.1080/09647778709515091

Hudson, K. (1998). "The museum refuses to stand still" , *Museum International (UNESCO, Paris)*, No. 197 (Vol. 50, No. 1) pp. 43-50.

İbicioğlu, H.; Ünal, Ö.F. (2014). "Analitik Hiyerarşi Prosesi İle Yetkinlik Bazlı İnsan Kaynakları Yöneticisi Seçimi". *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi,* 28(4), ss. 55-78.

Kantor, S.G. (2002). *Alfred H. Barr Jr., and the intellectual origins of the Museum*. USA: The MIT Press.

Kaplan, M.J. (2019). "The Imperative for Adaptive Organizations: Is Self-Management a Viable Model?". *Organization Development Review*. Vol. 51 Issue 2, pp. 63-65.

Koçel, T. (2011). *İşletme Yöneticiliği*. 13. Basım. İstanbul: Beta Basım.

Newlands, D.L. (1983). "Stress and distress in museum work". *Muse*, Summer 1(2), pp. 18–33.

Nicholls, J. (1987). “Leadership in Organisations: Meta, Macro and Micro”. *European Management Journal*, Vol.6, No.1, pp. 16-25. doi: 10.1016/0263-2373(88)90005-9

Sahranç, Ü. (2008). “Bir Durumluk Akış Modeli: Stres Kontrolü, Genel Özyeterlik, Durumluk Kaygı, Yaşam Doyumu ve Akış İlişkileri”. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. Sayı 16. ss. 122-144.

Suchy, S. (2004). *Leading with Passion: Change Management in the 21st Century Museum*. USA: Altamira Press.

Suchy, S. (1999). “Emotional Intelligence, Passion and Museum Leadership”. *Museum Management and Curatorship*, Vol.18, Issue 1, pp. 57-71, doi: 10.1080/09647779900601801

Weil, S.E. (1999). “From being about something to being for somebody: the ongoing transformation of the American museum”. *Daedalus*, Vol.128, No.3, pp. 229–258.

ULUSLARARASI MÜZECİLİK UYGULAMALARINDA BAŞARILI BİR ÖRNEK "ERMİTAJ DEVLET MÜZESİ"[1]

Gözde SAZAK

Rus Çarı I. Petro (1672-1725) çarlığı döneminde Rusya İmparatorluğu'nu Avrupa medeniyeti ile tanıştırmak istemiş ve bu isteğini gerçekleştirmek adına birçok reform gerçekleştirmiştir. I. Petro ilk Avrupa gezisi sırasında gördüğü bilim yuvalarını Rusya'da da açmak istemiştir. Bu amaç doğrultusunda ilk olarak Rusya'ya birçok yabancı bilim adamını davet etmiş ve 1714 yılında St. Petersburg'da *Rusya Bilimler Akademisi Büyük Petro Antropoloji ve Etnografya Müzesi*'ni kurmuştur. I. Petro'nun ölümünden sonra imparatorluğun başına geçen diğer çarlar da I. Petro'nun izinden gitmiş ve birçok müzenin, kütüphanenin ve eğitim kurumunun kurulmasına öncülük etmişlerdir. 1703 yılında bataklık üzerine kurulan St. Petersburg şehri 1714 yılında ilk müzesine kavuşmuş, yıllar içerisinde dünyanın en değerli kültür, tarih ve eğitim kurumlarına ev sahipliği yapmıştır.

St. Petersburg'daki Rus Bilimler Akademisi Büyük Petro Antropoloji ve Etnografya Müzesi'nin dışında Ermitaj Devlet Müzesi de sahip olduğu sanat ve arkeolojik eser koleksiyonu bakımından dünyanın en büyük üçüncü müzesidir. Rusya'da Çarlık döneminden itibaren yürütülen arkeolojik kazı ve alan çalışmalarında bulunan İslamiyet Öncesi Türk kültür ve sanatına ait eserlerin çoğunluğu, Ermitaj Devlet Müzesi'nde sergilenmekte veya depolanmış olarak muhafaza edilmektedir. Bu makalede, ilk önce Rusya'daki müzecilik faaliyetleri, başta Ermitaj Devlet Müzesi olmak üzere Rusya'nın diğer bazı müzelerinin tarihçeleri, bölümleri ve faaliyetleri konusunda da kısaca bilgi verildikten sonra Ermitaj Devlet Müzesi'nde sergilenen İslam Öncesi Türk kültürüne ait bazı eserler konu edilmektedir. 2014 yılında hizmete giren "Modern Ermitaj-Staraya Derevnya" Restorasyon ve Konservasyon Merkezi de müzecilik alanında örnek alınması gereken önemli bir kuruluş olarak kısaca tanıtılmaktadır.

I. 18. Yüzyılın Sonu ve 19. Yüzyılın Başında Rusya'da Müzecilik Faaliyetleri ve Ermitaj Devlet Müzesi'nin Kuruluşu

Tarihin, kültürün ve sanatın hayatımızdaki izdüşümlerinin en iyi görüleceği yerler şüphesiz müzelerdir. 18. yüzyılın sonu, 19. yüzyılın ilk yarısı Rusya'da müzecilik faaliyetlerinin başarıyla geliştirildiği bir dönemdir. I. Petro'nun yaptığı yenilikler ile I. Aleksandr'ın (1801-1825) yönetiminin ilk zamanlarında gerçekleştirdiği siyasi reformlar ve ülkede

[1] Rusça kaynakların çevirisi için Gülcan İnalcık'a teşekkür ederim.

KAYNAKÇA

Alekseev A. Y. et al,, "A Chronology of the Scythian Antiquities of Eurasia Based on New Archaeological and ^{14}C Data", *Radiocarbon: Proceedings of the 17th International* 14*C Conference,* ed. by I. Carmi and E. Boaretto, Vol. 43, Nr. 2B, pp. 1085-1107.

Alyılmaz, Cengiz, "İslamiyet Oncesi Turk Eserleri", *Türk Dünyası Mimarlık ve Şehircilik Abideleri*, C III, Ankara 2010, s. 6-105.

Bank, A. V., "Vostoçnıye Sobraniya Ermitaja (obşçaya harakteristika, osnovnıye linii issledovaniya)", XXV mejdunarodnıy kongress vostokovedov, izd-vo Gos. Ermitaja L.: 1960, ss. 1-86. http://kronk.spb.ru/library/bank-av-1960-1.htm, (23.02.2020)

Bunker, E., *Ancient Bronzes of the Eastern Eurasian Steppes from the Arthur M. Sackler Collections,* Arthur M. Sackler Foundation Press, New York 1997.

Çistov, Yu. K., Rezvan, E. A., Kupina, Yu. A. K, Mikhailova, E.A., *The Kunstkamera 295th Anniversary,* Petronivs, St. Petersburg 2009.

Çistov, Yu. K., Hartanoviç, M. F., "Letopis Kunstkamerı (1714-1836 gg.): hronologiya sozdaniya i razvitiya stareyşego gosudarstvennogo i obşçestvennogo muzeya", *Elektronnaya biblioteka Muzeya antropologii i etnografii im. Petra Velikogo (Kunstkamera) RAN,* ss. 3-21., http://lib.kunstkamera.ru/files/lib/978-5-88431-262-3/978-5-88431-262-3_01.pdf, (22.02.2020)

Ermitaj Devlet Müzesi sergi etiketi, St. Petersburg 2012.

Ermitaj Devlet Müzesi Raporları, http://kronk.spb.ru/library/sge.htm#top, (16.02.2020)

"Ermitaj İmperatorskiy", *Entsiklopediçeskiy slovar' Brokgauza i Efrona,* Ed. K.K. Arsenyev ve F.F. Petruşevskiy, C. XLI, St. Petersburg 1904, http://dic.academic.ru/dic.nsf/brokgauz_efron/119486/Эрмитаж (10.03.2017)

http://www.hermitagemuseum.com (10.03.2017) (Ermitaj Devlet Müzesi resmi internet sitesi)

http://www.hermitagemuseum.org/wps/portal/hermitage/visitus/starayaderevnya/index/?lng=ru(10.03.2017) ("Modern Ermitaj - Staraya Derevnya" Restorasyon ve Konservasyon Merkezi'nin resmi internet sitesi)

https://www.tretyakovgallery.ru/collection/ (16.02.2020) (Tretyakov Devlet Galerisi'nin resmi internet sitesi)

http://www.kunstkamera.ru/exposition/kunst_hist, (22.02.2020) (Kunstkamera'nın resmi internet sitesi)

Gritskeviç, V. N., *İstoriya Muzeynogo Dela kontsa XVIII - naçala XX. veka*, Sankt Peterburgskiy Gosudarstvennıy Universitet Kulturı i İskusstv, 2-e izd., St. Petersburg 2007.

Mallory, J.P., McCormac, F.G., Reimer, P.J., Marsadolov, L.S., "The Date of Pazyrk", *Ancient Interactions: East and West in Eurasia,* ed. by K. Boyle, C. Renfrew and M. Levine, McDonald Institute, Cambridge 2002, pp. 199-211.

Modern Hermitage in Staraya Derevnya, Hermitage Museum Pub., St. Petersburg 2014, pp. 1-6.

Nil'sen, V. A., *Stanovleniye feodal'noy arhitekturı Sredney Azii V-VIII vv*., Taşkent 1966.

Sazak, Gözde, "Ermitage Devlet Müzesinde Yer Alan Bazı Türk Eserleri ve Bu Eserleri Koruyanlar", *XI. Milli Türkoloji Kongresi Bildirileri, 11-13 Kasım 2014*, İstanbul Belediyesi Yay., C 2, İstanbul 2015, s. 181-195.

Sazak, Gözde, *Türk Sembolleri: Hun Dönemi Türk Motif ve Sembollerinin Sanata ve Hayata Yansıması,* İlgi Kültür Sanat Yay., İstanbul 2014.

Şişkin, V. A., *Varahşa***,** Moskva, 1963.

*The Kunstkamera: 295*th *Anniversary. History, Collections, Research,* Petronivs, St. Petersburg 2009.

The Hermitage: The History of the Buildings and Collections, ed. by Mikhail Piotrovsky, Alfa-Colour Art Publishers, St. Petersburg 2001.

Tihonov, İ. L., "Arheologiya v İmperatorskom Ermitaje", *Rossiiskiy Arheologiçeskiy Yejegodnik* (No 4, 2014), ss. 427-479.

Trudı Gosudarstvennogo Ermitaja, İzd-vo Gosudarstvennogo Ermitaja, St. Petersburg 1956-2016.

Unat, Faruk R., *Osmanlı Sefirleri ve Sefaretnameleri,* T.T.K.B., 3.bs., Ankara 1992.

Yucel, M., Sazak, G., "An Examination of the Works of Art That Belong to Volga (İdil) Bulgarian Turks, *Language Culture and Ethnic Diversity: A Global Perspective*, ed. E. Saritas, Untested Ideas Research Center, New York 2013, pp. 91-119.

http://www.arthistory.ru/hermitage.htm (16.02.2020)

http://www.rusmuseum.ru/about/ (23.02.2020)

https://shm.ru/kollektsii-i-muzeynyy-kompleks/museum_history/istoricheskiy-muzey/history/, (23.02.2020)

SOSYAL MEDYAYLA DÖNÜŞEN MÜZE DENEYİMİNDE SELFIE PAYLAŞIMLARI

Öykü Ezgi YILDIZ, Ceren BİLGİCİ OĞUZ

Dijital çağ ile birlikte yeni iletişim teknolojileri kitle iletişim biçimlerinin dijital, küresel, çokbiçimli ve çok kanallı bir şekle bürünmesinde rol oynamıştır. Yeni iletişim düzeninde internet ve mobil teknolojilerin sunduğu etkileşim özelliği yeni bir iletişim biçimi olan kitlesel öz iletişimin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Böylece, iletişimin öznelerinin daha önce görülmemiş bir özerkliğe sahip olmasıyla bireysel seçimlere göre şekillenen etkileşime dayalı bir iletişim biçimi ortaya çıkmıştır (Castells, 2016, s.172). Günümüzde dijital ortamda daha önceki dönemlerde görülmeyen biçimde hem üretici hem tüketici olan bireyin iletişim sürecindeki rolü güçlenmiştir.

Dijitalleşmenin şekillendirdiği bu yeni iletişim düzeninde en önemli faaliyet alanı sosyal medya platformlarıdır. Sosyal medya platformları kişilerarası iletişim faaliyetleri ve sosyalleşme amaçlı kullanılmasının yanı sıra eğlence, kültürel yaratıcılık, eğitim ve pazarlama faaliyetleri için de yararlanılan ortamlara dönüşmüştür. Mobil iletişim teknolojilerinin gelişimiyle birlikte oluşan daimi bağlantılılık hali sosyalleşmede önemli bir artış yaşanmasına neden olmuştur. Akıllı telefon teknolojilerini kullanarak sosyal medyaya bağlanan bireyler zaman ve mekândan bağımsız olarak içerik üretmekte, bağlantılar kurmakta ve sürekli paylaşım içinde kalmaktadırlar. Bu sanal dünya bireylerin fiziksel hayatlarından daha sosyal bir alan olarak görülmektedir. Ancak, bireyler sosyal medya üzerinde sanal bir gerçeklikte değil gerçek bir sanallıkta buluşmaktadırlar (Castells, 2016, s. 12-13). Mobil internet teknolojilerinin ve mobil araçların gelişimi ile birlikte kesintisiz olarak bireyin hayatına dahil olan sosyal medya, bireylerin günlük alışkanlıklarını, iletişim kurma biçimlerini ve profesyonel yaşantılarını yeniden şekillendirmede önemli bir rol oynamaktadır. Akıllı telefonlara entegre kameralardaki gelişim, yüksek çözünürlüklü ekranların kullanılmaya başlanması ve mobil internetin hız kazanmasıyla birlikte görsel içerik üretim, paylaşım ve tüketimini destekleyen Instagram gibi platformlara duyulan ilginin büyüdüğü gözlenmektedir. Sosyal medyanın gündelik yaşamın ayrılmaz bir parçasına dönüşmesiyle birlikte mahremiyet algısında yaşanan değişim bireylerin yaşamlarındaki her kesiti, her an, her yerde paylaştıkları bir durumu oluşturmuştur. Kullanıcıların kendilerini ve yaşamlarını sergileme güdüsüyle gerçekleştirdikleri bu paylaşımlar Instagram ve benzeri platformların sunduğu fotoğraf düzenleme imkânlarıyla birlikte selfie gibi bireylerin kendilerini ön plana çıkardıkları içeriklerin artmasına yol açmıştır. Bir vitrin olarak algılanmaya başlanılan sosyal

KAYNAKÇA

Allard, L. (2009). Mythologie du Portable, France: Le Cavalier Bleu Editions

Binark, M. (2016). Akıllı Telefonlarla Bağlantılı Olma Hâli ve Yeni Kültür/lenme ve Deney/im/lerimiz..., https://dergipark.org.tr/en/pub/deuiibfd/issue/22719/242480

Budge, K.(2018). Visitors in Immersive Museum Spaces and Instagram: Self, Place-Making, and Play, The Journal of Public Space, Vol. 3 No. 3, pp.121-138.

Castells, M. (2016). İletişim Gücü, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları

Chlebus-Grudzień, P.(2018). Selfie at a Museum: Defining a Paradigm for an Analysıs of Taking (self-portrait) Photographs at Museum Exhibitions, Tourism /Turyzm28/1, pp. 7-13.

Deneçli, C., & Deneçli, S. (2019). Role of Credibility of Phenomena in Attitude toward Advertising. *CTC 2019*.

Güçdemir, Y. (2015). Sanal Ortamda İletişim, İstanbul: Derin Yayınları

Güçdemir, Y. (2016). Sosyal Medya-Halkla İlişkiler, Reklam ve Pazarlama, İstanbul: Derin Yayınları

Goggin, G., Hjorth, L. (2009). Waiting to Participate Introduction [online]. Communication, Politics & Culture, Vol. 42, No. 2,1-5. <https://search.informit.com.au/documentSummary;dn=942555518434540;res=IELAPA>

Goggin, G. (2009). Adapting the mobile phone: The iPhone and its consumption, Journal Continuum, Journal of Media & Cultural Studies, Volume 2, Issue 2, 231-244 https://doi.org/10.1080/10304310802710546

Goggin, G. (2015), Disability and Mobile Internet, *First Monday*, Volume 20, Number 9 - 7 https://firstmonday.org/ojs/index.php/fm/rt/printerFriendly/6171/4906

Hromack S., (2019) The Museum Selfie, https://whitney.org/www/sharedspaces/uploads/3/2/321accd642a0e1c6/Hromack_TheMuseumSelfie_WMAASharedSpacesSymposium_12014.rtf adresinden 21.12.2019 tarihinde erişilmiştir.

ICOM, (2019), https://icom.museum/en/about-us/history-of-icom/ adresinden 10.11.2019 tarihinde erişilmiştir.

ICOM, (2019), https://icomturkey.org/tr/icoma-g%C3%B6re-m%C3%BCzenin-tan%C4%B1m%C4%B1 adresinden 10.11.2019 tarihinde erişilmiştir.

Killingsworth, S. (2013), https://www.newyorker.com/culture/culture-desk/and-the-word-of-the-year-is?utm_source=twitter&utm_medium=social&utm_campaign=onsite-share&utm_brand=the-new-yorker&utm_social-type=earned)

Kozinets, R., Gretzel, U. ve Dinhopl, A.(2017*), Self in Art/Self as Art:Museums Selfies As* Identy Work, Frontiers in Psychology, Volume 8, pp.1-12.

Lehn vom, D. ve Heath, C. (2005). *Accounting for New Technology in Museum Exhibitions*, International Journal of Arts Management Vol. 7(3): pp.11-21.

Medić, S.ve Pavlović, N.(2014) *Mobile Technologies in Museum Exhibitions*, Turizam, Volume 18, Issue 4, pp.166-174.

Natusch, B.(2015). *The Role of Technology in Participatory Museum Experiences*, Research Bulletin,no.77, pp. 79-99.

Pallud, J. (2014). *How Web 2.0 Tools Impact The Museum-Visitor Relationship*, Customer & Service Systems, Kit Scientific Publishing, Vol. 1, No. 1, pp. 91–101.

Peraica, A.(2017). *Culture of the Selfie: Self-Representation in Contemporary Visual Culture*, Amsterdam: Institute of Network Cultures.

Russo, A., Watkins, J., Kelly, L.ve Chan, S.(2007), *Social Media and Cultural Interactive Experiences in Museums*, Nordisk Museologi, Cilt 1,, S. 19-29.

Senft, T. M. ve Baym, N. K.(2015), *What Does the Selfie Say? Investigating a Global Phenomenon*, International Journal of Communication, Cilt 9, ss.1588–1606.

Stylianou-Lambert, T.(2017). *Photographing in the Art Museum: Visitor Attitudes and Motivations*, Visotor Studies Vol. 20 No. 2, pp. 114-137.

Yücel, V. (2017). *Selfie'nin Kinestetik Vaatleri,* BUJSS, 10/2, ss.1-19.

Vankin, D. (2015). Museums are making the art of the selfie a big attraction, The Sednay Morning Herald. https://www.smh.com.au/national/museums-are-making-the-art-of-the-selfie-a-big-attraction-20150610-ghkxf2.html. adresinden 10.11.2019 tarihinde erişilmiştir.

MMDK, (2019), Müzecilik Meslek Kuruluşu Derneği, http://mmkd.org.tr/icom-alternatif-muze-tanimini-acikladi/ adresinden 25.12.2019 tarihinde erişilmiştir.

Rettberg J. W. (2019). Self Representation in Social Media, Burgess J., Marwick A., Poell T. (ed.), *The Sage Handbook of Social Media* içinde, 429-443, UK: Sage Publications

Van Dijk J. (2016), Ağ Toplumu, İstanbul: Kafka Kitap

Weilenmann A., Hillman T., Jungselius B., (2013). Instagram at the museum: communicating the museum experience through social photo sharing, CHI '13: Proceedings of the SIGCHI Conference on Human Factors in Computing Systems, pp. 1843-1852

Watkins J. , Hjorth L., Koskinen I. (2012) Wising up: Revising mobile media in an age of smartphones, Continuum, 26:5, 665-668

TÜRKİYE'DE MÜZECİLİK EĞİTİMİNİN KURAMSAL DÜZEYDE GELİŞİM SÜRECİ

Fethiye ERBAY

Türkiye'de müzecilik alanındaki çalışmaların temeli eğitim kurumlarında atılmıştır. Aykut Kazancıgil'in aktarımı ile; ilk Tarih-İ Tabii Müzesi temelleri; 1839 yılında Avusturyalı Dr. Charles Ambroise tarafından Mektebi Tıbbiye'de açılan botanik ve nebatat bahçesi ile atılmıştır (Ülmen, 2008,s.2). Bu tür müzecilik çalışmaları, araştırma odaklı bilimsel çalışmaların gelişmesine destek olmuştur.

Giriş

1845 yılında Aya İrini'de Ahmed Fethi Paşa'nın gayreti ile Müze-i Hümâyûn'un resmi olarak açılması müzecilik çalışmalarının başlangıç tarihidir. Ahmed Fethi Paşa'nın, Moskova (1833), Viyana (1834-1836), Paris (1837- 1839) elçiliği sırasında yurtdışında bulunması sırasında gördüğü müzelerden etkilenerek döndüğünde müzecilik çalışmalarına ağırlık vermiştir. 1851 yılında Londra Kristal Palas Fuar Sergisi ile başlayan yurtdışı fuar sergileri Rönesans etkisinde şekillenmiştir. Bu sergilere katılan Osmanlı yönetim makamındaki kişilerin yurtdışında farklı ülke gezileri sonucunda ülkedeki eserleri koruma anlayışı da değişmiştir. 1866 yılında Sultan II. Mahmut Türbesi karşısında "müzehane'nin" kurulması, koleksiyonları bir araya toplama çabaları olarak görülmelidir. 1869 yılında Maarif Nazırlı Saffet Paşa'nın müzecilik alanındaki gayretleri, Ahmed Fethi Paşa'nın çabaları ile Aya İrini sergilemeye yönelik müze deneyimlerinin başlangıcıdır. Bu dönemde müzecilik çalışmaları, modernitenin etkisinde gelişmiştir. 1869 yılında Maarif Nezareti yazışmalarında resmi olarak ilk kez Müzehane, Müzehane-i Hümayun ya da Müze-i Hümayun tanımlarının kullanılması, müzecilik çalışmalarının devlet desteği ile kurumlaşma çabasıdır. Marif Nazırı Safvet Paşa, yayınladığı genelge ile vilayetlerden arkeolojik eserleri toplanmasını ve düzgün bir biçimde paketlenip İstanbul'a gönderilmelerini istemesi, ülke çapında eğitim kurumlarında eserlerin toplaması ve kayıt altına alınması anlayışını getirmiştir. Yabancılar tarafından Osmanlı topraklarından çıkan tarihi eserlerin yurtdışına kaçırılması, Osmanlı eski eserler konusunda müze uzmanlarının bulunmaması, müzecilik çalışmalarının yavaş gelişmesinde etkili olmuştur. 1869 yılında 'Müze-i Hümayun' yani İmparatorluk Müzesi (bugünkü İstanbul Arkeoloji Müzeleri) kuruluşu, müzecilik çalışmalarını, toplama koruma sergileme ve araştırma boyutuna taşımıştır.

KAYNAKÇA

Buyurgan, S. (2019), Müzelerde Eğitim. Öğrenme Ortamı Olarak Müzeler, Ed.Ankara, PEGEM Akademi

Buyurgan, S. (2006). Müze Eğitimi, Sanat Sokağı Dergisi, Denge Matbaası, Ankara. s. 22-25.

DOZEM; (2002). Müzelerin, Botanik ve Hayvanat Bahçelerinin Toplumsal Eğitime Katkısı; *İÜ Botanik Bahçelerinin 65. Kuruluş Yıldönümü İçin Bilimsel Toplantı Kitabı*, İÜ. Fen Fakültesi ve Doğal Zenginlikleri Araştırma ve Uygulama Merkezi (DOZEM) Yayını; İstanbul

Erbay, F. (2009). Müzecilik Eğitiminin Kırılma Noktası; *SAYED Kültür ve Sanat Dergisi*, Sanat Yazarları ve Eleştirmenleri Derneği Yayını, sayı:2, s.20-23, İstanbul

Erbay, F. (2017). Türkiye'de Müzecilik Eğitiminin Üniversitelerde Kurumlaşması, MEB Dergisi, sayı. 46, sayı. 214, ISSN-1302-5600, Ankara, s.85-104

Erbay, F. (2019). İstanbul'un 100 Müzecisi, İstanbul'un Yüzleri serisi,89, IBB.Kültür AŞ. Yayını İstanbul, s.138-139

Erbay, F. (2019). Müze Yönetimi Eğitiminin Gelişimi, 2nd International Congress on New Horizons in Education and Social Sciences (ICES-2019),Turkey, p.729-737

Erbay, N. Ö. (2014). Müzelerde İş Güvenliği Sorunsalı, *Müzeler, Oyunlar Oyuncaklar ve Çocuklar*; 9Eylül Üniversitesi, Edebiyat Fak. Müzecilik Böl.Yay., İzmir, ss:117-123

Erbay, M. (2017). Yeni Nesil Teknolojiler ve Müzelerde Eğitim, MED. Milli Eğitim Dergisi, Yıl: 46,Sayı:214, Ankara s:255-268

KVMGM (2020), https://kvmgm.ktb.gov.tr/TR-43034/tarihce.html(erişim,1.2.2020)

Kuruloğlu, F. (2010), Osmanlı Devleti'nde Müzecilik, Tarih Okulu Ocak-Nisan, Sayı vı, 45-61.

Müzeler İç Hizmetler Yönetmeliği, (Erişim 12 Ocak 2017),http://teftis.kulturturizm.gov.tr/TR,14442/muzeler-ic-hizmetler-yonetmeligi.html adresinden erişildi

Ortakçı, A. (2014), Halkevleri Müze ve Sergi (Tarih) Şubesi'nin Faaliyetlerinde Halk Kültürünü Koruma Düşüncesi Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi Cilt: 7 Sayı: 30,www.sosyalarastirmalar.com, ISSN: 1307-9581, s.181-189

Serbestoğlu. İ.& Açık. T. (2013), Osmanlı Devleti'nde Modern Bir Okul Projesi: Müze-i Hümâyûn Mektebi Akademik Bakış Cilt 6 Sayı12, Amasya

Ülman, Y. I. (2008). Mekteb-i Tıbbiye-İ Adliye-İ Şahane (Galatasaray Tıbbiyesi)1838-1848 Osmanlı Bankası Arşiv ve Araştırma Merkezi Yayını, s.1-4

Yücel, E. (1999).Türkiye'de Müzecilik , Arkeoloji Sanat Yayınları, ISBN: 9756899425, Ankara

YÖK,Yükseköğretim Kurulu Tarafından Doktora Programlarına Kayıtlı Öğrencilere Verilecek Burslara İlişkin Usul Ve Esaslar, https://yuzikibinbursu.yok.gov.tr/Documents/AnaSayfa/100_2000_Usul_Esaslar.pdf, (erişim, 2.1.2020)

Tarihçe, Kültür ve Turizm Bakanlığı; Kültür Varlıkları Ve Müzeler Genel Müdürlüğü; https://kvmgm.ktb.gov.tr/TR-43034/tarihce.html,erişim,1.2.2020

SANAT TARİHİ EĞİTİMİ VE MÜZELER

Mehmet NUHOĞLU

Biyolojik özelliklerimizi kalıtım yoluyla bir sonraki kuşaklara aktarabiliyorken eğitim yoluyla edindiğimiz bilgi ve müktesebatımızı bizden sonraki kuşaklara aktaramıyoruz. Dolaysıyla eğitim her birey için gerekli bir durum ve süreç aksediyor.

İnsanoğlunun, temel ihtiyaçlarını karşılamak için alet yapması ile başlayan, bir nesneyi ve doğayı dönüştürme ve temellük eylemi, ardından yapıp ettiklerini zanaatla formuna özen göstermesine ve bunun daha üstünü olan kalbinin ve duygularının estetik verileriyle yorumlamasına kadar yükselmiştir. Ne var ki bu tecrübe biyolojik olarak sonraki kuşaklara aktarılamadığı için eğitim devreye girmiştir. Her insan dünyaya geldiği çağın gerekleri ne ise –ille de bir örgün eğitim modeli içinde akademik bir eğitimi olması şart değil- ona göre bir eğitim ile şekillendirilmeye çalışılmıştır. Bu ailede başlayıp daha sonra toplumsal kurumlar aracılığıyla devam ettirilmiştir.

İnsanın kendi ferdi ve toplumsal geçmişi hakkındaki merakı tarih bilimini ortaya çıkarmıştır. Uzun bir süre sözlü ve yazılı kaynaklara dayanan tarih bilimi, arkeolojinin devreye girmesiyle objeler üzerinden yorumlanmaya da başlamıştır. Arkeoloji bilimiyle bilimsel ve sistematik olarak yapılan objeler üzerinden tarih okuması aslında çok daha eskilere kadar gitmektedir. Taşınabilir veya taşınmaz objeler üzerinden bir tarih okuma geçmiş kültürlerde, hatıra/yadigâr anlamı yüklenen kutsal veya kutlu nesneler üzerinden de yapılmaktaydı. Örneğin Mezopotamya'daki zigguratlar, Eski Yunan tapınaklarına verilen armağanlar ve sunular, Orta Asya'da bir kurgana bırakılan eşyaların bu yönleri de vardır. Bu durum dünyanın hemen hemen her tarafında rastlanır. Bu durum insanların kendilerinden sonraki kuşaklara hatırlatıcı ama zarar verilmemesi gereken kutsal veya kutlu kılınmış somut nesneler bırakma yani unutulmama arzusunun bir sonucu olarak okunabilir. İnsan elinden çıkmış taşınabilir veya taşınamaz nesneler, hatırlattıkları itibariyle somut, hissedilebilir, dokunulabilir, görülebilir oldukları için tarihin veya geçmişin soyut mirasını daha gerçekçi algılanmasını ve duyumsanmasını temin etmekte, kişinin duygusal bir bağ kurmasına yardım etmektedir. Mesela İstanbul'un fethini sözel ve yazılı kaynaklardan dinleyerek ve okuyarak öğrenen bir Müslüman Türk'e İstanbul'u fetheden Fatih Sultan Mehmet'in kılıcını Topkapı Sarayı'nda görmekle bıraktığı algı ve hissiyat farkı boyutlara evrilebilmektedir. Aynı şekilde bir Budist için Buda ile ilişkilendirilen bir nesne için de üç aşağı beş yukarı benzer psikolojik ve bilişsel durum oluşturur. Burada kişinin

KAYNAKÇA

Artun A. (ed.), Akman, R., Soğancılar, E., Bora T., (… ve öte) (2006), (çev.), Müze ve Eleştirel Düşünce: Tarih Sahneleri-Sanat Müzeleri, İstanbul, İletişim Yayınları,

Artun, A. (ed.), (2006), Müze ve Modernlik: Tarih Sahneleri, Sanat Müzeleri, İstanbul, İletişim Yayınları.

Onur, B. (2012), Çağdaş Müze, Eğitim ve Gelişimi: Müze Psikolojisine Giriş, Ankara, İmge Kitabevi.

Okan, B. (2015), Günümüzde Müzecilik Anlayışı, Anadolu Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi, sayı 9.

Çok, F., Karadeniz, C. (… ve öte), (2013), Prof. Dr. Bekir ONUR'a Armağan: Çocuklar, Gençler ve Müze Eğitimi, Ankara, Anı Yayıncılık.

Erbay, F. (2009), Müze Yönetimini Kurumsallaştırma Çabası (1984-2009), Mimarlık Vakfı Enstitüsü, İstanbul.

Karadeniz, C., Özdemir, E., (2018), Hangi Müze? Müzecilikte Değişim ve Yeni Müzebilim, Milli Folklor Dergisi, cilt 30, sayı 120

Şahan, M. (2005), Müze ve Eğitim, Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, cilt 3, sayı 4.

TEKNOLOJİK GELİŞMELER TEMELİNDE YENİ MÜZECİLİK UYGULAMALARI

Berna KILIÇOĞLU

"Gerçeklik değişir,
o nedenle onu temsil edebilmek için,
temsil yöntemlerinin de değişmesi gerekir".
Bertolt Brecht

İçinde bulunduğumuz yüzyılda yaşamın hemen her alanına nüfuz etmiş olan teknolojik gelişmeler, sosyal ağ ve paylaşım kültürü, bilgi teknolojilerindeki sıçramalar, günlük yaşamda kendine yer bulmasının ötesinde sanatta da çok büyük etki ve yenilikleri beraberinde getirmiştir. Fotoğrafın icadı ile başlayıp günümüze dek hızla katlanarak artan teknoloji kullanımı ve dijitalleşme olgusu, sanatta klasik üretim anlayışlarının ötesine geçen anlatım biçimleri ve uygulamalar ile sanat alımlayıcısı pasif konumdan aktif katılımcı konumuna taşınmıştır, bu sayede izleyici sanatçının pratiklerine ve üretim süreçlerine ortaklık ederek kollektif bir deneyimin parçası olagelmiştir. Bu doğrultuda teknolojik gelişmeler ve dijitalleşme olgusunun günümüzde sanat eserlerine, tarihi eserlere çeşitli tür ve yöntemler ile ev sahipliği yapan müzelerin sergileme anlayışına da etki ettiği, bireyin algı ve deneyimlerinde de dönüşüm yarattığı görülmüştür.

Bu bilgiler temelinde müzelerde sıklıkla kullanılmaya başlayan etkileşimli ortam tasarımları, sanal gerçeklik ve artırılmış gerçeklik uygulamaları bu çalışmanın kapsamını oluşturmuştur. Çalışmada yeni müzecilik anlayışı, müzelerde dijital teknolojiler ve katılımcı odaklı kullanıcı deneyimleri bağlamında bir literatür taraması yapılarak bu alanda üretilen örnek uygulamalar irdelenmiştir.

Müzelerin Doğuşu ve Yeni Müzeciliğe Evriliş

Müzeler ele aldıkları konulara bağlı olarak birçok yönleri olan kurumlardır. Günümüzde müzeler, çoğunlukla kültürün geçmiş dönemlere ait kalıntıların, tarihi eserleri, kısacası insanlığın topluma kazandırdığı herşey sergileyen, koruyan kurumlar olarak tanımlanmaktadır (Bilgen, 1991, s.1). Müzeler içeriklerine göre çeşitli isimler alırlar. Bunlar; Arkeoloji Müzesi, Etnongrafya Müzesi, Açık Hava Müzeleri, Bilim, Tarih müzeleri, Güzel Sanatlar Müzeleri, Askeri ve Özel Müzeler gibi türlerdir. Müzelerde yer alan bu çeşitlilik durumu müzeleri bilim dallarıyla bir araya getirir. Bu şekilde hizmet veren müzeler, aynı zamanda evrensel değerleri içerisinde

KAYNAKÇA

Abate, F, A. (2018). An Augmented Reality Mobile App for Museums: Virtual Restoration of a Plate of Glass, https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-030-01762-0_47 adresinden 09.04.2019 tarihinde erişilmiştir.

Abinader, G. (2017). Museums and Interactivity at the New York Hall of Science, https://www.filamentgames.com/blog/museums-and-interactivity-new-york-hall-science/ adresinden 05.04.2019 tarihinde erişilmiştir.

Bilgen, N. (1991). *Müzeler ve Eski Eserlere İlgi Üzerine Bir Araştırma.* Ankara: Ajans-Türk Matbaacılık.

Craig, E. (2018). Virtual Reality artist live performance at the Louvre Museum, Paris, https://www.digitalbodies.net/virtual-reality/virtual-reality-artist-live-performance-at-the-louvre-museum-paris/adresinden 05.04.2019 tarihinde erişilmiştir.

Davis, P. (2008). The Ashgate Research Companion to Heritage and The Identity: New Museologies and The Ecomuseum. Great Britain: MGP Books (Edited by Brain Graham, Peter Howard).

Gaziantep Zeugma Müzesi, https://www.reo-tek.com/gaziantep-zeugma-muzesi, adresinden 15.04.2019 tarihinde erişilmiştir.

Greenhill, E. (1999). *Müze ve Galeri Eğitimi.* Ankara: Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları. (Çev. Evren M, Kapçı E).

Sillier, O. (2010). *Dünyada ve Türkiye'de Kent Müzeleri.* İzmir: Ege Mimarlık Dergisi.

Styles and Customs of the 2020s, https://cmoa.org/exhibition/styles-and-customs-of-the-2020s/ adresinden 09.04.2019 tarihinde erişilmiştir.

Sürücü O; Başar M.(2016) *Kültürel Mirası Korumada Bir Farkındalık Aracı OlarakSanal Gerçeklik.* Konya: Artium Araştırma Dergisi, Cilt 4, Sayı 1

Kitap Sanatları ve Hat Koleksiyonu, https://www.sakipsabancimuzesi.org/tr/sayfa/sergiler/kitap-sanatlari-ve-hat-koleksiyonu, adresinden 14.04.2019 tarihinde erişilmiştir.

Küçük, C, Yar, M. (2019). Dünyanın En Büyük Mozaik Müzesi: Gaziantep Zeugma Mozaik Müzesi https://www.ebelediye.info/proje/dunyanin-en-buyuk-mozaik-muzesi-gaziantep-zeugma-mozaik-muzesi, adresinden 15.04.2019 tarihinde erişilmiştir.

Thomas, S. (1991).International Conference on Hypermedia & Interactivity in Museums. New York: Watertown Productions Inc.

Weibel,P. (2009). Haritasız: *Medya Sanatlarında Kullanıcı Çerçeveleri.* İstanbul: Müka Matbaacılık.

MÜZELER VE FOTOĞRAFLAR

İsmail Erim GÜLAÇTI

Günümüzde fotoğraflar müzelerin koleksiyonlarını yönettikleri, ziyaretçilerine eğitici bilgiler sağladığı, kendi tanıtımlarını yaptıkları ve onların ilgilerini çekmek için kullandıkları temel araçlardandır. Ziyaretçilerin müzeleri internet üzerinden erişebildikleri fotoğraflarla gezmeleri ve müzelerin sosyal medya hesaplarında paylaştıkları fotoğraflar da bu amaca hizmet etmektedir. Diğer bir deyişle fotoğraf artık müzeler için giderek daha fazla oranda ana akım yöntem haline gelmektedir.

19. yüzyılda bulunduktan sonra insanlığın dünyaya bakışını ve yaşamı kavrayışını değiştiren fotoğraf 20. yüzyılın da en popüler görsel medya biçimlerinden birine dönüşen fotoğraf müzelerin sanat, kültür, tarih ve bilimsel uygulamalarıyla iç içe geçmiş durumdadır. Şehirlerin ev sahipliği yaptığı festivaller ve bienaller kadar müzeler ve diğer kültür kurumları da fotoğrafları giderek daha fazla ifade, iletişim ve kültürel anlam aktarımı amacıyla kullanmaktadır.

Fotoğraf sergileri, festivalleri ve koleksiyonerliğinde halihazırda gözlemlenen artış aslında görece yeni bir olgudur. Edwards ve Morton'un deyişiyle "fotoğraflar müzelere geç kalanlardır." (2015, s.14). Kurumsal ve kişisel aitlik arasındaki belirsiz bir noktada yer aldıkları, hem maddi hem de düşünsel olarak tarihi belge olma ile gelip geçici ve kolayca elden çıkarılabilir kayıt niteliği taşıma ikileminde kaldıkları için bu yaklaşım çok da şaşırtıcı sayılmaz. Az sayıdaki birkaç istisna dikkate alınmazsa müzeler fotoğraflara genellikle alelade, basit ve süs ve güzellikten çok yarar gayesi güden belge muamelesi yapmıştır. Fotoğraflar koleksiyon, sergileme ve sanatsal çözümlemeden ziyade gerçeklik ile olan bağlantı ve benzerlikleri nedeniyle ilgi görmüşlerdir.

1960'lar ve 1970'ler gelindiğinde Batı'daki sanat müzeleri başta olmak üzere müzeler fotoğrafları daha bilinçli olarak koleksiyonlarına katmaya ve bu koleksiyonları sergilemeye başlamışlardır. Bu ilgi temelde fotoğrafın çağdaş bir sanat dalı olarak sanat okullarındaki ve fotoğraf stüdyolarındaki uygulamalarına paralel olarak sanat piyasasının da fotoğrafı açık ve net bir şekilde kabullenmesi sonucu gerçekleşmiştir. Bu dönemlerde İngiltere ve Fransa'da birçok tanınmış müze sergileme amacıyla farklı fotoğraf koleksiyonları oluşturmuşlardır.

Fotoğrafçılık disiplinlerarası bir alan olsa da ve izleme-takip amaçlı fotoğraflardan anı fotoğraflarına hatta habercilik ve reklamcılık gibi birçok farklı mecrada hayat bulsa da müzeler fotoğrafı nerdeyse tamamen kişisel

KAYNAKÇA

Edwards, E. (2012). Objects of Affect: Photography Beyond the Image. *Annual Review of Anthropology*,s. 41, 221—234.

Edwards, E, Christopher M. (2015). "Between Art and Information: Towards a Collecting History of Photographs," Editörler Elizabeth Edwards ve Christopher Morton, *Photographs, Museums, Collections: Between Art and Information*. Londra: Bloomsbury.

Kriebel, S. (2007). Theories of Photography: A Short History. Editör James Elkins, *Photography Theory*. New York: Routledge.

Baxter, L. (2016). To Exhibit or Not: An Exploration of Photographic Exhibitions in the Museum, Connections, s.2, 21-30.

Miller, D. (2017). The Comfort of People. Cambridge: Polity.

Porter, G. (1989). The Economy of Truth in the Museum, *Ten-8*, s.34, 20-33.

YIKIMIN KÜLTÜREL YÜZÜ: SAVAŞ MÜZELERİ VE SERGİLEME TASARIMLARI

Ceren ÇALIŞKAN

Büyük çaplı ulusal müzeler ulusun ileri kültür düzeyinin ifadeleridir. Farklı müze türlerinden biri olan savaş müzeleri bir yandan kültürel, diğer yandan da bir tür sermaye projeleridir. Bu nedenle kaçınılmaz olarak kentsel, bölgesel ve ulusal politika alanlarına girmektedir. Aynı zamanda kutsal bir yer olarak atfedilmesinden ötürü, klasik müze anlayışından farklıdır. Günümüzde, savaş teması medyanın diğer dallarında, özellikle de film ve televizyonda önemli bir şekilde temsil edilmektedir. Bu ve benzeri sunumların izleyicilerin üzerindeki yaygın etkisi, gerçeğin keşfi ve anma içgüdüsü, kuruluşları savaş müzesi açmaya iten önemli bir etkendir.

Savaş müzeleri, tam anlamıyla ana tanıklık etmezler. Bu bağlamda, parçacık fiziğindeki bulut odaları gibidir; uzun zaman önce gerçekleşen çarpışmaların izlerini ve yörüngelerini temsil etmektedir. Yani aslında, bizlere sadece yaşam haritalarındaki ayak izlerini aktarır. Bu ayak izlerinin çoğu bizi savaş alanlarına ya da zayiatlardan ortaya çıkan mezarlıklara götürür. Bu yüzden bir çeşit yarı kutsal alandır. Savaş müzeleri bizlere, kim olduğumuzu, nerede olduğumuzu ve nereden geldiğimizi anlatan hikayelerin temsilcileridir.

Eğer bir savaş müzesinin içeriği, bir çeşit kültürel pusula gibi oluşturulmuşsa ve çift yönlü aktarım sağlarsa, ziyaretçilerde kalıcı bir unsur olma şansı yakalar. Ancak, tek yönlü bir aktarım sağlayıp izleyicilerin zihninde sorular yaratmaya başlarsa, bu durum sağlık bir iletişim ortamı yaratmadığını gösterir ve ziyaretçilerin uzaklaşmasına neden olabilir.

Savaş müzeleri öte yandan mücadelenin duygusal anlatılarını gösterir. Her müze belirli bir dönemi anlatmaya odaklandıysa da hepsi bir siyasi mücadelenin tezahürüdür. Ahlaki değerleri sahneleme ve çekişmeli hatıraları sürdürme aracı olarak ziyaretçilerde sırasıyla telaşı, heyecanı ve melankoliyi tetikleyen, duygusal bir fenomenini estetikleştirir.

Berlin'de yer alan Topographie des Terrors (Terörün Topografyası), Nazi rejimi sırasında 1933'ten 1945'e kadar SS Reich Ana Güvenlik Ofisi, Sicherheitspolizei, SD, Einsatzgruppen ve Gestapo'nun merkezi olan binaların bulunduğu Niederkirchnerstraße'de, (eski adıyla Prinz-Albrecht-Straße'de) bulunur. Gestapo ve SS merkezlerini barındıran binalar, 1945'in başlarında müttefiklerin bombalanmasıyla büyük ölçüde tahrip edilip, savaştan sonra yıkılır. Berlin'deki Amerikan ve Sovyet işgal bölgeleri

KAYNAKÇA

Apor Peter, Rethinking History, An epistemology of the spectacle? Arcane knowledge, memory and evidence in the Budapest House of Terror, Institute of History, Hungarian Academy of Sciences, Budapest, Hungary, Vol. 18, No. 3, 328–344, 2014.

Ballhausen Nils, Ein Treffen im „Sprechzimmer der Geschichte.“ Gespräch mit Andreas Nachama und Dieter Hoffmann-Axthelm., In: Nr. 16. Bauwelt, 2010.

Pētersone, Inta, Latvijas Brīvības cīņas 1918-1920 : enciklopēdija (in Latvian). Riga: Preses nams. pp. 141–142., 1999, ISBN 9984003957.

Karamuzejs, (2019), http://www.karamuzejs.lv adresinden 05.04.2019 tarihinde erişilmiştir.

Muzeji, 2019, http://www.muzeji.lv/en/museums/latvian-war-museum/all/permanent-exhibitions-in-latvian-war-museum/ adresinden 05.04.2019 tarihinde erişilmiştir.

Terrorhaza, (2019), http://www.terrorhaza.hu/en adresinden 05.04.2019 tarihinde erişilmiştir.

Topographie, (2019), www.topographie.de adresinden 05.04.2019 tarihinde erişilmiştir.

MÜZECİLİKTE YENİ OLUŞUMLAR; İSLAM BİLİM VE TEKNOLOJİ TARİHİ MÜZESİ ÖRNEĞİ

Hasan KORKMAZ

Temel amacı toplamak, korumak, belgelemek ve değerlendirmek olan müzeler, kültürel değerler bakımından önemli olan unsurların toplum yararına yönetilen kurumları olmuşlardır. Günümüzde müzecilik "Müzeoloji" (Museumologcy) ismi ile yükseköğretim kurumlarında sosyolojik, pedagojik, psikolojik içeriklerin de eklenerek alanında bağımsız bir bilim dalı haline gelmişlerdir. Müzeler klasik anlamca tanımlanan eski eserlerin toplanıp sergilendiği mekânlar olmaktan ziyade, eserlere göre tasarlanan yeni yapılarında yer alan yaygın eğitim kurumları, eğitim programları, kitle iletişim araçları ve sosyal etkinliklerle izleyiciye ulaşabilecekleri "yeni müzecilik" anlayışına evrilmişlerdir (Okan, 2015, s.187-189).

Son yüzyılda akademik temeller üzerinde gelişimi ve önemi her geçen gün artan müzelerin ilk ortaya çıkışlarından bu yana ciddi ilerlemeler gösterdiği açıkça görülmektedir. Kadim medeniyetlere ait sanatsal ve kültürel objelere verilen önemin de toplumun tabanına yayılır bir biçimde ilgiyle karşılandığı ve bu alanın gelişen teknolojik imkânları da kullanarak kendini sürekli yenileyerek, bünyesine kattığı çağdaş anlayış ve bakış açısıyla sınırlarını daha da genişlettiği fark edilir bir biçimde gözlemlenmektedir.

İlköğretimden itibaren lisansüstü eğitime ve hatta ömür boyu öğrenme ilkesini benimseyenler de dâhil, eğitim öğretim sürecinde öğrenmeye açık olan tüm bireylere hem görsel hem de uygulamalı ve eğitsel faaliyetler göstererek katkı sunan müzeler, eğitimin somut ve soyut materyaller eşliğinde algısal bakış açılarını destekleyen önemli bir misyonu üzerine almış durumdadırlar. Dünya ile bütünleşmiş bir şekilde ülkemizde de müzeciliğin yeni türlerine örnek olacak yeni müzelerin sayıları her geçen gün artmakta olup, bunun son örneklerinden biri de İslam Bilim ve Teknoloji Tarihi Müzesi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Müzecilikte Özel Alanlardan "Bilim ve Teknoloji"

Müze kavramına tarihsel olarak bakıldığında; henüz bu olgu yokken değerli eşya ve sanat eserleri, mezar, mağara, kutsal alanlar, saraylar, villalar ve kent meydanlarında dinsel ve nesnel sebeplerlebir araya getirilerek sergilenen nesneler olarak karşımıza çıkmaktadır. İlk yıllarda amacı eskiye ait kültür, sanat ve bilimsel eserlerin toplaması, korunması, belgelenmesi ve sergilenmesi olan müzeler, koleksiyonculuktan bilimsel etki ve çalışmaların

KAYNAKÇA

Altun, A. (2007). Türkiye'de Müzecilik, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay. 5.

Aksoy, E. (2016). İstanbul'daki Devlet Müzeleri ve Özel Müzelerin Reklam Stratejileri Açısından Değerlendirilmesi, YL. Tezi, T.C. İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Atagök, T. (2010). Müzecilik ve Türk Müzeciliği, Ege Mimarlık Dergisi

Sezgin, F. (2010). İstanbul İslam Bilim ve Teknoloji Tarihi Müzesi/(Toplu Bir Bakış), İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş.

Sezgin, F. (2004). İslam Kültür Dünyasının Bilimler Tarihindeki Yeri, Türkiye Bilimler Akademisi, akademi Forumu 29, Ankara.

Sezgin, F. (2010). Tanınmayan Büyük Çağ, İslam Bilim ve Teknoloji Tarihi'nden, Timaş Yay., İstanbul.

Sezgin, F. (2008). İslam'da Bilim ve Teknik Cilt I. Arap - İslam Bilimleri Tarihine Giriş, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş. Yayınları. İstanbul.

Korkmaz, T. (2009). 20. yy. İslam Bilim Tarihi Çalışmaları George Sarton ve Fuat Sezgin Örneği, Y. L. Tezi, T.C. Marmara Üniversitesi Sos. Bilimler Enstitüsü İlahiyat Anabilim Dalı İslam Felsefesi Bilim Dalı, İstanbul.

Işık, A. (2007). Din-Bilim İlişkisi Problemine Mucizeler Üzerinden Genel Bir Bakış: Vahiy Nesnesinin Mucizeliği Tartışması, Kelam Araştırmaları 5: 1, s.87-102.

Okan, B. (2015). Anadolu Üni. Sanat ve Tasarım Der. C.5, S.2, s.187-198.

Şen, Z. (2013). Dünya İslâm Bilim Tarihi Uzmanı Ve Otoritesi Prof. Dr. Fuat Sezgin' İn Keşifleri. www.zafersen.com adresinden 15.03.2019 tarihinde erişilmiştir.

İBTTM, (2019), http://www.ibttm.gov.tr/TR-84340/islam-bilim-ve-teknoloji-tarihi-muzesi.html adresinden 15.03.2019 tarihinde erişilmiştir.

Muze, (2019), https://www.muze.gov.tr/tr/muzeler/islam-bilim-ve-teknoloji-tarihi-muzesi adresinden 15.03.2019 tarihinde erişilmiştir.

Pldturkiye, (2019), https://pldturkiye.com/islam-bilim-ve-teknoloji-muzesi/ adresinden 28.04.2019, tarihinde erişilmiştir.

FSS, (2019), http://www.fuatsezginsempozyumu.org/vakif/ adresinden 28.04.2019 tarihinde erişilmiştir.

FSS, (2019), http://www.fuatsezginsempozyumu.org/kutuphane/adresinden 28.04.2019 tarihinde erişilmiştir.

İKT, (2019), http://www.istanbulkulturturizm.gov.tr/TR-165625/islam-bilim-ve-teknoloji-tarihi-muzesi.html adresinden 28.04.2019 tarihinde erişilmiştir.

Tuscany-villas (2019), https://www.tuscany-villas.it/to-tuscany/2019/localities/florence/museum-of-leonardo-da-vinci adresinden 02.05.2019, tarihinde erişilmiştir.

Lider, (2019), www.lider.org.tr/islam-bilim-ve-teknoloji-tarihi-muzesi-gezi-raporu-lider-egitim.html adresinden 28.04.2019 tarihinde erişilmiştir.

ÇMB, (2019), http://cagdasmuzebilim.ankara.edu.tr/wp-content/uploads/sites/384/2017/02/Q1.Mevcut-Durum-Analizi.pdf adresinden 28.04.2019 tarihinde erişilmiştir.

Arkeopolis, (2019), http://arkeopolis.com/muzeciligin-kisa-tarihi-ve-turk-muzeciliginin-gelisimi/ adresinden 28.04.2019 tarihinde erişilmiştir.

Turkcewiki, (2019), http://www.turkcewiki.org/wiki/M%C3%BCze adresinden 28.04.2019 tarihinde erişilmiştir.

NEU, (2019), Http://Docs.Neu.Edu.Tr/Staff/Didem.İslek/M%C3%9cze%20e%C4%9e%C4%B0t%C4%B0m%C4%B0%20ve%20uygulamaları_10.Pdf Adresinden 28.04.2019 Tarihinde Erişilmiştir.

Dostsözü, (2019), http://dostsozu.com/din-bilim-iliskisi-nasildiradresinden 25.06.2019 tarihinde erişilmiştir.

Dinihaber, (2019), https://www.dinihaber.com/din-bilim-iliskisi-makale,4808.html adresinden 25.06.2019 tarihinde erişilmiştir.

Görsel Kaynakçası

Görsel 1 http://ibttm.muzeler.gov.tr/TR-84340/islam-bilim-ve-teknoloji-tarihi-muzesi.htmladresinden 25.06.2019 tarihinde erişilmiştir.

Görsel 2 https://istanbul.ktb.gov.tr/TR-202462/islam-bilim-ve-teknoloji-tarihi-muzesi-mudurlugu.htmladresinden 25.06.2019 tarihinde erişilmiştir.

Görsel 3 http://www.benolmeden.com/islam-bilim-ve-teknoloji-tarihi-muzesi/adresinden 25.06.2019 tarihinde erişilmiştir.

Görsel 4 https://barrisol.com/es/proyectos-excepcionales/estambul-museo-de-ciencia-y-tecnologia-historia-zislamicaadresinden 25.06.2019 tarihinde erişilmiştir.

Görsel 5 https://barrisol.com/es/proyectos-excepcionales/estambul-museo-de-ciencia-y-tecnologia-historia-islamicaadresinden 25.06.2019 tarihinde erişilmiştir.

Görsel 6 https://barrisol.com/es/proyectos-excepcionales/estambul-museo-de-ciencia-y-tecnologia-historia-islamicaadresinden 25.06.2019 tarihinde erişilmiştir.

Görsel 7 https://barrisol.com/es/proyectos-excepcionales/estambul-museo-de-ciencia-y-tecnologia-historia-islamicaadresinden 25.06.2019 tarihinde erişilmiştir.

Görsel 8 http://www.ibtav.org/sayfa/6/hakkindaadresinden 25.06.2019 tarihinde erişilmiştir.

Görsel 9 Hasan Korkmaz Koleksiyonu

Görsel 10 Hasan Korkmaz Koleksiyonu

Görsel 11 http://www.ibtav.org/eserleradresinden 25.06.2019 tarihinde erişilmiştir.

Görsel 12 https://www.italy-museum.com/florence/leonardo-da-vinci-museum-entrance-ticketadresinden 25.06.2019 tarihinde erişilmiştir.

Görsel 13 https://www.viator.com/en-CA/Rome-attractions/Leonardo-da-Vinci-Museum-Museo-Leonardo-da-Vinci/d511-a26326adresinden 25.06.2019 tarihinde erişilmiştir.

Görsel 14 https://www.italy-museum.com/florence/leonardo-da-vinci-museum-entrance-ticketadresinden 25.06.2019 tarihinde erişilmiştir.

MAKEDONYA SANATI'NIN MİRASI: ÜSKÜP MÜZELERİ

Mutlu ERBAY

Makedonya'nın başkenti ve en büyük şehri olan Üsküp, Balkan Yarımadası'nın ortasında, Vardar Nehri'nin her iki yakasında yer almaktadır. Büyük İskender'in imparatorluğunu kurduğu, geçiş alanı olarak tarih boyunca akınlara maruz kalmış bir bölgedir. M.Ö. 2. yüzyılda Roma İmparatorluğu Makedonya'yı topraklarına katmış. M.S. 7. yüzyılda Slavlar bu topraklara yerleşmiştir. 9. yüzyılda Bulgaristan kralı Simeon burayı işgal etmiş. Bir süre Makedonya bölgesi Sırplar ve Bulgarların arasında sürekli el değiştirmiştir. 1389'dan sonra ise Osmanlı bu toprakları fethedip, 500 yıldan uzun sürecek hâkimiyetini başlatmıştır. 1800 yılının sonlarına doğru Makedonların başlattığı bağımsızlık hareketi ve onu izleyen 1912–1913 Balkan Savaşları, Makedonya'nın Sırplar, Bulgarlar ve Yunanlılar arasında bölünmesine ve Osmanlı'nın bu topraklardan Anadoluya doğru çekilmesine neden olmuştur.Osmanlı Dönemi'ne ait camileri, han ve hamamları, köprü, eski Türk Çarşısı, kalesi ile kültürel mirasın izlerini sergilemektedir. Tarihi Üsküp Meydanı'nda bulunan Büyük İskender heykeli ve Makedon insanına ait anıtları; yeniden projelendirilen kültürel mirasın inşası içinde sanat çalışmaları ve müzelerde yer almaktdır. (İnbaşı. 2012, s.379).

Üsküp'te Osmanlı Dönemi'ne ait günümüze kadar gelebilmiş hanlardan en büyüğü ve en meşhuru, Kurşunlu Han'dır. Orijinal özelliklerinin bir kısmını yitirmiş olsalar da Kapan Han ve Sulu Han da günümüze kadar gelebilen eserlerdendir. Davut Paşa Hamamı ise Üsküp'te bulunan birçok hamamdan büyük ölçüde ilk halini koruyup, günümüze kadar gelebilen tarihi binalardandır (Alaydin, 2015, s.11) Bugün bu tarihi binalar sanatsal çalışmalar ve müze olarak fonksiyonlandırılmıştır.

Bu çalışma çeşitli defalar Üsküp'te kültür ve sanatını yakından tanıma imkanı yakaladığım araştırmalarımı paylaşmak amacı ile hazırlanmıştır. Sanat eğitimi ve müze amaçlı kullanılan yapılar incelemeye alınmıştır. Üsküp'ün Ulusal kimliğin sürdürülebilme sembolleri arasında sanat eğitim binaları, opera binası, ulusal galeri, etnografya müzesi, modern sanat veya çağdaş sanat müzesi olması anlayışı yeni müzecilik anlayışına dönüşmüştür.Üsküp'ün yeni modernleşme çabaları arasında tarihi yapılar han ve hamamlar restore edilerek sanatın sürdürüldüğü mekanlar olmuşlar, araştırmamada konu olarak, seçilmişlerdir. Sula Han ve Davut Paşa Hamamı çeşitli restorasyonlar geçirerek korunarak günümüze gelen yapısı sanat çalışmaların ev sahipliği yapmış yapılardır.

KAYNAKÇA

Alaydın, N. N. (2015), Ohri Gölü (Makedonya) ve Yakın Çevresiinin Turizm Potansiyeli,Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Türk Dünyası Çoğrafyası Anabilm Dalı,İstanbul

Beltan. S B. (2006), Citizenship and Identity in Turkey: The case of the past 1980, Turkish- Muslim Immigrants from Macedonia, BÜ, Master Tezi

Devrim, M. (2019), Üsküp'te Osmanlı hamamında müze, https://www.gazeteduvar.com.tr/kultur-sanat/2019/12/29/uskupte-osmanli-hamaminda-muze/

Erbay, M. (2015), Makedonya Üniversitesi Müzeleri: Sulu Han ve Davut Paşa Hamamı, 29.Mayıs, II. Üniversite Müzeleri Konferansı, Boğaziçi Üniversitesi, Natuk Birkan Salonu, Güney Kampüs

Erbay, F. (2009), Müze Yönetimini Kurumsallaştırma Çabası (1984-2009), Mimarlar Odası Vakfı Yayını,

Erbay. N. Ö. (2017), Müzeler ve Engelli Ziyaretçilere Yönelik Eğitim Projleri, Milli Eğitim Dergisi, 214,345

Gazette duvar (2019) https://www.gazeteduvar.com.tr/kultur-sanat/2019/12/29/uskupte-osmanli-hamaminda-muze/

Hasip. Esra (2013),, Dünyada Kültür**,**Dünya Bizim Kültür ve sanat; *30 Kasım 2013,* https://www.dunyabizim.com/dunyada-kultur/kartpostaldan-esinlenilip-yapilan-saray-video-haber-h15261.html(erişim 15.1.2020)

İnbaşı. M. (2012), Üsküp,Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, Cilt 42, https://islamansiklopedisi.org.tr/uskup

Kahraman. S. A. (2010), Günümüz Türkiyesiyle Evliya Çelebi Seyahatnamesi Akkirman, Belgrad, Gelibolu, Manastır, Özü, Saraybosna, Slovenya, Tokat, Üskup , YKY Yayınları

Nuneska, M. (2019), Makedonya Sanat Müzeleri, İÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Müze Yönetimi Yüksek Lisansı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi,Istanbul,

Özer M. (2006), Üsküp'de Türk Mimarisi (XIV-XIX yüzyıllar), Ankara:Türk Tarih Kurumu

Şahin. F. (2017), 21 Ekim 2017 Üsküp, Makedonya; Kara Göründü, http://karagorundu.com/2017/10/21/21-ekim-2017-uskup-makedonya (Erişim.27.1.2020)

https://www.rotasenin.com/makedonya-uskup

https://makturk.com/uskup-cagdas-sanat-muzesi/

https://www.uskup.com/makedonya-ulusal-muzesi.html

https://tr.wikipedia.org/wiki/Makedonya_%C3%87a%C4%9Fda%C5%9F_Sanat_M%C3%BCzesi

https://www.google.com/search?q=%C3%9Csk%C3%BCp+Modern+Sanat+M%C3%BCzesi&oq=%C3%9Csk%C3%BCp+Modern+Sanat+M%C3%BCzesi&aqs=chrome..69i57.1292j0j8&sourceid=chrome&ie=UTF-8

Üsküp Kiril Metodi Üniversitesi web sayfası; http://www.kirilmetodiuniversitesi.com/resim-bolumu.html

ÖZEL MÜZELERDE SOSYAL MEDYA KULLANIMLARI

Aynur Karagöl

Sosyal Medya

Sosyal hayatın 2000'li yıllarda yaygınlaşan internet kullanımı ile iyiden iyiye sanal ortama taşındığı söylenebilir. İnternetin ilk kullanım alanı internet siteleriyle sohbet odaları, yorumlar ve forumlarla sınırlıydı. Arama motorlarının internet dünyasına kazandırılmasıyla etkileşim sağlandı. Son büyük gelişme ise internetin dünya üzerinde yaygınlaşması ve sosyal medya uygulamalarının geliştirilmesiydi. Bu gelişme, milyonlarca kullanıcının olduğu sosyal ağlar dünyasını yarattı. Sanal alem şeklinde de adlandırılan bu paralel dünyanın vazgeçilemez aracı akıllı telefonların kullanımı ile geniş kitlelerin etkileşimi sağlanmış oldu. Bugün büyümesini devam ettiren sosyal medya ağları iletişim kavramını tekrar düşünmemizi gerekli kılıyor. Sosyolog ve iletişim bilimci Oskay, iletişimi toplum veya topluluk içinde gerçekleştirilen "duygu, tutum, düşünce ve yargı bildirimleri" olarak tanımlar… İletişim sürecinde dört unsur bulunur. Gönderici veya kaynak olarak tanımlanan iletiyi taşıma görevini üstlenen kişi veya araç ile iletinin diğer bir unsuru olan kanal aracılığıyla hedefe yani alıcıya aktarır (Oskay, 1992, s.15). Böylece iletişim gerçekleşmiş olur. Sosyal medya, iletişim kavramını da değişikliğe uğratmıştır. Kurum ve kişiler yaptıkları paylaşımda görsel bir düzenleme ve açıklama metni şeklinde iki yolla kendilerini ifade ederler. Kişiler ve kurumlar bazında her yayınlanan görsel ve metin resmi bir nitelik kazanır ve bu durum sorumluluk anlamına gelir. Yanlış anlaşılma veya yanlış ifade etme bir iletişim kazasına sebep olurken büyük bir halkla ilişkiler felaketine dönüşme riski taşır. Bu yüzden sonuçları düşünülerek, hesap edilerek paylaşımların bilinçli biçimde yapılması gereklidir. Ayrıca paylaşımın pozitif bir katkısı olması amacıyla iletişimin belli kriterlere göz önüne alınarak yapılması faydalıdır. Kent & Taylor, (1998) bize internette etkili iletişim kurmak için beş ilkenin fayda sağlayacağını söylüyor: (Capriotti, 2012, s.38)

(1) Diyalog Döngüsü,

(2) Bilginin Faydalılığı,

(3) Geri Dönüş Ziyaretlerinin Üretilmesi,

(4) Sezgisel / Arayüz Kolaylığı,

(5) Ziyaretçilerin Korunma Kuralı,

Sosyal medya kurumlar için olumlu kamuoyu oluşturmak amacıyla halkla ilişkiler çalışmaları açısından "belirlemek, açıklamak, tanıtmak/anlatmak,

KAYNAKÇA

Aytekin O. ve Razi A., (2018). Baksı Müzesi, Turkish Studies International Academic Journals Dergisi, 13 (18), 225-250. DOI Number: http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.13534 ISSN: 1308-2140

Aykut Z., (2017). Müze Sergilemelerinde İzleyici-Sergi Etkileşimi Bağlamında Mekan Tasarımı, Journal of Interdisciplinary and Intercultural Art, 2 (2), Haziran-Temmuz, 219-242. Retrieved From https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/397062

Altunbaş A. ve Özdemir Ç., (2012). Çağdaş Müzecilik Anlayışı ve Ülkemizde Müzeler, Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı, Ankara, Retrieved From http://teftis.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/4655,makale.pdf

Çolak B., (2011). Tarihsel Süreç İçerisinde Müzelerle Birlikte Değişen Sergileme Mekanları; New York Modern Sanat Müzesi (Moma) Ve Frankfurt Modern Sanat Müzesi (Mmk) Örneği, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. Sayı: 30, 37-45, Retrieved From https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/219569

Erdoğan T., (2003). Türkiye'deki Arkeoloji Müzelerinde Yapılan Eğitsel Faaliyetler, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Müze Eğitimi Ana Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Karadeniz C., (2017). Müze ve Toplum: Müzeyle Topluma Ulaşmak, İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi, 6 (8), 19-37, Retrieved From http://www.itobiad.com/tr/download/article-file/396204 Orcid ID: 0000-0001-5773-8557

Keleş V., (2003). Modern Müzecilik ve Türk Müzeciliği, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2 (1-2), 1-17, Retrieved From https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/31862

Okan B., (2015). Günümüzde Müzecilik Anlayışı, Anadolu Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi, 9, 187-198, Retrieved From https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/192420

Okan B., (2018). Günümüzde Müzecilik Anlayışındaki Yaklaşımlar ve Müze Oluşumunu Etkileyen Unsurlar, Düzce Üniversitesi Sanat Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Yayını, 3 (4), 215-242, Retrieved From http://tykhedergi.duzce.edu.tr/Dokumanlar/tykhedergi/Dosyalar/S_4%20Berna%20okan.pdf

Gözlüklü, E. (2017). Adı Gibi Şifacı, Yardımcı, Koruyucu Baksı Müzesi, https://gezimanya.com/Yazilar/adi-gibi-sifaci-yardimci-koruyucu-baksi-muzesi, adresinden 08.05.2019 tarihinde erişilmiştir.

Baksı, (2019). Baksı Hakkında, http://baksi.org/tr/baksi-hakkinda, adresinden 08.05.2019 tarihinde erişilmiştir.

Ekoyapı, (2018). Hüsame Köklü Kadın İstihdam Merkezi, https://www.ekoyapidergisi.org/4469-husame-koklu-kadin-istihdam-merkezi.html, adresinden 08.05.2019 tarihinde erişilmiştir.

Milliyet, (2019). Özlem Süer: Baksının Ehramları Projesi, http://www.milliyet.com.tr/pembenar/ozlem-suer-baksi-nin-ehramlari-projesi-1502967, adresinden 14.05.2019 tarihinde erişilmiştir.

Çiçek, D. (2018). https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/kadinlara-istihdam-yaratan-muze/1153283, adresinden 09.05.2019 tarihinde erişilmiştir.

Hiçdurmaz, P. (2013). Ehram yerinde ağırdır, Akşam Gazesi, 20 Nisan 2013 Röportajı https://www.aksam.com.tr/cumartesi/ehram-yerinde-agirdir/haber-188571, adresinden 19.01.2020 tarihinde erişilmiştir.

Görsel Kaynakçası

Görsel 1. Baksı Müzesi, http://baksi.org/tr/anasayfa, adresinden 25.03.2019 tarihinde erişilmiştir.

Görsel 2. Baksı Müzesi, http://baksi.org/tr/etkinlikler, adresinden 25.03.2019 tarihinde erişilmiştir.

Görsel 3. Baksı Müzesi, http://baksi.org/tr/etkinlikler, adresinden 25.03.2019 tarihinde erişilmiştir.

KENT MÜZECİLİĞİNDE YEREL OLUŞUMLAR 'SONSUZ ŞÜKRAN KÖYÜ' ÖRNEĞİ

Emsele BAL

Müzeler ve tarihi mekanlar insanların yaşam boyu öğrenmeyi sürdürebilecekleri imkanları sunan ortamlardır. Müze kavramı ile ilgili birçok tanım bulunmaktadır. Uluslararası Müze Konseyi (ICOM) 2007 yılında müze kavramı için yapmış olduğu tanımı güncellemiş ve müzeyi şu şekilde tanımlamıştır: "toplumun ve gelişiminin hizmetinde olan, halka açık, insana ve yaşadığı çevreye dair tanıklık eden malzemelerin üzerine araştırmalar yapan, toplayan, koruyan, bilgiyi paylaşan ve sonunda inceleme, eğitim ve zevk alma doğrultusunda sergileyen, kâr düşüncesinden bağımsız sürekliliği olan bir kurumdur" (ICOM, 2019)

Kendi konu alanları içinde müzeler temel olarak, insanlık için önemli eserleri toplamakta, bu eserlerin korunmasını sağlamakta ve bunları toplumun gelişimi için sergilemeyi amaçlamaktadır. Amerika Sanat Müzeleri Birliği'ne göre müzeler "eğitsel ya da estetik amaçla, profesyonel uzman kadro ile nesneleri toplayan, yorumlayan ve topluma düzenli bir programla sergileyen kurumlar" olarak tanımlanmaktadır (Ören, 1998).

Asıl amacı eski eserleri toplama ve sergileme olan müzeler, günümüzde pedagojik, sosyolojik, psikolojik içerikler edinmiş hatta 'Müzeoloji' (Museumologcy) adıyla üniversitelerde ayrı bir bilim dalı kimliğine bürünmüştür. Kendi oluşumu içerisinde önceleri tarihi yapılarda koleksiyonlarını koruyup sergileyen müzeler, zaman içerisinde çağdaş müzecilik anlayışı ile yeniden yapılanmış, bunun ötesinde saklayacakları eserlere göre tasarımı yapılmış, yeni binalarda yer alan yaygın eğitim kurumları haline gelmişlerdir (Sipahi, 2019).

Gümüz müzeleri çağdaşlaşma süreci içerisinde, eğitim programları, kitle iletişim araçları, sosyal etkinlikler gibi güncel olgularla izleyiciye daha iyi ulaşabilecekleri 'yeni müzecilik' anlayışını kabullenmişlerdir. Yeni müzecilik anlayışı toplumla daha iyi ilişkiler kurmak amacıyla geliştirilmiştir. Çağdaş müzenin sunduğu hizmetler ile hedeflenen yalnızca göz alıcı sergiler açıp koleksiyonları sergilemek değildir. Müze, eğitimin yanı sıra her kesimden insana hitap ederek bu amaçla insanları farklı organizasyonlar ile bir arada toplamak, ruh sağlığını iyileştirici etkiler ile katkıda bulunmak gibi birçok yeni işlevi de görev edinmiştir. İnsanoğlu, uluslararası evrenselleşme ve kültürlerarası arayışlar içerisinde, sürekli olarak değişimden etkilenmektedir. Bundan dolayı, yeni arayışlar içinde geçmiş ile geleceği buluşturma gayretindedirler.. Bu çabaların gösterildiği mekânlardan biri de müzelerdir (Erbay, 2009).

KAYNAKÇA

Apikam, (2019), http://www.apikam.org.tr/anasayfa adresinden 10.08.2019 tarihinde erişilmiştir.

Artun, A. (2014). Müze ve Modernlik, Tarih Sahneleri – Sanat Müzeleri 1, İletişim Yayınları, İstanbul

Artun, A. (2008). Müzecilikte Kamusallığın Kaynakları ve Özel Müzeler, 21-27 Mayıs 26. Müzeler Haftası Geçmişten Geleceğe Türkiye'de Müzecilik 1 Sempozyumu Bildiriler Kitabı, VEKAM, Ankara

Avcı Akçalı, A. (2013). Tarih Öğretiminde Merkeze Bağımlılığın Azaltılması Yolunda Bir Çözüm Önerisi: Yerel Tarih, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Ortaöğretim Sosyal Alanlar Öğretimi Anabilim Dalı, Doktora Tezi, İzmir

BKM, (2019), http://www.bursakentmuzesi.com/# adresinden 14.08.2019 tarihinde erişilmiştir.

Civelek Oruç M. Yıldırım, İ. M. (2017), Amasya Müzelerinin Kültürel Miras Yönünden Değerlendirilmesi, IWACT 2017 Internatıonal West Asıa Congress Of Tourısm Research, The Congress Book Of Full Texts-Iwact 2017-Isbn-978-605-67761-8-2 Genişletilmiş Baskı.

Demircioğlu, İ. (2007) Tarih Öğretiminde Öğrenci Merkezli Yaklaşımlar, Anı Yayınları, Ankara

Diri, M. B. (2014), http://mmkd.org.tr/ankara-somut-olmayan-kulturel-miras-muzesi/ adresinden 10.05.2019 tarihinde erişilmiştir.

DKSK, (2019) http://dibeklihan.com/ adresinden 14.05.2019 tarihinde erişilmiştir.

DKSY, (2019) http://dibeklihan.com/sandik-odasi adresinden 14.05.2019 tarihinde erişilmiştir.

Dönmez, B. M.- Kılınçer, Z. (2011). Müziğin Yunan Mitolojisi ve Batı Kültürü İçindeki Algılanışı, İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi, c.1. sayı. 1

Erbay, F. (2009). Müze Yönetimini Kurumsallaştırma Çabası (1984-2009), Mimarlık Vakfı Enstitüsü, İstanbul

Heyri, P. (2019), https://heyri.net/blog/heyri/index.asp adresinden 10.05.2019 tarihinde erişilmiştir.

İhtiyar, M. N. (2011), Çağdaş Müzecilik ve Kent Müzeciliği Yeni Bir Program Önerisi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul

NF, (2019), https://www.nkafoundation.org/projects.html adresinden 10.05.2019 tarihinde erişilmiştir.

Ören, Ü. (1998). Turizm, Kültür, Arkeoloji İlişkileri, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Pomian, K. (2000). Çağdaş Tarih Yazımı ve Çağdaş Müzeler, Müzecilikte Yeni Yaklaşımlar, Küreselleşme ve Yerelleşme, Ed. Kızılyaprak, Z. A., Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul

Silier, O. (2010). Dünyada ve Türkiye'de Kent Müzeleri, Ege Mimarlık Dergisi, Temmuz

Silier, O. (2019), Kent Müzeleri Ve Türkiye'de Kent Müzelerine Duyulan İhtiyaç, http://deu-museum.blogspot.com/2011/10/kent-muzeleri-ve-turkiyede-kent.html adresinden 15.05.2019 tarihinde erişilmiştir.

Sonsuz Şükran Köyü, (2019), http://www.sonsuzsukran.org/sonsuz-351uumlkran-koumlyuuml.html adresinden 10.05.2019 tarihinde erişilmiştir.

Sipahi, İ. T. (2019). https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/73030/mod_resource/content/0/B%C3%B6l%C3%BCm%2012.pdf adresinden 10.05.2019 tarihinde erişilmiştir.

Yücel, E. (1999). Türkiye'de Müzecilik, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul

ZEUGMA MOZAİK MÜZESİNDE İNTERAKTİF TASARIM UYGULAMALARI

Neşe AĞKURT

Teknoloji alanında yaşanan ilerlemeler, yeni teknolojiler ve elektronik cihazların kullanımı, müzelerin sergileme alanlarında sıklıkla yer almaktadır. Kiosk makineleri, dokunmatik rehberler veya çeşitli bilgisayar teknolojileri ile geliştirilmiş aletler müzelerin içlerinde aktif bir biçimde kullanılmaktadır. Müze yönetimi, bu tarz dijital teknolojilerin, sergilerin anlaşılmalarında ve benimsenmelerinde önemli bir farkındalık olarak görmektedir. Sanat müzelerinde uygulanan sergileme tekniklerinden biri olan etkileşimli alanların kullanımında tasarım, teknoloji, bilişim ve iletişim ön plana çıkmaktadır. İnteraktif tasarım kullanımı ve sergileme farklılıkları müzenin ziyaretçi ile olan ilişkisini önemli bir oranda etkilemektedir. Etkileşimli sergilerde, mekanik ve elektronik materyaller, deneyim sağlamak amacıyla sergilemede kullanılarak görme ve izleme dışında dokunma, hissetme, duyma gibi duyulara da hitap ederek izleyici aktif bir konuma getirmektedir.

İnteraktif tasarım örneğine çoğu müzede rastlamak mümkündür. Teknolojinin desteği ile interaktif sergileme yöntemlerinden oluşan müzelerin, izleyiciler tarafından ilgisi çekilerek, eğlendirirken öğreten, kültürüne ve tarihine sahip çıkan bilinçli kişiler yetiştirilmesine önemli bir katkısı olacağı belirtilmiştir (Keş, 2018, s.95). Teknolojik sergileme yöntemlerinin müzelerde kullanımı, izleyici üzerinde etkisi özellikle düşünme gücünü ve kavrama yeteneğini daha etkin hale getirmektedir. Bu amaçla yapılan müzelerden biri ola Zeugma mozaik müzesi interaktif tasarımların kullanıldığı çağdaş müzelerden biridir. Gaziantep Zeugma Mozaik Müzesi'nde sergileme yöntemlerinde kullanılan interaktif tasarımlarda müzecilikte farkındalık yaratma, sergilenen eser ile izleyici arasında bağ kurma, onu aktif hale getirme ve estetik duygularını geliştirme anlamında dikkat çekmektedir.

Zeugma mozaik müzesinde sergilenen eserlerde sanal restorasyon ile tamamlanış mozaik, kiosklar ve etkileşimli havuz ile oluşturulmuş interaktif tasarımların kullanılması ile diğer mozaik müzeleri arasından ayrışmaktadır. Zeugma mozaik müzesinin bu teknolojik sergileme yöntemlerini kullanması Hatay Arkeoloji müzesi, İstanbul Büyük Saray Mozaikleri Müzesi ve Tunus Bordo Müzesi'nden farklılaştırmaktadır. Zeugma'daki mozaikler sanal perspektif yöntemine göre sıralanması ile oluşturulan mozaikler sayesinde illüzyon etkisi yaratmaktadır. Mozaiklerdeki derinlik ve perspektif ve sanal restorasyonun uygulanması, mozaik sanatçılarının çoğunun eserlerine imza atmış olması bakımından ve mozaiklerde kullanılan renk çeşitliliği ile

KAYNAKÇA

Aslan H. (2017) Zeugma Mozaik Müzesi'ndeki Dionysos Betimlemeleri, Gaziantep

Değişen ve Gelişen Türkiye Müzeleri, Yeni Müzeler (2014) T.C. Kültür Ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü Yayınları 161/1, Ankara

Ersoy E. (2014) "Zeugma Mozaik Müzesini Ziyaret Eden Yerli ve Yabancı Turistlerin Destinasyon imaj Algılamaları Üzerine Bir Araştırma", Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt:7 Sayı:34

Gündoğan H.R., Bulut E., Alkan B.N., Giritlioğlu İ., Saçlı Ç. (2017) "Zeugma Mozaik Müzesini Ziyaret Eden Yerli Ziyaretçilerin Hizmet Kalitesi Algılamalarının Belirlenmesi", 18. Uluslararası Turizm Kongresi, Ankara, s: 990-102

Keş Y., Akyürek A.B. (2018), Teknoloji ile Büyüyen Yeni Nesil İçin İnteraktif Müzeler, Medeniyet Sanat- İMÜ Sanat, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Dergisi, Cilt: 4, Sayı: 2

Erbay O. C. (2016) ''Bilişim Çağının Müzecilik Çalışmalarına Etkileri'' İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müze Yönetimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, s:134-136

Tezgel Çoban E. (2018) "Müze Ziyaretçilerinin Profillerinin ve Deneyimlerinin Belirlenmesi: Zeugma Müzesi Örneği". Yüksek Lisans Tezi, İstanbul

Reo-tek, (2019) https://www.reo-tek.com/gaziantep-zeugma-muzesi adresinden 20.05.2019 tarihinde erişilmiştir.

İSTANBUL'DAKİ MÜZELERİN REKLAM POLİTİKASI

Betül TANRIKULU

"Bir gün bütün büyük mağazalar müze, bütün büyük müzeler de mağaza olacak."

Andy Warhol

Müze; Eski Yunan Kültüründe müzeler, güzel sanatları, edebiyat ve ilimleri koruduklarına inanılan, "Mousa" için inşa edilen ve inananların bağışlarıyla toplanan eserlerin sergilendiği tapınakları temsil eden, hayali ülke Pieria'nın ilham perilerinin evidir. Antik dönemde resim ve heykelin müzeleri olmadığı gibi sanatta itibar görmez ve müzeler katına kabul edilmez. Sanatın müzelere girebilmesi için, ortaya çıktığı 18. yüzyılı bekleyecektir (Erbay, 2011, s.5-6).

Türkiye genelinde müze sayısı 2018 yılında 13 müze artarak 451'e ulaştı. Bunların 200 tanesi Kültür ve Turizm Bakanlığı bünyesinde, 251 tanesi ise özel müze kategorisinde yer aldı. Özel müze Türkiye'de 1980'lerde ortaya çıkmaya başlamıştır. Türkiye'deki özel müzeler özel yasalar çerçevesinde faaliyet göstermektedir. Türkiye'de ilk özel müze 14 Ekim 1980 yılında açılan Sadberk Hanım Müzesi'dir (Kıraç, 2006, s.224). Türkiye'deki özel müzelerin yarısı 2000-2010 yılları arasında kent merkezlerinde açılmıştır (Bakbaşa, 2010). Tablo 1'e göre Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı müzelerdeki eser sayısı, 2018 yılında 2017 yılına göre %1 artarak 3 milyon 337 bin 766 oldu. Ziyaretçi sayısı, 2018 yılında 2017 yılına göre % 37.3 artarak 28 milyon 169 bin 615 oldu. Türkiye'de 2018 yılında Bakanlığa bağlı ücretli müze ve ören yerlerini ziyaret edenlerin sayısı bir önceki yıla göre % 44.5 arttı. Bakanlığa bağlı ücretli müze ve ören yerlerini ziyaret edenlerin sayısı 2018 yılında 18 milyon 512 bin 407 ziyaretçi ve toplam ziyaretçiler içindeki payı % 65.7 oldu. Ücret ödenmeyen müze ve ören yerlerini 2018 yılında ziyaret edenlerin sayısı 9 milyon 657 bin 208 ziyaretçi ve toplam ziyaretçiler içindeki payı % 34.3 oldu. Özel müzelerde mevcut eser sayısı, 2018 yılında 2017 yılına göre % 2.5 artarak 396 bin 457 oldu.

Müzelerin sorumluluğu altında yer alan taşınmaz kültür varlıklarının en çok olduğu il 31 bin 599 ile İstanbul olurken, 7 bin 72 taşınmaz kültür varlığı ile İzmir, 4 bin 410 taşınmaz kültür varlığı ile Muğla ve 4 bin 349 taşınmaz kültür varlığı ile Bursa takip eden iller oldu.

Müzeler gezip görmenin dışında eğitici faaliyetlerde içeren, ziyaretçilerin aktif katılımını sağlayan mekanlardır. Ülkemizde hizmet veren müzeler yönetimsel olarak devlete bağlı veya vakıf üzerinden olmak üzere iki türlü hizmet verir. Tür olarak ise Arkeoloji, Etnografya, Açık Hava, Bilim, Tarih,

KAYNAKÇA

Aksoy, E. (2016). İstanbul'daki Devlet Müzeleri Ve Özel Müzelerin Reklam Stratejileri Açısından Değerlendirilmesi. Yülsek Lisans Tezi, İstanbul

Ambrose, G. Harris, P. (2017). Grafik Tasarımın Temelleri. Literatür, İstanbul

Avşar, B. Z. Elden M. (2004). Reklam ve Reklam Mevzuatı. RTÜK Yayın, Ankara

Bilim Müzesi (2020). https://the-dots.com/projects/science-museum-advertising-campaign-74601 adresinden 8 Şubat 2020 tarihinde erişilmiştir.

Burcaw, G. E. (1997). Introduction to Museum Work. Alta Mira Press, England.

Davies, S. (1994). By Popular Demand: A Strategic Analysis of the Market Potential for Museums and Art Galleries in the UK. Museums & Galleries Commission (MGC).

Erbay, F. (2009). Müze Yönetimini Kurumsallaştırma Çabası. Mimarlık Vakfı Enstitüsü, İstanbul

Erbay, M. (2011). Müzelerde Sergileme ve Sunum Tekniklerinin Planlanması. Beta Yayınları, İstanbul

Kıraç, S. (2006). Ömrümden Uzun İdeallerim Var. Suna İnan Kıraç Vakfı, İstanbul

KTB, (2020), T.C. Kültür Ve Turizm Bakanlığı, https://basin.ktb.gov.tr/TR-201875/muze-ve-orenyerleri-2018-yilina-rekor-artislarla-baslad-.html adresinden 10 Şubat 2020 tarihinde erişilmiştir.

KVMGM, (2018), Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü (2018) https://kvmgm.ktb.gov.tr adresinden 30 Ocak 2019 tarihinde erişilmiştir.

Muzekart, (2019), http://www.muzekart.com/ adresinden 11.01.2019 tarihinde erişilmiştir.

Ocak Bilgin ,H. (2013). Tarih ve Kültür Zenginliğimiz. İştirak Yayınları, İstanbul

Peramuzesi, (2020), https://www.peramuzesi.org.tr/Eser/Kaplumbaga-Terbiyecisi/40/1 adresinden 03,01.2020 tarihinde erişilmiştir.

Peramuzesi, (2020), https://www.peramuzesi.org.tr/Eser/Kaplumbaga-Terbiyecisi adresinden 30 Ocak 2020 tarihinde erişilmiştir.

Sarı Hayatlar (2006). "Sabancı'dan Taksicilere Anlamlı Davet", Sarı Hayatlar- Taxi Life, Yıl:2, Sayı:8. Kasım- Aralık

Sakıpsabancımüzesi (2020), http://www.sakipsabancimuzesi.org/tr/sayfa/muzetarihi adresinden 2 Ocak 2020 tarihinde erişilmiştir.

Sakıpsabancımüzesi (2020) http://www.sakipsabancimuzesi.org/tr/sayfa/muze-tarihi adresinden 3 Şubat 2020 tarihinde erişilmiştir.

Temple, Eugene R. (2003)ed. Hank Rosso's Achieving Excellence in Fund Raising Edited by Timothy L. Sailer, Plan to Succeed. San Francisco, LA: John Wiley & Sons.

The-dots, (2019), https://the-dots.com adresinden 31.01.2019 tarihinde erişilmiştir.

Tronviggroup, (2019), Müze içi reklam örneklerinden broşür. https://www.tronviggroup.com adresinden 31 Ocak 2019 tarihinde erişilmiştir.

TURSAB (2013) http://www.tursab.org.tr/dosya/12194/tursab-turkiye-muzeleri-2013-raporu_12194_5662488.pdf adresinden 3 Ocak 2020 tarihinde erişilmiştir.

TUİK, (2018). Kültürel Miras İstatistikleri, http://www.tuik.gov.tr/Start.do adresinden 31 Ocak 2019 tarihinde erişilmiştir.

Ulusal Güzel Sanatlar Lisesi (2020). https://www.tronviggroup.com/national-museum-of-women-in-the-arts/ adresinden 8 Şubat 2020 tarihinde erişilmiştir.

MÜZE DIŞINDA ÇAĞDAŞ SANATIN DEĞİŞEN PARAMETRELERİNDE: YENİ SERGİ ALANI ARTER

Nuri Özer ERBAY

Fransızca kökenli kelime olan Artere (damar) kelimesinden dilimize gelmektedir. Gövdebilim anatomi atardamar, kent içinde trafiği çok yoğun olan yol anlamına da gelmektedir. Bağlantılı merkez, kavşak anlamında kullanılmaktadır. Çoğunlukla tıp terimi olarak kullanımı yaygındır. Arter sözlük tanımları ile sanatın atardamarı, ana merkezi anlamındadır.

Arter Vehbi Koç Vakfı/VKV tarafından 2010 yılında kültür-sanat çalışmaları için İstiklal Caddesi Meymenet Han'da açılmıştır. Arter 9 yıl boyunca çeşitli sergilerle İstanbulluları çağdaş sanat etkinlikleri ile buluşturmuştur. 35 sergi açılmıştır. Bu sergiler 183 yeni eserin yaratılmasına da katkı vermiştir. Dolapdere'deki yeni binasına taşınana kadar çağdaş sanat eserlerini sergi mekanı olmuştur.

2010 yılından bu güne Arter'e ev sahipliği yapan Meymenet Han, 2019 yılından itibaren gene Vehbi Koç Vakfı'na bağlı olarak "Meşher" adıyla kültür ve sanat çalışmalarını sürdürmektedir. 2019 Eylül ayından itibaren Seramik, resim, tasarım, fotoğraf, olmak üzere geniş bir yelpazede hem çağdaş, hem araştırma sergilerine ev sahipliği yapmaktadır. Güncel sanata ağırlıklı sergilerin yanı sıra atölye ve konferans gibi etkinliklere yer verilmektedir. Meşher **"**Kalıpları Aşınca: Mit, Efsane ve Masallarla Avrupa'dan Çağdaş seramik adlı sergi ile açmıştır. 13 seramik sanatçısının eserlerinin yer aldığı sergi hikâyelerinin sembolik anlatım diline dönüştüğü bir mekan olarak, ziyaretçilerin ilgisini çekmektedir. Arter ve Meşher yeni sanat mekanları olarak, sanat severlere yeni deneyim alanları yaratmaktadır.

Çağdaş sanat alanında sürdürülebilir bir sanatsal üretim oluşturma ve sergileme mekanı olarak açılan Arter, Vehbi Koç Vakfı'nın /VKV 50. Kuruluş yılı olarak ile 2019 yılında, Dolapdere'deki yeni binasında açmıştır. Arter'in yeni logosu New York'taki Chermayeff & Geismar & Haviv tasarım ofisi tarafından tasarlanmıştır.

Arter, Dolapdere'deki yeni binasını 13 Eylül 2019 tarihinde *Koç Topluluğu'nun desteğiyle* açmıştır. Arter Kurucu Direktörü Melih Fereli açılış konuşmasında, *"Arter, yeni binasında yeniden açılırken, günümüz sanatını tüm boyutlarıyla geniş kitlelerle buluşturmayı misyon ediniyor ve her şeyden önce sanatın tüm disiplinlerini kapsayacak programıyla herkes için erişilebilir, canlı ve sürdürülebilir bir kültür ve yaşam platformu olmayı hedefliyor. Biz Arter'le sanat etrafında bir buluşma ve beraber keşfetme alanı yaratmak istedik.''* açıklamaları Arteri, herkes için ulaşılabilir kılmayı

KAYNAKÇA

Çakıroğlu, L. (2019), Bizden Haberler,7. Kıta İstanbul'da, 16. İstanbul Bienali,1969-2019 Vehbi Koç vakfı 50. Yılı Özel Yayın, Overteam Bilgi Teknolojileri İletişim ve Reklamcılık Ltd. Şti.,Eylül, sayı:475, İstanbul

Fereli, M. (2019), Arter:Kapsamlı, Şeffaf Ve Davetkâr, Çağdaş Sanatın Buluşma Noktası Arter, Şimdi Yeni Binasında!, Bizden Haberler, 16. İstanbul Bienali,1969-2019 Vehbi Koç vakfı 50. Yılı özel yayın, Overteam Bilgi Teknolojileri İletişim ve Reklamcılık Ltd. Şti.,Eylül, sayı:475, İstanbul,s.5-9

Erkmen. A. (2019), Arter 2/2 Sergi Kitap,İstanbul, www.fatosustek.com› wp-content 2012/06, erişim 2.12.2019

Öztuncay. B, Meymenet Han'da Yeni Bir Sergi Mekânı Meşher, Bizden Haberler, 16. İstanbul Bienali,1969-2019 Vehbi Koç vakfı 50. Yılı özel yayın, Overteam Bilgi Teknolojileri İletişim ve Reklamcılık Ltd. Şti., Eylül, sayı:475, İstanbul, s.14-18

Küçük, C. (2019), Arter Sergiler yapım sorunlusu; Görüşme, 2.Ocak.2020

Tingür, Y. ve Zeytinoğlu. B. K. (2019), Arter İletişim Basın Bülteni, İstanbul,

THE EVALUATION OF LOADING GLUTAMINE EFFECTS ON THE AEROBIC AND ANAEROBIC FORCE AND POWER PARAMETERS OF HANDBALL ELITE DURING 6 WEEKS GENERAL PREPARATION PERIOD

EDITOR
PHD. MUSTAFA BAŞ

AUTHOR
HEIDAR SAJEDI

EFEACADEMY

The Evaluation of Loading Glutamine Effects on the Aerobic and Anaerobic Force and Power Parameters of Handball Elite During 6 Weeks General Preparation Period

Editor: PhD. Mustafa BAŞ

Author : Heidar SAJEDI

ISBN: 978-625-7957-34-2

First Edition: January 2020

© 2020 Efe Akademi Yayınları. All rights reserved.

No part of this book may be reproduced or transmitted in any form by any means, electronic or mechanical, including photocopying and recording, or by any information storage or retrieval system, without written permission from the publisher, except for brief passages quoted by a reviewer in a newspaper or a magazine.

Efe Akademi Yayınları is a foundation of OFIS 2005.

Certificate No: 43370
Printing House Certificate No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
+90212 482 22 00
www.efeakademi.com

Printing House:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
+90212 483 13 13
www.ofis2005.com

CONTENTS

CONTENTS……..V

1. INTRODUCTİON……7

2. GENERAL INFORMATION……11

2.1. Handball……..11

2.1.1. Historical Development of Handball……...11

2.1.2. Handball in Turkey……..12

2.1.3. Educational Value of Handball……12

2.1.4. Description of the handball……..13

2.2. Force……...13

2.3. Glycogen-lactic acid system (anaerobic)……15

2.3.1. Anaerobic System……15

2.3.2. Anaerobic Energy System (ATP-CP Fosfoj the System)……16

2.3.3. Glycolysis Anaerobic System (Lactic Anaerobic Energy System)….18

2.4. Aerobic System……...18

2.4.1. Aerobic Metabolism……19

2.4.2. Aerobic glycolysis……...19

2.4.3. Krebs Cycle……20

2.4.4. Electron Transport System (ETS)……20

2.4.5. Resistance……21

2.4.6. What is the Meaning of Aerobic and Anaerobic Capacity?.....21

2.5. Glutamine……...22

2.5.1. Chemical Structure and Properties of glutamine……24

2.5.2. Glutamine Transport……25

2.5.3. Clinical Application of Glutamine……..25

2.5.4. Role in Wound Healing of glutamine……..25

2.5.5. To summarize the effects of the organism necessary Glutamine……26

2.5.6. The body reaction and Scientific Results……27
2.5.7. Glutamine in Sports……27
3. MATERIALS AND METHODS……31
3.1. Data Collection Methods……31
3.2. Data Collection Tools……..32
3.2.1. Cooper Test……..32
3.2.2. Wingate Test……35
3.2.3. Blood Lactate Concentration……...37
3.2.4. Leg Force Measurement……..37
3.2.5. Hand Dynamometer Measurement Method……38
3.3. Statistical Analysis……41
4. RESULTS……43
5. DISCUSSION……...55
6. CONCLUSIONS AND RECOMMENDATIONS……61
7.REFERENCES……63

7.REFERENCES

1. Açıkada C, Ergen E. *Bilim ve Spor*,1.Baskı. Ankara, Büro-Tek Ofset Matbaacılık, 1990:1.
2. Serdar E. Bir sezonluk antrenman periyotlaması boyunca üst düzey erkek hentbolcuların bazı motorik ve fizyolojik parametrelerinin incelenmesi.Sağlık Bilimler Enstitüsü,Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi, 1996.
3. Pehlivan Z. 1995-1996 Sezonunda, türkiye 1.deplasmanlı bayanlar basketbol, hentbol ve voleybol liglerinde şampiyon olan sporcuların fiziksel ve fizyolojik özelliklerinin değerlendirilmesi. Sağlık Bilimler Enstitüsü,Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi, 1997.
4. Çıngıllıoğlu FÇ. Çabuk kuvvet istasyon çalışmasının 16-18 yaş grubu erkek hentbolcularda bazı motorik özellikler üzerine etkisinin incelenmesi.Sağlık Bilimler Enstitüsü,Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi, 1995.
5. Ateşoğlu U. Elit bayan hentbolcuların fiziksel ve fizyolojik profilinin değerlendirilmesi.Sağlık Bilimler Enstitüsü,Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi, 1995.
6. Şenel Ö. 14-16 Yaşında liseöğrencilerinaerobik ve anaerobik kapasiteleri üzerine sürekli ve aralıklı koşu programlar etkisi.Sosyal Bilimler Enstitüsü,Yüksek Lisans Tezi,Ankara:Orta Doğu Teknik Üniversitesi , 1991.
7. Temoçin S, Ek RO,Tekin TA, Futbolcularda sürat ve dayanıklılığın solunumsal kapasite üzerine etkisi. *Ankara Üniversitesi Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2004, 2:31-35.
8. Herzog W. Muscle function in movement and sport.*The American Journal Of Sport Medicine*, 1996, 24:6.

9. Akan İ. Hentbol de isabetli kale atışlarında submaksimal atış hızı ve atış kuvvetinin biyomekanik analizi. Doktora Tezi, İstanbul:Marmara Üniversitesi, 2006.
10. Taşkıran Y. *Dünya Çapındaki Elit Hentbolcularda Bulunan Özellikler Hentbol Teknik*, 1.Baskı.Ankara, 2003: 10-12.
11. Taşkıran Y. *Hentbolda Performans*, 1.Baskı.Ankara, Bağırgan Yayımevi,1997:1-3.
12. Todero A, The benefits of l-glutamine supplementation in Athletes-Reviw.*Journal of Australian Strength and Conditioning*, 2014, 22: 69-77.
13. Gleeson M. Dosing and efficacy of glutamine supplementation in human exercise and sport training. *Journal of Nutrition*. 2008, 138:2045-2049.
14. Kargotich S, Keast D, Goodman C, Bhagat CI, Joske DJ, Dawson B, Morton AR. Monitoring 6 weeks of progressive endurance training with plasma glutamine. *International Journal of Sports Medicine*. 2007, 28:211-6.
15. Castell LM. Glutamine supplementation in vitro and in vivo, in exercise and in immuno depression. *Sports Medicine*,2003, 33:323–345.
16. Ohtani M, Sugita M, Maruyama K. Amino acid mixture improves training efficiency in athletes. *Journal of Nutrition*, 2006, 136:538-543.
17. Phillips GC. Glutamine: the nonessential amino acid for performance enhancement. *Current Sports Medicine Reports*,2007,6:265-8.
18. Street B, Byrne C, Eston R. Glutamine supplementation in recovery from eccentric exercise attenuates strentgh liss and muscle soreness. *Journal Of Exercise Science and Fitness*, 2011, 9: 166.
19. Sevim Y. *Hentbol Teknik ve Taktik*, 1.Baskı.Ankara, Cem Web Ofset, 1992:1-7.

20. Kayserilioğlu A. Spor Fiziyolojisi.içinde:Tıbbi Fizyoloji, (Çeviri Editörleri)text Book of Medical Physiology, Guyton AC, Hall JE.9.Baski, Istanbul, Nobel kitap evleri, 1996:1060-1062.
21. Tiryaki SG. *Egzersiz ve Spor Fizyolojisi,*1. Baski. Bolu, Ataofset Matbaacılık, 2002:83.
22. Castro MJ. Peak torque per unıt cross-sectional area differs between strenght-trained and untrained young adults,*Medicine Sports Exercise*, 1995, 27:397.
23. Winter EM, Maughan RJ. Strenght and cross-sectional area of the quadriceps in men and women, *Journal Of Physiology*,1991, 438:175.
24. Yesis M. The many faces of Strenght, California State University, Fullerton, www.dryessis.com,http://www.Fitnessworld.com/info/infopages/library/strenght0900.htm,2000.
25. Aydos L, Pepe H. Bazı takım ve ferdi sporlarda rölatifkuvvet derğlerinin araştırılması. Sağlık Bilimleri Enstitüsü , Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı ,Yüksek lisans tezi,Ankara: Gazi Üniversitesi, 2004.
26. ÖN S. Adolesan voleybolcularada menstruasyonunan aerobik güce ve aktif sıcrama performansına etkisi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek lisans tezi, Ankara: Akara Üniversitesi,2012.
27. Kayserilioğlu A. Spor fiziyolojisi.içinde:Tıbbi fizyoloji, (Çeviri Editörleri)text Book of Medical Physiology, Guyton AC, Hall JE.9.Baski, Istanbul, Merk Yayıncılık, 1996:1060-1062.
28. Yaşar S. *Antrenman Bilgisi*, 1.Baskı, Ankara,1997: 17-33, 172-216.
29. Dündar U. *Antrenman Teorisi*, 2. Baskı, Ankara,1994: 17-20.
30. Hazır T, Akdoğan B,Açıkada C. Menstrual döngü fazlarının tekrarlı sprint performansı ve aktif toparlanma esnasında kandan laktik asitin uzaklaştırılma hızına etkisi, *Spor Bilimleri Dergisi, Hacettepe Journal Of Sport Sciences*,2011, 22: 115-123.

31. Günay M. *Egzersiz Fizyolojisi*, Ankara,Bağırgan Yayınevi, 1998:37-57.
32. Yilmaz G. Farkli glisemik indeksteki karbonhidratlarin egzersiz kapasitesine etkisi ve kan şekeri düzeyi ilekan laktikasit miktari ilişkisi, Doktora tezi, Ankara: 2006.
33. Günay MCİ, Tamer K. *Spor Fizyolojisi ve Performans Ölçüm Metodları*, Ankara Gazi Kitabevi, 2005.
34. Wolever TMS, Bolognesi C. Prediction of glucose and insulin responses of normal subjects after consuming mixed meals varying in energy, protein, fat, carbohydrate and glycemic index. *Journal of Nutrition*,1996, 126: 2807-2812.
35. Kesler A, Kaya B. Farklı dayanıklılık antrenmanlarının profesyonel futbolcuların maksimal oksijen kapasiteleri (VO2 max) üzerine etkisi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü , Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı , İstanbul:İstanbul Üniversitesi, 2003.
36. Yildiz S, Filiz G, Karamursel S, Yakal S, Kasikcioglu E. The surface EMG changes with aerobic-anaerobic transition intensity at incremental exercise in soccer players. *Federation Of European Biochemical Societies Journal*,2012, 279: 571-571.
37. Elliott WH. Studies on the enzymic synthesis of glutamine. *Biochemical Journal*,1951, 49: 106-12.
38. Yücel D. Tıkanma sarılığı oluşturulan ratlarda glutamin ve probiyotik kullanımının intestinal bariyer, bakteriyel translokasyon, hepatosit apoptozisi, oksidatif kapasite ve kupffer hücre fonoksiyunlari üzerindeki etkileri. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Tıp fakültesi, Genel cerrahi anabilim dalı, Uzmanlık tezi Doktora, Ankara: Gazi üniversitesi, 2011.
39. Cemeray İ. Deneysel kolit modeli üzerine N -asetil sistein'in, glutamin'in ve intra rektalmetotreksat'ın etkilerinin incelenmesi.

Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Tıp Fakültesi, Genel cerrahi anabilim dalı, Uzmanlık tezi Doktora, Adana: Çukurova üniversitesi, 2009.

40. Glutamine: the essential "non-essential" amino acid. *LE Magazine*. 1999.
41. Akbaş S. Glutaminin travmatik oral mukoza lezyonu iyileşmesi üzerine etkileri. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Tıp fakültesi, Anesteziyoloji ve Reanimasyon Ana bilim Dali, Uzmanlık tezi Doktora, İstanbul: İstanbul üniversitesi,2013.
42. Unal İ. Radyoterapi uygulanan pelvik malign tumorlu hastalarda profilaktik oral glutamin kullaniminin yaşam kalitesi uzerinde etkisinin değerlendirlmesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Tıp fakültesi, Radyason Onkolojesi Anabilim Dali, Uzmanlık tezi Doktora, Ankara: Hacettepe üniversitesi,2010.
43. Beder B. Yoğun bakım hastalarında enteral ve parenteral yollar ile uygulanan glutaminin mortalite ve morbiditeye etkisi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Tıp Fakültesi, Anesteziyoloji ve reanimasyon Ana bilim dali, Uzmanlık tezi Doktora, Denizli: Pamukkale Üniversitesi,2011.
44. Donmez R, Oren D, Ozturk G, Kisaoglu A, Ozogul B, Atamanalp SS. The combined effects of glutamine and growth hormone on intestinal anastomosis in the rat intra-abdominal sepsis model. *Journal of Surgical Research*,2013, 182: 142-145.
45. Akkaya BA. Krom pikolinat veL-glutaminin antioksidan aktiviteleri . Fen Bilimleri Enstitüsü, Kimya Anabilim Dalı, Yüksek lisans tezi, İstanbul: İstanbul üniversitesi, 2010.
46. Öztürk N. Besiyeri başlangıç glikoz ve glutamin derişimlerinin süspanse otipi şap virüsü kültürlerine olan etkilerinin incelenmesi. Fen Bilimleri Enstitüsü, Kimya Anabilim Dalı, Yüksek lisans tezi, Eskişehir: Osmangazi Üniversitesi,2013.
47. Tihan ND. Sıçanlarda oluşturulan abdominal kompartman sendrumunda glutaminin oksidatif hasar üzerindeki etkileri. Sağlık

Bilimleri Enstitüsü, Tıp fakültesi, Genel cerrahianabilim dalı, Uzmanlık tezi Doktora,İstanbul: İstanbul üniversitesi,2007.

48. Zipp F, Demisch L, Derouiche A, Fischer PA. Glutamine synthetase activity in patients with parkinson's disease. *Acta Neurologica Scandinavica*,1998, 97: 300-302.

49. Castell LM, Poortmans JR, Newsholme EA. Does glutamine have a role in reducing infections in athletes?, *European Journal of Applied Physiology and Occupational Physiology*,1996, 73: 488-490.

50. Vanhall G, Wagenmarkers AJM, Saris WHM.The effect of free glutamine and peptide ingestion on the rate of muscle glycogen resynthesis in man. *International Journal of Sports Medicine*, 2000, 21: 25-30.

51. Unsal O. Sepsiste yüksek doz parenteral glutamin, glutamin+N-asetil sisteinin total antioksidan kapasitesi ve organ fonksiyonlari üzerine etkileri. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Tıp fakültesi,Anesteziyoloji Ana bilim Dali, Uzmanlık Tezi Doktora, İstanbul: İstanbul üniversitesi,2010.

52. Alhan E. Ratlarda deneysel akut nekrotizan pankreatite glutaminin etkileri. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Fizyoloji Anabilimdali, Doktora Tezi, Trabzon :Karadeniz Teknik üniversitesi, 2012.

53. Sağıroğlu I. Elit futbolcularda glutamin kullanımının kan amonyak düzeyine akut etkisi ve uzaklaştırılma süresinin belirlenmesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü , Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Kocaeli: Kocali Üniversitesi, 2011.

54. Bassini A, Monteiro A, Gomes A, Werneck JPS, Cameron L. Glutamine protects against increases in blood ammonia in football players in an exercise intensity-dependent way. *British Journal of Sports Medicine*, 2008, 42: 260-266.

55. Wang DH, Han YB, Jiao AC. The research on supplement of glutamine in sports. *Education Management, Education Theory and Education Application*,2011, 109: 1-6.
56. Gleeson M, Bishop N. Modification of immune responses to exercise by carbohydrate, glutamine and anti-oxidant supplements. *Immunology and Cell Biology*, 2000, 78: 554-561.
57. Hiscock N, Mackinnon LT. A comparison of plasma glutamine concentration in athletes from different sports. *Medicine and Science in Sports and Exercise*,1998, 30: 1693-1696.
58. Blanchard MA, Jordan G, Desbrow B, Mackinnon LT, Jenkins DG. The influence of diet and exercise on muscle and plasma glutamine concentrations. *Medicine and Science in Sports and Exercise*,2001, 33: 69-74.
59. Walsh NP, Blannin AK, Bishop NC, Robson PJ, Gleeson M. Effect of oral glutamine supplementation on human neutrophil lipo polysaccharide-stimulated degranulation following prolonged exercise. *International Journal of Sport Nutrition*, 2000, 10: 39-50.
60. Rowbottom DG, Keast D, Morton AR. The emerging role of glutamine as an indicator of exercise stress and overtraining. *Sports Medicine*,1996, 21: 80-97.
61. Cruzat VF, Rogero MM, Tirapegui J. Effects of supplementation with free glutamine and the dipeptide alanyl-glutamine on parameters of muscle damage and inflammation in rats submitted to prolonged exercise. *Cell Biochemistry and Function*, 2010, 28: 24-30.
62. Agostini F, Biolo G. Effect of Physical Activity on glutamine metabolism. *Current Opinion in Clinical Nutrition and Metabolic Care*,2010, 13: 58-64.
63. Lagranha CJ, Senna SM, De Lima TM, Silva EPP, Doi SQ, Curi R, Pithon-Curi TC. Beneficial effect of glutamine on exercise-induced

apoptosis of rat neutrophils. *Medicine and Science in Sports and Exercise*,2004, 36: 210-217.

64. Haub MD, Potteiger JA, Nau KL, Webster MJ, Zebas CJ. Acute l-glutamine ingestion does not improve maximal effort exercise. *Journal of Sports Medicine and Physical Fitness*,1998, 38: 240-244.
65. Rohde T, MacLean DA, Pedersen BK. Effect of glutamine supplementation on changes in the immune system induced by repeated exercise. *Medicine and Science in Sports and Exercise*,1998, 30: 856-862.
66. dos Santos RVT, Caperuto EC, de Mello MT, Rosa LFBPC. Effect of exercise on glutamine metabolism in macrophages of trained rats. *European Journal Of Applied Physiology*,2009, 107: 309-315.
67. Lehmkuhl M, Malone M, Justice B, Trone G, Pistilli E, Vinci D, Haff EE, Kilgore JL, Haff GG. The effects of 8 weeks of creatine monohydrate and glutamine supplementation on body composition and performance measures. *Journal of Strength and Conditioning Research*,2003, 17: 425-438.
68. Banıbrata D. Estimation of maximum oxygen uptake by evaluating cooper 12-min run test in female students of West B engal, India. *Journal Of Human Sport &Exercıse,* 2013, 1988-5202.
69. Cooper KH. A means of assessing maximal oxygen intake. *Jama*,1968, 203: 135-138.
70. Inbar O, Bar O, Skinner JS. The Wingate Anaerobic Test. *Human Kinetics*,1996.
71. Küçükbaycan Ç, Yenigün N, Dinçer Ö.Orta ve köşe voleybol oyuncularının hazırlık öncesi ve sonrası bacak kuvvetlerinin karşılaştırılması. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Kocaeli: Kocali Üniversitesi,2003.
72. İri R, Başlamışlı A, Göksu Ö. 18-21 Yaş arası erkek hentbolcularda hazırlık döneminde uygulanan çabuk kuvvet antrenmanının fiziksel ve

motorik özelliklerinin incelenmesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü , Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Niğde: Niğde Üniversitesi,2003.

73. Hoffman JR, Williams DR, Emerson NS, Hoffman MW, Wells AJ, McVeigh DM, McCormack WP, Mangine GT, Gonzalez AM, Fragala MS. L-alanyl-L-glutamine ingestion maintains performance during a competitive basketball game. *Journal of The International Society of Sport Nutrition*,2012, 9.
74. Candow DG, Chilibeck PD, Burke DG, Davison KS, Smithpalmer T. Effect of glutamine supplementation combined with resistance training in young adults. *European Journal Of Applied Physiology*, 2001, 86:142-9.
75. Waddell D, Fredricks k. Effects of a Glutamine Supplement on the Skeletal Muscle Contractile Force of Mice. Department of Biology, Viterbo University, *American Journal of Undergarnduate Research*, 2005, 4: 2 .
76. Kreider RB, Wilborn CD, Taylor L, Campbell B, Almada AL, Collins R, Cooke M, Earnest CP, Greenwood M, Kalman DS, Kerksick CM, Kleiner SM, Leutholtz B, Lopez H, Lowery LM, Mendel R, Smith A, Spano M, Wildman R, Willoughby DS, Ziegenfuss TN, Antonio J. ISSN exercise & sport nutrition review: research & recommendations. *Journal of The International Society of Sport Nutrition*,2010, 7: 7.
77. Antonio J, Sanders MS, Kalman D, Woodgate D, Street C. The effects of high-dose glutamine ingestion on weightlifting performance. *Journal of Strength and Conditioning Research*,2002, 16:157-160.
78. Piattoly T, Parish TR, Welsch MA. L-Glutamine Supplementation: Effects on Endurance, Power and Recovery. *Current Topics in Nutraceutical Research*,2013,11: 55-62.
79. Rogero MM, Tirapegui J, Pedrosa RG, de Castro IA, Pires ISD. Effect of alanyl-glutamine supplementation on plasma and tissue glutamine

concentrations in rats submitted to exhaustive exercise. *Nutrition*, 2006, 22: 564-571.

80. Cruzat VF, Tirapegui J. Effects of oral supplementation with glutamine and alanyl-glutamine on glutamine, glutamate, and glutathione status in trained rats and subjected to long-duration exercise. *Nutrition*,2009, 25: 428-35.

81. Nia FR, Farzaneh E, Damirchi A, Majlan AS. Effect of l-glutamine supplementation on electromyographic activity of the quadriceps muscle injured by eccentric exercise. *Iranian Journal of Basic Medical Sciences*, 2013, 16: 808-812.

82. Miles MP, Naukam RJ, Hackney AC, Clarkson PM. Blood leukocyte and glutamine fluctuations after eccentric exercise. *International Journal of Sports Medicine*,1999, 20: 322-327.

83. Bryan C, Mark E, Mason E. Emerging Supplements in Sports. *American Orthopaedic Society for Sports Medicine*, 2012 4: 142.

84. Holecek M, Sispera L. Glutamine deficiency in extra cellular fluid exerts adverse effects on protein and amino acid metabolism in skeletal muscle of healthy, laparotomized, and septic rats. *Amino Acids*, 2014, 46: 1377-1384.

85. Falk DJ, Heelan KA, Thyfault JP, Koch AJ. Effects of effervescent creatine, ribose, and glutamine supplementation on muscular strength, muscular endurance, and body composition. *Journal of Strength and Conditioning Research*, 2003, 17: 810-6.

86. Legault Z, Bagnall N, Kimmerly DS. The Influence of Oral L-Glutamine Supplementation on Muscle Strength Recovery and Soreness Following Unilateral Knee Extension Eccentric Exercise. *International Journal Of Sport Nutrition And Exercise Metabolism*, 2015.

87. da Silveira CL, de Souza TS, Batista GR, de Araujo AT, da Silva JC, de Sousa Mdo S, Marta C, Garrido ND. Is long term creatine and

glutamine supplementation effective in enhancing physical performance of military police officers?,*Journal of Human Kinetics*, 2014, 43: 131-8.

88. Smith DJ, Norris SR. Changes in glutamine and glutamate concentrations for tracking training tolerance. *Medicine and Science in Sports and Exercise*,2000, 32: 684-689.

89. Zhenyan Ch, Delbert M G, Alejandro B. Dietary supplementation of arginine and/or glutamine influences growth performance, immune responses and intestinal morphology of hybrid striped bass. *Aquaculture*, 2012, 362–363 :39–43.

90. Zarendi H. Aktive erkeklerin maxenerjili egzersiz yapdıktan sonar glutamine yüklemenin kortizol ve bır sıra immune indisleri cevabi üzerindeki etkisi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yüksek lisans tezi, Mazenderan Üniversitesi, 2007.

91. Piattoly T. L-glutamine supplementation:effects on recovery from exercise. Graduate Faculty, Department of Kinesiology, Degree of Master of Science, Louisiana State University, 2005.

92. Bowtell JL, Gelly K, Jackman ML, Patel A, Simeoni M, Rennie MJ. Effect of oral glutamine on whole body carbohydrate storage during recovery from exhaustive exercise. *Journal of Applied Physiology*,1999, 86: 1770-1777.

93. Zehra H. Glutamin tüketiminin Ahvaz chamran üniversitesi kız sporcularına immün sistemi üzerindeki etkisi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü , Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı ,Yüksek lisans tezi, Ahvaz chemranÜniversitesi, 2008.

94. Castell LM. Can glutamine modify the apparent immunodepression observed after prolonged, exhaustive exercise?, *Nutrition*, 2002, 18: 371-375.

95. Petry ER, Cruzat VF, Heck TG, Leite JSM, de Bittencourt PIH, Tirapegui J. Alanyl-glutamine and glutamine plus alanine supplements

improve skeletal redox status in trained rats: involvement of heat shock protein pathways. *Life Sciences*, 2014, 94: 130-136.

96. Sawaki K, Takaoka I, Sakuraba K, Suzuki Y. Effects of distance running and subsequent intake of glutamine rich peptide on biomedical parameters of male japanese athletes. *Nutrition Research*, 2004, 24: 59-71.
97. Rahnama N, Nouri R, Rahmaninia F, Damirchi A, Emami H. The effects of exercise training on maximum aerobic capacity, resting heart rate, blood pressure and anthropometric variables of postmenopausal women with breast cancer. *Journal Of Research In Medical Sciences*, 2010, 15: 78-83.
98. Hoffman JR, Ratamess Na, Kang J, Rashti SL, Kelly N, Gonzalez AM, Stec M, Anderson S, Bailey BL, Yamamoto LM, Hom LL, Kupchak BR, Faigenbaum AD, Maresh CM. Examination of the efficacy of acute L-alanyl-L-glutamine ingestion during hydration stress in endurance exercise. *Journal of International Socity Sports Nutration*, 2010, 7.
99. Favano A, Santos-Silva PR, Nakano EY, Pedrinelli A, Hernandez AJ, Greve JMD. Peptide glutamine supplementation for tolerance of intermittent exercise in soccer players. *Clinics*, 2008, 63: 27-32.
100. Ionescu AM, Vasilescu MM, Carmoci A, Nica AS, Ionescu S. Long-term glutamine supplementation in elite gymnasts.*Farmacia*, 2014, 62: 761-766.
101. Carvalho-Peixoto J, Alves RC, Cameron LC. Glutamine and carbohydrate supplements reduce ammonemia increase during endurance field exercise. *Applied Physiology Nutrition and Metabolism-Physiologie Appliquee Nutrition Et Metabolisme*, 2007, 32: 1186-1190.
102. Iwashita S, Williams P, Jabbour K, Ueda T, Kobayashi H, Baier S, Flakoll PJ. Impact of glutamine supplementation on glucose

homeostasis during and after exercise. *Journal of Applied Physiology*, 2005, 99: 1858-1865.

103. Marwood S, Bowtell J. No effect of glutamine supplementation and hyperoxia on oxidative metabolism and performance during high-intensity exercise. *Journal of Sports Sciences*,2008, 26: 1081-1090.
104. Wilkinson SB, Kim PL, Armstrong D, Phillips SM. Addition of glutamine to essential amino acids and carbohydrate does not enhance anabolism in young human males following exercise. *Applied Physiology Nutrition and Metabolism-Physiologie Appliquee Nutrition Et Metabolisme*,2006, 31: 518-529.
105. Shewchuk LD, Baracos ve Field CJ. Dietary l-glutamine does not improve lymphocyte metabolism or function in exercise trained rats. *Medicine and Science in Sports and Exercise*, 1997, 29: 474-481.
106. Sasaki E, Umeda T, Takahashi I, Arata K, Yamamoto Y, Tanabe M, Oyamada K, Hashizume E, Nakaji S. Effect of glutamine supplementation on neutrophil function in male judoists. *Luminescence*, 2013, 28: 442-449.
107. Varnier M, Leese GP, Thompson J, Rennie MJ. Stimulatory Effect of Glutamine on Glycogen Accumulation in Human Skeletal-Muscle. *American Journal of Physiology-Endocrinology and Metabolism*, 1995, 269: 309-315.
108. Koo GH, Woo J, Kang S, Shin KO. Effects of supplementation with BCCA and L-glutamine on blood fatigue factors and cytokines in juvenile athletes submitted to maximal intensity rowing performance. *Journal of Physical Therapy Science*, 2014, 26: 1241-1246.
109. Akbernejad A. Aşırı kilo verme sürecinden sonar glutamine tüketiminin eliyet serbest güreşçilerin airobik ve anaerobik güçleri üzerindeki etkisi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yüksek lisans tezi, Tahran Üniversitesi, 2007.

110. Ghanbarzadeh M, Sedaghatpour M. Effect consumption of glutamine supplement on aerobic power, anaerobic power and body composition of soccer players. *Journal of Physical Education and Sport*, 2011, 313 – 316.
111. Khorshidi-Hosseini M, Nakhostin-Roohi B. Effect of glutamine and maltodextrin acute supplementation on anaerobic power. *Asian Journal Of Sports Medicine*, 2013, 4: 131-6.
112. Hoffman JR, Ratamess NA, Kang J, Rashti SL, Kelly N, Gonzalez AM, Stec M, Anderson S, Bailey BL, Yamamoto LM, Hom LL, Kupchak BR, Maresh CM. 1 Acute l-alanyl-l-glutamine ingestion during short duration, high intensity exercise and a mild hydration stress. *Kinesiology*, 2011, 43: 125-136.
113. Reggiani R, Nebuloni M, Mattana M, Brambilla I. Anaerobic accumulation of amino acids in rice roots: role of the glutamine synthetase/glutamate synthase cycle. *Amino Acids*, 2000, 18: 207-217.
114. Fontana KE. Effects of resistive exercise associated with creatine or glutamine supplementation in anaerobic power. *Revista Brasileira Da Ciencia Movimento*, 2006, 14(3): 79-86.

DESTEKLEME VE YETİŞTİRME KURSUNA DEVAM EDEN İLKÖĞRETİM 2. KADEME ÖĞRENCİLERİNİN ÖZSAYGI KARAR VERME VE PROBLEM ÇÖZME BECERİLERİNİN İNCELENMESİ

UZM. AHMET BALKAN
DOÇ.DR. MUSTAFA BAŞ

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Destekleme Ve Yetiştirme Kursuna Devam Eden İlköğretim 2. Kademe Öğrencilerinin Özsaygı Karar Verme Ve Problem Çözme Becerilerinin İncelenmesi

Yazarlar: Ahmet Balkan - Mustafa Baş

ISBN: 978-625-7957-00-7

1. Baskı: Aralık - 2019

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir.
EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ ..... **v**

İÇİNDEKİLER ..... **vii**

ÖZET ..... **xi**

ABSTRACT ..... **xiii**

TABLOLAR LİSTESİ ..... **xv**

KISALTMALAR LİSTESİ ..... **xviii**

1. GİRİŞ **1**

1. 1. Araştırmanın Amacı 2

1. 2. Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi 3

1. 3. Araştırmanın Sınırlılıkları 3

1. 4. Araştırmanın Varsayımları 3

1. 5. Tanımlar 4

2. LİTERATÜR TARAMASI **5**

2. 1. Eğitim ve Öğretim Kavramları 5

2. 1. 1. Eğitim ve Öğretim Kavramı 5

2. 1. 2. Eğitim ve Öğretimin Hedefleri 6

2. 2. Beden Eğitimi Kavramı 7

2. 2. 1. Beden Eğitimi Dersinin Amaçları 9

2. 2. 2. İlköğretimde Beden Eğitimi Dersi 10

2. 3. Öz Saygı Kavramı 12

2. 3. 1. Spor ve Öz Saygı İlişkisi 13

2. 3. 2. Yüksek ve Düşük Öz Saygılı Bireylerin Özellikleri 13

2. 4. Karar Verme Kavramı 14

2. 4. 1. Karar Verme Süreci 15

2. 4. 2. Karar Verme Stratejileri 16

2. 4. 3. Karar Verme Davranışını Etkileyen Faktörler 18

2. 4. 4. Sporda Karar Verme 21

2. 5. Problem Çözme Kavramı 22

2. 5. 1. Problem Çözme Süreci 23
2. 5. 2. Problem Çözmenin Aşamaları 24
2. 5. 3. Problem Çözme Becerisinin Önemi 26
2. 5. 4. Problem Çözme Becerisini Etkileyen Faktörler 26
2. 5. 5. Problem Çözmede Kullanılan Yaklaşımlar 29
2. 6. Ders Dışı Etkinlikler İle İlgili Yasal Düzenlemeler 30
2. 6. 1. Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği 31
2. 6. 2. Destekleme ve Yetiştirme Kursları Yönergesi 34
2. 7. Literatür Tarama Sonucu 36
2. 7. 1. Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar 36
2. 7. 2. Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar 39

3. YÖNTEM 41
3. 1. Araştırma Modeli 41
3. 2. Araştırma Grubu 41
3. 3. Verilerin Toplanması 41
3. 3. 1. Veri Toplama Araçları 41
3. 3. 1. 1. Kişisel Bilgi Formu 42
3. 3. 1. 2. Melbourne Karar Verme Ölçeği 42
3. 3. 1. 3. Problem Çözme Becerisi Ölçeği 42
3. 3. 2. Veri Toplama Süreci 43
3. 4. Verilerin Analizi 43

4. BULGULAR 45
4. 1. Araştırma Grubunun Kişisel Özellikleri 45
4. 2. Öz Saygı Ölçeği Puanlarının Dağılımı ve İstatistik Test Sonuçları 47
4. 3. Karar Verme Stilleri Dağılımı ve İstatistik Test Sonuçları 51
4. 4. Problem Çözme Becerisi İstatistik Test Sonuçları 61
4. 5. Ölçekler Arası İlişkiler 65

5. TARTIŞMA 67

6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER 79
6. 1. Sonuçlar 79
6. 2. Öneriler 80
6. 2. 1. Araştırma Sonuçlarına Dayalı Öneriler 80

6. 2. 2. İleride Yapılabilecek Çalışmalara Yönelik Öneriler 80

7. KAYNAKLAR 83

8. ÖZ GEÇMİŞ VE İLETİŞİM BİLGİLERİ 105

7. KAYNAKLAR

Abaan, S. ve Altıntoprak, A. (2005). Hemşirelerde problem çözme becerileri: öz değerlendirme sonuçlarının analizi. *Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 62–76.

Acar, K. (2013). *Futbol eğitimi alana çocuklarda problem çözme becerileri ve fonksiyonel olmayan tutumların incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Acat, M. B. ve Dereli, E. (2012). Okul öncesi öğretmenliği bölümü öğrencilerinin karar verme stratejileri ve akademik başarılarının öğrenme motivasyonlarını yordama gücü. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, *12*(4), 2661-2678.

Açak, M. (2005). *Beden eğitimi öğretmeninin el kitabı*. İstanbul: Morpa Kültür yayınları.

Açık, S. (2013). Lise öğrencilerinin öğrenme stilleri ve problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.

Adair, J. (2000). *Karar verme ve problem çözme* (N. Kalaycı, Çev.) Ankara: Gazi Kitabevi.

Adair, J. (2017). *Karar verme ve problem çözme* (N.Kalaycı & G. Korkmaz, Çev.) Ankara: Pegem Akademi.

Adana, F., Arslantaş, H. ve Şahbaz, M. (2012). Lise öğrencilerinin benlik kavramlarını algılama biçimleri ve ilişkili faktörler. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi, 3*(1), 22-29.

Ağaç, G. (2013). *8. sınıf öğrencilerinin matematiğe yönelik; problem çözme, soyut düşünme, inanç, öğrenilmiş çaresizlik puanlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi ve aralarındaki ilişki* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.

Akça, F. ve Yaman, B. (2009). Okul yöneticilerinin problem çözme davranışlarını etkileyen faktörleri incelemeye yönelik bir çalışma. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, *17*(3), 767-780.

Aksan, N. ve Sözer, M. A. (2007). Üniversite öğrencilerinin epistemolojik inançları ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkiler. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 8*(1), 31-50.

Aksaray, S. (2003). *Ergenlerde benlik saygısı geliştirmede beceri eğitimi ve aktivite merkezli programların etkisi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Aksoy, B. (2003). Problem çözme yönteminin çevre eğitiminde. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *14*(14), 83-98.

Aktaş, İ. ve Erhan, S. E. (2015). Spor yapan ve spor yapmayan bireylerin benlik saygısı ve risk alma düzeylerinin incelenmesi (Erzurum ili örneği). *Sportif Bakış: Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, *2*(2), 40-51.

Aktaş, N. (2016). *Lise öğrencilerinin motivasyon kaynakları ve karar verme stratejileri* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.

Aktaş, S. (2011). *9. sınıfta anne baba tutumları ve benlik saygısı arasındaki ilişkinin bazı değişkenler açısından incelenmesi*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Aküzüm, C. ve Saraçoğlu, M. (2018). Ortaokul öğretmenlerinin destekleme ve yetiştirme kurslarına yönelik tutumlarının incelenmesi. *Turkish Journal of Educational Studies*, *5*(2), 97-121.

Altunbay, M. (2012). Dil öğreniminde ve öğretiminde tiyatronun kullanımı ve tiyatronun temel dil becerilerine. *Turkish Studies*, *7*(4-II), 747-760.

Altun-Kekeç, M. (2013). *Düzenli eğitsel oyun oynayan 11-12 yaş grubu çocuklarda problem çözme becerisinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Aras, Ö. (2013). *İlköğretim kurumları ikinci kademede öğrenim gören öğrenci ve görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin beden eğitimi dersine yönelik görüş ve tutumlarının incelenmesi (Kars ili örneği)* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Soysal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Arslan, A. (2013). *Lise öğrencilerinin akademik erteleme davranışlarının karar verme stilleri ile ilişkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.

Arslan, G. ve Kabasakal, Z. (2013). Ergenlerin problem çözme becerileri ve ana-baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Electronic Turkish Studies, 8*(6), 1-5.

Atsan, N. (2017). Karar vermede çatışma kuramı ve özsaygı ilişkisine yönelik kültürel bir inceleme. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,* 22(1), 63-73.

Aydın, C. (2008). *Karar verme süreçlerinde kurumsal bilginin önemi: Kültür ve turizm bakanlığında bir uygulama* (Yayınlanmamış uzmanlık tezi). Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara.

Aykaç, N., Kabaran, H., Atar, E. ve Bilgin, H. (2014). İlkokul 1. sınıf öğrencilerinin 4+4+4 uygulaması sonucunda yaşadıkları sorunların öğretmen görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesi (Muğla ili örneği). *Turkish Studies*, *9*(2), 335-348.

Aylar, F. ve Aksin, A. (2011). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öz-yeterlilik inanç düzeyleri ve problem çözme becerileri üzerine bir araştırma (Amasya örneği). *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 12*(3), 299-313.

Bağlıkol, Y. (2010). *İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin kendine saygı ile karar verme stratejileri arasındaki ilişki* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Bal, E. Y. (2015). *Spor yapmanın ergenlerin benlik saygısı ve öz yeterliliklerine etkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Mersin Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Mersin.

Baş, M. and Cengiz, R. (2016). Evaluation of orienteering athletes' decision making strategies for some variables. *Internatıonal Journal of Science of Culture and Sport, 4* (2), 477-489.

Baş, M. and Aydoğan, H. (2016). Problem-solving skills of U 20 Fifa World Cup volunteers. *Us-Chına Educatıon Reviev B, 6* (8), 503-510.

Baş, M., Eraslan M. ve Çalışkan G. (2015). Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin benlik saygılarının yaş, cinsiyet ve spor yapma durumlarına göre incelenmesi. *Uluslararası Multidisipliner Akademik Araştırmalar Dergisi*, *2*(1), 48-54.

Baumeister R. F. and Tice D. M. (1985). Self esteem and responses to success and failure subsequent performance and intrinsic motivation. *Journal of Personality*, *53,* 450-466.

Bayraktaroğlu, S. ve Demir, D. (2011). *İşyerinde karar verme ve problem çözme yöntemleri: İş ve meslek danışmanlığı*. Ankara: İş ve Meslek Danışmanlığı Derneği Yayınları.

Benar, N., Far, N. Y., Mehrabadi, S. V. and Zarej, M. E. (2013). Decision making styles and professionalization of sports: experience of managers of the offices of youth and sports in yazd province.pedagogics, psychology. *Medical-Biological Problems of Physical Training and Sports, 9*, 101-107.

Biber, A. Ç., Tuna, A., Polat, A. C., Altunok, F. ve Küçükoğlu, U. (2017). Ortaokullarda uygulanan destekleme ve yetiştirme kurslarına dair öğrenci görüşleri. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, *12*(23), 103-119.

Biner, M. (2016). Examining the effect of educational games on problem solving skills of 10-11 year-old children. E*urasian Academy of Sciences Eurasian Education & Literature Journal, 5*, 7-15.

Boran, N. (2003). *Sportif aktivitelerin benlik değeri ve depresyona etkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

Bozbayındır, F. ve Mevlüt, K. (2017). Destekleme ve yetiştirme kurslarında (DYK) karşılaşılan sorunlar ve öğretmen görüşleri temelinde çözüm önerileri. *Sakarya University Journal of Education*, *7*(2), 336-349.

Bozkurt-Yükçü, Ş. (2017). *Bağımsız anaokullarına devam eden çocukların duygu düzenleme ve sosyal problem çözme becerileri ile ebeveynlerinin duygusal okuryazarlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Büyükşahin Çevik, G. ve Atıcı, M. (2009). Lise 3. sınıf öğrencilerinin benlik saygılarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, *6*(1), 339-352

Can, Ö. (2009). *Üniversite öğrencilerinin akılcı olmayan inançları ve karar verme stillerinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Can, A. (2014). *SPSS ile bilimsel araştırma sürecinde nicel veri analizi* (2. baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Certel, Z. ve Bahadır, Z. (2012). Takım sporu yapan sporcularda benlik saygısı ve sürekli öfke ve öfke ifade tarz ilişkisinin incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, *14*(2), 157-164.

Cevher, F. N. ve Buluş, M. (2006). Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 5-6 yaş çocuklarında akademik benlik saygısı. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi, 20,* 28-39.

Chapman, P., L. ve Mullis, A. K. (2002). Readdressing gender bias in the coopersmith selfesteem inventory- short form. *Journal of Genetic Psychology*, *163*(4), 403-409.

Chen, X., Hertzog, C. and Park, D. C. (2017). Cognitive predictors of everyday problem solving across the lifespan. *Gerontology*, *63*(4), 372-384.

Chris, J. G. and Leith, L. M. (2006). *Aggressive behavior in professional ice hockey a cross-cultural comparison of north american and european Bbrn NHL players*. Toronto: Department of Exercise Sciences, University of Toronto.

Coşkun, Y. ve Altay, C. A. (2009). Lise öğrencilerinde yabancılaşma ve benlik algısı ilişkisi. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 29,* 41-56.

Çağlayan, N. (2011). *Bireysel ve takım sporu yapanlar ile spor yapmayan bireylerin benlik saygısı puanlarının karşılaştırılması* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Bolu.

Çalık, S. U. (2017). Ders *dışı egzersizlerden atletizm modülünün örneklem okul öğrencilerinin akademik başarı ve benlik saygısına etkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Çalışkan, S., Sezgin, G. S., Selçuk, G. S., Erol, M. ve Mustafa, E. (2006). Fizik öğretmen adaylarının problem çözme davranışlarının değerlendirilmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *30*(30), 73-81.

Çavuş, F. M. (2008). Karar verme, karar destek sistemleri ve yönetsel etkinlik. *Akademik Bakış Dergisi*, *15*, 1-18.

Çekici, F. (2009). *Problem çözme terapisine dayalı beceri geliştirme grubunun üniversite öğrencilerinin sosyal problem çözme becerileri, öfkeyle ilişkili davranış ve düşünceler ile sürekli kaygı düzeylerine etkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Çetinkale, E. (2006). *11. sınıf öğrencilerinin denetim odakları, problem çözme becerileri ve algılanan ana-baba tutumları arasındaki ilişkinin cinsiyet ve akademik alan değişkenleri açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Çevik, G. B. ve Atıcı, M. (2009). Lise 3. sınıf öğrencilerinin benlik saygılarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 6*(1), 339-352.

Çınar, Y. (2016). *Psikolojik danışmanların tükenmişlik düzeyleri ve problem çözme becerilerinin incelenmesi* (Yayınlanmammış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Çoban, B. ve Ünveren, A. (2007). *Beden eğitimi ve oyun öğretimi.* 1. Baskı, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Çolakkadıoğlu, O. (2012). Ergenlerde karar verme ölçeğinin ortaöğretim öğrencileri için geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, *9*(19), 387-403.

Çolakkadıoğlu, O. (2003). *Ergenlerde karar verme ölçeğinin Türkçeye uyarlama çalışması* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Çöndü, A. (2004). *Beden eğitimi ve sporda özel öğretim yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayınları.

Daşdemir, İ. ve Güngör, E. (2002). Çok boyutlu karar verme metotları ve ormancılıkta uygulama alanları. *ZKÜ Bartın Orman Fakültesi Dergisi, 4*(1), 1-17.

Dawson, R. (1995). *Güvenli karar alma rehberi*. (E. Kütevin & Z. Kütevin, Çev.) İstanbul: İnkilap Kitabevi.

Deniz, M. E. (2004). Üniversite öğrencilerinin karar vermede öz saygı, karar verme stilleri ve problem çözme yöntemleri arasındaki ilişkinin incelenmesi üzerine bir araştırma. *Eğitim Araştırmaları Dergisi, 4*, 25-35.

Doğan, U. (2009). *Lise öğrencilerinin duygusal zekâ düzeyleri ile problem çözme becerilerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Muğla Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Muğla.

Doğru, N., ve Peker, R. (2004). Özsaygı geliştirme programının lise dokuzuncu sınıf öğrencilerinin özsaygı düzeylerine etkisi. *Eğitim Fakültesi Dergisi*, *17*(2), 315-328.

Dönmez, İ., Pekcan, N. ve Tekçe, M. (2018). Destekleme ve yetiştirme kurslarının yönetici, öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Estüdam Eğitimi Dergisi*, *3*(2), 45-58.

Düzakın, S. (2004). *Lise öğrencilerinin problem çözme becerilerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

Ekşi, H. (2006). Bilişsel ahlak gelişim kuramı: Kohlberg ve sonrası. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *6*, 29-38.

Erbil, N., Divan, Z. ve Önder, P. (2006). Ergenlerin benlik saygısına ailelerinin tutum ve davranışlarının etkisi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, 10*(10), 7-16.

Erden, M. (2007). *Eğitim bilimlerine giriş*. Ankara: Arkadaş Yayınevi.

Erdin, F. (2016). *Ortaokul son sınıf öğrencilerinin mantık dışı inançlarının karar verme davranışları ile ilişkisinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Nişantaşı Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Erdoğmuş, N. (2004). *İlköğretim okulu yöneticilerinin problem çözme becerilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Erzincan, G. (2011). *Güzel sanatlar ve spor liseleri resim bölümü öğrenci profilinin saptanmasına yönelik bir inceleme* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Falyalı, H. (2015). *Ortaöğretim 6., 7. ve 8. Sınıflarda Fen öğretiminde problem çözme becerilerinin kazandırılmasına yönelik öğretmen uygulamalarının incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Doğu Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kıbrıs.

Fontana, F. E. (2007). *The effects of exercise intensity on decision making performance of experienced and inexperienced soccer athletes* (Unpublished doctoral thesis). University of Pittsburgh, Pittsburgh, USA.

Gacar, A. ve Yanlıç, N. (2012). 13-17 Yaş ergen hentbolcuların benlik saygısı düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi, 3*(2), 45-50.

Gelbal, S. (1991). Problem çözme. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* 6, 67-163

Göksu, İ. ve Gülcü, A. (2016). Ortaokul ve liselerde uygulanan destekleme kurslarıyla ilgili öğretmen görüşleri. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, *11*(1), 153-171.

Gömleksiz, M. N. ve Bozpolat, E. (2012). İlköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin problem çözme becerilerine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 12*(2), 23-40.

Gurvitch, R. (2004). *The Development and validation of a computer mediated simulation (cms) training application designed to enhance task modification decisions among preservice physical education teachers.* MS., West Virginia University

Güçray, S. S. (2001). Ergenlerde karar verme davranışlarının öz saygı ve problem çözme becerileri algısı ile ilişkisi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 8*(8), 106-121.

Gün, E. (2006). *Spor yapanlarda ve spor yapmayan ergenlerde benlik saygısı* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Adana.

Güneş, B. ve Ünveren, A. (2007). *Okullarda beden eğitimi ve oyun öğretimi*. Ankara: Pegem Yayıncılık.

Gürbüz, E. (2014). *Sağlık meslek yüksekokulu öğrencilerinin problem çözme becerilerinin değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Türk Hava Kurumu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Gürbüz, N. (2009). 5. sınıf *öğrencilerinin akademik başarılarının ve benlik saygılarının okul sonrası kültürel-sportif etkinliklere katılmalarına ve diğer bazı değişkenlere göre incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Halloway, J. and Baechle, T. (1990). Strenght training for female athletes. *Journal of Sport Medicine, 9*, 216-228.

Harmandar, İ. H. (2004). *Beden eğitimi ve sporda özel öğretim yöntemleri*. Ankara: Nobel Basımevi.

Haşıl-Korkmaz, N. (2007). Yaz spor okulları ile çocukların benlik saygısı arasındaki ilişki. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 20*(1), 49-65.

Hekim, M. (2015). Çocuk gelişimi ve eğitiminde beden eğitimi derslerinin yeri ve önemi. M. Eryaman, N. Akpınar Dellal, M. Riedler, G. Ergen (Ed.) VII. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi içinde (s. 70-74). Muğla: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi.

Heper, E., Koca, C., Ertan, H., Kale, M., Terek, S. ve Karabudak, E. (2012). *Spor bilimleri ile ilgili kavramlar ve sporun tarihsel gelişimi*. Eskişehir: Açık Öğretim Fakültesi Yayınları.

Işık, N. (2018). *Düzenli sporun beden algısı ve benlik saygısı üzerine etkisinin değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

İncirci, A., İlğan, A., Sirem, Ö. ve Bozkurt, S. (2017). Ortaöğretim destekleme ve yetiştirme kurslarına ilişkin öğrenci görüşleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *42,* 50-68.

Johnson, J. G. (2006). Cognitive modeling of decision making in sports. *Psychology of Sport And Exercise*, 7(6), 631–652.

Kahraman, H. (2009). *Yatılı ilköğretim bölge okulu (YİBO) ve normal okullara devam eden ergenlerde mizah duygusu ile benlik algısı arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Kaner, S. (2002). Ortopedik engelli ve engelli olmayan erkek ergenlerde benlik saygısı ve beden imajı. *Özel Eğitim Dergisi*, *2,* 13-22.

Karabey, B. (2010). *İlköğretimdeki üstün yetenekli öğrencilerin yaratıcı problem çözmeye yönelik erişi düzeylerinin ve kritik düşünme becerilerinin belirlenmesi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Karabulut, E. O. ve Ulucan, H. (2011). Yetiştirme yurdunda kalan öğrencilerin problem çözme becerilerinin çeşitli değişkenler bakımından incelenmesi (Kırşehir İli Örneği). *Journal Of Kirsehir Education Faculty, 12*(1), 227-238.

Karabulut, N. (2004). *Beden eğitimi dersleriyle ilgili verilen ödevlerin öğrencilerde fiziksel uygunluk kazandırılmasındaki ve özsaygı geliştirmesindeki rolü* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa.

Karakuş, N. (2017). *60-72 ay çocukların sosyal problem çözme becerilerinin anne tutumları açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Karaman, Ç., Son, M., Bayazıt, B., Dinçer, Ö. ve Çolak, E. (2012). Spor yapan ve yapmayan 10-12 yaş grubu çocuklarda benlik saygısının incelenmesi. Ö. Tütüncü, N. Kozak (Ed.), I. *Rekreasyon Araştırmaları Kongresi Bildiri Kitabı içinde (s.* 431-438). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.

Kaya, Z. ve Demirel, Ö. (2017). Eğitim bilimine giriş, V. Hoşgörür ve N. Taştan (Ed.), *Eğitimin işlevleri* içinde (s. 283-305). Ankara: Pegem Akademi.

Kaymakçı, G. (2014). *Ortaokul öğrencilerinin problem çözme, bilimsel süreç becerileri ve öğrenme stillerinin bazı değişkenlere göre araştırılması* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Sıtkı Koçman Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Muğla.

Kaytez, N., Kadan, G. ve Mutlu, S. (2017). İlkokul öğrencilerinin karar verme becerilerinin duygusal zekâ ve bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Eğitim ve Araştırma Dergisi*, *6*(4), 243-254.

Kelecek, S., Altıntaş, A. ve Aşçı, F. H. (2013). Sporcuların karar verme stillerinin belirlenmesi. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 8*(1), 21-27.

Keskin, D. Ö. Y., Bayram, L., Derebaşı, D. G., Bostancı, Ö. ve Kabadayı, M. (2016). Üniversite öğrencilerinin kullandıkları karar verme stratejilerinin bazı demografik değişkenlere göre incelenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, *1*(2), 1-12.

Kıral, E. (2015). Yönetimde karar ve etik karar verme sorunsalı. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, *6*(2), 73-89.

Kıranlı, S. ve İlğan, A. (2007). Eğitim örgütlerinde karar verme sürecinde etik. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 8*(14), 150-162.

Kiremitçi, O. (2012). *Problem çözme yöntemiyle düzenlenmiş beden eğitimi derslerinin problem çözme becerilerine etkisi ve üst bilişsel farkındalık düzeyleriyle ilişkisi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Kneeland S. (2001). *Problem çözme* (N. Kalaycı, Çev.) Ankara: Gazi Kitapevi.

Koç, N. (2009). *Eğitimde dramanın altı yaş çocuklarının dil gelişimleri üzerindeki etkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.

Koç, Z., Cinel, D., Uygun, H. K., Aktaş, B. ve Sağlam, Z. (2011). Üniversite öğrencilerinin ebelik mesleğine ilişkin bakış açıları ile mesleği tercih durumlarının belirlenmesi. *II. Ulusal Ebelik Öğrenci Kongresi Özet Kitabı,* 27-29 Nisan 2011.

Koçoğlu, E. (2010). *İşletmelerde yöneticilerin karar verme süreci ve bu süreçte bilişim teknolojilerinin kullanımı* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Atılım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Korkut, F. (2002). Lise öğrencilerinin problem çözme becerileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 23*(23), 177-184.

Korkut, F. (2004). *Okul temelli önleyici rehberlik ve psikolojik danışma*. Ankara: Anı Yayınları.

Kowalsk, R. and Westen, D. (2011) *Psychology* (6th ed.). Hoboken, NJ, Wiley. Princed in the United States America

Kurt, E. (2016). *Orta öğretim öğrencilerinin karar verme stratejilerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

Kuzgun, Y. (2000). *Meslek danışmanlığı*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Mann, L., Radford, M., Burnett, P., Ford, S., Bond, M., Leung, K., Nakamura, H., Vaughan, G., and Yang, K. S. (1998). Cross-culturel Differences In Self Reported Decision-Making Style And Confidence, *International Journal of Psychology,* 33(5), 325-335.

Mengütay, H. (2005). *Çocuklarda hareket gelişimi ve spor*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları Ldt. Şti.

Metwally E. O. (2017). *Anasınıfına devam eden çocukların problem çözme becerileri ile anne-baba tutumlarını incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Milli Eğitim Bakanlığı (2008). *Büro çözme ve sekreterlik problem çözme*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.

Milli Eğitim Bakanlığı (2013). *Beden eğitimi ve spor dersi öğretim programı (ortaokul* 5-8. sınıflar). Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.

Milli Eğitim Bakanlığı (2017). *Örgün ve yaygın eğitimi destekleme ve yetiştirme kursları tanıtım* kitapçığı. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.

Mruk, C. J. (2006) *Self-Esteem research theory and practice: toward a possitive psychology of self-esteem*. New York: Springer Pub.

Munusturlar, S. (2014). Bo*ş zaman eğitiminin benlik saygısı ve öznel iyi oluş üzerine etkisi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Anadolu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

Mutlu, M. ve Sarı, M. (2017). Çok kriterli karar verme yöntemleri ve madencilik sektöründe kullanımı. *Bilimsel Madencilik Dergisi*, *56*(4), 181-196.

Nartgün, Ş. S. ve Dilekçi, Ü. (2016). Eğitimi destekleme ve yetiştirme kurslarına ilişkin öğrenci ve öğretmen görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, *22*(4), 537-564.

Nebioğlu, D. (2006). *Beden eğitimi dersi genel esasları ve planlaması denetimi*. İstanbul: Nobel Yayınları.

Ofluoğlu, G., Büyükyılmaz, O. ve Koltan, Ş. (2006). İnsan kaynağı seçiminde çok ölçütlü karar verme yöntemleri: Etkileşimli beklenti düzeyi yaklaşımı. *Kamu-İş*, *9*(1), 105-125.

Özcan, H., Subaşı, B., Budak, B., Çelik, M., Gürel, Ş. C. ve Yılmaz, M. (2013). Ergenlik ve genç yetişkinlik dönemindeki kadınlarda benlik saygısı, sosyal görünüş kaygısı, depresyon ve anksiyete ilişkisi, *Journal of Mood Disorders*, *3*(3), 107-133.

Özdemir, E. (2017). *Sporcuların ve sedanterlerin psikolojik sağlamlık, benlik saygısı, iyimserlik ve kontrol odağı düzeylerinin karşılaştırılması* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Muğla.

Özel, M. (2009). Ergenlerin *denetim odaklarına ve algıladıkları ebeveyn çocuk yetiştirme tutumuna göre karar verme biçimlerinin incelenmesi: darıca ilçesi örneği* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Özyürek, A., Begde, Z. ve Yavuz, N. F. (2014). Okul öncesi çocukların sosyal becerileri ile yakın çevresindeki yetişkin etkileşimleri arasındaki ilişki. *Afyon Kocatepe University Journal of Social Sciences*, *16*(2), 115-134.

Robinson, J. P. ve Lubienski, S. T. (2011). The development of gender achievement gaps in mathematics and reading during elementary and middle school: examining direct cognitive assessments and teacher ratings. *American Educational Research Journal, 48*(2), 268-302.

Sala-Razı, G., Kuzu, A., Yıldız, A. N., Ocakcı, A. F. ve Arifoğlu, B. Ç. (2009). Çalışan gençlerde benlik saygısı, iletişim becerileri ve stresle baş etme. *Taf Preventive Medicine Bulletin, 8*(1), 17-26.

Sarıkaya, A. (2015). *14-18 yaş arası ergenlerin benlik saygısı ve psikolojik dayanıklılık düzeyleri arasındaki ilişkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Bilim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Seçer, İ., İlbay, A. B., Ay, İ. ve Çiftçi, M. (2012). Yatılı ilköğretim bölge okullarındaki öğrencilerin benlik saygılarının incelenmesi. *Sakarya University Journal Of Education, 1*(3), 61-73.

Seiller, R. (1997). Decision making in sport. *International Symposium of the Turkish Association of Sport Psychology*. Mersin.

Semerci, N. (2000). Yönetimde karar vermenin kritik düşünmeyle ilişkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, *6*(2), 191-201.

Soylu, C. ve Pala, F. C. (2018). Problem çözme performansında yaşa bağlı farklılıklar. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar-Current Approaches in Psychiatry*, *10*(3), 280-291.

Sönmez, S. (2002). *Problem çözme becerisi ile yaratıcılık ve zekâ arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Sönmez, T. ve Sunay, H. (2004). Ankara'daki ortaöğretim kurumlarında uygulanan beden eğitimi ve spor dersinin sorunlarına ilişkin bir inceleme. *Milli Eğitim Dergisi*, *32*(162), 270-277.

Şahin, Ç. (2004). Problem çözme becerisinin temel felsefesi. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, *10,* 160-171.

Şahiner, G., Açıksöz, S. ve Açıkel, C. (2013). Hemşirelik yüksekokulu öğrencilerinin problem çözme becerilerinin incelenmesi. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, *12*(6), 163-180.

Şişman, M. (2012). *Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi*. Ankara: Pagem Akedemi.

Taşdelen, A. (2002). Öğretmen adaylarının bazı psiko sosyal değişkenlere göre karar verme stilleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *10*(10), 40-52.

Taşgit, M. S. (2012). *Üniversite öğrencilerinin benlik saygısı ve karar verme düzeylerinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karaman.

Tatlıoğlu, K. ve Deniz, M. D. (2011). Farklı öz anlayış düzeylerine sahip üniversite öğrencilerinin karar vermede ve özsaygı karar verme stilleri ve kişilik özelliklerinin değerlendirilmesi. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, *1*(1), 19-41.

Tekin, Ö. A. ve Ehtiyar, V. R. (2010). Yönetimde karar verme: Batı Antalya bölgesindeki beş yıldızlı otellerde çalışan farklı departman yöneticilerinin karar verme stilleri üzerine bir araştırma. *Journal of Yaşar University*, *20*(5), 3394-3414.

Temel, V. ve Ayan, V. (2015). Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin problem çözme becerileri. *Kmü Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*,*17*(29), 70-76.

Temur, Ö. F. (2012). *Öğretmen algılarına göre yöneticilerin karar verme stillerinin öğretmenlerin örgütsel bağlılığına etkisi, Rize ili örneği* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Rize.

Tetik, S. ve Açıkgöz, A. (2013). Duygusal zekâ düzeyinin problem çözme becerisi üzerindeki etkisi: meslek yüksekokulu öğrencileri üzerine bir uygulama. *Electronic Journal of Vocational Colleges*, *3*(4), 87-97.

Tezgören, I. (2015). *Sekizinci sınıf öğrencilerinin bilimsel okuryazarlık düzeyleri ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

Tozlu, A. (2016). Karar verme yaklaşımları üzerinde Herbert Simon Hegemonyası. *Sayıştay Dergisi*, *102*, 27-45.

Tözün, M. (2010). Benlik saygısı. *Actual Medicine*, 52-57.

Tunç, A. (2011). *İlköğretim 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin karar vermede özsaygı ve karar verme stilleri ile algılanan ana baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Türküresin, H. E. (2018). Destekleme ve yetiştirme kurslarının öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre incelenmesi; Kütahya ili örneği. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 9(2), 73-85.*

Türnüklü, E. B. ve Yeşildere, S. (2014). Problem, problem çözme ve eleştirel düşünme. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *25*(3), 107-123.

Uğur, O. A. (2017). Üniversiteler arası spor müsabakalarına katılan öğrencilerin bazı demografik değişkenler açısından problem çözme becerileri ve karar verme stilleri. *Journal of International Social Research*, *10*(51), 1363-1372.

Uğurluoğlu, E. (2008). *İlköğretim öğrencilerinin matematik ve problem çözmeye ilişkin inançlar ile tutumlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış

yüksek lisans tezi). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

URL-1, http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/09/20180901-11.htm Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik. 19 Mart 2019.

URL-2, https://www.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2014_10/01060217_meb desteklemeve yetistirmekurslariyonergesi.pdf. MEB Destekleme ve Yetiştirme Kursları Yönergesi. 19 Mart 2019.

Uyanık-Balat G. ve Akman B. (2004) Farklı sosyo ekonomik düzeydeki lise öğrencilerinin benlik saygısı düzeylerinin incelenmesi. *F.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, *14,* 175-84.

Ülker, M. (2017). *Spor yapan ve yapmayan ortaöğretim öğrencilerinin kişilik özellikleri, karar verme stilleri, stresle başa çıkma stratejilerinin karşılaştırılması* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Burdur.

Ünsal, S. ve Korkmaz, F. (2016). Destekleme ve yetiştirme kurslarının işlevlerine ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, *13*(2), 87-118.

Ünsal, Y. ve Ergin, İ. (2011). Fen eğitiminde problem çözme sürecinde kullanılan problem çözme stratejileri ve örnek bir uygulama. *Savunma Bilimleri Dergisi*, 10(1), 72-91.

Üstündağ, H., Demir, N., Zengin, N. ve Gül, A. (2007). Stomalı hastalarda beden imajı ve benlik saygısı. *J Med Sci*, 27, 522-527.

Vatansever, S. (2017). *Lisanslı spor yapan ve yapmayan ergenlerin mental iyi oluş, benlik saygısı, sosyal görünüş kaygısı ve algılanan sosyal destek açısından karşılaştırılması* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Webster-Stratton, C., Reid, M. J. and Hammond, M. (2001). Social skills and problem-solving training for children with early-onset conduct problems: Who benefits? *Journal of Child Psychology and Psychiatry*. 42(7), 943-952.

Yaman, S. (2003). *Fen Bilgisi eğitiminde probleme dayalı öğrenmenin öğrenme ürünlerine etkisi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara

Yaşar, O. (2016). *Davranışsal karar verme düşünme, problem çözme*. Ankara: Delta Yayıncılık.

Yazıcı-Güztepe, S. (2017). *Spor yapan ve yapmayan ergenlerdeki benlik saygısı ve içe dışa dönük kişilik yapılarının incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Yıldırım, A., Hacıhasanoğlu, R., Karakurt, P. ve Türkleş, S. (2011). Lise öğrencilerinin problem çözme becerileri ve etkileyen faktörler. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 8*(1), 905-921.

Yıldırım, B. ve Özkahraman, Ş. (2011). Hemşirelikte problem çözme. *SDU Journal of Health Science Institute/SDÜ Saglik Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, *2*(3), 154-159.

Yıldız, M. A. ve Baki, D. (2015). Do working on streets and income level affect self-esteem, life satisfaction and depression levels of early adolescents? *Elementary Education Online, 14*(2), 522-537.

Yıldız, M. ve Çapar, B. (2010). Orta öğretim öğrencilerinde benlik saygısı ile dindarlık arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi, 10*(3), 103-131.

Yıldız, M. A. ve Duy, B. (2014). Farklı zorbalık statüsüne sahip erinlerde okula bağlanma ve yalnızlık. *Eğitim ve Bilim,* 39(174), 173-188

Yılmaz, A. S. (2011). *Üniversite öğrencilerinin karar vermede özsaygı ve karar verme stillerinin benlik saygısı ve utangaçlık açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Yılmaz, E. (2015). *Ortaokul öğrencilerinin bağlanma stilleri ile karar verme stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Nişantaşı Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Yılmaz, E. ve Altınok, V. (2010). Öğretmen adaylarının duygusal zekâ düzeylerinin karar vermede özsaygı ve karar verme stillerini yordama gücü. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi,* 3(3), 685-705.

Yiğit, H. (2010). *Ergenlerin benlik saygılarının yaşam doyumu ve bazı özlük nitelikleri açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Zengin, S. (2013). *Çocuk ve gençlik merkezlerinde hizmet alan 12-18 yaş arası erkek çocukların beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutum düzeyleri ile benlik saygılarının incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Zhu, Z. (2007). Gender differences in mathematical problem solving patterns: a review of literature. *International Education Journal, 8*(2), 187-203.

TİP 1 DİYABET VE FİZİKSEL AKTİVİTE

Çocuk, Ergen Ve Ebeveyn Görüşleri

DR. TAMER CİVİL
DOÇ.DR. NEVİN GÜNDÜZ

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Tip 1 Diyabet ve Fiziksel Aktivite - Çocuk, Ergen ve Ebeveyn Görüşleri

Yazarlar: Tamer CİVİL - Nevin GÜNDÜZ

ISBN: 978-625-7957-04-5

1. Baskı: Aralık - 2019

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir.
EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ ..... **vii**
SİMGELER VE KISALTMALAR ..... **ix**
1. GİRİŞ **1**
1.1 Tip 1 Diabetes Mellitus 3
1.1.1 Tip 1 Diabetes Mellitus'un Fizyopatolojisi / Etyolojisi 3
1.1.2 Tip 1 Diabetes Mellitus'un Epidemiyolojisi 4
1.1.3 Tip 1 Diabetes Mellitus'un Tanısı 5
1.1.4 Tip 1 Diabetes Mellitus'un Komplikasyonları 6
1.1.5 Tip 1 Diabetes Mellitus'un Tedavisi 9
1.1.6 Tip 1 Diabetes Mellitus'ta Tedavi Hedefleri 16
1.1.7 Tip 1 Diabetes Mellitus'un Yönetilmesi 17
2 GEREÇ VE YÖNTEM **19**
2.1 Araştırma Yöntemi ve Prosedürü 19
2.2 Araştırma Grubu 19
2.2.1 Ankete Katılan Grup 20
2.2.2 Yarı Yapılandırılmış Görüşmeye Katılan Grup 20
2.3 Veri Toplama Araçları ve Yöntemi 21
2.3.1 Nicel Veriler 21
2.3.2 Nitel Veriler 22
2.4 Veri Analizi 23
3 BULGULAR **25**
3.1 Anket Verileriyle İlgili Tanımlayıcı İstatistikler 25
3.2 Fiziksel ve Sportif Aktivitelerle İlgili Ebeveyn Görüşleri 26
3.3 Aktivite Tercihleri ve Aktivitelere Katılamama Nedenleri

Dağılımı 29

3.4 Anket Verilerindeki Katagorik Değişkenlerin İstatistiksel Analizleri 31

3.5 Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verileriyle İlgili Tanımlayıcı İstatistikler .. 47

3.6 Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verileriyle İlgili Nitel Analizler 48

4 TARTIŞMA 57

4.1 Nicel verilerin değerlendirilmesi 57

4.2 Nitel verilerinin değerlendirilmesi 65

5 SONUÇ VE ÖNERİLER 69

6 KAYNAKLAR 75

7 EKLER 81

6. KAYNAKLAR

ABACI A, BÖBER E, ATAŞ A, BÜYÜKGEBİZ A (2009). Tip 1 Diyabetli Hastalarda Karbonhidrat Sayımının Metabolik Kontrol Üzerine Etkisi, *Gülhane Tıp Dergisi* **51:**1-5.

ACSM, America College of Sport Medicine (2014). Guidlines For Exercise Testing and Prescription. ABD, s.:278-284.

ADA, American Diabetes Association, (2014). Standards of medical care in diabetes. Diabetes Care, **37:**14-80.

AL-ODAYANI AN, ALSHARQI OZ, AHMAD AMK, AL-ASMARI AK, AL-BORIE HM, QATTAN AMN (2013). Children's Glycemic Control: Mother's Knowledge and Socioeconomic Status. *Global Journal of Health Science*; **5 (6):**214-226.

AMOS AF, MCCARTY DJ, ZIMMET P (1997). The rising global burden of diabetes and its complications: estimates and projections to the year. *Diabet Med*. **14:**1–85.

AOUADI R, KHALIFA R, AOUIDET A, BEN MA, BEN RM, MDINI F, BAHRI S, STRATTON G (2011). Aerobic training programs and glycemic control in diabetic children in relation to exercise frequency. *J Sports Med Phys UE HFitness*, **51:**393.

ALTINOK Y (2018). Tip 1 Diyabetes Mellitusda Tıbbi Beslenme Tedavisi. *Çocuk Endokrinolojisi ve Diyabet Derneği, Ulusal Çocuk Diyabet Grubu, Çocukluk Çağı Diyabeti: Tanı ve Tedavi Rehberi,* s.:35-40.

ALTUNTAŞ Y (2001). Her Yönüyle Diabetes Mellitus. (Ed: YENİGÜN M), İstanbul: Nobel Tıp Kitabevi, 2. Baskı, s.:74.

ARDIÇLI D (2012). Tip 1 Diyabetli Çocuk ve Adölesanlarda İki Farklı Zaman Aralığındaki Epidemiyolojik Özelliklerin Karşılaştırılması. Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Uzmanlık Tezi, Ankara.

AYDIN T (2013). Samsun İlinde Yaşayan 6-18 Yaş Grubu Tip 1 Diyabetli Çocuklarda Yaşam Kalitesi Ölçümü ve Sağlıklı Çocuklarla Karşılaştırılması. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Uzmanlık Tezi, Samsun.

BERAKI A, MAGNUSON A, SARNBLAD S, AMAN J, SAMUELSSON ULF (2014). Increase in physical activity is associated with lower HbA1c levels in children and adolescents with type 1 diabetes: Results from a cross-sectional study based on the Swedish pediatric diabetes quality registry. *Diabetes Research and Clinical Practice* **105:**119–125.

BERHAN Y, WAERNBAUM I, LIND T, MOLLSTEN A, DAHLQUIST G (Swedish Childhood Diabetes Study Group), (2011). Thirty years of prospective nationwide incidence of childhood type 1diabetes: the accelerating increase by time tends to level off in Sweden. *Diabetes*, **60:**577–581.

BİDECİ A, DÖĞER E (2018). Tip 1 Diyabetes Mellitus İzlem Kriterleri- Metabolik Kontrol. *Çocuk Endokrinolojisi ve Diyabet Derneği, Ulusal Çocuk Diyabet Grubu, Çocukluk Çağı Diyabeti: Tanı ve Tedavi Rehberi*, s.:55-64.

BILOUS R, DONNELLY R (2013). Diyabet El Kitabı. (Çeviri: DİNÇÇAĞ N). İstanbul: İstanbul Kitapevi, s.:39.

BOULINGUIEZ A, STAELS B, DUEZ H, LANCEL S (2017). Mitochondria and endoplasmicreticulum: Targets for a better insulin sensitivity in skeletal muscle?. *Biochimica et Biophysica Acta (BBA) - Molecular and Cell Biology of Lipids*, **1862(9):**901-916.

CARRAL F, GUTIERREZ JV, AYALA M, GARCÍA G, AGUİLAR M (2013). Intense physical activity is associated with better metabolic control in patients with type 1diabetes. *Diabetes Research and Clinical Practice*, **101:**45–49.

CRAIG ME, HATTERSLEY A, DONAGHUE K. (2006). Definition, epidemiology and classification. *Pediatric Diabetes.* **7(6):**343-351.

CRISTIANE PM, LUIS PM, MARGARET CSB, WAGNER C (2010). Physical activity in children with type 1 diabetes. Jornal de Pediatria, **86-04:**271.

CİVİL T, KOÇAK M (2018). Ortaöğretim Kurumlarında Ders Dışı Sportif Etkinliklere Katılan Öğrencilerin Sosyo-Ekonomik Yapılarının Araştırılması. İ*nönü Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi,* **5(3):**46-55.

ÇAKIR B (2012). İnsülin Analoglarının Diyabetes Mellitus Tedavisindeki Rolü ve Faydaları. *Ankara Medical Journal,* **12(1):**22-31.

ÇAKIR PAPATYA E (2018). Tip 1 Diabetes Mellituslu Çocuk ve Adolesanlarda Yoğun İnsülin Tedavisi. *Çocuk Endokrinolojisi ve Diyabet Derneği, Ulusal Çocuk Diyabet Grubu, Çocukluk Çağı Diyabeti: Tanı ve Tedavi Rehberi,* s.:21-26.

D'HOOGE R, HELLINCKX T, VAN LAETHEM C, STEGEN S, DE SCHEPPER J, VAN AKEN S, DEWOLF D, CALDERS P (2011). Influence of combined aerobic and resistance training on metabolic control, cardiovascular fitness and quality of life in adolescents with type 1 diabetes: a randomized controlled trial. *Clinical Rehabilitation*, ***25:***349-359.

DARNAUD L, DARNAUD C (2006). Diyabet. (Çeviri; ERGÜDEN I). Ankara: Dost Kitapevi, s.:57.

DEMİRBİLEK H (2018). *Patofizyoloji ve Klinik*. Çocuk Endokrinolojisi ve Diyabet Derneği, Ulusal Çocuk Diyabet Grubu, Çocukluk Çağı Diyabeti: Tanı ve Tedavi Rehberi, s.:13-20.

DESHPANDE AD, HAYES M, SCHOOTMAN M (2008). Epidemiology of Diabetes and Diabetes-Related Complications. *Physical Therapy* **88(11):**254–1264.

DURAK EP, JOVANOVIC-PETERSON L, PETERSON CM (1990). Randomized crossover study of effect of resistance training on glycemic control, muscular strength, and cholesterol in type I diabetic men. *Diabetes Care* **13(10):**1039-43.

ERSOY G (2004). Egzersiz ve Spor Yapanlar İçin Beslenme. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, Geliştirilmiş 3. Baskı, s.:14.

GARCIA F, KUMARESWARAN K, HOVORKA R, HERNANDO ME (2015). Quantifying the acute changes in glucose with exercise in type 1 diabetes: A Systematic review and meta-analysis. *Sports Med.* **45:**587–599.

GELİR E, KOZ M, ERSÖZ G (2013). Fizyoloji Ders Kitabı, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, Geliştirilmiş 4. Basım, s.:29.

GILLEPIE SJ, KUKARNI KD, DALY AE (1998), Using carbohydrate counting in diabetes clinical practice. *Journal of The American Dietetic Association*, **98(8):**897-905.

GÜNAY M, ŞIKTAR E, ŞIKTAR E (2017). Antrenman Bilimi. Ankara: Batman Belediyespor Kültür Eğitim ve Spor Yayınları, 1. Baskı. s.:96.

GÜNÖZ H (2001). Çocuk ve Adolsan Tip 1 Diyabet ve Türkiye verileri. (Ed: Beler B). Diyabet Konferanslar, Panelleri, Tebliğleri 1999-2000 ve 1998-1999 Faaliyet Raporu, 4. Cilt, Bedi Beler Diyabet Merkezi Yayını, İstanbul. s.:126-128.

GUELFI KJ, JONES TW, FOURNIER PA (2005). The decline in blood glucose levels is less with intermittent high-intensity compared with moderate exercise in individuals with type 1 diabetes. *Diabetes Care* **28(6):**1289-9.

GUELFI KJ, JONES TW, FOURNIER PA (2007). New Insights into Managing the Risk of Hypoglycaemia Associated with Intermittent High-Intensity Exercise in Individuals with Type 1 Diabetes Mellitus. *Sports Med*. **37(11):**937-946.

GUYTON AC (2006). Tıbbi Fizyoloji. İstanbul: Nobel Yayınevi On birinci Baskı. s.:961-976.

HALİLOĞLU B, AYCAN Z (2018). *Diyabet Tiplendirilmesinde Zorluklar ve Ayırıcı Tanıda Yardımcı Yöntemler***.** Çocuk Endokrinolojisi ve Diyabet Derneği, Ulusal Çocuk Diyabet Grubu, Çocukluk Çağı Diyabeti: Tanı ve Tedavi Rehberi, s.:5-12.

HARMER AR, CHISHOLM DJ, MCKENNA MJ, MORRIS NR**,** THOM JM, BENNETT G, FLACK JR (2007). High-intensity training improves plasma glucose and acid-base regulation during intermittent maximal exercise in type 1 diabetes. *Diabetes Care*, **30(5):**1269-1271.

HATUN Ş (2001). Çocukluk Çağı Diyabeti. Her Yönüyle Diabetes Mellitus. (Editör: YENİGÜN M, ALTUNTAŞ Y). İstanbul: Nobel Tıp Kitabevi, s.:173-210.

HERBST A, BACHRAN R, KAPELLEN T, HOLL RW (2006). Effects of regular physical activity on control of glycemia in pediatric patients with type 1 diabetes mellitus, Arch Pediatr Adolesc Med. **160:**573-577.

HEYMAN E, TOUTAİN C, DELAMARCHE P, BERTHON P, BRIARD D, YOUSSEF H, DEKERDANET M, GRATAS-DELAMARCHE A (2007). Exercise training and cardiovascular risk factors in type 1 diabetic adolescent girls. Pediatr Exerc Sci,**19(4):**408-419.

HIRSCH IB (2005). Insulin Analogue. New England Journal of Medicine, 352:174-183.

IDF, İnternational Diabetes Federation (2017). Diabetes Atlas. Eighth Edition.

ISCOE KE, RIDDELL MC (2011*)*. Continuous moderate-intensity exercise with or without intermittent high-intensity work: effects on acute and late glycaemia in athletes with type 1 diabetes mellitus. *Diabet Med*. **28 (7):**824-32.

ISPAD, INTERNATIONAL SOCIETY FOR PEDIATRIC AND ADOLESCENT DIABETES (2000). Consensus Guidelines for the Management of Type 1 Diabetes Mellitus in Children and Adolescents. PGF Swift.Publ.Medforum, Zeist, Netherlands.

ISPAD, INTERNATIONAL SOCIETY FOR PEDIATRIC AND ADOLESCENT DIABETES (2014). Clinical Practice Consensus Guidelines. Exercise in children and adolescents with diabetes. *Pediatr Diabetes*, 15 Suppl **20:**203.

JABBOUR G, HENDERSON M, MATHIEU ME (2016). Barriers to Active Lifestyles in Children with Type 1 Diabetes. *Can J Diabetes* **40:**170-2.

KANDEMİR N, ALİKAŞİFOOĞLU A, ÖZÖN ALEV Z. GÖNÇ NAZLI E (2008). Diyabetle Elele Diyabet Eğitim Kitabı. Ankara: Alp Ofset Matbaacılık, 1. Basım.

KARVONEN M, (DIAMOND Project group), (2006). Incidence and trends of childhood type 1 diabetes worldwide 1990-1999. *Diabet Med.* **23:**857–866.

KENNEDY A, NIRANTHARAKUMAR K, CHIMEN M, PANG TT, HEMMING K, ANDREWS RC, NARENDRAN P (2013). Does Exercise Improve Glycaemic Control in Type 1 Diabetes? A Systematic Review and Meta-Analysis. *PLoS1,* **8:**e58861.

KESER A (2018). Diyabetes Mellitusun Tedavisinde Karbonhidrat Sayımı Yöntemi. *Çocuk Endokrinolojisi ve Diyabet Derneği, Ulusal Çocuk Diyabet Grubu, Çocukluk Çağı Diyabeti: Tanı ve Tedavi Rehberi*, s.:41-46.

LECLAIR E, DE KERDANET M, RIDDELL M, HEYMAN E (2013). Type 1 Diabetes and Physical Activity in Children and Adolescents. *Journal of Diabetes & Metabolism,* **10:**4.

LASCAR N, KENNEDY A, HANCOCK B, JENKİNS D, ANDREWS RC, GREENFIELD S, NARENDRAN P (2014). Attitudes and Barriers to Exercise in Adults with Type 1 Diabetes (T1DM) and How Best to Address Them: A Qualitative Study. *PLoS ONE* **9(9):**1-8.

LUKÁCS A, BARKAI L (2015). Effect of aerobic and anaerobic exercises on glycemic control in type 1 diabetic youths. *World J Diabetes* **6(3):**534-542.

MAKURA C, NIRANTHARAKUMAR K, GIRLING AJ, SARAVANAN P, NARENDRAN P (2013). Effects of physical activity on the development and progression of microvascular complications in type 1 diabetes: retrospective analysis of the DCCT study BMC. *Endocrine Disorders* **13:**37.

MARLISS EB, VRANIC M (2002). Intense exercise has unique effects on both insulin release and its roles in glucoregulation: implications for diabetes. *Diabetes*, **51:**271-283.

MENDOZA JA, HAALAND W, D'AGOSTINO RB, MARTINI L, PIHOKER C, FRONGILLO EA, MAYER-DAVIS EJ, LIU LL, DABELEA D, LAWRENCE JM, LIESE AD (2018). Food insecurity is associated with high risk glycemic control and higher health care utilization among youth and young adults with type 1 diabetes. *Diabetes Research and Clinical Practice*, **138:**128-137.

METCALF KM, SINGHVI A, TSALIKIAN E,TANSEY MJ, ZIMMERMAN B, ESLIGER DW, JANZ KF (2014). Effects of Moderate-to Vigorous Intensity Physical Activity on Overnight and Next-Day Hypoglycemia in Active Adolescents With Type 1 Diabetes. Diabetes Care **37:**1272–1278.

MICHALISZYN SF, FAULKNER MS (2010). Physical activity and sedentary behavior in adolescents with type 1 diabetes. *Res Nurs Health*, **33(5):**441-449.

MICULIS CP, MASCARENHAS LP, BOGUSZEWSKİ MC, DE CAMPOS W (2010). Physical activity in children with type 1 diabetes. *J Pediatr (Rio J)* **86(4):**271-278.

MILES MB, HUBERMAN AM (1994). Qualitative data analysis: An expanded Sourcebook.(2nd ed). Thousand Oaks, CA: Sage.

MOSHER PE, NASH MS, PERRY AC, LAPERRIERE AR, GOLDBERG RB (1998). Aerobic circuit exercise training: effect on adolescents with well-controlled insulin-dependent diabetes mellitus. *Arch Phys Med Rehabil* **79:**652–657.

MURAT Z (2007). Diyabetik Ketoasidoz Tablosu Ile Gelen Tip 1 Diyabetes Mellituslu Hastalarda Prodrom Süresi Uzunluğunun İlk İki Yıldaki Metabolik Kontrol Üzerine Etkisi. Sağlık Bakanlığı, Bakırköy Kadın Doğum Ve Çocuk Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Tıpta Uzmanlık Tezi, İstanbul, (Danışman: Prof. Dr Erdal ADAL).

MURATLI, S (2013). Çocuk ve Spor, Ankara, Nobel Kitap Yayıncılık, Geliştirilmiş 3. Basım, s.:23.

NADELLA S, INDYK, JA KAMBOJ MK (2017). Management of diabetes mellitus in children and adolescents: engaging in physical activity. *Translational Pediatrics*, **6(3):**215-224.

OLCAY N, ERTUĞRUL T (2010). Pediatri. İstanbul: Nobel Tıp Kitapevi, s.:38.

OŞAR Z (2002). Diabetik Olgularda Hiperglisemik Aciller: Diabetik Ketoasidoz ve Hiperglisemik, Hiperozmolar Nonketotik Sendrom. *İ.Ü. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi, Sürekli Tıp Eğitimi Etkinlikleri, İç Hastalıklarında Aciller, Sempozyum Dizisi* **29**, s.:279.

ÖZBEK MN (2018). Tip 1 Diyabette Egzersiz. *Çocuk Endokrinolojisi ve Diyabet Derneği, Ulusal Çocuk Diyabet Grubu, Çocukluk Çağı Diyabeti: Tanı ve Tedavi Rehberi,* s.:47-53.

ÖZER E (2013). Diyabetliler İçin Hayatı Kolaylaştırma Kılavuzu. İstanbul: Hayykitap Pasifik Ofset 4. Baskı.

ÖZER K (2015). Fiziksel Uygunluk. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 5. Baskı.

PATTERSON CC, DAHLQUIST GG, GYURUS E, GREEN A, SOLTÉSZ G (EURODIAB STUDY GROUP), (2009). Incidence trends for childhood type 1 diabetes in Europe during 1989-2003 and predicted new cases 2005-20: a multicentre prospective registration study. *Lancet*, **373(9680):**2027-33.

QUIRK H, GLAZEBROOK C, BLAKE H (2018). A physical activity intervention for children with type 1 diabetes-steps to active kids with diabetes (STAK-D): a feasibility study. *BMC Pediatrics* **18:**37-45.

RAMALHO AC, DE LOURDES LIMA M, NUNES F, CAMBUI Z, BARBOSA C (2006). The effect of resistance versus aerobic training on metabolic control in patients with type-1 diabetes mellitus. *Diabetes Res Clin Pract* **72(3):**271-6

RIDDELL MC (2017). Management of exercise for children and adolescents with type 1 diabetes mellitus. Erişim Adresi: [https://www.uptodate.com/contents/management-of-exercise-for-children-and adolescents-with-type-1-diabetes-mellitus]. Erişim Tarihi: 9.2.2019.

RIDDELL MC, ISCOE KE (2006). Physical activity, sport, and pediatric diabetes. *Pediatr Diabetes*, **7(1):**60-70.

RUZIC L, SPORIS G, MATKOVIC BR (2008). High volume-low intensity exercise camp and glycemic control in diabetic children. *J Paediatr Child Health*, **44(3):**122-8.

RYNINKS K, SUTTON E, THOMAS E, JAGO R, SHIELD JPH, BURREN CP (2015). Attitudes to Exercise and Diabetes in Young People with Type 1 Diabetes Mellitus: A Qualitative Analysis. *PLOS ONE | DOI:10.1371/journal.pone.0137562*.

SALEM MA, ABOELASRAR, MA, ELBARBARY NS, ELHILALY RA, REFAAT YM (2010). Is exercise a therapeutic tool for improvement of cardiovascular risk factors in adolescents with type 1 diabetes mellitus? A randomised controlled trial. *Diabetology & metabolic syndrome*, **2(47):**1-10.

SAFİNAZ AY (2012). Aerobik ve Anaerobik Kapasitenin Anlamı Nedir? *Solunum* **14:**1–8.

SAYIN N, KARA N, PEKEL G (2015). Ocular complications of diabetes mellitus. *World J Diabetes*, **6(1):**92-108.

SAĞLIK BAKANLIĞI (2014). Halk Sağlığı Kurumu Türkiye Diyabet Programı 2015-2020, Ankara, s.:9-10.

SCHMIDT S, SCHELDE B, NORGAARD K (2014). Systematic Review or Meta-Analysis Effects of advanced carbohydrate counting in patients with Type 1 diabetes: a systematic review. *Diabetic Medicine,* **31:**886–896.

SHERRATT HS, TURNBULL DM (1990). Mitochondrial oxidations and ATP synthesis in muscle. *Baillière's Clinical Endocrinology and Metabolism,* **4:**523- 560.

SHULMAN RM, DANEMAN D (2010). Type 1 diabetes mellitus in childhood. *Medicine* **38(12):**679-685

SIPERLING M (2004). Diabetes Mellitus in children. *Nelson Textbook of Pediatrics*, 17th Edition, Philadelphia. WB Saunders Company, p:1947-72.

SÖNMEZ V, ALACAPINAR FG (2014). Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Ankara: Anı Yayıncılık, 3. Baskı, s.:96.

TANSEY MJ, TSALIKIAN E, BECK RW, MAURAS N, BUCKINGHAM BA, WEINZIMER SA, JANZ KF, KOLLMAN C, XİNG D, RUEDY KJ, STEFFES MW, BORLAND TM, SINGH RJ, TAMBORLANE WV (2006). The effects of aerobic exercise on glucose and counterregulatory hormone concentrations in children with type 1 diabetes. *Diabetes Care,* **29(1):**20-25.

TEMD; Türkiye Endokrinoloji ve Metabolizma Derneği (2018). Diabetes Mellitus ve Komplikasyonlarının Tanı, Tedavi ve İzlem Kılavuzu, Ankara, 10. Baskı.

TEZCAN M (1982). Sosyolojik Açıdan Boş Zamanların Değerlendirilmesi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları. s.:75.

TONOLI C, HEYMAN E, ROELANDS B, BUYSE L, CHEUNG SS, BERTHOIN S, MEEUSEN R (2012). Effects of Different Types of Acute and Chronic (Training) Exercise on Glycaemic Control in Type 1 Diabetes Mellitus A Meta-Analysis. *Sport Medicine,* **42(12):**1059-80.

TUNAR M, OZEN S, GOKSEN D, ASAR G, BEDİZ CS, DARCAN S (2012). The effects of Pilates on metabolic control and physical performance in adolescents with type 1 diabetes mellitus. *Journal Diabetes Complications*, **26(4):**348-351.

TRAN BD, GALASSETTI P (2014). Exercise in Pediatric Type 1 Diabetes. *Pediatric Exercise Science* **26:**375-383.

UDLS, Uluslararası Diyabet Liderler Zirvesi (2013). Türkiye'de ve Bölge Ülkelerinde Diyabet Sorunu, İstanbul, s.:38.

WONG CH, CHIANG YC, WAI JPM, LO FS, YEH CH, CHUNG SC, CHANG CW (2011). Effects of a home-based aerobic exercise programme in children with type 1 diabetes mellitus. *Journal of Clinical Nursing*, **20:**681-691.

WOLFSDORF J, GLASER N, SPERLING MA (2006). Diabetic ketoacidosis in infants, children, and adolescents: A consensus statement from the American Diabetes Association. *Diabetes Care,* **29(5):**1150-1159.

YAMANOUCHI K, ABE R, TAKEDA A, ATSUMI Y, SHICHIRI M, SATO Y (2002). The effect of walking before and after breakfast on blood glucose levels in patients with type 1 diabetes treated with intensive insulin therapy. *Diabetes Res Clin Pract,* **58 (1):**11-18.

YARDLEY JE, KENNY GP, PERKINS BA, RIDDELL MC, MALCOLM J, BOULAY P, KHANDWALA F, SIGAL RJ (2012). Effects of Performing Resistance Exercise Before Versus After Aerobic Exercise on Glycemia in Type 1 Diabetes. *Diabetes Care* **35:**669–675.

YARDLEY JE, SIGAL RJ, PERKINS BA, RIDDELL MC, KENNY GP (2013). Resistance Exercise in Type 1 Diabetes. *Canadian Journal of Diabetes.* **37:**420-426.

YEŞİLKAYA E, CİNAZ P, ANDIRAN N, BİDECİ A, HATUN Ş, SARI E, TURKER TE, AKGÜL Ö, SALDIR M, KILIÇASLAN H, AÇIKEL C, CRAİG ME (2016). First report on the nationwide incidence and prevalence of Type 1 diabetes among children in Turkey. *Diabetic Medicine*, **13063:**405-410.

YILMAZ MB, KILIÇKAP M, ABACI A, BARÇIN C, BAYRAM F, KARAASLAN D, GÖKSÜLÜK H, KAYIKÇIOĞLU M,ÖZER N, SÜLEYMANLAR G, ŞAHİN M, TOKGÖZOĞLU L, SATMAN İ (2018) Türkiye'de diabetes mellitus epidemiyolojisinin zamana bağlı değişimi: Bir sistematik derleme ve meta-analiz. *Türk Kardiyoloji Derneği Araştırmaları* **46(7):**546-555.

ZACCARDI F, PITOCCO D, GHIRLANDA G (2009). Glycemic risk factors of diabetic vascular complications: the role of glycemic variability. *Diabetes Metab Res Rev*, **25:**199- 207.

ZINMAN B, ZUNİGA-GUAJARDO S, KELLY D (1984). Comparison of the acute and long-term effects of exercise on glucose control in type I diabetes. *Diabetes Care* **7 (6):**515-9.

FARKLI STATÜDEKİ LİSE ÖĞRENCİLERİNİN SPOR YAPMA ALIŞKANLIKLARI, EMPATİK EĞİLİM VE İLETİŞİM BECERİLERİNİN İNCELENMESİ

YUNUS TOPÇU
DOÇ.DR. MUSTAFA BAŞ

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Farklı Statüdeki Lise Öğrencilerinin Spor Yapma Alışkanlıkları, Empatik Eğilim Ve İletişim Becerilerinin İncelenmesi

Yazarlar: Yunus TOPÇU - Mustafa BAŞ

ISBN: 978-625-7957-03-8

1. Baskı: Aralık - 2019

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir.
EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ ..... **V**

İÇİNDEKİLER ..... **VII**

ÖZET ..... **XI**

ABSTRACT ..... **XIII**

TABLOLAR LİSTESİ ..... **XV**

ŞEKİLLER LİSTESİ ..... **XVII**

KISALTMALAR LİSTESİ ..... **XVIII**

1. GİRİŞ **1**

1. 1. Araştırmanın Amacı……...3

1. 2. Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi……....4

1. 3. Araştırmanın Sınırlılıkları……5

1. 4. Araştırmanın Varsayımları……5

1. 5. Tanımlar……6

2. LİTERATÜR TARAMASI **7**

2. 1. Araştırmanın Kuramsal Çerçevesi……7

2. 2. Spor Kavramı ve Sporun Bireyler Üzerindeki Psikolojik, Fizyolojik ve Sosyal Etkileri Üzerine Açıklamalar……....7

2. 2. 1. Spor……....7

2. 2. 2. Sporun Bireyler Üzerindeki Psikolojik, Fizyolojik ve Sosyal Etkileri……11

2. 2. 3. Sportif Faaliyetlere Katılımı Etkileyen Faktörler 15

2. 2. 3. 1. Öğrencilerin Bulunduğu Çevredeki Kültürel Farklılıklar ve Cinsiyet.....17

2. 2. 3. 2. Ailenin Ekonomik Durumu……18

2. 2. 3. 3. Okulun Sahip Olduğu Şartlar……....18

2. 2. 3. 4. Öğretmenlerin Entelektüel ve Fiziksel Donanımları……19

2. 3. Empatik Eğilimler…….....19
2. 3. 1. Empatinin Tanımı ve Tarihçesi..... 19
2. 3. 2. Empatinin Bazı Kavramlarla İlişkisi 20
2. 3. 2. 1. Empati ve İçtenlik……..20
2. 3. 2. 2. Empati ve Sezgisel Tanı…….20
2. 3. 2. 3. Empati ve Sempati……21
2. 3. 2. 4. Empati ve Özdeşleşme……21
2. 3. 3. Empatik Becerinin Geliştirilmesi..... 22
2. 3. 4. Empatik Tepki Basamakları 22
2. 3. 5. Empatik Eğilim ve Empatik Beceri..... 24
2. 3. 6. Spor ve Empati 28
2. 4. İletişim Becerileri……..29
2. 4. 1. İletişim Kavramı 29
2. 4. 2. İletişim Becerileri ve İşlevleri..... 31
2. 4. 4. İletişim Modeli..... 33
2. 4. 5. İletişim Sınıflamaları..... 33
2. 4. 5. 1. Kişilerarası İletişim……33
2. 4. 5. 2. Sınıf İletişimi……..35
2. 4. 6. İletişim ve Spor 35
2. 5. Literatür Taramasının Sonucu……35
2. 5. 1. Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar..... 36
2. 5. 2. Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar..... 37

3. YÖNTEM 39

3. 1. Araştırma Modeli……..39
3. 2. Evren ve Örneklem…….....39
3. 3. Verilerin Toplanması……40
3. 3. 1. Veri Toplama Araçları 41
3. 3. 1. 1. Kişisel Bilgiler Formu……41
3. 3. 1. 2. İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ)……...41
3. 3. 1. 3. Empatik Eğilim Ölçeği (EEÖ)……..42

3. 3. 2. Veri Toplama Süreci.....43
3. 4. Verilerinin Analizi……..43

4. BULGULAR.....45

4. 1. Öğrencilerin Demografik ve Spora Ait Özelliklerinin Dağılımına İlişkin Bulgular…….45

4. 2. Öğrencilerin İletişim Becerileri Ölçeği ve Empatik Eğilim Ölçeğinden Aldıkları Puanlara İlişkin Bulgular…….49

4. 3. Öğrencilerin İletişim Becerileri Ölçeği ve Empatik Eğilim Ölçeğinden Aldıkları Puanlarının Demografik Özelliklere Göre İlişkileri……51

4. 4. Öğrencilerin İletişim Becerileri Ölçeği ve Empatik Eğilim Ölçeğinden Aldıkları Puanlarının Spora Ait Özelliklere Göre İlişkileri……....62

5. TARTIŞMA……...67

6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER……..73

6. 1. Sonuçlar……...73

6. 2. Öneriler…….76

6. 2. 1. Araştırma Sonuçlarına Dayalı Öneriler 76

6. 2. 2. İleride Yapılacak Araştırmalara Yönelik Öneriler.....77

7. KAYNAKLAR 79

8. EKLER.....89

9. ÖZ GEÇMİŞ VE İLETİŞİM BİLGİLERİ 95

7. KAYNAKLAR

Açak, M. Ilgın, A. ve Erhan, S. (1997). *Beden eğitimi öğretmeninin el kitabı*, Malatya, Morpa Kültür Yayınları.

Açıkada, Ç. ve Ergen, E. (1987). *Sporda gelişim ve başarının temelleri,* Ankara, Bilim Teknik Dergisi, 18-19.

Akgün, S. (1992). *Amerikalı misyonerlerin anadolu'ya bakışları*, Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırmaları Merkezi Dergisi, 3,1.

Akıncı, Y.A. (2007). *Orta öğretim kurumlarında beden eğitimi ve spor etkinliklerinin sosyalleşme süreci ve şahsiyetin oluşmasında katkısı* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kütahya, Dumlupınar Üniversitesi,.

Altınoluk, H. (2014). *Hemşirelerde/ebelerde empatik eğilim ve becerilerin değerlendirilmesi (denizli servergazi hastanesi örneği)* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Yönetimi Anablim Dalı, Hastane ve Sağlık Kurumları Yönetimi Bilim Dalı, İstanbul, Türkiye.

Alver, B. (1998). *Bireylerin uyum düzeyleri ile empatik becerileri arasındaki ilişkiler* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Aracı, H. (1999). *Öğretmen ve öğrenciler için okullarda beden eğitimi*, Bağırgan Yayım Evi, 2. Baskı, Ankara.

Aracı, H. (2004*). Okullarda beden eğitimi*, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım.

Arslanoğlu, C. (2012). *Farklı bölümlerde öğrenim gören beden eğitimi ve spor yüksek okulu öğrencilerinin empatik eğilim düzeyleri ve saldırganlık ilişkisinin incelenmesi,* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye.

Ataman, A. (1974). *Antropometri*, Resimli Posta Matbaası, Ankara.

Atıcı, M. ve Rehber, E. (2009). *İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin empatik eğilim düzeylerine göre çatışma çözme davranışlarının incelenmesi*. Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,18 (1), 232-342.

Ayakyay, S. (1992). *Eğitim kurumlarında beden eğitimi ve spor sempozyumu bildiriler, paneller, tartışma*, 19-21 Aralık İzmir, Milli Eğitim Basımevi.

Barker, A. (2011). *Improve your communication skills*, Kogan Page Limited, London.

Başar, H. (2012). *Sınıf yönetimi öğretmen el kitabı*, İstanbul, Morpa Ofset.

Bıçakçı, İ. (1998). *İletişim ve halkla ilişkiler*, Mediacat Yayınları, Ankara.

Björkqvist, K., Österman, K., and Kaukiainen, A. (2000). *Social ıntelligence – empathy = aggression*? *Aggression and violent behavior*, (5), 191-200.

Budak, S. (2005). *Psikoloji sözlüğü*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.

Burgoon, J.K., ve Buller, D.B. (1989). *Nonverbal communication: The unspoken dialoge.* New York: Harper ve Row, p. 113-116.

Castillo, R. Salguero, J.M., Fernnadez Berrocal, P., and Balluerka, N. (2013). *Effects of an emotional ıntelligence ıntervention on aggression and empathy among adolescents, Journal Of Adolescence*, (36), 883-892.

Cihangir, Z. (2004). *Kişilerarası iletişimde dinleme becerisi*, Ankara: Nobel Basımevi.

Cüceloğlu, D. (2002). *Keşkesiz bir yasam için iletişim donanımları*. (6. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Çakmakçı, S. (2001). *Okullardaki beden eğitimi dersinin ve faaliyetlerinin öğrencilerin sosyalleşmelerine etkileri* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kütahya, Dumlupınar Üniversitesi,.

Çetin, M.Ç. ve Kuru, E. (2009). *Beden eğitimi spor yüksekokulu öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin belirlenmesi*. Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi, 11(1), 1-8.

Deloney, L.A. and Graham, C.J. (2003). *Developments Wit: Using drama to teach first- year medical students about empathy and compassion. Teaching And Learning İn Medicine*, 15, 247-251.

Demirel, H. Altın, M. Yalçın, Y.G. ve Demir, H. (2018). *Spor yapan ve yapmayan üniversite öğrencilerinin narsisizm seviyelerinin karşılaştırılması*. *Türk Spor Bilimleri Dergisi,* 1(2), 72-77.

Deniz, İ. (2003). *İletişim becerileri eğitiminin ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin iletişim becerisi düzeylerine etkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

Dervent, F. (2007). *Lise öğrencilerinin saldırganlık düzeyleri ve sportif aktivitelere katılımla ilişkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Dervent, F. (2007). *Lise öğrencilerinin saldırganlık düzeyleri ve sportif aktivitelere katılımla ilişkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Dorak, F. and Vurgun, N. (2006). *Takım sporları açısından empati ve takım birlikteliği ilişkisi. Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 4 (2), 73-77.

Dökmen, Ü. (1988). *Empatinin yeni bir modele dayanarak ölçülmesi ve psikodrama ile Geliştirilmesi*. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*. 21(1-2).155-190.

Dökmen, Ü. (2005). *İletişim çatışmaları ve empati*. Ankara: Sistem Yayıncılık.

Dökmen, Ü. (2009). *Sanatta ve günlük yaşamda iletişim çatışmaları ve empati*. (5.Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Dönmezer, İ. (1997). *Eğitim psikolojisi*, İzmir, Ege Üniversitesi Basımevi, s.118-124.

Durakoğlu, A. ve Gökçearslan, Ş. (2010). *Lise öğrencilerinin empatik eğilim düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi*, *E-Journal of New World Sciences Academy Humanities*, 5 (3), 354-364.

Duru, E. (2002). *Öğretmen adaylarında kişi-durum yaklaşımı bağlamında yardım etme davranışı eğilimi, empati ve düşünme stilleri ilişkisi bu değişkenlerin bazı psikososyal değişkenler açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitimde Psikolojik Hizmetler Anabilim Dalı, İzmir.

Erden, M. ve Akman, Y. (2002). *Gelişim ve öğrenme* (11. baskı) Ankara: Arkadaş Yayınevi.

Erkal, M. (1982). *Sosyolojik açıdan spor*, İstanbul, Filiz Kitabevi, s.12-13.

Erkal, M. (1991). *Sosyoloji (Toplum ve bilim),* İstanbul, Der Yayınları.

Erkut, T. (2010). *Takım sporları ve bireysel sporlar yapan sporcuların saldırganlık düzeylerinin değerlendirilmesi. Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 1:120-121.

Erşan, E., Doğan, O., ve Doğan, S. (2009). *Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin sosyo-demografik açıdan değerlendirilmesi. Cumhuriyet Tıp Dergisi*. 31, 321-238.

Fazel, K.A. (2011). *Thecomparison of five Personality traits between male and female athletes and non-athletes*. *Growth and Sporting-Motion Learning*.pp. 81-98, No 8, 2011

Ferron, C., Narring, F., Cauderay, M., and Michaud, P.A. (1999). *Sport activity in adolescence*. *Health Educatıon Reserch Journal,* 14:225–33.

Fişek, K. (1998). *Türkiye'de ve dünya'da spor yönetimi*, Ankara: Bağırgan Yayınevi, s.34-35.

Giles, J., and Heyman, G.D. (2005). *Young children's beliefs about the relationship between gender and aggressive behavior*. *Child Development*. January / February. Vol: 76. No: 1., s.107 –12.

Gillet, B. (1982). *Spor nedir?* Çev. Durak, M., İstanbul, Filiz Kitabevi, s.191.

Glinow, A. V. and Mcshane, S. L. (2016). *Örgütsel davranış*, Ankara, Ekim Yayınları, s.118-124.

Günay, M. (1999). *Egzersiz fizyolojisi*, Ankara: Bağırgan Yayınevi, s.120.

Gündüz, H. (1997). *Eğitici kol çalışmalarının etkililiği ile ilgili öğretmen ve yönetici görüşleri* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Hacattepe Üniversitesi.

Günel, İ. (2014). *Gençlik ve spor bakanlığı'nın taşra teşkilatlarında görev yapan il müdürlükleri ve şube müdürlerinin empati becerilerinin belirlenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dumlupınar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Kütahya.

Gürgen, H. (2003). *"İletişim süreci ve ögeleri"*, (Ünite 2), , F. Uztuğ (Ed.), *Halkla ilişkiler ve iletişim*, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Güven, A. (1982). *Ansiklopedik spor dünyası*. 4.Cilt. İstanbul: Serhat Yayınları.

Güven, O. (1992). *Türklerde spor kültürü*, Ankara, Atatürk Spor Merkezi Yayını.

Hargie, O. and Dickson, D. (2004). "*Skilled ınterpersonal communication: research, theory and pratice*. 4th. Edition, Routledge Publishing, London.

Hersey, P., Blanchard, K. and Johnson, D. (2001). *Management of organizational behavior : Leading human resources (8th ed.). Upper Saddle River, NJ :Prentice Hall.*

İlaslan, Ö. (2001) *Orta öğretim öğrencilerinin bazı özlük niteliklerinin ve baskın ben durumlarının iletişim becerileriyle ilişkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

İnal, A. N. (1998). *Beden eğitimi ve spor bilimine giriş*. Selçuk Üniversitesi Vakfı Yayınları. Konya, s.54.

İnel - Manav, A. (2008). *Hemşirelerin empatik eğilim ve becerilerinin değerlendirilmesi*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Mersin Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Anabilim Dalı, Mersin, Türkiye.

İşler, H. (2005). *Sınıf ve sporda yönetim ile organizasyon*, Niğde, s.101.

İşler, H. (2012*). Beden eğitimi ve spor bilgileri*, İstanbul, Ol Kitap, s.124-125.

Jolliffe, D., and Farrington, D.P. (2011). *Is low empathy related to bullying after controlling for individual and social background variables*? *Journal of Adolescence*, 34 (1), 59-71.

Karaca, A., Açıkgöz, F., ve Akkuş, D. (2013). *Eğitim ile empatik beceri ve empatik eğilim geliştirilebilir mi? Bir sağlık yüksekokulu örneği*, *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 4 (3), 118-122.

Karakaya, M. A.(2002). *Takım sporu yapan sporcularla bireysel spor yapan sporcuların saldırganlık düzeylerinin karşılaştırılması (Niğde Üniversitesi Aksaray Besyo örneği)* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Niğde Üniversitesi, Niğde.

Karakuş, A. (1999). *Etkili eğitim denetimi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Malatya, İnönü Üniversitesi.

Karaküçük, S. (1995). *Rekreasyon, boş zamanları değerlendirme, kavram, kapsam ve araştırma*, Ankara, Remzi Kitapevi, s.16.

Karasar, N.(1994). *Bilimsel araştırma yöntemi. 3A araştırma eğitim danışmanlık ltd*, Ankara.

Kirazlıoğlu, Z. (1992). *"Ders dışı sportif etkinliklerde okul, kulüp ve yerel yönetimlerin işlevlerine genel bir bakış"*, *Ankara, Amatör Spor Dergisi Yayın Organı*, Sayı: 48, s.26-29.

Konter, E. (1995). *Sporda motivasyon*. İzmir: Saray Medikal Yayıncılık.

Korkut, F. (2004). *Okul temelli önleyici rehberlik ve psikolojik danışma.* Anı Yayıncılık, Ankara.

Korkut - Owen, F. ve Bugay, A. (2014). *İletişim becerileri ölçeği"nin geliştirilmesi: geçerlik ve güvenirlik çalışması. Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 10(2); 51-64.

Köker, S., Evrengöl, A. ve Canat, S. (2005). *Ergenlerin ana babaları ile iletişimlerini algılama düzeyleri. Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı Dergisi*, 1(2), 75-78.

Köknel, Ö. (2005). *İnsanı anlamak*, Altın Kitaplar, İstanbul.

Köseoğlu, A. (2013). *İlköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğrencilerinin algıladıkları ebeveyn kabul-red düzeyleri ile empatik eğilim düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Programı, İstanbul, Türkiye.

Orkunoğlu, O. (1985). *Voleybol antrenörünün el kitabı*, B.T.G.M., Ankara, Voleybol Federasyonu Yayını.

Öner, N. (2001). *Farklı cinsiyet rol yönelimli kız ve erkek üniversite öğrencilerinin empatik beceri düzeylerinin karşılaştırılması* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Özbalta, M. (2018). *Spor yapan ve yapmayan ortaöğretim öğrencilerinin empatik eğilimleri ve iletişim becerilerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul

Özdamar, K.(2004). *Paket programlar ile istatistiksel veri analizi*, Eskişehir: Kaan Kitapevi, 699.

Özdinç, Ö. (2005). *Çukurova üniversitesi öğrencilerinin sporun ve spora katılımın sosyalleşmeyle ilişkisi üzerine görüşleri*, *Ankara, Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi,*Cilt III,Sayı 2.

Özer, D.S. ve Özer, K. (1998). *Çocuklarda motor gelişim*, Antalya, s.5.

Özkök, E. (1985). İletişim kuralları açısından kitlelerin çözülüşü. 1.Baskı. Ankara: Tan Yayınları; 1985. s 65.

Öztürk, F., Koparan, Ş., Haşıl, N., Efe, M., ve Özkaya, G. (2004). *Antrenör ve hakemlerin empati durumlarının araştırılması. Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2 (1), 19-25.

Pehlivan, Z. (1989). *Ankara merkez ortaöğretim kurumlarında görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin ders dışı spor faaliyetleri üzerine bir araştırma*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara, Gazi Üniversitesi.

Rehber, E. (2007). *İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin empatik eğilim düzeylerine göre çatışma çözme davranışlarının incelenmesi*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Adana, Türkiye.

Salleh, L., (2007). *Communication competence of malaysian leaders as a function of emotional ıntelligence and cognitive complexity*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi). The Faculty of the Scripps College of Communication of Ohio University.

Saygıdeğer, A. (2004). *Benlik saygısı düzeyleri farklı genel lise öğrencilerinin bazı kişisel özelliklerine göre iletişim becerilerine ilişkin algılarının incelenmesi*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

Sortullu, C. (2011). *Empati eğitim programının 12 yaş grubu erkek basketbolcularda empati becerileri ve takım birlikteliği üzerine etkisi*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir, Türkiye.

Şahan, H. (2007). *Üniversite öğrencilerinin sosyalleşme sürecinde spor aktivitelerinin rolü*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı Araştırma Yöntemleri Bilim Dalı. Konya.

Şahin, M., ve Akbaba, S. (2010). *İlköğretim okullarında zorbacı davranışların azaltılmasına yönelik empati eğitim programının etkisinin araştırılması*, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 18 (1), 331-342.

Tamer, K. (1998). *Beden eğitimi ve oyun öğretimi*, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Yayınları, s.6.

Taşmektepligil, M. Y. (1997). "*Elit düzeyde spor yapanların spora yönelmelerinde ilk ve ortaöğretim kurumlarının etkisi üzerine bir araştırma*", *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi,* Cilt: 2, Sayı: 1 Ocak, s.39-46.

Tatlıdil, E. (1993). *Toplum eğitim ve öğretimi*, Evrim Matbaacılık, İzmir.

Tepeköylü-Öztürk, Ö., Soytürk, M., Daşdan Ada, E.N. ve Çamlıyer, H. (2011). *Üniversite takımlarında sporcu olan öğrencilerle spor yapmayan öğrencilerin iletişim becerisi düzeylerinin karşılaştırılması. Hacettepe Spor Bilimleri Dergisi*, 22 (2), 43-53.

Tezcan, M. (1997). *Boş zamanlar sosyolojisi*, Ankara. A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.

Thamhain, H. (1992). *Engineering management:Managing effectively in technology-based organizations*, New York :John Wiley ve Sons.

Tiryaki, Ş., Erdil, G., Acar, M. ve Emlek, Y. (1991). *Sporcu ve sporcu olmayan gençlerin kişilik özellikleri. Spor Hekimliği Dergisi*.26,19-23.

Toy, S. (2007). *Mühendislik ve hukuk fakülteleri öğrencilerinin iletişim becerileri açısından karşılaştırılması ve iletişim becerileriyle bazı değişkenler arasındaki ilişkiler*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). T.C. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Uğur, A. (2007). *Oluşturmacı sosyal bilgiler öğretiminde örnek olay incelemesi tekniği kullanımının öğrencilerin empatik düşünme becerilerine etkisi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Ural, S. N. (2010). *İlköğretim öğrencilerinin demokratik tutum ve empatik eğilim düzeylerine sosyal bilgiler dersinin etkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Uygun, E. (2006). *Psikiyatri servisinde çalışan hemşirelerin empati beceri düzeylerinin belirlenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Voigt, D. (1998). *Spor sosyolojisi*, Spor Bilim. Alkım Yayınları.

Yaşar, M. ve Erol, A. (2015). *Okul öncesi eğitimi öğretmen adaylarının empatik eğilim düzeyleri ile düşünme stilleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi*, *International Journal of Assessment Tools in Education,* 2 (2), 38-65.

Yavaş, B. (2007). *İlköğretim 5. sınıf öğretmenlerinin empati becerileri ile ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin akademik başarıları arasındaki ilişki* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı, Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı, İstanbul, Türkiye.

Yazarer, İ., Taşmektepligil, M.Y., Ağaoğlu, Y.S., Ağaoğlu, S.A., Albay, F. ve Yamaner, F. (2001). *Beden eğitimi ve sporda temel ilkeler*, Ankara, Ekin Kitabevi.

Yetim, A. (2005). *Sosyoloji ve spor*, Morpa Yayınları, Ankara.

Yetim, A. ve Cengiz, R. (2010). *İletişim ve spor*, Berikan Yayınevi, Ankara.

Yıldıran, İ., Yetim, A. ve Şenel, Ö. (1996). *"Farklı cinsiyetteki lise öğrencilerinin beden eğitimi dersinden beklentileri"*, *Bed. Eğt. Spor Bil. Der*. I(56).

Yıldız, S. (2009). *Spor yapan ve spor yapmayan ortaöğretim öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Yılmaz, A. (2003). *Empati Eğitim Programının İlköğretim Öğrencilerinin Empatik Becerilerine Etkisi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Yılmaz, S. (2013). *Spor yapan ve yapmayan ortaöğretim öğrencilerinin empatik eğilimleri ile saldırganlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi (İstanbul ili Bayrampaşa ilçesi örneği)*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye.

Yolal, M. (2016). *Turizm araştırmalarında örnekleme: Bibliyometrik bir araştırma*. Detay Yayıncılık, Ankara, 66.

Yüksel, A. (2004). *Empati eğitim programının ilköğretim öğrencilerinin empatik becerilerine etkisi, Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17 (2), 341-354.

Yüksel, Y. ve Tepeköylü, Ö. (2010). *Ortaöğretimde sporcu öğrencilerle spor yapmayan öğrencilerin iletişim becerisi düzeyleri*. 11. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi, Antalya, 454-457.

PES PLANUS OLAN İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİNİN FİZİKSEL UYGUNLUK DÜZEYİ, YAŞAM KALİTESİ VE BENLİK SAYGILARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

RAMAZAN BAYER
DOÇ.DR. MAHMUT AÇAK

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Pes Planus Olan İnönü Üniversitesi Öğrencilerinin Fiziksel Uygunluk Düzeyi, Yaşam Kalitesi Ve Benlik Saygılarının Değerlendirilmesi

Yazarlar: Ramazan BAYER - Mahmut AÇAK

ISBN: 978-625-7957-02-1

1. Baskı: Aralık 2019

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir.
EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

ÖZET vii
ABSTRACT ix
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ xi
ŞEKİLLER DİZİNİ viixii
TABLOLAR DİZİNİ xiii
1. GİRİŞ 1
1.1. Araştırmanın Önemi 3
1.2. Araştırmanın Amacı 4
1.3. Problem Cümlesi 4
1.4. Alt Problemler 4
1.5. Araştırmanın Varsayımları 4
1.6. Hipotezler 4
2. GENEL BİLGİLER 7
2.1. Ayak Yapısı 7
2.1.1. Ayak Anatomisi 7
2.1.2. Ayağın Arkları ve Fonksiyonel Anatomisi 7
2.1.3. Ayaktaki Statik Yük Dağılımı 10
2.1.4. Ayak ve Ayak bilek Ağrılarının En Sık Nedenleri 10
2.2. Pes Planus, Pes Planus Sınıflandırılması ve Pes Planus Değerlendirme Yöntemleri 17
2.2.1. Pes Planus Sınıflandırlması 19
2.2.2. Pes Planus Değerlendirme Yöntemleri 21
2.2.3. Pes Planus Nedeniyle Oluşan Fiziksel Yetersizlikler 27
2.2.4. Pes Planus'ta Uygulanacak Tedavi 27
2.3. Fiziksel Uygunluk 30
2.3.1. Sağlıkla ilişkili fiziksel uygunluk 31
2.3.2. Dengeli fiziksel uygunluk 32
2.4. Yaşam Kalitesi 33
2.5. Benlik saygısı 35

3. MATERYAL VE METOT 39
3.1. Araştırma Modeli 39
3.2. Evren ve Örneklem 39
3.3. Veri Toplama Araçları 39
3.3.1.Podoskop Yöntemi 40
3.3.2. Fiziksel Uygunluk Düzeyi Belirleme Yöntemi 41
3.3.3. Yaşam Kalitesi Belirleme Yöntemi 43
3.3.4. Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği ve Değerlendirme 45
3.4. Veri Analizleri 46
4. BULGULAR 47
5.TARTIŞMA 51
6. SONUÇ VE ÖNERİLER 59
KAYNAKLAR 63

KAYNAKLAR

1. Lee MS, Vanore JV, Thomas JL, Catanzariti AR, Kogler G, Kravitz SR ve diğerleri. Diagnosis and treatment of adult flatfoot. *J Foot Ankle Surg* 2005,44 (2): 78-113.
2. Weinstein SIWS, Buckwalter JA, editors. The pediatric foot. *Philadelphia: J. B. Lippincott Company* 1994, 615-50.
3. Kızılcı H. Pes Planusu Olan Ve Olmayan Erişkin Erkeklerin Fiziksel Uygunluk Düzeyi Ve Yaşam Kalitesinin Değerlendirilmesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü Protez Ortez Ve Biyomekanik Programı Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi,2010.
4. Banwell HA, Mackıntosh S, Thewlıs D. Foot orthoses for adults with flexible pes planus: a systematic review. *J of Foot and Ankle Res* 2014, 7:23.
5. Zorba E. *Herkes İçin Spor ve Fiziksel Uygunluk*. GSGM Eğitim Dairesi, Ankara, 1999
6. Gutin B, Manos T, Strong W. Defining health and fitness: First step toward establish children's fitness standarts. *Res Quart For Exer And Sport* 1992, 63 (2) 128-32.
7. Uzunca K, Tastekin N, Birtane M. Eriskin tip pes planusta ağrı ve dizabilitenin radyografik ve pedobarografik parametreler ie ilişkisi. *Romatizma* 2006 (21), 95-9.
8. Benvenuti F, Ferrucci L, Guralnik JM, Gangemi S, Baroni A. Foot pain and disability in older persons: an epidemiologic survey. *J Am Geriatr Soc* 1995, 43 (5), 479-84.
9. Mann RA. Acquired flatfoot in adults. *Clin Orthop Relat Res* 1983, (181), 46-51.
10. Ostrowski M, Wesolowski T, Makar D, Bohatyrewicz R. Changes in patients quality of life after renal transplantation. *Transp Proc*2000, (32), 1371-4.
11. Akdeniz C, Aydemir Ö, Akdeniz F, Gülseren S, Kültür S. Sağlık düzeyi ölçegi'nin Türkçe'ye uyarlanması ve güvenilirligi. *Klinik Psikofarmakoloji* 1999, 9(2), 104-8.
12. Ogütmen B, Yildirim A, Sever MS, Bozfakioglu S, Ataman R, Erek E, Cetin O, Emel A. Heath-related quality of life after kidney transplantation in comparison

ıntermittent hemodialysis, peritoneal dialysis and normal controls. *Transp Proc* 2006, (38), 419-21.

13. Yörükoglu A. *Değişen toplumda aile ve çocuk*. Baskı 3, Özgür Yayın Dağıtım, İstanbul, 1989.
14. Yılmaz S. Hemşirelik Yüksekokul Öğrencilerinin Benlik Saygısı Ve Atılganlık Düzeyi Arasındaki İlişki, Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri, Enstitüsü Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Erzurum, 2000.
15. Yörükoglu A. G*ençlik Çağı Ruh Sağlığı ve Ruhsal Sorunlar*, 11.Basım, Özgür Yayınları, 2000.
16. Demirkol Ö, Doğan S. Benlik Kavramı-Beden İmgesi, C.Ü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Ders Notları, Sivas, 2003.
17. Özkan İ. Benlik Saygısını Etkileyen Etmenler. Düşünen Adam 1994, s:3-4-9.
18. Kolodin E, Vitale T. Foot Disorders. Delisa, J. (ed.). Physical Medicine and Rehabilitation Principles and Practice, *Philedelphia: Lippincott Williams&Wilkins* 2005, 873-95.
19. http://www.podolojiturkiye.org/2013/12/ayak-anatomisi.html = 29 Haziran 2017.
20. Keith LM. The Lower Limb. In: Clinically Oriented Anatomy, Third Edition. *Williams&Wilkins, Baltimore* 1992, p.437-72.
21. Ignacio VP. Radiographic study of treated clubfeet. In: Congenital Clubfoot Fundamentals of Treatment. *Oxford University Press, New York* 1996, p.125-33.
22. Uygur F. *Ayak Deformite ve Ortezleri*. 1-111. Ankara: Volkan Matbaacılık, 1992.
23. Güler M. Ayak ağrıları. Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon El Kitabı. *Türkiye Klinikleri Yayınevi* 1991,285-91.
24. Ertürk M. Ayak ve Ayak Bileği Ağrıları. *Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon* 2000, (2), 1495-515.
25. Renstrom PA, Konradsen L. Ankle ligament injuries. *Br. J. Sports Med.* 1997; 31: 11-20.
26. Roberts CS, De Maio M, Larkin JJ, Paine R. Ankle sprains. *Orthopedics*. 1995; 18: 298-304.
27. Hamilton WG: Current concepts in the treatment of the acute and chronic lateral ankle instability. *Sports Med. Arth Rev*. 1994; 2: 264-6.
28. Nielsen MB, Hansen K, Holmer P, Dyrbye M. Tibial periosteal reactions in

soldiers. A scintigraphic study of 29 cases of lower leg pain. *Acta Orthop Scand*. 1991; 62(6): 531-4.

29. Giladi M, Ahronson Z, Stein M, Danon YL, Milgrom C. Unusual distribution and onset of stress fractures in soldiers. *Clin Orthop.* 1985; 192: 142–6.
30. Ekinci Ş, Tekin L. Mekanik Nedenli Ayak ve Ayak Bilek Ağrıları. *TAF Prev Med Bull* 2011,*10*(3), 339-42.
31. Menz HB, Zammit GV, Landorf KB, Munteanu SE. Plantar calcaneal spurs in older people: longitudinal traction or vertical compression? *J Foot Ankle Res*. 2008; 1: 7.
32. Tan CS, Chan O. Achilles and patellar tendinopathy: Current understanding of pathophysiology and management. *Disab Rehabil*. 2009; 30: 1608-15.
33. Cook JL, Khan KM, Purdam C. Achilles tendinopathy. *Man Ther*. 2002; 7: 121-30.
34. Kumai T, Benjamin M. Heel spur formation and the subcalcaneal enthesis of the plantar fascia. *J Rheumatol*. 2002; 29: 1957-64.
35. Wu KK. Morton neuroma and metatarsalgia. *Curr Op Rheum.* 2000; 12: 131-42.
36. Thomson CE, Gibson JN, Martin D. Interventions for the treatment of Morton's neuroma. *Coch Dat Syst Rev*. 2004; (3): CD003118.
37. Vanore JV, Christensen JC, Kravitz SR, et al. Diagnosis and treatment of First Metatarsophalangeal Joint Disorders. Section 1: *Hallux valgus. J Foot Ankle Sur*g. 2003; 42: 112–23.
38. Shibuya N, Jupiter DC, Ciliberti LJ, Vanburen V, La Fontaine J. Characteristics of adult flatfoot in the United States. *J Foot Ankle Surg.* 2010, 49 (4), 363-8.
39. Esterman A, Pilotto L. Foot shape and its effect on functioning in Royal Australian Air Force recruits. Part 1: Prospective cohort study. *Mil Med.* 2005,170 (7), 623-628.
40. Şenaran H. Çocuklarda pes planus tanımı, doğal seyri ve tedavi seçenekleri, *TOTBİD (Türk Ortopedi ve Travmatoloji Birliği Derneği) Derg.* 2006, Cilt :5,Sayı: 1-2.
41. Gün K, Sarıdoğan M, Uysal Ö. Pes planus tanısında ayak izi ve radyografik ölçüm yöntemlerinin korelasyonu. *Türk Fiz Tıp Rehab Derg* 2012,58: 283-7.
42. Fercıot CF. The etiology of developmental flatfoot. *Clin Orthop Relat Res* 1972,

85:7-10.

43. Stahelı LT, Chew DE, Corbett M. The longitudinal arch. A survey of eight hundred and eighty-two feet in normal children and adults. *J Bone Joint Surg Am* 1987, 69: 426-8.
44. Odar İV. *Anatomi (İç organlar, hazım, solunum, urogenital, sirkülasyon sistemleri ve iç salgı bezleri),* Hacettepe-Taş Kitapçılık, 1986.
45. Yalçın E, Kurtaran A, Akyüz M. Pes Planus: Tanısı, *Türkiye Klinikleri J Med Sci* 2008, 28: 743-53.
46. Bordelon RL. Hypermobile flatfoot in children. Comprehension, evaluation, and treatment. *Clin Orthop Relat Res* 1983,181:7-14.
47. Beaty JH. Pediatrics. Congenital Foot Deformities. Flatfoot (Pes Planus). *Surgery Of The Foot And Ankle* 2007,Sayfa1727–60.
48. Yontar NS. Adölesan Esnek Düztabanlığın Cerrahi Tedavi Sonuçları, İstanbul Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2011.
49. Akgün K. Ayak ve ayak bileği ağrıları. İç: Tüzün F, Eryavuz M, Akarırmak Ü. (editörler): *Hareket Sistemi Hastalıkları*, Nobel Tıp Kitabevleri, İstanbul. 1997.
50. Barry RJ, Scranton Pe JR. Flat feet in children. *Clin Orthop Relat Res* 1983, (181):68-75.
51. Zitelli BJ, Davis HW. Atlas of pediatric. *Physical Diagnosis* 1997, 3rd Edition. pp. 676.
52. Tachdjian MO. Pediatric orthopaedics. *WB. Sau Comp, Phil* 1996, (2.d.). pp.6-27, 2717-2731, 2791-803.
53. Ege R. Ayak ve ayak bilegi sorunları. *Türkiye Sakatları Rehabilatasyon Dernegi Yayını*,1999.
54. Giannini S, Kenneth A. Johnson Memorial Lecture. Operative treatment of the flatfoot: why and how. *Foot Ankle Int* 1998,19 (1), 52-8.
55. Kupcha PC, Shah SA. Posterior tibial tendon dysfunction as a cause of acquired flatfoot in adults. *Del Med J* 1997, 69 (5), 255-7.
56. Doğan A, Üzümcügil O, Zorer G, Yalçınkaya M. Çocuk ayak radyografisinin değerlendirilmesi ve sık görülen konjenital ayak deformitelerinin radyografik özellikleri. *TOTBİD (Türk Ortopedi ve Travmatoloji Birliği Derneği) Dergisi* 2007, Cilt: 6 Sayı: 3-4.

57. Yalçın N, Esen E, Kanatlı U, Yetkin H. Medial longitudinal arkın değerlendirilmesi: Dinamik plantar basınç ölçüm sistemi ile radyografik yöntemlerin karşılaştırılması. *Acta Ort Tra Turc* 2010, 44(3):241-5.
58. Cilli F, Pehlivan O, Keklikçi K, Mahiroğulları M, Kuşkucu M. Prevalence of flatfoot in Turkish male adolescents. *Eklem Hastalik Cerrahisi* 2009, 20:90-2.
59. Stavlas P, Grivas TB, Michas C. Vasiliadis E, Polyzois V. The evolution of foot morphology in children between 6 and 17 years of age: a cross- sectional study based on footprints in a Mediterranean population. *J Foot Ankle Surg* 2005;44:424-8.
60. Harris RI, Beath T. Army foot survey: an investigation of foot ailments in Canadian soldiers. Ottawa: *Nat. Res Coun of Can* 1947.
61. Abdel-Fattah MM, Hassanin MM, Felembane FA, Nassaane MT. Flatfoot among Saudi Arabian army recruits: prevalence and risk factors. *East Mediterr Health J* 2006;12:211-7.
62. Trevethan R. Evaluation of two self-referent foot health instruments. *Foot (Edinb*) 2010, 20:101-8.
63. Landorf KB, Keenan AM. An evaluation of two foot-speci c, he- alth-related quality-of-life measuring instruments. *Foot Ankle Int* 2002, 23:538-46.
64. Meszaros A, Caudell G.The surgical management of equinus in the adult acquired flatfoot. *Clin Podiatr Med Surg* 2007, 24 (4), 667-85, viii.
65. Herring AJ. Flat Feet. Herring, J.A. (Ed.). *Tachdjian's Pediatric Orthopaedics Philadelphia: W.B. Saunders* 2002, s. 67-73.
66. Rose GK, Welton EA, Marshall T. The diagnosis of flat foot in the child. *J Bone Joint Surg Br* 1985, 67 (1), 71-78.
67. Yetkin H, R Ege. Ayak ve ayak bileği anatomisi, pes planus. Ayak Ayak Bileği Sorunları, Türk Hava Kurumu Basımevi, 2. Baskı. Ankara 1999, s. 1-26.
68. McRae R. Clinical orthopedic examination. 4th ed. *The Foot. Edinburgh: Churchill Livingstone* 1989,254-7.
69. Staheli LT, Chew DE, Corbett M. The longitudinal arch. A survey of eight hundred and eighty-two feet in normal children and adults. *J Bone Joint Surg* 1987, 69:426–8.

70. Vanderwilde R, Staheli LT, Chew DE, Malagon V. Measurements on radiographs of the foot in normal infants and children. *J Bone Joint Surg Am* 1988, 70 (3), 407-15.
71. Hoke M. AN Operation for the correction of extremely relaxed flat feet. *J Bone Joint Surg* 1931, (13), 773-83.
72. Giallonardo LM. Clinical evaluation of foot and ankle dysfunction. *Phys Ther* 1988,68 (12), 1850-6.
73. Sullivan JA. Pediatric flatfoot: evaluation and management. *J Am Acad Orthop Surg* 1999, 7(1):44 –53.
74. Staheli LT. Planovalgus foot deformity. Current status. *J Am Podiatr Med Assoc* 1999, 89(2):94–9.
75. Harris EJ, Vanore JV, Thomas JL, et al. Diagnosis and treatment of pediatric flatfoot. *J Foot Ankle Surg* 2004, 43(6):341–73.
76. Blitz NM, Stabile RJ, Giorgini RJ, et al. Flexible pediatric and adolescent pes planovalgus: Conservative and surgical treatment options. *Clin Podiatr Med Surg* 2010, 27(1):59– 77.
77. Marzano R. Functional bracing of the adult acquired flatfoot. *Clin Podiatr Med Surg* 2007, 24(4):645–56.
78. Rome K, Ashford RL, Evans A. Non-surgical interventions for paediatric pes planus (Review). *Cochrane Database of Systematic Reviews* 2010.
79. Riccio I, Gimigliano F, Gimigliano R, et al. Rehabilitative treatment in flexible flatfoot: a perspective cohort study. *Chir Organi Mov* 2009, 93(3):101–7.
80. Mosca VS. Flexible flatfoot in children and adolescents. *J Child Orthop* 2010, 4(2):107–21.
81. Senaran H. Çocuklarda pes planus tanımı, doğal seyri ve tedavi seçenekleri. *TOTBİD Dergisi* 2006, 5(1–2):27–33.
82. Evans AM, Rome K. A review of the evidence for non-surgical interventions for flexible pediatric flat feet. *Eur J Phys Rehabil Med* 2011, 47(1-2):1-21.
83. Viegas GV. Reconstruction of the pediatric flexible planovalgus foot by using an Evans calcaneal osteotomy and augmentative medial split tibialis anterior tendon transfer. *J Foot Ankle Surg* 2003, 42(4):199–207.
84. Kitaoka HB, Kura H, Luo ZP, et al. Calceocuboid distraction arthrodesis for

posterior tibial tendon dysfunction and flatfoot. *Clin Orthop* 2000, 381:241-7.

85. Oh I, Williams BR, Ellis SJ, et al. Reconstruction of the symptomatic idiopathic flatfoot in adolescents and young adults. *Foot Ankle Int* 2011, 32(3):225–32.
86. Jacobs AM. Soft tissue procedures for the stabilization of medial arch pathology in the management of flexible flatfoot deformity. *Clin Podiatr Med Surg* 2007, 24(4):657–65.
87. Roye D, Raimondo R. Surgical treatment of the child and adolescent's flexible flatfoot. *Clin Podiatr Med Surg* 2000, 17(3):515–30.
88. Vanore JV, Thomas JL, Catanzariti AR, et al. Diagnosis and treatment of adult flatfoot. *J Foot Ankle Surg* 2005, 44(2):78–113.
89. Özer K. *Fiziksel uygunluk*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2001.
90. Zorba E, Saygın Ö. *Fiziksel aktivite ve fiziksel uygunluk*. Muğla : İnceler Ofset Matbaa, 2009.
91. Ekelund U, Sjostrom M. Total daily energy expenditure and patterns of physical activity measured by minute-by-minute heart rate monitoring in 14-15 year old Swedish adolescents. *Eur. J. Clin. Nutr. Mar* 1999,54(3): 195-202.
92. TekelioğLu A. Devlet Okulu Ve Özel Okullarda Okuyan 11-13 Yaş Grubu Kız Ve Erkek Çocukların Fiziksel Uygunlukları. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi, 1999.
93. Riddoch CJ, Boreham CAG. The health- related physical activity of children. *Sports Medicine, USA* 1995, 19(2): 86-102.
94. Mokgothu CZ. Effects of physical fitness on attention, memory and decision making in children. University of Pittsburgh, 130p, USA, 2007.
95. Demirel H, Açıkada T, Bayar P, Turnagöl H, Erkan U, Hazır T. Ankara"da yükseliş koleji ilkokul bölümünde 7-11 yaş grubu çocuklarda EUROFIT uygulaması. *Spor Bilimleri I. Ulusal Sempozyum Bildirileri,* Hacettepe Üniversitesi, 1990; 601-10.
96. Atilla S. Kadın Sağlığı ve Şişmanlık. (2007). Erişim Adresi: http://www.yaseminsoysal.com/pdf/kadinsagligi.pdf. Erişim Tarihi= 25 Nisan 2007.
97. Özer DS ve Özer M.K. *Çocuklarda Motor Gelişim*, Nobel Yayıncılık, Ankara, 2014.

98. Mazıcıoğlu N. Personal Fitness Trainer. Blue Vision Fitness Akademi, *Scala Matbaacılık Reklam Promosyon* 2010.
99. Lamonte MJ, Ainsworth BE. Quantifying energy expenditure and physical activity in the context of dose response. *Med Sci Sports Exerc* 2001, 33, s.370-78.
100. Karaca A, Ergen E, Koruç Z. Fiziksel aktivite değerlendirme anketi (FADA) güvenilirlik ve geçerlilik çalışması. *Spor Bilimleri Dergisi* 2000, 11:17-28.
101. Karaca A. Fiziksel aktivite değerlendirme anketinin (FADA) üniversite öğrencileri üzerinde güvenilirlik çalışması. 6. Spor Bilimleri Kongresi Bildiri Kitabı. Ankara, 2000.
102. Esin N. Sağlıklı yaşam biçimi davranışları ölçeğinin Türkçe' ye uyarlanması. *Hemşirelik Bülteni* 1999,12(45): 87-95.
103. Stanhope M, Lancester J. Community Health Nursing. Promoting Health of Aggregates Families and Inviduals. *Mosby Year Book* 1996.
104. Miner AL, Lingard EA, Wright EA, Sledge CB, Katz JN. Knee range of motion after total knee arthroplasty: how important is this as an outcome measure? *J Arthroplasty* 2003,18 (3), 286-94.
105. Katz N. *The impact of pain management on quality of life*. J Pain Symptom Manage 2002, 24 (1 Suppl), s.38-47.
106. Hardman AE, Stensel DJ. Physical Activity and Health: The Evidence Explained. *Oxon: New York; Routledge* 2009.
107. Hoffman J. *Norms for Fitness, Performance, and Health.* Champaign, IL: Human Kinetics, 2006.
108. Benvenuti F, Ferrucci L, Guralnik JM, Gangemi S, Baroni A. Foot pain and disability in older persons: an epidemiologic survey. *J Am Geriatr Soc* 1995, 43 (5), 479-84.
109. Tüzün Ç, Tıkız C. Foot problems in the elderly. *Turkish Journal ofGeriatrics* 2003, 6 (4). 135-41.
110. Tanrıverdi N, Özçürümez G, Çolak T, Dürü Ç, Emiroglu R, Zileli L, Haberal M. Quality of Life and Mood in Renal Transplantation Recipients, Donors, and Control: Prelimanary Report*" Transplantation Proceedings* 2004, 36:117-19.
111. Basaran S, Güzel R, Sarpel T. Yaşam kalitesi ve sağlık sonuçlarını degerlendirme ölçütleri. *Romatizma* 2005, 20(1):55-63.

112. Pınar R. Diabetes Mellitus'lu Hastaların Yaşam Kalitesi Ve Yaşam Kalitesini Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi. Doktora Tezi, İstanbul, İstanbul Üniversitesi, 1995.
113. Ogden J, Evans C. The problem with weighting: effects on mood, self-esteem and body image. *Int J Obes Relat Metab Disord* 1996, 20: 272-7.
114. Kulaksızoğlu A. *"Ergenlik Psikolojisi"*, 3. Basım İstanbul, Remzi Kitabevi, 2000.
115. Önen F. Kişinin Kendini Kabulü ile Başkaları Tarafından Kabulü Arasındaki İlişki, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Ankara Üniversitesi, 1989.
116. Ergun N, Algun C, Dolunay N. *Özürlülerde Spor Yaklaşımı, Spor Şurası Bildirileri,* Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara, 1990, 123.
117. Blue B. The predictive value of selected factors for self acceptence. In physically disabled adults. *Disertation Abstracts International* 1983, 44 (3).
118. Aşçı FH. Benlik algısı ve egzersiz. *Spor Bilimleri Dergisi* 2004a,15 (4), 233-266.
119. Gallahue DL, Donnelly FC. *Developmental Physical Education for All Children. 4th Ed.Champaign IL*: Human Kinetics 2003.
120. Biddle SJH, Fox KR, Ne Bouther SH. Physical Activity and Psychological Well-Being USA*: Routledge. Taylor & Francis Group* 2001.
121. Fox KR. The physical self: From motivation to well-being. *Champaing IL: Human Kinetics 1997.*
122. Sonstroem RJ, Potts SA. Life adjustment correlates of physical self-concepts. *Medicine and Science in Sports and Exercise* 1996, 28, 619-24.
123. Açak M, Karademir T. *The Analysis of Hearing Impaired Students' Self Esteem According to Some Variables* 2011.
124. Aşçı FH. Fiziksel benlik algısının cinsiyete ve fiziksel aktivite düzeyine göre karşılaştırılması. *Spor Bilimleri Dergisi* 2004b, 15 (1), 39-48.
125. Aşçı FH, Gökmen H, Tiryaki G, Aşçı A. Self-concept and body image of Turkish high school male athletes and non-athletes. *Adolescence* 1997, 32 (128), 959-68.
126. Marsh HW. Age and gender effects in physical self-concepts for adolescent elite-athletes and non-athletes: a multicohort-multioccasion design. *J of Sport and Excer Psych* (1998). 20 (3), 237-59.

127. Hayes SD, Crocer PRE, Kowalski KC. Gender differences in physical self-perceptions, global self-esteem and physical self-perception profile model. *J of Sport Beh* 1999, 22, 1-4.
128. Sonstroem RJ, Morgan WP. Excersise and self-esteem: rationale and model. *Med and Sci in Sports and Exc* 1989, 21 (3), 329-37.
129. Tiryaki Ş, Morali S. Sportif katılımın liseli sporcuların benlik saygısı üzerine etkisi. *Spor Bilimleri Dergisi* 1992, 3 (1), 1-19.
130. Van Vorst JG, Buckworth J, Mattern C. Physical self-concept and strength changes in college weight training classes. *Res Quart for Exer and Sport* 2002, 73, 113-17.
131. Tufan B, Turan N. *Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeği Üzerinde Geçerlik, Güvenirlik Çalışması.* 23. Ulusal Psikiyatri Kongresi Bildirileri, İstanbul, 1987.
132. Başer M, Bayat M, Taşcı S. "*Öğrencilerin Benlik Saygılarının Belirlenmesi"* Hemşirelik- Ebelik Eğitim ve Uygulamalarında Kalite Sempozyumu Kitabı, 1998. 145-51.
133. Ünsar S, İşsever H. "*Trakya Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Öğrencilerinin Benlik Saygısını Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi"* Hemşirelik Forumu, 2003, 6(1): 7-11.
134. Rosenberg M. "*Conceiving the Self*". Florida: Krieger Publishing Company, 1986.
135. Çuhadaroğlu F. Adolesanlarda benlik saygısı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Hacettepe Universitesi, 1986.
136. Hinkle D, Wiersma W, Jurs S. Determining power and sample size. Applied statistics for the behavioral science. 5th edition. *Houghton Mifflin Company, Boston, MA*, 2003, 297-330.
137. Craig CL, Marshall AL, Sjostrom M, Bauman AE, Booth ML. International physical activity questionnaire: 12-country reliability and validity. *Med and Sci in Sports and Exe*,2003,35, 1381- 95.
138. Tekkanat, Ç. Öğretmenlik bölümünde okuyan öğrencilerde yaşam kalitesi ve fiziksel aktivite düzeyleri. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sporda Psiko-Sosyal Alanlar Anabilim Dalı. Yüksek lisans tezi, Denizli: Pamukkale Üniversitesi, 2008.

139. Bauman, A, Phongsavan P, Schoeppe S, Owen N. Physical activity measurement-a primer for health promotion. *Promot Educ*. 2006, 13, 2, 92- 103.
140. Nosikov A, Gudex C. EUROHIS, Developing Common Instruments for Healty Surveys. Netherland: *Publıshed on behalf of the World Healty Organization Regional Office for Europe by IOS Pres*, 2003.
141. Parmaksız H. Obezlerde fiziksel aktivite seviyesinin belirlenmesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, 2007.
142. Savcı S, Öztürk M, Arıkan H, İnal İD, Tokgözoğlu L. Üniversite öğrencilerinin fiziksel aktivite düzeyleri. *Türk Kardiyol Dern. Arş*.,2006, 34, 166-72.
143. İnan N. Alerjik rinit ve kronik rinosinüzitli hastaların sağlıkla ilişkili yaşam kalitesinin değerlendirilmesi. Tıp Fakültesi Kulak Burun Ana Bilim Dalı. Uzmanlık tezi, Trakya: Trakya Üniversitesi, 2003.
144. Ware JE, Jr Sherbourne CD. The MOS 36-item short-form health survey (SF-36). I. Conceptual framework and item selection, *Med Care*, 1992, 30, 473-83
145. Bozdemir, H. Karaciğer transplantasyonu uygulanan hastalarda yaşam kalitesinin incelenmesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Ana Bilim Dalı, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği. Yüksek lisans tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, 2006.
146. http://www.ftronline.com/sf-36-nasil-hesaplanir/erişim:20.Temmuz.2017.
147. Çuhadaroğlu F, Adolesanlarda benlik saygısı. Tıp Fakültesi. Uzmanlık Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara:1986.
148. Atak E, Özbek H, Agun ZC. Sağlıklı sedanter bireylerde vücut ağırlığı artışının ayak postürü ve diz ağrısı üzerine etkisi. *J of Ex Ther and Reh*, 2016, 3.2: 66-71.
149. Açak M, Korkmaz, MF. The effect of regular exercises using a specially designed arc support on pes planus feet: a case presentation. *Med*, 2017, 6.1: 144-50.
150. Bordin D, De Giorgi G, Rigon F. Flat and cavus foot, indexes of obesity and overweight in a population of primary-school children. Minerva Pediatr 2001;53(1):7-13
151. Arangio GA, Wasser T & Rogman A. Radiographic comparison of standing medial cuneiform arch height in adults with and without acquired flatfoot

deformity. *Foot & Ankl Int*, 2006, 27, 363–68.

152. Chang JH, Wang SH, Kuo CL, Shen HC, Hong YW & Lin LC. Prevalence of flexible flatfoot in Taiwanese school-aged children in relation to obesity, gender and age. *Eur J of Ped*, 2010,169, 447–52.
153. Mickle K, Steele J & Munro B. The feet of overweight and obese young children: Are they flat or fat? *Obesity*, 2006, 14, 1949–53.
154. Kothari A, Dixon PC, Stebbins J, Zavatsky AB & Theologis T. The relationship between quality of life and foot function in children with flexible flatfeet. *Gait & posture*, 2015, 41(3), 786-90.
155. Uhl JF, Chahim M & Allaert FA. Compression versus inner sole for venous patients with foot static disorders: a prospective trial comparing symptoms and quality of life. *Phlebology*, 2015, 30(1), 32-38.
156. Cöster MC, Rosengren BE, Bremander A & Karlsson MK. Surgery for adult acquired flatfoot due to posterior tibial tendon dysfunction reduces pain, improves function and health related quality of life. *Foot and Ank Sur*, 2015, 21(4), 286-89.
157. Kothari'yi A, Stebbins J, Zavatsky AB & Theologis T. Esnek Düztabanlığı olan çocuklarda yaşam sağlıkla ilgili kalite: kesitsel bir çalışma. *Çocuk Ortopedi Dergisi*, 2014, 8 (6), 489-96.
158. Baş Aslan U. Fiziksel aktivite düzeyinin farklı yöntemlerle değerlendirilmesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Doktora tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi, 2003.
159. Sağmanlı S. Pes planuslu kişilerde fiziksel uygunluğun değerlendirilmesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yönetmeliğinin Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Anabilim Dalı.Protez- Ortez ve Biomekani Programı Uzmanlığı Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi, 2001.
160. Adıgüzel L. Diz osteoartritli bireylerde fonksiyonel durum ve yaşam kalitesi arasındaki ilişkinin incelenmesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi, 2017.
161. Karankı K. İdiyopatik skolyozlu kız adölesanlarda beden algısı ve özsaygı düzeyinin yaşam kalitesi ve tedaviye gösterilen uyuma etkisi. Sağlık Bilimleri

Enstitüsü Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Haliç Üniversitesi, 2016

162. Houston MN, Van Lunen BL ve Hoch MC Kronik ayak bileği instabilitesi olan bireylerde sağlıkla ilgili yaşam kalitesi. *Atletik Eğitim Dergisi*, 2014, 49 (6), 758-63.
163. Acar M. Romatoid artrit, osteoartrit, fibromiyalji hastalarında fiziksel uygunluk ve fiziksel aktivite düzeylerinin değerlendirilmesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Başkent Üniversitesi, 2013.
164. Tezvaran Z. Kronik bel ve boyun ağrısı olan üniversite öğrencilerinde depresyon, anksiyete ve yaşam kalitesi düzeyleri. Tıp Fakültesi, Aile Hekimliği Anabilim Dalı. Uzmanlık tezi, İstanbul: Yeditepe Üniversitesi 2010.
165. Tunç P. Sağlık çalışanlarında kas iskelet sistemi bozuklukları ile ilgili yaşam kalitesini etkileyen faktörler. Yüksek lisans tezi, Ankara: Hacettepe Ünüversitesi, 2008.
166. Cengiz C. Orta Doğu Teknik Üniversitesi öğrencilerinin fiziksel aktivite düzeyleri ve egzersiz davranışının değişim basamakları. Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Yüksek lisans tezi, Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi,2007.
167. Yıldız N. Diz osteoartritli kadınlarda, fiziksel aktivite düzeyi, kas kuvveti, propriosepsiyon ve ağrı duyusu ilişkisinin incelenmesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Yüksek lisans tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi, 2007.
168. Acree S, Longfors J, Fjeldstad AJ, Fjeldstad C, Schank,B, Nickel KJ, Montgomery PS, Gardner AW. Physical activity is related to quality of life in older adults. *Health and Quality of Life Outcomes,* 2006, 4, 34.
169. Leveille SG, Guralnik JM, Ferrucci L, Hirsch R, Simonsick E, Hochberg MC. Foot pain and disability in older women. *Am J Epidemiol*, 1998, 148 (7), 657-65.
170. Anke AW, Stenehjem AE & Stanghelle JK. Omurilik yaralanmalarının 2 yıl içinde ağrı ve yaşam kalitesi. *Parapleji*, 1995, 33 (10), 555-9.
171. Angın S. Çocuklarda pes planovalgus ve uygulanan ortotik desteklerin yürüme

üzerine etkisi. DoktaraTezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi, 1994.

172. Hutchings A, Calloway M, Choy E, Hooper M, Hunter, DJ, Jordan JM. ve diğerleri. The Longitudinal Examination of Arthritis Pain (LEAP) study: relationships between weekly fluctuations in patient-rated joint pain and other health outcomes. *J Rheumatol*, 2007,34 (11), 2291-300.
173. Braun BL. Postural differences between asymptomatic men and women and craniofacial pain patients. *Arch Phys Med Rehabil*, 1991, 72 (9), 653-6.
174. Henceroth WD, Deyerle WM. The acquired unilateral flatfoot in the adult: some causative factors. *Foot Ankle*, 1982, 2 (5), 304-08.
175. Kosashvili Y, Fridman T, Backstein D, Safir O, Bar Ziv Y. The correlation between pes planus and anterior knee or intermittent low back pain. *Foot Ankle Int*, 2008, 29 (9), 910-13.
176. Yurt Y. Cad/Cam ve geleneksel yöntemlerle üretilmiş iki farklı tabanlık uygulamasının, ağrılı esnek düz tabanlı bireylerde ağrı, yaşam kalitesi ve fiziksel performans üzerindeki etkilerinin karşılaştırılması. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Protez-Ortez ve Biyomekani Programı. Doktora Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi,2015.

FUTBOLCULARIN YAŞ KATEGORİLERİNE GÖRE MOTORİK ÖZELLİKLERİ İLE FUTBOL BECERİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

ATIL ÇAMER
DR. ÖĞR. ÜYESİ HÜSEYİN ÖZDEN YURDAKUL

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Futbolcuların Yaş Kategorilerine Göre Motorik Özellikleri İle Futbol Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Yazarlar: Atıl ÇAMER - Hüseyin Özden YURDAKUL

ISBN: 978-605-2308-99-8

1. Baskı: Aralık - 2019

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir.
EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ ..... **I**

ÖZET ..... **II**

ABSTRACT ..... **VIIII**

İÇİNDEKİLER ..... **IIX**

TABLOLAR LİSTESİ ..... **VI**

KISALTMALAR VE SİMGELER LİSTESİ ..... **VII**

1. GİRİŞ ve AMAÇ **1**

2. GENEL BİLGİLER **3**

2.1. FUTBOL 3

2.1.1. Futbolun Tarihi ve Gelişmesi *3*

2.1.2. Türkiye'de Futbol *4*

2.1.3. Futbolun Fizyolojik Temelleri *5*

2.1.3.1. Enerji Sistemleri 5

2.1.3.2. Fosfojen Sistem (ATP-CP Sistemi) 6

2.1.3.3. Anaerobik Glikoliz Sistemi (Laktik Asit Sistemi) 6

2.1.3.4. Anaerobik Eşik 7

2.1.3.5. Anaerobik Dayanıklılık 7

2.1.3.6. Anaerobik Güç 8

2.1.3.7. Aerobik Sistem (Oksijen Sistemi) 8

2.1.3.8. Futbol ve Enerji Sistemleri 8

2.1.4. Futbolda Temel Ve Yardımcı Motorik Özellikler *10*

2.1.4.1. Kuvvet 10

2.1.4.2. Maksimal Kuvvet 10

2.1.4.3. Çabuk Kuvvet 10

2.1.4.4. Kuvvette Devamlılık 11

2.1.4. 5. Sürat 11

2.1.4 .6. Dayanıklılık 12

2.1.4. 7. Esneklik 14

2.1.4. 8. Koordinasyon (Beceri) 14
2.1.4. 9. Çeviklik 14
2.1.4. 10. Denge 16
2.2.Çocuk ve Spor 20

3. GEREÇ VE YÖNTEM 25

3.1. ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÖRNEKLEMİ 25
3.2. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI 25
3.3. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI: 28
3.4. VERİ ANALİZİ 28

4. BULGULAR 31

5. TARTIŞMA 41

6. SONUÇ ve ÖNERİLER 41

7. KAYNAKÇA 49

8. EKLER 55

7. KAYNAKÇA

Açak M. Beden eğitimi öğretmeninin el kitabı. Morpa Yayınları, 2006: p.16-17.

Alemdaroğlu U. The relationship between muscle strength, anaerobic performance, agility, sprint ability and vertical jump performance in professional basketball players. Journal of Human Kinetics. 2012; 31: 149-158.

Alexander KM, Kinney LaPier TL. Differences in static balance and weight distribution between normal subjects and subjects with chronic unilateral low back pain. Journal of Orthopaedic & Sports Physical Therapy. 1998; 28: 378- 383.

Altay F. Ritmik jimnastikte iki farklı hızda yapılan chaine rotasyon sonrasında yan denge hareketinin biyomekanik analizi. Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi. Ankara. 2001.

Akandere M. 17-22 yaş grubu kız sporcuların esnekliklerinin geliştirilmesinde statik ve dinamik gerdirme egzersizlerin etkisi. Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Dergisi. 1999; 1: 10-15.

Akçınar F. 11-12 yaş çocuklarda pliometrik antrenmanın denge ve futbola özgü beceriler üzerine etkileri. 2014, İnönü Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora tezi, 90 sayfa, Malatya, (Prof. Dr. Cengiz Arslan)

Akgün N. Egzersiz fizyolojisi. Ege Üniversitesi Basımevi, 1982: p.89.

Akgün N. Egzersiz fizyolojisi. Ege Üniversitesi Basımevi, 1992.

Aktuğ ZB. Futbolcularda izokinetik hamstring ve quadriceps kas kuvvet oranı ile dikey sıçrama ve sürat performans ilişkisi. 2013, Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek lisans tezi, 84 sayfa, Konya, (Doç. Dr. Erbil Harbili)

Aslan CS. Dar alan oyunları ile interval koşu antrenman yöntemlerinin futbolcuların seçilmiş fiziksel fizyolojik ve teknik kapasiteleri üzerine etkilerinin karşılaştırılması. 2012, Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora tezi, 111 sayfa, Ankara, (Prof. Dr. Gülfem Ersöz)

Başer E. Futbolda psikoloji ve başarı. Bağırgan Yayın Evi, 1996.

Baylan V. Futbol. Bilim Teknoloji Dergisi. 1996; 3: 12-24

Bayrak A, Kürklü G. B, Yıldırım Ü. N, İşcan T. Ü ve Kocahan T. S-18 Futbol ve Hentbolcuların Fonksiyonel Hareket Değerlendirme Test Sonuçlarının Karşılaştırılması, Spor Hakemliği Dergisi, Sayı 52, Cilt 1, 2017.

Beardsley, C., Hons, MA., Contreras, B. (2014). The Functional Movement Screen: A Review. National Strength and Conditioning Association. 36-5.

Billaut F, Basset AF, Effect of different recovery patterns on repeatedsprint ability and neuromuscular responses. Journal of Sports Sciences. 2007; 25: 905-913.

Bompa TO. Antrenman kuramı ve yöntemi. (Çeviri: İlknur Keskin, A. Burcu Tuner). Bağırgan Yayınevi, 1998: p. 44-50.

Bompa TO. Antrenman kuramı ve yöntemi. Çev:_İlknur Keskin, A. Burcu Tuner, Hatice Küçükgöz, Tanju Bağırgan, Bağırgan Yayın Evi, 2003.

Bozdemir M. Futbol fanatizminin sosyolojik açıdan tahlili. 1998, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek lisans tezi, 70 sayfa, İstanbul, (Yrd. Doç. Dr. Dilaver Cebeci)

Candan N, Dündar U. Atletizm teorisi. Bağırgan Yayınevi, 1996.

Cengizhan Ö ve Eyuboğlu E. Farklı Branşlardaki Müsabık Sporcuların Fiziksel Özellikleri ile Fonksiyonel Hareket Analizleri Arasındaki İlişki, International Journal of Cultural and Social Studies (IntJCSS), December, 2017, 3 (SI): 365-371.

Chander H, Dabbs NC. Balance performance and training among female athletes. Strength & Conditioning Journal. 2016; 38: 8-13.

Durna M. 8 haftalık core egzersiz programının güreşçilerde denge, esneklik ve çeviklik düzeyleri üzerine etkisi. 2017, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek lisans tezi, 95 sayfa, Ankara, (Doç. Dr. Halil İbrahim Cicioğlu)

Ellis L, Gastin S, Lawrence B, Savage A, Buckeridge A, Stapff D, Tumilty A, Quinn S, Woolford , Young W (CJ Gore ed.) Protocols for the physiological assessment of team sports players. In physiological tests for elite athletes. Champaign. Human Kinetics. 2000,p.128-144.

Erdoğan İ. Futbol ve futbolu inceleme üzerine, İletişim Kuram Ve Araştırma Dergisi. 2008; 26: 1-58.

Ergen E (Editör). Egzersiz fizyolojisi. Nobel Yayınevi, 2002.

Ergen E, Demirel H, Güner R. Egzersiz fizyolojisi. Nobel Yayın Dağıtım, 2002.

Fatouros IG, Jamurtas AZ, Leontsini D, Taxildaris K, Aggelousis N, Kostopoulos N, Buckenmeyer P. Evaluation of plyometric exercise training, weight training, and their combination on vertical jumping performance and leg strength. The Journal of Strength & Conditioning Research. 2000; 14: 470-476.

Günay M. Egzersiz fizyolojisi. Bağırgan Yayınevi, 1998: p. 37- 43.

Günay M. Egzersiz fizyolojisi. Bağırgan Yayınevi, 1999: p. 39-47.

Günay M. Egzersiz fizyolojisi. Bağırgan Yayınevi, 2012: p. 37-57.

Günay M, Tamer K, Cicioglu İ. Spor fizyolojisi ve performans ölçümü, enerji metabolizması, solunum sistemi ve egzersiz. Gazi Kitabevi, 2006: p. 39-72.

Günay M, Cicioğlu İ, Tamer K. Spor fizyolojisi ve performans ölçümü. Gazi Kitapevi, 2010: p.44-57.

Günay M, Cicioğlu İ. Spor fizyolojisi. Gazi Kitabevi, 2001: p. 219.

Günay M, Yüce İ.A. Futbol antrenmanının bilimsel temelleri. Gazi Kitapevi, 2001.

Güven Ö. Futbol topu ile oynamanın bazı kültürlerdeki benzer görünümleri ve tarihsel gelişimine ait bilgiler. Düşünen Siyaset Dergisi. 1999; 2: 95-112.

İri R, Sevinç H, Süel E. 12 – 14 yaş grubu çocuklara uygulanan futbol beceri antrenmanın temel motorik özelliklere etkisi. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi.2009; 6: 62-65.

Kara M, Gökbel H. Anaerobik eşik ve önemi. Spor Hekimliği Dergisi.1994; 29: 161-175.

Karabıyık A. Kompleks kuvvet antrenmanının genç futbolcuların anaerobik güç performansları üzerine etkisi. 2018, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek lisans tezi, 66 sayfa, İstanbul, (Prof. Dr. Mehmet Kutlu)

Kahramanoğlu Ç. Halter ve polimetrik çalışmaların hızlanmaya etkisi. 2006, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi,97 sayfa, İstanbul, (Prof. Dr. Serap İnal)

Karatosun H. Antrenmanın fizyolojik temelleri. Altıntuğ Matbaası,2010: p.61.

Kalish S. Çocuğunuz için spor ve fitness. Beyaz Yayınları,1996: p. 9.

Keleş A. Bir egzersiz programında aerobik ve kuvvet antrenmanının öncelikli kullanımının yağ yakımı üzerine etkisinin karşılaştırılması. 2007, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek lisans tezi, 135 sayfa, İstanbul, (Prof. Dr. Salih Pınar)

Kostic R, Stonoviç T. The effects of the plyometric sports training model on the development of the verical jump of volleyball players. Facta University Physical Education and Sport Series. 2002: p. 65-72.

Koz M, Ersöz G. Futbol oyuncularında spor yaralanmalarına etki eden faktörler ve esnekliğin önemi. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi. 2004; 9: 13-16.

Köse B. Farklı ısınma yöntemlerinin esnekliğe, sıçramaya ve dengeye etkisi.2014, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek lisans tezi, 63 sayfa, Samsun, (Yrd. Doç. Dr. Tülin Atan)

Lockie RG, Schultz AB, Callaghan SJ, Jeffriess MD. The relationship between dynamic stability and multidirectional speed. The Journal of Strength & Conditioning Research. 2016; 30: 3033-3043.

Medbo J, Burgers S. Effect of training on the aerobic capacity. Medicine And Science In Sports And Exercises. 1990; 22:501-507.

Muratlı S. Antrenman ve istasyon çalışmaları. Pars Matbaası, 1976: p. 97-111.

Muratlı S. Çocuk ve spor. Bağırgan Yayınevi, 1997.

Muratlı S, Kalyoncu O, Şahin G. Antrenman ve müsabaka. Ladin Matbaası, 2007.

Muratlı S, Kalyoncu O, Şahin G. Antrenman ve müsabaka. Atölye Ofset, 2011.

Müniroğlu S, Deliceoğlu G. Futbolda Müsabaka Analizi ve Gözlem Teknikleri. Ankara Üniversitesi Basım Evi,2008.

Özgen C. 2014-2015 Sezonunda Türkiye futbol süper ligindeki seyirci azalmasının nedenlerinin seyirci görüşlerine göre incelenmesi. 2015, Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek lisans tezi,133 sayfa, Ankara, (Yrd. Doç. Dr. Velittin Balcı)

Özkara A. Futbolda testler. İlksan Matbaacılık, 2002.

Özyurt G. Futbol ve antrenman ilkeleri. Onlar Matbaacılık, 1991: p.102.

Reilly T, Bangsbo J, Franks A. Anthropometric and physiologicalpredispositions for elite soccer. J Sports Sci. 2000; 18: 669-683.

Riemann BL, Lephart SM. The sensorimotor system, part I: the role of proprioception in motor control and functional joint stability. Journal of Athletic Training. 2002; 37: 80-84.

Renklikurt T. Antrenman ve fizyolojik temelleri. Ofset Matbaası, 1977: p. 87.

Sevim Y. Antrenman bilgisi. Gazi Büro Kitabevi, 1995: p.27.

Sevim Y. Antrenman bilgisi. Nobel Yayın Dağıtım, 2002.

Sevim Y. Antrenman bilgisi. Pelin Ofset, 2010: p. 33-54-59-69-70.

Sivri H. Fiziksel ve mekansal çevrenin çocuk davranışına ve gelişimine etkileri. 1993, Dokuz Eylül Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora tezi,269 sayfa, İzmir, (Doç. Dr. Ahmet Eyüce)

Sheppard JM, Young WB. Agility literature review: Classifications, training and testing. Journal of Sports Sciences. 2006; 24: 919-932.

Sönmez GT. Egzersiz ve spor fizyolojisi. Ata Ofset Matbaacılık, 2002: p.163-167.

Sporiš G, Milanović L, Jukić I, Omrčen D, Sampedro Molinuevo J. The effect of agility training on athletic power performance. Kinesiology: International Journal of Fundamental and Applied Kinesiology. 2010; 42: 65-72.

Sunay H, Tuncel F. Cumhuriyet döneminde beden eğitimi ve spor. Ankara Üniversitesi Çocuk Yayınları, 1999.

Şahin M, Doğanay O ve Bayraktar B. Alt Yapı Futbolcularında Fonksiyonel Hareket Analizinin Atletik Performansla İlişkisi, Uluslararası Hakemli Akademik Spor Sağlık Ve Tıp Bilimleri Dergisi, Issue 26 Winter Year: 2018.

Tabrizi HB, Abbasi A, Sarvestani HJ. Comparing the static and dynamic balances and their relationship with the anthropometrical characteristics in the athletes of selected sports. Middle-East Journal of Scientific Research. 2013; 15: 216-221.

Tamer K. Fiziksel performansın ölçülmesi ve değerlendirilmesi. Gökçe Matbaacılık, 1991: p. 114-119.

Taşkıran Y (Editör). Spor bilimlerine giriş ve beden eğitimi ve sporun temelleri. Erol Ergün Basın Yayınevi, 2018: p.167.

TFF Yayınları, Cilt l, 1992. p. 9.

Tiryaki G, İnal D, İnce L. Dayanıklılık antrenmanın teorik ve pratiği. Atletizm Bilim ve Teknoloji Dergisi. 1994; 16: 9-13.

Tunçkol HM. Profesyonel futbolcuların futbolu bırakma yaşantılarını algılamaları üzerine bir araştırma. 2007, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora tezi,163 sayfa, Ankara, (Prof. Dr. Özbay Güven)

Türk A. Futbol. Hiperlink Yayınları,2014.

Türker A. Basketbol antrenmanının 10- 12 yaş grubu kız ve erkek sporcuların bazı fiziksel, psikomotor ve antropometik özellikler üzerine etkisinin araştırılması. 2010, Dumlupınar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek lisans tezi, 211 sayfa, Kütahya, (Prof. Dr. Arslan Kalkavan)

Ural M. 16 – 19 Yaş futbolcuların yoğun aralıklı, yaygın aralıklı ve devamlı yüklenme türü dayanıklılık antrenmanlarında maksimum oksijen kapasitesi (maxvo2) ile deri altı yağ ölçümlerinin karşılaştırılması. 2014, Haliç Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek lisans tezi, 174 sayfa, İstanbul, (Yrd. Doç. Dr. Ömer Fikri Eralp)

Urartu Ü. Futbol. İnkılap Kitapevi, 1994:p. 5-6.

Üçer O, Tok İ, Günay E ve Çelik A, Yaş Grubu Yüzücülerde Fonksiyonel Hareket Taraması Test Puanlarının Belirlenmesi Ve Değerlendirilmesi, Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi C: 19, Say:4, Aa 2017.

Vilademir K, Kırejci PK. Sporcularda kas yaralanmaları ve tendon hastalıkları. Çev: Doç. Dr. Kut Sarp Yener. Arkadaş Tıp Kitapları Yayınları, 1984: p.75-76.

Yücel B. Takım sporlarında kuvvet antrenmanlarının anaerobik güç ve denge üzerine etkisi. 2015, Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek lisans tezi, 61 sayfa, Ankara, (Yrd. Doç. Dr. Elif Şıktar)

Zakas A, Doganis G, Zakas N, Vergou A. Acute effects of active warm-up and stretching on the flexibility of elderly women. Journal of Sports Medicine and Physical Fitness. 2006; 46: 617-22.

Zorlular A, Güzel A. N, Kafa N, Cengizhan A. P ve Akarçeşme C., Fonksiyonel Hareket Analiz Skoru İle Gövde Kas Kuvveti, Vücut Kompozisyonu Ve Denge Arasındaki İlişki, Journal of Exercise Therapy and Rehabilitation. 2017;Sup (1).

Weineck J. Futbolda kondisyon antrenmanı. Spor Yayınevi ve Kitabevi, 2011.

LİSE ÖĞRENCİLERİNİN FİZİKSEL AKTİVİTE VE OBEZİTE DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

(MALATYA ÖRNEĞİ)

ÇİLEM NARİNÇ
DOÇ.DR. MAHMUT AÇAK

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Lise Öğrencilerinin Fiziksel Aktivite Ve Obezite Düzeylerinin İncelenmesi - (Malatya Örneği)

Yazarlar: Mahmut AÇAK - Çilem NARİNÇ

ISBN: 978-625-7957-01-4

1. Baskı: Aralık - 2019

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir.
EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

ÖZET vii
ABSTRACT viii
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ ix
ŞEKİLLER DİZİNİ x
TABLOLAR DİZİNİ xi
1. GİRİŞ 1
1.1. Problem Durumu 1
1.2. Çalışmanın Amacı ve Hipotezi 2
1.3. Çalışmanın Önemi 4
1.4. Varsayımlar 4
1.5. Sınırlılıklar 4
1.6. Tanımlar 4
2.GENEL BİLGİLER 7
2.1. Fiziksel Aktivite 7
2.1.1. Fiziksel Aktivite Türleri 7
2.1.1.1. Spor 7
2.1.1.2. Egzersiz 7
2.1.1.3. Fiziksel Uygunluk 8
2.1.2. Fiziksel Aktivitenin Yararlarları 8
2.2. Obezite Kavramı 8
2.2.1. Obezitenin Oluşumu 9
2.2.2. Obezitenin Sınıflandırılması 10
2.2.2.1. Yağ Dokusunun Anatomik Özelliklerine Göre Sınıflama 10
2.2.2.2. Obezitenin Başlama Yaşına Göre Sınıflama 10
2.2.2.3. Obezitenin Oluşmasında Rol Oynayan Etkenlere Göre Sınıflama 10
2.2.3. Obezite Oluşumunu Etkileyen Faktörler 11
2.2.3.1. Genetik 11
2.2.3.2. Yaş 11

2.2.3.3. Cinsiyet 11
2.2.3.4. Sosyo-Ekonomik Düzey 12
2.2.3.5. Beslenme Alışkanlıkları 12
2.2.3.6. Fiziksel Aktivite 12
2.2.4.Çocukluk Çağında Obezite 12
2.2.5. Çocuklarda ve Gençlerde Obezitenin Önlenmesi 13
2.2.6. Obezitenin Neden Olduğu Sağlık Problemleri 14
2.2.7.Obezite Tedavi Yöntemleri 14
2.2.8. Obezite Ölçüm Yöntemleri 15
2.2.8.1. Vücuttaki Yağ Dokusunun Direkt Ölçümü 15
2.2.8.2. Vücuttaki Yağ Dokusunun İn direkt Ölçümü 15
2.2.8.3. Diğer Antropometrik Ölçümler 16
2.2.9. Obezitenin Epidemiyolojisi 16
2.2.9.1. Dünyada Obezite 16
2.2.9.2. Türkiyede Obezite 17
2.3. Fiziksel Aktivite ve Obezite İlişkisi 17
3. MATERYAL VE METOT 19
3.1. Araştırma Modeli 19
3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi 19
3.3. Veri Toplama Araçları 19
3.3.1. Uluslararası Fiziksel Aktivite Değerlendirme Anketi 19
3.4. Araştırmanın Etik Boyutu 21
3.5. Veri Analizleri 21
4. BULGULAR 23
5.TARTIŞMA 55
6. SONUÇ VE ÖNERİLER 71
6.1. Sonuç 71
6.2. Öneriler 73
6.2.1. Araştırmacılar İçin Öneriler 75
KAYNAKLAR 77

KAYNAKLAR

1. Özenoğlu A, Sabuncu T, Ünüvar E. Ekzojen obezitesi olan adolesanların günlük diyetlerinde aldıkları enerji ve besin öğelerinin dağılımı. *Endokrinolojide Yönelişler*1998, 9(1): 38-2.
2. Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü. Türkiye'de Okul Çağı (6-10 Yaş Grubu) Çocuklarında Büyümenin İzlenmesi Projesi Araştırma Raporu, Yayın No: 834. Ankara, Milli Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı Yayınları, 2011: 47.
3. Berberoğlu M. Adolesanlarda Obezite, Adolesan Sağlığı Sempozyum Dizisi. İstanbul, Bilgi Yayınevi, 2008: 79-80.
4. Björntorp P. International Textbook of Obesity. USA, John Wıley and Sons Ltd. 2001: 305.
5. Öcal K. Ölçek Geliştirme: Serbest zaman fiziksel aktivite kısıtlayıcıları. *Spor Bilimleri Dergisi*. 2012, 23 (2): 50-60.
6. Çoban A. Obez Olan Bireyler ile Elit Spor Bireylerde Kardiyak Fonksiyonlar ve Kan Lipit Değerlerinin İncelenmesi. Gaziantep Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Yüksek lisans tezi, Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi, 2013.
7. Pender NJ, Murdaugh CL, Parsons MA. Health-Promotion in Nursing Practice, 4th ed. New Jersey, Pearson, 2011: 44-51.
8. Maurer FA, Smith CM. Community/ Public Health Nursing Practice, 3rd. Ed. USA, Elsevier's Health Sciences Rights, 2005: 816.
9. Pender NJ, Murdaug CL, Parsons MA. Health Promotion in Nursing Practice. http://www.nursing.umich.edu/faculty/chart.gif. 20 Mayıs 2019.
10. Yıldırım B. Elazığ Kent Merkezinde Bulunan Ortaöğretimde Okuyan Öğrencilerde Obezite Sıklığı ve Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi. Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Ana Bilim Dalı, Uzmanlık Tezi, Elazığ: Fırat Üniversitesi, 2010.
11. DHHS (Department of Health and Human Services). Physical Activity Guidelines for Americans: Be active, healthy and happy. 2th Ed. Washington, Government Printing Office, 2008: 27-35.

12. Köksal G, Özel HG. Çocukluk ve Ergenlik Döneminde Obezite, 1. Baskı. Ankara, Klasmat Matbaacılık, 2008: 51.
13. Lughetti L, Bacchini E, Dodi I, Bianchi A. Liver damage and obesity in pediatric age. *Pediatr Med Chir* 1996, 18: 57-9.
14. IHA. Türkiye Avrupanın En Şişman Ülkesi Oldu. https://www.trthaber.com/haber/saglik /turkiye-avrupanin-en-sisman-ulkesi-oldu-384626. Html =sağlık= 14 Eylül 2019.
15. Akyol A, Bilgiç P, Ersoy G. Fiziksel Aktivite, Beslenme ve Sağlıklı Yaşam, 2. Baskı. Ankara, Sağlık Bakanlığı Yayınları, 2012: 7
16. Çakırcalı E. Hasta Bakımı ve Tedavisinde Temel İlke ve Uygulamalar, 1. Baskı. İzmir, Nobel Tıp Kitapevleri, 2000: 10
17. Bek N, Kinikli Gİ, Coşkun G, Karahan S. Halluks valgus açısı ile sağlıkla ilişkili yaşam kalitesi ve fonksiyonel durum arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Journal of Exercise Therapy and Rehabilitation* 2015, 2: 21-7.
18. Bayrakçı Tunay V. Yetişkinlerde Fiziksel Aktivite, 1. Baskı. Ankara, T.C. Sağlık Bakanlığı Yayın. 2012: 12
19. Özer K. Fiziksel Uygunlu, 2. Baskı. Ankara, Nobel Yayıncılık, 2006: 23
20. Okay MD, Jackson PV, Marcinkıewicz M, Papino MN. Exercise and obesity. *Prim Care Clin Office Pract* 2009, 36: 379-93.
21. Wood PD. Physical activity, diet and health: independent and interactive effects. *Med Sci Sports Exerc* 1994, 26: 838-43.
22. Arroll B, Beaglehole R. Does physical activity lower blood pressure: a critical review of the clinical trials. *J Clin Epidemiol* 1992, 45: 439-47.
23. Genç A, Şener Ü, Karabacak H, Üçok K. Kadın ve erkek genç erişkinler arasında fiziksel aktivite ve yaşam kalitesi farklılıklarının araştırılması. *Kocatepe Tıp Dergisi The Medical Journal of Kocatepe* 2011, 12: 145-50.
24. Güçray S, Çolakkadıoğlu ÇF. Grup uygulamalarında aktiviteler / egzersizler; amaçları, çeşitleri ve uygulama örnekleri. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 2009, 18(2): 194 – 208.
25. Shephard R. Limits to the measurement of habitual physical activity by questionnaires. *British Journal of Sports Medicine* 2003, 37: 197.

26. Haskell WL, Kiernan M. Methodologic issues in measuring physical activity and physical fitness when evaluating the role of dietary supplements for physically active people. *American Journal of Clinical Nutrition* 2000, 72: 541-50.
27. Vanhees L, Lefever J, Philippaerts R, Martens M, Huygens W, Troosters T, Beunen G. How to assess physical activity? How to assess physical fitness? *The European Journal of Cardiovascular Prevention and Rehabilitation* 2005, 12: 102-14.
28. Montoye HJ. Introduction: evaluation of some measurements of physical activity and energy expenditure. *Med Sci Sports Exerc* 2000, 32: 439-41.
29. Rolland-Cachera MF. Childhood obesity: currentdefinitions and recommendations for theiruse. *Int J Pediatr Obes* 2011, 6: 325-31.
30. Gonzalez-Casanova I, Sarmiento OL, Gazmararian JA, Cunningham SA, Martorell R, Pratt M. Comparing three body massindex classificati on systems to assess overweight and obesity in children and adolescents. *Rev Panam Salud Publica* 2013, 33(5): 55.
31. Fiziksel Aktivite. http://www.moh.govt.nz/moh.nsf/pagesmh/5535/$File/physical-activitytool kit.doc. 16 Haziran 2019.
32. Sağlık ÇA. Çocuklarda Vücut Kitle İndeksi ile İnsülin Direnci ve D Vitamini Düzeyleri Arasındaki İlişki. Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Ana Bilim Dalı. Uzmanlık Tezi, İstanbul: Maltepe Üniversitesi, 2013.
33. Yıldırım M, Akyol A, Ersoy G. Şişmanlık (Obezite) ve Fiziksel Aktivite Enerji Dengesinin Aktivite Yönüne Bir Bakış, 7. Baskı. Ankara, T.C. Sağlık Bakanlığı Yayınları, 2012: 31.
34. World Health Organization (WHO). Obesity: Preventing and Managing the Global Epidemic, Report of a Who Consultation, Who Technical Report Series 894, 2000: 1-12.
35. Çapan N. Astım ve obezite. *Solunum Hastalıkları Dergisi* 2013, 24(2): 82-4.
36. Babaoğlu K, Hatun Ş. Çocukluk çağında obezite. *Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi* 2002, 11(1): 8-9.
37. Sağlık Bakanlığı, Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü. TOÇBİ Projesi Araştırma Raporu. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Beslenme ve Diyabetik Bölümü, Milli Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2011: 834.

38. Yeşiller E. Bolu'da İlköğretim Çocukları Arasında Aşırı Kilo-Obezite Sıklığı ve Risk Faktörlerinin Belirlenmesi. Tıp Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı. Tıp da Uzmanlık Tezi, Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi, 2013.
39. Parmaksız H. Yetişkin Obezlerde Fiziksel Aktivite Seviyesinin Belirlenmesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Fizik Rehabilitasyon Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, 2007.
40. Vassigh G. Üniversite Öğrencilerinin Fiziksel Aktivite Durumları ile Sağlıklı Beslenme İndekslerinin Değerlendirilmesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi, 2012.
41. Aksoydan E, Çakır N. Adolesanların beslenme alışkanlıkları, fiziksel aktivite düzeyleri ve vücut kitle indekslerinin değerlendirilmesi. *Gülhane Tıp Dergisi* 2011, 53(1): 264-70.
42. Kane JB, Frisco ML. Obesity, school obesity prevalence and adolescent childbearing among u.s. young women. *Social Science & Medicine* 2013, 88(1): 108-15.
43. Köseoğlu SZA, Tayfur AÇ. Adolesan Dönemi Beslenme ve Sorunları. Sağlık Bilimleri Yüksekokulu, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Uzmanlık Tezi, Ankara: Haliç Üniversitesi, 2017.
44. Akman M, Tüzün S, Ünalan P. Adolesanlarda sağlıklı beslenme ve fiziksel aktivite durumu. *Nobel Medicus* 2012, 8(1): 24-9.
45. Ergüven M, Koç S, Güven P, Yılmaz Ö, Sevük S, Yüksel E. Obez adolesanlarda metabolik sendrom ve obezite gelişiminde rol oynayan risk faktörlerinin araştırılması. *Türkiye Çocuk Hastalıkları Dergisi* 2008, 2(3): 26-36.
46. Murathan, F. Üniversite Öğrencilerinde Obezite Sıklığı, Fiziksel Aktivite Düzeyi ve Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışlarının İncelenmesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Doktora Tezi, Elazığ: Fırat Üniversitesi, 2013.
47. Demir HP. Farklı Sosyoekonomik İlköğretim Çocuklarında Beslenme, Fiziksel Aktivitelerinin Değerlendirilmesi ve Obezite Prevalansının Belirlenmesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi, 2011.

48. Demirel H. İzmir İli Menemen İlçesindeki İlköğretim İkinci Kademe (6-7-8. Sınıflar) Öğrencilerinde Obezite Sıklığı ve Beslenme Davranışları. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi, 2011.
49. Gürel S, İnan G. Çocukluk çağı obezitesi tanı yöntemleri, prevalansı ve etiyolojisi. *ADÜ Tıp Fakültesi Dergisi* 2001, Cilt No 2: 39-46.
50. Öztora S. İlköğretim çağındaki çocuklarda obezite prevalansının belirlenmesi ve risk faktörlerinin araştırılması. *Bakırköy Tıp Dergisi* 2006, 2: 11-14.
51. Günöz H. Çocuk ve Adolesanlarda Obezite. *Aktüel Tıp Dergisi*. 2001, Cilt No 6(2): 58-61.
52. Maffeis C. Aetiology of Overweight and Obesity in Children and Adolescents. *Eur J Pediatr* 2000, 159(1): 35-44.
53. Rudolph AM, Kamei KR, Overby JK, Yurdakök M. Rudolph's Fundamentals of Pediatrics, 1. Baskı. Ankara, Öncü Basımevi, 2003: 12-71.
54. Çelik, H. Ekzojen Obez Adolesanların Düşük ve Yüksek Glisemik İndeksli Kahvaltıya Yanıtının Serum Glikoz, İnsülin, C-Peptid ve Lipid Düzeyleri ile Değerlendirilmesi. Tıp Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı. Uzmanlık Tezi, Edirne: Trakya Üniversitesi, 2007.
55. Güler Y, Gönener HD, Altay B, Gönener A. Adolesanlarda obezite ve hemşirelik bakımı. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi* 2009, 4(10): 168-73.
56. Can N. Çorlu Merkezdeki İlköğretim Çağındaki Çocuklarda Obezite Görülme Sıklığı, Risk Faktörleri ve Benlik Saygısı. Trakya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Halk Sağlığı Hemşireliği, Hemşirelik Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, Edirne: Trakya Üniversitesi, 2011.
57. Türkiye Halk Sağlığı Kurumu. Obezite, Diyabet ve Metabolik Hastalıklar Daire Başkanlığı. Obezitenin Dünyada Görülme Sıklığı. http://beslenme.gov.tr/index.php? Lang =tr&page=39 10 Şubat 2019.
58. Whitaker RC, Wright JA, Pepe MS, Seidel KD, Dietz WH. Predicting obesity in young adulthood from childhood and parental obesity. *N Engl J Med* 1997, 337: 869-76.
59. Öncü İ. Çocukluk Çağı Obezitesinde Metabolik Parametrelerin Diyet ve Egzersizle İlişkisi. Tıp Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı. Uzmanlık Tezi, Adana: Çukurova Üniversitesi, 2009.

60. Akbulut G, Özmen M, Besler T. Obezite. *TÜBİTAK Bilim ve Teknik Dergisi* 2007, 1: 17.
61. Kadın Obezite Oranı Erkeklere Göre Daha Fazla. https://www.haberler.com/kadin-obezite-orani-erkeklere-gore-daha-fazla-10632436-haberi/ 10 Haziran 2019.
62. Baysal A. Sosyal Eşitsizliklerin Beslenmeye Etkisi. CÜ. *Tıp Fakültesi Dergisi*. 2003, 25(4): 19.
63. Pekcan G. Beslenme Durumunun Saptanması, 1. Baskı. Ankara, Klasmat Matbaacılık, 2008: 20-26.
64. Peker İ, Çiloğlu F, Buruk Ş, Bulca Z. Egzersiz Biyokimyası ve Obezite. 1. Baskı. İzmir, Nobel Tıp Kitapevi, 2000: 34-39
65. Özer MK. Fiziksel Uygunluk, 2. Baskı. Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, 2001: 21-36
66. Zeybek ÇA, Aydın A. Çocukluk Çağı Obezitesi, 2. Baskı. Klinik Çocuk Forumu, 2002: 9-24.
67. Tola HT, Akyol P, Eren E, Dündar N ve ark. Isparta'daki çocuk ve adölesanlarda obezite sıklığı ve obeziteyi etkileyen faktörler. *Çocuk Dergisi* 2007, 7: 30-40.
68. Eker E, Şahin EM. Birinci Basamakta Obeziteye Yaklaşım, 11. Baskı. Ankara, Mattek Matbaa, 2002: 246.
69. Lobstein T, Baur L, Uauy R. IASO International Obesity Task Force. Obesity in Children and Young People: A Crisis in Public Health, 5st Ed. Obes Rev, 2004: 4-85.
70. İnal S, Canbulat N. Çocukluk Çağı Obezitesine Genel Bakış. *Güncel Pediatri Dergisi*. 2012.
71. TEMD Obezite, Lipid Metabolizması, Hipertansiyon Çalışma Grubu. Obezite Tanı ve Tedavisi, 8. Baskı. Ankara, BAYT Bilimsel Araştırmalar Basın, 2018: 5-34.
72. Şimşek F, Ulukol B, Berberoğlu M, Gülnar SB ve ark. ankara'da bir ilköğretim okulu ve lisede obezite sıklığı. *Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası* 2005, 58: 163-6.
73. Parlak A, Çetinkaya S. Çocuklarda obezitenin oluşumunu etkileyen faktörler. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergis* 2007, 2(5): 27-33.
74. Coşansu G, Demirezen E, Erdoğan S. Adolesanlarda Obezite Sıklığı ve İlişkili Faktörler, 3. Baskı. Ankara, Miki Yayınevi, 2005: 2-5.

75. Günay Kara M. Ortaokul Öğrencilerinin Fiziksel Aktivite Düzeyleri ve Obezite Farkındalık Düzeylerinin Araştırılması. İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, Malatya: İnönü Üniversitesi, 2017.
76. Glasper A. The fat of theland: obesity prevention over obesity treatment. *British Journal of Nursing* 2010, 19(4): 212.
77. Heymsfield SB, Hoffman DJ, Testolin C, Wang Z. İnsan Obezitesinin Değerlendirilmesi. In: Björntorp P (ed.), *International Textbook of Obesity*, 1. st Ed. John Wiley and Sons Ltd 2002: 85-97.
78. Altuncu ME. Obez Çocuklarda Kalp Hızı Değişkenliği ve Metabolik Sendrom. Tıp Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı. Uzmanlık Tezi, Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi, 2007.
79. Korkmaz A. Kocaeli İli Gebze İlçesindeki İlköğretim II. Basamak (6-7-8. Sınıflar) Öğrencilerinde Obezite Sıklığı ve Beslenme Davranışları. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi, 2008.
80. Kaya H, Özçelik O. vücut bileşenlerinin değerlendirilmesinde vücut kitle indeksi ve biyoelektrik impedans analiz metodlarının etkinliğinin yaş ve cinsiyete göre karşılaştırılması. *Sağlık Bilimleri Tıp Dergisi* 2009, 20(1): 1-5.
81. T.C. Sağlık Bakanlığı, Türkiye Halk Sağlığı Kurumu. Obezite Diyabet ve Metabolik Hastalıklar Dairesi Başkanlığı. Şişmanlık (Obezite) ve Fiziksel Aktivite, Enerji Dengesinin Aktivite Yönüne Bir Bakış. < beslenme.gov.tr >.28 Aralık 2018.
82. Limnili G. Balçova Bölgesi 15-17 Yaş Arası Lise Öğrencilerinde Obezite Sıklığı ve Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışlarının Obeziteyle İlişkisi. Aile Hekimliği Ana Bilim Dalı. Uzmanlık Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, 2010.
83. İnce, N. 5-18 Yaş çocuklarda büyüme değerlendirmesi. *Kartal Eğitim ve Araştırma Tıp Dergisi.* 2002, 13(1): 30-4.
84. Çöl, M. Halk sağlığı yönünden obezite. *Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası* 1998, 51(3): 173-6.
85. Çoker M, Darcan Ş. Çocukluk Çağı Obezitesi, In: Yılmaz C, ed. *Obezite ve Tedavisi*. 1.Baskı. 1999: 171-188.

86. Atar A. Obezlerde Plazma Lipid Düzeyleri ile Antropometrik Ölçümler Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Aile Hekimliği Koordinatörlüğü, Uzmanlık Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi, 2005.
87. Dünya Sağlık Örgütü (WHO). Dünyada Obezite Oranı. http://www.obezite.com/dunya-obezite-orani/#dunya-saglik-orgutu-2018-8211-2019-verilerine-gore-dunya-obezite-orani 16 Nisan 2018.
88. Zorba E, Saygın Ö. Fiziksel Aktivite ve Fiziksel Uygunluk, 2. Baskı. Ankara, İnceler Ofset Matbaacılık, 2009: 23-32
89. Baltacı G. Çocuk ve Spor, 1. Baskı. Ankara, Klasmat Matbaacılık, 2008: 2-15
90. Karasar N. Bilimsel Araştırma Yöntemi, 4. Baskı. Ankara, Nobel Yayım Dağıtım, 2005: 26-38
91. Craig CL, Marshall AL, Sjostrom M, Bauman AE, Booth ML. International physical activity questionnaire: 12-country reliability and validity. *Medicine and Science in Sports and Exercise* 2003, 35: 13-9.
92. Öztürk M. Üniversitede Eğitim Öğretim Gören Öğrencilerde Uluslararası Fiziksel Aktivite Anketinin Geçerliliği ve Güvenirliği ve Fiziksel Aktivite Düzeylerinin Belirlenmesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Programı. Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi, 2005.
93. Bauman A, Phongsavan P, Schoeppe S, Owen N. Physical activity measurement-a primer for health promotion. *IUHPE Promotion & Education* 2006, 8(2): 92-103.
94. Çağıran G. Ön Diz Ağrısı Olan Olgularda Fiziksel Aktivite, Kardiyorespiratuar Endurans, Aktivite ve Katılım Sınırlılıkları ve Yaşam Kalitesi Arasındaki İlişki. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Programı. Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Başkent Üniversitesi, 2010.
95. Rangul V, Holmen TL, Kurtze N, Cuypers K, Midthjell K. Realiability and validity of two frequently used self-administered physical activity questionnaires in adoescents. *BMC Medical Research Methodology* 2008, 8(47): 1-10.
96. Howley ET. type of activity: resistance, aerobic and leisure versus occupational physical activity. *Medicine & Science in Sports & Exercise* 2001, 33(6): 364-9.
97. Ekelund U, Sepp H, Brage S, Becker W, Jakes R, Hennings M, Wareham NJ. Criterion-related validy of the last 7 day, short form of the ınternational physical activity questionnaire in swedishadults. *Public Health Nutrition* 2005, 9(2): 258-65.

98. Moy KL. Physical Activity and Fitness Measures in New Zealand: A Study of Validation and Correlation With Cardiovascular Risk Factors. Doctor‟s Degree, Auckland: The University of Auckland, 2005: 81.
99. Savcı S, Öztürk M, Arıkan H, İnce Dİ, Tokgözoğlu L. Üniversite öğrencilerinin fiziksel aktivite düzeyleri. *Türk Kardiyoloji Derneği Dergisi* 2006, 34(3): 166-72.
100. Pate RP, Pratt M, Blair SN, Haskell WL, Macera CA, Bouchard C, Buchner D, Ettinger W, Heath GW, King AC, Kriska A, Leon AS, Marcus BH, Morris J, Paffenberger RS, Kevin P, Pollock ML, Rippe JM, Sallis J, Wilmore JH. Physical activity and publich healtha recommendation from the centers for disease control and prevention and the american college of sports medicine. *The Journal of the American Medical Association.* 1995, 273: 402-7.
101. Ergün S. Okul Çağı Çocuklarında Egzersizden Hoşlanma İle Fiziksel Aktivite Arasındaki İlişki. Sağlık Bilimleri Ana Bilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi, 2013.
102. Almas A, Islam M, Jafar TH. School-based physical activity programme in preadolescentgirls (911 years): a feasibilitytrial in karachi, pakistan. *Arch Dis Child* 2013, 98(1): 19-23.
103. Nicaise V, Kahan D. Psychological changes among muslim students participating in a faith-basedschool physical activity program. *Research Quarterly for Exercise and Sport* 2013, 84(1): 522-9.
104. Nesrin S. 15-17 Yaş Grubu Gençlerin Fiziksel Aktivite Düzeyleri İle Fiziksel Uygunlukları Arasındaki İlişki. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Antrenörlük Eğitimi Ana Bilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi, 2014.
105. Cocker KD, Ottevaere C, Sjöström M, Moreno LA, Warnberg J, Valtuena J, Manios Y, Dietrich S,Mauro B, Artero EG, Molnar D, Hagströmer M, Ruiz JR, Sarri K, Kafatos A, Gottrand F, Henauw SD, Maes L, Bourdeaudhuij ID. Self reported physical activity in europen adolescents: results from the HELENA (healty lifestyle in europe by nutrition in adolescence) study. *Public Health Nutrition* 2010: 1-9.
106. Wolin KY, Heil DP, Askew S, Matthews CE, Bennett GG. Validation of the ınternational physical activity questionnaire-short among blacks. *J Phys Act Health.* 2008, 5(5): 746-60.

107. Hussey J, Bell C, Bennett K, O"Dwyer J, Gormley J. Reationship between the ıntensity of physical activity, ınactivity, cardiorespiratory fitness and body composition in 7-10 year old dublin children. *Br J Sports Medicine* 2007, 41(5): 311-6.
108. Güvenç A, Aslan A, Açıkada C. Objectively measured activity in 8-10 year old turkish children: relationship to health-related fitness. *Pediatr Int*. 2013, 55(5): 629-36.
109. Turan T, Ceylan SS, Çetinkaya B, Altundağ S. Meslek Lisesi Öğrencilerinin Obezite Durumlarının ve Beslenme Alışkanlıklarının İncelenmesi. www.millipediatri.org.tr/ bildiriler/ HP-17.htm 09 Haziran 2019
110. TC Sağlık Bakanlığı. SAGEM E-Kütüphane. http://ekutuphane.sagem.gov.tr/kitap. php? id= 229&k=turkiye_beslenme_ve_saglik_arastirma si_2010 19 Aralık 2018.
111. Kayıran PG, Taymaz T, Kayıran SM, Memioğlu N, Taymaz B, Gürakan B. The frequency of overweight, obesity and short stature among primary school students in three different regions of turkey. *SETB* 2011, 45(1): 8-13.
112. Gezgin T. Edirne İli İlköğretim ve Liseleri 6-18 Yaş Grubu Öğrencilerinde Şişmanlık Sıklığının Araştırılması. Tıp Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Ana Bilim Dalı. Uzmanlık Tezi, Edirne: Trakya Üniversitesi, 2012.
113. Öner N, Vatansever U, Sari A, Ekuklu E, Guzel A, Karasalihoglu S. Prevalence of underweight, overweight and obesity in turkish adolescents. *Swiss Med Wkly* 2004, 134(35): 529-33.
114. Ercan S, Dallar YB, Onen S, Engiz O. Prevalence of obesity and associated risk factors among adolescents in ankara, turkey. *J Clin Res Pediatr Endocrinol*. 2012, 4(4): 204.
115. Tepe N. Taşımalı ve Merkezi Ortaokul Öğrencilerinin Fiziksel Aktivite Ve Obezite Düzeylerinin Karşılaştırılması. Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, Mersin: Mersin Üniversitesi, 2017.
116. Uğuz MA, Bodur S. Konya il merkezindeki ergenlik öncesi ve ergen çocuklarda aşırı ağırlık ve şişmanlık durumunun demografik özelliklerle ilişkisi. *Genel Tıp Dergisi* 2007, 17(1): 1-7.

117. Akçam M, Boyacı A, Pirgon Ö, Dündar B. Evaluation of the change in the prevalence of childhood obesity in ten schools in the province of ısparta. *Turk Arch Ped* 2013, 11: 152-5.
118. Daştan İ, Çetinkaya V, Delicen ME. İzmir ilinde 7-18 yaş arası öğrencilerde obezite ve fazla kilo prevalansı. *Bakırköy Tıp Dergisi* 2014, 10(4): 30.
119. Yuca SA, Yılmaz C, Cesur Y, Doğan M, Kaya A, başaranoğlu m. prevalence of overweight and obesity in children and adolescents in eastern turkey. *J Clin Res Pediatr Endocrinol* 2010, 2(4): 63-75.
120. İnanç BB. Metabolic syndrome in school children. *J Clin Res Pediatr Endocrinol* 2013, 5(2): 1-140.
121. Ece A, Ceylan A, Gürkan F, Dikici B, Bilici M, Davutoğlu M, Karaçomak Z. Diyarbakır ve çevresi okul çocuklarında boy kısalığı, düşük ağırlık ve obezite sıklığı. *Van Tıp Dergisi* 2004, 11 (4): 128-36.
122. Çıtırık D. Kahramanmaraş İl Merkezinde İlköğretim Öğrencilerinde Obezite Prevalansı. Sütçü İmam Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Ana Bilim Dalı. Yüksek Lisans, Kahramanmaraş: Sütçü İmam Üniversitesi, 2008.
123. Budak C. Ortaokul Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı, Obezite Prevalansı ve Fiziksel Aktivite Katılım Düzeylerinin İncelenmesi. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, Muğla: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, 2016.
124. Gümüşler A. Rize İli Çayeli İlçesindeki Lise Öğrencilerinde Obezite Sıklığı ve Beslenme Alışkanlıkları. Karadeniz Teknik Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi. Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi, 2006.
125. Turgut A. Erzurum'da Yaşayan 6-15 Yaş Grubu Okul Çocuklarında Obezite Prevalansı ve Risk Faktörleri. Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı. Uzmanlık Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi, 2008.
126. Alp H, Altınkaynak S, Ceviz N, Energin VM, Taşdemir HA, Orbak Z. Adolesan dönemde obezite: prevalans ve etkileyen faktörler. *Atatürk Üniversitesi Tıp Bülteni* 1993, 25(4): 785-93.
127. Kelishadi R, Haghdoost AA, Sadeghirad B, Khajehkazemi R. Trend in the prevalence of obesity and overweight among ıranian children and adolescents: a systematic review and meta-analysis. *Nutrition* 2014, 30(4): 393-400.

128. Ma L, Mai J, Jing J, Liu Z, Zhu Y, Jin Y. Empiricalchange in the prevalence of overweight and obesity in adolescents from 2007 to 2011 in guangzhou, China. *European journal of pediatrics* 2014, 173(6): 91-7.
129. O'Dea JA, Dibley MJ. Prevalence of obesity, overweight and thinness in australian children and adolescents by socioeconomic status and ethnic/culturalgroup in 2006 and 2012. *Int J Public Health* 2014, 59(5): 28-31.
130. Wamba PC, Enyong Oben J, Cianflone K. Prevalence of Overweight, Obesity and Thinness in Cameroon Urban Children and Adolescents, 1St Ed. USA, 2013: 532-37.
131. Khasnutdinova S, Grjibovski A. prevalence of stunting, underweight, overweight and obesity in adolescents in velskdistrict, north-west russia: a cross-sectional study using bothinternational and russian growthreferences. *Public Health* 2010, 124(7): 19-33.
132. Khashayar P, Heshmat R, Qorbani M, Motlagh ME, Aminaee T, Ardalan G. Metabolic syndrome and cardiovascular risk factors in a national sample of adolescent population in the middle east and north africa: the caspıan ııı study. *Int J Endocrinol* 2013, 1: 40-57.
133. Sebbani M, Elbouchti I, Adarmouch L, Amine M. Prevalence of obesity and overweight among children in primary schools in marrakech, morocco. *Rev Epidemiol Sante Publique* 2013, 61(6): 530-45.
134. Zhang J, Wang H, Wang Y, Xue H, Wang Z, Du W, et al. Dietary patterns and their associations with childhood obesity in china. *Br J Nutr* 2015:1-7.
135. Goyal RK, Shah VN, Saboo BD, Phatak SR, Shah NN, Gohel MC, et al. Prevalence of overweight and obesity in ındian adolescent school going children: its relationship with socio economic status and associated lifestyle factors. *J Assoc Physicians India* 2010, 58: 47-51.
136. Gupta DK, Shah P, Misra A, Bharadwaj S, Gulati S, Gupta N, et al. Seculartrends in prevalence of overweight and obesity from 2006 to 2009 in urban asian ındian adolescents aged 14-17 years. *PLoS One* 2011, 6(2): 17-21.
137. Ogden CL, Carroll MD, Kit BK, Flegal KM. Prevalence of childhood and adult obesity in the united states, *Jama* 2014, 311(8): 14-26.

138. Shields M, Tremblay MS. Canadian childhood obesity estimatesbased on who, ıotf and cdc cut-points. *Int J Pediatr Obes* 2010, 5(3): 73-9.
139. Rivera JA, Cossio TG, Pedraza LS, Aburto TC, Sanchez TG, Martorell R. Childhood and adolescent overweight and obesity in latin america: a systematic review. *The lancet Diabetes &endocrinology* 2014, 2(4): 32-40.
140. Schultz R. Prevalences of overweight and obesity among children in remote aboriginal communities in central Australia. *Rural Remote Health* 2012, 12: 66-72.
141. Roberts C, Currie C, Samdal O, Currie D, Smith R, Maes L. measuring the health and health behaviours of adolescents through cross-national survey research: recent developments in the health behaviour in school-aged children (hbsc) study. *Journal of Public Health* 2007, 15(3): 86-9.
142. Chen YC, Chen PC, Hsieh WS, Portnov BA, Chen YA, Lee YL. Environmental factors associated with overweight and obesity in taiwanese children. *Paediatr Perinat Epidemiol*. 2012, 26(6): 71-81.
143. Gözü A. Mardin ili ilköğretim okullarında 6-15 yaş grubu öğrencilerde kilo fazlalığı ve obezite prevalansı. *Tıp Araştırmaları Dergisi* 2007, 5(1): 31-5.
144. Ruiz JR, Rizzo NS, Hurting-Wennlöf A, Ortega FB, Warnberg J, Sjöström M. Reations of total physical activity and ıntensity to fitnes and fatnessin children: the europen youth heart study. *Am J Clin Nutrition* 2006, 84(2): 299-303.
145. Crimi K, Hensley LD, Finn KJ. Psychosocial correlates of physical activity in children and adolescents in a rural community setting. *International Journal of Exercise Science* 2009, 2(4): 42-50.
146. Ottevaere C, Huybrechts I, Bourdeaudhuij ID, Sjöström M, Ruiz JR, Ortega FB, Hastgrömer M, Widhalm K, Molnar D, Moreno LA, Beghin L, Kafatos A, Polito A, Manios Y, Gomez DM, Henauw SD. Comparison of the ıpaq-a and actigraph in relation to vo2 max among european adolescents: the helena study. *Journal of Science and Medicine in Sport* 2011, 14: 317-24.
147. Hagströmer M, Bergman P, Bourdeudhuij ID, Ortega FB, Ruiz JR, Manios Y, Rey-Lopez JP, Phillipp K, Berlepsch J, Sjöström M. Concurrent validity of a modified version of the ınternational physical activity questionnaire (ıpaq-a) in european adolescents: the helena study. *International Journal of Obesity* 2008, 32: 42-8.

148. Ulusoy C. 14-17 Yaş Arasındaki Gençlerin Fiziksel Uygunluklarının ve Günlük Aktivite Düzeylerinin Belirlenmesi. Yakın Doğu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Programı. Yüksek Lisans Tezi, Lefkoşa: Yakın Doğu Üniversitesi, 2013.
149. Allison KR, Dwyer JJ, Goldenberg E, Fein A, Yoshida KK, Boutiller M. Male adolescents reasons for participating in physical activity, barriers to participation and suggestions for increasing participation. *Spring* 2005, 40(157): 70-85.
150. Aktaş D, Öztürk F.N, Kapan Y. Adölesanlarda obezite sıklığı ve etkileyen risk faktörleri, beslenme alışkanlıklarının belirlenmesi. *TAF Prev Med Bull* 2015, 14 (5): 12-21.
151. Yılmaz S. Erzurum İl Merkezi'nde Öğrenim Gören Lise Öğrencilerinde Obezite Prevalansı ve Etkili Faktörler. Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı. Uzmanlık Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi, 2015.
152. Özilbey P. İlköğretim 1.Kademe Öğrencilerinden Obezit Prevelansının Belirlenmesi ve Beslenme Alışkanlıklarının İncelenmesi. Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, 2013.
153. Uskun E, Öztürk M, Kişioğlu NA, Kırbıyık S. ve Demirel R. İlköğretim Öğrencilerinde Obezite Gelişimini Etkileyen Risk Faktörleri. *S.D.Ü. Tıp Fakültesi Dergisi* 2005, 12(2): 5-19.
154. Dişçigil G, Tekin N, Söylemez A. Obesity İn Turkish Children And Adolescents: Prevalance and Non-Nutritional Correlates İn An Urban Sample. *Child: Care Health and Development* 2009, 35(2): 8-15.
155. Karahan FF. Erzincan İl Merkezi'nde Öğrenim Gören Ortaokul Öğrencilerinde Obezite Prevalansı ve Etkili Faktörler. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Halk Sağlığı Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi, 2015.
156. Aslan D, Gürtan E, Hacim E, Karaca N, ġenol E, Yıldırım E. Ankara'da eryaman sağlık ocağı bölgesi'nde bir lisenin ikinci sınıfında okuyan kız öğrencilerin beslenme durumlarının ve bazı antropometrik ölçümlerinin değerlendirmeleri. *C. Ü. Tıp Fakültesi Dergisi* 2003, 25(2): 55-62.

157. Kaya R. Edirne İl Merkezinde İlköğretim Okullarındaki Öğrencilerde Beslenme-Obezite-Fiziksel Aktivite İlişkisinin Değerlendirilmesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Halk Sağlığı Ana Bilim Dalı. Yüksek Lisans, Edirne: Trakya Üniversitesi, 2008
158. Merder Coşkun D. Çocuk ve Ergenlerde Kas-İskelet Sistemi Muayene Bulgularının Obezite ile İlişkisi. Tıp Fakültesi, Aile Hekimliği Anabilim Dalı. Uzmanlık Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi, 2015.
159. Skeleton JA, Rudolph CD. Overweight and Obesity. In: Kliegman RM, Berhman RE, Jenson HB, Stanton BF (Eds). *Nelson's Textbook of Pediatrics*, 18th Ed. Philadelphia: Elsievier Publications, 2007: 42-132.
160. States of Arkansas. The İmpact of Obesity: Economics, Health, Prevention and Treatment. Presented by Obesity Task Force. at:htpp://www.brfss.arkansas.gov/ pdf/ obesity _report.pdf. 2000. 18 Mayıs 2018.
161. Koçoğlu G, Özdemir L, Sümer H, Demir DA, Çetinkaya S, Polat HH. Prevalence of obesity among 11-14 years old students in sivas-turkey. *Pakistan Journal of Nutrition* 2003, 2(5): 292-5.
162. Akman M, Demireli O, Çivi S. Konya'da farkli sosyoekonomik düzeylere sahip iki ilkokuldaki öğrencilerin beslenme durumu ve fiziksel gelismelerininetkilesimi üzerine bir arastirma. *Beslenme ve Diyet Dergisi* 1988, 17: 47-57.
163. Akyol N. Okul Öncesi ve İlkokul Çocuklarında Obezite Prevalansının Belirlenmesi, Obezlerde Psikolojik Bozuklukların Tespiti, Serum Lipid ve Askorbik Asit Düzeyleri ile Kan Basıncı Arasındaki İlişkinin Araştırılması. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Nutrisyon ve Metabolizma Programı. Doktora Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi, 1996.
164. Akarca NN. Diyarbakır İl Merkezindeki Adolesan Öğrencilerde Obezite Sıklığı. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Diyarbakır: Dicle Üniversitesi, 2010.
165. Kendirli H, Kut A, Bakar C, Akgün HS. Ankara İlinde Üç İlköğretim Okulunda Çocuklarda Obezite Prevalansı ve Etkileyen Faktörler. XI. Ulusal Halk Sağlığı Kongresi, Kongre Kitabı, Denizli, 2007: 178.
166. Pirinçi E, Durmuş B, Açık A, Gündoğdu C. Elazığ İli Merkezi İlköğretim Öğrencilerinde Aşırı Kiloluluk, Obezite Prevalansı. XII. Ulusal Halk Sağlığı Kongresi, Kongre Kitabı, Ankara, 2008: 378.

167. Öztora S. İlköğretim Çağındaki Çocuklarda Obezite Prevalansının Belirlenmesi ve Risk Faktörlerinin Araştırılması. Uzmanlık Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi, 2005.
168. Süzek H, Arı Z, Uyanık BS. Muğla'da yaşayan 6-15 yaş okul çocuklarında kilo fazlalığı ve obezite prevalansı. *Türk Biyokimya Dergisi* 2005, 30(4); 290-5.
169. Barlow SE, Dietz WH. Obesity evaluation and treatment: expert committee Recommendations. *Pediatrics* 1998, 2: 37.
170. Mısırlıoğlu ED, Çakır B, Albayrak M, Evliyaoğlu O. Okul çocuklarında beslenme bozuklukları: boy kısalığı ve obezite. *Kırıkkale Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi* 2007, 9(1): 7-10.
171. Du Rant RH, Baranowski T, Johnson M, Thompson WO. The relationship amaong television watching, physical activity and body composition of young children. *Pediatric* 1994, 94(4): 449-55.
172. Hallström L, Labayen I, Ruiz JR, Patterson E, Vereecken CA, Breidenassel C, Gottrand F, Huybrechts I, Manios Y, Mistura L, et al. Breakfast consumption and cvd risk factors in european adolescents: the helena (healthy lifestyle in europe by nutrition in adolescence) study. *Public Health Nutr* 2013,16(1): 296-305.
173. Arslan P, Samur G, Yıldız E, Mercanlıgil SM, Köksal G. 5-20 Yaş Grubu Çocuk ve Adolesanların Bazı Antropometrik Ölçümleri ile Beslenme Alışkanlıklarının Değerlendirilmesi. 3. Ulusal Obezite Kongresi, Antalya: 2004.
174. Turan T, Ceylan SS, Çetinkaya B, Altundağ S. Meslek lisesi öğrencilerinin obesite sıklığının ve beslenme alışkanlıklarının incelenmesi. *TAF Preventive Medicine Bulletin* 2009, 8(1): 5-12.
175. Neutzling MB, Taddei JA, Gigante DP. Risk factors of obesity among brazilian adolescents: a case-control study. *Public Health Nutr* 2003, 6: 743-9.
176. Esmailzadeh L. Ankara'da Farklı Sosyo Ekonomik Düzeyindeki Öğrencilerin Obezite (Şişmanlık) Prevalansı ve Etkileyen Faktörler. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi, 1994.
177. Kaya NÇ. Güneydoğu Anadolu Bölgesindeki Hanelerin Sosyo Ekonomik Düzeylerine Göre Beslenmedeki Tüketim Kalıpları. Uluslararası Ev Ekonomisi Kongresi, Sürdürülebilir Gelişme ve Yaşam Kalitesi, 22-24 Mart 2016: 260-76.

TÜRKİYE'DE PERFORMANS TENİSİ YAPAN SPORCULARIN TENİSE BAŞLAMA NEDENLERİ VE BEKLENTİLERİ

SERHAT DOĞU GÜNDOĞDU
DOÇ.DR. MUSTAFA ZAHİT ERARSLAN

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Türkiye'de Performans Tenisi Yapan Sporcuların Tenise Başlama Nedenleri Ve Beklentileri - (Diyarbakır Örneği)

Yazarlar: Serhat Doğu GÜNDOĞDU - Mustafa Zahit ERARSLAN

ISBN: 978-605-2308-95-0

1. Baskı: Aralık - 2019

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir.
EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

SAYFA

İÇİNDEKİLER vii
ÖZET ix
SUMMARY xi
GİRİŞ 1
1.TENİS SPORUNUN TARİHSEL GELİŞİMİ 3
1.1.Tenisin Oyunu 3
1.2. Dünya'da Tenis 3
1.3. Türkiye'de Tenis 6
1.4. Tenis Sahasının Ölçüleri ve Çeşitleri 6
1.5. Tenis Oyun Kuralları 8
2.SPORA BAŞLAMA NEDENLERİ VE BEKLENTİLERİ 11
2.1. SPORDA YÖNELME 11
2.1.1. Elit Sporcu ve Spora Yönelme 11
2.1.2. Sosyal Çevre ve Spora Yönelme 11
2.1.3 Aile ve Spora Yönelme 12
2.1.4. Yakın Çevre ve Spora Yönelme 13
2.1.5. Okul Çevresi ve Spora Yönelme 14
2.1.6. Toplum Kitle İletişimi ve Spora Yönelme 16
2.2. BEKLENTİLER 16
2.2.1. Fiziksel Beklentiler 17
2.2.2. Sosyalleşme Beklentisi 17
2.2.3. Psikolojik Beklentiler 18
2.2.4. Zihinsel Beklentiler 19
2.2.5. Sağlık Beklentisi 20
2.2.6. Serbest Zaman Değerlendirme Beklentileri 21
2.3.1. Spora Katılım Nedenleri 21
2.3.2. Sporu Ayrılma Nedenleri 23

3.TÜRKİYE'DE PERFORMANS TENİSİ YAPAN SPORCULARIN TENİSE BAŞLAMA NEDENLERİ VE BEKLENTİLERİ 25
3.1. ARASTIRMANIN METODOLOJİSİ 25
3.1.1. Araştırmanın Modeli 25
3.1.2. Araştırmanın evreni Ve örneklemi 27
3.1.3. Araştırmada Kullanılan Veri Toplama ve Araçları 28
3.1.4. İşlem Ve Veri Analiz Teknikleri 29
4.BULGULAR 31
5.TARTIŞMA VE SONUÇ 41
6.ÖNERİLER 49
7.KAYNAKLAR 51
8.EKLER 59
9.ÖZGEÇMİŞ 63

7.KAYNAKLAR

KİTAPLAR

AÇIKADA Caner, Ergen Emin, **Bilim ve Spor**, Büro Tek Ofset Matbaacılık, Ankara, 1990.

AÇIKADA, Caner, ***Beden Eğitiminden Spor Eğitimine: Sporda Yeni felsefeler***. Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor II. Ulusal Sempozyumu, Bildiriler Kitabı, Milli Eğitim Bakanlığı Basımevi, Ankara, 1993.

ARACI Hikmet, **Okullarda Beden Eğitimi**, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2001.

BAYAR Perican, **Sporda Psiko-Sosyal Alanlar Seminer Kitabı**, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1997.

BİNBAŞIOĞLU Cavit, **Eğitim Psikolojisi**, Binbaşıoglu Yayınevi, Ankara 1982.

BİLGİN Vedat, ***Yapısal Özellikler İtibari ile Ailenin Görünümü***, Aile Yıllık Yazıları, TC Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları, Ankara, 1991.

ÇAKMAKLI Kemal, **Anne-Baba Olmak**, TC. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları, Kılıçaslan Matbaacılık, Ankara, 1992.

ERKAL Mustafa, **Sosyolojik Açıdan Spor**, Kutsun Matbaa ve Reklamcılık Merkezi, İstanbul, 1993.

ERKAL Mustafa E, Dursun Ayan, Özbay Güven, **Sosyolojik Açıdan Spor**, Der yayınları, Eren Ofset, İstanbul, 1998.

FICHTER Joseph, Çev. ÇELEBİ Nilgün, **Sosyoloji Nedir**, Atilla Kitapevi, Ankara, 1994.

HAZAR Muhsin, **Beden Eğitimi ve Sporda Oyunla Eğitim**, Tutibay Yayınları, Saray Matbaası, Ankara, 2000.

İKİZLER Hüseyin Can, **Sporda Sosyal Bilimler**, Alfa Basım Yayım, Bursa, 2000.

KABASAKAL Adnan, **Tenis Nasıl Oynanır**, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul 2006.

KALE Rasim, Erşen Engin, **Beden Eğitimi ve Spor Bilimlerine Giriş**, Nobel Yayım Dağıtım, Ankara, 2003.

KERMEN Osman, **Tenis Teknik ve Taktikleri**, 2. Baskı, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2002.

KERMEN Osman, **Tenis Teknik ve Taktikleri**, Nobel Yayın Dağıtım, İstanbul, 1996.

KILBAŞ Şükran, **Rekreasyon**, Anaca Yayınları, Adana, 2001.

KILCIGİL Ertan, **Sosyal Çevre Spor İlişkileri**, Bağırgan Yayınevi, Ankara, 1998.

KORKMAZ Nimet Haşil, **Tenis Alıştırma Örnekleri**, Nilüfer Spor Yayınları Bursa,1998.

MENGÜTAY Sami, **Çocuklarda Hareket Gelişimi ve Spor**, Morpa Kültür yayınları, İstanbul, 2005.

MURATLI Sedat, **Çocuk ve Spor**, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2003.

MİRZEOĞLU Nevzat, **Meslek Seçimi ve Spor Bilimlerinde Meslek Alanları**, Editör: Nevzat Mirzeoğlu, Spor Bilimine Giriş, Bağırgan Yayınevi, Ankara, 2003.

ÖZTÜRK Füsun, **Toplumsal Boyutlarıyla Spor**, Bağırgan Yayınevi, Ankara, 1998.

YETİM Ahmet Azmi, **Sosyoloji ve Spor**, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul, 2006.

YILDIZ Doğan, **Türk Futbol Tarihi**, Eko Matbaası, İstanbul, 1979.

YÖRÜKOGLU Atalay, **Aile ve Çocuk**, Aydın Kitapevi yayınları, Ankara, 1983.

ZORBA Erdal, **Yaşam Boyu Spor**, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2006.

MAKALELER

AKANDERE Mahibe, Baştuğ Gülsüm, Akdoğan Zekeriya, "Erkek Maratoncularda Sosyal Çevre Ve Ekonomik Durumun Spora Yönelmeye Etkisi", **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 2009, 22; 459-466.

ATASOY Berkant, KUTER Füsun Öztürk, "Küreselleşme ve Spor", **Eğitim Fakültesi Dergisi**, 2005, 18,1, 11-22.

BAYRAKTAR Barış, SUNAY Hakan, '' Elit Bayan ve Erkek Voleybolcuların Voleybol Sporuna Yönlenmelerine Neden Olan Unsurlar İle Beklentileri'', **8. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi Kitapçığı,** 2004, 78, 17-24.

BAYRAKTAR Barış, Sunay Hakan, "Türkiye'de Elit Bayan ve Erkek Voleybolcuların Spora Başlamasına Etki Eden Unsurlar ve Spordan Beklentileri", **SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi** 2007, 5, 2.

OYAR Zeynep Bediz, Aşçı F. Hülya, Çelebi Müberra, Mülazımoğlu Özgür, Spora katılım ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışması, **Spor Bilimleri Dergisi**, 2001,12, 2, 21-32.

ÖZBEK Oğuz, Şanlı E, "Karate Branşındaki Üniversite Elit Sporcularının Bu Branşa Yönelme Nedenleri Ve Beklentileri", **Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi,** 2011, 5, 3.

PEHLİVAN Zekai, "Participation motivations of Turkish youths who participated in interschool sport competitions organized high level competitive and recreational", **10 th International Sport Sciences Congress Proceedings-II,** 2008.

SALMAN Özgür, SUNAY Hakan, "Ankara'da 14-16 Yaş Arası Basketbolcuların Basketbola Başlama Nedenleri ve Beklentileri", **Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi,** 2012, 10, 1, 25-34.

SUNAY Hakan, "Türkiye'de Sporun Yaygınlaştırılması Kapsamında Çağdaş Spor Yöneticilerinin Rolü ve Önemi", **7.Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi Kitapçığı**, 2002, Antalya.

SUNAY Hakan, SARACALOGLU Seda, ''Türk Sporcusunun Spordan Beklentileri ile Spora Yönelten Unsurlar'' **Ankara Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Spormetre Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi**, 2003.

ŞEBİN Kenan, SERARSLAN Zahit, Tozoğlu Erdoğan, Katkat Dursun, Kızılet Ali, "Spor Yapan Üniversite Öğrencilerinin Spora Başlamaya Spor Yapma Nedenlerine İlişkin Görüşleri", **Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi**, 2007.

ŞİMŞEK Deniz, Gökdemir Kadir, "Ortaöğretimde Atletizm Yapan Sporcu Öğrencilerin Atletizm Branşına Yönelme Nedenleri Ve Beklentileri", **Spormetre Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi,** 2006.

ŞİRİN Erkan Faruk, "Futbolcu kızların (12-15 yaş) spora katılım motivasyonlarının belirlenmesi", **Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi**, 2008.

TATAR Mustafa, ''Öğretmen beklentisi'' **Yüzüncü Yıl Üniversitesi Elektronik Eğitim Fakültesi Dergisi**, 2005.

Tsai, E.H.L.A, "Cross-Cultural Study of the Influence of Perceived Positive Outcomes on Participation in Regular Active Recreation", **Hong Kong and Australian University Students, Leisure Sciences,** 2005.

YILDIRIM Yücel, Sunay Hakan, "Türkiye'de Performans Tenisi Yapan Sporcuların Tenise Başlama Nedenleri Ve Beklentileri", **Spormetre Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi**, 2009, 7,3, 103-109.

TEZLER

AKÇA Şelale Nevzat, Özel Spor Merkezlerine Üye Olan Bireylerin Spora Yönelme Nedenleri ve Beklentilerinin Gerçekleşme Düzeyleri, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü 2012, **(Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi).**

EROĞLU Erhan, Spor Merkezlerinde Üyelik Yenilemelerini Etkileyen Faktörlerin Araştırılması, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, 2006, **(Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi).**

GÖRGÜT İlyas, 11-14 Yaş Grubu Hentbolcuların Spora Başlama Nedenleri Ve Yaşam Doyumlarının İncelenmesi, İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2012, **(Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi).**

GÖKGÖNÜL Nihan, Minik tenisçilerin (9-12 yaş) müsabaka dönemi sezonal güç değişimleri ve bazı fizyolojik parametrelerdeki değişimlerinin incelenmesi, Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2008, **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi).**

GÜL Mine, Tenis müsabakalarındaki sayıya götüren taktik oyun stratejilerinin incelenmesi, Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2008, **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**.

İMAMOĞLU Recep, Samsun ilinde Tenis Sporu ile Uğraşanların Bu Sporu Seçme Sebeplerinin Araştırılması, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Dumlupınar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü 2009, **(Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi)** .

KILIÇ Kenan, Harcanabilir Gelirin Artmasının Sportif Rekreasyona Katılıma Olan Etkisinin Araştırılması (İstanbul Örneği), Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, 2006, **(Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi).**

KİLİT Bülent, Elit Türk tenisçilerin müsabaka ortamındaki taktik durumlarının 5 oyun durumu açısından analizi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2009, **(Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi).**

MAMAK Hüdaverdi, Zonguldak'ta Spora Katılımın Sosyo-Ekonomik Boyutu (Orta Öğretim Gençliği Üzerine Bir Araştırma), Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, 2000, **(Yayınlanmış Yüksek lisans Tezi).**

ÖZTÜRK Tarık, Tenise Yeni Başlayan 6-12 Yas Arası Sporcuların Tenisi Seçme Nedenleri ve Sosyoekonomik Düzeyleri, Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Antrenörlük Eğitimi Bölümü, 2004, **(Lisans Bitirme Tezi).**

YILDIZ Gökhan Hakan, Ortaöğretim Kurumları Spor Alanında Okuyan Öğrencilerin Spora Başlama Ve Bu Alanı Seçme Nedenleri İle Beklentileri (Ankara İli Örneği), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi Ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı, 2006 **(Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi)**.

İNTERNET KAYNAKLARI

https://tr.wikipedia.org/wiki/Tenis(Erişim tarihi:01.12.2016)

https://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa82.htm (Erişim tarihi: 21.12.2016).

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=BEKLENT%C4%B0,2017 (Erişim tarihi:10.11.2016).

http://tyf.gov.tr/Images/murat/Sporcular%20ic%C3%8C%C2%A7in%20Psikoloji%20Ve%20Beslenme_son1.pdf (Erişim tarihi:02.02.2017)

http://w3.balikesir.edu.tr/~msackes/wp/wp-content/uploads/2012/03/BAY-Final-Konulari.pdf (Erişim tarihi:10.10.2016)

YÜZME SPORUNA KATILIMDA AİLENİN ETKİSİNİN İNCELENMESİ

KÜBRA ÖZSANDIKÇI

DR. ÖĞR. ÜYESİ HALİT SUİÇMEZ

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Yüzme Sporuna Katılımda Ailenin Etkisinin İncelenmesi

Yazarlar: Kübra ÖZSANDIKÇI - Halit SUİÇMEZ

ISBN: 978-605-2308-96-7

1. Baskı: Aralık 2019

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir.
EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ ..... **V**

İÇİNDEKİLER ..... **VII**

ÖZET ..... **XI**

SUMMARY ..... **XIII**

TABLOLAR LİSTESİ ..... **XV**

KISALTMALAR LİSTESİ ..... **XVI**

GİRİŞ **1**

BİRİNCİ BÖLÜM **5**

1. ARAŞTIRMA İLE İLGİLİ BİLGİLER **5**

1.1. ARAŞTIRMANIN AMACI **5**

1.2. ARAŞTIRMANIN PROBLEMI **5**

1.3. ARAŞTIRMANIN ALT PROBLEMLERI **5**

1.4. ARAŞTIRMANIN DENENCELERI **6**

İKİNCİ BÖLÜM **7**

2. YÜZME **7**

2.1. YÜZMENIN TANIMI **7**

2.2. YÜZMENIN TARIHÇESI **7**

2.3. YÜZME STILLERI **10**

2.3.1. SERBEST TEKNIK 10

2.3.2. SIRTÜSTÜ TEKNIK 10

2.3.3. KURBAĞALAMA TEKNIK 11

2.3.4. KELEBEK TEKNIK 11

2.4. YÜZMENIN FAYDALARI 12

2.4.1. KALP-DOLAŞIM SISTEMI ÜZERINDEKI ETKILERI 12

2.4.2. SOLUNUM SISTEMI ÜZERINDEKI ETKILERI 13

2.4.3. SINIR SISTEMI ÜZERINDEKI ETKILERI 14

2.4.4. KAS - İSKELET SISTEMI ÜZERINDEKI ETKILERI 15

2.5. SPORA YÖNLENDIRMEDE AILE FAKTÖRÜ 16

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM 23

3.1. YURT DIŞINDA YAPILAN ARAŞTIRMALAR 23

3.2. YURT İÇINDE YAPILAN ARAŞTIRMALAR 25

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM 29

4.1. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMI 29

4.2. ARAŞTIRMA GRUBU 29

4.3. VERI TOPLAMA ARACI 29

4.4. VERILERIN ANALIZI 31

BEŞİNCİ BÖLÜM 33

5.1. ÇOCUKLARIN VE ANA-BABALARIN DEMOGRAFIK ÖZELLIKLERI 33

5.2. GNA İFADE PUANLARI ANALIZ SONUÇLARI 35

5.3. KPA İFADE PUANLARI ANALIZ SONUÇLARI 36

SONUÇ VE ÖNERİLER 51

YARARLANILAN KAYNAKLAR 55

EKLER 59

ÖZGEÇMİŞ 63

YARARLANILAN KAYNAKLAR

Aile ve Toplum Eğitim–Kültür Ve Araştırma Dergisi, Temmuz-Ağustos-Eylül–2006, 8.

Aslan, M. Fahrettin (2002), **Kocaeli Bölgesi İlköğretim Okullarında Okuyan Öğrencilerin Spora Yönelmelerinde Ailenin Beden Eğitimi Öğretmeni ve Çevrenin Etkileri, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Kocaeli Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Baltacı, A. Kasım (1980), **Çocuklarda Yüzme Egzersizinin Solunum Parametrelerine Etkisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Baltacı, Gül (2008), **Fiziksel Aktivite Bilgi Serisi**, Şubat, (10), Ankara.

Bozdoğan, Ahmet (2003), **Yüzme Fizyolojisi-Mekanik-Metod**, (210),

İstanbul (2005), **Yüzme**, İstanbul.

Çetinkaya, Servet (2004-2005), **Yüzme ders Notları**, Trakya Üniversitesi, (26)

Emily M. (2008), **Faber A Research Paper Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Master ofScience Degree Guidance and Counseling**.

Güner, Yeliz Merve (2007), **Yayınlanmamış Lisans Bitirme Tezi**, Ankara.

Günay, Erkan (2008), **Düzenli Yapılan Yüzme Antrenmanlarının Çocukların Fiziksel ve Fizyolojik Parametreleri Üzerine Etkisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.**

Görücü, Alparslan (2001), **Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokullarında Okuyan Öğrencilerin Spor Yapma Amaçları ve Spora Yönlendirilmelerinde Etken Olan Faktörler** (Konya Örneği), Yüksek Lisans Tezi, Konya.

Kayıkçı, Nilgün (2006), **7-12 Yaş Grubu Çocukların Okul Dışı Sportif Etkinliklerinde Ailelerin Destek ve Baskıları İle Bunun Çocuk Üzerindeki Etkileri** (Ankara İli Örneği) Ankara.

Kalkavan, Aslan (2004), **Yüzme ders Notları**, (67) Kütahya.

Kılcıgil, Ertan (1998), **Elit Sporcuların Sosyal Çevreyle İlişkisi ve Sosyal Çevrenin Spora Yönelmeye Etkisi**, Doktora Tezi, İstanbul.

Kotan, Çiğdem. (2007), **İlköğretim Okullarında Okuyan Sporcu Öğrencilerin Spor Yapmalarında Okul ve Aile Faktörünün Etkisi** (Sakarya İl Örneği) Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi.

Öncü, Erman (2007), **Ana-Babaların Çocuklarının Beden Eğitimi Dersine Katılımına Yönelik Tutumları ve Beklentileri, Yayınlanmamış Doktora Tezi**, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Öztürk Füsun (1998), **Toplumsal Boyutlarıyla Spor,** Bağırgan Yayımevi, Ankara.

Rick H. Hoyle, Stephen S. Leff (1997), **The Role of Parental Involvement in Youth Sport Participation and Performance by**.

Soydan, Seçkin (2006), **12-14 Yaş Grubu Bayan Sporcularda Klasik ve Vücut Ağırlığıyla Yapılan 8 Haftalık Kuvvet Antrenmanlarının 200m. Serbest Yüzmedeki Geçiş Derecelerine Etkisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi**, Kocaeli Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Urartu, Ümit (1995), **Yüzme Teknik Taktik Kondüsyon**, (10)

İstanbul. Tükenmez, Metin (2009), **Toplumbilim ve Spor**,

Şubat, İstanbul.

Wuerth ve Arkadaşları, (2002), **Parental involvement and athletes' career in youth sport S. Wuerth a, M.J. Lee b, D. Alfermann Faculty of Sport Science**, University of Leipzig, Leipzig, Germany Chelsea School Research Centre, University of Brighton, Eastbourne, UK Received 22 March 2002; received in revised form 19 August 2002; accepted 18 September 2002

Ali Rıza Altay, www.populermedikal.com/diyetegzersiz/yuzme2.asp Dr. Ali Rıza Altay (18.02.2009).

Hendley, http://www.lib.ncsu.edu/theses/available/etd-04272005-113829, (18.02.2009)

Mustafa Erhan Eriş, www.denizliyuzme.com (21.10.2009).

RichardStratton, http://www.youth-sports.com/getpage.cfm?file=/topics/061998–3.htmluserid=433932767 Şubat (15.05.2009)

http://www.sporbilim.com/index.php?s=detay&id=145 (15.05.2009).

http://www.akademiyuzmeokulu.com/goster.php?id=12 (19.03.2009).

http://www.balkanspor.com/yuzme.htm (17.02.2009).

http://www.turkcebilgi.com/y%FCzme/ansiklopedi (21.10.2009).

http://www.hitara.com/resimli/spor/su-sporlari/yuzme-nedir/yuzmecom.html (03.02.2009).

http://www.bedenegitimi.s5.com/yuzmenin%20tarihi.htm (21.10.2009).

http://www.yuzme.info/YuzmeSporTarihce.php (21.10.2009).

http://www.sporakademisi.net/yuzmede_ilkler-164.html (21.10.2009).

http://www.turkyuzme.com/yuzmeakademik/turkiyedeyuzme.htm (15.05.2009).

http://www.bilimselyuzme.com/Document.asp?id=35 (19.03.2009).

http://www.yuzme.com (03.02.2009).

STRATEJİK PLANLAMA, ÜNİVERSİTELER VE SPOR

Dr. Öğr. Üyesi Murat ASLAN

Editör:
Prof. Dr. Sema ALAY ÖZGÜL

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Stratejik Planlama, Üniversiteler ve Spor

Yazar: Dr. Öğr. Üyesi Murat ASLAN

Editör: Prof. Dr. Sema ALAY ÖZGÜL

ISBN: 978-605-2308-94-3

1. Baskı: Aralık 2019

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir.
EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI

ASLAN, Murat
Stratejik Planlama, Üniversiteler ve Spor
1. Basım, VIII + 102 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. Stratejik Planlama, 2. Üniversiteler, 3. Spor

Dizgi / Mizanpaj: SRA Grafik Tasarım Dizgi Merkezi (www.dizgimerkezi.com)

Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00

www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR ..... **III**
ÖNSÖZ ..... **V**
İÇİNDEKİLER ..... **VII**
1. GİRİŞ VE AMAÇ **1**
2. GENEL BİLGİLER **7**
2.1. Strateji 7
2.2. Stratejik Yönetim 13
2.3. Planlama 15
2.4. Stratejik Planlama 17
2.4.1. Stratejik Planlama Süreci 22
2.4.2. Stratejik Planlamanın Geleneksel Planlamadan Farkı 28
2.4.3. Stratejik Planlamanın Kurumsal Katkısı 30
2.4.4. Stratejik Planlama Kavramının Türkiye'deki Gelişim Süreci 34
2.4.5. Stratejik Planlamanın Türkiye'deki Yasal Alt Yapısı 37
2.4.6. Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu (KMYKK) 38
2.4.6.1. Kamu İdarelerinde Stratejik Planlamaya İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik 39
2.4.6.2. Strateji Geliştirme Birimlerinin Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik 41
2.4.6.3. Kamu İdareleri İçin Stratejik Planlama Kılavuzu, 2. Sürüm 41
2.4.7. Stratejik Planlama ve Üniversite İlişkisi 42
2.4.8. Stratejik Planlama ve SKSD İlişkisi 47
2.4.9. Alanyazında Stratejik Planlama Kavramı 51
3. GEREÇ VE YÖNTEM **58**
3.1. Evren ve Örneklem 58
3.2. Ölçme Aracı 58
3.3. İşlem Yolu 59
3.4. Verilerin Çözümlenmesi 59
4. BULGULAR **60**
4.1. Betimsel İstatistik Bulguları 60
4.2. Hipotez Testi Bulguları 63
5. TARTIŞMA **79**
6. SONUÇ **87**
7. KAYNAKLAR **91**

7. KAYNAKLAR

Acar İA, Gençtürk M, Göktepe Ö, Keçeci D, Kırdemir V, Yılmaz C. Üniversitelerde Stratejik Planlama Sürecinde Eğitime Yönelik Sürdürülebilir Kalite Uygulamaları-Süleyman Demirel Üniversitesi Örneği. V. Ulusal Üretim Araştırmaları Sempozyumu Kongre Bildirisi, İstanbul Ticaret Üniversitesi 2005.

Ağaoğlu YS, Eker H. Türkiye'deki Üniversitelerin Sağlık, Kültür ve Spor Dairelerinin İşlevsel Yönden İncelenmesi. Spormetre, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi 2006; 4: 131-134.

Aktan CC. Stratejik Yönetim ve Stratejik Planlama. ÇEİS-Çimento Endüstrisi İşverenleri Sendikası, Çimento İşveren Dergisi 2008; 22(4): 4-21.

Allison M, Kaye J. Strategic Planning for Nonprofit Organizations: A Practical Guide and Workbook. Second Edition. Hoboken, New Jersey, Usa: Wiley; 2005.

Almani AM, Esfaghansary MG. Strategic Planning: A Tool for Managing Organizations in Competitive Environments. Australian Journal of Basic and Applied Sciences 2011; 5(9): 139-149.

Ansoff HI. Strategic Issue Management. Strategic Management Journal 1980; 1: 131-148.

Arap SK. Türkiye Yeni Üniversitelerine Kavuşurken: Türkiye'de Yeni Üniversiteler ve Kuruluş Gerekçeleri. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi 2010; 65(1): 1-29.

Argon T, Köşterelioğlu MA. Üniversite Öğrencilerinin Üniversite Yaşam Kalitesi ve Fakülte Kültürüne İlişkin Algıları. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi 2009; 8(30): 43-61.

Arıbaş NN. Kamuda Stratejik Planlamanın Katılımcılık Boyutu. Akademik Yaklaşımlar Dergisi Journal of Academic Approaches 2013; 4(1): 1-82.

Aslan, M., Alay Özgül, S., Karakılıç, M. Stratejik Planlama Süreci Kişisel-Değerlendirme Ölçeği (SPSKDÖ): Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. Ankara Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 2015, 13 (1), 1-10.

Asunakutlu T. Örgütsel Güvenin Oluşturulmasına İlişkin Unsurlar ve Bir Değerlendirme. Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 2002; Güz (9): 1-13.

Aswathappa K, Reddy GS. Strategic Management: Concepts and Cases. India: Himalaya Publishing House; 2009.

Aşgın S, Görgün S, Altay Ü. Kamuda Stratejik Planlama. T.C. İçişleri Bakanlığı, Strateji Geliştirme Başkanlığı, Ankara 2006; 1-94.

Aşgın S. Stratejik Yönetim. T.C. İçişleri Bakanlığı, Strateji Geliştirme Başkanlığı, Ankara 2008; 1-82.

Aşgın S. Ülkemizde Stratejik Planlama Kavramının Gelişmesi. Türk İdare Dergisi 2012; 7-20. http://www.tid.gov.tr/makaleler, Son Erişim Tarihi: 4.12.2012.

Basım HN, Argan M. Spor Yönetimi. 1. Baskı. Ankara: Detay Yayıncılık; 2009.

Baskan GA. Yükseköğretimde Stratejik Planlama. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi 1993; 26(2): 367-377.

Bedir E. Yirmibirinci Yüzyılda İstihdamın Artan Önemi ve Eğitim-İstihdam İlişkisi. Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi 2002; Özel Sayı: 53-64.

Bolay SH. Çağdaş Üniversitede Neler Önem Kazanmaktadır? Yükseköğretim ve Bilim Dergisi 2011; 1(3): 105-112.

Bracker J. The Historical Development of the Strategic Management Concept. Academy of Management Review 1980; (5)2: 219-224.

Bryson JM. Strategic Planning for Public and Nonprofit Organizations. Long Range Planning 1988; 21(1): 73–81.

Bryson JM. Strategic Planning for Public and Nonprofit Organizations: A Guide to Strengthening and Sustaining Organizational Achievement. California: Jossey-Bass Inc., Publishers; 1989

Bryson JM. Strategic Planning for Public and Nonprofit Organizations: A Guide to Strengthening and Sustaining Organizational Achievement. Revised Edition. San Francisco: Jossey-Bass; 1995.

Bryson JM. Strategic Planning for Public and Nonprofit Organizations: A Guide to Strengthening and Sustaining Organizational Achievement. 3rd Edition. San Francisco: John Wiley and Sons; 2004.

Bryson JM, Alston FK. Creating Your Strategic Plan: A Workbook for Public and Nonprofit Organizations. 3rd Edition. Hoboken, Nj, Usa: Jossey-Bass; 2011.

Bryson JM, Crosby BC, Bryson JK. Understanding Strategic Planning and the Formulation and Implementation of Strategic Plans as a Way of Knowing: The Contributions of Actor-Network Theory. International Public Management Journal 2009; 12(2): 172-207.

Büyüköztürk Ş. Sosyal Bilimler için Veri Analizi El Kitabı, İstatistik, Araştırma Deseni, SPSS Uygulamaları ve Yorum. Genişletilmiş 3. Baskı. Ankara. PEGEM Akademi Yayıncılık; 2003.

Cauwenbergh AV, Cool K. Strategic Management in a New Framework Strategic Management Journal 1982; 3: 245-264.

Connolly P. Driving Strategy for Social Impact. Strategies to Achieve Social Impact Briefing Paper, TCC Group 2011. www.tccgrp.com İnternet Sayfası, Son Erişim Tarihi: 15.09.2013.

Cothran H, Clouser R. Strategic Planning for Communities, Non-Profit Organizations and Public Agencies. A Publication of the Food and Resource Economics Department, Florida Cooperative Extension Service, Institute of Food and Agricultural Sciences, University of Florida, Gainesville, FL. 2006. http://edis.ifas.ufl.edu, İnternet Sayfası, Son Erişim Tarihi: 15.09.2013.

Cotter M, Paris KA. Survey of Strategic Planning Practices in Higher Education Office of Quality Improvement, University of Wisconsin-Madison; 2007.

Çoban B, Karakaya YE. Spor Kurum ve Kuruluşları için Stratejik Yönetimin Önemi. E-Journal of New World Sciences Academy 2010; 5(2): 2b0047.

Demirdizen Ö. Stratejik Planlama, Stratejik Planlama Süreci, Hukuki Altyapısı ve Kamuda Gelişimi. Akademik Bakış Dergisi 2012; 31: 1-23.

Devlet Planlama Teşkilatı (DPT). Ekonomik Modeller ve Stratejik Araştırmalar Genel Müdürlüğü, Stratejik Planlama Dairesi Başkanlığı Stratejik Yönetim Araştırması Özet Sonuç Raporu 2006; 1-46.

Devlet Planlama Teşkilatından Stratejik Planlama Kılavuzu. Ekonomi, http://arsiv.ntvmsnbc.com/news/205586.asp#body, Son Erişim Tarihi: 19.09.2013.

Dooris MJ, Kelley JM, Trainer JF. Strategic Planning in Higher Education. New Directions for Institutional Research 2004; 123: 5-11.

Durna U, Eren V. Kamu Yönetiminde Stratejik Yönetim. Amme İdaresi Dergisi 2002; 35(1): 55-75.

Elfring T, Volverda HW. Rethinking Strategy. London, Great Britain: Sage Publications Ltd.; 2001.

Erdem A. Stratejik Yönetim ve Kamu Örgütlerine Uygulanabilirliği. Yüksek Lisans. Mersin: Mersin Üniversitesi; 2006.

Eren E. Yönetim ve Organizasyon (Çağdaş Ve Küresel Yaklaşımlar). 9. Baskı. İstanbul: Beta Yayıncılık; 2009.

Erkan V. Kamu Kuruluşlarında Stratejik Planlama: Türkiye Uygulaması ve Kuruluşlarda Başarıyı Etkileyen Faktörler. Doktora. Ankara: Hacettepe Üniversitesi; 2008.

Furrer O, Thomas H, Goussevskaia A. The Structure and Evolution of the Strategic Management Field: A Content Analysis of 26 Years of Strategic Management Research. International Journal of Management Reviews 2008; 10(1): 1–23.

Gençer RT. Ulusal Spor Federasyonlarının Spor Pazarlama Stratejileri. Yüksek Lisans. İzmir: Ege Üniversitesi; 2001.

Gençlik ve Spor Bakanlığı 2013-2017 Stratejik Planı. T.C. Kalkınma Bakanlığı Kurumsal ve Stratejik Yönetim Dairesi Başkanlığı Resmi İnternet Sayfası: http://www.sp.gov.tr/tr/stratejik-plan/s/835/genclik+-ve+spor+bakanligi+2013-2017. Son Erişim Tarihi: 18.10.2013

Gerçek Z. Bütün, Parçaların Toplamından Daha Fazladır. Yükseköğretim ve Bilim Dergisi 2011; 1(1): 39-42.

Girginer N. Eğitim-İşgücü İlişkileri Açısından Türkiye'nin AB Üyesi Ülkelerle Karşılaştırılması. International Journal of Economic and Administrative Studies 2013; 5(10): 91-102.

Gizir CA. Stratejik Planlama: Orta Doğu Teknik Üniversitesi Psikolojik Danışma ve Rehberlik Merkezi Örneği. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi 2005; 43: 309-325.

Gunn RA. An Organization that Doesn't Plan its Future isn't Likely to Have One. Strategic Futures Principal 2011; http://www.strategicfutures.com: Son Erişim Tarihi: 5 Kasım 2011

Gunn R, Williams WIL. Strategic Tools: An Empirical Investigation into Strategy in Practice in the UK. Strategic Change 2007; 16: 201–216.

Hacıcaferoğlu S, Gündoğdu C, Hacıcaferoğlu B. Üniversite Öğrencilerinin Spor Tesislerine ve Organizasyonlarına Karşı Düşüncelerinin Değerlendirilmesi (İnönü Üniversitesi Örneği). Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi (Journal of Sports and Performance Researches) 2012; 3(1): 42-51.

Hatten ML. Strategic Management in not-for-Profit Organizations. Strategic Management Journal 1982; 3: 89-104.

Hoşgörür V, Hoşgörür T. Planlı Dönemde Yükseköğretimdeki Gelişmeler. Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi 2011; 1(15): 111-131.

Isaac L. Online Learning for Sports Management. www.leoisaac.com/planning/index.htm, Son Erişim Tarihi: 15.06.2013.

Jemison DB. The Contributions of Administrative Behavior to Strategic Management. Academy of Management Review 1981; 6(4): 633–642.

Kamu İdareleri için Stratejik Planlama Kılavuzu 2. Sürüm. Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, Haziran 2006.

Kamu İdarelerinde Stratejik Planlamaya İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik. T.C. Resmi Gazete Tarihi: 26.05.2006, Sayısı: 26179.

Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu (KMYKK). Kabul Tarihi: 10.12.2003, T.C. Resmi Gazete Tarihi: 24.12.2003, Sayısı: 25326.

Kamuda Stratejik Planlama Modeli. www.5m.com.tr/kamuda-stratejik-planlama-modeli, 5m Bilişim Yazılım Eğitim ve Yönetim Danışmanlığı Tic. Ltd. Şti. İnternet Sayfası, Son Erişim Tarihi: 29 Aralık 2011.

Karahan A. Demografik Farklılıkların İşgücü Verimliliğine Etkisi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 2009; 21: 269-281.

Karaküçük S. Rekreasyon Boş Zamanları Değerlendirme. Üçüncü Baskı. Ankara: Gazi Kitabevi Tic. ve Ltd. Şti.; 1999.

Kavak Y. Eğitim, İstihdam ve İşsizlik İlişkileri. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 1997; 13: 21-26.

Kılıç M, Erkan V. Stratejik Planlama ve Dengeli Performans Yönetimi Yaklaşımları Bir Arada Olabilir Mi? Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi 2006; 2: 77-93.

Koçak MS, Aslan M. Türkiye'deki Üniversiteler Arasındaki Spor Faaliyetlerinin Sporcu, Antrenör ve İdareciler Tarafından Değerlendirilmesi. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi 2004; 9(4): 71-82.

Koteen J. Strategic Management in Public and Nonprofit Organizations: Managing Public Concerns in an Era of Limits. Second Edition. United States of America: Greenwood Publishing Group Inc.; 1997.

Kriemadis A. Strategic Planning in Higher Education Athletic Departments. International Journal of Educational Management 1997; 11(6): 238-247.

Kriemadis T. Strategic Planning in University Athletic Departments in the United Kingdom. The Sport Journal, http://www.thesportjournal.org 2009; 12(2).

Kriemadis T, Terzoudis C. Strategic Marketing Planning in the Sport Sector. Sport Management International Journal, Scientific Forum in Sport Management 2007; 3(1): 1-19.

Kriemadis T, Theakou E. Strategic Planning Models in Public and Non-Profit Sport Organizations. Sport Management International Journal 2007; 3(2): 27-37.

Küçüksüleymanoğlu R. Stratejik Planlama Süreci. Kastamonu Eğitim Dergisi 2008; 16(2): 403-412.

Leontiades M, Tezel A. Planning Perceptions and Planning Results. Strategic Management Journal 1980; 1: 65-75.

Memduhoğlu HB, Uçar İH. Okullarda Stratejik Planlama Algısı Ölçeği ile Stratejik Planlama Uygulamalarını Değerlendirme Ölçeğinin Geliştirilmesi. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi [Educational Administration: Theory and Practice 2012; 18(4), 545-574.

Mintzberg H. General Strategic Theory the Strategy Concept 1: Five Ps for Strategy California Management Review 1987; 11-24.

Mintzberg H. Rethinking Strategic Planning Part 1: Pitfalls And Fallacies. Long Range Planning 1994; 27(3): 12-21.

Mittenthal R.A. Ten Keys to Successful Strategic Planning for Nonprofit and Foundation Leaders. Strategies to Achieve Social Impact Briefing Paper, TCC Group 2002. www.tccgrp.com, Son Erişim Tarihi: 15.09.2013.

Montanari JR, Bracker JS. The Strategic Management Process at the Public Planning Unit Level. Strategic Management Journal 1986; 7: 251-265.

Nag R, Hambrick DC, Chen MJ. What is Strategic Management, Really? Inductive Derivatıon of a Consensus Definition of the Field. Strategic Management Journal 2007; 28: 935–955.

Neumann V, Morgensfern, O. Theory of Games and Economic Behavior (2nd Ed). Princeton: Princeton University Press; 1947.

Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı Resmi İnternet Sayfası: http://www.osym.gov.tr/belge/1-19213/2012-2013-ogretim-yili-yuksekogretim-istatistikleri.html 2012-2013 Öğretim Yılı Yükseköğretim İstatistikleri. Son Erişim Tarihi: 05.09.2013.

Özdem G. An Analysis of the Mission and Vision Statements on the Strategic Plans of Higher Education Institutions, Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri. Eğitim Danışmanlığı ve Araştırmaları İletişim Hizmetleri Tic. Ltd. Şti. 2011; 11(4): 1887-1894.

Özutku H. Örgüte Duygusal, Devamlılık ve Normatif Bağlılık İle İş Performansı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi 2008; 37(2): 79-97.

Pacios AR, Ortiz-Repiso VO. Libraries in the Strategic Plans of Spanish Universities. International Journal of Libraries and Information Services 2010; 60(4): 352–360. http://www.degruyter.com/view/j/libr.2010.60.issue-4/libr.2010.030/libr.2010.030.xml Son Erişim Tarihi: 05.09.2013.

Paksoy HM, Soysal A, Özçalıcı M. Yeni Kurulan Üniversitelerde Kurumsallaşma Süreci: Kilis 7 Aralık Üniversitesi'nde Bir Araştırma. Kilis 7 Aralık Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi; 2013. http://iibf.kilis.edu.tr/bolum/ııı06/sayfa/1817/vol1no1, Son Erişim Tarihi: 12.03.2013

Paris KA. Strategic Planning in the University. Office of Quality Improvement, University of Wisconsin; 2003. http://quality.wisc.edu/strategic-planning.htm, Son Erişim Tarihi: 05.09.2013

Pryor MG, Taneja S. Henri Fayol, Practitioner and Theoretician - Revered and Reviled. Journal of Management History 2010; 16(4): 489 – 503.

Ramasamy, T. Principles of Management. Revised Edition. India: Himalaya Publishing House; 2009.

Rao PS. Management Theory and Practice (Text And Cases). First Edition. India: Himalaya Publishing House; 2010.

Rollinson R. Management Through Applied Planning. Techmanage Newsletter 1997; 1(6). http://www.techmanage.com/articles/beacon.htm, Son Erişim Tarihi: 05.09.2013

Sağlam AÇ, Bostancı AB. Milli Eğitim Bakanlığı Merkez ve Taşra Örgütleri Yönetim Pozisyonlarında Kadınların Temsil Edilme Düzeyine Yönelik Yönetici Görüşleri. Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 2012; 5(2): 140-155.

Sallis E. Total Quality Management in Education. Second Edition. Londra: Kogan Page Limited; 1996.

Sezer Ö. Kamu Hizmetlerinde Müşteri (Vatandaş) Odaklılık: Türkiye'de Kamu Hizmeti Anlayışı Açısından Bir Değerlendirme ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi 2008; 4(8): 147–171.

Skoula E. Strategic Planning in University Sports Organizations (Members of F.I.S.U.). Yüksek Lisans. Tripolis: University of Peloponnese; 2010.

Smart C, Vertinsky I. Strategy and the Environment: A Study of Corporate Responses to Crises. Strategic Management Journal 1984: (5); 199-213.

Smircich L, Stubbart C. Strategic Management in an Enacted World. Academy of Management Review 1985; 10(4): 724–736.

Sözen T, Sunay H. Spor Federasyonları Yöneticilerinin Stratejik Planlama Uygulamalarına İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi. Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi 2010; 8(3): 119-129.

Strategic Planning Process Self-Assessment Questionnaire (SPSAQ) for Government/Federal Agencies. Strategic Futures Consulting, Inc.; 2013. www.strategicfutures.com, İnternet Sayfası, Son Erişim Tarihi: 15 Mayıs 2013.

Strateji Geliştirme Birimlerinin Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik. Bakanlar Kurulu Kararı: 6.1.2006-2006/9972, T.C. Resmi Gazete: 8.2.2006/26804

Strateji Yaşam Rehberi. İngiltere Dışişleri Bakanlığı Fonu, British Council ve T.C. Başbakanlık Strateji Geliştirme Başkanlığı ile İşbirliği İçerisinde Yürütülen Kamu İdarelerinde Stratejik Yönetim Projesi Kapsamında Çevirisi Tamamlanmıştır 2004; Temmuz: 1-204.

Şencan H. Sosyal ve Davranışsal Ölçümlerde Güvenilirlik ve Geçerlilik. Ankara: Seçkin Yayınları; 2005. *"Deniz, KZ. Uzmanlık Gerektiren Mesleklere Yönelik Bir İlgi Envanteri Geliştirme Çalışması. Doktora Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi; 2008."* adlı tezden alıntıdır.

Şengül R. Henri Fayol'un Yönetim Düşüncesi Üzerine Notlar. Yönetim ve Ekonomi, Celal Bayar Üniversitesi İİBF Dergisi 2007; 14: 1-16.

Taş HC. 5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu Bağlamında Stratejik Planlama. Türk İdare Dergisi 2005; 449(Aralık); 101-112.

http://www.tid.gov.tr/sayfalar/sayi.aspx?donem=aralık 2005, Son Erişim Tarihi: 4.12.2012.

T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Resmi İnternet Sayfası: www.kadininstatusu.gov.tr, Son Erişim Tarihi: 15.08.2013.

T.C. Başbakanlık, Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü, Mevzuat Bilgi Sistemi Resmi İnternet Sayfası: www.mevzuat.gov.tr, Son Erişim Tarihi: 15.08.2013.

T.C. Kalkınma Bakanlığı, Kurumsal ve Stratejik Yönetim Dairesi Başkanlığı Resmi İnternet Sayfası: www.sp.gov.tr, Son Erişim Tarihi: 05.09.2013.

Thibault L, Slack T, Hinings B. Strategic Planning for Nonprofit Sport Organizations: Empirical Verification of a Framework. Journal of Sport Management 1994; 8: 218-233.

Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük. Türk Dil Kurumu Resmi İnternet Sayfası: www.tdk.gov.tr, Son Erişim Tarihi; 15.08.2013.

Türk E, Ünsal N. Milli Eğitim Bakanlığı Üst Düzey Yöneticilerinin Stratejik Planlama Konusundaki Görüşleri. Milli Eğitim, Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi 2009; 181: 222-239.

Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu, Türkiye'de Eğitimin Mevcut Durumu. Resmi İnternet Sayfası: http://www.tubitak.gov.tr, http://www.tubitak.gov.tr/tubitak_content_files/vizyon2023/eik/ek1.pdf, Son Erişim Tarihi: 27.11.2013.

Türkiye Üniversite Sporları Federasyonu Resmi İnternet Sayfası: http://www.tusf.org/hakkımızda.aspx, Son Erişim Tarihi: 15.06.2013.

Tüzün G. Sivil Toplum Kuruluşları İçin Rehberler. Kurumsal Stratejik Planlama- Sık Karşılaşılan Sorulara Cevaplar 2008; 1-27.

Üniversitede Stratejik Planlama Rehberi. Uludağ Üniversitesi Rektörlüğü, Gelişim Planlama Kurulu; 2002. Uludağ Üniversitesi Resmi İnternet Sayfası: http://kurullar.home.uludag.edu.tr/gpk/sp_guideline.htm, Son Erişim Tarihi: 15.09.2013.

Ünnü NAA, Keçecioğlu T. İnsan Kaynakları Yönetiminden Stratejik İnsan Kaynakları Yönetimine Dönüşüm. Ege Akademik Bakış 2009; 9 (4): 1171-1192.

Yetim AA. Sosyoloji ve Spor. 3. Baskı. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları Ltd. Şti.; 2006.

Yılmaz A. ODTÜ VT Yönetim ve Mühendislik Günleri. Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, Ülke ve Kamu Kurumları Düzeyinde Strateji Yönetimi; 2008.

Yılmaz K. Kamu Kuruluşları için Stratejik Planlama Uygulaması. Sayıştay Dergisi 2003; 50-51: 67-86.

Yükseköğretim Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Komisyonu (YÖDEK) Rehberi Sürüm: 2007/1.1. http://www.yodek.org.tr/?page=download, YÖDEK Resmi İnternet Sayfası, Son Erişim Tarihi: 17.09.2013.

Yükseköğretim Kanunu. Kanun Numarası: 2547, Kabul Tarihi: 4/11/1981, Yayımlandığı T.C. Resmi Gazete Tarihi: 6/11/1981, Sayısı: 17506, Yayımlandığı Düstur: Tertip: 5 Cilt: 21 Sayfa: 3. http://mevzuat.basbakanlik.gov.tr, Son Erişim Tarihi: 11 Ağustos 2013.

Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Resmi İnternet Sayfası: http://www.yok.gov.tr/web/guest/universitelerimiz, Son Erişim Tarihi: 05.09.2013.

Yükseköğretim Kurumları, Mediko-Sosyal, Sağlık, Kültür ve Spor İşleri Dairesi Uygulama Yönetmeliği. T.C. Resmi Gazete Tarihi: 03.02.1984, Sayısı: 18301, http://mevzuat.basbakanlik.gov.tr, Son Erişim Tarihi: 11 Ağustos 2013.

Yükseköğretim Kurumlarında Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Yönetmeliği. T.C. Resmi Gazete Tarihi: 20.09.2005, Sayısı: 25942.

Wissema JG, Brand AF, Van Der Pol HW. The Incorporation of Management Development in Strategic Management. Strategic Management Journal 1981; (2): 361-377.

SANAT - KÜLTÜR YÖNETİMİ VE İŞLETMECİLİĞİ

MEHMET EMİN KAHRAMAN

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Sanat - Kültür Yönetimi Ve İşletmeciliği

Yazar: Mehmet Emin KAHRAMAN (Yıldız Teknik Üniversitesi)

ISBN: 978-605-2308-92-9

1. Baskı: Aralık 2019

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir.
EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI

KAHRAMAN, Mehmet Emin
Sanat - Kültür Yönetimi ve işletmeciliği
1. Basım, X + 238 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. Sanat, 2. Kültür, 3. Yönetim, 4. Küratör, 5. İşletmecilik

Kapak Tasarım: Çağatay BİLSEL

Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

1. YÖNETİM VE İŞLETME……1
1.1. Yönetim……1
1.2. Yönetici……2
1.3. Organizasyon Türleri……5
1.3.1. Dikey Organizasyon Modeli……...5
1.3.2. Dikey Kurmay Organizasyon Modeli……6
1.3.3. Fonksiyonel Organizasyon Modeli……7
1.3.4. Öğrenen Organizasyon Modeli……...8
1.3.5. Şebeke Organizasyon Modeli……9
1.3.6. Sanal Organizasyon Modeli……..10
1.3.7. Akli Yoğun Organizasyon Modeli……11
1.3.8. Proje Bazlı Organizasyon Modeli……..…11
1.3.9. Matriks Organizasyon Modeli……...…12
1.4. İşletme…….……14
1.4.1.İşletme Türleri……...…….15
2. SANAT……...20
3. SANAT YÖNETİMİ……29
3.1. Sanat Kurumu Yöneticiliği……..33
3.1.1. Plastik Sanatlar Kurumları ……33
3.1.2. Sahne Sanatları Kurumları ……34
3.2. Plastik Sanatlarda Sanat Yönetimi……..36
3.2.1. Plastik Sanatlarda Organizasyon Yöntemi……38
3.2.1.1. Konunun Belirlenmesi……...……..39
3.2.1.2. Mekânın Belirlenmesi……...……40
3.2.1.3. Sponsorun Bulunması……...……40
3.2.1.4. Sanatçıların ve Sergilenecek Eserlerin Belirlenmesi……....42
3.2.1.5. Basın Duyurusunun Hazırlanması……..…..43

3.2.1.6. Eserlerin Sergilenmesi……..…...44
3.2.1.7. Açılışın Düzenlenmesi…….…..…...46
3.2.2. Galericilikte Sanat Yönetimi……..…48
3.2.3. Müzecilikte Sanat Yönetimi……..….52
3.2.4. Koleksiyonculukta Sanat Yönetimi……..…..60
3.2.5. Müzayedecilikte Sanat Yönetimi…….……..……63
3.2.6. Fuarcılıkta Sanat Yönetimi……64
3.2.7. Festivallerde Sanat Yönetimi…….……69
3.2.8. Bienal ve Trienallerde Sanat Yönetimi……..71
3.3. Müzik ve Sahne Sanatlarında Sanat Yönetimi……77
3.3.1. Müzik ve Sahne Sanatlarında Sahne Tasarımı Yöntemi……....…81
3.3.1.1. Dekor Tasarımı……84
3.3.1.2. Kostüm Tasarımı……..……85
3.3.1.3. Işık Tasarımı……86
3.3.2. Tiyatro'da Sanat Yönetimi…….……87
3.3.3. Operada Sanat Yönetimi……..103
3.3.4. Dansta Sanat Yönetimi…….……109
3.3.5. Konser ve Festivalde Sanat Yönetimi……..……116
3.3.6. Sinemada Sanat Yönetimi……118
3.3.7. Televizyon Dizilerinde Sanat Yönetimi……..…..…126
3.4. Masaüstü Yayıncılıkta Sanat Yönetimi…….……132
3.4.1. Basılı Reklamlarda Sanat Yönetmenliği……..……142
3.4.2. Radyo ve Televizyonda Sanat Yönetmenliği…….…..……143
3.4.2.1. Radyo Reklamcılığında Sanat Yönetmenliği……..…144
3.4.2.2. Televizyon Reklamcılığında Sanat Yönetmenliği……..……146
3.4.3. Yeni Medyada Sanat Yönetimi……...…….150
4. SANAT ELEŞTİRİSİ…….……155
4.1. Eleştiri Türleri……..…….158
5. KÜLTÜR ENDÜSTRİSİ VE SANAT YÖNETİMİ……..…164
5.1. Kültür Endüstrisi……...……164

5.2. Boş Zaman Etkinlikleri (Hobiler)…….……165
5.3. Kültür Endüstrisinde Teknoloji…….……167
5.4. Kültür Endüstrisi ve Popüler Kültür……..……168
5.5. Kültür Endüstrisi ve Sanat…….……170
5.6. Kültür Endüstrisi ve Sanat Yönetimi……174
6. SANAT VE HUKUK……..……176
6.1. Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu…….178
6.2. Sinai Mülkiyet Kanunu…….179
6.3. Sık Karşılaşılan Hukuki Sorunlar……..182
KAYNAKÇALAR……...187
ŞEKİL KAYNAKÇASI……...…220
GÖRSEL KAYNAKÇASI……...…221
EK…….....223
RESİMLER…….……228

KAYNAKÇA

1. Arslan, M. (2014) Yönetim ve Organizasyon, Yayınlanmamış Ders Notları
2. Gökmen, A. (2010). "Yönetici Değişiminin İşletme Performansına Etkisi". Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi, 2 (2), 11-17. Retrieved from http://dergipark.org.tr/oybd/issue/16336/171023, s.12.
3. Gökmen, A. (2010). "Yönetici Değişiminin İşletme Performansına Etkisi". Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi, 2 (2), 11-17. Retrieved from http://dergipark.org.tr/oybd/issue/16336/171023, s.12.
4. Gökmen, A. (2010). "Yönetici Değişiminin İşletme Performansına Etkisi". Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi, 2 (2), 11-17. Retrieved from http://dergipark.org.tr/oybd/issue/16336/171023, s.12.
5. Yıldırım, K. (2019). Profesyonel Yöneticiliğin Kamu Yönetiminde Uygulanabilirliği. Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 10 (19), 576-589. Retrieved from http://dergipark.org.tr/kauiibf/issue/45479/535093, s.579.
6. Arı, E, Ergin, E. (2018). Sürdürülebilir İşletme Olma Yolunda Çözüm Önerileri. Bitlis Eren Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Akademik İzdüşüm Dergisi, 3 (4), 1-18. Retrieved from http://dergipark.org.tr/beuiibfaid/issue/41892/461118, s.5.
7. Tanrıyar, İ. (2019), Yönetimde Örgütlenme (Organizasyon) http://www.agdem.com/index.php?option=com_content&view=article&id=443:2017-07-19-14-52-10&catid=67:lhan-tanriyar&Itemid=158. adresinden 11.01.2019 tarihinde erişilmiştir.
8. Taşkın, E. (2011). İşletme Yönetimi ve Matris Organizasyon. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası, 45 (1-4),. Retrieved from https://dergipark.org.tr/tr/pub/iuifm/issue/835/9182, s.278.
9. Çoban, A, Diken, A, Öztürk, Y, Çoban, G. (2006). Öğrenen Organizasyon Yaklaşımı Ve Konya'daki Banka Organizasyonlarında Ampirik Bir Araştırma. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 2006 (2), 43-57. Retrieved from http://dergipark.org.tr/kmusekad/issue/10226/125750, s.45.
10. Çoban, A, Diken, A, Öztürk, Y, Çoban, G. (2006). Öğrenen Organizasyon Yaklaşımı Ve Konya'daki Banka Organizasyonlarında Ampirik Bir Araştırma. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 2006 (2), 43-57.

Retrieved from http://dergipark.org.tr/kmusekad/issue/10226/125750, s.45.
11. Taşkın, E. (2011). İşletme Yönetimi ve Matris Organizasyon. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası, 45 (1-4),. Retrieved from https://dergipark.org.tr/tr/pub/iuifm/issue/835/9182, s.278.
12. Arslan, M. (2017), İşletme Yönetimi-2, İşletmelerdeyönetim Ve Organizasyon Ders Notları, https://docplayer.biz.tr/45459256-Isletme-yonetimi-2-isletmelerde-yonetim-ve-organizasyon-metin-arslan-ders-notlari.html, s.38.
13. Koca, B. (2017). Kavramsal Sanat. İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi, 3 (2), 97-103. DOI: 10.22252/ijca.370910, s.117.
14. Göldere, S. (2018). Anadolu Köylü Temsilleri Oyun ve Ritüel Kalıpları, 9. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi, Müzik Oyun ve Eğlence, Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Çalışmaları, Cilt 3, Ankara, s.135.
15. Fischer 1995, s.34 aktaran Küçükşen Öner, F. (2018). Sanat Antropolojisinin Sanat ve Sanat Eleştirisi Açısından Önemi. Folklor/Edebiyat, 24 (95), 95-104. DOI: 10.22559/folklor.350, s.100.
16. Küçükşen Öner, F. (2018). Sanat Antropolojisinin Sanat ve Sanat Eleştirisi Açısından Önemi. Folklor/Edebiyat, 24 (95), 95-104. DOI: 10.22559/folklor.350, s.100.
17. Erkan, S. (2014). Sahne Sanatlarında Güçlü Bir Anlatım Aracı Olarak Beden. Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi, (41), 1-12. Retrieved from http://dergipark.org.tr/abuhsbd/issue/32979/366631, s.3.
18. Moran, B. (2012), Edebiyat Kuramları ve Eleştiri, İletişim Yayınları, ISBN: 978-975-470-704-5, 1. Basım, 27. Baskı, İstanbul, s.151-155).
19. Moran, B. (2012), Edebiyat Kuramları ve Eleştiri, İletişim Yayınları, ISBN: 978-975-470-704-5, 1. Basım, 27. Baskı, İstanbul, s.170.
20. Ergüven'den akt. Koca, B. (2017). Kavramsal Sanat. İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi, 3 (2), 97-103. DOI: 10.22252/ijca.370910, s.98.
21. Koca, B. (2017). Kavramsal Sanat. İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi, 3 (2), 97-103. DOI: 10.22252/ijca.370910, s.111.
22. Koca, B. (2017). Kavramsal Sanat. İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi, 3 (2), 97-103. DOI: 10.22252/ijca.370910, s.110.
23. Nalbantoğlu, F. (2012). Performans Sanatı, Teknoloji İle İlişkisi ve Sahne Sanatları Eğitimindeki Rolü. Art-e Sanat Dergisi, 5 (10), 199-207. Retrieved from http://dergipark.org.tr/sduarte/issue/20729/221532, s.199.

[24] Artaç, A. (2012). Operaların Piyano Eşliklerinin Yorumlanması. Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, 13 (23), 227-242. Retrieved from http://dergipark.org.tr/sosbilder/issue/23061/288936, s.232.

[25] Artaç, A. (2012). Operaların Piyano Eşliklerinin Yorumlanması. Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, 13 (23), 227-242. Retrieved from http://dergipark.org.tr/sosbilder/issue/23061/288936, s.232.

[26] Günay, A. (2017). Ballets Russes Kostümleri Üzerinden Avrupa'da Sanat ve Tasarım Ortamına Bakış (1910'lar ve 1920'ler). YEDİ, (18), 75-86. Retrieved from http://dergipark.org.tr/yedi/issue/30349/331089, s.85.

[27] Atan, (2010). http://ahmetatan.com/ adresinden 15.02.2018 tarihinde erişilmiştir.

[28] Nalbantoğlu, F. (2012). Performans Sanatı, Teknoloji İle İlişkisi ve Sahne Sanatları Eğitimindeki Rolü. Art-e Sanat Dergisi, 5 (10), 199-207. Retrieved from http://dergipark.org.tr/sduarte/issue/20729/221532, s.199.

[29] Kahraman, M. E. (2018), Sanatı Yönetmek, Efe Akademi Yayınları, İstanbul, s.46.

[30] Kahraman, M. E. (2018), Sanatı Yönetmek, Efe Akademi Yayınları, İstanbul, s.44-45.

[31] Kahraman, M. E. (2018), Sanatı Yönetmek, Efe Akademi Yayınları, İstanbul, s.133.

[32] Oxfordlearnersdictionaries, (2018), https://www.oxfordlearnersdictio naries.com/definition/english/ curator?q=curator adresinden 12.11.2018 tarihinde erişilmiştir.

[33] TDK, (2018), Türk Dil Kurumu'nun https://sozluk.gov.tr/ adresinden 04.06.2018 tarihinde erişilmiştir.

[34] Kahraman, M. E. (2018), Sanatı Yönetmek, Efe Akademi Yayınları, İstanbul, s.152.

[35] Gökçe Parsehyan, B. (2016). Sanat Organizasyonlarının Sponsorluğu Ve İstanbul Bienali. Yıldız Journal of Art and Design, 3 (1), 14-25. Retrieved from http://dergipark.org.tr/yjad/issue/23858/254133, s.16.

[36] Gökçe Parsehyan, B. (2016). Sanat Organizasyonlarının Sponsorluğu Ve İstanbul Bienali. Yıldız Journal of Art and Design, 3 (1), 14-25. Retrieved from http://dergipark.org.tr/yjad/issue/23858/254133, s.17.

[37] TDK, (2018), Türk Dil Kurumu'nun https://sozluk.gov.tr/ adresinden 08.06.2018 tarihinde erişilmiştir.

[38] Demir, R. (2005). Sanat Eğitiminde Bir Program Önerisi: Galeri Eğitimi Programı. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 3 (1), 95-104.

Retrieved from https://dergipark.org.tr/tr/pub/tebd/issue/26125/275202, s.97.

39. Özkul, (2019). Postmodernizm ve Bir Vermeer Resmi, https://www.birikimdergisi.com/haftalik/1518/postmodernizm-ve-bir-verme er-resmi#.XVFmcJMzbow. adresinden 12.02.2019 tarihinde erişilmiştir.
40. Üstünipek, M. (1997). Cumhuriyet'ten Günümüze Türkiye'de Sanat Yapıtı Piyasası, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmış Doktora Tezi, s.57.
41. Artun, A. (2015). http://www.e-skop.com/skopdergi/sanat-piyasasi-ve-galerilerin-orgutlenmesi/2602 adresinden 15.02.2019 tarihinde erişilmiştir.
42. Artun, A. (2015). http://www.e-skop.com/skopdergi/sanat-piyasasi-ve-galerilerin-orgutlenmesi/2602 adresinden 15.02.2019 tarihinde erişilmiştir.
43. Artun, A. (2015). http://www.e-skop.com/skopdergi/sanat-piyasasi-ve-galerilerin-orgutlenmesi/2602 adresinden 15.02.2019 tarihinde erişilmiştir.
44. Walterfeilchenfeldt (2019). https://www.walterfeilchenfeldt.ch/gallery/ adresinden 19.02.2019 tarihinde erişilmiştir.
45. Artun, A. (2015). http://www.e-skop.com/skopdergi/sanat-piyasasi-ve-galerilerin-orgutlenmesi/2602 adresinden 15.02.2019 tarihinde erişilmiştir.
46. Serpil, S. (2006). Türkiye'de 1950 Sonrası Görsel Sanatlar Koleksiyonculuğunun Gelişimi, İstanbul Teknik Üniversitesi Soyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, s.46.
47. Üstünipek, M. (1997). Cumhuriyet'ten Günümüze Türkiye'de Sanat Yapıtı Piyasası, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmış Doktora Tezi, s.94.
48. Üstünipek, M. (1997). Cumhuriyet'ten Günümüze Türkiye'de Sanat Yapıtı Piyasası, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmış Doktora Tezi, s.95.
49. Demir, R. (2005). Sanat Eğitiminde Bir Program Önerisi: Galeri Eğitimi Programı. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 3 (1), 95-104. Retrieved from https://dergipark.org.tr/tr/pub/tebd/issue/26125/275202, s.96.
50. Serpil, S. (2006). Türkiye'de 1950 Sonrası Görsel Sanatlar Koleksiyonculuğunun Gelişimi, İstanbul Teknik Üniversitesi Soyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. s.77.
51. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Güzel Sanatlar Müdürlüğü resmi internet sitesi https://guzelsanatlar.ktb.gov.tr/TR-3344/turizm-ve-tanitma-bakanligi-devlet-halk-danslari-mudurl-.html adresinden 12.05.2019 tarihinde erişilmiştir.

52. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Güzel Sanatlar Müdürlüğü resmi internet sitesi https://guzelsanatlar.ktb.gov.tr/TR-3344/turizm-ve-tanitma-bakanligi-devlet-halk-danslari-mudurl-.html adresinden 12.05.2019 tarihinde erişilmiştir.
53. ICOM, (2019). https://icomturkey.org/tr/icoma-g%C3%B6re-m%C3%BCzenin-tan%C4%B1m%C4%B1 adresinden 15.02.2019 tarihinde erişilmiştir.
54. Taştan, S. (2019). http://arkeopolis.com/muzeciligin-kisa-tarihi-ve-turk-muzeciliginin-gelisimi/ adresinden 12.03.2019 tarihinde erişilmiştir.
55. Taştan, S. (2019). http://arkeopolis.com/muzeciligin-kisa-tarihi-ve-turk-muzeciliginin-gelisimi/ adresinden 12.03.2019 tarihinde erişilmiştir.
56. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Güzel Sanatlar Müdürlüğü resmi internet sitesi https://sinema.ktb.gov.tr/TR-144750/turkiye39de-sinema.html adresinden 12.04.2019 tarihinde erişilmiştir.
57. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Güzel Sanatlar Müdürlüğü resmi internet sitesi https://sinema.ktb.gov.tr/TR-144750/turkiye39de-sinema.html adresinden 12.04.2019 tarihinde erişilmiştir.
58. (KVMGM, 2019).
59. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Güzel Sanatlar Müdürlüğü resmi internet sitesi https://sinema.ktb.gov.tr/TR-144750/turkiye39de-sinema.html adresinden 12.04.2019 tarihinde erişilmiştir.
60. TDK, (2018), Türk Dil Kurumu'nun https://sozluk.gov.tr/ adresinden 21.06.2018 tarihinde erişilmiştir.
61. Arkeolojikhaber, (2019), https://www.arkeolojikhaber.com/haber-koleksiyon-koleksiyoner-koleksiyonculuk-nedir-9616/ adresinden 12.04.2019 tarihinde erişilmiştir.
62. Erbay, M. (2014). Kültür Ve Toplum Üzerinden Sanat Ve Bilim Arasındaki İlişki (The Relatıonshıp Between Art And Scıence Through Culture And Socıety). Art - Sanat Dergisi , 0 (2) , 183-193 . Retrieved From Https://Dergipark.Org.Tr/Tr/Pub/İuarts/İssue/8770/109633, s.185.
63. Serpil, S. (2006). Türkiye'de 1950 Sonrası Görsel Sanatlar Koleksiyonculuğunun Gelişimi, İstanbul Teknik Üniversitesi Soyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, s.9-11.
64. Serpil, S. (2006). Türkiye'de 1950 Sonrası Görsel Sanatlar Koleksiyonculuğunun Gelişimi, İstanbul Teknik Üniversitesi Soyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, s.18-21.
65. TDK, (2018), Türk Dil Kurumu'nun https://sozluk.gov.tr/ adresinden 18.06.2018 tarihinde erişilmiştir.
66. Wikipedia, (2017), www.wikipedia.com adresinden 03.01.2017 tarihinde erişilmiştir.

[67] Artun, A. (2014), https://www.e-skop.com/skopbulten/sanatin-muzayedelesmesi/1996 adresinden 11.02.2017 tarihinde erişilmiştir.
[68] MEB, (2011), Halkla İlişkiler ve Organizasyon Hizmetleri Alanı, Fuarcılık 342PR0053, MEB Yayınları, Ankara, s.3.
[69] TDK, (2018), Türk Dil Kurumu'nun https://sozluk.gov.tr/ adresinden 30.07.2018 tarihinde erişilmiştir.
[70] MEB, (2011), Halkla İlişkiler ve Organizasyon Hizmetleri Alanı, Fuarcılık 342PR0053, MEB Yayınları, Ankara, s.5.
[71] Can, T. (2013) Türklerde Tarih Boyunca "Panayır Ve Fuarcılık" https://www.altayli.net/turklerde-tarih-boyunca-panayir-ve-fuarcilik.html. adresinden 12.04.2019 tarihinde erişilmiştir.
[72] MEB, (2011), Halkla İlişkiler ve Organizasyon Hizmetleri Alanı, Fuarcılık 342PR0053, MEB Yayınları, Ankara, s.5.
[73] Can, T. (2013) Türklerde Tarih Boyunca "Panayır Ve Fuarcılık" https://www.altayli.net/turklerde-tarih-boyunca-panayir-ve-fuarcilik.html. adresinden 12.04.2019 tarihinde erişilmiştir.
[74] Gülaçtı, İ. E. (2017), Fotoğraf ve Propaganda İlişkisi Bağlamında Batılılaşma Propagandası Olarak II. Abdulhamid Armağan Albümleri, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, İstanbul, s.161.
[75] Boren, A, (2016) Bienaller ve Sanat Fuarları, https://www.e-skop.com/skopbulten/bienaller-ve-sanat-fuarlari/3137 adresinden 12.04.2019 tarihinde erişilmiştir.
[76] Artbasel, (2019), https://www.artbasel.com/about/history adresinden 12.04.2019 tarihinde erişilmiştir.
[77] Denemenlazım, (2019), https://denemenlazim.net/dunyadan-en-iyi-10-sanat-fuarlari/ adresinden 12.04.2019 tarihinde erişilmiştir.
[78] Tefaf, (2019), http://tefaf.com/ adresinden 12.04.2019 tarihinde erişilmiştir.
[79] Kariyerdersleri, (2019), http://www.kariyerdersleri.com/nedir/fuar-nedir-fuarcilik-nasil-yapilir.aspx adresinden 12.04.2019 tarihinde erişilmiştir.
[80] Oelze, S. çev Üstünel A. (2011). https://p.dw.com/p/1068w adresinden 29.01.2017 tarihinde erişilmiştir.
[81] TDK, (2018), Türk Dil Kurumu'nun https://sozluk.gov.tr/ adresinden 30.07.2018 tarihinde erişilmiştir.
[82] Giritlioğlu, İ, Olcay, A, Özekici, Y. K. (2015), Bir Turizm Çeşitliliği Olarak Festival Etkinliklerinin Sınıflandırılması: Türkiye Üzerine Bir Değerlendirme, SOBİAD Sosyal bilimler Araştırmaları Dergisi, https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/273497, s.308.
[83] Wikipedia, (2017), www.wikipedia.com adresinden 30.01.2017 tarihinde erişilmiştir.
[84] Giritlioğlu, İ, Olcay, A, Özekici, Y. K. (2015), Bir Turizm Çeşitliliği Olarak Festival Etkinliklerinin Sınıflandırılması: Türkiye Üzerine

Bir Değerlendirme, SOBİAD Sosyal bilimler Araştırmaları Dergisi, https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/273497, s.308.
85. Festivall, (2018), https://festivall.com.tr/kategoriler/ adresinden 17.02.2018 tarihinde erişilmiştir.
86. Onedio, (2019), https://onedio.com/haber/dunya-nin-en-ilginc-11-festivali-424935 adresinden 12.04.2019 tarihinde erişilmiştir.
87. Giritlioğlu, İ, Olcay, A, Özekici, Y. K. (2015), Bir Turizm Çeşitliliği Olarak Festival Etkinliklerinin Sınıflandırılması: Türkiye Üzerine Bir Değerlendirme, SOBİAD Sosyal bilimler Araştırmaları Dergisi, https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/273497, s.310-311.
88. TDK, (2018), Türk Dil Kurumu'nun https://sozluk.gov.tr/ adresinden 18.09.2018 tarihinde erişilmiştir.
89. Wikipedia, (2017), www.wikipedia.com adresinden 27.02.2017 tarihinde erişilmiştir.
90. Şen, (2017). Dünden Bugüne Paris Bienali, https://www.salonantik.com/tr/haber-detay/dunden-bugune-paris-bienali/286 adresinden 12.04.2019 tarihinde erişilmiştir.
91. Okan, B. (2012). Türkiye De Geleneksel Sanatın Dönüşümü Ve İstanbul Bienalleri. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1 (33), 23-36. Retrieved from http://dergipark.org.tr/erusosbilder/issue/23767/253361, s.27.
92. Çoraklı, E. (2016). Müzik Eseri Ve Performansı Üzerine. Sahne ve Müzik Eğitim-Araştırma Dergisi, 0 (2), 93-101. Retrieved from http://dergipark.org.tr/smead/issue/11325/135353, s.93.
93. Güngör, S. (2015). Nota Yazısının Tarihsel Gelişimi. Sahne ve Müzik Eğitim-Araştırma Dergisi, (1), 81-89. Retrieved from http://dergipark.org.tr/smead/issue/11324/135349, s.82.
94. Mestan, H. (2013), Müzik ve Renk İlişkisi. Kaygı. Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi , (20) , 299-304 . Retrieved from https://dergipark.org.tr/tr/pub/kaygi/issue/16208/169836 s. 300.
95. Çuhadar, C. (2016). Müzik Ve Müzik Eğitimi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 25 (1), 217-230. Retrieved from http://dergipark.org.tr/cusosbil/issue/32036/350104, s.219.
96. Çuhadar, Y. (2008). Müzik Ve Beyin. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 17 (2), 67-76. Retrieved from http://dergipark.org.tr/cusosbil/issue/4379/60036, s.68.
97. Mestan, H. (2013), Müzik ve Renk İlişkisi. Kaygı. Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi , (20) , 299-304 . Retrieved from https://dergipark.org.tr/tr/pub/kaygi/issue/16208/169836, s.302.

98. Çoraklı, E. (2016). Müzik Eseri Ve Performansı Üzerine. Sahne ve Müzik Eğitim-Araştırma Dergisi, 0 (2), 93-101. Retrieved from http://dergipark.org.tr/smead/issue/11325/135353, 93.
99. Çuhadar, C. (2016). Müzik Ve Müzik Eğitimi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 25 (1), 217-230. Retrieved from http://dergipark.org.tr/cusosbil/issue/32036/350104, s.219.
100. Artaç, A. (2012). Operaların Piyano Eşliklerinin Yorumlanması. Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, 13 (23), 227-242. Retrieved from http://dergipark.org.tr/sosbilder/issue/23061/288936, s.229.
101. Eruzun Özel, A . (2018). Türk Makam Müziğinin Çalgılarından Kemençenin Öğrenimi İçin Dijital Bir Materyal Geliştirme Önerisi. Journal of Istanbul University Faculty of Theology , 29 (1) , 109-130 . Retrieved from https://dergipark.org.tr/en/pub/iuilah/issue/37401/433100, s.109.
102. Özgür, C. (2017). Sahne Performansında Dikkat Kaybı, Stres Ve Kaygıya Yönelik Psikolojik Yöntemler. Konservatoryum, 4 (1), 21-41. Retrieved from http://dergipark.org.tr/konservatoryum/issue/35136/390356, s.22.
103. Erkan, S. (2014). Sahne Sanatlarında Güçlü Bir Anlatım Aracı Olarak Beden. Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi, (41), 1-12. Retrieved from http://dergipark.org.tr/abuhsbd/issue/32979/366631, s.2.
104. Özgür, C. (2017). Sahne Performansında Dikkat Kaybı, Stres Ve Kaygıya Yönelik Psikolojik Yöntemler. Konservatoryum, 4 (1), 21-41. Retrieved from http://dergipark.org.tr/konservatoryum/issue/35136/390356, s.23.
105. Tüzün, Z . (2016). Müzikal Tiyatroya Giriş. Anadolu Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi, 6 (1), 116-133. DOI: 10.20488/www-std-anadolu-edu-tr.291257, s.132.
106. Nalbantoğlu, F. (2012). Performans Sanatı, Teknoloji İle İlişkisi ve Sahne Sanatları Eğitimindeki Rolü. Art-e Sanat Dergisi, 5 (10), 199-207. Retrieved from http://dergipark.org.tr/sduarte/issue/20729/221532, s.199.
107. Çevik, M. (2011). Sahne Tasarımcısı Günther-Scneıder Sıemssen. Sanat Dergisi, 0 (19), 75-87. Retrieved from http://dergipark.org.tr/ataunigsfd/issue/2607/33553, s.76.
108. Çevik, M. (2011). Sahne Tasarımcısı Günther-Scneıder Sıemssen. Sanat Dergisi, 0 (19), 75-87. Retrieved from http://dergipark.org.tr/ataunigsfd/issue/2607/33553, s.77.
109. KTB, (2019), https://aregem.ktb.gov.tr/TR-12746/kukla.html adresinden 23.12.2018 tarihinde erişilmiştir.

[110] Akıncı, S. (2017). 1. Avangart'tan Çağdaş'a Tiyatro ve Uzam. Sahne ve Müzik Eğitim - Araştırma Dergisi, (5), 1-15. Retrieved from http://dergipark.org.tr/smead/issue/30545/330552, s.2.

[111] Özüaydın, N. (2017). Tiyatroda Gerçekçi Ve Karşı Gerçekçi Sahne Tasarımı Anlayışlarının Karşılaştırmalı Analizi. Konservatoryum, 4 (2), 1-12. Retrieved from http://dergipark.org.tr/konservatoryum/issue/36214/381688, s.3-10.

[112] Temel, S. (2018). Sahne Tasarımında Bir Anlayış; Az Aslında Çoktur. Uluslararası Disiplinlerarası ve Kültürlerarası Sanat, 3 (5), 0-0. Retrieved from http://dergipark.org.tr/ijiia/issue/43126/522752, s.206.

[113] Koca, E, Koç, F, Kaya, Ö. (2011). Kostüm Tasarımcılarının Tasarım Sürecinde Karşılaştıkları Problemler. Vocational Education, 6 (2), 53-65. Retrieved from http://dergipark.org.tr/nwsavoca/issue/10911/130626, s.54.

[114] Aliyazıcıoğlu, Ö. (2010). Fütürizm'in Sahne Tasarımına Getirdikleri. Yedi, (4), 17-28. Retrieved from http://dergipark.org.tr/yedi/issue/21837/234789. s.25.

[115] Özüaydın, N. (2017). Tiyatroda Gerçekçi Ve Karşı Gerçekçi Sahne Tasarımı Anlayışlarının Karşılaştırmalı Analizi. Konservatoryum, 4 (2), 1-12. Retrieved from http://dergipark.org.tr/konservatoryum/issue/36214/3 81688, s.10.

[116] Aliyazıcıoğlu, Ö. (2010). Fütürizm'in Sahne Tasarımına Getirdikleri. Yedi, (4), 17-28. Retrieved from http://dergipark.org.tr/yedi/issue/21837/234789, s.26.

[117] Aliyazıcıoğlu, Ö. (2010). Fütürizm'in Sahne Tasarımına Getirdikleri. Yedi, (4), 17-28. Retrieved from http://dergipark.org.tr/yedi/issue/21837/234789. s.25.

[118] Koca, E, Koç, F, Kaya, Ö. (2011). Kostüm Tasarımcılarının Tasarım Sürecinde Karşılaştıkları Problemler. Vocational Education, 6 (2), 53-65. Retrieved from http://dergipark.org.tr/nwsavoca/issue/10911/130626, s.55.

[119] Koca, E, Koç, F, Kaya, Ö. (2011). Kostüm Tasarımcılarının Tasarım Sürecinde Karşılaştıkları Problemler. Vocational Education, 6 (2), 53-65. Retrieved from http://dergipark.org.tr/nwsavoca/issue/10911/130626, s.55.

[120] TDK, (2019), Türk Dil Kurumu'nun https://sozluk.gov.tr/ adresinden 11.01.2019 tarihinde erişilmiştir.

[121] Demircioğlu Yıldız, N, Yılmaz, H. (2011). Işık Kirliliği, Ortaya Çıkardığı Sorunlar ve Çözüm Önerileri. Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 36 (1), 117-123. Retrieved from http://dergipark.org.tr/ataunizfd/issue/2937/40660, 2011, s. 117.

[122] TDK, (2019), Türk Dil Kurumu'nun https://sozluk.gov.tr/ adresinden 21.02.2019 tarihinde erişilmiştir.

[123] Kahraman, M. E. (2018), Sanatı Yönetmek, Efe Akademi Yayınları, İstanbul, s. 136.

[124] Temel, S. (2016). Tiyatro Mimarisinin Tiyatro Anlayışıyla Birlikte Gelişimi. Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi, (55), 532-559. Retrieved from http://dergipark.org.tr/abuhsbd/issue/32960/366292, s.534.

[125] Akıncı, S. (2017). 1. Avangart'tan Çağdaş'a Tiyatro ve Uzam. Sahne ve Müzik Eğitim - Araştırma Dergisi, (5), 1-15. Retrieved from http://dergipark.org.tr/smead/issue/30545/330552, s.2.

[126] Temel, S. (2016). Tiyatro Mimarisinin Tiyatro Anlayışıyla Birlikte Gelişimi. Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi, (55), 532-559. Retrieved from http://dergipark.org.tr/abuhsbd/issue/32960/366292, s.534.

[127] Akıncı, S. (2017). 1. Avangart'tan Çağdaş'a Tiyatro ve Uzam. Sahne ve Müzik Eğitim - Araştırma Dergisi, (5), 1-15. Retrieved from http://dergipark.org.tr/smead/issue/30545/330552, s.2.

[128] Tuncay, M. (2010). Türk Tiyatrosunda Sahne Arkası Etiğinin Gelişimi Ve Muhsin Ertuğrul. Tiyatro Araştırmaları Dergisi, 29 (29), 81-144. DOI: 10.1501/TAD_0000000241, s.82.

[129] Temel, S. (2016). Tiyatro Mimarisinin Tiyatro Anlayışıyla Birlikte Gelişimi. Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi, (55), 532-559. Retrieved from http://dergipark.org.tr/abuhsbd/ issue/32960/366292, s.550.

[130] Temel, S. (2016). Tiyatro Mimarisinin Tiyatro Anlayışıyla Birlikte Gelişimi. Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi, (55), 532-559. Retrieved from http://dergipark.org.tr/abuhsbd/issue/32960/366292, s.551.

[131] Akıncı, S. (2017). 1. Avangart'tan Çağdaş'a Tiyatro ve Uzam. Sahne ve Müzik Eğitim - Araştırma Dergisi, (5), 1-15. Retrieved from http://dergipark.org.tr/smead/issue/30545/330552, s.2.

[132] Çiğdem, A. (2010). Popüler Kültür Ve Popüler Tiyatro. Sanat Dergisi, 0 (8), 47-62. Retrieved from http://dergipark.org.tr/ataunigsfd/issue/2596/33390, s.61.

[133] Türkedebiyatı, (2019), https://www.turkedebiyati.org/trajedi-tregetya/ adresinden 12.05.2019 tarihinde erişilmiştir.

[134] Tüzün, Z. (2016). Müzikal Tiyatroya Giriş. Anadolu Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi, 6 (1), 116-133. DOI: 10.20488/www-std-anadolu-edu-tr.291257, s.126.

[135] Tüzün, Z. (2016). Müzikal Tiyatroya Giriş. Anadolu Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi, 6 (1), 116-133. DOI: 10.20488/www-std-anadolu-edu-tr.291257, s.132.

[136] Tüzün, Z. (2016). Müzikal Tiyatroya Giriş. Anadolu Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi, 6 (1), 116-133. DOI: 10.20488/www-std-anadolu-edu-tr.291257, s.132.

[137] Göldere, S. (2018). Anadolu Köylü Temsilleri Oyun ve Ritüel Kalıpları, 9. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi, Müzik Oyun ve Eğlence, Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Çalışmaları, Cilt 3, Ankara, s.138.

[138] KTB, (2019), https://aregem.ktb.gov.tr/TR-12746/kukla.html adresinden 12.04.2019 tarihinde erişilmiştir.

[139] Şen, S. (2010). Atatürk, Cumhuriyet Ve Tiyatro. Sanat Dergisi, 0 (1), . Retrieved from http://dergipark.org.tr/ataunigsfd/issue/2589/33294, s.23.

[140] Düzgün, D. (2014). Türkiye'de Geleneksel Tiyatro Çalışmaları. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 0 (52), 143-158. Retrieved from http://dergipark.org.tr/ataunisosbd/issue/2809/37751, s.143-144.

[141] Tarlakazan (2018), Türk Gölge Oyunu "Karagöz"de Doğaüstü Tasvir ve Semboller, Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 2018 6(6), s.916.

[142] Kılıç, Ç. (2018). Karagöz Oyunlarında Tasavvuf İzleri. Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2 (2), 1-26. DOI: 10.30692/sisad.441598, s.3.

[143] Tarlakazan (2018), Türk Gölge Oyunu "Karagöz"de Doğaüstü Tasvir ve Semboller, Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 2018 6(6), s.916.

[144] Düzgün, D. (2014). Türkiye'de Geleneksel Tiyatro Çalışmaları. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 0 (52), 143-158. Retrieved from http://dergipark.org.tr/ataunisosbd/issue/2809/37751, s.151.

[145] Aykaç, O. (2016). Uyumsuzluk (Uyuşmazlık) Teorisi Bağlamında Ortaoyunu Metinlerinin İncelenmesi / Analysıs Of Ortaoyunu Texts In The Context Of Inconsıstency Theory. Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, 0 (35), 235-244. DOI: 10.21497/sefad.94911, s.235.

[146] Uçar, A, Koca, C. (2012). Gülme Düzleminde Komedi Dükkânı ile Ortaoyunu Arasındaki Bağ ve Dilsel Komik (Söz Komiği) Açısından Bir Karşılaştırma. Dil ve Edebiyat Dergisi, 8 (2),. Retrieved from http://ded.mersindilbilim.info/issue/19507/207841, s.46.

[147] Aykaç, O. (2016). Uyumsuzluk (Uyuşmazlık) Teorisi Bağlamında Ortaoyunu Metinlerinin İncelenmesi / Analysıs Of Ortaoyunu Texts In The Context Of Inconsıstency Theory. Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, 0 (35), 235-244. DOI: 10.21497/sefad.94911, s.238.

[148] Tülücü, S. (2005). Meddah, Meddahlık Ve Meddah Hikâyeleri Üzerine Bazı Notlar. Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi,

0 (24), 1-14. Retrieved from http://dergipark.org.tr/atauniilah/issue/2724/36254, s.1.

149. Kartal, A. (2017). Meddahlık Geleneğinin Günümüz Sanatçılarındaki Yansıması Üzerine Bir Değerlendirme. Turkish Academic Research Review, 2 (1), 11-20. DOI: 10.30622/tarr.350335, s.12.

150. Kartal, A. (2017). Meddahlık Geleneğinin Günümüz Sanatçılarındaki Yansıması Üzerine Bir Değerlendirme. Turkish Academic Research Review, 2 (1), 11-20. DOI: 10.30622/tarr.350335, s.13.

151. Gordlevski, V, Çev:Dıykanbayeva, M. Kıran,. A. (2014). Dünden Bugüne Türk Meddahları (Meddah Aşkî Efendi'nin Hikâyeleri). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 0 (50), 291-316. Retrieved from http://dergipark.org.tr/ataunisosbd/issue/2807/37698, s.294.

152. Düzgün, D. (2015). Türkiye'de Geleneksel Tiyatro Çalışmaları. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 0 (52), 143-158. Retrieved from http://dergipark.org.tr/ataunisosbd/issue/2809/37751, s.153.

153. Gönen, S. (2011). Türk Kültüründe Kız Kaçırarak Evliliğin Köy Seyirlik Oyunlarındaki İzleri. Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, (29), 45-55. Retrieved from http://dergipark.org.tr/sutad/issue/26255/276563, s.50.

154. İçyar, C. (2016). Köy Seyirlik Oyunları'nın Teknik Özellikleri. Sanat Dergisi, (30), 68-72. Retrieved from https://dergipark.org.tr/tr/pub/ataunigsfd/issue/29568/281436, s. 68.

155. Tekerek, N. (2010). Bellek, Gelenek Ve Köy Tiyatrosu Geleneğimiz. Tiyatro Araştırmaları Dergisi, 29 (29), 25-42. DOI: 10.1501/TAD_0000000237, s.25.

156. Göldere, S. (2018). Anadolu Köylü Temsilleri Oyun ve Ritüel Kalıpları, 9. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi, Müzik Oyun ve Eğlence, Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Çalışmaları, Cilt 3, Ankara, s.140.

157. KTB, (2019), https://aregem.ktb.gov.tr/TR-12746/kukla.html adresinden 12.04.2019 tarihinde erişilmiştir.

158. KTB, (2019), https://basin.ktb.gov.tr/TR-216514/turkiye39nin-kulturel-miras-istatistikleri-aciklandi.html adresinden 12.03.2019 tarihinde erişilmiştir.

159. Sadıkoğlu, S. (2019). Modern Türk Tiyatrosu, https://www.sonersadikoglu.com/modern-tuerk-tiyatrosu.html adresinden 23.04.2019 tarihinde erişilmiştir.

160. Tuncay, M. (2010). Türk Tiyatrosunda Sahne Arkası Etiğinin Gelişimi Ve Muhsin Ertuğrul. Tiyatro Araştırmaları Dergisi, 29 (29), 81-144. DOI: 10.1501/TAD_0000000241, s.86.

[161] Sadıkoğlu, S. (2019). Modern Türk Tiyatrosu, https://www.sonersadikoglu.com/modern-tuerk-tiyatrosu.html adresinden 23.04.2019 tarihinde erişilmiştir.

[162] Tuncay, M. (2010). Türk Tiyatrosunda Sahne Arkası Etiğinin Gelişimi Ve Muhsin Ertuğrul. Tiyatro Araştırmaları Dergisi, 29 (29), 81-144. DOI: 10.1501/TAD_0000000241, s.86.

[163] Sadıkoğlu, S. (2019). Modern Türk Tiyatrosu, https://www.sonersadikoglu.com/modern-tuerk-tiyatrosu.html adresinden 23.04.2019 tarihinde erişilmiştir.

[164] Özakman, T. (1988). Türk Tiyatrosu ve Atatürk. Erdem, 5 (12), 1045-1062. Retrieved from http://dergipark.org.tr/erdem/issue/44540/552611, s.1050.

[165] Tuncay, M. (2010). Türk Tiyatrosunda Sahne Arkası Etiğinin Gelişimi Ve Muhsin Ertuğrul. Tiyatro Araştırmaları Dergisi, 29 (29), 81-144. DOI: 10.1501/TAD_0000000241, s.90-91.

[166] And'dan akt Koçak, D. (2018). Türk Sinema Tarihine Bir Katkı: Tarihsel Süreç İçerisinde Milli Mücadele Konulu Üç Film. Atatürk Dergisi, 7 (2), 97-118. Retrieved from http://dergipark.org.tr/atauniad/issue/41755/504189, s.103.

[167] Önertoy, O. (2019). Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatında Tiyatro, https://www.turkedebiyati.org/cumhuriyet-donemi-tiyatro.html#1950ye_Kadar_Turk_Tiyatrosu linkinden 01.04.2019 tarihinde erişilmiştir.

[168] Şener, S. (1973). Cumhuriyet Dönemi Kadın Oyun Yazarlari. Tiyatro Araştırmaları Dergisi, 4 (4), 31-44. DOI: 10.1501/TAD_0000000159, s.33.

[169] Özakman, T. (1988). Türk Tiyatrosu ve Atatürk. Erdem, 5 (12), 1045-1062. Retrieved from http://dergipark.org.tr/erdem/issue/44540/552611, s.160.

[170] Erkoç, G. (2002). Theatrical Movements During the Period Between 1960-1970. Tiyatro Araştırmaları Dergisi, 13 (13), . DOI: 10.1501/TAD_0000000005, s.3.

[171] Önertoy, O. (2019). Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatında Tiyatro, https://www.turkedebiyati.org/cumhuriyet-donemi-tiyatro.html#1950ye_Kadar_Turk_Tiyatrosu linkinden 01.04.2019 tarihinde erişilmiştir.

[172] Erkoç, 1995, s.23).

[173] Şener, S. (1973). Cumhuriyet Dönemi Kadın Oyun Yazarlari. Tiyatro Araştırmaları Dergisi, 4 (4), 31-44. DOI: 10.1501/TAD_0000000159, s.33.

[174] Şener, S. (1973). Cumhuriyet Dönemi Kadın Oyun Yazarlari. Tiyatro Araştırmaları Dergisi, 4 (4), 31-44. DOI: 10.1501/TAD_0000000159, s.33.

[175] Şen, S. (2010). Atatürk, Cumhuriyet Ve Tiyatro. Sanat Dergisi, 0 (1), . Retrieved from http://dergipark.org.tr/ataunigsfd/issue/2589/33294, s.29.

[176] Erkoç, G. (1995). Çok Partili Dönemde Tiyatro Ortamı Ve Kimlik Arayışı. Tiyatro Araştırmaları Dergisi, 12 (12), 17-25. DOI: 10.1501/TAD_0000000194, s.19-23.

[177] CNNTURK, (2019), https://www.cnnturk.com/yerel-haberler/istanbul/mer kez/turkiyede-2018de-sinema-seyircisi-azaldi-tiyatro-seyirci-artti-1015477 adresinden 12.04.2019 tarihinde erişilmiştir.

[178] Gazeteistanbul, (2019), https://gazeteistanbul.com/sinema-ve-tiyatro-istatistikleri-aciklandi/ adresinden 12.04.2019 tarihinde erişilmiştir.

[179] Paşaoğlu, 2015, Sahne Sanatlarında Etno-Kültürel Kimlik Yorumları: G. Rossını'nin "İtalya'da Bir Türk" Operası Örneği, Atatürk Üniversitesi GSF Sanat Dergisi, Sayı 28, s.96.

[180] Özhancı, E. (2010). Türkiye'de Opera, Bale Ve Devlet Opera Ve Balesi'nin Evrimselliği. Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi, 0 (23), 197-203. Retrieved from http://dergipark.org.tr/ataunigsed/issue/2579/33182, s. 198.

[181] Artaç, A. (2012). Operaların Piyano Eşliklerinin Yorumlanması. Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, 13 (23), 227-242. Retrieved from http://dergipark.org.tr/sosbilder/issue/23061/288936, s.233.

[182] Kip Akyol, A. N. (2016). Türkiye'den Bir Opera Etnografisi: Karyağdı Hatun Operası. Antropoloji, (31), 71-96. DOI: 10.1501/antro_0000000328, s.79.

[183] Gürhan, D. (2016). Batı'da Opera, Operet Ve Bale Sanatında Türkleri Ve Türk Kültürünü Konu Alan Çalışmalar. Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi, 15 (58), . Retrieved from http://dergipark.org.tr/ankuayd/issue/42482/511716, s.81.

[184] Gürhan, D. (2016). Batı'da Opera, Operet Ve Bale Sanatında Türkleri Ve Türk Kültürünü Konu Alan Çalışmalar. Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi, 15 (58),. Retrieved from http://dergipark.org.tr/ankuayd/issue/42482/511716, s.80.

[185] Kip Akyol, A. N. (2016). Türkiye'den Bir Opera Etnografisi: Karyağdı Hatun Operası. Antropoloji, (31), 71-96. DOI: 10.1501/antro_0000000328, s.78.

[186] NKFU, (2013), https://www.nkfu.com/opera-nedir-ozellikleri-nelerdir/ adresinden 02.12.2018 tarihinde erişilmiştir.

[187] Tüzün, Z . (2016). Müzikal Tiyatroya Giriş. Anadolu Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi, 6 (1), 116-133. DOI: 10.20488/www-std-anadolu-edu-tr.291257, s.125.

[188] Wikipedia, (2017), www.wikipedia.com adresinden 17.03.2017 tarihinde erişilmiştir

[189] Gürhan, D. (2016). Batı'da Opera, Operet Ve Bale Sanatında Türkleri Ve Türk Kültürünü Konu Alan Çalışmalar. Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi, 15 (58), . Retrieved from http://dergipark.org.tr/ankuayd/issue/42482/511716, s.82.

[190] Gürhan, D. (2016). Batı'da Opera, Operet Ve Bale Sanatında Türkleri Ve Türk Kültürünü Konu Alan Çalışmalar. Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi, 15 (58), . Retrieved from http://dergipark.org.tr/ankuayd/issue/42482/511716, s.84.

[191] Operabale, (2019), https://www.operabale.gov.tr/tr-tr/kurumsal/genel-mudurluk/Sayfalar/Tarihce.aspx adresinden 12.04.2019 tarihinde erişilmiştir.

[192] Yener, F. (1975), Türklerde Opera-Operada Türkler, Sanat Dergisi, s.1.

[193] Gülaçtı, İ. E. (2017), Fotoğraf ve Propaganda İlişkisi Bağlamında Batılılaşma Propagandası Olarak II. Abdulhamid Armağan Albümleri, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, İstanbul, s.173.

[194] Helvacı, A. (2012). Çağdaş Türk Operaları İçinde Farklı Bir Tat "Alibaba Ve Kırk Haramiler Operası". Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, 13 (23), 243-253. Retrieved from https://dergipark.org.tr/tr/pub/sosbilder/issue/23061/288944, s.245.

[195] Çitçi, S. (2009), Halide Edip Adıvar'ın Feminist Ve Semitik Bir Operası: Kenan Çobanları, Turkish Studies, International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 4/3 Spring, s.656.

[196] Parlatır, İ. (1979). Nesteren Üzerine Hâmît-Ekrem Yazışması Ve Hâmit'in Bir Mektubu. Türkoloji Dergisi, 8 (1), 0-0. DOI: 10.1501/Trkol_0000000105, s.125.

[197] Altar'dan akt. Akansel, İ. (2011), Osmanlı Dönemindeki Batı Tipi Sanat Dallarının Osmanlı Modernleşmesine Etkisi, Atatürk İletişim dergisi, Sayı 2, s.170.

[198] Meydan Lorousse, s:5634 aktaran Özhancı, E. (2010). Türkiye'de Opera, Bale Ve Devlet Opera Ve Balesi'nin Evrimselliği. Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi, 0 (23), 197-203. Retrieved from http://dergipark.org.tr/ataunigsed/issue/2579/33182, s. 201.

[199] Operabale, (2019), https://www.operabale.gov.tr/tr-tr/kurumsal/genel-mudurluk/Sayfalar/Tarihce.aspx adresinden 12.04.2019 tarihinde erişilmiştir.

[200] Kip Akyol, A. N. (2016). Türkiye'den Bir Opera Etnografisi: Karyağdı Hatun Operası. Antropoloji, (31), 71-96. DOI: 10.1501/antro_0000000328, s.79.

[201] Operabale, (2019), https://www.operabale.gov.tr/tr-tr/kurumsal/genel-mudurluk/Sayfalar/Tarihce.aspx adresinden 12.04.2019 tarihinde erişilmiştir.

[202] Turkçebilgi, (2019), https://www.turkcebilgi.com/t%C3%BCrkiye'de _opera adresinden 12.04.2019 tarihinde erişilmiştir.

[203] TDK, (2019), Türk Dil Kurumu'nun https://sozluk.gov.tr/ adresinden 18.03.2019 tarihinde erişilmiştir.

[204] Turan, Z, Çamlıyer, H. (2016). Dans Eğitiminde Temel Hareket Becerilerinin Sınıflandırılması. Motif Akademi Halkbilimi Dergisi, 9 (17), 9-28. Retrieved from http://dergipark.org.tr/mahder/issue/28383/301741, s.9.

[205] Köktan, Y. (2014). Mitoloji Dans Ve Müzik. Türük Uluslararası Dil Edebiyat ve Halk Bilimi Araştırmaları Dergisi, 1 (3), 261-271. DOI: 10.12992/TURUK123, s.263.

[206] Lampert, F. (2015). Doğaçlama Dans Yaklaşımlarından Birisi: Dokuz Nokta Tekniği. Yaratıcı Drama Dergisi, 10 (2), 235-242. Retrieved from http://dergipark.org.tr/ydrama/issue/34690/383500, s.236.

[207] Özçetin, E. (2001), Klasik ve modern Dans Prodüksiyonlarının Notasyon ile Kaydedilmesi ve Sahnelenmesi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek lisans Tezi. Ankara, s.5.

[208] Özhancı, E. (2010). Türkiye'de Opera, Bale Ve Devlet Opera Ve Balesi'nin Evrimselliği. Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi, 0 (23), 197-203. Retrieved from http://dergipark.org.tr/ataunigsed/issue/2579/33182, s. 199.

[209] Kızmaz, İ. (2015). Halk Danslarında Profesyonelleşme; Öncü bir Örnek Olarak Moiseyev Ekolü. Yaratıcı Drama Dergisi, 10 (2), 147-154. Retrieved from http://dergipark.org.tr/ydrama/issue/34690/383491, s. 149.

[210] Ayvazoğlu, S. (2012). Türkiye'de Bale Sanatçılarının Aktif Dans Yaşamı ve Sorunları. Art-e Sanat Dergisi, 5 (9), 39-54. Retrieved from http://dergipark.org.tr/sduarte/issue/20728/221502, s.40.

[211] Koçkar, M. (2016). Dansın İlk Akademisyeni: Agrippina Vaganova (Yaşamı Ve Dans Eğitim Metodu). Motif Akademi Halkbilimi Dergisi, 9 (18), 239-248. Retrieved from http://dergipark.org.tr/mahder/issue/28384/301762, s.243.

[212] Özhancı, E. (2010). Türkiye'de Opera, Bale Ve Devlet Opera Ve Balesi'nin Evrimselliği. Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi, 0 (23), 197-203. Retrieved from http://dergipark.org.tr/ataunigsed/issue/2579/33182, s. 200.

[213] Sevengil'den akt Akansel, İ. (2011), Osmanlı Dönemindeki Batı Tipi Sanat Dallarının Osmanlı Modernleşmesine Etkisi, Atatürk İletişim dergisi, Sayı 2, s.165-166.

[214] Akansel, İ. (2011), Osmanlı Dönemindeki Batı Tipi Sanat Dallarının Osmanlı Modernleşmesine Etkisi, Atatürk İletişim dergisi, Sayı 2, s.166.

[215] Akansel, İ. (2011), Osmanlı Dönemindeki Batı Tipi Sanat Dallarının Osmanlı Modernleşmesine Etkisi, Atatürk İletişim dergisi, Sayı 2, s.166.

[216] Göğüş, G, Göğüş, İ. (2017). The Effects of Classical Ballet Performance on Audience. International Journal of Social Inquiry, 10 (1), 1-25. Retrieved from http://dergipark.org.tr/ijsi/issue/30400/328225, s.4.

[217] Özhancı, E. (2010). Türkiye'de Opera, Bale Ve Devlet Opera Ve Balesi'nin Evrimselliği. Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi, 0 (23), 197-203. Retrieved from http://dergipark.org.tr/ataunigsed/issue/2579/33182, s. 201.

[218] Özbek, M. (1981). Folklor ve Türkülerimiz, İstanbul: Ötüken Yayınları, akt Aydın, S. (2009), Halk Bilimi Gösteri Sanatları Halk Oyunları, Kültür ve Turizm Bakanlığı Türkiye Kültür Portalı Projesi, Anlara

[219] Ödemiş, S. (2015). Geleneksel Dansların Tespitinde/ Derlenmesinde Hareket Portesi Notasyon Sistemi (HPNS) Yaklaşımı ve Hareket Kümelerinin Sınıflandırılması. Yaratıcı Drama Dergisi, 10 (1), 75-84. Retrieved from http://dergipark.org.tr/ydrama/issue/34689/383486, s.76.

[220] Kızmaz, İ. (2015). Halk Danslarında Profesyonelleşme; Öncü bir Örnek Olarak Moiseyev Ekolü. Yaratıcı Drama Dergisi, 10 (2), 147-154. Retrieved from http://dergipark.org.tr/ydrama/issue/34690/383491, s. 149.

[221] Kızmaz, İ. (2015). Halk Danslarında Profesyonelleşme; Öncü bir Örnek Olarak Moiseyev Ekolü. Yaratıcı Drama Dergisi, 10 (2), 147-154. Retrieved from http://dergipark.org.tr/ydrama/issue/34690/383491, s. 149.

[222] Kızmaz, İ. (2015). Halk Danslarında Profesyonelleşme; Öncü bir Örnek Olarak Moiseyev Ekolü. Yaratıcı Drama Dergisi, 10 (2), 147-154. Retrieved from http://dergipark.org.tr/ydrama/issue/34690/383491, s. 153.

[223] Shay akt. Kurt, B. (2013). "Türk Ulusu"nun Dans Yoluyla Temsili: Devlet Halk Dansları Topluluğu. Folklor/Edebiyat, (73), 9-22. Retrieved from http://dergipark.org.tr/fe/issue/26038/274247, s.10.

[224] Öztürkmen akt Kurt, B. (2013). "Türk Ulusu"nun Dans Yoluyla Temsili: Devlet Halk Dansları Topluluğu. Folklor/Edebiyat, (73), 9-22. Retrieved from http://dergipark.org.tr/fe/issue/26038/274247, s.10.

[225] Kızmaz, İ. (2015). Halk Danslarında Profesyonelleşme; Öncü bir Örnek Olarak Moiseyev Ekolü. Yaratıcı Drama Dergisi, 10 (2), 147-154. Retrieved from http://dergipark.org.tr/ydrama/issue/34690/383491, s. 154.

[226] Özbek, M., Folklor ve Türkülerimiz, İstanbul: Ötüken Yayınları, 1981 https://www.kulturportali.gov.tr/portal/halk-oyunlari adresinden 12.04.2019 tarihinde erişilmiştir.

[227] Özçetin, E. (2001), Klasik ve modern Dans Prodüksiyonlarının Notasyon ile Kaydedilmesi ve Sahnelenmesi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek lisans Tezi. Ankara, s.8.

[228] TDK, (2019), Türk Dil Kurumu'nun https://sozluk.gov.tr/ adresinden 12.04.2.19 tarihinde erişilmiştir.

[229] Vural, T. (2018), Türk Dünyası Halk Çalgıları Orkestraları, 9. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi Bildiri Kitabı, s.293.

[230] Wikipedia, (2017), www.wikipedia.com adresinden 30.03.2017 tarihinde erişilmiştir.

[231] İlkler Ansiklopedisi, (1985), https://www.scribd.com/doc/78851019/ Milliyet-%C4%B0lkler-ansiklopedisi adresinden 12.04.2019 tarihinde erişilmiştir, s.72.

[232] Elvispresleymusic, (2019), https://www.elvispresleymusic. com.au/pictures/1957-august-31.html adresinden 12.04.2019 tarihinde erişilmiştir.

[233] TDK, (2019), Türk Dil Kurumu'nun https://sozluk.gov.tr/ adresinden 02.02.2019 tarihinde erişilmiştir.

[234] Torun, A. (2017). Sinema-Kent İlişkisinde İstanbul: İlk Yıllarından Bugüne Türk Sineması'nda İstanbul'un Görünümü. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi | Istanbul University Faculty of Communication Journal, (52), 147-166. DOI: 10.17064/iuifd.333176, s.149.

[235] Kayserili, S. (2016). I. Dünya Savaşı ve Türk Kurtuluş Savaşının Beyaz Perdeye Yansımaları. Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2 (1), 0-0. Retrieved from http://dergipark.org.tr/aicusbed/issue/24308/257619, s.79.

[236] Sezen, T. (2012). Lumıere Kardeşler Öncesi Sinema. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi | Istanbul University Faculty of Communication Journal, 0 (17), . Retrieved from http://dergipark.org.tr/iuifd/issue/22882/244757, s.606.

[237] Orta, N. (2014). Hollywood Sinemasına Karşı Avrupa Film Politikaları ve Gelişen Korumacı Tedbirler. Marmara İletişim Dergisi, 13 (13), 161-169. Retrieved from http://dergipark.org.tr/maruid/issue/446/3524, s.162.

[238] Miller'den akt Orta, N. (2014). Hollywood Sinemasına Karşı Avrupa Film Politikaları ve Gelişen Korumacı Tedbirler. Marmara İletişim Dergisi, 13 (13), 161-169. Retrieved from http://dergipark.org.tr/maruid/issue/446/3524, s.163.

[239] Orta, N. (2014). Hollywood Sinemasına Karşı Avrupa Film Politikaları ve Gelişen Korumacı Tedbirler. Marmara İletişim Dergisi, 13 (13), 161-169. Retrieved from http://dergipark.org.tr/maruid/issue/446/3524, s.162.

[240] Dağtaş, E. Aydın, N. Yılmaz, Ç. (2018). Sinemanın Ekonomi Politiği: 2016 Yılı Verileri Üzerine Bir Değerlendirme, TRTAkademi Dergisi, Cilt 3 / Sayı 5 / Ocak., s.214.

[241] Dağtaş, E. Aydın, N. Yılmaz, Ç. (2018). Sinemanın Ekonomi Politiği: 2016 Yılı Verileri Üzerine Bir Değerlendirme, TRTAkademi Dergisi, Cilt 3 / Sayı 5 / Ocak., s.192.

[242] Dağtaş, E. Aydın, N. Yılmaz, Ç. (2018). Sinemanın Ekonomi Politiği: 2016 Yılı Verileri Üzerine Bir Değerlendirme, TRTAkademi Dergisi, Cilt 3 / Sayı 5 / Ocak, s.198.

[243] Güvemli'den akt Koçak, D. (2018). Türk Sinema Tarihine Bir Katkı: Tarihsel Süreç İçerisinde Milli Mücadele Konulu Üç Film. Atatürk Dergisi, 7 (2), 97-118. Retrieved from http://dergipark.org.tr/atauniad/issue/41755/504189, s.102.

[244] Odabaş'tan akt Aydın, H. (2008), "Sinemanın Taşrada Gelişim Süreci: Konya'da İlk Sinemalar ve Gösterilen Filmler (1910-1950)", Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, S.9, (Konya-2008), s.62.

[245] Smith'den akt Kayserili, S. (2016). I. Dünya Savaşı ve Türk Kurtuluş Savaşının Beyaz Perdeye Yansımaları. Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2 (1), 0-0. Retrieved from http://dergipark.org.tr/aicusbed/issue/24308/257619, s.84.

[246] Torun, A. (2017). Sinema-Kent İlişkisinde İstanbul: İlk Yıllarından Bugüne Türk Sineması'nda İstanbul'un Görünümü. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi | Istanbul University Faculty of Communication Journal, (52), 147-166. DOI: 10.17064/iuifd.333176, s.152.

[247] KTB, (2019), Kültür ve Turizm Bakanlığı https://sinema.ktb.gov.tr/TR-144750/turkiye39de-sinema.html adresinden 12.04.2019 tarihinde erişilmiştir.

[248] Torun, A. (2017). Sinema-Kent İlişkisinde İstanbul: İlk Yıllarından Bugüne Türk Sineması'nda İstanbul'un Görünümü. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi | Istanbul University Faculty

of Communication Journal, (52), 147-166. DOI: 10.17064/iuifd.333176, s.153.

249. KTB, (2019), https://sinema.ktb.gov.tr/TR-144750/turkiye39de-sinema.html adresinden 12.04.2019 tarihinde erişilmiştir.

250. Kayserili, S. (2016). I. Dünya Savaşı ve Türk Kurtuluş Savaşının Beyaz Perdeye Yansımaları. Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2 (1), 0-0. Retrieved from http://dergipark.org.tr/aicusbed/issue/24308/257619, s.85.

251. KTB, (2019), Kültür ve Turizm Bakanlığı https://sinema.ktb.gov.tr/TR-144750/turkiye39de-sinema.html adresinden 12.04.2019 tarihinde erişilmiştir.

252. Dağtaş, E. Aydın, N. Yılmaz, Ç. (2018). Sinemanın Ekonomi Politiği: 2016 Yılı Verileri Üzerine Bir Değerlendirme, TRTAkademi Dergisi, Cilt 3 / Sayı 5 / Ocak., 2014. s.200

253. KTB, (2019), Kültür ve Turizm Bakanlığı https://sinema.ktb.gov.tr/TR-144750/turkiye39de-sinema.html adresinden 12.04.2019 tarihinde erişilmiştir.

254. Kayserili, S. (2016). I. Dünya Savaşı ve Türk Kurtuluş Savaşının Beyaz Perdeye Yansımaları. Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2 (1), 0-0. Retrieved from http://dergipark.org.tr/aicusbed/issue/24308/257619, s.86.

255. KTB, (2019), Kültür ve Turizm Bakanlığı https://sinema.ktb.gov.tr/TR-144750/turkiye39de-sinema.html adresinden 12.04.2019 tarihinde erişilmiştir.

256. KTB, (2019), Kültür ve Turizm Bakanlığı https://sinema.ktb.gov.tr/TR-144750/turkiye39de-sinema.html adresinden 12.04.2019 tarihinde erişilmiştir.

257. Kahraman, M. E. (2018), Sanatı Yönetmek, Efe Akademi Yayınları, İstanbul, s.110.

258. Kahraman, M. E. (2018), Sanatı Yönetmek, Efe Akademi Yayınları, İstanbul, s.110.

259. Tuğan, N. (2017). Sinema İkonografisinde Kostüm ve Makyaj. Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi, 6 (4), 179-190. Retrieved from http://dergipark.org.tr/ssrj/issue/32264/339837, s.189.

260. Tuğan, N. (2017). Sinema İkonografisinde Kostüm ve Makyaj. Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi, 6 (4), 179-190. Retrieved from http://dergipark.org.tr/ssrj/issue/32264/339837, s.182.

261. Taylan, (2019), https://listelist.com/72-cannes-film-festivali/ adresinden 12.04.2019 tarihinde erişilmiştir.

262. Televisionheaven, (2019), https://televisionheaven.co.uk/reviews/ann-and-harold, adresinden 12.04.2019 tarihinde erişilmiştir.

263. Çelenk, S. (2010), Aşk-ı Memnu'dan Aşk-ı Memnu'ya Yerli Dizi Serüvenimiz, Birikim Dergisi (No:256/257), s.20.

[264] Ormanlı, O. (2010). Son Dönem Türk Dizilerinde Psikolojik Öğeler: "Ezel" Dizisi Örneği. Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, (14), 189-206. Retrieved from https://dergipark.org.tr/tr/pub/akil/issue/48081/607929, s.190.

[265] Sınav&Gülgen'den akt Öztürk M, Atik, A. (2016), Ulusal Pazardan Kürsel Pazarlara Uzanan Süreçte Türk Dizilerinin Gelişimi, Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, 3(2), s.74.

[266] İsmail'den akt Öztürk M, Atik, A. (2016), Ulusal Pazardan Kürsel Pazarlara Uzanan Süreçte Türk Dizilerinin Gelişimi, Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, 3(2), s.74.

[267] Deniz, A. (2010). Gümüş Dizisinin Arap Kamuoyuna Etkileri Bir Sosyal Medya İncelemesi. Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 3 (1), 50-67. Retrieved from https://dergipark.org.tr/tr/pub/usaksosbil/issue/21651/232770, s.64.

[268] Ormanlı, O. (2010). Son Dönem Türk Dizilerinde Psikolojik Öğeler: "Ezel" Dizisi Örneği. Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, (14), 189-206. Retrieved from https://dergipark.org.tr/tr/pub/akil/issue/48081/607929, s.202-203.

[269] Öztürk M, Atik, A. (2016), Ulusal Pazardan Kürsel Pazarlara Uzanan Süreçte Türk Dizilerinin Gelişimi, Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, 3(2), s.66.

[270] TDK, (2019), Türk Dil Kurumu'nun https://sozluk.gov.tr/ adresinden 12.02.2019 tarihinde erişilmiştir.

[271] Şeşen, E, Kara, R. (2018). Masaüstü Sanallaştırma Teknolojilerindeki Bağlantı Protokollerinin Karşılaştırılması. Düzce Üniversitesi Bilim ve Teknoloji Dergisi , 6 (1) , 216-222 . DOI: 10.29130/dubited.350552, s.217.

[272] Kahraman, M. E, Yavuz, V. (2019). İnternet Haber Sitelerinin Tasarım Departmanı Yapılanmaları ve Sanat Yönetimi. Yıldız Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 3 (1), 124-141. Retrieved from https://dergipark.org.tr/tr/pub/ysbed/issue/45275/566098, s.133.

[273] Ukray, M. (2012), https://www.ekitaprojesi.com/ekitap/yayinlanmis-makaleler/kisaca-e-yayinciligin-tarihcesi adresinden 12.04.2019 tarihinde erişilmiştir.

[274] Arslan, F. (2002). Reklam Ajansı Seçiminde Kullanılan Kriterler Ve Yeni Eğilimler: Kavramsal Bir İrdeleme. Ege Academic Review, 2 (2), 55.

[275] Elden, M. (2008). Reklamveren İçin Doğru Ajans Seçmek Neden Önemli?. Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi Yeni Düşünceler Hakemli E-Dergisi, (3), 185-200. Retrieved from https://dergipark.org.tr/tr/pub/euifydhed/issue/45354/568111, s.187.

[276] Elden, M. (2008). Reklamveren İçin Doğru Ajans Seçmek Neden Önemli?. Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi Yeni Düşünceler

Hakemli E-Dergisi, (3), 185-200. Retrieved from https://dergipark.org.tr/tr/pub/euifydhed/issue/45354/568111, s.188.

277. Elden, M. (2008). Reklamveren İçin Doğru Ajans Seçmek Neden Önemli?. Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi Yeni Düşünceler Hakemli E-Dergisi, (3), 185-200. Retrieved from https://dergipark.org.tr/tr/pub/euifydhed/issue/45354/568111, s.190.

278. Kahraman. M. E. (2012). Reklam Ajanslarındaki Sanat Yönetmenlerinin Özelliklerinin Belirlenmesi ve Bir Taslak Program Önerisi, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim bilimleri Enstitüsü, Ankara, s. 60.

279. Aktuğlu'dan akt Kahraman. M. E. (2012). Reklam Ajanslarındaki Sanat Yönetmenlerinin Özelliklerinin Belirlenmesi ve Bir Taslak Program Önerisi, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim bilimleri Enstitüsü, Ankara, s. 62).

280. Eşiyok, E. (2018). Türkiye'de Reklamların Denetimi: Reklam Kurulu Kararları Üzerinden Bir İnceleme. İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 9 (2), 593-606. DOI: 10.21492/inuhfd.483229, s.594.

281. Kelekçi Olgun, M. (2018). Okul Öncesi Sanat Eğitimi İçin Geliştirilen Grafik Aplikasyon Öğrenme Modeli, Yıldız teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmış Doktora Tezi, s.60.

282. Akkoyun, Ç. (2012). http://brandway.blogspot.com/2012/10 /turkiyede-ve-dunyada-reklamn-tarihcesi.html adresinden 12.04.2019 tarihinde erişilmiştir.

283. KılınçArslan, Y. (2010). Reklamda Sanatsal Boyut: Art Nouveau (Yeni Sanat) Reklam Posterleri. Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi Yeni Düşünceler Hakemli E-Dergisi, (5), 25-40. Retrieved from https://dergipark.org.tr/tr/pub/euifydhed/issue/45462/570735, s.35-36.

284. Yavuz, Ş. (2006). Reklamlar ve Reklamcılık Sektörü Açısından 1980'lerde Türkiye Panoraması. Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi, (5), 157-182. Retrieved from http://iletisimdergisi.gsu.edu.tr/tr/issue/7374/96546, s.159.

285. Yavuz, Ş. (2006). Reklamlar ve Reklamcılık Sektörü Açısından 1980'lerde Türkiye Panoraması. Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi, (5), 157-182. Retrieved from http://iletisimdergisi.gsu.edu.tr/tr/issue/7374/96546, s.162.

286. Yavuz, Ş. (2006). Reklamlar ve Reklamcılık Sektörü Açısından 1980'lerde Türkiye Panoraması. Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi, (5), 157-182. Retrieved from http://iletisimdergisi.gsu.edu.tr/tr/issue/7374/96546, s.173.

287. Bilgili, C. (2014). Radyo ve Televizyonda Reklama Bağımlılık ve Kuralsız Pazar Düzeni. Marmara İletişim Dergisi, 12 (12) , 73-85.

Retrieved from https://dergipark.org.tr/tr/pub/maruid/issue/445/3498, s.74.

288. Yavuz, Ş. (2006). Reklamlar ve Reklamcılık Sektörü Açısından 1980'lerde Türkiye Panoraması. Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi, (5), 157-182. Retrieved from http://iletisimdergisi.gsu.edu.tr/tr/issue/7374/96546, s.180.

289. Yazıcı, F. (2017). Türkiye'de Ürün Yerleştirme Uygulaması: Reklam Ajansları Üzerine Bir İnceleme. Humanities Sciences, 12 (2), 65-75. Retrieved from https://dergipark.org.tr/tr/pub/nwsahuman/issue/28597/277839, s.74.

290. Arslan, F. (2002). Reklam Ajansı Seçiminde Kullanılan Kriterler Ve Yeni Eğilimler: Kavramsal Bir İrdeleme. Ege Academic Review, 2 (2), s.55.

291. Belch ve Belch'den akt Arslan, F. (2002). Reklam Ajansı Seçiminde Kullanılan Kriterler Ve Yeni Eğilimler: Kavramsal Bir İrdeleme. Ege Academic Review, 2 (2), s.57.

292. Kahraman. M. E. (2012). *Reklam Ajanslarındaki Sanat Yönetmenlerinin Özelliklerinin Belirlenmesi ve Bir Taslak Program Önerisi*, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim bilimleri Enstitüsü, Ankara, s.111.

293. Sezgin Tufan & Çifci, 2017, s.33).

294. Kahraman. M. E. (2012). *Reklam Ajanslarındaki Sanat Yönetmenlerinin Özelliklerinin Belirlenmesi ve Bir Taslak Program Önerisi*, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim bilimleri Enstitüsü, Ankara, s.111-112;

295. Serarslan, M . (2014). Türkiye'de Radyo Televizyon Düzeninin Değişimi. Selçuk İletişim, 1 (4), 77-82. Retrieved from https://dergipark.org.tr/tr/pub/josc/issue/19002/200940, s.78.

296. Kuruoğlu, H. (2008). Dünden Bugüne Türkiye'de Radyo Yayıncılığı. Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi Yeni Düşünceler Hakemli E-Dergisi, (3), 251-270 . Retrieved from https://dergipark.org.tr/tr/pub/euifydhed/issue/45354/568125, s253.

297. Serarslan, M . (2014). Türkiye'de Radyo Televizyon Düzeninin Değişimi. Selçuk İletişim, 1 (4), 77-82. Retrieved from https://dergipark.org.tr/tr/pub/josc/issue/19002/200940, s.79.

298. Gülmez, M, Karaca, Ş, Doğan, B, (2012). Üniversite Öğrencilerinin Radyo Reklamlarına Bakış Açılarını Ölçmeye Yönelik Bir Araştırma. Akademik Yaklaşımlar Dergisi , 3 (2) , 37-56 . Retrieved from https://dergipark.org.tr/tr/pub/ayd/issue/3328/46169, s.39.

299. Hertz'den akt Gülmez, M, Karaca, Ş, Doğan, B, (2012). Üniversite Öğrencilerinin Radyo Reklamlarına Bakış Açılarını Ölçmeye Yönelik Bir Araştırma. Akademik Yaklaşımlar Dergisi , 3 (2) , 37-56 . Retrieved from https://dergipark.org.tr/tr/pub/ayd/issue/3328/46169, s.40.

[300] Ercan, P. (2018), https://grafstudios.com.tr/tr/blog-9-kisaca-reklamin-tarihcesi adresinden 12.04.2019 tarihinde erişilmiştir.

[301] Akkoyun, Ç. (2012). http://brandway.blogspot.com/2012/10/turkiyede-ve-dunyada-reklamn-tarihcesi.html adresinden 12.04.2019 tarihinde erişilmiştir.

[302] Akkoyun, Ç. (2012). http://brandway.blogspot.com/2012/10/turkiyede-ve-dunyada-reklamn-tarihcesi.html adresinden 12.04.2019 tarihinde erişilmiştir.

[303] Kaner, S. (1989). Televizyon Reklamları ve Çocuklar. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi , 22 (2) , 785-800 . DOI: 10.1501/Egifak_0000001420, s.798.

[304] Bilgili, C. (2014). Radyo ve Televizyonda Reklama Bağımlılık ve Kuralsız Pazar Düzeni. Marmara İletişim Dergisi, 12 (12) , 73-85. Retrieved from https://dergipark.org.tr/tr/pub/maruid/issue/445/3498, s.73.

[305] Yavuz, Ş. (2006). Reklamlar ve Reklamcılık Sektörü Açısından 1980'lerde Türkiye Panoraması. Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi, (5), 157-182. Retrieved from http://iletisimdergisi.gsu.edu.tr/tr/issue/7374/96546, s.161.

[306] Sezgin Tufan, B, Çifçi, M. (2017). Televizyon Reklamlarında İşlenen Toplumsal Değerler. Avrasya Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi, 1 (1), 21-41 . Retrieved from https://dergipark.org.tr/tr/pub/adea/issue/31386/323288, s.29-31.

[307] Karaca, M. E. 2010, https://reklam.com.tr/blog/televizyon-reklam-cesitleri adresinden 12.05.2019 tarihinde erişilmiştir.

[308] Karaca, M. E. 2010, https://reklam.com.tr/blog/televizyon-reklam-cesitleri adresinden 12.05.2019 tarihinde erişilmiştir.

[309] Çakır, V . (2013). Yeni İletişim Teknolojilerinin Reklam Üzerine Etkileri. Selçuk İletişim, 3 (2), 168-181. Retrieved from https://dergipark.org.tr/tr/pub/josc/issue/19008/200854, s.169.

[310] Altunay, A. (2015). Bir Sosyalleşme Aracı Olarak Yeni Medya. Selçuk İletişim, 9 (1), 410-428. Retrieved from https://dergipark.org.tr/tr/pub/josc/issue/19031/201162, s.411.

[311] Çelik, S. (2012). İnterneteki Ürün Sitelerinin Tasarımına Yönelik Tutumlarda Cinsiyetin Etkileri Üzerine Bir Çalışma. Öneri Dergisi, 10 (38), 53-64. Retrieved from https://dergipark.org.tr/tr/pub/maruoneri/issue/17896/187715, s.54.

[312] Çelik, S. (2012). İnterneteki Ürün Sitelerinin Tasarımına Yönelik Tutumlarda Cinsiyetin Etkileri Üzerine Bir Çalışma. Öneri Dergisi, 10 (38), 53-64. Retrieved from https://dergipark.org.tr/tr/pub/maruoneri/issue/17896/187715, s.53.

[313] Yavuz, V . (2015). Yeni Medyada Sanat Yönetimi. Yıldız Journal of Art and Design, 2 (2), 52-66. Retrieved from https://dergipark.org.tr/tr/pub/yjad/issue/13667/165330, s.85.

[314] Çakır, V . (2013). Yeni İletişim Teknolojilerinin Reklam Üzerine Etkileri. Selçuk İletişim, 3 (2), 168-181. Retrieved from https://dergipark.org.tr/tr/pub/josc/issue/19008/200854, s.14.

[315] Connectedvivaki, (2017), 2018'de Programatik Reklamda Bizi Neler Bekliyor, http://www.connectedvivaki.com/2018de-programatik-reklamda-bizi-neler-bekliyor/adresinden 10.05.2019 tarihinde erişilmiştir.

[316] Arat, T, Kazan, İ. (2019). Geleneksel Reklamcılıktan Dijital Reklamcılığa Geçiş. Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi, 7 (18), 448-464. Retrieved from https://dergipark.org.tr/tr/pub/avrasyad/issue/47261/595710, s. 460.

[317] Öztürk Göçmen, P . (2018). Artırılmış Gerçeklik Uygulamaları ile Yeni Medya Reklam Tasarımı. Sanat ve Tasarım Dergisi, (22), 175-191. Retrieved from https://dergipark.org.tr/tr/pub/sanatvetasarim/issue/41779/504076, s.178.

[318] Sutherland'den akt. Öztürk Göçmen, P . (2018). Artırılmış Gerçeklik Uygulamaları ile Yeni Medya Reklam Tasarımı. Sanat ve Tasarım Dergisi, (22), 175-191. Retrieved from https://dergipark.org.tr/tr/pub/sanatvetasarim/issue/41779/504076, s.176.

[319] Connectedvivaki, (2017), Türkiye'de Ve Dünya'da Dijital Reklamcılığa Eğilim Artıyor, http://www.connectedvivaki.com/turkiyede-ve-dunyada-dijital-reklamciliga-egilim-artiyor/ adresinden 10.05.2019 tarihinde erişilmiştir.

[320] Arat, T, Kazan, İ. (2019). Geleneksel Reklamcılıktan Dijital Reklamcılığa Geçiş. Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi, 7 (18), 448-464. Retrieved from https://dergipark.org.tr/tr/pub/avrasyad/issue/47261/595710, s.460.

[321] Özbek, Y. (2013). Eleştiri Üzerine. Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi, 0 (30), 1-7. Retrieved From Https://Dergipark .Org.Tr/Tr/Pub/Ataunigsed/İssue/2583/33233, s.1.

[322] Caird çev. Bal, M . (2018). Eleştiri Düşüncesi: Kant'ın Eleştiri Felsefesi'ne Giriş. Kaygı. Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi, (30), 253-279. Retrieved From Https://Dergipark.Org.Tr/Tr/Pub/Kaygi/İssue/36417/411256, s.278.

[323] Boydaş, N. (2007). Sanat Eleştirisine Giriş, Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, 2. Baskı, Ankara, s.32.

[324] Küçükşen Öner, F. (2018). Sanat Antropolojisinin Sanat ve Sanat Eleştirisi Açısından Önemi. Folklor/Edebiyat, 24 (95), 95-104. DOI: 10.22559/folklor.350, s. 102.

[325] Özbek, Y. (2013). Eleştiri Üzerine. Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi, 0 (30), 1-7. Retrieved From Https://Dergipark. Org.Tr/Tr/Pub/Ataunigsed/İssue/2583/33233, s.4-5.

[326] Boydaş, N. (2007). Sanat Eleştirisine Giriş, Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, 2. Baskı, Ankara, s.30-31.

[327] Caird çev. Bal, M . (2018). Eleştiri Düşüncesi: Kant'ın Eleştiri Felsefesi'ne Giriş. Kaygı. Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi, (30), 253-279. Retrieved From Https://Dergipark.Org.Tr/Tr/Pub/Kaygi/İssue/36417/411256, s.254.

[328] Küçükşen Öner, F. (2018). Sanat Antropolojisinin Sanat ve Sanat Eleştirisi Açısından Önemi. Folklor/Edebiyat, 24 (95), 95-104. DOI: 10.22559/folklor.350, s. 103.

[329] Özbek, Y. (2013). Eleştiri Üzerine. Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi, 0 (30), 1-7. Retrieved From Https://Dergipark.Org.Tr/Tr/ Pub/Ataunigsed/İssue/2583/33233, s.6-7.

[330] Caird çev. Bal, M . (2018). Eleştiri Düşüncesi: Kant'ın Eleştiri Felsefesi'ne Giriş. Kaygı. Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi, (30), 253-279. Retrieved From Https://Dergipark.Org.Tr/Tr/Pub/Kaygi/İssue/36417/411256, s.257.

[331] Kara, S. (2017). Eleştiri Nedir, Eleştirinin Özellikleri, Eleştiri Türleri, Ders Notları, http://edebiyatsultani.com/elestiri-nedir-elestirinin-ozellikleri-elestiri-turleri/ adresinden 12.5.2019 tarihinde erişilmiştir.

[332] Yazkaç, P. (2009). Görsel Sanatlar Dersinde Kullanılan Pedagojik Eleştiri Uygulamalarının Öğrencilerin Akademik Başarı Ve Eser Eleştiri Düzeyine Etkisi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-İş Öğretmenliği Bilim Dalı Doktora Tezi, Ankara., s.78.

[333] Yazkaç, P. (2009). Görsel Sanatlar Dersinde Kullanılan Pedagojik Eleştiri Uygulamalarının Öğrencilerin Akademik Başarı Ve Eser Eleştiri Düzeyine Etkisi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-İş Öğretmenliği Bilim Dalı Doktora Tezi, Ankara, s.78.

[334] Yazkaç, P. (2009). Görsel Sanatlar Dersinde Kullanılan Pedagojik Eleştiri Uygulamalarının Öğrencilerin Akademik Başarı Ve Eser Eleştiri Düzeyine Etkisi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-İş Öğretmenliği Bilim Dalı Doktora Tezi, Ankara, s.79.

[335] Yazkaç, P. (2009). Görsel Sanatlar Dersinde Kullanılan Pedagojik Eleştiri Uygulamalarının Öğrencilerin Akademik Başarı Ve Eser Eleştiri Düzeyine Etkisi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-İş Öğretmenliği Bilim Dalı Doktora Tezi, Ankara, s.79.

[336] Chapman'dan akt Yazkaç, P. (2009). Görsel Sanatlar Dersinde Kullanılan Pedagojik Eleştiri Uygulamalarının Öğrencilerin Akademik Başarı Ve Eser Eleştiri Düzeyine Etkisi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-İş Öğretmenliği Bilim Dalı Doktora Tezi, Ankara, s.79.

[337] Kara, S. (2017). Eleştiri Nedir, Eleştirinin Özellikleri, Eleştiri Türleri, Ders Notları, http://edebiyatsultani.com/elestiri-nedir-elestirinin-ozellikleri-elestiri-turleri/ adresinden 12.5.2019 tarihinde erişilmiştir.

[338] Moran, B. (2012), Edebiyat Kuramları ve Eleştiri, İletişim Yayınları, ISBN: 978-975-470-704-5, 1. Basım, 27. Baskı, İstanbul, s.330.

[339] 337 Kara, S. (2017). Eleştiri Nedir, Eleştirinin Özellikleri, Eleştiri Türleri, Ders Notları, http://edebiyatsultani.com/elestiri-nedir-elestirinin-ozellikleri-elestiri-turleri/ adresinden 12.5.2019 tarihinde erişilmiştir.

[340] Boydaş, N. (2007). Sanat Eleştirisine Giriş, Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, 2. Baskı, Ankara, s.36.

[341] Boydaş, N. (2007). Sanat Eleştirisine Giriş, Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, 2. Baskı, Ankara, s.37.

[342] Boydaş, N. (2007). Sanat Eleştirisine Giriş, Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, 2. Baskı, Ankara, s.37-38.

[343] Boydaş, N. (2007). Sanat Eleştirisine Giriş, Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, 2. Baskı, Ankara, s.38.

[344] Moran, B. (2012), Edebiyat Kuramları ve Eleştiri, İletişim Yayınları, ISBN: 978-975-470-704-5, 1. Basım, 27. Baskı, İstanbul, s.117.

[345] Kara, S. (2017). Eleştiri Nedir, Eleştirinin Özellikleri, Eleştiri Türleri, Ders Notları, http://edebiyatsultani.com/elestiri-nedir-elestirinin-ozellikleri-elestiri-turleri/ adresinden 12.5.2019 tarihinde erişilmiştir.

[346] Moran, B. (2012), Edebiyat Kuramları ve Eleştiri, İletişim Yayınları, ISBN: 978-975-470-704-5, 1. Basım, 27. Baskı, İstanbul, s.124.

[347] Moran, B. (2012), Edebiyat Kuramları ve Eleştiri, İletişim Yayınları, ISBN: 978-975-470-704-5, 1. Basım, 27. Baskı, İstanbul, s.131.

[348] Kara, S. (2017). Eleştiri Nedir, Eleştirinin Özellikleri, Eleştiri Türleri, Ders Notları, http://edebiyatsultani.com/elestiri-nedir-elestirinin-ozellikleri-elestiri-turleri/ adresinden 12.5.2019 tarihinde erişilmiştir.

[349] Moran, B. (2012), Edebiyat Kuramları ve Eleştiri, İletişim Yayınları, ISBN: 978-975-470-704-5, 1. Basım, 27. Baskı, İstanbul, s.323-324.

[350] Boydaş, N. (2007). Sanat Eleştirisine Giriş, Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, 2. Baskı, Ankara, s.43.

[351] Kara, S. (2017). Eleştiri Nedir, Eleştirinin Özellikleri, Eleştiri Türleri, Ders Notları, http://edebiyatsultani.com/elestiri-nedir-

elestirinin-ozellikleri-elestiri-turleri/ adresinden 12.5.2019 tarihinde erişilmiştir.

352. Kırık, A. (2018). Popüler Kültür ve Kültür Endüstrisi Bağlamında 'Yetenek Sizsiniz Türkiye' Program Formatına Yönelik Eleştirel Bir Analiz. Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, (30), 31-50. DOI: 10.31123/akil.460195, s.47.

353. Boratav, O, Gürdal, N . (2017). Kültür Endüstrisi Bağlamında Sanat Eserinin Tecimselleşmesi Ve Metanın Estetize Edilişi. Yıldız Journal of Art and Design, 3 (2), 96-109. Retrieved from https://dergipark.org.tr/tr/pub/yjad/issue/27725/292550, s.98.

354. Arık, B. (2012). Bir Kültür Endüstrisi Ürünü Olarak 14 Şubat Sevgililer Günü. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi | Istanbul University Faculty of Communication Journal, 0 (20),. Retrieved from https://dergipark.org.tr/tr/pub/iuifd/issue/22869/244272, s.80.

355. Birekul, M . (2015), Popüler Kültür ve Müzikte Anlamın Kaybı, Akademik İncelemeler Dergisi (Journal of Academic Inquiries) Cilt/Volume: 10, Sayı/Issue: 1,155-180 . DOI: 10.17550/aid.84081, s.165.

356. Çiğdem, A. (2010). Popüler Kültür Ve Popüler Tiyatro. Sanat Dergisi, 0 (8), 47-62. Retrieved from http://dergipark.org.tr/ataunigsfd/issue/2596/33390, s.54.

357. Aksoy, S . (2019). Kültür Endüstrisi Güdümünde Boş Zaman Pratiklerinde Tektipleşme: "Keyif" Etiketi İle Yapılmış İnstagram Paylaşımları Üzerine Bir İnceleme. Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi , (31) , 601-622 . DOI: 10.31123/akil.533726, s.603.

358. Üç, N. (2019). "Eleştirel Bilincin Körelmesinin Somut Bir Göstergesi Olarak Kültür Endüstrileri Ve Geleneksel Değer Kodlarının Çözülüşü". Simetrik İletişim Araştırmaları Dergisi. 1 (1): 48-64, s.56.

359. Aksoy, S. (2019). Kültür Endüstrisi Güdümünde Boş Zaman Pratiklerinde Tektipleşme: "Keyif" Etiketi İle Yapılmış İnstagram Paylaşımları Üzerine Bir İnceleme. Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi , (31) , 601-622 . DOI: 10.31123/akil.533726, s.621.

360. Arık, B. (2012). Bir Kültür Endüstrisi Ürünü Olarak 14 Şubat Sevgililer Günü. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi | Istanbul University Faculty of Communication Journal, 0 (20),. Retrieved from https://dergipark.org.tr/tr/pub/iuifd/issue/22869/244272, s.86.

361. Üç, N. (2019). "Eleştirel Bilincin Körelmesinin Somut Bir Göstergesi Olarak Kültür Endüstrileri Ve Geleneksel Değer

Kodlarının Çözülüşü". Simetrik İletişim Araştırmaları Dergisi. 1 (1): 48-64, s.51.

362. Şahin, M. (2005). Türkiye de Gençliğin Toplumsal Kimliği ve Popüler Tüketim Kültürü. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 25 (2), 157-181. Retrieved from http://www.gefad.gazi.edu.tr/tr/issue/6756/90853, s.161.

363. Kırık, A. (2018). Popüler Kültür ve Kültür Endüstrisi Bağlamında 'Yetenek Sizsiniz Türkiye' Program Formatına Yönelik Eleştirel Bir Analiz. Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, (30), 31-50. DOI: 10.31123/akil.460195, s.47.

364. Poyraz, E, Özalp, H. (2017). Kültür Endüstrisi Ve Tüketim Bağlamında"Örnek Aile" Filminin Bir Analizi. Intermedia International Peer-Reviewed E-Journal Of Communication Sciences, 3 (5), 371-386. Retrieved from https://dergipark.org.tr/tr/pub/intermedia/issue/33913/375391, s.377.

365. Kırık, A. (2018). Popüler Kültür ve Kültür Endüstrisi Bağlamında 'Yetenek Sizsiniz Türkiye' Program Formatına Yönelik Eleştirel Bir Analiz. Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, (30), 31-50. DOI: 10.31123/akil.460195, s.47.

366. Gündüz, U. (2012). Kültür, Bilinç Ve Eğlence Endüstrisi Kavramları Işığında Çizgi Romana Farklı Yaklaşımlar. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi | Istanbul University Faculty of Communication Journal, 0 (21),. Retrieved from https://dergipark.org.tr/tr/pub/iuifd/issue/22868/244250, s.132.

367. Poyraz, E, Özalp, H. (2017). Kültür Endüstrisi Ve Tüketim Bağlamında"Örnek Aile" Filminin Bir Analizi. Intermedia International Peer-Reviewed E-Journal Of Communication Sciences, 3 (5), 371-386. Retrieved from https://dergipark.org.tr/tr/pub/intermedia/issue/33913/375391, s.384.

368. Birekul, M . (2015), Popüler Kültür ve Müzikte Anlamın Kaybı, Akademik İncelemeler Dergisi (Journal of Academic Inquiries) Cilt/Volume: 10, Sayı/Issue: 1,155-180 . DOI: 10.17550/aid.84081, s.178.

369. Üç, N. (2019). "Eleştirel Bilincin Körelmesinin Somut Bir Göstergesi Olarak Kültür Endüstrileri Ve Geleneksel Değer Kodlarının Çözülüşü". Simetrik İletişim Araştırmaları Dergisi. 1 (1): 48-64, s.50.

370. Çiğdem, A. (2010). Popüler Kültür Ve Popüler Tiyatro. Sanat Dergisi, 0 (8), 47-62. Retrieved from http://dergipark.org.tr/ataunigsfd/issue/2596/33390, s.49-53.

371. Güner, A , Gülaçtı, İ. E. (2019). Küreselleşme Ve Çağdaş Sanat. Akademik İncelemeler Dergisi, 14 (1), 245-274. DOI: 10.17550/akademikincelemeler.453769, s.250.

[372.] Boratav, O, Gürdal, N . (2017). Kültür Endüstrisi Bağlamında Sanat Eserinin Tecimselleşmesi Ve Metanın Estetize Edilişi. Yıldız Journal of Art and Design, 3 (2), 96-109. Retrieved from https://dergipark.org.tr/tr/pub/yjad/issue/27725/292550, s.101.

[373.] Boratav, O, Gürdal, N . (2017). Kültür Endüstrisi Bağlamında Sanat Eserinin Tecimselleşmesi Ve Metanın Estetize Edilişi. Yıldız Journal of Art and Design, 3 (2), 96-109. Retrieved from https://dergipark.org.tr/tr/pub/yjad/issue/27725/292550, s.107-108.

[374.] Güçhan, A. (2013), Popüler Kültür Çalışmaları Işığında Pop Art. Selçuk İletişim, 3 (2), 23-29. Retrieved from https://dergipark.org.tr/tr/pub/josc/issue/19008/200840 s.27.

[375.] Güçhan, A. (2013), Popüler Kültür Çalışmaları Işığında Pop Art. Selçuk İletişim, 3 (2), 23-29. Retrieved from https://dergipark.org.tr/tr/pub/josc/issue/19008/200840 s.28-29.

[376.] Güner, A , Gülaçtı, İ. E. (2019). Küreselleşme Ve Çağdaş Sanat. Akademik İncelemeler Dergisi, 14 (1), 245-274. DOI: 10.17550/akademikincelemeler.453769, s.252.

[377.] Seylan, A. Güney, E . (2016). Tekno-Kültür Bağlamında Yeni Medya Teknolojilerinin Çoklu-Disipliner Sanatsal Üretimlere Tesirleri. Uluslararası Disiplinlerarası Ve Kültürlerarası Sanat , 1 (1) , 94-104 . Retrieved From Https://Dergipark.Org.Tr/Tr/Pub/İjiia/İssue/33744/373757, s.102.

[378.] Karakuyu Şengüder, M . (2019). Sanatta Görüntü Üretiminin Kültür Endüstrisine Etkisi. Sanat ve Tasarım Dergisi , (23) , 281-299 . Retrieved from https://dergipark.org.tr/tr/pub/sanatvetasarim/issue/46013/578671, s.291.

[379.] Güçhan, A. (2013), Popüler Kültür Çalışmaları Işığında Pop Art. Selçuk İletişim, 3 (2), 23-29. Retrieved from https://dergipark.org.tr/tr/pub/josc/issue/19008/200840 s.26.

[380.] Güner, A , Gülaçtı, İ. E. (2019). Küreselleşme Ve Çağdaş Sanat. Akademik İncelemeler Dergisi, 14 (1), 245-274. DOI: 10.17550/akademikincelemeler.453769, s.260.

[381.] Seylan, A. Güney, E . (2016). Tekno-Kültür Bağlamında Yeni Medya Teknolojilerinin Çoklu-Disipliner Sanatsal Üretimlere Tesirleri. Uluslararası Disiplinlerarası Ve Kültürlerarası Sanat , 1 (1) , 94-104 . Retrieved From Https://Dergipark.Org.Tr/Tr/Pub/İjiia/İssue/33744/373757, s.102, s.102.

[382.] Gürdal, N . (2015). Aura'nın Yitiminden Sonra Sanat Eseri. Yıldız Journal of Art and Design , 2 (2) , 67-78 . Retrieved from https://dergipark.org.tr/tr/pub/yjad/issue/13667/165331, s.71.

[383.] Seylan, A. Güney, E . (2016). Tekno-Kültür Bağlamında Yeni Medya Teknolojilerinin Çoklu-Disipliner Sanatsal Üretimlere

Tesirleri. Uluslararası Disiplinlerarası Ve Kültürlerarası Sanat , 1 (1) , 94-104 . Retrieved From Https://Dergipark.Org.Tr/Tr/Pub/İjiia/ İssue/33744/373757, s.102, s.98.

384. Karakuyu Şengüder, M . (2019). Sanatta Görüntü Üretiminin Kültür Endüstrisine Etkisi. Sanat ve Tasarım Dergisi , (23) , 281-299 . Retrieved from https://dergipark.org.tr/tr/pub/sanatvetasarim /issue/46013/578671, s.296.

385. Birekul, M . (2015), Popüler Kültür ve Müzikte Anlamın Kaybı, Akademik İncelemeler Dergisi (Journal of Academic Inquiries) Cilt/Volume: 10, Sayı/Issue: 1,155-180 . DOI: 10.17550/aid.84081. s.167.

386. Erbay, M. (2014). Kültür Ve Toplum Üzerinden Sanat Ve Bilim Arasındaki İlişki (The Relatıonshıp Between Art And Scıence Through Culture And Socıety). Art - Sanat Dergisi , 0 (2) , 183-193 . Retrieved From Https://Dergipark.Org.Tr/Tr/Pub/İuarts/İssue/8770/109633, s.185.

387. Güner, A , Gülaçtı, İ. E. (2019). Küreselleşme Ve Çağdaş Sanat. Akademik İncelemeler Dergisi, 14 (1), 245-274. DOI: 10.17550/akademikincelemeler.453769, s.260, s.269.

388. Çolak, B . (2011). Tarihsel Süreç İçerisinde Müzelerle Birlikte Değişen Sergileme Mekanları; New York Modern Sanat Müzesi (MoMA) ve Frankfurt Modern Sanat Müzesi (MMK) Örneği. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi , 1 (30) , 37-45 . Retrieved from https://dergipark.org.tr/tr/pub/erusosbilder/ issue/23764/253316, s.42.

389. Özekes, M . (2002). Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunda İhtiyati Tedbir. Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi , 4 (2) , 89-138 . Retrieved from https://dergipark.org.tr/tr/pub/deuhfd/issue/ 46865/587648, s.91.

390. ATALAY, E. (2004). Sanat Özgürlüğü Temel Hakkının Hukuki Niteliği. Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi , 6 (1) , 43-66 . Retrieved from https://dergipark.org.tr/tr/pub/deuhfd/issue/ 46856/587558, s.52.

391. Cebe, R , Suçin, H . (2014). Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun Kısa Tarifçesi ve Eser Üreticileri Açısından Önemi. Rast Müzikoloji Dergisi , 2 (1) , 120-127 . DOI: 10.12975/rastmd.2014.02.01.00024, s.122.

392. Cebe, R , Suçin, H . (2014). Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun Kısa Tarifçesi ve Eser Üreticileri Açısından Önemi. Rast Müzikoloji Dergisi , 2 (1) , 120-127 . DOI: 10.12975/rastmd.2014.02.01.00024, s.122.

393. Cebe, R , Suçin, H . (2014). Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun Kısa Tarifçesi ve Eser Üreticileri Açısından Önemi. Rast Müzikoloji

Dergisi , 2 (1) , 120-127 . DOI: 10.12975/rastmd.2014.02.01.00024, s.123.

394. Cebe, R , Suçin, H . (2014). Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun Kısa Tarifçesi ve Eser Üreticileri Açısından Önemi. Rast Müzikoloji Dergisi , 2 (1) , 120-127 . DOI: 10.12975/rastmd.2014.02.01.00024, s.122-123.

395. Özekes, M . (2002). Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunda İhtiyati Tedbir. Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi , 4 (2) , 89-138 . Retrieved from https://dergipark.org.tr/tr/pub/deuhfd/issue/46865/587648, s.131.

396. Özekes, M . (2002). Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunda İhtiyati Tedbir. Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi , 4 (2) , 89-138 . Retrieved from https://dergipark.org.tr/tr/pub/deuhfd/issue/46865/587648, s.95.

397. Özekes, M . (2002). Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunda İhtiyati Tedbir. Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi , 4 (2) , 89-138 . Retrieved from https://dergipark.org.tr/tr/pub/deuhfd/issue/46865/587648, s.97.

398. Fidan, İ . (2011). Endüstriyel Tasarımların Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Kapsamında Korunması. İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi , 2 (2) , 423-451 . DOI: 10.21492/inuhfd.239804, s.447.

399. Pürselim, H. (2013). Milletlerarası Özel Hukukta Eser Sahibinin Ölümünden Sonra Telif Hakları: Sanatçı Salvador DALİ ile İlgili Tokyo Yüksek Mahkemesi'nin ve Fransız Mahkemesi'nin Kararları. Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi , 21 (1 (30. YIL ARMAĞANI)) , 243-264 . DOI: 10.15337/SUH.2017.59, s.257).

400. Pürselim, H. (2013). Milletlerarası Özel Hukukta Eser Sahibinin Ölümünden Sonra Telif Hakları: Sanatçı Salvador DALİ ile İlgili Tokyo Yüksek Mahkemesi'nin ve Fransız Mahkemesi'nin Kararları. Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi , 21 (1 (30. YIL ARMAĞANI)) , 243-264 . DOI: 10.15337/SUH.2017.59, s.262).

401. Pürselim, H. (2013). Milletlerarası Özel Hukukta Eser Sahibinin Ölümünden Sonra Telif Hakları: Sanatçı Salvador DALİ ile İlgili Tokyo Yüksek Mahkemesi'nin ve Fransız Mahkemesi'nin Kararları. Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi , 21 (1 (30. YIL ARMAĞANI)) , 243-264 . DOI: 10.15337/SUH.2017.59, s. 262).

402. Erzurumlu, N. (2017). Türk Hukukunda Fikrî Mülkiyete Konu Malların Cebrî İcrası. Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi , (1) , 167-191. Retrieved from https://dergipark.org.tr/tr/pub/ybuhukuk/issue/27326/287852, s.290.

403. Erzurumlu, N. (2017). Türk Hukukunda Fikrî Mülkiyete Konu Malların Cebrî İcrası. Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi , (1) , 167-

191 . Retrieved from https://dergipark.org.tr/tr/pub/ybuhukuk /issue/27326/287852, s.172).

404. TRT Haber, (2019), https://www.trthaber.com/haber/kultur-sanat/duvara-bantlanmis-muz-120-bin-dolara-satildi-444794.html adresinden 9.12.2019 tarihinde erişilmiştir.

405. Operabale, (2019), https://www.operabale.gov.tr/tr-tr/kurumsal/genel-mudurluk/Sayfalar/Tarihce.aspx adresinden 12.04.2019 tarihinde erişilmiştir.

406. Operabale, (2019), Devlet Opera ve Bale Genel Müdürlüğü https://www.operabale.gov.tr/tr-tr/kurumsal/genel-mudurluk/ Sayfalar/Tarihce.aspx adresinden 12.04.2019 tarihinde erişilmiştir.

407. Kazan, S. (2019). https://www.tarihlisanat.com/hans-holbein-ve-elciler-tablosu/ adresinden 12.10.2019 tarihinde erişilmiştir.

408. Kazan, S. (2019). https://www.tarihlisanat.com/hans-holbein-ve-elciler-tablosu/ adresinden 12.10.2019 tarihinde erişilmiştir.

409. Kazan, S. (2019). https://www.tarihlisanat.com/hans-holbein-ve-elciler-tablosu/ adresinden 12.10.2019 tarihinde erişilmiştir.

410. Elevli, N. (2002) http://www.milliyet.com.tr/pazar/sefirlerin-sirlari-bu-resimde-mi-gizli-5217872 adresinden 12.10.2019 tarihinde erişilmiştir.

411. Elevli, N. (2002) http://www.milliyet.com.tr/pazar/sefirlerin-sirlari-bu-resimde-mi-gizli-5217872 adresinden 12.10.2019 tarihinde erişilmiştir.

ŞEKİL KAYNAKÇASI

1. http://enm.blogcu.com/organizasyon-yapilari/9448397 adresinden tarihinde temin edilmiştir
2. http://enm.blogcu.com/organizasyon-yapilari/9448397 adresinden tarihinde temin edilmiştir.
3. Akbolat, (2018), https://slideplayer.biz.tr/slide/9159100/ adresinden tarihinde temin edilmiştir.
4. Ünür, E. (2015), Yerli Dizilerdeki Kimlik Kalıpları, Eğitim Yayınevi, s.114
5. Ünür, E . (2013). Türk Televizyon Dizilerinde Toplumsal Kimliklerin Temsili. Erciyes İletişim Dergisi, 3 (2),. Retrieved From https://Dergipark.Org.Tr/Tr/Pub/Erciyesiletisim/İssue/5869/77643,s. 40

GÖRSEL KAYNAKÇASI

1. İstanbul Askeri Müze, 2017, Mehmet Emin Kahraman Koleksiyonu.
2. Rijk Muzeum, 2015, Mehmet Emin Kahraman Koleksiyonu.
3. Ukrayna Ulusal Sanat Müzesi, 2017, Mehmet Emin Kahraman Koleksiyonu.
4. Napoli Arkeoloji Müzesi, 2019, Mehmet Emin Kahraman Koleksiyonu.
5. Galleria dell'Accademia, 2018, Mehmet Emin Kahraman Koleksiyonu.
6. Rijk Muzeum, 2015, Mehmet Emin Kahraman Koleksiyonu.
7. Rijk Muzeum, 2015, Mehmet Emin Kahraman Koleksiyonu.
8. Engravist Sergisi, Beyoğlu Sanat Galerisi, 2016, Mehmet Emin Kahraman Koleksiyonu.
9. Napoli Arkeoloji Müzesi, 2019, Mehmet Emin Kahraman Koleksiyonu.
10. Napoli Arkeoloji Müzesi, 2019, Mehmet Emin Kahraman Koleksiyonu.
11. Pano Örneği, YTÜ Taşkışla Binası, 2019, Mehmet Emin Kahraman Koleksiyonu.
12. Pano Örneği, Varşova Havalimanı, 2017, Mehmet Emin Kahraman Koleksiyonu.
13. WIM T. SCHIPPERS'ın 'Hoepla' isimli videosunun sergilemesi, Stedelijk Müzesi, 2015, Mehmet Emin Kahraman Koleksiyonu.
14. WIM T. SCHIPPERS'ın 'Hoepla' isimli videosunun sergilemesi, Stedelijk Müzesi, 2015, Mehmet Emin Kahraman Koleksiyonu.
15. Yusuf Franko'nun İnsanları Sergisi, Anadolu Medeniyetleri Araştırma Merkezi Sergi Salonu, 2017, Mehmet Emin Kahraman Koleksiyonu.
16. Rijk Muzeum, 2015, Mehmet Emin Kahraman Koleksiyonu.
17. Yusuf Franko'nun İnsanları Sergisi, Anadolu Medeniyetleri Araştırma Merkezi Sergi Salonu, 2017, Mehmet Emin Kahraman Koleksiyonu.
18. Diyarbakır Arkeoloji ve Etnografya Müzesi, 2018, Mehmet Emin Kahraman Koleksiyonu.
19. Rijk Muzeum, 2015, Mehmet Emin Kahraman Koleksiyonu.
20. Rijk Muzeum, 2015, Mehmet Emin Kahraman Koleksiyonu.
21. Rahmi M. Koç Müzesi, 2019, Mehmet Emin Kahraman Koleksiyonu.
22. Pompei Müzesi, 2018, Mehmet Emin Kahraman Koleksiyonu.
23. Rijk Muzeum, 2015, Mehmet Emin Kahraman Koleksiyonu.
24. Rijk Muzeum, 2015, Mehmet Emin Kahraman Koleksiyonu.

25. TRT Haber, (2019), https://www.trthaber.com/haber/kultur-sanat/duvara-bantlanmis-muz-120-bin-dolara-satildi-444794.html adresinden 9.12.2019 tarihinde erişilmiştir.
26. TRT Haber, (2019), https://www.trthaber.com/haber/kultur-sanat/duvara-bantlanmis-muz-120-bin-dolara-satildi-444794.html adresinden 9.12.2019 tarihinde erişilmiştir.

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM ALTERNATİF EĞİTİM MODELLERİ

(HAREZMİ-STEM, MONTESSORI, REGIO EMILIA, WALDORF, HIGH SCOPE) SOMUT ETKİNLİK ÖRNEKLERİ

(3-6 Yaş)

Doç. Dr. Bülent ALCI
Uzm. Nuray ERAN TÜREDİ
Uzm. Naciye KAYA

Editör: Prof. Dr. Yavuz ERİŞEN

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Okul Öncesi Eğitim Alternatif Eğitim Modelleri (Harezmi-Stem, Montessori, Regio Emilia, Waldorf, High Scope) Somut Etkinlik Örnekleri

Yazar: Doç. Dr. Bülent ALCI, Uzm. Nuray ERAN TÜREDİ, Uzm. Naciye KAYA

Editör: Prof. Dr. Yavuz ERİŞEN

ISBN: 978-605-2308-90-5

1. Baskı: Aralık 2019

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir.
EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI

ALCI, Bülent; TÜREDİ, ERAN, Nuray; Kaya, Naciye
Okul Öncesi Eğitim Alternatif Eğitim Modelleri (Harezmi-Stem, Montessori, Regio Emilia, Waldorf, High Scope) Somut Etkinlik Örnekleri
1. Basım, VIII + 232 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1.Okul öncesi, 2. Alternatif eğitim, 3. Etkinlik planı

Dizgi / Mizanpaj: SRA Grafik Tasarım Dizgi Merkezi (www.dizgimerkezi.com)

Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

I. HAREZMİ EĞİTİM MODELİ VE STEM MODELİ İLE İLGİLİ ETKİNLİKLER

ROKET BALON DENEYİ 4
SOLUNUM ORGANLARIMIZ NASIL ÇALIŞIR? 6
PARMAK İZİ 8
KOKLAYARAK BUL 10
SU BULUNDUĞU KABIN ŞEKLİNİ ALIR 12
PATATESTE İZLER 14
NEDEN SU VE SABUN 16
SOĞUK HAVA BÜZÜŞMESİ 18
BİTKİLERİN GÖVDESİ SUYU İLETİR 20
YAĞMUR DENEYİ 22
TERMOMETRE İLE DENEY 24
KAYBOLAN SU 26
SUYUN ÜÇ HALİ 28
KEMİĞİN SERTLİĞİ 30
GÖKKUŞAĞI OLUŞTURMA 32
RENK ALDANMASI 34
İNCE VE KALIN SES 36
GAZ ÇIKIŞI 38
VOLKAN OLUŞUMU 40
SİHİRLİ BALON 42
DALGALI SUDA DENGE 44
MADDE NEREYE GİTTİ? 46
BÜYÜTEÇ YAPALIM 48
SİMETRİK LEKE DENEYİ 50
SERA DENEYİ 52
KÜÇÜK BİR LAMBA YAPALIM! 54
IŞIK VE RENK OYUNU 56
TİTREŞEN SARKAÇ DENEYİ 58
GERGİN SİCİM DENEYİ 60
YİYECEKLERİN KORUNMASI 62

MIKNATIS DENEYİ 64
TELEFON DENEYİ....66
AYNALAR DENEYİ 68
SICAK HAVANIN YÜKSELMESİ....70
YÜZEN CİSİMLER, BATAN CİSİMLER DENEYİ....72
DİŞ TEMİZLİĞİ DENEYİ....74
SİHİRLİ MÜREKKEP 76
YAPRAKLARDAKİ SU 78
SUYUN KAYBOLMASI 80

II. MONTESSORI EĞİTİMİ 83
PATATESTEN KİRPİ YAPALIM....87
KIRMIZI LAHANA DENEYİ 89
MUM NASIL YAPILIR....91
YOĞURT YAPIMI 94
KEK YAPIMI....96
KURABİYE YAPIMI 98
TERZİ OLSAM....100
SUYA SABUNA DOKUNALIM 102
ÇORAPTAN BEBEK YAPIMI 104
PALYAÇO YAPALIM 106
SERAMİKTEN HEDİYE YAPIMI 108
GİYSİLERİM 110
SİYAH TAŞLARI SÜPÜRME 112
BAĞCIK GEÇİRME....114

III. REGGIO EMILIA EĞİTİMİ....117
BU SES NE SESİ 120
DİKKAT ÇALIŞMASI....122
FIRTINA DRAMASI....124
BEN NEREDEYİM....127
MÜZİK ALETLERİNİ TANIYALIM 129
VÜCUDUMUZU BOYAYALIM 131
SOLUNUM OLAYI....133

AYI OLMA OYUNU....135
SESTEN ÇIKAN FARKLILIKLAR....137
BAYRAMLARDA AİLE BÜYÜKLERİNE ZİYARET....139
YARATICI DANS....141
DUYGULARIMIZ....143
23 NİSAN ÇOCUK BAYRAMI....145
TELEVİZYONCULUK OYUNU....147
BAHÇEMİZİ DÜZENLİYORUZ....149
ÇAMURDAN ÇIKAN ÖYKÜLER....152
GERİ DÖNÜŞÜM....154
PÜSKÜRTME RESİM....156
HASTA İYİLEŞTİ....158
KURDELE RONDU....160

IV. WALDORF EĞİTİMİ....163
HAVUÇ YETİŞTİRELİM....166
EROZYONU ÖNLEME....168
KAVANOZDA BİR BAHÇE NASIL YAPILIR?....170
HAYVANLAR....172
BİTKİLERİN BÜYÜMESİ....174
GÖZLEMEVİ....176
BÜYÜTEÇ ELİMİZDE....179
ORYANTİRİNG....181
TOP TOPLAMA OYUNU....183
BAYRAK YARIŞI OYUNLARI....185
ÇEVRE GÜNÜ....187
TAŞ ALMACA....189

V. HIGH SCOPE EĞİTİMİ....191
DÜDÜKLÜ OYUN....194
PAZARDA....196
SENİN GÖRMEDİĞİNİ GÖRÜYORUM....198
AYAKLARINI ISLATMA OYUNU....200
EVİNİ BUL....202

ZITLARI BULMA OYUNU 204
KIRMIZI BEYAZ OYUNU 206
ÜÇGEN KARE DAİRE OYUNU 208
HEPSİNİ HATIRLA OYUNU 210
BEZELYE TAŞIMA OYUNU 212
SICAK - SOĞUK OYUNU 214
BALON YARIŞI 216
KİRALIK ODA 218
PATATES TOPLAMA OYUNU 220
BİZİM ÇİZGİLERİMİZ 222
GÜVERCİN OYUNU 224

KAYNAKLAR 226

KAYNAKÇA

Akbaba, C.(2017) Okullarda Maker Ve Steam Eğitim Hareketlerinin İncelenmesi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Projesi,6

Akgündüz, D., Aydeniz, M., Çakmakçı, G., Çavaş, B., Çorlu, M. S., Öner, T., &Özdemir, S. (2015). STEM Eğitimi Türkiye raporu: Günün modası mı yoksa gereksinim mi? [A report on STEM Education in Turkey: A provisionalagendaor a necessity?][White Paper]. İstanbul Aydın Üniversitesi STEM Merkezi ve Eğitim Fakültesi. http://www.aydin.edu.tr/belgeler/IAU-STEM-Egitimi-Turkiye-Raporu-2015.pdf adresinden 25 Şubat 2016 tarihinde erişilmiştir.

Aral, N., Kandır, A. & Can Yaşar, M. (2000). Okul öncesi eğitim ve anasınıfı programları. İstanbul: Ya-pa Yayıncılık.

Astley, K.; Jackson, P., (2000), "Doubts on Spirituality: InterpretingWaldorf Ritual International Journal of Children'sSpirituality", 5 (2), s.221-227

Baran, E., Canbazoğlu-Bilici, S., ve Mesutoğlu, C. (2015). Fen, teknoloji, mühendislik ve matematik (FeTeMM) spotu geliştirme etkinliği. Araştırma Temelli Etkinlik Dergisi(ATED), 5(2), 60-69.

Barnes, H., (1980), "An IntroductiontoWaldorfEducation. TeachersCollegeRecord", S.81, s. 323-336.

Bayhan, P. ve Bencik, S. (2008). Erken Çocukluk Dönemi Programlarından Waldorf Yaklaşımına Genel Bir Bakış. Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi, 26, 15-25.

Bilaloğlu, R. G. (2014). Okul Öncesi Dönemde Fen Eğitimi ve Etkinlik Örnekleri. Y. Aktaş Arnas (Ed.).Okul Öncesi Eğitiminde Matematik ve Fen Etkinlikleri İçinde (2. Baskı). Ankara: Vize Yayıncılık.

Bilgiç, D. E. &Surur, A. S. (2016). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Uygulanan Eğitim Sistemlerinin Mekân Biçimlenişine Etkisi ve ReggioEmilia Eğitim Sisteminin Mekân Tasarımı Üzerine Denemeler. Megaron, (11),1

Brown, R., Brown, J., Reardon, K. ve Merrill, C. (2011). Understanding STEM: Currentperceptions. TechnologyandEngineeringTeacher, 70 (6), 5-9.

Cadwell, L. B., (2008), TheReggioApproachtoEarlyChildhoodEducationBringing Learning to Life, TeachersCollege Pres, New York- USA.

Claymier, B. (2014). Integrating STEM in tothe elementary curriculum. Children'sTechnology& Engineering, 18 (3), 5.

Çelebioğlu, M., Birgin, N., Girgin, H., Özgül, Z., Ertekin, B., Azim, M.,Ekiz, A.(2004). Okul Öncesi Eğitim Seti, Zambak Yayınları. İzmir.

Çorlu, M. A., Adıgüzel, T., Ayar, M. C., Çorlu, M. S., &Özel, S. (2012, Haziran). Bilim, teknoloji, mühendislik ve matematik (BTMM) eğitimi: disiplinler arası çalışmalar ve etkileşimler. X. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi'nde sunulmuş bildiri, Niğde.

Dündar, S. (2007) "Alternatif Eğitimin Felsefi Temelleri ve Alternatif Okullardaki Uygulamalar" Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Earged (2011). MEB 21. Yüzyıl Öğrenci Profili. Ankara: MEB

Easton, F., (1997), "EducatingtheWhole Child 'Head, Heartand Hands': Learning FromTheWaldorf Experience", TheoryintoPractice, S.36, s.87-94.

Edwards, C.P. (2002). "Three Approachesfrom Europe: Waldorf, Montessori, and Reggio Emilia", Early Childhood Researchand Practice, S.4, s.2-14.

Erişen, Y. &Güleş, F. (2007). Montessori Materyallerinin Tasarım Kalitesi Özelliklerinin Değerlendirilmesi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 18, 287-305.

Gallant, D. (2011). Science, technology, engineering, andmathematics (STEM) education. 16 Mart 2016 tarihinde https://www.mheonline.com/mhmymath/pdf/stem_education.pdf adresinden erişilmiştir.

Gonzalez, H. B.,& Kuenzi, J. J. (2012, August). Science, technology, engineering, and mathematics (STEM) education: A primer. CongressionalResearch Service, Library of Congress.

Gürbüzler, G.,(2001)Okul Öncesi Eğitim Kitapları-6, Sağlığımız, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul Cilt:6 S:27

Harrıngton, S., (1993), "Waldorf Education: An ınnovative Tradition", National Catholic Education, S.24, s.17-21.

High /Spoce. UK(2006)."The High /Spoce Approach".http://www.highscope.org.uk(Alıntı tarihi: 15.11.2006)

High/ScopeEducationalResearch Foundation (2006).http://highscope.org(Alıntı tarihi: 15.11.2006).

Hohman, M.;Weıkart, D. P., (2000), Küçük Çocukların Eğitimi, (Çev., S.Kohen; Ü. Öğüt), Hisar Eğitim Vakfı Yayınları, İstanbul.

Honey, M.,Pearson, G. ve Schweingruber, H. (Eds) (2014). STEM İntegration İn K-12 Education: Status, Prospects, And An Agenda for research. National Academy Of EngineeringAnd National Research Council. Washington DC:-NationalAcademiesPress.

Hutchingson, R.;Hutchıngson, J., (1993), "Waldorf Education as A Program for Gifted Students", Journal of theEducation of theGifted, S.16, s.400-419.

Hürriyet. "Nobel Ödüllü Sancar'dan MEB'e STEM Önerisi" Erişim: 21.11.2017 http://www.hurriyet.com.tr/egitim/nobel-odullu-sancardan-mebe-stem-onerisi-40652167

İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü. "Harezmi Eğitim Modülü". Erişim: 26 Ocak 2018, (http://istanbul.meb.gov.tr/www/harezmi-egitim-modeli/icerik/1615)

Karataş, S.,Akçayır, G., & Gün, E. T. (2016). Yaratıcı Düşünme Becerisinin Geliştirilmesinde Ters Beyin Fırtınası Tekniğinin Etkililiği Üzerine Nitel Çalışma. Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama, 6(1).

Katehi, L.,Pearson, G. ve Feder, M. (Eds). (2009). Engineering İn K–12 Education: Understanding The Statusandim Proving The Prospects. National Academy Of Engineering And National Research Council. Washington DC: National Academies Press.

Kaya, D. & Gündüz, M. (2015). Alternatif eğitim ve toplumsal değişim üzerindeki etkisi: "Waldorf Okulları Örneği". Milli Eğitim, 205, 5- 25

Koçak, N. (1998). High/ScopeOkul Öncesi Eğitim Programı Ve Türkiye'deki Okulöncesi Eğitim Uygulamaları. Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi VII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Cilt II (s.697-704).

Koçoğlu, E.(2018). Türkiye'de Pilot Uygulama Sürecinde Olan Harezmi Eğitim Modelinin Alan Uzmanlarının Görüşleri Doğrultusunda Analizi. Turkish Studies Educational Sciences. Volume 13/19, Summer 2018, p. 1187-1200. Ankara-Turkey

Korkmaz, H. E. (2005). Montessori Metodu ve Montessori Okulları: Türkiye`de Montessori Okullarının Yönetim ve Finansman Bakımından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İstanbul, 129.

Lillard, P.P. (1973). Montessori: A modern approach. New York: Schocken Books.

Lillard, P. (1997). Montessori in the classroom. New York: Schocken Books.

Lopata, P., (2000), "Don't Miss a Beat ; WhyRhythm is Used in Waldorf Education", Paths of Learning, S.4, s.44-53.

Lillard, A. S. (2005). Montessori: the science behind the genius. New York: Oxford University Press, Inc.

New, R.S., (1989), "Early Child Care and Education, Italian Style: Reggio Emilia Day Care and Preschool Program", New DirectionFor Child and Adolescent Developmet, S. 11.

Nicholson, W. D., (2000), "Layers of Experience: Forms of Representation in a Waldorf School Classroom", Journal of Curriculum Studies, S.32, s.575-587.

MEB (2015). Millî Eğitim Bakanlığı 2015–2019 Stratejik Planı, Ankara.

MEB (2018) "Harezmi Eğitim Modeli". İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün https://istanbul.meb.gov.tr/www/harezmi-egitim-modeli/icerik/1615 adresinden alınmıştır.

MEB (2018). Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar), Ankara

MEB (2018). 2023 Eğitim Vizyonu, Ankara.

Mcdermott, R.,(1992), "Waldorf Education in America: A Promise And Its Problems", Questia Journal, 15 (2). s.82.

MimirY., Karaca B.,(2009)Esin Emre Sevimli Dostlar Mumi, Gendaş,Cilt:4-5-2-6

Okul Öncesi Eğitim Programı (2013), T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü, Etkinlik Kitabı, Ankara

Oğuz, M.Ö. ve P. Ersoy (2007), "Türkiye'de 2004 Yılında Yaşayan Geleneksel Çocuk Oyunları", Genişletilmiş 2. Baskı, Gazi Üniversitesi THBMER Yayını: 4.

Oy, A.(2007).Eğlenceli Fen ve Doğa Etkinlikleri, Şiir Çocuk Yayın, İstanbul.

Önder,A.,(2006)Minik Yıldızlar, Zambak Yayınları,Cilt:6

Özkan, S., Özkan, A., İnsesulu, A.(1997). Anaokulu ve Anasınıfları İçin Yeni Eğitim Kitapları, Serhat Yayınları A.Ş., İstanbul.

Palestis, E. (1994). Lessons from Reggio Emilia. Principal, 73(5), 16-19. Partnership for 21st Century Learning. Framework for 21st century learning. [Çevrim-içi: http://www.p21.org/our-work/p21-framework], Erişim Tarihi: 3 Mayıs 2016.

Partner ship for 21st Century Learning. (2016).www.p21.org, Erişim Tarihi: 26.04.2017

Polat Unutkan Ö., Kurtuluş E.,Yurtsever M.,(2008)Sağlık Dünyam, Morpa,Cilt3, S.45

Poyraz, H., Dere, H., (2001), Okul Öncesi Eğitiminin İlke ve Yöntemleri, Anı Yayıncılık, Ankara.

Roopnarine, J. L.,& Johnson, J. E. (2005). Approachesto early childhood education. Upper Saddle River, NJ: Pearson Merrill/PrenticeHall.

Ruenzel, D., (2001), "TheSpirit of WaldorfEducation", EducationWeek, 20 (41), s.38-46.

Sanders, M. (2009). STEM, STEM Education, STEM mania. TheTechnology Teacher, 68 (4), 20-26.

Saraçlı N., Bozdemir B.,(2009)Birlikte Etkinlikler, Elele Yayıncılık,Cilt:2

Sarıaydın, M., Tekbaş, S., Tuncay, G. & Akgün, C. (2009). Montessori eğitimi uygulaması raporu. www.shcek.gov.tr/userfiles/MontessoriEgitimiUygulamaRaporu.pdf (Erişim Tarihi, 2012, 20 Ekim)

Schweinhart, L. J. (2003). Benefits, Costs, and Explanation of the High/Scope Perry Preschool Program. Biennial Meeting of the Society for Research in Child Development ,70th, Tampa, FL, April 24-27, 2003.

Sel R.,(1972)Anaokulunda Oyun, Kadıoğlu Matbaası,,S:46-62

Sivasoğlu A.,(2000) Okul Öncesi Eğitimde Üniteler, Özel Hafta ve Günler, Ya-Pa Yayınları. S: 44

Stager, G. 2002. The Best KeptSecretThisSides of Italy. District Administration. www.districtadministration.com

Şahin, A., Ayar, M.C., & Adıgüzel, T. (2014). Fen, Teknoloji, Mühendislik Ve Matematik İçerikli Okul Sonrası Etkinlikler Ve Öğrenciler Üzerindeki Etkileri. Educational Sciences: Theory&Practice, 14(1). doi: 10.12738/estp.2014.1.18763.

Şahin, D., (2010), Erken Çocukluk Dönemine Yönelik Temel Eğitim Programları ve Yaklaşımlar, (Editör: İ., Diken), Erken Çocukluk Eğitimi, Pegem Akademi, Ankara, ss. 94-134.

Taşdemir F.(2004).Fen ve Doğa Deneyleri, Küçükadımlar Eğitim Yayınları, İstanbul.

Temel, Z.F. (1994). Montessori'nin Görüşleri ve Eğitim Yaklaşımı. Okul Öncesi Eğitimi Dergisi, 26 (47), 18-22.

Temel, Z. F. ve Dere, H. (1999). "Okul Öncesi Eğitimde Yaklaşımlar". Gazi Üniversitesi Anaokulu/ Anasınıfı Öğretmeni E Kitabı. Ya-Pa Yayın Paz. Tic. A.Ş. İstanbul.

Temel, H. (2012). İlköğretim 4-8 Fen ve Teknoloji ve Matematik Öğretim Programlarının Fen ve Matematik Entegrasyonuna Göre İncelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu. http://akademik.yok.gov.tr/AkademikArama/view/searchResultviewListThesis.jsp sayfasından erişilmiştir.

Temel, Z.F., (2005), "Okul Öncesi Eğitimde Yeni Yaklaşımlar", Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi, S.62.

Temel F. ve Toran M. (2013). Erken Çocukluk Eğitiminde Yaklaşımlar ve Programlar (2. bs.). Ankara: Vize Basın Yayın

Temel, Z.F., (2017). Okul Öncesi Eğitimde Alternatif Yaklaşımlar.Hedef CS Basın Yayıncılık. Ankara- Ağustos, 2017

Thomas, T.A. (2014). Elementary Teachers' Receptivity To İntegrated Science, Technology, Engineering, And Mathematics (STEM) Education İn The Elementary Grades. Unpublished PhDthesis. Reno: University of Nevada.

Timur, B., ve İnançlı, E.,(2018). Fen Bilimleri Öğretmen Ve Öğretmen Adaylarının Stem Eğitimi Hakkındaki Görüşleri, International Journal of Science and Education, 1(1), 48-66

Tuncer, B.(2015). Okul Öncesi Eğitimdeki Çağdaş Yaklaşımların İncelenmesi ve MEB Okul Öncesi Programıyla Karşılaştırılması, Internatıonal Journal Of Fıeld Educatıon. IJOFE, 2015, 1 (2), 39-58

Waterson, I.A., (2006). Integrating Sixth Grade Geometry Standardsinto A Waldorf Methods Charter Schools, Unpublished Master Thesis, Kalifornia University, ABD.

Yamak, H., Bulut, N. ve Dündar, S. (2014). 5. Sınıf Öğrencilerinin Bilimsel Süreç Becerileri ile Fene Karşı Tutumlarına FETEMM Etkinliklerinin Etkisi. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 34(2), 249-265. Dissertation). Retrieved From Proquest. (3625770).

VALENTİN MOŞKOV

BESARABYA GAGAUZLARININ AĞIZLARI

(SÖZ VARLIĞI)

Nadejda ÖZAKDAĞ

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Valentin Moşkov
Besarabya Gagauzlarının Ağızları (Söz Varlığı)

Yazar: Nadejda ÖZAKDAĞ

ISBN: 978-605-2308-89-9

1. Baskı: Aralık 2019

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir.
EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI

ÖZAKDAĞ, Nadejda
Valentin Moşkov Besarabya Gagauzlarının Ağızları (Söz Varlığı)
1. Basım, XII + 308 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. Gagauz, 2. Valentin Moşkov, 3. Besarabya Gagauzlarının Ağızları

Dizgi / Mizanpaj: SRA Grafik Tasarım Dizgi Merkezi (www.dizgimerkezi.com)

Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ ..... **IX**
KISALTMALAR ..... **XI**
ÇEVİRİ YAZI (TRANSKRİPSİYON) TABLOSU ..... **XII**
I. GİRİŞ **1**
1.1. Çalışmada Kullanılan Yöntem 1
1.2. İlk Gagauzca Sözlük 6
1.3. Gagauzcanın Söz Varlığı ve Tematik Çalışmalar 9
II. GAGAUZCANIN SÖZ VARLIĞINDA ALINTILAR **13**
2.1. Arapça ve Farsça Alıntılar 13
2.1.2. Arapça Alıntılar 16
2.1.2. Farsça Alıntılar 23
2.1.3. Birleşik Yapıdaki Alıntılar 29
2.1.3.1. Arapça+Farsça Alıntılar 30
2.1.3.2. Farsça+Arapça Alıntılar 30
2.1.3.3. Arapça+Türkçe Alıntılar 30
2.1.3.4. Farsça+Türkçe Alıntılar 31
2.1.1.5. Türkçe+Arapça Alıntılar 31
2.1.3.6. Türkçe+Farsça Alıntılar 31
2.2. Slavca Alıntılar 32
2.3. Rumence (Moldovanca) Alıntılar 33
2.4. Yunanca Alıntılar 34
III. GAGAUZ SÖZ VARLIĞININ TEMATİK İNCELENMESİ **37**
1. EVREN, ZAMAN 40
1.1. Dünya, Gökyüzü 40
1.2. Yeryüzü Şekilleri 40
1.3. Hava Olayları 41
1.4. Zaman 41
1.5. Madenler ve Mineraller 42
2. BİTKİLER 42
2.1. Genel İsimler 42
2.2. Yabani Bitkiler 42

2.3. Çiçekler....42
2.4. Ağaçlar....42
2.5. Meyve....43
2.6. Sebze....43
3. HAYVANLAR....43
3.1. Genel İsimler....43
3.2. Yabani Hayvanlar....44
3.3. Kümes hayvanları....44
3.4. Evcil Hayvanlar....44
3.5. Büyükbaş Hayvanlar....44
3.6. Kuşlar....44
3.7. Balıklar....45
3.8. Böcekler, Sürüngenler ve Diğerleri....45
4. İNSAN....45
4.1. İnsan Vücudu, Vücudun Uzuvları....45
4.2. Vücudun Duyuları, Beş Duyu....46
4.3. Doğum, Hayat, Hayatın Çağları....46
4.4. Hastalıklar....46
4.5. Hekim, Ecza, Cerrah....46
4.6. Evlilik, Aile, Akraba....46
5. MADDİ KÜLTÜR....47
5.1. Besinler....47
5.2. Giyimler, Süs, Takı....47
5.3. Ev ve Eve Ait Yapılar....48
5.4. Mobilya, Kap kacak, Alet....49
5.5. Şehir, Kasaba, Yerleşim....50
5.6. Ticaret, Mal Mülk, Para....50
5.7. Meslekler....51
5.8. Tarım ve Tarım Araçları....51
5.9. Ölçü Birimleri....52
5.10. Edebiyat....52
5.11. Eğitim....52
5.12. Güzel Sanatlar....52

5.13. Toplumsal İlişkiler, Oyunlar 53
5.14. İletişim Araçları, Taşıtlar 53
5.15. Yol, Yolculuk....53
5.16. Ordu, Savaş....54
5.17. Av ve Avcılık....54
5.18. Ateş ve Ateşle İlgili Adlar....54
5.19. Hukuk, Yasama 54
6. MANEVİ KÜLTÜR 54
6.1. Dinler ve Dinî İnançlar 54
6.2. Mitoloji 55
6.3. Soyut Adlar 56
6.4. Düşünce, İrade, Hareket, Duygu....56
6.5. Değer, Erdem, Kusurlar 56
7. RENK ADLARI 56
BESARABYA GAGAUZ AĞIZLARININ SÖZ VARLIĞI....57
BESARABYA GAGAUZLARININ SÖZLÜĞÜ (ÇEVİRİ)....221
ORİJİNAL METİNLERDEN VE SÖZLÜKTEN ÖRNEKLER....295
KAYNAKLAR....303

KAYNAKLAR

ACAROĞLU, M. T. (1992). "Gagauzlarda Takma Adlar, Soy Adları, Yer Adları", *Türk Kültür Bakanlığı Yayınları*, Ankara (IV. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi bildirileri, C. II: Halk Edebiyatı, ayrı basım).

BABAOĞLU, N. (1991). "Moldoviada-Bessarabiyada Türkçe Geografi Adları", *Türk Dünyası Sosyal Kültürel ve Ekonomik İlişkileri Kurultayı (23-25 Ekim 1991)*, Kayseri, s. 142-144.

BABOGLU, N.İ. - BABOGLU, İ.İ. (1998). Gagauzça - Romınca // Romınca - Gagauzça Sözlük. Chişinau.

CEBECİ, A. (2000). "Gagauz Halk Edebiyatında Yer Adları". *Türk Kültürü*, C. XXXVIII, S. 451, s. 678-688.

CEBECİ, İ. (2010). Örneklerle Deliorman Türk Ağzı Sözlüğü. Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

CEBOTAR, P. - DRON, İ. (2002). Gagauzça-Rusça-Romınca Sözlük. Chişinău: Pontus.

CİACHİR (=Çakir), M. (1938). *Dictionar gagauzo* (tiurco)-român. Chışınâu: Tıparul Moldevenesc.

CİACHİR M. (1934). Besarabiealâ Gagauzlarân İstorieasâ, (Türkçe Haz. H. Güngör, Besarabyalı Gagauzların Tarihi), Niğde: Tolunay Yayıncılık, 1998).

ÇEBOTAR, P. A. (1994). "Proishojdeniye gagauzskih familiy", *Pedagogiçeskiy jurnal*, No: 2, Kişinev, s. 89-91.

ÇOLAK A. P. (1999). "Gagauzsko (tyurksko)-bolgarskiye vzaimosliyaniya v terminologii tkaçestva", *Украпна і Болгарія: віхи Історичнор дружби (матеріали міжнароднор конференціп, присвяченор 120-річчю визволення Болгаріп від османьского іга)*, 29-31 живтня 1998 року, Odesa.

DERLEME SÖZLÜĞÜ (2009). I-IV. C. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

DMİTRİYEV, N. K. (1962b). "K voprosu o slovarnom sostave gagauzskogo yazıka", *Stroy tyurkskih yazıkov*, Moskva, s. 271-284.

DRON, İ. V. - KUROGLO, S. S. (1989). Sovremennaya gagauzskaya toponimiya i antroponimiya, Kişinev: Ştiintsa.

DRON, İ. V. (1992). Gagauzskiye geografiçeskiye nazvaniya. Kişinev: Ştiintsa.

DRON, İ. V. (2001). "O geografiçeskih nazvaniyah s okonçaniyem -liya", *Studii şi cercetări (Articole selecte)*, Chişinău: Pontos, s. 277-279.

DRON, İ. V. (2001a). Slovar gagauzskih geografiçeskih terminov (Gagauz Geografiya Terminnerinin Laflıı), Chişinâu: Pontos.

DRON, İ. V. (2001b). "Gagauzskaya terminologiya po skotovodstvu moldavskogo proishojdeniya", *Studii şi cercetări (Articole selecte)*, Chişinău: "Pontos", s. 342-353.

DYUVERNUA, A. L. (1888-1889). Slovar Bolgarskogo Yazıka, I-IV C., Moskva.

FASMER M. (1967-1973). Etimologiçeskiy Slovar Russkogo Yazıka. I-IV C., İkinci baskı: 1986-1987. Moskva: Progres. Fasmer, M. (1986). Etimologiçeskiy Slovar Russkogo Yazıka, Moskva: Progres. http://rus-yaz.niv.ru/doc/etymological-dictionary/index-193.htm (Başvuru tarihi: 10.09.2019).

GAYDARJİ, G.A. - KOLTA, E.K. - POKROVSKAYA, L.A. - TUKAN B.P. (1973). Gagauzkogo - Russko-Moldavskiy Slovar. Moskva.

GUBOGLO, M. N. (1971). "Gagauzskaya terminologiya po skotovodstvu", *Tyurkskaya leksikologiya i leksikografiya*, Moskva: İzdatelstvo "Nauka", 217-236.

GÜNCEL TÜRKÇE SÖZLÜK (2011). Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, http://tdkterim.gov.tr/bts/

GÜNGÖR H. - ARGUNŞAH M. (2002). Gagauz Türkleri Tarih-DilFolklor ve Halk Edebiyatı. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

GÜNGÖR, H. - ARGUNŞAH M. (1998). Gagauzlar. İstanbul: Ötüken Yayınları.

GÜNGÖR, H. (1983). "Gagauzların Hıristiyanlığı Kabulü ve İnanışlarındaki İslamî unsurlar Meselesi", *Türk Dünyası Araştırmaları*, S. 27, 27 Aralık, İstanbul, s. 248-254.

GÜNGÖR, H. (2010). "Gagauzlarda Din ve Dinî Terminoloji Üzerine Birkaç Söz", *Gagauz Türkçesi Araştırmaları Bilgi Şöleni (27-29 Aralık 2007)*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, s. 117-123.

HÜNERLİ, B. (2019). Mihail Çakir'in Gagauzca (Türkçe)-Rumence Sözlüğü (İnceleme-Metin). İstanbul: Paradigma Akademi.

KARANFİL, G. (1990) "Adı gözel olanın - üzü de gözel", *Ana Sözü* gazetesi.

KARANFİL, G. (1995). "Gagauz (Gökoğuz) Çocuklarına Türk Adı Koyunuz", *Türk Dünyası Tarih Kültür Dergisi*, S. 108, Aralık 1995, İstanbul, s. 55-56.

KARANFİL, G. (2009). Лексика гагаузского языка (Nazvaniya odejdı i obuvi), Kniga I, Komrat: Tipografiya "Safin-Grup".

KARANFİL, G. (2013). Gagauz Leksikologiyası. II. Kitap. Ankara: Bengü Yayınları.

KARANFİL, G. Antroponimika gagauzov (liçnıye imena), www.turkolog.narod.ru, http://serin.su/publ/gjullju_karanfil (Başvuru tarihi: 10.09.2019).

KAZIMOV, İ. (2011). Müasır Türk Dillerinin MukayeseliFonetikası. Bakı: "Elm ve tehsil".

KOLTSA, E. K. - Tukan B.P. (1967). Nablyudeniya nad leksiçeskimi zaimsvovaniyami gagauzskogo yazıka iz slavyanskih i moldavskogo yazıka, Vostoçnoslavyano-moldavskiye vzaimootnaşeniya, Kişinev.

KOLTSA, E. K. (1965). "Fonetiçeskaya adaptatsiya zaimstvovannıh slov (na materiale gagauzskogo yazıka)", *Limba şi literatura moldovenyaske*, anul VIII, No: 4, s. 51-58.

KOLTSA, E. K. (1966). "Morfologiçeskaya adaptatsiya slavyanskih i moldavskih leksiçeskih zaimstvovaniy v gagauzskoy yazıkovoy srede", *Limba şi literature moldovenyaske*, anul IX, No: 3, s. 36-49.

KOPUŞÇU, V. (2014a). Nazvaniya traditsionnıh golovnıh uborov v Tutetskom i Gagauzskom Yazıkah. Komrat.

KOPUŞÇU, V. (2014b). Nazvaniya traditsionnıh myasnıh blyud v Tutetskom i Gagauzskom Yazıkah. Komrat.

KOPUŞÇU, V. (2016). Gastronomiçeskaya Leksika v Gagauzskom Yazıke: Nazvaniya traditsionnıh blyud. Komrat: F.E.-P. "Tipografia Centrală".

KUROGLO, S. S. (1977). "Liçnıye imena u gagauzov", İstoriçeskaya *onomastika*, Moskva, s. 180-188.

KUROGLO, S. S. (1989). Slovar gagauzskih familiy i prozvişç. Kişinev: Ştiintsa.

KVİLİNKOVA, E. N. (2003). "Obşçiye i regionalnıye osobennosti gagauzskoy terminologii rodstva", *EİMİ*, Cilt: 4, Kişinev, s. 118-124; http://serin.su/publ (Başvuru tarihi: 10.09.2019).

KVİLİNKOVA, E. N. (2004). "Bulgariya hem Bessarabiya Gagauzların Hısımnık terimnerinin Yanaştırma Araştırmaları", *Sabaa Yıldızı*, S. 26, Komrat, s. 25.

KVİLİNKOVA, E. N. (2005). "Slavyanskiye temrini rodstva v gagauzskom yazıke", *Slavyanskiye çteniya*. (Vıpusk 3), Materialı konferentsii, Slavyanskiy Univer-

sitet. Chişinău, s. 42-50. http://serin.su/publ/kvilinkova_e (Başvuru tarihi: 10.09.2019).

KVİLİNKOVA, E. N. (2006). "O nekotorıh osobennostyah terminov i narodnıh pesen gagauzov Moldovı i Bolgarii, Etnologiyata vçera, gnes i utre", İzsledovaniya, posveteni na 65-godişniya yubiley na *doç.dr. N.İ. Kolev*, Universitetsko izdatelstvo "Sv. Kiril i Metodiy", Veliko Trnovo, s. 413-436.

KVİLİNKOVA, E. N. (2011). Gagauzskiy Pesennıy Folklor "Grammatika Jizni", Kişinev.

LUKA, N.L. (2009). O Proishojdenii Narodnoy Religioznoy i Kalendarnoy Terminologii Nareçiy Gagauzov Bessarabii. Kişinev.

MALÇEV, V. (2007). "O naçale gagauzskoy onomastiki", *Tedgigler*, No:1, Bakı.

MANOV, A. (2001). Gagauzlar (Hıristiyan Türkler), (Çev. M. Türker Acaroğlu), Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

MOŞKOV, V. (1904). "Nareçia Bessarabskih Gagauzov", W.RADLOFF, Proben Der Volklitteratur Der Türkishchen Stämme, X.Cilt, St-Peterburg: Tipografia İmperatorskoy Akademi Nauk.

MOŞKOV, V. (1904a). Turetskiye Plemena na Balkanskom Poluostrove. Chişină: "Elena –V.I" (tekrar basım).

MOŞKOV, V. A. (1895). Gagauzki Tekstı. Kazan.

MUSTAFAYEV E.M. - ŞÇERBİNİN V.G. (1996). Büyük Rusça-Türkçe Sözlük. İstanbul: Multilingual Yayınları.

ÖZAKDAĞ, N. (2017). "Geçmişten Günümüze Gagauz Sözlükçülüğü", *3. Türk Dili ve Edebiyatı Kurultayı Bildirileri, 19-21 Nisan 2017*, İstanbul: Elginkan Vakfı. s. 91-100.

ÖZDEN, M. - Doğan, L. - Bayraktar, F. S. (2018). Trakya Ağızları Sözlüğü. Edirne: Trakya Üniversitesi Yayınları.

ÖZŞAHİN, M. (2011). Başkurt Türkçesi Söz Varlığı. İzmir: Ege Üniversitesi, yayımlanmamış Doktora tezi.

POKROVSKAYA, L. A. (1964). Grammatika Gagauzskogo Yazıka, Fonetika-Morfologiya, Moskva: İzdatelstvo "Nauka".

POKROVSKAYA, L. A. (1966). "O proishojdenii dialektov gagauzskogo yazıka", *Voprosı dialektologii tyurkskih yazıkov*, T. 4, Baku, s. 54-58.

POKROVSKAYA, L. A. (1974). "Musulmanskiye elementı v sisteme hristianskoy religioznoy terminologii gagauzov", *Sovetskaya Entografiya*, No: 1, s. 139-144.

POKROVSKAYA, L. A. (1983). "Ob istoriko-etniçeskih faktorah formirovaniya dialektnıh razliçiy gagauzskogo yazıka", *Arealnıye issledovaniya v yazıkoznanii i etnografii (yazık i etnos)*, İzdatelstvo "Nauka", Leningrad, s. 147-150.

POKROVSKAYA, L. A. (1995). Gagauzskiye terminı rodstva, Algebra rodstva. Rodstvo, sistemı rodstva, sistemı terminov rodstva, *SPb*, No:1, s. 260-267.

POKROVSKAYA, L. A. (1997). Sovremennıy gagauzskiya yazık, (kurs lektsiy). Комрат: Tipar.

RADLOFF, W. (2015). Türk Boylarının Halk Edebiyatından Örnekler: Besarabya Gagauzlarının Ağızları (Haz. T. Çulha ve M. Duranlı), Ankara: TDK Yayınları.

SIÇEVA, V. A. (1972). Arapskiye i persitskiye leksiçeskiye zaimstvovaniya v gagauzskom yazıke. Avtoreferat dissirtatsii kand. filologiçeskih nauk, Moskva.

SIÇEVA, V. A. (1973). "Arapskiye i persitskiye zaimstvovaniya v leksiçeskom sostave gagauzskogo yazıka", *Sovetskay Türkologiya*, No: 4, s. 24-30.

SIÇEVA, V. A. (1976). Fanetiçeskiye osobennosti arabskih i persitskih leksiçeskih zaimstvovaniy v gagauzskom yazıke, *Tyurkologiçeskiye issledovaniya*, Moskva.

SIÇEVA, V. A. (2003). "Arapskiye i persitskiye leksiçeskiye zaimstvovaniya v gagauzskom yazıke". *Materialı Mejdunarodnoy naucno-praktiçeskoy konferentsii posvyaşçennoy VII godovşçine Gagauz Yeri (Gagauzii)*, Komratskiy Gosudarstvennıy Universitet, T. II, Комрат, s. 16-20.

SIRF, V. İ. (2008). "Elementı traditsionnıh verovaniy v pravoslavnom hristianstve (na materialah narodnoy prozı gagauzov Budjaka)*", Revista de etnologie şi culturologie*. Vol. 3. Chişinău, s. 135-142.

SOROÇANU E. - ŞARŞOV T. (2015). Lingvistika Terminneri Danışma Sözlüü: Gagauzça-Rusça-Romınca. Chişinău.

SOROÇANU, E. (2006). Gagauzların kalendar adetleri (etnolingvistik aaraştırması). Kişinev.

SOROÇANU, E. "Gagauzskiy Yazık i Ego Diyalektı". http://altaica.ru/LIBRARY/turks/gagauz_dili.pdf (Başvuru tarihi: 10.09.2019).

SULEYMAN Yenisoy, H. (2010). "Bulgaristan Gagauzları (Dil ve Kültür Araştırmalarının Durumu)*", Gagauz Türkçesi Araştırmaları Bilgi Şöleni (27-29 Aralık 2007)*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, s. 207-219.

ŞABAŞOV, A. V. (1995). Opıt sravnitelnogo izuçeniya bolgarskoy i gagauzskoy sistem rodstva (po materialam Yujnoy Ukrainı), ЭО, No: 3, s. 84-92.

ŞABAŞOV, A. V. (2002). Gagauzı: sistema terminov rodstva, proishojdenie naroda, Odessa.

TENİŞEV, E.P. (2001). Sravnitelno-İstoriçeskaya Grammatika Tyurkskih Yazıkov. Leksika. Moskva: Nauka.

TUKAN B. P. (1968). "Sostav leksiki vulkaneşskogo dialekta gagauzskogo yazıka", Voprosı leksikologii leksikografiki, Kişinэu, s. 147-177

TUKAN, B. P. - UDLER, R. Y. (1972). "Moldavsko-Gagauzskiye Yazıkovıye Vzaimootnoşeniya", Sovetskaya Tyurkologiya, No:6, s. 55-67.

TUKAN, B. P. (1965). Vulkaneştskiy dialekt gagauzskogo yazıka, Avtoreferat disertatii na soiskaniye uçenoy stepeni kandidata filologiçeskih nauk, Moskva.

UÇKUN, R. (2010). "Gagauz Türkçesinde Akrabalık Adları", *Gagauz Türkçesi Araştırmaları Bilgi Şöleni (27-29 Aralık 2007)*, Türk Dili Kurumu Yayınları, Ankara, s. 221-228.

UZUN, D. F. (1999a). "Nekotorıye osobennosti govorov komratsko-çadırlungskogo dialekta", *Sbornik naukçnıh trudov, C. 2, İstoriya. Etnografiya.Obrazovaniye. Kultura*. Komrat Devlet Üniversitesi Yayınları, Komrat, s. 70-72.

UZUN, D. F. (1999b). "Nekotorıye osobennosti govorov vulkaneştskogo dialekta", *Sbornik naukçnıh trudov, C. 2, İstoriya. Etnografiya. Obrazovaniye. Kultura*. Komrat Devlet Üniversitesi Yayınları, Komrat, s. 73-75.

ÜZVYAK, İ. (2012). "Sinonimika Peligiynoi Terminologii Gagauzskoy Movi", *III. Uluslararası Ukrayna'da Türkçe Konuşan Halklar Sempozyumu (18-21 Eylül 2012), Bildiriler*, Kiev, s. 273-279.

ZAJACZKOWSKİ, W. (1953). "Terminologia zwierzat domovıh u Gagauzow", *Rocznik Orientalistyczny*, C. XVII, Krakow, s. 386-392.

EĞİTİCİ ÇOCUK OYUNLARI

BİR OSMANLI PEDAGOGU AHMED EDİB

VE

TERBİYEVİ ÇOCUK OYUNLARI

Musa BARDAK
Nihat TOPAÇ

Transkripsiyon Ekibi

Musa BARDAK
Sebahat Tuba BOYNUEĞRİ
Ayşe Nur AKKOYUN
Nisanur CAN
Elif TEZEL
Seyfullah AYDIN

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Eğitici Çocuk Oyunları

Bir Osmanlı Pedagogu Ahmed Edib ve Terbiyevi Çocuk Oyunları

Editörler: Musa BARDAK, Nihat TOPAÇ

ISBN: 978-605-2308-88-5

1. Baskı: Aralık 2019

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir. EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI

BARDAK, Musa; TOPAÇ, Nihat
Eğitici Çocuk Oyunları – Bir Osmanlı Pedagogu Ahmed Edib ve Terbiyevi Çocuk Oyunları
1. Basım, 72 + XIV s., 135 x 210 mm.
Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. Eğitici Çocuk Oyunları 2. Erken Çocukluk Eğitimi 3. Terbiye
4. Ahmed Edib

Dizgi / Mizanpaj: SRA Grafik Tasarım Dizgi Merkezi (www.dizgimerkezi.com)

Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İçindekiler

ÖNSÖZ..... IX

Eseri Yayıma Hazırlamada İzlenen Yöntem.....XII

1. BÖLÜM
1. Ahmed Edib'in Hayatı ve Eserleri.....1

1.1. Ahmed Edib'in Hayatı.....1
1.2. Ahmed Edib'in Eğitim ve Oyun İle İlgili Düşünceleri.....4
1.3. Ahmed Edib'in Eserleri.....8

2. BÖLÜM
2. Ahmed Edib'in Terbiyevi Çocuk Oyunları Eseri.....11

2.1. Eser Hakkında Genel Bilgiler.....11
2.2. Eserin Literatür Kısmının Günümüz Türkçesiyle "İfade"si..12

3. BÖLÜM
Terbiyevi Çocuk Oyunları Eserinin Transkripsiyonu.....19

İfade.....19

1. Oyun: Kuş Uçtu Oyunu.....24
2. Oyun: Taklit Oyunu.....26
3. Oyun: Kurt ve Kuzu Oyunu.....28
4. Oyun: Saklambaç.....30
5. Oyun: Tura (Turre) Saklama.....32
6. Oyun: Kurt ve Koyun.....34
7. Oyun: Sıcak El.....36
8. Oyun: Kim Vurdu Oyunu.....37
9. Oyun: Rüzgar Gülü.....38
10. Oyun: Şehirler.....40
11. Oyun: Hece Oyunu.....42
12. Oyun: Köşe Kapmaca.....44

13. Oyun: Körebe 45
14. Oyun: Değnekli Kör Ebe 47
15. Oyun: Çifte Kör Ebe 48
16. Oyun: Kedi İle Fare 49
17-18-19. Oyunlar: Top 51
20. Oyun: Kale Oyunu 53
21. Oyun: Top Tutmak 57
22. Oyun: Kelime 58
23. Oyun: Top Talimi 60
24. Oyun: Çıngıraklı Ebe 61
25, 26, 27. Oyun: İp Müsabakası 63
28. Oyun: Yürüme hareketi 65
29. Oyun: Köprü 66

Kaynaklar 69

KAYNAKLAR

Ahmed Edib, (1329). *Terbiyevi Çocuk Oyunları*, İstanbul: Cihan Matbaası.

Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA), Dahiliye Defterler Fonu (DH. SAİDd...), Dosya/Gömlek No: 149-153, Tarih: H.29.12.1285 (12.04.1869); Bundan sonraki arşiv belgeleri kısaca BOA, DH. SAIDd..., *149-153*, 29.12.1285 (12.04.1869) şeklinde olduğu gibi kısaltmalı olarak ifade edilecektir.

BOA, BEO, *4627-346973*, 18.07.1338 (07.04.1920)

BOA, MF.MKT, *129-42*, 16.11.1308 (23.06.1891)

BOA, MF.MKT, *158-123*, 29.06.1310 (18.01.1893)

BOA, MF.MKT*, 548-13*, 28.11.1318 (19.03.1901)

BOA, MF.MKT*, 681-19*, 27.10.1320 (27.01.1903)

BOA, MF.MKT, *726-9*, 18.05.1321 (12.08.1903)

BOA, MF.MKT, *829-36*, 25.11.1322 (31.01.1905)

BOA, MF.MKT, *985-68*, 02.02.1325 (17.03.1907)

BOA, MF.MKT, *1068-63*, 05.07.1326 (03.08.1908)

BOA, ŞD, *3184-22*, 16.07.1338 (05.04.1920)

Çankaya, Ali. (1969). *Son asır Türk tarihinin önemli olayları ile birlikte yeni Mülkiye tarihi ve Mülkiyeliler (Mülkiye şeref kitabı)*, C. III, Ankara: Mars Matbaası.

Kurnaz, Şefika. (1991). *Cumhuriyet Öncesinde Türk Kadını*. Ankara: Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları.

Oylubaş-Katfar, Duygu. (2017). Kadın Dergilerinde Öncü Bir Erkek Ahmet Edip ve Ev Hocası Dergisi, *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 6(4), 2436-2447.

Özçakır, Sabri. (2018). Meşrutiyet Çocuklarının Yetiştirilmesinde Terbiyevî Oyunların Rolü, *OTAM*, 43(1), 141-164.

Türk Kadını (1918). Reklamlar, *Türk Kadını*, 23 Mayıs 1334, İstanbul: Orhaniye Matbaası, C.1, S.1, s.19.

Şimşek, Hüseyin. (2013). Eğitim ve Oyun Bağlamında 19. Yüzyılda Türk Çocukluk Anlayışında Değişmeler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 11(25), 215-249.

Tanyer, Turan. (2013). Ankara Kitabevlerine Dair. *Ankara Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 113-129.

Tekin, İshak. Yorulmaz, Ayşe. Aydinçe, Nehri. (2015). Eğitim Tarihimizde Çocuk Oyunları: Ahmed Edib'in Terbiyevi Çocuk Oyunları Eseri Üzerine Bir İnceleme, *I. Uluslararası Türk Dünyası Çocuk Oyun ve Oyuncakları Kurultayı Bildiri Kitabı*, Eskişehir, 757-765.

B869

محل فروختی باب‌عالی جاده‌سنده‌قهرمان‌زاده‌خان نمرو ۱۰

مهرسز نسخه‌لر ساخته‌در

مکتبلرده چوجوقلرك اکانمك اوزره مجتمع بولندقلری
هربرده قابل تطبیق یکرمی طقوز اویونی محتویدر

فیاتی ۲ غروش

Arka Kapak

Mahalli fürûhatı Babıâli Caddesinde Kahramanzade Han Numara 10

Mühürsüz nüshalar sahtedir.

Mekteplerde çocukların eğlenmek üzere müctemi' bulundukları her yerde kabil-i tatbik yirmi dokuz oyunu muhtevidir.

Fiyatı 2 Kuruş

LGS YOLCULUĞUNDA BAŞARININ ŞİFRELERİ

Doç. Dr. Bülent ALCI

Uzm. Ü. Raşit AYDOĞDU

EFEAKADEMİ YAYINLARI

LGS Yolculuğunda Başarının Şifreleri
Yazar: Doç. Dr. Bülent ALCI, Uzm. Ü. Raşit AYDOĞDU

ISBN: 978-605-2308-85-1

1. Baskı: Aralık 2019

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir. EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI
ALCI, Bülent; AYDOĞDU, Ü, Raşit
LGS Yolculuğunda Başarının Şifreleri
1. Basım, 50 + VI s., 130 x 190 mm.
Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. LGS, 2. Başarı 3. Sınav

Dizgi / Mizanpaj: SRA Grafik Tasarım Dizgi Merkezi (www.dizgimerkezi.com)

Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ..... III

1. 2023 EĞİTİM VİZYON PLANI VE ÖLÇME - DEĞERLENDİRMEYE BAKIŞ 1

2. LGS SİSTEMİ VE İÇERİĞİ 3

2.1. LGS Amacı 3

2.2. LGS Başvuru Şartları.....3

2.3. LGS Hakkında Genel Bilgiler.....3

2.4. Sınavın Değerlendirilmesi 4

3. 2018-2019 LGS SORULARININ BİLİŞSEL ALAN BASAMAKLARI SINIFLAMASI 8

4. 2018 LGS DERS BAŞARILARI İLİŞKİSİ 9

5. YENİ LGS SORULARINA YÖNELİK ÇALIŞMA STRATEJİLERİ 19

5.1. Planlama 19

5.2. İyi Okuma 21

5.3. Not Alma.....23

5.3.1. Not Almada Dikkat Edilmesi Gereken İlkeler.....24

5.4. Dinlenme.....26

5.4.1. Fiziksel Dinlenme 26

5.4.2. Zihinsel Dinlenme.....27

5.5. Beslenme.....27

5.6. Akademik Başarı ve İlgili Değişkenlere İlişkin Önemli Notlar 29

6. SINAV STRATEJİLERİ VE TEST ÇÖZME TEKNİKLERİ.....34
6.1. Sınav Stratejileri 34
6.1.1. Sınav Öncesinde: *35*
6.1.2. Sınav Sürecinde: *35*
6.1.3. Sınav Sonunda: *36*
6.2. Test Soruların Çözüm Teknikleri 37

KAYNAKÇA.....43

KAYNAKÇA

Abacı, Ç. Ç. (2015). Merkezi Sistem Ortak Sınavlarının Farklı Değişkenler Açısından İrdelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Acar, S. (2018). Sınav Kaygısının Yordanmasının Psikolojik Dayanıklılık ve Karar Verme Becerileri Açısından İncelenmesi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Akgün, E., Yılmaz, E. O. ve Seferoğlu, S. S. (2011). Vizyon 2023 Strateji Belgesi ve Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi (FATİH) Projesi: Karşılaştırmalı Bir İnceleme. Akademik Bilişim, 2(4), 115-122.

Aksoy, T. (2018). Okuma Alışkanlığının Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş (Teog) Sınavına Etkisi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Akyüz, Y. (1996). "Anaokullarının Türkiye'de Kuruluş ve Gelişim Tarihçesi", Millî Eğitim Dergisi, Sayı: 132.

Ataş, M. (2015). İlkokul Öğrencilerinin Okuma Motivasyonlarının Bazı Değişkenler Bakımından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

Bacanlı, F. ve Sürücü, M. (2006). İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Sınav Kaygıları ve Karar Verme Stilleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 45, 7-35.

Baltaş, A. (1996). Üstün Başarı. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Baykal, A. (2018). 2018 Liselere Giriş Sınav Verilerinden Varılan Sonuçlar. 10.13140/RG.2.2.29439.25769

Beyaztaş, İ. ve Özdemir, B. (2018) Öğretmen Adaylarının Sınav Türüne Göre Kullandıkları Öğrenme Yaklaşımlarını Benimseme Nedenlerine İlişkin Görüşleri. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 46, 363-385.

Bozanoğlu, İ. (2005) Bilişsel Davranışçı Yaklaşıma Dayalı Grup Rehberliğinin Güdülenme, Benlik Saygısı, Başarı ve Sınav Kaygısı Düzeylerine Etkisi. Ankara University, Journal of Faculty of Educational Sciences, 38(1), 17-42.

Böğrek, Avar, E. (2019). Benlik Saygısı ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkiyi Açıklamada Sınav Kaygısının Aracı Rolü. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Credé, M. ve Phillips, L. A. (2011). A Meta-Analytic Review Of The Motivated Strategies For Learning Questionnaire. Learning and Individual Differences, 21(4), 337-346.

Çabuk, F., Ulaş Karaahmetoğlu, G. ve Kaçan Softa, H. (2015). Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Sınav Kaygısı ve Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi. K. Ü. Kastamonu Eğitim Dergisi, 23 (4), 1481-1494.

Çapulcuoğlu, U. ve Gündüz, B. (2013). Öğrenci Tükenmişliği Yordamada Stresle Başaçıkma, Sınav Kaygısı, Akademik Yetkinlik ve Anne-Baba Tutumları. Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 3 (1).

Çoşğun, V. ve Çoşğun Çimen, Ü. (2018). Programlama Öğretiminin Ortaokul Öğrencilerinin Öz-düzenleme Stratejileri ve

Motivasyonel İnançları Üzerindeki Etkisi. 27. Uluslararası Eğitim Bilimleri Kongresi. Antalya, Türkiye, 18-22 Nisan 2018.

Demir, Ö. ve Doğanay, A. (2010). Bilişsel Koçluk Yöntemiyle Ö0retilen Bilişsel Farkındalık Stratejilerinin Altıncı Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Bilişsel Farkındalık Becerilerine ve Kalıcılığa Etkisi. Elementary Education Online, 9(1), 106-127.

Duman, G., K. (2008). İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Durumluk Sürekli Kaygı Düzeyleri ile Sınav Kaygısı Düzeyleri ve Ana – Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Duman, S. (2016). Ergenlerin Problemli İnternet Kullanımı ile Akademik Başarı ve Ertelemeleri Arasındaki ilişkinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Konya.

Eker, O. (2016). Ortaokul Öğrencilerinin Yaşadığı Sınav Kaygısının Nedenleri ve Anne- Baba Tutumlarının Sınav Kaygısına Etkisi: Merzifon Örneği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Elçiçek, Z. ve Han, B. (2018). Evaluation Of 2023 Education Vision. Inesec International Social Sciences And Education Conference, 1, 250.

Erkol, M., Gül, Ş. ve Özay Köse, E. (2018). Biyoloji Öğretmen Adaylarının Ders Çalışma Becerilerinin İncelenmesi. Kuramsal Eğitimbilim Dergisi, 24-40.

Eser, T.M. (2011). Öğrencilerin Sınav Türü Tercih Nedenlerini Etkileyen Bazı Faktörlerin İncelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Gökçedağ, S. (2001). "Lise Öğrencilerinin Okul Başarısı ve Kaygı Düzeyi Üzerinde Anne Baba Tutumlarının Etkilerinin Belirlenip Karsılaştırılması.". Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Gündüver, A. ve Göktaş, İ. (2011). İlköğretim Öğrencilerinin Seviye Belirleme Sınav Başarılarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi, 2 (2), 30-47.

İlhan, M., Çetin, B. ve Sünkür, M. Ö. (2013). Olumlu ve Olumsuz Mükemmeliyetçilik ile Ders Çalışma Becerileri Arasındaki İlişkinin Kanonik Korelasyon ile İncelenmesi. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 10(1), 47-73.

Kaya, M. (2015). Ortaöğretime Geçiş Sistemi Ortak Sınavlarına Girecek Ortaokul 8. Sınıf Öğrencilerinin Bağlanma Stilleri ile Sınav Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişki. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Aydın Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kayapınar, E. (2006). Ortaöğretim Kurumları Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı (OKS)' na Hazırlanan İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Kaygı Düzeylerinin İncelenmesi. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Afyon.

Kılıç, Z. (2016). Öğrencilerin Sınav Türü Tercihlerinin Çeşitli Değişkenlerle İlişkisi. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Kitsantas, A., Winsler, A. ve Huie, F. (2008). Self-Regulation and Ability Predictors of Academic Success During College: A Predictive Validity Study. Journal of Advanced Academics, 20(1), 42-68.

Kurşun, K. ve Çobanoğlu-Aktan, D. (2016). Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Dersinde Başarıyı Etkileyen Faktörlerin Çoklu Göstergeler Çoklu Nedenler Modeliyle İncelenmesi. Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi. 7(2), 372-387.

MEB. (2018). Eğitim Analiz ve Değerlendirme Raporları Serisi No:3. Ankara: MEB.

MEB. (2018). Güçlü Yarınlar İçin 2023 Eğitim Vizyonu. Ankara: MEB.

MEB. (2018). Millî eğitim istatistikleri. Ankara: MEB.

MEB. (2019). Eğitim Analiz ve Değerlendirme Raporları Serisi No:7. Ankara: MEB.

Önder, S. (2008). Ortaöğretim Öğrencilerinin Öğrenme ve Ders Çalışma Stratejileri. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Öner, N. (1997). Sınav Kaygısı Envanteri el kitabı. İstanbul: Yöret Vakfı Yayını No:1.

Özbaş, A. A., Sayın, A. ve Çoşar, B. (2012). Üniversite Sınavına Hazırlanan Öğrencilerde Sınav Öncesi Anksiyete Düzeyi ile Erken Dönem Uyumsuz Şema İlişkilerinin İncelenmesi, Bilişsel Davranışçı Psikoterapi ve Araştırmalar Dergisi, 1; 81-89.

Pintrich, P. R. (1999). The Role Of Motivation İn Promoting And Sustaining Self-Regulated Learning. International Journal Of Educational Research, 31(6), 459–470.

Pintrich, P. R. (2000). Chapter 14 - The Role of Goal Orientation in Self-Regulated Learning. M. Boekaerts, P. R. Pintrich ve M. Zeidner (Ed.), Handbook of Self-Regulation içinde (ss. 451-502). San Diego: Academic Press.

Pintrich, P. R. ve De Groot, E. V. (1990). Motivational And Self-Regulated Learning Components Of Classroom Academic Performance. Journal Of Educational Psychology, 82(1), 33.

Sarıcı, M. (2016). Aile İçi Mutluluk İle Ortaokul Öğrencilerinin TEOG Sınavı Başarısı Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi, Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Schunk, D. H. (2005). Self-Regulated Learning: The Educational Legacy of Paul R. Pintrich. Educational Psychologist, 40(2), 85-94.

Sever, D., Baldan, B., Tuğlu, B., Kabaoğlu, K. ve Hamzaj, Y. A. (2018). Küreselleşme Sürecinde Eğitim Alanında Atılan Adımlar: Türkiye ve Eğitimde Başarılı Ülke Örnekleri. İlköğretim Online, 17(3), 74-95.

Somuncuoğlu, Y. ve Yıldırım, A. (1998). Öğrenme Stratejileri: Teorik Boyutları, Araştırma Bulguları ve Uygulama İçin Ortaya Koyduğu Sonuçlar. Eğitim ve Bilim, 22(110), 31-39.

Şen, M. (2015). Ortaokul Öğrencilerinin Serbest Zamanlı Okuma Alışkanlıklarının Sosyal Bilgiler Dersindeki Akademik Başarıya Etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan.

Tektaş, M. ve Tektaş, N. (2010). Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Zaman Yönetimi ve Akademik Başarıları Arasındaki İlişki. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 23, 221-229.

Topkaya, N. ve Uzun Özer, B. (2011). Akademik Erteleme ve Sınav Kaygısı. Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi, 2(2), 12-19.

Tüzer, A. (2016). Ortaokul Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıkları ile Sayısal Ders Başarıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.

Uluğ, F. (1981). Verimli Çalışma Alışkanlıkları Kazandırma Konusunda Yapılan Rehberliğin Okul Başarısına Etkisi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara.

Uluğ, F. (2012). Okulda Başarı Etkili Öğrenme ve Ders Çalışma Yöntemleri (9. basım). İstanbul: Remzi kitapevi.

Ünlü, M. (2015). Ders Çalışma ve Öğrenme Stratejisi Temelli Çevrimiçi Etkinliklerin Başarı, Kalıcılık ve Bilişsel Yük Açısından İncelenmesi. Yayımlanmamış doktora lisans tezi. Gazi Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Üredi, I. (2005). Algılanan Anne Baba Tutumlarının İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Öz- Düzenleme Stratejileri ve Motivasyonel İnançları Üzerindeki Etkisi. Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi.

Üredi, I. Ü. ve L. (2005). İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Öz-düzenleme Stratejileri ve Motivasyonel İnançlarının Matematik Başarısını Yordama Gücü. Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 1(2).

Yalçınöz, V. (2017). Ergenlerin Problemli İnternet Kullanımı ile Sınav Kaygısı Düzeylerinin İncelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Yıldırım, A., Türkoğlu, A. ve Doğanay, A. (2009). Okulda Başarı İçin Ders Çalışma ve Öğrenme Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Young Suk Hwang ve Vrongistinos, K. (2002). Elementary In-Service Teachers' Self- Regulated Learning Strategies Related to Their Academic Achievements. Journal of Instructional Psychology, 29(3), 147.

Yüce, S. (2019). Görsel Materyallerle Zenginleştirilmiş Sınav Sorularının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi ve Öğrenci Görüşlerinin Belirlenmesi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Sakarya Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Zengin, H. (2008). Endüstri Meslek Liselerinde Eğitim Gören Öğrencilerin Öğrenme Stilleri, Sınav Kaygısı ve Akademik Başarıları Arasındaki İlişki (Kocaeli İli Gebze İlçesi Örneği) Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

PSİKOSOSYAL BOYUTLARIYLA BOŞ ZAMAN VE REKREASYON BİLİMİ

Editör:
Doç. Dr. Fehmi ÇALIK

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Psikososyal Boyutlarıyla Boş Zaman ve Rekreasyon Bilimi
Editör: Doç. Dr. Fehmi ÇALIK

ISBN: 978-605-2308-86-8

1. Baskı: Aralık 2019

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir. EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI
ÇALIK, Fehmi
Psikososyal Boyutlarıyla Boş Zaman ve Rekreasyon Bilimi
1. Basım, 120 + VIII s., 135 x 210 mm.
Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. Rekreasyon, 2. Boş zaman 3. Psikoloji, 4. Sosyoloji, 5. Rekreasyon yönetimi

Dizgi / Mizanpaj: SRA Grafik Tasarım Dizgi Merkezi (www.dizgimerkezi.com)

Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ III

BİRİNCİ BÖLÜM
REKREASYONUN TARİHSEL GELİŞİMİ 1

1. Boş Zaman ve Rekreasyon Kavramı 1
2. Tarih Öncesi İnsanın Boş Vakti (Rekreasyonun Kökleri) 1
3. Antik Çağ'da Boş Zaman Alışkanlıkları 4
4. Orta Çağ'da Çeşitlendirilmiş Eğlence Kültürü 5
5. Yeni Çağ:Kaliteli Boş Zaman Talebinin Doğuşu 6
6. 19. Yüzyıl: 'Üretim' Serbest Zaman Yönü, Modern Çağ Rekreasyonun Doğuşu 8
7. Yirminci Yüzyıl: B Zaman Çalışmaları, Günümüzde Rekreasyon 10
8. Günümüzde Rekreasyon 12

İKİNCİ BÖLÜM
BOŞ ZAMANIN PSİKO –SOSYAL BOYUTLARI 18

1. Ruh Hali Olarak Boş Zaman 18
2. Algılanan Özgürlük 18
3. Kendine Yönelik (Autotelic) Aktiviteler 19
4. Faydalı Sonuç 19
5. Kişisel Özellikler ve Boş Zaman Deneyimi 20
   5.1. Boş Zaman ve T Tipi Kişilik 21
   5.2. Boş Zaman ve Karakter Özellikleri 22
6. Çevre ve Boş Zaman Deneyimi 23
   6.1. Deneysel Estetik 23
   6.2. Çevresel Bilişsellik 24
7. Davranış Ekolojisi 25
8. İnsan Motivasyonu ve İhtiyaç 26
9. Boş Zaman İhtiyaç mıdır? 28
10. Sosyal İhtiyaçlar 29

10.1. Normatif (İdeal) İhtiyaçlar ve Boş Zaman 30
10.2. Hissedilen İhtiyaçlar ve Boş Zaman..... 30
10.3. İfade Edilen İhtiyaçlar ve Boş Zaman..... 31
10.4. Karşılaştırmalı İhtiyaçlar ve Boş Zaman 32
10.5. Yaratılan İhtiyaçlar ve Boş Zaman..... 32
10.6. Yanıltıcı İhtiyaçlar ve Boş Zaman..... 33
10.7. Değişen İhtiyaçlar ve Boş Zaman..... 34
11. İhtiyaçlar, Talepler, Boş Zaman ve Rekreasyon Hizmetleri.....36
11.1. İhtiyaçlar ve Boş Zaman Talepleri..... 36
11.2. İhtiyaçlar ve Etkili Hizmet..... 37

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
REKREASYON 39
1. Rekreasyon: Genel Bakış.....39
2. Rekreasyon Teorileri 40
3. İhtiyaç - Hizmet İlişkisi Olarak Rekreasyon.....41
4. Boş Zaman Aktivitesi Olarak Rekreasyon.....42
5. Birey ve Topluluk Değeri Olarak Rekreasyon.....42
6. Yenilenme Olarak Rekreasyon.....45
7. Rekreasyon Çeşitleri 48
7.1. Turizm ve Rekreasyon..... 49
7.2. Sağlık Terapi Rekreasyonu 50
7.3. Sanayi Rekreasyonu..... 51
7.4. Sportif Rekreasyon..... 51
7.5. Kültürel Rekreasyon 52
7.6. Eğitimi Rekreasyonu..... 53
7.6.1. Rekreasyon Eğitiminin Gelişimi 54
7.6.2. Avrupa'da Okullarda Rekreasyon 54
7.6.3. Türkiye'de Rekreasyon Eğitimi 62

8. Açık Alan Rekreasyonu.....64
9. Doğal Alanlarda Yapılan Sporlar - Aktiviteler.....65
Kayaking ve Kano..... *65*
Tırmanış..... *65*
Yamaç Paraşütü..... *66*
Tüplü Dalış..... *66*
Sörf..... *67*
Yürüyüş..... *67*
Dağ Bisikleti..... *68*
Kar Sporları..... *69*
10. Açık Alan Etkinlikleri ve Arazi Kullanımı.....69
11. Açık Alan Etkinlikleri 70

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
REKREASYONUN TOPLUMSAL BOYUTLARI 72
1. Rekreasyon ve Toplum.....72
2. Toplumsallaşma ve Rekreasyon.....74
3. Rekabet ve Anlaşmazlık.....77
4. Toplumsal Davranış 77
5. Değerler ve Rekreasyon.....78
6. Toplumsal Öğrenme ve Toplumsal Kişilik 79
6.1. Toplumsal Öğrenme..... *79*
6.2. Akran Grup Kültürlere ve Kimlik Oluşumu..... *84*
6.3. Toplumsal Kişilik..... *86*
7. Oyun Spor ve Çocuğun Toplumsal Gelişimi 87
8. Toplumsal ve çevresel etkenler.....89
Nüfus Yoğunluğu ve Dağılımı..... *90*
Etnik ve Kültürel Geçmiş..... *90*
Yaş ve Cinsiyet Uyumu..... *90*

Gelir ve Eğitim Düzeyleri *91*
Yönetsel Esaslar *91*
Vatandaş Katılımı *92*
Var Olan Hizmetleri ve Etkinlikler Araştırma *92*

BEŞİNCİ BÖLÜM
REKREASYON YÖNETİMİ 93
1. Bireysel Planda Yapılan Yönetim 93
2. Toplumsal Planda Yapılan Yönetim 93
3. Rekreasyon Nasıl Planlanır? 94
4. Rekreasyon Planlamada Etkin Olan Faktörler 95
5. Rekreasyon Faaliyetleri İçin Fiziksel Planlama Aşamaları 96
6. Rekreasyon Parkları için Rekreasyon Yönetim İlkeleri 97
7. Rekreayon Park Yönetim Süreçleri 98

ALTINCI BÖLÜM
LİDERLİK 102
1. Liderlik 102
2. Liderlikte Rol Dağılımı 103
3. Rekreasyonda Liderlik Çeşitleri 104
3.1. Danışmacı Liderlik 104
3.2. Kontrolcü Liderlik 104
3.3. İlgisiz Liderlik 105
3.4. Görev Yanlısı Liderlik 105
3.5. İdeal Liderlik 105
4. Otoriter liderlik 106
5. Demokratik Liderlik 106
6. Bırakınız Yapsınlar (Liberal) Liderlik 107
7. Rekreasyon Liderliği 107
8. Rekreasyon Liderinin Kişisel Özellikleri 108
KAYNAKLAR 111

KAYNAKLAR

Avedon, E. (1974), Therapuetic Recreation Service, Prentice-Hall, Englewood Clifts, N. J.

Avrupa Komisyonu Raporu EACEA/Eurydice, 2013. Avrupa'daki Okullarda Beden Eğitimi ve Spor. Eurydice Raporu. Lüksemburg: AB Yayın Ofisi

Ayşe Önal, "Ev Hanımlarının Rekreasyon Faaliyetlerine Katılımlarının ve Beklentilerinin Tespiti (İstanbul Anadolu Yakası Örneği)" (2007), Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği, Anabilim Dalı,

Bakır, M., (1993), Rekreasyon ve Turizm İlişkilerinin Politikaları. Doktora Tezi, HSEK yayınları, İstanbul.

Başaran, İ. E., (1984). Eğitime Giriş. Nadir Kitap, Sevinç Matbaası, Ankara

Bradley C. B., McMurray, R. G., Harrell, J. S., & Deng, S. (2000). Changes in common activities of 3rd through 10th graders: The CHIC study. Medicine and Science in Sports and Exercise, 32, 2071-2078.

Bradshaw, J. (1972), The Concept Of Social Need. New Society, 30, No. 3, 640-3.

Butler, G. (1968), Introduction To Community Recreation, Mcgraw-Hill, New York.

College, S. (1977), Recreation Research İn Local Authorities: A Practitioner's View, İn Veal, A. J. (Ed.) Recreation Research İn Local Authorities, Curs' University Of Birmingham.

Crandall, R. (1977), Social Interaction, Effect And Leisure, Institute Of Behavioural Research, Texas Christian University, Unpublished.

Csikszentmihalyi, M. (1975) Beyond Boredom And Anxiety. San Francisco: Jossey-Bass

Çalık F. (2007, Mayıs 25), Okullarda Şiddetin Önlenmesine Karşı Rekreasyon, Cumhuriyet Bilim Teknik Dergisi, 1053/21.

Çalık, F., Başer, A., Ekinci, N. M., & Kara, T. (2013). Tabiat Parklarının Sportif Rekreasyon Potansiyeli Modellemesi (Ballıkayalar Tabiat Parkı Örneği). Spor Yönetimi ve Bilgi Teknolojileri Dergisi, 8(2), 35-51.

Çalık, F., Sertbaş, K., & Geri, S., (2012). Sports Education İnturkish Higher Education Within European Qualifications Framework. Turkish Journal Of Sport And Exercise, 14(3), 6-12.

Çalık, F, (2006) Çocuk ve Animasyon Morpa Kültür Yayınları, İstanbul

Çalik, F (2014)- Sports And Sporting Facilities İn The Civilization Of Pergamum - Anthropologıst - Vol. 19 - Pp. 715 - ISSN: 0972-0073

Çolakoğlu (2005), Üniversite Öğretim Elemanlarının Boş Zaman Alışkanlıklarını Değerlendirmeleri Üzerine Bir Araştırma. Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 25, Sayı 1, 247-258, Ankara.

De Grazia, S. (1962): Of Time, Work, And Leisure. The Twentieth Century Fund. New York. Lccn 62-13331.

Demirel, M., Ekinci, N., E., Üstün, D., Ü., Işık., U., Gümüşgül., O., (2016) Serbest Zaman Fikri Temel İlkeler, Çeviri Spor Yayınevi Ankara

Dobozy L., Jakabházy L. (1992): Sportrekreáció. Magyar Testnevelési Egyetem, Budapest

Driver, B. L., And P. Brown (1978) The Opportunity Spectrum Concept And Behavioral Information İn Outdoor Recreation Resource Supply Inventories. Fort Collins, Co: Rocky Mountain Experiment Station Of The U. S. Forest Service.

Driver, B. L., And R. C. Knopf (1977) "Personality: Outdoor Recreation And Expected Consequences." Environment And Behavior 9:169-195.

Driver, B. L., H. Tinsley, Et Al. (1976) "Quantification Of Outdoor Recreationists' Preferences" İn Research, Camping And Environmental Education, B. Vander Smissen, Editor. University Park, Pa: Pennsylvania State University. Hper Series No. 11.

E. G. Carl Rogers (1961), Referred To İn Institute Of Family And Environmental Research And Dartington Amenity Research Trust (Ifer/

Dart) (1976), Leisure Provision And Human Need: Stage 1 Report (For Doe), Ifer/Dart, London Item 2.22.

Edginton, C. Ir., Crompton, D. M. And Hanson, C. J. (1980), Recreation And Leisure Programming, Saunders College, Philadelphia, Pa, P. 91.

Ellis, M. (1973) Why People Play. Englewood Clifts, Nj: Prentice Hall.

Erikson, E. H. (1959), Identity And The Life Cycle. Psychological Issues, 1, No.

Ersoy, H.: "Türk-Alman Sistemlerinde Orta Öğretim Kurumlarının ve Müfredatlarının Karşılaştırılması" (yüksek lisans tezi), Sakarya, 1998.

Farina, J. (1974), Toward A Philosophy Of Leisure, In J. F. Murphy. Of Leisure Philosophical Implications, Prentice-Hall, Englewood Cliffs, Nj.

Farley, F. (1986) "The Big Tin Personality." Psychology Today (May):44-50.

Frenkl R. (1999): A Xxı. Század Sportja -Biológiai És Társadalmi Csapdák. Iıı. Országos Sporttudományi Kongresszus I.

Freud, S. (1974), The Complete Works Of Sigmund Freud, Hogarth Press, London.

Fritz P. (2006): Rekreáció Mindenkinek. Mozgásos Rekreáció. Bába Kiadó. Szeged.

Führ, Christoph, Deutsches Bildungswesen seit 1945, Luchterhan Verlag, 1997.

Gáldi G., Kovács T. A. (1991): Rekreáció I., Elte Tfk, Budapest.

Godbey, G. (1976), Recreation And Park Planning: The Exercise Of Values, University Of Waterloo, Ontario, January, P. 2, P. 13.

Godbey, G. C., Caldwell, L. L., Floyd, M. And Payne, L. L. (2005). Contributions Leisure Studies And Recreation And Park Management Research To The Active Living Agenda. American Journal Of Preventive Medicine, 28 (2), 150–158.

Gökçe. H, (2008), Serbest Zaman Doyumunun Yaşam Doyumu Sosyo-demografik Değişkenlerle İlişkisinin İncelenmesi Pamukkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Sporda Psiko-Sosyal Alanlar Anabilim Dalı 2008

Gray, D. (1980), Parks And Recreation, March 62—4, 94.

Gray, D. E. ve Greben, 5. (1979), Wanted: A New Word For Recreation Parks And Recreation, 9, No. 3, March, P. 23.

Gray, D. E. ve Greben, S. (1974), Future Perspectives, Parks And Recreation, July, 27 – 33 And 47 – 56

Hacıoğlu, N, Gökdeniz, A. Dinç, Y., (2009)Boş zaman ve Rekreasyon Yönetimi, Örnek Animasyon Uygulamaları, 2. Baskı Ankara

Heather E. Erwin (2008) Middle School Students' Leisure Activity Engagement: Implications for Park and Recreation Administrators Volume 26, Number 3 pp. 59-74 Journal of Park and Recreation Administration Fall 2008

Herzberg, F. (1968), Work And The Nature Of Man, Staples Press, London.

http://www.goethe.de/lrn/prj/wnd/idl/fre/trindex.htm

http://www.impowr.org/content/summary-recreation-and-sports-germany#sthash.3DZLutXM.dpuf

http://www.impowr.org/content/summary-recreation-and-sports-germany#sthash.3DZLutXM.dpuf

http://www.make-it-in-germany.com/en/for-qualified-professionals/discover-germany/introduction-to-germany/leisure-and-sports

http://www.tankonyvtar.hu/en/tartalom/tamop425/0025_nadori-dancs-retsagi-ekler-gaspar-sportelmeleti_ismeretek/ch05s02.html

htttp://www.jtfp.de http://www.jtfo.net/home/

Hutchinson, J. L. (1949), Principles of Recreation, A. S. Barnes, New York, P. 17.

Institute Of Family And Environmental Research And Dartington Amenity Research Trust (Ifewdart) (1976), Leisure Provision And Human Need: Stage 1 Report (For Doe), Ifewdart, London, Item 2.46.

Institute Of Family And Environmental Research And Dartington Amenity Research Trust (Ifewdart) (1976), Leisure Provision And Human Need. Stage 1, Report (For Doe), Ifewdart, London, Item 3.14.

Jacks, L. O. (1932), Education Through Recreation, Harper And Row, New York.

Ka Ardahan, Faik ve Yerlisu Lapa, Tennur. (2010). Üniversite Öğrencilerinin Serbest Zaman Tatmin Düzeylerinin Cinssiyete ve Gelire Göre İncelenmesi. Hacettepe Spor Bilimleri Dergisi, 21 (4), 129-136.

Kanat, Ömer (2005). Türk-Alman Genel Eğitim Sistemlerinin Karşılaştırılması Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, M. Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Karaküçük, S. (2008). Rekreasyon Boş Zamanları Değerlendirme. (Altıncı Baskı). Ankara: Gazi Kitabevi

Katona V., Borsodi B., Katona V., Kovács D., Lencsés R., Szollás E., Tóth M. (2013): Az Aerobik Alapjai, Fitness Kft., Budapest.

Kelly, J. (1987) Freedom To Be: A New Sociology Of Leisure. New York: Macmillan.

Kew, S. ve Rapoport, R. (1975), Beyond Palpable Mass Demand, Leisure Provision And Human Needs - The Life Cycle Approach,

Kılbaş, Ş., (2010)Rekreasyon Boş Zamanı Değerlendirme, Gazi Kitabevi, Ankara

Kılınç, Yusuf (2011) Almaya'da Ortaöğretim Coğrafya Eğitim ve Öğretiminin Müfredat Metot Coğrafya Eğitim ve Öğretiminin ve Araç –Gereçler Açısından Değerlendirilmesi Yayınlanmış Doktora Tezi Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Ortaöğretim Sosyal Alanlar EğitimAnabilim Dalı Coğrafya Öğretmenliği Bilim Dalı İstanbul, 2011

Kızanlıklı, M. Murat. (2014). Türkiye'deki Yükseköğretim Kurumlarında Rekreasyon Eğitiminin Yapısı. International Journal Of Science Culture And Sport, Special Issue On The Proceedings Of The 3rd Iscs Conference, 1, 46-60.

Knetsch, J. L. (1969), Assessing The Demand For Outdoor Recreation. Journal Of Leisure Research, 1, No. 2, 85.

Kovács T. A. (2004): A Rekreáció Elmélete És Módszertana - Jegyzet-. Fitness Akadémia, Bu-Dapest

Lowry, G. ve Curtis, J. (1973), Satisfying Leisure Needs, İn Lutzin, S. G. (Ed.) Managing Municipal Leisure Services Institute Of Training İn Municipal Administration (Itma), International City Management Association.

Mannell, R., ve W. Bradley (1986) "Does Greater Freedom Always Lead To A Greater Leisure?" Journal Of Leisure Research 12:215-30.

Marcuse, H. (1964), One Dimensional Man, Sphere Books, London.

Maslow, A. (1954), Motivation And Personality, Harper, New York.

Maslow, A. (1968), Towards A Psychology Of Being, Van Nostrand, New York.

Mcavoy, L. H. (1977), Needs And The Elderly: An Overview. Parks And Recreation, 12, No. 3, 31-4, 35.

Mcdougal, W. Discussed İn Institute Of Family And Environmental Research And Dartington Amenity Research Trust (Ifer/Dart) (1976), Leisure Provision And Human Need: Stage 1 Report (For Doe), Ifer/Dart, London, Items 2.10 And 2.11.

Mercer, D. (1973), The Concept Of Recreational Need. Journal Of Leisure Research, 5, No. 1, 39.

Meyer, H. D. ve Brightbill, C. K. (1964), Community Recreation, Prentice- Hall, Englewood Cliffs, Nj.

Mieczkowski, Z. (1990): World Trend İntourism And Recreation, New York: Peter Lang Publishing.

Miller, N. P. ve Robinson, D. M. (1963), Leisure Age: Its Challenge To Recreation, Wadsworth, Belmont, Calif.

Mills, (1986) "Living On The Edge." Women's Sports And Fitness (March):24.

Mobley, T. A., (2006). Yerel Yönetimlerin Halkın Rekreasyon ve Park İhtiyaç Hizmetlerini Karşılamadaki Rolü. SKB Meclis Toplantısı ve Fiziksel Aktivite Sağlıklı Yaşam ve Yerel Yönetimler Sempozyumu, Eskişehir.

Morgan, C. ve King, R. (1966), Introduction To Psychology, Mcgraw-Hill, New York, P. 776.

Murray, H. (1938), Referred To İn Institute Of Family And Environmental Research And Dartington Amenity Research Trust (Ifewdart) (1976), Leisure Provision And Human Need: Stage 1 Report (For Doe), Ifewdart, London, Item 2.8.

Nádori L., Gáspár M., Rétsági E., H. Ekler J., Szegnerné Dancs H., Woth P., Gáldi G. (2011): Sportelméleti İsmeretek, Pécsi Tudományegyetem, Szegedi Tudományegyetem, Nyugat-Magyarországi Egyetem, Eszterházy Károly Főiskola, Dialóg Campus Kiadó-NordexKft.

Nash, |. B. (1953), Philosophy Of Recreation And Leisure, C. V. Mosby, St Louis, Mis.

Neulinger, J. (1974) The Psychology Of Leisure. Springfield, Il: C. C. Thomas.

Neumeyer, M. ve Neumeyer, E. (1958), Leisure And Recreation, Ronald Press, New York.

Oğuzhan, F. (1981). Eğitim Terimleri Sözlüğü 2. Baskı, Ankara: Tdk Yayını, 54.

Paper Presented To Planning And Transport Research And Computation (International) Company Ltd, Summer Annual Meeting.

Rapoport, R. ve Rapoport, R. N. (1975), Leisure And The Family Life Cycle, Routledge And Kegan Paul, London.

Romney, G. O. (1945), Off The Job Lvivingi A. S. Barnes, New York, P. 14.

Shivers, J. S. (1967), Principles And Practices Of Recreational Services, Macmillan, New York.

Slavson, S. R. (1948), Recreation And Total Personality, Association Press, New York.

Sports Council (1969), Professional Training For Recreation Management (Chairman, D. D. Molyneux), Sports Council, London, P.

Stokols, D., ve I. Altman (1987) Handbook Of Environmental Psychology. New York: John Wiley And Sons.

Şahin Ck, Akten S, Erol Ue (2009). Eğirdir Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Rekreasyon Faaliyetlerine Katılımlarının Belirlenmesi Üzerine Bir Çalışma, Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 10 (1), S.62-71.

T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı (Dpt) Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı (1990-1994)<http://www.kalkinma.gov.tr/lists/kalknma%20planlar/attachments/4/plan6.pdf> erişim tarihi: 15.04.19

T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı (Dpt) Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1996-2000)<http://www.kalkinma.gov.tr/lists/kalknma%20planlar/attachments/3/plan7.pdf> Erişim Tarihi: 15.04.19

Tillman, Braddslw, A. (1974), The Progra'tl Book For Recreation Professionals, National Press Books, Palo Alto, Calif., Pp. 57-8

Tütüncü, Özkan. (2008). Rekreasyon Yönetimi'ne Yönelik Üniversite Düzeyinde Bir Müfredat Önerisi. Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, 19 (1), 93-103.

Tütüncü, Özkan. (2012). Rekreasyon ve Rekreasyon Terapisinin Yaşam Kalitesindeki Rolü. Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, 23 (2), 248-252.

Tversky, B., ve K. Hemenway (1983) "Categories Of Environmental Scenes." Cognitive Psy- Chology 15:23-42.

Williams, D. (1986) "Psychological Perspectives On The Environment. Experience Relationship: Implications For Recreation Resources Management" İn Tbe President's Commission On American Outdoors: A Literature Review. Washington, D.C.: U.S. Government Printing Office.

Young, P. T. (1961), Motivation And Emotion, Wiley, New York.

Yüksek Öğretim Kurumu (2019). Türkiye'de Rekreasyon Bölümü Olan Üniversiteler https://istatistik.yok.gov.tr/ adresinden 02.05.2019 tarihinde erişilmiştir.

Zorba, E. (2002). Türkiye'de Rekreasyona Bakış, Gelişimi ve Beklentiler, 7. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi, Antalya, Turkey.

Zorba, Erdal. (2008). Türkiye'de Rekreasyona Bakış Açısı ve Gelişimi. Gazi Haber Dergisi, 52-55.

BEŞERİ SERMAYE TEORİSİ
VE
ESKİŞEHİR'DE BİREYSEL ÜCRET GELİRLERİ ARASINDAKİ FARKLILIKLAR

Filiz TEPECİK

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Beşeri Sermaye Teorisi ve Eskişehir'de Bireysel Ücret Gelirleri Arasındaki Farklılıklar
Editörler: Filiz TEPECİK

ISBN: 978-605-2308-80-6

1. Baskı: Kasım 2019

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir.
EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI

TEPECİK, Filiz
Beşeri Sermaye Teorisi ve Eskişehir'de Bireysel Ücret Gelirleri Arasındaki Farklılıklar
1. Basım, 242 + XII s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. Beşeri sermaye, 2. Bireysel gelir dağılımı, 3. Refah teorisi

Dizgi / Mizanpaj: SRA Grafik Tasarım Dizgi Merkezi
Strazburg Cad. 45/13 Sıhhiye Ankara
0530 972 32 42 www.dizgimerkezi.com

Kapak Tasarēm: Duygu D¦ NDAR

Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü Yemekhane Binası
Güngören / Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü Yemekhane Binası
Güngören / Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

TABLOLAR LİSTESİ ..... **VII**
ŞEKİLLER LİSTESİ ..... **IX**
GİRİŞ ..... **XI**

BİRİNCİ BÖLÜM

BEŞERİ SERMAYE **1**
1. BEŞERİ SERMAYE KAVRAMININ GELİŞİMİ **5**
1.1. Merkantilist Çağda Beşeri Sermaye 5
1.2. Beşeri Sermaye ve Klasik Yaklaşım 8
1.2.1. Kabiliyet Teorisi 9
1.2.2. Stokastik (Rastlantılar) Teori 11
1.2.3. Smith ve Telâfi Prensibi 12
1.3. Beşeri Sermaye ve Neoklasik Yaklaşım 13
1.3.1. Büyümenin Kaynağı Olarak Beşeri Sermaye 14
1.3.1.1. Solowyen Büyüme ve Artık 15
1.3.1.2. Neoklasik Büyüme 17
1.3.1.3. İçsel Büyüme Modelleri 20
1.3.1.3.1. Lucas Yaklaşımı 24
1.3.1.3.2. Nelson ve Phelps Yaklaşımı 25
1.3.2. Gelir Paylaşımında Beşeri Sermaye 27
1.3.2.1. Yaşam Boyu Gelir Fonksiyonu 28
1.3.2.2. Talep Yönlü Beşeri Sermaye Analizi 32
1.3.2.3. Okullaşma Modeli 35
1.3.2.4. Getiri Oranları 36
1.3.2.4.1. Bireysel Getiri Oranı 40
1.3.2.4.2. Toplumsal Getiri Oranı 42
2. BEŞERİ SERMAYE TEORİSİNE YÖNELİK ELEŞTİRİLER **43**
2.1. Modellemeye Yönelik Eleştiriler 44
2.2. Eğitimin Bireysel ve Toplumsal Maliyet Farklılıkları 45
2.3. Teorinin Varsayımlarına Yönelik Eleştiriler 47
2.3.1. Azgelişmiş Ülkelerin İstikrarsız Büyüme Oranları 48
2.3.2. Alfa Hipotezi 48
2.3.3. İkili İşgücü Piyasaları Hipotezi 48

2.3.4. Eleme Hipotezi 49
2.3.5. Kuyruk Hipotezi 50
2.3.6. İçsel İşgücü Piyasaları Hipotezi 51

İKİNCİ BÖLÜM
BEŞERİ SERMAYE TEORİSİ DÜNYA VE TÜRKİYE UYGULAMALARI.....53
1. DÜNYA UYGULAMALARI.....53
1.1. Mankiw-Romer-Weil Üretim Fonksiyonu Çalışması 54
1.2. Barro-Sala-i Martin, Uluslararası Bir Karşılaştırma.....55
1.3. Benhabib-Spiegel İçsel Büyüme Varsayımlarının Karşılaştırılması.....56
1.4. George Psacharopolous ve Venezuella Getiri Oranları Çalışması.....57
1.5. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı 59
1.6. Kıbrıs Üzerine Getiri Oranları Uygulaması.....61
2. TÜRKİYE UYGULAMALARI.....62
2.1. Getiri Oranını Temel Alan Çalışmalar 63
2.1.1. Getiri Oranlarının Türkiye Uygulaması.....63
2.1.2. Karadeniz Teknik Üniversitesi Akademik Personeli Üzerinde Bir Uygulama 66
2.1.3. Kamu Kesimi İçsel Getiri Oranı.....68
2.2. Mincer Gelir Modeline Dayanan Uygulamalar 69
2.2.1. Türkiyedeki Gelir Eşitsizlikleri Üzerine Çalışma.....69
2.2.2. Ankara İli Gelir Farklılıklarının Belirlenmesi 71
2.2.3. İstanbul İli Gelir Farklılıklarının Belirlenmesi.....73
2.3. Üretim Fonksiyonuna Dayanan Çalışmalar.....75
2.3.1. Eğitimle Gelir Arasındaki İlişki.....75
2.3.2. Üretim Fonksiyonu Aracılığı ile Teknolojik Gelişmenin Tahmini 76

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
ESKİŞEHİR İÇİN BEŞERİ SERMAYE UYGULAMASI.....79
1. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ 79
1.1. Hipotez.....80
1.2. Tanımlar 81
1.3. Evren ve Örneklem 82
1.4. Veriler ve Toplanması 82
1.5. Verilerin Çözümü ve Yorumlanması.....83
1.6. Araştırma Alanı: Eskişehir.....83

2. ÖRNEKLEMİN GENEL NİTELİKLERİ.....87
3. ÖRNEKLEMİN ÇAPRAZ TABLOLAR ARACILIĞI İLE ANALİZİ.....95
3.1. Bireylerin ve Ebeveynlerinin Öğrenim Durumları Arasındaki İlişki.....97
3.1.1. Babaları ile Bireylerin Öğrenim Durumları Arasındaki İlişki.....102
3.1.2. Anneleri ile Bireylerin Öğrenim Durumları Arasındaki İlişki.....111
3.2. Ebeveynlerinin Meslekleri ile Bireylerin Öğrenim Durumları Arasındaki İlişki.....117
3.2.1. Babaların Mesleklerine Göre Bireylerin Öğrenim Durumu.....117
3.2.2. Annelerin Mesleklerine Göre Bireylerin Öğrenim Durumu.....123
3.3. Bireylerin İşteki Konumları ile Ebeveynlerinin Meslekleri Arasındaki İlişki.....125
3.3.1. Babaların Meslekleri ile Bireylerin İşteki Konumları Arasındaki İlişki.....126
3.3.2. Annelerinin Meslekleri ile Bireylerin İşteki Konumları Arasındaki İlişki.....128
3.4. Bireylerin İşteki Konumları ile Eğitimleri Arasındaki İlişki.....130
3.5. Bireylerin Sosyo-Demografik Niteliklerine Göre Gelirlerin Dağılımı.....133
3.5.1. Öğrenim Düzeylerine Göre Gelir Dağılımı.....133
3.5.2. Deneyime Göre Gelir Dağılımı.....139
3.5.3. Bireylerin İşteki Konumlarına Göre Gelir Dağılımı.....143

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
ÖRNEKLEMİN REGRESYON ARACILIĞI İLE ANALİZİ.....149
1. TAHMİN EDİLEN MODELLER VE DEĞİŞKENLERİN GENEL TANITIMI.....150
2. VERİ TABANLARI.....154
3. TEMEL MODEL ÇERÇEVESİNDE BEŞERİ SERMAYE GETİRİSİ.....155
3.1. Sürekli ve Kategorik Değişkenlerin Kullanıldığı Uygulamalar.....155
3.1.1. Değişkenler ve Tanımları.....155
3.1.1.1. Gelir.....156
3.1.1.2. Okulda Alınan Eğitim.....156
3.1.1.3. İş Başında Alınan Eğitim.....158
3.1.2. Uygulamaların Açıklayıcılığı.....158
3.1.3. Katsayıların Yorumlanması.....159
3.2. Temel Model Çerçevesinde Kukla Değişken Kullanımı.....165

3.2.1. Değişkenler ve Tanımları....165
3.2.1.1. Okulda Alınan Eğitim....166
3.2.1.2. İşbaşında Alınan Eğitim....167
3.2.2. Uygulamanın Açıklayıcılığı....167
3.2.3. Katsayıların Yorumlanması....168
3.3. Eğitim Basamaklarına Göre Yaş-Gelir Profili....170
4. GENİŞLETİLMİŞ MODEL ÇERÇEVESİNDE BEŞERİ SERMAYE GETİRİSİ....174
4.1. Genişletilmiş Model Çerçevesinde Kategorik Değişkenli Uygulamalar....175
4.1.1. Değişkenler ve Tanımları....175
4.1.1.1. Okulda ve İşbaşında Alınan Eğitim....175
4.1.1.2. Doğum Yeri (DY)....176
4.1.1.3. Bireyin İşteki Konumları (İK)....177
4.1.1.4. Ebeveynlerin Eğitim Göstergeleri....177
4.1.1.5. Ebeveynlerin Meslek Göstergeleri....178
4.1.1.6. Cinsiyet (Cin)....179
4.1.1.7. Çalışılan Sektör (S)....179
4.1.2. Uygulamaların Açıklayıcılığı....179
4.1.3. Katsayıların Yorumlanması....180
4.2. Genişletilmiş Model Çerçevesinde Kukla Değişken Kullanımı....188
4.2.1. Değişkenler ve Tanımları....188
4.2.1.1. Okulda ve İşbaşında Alınan Eğitim....188
4.2.1.2. Doğum Yeri, Cinsiyet ve Çalışılan Sektör....189
4.2.1.3. Bireyin İşteki Durumu....190
4.2.1.4. Ebeveynlerin Eğitim Göstergeleri....190
4.2.1.5. Ebeveynlerin Meslek Göstergeleri....191
4.2.1.6. Otonom Katsayı....192
4.2.2. Uygulanın Açıklayıcılığı....192
4.2.3. Katsayıların Yorumlanması....193
5. BENZER ÇALIŞMALARLA KARŞILAŞTIRMA....198
SONUÇ....201
EKLER....208
KAYNAKÇA....237

KAYNAKÇA

Aghion, P., & Howitt, P. (1998). *Endogenous Growth Theory.* Cambridge: MIT.

Akalın, G. (1980). *Yüksek Öğretim Karma Malına Maliyet-Fayda Analizinin Uygulanması.* Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi.

Akkaya, Ş. (1990). *Ekonometri* . İzmir: Anadolu Matbaacılık.

Akkaya, Ş., & Pazarlıoğlu, V. (1998). *Ekonometri II.* İstanbul: Erkan Matbaacılık.

Ashenfelter, O., & Rouse, C. (1997). *Income, Schooling, and Ability: Evidence from a New Sample of Identical Twins.* Cambridge: National Bureau of Economic Rescarch.

Aytaç, K. (1980). *Avrupa Eğitim Tarihi.* Ankara: Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi.

Barro, R., & Sala-i-Martin, X. (1995). *Economic Growth.* New York: MeGraw-Hill, Inc.

Becker, G. S. (1962). "Investment in Human Capital: A Theoretical Analysis". *The Journal of Political Economy, LXX*(5/2).

Benhabib, J., & Spiegel, M. M. (1994). ""The Role of Human Capital in Economic Developmet Evidence from Aggregate Cross-Country Data". *Journal of Monetary Economics,, 34*.

Beton, E., & Ertek, T. (1997). "Return to Education in North Cyprus". *Metu Studies in Development, 24*(2).

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı. (1998). *İnsani Gelişme Raporu, Türkiye 1998.* Ankara: Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı.

Blaug, M. (1992). "Where Are We Now in the Economics of Education". M. Blaug (Dü.) içinde, *The International Library of Critical Writing in Economics:17.* England: Edward Elgar Publishing Limited.

Borus, M. E., & Mestel, G. (1973). "Response Bias in Report of Father's Education and Socioeconomic Status". *Journal of the American Statistical Association, 68*(344).

Bronfenbrenner, M. (1971). *Income Distribution Theory.* Chicago: Carnegic-Mellon University.

Burmeisler, E., & Dobell, R. (1993). *Mathematical Theorics of Economic Growth.* Hampshire: Gregg Revivals.

Carnoy, M. (1992). "Education and Economic Development: First Generation". M. Blaug (Dü.) içinde, *The Economic Valuc of Education, The International Library of Critical Writing in Economics:17*. England: Edward Elgar Publishing Limited,.

Cheng, B. S., & Hsu, R. C. (1997). "Human Capital and Economic Growth in Japan: An Application of Time Series Analysis". *Applied Economics Letters, 4*.

Çömlekçi, N. (1971). *Türkiye'nin İktisadi Kalkınmasında Eğitimin Rolü.* Ankara: Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayınları No: 85/45.

Dağdemir, Ö. (1999). Eskişehir: Eskişehir Sanayi Odası.

Dinler, Z. (1994). *Mikro Ekonomi.* Bursa: Ekin Yayınevi.

Dornbush, R., & Fischer, S. (1994). *Macro Economics* . İstanbul: Literatür Yayıncılık.

Ducharme, L.-M. (1998). *Measuring Intangible Investment Introduction: Main Thcories and Concepts.* OECD.

Edgell, S. (1995). *Sınıf.* Ankara: Dost Yayınevi.

Erkan, E. (1998). Türkiye'de Kamu Kesiminde Eğitim İçsel Getiri Oranı 1980-1995. *Ekonomik Yaklaşım, 9*(29).

Ertek, T. (1973). *Ekonometriye Giriş* . Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi.

ESO. (1998). "Eskişehir Sanayisinin Yarattığı Katma Değer 177 Trilyon TL". *Sanayide Yeni Ufuklar*(1).

Flenderson, D. R. (Dü.). (1993). The Fortune Encyclopedia of Economics. New York: Warner Books.

Florides, A. (tarih yok). Human Capital: A Theoritical Outline. www.maths.tcd.ie/pub/econrev/ser/himl/ hkap2.himl adresinden alınmıştır

Gökdere, A., İçöz, C., Oklay, E., & ve diğerleri. (1996). *İktisadın İlkeleri.* Ankara: Alkım Yayinevi.

Griliches, Z. (1996). *Education, Human Capital, and Growth: A Personel Perspective.* Cambridge: National Burcau of Economic Research.

Güngör, D. (1996). *Education and Economic Growih in Turkey, 1980-1990: A Panel Study.* ODTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Güven, M. (1995). "Bölümlenmiş İşgücü Piyasası Teorisi ve Türkiye Örneği". *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 10*(1).

Heckman, J., & Polachek, S. (1974). "Empirical Evidence on Funclional Form of the Earnings-Schooling Relationship". *Journal of the American Statistical Association, 69*(346).

Helliwell, J., & Putnam, R. (1999). *Education and Social Capital.* Cambridge: National Burcau of Economic Rescarch.

İyigün, M. (1999). "Public Educalion and İntergenerational Economic Mobility". *International Economic Review, 40*(3).

Johanson, E. (1968). "The Place of Learning, Science, Vocational Training and Art". *Pre-Smithian Economic Thought* (s. 26-28). içinde Paris: Unesco.

Karayılmazlar, E. (1995). Maliyet/Yarar Analizinin Yüksek Öğretim Harcamalarına Uyarlanması KTÜ-İİFB Örneği. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kasnakoğlu, Z. (1982). "Yarı-Logaritmik Modellerde Kukla (Dummy) Değişkenlerin Yorumlaması Üzerine Bir Not". *ODTÜ Gelişme Dergisi, 93*(4).

Kasnakoğlu, Z., & Kılıç, A. (1983). "Ankara Gelir Farklılıklarını Belirleyen Etmenler (1977)". *ODTÜ Gelişme Dergisi, 10*(2).

Katz, L. F., & Murpy, K. M. (1992). "Changes in Relative Wages, 1963-1987: Supply and Demand Factors". *Quarterly Journal of Economics, 107*(1).

Kazgan, G. (1984). *İktisadi Düşünce veya Politik İktisadın Evrimi.* İstanbul: Remzi Kitabevi.

Kongar, E. (1986). *Türkiye Üzerine Araştırmalar.* İstanbul: Remzi Kitabevi.

Lächler, U. (1998). *Education and Ineguality in Mexico.* Washington: World Bank.

Lebergot, S. (1959). "The Shape of Income Distribution". *American Economic Review*.

Lordoğlu, K., Törüner, M., & Biçerli, M. K. (1998). *Çalışma Ekonomisi.* (M. Edt: Özer, Dü.) Eskişehir: TC. Anadolu Üniversitesi Yayınları No:879.

Lydall, H. (1979). *The Theory of Income Distribution.* Oxford: Clarendon Press.

McConnell, C., & Bruce, S. (1989). *Contemporary Labour Economics.* Newyork: McGraw-Hill.

Metin, K., & Üçdoğruk, Ş. (1997). "İstanbul İlinde Gelir Farklılıklarını Belirleyen Etmenler: İnsan Sermayesi Modeli (1994)". *Ekonomik Yaklaşım, 8*(27).

Mincer, J. (1970). "The Distribution of Labor Incomes: A Survey - With Special Reference to (he Human Capital Approach". *Journal of Economic Literature, 1970, s.9 ve Sahola, age., 5.3., 8*(1), 1-26.

Mulligan, C., & Sala-i-Martin, X. (1995). Labor Income Based Humarn Capital. Cambridge: National Bureau of Economic Research.

Neal, D., & Rosen, S. (1998). *Theories of the Distribution of Labor Earnings.* Cambridge: National Bureau of Economic Rescarch.

Özbey, S. (1997). "Eğitimin Yatırım Özelliği ve İnsan Sermayesine Yaklaşım". K. Yıldız, & N. Akgün (Dü) içinde, *Eğitim Planlaması ve Ekonomisi Üzerine Seçme Yazılar.* Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Yayınları.

Papi, G. (1966). "General Problems of the Economics of Education". I. E. Series (Dü.), *The Economics of Education* içinde (s. 2-23). Palgrave Macmillan.

Parasız, İ. (1996). *İktisadın ABC›si.* Bursa: Ezgi Kitabevi.

Pio, A. (1993). "İçsel Büyüme Teorisininde Yeni Gelişmeler Nelerdir? Bunlar Gelişmekte Olan ve Piyasa Ekonomisine Geçiş Sürecini Yaşayan Ülkeler Açısından Ne Ölçüde Uygunabilir". (Ç. N. Özkaplan, Dü.) *Ekonomik Yaklaşım, 4*(10).

Psacharopolous, G. (1995). *The Profitability of Investment in Education: Consepts and Method.* Worldbank.

Sahota, G. S. (1978). "Theories of Personal Income Distribulion: A Survey". *Journal of Economic Literature, XVI*(1), 1-55.

Sala-i-Martin, X. (1990). *Lecture Notes on Economic Growth I: Introduction to the Literature and Neoclassical Models*. Cambridge: National Burcau of Economic Research.

Sala-i-Martin, X. (tarih yok). *Sala-i-Martin web page*. http://www.columbia.edu/~xs23/columbia/ec6215/pset1.htm adresinden alınmıştır

Savaş, V. (1986). *Kalkınma Ekonomisi.* İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım AŞ.

Savaş, V. F. (1997). *İktisatın Tarihi.* İstanbul: Avcıol Basım-Yayın.

Schultz, T. W. (1962). "Reflection on Investment in Man". *The Journal of Political Economy, LXX*(5/2).

Serin, N. (1979). *Eğitim Ekonomisi.* Ankara: Ankara Üniversitesi Yayını.

Staehle, H. (1943). "Ability, Wage, and Income". *Rev.Econ.Sta*.

TC.Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı. (1999). *Çalışma Hayatı İstatistikleri.* Ankara : Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı.

Todaro, M. P. (1994). *Economic Development.* New York: Longman.

Toffler, A., & Toffler, H. (1996). *Yeni Bir Uygarlık Yaratmak.* İstanbul: İnkilap Kitapevi.

Tunç, M. (1997). Kalkınmada İnsan Sermayesi Yaklaşımları ve Türkiye'de İnsan Sermayesi Boyutunun Analizi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesine sunulmuş doktora tezi.

Turanlı, R. (1995). *Mikro Ekonomik Analiz.* Eskişehir: Bilim Teknik Yayınevi,.

Ünal, I. (1991). "İşgücü Piyasasında Eğitimsel Nileliklerin Rolü". *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 24*(2).

Ünal, I. (1992). "Eğilim ve Gelir İlişkisi". *A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 25*(1).

Vandenberghe, V. (1999). "Economics of Education, The Need to Go Beyond Human Capital Theory and Production- Function Anaysis". *Educational Studies, 25*(2).

Varlıer, O. (1982). "Kişisel Gelir Dağılımına Farklı Yaklaşımlar". *ODTÜ Gelişme Dergisi, 9*(3/4).

Whitehead, A. (1992). "Screening and Education: A Theoretical and Empirical Survey". M. Blaug (Dü.) içinde, *The Economic Valuc of Education-The International Library of Critical Writing in Economics:17.* Edward Elgar Publishing Limited.

Yıldırım, K., & Karaman, D. (1999). *Makro Ekonomi.* Eskişehir: ESBAV.

KÜLTÜRÜN MERKEZİ VAR MIDIR?

KÜLTÜR FELSEFESİNE GİRİŞ

Songül DEMİR

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Kültürün Merkezi Var mıdır? - Kültür Felsefesine Giriş
Songül DEMİR

ISBN: 978-605-2308-79-0

1. Baskı: Ekim 2019

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir. EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI

DEMİR, Songül
Kültürün Merkezi Var mıdır? - Kültür Felsefesine Giriş
1. Basım, 98 + X s., 135 x 210 mm.
Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. Felsefe 2. Kültür 3. İnsan

Dizgi / Mizanpaj: SRA Grafik Tasarım Dizgi Merkezi
Strazburg Cad. 45/13 Sıhhiye Ankara
0530 972 32 42 www.dizgimerkezi.com

Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR

Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü Yemekhane Binası
Güngören / Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü Yemekhane Binası
Güngören / Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ ..... **VII**

GİRİŞ **1**

ÜÇ KAVRAM: **6**

Kültürel Çalışmalar 7

Kültür Bilimi 9

Kültür Felsefesi 12

Kültür ve Felsefe 15

SEÇİLİ FİLOZOFLARIN KÜLTÜR FELSEFESİNE BAKIŞI **32**

HERDER 32

NİETZSCHE 37

CASSİRER 50

RORTY 62

MERKEZİ OLMAYAN KÜLTÜR **73**

SON SÖZ **87**

KAYNAKÇA **90**

KAYNAKÇA

Aiskhylos, 2000. "Zincire Vurulmuş Prometheus", çev. Azra Erat-Sebahattin Eyuboğlu, İş Ban. Yay., İstanbul.

Adorno, Th. W. 1960. Kultur und Verwaltung. In: GS Bd. 8. S. 122–147.

"Antroposen": "nano" (adlı yayında, ARD-alfa, 11.01.2017, saat 16.30

"Antroposen": "radiowissen" içinde, a. 07.01.2016, saat 09.05.

Assmann, J. 1988. Kollektives Gedächtnis und kulturelle Identität. In: Assmann, Jan / Hölscher, Tonio (Hrsg.): Kultur und Gedächtnis, Suhrkamp, Frankfurt am Main.

Assmann, A. 1991. Kultur als Lebenswelt und Monumen, in: Dies. / D. Harth (Hg.): Kultur als Lebenswelt und Monument, Frankfurt am Main, 11-25.

Assmann, J. 1999. Das kulturelle Gedächtnis. Schrift, Erinnerung und politische Identität in frühen Hochkulturen, München.

Bachmann-Medick, D. 2006. Cultural Turns: Neuorientierungen in den Kulturwissenschaften, Rowohlt Taschenbuch.

Bachtin, M. M. 1995. Rabelais und seine Welt: Volkskultur als Gegenkultur Taschenbuch – von Renate Lachmann (Hrsg).

Barker, C. 2011. Cultural Studies. Theory and Practice, 4. Edition, Los Angeles.

Bast, R. A. 2000. Problem, Geschichte, Form. Das Verhältnis von Philosophie und Geschichte bei Ernst Cassirer im historischen Kontext. Berlin.

Becker, S. 2007. Literatur- und Kulturwissenschaften. Ihre Methoden und Theorien, Reinbek.

Benn, G. 1989. Essay und Reden; In der Fassung der Erstdrucke, Bruno Hillebrand (Hrsg), Frankfurt am Main, S.432-455.

Benne, C. 2005. Nietzsche und die historisch-kritische Philologie, De Gruyter Verlag, Berlin.

Bernd, L. 2003. Metzler Philosophen Lexikon: Von den Vorsokratikern bis zu den Neuen Philosophen, 3. auf. Springer, Stuttgart.

Boffetti J. M. 2004. Rorty's Nietzschean Pragmatism: A Jamesian Response, The Review of Politics, Vol. 66, No. 4, pp. 605-631 (27 pages).

Borchmeyer, D. und Maayani, A. und Vill, S. (Hrsg). 2000. Nietzsche contra Wagner und die Juden, Metzler Verlag, Stuttgart.

Böhme / Matussek / Müller, 2000. Orientierung Kulturwissenschaft, Rowohlt Taschenbuch.

Busche, H. 2018. Was ist Kultur?, s.76-78 in: Hubertus Busche, Thomas Heinze, Frank Hillebrandt (Hrsg), Kultur Interdisziplinäre Zugänge, Springer Verlag.

Cassirer, E. 1929-194. Grundprobleme der Kulturphilosophie, in: Ders., Kulturphilosophie. Vorlesungen und Vorträge , Nachgelassene Manuskripte und Texte Bd. 5, hg. von Rüdiger Kramme u. Mitarbeit v. Jörg Fingerhut, Hamburg 2004, S. 3-28.

Cassirer, E. 1980. İnsan Üstüne bir Deneme, çev. Necla Arat, Remzi Kitabevi.

Cassirer, E. 1993a. Versuch über den Menschen. Einführung in eine Philosophie der Kultur. Frankfurt.

Cassirer, E. 1995. Nachgelassene Manuskripte und Texte Hg. von Klaus Christian Köhnke, John Michael Krois und Oswald Schwemmer. Hamburg. [ECN].

Cassirer, E. 1995b. Nachgelassene Manuskripte und Texte Hg. von Klaus Christian Köhnke, John Michael Krois und Oswald Schwemmer. Hamburg [ECN].

Cassirer, E. 1998. Gesammelte Werke. Hamburger Ausgabe, Hg. von Birgit Recki. 26 Bde. Hamburg,[ECW].

Cassirer, E. 2005. Kültür Bilimlerinin Mantığı Üzerine, çev. Milay Köktürk, Hece Yayınları.

Cassirer, E. 2007. Grundprobleme der kulturphilosophie-1929- Bd 5, 3-28/ und auch Ralf Becker: Sprache und Spraclosigkeit der Kulturphilosophie, in: das Leben denken, die Kultur denken, Ralf Konersmann, München, S. 187-200).

Cicero M. T. 1970. Gespräche in Tusculum (Tusculanae Disputationes), Buch II, 13, übers., hg. u. komm. v. OLOF GIGON, Stuttgart.

Dawkins, R. 1976. The selfish gene, Oxford University Press.

Dazhim, YAO. 2008. Postmodernist liberalism: A critique of Richard Rorty's political philosophy. İn: Frontiers of Philosophy in China,, Volume 3, Issue 3, pp 455-463, Springer Verlag.

Deleuze, G. /Guatta, F., Rhizom, Berlin 1977.

Dewey, j. 2011. Demokratie und Erziehung, Eine Einleitung in die philosophische Pädagogik Hrsg von Oelkers, Jürgen, 5. Auflage,.

Eyuboğlu, B. R., 2003. "Dol Karabakır Dol", İş Bankası Kültür Yay.

Fanning B. and Mooney T., 2010. "Pragmatism and Intolerance: Nietzsche and Rorty", In: Philosophy and Social Criticism, 36(6) 735–755,

Feuerbach, L. 2011. Geschichte der neuern philosophie: Von Bacon von Verulam bis Benedict Spinoza, Band 1 von Geschichte der neuern philosophie.

Fink, E. 1957. Operative Begriffe in Husserls Phänomenologie, in: Zeitschrift für Philosophische Forschung, 11, S. 321-337.

Früchtl, Josef, 2004, Rorty, Richard, in: Bernd Lutz, Philosophen 60 Porträts, Metzler, Stuttgart, S.200-2004.

Geertz, C. 1983. Local Knowledge: Further Essays In Interpretive Anthropology, Basic Book.

Habermas, J. 2010. Zum Tod von Richard Rorty. Immer wieder schockiert. http://www.sueddeutsche.de/kultur/zum-tod-von-richard-rorty-immer-wieder-schockiert- Zuletzt abgerufen am 15.08.2019.

Hegel, G. W. F. 1968. Gesammelte Werke. Hg. von der Nordrhein-Westfälischen Akademie der Wissenschaften. Hamburg. S. 7-10, 55-60.

Heidegger, M. 2008. Nietzsche I, II, Klett-Cotta Verlag, 7. Aufl.

Heise, J. 1998. Johann Gottfried Herder zur Einführung. Hamburg.

Helmut/Wefelmeyer, F. (Hg.). 1992. Naturplan und Verfallskritik. Zu Begriff und Geschichte der Kultur. Frank- furt a. M. 1984., Cicero: Gespräche im Tusculum (Tusculanae Disputationes). Lateinisch und Deutsch. Hg. von Olof Gigon Brackert. Düsseldorf/Zürich.

Herder, J. G. 1985-2000. Werke in zehn Bänden. Frankfurter Ausgabe. Hg. von Günter Arnold u. a. Frankfurt a. Main [FA].

Herder, J. G. 1985-2000. Werke in zehn Bänden. Frankfurter Ausgabe. Hg. von Günter Arnold u. a. Frankfurt a. Main.[IA].

Höfner, M. 2008. Sinn und Symbol, Religion, Theorie der Zeichen und Phänomenologie der Religion bei Ernst Cassirer und Martin Heidegger, Tübingen.

Kant, I. 1900a. Idee zu einer allgemeinen Geschichte in weltbürgerlicher Absicht,, S. 26. Gesammelte Schriften hrsg. von der Königlich Preussischen Akademie der Wissenschaften.

Kant, I. 1900b. Grundlegung zur Metaphysik der Sitten, Gesammelte Schriften hrsg. von der Königlich Preussischen Akademie der Wissenschaften. S. 396.

Kant, I. 1900c. Kritik der Urteilskraft, Gesammelte Schriften hrsg. von der Königlich Preussischen Akademie der Wissenschaften. S. 306.

Konersmann, R.(Hg.). 1996. Kulturphilosophie. Leipzig.

Konersmann R. 2006. Kulturelle Tatsachen. Frankfurt a. Main.

Konersmann R. 2010. Kulturphilosophie zur Einführung. Hamburg.

Konersmann R. 2012. Kultur und Kulturbegriff, s.24-26, in: Ralf Konersmann (hrsg), Kulturphilosophie, S.23-30.

Lyotard, J. F. 1994. Das postmoderne Wissen, Wien.

Marcuse, H. 1970, Über den affirmativen Charakter der Kultur. In: Ders.: Kultur und Gesellschaft. Frankfurt, S. 56–101.

Martens, E. (Hrsg.) 2002. Philosophie: ein Grundkurs, Rowohlt Verlag, Hamburg.

Maurer, M. 1987. Die Geschichtsphilosophie des jungen Herder in ihrem Verhältnis zur Aufklärung. In: Johann Gottfried Herder 1744–1803. Hg. von Gerhard Sauder. Hamburg.

Maurer, M. 2010. Ganz Ohr. Zu Herders Theorie der Sinne als Grundlegung jeder Anthropologie, in: Herder-Jahrbuch/ Herder Year Book 10, S. 57-72.

Medick, D. B. 2006. Cultural Turns: Neuorientierungen in den Kulturwissenschaften, Rowohlt Taschenbuch.

Meuter, N. 2004. Geschichten erzählen, Geschichten analysieren. Das narrativistische Paradigma in den Kulturwissenschaften“. In: Friedrich Jaeger et al. (Hg.), Handbuch der Kulturwissenschaften, Bd. II. Stuttgart, S. 140-155.

Moebius, S. 2009. Kultur, Bielefeld: Transcript -Verlag.

Mühlberg, D. 1984. Herders Theorie der Kulturgeschichte in ihrer Bedeutung für die Begründung der Kulturwissenschaft. In: Zeitschrift für Volkskunde und Kulturgeschichte 27, 9–26.

Nietzsche, F. 1886-1887. Jenseits von Gut und Böse - Zur Genealogie der Moral, Herausgegeben von Colli, Giorgio; Montinari, Mazzino, Band 5.

Nietzsche, F. 1988. Sämtliche Werke. Kritische Studienausgabe. Hg. von Giorgio Colli und Mazzino Montinari. Berlin/New York, [KSA].

Nietzsche, F. 1967. Werke, Kritische Gesamtausgabe. Hg. von Giorgio Colli und Mazzino Montinari. Berlin/New York, [KGW].

Nietszche F. 1954. "Dritte unzeitgemäße Betrachtung: Schopenhauer als Erzieher" (zuerst erschienen 1874), in: ders.: Werke in drei Bänden. Hg. v. Karl Schlechta. Hanser, München.

Nietzsche und die historisch-kritische Philologie, De Gruyter Verlag, Berlin

Nietzsche, F. 2003. Sämtliche Briefe: Kritische Studienausgabe, in 8 Bänden Taschenbuch, Giorgio Colli (Hrsg), De Gruyter Verlag. [KSA 2., KSA 5., KSA 6., KSA 13.]

Nünning, A. 2005. Grundbegriffe der Kulturtheorie und Kulturwissenschaften, Metzler, Stuttgart.

Oehler, K. 1995. Sachen und Zeichen: Zur Philosophie des Pragmatismus, Klostermann, Vittorio; Auflage, Frankfurt am Main.

Orsucci, A. 1996. Orient - Okzident : Nietzsches Versuch einer Loslösung vom europäischen Weltbild, De Gruyter Verlag, Berlin.

Orth, E. W. 2011. Ernst Cassirer as cultural scientist. In: Synthese 197, 115–134.

Peirce C. S. 1991. Vorlesungen über Pragmatismus, Hrsg von Elisabeth Walther, Meiner Verlag

Peirce, C.S. 2002. The Fixation of Belief (Popular Science Monthly 12 (November 1877), pp. 1-15)

Reckewitz, A. 2004. Die Politik der Moderne aus kulturtheoretischer Perspektive: Vor- politische Sinnhorizonte des Politischen, symbolische Antagonismen und das Regime der Gouvernementaliät. In: Birgit Schwelling (Hg.): Politikwissenschaft als Kulturwissenschaft. Theorien -Methoden Forschungsperspektiven, Wiesbaden.

Reckwitz, A. 2006. Die Transformation der Kulturtheorien. Zur Entwicklung eines Theorieprogramms, Weilerswist: Velbrück.

Reschke, R. 1992. “Korruption”. Ein kulturgeschichtlicher Begriff Friedrich Nietzsches zwischen Geschichtsphilosophie und Ästhetik. In: Nietzsche-Studien 21, 137–162.

Rorty, R. 1982. Respekt vor dem späteren Heidegger. Gespräch mit Richard Rorty Teil I. In: In: Information Philosophie (2/1982) S. 12-18. (in Fußnoten zusätzlich durch das Kürzel RvH gekennzeichnet)

Rorty, R. 1983. Postmodernist Bourgeois Liberalism. In: The Journal of Philosophy, vol. 80, no. 10, www.jstor.org/stable/2026153 zuletzt abgerufen am 10.09.2019

Rorty, R. 1988. Solidarität oder Objektivität. Drei philosophische Essays, Stuttgart: Reclam.

Rorty, R. 1988a. Solidarität oder Objektivität. In: ders.: Solidarität oder Objektivität. Drei philosophische Essays, Stuttgart: Reclam. S. 11-37.

Rorty, R. 1988b. Der Vorrang der Demokratie vor der Philosophie. n: ders.: Solidarität oder Objektivität. Drei philosophische Essays, Stuttgart: Reclam. S. 82-125.

Rorty, R. 1989. Kontingenz, Ironie und Solidarität. Frankfurt a. M.: Suhrkamp.

Rorty, R. 1992. Metaphysical Difficulties of Linguistic Philosophy, in Richard Rorty (ed.), The Linguistic Turn, University of Chicago Press.

Rorty, R. 1993. Vorwort. In: ders.: Eine Kultur ohne Zentrum. Vier Philosophische Essays, Stuttgart: Reclam.

Rorty, R. 1999d. Truth without Correspondence to Reality. In: ders.: Philosophy and Social Hope, London: Penguin Books, S. 23-46.

Rorty, R. 1999e. Stolz auf unser Land. Die amerikanische Linke und der Patriotismus, Frankfurt a. M.

Rorty, R. 2000. Wahrheit und Fortschritt, Frankfurt a. M.: Suhrkamp.

Rorty, R. 2000a. Menschenrechte, Vernunft und Empfindsamkeit. In: ders.: Wahrheit und Fortschritt, Frankfurt a. M.: Suhrkamp. S. 241-268.

Rorty, R. 2000b. Rationalität und kulturelle Verschiedenheit. In: ders.: Wahrheit und Fortschritt, Frankfurt a. M.: Suhrkamp. 269-290.

Rorty, R. 2001. Wilde Orchideen und Trotzki. In: ders.: Philosophie und die Zukunft. Essays. Frankfurt a. M.: Fischer Taschenbuch Verlag. S. 137-159.

Rorty, R. 2004. The Brain as Hardware, Culture as Software. In: Inquiry Vol. 47, Iss. 3,2004, S. 219-235.

Ruehl, M. Politeia 1871. Young Nietzsche on the Greek State. In: Nietzsche and Antiquity. His Reaction and Re- sponse to the Classical Tradition. Hg. von Paul Bishop. Rochester 2004, 79–97.

Sobrella, D. 1971. Der Ursprung des Kulturbegriffs, der Kulturphilosophie und der Kulturkritik. Tübingen.

Schnädelbach, H. 1996. Geist als Kultur? Über Möglichkeiten und Grenzen einer kulturtheoretischen Deutung von Hegels Philosophie des Geistes (S.199 -201), In: Zeitschrift für Kulturphilosophie 2 (2008), 187–207.

Schnädelbach, H. 2008. Plädoyer für eine kritische Kulturphilosophie, In: R. Konersmann (Hg.): Kulturphilosophie. Leipzig 1996a. S. 307–326.

Schwemmer O., 1997. Ders.: Die kulturelle Existenz des Menschen. Berlin.

Schwelling, B. 2001. Politische Kulturforschung als kultureller Blick auf das Politische. Überlegungen zu einer Neuorientierung der Politischen Kulturforschung nach dem “cultural turn”. In: Zeitschrift für Politikwissenschaft 11.2., 601-629.

Simmel, G. 1911. Philosophische Kultur, Band XXVII, Leibzig,

Simmel, G. 1989. Der Begriff und die Tragödie der Kultur. In: Ders: Gesamtausgabe. Hg. von Otthein Rammstedt. Frankfurt a. M. 1989 ff., Bd. 14.

Spengler, O. 1972. Der Untergang des Abendlandes", dtv, 3. Aufl.

Stenlund, S. 2002. On the Linguistic Turn in Philosophy, in: The Practice of Language, Martin Gustafsson, Lars Hertzberg (edi.), Pages 11-50, Springer.

Treiber, H. 1992. Wahlverwandtschaften zwischen Nietzsches Idee eines "Klosters für freiere Geister" und Webers Idealtypus der puritanischen Sekte. In: Nietzsche-Studien 21, 326–362.

Volker, G. 1996. Vom Willen zur Macht: Anthropologie und Metaphysik der Macht am exemplarischen Fall Friedrich Nietzsches (Monographien und Texte zur Nietzsche-Forschung, Band 34) Gebundenes Buch, Walter de Gruyter, Berlin.

von Hellwald, F. 1876-1877. Culturgeschichte in ihrer natürlichen Entwicklung bis zur Gegenwart / 2. Aufl. - Augsburg : Lampert & Comp. - Band 1 + 2

von Uexküll, J. und Kriszat, G. 1983. Streifzüge durch die Umwelt von Tieren und Menschen /Bedeutungslehre, Fischer Verlag

Welsch, W. 1999. Transkulturalität. Zwischen Globalisierung und Partikularisierung, In: Cesana (Hrsg.) Interkulturalität, 45-72.

Welter, N. 2003. Herders Bildungsphilosophie. St. Augustin.

Zeuch, U. 2000. Umkehr der Sinneshierarchie. Herder und die Aufwertung des Tastsinns seit der frühen Neuzeit. Tübingen.

Zitterbarth, W. 2004. Kulturrelativismus der Sprache und Wirklichkeit? In: Jäger, Friedrich (Hg.): Handbuch der Kulturwissenschaften 2. Paradigmen und Disziplinen. Stuttgart: Metzler.

BANKACILIK SEKTÖRÜNDE OPERASYONEL RİSK KAPSAMINDA GEREKLİ SERMAYENİN HESAPLANMASINA İLİŞKİN ALTERNATİF YÖNTEMLER

Yazar:
Kurtuluş ÇÖRT

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Bankacılık Sektöründe Operasyonel Risk Kapsamında Gerekli Sermayenin Hesaplanmasına İlişkin Alternatif Yöntemler

Yazar: Kurtuluş ÇÖRT

ISBN:978-605-2308-78-3

1. Baskı: Ekim 2019

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir.
EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI

ÇÖRT,Kurtuluş
Bankacılık Sektöründe Operasyonel Risk Kapsamında Gerekli Sermayenin Hesaplanmasına İlişkin Alternatif Yöntemler
1. Basım, XII + 104 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. Bankacılık, 2. Bankacılık Sektöründe Operasyonel Risk, 3. Risk Yönetimi

Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR
dundar.duygu@gmail.com

Dizgi / Mizanpaj: SRA Grafik Tasarım Dizgi Merkezi
0530 972 32 42
www.dizgimerkezi.com

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi
Güngören / Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi
Güngören / Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

ÖZET ..... **V**
ABSTRACT ..... **VI**
İÇİNDEKİLER ..... **VII**
KISALTMALAR ..... **XI**
TABLOLAR DİZİNİ ..... **XII**
ŞEKİLLER DİZİNİ ..... **XII**

GİRİŞ **1**

BİRİNCİ BÖLÜM
1. BANKACILIK SEKTÖRÜNDE RİSK KAVRAMI VE YÖNETİMİ **3**
1.1. Risk Kavramı 3
1.2. Bankacılıkta Risk ve Küreselleşmenin Etkileri 5
1.3. Bankacılık Sektörü Riskleri 8
1.3.1. Kredi Riski 8
1.3.2. Piyasa Riski 12
1.3.2.1. Faiz Oranı Riski 14
1.3.2.2. Döviz Kuru Riski 15
1.3.2.3. Likidite Riski 16
1.3.3. Operasyonel Risk 17
1.4. Bankacılıkta Risk Yönetimi 18
1.4.1. Risk Yönetim Süreci 21
1.4.2. Banka Üst Yönetiminin Risk Yönetimindeki Yeri 23
1.4.3. Risk Yönetiminin Amacı ve Önemi 24
1.5. Bankacılık Sektöründe Risk Yönetiminde Uluslararası Düzenlemeler 26
1.5.1. Basel Komitesi 26
1.5.2. Basel I ve Basel II Sermaye Uzlaşıları 27

İKİNCİ BÖLÜM

2. BANKACILIK SEKTÖRÜNDE OPERASYONEL RİSK TÜRLERİ, AZALTIMI VE ÖNLENMESİ 32

2.1. Operasyonel Risk 32
2.2. Operasyonel Risk Türleri 33
2.2.1. Personel Riski 34
2.2.2. Sistem Riski 35
2.2.3. Organizasyon Süreç Riski 36
2.2.4. Yasal Riskler 38
2.3. Operasyonel Riske Etki Eden Faktörler 38
2.4. Operasyonel Risklerin Azaltımı ve Önlenmesi 41
2.4.1. Operasyonel Risklerin Önlenmesi 41
2.4.1.1. Personel Riskine İlişkin Önlemler 41
2.4.1.2. Organizasyon Riskine İlişkin Önlemler 47
2.4.1.3. Sistemsel Risklere İlişkin Önlemler 52
2.4.1.4. Dış Risklere İlişkin Önlemler 53
2.5. Operasyonel Risklerin Belirlenmesi ve Risk Yönetiminin Etkinleştirilmesi 54
2.6. Operasyonel Risk İçin Sermaye Ayrılması 55

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. OPERASYONEL RİSK ÖLÇÜMÜ VE KULLANILAN YAKLAŞIMLAR 57

3.1. Bölümle İlgili Sektörel Bazlı Değerlendirme ve Literatür Taraması 57
3.2. Bankalar Tarafından Operasyonel Risk Sermaye Ölçümü ve Uygulamaları 61
3.2.1.Kantitatif Ölçüm Yaklaşımları 63
3.2.1.1. Basel Komitesi Operasyonel Risk Ölçüm Yaklaşımları 64
3.2.1.1.1. Temel Gösterge Yaklaşımı 66
3.2.1.1.2. Standart Yaklaşım 68
3.2.1.1.3. Alternatif Standart Yaklaşım 71
3.2.1.1.4. İleri Ölçüm Yaklaşımı 73
3.2.1.2. Zarar Dağılım Yaklaşımı 74
3.2.1.3. Senaryo Analizi 76
3.2.1.4. Ekstrem Değer Teoremi 78
3.2.1.5. Yapay Sinir Ağları 78

3.3. Kalitatif Ölçüm Yaklaşımları 79
3.3.1. Skor Kart Yaklaşımı 80
3.3.2. Süreç İnceleme 81
3.3.3. Öz Değerleme 82

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
4. TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜNDE OPERASYONEL RİSK ÖLÇÜM YAKLAŞIMLARI: BİR BANKA UYGULAMASI 83
4.1. Araştırmanın Amacı 83
4.2. Araştırmanın Önemi 84
4.3. Araştırmanın Yöntemi 84
4.4. Araştırmanın Kısıtları 85
4.5. Basit Yaklaşımların Kullanılması 85
4.5.1. Temel Gösterge Yaklaşımına Göre Sermaye Gereksimi Hesabı 85
4.5.2. Standart Yaklaşımına Göre Sermaye Gereksinimi Hesabı 87
4.5.3. Alternatif Standart Yaklaşıma Göre Sermaye Gereksinimi Hesabı 89
SONUÇ VE ÖNERİLER 93
KAYNAKÇA 98

KAYNAKÇA

Akdiş. M, (b. t.), Krizler –Beklentiler, Pamukkale Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, http://makdis. pamukkale. edu. tr/rinons. htm., (Erişim tarihi: 29. 10. 2015).

Akgün, K. (2007), Türk Bankacılık Sisteminde Operasyonel Risk Yönetimi Üzerine Bir Araştırma" T. C. Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Ana Bilim Dalı, İşletme Bilim Dalı, Yükesk Lisans Tezi, Eskişehir, 34.

Aksel, K. (2000), "Yeni Basel Anlaşması Uygulamaları "Activiteline Dergisi Sayı: 12, Mart, İstanbul, 13

Aktan, B. ve Soydan, H. (2008), Ticari Bankalarda Piyasa Riski Yönetimi, Siyasal Kitabevi Temmuz, Ankara, 5

Amendment To The Capital AccordToIncorporate Market Risk BaselCommitte On Banking Supervision, 1996, 23p.

Atakişi, A., Civelek U., Doğan, S. Gündüz İ. O., Sönmez C., Sönmezler G., ve Uzunoğlu S., (2009), Güncel Ekonomik Sorunları. Global Kriz, Birinci Basım Nisan, İstanbul. 19

Ayan, E. (2007), Bankacılık Risklerinin Yönetiminde Basel II Uzlaşısı Beta Yayınları 1. Baskı. Ekim, İstanbul, 112

Babuşçu, Ş. (2005), Basel II Düzenlemeleri Çerçevesinde Bankalarda Risk Yönetimi, Ankara Akademi Consulting&Traineng, 4

Bağcı. B. (b. t.), Bilgi Teknolojileri Risk Yönetimine Genel Bakış. s. 1, http://www.denetim.net/userfiles/decuments/Deloittemakalleleri/bigi%20Teknolojileri%20Risk%20y%c3%B6netimine/%20Genel%20 Bak%c4 B%1 %5%9F. pdf., (Erişim tarihi: 18. 04. 2016).

Basel Komitesi, (2006), International Convergence Of Capital Measuremant and Capital Standarts, 198p. Best P., 1999, Implementing Valve At Risk, Chichester John Wiley&Sons, (Aktarın: M. Altıntaş), 2

Başar, M. (2007), "Basel II Düzenlemeleri ve KOBİ'ler Anadolu Üniversitesi Yayınları, I. Baskı Eskişehir, 13

Bayar, F. (2015), Küreselleşme Kavramı ve Küreselleşme Sürecinde Türkiye, Ekonomik Sorunlar Dergisi, www. mfa. gov. tr/data/kutuphane/yayınlar, (Erişim tarihi: 28. 04. 2016)

BDDK., (2006), Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik, R. G., 01. 11. 2006 tarih ve 26333 sayı.

BDDK., (2006) Sermaye Ölçümü ve Sermaye Standartlarının Uluslararası Düzeyde Uyumlaştırılması (Yeni Basel Sermaye Uzlaşısı) Gözden Geçirilmiş Düzenleme, Kapsamlı Versiyon, 25

BDDK., (2006/3), Çalışma Raporları, No:2006/3, s. 1

BDDK., (2011), Bankaların İç Denetim ve Risk Yönetimi Hakkında Yönetmelik, R. G., 38

BDDK., (2012), Bankacılık Sektörü Basel II İlerleme Raporu – Ekim, Ankara 14s.

BDDK., (2014), Operasyonel Riske Esas Tutarın İleri Ölçüm Yaklaşımı İle Hesaplanmasına İlişkin Tebliğ, Resmi Gazete Sayı:2911

BDDK., Bankacılık Kanununa İlişkin Düzenlemeler, www. bddk. org. tr/websitesi/turkce/mevzuat/Bankacılık_Kanununa_iliskin_Duzenlemeler/1847 pıyasa%20 Rıskı_standart metod_ornek_v2. pdf, e. t:17. 11. 2015

Best P., Implementing Value At Risk, Chıchester John Wiley&Sons, Ekim 2000 s. 2

Betge, P. (2002), Bank Betriebslehre" Springerverlag, Berlin 1996, (aktaran: Melek Acar Boyacıoğlu., s. 278). "Operasyonel Risk ve Yönetimi", TBB Bankacılar Dergisi, Sayı 43, Aralık, 52

BolgünE K., ve Akçay M. B. (2005), 2Risk Yönetimi" Scala Yayıncılık, İstanbul, 485

Boyacıoğlu, M. Acar. (2002), Operasyonel Risk ve Yönetimi, https://www.tbb.org.tr/Dosyalar/Araştırma_ve..../melek_Aralık. 2002. doc., (Erişim tarihi: 21. 04. 2016).

Burç, Ü. ve Teker, D. L. (2005) "Bankacılıkta Operasyonel Risk Ölçüm Modellerinin Türk Bankacılık Sektöründe Faaliyet Gösteren Bir Bankaya Uygulanması, Aralık, İstanbul, 16

Calvin, B. J. (2002), Bank For International Settlements: Evolotion&Evaluatin, Greenwood Publishing Group, Westport.

Can E., Operasyonel Risk ve Yönetimi 1. Basım, SPK Basım Yayın Ofisi.

Candan, H. Aktan, B, ve Soydan, H. (b. t.), Ticari Bankalarda Piyasa riski Yönetimi Basel Sermaye Uzlaşısı Kapsamında Riske Maruz Değer Yaklaşımı, 3.

Candan, H. ve Özün, A. (2006), Bankalarda Risk Yönetimi ve Basel II Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 3. Basım, 17

Candoğan, M. A., ve Altan M. (2014), Basel Kriterleri çerçevesinde Operasyonel Risk Ölçüm Yöntemlerinin Karşılaştırılması, Örnek Bir Uygulama, Selçuk Üniversitesi sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sayı 31,

Ceylan, O. (b. t.), www. piyasarehberi. org/piyasa/132_risk_nedir_finansalrisk_çeşitleri_nelerdir, (Erişim tarihi: 25. 20. 2015).

Çatalca, H. Aktan B. ve Soydan H. (2008), Ticari Bankalarda risk Yönetimi Borel Sermaye Uzlaşısı Kapsamında Riske Maruz Değer Yaklaşımı, Siyasal Kitapevi 1. Baskı, Ankara, 40

Çelik, A., (2014), Yönetim ve Organizasyon Eğitim Yayın Evi 16. Baskı, Koy, 62.

Dart, L. R., (2009), Management "SecEdit. Dryden, Press, USA" Risk Yönetim Süreci ve Risk Yönetmekte kullanılan Teknikler, Aktaran (AbdurrahimEmhan), Atatürk Üniversitesi İBF dergisi Cilt 23, Sayı: 3, 185

Ergil, A. (2009), İş Sürekliliği Nedir?, http://www.issuretliliği.tr.gg/%26%23304%3Bs_S. Nereklili%26/23287%23287%3Bi_Nedir_ş_htm., (Erişim tarihi: 30. 04. 2016).

Erişen M., b. t., Bankacılık Zimmeti, http://www.dergi.sayıştay.gov.tr/içerik/der83m5. pdf., (Erişim tarihi: 25. 03. 2016).

Gözaçan, A. B. (2005). Operasyonel Risk. Yayımlanmamış bitirme tezi. İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü

Gülsever Ş., b. t., İş ve Sosyal Güvenlik Müşaviri http://personelyönetimi. com/yazılar/riskleri_azaltmak_ve _verimlilik_için_ile_denetim. html, (Erişim tarihi: 23. 03. 2016)

Güredin, E. (2000), Denetim, Beta Basım Yayım Dağıtım A. ş: 10 Baskı İstanbul, 5.

Holmes, A. (2002), Risk Management, Oxford; Capstone Publishing, Aktaran: (Ahmet Yarız.,, Bankacılıkta Risk Yönetimi Risk Matris Uygulaması 2. Basım,) 12, 31

http://asbova.blogspot com. tr/2011807/bretton_woods_sistemi_neden_ykld. html., (Erişim tarihi: 29. 03. 2016).

http://m.capital.com.tr/bankacilik/bankaya_odaklama_outsercinge_yaradi_haberdetay_3033, (Erişim tarihi: 18. 04. 2016).

http://muhasebeturk.org/lecopedia/3944/1636_konvertibilite_nedir_ne_demek_anlamı_tanımı. htm., (Erişim tarihi: 27. 04. 2016).

http://organizasyon. nedir. com, (Erişim tarihi:30. 04. 2016).

http://www. resmigazete. gov. tr/ekskiler/2006/11/2006 1101_25. html., (Erişim tarihi: 26. 03. 2016).

International Conver Gence Of Capital, (2006), Measurement At Capital Standart A Revized Framework; Basel Committe On BankingSupervision, June. SayımF., ve Er., b. t., Risk Kavramı ve Bankacılıkta Risk., www. tmsş. org. tr/documents/reklamlar/dergi_tmsş_22. pdf, (Erişim tarihi: 23. 03. 2016).

Jovic, D. andPiaz J. M. (2001), "Operationlal Risk Management AlsKritischerEfolgsfaktörFür Banken", der SchweizerTrevhaaender., 10/01.

Kanbur A., 2008, Örgütsel Yönetsel Motivasyon Faktörlerinin Çalışanların Performans ve Verimliliğine Etkilerini İncelemeye Yönelik Ampirik Bir Çalışma; Hizmet ve Endüstri İşletmesi Örneği, Celal Bayar Üniversitesi, Manisa, 87.

Kaufman, G. George., 1996, Bank Failures, Systemic Risk And Banka RegulationTheCatoJournal, Volume 16, No. 1, 17.

Keck, W. andJovlc D. (1999), "Das Management VonOperatıonellenRisikenBei Banken", Der SewaizerTrevhaender, 10/99, (Akt. : Melek Acar Boyacıoğlu., 2002, s. 53), 925

Mazıbaş, M. (2006), BDDK (Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu), Çalışma Raporları No: 2006/3 "Bankalarda Operasyonel Risk Veri Tabanının Oluşturulması", 1

Mazıbaşı, M, (2005), Operasyonel Riske Basel Yaklaşımı Üç Yapısal Blok Çerçevesinde Bir Değerlendirme. BDDK (Banmacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu) Araştırma Raporları, 2005/1 6.

Önalan Ö. (2003), T. C. Marmara Üniversitesi İ. İ. B. F. Dergisi Yıl 2003 Cilt 18, sayı I, 113.

Özbilgin, İ. G. (b. t.), Risk ve Risk Çeşitleri, http://www. bilimdergisi. org/s. 145/pdf/86-93pdf, (Erişim tarihi: 23. 03. 2016).

Özün, A. ve Candan, H. (Ed.). (2009). Bankalarda Risk Yönetimi ve Basel II (2. Baskı). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Pehlivan, İ. b. t., Hizmetiçi Eğitim Verimlilik İlişkisi http://dergiler. ankara. edu. tr/dergiler/40/503/6043. pdf., 2016.

Saka, T. (2002), Operasyonel Risk Ölçüm Tekniklerine Genel Bir Bakış, Actireve Finans Dergisi Say, 2, Haziran, 11s.

Sayılgan, G. (2015), Finansal Risk Yönetimi, http://dergiler. ankara. edu. tr/dergiler/42/468/5410. pdf. (Erişim tarihi: 05. 11. 2015)

Sümer, Ö. D., (2005), "Bankalarda Operasyonel Risk Yönetimi ve Bir Model Uygulaması" T. C. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Finansman Bilim Dalı, (Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 103

Şahin, İ. (2015), Basel II Yeni Sermaye Yeterliliği Uzlaşısının Uygulanmasında Gereksinim Duyulan Kredi Derecelendirme Kuruluşlarının Gelişmekte Olan Ülkeler ve Türkiye'deki gelişimi, Hukuk Ekonomi ve Siyasal Bilimler Aylık İnternet Dergisi. www. e-akademi. org/makaleler/i sahin_1 e. t:08. 11. 2015

Şimşek, M. Ş. ve Çelik, A. (2014), Yönetim ve Organizasyon 16. Baskı Eğitim Yayınevi Ekim, Konya., 3

TBB., (1998), Elektronik Bankacılık ve Elektronik Para Faaliyetleri İçin Risk Yönetimi / Basel Bankacılık Gözetim ve Denetim Komitesi, 6, 8

TBB., (2002), "Yeni Sermaye Yeterliliği Düzenlemesi Ekim, 3.

TBB., (2004), "Operasyonel Risk Veri Tabanı", Risk Yönetim Sistemleri ve Uygulama Esasları Çalışma Grubu Operasyonel Risk Alt Çalışma Grubu., 54, http://www. tbb. org. tr/dosyalar/araştırma_ve_raporlar/operasyonel_risk_veri_tabani. pdf/e. t:20. 04. 2016

TBB., (2006), Çalışma Grubu "Risk Yönetimi Prensipleri", Bankacılık Dergisi, Sayı. 57, 12

TBB., (2006), Bankacılar Dergisi, Sayı:58 s. 102, http://www. tbb. org. tr/Dosyalar/Araştırma_ve_Raporlar/operasyonel_risk. pdf.

Teker, D. L. (2006), Bankalarda Operasyonel Risk Yönetimi "Örnek Banka Uygulamalı" Birinci Basım Nisan., Literatür Yayıncılık, İstanbul. 3.

Temel, H, (2006), "Basel II Kriterlerine Göre Ticari Bankalarda Kredi Riski Yönetimi "T. C. Yıldız Teknik Üniv. Sosyal Bilimler Enst. İşletme Yönetimi Anabilim Dalı, (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 61.

Tınaztepe, C. (2012), Örgüt İçi Etkin İletişimin Örgütsel Sinizme Etkisi, Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi Cilt 4, Sayı 1, ISSN: 1309-8039, Cilt 4, Sayı 1, 55.

Tülüce, P. b. t., İnsan Kaynakları Yönetiminde Dış Kaynaklardan Yararlanma (outsourcing) Uygulaması, İ. Ü., Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, http://www. hrdegi. com/tr/dergi/temmuz/ağustos/2001/türkiye_39_de_insan_kayankalri_yönetimde_dış_kaynaklardan_yararlanma_outsovrcing_uygulamasi/1033. aspx, (Erişim tarihi: 29. 04. 2016).

Uysal, E. U. (2009), Operasyonel Risk Yönetimle Senaryo Analizi, TBB Bankacılar Dergisi, Sayı 69, İstanbul, 74

Üçgün, S. (2010), Operasyonel Risk, Beta Basım A. Ş. 1. Baskı, İstanbul, 34.

Vural, A E. (2007), "Basel II Standartları ve Kobilere Etkileri Müstakil Sanayici ve İşadamları Derneği, Musiat Cep Kitapçığı, Sayı : 23; İstanbul, 33s.

www. ansiklopedi . biz/ekonomi/uluslararası-ödeme-bankası_nedir?, (Erişim tarihi: 31. 01. 2016).

www. bal. def. gov. tr/görevliTanımı_Bilginotu_pdf, (Erişim tarihi: 24. 03. 2016).

www. bddk. org. tr/website/turkce/Basel/1296-20063pdf., (Erişim tarihi: 02. 05. 2016)

www. bddk. org. tr/websitesi/turkce/mevzuat/Bankacılık_Kanununa_İlişkin_Düzenlemeler/1847 Piyasa %20Riski_Standart Metod_örnek_V2. pdf., (Erişim tarihi: 21. 04. 2016).

www.coskunkucukozmen.com/wp.content/uploads/2012/01/ekonomikcozum_cek. pdf., (Erişim tarihi: 26. 03. 2016)

www. riskonomi. com/wp/?p. 810, (Erişim tarihi: 31. 01. 2016).

www. tbb. org. tr/dosyalar/Araştırma/ve/_Raporlar/Riskonket. pdf, (Erişim tarihi: 11. 04. 2016)

Yarız, Dr. Ahmet(2012), Bankacılıkta Risk Yönetimi, Risk Matris Uygulaması 2. Baskı, İstanbul

Yıldırım H., (2006), Bankalarda Operasyonel Risk Yönetimi ve Bir Uygulama "T. C. Marmara Üniversitesi Bankacılık ve sigortacılık Enst. Bankacılık Anabilim Dalı, Bankalar da Operasyon Risk Yönetimi ve Bir Uygulama, (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul.

Yurtsever G., (2008), Bankacılığımızda İç Kontrol TBB, Yayınları, Yayın No: 256, İstanbul, 9.

Yüzbaşıoğlu, A. N. (2003), Risk Yönetimi ve Teknikleri Dairesi Başkanı, BDDK Risk Yönetim Kongresi, Risk Yöneticileri Derneği, Finans Dünyası www. bddk. gov. tr, a. g. e/websitesi/turkce/Raporlar/Sunumlar/1977__www. bddk. org. tr_turkce_yayınlarveraporlar_sunumlarriskmanagemennt. Ny. pdf., (28. 04. 2016)

TÜRKİYE'DE İKTİDAR-MUHALEFET İLİŞKİLERİ

(1954 - 1960)

Selma GÖKTÜRK ÇETİNKAYA

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Türkiye'de İktidar-Muhalefet İlişkileri (1954 - 1960)
Selma GÖKTÜRK ÇETİNKAYA

ISBN:978-605-2308-77-6

1. Baskı: Ekim 2019

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir. EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI
GÖKTÜRK ÇETİNKAYA, Selma
Türkiye'de İktidar-Muhalefet İlişkileri (1954 - 1960)
1. Basım, 628 + XII s., 135 x 210 mm.
Kaynakça var, Dizin var.
Anahtar kelimeler:
1. :Türk Siyasi Tarihi, 2. 1950'li Yıllar, 3. Demokrat Parti

Dizgi / Mizanpaj: SRA Grafik Tasarım Dizgi Merkezi
Strazburg Cad. 45/13 Sıhhiye Ankara
0530 972 32 42 www.dizgimerkezi.com

Kapak Tasarım: Duygu DİNDAR

Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü Yemekhane Binası
Güngören / Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü Yemekhane Binası
Güngören / Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER V

KISALTMALAR XI

ÖN SÖZ 1

GİRİŞ 5

1. Konu 5

2. Amaç 7

3. Önem 7

4. Yöntem 8

5. Kuruluşundan 1950'ye Kadar Demokrat Parti 9

5.1. Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu Müzakerelerinin Demokrat Parti'nin Kuruluşu Üzerindeki Etkisi 9

5.2. Dış Politikanın İç Siyasete Yansıması Bağlamında Demokrat Parti'nin Kuruluşu 15

5.3. Dörtlü Takrir ve CHP'den Kopuş 20

5.4. Demokrat Parti'nin Kuruluşu 31

5.5. Demokrat Parti'nin Muhalefet Yılları 34

5.5.1. 1946 Genel Seçimi 34

5.5.2. Demokrat Parti Birinci Büyük Kongresi 39

5.5.3. Kongre Sonrasında İktidar ve Muhalefet İlişkileri 46

5.5.3.1. Hürriyet Misakı'ndan 12 Temmuz Beyannamesi'ne İktidar ve Muhalefet İlişkileri 46

5.5.3.2. İsmet İnönü'nün Arabuluculuk Çabası ve 12 Temmuz Beyannamesi 50

5.5.3.3. 35'ler ve Recep Peker'in İstifası 55

5.5.3.4. Hasan Saka Döneminde Yaşanan Gelişmeler 58

5.5.3.5. Şemsettin Günaltay Döneminde Yaşanan Gelişmeler 62

BİRİNCİ BÖLÜM
DEMOKRAT PARTİ'NİN İKTİDARA GELMESİ 77
1. DEMOKRAT PARTİ'NİN İKTİDARA GELMESİ ve MUHALEFET İLE İLİŞKİLER 77
1.1. Birinci Menderes Hükümeti Dönemi İktidar ve Muhalefet İlişkileri.....82
1.1.1. Askeri ve Bürokratik Kadroda Değişiklikler.....83
1.1.2. Toplumsal Uygulamalar ve Yankıları.....86
1.1.3.Kore Meselesi.....91
1.1.4. Yerel Seçimler.....95
1.1.5. Politik Ayrılıklar.....98
1.2. İkinci Menderes Hükümeti Dönemi İktidar ve Muhalefet İlişkileri 100
1.2.1. Atatürk'ü Koruma Kanunu.....102
1.2.2. Halkevlerinin Kapatılması 106
1.2.3. Malatya Belediye Seçimi ve Ara Seçimler.....109
1.2.4. Türkiye'nin NATO'ya Kabulü 112
1.2.5.Demokrat Parti'nin Üçüncü Büyük Kongresi 114
1.2.6. Türkiye Köylü Partisi'nin Kurulması.....115
1.2.7. 1952 Senesi İktidar ve Muhalefet Çekişmelerinin Basındaki Yansımaları.....116
1.2.8. Ahmet Emin Yalman Suikastı.....122
1.2.9. İktidarın Politik ve Askeri Sahada Değişiklikleri.....127
1.2.10. Millet Partisi'nin Kapatılması ve İktidara Karşı Muhalif Birliktelik.....130
1.2.11. Genel Seçim Öncesinde İktidar ve Muhalefet İlişkileri ve CHP'nin Mallarının Hazineye Devri Meselesi..138

İKİNCİ BÖLÜM
1954 SEÇİMLERİ VE SONRASINDA İKTİDAR VE MUHALEFET İLİŞKİLERİ 143

2.1. III. MENDERES HÜKÜMETİ DÖNEMİNDE İKTİDAR VE SİYASİ MUHALEFET İLİŞKİLERİ 143

2.1.1. 1954 Genel Seçimleri ve İktidar ile Muhalefetin Seçim Sonuçlarına Yaklaşımı 143

2.1.2. Seçim Sonrasında İl Yapılanmalarında Yaşanılan Değişiklikler 165

2.1.3. Genel Seçim Sonrasında Yapılan Kanuni Düzenlemeler.....173

2.1.3.1. Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu'nun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun 174

2.1.3.2. Milletvekilleri Seçimi Kanunu'nun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine ve Bazı Maddelerinin Kaldırılmasına Dair Kanun 178

2.1.3.3. Bağlı Bulundukları Teşkilat Emrine Alınmak Suretiyle Vazifeden Uzaklaştırılacaklar Hakkında Kanun... 185

2.1.4. Demokrat Parti Genel İdare Kurulu Toplantısı 193

2.1.5. Muhalefet Partilerinin Yayınladığı Bildiriler ve Muhtarlık Seçimleri 197

2.1.6. 15 Kasım 1954 Tarihli Menderes-İnönü Tartışmaları... 203

2.1.7. Demokrat Parti ve Cumhuriyet Halk Partisi İlişkilerinde Bahar Havası 209

2.1.8. 21 Mayıs 1955 TBMM Toplantısı ve Bahar Havasının Sona Ermesi 216

2.1.9. 6-7 Eylül Olayları Çerçevesinde İktidar ve Muhalefet İlişkileri 225

2.1.10. 1955 Seçimleri.....242

2.1.10.1. İl Genel Meclisi Seçimleri..... 242

2.1.10.2. Belediye Seçimleri..... 244

2.1.11. Basına İspat Hakkı Meselesi ve Muhalif Duruş 246
2.1.12. Dördüncü Büyük Kongre (15 Ekim 1955) 264
2.1.13. Demokrat Parti Meclis Grubu Toplantısı (29 Kasım 1955) 269

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
1955 GRUP TOPLANTISI SONRASINDA İKTİDAR VE MUHALEFET İLİŞKİLERİ 279
3.1. IV. MENDERES HÜKÜMETİ VE POLİTİK ATMOSFER... 279
3.1.1. IV. Menderes Hükümeti'nin Kurulması Süreci 279
3.1.2. Hürriyet Partisi'nin Kurulması 296
3.1.3. Demokrat Parti İçinde Devam Eden Sıkıntılar 303
3.1.3.1. Üç Bakanın Soruşturulması Meselesi 303
3.1.3.2. Mükerrem Sarol Meselesi..... 306
3.1.3.3. Demokrat Parti'de Tedirginlik Dönemi ve Alınan Tedbirler 313
3.1.3.4. Genel Kurul ile Grup Arasındaki Gerginlik..... 324
3.1.4. Demokrat Parti'nin Muhalefet Partileriyle İlişkileri..... 326
3.1.4.1. Demokrat Parti'nin İcraatı ve Muhalefetin İşbirliği Çabaları 326
3.1.4.2. Demokrat Parti ve Cumhuriyet Halk Partisi Arasındaki Yakınlaşma Süreci..... 351
3.1.4.3. Muhalefetin Yeniden İşbirliğine Girmesi 357
3.2. IV. MENDERES HÜKÜMETİ UYGULAMALARINA SİYASET HARİCİ MUHALEFET 366
3.2.1. DP'nin Üniversite ile ilgili Faaliyetleri ve Muhalif Akademisyenler 366
3.2.2. DP'nin Basın ile İlgili Faaliyetleri ve Muhalif Gazeteciler 377
3.2.3. DP'nin İcraatları Karşısında Türk Halkının Durumu..... 386

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
1957 SEÇİMLERİNDEN 27 MAYIS 1960'A İKTİDAR VE MUHALEFET İLİŞKİLERİ.....391

4.1. V. MENDERES HÜKÜMETİ VE POLİTİK ATMOSFER 391

4.1.1. 1957 Seçimleri..... 391

4.1.2. Genel Seçimin Sonrasında Yaşanan Gelişmeler 413

4.2. V. MENDERES HÜKÜMETİ DÖNEMİ GELİŞMELERİ 424

4.2.1. Dokuz Subay Olayı..... 424

4.2.2.Pulliam Davaları ve Muhalif Basınla Gerginlik..... 430

4.2.3. Adnan Menderes'in Uçak Kazası ve Muhalefetle İlişkilere Yansıması..... 435

4.3. V. MENDERES HÜKÜMETİ DÖNEMİ SİYASİ BLOKLAŞMA 439

4.3.1. Muhalefet Partilerinin İşbirliği Girişimi ve Milli Muhalefet Cephesi..... 439

4.3.2. Vatan Cephesi..... 443

4.4. İSMET İNÖNÜ'NÜN BATI ANADOLU GEZİSİ ve DP-CHP GERGİNLİĞİ 448

4.4.1. Uşak Olayları..... 449

4.4.2.Topkapı Olayları 456

4.4.4. Çanakkale Olayları..... 458

4.4.5. İnönü'nün Konya Gezisi..... 459

4.4.6. Kayseri Olayları..... 461

4.5. TAHKİKAT KOMİSYONU KURULMASI VE BUNA YÖNELİK TEPKİLER..... 463

4.5.1. Tahkikat Komisyonu'nun Kurulması..... 463

4.5.2. Tahkikat Komisyonu'nun Kurulması Sonrasındaki Gelişmeler ve Komisyonun Yetkilerinin Belirlenmesi..... 473

4.5.3. Tahkikat Komisyonu'na Karşı Üniversitenin Duruşu..... 481

4.5.3.1. 28 Nisan 1960 İstanbul Öğrenci Olayları..... 481

4.5.3.2. 28 Nisan 1960 Ankara Öğrenci Olayları..... 487

4.5.3.3. 555 K..... 494
4.5.4. Adnan Menderes'in Batı Anadolu Gezisi ve Yolun Sonu..... 497

SONUÇ.....506

İNDEKS 515

BİBLİYOGRAFYA.....545

EKLER.....607

İNDEKS

[0-9]

2 Mayıs 1954 2, 4, 143, 150, 198, 289, 291
6-7 Eylül Olayları 225, 230, 234, 236, 237, 238, 240, 241, 242, 243, 244, 257, 289, 291, 292, 344, 507
7 Ocak 1946 2, 31
12 Ada 293
12 Temmuz Beyannamesi 46, 50, 51, 55, 58, 61, 67, 211
14 Mayıs 1950 2, 77, 506
19'lar 265, 267, 268, 271, 297, 298, 300, 301, 309, 508
19 Mayıs Nutku 17
27 Ekim 1957 392, 509
27 Mayıs 1960 424, 430, 512
35'ler 55, 56
555 K 494, 495

A

Abbas Çetin 234
Abdullah Aker 414
Abdullah Parla 436
Abdurrahman Boyacıgiller 132, 300
Abdurrahman Nafiz Gürman 83
Abidin Ege 69
Abidin Öznen 85
Abidin Potuoğlu 217, 270
Adalet Komisyonu 121
Adana 14, 147, 150, 234, 297, 327, 328, 403, 407, 411, 416, 419
Adapazarı 166, 213, 294, 334
Adil Sağıroğlu 477
Adıyaman 165, 166, 167, 411
Adnan Çakmak 453
Adnan Çelikoğlu 425, 428
Adnan Karaosmanoğlu 325
Adnan Menderes 6, 8, 12, 18, 19, 20, 24, 27, 31, 34, 35, 39, 86, 106, 144, 150, 154, 156, 158, 169, 171, 180, 181, 186, 187, 191, 193, 202, 206, 215, 216, 217, 240, 241, 249, 253, 254, 257, 258, 264, 265, 266, 268, 269, 272, 274, 275, 277, 279, 280, 281, 282, 283, 286, 287, 290, 291, 292, 295, 296, 300, 303, 304, 307, 308, 310,

314, 317, 320, 324, 327, 336, 338, 344, 345, 353, 357, 366, 373, 374, 375, 377, 378, 379, 380, 382, 391, 400, 401, 406, 413, 414, 415, 424, 429, 430, 431, 432, 435, 437, 438, 444, 448, 464, 489, 494, 497, 498, 502, 505, 507, 510, 511
Adnan Selekler 465, 472
Af Yasası 90, 91
Afyon 50, 85, 102, 283, 294, 304, 319, 411, 437, 446, 475
Agâh Erozan 477
Ağaoğlu 40, 469, 470, 471
Ağrı 36, 89, 157, 252, 263, 283, 292, 294, 298, 314, 411, 414
Ahmet Başıbüyük 476
Ahmet Bilgin 181, 239, 360, 394, 442
Ahmet Dalkılıç 426, 429
Ahmet Emin Yalman 27, 32, 70, 73, 90, 122, 145, 159, 249, 276, 377, 380, 431, 432, 433
Ahmet Gürkan 121, 160
Ahmet Kınık 463
Ahmet Kocabıyıkoğlu 270, 358
Ahmet Nuri Kadıoğlu 166
Ahmet Oğuz 61, 399, 443
Ahmet Özel 152, 283
Ahmet Şükrü Esmer 196, 367
Ahmet Tahtakılıç 61, 68, 70, 134, 144, 194, 360
Ahmet Tekelioğlu 85
Ahmet Topaloğlu 85, 315
Ahmet Üstün 477
Akif Sarıoğlu 139
Akis 8, 162, 168, 195, 196, 198, 199, 200, 201, 250, 253, 254, 281, 282, 299, 301, 316, 326, 327, 342, 348, 349, 350, 351, 352, 368, 380, 381, 383, 385, 432, 433, 450, 451, 452, 454
Alaattin Berk 94
Aleksandros Hacopulos 239
Alev Coşkun 483
Ali Fethi Okyar 32, 452
Ali Fuat Başgil 93, 126, 491
Ali Fuat Cebesoy 56, 81, 239, 413
Ali İhsan Göğüş 250
Ali Kazım Taşkent 128
Âlim Sipahi 411
Ali Rıza Akbıyıkoğlu 449, 454, 477, 498

Ali Şahin 470
Altan Öymen 208
Amasya 313, 406, 411
Amerika 406, 430, 431, 432, 434, 500
Amerika Birleşik Devletleri 17
Ana Davalar Komisyonu 39, 40, 41
Anadolu Ajansı 34, 168, 336, 436, 505
Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti 131
Anıtkabir 139
Ankara 65, 66, 69, 73, 88, 91, 94, 96, 104, 105, 109, 110, 123, 126, 130, 132, 139, 157, 159, 167, 169, 170, 172, 197, 204, 212, 216, 222, 224, 234, 235, 236, 238, 239, 242, 243, 252, 253, 254, 261, 264, 265, 268, 284, 290, 294, 299, 303, 310, 311, 313, 318, 334, 337, 350, 352, 371, 372, 380, 384, 385, 386, 401, 407, 411, 416, 419, 420, 425, 427, 438, 447, 449, 450, 451, 455, 457, 461, 463, 478, 480, 481, 485, 487, 488, 489, 490, 491, 493, 494, 497, 498, 499, 501
Antalya 139, 243, 270, 313, 350, 405, 411
Arif Demirer 283, 437
Arif Özgen 245
Arslan Bora 153, 156, 459
Arslanköy 47, 204, 207
Asaf İlbay 115
Asım Balcı 384
Asım Güriç 115
Asım Okur 313, 350
Asım Tınaztepe 29, 83
Asım Ural 426
Asım Us 56, 144, 149, 264, 269, 271, 325, 371
Astsubay Hazırlama Okulu 329
Atatürk 5, 17, 18, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 29, 32, 81, 82, 84, 86, 87, 88, 89, 103, 104, 105, 106, 109, 116, 131, 139, 163, 164, 225, 230, 231, 232, 233, 241, 342, 370, 395, 405, 425, 434, 437, 450, 469, 471, 487, 501, 511
Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkında Kanun 89, 102, 104
Atatürkçüler Cemiyeti 425
Atatürk'ü Koruma Kanunu 102, 105
Atıf Benderlioğlu 114, 266, 272, 317, 324, 481
Atıf Sakar 49
Atlantik Paktı 95

Avni Başman 98, 196
Avni Yurdabayrak 445
Aydın 12, 18, 20, 24, 35, 106, 111, 157, 171, 215, 254, 263, 283, 308, 325, 328, 345, 411, 414
Aydın Menderes 281, 356, 373
Aydın Yalçın 367, 368, 371, 376, 401
Ayhan Kızıl 485, 486
Aziz Köksal 152
Aziz Uras 91

B

Baha Akşit 315, 466
Bahadır Dülger 118, 292, 464, 465, 472, 494
Bahar Havası 130, 132, 209, 210, 212, 213, 214, 216, 217, 326, 357, 498, 505, 508
Bahri Savcı 489
Bahri Yazır 462
Bakırköy 232
Balıkesir 48, 49, 111, 147, 157, 176, 251, 263, 284, 350, 400, 401, 405, 411, 414, 446
Bandırma 49
Barış Yolu Dergisi 94
Başgil 126, 413, 492, 493
Basın Kanunu 464, 479
Bayar 21, 24, 25, 26, 29, 32, 33, 39, 40, 45, 46, 48, 50, 51, 52, 53, 59, 66, 67, 68, 69, 70, 74, 81, 82, 83, 88, 92, 97, 100, 112, 114, 126, 129, 148, 154, 155, 167, 169, 171, 188, 189, 193, 215, 216, 279, 314, 316, 318, 319, 322, 323, 357, 382, 406, 429, 430, 439, 457, 486, 491, 492, 493, 495, 511
Bayburt 170, 171
Bazı Suç ve Cezaların Affı Hakkında Kanun 89
Bedii Faik 210, 250, 384, 432
Behçet Kayaalp 181, 260, 262, 298, 350, 411, 440
Behçet Kemal Çağlar 14, 63
Behçet Uz 128, 157
Behice Boran 94
Behzat Bilgin 464
Belediye Seçimleri 96, 244, 245, 246, 298
Beyazıt Meydanı 484, 485

Beyhan Cenkçi 250
Beyoğlu 150, 232, 235, 387
Bilecik 34, 85, 111, 204, 355, 399, 411
Bingöl 19, 36, 86, 235, 411
Birinci Menderes Hükümeti 82, 89, 91, 97, 98, 100, 102
Birleşmiş Milletler 58, 91, 92, 93
Bitlis 36, 70, 111, 411
Bölükbaşı 98, 120, 121, 164, 165, 167, 170, 171, 189, 190, 195, 237, 290, 292, 295, 296, 329, 336, 337, 346, 349, 356, 357, 358, 359, 408, 409, 410, 507
Bozkurt Nuhoğlu 487
Bozüyük 93, 109
Bülent Ecevit 433, 498
Bülent Nuri Esen 213, 488
Burçak 77, 128, 141, 167, 196, 197, 210, 260, 307, 308, 309, 314, 316, 317, 321, 325, 427, 430, 447
Burdur 158, 251, 260, 262, 263, 298, 350, 410, 411, 417
Burhan Apaydın 210, 478
Burhan Belge 144, 382, 383, 464
Burhanettin Onat 101, 270, 273, 275, 285, 287, 300, 315, 316, 322, 325
Bursa 406, 411, 422, 466
Bütçe Komisyonu 318
Büyük Cihad 125
Büyük Doğu 104, 105, 122, 123, 126, 382
Büyük Kongre 39, 41, 46, 61, 66, 67, 114, 131, 225, 238, 257, 258, 259, 261, 263, 264, 267, 268, 269, 270, 271, 281, 296, 302, 309, 312
Büyük Millet Meclisi 16, 22, 24, 44, 52, 145, 287

C

Çakmak 73, 453
Çanakkale 50, 111, 156, 158, 260, 262, 263, 283, 298, 350, 411, 414, 437, 458, 459
Çankaya 26, 45, 50, 58, 79, 88, 154, 211, 282, 316, 357, 413, 491, 494, 503, 511
Çankaya Köşkü 18, 167, 317, 322, 428, 457, 491
Can Kıraç 94
Çankırı 85, 411
Çatalca 244
Cavit Oral 14, 130, 162

Celal Bayar 12, 19, 20, 21, 24, 25, 26, 27, 29, 31, 32, 48, 51, 52, 66, 81, 82, 87, 122, 129, 148, 150, 154, 193, 215, 216, 279, 281, 282, 307, 308, 314, 316, 317, 322, 324, 352, 357, 384, 405, 413, 419, 426, 429, 439, 446, 492, 507, 508, 511
Celal Fuat Türkgeldi 306
Celal Ramazanoğlu 114, 266, 320, 324
Celâl Yardımcı 128, 157, 275, 283, 284, 294, 358, 414
Çelikbaş 196, 255, 258, 259, 260, 262, 267, 298, 417, 418, 421, 422
Cemaalettin Ünlü 434
Cemal Göktan 235
Cemal Gürsel 235
Cemal Kıpçak 176, 319, 320
Cemal Köprülü 324, 325, 359
Cemal Reşit Eyüboğlu 87, 163
Cemal Sağlam 249, 250
Cemal Tural 429
Cemal Tüzün 176
Cemal Yıldırım 429, 430
Cemil Bengü 312
Cemil Kantemir 115
Cemil Sait Barlas 64, 162, 196, 215, 352, 384
Cemiyetler Kanunu 25, 126, 133, 464
Çetin Özek 481
Cevat Çapanoğlu 236
Cevat Rıfat Atilhan 125
Cevat Ülkü 464
Cevdet Kerim İncedayı 87, 226
Cevdet Sezer 105
Cezmi Türk 115, 197
CHP 5, 6, 7, 9, 13, 14, 20, 21, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 32, 33, 34, 35, 37, 46, 47, 58, 60, 65, 66, 74, 75, 77, 78, 85, 97, 107, 108, 110, 111, 112, 114, 130, 131, 132, 133, 138, 139, 140, 141, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 155, 160, 161, 162, 163, 166, 169, 173, 174, 176, 179, 180, 181, 184, 185, 187, 188, 189, 193, 195, 196, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 237, 238, 242, 243, 244, 245, 246, 253, 254, 264, 287, 288, 294, 295, 296, 298, 300, 301, 302, 321, 326, 327, 328, 334, 337, 345, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355,

356, 359, 361, 362, 364, 365, 368, 373, 374, 376, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 389, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 399, 400, 402, 403, 404, 405, 407, 411, 412, 413, 416, 417, 418, 419, 420, 429, 430, 433, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 469, 470, 472, 474, 475, 476, 477, 478, 481, 482, 483, 487, 488, 489, 491, 494, 495, 496, 497, 498, 503, 504, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512
Çiftçi Ocakları 10, 11, 12, 14
Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu 9
Cihad Baban 401
Cihanbeyli 245, 459
CKMP 442, 443, 457
CMP 143, 144, 145, 146, 147, 150, 151, 152, 153, 155, 164, 165, 167, 168, 170, 175, 178, 179, 189, 190, 193, 194, 195, 198, 199, 209, 220, 222, 223, 224, 237, 238, 239, 242, 243, 245, 246, 283, 287, 288, 290, 292, 296, 300, 336, 344, 346, 347, 349, 356, 359, 360, 361, 362, 365, 383, 394, 395, 396, 399, 402, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 417, 418, 440, 441, 442, 445, 455, 507, 509
Çoruh 36
Çorum 176, 272, 304, 344, 411, 474, 476
Cumhuriyet 27
Cumhuriyet Başsavcılığı 139, 221, 248
Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi 442
Cumhuriyetçi Millet Partisi 116, 134, 194
Cumhuriyet Halk Partisi 2, 3, 4, 5, 20, 21, 22, 23, 45, 59, 64, 65, 69, 72, 79, 80, 86, 87, 95, 96, 98, 102, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 117, 118, 119, 121, 126, 128, 130, 133, 134, 135, 200, 209, 351
Cüneyt Arcayürek 253

D

Damar Arıkoğlu 115
Demirköprü Barajı 498, 500
Demokrasi 5, 6, 7, 12, 13, 15, 16, 17, 18, 21, 22, 23, 24, 29, 30, 32, 33, 36, 37, 42, 45, 49, 50, 51, 55, 58, 59, 66, 68, 70, 71, 75, 80, 97, 108, 110, 112, 116, 118, 122, 124, 137, 145, 148, 154, 162, 165, 166, 169, 173, 178, 179, 180, 185, 195, 197, 198, 199, 200, 207, 208, 210, 212, 217, 219, 249, 268, 269, 299, 300, 327, 335, 336, 344, 350, 353, 356, 360, 363, 365, 392, 399, 402, 406, 407, 412, 418, 423, 425, 460, 468, 475, 478, 480, 482, 501, 504, 513

Demokratlar 5, 6, 7, 32, 33, 34, 36, 37, 40, 45, 46, 47, 48, 57, 58, 59, 61, 66, 71, 72, 74, 78, 84, 86, 87, 89, 97, 106, 107, 109, 110, 112, 115, 120, 121, 130, 136, 140, 149, 160, 172, 201, 249, 260, 314, 353, 387, 394, 404, 417, 419, 443, 446, 447, 456, 457, 461, 462, 464, 470, 475, 478, 501, 506, 508
Demokrat Parti 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 15, 16, 20, 30, 31, 32, 34, 38, 39, 40, 41, 44, 49, 52, 59, 61, 65, 66, 69, 70, 72, 73, 77, 80, 81, 83, 85, 86, 87, 95, 96, 97, 102, 103, 106, 109, 110, 111, 112, 114, 115, 117, 118, 122, 125, 126, 127, 128, 130, 135, 136, 145, 147, 173, 193, 194, 198, 205, 209, 252, 257, 269, 303, 313, 315, 326, 351, 363, 379, 394, 413, 422, 423, 450, 508, 510
Denizli 411, 466
Devlet İstatistik Enstitüsü 151
Diyarbakır 36, 129, 252, 260, 262, 263, 298, 313, 406, 411
Dışişleri Bakanlığı 50, 112, 241, 256, 284, 340, 436, 437, 496
Dokuz Subay 424, 428, 429, 430
Dörtler 25, 26, 27, 32
DP 6, 9, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 41, 46, 47, 48, 49, 50, 58, 65, 66, 74, 75, 77, 78, 82, 83, 84, 85, 95, 96, 97, 98, 103, 107, 110, 114, 115, 125, 128, 130, 131, 135, 138, 139, 143, 144, 145, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 158, 159, 160, 162, 163, 164, 165, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 178, 179, 180, 181, 184, 186, 188, 189, 190, 193, 194, 196, 197, 201, 202, 203, 204, 205, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 214, 216, 218, 219, 220, 221, 222, 225, 226, 231, 237, 238, 239, 240, 242, 243, 244, 245, 246, 248, 251, 252, 253, 254, 256, 259, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 271, 272, 273, 275, 276, 277, 279, 282, 284, 286, 288, 291, 292, 294, 295, 296, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 306, 307, 308, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 328, 330, 331, 332, 333, 336, 337, 338, 341, 342, 343, 344, 345, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 354, 355, 356, 357, 360, 362, 363, 364, 365, 366, 370, 371, 375, 376, 377, 378, 379, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 391, 392, 393, 394, 395, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 405, 406, 407, 409, 410, 411, 412, 413, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 427, 428, 430, 431, 438, 441, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 450, 451, 452, 453, 455, 456, 457, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 469, 471, 474, 475, 476, 477, 478, 482, 491, 494, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 503, 504, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513

DP Grubu 251, 269, 271, 272, 273, 275, 279, 280, 325, 361, 422, 438, 464, 466, 474, 495
DP Meclis Grubu 86, 130, 139, 202, 203, 216, 252, 269, 285, 287, 292, 294, 303, 304, 318, 344, 362, 372, 379, 392, 433, 465, 466, 474, 509
DTCF 62, 372
Dündar Seyhan 424
Dünya 432
Düyun-ı Umumiye 289

E

Edip Çelik 481
Edirne 50, 243, 324, 359, 411
Eisenhower 229, 434
Ekrem Alican 252, 292, 302, 350
Ekrem Anıt 366, 464, 472
Ekrem Hayri Üstündağ 40, 66, 256, 262, 296, 297, 302
Ekrem Ocaklı 299
Elazığ 122, 318, 350, 411
Emeklilik Kanunu 185
Emekli Sandığı Kanunu 173, 174, 176, 330, 366
Emin Kalafat 114, 128, 158, 255, 266, 280, 283, 284, 305, 309, 320, 324, 364, 414, 430, 437
Eminönü 150, 232, 484
Emin Paksüt 302
Emin Sazak 12, 14, 19, 36, 61
Emin Soysal 498
Emrullah Nutku 153, 251, 279, 313, 399, 447
Enis Akaygen 61, 442
Enver Adakan 101, 302
Enver Güreli 102, 128, 251, 299, 302, 350, 400, 401
Enver Havur 124
Ergun Özsunay 481
Erim 79, 210, 211, 212, 356
Erzincan 14, 70, 411
Erzurum 58, 128, 153, 272, 292, 314, 404, 405, 411, 427
Esat Budakoğlu 261, 270, 284, 414, 464
Eskişehir 14, 19, 99, 111, 157, 217, 245, 270, 401, 411, 414, 427, 436, 498, 504, 505
Ethem İzzet Benice 145

Ethem Menderes 129, 230, 235, 236, 250, 283, 284, 307, 414, 438, 498, 502
Ethem Menemencioğlu 115
Ethem Vassaf 118
Ethem Yetkiner 235, 485
Eyüp Sabri Efendi 461
Ezan 63, 73, 86, 87, 88, 102, 103, 419

F

Fahrettin Kerim Gökay 313
Fahrettin Ulaş 157, 283, 284, 320
Fahri Belen 84, 92, 98, 269, 270
Fahri Özdilek 485
Faik Ahmet Barutçu 18, 25, 57, 60, 133, 416
Faik Fenik 93
Falih Rıfkı Atay 35, 51, 162, 200, 210, 432
Faruk Ateşdağlı 424
Faruk Çöl 313
Faruk Fenik 94
Faruk Güventürk 424, 426, 429
Faruk Nafiz Çamlıbel 36
Faruk Oktay 486
Fatin Narlıkaya 49
Fatin Rüştü Zorlu 101, 156, 196, 229, 230, 241, 256, 272, 274, 303, 305, 373, 414, 420, 422, 498, 505
Fazıl Bilge 235
Fazıl Yalçın 410
Fehim Fırat 367
Ferda Güley 498
Feridun Ergin 268, 298, 302, 342, 350, 365, 394, 441
Feridun Fikri Düşünsel 19, 80, 162
Ferit Alp 101
Fethi Çelikbaş 36, 102, 114, 128, 158, 196, 251, 252, 254, 257, 262, 263, 268, 299, 302, 350, 360, 401, 410, 416, 417, 421, 442
Fethi Giray 250
Fethi Okyar 38
Fethi Ülkü 153, 156
Fevzi Çakmak 36, 37, 61, 73, 453
Fevzi Lütfi Karaosmanoğlu 39, 40, 100, 101, 102, 114, 115, 196, 254, 256, 257, 262, 268, 298, 299, 302, 346, 349, 401, 438

Fevzi Uçaner 84, 129, 414
Feyzi Boztepe 394
Feyzioğlu 357, 368, 370, 371, 372, 373
Fikret Ekinci 503
Fikri Apaydın 270, 332, 416
Firuzan Tekil 265
Fuat Arna 198, 360, 361, 442
Fuat Köprülü 19, 20, 24, 27, 31, 58, 114, 128, 157, 197, 202, 222, 223, 226, 236, 239, 241, 255, 256, 257, 264, 266, 283, 284, 307, 308, 309, 310, 317, 321, 324, 325, 363, 397, 401, 482

G

Galip Bilge 132
Gaziantep 126, 166, 224, 330, 331, 406, 411, 414, 420, 470
Gedik 427, 457, 495
Gençay Gürsoy 487
Gençlik Ocağı 130
Genel İdare Kurulu 31, 41, 44, 45, 46, 48, 61, 66, 67, 82, 111, 115, 161, 193, 196, 197, 256, 264, 266, 267, 269, 270, 271, 310, 312, 323, 363, 364, 401, 428, 440, 498
Genel Seçim 391, 392, 393, 398, 409, 411, 412, 413, 439, 448, 463, 506, 507
Geyikli 458, 459
Giresun 58, 158, 348, 411, 414, 420
Gökşin Sipahioğlu 232
Göktürk 332, 333
Gönen 49
Gönül Uygur 437
Gülek 79, 93, 111, 118, 120, 136, 163, 220, 221, 348, 349, 360, 442, 458
Gümüşhane 36, 111, 299, 411
Günaltay 46, 62, 63, 64, 66, 149, 161, 162, 352
Günaltay Hükümeti 62, 64, 66
Gündüz Tezel 437

H

Hacı Veyiszade Mustafa Kurucu 461
Hadi Hüsman 176, 283, 414
Hadi Tan 464
hâkim teminatı 203, 218, 348, 362, 403, 421

Hâkim Teminatı 185, 204, 217, 289
Hakkâri 36, 221, 411
Hakkı Akoğuz 83
Hakkı Sadık Acarlı 125
Halil Ayan 99, 107
Halil İmre 176
Halil Menteşe 14
Halil Nusret 105
Halil Özyörük 81, 98, 101, 114, 139, 254, 464
Halil Sezai Erkut 118
Halim Alyot 464
Halit Zarbun 261, 316
Halkevleri 51, 70, 106, 107, 108, 109, 139, 483
Haluk Şaman 270, 280, 287, 315, 422
Hamdi Başak 261, 314
Hamdi Bozbağ 315
Hamdi Öner 331
Hamdullah Suphi Tanrıöver 56, 82
Hamit Şevket İnce 105, 139, 272, 314, 317, 319
Hamza Osman Erkan 152
Harp Okulu 37, 424, 501, 502, 503
Hasan Dinçer 61, 443
Hasan Fehmi Ustaoğlu 125
Hasan Kangal 314, 350
Hasan Polatkan 72, 99, 101, 109, 157, 176, 264, 272, 273, 274, 303, 305, 404, 414, 422
Hasan Reşit Tankut 87
Hasan Sabuncu 426, 429
Hasan Saka 46, 57, 58, 60, 66, 417
Haşim İşcan 86
Hatay 299, 350, 411
Hayrettin Erkmen 128, 158, 307, 414
Hayrettin Nakiboğlu 235
Hayri Başar 401
Hayri Çopuroğlu 410, 417
Haysiyet Divanı 256, 261, 284, 309, 310, 311, 312, 318, 319
Hikmet Bayur 18, 19, 61, 93, 117, 131, 150, 176, 196, 294, 395
Hikmet Feridun Es 94
Hilmi Dura 472
Hilmi Özbay 166

Hilmi Soydan 498
Hilmi Uran 31, 37, 51, 60
Himmetdede İstasyonu 463
Himmet Ölçmen 261, 315, 461, 473
HP 115, 313, 314, 321, 335, 346, 350, 361, 362, 365, 376, 383, 392, 394, 396, 398, 399, 400, 401, 402, 410, 411, 412, 413, 416, 417, 418, 440, 441, 442, 443, 445, 464, 506, 509
Hukuk Fakültesi 234, 370, 371, 372, 482, 487, 488, 489
Hulusi Köymen 40, 143, 202, 203, 217, 270, 464
Hür Demokratlar 297
Hürriyet Misakı 39, 40, 45, 46, 67, 68, 69
Hürriyet Partisi 173, 246, 264, 296, 300, 301, 302, 304, 306, 307, 313, 314, 315, 317, 318, 319, 322, 323, 336, 342, 347, 349, 351, 359, 399, 508
Hüsamettin Coşkun 328
Hüseyin Avni Göktürk 283, 330, 331, 393
Hüseyin Balık 273, 315, 317, 318, 320, 416
Hüseyin Cahit Yalçın 51, 55, 119, 215, 249, 250, 295
Hüseyin Fırat 166, 320, 324
Hüseyin Nabat 102
Hüseyin Naili Kubalı 371
Hüseyin Orak 132
Hüseyin Ortakçıoğlu 272, 304, 305, 474
Hüseyin Üzmez 122
Hüsnü Söylemezoğlu 392

I

İbrahim Cüceloğlu 249
İbrahim Ethem Karakapıcı 498
İbrahim Ethem Menderes 157
İbrahim Kirazoğlu 477
İbrahim Öktem 252, 298, 300, 302, 360, 361
İbrahim Sıtkı Yırcalı 157
İbrahim Tevfik Kutlar 167
İçel 411
İhsan Aktürel 176
İhsan Gürkan 424
İhsan Hamit Tigrel 302
İhsan Tufan 384
II. Dünya Savaşı 5, 7, 15, 21, 22, 386, 389

İkinci Dünya Savaşı 1, 7, 16, 17, 460
İkinci Menderes Hükümeti 89, 100, 101, 102, 106
İlhami Barut 426, 429
İlhami Sancar 352, 429
İlhami Soysal 384
İlhan Engin 453
İlhan Savut 436
İlhan Sipahioğlu 274, 314, 315, 316, 464
İlk Hedefler Beyannamesi 448
İngiltere 95, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231
İnönü 5, 16, 17, 18, 25, 26, 27, 29, 31, 32, 38, 45, 46, 47, 48, 50, 51, 55, 56, 57, 58, 60, 69, 71, 74, 79, 84, 86, 87, 90, 92, 96, 97, 106, 109, 110, 113, 116, 117, 120, 121, 122, 123, 124, 130, 134, 140, 144, 146, 147, 148, 149, 161, 162, 163, 164, 184, 186, 188, 189, 193, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 212, 215, 216, 218, 219, 220, 238, 239, 254, 282, 288, 289, 290, 292, 293, 294, 295, 296, 301, 315, 333, 334, 335, 342, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 361, 362, 393, 395, 401, 404, 405, 406, 407, 409, 418, 419, 420, 421, 426, 430, 438, 439, 442, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 469, 470, 471, 472, 473, 475, 476, 477, 483, 505, 511
İrfan Aksu 181
İşçi Sendikaları Birliği 94
Islahat Komisyonu 161
İslam Demokrat Partisi 125
İsmail Hakkı Akyüz 260, 262, 302
İsmet İnönü 5, 16, 17, 24, 25, 27, 37, 38, 46, 48, 50, 140, 144, 148, 155, 161, 164, 180, 184, 193, 215, 217, 236, 238, 283, 288, 294, 300, 303, 333, 341, 345, 348, 352, 353, 354, 355, 356, 359, 360, 361, 362, 364, 379, 394, 395, 417, 418, 438, 448, 450, 457, 459, 463, 471, 472, 475, 476, 488
İsmet Paşa 31, 32, 79, 188, 219, 221, 293, 363, 439, 450, 451, 457, 471
Isparta 126, 405, 411
İspatçılar 252, 253, 254, 256, 259, 260, 261, 262, 263, 271, 286, 296, 298, 299, 301, 302, 304, 306, 307, 349
İspat Hakkı 115, 173, 246, 248, 251, 252, 254, 257, 269, 271, 291, 323, 377, 379
İstanbul 29, 35, 39, 48, 50, 70, 73, 96, 110, 111, 132, 140, 145, 147, 149, 152, 156, 157, 176, 195, 203, 214, 217, 220, 229, 231, 232, 233, 234, 235, 238, 239, 242, 243, 244, 245, 263, 265, 272, 282, 283,

294, 297, 308, 310, 311, 313, 314, 317, 320, 321, 331, 334, 351, 352, 371, 372, 374, 381, 385, 387, 392, 399, 400, 401, 405, 406, 411, 414, 419, 420, 425, 426, 427, 428, 432, 435, 447, 456, 458, 478, 480, 481, 484, 485, 486, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 497, 498, 499
İstanbul Üniversitesi 29, 69, 367, 371, 481, 482, 485, 486, 487, 491, 499
İstanbul Yüksek Okullar Talebe Birliği 231
İstiklal Mahkemeleri 48, 64, 187, 293
İttihat ve Terakki 117
İzmir 14, 24, 48, 49, 82, 94, 111, 147, 157, 158, 185, 213, 233, 234, 235, 238, 242, 243, 262, 270, 283, 289, 292, 298, 303, 314, 384, 401, 405, 411, 414, 419, 427, 431, 446, 449, 450, 451, 452, 456, 498, 499, 500
İzzet Akçal 464
İzzettin Çağpar 85

K

Kamil Gündeş 114, 254, 266, 324, 465, 498
Kamil Kırıkoğlu 180, 181
Kamil Tarhan 124
Kapani 40, 373
Karaosmanoğlu 40, 79, 101, 114, 115, 164, 256, 257, 258, 259, 260, 262, 263, 298, 346, 402
Kars 24, 36, 58, 70, 89, 166, 169, 179, 180, 211, 294, 361, 395, 411, 419, 453, 470
Kartal 244
Kasım Gülek 79, 93, 111, 117, 120, 135, 136, 147, 150, 163, 215, 216, 220, 221, 222, 237, 298, 348, 349, 360, 384, 386, 391, 392, 403, 416, 438, 441, 458, 498
Kasım Küfrevi 252, 255, 263, 292, 298, 302, 314
Kastamonu 48, 70, 85, 111, 318, 328, 366, 411
Kayseri 411, 429, 456, 461, 462, 463, 465
Kayseri Gezisi 57
Kazım Demirkan 427
Kazım Karabekir 37, 60
Kazım Orbay 83
Kazım Özfırat 426, 429
Kazım Taşkent 101
Kemal Akar 175
Kemal Atay 152

Kemal Aygün 85, 235, 250, 456
Kemal Balta 304
Kemal Biberoğlu 176, 344, 465, 472
Kemal Eren 313
Kemal Güner 424
Kemal Özçoban 181, 280, 304, 306, 319
Kemal Özer 472
Kemal Pilavoğlu 104
Kemal Silivrili 61
Kemal Yörükoğlu 181
Kemal Zeytinoğlu 436
Kenan Esengin 425
Kenan Öner 39, 40, 61
Kervan 432
Kevork Acemoğlu 481
Kıbrıs 406, 407, 435, 437, 507
Kıbrıs Türk Heyeti 229
Kıbrıs Türktür Cemiyeti 231, 232
Kırklareli 50, 272, 411, 447
Kırşehir 77, 88, 89, 98, 103, 111, 120, 150, 153, 165, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 189, 201, 202, 203, 204, 207, 217, 218, 220, 239, 246, 289, 290, 291, 294, 319, 336, 353, 354, 356, 357, 358, 359, 361, 387, 394, 396, 408, 410, 411, 417, 420, 508
Kızılay 473, 487, 494, 495, 496, 502
Kocaeli 50, 79, 152, 166, 176, 185, 252, 292, 314, 335, 350, 411
Komünist Parti 138
Komünizmle Mücadele Derneği 126
Konya IX, 85, 102, 221, 235, 245, 260, 262, 265, 404, 406, 411, 419, 446, 447, 456, 459, 460, 461, 498, 504
Köprülü 27, 28, 241, 397, 398, 482
Koraltan 24, 28, 40, 114, 115, 124, 196, 262, 269, 270, 439, 491, 495
Kore 91, 92, 93, 94, 95, 112
Köy Enstitüleri 5, 32, 141
Köylü Partisi 124, 130, 143, 244, 357
Köymen 40, 202
Kubalı 372
Küfrevi 255, 256
Kurtbek 129
Kurtcebe Noyan 83
Kurtul Altuğ 250
Kütahya 49, 327, 330, 411

L

La Turquie 29
Lebit Yurdoğlu 498
Lefkoşa 231
Londra Antlaşması 437, 450
Londra Konferansı 225, 230, 242
Lozan Antlaşması 1, 225
Lüleburgaz 34, 224
Lütfi Duran 481
Lütfi Kırdar 414

M

Mahmut Berköz 83
Mahmut Goloğlu 315, 319
Mahmut Nedim Paşa 289, 294
Makarios 228
Makbule Atadan 105
Malatya 36, 97, 109, 120, 122, 123, 148, 149, 165, 166, 179, 180, 185, 201, 217, 328, 345, 361, 387, 393, 396, 411, 416, 417, 419, 475
Manisa 19, 39, 70, 128, 158, 176, 217, 243, 262, 263, 270, 283, 284, 294, 298, 313, 314, 325, 395, 411, 414, 444, 446, 449, 450, 455, 456, 470, 500
Maraş 100, 158, 283, 411
Mardin 36, 70, 411, 459
Mareşal Çakmak 36
Matbuat Kanunu 25
Mazlum Kayalar 466, 469, 483, 494
Mebrure Aksoley 399
Medeni Berk 414, 498
Mehmet Ali Ceylan 272
Mehmet Ali Sebük 123
Mehmet Ali Ülgen 83
Mehmet Cemil Bengü 283
Mehmet Daim Süalp 464
Mehmet Delikaya 477, 498
Mehmet Faruk Gürtunca 97
Mehmet Hazer 166, 180
Mehmet Özdemir 250
Mehmet Turgut 31, 160

Melih Esenbel 437
Memiş Yazıcı 305
Menderes 4, 12, 13, 24, 26, 27, 28, 33, 35, 40, 45, 49, 62, 66, 71, 82, 83, 85, 86, 87, 88, 92, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 106, 107, 113, 114, 115, 116, 120, 121, 122, 123, 124, 126, 128, 133, 135, 140, 144, 148, 158, 159, 169, 170, 171, 179, 180, 181, 186, 187, 188, 189, 192, 193, 196, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 211, 212, 213, 215, 216, 217, 218, 219, 222, 225, 228, 229, 234, 238, 240, 241, 248, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 259, 261, 262, 266, 268, 269, 270, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 279, 280, 281, 282, 283, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 299, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 312, 313, 314, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 336, 337, 338, 345, 346, 350, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 359, 360, 363, 366, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 393, 404, 405, 406, 407, 409, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 423, 424, 426, 427, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 437, 438, 439, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 451, 456, 457, 464, 474, 477, 478, 486, 489, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 507, 508, 509, 511
Mersin 124, 329, 384, 420
Mesrur Gürgenç 265
Metin Toker 78, 140, 196, 250, 254, 356, 385
Mihri Belli 138
Millet Partisi 46, 61, 66, 70, 73, 78, 93, 96, 98, 105, 111, 120, 125, 130, 132, 133, 134, 150, 167, 193, 194, 219, 323
Milli Kalkınma Partisi 1
Milli Korunma Kanunu 383, 388, 389
Milli Korunma Yasası 388
Milli Mücadele 1, 148, 449
Milli Muhalefet Cephesi 362, 439, 443, 509
Milli Şef 450, 503, 511
Milli Teminat Andı 46
Milli Teminat Misakı 67, 68
Milli Türk Talebe Birliği 94
Milliyet 27
Milliyetçiler Derneği 127, 130
Mithat Perin 427
Mithat Sakaroğlu 61

Montrö Boğazlar Sözleşmesi 15
MP 77, 78, 97, 130, 131, 132, 135, 143, 395
Muammer Aksoy 367, 370, 372, 376, 384
Muammer Alakant 102, 127, 139, 302, 313, 314
Muammer Çavuşoğlu 158, 283, 284, 289
Muammer Obuz 261
Müfritler 45, 58
Muğla 111, 411
Muhalefet 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 14, 18, 20, 28, 30, 31, 33, 34, 38, 45, 46, 47, 48, 49, 51, 52, 53, 54, 55, 58, 59, 62, 64, 65, 66, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 79, 80, 82, 85, 87, 92, 93, 96, 97, 98, 100, 101, 106, 107, 109, 110, 111, 112, 113, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 123, 124, 130, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 143, 144, 145, 148, 149, 150, 153, 154, 155, 160, 163, 164, 165, 167, 169, 171, 173, 174, 176, 178, 179, 180, 181, 184, 185, 189, 190, 193, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 206, 207, 208, 209, 212, 214, 215, 216, 217, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 237, 238, 239, 240, 245, 246, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 256, 257, 268, 269, 270, 271, 276, 280, 282, 287, 291, 293, 295, 296, 298, 301, 321, 322, 323, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 333, 334, 336, 337, 338, 343, 344, 347, 348, 350, 351, 352, 353, 355, 356, 357, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 374, 375, 377, 379, 382, 383, 386, 392, 393, 394, 396, 398, 399, 400, 411, 412, 413, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 430, 433, 435, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 452, 455, 456, 460, 462, 464, 465, 471, 474, 481, 488, 491, 492, 494, 497, 501, 503, 504, 505, 506, 508, 509, 510, 511, 512, 513
Muhittin Akdik 321
Muhittin Güzelkılınç 461
Muhit Tümerkan 287
Muhlis Bayramoğlu 252, 299, 302
Muhlis Erdener 275
Muhlis Ete 196, 256, 302, 313, 350, 375, 401
Muhlis Sırmalı 217, 245
Muhlis Tümay 181
Muhtarlık Seçimleri 47, 48, 50, 95, 96, 197, 201
Mükerrem Erensu 424
Mükerrem Sarol 40, 101, 157, 196, 210, 216, 221, 254, 255, 259, 266, 272, 275, 276, 306, 307, 308, 310, 311, 312, 385, 428, 436, 450, 465
Mümtaz Faik Fenik 68, 194

Mümtaz Tarhan 284
Münci Kapani 372, 376
Münir Özbek 436
Murat Ali Ülgen 305, 475
Muş 36, 70, 411
Muslih Görentaş 221
Mustafa Akçalı 261
Mustafa Bağrıaçık 461
Mustafa Ekinci 252, 263, 302
Mustafa Kentli 39, 61
Mustafa Saraç 445
Mustafa Zeren 114, 305
Müstakil Grup 22, 25
Müşterek Haysiyet Divanı 261
Muzaffer Akalın 109
Muzaffer Ersü 427, 436
Muzaffer Göksenin 129
Muzaffer Harunoğlu 314
Muzaffer Kurbanoğlu 217, 270, 287, 315, 414, 450
Muzaffer Özdağ 424
Muzaffer Tanöver 273, 313, 317, 318
Muzaffer Timur 260, 262, 298
M. Zeki Tulunay 498

N

Naci Aşkun 429
Naci Asutay 424
Naci Rollas 86
Nafiz Körez 284
Nail Geveci 305
Nail Kubalı 481
Naim Tirali 432, 435
Namık Argüç 485, 489, 502
Namık Gedik 325, 409, 414, 420, 427, 450, 457, 464, 484, 496, 498
Namık Zeki Aral 196
NATO 94, 95, 112, 113, 233, 236, 338
Nazım Hikmet 90, 138
Nazım Tanıl 465
Nazım Üner 167
Necati Diken 445

Necati Erdem 61
Necati Ünsalan 424
Necdet Uğur 85
Necip Fazıl Kısakürek 104, 105, 122, 125, 382
Necmettin Önder 465, 473
Necmettin Sadak 17, 50, 55, 110, 112, 119, 226, 371
Necmettin Sahir Sılan 226
Necmi Bek 424
Nedim Eremsoy 235
Nedim Ökmen 100, 158, 283, 284, 414
Nedim Özpolat 485, 499
Neşir Yoluyla veya Radyo ile İşlenecek Bazı Cürümler Hakkında Kanun 173, 248, 331
Neşir Yoluyla veya Radyo ile Yahut Toplantılarda İşlenen Bazı Cürümler Hakkında Kanun 339
Nevşehir 165, 168, 170, 171, 172, 173, 411
Niğde 36, 166, 283, 411, 414
Nihat Eğriboz 99, 100
Nihat Erim 17, 51, 56, 72, 79, 134, 140, 208, 210, 211, 249, 250, 356
Nihat Reşat Belger 82, 92, 99, 302
Nihat Sargınalp 477
Nihat Subaşı 250
Nihat Yazar 105
Niyazi Bicioğlu 348
Nizam Payzın 371
Nurettin Aknoz 235, 236
Nurettin Akyurt 477, 498
Nurettin Ardıçoğlu 80, 443
Nurettin Baransel 129
Nurettin Ertürk 261
Nurettin Sözen 487
Nuri Erdöl 234
Nuri Hazer 424
Nuri Özsan 58
Nuri Sertoğlu 174
Nuri Yamut 83, 92
Nuri Yazıcı 483
Nurullah Esat Sümer 64
Nusret Kirişçioğlu 185, 464, 465, 473
Nüvit Yetkin 166, 179, 181, 185, 191, 217, 287, 328, 393, 416, 438, 475, 498
Nüzhet Ulusoy 472, 473

O

Oktay Ekşi 202
Ömer Erzurumluoğlu 465
Ömer İnönü 91
On Birler 256, 260, 261
On Dokuzlar 261, 262
Opportunistler 162, 163
Ordu 394, 411, 424, 498
Örfi İdare 204, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 242, 244, 289, 290, 291, 293, 294, 303, 379, 382, 480, 508
Orhan Birgit 429
Orhan Erkanlı 424
Orhan Kabibay 424
Orhan Köprülü 324, 392, 399
Orhan Sami Güvenç 85
Ortadoğu 50, 434
Osman Ağan 498
Osman Alişiroğlu 169, 175, 178, 239, 294, 344
Osman Bölükbaşı 36, 61, 98, 150, 164, 168, 169, 170, 195, 220, 225, 237, 287, 288, 290, 291, 323, 333, 336, 344, 346, 349, 356, 357, 408, 409, 410, 416, 438, 442, 472, 508
Osman Eroğlu 410, 477
Osman Kapani 40, 157, 236
Osman Kavrakoğlu 217, 472
Osman Kavuncu 465, 472
Osman Köksal 425
Osmanlı Hanedanı 121, 122
Osman Nuri Köni 61, 70
Osman Şevki Çiçekdağ 102, 125, 157, 168, 176, 203, 217, 221, 266, 275, 303, 309, 324
Osman Turan 176, 268, 313, 314
Öymen 74

P

Pakistan 293
Papagos 229
Peker 38, 46, 50, 51, 55, 56, 57, 60
Peker Hükümeti 50
Pertev Arat 185, 191, 270

Piraye Bigat 265
Polatkan 272, 273, 274, 303
Pulliam 430, 431, 432, 433, 434, 435

R

Ragıp Karaosmanoğlu 260, 262, 298
Raif Aybar 252, 302, 350
Raif Yesari Bilgisev 132
Ramiz Eren 315, 316
Rauf Denktaş 226
Rauf Gökçe 424
Rauf Onursak 266
Rauf Orbay 70
Recep Peker 19, 38, 46, 48, 55, 56, 60, 66, 336
Refet Aksoy 176, 294
Refik Koraltan 12, 13, 19, 20, 24, 26, 28, 29, 31, 40, 82, 114, 148, 154, 215, 216, 260, 261, 266, 269, 310, 317, 413, 438
Refik Şevket İnce 40, 92, 99, 114
Remzi Birant 266, 320, 324
Remzi Oğuz Arık 90, 115, 116, 143, 147
Reşat Akşemseddin 494
Reşat Şemsettin Sirer 58
Reşat Tardu 321
Reşit Önder 477
Rifat Öçten 315
Rize 36, 58, 167, 217, 304, 348, 411
Rıfat Baykal 424
Rıfat Öçten 261
Rıfat Özcan 384
Rıfkı Salim Burçak 114, 128, 259, 262, 266, 275, 303, 309, 320, 324
Rıza Akaydın 424
Rüknettin Nasuhioğlu 101, 275

S

Sabahattin Çıracıoğlu 256, 262
Sabiha Sertel 30
Sabiha Zekeriya Sertel 30
Sabri Çonkar 152
Sabri Kazmaoğlu 436

Sadi Koçaş 425
Sadık Aldoğan 49, 50, 61, 134, 283
Safaeddin Karanakçı 260, 262, 298, 302
Safa Kılıçlıoğlu 250
Saffet Olgaç 132
Şahap Gürler 83
Said Bilbiç 472
Said Bilgiç 126, 127, 465
Sakarya 166, 167, 411, 437
Salahaddin Çıracıoğlu 298
Salamon Adato 147
Salih Kılıç 85
Salih Omurtak 83
Samet Ağaoğlu 40, 66, 99, 114, 123, 127, 128, 139, 158, 160, 196, 207, 255, 266, 275, 280, 284, 285, 305, 309, 320, 321, 358, 414, 445, 469, 470, 498
Samet Kuşçu 425, 426, 429
Samsun 58, 85, 125, 147, 243, 348, 349, 366, 404, 411, 414
San Francisco Konferansı 15
Sarol 40, 196, 210, 216, 221, 255, 256, 259, 260, 263, 272, 276, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 465
Sebati Ataman 185, 191, 305
Sebilürreşad 104
Seçim Beyannamesi 74, 400
Seçim Kanunu 33, 40, 41, 42, 43, 66, 67, 72, 143, 178, 179, 180, 181, 183, 184, 185, 204, 210, 217, 267, 286, 287, 347, 392
Sedat Alp 372
Şefik Fenmen 427, 437
Şefik Soyer 85
Şekip İnal 299, 302, 350
Selahattin Hakkı Esatoğlu 429
Selahattin Karayavuz 176
Selahattin Toker 317, 318, 350
Selami Akpınar 94, 435
Selami Dinçer 185, 473
Selanik 230, 231, 233, 234, 241, 242
Selçuk Çakıroğlu 399
Selim Sarper 58
Selim Telliağaoğlu 459
Şemi Ergin 270, 414, 426, 427, 428, 429, 430, 498
Semih Balcıoğlu 370, 371

Şemsettin Günaltay 46, 51, 62, 130, 149, 161, 188, 352
Şerafettin Ayhan 328
Serbest Cumhuriyet Fırkası 1, 452
Şeref Kamil 252, 299, 302
Şerif Mardin 373, 401
Server Somuncuoğlu 196, 436, 464
Sevim Tarı 138
Şevket Mocan 90
Şevket Süreyya Aydemir 148, 357
Seyfi Kurtbek 84, 129, 196, 252, 261
Seyhan 424, 425
Sezai Okan 425
Siirt 36, 411
Silivri 244
Sinan Tekelioğlu 87, 166, 176
Şinasi Nahit Berker 250, 384
Şinasi Tolga 85
Sinop 111, 174, 221, 226, 328, 405, 411
Şişli 232, 250
Sivas 17, 53, 111, 152, 283, 391, 411, 447, 475
Siyasal Bilgiler Fakültesi 367, 368, 370, 372, 488, 489
Sıddık Sami Onar 484
Sıkıyönetim 29, 51, 303, 485, 489, 501, 502, 503
Sıkı Yönetim 29
Sırrı Atalay 169, 176, 179, 191, 208, 209, 294, 344, 453, 470, 483
Sıtkı Yırcalı 66, 101, 102, 114, 259, 266, 272, 273, 303, 305, 307, 308, 309, 404, 414, 422
Soğuk Savaş Dönemi 5
SONAR 9, 152, 153
SSCB 5, 15
Şükrü Baban 126, 134
Şükrü İlkin 424
Şükrü Saraçoğlu 26, 28, 36, 51, 60
Süleyman Çağlar 366
Süleyman Kuranel 166
Sultanahmet 485, 487
Sümerbank 234, 387
Suphi Batur 245
Suphi Baykam 94, 477
Suphi Gürsoytrak 424
Süreyya Endik 115

T

Taha Akyol 189
Tahir Taşer 172, 190
Tahkikat Komisyonu 463, 466, 469, 473, 474, 475, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 491, 494, 495, 499, 504, 505
Tahsin Bekir Balta 489
Tahsin Çelebican 359
Tahsin Demiray 115, 147, 357, 440, 441, 443
Tahsin Tola 126, 127
Takrir-i Sükûn Kanunu 469
Talat Aydemir 425
Talat Enli 437
Tan 29, 426, 436
Tan Olayı 29, 30
Tanrıöver 57
Tarık Us 381
Tarık Zafer Tunaya 481, 483
TBMM 3, 6, 9, 10, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 37, 50, 60, 82, 89, 98, 112, 143, 148, 151, 152, 153, 154, 160, 164, 166, 168, 169, 172, 173, 174, 178, 185, 198, 202, 203, 205, 207, 208, 209, 210, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 239, 242, 251, 255, 263, 269, 271, 282, 283, 285, 286, 287, 288, 289, 296, 310, 311, 317, 331, 336, 337, 338, 343, 344, 346, 347, 350, 356, 357, 358, 365, 366, 374, 379, 393, 394, 395, 397, 403, 410, 413, 414, 416, 423, 439, 448, 464, 466, 467, 468, 469, 472, 473, 474, 478, 480, 482, 494, 509, 512
TCF 18, 65
Tekin İleri 395
Tekirdağ 48, 50, 224, 260, 262, 265, 411
Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası 1, 31, 61
Teşkilatı Esasiye Kanunu 21, 22, 23, 234
Tevfik İleri 90, 114, 125, 127, 128, 141, 181, 266, 268, 270, 271, 317, 324, 371, 414
Tevfik Sırrı Gür 85
Ticani 63, 88, 103, 104
Tıp Fakültesi Talebe Cemiyeti 486
TKP 116, 141, 147, 195, 197, 198, 199, 243, 244, 245, 440, 441, 442, 445
Tokat 70, 121, 160, 265, 314, 350, 411
Toker 31, 56, 57, 74, 78, 79, 167, 254, 318, 319, 357

Topkapı 456, 457, 476
Toplantılar ve Gösteri Yürüyüşleri Hakkındaki Kanun 347
Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu 451, 456, 464
Toplu Basın Mahkemesi 210, 253, 254, 331, 384, 432
Toprak Bayramı Kanunu 14
Topraklandırma Tasarısı 26
Trabzon 18, 58, 87, 153, 176, 268, 313, 319, 320, 348, 411, 419
Truman 48
TUİK 9, 151
Tunceli 89, 153, 226, 358, 411
Turan Bahadır 464, 465, 473
Turan Emeksiz 484, 485, 499
Turan Güneş 251, 292, 302, 333, 335, 336, 375, 386, 441
Turgut Göle 181, 211, 223, 224, 395, 482
Turgutlu 449, 500
Turhan Feyzioğlu 302, 356, 367, 368, 373, 375, 376, 453, 460, 475
Türk Barış Sevenler Derneği 94
Türk Ceza Kanunu 49, 67, 87, 246, 479
Türkiye 1, 2, 5, 7, 15, 16, 22, 27, 29, 38, 48, 50, 55, 57, 58, 59, 69, 74, 83, 92, 93, 94, 95, 98, 112, 113, 118, 121, 122, 160, 162, 171, 186, 194, 204, 205, 207, 210, 215, 218, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 240, 242, 249, 292, 293, 321, 340, 344, 364, 367, 381, 383, 402, 406, 407, 410, 421, 423, 431, 432, 434, 437, 480, 501, 506
Türkiye Büyük Millet Meclisi 60, 63, 70, 102, 103, 107, 479
Türkiye Cumhuriyeti 1, 7, 21, 22, 24, 33, 121, 173, 174, 176, 220
Türkiye Köylü Partisi 115, 116, 197
Türkiye Milliyetçiler Derneği 126
Türk Milliyetçiler Federasyonu 126
Türk Silahlı Kuvvetleri 84, 416
Tuzla Uçaksavar Okulu 424

U

Ubeydullah Seven 152, 221
Ülkü Arman 250, 433
Uludağ Üniversitesi 485
Ulus 27, 34, 39, 69, 79, 114, 116, 118, 119, 120, 121, 134, 136, 139, 140, 141, 155, 215, 234, 236, 242, 250, 276, 280, 295, 309, 327, 328, 329, 341, 384, 391, 432, 433, 437, 451, 458, 473, 474, 481, 495, 510

Urfa 70, 260, 262, 298, 365, 394, 406, 411
Uşak 138, 166, 411, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 459, 475
Üsküdar 250
Üstündağ 40, 263, 297

V

Van 36, 221, 294, 411
Vatan 27, 28, 432
Vatan Cephesi 443, 444, 445, 446, 447, 448, 509
Vatan Gazetesi 27, 28, 90, 253, 432, 433, 435
Vedat Garan 232, 235
Vedat Pekgirgin 232
Volkan Gazetesi 105

Y

Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu 204, 285
Yakup Kadri Karaosmanoğlu 164, 384
Yalman 27, 122, 123, 125, 159, 249, 433
Yalman Suikastı 122, 130
Yalova 92, 244, 322
Yargıtay 30, 69, 71, 82, 248, 330, 331
Yaşar Alhas 477
Yaşar Gümüşel 181
Yaşar Karayalçın 367
Yavuz Abadan 367
Yekta Ragıp Önen 432
Yeni Dünya 29
Yesari Bilgisev 132
Yeşilhisar 459, 461, 462, 463, 465
Yırcalı 260, 272, 273, 274, 303
Yozgat 63, 170, 172, 176, 189, 411
YSK 175, 184, 221
Yüksek Haysiyet Divanı 125, 312
Yüksek Seçim Kurulu 71, 396
Yüksek Tahsil Gençliği 94
Yüksel Menderes 356
Yunanistan 95, 112, 226, 228, 229, 230, 240, 241, 289, 407, 450, 504, 505, 510
Yusuf Adil Egeli 302

Yusuf Azizoğlu 261, 314
Yusuf Demirdağ 502
Yusuf Kemal Tengirşenk 36, 58, 61
Yusuf Ziya Ademhan 250, 385, 433
Yusuf Ziya Eker 115, 443
Yusuf Ziya Ortaç 87

Z

Zafer 92, 93, 95, 116, 117, 126, 134, 135, 137, 140, 144, 155, 194, 196, 202, 234, 243, 262, 280, 281, 282, 287, 337, 352, 367, 380, 382, 446, 451, 452, 495
Zamir Damar Arıkoğlu 14
Zekeriya Sertel 30
Zeki Başağa 318
Zeki Doğan 83
Zeki Erataman 265, 315, 464
Zeytinburnu 474
Zeytinoğlu 436
Zeyyad Mandalinci 228
Zeyyat Ebüzziya 260, 262
Zile 475
Ziyad Ebüzziya 302
Zonguldak 69, 111, 176, 185, 221, 223, 273, 318, 319, 411, 445
Zorlu 196, 229, 230, 241, 274, 303, 422
Zühtü Durukan 85
Zühtü Hilmi Velibeşe 100

Kent, Afet ve Siyaset

Felaket Kapitalizmi, Kapasite Yoksunluğu ve Kent

Aykut AYKUTALP

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Kent, Afet ve Siyaset – Felaket Kapitalizmi, Kapasite Yoksunluğu ve Kent
Aykut AYKUTALP

ISBN: 978-605-2308-75-2

1. Baskı: Ekim 2019

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir. EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI

AYKUTALP, Aykut
Kent, Afet ve Siyaset – Felaket Kapitalizmi, Kapasite Yoksunluğu ve Kent
1. Basım, VIII + 298 s., 135 x 210 mm.
Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. Afet Sosyolojisi 2. Doğal Afetler 3. Kent

Dizgi / Mizanpaj: SRA Grafik Tasarım Dizgi Merkezi
Strazburg Cad. 45/13 Sıhhiye Ankara
0530 972 32 42 www.dizgimerkezi.com

Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü Yemekhane Binası
Güngören / Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü Yemekhane Binası
Güngören / Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER V

ÖN SÖZ VII

1. GİRİŞ 1

1.1. Araştırmanın Konusu ve Problematiği 10

1.2. Alan Araştırmasının Yöntem ve Tekniği 13

1.3. Türkiye'de Deprem ve Afet Literatürüne Toplu Bakış 16

1.3.1. Van Deprem Çalışmaları 25

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE 32

2.1. Neoliberal Hegemonya 32

2.2. Türkiye'nin Neoliberalleşmesi 36

2.3. Neoliberal Hegemonyanın Kurucu Araçları Olarak Şok ve Felaket 43

2.4. Kapasite Yoksunluğu Olarak Doğal Felaketler 48

3. VAN DEPREMİ VE KENT 52

3.1. Deprem Öncesi Van Kenti 52

3.1.1. Van Kenti ve Afet Yönetimi 60

3.2. Van Depremi Sonrası Kent 73

3.3. Yardım: Kamusal Panik 78

3.4. Barınma Sorunu: "Herkes Bir Çadır Kapma Peşindeydi" 90

3.5. Göç Mekanı: Hayalet Kent 101

3.6. Sınıfsal ve Toplumsal Felaket 107

3.7. Sonuç 112

4. DEPREM SONRASI VAN'DA MEKANSAL DÜZENLEMELER VE YENİDEN YAPILANMA SÜRECİ ... 114

4.1. Kentsel Mekanın Yeniden Yapılanması 114

4.1.1. Planlamada Merkezileşme: Kent Planlanırken 116

4.2. Mekanda Kurucu Projeler 128
4.2.1. "2023 Van Dünya Kenti Vizyonu" 129
4.2.2. Yeni Gelişme Dinamiği: Turizm Kenti 142
4.2.3. Tüketim Mekanları: AVM'leşme 156
4.3. Konut Alanlarının Yeniden Yapılanması 164
4.3.1. Konut Ekonomisi ve Borçlanma: Depremzededen TOKİ-zedeye 164
4.3.2. Konut Alanında Mekansal ve Sınıfsal Ayrışma 170
4.4. Toplumsalın Yeniden Yapılanması 173
4.4.1. El Koyma Süreci: Mülkiyet ve Mülksüzleşme 173
4.4.2. Depremzedeler ve Depremzadeler 177
4.5. Van Konteyner Kent Direnişi 189
4.6. Sonuç 201

5. DEPREMİN BEŞİNCİ YILINDA VAN KENTİ: KAPASİTELERİN YÜKSELİŞİ VE DÜŞÜŞÜ 204
5.1. Ekonomik Hayat 205
5.1.1. Gelir ve İşsizlik: Kapasitenin Düşüşü 209
5.2. Psikolojik Süreç: Bireysel Kapasiteler 213
5.3. Toplumsal ve Mekansal Değişim: Kolektif Kapasiteler 216
5.4. Politik Mobilizasyon ve Kent 222
5.5. Sonuç 228

SONUÇ 231

EKLER 239

KAYNAKÇA 283

KAYNAKÇA

ABALI, O., TÜZÜN U. ve Diğerleri (2002), **"Acute Psychological Reactions Of Children And Adolescents After The Marmara Earthquake: A Brief Preliminary Report"**, Clinical Child Psychology and Psychiatry, ss. 283-287.

AFAD (2012), **Teoride ve Pratikte Afet Sonrası İyileştirme Çalışmaları**, Ankara.

AFAD (2014), **Müdahale İyileştirme ve Sosyoekonomik Açıdan 2011 Van Depremi**, Ankara.

AKGÜNGÖR, Çağlar (2010), **Toplumbilim Perspektifinden Afeti Düşünmek**, EUL Journal of Social Sciences, ss. 3-22.

AKTEL, Mehmet (2010), **5902 Sayılı Yasa ile Türkiye'de Afet Yönetiminde Oluşan Değişim**, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı: 27, Ss. 169-480. s. 170.

ALAEDDİNOĞLU, Faruk ve Diğerleri (2013), **Van Turizmini Geleceğini Arıyor: Çalıştay Kitabı**, Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yayınları.

ALKAN, N., BALTA, E., KARANCI, N., AKŞİT, B. (1997), **"Dinar Halkının 1995 Depremi Sonrası Psiko-sosyal Durumu ve Afet Yönetimi İle İlgili Görüşleri"**, Dördüncü Ulusal Deprem Mühendisliği Konferansı Basılmış Tebliğler, ODTÜ, Ankara, 17 - 19 Eylül 1997, ss. 647-654.

ATAMAN, Oral (1977), **Devletin Doğal Afetlere İlişkin Politika ve Uygulamalarının Eleştirisi**, Mimarlık Dergisi, Sayı: 4, ss. 33-35.

BALABAN, Osman (2013), **Neoliberal Yeniden Yapılanmanın Türkiye Kentleşmesine Bir Diğer Armağanı: Kentsel Dönüşümde Güncelin Gerisinde Kalmak**, İçinde İstanbul: Müstesna Şehrin İstisna Hali, Sel Yayıncılık, İstanbul.

BALAMİR, Murat (2004), **Deprem Konusunda Güncel Gelişmeler ve Beklentiler**, Planlama Dergisi, sayı: 2004/1. ss. 15-28.

BALAMİR, Murat (2007), **Afet Politikası, Risk ve Planlama**, TMMOB Afet Sempozyumu 5-7 Aralık 2007, Ankara, ss.31-43.

BALTA Evren ve PAKER Murat (1999), **Afet: Doğal mı, Toplumsal mı?**, Birikim Dergisi, ss. 38-44.

BARKA, A.A. ve KADINSKY-CADE, K. (1988), **Strikeslip Fault Geometry In Turkey And İts Influence On Earthquake Activity**, Tectonics, Vol 7, ss. 663-684.

BEDİRHANOĞLU, Pınar (2010), **Türkiye'de Neoliberal Otoriter Devletin AKP'li Yüzü**, içinde İlhan Uzgel ve Bülent Duru (der.). AKP Kitabı Bir Dönüşümün Bilançosu, Phoenix Yayınevi, Ankara.

BORA, Tanıl (2000), **"Demirel"**, Birikim Dergisi, Say: 132, ss. 3-6.

BORATAV, Korkut (2008), **İktisat Tarihi (1981-2002)**, İçinde Türkiye Tarihi: Bugünkü Türkiye 1980-2003, Cem Yayınevi, İstanbul.

BORATAV, Korkut (2009), **Türkiye İktisat Tarihi 1908-2007**, İmge Kitabevi, Ankara.

BRENNER, Neil ve THEODORE, Nik (2002), **"Cities and the Geographies of Actually Existing Neoliberalism"**, Antipode, Vol. 34, Number 3, ss. 349-379.

BUĞRA, Ayşe (2003), **Devlet ve İşadamları**, İletişim Yayınları, İstanbul.

BUĞRA, Ayşe ve SAVAŞKAN, Osman (2015), **Türkiye'de Yeni Kapitalizm: Siyaset, Din ve İş Dünyası,** İletişim Yayınları, İstanbul.

CHATTERJEE, Partha (2006), **Mağdurların Siyaseti: Halk Siyaseti Üzerine Düşünceler**, İletişim Yayınları, İstanbul.

ÇAVUŞOĞLU, Erbatur (2011). **İslamcı Neo-Liberalizmde İnşaat Fetişi ve Mülkiyet Üzerindeki Simgesel Hâle**, Birikim, Sayı 270.

DAKA (2011), **TRB2 Bölgesi Mevcut Durum Analizi: Turizm Sektörü**, Van.

DAKA (2014a), **Van İli ve İlçeleri Vizyon 2023 Ortak Akıl Stratejik Eylem Planı**, Van.

DAKA (2014b), **Van'ın Sanayi Envanterinin Oluşturulması Fizibilite Çalışması**, Van.

DAKA (2014c), **2014-2023 Dönemi TRB2 Bölgesi: Bölge Planı**, Van.

DAVİS, Mike (2007), **Gecekondu Gezegeni**, Metis Yayınları, İstanbul.

DENİZ, Orhan (2008), **Van Kent Merkezine Yapılan Göçler ve Göçün Kentsel Gelişim Üzerine Etkisi,** TÜCAUM V. Coğrafya Sempozyumu. ss.177-187. s. 184.

DOĞAN, A. Ekber (2007), **Eğreti Kamusallık**, İletişim Yayınları, İstanbul.

DUMENİL, Gerard ve LEVY, Domınıque (2009), **Kapitalizmin Marksist İktisadi**, (Çev. S. Pelek), İletişim Yayınları, İstanbul.

DUPUY, Alex (2010), **Disaster Capitalism to Rescue: The İnternational Community and Haiti After Eartquake,** NACLA Report on the Americas, Vol. 43 Issue 4, ss. 14-19.

ECEVİT, M., KASAPOĞLU, A. (2002), **Demographic and Psychological Features and Their Effects on The Survivors of The 1999 Earthquake in Turkey**", Social Behavior and Personality, 30:195-202.

ELMASTAŞ, Necmettin ve ÖZCANLI, Mehmet (2014), **Arazi Kullanımı ve Deprem İlişkisi Bağlamında 2011 Van Depremlerinin Erciş Şehri'ne Etkileri**, Turkish Studies: İnternational Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 9/5 Spring 2014, ss. 825-847.

ERCAN, Fuat (2004), **"Sermaye Birikiminin Çelişkili Sürekliliği: Türkiye'nin Küresel Kapitalizmle Bütünleşme Sürecine Eleştirel Bir Bakış"**, içinde Neşecan Balkan, Sungur Savran (der.), Neoliberaliz-

min Tahribatı, Türkiye'de Ekonomi, Toplum ve Cinsiyet, Metis Yayınları, İstanbul.

Erciş Milli Eğitim Müdürlüğü, **2011-2014 Stratejik Planı**, http://ercis.meb.gov.tr/ercis_str.pdf Erişim. 13.03.2016.

ERDER, Sema ve İNCİOĞLU, Nihal (2013), **Türkiye'de Yerel Politikanın Yükselişi: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Örneği**, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

ERDİK, M., DEMİRCİOĞLU, M., SESETYAN, K ., DURUKAL, SİYAHİ, E. B. (2004), **Earthquake Hazard in Marmara Region, Turkey,** Soil Dynamics and Earthquake Engineering, 24, ss. 605-631.

ERDİK, Mustafa (2012), **İstanbul'da Deprem Riski**, http://www.yi.yildiz.edu.tr/ kentsel/1.doc

ERENÇİN, Arif ve ÇAKIR, Barış (2008), **Türkiye'de Belediyelerde Afet ve Acil Durum Yönetimi**, Çağdaş Yerel Yönetimler, Cilt 17, Sayı: 4, ss. 23-43.

ERGÜNAY, O. ve ÖZMEN, B. (2013), **Afet Yönetimi Açısından Van Depreminden Elde Edilen Dersler**, 2. Türkiye Deprem Mühendisliği ve Sismoloji Konferansı, Hatay. ss. 1-8.

FEDERİCİ, Silvia (2004), **"Savaş, Küreselleşme ve Yeniden Üretim"**, Conatus, sayı:2, Temmuz-Ekim 2004, ss. 115-121.

FLETCHER, Robert (2012), **Capitalizing on Chaos: Climate Change and Disaster Capitalism**, Ephemera, Volume 12 (1/2), ss. 97-112.

GERAY, Cevat (1977), **Türkiye`de Yıkım (Afet) Olayları Karşısında Önleler ve Örgütlenmeler**, Amme İdaresi Dergisi, Sayı: 10/3. ss. 91-114.

GOUGH, Jamie (2002), **Neoliberalism and Socialisation in the Contemporary City: Opposites, Complements and Instabilities**, Antipode, Vol. 34, Number 3 July 2002. ss. 405 - 426.

GOTTDİENER, Mark (2001), **Mekan Kuramı Üzerine Tartışma: Kentsel Praksise Doğru**, Praksis. Sayı: 2, ss. 248-269.

GUNEWARDENA, Nandini and SCHULLER, Mark (2008), **Capitalizing on Catastrophe: Neoliberal Strategies in Disaster Reconstruction**, Lanham, Md. Alta Mira Press.

GÜLALP, Haldun (2003), **Kimlikler Siyaseti: Türkiye'de Siyasal İslam'ın Temelleri**, Metis Yayınları, İstanbul.

Gündem Çocuk Derneği (2011), **Van-Erciş Depremi Sonrasında Çadır kentlerde ve Bölgede Yaşayan Çocukların Durumuna İlişkin Bilgi Notu**, http://www.gundemcocuk.org/kaynak-belgeler

Gündem Çocuk Derneği (2013), **Van-Erciş Depreminin İkinci Yılında Durum Değerlendirme Raporu**, http://www.gundemcocuk.org/kaynak-belgeler/

HARVEY, David (2002), **Sınıfsal Yapı ve Mekansal Farklılaşma Kuramı**, 20. Yüzyıl Kenti İçinde (ss. 147-173), İmge Yayınları, Ankara.

HARVEY, David (2004a), **"Yeni Emperyalizm: Mülksüzleştirme Yoluyla Birikim"**, Praksis Dergisi, Sayı 11, ss. 23-47.

HARVEY, David (2004b), **Yeni Emperyalizm**, (Çev. H. Güldü), Everest Yayınları, İstanbul.

HARVEY, David (2005), **A Brief History of Neoliberalism**, Oxford Universıty Press, Newyork.

HARVEY, David (2012), **Sermaye Muamması ve Kapitalizmin Krizleri**, (Çev. S. Savran), Sel Yayıncılık, İstanbul.

HARVEY, David (2013), **Asi Şehirler: Kent Hakkından Kentsel Devrime**, Metis Yayınları. İstanbul.

İNSEL, Ahmet (2008), **Neo-Liberalizm Hegemonyanın Yeni Dili, Birikim Yayınları**, İstanbul.

İŞKUR (2015), **Van İşgücü Araştırma Raporu**.

KADIOĞLU, M. (2008), **Modern, Bütünleşik Afet Yönetimin Temel İlkeleri**, Kadıoğlu, M. ve Özdamar, E., (editörler). "Afet Zararlarını Azaltmanın Temel İlkeleri", Ankara: JICA Türkiye Ofisi Yayınları No: 2, ss. 1-34.

KARANCI, A. Nuray, KALAYCIOĞLU, Sibel ve Diğerleri (2011), **Tabanlı – Van (23 Ekim 2011) ve Edremit – Van (9 Kasım 2011) Depremleri İnceleme Raporu**, ODTÜ Afet Yönetimi Uygulama ve Araştırma Merkezi, Ankara. https://www.metu.edu.tr/system/files/ODTUAYMVAN_rev3.pdf

KARANCI, A.N. ve RÜSTEMLİ, A. (1995), **Psychological Consequences of the 1992 Erzincan (Turkey) Earthquake**, Disasters, Vol: 19 (1), ss. 8-18.

KASAPOGLU, K.E., ULUSAY R. ve Diğerleri (1999), **17 Ağustos 1999 Doğu Marmara Depreminin Jeoteknik Saha İnceleme Raporu**, H.Ü. Müh. Fak. Uygulamalı Jeoloji Anabilim Dalı, Ankara.

KASAPOĞLU, Aytül ve ECEVİT, Mehmet (2001), **Doğu Marmara 1999 Depreminin Sosyolojik Araştırması: Hasarları Azaltma ve Toplumu Depreme Hazırlıklı Kılma**, Sosyoloji Derneği Yayınları, No:8, Ankara.

KENEŞ, Hatice Çoban (2011), **"Depremin Görünürleştirdiği Yeni Irkçı Söylemler: "İlahi Adalet" ve "Kürt Depremi"**, İletişim: Araştırmaları Dergisi, 9 (1-2), ss. 47-72.

KESER, İnan, (2011), **Göç ve Zor: Diyarbakır Örneğinde Göç ve Zorunlu Göç**, Ütopya Yayınevi, Ankara.

KESKİNOK, Çağatay (2001), **"17 Ağustos Depremi, Kentleşme ve Planlama Sorunları Üzerine Düşünceler"**, Planlama Dergisi, Sayı: 3, ss. 33-39.

KESKİNOK, Çağatay (2009), **Van Kentinin Kentleşme Sorunları**, Van Kent Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Ankara, ss. 205-226.

KEYDER, Çağlar (2004), **Türkiye'de Devlet ve Sınıflar**, İletişim Yayınları, İstanbul.

KIZILKANAT, Ahmet ve Diğerleri (2011), **23 Ekim 2011 Van Depremi Teknik İnceleme Raporu**, Yıldız Teknik Üniversitesi Teknik Rapor, İstanbul.

KLEIN, Naomi (2005), **Felaket Kapitalizminin Yükselişi**, http://acikradyo.com.tr/arsiv-icerigi/felaket-kapitalizminin-yukselisi

KLEIN, Naomi (2010), **Şok Doktrini Felaket Kapitalizminin Yükselişi**, Agora Kitaplığı, İstanbul.

KOÇYİĞİT, A. ve BOZKURT, Erdin (1999), **"17 Ağustos 1999 Gölcük-Arifiye (Kuzeydoğu Marmara) Depremi Jeolojik Ön Raporu**", ODTÜ Yayınları, Ankara.

KOZANOĞU, Hayri, GÜR, Nurullah, ÖZDEN, Barış Alp (2008), **Neoliberalizmin Gerçek 100'ü**, İletişim Yayınları, İstanbul.

KUYUCU, Tuna ve DANIŞ, Didem (2013), **"Neoliberalizmin Orta Ölçekli Kentlerde Yansımaları: Anadolu Kentlerinde Sümerbank Fabrikalarının Dönüşümü**", KBAM 4. Kentsel ve Bölgesel Araştırmalar Sempozyumu, "Neo-liberalizm Sonrası Mekânsal Müdahale Biçimleri ve Yansımaları", Bildiri Kitabı, Mersin.

KUYUCU, Tuna ve ÜNSAL, Özlem (2011), **Neoliberal Kent rejimiyle Mücadele: Başıbüyük ve Tarlabaşı'nda Kentsel Dönüşüm ve Direniş**, İçinde İstanbul Nereye? Küresel Kent, Kültür, Avrupa (Der. D. Göktürk, L. Soysal, İ. Türeli), Metis Yayınları, İstanbul.

MUNCK, Ronaldo (2008), **"Neoliberalizm ve Siyaset". Neoliberalizmin Siyaseti"** içinde: Neoliberalizm: Muhalif Bir Seçki (ss.106-121), (Editörler: Alfredo Saad-Filho, Deborah Johnston), Yordam Kitap, İstanbul.

ODTÜ Deprem Mühendisliği Araştırma Merkezi (2011), **23 Ekim 2011 Mw 7.2 Van Depremi Sismik ve Yapısal Hasara İlişkin Saha Gözlemleri**, Rapor No: METU/EERC 2011-04, Ankara.

OLİVER-SMİTH, Anthony (2006), **Disasters and Forced Migration in the 21st Century**. http://understandingkatrina.ssrc.org/Oliver-Smith

OLİVER-SMİTH, Anthony (2009), **Climate Change and Population Displacement: Disasters and Diasporas in the Twenty-First Century** (116-136), Anthropology And Climate Change From Encounters to Actions. (Ed. Susan A. Crate and Mark Nuttall). Left Coast Press, California.

ÖNEN, Y., BEŞİKTEPE, C. ve Diğerleri (2000), **17 Ağustos 1999, 12 Kasım 1999 Doğu Marmara Depremleri ve Türkiye Gerçeği**, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği, Ankara.

ÖNİŞ, Ziya (2010), **Adalet ve Kalkınma Partisi'nin Ekonomi Politiği**, İçinde Hakan Yavuz (der.). AK Parti: Toplumsal Değişimin Yeni Aktörü, Kitap Yayınevi, İstanbul.

ÖZCAN, Dilek, ve COŞKUN, Erman (2012). **"Van Depremi Sonrası Yaşananlar Işığında Sosyal ve Ekonomik Zarar Görebilirlik Çalışmalarını Önemi"**, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi, Sayı:7, ss.167-186.

ÖZMEN, B. (2000), **17 Ağustos 1999 İzmit Körfezi Depreminin Hasar Durumu (Rakamsal Verilerle)**, Türkiye Deprem Vakfı.

ÖZMEN, Bülent ve ÖZDEN, Ali Tolga (2013), **Türkiye'nin Afet Yönetim Sistemine İlişkin Eleştirel Bir Değerlendirme**, İ.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, Sayı: 49, ss.1-28.

ÖZMEN, Bülent, GERDAN, Serpil, ERGÜNAY, Oktay, (2015), **Okullar İçin Afet ve Acil Durum Yönetimi Planları**, Elektronik Mesleki Gelişim ve Araştırma Dergisi-EJOIR, Sayı: 3, ss.37-52.

PİNCHA, Chaman (2009), **Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Afet Yönetimi: Uygulamacılar İçin El Kitabı**, Kocaeli Üniversitesi Yayınları, No: 362.

RİCE, Alice (2005), **Post-tsunami Reconstruction and Tourism: a Second Disaster?** London: Tourism Concern.

ROSS, Andrew (2013), **Creditocracy**, OR Books, New York - London.

SALTMAN, Kenneth J. (2007), **Schooling in Disaster Capitalism: How the Political Right Is Using Disaster To Privatize Public Schooling**, Teacher Education Quarterly, Spring, 131-156.

Sanayi Bakanlığı (2013), **81 İl Sanayi Durum Raporu**, Ankara.

SEN, Amartya (1981), **Poverty and Famines: An Essay on Entitlement and Deprivation**, Clarendon Press, Oxford.

SEN, Amartya (2003), **Etik ve Ekonomi**, Doğan Kitap, İstanbul.

SEN, Amartya (2004), **Özgürlükle Kalkınma**, Ayrıntı Yayınları, İstanbul.

SJOBERG, Gideon (2002). **Sanayi Öncesi Kenti**, 20. Yüzyıl Kenti İçinde, Ankara: İmge Yayınları. ss. 37-55.

SMİTH, Neil (2007), **"Disastrous Accumulation"**. South Atlantic Quarterly, Vol: 106 (4), ss. 769-787.

SRİNİVAS, Nidhi (2010), **Disaster Capitalism And Disaster Managerialism: What Recent Earthquakes Tell Us About Management**.

SUCUOĞLU, Haluk ve Diğerleri (2000), **Marmara ve Düzce Depremleri Mühendislik Raporu**, TMMOB İnşaat Mühendisleri Odası, ODTÜ İnşaat Mühendisliği Bölümü, Deprem Mühendisliği Araştırma Merkezi, Minpa Matbaacılık, Ankara.

ŞEKER, Fahri (2009), **Amartya Sen'in Kapasite Yaklaşımı**, Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Sayı: 32, ss.259-280.

ŞENGÜL, Mihriban ve TURAN, Menaf (2012), **"Erciş Depremi Örneğinde Afet Sonrası Geçici Yerleşim Alanlarında Yönetim Uygulamaları ve Sorunları"**, Mülkiye Dergisi, Sayı: 274, ss. 113-148.

ŞENGÜL, Tarık (2001), **"Doğu Marmara Depreminin Kent Planlaması Üzerine Düşündürdükleri"**, Planlama Dergisi, Sayı:3, ss. 24-32.

ŞENGÜL, Tarık (2002), **Planlama Paradigmalarının Dönüşümü Üzerine Eleştirel Bir Değerlendirme**, Planlama Dergisi, Sayı: 2-3, ss. 8-30.

ŞENGÜL, Tarık (2009), **Kentsel Çelişki ve Siyaset**, İmge Yayınevi, Ankara.

ŞENTÜRK, Yıldırım (2009), **Fragman Bir Kent Kurgusu: 2010 Avrupa Kültür Başkenti**, Mimar İst Dergisi. İstanbul, ss. 72-76.

ŞENYAPILI, Tansı (2006), **"Gecekondu Olgusuna Dönemsel Yaklaşımlar"**, Değişen Mekanlar, Mekansal Süreçlere İlişkin Tartışma ve Araştırmalara Toplu Bir Bakış: Derleyen: Ayda Eraydın, Dost Yayınları, Ankara.

TBMM, **Tutanak Dergisi 12'nci Birleşim**, Yasama Dönemi:24, Cilt: 3, 26 Ekim 2011 Çarşamba.

TBMM, **Tutanak Dergisi 12'nci Birleşim**, Yasama Dönemi:24, Cilt: 3, 26 Ekim 2011 Çarşamba.

TBMM, **Van Milletvekili Özdal Üçer'in "Van Depremin Sağlık Kuruluşlarına Verdiği Zararlar"**. Yazılı Soru Önergesi. 02 Şubat 2014.

TBMM. **Milletvekili Ahmet Duran BULUT Soru Önergesi**. 27 Mart 2012.

TBMM. **Milletvekili Mehmet Ali EDİPOĞLU Soru Önergesi**. 03 Mart 2012.

TBMM. **Milletvekili Özal Üçer Soru Önergesi**. 11 Kasım 2013.

TEKELİ, İlhan (2009), **"Türkiye'de Cumhuriyet Döneminde Kentsel Gelişme ve Kent Planlaması"**. Modernizm, Modernite ve Türkiye'nin Kent Planlama Tarihi İçinde, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.

THEODORE, Nik, PECK Jamie ve BRENNER, Neil (2012), **Neoliberal Kentçilik: Kentler ve Piyasaların Egemenliği**, İdeal Kent Dergisi, Sayı 7, ss.21-37.

TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası (2011), **Van Depremleri (Tabanlı - Edremit) Raporu**, Jeoloji Mühendisleri Odası Yayın No: 110, Ankara.

TMMOB Kentleşme Ve Yerel Yönetimler Çalışma Grubu (2004), **Kaçak Yapılaşma İle İlgili Süreçler, Sorunlar, Çözüm Önerileri Değerlendirme Raporu**, Planlama Dergisi, Sayı: 2004/3, ss.95-105.

TUNA, Korkut, PARİN, Suat ve Diğerleri (2012), **Van Depremi Sosyo-Ekonomik ve Psikolojik Durum Tespiti Raporu**, Çocuk Vakfı Yayınları 101, İstanbul.

TÜMTAŞ, Mim Sertaç ve ERGUN, Cem (2014), **Göç ve Yoksulluk Kıskacında Yıkılan Bir Kent: Van**, Akademik Yaklaşımlar Dergisi, Cilt: 5, Sayı: 2. ss. 1-23.

TÜRKÜN, Asuman (2014), **Mülk, Mahal, İnsan: İstanbul'da Kentsel Dönüşüm**, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

TÜZÜN, Abalı O., GÖKTÜRK, U., GÜRKAN, Ü., ALYANAK, K., GÖRKER, B., (2002), **"Acute Psychological Reactions Of Children And Adolescents After The Marmara Earthquake: A Brief Preliminary Report**", Clinical Child Psychology and Psychiatry 7 (2), ss.283-287.

USER, İnci (2006), **"Düzce'ye Araba Çarptı": Depremin Psikososyal Etkileri**, Toplumbilim Dergisi. Deprem Özel Sayısı, Sayı: 21. ss. 27-43.

UZUN, Nil C. (2006), **Yeni Yasal Düzenlemeler ve Kentsel Dönüşüme Etkileri**, Planlama Dergisi, Sayı: 2. ss. 49-52.

Van Büyükşehir Belediyesi (2015), **Van İli Stratejik Mekansal Planı**, Haz: İkarya Danışmanlık.

YALÇINTAN, Murat Cemal, ÇALIŞKAN, Çare Olgun ve Diğerleri (2014), **İstanbul Dönüşüm Coğrafyası**, İçinde Yeni İstanbul Çalışmaları, Metis Yayınları, İstanbul.

YAMAN, Ömer Miraç ve AKTURT, M. Ali (2013), **"Sosyal Hizmete Kültürel Yaklaşım: 2011 Van Depremi Örneği**. Sosyoloji Dergisi, Cilt 3, Sayı 26, ss.105-144.

YANKAYA, Dilek (2012), **28 Şubat İslami Burjuvazinin İktidarı Yolunda Bir Milat**, Birikim Dergisi, Sayı: 278-279, ss. 29-37.

YANKAYA, Dilek (2014), **Yeni İslami Burjuvazi: Türkiye Modeli**, İletişim Yayınları, İstanbul.

YELDAN, Erinç (2001), **Küreselleşme Sürecinde Türkiye Ekonomisi: Bölüşüm, Birikim ve Büyüme**, İletişim Yayınları, İstanbul.

YENİCERİ, Nur (2008), **Deprem Sonrası Psikolojik Tepkiler**. G.O. Fişek ve H. Kabasakal (Der.) Afet ve İnsan içinde (s. 35-59), Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, İstanbul.

YYÜ ve VATSO (2006), **Van İl Sanayi Envanteri**, Van.

İnternet Kaynakları

http://bianet.org/biamag/kriz/133890-felaket-kapitalizminin-cirkin-sovu

Erişim. 15.04.2016.

http://bianet.org/bianet/yasam/141624-van-daki-afet-konutlari-yuzde-50-karla-verildi

http://t24.com.tr/haber/istanbuldaki-deprem-toplanma-yerleri-rezidans-ve-avm-doldu,237056. Erişim. 15.03.2016.

http://www.aksam.com.tr/guncel/muge-anlidan-skandal-yorum--75093h/haber-75093 Erişim. 24.03.2016.

http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/siyaset/70527/Erdogan_i_sinirlendiren_Van_konusmasi.html Erişim.18.10.2016.

http://www.bbc.co.uk/turkce/haberler/2014/08/140812_ebola_ilac.

Erişim. 07.05.2016.

http://www.csb.gov.tr/db/ced/editordosya/van_icdr2011.pdf Erişim. 08.03.2016.

http://www.deprem.gov.tr/depbolge/van.gif Erişim. 13.03.2016.

http://www.gabb.gov.tr/doc/van_sonuc_bildirgesi/DepremÇalıştayıSonuç Bildirgesi.pdf.

http://www.haberturk.com/yasam/haber/688326-1-milyonun-350-bi-ni-kacip-gitti

http://www.hurriyet.com.tr/gundem/19125059.asp.

http://www.hurriyet.com.tr/gundem/19845390.asp. Erişim. 13.01.2015.

http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/TanitimKitabi/Attachments/1/KB_tanı-tım_kitabı.pdf Erişim. 13.04.2016.

http://www.milliyet.com.tr/van-da-7-2-buyuklugundedeprem/gundem/gundemdetay /24.10.2011 /1454183/default.htm Erişim. 05.06.2015

http://www.mimarlarodasi.org.tr/_docs/vanhasartespitocak2012.pdf

http://www.sabah.com.tr/gundem/2011/10/26/basbakandan-deprem-acik-lamasi

http://www.tuik.gov.tr/ Erişim. 07.03.2016.

https://dask.gov.tr/content/pdf/2011faaliyet_raporu.pdf Erişim. 13.03.2016.

https://www.toki.gov.tr/TR/Genel/BelgeGoster.aspx?F6E10F-8892433CFFAAF6AA849816B2EFDAFD5C843E8B303B. Erişim. 03.01.2015.

http://www.objektifhaber.com/vanda-yagma-basladi-97151-haber/ Erişim Tarihi: 21.03.2016.

http://www.aljazeera.com.tr/haber/vanda-kar-yagisi-basladi Erişim Tarihi: 21.03.2016.

http://www.radikal.com.tr/turkiye/vanda-her-sey-normalmis-1074259/ Erişim Tarihi: 21.03.2016.

https://www.dunyabulteni.net/yurt-haberleri/100-gun-gecti-cadir-lar-kalkmadi-h195056.html Erişim Tarihi: 21.03.2016.

https://www.e-psikiyatri.com/vanda-cadir-yanginlari-travmasi-uyutmuyor Erişim Tarihi: 21.03.2016.

https://www.cnnturk.com/2012/turkiye/01/11/vanda.konteyner.kent.calismalari.suruyor/644337.0/index.html Erişim Tarihi: 21.03.2016.

http://www.habererciş1.com/van/vanda-depremzedelerin-sesini-duyan-yok-h34122.html Erişim Tarihi: 21.03.2016.

http://www.gazetevan.com/vanli-depremzede-44-aile-ankaraya-yuruyor-68114.html Erişim Tarihi: 21.03.2016.

https://www.finansgundem.com/foto-galeri/yeni-bir-kent-kullerinden-doguyor-galeri/308051/26 Erişim Tarihi: 21.03.2016.

https://www.finansgundem.com/foto-galeri/yeni-bir-kent-kullerinden-doguyor-galeri/308051/17 Erişim Tarihi: 21.03.2016.

https://www.finansgundem.com/foto-galeri/yeni-bir-kent-kullerinden-doguyor-galeri/308051/24 Erişim Tarihi: 21.03.2016.

DAĞ BİSİKLETÇİLERİN FİZİKSEL VE FİZYOLOJİK ÖZELLİKLERİNİN SAHA PERFORMANS PARAMETRELERİNE ETKİSİ

Yazar:
Dr. Gökmen ÖZEN

Editör:
Doç. Dr. Cengiz AKALAN

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Dağ Bisikletçilerin Fiziksel ve Fizyolojik Özelliklerinin Saha Performans Parametrelerine Etkisi

Yazar: Dr. Gökmen ÖZEN

Editör: Doç. Dr. Cengiz AKALAN

ISBN: 978-605-2308-76-9

1. Baskı: Ekim 2019

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir.
EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI

ÖZEN, Gökmen
Dağ Bisikletçilerin Fiziksel ve Fizyolojik Özelliklerinin Saha Performans Parametrelerine Etkisi
1. Basım, XII + 120 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. Spor, 2. Dağ Bisikleti, 3. Performans

Dizgi / Mizanpaj: SRA Grafik Tasarım Dizgi Merkezi
Strazburg Cad. 45/13 Sıhhiye Ankara
0530 972 32 42 www.dizgimerkezi.com

Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü Yemekhane Binası
Güngören / Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü Yemekhane Binası
Güngören / Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER ..... **V**
ÖN SÖZ ..... **IX**
SİMGELER VE KISALTMALAR ..... **XI**
1. GİRİŞ **1**
1.1. Sporun ve Spor Dallarının Doğuşu 5
1.1.1. Spor Dallarının Sınıflandırılması 6
1.1.1.1. Kapalı Alan (Indoor) Sporları 7
1.1.1.2. Açık Alan (Outdoor) Sporları 8
1.1.1.2.1. Doğa Sporları 10
1.2. Bisikletin İcadı ve Tarihsel Gelişimi 12
1.2.1. Bisiklet Sporunun Tarihsel Gelişimi 14
1.2.2. Bisiklet Sporunun Alt Disiplinleri 15
1.2.2.1. Yol Bisikleti Yarışları 15
1.2.2.2. Pist (Track) Yarışları 16
1.2.2.3. BMX Yarışları 17
1.2.2.4. Cyclocross Yarışları 18
1.2.2.5. Trial Yarışları 18
1.2.2.6. Salon (İndoor) Yarışmaları 19
1.2.2.7. Para-Cycling Yarışları 19
1.2.2.8. Dağ Bisikleti Yarışları 19
1.3. Dağ Bisikleti Sporunun Tarihsel Gelişimi 20
1.3.1. Dağ Bisikleti Yarış Türleri 21
1.3.1.1. Cross-Country (XCO) Yarışları 21
1.3.1.2. Tepe İniş (Downhill) Yarışları 22
1.3.1.3. Cross-Country Maraton Yarışları 22
1.3.1.4. Dörtlü Sprint (Four-cross) Yarışları 23
1.4. Dağ Bisikletinde Sporcuların Fiziksel ve Fizyolojik Özellikleri 23
1.4.1. Dağ Bisikletçilerin Fiziksel Özellikleri 24
1.4.2. Dağ Bisikletçilerin Fizyolojik Özellikleri 28
1.5. Dağ Bisikletinde Sporcuların Performans Analizi 32

1.5.1. Laboratuvar Testleri 33
1.5.1.1. Antropometrik Ölçümler 34
1.5.1.2. Biyomekanik Analizler 35
1.5.1.3. Anaerobik ve Aerobik Performans Testleri 37
1.5.2. Saha Performans Testleri 39
1.6. Araştırmanın Amacı 41
2. DAĞ BİSİKLETİNDE FİZİKSEL VE FİZYOLOJİK PARAMETRELERİN BELİRLENMESİ 41
2.1. Araştırma Yöntemi ve Prosedürü 41
2.2. Araştırma Grubu 41
2.3. Veri Toplama Araçları ve Yöntemi 43
2.3.1. Demografik Bilgiler 43
2.3.2. Fiziksel Aktiviteye Hazır Olma Ölçeği (PAR_Q) 43
2.3.3. Antropometrik Ölçüm ve Hesaplamalar 43
2.3.3.1. Boy Uzunluğu Ölçümü 44
2.3.3.2. Vücut Ağırlığı Ölçümü 44
2.3.3.3. Vücut Kompozisyonunun Analizi 45
2.3.3.4. Deri Kıvrım Kalınlığı Ölçümleri 45
2.3.3.5. Antropometrik Uzunluk Ölçümleri 46
2.3.3.6. Antropometrik Genişlik Ölçümleri 48
2.3.3.7. Antropometrik Çevre Ölçümleri 49
2.3.3.8. Antropometrik Hesaplamalar 51
2.3.4. Fizyolojik Performans Testleri 52
2.3.4.1. Anaerobik Performans (Wingate) Testi 53
2.3.4.2. Aerobik Performans Testi 53
2.3.5. Saha Performans Testleri 55
2.4. Veri Analizi 57
3. BULGULAR 58
3.1. Tanımlayıcı İstatistikler 58
3.2. Fiziksel Özellikler ve Saha Performans Parametrelerinin Analizi 63
3.2.1. Fiziksel Özellikler ve 10 sn Sprint Saha Performans Parametrelerinin Korelasyon Analizi 63

3.2.2. Fiziksel Özellikler ve 1 dk Tırmanış Saha Performans Parametrelerinin Korelasyon Analizi....63
3.2.3. Fiziksel Özellikler ve 4 dk MAP Saha Performans Parametrelerinin Korelasyon Analizi....64
3.2.4. Fiziksel Özellikler ve 20 dk Eşik Saha Performans Parametrelerinin Korelasyon Analizi....65
3.3. Fizyolojik Özellikler ve Saha Performans Parametrelerinin Korelasyon Analizi....66
3.3.1. Anaerobik ve Saha Performans Parametrelerinin Korelasyon Analizi....66
3.3.2. Aerobik ve Saha Performans Parametrelerinin Korelasyon Analizi....66
3.4. Fiziksel Özellikler ve Saha Performans Parametrelerinin Regresyon Analizi....67
3.4.1 Fiziksel Özellikler ve 10 sn Sprint Saha Performans Parametrelerinin Regresyon Analizi....67
3.4.2. Fiziksel Özellikler ve 1 dk Tırmanış Saha Performans Parametrelerinin Regresyon Analizi....68
3.4.3. Fiziksel Özellikler ve 4 dk MAP Saha Performans Parametrelerinin Regresyon Analizi....70
3.4.4. Fiziksel Özellikler ve 20 dk Eşik Saha Performans Parametrelerinin Regresyon Analizi....71
3.5. Fizyolojik Özellikler ve Saha Performans Parametrelerinin Regresyon Analizi....73
3.5.1 Fizyolojik Özellikler ve 10 sn Sprint Saha Performans Parametrelerinin Regresyon Analizi....73
3.5.2 Fizyolojik Özellikler ve 1 dk Tırmanış Saha Performans Parametrelerinin Regresyon Analizi....73
3.5.3. Fizyolojik Özellikler ve 4 dk MAP Saha Performans Parametrelerinin Regresyon Analizi....74
3.5.4. Fizyolojik Özellikler ve 20 dk Eşik Saha Performans Parametrelerinin Regresyon Analizi....74
4. TARTIŞMA....74
4.1. Fiziksel Özelliklerin Değerlendirilmesi....75
4.2. Fizyolojik Özelliklerin Değerlendirilmesi....82

4.3. Saha Performans Parametrelerinin Değerlendirilmesi.....86
4.4. Korelasyon Analizi Sonuçlarının Değerlendirilmesi.....89
4.5. Regresyon Analizi Sonuçlarının Değerlendirilmesi.....94
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....96
KAYNAKLAR.....101
EKLER.....113
Ek-1. Etik Kurul Onayı.....113
Ek-2. Laboratuvar Kullanım İzin Yazısı.....115
Ek-3. Bilimsel Araştırma Projeleri (BAP) Kabul Yazısı.....117
ÖZGEÇMİŞ.....118

KAYNAKLAR

ABBISS CR, ROSS ML, GARVICAN LA, ROSS N, POTTGIESSER T, GREGORY J, MARTIN DT (2013). The distribution of pace adopted by cyclists during a cross-country mountain bike World Championships. *J Sports Sci*, **31(7):** 787-794.

AHREND MD, SCHNEEWEISS P, MARTUS P, NIESS AM, KRAUSS I (2018). Predictive ability of a comprehensive incremental test in mountain bike marathon. *BMJ Open Sport & Exercise Medicine,***0(e000293):** 1-8. doi:10.1136/bmjsem-2017-000293

AKÇA F (2014). Prediction of rowing ergometer performance from functional anaerobic power, strength and anthropometric components. *J Hum Kinet,* **41(1):** 133-142.

AKKAYA AD, MANSUR AT (2005). Yüzme havuzlarından kaynaklanan deri infeksiyonları ve dermatozlar. *Türkderm*, **39(3):** 170-175.

ALLEN H, COGGAN AR (2006). Training and Racing with a Power Meter. Boulder: VeloPress. s.:122-126.

ALPMAN C (1972). Eğitim Bütünlüğü İçinde Beden Eğitim ve Çağlar Boyu Gelişimi. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.

AMERICAN COLLEGE OF SPORTS MEDİCİNE (2013). ACSM's Health-Related Physical Fitness Assessment Manual. Baltimore: *Lippincott Williams & Wilkins*.

AMMAN T, AYKORA E, TEKİN G, KILIÇ M (2010). Açık ve kapalı alan rekreasyoncularının denetim odağı ve benlik tasarımı açısından karşılaştırılması. *Türkiye Kickboks Federasyonu Spor Bilimleri Dergisi*, **2(2):** 1-13.

ARAS D, AKALAN C (2016). Sport climbing as a means to improve health-related physical fitness parameters, **56(11):** 1304-1310.

ARDAHAN F, LAPA TY (2011). Açık alan rekreasyonu: Bisiklet kullanıcıları ve yürüyüşçülerin doğa sporu yapma nedenleri ve elde ettikleri faydalar. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, **8(1):** 1327-1341.

ARDAHAN F (2012). Life satisfaction and emotional intelligence of participants/nonparticipants in outdoor sports: Turkey case. *Procedia - Social and Behavioral Sciences,* **62:** 4-11.

ASLAN Z (1993). Sanayileşme ve kentleşmenin doğada rekreasyon faaliyetlerine duyulan gereksinimi arttırıcı etkisi. *Ekoloji: Çevre Dergisi*, **8:** 22-24.

ASTRAND PO, RODAHL K (1977). Textbook of Work Physiology. New York: McGraw-Hill. s.:333–365.

AUSTRALIAN SPORTS COMMISSION (2010). Participation in exercise, recreation and sport survey. *Annual report*, *2010*.

AYDIN CG (2014). Sporcularda D vitamininin etkileri. *Spor Hekimliği Dergisi*, **49(3):** 111-122.

AYDİLEK B, SARIÇİÇEK C (2017). Ortaöğretim Spor Lisesi Bireysel Sporlar Bisiklet Ders Kitabı. Ankara: MEB.

BALTZOPOULOS V, GLEESON NP (2001). Neuromuscular Aspects of Movement. In: ESTON R, REILLY T (Eds.), *Kinanthropometry and Exercise Physiology Laboratory Manual. Tests, Procedures and Data (2nd Ed.), Volume 2: Exercise Phyiology*. London: Rouledge. s.: 1.

BARON R (2001). Aerobic and anaerobic power characteristics of off-road cyclists. *Med Sci Sports Exerc*, **33(8):** 1387-1393.

BOTELLA J, SARABIA JM, GUILLÉN S, LÓPEZ-GRUESO R, HÄKKİNEN K, SABIDO R (2016). Addition of strength training to off-roadcyclists training. A pilot study. *J Sci Cycling*, **5(3):** 3-10.

BREIVIK G (1999). Empirical Studies of Risk Sport. Oslo: Norwegian School of Sport Sciences.

BREIVIK G (2010). Trends in adventure sports in a post-modern society. *Sport in Society,* **13(2):** 260-273.

BROWN LE, WHITEHURST M (2000). Isokinetics In Human Performance. Champaign, IL: Human Kinetics.

BURR JF, DRURY CT, IVEY AC, WARBURTON DE (2012). Physiological demands of downhill mountain biking. *J Sports Sci*, **30(16):** 1777-1785.

CANGLEY P, PASSFİELD L, CARTER H, BAİLEY M (2011). The effect of variable gradients on pacing in cycling time-trials. *Int J Sports Med*, **32(02):** 132-136.

CARMICHAEL RD, HEİKKİNEN DJ, MUL-LİN EM, MCCALL NR (2017). Physiological response to cyclocross racing. *Sport Exerc Med Open J*, **3(2):** 74-80.

CARTER JEL, ROSS WD, AUBRY SP, HEBBELINCK M, BORNS J (1982). Anhtropometry of Montreal Olympic athletes. *Med Sport,* **16:** 25-52.

CERRAH AO, ERTAN H, SOYLU AR (2010). Spor bilimlerinde elektromiyografi kullanımı. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi,* **8(2):** 43-49.

CHEUNG SS, ZABALA M (2017). Cycling Science. Champaign, IL: Human Kinetics.

COSTA VP, DE-OLIVEIRA FR (2008). Physiological variables to predict performance in cross-country mountain bike races. *JEPonline*, **11(6):** 14-24.

CREGO R (2003). Sports and Games of the 18th and 19th Centuries. London: Greenwood Press.

DAVISON RCR, VAN SOMEREN KA, JONES AM (2009). Physiological monitoring of the Olympic athlete, *J Sports Sci*, **27(13):** 1433-1442.

DEMİRHAN G (2003). Boş Zamanları Değerlendirme Paneli. 1. Gençlik Boş Zaman ve Doğa Sporları Sempozyumu, 246-272, Ankara.

DROBNIC F, HAAHTELA T (2005) The role of the environment and climate in relation to outdoor and indoor sports. *Respir Monogr*, **33:** 35-47.

DUNNING E, MALCOLM D, WADDİNGTON I (2004). Sport Histories: Figurational Studies in the Development of Modern Sports. London: Routledge.

EISENMANN JC, MALINA RM (2000). Body Size and Endurance Performance. In: SHEPHARD RJ, ASTRAND P-O (Eds), *Endurance in Sport. Volume II of The Encyclopaedia of Sports Medicine*. London: Blackwell Science Ltd. s.:37-38.

ESTON R, HAWES M, MARTIN A, REILLY T (2009). Human Body Composition, In: *Kinanthropometry and Exercise Physiology Laboratory Manual: Tests, Procedures and Data (3th Ed.): Volume 1: Anthropometry*. ESTON R, REILLY T (Eds.) New York: Routledge.

ERSÖZ G, KOZ M, GÜNDÜZ N (1997). Aerobik kapasitenin ölçümünde kullanılan iki farklı submaksimal bisiklet ergometresi test yönteminin karşılaştırılması. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, **2(3):** 1-8.

FARIA EW, PARKER DL, FARIA IE (2005). The science of cycling: Physiology and training – Part 1. *Sports Med,* **35(4):** 285-312.

FOLEY JP, BIRD SR, WHITE JA (1989). Anthropometric comparison of cyclists from different events. *Br J Sports Med*, **23(1):** 30-33.

FORESTER J (1993). Effective Cycling. London: MIT Press.

FREITAG DR (1979). History of wheels for off-road transport. *Journal of Terramechanics,* **16(2):** 49-68.

GAGNON RJ, STONE GA, GARST BA, ARTHUR-BANNİNG S (2016). Competition climbing: From leisure pursuit to lifestyle sport. *Journal of Unconventional Parks, Tourism & Recreation Research (JUPTRR)*, ***6*(1):** 2-12.

GARDNER AS, STEPHENS S, MARTIN DT, LAWTON E, LEE H, JENKINS D (2004). Accuracy of SRM and powertap power monitoring systems for bicycling. *Med Sci Sport Exerc*, **36(7):**1252–1258.

GOGING S, MULLINS V (2000). Body Composition of Endurance Performer. In: SHEPHARD RJ, ASTRAND P-O (Eds), *Endurance in Sport. Volume II of The Encyclopaedia of Sports Medicine*. London: Blackwell Science Ltd. s.:349-352.

GREGOR RJ, CONCONI F (2008). Handbook of Sports Medicine and Science, Road Cycling. London: Blackwell Science.

GREGORY J, JOHNS DP, WALLS JT (2007). Relative vs. absolute physiological measures as predictors of mountain bike cross-country race performance. *J Strength Cond Res*, **21(1):** 17-22.

GÜROL B, YILMAZ İ (2013). İzokinetik kuvvet antrenmanı. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, **11(1):** 1-11.

HALLIDAY TM, PETERSON NJ, THOMAS JJ, KLEPPINGER K, HOLLIS BW, LARSON-MEYER DE (2011). Vitamin D status relative to diet, lifestyle, injury, and illness in college athletes. *Med Sci Sports Exerc,* **43(2):** 335-343.

HANLON TW (2009). The Sports Rules Book. Champaign, IL: Human Kinetics.

HELENIUS I, HAAHTELA T (2000). Allergy and asthma in elite summer sport athletes. *Journal of Allergy and Clinical Immunology*, **106(3):** 444-452.

HERLIHY DV (2004). Bicycle: The History. London: Yale University Press.

HUMPEL N, OWEN N, LESLIE E (2002). Environmental factors associated with adults' participation in physical activity: a review. *Am J Prev Med*, **22(3):** 188–199.

HURST HT, ATKINS S (2006). Power output of field-based downhill mountain biking. *J Sport Sci,* **24(10):** 1047-1053.

HURST HT, SWARÉN M, HÉBERT-LOSIER K, ERICSSON F, SINCLAIR J, ATKINS S, HOLMBERG HC (2012). Influence of course type on upper body muscle activity in elite cross-country and downhill mountain bikers during off road downhill cycling. *Journal of Science and Cycling*, **1(2):** 2-9.

IOC; INTERNATIONAL OLYMPIC COMMITTE), (2017). Cycling Track.Erişim: [https://www.olympic.org/cycling-track]. Erişim Tarihi: 01. Aralık. 2017.

IMPELLIZZERI F, SASSI A, RODRIGUEZ-ALONSO M, MOGNONI P,MARCORA S (2002). Exercise intensity during off-road cycling competitions. *Med Sci Sports Exerc*, **34(11):** 1808–1813.

IMPELLIZZERI FM, MARCORA SM, RAMPININI E, MOGNONI P,SASSI A (2005). Correlations between physiological variables and performance in high level cross country off road cyclists. *Br J Sport Med,* **39(10):** 747-751.

IMPELLIZZERI FM, MARCORA SM (2007). The physiology of mountain biking. *Sports Med,* **37(1):** 59-71.

IMPELLIZZERI FM, EBERT T, SASSI A, MENASPA P, RAMPININI E, MARTIN DT (2008). Level ground and uphill cycling ability in elite female mountain bikers and road cyclists. *Eur J Appl Physiol,* **102:** 335-341.

INBAR O, BAR-OR O, SKİNNER JS (1996). The Wingate Anaerobic Test. Champaign, IL: Human Kinetics.

INOUE A, SA FILHO AS, MELLO FC, SANTOS TM (2012). Relationship betwween anaerobic cycling tests and mountain bike cross-country performance. *J Strength Cond Res*, **26(6):** 1589-1593.

ISAK; International Society for the Advancement of Kinanthropometry (2001). International Standards of Anthropometric Assessments. Sidney: ISAK. s.:3-116.

JINNA S, ADAMS BB (2013). Ultraviolet radiation and the athlete: risk, sun safety, and barriers to implementation of protective strategies. *Sports Med*, ***43*(7):** 531-537.

KALAYCI Ş (2010). SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri. Ankara: Asil Yayın Dağıtım. s.: 116.

KILINÇ F, BOYRAZ C (2017). Sezon başı milli dağ bisikletçisine uygulanan kombine (kuvvet/mesafe/ınterval) antrenmanların kuvvet, dayanıklılık, nabız ve laktik asit değerleri üzerine etkisinin incelenmesi. *Spor Hekimliği Dergisi,* **52(ek sayı 1):** 56.

KIRKWOOD LA, INGRAM LA, CUNNINGHAM J, MALONE E, FLORIDA-JAMES GD (2017). Physiological characteristics and performance in elite vs non-elite enduro mountain biking. *Journal of Science and Cycling,* **6(2):** 13-21.

KOÇAK F, BALCI V (2010). Doğada yapılan sportif etkinliklerde çevresel sürdürülebilirlik. *Ankara Üniversitesi Çevrebilimleri Dergisi,* **2(2):** 213-222.

KOÇAK F, KILINÇ F, KARABULAK A, ALP M (2015). Sezon içi yıldız dağ bisikletçilerine uygulanan mukavemet, tırmanış ve interval antrenmanlarının fiziksel, fizyolojik ve biyomotorik performansları üzerine etkisi. *Beden Egitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, **9 (Özel Sayı):** 1-9.

KONTER E (2008). Eylemde Bulunan Bir Varlık Olarak İnsan Neden Oynar?. *İzmir: Kanyılmaz Matbaası*.

KOŞAR ŞN, HAZIR T (1994). Wingate anaerobik güç testinin güvenirliği. *Spor Bilimleri Dergisi*, **4(7):** 21-30.

KOVALESKI JE, HEITMAN RJ (2000). Testing and training the lower extremity. In: *Isokinetcs in Human Performance.* Ed.: Brawn LE, USA: Human Kinetics.

KURT S (2012). Spor Salonu Tasarımı: Prof. Dr. Ahmet Taner Kışlalı Spor Salonu. Vancouver: MidTownPress.

KYLE DG (2015). Sport and Spectacle In The Ancient World (2nd. Ed). New York: John Wiley & Sons, Inc.

LEE H, MARTİN DT, ANSON J.M, GRUNDY D,HAHN AG (2002). Physiological characteristics of successful mountain bikers and professional road cyclists. *J Sport Sci,* **20(12):** 1001-1008.

LION A, GAUCHARD GC, DEVITERNE D, PERRIN PP (2009). Differentiated influence of off-road and on-road cycling practice on balance control and the related-neurosensory organization. *Journal of Electromyography and Kinesiology*, **19(4):** 623-630.

LIPOŃSKİ W (2003). World Sport Encyclopedia. Canada: MBI Pub.

LOUIS J, BILLAUT F, BERNAD T, VETTORETTI F, HAUSSWIRTH C, BRISSWALTER J (2013). Physiological demands of a simulated BMX competition. *Int J Sport Med*, **34(6):** 491-496.

MACDERMID PW, EDWARDS AM (2010). Influence of crank length on cycle ergometry performance of well-trained female cross-country mountain bike athletes. *Eur JAppl Physiol*, **108(1):** 177-182.

MACDERMID PW, MORTON RH (2011). A longitudinal analysis of start position and the outcome of World Cup cross-country mountain bike racing. *J Sports Sci*, **30(2):** 175–182.

MACDERMID PW, STANNARD S (2012). Mechanical work and physiological responses to simulated cross country mountain bike racing. *J Sports Sci*, **30(14):** 1491-1501.

MACRAE HH, HISE KJ, ALLEN PJ (2000). Effects of front and dual suspension mountain bike systems on uphill cycling performance. *Medicine and science in sports and exercise*, **32(7):** 1276-1280.

MAFFULLI N, CAINE DJ (2005). Epidemiology of pediatric sports injuries: Team sports. *Med Sport Sci,* **49:** 140–169.

MAHÉ E, BEAUCHET A, DE PAULA CORREA M, GODIN-BEEKMANN S, HAEFFELIN M, BRUANT S, FAY-CHATELARDF, JÉGOU F, SAIAG P, AEGERTER P (2011). Outdoor sports and risk of ultraviolet radiation-related skin lesions in children: evaluation of risks and prevention. *Br J Dermatol*, **165(2):** 360-367.

MARTIN DT, SCIFRES JC, ZIMMERMAN SD, WILKINSON JG (1994). Effect of Interval training and a taper on cycling performance and isokinetic leg strength. *Int J Sports Med*, **15(8):** 485-491.

MCCURDY LE, WINTERBOTTOM KE, MEHTA SS, ROBERTS JR (2010). Using nature and outdoor activity to improve children's health. *Curr Probl Pediatr Adolesc Health Care*, **40(5):** 102-117.

MCLEAN BD, PARKER AW (1989). An anthropometric analysis of elite Australian track cyclists, *J Sports Sci,* **7(3):** 247-255.

MILLER MC, MACDERMİD PW (2005). Predictive validity of critical power, the onset of blood lactate and anaerobic capacity for cross-country mountain bike race performance. *Sport Exerc Med Open J*, **1(4):** 105-110.

MILLER MC, MOIR LM, SATANNARD SR (2014). Validity of using functional threshold power and intermittent power to predict cross-country mountain bike race outcome. *J Sci Cycling*, **3(1):** 16-20.

MILLET GP, TRONCHE C, FUSTER N, BENTLEY DJ, CANDAU R (2003). Validity and reliability of the Polar S710 mobile cycling powermeter. *Int J Sports Med*, **24(3):** 156-161.

MISJUK, M, RANNAMA I, NIGLAS E (2013). Relationship between lower limb isokinetic strength and 60m sprint running time. *Lase J Spost Sci*, **4(2):** 159-167.

MITCHELL JH, HASKELL WL, SNELL P, VAN CAMP SP (2005). Classification of sports. *Journal Am Coll Cardio*, **45(8):** 1364-1367.

MÜNİROĞLU S, ÖZEN. (2017). Sporda Yetenek Seçimi ve Yönlendirme. Ankara: Akademisyen Yayıncılık.

NIEMAN D (2011). Exercise Testing and Prescription: A Health-Related Approach. New York: McGraw-Hill Companies Inc. s.: 200.

NIMMERICHTER A, WILLIAMS CA (2015). Comparison of power output during ergometer and track cycling in adolescent cyclists. *J Strength Cond Res*, **29(4):** 1049-1056.

NIMMERICHTER A, WİLLİAMS C, BACHL N, ESTON R (2010). Evaluation of a field test to assess performance in elite cyclists. *Int J Sport Med*, **31(03):** 160-166.

NOVAK AR, DASCOMBE BJ (2014). Physiological and performance characteristics of road, mountain bike and BMX cyclists. *J Sci Cycl*, **3(3):** 9–16.

ÖZKAN A, KÖKLÜ Y, ERSÖZ G (2010). Wingate anaerobik güç testi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, **7(1):** 207-224

PERRIN DH (1993). Isokinetic Exercise and Asesment. USA: Human Kinetics Publishers.

PHYSICAL ACTIVITY COUNCIL (2012). The Physical Activity Council annual study tracking sports, fitness and recreation participation in the USA. Erişim:[http://www.physicalactivitycouncil.com/PDFs/2012PacReport.pdf] Erişim Tarihi: 12. Ocak. 2018.

PINOT J, GRAPPE F (2010). The 'Power Profile' for determining the physical capacities of a cyclist. *Computer Methods in Biomechanics and Biomedical Engineering*, **13(S1)**: 103-104.

PRINS L, TERBLANCHE, E, MYBURGH KH (2007). Field and laboratory correlates of performance in competitive cross-country mountain bikers. *J Sport Sci*, **25(8):** 927-935.

RANNAMA I, PORT K, BASKIN K, ZILMER K, ROOSALU M, BAZANOV B (2013a). Isokinetic muscle strength and short term cycling power of road cyclists. *J Hum Sport Exerc,* **8(2):** 19-29.

RANNAMA I, BASKIN K, ROOSALU M, PORT K, KUNITSON V (2013b). Comparison of lower limb isokinetic muscle performance between road cyclists and middle distance runners. *LASE Journal Of Sport Scıence,* **4(2):** 147-158.

RANNAMA I, PORT K, BAZANOV B, PEDAK K (2015). Sprint cycling performance and asymmetry. *J Hum Sport Exerc,* **10(1):** 247-258.

RATAMESS NA, BELLER NA, GONZALEZ AM, SPATZ GE, HOFFMAN JR, ROSS RE, FAIGENBAUM AD, KANG J (2016). The effects of multiple-joint isokinetic resistance training on maximal isokinetic and dynamic muscle strength and local muscular endurance. *J Sports Sci Med*, **15(1):** 34-40.

REPLOGLE M (1992). Bicycles and cycle-rickshaws in Asian cities: issues and strategies. *Transportation Research Record*, **1372:** 76-84.

RITCHIE A (1999). The origins of bicycle racing in England: Technology, entertainment, sponsorship and advertising in the early history of the sport. *J Sport Hist*, **26(3):** 489-520.

ROSSI L, CANDELÁRİA VKCG, GOMES SP (2010). Anthropometric and nutritional profile of male mountain bikers. *Brazilian Journal of Biomotricity*, **4(3):** 180-189.

RYLANDS L, ROBERTS SJ (2014). Relationship between starting and finishing position in World Cup BMX racing. *International Journal of Performance Analysis in Sport,* **14(1):** 14-23.

SÁNCHEZ-MUÑOZ C, MUROS JJ, ZABALA M (2018). World and olympic mountain bike champions' anthropometry, body composition and somatotype. *J Sports Med Phys Fitness,* **58(6):** 843-851.

SALOME LR (2012). Indoorising the outdoors: Lifestyle sports revisited. PhD Thesis, Utrecht University, Netherlands.

SCANLON T (1988). Combat and Contest: Athletic Metaphors for Warfare in Greek Literature," in: S. J. Bandy (ed.), *Coroebus Triumphs: The Alliance of Sports and the Arts*, s.:230-244.

SCHMIDT A (2014a). Competitive Cycling (2nd Ed.). Auckland: Meyer & Meyer Sport. s.:17-37.

SCHMIDT A (2014b). Mountain Bike Training (2nd Ed.). Maidenhead: Meyer & Meyer Sport. s.:17-43.

SEWALL KA, FERNHALL B (1995). Physiological characteristics and their relationship to performance in off-road cycling, *Sports Medicine, Training and Rehabilitation: An International Journal*, **6(2):** 89-95.

SHULER FD, WINGATE MK, MOORE GH, GIANGARRA C (2012). Sports health benefits of vitamin D. *Sports Health*, **4(6):** 496-501.

SMEKAL G, VON DUVILLARD SP, HÖRMANDINGER M, MOLL R, HELLER M, POKAN R, BACHARACH DW, LEMURA LM, PAUL A (2015). Physiological demands of simulated off-road cycling competition. *J Sport Sci Med*, **14:** 799–810.

SMITH MF, DAVISON RC, BALMER J, BIRD SR (2001). Reliability of mean power recorded during indoor and outdoor self-paced 40 km cycling timetrials. *Int J Sports Med*, **22(4):** 270–274.

SPERLICH B, ACHTZEHN S, BUHR M, ZINNER C, ZELLE S, HOLMBERG HC (2012). Salivary cortisol, heart rate, and blood lactate responses during elite downhill mountain bike racing. *Int J Sports Physiol Perform*, *7***(1):** 47-52.

STAPELFELDT B, SCHWIRTZ A, SCHUMACHER YO, HILLEBRECHT M (2004). Workload demands in mountain bike racing. *Int J Sport Med,* **25(4):** 294–300.

THOMAS S, READING I, SHEPHARD RJ (1992). Revision of the physical activity readiness questionnaire (PAR-Q). *Can J Sport Sci*, **17(4):** 338–345.

THOMPSON WR (2015). Worldwide survey of fitness trends for 2016: 10th Anniversary Edition. *ACSM's Health & Fitness Journal,* **19(6):** 9-18.

THORNES JE (1977). The effect of weather on sport. *Weather*, **32(7):** 258-268.

TOMLINSON A, RAVENSCROFT N, WHEATON B, GILCHRIST P (2005). Lifestyle: An agenda for research. London: Sport England.

TOPRAKLI M, KILINÇ F (2017). Elit dağ bisikletçilerine sezon başı performans analizine bağlı uygulanan antrenmanların performans düzeylerine etkilerinin araştırılması. *Spor Hekimliği Dergisi,* **52(ek sayı 1):** 46.

TÜTÜNCÜ Ö, KUŞLUVAN Z (1997). Çevre sorunlarının doğada rekreasyon faaliyetlerine duyulan gereksinimi artırıcı etkisi. *Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi*, **8(1-2):** 9-11.

UCI (Union Cycliste International). (2016). 2016 annual report.Erişim:[http://www.uci.ch/mm/Document/News/News/18/29/65/2016_Annual_Report_website_English.pdf]. Erişim Tarihi: 1. Aralık. 2017.

UCI (Union Cycliste Internationale). (2017a). Rules and Regulations [online versiyon 01.01.2017].Erişim:[http://www.uci.ch/mm/Document/News/Rulesandregulation/17/29/73/4MTB-E-1.01.2017_English.pdf]. Erişim Tarihi: 28. Ocak 2017.

UCI (Union Cycliste Internationale). (2017b). About Track. Erişim:[http://www.uci.ch/track/about/]. Erişim Tarihi: 03. Aralık 2017.

UCI (Union Cycliste Internationale). (2017c). About Track. Erişim:[http://www.uci.ch/ trials/about/]. Erişim Tarihi: 03. Aralık 2017.

VAN BOTTENBURG M, SALOME L (2010). The indoorisation of outdoor sports: an exploration of the rise of lifestyle sports in artificial settings. *Leisure Studies*,**29(2):**143-160.

VOGT S, HEINRICH L, SCHUMACHER YO, BLUM A, ROECKER K, DICKHUNT HH, SCHMIT A (2006). Power output during stage racing in professional road cycling. *Med Sci Sports Exerc*, **38(1):** 147–151.

WAGG S (2011). Myths and Milestones in the History of Sport. Hampshire: Palgrave Macmillan.

WELBERGEN E, CLIJSEN LPVM (1990). The influence of body position on maximal performance in cycling. *Eur J Appl Physiol*, **61(1-2):** 138-142.

WHEATON B (2013). The Cultural Politics of Lifestyle Sports. Canada: Routledge.

WHITT FR, WILSON DG (1982). Bicycling Science (2nd Ed) London: MIT Press.

WHO; WORLD HEALTH ORGANİZATION (1995). Protection Against Exposure to Ultraviolet Radiation. Geneva: WHO/EHC/UNEP.

WILBER RL, ZAWADZKİ KM, KEARNEY JT, SHANNON MP, DISALVO D (1997). Physiological profiles of elite off-road and road cyclists. *Med Sci Sports Exerc*, **29(8):** 1090-1094.

WILSON DG, PAPADOPOULOS J,WHITT FR (2004). *Bicycling Science*. Cambridge, MA: MIT Press.

WINTER EM, JONES AM, DAVİSON RCR, BROMLEY PD, MERCER TH (2007). Sport and Exercise Physiology Testing Guidelınes: The British Association of Sport and Exercise Sciences Guide, Volume II: Exercise and Clinical Testing. London: Routledge. s.:216-218.

WIRNITZER KC, KORNEXL E (2008). Exercise intensity during an 8-day mountain bike marathon race. *Eur J Appl Physiol*, **104:** 999–1005.

WOZNIAK TİMMER, C. A. (1991). Cycling biomechanics: a literature review. *Journal of Orthopaedic & Sports Physical Therapy*, **14(3):** 106-113.

YILDIZ SA (2012). Aerobik ve anaerobik kapasitenin anlamı nedir?. *Solunum Dergisi,***14:** 1-8.

YOUNG CC (2002). Extreme sports: injuries and medical coverage. *Curr Sports Med Rep*, 1(5): 306-311.

SİVİL ERDEMİN PEŞİNDE BİR ÜÇLEME

UYUM
AHLÂK
SESLİLİK

Emine ŞENER

EFEAKADEMİ
YAYINLARI

Sivil Erdemin Peşinde Bir Üçleme
UYUM - AHLÂK - SESLİLİK
Emine ŞENER

ISBN: 978-605-2308-72-1

1. Baskı: Ekim 2019

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir. EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI

ŞENER, Emine
Sivil Erdemin Peşinde Bir Üçleme / Uyum - Ahlâk - Seslilik
1. Basım, 140 + XII s., 135 x 195 mm.
Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. Örgütsel Davranış, 2. Yönetim Felsefesi, 3. Çalışma Ahlâkı

Dizgi / Mizanpaj: SRA Grafik Tasarım Dizgi Merkezi
Strazburg Cad. 45/13 Sıhhiye Ankara
0530 972 32 42 www.dizgimerkezi.com

Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü Yemekhane Binası
Güngören / Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü Yemekhane Binası
Güngören / Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

BÖLÜM I
Örgütlerde Uyum Üzerine 11

BÖLÜM II
Örgütlerde Ahlâk Üzerine 35

BÖLÜM III
Örgütlerde Seslilik Üzerine 49

BÖLÜM IV
Örgütlerde Uyum Ahlâk ve Seslilik İlişkisi Üzerine 61

BÖLÜM V
Çalışma Ahlâkı ve Seslilik Üzerine Nicel Bir Çalışma 83

SON SÖZ 119

KAYNAKÇA 123

EKLER 137

KAYNAKÇA

Adî, Y. İ. (2013). *Tehzibü'l- Ahlak.* İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı.

Adorno, T. (2003). *Orotitaryen Kişilik Üstüne Niteliksel İdeoloji İncelemesi.* İstanbul: Om Yayınevi.

Akbaş, B., Sezer, H. N., & Gül, M. K. (2017). Türkiye'deki "Sosyal Uyum" Araştırmalarının İçerik Analizi. *IV th International Eurasian Educational Research Congress Bildiri Özetleri Kitabı* (s. 1991-1992). Denizli: Pamukkale Üniversitesi.

Akın, A., Şaylıkay, M., Bıyan, M., & Bozacı, İ. (2016). The Effect Of Islamic Work Ethic On Alienation. *Eurasian Academy of Sciences Social SciencesJournal*, 1: 286-299.

Akot, B. (2015). İslam Ahlâkıyla Ahlâklanmanın İmkanı Üzerine. *ADAM AKADEMİ*, 5(2), 47-60.

Aktan, C. C. (2015). Organizasyonlarda Yanlış Uygulamalara Karşı Bir Sivil Erdem, Ahlaki Tepki ve Vicdani Red Davranışı: Whistleblowing. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi* , 7(2), 19-36.

Alatlı, A. (2014). *Bize Yön Veren Metinler II.* İstanbul: Melisa Matbaacılık.

Alayoğlu, N., Öztürk, A., & Babacan, O. (2012). Üniversite Öğrencilerinin İş Ahlâkı Algısı ile Özel Sektör ve Kamu Çalışanlarının İş Ahlâkı Uygulamalarının Karşılaştırılması. *İş Ahlâkı Dergisi*, 7-35.

Ali, A. (1988). Scaling an Islamic Work Ethic. *The Journal of Social Psychology, 128(5), 575–583.*

Altıntaş, M. (2019). *Örgütsel Sağlık ve Erdemli Raporlama (Whistleblowing) Arasındaki İlişkisnin İncelenmesi: Eğitim ve Sağlık Kuruluşları Örneği.* Kırşehir: Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.

Anderson, J. (2018). The Ethics of Silence: Does Conflict of İnterest Explain Employee Silence? *Healthcare Management Forum*, 31(2), 66-68.

Arda, B. (2011). *Araştırma ve Bilim Etiği Açısından Neredeyiz? (Der.:- Serap Şahinoğlu, Kumru Arapgirlioğlu, Hürkan Çelebi, Yaman Örs) Bilimden Falsefe Akademik Bir Çevrenin Serüveni. Bilim ve Bilimsel Felsefe Çevresi.* İstanbul: Bilim ve Gelecek Kitaplığı.

Aristo. (2010). *Politika.* İstanbul: Remzi Kitabevi.

Aronson, E., Wilson, T. D., & Akert, R. M. (2012). *Sosyal Psikoloji.* (O. Gündüz, Çev.) İstanbul: Kaknüs Yayınları.

Arslan, M. (2003). Türkiye'de İslam ve Çalışma Ahlâkı Değerleri. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 7-21.

Avcıoğlu, G. Ş. (2014). Sosyal Bilimlerde İnternet Anketi Uygulamaları: Cevaplama Oranı, Veri Kalitesi, Örneklem Sorunları. *International Journal of Human Sciences*, 11(2), 89-113.

Bağcı, B. (2018). Birey-Örgüt Uyumunun İş Tatmini Üzerine Etkisi: Sağlık Kurumlarında Bir Araştırma. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(4), 307-328.

Bauman, Z. (2010). *Sosyolojik Düşünmek.* İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Bayramlık, H., Bayık, M. E., & Güney, G. (2015). Kişi-Örgüt Uyumunun İş Tatmini Üzerine Etkisi: Ankara İlinde İş Makineleri Sektörü İşgörenleri Üzerinde Bir Uygulama. *Science Journal of Turkish Military Academy*, 25(2),1-28.

Bellezza, S., Gino, F., & Keinan, A. (2014). The Red Sneakers Effect: Inferring Status and Competence from Signals of Nonconformity. *Journal Of Consumer Research*, 41, 35-54.

Bertrand, A. (2001). *Ahlak Felsefesi.* Ankara: Çeviren: Salih Zeki, Akçağ Basım Yayım.

Bora, T., & Koçak, K. (2016). *Ocak ve Zanaat, Pierre Bourdieu Derlemesi.* İstanbul: İletişim Yayınları.

Bourdieu, P. (2016). *Sosyoloji Meseleleri.* Ankara: Heretik Yayınları.

Bowling, N. A. (2010). Effects of Job Satisfaction and Conscientiousness on Extra-Role Behaviors. *Journal of Business and Psychology*, 25 (1), 119-130.

Büyüköztürk, Ş. (2002). Faktör Analizi: Temel Kavramlar Ve Ölçek Geliştirmede Kullanımı. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 32, 470-483.

Camus, A. (2015). *Sisifos Söyleni.* 29. Baskı. İstanbul: Can Yayınları.

Chatman, J. A. (1991). Matching People and Organizations: Selection and Socialization in Public Accounting Firms. *Administrative Science Quarterly*, 36(3), 459-484.

Cioran, E. (2016). *Çürümenin Kitabı.* İstanbul: Metis Yayınları.

Coşkun, H., & Armutcuoğlu, G. U. (2014). Ortak Aklın Devre Dışı Kaldığı Grup Düşünme İçin Önleyici Teknikler: Son Bulgular Işığında Değerlendirme. *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 4 (1), 41-63 .

Çalık, T. (2003). İşgörenlerin Örgüte Uyumu Örgütsel Sosyalleşme. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(2), 163-177.

Çavuş, M. F., & Gökçen, A. (2015). İslami Çalışma Ahlakı ve Üretkenlik Karşıtı Davranışlar. *23. Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi Bildiriler Kitabı, Cilt I* (s. 475-478). Muğla: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi.

Çelik, İ. T. (2008). *Kültürün Çalışma Ahlakı Üzerine Etkisi* . Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.

Çiçek, I., Evcimen, İ. V., & Biçer, İ. H. (2018). Örgütsel Bağlamda Uyum Metodolojisi. *Yönetim ve Ekonomi: Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 25(3), 757-785.

Çinemre, S. (2014). Kohlberg'in Ahlâk Gelişim Teorisine Yönelik Bazı Eleştiriler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 12(28), 69-99.

Davey, G. (2014). *Uygulamalı Psikoloji, Çeviren: Arzu Tüfekçi.* İstanbul: İstanbul Ticaret Üniversitesi Yayınları.

Demir, Ö. (2013). *İktisat ve Ahlak.* Ankara: Liberte Yayınları.

Deutsch, M., & Gerard, H. B. (1955). A study of Normative and Informational Social Influences Upon Individual Judgment. *The Journal of Abnormal and Social Psychology*, 51(3), 629-636.

Dinçer, Ö. (2019). *Siyasetnamaleri Yeniden Okumak Bir Yönetim Bilimcinin Gözüyle Geleneksel Siyasi Düşünce.* İstanbul: Klasik Yayınları.

Dowding, K. M., & John, P. (2012). *Exits, Voices And Social İnvestment: Citizens' Reaction To Public Services.* Cambridge, New York: Cambridge University Press.

Dyne, L. V., & LePine, J. A. (1998). Helping and Voice Extra-Role Behaviors: Evidence of Construct and Predictive Validity. *The Academy of Management Journal*, 41(1), 108-119.

Dyne, L. V., Ang, S., & Botero, I. C. (2003). Conceptualizing Employee Silence and Employee Voice as Multidimensional Constructs. *Journal of Management Studies*, 40(6), 1359-1392.

Elsetouhi, A. M., Hammad, A. A., & Nagm, A.-E. A. (2018). Perceived Leader Behavioral Integrity and Employee Voice in Smes Travel Agents: The Mediating Role of Empowering Leader Behaviors. *Tourism Management* , 65,100-115.

Erken, B. (2015). Çalışma Ahlakının Örgütsel Vatandaşlık Davranışı Üzerine Etkisi ve Bir Uygulama. *Bilecik Üniversitesi Doktora Tezi*.

Fahri, M. (2018). *İslam Ahlak Teorileri.* 4. Baskı, İstanbul: Litera Yayıncılık.

Farzadnia, S. (2012). Conceptualizing the Nexus between Employee Voice and Participation and Ethical Decision Making. *Chalmers University Of Technology Master's Thesis in Master Degree Program, Quality and Operations Management*, Sweden.

Ferrell, O., Gresham, L. G., & Fraedrich, J. (1989). A Synthesis of Ethical Decision Models for Marketing. *Journal of Macromarketing*, 9(2).

Feten, M. H. (2016). *Çalışma Ahlâkını Etkileyen Faktörler.* Isparta: Yüksek Lisans Tezi.

Freedman, J., Sears, D., & Carlsmith, J. (2003). *Sosyal Psikoloji.* Ankara: çev.: Ali Dönmez. 4. Baskı, İmge Kitabevi.

Fromm, E. (2016). *İnsandaki Yıkıcılığın Kökenleri Şiddet ve Saldırganlık Üzerine Bir İnceleme.* İstanbul: Say Yayınları.

Fromm, E. (2019). *Sahip Olmak Ya da Olmak İki Varoluş Süreci Üzerine Bir İnceleme.* İstanbul: Say Yayınları.

Giddens, A. (2012). *Sosyoloji.* İstanbul: Kırmızı Yayınları.

Gilligan, C. (1982). *In a Different Voice: Psychological Theory and Women's Development.* Cambridge, MA: Harvard University.

Gruen, A. (2015). *Empatinin Yitimi Kayıtsızlık Politikası Üzerine.* İstanbul: Çitlembik Yayınları.

Gutierrez, C., & Hussein, B. (2015). Insights on The Impact of Conformity And Commitment On Project Performance. *Proceedings of the 2015 IEEE 8th International Conference on Intelligent Data Acquisition and Advanced Computing Systems: Technology and Applications*, 2, 543-550.

Güngör, E. (1997). *Ahlak Psikolojisi ve Sosyal Ahlak.* İstanbul: Ötüken Neşriyat.

Hacızade, N. (2011). Türkçede Susma ve Sessizlik Kavramları Üzerine. *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 29, 1-10.

Hassan, S. (2015). The Importance of Ethical Leadership and Personal Control in Promoting Improvement-Centered Voice among Government Employees. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 25, 697–719.

Hobbes, T. (1992). *Leviathan veya Bir Din ve Dünya Devletinin İçeriği, Biçimi ve Kudreti. Çeviren: Semih Lim.* İstanbul: YKY yayınları.

Huxley, A. (2002). *Cesur Yeni Dünya.* İstanbul: İthaki Yayınları.

İşbaşı, J. Ö. (2000). Çalışanların Yöneticilerine Duydukları Güvenin ve Örgütsel Adalete İlişkin Algılamalarının Örgütsel Vatandaşlık Davranışının Oluşumundaki Rolü: Bir Turizm Örgütünde Uygulama. Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.

Javed, B., Bashir, S., Rawwas, M. Y., & Arjoon, S. (2017). Islamic Work Ethic, Innovative Work Behaviour, and Adaptive Perfor-

mance: The Mediating Mechanism and An İnteracting Effect. *Current Issues in Tourism*, 20(6), 647-663.

Kağıtçıbaşı, Ç. (2013). *Günümüzde İnsan ve İnsanlar Sosyal Psikolojiye Giriş.* 14. Baskı, İstanbul: Evrim Yayınevi.

Keskin, H., Akgün, A. E., & Koçoğlu, İ. (2016). *Örgüt Teorisi.* Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Kuran-ı Kerim.

Kurt, A. (2005). Çalışma Ahlakı ve Örgütlü İşadamlarında İslami Çalışma Ahlakı. *İslam ve Çalışma Hayatı Ulusal Sempozyumu* (s. 330-357). İzmir: İzmir İlahiyat Fakültesitesi Vakfı Yayınları.

Kurt, A. (2009). *İslam Çalışma Ahlakı.* Bursa: Emin Yayınları.

Kutlu, A. (2019). Suskunluk Sarmalı 2.0: Türkiye'de Facebook Kullanımı Üzerine Bir Araştırma. *TESAM Akademi Dergisi* , 6(19, 43-75.

Kwon, B., Farndale, E., & Park, J. G. (2016). Employee voice and work engagement: Macro, meso, and micro-level drivers of convergence? *Human Resource Management Review*, 26, 327–337.

Lafargue, P. (2016). *Tembellik Hakkı.* İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınevi.

Landau, J. C. (2017). Employee Voıce And Sılence: Two Dıfferent Constructs? *Multidisciplinary Academic Conference* (s. 143-148). MAC Praque Consulting.

Macintyre, A. (2001). *Erdem Peşinde Ahlak Teorisi Üzerine Bir Çalışma.* İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Machiavelli (2017). Hükümdar. İstanbul: Dergah Yayınları.

Meriç, C. (1997). *Sosyoloji Notları ve Konferanslar.* İstanbul: 4. Baskı, İletişim Yayınları.

Meriç, C. (2004). *Bu Ülke.* İstanbul: 24. Baskı, İletişim Yayınları.

More, T. (2015). *Ütopya.* Ankara: Yason Yayınları.

Morrison, E. W. (2014). Employee voice and silence. *Annual Review of Organizational Psychology and Organizational Behavior*, 1(1): 173–197.

Morrison, E. W. (2014). Employee Voice and Silence. *Annu. Rev. Organ. Psychol. Organ. Behav.*, 1:173–97.

Murtaza, G., Abbas, M., M., R., U, R., O., K., & Mushtaq, R. (2014). Impact of Islamic Work Ethics On Organizational Citizenship Behaviors and Knowledge-Sharing Behaviors. *Journal of Business Ethics*, 133(2), 1–9.

Nasr, S. H. (2009). İslami Çalışma Ahlâkı. *İş Ahlâkı Dergisi*, 143-151.

Nietzsche, F. (2007). *Tan Kızıllığı Ahlaksal Önyargılar Üzerine Düşünceler.* Ankara: Çevrien: Hüseyin Salihoğlu, Ümit Özdağ, İmge Yay.

Ohana M. (2016). Voice, Affective Commitment and Citizenship Behavior in Teams: The Moderating Role of Neuroticism and Intrinsic Motivation. *British Journal of Management*, 27, 97–115.

Okumuş, E. (2005). Osmanlılar'da Siyasal Bir Kurum Olarak Adâlet Dairesi. *SBArD*, 5, 45-51.

Orhan, U. (2016). Örgütlerde Grup Düşünüşün Sessizliğe Etkisi Üzerine Ampirik Bir Araştırma. *Ege Akademik Bakış*, 16(1), 135-145.

Ömür, G. A. (2010). İş Ahlâkı Perspektifinde Yatırımcı İçin Kurumsal Yönetişimin Şeffaflık İlkesinin Önemi. *İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 19. Ömür, G. A. (2010). İş Ahlâkı Perspektifinde Yatırımcı İçin Kurumsal Yönetişimin Şeffaf 163-175.

Özdemir, L., & Uğur, S. S. (2013). Çalışanların "Örgütsel Ses Ve Sessizlik" Algılamalarının Demografik Nitelikler Açısından Değerlendirilmesi: Kamu Ve Özel Sektörde Bir Araştırma. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 27(1), 257-281.

Özel, İ. (1992). *Tahrir Vazifeleri.* İstanbul: Çıdam Yayınları.

Özer, M. A. (2019). *21. Yüzyılın Modern Yönetimi İçin Geleceğe Yön Veren Yönetim Guruları.* Ankara: Gazi Kitabevi.

Özutku, H. (2008). Örgüte Duygusal, Devamlılık Ve Normatif Bağlılık İle İş Performansı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 37(2), 79-97.

Özyurt, C. (2007). Durkheim Sosyolojisinde Ahlâkî Kontrol Sorunu. *Journal of Values Education Turkey*, 5 (13), 95-121.

Paulhan, F. (1946). *Ahlâkın Ahlâksızlığı.* İstanbul: Remzi Kitabevi.

Prasadika G. H. H. P., & H. M. Nishanthi (2018). Perceived Employee Voice and Organizational Commitment: A Case of Sri Lanka. *Asian Journal of Empirical Research*, 8(9), 330-341.

Platon. (2013). *Devlet.* İstanbul: Çev.: Cenk Saraçoğlu - Veysel Atayman, BS Yayın.

Popper, K. R. (2019). *Daha İyi Bir Dünya Arayışı.* İstanbul: 6. Baskı, Yapı Kredi Yayınları.

Raub, S., & Robert, C. (2013). Empowerment, Organizational Commitment, and Voice Behavior in the Hospitality Industry: Evidence from a Multinational Sample. *Cornell Hospitality Quarterly*, 54(2), 136–148.

Robin, D., & Babin, L. (1997). Making Sense of the Research On Gender and Ethics in Business: A Critical Analysis and Extension. *Business Ethics Quarterly*, 7(4), 61–90.

Rusbult, C. E., Farrell, D., Rogers, G., & Mainous, A. G. (1988). Impact of Exchange Variables on Exit, Voice, Loyalty, and Neglect: An Integrative Model of Responses to Declining Job Satisfaction. *The Academy of Management Journal*, 31(3), 599-627.

Said, E. (2015). *Entelektüel Sürgün, Marjinal, Yabancı.* İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Sarkol, V. A. (2009). *Distinguishing Between Conformity And Compliance A Multi-Level Approach.* Thesis for Master Programme Neuroscience and Cognition, Track Behavioural Neurosciences, Utrecht University.

Schneider, B. (1987). The People Make The Place. *Personnel Psychology*, 40,437-453.

Schneider, B., Goldstein, H. W., & D, B. S. (1995). The ASA Framework: An Update. *Personnel Psychology*, 48,747-773.

Sennett, R. (2012). *Beraber.* İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Sennett, R. (2014). *Otorite.* İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Sennett, R. (2016). *Karakter Aşınması Yeni Kapitalizmde İşin Kişilik Üzerindeki Etkileri.* İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Sia, S., & Lib, Y. (2012). Human Resource Management Practices on Exit, Voice, Loyalty, And Neglect: Organizational Commitment As A Mediator. *The International Journal of Human Resource Management*, 23(8), 1705–1716.

Smith, J. R., & Haslam, S. A. (2016). *Sosyal Psikoloji Klasik Çalışmaları Yeniden Değerlendirmek.* Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Şener, E. (2017). İş Yerinde Kadınlar Tarafından Kullanılan İzlenim Yönetimi Taktikleri: Kırşehir İli Örneği. R. A. Esra Gökçen Kay-

gısız içinde, *Yönetim ve Organizasyon Makaleleri: Kadın Akademisyenlere Armağan* (s. 383-399). Giresun: Eğitim Yayınları.

Şener, E., & Çetinkaya, F. (2016). Güç Bağımlılığı: Bir Kavram Analizi . *AKÜ İİBF Dergisi* , XVIII(2):125-137.

Şener, E., & Çetinkaya, F. (2016). Güç Bağımlılığı: Bir Kavram Analizi. *AKÜ İİBF Dergisi*, 18(2), 125-137.

Şener, E., Çetinkaya, F. F., Yüksel, A. N., & Akkoca, Y. (2018). Pozitif Ses Çıkartma Davranışının Öncülü Olarak İletişim Doyumu. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* , 20(2),165-175.

Şengül, F. N. (2017). İslam Çalışma Ahlâkı ve İktisadına Din Sosyolojik Bir Bakış. Yüksek Lisans Tezi.

Tannenbaum, D. G., & Schultz, D. (2013). *Siyasi Düşünce Tarihi Filozoflar ve Fikirleri.* Ankara: Adres Yayınları.

Taylor, C. (2012). *Benliğin Kaynakları Modern Kimliğin İnşası.* İstanbul: Küre Yayınları.

Tufail, U., Ahmad, M. S., Ramayah, T., Jan, F. A., & Shah, I. A. (2017). Impact of Islamic Work Ethics on Organisational Citizenship Behaviours among Female Academic Staff:the Mediating Role of Employee Engagement. *Applied Research Quality Life* , 12:693–717.

Tunçel, Ö., & Taslak, S. (2016). Örgütsel Sessizlik. S. Taslak, & B. Çiftçi içinde, *Postmodern Örgütlerde Güncel Davranışsal Konular*. İstanbul: Beta Yayınları.

DİB. (2014). *Türkiye'de Dini Hayat Araştırması.* Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı.

Tzu, S. (2010). *Savaş Sanatı.* İstanbul: Kastaş Yayınları.

Usta, A. (2012). Kuramdan Uygulamaya Kamu Yönetiminde Etik ve Ahlâk. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 39-50.

Uygur, S. (2009). The Islamic Work Ethic and the Emergence of Turkish SME Owner-Managers. *Journal of Business Ethics* , 88:211–225.

Ünal, A., & Çelik, İ. (2010). Çalışma Ahlakı Kavramına Kültürel Bir Bakış ve Türkiye'de Çalışma Ahlakı. *Celal Bayar Üniversitesi S. B.E. Sosyal Bilimler*, 8(2), 17-240.

Wang, D., Gan, C., Wu, C., & Wang, D. (2015). Ethical Leadership and Employee Voice: Employee Self-effi cacy and Self-impact as Mediators. *Psychological Reports: Employment Psychology & Marketing*, 116(3), 751-767.

Wang, L. C., & Calvano, L. (2015). Is Business Ethics Education Effective? An Analysis of Gender,Personal Ethical Perspectives, and Moral Judgment. *J Bus Ethics* , 126, 591-602.

Wang, Y., & Yuan, C. (2017). Coaching Leadership And Employee Voice Behavior: A Multilevel Study. *Socıal Behavior And Personality*, 45(10), 1655-1664.

Weber, M. (1999). *Protestan Ahlakı ve Kapitalizmin Ruhu.* Ankara: Ayraç Yayınları.

Weber, M. (2014). *Sosyoloji Yazıları.* İstanbul: 14. Baskı, Deniz Yayınları.

Yesil, S., Sekkeli, Z. H., & Dogan, O. (2012). An Investigation into the Implications of Islamic Work Ethic (IWE) in the Workplace. *Journal of Economics and Behavioral Studies*, 4(11), 612-624.

Yıldız, K., & Akçay, H. (2018). Muhafazakar İş Ahlakı Anlayışı Çerçevesinde Rekabet Kavramının Derinlemesine Mülakat Tekni-

ğiyle Kurumsal ve Bireysel Düzlemde İncelenmesi. *Ulusalarası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 14(4), 963-975.

Yousef, D. A. (2000). The Islamic Work Ethic As A Mediator of The Relationship between Of Control, Role Conflict and Role Ambiguity – A Study in An Islamic Country Setting. *Journal of Managerial Psychology*, 15, 283–298.

Yuan, L., Vu, M.-C., & Nguyen, T.-T.-N. (2017). Linking Ethical Leadership to Employee Voice Behavior: The Role of Leader-Member Exchange. *Internation al Journal of Management & Business Studies*, 7(3), 35-41.

Yücel, İ., & Çetinkaya, B. (2016). Birey-Örgüt Uyumu ile Örgütsel Bağlılık Arasındaki İlişkide Cinsiyetin Rolü: Kayseri Örneği. *Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8(3), 17-30.

İnternet Kaynakları

Anglia, U. O. (2011). Conformity Does Not Necessarily Mean Good Team Work, Study Finds. http://www.sciencedaily.com/releases/2011/08/110801094317.htm adresinden Ekim 9, 2018 tarihinde alındı.

Arruda, W. (2014). Why Conformity Will Bankrupt Your Business. https://www.forbes.com/sites/williamarruda/2014/10/07/why-conformity-will-bankrupt-your-business/#35175984693f adresinden Ekim 9, 2018 tarihinde alındı.

Beekes, A. (2009). Conformity Kills Innovation. https://www.fastcompany.com/1280535/conformity-kills-innovation adresinden Ekim 9, 2018 tarihinde alındı.

Forum, W. E. (2019). *Values, Ethics and Innovation: Rethinking Technological Development in the Fourth Industrial Revolution*. https://www.weforum.org/: https://www.weforum.org/whitepapers/values-ethics-and-innovation-rethinking-technological-development-in-the-fourth-industrial-revolution adresinden 21 Mart 2019 tarihinde alındı.

Freiman, C. (2019, Haziran). *The desire to fit in is the root of almost all wrongdoing*. https://aeon.co/ideas/the-desire-to-fit-in-is-the-root-of-almost-all-wrongdoing; Toplumsal uyum çabası neredeyse tüm kabahatlerimizin kaynağı. https://dusunbil.com/toplumsal-uyum-cabasi adresinden alındı.

Goffee, R., & Jones, G. (2015). Authentic Workplaces Don't Try to Make Everyone the Same. *Harvard Business Review*. https://hbr.org/2015/11/authentic-workplaces-dont-try-to-make-everyone-the-same adresinden Ekim 9 2018 tarihinde alındı.

Gümüştekin, G. E., & Emet, C. (2015). Güçlendirme Algılarındaki Değişimin Örgütsel Kültür ve Bağlılık Üzerinde Etkileşimi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17. http://dergipark.org.tr/dpusbe/issue/4759/65376 adresinden alındı.

Hirschman, A. O. (1970). *Exit, Voice, and Loyalty: Responses to Decline in Firms, Organizations, and States.* Harvard University Press. http:www.books.google.com adresinden alındı.

https://tez.yok.gov.tr. (2019).

https://www.nisanyansozluk.com/. (2019). *Nişanyan Sözlük Çağdaş Türkçenin Etimolojisi*. https://www.nisanyansozluk.com/?k=uyum&view=annotated adresinden alındı.

KÜRESEL VE BÖLGESEL AKTÖRLERİN FİLİSTİN POLİTİKALARI

Editörler:

Pınar ÖZDEN CANKARA
Yavuz CANKARA

EFEAKADEMİ YAYINLARI

KÜRESEL VE BÖLGESEL AKTÖRLERİN FİLİSTİN POLİTİKALARI
Edıtörler: Pınar Özden Cankara & Yavuz Cankara

ISBN: 978-605-2308-73-8

1. Baskı: Ekim 2019

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir. EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.
Bu eserde yayımlanan çalışmaların bilim, etik ve dil bakımından sorumluluğu bölüm yazarlarına aittir.

KÜTÜPHANE KARTI
ÖZDEN CANKARA, Pınar; CANKARA Yavuz
Küresel ve Bölgesel Aktörlerin Filistin Politikaları
1. Basım, 722 + XXX s., 135 x 210 mm.
Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. Filistin-İsrail Sorunu 2. Filistin Kurtuluş Örgütü 3. Yaser Arafat
4. Hamas 5. İsrail

Dizgi / Mizanpaj: SRA Grafik Tasarım Dizgi Merkezi
Strazburg Cad. 45/13 Sıhhiye Ankara
0530 972 32 42 www.dizgimerkezi.com

Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR

Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü Yemekhane Binası
Güngören / Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü Yemekhane Binası
Güngören / Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

İçindekiler III

Ön Söz VII

Yazarlar Hakkında Kısa Bilgi XV

BİRİNCİ BÖLÜM

FİLİSTİN - İSRAİL SORUNUNUN TARİHSEL ARKAPLANI

FİLİSTİN'İN DİNLER TARİHİ AÇISINDAN ÖNEMİ 3

Giriş 3

1. Yahudilik Açısından Filistin'in Önemi 11

2. Hıristiyanlık Açısından Filistin'in Önemi 25

3. İslamiyet Açısından Filistin'in Önemi 37

Sonuç 49

FİLİSTİN SORUNUNUN KÖKENLERİ: OSMANLI İMPARATORLUĞU'NDA SİYONİZM ve FİLİSTİN'DE YAHUDİ YERLEŞİMLERİ 56

Giriş 56

1. Siyonizm'in Doğuşu ve Osmanlı İmparatorluğu 57

2. Filistin'e Yahudi Göçleri 64

3. Filistin'de Göç ve İskân Yasakları 66

4. Filistin'de Yahudi Yerleşimleri 71

5. Birinci Dünya Savaşı'nda Siyonist Diplomasi 74

Sonuç 78

ÜRDÜN-MISIR-SURİYE KISKACINDA FİLİSTİN YAZGISI: YAHUDİ TOPLUMU İLE SAVAŞLAR VE KAYBEDİLEN ANAVATAN 87

Giriş 87

1. Filistinliler ve Yahudiler Arasında Toplumsal Çatışmalar, İngiliz Politikaları, Raporlar ve Filistin Ulusal Kimliği 91

2. Nekbe-Büyük Felaket: 1948-1949 Arap-İsrail Savaşı, İsrail Devletinin Kurulması ve Genel Filistin Hükümeti İlanı 114

3. 1967 Arap-İsrail Savaşı: Genişleyen İsrail Devleti, İşgal Edilen Alanlar ve Mülteciler Krizi 124

4. FKÖ'nün Bir Aktör Haline Gelmesi, Ürdün Politikaları ve Kara Eylül 134

5. 1973 Yom Kippur-Ramazan Savaşı: Üçüncü Arap-İsrail Çatışması 138

6. FKÖ'nün Meşru Temsilci Sıfatı Kazanması..... 143

7. Camp David Görüşmeleri ve Mısır'ın Ortadoğu'daki Konumu.. 146

8. Suudi Arabistan'ın Fahd Planı ve Ürdün-Filistin Arap Konfederasyonu Önerileri 155

9. İntifada Hareketleri, Hamas'ın Kurulması ve Sürgünde Filistin Devleti İlanına Giden Süreç 161

Sonuç 167

Ekler 184

Ek-1: İsrail Bağımsızlık Bildirgesi 184

Ek-2: Filistin Milli Misakı..... 188

Ek-3:FKÖ Başkanı Yaser Arafat'ın BM Genel Kurul Konuşmasından Bazı Bölümler 194

Ek-4: Mısır Cumhurbaşkanı Enver Sedat'ın 20 Kasım 1977'de İsrail Parlamentosu-Knesset'te Yaptığı Konuşmadan Bazı Bölümler..... 200

Ek-5: Filistin Bağımsızlık Bildirgesi 203

Ek-6: Bağımsız Filistin Devletini Tanıyan 137 Ülke Listesi.... 209

BİR ENTELEKTÜELİN FİLİSTİN'İ: EDWARD SAİD'İN FİLİSTİN MESELESİNE BAKIŞININ ENTELEKTÜEL KİMLİĞE İLİŞKİN SOSYOLOJİK ESASLARI.....214

Filistin'i Savunmak ve Filistinli Entelektüel Olmak: Sürgün ve Kimlik.....223

İKİNCİ BÖLÜM

KÜRESEL VE BÖLGESEL DEVLETLERİN FİLİSTİN POLİTİKASI

İNGİLTERE'NİN FİLİSTİN POLİTİKASI 237

Giriş 237

1. 1917 - 1948 Arası İngiliz İşgali Altında Filistin.....243

2. 1948 - 1956 Yılları Arasında İngiltere'nin İsrail ve Filistin Politikası.....253

3. 1956 - 1967 Dönemi.....262

4. 1967 - 2000 Yılları Arasında İngiltere'nin Filistin-İsrail Sorununa Yaklaşımı.....266

5. 2000 Sonrası Dönem 270

Sonuç 275

ABD'NİN FİLİSTİN POLİTİKASI 281

GİRİŞ.....281

1. 19. Yüzyıl ve 20. Yüzyılın Başında ABD'de Filistin'e Bakış.....281

2. Thomas Woodrow Wilson ve Filistin Sorunu.....287

2.1. Paris Barış Konferansı'nda Filistin Sorunu 291

3. Franklin Delano Roosevelt ve Filistin Sorunu 294

4. Harry S. Truman ve Filistin Sorunu 299

4.1. Filistin Sorununun Birleşmiş Milletler Örgütüne Yansıması.....302

5. Dwight David Eisenhower ve Filistin Sorunu.....310

5.1. Yahudi Lobisiyle Yaşanan Krizler 313
6. John Fitzgerald Kennedy ve Filistin Sorunu 315
6.1. Johnson Planı 317
7. Lyndon Baines Johnson ve Filistin Sorunu 318
7.1. Rusk İnisiyatifi 321
8. Richard Milhouse Nixon ve Filistin Sorunu 322
8.1. Rogers Planı 323
8.2. Kissinger'ın "Mekik Diplomasisi" 327
9. Gerald Rudolph Ford ve Filistin Sorunu 328
9.1. Saunders Belgesi 330
10. James Earl (Jimmy) Carter ve Filistin Sorunu 331
10.1. Camp David Anlaşması 334
11. Ronald Wilson Reagan ve Filistin Sorunu 337
11.1. Reagan Planı 342
11.2. Shultz Planı 343
12. George Herbert Walker Bush ve Filistin Sorunu 344
12.1. Madrid Konferansı 347
13. William "Bill" Jefferson Clinton ve Filistin Sorunu 349
13.1. Oslo Süreci 350
13.2. Camp Davıd Zirvesi 353
13.3. Clinton Planı 354
14. George Walker Bush Jr. 356
14.1. Mitchell Raporu 356
14.2. Tannet Planı 357
14.3. Bush Planı 359
14.4. Barış İçin Yol Haritası 361
14.5. Cenevre Belgesi 362
14.6. Ayırma Planı 363
14.7. Annapolis Süreci 367

15. Barack Hussein Obama ve Filistin Sorunu 369
15.1. Taraflar Arasında Dolaylı Görüşmeler ve Barış Çabaları 371
15.2. Kerry İnisiyatifi 377
16. Donald John Trump ve Filistin Sorunu 380
16.1. Kudüs Kararı 382
16.2. Kushner Planı (Yüzyılın Anlaşması) 386
Sonuç 389

RUSYA FEDERASYONU'NUN FİLİSTİN POLİTİKASI 409
Giriş 409
1. Rusların Yahudi Topluluğuna Yaklaşımı 410
2. Sovyetler Birliği'nin Filistin Politikası 414
3. Sovyetler Birliği'nin Arap-İsrail Savaşlarına Verdiği Tepki 417
4. 1990 Sonrasında Rusya Federasyonu'nun Ortadoğu Siyasetinde Filistin'in Yeri 420
5. 2000'li Yıllarda Rusya'nın Filistin Politikası ve Hamas'a Yaklaşımı 421
Sonuç 427

LATİN AMERİKA ÜLKELERİNİN FİLİSTİN POLİTİKASI 433
Giriş 433
1. Soğuk Savaş Boyunca Latin Amerika ve Ortadoğu 437
2. Latin Amerika ve Ortadoğu Bölgeleri Arasındaki Benzerlikler 441
3. İki Bölge Arasındaki Farklılıklar 448
4. Arap Devletleri Nezdinde Filistin-İsrail Çatışmaları ve Latin Amerika Ülkelerinin Tavrı 451
5. Latin Amerika Ülkelerinin Filistin Politikası 464
6. Latin Amerika Ülkelerinin İsrail ile İlişkileri 473
Sonuç 480

TÜRKİYE'NİN FİLİSTİN POLİTİKASININ DEĞERLENDİRİLMESİ 501

Giriş 501

1. Filistin Politikasının Genel Çerçevesi 502

2. Soğuk Savaş Dönemi 508

2.1. 1950'li Yıllar: Sovyet Korkusu Gölgesinde Dış Politika 508

2.2. 1960 - 1980 Arası Dönem: Denge Politikasına Geçiş ... 510

2.3. 1980'ler: Arap Ülkelerine Karşı Duyulan Hayal Kırıklığı.. 513

3. Soğuk Savaş Sonrası Dönem 515

3.1. 1990'lar ve 2000'lerin Başı: Oslo Müzakereleri Gölgesinde Stratejik İşbirliği Arayışları 515

4. Ak Parti Dönemi 519

4.1. İktidarının İlk Yılları: İsrail ile İlişkilerin Geliştiği Dönem (2002 - 2005) 519

4.2. Hamas'ın Denkleme Girmesi (2006) 521

4.3. 2008 - 2015: Türkiye-İsrail İlişkilerinin Bozulduğu Dönem 524

4.4. 2016 - 2018: İsrail ile İlişkilerin Düzeldiği Dönem..... 529

Sonuç 534

İRAN DIŞ POLİTİKASI'NDA FİLİSTİN..... 539

Giriş 539

1. İran-Filistin İlişkilerinin Kısa Tarihi..... 540

2. Değişen Ortadoğu'da Yeni Politikalar 541

3. Direniş Hattı 543

Sonuç 555

FAYSAL'DAN SADDAM'A IRAK'IN FİLİSTİN POLİTİKASI.....561
Giriş.....561
1. Siyonizm Hareketinin Ortadoğu'da Güçlenmesine Kral Faysal'ın Verdiği Tepki.....564
2. 1948, 1967 ve 1973 Savaşlarına Irak'ın Katılımı ve Bakış Açısı.....571
3. Irak'ın Kara Eylül Olaylarına ve İntifada Hareketlerine Tepkisi.....578
4. Irak'ın Kuveyt Müdahalesi ve Filistin Sorununu Sahiplenmesi.....583
5. Irak'ın Hamas Desteği.....587
Sonuç.....589

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KÜRESEL VE BÖLGESEL ÖRGÜTLERİN FİLİSTİN POLİTİKASI

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER İNSAN HAKLARI KONSEYİ VE FİLİSTİN MESELESİ.....597
Giriş.....597
1. BM Sistemi ve İnsan Hakları Konseyi.....600
2. BM İnsan Hakları Komisyonu.....605
3. Filistin Meselesi ve BM İnsan Hakları Konseyi.....611
4. BM İnsan Hakları Konseyi Özel Raportörleri ve Filistin Sorunu.....618
Sonuç.....623

AVRUPA BİRLİĞİ'NİN ORTADOĞU'DAKİ ROLÜ: BİRLİĞİN FİLİSTİN POLİTİKASI 630

Giriş 630

1. Avrupa Birliği'nin Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Kararları Çerçevesinde Filistin Politikası 633

2. Avrupa Birliği'nin 1980-2000 Arası Filistin Politikası 638

3. 2000'li Yıllarda Avrupa Birliği'nin Filistin-İsrail Merkezli Ortadoğu Politikası 646

Sonuç 652

İSLAM İŞBİRLİĞİ TEŞKİLATI'NIN FİLİSTİN POLİTİKASI 657

Giriş 657

1. Teşkilatın Kuruluşu ve Faaliyet Alanının Genişlemesi 659

1.1. İslam İşbirliği Teşkilatı Nasıl Kuruldu? 662

1.2. İslam İşbirliği Teşkilatı'nın Örgüt Yapısı 665

1.3. İslam İşbirliği Teşkilatı'nın Faaliyet Alanları 669

2. Geçmişten Günümüze Filistin Politikasının Esasları 671

2.1. Filistin Sorununun Uluslararası Toplumun Gündemine Taşınması 672

2.2. Kudüs'ün Statüsü Sorunu 678

Sonuç 683

MÜSLÜMAN KARDEŞLER TEŞKİLATI'NIN FİLİSTİN POLİTİKASI: TEK KARIŞ TOPRAĞINDAN DAHİ VAZGEÇMEK YOK! 691

Giriş 691

1. Müslüman Kardeşler Teşkilatı: Tarih ve İdeolojisi 692

2. Müslüman Kardeşler ve Filistin Sorunu 700

2.1. Müslüman Kardeşler'in Filistin Sorunu Algısı 700

2.2. Müslüman Kardeşler'in Filistin Politikası 703

Sonuç 717

BİRİNCİ BÖLÜM

FİLİSTİN - İSRAİL SORUNUNUN TARİHSEL ARKAPLANI

FİLİSTİN'İN DİNLER TARİHİ AÇISINDAN ÖNEMİ

Mustafa BAŞ*

Doç. Dr., Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi, Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü, mustafa.bas@bilecik.edu.tr; mbas28@hotmail.com

GİRİŞ

Bazı mekânlar ve bölgeler, dini inanışlar noktasından önem verilen, kutsiyet atfedilen alanlar olarak dikkat çekmektedir. Müslümanlar için Mekke, Katolikler için Vatikan, Hindular için Kutsal Ganj Nehri'nin kıyısına kurulmuş olan Varanasi, Tibet Budizm'i için Dalay Lama'nın yaşadığı "Yasak Kent" olarak anılan Lhasa, Buda'nın aydınlandığı yer olan Bodh Gaya, Sihler için Amritsar'daki Altın Tapınak bunlardan en bilinen ve öne çıkanlardır. Bu gibi yerler, toplulukların sahip oldukları farklı dini inançlarla yüklenen kutsallık veya dini liderlerinin doğduğu mekânlar olması sebebiyle ziyaret edilmektedir.

İnsanların çeşitli ayinleri yahut ritüelleri, içerisinde veya kendisine yönelerek gerçekleştirdiği bu mekânlar kutsal sayılarak, bu bakımdan diğerlerinden ayrı değerlendirilmektedir. Kutsal mekânlar dikkatleri kendi içerisindeki biçim, obje ve hareketlere odaklamakta, bunların dini değere sahip olduğunu gözler önüne sermektedir. Bu semboller gerçekliğin temel bileşenlerini dindar toplumun algıladığı şekilde ortaya koymakta, bu görüşe uygun bir yaşam tanımı ve beşeri dünya ile ilahi gerçeklikler arasında bir bağlantı sunmaktadır. Mekânsal bağlamda kutsal yerler, dini amaçlar için inşa edilen mabetler, dini değer atfedilen yerler, dağlar ve nehirler, fiziksel olarak ayak basılabilen kutsal topraklar gibi çeşitli özelliklerdeki birçok alanı içinde barındırmaktadır. Bu da söz konusu mekânların

KAYNAKÇA

Kitaplar

- ADAM, Adam, "Yahudilik" Yaşayan Dünya Dinleri. Ed. Şinasi Gündüz. Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2007.
- ARMSTRONG, Karen, Holy War, London,1988.
- ARMSTRONG, Karen, Kudüs Kutsal Şehir, Derin Tarih Dergisi Kudüs Eki İstanbul, 2017, 25, Derin Tarih Dergisi Kudüs Eki.
- ARMSTRONG, Karen, Tanrı Adına Savaş Yahudilik Hıristiyanlık ve İslam'da Köktendincilik, Çev. Murat Erdem, Alfa Yayınları, İstanbul, 2017.
- AYDIN, Fuat, Genel Hatları ile Yahudilik, İstanbul, 2004.
- BUHARİ, Ebu Abdullah Muhammed bin İsmail, El Cami'us-Sahih, Matbaa't el-Meymeniyye, Cilt: 9, Mısır, 1323.
- CANKARA, Pınar Özden, İslamcıların Filistin Sorununa Yaklaşımı, İyidüşün Yayınları, İstanbul, 2017.
- CONSTANTELOS, Demetrious J. Understanding The Greek Orthodox Church, Massachusetts, 1998.
- DAVUTOĞLU, Ahmed, Sahîh-i Müslim Terceme ve Şerhi, Sönmez Neşriyat, Cilt: 4, İstanbul, 1977.
- DURANT Will-LAMBEDİN Roger, Yahudi Tarihi ve Siyonist Liderlerin Protokolleri, Trc. Sami Sabit Karaman, İnkilap Yayınları, İstanbul, 1992.
- El- KURTUBİ, Muhammed b. Ahmet El Ensari, El-Cami' li Ahkami'l-Kur'an, Darü'l-Kütübi'l-Ilmiyye, Cilt: 10-15 Beyrut, 1993.
- El-HAMEVİ, Ebu Abdullah Yakut b. Abdullah, Mu'cemü'l- Buldan, Dar'ü Sadr, Cilt 4, Beyrut, T.y.
- ELİADE, Mircae, Kutsal ve Din Dışı (Çev. Mehmet Ali Kılıçbay), Gece Yayınları, Ankara, T.y.

- Er, RAZİ, Fahrettin, Tefsir'ül Kebir- Mefatihü'l-Gayb, Darü'l-Fikr, Cilt 20, Beyrut, 1981
- EROL, Bünyamin, Kudüs ve Aksa, DİB Yayınları, Ankara, 2018.
- Eş-ŞEHRİSTANİ Ebu'l Feth Muhammed b. Abdülkerim, El-Milel ve'n-Nihal. Thk. Muhammed Seyyid Keylani, Dar'ü Sa'b, Cilt: 1, Beyrut, 1986.
- GARAUDY, Roger, İlahi Mesajlar Toprağı Filistin, Çev: Cemal Aydın, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları,İstanbul, 2011.
- GİBSON, Shimon, İsanın Son Günleri Çev. Işıl Özbek, Şenocak Yayınları, İzmir, 2009
- GÜRKAN, Saime Leyla, Yahudilik, İsam Yayınları, İstanbul, 2008.
- HALLSELL, Grace, Tanrıyı Kıyamete Zorlamak (Çev. Mustafa Acar-Hüsnü Özmen), Kim Yayınları, İstanbul, 2003.
- İBN KESİR, Ebu'l Fida İsmail b. El-Kureşi, El-Bidaye ve'n-Nihaye. Thk. Abdullah b. Abdulmuhsin et-Türki, Dar'el Kütüp El-Ilmiyye, Cilt:9, Beyrut, 1999.
- İBN MACE, Muhammed b. Yezid el-Kazvini, Sünen, Thk. Muhammed Fuad Abdulbaki, Darü'l-Hadis, Cilt.1, Kahire, T.y. İkâmetü's-Salât, 196/1408.
- Kur'an- Kerim Kutsal Kitap, İstanbul, 2002, Kitab-ı Mukaddes Şti.
- KÜÇÜK Abdurrahman- TÜMER Günay- KÜÇÜK M. Alparslan, Dinler Tarihi, Berikan Yayınları, Ankara, 2009.
- MİCHEL, Thomas, Hıristiyan Tanrı Bilimine Giriş, İstanbul, 1992, Lütuf Yay.
- NANA, Mahmut, Yahudi Tarihi, Çev. Ahsen Batur, Selenge Yayınları, İstanbul, 2008.

- NOMİKU, H.A. Haçlı Seferleri Çev. Kriton Dinçmen, İletişim Yayınları, İstanbul, 1997.
- SARIKÇIOĞLU, Ekrem, Başlangıçtan Günümüze Dinler Tarihi, İstanbul, 1983.
- SMART, Ninian, The World's Religions, Cambridge University Press, Cambridge, 1989.
- ŞELEBİ, Ahmet, Mukarenet El-Edyan/El-Yahudiyye, Mektebet'ün-Nahdati'l-Mısrıyye Cilt: 1, Kahire, 1988.
- TABERİ, Muhammed b. Cerir, Milletler ve Hükümdarlar Tarihi, Trc. Zakir Kadiri Uğan- Ahmet Temir, MEB Yayınları, Cilt: 2, İstanbul, 1992.
- TANYU Hikmet, Tarih Boyunca Yahudiler ve Türkler, Bilge Yayınevi, Cilt: 1, İstanbul, 1979.
- UGURLUEL, Talha, Arzın Kapısı Kudüs, Timaş Yayınları, İstanbul, 2016.

Makale ve Ansiklopedi Maddeleri

- ADIBELLİ, Ramazan, "İsa'nın "Maşiah"a Dönüşümü: Mesihi Yahudilikte Mesihlik Fenomeni", İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi, 2016, Cilt:5/2, ss. 242-270.
- AVCI, Yasemin-ÖZDEMİR Ömür Yazıcı, Kudüs Kamame Kilisesi: Hıristiyanlığın Merkezinde Osmanlı Mirası ve Statüko Meselesi, CTAD, Yıl 15, Sayı 29 (Bahar 2019), ss. 35-58.
- BESALEL, Yusuf, "Berit" Yahudilik Ansiklopedisi, Gözlem Gazetecilik Basın Yayın, Cilt:1. İstanbul, 2001, s. 106.
- BOZKURT, Nebi, Kubbet'üs Sahra, TDV İslam Ansiklopedisi, İsam Yayınları, Cilt: 26, Ankara, 2002, ss. 304-308.
- BOZKURT, Nebi, Mescid-i Aksa, TDV İslam Ansiklopedisi, İsam Yayınları, Cilt: 29, Ankara, 2004, ss. 268-271.

- BRERETON, Joel P. "Sacred Space" The Encylopedia of Religion, Thomson Gale Co. Cilt: 12, ABD, 2005, ABD, 2005, s. 7977-7986.
- CEBE, Arzu, "Semavi Dinlerin Oluşturduğu Kültürlerde Kudüs Ve Kutsallık Kavramı" Türk & İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 4, Sayı: 13, Eylül 2017, s. 370-384.
- ÇETİN, Ensar, "Hıristiyan Fundamentalizmi ve Ortadoğu'da Tanrıyı Kıyamete Zorlama Stratejisi" Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 5(1), s. 3. ss. 01-16.
- ÇOBAN, Filiz Oran, "Amerikan Kimliği ve Dış Politikasında Evanjelizmin İzleri: Sosyal-İnşacı Perspektiften ABD-İsrail İlişkileri" İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, Cilt: 6, Say: 3, ss. 2019-2037.
- EİNSTEİN, Judah David, "Temple in Rabbinic Literatüre" The Jewish Encyclopedia, Funk & Wagnals Company, Cilt:12 Newyork and London, 1905, ss. 92-97.
- El ASELİ, Kamil Cemil, "Kudüs-Osmanlı Dönemi ve Sonrası" TDV İslam Ansiklopedisi, İsam Yayınları, Cilt: 26, Ankara, 2002, ss. 334-338.
- ERBAŞ, Ali, "İslam Dışı Dinlerde Hac", Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 2002, sayı 5, ss. 97-120.
- GÜÇ, Ahmet, "Yahudilik; Mabed ve İbadet" TDV İslam Ansiklopedisi, İsamYay, Cilt: 43, İstanbul, 2013, ss.207-212.
- GÜRKAN, Salime Leyla, "Yahudilikte Mabed: Kutsalın Tezahürü" Gezgin Dergisi, 15 Aralık 2007, Sayı: 11, s. 86.
- GÜRKAN, Salime Leyla, "Yahudi", TDV İslam Ansiklopedisi, İsamYay. Cilt: 43, İstanbul, 2013, ss.182-184.
- HARMAN, Ömer Faruk, "Kudüs" DİA İslam Ansiklopedisi İsam Yayınları, Cilt:24 Ankara, 2002, ss. 323-327.

- KARAMAN, M. Lütfullah, "Filistin" TDV İslam Ansiklopedisi, Cilt: 13, İSAM Yayınları, İstanbul, 1996, ss. 89-103.
- KÜÇÜK, Abdurrahman Küçük, "Beytülahm" TDV İslam Ansiklopedisi, İsam Yayınları, Cilt: 6, İstanbul, 1992, ss. 86-88.
- ÖZCAN Şevket, "Yahudi Dualarında Kudüs". Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi C: 18/35, Haziran 2019, ss. 25-50.
- ŞİMŞİR, Mehmet, "Ortaçağlarda Düzenlenen Haçlı Seferlerinin Gerçek Nedenleri Üzerine Bir Çalışma" Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Sayı 45, 2018, ss. 95-120.
- TANYU, Hikmet, "Yahudiler".MEB İslam Ansiklopedisi, MEB Yayınları, Cilt: 13: İstanbul, 1978, ss. 339-342.

İnternet Siteleri

- http://www.lacivertdergi.com/dosya/2017/06/14/hiristiyanlarin-vazgecilmez-sehri-kudus (Erişim Tarihi: 24.08.2019).
- http://gezginyuzlersitesi.com/gidilen/hz-isanin-cile-yolu-kudus-2-emel-firatli/ (Erişim Tarihi: 24.08.1996).

FİLİSTİN SORUNUNUN KÖKENLERİ: OSMANLI İMPARATORLUĞU'NDA SİYONİZM VE FİLİSTİN'DE YAHUDİ YERLEŞİMLERİ

Celil BOZKURT

Doç., Dr., Düzce Üniversitesi, Akçakoca Bey Siyasal Bilgiler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, c.bozkurt2000@hotmail.com.

GİRİŞ

Filistin Sorunu, uluslararası ilişkilerin hala çözüm bekleyen sorunlarından birisi olarak güncelliğini korumaktadır. Filistin Sorunu'nu, İsrail Devleti'nin kuruluşuyla başlatmak ve bu sorunu modern zamanların bir anlaşmazlığı gibi yorumlamak yanlıştır. Sorun, XIX. yüzyılın son çeyreğinde ortaya çıkan bazı siyasal gelişmelerin olgunlaştırdığı çetrefilli bir sürecin ürünüdür. Bu nedenle Filistin Sorunu'nu, Avrupa Medeniyeti'nin kadim bir hastalığı olan antisemitizm ve buna bir tepki olarak doğan Siyonizm bağlamında değerlendirmek gerekir.

Kadim çağlarda İsrailoğulları, uzun yıllar devam eden Mısır esaretinin ardından Kenan diyarına göç etti. İlk defa Kral Davut döneminde Kudüs merkezli olarak bir devlet kuran İsrailoğulları, Kral Süleyman döneminde altın çağlarının yaşadı. Sonradan Yahuda ve İsrail adlarıyla ikiye bölünen krallık, Babil ve Asurlular tarafından yıkıldı. Kudüs'ü işgal ederek Süleyman Mabedi'ni yıktıran Babil hükümdarı Nabukednazar, Yahudileri Babil'e sürgün etti. Pers İmparatorluğu'nun Babil'i işgal etmesinden sonra Yahudilerin bir kısmı, peygamber Ezra ve Nehamya idaresinde Filistin'e döndü.[1]

Yahudiler, Pers ve Yunan hâkimiyetinde kaldıkları süre zarfında müreffeh bir hayat sürdü. Büyük İskender'in Persleri yıkmasından

1 Ali Osman Kurt, **Erken Dönem Yahudi Tarihi**, İstanbul: IQ Yayınları, 2007, ss. 33-40.

KAYNAKÇA

ARŞİV VESİKALARI

Başbakanlık Osmanlı Arşivleri (BOA)

- Dâhiliye Mektubî Kalemi (DH.MKT)
- Hariciye Nezareti İdare (HR.İD)
- Yıldız Sadaret Resmi Maruzat Evrakı (Y.A.RES)
- Yıldız Mütenevvi Maruzat Evrakı. (Y.MTV)
- İrade Hususi Evrakı (İ.HUS)

KİTAPLAR

- Aaronsohn, Ran, Rothschild and Early Jewish Colonization in Palestine, Rowman&Littfield Publishers 2000.
- Armaoğlu, Fahir, Filistin Meselesi ve Arap-İsrail Savaşları (1948-1988), Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1994.
- Arendt, Hannah, Totalitarizmin Kaynakları 1 Antisemitizm, İletişim Yayınları, 7. Baskı, İstanbul, 2018.
- Arslan, Ali, Avruapa'dan Türkiye'ye İkinci Yahudi Göçü, Truva Yayınları, İstanbul, 2006.
- Bir Devlet Adamının Mehmet Tevfik Beyin (Biren), II. Abdülhamit, Meşrutiyet ve Mütareke Devri Hatıraları, Arma Yayınları, İstanbul, 1993.
- Blakeslee, Spencer, The Death of American Antisemitism, Greenwood Publishing Group, 2000.
- Fieldhouse, D.K., Ortadoğu'da Batı Emperyalizmi 1914-1918, (Çev.) Merve Şahin, T&K Yayınları, İstanbul, 2018.
- Friedman, Isiah, Germany, Turkey and Zionism 1897-1918, Oxford University Press, Oxford, 1977.

- Fritsch, Theodor, Tarih Boyunca Yahudi Meselesi, (Çev.) Münir Abdurrahman), Akçağ, Ankara, 1972.
- Fromkin, David, Barışa Son Veren Barış, (Yay. Haz.) Şemsi Yeğin, Epsilon Yayınevi, İstanbul, 2004.
- Golsan, Richard J, "Antisemitism in Modern France: Dreyfus, Vichy and Beyond", Antisemitism: A History, (Ed.) Albert S. Lindemann, Richard S. Levy, OUP Oxford, 2010.
- Herzl, Theodor , The Jewish State, Courier Corporation, 2012.
- Jabotinsky, Wlademir, İsrail'i Kur, (Çev.) Atilla Taşçı, 2. Baskı, Yeditepe Yayınevi, İstanbul, 2014.
- Karasapan, Celal Tevfik, Filistin ve Şark-Ül-Ürdün, Cilt: 2, Ahmet İhsan Basımevi, İstanbul, 1942.
- Kocabaş, Süleyman, Siyonizm ve Türkiye, Yakın Plan Yayınları, 4. Baskı, İstanbul, 2018.
- Kurt, Ali Osman, Erken Dönem Yahudi Tarihi, IQ Yayınları, İstanbul, 2007.
- Lewis, Bernard, Ortadoğu, Arkadaş Yayınevi, 3. Baskı, Ankara, 2003.
- Öke, Mim Kemal, Siyonizm'den Uygarlıklar Çatışması'na Filistin Sorunu, Ufuk Kitapları, 4. Baskı, İstanbul, 2002.
- Safir, Gershon, Land, Labor and the Origins of the Israeli-Palestinian Conflict, 1882-1914, University of California Press, 1996.
- Schechtman, Joseph B, The Life and Times of Viladimir Jabotinsky: Rebel and Statesman: The Early Years, Silver Spring, New York, 1986.
- Schneer, Jonathan ,The Balfour Declaration The Origins of the Arab-Israel Conflict, Random House, New York, 2010.

- Taylor, Alan R, İsrail'in Doğuşu, (Çev.) Murat Karaşahan, Pınar Yayınları, İstanbul, 1992.
- Tellioğlu, Ömer, Filistin'e Musevi Göçü ve Siyonizm, Kitabevi, 2. Baskı, İstanbul, 2018.
- Uygur, Ziya, Osmanlı Arşiv Belgelerinde Filistin Sorunu ve Siyonizm, İstanbul, 1998.

MAKALELER

- Bozkurt, Celil, "I. Dünya Savaşı'nda Filistin Suriye Cephesi2nde Nili Casusluk Örgütü'nün Faaliyetleri", Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, Cilt: 30, Sayı: 88, 2014, ss. 89-114.
- Bozkurt, Celil, "Osmanlı Arşiv Belgelerinde Nili Casusluk Örgütü", Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, Cilt: 35, Sayı: 99, 2019, ss. 1-30.
- Buzpınar, Tufan ,"II.Abdülhamid Döneminin İlk Yıllarında Filistin'de Yahudi İskanı Girişimleri (1879-1882)", Türkiye Günlüğü, Sayı: 30, Eylül-Ekim 1994, ss. 58-65.
- "France (1789-1939)" Maddesi. Antisemitism: A Historical Enyclopedia of Prejudice and Persecution, , (Ed.) Richard S. Levy, V 1, ABC-CLIO, California, 2005.
- "Theodor Fritsch" Maddesi. Antisemitism: A Historical Enyclopedia of Prejudice and Persecution, (Ed.) Richard S. Levy, V 1, ABC-CLIO, California, 2005.
- Tunçoku, Mete, "İsrail'in Kuruluşuna Varan Gelişmeler İçinde Çanakkale Savaşlarının Önemi", Belleten 55, 212, 1991, ss. 101-108.

ÜRDÜN-MISIR-SURİYE KISKACINDA FİLİSTİN YAZGISI: YAHUDİ TOPLUMU İLE SAVAŞLAR VE KAYBEDİLEN ANAVATAN

Pınar Özden CANKARA[*], Yavuz CANKARA[**]

[*] Dr. Öğr. Üyesi, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, İ.İ.B.F., Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, pinar.cankara@bilecik.edu.tr

[**] Dr. Öğr. Üyesi, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, İ.İ.B.F., Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, yavuz.cankara@bilecik.edu.tr

GİRİŞ

Neredeyse bir yüzyıldır Araplar ve Yahudiler, aynı topraklarda kendilerine bir ulus-devlet kurmanın mücadelesini vermekteler. Milliyetçilik ideolojisinin Fransız İhtilali ile ortaya çıkmasından önce, toplumlara "*Sen kimsin*?" diye sorulduğunda, verilen cevap dinsel aidiyetleri olduğu halde, 1789 sonrasında bu soruya verilen cevap, etnik kimlik halini aldı. Ama bu gelişme, dünyanın her yerinde aynı anda yaşanmadı. On dokuzuncu yüzyılda, Ortadoğu toplumları açılan misyoner okullarının etkisiyle, kim olduklarını sorgulamaya başladıklarında, Arap dili üzerinden kültürel bir uyanış yaşamaya başladı. Ancak kısa bir süre sonra yaşanılan ilk topyekûn savaş, onları bu serüvenlerinde hazırlıksız yakaladı. Araplar kimdi ve I. Dünya Savaşı'nda ne için savaşacak, kimin yanında olacaktı? Bu soruya verdikleri ilk yanıt, Osmanlı İmparatorluğu'nun yanında yer almak oldu ama savaş ilerleyip, Osmanlı'nın yenilmeye başladığını gördüklerinde, kendileri için bir tarih yazımı inşa etmeye kalktılar. Şerif Hüseyin'in 1916'da kendisine bir devlet kurmak maksadıyla yaptığı ayaklanma, böylesi bir içeriğe sahiptir. Şerif Hüseyin milliyetçi bir refleksle bir Arap ulus-devleti yaratmak için değil, modern zamanlarda eskinin terminolojisini kendi açısından kullanarak bir hanedanlık inşa etmek için ayaklanmıştır. Günün sonunda kazanan

KAYNAKÇA

Kitaplar:

- Armaoğlu, Fahir, Filistin Meselesi ve Arap-İsrail Savaşları (1948-1988), İstanbul: Kronik Kitap, 2017.
- Basit, Musa İsmail; Mustafa, Hamza Zib; Muhibiş, Gassan Musa ve Kik, Said Süleyman, Kudüs Tarihi, İstanbul: Nida Yayıncılık, 2011.
- Bayraktar, Bora Oslo Barış Süreci İsrail-Filistin Barış Görüşmeleri (1991-2000), İstanbul: Küre Yayınları, 2013.
- Becker, Jillian, The PLO: The Rise and Fall of the Palestine Liberation Organization, AuthorHouse Yayıncılık, 2. Baskı, 2014.
- Beckerman-Boys, Carly, British Foreign Policy Decision-Making Towards Palestine During The Mandate (1917-1948): A Poliheuristic Perspective, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Birmingham Üniversitesi, 2013.
- Bidwell, Robin, Dictionary of Modern Arab History, London: Routledge, 2010.
- Black, Ian, Enemies and Neighbours: Arabs and Jews in Palestine and Israel, 1917-2017, Penguin UK Publishing, 2017.
- Cleveland, William Modern Ortadoğu Tarihi, (Çev.) Mehmet Harmancı, İstanbul, Agora Kitaplığı, 2008.
- Doyle, Joseph S., The Yom Kippur War and the Shaping of the United States Air Force, Alabama, Air University Press, 2019.
- Elpeleg, Zvi, Filistin Ulusal Hareketinin Kurucusu Hacı Emin El-Hüseyni, (Çev.) Dilek Şendil, İstanbul: İletişim Yayınları, 1999.
- Ertosun, Erkan, Camp David'den Mavi Marmara'ya Filistin Politikamız, İstanbul: Kaknüs Yayınları, 2013.

- Fraser, T. G., Partition In Ireland, India and Palestine Theory & Practice, London, Palgrave Macmillan, 1984.
- Gilbert, Martin, Jerusalem in the Twentieth Century, United States of America: John Wiley&Sons Inc., 1996.
- Goldschmidt Jr Arthur ve Davidson, Lawrence, Kısa Ortadoğu Tarihi, İstanbul: Doruk Yayınları, 2008.
- Halloum, Ribhi, Belgelerle Filistin Dün-Bugün-Yarın, İstanbul: Alan Yayıncılık, 1989.
- Irving, Sarah, Leila Khaled: Icon of Palestinian Liberation, Pluto Press Yayıncılık, 2012.
- İsrail Enformasyon Merkezi, İsrail Hakkında Gerçekler, (Yay. Haz.) Ruth Ben-Haim, İsrail'in 60. Yıldönümü Basımı, Kudüs, 2008.
- Lewis, Bernard, Islam in History: Ideas, People and Events in the Middle East, United States of America: Open Court Publishing Company, 2001.
- Nicault, Catherine, Kudüs 1850-1948, (Çev.) Estreya Seval Vali, İstanbul: İletişim Yayınları, 2001.
- Pappe, Ilan, Modern Filistin Tarihi, (Çev.) Nuri Pümer, Ankara, Phoenix Yayınevi, 2007.
- Peel, Robert; Baronet, George; Hammond, Lucas; Carter, William Moris; Morris Harold ve Coupland, Reginald, Palestine Royal Commision Report, London, His Majesty's Stationery Office Publications, 1937.
- Shemesh, Moshe, The Palestinian National Revival: In the Shadow of the Leadership Crisis, Indiana University Press, 2018.
- Sunayama, Sonoko, Syria and Suudi Arabia Collaboration and Conflicts in the Oil Era, London: Tauris Academic Studies, 2007.

- T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Osmanlı Belgelerinde Filistin, (Yay.Haz.) Hüseyin Özdemir, Cafer Durmuş, Semih Torun, yılmaz Karaca, Ebubekir Subaşı, İstanbul: 2009.
- T.C. Genelkurmay Askeri Tarih Ve Stratejik Etüt Başkanlığı, İsrail-Arap Harpleri, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1979.
- United Nations, The Question of Palestine and the United Nations, New York, 2008.
- Woodhead, John; Russell, Alison; Waterfield, A. P.; Reid, T., Palestine Partition Commission Report, London, His Majesty's Stationery Office.
- Woolf, Alex, Living Through The Arab-Israeli War Since 1948, London, Raintree Publishing, 2012.

Makaleler:

- Aruri, Naseer, "The PLO and the Jordan Option", Third World Quarterly, Cilt: 7, Sayı: 4, 1985, ss. 882-906.
- Ataöv, Türkkaya, Kudüs ve Devletler Hukuku, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, Cilt: 35, Sayı: 1, 1980, ss. 29-54.
- Bali, Rifat, "Filistin'in Unutulmuş Bir Önderi", Virgül Dergisi, Ekim 1999.
- Beckerman-Boys, Carly, "The Reversal of the Passield White Paper, 1930-31: A Reassessment", Journal of Contemporary History, Cilt: 51, Sayı: 2, ss. 213-233.
- Bozkurt, Celil, "Filistin Sorunu Ve İlk Arap-Yahudi Çatışmalarının Türk Basınındaki Yankıları (1929-1939)", The Journal of Academic Social Science Studies, Cilt: 5, Sayı: 8, ss. 265-295.
- Christison, Kathleen M., "Myths About Palestinians", Foreign Policy, Sayı: 66, 1987, ss.109-127.

- Deveci, Can, "General Allenby Döneminde Filistin'de Askeri Yönetim ve Nebi Musa Olayları (1917-1920)", Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 8, Sayı: 1, 2018, ss. 35-50.
- Dolu, Alattin, "Osmanlı Kroniklerinde Kudüs Algısı", Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı: 25, 2016, ss. 21-46.
- Embel, Ersin, "Avrupa İçin Ortak Dış Politika Oluşturma Sürecindeki İlk Adımlar: 1973 Arap-İsrail Savaşı Ve Avrupa Birliği", Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi, Cilt: 13, Sayı: 1, 2014, ss.75-90.
- Gerges, Fawaz A., "Egypt and the 1948 War: Internal Conflict and Regional Ambition", The War for Palestine: Rewriting the History of 1948, (Ed.) Eugene L. Rogan ve Avi Shlaim, Cambridge University Press, 2001, ss. 151-177.
- Görgün, Hilal "Bir İktidar Mücadelesinin Anatomisi: Enver Sedat ve Muhalifleri", İslam Araştırmaları Dergisi, Sayı:6, 2001, ss. 77-92.
- Karaköse, Hasan, "Filistin ve Kudüs Meselesine Genel Bir Bakış (XIX. Yüzyıl Ortasından XX. Yüzyıl Ortalarına Kadar), Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt: 4, Sayı: 2, 2018, ss.150-165.
- Kasalak, Kadir, "İngilizlerin Filistin Politikası ve Filistin Mandası", Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı: 25, 2016, ss. 65-78.
- Kaştan, Yüksel, "Ortadoğu'da Arap-İsrail Mücadeleleri ve Türkiye", 38. Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi Bildiri Kitabı, Ankara, Cilt: II, 2012, ss. 1797-1815.
- Kemiksiz, Neşe, "Filistin Sorunu", Akademik Orta Doğu, Cilt: 11, Sayı: 1, 2016, ss.133-179.

- Khan, M. A. Saleem, "Camp David Accords and Prince Fahd Plan: An Analysis", West Asia Since Camp David, (Ed.) S. A. H. Haqqi, India: Mittal Publications, 1988, ss. 232-254.
- Ma'oz, Moshe, "Changing Relations Between Jews, Muslims and Christians during the Nineteenth Century with Special Reference to Ottoman Syria and Palestine", Jews, Turks, Ottomans, (Ed.) Avigdor Levy, New York: Syracuse University Press, 2002, ss. 108-118.
- Mattar, Philip, "The Mufti of Jerusalem and the Politics of Palestine", Middle East Journal, Cilt: 42, Sayı: 2, 1988, ss. 227-240.
- Michael J. Cohen, "Direction of Policy in Palestine 1936-45", Middle Eastern Studies, Cilt: 11, Sayı: 3 1975, ss. 237-261.
- Moor, Ahmed, "Presence, Memory and Denial", After Zionism One State for Israel and Palestine, (Ed.) Antony Loewenstein, Ahmed Moor, London: Saqi Books, 2012, ss.13-22.
- Morris, Benny, "The Historiography of Deir Yassin", The Journal of Israeli History, Cilt: 24, Sayı: 1, 2005, ss. 79-107.
- Özkoç, Özge, "Savaş Ve Barış: Doksanlı Yıllarda Filistin-İsrail Sorunu", Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, Cilt: 64, Sayı: 3, ss. 167-195.
- Pattison, W. Keith, "The Delayed British Recognition of Israel", The Middle East Journal, Cilt: 37, Sayı: 3, 1983, ss. 412-428.
- Satış, İhsan "Kudüs Mutasarrıfları (1841-1902)", Tarih İncelemeleri Dergisi, Cilt: XXX, Sayı: 2, 2015, ss. 545-572.
- Schroeter, Daniel J., "The Changing Relationship Between the Jews of the Arab Middle East and the Ottoman State in the Nineteenth Century", Jews, Turks, Ottomans, (Ed.) Avigdor Levy, New York: Syracuse University Press, 2002, ss. 88-107.

- Sheffer, G., "Intentions and Results of British Policy in Palestine: Passfield's White Paper", Middle Eastern Studies, Cilt: 9, Sayı:1, 1973, ss. 43-60.
- Shlaim, Avi, "Britain and the Arab Israeli War of 1948", Journal of Palestine Studies, Cilt: 16, Sayı: 4, 1987, ss. 50-76.
- Shlaim, Avi, "Israel and the Arab Coalition in 1948", The War for Palestine: Rewriting the History of 1948, (Ed.) Eugene L. Rogan ve Avi Shlaim, Cambridge University Press, 2001, ss. 79-103.
- Söylemez, Mehmet Mahfuz, "Kudüs ve Osmanlı Arşiv Vesikaları Işığında Yahudilerin Bölgeye Yerleşmeleri Üzerine Notlar", Siirt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Cilt: 1, Sayı: 2, ss. 33-56.
- Terry, Janice J., "The Carter Administration and the Palestinians", Arab Studies Quarterly, Cilt: 12, Sayı: 1-2, 1990, ss. 153-164.
- Turan, Mahmut ve Dağ, Muhammed Hüseyin; "Mısır Tarihinde Enver Sedat Dönemi", Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Sayı: 78, 2018, ss. 306-323.
- Tür, Özlem, " Türkiye ve Filistin 1908-1948: Milliyetçilik, Ulusal Çıkar ve Batılılaşma", Ankara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, ss. 223-251.
- y.a.y., "Israeli Comment on the Fahd Plan", Journal of Palestine Studies, Cilt: 11, Sayı: 2, 1982, ss.175-179.
- y.a.y., "The Camp David Agreements for Middle East Peace", Journal of Palestine Studies, Cilt: 8, Sayı: 2, 1979, ss. 205-214.
- Yaşar, Şükran, "Kudüs'ün Osmanlı Yönetimine Girişi ve Yavuz Sultan Selim'in Kudüs Ermenilerine Tanıdığı İmtiyazlar", Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 1, Sayı: 2, 2003, ss. 105-115.

- Yazbak, Mahmut, "Kudüs: Yeni Bir Filistin Sancağının Doğuşu 1874- 1917", Osmanlı Döneminde Kudüs Uluslararası Sempozyumu, 29-30 Nisan 2017.

İnternet Kaynakları:

- "1968: Karameh and the Palestinian Revolt", The Telegraph, 1 Mayıs 2002, https://www.telegraph.co.uk/news/1400177/1968-Karameh-and-the-Palestinian-revolt.html, (Erişim Tarihi: 15.06.2019).
- "6 Days War: Crucial Quotes", http://www.sixdaywar.co.uk/crucial_quotes.pdf, (Erişim Tarihi: 07.06.2019).
- "British White Paper of 1930 on Palestine (Passfield White Paper)", The Israeli-Palestinian Conflict: An Interactive Database-The Economic Cooperation Foundation, https://ecf.org.il/issues/issue/1428, (Erişim Tarihi: 05.03.2019).
- "Yom Kippur War", Encyclopaedia Britannica, https://www.britannica.com/event/Yom-Kippur-War, (Erişim Tarihi: 05.07.2019).
- "Yom Kippur", Encyclopaedia Britannica, https://www.britannica.com/topic/Yom-Kippur, (Erişim Tarihi: 05.07.2019).
- Aderet, Ofer,"Israeli Cabinet Minutes From Six-Day War: From Fear to Euphoria to Arrogance", Haaretz, 18 Mayıs 2017, https://www.haaretz.com/israel-news/.premium.MAGAZINE-if-it-were-up-to-us-wed-send-all-the-arabs-out-to-brazil-1.5473677, (Erişim Tarihi: 10.06.2019).
- Aktan, Sertaç, "Camp David'in 40. yılı: Mısır-İsrail Gizli Görüşmeleri Nasıl Yürütüldü?", Euronews, https://tr.euronews.com/2018/09/17/camp-david-in-40-yili-misir-israil-gizli-gorusmeleri-nasil-yurutuldu, (Erişim Tarihi: 10.08.2019).
- Berenji, Shahin, "Jimmy Carter's Role in Securing Middle East Peace", E-International Relations, 21 Nisan 2016, https://www.e-

ir.info/2016/04/21/the-camp-david-accords-jimmy-carters-role-in-securing-middle-east-peace/, (Erişim Tarihi: 02.08.2019).

- Birleşmiş Milletler, Filistin Probleminin Kaynakları ve Gelişimi-1917-1988, 1990, s. 115, http://www.unicankara.org.tr/filistin/1.html, (Erişim Tarihi: 11.04.2019).
- Central Intelligence Agency, The Palestinians and the Fedayeen as Factors In the Middle East Situation, 11 Şubat 1971, https://www.cia.gov/library/readingroom/docs/CIA-RDP00T02041R000100220001-1.pdf, (Erişim Tarihi: 05.07.2019).
- CIA Intelligence Memorandum, A Coming of Age: The Foreign Policy of Anwar Sadat, 9 Nisan 1975, ss. 2-3, https://www.cia.gov/library/readingroom/docs/CIA-RDP79T00865A002500320001-0.pdf, (Erişim Tarihi: 06.08.2019).
- Deveci, Mustafa, "Arap Ülkeleriyle İsrail'in Son Savaşı: Yom Kippur", Anadolu Ajansı, 6 Ekim 2018, https://www.aa.com.tr/tr/dunya/arap-ulkeleriyle-israilin-son-savasi-yom-kippur/1274291, (Erişim Tarihi: 15.07.2019).
- Dursun, Davut, "Cemal Abdünnasır (1918-1970)", TDAV İslam Ansiklopedisi, https://islamansiklopedisi.org.tr/cemal-abdunnasir, (Erişim Tarihi: 20.06.2019).
- Elpeleg, Zvi, "Why Was 'Independent Palestine' Never Created in 1948?", The Jerusalem Quarterly, 1989, Israel Ministry of Foreign Affairs, https://mfa.gov.il/mfa/foreignpolicy/peace/guide/pages/why%20was%20-independent%20palestine-%20never%20created%20in%201.aspx, (Erişim Tarihi: 10.04.2019).
- Encyclopædia Britannica, "Peel Commission", 3 Eylül 2010, https://www.britannica.com/event/Peel-Commission, (Erişim Tarihi: 11.04.2019).
- Encyclopedia of the Modern Middle East and North Africa, "All-Palestine Government", Encyclopedia.com. https://www.

encyclopedia.com/humanities/encyclopedias-almanacs-transcripts-and-maps/all-palestine-government, (Erişim Tarihi: 10.04.2019).

- Encyclopedia of the Modern Middle East and North Africa, "Woodhead Commission (1938)", Encyclopedia.com, https://www.encyclopedia.com/humanities/encyclopedias-almanacs-transcripts-and-maps/woodhead-commission-1938, (Erişim Tarihi: 11.04.2019).
- Filistin Meselesi ve Birleşmiş Milletler, "Filistinlilerin Haklarının Giderek Artan Oranda Tanınması", http://www.unicankara.org.tr/filistin/4.html, (Erişim Tarihi: 01.08.2019).
- Geldi, Mahmut, "Hafızalardan Silinmeyen Katliam: Sabra ve Şatill", Anadolu Ajansı, 16 Eylül 2018, https://www.aa.com.tr/tr/dunya/hafizalardan-silinmeyen-katliam-sabra-ve-satilla/1255941, (Erişim Tarihi: 16.08.2019).
- Görgün, Hilal, "Enver Sedat (1918-1981)", TDAV İslam Ansiklopedisi, https://islamansiklopedisi.org.tr/enver-sedat, (Erişim Tarihi: 01.07.2019).
- Hajjar, George, My People Shall Live (1971) Leila Khaled, 1971, https://leilakhaled.files.wordpress.com/2011/10/my-people-shall-live-leila-khaled.pdf, (Erişim Tarihi: 25.06.2019).
- Holocaust Encyclopedia, "Hajj Amın Al-Husaynı: The Muftı Of Jerusalem", https://encyclopedia.ushmm.org/content/en/article/hajj-amin-al-husayni-the-mufti-of-jerusalem, (Erişim Tarihi: 04.04.2019).
- Israel Ministry of Foreign Affairs, "Basic Law- Jerusalem- Knesset Resolution- 30 July 1980", Historical Documents, 1979-1980, https://mfa.gov.il/MFA/ForeignPolicy/MFADocuments/Yearbook4/Pages/113%20Basic%20Law-%20Jerusalem-%20Knesset%20Resolution-%2030%20J.aspx, (Erişim Tarihi: 15.08.2019).

- Israel Ministry of Foreign Affairs, "Declaration of Establishment of State of Israel", 14 Mayıs 1948, https://mfa.gov.il/mfa/foreignpolicy/peace/guide/pages/declaration%20of%20establishment%20of%20state%20of%20israel.aspx, (Erişim Tarihi: 05.05.2019).
- Israel Ministry of Foreign Affairs, "Historical Documents: The Hussein-Arafat Accord", 11 Şubat 1985, https://mfa.gov.il/MFA/ForeignPolicy/MFADocuments/Yearbook7/Pages/42%20The%20Hussein-Arafat%20Accord-%2011%20February%201985.aspx, (Erişim Tarihi: 16.08.2019).
- Israel Ministry of Foreign Affairs, "The Palestinian National Covenant- July 1968", 17 Temmuz 1968, https://mfa.gov.il/MFA/ForeignPolicy/MFADocuments/Yearbook1/Pages/33%20The%20Palestinian%20National%20Covenant-%20July%201968.aspx, (Erişim Tarihi: 06.06.2019).
- Jansen, Michael, "Deir Yassin, Over and Over Again", The Jordan Times, 12 Nisan 2017, http://www.jordantimes.com/opinion/michael-jansen/deir-yassin-over-and-over-again, (Erişim Tarihi: 15.04.2019).
- Kalabalık, Aydoğan, "Sedat'ın hayatına mâl olan 'Mısır-İsrail Barış Antlaşması'", Anadolu Ajansı, 26 Mart 2019, https://www.aa.com.tr/tr/dunya/sedatin-hayatina-m%C3%A2l-olan-misir-israil-baris-antlasmasi/1430403, (Erişim Tarihi: 12.08.2019).
- Karaman, M. Lutfullah, "Filistin", TDV İslâm Ansiklopedisi, 1995, https://islamansiklopedisi.org.tr/filistin (Erişim Tarihi: 09.04.2019).
- Karkar, Sonja "The First Intifada 20 Years Later", Electronic Intifada, 10 Aralık 2007, https://electronicintifada.net/content/first-intifada-20-years-later/7251, (Erişim Tarihi: 17.08.2019).

- Lewis, Flora, "Carter, at Meeting With Syrian Calls for Palestinian 'Homeland'", The New York Times, 10 Mayıs 1977, s. 1, https://www.nytimes.com/1977/05/10/archives/carter-at-meeting-with-syrian-calls-for-palestinian-homeland-carter.html, (Erişim Tarihi: 03.08.2019).
- Lorch, Netanel, "Israel's War of Independence (1947-1949)", Israel Ministry of Foreign Affairs, https://www.mfa.gov.il/mfa/aboutisrael/history/pages/israels%20war%20of%20independence%20-%201947%20-%201949.aspx, (Erişim Tarihi: 01.06.2019).
- Marder, Murrey, "A 'Homeland' for Palestinians Seen As a Noteworthy Shift of Language", The Washington Post, 18 Mart 1977, https://www.washingtonpost.com/archive/politics/1977/03/18/a-homeland-for-palestinians-seen-as-a-noteworthy-shift-of-language/1c76fecf-933e-4b05-8a7c-85302740069f/?noredirect=on, (Erişim Tarihi: 04.08.2019).
- National Foreign Assessment Center, Syria-Israel: The Golan Heights in Perspective, 1982, https://www.cia.gov/library/readingroom/docs/CIA-RDP83B00851R000400150002-5.pdf, (Erişim Tarihi: 15.08.2019)
- Office of King Hussein, "Building Bridges East and West", http://www.kinghussein.gov.jo/his_periods7.html, (Erişim Tarihi: 17.08.2019).
- Penney, Matthew T., "Intelligence and the 1973 Arab-Israeli War", President Nixon and the Role of Intelligence in the 1973 Arab-Israeli War, Center For The Study of Intelligence, 2013, https://www.cia.gov/library/publications/international-relations/arab-israeli-war/nixon-arab-isaeli-war.pdf, (Erişim Tarihi: 10.07.2019).
- Permanent Observer Mission of The State of Palestine to the United Nations, "Diplomatic Relations", http://palestineun.org/about-palestine/diplomatic-relations/, (Erişim Tarihi: 18.08.2019)

- Quandt, William B., Soviet Policy in the October 1973 War, International Security Affairs, Rand Corporation, 1976, https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/reports/2006/R1864.pdf, (Erişim Tarihi: 15.07.2019).
- Reuveny, Rafael, "Black September", Encyclopedia Britannica, https://www.britannica.com/topic/Black-September-political-organization-Palestine, (Erişim Tarihi: 20.06.2019).
- The Hashemite Kingdom of Jordan, "The Tragedy of Palestine", http://www.kinghussein.gov.jo/his_palestine.html, (Erişim Tarihi: 02.06.2019).
- The Nobel Peace Prize 1978, Nobel Media, https://www.nobelprize.org/prizes/peace/1978/summary/, (Erişim Tarihi: 15.08.2019).
- The Nobel Prize 1994, "Yasser Arafat Facts", https://www.nobelprize.org/prizes/peace/1994/arafat/facts/, (Erişim Tarihi: 21.08.2019).
- The State of Israel, Knesset, "Basic Law: Jerusalem, Capital of Israel", 30 Temmuz 1980, https://www.knesset.gov.il/laws/special/eng/basic10_eng.htm, (Erişim Tarihi: 15.08.2019).
- U.S. Government Information, 115th Congress, 2nd Session, "H.R. 754 Act", https://www.congress.gov/115/bills/hr754/BILLS-115hr754eh.pdf, (Erişim Tarihi: 10.08.2019).
- United Nations General Assembly, "Agenda Item: Question of Palestine", 29. Oturum, 13 Kasım 1974, https://unispal.un.org/DPA/DPR/unispal.nsf/0/A238EC7A3E13EED18525624A007697EC, (Erişim Tarihi: 25.07.2019).
- United Nations Security Council, Resolution 478, 20 Ağustos 1980, https://unispal.un.org/DPA/DPR/unispal.nsf/0/DDE590C6FF232007852560DF0065FDDB, (Erişim Tarihi: 16.08.2019).

- United States of America Department of State Office of the Historian, "The Arab-Israeli War of 1948", https://history.state.gov/milestones/1945-1952/arab-israeli-war, (Erişim Tarihi: 25.05.2019).
- Velîd El-Arîd, "Emîn el-Hüseynî", TDV İslâm Ansiklopedisi, 1995, https://islamansiklopedisi.org.tr/emin-el-huseyni, (Erişim Tarihi: 08.04.2019).
- y.a.y, "Israel's Wars & Operations: First Intifada (1987-1993)", Jewish Virtual Library, https://www.jewishvirtuallibrary.org/first-intifada, (Erişim Tarihi: 17.08.2019)
- y.a.y., "1994: Yasser Arafat Ends 27-Year Exile", BBC, http://news.bbc.co.uk/onthisday/hi/dates/stories/july/1/newsid_2489000/2489631.stm, (Erişim Tarihi: 21.08.2019).
- y.a.y., "Colonel Says Rabin Ordered Breaking of Palestinians' Bones", Los Angeles Times, 22 Haziran 1990, https://www.latimes.com/archives/la-xpm-1990-06-22-mn-431-story.html, (Erişim Tarihi: 18.08.2019).
- y.a.y., "Egypt-Israel Relations: Address by Egyptian President Anwar Sadat to the Knesset", Jewish Virtual Library, 20 Kasım 1977, https://www.jewishvirtuallibrary.org/address-by-egyptian-president-anwar-sadat-to-the-knesset, (Erişim Tarihi: 06.08.2019).
- y.a.y., "Israel Declines to Study Rabin Tie to Beatings", The New York Times, 12 Temmuz 1990, s. 8, https://www.nytimes.com/1990/07/12/world/israel-declines-to-study-rabin-tie-to-beatings.html, (Erişim Tarihi: 18.08.2019).
- y.a.y., "Israel International Relations: International Recognition of Israel", Jewish Virtual Library, https://www.jewishvirtuallibrary.org/international-recognition-of-israel, (Erişim Tarihi: 05.06.2019).

- y.a.y., "Israeli Jets Bomb Arafat's Base in Tunisia; 60 Killed : Retaliation for Killing of 3 in Cyprus", Los Angeles Times, 1 Ekim 1985, https://www.latimes.com/archives/la-xpm-1985-10-01-mn-19122-story.html, (Erişim Tarihi: 17.08.2019).
- y.a.y., "Israel-PLO Recognition-Exchange of Letters between PM Rabin and Chairman Arafat-Sept 9- 1993", Israel Ministry of Foreign Affairs, 9 Eylül 1993, https://mfa.gov.il/mfa/foreignpolicy/peace/guide/pages/israel-plo%20recognition%20-%20exchange%20of%20letters%20betwe.aspx, (Erişim Tarihi: 20.08.2019)
- y.a.y., "Menachem Begin Becomes First Israeli PM to Visit Egypt", Center for Israel Education, https://israeled.org/menachem-begin-becomes-first-israeli-pm-visit-egypt/, (Erişim Tarihi: 10.08.2019).
- y.a.y., "Palestine Liberation Organization: The Original Palestine National Charter (1964)", Jewish Virtual Library, https://www.jewishvirtuallibrary.org/the-original-palestine-national-charter-1964, (Erişim Tarihi: 06.06.2019).
- y.a.y., "Pre-State Israel: The Passfield White Paper", The Jewish Virtual Library, https://www.jewishvirtuallibrary.org/the-passfield-white-paper, (Erişim Tarihi: 05.03.2019).
- y.a.y., "The First Intifada", AlJazeera, 9 Aralık 2003, https://www.aljazeera.com/archive/2003/12/2008410151246804713.html, (Erişim Tarihi: 20.08.2019)

BİR ENTELEKTÜELİN FİLİSTİN'İ: EDWARD SAİD'İN FİLİSTİN MESELESİNE BAKIŞININ ENTELEKTÜEL KİMLİĞE İLİŞKİN SOSYOLOJİK ESASLARI

Yeliz OKAY

Filistin meselesini antropoloji, sosyoloji ve siyaset bilimi teorileri açısından ele alan akademisyenler öncelikle gerçeklerin karmaşıklığı ile karşı karşıya kalırlar. Ortadoğu'da gerçek; Batı'nın müdahaleleri ile inşa ettiği ve görmek istediği gerçek ve yaşanan tarihsel, kültürel, sosyolojik kökleri olan gerçek olarak iki farklı biçimde izah edilebilir. Coğrafyanın kültürel ve kimliksel içiçelikleri, diğer değişle kozmopolitliği/çokkültürlülüğü, keskin dinsel ve etnik ayrışmalar ve bu ayrışan grupların Batı tarafından birbirlerine ve Batı'ya karşı veya Batı yanında konumlandırılışı, gerçeğin görünümünü etkileyen önemli değişkenlerdir. Edward Said, entelektüel olarak Filistin gerçeğine bakarken, bu gerçeğin içinde yaşadığı kimliğinin Filistinli olmak dışında kalan diğer aidiyetlerini ona kazandıran coğrafyada gerek siyasetçiler, gerekse onların uydusu konumundaki entelektüeller ve medyada sağırlıkla karşılanacağını bildiğini ve bunu tecrübe ettiğini, hatta entelektüele özgü yalnızlığını bu duruma borçlu olduğunu sıklıkla ifade etmiştir.

Edward Said'in Filistin davasının savunucusu ve sözcüsü olarak kendi yaşadığı ve parçası olduğu toplumda, ayrık otu olma hâli entelektüel yalnızlıktır. Tek başına değiştirme gücüne sahip olmadığı üzücü bir duruma tanıklığının psiko-sosyal dinamiği ile ilişkilidir. Edward Said, bu yalnızlığı, bir entelektüel olarak yanlış bir duruma karşı tavır almakta çekinceleri olan sürü psikolojisinin gereklerine göre yaşayan ve yanlışı ifade etme hâlinde yaşayacağı kayıpları düşünen entelektüelin durumuna yeğler. Bir toplumun dünya düzeni içinde uğradığı haksızlıkları, yenidünya düzeni, uygarlıkların ça-

KAYNAKÇA

- Bauman, Zygmunt Kimlik, (Çev.) Mesut Hazır), Ankara: Heretik Yayınları, 2017.
- Bolas, Christopher "Edward Said'i Sunuş", Edward Said, Freud ve Avrupalı Olmayan, (Çev.) Erol Mutlu, İstanbul: Alfa Yayınları, 2017.
- Judt, Tony "The Rootless Cosmopolitan", https://www.thenation.com/article/rootless-cosmopolitan/
- Maolouf, Amin Ölümcül Kimlikler, (Çev.) Aysel Bora, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2012.
- Mollaer, Fırat Kimlik, Tanınma Mücadelesi ve Şarkiyatçılık, İstanbul: Metis Yayınları, 2019.
- Said, Edward Entelektüel: Sürgün, Marjinal, Yabancı, (Çev.) Tuncay Birkan, İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 1995.
- Said, Edward Filistin Sorunu, (Çev.) Alev Alatlı, İstanbul: Pınar Yayınları, 1985.
- Said, Edward Kış Ruhu, (Çev.) Tuncay Birkan, İstanbul: Metis Yayınları, 2016.
- Said, Edward Yersiz Yurtsuz, (Çev.) Aylin Üçer, İstanbul: İletişim Yayınları, 2010.
- Sennet, Richard Saygı: Eşit Olmayan Bir Dünyada, (Çev.) Ümmühan Bardak, İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2017.
- Sennet, Richard Yabancı, (Çev.) Tuncay Birkan, İstanbul: Metis Yayınları, 2011.

İKİNCİ BÖLÜM

KÜRESEL VE BÖLGESEL DEVLETLERİN FİLİSTİN POLİTİKASI

İNGİLTERE'NİN FİLİSTİN POLİTİKASI

Gökhan Murat ÜSTÜNDAĞ*

* Dr. Öğr. Üyesi, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, İ.İ.B.F., Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, gokhan.ustundag@bilecik.edu.tr

GİRİŞ

Süveyş Kanalı'nın 1869 yılında açılmasının, İngiltere'nin Filistin bölgesine yönelik politikalarının başlangıç noktasını oluşturduğu söylenebilir. Kanalın açılması, 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı'nın ardından koruyucu olarak Kıbrıs'a yerleşmesi ve 1882'de Mısır işgali, İngiltere'nin gelecekteki bölge politikalarını şekillendirmiştir. Süveyş'i korumak için bir tampon bölge oluşturmak, Almanların bölgede artan etkisine karşılık doğudaki sömürgelerine giden yolları emniyet altına almak gibi faktörler, Filistin'e artan ilginin başlıca sebepleriydi. Sonraki süreçte İngiltere, öncelikle bölgenin Osmanlı'dan koparılması ve arkasından bölgede bir tampon devlet oluşturulması hedeflerine yönelik politikalar üretmiştir. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Osmanlı'nın çöküşü ile de istediği fırsata kavuşmuş ve bölgede, her ne kadar başlangıçtaki tasarımına tam olarak uymasa da, bir tampon devletin kurulmasını sağlamıştır. Bu yüzden, özellikle 1948 yılında İsrail'in kurulmasından sonra, İngiltere'nin Filistin politikalarını incelemek, kaçınılmaz bir şekilde İngiltere-İsrail ilişkilerini ele almayı gerektirmektedir.

Tarihi sürece bakıldığında; Yahudilere bir anavatan oluşturma fikri ve bu fikrin Yahudilere bir anavatan sağlayacak Balfour Deklarasyonu'na dönüşmesi, İngilizler tarafından gerçekleştirilmiştir. Bunun sonucunda günümüzde çeşitli boyutlarıyla süren Filistin Sorunu ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla İngiltere'nin Filistin'e yöne-

KAYNAKÇA

- Arı, Tayyar. Geçmişten Günümüze Orta Doğu. Bursa: Mkm Yayıncılık, 2008.
- Barr, James. Lords of the Desert: Britain's Struggle with America to Dominate the Middle East. London: Simon&Shuster UK Ltd., 2018.
- BM Güvenlik Konseyi'nde Sert Gazze Tartışması. 16 Mayıs 2018. 22 Mart 2019. <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-44134206>.
- Cleveland, William L. A History of the Middle East. 3. Baskı. Colorado: Westview Press, 2004.
- Çanak, Erdem. "İkinci Dünya Savaşı Sırasında Balkanların İşgalinin Türkiye'ye Etkisi: Yahudi Mülteciler Meselesi." Turkish Studies (2015): 127-144.
- Fieldhouse, D. K. Western Imperialism in the Middle East 1914-1958. New York: Oxford University Press Inc., 2008.
- Fresh Thinking on UK policy toward the Middle East Needed. 2 Mayıs 2017. 19 Mart 2019. <https://www.parliament.uk/business/committees/committees-a-z/lords-select/international-relations-committee/news-parliament-2015/mena-report-launch/>.
- Gat, Moshe. "Britain and Israel Before and After the Six Day War, June 1967: From Support to Hostility." Contemporary British History (2004): 54-77.
- Goldschmitdt, Arthur Jr. ve Lawrence Davidson. Kısa Ortadoğu Tarihi. İstanbul: Doruk Yayımcılık, 2011.
- Halliday, Fred. The Middle East in International Relations. New York: Cambridge University Press, 2005.
- Hourani, Albert. A History of the Arab Peoples. London: CPI Group (UK) Ltd., 2013.

- Hughes, Geraint. "Britain, the Transatlantic Alliance, and the Arab-Israeli War of 1973." Journal of Cold War Studies (2008): 3-40.
- *İngiltere İsrail'i Kınadı*. 7 Nisan 2019. 22 Mayıs 2019. <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/ingiltere-israili-kinadi/1444859>.
- *İngiltere'ye ‹Hamas Eleştirisi'*. 13 Ağustos 2007. 14 Haziran 2019. <http://www.bbc.co.uk/turkish/europe/story/2007/08/070813_britainhamas.shtml>.
- Keser, Ulvi. "Turkish Assitance Activities for the Jewish İmmigrants and Jewish Immigrant Camps in Cyprus during Second World War." Ege Academic Review (2009): 735-758.
- Kochavi, Arieh J. "Britain's Image Campaign against the Zionists." Journal of Contemporary History 36.2 (2001): 293-307.
- Lacoste, Yves. Büyük Oyunu Anlamak Jeopolitik: Bugünün Uzun Tarihi. 2. Baskı, İstanbul: NTV Yayınları, 2008.
- Makovsky, Michael. Churchill's Promised Land: Zionism and Statecraft. New Haven: Yale University Press, 2007.
- McNamara, Robert. "Britain, Nasser and the Outbreak of the Six Day War." Journal of Contemporary History (2000): 619-639.
- Monitor, Middle East. Ex-UK Foreign Secretary Straw Hints He was Sacked after Urging Hamas Dialogue. 19 Kasım 2017. 24 Temmuz 2019.
- Pattison, W. Keith. "The Delayed British Recognition of Israel." Middle East Journal (1983): 412-428.
- Perets, Don. The Middle East Today. 2. Baskı, New York: Halt, Rinehart and Winston, Inc., 1971.
- PM Statement on US Decision to Move Embassy to Jerusalem: 6 December 2017. 6 Aralık 2017. 01 Ağustos 2019. <https://www.

gov.uk/government/news/pm-statement-on-us-decision-to-move-embassy-to-jerusalem-6-december-2017>.

- Smith, Simon C. "Centurions and Chieftains: Tank Sales and British Policy towards Israel in the Aftermath of the Six-Day War." Contemporary British History (2014): 219-239.
- Sorby, Karol R. "Great Powers and the Middle East After the World War II (1945-1955)." Asian and African Studies (2001): 56-79.
- Xu, Ruike ve Wyn Rees. "Comparing the Anglo-American and Israeli-American Special Relationships in the Obama Era: An Alliance Persistence Perspective." Journal of Strategic Studies (2018): 494-518.
- Zamir, Meir. "'Bid' for Altalena : France's Covert Action in the 1948 War in Palestine." Middle Eastern Studies (2010): 17-58.

ABD'NİN FİLİSTİN POLİTİKASI

Buket ÖNAL*

* Doç. Dr., Kocaeli Üniversitesi, İ.İ.B.F., Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi, buket.onal@kocaeli.edu.tr

GİRİŞ

Filistin, her üç din için kutsal sayılan, bugünkü İsrail, Batı Şeria ve Gazze Şeridi'ni kapsayan bölgeye verilen addır ve İsrail devleti kurulduğu tarihten bu güne de kendi adıyla anılan uluslararası bir sorun olmaya devam etmektedir.

Dini, siyasi, ekonomik hatta askeri çıkar çatışmalarının ortasında yer alan bu bölgenin kaderini belirleyen ülkelerden biri de ABD olmuştur. Hemen hemen her ABD Başkanı yönetimi boyunca Filistin konusunda, bölgenin geleceğini etkileyecek politikalar izlemiştir denilebilmektedir. Bunun çok çeşitli sebepleri vardır.

Bu çalışmada bunun nedenleri, ABD'nin bölgeye yönelik planlarının neler olduğu, bunun için ne gibi politikalar izlendiği, sorunun aktörleriyle ilişkilerini nasıl geliştirdiği ve Filistin'i neler beklediği konuları ayrıntılı olarak ortaya konulmaya çalışılacaktır.

1. 19. YÜZYIL VE 20. YÜZYILIN BAŞINDA ABD'DE FİLİSTİN'E BAKIŞ

On dokuzuncu yüzyıl boyunca, özellikle de ikinci yarısında, Doğu'ya ve Orta Doğu'ya olan ilgi giderek artmış, bu bölge, Batı oryantalist tarihçileri, akademisyenleri, coğrafyacıları ve etnografların yanı sıra Batı Hristiyan misyonerleri, hacılar, emperyalist ajanlar ve sıradan gezginler için önemli bir yer halini almıştı. Her

KAYNAKÇA

Kitap ve Kitap Bölümleri

- Ahmed, Hisham H. "Root of Denial: American Stand on Palestinian Self Determination from the Balfour Declaration to World War Two", Michael W. Suleiman (Ed.), U.S. Policy on Palestine From Wilson to Clinton, The Association of Arab-American University Graduates, Inc., Illinois, 1995, ss.27-57.
- Arı, Tayyar. Amerika'da Siyasal Yapı, Lobiler ve Dış Politika, 3.bas, Alfa Yayınları, Bursa, 2000.
- Armaoğlu, Fahir. 20. Yüzyıl Siyasi Tarihi (Cilt 1-2:1914-1995), Genişletilmiş 13.bas, Alkım Yayınları, İstanbul, tarih yok.
- Armaoğlu, Fahir. Filistin Meselesi ve Arap-İsrail Savaşları (1948-1988), Türkiye İş Bankası Yayınları, Ankara, 1994.
- Christison, Kathleen. Perceptions of Palestine, Their Influence on U.S. Middle East Policy, University of California Press, Berkley, 1999.
- Fromkin, David. Barışa Son Veren Barış: Modern Orta Doğu Nasıl Yaratıldı (1914-1922), (Çev. Mehmet Harmancı), Sabah Kitapları, 3.bas., İstanbul, 1994.
- Hollstein, Walter. Filistin Sorunu: Filistin Çatışmasının Sosyal Tarihi, (Çev. Cemal A. Ertuğ), Yücel Yayınları İstanbul, 1975.
- Oran, Baskın (Ed.). Türk Dış Politikası: Kurtuluş Savaşından Bugüne Olgular Belgeler, Yorumlar, Cilt I: 1919-1980, 6.bas, İletişim Yayınları, İstanbul, 2002.
- Pappe, Ilan. Modern Filistin Tarihi: Tek Ülke İki Halk, (Çev.Nuri Plümer), Phoenix Yayınları, Ankara, 2007.
- Shlaim, Avi. "The United States and the Israeli-Palestinian Conflict", Ken Boot, Tim Dunne (eds.), Worlds in Collision: Terror and the Future of World Order, Palgrave, New York, 2002 ss.183-192.

- Süer, Berna ve Ayşe Ömür Atmaca. Arap İsrail Uyuşmazlığı, ODTÜ Yayıncılık, Ankara, tarih yok.
- Uçarol, Rıfat. Siyasi Tarih (1789-2010), 8.bas, Der Yayınları, İstanbul, 2010.

Makaleler

- Avcı, Yasemin. "19.yüzyılın Son Çeyreğinde Filistin'in Limanı Yafa: Bir Çatışma ve Rekabet Odağı", Tarih İncelemeleri Dergisi, 2015, XXX/2, ss.385-411.
- Bustami, Zaha. "The Kennedy/Johnson Administrations and the Palestinians" Arab Studies Quarterly, (Winter/Spring 1990), Vol. 12, No. ½ , ss.101-120.
- Christison, Kathleen. "All Those Old Issues: George W. Bush and the Palestinian-Israeli Conflict", Journal of Palestine Studies, (Winter 2004), XXXIII., No.2 ss.36-50.
- Gerner, Deborah J. "Missed Opportunities And Roads Not Taken: The Eisenhower Administration And The Palestinians", Arab Studies Quarterly, (Winter/Spring 1990),Vol. 12, No. ½, ss.67-100.
- Kasalak, Kadir ve Can Deveci. "Paris Barış Konferansında Siyonistlerin Talepleri", Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2017, Cilt.10, Sayı.54, ss.298-306.
- Kaya, Mehmet. "XIX. Yüzyıl ve XX. Yüzyıl Başında Büyük Güçlerin Etkisinde Kudüs Sancağı (1850-1914)", Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi, TÜBAR, 2013, XXXIII, ss.145-164.
- Lebow, Richard Ned. "Woodrow Wilson and the Balfour Declaration", The Journal of Modern History, December 1968, Vol.40, Number. 4, ss.501-523.
- Lesch, Ann M. "U.S. Policy toward the Palestinians in the 1980s", Arab Studies Quarterly**,** (Winter/Spring 1990), Vol.12, No.1/2 ss.167-189.

- Neff, Donald. "Nixon's Middle East Policy: From Balance to Bias", Arab Studies Quarterly, (Winter/Spring 1990), Vol.12, No. ½, ss.121-152.
- Terry, Janice J. "The Carter Adminiztration and the Palestinians", Arab Studies Quarterly, (Winter/Spring 1990), Vol.12, No. ½, ss.153-165.
- Yadak, Abdüllatif "İsrail'in Güvenlik Politikası ve Güvenlik Duvarının Filistin Halkına Etkisi", 21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum, (Kış 2014), Cilt.3, Sayı 9, ss.170-171.

Tezler

- Umerova, Zenife. Yahudi Lobisinin ABD İçindeki Konumu ve Ortadoğu Politikasındaki Rolü, Ankara Üniversitesi, SBE, Uluslararası İlişkiler ABD, 2006 Yüksek Lisans Tezi

İnternet Kaynakları

- Altuğ, Bayram. "BM İnsan Hakları Konseyi İsrail'i Kınayan Karar Tasarısını Kabul Etti", Anadolu Ajansı, 22.03.2019, https://www.aa.com.tr/tr/dunya/bm-insan-haklari-konseyi-israili-kinayan-karar-tasarisini-kabul-etti/1425721 (Erişim Tarihi: 21.07.2019).
- Balcı, Ali. "Filistin 2005", Ortadoğu Yıllığı 2005, tarih yok. https://ormer.sakarya.edu.tr/uploads/files/04_filistin_2005.pdf (Erişim Tarihi: 20.07.2019).
- Balcı, Ali. "Filistin 2006", Ortadoğu Yıllığı 2006, tarih yok. https://ormer.sakarya.edu.tr/uploads/files/04_filistin_2006.pdf (Erişim Tarihi: 20.07.2019).
- Balcı, Ali. "Filistin 2010", Ortadoğu Yıllığı 2010, tarih yok. https://ormer.sakarya.edu.tr/uploads/files/03_mey_2010_111.pdf (Erişim Tarihi: 10.07.2019).
- Balmer, Crispian ve Steve Holland, "After Israeli Backslapping, Obama Faces Palestinian Discontent", Reuters, March 20, 2013,

https://www.reuters.com/article/us-israel-palestinians-obama/after-israeli-backslapping-obama-faces-palestinian-discontent-idUSBRE92J01X20130320 (Erişim Tarihi: 19.07.2019).

- Benson, Michael T. "The United States and the Recognition of Israel: A Chronology", Middle East Facts, May 15, 2015, http://middleeastfacts2015.blogspot.com/2015/05/the-united-states-and-recognition-of.html (Erişim Tarihi: 07.07.2019).
- Bozbaş, Gökhan. "2018 Yılında İsrail-Filistin Sorunundaki Gelişmeler", ORTADOĞU, (Ocak-Şubat 2019), Cilt: 10 Sayı: 85, https://www.orsam.org.tr//d_hbanaliz/6_Gokhanbozbas_2.pdf (Erişim Tarihi: 21.07.2019).
- Çağılcı, İsmail. "Petrol Pazarlığı", Mecra, 28.04.2018, https://www.gzt.com/mecra/karenin-soyledigi-18-3345027 (Erişim Tarihi: 07.07.2019).
- Deveci, Mustafa. "Arap ülkeleriyle İsrail'in Son Savaşı: Yom Kippur", Anadolu Ajansı, 06.10.2018, https://www.aa.com.tr/tr/dunya/arap-ulkeleriyle-israilin-son-savasi-yom-kippur/1274291 (Erişim Tarihi: 05.07.2019);
- Deveci, Mustafa. "İsrail, Nükleer Tesisinin ABD Tarafından Bombalanmasından Endişelenmiş", Anadolu Ajansı, 03.05.2019, https://www.aa.com.tr/tr/dunya/-israil-nukleer-tesisinin-abd-tarafindan-bombalanmasindan-endiselenmis/1468915 (Erişim Tarihi: 02.07.2019).
- Deveci, Mustafa. "Yüzyılın Anlaşması Filistin Davasını Ortadan Kaldırmayı Hedefliyor", 25.06.2019, Anadolu Ajansı, https://www.aa.com.tr/tr/dunya/yuzyilin-anlasmasi-filistin-davasini-ortadan-kaldirmayi-hedefliyor-/1514999 (Erişim Tarihi: 22.07.2019).

- Eğilli, Mustafa (Çev.). "Yol Haritası Planı'nın Tam Metni", Kudüs Dergisi, Haziran 2003, http://www.haksozhaber.net/okul/yol-haritasi-planinin-tam-metni-5051yy.htm (Erişim Tarihi:19.07.2019).
- Feldman, Shai and Khalil Shikaki, "The Obama Presidency and the Palestinian-Israeli Conflict", Middle East Brief, November 2009, No.9, https://www.brandeis.edu/crown/publications/meb/MEB39.pdf (Erişim Tarihi: 19.07.2019).
- Gernard, Douglas. "Trump's Peace Plan and the Future of Palestine", OpenDemocracy, 19 July 2019, https://www.opendemocracy.net/en/north-africa-west-asia/trumps-peace-plan-and-the-future-of-palestine/ (Erişim tarihi: 22.07.2019).
- Glass, Andrew. "Truman Approves Aid to Palestine, March 24, 1949", Politico, 13/24/2017, https://www.politico.com/story/2017/03/truman-approves-aid-to-palestine-march-24-1949-236260 (Erişim Tarihi: 10.07.2019).
- Karaman, M. Lutfullah. "Filistin Kurtuluş Örgütü", İslam Ansiklopedisi, https://islamansiklopedisi.org.tr/filistin-kurtulus-orgutu (Erişim Tarihi:06.07.2019).
- Kempster, Norman. "Shultz Suggests Linking Jordan and Palestinians", Los Angeles Times, April 7, 1988, https://www.latimes.com/archives/la-xpm-1988-04-07-mn-1445-story.html (Erişim Tarihi:09.07.2019).
- Migdalovitz, Carol. "Israeli-Palestinian Peace Process: The Annapolis Conference", CRS Report Congress, December 7, 2007 https://fas.org/sgp/crs/mideast/RS22768.pdf (Erişim Tarihi: 20.07.2019).
- Özşahin, Cüneyt ve Kadir Sipahi. "Filistin 2013", Ortadoğu Yıllığı 2013, tarih yok., https://www.ormer.sakarya.edu.tr/uploads/files/filistin_2013.pdf (Erişim tarihi: 19.07.2019).

- Pan, Esther. "Middle East: Peace Plans Background", Council on Foreign Relations, February 7, 2005, https://www.cfr.org/backgrounder/middle-east-peace-plans-background (Erişim Tarihi: 11.07.2019).
- Radosh, Allis ve Ronald Radosh. "The Origins of the U.S.-Israeli Relationship: Truman and the Jewish State", The Washington Institute, May 5, 2010, https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/view/the-origins-of-the-u.s.-israeli-relationship-truman-and-the-jewish-state (Erişim Tarihi: 07.07.2019).
- Ramirez, Luis. "2010 Yılı Ortadoğu Barışı İçin Kötü Bir Yıl Oldu", Amerika'nın Sesi, 15 Aralık 2010, https://www.amerikaninsesi.com/a/ortadogu-barisi-buyil-hayalkirikligi-111920844/890457.html (Erişim Tarihi: 19.07.2019).
- Ravid, Barak. "Report: Martin Indyk to Be U.S. Representative on Israeli-Palestinian Peace Talks", Haaretz, July 21, 2013, https://www.haaretz.com/report-indyk-to-represent-u-s-in-peace-talks-1.5297926 (Erişim tarihi:20.07.2019).
- Ruebner, Josh. "Obama's Legacy on Israel/Palestine", Institute for Palestine Studies, 2016/17, Vol.46, https://www.palestine-studies.org/jps/fulltext/207365 (Erişim Tarihi: 21.07.2019).
- Zanotti, Jim. "The Palestinians: Background and U.S Relations", Congressional Research Service, November 21, 2018, https://fas.org/sgp/crs/mideast/RL34074.pdf (Erişim Tarihi: 10.07.2019)
- Cumhuriyet Arşivi,
- https://www.cumhuriyetarsivi.com/katalog/192/sayfa/1981/10/30/3.xhtml (Erişim Tarihi: 08.07.2019)
- Cumhuriyet Arşivi,
- https://www.cumhuriyetarsivi.com/katalog/192/sayfa/1986/3/13/3.xhtml (Erişim Tarihi: 08.07.2019)

- "1967 ve 1973 Savaşları ve Barışa Doğru İlk Adımlar", Filistin Meselesi ve Birleşmiş Milletler**,** tarih yok, http://www.unicankara.org.tr/filistin/3.html (Erişim Tarihi:06.07.2019).
- "2018 yılı Filistin İçin Zor Geçti", TIMETURK, 16.12.2018, https://www.timeturk.com/2018-yili-filistin-icin-zor-gecti/haber-1008897 (Erişim Tarihi: 21.07.2019).
- "ABD Başkanı Donald Trump, Kudüs'ü İsrail'in Başkenti Olarak Tanıdı", BBC News Türkçe**,** 6 Aralık 2017 https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-42258773 (Erişim tarihi: 21.07.2019).
- "ABD, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi'nden Çekildi", 20 Haziran 2018, BBC News Türkçe, https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-44541598 (Erişim Tarihi: 21.07.2019).
- "ABD, UNRWA'ya Mali Yardımları Tamamen Kesiyor", Anadolu Ajansı, 31.08.2018, https://www.aa.com.tr/tr/dunya/abd-unrwaya-mali-yardimlari-tamamen-kesiyor/1243693 (Erişim Tarihi: 21.07.2019).
- "ABD'nin Annapolis Planı", Dünya-DW, 22.11.2007, https://www.dw.com/tr/abdnin-annapolis-plan%C4%B1/a-2961087-0 (Erişim Tarihi: 20.07.2019).
- "ABD'nin Başarısız Yılı 2014", Yeni Şafak, 26 Aralık 2014, https://www.yenisafak.com/dunya/abdnin-basarisiz-yili-2014-2052877 (Erişim Tarihi: 20.07.2019)
- "Arafat'ın Karargâhı Yıkılıyor", Hürriyet, 20.09.2002, http://www.hurriyet.com.tr/dunya/arafatin-karargahi-yikiliyor-98972 (Erişim Tarihi: 19.07.2019).
- "Altmış Yıl Önce İsrail'i Truman Kurdu", Filistin Enformasyon Merkezi, https://turkish.palinfo.com/news/2008/5/17/AltmiS-Yil-Once-Israil%E2%80%99i-Truman-Kurdu (Erişim Tarihi:08.07.2019).

- "Anglo-American Committee of Inquiry Report (1946)", The Israeli-Palestinian Conflict: An Interactive Database, 1946-04-30, https://ecf.org.il/issues/issue/453 (Erişim Tarihi: 07.07.2019).
- "Balfour Declaration (1917)", The Israeli-Palestinian Conflict: An Interactive Database,1917-11-02, http://ecf.org.il/issues/issue/241 (Erişim Tarihi: 03.07.2019).
- "Birleşmiş Milletler ve Barış Arayışı", Filistin Meselesi ve Birleşmiş Milletler, tarih yok, http://www.unicankara.org.tr/filistin/6.html (Erişim Tarihi: 19.07.2019).
- "BM Genel Kurulu'nun En Önemli 5 Kudüs Kararı", BBC News Türkçe, 21 Aralık 2017, https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-42448908 (Erişim Tarihi: 21.07.2019).
- "BM İnsan Hakları Konseyi'nden İsrail'e Sert Eleştiri", TRT Haber, 18 Mayıs 2918 https://www.trthaber.com/haber/dunya/bm-insan-haklari-konseyinden-israile-sert-elestiri-365988.html (Erişim Tarihi: 21.07.2019).
- "British White Paper of 1922 on Palestine (Churchill White Paper)", The Israeli-Palestinian Conflict: An Interactive Database,1922-06-03, https://ecf.org.il/issues/issue/248 (Erişim tarihi: 03.07.2019).
- "British White Paper of 1930 on Palestine", The Israeli-Palestinian Conflict: An Interactive Database, October 1, 1930, https://ecf.org.il/media_items/441 (Erişim Tarihi: 04.07.2019).
- "British White Paper of 1939", The Avalon Project Documents in Law, History and Diplomacy**,** Yale Law School, tarih yok, https://avalon.law.yale.edu/20th_century/brwh1939.asp (Erişim Tarihi:07.07.2019).
- "Bölünme Planı ve İngiliz Mandasının Sonu", Filistin Meselesi ve Birleşmiş Milletler, tarih yok, http://www.unicankara.org.tr/filistin/2.html (Erişim Tarihi: 06.07.2019).

- "Building For Peace", The Washington Institute for Near East Policy, Washington, 1988, ss.vii-107, https://www.washingtoninstitute.org/uploads/Building_for_Peace.pdf (Erişim Tarihi: 10.07.2019).
- "Bush: Şaron'un Planı Tarihi ve Cesur", Hürriyet, 14.04.2004, http://www.hurriyet.com.tr/dunya/bush-saronun-plani-tarihi-ve-cesur-217740 (Erişim Tarihi: 19.07.2019).
- "Cenevre Anlaşması'nın Temel Taşları", Dünya-NTV, 1 Aralık 2003, http://arsiv.ntv.com.tr/news/246037.asp (Erişim Tarihi: 19.07.2019).
- "Cenevre Girişimi Açıklandı", Dünya-NTV, 2 Aralık 2003, http://arsiv.ntv.com.tr/news/245983.asp (Erişim Tarihi: 19.07.2019).
- "Dolaylı Görüşmeler 'Yerleşime' Takıldı", Sabah, 12.03.2010 https://www.sabah.com.tr/dunya/2010/03/12/dolayli_gorusmeler_yerlesime_takildi (Erişim Tarihi: 19.07.2019).
- "Filistin: El Fetih ve Hamas Uzlaşıya Vardı", BBC News Türkçe, 23 Nisan 2014 https://www.bbc.com/turkce/haberler/2014/04/140423_filistin_uzlasi (Erişim Tarihi: 20.07.2019.
- "Filistin Meselesi Birleşmiş Milletlerde Tartışmaya Açıldı", Filistin Meselesi ve Birleşmiş Milletler, tarih yok, http://www.unicankara.org.tr/filistin/1.html (Erişim Tarihi:06.07.2019).
- "Filistin Yönetimine Üye Olmayan Gözlemci Devlet Statüsü", BBC, 30 Kasım 2012, https://www.bbc.com/turkce/haberler/2012/11/121129_palestine.shtml (Erişim Tarihi: 20.07.2019).
- "Filistin'in BM Başvurusu 29 Kasım'da", BBC, 13 Kasım 2012 https://www.bbc.com/turkce/haberler/2012/11/121113_palestine_un_bid.shtml (Erişim Tarihi: 20.07.2019).
- "Filistinlilerin Haklarının Giderek Artan Oranda Tanınması", Filistin Meselesi ve Birleşmiş Milletler, tarih yok, http://www.unicankara.org.tr/filistin/4.html (Erişim Tarihi: 07.07.2019).

- "Full Text of George Bush's Speech", The Guardian, Jul 25, 2002, https://www.theguardian.com/world/2002/jun/25/israel.usa (Erişim Tarihi:19.07.2019).
- "İntifada ve Barışa Doğru Yeni Adımlar, 1987 – 2003", Filistin Meselesi ve Birleşmiş Milletler, tarih yok, http://www.unicankara.org.tr/filistin/5.html (Erişim Tarihi:17.07.2019).
- "İsrail: İnşaatların Durması, Barış İsteğimizin Kanıtı", Dünya, 6 Aralık 2009, https://www.dunya.com/gundem/israil-insaatlarin-durmasi-baris-istegimizin-kaniti-haberi-98562 (Erişim tarihi: 19.07.2019).
- "İsrail-Filistin Barış Görüşmeleri Başladı", BBC News Türkçe, 15 Ağustos 2013, https://www.bbc.com/turkce/haberler/2013/08/130815_israil_filistin (Erişim Tarihi: 20.07.2019).
- "İsrail-Filistin Görüşmeleri: Kim Ne İstiyor?", BBC News Türkçe, 29 Temmuz 2013, https://www.bbc.com/turkce/haberler/2013/07/130729_ortadogu_pozisyonlar (Erişim Tarihi: 20.07.2019).
- "İsrail-Filistin Görüşmelerine Yerleşimler Kaygısı Hakim", BBC News Türkçe, 14 Eylül 2010, https://www.bbc.com/turkce/haberler/2010/09/100914_egypt_talks (Erişim Tarihi: 19.07.2019).
- "Johnston Plan (1953)", The Israeli-Palestinian Conflict: An Interactive Database**,** 2014-07-23, https://ecf.org.il/issues/issue/147 (Erişim Tarihi: 30.06.2019).
- "Joseph E. Johnson Papers", Herbert Hoover Presidential Library, tarih yok, https://web.archive.org/web/20061105072201/http://www.ecommcode2.com/hoover/research/historicalmaterials/other/johnson.htm (Erişim Tarihi: 10.07.2019).
- "Kim Trump'ın 50 milyar Dolarlık "Yüzyılın Anlaşmasını" Ödeyecek?", Aljazeera, 29 Haziran 2019, https://www.aljazeera.com/

programmes/countingthecost/2019/06/pay-trump-50bn-deal-century-190628115748264.html (Erişim Tarihi: 22.07.2019).

- "Kushner Barış Planına Destek İçin Orta Doğu'ya Gidiyor", HaberTürk, 22.07.2019 https://www.haberturk.com/kushner-baris-planina-destek-icin-orta-dogu-ya-gidiyor-2506478 (Erişim tarihi: 22.07.2019).
- "Kushner Unveils Economic Part of 'Deal of the Century' Middle East Peace Plan", The Guardian, 22 June 2019, https://www.theguardian.com/us-news/2019/jun/22/jared-kushner-middle-east-peace-white-house (Erişim Tarihi: 22.07.2019).
- "Manda Yönetimi", filistin.wordpress.com, Ocak 27, 2007, https://filistin.wordpress.com/2007/01/27/manda-yonetimi/ (Erişim Tarihi: 04.07.2019).
- "NATO, İsrail ve Orta Doğu'da Barış", NATO Dergisi, Kış 2005, https://www.nato.int/docu/review/2005/issue4/turkish/art4.html (Erişim Tarihi: 02.07.2019).
- 69- "Mavi Marmara", İHH İnsani Yardım Vakfı, tarih yok, https://www.ihh.org.tr/mavi-marmara (Erişim Tarihi: 20.07.2019).
- "Obama: Ortadoğu Barış Sürecinde Israrcı Olacağız", BBC News Türkçe, 25 Nisan 2014, https://www.bbc.com/turkce/haberler/2014/04/140425_obama_ortadogu (Erişim Tarihi: 19.07.2019).
- "Obama'nın Kahire Konuşması", BBC News Türkçe, 5 Haziran 2009, http://www.bbc.co.uk/turkish/news/story/2009/06/printable/090604_obama_speech.shtml (Erişim Tarihi: 19.07.2019).
- "Obama'nın İsrail Ziyareti", Haberler.com, 21.03.2013, https://www.haberler.com/obama-nin-israil-ziyareti-4451294-haberi/ (Erişim Tarihi: 19.07.2019).

- "Obama'nın ilk İsrail Ziyareti", Dünya-TRT Haber, 20 Mart 2013, https://www.trthaber.com/haber/dunya/obamanin-ilk-israil-ziyareti-79170.html (Erişim Tarihi: 19.07.2019).
- "Oslo Accords", History**,** February 16, 2018, https://www.history.com/topics/middle-east/oslo-accords (Erişim Tarihi: 11.07.2019).
- "Palestinian Faith in Obama Evaporates", The Guardian, October 13, 2009, https://www.theguardian.com/world/2009/oct/13/palestinians-israel-obama-abbas (Erişim Tarihi: 19.07.2019).
- "President Bush Speaks to United Nations", The White House, November 10, 2001, https://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2001/11/20011110-3.html (Erişim Tarihi: 19.07.2019).
- "President Donald J. Trump Keeps His Promise To Open U.S. Embassy In Jerusalem, Israel", White House, May 14, 2019, https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/president-donald-j-trump-keeps-promise-open-u-s-embassy-jerusalem-israel/ (Erişim Tarihi: 21.07.2019).
- "Recognition of the State of Israel", Harry S. Truman Presidential Library&Museum, tarih yok, https://www.trumanlibrary.gov/museum/presidential-years/recognition-of-isreal (Erişim Tarihi: 01.06.2019).
- "Remarks by National Security Advisor Ambassador John Bolton to the Zionist Organization of America", White House, November 5, 2018, https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/remarks-ambassador-john-bolton-zionist-organization-america/ (Erişim Tarihi: 21.07.2019).
- "Remarks by President Trump and President Abbas of the Palestinian Authority in Joint Statements", White House, May 23.2017, https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/remarks-pre-

sident-trump-president-abbas-palestinian-authority-joint-statements/ (Erişim Tarihi: 21.07.2019).

- "Remarks by President Trump at Signing of Presidential Proclamation Recognizing Israel's Sovereign Right Over the Golan Heights", White House, March 26, 2019, https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/remarks-president-trump-signing-presidential-proclamation-recognizing-israels-sovereign-right-golan-heights/ (Erişim Tarihi: 21.07.2019).
- "Remarks by The Vice President Commemorating U.N. Vote Establishing Israel", White House, November 28, 2017, https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/remarks-vice-president-commemorating-u-n-vote-establishing-israel/?utm_source=link (Erişim Tarihi: 21.07.2019).
- "Shultz Plan-1988", Palestine Fact, tarih yok, http://www.palestinefacts.org/pf_1967to1991_shultz_plan/ (Erişim Tarihi: 09.07.2019).
- "Statement by President Trump on Jerusalem", White House, December 6, 2017 https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/statement-president-trump-jerusalem/ (Erişim Tarihi: 21.07.2019).
- "Support For President Trump's Decision To Recognize Jerusalem As Israel's Capital", White House, December 7, 2017 https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/support-president-trumps-decision-recognize-jerusalem-israels-capital/ (Erişim tarihi: 21.07.2019).
- "Tenet'in Planı Tutmadı", Türkiye, 14.06.2001, https://www.turkiyegazetesi.com.tr/Genel/a112963.aspx (Erişim Tarihi: 18.07.2019).

- "The Clinton Parameters", The Israeli-Palestinian Conflict: An Interactive Database, December 23, 2000, https://ecf.org.il/media_items/568 (Erişim Tarihi: 11.07.2019).
- "The Harrison Raport", Holocaustencyclopedia, tarih yok, https://encyclopedia.ushmm.org/content/en/article/the-harrison-report (Erişim Tarihi: 08.07.2019).
- "The King-Crane Commission Report", The Israeli-Palestinian Conflict: An Interactive Database, August 28, 1919, https://ecf.org.il/media_items/951 (Erişim Tarihi: 03.07.2019).
- "The Reagan Plan", The Israeli and Palestinian Conflict: An Interactive Database, September 1, 1982, https://ecf.org.il/media_items/551 (Erişim Tarihi:09.07.2019).
- "Truman Signs off on aid to Palestine", tarih yok**,** https://www.history.com/this-day-in-history/truman-signs-off-on-aid-to-palestine (Erişim Tarihi: 03.06.2019).
- "Trump'ın Filistin Politikası Yahudilere Emanet", Anadolu Ajansı, 17.05.2017, https://www.aa.com.tr/tr/dunya/trumpin-filistin-politikasi-yahudilere-emanet-/820016 (Erişim Tarihi: 22.07.2019).
- "U.S. Experts Recommended Jewish State in Palestine in 1919 Report to Wilson", Jewish Telegraphic Agency, tarih yok, https://www.jta.org/1930/10/22/archive/u-s-experts-recommended-jewish-state-in-palestine-in-1919-report-to-wilson (Erişim Tarihi: 03.06.2019)
- "Who We Are", UNRWA, tarih yok, https://www.unrwa.org/who-we-are (Erişim Tarihi: 06.07.2019)

RUSYA FEDERASYONU'NUN FİLİSTİN POLİTİKASI

Gökmen KILIÇOĞLU[*]

[*] Dr. Öğr. Üyesi, Düzce Üniversitesi, Akçakoca Bey Siyasal Bilgiler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, gokmenkilicoglu@duzce.edu.tr

GİRİŞ

Ortadoğu, jeopolitik konumu, yeraltı kaynakları, ekonomik beklentileri ve ciddi bir silah pazarı olduğu için Rusya açısından önemli bir coğrafyadır. Sovyetler Birliği döneminden bu yana bu coğrafya Rusların etkinlik gösterebildiği, nüfuzu olduğu ve Batı karşısında hareket alanı kazandığı bir bölgedir.[1] Klasik dönem jeopolitik teorilerinin hepsi, bu alanı ele geçirenin dünyaya hâkim olacağını söylemesinden beri Ruslar, tıpkı Amerikalılar gibi, uluslararası ticaretin de akış güzergâhı olan bu mekânı ele geçirme ya da mekanın Rus çıkarlarına göre yönetilmesini sağlama gayreti içerisindedir.

Rusya, BM Güvenlik Konseyi daimi üyelerinden bir tanesidir ve bu konumuyla da siyasal sorunlarda ve potansiyel çatışmalarda önemli bir aktör haline gelmektedir. Ülkenin dış politika doktrinine bakıldığında, BM Örgütü bünyesinde Filistin-İsrail sorununun mümkün olan en kısa sürede çözüme kavuşturulabilmesi için ve hatta hukuksal bir varlık olarak bağımsız Filistin devletinin oluşturulabilmesi için Rusya'nın elinden gelen gayreti göstereceği ifade edilmektedir.[2] Hatta Rusya, İsrail ile diyaloga geçebilecek kapasiteye sahip

1 Metin Aksoy, "Rusya'nın Ortadoğu'ya Bakışı", **Ortadoğu Analiz**, Cilt: 10, Sayı: 89, Eylül- Ekim, 2019, s. 68.

2 **Rusya Federasyonu'nun Dış Politika Doktrini**, 88. Madde, http://www.mid.ru/brp_4.nsf/0/6D84DDEDEDBF7DA644257B-160051BF7F, (Erişim Tarihi: 01.09.2019).

KAYNAKÇA

- "Hamas, İsrail ile ateşkese son verdi", Milliyet, 18.12.2008, http://www.milliyet.com.tr/dunya/hamas-israil-ile-ateskese-son-verdi-1029854
- "HAMAS'ın Seçim Zaferi Ve Rusya'nın Ortadoğu Hamlesi", TASAM, 13.02.2006, https://tasam.org/tr-TR/Icerik/357/hamasin_secim_zaferi_ve_rusyanin_ortadogu_hamlesi
- "Lieberman, Rusya'dan Hamas'la ilişkilerini kesmesini istedi", Yakın Doğu Haber, 18.03.2009, http://www.ydh.com.tr/HD6385_lieberman-rusyadan-hamasla-iliskilerini-kesmesini-istedi.html
- AKSOY, Metin. "Rusya'nın Ortadoğu'ya Bakışı", Ortadoğu Analiz, C. 10, S. 89, Eylül- Ekim, 2019.
- AYHAN, Veysel. "HAMAS: Filistin Direnişinde Politik İslam", Ortadoğu Etüdleri, C.1, S. 1., Temmuz 2009.
- Canada: Immigration and Refugee Board of Canada, Jews in Russia and the Soviet Union: Chronology of Events: 1727- 1 January 1992, 1 Kasım 1994, https://www.refworld.org/docid/3ae6a865c.html, (Erişim Tarihi: 15.09.2019).
- CARTER, Hannah and EHTESHAMI, Anoushiravan (Edts). The Middle East's Relations with Asia and Russia, RoutledgeCurzon, London 2004.
- DOSBOLOV, Abzal. "Arap-İsrail sorununda Rusya Federasyonu'nun Rolü", Barış Araştırmaları Ve Çatışma Çözümleri Dergisi, C.2, S.1, 2014.
- EMMONS, Shelese. "Russian Jewish Immigration and Its Effect on the State of Israel", Indiana Journal of Global Legal Studies, Cilt: 5, Sayı: 1, 1997, Ss.341-355.

- FRANZÉN, Johan. "Communism versus Zionism: The Comintern, Yishuvism, and the Palestine Communist Party", Journal of Palestine Studies, Cilt: 36, Sayı: 2, ss. 6-24.
- G. S. H., "The Problem of Palestine", The World Today, Cilt: 1, Sayı: 5, s. 195-204.
- GÜLŞEN, Halit. "Rusya'nın İsrail- Filistin Meselesinde Arabuluculuk Girişimi", Ortadoğu Analiz, C. 10, S. 86, Mart- Nisan 2019
- HARE, Raymnod A.. American Interests in the Middle East, The Middle East Istitute Washington, D. C. 1969.
- HASSAN, S. Shamir. "Zionism, U.S.S.R. and the Partition of Palestine", Proceedings of the Indian History Congress, Sayı: 52, 1991, ss. 913-923.
- http://www.unicankara.org.tr/filistin/5.html
- IŞIK, Hüseyin B.. "Rusya- Ortadoğu İlişkileri", SDE Rusya Raporu, Mayıs 2010.
- Jewish Virtual Library, "Texts Concerning Zionism: "Auto-Emancipation" by Leon Pinsker (1882)", https://www.jewishvirtuallibrary.org/quot-auto-emancipation-quot-leon-pinsker, (Erişim Tarihi: 10.09.2019).
- KEMİKSİZ, N. Neşe. "Filistin sorunu", Akademik Orta Doğu, C. 11, S. 1, 2016.
- KHOURİ, Fred. J.. The Arap-Israeli Dilemma, Syracuse University Press, New York, 1985.
- KIZILOĞLU, Sedat. "İsrail Devleti'nin Kuruluşuna Kadar Geçen Süreçte Yahudiler ve Siyonizm'in Gelişimi", Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt: 2, Sayı: 2, 2012, Ss. 35-64.
- KÖSE, Tuğba. "Çarlık Rejiminin Gölgesindeki Rus Yahudileri: 1881- 1882", filistin araştırmaları Dergisi, S. 5, 2019, ss. 33-58.

- ÖZDEM, Ali Gökçen. "Büyük Devletlerin Değişmeyen Mücadele Alanı: Ortadoğu", Fırat Üniversitesi Orta Doğu Araştırmaları Dergisi, Cilt: X, Sayı:2, Elazığ, 2016,
- PURTAŞ, Fırat. "Rusya ve Arap Orta Doğusu", Akademik Orta Doğu, S. 4
- RESIS, Albert (Edt). Molotov Remembers: Inside Kremlin Politics, Şikago, 1993.
- RUMİ, Hasan. "İsrail'in Kuruluşunda Sovyet Faktörü", Haksöz, Haziran 2008, https://www.haksozhaber.net/okul/israilin-kurulusunda-sovyet-faktoru-5550yy.htm (E.T. 21.08.2019).
- Rusya Federasyonu'nun Dış Politika Doktrini, 88. Madde -http://www.mid.ru/brp_4.nsf/0/6D84DDEDEDBF7DA644257B-160051BF7F
- SHUB, Louis. "Palestine in the United Nations and the United States", The American Jewish Year Book, C: 50, 1948-1949, Ss. 236-267.
- SHUMSKY, Dimitry. "Leon Pinsker and "Autoemancipation!": A Reevaluation", Jewish Social Studies: History, Culture, Society, Cilt: 18, Sayı: 1, 2011, ss. 33-62
- ŞİR, Aslan Yavuz. "Rusya Federasyonu'nun Ortadoğu Politikası Çerçevesinde Gazze Krizine Yaklaşımı", Ortadoğu Analiz, C. 1, S. 2, Şubat 2009.
- YILMAZ, Türel. Uluslararası Politikada Ortadoğu: Birinci Dünya Savaşından 2000'e, Akçağ Yayınları, Ankara 2004.

LATİN AMERİKA ÜLKELERİNİN FİLİSTİN POLİTİKASI

Sezai ÖZÇELİK*

* Doç. Dr., Çankırı Karatekin Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, sezaiozcelik@gmail.com ve sozcelik@karatekin.edu.tr. https://www.researchgate.net/profile/Dr_Sezai_Ozcelik, https://orcid.org/0000-0003-0845-8465, https://karatekin.academia.edu/SezaiOzcelik

GİRİŞ

Yirminci yüzyıl boyunca, Latin Amerika ve Ortadoğu bölgelerinde savaşlar, darbeler, çatışmalar ve silahlı şiddet olayları yaşanmıştır. Her iki bölgede halklar çoğunlukla diktatörler tarafından yönetilmiş ve özellikle Soğuk Savaş boyunca iki kutuplu dünyanın yarattığı istikrara karşın, sıcak çatışmaların yaşandığı yerler olmuştur. Soğuk Savaş sonrası Latin Amerika ülkelerinde demokrasi, hukukun üstünlüğü ve neo-liberalizmin yerleştiği görülürken, Ortadoğu ülkelerinin birçoğu 2010'lu yıllarda yaşanan Arap Baharı'na karşın, hala demokrasi ve barış ortamından uzak yaşamaya devam etmektedir. Latin Amerika'ya Latin denmesinin sebebi, bölgeyi uzun süre yöneten iki ülkenin konuştuğu İspanyolca ve Portekizce'nin Latin dilleri olmasıdır.

Latin Amerika'yı coğrafi olarak kıta olan Güney Amerika ile Orta Amerika, Meksika ve Karayipler (Batı Hint Adaları) oluşturur. Filistin'in yer aldığı Ortadoğu Bölgesi için, Kuzey Afrika eklenerek, MENA (Middle East and North Africa) bölgesi tanımlaması yapılmaktadır. Latin Amerika ve MENA bölgelerinin ortak yanlarından biri, Amerika ile karmaşık ve uzun ilişkilerinin dış politika ve bölgesel çatışmalara olan etkisidir. Berlin Duvarı'nın yıkılıp, Doğu Bloku'nun dağılmasının ardından, bu iki bölgedeki Mark-

KAYNAKÇA

- Abugattas, Juan. "The Perception of the Palestinian Question in Latin America", Journal of Palestine Studies, 11 (3), 117-128.
- Atkins, G. Pope. Latin America in the International Political System, New York, Routledge, 2nd ed., 2018.
- Ayuso, A. v.d., "Actors and Opportunities: Interregional Processes Between the Arab Region and Latin America and the Carribbean", (Ed.) Frank Mattheis ve Andreas Litsegard, Interregionalism Across the Atlantic Space, Switzerland: Springer, 2018, 51-75.
- Baeza, Cecilia. "America Latina y la Cuestion Palestina (1947-2012)", Araucaria: Revista Iberoamericana de Filosofia, Politicia y Humanidades, ano 14, n.28, 2012, ss. 111-131. https://dialnet.unirioja.es/descarga/articulo/4054831.pdf (Erişim tarihi: 17.08.2019).
- Bahbah, Bishara.Israel and Latin America. The Military Connection, London: Macmillan Press, 1986.
- BBC, "Bolivia President Evo Morales "loses" fourth term bid, 22 February 2016, http://www.bbc.com/news/world-latin-america-35628093
- Becker, Jillian. The PLO: The Rise and Fall of Palestine Liberation Organization, Bloomington, IN: Authorhouse, 2014.
- Benemelis, Juan. "Cuba Africa's Policy", G. Alfred Fauriol ve Eva Loser (ed.), Cuba: International Dimension, New Brunswick, USA: Transaction Publishers, 1990, ss. 121-153.
- Biswas, Asit K."Transboundary Water Management in Latin America: Personal Reflections", (Ed.) Asit K. Biswas, Managing Transboundary of Waters of Latin America, New York: Routledge, 2013, s. 3.
- Bodman Samuel W. v.d., Global Brazil and U.S.-Brazil Relations, Independent Task Force Report No. 66, Council on Foreign Relations, 2011.

- Brands, Hal. Latin America's Cold War, Cambridge, MA: Harvard University Press, 2010.
- Dunne, Andrew P. International Theory: To the Brink and Beyond, Westport: Greenwood Press, 1996.
- Brasil MFA, "III Summit of South American-Arab Countries-Lima Declaration", Nota 240, http://www.itamaraty.gov.br/en/press-releases/9158-iii-summit-of-south-american-arab-countries-declaration-of-lima, (Erişim Tarihi: 25.09.2019).
- Burton, Guy. Rising Powers and the Arab-Israeli Conflict since 1947, Lanham: Lexington Books, 2018.
- Cummings, Richard H. Cold War Radio: The Dangerous History of American Broadcasting Radio in Europe, 1950-1989, Jefferson, NC: McFarland Company Inc, 2009.
- Escude, Carlos. "Israeli-Latin American Relations, 1948-2010", (Ed.) Alfred Wittstock, The World Facing Israel-Israel Facing the World: Images and Politics, Germany: Frank&Timme Verlag, 2011, 189-208.
- Espinosa, Carlos R. "Ecuador and the Middle East: Counter Hegemony, Anti-Interventionism, and Sovereign Wealth Funds, (Ed.) M.Tawil Kuri, Latin American Foreign Policies Towards the Middle East: Actors, Contexts, and Trends, New York: Palgrave Macmillan, 2016,, ss. 157-179.
- Fleischman, Luis. Latin America in Post-Chavez Era: The Security Threat to the United States, Washington D.C.: Potomac Books, 2013.
- Follain, John. Jackal: The Complete Story of the Legendary Terrorist, Carlos the Jackal, New York: Arcade Publishing, 1998.
- Forman, Johanna Mendelson ve Susana Moreira, "Latin America: America's Forgotten Energy Barn", (Ed.) Gai Luft, Energy Security: Challenges for 21st Century: A Reference Handbook, Santa Barbara, CA: ABC&CLIO, 2009, ss. 128-143.
- Frangi, Abdallah. *The PLO and Palestine*,İng.çev.Paul Knight, London: Zed Book Ltd., 1982.

- Funk, Kevin. "How Latin America Met the Arap World: Toward A Political Economy of Arap-Latin American Relations", (Ed.) Marta T. Kuri, Latin America Foreign Policies toward the Middle East: Actors, Contexts, and Trends, New York: Palgrave Macmillan, 2016.
- Glick, Edward B. Latin America and the Palestine Problem, New York: Herzl Foundation, 1958.
- Goldstein, Joshua A. ve Jon C. Pevehouse, Uluslararası ilişkiler, çev. Prof. Dr. Haluk Özdemir, 10. bas, Ankara: BB101, 2014.
- Gonzalez, Nancie L. Dollar, Dove and Eagle: One Hundred Years of Palestinian Migration to Honduras, Michigan: University of Michigan Press, 1992.
- Goodman, Joshua. "Brazil Recognizes State of Palestine with Pre-1967 Borders", *Bloomberg*, 3 Aralık 2010, https://www.bloomberg.com/news/articles/2010-12-03/brazil-recognizes-state-of-palestine-with-pre-1967-borders_, (Erişim Tarihi: 25.09.2019).
- Guardian, From the Archive, 8 September 1973*,* 8 September 1973, https://www.theguardian.com/world/2015/sep/08/gaddafi-castro-soviet-union-communism-1973 (Erişim tarihi: 17.08.2019).
- Hamilton, Russell G. "European Transplants, Amerindian Inlaws, African Settlers, Brazilian Creoles: A Unique Colonial and Post-Colonial Condition in Latin America", (Ed.) Mabel Morana, Enrique Dussel, ve Carlos A. Jauregui, Coloniality at Large: Latin America and Post Colonial Debate, Durham: Duke University Press, 2008, ss. 113-130.
- Howard, Tiffany. Failed States and the Origins of Violence: A Comparatie Analysis of State Failure as a Root Cause of Terrorism and Political Violence, England: Ashgate, 2014.
- Jaffe, Harold. *15 Serial Killers: Docufictions*, MD: Raw Dog Screaming Press, 2003.

- Karsh, Efraim. Soviet Policy towards Syria Since 1970, New York: Palgrave Macmillan, 1991.
- Kaufman, Edy v.d., İsrael-Latin America Relations, New Jersey: Transaction Publishers, 1979.
- Klich, Ignacio. "Arap-Jewish Coexistence in the First Half of 1900s' Argentina: Overcoming Self-Imposed Amnesia", (Ed.) Ignacio Klich ve Jeffrey Lesser, Arab and Jewish Immigrants in Latin America: Images and Realities, London: Routledge, 1998.
- Klich, Ignacio. "Equidistance and Gradualism in Argentine Foreign Policy Toward Israel and the Arap World, 1949-1955", (Ed.) David Sheinin ve Lois Baer Barr, The Jewish Diaspora in Latin America: New Studies on History and Literature, New York: Garland Publishing, 1996.
- Labrousse, Alan ve Laurent Laniel. The World Geopolitics of Drugs, 1998/1999, Germany: Springer-Science+Business Media, B.V., 2001
- Lerner, Natan. "Anti-Zionism and Antisemitism in Latin America", (Ed.) Robert S. Wistrich, Anti-Zionism and Antisemitism in Contemporary World, London: MacMillan, 1990, s. 93-102.
- MacDuff, Carlyle. Cuba Lifting the Veil, Bloomington, IN: Author House, 2016.
- Alexander Main, "Latin America and the Middle East: A Threatening Alliance?", Foreign Policy, http://foreignpolicy.com/2010/06/03/latin-america-and-the-middle-east-a-threatening-alliance/, (Erişim Tarihi: 25.09.2019).
- Mahan, Sue ve Pamala L. Griset, Terrorism in Perspective, Los Angeles: Sage, 2nd ed., 2008.
- Masalha, N. "An Israeli Plan to Transfer Galilee's Christians to South America: Yosef Weitz and 'Operation Yohanan' 1949-1953", Working Paper, University of Durham, Centre for

- McCannon, John. Barron's How to Prepare for the AP World History Examination, New York: Barron's Educational Series, 2006.
- Mcguınness, Michael J. ve Manuel J. Orillac. "Investment: The Middle East Comes to Latin America", Americas Quarterly, Bahar 2010, http://www.americasquarterly.org/node/1529
- Middle Eastern and Islamic Studies, Durham, 1996, http://dro.dur.ac.uk/114/1/55CMEIS.pdf?DDD35 (Erişim Tarihi: 25.09.2019).
- Mejia, Orfa. "Honduran President Calls Jerusalem Israeli Capital, not Moving Embassy yet", Reuters, 24 March 2019, https://www.reuters.com/article/us-honduras-israel/honduran-president-calls-jerusalem-israeli-capital-not-moving-embassy-yet-idUSKCN-1R50R0
- MemriTV, Clip 1220, https://www.memri.org/tv/president-venezuela-hugo-chavez-israel-uses-methods-hitler-us-uses-methods-dracula-im-nasserist (Erişim tarihi: 17.08.2019).
- Middle East Monitor, "Fidel Castro Accuses Israel of Practicing Genocide Against Palestinians", MEMO, August 6, 2014. https://www.middleeastmonitor.com/20140806-fidel-castro-accuses-israel-of-practicing-genocide-against-palestinians/, (Erişim Tarihi: 25.09.2019).
- Nieto, Alejandro Sanchez W. "Brazil's Grand Design for Combining Global South Solidarity and National Interests: A Discussion of Peacekeeping Operations in Haiti and Timor", (Ed.) Paul Amar, Global South to the Rescue: Emerging Humanitarian Superpowers and Globalizing Rescue Industries, London: Routledge, 2013, ss. 161-178.
- Özçelik, Sezai. "Latin Amerika Çatışmaları ve Analizleri", (Ed.) İsmail Ermağan, Dünya Siyasetinde Latin Amerika-2*,* Ankara. Nobel Yayınevi, 2018, ss. 271-295.
- Özçelik, Sezai. "The Role of the United Nations in Conflict and Peace in Latin America", Muharrem Hilmi Özev ve Aydın Erdo-

ğan (eds.), The United Nations and its Conflict Resolution Role, İstanbul: İstanbul University Press, 2019, ss. 213-233.

- Özçelik, Sezai. "İsrail-Filistin ve İsrail-Arap Çatışması", (Ed.) Sertif Demir ve Oktay Bingöl, Yeni Ortadoğu: Aktörler, Dinamikler, ve Denge Arayışları, Ankara: Barış Kitap, 2017, ss. 117-163.
- Özçelik, Sezai ve Ayşe Dilek Öğretir Özçelik, "Şehitlik Eylemlerine yada İntihar Terörizmine Genel Bakış", (Ed.) Ertan Efegil, Dini Söyleme Dayalı Terörizmin Analizi, İstanbul: Gündoğan Yayınları, 2018, ss. 133-169.
- Palmier, Jean-Michel Palmier, Weimar in Exile: The Anti-fascist Emigration in Europe and America, çeviri: David Fernbach, London: Verso, 2006.
- Perdue Jon B. ve Stephen Johnson, The War of the All the People: The Nexus of Latin American Radicalism and Middle Terrorism, Washington D.C.: Potomac Books, 2012.
- Qurei, Ahmet. From Oslo to Jerusalem: The Palestine Story of Secret Negotiations, New York: I.B: Tauris, 2006.
- Pierce, Charles P. "American Integrity is Up for Sale", Esquire, 5 February 2019, https://www.esquire.com/news-politics/politics/a26147073/guatemala-corruption-president-jimmy-un-jerusalem/, (Erişim Tarihi: 25.09.2019).
- Ravid, Barak. "El Salvador Becomes Fifth Latin American Country to Recall Israel Envoy", Hareetz, July 29, 2014, https://www.haaretz.com/el-salvador-recalls-israel-envoy-1.5257361, (Erişim Tarihi: 25.09.2019).
- Rubin, Barry ve Judith C. Rubin. Yasir Arafat: A Political Bibliography, Oxford: Oxford University Press, 2005.
- Ruggiero, Kristin. "Introduction", Kristin Ruggiero, The Jewish Diaspora in Latin America and the Caribbean: Fragments of Memory, Portland, OR: Sussex Academic Press, 2010, s. 2.

- http://bigstory.ap.org/article/7521495c851144da810a51f1ec39dd91 arab-latin-american-leaders-saudi-joint-summit, (Erişim Tarihi: 25.09.2019).
- Saddy, Fehmy. "Arab-Latin American Relations in the Twenty-First Century: An Introduction", (Ed.) Fehmy Saddy, The Arab World and Latin America: Economic and Political Relations in the Twenty-First Century, London: I.B. Tauris, 2016, ss. 3-32.
- Santana, Carlos Ribeiro. "Brazil's Relations with the Middle East in the 'Oil Shock' Era: Pragmatism, Universalism, and Developmentalism", (Ed.) Paul Amar, The Middle East and Brazil: Perspectives on the New Global South, Bloomington: Indiana University Press, 2014, ss. 57-75.
- Schulz, Helena L. ve Juliane Hammer, The Palestinian Diaspora: Formation of Identities and Politics of Homeland, London: Routledge, 2003.
- Shabib, Mustafa Emad. "Dimensioıns of Israel's Foreign Policy toward Latin America and the Arab-Israeli Conflict", Democratic Arab Center, https://democraticac.de/?p=50706 (Erişim Tarihi: 25.09.2019.)
- Sharif, Regina. "Latin America and the Middle East Conflict", Journal of Palesine Studies, 1979, ss.21-45.
- Shapira, Yoram D. "External and Internal Influences in the Process of Latin American-Israeli Relations", (Ed.) Michael Curtis ve Susan A. Gitelson, Israel in the Third World, New Jersey: Transaction Books, 1976, 147-181.
- Shapira, Yoram. "Cuba and the Arap-Israeli Conflict", (Ed.) Cole Blasier ve Carmelo Mesa-Lago, Cuba in the World, Pitsburgh: University of Pitsburgh Press, 1979.
- Sheinn, David M.K. Argentina and the United States: An Alliance Contained, Athens: University of Georgia Press, 2006.
- Shultz, Richard H. The Soviet Union and Revolutionary Warfare: Principles, Practices, Standord: Hoover Institution Press, 1988.

- Steinberg, Gerald M. ve Anne Herzberg, "The Role of International Legal and Justice Discourse in Promoting New Antisemitism", (Ed.) Alvin H. Rosenfeld, *Anti-Zionism and AntiSemitism: The Dynamics of Delegitimization*, Indiana: Indiana University Press, 2019, ss. 115-157.
- Strattton, Jon. Coming out Jewish: Constructing Ambivalent Identitities, London: Routledge, 2000.
- Sweig, Julia E. Cuba: What Everyone Needs to Know, Oxford: Oxford University Press.
- Tabarani, Gabriel G. Israeli-Palestinian Conflict: From Balfour Promise to Bush Declaration, The Complications and the Road for a Lasting Peace, Bloomington, IN: Author House, 2008.
- United States, Central Intelligence Agency, National Foreign Assessment Center, Cuban Chronology, 1977-1979: A Reference Aid, Washington D.C., April 1980, ss. 105-106. https://babel.hathitrust.org/cgi/pt?id=txu.059173018426583;view=1up;seq=113 (Erişim Tarihi: 25.09.2019.)
- Tekin, Segah. "The Levant Policy of Brazil: History, Solidarity and Curiosity", Özgür Tüfekçi v.d., Politics of Conflict and Cooperation in Eurasia, UK: Cambridge Scholars Publishing, 2018, 88-114.
- Telesur, "Chile Recalls Ambassador from Israel", The Greenville Post, July 30, 2014, https://www.greanvillepost.com/2014/07/30/chile-recalls-ambassador-from-israel/ (Erişim Tarihi: 25.09.2019.)
- Telesur, "Evo Morales Calls Israel a Terrorist State", 30 July 2014, https://www.telesurenglish.net/news/Evo-Morales-Calls-Israel-a-Terrorist-State-20140730-0060.html
- Telesur, 5 February 2016, https://www.telesurenglish.net/news/Palestines-First-Western-Embassy-Opens-in-Brazil-20160205-0016.html

- Tharoor, Ishaan. "Latin America's Support for Palestinians and the Echoes of the Cold War", The Washington Post, July 31, 2014, https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2014/07/31/latin-americas-support-for-palestinians-and-the-echoes-of-the-cold-war/?noredirect=on&utm_term=.ac1a7e692d21 (Erişim Tarihi: 25.09.2019).
- The Moroccan Times, Brazil's President Condemns Israel's 'Massacre' in Gaza, July 29, 2014, http://themoroccantimes.com/2014/07/7569/brazil-president-condemns-israels-massacre-gaza, (Erişim Tarihi: 25.09.2019).
- Velez, Federico. Latin American Revolutionaires and the Arap World: From the Suez Canal to Arap Spring, London: Routledge, 2016.
- Yallop, David. To the Ends of the Earth: The Hunt for the Jackal, London: Constable, 2014.
- Young, Alma H. "Peace, Democracy and Security in the Caribbean", (Ed.) Jorge R. Beruff v.d., *Conflict, Peace and Development in the Caribbean*, London: Macmillan, 1991, ss. 3-21.
- Watts, Johathan. "Evo Morales celebrates 10 years as Bolivia's indigenous socialist president, 22 January 2016, Guardian, http://www.theguardian.com/world/2016/jan/22/evo-morales-bolivia-10-years-president-indigenous-socialist, (Erişim Tarihi: 25.09.2019).
- Wermenbol, Grace. "The Israeli-Palestinian Battle for Latin America", Middle East Institute, 16 July 2019, https://www.mei.edu/publications/israeli-palestinian-battle-latin-america, (Erişim Tarihi: 25.09.2019).
- Williams, Dan. "Brazil Opens Israel Trade Mission in Jerusalem, Short of Full Embassy Move", Reuters, 31 March 2019, https://www.reuters.com/article/us-israel-brazil/brazil-opens-israel-trade-mission-in-jerusalem-short-of-full-embassy-move-idUSKCN1RC097, (Erişim Tarihi: 25.09.2019).

TÜRKİYE'NİN FİLİSTİN POLİTİKASININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Ertan EFEGİL*

* Prof. Dr., Sakarya Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü, eefegil@hotmail.com.

GİRİŞ

Ortadoğu bölgesinin istikrara kavuşması açısından büyük önem taşıyan Filistin sorunu, Türkiye'de de duygusal bir şekilde ele alınan bir konu olmuştur. Kemalist kesimden ziyade, özellikle Muhafazakâr ve Sosyalist Sol gruplar arasında Filistin'e yönelik yoğun bir ilgi bulunmaktadır.[1] Kemalist elitler, Ortadoğu ve İslam Dünyasından ziyade, Türkiye'yi, Batılı ülkeler ve Batı medeniyeti ile özdeşleştirmeyi tercih etmişlerdir. O nedenle Ortadoğu ülkeleri ile yakın işbirliğini öngören dış politika izlemekten sakınmışlardır. Yine de, komşu ülkeler ile askeri ittifak ilişkileri içerisinde bulunmayı, Batı yönelimli politikası çerçevesinde, tercih etmiştir.[2] Sosyalist sol gruplar ise, sol ideolojik görüşlerinden ötürü, bölgedeki Filistinlilere, özel ilgi göstermişlerdir.

Muhafazakâr/İslami camia, Türkiye'yi, Batılı siyasi, askeri ve ekonomik yapılanmalardan ziyade, İslam medeniyetinin ve toplumunun bir parçası olarak tanımlamıştır. Bu kapsamda, Milli Görüşü benimseyen siyasal partiler, Türkiye'nin Batı-merkezli dış politi-

1 Umut Uzer, "Turkey's Islamist Movement and the Palestinian Cause: the 1980 'Liberation of Jerusalem' Demonstration and the 1997 'Jerusalem Night' as Case Studies", **Israel Affairs,** Cilt: 23, Sayı: 1, 2017, s. 24.

2 Sabri Sayarı, "Turkey and the Middle East in the 1990s", **Journal of Palestine Studies**, Cilt: 26, Sayı: 3, Yaz 1997, s. 51.

KAYNAKÇA

- AKÇAY, Ekrem Yaşar (2017). "2002 Sonrası Türk Dış Politikası", Sertif Demir, Poyraz Gürson ve Ayça Eminoğlu (der.), Türk Dış Politikası: Aktörler, Krizler, Tercihler, Çözümler, Ankara: Barış Kitap.
- ARAS, Bülent (2003). Türkiye ve Ortadoğu: Türk Dış Politikasının Toplumsal Kökenleri, İstanbul: Q-Matris Yayınları.
- AYHAN, Veysel (2009). "Türkiye'nin Gazze Politikasının Basra Körfezi Ülkeleri Üzerindeki Sonuçları: Saha Çalışmasına Dayalı bir Analiz", Ortadoğu Analiz, Mart, Cilt 1, Sayı 3, s. 50-60.
- BALCI, Ali (2006). "Filistin 2005", Kemal İnat ve Ali Balcı (der.), Ortadoğu Yıllığı 2005, Ankara: Nobel Yayıncılık, s. 104-134.
- BALCI, Ali (2011). "Filistin 2010", Ortadoğu Yıllığı 2010, Sayı.6, Yıl.6, s. 111-145.
- BALIKEL, Ali Eren (2017). Teorik Çerçevede Geçmişten Günümüze Türkiye Dış Politikası, İstanbul: Artikel Yayıncılık, Nisan.
- CANKARA, Pınar Özden (2018). "2000li Yıllarda Türkiye ile İsrail'in Siyasal ve Ekonomik İlişkileri", Murat Ercan (der.), 21. Yüzyılda Küresel ve Bölgesel Aktörler Bağlamında Türk Dış Politikası, EfeAkademi Yayınları, İstanbul, Mayıs.
- DAĞ, Rahman (2015). "Türkiye'nin İsrail, Filistin ve Ürdün Politikası 2014", Burhanettin Duran, Kemal İnat ve Ali Balcı (der.), Türk Dış Politikası Yıllığı 2014, İstanbul: SETA, s. 263-287.
- DAĞ, Rahman (2016). "Türkiye'nin İsrail, Filistin ve Ürdün Politikası 2015", Burhanettin Duran ve Kemal İnat (der.), Türk Dış Politikası Yıllığı 2015, İstanbul: SETA, s. 245-269.
- EMİNOĞLU, Ayşe (2017). "Türkiye – İsrail İlişkileri", Sertif Demir, Poyraz Gürson ve Ayça Eminoğlu (der.), Türk Dış Politikası: Aktörler, Krizler, Tercihler, Çözümler, Ankara: Barış Kitap.

- FATTAH, Shaimaa Abdel (2014). "Turkey's Role As A Regional Power in the Middle East", Kılıç Buğra Kanat, Ahmet Selim Tekelioğlu ve Kadir Üstün (ed.), Change and Adaptation in Turkish Foreign Policy, Ankara: SETA.
- HASSAN, Shamir (2008). "Turkey's Israel Policy since 1945", Proceedings of the Indian History Congress, Cilt 69, s. 921-929.
- KAMEL, Ayhan (2014). 1923'ten Günümüze Türk Dış Politikası ve Diplomasisi, İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- KÖSE, Talha (2011). "Türk Dış Politikasının Ortadoğu'daki Yeni Kimliği ve Çatışma Çözümlerini Keşfi", Burhanettin Duran, Kemal İnat ve Mesut Özcan (der.), Türk Dış Politikası Yıllığı 2010, Ankara: SETA, Ekim.
- KÖSEBALABAN, Hasan (2014). Türk Dış Politikası, İslam, Milliyetçilik ve Küreselleşme, (çev.) Hüsamettin İnanç, Ankara: Binbang Yayınları, Nisan.
- MIŞ Nebi ve diğerleri, "Türkiye-Filistin İlişkileri", 2017'de Türkiye, İstanbul: SETA, 2017, s.114-118.
- ORAN, Baskın (der.) (2013). Türk Dış Politikası Cilt III: 2001-2012, İstanbul: İletişim Yayınları.
- ORUÇ, Haydar (2017). "İsrail 2016", Ortadoğu Yıllığı 2016, Sayı 12, Yıl 12, s. 135- 166.
- ORUÇ, Haydar (2017). "Türkiye'nin İsrail, Filistin ve Ürdün Politikası 2016", Burhanettin Duran, Kemal İnat ve Mustafa Caner (der.), Türk Dış Politikası Yıllığı 2016, İstanbul: SETA, s. 287-316.
- ORUÇ, Haydar (2018). "Türkiye'nin İsrail, Filistin ve Ürdün Politikası", Burhanettin Duran, Kemal İnat ve Mustafa Caner (der.), Türk Dış Politikası Yıllığı 2017, İstanbul: SETA, s. 263-287.
- ÖZŞAHİN, M. Cüneyt (2013). "Filistin 2012", Ortadoğu Yıllığı 2012, Sayı 8, Yıl 8, s. 97-117.
- ÖZŞAHİN, M. Cüneyt ve Kadir Sipahi (2014). "Filistin 2013", Ortadoğu Yıllığı 2013, Sayı 9, Yıl 9.

- ÖZŞAHİN, M. Cüneyt (2017). "Krizden Normalleşmeye: Türkiye-İsrail İlişkileri", Kemal İnat, Ali Aslan ve Burhanettin Duran (der.), AK Parti'nin 15 Yılı Dış Politika, İstanbul: SETA, Aralık.
- PULAT, Abbdüssamet (2016). "İsrail 2015", Ortadoğu Yıllığı 2015, Sayı. 11, Yıl.11..
- SALAYMEH, Bilal (2018). "Türkiye-Filistin İlişkileri", Nebi Miş ve diğerleri (der.), 2018'de Türkiye, İstanbul: SETA, Aralık.
- SAYARI, Sabri (1997). "Turkey and the Middle East in the 1990s", Journal of Palestine Studies, Cilt 26, Sayı 3, s. 44-55.
- ŞENEL, Muzaffer (2008). "İsrail 2006", Kemal İnat ve Muhittin Ataman (der.), Ortadoğu Yıllığı 2006, Şubat, Ankara: Nobel Yayıncılık, s. 183-217.
- SÖNMEZ, Göktuğ (2016). "Bölgede Yeni Dönemin Habercisi: Türkiye-İsrail İlişkilerinde Uzlaşma", ORSAM Bölgesel Gelişmeler Değerlendirmesi, No 44, Temmuz, s. 1-16.
- TÜR, Özlem (2012). "Turkey and Israel in the 2000s – From Cooperation to Conflict", Israel Studies, Cilt 17, Sayı 3, Fall, s. 45-66.
- UZER, Umut (2011). "Türkiye-İsrail İlişkilerinde Bunalım", Ortadoğu Etüdleri, Ocak, Cilt 2, Sayı 2, s. 137-168.
- UZER, Umut (2013). "Turkish-Israeli Relations: Their Rise and Fall", Middle East Policy, Cilt 20, Sayı 1, Yaz.
- UZER, Umut (2017). "Turkey's Islamist Movement and the Palestinian Cause: the 1980 'Liberation of Jerusalem' demonstration and the 1997 'Jerusalem Night' as Case Studies", Israel Affairs, Cilt 23, Sayı 1, s. 22-39.
- YETİM, Hüsna Taş. "The Role of Identity in Turkey's New Middle East Policy: The Case of JDP's Palestine Policy", http://uli.sakarya.edu.tr/sites/uli.sakarya.edu.tr/file/1371681227-husnayetim.pdf.pdf, s. 88 (Erişim Tarihi: 15 Mart 2019).

İRAN DIŞ POLİTİKASI'NDA FİLİSTİN

Hazar VURAL JANE
Dr., hazarvural@gmail.com.

GİRİŞ

İran dış politikası gündeminde en çok önem atfedilen ve İranlı karar alıcılar tarafından uluslararası düzeyde vurgulanan konuların başında, Ortadoğu'daki bölgeye yönelik dış müdahalelerin olumsuz getirileri ve bölgedeki İsrail gibi ABD müttefiklerinin politikaları gelmektedir. Bu bağlamda İran dış politikasında 1979'dan günümüze Filistin'e desteğin süreklilik halini aldığı söylenebilir. Filistin'in durumu, bölgede kronikleşmiş bir mesele olarak İran açısından her dönem önem atfedilen bir konudur. Ayetullah Humeyni ile İran'ın Ortadoğu politikasının önemli parçalarından biri olan Filistin konusu bugün de varlığını sürdürmektedir. Bu politikanın temeli, İran açısından İslami kimliğinin getirisi olarak "*ezilmiş*" olanın yanında olmak, pragmatist açıdan da Direniş Hattı'nın son ve (Kudüs sebebiyle) "*kutsal*" durağı olarak yer edinmiştir.

Bu çalışmada, İran'ın İslam Cumhuriyeti'nin kuruluşu ile birlikte savunmaya başladığı Filistin politikası ve Filistin'e desteğinin nedenleri tartışılmaktadır. Bu bağlamda konunun, Ayetullah Humeyni'nin kurduğu rejimin savunduğu değerlerle örtüşmesi ve İran'ın bölgesel güç arayışı ile bir arada okunmasını gerekmektedir. Bu politikanın sebebi bir tarafta, İslam Devrimi'nin "*ezilenlerin yanında yer alma*" prensibinden kaynaklı olduğu, diğer yanda ise İran'ın coğrafyada var olmak ve olumlu açıdan bir cazibe yaratmak iddiası sebebiyle olduğu şeklindedir. Fakat her iki sebep de bölgesel güç

KAYNAKÇA

- Asl, Nasser Kashef. 1979 Sonrası İran'ın Ortadoğu Politikası ve Bölge Ülkeleri ile İlişkileri, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Doktora tezi, Ankara, 2009.
- Afrasiabi, Kaveh L, Nader Entessar, "**İran'ın Hamas Kozu", http://www.aljazeera.com.tr/gorus/iranin-hamas-kozu, 2014.**
- Arıkan, Pınar. Suriye'nin Nusayri Yüzü ve İran, Ortadoğu Analiz, Temmuz 2012 - Cilt: 4 - Sayı: 43, 25.
- Arjomand, Said Amir. After Khomeini Under His Successors, Oxford University Press, 2009.
- Armaoğlu, Fahir. Filistin Meselesi ve Arap İsrail Savaşları (1948-1988), 3. Bs., Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1994.
- Barghandan, Mojtaba. The Impact of Public Diplomacy on Turkish and Iranian Foreign Policy: The Case of Iraq and Syria (2000-2016), Yayımlanmamış, Yüksek Lisans tezi, 2017.
- Bora Bayraktar, Araf Oslo Barışı'ndan El Aksa İntifadasına Ortadoğu, İstanbul: Aykırı Araştırma, 2003.
- Brandenburg, Rachel. "Iran and the Palestinians" http://iranprimer.usip.org/sites/default/files/Iran%20Region_Brandenburg_Palestinians%20Jan%202016.pdf, (Erişim Tarihi: 10.09.2019).
- Cankara, Y , Cankara, P . "Batı Şeria Duvar İnşasının Filistin Halkına Ekonomik Siyasal ve Kültürel Etkileri". Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi 1 (2012): 1239-1250.
- Ehteshami, Anoushiravan. Raymond Hinnebusch, Syria and Iran Middle Powers in a Penetrated Regional System, London: Routledge, 1997.
- Hamanei, Ayetullah Seyyid Ali. İran Gerçeği Konuşmalarından Derlemeler. İstanbul: Kaynak Yayınları, 2018.

- Juneau Thomas. Squandered Opportunity Neoclassical Realism and Iranian Foreign Policy, California: Stanford University Press, 2015.
- Parsi Trita. 21. Yüzyılda İran, editörler: Homa Katouzian, Hüseyin Şahidi, Çev. Pınar Güven, Ankara: Sitare Yayınları, 2011.
- Zarif, Mohammad Javad. What Iran Really Wants: Iranian Foreign Policy in the Rouhani Era, Foreign Affairs, Vol. 93, No. 3 (May/June 2014), pp. 49-54, 55-59.

İnternet Kaynakları:

- 'İsrail haritadan silinmeli', http://www.hurriyet.com.tr/dunya/israil-haritadan-silinmeli-3445869, 27.10.2005, (Erişim Tarihi: 10.09.2019).
- "Hizbullah, Trump'ın 'yüzyılın anlaşmasına' karşı çıktı", https://tr.euronews.com/2019/06/01/hizbullah-trumpin-yuzyilin-anlasmasina-karsi-cikti-iran-savas-tehdit-abd, (Erişim Tarihi: 10.09.2019).
- "Iran gov't charged with supporting entire Quds capital status", https://en.irna.ir/news/82777094/Iran-gov-t-charged-with-supporting-entire-Quds-capital-status, 27/12/2017, IRNA, (Erişim Tarihi: 10.09.2019).
- "Iran FM: Palestine not to be spilt into two pieces", http://ashgabat.mfa.ir/index.aspx?fkeyid=&siteid=3&pageid=2027&newsview=22771, 06.02.2012, (Erişim Tarihi: 10.09.2019).
- "**İran: Trump'ın planı hiçbir zaman gerçekleşmeyecek**", https://www.dw.com/tr/iran-trump%C4%B1n-plan%C4%B1-hi%C3%A7bir-zaman-ger%C3%A7ekle%C5%9Fmeyecek/a-48996601, (Erişim Tarihi: 01.09.2019).
- "İran'dan İstanbul zirvesindeki Kudüs kararına eleştiri", https://tr.sputniknews.com/ortadogu/201712271031581931-iran-istan-

bul-zirve-kudus-karar-elestiri/, 27/12/2017, Sputnik News, (Erişim Tarihi: 10.09.2019).

- "Khamenei Speech: Excerpts", http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/5045990.stm, 04.06.2006, BBC, (Erişim Tarihi: 01.09.2019).
- "The Solution To The Issue of Palestine", http://english.khamenei.ir/Opinions/FreePalestine, (Erişim Tarihi: 01.09.2019).
- "UN Partition Plan - Resolution 181 (1947)", https://mfa.gov.il/mfa/aboutisrael/maps/pages/1947%20un%20partition%20plan.aspx, (Erişim Tarihi: 01.09.2019).
- "We advise rulers of Islamic countries to return to the rule of Islam, US's rule won't serve them: Imam Khamenei", 25.11.2018, http://english.khamenei.ir/news/6145/We-advise-rulers-of-Islamic-countries-to-return-to-the-rule-of, (Erişim Tarihi:01.09.2019).
- "What are the 5 predictions of Imam Khamenei which came true? What is his most recent prediction?", http://english.khamenei.ir/news/6996/What-are-the-5-predictions-of-Imam-Khamenei-which-came-true, (Erişim Tarihi: 09.09.2019).
- "Zarif says Iran needs "no mediator" to talk to U.S.", ISNA, https://en.isna.ir/news/98031104903/Zarif-says-Iran-needs-no-mediator-to-talk-to-U-S, (Erişim Tarihi: 01.09.2019).
- Çelikkol, Oğuz. "**İsrail-İran ilişkileri ve Orta Doğu"**, 17.05.2018, http://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/oguz-celikkol/israil-iran-iliskileri-ve-orta-dogu-40839176, Hürriyet, (Erişim Tarihi: 09.09.2019).
- Domazeti, Riad. "**İdeoloji ile Jeopolitik Gerçekler Arasında İran'ın Filistin Politikaları**", https://insamer.com/tr/ideoloji-ile-jeopolitik-gercekler-arasinda-iranin-filistin-politikalari_1625.html#_edn3, (Erişim Tarihi: 10.09.2019).

- İleri Kasım. "Trump'tan İsrail'in Gazze saldırılarına destek", https://www.aa.com.tr/tr/dunya/trumptan-israilin-gazze-saldirilarina-destek-/1471239, AA, 06.05.2019, (Erişim Tarihi: 10.09.2019).
- İran İslam Cumhuriyeti Anayasası, "Dış Siyaset", http://www.iranonline.com/iran/iran-info/government/constitution-10.html, (01.09.2019).
- Kemiksiz, Neşe. "Filistin Sorunu", ANKA Enstitüsü, 08.04.2017, http://ankaenstitusu.com/filistin-sorunu-dr-nese-kemiksiz/ (Erişim Tarihi: 08.09.2019).
- Levy, Elior, "Senior Hamas official: No more military assistance from Iran", 28.07.2015, https://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-4684713,00.html, (10.09.2019).
- Segall Michael, "Iran: The Regional Power behind the Hamas War Effort", 15.07.2014, http://jcpa.org/article/iran-the-regional-power-behind-the-hamas-war-effort/, (Erişim Tarihi: 10.09.2019).
- Uçar, Mehmet Nuri, Hamdi Yıldız. "Hamas'tan İran ziyareti için 'tarihi ve stratejik' değerlendirmesi", https://www.aa.com.tr/tr/dunya/hamastan-iran-ziyareti-icin-tarihi-ve-stratejik-degerlendirmesi/1541767, AA, (Erişim Tarihi: 11.09.2019).

FAYSAL'DAN SADDAM'A IRAK'IN FİLİSTİN POLİTİKASI

Yavuz CANKARA*

* Dr. Öğr. Üyesi, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, İ.İ.B.F., Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, yavuz.cankara@bilecik.edu.tr

GİRİŞ

Ortadoğu'da her şey, Arap toplumlarının ve Yahudilerin, I. Dünya Savaşı esnasında Osmanlı İmparatorluğu'nun savaşı yürütemeyeceğini algılamasıyla başladı. İngiltere, birbirinden habersiz olduklarını bildiği Arap ve Yahudilere aynı topraklar üzerinde vaatlerde bulundu. 1916'da Şerif Hüseyin ayaklanırken, kendisi ve ailesine bu topraklarda hüküm sürebileceği "Büyük Arap Krallığı" adında bir monarşi kurabileceğini sandı. Oysa yaptığı ayaklanma Osmanlı İmparatorluğu'na derinden zarar verdiği gibi, tarihin akışı onun sandığı şekilde de olmadı. Her ne kadar Şerif Hüseyin hayalini kurduğu yapıyı inşa edememişse de, İngilizler savaştan yorgun çıktığı ve İngiliz halkı uzak coğrafyada daha fazla asker tutulmasına neden olacak politikaları desteklememeye başladığı için, Şerif Hüseyin'in ailesi İngiliz politikalarında hala önemli bir yer tutmaktaydı. Şerif Hüseyin'e istediği verilmemişse de, böl parçala yönet taktiğiyle stratejilerini güncelleyerek kısmen sözlerinde durumuş gibi yaptılar. Tam da bu maksatla, Ortadoğu'da yeni kurulan devletlerin yapay sınırları çizilirken, Şerif Hüseyin'in iki oğluna da birer devlet emanet edilmiştir. Bu andan itibaren Ürdün ve Irak, Hüseyin'in iki oğlu tarafından yönetilmeye başlanmıştır. Böylelikle Haşimi Krallığı, Irak'ta 1958'e kadar hüküm sürmüştür.

Farklı etnik, dilsel ve dinsel yapıların bir arada olduğu Irak'ta en zor olan şey, ortak bir kimlik yapısı üzerinden inşa edilen ulus-devletin

KAYNAKÇA

Kitaplar:

- Bıyıklı, Mustafa, Batı İşgalleri Karşısında Türkiye'nin Ortadoğu Politikaları İki Dünya Savaşı Arasında, 4. Baskı, İstanbul: Hiper Yayın, 2019.
- Halloum, Ribhi, Belgelerle Filistin: Dün-Bügün-Yarın, İstanbul: Alan Yayıncılık, 1988.
- Jerry M. Long, Saddam's War of Words: Politics, Religion, and the Iraqi Invasion of Kuwait, USA: University of Texas Press, 2004.
- Karsh, Efraim ve Eautsi, Inari; Saddam Hussein: A Political Biography, New York: Grove Press, 2002.
- Kral Abdullah, Biz Osmanlı'ya Neden İhanet Ettik?, (Çev.) Halit Özkan, İstanbul: Klasik Yayınları, 2006.
- Schenker, David, Dancing with Saddam: The Strategic Tango of Jordanian-Iraqi Relations, Washington: The Washington Instute for Near East Policy, 2003.
- The Encyclopedia of the Arab-Israeli Conflict: A Political, Social, and Military History, "Saddam Hussein", (Ed.) Spencer C. Tucker vd., Volume 1, England: ABC Clio Publishing, 2008.
- Woods, Kevin M. ve Lacey, James; Iraqi Perspectives Project Saddam and Terrorism: Emerging Insights from Captured Iraqi Documents, Volume: 1, Institute for Defense Analyses, 2007.
- Woods, Kevin M.; Murray, Williamson; Holaday, Thomas ve Elkhamri, Mounir; Saddam's War: An Iraqi Perspective of the Iran-Iraq War, Washington: National Defense University Press, 2009.
- Woods, Kevin M.; Palkki, David D.; Stout, Mark E.; The Saddam Tapes: The Inner Workings of a Tyrant's Regime, 1978–2001, USA: Cambridge University Press, 2011.
- y.a.y., Terrorist Groups Profiles, Diane Publishing, 1990.

Makaleler:

- Baram, Amatzia, "Baathi Iraq and Hashimite Jordan: From Hostility to Alignment", Middle East Journal, Cilt: 45, Sayı: 1, 1991, ss. 51-70.
- Caplan, Neil, "Faisal Ibn Husain and the Zionists: A Re-examination with Documents", The International History Review, Cilt: 5, Sayı: 4, ss. 561-614.
- Cole, Juan, "Iraq and the Israeli-Palestinian Conflict in the Twentieth Century", Macalester International: The Israeli-Palestinian Impasse: Dialogic Transformations, Cilt: 23, ss. 3-23.
- Kodal, Tahir, "II. Dünya Savaşı Sırasında Türkiye-Irak İlişkileri ve Irak Hakkında Bilinmeyen Bir Kaynak: Ziya Karamürsel'in Irak Seyahat Notları", Ankara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, Sayı: 40, 2009, ss. 391-421.
- Orhan, Oytun, "Ortadoğu'nun Düşman Kardeşleri: Suriye ve Irak", Avrasya Dosyası Irak Özel Sayısı, Cilt: 6, Sayı: 3, 2000, ss. 180-197.
- Shenhav, Yehouda, "The Jews of Iraq, Zionist Ideology, and the Property of the Palestinian Refugees of 1948: An Anomaly of National Accounting", International Journal of Middle East Studies, Cilt: 31, Sayı: 4, 1999, ss. 605-630.
- Umar, Ömer Osman, "Osmanlı Döneminde Yahudilerin Filistin'e Yerleşme Faaliyetleri", Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 12, Sayı: 2, ss. 421-438.

İnternet Kaynakları:

- Abdulrazaq, Tallha, "Why Iraq is Starting To Normalise Ties With Israel?", TRTWORLD, 28 Ocak 2019, https://www.trtworld.com/opinion/why-iraq-is-starting-to-normalise-ties-with-israel-23676, (Erişim Tarihi: 14.10.2019).

- Barghouti, Alaa, "The Palestinian Refugees in Iraq.... Wartime Asylum", Palestinian Return Centre, 13 Ağustos 2018, https://prc.org.uk/en/post/3914/the-palestinian-refugees-in-iraq-wartime-asylum, (Erişim Tarihi: 13.10.2019).
- Bilge, Mustafa, "Faysal I", TDV İslam Ansiklopedisi, https://islamansiklopedisi.org.tr/faysal-i, (Erişim Tarihi: 10.10.2019).
- Centre for Israel Education, "Mosul-Haifa Pipeline Opens", https://israeled.org/mosul-haifa-pipeline-opens/, (Erişim Tarihi: 14.10.2019).
- Encyclopaedia Britannica, "Faysal II", https://www.britannica.com/biography/Faysal-II, (Erişim Tarihi: 12.10.2019).
- Hür, Ayşe, "Britanya Mandası'ndan İsrail Devleti'ne", Avlaremoz, 22 Mayıs 2016, https://www.avlaremoz.com/2016/05/22/britanya-mandasindan-israil-devletine-ayse-hur-2/, (Erişim Tarihi: 09.10.2019).
- Israel Ministry of Foreign Affairs, "The Weizmann-Feisal Agreement", 3 Ocak 1919, https://mfa.gov.il/mfa/foreignpolicy/peace/mfadocuments/pages/the%20weizmann-feisal%20agreement%203-jan-1919.aspx, (Erişim Tarihi: 08.10.2019).
- Jewish Virtual Library, "Palestinian Terrorism: Saddam Hussein Give Financial Support for Palestinian Terrorism", Kasım 2007, https://www.jewishvirtuallibrary.org/saddam-hussein-give-financial-support-for-palestinian-terrorism, (Erişim Tarihi: 08.10.2019).
- Jewish Virtual Library, "Pre-State Israel: Feisal-Frankfurter Correspondence", 3 Mart 1919, https://www.jewishvirtuallibrary.org/feisal-frankfurter-correspondence-march-1919, (Erişim Tarihi: 10.10.2019).
- Khader, Bichara, "The Palestinian Question and the Arabs (1917-2017): Popular Support, Government Stakes", The Arab-Israeli

Conflict, 2017, https://www.iemed.org/observatori/arees-danalisi/arxius-adjunts/anuari/med.2017/previews/IEMed_Medyearbook2017_Palestine_Question_Arabs_1917_2017_Khader_EN.pdf, (Erişim Tarihi: 13.10.2019).

- Mapping Militant Organizations. "Hamas Iraq", Stanford University, February2019.,https://cisac.fsi.stanford.edu/mappingmilitants/profiles/hamas-iraq, (Erişim Tarihi: 07.10.2019).
- Oruç, Saadet, "Kerkük-Hayfa Hattı Mı Isıtılacak?", Star Gazetesi, 1 Ekim 2017, https://www.star.com.tr/yazar/kerkukhayfa-hatti-mi-isitilacak-yazi-1260056/, (Erişim Tarihi: 15.10.2019).
- Wengert, Gabriela ve Alfaro, Michelle, "Can Palestinian Refugees in Iraq Find Protection?", FMR Palestinian Displacement, https://www.fmreview.org/sites/fmr/files/FMRdownloads/en/palestine/wengert-alfaro.pdf, (Erişim Tarihi: 15.10.2019).
- y.a.y, "Tarihteki ilk Arap-Yahudi Anlaşması: Faysal-Weizmann Anlaşması", Şalom Gazetesi, 21 Ekim 2009, http://www.salom.com.tr/arsiv/haber-71516tarihteki_ilk_arap_yahudi_anlasmasi_faysalweizmann_anlasmasi.html, (Erişim Tarihi: 09.10.2019).
- y.a.y., "Hamas'tan Saddam'a İdam Kararına Tepki", Yakın Doğu Haber Ajansı, 6 Kasım 2006, http://www.ydh.com.tr/HD1639_hamas-tan-saddam-a-idam-kararina-tepki.html, (Erişim Tarihi: 07.10.2019).
- y.a.y., "King Ghazi Opens Pipeline", The Guardian, 15 Ocak 1935, https://www.theguardian.com/century/1930-1939/Story/0,,126995,00.html, (Erişim Tarihi: 15.10.2019).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KÜRESEL VE BÖLGESEL ÖRGÜTLERİN FİLİSTİN POLİTİKASI

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER İNSAN HAKLARI KONSEYİ VE FİLİSTİN MESELESİ[1]

Gonca OĞUZ GÖK*

* Doç. Dr., Marmara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü, goncaoguzgok@gmail.com

GİRİŞ

İngiltere'nin Milletler Cemiyeti döneminde başlayan Filistin Manda yönetimine son verip, konuyu 1945 yılında Birleşmiş Milletler'e (BM) devretmesinden günümüze dek geçen 75 yıllık tarihi boyunca, Filistin meselesi BM'nin en temel gündem maddelerinden birisi olmuştur. Dolayısıyla da hem Filistin sorununu anlamada, hem de BM'nin bir aktör olarak dünya politikasındaki rolünü anlamlandırmada en önemli vakalardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Zira İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde BM'ye Filistin konusuna adil ve sürdürülebilir bir çözüm bulma konusunda tarihi bir sorumluluk verilmiştir. BM örgütü 1945 yılında kurulduğunda ilk gündemine gelen meselelerden birisi İsrail-Filistin meselesi olacaktır. Öyle ki konu Genel Kurul gündemine geldikten sonra, dünya örgütünün en temel gündem maddelerinden birisi olmuştur. Dahası BM'nin barış ve güvenliği sağlamakla görevli en temel organı olan Güvenlik Konseyi'nde de yıllar içerisinde en çok görüşülen ve kararlar alınan meselelerden birisi haline gelmiştir.[2]

1 Bu çalışma Gonca Oğuz Gök'ün 2018 yılında New Middle Eastern Studies 8(2) dergisinde yayınlanan "Evidence for Hope? Assessing the Role of the UN Human Rights Council Special Rapporteurs on the Course of the Palestinian Question", adlı makalesinden faydalanılarak hazırlanmıştır.

2 BM Güvenlik Konseyi, ABD ve SSCB vetolarının hakim olduğu Soğuk Savaş yılları boyunca dahi (1945-1990) 82 Karara imza

KAYNAKÇA

- Barnett, Michael ve Martha Finnemore. "The Politics, Power, and Pathologies of International Organizations", International Organization, 1999, Cilt.53, Sayı.4, ss. 699-732.
- Barnett, Michael ve Martha Finnemore. Rules for the World, Cornell University Press, New York, 2004.
- Baylis, John, Steve Smith ve Patricia Owens, The Globalization of World Politics, Oxford University Press, New York, 2008.
- BM Anlaşması, tarih yok, http://diabk.tarim.gov.tr/Uluslararas%C4%B1/FAO/BM%20anla%C5%9Fmas%C4%B1.pdf (Erişim Tarihi: 20.03.2009).
- Crawford, Neta C. Argument and Change in World Politics. Ethics, Decolonization, and Humanitarian Intervention, Cambridge University Press, Cambridge, 2002.
- Daily Sabah, 10.04.2017, https://www.dailysabah.com/oped/2017/04/11/richard-falk-the-hardening-structure-of-discrimination-in-israel-amounts-to-an-apartheid-state (Erişim Tarihi: 28.08.2019).
- Dugard, John. "The Future of International Law: A Human Rights Perspective", Universtait Laiden, April 2007, https://www.peacepalacelibrary.nl/ebooks/files/334367921.pdf (Erişim Tarihi: 20.08.2019).
- Falk, Richard. "On Behalf of the United Nations Serving as Special Rapporteur of the Human Rights Council for Palestinian Territories Occupied since 1967, Preliminary Observations", Makdisi, Karim and Prashad, Vijay (Ed.), Land of Blue Helmets, The United Nations and the Arab World, University of California Press, Oakland, 2017.

- Filistin Meselesi ve BM, İkinci Bölüm, tarih yok. http://www.unicankara.org.tr/filistin/2.html (Erişim Tarihi: 18.09.2019).
- Filistin Meselesi ve BM, Yedinci Bölüm, tarih yok. http://www.unicankara.org.tr/filistin/7.html (Erişim Tarihi: 20.08.2019).
- Freedman, Rosa. The United Nations Human Rights Council: A Critique and Early Assessment, (Unpublished Thesis), University of London School of Law Queen Mary, UK, 2011.
- Gilpin, Robert G. "The Richness of the Tradition of the Political Realism", International Organization, Bahar 1984, Cilt.38, Sayı.2, ss.287-304
- Goldstone, Richard. "Reconsidering the Goldstone Report on Israel and War Crimes", Washington Post, 01.04. 2011, https://www.washingtonpost.com/opinions/reconsidering-the-goldstone-report-on-israel-and-war-crimes/2011/04/01/AFg111JC_story.html (Erişim Tarihi: 20.08.2019).
- Mershaimer, John J. "The False Premise of International Institutions", International Security, Winter 1994, Cilt.19, Sayı.3, ss. 9-10.
- Morgenthau, Hans J. Politics Among Nations: The Struggle for Power and Peace, Sixth Edition, Mc Graw-Hill, New York, 1985.
- Moss, Lawrence C.. "Opportunities for Nongovernmental Organization Advocacy in the Universal Periodic Review Process at the UN Human Rights Council", Journal of Human Rights Practice, Cilt.2, Sayı.1, 2010, ss. 122-150.
- Newton, C. Truthout, 4.12.2013. https://truthout.org/articles/interview-with-un-special-rapporteur-richard-falk-legitimacy-is-the-agency-of-history/ (Erişim Tarihi: 27.09.2019).
- OHCHR, 2016, https://www.ohchr.org/Documents/Publications/HandbookParliamentarians.pdf (Erişim Tarihi: 27.08.2019).

- OHCHR, 25.09.2009, https://www2.ohchr.org/english/bodies/hrcouncil/docs/12session/A-HRC-12-48.pdf (Erişim Tarihi: 20.08.2019).
- OHCHR, ECOSOC Resolution 75 (V) (1947), tarih yok, https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/SP/Pages/Introduction.aspx (Erişim Tarihi: 27.08.2019)
- OHCHR, Membership of the Human Rights Council, tarih yok, https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/Pages/Membership.aspx (Erişim: 28.08.2019).
- OHCHR, Special Procedures of the Human Rights Council, tarih yok, https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/SP/Pages/Introduction.aspx (Erişim Tarihi: 27.08.2019).
- OHCHR, Welcome to the Human Rights Council, tarih yok, https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/Pages/AboutCouncil.aspx (Erişim Tarihi: 18.09.2019).
- Thucydides. History of the Pelepoennesian War, Penguin Classics, Harmondsworth, London, 1954.
- UN News, 29.11.2006. https://news.un.org/en/story/2006/11/201202-annan-calls-human-rights-council-strive-unity-avoid-familiar-fault-lines (Erişim Tarihi: 10.09.2019).
- UN, Basic Facts About United Nations, United Nations, New York, 2000.
- UN, Data Collection, tarih yok, https://www.un.org/unispal/data-collection/ (Erişim Tarihi: 10.08.2019).
- UN, Security Council Resolutions, tarih yok, https://www.un.org/unispal/sc-res-on-qop/ (Erişim Tarihi: 28.07.2019).
- UNISPAL, 22.11.1967, https://unispal.un.org/DPA/DPR/unispal.nsf/0/7D35E1F729DF491C85256EE700686136 (Erişim Tarihi: 20.08.2019).

- UNISPAL, 29.11.1947, https://unispal.un.org/DPA/DPR/unispal.nsf/0/7F0AF2BD897689B785256C330061D253 (Erişim Tarihi: 20.08.2019).
- UNISPAL, 30.06.1979, https://unispal.un.org/DPA/DPR/unispal.nsf/0/D442111E70E417E3802564740045A309 (Erişim Tarihi: 20.08.2019).
- Waltz, Susan. "Universalizing Human Rights: The Role of Small States in the Construction of the Universal Declaration of Human Rights", Human Rights Quarterly, 2001, Cilt.23, Sayı.1, ss. 44-72.
- Weiss, Thomas G., Tatiana Carayannis ve Richard Jolly. "The 'Third' United Nations", Global Governance, 2009, Cilt. 15, Sayı. 1, ss. 123–142.

AVRUPA BİRLİĞİ'NİN ORTADOĞU'DAKİ ROLÜ: BİRLİĞİN FİLİSTİN POLİTİKASI

Murat ERCAN[*]

[*] Doç. Dr., Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, İ.İ.B.F, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, murat.ercan@bilecik.edu.tr

GİRİŞ

Tarihsel olarak Avrupalı devletler, Ortadoğu çatışmasında her zaman önemli roller oynamışlardır ve oynamaya devam etmektedirler. Bu çerçevede, Avrupalı devletlerin hızlıca iki önemli politikayı benimsediği görülmektedir. Bunlardan ilki, Avrupalı devletler İsrail'in kurulması ve tanınması hususunda çok ilerici bir siyasi pozisyon ve tavır takınmışlardır. Bu doğrultuda Avrupa Birliği (AB) ülkeleri, öncelikle İsrail devletinin varlığını hızla kabullendiler ve maddi ve politik temeldeki konsolidasyonunu desteklediler. Burada Fransa örneğine bakmakta fayda vardır. Paris, İsrail'in kurulduğu dönemde, İsrail'e çok önemli siyasi ve ekonomik destekte bulunmuş ve akabinde de Fransa, İsrail'e atom bombası yapması için gerekli bilgileri sağlayarak, İsrail'in ağır silahlara sahip olmasına yardımcı olmuştur. Fransa'nın bu desteği, İsrail'in kuruluşu ve tanınmasında önemli bir rol oynamıştır.

Öte yandan AB üyesi ülkeler, İsrail'in devlet olarak kurulup tanınmasından itibaren, Filistin halkının kimliğini ve kendi kaderlerini tayin hakkını tanımakta isteksiz olup, karşıt politika izlemişlerdir. Burada şunu söyleyebiliriz ki, 1967 yılına kadar Avrupalı devletler Filistin meselesini sadece sıradan, basit bir mülteci sorunu olarak görmüşlerdir. 1967'den sonra AB üyesi ülkeler, çok sert bir dille olmasa da, cılız bir ses ile -İsrail Devleti'nin tanınmasından 30 yıl sonra- Avrupa Toplulukları Dışişleri Bakanları tarafından kabul edi-

KAYNAKÇA

- "1967 ve 1973 Savaşları ve barışa doğru ilk adımlar" http://www.unicankara.org.tr/ filistin/3.html, (Erişim Tarihi: 13.03.2019).
- Armaoğlu, Fahir, Filistin Meselesi ve Arap-İsrail Savaşları 1948–1988, Ankara, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1994.
- Atieh, Adel, "Europäischen Union im Nahostkonflikt", EuroCité, 2017, www.eurocite.eu, (Erişim Tarihi: 13.03.2019).
- Cicioğlu Filiz ve Bal Gamze "Avrupa Birliği'nin Filistin-İsrail Sorununa Yönelik Politikası", 2nd International Congress on Political, Economic and Social Studies (ICPESS), 19-22 May 2017, ss. 43–57.
- CNNTÜRK, "BM, AB Ve Birçok Ülkeden Golan Tepeleri Tepkisi" https://www.cnnturk.com/ dunya/bm-ab-ve-bircok-ulkeden-golan-tepeleri-tepkisi(Erişim Tarihi: 12.08.2019).
- Dağcı, Kenan ve Sak Elif, "AB'nin Dış Politikası Açısından Filistin-İsrail Sorununa Temel Yaklaşımı ve Araçları: Deklarasyonlar ve Ekonomik Yardımlar" Yalova Sosyal Bilimler Dergisi, Yıl, 5, Sayı 10, 2015, ss. 9-30.
- Embel, Ersin, "Avrupa İçin Ortak Dış Politika Oluşturma Sürecindeki İlk Adımlar: 1973 Arap-İsrail Savaşı ve Avrupa Birliği", Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi, Cilt:13, No: 1, 2014, ss.75–90.
- IKV, "Dış Ve Güvenlik Politikası", https://www.ikv.org.tr/ikv.asp?id=228, (Erişim Tarihi: 10.08.2019).
- Keskin, M. Hakan, "İsrail-Filistin Sorununa Yönelik AB Politikaları", Akademik Ortadoğu, Cilt: 5, Sayı: 1, 2010, ss. 117–130.
- Kippenberg, Hans G., "Die Entsäkularisierung des Nahostkonflikts von einem Konflikt zwischen Staaten zu Einem Konflikt zwıschen Religionsgemeinschaften", Hans Joas ve Klaus Wiegandt

(Hg.), Säkularisierung und die Weltreligionen, Frankfurt A.M.: Fischer 2007, ss. 465-507.

- Mercan, Süleyman Sezgin, "İsrail-Filistin Çatışması Örnek Olayı ve Avrupa Dış Politikası", Başkent Üniversitesi, Avrupa Birliği ve Uluslararası İlişkiler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Avrupa Birliği Yüksek Lisans Programı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2007.
- Rosemary Hollis, "Europe and the Middle East: Power by Stealth", https://www.jstor.org/stable/ 2623548? seq=6#metadata_ info_tab_contents, (Erişim Tarihi: 15.6.2019).
- Toçoğlu, Fatma Zehra, "Avrupa Birliği'nin Filistin Politikası", Ortadoğu Yıllığı, 2015, ss. 439-454.
- Turan, Abdulkadir, Kudüs Sorunu, SDAM, 2018.
- https://www.ntv.com.tr/dunya/bm-abdnin-kararina-karsi-kudus-tasarisini-kabul-etti,d8a8cIEE_USv1-eB-wfvpQ, (Erişim Tarihi: 12.08.2019).
- Umerova, Zenife, "Yahudi Lobisinin ABD İçindeki Konumu ve Ortadoğu Politikasında Rolü", Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü ,Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2006.

İSLAM İŞBİRLİĞİ TEŞKİLATI'NIN FİLİSTİN POLİTİKASI

İrfan Kaya ÜLGER[*]

[*] Prof. Dr., Kocaeli Üniversitesi, İ.İ.B.F., Uluslararası İlişkiler Bölümü, ikulger@gmail.com

GİRİŞ

İslam dünyasında sıklıkla gündeme gelen, her platformda telaffuz edilen düşüncelerden biri de Müslümanların aralarındaki ihtilafları geride bırakarak, tek çatı altında toplanmalarıdır. Bu görüş bir ütopya olarak tarih boyunca gündemdeki yerini korumuştur. Bugüne kadar tüm Müslümanları tek çatı altında toplayan bir pratik ortaya konulamadığı gibi, çeşitli zamanlarda yapılan kurgular da başarılı olamamıştır. Bunda coğrafi koşullar yanında farklı İslami anlayışların varlığı rol oynamıştır. Gerçekten de Müslümanların dini yorum farklılıkları hem tarih içerisinde, hem de bölgeden bölgeye, toplumdan topluma değişiklik göstermiştir. Günümüzde Arap dünyasının içerisinde bile genel bir görüş birliği sağlandığını söylemek zordur. Suudi Arabistan'daki resmi din anlayışı, Fas'takinden farklıdır. Yemen'de yaşayanların dini yorumu, Mısır'da yaşayanlarınki ile örtüşmemektedir. Aynı durum daha büyük ölçekte Balkanlar, Kazan ve Hindistan Müslümanları bakımından da söz konusudur.

Sorun tarihsel boyutu içerisinde ele alındığında, farklı din anlayışlarının gerisinde gelenekler, mezhepler ve tarih içerisinde ortaya çıkan yorum ve uygulamaların olduğu görülmektedir. Hilafet müessesesi bu genel çerçeve içerisinde ele alındığında, halifelerin Müslümanların siyasi iradesini temsil ettikleri görüşü, uygulamada farklılıklar ortaya çıkmış olsa bile, örtülü biçimde kabul görmektedir. Burada özellikle dört halifenin ardından hilafetin bir siyasal

KAYNAKÇA

- 1981 Mekke Zirvesi Kararı, http://ww1.oic-oci.org/english/conf/is/3/3rd-is-sum.htm, (Erişim Tarihi: 20 Haziran 2019).
- Al- Ahsan, Abdullah, "The OIC at Fifty: Between Hope and Despair" Alsharq Forum, January 2019. https://research.sharqforum.org/2019/01/09/the-oic-at-fifty-between-hope-and-despair/ (Erişim Tarihi: 3 Temmuz 2019)
- Al-Ahsan, Abdullah, "Conflict Among Muslim Nations: Role of the OIC in Conflict Resolution", Intellectual Discourse, Vol. 12, No. 2, ss. 137-157.
- Alfitri, "Organization of Islamic Conference and Its Significance for War Against Terrorism", Asian Journal of International Law, Vol. 1 • Issue 2 • December 2006, ss. 307-347.
- Allama-arif-wahidi-says-oic-dead-horse, https://shiitenews.org/shiitenews/pakistan-news/item/10256-allama-arif-wahidi-says-o-ic-dead-horse-against-zionist-aggression-on-gaza/ (Erişim Tarihi: 19 Temmuz 2019)
- Encyclopedia Britannica, "Haganah", https://www.britannica.com/topic/Haganah#ref151047 (Erişim Tarihi: 15 Haziran 2019)
- Fernando, Rodriguez, "The 1991 Madrid Peace Conference: U.S. Efforts Towards Lasting Peace in the Middle East Between Israel and its Neighbors", 2011, University of New Orleans Theses and Dissertations. 1343. https://scholarworks.uno.edu/td/1343/, (Erişim Tarihi: 25 Haziran 2019).
- General Assembly Overwhelmingly Adopts Resolution Asking Nations Not to Locate Diplomatic Missions in Jerusalem, https://www.un.org/press/en/2017/ga11995.doc.htm (Erişim Tarihi: 5 Temmuz 2019)

- Golf War Bring Dilemma for Arafat, https://www.telegraph.co.uk/news/1400182/1990-Gulf-War-brings-dilemma-for-Arafat.html (Erişim Tarihi: 20 Haziran 2029)

http://www.iri.edu.ar/publicaciones_iri/anuario/CD%20Anuario%202007/Demo/OIC%20-%20Resolution%20on%20Palestine,%20Arab-Isreali%20conflict%20and%20I.pdf (Erişim Tarihi: 1 Temmuz 2019)

- İslam İşbirliği Teşkilatı Ana Sözleşmesi, https://www.oic-oci.org/upload/documents/charter/en/oic_charter_2018_en.pdf (Erişim Tarihi: 28 Haziran 2019)
- İslam İşbirliği Teşkilatı İnternet Sayfası, https://www.oic-oci.org/home/?lan=en (Erişim: 23 Haziran 2019).
- İstanbul Deklerasyonu, https://www.oic-oci.org/docdown/?docID=13&refID=5 (Erişim Tarihi: 5 Temmuz 2019).
- Jarusalem Vote in the General Assembly, https://www.cbsnews.com/news/un-jerusalem-vote-general-assembly/ (Erişim Tarihi: 5 Temmuz 2019).
- Kader, Bichare, "The Palestinian Question and Arabs (1917-2017), Mediterranian Yearbook, 2017, s. 22-30.
- Karakaya, Hasan, "Filistin ve Kudüs Meselesine Genel Bir Bakış", Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (AEÜSBED) 2018, Cilt 4, Sayı 2, ss. 150-165,
- OIC Leaders Reject Trump Decision, https://www.aljazeera.com/news/2017/12/oic-leaders-reject-trump-decision-jerusalem-171213095417995.html (Erişim Tarihi: 6 Temmuz 2019).
- OIC Istanbul Summit declaration, http://www.mfa.gov.tr/site_media/html/oic-extraordinary-summit-istanbul-declaration-on-freedom-for-al-quds.pdf (Erişim Tarihi: 5 Temmuz 2019).

- OIC, Palestine and al-Quds Affairs, https://www.oic-oci.org/dept/?d_id=17&d_ref=3&lan=en (Erişim Tarihi: 21 Haziran 2019).
- Özcan, Azmi, "Hilafet" Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, ss. 453-463.
- Poya, Abbas ve Suleiman, Farid, Unity and Diversity in Contemporary Muslim Thought, Cambridge Scholars Publishing, London, 2017.
- Rabat Conference Declaration, http://ww1.oic-oci.org/english/conf/is/1/DecReport-1st%20IS.htm, (Erişim Tarihi: 9 Haziran 2019).
- Report of the Chairman of the Political Affairs Committe of the Twenty Fourth Session of the Islamic Conference of Foreign Ministers, https://www.oic-oci.org/docdown/?docID=4312&refID=1209 (Erişim Tarihi: 1 Temmuz 2019).
- Report of the United Nations Fact-Finding Mission on the Gaza Conflict, https://www2.ohchr.org/english/bodies/hrcouncil/docs/12session/A-HRC-12-48.pdf (Erişim Tarihi: 23 Haziran 2019).
- Resolution Adopted on the Report of the Ad Hoc Committe on Palestinian Question, https://undocs.org/A/RES/181(II) (Erişim Tarihi: 15 Haziran 2019).
- Resolution No. 4/33-PAL On the Current Situation of the Peace Process in the Middle East,
- Resolution on the Cause of Palestine and Al_Quds Ash-Sharif, https://www.oic-oci.org/docdown/?docID=4497&refID=1251 (Erişim Tarihi: 21 Temmuz 2019).
- Teheran Islamic Summit Final Communique, http://ww1.oic-oci.org/english/conf/is/8/8th-is-summits.htm#FINAL%20%20COMMUNIQUE (Erişim Tarihi: 25 Haziran 2019).

- UN Security Council Resolution 242, https://www.un.org/Depts/dpi/palestine/ch3.pdf , (Erişim Tarihi: 18 Mayıs 2019).
- Ülger, İrfan Kaya, "Devletler Hukukuna Göre Kudüs'ün Statüsü", Turansam Dergisi, Yıl: 2017, Cilt: 9, Sayı: 36, ss. 430-440.
- Venice Declaration 1980, http://eeas.europa.eu/archives/docs/mepp/docs/venice_declaration_1980_en.pdf/ (Erişim Tarihi: 16 Haziran 2019).
- Yasser Arafat's UN General Affairs Speech, https://en.wikisource.org/wiki/Yasser_Arafat%27s_1974_UN_General_Assembly_speech (Erişim Tarihi: 21 Haziran 2019).

MÜSLÜMAN KARDEŞLER TEŞKİLATI'NIN FİLİSTİN POLİTİKASI: TEK KARIŞ TOPRAĞINDAN DAHİ VAZGEÇMEK YOK!

Abdül Samet ÇELİKÇİ*, Ahmet Ayhan KOYUNCU**

* Ar. Gör., Muş Alparslan Üniversitesi, İ.İ.B.F., Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, as.celikci@alparslan.edu.tr

** Dr. Öğr. Üyesi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, ahmetakoyuncu@hotmail.com

GİRİŞ

Filistin, 1917'deki Balfour Deklarasyonu, ardından Siyonist hareketin çabalarıyla bölgeye yoğunlaşan Yahudi göçleri ve nihai olarak 1948'de İsrail Devleti'nin kurulması ile birlikte, bir "sorun" haline gelmiştir. Sorun, bir yandan Arap ülkeleriyle İsrail arasında 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren yaşanan savaşlarla daha da derinleşirken, diğer yandan bu süreçte Filistin'de birçok direniş hareketi ortaya çıkmış ve silahlı mücadeleye başlamıştır. Gelinen noktada ise, 21. yüzyılın ilk çeyreği itibariyle Filistin sorununun, kelimenin tam anlamıyla bir "çözümsüzlük kümesi" görüntüsü verdiğini ifade etmek yanlış olmayacaktır. Son olarak, 6 Aralık 2017'de Amerika Birleşik Devletleri (ABD) Başkanı Donald Trump tarafından alınan ve ABD'nin Kudüs'ü İsrail'in başkenti olarak tanıdığını ilan eden karar ise, zaten kısa ve orta vadede çözümü pek mümkün görünmeyen sorunu, daha da içinden çıkılmaz bir hale getirmiştir.

Bununla birlikte, Müslümanların ilk kıblesi ve aynı zamanda İslam Peygamberi'nin Miraç'a yükseldiği yer olması nedenleriyle, *Mescid-i Aksa* ve bu mabedin bulunduğu *Kudüs* şehri, Müslümanlar için kutsal sayılan topraklar arasında yer almaktadır. Buna bağlı olarak, hem Kudüs, hem de aslında bütün Filistin Müslümanlar için teolojik ve tarihi bir öneme sahiptir. Öte yandan, 1928 yılında Mı-

KAYNAKÇA

- Abu-Amr, Ziad. Islamic Fundamentalism in the West Bank and Gaza: Muslim Brotherhood and Islamic Jihad, Indiana University Press, Bloomington and Indianapolis, 1994.
- Al-Anani, Khalil. Inside The Muslim Brotherhood: Religion, Identity and Politics, Oxford University Press, New York, 2016.
- Altman, Israel Elad. "Egypt", Barry Rubin, (Ed.), Guide to Islamist Movements 1, M. E. Sharpe, New York, 2010, ss.229-249.
- Ayhan, Veysel. "HAMAS: Filistin Direnişinde Politik İslam", Ortadoğu Etütleri, Temmuz 2009, Cilt.1, Sayı.1. ss.99-134.
- Bekaroğlu, Edip Asaf. "Otoriter Bir Rejimde Muhalif Olmak: Müslüman Kardeşler, Siyasal Fırsat Alanları ve Siyasal Kuşaklar, Necmettin Doğan, (Ed.), Orta Doğu'da Çatışma ve İdeolojiler, Vadi Yayınları, İstanbul, 2017, ss.117-169.
- Cedan, Fehmi. Çağdaş Arap Dünyasında İslami Yönetim Tartışmaları, (Çev. Mehmet Yolcu), Yöneliş Yayınları, İstanbul, 1989.
- Çağlayan, Selin. Müslüman Kardeşler'den Yeni Osmanlılar'a İslamcılık, İmge Yayınevi, Ankara, 2011.
- El-Awaisi, Abd Al-Fattah Muhammad. The Muslim Brothers and the Palestine Question 1928-1947, Tauris Academic Studies, London, 1998.
- El-Benna, Hasan. "Kardeşler ve Filistin Kurtuluş Davası", Risaleler 4, İstanbul, Dergah Ofset, tarih yok.
- El-Benna, Hasan. Hatıralarım, Beka Yayınları, İstanbul, 2007.
- El-Benna, Hasan. İslam ve Siyaset, (Çev. Gamze Özden), Beyan Yayınları, İstanbul, 2016.
- El-Verdânî, Salih. Mısır'da İslami Akımlar, Fecr Yayınları, Ankara, 2011.

- Hroub, Khaled. Hamas: A Beginner's Guide, Pluto Press, London, 2006.
- Mitchell, Richard P. The Society of Muslim Brothers, Oxford University Press, New York, 1993.
- Nafi, Beşir Musa. İslamcılık: Siyasal İslam ve Akımları, (Çev. Burhanûddin Aldîyaî), Yarın Yayınları, İstanbul, 2012.
- Pargeter, Alison. Müslüman Kardeşler: Muhalefetten İktidara, (Çev. Semih Çelik), Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 2016.
- Ramazan, Tarık. İslami Yenilenmenin Kökenleri: Afgani'den el-Benna'ya Kadar İslâm Islahatçıları, (Çev. Ayşe Meral), Ankara Okulu Yayınları, Ankara, 2005.
- Rubin, Barry. "Comparing Three Muslim Brotherhoods", Barry Rubin,(Ed.), The Muslim Brotherhood: The Organization and Policies of a Global Islamist Movement, Palgrave Macmillan, New York, 2010, ss.7-18.
- Rubin, Barry. The Muslim Brotherhood: The Organization and Policies of a Global Islamist Movement, Palgrave Macmillan, New York, 2010.
- Shadid, Mohammed K. "The Muslim Brotherhood Movement in The West Bank and Gaza", Third World Quarterly, 1988, Cilt.10, Sayı. 2, ss.658-682.
- Tamimi, Azzam. "Palestine Question and Islamic Movement: The Ikhwan (Muslim Brotherhood) Roots of Hamas", Kyoto Bulletin of Islamic Area Studies, 2007, Cilt.1, Sayı.1, ss. 30-51.
- Wickham, Carrie Rosefsky. The Muslim Brotherhood: Evolution of an Islamist Movement, Princeton University Press, Princeton, 2013.
- Yaylacı, İsmail. "Mısır'da İhvan-ı Müslimin ve İslamcılık", Zahide Tuba Kor, (Ed.), Ortadoğu Konuşmaları: Bölgesel ve Küre-

sel Perspektiften 'Arap Baharı', Küre Yayınları, İstanbul, 2014, ss.135-164.

İnternet Kaynakları

- The Muslim Brotherhood's Official English Web Site, "Reading into the Muslim Brotherhood's Documents", 13.06.2007, https://www.ikhwanweb.com/article.php?id=818&ref=search.php (Erişim Tarihi: 02.08.2019).
- The Muslim Brotherhood's Official English Web Site, "Muslim Brotherhood's Statement on Palestine Land Day", 31.03.2018, https://www.ikhwanweb.com/article.php?id=32919 (Erişim Tarihi: 02.08.2019).
- Birleşmiş Milletler Ankara Enformasyon Merkezi, "Filistin Meselesi ve Birleşmiş Milletler", tarih yok. http://www.unicankara.org.tr/filistin/2.html (Erişim Tarihi: 02.08.2019).
- The Muslim Brotherhood's Official English Web Site, Reading into the Muslim Brotherhood's Documents, 13.06.2007, https://www.ikhwanweb.com/article.php?id=818&ref=search.php (Erişim Tarihi: 02.08.2019).
- The Muslim Brotherhood's Official English Web Site, "MB Statement over Aggravating Crisis between Fatah, Hamas", 08.01.2007, https://www.ikhwanweb.com/article.php?id=669&ref=search.php (Erişim Tarihi: 02.08.2019).
- The Muslim Brotherhood's Official English Web Site, "Muslim Brotherhood Welcomes Imminent Declaration of Palestinian Unity Government", 27.05.2014, https://www.ikhwanweb.com/article.php?id=31660&ref=search.php (Erişim Tarihi: 02.08.2019).
- Cemal Nassar, "Mısır'ın Gazze Savaşındaki Rolü", 26.07.2014, http://www.aljazeera.com.tr/gorus/misirin-gazze-savasindaki-rolu (Erişim Tarihi: 02.08.2019).

- The Muslim Brotherhood's Official English Web Site, "Muslim Brotherhood: Tump's Decision Worthless, Instigates More Conflicts and Hostilities", 06.12.2017, https://www.ikhwanweb.com/article.php?id=32872 (Erişim Tarihi: 02.08.2019).

Tarihsel Süreçte

TÜRKİYE'DE DİN VE SİYASET

EDİTÖRLER

Adem ÇELİK Atıl Cem ÇİÇEK

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Tarihsel Süreçte Türkiye'de Din ve Siyaset
Editörler: Adem ÇELİK Atıl Cem ÇİÇEK

ISBN: 978-605-2308-70-7

1. Baskı: Ekim 2019

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir. EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI
ÇELİK, Adem; ÇİÇEK, Atıl Cem
Tarihsel Süreçte Türkiye'de Din ve Siyaset
1. Basım, 494 + XVI s., 135 x 210 mm.
Dizin var.
Anahtar kelimeler:
1. Türk Siyasal Hayatı 2. Türkiye'de Siyasal Akımlar 3. Din ve Siyaset

Dizgi / Mizanpaj: SRA Grafik Tasarım Dizgi Merkezi
Strazburg Cad. 45/13 Sıhhiye Ankara
0530 972 32 42 www.dizgimerkezi.com

Kapak Tasarımı: Duygu DÜNDAR

Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü Yemekhane Binası
Güngören / Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü Yemekhane Binası
Güngören / Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ ..... **III**
GİRİŞ ..... **XI**

1. BÖLÜM
OSMANLI'DA SİYASAL AKIMLAR, MODERNLEŞME VE DİN **1**
Giriş **1**
1. Çöküşe İlk Siyasal Yanıt: Osmanlıcılık **4**
1.1. Modern Siyasal Kavramlara İslami Temel Arayışı: Yeni Osmanlılar 5
1.2. İslam'ın İşlevselleştirilmesi: Jön Türkler 12
2. İslam ve Modernliği Uzlaştırma Girişimi: İslamcılık **22**
3. İslam ve Milliyetçiliğin Telifinin İmkanı: Türkçülük **30**
Sonuç **38**

2. BÖLÜM
TEK PARTİ DÖNEMİNDE DİN-DEVLET İLİŞKİLERİ VE DİNÎ OLUŞUMLAR **49**
Giriş **49**
1. Tek Parti Dönemi Din-Devlet İlişkilerinin Düşünsel Temelleri **51**
1.1. Pozitivist Düşüncenin Etkisi 51
1.2. Laiklik 56
2. Tek Parti Dönemi Din-Devlet İlişkilerinin Düzenlemesine Yönelik Uygulamalar **58**
3. Tek Parti Dönemi Dini Oluşumlar **63**
3.1. Nakşibendi Tarikatı 64
3.2. Süleymancılar 65
3.3. Nurculuk 66
Sonuç **67**

3. BÖLÜM
DEMOKRAT PARTİ BAĞLAMINDA MERKEZ SAĞ GELENEĞİN DİN POLİTİKASI 75
Giriş 75
1. Çok Partili Hayata Geçiş: Muhalefet Döneminde DP ve Din 77
2. Koltuklar Yer Değiştirirken: İktidar Döneminde DP ve Din 83
Sonuç 100

4. BÖLÜM
1960-80 DÖNEMİ TÜRK SİYASAL HAYATININ MUHAFAZAKÂRLIK VE MİLLİYETÇİLİK ÜZERİNDEN OKUNMASI 111
Giriş 111
1. 1960 Darbesi Sonrası Siyasi Ortam 112
2. İslamcı ve Milliyetçi Düşüncenin Siyaseten Kurumsallaşması 119
2.1. İslamcı Düşüncenin Siyaseten Kurumsallaşması: Milli Görüş Hareketi 119
2.2. Milliyetçi Düşüncenin Siyaseten Kurumsallaşması: 1960-1970 Dönemine İlişkin Gelişmeler 126
3. 1971 Muhtırası Sonrasında Milliyetçi ve Muhafazakâr Siyasetin Seyri 131
Sonuç 135

5. BÖLÜM
TÜRKİYE'DE SOLUN DİNE, DİNÎ OLUŞUMLARA VE DİN-SİYASET İLİŞKİNE YAKLAŞIMI (1960-1980) 147
Giriş 147
1. Laiklik ve İlericilik-Gericilik 148
2. Halkın Dini ve Alevilik 157
3. Emperyalizm, Dinî Oluşumlar ve Dinci Siyaset 162
4. Devrimci Din Adamları 175
5. Antiemperyalist Mukaddesatçı Milliyetçiler 179
6. Sosyalizm ve İslamiyet 181
Sonuç 185

6. BÖLÜM
ASKERİ DARBELERDE DİN FAKTÖRÜ 199
Giriş 199
1. 27 Mayıs Darbesi ve Din 202
2. 12 Mart Muhtırası ve Din 206
3. 12 Eylül Darbesi ve Din 212
4. 28 Şubat'a Giden Süreç ya da Galiptir Bu Yolda Mağlup 215
5. 28 Şubat'tan AK Parti İktidarına Dinsellik 219
6. AK Partili Yıllar veya Bir Yol Ayrımının Sonu: 15 Temmuz 223
Sonuç Yerine: 15 Temmuz Felaketine Koşar Adım 226

7. BÖLÜM
İKTİDAR-MUHALEFET EKSENİNDE MİLLİ GÖRÜŞ HAREKETİ 263
Giriş 263
1. 1960'lı Yıllarda Türkiye'nin Siyasi Görünümü 264
2. Milli Görüş Hareketinin Doğuşu ve 1980 Öncesi Gelişimi 266
2.1. 1972-1980 Döneminde Milli Görüş 271
2.2. Milli Görüş'ün İlk İktidar Tecrübesi: 1974 CHP-MSP Koalisyonu 272
2.3. Milli Görüş'ün İkinci Hükümet Tecrübesi: I. Milliyetçi Cephe Hükümeti 273
2.4. Milli Görüş'ün Üçüncü Hükümet Tecrübesi: II. Milliyetçi Cephe Hükümeti 274
2.5. Milli Görüş'ün MSP Dönemi Mirası 274
3. 1980 Darbesi ve Siyasetin Yeniden Biçimlendirilmesi 276
4. 1980'den Günümüze Milli Görüş 278
4.1. 1980'li Yıllarda Milli Görüş: Refah Partisinin İlk Dönemi 278
4.2. 1990'lı Yıllar: Milli Görüş'ün Yükselişi ve Zoraki Düşüşü 280
4.3. 28 Şubat Süreci: Milli Görüş'e Postmodern Darbe 283
4.4. 2000'li Yıllardan Günümüze Milli Görüş'ün Serüveni 290
4.5. 2002 Seçimleri ve Sonrası Siyasetin Yeniden Biçimlenmesi 290
Sonuç: Milli Görüş'ün Türk Siyasetindeki Yeri 294

8. BÖLÜM
SİYASAL İLİŞKİ AĞLARINDA DİN: ORTODOKS DİNSEL SÖYLEM İÇİN ALEVİLİĞİN SİYASAL İMKÂNI 305
Giriş 305
1. Din/Siyaset: Din ve Siyaset Alanlarının Göz Ardı Edilmiş Birlikteliğinin Dönüşü 306
2. Din/Siyaset Söyleminin Ortodoksi Olarak Teşekkülü ve Alternatif Söylem Olarak Heterodoksi 311
3. Ortodoks Dinsel Söylem Karşısında Heterodoksi 317
3.1. Ortodoks Din/Siyaset için Aleviliğin Politik Mahiyeti 317
3.2. Ortodoks Din/Siyaset Söyleminde Cemevlerinin Politik Mahiyeti 324
Sonuç 329

9. BÖLÜM
NAKŞİBENDİLİK VE SİYASET 335
Giriş 335
1. Tarikat ve Tasavvuf Üzerine 336
2. Nakşibendi Tarikatının Doğuşu 342
3. Nakşibendilikte Temel İlkeler 352
4. Osmanlı'da Tarikatlar/Nakşibendilik ve Siyaset 355
5. Cumhuriyet'ten Günümüze Nakşibendilik ve Siyaset 363
Sonuç 374

10. BÖLÜM
DİNİ BİR FİGÜR OLARAK SAİD NURSİ VE NURCULUK - SİYASET İLİŞKİSİ 391
Giriş 391
1. Said Nursi'nin Düşünsel ve Eylemsel Kodlarını Belirleyen Çevresel Şartlar 393
2. Ana Hatlarıyla Said Nursi'nin Biyografisi 397
3. Said Nursi ve Bazı Önemli Siyasal Kurum ve Kavramlar 402
3.1. Devlet 402
3.2. Cumhuriyet/Demokrasi 405
3.3. Parti 409
3.4. İdeoloji 411

4. Siyasal Bağlamda Nurculuğun Dünü ve Bugünü 416
4.1. 1960'a Kadarki Dönem: 'İki Said' Kavramsallaştırması 416
4.2. İkinci Said Dönemi 419
4.3. 1960-1980 Arasında Nurculuk 421
4.4. 1980-2000 Arasında Nurculuk 422
Sonuç Yerine: Fethullah Gülen Hareketi ve Nurculuk İlişkisi 425

11. BÖLÜM
FETHULLAH GÜLEN'İN İDEOLOJİSİ 437
Giriş 437
1. Fethullah Gülen'in İdeolojisinin Çekirdeği: Türk-İslam Sentezi 440
1.1. Gülen'e Göre Toplumda Dinin Yeri 441
1.2. İslam'ın Türklükle Buluşmasından Doğan Sentez: Türkiye Müslümanlığı 447
1.3. Gülen'in Etno-Dinsel Milliyetçiliği 449
2. Türk-İslam Sentezinin Taşıyıcı Aktörleri: Cemaat ve Altın Nesil 459
2.1. Tarihin Dönüştürücü Gücü: Seçkinler 461
2.2. Elitlerden Oluşan Bir Cemaat Fikri 467
3. Ataerkil Söylem ve Kadın 470
Sonuç 477

DİZİN 487

1. BÖLÜM OSMANLI'DA SİYASAL AKIMLAR, MODERNLEŞME VE DİN

Adem ÇELİK*

Giriş

Osmanlı Devleti'nin gerilemesine paralel olarak, geriliğin nedenlerinin neler olduğu ve nasıl durdurulabileceği soruları ilk önce devleti yönetenler arasında, daha sonra da yapılan çeşitli reformlar sonucu ortaya çıkan aydınlar arasında tartışılmıştır. 18. yüzyıldan itibaren geriliğe ve çöküşe yanıt vermek için çeşitli reformlar yapılmıştır. Bu dönemde yapılan reformların amacı, eskinin ihya edilmesidir. 19. yüzyılda ise eskiyi ihya söylemi varlığını korumakla beraber, yeni bir düzen yaratma düşüncesi de ortaya çıkmıştır. Yeni düzen anlayışı, bu yüzyılın en büyük tartışmalarından birisine neden olan Tanzimat Fermanı ile somutlaşmıştır. Fermanla birlikte, dinsel cemaat anlayışı ve adalet düşüncesi üzerine kurulu geleneksel yapının tasfiyesinin amaçlandığı ve devleti oluşturan unsurlar (anasır) arasında eşitliğin sağlanmaya çalışıldığı görülmektedir. 1839-1876 yılları arasını kapsayan Tanzimat dönemi, özellikle genç aydın kuşağının başını çektiği çeşitli fikri akımların oluşmasına neden olmuştur.

19. yüzyıl, aynı zamanda Avrupa'da çeşitli siyasal akım ve ideolojilerin oluştuğu dönemdir. Bu yüzyılın temel özelliklerinden birisi hem değişimin çok hızlı yaşanması hem de toplumların değişimin bilincine sahip olmasıdır. 19. yüzyılın ürünü olan siyasal akımlar, hızlı değişimlerin yaşandığı bu dönemin siyasal, toplumsal ve iktisadi sorunlarına yanıt olma amacı taşımaktadır. Osmanlı Devleti'nin yeni aydın sınıfı da, Avrupa'da ortaya çıkan siyasal akımlardan ve düşüncelerden etkilendikleri gibi kendi toplumunun özgül sorunlarının çözümü için de yeni fikirler ortaya koymaya çalışmışlardır. Yaşadıkları toplumun en temel sorununun, devletin içine düşmüş olduğu gerilik olduğu söylenebilir. Bu itibarla, ortaya çıkan siyasal akımların merkezi sorusu "bu devlet nasıl kurtulabilir?"[1] olmaktadır. Bu

* Dr. Öğr. Üyesi, Kafkas Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü.

SONNOT

1 Tarık Zafer Tunaya, *Türkiye'de Siyasal Partiler, cilt 1* (İstanbul: İletişim Yayınları, 1998), s.41.

2 İlber Ortaylı haklı bir biçimde, Osmanlı modernleşmesinin Avrupa ile ani karşılaşmanın yarattığı şok olduğu tezine karşı çıkmaktadır. "Çünkü Osmanlı coğrafyası tarih boyunca Avrupa coğrafyası ile siyasi, iktisadi yönden birlik içerisindedir". İlber Ortaylı, *İmparatorluğun En Uzun Yüzyılı*, 21. Baskı (İstanbul: İletişim Yayınları, 2005), s.13.

3 Selçuk Akşin Somel, "Osmanlı Reform Çağında Osmanlıcılık Düşüncesi (1839-1913)", *Cumhuriyet'e Devreden Düşünce Mirası Tanzimat ve Meşrutiyetin Birikimi*, ed. Mehmet Ö. Alkan (İstanbul: İletişim Yayınları, 2001), s.88-89.

4 Ortaylı, *İmparatorluğun*, s.41.

5 Somel, "Osmanlı Reform Çağında," s.88.

6 Niyazi Berkes, *Türkiye'de Çağdaşlaşma*, 17. Baskı (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2012), s.214.

7 Füsun Üstel, "İkinci Meşrutiyet ve Vatandaşın "İcad"ı", *Cumhuriyet'e Devreden Düşünce Mirası Tanzimat ve Meşrutiyetin Birikimi*, ed. Mehmet Ö. Alkan (İstanbul: İletişim Yayınları, 2001), s.166.

8 Şerif Mardin, *Türkiye'de Toplum ve Siyaset*, 14. Baskı (İstanbul: İletişim Yayınları, 2007), s.267.

9 Mardin, *Türkiye'de Toplum*, s.270.

10 Şükrü Nişancı, *Tanzimattan Milli Mücadeleye Siyasal Hayat* (Ankara: Savaş Yayınları, 2018), s.21.

11 Şerif Mardin, *Türk Modernleşmesi*, 5. Baskı (İstanbul: İletişim Yayınları, 1997), s.87.

12 Şerif Mardin, "Yeni Osmanlı Düşüncesi", *Cumhuriyet'e Devreden Düşünce Mirası Tanzimat ve Meşrutiyetin Birikimi*, ed. Mehmet Ö. Alkan (İstanbul: İletişim Yayınları, 2001), s. 43.

13 Şerif Mardin, *Yeni Osmanlı Düşüncesinin Doğuşu*, çeviren. Mümtaz'er Türköne, Fahri Unan, İrfan Erdoğan, 13. Baskı (İstanbul: İletişim Yayınları, 2017), s.17.

14 Ebuziya Tevfik, *Yeni Osmanlılar Tarihi*, çeviren. Şemsettin Kutlu (İstanbul: Hürriyet Yayınları, 1973), s.77.

15 Ebuziya Tevfik, *Yeni Osmanlılar*, s.77-78.

16 Şerif Mardin, *Türkiye'de Toplum*, s.276.

17 Mektubun Mustafa Fazıl Paşa tarafından kaleme alınıp alınmadığı tartışmalıdır. Şerif Mardin'e göre, ayrıntılı bir incelemesi mevcut olmayan bu belgenin kimler tarafından nasıl hazırlandığı kesin olarak açık değildir. Fakat bu temaların birbiri ardına ve oldukça etkili bir edebî yapı ile hazırlanmış olması, mektubun uzunluğu ve kapsamı, Mustafa Fazıl Paşa'nın kaleminden çıkma ihtimalini azaltıyor. Mardin, "Yeni Osmanlı Düşüncesi", s.45.

18 Ebuziya Tevfik, *Yeni Osmanlılar*, s. 32.

19 Tevfik Çavdar, *Türkiye'de Liberalizm (1860-1990)* (Ankara: İmge Kitabevi, 1992) s.14-15.

20 Ebuziya Tevfik, *Yeni Osmanlılar*, s.27-43.

21 Berkes, *Türkiye'de Çağdaşlaşma*, s.287.

22 Nişancı, *Tanzimattan*, s.27.

23 Şerif Mardin, *Yeni Osmanlı Düşüncesinin Doğuşu*, s. 2-93; "Yeni Osmanlı Düşüncesi", s.47-49.

24 Mardin, *Yeni Osmanlı Düşüncesinin Doğuşu*, s. 29.

25 Berkes, *Türkiye'de Çağdaşlaşma*, s. 297.

26 Şerif Mardin, *Yeni Osmanlı Düşüncesinin Doğuşu*, s.390-391.

27 Mardin, *Yeni Osmanlı Düşüncesinin Doğuşu,* s.394.

28 Hilmi Ziya Ülken, *Türkiye'de Çağdaş Düşünce Tarihi*, 3. Baskı (İstanbul: Ülken Yayınları, 1992), s.109.

29 Berkes, *Türkiye'de Çağdaşlaşma*, s.293.

30 Tanıl Bora, *Cereyanlar Türkiye'de Siyasî İdeolojiler*, 5. Baskı (İstanbul: İletişim Yayınları, 2017), s.25.

31 Hüseyin Çelik, *Ali Suavî ve Dönemi* (İstanbul: İletişim Yayınları, 1994), s.596.

32 Mardin, *Yeni Osmanlı Düşüncesinin Doğuşu*, s.410.

33 Çelik, *Ali Suavî ve Dönemi,* s.586.

34 Mardin, *Yeni Osmanlı Düşüncesinin Doğuşu,* s.406; Çelik, *Ali Suavî ve Dönemi,* s.588.

35 Mardin, *Yeni Osmanlı Düşüncesinin Doğuşu,* s.415.

36 Mardin, *Yeni Osmanlı Düşüncesinin Doğuşu,* s.418.

37 Çelik, *Ali Suavî ve Dönemi,* s.595.

38 Mardin, *Yeni Osmanlı Düşüncesinin Doğuşu*, s.409.

39 Berkes, *Türkiye'de Çağdaşlaşma*, s.299.

40 Mardin, *Yeni Osmanlı Düşüncesinin Doğuşu*, s.412.

41 Çelik, *Ali Suavî ve Dönemi*, s.625.

42 Mardin, *Yeni Osmanlı Düşüncesinin Doğuşu*, s.93.

43 Mardin, *Türkiye'de Toplum*, s.274.

44 Tanıl Bora, *Cereyanlar*, s.24.

45 Bülent Tanör, *Osmanlı-Türk Anayasal Gelişmeleri,* 17. Baskı(İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2008), s.123.

46 Ergun Özbudun, *Türk Anayasa Hukuku*, Genişletilmiş 10. Baskı (Ankara: Yetkin Yayınları, 2008), s.26.

47 Ülken, *Türkiye'de Çağdaş*, s.97.

48 Şerif Mardin, *Jön Türklerin Siyasî Fikirleri 1895-1908*, 21. Baskı (İstanbul: İletişim Yayınları, 2017), s.235.

49 Şükrü Hanioğlu, *Bir Siyasal Düşünür Olarak Dr. Abdullah Cevdet ve Dönemi* (İstanbul: Üçdal Neşriyat, 1981), s.135.

50 Osmanlı Demokrat Fırkasına Verilen Resmî Ruhsatın Sureti, içinde, Tunaya, *Türkiye'de Siyasal*, s.212-13.

51 Mardin, *Jön Türklerin*, s. 230.

52 Şükrü Nişancı, "Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Önemli Siyasal Akımlar Ya da Türkiye'de Siyasetin Üç/İç Yüzü", *Osmanlı'dan Günümüze Türkiye'nin Siyasal Hayatı*, ed. Adem Çaylak, Seyit Ali Avcu (Ankara: Savaş Yayınları, 2017), s.69

53 Kerem Ünüvar, "Abdullah Cevdet", *Cumhuriyet'e Devreden Düşünce Mirası Tanzimat ve Meşrutiyetin Birikimi*, ed. Mehmet Ö. Alkan (İstanbul: İletişim Yayınları, 2001), s.100.

54 Mardin, *Jön Türklerin*, s.236.

55 Hanioğlu, *Bir Siyasal Düşünür*, s.137.

56 Mardin, *Jön Türklerin*, s.234.

57 Hanioğlu, *Bir Siyasal Düşünür*, s.135.

58 Mardin, *Jön Türklerin*, s.234.

59 Hanioğlu, *Bir Siyasal Düşünür*, s.138.

60 Hanioğlu, *Bir Siyasal Düşünür,* s.131

61 Mardin, *Jön Türklerin,* s.249.

62 Barış Alp Özden ve Atilla Lök, "Ahmet Rıza" *Cumhuriyet'e Devreden Düşünce Mirası Tanzimat ve Meşrutiyetin Birikimi*, ed. Mehmet Ö. Alkan (İstanbul: İletişim Yayınları, 2001), s.121.

63 Şükrü Hanioğlu, *Bir Siyasal Örgüt Olarak Osmanlı İttihad ve Terakki Cemiyeti ve Jön Türklük (1889-1902)* (İstanbul: İletişim Yayınları, 1985), s.621.

64 Mardin, *Jön Türkler*, s. 187.

65 Mardin, *Jön Türkler*, s.189-190.

66 Hanioğlu, *Bir Siyasal Düşünür,* s.134-135.

67 Mardin, *Jön Türkler*, s.87.

68 Mardin, *Jön Türkler*, s.194.

69 Özden ve Lök, "Ahmet Rıza", s.121.

70 Hanioğlu, *Bir Siyasal Örgüt,* s.612.

71 Mardin, *Jön Türkler,* s.195.

72 Hanioğlu, *Bir Siyasal Örgüt,* s.621.

73 Hanioğlu, *Bir Siyasal Örgüt,* s.622-624.

74 Hanioğlu, *Bir Siyasal Düşünür,* s.151.

75 Tarık Zafer Tunaya, *Türkiye'nin Siyasî Hayatında Batılılaşma Hareketleri* (İstanbul: Yedigün Matbaası, 1960), s.69.

76 Mardin, *Jön Türklerin*, s.145.

77 Suavi Aydın, "İki İttihat-Terakki: İki Ayrı Zihniyet, İki Ayrı Siyaset", *Cumhuriyet'e Devreden Düşünce Mirası Tanzimat ve Meşrutiyetin Birikimi*, ed. Mehmet Ö. Alkan (İstanbul: İletişim Yayınları, 2001), s.118-119.

78 Mardin, *Jön Türklerin*, s. 106.

79 Aydın, "İki İttihat-Terakki", s.119.

80 Mardin, *Jön Türklerin,* s. 122.

81 Mardin, *Jön Türklerin*, s.121.

82 Aydın, "İki İttihat-Terakki", s.119.

83 Mardin, *Jön Türklerin*, s.102.

84 Mardin, *Jön Türklerin,* s.103.

85 Mardin, *Jön Türklerin,* s.139.

86 Hanioğlu, *Bir Siyasal Örgüt,* s.624-625.

87 Toktamış Ateş, *Türk Devrim Tarihi* (İstanbul: Der Yayınları, 1984), s.60.

88 Ali Erkul, "Prens Sabahattin", *Türk Toplum Bilimcileri I,* ed. Emre Kongar (İstanbul: Remzi Kitabevi, 1982), s.114.

89 Kaan Durukan, "Türk Liberalizminin Kökenleri", *Cumhuriyet'e Devreden Düşünce Mirası Tanzimat ve Meşrutiyetin Birikimi*, ed. Mehmet Ö. Alkan (İstanbul: İletişim Yayınları, 2001), s.151.

90 Mardin, *Jön Türklerin*, s.298.

91 Prens Sabahattin, *Türkiye Nasıl Kurtarılabilir*, çeviren. Muzaffer Sencer (İstanbul: Elif Yayınları, 1965), s.41.

92 Prens Sabahattin, *Türkiye Nasıl*, s.41.

93 Prens Sabahaddin, "İttihad-ı İslam", *Gönüllü Sürgünden Zorunlu Sürgüne Bütün Eserleri*, haz. Mehmet Ö. Alkan (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2007), s.149.

94 Prens Sabahaddin, "İttihad-ı İslam", s.151.

95 Şerif Mardin, Türk Modernleşmesi, s.100.

96 Çelik, Ali Suavi, s.625. Diğer taraftan İslamcılık akımının Cemaleddin Afgani tarafından değil, Yeni Osmanlılar başlatıldığına ilişkin tezler de söz konusudur. Bu tezlerden birisi için bkz. Mümtaz'er Türköne, *Siyasî İdeoloji Olarak İslamcılığın Doğuşu* (İstanbul: İletişim Yayınları, 1991), s.32.

97 Şerif Mardin, *Türk Modernleşmesi*, s.92.

98 Toktamış, Ateş, *Türk Devrim Tarihi*, s.69.

99 İsmail Kara, *Türkiye'de İslâmcılık Düşüncesi 1 Kişiler Metinler* (İstanbul: Dergâh Yayınları, 2011), s.17.

100 Tarık Zafer Tunaya, İslamcılık Akımı (İstanbul: Simavi Yayınları, 1991), s.19.

101 Şerif Mardin, *Türkiye'de Din ve Siyaset*, s.15.

102 Kara, *Türkiye'de İslâmcılık*, s.19.

103 Tunaya, *İslamcılık Akımı*, s.19.

104 Şerif Mardin, *Türkiye'de Din ve Siyaset*, s.20.

105 Şehbenderzâde Filibeli Ahmet Hilmi, İslâm Tarihi, s. 636'dan aktaran İsmail Kara, *Türkiye'de İslâmcılık*, s.19.

106 Yaşamak için ilerlemek ve gelişme kanunlarını takip etmek gerektiği yönündeki fikrin her zaman doğru olmadığını savunan Said Halim Paşa gibi isimler de söz konudur. Said Halim Paşa'ya göre milletleri ikbâle de izmihlâle de götüren onların devamlı olarak gelişmeleridir. Bir milletin gelişmesi onun saadetini temin ettiği gibi felaketine de sebep olabilir. Önemli olan gelişmenin İslami bir yöne doğru olmasıdır. Said Halim Paşa, *Buhranlarımız*, haz. M. Ertuğrul Düzdağ (Basım Yeri ve Yılı Belirtilmemiş: Tercüman), s.229.

107 Kara, *Türkiye'de İslâmcılık,* s.19.

108 İsmail Kara, "İslâmcı Söylemin Kaynakları ve Gerçeklik Değeri", *Modern Türkiye'de Siyasî Düşünce 6: İslamcılık*, ed. Yasin Aktay, 4. Baskı (İstanbul: İletişim Yayınları, 2014), s.38.

109 Mehmet Akif (ter.), "Merhûm Şeyh Muhammed Abduh'un Mösyö Hanotaux'ya Cevabı" *Meşrutiyet'ten Cumhuriyet'e Yakın Tarihimizin Belgesi 1908-1925 Sırâtımüstakim Cilt 3, Sayı, 53-78*, Proje Yürütücüsü: M. Ertuğrul Düzdağ (İstanbul: Bağcılar Belediyesi Yayınları, 2014), s.122.

110 Mehmet Akif, "Kuran'a Hitap", Erişim Tarihi: 15.06.2019, https://freeatlas.org/mehmet-akif-ersoy-kurana-hitap-siiri.

111 Ateş, *Türk Devrim Tarihi*, s.69.

112 Şerif Mardin, *Türkiye'de Din ve Siyaset*, s.27.

113 Ferid Vecdi, "Müslüman Kadını" *Meşrutiyet'ten Cumhuriyet'e Yakın Tarihimizin Belgesi 1908-1925 Sırâtımüstakim Cilt 1, Sayı, 1-26*, Proje Yürütücüsü: M. Ertuğrul Düzdağ (İstanbul: Bağcılar Belediyesi Yayınları, 2012), s.40.

114 Mehmet Akif, "Tefsir-i Şerif", *Meşrutiyet'ten Cumhuriyet'e Yakın Tarihimizin Belgesi 1908-1925, Sebîlürreşâd Mecmuası, Cilt 9, Sayı, 209-234,* Proje Yürütücüsü: M. Ertuğrul Düzdağ (İstanbul: Bağcılar Belediyesi Yayınları, 2017), s.6.

115 Said Halim Paşa, *Buhranlarımız*, s.93.

116 Kara, *Türkiye'de İslamcılık*, s.57.

117 Tunaya, *İslamcılık Akımı*, s.20.

118 Fazlur Rahman, *İslam*, çevirenler. Mehmet Dağ-Mehmet Aydın (Ankara: Selçuk Yayınları, 1981), s.280.

119 Ateş, *Türk Devrim Tarihi*, s.68.

120 Said Halim Paşa, *Buhranlarımız*, s.60.

121 Mehmet Akif, "Mev'iza", *Meşrutiyet'ten Cumhuriyet'e Yakın Tarihimizin Belgesi 1908-1925, Sebîlürreşâd Mecmuası, Cilt 9, Sayı, 209-234,* Proje Yürütücüsü: M. Ertuğrul Düzdağ (İstanbul: Bağcılar Belediyesi Yayınları, 2017), s.371.

122 Tunaya, *İslamcılık Akımı*, s.22.

123 Mazhuruddin Sıddıkî, *İslâm Dünyasında Modernist Düşünce*, çeviren. Göksel Korkmaz (İstanbul: Dergâh Yayınları, 1990), s.29.

124 Kara, *Türkiye'de İslamcılık*, s.60.

125 Babanzâde Ahmed Naim, "Milliyetçilik ve Türkçülük Üzerine", *Türkiye'de İslâmcılık Düşüncesi 1 Kişiler Metinler,* der. İsmail Kara (İstanbul: Dergâh Yayınları, 2011), s. 330-332. Bu metnin orijinali Sebilü'r-Reşad Dergisi'nde İslamda Dava-yı Kavmiyet başlığı ile yayınlanmıştır.

126 Babanzâde Ahmed Naim, "Milliyetçilik ve Türkçülük Üzerine", s. 336.

127 Masami Arai, "Jön Türk Dönemi Türk Milliyetçiliği", *Cumhuriyet'e Devreden Düşünce Mirası Tanzimat ve Meşrutiyetin Birikimi*, ed. Mehmet Ö. Alkan (İstanbul: İletişim Yayınları, 2001), s.191.

128 Mardin, *Türkiye'de Din ve Siyaset*, s.20.

129 Kara, *Türkiye'de İslamcılık*, s.57.

130 Masami Arai, *Jön Türk Dönemi Türk Milliyetçiliği*, çeviren. Tansel Demirel(İstanbul: İletişim Yayınları, 2016), s.20.

131 Yusuf Akçura, *Üç Tarz-ı Siyaset*, 3. Baskı (Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1991), s.19.

132 Akçura, *Üç Tarz-ı Siyaset*, s.26.-27.

133 Akçura, *Üç Tarz-ı Siyaset*, s.31.

134 Akçura, *Üç Tarz-ı Siyaset*, s.32-33.

135 Akçura, *Üç Tarz-ı Siyaset*, s.33.

136 Akçura, *Üç Tarz-ı Siyaset*, s.33-34.

137 Akçura, *Üç Tarz-ı Siyaset*, s.34.

138 Akçura, *Üç Tarz-ı Siyaset*, s.34.

139 Akçura, *Üç Tarz-ı Siyaset*, s.35.

140 Ziya Gökalp, *Türkleşmek, İslâmlaşmak, Muasırlaşmak*, haz. İbrahim Kutluk, (Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 1976), s.12.

141 Gökalp, *Türkleşmek, İslâmlaşmak, Muasırlaşmak*, s.7.

142 Gökalp, *Türkleşmek, İslâmlaşmak, Muasırlaşmak*, s.99.

143 Gökalp, *Türkleşmek, İslâmlaşmak, Muasırlaşmak*, s.11-12.

144 Gökalp, *Türkleşmek, İslâmlaşmak, Muasırlaşmak*, s.39.

145 Gökalp, *Türkleşmek, İslâmlaşmak, Muasırlaşmak*, s.12-13.

146 Arai, *Jön Türk Dönemi Türk Milliyetçiliği*, s.139.

147 Mardin, *Türkiye'de Din ve Siyaset*, s.23.

148 Arai, *Jön Türk Dönemi Türk Milliyetçiliği*, s.108.

149 Arai, *Jön Türk Dönemi Türk Milliyetçiliği,* s.127.

150 Arai, *Jön Türk Dönemi Türk Milliyetçiliği*, s.139.

151 Arai, *Jön Türk Dönemi Türk Milliyetçiliği*, s.135.

152 Arai, *Jön Türk Dönemi Türk Milliyetçiliği*, s.137.

153 Arai, *Jön Türk Dönemi Türk Milliyetçiliği*, s.138.

154 Arai, *Jön Türk Dönemi Türk Milliyetçiliği,* s.139-140.

155 Fatmagül Berktay, "Osmanlı'dan Cumhuriyete Feminizm", *Cumhuriyet'e Devreden Düşünce Mirası Tanzimat ve Meşrutiyetin Birikimi*, ed. Mehmet Ö. Alkan (İstanbul: İletişim Yayınları, 2001), s.350.

156 Berktay, "Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Feminizm", s.355.

157 Arai, *Jön Türk Dönemi Türk Milliyetçiliği*, s.135.

158 Arai, *Jön Türk Dönemi Türk Milliyetçiliği,* s.141.

2. BÖLÜM

TEK PARTİ DÖNEMİNDE DİN-DEVLET İLİŞKİLERİ VE DİNÎ OLUŞUMLAR

Aykut AYKUTALP[*]

Giriş

29 Ekim 1923'te ilan edilen Cumhuriyet, Osmanlı İmparatorluğu'nun sonunu ilan ettiği gibi yeni bir siyasal rejimin kurulması anlamına da gelmektedir. Bu siyasal değişimin merkezinde, Osmanlı İmparatorluğu'nun geleneksel devlet yapısının ortadan kaldırılarak ulus devlet merkezli yeni bir egemenlik paradigması etrafında örgütlenmesi vardır. Cumhuriyetin *"egemenlik kayıtsız şartsız milletindir"* fikri, geleneksel devletlerde hakim olan egemenliğin kaynağının dinsel/tanrısal olduğu yönündeki temel anlayışın radikal bir reddi anlamını taşımaktadır. Egemenliğin kaynağının tanrısal ilkeler üzerine kurulduğu geleneksel devletten ulus devlet biçiminde örgütlenmeye yönelen Cumhuriyet, İslam'ın siyasal anlayışının din ve devleti bir bütün olarak gören siyasal ideolojine karşı bir tutum geliştirmiştir. Cumhuriyetin geliştirdiği bu tutuma karşın din ve devlet ilişkilerinin radikal bir kopuşunu pratikte inşa ettiğini söylemek zordur. Dinsel ideoloji ile modern ulusçu ideolojinin karşıtlığının temelinde de egemenliğin doğasına ilişkin ortaya çıkan bu çelişkili yaklaşım vardır. Bu sebepledir ki yeni kurulan Cumhuriyet laik bir rejim kurma çabasını, eski rejimin kültürel, siyasal ve ideolojik inkarı üzerine temellendirmiştir. Cumhuriyetin laikliği merkeze alan modernite anlayışı esasen din-devlet ilişkilerinin düzenlenmesi konusunda hukuksal olduğu kadar kültürel ve toplumsal bir değişimi de öngörmüştür.[1] Cumhuriyetin inşa etmeye çalıştığı seküler toplum tahayyülü batı toplumlarının gelişme çizgisini yakalamayı öngören ve toplumun bir bütün olarak "medenileşmesi" tasarımıyla doğrudan ilişkilidir.[2] Bu açıdan Tek Parti döneminde din-devlet ilişkilerinin şekillenmesinde birbirinden farklı alanlarda uygulamaya konan yeni

[*] Dr. Öğr. Üyesi, Kafkas Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü.

SONNOT

1 İştar Gözaydın, *Diyanet: Türkiye Cumhuriyetin Dinin Tanzimi* (İstanbul: İletişim Yayınları, 2009), s.15.

2 Nuray Mert, "Cumhuriyet Türkiyesi'nde Laiklik ve Karşı Laikliğin Düşünsel Boyutu", *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce Kemalizm, Cilt 2*, ed. Ahmet İnsel (İstanbul: İletişim Yayınları, 2009), s.198.

3 Zerrin Kurtoğlu, "Türkiye'de İslamcılık Düşüncesi ve Siyaset: Pozitivist Yönetim İdeolojisinin İslam'ın Siyasallaşmasına Katkısı", *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce İslamcılık, Cilt 6,* ed. Yasin Aktay (İstanbul: İletişim Yayınları, 2005), s.206.

4 Murtaza Korlaelçi, "Pozitivist Düşüncenin İthali", *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce: Tanzimat ve Meşrutiyet'in Birikimi, Cilt 1,* ed. Mehmet Ö. Alkan (İstanbul: İletişim Yayınları, 2009), s.214.

5 Şafak Ural, *Pozitivist Felsefe: Bilimde ve Felsefede Doğrulama* (İstanbul: Remzi Kitabevi, 1986), s.17.

6 Levent Köker, *İki Farklı Siyaset* (Ankara: Vadi Yayınları, 1998), s.21

7 Auguste Comte, "Pozitif Felsefe Dersleri", çeviren. Ümit Meriç, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Dergisi, Cilt 2, Sayı 19-20, (1964): s. 217.

8 Anthony Giddens, *Sosyoloji* (Ankara: Ayraç Yayınları, 2005), s.7.

9 John W. Murphy, *Postmodern Sosyal Analiz ve Postmodern Eleştiri*, çeviren. Hüsamettin Arslan (İstanbul: Paradigma Yayınları, 2000), s.25.

10 Giddens, *Sosyoloji*, s.18.

11 Adem Çelik, "Kemalizm", *Dünyada ve Türkiye'de Siyasal İdeolojiler*, Der. Ömer Çaha-Bican Şahin (Ankara: Orion Kitabevi, 2013), s.630.

12 Ekrem Işın, "Osmanlı Modernleşmesi ve Pozitivizm", *Tanzimat'tan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi, C.2* (İstanbul: İletişim Yayınları, 1985), s.353.

13 Taner Timur, *Türk Devrimi ve Sonrası* (Ankara: İmge Kitabevi, 2001), s.112-113.

14 Işın, "Osmanlı Modernleşmesi ve Pozitivizm", s.354.

15 Şerif Mardin, *Türkiye'de Toplum ve Siyaset*, çeviren. Mümtaz'er Türköne, Tuncay Önder (İstanbul: İletişim Yayınları, 2006), s.196.

16 Korlaelçi, "Pozitivist Düşüncenin İthali", s.217-218.

17 Mardin, *Türkiye'de Toplum ve Siyaset*, s.197.

18 Eric J. Zürcher, "Kemalist Düşüncenin Osmanlı Kaynakları", *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce: Kemalizm, Cilt 2*, ed. Ahmet İnsel (İstanbul: İletişim Yayınları, 2009), s.46.

19 Mardin, *Türkiye'de Toplum ve Siyaset*, s.191.

20 Adem Çaylak ve Adem Çelik, "Osmanlı ve Cumhuriyet Modernleş(tir)mesinde Tarih, Din ve Etnisite Algısı", *Osmanlı'dan Günümüze Türkiye'nin Siyasal Hayatı,* Ed. Adem Çaylak-Seyit Ali Avcu (Ankara: Savaş Yayınları, 2017) s.117.

21 Andrew Davison, *Türkiye'de Sekülarizm ve Modernlik*, çeviren. Tuncay Birkan (İstanbul: İletişim Yayınları, 2006), s.219.

22 Tanıl Bora, *Cereyanlar: Türkiye'de Siyasi İdeolojiler* (İstanbul: İletişim Yayınları, 2017), s.147.

23 Hasan Bülent Kahraman, *Türk Siyasetinin Yapısal Analizi I* (İstanbul: Agora Kitaplığı, 2008), s.168.

24 Çaylak ve Çelik, "Osmanlı ve Cumhuriyet Modernleş(tir)mesinde Tarih, Din ve Etnisite Algısı", s.135.

25 Suna Kili, *Atatürk Devrimi: Bir Çağdaşlaşma Modeli* (İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1983), s.273.

26 Mete Tunçay, *T.C.'nde Tek-Parti Yönetimi'nin Kurulması (1923-1931)* (İstanbul: Cem Yayınevi, 1989), s.213.

27 Şerif Mardin, *Din ve İdeoloji*, (İstanbul: İletişim Yayınları, 2007), s.145.

28 Çelik "Kemalizm", s.655.

29 Şerif Mardin, *Türkiye'de Din ve Siyaset*, çeviren. Mümtaz'er Türköne, Tuncay Önder (İstanbul: İletişim Yayınları, 2001), s.96-97.

30 Eric J. Zürcher, *Modernleşen Türkiye'nin Tarihi*, çeviren. Yasemin Saner Gönen (İstanbul: İletişim Yayınları, 2005), s.272-273.

31 Davison, *Türkiye'de Sekülarizm ve Modernlik*, s.220.

32 Bora, *Cereyanlar: Türkiye'de Siyasi İdeolojiler*, s.148.

33 Bernard Lewis, *Modern Türkiye'nin Doğuşu*, çeviren. Metin Kıratlı (Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1993), s.410

34 Şerif Mardin, *Türkiye, İslam ve Sekülarizm,* çeviren. Elçin Gen, Murat Bozluolcay (İstanbul: İletişim Yayınları, 2012), s.71.

35 Tunçay, *T.C.'nde Tek-Parti Yönetimi'nin Kurulması (1923-1931),* s.237-238.

36 Levent Köker, *Modernleşme, Kemalizm ve Demokrasi* (İstanbul: İletişim Yayınları, 2007), s.168.

37 Gözaydın, *Diyanet: Türkiye Cumhuriyetin Dinin Tanzimi*, s.108.

38 Davison, *Türkiye'de Sekülarizm ve Modernlik,* s.222-223.

39 Ahmet Yaşar Ocak, *Türkler, Türkiye ve İslam* (İstanbul: İletişim Yayınları, 2003), s.108.

40 Gazi Mustafa Kemal, *Nutuk* (İstanbul: Kaynak Yayınları, 2015), s.665.

41 Ocak, *Türkler, Türkiye ve İslam*, s.109.

42 Davison, *Türkiye'de Sekülarizm ve Modernlik*, s.236.

43 Niyazi Berkes, *Türkiye'de Çağdaşlaşma* (İstanbul: YKY Yayınları, 2003), s.534.

44 *Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri I* (Ankara, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1997), s.225.

45 M. Emin Yaşar, "Dergah'tan Parti'ye, Vakıf'tan Şirkete Bir Kimliğin Oluşumu ve Dönüşümü: İskenderpaşa Cemaati", *Modern Türkiye'de Siyasal Düşünce İslamcılık, Cilt 6*, ed. Yasin Aktay (İstanbul: İletişim Yayınları, 2005), s.324.

46 Necdet Tosun, "Nakşibendiye", *Türkiye'de Tarikatlar: Tarih ve Kültür*, Ed. Semih Ceyhan (İstanbul: İSAM Yayınları, 2015), s.674.

47 Mardin, *Türkiye'de Din ve Siyaset*, s.30.

48 Feroz Ahmad, *Modern Türkiye'nin Oluşumu,* çeviren. Yavuz Alogan (İstanbul: Kaynak Yayınları, 2006), s.77-78.

49 Ruşen Çakır, *Ayet ve Slogan: Türkiye'de İslami Oluşumlar* (İstanbul: Metis Yayınları, 1990), s.127.

50 Mustafa Aydın, "Süleymancılık", *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce İslamcılık, Cilt 6*, ed. Yasin Aktay (İstanbul: İletişim Yayınları, 2005), s.310.

51 Aydın, "Süleymancılık", s.311.

52 Çakır, *Ayet ve Slogan: Türkiye'de İslami Oluşumlar*, s.127.

53 M. Hakan Yavuz, "Bediüzzaman Said Nursi ve Nurculuk", *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce İslamcılık, Cilt 6*, ed. Yasin Aktay (İstanbul: İletişim Yayınları, 2005), s.264.

54 Mardin, *Türkiye'de Din ve Siyaset,* s.31.

55 Mardin, *Türkiye'de Din ve Siyaset,* s.169-171.

56 Gazi Mustafa Kemal, *Nutuk*, s.541.

57 Ayşe Kadıoğlu, *Cumhuriyet İradesi Demokrasi Muhakemesi* (İstanbul: Metis Yayınları, 1999), s.75-76.

58 Şerif Mardin, *Din ve İdeoloji* (İstanbul: İletişim Yayınları, 2007), s.145-146.

3. BÖLÜM

DEMOKRAT PARTİ BAĞLAMINDA MERKEZ SAĞ GELENEĞİN DİN POLİTİKASI

Atıl Cem ÇİÇEK*

Giriş

Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası ile Serbest Cumhuriyet Fırkası deneyimleri dışarıda bırakılırsa, Türkiye Cumhuriyeti 1945 yılına kadar tek partili bir sistem ile yönetilmiştir. Salt ideolojik devletlerin kurulması ile gerilen uluslararası ortamda daha da katı ve korumacı bir ülke haline dönüşen Türkiye, İkinci Dünya Savaşı'nın sonuçlanmasına yakın rejim anlamında birtakım değişikliklerin sinyallerini vermiştir. Ülke içi ve dışındaki koşulların birleşmesiyle birlikte çok partili siyasal hayatın varlığı kaçınılmaz bir hal almıştır.

1945 yılının 19 Mayıs nutkunda bizzat Cumhurbaşkanı İsmet İnönü tarafından, savaş ortamının sıkıntılı koşulları giderildiği için ülkedeki siyaset ve fikir hayatında demokrasi ilkelerinin daha genişleyeceği ifade edilmiştir.[1] Bu söylemin siyasal rejimdeki karşılığının çok partili bir siyasal hayata doğru gidiş olduğu aşikârdır. Zaten yakın zamanda İnönü'nün genel başkan olduğu Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) içerisinde de parti içi muhalefet ses yükseltmeye başlamıştır. Önce bütçe oylamasında verilen 7 ret oyu, sonrasında toprak reformu yasa tasarısı ve en sonunda da siyasal hayatımıza "Dörtlü Takrir" olarak geçen belge ile birlikte, parti içi muhalefetin yeni bir oluşum içinde olacağı netleşmeye başlamıştır. Ülkede dönemsel esen liberal rüzgarın da etkisiyle 7 Haziran 1945'te verilen önerge, parti içindeki önemli muhalif isimlerden Celal Bayar, Adnan Menderes, Fuat Köprülü ve Refik Koraltan imzasını taşımaktadır.[2] Önergenin reddedilmesinden sonra Menderes ve Köprülü, Tan ve Vatan gibi gazetelerde eleştirel yazılar yazmaya başlayınca, bu durum parti disiplinini bozma

* Dr. Öğr. Üyesi, Kafkas Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü.

SONNOT

1 İlhan Turan (der.), *İsmet İnönü Konuşma, Demeç, Makale, Mesaj ve Söyleşiler 1944-1950* (Ankara: TBMM Kültür, Sanat ve Yayın Kurulu Yayınları, 2003), s.31.

2 Metin Toker, *Tek Partiden Çok Partiye 1944-1950* (Ankara: Bilgi Yayınevi, 1990), s.62-66.

3 Feroz Ahmad, *Demokrasi Sürecinde Türkiye (1945-1980)*, çeviren. Ahmet Fethi (İstanbul: Hil Yayınları, 1996), s.26.

4 Hasan Ersel ve diğerleri (der.), "Demirkırat sahnede", *Cumhuriyet Ansiklopedisi 1941-1960* (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2005), s.94.

5 Tevfik Çavdar, "Demokrat Parti", *Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi Cilt 8*, ed. Murat Belge vd. (İstanbul: İletişim Yayınları, 1983), s.2065.

6 Toker, *Tek Partiden*, s.80.

7 Nuray Mert, *Merkez Sağın Kısa Tarihi* (İstanbul: Selis Kitaplar, 2007), s.17.

8 *Demokrat Parti Programı*, 1946, s.4.

9 Çalışma boyunca aynen yapılan alıntılarda, kaynağın/söylemlerin orijinalliğini bozmama adına yazım yanlışlarına müdahale edilmemiş, metinler olduğu gibi aktarılmıştır.

10 İrfan Neziroğlu ve Tuncer Yılmaz (haz.), *Hükümetler-Programları ve Genel Kurul Görüşmeleri Cilt 1 (24 Nisan 1920-22 Mayıs 1950)* (Ankara: TBMM Basımevi, 2003), s.413.

11 Sinan Ateş, *Türkiye'de Din Politikaları ve Din-Siyaset İlişkisi* (İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2018), s.138-139.

12 Hakan Uzun, "İktidarını Sürdürmek İsteyen Bir Partinin Kimlik Arayışı: Cumhuriyet Halk Partisi'nin 1947 Olağan Kurultayı", *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi* XII/25 (2012): s.130; İştar Gözaydın, *Diyanet Türkiye Cumhuriyeti'nde Dinin Tanzimi* (İstanbul: İletişim Yayınları, 2009), s.126.

13 Binnaz Toprak, "Türkiye'de Dinin Denetim İşlevi", *Türk Siyasal Hayatının Gelişimi*, ed. Ersin Kalaycıoğlu ve Ali Yaşar Sarıbay (İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım, 1986), s.364.

14 Çetin Yetkin, *Karşıdevrim 1945-1950* (Antalya: Yeniden Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Yayınları, 2006), s.418-454.

15 Yakup Kadri Karaosmanoğlu, *Politikada 45 Yıl* (Ankara: Bilgi Yayınevi, 1968), s.178.

16 Kemal Karpat, *Türk Demokrasi Tarihi Sosyal Kültürel Ekonomik Temeller*, (Ankara: İmge Kitabevi, 2008), s.317.

17 Mahmut Goloğlu, *Demokrasiye Geçiş 1946-1950* (İstanbul: Kaynak Yayınları, 1982), s.189.

18 Mete Tunçay, *Eleştirel Tarih Yazıları* (Ankara: Liberte Yayınları, 2012), s.202.

19 Ahmet Demirel (haz.), *İsmet İnönü Defterler (1919-1973) 1. Cilt* (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2001), s.489-491.

20 "21 Temmuz 1946 Milletvekili Genel Seçim Sonuçları", Türkiye Büyük Millet Meclisi, Erişim Tarihi: 10.05.2019, https://global.tbmm.gov.tr/docs/secim_sonuclari/secim3_tr.pdf.

21 12 Temmuz Beyannamesi'ne ilişkin detaylı bilgi için bkz. Atıl Cem Çiçek, "Türkiye'de Çok Partili Siyasal Hayatın 'Garanti Belgesi': 12 Temmuz Beyannamesi'nin Söylem Analizi", *Current Research in Social Sciences*, Cilt:4, Sayı: 2 (2018): s.83-96.

22 Karpat, *Türk Demokrasi*, s.324.

23 F. Hüsrev Tökin, *Türk Tarihinde Siyasi Partiler ve Siyasi Düşüncenin Gelişmesi* (İstanbul: Elif Yayınları, 1965), s.84.

24 *Millet Partisi Program ve Tüzük* (Ankara: Sakarya Basımevi, 1948).

25 Eşref Edib, "Demokrat Parti'nin Din Siyaseti", *Sebillürreşad*, Cilt: II, Sayı: 27 (1949): s.27.

26 Edib, "Demokrat Parti'nin", s.27.

27 Tarık Zafer Tunaya, *Türkiye'de Siyasi Partiler 1859-1952* (İstanbul: Doğan Kardeş Yayınları AŞ Basımevi, 1952), s.681.

28 Davut Dursun, "Bayar, Celal", *TDV İslam Ansiklopedisi 5. Cilt* (İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1992), s.218.

29 Dursun, "Bayar, Celal", s.218.

30 "Ya sabur", *Büyük Doğu*, Cilt: 4, Sayı: 5, 8 Nisan 1949, s.4.

31 Karaosmanoğlu, *Politikada 45 Yıl*, s.180.

32 "14 Mayıs 1950 Genel Seçim Sonuçları", Türkiye Büyük Millet Meclisi, Erişim Tarihi: 10.05.2019, https://global.tbmm.gov.tr/docs/secim_sonuclari/secim3_tr.pdf.

33 "Celâl Bayarın ilk seçim nutku", *Zafer*, 27 Mart 1950, s.6.

34 "Bayar'ın Kastamonudaki nutku", *Zafer*, 1 Mayıs 1950, s.2.

35 "Şiddet İsnadlarına Kat'i Cevap – Celâl Bayar dün Çankırı'da yeni bir konuşma yaptı", *Zafer*, 6 Nisan 1950, s.6.

36 Engin Alçora, *Türkiye'de Siyasal Parti Propagandası (1946-1960)* (İstanbul: Sosyal Araştırmalar Vakfı Yayınları, 2015), s.380. Dini duyguları oya tahvil etme olgusunun sadece DP'de olduğunu söylemek yanlış olacaktır. Zira 1950 seçimlerinde DP, Ankara listesinden Hacı Bayram Camisi vaizi Ömer Bilen'i, CHP ise - sonraki sayfalarda görüleceği üzere- Atatürk büstlerine zarar vermekten tutuklanan Ticani Tarikatı lideri Kemal Pilavoğlu'nu milletvekili adayı göstermiştir. Bkz. Cüneyt Arcayürek, *Demokrasinin İlk Yılları 1947-1951* (Ankara: Bilgi Yayınevi, 1983), s.217-218; Cihad Baban, "Dini Pazara Çıkaranlar", *Zafer*, 24 Nisan 1950, s.6.

37 Adviye Fenik, "Bir alâkasızlığın hazin neticeleri", *Zafer*, 14 Nisan 1950, s.6.

38 Baban, "Dini Pazara", s.6.

39 Adviye Fenik, Zafer'in kurucusu ve 1950'de DP Milletvekili olan Mümtaz Faik Fenik'in eşidir. Cihad Baban ise 1950 ve 1954 yıllarında DP Milletvekili olarak görev yapmıştır.

40 Feroz Ahmad ve Bedia Turgay Ahmad, *Türkiye'de Çok Partili Politikanın Açıklamalı Kronolojisi 1945-1971* (Ankara: Bilgi Yayınevi, 1976), s.118.

41 İrfan Neziroğlu ve Tuncer Yılmaz, hazırlayan, *Başbakanlarımız ve Genel Kurul Konuşmaları Cilt 4 (Cumhuriyet Hükümetleri Dönemi) Adnan Menderes* (Ankara: TBMM Basımevi, 2014), s.15.

42 Neziroğlu ve Tuncer, *Başbakanlarımız ve*, s.14.

43 Rıfkı Salim Burçak, *On Yılın Anıları (1950-1960)* (Ankara: Nurol Matbaacılık, 1998), s.55-56.

44 Metin Toker, *DP'nin Altın Yılları 1950-1954* (Ankara: Bilgi Yayınevi, 1991), s.47-48.

45 Burçak, *On Yılın*, s.56-57.

46 "Yeni kanuna göre ezan bugün Arapça da okunabilecek", *Zafer*, 17 Haziran 1950, s.1.

47 Ahmad ve Ahmad, *Türkiye'de Çok*, s.71.

48 Celal Bayar, *Başvekilim Adnan Menderes*, der. İsmet Bozdağ, (İstanbul: Baha Matbaası, [tarihsiz]), s.111-112.

49 DP'nin on yıllık iktidar döneminde birçok yeni cami inşa edildiği gibi eski camiler de kısmen gönüllü özel katkılarla onarılmıştır. Bkz. Uriel Heyd, "Modern Türkiye'de İslâm'ın Yeniden Dirilişi", *Türkiye'de İslâm ve Laiklik*, ed. Davut Dursun (İstanbul: İnsan Yayınları, 1995), s.172.

50 Hüseyin Şeyhanlıoğlu, *Türk Siyasal Muhafazakârlığının Kurumsallaşması ve Demokrat Parti* (Ankara: Kadim Yayınları, 2011), s.238.

51 Tarık Zafer Tunaya, İslamcılık Akımı (İstanbul: Simavi Yayınları, 1991), s.212.

52 Nuran Dağlı ve Belma Aktürk (haz.), *Hükümetler ve Programları I. Cilt 1920 - 1960* (Ankara: TBMM Basımevi, 1988), s.169.

53 Bayar, *Başvekilim Adnan*, s.151-152.

54 Tartışmalar için bkz. *TBMM Tutanak Dergisi*, Dönem: IX, Cilt: 7 (04.05.1951).

55 *Demokrat Parti Tüzük ve Programı* (Ankara: Güneş Matbaacılık, 1952), s.50.

56 *T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi*, Cilt: 11, Sayı: 524 (7 Şubat 1949): s.153.

57 *T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi*, Cilt: 13, Sayı: 617 (20 Kasım 1950): s.116.

58 Mehmet Cem Şahin, "Demokrat Parti Dönemi Türkiye'sinde Din, Siyaset ve Eğitim İlişkileri", *Toplum Bilimleri Dergisi*, Cilt: 6, Sayı: 12 (2012): s.42; Niyazi Altunya, *Türkiye'de Laiklik ve Din Eğitimi* (Ankara: Can Yayıncılık, 2010), s.22.

59 "Başvekilin Konya nutku", *Sebilürreşad*, Cilt: 9, Sayı: 212 (1956): s.179-180.

60 Altunya, *Türkiye'de Laiklik*, s.22.

61 İbrahim Turan, "Türkiye'de İlahiyat Eğitimi: İstihdam Alanı-Program İlişkisi Üzerine Bir Değerlendirme", *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi,* Sayı: 37 (2017): s.67-69.

62 Doğan Duman, *Demokrasi Sürecinde Türkiye'de İslamcılık* (İzmir, Dokuz Eylül Yayıncılık: 1999), s.178.

63 Ahmet Emin Yalman, *Yakın Tarihte Gördüklerim ve Geçirdiklerim Cilt 2* (İstanbul: Pera Turizm ve Ticaret A.Ş., 1997), s.1598-1613.

64 Toker, *DP'nin Altın*, s.217-219.

65 Sabahattin Nal, "Demokrat Parti'nin 1950-1954 Dönemi Din Siyaseti", *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, Cilt: 60, Sayı: 3 (2005): s.165-167. MP'nin kapatılmasından yaklaşık 2 yıl önce 3 Mart 1952'de kapanan bir diğer parti olan İslâm Demokrasi Partisi için bkz. Tunaya, *Türkiye'de Siyasi*, 742-744; Tökin, *Türk Tarihinde*, s.87.

66 Seçim sonuçlarına göre DP %58,4 oy oranı ile 541 sandalyeli TBMM'de 503, CHP %35,1 oy oranı ile 31 ve MP'nin kapatılmasından sonra devamı niteliğinde kurulan Cumhuriyetçi Millet Partisi (CMP) %5,3 oy oranı ile 5 sandalye kazanmıştır. Bkz. "2 Mayıs 1954 Milletvekili Genel Seçim Sonuçları", Türkiye Büyük Millet Meclisi, Erişim Tarihi: 10.05.2019, https://global.tbmm.gov.tr/docs/secim_sonuclari/secim3_tr.pdf.

67 Seçim sonuçlarına göre DP %48,6 oy oranı ile 610 sandalyeli TBMM'de 424, CHP %41,4 oy oranı ile 178, CMP %6,5 oy oranı ile 4 ve DP'den ayrılanlarca kurulan Hürriyet Partisi ise %3,5 oy oranı ile 4 sandalye kazanmıştır. Bkz. "27 Ekim 1957 Milletvekili Genel Seçim Sonuçları", Türkiye Büyük Millet Meclisi, Erişim Tarihi: 10.05.2019, https://global.tbmm.gov.tr/docs/secim_sonuclari/secim3_tr.pdf.

68 Alçora, *Türkiye'de Siyasal*, s.401-410 ve 423-432.

69 Tanıl Bora, "Muhafazakârlığın değişimi ve Türk muhafazakârlığında bazı yol izleri", *Toplum ve Bilim*, Sayı: 74 (1997): s.21.

70 Durmuş Hocaoğlu, *Laisizm'den Millî Sekülerizm'e Laiklik Sorununun Felsefî Çözümlemesi* (Ankara: Selçuk Yayınları, 1995), s.289.

71 *TBMM Tutanak Dergisi*, Dönem: IX, Cilt: 5 (22.02.1951): s.435.

72 *TBMM Tutanak Dergisi*, Dönem: IX, Cilt: 5 (22.02.1951): s.446.

73 *TBMM Tutanak Dergisi*, Dönem: IX, Cilt: 13 (23.02.1952): s.606.

74 *TBMM Tutanak Dergisi*, Dönem: IX, Cilt: 13 (18.02.1952): s.329.

75 Cem Eroğul, *Demokrat Parti Tarihi ve İdeolojisi* (Ankara: İmge Kitabevi, 2003), s.201.

76 Nuray Mert, "Muhafazakârlık ve Laiklik", *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce Muhafazakârlık Cilt 5*, ed. Ahmet Çiğdem (İstanbul: İletişim Yayınları, 2003), s.315.

77 Şaban Sitembölükbaşı, *Türkiye'de İslâm'ın Yeniden İnkişafı (1950-1960)* (Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1995), s.100-103.

78 M. Ali Kirman, "Türkiye'de Toplumsal Değişme, Din ve Kimlik: Dinî Cemaatlerin Dönüşümü ve Tanımlanma Sorunu", *Demokrasi Platformu*, Yıl: 2, Sayı: 5 (2006): s.151.

79 Mustafa Aydın, "Süleymancılık", *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce İslamcılık Cilt 6*, ed. Yasin Aktay (İstanbul: İletişim Yayınları, 2004), s.310-311.

80 İsmail Çağlar, "Tevarüs Edilmemiş Gelenek: Süleymancılık", *Uluslararası Politik Araştırmalar Dergisi*, Cilt:2, Sayı: 2 (2016): s.5. 1957'de Bursa Ulucami'de gerçekleşen "mehdilik" olayı gerekçesiyle damadı Kemal Kaçar ile birlikte Tunahan'ın da tutuklanması ve Kütahya'da hapse atılması DP ile Süleymancıların arasını bozmuştur. Bkz. İlhami Soysal, "Mezhepler/Tarikatlar", *Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi Cilt 5*, ed. Murat Belge vd. (İstanbul: İletişim Yayınları, 1983), s.1371; Mustafa Aydın, "Süleymancılık", s.317.

81 Ateş, *Türkiye'de Din*, s.256.

82 Tunaya, İslamcılık Akımı, s.214. Tanıl Bora da bu konu için "1950'lerde, Said-i Nursî'nin izleyicilerinin artık bir hareket teşkil ettiğinden söz edebiliriz" ifadelerini kullanmıştır. Bkz. Tanıl Bora, Cereyanlar *Türkiye'de Siyasi İdeolojiler* (İstanbul: İletişim Yayınları, 2017), s.429.

83 Şerif Mardin, *Bediüzzaman Said Nursi Olayı Modern Türkiye'de din ve toplumsal değişim*, çeviren. Metin Çulhaoğlu (İstanbul: İletişim Yayınları, 2011), s.160-161; M. Hakan Yavuz, "Bediüzzaman Said Nursî ve Nurculuk", *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce İslamcılık Cilt 6*, ed. Yasin Aktay (İstanbul: İletişim Yayınları, 2004), s.268; Erik Jan Zürcher, *Modernleşen Türkiye'nin Tarihi*, çeviren. Yasemin Saner Gönen (İstanbul: İletişim Yayınları, 2007), s.340; Tunaya, İslamcılık Akımı, s.214; Ateş, *Türkiye'de Din,* s.255. Kongar, 1957 seçimleri öncesi ola-

yın bir başbakanın oy uğruna Nursi'nin elini öpmesine kadar uzandığını belirtmiştir. Bkz. Emre Kongar, *21. Yüzyılda Türkiye 2000'li Yıllarda Türkiye'nin Toplumsal Yapısı* (İstanbul: Remzi Kitabevi, 2004), s.151.

84 Bediüzzaman Said Nursî, *Emirdağ Lahikası* (İstanbul: Yeni Asya Neşriyat, 2001), s.264.

85 Ateş, *Türkiye'de Din*, s.255.

86 Buradan Said Nursi'nin ya da Nurcuların, Nakşibendi oldukları sonucu çıkarılmamalıdır.

87 Yücel Demirer, "Modernleşen Türkiye'de Din", *1920'den Günümüze Türkiye'de Toplumsal Yapı ve Değişim*, der. Faruk Alpkaya ve Bülent Duru (Ankara: Phoenix Yayınevi, 2017), s.291; Nezir Akyeşilmen ve Arif Behiç Özcan, "Islamic Movements and Their Role In Politics In Turkey", Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı: 31 (2014): s.34.

88 "Müjdeler Olsun", *Büyük Doğu*, Yıl: 7, Sayı: 47 (1951), s.16; Ahmet Yücekök, *Türkiye'de Örgütlenmiş Dinin Sosyo-Ekonomik Tabanı (1946-1968)* (Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, 1971), s.93.

89 Necip Fazıl Kısakürek, *Benim Gözümle Menderes* (İstanbul: Büyük Doğu Yayınları, 1986), s.215.

90 Zürcher, *Modernleşen Türkiye'nin*, s.340-341.

91 Gözaydın, *Diyanet Türkiye*, s.35-36.

92 DP'nin bu politikasının bir diğer gerekçesi de güçlü bir İslami muhalefetin, kendisine rakip olabileceğinden duyduğu kaygıdır. Bkz. Adem Çelik, "1946-1950 Döneminde Demokrat Parti-CHP Karşıtlığı: Kemalist İlkeler Üzerinden Alternatif Bir Okuma", *Demokrasi Platformu*, Yıl: 8, Sayı: 30 (2012): s.112.

93 Mustafa Yılmaz ve Yasemin Doğaner, *Cumhuriyet Döneminde Sansür (1923-1973)* (Ankara: Siyasal Kitabevi, 2007), s.84-85.

94 Mehmet Emin Gerger, *Bütün Yönleriyle İnönü-Menderes Mücadelesi ve Demirkırat Oyunu* (İstanbul: Akbel Yayınları, 1991), s.106-107.

95 Mert, "Muhafazakârlık ve Laiklik", s.314.

96 Şerif Mardin, "Modern Türkiye'de Din ve Siyaset", çeviren. Mustafa Erdoğan, *Şerif Mardin Türkiye'de Din ve Siyaset Makaleler 3*, der. Mümtaz'er Türköne ve Tuncay Önder (İstanbul: İletişim Yayınları, 1995), s.125.

97 Gökhan Atılgan, "1950-1960 Tarımsal Kapitalizmim Sancağı Altında", *Osmanlı'dan Günümüze Türkiye'de Siyasal Hayat*, ed. Gökhan Atılgan vd. (İstanbul: Yordam Kitap, 2015), s.423.

98 Eşref Edib, "Ümidsizlik ve iztirab derindir", *Sebilürreşad*, Cilt: VI, Sayı: 134 (1952): s.140.

99 Ali Fuad Başgil, *27 Mayıs İhtilali ve Sebepleri* (İstanbul: Çeltüt Matbaacılık, 1966), s.75-76.

100 Şerif Mardin, "Türk Siyasasını Açıklayabilecek Bir Anahtar: Merkez-Çevre İlişkileri", Şerif Mardin, *Türkiye'de Toplum ve Siyaset Makaleler 1*, der. Mümtaz'er Türköne ve Tuncay Önder (İstanbul: İletişim Yayınları, 1990), s.58.

101 Behice Boran, *Toplumsal Yapı Araştırmaları (İki Köy Çeşidinin Mukayeseli Tetkiki)* (İstanbul: Sarmal Yayınevi, 1992), s.229.

102 Howard A. Reed, "Laik Türkiye'de İslâm'ın Yükselişi", *Türkiye'de İslâm ve Laiklik*, ed. Davut Dursun (İstanbul: İnsan Yayınları, 1995), s.49.

103 Mardin, *Türkiye'de Toplum*, s.58.

104 Şerif Mardin, *Din ve İdeoloji* (İstanbul: İletişim Yayınları, 2008), s.146-156.

4. BÖLÜM

1960-80 DÖNEMİ TÜRK SİYASAL HAYATININ MUHAFAZAKÂRLIK VE MİLLİYETÇİLİK ÜZERİNDEN OKUNMASI

Yahya DEMİRKANOĞLU*

Giriş

Muhafazakâr ve milliyetçi düşünce, Türk siyasal hayatına yön veren iki önemli olgudur. Cumhuriyetin kuruluşundan itibaren var olan milliyetçi ideoloji, kurucu kadronun üzerinde önemle durduğu bir konudur. Pozitivist aklın bir gereği olarak görülen laik düşüncenin, ümmetçi düşünceyi bertaraf etme amacıyla kullandığı araçlardan biri milliyetçiliktir. Bu nedenle Türk siyasal hayatında siyasi hareketler açısından milliyetçilik öncelikli olmuş, partiler ideolojilerini bu bağlamı gözeterek biçimlendirmiş ve faaliyetlerini bu kapsamda yürütmüşlerdir. Cumhuriyetin kurucu kadrosunun laik tutumu, İslami düşünceyi benimsemiş olan kesimlerin siyasi arenada görünür olmasının önünü kesse de uygun ortamın oluşmasıyla bu düşünce siyaset sahnesinde yer edinmiş, hatta siyasete yön vermiştir. 1940'ların sonlarına doğru Cumhuriyet Halk Partisi (CHP)'nin benimsediği katı laik tutumda çözülmeler başlamış ve 1950'lerde Demokrat Parti (DP), tek parti yönetiminin İslam dışı görülen uygulamalarını kaldırmaya başlamıştır.

Milliyetçi ve muhafazakâr düşüncenin siyaset üzerinde belirleyici olduğu dönemlerden birisi de çalışmanın konusunu teşkil eden 1960-1980 arasındaki yıllardır. 1960 Darbesi'nden sonra gelişen özgürlükçü koşullar altında siyasetin sağ ve sol cenahlarında kendi içinde de çeşitlilik barındıran siyasal örgütlenmeler oluşmuştur. Milliyetçiliği ve İslamcılığı bünyesinde barındıran partileşmeye varıncaya kadar birtakım örgütlenmelere gidilmiştir. Salt milliyetçi ve salt dinci oluşumlar meydana gelmiştir. Ayrıca

* Dr. Öğr. Üyesi, Bitlis Eren Üniversitesi, İİBF, Kamu Yönetimi Bölümü.

SONNOT

1 Eric Jan Zürcher, *Modernleşen Türkiye'nin Tarihi,* çeviren. Yasemin Saner Gönen, (İstanbul: İletişim Yayınları, 2000), s.351.

2 Hikmet Özdemir, "Siyasal Tarih 1960-1980", *Türkiye Tarihi 4/ Çağdaş Türkiye 1908-1980*, Yayın Yönetmeni: Sina Akşin (İstanbul: Cem Yayınevi, 1989), s.195.

3 1960 darbesinden sonra gerçekleştirilmiş olan iki askeri müdahale (12 Mart 1971 ve 12 Eylül 1980) Yüksek Komuta Kademesi tarafından gerçekleştirmiştir. Feroz Ahmad, *Modern Türkiye'nin Oluşumu*, çeviren. Yavuz Alogan (İstanbul: Kaynak Yayınları, 1999), s.147.

4 Ahmad, *Modern Türkiye'nin Oluşumu,* s.148.

5 Ahmad, *Modern Türkiye'nin Oluşumu,* s.151-152.

6 M. Çağatay Okutan, "Yeniden Demokrasi: Siyasal ve İdeolojik Ayrışmalar Netleşiyor (1960-1971)", *Türk Siyasal Hayatı*, ed. Yusuf Tekin ve M. Çağatay Okutan, (Ankara: Orion Kitabevi, 2015), s.156.

7 Okutan, "Yeniden Demokrasi: Siyasal ve İdeolojik Ayrışmalar Netleşiyor (1960-1971)", s.158-159.

8 Mete Kaan Kaynar, "Anayasa, Yasama, Yürütme, Yargı", *Siyaset: Kavramlar, Kurumlar, Süreçler*, ed. Yüksel Taşkın (İstanbul: İletişim Yayınları, 2015), s.303.

9 Okutan, "Yeniden Demokrasi: Siyasal ve İdeolojik Ayrışmalar Netleşiyor (1960-1971)", s.156-157.

10 Ahmad, *Modern Türkiye'nin Oluşumu,* s.154-155.

11 Kemal H. Karpat, *Türk Siyasi Tarihi* (İstanbul: Timaş Yayınları, 2012), s.196-197.

12 Ahmad, *Modern Türkiye'nin Oluşumu,* s.155.

13 Karpat, *Türk Siyasi Tarihi,* s.197.

14 Bülent Tanör, *Türkiye'nin İnsan Hakları Sorunu* (İstanbul: BDS yayınları, 1994), s.181-182.

15 Berk Erdem, Sena Duman ve Pınar Pehlivan, *27 Mayıs 1960 Darbesi Raporu*, 2014, Erişim Tarihi: 15.04.2019, https://www.academia.edu/5403733/27_MAYIS_1960_DARBES%C4%B0_RAPORU, s.104.

16 Cemil Koçak, "27 Mayıs 1960 Sonrasının Koalisyonları", *Star Gazetesi*, 20 Haziran 2015, Erişim Tarihi: 15. 04. 2019, https://www.star.com.tr/yazar/27-mayis-1960-sonrasinin-koalisyonlari-yazi-1037932/.

17 Yeni Şafak, "İdamın Ardından Seçim: 1961 Genel Seçimleri", Erişim Tarihi: 28.05. 2019, https://www.yenisafak.com/secim-1961.

18 Suavi Aydın ve Yüksel Taşkın, *1960'tan Günümüze Türkiye Tarihi* (İstanbul: İletişim Yayınları, 2015), s.99-101.

19 Ahmad, *Modern Türkiye'nin Oluşumu,* s.164.

20 Aydın ve Taşkın, *1960'tan Günümüze Türkiye Tarihi,* s.102, 112-114.

21 Derya Şimşek, "Türk Siyasal Yaşamında İlk Koalisyon Hükûmeti: CHP-AP Koalisyonu (1961-1962)", *Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi (38: 2007: Ankara)*, (Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Kurumu, 2012), s.2968.

22 Koçak, "27 Mayıs 1960 Sonrasının Koalisyonları".

23 Muzaffer Ayhan Kara, *Türk Siyasal Yaşamında Koalisyon* (İstanbul: Cumhuriyet Kitapları, 2007), s.80-81.

24 Okutan, "Yeniden Demokrasi: Siyasal ve İdeolojik Ayrışmalar Netleşiyor (1960-1971)", s.160.

25 Hakan Altıntaş, "Türk Siyasal Sisteminde Siyasal Partiler ve Kentleşmenin Kutuplaşma Sürecine Etkileri", *Akdeniz Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, Sayı:5 (2003): s.9.

26 İhsan Ezherli, *Türkiye Büyük Millet Meclisi (1920-1998) ve Osmanlı Meclisi Mebusanı (1877-1920)* (Ankara: TBMM Kültür Sanat ve Yayın Kurulu Yayınları, 1998), s.102.

27 Kongar, 1991'den aktaran; Altıntaş, "Türk Siyasal Sisteminde Siyasal Partiler ve Kentleşmenin Kutuplaşma Sürecine Etkileri", s.9.

28 Gökhan Tuncel, "Siyasal Partiler", *Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Türkiye'de Siyasal Hayat,* ed. Ahmet Karadağ (Malatya: Bilsam Yayınları, 2015), s.187.

29 Hüseyin Kurt, "Adalet Partisi 'Demokrat Parti'nin Mirasçısı'", *İttihat ve Terakki'den Günümüze Siyasal Partiler*, ed. Turgay Uzun (Ankara: Orion Kitabevi, 2013), s.226-227.

30 Münci Kapani, *Kamu Hürriyetleri* (Ankara: Yetkin Yayınları, 1993), s.127-128.

31 Tebessüm Öztan, "Öfkeyi Çizmek: Milliyetçi Tahayyülde Düşman Portreleri", *Türk Sağı: Mitler, Fetişler, Düşman İmgeleri*, der. İnci Özkan Kerestecioğlu ve Güven Gürkan Öztan *(İstanbul: İletişim Yayınları, 2012),* s.138.

32 Tanıl Bora, *Türk Sağının Üç Hali* (İstanbul: İletişim Yayınları, 2012), s.97.

33 Öztan, "Öfkeyi Çizmek: Milliyetçi Tahayyülde Düşman Portreleri", s.139.

34 Ahmad, *Modern Türkiye'nin Oluşumu,* s.170.

35 Ömer Laçiner, "İslamcılık, Sosyalizm ve Sol", *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce İslamcılık Cilt:6*, ed. Tanıl Bora ve Murat Gültekingil, (İstanbul: İletişim Yayınları, 2005), s. 469.

36 Ali Yaşar Sarıbay, Türkiye'de Modernleşme, Din ve Parti Politikası, (İstanbul: Alan Yayıncılık, 1985), s.97-98.

37 Okutan, "Yeniden Demokrasi: Siyasal ve İdeolojik Ayrışmalar Netleşiyor (1960-1971)", s.167.

38 Zerrin Kurtoğlu, "Türkiye'de İslamcılık Düşüncesi ve Siyaset, Pozitivist Yönetim İdeolojisinin İslâm'ın Siyasallaşmasına Katkısı", *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce İslamcılık Cilt:6*, ed. Tanıl Bora ve Murat Gültekingil (İstanbul: İletişim Yayınları, 2005), s. 213.

39 Binnaz Toprak, "Dinci Sağ", *Geçiş Sürecinde Türkiye*, der. Irvin C. Schink ve E. Ahmet Tonak (İstanbul: Belge Yayıncılık, 2013), s.375-376.

40 M. Çağatay Okutan, "Çok Partili Dönemden Askeri Müdahaleye (1945-1960), *Türk Siyasal Hayatı,* ed. Yusuf Tekin ve M. Çağatay Okutan (Ankara: Orion Kitabevi, 2015), s.133.

41 Baskın Oran, "Kemalizm, İslamcılık, Küreselleşme (Türkiye'de "Yüce Sadakat Odağı" Kavramı Üzerine Düşünceler)", *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, Cilt: 54, No:2 (1999): s.144.

42 Toprak, "Dinci Sağ", s.375-376.

43 Yusuf Tekin ve Birol Akgün, "İslamcılar-Demokrasi İlişkisinin Tarihî Seyri", *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce İslamcılık Cilt:6,* ed. Tanıl Bora ve Murat Gültekingil (İstanbul: İletişim Yayınları, 2005), s.658.

44 Işıl Arpacı, *Müslümanlarda Siyasal Tasavvur* (İstanbul: Pınar Yayınları, 2016), s.228.

45 Şerif Mardin, "Modern Türkiye'de Din ve Siyaset", çeviren. Mustafa Erdoğan, Şerif Mardin *Türkiye'de Din ve Siyaset Makaleler 3*, der.

Mümtaz'er Türköne ve Tuncay Önder (İstanbul: İletişim Yayınları, 1991) s.125.

46 Ali Bulaç, *Göçün ve Kentin Siyaseti (MNP'den SP'ye Milli Görüş Partileri)* (İstanbul: Çıra Yayınları, 2009), s.119.

47 Mardin, "Modern Türkiye'de Din ve Siyaset", s.124-125.

48 Bulaç, *Göçün ve Kentin Siyaseti*, s.119.

49 Okutan, "Yeniden Demokrasi: Siyasal ve İdeolojik Ayrışmalar Netleşiyor (1960-1971"), s.169.

50 Mardin, "Modern Türkiye'de Din ve Siyaset", s.135.

51 Ahmet Ertürk, "Türkiye'de İslami Hareketin Gelişim Süreci: 60 ve 70'li Yıllar", *Hak Söz Haber*, Eylül 1990, Erişim Tarihi: 15.03.2019, https://www.haksozhaber.net/okul/turkiyede-islami-hareketin-gelisim-sureci-60-ve-70li-yillar-126yy.htm.

52 Ahmet Çiğdem, "İslamcılık ve Türkiye Üzerine Bazı Notlar", *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce İslamcılık Cilt:6*, ed. Tanıl Bora ve Murat Gültekingil (İstanbul: İletişim Yayınları, 2005), s.28.

53 Nureddin Nebati, *Milli Görüşten Muhafazakâr Demokrasiye* (İstanbul: Alfa Yayınları, 2014), s.138.

54 Çiğdem, *"İslamcılık ve Türkiye Üzerine Bazı Notlar",* s.28.

55 Özek, tarihsiz, 559-560'dan aktaran; Arpacı, *Müslümanlarda Siyasal Tasavvur*, s.230.

56 Yücel Demirer, "Modernleşen Türkiye'de Din", *1920'den Günümüze Türkiye'de Toplumsal Yapı ve Değişim*, der. Faruk Alpkaya ve Bülent Duru (Ankara: Phoenix yayınevi, 2017), s.291.

57 Murat Yılmaz, "Darbeler ve İslamcılık", *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce İslamcılık Cilt:6*, ed. Tanıl Bora ve Murat Gültekingil (İstanbul: İletişim Yayınları, 2005), s.635-636.

58 Demirer, "Modernleşen Türkiye'de Din", s.289.

59 Cem Eroğul, "Çok Partili Düzenin Kuruluşu:1945-1971", *Geçiş Sürecinde Türkiye*, der. Irvin C. Schink ve E. Ahmet Tonak (İstanbul: Belge Yayıncılık, 2013), s.234.

60 Demirer, "Modernleşen Türkiye'de Din" s.289.

61 Laçiner, "İslamcılık, Sosyalizm ve Sol", s.469.

62 Fahrettin Poyraz, "Milli Nizam Partisinden AK Parti'ye "İslami Hareketin Partileri ve Değişim"", *İttihat ve Terakki'den Günümüze Siyasal Partiler*, ed. Turgay Uzun (Ankara: Orion Kitabevi, 2013), s.316.

63 Ali Yaşar Sarıbay, *Türkiye'de Demokrasi ve Politik Partiler* (İstanbul: Alfa Yayınları, 2001), s.61.

64 Oral Çalışlar, *Refah Partisi Nereden Nereye* (İstanbul: Pencere Yayınları, 1997), s.28.

65 Ruşen Çakır, "Milli Görüş Hareketi", *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce İslamcılık Cilt:6*, ed. Tanıl Bora ve Murat Gültekingil (İstanbul: İletişim Yayınları, 2005), s.545.

66 Yalçın Akdoğan*, AK Parti ve Muhafazakâr Demokrasi* (İstanbul: Alfa Yayınları, 2004), s.100.

67 Ali Yaşar Sarıbay, "Millî Nizam Partisinin Kuruluşu ve Programının İçeriği", *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce İslamcılık Cilt:6,* ed. Tanıl Bora ve Murat Gültekingil (İstanbul: İletişim Yayınları, 2005), s.576-577.

68 Nebati, Milli Görüşten Muhafazakâr Demokrasiye, s.138-139.

69 Poyraz, "Milli Nizam Partisinden AK Parti'ye", s.317.

70 MNP Programı, (md. 6).

71 Serdar Şen, *AKP Milli Görüşçü mü?* (İstanbul: Nokta Kitap, 2004), s.267-268.

72 Sarıbay, *Türkiye'de Demokrasi ve Politik Partiler*, s.62.

73 Çalışlar, Refah Partisi Nereden Nereye, s.36.

74 Poyraz, "Milli Nizam Partisinden AK Parti'ye", s.317.

75 Çalışlar, Refah Partisi Nereden Nereye, s.36.

76 Çakır, Milli Görüş Hareketi, s.546-547.

77 Hakan Yavuz, *Modernleşen Müslümanlar Nurcular, Nakşiler, Milli Görüş ve AK Parti* (İstanbul: Kitap Yayınevi, 2005), s.282.

78 Çalışlar, Refah Partisi Nereden Nereye, s.44.

79 Toprak, "Dinci Sağ", s.384.

80 M. Hakan Yavuz, "Millî Görüş Hareketi: Muhalif ve Modernist Gelenek", *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce İslamcılık Cilt:6*, ed. Tanıl Bora ve Murat Gültekingil (İstanbul: İletişim Yayınları, 2005), s.593.

81 Şen*, AKP Milli Görüşçü mü?,* s.271.

82 MSP Programı, (Md. 17-18).

83 Şen*, AKP Milli Görüşçü mü?,* s.271.

84 Kemal Can, "Ülkücü Hareketin İdeolojisi", *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce Milliyetçilik Cilt:4*, ed. Tanıl Bora ve Murat Gültekingil (İstanbul: İletişim Yayınlar, 2008), s.663.

85 Süleyman Eryiğit, "Türk Milliyetçiliği Toplum ve Siyaset (1960-1980)", *Türk Yurdu*, 2006, Erişim Tarihi: 15.04.2019, https://www.turkyurdu.com.tr/yazar-yazi.php?id=4159.

86 Aydoğdu'dan aktaran; Eryiğit, "Türk Milliyetçiliği Toplum ve Siyaset (1960-1980)".

87 Murat Kılıç, "Tek Parti Döneminde Milliyetçilik ve CHP'nin Yedinci Büyük Kurultayı", *DEÜ Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 12, Sayı: 24 (2012): s.190-191.

88 M. Çağatay Okutan, "1923-1945: Rejim değişikliği ve Ulusal Bütünleşme Dönemi", *Türk Siyasal Hayatı,* ed. Yusuf Tekin ve M. Çağatay Okutan (Ankara: Orion Kitabevi, 2015), s.123-124.

89 Fatih Yaşlı, *Milliyetçilik ve Faşizm: Türkiye'de Irkçı Milliyetçilik Üzerine Bir İnceleme*, Basılmamış Doktora Tezi (Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008), s.4; Yusuf Ziya Bölükbaşı, "Türkçü-Turancı Milliyetçiliğin Düşünsel Temelleri Üzerine Bir İnceleme", *Akademik Hassasiyetler*, Cilt: 5, Sayı: 10 (2018): s.46.

90 Tuncel, "Siyasal Partiler", s.215.

91 Ayşe Hür, "Tanrı Dağları Kadar Türk, Hira Dağı Kadar Müslüman!", *Radikal*, 17.02.2013, Erişim Tarihi: 10.03.2019, http://www.radikal.com.tr/yazarlar/ayse-hur/tanri-daglari-kadar-turk-hira-dagi-kadar-musluman-1121692/.

92 Orhan Gazi Ertekin, "Cumhuriyet Döneminde Türkçülüğün Çatallanan Yolları", *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce Milliyetçilik Cilt:4*, ed. Tanıl Bora ve Murat Gültekingil (İstanbul: İletişim Yayınlar, 2008), s.382.

93 Süleyman Seyfi Öğün, *Mukayeseli Sosyal Teori ve Tarih Bağlamında Milliyetçilik* (İstanbul: Alfa Yayınları, 2000), s.142.

94 Okutan, "Çok Partili Dönemden Askeri Müdahaleye (1945-1960)", s.151.

95 Hür, "Tanrı Dağları Kadar Türk, Hira Dağı Kadar Müslüman!"

96 Öğün, *Mukayeseli Sosyal Teori ve Tarih Bağlamında Milliyetçilik*, s.143.

97 Mehmet Ali Ağaoğulları, "Aşırı Milliyetçi Sağ", *Geçiş Sürecinde Türkiye*, der. Irvin C. Schink ve E. Ahmet Tonak (İstanbul: Belge Yayıncılık, 2013), s. 324-325.

98 Tanıl Bora, "Alparslan Türkeş", *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce Milliyetçilik Cilt:4*, ed. Tanıl Bora ve Murat Gültekingil (İstanbul: İletişim Yayınlar, 2008), s.689.

99 Ağaoğulları, "Aşırı Milliyetçi Sağ", s.325-326.

100 Turgay Uzun, "Milliyetçi Hareket Partisi "Türk Milliyetçiliğinin Kurumsallaşması"", İttihat ve Terakki'den Günümüze Siyasal Partiler, ed. Turgay Uzun (Ankara: Orion Kitabevi, 2013), s.241.

101 Okutan, "Yeniden Demokrasi: Siyasal ve İdeolojik Ayrışmalar Netleşiyor (1960-1971)", s.163.

102 Bora, "Alparslan Türkeş", s.691.

103 Uzun, "Milliyetçi Hareket Partisi "Türk Milliyetçiliğinin Kurumsallaşması"", s.242.

104 Hatem Ete, Hamza Taşdelen ve Sami Orçun Ersay, *Ülkücülükten Tepkisel Milliyetçiliğe* (Ankara: SETA Yayınları, 2014), s.22.

105 Zürcher, *Modernleşen Türkiye'nin Tarihi*, s.374.

106 Ağaoğulları, "Aşırı Milliyetçi Sağ", s.343.

107 Güven Bakırezer, "Nihal Atsız", *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce Milliyetçilik Cilt 4*, ed. Tanıl Bora ve Murat Gültekingil (İstanbul: İletişim Yayınları, 2008), s.353.

108 Tamer Balci, "The Rise and Fall of Nine Lights Ideolology" 2011'den aktaran; Pelin Ayan Musil, "Milliyetçi Hareket Partisi: İdeoloji, Örgüt ve Güncel Söylemler", *Türkiye'de Siyasi Partiler ve Seçim Kampanyaları: Araftaki Seçim, 7 Haziran 2015,* ed. Edip Asaf Bekaroğlu (İstanbul: Vadi Yayıncılık, 2015), s.159-160.

109 Ete, Taşdelen ve Ersay, *Ülkücülükten Tepkisel Milliyetçiliğe,* s.24.

110 Nergis Canefe ve Tanıl Bora, "Türk Siyasi Tarihinde Avrupa Karşıtı Düşüncenin Entelektüel Kökenleri: Radikal Türk Milliyetçiliği Meselesi", *Anavatandan Yavruvatana: Milliyetçilik, Bellek ve Aidiyet*, ed. Nergis Canefe (İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2007), s.135.

111 Ete, Taşdelen ve Ersay, *Ülkücülükten Tepkisel Milliyetçiliğe*, s.24-25.

112 Uzun, "Milliyetçi Hareket Partisi "Türk Milliyetçiliğinin Kurumsallaşması", s.246-247.

113 Öğün, *Mukayeseli Sosyal Teori ve Tarih Bağlamında Milliyetçilik*, s.144.

114 Ayan Musil, "Milliyetçi Hareket Partisi: İdeoloji, Örgüt ve Güncel Söylemler", s.161.

115 ABD başkanı Johnson tarafından 1964 yılında dönemin Başbakanı İnönü'ye Türkiye'nin Kıbrıs Harekâtı'ndan vazgeçirmeye yönelik çirkin hitap ve içerikte yazılmış bir mektup göndermesi. (https://www.aydinlik.com.tr/johnson-mektubu-ve-bilinmeyenler-ozgurluk-meydani-haziran-2018).

116 Barış Ertem, "12 Mart 1971 Askerî Müdahalesi Sonrası Ara Rejim ve Türkiye Siyasetine Etkileri (1971-1974)", *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 8, Sayı: 14 (2018): s.657.

117 Can Şafak, "12 Mart'tan 12 Eylül'e Türkiye'de Sendikalar", *Toplum ve Bilim*, Sayı: 127 (2013): s.123.

118 Irvin Cemil Schink ve E. Ahmet Tonak, "Sonuç", *Geçiş Sürecinde Türkiye*, der. Irvin C. Schink ve E. Ahmet Tonak (İstanbul: Belge Yayıncılık, 2013), s.586-587.

119 M. Çağatay Okutan, "Siyasal ve Toplumsal Kaos (1971-1980)", *Türk Siyasal Hayatı,* Ed. Yusuf Tekin ve M. Çağatay Okutan (Ankara: Orion Kitabevi, 2015), s.181-182.

120 Ezherli, *Türkiye Büyük Millet Meclisi (1920-1998) ve Osmanlı Meclisi Mebusanı (1877-1920)*, s.104, s.113.

121 Zürcher, *Modernleşen Türkiye'nin Tarihi*, s.380.

122 Tanıl Bora, *Cereyanlar* (İstanbul: İletişim Yayınları, 2017), s.473.

123 Zürcher, *Modernleşen Türkiye'nin Tarihi*, s.380.

124 Ezherli, *Türkiye Büyük Millet Meclisi (1920-1998) ve Osmanlı Meclisi Mebusanı (1877-1920),* s.105.

125 Ahmad, *Modern Türkiye'nin Oluşumu*, s.201-202.

126 Altıntaş, "Türk Siyasal Sisteminde Siyasal Partiler ve Kentleşmenin Kutuplaşma Sürecine Etkileri", s.18.

127 Okutan, "Siyasal ve Toplumsal Kaos (1971-1980)", s.183.

128 Bora, *Cereyanlar*, s.474.

5. BÖLÜM

TÜRKİYE'DE SOLUN DİNE, DİNÎ OLUŞUMLARA VE DİN-SİYASET İLİŞKİNE YAKLAŞIMI (1960-1980)

Halil AKKURT*

Giriş

Türkiye'de sol, 27 Mayıs Askerî Müdahalesi'nin ve 1961 Anayasası'nın kabulünden önceki dönemde büyük ölçüde sınırlı bir çevre içerisinde illegal olarak faaliyet gösterebilmiştir. Legal siyaset içerisinde ancak çok kısa sürelerle varlık gösterebilen birkaç deneyime sahip olabilmiştir. Bir parti veya hareketle bağlantısı olsun ya da olmasın, kendisini solda tanımlayan kimi aydınlar ise yayınlarında mevcut yasal koşulları göz önünde bulunduran temkinli bir dil kullanma ihtiyacı hissetmişlerdir. Bu sebeplerle sol ya geniş kesimlere söz söyleme ve gelişen olaylar karşısında anlık siyaset üretme araçlarına sahip olamamış ya da bu konuda dolambaçlı yollar takip etmek durumunda kalmıştır. Onun 1960'lı yıllarla birlikte geniş kitlelere ulaşıp etkin bir güç olmaya başlaması, birçok konuda olduğu gibi din konusunda da Türkiye'deki ve dünyadaki siyasal ve toplumsal gelişmeler üzerinden düşünceler ortaya koymasına, tartışmalar yürütmesine olanak sağlamıştır.[1]

Bu bölümde Türkiye'de solun 1960-1980 tarih aralığında dine, dinî oluşumlara ve din-siyaset ilişkisine bakışı, çok önemli oranda dönemin sol süreli yayınları üzerinden, takip edilmeye çalışılmıştır. 1960'lar solunu oluşturan Türkiye İşçi Partisi (TİP), Yön-Devrim Hareketi ve Milli Demokratik Devrim (MDD) Hareketi ile onlardan kopan gruplar; bu yapılar üzerine şekillenen 1970'ler solundan çeşitli parti, hareket ve yayın çevresi incelenmiştir.[2] Böylece bir yandan 1961 Anayasası'nın kabulünden 12 Eylül Askerî Müdahalesi'ne uzanan tarihsel aralıkta solun din meselesinin çeşitli boyutlarına dönük yaklaşımında tutarlılık, süreklilik, değişkenlik, geçicilik gibi durumların olup olmadığı; diğer yandan solun kendi içerisinde konuyla ilgili farklı yaklaşımlar gösterip göstermediği gözlemlenebilmiştir.

* Dr. Öğr. Üyesi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü.

SONNOT

1 Sol ile sosyalist sol kastedilmektedir. İlgili dönemde kendisini "Ortanın Solu"nda tanımlamaya başlayan Cumhuriyet Halk Partisi gibi sosyal demokrat yapılar bu çerçevede değerlendirilmemiştir.

2 1960-1980 dönemi Türkiye Solu için bkz. Ergun Aydınoğlu, *Türkiye Solu (1960-1980): "Bir Amneziğin Anıları"* (İstanbul: Versus Kitap, 2008); Ergun Aydınoğlu, *'Sol Hakkında Her Şey' mi?* (İstanbul: Versus Kitap, 2008); Artun Ünsal, *Umuttan Yalnızlığa Türkiye İşçi Partisi (1961-1971)* (İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları: 2002); Nebil Varuy, *Türkiye İşçi Partisi: Olaylar-Belgeler-Yorumlar (1961-1971)* (İstanbul: Sosyal Tarih Yayınları, 2010); Gökhan Atılgan, *Yön-Devrim Hareketi: Kemalizm ve Marksizm Arasında Geleneksel Aydınlar*, 2. bs. (İstanbul: Yordam Yayınları, 2008); Mustafa Şener, *Türkiye Solunda Üç Tarz-ı Siyaset: Yön, MDD ve TİP* (İstanbul: Yordam Kitap, 2010); Vehbi Ersan, *1970'lerde Türkiye Solu*, 3. bs. (İstanbul: İletişim Yayınları, 2014).

3 Osman Turan, *Türkiye'de Komünizmin Kaynakları* (Ankara: Şark Matbaası, 1964), s.12.

4 Çetin Özek, "Zonguldak'tan Osmaniye'ye", *Ant*, 60 (20 Şubat 1968), s.7.

5 Örneğin Yaşar Kemal bir yazısında, birer siyaset meydanına çevirmiş olduğu camilerde bağımsızlık gibi bir sorunun olmadığı, eşitliğin dine aykırı olduğu, mini etekli kadınların komünistlerin eseri olduğu, komünist ihtilal ihtimaline karşı Müslümanların hazırlıklı olması gerektiği, komünistlerin ise TİP'liler, CHP'liler, askerler ve üniversiteliler olduğu yönünde açıklamalar yapıldığını belirtmektedir. Bkz. Yaşar Kemal, "Amerika ve Camiler", Ant, 91 (24 Eylül 1968), s.5. Ayrıca bkz. Yaşar Kemal, "Vahşetin Cesareti", *Ant*, 140 (2 Eylül 1969), s.5.

6 Çetin Özek, *100 Soruda Türkiye'de Gerici Akımlar* (İstanbul: Gerçek Yayınevi, 1968), s.5-6. Özek'in çalışmasıyla yakın tarihlerde yayınlanmış olan Behice Boran'ın kitabında da açıkça böyle bir yaklaşım görülmektedir. Bkz. Behice Boran, *Türkiye Sosyalizmi ve Sorunları* (İstanbul: Gün Yayınları, 1968), s.234-235. Devam eden sayfalar da Osmanlı'da ve Türkiye'de din-devlet ilişkisine bakış açısından önemlidir.

7 *Türkiye İşçi Partisi Programı* (İstanbul: Karınca Matbaası, 1964), s.81.

8 Şevket Süreyya Aydemir, " I – Memleketçi Sosyalizmin İlkeleri", *Yön*, 58 (23 Ocak 1963), s.16.

9 Türkkaya Ataöv, "Tarihte Sosyal Adalet Anlayışı", *Sosyal Adalet*, 1 (19 Mart 1963), s.13.

10 Ünsal, *Umuttan Yalnızlığa Türkiye İşçi Partisi (1961-1971)*, s.191-192.

11 Mehmet Ali Aybar, "Hürriyet ve Demokrasimizin Temeli Anayasa", *Sosyal Adalet*, 11 (23 Mayıs 1963), s.8-9.

12 "Laiklik İlkesi Tehlikede", *Sosyal Adalet*, 12 (4 Haziran 1963), s.5.

13 "Başbakanı Millete Şikâyet Ediyoruz", *Sömürücülüğe Karşı Savaş*, 15 (2 Şubat 1966), s.1.

14 "Lâiklik Nerede?", *Ant*, 52 (26 Aralık 1967), s.3.

15 Doğan Özgüden, "Tehlikeli Alâkalar", *Ant*, 3 (17 Ocak 1967), s.3.

16 Mahmut Makal, "Laik Eğitim Üzerine", *Ant*, 9 (28 Şubat 1967), s.6.

17 "Din Kitapları ve Öğretmenler", *Türk Solu*, 2 (24 Kasım 1967), s.2.

18 Niyazi Ağırnaslı, "31 Mart Tekrarlanabilir mi?", *Türk Solu*, 8 (9 Ocak 1968), s.6.

19 "İrtica Yeni Bir 31 Mart'a Hazırlanıyor", *Ant*, 60 (20 Şubat 1968), s.6.

20 Zahide Duru, "İkinci 31 Mart ve Komandolar", *Yurdun Sesi*, 67-68 (Ocak-Şubat 1969), s.5.

21 Doğan Özgüden, "Gerçeği Bilelim!", *Ant*, 113 (25 Şubat 1969), s.3.

22 Serinin ilki yazısı için bkz. Ebubekir Hazım Tepeyran, "31 Mart Olayı", *Devrim*, 1 (21 Ekim 1969), s.5.

23 Bkz. Doğan Avcıoğlu, *31 Mart'ta Yabancı Parmağı* (Ankara: Bilgi Yayınevi, 1969).

24 "Türk Ordusu İrticaı Daima Ezer: 31 Mart İrtica Olayı ve Hareket Ordusunun İstanbul'a Yürüyüşü", *Devrim*, 25 (7 Nisan 1970), s.5.

25 "Halkımız Faşizme Karşı Direnecektir", *Ant: Sosyalist Teori ve Eylem Dergisi*, 4 (Ağustos 1970), s.9-10.

26 "İlerici Olmak Ne Demektir?", *Yön*, 34 (8 Ağustos 1962), s.8.

27 Talip Apaydın, "Gericiler Saldırıyor", *Yön*, 27 (20 Haziran 1962), s.14.

28 "Kırkağaç Olayında Sanık Sayısı 46 Oldu", *Milliyet*, 18.01.1965.

29 "Gericilik", *Sosyal Adalet*, 11 (Şubat 1965), s.1-2.

30 "İrtica Kuvvetleri Kan Banyosuna Hazırlanıyor", *Ant*, 63 (12 Mart 1968), s.6.

31 "Abdülhamid'in Hayaleti Taksim Meydanında", *Türk Solu*, 17 (10 Mart 1968), s.1.

32 "Ankara'da Şahlanış Mitingi", *Ant*, 67 (9 Nisan 1968), s.2.

33 "İrticaın Huruç Hareketi", *Ant*, 66 (2 Nisan 1968), s.6.

34 "Buna Siyasi İrtica Derler", *Türk Solu*, 20 (2 Nisan 1968), s.1.

35 Hamdi Konur, "Bursa Nutku", *Türk Solu*, 21 (9 Nisan 1968), s.5.

36 Bkz. Reşit Ülker, *Atatürk'ün Bursa Nutku (Tanıklar ve Belgelerle)* (İstanbul: Cumhuriyet Gazetesi, 1998).

37 "Atatürk'ün Bursa Nutku", *Yön*, 183 (30 Eylül 1966), s.5; "Basından [Hasan Rıza Soyak, 'Bursa Nutku ve Gerçekler']", *Yön*, 196 (30 Aralık 1966), s.2.

38 "İrtica Olayı", *TİP Haberleri*, 35 (21 Ağustos 1969), s.5.

39 "Güç Birliği Kuruldu", *Ant*, 67 (9 Nisan 1968), s.2; "20 Devrimci Kuruluşun İrticaa Karşı Güçbirliği", *Türk Solu*, 21 (9 Nisan 1968), s.2.

40 "Üniversitede İrtica", *Ant*, 69 (23 Nisan 1968), s.3.

41 "Demokratik Devrim Derneği'nin Bildirisi", *Türk Solu*, 37 (30 Temmuz 1968), s.2.

42 "Aybar'ın Konya Olaylarıyla İlgili Demeci", *TİP Haberleri*, 18 (1 Ağustos 1968), s.9.

43 Zahide Duru, "Gericilerin En Gericisi", *Yurdun Sesi*, 57-58 (Mart-Nisan 1968), s.9.

44 "Bu Tahrikler Ergeç Sizin Başlarınızı Yiyecektir", *Ant*, 133 (15 Temmuz 1969), s.4-5.

45 "'Cami Dinamitleme' Provakasyonu ve İslahiye-Gaziantep Olayları", *Ant: Sosyalist Teori ve Eylem Dergisi*, 11 (Nisan 1971), s.11-12.

46 "Diyarbakır'da İlericilere Cihat Açıldı", *Yürüyüş*, 86 (30 Kasım 1976), s.13.

47 "Gericilerin Tertipleri Sökmeyecek", *Gerçek*, 59 (2 Ekim 1978), s.1.

48 "Gericiliğin Uygun Adımları", *Yürüyüş*, 230 (3 Eylül 1979), s.4.

49 "Gericilikle Uzlaşmaya Hayır", *Yürüyüş*, 245 (18 Aralık 1979), s.4.

50 "Grupçuluk Gericiliktir", *Emekçi*, 30 (Kasım 1979), s. 61.

51 Ömer Burçak, "MSP Olayı ve Bazı Yanılgılar", *İlke*, 2 (Şubat 1974), s.69-70.

52 Taner Timur, "Dinci İdeolojinin Gelişme Çizgisi ve Sınıfsal Anlamı", *Emek*, 13 (20 Ekim 1969), s.3-5.

53 Burçak, "MSP Olayı ve Bazı Yanılgılar", s.70. Bu bağlamda başka bir yazı için bkz. "Sosyalistler ve Din Sorunu", *Çark Başak*, 13 (16 Ağustos 1976), s.8.

54 Cem Eroğul, "Din Eğitimi ve Toplumumuz", *Emek*, 22 (2 Mart 1970), s.12-13. *Savaş Yolu*'nun ABD'nin propagandalarının aksine Sovyetler Birliği'nde din ve vicdan özgürlüğü olduğu yönündeki açıklamaları bu bakımdan dikkate değerdir. *Savaş Yolu*'na göre Sovyetlerin kuruluşuyla Çarlık rejiminin Müslümanlar üzerindeki baskısı kaldırılmış, Hıristiyanlığın Müslümanlıktan üstünlüğü durumuna son verilmiştir. Camiler hükümetçe onarılmış, Çarlık rejiminin gasp ettiği Halife Osman'a ait Kur'an Müslümanlara iade edilmiştir. Ecevit Hükümeti'nin Devlet Bakanı Lütfü Doğan'ın da gözlemlediği üzere Müslümanlar üzerinde bir baskı bulunmamaktadır. Bkz. "İslamiyet ve Gerçekler", *Savaş Yolu*, 29 (15 Şubat 1980), s.6-7.

55 Orhan Özgedik, *Komünizmle Mücadele ve Yolları* (İzmir: Komünizmle Mücadele Derneği Genel Merkez Yayınları, 1965), s.2.

56 "Sosyalizm Dine ve Aileye Karşı Değildir", *Yön*, 46 (31 Ekim 1962), s.10-12.

57 "TİP İftiraları Cevaplandırıyor", *Yön*, s. 128 (10 Eylül 1965), s.12.

58 TİP Bilim ve Araştırma Kurulu, *TİP.'linin El Kitabı* (Ankara: Çınar Matbaası, 1969), s.49.

59 Yaşar Kemal, "Sömürgecilik, Milliyetçilik, Din", *Ant*, 18 (2 Mayıs 1967), s.11.

60 "Sunay'ın Hacılığı", *Ant*, 58 (6 Şubat 1968), s.2.

61 "Ümmetçiler Kur'anı da Tahrif Ediyorlar...", *Ant*, 79 (2 Temmuz 1968), s.16.

62 "Devrimciler, Halkın Dinine Saygılıdır!", *Kurtuluş*, 2 (Haziran 1970), s.3.

63 Asiye Eliçin, "Çarşaflı Kardeşlerimi Savunuyorum!", *Ant*, 139 (26 Ağustos 1969), s.14.

64 "Eğitim Köşesi: Mezhep Ayrılıkları", *Gerçek*, 57 (18 Eylül 1978), s. 2. Ayrıca bkz. Selahattin Fırat, "Türk Tarihinde, İslamiyet Hangi Sınıfın İdeolojisiydi", *Türkiye Gerçeği*, 7 (Eylül 1979), s.25-29.

65 Doğu Perinçek, *Bozkurt Efsaneleri ve Gerçek: Orta Asya Kavimlerinin Tarihi Gelişmeleri Üzerine Bir İnceleme*, 3. bs. (Ankara: Aydınlık Yayınları, 1980), s.60. Kitabın ilk baskısı 1976'da yapılmıştır.

66 H. K. [Hikmet Kıvılcımlı], "Türk Köyü ve Sosyalizm", *Sosyalist*, 1 (20 Ocak 1967), s.3. *Milliyet* gazetesi 1967 yılında beşinci kez düzenlediği "Karacan Armağanı" yarışmasının konusunu "Dinin Türk Toplumuna Etkileri" olarak belirlemiştir. Kıvılcımlı dinin Türk toplumuna etkilerini tarihsel bir çerçevede ele alan bir çalışmayla bu yarışmaya katılmıştır. Bkz. Ahmet Kale, *Kıvılcımlı Külliyatı: Ayrıntılı Bibliyografya* (İstanbul: Bilim ve Gelecek Kitaplığı, 2014), s.274. Çalışma daha sonra bir dergide yayınlanmıştır. Bkz. Hikmet Kıvılcımlı, "Dinin Türk Toplumuna Etkileri", *Aydınlık: Sosyalist Dergi*, 17 (Mart 1970), s.352-33. Bu yarışmanın birinciliğini sol çevrelere yakın olan bir isim kazanmıştı. Birinci olan çalışma için bkz. Muzaffer Sencer, *Dinin Türk Toplumuna Etkileri* (İstanbul: Garanti Matbaası, 1968).

67 "TİP Üzerine Araştırı", *Sosyalist*, 10 [17] (23 Şubat 1971), s.4-5.

68 TİP Bilim ve Araştırma Kurulu, *TİP.li'nin El Kitabı*, s. 49-50.

69 "Alevî Gençler Vicdan Hürriyeti İstiyorlar", *Sosyal Adalet*, 8 (7 Mayıs 1963), s.6.

70 "Din Meselesi", *Yön*, 145 (7 Ocak 1966), s.6.

71 "Alevi-Sünni Düşmanlaşmasını Kışkırtanlar Faşistlerdir", *Kitle*, 214 (18 Ocak 1979), s.1.

72 "Mezhep Kavgası", *Ant*, 25 (20 Haziran 1967), s.2.

73 "Hatay: Barut Fıçısının Yeni Fitilleri", *Yürüyüş*, 167 (20 Haziran 1978), s.2; "Gerici-Faşist Çevreler Antakya'da Neyin Peşinde", İlerici Yurtsever Gençlik, 58 (21 Haziran 1978), s.15.

74 "Kars Olaylarının Ardında, Burjuvazinin Hesapları Var", *Yürüyüş*, 167 (20 Haziran 1978), s.7

75 "Alevi-Sünni Ayrılığı Yaratılarak Yeni Provakasyonlar Hazırlanmaktadır", *Çark Başak*, 55-56 (16 Şubat 1979), s.11.

76 İnönü Alpat, *Popüler Türkiye Solu Sözlüğü: Solun Yüzyıllık Öyküsü*, 3. bs. (Ankara: Dipnot, 2008), s.22.

77 Örneğiz bkz. "Halkımızın Millî-Demokratik Mücadelesi Bugünkü Durumu Düşmanları ve Meseleleri", *Aydınlık: Sosyalist Dergi*, 6 (Nisan 1969), s.419.

78 Örneğin bkz. " 'Devrimciler El Ele Millî Cephede", *Aydınlık: Sosyalist Dergi*, 8 (Haziran 1969), s.81-82.

79 "İslâm Devleti Anayasası", *Yön*, 211 (14 Nisan 1967), s.2.

80 "İslâm Anayasası İsteyen Hilâfetçi Komünistler", *Yön*, 218 (2 Haziran 1967), s. 2.

81 "Hilâfet İstiyorlar", *Ant*, 31 (1 Ağustos 1967), s.2.

82 "Hilafetçiler", *Ant*, 35 (29 Ağustos 1967), s.2.

83 Mehmed Kemal, "Nurcular ve 'Korusuncular'", *Yön*, 167 (10 Haziran 1966), s. 6. Hasan Kaya Cemal, Said Nursi'nin düzen değişikliğine yönelik adımların dine aykırı olduğunu belirterek bu adımlara karşı DP'nin yanında olunmasını telkin ettiğini aktarmaktaydı. Nurcuların yayın organlarında şimdi de AP'nin DP'nin devamı olarak gösterilip desteklendiğini belirtiyordu. Bkz. Hasan Kaya Cemal, "'Bediüzzaman' Said-i Nursî ve DP-AP", *Devrim*, 13 (13 Ocak 1970), s.2.

84 "C.H.P. Milletvekili Fahri Giritlioğlu'nun İfşaatı", *Yön*, 85 (13 Kasım 1964), s.4.

85 "Tehlike Çanlarını Çalıyoruz: Müslüman Kardeşler Örgütü", *Yön*, 180 (9 Eylül 1966), s.8.

86 İlhan Selçuk, "Nurculuğu Besliyenler", *Yön*, 148 (28 Ocak 1966), s.5.

87 "Almanya'da Nurcular", *Ant*, 105 (31 Aralık 1968), s.2.

88 "Diyanet İşleri Başkanı", *Yön*, 182 (23 Eylül 1966), s.6; "Boru Hattı Grevi ve Demirel [Diyanet İşleri Başkanlığı]", *Yön*, 184 (7 Ekim 1966), s.5.

89 "MP'nin Ağır Topu", *Ant*, 68 (16 Nisan 1968), s.2.

90 "Bekleyen Kararnameler", *Yürüyüş*, 51 (30 Mart 1976), s.5; " 'Nur' Oyları", *Yürüyüş*, 51 (30 Mart 1976), s.5.

91 "İlim Yayma Cemiyeti", *Yön*, 161 (29 Nisan 1966), s.6.

92 "Dinsel İrtica'ın Genel Karargâhı 'İlim Yayma Cemiyeti'dir", *Devrim*, 1 (21 Ekim 1969), s.1, 3.

93 "Türkiye'de İslam Devleti Hazırlığı", *Ant*, 123 (6 Mayıs 1969), s.6.

94 Hasan Kaya Cemal, "Mehmet Şevket Eygi Kimdir?", *Devrim*, 7 (2 Aralık 1969), s.2.

95 "Kapitalistler Bu Cihada Ne Buyuracak", *Ant*, 133 (10 Temmuz 1969), s.16.

96 "Ant'a Sabotaj", *Ant*, 42 (17 Ekim 1967), s.2-3.

97 "Ant'ı Sabote Ettirenlerin Gazetesini Tanıyınız", *Ant*, 42 (17 Ekim 1967), s.8.

98 "'İslâm' Konferansı", *Türk Solu*, 97 (23 Eylül 1969), s.16.

99 Mehmet Emin Bozarslan, Hilafet ve Ümmetçilik Sorunu (İstanbul: Ant Yayınları, 1969), s.384.

100 "İslam Zirvesi", *Ant*, 144 (30 Eylül 1969), s.3.

101 Mehmet Güven, "İslâm Zirve Konferansı'nın Düşündürdükleri", *İlke*, 4 (Nisan 1974), s.3-6.

102 "İslâm Konferansı ve Türkiye", *Öncü*, 8 (25 Mayıs 1976), s.7-8.

103 "İslâm Kalkınma Bankası Kurulurken", *İlke*, 9 (Eylül 1974), s.38-39.

104 "Dinler Değil Sınıflar Çarpışıyor", *Yürüyüş*, 25 (30 Eylül 1975), s.14.

105 "Emperyalizmin Orta Doğu'da Yeni Silahı: 'Savaşı İslamlaştırmak'", *Savaş Yolu*, 18 (14 Temmuz 1979), s.11.

106 "'Afgan Direniş Kuvvetleri': 'İngiliz Müslümanlar'", *Yürüyüş*, 259 (25 Mart 1980), s.8.

107 "Pakistan Gericiliği ve Orta Çağ Barbarlığı", *Gerçek*, 91 (14 Mayıs 1979), s.2.

108 Mümtaz Soysal, "Dinde Sola Açılış", *Yön*, 45 (24 Ekim 1962), s.17.

109 Doğan Avcıoğlu, "Amerikancı Milliyetçilik ve Mukadesatçılık", *Yön*, 162 (6 Mayıs 1966), s.3.

110 "Papa Ortanın Solunda!", *Yön*, 210 (7 Nisan 1967), s. 16.

111 "Mc Carthy'cilik ve Ayasofya Skandalı", *Ant*, 31 (1 Ağustos 1967), s.4.

112 Haluk Tansuğ, "Papa Paul Türkiye'ye Niçin Geldi", *Ant*, 31 (1 Ağustos 1967), s.12.

113 Mekin Gönenç, "Dünyanın En Büyük Ticari Şirketi: Katolik Kilisesi", *Ant*, 132 (3 Temmuz 1969), s.12-13.

114 "Kilise Sol'a Kayıyor", *Ant*, 168 (17 Mart 1970), s.2.

115 "Sosyalist Ülkeden Bir Papaz Papa Seçildi", *Gerçek*, 62 (23 Ekim 1978), s.1.

116 F. Gün, "Kilise-Süleymancılık İşbirliği", *Yürüyüş*, 245 (18 Aralık 1979), s.2.

117 F. Gün, "Kilise-Süleymancılık İşbirliği", s.2.

118 Taner Timur, "Dinci İdeolojinin Gelişme Çizgisi ve Sınıfsal Anlamı", s.3-5.

119 "İstanbul Kapitalist İşgali Altında", *Ant*, 127 (3 Haziran 1969), s.4-5.

120 Bu yaklaşımın önce Niyazi Berkes'in Tanzimat'a ilişkin bir değerlendirmesinde görünür olduğu söylenebilir. Berkes, Tanzimat döneminde toplumcu görüşü benimseyenlerin Batılılaşmayı istemediklerinden gerici safta konumlanmış olduklarını; Tanzimatçıların ise ilerlemeyi istediklerinden bireyci konumda kaldıklarını belirtmiştir. Bkz. Niyazi Berkes, "Batıcılık, Ulusçuluk ve Toplumsal Devrimler III: Batı Uygarlığı ve Tanzimat", *Yön*, 100 (26 Şubat 1965), s.10-11. Sonrasında İdris Küçükömer bu yaklaşımı yukarıda sözü edilen biçimiyle ortaya koymuş, yıllardır lehte ve aleyhte birçok atfın sahibi olmuştur. İlgili çalışma için bkz. İdris Küçükömer, *Düzenin Yabancılaşması: Batılaşma* (İstanbul: Ant Yayınları, 1969).

121 Doğan Avcıoğlu, "Erbakan Olayı", *Devrim*, 7 (2 Aralık 1969), s.1, 7.

122 Feroz Ahmad, *Modern Türkiye'nin Oluşumu*, çeviren. Yavuz Alagon, 11. bs. (İstanbul: Kaynak Yayınları, 2012), s.188

123 Ömer Burçak, "MSP Olayı ve Bazı Yanılgılar", İlke, 2 (Şubat 1974), s. 63-69. Hatırlatmak gerekirse, *Bugün* gazetesi Başyazarı Mehmet Şevket Eygi'nin ve Nurcu İttihat dergisinin yayınlarından hareketle, 1969 genel seçimlerinde şeriatçıların kimi masonların varlığına rağmen Adalet Partisi'ne oy verdiği iddia edilmekteydi. Bkz. Hasan Kaya Cemal, "Şeriatçılar, Son Seçimlerde Genellikle AP'yi Destekledi", *Devrim*, 2 (28 Ekim 1969), s.2.

124 Metin Çulhaoğlu, "Sermayenin MSP Hurcu", *Yürüyüş*, 11 (21 Haziran 1975), s.11.

125 Artun Ünsal, "MSP, Din ve Azgelişmişlik", *Yürüyüş*, 29 (28 Ekim 1975), s.10-11.

126 "MSP", *Birikim*, 46/47 (Aralık 1978/Ocak 1979), s.60-63.

127 "Aydın Din Adamları", *Yön*, 36 (22 Ağustos 1962), s.4.

128 Mümtaz Soysal, "Köyde Sosyalizm", *Yön*, 38 (5 Eylül 1962), s.16.

129 Hafız İbrahim Mersin, "Hafız İbrahim ve Sosyalizm", *Yön*, 58 (23 Ocak 1963), s.2.

130 Hafız İbrahim Mersin, "Cumhurbaşkanı Gürsel'e Yalvarı", *Yön*, 65 (3 Mart 1963), s.2. En azından 1960'ların sonuna kadar Türkiye'deki geniş sol çevre içerisinde, çoğunlukla gerçekten böyle düşünüldüğünden kimileri içinse belki yasal çekincelerden dolayı, sosyalizm ve komünizm arasında açık bir ayrım yapılmıştır. Komünizm yıkıcı bir ideoloji olarak görülürken sosyalizm daha insancıl olarak nitelendirilmiştir. Sosyalizmin komünizmin panzehiri olduğu dahi öne sürülmüştür. Dönemin ruhunu yansıtan bir yazı bkz. Abdi İpekçi, "Sosyalizm, Komünizmin Zehiri mi, Panzehiri mi?", *Yön*, 5 (17 Ocak 1962), s.7.

131 Hafız İbrahim Mersin, "Sosyalist Bir Din Adamı", *Yön*, 63 (2 Şubat 1963), s.6-7. Mersin, 1965'te TİP'e üye olmuş, bu üyeliğini 1975'te ikinci kez kurulan TİP'te de sürdürmüştür. 1979'da TİP Muğla İl Başkanı olmuştur. Bkz. Ersin Tosun (haz.), *Gökova'da Bir Sosyalist: Hafız İbrahim Mersin* (İstanbul: Tüstav, 2009), s.9.

132 Müftü Osman Gök, "Bir Sürgün Hikâyesi", *Yön*, 172 (15 Temmuz 1966), s.2.

133 "Camilo: İhtilalci Bir Din Adamı", *Yön*, 162 (6 Mayıs 1966), s.8.

134 "TİP'in Radyo Konuşmaları", *TİP Haberleri*, 15 (2 Haziran 1968), s.15.

135 TİP Bilim ve Araştırma Kurulu, *TİP.li'nin El Kitabı*, s.50.

136 Yıldırım Dağyeli, "Müslüman Din Adamlarına Çağrı", *Ant*, 122 (29 Nisan 1969), s.12.

137 Ahmet Köklügiller, "Sömürücüye Karşı Çıkan Devrimci Bir Din Adamı Daha", *Ant*, 147 (21 Ekim 1969), s.11.

138 "Devrimci İmama Baskı", *Ant*, 148 (28 Ekim 1969), s.2.

139 "Sunay, A.P.'nin Bir Oyununu Bozdu", *Sömürücülüğe Karşı Savaş*, 26 (27 Nisan 1966), s.1.

140 Doğan Avcıoğlu, "Gericilik-İlericilik", *Yön*, 175 (5 Ağustos 1966), s.3.

141 "Serdengeçti Meselesi", *Yön*, 163 (13 Mayıs 1966), s. 7.

142 Bkz. "Basından [Osman Serdengeçti, 'Toprak, Vatandır']", *Yön*, 175 (5 Ağustos 1966), s.2.

143 Bkz. "Basından [Osman Serdengeçti, 'Büyük Kongreye Doğru']", *Yön*, 192 (2 Aralık 1966), s.2.

144 Bkz. Cevdet Kudret, "Emperyalizm Karşısında Mehmet Akif", *Yön*, 196 (30 Aralık 1966), s.8-10; Ömer Faruk Toprak, "Mehmet Akif'e Bakmak", *Yön*, 196 (30 Aralık 1966), s.14.

145 Doğan Avcıoğlu, "Gericilik-İlericilik", s.3.

146 "Türkiyede Sosyalist Konferansı İçin Çağırı: Bütün Türkiyenin Gerçek Halkçıları Birleşiniz!", *Sosyalist*, s.1 (20 Ocak 1967), s.1, 6.

147 "Gerçek Mukaddesatçılar Emperyalizme Karşı: Nurettin Topçu Diyor ki", *Sosyalist*, 4 (12 Nisan 1967), s.4.

148 Aydınoğlu, *Türkiye Solu (1960-1980)*, s.80-82.

149 Neşe Deriş, "İsa Sosyalist mi?", *Yön*, 35 (15 Ağustos 1962), s.9.

150 Hilmi Özgen, "İslamda Halk Hareketleri", *Yön*, 37 (29 Ağustos 1962), s.9.

151 Erdoğan Alkan, "Dinler ve Sosyalizm", *Yön,* 40 (19 Eylül 1962), s. 18.

152 *Yön* ile ilgili genel bilgiler için bkz. Atılgan, *Yön-Devrim Hareketi*, s.240-245.

153 Halim Köylü, "Sosyalizmin Beş Şartı", *Yön*, 22 (14 Mayıs 1962), s.14. Köylü; sosyalizmin şartları olarak toprak reformu, dış ticaretin millîleştirilmesi, kredi sanayinin millîleştirilmesi, sigorta sanayinin millîleştirilmesi ve büyük sanayi ile madenlerin millîleştirilmesini saymaktadır. Ayrıca, o günün dünyasında hac dışında İslam'ın diğer şartlarına inandığını da eklemiştir.

154 "Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı Sadettin Evren'in Radyo Konuşması: Diyanet İşleri ve Sosyal Adalet", *Yön*, 68 (3 Nisan 1963), s.10.

155 Muhammed Uda, "Müslümanlık ve Sosyalizm", *Yön*, 82 (23 Ekim 1964), s.12. *Yurdun Sesi*, bundan bir süre sonra Kahire'deki El-Azhar Medresesi müderrisler heyetinin dahi İslamiyet'in ile sosyalizmin yakınlığı, emperyalizmin karşısında oluşu konusunda fetva verdiğini ifade edecektir. Bkz. "Din Sömürücülüğü", *Yurdun Sesi*, 37-38 (Temmuz-Ağustos 1966), s.4-7.

156 Ömer Uzegan, "İmam Ali: İnsan Haklarının Babası", *Yön*, 111 (14 Mayıs 1965), s.12.

157 Beşir Hacı Ali, "Sosyalizm ve Din", *Yön*, 81 (16 Ekim 1964), s.12.

158 İlk olarak, sosyalist ve Müslüman oldukları iddiasında bulunan Cezayir ve Mısır gibi ülkelerin sosyalizm ve İslamiyet üzerine eğilen çalışmaları beraberinde getirdiği belirtilerek bu konuda *Le Monde*'da çıkmış bir yazı derginin orta sayfasında yayınlanmıştır. Bkz. Jean François Kahn, "Sosyalizm ve İslamlık", *Yön*, 97 (5 Şubat 1965), s.8.

159 R[oger] Garaudy, "İslam Sosyalizmi ve Marksizm", *Yön*, 117 (25 Haziran 1965), s.8.

160 *Yön*, antikomünist propagandanın ABD tarafından desteklendiğini ilan etmiş, millî kültür vurgulu yazılarla kendisinin yerliliğini ortaya koymaya çalışmıştır. Örneğin bkz. "Sevsinler Komünizmle Mücadeleyi!", *Yön*, 91 (25 Aralık 1964), s. 5; İlhan Selçuk, "Halk Partisinin Sorumu...", *Yön*, 117 (25 Haziran 1965), s.3; Fethi Naci, "Kökü Dışarıda Bir Akım: Anti-Komünizm", *Yön*, 118 (2 Temmuz 1965), s.6.

161 Bkz. Atılgan, *Yön-Devrim Hareketi*, s.140.

162 Cahit Tanyol, "Tehlike Çanı: V, 'İslamın Cenneti Sosyalizmdir'", *Yön*, 130 (24 Eylül 1965), s.16.

163 Mihri Belli [E. Tüfekçi], "'Batı' Nedir Artık Bilmeliyiz", *Yön*, 126 (27 Ağustos 1965), s.8-9.

164 Roger Garaudy, *Sosyalizm ve İslamiyet*, çeviren. Doğan Avcıoğlu, E. Tüfekçi (İstanbul: Yön Yayınları, 1965).

165 Niyazi Berkes, "'Sosyalizm ve İslamiyet' Üzerine...", *Yön*, 140 (3 Aralık 1965), s.16.

166 Berkes'in düşünceleri şu ifadeleri ile özetlenebilir: "Milliyetçilikten yoksunlaştırılmış batıcılık, millî ihanet şeklini, Batılılaşmaktan yoksunlaştırılmış bir milliyetçilik yobazlık şeklini, toplumcu görüşten yoksun milliyetçilik ve batıcılık da katmerli bir ihanet ve memleket satıcılığı şeklini alır. Çıkar yol, batıcılığı Batı'dan bağımsızlık şekline, milliyetçiliği devrimcilik yoluna çevirmededir". Bkz. Niyazi Berkes, "Batıcılık, Ulusçuluk ve Toplumsal Devrimler: XI, Batıcılık, Gericiliktir", *Yön*, 108 (23 Nisan 1965), s.8.

167 Bu yazılar için bkz. Bkz. Melih Cevdet Anday, "Değişik Üzüntüler: Sosyalizm ve İslamiyet'in Düşündürdükleri", *Yön*, 142 (17 Aralık

1965), s. 14; Mihri Belli [E. Tüfekçi], "Açık ve Sağlam Bir Tutum", *Yön*, 143 (24 Aralık 1965), s. 16; Melih Cevdet Anday, "Gelelim Emperyalist Kültüre", *Yön*, 145 (2 Ocak 1966), s.14; Mihri Belli [E. Tüfekçi], "Gene 'Sosyalizm ve İslamiyet' Üzerine", *Yön*, 146 (14 Ocak 1966), s.15; Niyazi Berkes, "Doğu ve Doğuculuk Modası", *Yön*, 147 (21 Ocak 1966), s.8, 10; Niyazi Berkes, "'Sosyalizm ve İslamiyet' Tartışmaları", *Yön*, 151 (18 Şubat 1966), s.12; Mihri Belli [E. Tüfekçi], "Sosyalizmde Metod Meselesi", *Yön*, 152 (25 Şubat 1966), s.12.

168 Hatemi'nin bu konudaki ilk yazısı için bkz. Hüseyin Perviz Hatemi, "'Sosyalizm ve İslamiyet' Tartışmaları", *Hareket*, 5 (Mayıs 1966), s.12-13. Hatemi'nin yazıları sonradan kitaplaştırılmıştır. Bkz. Hüseyin Perviz Hatemi, İslam Açısından Sosyalizm (İstanbul: Hareket Yayınları, 1967).

169 Doğan Avcıoğlu'nun bir yazısına yönelik eleştiri üzerine *Yön*, İslam sosyalizmi gibi bir düşünceye sahip olmadıklarını, laikliği sonuna kadar sahiplendiklerini ama halkın inançlarına saygı göstermede hassas davrandıklarını belirtmiştir. Bkz. "Hangisi Gerici", *Yön*, 177 (19 Ağustos 1966), s.2.

170 Aziz Nesin, "Mısır Daha Sola Gidebilir mi?", *Ant*, 5 (31 Ocak 1967), s.10.

171 Faruk Pekin, "Ortadoğu Halkları Yenecektir", *Ant*, 11 (Mart 1971), s.64-65. Pekin, sosyalizm ile İslamiyet arasındaki ilişkinin proleter enternasyonalizmi ile İslamiyet'in evrenselliği, sosyalizmin eşitlik ilkeleri ile İslam'ın adalet söylemi aynı doğrultuda değerlendirilerek kurulduğunu ifade etmektedir. Bununla birlikte kurulan ilişkinin komünizmi kapitalizmin antitezi olarak görüp sentez olarak İslam sosyalizmine işaret edenlerden bir elde Kur'an-ı Kerim diğer elde Kapital şiarıyla hareket edenlere dek çeşitli yansımalarının olduğunu vurgulamaktadır.

172 Turan Dursun, "İslam ve Çağdaş Kılıklı Aydınlarımız", *Yeni Ülke*, 9 (Ekim-Kasım-Aralık 1979), s.249-255. Dursun, aynı derginin bir sonraki sayısında, Türkiye'de mevcut durumda yaşanan huzursuzlukların dinî duyguların zayıflamış olduğu, bu nedenle İslam doğru bir şekilde yaşanırsa sorunların ortadan kalkacağı tezlerine karşı bir yazı yayınlamıştır. Bkz. Turan Dursun, "'Kurtuluş İslamda' mı?", *Yeni Ülke*, 10 (Ocak-Şubat-Mart 1980), s.248-255.

6. BÖLÜM ASKERİ DARBELERDE DİN FAKTÖRÜ

Cengiz SUNAY*

Giriş

Türk siyasal hayatının cumhuriyet dönemine ilişkin boyutunda, askeri darbeler gözden ırak tutulamayacak kadar büyük bir önem arz etmektedir. Meydana gelen ilk askeri darbenin 27 Mayıs 1960 tarihli olmasına rağmen; Osmanlı-Türk modernleşme tarihinin başat kurumu olarak temayüz eden ordunun, 1826 tarihli bir büyük tasfiyeye konu olmasının ötesinde, memleketin aydın-entelektüel kaynağının da membaı durumunda olması, zaten meselenin sathı hakkında da fikir vermektedir.[1] Büyük devletlerarasındaki pay anlaşmazlığının, neredeyse bir asırlık ilave bir ömür biçtiği imparatorluğun, tasfiyesi ertesinde, yönetici elitin dominant kadroları, yine ordu mensuplarıydı.[2] Toplumsal hayatın kendiliğinden gelişime terk edilmesi halinde, yok oluşun mukadder oluşu karşısında tedirgin olan kadroların ontolojik özelliği veriliyken, Türk aydın sınıfının öncü kaynağı konumundaki ordunun tepeden inmeciliğine şaşırmanın yersizliği de ortadaymış gibi görünüyor.[3] Bu çerçevede Türk tipi jakobenizme karşı takınılan eleştirel tutumun bilimsel olmaktan ziyade siyasal, felsefi bir münakaşadan öte anlam taşımadığı da söylenebilir. Normatif düzlemdeki her bir düzenlemenin, realiteyle olan imtihanının bir sonucu olarak somutun temayüzü; modernleşirken, toplumun taleplerini dikkate almak ile almamak arasındaki çizgiyi belirleyen, işte bu istikametteki duyarlılığın ana hedefle ne denli örtüştüğüyle birlikte ortaya çıkıyor. Türkiye toplumunda; zihniyet değişiminin[4] hedeflendiği modernleşme sürecinde, dine biçilecek yeni işlevin ne olacağı doğrultusundaki politikayı kimin belirlediği tabii ki önemlidir, ancak direncin siyasal psikolojisi ve ekonomi politiği doğru analiz edilmelidir.

* Doç. Dr. Kocaeli Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü.

SONNOT

1 Mevlüt Bozdemir, *Türk Ordusunun Tarihsel Kaynakları* (Ankara: AÜSBF Yayınları, No: 489; 1982).

2 Hüseyin Kazım Kadri, *Balkanlardan Hicaz'a İmparatorluğun Tasfiyesi* [10 Temmuz İnkılâbı ve Netayici], Sadeleştiren: Kudret Büyükcoşkun, (İstanbul: Pınar Yayınları, 1992). İlber Ortaylı, *İmparatorluğun En Uzun Yüzyılı* (İstanbul: Hil Yayın, 1983).

3 Şerif Mardin, *Yeni Osmanlı Düşüncesinin Doğuşu,* çeviren. Mümtaz'er Türköne; Fahri Unan ve İrfan Erdoğan, Redaksiyon ve Yayına Hazırlayan: Ömer Laçiner (İstanbul: İletişim Yayınları, 1992).

4 Sabri F. Ülgener, *İktisadi Çözülmenin Ahlak ve Zihniyet Dünyası* [Fikir ve Sanat Tarihi Boyu Akisleri ile Bir Portre Denemesi] (İstanbul: DER Yayınları, 1981), Sabri F. Ülgener, *İslâm, Tasavvuf ve Çözülme Devri İktisat Ahlâkı* [Zihniyet ve Din] (İstanbul: DER Yayınları, 1981). Sabri F. Ülgener, *Zihniyet, Aydınlar ve İzm'ler* [Denemeler ve Araştırmalar] (Ankara: MAYAŞ Yayınları, 1983).

5 D. Mehmet Doğan, *Kemalizm* [Bir Savaş Sonrası İdeolojisi] (Konya: Esra Yayınları, 1994).

6 David Fromkin, *Barışa Son Veren Barış* [Modern Ortadoğu Nasıl Yaratıldı? 1914–1922], çeviren. Mehmet Harmancı (İstanbul: Sabah Kitapları, 1989).

7 Eli kalem tutan askerlerin başında gelen Karabekir'in, konu hakkındaki anlatımları için bkz. Kazım Karabekir, *Paşaların Kavgası* [İnkılâp Hareketlerimiz], haz. Prof. Faruk Özerengin (İstanbul: Emre Yayınları, tarihsiz), 310 vd.. Kâzım Karabekir, *Ankara'da Savaş Rüzgârları* (II: Dünya Savaşı) [CHP Grup Tartışmaları] (İstanbul: Emre Yayınları, 1995). Kâzım Karabekir, *Bir Düello ve Bir Suikast,* Yayına. Hazırlayan: Prof. Dr. Faruk Özerengin, (İstanbul: Emre Yayınları, 1995). Kâzım Karabekir, *Birinci Cihan Harbine Neden Girdik?* C–1 (İstanbul: Emre Yayınları, 1994). Kâzım Karabekir, *Birinci Cihan Harbine Nasıl Girdik?* C–2 (İstanbul: Emre Yayınları, 1994). Kâzım Karabekir, *Birinci Cihan Harbini Nasıl İdare Ettik?* [Erzincan ve Erzurum'un Kurtuluşu] C–3 (İstanbul: Emre Yayınları, 1994). Kâzım Karabekir, *Birinci Cihan Harbini Nasıl İdare Ettik?* [Sarıkamış, Kars ve Ötesi] C–4 (İstanbul: Emre Yayınları, 1994). Kâzım Karabekir, *Hayatım,* haz. Prof. Dr. Faruk Özerengin (İstanbul: Emre Ya-

yınları, 1995). Kâzım Karabekir, *İngiltere, İtalya ve Habeş Harbi* [Uluslar Birbirini Sevmezler, Çıkarları Derecesinde Sever Görünürler] (İstanbul: Emre Yayınları, 1995). Kâzım Karabekir, *İstiklâl Harbimiz,* haz. Prof. Dr. Faruk Özerengin, C–1 (İstanbul: Emre Yayınları, 1995). Kâzım Karabekir, *İstiklâl Harbimiz,* haz. Prof. Dr. Faruk Özerengin, C–2 (İstanbul: Emre Yayınları, 1995). Kâzım Karabekir, *İstiklâl Harbimiz,* haz. Prof. Dr. Faruk Özerengin, C–3 (İstanbul: Emre Yayınları, 1995). Kâzım Karabekir, *İstiklâl Harbimiz*, haz. Faruk Özerengin, C–4 (İstanbul: Emre Yayınları, 1995). Kâzım Karabekir, *İstiklâl Harbimiz,* Yayına. Hazırlayan: Prof. Dr. Faruk Özerengin, C–5, (İstanbul: Emre Yayınları, 1995). Kâzım Karabekir, *İstiklâl Harbimizin Esasları,* [Yakın Tarihimizin Anlatılamayan Hikâyesi–4], Sadeleştiren. Prof. Dr. Faruk Özerengin (İstanbul: Emre Yayınları, 1992). Kâzım Karabekir, *İstiklal Harbimizde Enver Paşa ve İttihat Terakki Erkânı* (İstanbul: Menteş Kitabevi, 1967). Kâzım Karabekir, *İttihat ve Terakki Cemiyeti* [1896–1909] (İstanbul: Emre Yayınları, 1993). Kâzım Karabekir, *Kürt Meselesi*, haz. Prof. Dr. Faruk Özerengin (İstanbul: Emre Yayınları, 1995). Kâzım Karabekir, *Paşaların Hesaplaşması* [İstiklal Harbine Neden Girdik, Nasıl Girdik, Nasıl İdare Ettik?], haz. İsmet Bozdağ (İstanbul: Emre Yayınları, 1992). Kazım Karabekir, *Paşaların Kavgası* [İnkılâp Hareketlerimiz], haz. Prof. Faruk Özerengin (İstanbul: Emre Yayınları, tarihsiz). Kâzım Karabekir, *Günlükler* (1906-1948), 2 Cilt, haz. Yücel Demirel (İstanbul: YKY, 2009).

8 Cebesoy hakkında bkz. Ali Fuat Cebesoy, *Sınıf Arkadaşım Atatürk* [Okul ve Genç Subaylık Anıları] (İstanbul: İnkılâp Kitabevi, tarihsiz). Ali Fuat Cebesoy, *Bilinmeyen Hatıralar* [Kuva-yı Milliye ve Cumhuriyet Devrimleri], haz. Osman Selim Kocahanoğlu (İstanbul: Temel Yayınları, 2001). Ali Fuat Cebesoy, *1907'de Misak-ı Milli,* haz. Faruk Sükan ve Cemal Kutay (İstanbul: Faruk Sükan Yayını, 1989). Ali Fuat Cebesoy, *Moskova Hatıraları* [21.11.1920-2.6.1922], haz. Osman Selim Kocahanoğlu (İstanbul: Temel Yayınları, 2002). Ali Fuat Cebesoy, *Siyasi Hatıralar* [Büyük Zaferden Lozan'a], C–1, haz. Osman Selim Kocahanoğlu (İstanbul: Temel Yayınları, 2002). Ali Fuat Cebesoy, *Siyasi Hatıralar* [Lozan'dan Cumhuriyete], C–2, haz. Osman Selim Kocahanoğlu (İstanbul: Temel Yayınları, 2002). Ayrıca bkz. Ayfer Özçelik, *Ali Fuad Cebesoy* (Ankara: Akçağ Yayınları, 1993). Osman Selim Kocahanoğlu (haz.), *Ali Fuat Cebesoy'un Arşivinden Askeri ve Siyasi Belgeler* (İstanbul: Temel Yayınları, 2005).

9 Farklı baskıları bulunan Nutuk için bkz. Atatürk, Kemal, *Nutuk [*1919–1920], C–1 (İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1967). Atatürk, Kemal, *Nutuk* [1920–1927], C–2 (İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1968). Atatürk, Kemal, *Nutuk* [Vesikalar], C–3 (İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1968). Atatürk, M. Kemal, *Söylev–I* [Nutuk] (Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 1978). Atatürk, M. Kemal, *Söylev–II* [Nutuk] (Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 1978). Atatürk, Gazi M. Kemal, *Söylev I–II* [Nutuk] (Belgeler), haz. Hıfzı Veldet Velidedeoğlu (İstanbul: Çağdeş Yayınları, 1996). Atatürk, Gazi M. Kemal, *Söylev III* [Nutuk], haz. Hıfzı Veldet Velidedeoğlu (İstanbul: Çağdeş Yayınları, 1995). Atatürk, Gazi M. Kemal, *Söylev,* haz. Hıfzı Veldet Velidedeoğlu (İstanbul: Çağdeş Yayınları, 1978).

10 İttihatçılık için bkz. Kazım Nami Duru, *"İttihat ve Terakki" Hatıralarım* (İstanbul: Sucuoğlu Matbaası, 1957). Mustafa Ragıp Esatlı, *İttihat ve Terakki'nin Son Günleri* [Suikastlar ve Entrikalar], haz. İsmail Dervişoğlu (İstanbul: Bengi Yayınları, 2007). Orhan Koloğlu, *İttihatçılar ve Masonlar* (İstanbul: Gür Yayınları, 1991). Feroz Ahmad, *İttihat ve Terakki 1908-1914,* çeviren. Nuran Yavuz (İstanbul: Kaynak Yayınları, 1995). Feroz Ahmad, *İttihatçılıktan Kemalizm'e,* çeviren. Fatmagül Berktay (Baltalı) (İstanbul: Kaynak Yayınları, 1999). Şükrü Hanioğlu, *Bir Siyasal Örgüt Olarak Osmanlı İttihad ve Terakki Cemiyeti ve Jön Türklük (1889–1902)* (İstanbul: İletişim Yayınları, 1985). İbrahim Temo, *İbrahim Temo'nun İttihad ve Terakki Anıları* (İstanbul: ARBA Yayınları, 2000). Leskovikli Mehmet Rauf, *İttihat ve Terakki Ne İdi?,* haz. Bülent Demirbaş (İstanbul: ARBA Yayınları, 1991). Mehmed Selahaddin Bey, *İttihad ve Terakki'nin Kuruluşu ve Osmanlı Devleti'nin Yıkılışı Hakkında Bildiklerim,* Sadeleştiren. Ahmed Varol (İstanbul: İnkılâb Yayınları, 1989). Mehmetefendioğlu, Ahmet, *İttihat ve Terakki'nin Kurucu Üyelerinden Dr. Reşid Bey'in Hatıraları* [Sürgünden İntihara] (İstanbul: ARBA Yayınları, 1993). Ernest Edmondson Ramsour, *Genç Türkler ve İttihat Terakki,* çeviren. Hacasan Yüncü, [1908 İhtilalinin Hazırlık Dönemi] (İstanbul: Kayıhan Yayınları, 2001). Enver Behnan Şapolyo, *Ziya Gökalp, İttihadı Terakki ve Meşrutiyet Tarihi* (İstanbul: İnkılâp ve Aka Kitabevleri, 1974). Zafer Toprak*, İttihad-Terakki ve Cihan Harbi: Savaş Ekonomisi ve Türkiye'de Devletçilik, 1914–1918* (İstanbul: Homer Yayınları, 2003). Zafer Toprak, *Milli İktisat-Milli Burjuvazi* [Türkiye'de Ekonomi ve Toplum 1908–1950]

(İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 1995). Tarık Zafer Tunaya, *Türkiye'de Siyasal Partiler* [İttihat ve Terakki: Bir Çağın, Bir Kuşağın, Bir Partinin Tarihi] C–3 (İstanbul: Hürriyet Vakfı Yayınları, 1988). Tarık Zafer Tunaya, *Hürriyetin İlânı* (İstanbul: Arba Yayınları, 1996). Tarık Zafer Tunaya, *Türkiye'nin Siyasi Hayatında Batılılaşma Hareketleri* (İstanbul: Yedigün Matbaası, 1960). Galip Vardar (Anlatan), *İttihat ve Terakki İçinde Dönenler,* Yazan. Samih Nafiz Tansu, (İstanbul: Yeni Zamanlar Yayınları, 2003). Erik Jan Zürcher, *Milli Mücadelede İttihatçılık,* çeviren. Nüzhet Salihoğlu (İstanbul: Bağlam Yayınları, 1995). İsmail Küçükkılınç, *II. Meşrutiyet'in İlanında Halk Unsuru* (Ankara: Cedit Neşriyat, 2011). İsmail Küçükkılınç, *Jöntürklük ve Kemalizm Kıskacında İttihadcılık* (İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2016).

11 En tepe noktası diyemiyoruz; çünkü dönemin Genelkurmay Başkanı Fevzi Çakmak da bu makama seçilmesi gerektiği yönündeki hissiyata karşı, o kadar da duyarsız değildi. Geniş açıklamalar için bkz. Ümit Özdağ, *Ordu-Siyaset İlişkisi* [Atatürk ve İnönü Dönemleri] (Ankara: Gündoğan Yayınları, 1991). İsmet Bozdağ, (Atatürk-İnönü/İnönü-Bayar) *Bitmeyen Devlet Kavgası* [Siyasal Kıyamet] (İstanbul: Truva Yayınları; 2009). John Grew, *Atatürk ve İnönü* [İlk ABD Büyükelçisinin Türkiye Hatıraları] (İstanbul: Cumhuriyet Gazetesi'nin Okurlarına Armağanı, 2000). Abdi İpekçi, *İnönü Atatürk'ü Anlatıyor* (İstanbul: Dünya Kitapları, 2004). İsmet İnönü, *Hatıralar,* haz. Sabahattin Selek (Ankara: Bilgi Yayınevi, 2009). İsmet İnönü, Defterler [1919-1955], haz. Ahmet Demirel, 1. Cilt (İstanbul: YKY, 2008). Hüseyin Emre Bağce, *İç ve Dış Dinamiklerin Karşılıklı Etkileşimi Bakımından Türkiye'de Tek Parti Döneminin Analizi* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Yrd. Doç Dr. Fatih Doğanoğlu] (Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi SBE, 1997).

12 Cemil Koçak, *Türkiye'de Milli Şef Dönemi* (1938–1945) [Dönemin İç ve Dış Politikası Üzerine Bir Araştırma], C–1 (İstanbul: İletişim Yayınları. 1996). Cemil Koçak, *Türkiye'de Milli Şef Dönemi* **(**1938–1945) [Dönemin İç ve Dış Politikası Üzerine Bir Araştırma], C–2 (İstanbul: İletişim Yayınları. 1996). Osman Akandere, *Milli Şef Dönemi* [Çok-Partili Hayata Geçişte Rol Oynayan İç ve Dış Tesirler 1938–1945] (İstanbul: İz Yayıncılık, 1998).

13 27 Mayıs darbesinde rol almış isimlerin neşrettikleri anılarda bu hususların altı özellikle çizilir; bkz. Dündar Seyhan, *Gölgedeki Adam* (İstanbul: Uycan Matbaası, 1966). Alparslan Türkeş, *1944 Milliyetçilik Olayı* (İstanbul: Kutluğ Yayınları, 1975). Talât Aydemir, *Ve Talat Aydemir Konuşuyor,* (İstanbul: May Yayınları, 1966). Sıtkı Ulay, (General Sıtkı Ulay'ın Hatıraları), *"Harbiye Silâh Başına !",* [27 Mayıs 1960] (İstanbul: AR Matbaası, 1968).

14 Olayın, orduda yapılacak tasfiyeyi meşrulaştırma amacıyla uydurulduğu iddiası hususunda bkz. Metin Toker, *Tek Partiden Çok Partiye 1944–1950* [Demokrasimizin İsmet Paşa'lı Yılları 1944–1973] (Ankara: Bilgi Yayınevi, 1991), s.23.

15 Cemil Koçak, *Geçmişiniz İtinayla Temizlenir* (İstanbul: İletişim Yayınları, 2013), s.109 vd.

16 Terence Ball, Richard Dagger and Daniel O'neill, *Political Ideologies and the Democratic Ideal* (New Jersey: Pearson Inc. 2014), s.34 vd.

17 Ayrıntılar için bkz. Feroz Ahmad, *Demokrasi Sürecinde Türkiye (1945–1980),* çeviren. Ahmet Fethi (İstanbul: Hil Yayını, 1994), s.24 vd. Feroz Ahmad, *The Making of Modern Turkey* (London: Routledge, 2002), ss.72-102.

18 Tarihte bireyin rolüne ilişkin klasikleşen iki farklı görüş için bkz. G. V. Plehanov, *Tarihte Bireyin Rolü,* çeviren. İbrahim Altınsay (İstanbul: Kaynak Yayınları, 1982); Thomas Carlyle, *On Heroes, Hero Worship and the Heroic in History* (London: The Electric Books, 2001).

19 Akademik gazeteciliğin en önemli temsilcilerinden biri olan, yakınlarda yitirdiğimiz Ali Gevgilili'nin eserleri bu konuda çok değerli örneklerdir. Bkz. Ali Gevgilili, *Türkiye'de 1971 Rejimi* [Tarım Toplumundan Sanayi Toplumuna Geçiş Aşaması] (İstanbul: Milliyet Yayınları, 1973). Ali Gevgilili, *Türkiye'de Kapitalizmin Gelişmesi ve Sosyal Sınıflar* (İstanbul: Bağlam Yayınları, 1989). Ali Gevgilili, *Türkiye'de Yenileşme Düşüncesi, Sivil Toplum, Basın ve Atatürk* (İstanbul: Bağlam Yayınları, 1990). Ali Gevgilili, *Yükseliş ve Düşüş* (İstanbul: Altın Kitaplar Yayınları, 1981).

20 Bkz. Edward S. Herman ve Noam Chomsky, *Rızanın İmalatı* [Kitle Medyasının Ekonomi Politiği], çeviren. Ender Abadoğlu (İstanbul: BGST Yayınları, 2012).

21 27 Mayıs darbesi hakkında belli başlı okumalar için bkz. Müşerref Hekimoğlu, *27 Mayıs'ın Romanı* (İstanbul: Çağdaş Yayınları, 1975). Nazlı Ilıcak, *15 Yıl Sonra 27 Mayıs Yargılanıyor–1* (İstanbul: Kervan Yayınları, 1977). Nazlı Ilıcak, *15 Yıl Sonra 27 Mayıs Yargılanıyor–2* (İstanbul: Kervan Yayınları, 1975). Kamil Karavelioğlu, *Bir Devrim İki Darbe* [27 Mayıs, 12 Mart, 12 Eylül] (İstanbul: Gürer Yayınları, 2007). Kurtuluş Kayalı, *Ordu ve Siyaset* [27 Mayıs–12 Mart] (İstanbul: İletişim Yayınları, 1994). Sadi Koçaş, *Atatürk'ten 12 Mart'a,* "Atatürk'ten 27 Mayıs'a", [Anılar 1. Cilt] (İstanbul: Tomurcuk Matbaası, 1977). Sadi Koçaş, *Atatürk'ten 12 Mart'a,* "27 Mayıs", [Anılar 2. Cilt] (İstanbul: Tomurcuk Matbaası, 1977). Sadi Koçaş, *Atatürk'ten 12 Mart'a* "27 Mayıs'tan İkinci Cumhuriyet'e", [Anılar 3. Cilt] (İstanbul: Tomurcuk Matbaası, 1977). Sadi Koçaş, *Atatürk'ten 12 Mart'a* "İkinci Cumhuriyet'ten 12 Mart'a", [Anılar 4. Cilt] (İstanbul: Tomurcuk Matbaası, 1977). Sami Küçük, *Rumeli'den 27 Mayıs'a* [İhtilalin Kaderini Belirleyen Köşk Harekâtı] (İstanbul: Mikado Yayınları, 2008). Nadir Nadi, *27 Mayıs'tan 12 Mart'a* (İstanbul: Sinan Yayınları, 1971). Ümit Özdağ, *27 Mayıs İhtilâli* [Menderes Döneminde Ordu-Siyaset İlişkiler] (İstanbul: Boyut Kitapları, 1997). Şükran Özkaya, *Adım Adım 27 Mayıs* (İstanbul: İleri Yayınları, 2005). Mithat Perin, *Yassıada Faciası* (27 Mayıs Darbesinden İdamlara Kadar İşkence Altında Ezilenlerin Dramı), C–1 (İstanbul: Dem Yayınları, 1990). Cengiz Sunay, *Türk Siyasetinde Sivil-Asker İlişkileri*, [27 Mayıs–12 Mart–12 Eylül ve Sonrası] (Ankara: Orion Kitabevi, 2010). Muammer Taylak, *27 Mayıs ve Türkeş* (İstanbul: Hamle Yayınları, 1994). Haydar Tunçkanat, *27 Mayıs 1960 Devrimi* [Diktadan Demokrasiye] (İstanbul: Çağdaş Yayınları, 1996). Alparslan Türkeş, *27 Mayıs, 13 Kasım, 21 Mayıs ve Gerçekler* (İstanbul: Hamle Basın Yayın, 1996). Kurtul Altuğ, *27 Mayıs'tan 12 Mart'a* (İstanbul: Koza Yayınları, 1976). Şevket Süreyya Aydemir, *İhtilâlin Mantığı ve 27 Mayıs İhtilali* (İstanbul: Remzi Kitabevi, 1976). Ali Fuat Başgil, *27 Mayıs İhtilali ve Sebepleri-Görüp Yaşadıklarım,* çeviren. Cemal Aydın (İstanbul: Yağmur Yayınları, 2006). Celal Bayar (Anlatan), *Bir Darbenin Anatomisi* [27 Mayıs İhtilali], Yazan. İsmet Bozdağ (İstanbul: Emre Yayınları, 1991). Ahmet Er, *Hatıralarım ve Hayatım* [27 Mayıs'tan 12 Eylül'e, Ahmet Yesevi'den Yunus Emre'ye] (İstanbul: Pamuk Yayıncılık, 2007). Numan Esin, *Devrim ve Demokrasi* [Bir 27 Mayısçının Anıları] (İstanbul: Doğan Kitapçılık AŞ, 2005).

22 Ethem Menderes'e hitaben yazılan 3 Mayıs 1960 tarihli mektubun aslında Menderes övgüsü; Bayar yergisi varken, darbe sonrasında, Menderes övgülerinin çıkarıldığı, mektubun muhtevasının yiğitçe bir çıkış havasına büründürüldüğü bilgisi için Türkeş'inin anılarına bkz. Hulusi Turgut, *Türkeş'in Anıları* [Şahinlerin Dansı] (İstanbul: ABC Yayınları, 1995).

23 Mustafa Nihat Özon, *Osmanlıca-Türkçe Sözlük* (İstanbul: İnkılâp Kitabevi, 1955), s.402.

24 Tek partili yıllar boyunca uygulanan din politikasına ilişkin olarak kaleme alınmış en güncel iki eser için bkz. Doğu Perinçek, *Din ve Allah* [Kemalist Devrim–2] (İstanbul: Kaynak Yayınları, 1996). Cemil Koçak, *Tek Parti Döneminde Muhalif Sesler* (İstanbul: İletişim Yayınları, 2011).

25 Bu uygulamaların birçoğunun başlangıç tarihi, Şemsettin Günaltay başkanlığındaki son CHP hükümeti dönemindedir. Sürecin ayrıntıları şu iki eserden takip edilebilir: Şaban Sitembölükbaşı, *Türkiye'de İslam'ın Yeniden İnkişafı (1950–1960)* (Ankara: İSAM Yayınları, 1995). Gotthard Jäschke, *Yeni Türkiye'de İslâmlık,* çeviren. Hayrullah Örs (Ankara: Bilgi Yayınevi, 1972).

26 Ölümüne yaklaşırken, bir tür sağ Kemalist söylemleriyle dikkat çeken; çalışkan ancak özensiz popüler tarihçi Cemal Kutay'ın şu eserine bkz. *Bediüzzaman Said Nursi* [Çağımızda Bir Asr-ı Saadet Müslümanı] (İstanbul: Yeni Asya Yayınları, 1980). Yazıldığı dönemde çok dikkat çeken ve bazı çevrelere göre Yeşil Kuşak Projesinin entelektüel boyutu çerçevesinde Rand Cooperation tarafından yazımı finanse edildiği iddia edilen şu çalışma da çok önemlidir. Şerif Mardin, *Bediüzzaman Said Nursi Olayı* [Modern Türkiye'de Din ve Toplumsal Değişim], çeviren. Metin Çulhaoğlu (İstanbul: İletişim Yayınları, 1992). Adı geçen eserler ya son derece olumsuz yahut adeta Tanrısal kutsiyeti haiz birinin kaleminden dökülenler mertebesinde değerlendirilmektedir. İlk tavra konu eserler azınlıktadır ve bazıları şunlardır: Alpaslan Işıklı, *Said Nursi, Fethullah Gülen ve "Laik" Sempatizanları* (İstanbul: Cumhuriyet Gazetesi'nin Okurlarına Armağanı, 2001). Emrah Cilasun, *Bediüzzaman Efsanesi ve Said Nursi Gerçeği* [Yabancı Arşiv Belgeleriyle] (İstanbul: Patika Kitap, 2015). İkinci tavra örnek eserlerin bazıları şunlardır: Hakan Esen, *Türkler, Kürtler ve Said Nursi* (İstanbul: Bilgeoğuz, 2014).

Mary F. Weld, *Bediüzzaman Said Nursi* [Entelektüel Biyografisi], çeviren. Celil Taşkın (İstanbul: Ekileşim Yayınları, 2006). Mustafa Sungur, (Söz Bediüzzaman Said Nursi'nin) *Anarşi* [sebep ve çareleri] (İstanbul: Yeni Asya Yayınları, 1976). Necmeddin Şahiner, *Bediüzzaman Said Nursi'yi Nasıl Bilirdiniz?* (İstanbul: Basımevi Matbaacılık, 2003). Necmeddin Şahiner, *Belgelerle Bediüzzaman'ın Kabir Olayı* (İstanbul: TİMAŞ, 1998). İhsan Işık, *Bediüzzaman Said Nursi ve Nurculuk* (İstanbul: Ünlem Yayınları, 1990). Thomas Michel, *Bediüzzaman'a Göre Müslümanlık-Hıristiyanlık Münasebetleri*, çeviren. Celil Taşkın (İstanbul: Etkileşim Yayınları, 2006). Fikret Kaplan**,** *Üç Said* [Tarihi Hadiseler Işığında Bediüzzaman'ın Hayatı] (İstanbul: Ufuk Yayınları, 2014). Burhan Bozgeyik, *Kim Cumhuriyetçi, Bediüzzaman mı, M. Kemal mi?* (İstanbul: TİMAŞ, 1994). Şaban Döğen, *Söz Bediüzzaman'ın* (İstanbul: Gençlik Yayınları, 1996).

27 Cüneyt Arcayürek bu gerçeği şu sözlerle ifade ediyordu: *"Dini duyguları sömürerek oy toplamanın geçerli yol olduğunu ilk kez 1950 seçimlerinde görmüştük. DP, Ankara listesine Hacıbayram Camii Vaızı Ömer Bilen'i alırken, CHP -sonradan tutuklanan-, Ticani tarikatı lideri Kemal Pilavoğlu'nu aday göstermişti."* Cüneyt Arcayürek, *Demokrasinin İlk Yılları 1947–1951* [Cüneyt Arcayürek Açıklıyor–1] (Ankara: Bilgi Yayınevi, 1985), ss.215-216.

28 Nazlı Ilıcak, *15 Yıl Sonra 27 Mayıs Yargılanıyor,* C–1 (İstanbul: Kervan Yayınları, 1975), 201 vd.

29 Bu konunun ayrıntıları daha önce tartışılmıştı, bkz. Cengiz Sunay, *"27 Mayıs'tan 13 Kasım'a Milli Birlik Komitesi,"* presented at the Second Mediterranean International Social Sciences Congress (MECAS II, 2017), OHRİD, 2017. (Macedonia)

30 Konu hakkındaki en iyi çalışma olma özelliğini hâlâ koruyan esere ve eserin güncelleştirilmiş baskılarına bkz. İştar Tarhanlı, *Müslüman Toplum, "lâik" Devlet* [Türkiye'de Diyanet İşleri Başkanlığı] (İstanbul: AFA Yayınları, 1993). İştar Gözaydın, *Diyanet* [Türkiye Cumhuriyeti'nde Dinin Tanzimi] (İstanbul: İletişim Yayınları, 2009).

31 Çetin Yetkin, *Karşı Devrim 1945-1950* (Ankara: Kilit Yayınları, 2014), s.436 vd.

32 Savran'ın bu doğrultuda yaptığı yetkin analize bakılmalıdır: Sungur Savran, *"1960, 1971, 1980: Toplumsal Mücadeleler, Askeri Müdahaleler",* 11. Tez**,** no. 6 (1987): ss.132–168.

33 Askeri darbelerdeki görünür sebeplere narkoz operasyonu ismini veren; Türk siyasi hayatına, Madanoğlu Cuntası içindeki MİT ajanı olarak geçen Prof. Mahir Kaynak, analizdeki paradigmayı yıkan görüşleriyle dikkat çekicidir. İç sebepleri, toplumsal rızayı elde etme yönündeki mizansen olarak gören Kaynak'ın analizleri için bkz. Mahir Kaynak, *Darbeli Demokrasi* [Olaylar ve Çözümlemeler], haz. Selman Kayabaşı (İstanbul: TİMAŞ, 2006). Mahir Kaynak ve Ömer Lütfi Mete, *Derin Devlet* [Tanımlanamayan Güç], Konuşan. Cem Küçük (İstanbul: TİMAŞ, 2005). Mahir Kaynak ve Ömer Lütfi Mete, *Derin PKK* [Büyük Oyun'un Gizli Kodları], Konuşan. Selman Kayabaşı (İstanbul: TİMAŞ, 2007). Mahir Kaynak ve Ömer Lütfi Mete, *Erdoğan Operasyonu* [Küresel Sermayenin İktidar Savaşı], Konuşan. Orhan Çelebi ve Emine Dolmacı (İstanbul: TİMAŞ, 2008). Mahir Kaynak, *Komplo Yok* (İstanbul: TİMAŞ, 2004). Mahir Kaynak ve Emin Gürses, *Yeni Ortadoğu Haritası* ["Ortadoğu'da Haritalar Değişiyor... Türkiye Kendisine Yer Arıyor"] (İstanbul: Profil Yayıncılık, 2007). Mahir Kaynak, *Büyük Ortadoğu Projesi ve Türkiye Üzerine Stratejik Analizler* (İstanbul: Truva Yayınları, 2005). Mahir Kaynak, *Başımıza Çuval Geçirenler* (İstanbul: Truva Yayınları, 2006). Mahir Kaynak, *İstihbarat ve Terör Oyunları* (İstanbul: Selis Kitaplar, 2006). Mahir Kaynak, *Örtülü Operasyonlar* [İstihbaratta Yeni Stratejiler] (İstanbul: Truva Yayınları, 2009). Mahir Kaynak, *Yel Üfürdü Su Götürdü* [Ailem, Çocukluğum, Gençliğim, Mesleğim, Yaşadıklarım ve Gördüklerim...] (İstanbul: Babıâli Kültür Yayıncılığı, 2003). Mahir Kaynak, *Yeni Dünya Düzeni,* Söyleşiyi Yapan. Faruk Bilgin (İstanbul: Profil Yayıncılık, 2006). Mahir Kaynak, *Bugünü Dünden Okumak* [Beklenen Neydi, Ne Oldu?] (İstanbul: Profil Yayıncılık, 2008). Mahir Kaynak, *Nokta Atışları* [İsimsiz Savaş Devam Ediyor] (İstanbul: Profil Yayıncılık, 2005).

34 Bülent Tanör, *Osmanlı-Türk Anayasal Gelişmeleri* (1989-1980) (İstanbul: YKY, 2014), ss.304-305.

35 Belli oranda bir ümitsizlik ve yakınmanın konusu olarak işlenen seçim sonuçları, mevcut altyapı değişmediği müddetçe, belli kesimler nazarında iktidar kapılarının kapalı kalmaya devam edeceği teşhisiyle

sonuçlanmıştı. Seçim sonuçlarının doğduğu ekonomi politik altyapı analizleri şu eserde adeta manifesto niteliğini kazanmıştı: Doğan Avcıoğlu, *Türkiye'nin Düzeni* [Dün-Bugün-Yarın] (Ankara: Bilgi Yayınevi, 1969).

36 Aydemir Hatıratında bu konuyu enine boyuna tartışır. Talat Aydemir, *Hatıratım* (İstanbul: YKY, 2010).

37 Süreç, Aydemir İsyanlarını analiz eden şu çalışmaya da adeta isim babalığı yapmıştır: Can Kaya İsen, *Geliyorum Diyen İhtilal* [22 Şubat–21 Mayıs] (İstanbul: Tan Gazetesi ve Matbaası, 1964).

38 Ordu içinde ordu tabiriyle ne kastedildiği, sonradan kitaplaştırılmış şu çalışmadan takip edilebilir: Doğan Akyaz, *Askeri Müdahalelerin Orduya Etkisi* [Hiyerarşi Dışı Örgütlenmeden Emir Komuta Zincirine] (İstanbul: İletişim Yayınları, 2006).

39 Zamanın Cumhuriyet Senatosu, seçimle gelmemiş üç kanadı da bünyesinde barındırıyordu. Bunlardan ilki: Tabii Senatör tabir edilen, 1961 Anayasasının verdiği bir tür çıkış garantisinin beratı olarak, 13 Kasım 1960 tasfiyesiyle sürgüne gönderilen 14 MBK üyesi haricindeki kalan 24 üyenin (Cemal Gürsel cumhurbaşkanı olduğundan, Cemal Madanoğlu reddettiğinden, Sıtkı Ulay ile Osman Köksal süreç içinde ayrılıp milletvekili seçildiklerinden, Fikret Kuytak ise 6 ay sonra öldüğünden) 19'una verilen tabii senatörlüklerdi. Bkz. Turhan Dilligil, (Sokaktaki Adam), *Allahsız Gardiyan* (Ankara: Güneş Matbaacılık, 1966), s.34. İkincisi ise; eski cumhurbaşkanlarını, son kanat ise cumhurbaşkanlarına verilen kontenjan senatörü atama yetkisi çerçevesinde gelenlerden oluşuyordu. Tabii Senatörlerin bir diğer ismi de ölesiye senatörler (!) şeklinde dillendiriliyordu. Çıkış garantisi kavramı için bkz. Serap Yazıcı, *Türkiye'de Askeri Müdahalelerin Anayasal Etkileri* (Ankara: Yetkin Yayınları, 1997), s.215.

40 Ayrıntılar çok önemlidir ve şu eserden takip edilmelidir: Erdoğan Örtülü, *Üç İhtilâlin Hikâyesi* (Konya: Milli Ülkü Yayınevi, 1966).

41 İdamlar ve sonrasının hazin hikâyesi için bkz. Turhan Dilligil, *İmralı'da Üç Mezar* (İstanbul: Dem Yayınları, 1989). Mithat Perin, *Yassıada ve İnfazların İçyüzü* (İstanbul: M. Çevik Matbaası, 1970).

42 Dört yıllık sürecin ayrıntıları şu eserde çok iyi yapılmaktadır: Özdemir Kalpakçıoğlu, *İkinci Cumhuriyetin 3 Başbakanı ve Olaylar–III* [İnönü-Ürgüplü-Demirel] (Ankara: Nüve Matbaası, 1969).

43 Dönemin ilk koalisyon hükümetlerinin kurulduğu devir olması önemlidir. Bu konudaki yetkin bir çalışma için bkz. Muzaffer Ayhan Kara, *Demokrasi ve Uzlaşma Kültürü Açısından Koalisyonlar* [Türk Siyasal Yaşamında 1961 Sonrası Bir Olgu] (İstanbul: Otopsi Yayınları, 2004). Çankaya Protokolü'nde ele alınan dayatmalara tek itiraz İnönü'den gelmişti. İnönü, eski DP'lilerin affı meselesinin gündeme getirilmeyeceği ısrarına, bir not düşerek "şimdilik" kaydıyla kabul demişti. Bu ifadeyi bir başka çalışmamda da bu şekilde dile getirmiş olmama rağmen baskıda ifademe müdahale edilip, söz konusu dayatmanın İnönü'nün ısrarıyla getirildiği şeklinde değiştirilerek verildiğine yenilerde vakıf oldum. Kasten tahrif edilerek yayınlanan bu sözlerin benim kalemimden çıkmadığını bu vesileyle belirtmek isterim. Derginin editörüne gönderdiğim word metnin aslı, halen mail adresimdeki gönderilmiş öğeler kutusunda mevcuttur. İnönü alerjisinin böylesine tahrifata sebep oluşunu anlıyorum ancak bu yapılırken başkasının yazısının değiştirilmesine tevessül edilmesi etik dışı, yakışıksız bir davranıştır. Söz konusu yazı için bkz. Cengiz Sunay, "46. Yıldönümünde 12 Mart Muhtırasını Hatırlamak", *Derin Tarih*, Sayı: 60 (2017): s.69.

44 Kısa adı EMİNSU olan, Emeklik İnkılâp Subayları hakkındaki ayrıntılar için bkz. Kenan Esengin, *27 Mayıs ve Ordudaki Kıyımlar* [Ordudaki Emeklilik Olayı] (İstanbul: Su Yayınları, 1978).

45 Olayları gerçekleştirenler cephesinden anlatımlar için bkz. Ömer Gürcan, *Fethi Gürcan'ın Harbiyelileri* (İstanbul: İleri Yayınları, 2005). Öner Gürcan, *Ben İhtilâlciyim* [Fethi Gürcan] (Ankara: Süvari Yayıncılık, 2005).

46 Çağlar Kırçak, *Türkiye'de Gericilik 1950–1990* (Ankara: İmge Kitabevi, 1993), ss.10-113.

47 Korkut Boratav, *Türkiye İktisat Tarihi 1908-2002* (Ankara: İmge Kitabevi, 1993), ss.19-57.

48 Ali Gevgilili, *Türkiye'de Kapitalizmin Gelişmesi ve Sosyal Sınıflar* (İstanbul: Bağlam Yayınları, 1989), s.83 vd.

49 Siyasi jargonumuzda bende: kul, köle olurcasına benimsemek, itaat etmek anlamına gelir ve alaysı bir edayla sıkça kullanılır.

50 Savran, *"1960, 1971, 1980: Toplumsal Mücadeleler, Askeri Müdahaleler",* 11. Tez, no. 6 (1987): s.140 vd. Ayrıca bkz. Çağlar Keyder, *Türkiye'de Devlet ve Sınıflar,* çeviren. Sabri Tekay (İstanbul: İletişim

Yayınları, 1995). Çağlar Keyder, *"Türkiye Demokrasisinin Ekonomi Politiği",* çeviren. Nail Satlıgan, Schick, İrvin Cemil ve Tonak, E. Ahmet (Ed.), *Geçiş Sürecinde Türkiye* (İstanbul: Belge Yayınları, 1992).

51 Konu hakkındaki en önemli çalışma olma özelliğini hâlâ sürdüren şu çalışmaya ve yeniden basımına bkz. Hikmet Özdemir, *Kalkınmada Bir Strateji Arayışı: Yön Hareketi* (Ankara: Bilgi Yayınevi, 1986). Hikmet Özdemir, *Sol Kemalizm* (İstanbul: İz Yayıncılık, 1993). Ayrıca bkz. Hikmet Kıvılcımlı, *27 Mayıs ve Yön Hareketinin Sınıfsal Analizi* (İstanbul: Ant Yayınları, 1970) ve konu hakkındaki en güncel çalışmalar için bkz. Gökhan Atılgan, Yön-Devrim Hareketi [Kemalizm ile Marksizm Arasında Geleneksel Aydınlar] (İstanbul: Yordam Kitap, 2008); Atıl Cem Çiçek, Türk Siyasal Yaşamında Yön Dergisi (1961-1967) [Milliyetçilik Bayrağını Sosyalistler Taşır] (İstanbul: Tezkire Yayınları, 2016).

52 Her iki dergi ve gazete etrafında yapılan bir karşılaştırmayı içeren şu eser de önemlidir: Muzaffer Ayhan Kara, *Yön'ün Devrimi Devrim'in Yönü* (İstanbul: Cumhuriyet Kitapları, 2008).

53 Hareketin tek kişilik dev kadrosu sayılan Avcıoğlu'nun şu kitabı da hatırlanmalıdır: Doğan Avcıoğlu, *Devrim Üzerine* (Ankara: Bilgi Yayınevi, 1971).

54 Bu eleştirinin Müslüman camiadaki en etkin dillendiricisi: İran İslam Devrimi'nin entelektüel sahadaki seçkin ismi Dr. Ali Şeriati'dir. Bkz. Ali Şeraiti, *Dine Karşı Din*, çeviren. Hüseyin Hatemi (İstanbul: İşaret Yayınları, 1990). Ayrıca bkz. Kürşat Demirci, *Dinlerin Dejenerasyonu* (İstanbul: İnsan Yayınları, 1985).

55 İslamcılık için bkz. Tarık Zafer Tunaya, *İslamcılık Cereyanı* (İstanbul: Simavi Yayınları, 1986). İsmail Kara, *Türkiye'de İslamcılık Düşüncesi*, [3 Cilt] (İstanbul: Kitabevi, 1997). İsmail Kara, *İslamcıların Siyasi Görüşleri* (İstanbul: İz Yayıncılık, 1994). Tanıl Bora, *Türk Sağının Üç Hali* [Milliyetçilik-Muhafazakârlık-İslamcılık] (İstanbul: Birikim Yayınları, 2003). Sadık Albayrak, *Türkiye'de İslamcılık-Batıcılık Mücadelesi* (İstanbul: Risale Yayınları, 1990). Ümit Cizre, *Muktedirlerin Siyaseti* [Merkez Sağ-Ordu-İslamcılık] (İstanbul: İletişim Yayınları, 2005). Sadık Albayrak, *Meşrutiyet İslamcılığı ve Siyonizm* [İrtica'ın Tarihçesi–2] (İstanbul: Bilim-Araştırma Yayınları, 1990). Mümtaz'er Türköne, *Siyasi İdeoloji Olarak İslâmcılığın Doğuşu* (İstanbul: İleti-

şim Yayınları, 1991). Hulusi Şentürk, *İslamcılık* [Türkiye'de İslami Oluşumlar ve Siyaset] (İstanbul: Çıra Yayınları, 2011).

56 Ayrıntılar için bkz. Sadettin Bilgiç, *Hatıralar* (İstanbul: Boğaziçi Yayınları, 2002).

57 Demirel ve etrafı hakkındaki isim vermeden yapılan eleştirileri içeren şu kitaplarına bkz. Mehmet Turgut**,** *Çıkış Yolu* **(**İstanbul: Tur Yayınları, 1980). Turgut, Mehmet, *Siyasetten Portreler* (İstanbul: Boğaziçi Yayınları, 1990). Mehmet Turgut**,** *Taşkent'e Doğru* [Rusya Notları] **(**İstanbul: Tur Yayınları, 1969). Mehmet Turgut**,** *Türkiye'nin Geleceği* (Ankara: Dergâh Yayınları, 1983).

58 Yakınlarda vefat eden Bozbeyli de, eli kalem tutan siyasetçilerdendi; bkz. Ferruh Bozbeyli, *Birinci Cemre* [Siyasi Hikâyeler] (İstanbul: Selçuklu Matbaa Tesisleri, 1977). Aynı kitabın güncelleştirilmiş hali için bkz. Ferruh Bozbeyli, *Alaca Siyaset* [Siyasi Hikâyeler] (İstanbul: Babıâli Kültür Yayıncılığı, 2000).

59 MSP hakkında içerden ve dışarıdan kaleme alınmış eserler hakkında bkz. Sadık Albayrak, *Türk Siyasi Hayatında MSP* (İstanbul: Araştırma Yayınları, 1989). Galip Sevilgen, *MSP'de Dört Yıl (1973–1977)* (İstanbul: Yazarın Kendi Yayını, 1979). Ali Yaşar Sarıbay, *Türkiye'de Modernleşme Din ve Parti Politikası,* [MSP Örnek Olayı] (İstanbul: Alan Yayınları, 1985).

60 Şu kitapta, 27 Mayıs övgüsünün yanı sıra, hareketin spontaneliğini sorgulayan ifadeler vardır: Memduh Eren, *27–28 Nisan 1960 Gençlik Eylemi Işığında 27 Mayıs* (İstanbul: Yazarın Kendi Yayını, 1996).

61 Kanlı Pazar hakkında bkz. Metin Toker, *Solda ve Sağda Vuruşanlar* (Ankara: Akis Yayınları, 1971).

62 ABD sempatisinin 1946'daki zirvesi hakkında bkz. Metin Toker, *Türkiye Üzerinde 1945 Kâbusu* [2. Dünya Savaşından Sonra Türk-Sovyet ve Türk-Amerikan İlişkileri Üzerine Bir İnceleme] (İstanbul: Akis Yayınları, 1971). Cüneyt Arcayürek, *Şeytan Üçgeninde Türkiye* (Ankara: Bilgi Yayınevi, 1987).

63 Feyizoğlu'nun ardı ardına çıkardığı kitaplarda, bu yükselişin izleri takip edilebilir: Turhan Feyizoğlu, *Deniz* [Bir İsyancının İzleri] (İstanbul: Su Yayınları, 2000). Turhan Feyizoğlu, *Fırtınalı Yıllarda Ülkücü Hareket* (İstanbul: Ozan Yayıncılık, 2005). Turhan Feyizoğlu, *Mahir*

[On'ların Öyküsü] (İstanbul: Alfa Yayıncılık, 2011). Turhan Feyizoğlu, *Sinan* [Nurhak Dağlarından Sonsuzluğa] (İstanbul: Ozan Yayıncılık, 2003). Turhan Feyizoğlu, *Yılmaz Güney* [Bir Çirkin Kral] (İstanbul: Ozan Yayıncılık, 2003). Turhan Feyizoğlu, *Türkiye 1945* [Bir Paylaşma Planının Perde Arkası] (İstanbul: Bizim Kitaplar, 2007). Ayrıca bkz. Alpay Kabacalı, *Türkiye'de Gençlik Hareketleri* (İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi, 1992). Harun Karadeniz, *Olaylı Yıllar ve Gençlik,* (İstanbul: May Yayınları, 1975). Harun Karadeniz, *Yaşamımdan Acı Dilimler* (İstanbul: May Yayınları, 1975). Mahmut İhsan Özgen, *TKP ve Organize Gençlik Hareketleri* (İstanbul: 14 Mayıs Yayınları, 1982). Mehmet Bican, *Devrim İçin Gençlik Hareketleri* (Ankara: Güvendi Matbaası, 1970). Celalettin Can, *Bağımsızlık, Demokrasi ve Sosyalizm Mücadelesinde Gençlik* (İstanbul: Haziran Yayınevi, 1988).

64 Fatma Hikmet İşmen, *Parlamento'da Dokuz Yıl* [TİP Senatörü Olarak 1966–1975 Dönemi Parlamento Çalışmaları] (Ankara: Çark Matbaası, 1976). Sadun Aren, *TİP Olayı* [1961–1971] (İstanbul: Cem Yayınevi, 1993). Sadun Aren, *Puslu Camın Arkasından* (Ankara: İmge Kitabevi, 2006). Kenan Öztürkmen, *Türkiye İşçi Partisi'nin İç Yüzü* (İstanbul: Sinan Matbaası, 1965). *Türkiye İşçi Partisi Programı* (İstanbul: Esra Matbaacılık, 1964). Mehmet Ali Aybar, *TİP Tarihi,* 3 Cilt (İstanbul: BDS Yayınları, 1986). Mehmet Ali Aybar, *12 Mart'tan Sonra* [Meclis Konuşmaları] (İstanbul: Sinan Yayınları, 1973). Mehmet Ali Aybar, *Bağımsızlık, Demokrasi, Sosyalizm* [Seçmeler] 1945–1967 (İstanbul: Gerçek Yayınevi, 1968). Mehmet Ali Aybar, *Neden Sosyalizm* [Bir Son Sözle] (İstanbul: BDS Yayınları, 1987). *Barış, Bağımsızlık, Demokrasi ve Sosyalizme Adanmış 75 Yaş* [Behice Boran'dan Seçmelerle Son 10 Yıl] (İstanbul: TİP Yayınları, 1985). Behice Boran, *İki Açıdan Türkiye İşçi Partisi Davası* (İstanbul: Bilim Yayınları, 1975). Güzellâ Bayındır, *Akıntıya Karşı... Behice Boran* (İstanbul: Yazılama Yayınevi, 2009). Gökhan Atılgan, *Behice Boran* [Öğretim Üyesi, Siyasetçi, Kuramcı] (İstanbul: Yordam Kitap, 2009).

65 Ayrıntılar için bkz. Ali Yıldırım, *FKF Dev-Genç Tarihi* [1965–1971 belgelerle bir dönemin serüveni] (İstanbul: Doruk Yayıncılık, 2008).

66 Ayrıntılar için bkz. Turhan Feyizoğlu, FKF Fikir Kulüpleri Federasyonu [Demokrasi Mücadelesinde Sosyalist Bir Öğrenci Hareketi] (İstanbul: Ozan Yayıncılık, 2015).

67 Hakan Batırhan Kara, *Kuruluşundan 12 Eylül 1980'e Kadar DİSK-Siyaset İlişkisi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Elçin Macar] (İstanbul: YTÜ SBE, 2002).

68 Cengiz Sunay, "27 Mayıs'tan 12 Mart'a Süleyman Demirel", Dicle Üniversitesi İİBF Dergisi, Cilt: 7, Sayı: 12 (2017): ss.23-36.

69 Ayrıntılar için bkz. Mehmet Altan, *Süperler ve Türkiye* [Türkiye'de Amerikan ve Sovyet Yatırımları] (İstanbul: AFA Yayınları, 1986).

70 Aytunç Altındal, *Haşhaş ve Emperyalizm* (İstanbul: Havass Yayınları, 1979). Ayhan, Songar, *Haşhaş Meselesi ve Türkiye* (İstanbul: Hareket Yayınları, 1974).

71 12 Mart hakkında ayrıntılar için bkz. Ahmet Aker, *12 Mart Döneminde Dışa Bağımlı Tekelleşme* (İstanbul: Sander Yayınları, 1975). Kurtul Altuğ, *12 Mart ve Nihat Erim Olayı* (İstanbul: Baha Matbaası, 1973). Cüneyt Arcayürek, *Demirel Dönemi 12 Mart Darbesi 1965–1971* [Cüneyt Arcayürek Açıklıyor–5] (Ankara: Bilgi Yayınevi, 1985). Defne Bilir, *12 Mart Romanları-Tematik İnceleme- (1970–1980),* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Doç. Dr. Abide Doğan] (Ankara: HÜ SBE, 2001). Mehmet Ali Birand, Can Dündar ve Bülent Çaplı, *12 Mart* [İhtilâlin Pençesindeki Demokrasi] (Ankara: İmge Kitabevi, 1994). Oral Çalışlar, *Mamak* [12 Mart'tan 12 Eylül'e] (İstanbul: Milliyet Yayınları, 1989). Vasfiye Çelik, *12 Mart Müdahalesi ve Demokrasiye Geçiş,* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Celalettin Güngör] (Kırıkkale: KÜ SBE, 2003). Halim Demir*, 12 Mart'tan 12 Eylül'e* [Üç Kuşak, Üç Kardeş, Üç Sanık] (İstanbul: Ozan Yayıncılık, 2004). Davut Dursun, *12 Mart Darbesi* [Hatıralar-Gözlemler-Düşünceler] (İstanbul: Şehir Yayınları, 2003). Ergin Eroğlu, *12 Mart Devam Ediyor mu?* (İstanbul: Soyut Yayınları, 1974). Taşkın Eslek, *12 Mart 1971 Ara Rejimi'nde Adalet Partisi ve Cumhuriyet Halk Partisi,* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Prof. Dr. Cemil Oktay] (İstanbul: İÜ SBE, 1989). Süleyman Genç, *12 Mart'a Nasıl Gelindi?* (Ankara: İleri Yayınları, 1971). Ahmet Gürkan, *Cumhuriyet, Meclis, Hükümetler, Başkanlar.* 1919–1973 [27 Mayıs–12 Mart] (Ankara: Güneş Matbaacılık, 1973). Nazlı Ilıcak, *12 Mart Cuntaları* [Demokrasinin Sırtındaki Hançer] (İstanbul: Timaş Yayınları, 2001). İsmail Cem, *Tarih Açısından 12 Mart* (Nedenleri.. Yapısı..Sonuçları), [İki Cilt Bir Arada] (İstanbul: Cem Yayınevi, 1980). Fatma Kılıç, *12*

Mart'ta Basın, [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Kenan Kırkpınar] (İzmir: DEÜ AİİTE, 2001). Nusret Kirişçioğlu, *12 Mart, İnönü-Ecevit ve Tahkikat Encümeni Raporum* (İstanbul: Baha Matbaası, 1973). Elçin Macar, *Doğan Avcıoğlu ve 12 Mart,* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Prof. Dr. Toktamış Ateş] (İstanbul: İÜ SBE, 1992). Mehmed Kemal, *12 Mart Öfkeli Generaller ve İşkence* (İstanbul: Soyut Yayınları, 1974). Mehmed Kemal, *Ara Rejim Kara Rejim* [12 Mart Yazıları] (İstanbul: Çağdaş Yayınları, 1979). Necip Mirkelâmoğlu, *Maskeli İkili* [12 Mart'a ve 12 Eylül'e Nasıl Sürüklendik?] (İstanbul: Kaf Müzik Basın, 2005). Nadir Nadi, *27 Mayıs'tan 12 Mart'a [1960]* (İstanbul: Cumhuriyet Gazetesi'nin Okurlarına Armağanı, 1999). Nadir Nadi, *27 Mayıs'tan 12 Mart'a* (İstanbul: Sinan Yayınları, 1971). Refik Sönmezsoy, *Darbe* [12 Mart Döneminde Türk İşçi Hareketi] (İstanbul: Umur Kitapçılık, 1978. Baki Tuğ, *Türkiye Gerçekleri ve Soysal Davası* [12 Mart 1971] (Bursa: Ak Ofset, 1995). Hıfzı Veldet Velidedeoğlu, *12 Mart* [Faşizmin Felsefesi] (İstanbul: Evrim Yayınları, 1990). Çetin Yetkin*, 12 Mart 1971 Öncesinde Türkiye'de Soldaki Bölünmeler* (İstanbul: Toplumsal Dönüşüm Yayınları, 1998).

72 Uğur Mumcu, *40'ların Cadı Kazanı* (İstanbul: Tekin Yayınevi, 1993).

73 Kayhan Sağlamer, *Ecevit Olayı* [Bir Başbakanın Doğuşu], C–1 (İstanbul: Belge Yayınları, 1974). Kayhan Sağlamer, *Ecevit Olayı* [Bir Başbakanın Doğuşu], C–2 (İstanbul: Belge Yayınları, 1974). Kayhan Sağlamer, *Ecevit Olayı* "Kıbrıs Harekâtı", [Bir Başbakanın Doğuşu], C–3 (İstanbul: Belge Yayınları, 1975).

74 Orhan Apaydın, *Kim Öldürüyor Niçin Öldürüyor?* [Dünyada ve Türkiye'de Terör Üstüne Bir İnceleme ve Araştırma] (İstanbul: Çağdaş Yayınları, 1978). *Türkiye'de Anarşi* [Aydınlık Gazetesinin Düzenlediği Açık Oturum] (İstanbul: Aydınlık Yayınları, 1979).

75 Çetin Yetkin, *Türkiye'de Soldaki Bölünmeler 1960–1970* [Tartışmalar, Nedenler, Çözüm Önerileri] (Ankara: Toplum Yayınları, 1970).

76 N. Mustafa Polat, (Röportajı Yapan), *İslami Hareket ve Türkeş* [27 Mayıs Darbesini Kim, Ne İçin Hazırladı] Konuşan. Bekir Berk, (İstanbul: İttihad Gazetesi İlavesi, 1969).

77 Tanıl Bora ve Kemal Can, *Devlet, Ocak, Dergâh* [12 Eylül'den 1990'lara Ülkücü Hareket] (İstanbul: İletişim Yayınları, 1991).

78 Tanıl Bora ve Kemal Can, *Devlet ve Kuzgun* [1990'lardan 2000'lere MHP] (İstanbul: İletişim Yayınları, 2004).

79 Nail Güreli, *İki 1 Mayıs* [10. Yılında 1 Mayıs Katliamı] (İstanbul: Gür Yayınları, 1987).

80 H. Nedim Şahhüseyinoğlu, *Yakın Tarihimizde Kitlesel Katliamlar* [Malatya, K. Maraş, Çorum, Sivas Katliamlarının İçyüzüne Dönük Bir İnceleme] (Ankara: İtalik Kitaplar, 1999).

81 Dersim İsyanı hakkında, resmi öğretiye aykırı anlatımlar içeren başlıca eserler şunlardı: İsmail Beşikçi, *Tunceli Kanunu (1935) ve Dersim Jenosidi* (İstanbul: Belge Yayınları, 1989). Faik Bulut, *Belgelerle Dersim Raporları* (İstanbul: Yön Yayıncılık, 1992). Ali Kuzu, *Dersim Gerçeği* [Gizlenen Tarih] (İstanbul: Parola Yayınları, 2014). Vecihi Timuroğlu, Dersim Tarihi (Ankara: Yurt Kitap-Yayın, 1991). Taha Baran, [1937-1938 Yılları Arasında] *Basında Dersim Yazıları* (İstanbul: İletişim Yayınları, 2014). Gürdal Aksoy, *Dersim* [Alevilik Ermenilik-Kürtlük] (İstanbul: İletişim Yayınları, 2016). Zafer Toprak, *Darwin'den Dersim'e Cumhuriyet ve Antropoloji* (İstanbul: Doğan Kitap, 2012). Mehmet Bayrak, *Dersim-Koçgiri* (Ankara: ÖZ-GE Yayınları, 2012). M. Nuri Dersimi, *Kürdistan Tarihinde Dersim* (Halep: Ani Matbaası, 1952). Hüseyin Aygün, *Dersim 1938 ve Zorunlu İskân* [Telgraflar, Dilekçeler, Mektuplar, Fotoğraflar] (Ankara: Dipnot yayınları, 2010). Mahmut Akyürekli, *Dersim Kürt Tedibi 1937-1938* (İstanbul: Kitap Yayınevi, 2011). Şükrü Aslan (der.), *Herkesin Bildiği Sır: Dersim* (İstanbul: İletişim Yayınları, 2010). Tuba Akekmekçi ve Muazzez Pervan (der.), *Dersimlilerden Mektuplar (1941-1953)* (İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2012). Tuba Akekmekçi ve Muazzez Pervan (der.), *Dersim Harekâtı ve Cumhuriyet Bürokrasisi (1936-1950)* (İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2011).

82 Ayrıntılar için bkz. Necdet Onur, *Erbakan Dosyası* (İstanbul: M Yayınevi, tarihsiz). Uğur Tekin, *Erbakan'ın Günah Galerisi* (İstanbul: Orkun Yayınları 1977). Soner Yalçın, *Hangi Erbakan* (Ankara: Başak Yayınları, 1994). Kenan Akın, *Milli Nizam'dan 28 Şubat'a Olay Adam Erbakan* (İstanbul: Birey Yayıncılık, 2000). Turhan Dilligil, *Erbakancılık ve Erbakan* (Ankara: Onur Yayıncılık, tarihsiz). Necmettin Erbakan, *Basın Toplantısı* [1976 Yılı İlk Altı Ayı Ekonomik Durumu],

(Ankara: Yayınevi Belirtilmemiş, 1976). Necmettin Erbakan, *Mecliste Ortak Pazar* (İzmir: İstiklal Matbaası, 1971).

83 Yalçın, *Hangi Erbakan,* ss.140–141.

84 Yalçın Doğan, *Dar Sokakta Siyaset* (İstanbul: Tekin Yayınevi, 1985), s.24.

85 Sadık Albayrak, *MSP Davası ve 12 Eylül* (İstanbul: Araştırma Yayınları, 1990), s.238.

86 Küçük, okuduğum farklı kitaplarında, bu tezini sürekli tekrarlıyor. Şuradan alıntıladım: Yalçın Küçük, *Fitne [Gizli Tarih 2]* (İstanbul: Mızrak, 2010), s.97.

87 Ruşen Çakır, *Ne Şeriat Ne Demokrasi* [Refah Partisini Anlamak] (İstanbul: Metis Yayınları, 1994). Ruşen Çakır, *Ayet ve Slogan* [Türkiye'de İslami Oluşumlar] (İstanbul: Metis Yayınları, 1994). Sara Gül Turan, *Köktenrefah* [Dünden Bugüne Atatürkçülüğe Karşı Olanlar] (İstanbul: Utku Yayınları, 1994). Hakan Aygün, *Şeriatın Ayak Sesleri* (Ankara: Ekin Yayınları, 1992).

88 Eylül rejiminin güçlü generallerinden Org. Bedrettin Demirel, bunu, darbeden başka çarenin kalmadığı yönünde vatandaşın ikna edilmesi için elzem sayıyordu. Bkz. Ahmet Kahraman, *Kurtarıcılar* (İstanbul: Boyut Yayınları, 1988), s.166.

89 *Milliyet,* 15 Eylül 1980.

90 Agâh Oktay Güner, Sadi Somuncuoğlu ve Ahmet Er, *Milliyetçi Hareket Partisi ve Ülkücü Kuruluşlar Davası* [Sorgu] (İstanbul: Mayaş Yayınları, 1982).

91 Tanıl Bora ve Kemal Can, *Devlet Ocak Dergâh* (12 Eylül'den 1990'lara Ülkücü Hareket) (İstanbul: İletişim Yayınları, 1991), s.105.

92 Demirel hakkında ayrıntılı okumalar için bkz. Cüneyt Arcayürek, *28 Şubat'a İlk Adım* [Büyüklere Masallar, Küçüklere Gerçekler–9] (Ankara: Bilgi Yayınevi, 2003). Cüneyt Arcayürek, *Çankaya'ya Giden Yol 1971–1973* [Cüneyt Arcayürek Açıklıyor–6] (Ankara: Bilgi Yayınevi, 1985). Cüneyt Arcayürek, *Demirel Dönemi 12 Mart Darbesi 1965–1971* [Cüneyt Arcayürek Açıklıyor–5] (Ankara: Bilgi Yayınevi, 1985). Cüneyt Arcayürek, *Yeni Demokrasi Yeni Arayışlar 1960–1965* [Cüneyt Arcayürek Açıklıyor–4] (Ankara: Bilgi Yayınevi, 1985). Arzık, Nimet Arzık, *Demirel'in İçi-Dışı* (İstanbul: Milliyet, 1985). Sabit

Osman Avcı, *Dinlediklerim, Öğrendiklerim, Söylediklerim ve Yaptıklarım* (İstanbul: Yazarın Kendi Yayını, 1999). Hayrettin Bulut, *Binaenaleyh Hatıratımdır* (İstanbul: Yalçın Yayınları, 1992). Hayrettin Bulut, *Demirel'in Hikâyesi* [32 Kısım Tekmili Birden] (İstanbul: Yalçın, 1991). Sırrı Yüksel Cebeci, *Silahların Gölgesinde Demirel* (İstanbul: Latin Matbaası, 1975). Burhan Cenkçi, *Gene Mi Demirel?* (İstanbul: Can Ofset, 1991). Tanju Cılızoğlu, *Demirel* [Zincirbozan'dan bugüne demokrasi mücadelesinde] (İstanbul: Matay, 1988). Yavuz Donat, *Cumhuriyetin Kara Kutusu* [Süleyman Demirel Anlatıyor] (İstanbul: Merkez Yayınları, 2005). Yavuz Donat, *Demirel'in Yokluk Yılları* (Ankara: Bilgi, 1993). Yavuz Donat, *Sürgünden Çankaya'ya* [Vitrin'de 1991–1992–1993] (Ankara: Ümit, 1997). Tekin Erer, *Lider Demirel* (İstanbul: Ceylan Yayınları, 1977). Yurdakul Fincancıoğlu, *Demirel* [Demokrasinin Duraklama Yılları] (İstanbul: Büke, 2000). Turgut Yılmaz Güven, *Demirel'li Yıllar* [Hamzakoy'dan Demokrasi Mahzenine 12 Eylül 1980–24 Eylül 1987] (Ankara: Başak Matbaası, 1999). Ahmet Kahraman, *Devr-i Süleyman* (İstanbul: Sel Yayınları, 1993). Hasan Taşkın, *Demirel'in Kara Kutusu: Orhan Keçeli* (İstanbul: Neden Kitap, 2007). Füruzan Tekil, *Türk Demokrasisi İçinde Süleyman Demirel* (İstanbul: Göktürk, 1978). Rahmi Turan, *BABA'dan Fıkralar* [Süleyman Demirel'den Duyulmuş, Duyulmamış Nükte ve Yergiler], Çizgiler: Haslet Soyöz (İstanbul: Aksoy Yayıncılık, 2000). Hulusi Turgut, *Güniz Sokağı* [Demirel'in Dünyası] (İstanbul: ABC, 1987). Hulusi Turgut, *Demirel'in Dünyası* [Bir Liderin Doğuşu 1924–1962/Bir Liderin Yükselişi 1962–1971], C–1 (İstanbul: ABC Yayınları, 1992). Yesevizâde, *Süleyman Demirel* [veya Yalan Üzerine Kurulu Bir Politik Hayat] (Ankara: Hakikati Arayış Neşriyatı, 1990).

93 Kendi yazdıkları dışında, Ecevit hakkında kaleme alınan lehte ve aleyhteki eserlerden bazıları için bkz. Ergun Göze, *Ecevit Çıkmazı* (İstanbul: Kalem Yayınları, 1978). Ahmet Kabaklı, *Bizim Alkibiades* [Ecevit] (İstanbul: Toker Yayınları, 1977). Süleyman Kurt, *Bülent Ecevit* [Bir Karaoğlan Hikâyesi] (İstanbul: Birey Yayıncılık, 2002). Celal Kürkoğlu, *DSP Olayı* [Ecevit Efsanesinin Sonu] (Ankara: Yazarın Kendi Yayını, 1988). Necip Mirkelâmoğlu, *Ecevit Ecevit'i Anlatıyor* (İstanbul: Kervan Yayınları, 1977). Mehmet Öksüz, *Faşizme Karşı Her Yönüyle Ecevit* [Çağdaş Bir Lider, Çağdışı Bir Parlamento] (Ankara: Nisan Yayınları, 1974). Uğur Tekin, *Ecevit'in Günah Galerisi*

(İstanbul: Umur Kitapçılık, 1975). Faruk Ülkü (der.), *Üçüncü Adam Ecevit ve İstifa Olayı* (İstanbul: Başak Kitabevi, 1974). Safa M. Yurdanur, *Dün Atatürk Bugün Ecevit* (İstanbul: Göl Yayınları, 1974). Cüneyt Arcayürek, *Bülent Ecevit* [Bir Özgürlük Tutkunu] (İstanbul: Detay Yayıncılık, 2006). Cüneyt Arcayürek, *Hapishanedeki Ecevit* (Ankara: Bilgi Yayınevi, 1986).

94 12 Eylül rejimi ve felsefesini ifade etmek üzere, özellikle iki isim bu tabiri sıkça kullanıyorlardı. Bunlardan biri Yalçın Küçük, diğeri ise Erbil Tuşalp'ti. Bkz. Erbil Tuşalp, *Eylül İmparatorluğu* [Doğuşu ve Yükselişi] (Ankara: Bilgi Yayınevi, 1988).

95 Hulusi Turgut, *12 Eylül Partileri* [Bir Dönemin Perde Arkası] (İstanbul: ABC Ajansı Yayınları, 1986).

96 12 Eylül'ün ekonomi politiği açısından bir milat olan 24 Ocak Kararları hakkında bkz. Faik Y. Başbuğ, (24 Ocağın Ekonomi Politiği) *24 Ocak Yargılanıyor* [İcraatın Dışından] (İstanbul: Tekin Yayınevi, 1987). Fikret Başkaya, *Devletçilikten 24 Ocak Kararlarına* [Türkiye Ekonomisinde İki Bunalım Dönemi] (Ankara: Birlik Yayıncılık, 1986). Emin Çölaşan, *24 Ocak* [Bir Dönemin Perde Arkası] (İstanbul: Milliyet Yayınları, 1987). Arslan Başer Kafaoğlu, *24 Ocak Uygulamaları ve Bazı Gerçekler* (İstanbul: Alan Yayıncılık, 1984). Mustafa Sönmez, *Türkiye Ekonomisinde Bunalım* [24 Ocak Kararları ve Sonrası] Birinci Kitap (İstanbul: Belge Yayınları, 1985). Mustafa Sönmez, *Türkiye Ekonomisinde Bunalım* [12 Eylül ve Sonrasının Ekonomi Politiği] İkinci Kitap (İstanbul: Belge Yayınları, 1986). Osman Ulagay, *24 Ocak Deneyimi Üzerine* (İstanbul: Hil Yayın, 1984).

97 Hakkında, özellikle yaşarken, aleyhteki yayın fırtınasının had safhada olduğu Özal hakkında ayrıntılı okumalar için bkz. Erbil Tuşalp, *Evreninki mi? Özalınki mi?* [Tarihle Yüzleşme] (Ankara: Bilgi Yayınevi, 1992). Osman Ulagay, [Özal Ekonomisinde Paramız Pul Olurken] *Kim Kazandı Kim Kaybetti* (Ankara: Bilgi Yayınevi, 1987). Osman Ulagay, *24 Ocak Deneyimi Üzerine* (İstanbul: Hil Yayın, 1984). M. Nazif Ülgen, *Özalizm Çıkmazını Aşmak İçin* [Alternatif Politikalar] (İstanbul: Arba Yayınları, 1989). M. Rauf Alanyalı, *Özal Dönemi Yazıları* (İstanbul: Ufuk Matbaası, 1989). Ender Arol, *Özal'a Lâf Söyletmem Arkadaş* (İstanbul: Say Yayınları, 1989). Mehmet Barlas, *Turgut Özal'ın Anıları* (İstanbul: Sabah Kitapları, 1994). Mehmet Bayrakdar,

Özal'ın Günah Galerisi (Ankara: Rehber Yayınları, 1989). Tanıl Bora, *"Turgut Özal",* Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce C–7/Liberalizm (İstanbul: İletişim Yayınları, 2005). Oya Ayman Büber ve Mine Söğüt (haz.), *Bütün Yönleriyle Özal ve Dönemi 1983–1993* [Siyaset Merdivenlerini Nasıl Tırmandı? Nelerin Altında İmzası Var? Nasıl Yaşadı, Nasıl Eğlendi? Ardından Neler Yazıldı? Dünya Nasıl Değerlendirdi?] (İstanbul: Hürgüç Gazetecilik Aş, 1993). Halis Çetin, *Türk Siyasal Hayatında Krizler Kahramanlar ve Hainler* [12 Eylül Rejimi ve Özal Dönemi: 1980–1993], VI. Cilt (Ankara: Orion Kitabevi, 2016). Emin Çölaşan, *12 Eylül* [Özal Ekonomisinin Perde Arkası] (İstanbul: Milliyet Yayınları, 1984). Emin Çölaşan, *24 Ocak* [Bir Dönemin Perde Arkası] (İstanbul: Milliyet Yayınları, 1987). Emin Çölaşan, *Banker Skandalının Perde Arkası* (İstanbul: Milliyet Yayınları, 1987). Emin Çölaşan, *Turgut Nereden Koşuyor?* (İstanbul: Tekin Yayınevi, 1989). Emin Çölaşan, *Turgut'un Serüveni* (İstanbul: Tekin Yayınevi, 1990). Ercan Deva, *Özal'ın Yan-Bakanları* (Ankara: Engin Yayınları, 1991). Yavuz Donat, *Özalizmin Son Yılları* [Vitrin'de 1988–1989–1990] (Ankara: Ümit Yayıncılık, 1997). [Yavuz Donat'ın Vitrininden–1] (Ankara: Bilgi Yayınevi, 1987). Yavuz Donat, *Buyruklu Demokrasi 1980–1983* [Yavuz Donat'ın Vitrininden–2] (Ankara: Bilgi Yayınevi, 1987). Yavuz Donat, *Özal'lı Yıllar 1983–1987* [Yavuz Donat'ın Vitrininden–3] (Ankara: Bilgi Yayınevi, 1987). Özlem Eştürk, *Türkiye'de Liberalizm: 1983–1989 Turgut Özal Dönemi Örneği,* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Hatay: Mustafa Kemal Üniversitesi SBE, 2006. Yavuz Gökmen, *Özal Sendromu* (Ankara: V Yayınları, 1992). Yavuz Gökmen, *Özal Yaşasaydı* (Ankara: Verso Yayıncılık, 1994). Engin Güner, *Özal'lı Yıllarım* (İstanbul: Babıâli Kültür Yayıncılığı, 2000). İdris Gürsoy, *Suikast ve Zehir* [Özal'ın Ölümündeki Sır] (İstanbul: Zaman Kitap, 2013). Bülent Habora, *Turgut Özal Dosyası* (İstanbul: Habora Kitabevi Yayınları, 1988). Hasan Cemal, *Özal Hikâyesi* (Ankara: Bilgi Yayınları, 1990). Nazlı Ilıcak, *Yazarlar, Kavgalar* [Özal Döneminde Medyanın İçyüzü] (İstanbul: Yedirenk Kitapları, 2000). Uğur Mumcu, (2 Ocak–24 Haziran 1990 Yazıları), *Yabancılaşma, Kenanizm, Özalizm,* [Bütün Yazıları–34] (Ankara: Uğur Mumcu Araştırmacı Gazetecilik Vakfı Yayınları, 1997). Gündoğdu Özbaş, *Özal Diyor Ki* (Türkiye'nin Ekonomik ve Siyasal Geleceğinde Değişim ve Yeni Hedefler İçin) (Ankara: Feryal Matbaacılık, 1993). Ertan Özdemir, *Bir Hikâye*

Anlatsana Üstat [25 sente muhtaç günlerden Özal dönemine, Banker Kastelli'nin yükselişinden düşüşüne, devletten özel sektöre, Türkiye ekonomisinin en çalkantılı yıllarına tanıklık eden bir hayat...] (İstanbul: Doğan Kitap, 2011). Mustafa Sönmez, *Özal Ekonomisi ve İşçi Hakları* (İstanbul: Belge Yayınları, 1984). Yusuf Tümtürk (haz.), *Yeni Türkiye'nin Mimarı* [Turgut Özal] (Ankara: Turgut Özal Düşünce ve Hamle Derneği Yayınları, 2008). Hikmet Özdemir, *Turgut Özal* [Biyografi] (İstanbul: Doğan Kitap, 2016).

98 Emin Çölaşan, *Turgut'un Serüveni* (İstanbul: Tekin Yayınevi, 1990), s.100.

99 Doğu Perinçek, *Anayasa ve Partiler Rejimi* [Türkiye'de Siyasi Partilerin İç Düzeni ve Yasaklanması] (İstanbul: Kaynak Yayınları, 1985).

100 Ayrıntılar için bkz. Nazlı Ilıcak, *Zincirbozan Mektupları* [Demirel'den Nazlı Ilıcak'a Nazlı Ilıcak'tan Demirel'e] (İstanbul: Dem Yayınları, 1990). Muammer Yaşar, *Zincirbozan Günleri* (İstanbul: Tekin Yayınevi, 1986). Tanju Cılızoğlu, *Demirel* [Zincirbozan'dan Bugüne Demokrasi Mücadelesinde] (İstanbul: Matay, 1988).

101 Bu istikamette, Mevdudi, Mutahhari, Şeriati ve Kutub isimleri öne çıkmaktadır. Bkz. Ebu'l Âlâ El Mevdudi, *İslâmi Hareketin Dinamikleri,* çeviren Namık Yazıcı (İstanbul: Nehir Yayınları, 1992). Ebu'l Âlâ El Mevdudi, *Gelin Müslüman Olalım,* ed. Hürrem Murad, çeviren. Filiz Handan Türedi (İstanbul: Pınar Yayınları, 1993). Ebu'l Âlâ El Mevdudi, *İslâm Nizamı,* çeviren. Belirtilmemiş (İstanbul: Hilal Yayınları, 1978). Ebu'l Âlâ El Mevdudi, *İslâm'a İlk Adım,* çeviren. Serdar Güzey (İstanbul: İnkılâp Yayınları, 1992). Ebu'l Âlâ El Mevdudi, *İslâm'da İhya Hareketleri,* çeviren. A. Ali Genç (İstanbul: Pınar Yayınları, 1992). Ebu'l Âlâ El Mevdudi, *İslâmi Kavramlar,* çeviren. Süleyman Akyüz (İstanbul: Pınar Yayınları, 1991). Ebu'l Âlâ El Mevdudi, *Kur'ân'a Göre Dört Terim,* çeviren. Osman Cilacı-İsmail Kaya (İstanbul: Beyan Yayınları, 1991). Ebu'l Âlâ El Mevdudi, *Kur'ân'ı Nasıl Anlayalım,* çeviren. Bekir Karlıağa (İstanbul: İşaret Yayınları, 1991). Ebu'l Âlâ El Mevdudi, *Yeniden Diriliş Yolunda Engeller Öneriler,* çeviren. Raid Erkan-Abdulvahap Çimenli (İstanbul: İslâmoğlu Yayıncılık, 1989). Murtaza Mutahhari, (Ayetullah), *Tarih ve Toplum,* çeviren. Arif İrfanoğlu (İstanbul: Dönüş Yayıncılık, 1985). Murtaza Mutahhari, *Doğruların Öyküsü,* çeviren. Nilüfer Astruşeni-Sa'dullah

Hayati (İstanbul: Objektif Yayınları, 1992). Murtaza Mutahhari, *İslâmi İktisadın Felsefesi,* çeviren. Kenan Çamurcu (İstanbul: İnsan Yayınları, 1995). Murtaza Mutahhari, *Adl-i İlâhi,* çeviren. Hüseyin Hatemi (İstanbul: İşaret Yayınları, 1988). Murtaza Mutahhari, *Gaybi Yardımlar,* çeviren. Fuat Alaybeyoğlu (İstanbul: Seçkin Yayıncılık, 1993). Murtaza Mutahhari, *Kadın,* çeviren. İsmail Derya (İstanbul: Akademi Yayınları, 1991). Ali Şeriati / Seyyid Cafer Şehidi, *Siret* [Doğumdan Hicrete Hicretten Vefata], çeviren. Kerim Güney (İstanbul: Yedi Gece Kitapları, 1991). Ali Şeriati, *Âdem'in Varisi Hüseyin,* çeviren. Ahmet Yusuf (İstanbul: Akademi Yayınları, 1991). Ali Şeriati, *Ali Şiası, Safevi Şiası,* çeviren. Feyzullah Artvinli (İstanbul: Yöneliş Yayınları, 1990). Ali Şeriati, *Anne Baba Biz Suçluyuz,* çeviren. Kerim Güney (İstanbul: Seçkin Yayıncılık, 1993). Ali Şeriati, *Aydın,* çeviren. İbrahim Ağacan (İstanbul: Dünya Yayınları, 1992). Ali Şeriati, *Biz ve İkbal,* çeviren. Ergin Kılıçtutan (İstanbul: Bir Yayıncılık, 1988). Ali Şeriati, *Dine Karşı Din,* çeviren. Hüseyin Hatemi (İstanbul: İşaret Yayınları, 1990). Ali Şeriati, *Dinler Tarihi 1,* çeviren. Abdullah Şahin (İstanbul: Yedi Gece Kitapları, 1992). Ali Şeriati, *Dinler Tarihi 2,* çeviren. Abdulhamit Özer (İstanbul: Yedi Gece Kitapları, 1990). Ali Şeriati, *Dua,* çeviren. Kerim Güney (İstanbul: Bir Yayıncılık, 1990). Ali Şeriati, *Fatıma Fatımadır,* çeviren. İsmail Babacan (İstanbul: Bir Yayıncılık, 1990). Ali Şeriati, *Hacc,* çeviren. Fatih Selim (İstanbul: Şura Yayınları, 1991). Ali Şeriati, *İnsanın Dört Zindanı,* çeviren. Hüseyin Hatemi (İstanbul: İşaret Yayınları, 1992). Ali Şeriati, *İslâm Bilim 1,* çeviren. Faruk Alptekin (İstanbul: Nehir Yayınları, 1992). Ali Şeriati, *İslâm Bilim 2,* çeviren. Faruk Alptekin (İstanbul: Nehir Yayınları, 1995). Ali Şeriati, *İslâm Ekonomisi,* çeviren. Kenan Çamurcu (İstanbul: Dünya Yayıncılık, 1994). Ali Şeriati, *İslâm Nedir,* çeviren. Ali Seyyidoğlu (İstanbul: Bir Yayıncılık, ty). Ali Şeriati, *Kapitalizm Uyanıyor mu?* çeviren. Fikret Yalçınkaya (İstanbul: Dünya Yayınları, 1990). Ali Şeriati, *Kapitalizm,* çeviren. Yakup Arslan (İstanbul: Dünya Yayıncılık, 1994). Ali Şeriati, *Kendini Devrimci Yetiştirmek,* çeviren. Malik Ejder (İstanbul: Çizgi Yayınları, 1991). Ali Şeriati, *Kevir* [Bir Tarih Olarak Beliren Coğrafya], çeviren. Muhammed Nayif Şayir (Ankara: Fecr Yayınevi, 1992). Ali Şeriati, *Kültür ve İdeoloji* [Etrafında Konuşmalar], çeviren. Orhan Bekin (İstanbul: Bir Yayıncılık, 1986). Ali Şeriati, *Marksizm ve Diğer Batı Düşünceleri,* çeviren. Fatih Selim (İstanbul: Birleşik Yayıncılık,

1993). Ali Şeriati, *Marxizm,* çeviren. Yakup Arslan-Kenan Çamurcu (İstanbul: Dünya Yayıncılık, 1994). Ali Şeriati, *Medeniyet ve Modernizm*, çeviren. Ahmet Yüksek (İstanbul: Birleşik Yayıncılık, 1993). Ali Şeriati, *Ne Yapmalı?* çeviren. Muhammed Hizbullah (İstanbul: Bir Yayıncılık, 1986). Ali Şeriati, *Öze Dönüş,* çeviren. Kerim Güney (İstanbul: Yedi Gece Kitapları, 1991). Ali Şeriati, *Toplumbilim Üzerine,* çeviren. Kenan Sökmen (İstanbul: Bir Yayıncılık, 1988). Ali Şeriati, *Ümmet ve İmamet,* çeviren. Ahmet Sait (Ankara: Fecr Yayınevi, 1990). Ali Şeriati, *Ve Cevap Veriyorum,* çeviren. M. Emin Çimendağ (İstanbul: Yedi Gece Kitapları, 1991). Seyyid Kutub, *İslâm'da Sosyal Adalet,* çeviren. Yaşar Tunagür-M. Adnan Mansur (İstanbul: Cağaloğlu Yayınevi, 1968). Seyyid Kutup, *Yoldaki İşaretler,* çeviren. Salih Uçan (İstanbul: Pınar Yayınları, 1992).

102 Konu hakkında birbiri ardına yayınlanan şu eserlere bkz. Neşecan Balkan, Erol Balkan ve Ahmet Öncü (haz.), *Neoliberalizm, İslamcı Sermayenin Yükselişi ve AKP* (İstanbul: Yordam Kitap, 2013). Dilek Yankaya, *Yeni İslami Burjuvazi* [Türk Modeli] (İstanbul: İletişim Yayınları, 2014). İrfan Özet, *Fatih Başakşehir* [Muhafazakâr Mahallede İktidar ve Dönüşen Habitus] (İstanbul: İletişim Yayınları, 2019).

103 Cemaat olgusunun en güncel değerlendirmesi için bkz. Zygmunt Bauman, Cemaatler [Güvenli Olmayan Bir Dünyada Güvenlik Arayışı], çeviren. Nurdan Soysal (İstanbul: Say Yayınları, 2016).

104 Seksenli yıllarda, araştırmacı gazeteciliğin seçkin ismi Uğur Mumcu; meseleyi tam da bu eksende incelemişti, bkz. Uğur Mumcu, *Tarikat Siyaset Ticaret* (İstanbul: Tekin Yayınevi, 1994). Uğur Mumcu, *Rabıta* (İstanbul: Tekin Yayınevi, 1987).

105 Ayrıntılar için bkz. Attila Aşut (haz.), *Sivas Kitabı* [Bir Topluöldürümün Öyküsü] (Ankara: Kurtuluş Basımevi, 1994). Orhan Tüleylioğlu, Yüreklerimiz *Hâlâ Yangın Yeri* [Sivas 2 Temmuz 1993] (Ankara: um:ag Vakfı Yayınları, 2010). Şenal Sarıhan (haz.), *Sivas Katliamı Davası* [Madımak Yangını], 2 Cilt (Ankara: Ümit Ofset, 2009).

106 Bkz. Cüneyt Özdemir, *Komutanın Şüpheli Ölümü* [Eşref Bitlis Olayı] (İstanbul: İletişim Yayınları, 1998). Nusret Senem, *Genelkurmay'a Eşref Bitlis Dosyası* (İstanbul: Kaynak Yayınları, 2011). Adnan Akfırat, *Eşref Bitlis Suikastı* [Belgelerle] (İstanbul: Kaynak Yayınları, 1997). Atilla Coşkun, *Uğur Mumcu Cinayeti* (İstanbul: Cem Yayınevi, 1994).

Evren Değer ve Tuncay Özkan, *Suikast Raporu 93/96* [Uğur Mumcu Cinayeti Soruşturması Sorgulanıyor] (Ankara: Uğur Mumcu Araştırmacı Gazetecilik Vakfı Yayınları, 2003). Erdinç, Cengiz (haz.), *Uğur Mumcu Suikastı ve Siyasi Cinayetler* [Karanlığın Son Otuz Yılı] (İstanbul: TEMPO, Tarihsiz).

107 İsimlendirmenin telif hakkı Yalçın Küçük'ündür, 15 Haziran 1993'te yapılmış basın açıklamasının tam metni için bkz. Yalçın Küçük, *Fitne* [Gizli Tarih–3] (İstanbul: Mızrak Yayınları, 2010), ss.422–423.

108 Bkz. Cahit Deniz, *Dalan'dan Sözen'e Bir Soygun'un Öyküsü ve Katledilen Çevre* (İstanbul: Tekin Yayınevi, 1993). Atillâ Dorsay, *İstanbul'da Devr-i Sözen* [Bir Yerel Yönetimin Belge-Romanı] (İstanbul: Dem Yayınları, 2003). Ergun Göknel, *Sanık Dut Ağacı* (İstanbul: TİMAŞ, 2003). Ergun Göknel, *Seçime Gidiyor-Us* [Bir Seçim ve Sonrası] (İstanbul: KaNeS Yayınları, 2011). Kemali Saybaşılı, *DYP-SHP Koalisyonu'nun Üç Yılı* (İstanbul: Bağlam Yayınları, 1995).

109 Çiller'in, o dönemde, hakkında koparılan yayın furyası hakkında bkz. Turan Yavuz, *İkinci Vatan* [Tansu Çiller'in ABD Macerası] (Ankara: Ümit Yayıncılık, 1999). Adnan Akfırat, *Çiller'in ABD Vatandaşlığı* (İstanbul: Kaynak Yayınları, 1995). Doğan Akın, *Uçuran Holding* [Çiller'in Can Sıkıcı Belgeseli] (Ankara: Bilgi Yayınevi, 1995). Faruk Bildirici, *Maskeli Leydi* [Tekmili Birden Tansu Çiller] (Ankara: Ümit Yayıncılık, 1998). Nursun Erel ve Ali Bilge, *Tansu Çiller'in Siyaset Romanı* (Ankara: Bilgi Yayınevi, 1994). Doğu Perinçek, *Çiller Özel Örgütü* [TBMM Susurluk Komisyonu'na Sunulan Dosya ve Belgeler] (İstanbul: Kaynak Yayınları, 1996). Emin Çölaşan, *Muhteşem İkili* (Ankara: Ümit Yayıncılık, 1998). Oktay Güzeloğlu, *Yüzyılın Dolandırıcısı Selçuk Parsadan* (İstanbul: PMP Basım Yayın, 2006). Son iki eser, daha çok Çiller sempatisi eşliğinde kaleme alınmışlardır, bkz. Hadi Özışık, *Çiller'e Karşı Kirli Sayfa* (Ankara: İmaj Yayıncılık, 1998). Yavuz Gökmen, *Sarışın Güzel Kadın* (İstanbul: Doğan Kitapçılık, 1999).

110 Şakir Süter, *Merkez Sağ'da Tapu Kavgası* (İstanbul: Maviağaç Yayıncılık, 2004).

111 Adnan Akfırat, *Çiller'in ABD Vatandaşlığı* (İstanbul: Kaynak Yayınları, 1995).

112 Doğan Akın, *Uçuran Holding* [Çiller'in Can Sıkıcı Belgeseli] (Ankara: Bilgi Yayınevi, 1995).

113 Kavramın Türk siyasal jargonuna girişi 31 Mart İsyanıyladır, bkz. Sina Akşin, *31 Mart Olayı* (İstanbul: Sinan Yayınları, 1972). Sadık Albayrak, *31 Mart Vak'ası Gerici Bir Hareket mi?* [İrtica'ın Tarihçesi–1] (İstanbul: Bilim-Araştırma Yayınları, 1987). Doğan Avcıoğlu, *31 Mart'ta Yabancı Parmağı* (İstanbul: Cumhuriyet Gazetesi'nin Okurlarına Armağanı, 1998). Mevlanzade Rıfat, *31 Mart* [Bir İhtilâlin Hikâyesi], Sadeleştiren: Berire Ülgenci (İstanbul: Pınar Yayınları, 1996). Mahir Said Pekmen, *31 Mart Hatıraları* [İsyan Günlerinde Bir Muhalif], haz. Hasan Babacan ve Servet Avşar (Ankara: TTK Basımevi, 2013).

114 Ordu-sermaye ilişkisinin altmışlardan itibaren bir ittifaka dönüştüğü noktasında şu eserlere bkz. Devrim Pusat, *Ordu ve Siyaset* [Militarizmin Tarihsel Sürekliliği] (İstanbul: Nam Yayıncılık, 1996). Rahmi Yıldırım, *Sermayenin Paşaları* (Ankara: Karınca Yayınları, 2009). Suat Parlar, *Silahlı Bürokrasinin Ekonomi Politiği* (İstanbul: Bibliotek Yayınları, 1997).

115 Aczmendilerin liderinin bir polis kamerası eşliğinde evine yapılan baskın ve genç bir kadınla olan görüntüleri yayınlandıktan sonraki gelişmeler için bkz. Fadime Şahin, *"Sahte Tarikatların Perde Arkası"* [Fadime Şahin'in Anıları] (İstanbul: AD Yayıncılık, 1997).

116 Daha sonraki yıllarda üniformasını çıkarıp çeşitli yayınlar yoluyla görüşlerini aktaran ismin eserleri için bkz. Osman Özbek, *Ilımlı Türkiye* (Ankara: Ümit Yayıncılık, 2006). Osman Özbek, *İpotekli Türkiye* (Ankara: Ümit Yayıncılık, 2005). Osman Özbek, *Laik Cumhuriyete 11 Kurşun* (Ankara: Ümit Yayıncılık, 2006).

117 Abdullah Gül'ün ağzından hükümet; tankların Sincan'da yürümesini, *"Basit bir eğitim programı gereği olarak"* değerlendirdi. Bkz. Nasuhi Güngör, *Yenilikçi Hareket* [Yeni Dünya Düzeni Ekseninde Bir Değerlendirme] (İstanbul: ANKA Yayınları, 2002), s.41. Faruk Bildirici, *Siluetini Sevdiğimin Türkiyesi* (İstanbul: Doğan Kitap, 2000), s.111.

118 Demirel cephesinden ayrıntılı anlatım için bkz. Cüneyt Arcayürek, *28 Şubat'a İlk Adım* [Büyüklere Masallar, Küçüklere Gerçekler–9] (Ankara: Bilgi Yayınevi, 2003).

119 28 Şubat süreciyle ilgili ayrıntılı okuma için bkz. Mehmet Ali Birand ve Reyhan Yıldız, *Son Darbe: 28 Şubat* (İstanbul: Doğan Kitap, 2012). Hulki

Cevizoğlu, *Generalinden 28 Şubat İtirafı* [Postmodern Darbe] (Ankara: Ceviz Kabuğu Yayınları, 2001). Nazlı Ilıcak, *Sert Adımlarla Her Yer İnlesin* [28 Şubat'ın Perde Arkası] (İstanbul: TİMAŞ Yayınları, 2001). Bülent Orakoğlu, *Deşifre* [Darbeyi Rapor Ettim] (İstanbul: TİMAŞ, 2003). Tuncer Çetinkaya, *En Uzun Şubat* [Belge ve Şahitlerle Bir Dönemin Trajik Hikâyeleri] (İzmir: Kaynak Yayınları, 2005). Andaç Hongur, *28 Şubat Sürecinde Ordu, Medya ve Siyasal İktidar,* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Alev Özkazanç], (Ankara: AÜ SBE, 2006). Süleyman Kocabaş, *Postmodern Darbe Süreci 28 Şubat'a Doping* [Şubat-Mart 1998 Sendromları] (İstanbul: Vatan Yayınları, 1998). Kenan Akın, *Milli Nizam'dan 28 Şubat'a Olay Adam Erbakan* (İstanbul: Birey Yayıncılık, 2000). Mustafa Erdoğan, *28 Şubat Günlüğü* [Post-Modern Darbenin Anatomisi] (Ankara: Orion Kitabevi, 2012). Hakan Akpınar, *28 Şubat* [Postmodern Darbenin Öyküsü] (İstanbul: Birharf Yayınları, 2004). Bedri Baykam, *Ordu Satranç Oynarken* [Kemalizm'e Karşı Iskalanan Komplo ve 28 Şubat'a Giden Uzun Yol] (İstanbul: Piramid Yayıncılık, 2001). Gencer Özcan, (haz.), *Onbir Aylık Saltanat* [Siyaset, Ekonomi ve Dış Politikada Refahyol Dönemi] (İstanbul: Boyut Kitapları, 1998).

120 Kutan, ılımlı kişiliğiyle bilinen, 12 Eylül cenderesinden geçmiş bir isimdi, bkz. Recai, Kutan, (Kirazlıdere Tutukevi Penceresinden) *12 Eylül* (İstanbul: Risale Yayınları, 1989).

121 Yakalanma sürecinin ayrıntıları için bkz. Tuncay Özkan, *Abdullah Öcalan Ne Olacak?* [Neden Verildi? Nasıl Yakalandı?] (İstanbul: Alfa Yayınları, 2005). Saygı Öztürk, *Kasadaki Dosyalar* [İsmet İnönü'nün Atatürk'e Sunduğu Gizli Kürt Raporu, Apo Pazarlığının Belgelerle Bilinmeyen Öyküsü, Abdullah Öcalan'dan Müthiş İtiraflar] (Ankara: Ümit Yayıncılık, 2003).

122 Türk siyasi hayatının en karizmatik liderlerinden biri olan 12 Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan hakkında kaleme alınan eserlerin adedi gün geçtikçe artmaktadır. En önemlileri şunlardır: Muhammed Pamuk, *Recep Tayyip Erdoğan* [Yasaklı Umut] (İstanbul: Birey Yayıncılık, 2001). Abdurrahman Tığ, İsak Baydaroğlu ve Sakiye Erdem (ed.), *Dış Basında Recep Tayyip Erdoğan* (İstanbul: Kim Ne Diyor Yayınları, 2012). Hüseyin Belsi ve Ömer Özbay, *R. Tayyip Erdoğan* [Bir Liderin Doğuşu] (İstanbul: Meydan Yayıncılık, 2010). Ruşen Çakır ve Fehmi Çalmuk, *Recep Tayyip Erdoğan* [Bir Dönüşümün Öyküsü] (İstanbul

Metis Yayınları, 2001). HAKANTÜRK, *R. Tayyip Erdoğan Kimdir?* (İstanbul: Akademi TV AŞ, 2006). Mahir Kaynak ve Ömer Lütfi Mete, *Erdoğan Operasyonu* [Küresel Sermayenin İktidar Savaşı], Konuşan: Orhan Çelebi ve Emine Dolmacı (İstanbul: TİMAŞ, 2008). Ayla Özcan, *Emine Erdoğan* [İktidara Taşıyan Kadın] (İstanbul: Birharf Yayınları, 2007). A. Tığ, İ. Baydaroğlu ve S. Erdem, *Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın Konuşmalarından Seçmeler* (Ankara: AK Parti Tanıtım ve Medya Başkanlığı, 2011). Soner Yalçın, *Kayıp Sicil* [Erdoğan'ın Çalınan Dosyası] (İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınevi, 2012).

123 Önceki cumhurbaşkanlığı seçimleri konusunda bkz. Hikmet Özdemir, *Cumhurbaşkanlığı Seçimlerinde Ordunun Olağandışı Rolü* [Türkiye Örneği] (İstanbul: İz Yayıncılık, 1994). Özal'ın seçim süreci hakkında bkz. Muammer Aksoy, *Rejim Bunalımına ve Kötü Sonuçlarına Doğru Pupa Yelken Gidiş* [Önümüzdeki Cumhurbaşkanlığı Seçimi] (İstanbul: Tekin Yayınevi, 1989).

124 Süreç ve sonrası için güncel bir kaynak için bkz. Ahmet Sever, *Abdullah Gül ile 12 Yıl* [yaşadım, gördüm, yazdım] (İstanbul: Doğan Kitap, 2015).

125 *Posta,* 15 Nisan 2007.

126 *Posta,* 28 Nisan 2007.

127 Bu skandal karar sonrası, meseleyi en tutarlı ve 367 kararının gayr-ı hukukiliğini en iyi izah eden eser olarak bkz. Sami Selçuk, *2007'nin Hukuk Olayı: Anayasa Mahkemesi'nin 367 Kararı* (Ankara: Cedit Neşriyat, 2008).

128 *Vatan,* 13 Nisan 2007.

129 Mustafa Armağan ve Ali Ünal, (haz.), (Kozadan Kelebeğe–1), *Medya Aynasında Fethullah Gülen* (İstanbul: Gazeteciler ve Yazarlar Vakfı Yayınları, 1999). Mustafa Armağan (haz.), (Kozadan Kelebeğe–2), *Aydınların Kaleminden Fethullah Gülen* [Diyaloga Adanmış Hayat] (İstanbul: Gazeteciler ve Yazarlar Vakfı Yayınları, 2001). B. Jill Carroll, *Gülen'in İslami Öğretisi ve Hümanist Söylem* [Medeniyetler Diyalogu], çeviren. İbrahim Kapaklıkaya, haz. Faruk Tuncer (İstanbul: Ufuk Kitap, 2007). Helen Rose Ebaugh, *Gülen Hareketi* [İnanç tabanlı bir toplumsal hareketin sosyolojik analizi], çeviren. Ömer Baldık (İstanbul: Doğan Kitap, 2010). Mehmet Gündem, *Fethullah Gülen'le 11 Gün* [Sorularla Bir Hareketin Analizi] (İstanbul: Alfa Yayınları, 2005).

James C. Harrington, *Fethullah Gülen'in Hukuk Serüveni,* çeviren. Mehmet Çakmak (İstanbul: Alfa Yayınları, 2011). Doğu Ergil, *100 Soruda Fethullah Gülen ve Hareketi* (İstanbul: TİMAŞ, 2010). Nazlı Ilıcak, *Her Taşın Altında "The Cemaat"mi Var?* (İstanbul: Doğan Kitap, 2012). İsmail Ünal, *Fethullah Gülen'le Amerika'da Bir Ay* (İstanbul: Işık Yayınları, 2002). Can Kozanoğlu, *"Devletçi, Projeci 'Yeni Çağ' Bilgesi Fethullah Gülen Cemaati Geliyor",* Birikim Sayı: 95, Mart (1997): 38–51. Nevval Sevindi, *Fethullah Gülen ile New York Sohbeti* (İstanbul: Sabah Kitapları, 1997). Mehmet Ali Soydan, *Fethullah Gülen Olayı* [Devlet, Medya ve Siyaset Üçgeninde] (İstanbul: Birey Yayıncılık, 1999). İ. Adil Sönmez, *Fethullah Gülen Gerçeği* [Hukuki Gerçekler Işığında Hoşgörü ve Uzlaşma Aksiyonu Hakkında Bir İnceleme] (İzmir: Kaynak Yayınları, 1998). Osman Şimşek, *M. Fethullah Gülen'in Ruh Dünyasına Ayna* [İbretlik Hatıralar] (İstanbul: Işık Yayınları, 2010). Nuriye Akman, *Gurbette Fethullah Gülen* (İstanbul: Zaman Kitap, 2004). İsmail Albayrak, *Fethullah Gülen Hocaefendinin Tefsir Anlayışı* (İzmir: Nil Yayınları, 2010). Latif Erdoğan, *Fethullah Gülen Hocaefendi* [Küçük Dünyam] (İstanbul: Doğan Kitapçılık, 2002). Eyüp Can, *Fethullah Gülen Hocaefendi ile Ufuk Turu* (İstanbul: AD Yayıncılık, 1996). Ertuğrul Hikmet, *Himmeti Milleti Olan İnsan: M. Fethullah Gülen* (İstanbul: Işık Yayınları, 2013). Faruk Beşer, *Fethullah Gülen Hocaefendi'nin Fıkhını Anlamak* (İstanbul: Ufuk Kitap, 2006). Faruk Mercan, *Fethullah Gülen* [Gülen'in Sıra Dışı Hayatı, ABD'de Geçirdiği Dokuz Yılın Hikâyesi] (İstanbul: Doğan Kitap, 2008). Ali Ünal, *M. Fethullah Gülen* [Bir Portre Denemesi] (İstanbul: Nil Yayınları, 2002). Toktamış Ateş, Eser Karakaş ve İlber Ortaylı (ed.), *Dünyaya Açılan Türk Okulları–1* [Barış Köprüleri] (İstanbul: Ufuk Kitap, 2005). M. Enes Ergene, *Gülen Hareketinin Analizi* [Geleneğin Modern Çağa Tanıklığı] (İzmir: Yeni Akademi Yayınları, 2005).

130 Bu çerçevede kaleme alınmış eserlerden bazıları için bkz. Saygı Öztürk, *Okyanus Ötesindeki Vaiz* [Resmi Belgeler ve "Çok Gizli" Damgalı Raporların Işığında, MİT-Emniyet-Yargı Üçgeninde Fethullah Gülen Gerçeği] (İstanbul: Doğan Kitap, 2010). Faik Bulut, *Kim Bu Fethullah Gülen?* [Dünü-Bugünü-Hedefi] (İstanbul: Ozan Yayıncılık, 1999). Hikmet Çetinkaya, *Fethullah Gülen, ABD ve AKP* (İstanbul: Günizi Yayıncılık, 2007). Hikmet Çetinkaya, *Fethullahçı Gladyo* (İstanbul: Günizi Yayıncılık, 2008). Hikmet Çetinkaya, *Kuzu Postunda*

Kurt [Türkiye'de Tarikatların ve Cemaatlerin Örgütlü Siyasi Gücü, Fethullah Hoca'nın Önlenemeyen Yükselişi!], 1. Kitap (İstanbul: Çağdaş Yayınları, 1995). Hikmet Çetinkaya, *Zambak Sana da Bulaştı Kan* [Şeriatçı Basının Önlenemeyen Yükselişi, Milli Eğitimde İdeolojik Örgütlenmeler, Suudi Sermayesi, Sivas Katliamının Ardında Yatan Gerçek], 2. Kitap (İstanbul: Çağdaş Yayınları, 1995). Hikmet Çetinkaya, *Din Baronunun Kazları* [Din Baronu, Kenan Evren'den Turgut Özal'a; Tansu Çiller'den Bülent Ecevit'e dek her kesimle ilişki kurdu. "Şeriat-Ticaret" zincirini genişletti], 3. Kitap (İstanbul: Çağdaş Yayınları, 1996). Merdan Yanardağ, (35 yıllık yol arkadaşı Mustafa Veren anlatıyor), *Fethullah Gülen Hareketinin Perde Arkası* [Türkiye Nasıl Kuşatıldı?] (İstanbul: Siyah Beyaz Yayınları, 2006. Nusret Senem, (haz.), *Genelkurmay Raporlarında Fethullah Gülen* (İstanbul: Kaynak Yayınları, 2011). Aytunç Erkin, *Fethullah Hoca'nın Şifreleri* [Başmuavini Nurettin Veren Anlatıyor] (İstanbul: Kaynak Yayınları, 2005). İlhan Taşçı, *Cüppeli Adalet* [Hükümet-Cemaat Kuşatması] (İstanbul: Cumhuriyet Kitapları, 2010). M. Emin Değer, *Bir Cumhuriyet Düşmanının Portresi ya da Fethullah Gülen Hocaefendi'nin Derin Misyonu* (İstanbul: Cumhuriyet Kitapları, 2000). Alpaslan Işıklı, *Said Nursi, Fethullah Gülen ve "Laik" Sempatizanları* (İstanbul: Cumhuriyet Gazetesi'nin Okurlarına Armağanı, 2001). Ergün Poyraz, *Amerika'daki İmam* **(**İstanbul: Togan Yayıncılık, 2009). Merdan Yanardağ, *I. Cumhuriyetin Sonbaharı* [Bir ABD-AKP-Cemaat Projesi: Ergenekon Darbesi] (İstanbul: Destek Yayınevi, 2011).

131 Ahmet Zeki Üçok'un, 15 Temmuz öncesi ve sonrasında yaptığı açıklamalardan oluşan bir derleme için bkz. https://www.youtube.com/watch?v=JFTZiPXucWc&t=440s Erişim Tarihi: 14.11.2017.

132 Mehmet Baransu, *Karargâh* (İstanbul: Karakutu Yayınları, 2010). Mehmet Baransu, *Mösyö* [Hanefi Avcı'nın Yazamadıkları] (İstanbul: Karakutu Yayınları, 2010). Alper Görmüş, *Büyük Medyada Ergenekon Haberciliği–1* (İstanbul: Etkileşim Yayınları, 2011). Alper Görmüş, *Büyük Medyada Ergenekon Haberciliği–2* (İstanbul: Etkileşim Yayınları, 2011). Kemal Gülen, *Camın Arka Yüzü* (İstanbul: Yitik Hazine Yayınları, 2012). Gültekin Avcı, *Karanlık İlişkiler* [Susurluk, Şemdinli ve Danıştay Olaylarının Şifresi], Önsöz: Mehmet Altan (İstanbul: Birey Yayıncılık, 2006). Alper Görmüş, (Darbe Günlükleri: Tam Metin) *İmaj ve Hakikat* [Bir Kuvvet Komutanının Kaleminden Türk Ordusu]

(İstanbul: Etkileşim Yayınları, 2012). Nazlı Ilıcak, *Ar Damarı Kâr Damarı* (İstanbul: Truva Yayınları, 2015). Ali Ünal, *Köprüden Önce Son Çıkış,*(İstanbul: Ufuk Yayınları, 2014).

133 Bu kısa süreç içinde lehte ve aleyhte bir Ergenekon-Balyoz kitaplığı oluşmuştu. Bkz. Şamil Tayyar, *Operasyon Ergenekon* [Gizli Belgelerde Karanlık İlişkiler] (İstanbul: TİMAŞ, 2008). Şamil Tayyar, *Gölge İktidar* [1 Numara'nın İzinde] (İstanbul: TİMAŞ, 2008). Şamil Tayyar, *Pusu* [Derin Devletin Kurbanları] (İstanbul: TİMAŞ, 2009). Aydoğan Vatandaş, *Apokrifal* [Kayıp Kitap, Ergenekon ve Bir Cinayetin Anatomisi] (İstanbul: TİMAŞ, 2009). Zihni Çakır, *Kod Adı: Darbe* [Gizli Belgeler, Telefon Dinleme Kayıtları ve Krokilerle Ergenekon'un Kodları] (İstanbul: Neden Kitap, 2008). Zihni Çakır, *Ergenekon'un Çöküşü 2* [Dünden Bugüne Devletin Derinliklerindeki Kirli İlişkiler] (İstanbul: Neden Kitap, 2008). Bedir Acar, *Tuncay Güney Anlatıyor* [Ergenekon'un İlk Tanığı] (İstanbul: TİMAŞ, 2008). Ergenekon davasının devleti ele geçirme projesi kapsamında hazırlanmış bir komplo olduğu tezini savunan eserler için bkz. Merdan Yanardağ, *I. Cumhuriyetin Sonbaharı* [Bir ABD-AKP-Cemaat Projesi: Ergenekon Darbesi] (İstanbul: Destek Yayınevi, 2011). Hasan Ataman Yıldırım, *Ergenekon Kazanında Kurbağa* (İstanbul: Togan Yayıncılık, 2011). Kurtul Altuğ, *Atatürk ve Cumhuriyete Saldırı* [Ergenekon Gerçeği] (İstanbul: Siyah Beyaz Kitap, 2009). Faruk Arslan, *Ergenekon'un Karanlık İsmi Tuncay Güney* [Kara Kutu] (İstanbul: Karakutu Yayınları, 2008). Aytekin Gezici, *Ziverbey'den Ergenekon'a İlhan Selçuk* [Cumhuriyet'in Bir Numarası] (İstanbul: Karakutu Yayınları, 2008). HAKANTÜRK, *Ergenekon Davası* (İstanbul: Akademi TV AŞ, 2008). Ertuğrul Mavioğlu ve Ahmet Şık, *Ergenekon'da Kim Kimdir?* [Kırk Katır Kırk Satır 2] (İstanbul: İthaki Yayınları, 2010). Saygı Öztürk, *Belgelerle Ergenekon* [Her şey Ümraniye'de bulunan bombalarla başladı...] (İstanbul: Doğan Kitap, 2008). Doğu Perinçek, *Ergenekon Savunması* (İstanbul: Kaynak Yayınları, 2009). Mustafa Balbay, *Zulümhane* [Silivri Toplama Kampı] (İstanbul: Cumhuriyet Kitapları, 2010). Mehmet Haberal, *Suçum Ne?* [Sözlü Silivri Savunması] (Ankara: Cem Veb Ofset, 2011). Türkan Saylan ve Hüseyin Karataş, *Son Nefeste Son Savunma* (İstanbul: Siyah Beyaz Kitap, 2011). Taylan Büyükşahin, *Korku* [Hedef Belli: Korkun ve Susun!] (İstanbul: AYA Kitap, 2013). İlker Başbuğ, *Suçlamalara Karşı Gerçekler* (İstanbul: Kaynak Yayınları, 2014). Mustafa Balbay,

Savunma (İstanbul: Cumhuriyet Kitapları, 2013). Tuncay Özkan, *Zorbalığın Pençesinde Silivri Günlüğü* (İstanbul: Cumhuriyet Kitapları, 2011). Dursun Çiçek, *Kışladan Hasdal'a Alb. Dursun Çiçek Vakası* (İstanbul: Togan Yayıncılık, 2011). Mehmet Ali Çelebi, *Teğmen* ["Sehven Olayı" ve Bir Direnişin Öyküsü] (İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınevi, 2014). D. İsmet Çınkı ve diğerleri, *Er Mektubu Görülmüştür* [Balyoz Mağduru Türk Subaylarına Gönderilen Destek Mektupları] (İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınevi, 2014). Faruk Doğan, *Balyoz ve Ergenekon'da Adli Komedya* (İstanbul: Kaynak Yayınları, 2013). Ali Türkşen, *Kardak'ta Mahraman Hasdal'da Esir* (İstanbul: Kaynak Yayınları, 2013). Çetin Doğan, *Ateşi ve İhaneti Gördük* (İstanbul: Kastaş Yayınevi, 2010). Pınar Doğan ve Dani Rodrik, *Balyoz* [Bir Darbe Kurgusunun Belgeleri ve Gerçekler] (İstanbul: Destek Yayınevi, 2011). Doğu Perinçek, *Türk Ordusu Kuşatmayı Nasıl Yaracak?* (İstanbul: Kaynak Yayınları, 2011). Doğu Perinçek, *Türk Ordusu'nda Strateji Sorunu* [Üç Genelkurmay Başkanı] (İstanbul: Kaynak Yayınları, 2008). Zübeyir Kındıra, *Fethullah'ın Copları* (İstanbul: Su Yayınları, 2001). Hanefi Avcı, *Haliç'te Yaşayan Simonlar* [Dün Devlet-Bugün Cemaat] (Ankara: Angora Yayınevi, 2010). Hüseyin Buzoğlu, *Tertip* [Ergenekon-Balyoz-Kafes-Poyrazköy-Amirallere Suikast-İnternet Andıcı] (İstanbul: Togan Yayıncılık, 2012).

134 Sabahattin Önkibar, *İmamlar ve Haramiler Medyası* (İstanbul: Kırmızıkedi Yayınları, 2015).

135 Son derece kritik iddiaların yer aldığı şu kitaba bkz. Barış Pehlivan ve Barış Terkoğlu, *Metastaz* (İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınları, 2019).

7. BÖLÜM İKTİDAR-MUHALEFET EKSENİNDE MİLLİ GÖRÜŞ HAREKETİ

H. Emre BAĞCE[*]

Giriş

Türkiye'nin siyasi tarihinde Milli Görüş Hareketi kayda değer bir yer tutar. Bu yazıda Milli Görüş'ün doğduğu andan itibaren parti içi ve dışı dinamiklerin etkisiyle bugüne değin yaşadıkları ele alınacaktır. Türkiye'nin çok partili döneme geçişi ve Demokrat Partili yıllar göz önüne alındığında, 1970'e kadar henüz 20 yıllık bir demokrasi tecrübesinden söz edebiliriz. 1970'den günümüze ise neredeyse 50 yıl geçti. Milli Görüş'ün hikâyesi, bu 50 yıllık inişli çıkışlı demokrasi tecrübesine eşlik etti.

Milli Görüş nitelemesi esas itibariyle Soğuk Savaş döneminin hâkim karşıtlığı içinde doğmuş bir hareketin kendini tanımlama ve diğer partilerle kendini ayrıştırma çabasının bir ürünüdür. Bir tür ideolojik konum tespitidir. Milli Görüş, hâlihazırda belli bir taraftarı olan milliyetçiliğe yakın olmakla birlikte mesafeliydi de; dini değerleri önemseyen bir hareket olarak merkez sağ ile de mesafesini netleştirmeye çalışıyordu. Türkiye'de milliyetçiliğin, muhafazakârlığın, sağın hâkim olduğu koşullarda yeni yola çıkan hareket kendini nasıl tarif edecekti? Milli Görüş ismi işte böylesi bir zeminde doğan yeni hareketi tarif edecekti.

Çalışmanın ilk kısmında 1960'lı yılların genel siyasi görünümüne değinilecek ve Milli Nizam Partisi (MNP) ile Milli Görüş Hareketi'nin doğuşu irdelenecektir. İkinci kısımda, 1973-1980 dönemi Milli Selamet Partisi'nin (MSP) kuruluşu, iktidar ortağı oluşu ve atlattığı badireler ele alınacaktır. Üçüncü kısımda, 1980'li yıllarda Milli Görüş'ün Refah Partisi (RP) olarak yeniden kuruluşu değerlendirilecek, ardından 1990'lı yıllarda RP'nin yükseliş ve zoraki düşüşü irdelenecektir. Son kısımda, 28 Şubat sonrası

[*] Prof. Dr., Marmara Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Gazetecilik Bölümü.

SONNOT

1 *Ayrıntılar* için bkz. H. Emre Bağce, "Türkiye'de Siyasi Partiler ve Seçimler: 1946-1950", *Türkiye'de Siyasi Partiler ve Seçim Kampanyaları: Araf'taki Seçim-7 Haziran 2015*, der. Edip Asaf Bekaroğlu (İstanbul: Vadi Yayınları, 2015), s.40.

2 Bağce, "Türkiye'de Siyasi Partiler ve Seçimler: 1946-1950", s.40-41.

3 Anayasa Mahkemesi seçim çevresi barajını adalet ilkesine aykırı bularak 6 Mayıs 1968 tarihinde iptal etmiştir.

4 Alparslan Türkeş Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi'nin (CKMP) başına geçtikten sonra partinin ismi MHP olarak değiştirilmiştir.

5 Daha sonra adı Pancar Motor olan fabrika 2012 yılında üretimini durdurdu, bkz., "Erbakan Hoca'nın Gümüş Motor'u sustu", *Hürriyet*, 3.2.2012, Erişim Tarihi: 27.07.2019, http://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/erbakan-hoca-nin-gumus-motor-u-sustu-19838676.

6 Erbakan'ın adaylık başvurusu için bkz., "Adalet Partisi", *Tarihte Bugün Sitesi*, Erişim Tarihi: 28.07.2019, http://www.tarihtebugun.gen.tr/adalet_partisi.html.

7 YSK, "1950-1977 Yılları Arası Seçim Çevrelerine Göre Seçim Sonuçları: Seçim Çevresi: Konya", http://ysk.gov.tr/doc/dosyalar/docs/Milletvekili/1950-1977/Konya.pdf.

8 *Millî Nizam Partisi: Program ve Tüzük* (İstanbul: Haktanır Basımevi), s.61.

9 *Millî Nizam Partisi Kuruluş Beyannamesi* (Ankara: Nüve Matbaası, 1970), s.5.

10 *Millî Nizam Partisi Kuruluş Beyannamesi*, s.8.

11 *Millî Nizam Partisi: Program ve Tüzük*, s.5.

12 "41'lerden Akmumcu AP'den istifa etti", *Cumhuriyet*, 14 Mart 1970, s.7.

13 "MNP'nin milletvekili sayısı 3'e yükseldi", *Cumhuriyet*, 24 Mart 1970, s.7.

14 "Anayasa Mahkemesi'nin Milli Nizam Partisi'nin Kapatılmasına Dair 1971/1 Sayılı Kararı", *Resmi Gazete*, Sayı: 14072, 14 Ocak 1972, s.1.

15 Askeri müdahaleler ve iş dünyasıyla ilişkilerine dair bkz., Abdullah Köktürk, *"Türkiye de Devlet, Ordu, Sermaye İlişkisi (1960-1990)"*, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, 2016. Mustafa Uluçakar, *Türkiye'de Sivil-Asker İlişkileri ve Ordunun Demokratik Kontrolü*, Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, 2013. Cengiz Sunay, "27 Mayıs ve İşadamları", *İnsan ve İnsan Dergisi*, 1 (2014): s.50.

16 "Anayasa Mahkemesi'nin Milli Nizam Partisi'nin Kapatılmasına Dair 1971/1 Sayılı Kararı", s.12-18.

17 "Anayasa Mahkemesi'nin Milli Nizam Partisi'nin Kapatılmasına Dair 1971/1 Sayılı Kararı", s.12.

18 "Erbakan MSP Genel Başkanı Oldu", *Cumhuriyet*, 22.10.1973, s.1. "Tarihte Bugün: MSP Genel Başkanı Erbakan!", *Milli Gazete*, 21 Ekim 2014, Erişim Tarihi: 11.03. 2019, https://www.milligazete.com.tr/haber/985653/tarihte-bugun-msp-genel-baskani-erbakan.

19 Bkz., *TBMM Tutanak Dergisi,* Cilt: 14, Birleşim: 35 (06.01.1976): ss.289-295. Bkz., H. Emre Bağce, *Türk Parlamento Tarihi, TBMM – XV. Dönem (1973-1977)*, *C.1. Yasama* (Ankara: TBMM Kültür, Sanat ve Yayın Kurulu Yayınları, 2012), s.5.

20 *TBMM Tutanak Dergisi,* Cilt: 1, Birleşim: 30 (16.01.1974): s. 175. 1973-1977 döneminde dört hükümet, Talu Hükümeti, I. Ecevit Hükümeti, Irmak Hükümeti ve IV. Demirel Hükümeti görevde bulundu. Bkz., Bağce, *Türk Parlamento Tarihi, TBMM – XV. Dönem (1973-1977)*, *C.1.* s.73-80.

21 *TBMM Tutanak Dergisi,* Cilt: 1, Birleşim: 34 (29.01.1974): s.316-317.

22 *TBMM Tutanak Dergisi,* Cilt: 1, Birleşim: 35 (01.02.1974): s.349-364; Cilt: 1, Birleşim: 36 (04.02.1974): s.368-477; Cilt: 1, Birleşim: 37 (05.02.1974): s.488-545; Cilt: 1, Birleşim: 38 (07.02.1974): s.549-561.

23 *TBMM Tutanak Dergisi*, Cilt: 7, Birleşim: 1 (01.11.1974): s.14.

24 *TBMM Tutanak Dergisi*, Cilt: 11, Birleşim: 51 (04.03.1975): s.4; Cilt: 11, Birleşim: 52 (18.03.1975): s.36.

25 *TBMM Tutanak Dergisi*, Cilt: 11, Birleşim: 55 (25.03.1975): s.170.

26 *TBMM Tutanak Dergisi*, Cilt: 11, Birleşim: 58 (01.04.1975): s.256-257.

27 Ahmet Tevfik Paksu 31.03.1975-10.11.1976, Şevket Kazan ise 16.11.1976-21.06.1977 tarihleri arasında görev yaptı.

28 *TBMM Tutanak Dergisi*, Cilt: 11, Birleşim: 61 (06.04.1975): s.309-323.

29 *TBMM Tutanak Dergisi*, Cilt: 11, Birleşim: 63 (09.04.1975): s.334-431; Cilt: 11, Birleşim: 65, (12.04.1975): s.452-456.

30 *TBMM Tutanak Dergisi*, Cilt: 26, Birleşim: 76 (05.04.1977): s.383-394.

31 İrfan Neziroğlu, Tuncer Yılmaz (haz.), *Koalisyon Hükümetleri, Koalisyon Protokolleri, Hükümet Programları ve Genel Kurul Görüşmeleri, Cilt 2* (Ankara: TBMM Başkanlığı Yayınları, 2015), s.1323-1325.

32 Referandumun kısa bir öyküsü için bkz., Mahmut Hamsici, "1982 Referandumu: Mavi, Beyaz'a Karşı", *BBC Türkçe*, 4 Nisan 2017, Erişim Tarihi: 16.05.2019, https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-39450106.

33 Bu konuda öz bir değerlendirme için bkz., İrfan Paçacı, *Başkanlık Sistemine Giden Yol* (İstanbul: Doğu Kitabevi, 2018), s.106-107.

34 "İkinci İnönü de Politika Sahnesinde: Sosyal Demokrasi Partisi (SODEP) kuruldu", *Güneş*, 7 Haziran 1983, s.1.

35 Kurucu Genel Başkanlığı'nı Ahmet Nusret Tuna yaptı, MGK'nin vetosu üzerine bir ya sonra yerine Esat Yıldırım Avcı geldi.

36 Kurucu Genel Başkanı Ahmet Tekdal olmuştur.

37 Muhafazakar Parti'nin ismi 1985 yılında Milliyetçi Çalışma Partisi (MÇP) olarak değiştirilmiş, MÇP ismi de daha sonra MHP olarak değiştirilmiştir.

38 Yüksek Seçim Kurulu, "622 Sayılı Milletvekili XVII inci Dönem Genel Seçimlerinde Siyasî Partilerin Kontenjan Adayı Tespit Esaslarına İlişkin Karar", *Resmi Gazete*, Sayı: 19632, 12.11.1987, s.70.

39 *Refah Partisi Belediye Başkanları, büyükşehir, İl, İlçe, Belde* (Ankara: Yayınevi Belirtilmemiş:1989).

40 27 Mart 1004 Seçimleriyle ilgili görsel ve işitsel bir haber dosyası için bkz., "Arşiv Odası: 27 Mart 1994 Yerel Seçimleri", *BBC Türkçe*, 4.6.2015, Erişim Tarihi: 08.07.2019, https://www.bbc.com/turkce/haberler/2015/06/150604_arsiv_odasi_1994_secimler.

41 1995 seçimlerinden önce, seçim kanununda yapılan değişikliklerle, seçim çevreleri genişletilmiş ve kontenjan uygulaması kaldırılmıştır. Milletvekili sayısı ise 450'den 550'ye çıkarılmıştır. 100 milletvekilinin seçim çevreleri dışında partilerin aldığı oya göre Türkiye milletvekil-

liği adı altında seçilmesi öngörülmüş, Anayasa Mahkemesi Türkiye milletvekilliği yönündeki bu değişikliği iptal etmiştir.

42 Örneğin bkz., "Demirel: Çiller'e 'Hükümeti Kur' Diyemezdim", *T24 Haber sitesi*, 10 Mart 2009, Erişim Tarihi: 08.07.2019, https://t24.com.tr/haber/demirel-cillere-hukumeti-kur-diyemezdim,33545. Başka bir haber için, "Demirel Fark Etti ve Görevi Çiller'e vermedi", *Sabah*, 3 Ocak 2013, Erişim Tarihi: 08.07.2019, https://www.sabah.com.tr/gundem/2013/01/03/demirel-fark-etti-ve-gorevi-cillere-vermedi.

43 "Anayol Görevde", *TBMM Aylık Bülten*, 46-52 (Şubat-Mart 1996): s.7-11.

44 "Anayasa Mahkemesi, DYP-ANAP Koalisyon Hükümetinin güvenoylamasını iptal etti: Hükümet istifa etti", *TBMM Aylık Bülten*, 48, Mayıs-Haziran 1996, s.1-3. Anayasa Mahkemesi kararı için bkz., "Anayasa Mahkemesi'nin TBMM'nin Güven oylaması İşleminin İptaline Dair 14 Mayıs 1996 Tarih ve 1996/13 Sayılı Kararı", *Resmi Gazete*, sayı: 22658, 6 Haziran 1996, s.27-38. Kararda Hükümet kurulurken aranacak güvenoyu sayısı ile hükümette bulunurken yapılacak güvenoylamaları arasındaki farklılığa işaret edilmiştir: ""Bakanlar Kurulu göreve başlarken yapılması gereken güven oylamasının düzenlendiği 110. maddede, görev sırasında güvenoyuna ilişkin 111. maddede olduğu gibi özel bir kurala yer verilmemesi karşısında bu konuda genel kural olan 96. maddenin uygulanması gerekir... Bakanlar Kurulu'nun güvenoyu aldığına ilişkin dava konusu karar, oylamaya katılan 544 milletvekilinin salt çoğunluğuna ulaşamayan 207 ret, 80 çekimser oya karşı 257 kabul oyu ile alınmıştır. Oysa Bakanlar Kurulu'nun güvenoyu almış sayılabilmesi için toplantıya katılan 544 üyenin yarısının bir fazlası olan 273 kabul oyu gerekirdi". Benzer tartışmalar ve konular 7 Haziran 2015 seçiminin ardından gündeme gelmiştir. Bkz., "Yeni hükümet için yeni hukuki tartışma", *Hürriyet*, 9.7.2015, Erişim Tarihi: 08.07.2019, http://www.hurriyet.com.tr/gundem/yeni-hukumet-icin-yeni-hukuki-tartisma-29502876.

45 "RP-DYP ortaklığı: 54. Hükümet, RP lideri Necmettin Erbakan başkanlığında kuruldu", *TBMM Aylık Bülten*, 49 (Haziran-Ağustos 1996): s.1, 3-8.

46 "Partilerde yoğun istifalar" ve "25 Ağustos 1996'da Milletvekili Dağılımı", *TBMM Aylık Bülten*, 49 (Haziran-Ağustos 1996): s.9.

47 *TBMM Tutanak Dergisi*, Dönem: 20, Cilt: 8, Birleşim: 73 (8 Temmuz 1996): s.122-124. Erbakan'ın Meclis konuşmaları için bkz., İrfan Neziroğlu, Yılmaz, Tuncer, Erdem Efe, Gülşah (haz.), *Başbakanlarımız ve Genel Kurul Konuşmaları, Cilt 9* (Ankara: TBMM Basımevi, 2014), s.428.

48 Refahyol Dönemi açıklanan memur ve emekli zamlarıyla ilgili geniş bir haber arşivi bulunmaktadır.

49 Bu konuda bkz., Necmettin Erbakan, *Darbe*, haz. Tacettin Çetinkaya (Ankara: MGV Yayınları, 2016). Şevket Kazan, *28 Şubat: Post Modern Bir Darbenin Anatomisi* (Ankara: MGV Yayınları), 2017. 28 Şubat sürecinde basının rolü üzerine bkz., Ali Bayramoğlu, *28 Şubat: Bir Müdahalenin Güncesi* (İstanbul: İletişim Yayınları, 2007).

50 Aydın Milletvekili İsmet Sezgin, Çanakkale Milletvekili Hamdi Üçpınarlar, Gaziantep Milletvekili Mehmet Batallı, İstanbul Milletvekili Necdet Menzir, İzmir Milletvekili Rıfat Serdaroğlu, Ordu Milletvekili Refaiddin Şahin DTP'de kurucu üye olarak yer aldılar. Bkz., "Demokrat Türkiye Partisi Meclis'te", *TBMM Aylık Bülten*, 53 (Ocak-Şubat 1997): s.5.

51 "Refah Partisi'nin, Anayasaya ve Siyasî Partiler Kanununa Aykırı Eylemleri Sebebiyle Temelli Kapatılmasına Dair Anayasa Mahkemesi'nin 16.1.1998 Tarih ve E: 1997/1 (Siyasî Parti Kapatma) K: 1998/1 Sayılı Kararı", *Resmi Gazete*, sayı: 23266, 22 Şubat 1998, s.31 vd.

52 "İstifalar Sürüyor", *TBMM Aylık Bülten*, 56 (Mayıs 1997): s.6.

53 "Meclis'te hükümetle birlikte dengeler de değişti: İstifalarda en yoğun dönem", *TBMM Aylık Bülten*, 57 (Haziran-Ağustos 1997): s.17.

54 "ANAP-DSP-DTP ortaklığı, CHP'nin desteğiyle Meclis'ten güvenoyu aldı: 55. Hükümet görevde", *TBMM Aylık Bülten*, 57 (Haziran-Ağustos 1997): s.1, 5-11.

55 "Yeni Meclis görevde: 20. Dönem milletvekili genel seçimi 24 Aralık 1995'te yapıldı", *TBMM Aylık Bülten*, 45 (Aralık 1995-Ocak 1995): s.2. "18 Ağustos 1997'de Milletvekili Dağılımı", *TBMM Aylık Bülten*, 57 (Haziran-Ağustos 1997): s.17.

56 "Refah Partisi'nin, Anayasaya ve Siyasî Partiler Kanununa Aykırı Eylemleri Sebebiyle Temelli Kapatılmasına Dair Anayasa Mahkemesi'nin16.1.1998 Tarih ve E: 1997/1 (Siyasî Parti Kapatma) K: 1998/1 Sayılı Kararı", s.280-281.

57 "RP kapandı, bağımsız milletvekillerinin büyük çoğunluğu FP'ye geçti, TBMM'de yeni grup: Fazilet Partisi", *TBMM Aylık Bülten*, 60 (Şubat 1998): s.5.

58 "30 Nisan 1998 İtibarıyla Milletvekili Dağılımı", *TBMM Aylık Bülten*, 61 (Mart-Nisan 1998): s.2.

59 İddianameler ve gerekçeli karar için bkz., "Fazilet Partisinin, Anayasaya ve Siyasî Partiler Kanununa Aykırı Eylemleri Sebebiyle Temelli Kapatılmasına Dair 22.6.2001 Tarih ve E: 1999/2 (Siyasi Parti Kapatma), K: 2001/2 Sayılı Kararı", *Resmî Gazete – Mükerrer*, Sayı: 24631, 5 Ocak 2002, s.173-179.

60 "Fazilet Partisi kapatıldı", *TBMM Aylık Bülten*, 84 (Haziran-Temmuz 2001): s.15. Gerekçeli karar için bkz., Fazilet Partisinin, Anayasaya ve Siyasî Partiler Kanununa Aykırı Eylemleri Sebebiyle Temelli Kapatılmasına Dair 22.6.2001 Tarih ve E: 1999/2 (Siyasi Parti Kapatma), K: 2001/2 Sayılı Kararı".

61 Kutan'ın konuşmaları için bkz. "Fazilet Partisi Davası", *Belge Net*, Erişim Tarihi: 15.07.2019, http://web.archive.org/web/20120307172110/http://www.belgenet.com/arsiv/fpdava.html.

62 "Adalet ve Kalkınma Partisi kuruldu", *Hürriyet*, 14.08.2001, Erişim Tarihi: 15.07.2019, http://www.hurriyet.com.tr/gundem/adalet-ve-kalkinma-partisi-kuruldu-10017.

63 "Erdoğan: Gömleği kaç kez çıkardık", *Haber7com*, 20.7.2007, Erişim Tarihi: 28.07.2019, http://www.haber7.com/siyaset/haber/257136-erdogan-gomlegi-kac-kez-cikardik.

64 1948 yılında DP içinden çıkan, kurucuları arasında Fevzi Çakmak, Osman Bölükbaşı gibi isimlerin yer aldığı Millet Partisi, ilerleyen tarihlerde Osman Bölükbaşı'nın yönetiminde çeşitli birleşme ve ad değişiklikleriyle siyaset sahnesinde yer almıştı.

65 Necmettin Erbakan, *Yeni Bir Dünya ve Adil Düzen*, haz. Tacettin Çetinkaya (Ankara: MGV Yayınları, 2016), s.128.

66 *Yeni Bir Dünya ve Adil Düzen*, s.102-103.

67 *Yeni Bir Dünya ve Adil Düzen*, s.133.

8. BÖLÜM

SİYASAL İLİŞKİ AĞLARINDA DİN: ORTODOKS DİNSEL SÖYLEM İÇİN ALEVİLİĞİN SİYASAL İMKÂNI

Murat COŞKUNER[*]

Giriş

Din ve siyaset arasındaki ilişki, siyaset bilimiyle ilgilenen uzmanları epeyce meşgul eden önemli tartışma hatlarından biri olmuş, 20. yüzyılın sonlarına doğru antropoloji disiplininin güçlenmesiyle birlikte bu ikisi arasında net bir ayrım yapmanın mümkün olmadığına yönelik fikirler güçlenmeye başlamıştır. İktidar ya da siyasetin hiçbir toplumda kutsallıktan arınmış olmadığı, bariz ya da belli belirsiz bir şekilde de olsa din ve kutsalın iktidarın içinde daima mevcut olduğu kabul görmüştür.[1] Ancak bu ikisi arasındaki iç içeliğin vurgulanmaya başlaması da yeni tartışma hatları ortaya çıkarmış, siyasal ilişkinin üzerine oturduğu yöneten-yönetilen ayrımında dinin rolü tartışılmaya başlanmış ve yöneten ile yönetilenlerin din ile kurduğu ilişki biçimleri gündeme taşınmıştır.

Türkiye'de 2000'li yıllarla birlikte ivme kazanan bu yazın, din ve dinsel örgütlenmeleri siyasal ilişkinin yöneten-yönetilen perspektifleri üzerinden okuyarak özellikle Türkiye'de Alevi toplulukların, yöneten konumunda bulunan dinsel söylem tarafından ne şekilde algılanıp konumlandırıldığını sorunsallaştırmıştır. Ancak Alevilik üzerinde oluşan bu yazın yeteri kadar gelişmemiş, Türkiye'de din-siyaset ilişkileri ve Alevilik bağlamında sahip olduğu açıklayıcılığa karşın yeterince yaygınlaşamamıştır. Literatürün oluşmasında önemli katkılar sunan Ayhan Yalçınkaya ve Pınar Ecevitoğlu'nun[2] idari-siyasi aygıtın "dini ele geçirişi" ve bu yapılanmanın Alevilere karşı takındığı tutum ve pozisyonları vurguladıkları bu yazına mütevazı bir katkı sunmayı amaçlayan çalışmanın önemi Türkiye'de din ve siya-

[*] Dr. Murat Coşkuner, Kocaeli Üniversitesi Siyaset ve Sosyal Bilimler ABD

SONNOT

1 Georges Balandier, Siyasal Antropoloji, çev. D. Çetinkasap (İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2010), s.38.

2 Pınar Ecevitoğlu, Ayhan Yalçınkaya, *Aleviler 'Artık Burada' Oturmuyor* (Ankara: Dipnot Yayınları, 2013). Ayhan Yalçınkaya, *Kavimkırım* İkliminde *Aleviler* (Ankara: Dipnot Yayınları, 2014).

3 Ayhan Yalçınkaya ve Pınar Ecevitoğlu tarafından literatüre kazandırılan bu kavrama ileride ayrıntılı şekilde değinilecektir.

4 Marcel Gauchet, *Yurttaşını Arayan Demokrasi*, çeviren. Zeynep Savaşçın (İstanbul: İletişim Yayınları, 2013), s.32-33.

5 Gauchet, *Yurttaşını Arayan Demokrasi*, s.33.

6 Marc Abéles, *Devletin Antropolojisi*, çeviren. Nazlı Ökten (Ankara: Dipnot Yayınları, 2012), s.156.

7 Talal Asad, "Secularism, Nation-State, Religion", *Nation and Religion Perspectives on Europe and Asia***,** ed. P. Van der Veer, L. Hartmut (Princeton: Princeton University Press, 1999), s.200.

8 Clifford Geertz, *Local Knowledge: FutherEssays in Interpretive Anthropology* (New York: Basic Books, 1983), s.124.

9 Emile Durkheim, *Dini Hayatın İlkel Biçimleri*, çeviren. Fuat Aydın (İstanbul: Ataç Yayınları, 2005), s.252.

10 Durkheim, *Dini Hayatın İlkel Biçimleri*, s.64.

11 Jacqueline Stevens, *Devletin Yeniden Üretimi*, çeviren. Abdullah Yılmaz (İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2001), s.138-139.

12 David Swartz, *Kültür ve İktidar,* çeviren. Elçin Gen (İstanbul: İletişim Yayınları, 2011), s.72.

13 Cemal Bali Akal, *İktidarın Üç Yüzü* (Ankara: Dost Kitabevi, 1998), s.205.

14 Leopold von Ranke, *Reform Devrinde Alman Tarihi*, çeviren. Cemal Köprülü (Ankara: Milli Eğitim Basımevi, 1953), c. I, s.301.

15 Ecevitoğlu ve Yalçınkaya, *Aleviler 'Artık Burada' Oturmuyor,* 2013.

16 Ecevitoğlu ve Yalçınkaya, *Aleviler 'Artık Burada' Oturmuyor*, s.235.

17 Talal Asad, "The Construction of Religion as Anthropological Category", *Genealogies of Religion: Discipline and Reasons of Power in*

Christianity and Islam (Baltimore, London: Johns Hopkins University Press, 1993), s.35.

18 Asad, *Genealogies of Religion: Discipline and Reasons of Power in Christianity and Islam*, s.35.

19 Tayfun Atay, *Din Hayattan Çıkar* (İstanbul: İletişim Yayınları, 2004), s.41.

20 Atay, *Din Hayattan Çıkar*, s.37-43.

21 Şahin Uçar, *Tarih Felsefesi Açısından Mülk ve Hilafet* (İstanbul: Şule Yayınları, 2000), s.45.

22 Abdülbaki Gölpınarlı, *Tarih Boyunca İslam Mezhepleri ve Şiîlik* (İstanbul: Der Yayınları, 1987), s.25.

23 Jacques Ellul, *Sözün Düşüşü*, çeviren. Hüsamettin Arslan (İstanbul: Paradigma Yayıncılık, 2004).

24 İhami Güler, *Politik Teoloji Yazıları* (Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2010), s.116.

25 Şerif Mardin, *Din ve İdeoloji* (İstanbul: İletişim Yayınları, 2018), s.71.

26 Ahmet Yaşar Ocak, *Türkler, Türkiye ve İslam* (İstanbul: İletişim Yayınları, 2009), s.61-62.

27 Ahmet Yaşar Ocak, "XV.- XVI. Yüzyıllarda Osmanlı Resmi İdeolojisi ve Buna Muhalefet Problemi", *Türkiye Sosyal Tarihinde İslamın Macerası* (İstanbul: Timaş Yayınları, 2010), s.65.

28 İbrahim Şirin, "Osmanlı'dan Günümüze Türk Akademisinin Siyasi İktidar İle Dansı", *Türkiye'de Siyasal Şiddetin Boyutları* (İstanbul: İletişim Yayınları, 2014), s.480.

29 Talal Asad*, Dinin Soykütükleri*, çeviren. Ayet Aram Tekin (İstanbul: Metis Yayınları, 2014), s.236.

30 Irene Mélikoff, *Hacı Bektaş: Efsaneden Gerçeğe,* çeviren. Turan Alptekin (İstanbul: Cumhuriyet Kitap, 1999), s.61.

31 Irene Melikoff, *Uy**ur** İdik Uyardılar: Alevilik Bektaşilik Araştırmaları*, çeviren. Turan Alptekin (İstanbul: Cem Yayınevi, 1994), s.202-203.

32 Yalçınkaya, *Kavimkırım İkliminde Aleviler*, s.266.

33 Cemal Kafadar, *İki Cihan Âresinde: Osmanlı Devletinin Kuruluşu*, çeviren. Ceren Çıkın, (Ankara: Birleşik Yayınları, 2010), s.120.

34 Ahmet Karamustafa, "Hacı Bektaş Veli ve Anadolu'da Müslümanlık", *Hacı Bektaş Veli: Güneşte Zerresinden Deryada Katresinden*, derleyen. Pınar Ecevitoğlu, Ali Murat İrat, Ayhan Yalçınkaya (Ankara: Dipnot Yayınları, 2010), s.48.

35 Yalçınkaya, *Kavimkırım İkliminde Aleviler*, s.449.

36 Yıldırım, *Belleten*, s. 79.

37 Krisztina Kehl-Bodrogi, *Kızılbaşlar/Aleviler*, çeviren. Oktay Değirmenci, Bilge Ege Aybudak (İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2012), s.38.

38 Mikail Bayram, "Baba İshak Harekâtının Gerçek Sebebi ve Ahî Evran İle İlişkisi", *Diyanet Dergisi*, XVIII-2, 1979, s.69-78.

39 Ahmet Yaşar Ocak, *Babailer İsyanı: Aleviliğin Tarihsel Altyapısı Yahut Anadolu'da İslam-Türk Heterodoksisinin Teşekkülü* (İstanbul: Dergâh Yayınları, 2011), s.37-55.

40 Ahmet Yaşar Ocak, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Marjinal Sufilik: Kalenderiler (XIV-XVII. Yüzyıllar)*(Ankara: TTK Basımevi, 1999), s.211-212.

41 Ocak, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Marjinal Sufilik: Kalenderiler (XIV-XVII. Yüzyıllar,)* s.124.

42 Şerif Mardin, "Türkiye'de Muhalefet ve Kontrol", *Türkiye'de Din ve Siyaset Makaleler 3*, çeviren. Fahri Unan (İstanbul: İletişim Yayınları, 1993), s.180-183.

43 Hans Lukas Kieser, *Iskalanmış Barış: Doğu Vilayetleri'nde Misyonerlik, Etnik Kimlik ve Devlet 1839-1938*, çeviren. Atilla Dirim (İstanbul: İletişim Yayınları, 2005), s.241.

44 Selim Deringil, İktidarın *Sembolleri ve İdeoloji: II. Abdülhamid Dönemi (1876-1909)*, çeviren. Gül Çağalı Güven (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2002), s.96.

45 Alişan Akpınar, "II. Abdülhamid Dönemi Devlet Zihniyetinin Alevi Algısı", *Kızılbaşlık, Alevilik, Bektaşilik*, der. Yalçın Çakmak, İmran Gürtaş (İstanbul: İletişim Yayınları, 2016), s.219.

46 Zerrin Kurtoğlu, "Devlet Aklı ve Toplumsal Muhayyile Arasında Din ve Siyaset", *Dönemler ve Zihniyetler*, ed. Tanıl Bora, Murat Güntekingil (İstanbul: İletişim Yayınları, 2009), s.628.

47 Fuad Köprülü, "Bektaşiliğin Menşeleri", *Türk Yurdu*, (Ankara: Tubitay Yayınları, 2001), s.69.

48 Yalçınkaya, *Kavimkırım* İkliminde *Aleviler*, s 449-450.

49 Fuat Bozkurt, Çağdaşlaşma *Sürecinde Alevilik* (İstanbul: Doğan Kitap, 2000), s. 63.

50 Sadi Koçaş, *Atatürk'ten 12 Mart'a, Cilt: 2* (İstanbul: May Yayınevi, 1977), s.937-941.

51 Bedriye Poyraz, "Politik Bir Figür Olarak Hacı Bektaş-ı Veli'nin Medyada Temsili", *Hacı Bektaş Veli: Güneşte Zerresinden, Deryada Katresinden*, der. Pınar Ecevitoğlu. Ali Murat İrat, Ayhan Yalçınkaya (Ankara: Dipnot Yayınları, 2010), s.301.

52 Kehl-Bodrogi, *Kızılbaşlar/Aleviler*, s.61.

53 "Sizin inancınızı binlerce kişi aynı anda hiç yuhaladı mı?", Erişim Tarihi: 11.04.2019, https://t24.com.tr/haber/sizin-inancinizi-binlerce-kisi-ayni-anda-hic-yuhaladi-mi,206585.

54 "Erdoğan: Karar hayırlı olsun", Erişim Tarihi: 15.04.2019, https://www.ntv.com.tr/turkiye/erdogan-karar-hayirli-olsun,pRL_EK6gUkSmYjDp2mNVQA.

55 "Polisin Gezi Fişlemesi: Eyleme katılanların yüzde 78'i Alevi", Erişim Tarihi: 22.03.2014, http://www.sendika.org/2013/11/polisin-gezi-fislemesi-eyleme-katilanlarin-yuzde-78i-alevi/.

56 "Melih Gökçek'ten Alevi yurttaşlara hakaret", Erişim Tarihi: 30.05.2019. http://haber.sol.org.tr/devlet-ve-siyaset/melih-gokcekten-alevi-yurttaslara-hakaret-haberi-60651.

57 Rıza Yıldırım, "A Genealogy of Modern Alevism, 1950-2000: Elements of Continuity and Discontinuity", *Alevis in Europe: Voices of Migration, Culture and Identity*, ed. Tözün Issa (New York: Routledge, 2017), s.98.

58 Şehriban Şahin, "The Alevi Movement: Transformation from Secret Oral to Public Written Culture in National and Transnational Social Spaces*"* (Doktora Tezi, New School for Social Research, 2001), s.106.

59 "Erdoğan: Düşmanlar Yanımızda ve Batıda", Erişim Tarihi: 21.04.2019, https://www.ntv.com.tr/turkiye/erdogan-dusmanlar-yanimizda-ve-batida,dhTTDRwobEaqc0m-MndndQ.

60 Abdülkadir Sezgin, *Alevilik Deyince* (İstanbul: Burak Yayınevi, 2001), s.209-210.

61 Murat Küçük, "AKP'nin Alevilik Açılımı ve Olasılıklar: İrfan İle Hitabı Ararken...", *Birikim*, Cilt: 225 (2008): s.47.

62 "Alevi Asker Barış Aybek'in Cenazesi Cemevi Yerine Camiden Kaldırıldı", Erişim Tarihi: 16.03.2019, http://dersimnews.com/alevilik/2015-08-12/alevi-asker-baris-aybekin-cenazesi-cemevi-yerine-camiden-kaldirildi.

63 Besim Can Zırh, "Al-Gündem 2012: AKP'nin 10. Yılında Türkiye'nin Alevilik Gündemi", *Alevilerin Sesi*, Cilt: 167 (2013).

64 Zırh, *Alevilerin Sesi,* 2013.

65 "Muhammed'e Ümmet Olmuş Bir Toplumda Ayrımcılık Yakışmaz", Erişim Tarihi: 09.03.2018, https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/muhammede-ummet-olmus-bir-toplumda-ayrimcilik-yakismaz/645735.

66 "Ali Erbaş: Cami, Hem Sünninin Hem Alevinin İbadet Yeridir", Erişim Tarihi: 12.03.2018, https://www.gazeteduvar.com.tr/gundem/2018/03/12/ali-erbas-fikih-guncellenmeye-musaittir/.

67 Emile Durkheim, *Toplumsal İşbölümü*, çeviren. Özer Ozankaya (İstanbul: Cem Yayınları, 2014), s.348.

68 *Alevi Bakış Açısıyla Türkiye'de Ayrımcılık*, haz. Aykan Erdemir vd. (Ankara: Dipnot Basım, 2010), s.51.

9. BÖLÜM NAKŞİBENDİLİK VE SİYASET

Selçuk AYDIN[*]

Giriş

İnsanlık, yaşantısının her döneminde mistik birtakım arayışlar sergilemiştir. Bu arayışlar ise insanı farklı birtakım alanlara yöneltmiştir. İslam dünyasında ise insanın mistik arayışının karşılığı tasavvuf olarak anlam bulmuştur. Tasavvuf, insanın mana âlemine yönelik yolcuğu anlamına gelmektedir. Bu yolculuğun kurumsal bir kimlik kazanması ise tarikat kavramıyla karşılık bulmuştur. Tarikatlar, İslam düşüncesi bağlamında insanın mana âlemine yolculuğunun bir aracı olarak ortaya çıkmışlardır.

Tarikat tipi yapılanmalar toplumsal olarak bir grup insanın Tanrı'ya daha yakın olmak adına örgütlendikleri ve bu yakınlığı gerçekleştirme adına da kendilerine has birtakım ilke ve inançları geliştirdikleri bir toplumsal örgütlenme çeşididir. Her tarikat kendi usul ve esasları üzerinden yaratıcı-insan, eşya-insan ilişkisine dair kavrayışlar geliştirmiştir.

Nakşibendi tarikatı da benzer bir düzlem üzerinde hayat bulmuştur. Çıkış amacı sufilik ve mana âlemine dönük bir yolculukla dünyanın gelip geçiciliği karşısında yaratıcıya daha yakın olabilme arayışından kaynaklanmıştır. Başlangıçtaki ana iddia bireyin kurtuluşu üzerine bina edilmiştir. Kur'an ve Peygamber'in yaşantısı esas olarak alınmış ve bu yaşantı üzerinde derinleşmek ve sonuçta insan-i kâmil makamına erişilebilmek temel iddia olarak kabul edilmiştir.

Tarikatlar, toplumsal bir kurum oldukları ve bu yönde bir örgütlenme sergiledikleri için, doğal olarak toplumdaki diğer kurumlarla da ilişkiler geliştirmek zorunda kalmıştır. Dolayısıyla siyaset ve tarikat arasındaki ilişkiler söz konusu toplumsallık üzerinden okunmalıdır. Ancak, siyaset ve tarikat arasındaki ilişkiler oturmuş bir içeriğe sahip değildir. Karşılıklı çıkarlar

[*] Dr. Öğr. Üyesi, Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü.

SONNOT

1 Mustafa Kara, *Tasavvuf ve Tarikatlar Tarihi* (İstanbul: Dergâh Yayınları, 1990), s.11-12.

2 Ömer Yılmaz, *Geçmişten Günümüze Tasavvuf ve Tarikatlar* (Ankara: Akçağ Basım Yayım Pazarlama A.Ş., 2017), s.26.

3 Kara *Tasavvuf ve Tarikatlar Tarihi* s.13-14.

4 Sözlük anlamı olarak zühd "soğuk ve ilgisiz davranmak, bir şeye rağbet etmemek, yüz çevirmek" şeklinde karşılık bulmuştur. Bkz. Semih Ceyhan, "zühd", https://islamansiklopedisi.org.tr/zuhd, Erişim Tarihi: 10.04.20019.

İlahi olan hakikate ve kurtuluşa ulaşmak için seküler olarak adlandırılan dünyaya ait her türlü öğeye mesafeli bir duruş sergilenmesini öngören bir tutum veya yorum olarak zühd anlayışı hemen hemen bütün dinlerde mevcuttur. Bkz. Kürşat Demirci, "zühd", https://islamansiklopedisi.org.tr/zuhd, 10.04.20019.

5 Yılmaz, *Geçmişten Günümüze Tasavvuf ve Tarikatlar,* s.27.

6 Kara, *Tasavvuf ve Tarikatlar Tarihi,* s.17.

7 Selçuk Eraydın*, Tasavvuf ve Tarikatlar* (İstanbul: M.Ü. İlahiyat Fakültesi Yayınları, 2012), s.29.

8 Mehmet Necmeddin Bardakçı, *Doğuştan Günümüze Tasavvuf ve Tarikatlar* (İstanbul: Rağbet Yayınları, 2015), s.21.

9 Kara, *Tasavvuf ve Tarikatlar Tarihi,* s.18.

10 M. Saffet Sarıkaya, "Cumhuriyet Dönemi Türkiye'sinde Dini Tarikat ve Cemaatlerin Toplumdaki Yeri", SDÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı: 3 (1998): s.95.

11 Eraydın*, Tasavvuf ve Tarikatlar*, s.311-312.

12 Bardakçı, *Doğuştan Günümüze Tasavvuf ve Tarikatlar*, s.275.

13 Bardakçı, *Doğuştan Günümüze Tasavvuf ve Tarikatlar*, s.275.

14 Kamil Yılmaz, *Anahatlarıyla Tasavvuf ve Tarikatlar* (İstanbul: Ensar Neşriyat, 2012), s.108.

15 İbrahim Sarmış, *Teorik ve Pratik Açıdan Tasavvuf ve İslam* (İstanbul: Yöneliş Yayınları, 1995), s.39.

16 Şerif Mardin, *Din ve İdeoloji* (İstanbul: İletişim Yayınları, 2012), s.91-92.

17 Mustafa Kara, *Tekkeler ve Zaviyeler* (İstanbul: Dergâh Yayınları, 1999), s.24.

18 Necdet Tosun, "Nakşibendiyye", *Türkiye'de Tarikatlar*, ed. Semih Ceyhan (İstanbul: İsam Yayınları, 2015), s.611; Yılmaz, *Geçmişten Günümüze Tasavvuf ve Tarikatlar*, s.241.

19 Tosun, "Nakşibendiyye", s.613.

20 Yılmaz, *Geçmişten Günümüze Tasavvuf ve Tarikatlar*, s.241.

21 Eraydın, *Tasavvuf ve Tarikatlar*, s.372; Tosun, "Nakşibendiyye", s.614-615.

22 Hasan Basri Erk, *İslami Mezhepler-Tarikatlar* (İstanbul: Varol Matbaası, 1954), s.162.

23 İsmet Zeki Eyüpoğlu, *Bütün Yönleriyle Tasavvuf/Tarikatlar Mezhepler Tarihi* (İstanbul: Derin Yayınları İstanbul, 2012), s.211.

24 Bardakçı, *Doğuştan Günümüze Tasavvuf ve Tarikatlar*, s.307; Eraydın, *Tasavvuf ve Tarikatlar*, s.372; Yılmaz, *Geçmişten Günümüze Tasavvuf ve Tarikatlar*, s.243.

25 Eyüpoğlu, *Bütün Yönleriyle Tasavvuf /Tarikatlar Mezhepler Tarihi,* s.211.

26 Mustafa Kara, *Türk Tasavvuf Tarihi Araştırmaları, Tarikatlar-Tekkeler, Şeyhler* (İstanbul: Dergah Yayınları, 2005), s.176-178.

27 Yılmaz, *Geçmişten Günümüze Tasavvuf ve Tarikatlar*, s.243.

28 Şerif Mardin, *Türkiye'de İslam ve Sekülarizm*, çeviren. Elçin Gen-Murat Bozluolcay (İstanbul: İletişim Yayınları, 2012), s.183.

29 Bardakçı, *Doğuştan Günümüze Tasavvuf ve Tarikatlar*, s.391; Yılmaz, *Geçmişten Günümüze Tasavvuf ve Tarikatlar*, s.351.

30 Yılmaz, *Geçmişten Günümüze Tasavvuf ve Tarikatlar*, s.351; Bardakçı, *Doğuştan Günümüze Tasavvuf ve Tarikatlar*, s.396.

31 Nihat Azamat, "Bekkine Abdulaziz", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Cilt:5 (Ankara: TDV Yayınevi, 1992), s.365. bkz. Şeyh Abdülaziz Bekkine için, https://islamansiklopedisi.org.tr/bekkine-abdulaziz,

32 Tosun, "Nakşibendiyye", s.675-676; Yılmaz, *Geçmişten Günümüze Tasavvuf ve Tarikatlar*, s.352.

33 Ruşen Çakır, *Ayet ve Slogan-Türkiye'de İslami Oluşumlar* (İstanbul: Metis Yayınları, 1990), s.19-20.

34 Mardin, *Din ve İdeoloji*, s.86.

35 Çakır, *Ayet ve Slogan-Türkiye'de İslami Oluşumlar*, s.22.

36 Mardin, *Türkiye'de İslam ve Sekülarizm*, s.192.

37 Çakır, *Ayet ve Slogan-Türkiye'de İslami Oluşumlar*, s.22-23.

38 Bardakçı, *Doğuştan Günümüze Tasavvuf ve Tarikatlar*, s.399.

39 Tosun, "Nakşibendiyye", ss.666-677; Yılmaz, *Geçmişten Günümüze Tasavvuf ve Tarikatlar*, s.352.

40 Çakır, *Ayet ve Slogan-Türkiye'de İslami Oluşumlar*, s.56-57.

41 Bardakçı, *Doğuştan Günümüze Tasavvuf ve Tarikatlar*, s.409.

42 Tosun, "Nakşibendiyye", s.678; Yılmaz, *Geçmişten Günümüze Tasavvuf ve Tarikatlar*, s.354.

43 Bardakçı, *Doğuştan Günümüze Tasavvuf ve Tarikatlar*, s.401-402.

44 Tosun, "Nakşibendiyye", s.678-679.

45 Çakır, *Ayet ve Slogan-Türkiye'de İslami Oluşumlar*, s.62.

46 Bardakçı, *Doğuştan Günümüze Tasavvuf ve Tarikatlar*, s.396.

47 Tosun, "Nakşibendiyye", s.679.

48 Yılmaz, *Geçmişten Günümüze Tasavvuf ve Tarikatlar*, s.355-356.

49 Ahmet Turan, "Süleymancılık", *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt 9, Sayı 9 (1997): s.35-36

50 Turan, "Süleymancılık", s.37.

51 Tasavvufta, Hz. Muhammed döneminde Yemen'de yaşayan ve Müslümanlığı seçen fakat kendisiyle doğrudan herhangi bir görüşme gerçekleştirmeyen Üveys el-Karanî'nin (Veysel Karanî) rüya veya diğer manevi yollarla Hz. Muhammed tarafından irşat edildiği kabul edilmektedir. Bu tür kişilere Üveysi adı verilmektedir. Söz konusu bu metoda da Üveysilik denmektedir. Üveysiliğin İslâm öncesinde de farklı toplumlarda görüldüğü farklı kaynaklarda belirtilmektedir.

52 Tosun, "Nakşibendiyye", s.658-660.

53 "Seyr" yürümek, bakmak "sülûk" yola gitmek, salik ise yolcu anlamına gelmektedir. Tasavvufi olarak "seyr" yola düşenin cehaletten, kötü ve çirkin huylardan sıyrılarak güzel ahlaka ulaşması ve de kendi varlığından Hakk'a doğru yönelmesidir. Sülûk ise, tasavvufi hayat tarzı olarak benimseyen müridin yaratıcıya kavuşmasını sağlayacak olan ahlaki eğitimdir. Başlangıcı "tevbe" etmek sonu ise yaratıcının sevgisine ulaşma ve onun hoşnutluğunu kazanma eylemidir. Diğer bir ifadeyle de"seyr u sülük", tasavvuf ve tarikata meyleden kişinin manevi aşamaları nihayetine kavuşturana kadar geçirdiği safhaların tümüne verilen isimdir. Bkz. Hasan Kamil Yılmaz, "Seyr-u Süluk- Tassavvuf Eğitimi", Altunoluk Dergisi, Sayı: 112 (Haziran 1995): s.32.

54 Hamid Algar ve Necdet Tosun, "Nakşibendiyye",*Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Cilt:32 (Ankara: TDV Yayınevi, 2006), s.342; Tosun, "Nakşibendiyye", s.662-663.

55 Sözlük anlamı itibariyle gözetlemek anlamına gelen murakabe, kulun her yerde Allah'ı unutmaması, yaratıcının vahdaniyeti ve rububiyetini oldukça yakından hissetmesi ve bilmesidir. Kısaca kulun yaratıcıyla beraber olduğunun şuurunu her zaman kalbinde hissetmesidir. Kalbi, ona zarar veren şeylerden koruyarak, yaratıcının her an kendisini gördüğünün ve kalbine nazar ettiğinin farkında olmak anlamına gelmektedir.

56 Algar ve Tosun, "Nakşibendiyye" s.342; Tosun, "Nakşibendiyye", s.663.

57 Bardakçı, *Doğuştan Günümüze Tasavvuf ve Tarikatlar*, 267-270.

58 Tosun, "Nakşibendiyye", s.664.

59 Farklı uygulamaları olmakta birlikte en iyi bilinen hatm-i hâcegân uygulaması şu şekildedir: 7 Fâtiha sûresi, 100 salavat, 79 İnşirâh sûresi, 1001 İhlâs sûresi, 7 Fâtiha, 100 salavat ve dua. Bunlar zikre katılan kişilere belli sayılarda paylaştırılır ve bunların alçak sesle okunması istenir. Bkz.Hamid Algar ve Necdet Tosun, "Nakşibendiyye", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Cilt:32 (Ankara: TDV Yayınevi, 2006),

60 Eraydın, *Tasavvuf ve Tarikatlar*, s.375.

61 Yılmaz, *Geçmişten Günümüze Tasavvuf ve Tarikatlar*, s.242-243; Tosun, "Nakşibendiyye", s.665; Bardakçı, *Doğuştan Günümüze Tasavvuf ve Tarikatlar*, s.304-305; Eraydın, *Tasavvuf ve Tarikatlar*, s.375-380.

62 İlhami Yurdakul, *Osmanlı İlmiye Merkez Teşkilatı'nda Reform (1826-1876)* (İstanbul: İletişim Yayınları, 2008), s.208.

63 Cellalettin Çelik, "Türkiye'de Dini Hayatın Sosyo-Tarihsel Boyutları ve Dindarlığın Değişen Görünümleri (1960-1980)", *Bilimname*, Sayı:35 (2018/1): s.233.

64 Mardin, *Din ve İdeoloji*, s.92.

65 Antony Black, *Siyasal İslam Düşüncesi Tarihi-Peygamberden Bugüne*, çeviren. Hamit Çalışkan (Ankara: Dost Kitabevi, 2010), s.91.

66 Utku Aybudak, "Asabiye Kavramı Işığında Türklerin Sufileşmesi Ve Tarikatlar", *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 33 (2018): s.368; Bardakçı, *Doğuştan Günümüze Tasavvuf ve Tarikatlar*, s.344-345.

67 Sarıkaya, "Cumhuriyet Dönemi Türkiye'sinde Dini Tarikat ve Cemaatlerin Toplumdaki Yeri", s.95.

68 Mardin, *Din ve İdeoloji*, s.92-93.

69 Zekerya Işık, *Osmanlı Toplumunda Devlet Tarikat İlişkileri*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi (2015): s.209-219.

70 Işık, *Osmanlı Toplumunda Devlet Tarikat İlişkileri,* s.226-227.

71 Bernard Lewis, *Modern Türkiye'nin Doğuşu*, çeviren. Boğaç Babür Turna (Ankara: Arkadaş Yayınevi, 2009), s.549.

72 Yılmaz, *Geçmişten Günümüze Tasavvuf ve Tarikatlar*, s.339-340.

73 Ahmet Cahit Haksever, "Osmanlının Son Döneminde Islahat ve Tarikatlar: Bektaşilik ve Nakşibendilik Örneği", *Ekev Akademi Dergisi*, Yıl: 13 Sayı: 38 (2009): s.40.

74 Haksever, "Osmanlının Son Döneminde Islahat ve Tarikatlar: Bektaşilik ve Nakşibendilik Örneği" s.40.

75 Erdi Aksakal, *Sosyolojik Açıdan Osmanlı Toplum Yapısı-İsimler, Kavramlar* (Ankara: Gece Akademi, 2018), s.29-32.

76 Haksever, "Osmanlının Son Döneminde Islahat ve Tarikatlar: Bektaşilik ve Nakşibendilik Örneği", s.40.

77 Cengiz Gündoğdu, *Hacı Bektaş-ı Velî, Öğretisi ve Takipçileri Hakkında Metodik Yeni Bir Yaklaşım* (Ankara: Aktif Yayınları. 2007), s.300.

78 İlber Ortaylı, "Tarikatlar ve Tanzimat Dönemi Osmanlı Yönetimi", *Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, Sayı: 6 (1995): s.283.

79 Haksever, "Osmanlının Son Döneminde Islahat ve Tarikatlar: Bektaşilik ve Nakşibendilik Örneği", s.41.

80 Hülya Küçük, *Kurtuluş Savaşı'nda Bektaşiler* (İstanbul: Kitap Yayınları, 2003), s.37.

81 Butrus Abu Manneh, (1982). "The Naqsbandiyya-Mujaddidiyya in the Ottoman Lands In the Early 19th Century", *Die Welt des Islams*, XXII, 1/4 (1982, published 1984): s.22-23; Ortaylı, "Tarikatlar ve Tanzimat Dönemi Osmanlı Yönetimi", s.245-285.

82 Haksever, "Osmanlının Son Döneminde Islahat ve Tarikatlar: Bektaşilik ve Nakşibendilik Örneği", s.43.

83 Manneh, "The Naqsbandiyya-Mujaddidiyya in the Ottoman Lands In the Early 19th Century", s.23-24.

84 Haksever, "Osmanlının Son Döneminde Islahat ve Tarikatlar: Bektaşilik ve Nakşibendilik Örneği", s.43.

85 Rüya Kılıç, "Osmanlı Devleti'nde Yönetim-Nakşibendi İlişkisine Faklı Bir Bakış: Hâlidî Sürgünleri", *Tasavvuf*, Sayı:17 (2006): s.108-111.

86 Hür Mahmut Yücer*, Osmanlı Toplumunda Tasavvuf (19. Yüzyıl)* (İstanbul: İnsan Yayınları, 2004), s.665-666.

87 Haksever, "Osmanlının Son Döneminde Islahat ve Tarikatlar: Bektaşilik ve Nakşibendilik Örneği", s.45.

88 Yılmaz Soyyer, *19. Yüzyılda Bektaşilik* (İzmir: Akademi Kitabevi. 2005), s.69.

89 Ortaylı, "Tarikatlar ve Tanzimat Dönemi Osmanlı Yönetimi", s.285.

90 Mustafa Kara, *Metinlerle Osmanlılarda Tasavvuf ve Tarikatlar* (Bursa: Sır Yayıncılık, 2004), s.279.

91 Haksever, "Osmanlının Son Döneminde Islahat ve Tarikatlar: Bektaşilik ve Nakşibendilik Örneği", s.46-47-51.

92 Haksever, "Osmanlının Son Döneminde Islahat ve Tarikatlar: Bektaşilik ve Nakşibendilik Örneği", s.52-53.

93 Yılmaz, *Geçmişten Günümüze Tasavvuf ve Tarikatlar*, s.342.

94 Tosun, "Nakşibendiyye", s.674.

95 Bardakçı, *Doğuştan Günümüze Tasavvuf ve Tarikatlar*, s.359-360; Tosun, "Nakşibendiyye", s.674.

96 Yılmaz, *Geçmişten Günümüze Tasavvuf ve Tarikatlar*, s.344.

97 Ortaylı, "Tarikatlar ve Tanzimat Dönemi Osmanlı Yönetimi", s.287.

98 Hasan Ayık, "Din - Devlet İlişkileri Bağlamında İslâmî Cemaatlerin Devletle İlişkileri Üzerine", *Artvin Çoruh Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, (3) (2016): s.72

99 Hamid Algar, *Nakşibendilik*, (İstanbul: İnsan Yayınları, 2007), s.261-264.

100 Sarıkaya, "Cumhuriyet Dönemi Türkiye'sinde Dini Tarikat ve Cemaatlerin Toplumdaki Yeri", s.97.

101 Çelik, "Türkiye'de Dini Hayatın Sosyo-Tarihsel Boyutları ve Dindarlığın Değişen Görünümleri (1960-1980)", s.233.

102 Mutay Öztemiz, *Cumhuriyet Döneminde Devletin Din Politikaları* (İstanbul: Pencere Yayınları, 1997), s.56.

103 "1950'de Adnan Menderes, okuduğu hükümet programında "Türk Devrimi" olarak adlandırılan gelişmelerden bazılarının tuttuğunu bazılarının ise tutmadığını belirterek "millete mal olamayan" devrimlerde ısrarcı olmayacaklarını ifade etmiştir. Ancak DP, kendisinden önceki çok partili hayata geçiş denemelerinin başarısızlıklarını göz önüne alarak program ve propagandalarında din söylemlere oldukça ihtiyatlı yaklaşmıştır. Bu kapsamda, dini örgüt ve yapılanmalara karşı taviz vermediğini gösteren bir tutum sergileme ihtiyacı duymuştur. 1952'de Said Nursi aleyhine dava açılması, yine aynı yıl Büyük Doğu mecmuasının başyazarı Necip Fazıl Kısakürek'in bir yazısından dolayı hapse mahkûm edilmesi, 1953'te Sebilürrşad'ın başyazarı Eşref Edib'in dergideki bir yazısı yüzünden hapse mahkûm edilmesi bu bağlamda değerlendirilebilir. Yine 1951'de Ticaniler adlı tarikat üyelerinin artan eylemleri nedeniyle "5816 Sayılı Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkındaki Kanun" çıkarılarak tarikatın Şeyhi 15 yıl hapse mahkûm edilmiştir. Bununla birlikte, 1954'ten itibaren din konusundaki toplumsal görünürlüğe karşı daha liberal bir yaklaşım başlamış ve bu atmosferde tarikat hareketleri zaman zaman canlılık göstermiştir". Bkz. Mutay Öztemiz, *Cumhuriyet Döneminde Devletin Din Politikaları* (İstanbul: Pencere Yayınları, 1997), s.64-65.

104 Ünver Günay, *Toplumsal Değişme, Tasavvuf, Tarikatlar Ve Türkiye* (Kayseri: Erciyes Üniversitesi Yayınları, 1999), s.245.

105 Fehmi Koru, *Türkiye'de İslamcı Akımlar/ Amerikan Gizli Belgelerinde* (İstanbul: Beyan Yayınları, 1990), s.33-38.

106 İştar Gözaydın, *Diyanet-Türkiye Cumhuriyetinde Dinin Tanzimi* (İstanbul: İletişim Yayınları, 2009), s.41-42.

107 Mardin, *Türkiye, İslam ve Sekülarizm*, s.193.

108 Mardin, *Türkiye'de İslam ve Sekülarizm*, s.187-189.

109 Nezir Akyeşilmen ve Arif Behiç Özcan, "Islamic Movements and Their Role In Politics In Turkey", *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 31 (2014): s. 32.

110 Ülkü Demirtepe, *Frak'tan T-Shirt'e* (İstanbul: Yılmaz Yayınları, 1992), s.145.

111 Tanıl Bora, "Turgut Özal", *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce Liberalizm*, Cilt: 7, ed. Murat Yılmaz (İstanbul: İletişim Yayınları, 2005): s.593.

112 Akyeşilmen ve Özcan, "Islamic Movements and Their Role In Politics In Turkey", s.32.

113 Hikmet Çetinkaya, Politika Günlüğü "Tarikat Çemberi", Cumhuriyet, 5/1/1994, s.5-7.

114 Nilüfer Göle, *Melez Desenler: İslam ve Modernlik Üzerine* (İstanbul: Metis Yayınları, 2008), s.13-14.

115 Esra Özyürek, *Modernlik Nostaljisi: Kemalizm, Laiklik ve Gündelik Hayatta Siyaset* (İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, 2011), s.29.

116 Edibe Sözen, "Sağ Siyasetin Dönüşüm Talebine Karşı Uysallaştırıcı Medya", *Dönüşüm Sürecinde Türkiye: Aktörler Alanlar Sorunlar*, ed. Davut Dursun, Burhanettin Duran ve Hamza Al (İstanbul: Alfa Yayınları, 2007): s.223.

117 Menderes Çınar, "AKP ve İslami Hareketler: Defansif ve Dağıtıcı İktidar Kardeşliği", *AKP Kitabı Bir Dönüşümün Bilançosu*, der. İlhan Uzgel ve Bülent Duru (Ankara: Phonix Yayınevi, 2009): s.310-311.

118 https://www.sabah.com.tr/gundem/2018/05/01/cumhurbaskani-erdogan-naksibendi-hazretlerinin-turbesini-ziyaret-etti, Erişim Tarihi: 10.04.2019.

119 https://www.yenisafak.com/gundem/erdogan-mahmut-efendiyi-ziyaret-etti-675607, Erişim Tarihi: 10.04.2019.

120 Akyeşilmen ve Özcan, "Islamic Movements and Their Role In Politics In Turkey", s.34.

121 Akyeşilmen ve Özcan, "Islamic Movements and Their Role In Politics In Turkey", s.34.

122 Mardin, *Din ve İdeoloji*, s.76.

123 Ali Yaşar Sarıbay, *Postmodernite Sivil Toplum ve İslam* (İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım, 2001), s.62-63.

10. BÖLÜM

DİNİ BİR FİGÜR OLARAK SAİD NURSİ VE NURCULUK - SİYASET İLİŞKİSİ

Şükrü NİŞANCI[*]

Giriş

İster "İslami ideolojiler" ister "İslami hareketler" olarak nitelendirilsin Türkiye'de son dönem İslam referanslı akımların içinde en dikkate değer olanlarından birisi Nurculuk veya Nur hareketidir. O kadar ki Said Nursi, başlatmış olduğu hareketin toplumsal ve siyasal alandaki kalıcı etkileri nedeniyle Şerif Mardin tarafından araştırılmaya değer bulunan bağımsız bir figürdür. Said Nursi ve onun öncülük ettiği Nur(culuk) ideolojisi veya akımı doğuşundan yaklaşık bir asır sonra oldukça çeşitlenmiştir. Günümüzde lokal ve gizemli tarikatvari hareketler, küresel çapta organize olmuş FETÖ benzeri yapılar Nurculukla ilintilendirilmekte ve bu durum bir kafa karışıklığına yol açarak Said Nursi ve onun başlatmış olduğu hareketin tanımını/tarifini/misyonunu giderek daha çok bulandırmakta ve zora sokmaktadır.

Said Nursi ve Nurculuk okumalarını, yorumlama ve değerlendirmelerini zorlaştıran kanaatimce birkaç durum söz konusudur. Said Nursi'nin (1876? 1877? 1878?-1960)[1], Osmanlı açısından tarihin çok hızlanmış bir döneminde yaşamış olmasıdır. Birbiri ardınca son derece sancılı süreçler olarak ortaya çıkan "Mutlakıyet", "Meşrutiyet", "Cumhuriyet", "Tek Parti" ve "Demokrasi" dönemlerini bir ömürde görüp geçirmiş olan Said Nursi'nin fikir ve eylemlerini tek bir hat üzerinden izlemek kolay değildir. Tekrarlarıyla birlikte 130 parça ve 6000 sayfaya ulaşan Risale-i Nur Külliyatı olarak bilinen eser(ler)i farklı dönemlerde kaleme alınmıştır. Tarihsellik içeren konular, İslami, geleneksel yorumlarla yan yana bulunmaktadır ve bunlar günümüzde bile ayrıntılı olarak sınıflandırılmamıştır.

[*] Prof. Dr., Atatürk Üniversitesi, İİBF, Kamu Yönetimi Bölümü.

SONNOT

1 Said Nursi'nin doğum tarihi konusunda kesin bir bilgi söz konusu değildir. Kaynaklarda yukarıdaki tarihlerden üçünün de kullanıldığı görülmektedir.

2 Said Nursi, *Şualar* (İstanbul: Envar Neşriyat 1994), s.367.

3 Said Nursi'de kullanılan bazı kelime ve cümlelerin günümüz Türkçesindeki karşılıkları metin boyunca yazar tarafından parantez içinde verilmiştir.

4 Hakan Yavuz, "Yayına Dayalı İslami Söylem ve Modernlik: Nur Hareketi", *Uluslararası Bediüzzaman Sempozyumu III* (İstanbul: Yeni Asya Yayınları), s.645.

5 Arnold J. Toynbee, *A Study of History Cilt: 4* (New York: New York University Press, 1939), s.1-2.

6 Said Nursi, *Tarihçe-i Hayat* (İstanbul: Envar Neşriyat, 1996), s.59.

7 Said Nursi, *Mektubat*, 9.Baskı (İstanbul: Envar Neşriyat, 2014), s.368.

8 Marry Weld, *Bediüzzaman Said Nursi*, ed. İbrahim M . Abu Rabi, çeviren. Celil Taşkın (İstanbul: Etkileşim Yayınları), s.2011, s.22; Şerif Mardin *Bediüzzaman Said Nursi Olayı*, 2. Baskı, çeviren. Metin Çulhaoğlu (İstanbul: İletişim Yayınları), s.63

9 1889 yılında yapılan bir araştırmaya göre Bitlis'in nüfus bileşimi şöyledir: 254.000 Müslüman; 130.000'i aşkın Ermeni; 6000'i aşkın Suriye Yakubisi, 2600 Keldani Katolik; 3862 Yezidi; 210 Rum ve Ortodoks, 372 Kıpti. Mardin, *Said Nursi Olayı*, s.75.

10 Said Nursi, *Münazarat* (İstanbul: Yeni Asya Neşriyat, 1994), s. 79.

11 Said Nursi, *Tarihçe-i Hayat* (İstanbul: Envar Neşriyat, 1996), s.296-297.

12 Ahmet Akgündüz, *Erzurum'un Yüzleri*, *Mehmet Kırkıncı* (Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yayınları, 2016), s.48-49.

13 Mardin, *Bediüzzaman Said Nursi Olayı*, s.57-58.

14 Mardin, *Bediüzzaman Said Nursi Olayı*, s.55.

15 Nursi*, Tarihçe-i Hayat*, s.51.

16 Nursi, *Tarihçe-i Hayat*, s.47.

17 Nursi, *Tarihçe-i Hayat*, s.48.

18 Said Nursi, *Münazarat* (İstanbul RNK Yayınları, 2012), s.81.

19 Nursi, *Münazarat,* s.127.

20 Nursi, *Tarihçe-i Hayat*, s.47; Weld, *Bediüzzaman Said Nursi,* s.33.

21 Erol Öztürkci, *Said Nursi ve Bitlis* (Ankara: Merak Yayınları, 2013), s.84.

22 Nursi, *Münazarat,* s. 123.

23 Weld, *Bediüzzaman Said Nursi*, s.54.

24 Nursi, *Tarihçe-i Hayat*, s.47-48; Necip Fazıl Kısakürek, *Son Devrin Din Mazlumları*, 4.Baskı (İstanbul: Eskin Matbaası, 1976), s.167.

25 Necip Fazıl Kısakürek, *Bediüzzaman Said Nursi*, 2. Baskı (İstanbul: Büyük Doğu Yayınları, 2012), s.17.

26 Nursi, *Tarihçe-i Hayat,* s.55.

27 Tanin Gazetesi, Sayı 261, 24 Mayıs 1909.

28 Adem Ölmez, *Uzun Yürüyüş, Belgeler Işığında Osmanlının Son Yıllarında Bediüzzaman* (İstanbul: Nesil Yayınları, 2012), s.99-100.

29 Bediüzzaman Said Nursi'nin bu Kosturma'dan oldukça gizemli kaçışı ve uzun duraklı bir rota takip ederek İstanbul'a ulaşmasını Tanin Gazetesi okuyucularına şöyle duyurmuştur: *"Kürdistan ulemasından olup talebeleriyle beraber Kafkas cephesinde muhabereye iştirak eylemiş ve Ruslara esir düşmüş olan Bediüzzaman Said Kürdi efendi ahiren şehrimize muvasalat eylemişlerdir (ulaşmışlardır). Tanin*, 25 Haziran 1918.

30 O günkü basın yayının etkili isimlerinden Mevlanzade Rıfat*, "Ermenistan hükümeti kuruluyor, onların Ermenistan kurmasına karşılık, imparatorluk dağıldığına göre biz de Kürdistan kuralım"* fikrine karşı Bediüzzaman Said Nursi'nin: *"Rıfat Bey! Kürdistan teşkil etmek değil, Osmanlı imparatorluğunu ihya edelim (canlandıralım) bunu kabul edersen canımı bile feda ederek çalışırım"* diye karşılık verdiği ifade edilmektedir. Necmettin Şahiner, *Son Şahitler 6* (İstanbul: Basımevi Matbaacılık, 2003), s.152-153.

31 İsmail Kara, *Türkiye'de İslamcılık Düşüncesi – Temel Metinler* – Basım Yeri ve Yılı Belirtilmemiş, s.608.

32 Ölmez, *Uzun Yürüyüş, Belgeler Işığında Osmanlı'nın Son Yıllarında Bediüzzaman*, s.165-16.

33 Zekeriya Kitapçı, *Bediüzzaman Said Nursi ve Anadolu İman Hareketi* (Konya: Yayınevi Belirtilmemiş, 1988), s.295-297.

34 Said Nursi, *Emirdağ Lahikası II*, (İstanbul: Envar Neşriyat, 1996), s.164.

35 Bu dönemde basılan kitaplar şunlardır: Sözler 1957; Lemalar 1957; Şualar 1958; Mektubat 1958; Tarihçe-i Hayat 1958; Kastamonu Lahikası 1958; Sikke-i Tasdik-i Gaybi 1958; Kastamonu Lahikası 1958; Mesnevi-i Nuriye 1958; Asa-yı Musa 1958; Barla Lahikası 1958; İşaratu'l İcaz (Türkçe Tercümesi 1959); Emirdağ Lahikası (2 Cilt Olarak) 1959.

36 Nursi, *Şualar*, s.227

37 Maverdi, *Siyaset Sanatı*, çeviren. Mustafa Sarıbıyık (İstanbul: Özgü Yayınları, 2004), s.70.

38 Nursi, *Tarihçe-i Hayat*, s.56.

39 Said Nursi, *Lem'alar,* (İstanbul: Envar Neşriyat, 1996), s.324.

40 Said Nursi, *Mektubat*, (İstanbul: Envar Neşriyat, 1996), s.53.

41 Nursi, *Tarihçe-i Hayat*, s.59.

42 Nursi, *Şualar*, s.363.

43 Nursi, *Şualar*, s.350,358,363.

44 Nursi, *Tarihçe-i Hayat*, s. 332.

45 Bediüzzaman Said Nursi, *Şualar* (İstanbul: Yeni Asya Neşriyat, 2013), s.467.

46 Nursi, *Şualar*, s.363.

47 Nursi, *Tarihçe-i Hayat*, s.150.

48 Nursi, *Münazarat,* s.38-39.

49 Nursi, *Tarihçe-i Hayat,* 1996, s.78.

50 Şükrü Nişancı, *"Osmanlıdan Cumhuriyete Önemli Siyasal Akımlar Ya da Türkiye'de Siyasetin Üç/İç Yüzü, Türkiye'nin Politik Tarihi,* ed. Adem Çaylak ve diğerleri (Ankara, Savaş Yayınevi, 2009), s.68.

51 Safa Mürsel, *Bediüzzaman Said Nursi ve Devlet Felsefesi* (İstanbul: Nesil Yayınları, 2010), s.211-212.

52 Nursi, *Münazarat,* s.80-81.

53 Said Nursi, Divan-ı Harbi Örfi (İstanbul: Rnk Neşriyat, 2016), s.33.

54 Nursi, *Münazarat*, s.55.

55 https://sorularlarisale.com/modern-cagda-cihad-bediuzzaman-said-nursinin-cihad-yorumu, Erişim Tarihi: 04.08.2019.

56 Şükrü Nişancı, *Tanzimat'tan Milli Mücadeleye Siyasal Hayat*, (Ankara: Savaş Yayınları, 2018), s.105-106.

57 Said Nursi, *Mektubat*, s.413.

58 Said Nursi, *Tarihçe-i Hayat,* s.67.

59 Tarık Zafer Tunaya, *Türkiye'de Siyasal Partiler, C.1*, 2. Baskı (İstanbul: Hürriyet Yayınları, 1988), s.182-183.

60 Nursi, *Tarihçe-i Hayat*, s.66-67.

61 *"Neslen ve serveten tedendimize [gerilememize], gayr-i Müslimlerin terakkisine [ilerlemesine] sebep askerliğin biz de münhasır olması idi. .... Mesela senin dört oğlun varsa, askerlik mülahazasıyla hiç evlenmezler. Şayet evlenseler memuriyet ilcasıyla [zoruyla] kedi yavrusu gibi her tarafa gezdirerek mahsul-ü hayatını [hayatının katma değerlerini] zayi edecektir"*. Nursi, *Münazarat,* s.76.

62 Said Nursi, *Münazarat*, s. 38.

63 İbrahim Canan, *Bediüzzamanın Fikri Programı Üzerine Bir Analiz* (İstanbul: Nesil Yayınları, 2008), s.166-167.

64 Nursi, *Tarihçe-i Hayat*, s.131.

65 Nursi, *Tarihçe-i Hayat*, s.131.

66 Kara, *Türkiye'de İslamcılık Düşüncesi – Temel Metinler* s.636.

67 Said Nursi bu konudaki görüşlerini açıklamak için "milliyetçilik" değil "milliyet" kavramını tercih etmektedir; bunun nedeni Said Nursi'nin "milleti", "millet-e İbrahim" terkibinde olduğu gibi dini-Kurani bir kavram olarak görmesiyle açıklanabilir; bu şekilde o milliyetçiliği evcilleştirmeyi düşünmüş olabilir.

68 Nursi, *Mektubat*, s.324.

69 Ziya Gökalp, *Türkleşmek, İslamlaşmak, Muasırlaşmak*, haz. İbrahim Kutuluk (Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 1976), s.7.

70 Nursi, *Mektubat*, s.322.

71 Nursi, *Mektubat*, s. 323.

72 Nursi, *Mektubat*, s.323.

73 Said Nursi, *Mektubat,* s.420-421.

74 Tanıl Bora, *Cereyanlar Türkiye'de Siyasi İdeolojiler*, 2. Baskı (İstanbul: İletişim Yayınları, 2017), s.428.

75 Şükrü Nişancı, *Osmanlıdan Cumhuriyete Önemli Siyasal Akımlar Ya da Türkiye'de Siyasetin Üç/İç Yüzü,* s. 62.

76 Nursi, *Mektubat*, s.325.

77 Said Nursi, *Sözler* (İstanbul: Envar Neşriyat, 1994), s.408.

78 http://risaleoku.com/oku/hanimreh/15, Erişim Tarihi: 5.08. 2019.

79 Kurtuluş Savaşı esnasında Anadolu'yu işgal planı için İngiltere ve Yunanistan arasında kirli bir ittifak sürüyordu. İngiltere başbakanı Lloyd George ve Yunanistan başbakanı Venizelos arasında yapılan anlaşmaya göre Yunanistan'ın Anadolu'yu işgal etmesi için 50.000 kişilik bir ordunun bütün silah ve mühimmatını İngiltere karşılayacaktı. Bu anlaşmanın yapıldığı günün ertesinde Yunan saldırıları başlayacaktı. Fakat bu esnada ilginç bir şey oldu. Kendi evinin bahçesinde bir akşam gezintisindeyken bir maymun Yunan kralını ısırdı, kral kan kaybından ya da kaptığı bir virüsten öldü, maymun da kralı öldürüldüğü için öldürüldü. Lloyd George bu şok olayı "tarihin akışını değiştiren olay" olarak nitelendirdi. Said Nursi bu maymuna bir mersiye yazdı ve onu gazi ve şehit olarak nitelendirdi. (https://sorularlarisale.com/cennetle-mubesser-olan-hayvanlarin-isrine-gittin-cennette-saidsin-cunku-gazi-hem-sehidsin-ustadin , Erişim, 28.07.2019)

80 Nursi, *Tarihçe-i Hayat*, İstanbul: Envar Neşriyat, 1996, s. 264.

81 Bediüzzaman Said Nursi, *Eski Said Dönemi Eserleri* (İstanbul: Yeni Asya Neşriyat, 2011), s.127.

82 Cemil Meriç, *Bu Ülke*, 59.Baskı, (İstanbul: İletişim Yayınları, 2018), s.249.

83 Nursi, *Tarihçe-i Hayat*, s.96.

84 Said Nursi, *Kastamonu Lahikası* (İstanbul: Envar Neşriyat, 1996), s.246.

85 Nursi, *Şualar*, s.362.

86 Münci Kapani, *Politika Bilimine Giriş*, 19.Baskı (Ankara: Bilgi Yayınevi, 2007), s.144.

87 Davut Dursun, "Toplumsal Muhalefetin Temsilcisi Olarak Said Nursi", *U.A Bediüzzaman Sempozyumu, 3* (İstanbul: Yeni Asya Yayınları, 1996), s. 628-640.

88 Sivil İtaatsizlik eyleminin tanım ögeleri için bkz. Şükrü Nişnacı, *Sivil İtaatsizlik* (İstanbul: Etkileşim Yayınları, 2013), s.7.

89 Said Nursi, *Emirdağ Lahikası* (İstanbul: Envar Yayınları, 1994), s.12; Said Nursi, *Şualar*, s. 290, 417.

90 Said Nursi, *Şualar*, s. 580; Said Nursi, *Mektubat* (İstanbul: Envar Neşriyat, 1994), s.429.

91 Bünyamin Duran, "Laik ve Otoriterlerin Hükümetlerine Karşı 'Müsbet Hareket' (Sivil İtaatsizlik) ve Dindar Demokratların Hükümetlerine Destek", *Katre Dergisi*, sayı 1 (2016): s.77.

92 Nursi, *Kastamonu Lahikası*, s. 251; Nursi, *Şualar*, s.372.

93 Nursi, *Mektubat*, s.344.

94 Herodian ve Zealot "eski ahit" kaynaklı olarak Arnold Toybbee'nin modernleşme sürecine giren toplumların farklı(zıt) yöndeki eğilimlerini açıklamak için başvurduğu kavramlardır. "Herodian", yeni silahlarla karşılaşan toplumun, kendi silahlarından utanarak düşmanının silahlarına(yöntemlerine) sarılan bireylerini simgeler, "zealot" ise yeni silahlarla karşılaşan geleneksel toplumun kendi eski silahlarına(yöntemlerine) daha büyük bir arzuyla sarılan bireylerini simgeler. Arnold Toynbee, *Medeniyetler Yargılanıyor*, çeviren. Ufuk Uyan (İstanbul: Ağaç Yayıncılık, 1991), s.173-174.

95 Mehmet Kırkıncı, *İrşad Sahasında Bediüzzaman'ı Cihad Sahasında Bediüzzaman, Bediüzzaman'ı Nasıl Tanıdım?* (İstanbul: Zafer Yayınları, 2007), s.323.

96 Savaş Eğilmez, *FETÖ,* ed. Sefa Adıgüzel ve diğerleri (Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yayınları, 2017), s. 127.

97 Torun, *Türkiye'nin Siyasallaşmış Sosyal Sorunları*, s.146.

98 Hanefi Avcı, *Cemaatin İflası* (İstanbul: Tekin Yayın Evi, 2015), s.38.

99 Hanefi Avcı, *Cemaatin İflası*, s.301.

100 Nursi, *Kastamonu Lahikası*, s.100-101; Nursi, *Barla Lahikası* (İstanbul: Envar Neşriyat, 1994), s.121; Nursi, *Mektubat*, s.13.

101 Nursi, *Emirdağ Lahikası II,* s. 245.

102 Torun, *Türkiye'nin Siyasallaşmış Sosyal Sorunları*, s.18.

103 Sivillik-siyasallık bağlamında Nurculukla ilgili kapsamlı bir çalışma için bkz. İshak Torun, "Makyavelist Siyasete Bir Reddiye Olarak Müsbet Hareket", *Katre Dergisi*, Sayı:1 (2016): s.87-108.

104 Torun, *Türkiye'nin Siyasallaşmış Sosyal Sorunları*, s.159.

105 https://www.yeniasya.com.tr/ismail-aksarayli/mekke-de-olsam-da-buraya-gelirdim_411812, Erişim Tarihi: 3.08.2019.

106 Avcı, *Cemaatin İflası*, s.295.

107 Avcı, *Cemaatin İflası*, s.214.

11. BÖLÜM FETHULLAH GÜLEN'İN İDEOLOJİSİ*

Adem ÇELİK**

Giriş

Yüzlerce yurttaşın öldürüldüğü, binlercesinin yaralandığı 15 Temmuz kanlı darbe girişiminden sonra siyaset ve dini topluluklar ilişkisinin cılız da olsa tartışıldığı görülmektedir. Kamuoyunda uzun süre "cemaat", "hizmet", "gönüllüler hareketi" gibi isimlerle anılan, 17-25 Aralık 2013 yılındaki operasyonlarından sonra "FETÖ" olarak adlandırılan Fethullah Gülen'in liderliğindeki "dini topluluğun" nasıl darbe yapabilecek bir güce eriştiği sorusunun yanıtı, bir boyutuyla, Türkiye'de dini topluluklar ve siyaset ilişkisini anlamaktan/konuşmaktan geçmektedir. Fethullah Gülen, nasıl askeri ve sivil bürokrasi içerisinde darbe yapabilecek kadar güçlü hale geldi? Gülen, ne türden bir söylemle ve hangi araçlarla bu kadar geniş bir taban oluşturabildi? Bu hareketin ideolojisi neydi? Acaba, Türkiye'deki hükümetlerin bu yapıyla ilişkilenmesinde bu ideolojinin bir etkisi söz konusu oldu mu? Sorular daha da artırılabilir.

Gülen'in liderliğini yaptığı örgütün, bürokrasi içerisindeki etkisini yoğun bir biçimde arttırdığına dönük uyarılar çok erken tarihlere dayanmaktadır. 17-25 Aralık operasyonlarından çok süre önce bu örgütün devlet içerisinde örgütlendiği ve meri hukuk dışında hareket ettiği yönündeki uyarılar dikkate alınmamış ve hatta hareketin bürokrasi içindeki gücüne dikkat çekmek için yazılar kaleme alan birçok isim bu yapının bürokrasi içindeki elemanlarınca tutuklanmıştır.[1] Aslında, İzmir Kestane Pazarı Camii Yurdu'nun müdürlüğüne atandığı 1966 yılından beri, yaz kamplarına gö-

* Bu çalışma yazarın 2014 yılında Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi ABD'de savunduğu Din, Modernlik ve Fethullah Gülen Hareketi isimli doktora tezinden türetilmiştir.

** Dr. Öğr. Üyesi, Kafkas Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü.

SONNOT

1 Bu kitaplardan bazıları için bkz. Adem Çaylak, *Gülenizm'in Soykütüğü* (Ankara: Savaş Yayınları, 2016); Nedim Şener, *Ergenekon Belgelerinde Fethullah Gülen ve Cemaat* (İstanbul: Destek Yayınları, 2010); Ahmet Şık, OOOKitap Dokunan Yanar (İstanbul: Postacı Yayınevi, 2011); Saygı Öztürk, *Okyanus Ötesindeki Vaiz Resmi Belgeler ve "Çok Gizli" Damgalı Raporların Işığında, MİT-Emniyet-Yargı Üçgeninde Fethullah Gülen Gerçeği* (İstanbul: Doğan Kitap, 2010); Faik Bulut, *Kim Bu Fethullah Gülen? Dünü-Bugünü-Hedefi* (İstanbul: Ozan Yayıncılık, 1999). Hikmet Çetinkaya, *Fethullahçı Gladyo* (İstanbul: Günizi Yayıncılık, 2008); İlhan Taşçı, *Cüppeli Adalet Hükümet-Cemaat Kuşatması* (İstanbul: Cumhuriyet Kitapları, 2010). M. Emin Değer, *Bir Cumhuriyet Düşmanının Portresi ya da Fethullah Gülen Hocaefendi'nin Derin Misyonu,*(İstanbul: Cumhuriyet Kitapları, 2000); Ergün Poyraz, *Amerika'daki İmam* (İstanbul: Togan Yayıncılık, 2009).

2 Gülen, 12 Eylül Darbesi'nden kısa bir süre sonra Sızıntı Dergisi'nde kaleme aldığı yazısında darbeyi sevinçle karşıladığını söyleyerek şu ifadeleri kullanmıştır: *"Ve, işte şimdi, binbir ümit ve sevinç içinde, asırlık bekleyişin tuluû saydığımız, bu son dirilişi, son karakolun varlık ve bekasına alamet sayıyor; ümidimizin tükendiği yerde, Hızır gibi imdadımıza yetişen Mehmetçiğe bir kere daha selam duruyoruz"*. Fethullah Gülen, "Son Karakol", *Sızıntı*, Cilt: 2, Sayı: 21, Ekim (1980). 1998 yılında verdiği bir röportajda ise ordu ile ilgili şu ifadeleri kullanmaktadır. "*Ordu, bizim ordumuzdur ve onu hepimiz çok severiz, kendimize hep asker nazarı ile bakarız. Askeriye var olduğu günden bu yana, belli meselelerin koruyuculuğu vazifesini üstüne almıştır: Demokrasi gibi, Cumhuriyet gibi, Laiklik gibi. Sonra bu meselelerde başka her meseleden çok daha hassastır. Bu konuda menfi bir şey baş gösterdiğinde, hemen kendi duyarlılığını ortaya koyar"*. Nicole Pope, "Kaç Çeşit İslam Var", *Küresel Barışa Doğru, Kozadan Kelebeğe 3*, hazırlayan, Cemal Uşşak (İstanbul: Gazeteciler ve Yazarlar Vakfı Yayınları, 2003), s.89. Bu ifadelerin 28 Şubat olarak adlandırılan süreçte söylendiği göz önünde bulundurulursa, Gülen'in ordunun siyasete müdahalesine başından beri sıcak baktığı görülecektir. Diğer taraftan bu darbe ile Gülen'in bürokraside önünün açıldığının altını çizmek gerekir.

3 Bkz. Toktamış Ateş-Eser Karakaş-İlber Ortaylı (Ed.), *Barış Köprüleri Dünyaya Açılan Türk Okulları* (İstanbul: Ufuk Kitapları, 2005).

4 Tanıl Bora, *Türk Sağının Üç Hali* (İstanbul: Birikim Yayınları), 2003.

5 Fethullah Gülen, *Prizma 4* (İstanbul: Nil Yayınları, 2011), s.85

6 Fethullah Gülen, metinlerinde yoğun bir biçimde Nursi'ye atıf yapsa da, Gülen cemaatinin Nurcu olduğunu söylemek çok temel bir nedenle güçtür: Nurculuk temelde bir metin hareketidir. Metinlerin okunması ve anlaşılması konusundaki farklılıklar bu hareketin çoğulcu bir karakter sergilemesine neden olmaktadır. Said-i Nursi de kendisini Risalelerin öğrencisi olarak değerlendirmektedir. Buna karşın Fethullah Gülen'in liderliğindeki cemaat her şeyden önce Gülen'in liderliğine dayalıdır ve metinlerden ziyade Gülen'in şifahi emirlerinin belirleyiciliği söz konusudur.

7 İsmail Ünal, *Fethullah Gülen'le Amerika'da Bir Ay* (İstanbul: Işık Yayınları, 2001), s.41.

8 Fethullah Gülen, *Prizma 2* (İstanbul: Nil Yayınları, 1997), s.288-289.

9 Fethullah Gülen, *Işığın Göründüğü Ufuk* (İstanbul: Nil Yayınları, 2000), s.227.

10 Yavuz Çobanoğlu, *"Altın Nesil"in Peşinde Fethullah Gülen'de Toplum, Devlet, Ahlak, Otorite* (İstanbul: İletişim Yayınları, 2012).

11 Fethullah Gülen, *Cemre Beklentisi* (İstanbul: Nil Yayınları, 2011), s.7.

12 Fethullah Gülen, *Yeşeren Düşünceler* (İstanbul: Nil Yayınları, 1996), s.206.

13 Fethullah Gülen, *Buhranlar Anaforunda İnsan* (İstanbul: Nil Yayınları, 2011), s.66-67.

14 Zeki Sarıtoprak, Ali Ünal, "An Interview with Fethullah Gülen." *The Muslim World*, Vol. 95 (2005): s.447-467.

15 Alex Callinicos, *Toplum Kuramı Tarihsel Bir Bakış*, çeviren. Yasemin Tezgiden (İstanbul: İletişim Yayınları, 2004), s.195.

16 Taha Parla, *Ziya Gökalp, Kemalizm ve Türkiye'de Korporatizm*, çeviren. Füsun Üstel, Sabir Yücesoy (İstanbul: İletişim Yayınları, 2005), s.81.

17 Levent Köker, *Demokrasi Üzerine Yazılar* (Ankara: İmge Yayınları, 1992), s.55.

18 E. Zeynep Güler, "Kadim Geleneğin Savunusundan Faydacılığa", *19. Yüzyıldan 20. Yüzyıla Modern Siyasal İdeolojiler*, editör, H. Birsen Örs (İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2008), s.123.

19 Bekir Berat Özipek, *Muhafazakarlık Akıl, Toplum, Siyaset* (Ankara: Kadim Yayınları, 2005), s.5.

20 Güler, "Kadim Geleneğin", s.131.

21 Ertuğrul Özkök, "Fethullah Gülen'le Röportaj", *Medya Aynasında Fethullah* Gülen: Kozadan Kelebeğe, hazırlayan, Mustafa Armağan, Ali Ünal (İstanbul: Gazeteciler ve Yazarlar Vakfı Yayınları, 1999), s.22.

22 Özkök, "Fethullah Gülen'le Röportaj", s.23.

23 Ahmet Yaşar Ocak, *Türk Sufiliğine Bakışlar* (İstanbul: İletişim Yayınları, 1996), s.76.

24 Ergun Yıldırım, *Yeni Türkiye'nin Yeni Aktörler Ak Parti ve Cemaat* (İstanbul: Hayat Yayıncılık, 2011), s.26.

25 Eyüp Can, "Fethullah Gülen'le Röportaj", *Medya Aynasında Fethullah* Gülen: Kozadan Kelebeğe, Haz. Mustafa Armağan, Ali Ünal (İstanbul: Gazeteciler ve Yazarlar Vakfı Yayınları, 1999), s.44.

26 İhsan Yılmaz, "Tavırlarla İçtihad ve Tecdit: Gülen ve Gülen Hareketi", *Küresel Barışa Doğru, Kozadan Kelebeğe 3*, hazırlayan, Cemal Uşşak (İstanbul: Gazeteciler ve Yazarlar Vakfı Yayınları, 2003), s.37.

27 Can, , Fethullah Gülen'le Röportaj, s.45.

28 Fethullah Gülen, *Prizma 3* (İstanbul: Nil Yayınları, 2012), s.100.

29 Fethullah Gülen, *Ölçü ve Yoldaki Işıklar* (İstanbul: Nil Yayınları, 2000), s.3.

30 Fethullah Gülen, *Cemre Beklentisi* (İstanbul: Nil Yayınları, 2011), s.54.

31 Fethullah Gülen, *Prizma 1* (İstanbul: Feza Gazetecilik, 1997), s.227.

32 Gülen, *Cemre Beklentisi*, s.169.

33 Gülen, *Cemre Beklentisi*, s.177.

34 Fethullah Gülen, *Çağ ve Nesil 1* (İstanbul: Nil Yayınları, 2006), s.95.

35 Fethullah Gülen, *Yitirilmiş Cennete Doğru* (İstanbul: Nil Yayınları, 2013), s. 25-27.

36 Fethullah Gülen, *Asrın Getirdiği Tereddütler 1* (İstanbul: Nil Yayınları, 2004), s.21.

37 Gülen, Nicole Pope'a verdiği bir demeçte Victor Hugo'ya çok saygı duyduğunu, beğendiği yanları olduğunu ve fikirlerinden faydalanmaya çalıştığını ifade etmiştir. Aynı demeçte *"aslından bana ters gelen başkaldırma edebiyatının ustaları diyebileceğimiz Camus'ya ve Sartre'a saygı duyarım"* demektedir. Nicole Pope, "Kaç Çeşit İslam Var", s.96

38 Fethullah Gülen, *Varlığın Metafizik Boyutu 1* (İstanbul: Feza Gazetecilik, 1998), s.105.

39 Gülen, *Cemre Beklentisi*, s.346.

40 Fethullah Gülen, *Kırık Testi* (İstanbul: Gazeteciler ve Yazarlar Vakfı Yayınları, 2004), s.131.

41 Gülen, *Prizma 4*, s.74.

42 Gülen, *Buhranlar Anaforunda İnsan*, s.105.

43 Fethullah Gülen, *Fasıldan Fasıla 4* (İstanbul: Nil Yayınları, 2001), s.148.

44 Fethullah Gülen, *İnancın Gölgesinde 1* (İstanbul: Nil Yayınları, 1996), s.75.

45 Fethullah Gülen, *Gurbet Ufukları* (İstanbul: Gazeteciler ve Yazarlar Vakfı Yayınları, 2004), s.69.

46 Gülen, *Yeşeren Düşünceler*, s.129.

47 Nevval Sevindi, "Fethullah Gülen'le Röportaj", *Medya Aynasında Fethullah* Gülen: Kozadan Kelebeğe, hazırlayan, Mustafa Armağan, Ali Ünal (İstanbul: Gazeteciler ve Yazarlar Vakfı Yayınları, 1999), s.85-86.

48 Gülen, *Cemre Beklentisi*, s.285.

49 Fethullah Gülen, "Bir Damla Ülke Kalmış Zaten, Yazık Etmeyelim", Erişim Tarihi: 01.03.2014, http://www.olcuveyayoldakiisiklar.com/fethullah-gulen-kirik-testi-serisi/28-fethullah-gulen-abd-sohbetleri-kirik testi/5667-fethullah-gulen-abd-sohbetleri-kirik-testi-bir-damla-ulke-kalmis-zaten-yazik-etmeyelim.html.

50 Mehmet Gündem, *Fethullah Gülen'le 11 Gün* (İstanbul: Alfa Yayınları, 2005), 65-66.

51 Gündem, *Fethullah Gülen'le 11 Gün*, s.66-67.

52 İhsan Yılmaz, "Towards a Muslim Secularism? An Islamic 'Twin Tolerations' Understanding of Religion in the Puclic Sphere", *Turkish Journal of Politics*, Vol. 3, No. 2 (2012): s. 41-52.

53 İhsan Yılmaz,"Kemalo-Islamism, the State and Private Life", *Today's Zaman*, 06.11. 2013.

54 Yıldırım, *Yeni Türkiye'nin Yeni Aktörleri*, s.150-151.

55 Fethullah Gülen, *Vuslat Muştusu* (İstanbul: Nil Yayınları, 2008), s.115-116.

56 Çobanoğlu, *"Altın Nesil"in Peşinde*, s.402.

57 Gülen, *Işığın Göründüğü Ufuk*, s.80.

58 Fethullah Gülen, *Örnekleri Kendinden Bir Hareket* (İstanbul: Nil Yayınları, 2011), s.107.

59 Gülen, *Yitirilmiş Cennete Doğru*, s. 135.

60 Fethullah Gülen, *Çekirdekten Çınara* (İstanbul: Nil Yayınları, 2002), s.20.

61 Gülen, *Yeşeren Düşünceler*, s.103.

62 Gülen, *Cemre Beklentisi*, s.40.

63 Gülen Hareketine mensup insanların farklı partilere oy verdikleri yaygın olarak dillendirilmektedir. Buna karşın hareketin Turgut Özal, Bülent Ecevit ve 2005-2011 arası dönemde Tayyip Erdoğan'ı destekledikleri herkesin bildiği sırdır. Hareket belirli dönemlerde, belirli siyasal partilere yönelmiş olmakla birlikte, özellikle merkezde siyaset yapan partilerle iyi ilişkiler kurma yolunu seçmiştir.

64 15 Temmuz kanlı darbe girişimi Gülen'in devleti yöneten eliti siyaset-dışı yollarla dönüştürmeye çalıştığı yönündeki tezimizi doğrulamıştır. Diğer taraftan darbelerin siyasal partilere ve siyasal çoğulculuğa karşı çıkarak, yönetimi teknokratlara bırakması, Gülen'in teknokratik nitelikli elit yetiştirme projesini daha anlaşılır kılmaktadır. Teknokratlara yapılan vurgunun arkasında, kuşkusuz Türkiye'de bürokrasi ve teknokrasinin devlet yönetiminde siyasilerden daha fazla söz sahibi olmasının etkisi bulunmaktadır. Devleti yönetenlerin, siyasetçiler bürokratlar olduğu gerçeği Gülen'in neden bürokrasiye yönelip, teknokratik nitelikte bir elit yetiştirmeye çalıştığını göstermektedir. Hükümet-FETÖ ilişkilerinde kalıcı kırılmalara neden olan ve FETÖ'nün neden darbeye yöneldiğini açıklayan faktörlerden birisi de 12 Eylül 2010 tarihinde yapılan Anayasa değişikliği ile siyaset-bürokrasi ilişkisinin değişmeye ve siyasetin bürokrasiye egemen olmaya başlamasıdır.

65 Gülen, *Çağ ve Nesil*, s.27.

66 Gülen, *Çağ ve Nesil*, s.27.

67 Gülen, *Buhranlar Anaforunda İnsan*, s.10.

68 Gülen, *Buhranlar Anaforunda İnsan*, s.12.

69 Ömer Laçiner, "Post-Modern Bir Dini Hareket: Fethullah Hoca Cemaati" *Birikim Dergisi*, Cilt: 76 (1995): s.11.

70 Fethullah Gülen, *İnancın Gölgesinde 2* (İstanbul: Nil Yayınları, 1996), s. 24.

71 Fethullah Gülen, *Çağ ve Nesil*, s.34; Örnekleri Kendinden Bir Hareket, s.107; *Ruhumuzun Heykelini Dikerken* (İstanbul: Feza Gazetecilik, 1998), s.23; *Buhranlar Anaforunda İnsan*, s.23.

72 Fethullah Gülen, *Ruhumuzun Heykelini Dikerken*, s.70.

73 Gülen, *Çağ ve Nesil*, s.36.

74 Gülen, *Buhranlar Anaforunda İnsan*, s.23-27.

75 Mazhuruddin Sıddıkî, İslâm Dünyasında *Modernist* Düşünce, çeviren. Göksel Korkmaz(İstanbul: Dergah Yayınları, 1990), s.29.

76 Gülen, *Prizma 2*, s.253.

77 Gülen, *Prizma 2*, s.257.

78 Gülen, *Prizma 2*, s.252.

79 Fethullah Gülen, *Sonsuz Nur 5* (İstanbul: Nil Yayınları, 2012), s.208.

80 Fethullah Gülen, "Şûrâ", *Yeni Ümit Dergisi*, Cilt: 3, Sayı: 24, Mayıs-Haziran (1994).

81 Doğu Ergil,*100 Soruda Fethullah Gülen ve Hareketi* (İstanbul: Timaş Yayınları, 2010), s.73.

82 Tanıl Bora, "Gülenciliğin İdeolojik Söyleminde Özne ve Fiil Olarak "Hizmet": Bir Hizmet Yapılıyor, Görelim Bunu", *Birikim Dergisi*, Cilt 282 (2012): s.35.

83 Fethullah Gülen, *Ölümsüzlük İksiri* (İstanbul: Gazeteciler ve Yazarlar Vakfı Yayınları, 2007), s.58-59.

84 Fatmagül Berktay, *Tek Tanrılı Dinler Karşısında Kadın* (İstanbul: Metis Yayınları, 2012), s.26.

85 Hidayet Şefkatli Tuksal, *Kadın Karşıtı Söylemin İslam Geleneklerindeki İzdüşümleri* (İstanbul: Otto Yayıncılık, 2012), s.82.

86 Fethullah Gülen, *Asrın Getirdiği Tereddütler-2* (İzmir: T.Ö.V Yayınları, 1994), s.159-160.

87 Gülen, *Cemre Beklentisi*, s.171-173.

88 Tuksal, *Ataerkil*, s.154.

89 Gülen, *Ölçü ve Yoldaki Işıklar*, s.65.

90 Fethullah Gülen, *Sonsuz Nur 2* (İstanbul: Nil Yayınları, 2012), s.218.

91 Fethullah Gülen, *Sonsuz Nur 4* (İstanbul: Nil Yayınları, 2012), s.25.

92 Gülen, *Ölümsüzlük İksiri*, s.63.

93 Fethullah Gülen, *Enginliğiyle Bizim Dünyamız –İktisadi Mülahazalar-* (İstanbul: Nil Yayınları, 2011), s.205.

94 Fethullah Gülen, *Beyan* (İstanbul: Nil Yayınları, 2004), s.23.

95 Gülen, *Prizma 1*, s.177-178.

96 Gülen, *Ölçü ve Yoldaki Işıklar*, s.68.

97 Gülen, *Prizma 1*, s.178

98 Gülen, *Prizma 1*, s.180.

99 Gülen, *Prizma 1*, s.179.

100 Gülen, *Prizma 1*, s.179.

Yabancılar için Türkçe – 2

Türkiye Türkçesinde
ÖNADLAR

Sıklık | Sözcüksel Bileşenler | Anlam | Eşdizimlilikler

-Derlem Tabanlı Bir Uygulama-

Bülent ÖZKAN

A2 - C1 DÜZEY

Yabancılar için Türkçe - 2
Türkiye Türkçesinde ÖNADLAR
- Derlem Tabanlı Bir Uygulama -

Yazar: Doç. Dr. Bülent ÖZKAN (Mersin Üniversitesi)

ISBN : 978-605-2308-69-1
1. Baskı : 1.000 Adet
Basım Tarihi : Eylül 2019

İNCELEYEN

Doç. Dr. Ahmet BAŞAL (Yıldız Teknik Üniversitesi)

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir.
EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

Kapak Tasarım: Burak GÜNGÖR
iburakgungor@gmail.com

Sertifika No : 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi:
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi
Güngören / Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Güngören / Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

A2 - C1 DÜZEY

Yabancılar için Türkçe – 2

Türkiye Türkçesinde

ÖNADLAR

Sıklık | Sözcüksel Bileşenler | Anlam | Eşdizimlilikler

-Derlem Tabanlı Bir Uygulama-

Bülent ÖZKAN

Editör

Nihal ÇALIŞKAN

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ vi

ŞEKİLLER LİSTESİ x

TEŞEKKÜR xii

EDİTÖRDEN xiv

SUNUŞ xvii

YÖNTEMSEL YAKLAŞIM ve KULLANILAN DERLEM xix

SÖZLÜK AÇIKLAMALARI ve İŞARETLEYİCİLERİ xxi

KISALTMALAR ve AÇIKLAMALARI xxii

SÖZLÜK

Aa 1
Bb 37
Cc 75
Çç 83
Dd 99
Ee 131
Ff 149
Gg 159
Hh 181
Iı 199
İi 201
Jj 219
Kk 221
Ll 275
Mm 281
Nn 313
Oo 321
Öö 331
Pp 339
Rr 353
Ss 359
Şş 397
Tt 405
Uu 431
Üü 441
Vv 447
Yy 453
Zz 477

EK

MADDE BAŞI - SIKLIK ve MİLYON SÖZCÜKTE GÖRÜLME ORANLARI 483
KAYNAKLAR 537

KAYNAKLAR

Baker, P., Andrew H., and Tony M. (2006). *A Glossary of Corpus Linguistics*. England: Edinburg University Press.

Bozkurt, F. (2000). *Türkiye Türkçesi.* (2. baskı). Ankara: Hatiboğlu Yayınevi.

Bozkurt, F. (2017). *Sözlükselleşme: Genel Sözlükler için Sözlükbirim Seçimi*. İstanbul: Kesit Yayınları.

Çetinkaya, B. (2009). "Eşdizimli Sözlükler". *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic.* Volume 4/4 Summer: 196-206.

Delisle, J., Lee-Jahnke, H., Cormier, M. C. (1999). *Terminologie de la Taduction* (Açıklamalı Çeviri Terimleri Sözlüğü). (Çev. Boztaş, İ. ve Yener, Ş. O.). Ankara: Sayısal Kitabevi.

Hartmann, R. R. K., Gregory, J. (1998). *Dictionary of Lexicography.* London: Routledge.

Kennedy, G. (1998). *An Introduction to Corpus Linguistics.* New York: Addison Wesley Longman Limited.

Malmkjær, K. (2001). *The Linguistics Encyclopedia*. Florence. KY. USA: Routledge.

McEnery, T., vd. (2006). *Corpus-Based Language Studies an Advanced Resource Book.* New York: Routledge.

Doğan N. (2016). Türkiye Türkçesinde Fiillerin Eşdizimleri. Yayınevi Yay. Ankara.

Oflazer, K. (2006). "Lehçeler Arası Dil Çevirisi". *Bilgisayar Destekli Dil Çalıştayı Bildirileri* içinde*.* 14 Mayıs 2005. Ankara. TDK yay: 808: 99-105.

Oxford Collocation Dictionary for Students of English. (2003). Oxford University Press.

Özkan, B. (2018). "Ana Dili ve Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Sözlükbirimsel Bileşenler Açısından Önadlar". *Uluslararası Eğitim ve Dil Dergisi.* 2018/1. 1-6.

Özkan, B. (2014). "Türkiye Türkçesi Söz Varlığında Fiillerin Derlem Denetimi ve Derlem Tabanlı Sözlüğü". *bilig*. 171-204.

Özkan, B., vd. (2011). Ana Dili ve Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Belirteçler -Derlem Tabanlı Bir Uygulama-. *Theoretical and Applied Researches on Turkish Language Teaching.* (edt. Uzun, L., Bozkurt, Ü.). Essen, Almanya: Die Blaue Eule.

Özkan, B. (2012). "Türkiye Türkçesi Eşdizim Sözlüğünün Sayısallaştırılması" 111K332 nolu Tübitak Proje Raporu. https://trdizin.gov.tr/publication/project/detail/TVRFNU9EYzM=

Özkan, B. (2011). *"Türkiye Türkçesi Sözvarlığında Sıfatların Eşdizimliliği -Derlem Tabanlı Bir Uygulama"* 109K104 nolu Tübitak Proje Raporu. https://trdizin.gov.tr/publication/project/detail/TVRFNU5qZzQ=

Özkan, B. (2010). "Güncel Türkçe Sözlükte Zarf Olarak Tanımlı Sözlükbirimlerin Derlem Denetimi". *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic.* 5 [3]: 1764-1782.

Özkan, B. (2007). Türkiye Türkçesinde Belirteçlerin Fiillerle Birliktelik Kullanımları ve Eşdizimliliği. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.* Adana. Doktora Tezi.

Say, B., Özge, U., Oflazer, K. (2002). "Bilgisayar Ortamında Derlem Geliştirme Çalışması". *Akademik Bilişim Konferansı.* Konya.

Sterkenburg, P. V. (2003). *A Practical Guide to Lexicography.* Amsterdan/Pliledelphia: John Benjamins Publising Company.

Tahiroğlu, B. T. (2006). "Sözlük bilimi ve bilgisayar uygulamaları". *Bilgisayar Destekli Dil Bilimi Çalıştayı Bildirileri* içinde. 14 Mayıs. Ankara. TDK Yayınları: 808: 89-98.

Tantuğ, A. C. vd. (2008). "Türkmenceden Türkçeye Bilgisayarlı Metin Çevirisi". *itüdergisi/d mühendislik.* C: 7. 4: 83-94.

Türkçe Sözlük (2005). Ankara: TDK Yayınları.

Uzun, N. E. (2006). *Biçimbilim -Temel Kavramlar-.* İstanbul: Papatya Yayınları.

Vardar, B. (1998). *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü.* İstanbul: ABC Kitabevi.

http://alias-i.com/lingpipe/web/demo-sentence.html (Internet- 28.7.2010)

http://tenmax.com/teleport/pro/home.htm (Internet- 28.7.2010)

http://www.hlst.sabanciuniv.edu/TL/ (Internet- 28.7.2010)

http://www.ii.metu.edu.tr/tr/category/tags/turkce-derlem (Internet-28.3.2010)

http://www.natcorp.ox.ac.uk/corpus/index.xml (Internet- 28.7.2010)

http://www.istatistikanaliz.com/orneklem_buyuklugunu_saptanmasi.asp (Internet-28.9.2010)

http://mwe.stanford.edu/collocations.html (Internet- 28.07.2010)

http://turkcederlem.mersin.edu.tr/ctb/modules.php?module=sifatfile=arama

(Internet- 24.10.2019)

http://turkcederlem.mersin.edu.tr/ (Internet- 20.12.2019)

Yabancılar için Türkçe – 1

Türkiye Türkçesinde

FİİLLER

Sıklık | Dağılım | Durum | Anlam | Sözbiçimler | Eşdizimlilikler

-Derlem Tabanlı Bir Uygulama-

Bülent ÖZKAN

A2 - C1 DÜZEY

Yabancılar için Türkçe - 1
Türkiye Türkçesinde FİİLLER
- Derlem Tabanlı Bir Uygulama -

Yazar: Doç. Dr. Bülent ÖZKAN (Mersin Üniversitesi)

ISBN : 978-605-2308-68-4
1. Baskı : 1.000 Adet
Basım Tarihi : Eylül 2019

İNCELEYEN

Doç. Dr. Ahmet BAŞAL (Yıldız Teknik Üniversitesi)

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir.
EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

Kapak Tasarım: Burak GÜNGÖR
iburakgungor@gmail.com

Sertifika No : 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi:
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi
Güngören / Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Güngören / Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

A2 - C1 DÜZEY

Yabancılar için Türkçe – 1

Türkiye Türkçesinde

FİİLLER

Sıklık | Dağılım | Durum | Anlam | Sözbiçimler | Eşdizimlilikler

-Derlem Tabanlı Bir Uygulama-

Bülent ÖZKAN

Editörler

Nurettin DEMİR

Ferdi BOZKURT

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ vii

ŞEKİLLER LİSTESİ xi

TEŞEKKÜR xiii

EDİTÖRDEN xv

EDİTÖRDEN xvii

SUNUŞ xix

YÖNTEMSEL YAKLAŞIM xix

İÇERİK OLARAK TÜRKÇE DERLEM-2 xx

SÖZDİZİMSEL, SÖZCÜKBİRİMSEL ve BİÇİMBİRİMSEL ÇÖZÜMLEME xxi

SÖZLÜK AÇIKLAMALARI ve İŞARETLEYİCİLERİ xxii

KISALTMALAR ve AÇIKLAMALARI xxiii

SÖZLÜK

Aa 1
Bb 33
Cc 69
Çç 75
Dd 97
Ee 137
Ff 151
Gg 157
Hh 185
Iı 199
İi 203
Jj 217
Kk 219
Ll 277
Mm 279
Nn 287
Oo 291
Öö 301
Pp 313
Rr 323
Ss 327
Şş 375
Tt 381

Uu 407
Üü 421
Vv 425
Yy 431
Zz 473

EK

SIKLIK – MİLYON SÖZCÜKTE GÖRÜLME ve TABAKALARA DAĞILIM ORANLARI 479

KAYNAKLAR 557

KAYNAKLAR

Atkins, Sue (2003). Lexicographic Relevance: Selecting Information from Corpus Evidence. *International Journal of Lexicography 16*(3), 251-280.

Baker, Paul vd. (2006). *A glossary of corpus linguistics*. UK: Edinburg University Press.

Biber, D., Douglas, B., Conrad, S., ve Reppen, R. (1998). *Corpus linguistics: Investigating language structure and use.* Cambridge University Press.

Kennedy, G. (1998). *An introduction to corpus linguistics*. New York: Addison Wesley Longman Limited.

Krishnamurthy, Ramesh (2008). Corpus-driven Lexicography. *International Journal of Lexicography 21*(3), 231-242.

McEnery, T ve Wilson, A. (2004). *Corpus linguistics -An Introduction*. USA: Edinburg Universitiy Press.

McEnery, T., McEnery, A., Xiao, R., Tono, Y. (2006). *Corpus-based language studies: An advanced resource book*. New York: Routledge.

Özkan, B., vd. (2011). Ana dili ve yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde belirteçler-Derlem tabanlı bir uygulama. Ed. L. Uzun, Ü. Bozkurt. *Theoretical and applied researches on Turkish language teaching* içinde (317-336 ss.). Almanya: Die Blaue Eule. Essen.

Özkan, B. (2013). Yöntem ve uygulama açısından 'Türkiye Türkçesi söz varlığının derlem tabanlı sözlüğü'. *bilig. Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi 66*(3), 149-178.

____ (2010a). Türkçenin öğretiminde sıfatların eşdizim sözlüğü: Yöntem ve uygulama. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi 1*(2), 51-65.

____ (2010b). Güncel Türkçe sözlükte zarf olarak tanımlı sözlükbirimlerin derlem denetimi. *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic 5*(3), 1764-1782.

____ (2012). *Türkiye Türkçesinde fiillerin derlem denetimi ve derlem tabanlı sözlüğü.* TÜBİTAK-Sobag Proje Sonuç Raporu. (Proje No: 109K516) Ankara. (http://mistug.tubitak.gov.tr/proje/).

Sampson, G. ve McCarthy, D. (2005). *Corpus linguistics: Reading in a widening discipline*. New York: Continuum.

Say, B. (2003). *Türkçe için biçimbirimsel ve sözdizimsel olarak işaretlenmiş ağaç yapılı bir derlem oluşturma*. Proje Raporu. EK-B: Türkçe Ağaç Yapılı Derlem Kılavuzu (Proje No: 199E026). Ankara.

Say, B., Özge, U., ve Oflazer, K. (2002). *Bilgisayar ortamında derlem geliştirme çalışması*. Akademik Bilişim Konferansı.

Summers, D. (1993). Longman/Lancaster English language corpus - Criteria and design. *International Journal of Lexicography 6*(3), 181-208.

Tahiroğlu, B. T. (2006). *Bilgisayar Destekli Dil Bilimi Çalıştayı Bildirileri*. Ankara: TDK Yay. 89-98.

Türkçe Sözlük (2005). Ankara: TDK Yay.

Internet Kaynakları

http://info.ox.ac.uk/bnc/

http://mistug.tubitak.gov.tr/proje/

http://turkcederlem.mersin.edu.tr/
http://turkcederlem.mersin.edu.tr/fiiller/
http://www.hlst.sabanciuniv.edu/TL/
http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts~view=gts ET: 10.11.2011.

OKULA UYUM VE ERKEN OKURYAZARLIK EĞİTİMİ

Editörler:

Duygu YALMAN

Muhammet Ü. ÖZTABAK

EFEAKADEMİ YAYINLARI

EYLÜL 2019

Okula Uyum ve Erken Okuryazarlık Eğitimi

Editörler: Duygu YALMAN, Muhammet Ü. ÖZTABAK

ISBN: 978-605-2308-66-0

1. Baskı: Eylül 2019

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir.
EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

Her bölümün sorumluluğu yazarına aittir.

KÜTÜPHANE KARTI

YALMAN, Duygu; ÖZTABAK, Muhammet, Ü.
Okula Uyum ve Erken Okuryazarlık Eğitimi
1. Basım, 236 + XII s., 200 x 240 mm.
Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:

1. Okul öncesi	2. Okula uyum	3. Erken okuryazarlık
4. Okula hazır oluş	5. İlkokula geçiş	

Dizgi / Mizanpaj: SRA Grafik Tasarım Dizgi Merkezi
Strazburg Cad. 45/13 Sıhhiye Ankara
0530 972 32 42 www.dizgimerkezi.com

Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü Yemekhane Binası
Güngören / Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü Yemekhane Binası
Güngören / Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ III

1. BÖLÜM

OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLARININ OKULA UYUMLARI 1

Dr. Öğr. Üyesi Muhammet Ü. ÖZTABAK

OKULA UYUMU ETKİLEYEN DUYGUSAL VE PSİKOLOJİK ETMENLER 3
- Okula Uyum ve Bağlanma 3
  - Güvenli Bağlanma 4
  - Kararsız/Kaygılı Bağlanma 4
  - Kaçınan Bağlanma 5
- Okula Uyum ve Ebeveyn Tutumları 6
  - Aşırı Koruyucu Ebeveyn Tutumu 6
  - İzin Verici Serbest Ebeveyn Tutumu 6
  - Tutarsız-Kararsız Ebeveyn Tutumu 7
  - Baskıcı ve Otoriter Ebeveyn Tutumu 7
  - Demokratik Ebeveyn Tutumu 7
- Okula Uyum ve Korkular/Kaygılar 8
  - Ayrılık Kaygısı / Seperasyon Anksiyetesi 8
- Okula Uyum ve Duygu Düzenleme 9
- Okula Uyum ve Akran İlişkileri 11
- Okula Uyum ve Mizaç 11

OKULA UYUM BECERİLERİNİN KURAMSAL AÇIDAN İNCELENMESİ 13
- Okula Uyum ve Freud'un Psikanaliz Kuramı 13
  - Psikoseksüel Gelişimde Oral Dönem 13
  - Savunma Mekanizmaları 13
- Okula Uyum ve Mahler'in Gelişimsel Ego Psikolojisi 14
- Okula Uyum ve Erikson'un Sosyal Gelişim Kuramı 14
- Okula Uyum ve Piaget'in Bilişsel Gelişim Kuramı 16

Okula Uyum ve Adler'in Bireysel Psikoloji Kuramı 17
İlk Çocuk (en büyük kardeş) 17
Ortanca Çocuk 17
Küçük Çocuk (en küçük kardeş) 18
Tek Çocuk 18
Okula Uyum ve Pozitif Psikoloji 19
OKULA UYUM SÜRECİNDE EBEVEYNLERE DÜŞEN SORUMLULUKLAR 20

2. BÖLÜM

İLKOKULA GEÇİŞ 27

Dr. Öğr. Üyesi Duygu YALMAN

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM 31
Okul Öncesi Eğitimin Amaçları 31
Okul Öncesi Eğitimin Temel İlkeleri 31
İlköğretimin Amaçları 33
İlköğretimin İlkeleri 34
Okul Öncesi Eğitim ile İlköğretimin Karşılaştırılması 35
Okula Geçiş Kavramına Genel Bir Bakış 38
Okul Öncesi Eğitimden İlkokula Geçişte Okula ve Aileye Düşen Sorumluluklar 41
İlkokula Geçişte Okul Öncesi Öğretmeninin Görevleri 41
İlkokula Geçişte Ailelerin Karşılaşabilecekleri Durumlar 43
İlkokula Geçişte Ailelerin Görevleri 45
Okula Geçiş Programları/Projeleri 46
Takip ve Destek Projesi (Follow Through and Head Start Planned Variation) 46
Gelişimsel Devamlılık Projesi (Project Developmental Continuity) 46
Head Start Geçiş Projesi (The Head Start Transition Project) 47

3. BÖLÜM

OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARININ TEMEL GELİŞİM ÖZELLİKLERİ 53

Dr. Öğr. Üyesi Banu ÖZKAN - Okul Öncesi Eğitim Uzmanı Nilay KEPÇE

BİLİŞSEL GELİŞİM 53
Piaget'e Göre Bilişsel Gelişim 53
Zekâ 54
Şema 54
Uyum Sağlama (adaptasyon) / Özümleme ve uyma 54
Örgütleme (organize etme) 55
Olgunlaşma 55
Dengeleme 55
Piaget'e Göre Bilişsel Gelişim Dönemleri 55
1. Duyusal-Motor Dönem (0-2 yaş) 56
2. İşlem Öncesi Dönem (2-7 yaş) 57
3. Somut işlemler Dönemi (7-11 yaş) 59
4. Soyut işlemler Dönemi (11 yaş ve sonrası) 59
Lev Vygotsky'e Göre Bilişsel Gelişim 60
Bruner'in Bilişsel Gelişim Kuramı 60

DİL GELİŞİMİ 61
Dil Gelişim Kuramları 61
Bilişsel Yaklaşım ve Piaget'e Göre Çocuk Dili 61
Sosyal Etkileşimci Yaklaşım ve Vygotsky'nin Dil Gelişim Kuramı 62
Dil Gelişiminin Dönemleri 62
Konuşma Öncesi Dönem 62
Konuşma Dönemi 63

PSİKOMOTOR GELİŞİM 64
Motor Gelişim Dönemleri 65
1. Refleksif Hareketler Dönemi (0 - 1 Yaş) 67
2. İlkel Hareketler Dönemi (1 - 2 yaş) 67
3. Temel Hareketler Dönemi (2 - 6 yaş) 67
4. Spor Hareketler Dönemi (7 yaş ve sonrası) 67

SOSYAL VE DUYGUSAL GELİŞİM **68**
Freud'un Psikoseksüel Gelişim Kuramı 68
Erikson'ın Psikososyal Gelişim Kuramı 69
1. Evre: Temel Güvene Karşı Güvensizlik (0 - 1 yaş) 69
2. Evre: Özerkliğe Karşı Kuşku ve Utanç (1 - 3 yaş) 69
3. Evre: Girişimciliğe Karşı Suçluluk (3 - 6 yaş) 70
4. Evre: Başarıya Karşı Aşağılık Duygusu (6 - 12 yaş) 70
5. Evre: Kimlik Kazanmaya Karşı Kimlik Karmaşası (12 - 18 yaş) 70
6. Evre: Dostluk Kazanmaya Karşı Yalnız Kalma / Genç Yetişkinlik 70
7. Evre: Üretkenliğe Karşı Duraklama / Orta Yetişkinlik 70
8. Evre: Benlik Bütünlüğüne Karşı Umutsuzluk / İleri Yetişkinlik 71

4. BÖLÜM

DİL VE ERKEN OKURYAZARLIK EĞİTİMİ **75**
Dr. Öğr. Üyesi Ahmet SAKİN

DİL GELİŞİM KURAMLARI **75**
ÇOCUKLARDA DİL GELİŞİMİ **79**
0 - 3 Yaş Çocuklarda Dil Gelişimi 80
3 - 6 Yaş Çocuklarda Dil Gelişimi 87
ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE ERKEN OKURYAZARLIK **89**
Erken Okuryazarlık Kavramının Tarihsel Gelişimi 89
Erken Okuryazarlık Sürecine Ailenin Katılımı 98
Ebeveynlere Öneriler 100

5. BÖLÜM

İLKOKULA HAZIR OLUŞ VE HAZIR OLUŞU ETKİLEYEN FAKTÖRLER.....105

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Nur TUĞLUK - Mehmet AYHAN

BENİM OKULUM 105
İLKOKULA HAZIR OLUŞ 106
Olgunlaşmacı/Gelişimsel Görüş 108
Çevreci Görüş 109
Sosyal-Yapılandırıcı Görüş 110
Etkileşimsel Görüş 111
OKULA HAZIR OLUŞUN BOYUTLARI VE HAZIR OLUŞU ETKİLEYEN FAKTÖRLER 112
Çocuğun Hazır Oluşunu Etkileyen Fiziksel Faktörler 112
Çocuğun Hazır Oluşunu Etkileyen Sosyal Faktörler 114
Çocuğun Hazır Oluşunu Etkileyen Duygusal Faktörler 115
Çocuğun Hazır Oluşunu Etkileyen Zihinsel Faktörler 116
AİLENİN VE TOPLUMUN OKULA HAZIR OLMASI 117
OKULLARIN ÇOCUKLAR İÇİN HAZIR OLMASI 118
ÖZEL GEREKSİNİMLİ BİREYLERDE OKULA HAZIR OLUŞ 120

6. BÖLÜM

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMINDA İLKOKULA HAZIRLIK 125

Dr. Öğr. Üyesi Murat BARTAN

Okul Öncesi Eğitiminin Amaçları 127
Okul Öncesi Eğitim Programı 128
Programın Temel Özellikleri 128
İlkokul Öğretim Programlarının Amaçları 130
Yetkinlikler 130
Okul Öncesi Eğitim Programında İlkokula Hazırlık 130
Okul Öncesi Eğitim Programında Okuma ve Yazmaya Hazırlık Becerileri 131

Okul Öncesi Eğitim Programında Matematik Becerilerine Hazırlık 136
Okul Öncesi Eğitim Programında Fen Bilimlerine Hazırlık 140
Okul Öncesi Eğitim Programında Motor Becerilerine Hazırlık 141
Okul Öncesi Eğitim Programı ve Sanatsal Beceriler 144
Okul Öncesi Eğitim Programı ve Sosyal-Duygusal Beceriler 148
Okul Öncesi Eğitim Programında Öz Bakım Becerileri 151

7. BÖLÜM

İLKOKULA HAZIRBULUNUŞLUĞUN DEĞERLENDİRİLMESİ 157

Arş. Gör. Dicle AKAY - Doç. Dr. Remziye CEYLAN

OKULA GEÇİŞ 158
YETERLİLİKLERİN KAZANILMASI 159
İLKOKULA HAZIRBULUNUŞLUĞUN DEĞERLENDİRİLMESİ 160
İlkokula Hazırbulunuşluğun Değerlendirilmesinin Önemi 160
İlkokula Hazırbulunuşluğun Değerlendirilmesinde Önemli Noktalar 161
İlkokula Hazırbulunuşluğun Değerlendirilmesinde Ölçme Araçlarının Seçimi 163
Türkiye'de İlkokula Hazırbulunuşluğu Değerlendirmede Kullanılan Ölçme Araçları 165
Hazırbulunuşluğu Değerlendirmede Kullanılan Ölçme Araçları 166
Hazırbulunuşluğu Değerlendirmede Kullanılan Gelişimsel Ölçme Araçları 170
2013 MEB OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMI'NDA ÇOCUĞUN DEĞERLENDİRİLMESİ 172

8. BÖLÜM

İLKÖĞRETİMİN ÖZELLİKLERİ VE İLKÖĞRETİM PROGRAMLARI 179

Dr. Öğr. Üyesi Remzi KILIÇ - Arş. Gör. Osman GEDİK

İLKÖĞRETİM 179
İlköğretimin Önemi 180
İlköğretimin Amaçları 182
İlköğretimin Genel İlkeleri 183
İlköğretim Programının Referansları ve 2023 Vizyonu 185
İlköğretim Programının Temelleri 187

Bireysel Temeller 188
Toplumsal Temeller 188
Ekonomik Temeller 188
Tarihsel ve Kültürel Temeller 189
İlköğretim Programının Genel Özellikleri 189
İlköğretim Programının Yetkinlikleri 190
İlköğretim Programının Öğeleri 192
İlköğretim Programında İçerik Seçimi ve İlkeleri 193
İlköğretim Programında Öğrenme Öğretme Durumları 193
İlköğretim Programında Ölçme ve Değerlendirme Durumları 194
Öğrenci Ürün Dosyası (Portfolyo) 195
Dereceli Puanlama Anahtarı (Rubric) 195
Öz Değerlendirme 195
Akran Değerlendirme 196
Projeler 196
Sözlü Sunum 197
Görüşme 197
Gözlem 197
Performans Değerlendirme 198
Kavram Haritaları 198
Tutum Ölçekleri 198
İlköğretim Programında Değişiklikler ve Gerekçeleri 199
İlköğretim Programında Derslerin Öğretim Programları ve Temel Özellikleri 204

9. BÖLÜM

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARINDA ERKEN OKURYAZARLIK ETKİNLİKLERİ 223

Okul Öncesi Eğitim Uzmanı Baran IŞIK

SINIFI ERKEN OKURYAZARLIK BECERİLERİNİ GELİŞTİRMEYE YÖNELİK ÇALIŞMALAR 223
ERKEN OKURYAZARLIK BECERİLERİNİ DESTEKLEYEN OYUNLAR 226

I. BÖLÜM

OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLARININ OKULA UYUMLARI

Dr. Öğr. Üyesi Muhammet Ü. ÖZTABAK*

"Okula gitmek istemiyorum, Feyza öğretmenin öğrencilerinden biri olmak istemiyorum." diye bağırdı Serra. Bu arada kendisini yere atarak annesinin onu okula sürükleyen elinden kurtulmaya çalışıyordu. Annesi Serra'ya "Hadi kızım çok eğleneceksin, bir sürü arkadaşın olacak." gibi telkinlerde bulunarak onu sakinleştirmeye çalışıyordu. "Feyza öğretmeninle tanışmıştın, çok tatlı bir öğretmen demiştin. Bugün sınıfta bir sürü resim yapacaksınız. Öğretmenin size masallar anlatacak, hem de prenseslerin olduğu masallar ve bugün yeni şarkılar öğreneceksin. Çok eğleneceksin, hadi sınıfa gidelim." demesine rağmen Serra sınıfa girmemek ve yerinden kıpırdamamak için diretiyordu. Serra'yı zorla sınıfa sokan annesi neden böyle davrandığını anlamıyordu. Sınıfındaki diğer çocuklar çoktan yerlerine yerleşmişlerdi bile ama Serra inatla onu bırakmamak için kriz geçiriyordu. Hâlbuki okullar başlamadan satın aldığı kitapta yazan çoğu şeyi yapmıştı. Serra'yı kayıt ettirmeye geldiklerinde ona okulu gezdirmiş, sınıfını göstermişti. Kayıt sırasında orada bulunan Feyza öğretmenle de tanıştırmıştı. Okulun ilk günü için aldığı tüm malzemeleri, Serra'nın sevdiği gibi üzerinde prenses olanlardan almıştı. Her şey yolunda gibi görünüyordu. Ta ki şimdiye kadar.

Geçen sene de aynı durumu anasınıfına yazdırırken yaşamışlardı. Serra sınıfın kapısına gelene kadar her şey düzgün ilerlemişti. Ancak iş sınıftan içeriye girmeye geldiğinde yine şimdi olduğu gibi kriz geçirmişti. Bu durum bir hafta boyunca tekrarladığında ise artık dayanamayıp, Serra'nın bilişsel becerilerinin yaşıtlarından iyi olmasına güvenip anasınıfına göndermekten vazgeçmişti. Seneye Serra ilkokula başlayacağı için bu tepkiyi sergilemeyeceğini düşünmüştü. Çünkü Serra anasınıfına gitmemesine rağmen oldukça başarılı bir çocuktu. Boyama kitaplarını güzelce boyayabiliyor, eğik, düz, yan gibi çizgiler çizebiliyor hatta bazı harfleri yazabiliyordu. Annesi Serra'yı anasınıfından almak istediğinde Okul Psikolojik Danışmanı bunu yapmaması gerektiğini, seneye daha fazla zorluk yaşayabileceğini söylemişti. Çocuklar bilişsel yönden ne kadar ileride olursa olsunlar anasınıfının pek çok farklı alanda onların gelişimlerine destek olabileceğini söylemişti. Bugünkü

* Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi

KAYNAKÇA

Adler, A. (1969). *The science of living*. New York: Anchor Books.

Ainsworth M. D. S., Blehar, M. C., Waters, E. ve Wall S. (1978). *Pattern of Attachment: A Psychological Study of The Strange Situation*. Hillsdale, Nj: Erlbaum.

APA. (2007). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (DSM IV) Arlington: American Psychiatric Association.

APA. (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (DSM V). Arlington: American Psychiatric Association.

Aral, N. & Duman, T. (2017). *Eğitim psikolojisi.* Ankara: Pegem Akademi.

Arslan, E. (2008*). Bağlanma stilleri açısından ergenlerde Erikson'un psikososyal gelişim dönemleri ve ego kimlik süreçlerinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Aşıcı, M. (2010). Okul öncesinde dil ve okuryazarlık eğitimi, A. Oktay (Ed.) içinde, *İlköğretime hazırlık ve ilköğretim programları*. Ankara: Pegem Akademi.

Bakırcıoğlu, R. (2015). *Çocuk ve ergenlerde ruh sağlığı* (6. Basım). Ankara: Anı Yayıncılık.

Balkaya, İ. & Tuğrul, B. (1998). *Anaokuluna yeni başlayan çocukların okula uyum süreçlerini etkileyen faktörlerin incelenmesi.* Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.

Bellibaş, E. (2004). *Ayrılma anksiyetesi bozukluğu olgularının davranış stili özellikleriyle annelerin mizaç özelliklerinin incelenmesi* (Uzmanlık Tezi). Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Psikiyatrisi Anabilim Dalı, İzmir.

Berk, L. E. (2013). *Bebekler ve çocuklar: Doğum öncesinden orta çocukluğa*. (N. Işıkoğlu Erdoğan, Çev.). Ankara: Nobel Akademi.

Berns, R. (2013). *Child, family, school, community: Socialization and support*. Canada: Nelson Education.

Bloom Feshbach, S. & Gaughran, J. (1980). The child's tie to both parents: Separation pattern and nursery school adjustment. *American Journal of Orto Psychiatry, 50* (3), 505-552.

Bowlby, J. (1958). The nature of the child's tie to his mother. *International Journal of Psycho-Analysis, 39,* 350-373.

Bowlby, J. (1973). *Attachment and lose* (2. Edition). London: Hogart Press.

Bozkurt, S. (2006). *Temas biçimleriyle bağlanma stilleri ve kişilerarası şemalar arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Bronson, M. B., HauserCram, P., & Warfield, M. E. (1995). Classroom behaviors of preschool children with and without developmental disabilities. *Journal of Applied Developmental Psychology, 16,* 371-390.

Bronson, M. B. (2000). *Self-regulation in early childhood: Nature and nurture*. New York, NY: Guilford Press.

Bulut, Ş. (2001). *Okula uyum ve ayrılık kaygısı: Ankara Üniversitesi ev ekonomisi yüksekokulu anasınıfı öğretmen el kitabı*. Ankara: Yapa Yayınları.

Burger, J. M. (2006). *Kişilik*. İstanbul: Kaknüs yayınları.

Chaplin, L. H. (2013). The road to better parenting understanding temperament. *Catholic Digest, 77* (6), 64-72.

Corey, G. (2008). *Psikolojik danışma kuram ve uygulamaları* (Çev. Tuncay Ergene). Ankara: Mentis Yayıncılık.

Çelik, E. (2013). Lise son sınıf öğrencilerinin yılmazlık özelliklerinin duygusal dışavurum açısından incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, *17*(2), 221-236.

Deniz, M. E. (2017). *Eğitim psikolojisi* (10. Basım). Ankara: Pegem Akademi.

Dickinson, D. K. & Tabors, P. O. (2001). *Beginning literacy with language: Young children learning at home and school. Baltimore*: Brookes.

Durak, T. (2011). *Okul öncesi çocuk ve ilk öğretmeni.* M. Ormanlıoğlu Uluğ ve G. Karadeniz (Ed.) Ankara: Nobel Yayıncılık.

Efilti, E. (2016). Anksiyete bozuklukları: Okul fobisi, S. Avşaroğlu içinde *Çocuk ve ergenlerde gelişimsel ve davranışsal bozukluklar*. Ankara: Vize Yayıncılık.

Eisenberg, N. & Fabes, R. A. (1992). *Emotion and its regulation in early development: New directions for child development*. San Francisco: Jossey-Bass.

Eisenberg, N. & Valiente, C. (2004). Elaborations on a theme: beyond main effects in relations of parenting to children's coping and regulation. *Parenting: Science and Practice*. *4*(4), 319-323.

Ergüner Tekinalp, B. & Işık Terzi, Ş. (2015). *Eğitimde pozitif psikoloji uygulamaları.* Ankara: Pegem Akademi.

Erözkan, A. (2012). Ergenlerde kaygı duyarlılığı ve ebeveyn tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri. 12*(1), 43-57.

Fabian, H. & Dunlop, A. W. (2007). *Outcomes of good practice in transition processes for children entering primary school*. Working Paper 42. Bernard van Leer Foundation: The Hague, The Netherlands.

Geçtan, E. (2000). *İnsan olmak*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Gross, J. J. & Thompson, R. A. (2007). Emotion regulation: Conceptual foundations. In J. J. Gross (Ed.). *Handbook of emotion regulation*. pp. 3-24. New York, NY: Guilford Press.

Gülay, H. (2009). Okul öncesi dönemde akran ilişkileri. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 12*(22), 82-93.

Güngör, A. (2005). Toplumsal ve duygusal gelişim. A. Ulusoy (Ed.) içinde *Gelişim ve öğrenme.* Ankara: Anı Yayıncılık.

Gür, Ç. (2017). *Çocuk eğitiminde önemli noktalar: Etkili anne-babalık üzerine* (2. Basım). Ankara: Anı Yayıncılık.

İlaslan, Ö. (2009). *Çocukların bağlanma davranışlarının özlük nitelikleri ve anne bağlanma stillerine göre incelenmesi* (Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

İnal, G. (2013). Okula başlama ve uyum süreci, F. Alisinanoğlu (Ed.) içinde *İlköğretime hazırlık ve ilköğretim programları* (2. Baskı). (s.68-86). Ankara: Pegem Akademi.

Johnson, B. (2008). Teacher-students relationships which promote resilience at school: A micro-level analysis of students' views. *British Journal of Guidance & Counseling, 36*(4), 385-398.

Kaya, Ö. S. (2014). *Okul öncesi dönemdeki çocukların okula uyum düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Kayhan Aktürk, Ş. (2015). *Okul öncesi dönem çocuklarında duygu düzenleme becerileri ile akran ilişkilerinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Kaymak, P. (2015). *Bağlanma stillerinin okul öncesi dönem sosyal davranışlara etkisinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Kim, J. & Cicchetti, D. (2010). Longutidunal pathways linking child maltreatment, emotion regulation, peer relations, and psychopathology. *Journal of child psychology and psychiatry, 51*(6), 706-716.

Kurtoğlu, (2013). *Bilişsel davranışçı yaklaşıma dayalı psiko-eğitim programının ilköğretim 1. Kademe öğrencilerinin duygusal yılmazlık, sosyal beceri, okula uyum ve benlik saygısı düzeylerine etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Lam, M. S. & Pollard, A. (2006). A conceptual framework for understanding children as agent in the transition from home to kindergarten*. Early Years, 26* (2), 123-141.

Ladd, G. W. (2001). Themes and theories: Perspectives on processes in family-peer Relationships. Parke, R. D., Ladd, G. W (Ed.) inside *Family-peer relationships: Modes o linkage.* New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.

McCubbins, J. L. (2004). *Transition into kindergarten: A collaboration familiy and educational perspective* (Master's Thesis). Virginia Polytechnic Institute and State University, Virginia.

McDonald, K. L. & Rubin, K. H. (2012). Peer relationships and influence in childhood. In V.S. Ramachandran, (Ed.). *Encyclopedia of human behavior*. New York: Academic.

MEB. (2015). *UNİCEF Okula uyum programı eğitici eğitim kitabı*.

MEB. (2016). *UNİCEF Okula uyum programı eğitici eğitim kitabı*.

Mitchell, S. A., & Black, M. J. (2012). *Freud ve sonrası: Modern psikanalitik* düşüncenin tarihi. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Nakash, E. O., Dutra, L., & Westen, D. (2000). Relationship between attachment patterns and personality pathology in adolescents*. J Am Acad Child Adolesc Psychiatry. 41*(1), 1111-1123.

Oktay, A. & Polat-Unutkan, Ö. (2005). *Okul öncesi eğitimde güncel konular*. İstanbul: Morpa Yayınevi.

Önder, A. & Gülay, H. (2010). 5-6 yaş çocukları için okula uyum öğretmen değerlendirme ölçeği'nin güvenirlik ve geçerlik çalışması. *International Online Journal of Educational Scienes, 2* (1), 204-224.

Öztürk, A. (2008). *Okul öncesi eğitimin ilköğretim 1. ve 3.sınıf öğrencilerinin sosyal becerilerine etkisinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Öz, İ. (2005). *Anne baba olma sanatı* (3. baskı). İstanbul: Alfa Yayıncılık.

Özyürek, A. & Tezel Şahin, F. (2010). Anne baba olmak ve anne-babaların çocuk yetiştirme tutumları. T. Güler (Ed.) içinde, *Anne baba eğitimi.* Ankara: Pegem Akademi.

Piaget, J. (1970). *The science of education and the psychology of the child.* New York: Orion Press.

Polat Unutkan, Ö. (2007). İlköğretim birinci sınıfa başlarken çocuk-öğretmen ve anne baba. A. Oktay ve Ö. Polat Unutkan (Ed.) içinde, *İlköğretim çağına genel bir bakış*. İstanbul: Morpa Yayınevi.

Polat, Ö. (2010). İlköğretime geçişte okul, öğretmen ve anne-babalara düşen görevler. A. Oktay (Ed.) içinde, *İlköğretime hazırlık ve ilköğretim programları* (s.141-158). Ankara: Pegem Akademi.

Rubin, K. H., Chen, X., Coplan, R., Buskirk, A.A., & Wojslawowicz, J.C. (2005). Peer relationships in childhood. Bornstein, M, H., & Lamb, M. E. (Ed.) inside, *Developmental science: An advanced textbook 5th edition*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associate.

Santrock, J. W. (2015). *Yaşam boyu gelişim psikolojisi* (13. Basım). Ankara: Nobel Yayınevi.

Schaefer, C. E. (2013). *Oyun terapisinin temelleri*. (Çev. B. Tortamış Özkaya). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Seven, S. (2006). *6 yaş çocuklarının sosyal beceri düzeyleri ile bağlanma durumları arasındaki ilişkilerin incelenmesi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Soysalı, A. Ş., Bodur, Ş., İşeri, E. & Şenol, S. (2005). Bebeklik dönemindeki bağlanma sürecine genel bir bakış. *Klinik Psikiyatri, 8*(2), 88-99.

Thompson, R. (2006). Erken dönemde bağlanma ve sonraki gelişim üzerindeki etkileri. *Türk Psikoloji Bülteni, 12*(38), 113-120.

Wadsworth, B. J. (2015). *Piaget'in duyuşsal ve bilişsel gelişim kuramı.* Ankara: Pegem Akademi.

Waters, T. (2004). Learning to love: from your mother's arms to your lover's arms. *Voice of the University of Toronto*, 30 (19), 1-4.

Yavuzer, H. (2014). *Ana-baba okulu.* (19.Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yavuzer, H., Köknel, Ö., Kulaksızoğlu, A., Ayhan, H., Dodurgalı, A. & Ekşi, H. (2013). *Çocuk ve ergen eğitiminde anne baba tutumları*. İstanbul: Timaş Yayınları.

Yazgan İnanç, B. & Yerlikaya, E. E. (2015). *Kişilik kuramları.* Ankara: Pegem Akademi.

Yıldız, A. (2004). Ebeveyn tutumları ve saldırganlık. *Polis Bilimleri Dergisi, 6*(3-4), 131- 150.

Yılmaz, E. (2010*). Çocuklarda 9 tip mizaç modeline göre kişilik ve karakter gelişimi*. İstanbul: Hayat Yayınları.

Yörükoğlu, A. (2011). *Çocuk ruh sağlığı* (31. Basım). İstanbul: Özgür Yayınları.

2. BÖLÜM

İLKOKULA GEÇİŞ*

Dr. Öğr. Üyesi Duygu YALMAN**

Değişim, insanların hayatlarında önemli bir yer tutmaktadır. İnsan içinde bulunduğu, yaşadığı koşullardan farklı durum ve olaylarla karşılaşınca bir geçiş süreci yaşar. Bunun süresini kişinin değişime göstereceği tepki, bir başka deyişle değişmeye hazır oluşu ve istekliliği, yaşadığı çevre, bu çevredeki insanların tutumları, değerleri gibi bazı etkenler belirler. Bütün bu etkenler birbiriyle olumlu etkileşirse kişi değişim göstererek gelişme kaydeder, bulunduğu noktadan ilerisine bir adım atmış olur. Bazı durumlarda ise bu etkenlerin birbiriyle etkileşimi olumsuz yönde gerçekleştiğinden istenilen gelişme ve değişme olmaz.

Eğitimsel açıdan düşünüldüğünde 'geçiş', öğrencilerin eğitim hayatlarının bir bölümünden diğerine geçtikleri noktayı işaret etmektedir. İlkokula başlamak, çocukların hayatındaki en önemli geçiş noktalarından biridir. Çocuk için evden ve annesinden ayrılmak zor olabilir. Her çocuk için bu zorlayıcı duruma yol açabilecek farklı birçok nedenden söz edilebilir. Annenin aşırı düşkün ve fazla korumacı tutumu sonucunda çocuk okula başlamak için gerekli sosyo-duygusal hazırbulunuşlukta olmayabilir. Çocuk anneye çok düşkün olduğu için evden ayrılmak istemeyebilir. Çocuk, ev ortamında kendine ait eşyaları, aile bireyleri ve akrabalarıyla kendini rahat ve güvende hissedebilir, yabancı bir yere (okul) gideceği için korku yaşayabilir. Kardeşi evde ise onun evde annesiyle kalacağını ve oyuncaklarla oynayacağını bilmesinden dolayı da çocuk okula gitmek istemeyebilir. Ana kucağından çıkıp yabancı olduğu bir ortama girmek ve gün içinde annesini uzun süre görmeyeceğini bilmek çocukları korkutan, okuldan uzaklaştıran sebeplerden bir kaçıdır.

Okul öncesi eğitim almış çocukların ilkokul birinci sınıfa başladıklarında bu sorunlarla daha kolay baş ettikleri söylenebilir, çünkü çocuk annesinden ve evinden ayrılmaya alışmış, okul kavramıyla tanışmış, eğer ilköğretim bünyesinde bir anasınıfına devam etmişse diğer kademeleri ve çocukları

* Bu bölümün yazılmasında yazarın yüksek lisans tezinden yararlanılmıştır.

** Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi

KAYNAKÇA

Akarsu, F. (1983). Okul öncesi eğitimi ile temel eğitim arasındaki ilişki. *Okul Öncesi Eğitimi ve Sorunları*. Ankara: TED Yayınları.

Arı, M. (1995). *Anakucağından anaokuluna, anaokulundan ilkokula.* İstanbul: Ya-Pa Yayınları.

Başar, H. (1999). *Sınıf yönetimi* (4. basım). Ankara: PegemA Yayıncılık.

Bond, J. T. (1982). *Project developmental continuity evaluation. Final report*. Vol.1, Ypsilanti: High / Scope Educational Research Foundation.

Bayhan, S. P. ve Artan, İ. (2004). Çocuk gelişimi ve eğitimi. İstanbul: Morpa Yayınları.

Baykan, S., Ömeroğlu, E., Şahin, F., Dereborak, N. ve Turla, A. (1993). Türkiye'de okul öncesi eğitim kurumlarının durum tespit araştırması sonuçları. *Okul Öncesi Eğitimi 1. Sempozyumu*. Milli Eğitim Bakanlığı, Okul Öncesi Eğitim Genel Müdürlüğü, Ankara.

Bekman, S. (1990). Okul öncesi eğitimde süreklilik. *Yaşadıkça Eğitim Dergisi*, Sayı 11.

Bronfrenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development*. Harvard University Press, Cambridge, MA.

Brooks-Gunn, J., Berlin, L. J. & Fuligni, A. S. (2000). Early childhood intervention programs: What about the family? in *Handbook of Early Childhood Intervention.* (Ed. J. Shonkoff & S. J. Meisels) Cambridge University Pres.

Dinç, B. (2013). Okul Öncesi Eğitimden İlköğretime Geçiş ve Okul Olgunluğu. Fatma Alisinanoğlu (Ed.). İlköğretime Hazırlık ve İlköğretim Programları içinde. (90-114). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Dinçer, Ç. (2005). Çocukların Yaşam Değişikliklerine Uyumu. Ayla Oktay ve Özgül Polat Unutkan (ed.) Okul Öncesi Eğitimde Güncel Konular içinde (101-130). İstanubul: Morpa Kültür Yayınları.

Dockett, S. & Perry, B. (2004). Starting School: Effective Transitions. *Early Childhood Research and Practice. Fall 2001*, v.3. n.2.

Dockett, S. & Perry, B. (2016). Teori ve Araştırma Temelleri. Semra Erkan(Çev. Ed.). Okula Geçiş: Algılar, Beklentiler, Deneyimler içinde (s. 1-21). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Dunlop, A-W., Fabian, H. (2002). Conclusions: Debating transitions, continuity and progression in the early years. In H. Fabian & A-W. Dunlop (eds). *Transition in the early years: Debating continuity and progressionfor young children in early education*, pp.146-154. Routledge Falmer, London.

Durmuş, E. (2005). Okul fobisi. Çoluk Çocuk Dergisi, Sayı 53.

Early Childhood Collaboration Network (1995). Continuity in early childhood: Elements and Indicators of home, school and community linkages. The regional education laboratories.

İlköğretim ve Eğitim Kanunu (1961). http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.4.222.pdf Erişim Tarihi: 21.08.2019.

Jang, Y. & Mangione Peter L. (2004). Transition Program Practices: Improving Linkages Between Early Childhood Education And Early Elementary School. Southwest Regional Laboratory. ED 380 200.

Kagan, S. L. & Neuman, M. J. (1998). Lessons from Three Decades of Transition Research, *The Elementary School Journal 98(4),* 365-379.

Kağıtçıbaşı, Ç. (1993). *Başarı ailede başlar.* İstanbul: Ya-Pa Yayıncılık.

Meb Temel Kanunu (1973). http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.1739.pdf Erişim Tarihi: 15.08.2019

MEB (2006). *36-72 aylık çocuklar için okul öncesi eğitim programı*. İstanbul: Milli Eğitim Basım Evi.

MEB (2013). Okul Öncesi Eğtim Programı. Ankara: Temel Eğitim Genel Müdürlüğü.

Naquin, G., Noell, G., Vanderheyden, A. M. & Witt J. C. (2001). The reliability and validty of curriculum-based measurement readiness probes for kindergarten students. *School Review, 30*(3), 363-382.

NICHD Early Child Care Research Network (2003). Do children's attention processes mediate the link between family predictors and school readiness? *Developmental Psychology*, *39(3),* 581.

Ogelman, H. G. & Erten, H. (2013). 5-6 Yaş Çocuklarının Akran İlişkiler ve Sosyal Konumlarıının Okula Uyum Düzeyleri Üzerindeki Yordayıcı Etkisi (Boylamsal Çalışma). *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (30)*, 153-163.

Oktay, A. (1988). Çocuğun yaşamında ilkokulun yeri ve önemi. Yaşadıkça Eğitim Dergisi, Sayı 4, İstanbul.

Oktay, A ve Unutkan Polat, Ö. (2005). İlköğretime hazır oluş ve okul öncesi eğitim ile ilköğretimin karşılaştırılması. *Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar 1.Cilt* (145-155), (Ed. M. Sevinç), İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Oktay, A. ve Araştırma Grupları (2006). Okul Öncesi Eğitimden İlköğretime Geçiş Projesi. *Avrupa Birliği Sürecinde Okul Öncesi Eğitimin Geleceği Sempozyumu*, Kıbrıs. Ya-Pa Yayınları.

Özgenel, S. (1992). İlkokulun ilk günlerinde çocuk. *Yaşadıkça Eğitim Dergisi*. İstanbul: Kültür Koleji Yayınları.

Pianta, R. C. & Kraft-Sayre, M. (1999). Parents' observations about their children's transitions to kindergarten. *Young Children, 54*(3), 47-52. EJ 586 491.

Polat, Ö. (2010). İlköğretime Hazırlık ve İlköğretim Programları. İlköğretime Geçişte Okul, Öğretmen ve Anne Babalara Düşen Görevler. Ayla Oktay (Ed.). İlköğretime Hazırlık ve İlköğretim Programları. (142-156). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Ramey, S. L. & Ramey, C. T. (1998). Commentary: the transition to school: Oppurtunities and challenges for children, families, educators, and communities. *The Elemantary Sschool Journal*, 98(4). 293-295.

Resmi Gazete (2003). http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2003/08/20030827.htm Erişim Tarihi: 20.08.2019.

Richmand, J. B., Stipek, D. J. & Zigler, E. (1979). A decade of Head Start. In *Project Head Start: A Legacy of The War on Poverty* (Eds. E. Zigler & J. Valentine), (p. 135-152), New York: Free Pres.

Rimm-Kaufmann, S. E. & Pianta, R. C. (2000). Teachers' judgements of problems in the transition to kindergarten. *Early Childhood Research Quarterly 15(2*), 147-166.

Rivlin, A. & Timpane, P. M. (1975). Planned variation in education: An assesment. In *Planned Variation in Education: Should We Give Up or Try Harder?* (Eds. A. Rivlin and Timpane), (pp.1-21),Washington, DC: Brookings Institution.

Şenol, S. (2004). Okul ve çocuk. Çoluk Çocuk Dergisi, 42.

Tuğrul, B. (2001). Ve çocuğunuz okula başladı. Çoluk Çocuk Dergisi, 6.

Turaşlı, N. K. (2006). *6 yaş grubu çocuklarda benlik algısını desteklemeye yönelik sosyal-duygusal hazırlık programının etkiliğinin incelenmesi.* Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Unutkan Polat, Ö. (2003). Çocuğunuz okula hazır mı? *Eğitim ve İletişim Dergisi*, Ağustos-Eylül Sayısı, 30-34.

Vedeler, V. (1984). Okul öncesi eğitimi ve ilköğretim arasındaki ilişki (Çev. F. Oğuzkan), *Eğitim ve Kültür Dergisi*.No:31, 43-48.

Wesley, P. W. & Buysse, V. (2003). Making meaning of school readiness in schools and communities. *Early Childhood Research Quarterly*, 16, 351–375.

Yeboah, D. A. (2002). Enhancing transition from early childhood phase to primary education: Evidnece from the research literature. *Early Years*, 22(1), 51-68.

Yörükoğlu, A. (2000). Çocuk ruh sağlığı. (24. Baskı). İstanbul: Özgür Yayınları.

Yüksel, G. (2003). İlköğretim öğrencilerinin gelişim alanları, gelişim alanlarının işaretçisi olan ihtiyaçlar ve geliştirilmesi gereken beceriler: Bu süreçte rehber öğretmenin işlevleri: Kuramsal bir inceleme. *Milli Eğitim Dergisi*, 159-Yaz. http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/159/gyuksel.htm.

3. BÖLÜM

OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARININ TEMEL GELİŞİM ÖZELLİKLERİ

Dr. Öğr. Üyesi Banu ÖZKAN*
Nilay KEPÇE**

İnsan yaşamının en önemli dönemlerinden olan okul öncesi dönemde gelişim oldukça hızlıdır. Bu dönemde çocuğun kazandığı alışkanlık ve davranışlar onun yaşamını şekillendirmektedir. Şüphesiz çocuğun okula uyumunda gelişiminin payı büyüktür. Burada tüm gelişim alanlarının önemli olduğunu belirtmek gerekir. Çocuğun gelişimi ancak tümüyle desteklenirse, okula uyumu daha kolay, akademik başarısı ise yüksek olacaktır. Bu bölümde erken çocukluk döneminde gelişim dönemleri ele alınmıştır.

BİLİŞSEL GELİŞİM

Bireyin, yaşadığı çevreyi anlaması, yorumlaması ve çevresinde gelişen olayları ve öğrenmesini sağlayan zihinsel yapıdaki gelişime bilişsel gelişim adı verilmektedir. Ahioğlu-Lindberg'e (2011) göre, doğumla birlikte başlayan bir süreç olarak bilişsel gelişim, bir anlamda organizmanın çevreye yönelik bir tür uyumudur.

Piaget'e Göre Bilişsel Gelişim

Bir gelişim döneminden diğerine geçilmesinin çok daha karmaşık bir süreç içinde ilerlediğini öne süren ve görüşleri güncelliğini koruyan Jean Piaget, bilişsel gelişimi açıklamaya yönelik çok farklı ve kapsamlı bir bakış açısı ortaya koymuştur (Akman & Erden, 2003). Piaget için yaşantının boyutları ve kavram, yansıma ve davranış yetişkin düşüncesinin gelişimi için temel oluşturmaktadır. Bebeklikten yetişkinliğe, somut bir olağanüstü dünya görüşünden soyut bir yapıya, aktif bir benmerkezci görüşten yansıtıcı bir içselleştirilmiş bilgi moduna ilerlemektedir (Peker, 2003; Akt. Kol, 2011).

* Kütahya Dumlupınar Üniversitesi
** Okul Öncesi Eğitim Uzmanı

KAYNAKÇA

Ahioğlu-Lindberg, E. N. (2011). Piaget ve Ergenlikte Bilişsel Gelişim. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 11(9). 1-11.

Akman, Y. ve Erden, M. (2003). *Gelişim ve Öğrenme*. Ankara: Arkadaş Yayınevi.

Alpan, Y., Kandır, A. (2008). Okul Öncesi Dönemde Sosyal-Duygusal Gelişime Anne-Baba Davranışlarının Etkisi. *Aile ve Toplum*, *(4)*14. 33-38.

Aral, N., Bıçakçı, Y. M., Yıldız, F. (2014). Bilişsel Gelişim (3-6 Yaş), F. Turan içinde, *Her Yönüyle Okul Öncesi Gelişim 1*, (s. 239-254), Ankara: Hedef CS Yayıncılık.

Arslan, E. (2012). Erken Çocuklukta Bilişsel Gelişim. M. E. Deniz (Ed.). *Erken Çocukluk Döneminde Gelişim* içinde. (s.2-24). Ankara: Maya Akademi.

Bayhan, P. S. ve Artan, İ. (2004). *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi*. İstanbul: Morpa Yayınları.

Balat Uyanık, G., Özkan, B. (2010). *Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Temel Gelişimsel Özellikleri. Erken Çocuklukta Fen Eğitimi.* Ed: Berrin Akman, Gülden Uyanık Balat, Tülin Güler. Ankara: Pegem Yayıncılık.

Berk, E. L. (2018). *Bebekler ve Çocuklar (Doğum Öncesinden Orta Çocukluğa)*. N. Işıkoğlu Erdoğan (Çev. Ed.) Ankara: Nobel Yayıncılık.

Cüceloğlu, D. (2000). Piaget'nin Bilişsel Gelişim Kuramı, https://ustunzekalilar.org/tr/Makaleler/Icerik/1299-Piaget-In-Bilissel-Gelisim-Kurami E.T. 02 Mart 2019.

Doğan, Ö., Bülbün Aktı, B. (2019). 0-36 Aylık Çocuklarda Dil Gelişimi. G. Güven (Ed.) *Bebeklik Döneminde Gelişim ve Eğitim*. Ankara: Eğiten Kitap.

Drıscoll, P. M. (2012). Öğretim Süreçleri ve Öğrenme Psikolojisi. Ö. Tutkun (Çev. Ed.). Ankara: Anı Yayıncılık

Ergün, M., Ersüer, S. (2006), Vygotsky'nin Yeniden Değerlendirilmesi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 8 (2), s. 269-292.

Kerkez, F. İ. (2013). Türkiye'de Çocuklarda Motor Gelişimin Değerlendirilmesinde TGMD-2 Uygulamalarına Bir Bakış. *Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi 24(3)*, 245-256.

Kol, S. (2011). Erken Çocuklukta Bilişsel Gelişim ve Dil Gelişimi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21, ss. 1-21.

Küçükkaragöz, H. (2012). Bilişsel Gelişim ve Dil Gelişimi. B. Yeşilyaprak (Ed.). *Eğitim Psikolojisi*. Ankara: Pegem Akademi.

McLeod, S. (2018). Jean Piaget's Theory of Cognitive Development. Simply psychology.

Mirzeoğlu, D. A. (2018). Psikomotor Gelişim. http://www.tvf.org.tr/wp-content/uploads/2018/04/1_-kademe-psikomotor_gelisim.pdf E.T. 20 Nisan 2019.

Senemoğlu, N. (2018). *Gelişim,* Öğrenme ve Öğretim*: Kuramdan Uygulamaya*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Şahin, S. (2014). Bebeklik Döneminde Motor Gelişim, F. Turan, A. Yükselen içinde, *Her Yönüyle Okul Öncesi Gelişim 1*, (s. 121-146), Ankara: Hedef CS Yayıncılık.

Trawick-Swith, J. (2013). *Erken Çocukluk Döneminde Gelişim (Çok kültürlü bir bakış açısı)*. B. Akman (Çev. Ed.). Ankara: Nobel Yayıncılık.

Tümkaya, S. (2012). Dil Gelişimi, *Erken Çocukluk Döneminde Gelişim*, Deniz M. E., (Ed), Ankara: Maya Akademi.

Yalçın, H. (2010). *Çocuk Gelişimi*, Ankara: Nobel Yayıncılık

MEGEP (Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirme Projesi) (2015). Çocuk Gelişimi ve Eğitimi, 0-72 Ay Bilişsel Gelişim. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.

4. BÖLÜM

DİL VE ERKEN OKURYAZARLIK EĞİTİMİ

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet SAKİN*

DİL GELİŞİM KURAMLARI

İnsanın dünyada varoluşundan bugüne kadar geçen sürede diğer canlılardan kendisini ayıran en önemli özelliği dil gelişimidir. Dil bütün canlıların olmasa bile birçok hayvan türünün sahip olduğu fizyolojik bir özelliktir. Fakat hayvanlar dillerini genellikle karınlarını doyurmak için bir araç olarak kullanmaktadırlar. İnsanlar ise dili hem karınlarını doyurmak hem de düşüncelerini karşı tarafa iletmek için kullanmaktadır. Dil, insanın sadece fizyolojik olarak kullandığı bir organ olmaktan ziyade düşüncelerini sese dönüştürerek ifade etme aracı olarak kullanılmaktadır. İnsanı diğer canlılardan ayıran en temel özelliklerden birisi de konuşma becerisidir diyebiliriz. Konuşma ve yazma becerisi insanı diğer canlılardan ayıran en önemli özelliklerindendir.

Kalıtımcı görüşü destekleyen Chomsky, çocukta iç dil kapasitesi bulunduğunu belirtmektedir. Çocukta iç dil kapasitesi bulunmazsa dili kazanamaz. Çünkü çocuğun duyduğu dil, sınırlı, dağınık ve gramer yapısına uymayan şekilde gelişigüzel olarak verilmektedir. Tüm bu aksaklıklara rağmen çocuklar dünyanın ayrı yerlerinde aynı gelişim hızı ve aynı gelişim özelliği göstermektedirler. Chomsky, çocuğun kendine göre bir gramer yapısı geliştirmesini, kazanılmış yani kalıtımsal olarak getirdiği mekanizma ile açıklamaktadır (Tural, 1979).

Karşılaştırmalı ırabilimci W. H. Thorpe'un insan dili ile hayvan iletişim dizgeleri arasındaki ilişkiyle ilgili bir irdelemesinde görüleceği gibi, insan dışındaki memelilerin insanın sesleri taklit yeteneğinden yoksun göründüklerini, bunun için de "memelilerin değil" (birçoğu önemli oranda bu yeteneğe sahip olan) kuşların, "gerçek anlamda dil geliştirebilme gücüne sahip olması gereken grup" olmasının beklenebileceğine dikkat çeker. İnsan dilinin sözcüğün tam anlamıyla "evrim" yoluyla geliştiğini öne sürmez ama "insan dilinin karakteristik özelliklerinin hepsinin belli bir hayvanda

* Sakarya Üniversitesi

KAYNAKÇA

Akoğlu, G. (2015). Okul Öncesi Dönemde Dil Gelişimi ve Erken Okuryazarlık (4. Böl.) (Editör: E. Nilgün Metin, Figen Turan, Arzu İpek Yükselen), Ankara; Hedef Yayıncılık.

Aşıcı, M. (2010). Okul Öncesinde Dil ve Okuryazarlık Eğitimi, (Ayla Oktay, edt.), İlköğretime Hazırlık ve İlköğretim Programları, s. 35-62, Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Bayhan, P. ve Artan, İ. (2004). *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi*, İstanbul, Morpa Kültür Yayınları.

Berk, Laura E. (2012). *Child Development*, Pearson.

Berk, L. E. (2013). *Bebekler ve Çocuklar: Doğum Öncesinden Orta Çocukluğa*. Nesrin Işıkoğlu Erdoğan (Çev. Editörü), Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Bilgin, M., Yazgan, B. İ. ve Atıcı, K. M. (2017). *Gelişim Psikolojisi*. Ankara, Pegem Akademi Yayıncılık.

Chomsky, N. (2001). *Dil ve Zihin*. (Çev. Ahmet Kocaman), Ayraç Yayınları.

Dickinson, D. K.; McCabe, A.; Anastasopoulos, L; Peisner-Feinberg, E. S. & Poe, M. D. (2003). The comprehensive language approach to early literacy: The interrelationships among vocabulary, phonological sensivity, and print knowledge among preschool age children. Journal of Educational Psychology, 95, 465-481.

DeRousie, R. S. & Durham, R. (2008). Processes and factors influencing family contributions to school readiness, Editör: Alan Booth & Ann C. Crouter; *Disparities in school readiness: how families contribute to transitions into school,* Ney York, Lawrence Erlbaum Associates, s. 299-319.

Dönmez, N. B.; Abidoglu, Ü.; Dinçer, Ç.; Erdemir, N. ve Gümüşçü, Ş. (2000). Okul Öncesi Dönemde Dil Gelişimi Etkinlikleri. İstanbul: YA-PA Yayınları.

Hannon, P. & Sue J. (1990). Parents' and Teachers' Perspectives on Pre-school Literacy Development. *British Educational Research Journal*, 01411926, 01 01, Cilt 16, Sayı 3

Healy, J. M. (1998). *Çocuğun Gelişen Aklı*. Boyner Holding Yayınları.

Mangır, M. ve Erkan, S. (1987). *0-4 Yaş Arasındaki Çocuklarda Dil Gelişimi*. Ankara: A.Ü. Ziraat Fakültesi Yayınları: 1006.

Metin, E. Nilgün; Turan, Figen ve Yükselen, A. İ. (2015). Her Yönüyle Okul Öncesi Eğitim-1, Ankara: Hedef CS Yayıncılık.

Oktay, A. (2010). İlköğretime Hazırlık ve İlköğretim Programları, Ankara, Pegem Akademi Yayınları.

Oktay, A. ve Unutkan, P. Ö. (2003). İlköğretime Hazıroluş ve Okul Öncesi Eğitimle İlköğretimin Karşılaştırılması, (Editör: Müzeyyen Sevinç), Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar, Morpa Kültür Yayınları.

Paris, S. G. & Paris, A. G. (2006). Assesments of early reading. In K. A. Renninger & I. E. Sigel (Eds.) Handbook of Child Psychology: Vol. 4. Child Psychology in Practice (pp. 48-74) Hoboken, NJ: Wiley.

Piaget, J. (1999). *Çocukta Zihinsel Gelişim* Çev: Hüseyin Portakal, Cem Yayınevi.

Polat, Ö. (2010). İlköğretime Geçişte Okul, Öğretmen ve Anne-Babalara Düşen Görevler, (Ayla Oktay, edt.), İlköğretime Hazırlık ve İlköğretim Programları, s.142-157 Pegem Akademi Yayınları.

Sevinç, M. (2003). Dil Gelişimi ve İlköğretime Hazırlık, Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar, (Ed. Müzeyyen Sevinç), s. 169-176, Morpa Yayınları.

Sevinç, M. (2003). Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar. (Ed. Müzeyyen Sevinç), İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Temel, F ve Turla, A. (2015). Her Yönüyle Okul Öncesi Eğitim-4, Ankara: Hedef CS Yayıncılık.

Tural, A. (1979). Çocuk Gelişimi ve Eğitimi El Kitabı-II, (Editör: Şule Bilir) Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları, B-20

Tümkaya, S. (2006). "Dil Gelişimi" Gelişim ve Öğrenme, (Editör: Kurtman Ersanlı ve Ersin Uzman), İstanbul: Lisans Yayıncılık. s. 105-130

Vygotsky, L. S. (1998). Düşünce ve Dil, Çev. S. Koray, İstanbul: Toplumsal Dönüşüm Yayınları.

Yazıcı, Z. ve Deraobalı, N. (2015). Sözel Dil Becerisi ve Erken Okuryazarlık, Editör: Fulya Temel ve Ayşe Turla, Her Yönüyle Okul Öncesi Eğitim-4, Ankara: Hedef CS Yayıncılık.

5. BÖLÜM

İLKOKULA HAZIR OLUŞ VE HAZIR OLUŞU ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Nur TUĞLUK*
Mehmet AYHAN**

BENİM OKULUM

Kitabın bu bölümüne kendimle ilgili bir anıyla başlamanın konuları daha derinlemesine irdelemeden önce bir üst bakış sağlayacağı kanısındayım.

Anaokuluna gitmemiştim o sebepten ilk olarak okul deneyimim ilkokula başlamakla gerçekleşti. Yani aileden ilkokula geçiş oldu benimkisi. Okul adına ilk anım okula başladığım ilk gündür. Okula ilk olarak ve bir hafta boyunca, aynı okulda okuyan, tembel bir öğrenci olan, benden büyük amcamın oğlu ile gittim. Evimiz okula uzaktı fakat bir hafta sonra tek başıma okula gitmeyi başarmıştım. Okula başladığım ilk gün, amcamın oğlu beni, kimsenin olmadığı boş bir sınıfa götürdü. Kendi kafamda sınıfı daha farklı tasarlamıştım. Bana göre sınıfta kız ve erkek arkadaşların ile sana bir şeyler öğreten bir öğretmenin olurdu. Fakat bu sınıf bomboştu, ne bir arkadaş ne de bir öğretmen gözükmüyordu. Bu durum tuhafıma gitmiş, şaşırmıştım ama tedirgin olmamıştım. Bu sınıfa tek başıma iki hafta boyunca gidip geldim. Amcamın oğlu ilk teneffüslerde yanıma geliyor bir öğretmen edasıyla bana günlük ödevimi veriyordu. Bu ödevler, çizgilerden, enine boyuna doğrulardan ve harflerden oluşuyordu. İki haftada ilk öğretmenim olan amcaoğlumun sayesinde tüm harfleri yazmayı öğrenmiştim. Fakat kafamı kurcalayan bir soru vardı: Okulda bu kadar çocuk varken neden hiçbiri benim sınıfıma gelmiyordu? Sonradan anladım ki, ben doğru biliyormuşum meğer, amcamın oğlu benim ismimi hiçbir sınıf listesinde göremeyince, öğretmeni iki haftalık izinde olan boş bir sınıfa bırakmış beni. İki hafta sonra sınıfa arkadaşlarım ve öğretmenim geldi. Bu sınıfta kaydım olmamasına rağmen sınıfın öğretmeni kaydımı bu sınıfa aldı ve resmi olarak öğrenciydim artık.

Şimdi bu anıda birkaç noktaya değinelim. Evimin yolunu bulup, tek başıma eve gelebiliyordum. Evimden okula tek başıma gidebiliyordum. Boş bir sınıfa tek başıma korkmadan girip çıkabiliyor-

* Yıldız Teknik Üniversitesi
** Okul Öncesi Eğitim Uzmanı

KAYNAKÇA

Adler, A. (2017). *Çocuk eğitimi.* (K. Şipal, Çev.) İstanbul: Cem Yayınevi.

Akyüz, E. (2018). *Çocuk Hukuku çocukların hakları ve korunması* (6. baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Avcı, N. ve Ersoy, Ö. (tarih yok). Okul Öncesi Dönemde Entegrasyonun Önemi ve Uygulamalarda Dikkat Edilecek Noktalar. mayıs 20, 2019 tarihinde https://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/144/avci_ersoy.htm adresinden alındı

Başak, B. (2018). Okul öncesi dönemden okul dönemine geçiş. G. Haktanır (Dü.) içinde, *Erken çocukluk eğitimine giriş* (s. 283-297). Ankara: Anı Yayıncılık.

Boethel, M. (2004). Readiness: School, Family, & Community Connections. Annual Synthesis. *Southwest Educational Development Laboratory*, 1-125.

Cinkılıç, H. (2009). Okul öncesi eğitimin ilköğretim 1. sınıf öğrencilerinin okul olgunluguna etkisinin incelenmesi. *Yüksek lisans tezi*. http://acikerisim.selcuk.edu.tr:8080/xmlui/handle/123456789/6795 adresinden alındı

Dewey, J. (2014). *Günümüzde eğitim* (2. Baskı). (j. Ratner, Dü., B. Ata, & T. Öztürk, Çev.) Ankara: Pegem Akademi.

Dinç, B. (2012). Okul öncesi eğitimden ilköğretime geçiş ve okul olgunlugu. F. Alisinanoğlu. içinde, Ankara: Maya Akademi Yayınevi.

Dockett, S. & Perry, B. (2002). Who's Ready for What? Young Children Starting School. *Contemporary Issues in Early Childhood, 3*(1), 66-89. doi:10.2304/ciec.2002.3.1.9

Dockett, S. & Perry, B. (2016). *Okula geçiş* (1. Baskı). (N. S. Erkan, Çev.) Ankara: nobel akademik yayıncılık.

Er, O. (2016, Ekim 11). *Erorhan*. nisan 23, 2019 tarihinde ilköğretime hazırlık: https://erorhan.wordpress.com/2016/10/11/ilkogretime-hazirlik/ adresinden alındı

Erkan, S. & Kırca, A. (2010). Okul Öncesi Eğitimin İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Okula Hazır Bulunuşluklarına Etkisinin İncelenmesi. *Hacettepe Ünivesitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 38*(1), 94-106.

EYDER. (2019, nisan 9). *Türkiye'de ve dünyada engelliler*. Engelsiz yaşama derneği: https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:ocjVW0Z80fkJ:https://ey-der.com/ana-sayfa/turkiye-ve-dunyada-engelliler/+&cd=2&hl=tr&ct=clnk&gl=us adresinden alındı

Gündüz , F. & Çalışkan, M. (2013). 60-66, 66-72, 72-84 Aylık Çocukların Okul Olgunluk ve Okuma Yazma Becerilerini Kazanma Düzeylerinin İncelenmesi. *Literature and History of Turkish, 8*(8), 379-398.

Hotaman, D. (2017). Eğitim Programlarının Geliştirilmesinde Felsefenin Rolü. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 13*(2), 430-437.

Kagan, S. L., Moore, E., & Bredekemp, S. (1995). Reconsiderıng Children's Early Development And Learning: Toward Common Views And Vocabulary. *National Education Goals Panel,Goal 1 Technical Planning Group.* Washington, DC. Mayıs 3, 2019 tarihinde https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED391576.pdf adresinden alındı

Kahramanoğlu, R., Tiryaki, E. N., & Canpolat, M. (2014). İlkokula Yeni Başlayan 60-66 Ay Grubu Öğrencilerin Okula Hazır Oluşları Üzerine İnceleme. *Kastamonu Üniversitesi Eğitim Dergisi, 23*(3), 1065-1080.

Koca, S. (2016). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Giden İlköğretime Başlayacak Farklı Sosyoekonomik Ortamlarda Ailesiyle Yaşayan Çocukların Okul Olgunluğu Açısından Karşılaştırılması. *Yüksek Lisans Tezi*. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp adresinden alındı

Koçyiğit, S. (2009). İlköğretim birinci sınıf öğretmenlerinin ve ebeveynlerin görüşleri ışığındaokula hazırbulunuşluk olgusu ve okul öncesi eğitime ilişkin sonuçları.

Komisyon. (2019). *Eğitim Bilimleri* (2. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Koştaş, M. (1987). Sosyalleşme (Socialisation). *Ankara Üniversitesi Dergiler Veritabanı, 29*(1), 1-6. doi:10.1501/Ilhfak_0000000634

MEB. (2013a). Çocuk gelişimi ve eğitimi: aile ve çocuk. Ankara. https://ismek.ist/files/ismekOrg/file/2013_hbo_program_modulleri/Aile%20ve%20%C3%87ocuk.pdf adresinden alındı

MEB. (2013). *Okul Öncesi Eğitim Programı.* Ankara: MEB.

MEB Mevzuat. (2019). *2019-2020 eğitim öğretim yılı için ilkokul ana sınıfı kayıt yaşı tablosu.* mayıs 5, 2019 tarihinde Öğretmenler için: https://www.ogretmenlericin.com/meb/meb-mevzuat/2019-2020-egitim-ogretim-yili-icin-ilkokul-ana-sinifi-kayit-yasi-tablosu-35164.html adresinden alındı

Meisels, S. J. (1998). Assessing Readiness. *CIERA Report, 3*(2), 1-36. mayıs 05, 2019 tarihinde http://www.ciera.org/library/reports/inquiry-3/3-002/3-002.pdf adresinden alındı

Piaget, J. & Inhelder, B. (2019). *Çocuk psikolojisi* (3. Baskı). (O. Türkay, Çev.) İstanbul: Pinhan yayıncılık.

Razon, N. (1982). Okuma Güçlükleri. *Eğitim ve Bilim Dergisi, 39*, 1-11.

Razza, R., Martin, A., & Brooks-Gunn, J. (2010). Düşük gelirli çocuklar için aile ortamı, sürekli ilgi ve okul hazırlığı arasındaki ilişkiler. *American psychological association, 46*(6), 1528-1542.

Shore, R. (1998). Ready Schools. *The National Education Goals Panel*, (s. 1-40). Washington, DC. https://govinfo.library.unt.edu/negp/reports/readysch.pdf adresinden alındı

Sucuoğlu, B. & Kargın, T. (2006). *Kaynaştırma uygulamaları.* İstanbul: Morpa kültür yayınları.

Taşkın, N. (2017). İlkokula hazırbulunuşluk ve hazırbulunuşluğu etkileyen faktörler. T. Erdoğan (Dü.) içinde, *ilkokula hazırlık ve ilkokul programları* (s. 3-10). Ankara: eğiten kitap yayıncılık.

Trends, C. (2001). School Readiness: Helping Communities Get Children Ready for School and Schools Ready for Children. *Research Brief*, 1-8. https://www.childtrends.org/wp-content/uploads/2001/10/schoolreadiness.pdf adresinden alındı

Turan, E. (2018). Okul Öncesi Eğitim Alan 60-84 Aylık Çocukların Okul Olgunluğu Düzeyleri İle Babaların Katılım Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Yayınlanmamış yüksek lisans tezi*. http://openaccess.maltepe.edu.tr/xmlui/handle/20.500.12415/285 adresinden alındı

TÜİK. (2018). *Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim.* Ankara. http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_09/06123056_meb_istatistikleri_orgun_egitim_2017_2018.pdf adresinden alındı

UNİCEF. (2012). School Readiness: a conceptual framework. 1-40. Mayıs 2, 2019 tarihinde https://www.unicef.org/earlychildhood/files/Child2Child_ConceptualFramework_FINAL(1).pdf adresinden alındı

Uslu , M. & Uslu, B. (2013). Okul öncesi öğrencilerinin cinsiyet, anne-baba eğitimi ve yaş özelllikleri açısından okula hazır bulunuşluk düzeylerinin incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, 2*(3), 16-26.

Yavuzer, H. (2015). *Çocuk psikolojisi* (38. baskı). İstanbul: Remzi kitapevi.

Yavuzer, H. (2018). *Okul çağı çocuğu.* İstanbul: Remzi Kitapevi.

6. BÖLÜM

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMINDA İLKOKULA HAZIRLIK

Dr. Öğr. Üyesi Murat BARTAN*

Eğitim programı; bireylere kazandırılması beklenen hedefleri, bu hedeflere ulaşmak için seçilen içeriği, içeriğin öğrenciye nasıl verileceğini gösteren öğretme-öğrenme süreçlerini ve değerlendirme etkinliklerini içine alan çok boyutlu bir süreç olarak kabul edilmektedir (Aykaç, 2014). Okullarda uygulanan eğitim programları, "*Öğrenene okulda ve okul dışında planlanmış etkinlikler yoluyla sağlanan öğrenme yaşantıları düzeneği*" olarak tanımlanmaktadır (Demirel, 2012). Eğitim programları; toplumların, öğrencilerin ve kurumların beklentilerini göz önünde bulundurarak, okulda ve okul dışında yapılabilecek tüm etkinlikleri kapsayan planlar olarak tanımlanmıştır (Şimşek, 2007). Öğretim programı ise belli bir öğrenim basamağındaki sınıflarda okutulacak derslerin, amaçlarını, içeriğini (konusunu), eğitim yaşantılarını ve değerlendirme süreçlerini kapsamaktadır (Filiz, 2006). Bir başka ifade ile öğretim programı, okul içinde veya dışında öğrenciye kazandırılması amaçlanan bir dersin öğretimi ile ilgili tüm faaliyetleri içeren yaşantılar düzeneğidir (Demirel, 2017).

Genel olarak her eğitim kademesinde verilen program, öğretim programının karşılığı olarak nitelendirilir. Ülkemizde her okulun öğretim programı, ilgili öğretim basamağı ile adlandırılmakta ve her eğitim kademesinde kendi döneminin ismini taşıyan eğitim ve öğretim programları uygulanmaktadır (okul öncesi eğitim programı, ilkokul, ortaokul, lise öğretim programı gibi). Uygulanan bu programlar, hedef, içerik, eğitim durumu ve değerlendirme öğelerinden oluşmakta ve bir sonraki eğitim kademesine çocukları hazırlamaktadır (Büyükkaragöz, 1997).

Çağdaş eğitim sistemlerinde okul öncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim şeklindeki kademelerin her biri, bir sonraki kademeye uyum için hazırlık olarak kabul edilmektedir. Bu kademelerin en önemli evresi erken çocukluk dönemidir. Erken çocukluk döneminde kazanılan davranışlar, çocukların sonraki dönemlerinde okula uyumunu kolaylaştırmaktadır. Bu dönemde

* Kütahya Dumlupınar Üniversitesi

KAYNAKÇA

Aktan Acar E. (2018). Okul öncesinde dil gelişimi ve erken okuryazarlık eğitimi (Ed. A, Oktay). *İlköğretime hazırlık ve ilköğretim programları, Okula uyum ve erken okuryazarlık eğitimi*. içinde (s. 25-60). Ankara: Pegem Akademi.

Alisinanoğlu, F., Özbey, S., Kahveci, G. (2007). *Okul Öncesinde Fen Eğitimi.* (1.basım). Ankara: Nobel Yayıncılık.

Aral, N. (2014). Yaratıcı Deneyimler. (Ed. N, Aral ve G, Duman). *Çocuklarda Sanat ve Yaratıcılığın Gelişimi.* içinde (s. 32-63). Ankara: Nobel Akademik.

Aral, N. ve M. Can Yaşar, "36-72 Aylık Çocuklar İçin Eğitim Programı, (Ed. A, Köksal Akyol)", *Okul Öncesi Eğitim Programları*, içinde (s. 237-274), Hedef Cs Yayınları, Ankara,

Arıkan, A. (2013). İlköğretime hazırlık yeterliklerini k*azandırmaya yönelik etkinlikler, (Ed. Ş. Yaşar), İlköğretime hazırlık ve ilköğretim programları*, içinde (s. 23-44). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Matbaası

Aykaç, N. (2014). *Öğretim İlke ve Yöntemleri.* Pegem A Yayıncılık, Ankara.

Büyükkaragöz, S. S. (1997). *Program geliştirme: "Kaynak metinler"*. Konya: Öz Eğitim Yayınları.

Demirel, Ö. (2012). *Kuramdan uygulamaya eğitimde program geliştirme.* Ankara: Pegem A Yayıncılık. 18. baskı

Demirel, Ö. (2017). *Eğitimde program geliştirme kuramdan uygulamaya*. Ankara: Pegem Akademi.

Dikici Sığırtmaç, A. (2015). Müzik ve Gelişim. (Ed. İ. Artan). *Okul Öncesi Dönemde Müzik Eğitimi*. içinde (s. 11-30). Ankara: Hedef CS Yayıncılık ve Mühendislik.

Dinç, B. (2013). Okul Öncesi Eğitimden İlköğretime Geçiş Ve Okul Olgunluğu. (Ed. F. Alisinanoğlu). *İlköğretime hazırlık ve ilköğretim programları*, içinde (s. 90-114*)* Ankara: Pegem Akademi.

Erden, M. (1995). *Eğitimde program değerlendirme*. Ankara: Pegem Yayıncılık.

Filiz, S. B. (2006). *Eğitim bilimine giriş*. (Ed. C, Özdemir). Ankara: Ekinoks.

Genç Kumtepe, E. (2011). Okul öncesi Eğitimde Fen. Ed. A, Özdaş, *Okul Öncesinde Fen Eğitimi* içinde *(s. 132-158).* Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Matbaası

Gürkan, T. (2015). Okul Öncesi Dönemde Beden Eğitimi. (Ed. A. Köksal Akyol). *Okul öncesi eğitim programlarının genel özellikleri ile kazanım ve göstergeler*. içinde (s. 10-17). Ankara: Hedef CS Yayıncılık ve Mühendislik

Jansen, W. A. (2004). The influence of the curriculum organization on study progress in higher education. *Higher Education*. 47, 411-435.

Kandır, A. Can Yaşar, M., Yazıcı, E., Türkoğlu, D. & Yaman Baydar, I. (2016). *Erken çocukluk eğitiminde matematik*. İstanbul: Morpa.

Kandır, A., Can Yaşar, M., İnal, G., Yazıcı, E., Uyanık, Ö. ve Yazıcı, Z., (2012a). *Erken Çocukluk Eğitimi Dizisi 2: 5-7 Yaş Çocukları İçin Etkinliklerle Bilim Eğitimi*. Ankara: Efil.

Kumtepe, A,T. (2011). Okul öncesi Eğitimde Matematik ve Matematiksel Kavramlar. Ed. A, Özdaş, *Okul Öncesinde Matematik Eğitimi (s. 55-76).* Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Matbaası.

MEB (2013). Okul öncesi eğitim programı. Ankara.

MEB (2014). İlköğretim Kurumları Yönetmeliği. Ankara.

MEB. (2018a). Türkçe Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar). Ankara.

MEB. (2018b). Matematik Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar). Ankara.

MEB. (2018c). Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar). Ankara.

MEB. (2018d). Beden Eğitimi Ve Oyun Dersi Öğretim Programı (İlkokul 1, 2, 3 ve 4. Sınıflar).

Ankara.

MEB. (2018e). Müzik Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) Ankara.

MEB. (2018f). Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar). Ankara.

MEB. (2018g). Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı (İlkokul 1, 2 ve 3. Sınıflar). Ankara.

Oktay, A. (2018). Çocuğun Yaşamında Okul, Okula Hazırbulunuşluk, Hazırbulunuşluğu Etkileyen Temel Faktörler, Ve İlkokula Hazırlığın Boyutları (Ed. A, Oktay). *İlköğretime hazırlık ve ilköğretim programları, Okula uyum ve erken okuryazarlık eğitimi*. İçinde (s. 3-22). Ankara: Pegem Akademi.

Polat, Ö. (2018). Okul Öncesi Eğitim Programlarında İlkokula Hazırlık ve Etkinlik Uygulamaları (Ed. A, Oktay). İlköğretime hazırlık ve ilköğretim programları, Okula uyum ve erken okuryazarlık eğitimi. (s. 71-98). Ankara: Pegem Akademi.

Polat Unutkan, Ö. (2003) Marmara ilköğretime hazır oluş ölçeğinin geliştirilmesi ve standardizasyonu. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul

Polat Unutkan, Ö. (2006). *Okul öncesinde ilköğretime hazırlık*. İstanbul: Morpa Yayınları.

Sağlam, M. (2013 İlköğretim Kurumlarında Uygulanan Programlar, (Ed. Ş. Yaşar), İlköğretime hazırlık ve ilköğretim programları, içinde (s. 89-109). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Matbaası

Saltalı Durmuşoğlu, N. (2010). Duyu Eğitiminin Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Duygusal Becerilerine Etkisi. (Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Skinner, C. and Dancer, J. (2013). *Foundations of Mathematics: An Active Approach to Number, Shape and Measures in the Early Years*. London, GBR: Bloomsbury.

Şimşek, S. (2007). Eğitim ile ilgili temel kavramlar. (Ed. N. Saylan) *Eğitim bilimine giriş* içinde (s. 1-18) Ankara: Anı Yayıncılık.

Tarım, Ş. D. (2015). Okul Öncesinde Matematik Eğitimi. (Ed. İ. Ulutaş). *Okul Öncesinde Matematik Eğitimi*. içinde (s. 10-30). Ankara: Hedef CS Yayıncılık ve Mühendislik.

Ulutaş, İ. ve Demiriz, S. (2015). Okul Öncesinde Görsel Sanat Eğitiminin Önemi Ve Görsel Sanat Eğitimi Programı Özellikleri. (Ed. İ. Ulutaş). *Okul öncesinde görsel sanatlar eğitimi*. içinde (s.12-30). Ankara: Hedef CS Yayıncılık ve Mühendislik.

Ulutaş, İ. (2012).Okul Öncesi Eğitim Programlarının Fiziksel Özellikleri . (Ed. N. Avcı ve M. Toran), *Okul Öncesi Eğitime Giriş*. (s.183-204). Ankara: Eğiten Kitap.

Yalman, D. (2018). Erken Çocuklukta Fen Eğitimi, (Ed. M, S, Topçu, B, Özkan). *Erken Çocuklukta Fen Eğitimi*. (s. 2-12). İstanbul. Efe Akademi Yayınları

Yazgan, Y. (2003). Çocuğunuz Okula Başlıyor. Çocuk ve Aile Dergisi, Eylül Sayısı.

Yurt, Ö. (2015). Okul öncesi dönemde fen eğitimi. (Ed. F. Şahin*). Okul Öncesi Dönemde Fen Eğitimi*. (s. 12-19). Ankara: Hedef CS Yayıncılık.

7. BÖLÜM

İLKOKULA HAZIRBULUNUŞLUĞUN DEĞERLENDİRİLMESİ

Arş. Gör. Dicle AKAY*
Doç. Dr. Remziye CEYLAN**

Bugüne kadar okula hazırbulunuşluğa ilişkin birçok tanım yapılmıştır. Bu tanımlar genellikle çocukların yetenekleri ve kapasitelerine yönelik ifadeler içermektedir. Bu yetenek ve kapasiteler, çocuğun okula uyum sağlamasında ölçüt olarak hem yeterli düzeyde gelişimsel becerilere sahip olunmasını hem de akademik açıdan başarılı olunmasını kapsamaktadır. Yapılan tanımlar arasında ise farklı bakış açılarını da içermesi bakımından UNICEF tarafından yapılan tanımın önemli olduğu düşünülmektedir.

UNICEF okula hazırbulunuşluğu tanımlarken, *okula geçiş* ve *yeterliliklerin kazanılmasına* odaklanarak sadece çocukların değil, okulların ve ailelerin de hazır olmaları gerektiğinden bahsetmektedir. Bu tanıma göre;

- Öğrenmeleri ve gelişimleri bakımından çocukların,
- Bütün çocukların öğrenmelerinin desteklenmesi ve geliştirilmesi, çocukların zorunlu eğitime yumuşak bir geçiş yapmalarının desteklenmesine katkı sağlayacak uygulamaların yapılması ile erken çocukluk deneyimlerinin ve çevrenin düzenlenmesi bakımından okulların,
- Son olarak da çocukların erken öğrenmeleri ve gelişimleri ile okula geçişlerinde gösterilen tutumları ve katılımları bakımından ailelerin de hazır olması gerektiği ifade edilmektedir (Tower Hamlets, 2016, s. 6-7).

Yukarıdaki tanımda ön plana çıkan *okula geçiş* ve *yeterliliklerin kazanılması* kavramlarına ilişkin açıklamalara aşağıda yer verilmiştir.

* Bahçeşehir Üniversitesi
** Yıldız Teknik Üniversitesi

KAYNAKÇA

Aiona, S. (2005). Assessing school readiness. *Educational Perspectives*, 47-50.

Akay, D. (2017). *Anaokulu ve ilkokul birinci sınıfa devam eden 60-71 aylık çocukların zihinsel-dil gelişimleri açısından ilkokula hazır oluş düzeylerinin karşılaştırılması.* (Yüksek Lisans Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Antepli, S. & Yıldız, Y. (2015). Okul öncesinde gelişimsel ölçeklerin değerlendirilmesi. *Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal, 1* (2). 368-377.

Arı, A. (2014). Teacher views about the starting age of the first grade elementary school. *Educational Sciences: Theory & Practice. 14* (3), 1043-1047.

Bağçeli Kahraman, P. & Başal, H. A.(2013). Okula hazırbulunuşluğu değerlendirme testinin uyarlama çalışması. *International Journal of Social Science.6* (1), 889-911.

Başar, M. (2013). 60-66 ay aralığında ilkokula başlayan öğrencilerin kişisel öz bakım ve ilkokuma-yazma becerilerinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Turkish Studies-International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic. 8* (8), 241-252.

Bayat, S. (2015). İlkokuma yazma öğretiminde 60-66 aylık çocuklar ile ilgili yaşanan güçlüklere ilişkin öğretmen görüşleri. *International Journal of Turkish Education Sciences*.

Bracken, B. A. (2007). *Bracken School Readiness Assessment, Examiner's Manual*(3rd edition). U.S.A: Pearson.

Bradbury, A. (2014). Early childhood assessment: observation, teacher 'knowledge' and the production of attainment data in early years settings. *Comparative Education*, *50*, 322-339.

Britto, P. R. (2012). *School Readiness: A Conceptual Framework.* New York: United Nations Children's Fund.

Britto, P. R. & Limlingan, M. C. (2012). *School Readiness and Transitions.* New York: UNICEF.

Canbulat, T. & Kırıktaş, H. (2016). İlkokula Hazır Bulunuşluk Ölçeği'nin geliştirilmesi: geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Academia* Eğitim Araştırmaları Dergisi, *1* (1), 26-35.

Carlton, M. P. & Winsler, A. (1999). School readiness: The need for a paradigm shift. *School Psychology Review*, *28*(3), 338–352.

Council of Chief State School Officers. (2008). *Glossary Terms.* Washington, DC: Author.

Çelik, Z., Boz, N., Gümüş, S., & Taştan, F. (2013). *4+4+4 Eğitim Reformunu İzleme Raporu*. Eğitim-Bir-Sen. Hermes Ofset Ltd. Şti.

Durna, Y. (2014). *2012-2013 eğitim-öğretim yılında 60-66 ay arasında ve 66 ay üzerinde okula kayıt yaptıran 1. sınıf öğrencilerinin ilk okuma yazma dersi öğretim programı kazanımları ile okul yaşantıları sürecinin performans yönünden öğretmen görüşlerine dayalı olarak karşılaştırılması.* (Yüksek Lisans Tezi). Erzincan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan.

Ensar, F. & Keskin, U. (2014). İlkokul birinci sınıf öğrencilerinin okul uyumları üzerine bir inceleme. *Eğitimde Kuram ve Uygulama, 10* (2), 459-477.

Erkan, N. S. (2016). Teori ve Araştırma Temelleri. Nefise Semra Erkan (çev.). *Okula Geçiş* içinde (s. 1-21). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Fidan, M., Taşçı, N., & Yılmaz, N. (2013). *İlkokul Birinci Sınıf Öğretmenlerinin 60-66 Aylık Öğrencilerine İlişkin Görüşleri*. Yayınlanmamış Araştırma.

Fabian, H. (2002). *Children Starting School: A Guide to Successful Transitions and Transfers for Teachers and Assistants*. London, UK: David Fulton Publishers.

Güneş, F. (2013). Okuma yazma öğrenme yaşı. *Eğitimde Kuram ve Uygulama. 9* (4), 280-298.

Hildreth, G. H., Griffiths, N. L., & McGauvran, M. E. (1965). *Metropolitan Readiness Test*. New York: Harcourt, Brace and World.

https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/72319/mod_resource/content/0/geli%C5%9Fim%20de%-C4%9Ferlendirmesi-GE.pdf adresinden 22.03.2019 tarihinde elde edilmiştir.

Kagan, S. L., Moore, E., & Bredekamp, S. (1995). *Reconsidering Children's Early Development and Learning: Toward Common Views and Vocabulary.* National Education Goals Panel, Goal 1 Technical Planning Group. Washington, DC.

Kayılı, G. (2010). *Montessori* Yönteminin Anaokulu Çocuklarının İlköğretime Hazır *Bulunuşluklarına Etkisinin İncelenmesi.* (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Maxwell, K. & Clifford, R. (2004). Research in review: School readiness assessment. *Young Children*. www.journal.naeyc.org

May, D. & Kundert, D. (1992). Kindergarten screenings in New York State: Tests, purposes, and recommendations. *Psychology in the Schools*, 29, 35–41.

McAfee, O., Leong, D. J., & Bodrova, E. (2004). *Basics of Assessment: A Primer for Early Childhood Educators.* Washington, DC: National Association for the Education of Young Children.

MEB. (2007a). Çocuk Gelişimi ve Eğitimi: Bilişsel Gelişim. Ankara: MEGEP (Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi).

MEB. (2007b). *Eğlence Hizmetleri: Sosyal Gelişim ve Duygusal Gelişim*. Ankara: MEGEP (Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi).

MEB. (2013a). Çocuk Gelişimi ve Eğitimi: Dil Gelişimi.

MEB. (2013b). *Okul Öncesi Eğitim Programı*. Ankara.

National Assosication for the Education of Young Children [NAEYC]. (2009). *Developmentally Appropriate Practices in Early Childhood Programs Serving Children from Birth through Age 8.*https://www.naeyc.org/sites/default/files/globally-shared/downloads/PDFs/resources/position-statements/PSDAP.pdf

OFSTED [The Office for Standards in Education, Children's Services and Skills]. (2014). Are You Ready? Good Practice in School Readiness. https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/418819/Are_you_ready_Good_practice_in_school_readiness.pdf

Oktay, A. (1980). Metropolitan Readiness testinin İstanbul'da farklı sosyo-ekonomik ve kültürel

çevrelerdeki 5–6 yaş çocuklarına uygulanması. İstanbul Üniversitesi Pedagoji Dergisi, *1*, 119–138.

Oktay, A., & Bilgin Aydın, H. (2002). Marmara Gelişim Ölçeği'nin Geliştirilmesi (3-6 Yaş Dönemi Çocukları için), *Erken Çocukluk Gelişimi ve Eğitimi Sempozyumu Bildiriler Kitabı* içinde (s. 64-69). Ankara: Kök Yayıncılık.

Öner, N. (1997). *Türkiye'de Kullanılan Psikolojik Testler*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.

Özgüven, İ. E. (2005). *Ailede İletişim ve Yaşam.* Ankara: Pegem Yayınları.

Panter, J. E. & Bracken, B. A. (2009). Validity of the Bracken school readiness assessment for predicting first grade readiness. *Psychology in the Schools, 46*(5), 397–409.

Polat Unutkan, Ö. (2003). Marmara İlköğretime Hazır Oluş Ölçeği'nin Geliştirilmesi ve Standardizasyonu. (Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Rhode Island Kids Count. (2005). *Getting Ready: Findings from the National School Readiness Indicators Initiative a 17 State Partnership.* The David and Lucile Packard Foundation, The Kaufmann Foundation ve The Ford Foundation.

Sanford, A. R. (1974). *A Manual for the Use of the Learning Accomplishment Profile*. Winston-Salem, NC: Kaplan School Supply.

Sanford, A. R., & Zelman, J. G. (1981). *Learning Accomplishment Profile, Chapel Hill Training-Outreach Project.* Winston-Salem, NC: Kaplan Press.

Savaşır, I., Sezgin, N., & Erol, N. (1994). *Ankara Gelişim Tarama Envanteri El Kitabı*. Ankara, Türk Psikologlar Birliği.

Sert, N. (2014). School entry age: 66 months of age for literacy skills. *Social and Behavioral Sciences.* 141, 25-29.

Sucuoğlu, B., & Demir, Ş. (2018). Yeterlik indeksi: özel gereksinimli küçük çocukların gelişimsel işlevlerinin değerlendirilmesi. İlköğretim Online, 17 (1), 223-238.

Temel, Z. F., Ersoy, Ö., Avcı, N., & Turla, A. (2004). *Gazi Erken Çocukluk Gelişimi Değerlendirme Aracı (GEÇ-DA).* Ankara: Remkay Ltd. Şti.

Tower Hamlets. (2016). *School Readiness.* https://www.towerhamlets.gov.uk/Documents/Children-and-families-services/Early-Years/20160915_School_readiness_in_Tower_Hamlets.pdf

Tunçeli, H. İ. (2012). *Anaokullarına devam eden 6 yaş grubu çocuklarının sosyal becerilerinin okul olgunluklarına etkilerinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Tunçeli, H. İ., & Zembat, R. (2018). 48-72 aylık çocuklar için LAP-3 Gelişim Değerlendirme Ölçeği'nin geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi, 2* (1), 86-112.

Türk Tabipleri Birliği. (2012). Çocukların Gelişim Süreçleri ve Okula Başlama. (1. Baskı). Ankara: Türk Tabipleri Birliği Yayınları.

Ülgen, G. (1997). *Eğitim Psikolojisi.* İstanbul: Alkım Yayınevi.

White, A., & Pulla, V. (2012). Strengthening the Capacity for Resilience in Children. Venkat Pulla, Andrew Shatte ve Shane Warren (Ed.). *Perspectives on Coping and Resilience* içinde (s. 122-153). Author Press.

Yalaz, K., Anlar, B., & Bayoğlu, B. U. (2010*). Denver II Gelişimsel Tarama Testi.* Ankara: Gelişimsel Çocuk Nörolojisi Derneği.

8. BÖLÜM

İLKÖĞRETİMİN ÖZELLİKLERİ VE İLKÖĞRETİM PROGRAMLARI

Dr. Öğr. Üyesi Remzi KILIÇ*
Arş. Gör. Osman GEDİK*

İLKÖĞRETİM

Türkçe "eğmek" kökünden gelen eğitim, biçim verme, eğip bükme ya da kısaca davranış değiştirme süreci olarak tanımlanmaktadır. Bu kavram uluslararası sözleşmelerden biri olan Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde de (Madde 28-29) yer alan "İnsan kişiliğinin tam gelişmesine yardım" şeklinde ifade edilmiştir.

İlköğretim, bireyin çocukluk dönemini kapsayan bir eğitim kademesi olmasıyla büyük bir önem taşımaktadır. 1924 Anayasası ile ilköğretim zorunlu olmasına rağmen özellikle o günün şartlarında öğretmen ihtiyacı, bina yokluğu, bazı köylerde öğrenci azlığı gibi problemlere rağmen iyi bir ilerleme olmuş ancak istenilen okullaşma başarısı sağlanamamıştır (Türk, 1999, s. 112). 1960'lı yıllara kadar ilköğretimi düzenleyen bir kanun bulunmamaktadır. Planlı kalkınma döneminin ilk yıllarına denk gelen bu dönemde çıkarılan İlköğretim ve Eğitim Kanunu genel hükümleri yanında, özellikle ilköğretimi kapsamlı bir şekilde ele alması dolayısıyla Türk Milli Eğitim Sistemi'nde önemli bir yere sahiptir.

"İlköğretim", ilk kez 1961'de 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu'nda kullanılmıştır. Kanunda "İlköğretim, her yurttaşın görmesi gereken temel eğitimdir." şeklinde tanımlanmıştır. 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'na değişiklik getiren 16.06.1983 tarih ve 2842 sayılı kanun ile "İlköğretim Kurumları" terimi kullanılmaya başlanmıştır (MEB, 1996).

İlköğretim, öğrencilere okuma-yazma, matematik, meslek becerileri, ev yönetimi, sağlık bilgisi, fen bilgisi, yurttaşlık bilgisi, din bilgisi alanlarındaki temel kavramları, bilgi ve becerileri kazandırmak amacıyla düzenlenen eğitim kademesidir. İlköğretim, bireylerin eğitim yaşamının ilk aşamasıdır. Başka bir deyişle, eğitim sistemimizde ilköğretim eğitim basamağı, ilkokullar ve ortaokullarda ve-

* Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi

KAYNAKÇA

Altun, A. ve Olkun, S. (2005). *Güncel gelişmeler ışığında ilköğretim: Matematik-fen teknoloji-yöntem.* Ankara: Anı Yayıncılık.

Andrade, H. G. and Du, Y. (2007). Student responses to criteriareferenced selfassessment. Assessment & Evaluation in Higher Education, Vol. 32, No. 2, pp. 159–181.

Bahar, M., Nartgün, Z., Durmuş, S. ve Bıçak, B. (2009). Geleneksel-tamamlayıcı ölçme ve değerlendirme teknikleri, öğretmen el kitabı. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Bekiroğlu, F. O. (2004). Ne kadar başarılı? Klasik ve alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemleri ve fizikte uygulamalar. İstanbul: Nobel Yayın Dağıtım.

Corno, L. (2000). Looking at homework and differently. The Elementary School Journal, 100(5), s.529-548.

Çaycı, B. (2012). "2004 Yılı İlköğretim Programının Genel Hatlarıyla İncelenmesi". (Editör: Alisinanoğlu, F.) İlköğretim Hazırlık ve İlköğretim Programları. 1. Baskı: Ankara: Maya Akademi, 155-177.

Çepni, S. (2008). "Performansların değerlendirilmesi", (Editör: Karip, E.) Ölçme ve Değerlendirme. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Doğan, D. (2005). İlköğretimde öğretmen öğrenci ve velilerin dosya oluşturma (portfolyo) uygulamaları hakkındaki görüşleri üzerine bir araştırma. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi. Ankara.

Grace, C. (1992). The portfolio and its use: Developmentally appropriate assessment of young children, (ERIC Digest, ED351150 92)

Kutlu, Ö., Doğan, C. D. ve Karakaya, İ. (2010). Öğrenci başarısının belirlenmesi: performansa ve portfolyaya dayalı durum belirleme: Ölçme ve değerlendirme uygulamaları. Ankara: Pegem Akademi yayıncılık.

Küçüktepe, C. (2010). "İlköğretim ve temel özellikleri". (Editör: Oktay, A.) İlköğretime Hazırlık ve İlköğretim Programları, 1. Baskı: Ankara: Anı Yayıncılık.

Lewa, M., Alwisa, W. A. M. and Schmidt, H. (2010). Accuracy of students' selfassessment and their beliefs about its utility. Assessment & Evaluation in Higher Education Vol. 35, No. 2, 135–156.

MEB. (1996). Onbeşinci Milli Eğitim Şurası Raporlar, Görüşmeler, Kararlar. Mayıs, 1996.

MEB. (2003). İlköğretim Kurumları Yönetmeliği.2552 (Düzeltme Kasım, 2003; 2554 sayılı) Tebliğler Dergisi. Eylül 2003. http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2003/08/20030827.htm

MEB. (2005a). İlköğretim 1-5. sınıf programları tanıtım kitapçığı. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı, TTKB.

MEB. (2005b). İlköğretim fen ve teknoloji dersi 6–8. sınıflar öğretim programı. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı, TTKB.

MEB. (2005c). İlköğretim matematik dersi 6–8. sınıflar öğretim programı ve kılavuzu. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı, TTKB.

MEB. (2005d). İlköğretim Türkçe dersi 1-5. sınıflar öğretim programı ve kılavuzu. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı, TTKB.

Tan, Ş. (2009). Öğretimde ölçme ve değerlendirme, KPSS el kitabı. Ankara: PegemA yayıncılık.

Türk, E. (1999). Milli Eğitim Bakanlığında Yapısal Değişmeler Türk Eğitim Sistemi. 1.Baskı. Ankara. Nobel Yayın Dağıtım.

Yurdakul, B. (2005). "Yapılandırmacılık". (Editör: Demirel, Ö.), "Eğitimde Yeni Yönelimler". Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2003/08/20030827.htm

http://mufredat.meb.gov.tr/Programlar.aspx

http://www.ogretmenx.com/2023_VIZYON.pdf

http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=329

9. BÖLÜM

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARINDA ERKEN OKURYAZARLIK ETKİNLİKLERİ

Baran IŞIK*

Okul öncesi eğitim sınıflarında öğretmenler, çocukların erken okuryazarlık becerilerini geliştirmeye yönelik çeşitli uygulamalar yapmaktadırlar. Bu bölümde çocukları ilkokula hazırlarken yapılabilecekler örnek çalışmalara yer verilmiştir. İlk olarak, öğrenme merkezleri ve günlük rutinler içine bu çalışmaların nasıl yerleştirileceği açıklandıktan sonra örnek oyunlar anlatılmıştır.

SINIFI ERKEN OKURYAZARLIK BECERİLERİNİ GELİŞTİRMEYE YÖNELİK ÇALIŞMALAR

Sınıf içi materyal kullanımı: İpli ve çivili oyuncaklarla yazı merkezi oluşturulabilir. Çocukların bütün malzemeleri, beyaz etiketler kullanılarak üzerlerine isimleri yazılabilir. Sınıf içi merkezlerin adları görsellerinin ve isimlerinin yazılı olduğu büyük afişlerle etiketlenebilir.

❖❖❖❖❖

Sanat merkezi: Eski dergi ve gazeteler, broşürler sanat merkezine konulabilir. Mıknatıslı malzemeler alfabe seslerine göre öğretmen tarafından hazırlanarak bu merkezde sergilenebilir. Çocuklar, bu malzemeleri kullanarak harf ve sözcük denemelerini beyaz tahtada yapabilirler.

❖❖❖❖❖

Aileye etkinlik: Hafta sonu alışverişlerinde çocuğa sorumluluk verip liste hazırlanması istenebilir. Listede hem yazı hem de ürünlerin görselleri yer almalıdır. Marketlerin broşürleri bu kapsamda değerlendirilebilir.

❖❖❖❖❖

* Okul Öncesi Eğitim Uzmanı

Saha Çalışmaları ve Uygulamalar
Çerçevesinde

BİR SOSYAL POLİTİKA SORUNU OLARAK İÇ GÖÇLER

Dr. Ertuğrul GÜREŞCİ

EFEAKADEMİ YAYINLARI

EYLÜL 2019

Saha Çalışmaları ve Uygulamalar Çerçevesinde

Bir Sosyal Politika Sorunu Olarak İç Göçler

Dr. Ertuğrul GÜREŞCİ

ISBN: 978-605-2308-63-9

1. Baskı: Eylül 2019

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir. EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI

GÜREŞCİ, Ertuğrul

Saha Çalışmaları ve Uygulamalar Çerçevesinde Bir Sosyal Politika Sorunu Olarak İç Göçler

1. Basım, 68 + IV s., 135 x 210 mm.

Kaynakça var, Dizin yok.

Anahtar kelimeler:

1. Sosyal Politika 2. İç Göçler 3. Göç

Dizgi / Mizanpaj: SRA Grafik Tasarım Dizgi Merkezi
Strazburg Cad. 45/13 Sıhhiye Ankara
0530 972 32 42 www.dizgimerkezi.com

Sertifika No: 21318

Matbaa Sertifika No: 21318

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü Yemekhane Binası
Güngören / Esenler / İSTANBUL 0212 482 22 00 www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü Yemekhane Binası
Güngören / Esenler / İSTANBUL 0212 483 13 13 www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

Giriş 1

1. Bölüm – Sosyal Politika 5

2. Bölüm – Bir Sosyal Politika Sorunu Olarak İç Göçler 16

3. Bölüm – Örnek Uygulama 1 / Erzurum'dan Kırşehir'e Olan Göçlerin Kırşehir'in Sosyal ve Ekonomik Yaşamına Etkisi Üzerine Bir Araştırma 23

4. Bölüm – Örnek Uygulama 2 / Eğitim Amaçlı Göçler: Kırşehir Örneği 46

5. Bölüm – Örnek Uygulama 3 / Kırsaldan Kente Göç Edenlerin Kentsel Yaşama Uyumu ve Bu Uyum Sürecinde Yerel Yönetimlerin Rolü: Kırşehir Örneği 56

Teşekkür 67

Yazar Hakkında Bilgiler 68

KAYNAKLAR

1. Bilsborrow, E.R., (2002). Migration, Population Change and the Rural Environment. ECSP Reports, Issue 8. 69–94.ss.
2. Gürbüz, M., (2007). Yüreğir'e göç eden nüfusun sosyo-ekonomik özellikleri ve şehirleşme sürecindeki değişimi. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü Coğrafya Dergisi, 15. 1-12.ss.
3. Güreşci, E. (2010).Köyden Kente Göçün Köydeki ve Kentteki Yansımaları: Akpınar Köyü Üzerine Bir Değerlendirme. Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi, Cilt: 2, Sayı: 2, 47-55.
4. Güreşci, E.(2011). Kırsaldan Kente Göç Edenler Üzerine Bir Araştırma: Kemalpaşa-İspir Örneği. Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Yıl: 4, Sayı: 7, 107-122.
5. Güreşci, E. (2012). Türkiye'de Kırsal Göçün Aile Üzerine Etkisi. MKÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt: 9, Sayı: 17, 149-161.
6. Haas, H., (2006). Migration, remittances and regional development in Souther Morocco. Geoforum, (37), 565–580.ss.
7. Önen, S.M. (2010). Yerel yönetimlerin yoksullukla mücadelesi: Malatya belediyesi örneği. Sayıştay Dergisi, Sayı: 79, 63-95.
8. Özer, D. (2003). Göç Olgusu ve Kentsel Yaşama Uyumda Yerel Yönetimlerin Rolü. Yerel Siyaset Dergisi, 2, 8-12.
9. Sezer, Ö. Vural, T. (2010). Kamu Hizmetlerinin Sunumunda Devletin Değişen Rolü ve Merkezi Yönetim ile Yerel Yönetimler Arasında Yetki ve Görev Paylaşımı. Maliye Dergisi Sayı 159 Temmuz-Aralık 2010.
10. Zhang, K. H., Song, S., (2003). Rural-urban migration and urbanization in China : Evidence from time – series and cross – section analyses. China Economic Rewiev, (14), 386 – 400.ss.

Lectures in Electromagnetic Theory

Volume 1:

FOUNDATIONS of CLASSICAL ELECTROMAGNETISM

Burak POLAT

- Analytical Investigation of Electromagnetic Phenomena
- Axiomatic Structure of Classical Electromagnetism
- Static Electric Fields
- Static Magnetic Fields
- Commentaries on Teaching Vector Calculus

EFEACADEMY

FOUNDATIONS of CLASSICAL ELECTROMAGNETISM

Prof.Dr. Burak POLAT - Yıldız Technical University

ISBN: 978-605-2308-64-6

First Edition: September 2019

© 2019 Efe Academy Press. All rights reserved.

Efe Academy Press is a foundation of OFIS 2005.

LIBRARY CATALOG

POLAT, Burak
Foundations of Classical Electromagnetism
First Edition, p. 230 + xx, 210 x 240 mm.
Bibliography included. No index available.
Keywords
1. Electromagnetism 2. Electrostatics 3. Magnetostatics 4. Vector Calculus

Graphic Design: SRA Graphic Design Center
+90 530 972 32 42 www.dizgimerkezi.com

Cover Design: Burak GÜNGÖR
iburakgungor@gmail.com

Certificate No: 43370

Printing House Certificate No: 43370

Efe Academy Press
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Güngören / Esenler / Istanbul - TURKEY
+90 212 482 22 00
www.efeakademi.com

Printing House:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Güngören / Esenler / Istanbul - TURKEY
+90 212 483 13 13
www.ofis2005.com

CONTENTS

Preface ..... **IX**

Acknowledgment ..... **XI**

Abbreviations and Acronyms ..... **XII**

Mathematical Symbols ..... **XIII**

Physical Symbols ..... **XV**

PART I: A DEDUCTIVE SURVEY on CLASSICAL ELECTROMAGNETISM

1. Road Map **3**

1.1. Analytical Investigation of Electromagnetic Phenomena 3

1.2. The Physical Model 9

1.3. Action at a Distance 13

1.4. Connections Between Field Equations and Actions of Sources 17

2. Axiomatic Structure of Classical Electromagnetism **32**

2.1. Postulates on Electric Charge 32

2.2. Transition from Particle Charges to Macroscopic Charge Density 33

2.3. Maxwell's Equations of Stationary Continuous Media 34

2.4. Principle of Superposition 40

2.5. Point Form Interpretations of Faraday's and Ampère's Laws 42

2.6. Constitutive Relations and Classification of Media 44

2.7. Orientations of Field Quantities 48

2.8. Polarization Sources in Maxwell's Equations 49

2.9. Work in Dynamic Electromagnetic Field 52

2.10. Maxwell's Equations in Symmetric Form 53

2.11. Duality Principle 55

2.12. Principles of Continuity 56

2.13. Lorentz's Force Law 57

2.14. Perfect Electric Conductor 58

2.15. Perfect Magnetic Conductor 64

2.16. Lorentz Potentials 66

2.17. Special Case of Static Electromagnetic Fields 67
2.18. Special Case of Electrostatics 71
2.19. Special Case of Magnetostatics 73
2.20. Hertz-Heaviside Equations of Moving Media 75
2.21. Energy and Power in Moving Media 81
2.22. Field Behavior in Presence of Singularities 86

PART II: STATIC ELECTRIC and MAGNETIC FIELDS

3. Static Electric Fields in Free Space 93
3.1. Deductive versus Inductive Approach 93
3.2. Action at a Distance 98
3.3. Electric Displacement and Flux 105
3.4. Electrostatic Potential 107
3.5. Work and Energy in Electrostatic Field 109
3.6. Electrostatic Fields in Presence of Perfect Electric Conductors 120
3.7. Boundary Value Problems 126
3.8. Electrostatic Capacitance 130
3.9. Hypothetical Systems Supporting Infinitely Many Charges 133
3.10. Symmetry in Canonical Problems 135

4. Static Electric Fields in Material Media 143
4.1. Electrostatic Model of Material Media 143
4.2. Types of Dielectric Media 148
4.3. Field Equations in Simple Dielectric Media 150
4.4. Boundary Relations on Interfaces 152
4.5. Boundary Value Problems 154

5. Static Magnetic Fields in Free Space 156
5.1. Deductive versus Inductive Approach 156
5.2. Action at a Distance 161
5.3. Magnetic Field and Ampère's Law 170
5.4. Magnetostatic Potential 174
5.5. Work and Energy in Magnetostatic Field 177

5.6. Boundary Relations on PEC Surfaces 182
5.7. Magnetostatic Inductance 185
5.8. Field Calculation by Ampère's Law 187
5.9. Dual Field Relations in Free Space 188

6. Static Magnetic Fields in Material Media 192
6.1. Magnetostatic Model of Material Media 192
6.2. Types of Magnetic Media 197
6.3. Field Equations in Simple Magnetic Media 199
6.4. Boundary Relations on Interfaces 201
6.5. Dual Field Relations in Material Media 202

APPENDIX: COMMENTARIES on TEACHING VECTOR CALCULUS
A. On the Definition of a Vector 207
B. On Nabla Operator 210
C. Common Textbook Approaches to Vector Operators 214
D. Suggested Strategy for Teaching Vector Operators 223

The results obtained in this section can be summarized by the following chart:

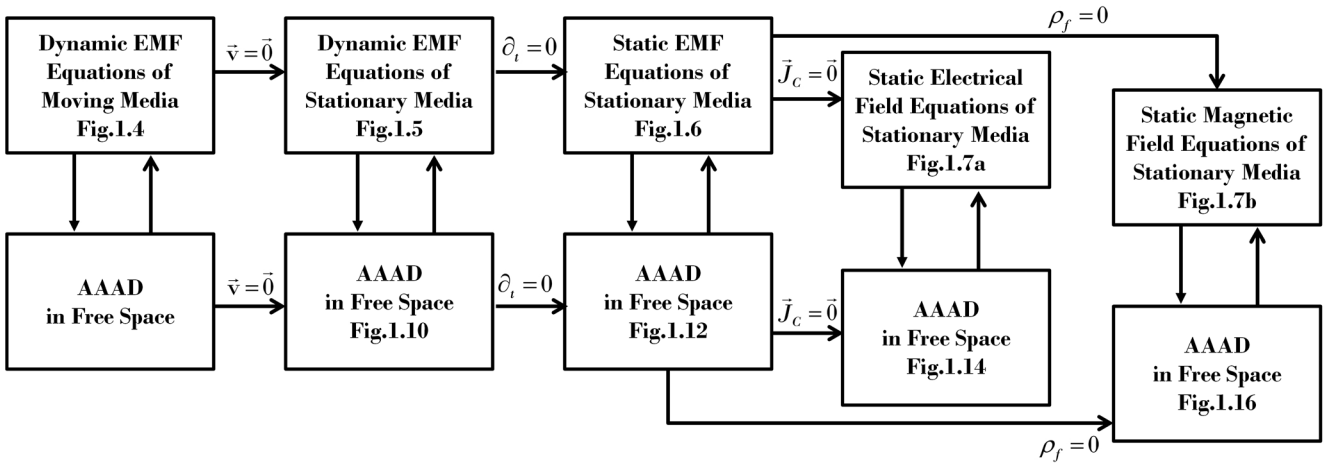

Fig.1.18: A chart of the connections between field equations and actions of sources

REFERENCES

[1] A.L. Kholmetskii, O.V. Missevitch, T.Yarman. "Note on Faraday's Law and Maxwell's Equations" European Journal of Physics Vol.29, No.5, 2008

[2] B. Polat. "On the Axiomatic Structure of Hertzian Electrodynamics" TWMS Journal of Applied and Engineering Mathematics Vol.2 No.1, pp.35-59, 2012.

[3] S. Ducheyne. "Newton on Action at a Distance" Journal of the History of Philosophy Vol.52, No.4, October 2014, pp. 675-701.

[4] T. Jaakkola. "Action-at-a-Distance and Local Action in Gravitation: Discussion and Possible Solution of the Dilemma" APEIRON Vol. 3 No.s. 3-4 July-Oct. 1996

[5] A.E. Chubykalo, V. Pope and R. Smienov-Rueda. *Instantaneous Action at a Distance in Modern Physics: Pro and Contra*. Commack, N.Y.: Nova Science, 1999.

[6] R. Heras. "The Helmholtz Theorem and Retarded Fields" European Journal of Physics Vol.37, 2016.

REFERENCES

[1] G.T. Gillies, Ed. Special Issue on Electric Charge, Metrologia, 41 (2004).

[2] P. Heering. "On Coulomb's Inverse Square Law", American Journal of Physics Vol.60, No.1, pp.988-994, November (1992).

[3] D.J. Griffiths. *Introduction to Electrodynamics*, Prentice Hall, Inc. (1989).

[4] R.M. Fano, L.J.Chu and R.B. Adler. *Electromagnetic Fields, Energy, and Forces*, John Wiley & Sons, Inc. (1960).

[5] L.M. Magid. *Electromagnetic Fields, Energy and Waves*, John Wiley and Sons, Inc., (1972).

[6] P.C. Clemmov. *An Introduction to Electromagnetic Theory*, Cambridge University Press, (1973).

[7] J.D. Jackson. *Classical Electrodynamics*, 3rd Ed., John Wiley and Sons Inc., (1999)

[8] J.C. Maxwell. "A Dynamical Theory of the Electromagnetic Field", Royal Society Transactions 155, pp.459–512 (1865).

[9] T.W. Barrett. "Electromagnetic Phenomena not Explained by Maxwell's Equations", pp.6-86, *Essays on the Formal Aspects of Electromagnetic Theory*, Ed. A. Lakhtakia, World Scientific Publ. Co., (1993).

[10] A.E. Chubykalo and R. Smirnov-Rueda. "Convection Displacement Current and Generalized Form of Maxwell–Lorentz Equations". Modern Physics Letters A, 12 (1). pp. 1-24 (1997).

[11] B. Polat. "On the Axiomatic Structure of Hertzian Electrodynamics" TWMS Journal of Applied and Engineering Mathematics Vol.2 No.1, pp.35-59 (2012).

[12] W. Greiner. *Classical Electrodynamics*, Springer; 1998.

[13] O. Heaviside. *Electromagnetic Theory* Vol.1. "The Electrician" Printing and Publishing Company, Ltd. London (1893).

[14] B. Polat. "Remarks on the Fundamental Postulates on Field Singularities in Electromagnetic Theory", IEEE Antennas and Propagation Magazine, 47 No.5, 47-54 (2005).

[15] J.E. Gray. "Electromagnetic Waves with E parallel to B", J.Phys. A: Math. Gen. 25. pp. 5373-5376, (1992).

[16] Z. Zaghloul and H.A. Buckmaster. "Transverse Electromagnetic Fields with $\vec{E} \| \vec{B}$, *Essays on the Formal Aspects of Electromagnetic Theory*, Ed. A. Lakhtakia, World Scientific Publ. Co., (1993).

[17] R. Rojanski, *Electromagnetic Fields and Waves*, 2nd Ed., Dover Publ. (1979).

[18] A. Shadowitz. *The Electromagnetic Field*, Dover Publ. (1975).

[19] C.T. Tai, "A Study of Electrodynamics of Moving Media", Proceedings of the IEEE, pp.685-698, 1361-1363, (1964).

[20] M.G. Guillemot. "Completing Maxwell's Equations by Symmetrization", Europhysics Papers, Vol.53 No.2 pp. 155-161 (2001).

[21] J.A. Heras. "Can Maxwell's Equations Be Obtained from the Continuity Equation?" American Journal of Physics Vol.75, No.7, pp.652-657, July (2007).

[22] S.L. Sobolev, *Partial Differential Equations of Mathematical Physics,* Dover Publ. 1964.

[23] G.V. Demidenko, V.L. Vaskevich. *Selected Works of S.L. Sobolev: Vol.I*, Springer; 1st Ed. 2006.

[24] L. Schwartz. *Theorie des Distributions*, 2nd Ed. Paris Hermann Vol.1 1957; Vol.2, 1959.

[25] I.M. Gel'fand and G.E. Shilov. *Generalized Functions*. Vols. 1-5, Academic Press N.Y. 1977.

REFERENCES

[1] G. Weinrich. *Geometrical Vectors*, Chicago Lectures in Physics, 1998.

[2] K.R. Demarest. *Engineering Electromagnetics*, Prentice Hall, Inc. 1998.

[3] N. Tralli. *Classical Electromagnetic Theory*, McGraw-Hill Book Company, Inc. 1963.

[4] R.E. Collin. *Principles and Applications of Electromagnetic Fields*, McGraw-Hill Book Company, Inc. 1961.

[5] W.T. Scott. *The Physics of Electricity and Magnetism*, John Wiley & Sons, Inc. 1966.

[6] B. Di Bartolo. *Classical Theory of Electromagnetism*, World Scientific Publ. 2004

[7] R.S. Elliot. *Electromagnetics. History, Theory, and Applications*, IEEE Press, 1993.

[8] A. Shadowitz. *The Electromagnetic Field*, Dover Publ. 1975.

[9] E.M. Purcell. *Electricity and Magnetism*, Berkeley Physics Course. Vol.2, McGraw-Hill Book Company, Inc. 1965.

[10] E.C. Jordan. *Electromagnetic Waves and Radiating Systems*, Prentice Hall, Inc. 1964.

[11] M. Schwartz. *Principles of Electrodynamics*, Dover Publ. 1987.

[12] D.J. Griffiths. *Introduction to Electrodynamics*, Prentice Hall, Inc. 1989.

[13] R. Becker. *Electromagnetic Fields and Interactions*, Dover Publ. 1964.

[14] D.V. Widder. *Advanced Calculus*, 2nd Ed. Dover Pub. 1989.

[15] R.E.DuBroff, S.V. Marshall and G.G. Skitek. *Electromagnetic Concepts and Applications*, 4th Ed. Prentice Hall, Inc. 1996.

[16] E.V. Bohn. *Introduction to Electromagnetic Fields and Waves*, Addison-Wesley Pub. 1968.

[17] F.T. Ulaby. *Fundamentals of Applied Electromagnetics*, 6th Ed. Prentice Hall, Inc. 2010.

[18] A.P. Wills. *Vector Analysis with an Introduction to Tensor Analysis*, Dover Pub. 1958.

[19] G.E. Hay. *Vector and Tensor Analysis*, Dover Pub. 1953.

[20] R.M. Fano, L.J.Chu and R.B. Adler. *Electromagnetic Fields, Energy, and Forces*, John Wiley & Sons, Inc. 1960.

[21] L.M. Magid. *Electromagnetic Fields, Energy and Waves*, John Wiley and Sons, Inc., 1972.

[22] N.N. Rao. *Elements of Engineering Electromagnetics*, Prentice Hall, Inc. 1991.

[23] J.D. Kraus. *Electromagnetics*, McGraw-Hill, Inc. 1968.

[24] W.H. Hayt. *Engineering Electromagnetics*, McGraw-Hill, Inc. 1989.

[25] S.A. Schelkunoff. *Electromagnetic Waves*, D. Van Nostrad Company, Inc. 1956.

[26] P. Hammond. *Applied Electromagnetism*, Pergamon Press, 1971.

[27] C.E. Weatherburn. *Advanced Vector Analysis*, Bell's Math. Series, 1949.

[28] D.K. Cheng. *Field and Wave Electromagnetics*, Addison-Wesley Publ. Company, Inc. 1983.

[29] M.R. Spiegel. *Theory and Problems of Vector Analysis*, Schaum's Outline Series, McGraw-Hill Book Company, Inc. 1974.

[30] A.I. Borisenko and I.E. Tarapov. *Vector and Tensor Analysis with Applications*, (Translated and edited by R.A. Silverman), Prentice Hall Inc., 1968.

[31] C.E. Weatherburn. *Differential Geometry of Three Dimensions*, Cambridge University Press, 1927.

[32] R.W.P. King. *The Theory of Electromagnetism*, Pergamon Press, 1964.

[33] L. Eyges. *The Classical Electromagnetic Field*, Dover Publ. 1980.

[34] R.W.P. King. *Electromagnetic Engineering*, McGraw-Hill Book Company, Inc. 1945.

REFERENCES

[1] H. Sagan. *Advanced Calculus: of real-valued functions of a real variable and vector-valued functions of a vector variable,* Houghton Mifflin Co. 1974

[2] C.T. Tai. "A Systematic Treatment of Vector Analysis", IEEE Trans. On Education, Vol.34, No.2 167-174, 1991.

[3] J.W. Gibbs. *Vector Analysis*, New Haven, CT: Yale University Press, 1948.

[4] H.B. Philips. *Vector Analysis*, New York: Wiley, 1933.

[5] C.E. Weatherburn. *Differential Geometry of Three Dimensions*, Cambridge University Press, 1927.

[6] H.E. Newell. *Vector Analysis*, New York McGraw Hill, 1955.

[7] M. Javid and P.M. Brown. *Field Analysis and Electromagnetics*, New York: McGraw Hill, 1963.

[8] C.T. Tai. "Unified Definition of Divergence, Curl, and Gradient", Appl. Math. Mech. Vol.7, No.1, 1986.

[9] N.H. Fang and T.Y. Zhu. "Unified Representation of Vector Functions and Dyadic Functions in Field Theory in Orthogonal Systems", Acta Antennie Sinica, Vol.3, No.1, 1987 (in Chinese)

[10] H. Grassmann and L. Kannenberg. *A New Branch of Mathematics: The "Ausdehnungslehre" of 1844 and Other Works*, Open Court Publishing, Chicago, 1995.

[11] E. Cartan. *Les Systemes Différentielles Extérieurs*, Hermann, Paris, 1945.

[12] H. Flanders. *Differential Forms with Applications to the Physical Sciences*, Dover, New York, 1963.

[13] Warnick, K.F., R.H. Selfridge and D.V. Arnold. "Teaching Electromagnetic Field Theory Using Differential Forms", IEEE Trans. Educ., Vol. 40, No. 1, 53-68, 1997.

[14] K.F. Warnick and P. Russer. "Differential Forms and Electromagnetic Field Theory", Progress in Electromagnetics Research, Vol.148, 83-112, 2014.

TÜRKİYE TÜRKÇESİNDE ADLARLA ÖNADLARIN BİRLİKTELİK KULLANIMI ve EŞDİZİM SÖZLÜĞÜ

-Derlem Tabanlı Bir Uygulama-

Bülent ÖZKAN

EFEAKADEMİ YAYINLARI

TÜRKİYE TÜRKÇESİNDE ADLARLA ÖNADLARIN BİRLİKTELİK KULLANIMI ve EŞDİZİM SÖZLÜĞÜ
-Derlem Tabanlı Bir Uygulama-

Yazar: Do-. Dr. Bülent ÖZKAN (Mersin Üniversitesi)

ISBN : 978-605-2308-62-2
1. Baskı : 1.000 Adet
Basım Tarihi : Ağustos 2019

İNCELEYENLER

Doç. Dr. Ahmet BAŞAL (Yıldız Teknik Üniversitesi)
Dr. Ferdi Bozkurt (Anadolu Üniversitesi)

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir.
EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

Bu Kitap T.C. Kültür Bakanlığı'ndan alınan ISBN veTHG-PFZ 70412-71411 arasındaki bandroller ile satılmaktadır. Bandrolsüz kitap almayınız.

Kapak Tasarım: Burak GÜNGÖR
iburakgungor@gmail.com

Sertifika No : 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi:
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi
Güngören / Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Güngören / Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ i
TEŞEKKÜR iii
SUNUŞ vii
Yöntemsel Yaklaşım viii
Kullanılan Derlem Hakkında ix
Sözlük Açıklamaları/İşaretleyicileri x
Kısaltmalar xi
Aa 1
Bb 47
Cc 90
Çç 100
Dd 120
Ee 166
Ff 189
Gg 202
Hh 233
Iı 263
İi 266
Jj 293
Kk 295
Ll 377
Mm 383
Nm 421
Oo 430
Öö 444
Pp 455
Rr 478
Ss 489
Şş 542
Tt 558
Uu 603
Üü 610
Vv 615
Yy 624
Zz 664
Kaynaklar 671
Ek:1 Sözlükbirimsel Bileşenler Listesi 673

Kaynaklar

Baker, P. , Andrew H. , and Tony M. (2006). *A Glossary of Corpus Linguistics*. England: Edinburg University Press.

Bozkurt, F. (2000). *Türkiye Türkçesi*. (2. baskı). Ankara: Hatiboğlu Yayınevi.

Bozkurt, F. (2017). *Sözlükselleşme: Genel Sözlükler için Sözlükbirim Seçimi*. İstanbul: Kesit Yayınları.

Çetinkaya, B. (2009). "Eşdizimli Sözlükler". *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. Volume 4/4 Summer: 196-206.

Delisle, J. , Lee-Jahnke, H. , Cormier, M. C. (1999). *Terminologie de la Taduction* (Açıklamalı Çeviri Terimleri Sözlüğü). (Çev. Boztaş, İ. ve Yener, Ş. O.). Ankara: Sayısal Kitabevi.

Hartmann, R. R. K. , Gregory, J. (1998). *Dictionary of Lexicography*. London: Routledge.

Kennedy, G. (1998). *An Introduction to Corpus Linguistics*. New York: Addison Wesley Longman Limited.

Malmkjær, K. (2001). *The Linguistics Encyclopedia*. Florence. KY. USA: Routledge.

McEnery, T. , vd. (2006). *Corpus-Based Language Studies an Advanced Resource Book*. New York: Routledge.

Doğan N. (2016). Türkiye Türkçesinde Fiillerin Eşdizimleri. Yayınevi Yay. Ankara.

Oflazer, K. (2006). "Lehçeler Arası Dil Çevirisi". *Bilgisayar Destekli Dil Çalıştayı Bildirileri* içinde. 14 Mayıs 2005. Ankara. TDK yay: 808: 99-105.

Oxford Collocation Dictionary for Students of English. (2003). Oxford University Press.

Özkan, B. (2018). "Ana Dili ve Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Sözlükbirimsel Bileşenler Açısından Önadlar". *Uluslararası Eğitim ve Dil Dergisi*. 2018/1. 1-6.

Özkan, B. (2014). "Türkiye Türkçesi Söz Varlığında Fiillerin Derlem Denetimi ve Derlem Tabanlı Sözlüğü". *bilig*. 171-204.

Özkan, B. , vd. (2011). Ana Dili ve Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Belirteçler -Derlem Tabanlı Bir Uygulama-. *Theoretical and Applied Researches on Turkish Language Teaching*. (edt. Uzun, L. , Bozkurt, Ü.). Essen, Almanya: Die Blaue Eule.

Özkan, B. (2010). "Güncel Türkçe Sözlükte Zarf Olarak Tanımlı Sözlükbirimlerin Derlem Denetimi". *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. 5 [3]: 1764-1782.

Özkan, B. (2007). Türkiye Türkçesinde Belirteçlerin Fiillerle Birliktelik Kullanımları ve Eşdizimliliği. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*. Adana. Doktora Tezi.

Say, B. , Özge, U. , Oflazer, K. (2002). "Bilgisayar Ortamında Derlem Geliştirme Çalışması". *Akademik Bilişim Konferansı*. Konya.

Sterkenburg, P. V. (2003). *A Practical Guide to Lexicography*. Amsterdan/Pliledelphia: John Benjamins Publising Company.

Tahiroğlu, B. T. (2006). "Sözlük bilimi ve bilgisayar uygulamaları". *Bilgisayar Destekli Dil Bilimi Çalıştayı Bildirileri* içinde. 14 Mayıs. Ankara. TDK Yayınları: 808: 89-98.

Tantuğ, A. C. vd. (2008). "Türkmenceden Türkçeye Bilgisayarlı Metin Çevirisi". *itüdergisi/d mühendislik*. C: 7. 4: 83-94.

Türkçe Sözlük (2005). Ankara: TDK Yayınları.

Uzun, N. E. (2006). *Biçimbilim -Temel Kavramlar-*. İstanbul: Papatya Yayınları.

Vardar, B. (1998). *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: ABC Kitabevi.

http://alias-i. com/lingpipe/web/demo-sentence. html (Internet- 28. 7. 2010)

http://tenmax. com/teleport/pro/home. htm (Internet- 28. 7. 2010)
http://www. hlst. sabanciuniv. edu/TL/ (Internet- 28. 7. 2010)
http://www. ii. metu. edu. tr/tr/category/tags/turkce-derlem (Internet-28. 3. 2010)
http://www. natcorp. ox. ac. uk/corpus/index. xml (Internet- 28. 7. 2010)
http://www. istatistikanaliz. com/orneklem buyuklugunu saptanmasi. asp (Internet- 28. 9. 2010)
http://mwe. stanford. edu/collocations. html (Internet- 28. 07. 2010)
http://turkcederlem. mersin. edu. tr/ctb/modules. php?module=sifat&file=arama (Internet- 24. 10. 2019)
http://turkcederlem. mersin. edu. tr/ (Internet- 20. 12. 2019)

MUHASEBE VE DENETİMDE GÜNCEL KONULAR

Editör

Doç. Dr. Meral EROL FİDAN

Yazarlar

Doç. Dr. Meral EROL FİDAN

Doç. Dr. Rifat YILMAZ

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa ARI

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa ZEYTİN

Dr. Öğr. Üyesi Metin ÇALIK

Dr. Öğr. Üyesi Murat DÜZER

Öğr. Gör. SMMM Erdoğan CEYLAN

Arş. Gör. Salih MUTLU

Emine SADIÇ

Kurtuluş CÖRT

Mehmet Şah ÇİÇEKLİDAL

EFEAKADEMİ YAYINLARI

AĞUSTOS 2019

Muhasebe ve Denetimde Güncel Konular

Editör: Doç. Dr. Meral EROL FİDAN

ISBN:978-605-2308-60-8

1. Baskı: Ağustos 2019

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir.
EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI

EROL FİDAN, Meral
Muhasebe ve Denetimde Güncel Konular
1. Basım, 205 + viii s., 160 x 240 mm.
Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. Muhasebe 2. Denetim 3. Raporlama

Dizgi / Mizanpaj: SRA Grafik Tasarım Dizgi Merkezi
0530 972 32 42 www.dizgimerkezi.com

Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR
duygu.dundar@gmail.com

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsi-i
Güngören / Esenler / İSTANBUL 0212 482 22 00 www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi
Güngören / Esenler / İSTANBUL 0212 483 13 13 www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ vii

BİRİNCİ BÖLÜM
BAĞIMSIZ DENETİMDE KİLİT DENETİM KONULARI: BORSA İSTANBUL 100 ENDEKSİNDE YER ALAN İŞLETMELERİN 2017-2018 YILLARINA AİT DENETİM RAPORLARI ÜZERİNE BİR ANALİZ 1

ÖZET 1
1. GİRİŞ 1
2. BAĞIMSIZ DENETİMDE KİLİT DENETİM KONULARI 3
3. KİLİT DENETİM KONULARININ BELİRLENMESİ 5
4. KİLİT DENETİM KONULARININ BİLDİRİLMESİ 6
5. ÜST YÖNETİMDEN SORUMLU OLANLARLA KURULACAK İLETİŞİM 7
6. BELGELENDİRME 8
7. KİLİT DENETİM KONULARI HAKKINDA YAŞANABİLECEK AVANTAJLAR VE ZORLUKLAR 8
8. KİLİT DENETİM KONULARI HAKKINDA YURTDIŞINDA YAPILAN ARAŞTIRMA SONUÇLARI 10
9. KİLİT DENETİM KONULARI İLE İLGİLİ TÜRKİYE'DE YAPILAN ÇALIŞMALARIN LİTERATÜR İNCELEMESİ 11
10. ARAŞTIRMANIN KONUSU VE ÖNEMİ 13
11. VERİ TOPLAM YÖNTEMİ 14
12. ARAŞTIRMANIN BULGULARI 14
SONUÇ 25
KAYNAKÇA 27

İKİNCİ BÖLÜM
TFRS 16 KİRALAMALAR STANDARDININ GETİRDİĞİ YENİLİKLER 33

ÖZET 33
1. GİRİŞ 33
2. TFRS 16 KİRALAMALAR STANDARDI 35
SONUÇ 43
KAYNAKÇA 45

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
HİLE DENETİMİ: HİLE DENETİMİ ALANINDA 2009-2018 YILLARI ARASINDA YAPILAN AKADEMİK ÇALIŞMALARIN İÇERİK ANALİZİ 47
ÖZET 47
GİRİŞ 47
1. GENEL OLARAK HİLE 48
2. HİLE DENETİMİ 54
3. HİLE DENETİMİNE YÖNELİK 2009-2018 YILLARI ARASINDA ULUSAL ALANDA YAPILAN AKADEMİK ÇALIŞMALARIN İÇERİK ANALİZİ 60
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME 70
KAYNAKÇA 72

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
GERÇEĞE UYGUN DEĞER İLE MUHASEBEDE BİLANÇO VE GELİR TEMELLİ YAKLAŞIMLAR ARASINDAKİ İLİŞKİ 75
ÖZET 75
1. GİRİŞ 75
2. GERÇEĞE UYGUN DEĞER 76
3. GERÇEĞE UYGUN DEĞER MUHASEBESİ 81
4. BİLANÇO TEMELLİ YAKLAŞIM 86
5. GELİR YAKLAŞIMI 89
SONUÇ 90
KAYNAKÇA 91

BEŞİNCİ BÖLÜM
HİLE DENETİMİ 93
ÖZET 93
GİRİŞ 93
1. HİLE TEORİSİ 94
2. HİLE DENETİMİ TANIMI VE KAPSAMI 100
SONUÇ 111
KAYNAKÇA 113

ALTINCI BÖLÜM
ENDÜSTRİ 4.0 VE FİNANSAL MUHASEBE 117
ÖZET 117
1. ENDÜSTRİ 4.0 BİLEŞENLERİ 118
2. BULUT BİLİŞİM VE BULUT MUHASEBESİ 120
3. ANLIK (GERÇEK ZAMANLI) RAPORLAMA VE GETİRİLERİ 126
4. NESNELERİN İNTERNETİ VE DENETİM OLGUSU 130
SONUÇ 136
KAYNAKÇA 138

YEDİNCİ BÖLÜM
KURUMSAL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK, SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORLAMASI VE TÜRKİYE'DEKİ DURUM 143
ÖZET 143
1. GİRİŞ 144
2. KURUMSAL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK 145
3. SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORLAMASI 151
4. TÜRKİYE'DE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORLAMASI 171
KAYNAKÇA 178

SEKİZİNCİ BÖLÜM
BANKALARIN KOBİ'LERDE KREDİLENDİRME SÜREÇLERİ VE ÖRNEK FİRMA UYGULAMASI 181
ÖZET 181
1. GİRİŞ 182
2. KREDİ KAVRAMI 182
3. KREDİLENDİRME SÜRECİ 185
4. LİTERATÜR TARAMASI 188
5. ÇALIŞMANIN AMACI VE ÖNEMİ 190
6. KREDİ DEĞERLENDİRMESİ UYGULAMA ÖRNEĞİ 190
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME 203
KAYNAKÇA 204

BİRİNCİ BÖLÜM

Özet Slayt İçin Kodu Taratınız

BAĞIMSIZ DENETİMDE KİLİT DENETİM KONULARI: BORSA İSTANBUL 100 ENDEKSİNDE YER ALAN İŞLETMELERİN 2017-2018 YILLARINA AİT DENETİM RAPORLARI ÜZERİNE BİR ANALİZ

Meral EROL FİDAN[1]

Doç. Dr., Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, İİBF İşletme Bölümü, e-posta: meral.fidan@bilecik.edu.tr

ÖZET

Denetçi raporunun iletişim anlamında değerinin ve anlaşılabilirliğinin artırılması amacıyla IAASB Denetçi Raporu Projesi kapsamındaki değişiklikler 15 Ocak 2015 tarihinde yayımlanmıştır. Geçmişte yaşanan ekonomik krizler ve bu krizlerin yıkıcı etkileri nedeniyle iflas eden şirketlerde, muhasebe ve denetime ilişkin konular daha önemli hale gelmiştir. Finansal anlamda yaşanan sorunları ortadan kaldırmak ve denetime ilişkin bakış açısını değiştirmenin bir sonucu olarak, bağımsız denetim raporlarında bir yenilenme süreci başlamıştır. BDS 700 ve BDS 701 gibi yeni raporlama standartları denetçi raporunun okuyucularına işletme hakkında detaylı bilgiler vermekten ziyade gerçekleştirilen denetim süreci hakkında detaylı bilgi sunmayı amaçlamaktadır. Bu çalışmada, Türkiye'deki Borsa İstanbul'da (BIST) 100 endeksinde yer alan firmaların 2018 yılı bağımsız denetim raporları kilit denetim konuları açısından incelenmiş, 2017 yılı bağımsız denetim raporları ile karşılaştırması yapılarak ilk uygulama sonrasındaki durum ortaya konulmaya çalışılmıştır.

1. GİRİŞ

Finansal tabloların amacı, kullanıcı kitlesinin ekonomik kararlar almalarına yardımcı olan finansal raporlar aracılığı ile işletmenin finansal durumu, finansal performansı ve nakit akışları hakkında bilgi sağlamak olduğu söylenebilir. Ayrıca finansal tablolar, yöneticilerin kendilerine emanet edilen kaynakları ne etkinlikte kullandıklarını da göstermektedir. Finansal tablo kullanıcıları denetçilerden işletmede oluşabilecek bütün hata ve hileleri ortaya çıkarmasını beklerken, denetçiler de denetim standartlarına uygun bir şekilde denetimlerini makul düzeyde bir güvence verme taahhüdü ile faaliyetlerini yürütmektedirler. Denetçi

KAYNAKÇA

ACCA (the Association of Chartered Certified Accountants), (2018), Key audit matters: Unlocking the secrets of the audit, https://www.accaglobal.com/content/dam/ACCA_Global/professional-insights/Key-audit-matters/pi-key-audit-matters.pdf, erişim tarihi:30.05.2019.

Akdoğan, N. ve Bülbül, S. (2019), "Bağımsız Denetçi Raporlarında Kilit Denetim Konularının Bildirilmesinde BİST 100 Şirketlerindeki İlk Uygulama Sonuçlarının Değerlendirmesine Yönelik Bir Araştırma", Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi, Sayı: 56, s: 1-24.

BDS 230, Bağımsız Denetimin Belgelendirilmesi, http://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/BDS/bdsyeni25.12.2017/BDS%20230-Site.pdf

BDS 260 Üst Yönetimden Sorumlu OlaOlanlarla Kurulacak İletişim, http://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/BDS/bdsyeni25.12.2017/BDS%20260-Site.pdf

BDS 701, Kilit Denetim Konularının Bağımsız Denetçi Raporunda Bildirilmesi, http://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/BDS/bdsyeni25.12.2017/BDS%20701-Site.pdf

Biçer, A.A. ve Erol, S. (2017), "UDS 701 Kapsamında Denetimde Tespit Edilen Kilit Bulguların Finansal Bilgi Kullanıcılarına Sunulması" Marmara Üniversitesi Öneri Dergisi, 12, Sayı: 47, s: 71-84.

Çağıran (Kalıpçı), F. ve Varıcı, İ. (2019), "Bağımsız Denetim Standardı (Bds) 701 Çerçevesinde Kilit Denetim Konuları: Borsa İstanbul İmalat Sanayi Sektöründeki İşletmelerin Denetim Raporları Üzerine Bir Analiz", Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi Sayı:22, s.193-208.

Doğan, A., (2018), "Bağımsız Denetimde Yeni Bir Yaklaşım: Kilit Denetim Konuları", Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, 20 (1); s:65-89.

Gökgöz, A.(2018), "Kilit Denetim Konularının Bağımsız Denetçi Raporunda Bildirilmesi ve Borsa İstanbul'da İşlem Gören İşletmeler Üzerine Bir Araştırma", Journal of Accounting, Finance and Auditing Studies, 4/2, s:126-138.

Güredin, E. (2008). "Denetim ve Güvence Hizmetleri". 12.bs, Arkan Yayınları, İstanbul.

https://www.kap.org.tr/tr/Endeksler

IAASB: The International Auditing and Assurance Standards Board, (2016), "New Auditors Report", https://www.iaasb.org/new-auditors-report

Jermakowicz, E. K., Epstein, B. J. ve Ramamoorti, S., (2018), "CAM Versus KAM : A Distinction without a Difference? Making Judgments in Reporting Critical Audit Matters", The CPA Journal, February, p: 34-40.

Kapıcıgil A. (2007), "Kalite Nedir Hizmet Kalitesi Nedir Kalite Güvence Kavramı", 2. Türkiye Muhasebe Forumu, Ankara.

Kavut, L.F. ve Güngör, N., (2018), "Bağımsız Denetimde Kilit Denetim Konuları: BİST-100 Şirketlerinin 2017 Yılı Analizi" Muhasebe Enstitüsü Dergisi, 16, Sayı: 59, s: 59 – 70. https://dergipark.org.tr/download/article-file/541751, (erişim tarihi: 23.05.2019).

MSUGT, Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği 1 Seri Numaralı, https://www.ismmmo.org.tr/Mevzuat/1-Seri-No-lu-Muhasebe-Sistemi-Uygulama-Genel-Tebligi-26-12-1992---3997

Resmi Gazete, http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/03/20170309-14-1.pdf. Yanık S. ve Karataş M., (2017), "Denetim Raporlarının Geleceği: Yeni Düzenlemeler ve Ülke Uygulamaları", Muhasebe ve Finansman Dergisi, Ocak Sayı: 73, s:1-26.

İKİNCİ BÖLÜM

Özet Slayt İçin Kodu Taratınız

TFRS 16 KİRALAMALAR STANDARDININ GETİRDİĞİ YENİLİKLER

Emine SADIÇ[1], Rifat YILMAZ[2]

[1] Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, SBE, İşletme Doktora Programı Doktora Öğrencisi, emine.sadic@hotmail.com

[2] Doç.Dr., Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Öğretim Üyesi, İİBF, İşletme, rifat.yilmaz@bilecik.edu.tr

ÖZET

Dünyada yaşanan ekonomik değişimler ve gelişmeler nedeniyle ulusal ve uluslararası ticari faaliyetlerde birçok yöntem kullanılmaktadır. Bu yöntemlerden biri kiralamalardır. Kiralamalar, finansal kiralama ve faaliyet kiralaması olmak üzere iki türde yapılmaktadır. Kiralama yöntemlerinden doğru bir şekilde yararlanabilmek için Türkiye'de bazı mevzuatlar ve finansal standartları açısından düzenlemeler yapılmıştır. Kiralama işlemlerinin muhasebeleştirilmesi Türkiye Muhasebe Standartları (TMS) 17 Kiralama İşlemleri Standardı kapsamında yapılmaktaydı. Fakat bu standart 16 Nisan 2018 tarihinde yürürlükten kaldırılarak Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TFRS) 16 Kiralamalar Standardı yürürlüğe girmiştir. Böylece TMS 17 Standardından farklılıklar ortaya çıkmıştır. Ortaya çıkan en önemli farklılık ise; TFRS 16 Standardı ile kiralama işlemlerinin finansal tablolara tam olarak yansıtılması ve taraflara (kiracı-kiraya veren) öz ve doğru bilgi sunulması amaçlanmaktadır. Bu çalışmada TFRS 16 Kiralamalar Standardının kapsamı açıklanarak örnek muhasebe kayıtlarına yer verilmiştir.

1. GİRİŞ

İşletmeler varlıklarını sürdürebilmek ve verimli olabilmek için birtakım kısa ve uzun vadeli varlıklara ihtiyaç duyar ve bunlara yatırım yaparlar. İhtiyaç duyulan bu varlıkları da satın alma veya kiralama yöntemlerinden birini kullanarak tedarik edebilirler. Özellikle varlığı satın almak için yeteri kadar fona sahip olmayan veya sahip oldukları fonları bir varlık için kullanmak istemeyen işletmeler, varlığı satın almak yerine kiralama yöntemini tercih edebilmektedir. Böylece işletmeler, finansman sağlayarak ellerindeki fonları farklı yatırım alanlarına yöneltmeleri mümkün olmaktadır (Gökgöz, 2019: 319).

Varlıkların kiralaması birçok ulusal ve uluslararası işletme tarafından tercih edilmektedir. Özellikle varlıkların kiralanması perakende, lojistik, havayolları, tu-

KAYNAKÇA

Acar, Merve, Temiz, Hüseyin ve Aktaş, Rafet (2017), "UMS 17 Kiralama İşlemleri Standardından UFRS 16'ya Geçişin Finansal Tablolar Üzerinde Etkisi: Borsa İstanbul Örneği", Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, Cilt: 19, Sayı: 3, ss.592-623.

Aktaş, Rabia, Karğın, Sibel ve Arıcı, Nuray Demirel (2017),"Yeni Kiralamalar Standardı UFRS 16'nın Getirdiği Yenilikler ve İşletmelerin Finansal Tablolarına ve Finansal Oranlarına Olası Etkilerinin Değerlendirilmesi", İşletme Araştırmaları Dergisi, Cilt: 9, Sayı: 4, ss. 858-881.

Akdoğan, Hülya Nihan (2019), "UFRS 16 No'lu Kiralama İşlemleri Standardının, UMS 17 No'lu Finansal Kiralama Standardı İle Karşılaştırılması, Getirdiği Yenilikler ve Türkiye'deki Halka Açık Perakende Şirketlerinin Finansal Durumlarına Etkisi Üzerine Örnek Uygulama", Doktora Tezi, Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Aslan, Ümmühan (2018), "UFRS 16Kiralamalar Standardı Kapsamında Faaliyet Kiralamasının Kiracı İşletme Tarafından Muhasebeleştirilmesi ve Raporlanması", Muhasebe ve Finansman Dergisi, Sayı: 77, ss. 55– 68.

Demirci, Şuayyip Doğuş ve Kıvraklar, Merve Kıymaz (2018), "Ulusal ve Uluslararası Düzenlemeler Çerçevesinde Finansal Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi", Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi, Nisan, Özel Sayı, ss.508-531.

Finansal Kurumlar Birliği (2012), "6361 Sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu(Gerekçeli)", ss. 1-78, [Erişim: 16 Nisan 2019, https://www.fkb.org.tr/Sites/1/upload/files/ KANUNKITAPCIGI_ new-96-1669.pdf].

Gökgöz, Ahmet (2019), "TFRS 16 Kiralamalar Standardı Çerçevesinde Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi", Journal of Accounting, Finance and Auditing Studies, Vol: 5, No:1, pp.318-332.

Hazır, Çağrı Aksoy (2019),"TFRS 16 – Kiralamalar'ın Grup İçi Muhasebe Politikaları Çerçevesinde Değerlendirilmesi", Muhasebe ve Finansman Dergisi, Sayı:82, ss.55-76.

KGK: Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (2017), "TMS 17 Kiralama İşlemleri", ss.1-12, Erişim: 27 Mayıs 2019, http://kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/DynamicContentFiles/T%C3%BCrkiye%20Muhasebe%20Standartlar%C4%B1/TMSTFRS2017Seti/3-TMS/TMS_17_2017.pdf

KGK: Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (2018), "TFRS 16 Kiralamalar", ss.1-57, [Erişim: 26 Mayıs 2019, http://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/TFRS/TFRS_16.pdf].

Marşap, Beyhan ve Yanık, Serap (2018), "IFRS 16Kapsamında Kiralama İşlemlerinin Finansal Raporlamaya Etkisinin İncelenmesi", Muhasebe ve Finansman Dergisi, ,Sayı: 80, ss. 23– 42.

Mücahitoğlu, Nurullah (2015), "Türkiye'de Katılım Bankalarının Finansal Kiralamadaki Yeri, Diğer Finansal Kiralama Şirketleriyle Karşılaştırılması ve Sektörde Hukuk Uygulaması Beklentileri.", Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Örten, Remzi, Kaval, Hasan ve Karapınar, Aydın (2018), "*Türkiye Muhasebe- Finansal Raporlama Standartları Uygulama ve Yorumları"*, 11. Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara, ss.1-836.

Özdemir, Sema Gizem (2018), "Finansal Kiralama Sözleşmesi",Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Öztürk, Can (2016), "UFRS 16 Kiralama İşlemleri Standardının Eski UMS17 Standardı İle Karşılaştırılması ve Almanya ve Türkiye'de Hisse Senetleri Halka Açık Olan Hava Yolu Şirketlerinin Finansal Durumuna Etkisi", Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, Cilt: 18, Sayı:1, ss. 1-50.

Pamukçu, Fatma ve Çakmak, Mehmet (2017), "Uluslararası Ticarette Finansal Kiralama İşlemleri ve Muhasebeleştirilmesi", *Marmara Üniversitesi Öneri Dergisi,* Cilt: 12, Sayı:48, ss. 245-267.

Resmi Gazete (2012), "Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu", Sayı : 28496, [Erişim: 25 Nisan 2019, http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler /2012/12/20121213-1.htm].

Seyidoğlu, Halil (2013), "*Uluslararası İktisat Teori Politika ve Uygulama*", 19. Baskı, Güzem Can Yayınları, İstanbul, ss.1-908.

https://www.pwc.com.tr/ufrs-16-yeni-kiralama [Erişim Tarihi: 10 Haziran 2019].

https://www.denetimnet.net/UserFiles/UFRS_16_kiralama_islemleri.pdf [Erişim Tarihi: 10 Haziran 2019]

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Özet Slayt İçin Kodu Taratınız

HİLE DENETİMİ: HİLE DENETİMİ ALANINDA 2009-2018 YILLARI ARASINDA YAPILAN AKADEMİK ÇALIŞMALARIN İÇERİK ANALİZİ

Erdoğan CEYLAN

Öğr. Gör. SMMM Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Gölpazarı Meslek Yüksekokulu,
e-posta: erdoğan.ceylan@bilecik.edu.tr

ÖZET

Bu çalışmada işletmelerde meydana gelen hileler ile hile denetimine ilişkin genel bir literatür incelemesi yapılmıştır. Hilenin nedenleri, türleri, belirtileri ve hileli işlemlere başvuranlar ile hileyi önleme, ortaya çıkarma ve hileyle mücadelede kullanılan yöntemlerden genel olarak bahsedilmiştir. Bu çalışmanın amacı, hile ve hile denetimi konusuna ilgi duyanlara ve konu hakkında akademik araştırma yapmak isteyenlere, hile denetimi üzerine yapılan çalışmaların içerik ve kapsamları hakkında ışık tutmak ve yapacakları çalışmalar hakkında fikir oluşturabilmesi açısından bir veri oluşturmaktır.

Amaç kapsamında, son 10 yıl içerisinde (2009-2018 yılları arasında) hile denetimiyle ilgili ulusal alanda yapılmış olan 44'ü makale, 6'sı doktora tezi, 33'ü yüksek lisans tezi ve 2'si bildiri olmak üzere toplam 85 adet akademik çalışmaya ulaşılmıştır. Bu çalışmalar nitel analiz yöntemlerinden olan içerik analizine tabi tutularak çeşitli açılardan sınıflandırılarak incelenmiştir.

GİRİŞ

Hile insanlığın ilk zamanlarından beri var olan ve günümüzde de işletmelerin önemli boyutlarda zarara uğramalarına ve hatta iflas etmelerine sebep olan bir takım etik dışı davranışlar olarak karşımıza çıkmaktadır (Pehlivanlı, 2011: 3). Hile eylemi özellikle işletmelere yönelik olanlar açısından tüm dünyada önemli bir sorun olarak görülmekte ve hem sıklık hem de tutar açısından her geçen gün artmaktadır (Bozkurt, 2016: 4). Hilelerin zaman içerisinde artması ve işletmelerin yüksek finansal zararlara uğraması, hilenin denetimini de önemli hale getirmiştir. İşletmelerin bu finansal kayıplarının azaltmanın yolu ise hile ve usulsüzlüklerin önlenmesi ile olmaktadır (Terzi, 2012: 51). Hileli işlemler sonucu işletmeler yalnızca parasal olarak zarara uğramamaktadır. Ayrıca, müşteri ve tedarikçiler

KAYNAKÇA

ACFE. (2018). *Report To The Nations 2018 Global Study On Occupational Fraud And Abuse.* Association of Certified Fraud Examiners.

Baskan, T. D. (2013). Muhasebe Hata ve Hilelerinin Önlenmesinde Bağımsız Denetimin Rolü ve Etkinliği: Bir Uygulama. *Doktora Tezi*. Kırıkale: Kırıkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Batı, M. (2017). *Muhasebe Hileleri ve Vergiden Kaçınma Türk Vergi Mevzuatındaki Yasallığı* (2.Baskı b.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Bekçioğlu, S., Coşkun, A., & Gümüş, U. T. (2013). İşletmelerde Hile ve Yolsuzlukların Önlenmesinde Farklı Bir Yaklaşım: Adli Muhasebe. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 1-15.

Bozkurt, N. (2016). *İşletmelerin Kara Deliği Hile ‹Çalışan Hileleri›* (3 b.). İstanbul: Alfa Basım Yayım.

Ertikin, K. (2017, Temmuz). Hile Denetimi: Kırmızı Bayrakların Tespiti için Kullanılan Proaktif yaklaşımlar. *Muhasebe ve Finansman*, 71-93.

Gullkvist, B., & Jokipii, A. (2013). Perceived importance of red flags across fraud types. *Critical Perspectives on Accounting*(24), 44-61.

Güredin, E. (2010). *Denetim ve Güvence Hizmetleri* (13. Baskı b.). İstanbul: Türkmen Kitabevi.

Kuruçay, Ç., & Serçemeli, M. (2018). Hile Alanında Bilimsel Dergilerde Yer Alan Ulusal Makaleler: (2008-2017 Literatür Taraması). *Muhasebe ve Denetime Bakış*(55), 161-174.

Küçük, İ. (2008). Finansal Raporlamada Hile-Manipülasyonlar ve Önlenmesi. *Doktora Tezi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Mengi, B. T. (2012). Hile Denetiminde Yetkinliklerin Değerlendirilmesi-Hile Karosu. *Mali Çözüm*, 113-126.

Pehlivanlı, D. (2011). *Hile Denetimi Metodoloji ve Raporlama.* İstanbul: Beta Basım Yayım.

Ramos, M. (2003). Auditor's Responsibility For Fraud Detection. *Journal of Accountancy, 195*(1), 28-35.

Soltani, B. (2014). The Anatomy of Corporate Fraud: A Comparative Analysis of High Profile American and European Corporate Scandals. *Journal of Business Ethics*(120), 251-274.

Şengür, E. D. (2010). İşletmelerde Hile, Hilenin Önlenmesi, Hileli Finansal Raporlama İle İlgili Düzenlemeler ve Bir Araştırma. *İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi*. İstanbul.

Terzi, S. (2012). Hile ve Usulsüzlüklerin Tespitinde Veri Madenciliği Kullanımı. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 51-61.

Wells, J. T. (2001). Why employees commit fraud. *Journal of Accountancy, 191*(2), 89-91.

Wells, J. T., & Gill, J. D. (2007). Assessing Fraud Risk. *Journal of Accountancy, 204*(4), 63-65.

Yıldız , E., & Baskan, T. D. (2014). Muhasebe Hilelerinin Önlenmesinde Kullanılan Araçlar: BİST Şirketleri Üzerine Bir Araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 1-18.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Özet Slayt İçin Kodu Taratınız

GERÇEĞE UYGUN DEĞER İLE MUHASEBEDE BİLANÇO VE GELİR TEMELLİ YAKLAŞIMLAR ARASINDAKİ İLİŞKİ

Metin ÇALIK

Dr. Öğr. Üyesi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Kütahya Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Muhasebe ve Vergi Bölümü

e-posta: metin.calik@dpu.edu.tr

ÖZET

Finansal Muhasebe Standartları Kurulu (FASB) yaklaşık 40 yıl önce bilanço bazlı bir finansal raporlama modelini benimsemesine rağmen hala kavramsal çerçevelerini yeniden ele almaktadırlar. Öncelikle, işletmenin gerçekliğini yansıtması gereken muhasebenin finansal raporlama modelinin temel işletme modelinin özelliklerini yansıtması gerekmektedir. Bu çalışmada, finansal raporlama ve karar almada, gerçeğe uygun değer ölçümlerinin niteliksel özelliklerini de kapsayıcı gerçeğe uygun değer muhasebesinin etkisi incelenmiştir. Bu amaçla Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'nda bilanço ve gelir temelli yaklaşımların gerçeğe uygun değer yaklaşımı uygulanmaları kavramsal ve öneri örneklemleri ile açıklanmıştır. Doğru raporlama modeline sahip muhasebe rejimi ile varlık ve yükümlülüklerin gerçeğe uygun değerlerin kullanılması maliyetli ama en uygun olduğu değerlendirme ölçütü olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

1. GİRİŞ

Son yıllarda genel kabul görmüş muhasebe prensipleri (GAAP) standartlarında kullanılan gerçeğe uygun değer muhasebesi, varlık ve borçların, bugünkü değerlerinin tahminlerine göre raporlama uygulamasıdır (Ramanna, 2008: 253). Gerçeğe uygun değer muhasebesi, 2000'li yılların başından itibaren akademik araştırmalarda büyük ilgi görmüştür. Finansal Muhasebe Standartları Kurulu (FASB) 2006 yılında önemli bir standart olan 820 Sayılı Muhasebe Standartları Kodlaması (Accounting Standards Codification 830) Adil Değer Ölçümünü yayınlamıştır. Muhasebe Standartları Kodlaması 820, gerçeğe uygun değer girdisi kullanan işletmelerin (varlıklar ve borçlar) gerçeğe uygun değer girdilerini seviyelere göre açıklamasını gerektirmektedir (Bick vd., 2018: 98).

KAYNAKÇA

Alexandera, D., Bonacib, C.G., & Mustatab R.V. (2012). Fair value measurement in financial reporting, *Procedia Economics and Finance* 3, 84 – 90.

Arı, M. ve Yılmaz, R. (2015). Avantaj ve dezavantajları açısından gerçeğe uygun değer ile maliyet değeri muhasebesinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 65, 147-160.

Ayres, D., Huang, X,S., & Myring, M. (2017). Fair value accounting and analyst forecast accuracy, *Advances in Accounting*, 37, 58–70.

Bao, X.M. (2013). *Two Essays On Fair Value Accounting: The impact of fair value accounting on maturity structure and credit risk*. (Yayımlanmamış doktora tezi) The University of Nebraska, Lincoln, Nebraska.

Benston, G.J. (2006). Fair-value accounting: A cautionary tale from Enron, *Journal of Accounting and Public Policy. 2*5, 465–484.

Benston, G.J. (2008). The shortcomings of fair-value accounting described in SFAS 157. *Journal of Accounting and Public Policy,* 27, 101–114.

Bick, P., Orlova, S., & Sun, L. (2018). Fair value accounting and corporate cash holdings, *Advances in Accounting* 40, 98–110.

Cristeaa, V.G. (2015). The necessity to introduce the accounting rules and fair value in the conceptual framework. procedia economics and finance 26, 515–521.

Dichev, I. "On the balance sheet-based model of financial reporting." *Accounting Horizons* 22 (4) (2008): 453–470.

FASB. (2007). Guide to fair value measurements, 27 Mayıs 2019 tarihinde, *https://www.pwc.com/bm/en/publication/assets/fvguide2007.pdf. adresinden* erişildi.

Georgioua, O. & Jack L. (2011). In pursuit of legitimacy: A history behind fair value accounting. *The British Accounting Review,* 43, 311–323.

Glasscock, R. (2014). *Management's aggressiveness and fair value accounting: An examination of realized and unrealized gains and losses on ASC 820 level 3 Assets*. (Yayımlanmamış doktora tezi) Virginia Commonwealth University, Richmond, Virginia.US.

Green, K.Y. (2015). *Can fair value accounting create a cognitive bias? The effects of recognized level 3 fair value on manager selling decisions.* (Yayımlanmamış doktora tezi) Virginia Commonwealth University, Virginia.US.

IFRS, (2017). IAS 20 Accounting for government grants and disclosure of government assistance, 27 Mayıs 2019 tarihinde https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/ias-20-accounting-for-government-grants-and-disclosure-of-government-assistance/ adresinden erişildi.

Khan, U. (2009) *Does fair value accounting contribute to systemic risk in the banking industry?*, (Yayımlanmamış doktora tezi) University of Washington, U.S.

Lacroix, J.H.S., Durocher, S., & Gendron, Y. (2012). The erosion of jurisdiction: Auditing in a market value accounting regime. *Critical Perspectives on Accounting*, 23, 36–53.

Ramanna, K. (2008). The implications of unverifiable fair-value accounting: Evidence from the political economy of goodwill accounting, *Journal of Accounting and Economics*, 45, 253–281.

IAS 18 Revenue. 27 Mayıs 2019 tarihinde *https://www.pkf.com/media/10031237/ias-18-revenue-summary.pdf* adresinden erişildi.

Tang, C. (2018). *Fair value accounting, prudential regulation and financial contagion.* (Yayımlanmamış doktora tezi) The Unisersity Of Minnesota, United States.

Technical Summary 27 Mayıs 2019 tarihinde http://www.tagi.com/UploadFiles/IFRS_AND_IASB_Standards/IAS18.pdf, adresinden erişildi.

Valencia, A. (2011). *Opportunistic behavior using level 3 fair-values under SFAS 157.* (Yayımlanmamış doktora tezi) The Florida State University.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Özet Slayt İçin Kodu Taratınız

HİLE DENETİMİ

Mustafa ZEYTİN

Dr. Öğretim Üyesi, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Söğüt MYO, mustafa.zeytin@bilecik.edu.tr

ÖZET

Günümüzde yaşanan ekonomik, sosyal ve teknolojik gelişmeler, iletişim olanaklarının büyük bir ilerleme göstermesi, karmaşık bir hal alan ticaret faaliyetleri insan hayatını gün geçtikçe kolaylaştırırken buna karşılık özel sektörün ve kamu sektörünün buna adapte olmaya çalışması neticesinde hileli işlemlerle karşılaşma riskleri de artış göstermiştir. Hileli işlemlerin işletmelere olan ciddi zararlarına rağmen işletmelerin bunları ortaya çıkarma, önleme ve karşılık verme yolunda geliştirmiş oldukları bir sistemleri hala mevcut değildir. Saymış olduğumuz bu nedenlerden dolayı hile denetimine olan gereksinim daha da belirgin bir duruma gelmiştir.

Bu çalışmanın amacı; hile, hile türleri, hilenin unsurları, hile denetimi, hile denetim teknikleri konuları hakkında bilgi vererek hilelerin ortaya çıkartılmasında ve önlenmesinde hile denetiminin ve denetçinin üstlendiği sorumluluğu vurgulamaktır.

GİRİŞ

Hile birçok işletmenin karşı karşıya kaldığı ve işletmeler tarafından önceden tespit edilemediği, tespit edildiğinde de kişisel ilişkiler ile çözüme kavuşturulmaya çalışılan ve bu yüzden işletmelerin ciddi maddi ve manevi kayıplar yaşadığı çok önemli bir sorun olarak görülmektedir.

Muhasebe hileleri işletmelerin doğru, güvenilir, karşılaştırılabilir ve şeffaf mali tablolar beyan etmelerini engellediği gibi bilinçli olarak işletme hakkında yanıltıcı bilgiler verilmesine ya da bilgilerin gizlenmesine neden olmaktadır. Bu durum işletme sahip ve ortaklarına zararlar verdiği gibi bilgi kullanıcılarının da gerçek dışı bilgiler kullanarak karar almalarını da etkilemektedir. Bu durum işletmelerde büyük maddi hasarlara yol açmaktadır. Amerika'da yapılan araştırmalarda hileli işlemler sonucunda işletmelerin gelirlerinin yaklaşık %5'i civarında maliyetlerle karşı karşıya kaldıkları belirtilmektedir.

KAYNAKÇA

ACFE, Report to The Nations 2018 Global Study On Occupational Fraud and Abuse, https://s3-us-west-2.amazonaws.com/acfepublic/2018-report-to-the-nations.pdf, (Erişim Tarihi: 15.05.2019)

AICPA, SAS No.99 Consideration of Fraud in a Financial Statement Audit, *http://www.aicpa.org/Research/Standards/AuditAttest/DownloadableDocuments/AU- 00316.pdf,* (Erişim Tarihi: 15.05.2019).

Akdemir, Çağla, "İşletmelerde Hile Riski ve Türk İşletmelerinde Hile Riskinin Ölçülmesi ve Değerlendirilmesi", Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2010.

Altıntaş, Nergis Nalan, "Denetimde Hata ve Hile", İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Uygulamalı Sosyal Bilimler Dergisi, 2010 (1), ss. 151-161.

Ataman, Başak ve Ruhan Aydın, "Hile denetimi ve Denetçilerin Hile Tespitine Yönelik Bir Araştırma", Marmara Business Review, Cilt:2, Sayı:1, Haziran 2017, ss. 1-23.

Bostan, Esra, "Hilenin Kriminolojik Açıdan Değerlendirilmesi ve Çalışan Hilelerine Proaktif Yaklaşımlar", İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2018.

Bozkurt, Nejat. İşletmelerin Kara Deliği Hile, Çalışan Hileleri. İstanbul: Alfa Yayınları, Nisan, 2009.

Chong, G., "Detecting Fraud: What Are Auditors' Responsibilities?", The Journal Of Corporate Accounting & Finance, 2013, 24 (2), 47-53.

Çatıkkaş, Özgür ve Ercan Çalış, "Hile Denetiminde Proaktif Yaklaşımlar", Muhasebe ve Finansman Dergisi, Sayı: 45, Ocak 2010, ss. 146- 156.

Çankaya, Fikret ve Bilal Gerekan, "Hile Denetçiliği Mesleği ve Sertifikalı Hile Denetçiliği Mesleki Standartları ve Ahlak Kuralları", Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi, Nisan 2009, Sayı:28, ss.93-108.

Demir, Mehmet, "Benford Yasası ve Hile Denetiminde Kullanılması", İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2018.

Doğan, Saime ve Dilek Kayakıran, "İşletmelerde Hile Denetiminin Önemi", Maliye Finans Yazıları Dergisi, 2017, ss.167-187.

Emir, Murat, "Hile Denetimi", Mali Çözüm Dergisi, 2008, Sayı: 86, ss.109-121.

Erdem, Zerrin, "Hile Denetimi ve İç Kontrol İlişkisi", İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2014.

Ertikin, Kıvanç, "Hile Denetimi: Benford Yasası'nın Bilgisayar Destekli Kullanımına Yönelik Bir Hizmet İşletmesi Örneği", Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, Eylül 2017,Cilt: 19, Sayı: 3,ss. 696-726.

Ertikin, Kıvanç, "Hile Denetimi: Kırmızı Bayrakların Tespiti için Kullanılan Proaktif Yaklaşımlar", Muhasebe ve Finansman Dergisi, Temmuz 2017, Sayı: 75, ss. 71-93.

Gönen, Seçkin Ve Mithat Rasgen,"Hile Denetiminde Benford Yasası: Borsa İstanbul Örneği", Yalova Üniversitesi Uluslararası Ticaret, Finans Ve Lojistik Dergisi, Nisan 2016,Cilt: 1, Sayı: 1, ss. 93-111.

Huang Y. S., Lin, C. C., Chiu, A. A. ve Yen, D. C., "Fraud Detection Using Fraud Triangle Risk Factors", Information System Frontiers, 2016, ss.1-14.

Kaban, İsmail, Mustafa Gül ve Yasin Eryılmaz, "Hile Denetimi Araçları Olarak Hile Riski Değerlemesi ve Kırmızı Bayraklar: Bankacılıkta Örnek Bir Uygulama", Bankacılar Dergisi, Sayı: 106, 2018, ss.59-68.

Karabınar, Selahattin ve Nermin Akyel, "Hileler ve Muhasebe Denetimindeki Yeri", I. Uluslararası Balkanlarda Tarih ve Kültür Kongresi, 10-16 Mayıs Kosova Priştine, ss.691-704.

KGK, (2013). BDS-240 (Bağımsız Denetim Standardı 240) Finansal Tabloların Bağımsız Denetiminde Bağımsız Denetçinin Hileye İlişkin Sorumlulukları, http://kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/PDF%20linkleri/standartlar%20ve%20ilke%20kararlar%C4%B1/DENET%C4%B0M%20STANDARTLARI/BDS_240.pdf. Erişim Tarihi: 15.05.2019.

Kostovaı, S. "Audit Procedures For Disclosure Of Errors And Fraud inFinancial Statements", Ekonomske Teme, 2013, 51 (2), ss.355-375.

Kranacher, M. Riley, R. ve Wells, J. T., Forensic Accounting and Fraud Examination, 1st Edition. USA, 2011.

MHUD (Maliye Hesap Uzmanları Derneği), Denetim ilke ve Esasları, Maliye Hesap Uzmanları Derneği Yayını, 3.Baskı, Acar Matbaası, İstanbul. 2004.

Murphy, P. R. ve Free, C. "Broadening The Fraud Triangle: Instrumental Climate And Fraud" Behavioral Research İn Accounting, 2016. Vol:28, No:1, 41-56

O'Regan Davit, Auditor's dictionary: terms, concepts, processes and regulations, John Wiley & Sons, New Jersey, 2004.

Orhan Erkan, "Finansal Aracı Kurumlarda Hile Denetimi ve Örnek Uygulama", Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Edirne 2016.

Özkul, Fatma Ulucan ve Zehra Özdemir, "Çalışan Hilelerinin Önlenmesinde Proaktif Yaklaşımlar: Kurumsal İşletmelerde İnsan Kaynakları Yöneticileri Üzeri-

ne Nitel Bir Araştırma", Marmara Üniversitesi Öneri Dergisi, Temmuz 2013, Sayı: 40, ss. 75-89.

Pazarçeviren, Selim Yüksel, "Adli Muhasebecilik Mesleği", Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2005, Cilt:1, Sayı:2, ss.1-19.

Pehlivanlı, Davut, Hile Denetimi Metodoloji ve Raporlama**,** 1. b., İstanbul: Beta Basım, 2011.

TDK, http://www.tdk.gov.tr, (Erişim Tarihi: 20.04.2019)

Türkyener, Can Mustafa. "Benford Yasası ve Mali Denetimde Kullanımı". Sayıştay Dergisi Ocak-Mart 2007 Sayısı. Ankara. 2007.

Zeytin, Mustafa, "Bağımsız Muhasebe Meslek Mensuplarını Hata ve Etik Dışı Davranışlara Yönlendiren Faktörler", Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kütahya 2007.

ALTINCI BÖLÜM

Özet Slayt İçin Kodu Taratınız

ENDÜSTRİ 4.0 VE FİNANSAL MUHASEBE

Mustafa ARI[1], Mehmet Şah ÇİÇEKLİDAL[2]

[1] Dr. Öğretim Üyesi, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, İİBF, İşletme, **e-posta:** mustafa.ari@bilecik.edu.tr

[2] Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, SBE İşletme YL Öğrencisi, **e-posta:** mehmetsah.ciceklidal@gmail.com

ÖZET

Sanayi devrimlerinin dördüncüsü olarak kabul edilen Endüstri 4.0, birçok alanda değişimi getireceği ve rekabet avantajı sağlamada önemli olacağı belirtilmektedir. Bu değişime uğrayacak alanlardan biri ise muhasebe alanı olacaktır. Bu çalışmada muhasebenin sadece finansal boyutu ele alınmış ve Endüstri 4.0 sürecinin finansal muhasebe üzerine yapabileceği etkiler incelenmiştir.

Bu bölümde ilk olarak bulut bilişim ve bulut muhasebesi konuları ele alınmış, bulut muhasebesinin işletmelere ne tür rekabet avantajları sağlayabileceği anlatılmaya çalışılmıştır. Sonra Endüstri 4.0 çerçevesinde anlık raporlama kavramının işletmelere sağlayabileceği rekabet avantajları neler olabileceği ortaya konmaya çalışılmıştır. Daha sonra ise nesnelerin sağladığı veriler sayesinde, denetim olgusunun nasıl değişeceği ve işletmelere ne tür rekabet avantajları sağlayacağı açıklanmaya çalışılmıştır. Son olarak da anlık raporlamanın bir gerekliliği olarak, sürekli denetim olgusunun Endüstri 4.0 ile nasıl bir zemin kazanacağı konuları incelenmiştir.

Bulut teknolojisinin muhasebe alanında hâlihazırda kullanıldığı ve birçok avantajın sağlandığı bilinmektedir. Endüstri 4.0'ın muhasebe ortamını daha teknolojik bir ortama taşıyacağı, bu avantajların daha rahat bir şekilde sağlanacağı belirtilmektedir.

Raporlama süreci ise, Endüstri 4.0'la beraber anlık olarak daha rahat bir şekilde gerçekleştirilebilecektir. Anlık raporlama süreci beraberinde hem ekonomik işleyişin etkin hale getirilmesini sağlayacak hem de karar verme durumunda olan işletme yöneticileri ve paydaşları daha isabetli kararlar verebileceklerdir. Diğer taraftan anlık raporlama ile birlikte finansal muhasebenin işletme ile ilgili daha güvenilir bilgiler sunacağı ortaya çıkmıştır. Buradan hareketle işletmeler daha uygun maliyetli kaynak elde ederek, finansal yapılarını güçlendirip rekabet avantajı sağlayacaktır. Diğer taraftan anlık raporlama olgusunun gerekliliği olarak Endüstri 4.0 ile dijitalleşen iş ortamında sürekli denetim yapılabilecektir.

KAYNAKÇA

Ada, Mehmet ve Çakır, Hüseyin (2017), "Kuzey Atlantik Antlaşma Örgütü'nün (NATO) Siber Güvenlik Stratejisinin İncelenmesi", *Düzce Üniversitesi Bilim ve Teknoloji Dergisi,* 5, 632-656.

Akgül, B. ve Ayer, Z (2018), "Sanayi 4.0 Sürecinde Medyada Değişim ve Dönüşüm", *2. İnternational Conference on New Approaches in Social Sciences and Humanities,* 26-28 Ekim, İstanbul.

Akkuş, Samet (2016), "Nesnelerin İnterneti Teknolojisinde Güvenli Veri İletişimi-Programlanabilir Fiziksel Platformlar Arasında WEB Algoritması ile Kriptolu veri haberleşmesi uygulaması", *Marmara fen bilimleri dergisi,* 28(3), 100-111.

Aksoy, Suat (2017), "Değişen Teknolojiler ve Endüstri 4.0: Endüstri 4.0'ı Anlamaya Dair Bir Giriş", *Sosyal Araştırmalar Vakfı,* 4, ss. 34-44.

Aksu, İbrahim (2017), "Bilişim Teknolojisinden Muhasebeye Açılan Pencere: Bulut Muhasebesi", *Birey ve Toplum,* 7(13), 79-102.

Aktaş, F., Çeken, C. ve Erdemli, Y, E. (2016), "Nesnelerin İnterneti Teknolojisinin Biyomedikal Alanındaki Uygulamaları", *Düzce Üniversitesi Bilim ve Teknoloji Dergisi,* 4, 37-54.

Altunışık, Remzi (2015), "Büyük Veri: Fırsatlar Kaynağı mı Yoksa Yeni Sorunlar Yumağı mı?", *Yildiz Social Science Review,* 1(1), 45-76.

Arslan, Kadir ve Kırbaş, İsmail (2016), "Nesnelerin İnterneti Uygulamaları İçin Algılayıcı / Eyleyici Kablosuz Düğüm İlkörneği Geliştirme", *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi,* 7(Özel(Special) 1), 35-43.

Ay, Mustafa (2007), *Bilişim Teknolojilerinin Muhasebe Denetiminde Kullanılması ve Türkiye'de Faaliyet Gösteren Bağımsız Denetim Firmalarında Bilişim Teknolojilerinin Kullanım Düzeyi Üzerine Bir Araştırma,* Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Aytekin, A., Erdoğan, Y. ve Kavalcı, K. (2016), "Yeni Bir İş Modeli: Muhasebe Alanında Bulut Bilişim", *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi,* ICAFR 16 Özel Sayısı, ss.46-62.

Başpınar, Ahmet (2005), "Türkiye'de ve Dünyada Denetim Standartlarının Oluşumuna Genel Bir Bakış", *Maliye Dergisi,* 148, 35-62.

Batı, Kutay (2015), *Bulut Bilişim ve Etkileri,* Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Buyruk Akbaba, Ayşe Nur (2019), "Bulut Muhasebesi ve İşletmelerde Uygulanması", *Muhasebe ve Finansman Dergisi,* (82), 21-40.

Can, A. V. ve Kıymaz, M. (2016), "Bilişim Teknolojilerinin Perakende Mağazacılık Sektörüne Yansımaları: Muhasebe Departmanlarında Endüstri 4.0 Etkisi", *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* CİEP Özel Sayısı, 107-117.

Cankar, İsa (2006), "Denetimin Yeni Paradigması: Sürekli Denetim", *23 Denetimde Kanıt Teorisi ve Gelişimi, Sayıştay Dergisi,* Sayı (61), 69-81.

Ciğer, A. ve Kınay, B. (2018), "Bağımsız Denetim Firmalarının Bulut Bilişim Uygulamalarını Benimseme Düzeylerine Yönelik Nitel Bir Araştırma: Antalya İli Örneği", *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi,* 20(3), 629-649.

Çakırel, Yasin (2016), "İşletmelerde Büyük Veri", *Kırklareli Üniversitesi İkitsadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 5(1), 52-62.

Çalış, Y. E., Keleş, E. ve Engin, A. (2014), "Hilenin Ortaya Çıkartılmasında Bilgi Teknolojilerinin Önemi ve Bir Uygulama", *Muhasebe ve Finansman Dergisi,* (63), 93-108.

Çankaya, F., Dinç, E. ve Kara, M. (2012), "Etik İlkeler ve Raporlama Zamanlılığının Risk Odaklı İç Denetimin Başarısına Etkisi", *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* 9(20), 239-264.

Dalak, Güldem (2000), "Denetim ve Kalite Denetimi", *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 1(1), 1-15.

Dengiz, Orhan (2017), "Endüstri 4.0: Üretimde Kavram ve Algı Devrimi", *Makina Tasarım ve İmalat Dergisi*, 15(1), 38-45.

Doğan, K. ve Arslantekin, S. (2016), "Büyük Veri: Önemi, Yapısı ve Günümüzdeki Durum", *DTCF Dergisi,* 56(1), 15-36.

Elitaş, C. ve Özdemir, S. (2014), "Bulut Bilişim ve Muhasebede Kullanımı" *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi,* 16(2), 93-104.

Erdoğan, Murat (2002), "Muhasebe, Denetim ve Bağımsız Denetimin Gerekliliği", *Doğuş Üniversitesi Dergisi,* (5), 51-63.

Ertaş, F. C. ve Güven, P. (2008), "Bilgi Teknolojilerinin Denetim Sürecine Etkileri", *Muhasebe ve Finansman Dergisi,* (37), 50-59.

Erturan, İlkay Ejder ve Ergin, Emre (2017), "Muhasebe Denetiminde Nesnelerin İnterneti: Stok Döngüsü", *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 75, 13-30.

Erturan, İlkay Ejder ve Ergin, Emre (2018a), "Dijital Denetim ve Dijital İkiz Yöntemi", *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi,* 20(4), 810-830.

Erturan, İlkay Ejder ve Ergin, Emre (2018b), "Muhasebe Mesleğinde Dijitalleşme: Endüstri 4.0 Etkisi", *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi,* Yıl 6, sayı 72, 153-165.

Evgen, Tolga (2017), *RFID ve Nesnelerin İnterneti Tabanlı Tedarik Zinciri Bilgi Yönetimi,* Dönem Projesi, Pamukkale Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Denizli.

Fırat, O. Z. ve Fırat, S. Ü. (2017a), "Endüstri 4.0 Yolculuğunda Trendler ve Robotlar", *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi,* 46(2), 211-223.

Fırat, S. Ü. ve Fırat, O. Z. (2017b), "Sanayi 4.0 Devrimi Üzerine Karşılaştırmalı Bir İnceleme: Kavramlar, Küresel Gelişmeler ve Türkiye", *Toprak İşveren Dergisi,* 114, 10-23.

Günebakan, İslam (2016), "KOBİ'ler İçin Bulut Bilişim Avantaj ve Dezavantajları" *International Journal of Academic Value Studies,* 2 (3), 116-132.

Güredin, Ersin (1999), *Denetim,* Beta Yayınları, 9. Baskı, İstanbul.

Kablan, Ali. (2018), "Endüstri 4.0, ''Nesnelerin İnterneti" -Akıllı İşletmeler ve Muhasebe Denetimi", *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,* 2018 Endüstri 4.0 ve Örgütsel Değişim Özel Sayısı, 1561-1579.

Khalıl, E. A. ve Özdemir, S. (2018), "Nesnelerin İnternetine Genel Bir Bakış: Kavram, Özellikler, Zorluklar ve Fırsatlar", *Pamukkale Üniversitesi Mühendislik Bilimleri Dergisi,* 24(2), 311-326.

Kırlı, M., Ersöz, Ş., Kulu, T. ve Tokmak, S. (2017), "Bulut Bilişim Temelinde Bulut Muhasebesi: Kavramsal Bir Çerçeve", *Journal of Human Sciences,* 14(4), 4642-4657.

Kıymetli Şen, İlker (2016), "Bilgi Teknolojilerindeki Değişimin Finansal Tabloların Bağımsız Denetimine Etkisi: Sürekli Denetim", *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,* 6(1), 383-404.

Kutup, Nejat (2011), "Nesnelerin İnterneti; 4H, Her Yerden, Herkesle, Her Zaman, Her Nesne İle Bağlantı", *16. Türkiye 'İnternet Konferansı inet-tr'11*, İzmir-Türkiye, ss. 1-5.

Memiş, M. Ü. ve Tüm, K. (2011), "Sürekli Denetim Süreci ve İç Denetim İlişkisi", *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,* (37). 145-162.

Ortaş, İbrahim (2018), "Bilgi ve İletişim Çağında Bilimsel Bilgiye Erişimin Önemi ve Türkiye'nin Bilgiye Erişim Potansiyeli", *Türk Kütüphaneciliği,* 32(3), 223-232.

Öz, Yaşar (2016), ''Bulut bilişim (Cloud Computing) ve Muhasebe", *Bartın üniversitesi İ.İ.B.F Dergisi,* 7(13), 63-79.

Özsoylu, Ahmet Fazıl (2017), "Endüstri 4.0", *Çukurova Üniversitesi İİBF Dergisi*, 21(1), 41-64.

Parlakkaya, Raif (2002), ‘’Bilgi Teknolojisindeki Gelişmelerin Finansal Raporlamaya Etkileri”, *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi,* 2(4), 77-90.

Sarıtaş, M, T. ve Üner, N. (2013), “Eğitimdeki Yenilikçi Teknolojiler: Bulut Teknolojisi”, *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi,* 2(3), 192-201.

Schwab, Klaus (2016), *Dördüncü Sanayi Devrimi*, (Çev. Zülfü Dicleli). İstanbul: Optimist Yayınları, (2016).

Serçemeli, M. ve Orhan, M. S. (2016), “Sürekli Denetim ve Denetimin Geleceğine Bakış Üzerine BIST-100 Şirketlerinde Bir Araştırma”, *Sayıştay Dergisi,* (101). 31-50.

Sevim, A. ve Bülbül, S. (2017), “Kurumsal Kaynak Planlaması (Enterprise Resource Planning ERP) Sistemlerinin Sürekli Denetiminde Yapay Zeka Kullanımı”, *Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,* 9(1), 1-12.

Seyrek, Halil İbrahim (2011), “Bulut Bilişim: İşletmeler İçin Fırsatlar ve Zorluklar”, *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* 10(2), 701-713.

Tektüfekçi Şençiçek, Fatma (2013), “Bilgi Teknolojileri Destekli Elektronik Muhasebe Uygulamalarına Bütüncül Bir Yaklaşım”, *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi,* 5(2), 79-90.

Temizel, F. ve Coşkun, İ. O. (2010), “Finansal Piyasalar ile Etkin Bir İletişim ve Geliştirilmiş Şeffaflık Aracı Olarak Yatırımcı İlişkileri”, *Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF Dergisi,* 12(2), 81-102.

Toğrul, Belkız (2015), *Nesnelerin İnterneti ile Kapalı Döngü Tedarik Zinciri Optimizasyonu: Yeni Bir Model Önerisi,* Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya, Ss 56.

Türel, Aslı (2011), “Türkiye’deki İşletmelerin Uluslararası Finansal Raporlama Standartalarındaki Değişikliklere Karşı Tutumları”, *Yönetim: İstanbul Üniversitesi İşletme İktisadi Enstitüsü Dergisi,* 22(68), 115-127.

Uğur, İmran ve Apaydın, Şebnem Ceylan (2014), “Artırılmış Gerçeklik Uygulamalarının Reklam Beğeni Düzeyindeki Rolü”, *Humanities sciences*, 9(4), ss. 145-156.

Yıldız Özcan, Rıza (2010), “Bilişim Dünyasının Yeni Modeli: Bulut Bilişim (Cloud Computıng) ve Denetim”, *Sayıştay Dergisi*, Sayı 74-75, ss. 5-23.

Yılmaz, E, N., Ulus, H, İ. ve Gönen, S. (2015), “Bilgi Toplumuna Geçiş ve Siber Güvenlik”, *Bilişim Teknolojileri Dergisi*, 8(3), ss. 133-146.

Yüksekbilgili, Zeki ve Çevik, Gözde Zeynep (2018), “Endüstri 4.0 Bağlamında Türkiye’nin Yerine İlişkin Güncel ve Gelecek Eksenli Bir Analiz”, *Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(2), ss. 422-436.

YEDİNCİ BÖLÜM

Özet Slayt İçin Kodu Taratınız

KURUMSAL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK, SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORLAMASI VE TÜRKİYE'DEKİ DURUM

Murat DÜZER

Dr. Öğretim Üyesi, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Gölpazarı Meslek Yüksek Okulu.

ÖZET

Günümüzde doğa, insanlığa eskisi kadar cömert davranmamaktadır. Bu durum, bazı şeylerin değişmesi gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Sürdürülebilirlik kavramı da, bu değişim sürecinde en fazla dikkat çeken, önem kazanan ve insan hayatında birçok açıdan yer edinen konuların başında gelmektedir. Sürdürülebilirlik düşüncesinin temeli; gelecek nesillere daha yaşanılabilir ve kaynakları daha bol bir dünya bırakabilmek için günümüz kaynaklarını daha verimli kullanmaya dayanmaktadır. Bu bağlamda; bireyler, işletmeler, hükümet, toplum ve sivil toplum kuruluşları gibi taraflara önemli sorumluluklar düşmektedir. Sorumlu taraflardan ve ülke ekonomilerinin en önemli yapı taşlarından olan işletmeler açısından sürdürülebilirlik, kurumsal sürdürülebilirlik olarak ifade edilebilir. Kurumsal sürdürülebilirlik; işletmeler açısından faaliyetlerinin ekonomik, çevresel ve sosyal yönlerinin bir bütün olarak düşünülmesini gerekli kılar. Buna bağlı olarak bazı işletmeler, faaliyetlerinin sadece finansal sonuçlarını değil aynı zamanda çevresel ve sosyal etki ve sonuçlarını da raporlamaya başlamışlardır. Sürdürülebilirlik raporlaması olarak adlandırılan bu raporlama türünün benimsenmesi, son yıllarda dünyada olduğu gibi ülkemizde de hız kazanmıştır. Sürdürülebilirlik raporlaması; işletmelerin daha şeffaf ve sorumluluk bilinciyle hareket ettiğinin ve sürdürülebilirliğe ayrı bir önem verdiğinin göstergelerinden biridir. Dünyada ilk sürdürülebilirlik raporu 1999 yılında yayınlanırken, ülkemizde ilk sürdürülebilirlik raporunun yayınlanması 2005 yılında gerçekleşmiştir. Ülkemizde en çok finans sektöründe yer alan işletmeler ve holdingler tarafından sürdürülebilirlik raporu yayınlanmaktadır. Bununla birlikte imalat sektörünün alt sektörleri olan otomotiv, tekstil konfeksiyon, yiyecek ve içecek ürünleri sektörlerinde yer alan işletmeler de sürdürülebilirlik raporlamasına önem veren kuruluşlar arasındadır. Türkiye'de sürdürülebilirlik raporlarının önemli bir kısmı, büyük ölçekli işletmeler tarafından yayınlanmaktadır. KOBİ'ler ise hem daha az sayıda rapor yayınlamış hem de rapor yayınlama konusunda bir devamlılık sağlayamamışlardır.

KAYNAKÇA

Akarçay, Ç. (2014). Sürdürülebilirlik Muhasebesi Standartları Kurulu. *Marmara Üniversitesi Öneri Dergisi,* 2(42), 1-11.

Bachoo, K.; Tan, R. ve Wilson, M. (2013). Firm value and the quality of sustainability reporting in Australia. *Australian Accounting Review,* 23(1), 67-87.

Başar, A.B. (2014). Kurumsal sosyal sorumluluk raporlaması ve finansal performans arasındaki ilişki: Borsa İstanbul'da işlem gören kimya-petrol-plastik sektörü şirketleri üzerine bir araştırma. *Celal Bayar Üniversitesi İ.İ.B.F. Yönetim ve Ekonomi Dergisi,* 21(2), 59-72.

Baumgartner, R.J. ve Ebner, D. (2010). Corporate sustainability strategies: Sustainability profiles and maturity levels. *Sustainability Development*, 18, 76-89.

Besler, S. (2009). Kurumsal sürdürülebilirlik. S.Besler(Ed.), *Yönetim Yaklaşımlarıyla Kurumsal Sürdürülebilirlik* içinde (s. 1-18). İstanbul: Beta Yayıncılık.

BIST, (2014). *Sürdürülebilirlikle ilgili özet bilgiler,* http://borsaistanbul.com/datum/surdurulebilirlik/SURDURULEBILIRLIK_OZET_BILGILER.pdf

Bozloğan, R. (2005). Sürdürülebilir gelişme düşüncesinin tarihsel arka planı. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi,* 50, 1011-1028.

Clikeman, P. M. (2004). Socially conscious corporation, *Strategic Finance*, April, 23-27.

Çalışkan, A.Ö. (2012). Sürdürülebilirlik raporlaması. *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi,* 5(1), 41-68.

Çalkivik, K. (2018). Sürdürülebilirlik Raporlamasına Yeni Bir Bakış: Reporting Matters 2017. *Eko IQ,* http://ekoiq.com/2018/07/02/surdurulebilirlik-raporlamasina-yeni-bir-bakis-reporting-matters-2017/

Dyllick, T. ve Hockerts, K. (2002). Beyond the busines case for corporate sustainability. *Business Strategy and The Environment,* 11, 130-141.

Elkington, J. (1998). Partnerships from cannibal with forks: The triple bottom line of 21st-century business. *Environmental Quality Management*, Autumn 1998, 37-51.

Elkington, J. (2004). Enter the triple bottom line. http://www.johnelkington.com/archive/TBL-elkington-chapter.pdf

Gao, Y. (2011). CSR in an emerging country: A content analysis of CSR reports of listed companies. *Baltic Journal of Management,* 6(2), 263-291.

GRI, (2006). *Sürdürülebilirlik raporlaması ilkeleri*. 2000-2006, Versiyon 3.

Hart, S.L. ve Milsten, M.B. (2003). Creating sustainability value. *Academy of Management Executive,* 17(2), 56-70.

Henderson, S., Smith, A. ve Gordon, R. (2006). The GRI guidelines – Their use by New Zealand organisations. *Chartered Accountants Journal,* Nisan 2006, 69-74.

Herzig, C. and Schaltegger, S. (2006). Reporting external accounting frameworks and benchmarking: Corporate sustainability reporting. An overwiev. S. Schaltegger, M. Bennet ve R. Burrit (Eds.), *Sustainability Accounting and Reporting* içinde (s.301-324) Netherlands, Dordrecht: Springer.

Kolk, A. (2004). A decade of sustainability reporting: Developments and significance. *Environment and Sustainable Development,* 3(1), 51-64.

Lin, I-H. (2010). *Users' and preparers' perceptıon of sustaınabılıty reportıng and corporate sustaınabılıty.* Doktora Tezi. Nova Southeastern University.

Lo, S.F. ve Sheu, H.J. (2007). Is corporate sustainability a value-increasing strategy for business. *Journal Compilation*, 15(2), 345-358.

Lozano, R. ve Huisingh, D. (2011). Inter-linking Issues and dimensions in sustainability reporting. *Journal of Cleaner Production,* 19 (2011), 99–107

Lynch, K.D. (2011). *Measuring corporate sustainability performance: ınfluences and ıssues to consider in metric conceptualization.* Doktora Tezi. Benedictine University.

Onay, A. (2015). Sürdürülebilir kalkınma, kurumsal sürdürülebilirlik ve sürdürülebilirlik raporlaması. *Elektronik Mesleki Gelişim ve Araştırma Dergisi,* Aralık 2015, 3(Özel Sayı), 104-118.

Önce, S., Onay, A. ve Yeşilçelebi, G. (2015). Kurumsal sürdürülebilirlik raporlaması ve Türkiye'deki durum. *Journal of Economics Finance and Accounting*, 2 (2), 230-252.

Schaltegger, S., Bennet, M. ve Burrit, R. (2006). Sustainability accounting and reporting: Development linkages and reflection. An ıntroduction. S. Schaltegger, M. Bennet ve R. Burrit (Eds.), *Sustainability Accounting and Reporting* içinde (s.1-35) Netherlands, Dordrecht: Springer.

Slaper, T.F. ve Hall, T.J. (2011). The triple bottom line: What is it and how does it work. *Indiana Business Review*, Spring 2011, 4-8.

Tokgöz, N. ve Önce, S. (2009). Şirket sürdürülebilirliği: Geleneksel yönetim anlayışına alternatif. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi,* 11(1), 249-275.

Tuna, Ö. (2014). *Kurumsal sürdürülebilirlik yaklaşım ve uygulamaları: KOBi'lere yönelik araştırma.* Doktora Tezi. Afyonkarahisar: Afyon Kocatepe Üniversitesi.

Ulusan, H. (2009). Çevresel raporlama rehberleri ve işletme çevresel raporlarında açıklanması gereken bilgiler. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi,* 14(2), 181-206.

Welter, K.A. (2011). *A study of publicly-held U.S. corporations on the effects of sustainability measures on financial performance, utilizing a modified regression discontinuity model.* Doktora Tezi. Lawrence Technological University.

Yangil, F.M. (2015). Kurumsal sürdürülebilirlik kapsamında sürdürülebilirlik raporlarına yönelik içerik analizi: Türkiye'deki en büyük 100 sanayi işletmesi. İşletme Araştırmaları Dergisi, 7(3), 356-376.

Zink, K.J., Steimle, U. ve Fischer, K. (2008). Human factors, business excellence and corporate sustainability: differing perspectives, joint objectives. K.J. Zink(ed.), *Corporate sustainability as a challenge for comprehensive management* içinde (s. 3-18). Almanya, Heidelberg: Physica-Verlag.

İnternet Kaynakları

https://www.tubitak.gov.tr/tubitak_content_files/vizyon2023/csk/EK-16.pdf

http://www.un-documents.net/our-common-future.pdf

https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/docs/milenyum.pdf

https://www.globalreporting.org/information/sustainability-reporting/Pages/reporting-benefits.aspx

https://www.globalreporting.org/information/about-gri/Pages/default.aspx

http://www.ceres.org/about-us/who-we-are

http://www.tellus.org/about/the-institute

https://www.globalreporting.org/information/about-gri/gri-history/Pages/GRI's%20history.aspx

https://www.globalreporting.org/standards/getting-started-with-the-gri-standards/

https://www.globalreporting.org/standards/gri-standards-download-center/

http://database.globalreporting.org/

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Özet Slayt İçin Kodu Taratınız

BANKALARIN KOBİ'LERDE KREDİLENDİRME SÜREÇLERİ VE ÖRNEK FİRMA UYGULAMASI

Salih MUTLU[1], Kurtuluş CÖRT[2]

Araştırma Görevlisi, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, Muhasebe-Finansman Anabilim Dalı, salih.mutlu@bilecik.edu.tr

TC Ziraat Bankası Personeli, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Muhasebe-Finansman Programı Doktora Öğrencisi, kcort84@gmail.com

ÖZET

Bu çalışmada, firma kredilendirme süreçlerine ait analiz biçimlerinin incelenmesi, firmanın gereksinim duyduğu fonu talep etmesi doğrultusunda bu fonu piyasa koşullarında bankalardan edinebilirliği, firmanın mali ve mali olmayan verileri incelenerek alınarak kredinin tahsisinin nasıl ve hangi yöntemlerle sağlandığına ilişkin bilgi verilmesi gibi aşamalara ait süreçler değerlendirilmiştir. Uygulama bölümünde "Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletme" (KOBİ) niteliğinde yer alan, toptan ve perakende sektöründe faaliyet gösteren örnek bir firmanın kredi değerlendirme süreci incelenerek, bankaların kredi tahsis sürecine ilişkin işlemleri daha açık ifade edilmeye çalışılacaktır.

Çalışmada ekonomi içerisinde önemli bir fon arzı sağlayan kurumlar olan bankalarda yürütülen kredi analiz yöntemi uygulanacaktır. Bu yöntem çerçevesinde örnek olarak ele alınan firmanın hem mali hem de mali olmayan verileri incelenecektir. 2016 ve 2017 yıllarını kapsayan firmaya ait finansal durum tablosu, kapsamlı gelir tablosu ve mizan analizi kritik öneme sahiptir. Mali açıdan ise; "Oran Analizi" adıyla bilinen ve likidite, faaliyet etkinliği, finansal ve karlılık durumuna ait oranlardan yararlanılacaktır. Aynı şekilde mali olmayan açıdan ise; Firma ve ortaklarının moralitesi, ortaklık yapısı, faaliyet döngüsü, mal alım şartları, mal alışlarının yoğunlaşması, pazarlama-satış verimliliği, varlık analizi, firma-banka ilişkisi ve finansal sektör riskleri gibi teknikler ele alınacaktır.

Firma verileriyle yapılan değerlendirme neticesinde hesaplanan nihai puan "A" düzeyindedir. Firmanın talep ettiği kredinin 1 milyon Türk Lirası tutarında olması sebebiyle ipotek karşılığı ve kefalet ile kredi verilmesi kredi komitesi tarafından uygun görülecektir.

KAYNAKÇA

Akgüç Ö., (1997), "Kredi Taleplerinin Değerlendirilmesi" , TBB Yayınları, Ankara.

Altan, M., (2001), "Fonksiyonlar ve İşlemler Açısından Bankacılık", Beta Yayıncılık, Konya.

Ayrıçay, Y., Kök, D. (2009) "Kobilerin Finansmanında Kredi Kullanım Düzeyini Etkileyen Faktörler: Kahramanmaraş Örneği" Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 6(11).

Aytekin, Y.H., (2008), "Bankacılık ve Finansal Terimler Sözlüğü", Palme Yayıncılık, Ankara.

BBDK, (2016), "İyi uygulama rehberi", Sayı: 6827.

Civan, M., Buyuran B., (2011). "2008 Mali Kriz Döneminde Bankalarda Firma Kredilendirme Süreci", Dicle Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 1(2).

Coşkun, A.,(2006), "Küçük-orta boy işletmeler (KOBİ) için bankalarda kredi değerleme sistemi ve bir örnek çalışma", İstanbul, Marmara Üniversitesi, Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.

Credit Management Handbook, (1965) "National Associotion of Credit Management", (Credit Research Foundation), Second Edition, Richard D. Irwin Inc.

Çil Koçyiğit S., Demir A., (2014), "Türk Bankacılık Sektöründe Kredi Riski ve Yönetimine İlişkin Bir Uygulama: Türkiye Garanti Bankası Örneği" İşletme Araştırmaları Dergisi, 6(3).

Ersoy, H., Oral, N. (2015), "KOBİ'lerin Kredi Değerliliğinin Ölçümünde Ortaya Çıkan Sorunlar: Çözüme Yönelik Bir Uygulama Örneği", Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 6(1).

Hatipoğlu, H. (2007). "Ticari Bankacılık Sektöründe İlişkiye Dayalı Kredilendirme Sürecinin Belirleyicileri", Ankara, Atılım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.

https://www.tbb.org.tr/tr?aspxerrorpath=/turkce/arastirmalar

Özden, K.Ö., (2010), "Ticari Bankalarda Kredilendirme Süreci ve Kredi Riski Yönetimi", İzmir, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.

Öztürk, K., (2015), "Kredi Politikası ve Değerlendirmesi", Siyasal Kitabevi, Ankara.

Podpiera, J., Weill L., (2008), "Bad Luck or Bad Management? Emerging Banking Market Experience", Journal of Financial Stability, 4(2).

Sinan, G., (2005), "Türk Bankacılık Sektöründe Kredilendirme Süreci ve Bir Örnek" İstanbul, Marmara Üniversitesi, Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü, Yüksek Lisans Tezi.

Şakar, H., (2000), "Genel Bankacılık Bilgileri", İstanbul, Yayın No:4.

Ulu, S., (2016), "Bankalarda ticari kredilendirme sürecinde firmaların analizi ile ticari kredilendirme süreci üzerine bir uygulama", İstanbul, Okan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Usta, M,, (1994), **"**Kredi Taleplerinin Değerlendirilmesi ve Tahsisi", İstanbul, Pamukbank T.A.Ş. Eğitim Bölümü Yayınları, No:24.

Yaylaçam, C., (1999), "Türkiye'de ticari bankalarda kredilendirme süreci ve bankalar açısından değerlendirme yöntemleri", İzmir, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

ÖĞRETMEN EĞİTİMİNDE PORTFOLYO

Kuramdan Uygulamaya Süreç Değerlendirme - I

Belgin PARLAKYILDIZ

EFEAKADEMİ YAYINLARI

AĞUSTOS 2019

ÖĞRETMEN EĞİTİMİNDE PORTFOLYO – Kuramdan Uygulamaya Süreç Değerlendirme - I
Belgin PARLAKYILDIZ

ISBN:978-605-2308-59-2

1. Baskı: Ağustos 2019

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir.
EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI

PARLAKYILDIZ, Belgin
Öğretmen Eğitiminde Portfolyo – Kuramdan Uygulamaya Süreç Değerlendirme - I
1. Basım, 112 + viii s., 210 x 240 mm.
Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. Portfolyo Değerlendirme 2. Akademik Başarı 3. Bilişsel Yaşam Becerileri

Dizgi / Mizanpaj: SRA Grafik Tasarım Dizgi Merkezi
0530 972 32 42 www.dizgimerkezi.com

Kapak Tasarım : Duygu DÜNDAR
duygu.dundar@gmail.com

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi
Güngören / Esenler / İSTANBUL 0212 482 22 00 www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi
Güngören / Esenler / İSTANBUL 0212 483 13 13 www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ iii
ÖZET v
ABSTRACT vi
İÇİNDEKİLER ix
1. GİRİŞ 1
1.1. Öğretimi Planlama ve Değerlendirme 2
1.2. Bilişsel Yaşam Becerileri 5
1.3. Klasik Değerlendirme Yöntemleri 6
1.4. Alternatif Değerlendirme Yöntemleri 7
1.4.1. Portfolyo Nedir? *9*
1.4.2. Niçin Portfolyo? *10*
1.4.3. Portfolyoda neler bulunur? *11*
1.4.4. Portfolyonun Eğitimde Kullanım Amacı ve İçeriği *12*
1.4.5. Portfolyo Uygulama Sürecinde Öğretmen ve Öğrenci *13*
1.4.6. Portfolyoya Dayalı Değerlendirme *15*
1.4.6.1. Dereceli Puanlama Anahtarları (Rubric) *16*
1.4.6.2. Portfolyonun Üstün Yönleri *18*
1.4.6.3. Üniversite Öğrencilerinin Eğitiminde Portfolyo Kullanımı *19*
1.4.6.4. Mezun Öğrencilerin Eğitiminde Portfolyolar *21*
1.4.6.5. Portfolyonun Kullanımı Üzerine Yansımalar: *22*
1.4.6.6. Portfolyoya Dayalı Değerlendirme Üzerine Yansımalar: *22*
1.5. İlgili Araştırmalar 23
1.6. Problem 34
1.7. Araştırmanın Amacı 34
1.7.1. Alt Amaçlar *34*
1.8. Araştırmanın Önemi 34
1.9. Varsayımlar 36
1.10. Araştırmanın Sınırlılıkları 36
1.11. Tanımlar 36
2. YÖNTEM 39
2.1. Araştırmanın Modeli 39
2.2. Çalışma Grubu 40

2.3. Veri Toplama Araçları 41
2.3.1. Akademik Başarı Testi *41*
2.3.2. Problem Çözme Becerileri Testi *43*
2.3.3. Portfolyo Öz Değerlendirme Formu *45*
2.4. Deneysel İşlem: Portfolyoya Dayalı Değerlendirme Süreci 45
2.4.1. Öğretim ve Öğrenme Süreci *46*
2.4.2. Öğrenci Değerlendirme Süreci *47*
2.5. Verilerin Analizi 50
2.5.1. Nicel Veriler *50*
2.5.2. Nitel Veriler *50*

3. BULGULAR VE YORUMLAR 51
3.1. Akademik Başarıların Karşılaştırılması 51
3.2. Bilişsel Yaşam Becerilerinin Karşılaştırılması 54
3.3. Öz Değerlendirmeye Dayalı Bulgular 55
3.3.1. Kapalı Uçlu Sorular *56*
3.3.2. Bütünsel (Holistic) Puanlama Anahtarı *57*
3.3.3. Açık Uçlu Sorular *58*
3.3.4. Flaş Cümleler *66*

4. SONUÇ VE ÖNERİLER 69
4.1. Akademik Başarılara İlişkin Sonuçlar 69
4.2. Bilişsel Yaşam Becerileri İle İlgili Sonuçlar 70
4.3. Öz Değerlendirme Sonuçları 70

ÖNERİLER 71
4.4. Araştırmacılara Öneriler 71
4.5. Uygulayıcılara Öneriler 72

KAYNAKÇA 73
EKLER 84
EK. 1 Çalışma Takvimi 84
EK 2. Akademik Başarı Testi (Ön-Son test) 86
EK 3.2. Gözlük Takma 104
EK 6 – Final Sınav Yönergesi 110

KAYNAKÇA

ADAMS, Dennis.M.,and Hamm, Mary.E. (1992). Portfolio Assessment and Social Studies: Collecting, Selecting, and Reflecting on What is Significant. **Social Education**, 56 (2), 103-105.

ANDERSON, R. S.,and DeMEULLE, L. (1998). Portfolio Use in Twenty-Four Teacher Education Programs. **Teacher Education Quarterly**, 25 (1), 23-32.

ARTER, J. A. (1991). **Portfolio Resources**. Portland, OR: Northwest Regional Educational Laboratory.

ARTER, J.A. and SPANDEL, V. (1992). Using Portfolios of Student Work in Instruction and Assessment. **Educational Measurement: Issues and Practices**, 11 (1), 26-30, 36-44.

ASLANOĞLU, Aslıhan. Erman ve Ömer, KUTLU. (2004). Öğretimde Sunu Becerilerinin Değerlendirilmesinde Dereceli Puanlama Anahtarı (Rubric) Kullanılmasına İlişkin Bir Araştırma, **Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**, Ankara: Cilt:37, Sayı:1-2.

ASLANOĞLU, Aslıhan. Erman. (2007). PIRLS 2001 Türkiye Verilerine Göre 4. Sınıf Öğrencilerinin Okuduğunu Anlama Becerileriyle İlişkili Faktörler. **Yayınlanmamış Doktora Tezi,** Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Ölçme ve Değerlendirme / Psikometri Programı.

ATAY, YALAZA. D. (2003). Öğretmen Adaylarına Yansıtmayı Öğretmek: Portfolyo Çalışması. **Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi**, 9 (36), 508-527.

BAĞCI. KILIÇ, Gülşen. (2006). **Yeni Yaklaşımlar Işığında İlköğretim Bilim Öğretimi.** İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

BAHÇECİ, Dilber. (2006). Anotomi Dersinde Portfolyo Kullanmanın Öğrencilerin Bilişsel ve Duyuşsal Özellikleri Üzerine Etkisi. **Yayınlanmamış Doktora Tezi.** Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Orta Öğretim Fen ve Matematik Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara.

BAKİ, Adnan ve Osman BİRGİN. (2002). Matematik Eğitiminde Alternatif Bir Değerlendirme Olarak Bireysel Gelişim Dosyası Uygulaması. **5. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi, 16-18 Eylül 2002, Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi,** Kültür ve Kongre Merkezi, Cilt 2, 913.

BAKİ, Adnan ve Osman BİRGİN. (2004). Alternatif Değerlendirme Aracı Olarak Bilgisayar Destekli Bireysel Gelişim Dosyası Uygulamasından Yansımalar: Bir Özel Durum Çalışması. **The Turkish Online Journal of Educational Technology-TOJET** July 2004, ISSN: 1303-6521, Volume 3, Issue 3, Article 11.

BAKİ, Adnan., Osman BİRGİN., Bülent GÜVEN., İlhan KARATAŞ. (2004). Bilgisayar Destekli Bireysel Gelişim Dosyası (Portfolio) Uygulaması. **Sabancı Üniversitesi 2006 Eğitimde İyi Örnekler Sempozyumu, İstanbul.** http://www.erg.sabanciuniv.edu/iok2004/bildiriler/Adnan%20Baki.doc dosyasının html sürümüdür.18 Aralık 2006 tarihinde indirilmiştir.

BLACK, P., WILLIAM, D. (1998). Assessment and Classroom Learning. **Assessment in Education**, 5 (1), 7, 74.

BANTA, Trudy. W. (2003). Introduction: Why Portfolios?. **Portfolio Assessment Uses, Cases, Scoring, and Impact.** Banta, Trudy. W. (Ed.). Published by Jossey-Bass A Wiley Imprint, San Francisco, 1-5.

BARNETT, B. C. (1995). Portfolio Use in Educational Leadership Preparation Programs: From Theory To Practice. Innovative Higher Education, 19 (3), 197-206.

BARTON, J.,and COLLİNS, A. (1993). Portfolios in Teacher Education. **Journal of Teacher Education,** 44 (3), 200-210.

BEKİROĞLU, Ogan.Feral.(2006). Ölçme ve Değerlendirmede Alternatif Yöntemler ve Portfolyo Kullanımı. http://electronicportfolios.com/portfolios.html adresinden 20 Aralık 2006 tarihinde indirilmiştir.

BENJAMİN, Lorie. C. (2003).Portfolio Assessment: Benefits, Issues of Implementation, and Reflection on Its Use. **Portfolio Assessment Uses, Cases, Scoring, and Impact.** Banta, Trudy. W. (Ed.). Published by Jossey-Bass A Wiley Imprint, San Francisco, 11-15.

BİLEN, Mürüvvet. (2002). **Plandan Uygulamaya Öğretim**.(Altıncı Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.

BİRGİN, Osman .(2002).Matematik Eğitiminde Değerlendirme Aracı Olarak Bireysel Gelişim Dosyasının Kullanımı. Matematik Etkinlikleri 2002 Matematik Sempozyumu, 5-8 Haziran, Ankara.

BLOOM, Benjamin. S. (1998). İnsan Nitelikleri ve Okulda Öğrenme. (Üçüncü baskı). İngilizceden Çeviren: Durmuş Ali ÖZÇELİK. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

BREAULT, R. A. (2004). Dissonant Themes in Pre-Service Portfolio Development. **Teaching and Teacher Education,** 20 (8), 847-860.

BROWN, GENEVİEVE and IRBY, BEVERLY. J. (1997). **The Principal Portfolio.** Thousand Oaks, CA: Corwin Pres, 1-59.

BOLAT, Hasan., KAYHAN, Günay. (2004). Tümel Dosya Değerlendirme Sisteminin Almanca Öğretimi İçin İlköğretim Okullarında Uygulanması. **Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**. (18), 52-58.

BULL, Kay. S., MONTGOMERY, Diane and COMBS, Laura. (1994). Portfolio Assessment in Teacher Evaluation: A Comparison of The Perspectives of General and Specific Education Adminitrators and Teachers. **Proceeding of the Annual National Conference of The American Council on Rural Special Education (ACRES),** 14th, Austin, Texas, March 23,26, 160-161.

BÜYÜKÖZTÜRK, Şener. (2007). **Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı** (Geliştirilmiş 7.baskı) . Ankara: Pegem A Yayıncılık.

BÜYÜKÖZTÜRK, Şener. (2008). Performansa Dayalı Durum Belirleme Nedir?. İlköğretmen Dergisi (Baskıda).

BÜYÜKÖZTÜRK, Şener., KUTLU, Ömer., DOĞAN, Deha. C. (2007). İlköğretim Öğretmenlerin Yeni Değerlendirme Yöntemlerine Yönelik Tutumlarını Etkileyen Faktörler. **16.Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, 5-7 Eylül 2007 Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Fakültesi,** Tokat, 112-117.

CALFEE, R. C, and PERFUMO, P. (1993). "Student Portfolios: Opportunities for a Revolution in Assessment." **Journal of Reading**, 36, 532-537.

COHEN, P. A. (1995). Abolish Grades**. Education Update**, May, 37, 3.

COLE, D.J., RYAN, C.W.,and KİCK, F. (1995). **Portfolios Across The Curriculum and Beyond**. Thousand Oaks, CA: Corwin Pres, 7-18.

ÇEĞİNDİR, Y. Neşe. (2006). Giyim Eğitiminde Yeterliğe Dayalı Portfolyo Değerlendirme. **Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Dergisi,** 1/1, Temmuz, 251-264.

ÇELİK, Fethi ve ÖNAL, Ali. S. (2003). Öğretimde Planlama ve Değerlendirme Dersi Öğretim Programının Değerlendirilmesi. **Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi,** 18 (2). http://egitimdergi.pamukkale.edu.tr/.html adresinden Aralık 2006 tarihinde indirilmiştir.

DARLİNG; L. F. (2001). Portfolio As Practice: The Narratives of Emerging Teachers. **Teaching and Teacher Education**, 17 (1), 107-121.

DE JONG, R., WESTERHOF, K. J. and CREEMERS, B. P. M. (2000). Homework and Student Math Achievment in Junior High Schools. **Educational Research and Evaluation**, 6, 56-64.

DEMİREL, Özcan. (2003). **Eğitim Sözlüğü.** Ankara: Pegem A Yayıncılık. DENİZ, M. Engin., HAMARTA, Erdal., ARSLAN, Coşkun., BAŞÇİFTÇİ, Fatih. (2007). Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Doyumu, Umutsuzluk ve Akademik Başarılarının Problem Çözme Yaklaşımları Açısından İncelenmesi. **XVI. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, 5-7 Eylül 2007 Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Fakültesi,** Tokat-Türkiye, Cilt: 2, 669-673.

DEVECİ, Handan., ERSOY, A. Figen ve ERSOY, Ali. (2006). Öğretmen Eğitiminde Portfolyo Değerlendirmenin Kullanımına İlişkin Sınıf Öğretmeni Adaylarının Görüşleri. **Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri**, 6(1), 161-199.

DİEZ, M. E. (2001). Assessing Student Competence in Teacher Education Programs. In C.A. Palomba and T.W. Banta (Eds.), **Assessing Student Competence in Accredited Disciplines: Pioneering Approaches to Assessment in Higher Education.** Sterling. Va, Stylus, 29-48.

DOĞAN, Fatma. E. (2001). A Suggested Portfolio Development Model For ELT Students At Gazi University. **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.** Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

DOĞAN, C. Deha.(2005). İlköğretimde Öğretmen Öğrenci ve Velilerin Dosya Oluşturma (Portfolyo) Uygulamaları Hakkındaki Görüşleri Üzerine Bir Çalışma. **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.** Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ölçme ve Değerlendirme/Psikometri Bilim Dalı.

DOĞAN, C. Deha.(2007). Öğrenci Başarısındaki Gelişimin İzlenmesi: Portfolyoya Dayalı Durum Belirleme. İlköğretmen Eğitimci Dergisi, 9(5), 40-44.

DOĞANAY, Ahmet. (2007). Üst Düzey Düzey Düşünme Becerilerinin Öğretimi. Öğretim İlke ve Yöntemleri. Doğanay, A. (Ed.). Ankara: Pegem A Yayıncılık.

DUTT-DONER, K., PERSONETT, C. (1997). Using Portfolio To Assess in an Undergraduate Teacher Eeducation Course: What Did The Students and İnstructor Learn? **Paper Presented at the Annual Meeting of The American Educational Research Association** (Chicago, IL, March 24- 28) ED: 410 247.

DUTT-DONER, K., GİLMAN, D.(1998). Students React To Portfolio Assessment. **Contemporary Education**, 69 (3), 159-166.

EARGED. (1999). Müfredat Laboratuar Okulları Modeli (MLO). Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı, 7780. http://www.adastan.com/Web/omedeolcme_degerlendirme.doc dosyasının html sürümüdür.

EARGED. (2003). TIMSS 1999 Türkiye Raporu. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı, 18 http://www.adastan.com/Web/omedeolcme_degerlendirme.doc dosyasının html sürümüdür.

ELBOW, Peter. (2003). How Can Portfolios Be Scored? How Portfolios Show Us Problems with Holistic Scoring, but Suggest an Alternative. **Portfolio Assessment Uses, Cases, Scoring, and Impact.** Banta, Trudy. W. (Ed.). Published by Jossey-Bass A Wiley Imprint, San Francisco, 41-44.

ERBİL, Oğuz., Songül DEMİREZEN, Ahmet ERDOĞAN, Ümit TERZİ, Hayrinisa EROĞLU, ve Murat İBİŞ. (2004). Öğrenci Merkezli Eğitim Uygulama Modeli. İzmir: İktisat Kongresi Eğitimde Uygulamalar Bölümü Tebliği.

ERDOĞAN, İrfan. (2008). Öğrenmenin Gücü. İstanbul: Alfa Yayınları.

ERDOĞAN, Mehmet ve OK, Ahmet. (2007). Öğretmen Adaylarının Ürün Seçki Dosyaları İle İlgili Kullandıkları Mecazlar. **XVI. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, 5-7 Eylül 2007 Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Fakültesi,** Tokat-Türkiye, Cilt: 1, 282-287.

ERSOY, A. Figen. (2006). Öğretmen Adaylarının Gelişim Dosyasına Dayalı Değerlendirmeye İlişkin Görüşleri. Elementary Education Online, 5 (1), 85-95. http://ilkogretim-online.org.tr 18Aralık 2006 tarihinde indirilmiştir.

GELFER, Jeffery. I. (1994). Implementing Student Portfolios in An Early Childhood Program. **Early Child Development and Care.** (97), 145-155.

GILKERSON, Deanne and Michelle,F. HANSON. (2000). Family Portfolios: Involving Families Portfolio Documentation. **Early Childhood Education Journal,** 27 (3), 197-201.

GOODRICH, Heidi. Andrade. (2001). The Effects of Instructional Rubrics on Learning To Write. **Current Issues Education**, 4(4).

GOODRICH, Heidi. Andrade. (1997). Understanding Rubrics. **Educational Leadership**, 54 (4), 14-17. Aralık 2006 tarihinde indirilmiştir. <http://learnweb.harvard.edu/alps/thinking/docs/rubricar.htm>

GROOM, Barry and MAUNONEN-ESKELİNEN, Irmeli. (2006). The Use of Portfolios To Develop Reflective Practice in Teacher Training: A Comparative and Collaborative Approach Between Two Teacher Training Providers in The UK and Finland. **Teaching in Higher Education,** Jully, 11(3), 291-300 (10).

HALADYNA, M.T. (1997). **Writing Test Items to Evaluate Higher Order Thinking.** USA: Viacom Campany, Allyn & Bacon.

HANNAFİN, M., HİLL, J. R.,and LAND, S. M. (1997). **"Student-Centered Learning and İnteractive Multimedia: Status, Issues and Implication"**, Contemporary Education, Vol: 68 (2), 94-98.

HANSON, Michelle.F and Deanne, GILKERSON. (1999). **Portfolio Assessment: More Than ABC's and 123 s.** Early Childhood Education Journal, 27 (2), 81-86.

HESSLER, Arthur. C, and KUNTZ, Susan. (2003). Student Portfolios: Effective Academic Advising Tools. **Portfolio Assessment Uses, Cases, Scoring, and Impact.** Banta, Trudy. W. (Ed.). Published by Jossey-Bass A Wiley Imprint, San Francisco, 30- 34.

JOHNSON, Andrew. P. (2000). It's Time For Madeline To Go: A New Look At Lesson Plan Design. **Action İn Teacher Education,** 22(1), 72-78.

JONES, CAROLEE. G. (1996). The Portfolio As a Course Assessment Tool. In T. W. Banta, J. P. Lund, K.E. Black,and F. W. Oblander, (Eds.), **Assessment in Practice: Putting Principle To Work on College Campuses**. San Francisco, CA: Jossey-Bass, 285-288.

KARACA, Erol. (2004). Öğretimde Planlama ve Değerlendirme Dersine Yönelik Bir Tutum Ölçeği Geliştirme. **XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, 6-9 Temmuz 2004 İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi,** Malatya, 237- 243.

KARTAL, Sebahattin ve BULDUR, Serkan. (2007). Fen Öğretiminde Alternatif Değerlendirme Tekniklerinin Kullanılması Durumunda Öğrencilerin Başarı Düzeylerinin İncelenmesi. **XVI. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, 5-7 Eylül 2007 Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Fakültesi,** Tokat-Türkiye, Cilt: 2, 174- 178.

KAPTAN, Fitnat ve KORKMAZ, Hünkar. (2000). *Fen Öğretiminde Tümel (Portfolyo) Değerlendirme.* **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 19, 212-220.

KİEFFER, R. D., and MORRİSON, L. S. (1994). "Changing Portfolio Process: One Journey Toward Authentic Assessment". **Language Arts**, 71, 411-418.

KİNNDSVATTER, R., W. WİLEN., M. ISHLER. (1996). **Dynamics of Effective Teaching**. (Third Edition), New York: Longman Publishers, 112-115.

KOÇ, Gürcü. (2007). Öğretimin Planlanması ve Uygulanması. Öğretim İlke ve Yöntemleri. Doğanay, A. (Ed.). Ankara: Pegem A Yayıncılık.

KOÇ, Nizamettin ve COŞKUNER, D. Tuğçe. (2007). Öğrencinin Öğretimi Değerlendirmesi. **XVI. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, 5-7 Eylül 2007 Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Fakültesi,** Tokat-Türkiye, Cilt: 1, 226-231.

KORKMAZ, Hünkar ve KAPTAN, Fitnat. (2003). İlköğretim Fen Öğretmenlerinin Portfolyoların Uygulanabilirliğine Yönelik Güçlükler Hakkındaki Algıları. **Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi.** 1 (13),159-166.

KLENOWSKİ, Valentina. (2001). Portfolio Assessment in Teacher Education. In Scott (Ed.), **Curriculum and Assessment**, Wesport, Conn: Ablex Publishing, 63-83.

KUTLU, Ömer. (2002). Öğretmen Yetiştirme Programlarının Yeni Ölçme ve Değerlendirme Yaklaşımlarını İçerme Düzeyi**. Uluslararası Katılımlı 2000'li Yıllarda I. Öğrenme ve Öğretme Sempozyumu. 29-31 Mayıs**, Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi.

KUTLU, Ömer. (2004).Tek Soruyla Öğrenci Performansının Belirlenmesi. **Eğitimde İyi Örnekler Konferansı, 17 Ocak 2004,** İstanbul: Sabancı Üniversitesi.

KUTLU, Ömer., BÜYÜKÖZTÜRK, Şener., DOĞAN, C. Deha (2007). İlköğretim Öğretmenlerin Yeni Değerlendirme Yöntemlerine Yönelik Tutumlarını Etkileyen Faktörler. **XVI. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, 5-7 Eylül 2007 Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Fakültesi,** Tokat-Türkiye, Cilt: 1, 112-117.

LAMBDİN, D. V, and WALKER, V. L. (1994). "Planning for Classroom Portfolio Assessment." **Arithmetic Teacher,** 41, 318-324.

LAURENCE, L. S. L. (2003). Low Motivation on Schools Teachers' Construction of Teaching Portfolios. **Curriculum and Teaching.** 18 (2), 71-87.

LARSON, Richard. L. (2003). What Is a Portfolio?: Using Portfolios to Assess the Impact of a Curriculum. **Portfolio Assessment Uses, Cases, Scoring, and Impact.** Banta, Trudy. W. (Ed.). Published by Jossey-Bass A Wiley Imprint, San Francisco, 7-10.

LEMAHİEUİ, P. G., GİTOMER, D.H. and ERESH, J.T. (1995). Portfolios in Large Scale Assessment: Difficult But Not İmpossible. **Educational Measurement: Issues and Practice,** 14 (3), 11-28.

LYONS, NONA. (Ed.). (1998). Portfolio Possibilities: Validating A New Teacher Professionalism. New York, NY: Teachers College Pres, Collcted Works- General, 276.

MATHIES, B and UPHOFF, J.K. (1992).The Use of Portfolio Development in Graduate Programs. **Paper Presented At The Annual Meeting of The American Association of Colleges For Teacher Education.** ERIC Document Reproduction Service. No: ED 343- 855.

MEB. (2006). **Okulöncesi Eğitim Programı**. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.

Mc CLELLAND, K. (1991). "Portfolio: Solition to a Problem." In P. Belanoff and M. Dickson (eds.), **Portfolios: Process and Product**. Portsmouth, N.H., Heinemann, 165-176.

MILLER, M., DALOZ, L. (1989). Assessment of Prior Learning: Good Practices Assure Congruity Between Work and Education. **Equity and Excellence,** 24 (3), 30-34.

MILLS, E and REİSETTER, M. (1995). Portfolio Assessment in Graduate Education Classes. **The Professional Educator**, Spring, XVII (2), 15-24.

MİLSTEİN, MİKE. M. and Associates. (1993). From a Minimal Program To The Renaissance: University of Central Florida. **In Changing The Way We Prepare Educational Leaders. The Danforth Experience**. Newbury Park, CA: Corwin Pres, 62-89.

MİLSTEİN, MİKE. M. (1996). **Portfolios: Potentials and Problems For Preparation of Educational Leaders.** Paper Presented At The Annual Meeting Of The American Association Of School Administrators, March, San Diego, CA, ED,409602, 8-11.

MOKHTARİ, K.,YELLİN, D., BULL, K, and MONTGOMERY, D. (1996). Portfolio Assessment in Teacher Education: Impact on Preservice Teachers' Knowledge and Attitudes. **Journal of Teacher Education**, 47 (4), 245-252.

MOORE, Kenneth. D. (2006). Öğretim Becerileri. Altıntaş, ERSİN. (Ed.). İngilizceden Çeviren: Nizamettin KAYA, İstanbul.

MORGİL, İnci., Nuray CİNGÖR, Seçil ERÖKTEN, Soner YAVUZ ve Özge ÖZYALÇIN OSKAY. (2004). Bilgisayar Destekli Kimya Eğitiminde Portfolyo Çalışmaları. **The Turkısh Online Journal of Educational Technology-TOJET.** April, 3 (2), Article 15, 105-119.

MULLİN, JOAN. A. (1998). Portfolios: Purposeful Collections of Student Work. **New Directions for Teaching and Learning.** John Wiley, 74, 79-87.

NILSEN, Barbara. (1997). **Week By Week Plans For Observing and Recording Young Children**. USA. Broome Community College: Thomson Publishing, 11-12.

OCAK, Gürbüz. (2006). Ürün Seçki Dosyaları Hakkında Öğrenci Görüşlerinin Değerlendirilmesi (Erzurum İl Örneği). Milli Eğitim Bakanlığı, **Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi,** Ankara: Bahar, 170, 217-230.

OLDS, B.M. and MİLLER, R.L. (1997). **Portfolio Assessment:** Measuring Moving Targets At an Engineering School. NCA Quarterly, 71 (4), 462-467.

ÖZTÜRK, Ebru. (2004).Sosyal Bilgiler Eğitiminde Proje Tabanlı Öğrenme ve Portfolyo Değerlendirme Yaklaşımlarının Eğitim ve Sınama Durumlarına Yansıması. **Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi. Kafkas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kars.**

PARLAKYILDIZ, Belgin ve YILDIZBAŞ, Füsun.(2007). Okulöncesi Öğretmenlerinin 2006 Programını Değerlendirme Sürecindeki Performanslarının İncelenmesi. **XVI. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, 5-7 Eylül 2007 Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Fakültesi,** Tokat-Türkiye, Cilt: 2, 376-381).

PAULSON, F.L., PAULSEN, P.R. and MEYER, C.A. (1991, February). What Makes a Portfolio?, **Educational Leadership**. 48 (5), 60-63.

PEKKANLI, EGEL. İlknur. (2003). The Impact of The European language Portfolio on The Learner Autonomy of Turkish Primary School Students. Eskişehir: Yayınlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

POPHAM, J. W. (1997). What's wrong and what's right with rubric. **Educational Leadership.** 55, (2), 12.

POPHAM, J. W. (2000). **Modern Educational Measurement.** Needham: Allyn & Bacon.

ROEBER, Edward. D. (1997). The Technical and Practical Challenges in Developing Innovative Assessment Approaches For Use in Statewide Assessment Programs. **Contemporary Education,** 69(1), 6-10.

ROLHEISER, C. and SCHWARTZ, S. (2001). Pre-Service Portfolios: A Base for Professional Growth. **Canadian Journal of Education**, 26 (3), 283-300.

RYAN, Joseph. M, and KUHS, Therese. M, (1993). Assessment of Preservice Teachers and the Use of Portfolios. **Theory into Practice Assessing Tomorrow's Teachers**, Spring, 32(2), 75-81.

SENEMOĞLU, Nuray. (2007). **Gelişim Öğrenme ve Öğretim** Kuramdan Uygulamaya. Ankara: Gönül Yayıncılık.

SEZER, Sezin. (2006). Öğrencinin Akademik Başarısının Belirlenmesinde Tamamlayıcı Değerlendirme Aracı Olarak Rubrik Kullanımı Üzerinde Bir Araştırma, **Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi, 13(1), 84.** http://egitimdergi.pamukkale.edu.tr/ 12 Mart 2007 tarihinde indirilmiştir.

SHACKELFORD, Ray. L. (1996). Student Portfolios: A Process / Product Learning and Assessment Strategy. **Technology Teacher**, 55 (8), 31-36.

SHULMAN, L. (1998).Teacher Portfolios: A Theoretical Activity. **With Portfolio in Hand: Validating The New Teacher Professionalism.** N, Lyons. (Ed.). New York, NY: Teacher College Pres, 23-38.

SİMON, M., FORGETTE, Giroux. R. (2000). Impact of a Content selection Framework on Portfolio Assessment at the Classroom Level. **Assessment in Education.** 7(1), 84-101.

SPENCE, W. and EL-ANSARİ, W. (2004). Portfolio assessment: Practice Teachers' Early Experience. **Nurse Education Today,** 24 (5), 388-401.

SPİCUZZA, Frank. J. (2003). An Evaluation of Portfolio Assessment: A Student Perspective. **Portfolio Assessment Uses, Cases, Scoring, and Impact.** Banta, Trudy. W. (Ed.). Published by Jossey-Bass A Wiley Imprint, San Francisco, 63-72.

STAHLE, D. L, and MİTCHELL, J. P. (1993). "Portfolio Assessment in College Methods Course: Practicing What We Preach." **Journal of Reading**, 36, 538-542.

TAN, Şeref. (2006). Öğretimi Planlama ve Değerlendirme. (Onuncu Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.

TEZCİ, Erdoğan ve DİKİCİ, Ayhan. (2004). Bireysel Gelişim Dosyasına Dayalı Değerlendirme Yaklaşımının Yaratıcı Düşünce Gelişimine Etkisi. **XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, 6-9 Temmuz 2004,** İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Malatya, 254.

ÜNAL, Semra. (1991). Öğretim Yöntemlerinin Öğrenci Başarısı Üzerindeki Etkisi. **Yaşadıkça Eğitim Dergisi,** Ankara: (17), 8-12.

VALERİ, GOLD. M., OLSON, J., and DEMİNG, M. P. (1991). Portfolios: Collaborative Authentic Assessment Opportunities For College Developmental Learners. **Journal of Reading,** 35 (4), 298-304.

VİECHNİCKİ, K. J., BARBOUR, N., SHAKLEE, B., ROHRER, J, and AMBROSE, R. (1993). "The Impact of Portfolio Assessment on Teacher Classroom Activities." **Journal of Teacher Education**, 44, 371-377.

VYORTKINA, Dina. (2003). Portfolio Assessment in Educational Leadership Programs At Master's Level. (Ph.D Thesis, The Florida State Unıversity College Of Education) Dissertation Abstracts International, 1-338.

WENZLAFF, Terri. L., FAGER, Jennifer. J., COLEMAN, Marta. J. (1999). What is A Rubric? Do Practitioners and The Literature Agree? **Contemporary Education,** Summer, 70, 4(1), 41.

WINSOR, PJ and ELLEFSON, BA. (1995). Professional Portfolios Teacher Education: An Exploration of Their Value and Potential. **The Teacher Educator,** 31 (1), 68-91.

WOLANSKY, W. D. (1985). Evaluating Student Performance in Vocational Education, Iowa: Iowa State University Pres/Ames, 3.

WOLF, Dennie. P. (1989). Portfolio Assessment: Sampling Student Work. **Educational Leadership**, 46 (7), 35-39.

WOLF, Kenneth. (1996). Developing and Effective Teaching Portfolio. **Educational Leadership**: 53 (6), 34-37.

WOLFE, E. W. and MİLLER, T. R. (1997). Barriers To Implement of Portfolio Assessment in Secondary Education. **Applied Measurement In Education.** 10: 235-251.

WRIGHT, Ann. W. (2001). The ABCs of Assessment: Aligning Assessment with Instrution. **The Science Teacher.** 68 (7), 60-64.

YILDIRIM, Ali., Ebru, ÖZTÜRK. (2002). Sınıf Öğretmenlerinin Günlük Planlarla İlgili Algıları: Öncelikler, Sorunlar ve Öneriler. İlköğretim-Online E-Dergi, 1 (1), s. 17-27. http://www.ilkogretim-online.org.tr 18 Aralık 2006 tarihinde indirilmiştir.

YILDIRIM, Ali., ŞİMŞEK, Hasan. (2005). **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**, 5. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

YÖK. (1998). Eğitim Fakülteleri Öğretmen Yetiştirme Programlarının Yeniden Düzenlenmesi Raporu. www.yok.gov.tr. 30.11.2005 tarihinde indirilmiştir.

ZEVENBERGEN, Robyn., MOUSLEY, Judith and SULLIVAN, Peter. (2003). The Contexts of Mathematics Task and The Context of The Classroom: Are We Including All Students? **Mathematics Education Research Journal**, Vol, 15, No. 2, 107-121. http://qamt.cqu.edu.au/QAMTAC2000/ope-ended tasks. Rtf. 18 Aralık 2006 tarihinde indirilmiştir.

TÜRKİYE'DE ELEKTRİKLİ OTOBÜSLER

Dr. Orhan TOPAL
Elektrik Yüksek Mühendisi

EFEAKADEMİ YAYINLARI

MAYIS 2019

Türkiye'de Elektrikli Otobüsler
Dr. Orhan TOPAL

ISBN: 978-605-2308-58-5

1. Baskı: Mayıs 2019

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI nezdinde Orhan TOPAL'a aittir. EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI

TOPAL, Orhan
Türkiye'de Elektrikli Otobüsler
1. Basım, 116 + XII s., 160 x 240 mm.
Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. Elektrikli Otobüs 2. Sürdürülebilir Toplu Ulaşım
3. Kamu İhalelerinde Elektrikli Otobüs Alımları

Dizgi / Mizanpaj: SRA Grafik Tasarım Dizgi Merkezi
Strazburg Cad. 45/13 Sıhhiye Ankara

Kapak Tasarēm: Duygu D¦ NDAR

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü Yemekhane Binası
Güngören / Esenler / İSTANBUL 0212 482 22 00 www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü Yemekhane Binası
Güngören / Esenler / İSTANBUL 0212 483 13 13 www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ ..... **V**

GİRİŞ **1**

BÖLÜM 1

TÜRKİYE TOPLU ULAŞIM SİSTEMLERİNE AİT VERİLER VE HESAPLAMALAR **5**

BÖLÜM 2

ELEKTRİKLİ OTOBÜSLERE DAİR GENEL GÖRÜNÜM **8**

BÖLÜM 3

TÜRKİYE'DE ELEKTRİKLİ OTOBÜSLER **23**

Türkiye'de Elektrikli Otobüslerin Tarihi – Troleybüsler 23

Ankara Büyükşehir Belediyesi – EGO Genel Müdürlüğü 23

İstanbul Büyükşehir Belediyesi – İETT Genel Müdürlüğü 23

İzmir Büyükşehir Belediyesi – ESHOT Genel Müdürlüğü 24

BÖLÜM 4

TÜRKİYE'DEKİ ELEKTRİKLİ OTOBÜS ÜRETİCİLERİ **25**

Anadolu Isuzu 26

BMC 27

Bozankaya 28

Karsan 29

Otokar 29

Temsa 30

BÖLÜM 5

TÜRKİYE TOPLU ULAŞIMINDA ELEKTRİKLİ OTOBÜSLER **32**

BÖLÜM 6

TÜRKİYE'DE KAMU TOPLU ULAŞIM SİSTEMLERİNDE GERÇEKLEŞTİRİLEN ELEKTRİKLİ OTOBÜS ALIMLARI **37**

Malatya Büyükşehir Belediyesi 38

Tepebaşı Belediyesi 38

Konya Büyükşehir Belediyesi 39

Manisa Büyükşehir Belediyesi 39
İzmir Büyükşehir Belediyesi 39
Elazığ Belediyesi 40
Kayseri Büyükşehir Belediyesi 40
Gaziantep Büyükşehir Belediyesi 40
Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi 41
Diğer Belediyeler 41

BÖLÜM 7
TÜRKİYE'DE YEREL YÖNETİMLER TARAFINDAN GERÇEKLEŞTİRİLEN ELEKTRİKLİ OTOBÜS ALIM İHALELERİ 44
Batman Belediyesi 44
Elazığ Belediyesi 46
İstanbul Büyükşehir Belediyesi – İETT Genel Müdürlüğü 49
İzmir Büyükşehir Belediyesi – ESHOT Genel Müdürlüğü 53
Kayseri Büyükşehir Belediyesi 59
Konya Büyükşehir Belediyesi 62
Malatya Büyükşehir Belediyesi 65
Manisa Büyükşehir Belediyesi 69
Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi 73
Tepebaşı Belediyesi 77

BÖLÜM 8 80

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ 80

KAYNAKÇA 87

EKLER 92
Tablo 1. Türkiye'deki Üretilen Elektrikli Otobüslere Ait Teknik Özellikler
Tablo 2. Türkiye'de Gerçekleştirilen Elektrikli Otobüsler ile İlgili Alım ve Altyapı İhaleleri
Tablo 3. Türkiye Kamu Toplu Ulaşım Sistemlerinde Elektrikli Otobüs Projelendirme, Altyapı Kurulum ve Alım İhaleleri
Tablo 4. Türkiye'de Büyükşehir Belediyelerindeki Kullanılan Otobüs Sayısı (Şehiriçi Toplu Ulaşım)

KAYNAKÇA

[1] T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Çevresel Etki Değerlendirmesi, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü, Sayı B.09.0.Çed.0.12.06.00/, 2012 Yılı Egzoz Gazı Emisyon Ölçümleri Genelgesi

[2] Bloomberg New Energy Finance, Electric Vehicle Outlook 2018 Report

[3] CNN International Haber Sitesi https://www.cnn.com.tr (erişim tarihi 25 Mart 2019).

[4] Kamu İhale Kurumu İhale Sorgulama sayfası https://www.kik.gov.tr/ihalesorulama (erişim tarihi 05/01/2019)

[5] "Türkiye'de satışı gerçekleştirilen Lastik Tekerlekli Toplu Ulaşım Araç Envanteri Çalışması", E. Kızılaslan & M. M Albayrak, İETT Genel Müdürlüğü, Araç Bakım Onarım Daire Başkanlığı

[6] Topal O. ve diğerleri (2017). İstanbul Toplu Ulaşım Sisteminin Emisyon Analizi, Transist 10. İstanbul Ulaşım Kongresi

[7] Topal, O. Establishment of Business Perfromans Model for Electric Buses in İstanbul Real Road, Journey and Times Conditions Against Diesel and CNG Buses. Ph.D. Thesis, Yildiz Technical University, Institute of Science and Technology, ˙Istanbul, Turkey, 2016

[8] Topal, O., & Nakir, İ. (2018). Total Cost of Ownership Based Economic Analysis of Diesel, CNG and Electric Bus Concepts for the Public Transport in Istanbul City. Energies, 11(9), 2369

[9] Topal, O. (2019). Türkiye Toplu Ulaşım Sisteminde Elektrikli Otobüsler. Avrupa Bilim ve Teknoloji Dergisi, (15), 155-167. DOI: 10.31590/ejosat.512606

[10] İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Toplu Ulaşım Hizmetleri Müdürlüğü 2017 Yılı İstanbul Toplu Ulaşım Raporu

[11] İstanbul Büyükşehir Belediyesi, İETT İşletmeleri Genel Müdürlüğü 2017 Yılı Faaliyet Raporu

[12] Ankara Büyükşehir Belediyesi, EGO Genel Müdürlüğü 2017 Yılı Faaliyet Raporu

[13] İzmir Büyükşehir Belediyesi, ESHOT Genel Müdürlüğü 2017 Yılı Faaliyet Raporu

[14] ISO 14064 Sera Gazı Hesaplama ve Doğrulama Yönetim Sistemi 2016 yılı Raporu

[15] İstanbul Büyükşehir Belediyesi, İETT İşletmeleri Genel Müdürlüğü 2013- 2017 Stratejik Planı

[16] Topal, O. Modeling of Electric Vehicles with Photovoltaic System. TRANSIST 6th International Transportation Symposium, ˙Istanbul, Turkey, 25-26 December 2013; pp. 61-66.

[17] Ulaşımda Enerji Verimliliğinin Artırılmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik

[18] Türkiye Sanayii Kalkınma Bankası A.Ş Ekonomik Araştırma Raporları

[19] Uluslararası Enerji Ajansı Verileri Türkiye'nin Nihai Toplam Enerji Tüketimi Dağılımı

[20] "Türkiye'nin 30 Büyükşehir Belediyesinde Kullanılan Lastik Tekerlekli Toplu Ulaşım Araçları Envanteri Çalışması", İ. Aktaş vd., Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Sanayi Genel Müdürlüğü, Ulaşım Araçları Daire Başkanlığı

[21] Varol S., Öztürk Z., Öztürk O. "İstanbul'da Karayolu Yolcu Taşımacılığında Elektrikli Araç Kullanımının İncelenmesi"

[22] Hamurcu, M., & Eren, T. (2018). Yüksek Kapasiteli Elektrikli Otobüslerin Seçiminde Hibrit Çok Kriterli Karar Verme Uygulaması. Transist 11. Uluslararası Ulaşım Teknolojileri Sempozyumu 1-10

[23] Cuma, M. U., Cengiz, A. H., & Tümay, M. Çukurova Üniversitesinde Kentsel Elektrikli Araç Ulaşımı ve Şarj İstasyonu Uygulama Simülasyonu. Çukurova Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Dergisi, 31(2), 343-354.

[24] Çelikoğlu, S. H. H. B. Karayolu Ulaştırmasının Çevresel Etkilerinin Azaltılmasında Elektrikli Araçlar ve Türkiye'deki Yeri.

[25] Başlamışlı, S. Ç., İnce, B., Koçak, M., & Saygılı, H. H. Hibrit-Elektrikli Şehir İçi Otobüslerde Yakıt Ekonomisinin İyileştirilmesine Yönelik Enerji Yönetim Sistemi Algoritmalarının Tasarımı.

[26] Hartavi, A. E., Göl, M., & Akyüz, B. A Comparative Study of Different Electric Drive Systems and Their Effects on Drive Cycle Performance of an Electric City Bus.

[27] Amini, A., Başlamışlı, S. Ç., & İnce, B. C. Elektrikli/Hibrit Otobüslerin Enerji Yöntemi Algoritmalarının Optimal Kontrol Yöntemleriyle Tasarlanması: Ankara Şehri için bir Örnek Durum İncelemesi ve Maliyet Analizi Design of Energy Management Systems for Electric/Hybrid Buses with Optimal Control Methods: Case Study for the City of.

[28] Choi, U. D., Jeong, H. K., ve Jeong, S. K. (2012). "Commercial operation of ultra low floor electric bus for Seoul city route" Vehicle Power and Propulsion Conference (VPPC), IEEE (1128-1133).

[29] IBBG, (2014). Sürdürülebilir Otobüs Faaliyetleri Durum Raporu, Sürdürülebilir Otobüs Faaliyetleri, Çevre Politikaları ve Vizyonları, Yayın No: 1022, Londra.

[30] Uluslararası Enerji Ajansı, 2018 yılı Dünya Enerji Dengesi Raporu

[31] İzmir Büyükşehir Belediyesi eski başkanı Sayın Aziz Kocaoğlu'nun ESHOT Genel Müdürlüğü'nün 2018 mali yılı tahmini gelir gider bütçesinin görüşüldüğü meclis toplantı Tutanakları

[32] Hellgren, J. (2007). "Life cycle cost analysis of a car, a city bus and an intercity bus powertrain for year 2005 and 2020.", Energy Policy, 35(1): 39-49

[33] Erkkilä, K., vd. (2013). "eBUS–electric bus test platform in Finland.", 27th International Electric Vehicle Symposium and Exhibition (EVS27), 17-20 Kasım 2013, Barselona

[34] UITP, (2016). UITP ZeEUS Projesi Ara Raporu, Yayın No: 6, Warsaw

[35] "The People Want EVs, But Who Will Sell Them To Us?", Forbes Dergisi Makalesi- 4 Ocak 2019 https://www.forbes.com/sites/joshuarhodes/2019/01/04/the-people-want-evs-but-who-will-sell-them-to-us/#7441580859c6 (erişim tarihi 15/03/2019)

[36] "Going green is not that easy for electric vehicles", Financial Times Dergisi https://www.ft.com/content/daabb4ad-5766-3c4b-86ca-2b9c-92da4c49 (erişim tarihi 15/03/2019)

[37] EGO Genel Müdürlüğü, Kurumsal Tanıtım; https://www.ego.gov.tr (erişim tarihi 10.01.2019)

[38] Engin V., Gülsoy U., (2016), "Osmanlı'dan Cumhuriyet'e İstanbul'da Elektrik" İstanbul, İETT.

[39] Kurumsal Yayınlar, (2013),"Dünden Bugüne ESHOT Genel Müdürlüğü 70. Yıl Anısına" İzmir, ESHOT

[40] IEA World Energy Balances 2018 - https://webstore.iea.org/world-energy-balances-2018

[41] https://www.ego.gov.tr/tr/haber/4266/egoda-elektrikli-otobus-donemi [5] EGO Genel Müdürlüğü, Kurumsal Tanıtım; https://www.ego.gov.tr (erişim tarihi 10.01.2019)

[42] Araçlarla ilgili Teknik Özellikler için;

- https://www.bozankaya.com.tr/
- https://www.temsa.com.tr/
- https://www.karsan.com.tr/
- https://www.otokar.com.tr/
- https://www.bmc.com.tr/
- https://www.anadoluisuzu.com.tr/
- https://www.aselsan.com.tr/

[43] İhaleler ile ilgili Teknik şartname ve diğer dokümanlar

[44] Li Dan, 2018 Guangzhou will basically achieve a 100%electric bus fleet in 2018, Diandong, 2 May 2018, http://www.diandong.com/guangzhou/2018050282034.shtml

[45] Chen Yonggang and Chen Xin, 80%of Changsha's buses are electric, reducing nearly 17,000 metric tons of CO_2 emissions every year], Hunan Daily, 26 May, 2017, http://hn.people.com.cn/n2/2017/0526/c356325-30244707.html

[46] You Li and Wang Haixia, Zhengzhou's bus fleet will be green in three years, Xinhua Net, 28 May 2018, http://www.ha.xinhuanet.com/car/carnews/2018-05/26/c_1122890825.htm

[47] 12 Simi Rose George and Marzia Zafar, Electrifying the Ride-Sourcing Sector in California (California Public Utilities Commission, April 2018); http://www.cpuc.ca.gov/General.aspx?id=6442457050

[48] Shenzhen Municipal Government [2018 "Shenzhen Blue" Sustainable Action Plan],(10 May, 2018) http://www.sz.gov.cn/zfbgt/gzwj/gz_1/201805/t20180510_11830011.htm

[49] E-troFit Press "The fast lane to electromobility: Convert your diesel buses to electric drive", September 25th, 2018

İRONİ VE ROMAN

Postmodern Türk Romanında İroninin Serüveni

Dr. Abdulhakim TUĞLUK

Editör: Prof. Dr. Kemal TİMUR

EFEAKADEMİ YAYINLARI

NİSAN 2019

İRONİ VE ROMAN - Postmodern Türk Romanında İroninin Serüveni
Dr. Abdulhakim TUĞLUK

Editör: Prof. Dr. Kemal TİMUR

ISBN: 978-605-2308-57-8

1. Baskı: Nisan 2019

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir.
EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI

TUĞLUK, Abdulhakim
İroni ve Roman - Postmodern Türk Romanında İroninin Serüveni
1. Basım, 324 + XII s., 160 x 240 mm.
Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. İroni 2. Roman 3. Postmodernizm

Kapak Resmi

from *The New World* by Saul Steinberg (Colin Douglas Muecke'nin *The Compass of Irony* adlı eserinden alıntılanmıştır)

Dizgi / Mizanpaj: SRA Grafik Tasarım Dizgi Merkezi
Strazburg Cad. 45/13 Sıhhiye Ankara

Kapak Tasarım: Duygu D¦ NDAR

Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü Yemekhane Binası
Güngören / Esenler / İSTANBUL 0212 482 22 00 www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü Yemekhane Binası
Güngören / Esenler / İSTANBUL 0212 483 13 13 www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ ..... **VI**
KISALTMALAR ..... **XI**
GİRİŞ **1**

BİRİNCİ BÖLÜM
İRONİ ÜZERİNE

1.1. İroni Nedir? **7**
1.1.1. Türk Edebiyatında İroni 9
1.1.2. Batı Edebiyatında İroni 20
1.1.3. İronist ve Kurban 25
1.1.4. İroni Örnekleri 26
1.2. İroninin Amacı **30**
1.3. İroni ve Süreç **35**
1.3.1. İroni Öncesi 35
1.3.2. İroninin Aktarımı 35
1.3.3. İroninin Fark Edilmesi 36
1.3.4. İroninin Anlamlandırılması 37
1.3.5. İronistin Takdir Edilmesi veya İroniste Duyulan Öfke 38
1.3.6. İroni Sonrası 39
1.4. İroni Felsefesi **40**
1.5. İroniden İronik'e **42**
1.6. İroni ve Estetik **44**
1.7. İroninin Mizah ve Mecaz ile İlişkisi **46**
1.7.1. İroni-Metafor İlişkisi 49
1.7.2. İroni-Alegori İlişkisi 50
1.7.3. İroni-Parodi İlişkisi 51
1.7.4. İroni-Karikatür İlişkisi 54
1.8. Dünden Bugüne İroni **58**
1.8.1. Klasik İroni 59
1.8.2. Modern Söylemde İroni 61
1.8.3. Postmodern Söylemde İroni 63

İKİNCİ BÖLÜM
POSTMODERN TÜRK ROMANINDA İRONİ

2.1. Postmodernizme Kısa Bir Bakış 70
2.1.1. Modernite 73
2.1.2. Modernleşme 74
2.1.3. Modernizm 75
2.1.4. Postmodernite/Postmodernlik 79
2.1.5. Postmodernizm 80
2.2. Postmodern Türk Romanı 85
2.3. Postmodern Türk Romanında İroni Türleri 98
2.3.1. Sözlü (Verbal) İroni 109
2.3.1.1. Kendini Azımsama İronisi 110
2.3.1.2. Kendini Ele Verme İronisi 117
2.3.1.3. Abartma İronisi (Overstatement) 122
2.3.1.4. Küçültme İronisi (Understatement) 125
2.3.1.5. İstihzâ 136
2.3.2. Dramatik İroni 142
2.3.3. Romantik İroni 196
2.3.4. Uyuşmazlık İronisi 246
2.3.5. Sonuç/Akıbet İronisi (Irony Of Fate) 267
2.3.6. Kozmik İroni 283
2.3.7. Saflık İronisi 287
2.3.8. Metinlerarasılık ve İroni 295
SONUÇ 304
KAYNAKÇA 307

KAYNAKÇA

İncelenen Romanlar:

ALTAN, Ahmet, Dört Mevsim Sonbahar, Everest Yayınları, 1. Basım, İstanbul 2013.

ALTAN, Ahmet, Tehlikeli Masallar, Everest Yayınları, 1. Basım, İstanbul 2013.

ANAR, İhsan Oktay, Galiz Kahraman, İletişim Yayınları, 1. Baskı, İstanbul 2014.

ANAR, İhsan Oktay, Kitab-ül Hiyel, İletişim Yayınları, 2011 İstanbul.

ANAR, İhsan Oktay, Puslu Kıtalar Atlası, İletişim Yayınları, 34. Baskı, İstanbul 2008.

ANAR, İhsan Oktay, Suskunlar, İletişim Yayınları, 8. Baskı, İstanbul 2011.

ANAR, İhsan Oktay, Yedinci Gün, İletişim Yayınları, İstanbul 2012.

ATAY, Oğuz, Tehlikeli Oyunlar, İletişim Yayınları, 30. Baskı, İstanbul 2014.

ATAY, Oğuz, Tutunamayanlar, İletişim Yayınları, 53. Baskı, İstanbul 2011.

ATILGAN, Yusuf, Aylak Adam, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2010.

DAL, Güney, Kılları Yolunmuş Maymun, İnter Yayıncılık, İstanbul 1988.

GÜLSOY, Murat, Nisyan, Can Yayınları, 2. Baskı, İstanbul 2013.

İLERİ, Selim, Kafes, Everest Yayınları, 5. Baskı, İstanbul 2012.

KAÇAN, Metin, Ağır Roman, Everest Yayınları, İstanbul 2014.

KAÇAN, Metin, Fındık Sekiz, Everest Yayınları, İstanbul 2012.

KARASU, Bilge, Gece, Metis Yayınları, İstanbul 2007.

METE, Levent, Aşk Romanları Yazan Adam, İletişim Yayınları, 1. Baskı, İstanbul 2000.

PAMUK, Orhan, Benim Adım Kırmızı, İletişim Yayınları, 32. Baskı, İstanbul 2012.

PAMUK, Orhan, Beyaz Kale, İletişim Yayınları, İstanbul 2012 .

PAMUK, Orhan, Kafamda Bir Tuhaflık, Yapı Kredi Yayınları, 5. Baskı, İstanbul 2014.

PAMUK, Orhan, Kar, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2013.

PAMUK, Orhan, Kara Kitap, Yapı Kredi Yayınları,4. Baskı, 2014İstanbul.

PAMUK, Orhan, Kırmızı Saçlı Kadın, Yapı Kredi Yayınları, 1. Baskı, İstanbul 2016.

PAMUK, Orhan, Masumiyet Müzesi, İletişim Yayınları, 1. Baskı, İstanbul 2008.

TEKİN, Latife, Berci Kristin Çöp Masalları, İletişim Yayınları, İstanbul 2015.

TOPTAŞ, Hasan Ali, Bin Hüzünlü Haz, İletişim Yayınları, İstanbul 2011.

TOPTAŞ, Hasan Ali, Gölgesizler, İletişim Yayınları, İstanbul 2014.

Diğer Kaynaklar

A.Vahid Bey, A Condensed Dictionary English-Turkish, Fratelli Haim Yayınevi, İstanbul 1924.

ABAY, Ahmet, "Kur'an'da İronik Anlatımın Bir Örneği: Tebbet Suresi", *KSÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 20 (2012), s. 68-93.

ABRAHAMS, Meyer Howard, A Glossary of Literary Terms, Heinle&Heinle Thomas Learning Publishing, Boston 1999.

AÇIL, Berat, Klasik Türk Edebiyatında Alegori, Küre Yayınları, İstanbul 2013.

Ahmet Cevdet Paşa, Belâgat-ı Osmâniyye, haz. Turgut Karabey-Mehmet Atalay, Akçağ Yayınları, Ankara 2000.

Ahmet Hamdi, Belâgat- Lisân-ı Osmânî (İnceleme-Metin, Dizin), haz. Atabey Kılıç, Laçin Yayınları, Kayseri 2007.

Ahmet Mithat Efendi, Cellat, yay. haz. Nuri Sağlam, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2000.

Ahmet Mithat Efendi, Felâtun Bey İle Râkım Efendi, yay. haz. Tacettin Şimşek, Akçağ Yayınları, Ankara 2000.

Ahmed Reşid (Rey), Nazariyât-ı Edebiye-Birinci Cild, Ahmed İhsan ve Şürekâsı Matbaası, İstanbul 1912.

AKALIN, L.Sami, Edebiyat Terimleri Sözlüğü, Varlık Yayınevi, İstanbul 1970.

AKTAŞ, Şerif, Roman Sanatı ve Roman İncelemesine Giriş, Akçağ Yayınları, Ankara 1991.

AKTULUM, Kubilay, Metinlerarası İlişkiler, Öteki Yayınları, İstanbul 2000.

Ali Kemal, Edebiyât-ı Hakîkiye Dersleri, Muhtar Hâlid Kütübhânesi, İstanbul 1330 (1914).

ALTINÖRS, Atakan, "Platon ile Aristoteles'in Retorik Anlayışlarının Karşılaştırılması", *EKEV Akademi Dergisi*, Yıl 15 S 49, Güz 2011, s.81-92.

ALTINTAŞ, Hayrani, "Tasavvuf", *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C 24, S1, 1981, s.413-423.

ALTUN, Fahrettin, Modernleşme Kuramı Eleştirel Bir Giriş, Küre Yayınları, İstanbul 2011.

ALTUNER, Huriye, Kısacık, Sibel Yıldız, "Romantizmi Oluşturan Düşünsel Yapının Resim Sanatına Yansıması", *Uluslararası Medeniyet Çalışmaları Dergisi*, S 1, 2017, s.47-75.

ANTAKYALIOĞLU, Zekiye, Roman Kuramına Giriş, Ayrıntı Yayınları, İstanbul 2013.

Aristoteles, Retorik, çev. Mehmet H. Doğan, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2013.

Artin Hindoglu, Dictionnaire Abrege Français-Turc, Fr. Beck Librarie, Vienne 1831.

ATAÇ, Adnan – ŞAR, Sevgi, İroni ve Etik Söylem Üzerine, *38. ICANAS Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi*, Ankara 2008, s. 13-24.

ATİK, Şerefnur, Türk Edebiyatında Postmodernist Süreç ve Latife Tekin, Bilge Kültür Sanat Yayınları, 1. Basım, İstanbul 2012.

ATTARDO, Salvatore, "Irony As Relevant Inappropriateness", *Journal of Pragmatics*, Vol. 32, 2000, p. 793-826.

AYTAÇ, Gürsel, Yeniçağ Alman Edebiyatı, Doğu Batı Yayınları, Ankara 2012.

AYTAÇ, Gürsel, Çağdaş Türk Romanı Üzerine İncelemeler, Doğubatı Yayınları, Ankara 2012.

BAL, Ali Asker, "Resim ve İroni: Resimde Bir İfade Biçimi Olarak İroni", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 2000.

BARBE, Katharina, Irony in Context, John Benjamins Publishing Company, Amsterdam 1995.

BAHTIN, Mihail, Karnavaldan Romana, çev. Cem Soydemir, der. Sibel Irzık, Ayrıntı Yayınları, İstanbul 2014.

BAMPTON, J.M., Modernism And Modern Thought, Sand & Company, Edinburgh 1913.

BAUDRILLARD, Jean, Kötülüğün Şeffaflığı: Aşırı Fenomenler Üzerine Bir Deneme, çev. Işık Ergüden, Ayrıntı Yayınları, 4. Basım, İstanbul 2010.

BAUDRILLARD, Jean, Simülakrlar ve Simülasyon, çev. Oğuz Adanır, Doğubatı Yayınları, Ankara 2011.

BAYHAN, Vehbi, "Tüketim Toplumunda Bireyin Ontolojik Mottosu: Tüketiyorum Öyleyse Varım", *Sosyoloji Konferansları Dergisi*, S 43, 2011, s. 221-248.

BEHLER, Ernst, "Modern İroniden Postmodern İroniye", çev. Orçun Türkay, *Cogito Dergisi İroni Özel Sayısı*, Yapı Kredi Yayınları, S 57 Kış 2008, İstanbul, s.134-135.

BELGE, Murat, Sanat ve Edebiyat Yazıları, İletişim Yayınları, İstanbul 2009.

BENJAMIN, Walter, Pasajlar, çev. Ahmet Cemal, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2002.

BENJAMIN, Walter, Sanat ve Edebiyatta Eleştiri: Alman Romantizminde Sanat Eleştirisi Kavramı, çev. Elçin Gen-Mustafa Tüzel, İletişim Yayınları, İstanbul 2013.

BERGSON, Henri, Gülme: Komiğin Anlamı Üzerine Deneme, çev. Y. Avunç, İstanbul 2011.

BERMAN, Marshall, Katı Olan Her Şey Buharlaşıyor, çev. Ümit Altuğ-Bülent Peker, İletişim Yayınları, İstanbul 2011.

BEST, Steven – KELLNER, Douglas, Postmodern Teori Eleştirel Soruşturmalar, çev. Mehmet Küçük, Ayrıntı Yayınları, İstanbul 2011.

BİLGEGİL, M. Kaya, Edebiyat Bilgi ve Teorileri (Belâgat), Enderun Kitabevi, İstanbul 1989.

BİNGÖL, Ulaş, Hüsn ü Aşk Mesnevisinde Şahısların Dünyası, Uluslararası Türkçe Eğitim Kültür Edebiyat Dergisi, S 2/4 2013, s. 206-229.

BİNGÖL, Ulaş, Modernizmden Postmodernizme Eleştiri Terimleri Sözlüğü I. Cilt, Akademik Kitaplar Yayınevi, İstanbul 2019.

BİNGÖL, Ulaş, Postmodern Zamanın Metal Şairi: Murathan Mungan'ın Şiirlerinde Postmodernizmin İzinde, Akademik Kitaplar Yayınevi, İstanbul 2018.

BİNGÖL, Ulaş, Postmodernizmde Çok Seslilik ve Çok Kültürlülük Yanılgısı, *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Ekim 2017 S 9, s. 72-82.

BİRCAN, Ufuk, "Sokrates'ten Kierkegaard'a İroni", *SBARD* 27, 2016, s.79-110.

BİRİNCİ, Necat, "Türk Romanında Erken Atılmış İleri Bir Adım: Müşâhedât", *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi,* C LV, S 433, s. 25-31, Ocak 1988.

BOOTH, Wayne Clayson, A Rhetoric of Irony, University of Chicago Press, Chicago 1975.

BOOTH, Wayne Clayson, İroninin Retoriği, çev. Suzan Sarı, Hece Yayınları, Ankara 2016.

BOOTH, Wayne Clayson, Kurmacanın Retoriği, çev. Bülent O. Doğan, Metis Yayınları, İstanbul 2010.

BÖLÜKBAŞI, Rıza Tevfik, Abdülhak Hamid ve Mülahazat-ı Felsefiyesi, Kanaat Kütüphane ve Matbaası, İstanbul 1918.

BUDAK, Ali, Ziya Paşa'nın İroni ve Parodi Şaheseri Zafernâme, Bilge kültür Sanat Yayınları, İstanbul 2013.

BUDAK, Selçuk, Psikoloji Sözlüğü, Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara 2017.

BULUT, Ali, Belâgat Terimleri Sözlüğü, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, İstanbul 2015.

BULUT, Feyza, "Metinlerarasılık Kavramı'nın Kuramsal Çerçevesi", *Edebî Eleştiri Dergisi*, C II, S 1 Nisan 2018, s.1-19.

CAMILLA, Ruzicka-Ostoic, Türkisch-Deutsches Wörterbuch, Viyana 1879,

CEBECİ, Oğuz, Komik Edebi Türler Parodi, Satir ve İroni, İthaki Yayınları, İstanbul 2008.

CENGİZ, Metin, Küreselleşme, Postmodernizm ve Edebiyat, Digraf Yayıncılık, 1. Basım, İstanbul 2007.

CEVİZCİ, Ahmet, Paradigma Felsefe Sözlüğü, Paradigma Yayıncılık, İstanbul 2010.

CHASE, Robert, Dies Irae: A Guide To Requiem Music, Scarecrow Press Inc., Maryland 2003.

CIADYRGY, Antonio, Dizionario İtaliano E Turco, Dalla Ditta Angelo Bonfanti, Milano 1834.

COLEBROOK, Claire, Irony, Routledge Taylor & Francis Publishing, Newyork 2005.

O'CONNOR, William Van, "İroni", in Princeton Encyclopedia of Poetry and Poetics, ed. Alex Preminger, Princeton University, 1972, *Kitap-lık Aylık Edebiyat Dergisi*, çev. Yurdanur Salman-Deniz Hakyemez, S123 Ocak 2009, s. 59-61.

COŞAR, Said, "Edebiyatın Karikatürize Halleri", *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Vol. 5/2 Spring 2010.

COŞKUN, Menderes, Sözün Büyüsü Edebi Sanatlar, Dergâh Yayınları, İstanbul 2010.

ÇABUKLU, Yaşar, Postmodern Toplumdan Kesitler, Paloma Yayınları, İstanbul 2010.

ÇABUKLU, Yaşar, Uzam ve Kötülük, Everest Yayınları, İstanbul 2006.

ÇİFTÇİ, Hasan, Klâsik Fars Edebiyatında Hiciv ve Sosyal Eleştiri, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 2002.

DANE, Joseph A, The Critical Mythology of Irony, University of Georgia Press, Athens-Georgia 2011.

de MAN, Paul, "Aesthetic Ideology", ed. Andrzej Warminski, *Theory and History of Literature*, Vol. 65, University of Minnesota Press, Minneapolis 1997.

DELEUZE, Gilles, Anlamın Mantığı, çev. Hakan Yücefer, Norgunk Yayıncılık, İstanbul 2015.

DELLALOĞLU, Besim Fatih, Romantik Muamma, Ayrıntı Yayınları, İstanbul 2010.

DEVELLİOĞLU, Ferit, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat, Aydın Kitabevi, Ankara 2013.

DEVELLİOĞLU, Ferit, Türk Argosu (İnceleme ve Sözlük), Aydın Kitabevi, Ankara 1980.

Doktor Hüseyin Remzi, Lügat-i Remzi (Cild-i Sâni), Matbaa-i Hüseyin Remzi, İstanbul 1894.

DÖKEROĞLU, Özlem Tekdemir, "Sanatta İroni ve Öyküleme Pratikleri", Sanatta Yeterlik Sanat Eseri Çalışması Raporu, Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Ankara 2013.

DURMUŞ, İsmail-Pala, İskender, "İstiare", İslam Ansiklopedisi, C 23, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2001.

DURMUŞ, İsmail, "Hezl", İslam Ansiklopedisi, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, C 17, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1998.

DURU, Bülent, Gökdelen ve Kent Tartışma Metinleri No. 26, Ankara Üniversitesi SBF Matbaası, Ankara 2000.

EAGLETON, Terry, Edebiyat Kuramı, çev. E. Tarım, Ayrıntı Yayınları, İstanbul 1990.

EAGLETON, Terry, Estetiğin İdeolojisi, çev. B. Gözkan, H. Hünler, T. Armaner, N. Ateş, A. Dost, E. Kılıç, E. Akman, N.N. Domaniç, A. Çitil, B. Kıroğlu, Doruk Yayınları, İstanbul 2010.

EAGLETON, Terry, Tatlı Şiddet Trajik Kavramı, çev. Kutlu Tunca, Ayrıntı Yayınları, İstanbul 2012.

EAGLETON, Terry, Postmodernizmin Yanılsamaları, çev. Mehmet Küçük, Ayrıntı Yayınları, İstanbul 2011.

ECEVİT, Yıldız, Kurmaca Bir Dünyadan, İletişim Yayınları, İstanbul 2013.

ECEVİT, Yıldız, Türk Romanında Postmodernist Açılımlar, İletişim Yayınları, İstanbul 2012.

E. MAIN, Arthur, "Modernism in Religion", Social Science, Vol. 2 No. 2, 1927, s. 118-131.

EINSTADT, S.N., Modernleşme Başkaldırı ve Değişim, çev. Ufuk Coşkun, Doğubatı Yayınları, Ankara 2014.

EMRE, İsmet, Postmodernizm ve Edebiyat, Anı Yayıncılık, Ankara 2006.

Eram Güzeloğlu, Nouevaux Dialogues Français-Turcs Precedes d'un Vocabulaire, Imprimerie Librairie

FEATHERSTONE, Mike, Postmodernizm ve Tüketim Kültürü, çev. Mehmet Küçük, Ayrıntı Yayınları, İstanbul 2013.

FREUD, Sigmund, Espri Sanatı, çev. Erdoğan Alkan, Toplumsal Dönüşüm Yayınları, İstanbul 1996.

De. S. Benoit Yayınevi, İstanbul 1852.

FELSKI, Rita, Edebiyat Ne İşe Yarar, çev. Emine Ayhan, Metis Yayınları, İstanbul 2010.

FENOGLIO, Irene - GERGEON, François, Doğu'da Mizah, çev. Ali Berktay, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 1999

FRYE, Northrop, "Kış Mitosu: İroni ve Hiciv", in Anatomy of Criticism, Princeton University, 1973, *Kitap-lık Aylık Edebiyat Dergisi*, çev. Yurdanur Salman-Deniz Hakyemez, S 123, Ocak 2009.

FRYE, Northrop, Anatomy of Criticism Four Essays, Princeton University Press, New Jersey 1973.

FRYE, Northrop, Eleştirinin Anatomisi, çev. Hande Koçak, Ayrıntı Yayınları, İstanbul 2015.

FRYE, Northrop, Kudretli Kelimeler-Kitab-ı Mukaddes ve Batı Edebiyatı Üzerine İkinci Bir İnceleme, çev. Selma Aygül Baş, İz Yayıncılık, İstanbul 2008.

GASSET, Ortega Y, Sanatın İnsansızlaştırılması ve Roman Üstüne Düşünceler, çev. Neyyire Gül Işık, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2010.

GIBBS, Raymond W, Colston, Herbert L., Irony in Language and Thought, Lawrence Erlbaum Associates, Newyork 2007.

GIBBS, Raymond W., The Poetics of Mind, Cambridge University Press, Cambridge 1999.

GIDDENS, Anthony, Modernliğin Sonuçları, çev. Ersin Kuşdil, Ayrıntı Yayınları, 4. Basım, İstanbul 2010.

GIOARA, Rachel, "On Irony and Negation", *Discourse Process*, Vol. 19:2, s. 239-264

GLICKSBERG, Charles Irving, The Ironic Vision in Modern Literature, Martinus Nijhoff Publishing, The Hague 1969.

GODRYCZ, J., The Doctrine of Modernism and Its Refutation, John Joseph McVey Publishing, Philadelphia 1908.

Gogol, Müfettiş, çev. Koray Karasulu, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul 2009.

GÖÇGÜN, Önder, "Süleyman Nazif'te Nükte ve Hazırcevaplılık", *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi Prof. Dr. Hüseyin Ayan Özel Sayısı*, S 39, Erzurum 2009, s. 173-186.

GÖKSEL, Nil, "Unutma, Parodi, İroni", *Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi*, Yıl 1, S 1, 2006 Bahar, s. 131-140.

GÖVSA, İbrahim Alaaddin, Sokrat ve Eflâtun, Sanâyi-i Nefîse Matbaası, İstanbul 1927.

GÜÇBİLMEZ, Beliz, Sophokles'ten Stoppard'a İroni ve Dram Sanatı, Deniz Kitabevi, Ankara 2005.

GÜMÜŞ, Semih, Roman Kitabı, Can Yayınları, 1. Basım, İstanbul 2011.

GÜMÜŞ, Semih, Modernizm ve Postmodernizm Edebiyatın Dünü ve Yarını, Can Yayınları, İstanbul, 2010.

GÜRBİLEK, Nurdan, Mağdurun Dili, Metis Yayınları, İstanbul 2008.

GÜRBİLEK, Nurdan, Yer Değiştiren Gölge, Metis Yayınları, İstanbul 2010.

HANÇERLİOĞLU, Orhan, Felsefe Ansiklopedisi Kavramlar ve Akımlar, C6, Remzi Kitabevi, İstanbul 1976 .

HARVEY, David, Postmodernliğin Durumu: Kültürel Değişimin Kökenleri, çev. Sungur Savran, 6. Basım, Metis Yayınları, İstanbul 2012.

HENDJERI, Alexandre, Dictionnaire Français-Arabe-Persan Et Turc, De L'Imprimerie De L'Universite Imperaile, Moscou 1841.

HİKMET, Nazım, Bütün Şiirleri, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2015.

HOLMAN, C. Hugh – HARMON, William, A Handbook To Literature, Macmillan Publishing Company, New York 1992.

HORKHEIMER, Max–Adorno, Theodor W., Aydınlanmanın Diyalektiği Felsefi Fragmanlar I, çev. Oğuz Özügül, Kabalcı Yayınevi, İstanbul 1995.

HUTCHEON, Linda, A Theory of Parody: The Teachings of Twentieth-century Art Forms, University of Illionis Press, Urbana and Chicago 2000.

HUTCHEON, Linda, Irony's Edge: The Theory and Politics of Irony, Routledge Publishing, Taylor and Francis e-Library, London 2005.

Istılahat-ı İlmiye Encümeni Tarafından Kamus-ı Felsefede Münderic Kelimat ve Tabirat İçin Vaz' ve Tedvini Tensib Olunan Istılahat Mecmuasıdır, Matbaa-i Âmire, İstanbul 1912.

IŞIKSALAN, Nilay, "Postmodern Öğreti ve Bir Postmodern Roman Çözümlemesi: Kara Kitap/Orhan Pamuk", *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C 7, S 2, 2007, s. 419-466.

İSLAMOĞLU, Feyza, "Umberto Eco ve Orhan Pamuk'un Romanları Arasında Metinlerarasılık", Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır 2013.

İsmail Fenni, Lügatçe-i Felsefe, Matbaa-i Âmire, İstanbul 1925.

JEANNIERE, Abel, "Modernite Nedir?", Modernite versus Postmodernite, der. M. Küçük, çev. N. Tutal, Say Yayınları, İstanbul 2011.

JAMESON, Fredric, Modernizm İdeolojisi Edebiyat Yazıları, haz. Orhan Koçak-Tuncay Birkan, çev. Kemal Atakay-Tuncay Birkan, Metis Yayınları, İstanbul 2016.

KAHRAMAN, Hasan Bülent, Modernite ile Postmodernite Arasında Türkiye, Agora Kitaplığı, 2. Basım, İstanbul 2007.

KANIK, Orhan Veli, Bütün Şiirleri, Adam Yayınları, 48. Basım, İstanbul 2002.

KARACA, Mehmet, İzahlı Edebî Sanatlar Antolojisi, Gün Matbaası, İstanbul 1960.

Karasu, Bilge, Gece, Metis Yayınları, İstanbul 2007.

KARATAŞ, Turan, Ansiklopedik Edebiyat Terimleri Sözlüğü, Sütun Yayınları, İstanbul 2011.

KARPAT, Kemal H., Osmanlı'dan Günümüze Edebiyat ve Toplum, çev. Onur Güneş Ayas, Timaş Yayınları, İstanbul 2009.

KAVCAR, Cahit, Batılılaşma Açısından Servet-i Fünûn Romanı, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 1985.

KIERKEGAARD, Soren, İroni Kavramı Sokrates'e Yoğun Göndermelerle, çev. Sıla Okur, İmge Kitabevi, İstanbul 2009.

KILIÇ, Savaş, "İroni, İstihzâ, Alaysama", *Cogito Dergisi İroni Özel Sayısı*, Sayı 57 Kış 2008, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, s. 143-148.

KINAR, Kadir, Edebiyatta Tersinme/Üslûbu't-Tehekküm Sanatının Arap Dili Ve Edebiyatında Bazı Örnekleri, Bilimname, XXX 2016 (1), s. 9-26.

KNOX, Norman, "On The Classification Of Ironies", *Modern Philology*, Vol. 70. No.1, Ağustos 1972, s. 53-62

KNOX, Norman, The Word Irony And It's Context 1500-1755, Duke University Press, Durham North Carolina 1961.

KOÇAK, Orhan, "İroni mi Şaka mı?", *Oğuz Atay* İçin Bir Sempozyum, yay. haz., Handan İnci-Elif Türker, İletişim Yayınları, 2012 İstanbul.

KOÇAKOĞLU, Ahmet, Yerli Bir Postmodern İhsan Oktay Anar, Palet Yayınları, Konya 2010.

KOÇAKOĞLU, Bedia, Anlamsızlığın Anlamı Postmodernizm, Hece Yayınları, Ankara 2012.

KORKMAZ, Ferhat, "Orhan Pamuk'un Kafamda Bir Tuhaflık Romanında Postmodern Bir Flâneur: Mevlut", *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Vol. 10/12 Summer 2015, s. 831-844.

KORKUT, Hacer, "Irony As A Philosophical Attitude In Socrates", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2007.

KULA, Onur Bilge, Hegel Estetiği ve Edebiyat Kuramı 2, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2011.

Kur'an-ı Kerim Meâli, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, haz. Halil Altuntaş, Muzaffer Şahin, Ankara 2011.

KÜLEKÇİ, Numan, Açıklamalar ve Örneklerle Edebi Sanatlar, Akçağ Yayınları, Ankara 2003.

LABARTHE, Lacoune – NANCY, Jean Luc, Alman Romantizmi Edebiyat Kuramı Edebi Mutlak, çev. Sevgican Toy Teyseyyre, İnsan Yayınları, İstanbul 2015.

LANG, Berel, "İroninin Sınırları", çev. Şeyda Öztürk, *Cogito Dergisi İroni Özel Sayısı*, 57 Kış (2008), s. 231-249.

LAKOFF, George, "What Is Metaphor", *Advances in Connectionist And Neural Computation Theory: Analogy, Metaphor and Reminding*, Vol. 3, ed. John A. Barnden & Keith J. Holyoak, Ablex Publishing Corporation, Norwood 1994.

LUCY, Niall, Postmodern Edebiyat Kuramı (Giriş), çev. Aslıhan Aksoy, Ayrıntı Yayınları, İstanbul 2003.

LYOTARD, Jean Français, Postmodern Durum, çev. Ahmet Çiğdem, Vadi Yayınları, Ankara 1994.

MARDİN, Şerif, Türk Modernleşmesi Makaleler 4, İletişim Yayınları, İstanbul 2009.

MARTIN, Rod A., The Psychology of Humor: An Integrative Approach, Elsevier Academic Press, USA, 2007

MARINO, M., Irony, Concise Encyclepodia of Philosophy of Language, ed. Peter V. Lamarque, Pergamon Press, Oxford 1997, s. 404-407.

MEGILL, Allan, Aşırılığın Peygamberleri Nietzsche-Heidegger-Foucault-Derrida, çev. Tuncay Birkan, Say Yayınları, İstanbul 2012.

Mehmed Ali, Yeni Cep Lügatı Almanca-Türkçe, Şems Matbaası, İstanbul 1915.

MIKICS, David, A New Handbook Of Literary Terms, Yale University Press, New Haven 2007.

Moliere, Hastalık Hastası, çev. Berna Günen, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2016.

MORAN, Berna, Edebiyat Kuramları ve Eleştiri, İletişim Yayınları, İstanbul 2008.

MORAN, Berna, Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış 1, İletişim Yayınları, İstanbul 2010.

MORAN, Berna, Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış 2, İletişim Yayınları, İstanbul 2009.

MORAN, Berna, Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış 3, İletişim Yayınları, İstanbul 2009.

MUALLİMOĞLU, Nejat, Politikada Nükte, Muallimoğlu Yayınları, İstanbul 1976.

MUECKE, Douglas Colin, The Compass of Irony, Methuen&Co. Ltd. Publishing, London 1969.

MUECKE, Douglas Colin, The Critical Idiom: Irony and The Ironic, Methuen & Co. Publishing, 1982 Bristol.

MUECKE, Douglas Colin, The Critical Idiom: Irony, Methuen & Co. Ltd. Publishing, Bristol 1978.

MUTÇALI, Serdar, Arapça-Türkçe Sözlük, Dağarcık Yayınları, İstanbul 1995.

Namık Kemal, Celâleddin Harzemşâh, Kânûn-ı Esâsî Matbaası, Mısır 1315.

Namık Kemal, Tahrîb-i Harâbât, Matbaa-i Ebüzziya, İstanbul 1303.

NARLI, Mehmet, "Postmodern Roman ve Gerçekliğin Yitimi", *1980 Sonrası Türk Romanı Bildiriler Kitabı*, Erciyes Üniversitesi Yayınları, Kayseri 2009.

NARLI, Mehmet, Roman Ne Anlatır Cumhuriyet Dönemi 1920-2000, Akçağ Yayınları, 2009 Ankara.

NEHAMAS, Alexander, Edebiyat Olarak Hayat Nietzche Açısından, çev. Cem Soydemir, Ayrıntı Yayınları, İstanbul 1999.

NELSON, Philip A., Irony's Devices: Modes of Irony from Voltaire to Camus, Degree of Doctor Graduate Program, The Ohio State Universty, Ohio 2010.

NESİN, Aziz, Cumhuriyet Döneminde Türk Mizahı, Akbaba Yayınları, İstanbul 1973.

OPPERMAN, Serpil, Postmodern Tarih Kuramı, Tarih Yazımı Yeni Tarihselcilik ve Roman, Phoenix Yayınları, Ankara 2006.

ORKUNOĞLU, Yener, Nietzsche ve Postmodernizmin Gerçek Yüzü, Ceylan Yayınları, 2007 İstanbul.

ÖCAL, Oğuz, Tahsin Yücel'in Romanlarında Bireyin Dramı, Yapı ve İroni, Akçağ Yayınları, Ankara 2012.

Ömer Faik, Almancadan Türkçeye Lügat Kitabı, Matbaa-i Osmaniye, İstanbul 1899.

ÖZBEK, Yılmaz, Postmodernizm ve Alımlama Estetiği, Çizgi Kitabevi, Konya 2013.

ÖZCAN, Ömer, Başlangıçtan Günümüze Türk Edebiyatında Hiciv ve Mizah, İnkılâp Yayınevi, İstanbul 2002.

ÖZDEMİR, Fatih, Güney Dal'ın Romanlarında Göç, Kimlik ve Farklılık, *Göç Konferansı Seçilmiş Bildiriler*, yay. haz. A. Tilbe, S. Bosnalı, Y. Topaloğlu, Transnational Press, London 2017, s. 139-145.

ÖZKIRIMLI, Atilla, Açıklamalı Edebiyat Terimleri Sözlüğü, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul 1991.

ÖZOT, Gamze Somuncuoğlu, "Postmodernizm ve Türk Romanındaki Yansımaları", Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2009.

PARLA, Jale, Don Kişot'tan Bugüne Roman, İletişim Yayınları, İstanbul 2008.

PARTINGTON, Alan, "Irony and Reversal of Evaluation", *Journal of Pragmatics*, Vol. 39, 2007, s. 1547-1569.

Platon, Diyaloglar I, çev. Melih Cevdet Anday, Remzi Kitabevi, İstanbul 1982.

POLLAND, Arthur, The Critical Idiom: Satire, Methuen&Co. Publishing, Bristol 1970.

POSPELOV Gennnadiy, Edebiyat Bilimi, çev. Yılmaz Onay, Evrensel Basım Yayın, İstanbul 2005.

Recaizade Mahmud Ekrem, Araba Sevdası, haz. Hüseyin Alacatlı, Akçağ Yayınları, Ankara 2014.

Recâizâde Mahmud Ekrem, Ta'lim-i Edebiyat, Mihran Matbaası, İstanbul 1299.

REDHOUSE, James William, A Lexion English-Turkish, A.H. Boyacıyan Matbaası, İstanbul 1884.

RICHARDS, Jennifer, Rhetoric, Routledge Publishing, New York 2007.

RORTY, Richard, Olumsallık İroni ve Dayanışma, çev. M. Küçük- A. Türker, Ayrıntı Yayınları, İstanbul 1995.

ROSENAU, Pauline Marie, Post-modernizm ve Toplum Bilimleri, Çev. Tuncay Birkan, Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara 2004.

RUSH, Fred, "Jena Romatizmi ve Benjamin'in Eleştirel Epistemolojisi", *Sanat ve Edebiyatta Eleştiri: Alman Romantizminde Sanat Eleştirisi Kavramı* iç., Walter Benjamin, çev. Elçin Gen, Mustafa Tüzel, İletişim Yayınları, İstanbul 2013.

SAĞLIK, Şaban, "Türk Romanı ve İroni", *Hece Dergisi Edebiyatta Paradoksun Biçimi:* İroni-1, 2007 S 125, s. 92-102

SALER, Michael T., "Modernity, Disenchantment and The Ironic Imagination", *Journal of Philosophy and Literature*, Vol. 28, Number 1, The John Hopkins University Press, April 2004, s. 137-149.

SANDERS, Barry, Kahkahanın Zaferi: Yıkıcı Tarih Olarak Gülme, çev. K. Atakay, Ayrıntı Yayınları, İstanbul 2000.

SARIBAY, Ali Yaşar, Modernitenin İronisi Olarak Globalleşme, Everest Yayınları, İstanbul 2004.

SARIOĞLU, Gözde, "Baki, Nedim ve Nef'i Divanlarında İroni", Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2013.

SCHOPENHAUER, Arthur, Eristik Diyalektik: Haklı Çıkma Sanatı, çev. Ülkü Hıncal, Sel Yayınları, İstanbul 2012 .

SCOTT, A.F., Current Literary Terms, A Concise Dictionary, The Macmillian Press Ltd., London 1979.

SENA, Cemil, Estetik Sanat ve Güzelliğin Felsefesi, Remzi Kitabevi, İstanbul 1972.

SEUCAN, Andreea, "The Concept of Parody", *Juridical Tribune Journal*, Vol. 5, Issue 1, June 2015, s. 99-105.

SEYHAN, Azade, Dünya Edebiyatı Bağlamında Modern Türk Romanı Kesişen Yazgıların Hikâyesi, çev. Erkan Irmak, İstanbul 2014.

SHIRI, Sonia, "Literary Discourse and Irony: Secret Communion and the Pact of Reciprocity", *Edinburgh Working Papers in Lingusitics*, S 2, 1991, s. 126-142.

SIM, Stuart, Postmodern Düşüncenin Eleştirel Sözlüğü, çev. M. Erkan-A. Utku, Babil Yayıncılık, Ankara 2006.

SÖZEN, Metin-TANYELİ, Uğur, Sanat ve Kavram Terimleri Sözlüğü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2014.

STERRETT, J. Macbride, Modernism in Religion, The Macmillan Company, New York 1922.

STEYAERT, Louise, The Flâneur in Contemporary Art and Design, LCC Graphic Product Innovation, 2012.

SUAVİ, Cüneyd, GÜNDÜZALP, Selim, Suad, Ali, Hazır Cevaplar, Zafer Yayınları, İstanbul 2001.

SWEARINGEN, C. Jan, Rhetoric And Irony: Western Literacy and Western Lies, Oxford University Press, New York 1991.

SZERSZYNSKI, Bronislaw, "The Post-Ecologist Condition: Irony as Symptom and Cure", *Journal of Environmental Politics*, 16:2, 2007, s. 337-355.

ŞAHİN, Seval, "Gece Gibi Bir Roman: Gece", *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Vol. 4/8 Fall 2009, s. 2082-2098.

ŞAYLAN, Gencay, Postmodernizm, İmge Yayınevi, İstanbul 2009.

Şemseddin Sami, Resimli Kâmûs-ı Fransevî - Dictionnaire Français Turc, Mihran Matbaası, İstanbul 1905.

ŞİMŞEK, Güney, "Kara Kitap'ta Gelenek", *Kara Kitap Üzerine Yazılar*, der. Nüket Esen, İletişim Yayınları, İstanbul 2013, s. 227-232.

Şinâsî, Şair Evlenmesi, haz. Fevziye Abdullah Tansel, Dün-Bugün Yayınevi, Ankara 1960.

Tahirü'l Mevlevî, Edebiyat Lügati, Âsâr-ı İlmiye Kütüphanesi Neşriyâtı, İstanbul 1936.

Tâhirü'l Mevlevî, Mesnevî Şerhi C 1, Şâmil Yayınevi, İstanbul 2014.

TANPINAR, Ahmet Hamdi, Saatleri Ayarlama Enstitüsü, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 1999.

TANSEL, Feyziye Abdullah, Namık Kemal'in Husûsî Mektupları I: İstanbul, Avrupa ve Magosa Mektupları, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2013.

TAŞDELEN, Vefa, "Romantik İroni", *Hece Dergisi Edebiyatta Paradoksun Biçimi:* İroni-2, Yıl II, S 125, Mayıs 2007.

TEKİN, Mehmet, Roman Sanatı, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2012.

TEKİNAY, Aslı, "Playing With Dramatic Irony: Harold Pinter's Games With The Audience", *Image, Metaphor and Irony as Centralising/De-centralising Devices in Contemporary British and American Literature Symposium 9-10 March 2004 İstanbul*, Editors Özlem Öğüt-Oya Berk, Yaşar Matbaası, İstanbul 2004.

Temistokli Ahtina, Kâmûs-ı Rûmî Türkçeden Rumcaya Lügat, Ameltiya Gazetesi Matbaası, İzmir 1896.

TESTER, Keith, The Flâneur, Rutledge Publishing, London 1994.

TİMUÇİN, Afşar, Estetik, Bulut Yayınları, İstanbul 2008.

TİMUR, Kemal, "Kural Tanımayan Bir İdeoloji: Postmodernizm", *Hikmet Akademik Edebiyat Dergisi*, Gelenek ve Postmodernizm Özel Sayısı, 2017, s. 1-9.

TİMUR, Kemal, "Tanımı Yapılamayan Postmodernizm", *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* S 1, Ocak 1999, s.319-323.

TOURAINE, Alain, Modernliğin Eleştirisi, Yapı Kredi Yayınları, Çev. Hülya Tufan, İstanbul 1995.

TUFAN, Ayça, "Sanat Üretiminde İroni ve Oyun Etkisi", Sanatta Yeterlik Tezi, Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, İstanbul 2012.

TUNALI, İsmail, Estetik, Remzi Kitabevi, İstanbul 2012.

TUNÇ, Gökhan, "Müşâhedât Postmodern Bir Roman Mı?", *TÜBAR XXIV*, 2008 Güz, s. 239-250.

TURANİ, Adnan, Sanat Terimleri Sözlüğü, Remzi Kitabevi, İstanbul 2014.

Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2011.

UĞURLU, İrfan, Türkçe-İngilizce Ansiklopedik Sözlük, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 2001.

Uluslararası Samsatlı Lucianus Sempozyumu, ed. Mustafa Çevik, Adıyaman Üniversitesi Yayınları, Adıyaman 2008.

USLU, Mustafa, Ansiklopedik Türk Dili ve Edebiyatı Terimleri, Yağmur Yayınları, İstanbul 2007.

Usta, Çiğdem, Mizah Dilinin Gizemi, Akçağ Yayınları, Ankara 2009.

UTSUMI, Akira, "Verbal Irony as Implicit Display of Ironic Environment: Distinguishing Ironic Utterances From Nonirony", *Journal of Pragmatics*, Vol. 32, 2000, s. 1777-1806.

ÜNAL, Hayriye, "İroni", *Türk Dili Dergisi Dilin Perdeleri Özel Sayısı*, S 767-768, Kasım Aralık 2015, s. 174-181.

VIVIAN, Percial, A Dictionary of Literary Terms, William Brendon & Son Ltd., Plymouth 1880.

WADDY, Virginia, Elements of Composition And Rhetoric, American Book Company, Cincinnati 1889.

WOOD, James, Kurmaca Nasıl İşler, çev. Ekin Bodur, Ayrıntı Yayınları, İstanbul 2010.

WORTON, Michael - JUDITH, Still, Intertexuality: Theories and Practices, Manchester University Press, Essex 1990.

WELLEK, Rene – WARREN, Austin, Edebiyat Teorisi, çev. Ömer Faruk Huyugüzel, Dergâh Yayınları, İstanbul 2011.

YAZAR, M. Behçet, Nahid Sırrı Örik, Yedigün 9 Nisan 1940, Şehir Arşivi iç. Evrak No: 001513570006.

YETİŞ, Kâzım, Nâmık Kemal'in Türk Dili ve Edebiyatı Üzerine Görüşleri, Alfa Basın Yayım Dağıtım, İstanbul 1996.

YETİŞ, Kazım, Talîm-i Edebiyatın Retorik ve Edebiyat Nazariyâtı Sâhasında Getirdiği Yenilikler, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara 1996.

YILMAZ, Durali, Roman Kavramı ve Türk Romanının Doğuşu, Ozan Yayıncılık, İstanbul 2002.

YILMAZ, Nusret, Recâizâde Mahmud Ekrem'in "Araba Sevdası" Adlı Romanında İroni, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi,* S 62, s. 354-366.

YÜCEL, Tahsin, "Kara Kitap", *Kara Kitap Üstüne Yazılar*, der. Nüket Esen, İletişim Yayınları, İstanbul 2013, s.48-56.

Ziya Paşa, Zafernâme, haz. Fikret Şahoğlu, Tercüman Yayınları, İstanbul t.y.

İnternet Kaynakları

https://www.msu.edu/~jdowell/litterms.html erişim tarihi: 07.03.2016

http://dsalsrv02.uchicago.edu/cgibin/philologic/search3advanced?dbname=steingass&query=irony&matchtype=exact&display=utf8 erişim tarihi: 23.05.2016.

http://www.haber3.com/pamuk-basortusu-politikada-kullaniliyor-65253h.html erişim tarihi: 01.06.2016

http://arsiv.sabah.com.tr/2008/02/09/haber,4D7CEA70F2304AB0803A-07418A9F2DFC.html erişim tarihi: 01.06.2016

http://arsiv.ntv.com.tr/news/131480.asp#BODY erişim tarihi: 01.06.2016

web.cn.edu/kwheeler/lit_terms_B.html erişim tarihi: 03.06.2016

https://npistanbul.com/eriskin-psikiyatri/bipolar-bozukluk erişim tarihi: 22.04.2019

http://earsiv.sehir.edu.tr

https://archive.org/

http://ktp.isam.org.tr/risaleosm/

https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/

http://www.toplukatalog.gov.tr/

https://scholar.google.com.tr/

http://www.islamansiklopedisi.info/

https://issuu.com/

KÜRESELLEŞMENİN KRİZİ: YENİ GÜÇ DENGELERİ

Editörler
Murat ERCAN
Ali AYATA

EFEAKADEMİ YAYINLARI

MART 2019

KÜRESELLEŞMENİN KRİZİ: YENİ GÜÇ DENGELERİ

Editörler: Murat ERCAN - Ali AYATA

ISBN:978-605-2308-56-1

1. Baskı: Mart 2019

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir. EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI

ERCAN, Murat - AYATA, Ali
Küreselleşmenin Krizi: Yeni Güç Dengeleri
1. Basım, 524 s., 135 x 210 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1.Yeni Dünya Düzeni 2. Yeni Güç Dengeleri 3. Savaşın Değişen Yüzü 4. Batının Çıkmazları 5. Bölgeselleşme ve Yeni Örgütsel Yapılanmalar

Dizgi / Mizanpaj: SRA Graf k Tasarım Dizgi Merkezi
Strazburg Cad. 45/13 Sıhhiye Ankara

Kapak Tasarım: Duygu Dündar

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü Yemekhane Binası
Güngören / Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00 www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Of s2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü Yemekhane Binası
Güngören / Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13 www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

KÜRESELLEŞMENİN KRİZİ: YENİ GÜÇ DENGELERİ

1. **Küreselleşmenin Krizi; Dünya Nereye Gidiyor? Analizsel Bir Yaklaşım 1**
   Murat ERCAN
2. **Küreselleşme ve Küreselleşme Sürecinin Uluslararası Sisteme Etkisi 29**
   Mustafa YILDIZ
3. **Küreselleşmenin 'İstenmeyen Sonuçları' Kapsamında Batı'nın Çıkmazları 49**
   Alaeddin YALÇINKAYA
4. **Summum Malum'dan Summum Bonum'a: Küreselleşme ile Ulus-Devlet Arasındaki Gerilim 75**
   Celalettin YANIK
5. **Küreselleşme ve Savaşın Değişen Yüzü 93**
   Mehmet Seyfettin EROL ve Şafak OĞUZ
6. **Küreselleşme Sürecinde Değişim ve İslam 111**
   Mustafa BAŞ
7. **Küreselleşme, Bölgeselleşme ve Yeni Örgütsel Yapılanmalar 139**
   Muhammed Tolga GEDİKKAYA
8. **Küreselleşme ve Yenidünya Düzeninde Avrupa Birliği 157**
   Ali AYATA
9. **Küreselleşme Sürecinde Yükselen Aşırı Sağ Partiler ve Milliyetçi Söylemleri 175**
   Emine ERDEN KAYA
10. **Avrupa Parlamentosu'ndaki Siyasi Partilerin Küreselleşme Yaklaşımı 193**
    Hüseyin GÜL
11. **Avrupa Ordusu ve Küresel Jeopolitik Tartışmalarının Analizi 229**
    Murat ERCAN

12. Türkiye'de Küreselleşme ve Dış Borç İlişkisi.....247
Eda ÖZEN

13. Küreselleşme Süreci Bağlamında 2000 Sonrası Dönemde Türk Vergi Politikalarının Analizine Bir Bakış.....263
Filiz EKİNCİ

14. Büyük Ortadoğu Projesi ve Arap Baharı Bağlamında Küreselleşme ve Yeni Dünya Düzeninin Ortadoğu'ya Yansımaları.....293
Ali BİLGENOĞLU

15. SSCB Sonrası Geçiş Döneminde, Rusya Federasyonu'nda Gorbaçov, Yeltsin Dönemi Küreselleşme Süreci ve Dış Politika 319
Giray Saynur DERMAN

16. Küreselleşen Dünyada Rusya Federasyonu.....369
Merve Suna ÖZEL ÖZCAN

17. Karabağ Sorunu ve Çözümüne Yönelik Küresel Girişimler 391
Abbas KARAAĞAÇLI

18. Küreselleşme ve Yeni Vergi Cennetleri Sorunu: Kripto Para.....411
Ali YURDAKUL

19. Yeni Küresel Düzende Alman Ekonomisinin Lokomotifi: Mittelstand.....443
Resül YAZICI ve Ayla YAZICI

20. Yenidünya Düzeninde Terörizmin Finansmanında Yaşanan Dönüşüm 461
Deniz TURAN

21. 'Dönüş(tür)üm' Kavramı Üzerinden Bir Mekânsal Okuma Denemesi: Kentler Küreselleşirken 489
İbrahim ESEROĞLU

22. Türkiye'de Küreselleşme ve Şehirleşme İlişkisi.....509
Yüksel OKŞAK

KÜRESELLEŞMENİN KRİZİ; DÜNYA NEREYE GİDİYOR? ANALİZSEL BİR YAKLAŞIM

Murat ERCAN

Doç. Dr., Bilecik Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Kamu Yönetimi

GİRİŞ

21. yüzyılda en sık sorulan soruların başında "dünyada yeni bir döneme girilip girilmediği" gelmektedir. Ayrıca son zamanlarda küreselleşmenin sona erdiği ve ulus devletin yeniden güçlendiğinden sıklıkla söz edilmektedir. Dolayısıyla içerisinde yaşadığımız bu dönemi içe kapanmacı eğilimlerin arttığı, milliyetçiliğin, yabancı düşmanlığının ve otoriter yönetimlerin yükseldiği bir dönem olarak belirtebiliriz. Çünkü son dönemde yapılan araştırmaların pek çoğu "dünya nereye gidiyor?-hangi ülke ne yapıyor?- ve ortaya çıkan yeni politikaların dünyayı nasıl etkileyeceği?" soruları üzerine inşa edildiği görülmektedir.

Fakat son dönemde dünyada meydana gelen siyasi ve ekonomik gelişmeler bazı soruların yanıt bulmasını güçleştirmektedir. Çünkü kimilerine göre dünya önümüzdeki on yılda yeni bir döneme hazırlanıyor, kimilerine göre ise eski formüllerle dünyada ekonomi ve siyasetin devam edemeyeceğini iddia edilmektedir. Ayrıca farklı ülkelerde seçimle yönetime gelen liderler ve partiler dünyanın geleceği ile ilgili tüm tahminleri alt üst etmektedir. Çünkü dünyanın pek çok bölgesinde bir uyandan otoriter eğilimler ve milliyetçi yükselişler, diğer yandan da genel gidişattan memnun olmayan kitlelerin sayısı artmaktadır. Fakat yapılan araştırmalarda, gidişattan memnun olmayan kitlelerin sayısının artmasına rağmen bu kitlelerin ne istediklerini bilemedikleri ortaya çıkmaktadır.

Ayrıca 21. yüzyılda, dünyanın farklı coğrafyalarında uzun yıllardır unutulan eğilimlerin yeniden ortaya çıkmaya başladığını görmektedir. Bu eğilimler, kimilerine göre dünyayı geldiği noktanın gerisine düşürmekte, kimilerine göre ise bu eğilimler eski hastalıkları nükset-

KAYNAKÇA

"ABD-Çin ticaret savaşı" https://tr.sputniknews.com/trend/abd-cin-ticaret-savasi-gumruk-vergisi-ithalat-ihracat/(Erişim Tarihi: 11.01.2019).

Ayata, Ali; "Auswirkungen der Globalisierung auf die Disziplin der Internationalen Beziehungen", *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 28, Ocak - Şubat 2012.

"Küresel ekonominin hızla yükselen gücü: BRICS" https://tr.sputniknews.com/ trend/brics-brezilya-rusya-hindistan-cin-guney-afrika-turkiye-erdogan/(Erişim Tarihi: 11.12.2018)

Cankara, Pınar Özden ve Cankara, Yavuz, "Vladimir Putin Döneminde Rus Dış Politikasında Yapılan Değişiklikler" SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı: 15, 2007,ss.193–212.

Demircan, Ulaş, "Sadece Almanya'yı Değil Tüm Dünyayı Ayıran Bir Sınırdı: Berlin Duvarı'nın Yıkılışının Üzerinden 29 Yıl Geçti" https://onedio.com/haber/sadece-bir-ulkeyi-degil-tum-dunyayi-ayiran-bir-sinirdi-berlin-duvari-nin-yikilisinin-29-yil-donumu-847941(Erişim Tarihi: 21.12.2018).

Ercan, Murat," Avrupa Birliği'nde Yükselen Sağ ve Irkçı Politikalar: 21.Yüzyıl Barış Projesinin Sonunu mu getiriyor?" Akademik Bakış Dergisi, Sayı. 61, 2017, ss.42–58.

Leba, Reyhan," Küreselleşmenin Öteki Yüzü: Yoksulluk" https:// www.mevzuat dergisi. com/2001/ 07a/02.htm (Erişim Tarihi: 12.12.2018).

Nagler, Jörg, "Kalter Krieg von 1945 bis 1989" http://www.bpb.de/ izpb/181 036/kalter-krieg-von-1945-bis-1989?p=all(Erişim Tarihi: 21.12.2018).

Özkök, Ertuğrul," Komünistler Kapitalizmi Kapitalistler Komünizmi Savunmaya mı Başladı" http://www. hurriyet.com.tr/yazarlar/ertugrul-ozkok/komunistler-kapitalizmi-kapitalistler-komunizmi-savunmaya-mi-basl adi-40339772(Erişim Tarihi: 11. 01.2019).

Sönmez, Sait, A., "Moskova'nın Kutuplaşma Çabaları: Putin Dönemi Rus Dış Politikası" Avrasya Etütler, Sayı, 37, 2010, ss. 37-76.

Şadıhanov, Emil, "Sovyetler Birliği'nin Dağılma Sürecinde Etkili Olan Bölge Sorunları ve Milliyetçilik Hareketleri" http://dergipark.gov.tr/download/article-f le/100962 (Erişim Tarihi: 24.12.2018)

Turan, Bülent," Fukuyama'nın Tarihin Sonu Tezi" Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 3, Sayı: 21, 2015, ss. 485–502.

Uysal,Ahmet," Medeniyetler Çatışması ve Dünya Düzeninin Yeniden Kurulması" http://dergipark.gov.tr/download/article-f le/55332 (Erişim Tarihi: 03.01.2019).

KÜRESELLEŞME VE KÜRESELLEŞME SÜRECİNİN ULUSLARARASI SİSTEME ETKİSİ

Mustafa YILDIZ

Dr. Öğretim Üyesi, Yozgat Bozok Üniversitesi, İİBF, Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi

GİRİŞ

İnsanlık tarihi, insanın yerkürede varlığı, yerleşik hayatı tercihi ve kurduğu medeniyetlerle sahne alması bakımından ele alındığında kısa sayılabilecek bir zaman dilimine tekabül eder. Modern zamanda baş döndüren bir hızla vuku bulan sosyal değişim, teknolojik gelişmelerde göze çarpan ilerlemelerle kendini açıkça hissettirmektedir. Yakın tarihe kadar belki de yıllar alan değişimler, içinde bulunduğumuz zamanda diliminde yaşamakta olduğumuz gelişmelerin de etkisiyle çok kısa sürede vuku bulmakta ve insanı bu hızıyla hayretler içinde bırakmaktadır.

Daha önceki nesillerin yaşadıklarının çok ötesinde, gitmekte olduğumuz geleceğin belirsizliği gerçeği ile karşı karşıyayız. Zira öncekilerin hayat şartları tabi felaketler, bulaşıcı hastalıklar ve açlık gibi sebeplerle hayatlarını zor duruma sokarken, günümüzde bunların ekseriyetinin esamisi bile okunmamaktadır. Birlikte ürettiğimiz birtakım sosyal sorunların (işsizlik, çevre kirliliği, küresel göç[1] vs.) bizi sürüklediği geleceğe doğru yol almaktayız.

Son iki üç asırdır meydana gelen sosyal ve teknolojik gelişmeler aslında insanlığın sorunlarını çözmek maksadıyla öne sürülmüş, buna rağmen hayatın bazı safhalarında ve bir kısım coğrafyalarda pansuman etkisi yapsa da ulaşılmak istenen neticeleri getirmemiştir. Sorunlar çözülmek yerine yumak daha da büyümüş ve içinden çıkılmaz

1 S. Gülfer Ihlamur-Öner, N. Aslı Şirin Öner, Küreselleşme Çağında Göç, İletişim, İstanbul 2012, göç etrafındaki kavram ve tartışmalar bakımından bakılabilir.

KAYNAKÇA

Anthony Giddens, Christian Fleck, Marianne Egger de Campo, Soziologie, Nausner & Nausner Verlag, Graz-Wien 2009.

Anthony Giddens, Modernliğin Sonuçları, (Çev.) Ersin Kuşdil, Ayrıntı yayınları, İstanbul 2016.

Arif Ersoy, Silm Sosyal Yapılanma, Yörünge, İstanbul 1995.

Berke Özenç, Hukuk Devleti Kökenleri ve Küreselleşme Çağındaki İşlevi, İletişim, İstanbul 2014.

Birgit Mahnkopf, Elmar Altvater, 'Der begrenzte Planet und die Globalisierung des einen Prozent', Blaetter für deutsche und internationale Politik, Sayı 5/2017, Berlin 2017.

Dani Rodrik, Akıllı Küreselleşme, (Çev.) Burcu Aksu, Ef l yayınevi, Ankara 2011.

David Held, Anthony McGrew, Küresel Dönüşümler, (Çev.) Ali Rıza Güngen vd., Phoenix, Ankara 2014.

'Dijital Raporu, Dünyada internet kullanıcı sayısı 4 milyarı aştı', 10.02.2018, http://www.borac.co/2018-dijital-raporu/ (Erişim Tarihi: 13.09.2018).

Handan Arslan, 'Küreselleşmenin Türkiye ve Ortadoğu Turizmine Etkileri', T.C. Fırat Üniversitesi Orta Doğu Araştırmaları Merkezi Yayınları, No: 16, Elazığ 2008.

Johannes Varwick, 'Globalisierung', Handwörterbuch Internationale Politik, Verlag Barbara Budrich, Opladan & Toronto 2015.

Joseph S. Nye, Jr. & David A. Welch, Küresel Çatışmayı ve İşbirliğini Anlamak, (Çev.) Renan Akman, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2009.

Mehmet Dikici, İnsanlığa Dayatılan Küreselleşme, Kozan Ofset, Ankara 2004.

Murat, Ercan, Küreselleşme ve Siyasi Sonuçları (Edt) Murat Ercan, Küreselleşme ve Türkiye'ye Etkileri, Nobel Yay. Ankara, 2010, s. 207.

Niyazi Erdoğan, Küresel Krizin 10 Yılı, Akademi Consulting & Training, Ankara 2018.

S. Gülfer Ihlamur-Öner, N. Aslı Şirin Öner, Küreselleşme Çağında Göç, İletişim, İstanbul 2012.

KÜRESELLEŞMENİN 'İSTENMEYEN SONUÇLARI' KAPSAMINDA BATI'NIN ÇIKMAZLARI[1]

Alaeddin YALÇINKAYA

Prof. Dr., Marmara Üniversitesi, İstanbul, Türkiye, alaeddinyalcinkaya@gmail.com

GİRİŞ

Coğraf keşif er, merkantilizm, sanayi devrimi ile başlayan hammadde ve pazar arayışlarıyla evrilen küreselleşmenin 21. yüzyıl başındaki anlamı ve hedef eri, gelişmiş ülkelerin üstünlüklerini sürdürme amacına dayanmaktaydı. Bu anlamda bir şekilde sanayileşmiş ülkeler sermaye ve üretim teknikleri alanındaki tecrübe birikimleriyle rekabet üstünlüğü sayesinde dünyanın geri kalanına daha fazla mal satacak, onların sanayileşmesi de bir şekilde engellenecekti. Eski sömürgecilerin sermaye yoğun üretimlerindeki üstünlükleri ile gelişmekte olanların emek yoğun alanlardaki yatırımları çekmeleri başlangıçta sorun olarak görülmedi. Çevreyi kirleten sanayi tesislerinden kurtulma, bu süreçte arzulanan bir strateji olarak gündeme geldi. Sanayileşmiş ülkelerdeki "kirli endüstri" yatırımlarının diğerlerine gitmesi, sermaye veya ar-ge yoğunluklu alanlarda üstünlüğün korunması, böylece daha çok araştırma, daha az çalışma, çevreyi koruma ile birlikte daha fazla kazanma hedef erine sorunsuz olarak ulaşılabilecekti.

Küreselleşme sürecinin en önemli zemini uluslararası örgütler ile bu çerçevedeki sözleşmelerdir. Eski sömürgecilerin önemli bir kısmı, özellikle İkinci Dünya Savaşı sonrasında entegrasyonu amaçlı uluslararası örgütler üzerinden sömürü, ucuz hammadde temini ve pazarı korumaya yönelik yeni sömürgeci stratejilerini oluşturmuşlardır. Bu

1 21-23 Eylül 2017'de, IV Bölgesel Kalkınma Konferansı'nda sunulan "2017 Baharında Küreselleşme-Bölgeselleşme Kapsamında Ezber bozan Gelişmeler" başlıklı tebliğin güncellenmiş ve genişletilmiş versiyonudur. http://www.bolgesel kalkinmakonferansi.org/IRDC_Second_Edition.pdf 29.12.2018

KAYNAKÇA

Arı, Tayyar, Amerika'da Siyasal Yapı, Lobiler Ve Dış Politika, 2. Baskı, İstanbul, Alfa, 1997.

Arıboğan, Deniz Ülke, Duvar: Tarih Geri Dönüyor, İnkilap, İstanbul, 2017.

Aschwanden, Christie (2015). "A Lesson From Kyoto's Failure: Don't Let Congress Touch A Climate Deal", 4 December 2015, Https://Fivethirtyeight.Com/Features/A-Lesson-From-Kyotos-Failure-Dont-Let-Congress-Touch-A-Climate-Deal/ (Erişim Tarihi: 12.01.2019)

Canan Sokullu, Ebru Ş., "Siyasal Kültür", Karşılaştırmalı Siyaset, Der.: Sabri Sayarı, Hasret Dikici Bilgin, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2015, Ss.101-121.

Canbolat, İbrahim S., Gelişmekte Olan Ülkeler: Küresel Politik ve Ekonomik Çıkar İlişkilerindeki Konumları, İstanbul, Aktüel, 2004.

Doğan, İlyas, Devletler Hukuku, 3. Baskı, Ankara, Astana, 2016.

Galston, William A. Vd., "Trump's Paris Agreement Withdrawal: What It Means And What Comes Next", 1 June 2017, Https://Www.Brookings.Edu/Blog/Planetpolicy/2017/06/01/Trumps-Paris-Agreement-Withdrawal-What-İt-Means-And-What-Comes-Next/ (Erişim Tarihi: 12.01.2018)

Gündüz, Aslan, Milletlerarası Hukuk, 6. Baskı, Beta, İstanbul, 2013.

Karluk, Rıdvan, Küreselleşen Dünyada Uluslararası Kuruluşlar, Yedinci Baskı, Beta, İstanbul, 2014.

Mcnabb, Tedd, 25.03.2017 Https://Www.Quora.Com/How-Will-Trumps-New-Tax-On-Canadian-Timber-Help-Or-Hurt-Usa-Citizens, (Erişim Tarihi: 12.01.2019)

O'grady, Sean, "By Scrapping Tpp And Ttıp, Trump Has Boosted American Jobs İn The Short Term And Destroyed Them In The

Long Term", Independent, 24 January 2017, Http://Www.İndependent.Co.Uk/Voices/Donald-Trump-Trade-Deals-Tpp-Ttip-American-Business-Workers-Boost-Short-Term-Destroy-Long-Term-A7543706.Html (Erişim Tarihi: 12.01. 2019)

Reçber, Kamuran, Avrupa Birliği Hukuku Ve Temel Metinleri, Bursa, Dora, 2012.

Scotland, Patricia, "Drive To Replace Uk-Eu Trade Links With Closer Ties To Commonwealth, 10.03.2017, Https://Www.Theguardian.Com/Global-Development/2017/Mar/10/Drive-To-Replace-Eu-Trade-Links-With-Closer-Ties-To-Commonwealth-Economies (Erişim Tarihi: 12.01.2019)

Trıpp, Charles, "Regional Organizations İn The Arab Middle East", Regionalism İn World Politics: Regional Organization And International Order, Ed.: Louise Fawcett, Andrew Hurrel, Oxford University Press, 1994, Ss. 283-308.

Wyat-Walter, Anderw, "Regionalism, Globalization, And World Economic Order", Regionalism İn World Politics: Regional Organization And International Order, Ed.: Louise Fawcett, Andrew Hurrel, Oxford University Press, 1994, Ss.74-121.

Yalçınkaya, Alaeddin, "Trump'ın Zor Günleri Ve Çevre Konusu", Http://Www.Turkishnews.Com/Tr/Content/2017/06/28/Trumpin-Zor-Gunleri-Ve-Cevre-Konusu/ (Erişim Tarihi: 12.01.2019)

Yalçınkaya, Alaeddin, "Bölgesel Örgütlerle İlişkiler: Kei, Eco, D-8, İkö-İsedak", Türk Dış Politikası, Ed.: Haydar Çakmak, Ankara, Barış Platin, 2008.

SUMMUM MALUM'DAN SUMMUM BONUM'A: KÜRESELLEŞME İLE ULUS-DEVLET ARASINDAKİ GERİLİM

Celalettin YANIK
Doç. Dr., Bandırma 17 Eylül Üniversitesi İİBF

GİRİŞ

Ulus-devletin küreselleşme karşısında güç kazandığı telakkisinden yola çıkılarak bir tasavvur geliştirilmeye çalışılan kitapta, hem küreselleşmeyi hem de ulus-devleti özne konumuna getirmenin mantıksal çerçevesi sorgulanır mahiyettedir. Bu, şundan kaynaklanmaktadır: devletin ideolojik aygıtlarından mülhem olarak, ideolojinin fonksiyonel tarzı üzerine odaklanmaktansa devleti bir özne konumuna getirmektir. Ancak bu ideolojik fonksiyondan ziyade devleti özne konumuna indirgerseniz problemli bir alana giriş yapmış olursunuz. Zira tahakküm biçiminin mutlak yaratıcısı olarak devleti mazhar kılmak, dolayısıyla onun dışında hiçbir alanın olmadığı hükmüne kapılmakla eş değerdir. Küreselleşmeyi ve devleti de benzer kalıplar etrafında tahayyül etmek, yani her ikisini de hegomonik ve tahakküm edici özneler haline dönüştürmek, iki özne arasında güç/iktidar ilişkilerini göstermeye çalışmak, nihayetinde entelektüel açıdan problemli bir alanın tevarüsüdür. Bu nedenle küreselleşmeyi ve devleti yaratan farklı unsurları göz ardı etmeksizin ve yine birbirine üstünlük sağlamaya çalışan özneler hükmünde ele almadan, günümüzde yaşanan süreci nasıl ele alabiliriz? İktidarın kendisine yönelik bakış açımızın klasik anlayışları yerine makrodan mikroya, iktidar biçimlerinin ve türevlerinin niceliksel ve niteliksel düzeylerinin değişime uğradığı/uğramak zorunda olduğu bu günlerde ulus-devlet ve küreselleşme arasındaki ilişki biçimini nasıl ele almalıyız? Bu sorulara verilecek cevapların her biri farklı mahiyette ve kitabın editörünün istediği şekilden çok uzak olabileceği ihtimalini göz ardı etmeden bir yol çizilmesi lüzumludur.

KAYNAKÇA

Yaşar Sarıbay, "Küreselleşme Postmodern Uluslaşma ve İslam", iç. Küreselleşme Sivil Toplum ve İslam, der. E. Fuat KEYMAN-A. Yaşar SARIBAY, Vadi Yay., Ankara, 1997.

Carl Schmitt, Siyasi İlahiyat/Egemenlik Kuramı Üzerine Dört Bölüm, (Çev.) A. Emre Zeybekoğlu, Dost Kitabevi, 2010.

David Harvey, Postmodernliğin Durumu, (Çev.) Sungur Savran, Metis Yay., İstanbul, 1999.

Fred Halliday, 2000'lerde Dünya, (Çev.) Aybige Yılmaz, Bilgi Üniversitesi Yay., İstanbul, 2002.

Michael Hardt & Antonio Negri, *İmparatorluk*, (Çev.) Abdullah Yılmaz, Ayrıntı Yay., 2015.

Oğul Zengingönül, "Nedir bu Küreselleşme", İzmir Siyasi Dergisi, 2005, S. 1.

Richard Sennet, Karakter Aşınması, (Çev.) Barış Yıldırım, Ayrıntı Yay., İstanbul, 2017.

Roberto Espasito, Communitas/Topluluğun Kökeni ve Kaderi, (Çev.) Onur Kartal, İletişim Yay., İstanbul, 2018.

Suavi Aydın, Modernleşme ve Milliyetçilik, Gündoğan Yay., Ankara, 1993.

KÜRESELLEŞME VE SAVAŞIN DEĞİŞEN YÜZÜ

Mehmet Seyfettin EROL[1], Şafak OĞUZ[2]

[1] Prof. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İİBF Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi ve ANKASAM Başkanı

[2] Dr., USGAM Güvenlik Analisti

GİRİŞ

Küreselleşme denen olgunun tam olarak neyi kastettiği ya da ne zaman başladığı konusunda üzerinde tam olarak uzlaşıldığını söylemek mümkün değildir. Genel olarak Soğuk Savaş sonrası dönemde başladığı f kri hakim olsa da bu sürecin çok daha eski tarihlere uzandığını da edilmiştir. Hatta küreselleşme kavramının ekonomik anlamda öne çıktığını ve genel olarak siyaset biliminde "neoliberalizm" kavramı ile tanımlandığını belirten Barkawi, küreselleşmenin savaşlar üzerine etkisini incelediği "Küreselleşme ve Savaş" adlı kitabında geçmişte serbest ticaret koşullarının sağlanması için savaşın bir gereklilik olduğunu ifade ederek bir anlamda küreselleşme sürecinin savaşlar sayesinde elde edildiğini vurgulamaktadır.[1]

Sovyetler Birliği'nin yıkılmasında en önemli rollerden birisini oynadığı iddia edilen kapitalist sistemin Soğuk Savaş sonrası dönemde tezahürü olarak ta tanımlanan küreselleşme daha çok ekonomik ve teknolojik boyutu ile ön plana çıkmıştır. Ancak insanları, toplumları, devletleri ve kıtaları birbirine daha çok bağlı ve daha çok bağımlı hale getiren küreselleşme siyasetten sanata hukuktan bilime hayatın tüm alanlarında etkisini göstermiştir. Doğal olarak diplomasi ve onun bir devamı olarak kabul edilen savaşları da göz ardı edilemeyecek şekilde şekillendirmiştir.

1 Tarak Barkawi, *Globalization and War*, Lanham, Rawman and Littlef eld, 2006, p. 27.

KAYNAKÇA

Antonio, Robert J. and Alesandro Bonanno, "Periodizing Globalization: From Cold War Modernization to the Bush Doctrine", *Globalization between the Cold War and Neo-Imperialism*, Jennifer Lehmannp (ed.), Amsterdam, Elsevier, 2006, pp.1-56.

Ash, Lucy "How Russia Outfoxes its Enemies." *BBC News* 29 *January* 2015, htttp://www.bbc.com.news.magazine-31020283 Web. 02.06.2016.

Bahador, Babak "The Impact of Globalization on War: The CNN Effect and Western Policy before the Kosovo Intervention", London School of Economics, PhD Dissertation, Parkway, UMI Publishing, 2014.

Barkawi,Tarak *Globalization and War*, Lanham, Rawman and Littlef eld, 2006.

Bussmann, Margit and Gerald Schneider, "When Globalization Discontent turns Violent: Foreign Economic Liberalization and Internal War", *International Studies Quarterly*, Vol.51, pp.79-97.

Clausewitz, Carl von *On War*, Michael Howard and Peter Paret (Editied and Translated), London, Everyone's Library, 1993.

Creveld, Martin Van *Transformation of War*, New York, The Free Press, 1991.

Dreher, Axel Martin Gassebner and Lars. H. Siemers, "Globalization, Economic Freedom and Human Rights", *Journal of Confict Resolution*, Vol.56, Issue 3, 2011, pp.509-539.

Echevarria II, Antulio J. "Globalization and the Nature of War", *Strategic Studies Institute*, March 2003, https://ssi.armywarcollege.edu/pdff les/PUB215.pdf, (Erişim: 22.01.2019).

Erol, Mehmet Seyfettin ve Şafak Oğuz, "Karma Savaş Teorisi ve Rusya-Ukrayna Savaşı", *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, Cilt. 18, Nu.2, Kış 2018, ss.399-415.

Faulk, Richard and Andrew Strauss, "Toward Global Parliament", *Foreign Affairs*, Vol. 80, No. 1, January/February 2001, pp. 212-220

Fearon, James D. and David D. Laitin, Ethnicity, "Insurgency, and Civil War", *The American Political Science Review*, Vol. 97, No. 1, February 2003, pp. 75-90.

Fidler, Stephen "Russian Military on Ukraine Border in High State of Readiness, Says NATO", *Wall Street Journal*, 10 April 2014.

"Full text: Tony Blair's speech", *The Guardian*, 05 March 2004, https://www.theguardian.com/politics/2004/mar/05/iraq.iraq (Erişim: 24.01.2019)

Gartzke, Erik and Yonatan Lupu, "Trading on Preconceptions: Why World War I Was Not a Failure of Economic Interdependence", *International Security*, Vol. 36, No. 4, Spring 2012, pp. 115–150.

Golts, Alexander "Are Color Revolutions a New Form of War." *The Moscow Times* 02 June 2014.

Kızık, Serdar "Gerçekler ve Algı Yönetimi", *Cumhuriyet*, 03 Şubat 2015.

MacFarquhar, Neil "Putin says he weighed Nuclear Alert over Crimea", *The New York Times*, March 15, 2015.

Nester, William R. *Globalization, War, and Peace in the Twenty-first Century*, New York, Palgrave Macmillan, 2010.

Nixon, Ron "US Groups helped nurture Arap Uprising", *The New York Times*, 14 April 2011.

Olzak, Susan "Does globalization breed ethnic discontent?", *Journal of Conflict Resolution*, Vol. 55, pp.3-32

Prestowitz, Cylde "Does Globalization mean War", *Foreign Policy*, 02 December 2013, https://foreignpolicy.com/2013/12/02/does-globalization-mean-war/ (Erişim Tarihi: 21.01.2019)

Price, Monroe E. "Information Intervention: Bosnia, the Dayton Accords, and the Seizure of Broadcasting Transmitters", *Cornell International Law Journal*, Vol.33, Nu.1, 2000, pp.67-118.

Rickli, Jean-Marc "The Impact of Globalization on the Changing Nature of War", Geneva Center for Security Policies (GCSP) Policy Brief No. 24, 07 February 2007, https://www.f les.ethz.ch/isn/92740/Brief-24.pdf, (Erişim: 25.01.2019)

Vandiver, John "SACEUR: Allies must prepare for Russia 'hybrid war'", *Stars and Stripes*, 04 September 2014

Yalçınkaya, Haldun ve Kadir Tamer Türkeş, "Yirmibirinci Yüzyılda Çatışma Alanlarında görülen Yeni Unsurlar", *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, Cilt 4, Nu.7, 2008, pp.55-89.

Zenko, Micah "The Big Lie about the Libyan War", *Foreign Affairs*, 22 March 2016, https://foreignpolicy.com/2016/03/22/libya-and-the-myth-of-humanitarian-intervention/ (Erişim: 25.01.2019)

KÜRESELLEŞME SÜRECİNDE DEĞİŞİM VE İSLAM

Mustafa BAŞ

Doç. Dr. Şeyh Edebali Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi, Felsefe ve Din Bilimleri Bölüm Başkanı,
mbas28@hotmail.com; mustafa.bas@bilecik.edu.tr

GİRİŞ

Değişim, belirli bir zaman sürecinde gözlenen bir farklılaşmayı, bir esasın şartlara göre ve sahip olduğu özellikler bakımından sergilediği farklılıkları ifade etmektedir. Değişim olgusunu savunanlara göre, değişim evrenin tek kalıcı ve sürekli bir ilkesi ve aynı zamanda temel bir gerçekliğidir. Bu sebeple hiçbir toplumsal süreç veya öğe değişimden bağımsız olarak düşünülemediği gibi, her toplumsal öğe ve süreç değişime katkıda bulunarak ondan etkilenmektedir. Değişmeyen tek toplumsal gerçeğin, değişmenin varlığı ve egemenliği olduğu görülmektedir.[1] 18. yüzyıldan itibaren başlayan sanayi ve teknoloji alanındaki gelişmeler, insanlık tarihinde hızlı değişimler yaşanarak yeni sayfaların açılmasında etkin bir rol oynamış, 20. yüzyılın başından itibaren de giderek artan bir süratle insanlığı uzay çağına taşımıştır. Son otuz yıl içerisinde süratle ilerleyen bilim ve teknoloji alanındaki gelişmeler ise dünyayı küresel bir köy haline dönüştürmüştür. Gelişen teknoloji, iletişim ve telekomünikasyon, devletlerarasındaki sınır ve mesafeleri ortadan kaldırmış, dünyanın en ücra köşesini evlerimizin içerisine kadar taşımıştır. Geçmişte bilinmeyen ekolojik çeşitlilikler, yeni buluşlar ve keşif er bugün gözler önüne serilmiştir. Ülkeler arasında farklı alanlarda ittifaklar yapılmış, sınırlar kaldırılarak ortak para birimleri kullanılmaya başlanmış, dünyanın herhangi bir bölgesinde cereyan eden bir olay, anında tüm dünyaca duyulabilir hale gel-

1 Bkz. Ferhat Koca, "İslam Hukukunda Ahkamın Değişmesi Üzerine Bazı Düşünceler" İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi, Sayı 1 51-78, 2003, 51-52.

KAYNAKÇA

Bardakoğlu, Ali, İslam'ın Işığında Müslümanlığımızla Yüzleşmek, İstanbul, 2016, Kuramer Yay.

Davutoğlu, Ahmet, Dini Tamir Davasında Din Tahripçileri, İstanbul, 2012, Bedir Yay.

Ebu Davut, Süleyman B. El Eşas Es Sicistani, Sünen, Kahire, 1988,

Ebu Yusuf, Yakup B. İbrahim, Kitabu'l-Haraç, Beyrut, 1979, Daru'l-Marife

El Mavsıli, Muhammed B. Mevdud, El İhtiyar Li Ta'lil'i Muhtar, İstanbul, 1987, Çağrı Yay.

Erkal, Mehmet,"Arşın" Tdvia Iıı, İstanbul, 1991,

Ersoy, Mehmet Akif, Safahat (Haz. Orhan Okay-Mustafa İsen), Ankara, 1992, Dib Yay.

Et-Tirmizi, Ebû İsâ Muhammed B. İsâ B. Sevre Es-Sülemî, Sünen, Beyrut, 1998, Dâru'l-Ğarbi'l-İslamî.

Ez-Zehebi, Ahmet B. Osman, Menakıb-I İmam Ebi Hanife, Kahire, Trsz. Lecnet'i İhya'il- Maarif-En Numaniyye.

Fukuyama, Francis, Tarihin Sonu Ve Son İnsan, İstanbul, 2012, Prof l Yay.

Gazali, Muhammed, Es-Sünnetü Beyne Ehle'l-Fıkhı Ve Ehle'l-Hadis, Kahire, 1989, Dar'üş Şuruk Yay.

Hanbel, Ahmet B. Hanbel, Müsned 1-6, Beyrut, 1978.

Hocaefendizade Ali Haydar Efendi, Dürerü'l-Hükkam Şerhi Mecelleti'l Ahkam I-Iv (Çev. Raşit Gündoğdu-Osman Erdem), İstanbul, 2017, Dib Yay.

Kısakürek, Necip Fazıl, Edebiyat Mahkemeleri, İstanbul, 2010, S. 60–61, Büyük Doğu Yay.

Kur'an-ı Kerim Meali (2011), Ankara, Dib Yayınları

Yücesoy, Hayrettin, "Mihne" Tdvia Xxx, İstanbul, 2005, TDV İsam Yay.

633 Sayılı Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş Ve Görevleri Hakkında Kanun.

Makaleler

Öztürk, Mehmet, "Hz Ömer'in İçtihatlarının Fıkhi İlkelerdeki Karşılığına Kısa Bakışlar" Amasya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi - Auıd, 1 (2), 75-103, Doı: 10.18498/Amauifd.94970.

Kaya, Remzi, "Kur'an-I Kerim'de Fey Gelirleri Ve Dağılımı" Uludağ Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi S. 67-86, Cilt: 10, Sayı: 2, 2001.

Koca, Ferhat, "İslam Hukukunda Ahkamın Değişmesi Üzerine Bazı Düşünceler" İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi, Sayı 1 51-78, 2003.

Gazeteler

Aktuel, 16.03.2013

Birgün Gazetesi, 09.03.2018

En Son Haber, 14.03.2013

Haber Vaktim, 14.03.2018

Haber7com, 09.11.2018

Habertürk, 13.08.2010

Milli Gazete, 13.03.2018

Timetürk, 12.03.2013

Yeniçağ Gazetesi, 08.11.2018

İnternet Siteleri

http://Www.İhvanlar.Net/2018/10/10/Uskudar-Sempozyumu-İptal-Etmiyor-İlhami-Gulere-Sen-Gelme-Dediler/ Erişim Tarihi, 23.12.2018.

https://www.Memurlar.Net/Haber/782433/2-Unlu-Ilahiyatci-Iman-Sempozyumunda-Konusturulmadi.Html Erişim Tarihi, 23.12.2018.

https://www.Dinihaber.Com/Guncel/Prof-Dr-Mustafa-Ozturk-E-Infaz-Cagrisi-Yapildi-H139947.Html Erişim Tarihi, 23.12.2018.

https://www.Gazeteduvar.Com.Tr/Gundem/2019/01/04/Prof-Dr-Mustafa-Ozturke-Olum-Fetvasi-Hakkinda-Suc-Duyurusu/ Erişim Tarihi, 23.12.2018.

http://www.Hasanonat.Net/İndex.Php/107-Yeni-Bir-İslam-Medeniyeti-İcin-Maturidi-Ve-Maturidiligin-Oenemi, Erişim Tarihi, 23.12.2018.

http://www.Hasanonat.Net/Index.Php/92-Kueresellesme-Ve-Islam-Yeniden-Duesuenmek Erişim Tarihi, 23.12.2013.

http://www.Haksozhaber.Net/Mehmet-Paksuya-Uyari-10899yy.Htm Erişim Tarihi, 10.01.2019.

KÜRESELLEŞME, BÖLGESELLEŞME VE YENİ ÖRGÜTSEL YAPILANMALAR

Muhammed Tolga GEDİKKAYA
Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

GİRİŞ

Küreselleşme sonucu ortaya çıkan etkilerin, örgütler üzerinde oluşturduğu değişim tepkisi şüphe götürmez bir gerçekliktir. Küreselleşme, bugün yerel, *ulus-altı-bölgesel*, ulusal, *ulus-üstü-bölgesel* veya küresel düzeydeki her örgütü değişime ve yenileşmeye yönlendirmektedir. Teknoloji, iletişim alanındaki ilerleme zaman ve mekânın hızlı değişimi ve bunlara bağlı olarak kamu politikalarını yönlendiren aktör ve faktörlerin artması sonucunda; yeni örgütsel yapılanmalar çoğaldığı gibi, örgütlerin yapılanmalarında da hızlı bir yenileşme yaşanmaktadır.

Bugün internet ve sosyal medya vasıtasıyla her bir birey en alt düzeyden en üst düzeye kadar politikalara müdahil olma ve yönlendirme imkânına sahiptir. Bu durumla ilintili olarak, yerel olan ile küresel olanın birbiriyle bağlantısı da artmıştır. Bir bakıma küreselleşme, yerelleşmeyi doğurmuştur. Birbirinin tamamlayıcısı olduğu kadar birbirine zıt olan bu olgu literatürde "belgeselcilik/bölgeselleşme" gibi kavramlar kapsamında da tartışılmaktadır.

Bu çalışmanın başlığında yer alan iki husus: "Bölgeselleşme" ve "yeni örgütsel yapılanmaya" ilişkin getirilen en iyi ve bilinen örnek, Avrupa Birliği'dir. AET/AT/AB tarihi boyunca taşıdığı ayrıksı yapı, onu siyaset bilimi yazınında ayrı bir yere koymuştur. Gerçekten de küreselleşme ve bölgeselleşmenin bir ürünü olan Avrupa Birliğini bir devlet olarak mı yoksa uluslararası bir örgüt olarak mı görmek gerektiği tartışmalıdır.

KAYNAKÇA

Abdullah Taştekin, (2007). Avrupa Birliği'nde Bölgeselleşme Politikaları ve Türkiye'de Bölgesel Stratejiler. DEÜ Sosyal Bilimleri Enstitüsü, 2007

Ahmet İncekara, Globalleşme ve Bölgeselleşme Sürecinde NAFTA ve Etkileri, İstanbul Ticaret Odası Yayınları, İstanbul 1995

Altuğ Günar, "Küresel Ekonomide Meydana Gelen Gelişmelerin Avrupa Birliği Ticaret Politikasına Etki: Kanada Kapsamlı Ekonomik ve Ticaret Anlaşması Örneği", Ekonomi, Politika & Finans Araştırmaları Dergisi, 2(2), 127-145, 2017.

Andrew Heywood, Küresel Siyaset, (Çev.) Nasuh Uslu & Haluk Özdemir, BB101 Yayınları, Ankara 2018,

Anthony Giddens, Sosyoloji, Ayraç Yayınevi, Ankara 2000

Anthony Giddens, Sosyoloji, Kırmızı Yayınları, İstanbul 2008

Azize Serap Tunçer, "Enformasyonel Kapitalizm", Kamu Yönetimi Ansiklopedisi, Astana Yayınları, Ankara 2018, s.268

Barış Övgün, "Bir Politika Transferi Örneği: Kalkınma Ajansları", Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 62(03), 233-255. Ankara 2007

Barış Övgün, "Türk Kamu Yönetiminde Yeni Bir Örgütlenme: Kalkınma Bakanlığı", Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 66(03), 263-281. Ankara 2011

Bekir Parlak, KamuYönetimi Sözlüğü, MKM Yayıncılık, Bursa 2011

C. Erdem Hepaktan, & Serkan Çınar, "Küreselleşmenin Ekonomik Entegrasyon Üzerine Etkileri", the Internatıonal Conference On Eurasian Economies, 2011

Can Umut Çiner & Oral Karakaya, "Merkez–Yerel İlişkileri ve Mülki İdarenin Dönüşümü", Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 68(02): 063-093. Ankara 2013

Demokan Demirel, "Avrupa Parlamentosu: Yapısal Bir Analiz", KMÜ Sosyal ve Ekonomik Arastırmalar Dergisi 16 (26): 143-148, Karaman 2014

Fatma Bahar Şanlı, "Küreselleşme ve Ekonomik Entegrasyonlar". Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları, 2, 160-166. 2004, s. 160-161

Fikret Mazi, "Çok Düzlemli Avrupa Birliğinde Çevre Politikası Entegrasyonu Üzerine Bir Değerlendirme: Sektörel Koordinasyon ve Bölgesellik", Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, C.14, S.1 s.221-237. 2009

Mehmet Özel, "Avrupa Birliğinde Bölgeselleşme ve Bölge Yönetimleri Sorunu", Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 59(02). Ankara 2004

Mehmet Seyfettin Erol & Mehmet Şahin, "Bağımsızlıklarının 20. Yılında Orta Asya ve Kafkasya'daki Türk Cumhuriyetlerinin Entegrasyon Süreci", Karadeniz Araştırmaları, 37(37), 111-136, 2013

Murat Ercan, "Mülteci Krizi Bağlamında Türkiye-AB İlişkileri ve Geri Kabul Anlaşması", Bölgesel Çalışmalar, 1(1): 1-22, 2016

Raşit Gültekin & Mustafa Erkan Üyümez, "Türkiye ile Rusya Federasyonu Serbest Ticaret Anlaşmasının İki Ülke Ticaretine Olası Etkileri ve Vergisel Yansımaları", The International Conference On Eurasian Economies, 2015.

Silva, Carlos Nunes (2011). Regions and Regional Governments, The Encyclopedia of Political Science, George Thomas Kuria (ed.),-CQ Press, 1441-1442.

Steger, Manfred. (2011). "Globalization", The Encyclopedia of Political Science, George Thomas Kuria (ed.),CQ Press, USA, 667-680.

Tayyar Arı, Uluslararası İlişkiler ve Dış Politika, Alfa Akademi, İstanbul 2017

Türkiye Cumhuriyeti Mevzuatı, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumunu Kuruluşuna İlişkin Kanun, Kanun No: 2813, Kabul Tarihi: 05/04/1983, Yayımlandığı Resmi Gazete: Tarih: 7/4/1983, Sayı : 18011

Türkiye Cumhuriyeti Mevzuatı, Kişisel Verilerin Korunması Kanunu, Kanun No: 6698, Kabul Tarihi: 24/03/2016, Yayımlandığı Resmi Gazete: Tarih: 7/4/2016 Sayı: 29677

Türkiye Cumhuriyeti Mevzuatı, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu, Kanun No: 6701, Kabul Tarihi: 06/04/2016, Yayımlandığı Resmi Gazete: Tarih: 20/4/2016, Sayı: 29690

Yusuf Bayraktutan, Global Ekonomide Bütünleşme Trendleri: Bölgeselleşme ve Küreselleşme, Nobel Yayıncılık, Ankara, 2004.

(İnternet Kaynağı): "Digital in 2017 Western Asia", 26/01/2017, https://www.slideshare.net/wearesocialsg/digital-in-2017-western-asia (Erişim tarihi 17/11/2018)

(İnternet Kaynağı): "İnternet kullanıcı sayısıartıyor", 08/08/2018, https://www.sab-ah.com.tr/teknoloji/2018/08/08/internet-kullanici-sayisi-artiyor (Erişimtarihi 17/11 /2018)

(İnternet Kaynağı): "Kurumsal|Kurum Görevleri: Bilgi teknolojileri" 15/12/2017 https://www.btk.gov.tr/bilgi-teknolojileri (Erişim Tarihi: 17/11/2018)

(İnternet Kaynağı): "Protection of personal data" t.y. https://ec.europa.eu/info/aid-development-cooperation-fundamental-rights/your-rights-eu/know-your-rights/freedoms/protection-personal-data_en (Erişim Tarihi: 17/11/2018)

KÜRESELLEŞME VE YENİDÜNYA DÜZENİNDE AVRUPA BİRLİĞİ

Ali AYATA

Prof. Dr., Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi
E-Mail: aayata@kmu.edu.tr

GİRİŞ

Son yüzyılda üzerinde en çok tartışılan konuların başında şüphesiz küreselleşme olgusu gelmektedir. Ulusların sosyal, ekonomik ve siyasi yapılarını derinden etkileyen küreselleşme kısaca; mal, hizmet, sermaye ve insan kaynaklarının dünya çapında serbestçe dolaşımı ve etkileşimi sonucu, eskiye nazaran yeni bir hal ve biçim kazanmasına verilen yeni bir isim olarak tanımlanıyor. Ancak bu tanımın yetersiz olduğunu düşünen bazı akademisyenler küreselleşmenin dünya çapında geçerlilik kazandırılmaya çalışılan ve henüz son perdesi yazılmamış olan ideolojik bir süreç olduğu görüşündedirler.[1] Siyasal açıdan bakıldığında küreselleşen dünyada merkez devletlerle bütünleşmek zorunda kalan ulusal devletler; ekonomik, siyasal ve kültürel açıdan büyük devletlerin açık etkisine maruz kalmaya başlamış, bunun sonucunda bir tür bağımlılık durumu oluşmuş, ulusal sınırlar yok sayılmaya başlanmış, millî egemenlik ve bağımsızlık gibi kavramların içi boşaltılmaya çalışılır hale gelmiştir. İletişim teknolojilerinin artması küreselleşmenin hızını her alanda muazzam biçimde artırmaktadır. Küreselleşme ile birlikte bölgesel ve yerel farklılıklar daha belirgin biçimde ön plana çıkmaktadır. Dolayısıyla, dünya her anlamda bütünleşmeye giderken, aynı zamanda ciddi ayrışmalar meydana gelmektedir. Kendi sorunlarınızı dünyadan soyutlayarak

1 Deniz Ülke Arıboğan, "Küreselleşme Üzerine", *Business Week Türkiye*, Sayı 14, (08–14 Nisan 2007), s. 87.

KAYNAKÇA

Akbulut, M., Ferman, U. ve Göküş, M. "Küreselleşme ve Yerelleşme Sürecinde Bölgesel Kalkınma Ajansları", *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, Cilt 20, Sayı 1, 2017, s. 79-88.

Akçay, E. Y. ve diğerleri, "AB'nin Tarihsel Gelişimi ve Ortak Dış ve Güvenlik Politikası", *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi,* Cilt 3, S. 4,2011. s.117- 131.

Akdağ, Z. ve Ekici S., "Avrupa Birliği'nin Uluslararası Politikada Etkili Olma Aracı: Yumuşak Güç", *Birey ve Toplum Dergisi*, Cilt 7, Sayı 14, 2017, s. 33- 64.

Akkaş H. H., "Güvensizlikten Güvene Yeni Dünya Düzeni", *Küresel Güven(liksiz)lik Eski Kavramların Yeni Yorumları*, (Ed. Levent Yiğittepe ve Yiğit Anıl Güzelipek), İstanbul Hiper Yayın,2018, ss. 67 – 88.

Aksoy, M. ve Uğur Ö., "Avrupa Birliği'nin Dış Politikadaki Aktörlüğüne Etki Eden Güç Unsurları: Sivil Güç, Askeri Güç ve Normatif Güç", *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt 12, Sayı 1,2016, s. 213-228.

Arı, T., *Uluslararası İlişkiler ve Dış Politika,* Bursa, Mkm Yayıncılık,2009.

Arıboğan D. Ü., "Küreselleşme Üzerine", *Business Week Türkiye*, Sayı 14, (08–14 Nisan 2007).

Ateş, D., *Uluslararası Örgütler: Devletlerin Örgütlenme Mantığı,* Bursa*,* Dora Yayıncılık, 2017.

Beşgül, Ö. O., "Yerelleşme, Bölgeselleşme ve Bütünleşme", (der.) Evren Balta, *Küresel Siyasete Giriş: Uluslararası İlişkilerde Kavramlar, Teoriler, Süreçler*, İletişim Yayınları, 2018.

Ercan M., "Avrupa Birliğinde Kimlik Sorunsalı", *Eurasian Academy of Sciences Social Sciences Journal*, Volume 7,2016, ss. 87-105.

Ercan M. ve Cankara Y., "Avrupa Birliği'nin Kurucu Paradigmaları; Fonksiyonalizm ve Neo-Fonksiyonalizm", *Avrupa Birliği ve Türkiye İle İlişkileri,* (Der. Murat Ercan), Nobel Akademik Yayıncılık, İstanbul, 2016.

Eren, T. M., "Avrupa Birliği'nin Genişleme Politikası ve Yumuşak Gücünün Geleceği", *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 16, Sayı 1,2014, s.359-374.

Giddens A., Üçüncü Yol, İstanbul, Birey Yayıncılık, 2000.

Kahya, H., *Bir Küresel Güç Olarak Avrupa Birliği*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Kadir Has Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008.

Kan, K., "Globalleşmenin Uluslararası İlişkilere Etkileri", *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi,* Cilt 13*,* Sayı 20,2011, s. 1-10.

Leisse, O., *Die Europäische Union nach dem Vertrag von Lissabon*, Wiesbaden: Verlag für Sozialwissenschaften,2010.

Ökmen, M. ve Özer B., "Yerelleşme- Küreselleşme Sarmalında Türkiye'de Yerel-Bölgesel Kalkınma Süreçleri ve Yerel Yönetimler", (der.) M. Ökmen, *Yerel Yönetimlerde Güncel Gelişmeler*, Ekin Yayınevi, 2015.

Özalp M., "Ukrayna Krizi Ekseninde Türkiye ve AB Enerji Güvenliği" *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi,* Cilt 16, S. 1,2015, ss. 103-118.

Şeren, G. B., "Küreselleşmenin Merkezi Aktörlerinden Biri Olarak Avrupa Birliği", *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, Cilt 10, Sayı 2,2011, s.47-62.

Weidenfeld, W. & Wessels, W.. *Europa von A bis Z*, 12. Auf age, Baden-Baden: Nomos, 2011.

Yılmaz, A. N. ve Kılıçoğlu G., "Avrupa Birliği'nin Yumuşak Güç Kullanımı ve Diğer Ülkeler Üzerindeki Olumlu Etkisi*", Bartın Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi,* Cilt 8, Sayı 15,2017, s. 83-118.

Yiğittepe L., "Küreselleşmeyle Birlikte İvme Kazanan Yeni Güvenlik Algısı: Siber Güvenlik/Savaş ve Etkileri", *Küresel Güven(liksiz)lik Eski Kavramların Yeni Yorumları*, (Ed. Levent Yiğittepe ve Yiğit Anıl Güzelipek), İstanbul Hiper Yayın, 2018, ss. 171 – 195.

KÜRESELLEŞME SÜRECİNDE YÜKSELEN AŞIRI SAĞ PARTİLER VE MİLLİYETÇİ SÖYLEMLERİ

Emine ERDEN KAYA

Arş. Gör. Emine ERDEN KAYA, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Siyaset ve Sosyal Bilimler Bilim Dalı Doktora Öğrencisi.
emineerdenkaya@gmail.com

GİRİŞ

Küreselleşme farklı boyutlarıyla değerlendirildiğinde birden fazla tanıma sahip, özellikle 20. ve 21 yüzyıllarda hızla gelişen teknoloji, iletişim ve ulaşım olanaklarıyla birlikte dünya üzerinde ülkeler arası ekonomik, sosyal, siyasi ve kültürel işbirliğinin ve etkileşimin artması gibi pek çok sonucu içeren bir süreçtir. Farklı küreselleşme tanımlarına bakıldığında, küreselleşmenin bir kavramdan ziyade onu tanımlayanın bu konudaki dünya görüşünü, bakış açısını ve ideolojisini yansıttığı için daha çok bir akımı ihtiva ettiği görülmektedir. Durağan olmayan, gelişen, dönüşen, ilerleyen küreselleşme olgusu tarihin farklı zamanların küresel düzeyde meydana gelen büyük krizler, evrensel gelişmeler veya toplumların etkileşimindeki değişikliklerle farklı tartışmaları da beraberinde getirmektedir. Çalışmamızda da bu farklı tartışmalardan biri olan, özellikle son dönemde yükselişleri gözlemlenen aşırı sağ partiler ve milliyetçi söylemlerinin küreselleşmenin mevcut seyrindeki dönüşümleri incelenmeye çalışılacaktır. Özellikle, aşırı sağ partilerin küreselleşmenin getirdiği entegrasyon süreçlerine verdikleri tepkileri, "öteki"ne yüklenen yeni anlamları, yabancı düşmanlığı, etnik milliyetçiliği ırkçılığa dönüşecek şekilde araçsallaştırmaları ve küreselleşme sürecinden nasıl etkiledikleri bu incelemede sunulma amacı taşıyan ana konulardır.

KAYNAKÇA

Ahu Sumbas, "Batı Avrupa'da Yükselen Yeni Irkçılık Üzerine Bir Deneme", Alternatif Politika, Eylül 2009, Cilt 1, No:2, ss. 260-281.

Andrew Heywood, Küresel Siyaset, (Çev.)Nasuh Uslu&Haluk Özdemir, Adres Yayınları, Ankara 2013.

Anthony D. Smith, Küresel Çağda Milletler ve Milliyetçilik, (Çev.) Derya Kömürcü, Everest Yayınları, İstanbul, 2002.

Anthony Giddens, Üçüncü Yol, İstanbul: Birey Yayıncılık, 2000.

Cahit Aydemir ve Mehmet Kaya "Küreselleşme Kavramı ve Ekonomik Yönü", Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi,www.e-sosder.com.ISSN:1304-0278,Cilt:6, No:20, Bahar 2007, ss. 260-282.

Cahit Uzunçayır, "Göçmen karşıtlığından İslamofobiye Avrupa Aşırı Sağı", Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi. Cilt 2. Sayı 2. 2014, ss.131-147.

Deniz Vardar, Aşırı sağdan "Popülist Radikal Sağ"a, Bağlam Yayınları, İstanbul 2004.

Fatma Yılmaz, Avrupa'da Irkçılık ve Yabancı Düşmanlığı, USAK, Ankara 2008.

Gönül İçli, "Küreselleşme ve Kültür", C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 25 No: 2, Aralık 2001, ss.163-172.

Halil Kürşad Aslan, "Aşırı Sağın Yükselişi: Resme Küresel Perspektiften Bakmak", Muhafazakâr Düşünce, Yıl: 14, Sayı:53 Ocak-Nisan 2018, ss.47-70.

Mehmet Taş, Avrupa'da Irkçılık, İmge Yayınevi, İstanbul 1999.

Murat, Ercan, "Avrupa Birliği'nde Yükselen Sağ ve Irkçı Politikalar: 21.Yüzyıl Barış Projesinin Sonunu mu getiriyor?" Akademik Bakış Dergisi, Say. 61 2017, ss.42-58.

Onur Unutulmaz, "Gündemdeki kavram: "Göçmen entegrasyonu"-Avrupa'daki gelişimi ve Britanya örneği"", Editör: S. Gülfer Ihlamur Öner ve N. Aslı Şirin Öner, Küreselleşme Çağında Göç-Kavramlar, Tartışmalar, İletişim Yayınları, İstanbul 2015, ss.136-137.

Ödül Celep, Aşırı sağ ve demokrasi, Tasam Yayınları, İstanbul 2009.

Selcen Öner, "Avrupa'da Yükselen Aşırı Sağ, Yeni 'Öteki'ler ve Türkiye'nin AB Üyeliği", Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi, 2014, Cilt:13, No:1. ss.163-184.

Senem Sönmez Selçuk, "Dünden Bugüne Milliyetçilik: Küresel Dünyada Yükselen Sesler" Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2012, Cilt:12,Sayı:3, ss.117-136.

Ş. Koşar Akçapar, "Uluslararası Göç Alanında Güvenlik Algılamaları Ve Göçün İnsani Boyutu". Editör: S. Gülfer Ihlamur Öner ve N. Aslı Şirin Öner, Küreselleşme Çağında Göç-Kavramlar, Tartışmalar, İletişim Yayınları, İstanbul 2015, ss. 565-566.

Zeynep Atikkan, "Avrupa Benim-Batı Avrupa'da Aşırı Sağın Yükselişi".Metis Yayınları, İstanbul, 2014.

Zygmunt Bauman, Küreselleşme: Toplumsal Sonuçları, (Çev.)Abdullah Yılmaz, Ayrıntı Yayınları, İstanbul 2014.

İnternet Kaynağı:

International Migration Report 2017, http://www.un.org/en/development/desa/population/migration/publications/migrationreport/docs/MigrationReport2017_Highlights.pdf (Erişim Tarihi: 28.12.2018).

AVRUPA PARLAMENTOSU'NDAKİ SİYASİ PARTİLERİN KÜRESELLEŞME YAKLAŞIMI[1]

Hüseyin GÜL

Dr. Öğretim Üyesi, Adnan Menderes Üniversitesi Nazilli İİBF, 02563471014,
e-posta: huseyingul@adu.edu.tr

GİRİŞ

Avrupa kıtasında bulunan ulus-devletlerin tek bir *"Avrupa devleti"* şeklinde birleşmelerine yönelik f kirler oldukça eski tarihlere dayanır. Avrupa'nın tek bir devlet olarak birleşmesine yönelik f kirler genelde iki kategori altında ifade edilir. Birincisi, barışçıl bir Avrupa kurulması yönünde din adamları, idealist devlet adamları ve şairlerden oluşan bir grup, diğeri ise savaş yoluyla Avrupa'yı birleştirme çabası içerisine giren asker-devlet adamlarından oluşur[2]. Savaş yolu ile bir Avrupa devleti yaratma f krine yönelik yapılan tüm gürişimler başarısız olmuş ve yanı sıra Avrupa'da büyük yıkımlara sebebiyet vermiştir.

Barışçıl bir Avrupa, yani siyaseten birleşmiş bir Avrupa f kri ilk defa Berlin Barış Konferansı açılışında şair ve edip Victor Hugo tarafından açık ve seçik bir şekilde telaffuz edilmiş ve bugünkü barış içinde bir Avrupa Birliği hedef o zamandan tayin edilmiştir. Bu f krin siyasi alana taşınması ise 19 Eylül 1946 tarihinde Zürih Üniversitesinin açılış konuşmasında ünlü İngiliz devlet adamı W. Churchill tarafından

1 Bu çalışma, Adnan Menderes Üniversitesi İktisat Fakültesi tarafından düzenlenen "Dünya'da ve Türkiye'de İktisadi, İdari ve Siyasi Dönüşüm: Etkileri ve Politika Önerileri" II. EUREFE17 Uluslararası Kongrede sunulan ve tam metni yayınlanan *"Avrupa Birliğinin Yasama ve Karar Organında Siyasi Aktörler"* e-ISBN:978-975-82-54-58-3, Sayı:2, Kasım 2017 ss.535-549'da bulunan bildirinin genişletilmiş ve güncellenmiş halidir.

2 Ağır Hüseyin, *"Avrupa Bütünşelmesinin Derinleşmesi ve Genişlemesi"*, in Avrupa Bütünleşmesi ve Türkiye (ed. Muhsin Kar), Ekin Yayınları, Bursa, 2010, s. 6-7.

KAYNAKÇA

Ağır Hüseyin, "*Avrupa Bütünşelmesinin Derinleşmesi ve Genişlemesi",*in Avrupa Bütünleşmesi ve Türkiye (ed. Muhsin Kar), Ekin Yayınları, Bursa, 2010.

Corbert R., Jacobs F., Raunio T. and Shackleton, M., The European Parliamnet, third edition, London: Cartermill, 1995.

Dietz, Thomas M., *"Do the European Greens Matter?* The problem of inf uencing the decision-making process in the European Union", in Pascal Delwit, Erol Kulahci and Cedric Van de Walle (eds), The Europarties Organisation and Inf uence, Brussels, CEVİPOL, 2004.

Doğan İlyas, Devlet ve Toplum Kuramlarına Yeni Yaklaşımlar, Astana yayınları, 3. Baskı, Ankara, 2014.

Ercan Murat, "*Türk Dış Politikasında Avrupa Birliği İle İlişkiler: İlişkilerin Dünü-Bügünü ve Geleceği",* in 21. Yüzyılda Küresel ve Bölgesel Aktörler Bağlamında Türk Dış Politikası (ed. Murat Ercan), EfeAkademi Yayınları, İstanbul, 2018, s.57

European Liberals and Democrats Past and Present, http://www.alde.eu/f leadmin/images/Photo_Library/2007/070328_50th_Birthday/booklet50-EN.pdf

GUE / NGL GROUP Kurucu beyanı - 14 Temmuz 1994.

Gül Hüseyin *"Lizbon Antlaşmasının Avrupa Parlamentosu'nun İşlevsel Rolü Üzerine Etkisi ve Parlamentoda Siyasi Hayat",*Finans, Politik&ekonomik Yorumlar Dergisi, C.48, S.560, 2011.

Gül Hüseyin, Avrupa Siyasi Partilerinin Ortaya Çıkışı ve Avrupa Halk Partisi-EPP, DEU Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir-2010.

Güneş M. Ahmet, *"Lizbon Sonrasında Avrupa Birliği",*Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.12, 2008.

Hanif M. Bayram, *"Lizbon Antlaşması: Parlamentoların Avrupa Birliği Karar Alma Sürecindeki Yeni Rolü",* Uluslararası Hukuk ve Politika*,* Cilt.6, Sayı:24, 2010, s.77-89.

Hix S. and Lord C., Political Parties in the European Union, Maclimian: London-1997.

Hix, S, *"Dimensions and Alignments in European Union Politics*: Cognitive Constraints and Partisan Responses, European Journal of Political Research, V. 35, 1999.

Hocaoğlu Durmuş, *"Türkiye ve Avrupa Birliği Olmak ya da Olmamak",*Türkhaber Yazıları, İstanbul, 2007,

Hrbek, Rudolf, "*Transnational Links, the ELD and Liberal Party Group in the Euroepan Parliament"*, in Emil J. Kirchner (ed), Liberal Parties in Western Europe, Cambridge: Cambridge Univesity Pres, 1998. http://www.alde.eu/f leadmin/images/Photo_ Library/2007/070328_50th_Birthday/booklet50-EN.pdf;

http://www.efddgroup.eu/about-us

http://www.europe-together.eu/together/statements/migration/managing-migration-supporting-refugees-globalised-world/

http://www.guengl.eu/

http://www.guengl.eu/

https://ecrgroup.eu/about

https://ecrgroup.eu/vision/a_global_approach

https://ecrgroup.eu/vision/connecting_people_business

https://ecrgroup.eu/vision/protecting_and_respecting_member_states

https://www.enfgroup-ep.eu/about/

https://www.eppgroup.eu/what-we-stand-for

https://www.eppgroup.eu/what-we-stand-for/our-priorities

https://www.greens-efa.eu/en/

https://www.socialistsanddemocrats.eu/policies/environment-health-agriculture-f sheries-0

https://www.socialistsanddemocrats.eu/policies/international-trade-globalisation

https://www.alde.eu/en/ ALDE Policy Paper, New Economic Governance, pdf

http://www.europarl.europa.eu/about-parliament/en/organisation-and-rules/organisation/political-groups

Karluk Rıdvan, AB ve Türkiye, Beta Basım Yayın, Altıncı Baskı, İstanbul, 2002.

Kaya Mehmet, *"Küserelleşme Yaklaşımları",*Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, sayı:13, 2009, s. 1-16.*

Keskin M. Hakan, Doğru Sanılan Yanlışlarla Avrupa Birliği, Ofset Baskı, Ankara, 2010,

Külahçı, E., "*The Party of European Socialist and the question of unemployment*", in Pascal Delwit, Erol Kulahci and Cedric Van de Walle (eds), The Europarties Organisation and Inf uence, Brussels, CEVİPOL, 2004.

Ladrech R., "*Party of Europen Socialist",* in, Karl M. Johansson& Peter A. Zervakis (eds), European Political Parties between Cooperation and İntegration, ZEİ Studies, Baden-Baden, 2002.

Öztürk Namık Kemal, Anayasa Hukuku, Seçkin Yayınları, Ankara, 2018.

Philomena Murray, "*Factor for İntegration? Transnational Party Cooperation in the European Parliament, 1952-79",*Australian Journal of Politics and History, Volume 50, Number 1, 2004.

Ranuio, T., *The Euroepan Perspective: Transnational Party Groups in the 1989-1994 European Parliament Responses*,European Journal of Political Research, V. 35. London, 1997.

Sandström, C., "*European Liberal, Democrat and Reform Party"*, in, Karl M. Johansson& Peter A. Zervakis (eds), European Political Parties between Cooperation and İntegration, ZEİ Studies, Baden-Baden, 2004.

Tapio Raunio, *"Second-rate parties? Towards a beter understanding ot the European Parliamnet's party groups*", Knut Heidar and Ruud Koole (ed), Parliamentary Party Groups in European Democracies, Routledge, London 1999.

Walle, Cedric V., "*The European Federation of Green Parties: Rahher a Euroepan than an ecologist organisation?"*, in Pascal Delwit, Erol Kulahci and Cedric Van de Walle (eds), The Europarties Organisation and Inf uence, Brussels, CEVİPOL, 2004.

Williams, M), "*the European Parliament: Political Groups, Minority Rights and the "Rationalisation" of Parliamentary Organization*., İn H. Döring (ed), Parliaments and Majority Rule in Western Europe, Frankfurt, 1995.

AVRUPA ORDUSU VE KÜRESEL JEOPOLİTİK TARTIŞMALARININ ANALİZİ

Murat ERCAN

Doç. Dr., Bilecik Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Öğretim Üyesi

GİRİŞ

Avrupa Birliği içerisinde yaklaşık yarım asırdan fazla bir süredir dillendirilen "Avrupa Ordusu" tartışmaları son zamanlarda da tekrar Fransa Cumhurbaşkanı Macron tarafından gündeme getirilmiştir. Macron'un Avrupa Ordusu" tartışmalarını tekrar gündeme getirmesindeki asıl amacın daha bağımsız ve birleşik bir Avrupa oluşturmak olduğunu ifade edebiliriz. Bu amacı ve düşünceleri sadece günümüz Fransız Cumhurbaşkanı Mackron savunmamıştır, bilakis İkinci Dünya Savaşı sonrasında, AKÇT'nin kurulduğu yıllarda De Gaulle gündeme getirmiştir. O zamanlar De Gaulle, Anglo-Amerikan etkisini kırmak adına Fransa'yı NATO'nun askeri kanadından bile çekmiş ve ulusal bağımsızlığı dış politikasının ana ilkesi haline getirmiştir. Fakat De Gaulle'nin Avrupa Ordusu düşüncelerine İngiltere, savunmanın ulusal bir konu olduğu ve AB'nin sorumluluğunda olmadığı gerekçesiyle karşı çıkmıştır. Ayrıca İngiltere 1950'lerde Avrupa'nın güvenliğininzaten NATO tarafından sağlandığını ve De Gaulle'nin f krinin, Avrupa'da ikilik yaratacağı ve bu ikiliğin ise komünizm tehdidi karşısında Batı Bloğu ve özellikle NATO'yu yıpratma olanağının yüksek olduğu gerekçesi ile reddetmişti. Ayrıca İngiltere Avrupa ülkelerinin NATO'yu destekleyerek, Avrupa ülkelerinin NATO içerisindeki etkinliğinin artırılmasını savunmuştur.

Avrupa Birliği içerisindeki bu ve buna benzer f kir ayrılıkları Avrupa'yı"Avrupacılar ve Atlantikçiler" şeklinde iki fay hattına bölmüştür. Avrupa Birliği ülkeleri arasındaki bu f kirsel ayrılık birliğin sa-

KAYNAKÇA

Ayata, Ali; "Der EU-Beitritt der Türkei im Kontext der GASP" In: *Türkisch-Europäische Beziehungen - eine Unendliche Geschichte*, Editör: Metin AKSOY, Peter Lang Verlag, Frankfurt am Main, Berlin, Bern, Bruxelles, New York, Oxford, Wien 2011.

BerlinerZeitung, "Putin begrüßtFrankreichsVorstoßfüreuropäischeArmee", https://www.berliner-zeitung. de/putin-begruesst-frankreichs-vorstoss-fuer-europaeische-armee-31573100(Erişim Tarihi: 24 Kasım 2018).

Der Spiegel, "Merkel unterstütztIdee der Europa-Armee", http:// www.spiegel.de /politik/ deutschland/merkel-unterstuetzt-idee-von-juncker-fuer-europa-armee-a-1022 544.html(Erişim Tarihi: 22 Kasım 2018).

Eslen, Nejat, "Avrupa ordusu gerçekten kurulabilir mi" https://odatv.com/avrupa-ordusu-gercekten-kurulabilir-mi-12111848.html(Erişim Tarihi: 23 Kasım 2018).

Gençalp, Ebru, "Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikası ve Türkiye'nin Avrupa Güvenliğindeki Rolü 2015,s.766"http:/ /www.ayk.gov.tr/wp-content/uploads/2015/01/ GEN%C3%87ALP-Ebru-AVRUPA-G%C3%9CVENL%C4%B0K-VESAVUNMA-POL%C4%B0T%C4%B0KASI-AGSP-VE-T%C3%9CRK%C4%B0YE%E2%80% 99N% C4%B0N-AVRUPA-G%C3%9CVENL%C4%B0%C4%9E%C4% B0NDEK%C4%B0-ROL %C3%9C. Pdf(Eri-şim Tarihi: 24 Kasım 2018)

Gözkaman, Armağan, "Avrupa Savunma Topluluğu'nun Reddi Üzerine Bir Analiz", Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Volume 7, S.2, 2014, ss.6–19.

Haber Türk, "Ortak Avrupa Ordusu ABD'yi kızdırdı", https://www.aksam.com.tr /dunya/ortak-avrupa-ordusu–58-yillik-hayal-yeniden-gundemde/haber-793349,(Erişim Tarihi: 15 Kasım 2018).

Tamer, Cenk," Avrupa Ordusu Tartışması ve Küresel Jeopolitik" https://ankasam. org/avrupa-ordusu-tartismasi -ve-kuresel-jeopolitik/(Erişim Tarihi: 17 Kasım 2018).

Tamer, Cenk," Avrupa Ordusu Tartışması ve Küresel Jeopolitik" https://ankasam.org /avrupa-ordusu-tartismasi-ve-kuresel-jeopolitik/(Erişim Tarihi: 17 Kasım 2018).

Welt, "Großbritannienwill "europäischeArmee" blockieren", https://www.welt. de/politik/ausland /article158-392743/ Grossbritannien-will-europaeische-Armee-blockieren.html(Erişim Tarihi: 22 Kasım 2018).

Yeni Şafak, "Ordu f kri Avrupa'yı böldü", https://www.yenisafak.com/dunya/ordu-f kri-avrupayi-boldu-3409240 (Erişim Tarihi:23 Kasım 2018), Spiegel, "23 EU-Staatengründen Militärunion" http://www.spiegel.de /politik/ausland/bruessel-23-eu-staaten-gruenden-pesco-zusammenarbeit-bei-verteidigung-a-1177685.html(Erişim Tarihi: 23 Kasım 2018).

TÜRKİYE'DE KÜRESELLEŞME VE DIŞ BORÇ İLİŞKİSİ

Eda ÖZEN

Dr. Öğr. Üyesi, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, İİBF, İktisat, eda.ozen@bilecik.edu.tr

GİRİŞ

Günümüze kadar birçok açıdan ele alınan küreselleşme kavramı çok yönlü bir olgudur. Hem kültürel, hem ekonomik, hem de sosyal açıdan çok farklı boyutlarda etkileşimlere yol açan küreselleşme aslında giderek bütünleşen dünyadan başka bir şey değildir. Bu yönüyle ele aldığımızda küreselleşme tamamen pozitif algılanan bir olgu gibi gözükse dahi birçok negatif sonuca da sebebiyet vermektedir. Bu yüzden küreselleşme ile ilgili birçok farklı alanda teorik ya da ampirik çalışmalar yapılmıştır.

Bu çalışmada ise küreselleşme kavramı ekonomik açıdan ele alınmaktadır. Ekonomik boyutta ise birçok farklı makro ekonomik gösterge yer almaktadır. Bu çalışmayı daha spesif k hale getirmek ve aynı zamanda küreselleşmenin ülkeler arası etkileşimini de dikkate alarak ödenmemiş dış borç değişkeni çalışmaya dahil edilmiştir. Bu bölümde küreselleşme ile ilgili literatürden ekonomik boyuttaki belirli çalışmaların özetleri, daha sonrasında küreselleşmenin ekonomik boyutunun hangi data ve metodlar ile analiz edildiği ve analiz sonuçları yer almaktadır.

KÜRESELLEŞMENİN EKONOMİK BOYUTU: LİTERATÜR İNCELEMESİ

Küreselleşmenin her zaman olumlu sonuçlar doğuramayacağı ve öteki yüz olarak olumsuzluklara sahip bir yüzünün olduğu doğrudur. Küreselleşme günümüzde her ne kadar gelişen teknoloji, yaygın internet ağları, silikon vadileri gibi birçok gösterişli sonuçlarda doğur-

KAYNAKÇA

Balat, Jorge F., and Guido G. Porto. "Globalization and complementary policies: Poverty impacts on rural Zambia." Globalization and Poverty. University of Chicago Press, 2007. 373-416.

Çeken, Hüseyin, Şevket Ökten, and Levent Ateşoğlu. "Eşitsizliği derinleştiren bir süreç olarak küreselleşme ve yoksulluk." CÜ İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi 9.2 (2008),s.79-95.

Diwan, Ishac. Debt as sweat: Labor, f nancial crises, and the globalization of capital. Mimeo, The World Bank, 2001.

Dreher, Axel. "Does globalization affect growth? Evidence from a newindex of globalization." Applied economics 38.10 (2006): 1091-1110.

Harrison, A. (2006). Globalization and poverty (No. w12347). National Bureau of Economic Research.

Prasad, Eswar ve ark. "Finansal küreselleşmenin gelişmekte olan ülkeler üzerindeki etkileri: bazı deneysel kanıtlar." Hindistan ve Çin'in reform ve büyüme konusundaki son deneyimleri. Palgrave Macmillan, Londra, 2005, s.201-228.

Pesaran M.H., Shin Y. ve Smith R. (2001). "Bounds Testing Approachestothe Analysis of Level Relationship", Journal of Applied Econometrics, S.16, C.3, s. 289-326.

Rao, B. Bhaskara, and Krishna Chaitanya Vadlamannati. "Globalization and growth in the low income African countries with the extreme bounds analysis." Economic Modelling 28.3 (2011), s.795-805.

Stiglitz, Joseph E. "Globalization and growth in emerging markets." Journal of Policy Modeling 26.4 (2004), s.465-484.

Şenses, Fikret. "Küreselleşmenin öteki yüzü: yoksulluk." (2006),s.17-18.

Şenses, Fikret. "Neoliberal Küreselleşme Kalkınma İçin Bir Fırsat mı, Engel mi?." Kalkınma ve Küreselleşme 1 (2004), s.13-54.

Weatherspoon, Dave, Joyce Cacho, and Ralph Christy. "Linking globalization, economic growth and poverty: impacts of agribusiness strategies on sub-Saharan Africa." American Journal of Agricultural Economics 83.3 (2001), s.722-729.

KÜRESELLEŞME SÜRECİ BAĞLAMINDA 2000 SONRASI DÖNEMDE TÜRK VERGİ POLİTİKALARININ ANALİZİNE BİR BAKIŞ

Filiz EKİNCİ

Doç. Dr. Bilecik Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Maliye Bölümü Öğretim Üyesi

GİRİŞ

Küreselleşme sürecinde yaşanan gelişmelere bağlı olarak özellikle uluslararası iktisadi yapıda meydana gelen gelişmeler, ülkelerin mali sistemini değişime zorlamaktadır. Ulusal mali sistemlerde meydana gelen değişimlerin en somut olarak hissedildiği alan ise vergilendirme olmaktadır. Çünkü küreselleşme, ülke ekonomilerini yeniden şekillendirirken, vergilemeye ilişkin politikaların da gözden geçirilmesini gerekli kılmıştır. Diğer yandan, artan küreselleşme, vergileme alanında ulusal politikaların gücünü sınırlamakta ve özellikle gelişmekte olan ülkelerin vergilendirme yetkisini olumsuz etkilemektedir. Dünyada yaşanan küreselleşme eğilimlerine paralel olarak Türkiye'de de 1980 dönüşümü sonucunda bu gelişmelerden büyük ölçüde etkilenmiştir. Küreselleşme, mali sistemde önemli değişikliklerin ortaya çıkmasına yol açmıştır. Çalışmada, öncelikle küreselleşme olgusu ele alındıktan sonra, küreselleşmenin Türk vergi politikaları üzerinde yapmış olduğu değişime değinilerek, 2000 sonrası vergi gelirlerinin analizi yapılmaya çalışılacaktır.

KÜRESELLEŞME KAVRAMI, GELİŞİM SÜRECİ VE KÜRESELLEŞMEYE YÖNELİK YAKLAŞIMLAR

Küreselleşme Kavramı

Küreselleşme 1990'lı yıllardan sonra bütün dünyada en çok tartışılan konuların başında gelmektedir. Dünyada yaşanan ekonomik, siyasi, sosyal, kültürel ve teknolojik gelişmeler küreselleşmenin bileşenlerini oluşturmaktadır. Bu açıdan bakıldığında, küreselleşme tek boyutlu

KAYNAKÇA

Aykaç, Aslıhan (2018), Dayanışma Ekonomileri- Üretim ve Bölüşüme Alternatif Yaklaşımlar, Metis Yayınları, İstanbul.

Baskın Oran (2000), Küreselleşme ve Azınlıklar, İmaj Yayınevi, Ankara.

Bozkurt, Veysel(2000) "Küreselleşme: Kavram, Gelişim ve Yaklaşımlar", Uludağ Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, Cilt: 18, Sayı:2, Nisan 2000.

Demirbaş, Tolga(2003), "Küreselleşmenin Modern Devlet Maliyesine Etkileri", Sayıştay Dergisi, Sayı:50-51, Temmuz-Aralık, s: 90-92

Emine Fırat, "Ekonomik Kriz ile Mücadelede Maliye Politikasının Rolü", Niğde Üniversitesi İ.İ.B.F Dergisi, Cilt:6, Sayı:1, 2013, s. 303.

Fox, Jeremy (2001), Chomsky ve Küreselleşme, Everest Yayınları, İstanbul.

Giddens, Antony (1999), "Küreselleşmenin İklimleri", Sosyal Demokrat Değişim Dergisi, Sayı:12, İstabbul.

Gök, Z. Yener, Özel, Hüseyin (2018), Küreselleşme Oyunları ve Kriz, Ef l Yayınevi, Ankara.

Gonca Güngör, Aykut Aydın, "Küreselleşmenin Türk Vergi Politikaları Üzerine Etkisinin 1980 Sonrası Analizi", Ekonomi Bilimler Dergisi, Cilt:3, No:2, 2011, s. 72.

Ahmet İnneci, Şahin Karabulut, "Küreselleşme Sürecinde Türkiye'de Vergi Politikaları ve Vergi Gelirlerinin Bileşimindeki Değişim", Çankırı Karatekin Üniversitesi İ.İ.B.F Dergisi, Cilt:8, Sayı:2, 2018, s. 281.

Karabıcak, Mevlüt(2002)," Küreselleşme Sürecinde Gelişmekte Olan Ülke Ekonomilerinde Ortaya çıkan Yönelim ve Tepkiler", Süleyman Demirel Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, Cilt:7, Sayı.1, s.113-116.

Kürkçü, D. Dumanlı(2013), "Küreselleşme Kavramı ve Küreselleşmeye Yönelik Yaklaşımlar", The Turkish Online Journal of Design, Art and Communacation, TOJDAC, April 2013., Volume.3.

Lavigne, M. (1999), The Economics of Transition From Socialist Economy to Market Economy, ST Martin's Press, New York.

Önder, . (2003), "Kapitalist liskiler Baglamında ve Türkiye'de Devletin Yeri ve islevi", Köse, A.H. Senses, F. ve Yeldan, E.(der.), Küresel Düzen: Birikim, Devlet ve Sınıf ar içinde, letisim Yayınları, 249-286, Ankara.

Saraç, Özgür (2006), Küresel Vergi Rekabeti ve Ulusal Vergi Politikaları, Maliye ve Hukuk Yayınları.

Hüseyin Şen, İsa Sağbaş, Vergi Teorisi ve Politikası, 2016, s. 457-458.

Temiz, H.Ejder (2004), Küreselleşmenin Sosyal Boyutları ve Türkiye Açısından Etkileri, Genel-iş Matbaası, Ankara.

Yeldan, Erinç (2002), "Neoliberal Küreselleşme İdeolojisinin Kalkınma Söylemi Üzerine Değerlendirmeler", Praksis, 2002, Sayı 7.

Bahar Burtan Doğan, " 2012 Yeni Teşvik Yasası Öncesinde ve Sonrasında Diyarbakır'da Özel Yatırımlar", Yönetim Bilimleri Dergisi, Cilt:16, Sayı:32, 2018, s. 401-402.

Ramazan Kılıç, "Vergi İdarelerinin Görevleri Açısından Modernizasyon İhtiyacı", ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:7, Sayı:14, 2011, s.367-368.

Tolga Demirbaş, Adnan Gerçek ve Diğerleri, Mükellef erin E-Vergileme Sistemini Benimsemelerini Etkileyen Faktörlerin Analizi: Bursa Araştırması, Uludağ Üniversitesi İ.İ.B.F Dergisi, Cilt:31, Sayı:1, 2012, s. 63-64.

Zeynep Karaçor, "Öğrenen Ekonomi Türkiye: Kasım 2000- Şubat 2001 Krizinin Öğrettikleri", Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı: 16, s. 388.

http://www.musiad.org.tr/F/Root/Pdf/Ara%C5%9Ft%C4%B1rma%20Raporlar%C4%B1/T%C3%BCrkiye%20Ekonomisi%20Rapolar%C4%B1/Turkiye_Ekonomisi_2009.pdf, (Erişim Tarihi:01.02.2019).

http://archive.ismmmo.org.tr/docs/yayinlar/kitaplar/4811/4811.pdf, (Erişim Tarihi:01.02.2019).

30.11.2000 Tarih ve Mükerrer 24246 Sayılı Resmi Gazete.

09.04.2002 Tarih ve 24721 Sayılı Resmi Gazete.

12.06.2002 Tarih ve 24783 Sayılı Resmi Gazete.

27.02.2003 Tarih ve 25033sayılı Resmi Gazete.

24.12.2003 Tarih ve 25326 Sayılı Resmi Gazete.

21.06.2006 Tarih ve 26205 Sayılı Resmi Gazete.

5 Aralık 2017 Tarih ve 30261 Sayılı Resmi Gazete.

22.11. 2008 Tarih ve 5811 Sayılı Kanun.

13.02. 2011 Tarih ve 6111 Sayılı Kanun.

21.05.2013 Tarih ve 6486 Sayılı Kanun.

11.09.2014 Tarih ve 6552 Sayılı Kanun.

19.08.2016 Tarih ve 6736 Sayılı Kanun.

18.05.2017 Tarih ve 7020 Sayılı Kanun.

11.05.2018 Tarih ve 7143 Sayılı Kanun.

BÜYÜK ORTADOĞU PROJESİ VE ARAP BAHARI BAĞLAMINDA KÜRESELLEŞME VE YENİDÜNYA DÜZENİNİN ORTADOĞU'YA YANSIMALARI

Ali BİLGENOĞLU

Dr. Öğr. Üyesi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Aydın İktisat Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü, e-mail: ali.bilgenoglu@adu.edu.tr

GİRİŞ

20. yy'ın ikinci yarısında ilk kez akademik literatürde kendisine yer bulmaya başlayan küreselleşme kavramı, günümüz evrensel akademyasının en canlı tartışma konularından biri olmaya devam etmektedir. Gerek üzerinde uzlaşılamamış olan tanımı[1] gerekse tarihsel arka planı hususunda sosyolojiden siyaset bilimine, ekonomiden uluslararası ilişkilere uzanan muhtelif tartışmaların yaşandığı küreselleşme kavramı Marshall McLuhan'ın 1960'larda dünyayı "Küresel Köy" olarak tanımladığı iktisat temelli bir nosyon olarak temayüz etmekle beraber[2] günümüzde siyasal, kültürel ve sosyo-psikolojik içeriklerden bağımsız bir şekilde değerlendirilemez hale gelmiş bulunmaktadır.

Soğuk Savaş'ın sona erdiği 1990'ların başından itibaren bir taraftan küreselleşme olgusu ve tartışmaları gündemde yerini alırken, öte yandan Yeni Dünya Düzeni kavramı ve bu kavram üzerine inşa edilmeye başlanan siyasal söylem de ön plana çıkmaya başlamıştır.[3] Bilhassa, Bernard Lewis'in "Müslüman Öfkenin Kökenleri"[4], Samuel Huntin-

1 Ali Yaşar Sarıbay, Modernitenin İronisi Olarak Küreselleşme, Everest Yayınları, İstanbul, 2004, s. 81.

2 Marshall McLuhan, The Gutenberg Galaxy: The Making of Typographic Man, University of Toronto Press, 1962, ss. 31.

3 Sabine Selchow, Negotiations of the "New World": The Omnipresence of "Global" as a Political Phenomenon, Transcript-Global Studies, 2017, ss. 90-93.

4 Bernard Lewis, "The Roots of Muslim Rage", The Atlantic, Sept. 1990, s. 47-60.

KAYNAKLAR

Ahmet Davutoğlu, Stratejik Derinlik, Küre Yayınları, İstanbul, 2001.

Andrea Teti, Pamela Abbott, Francesca Cavatorta, The Arab Uprisings in Egypt, Jordan and Tunisia, Palgrave MacMillan, 2018.

Andrew Heywood, Küresel Siyaset, Adres Yayınları, 2011.

Ali Bilgenoğlu, "Uzlaşma mı yoksa Çatışma mı? Arap Baharında Özgün Bir Örnek Olarak Tunus", İzmir International Congress on Economics and Administrative Sciences, Ed. Kamil Tüğen, Süleyman Yükçü vd., Detay Yayıncılık, 2018, ss. 587-601.

Ali Yaşar Sarıbay, Modernitenin İronisi Olarak Küreselleşme, Everest Yayınları, İstanbul, 2004.

Altuğ Günal, "Büyük Ortadoğu Projesi ve Türkiye", Ege Akademik Bakış, vol: 4, 2004, ss. 156-164.

Anthony Giddens, Sosyoloji, Kırmızı Yayınları, İstanbul, 2012.

Barrington Jr. Moore, Social Origins of Dictatorship and Democracy, Beacon Press, Boston, 1966.

Bernard Lewis, "The Roots of Muslim Rage", The Atlantic, Sept. 1990, ss. 47-60.

Brenda J. Lutz ve James M. Lutz, "Globalisation and Terrorism in the Middle East", Perspectives on Terrorism, vol: 9, no: 5, 2015, ss. 27-46.

Bülent Sarper Ağır, "Demokratikleşme Sürecinde Ortadoğu: Engeller, İnisiyatif er ve ABD'nin Güvenilirlik Sorunu", Siyasa, Yıl: 2, Sayı: 3-4, 2006, ss. 1-17.

Cenap Çakmak, "Irak Savaşı ve Büyük Ortadoğu Projesi", Büyük Ortadoğu Projesi: Yeni Oluşumlar ve Değişen Dengeler, Ed. Atilla Sandıklı ve Kenan Dağcı, Tasam Yayınları, İstanbul, ss. 152-167.

Charles Lindholm, İslami Ortadoğu, İmge Kitabevi, Ankara, 2004.

Charles Tilly, "Inequality, Democratization, and De-Democratization", Sociological Theory, Vol: 21, No: 1, 2003, ss. 37-43.

Christopher L. Brennan, Fall of the Arab Spring from Revolution to Destruction, Progressive Press, 2015.

E. Fuat Keyman, "Kapitalizm-Oryantalizm Ekseninde Küreselleşmeyi Anlamak: 11 Eylül, Modernite, Kalkınma ve Öteki Sorunsalı", Doğu Batı, sayı: 18, 2004, ss. 27-53.

E. Fuat Keyman, "Küreselleşme, Uluslararası İlişkiler ve Hegemonya", Uluslararası İlişkiler, cilt: 3, sayı: 9, Bahar 2006, ss. 1-20.

David W. Lesch, "The Uprising that Wasn't Supposed to Happen: Syria and the Arab Spring", The Arab Spring: Change and Resistance in the Middle East, Ed. Mark L. Haas ve David W. Lesch, Westview Press, 2013, ss. 79-97.

Erdem Demirtaş, Ortadoğu'da Devlet ve İktidar, Metis Yayınları, İstanbul, 2017.

Eric Hobsbawm, Küreselleşme, Demokrasi ve Terörizm, Agora Kitaplığı, İstanbul, 2008.

Francis Fukuyama, "The End of History?", National Interest, Summer 1989, ss. 1-18.

Frédéric Volpi, "Pseudo-Democracy in the Muslim World", Third World Quarterly, Vol: 25, No: 6, 2004, ss. 1061-1078.

Gamal M. Selim, "The United States and the Arab Spring: The Dynamics of Political Engineering", Arab Studies Quarterly, vol: 35, no: 3, 2013, ss. 255-272.

Giacomo Luciani, "The Oil Rent, the Fiscal Crisis of the State and Democratization", Democracy without Democrats: The Renewal of Politics in the Muslim World, Ghassan Salame (Eds.), New York, 2001, ss. 130-139.

Gülten Kazgan, Küreselleşme ve Ulus Devlet, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2000.

Gwenn Okruhlik, "Rentier Wealth, Unruly Law, and the Rise of Opposition: The Political Economy of Oil States", Comparative Politics, Vol: 31, No: 3, 1999, ss. 295-296.

Henry Kissinger, Amerika'nın Dış Politikaya İhtiyacı Var mı?, ODTÜ Yayıncılık, Ankara, 2002.

Hüseyin Bağcı ve Bayram Sinkaya, "Büyük Ortadoğu Projesi ve Türkiye: AK Parti'nin Perspektif ", Akademik Ortadoğu, cilt: 1, sayı: 1, 2006, ss. 21-37.

İdris Demir, "Miras Alınan Yönetim Anlayışının Rantiyeci Devlet Yaklaşımına Etkisi: Suudi Arabistan ve Kazakistan Örnekleri", Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, cilt: 10, sayı: 51, 2017, ss. 260-269.

John L. Esposito, Tamara Sonn, John O. Voll, Islam and Democracy after the Arab Spring, Oxford University Press, 2016.

Jurgen Habermas, Legitimation Crisis, Beacon Press, 1975.

Kemal Evcioğlu, Amerika Birleşik Devletleri'nin Büyük Ortadoğu Projesi, Umay Yayınları, İzmir, 2005.

Larbi Sadıki, Rethinking Arab Dermocratization: Elections without Democracy, Oxford University Press, 2009.

Marsha Pripstein Posusney ve Michelle Penner Angrist, Authoritarianism in the Middle East: Regimes and Resistance, Lynne Rienner, 2005.

Marshall McLuhan, The Gutenberg Galaxy: The Making of Typographic Man, University of Toronto Press, 1962.

Mehmet Ali Büyükkara, "Ilımlı İslam Tartışmaları Zemininde Günümüz Türkiyesi'nde Laikliğin Anlam ve Sınırları", Usul, 9 (2008/1), ss. 173-200.

Mehmet Gürses, "Elites, Oil, and Democratization: A Survival Analysis", Social Science Quarterly, Vol: 92, No: 1, 2011, ss. 164-184.

Michael Hinder, "Does Oil Hinder Democracy?", World Politics, vol: 53, No: 3, 2001, ss. 332-333.

Migda Shihade ve Magid Shihade, "On the Diff culty in Predicting and Understanding the Arab Spring: Orientalism, Euro-Centrism and Modernity", International Journal of Peace Studies, vol: 17, no: 2, 2012, ss. 57-70.

Muhittin Ataman, Büyük Ortadoğu Projesi, Avrupa Birliği ve Kıbrıs, Hizmet-İş Sendikası Yayınları, Ankara, 2004.

Nader Fergany, Arab Revolution in the 21st Century?: Lessons from Egypt and Tunusia, Palgrave MacMillan, 2016.

Raymond Hinnebusch, "Authoritarian Persistence, Democratization Theory and the Middle East: An Overview and Critique", Democratization, 13/3, 2006, ss. 373-395.

Rex Brynen, Bahgat Korany ve Paul Noble, Political Liberalization and Democratization in the Arab World, Lynne Rienner, 1995.

Richard Falk, Yırtıcı Küreselleşme: Bir Eleştiri, Küre Yayınları, İstanbul, 2001.

Sabine Selchow, Negotiations of the "New World": The Omnipresence of "Global" as a Political Phenomenon, Transcript-Global Studies, 2017.

Samuel Huntingon, Political Order in Changing Societies, New Heaven, Yale University Press, 1968.

Samuel Huntington, "The Clash of Civilizations?", Foreign Affairs, Summer 1993, ss. 22-49.

Seymour Martin Lipset, Political Man: The Social Bases of Politics, New York, 1963.

Siret Hürsoy, "Küreselleşmenin Ortadoğu'ya Etkileri", Yeni Ortadoğu: Aktörler, Dinamikler ve Denge Arayışları, Barış Kitap, Ankara, 2017, ss. 163-193.

The Project for the New American Century; Rebuildıng Amerıca's Defenses, Washington, 2000.

The National Security Strategy of the United States of America, September, 2002.

Thomas Carothers, 'The End of the Transition Paradigm', Journal of Democracy, Vol. 13, No. 1 (2002), pp. 5–21.

Vijay Prashad, Arab Spring-Libyan Winter, AK Press Publishing, Oakland, 2001.

Zbigniew Brzezinski, Büyük Satranç Tahtası, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2005.

SSCB SONRASI GEÇİŞ DÖNEMİNDE, RUSYA FEDERASYONU'NDA GORBAÇOV, YELTSİN DÖNEMİ KÜRESELLEŞME SÜRECİ VE DIŞ POLİTİKA

Giray Saynur DERMAN

Prof. Dr. Marmara Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü,
saynurb@marmara.edu.tr

GİRİŞ

İkinci Dünya Savaşı sonrası ortaya çıkan düzen; SSCB ile Doğu bloğu, ABD ile Batı bloğu ülkelerinin temsil ettiği iki kutuplu sistem oluşmuştur. Bu bloklar sert yapılanmalardır ve bu sertliği ekonomik olarak kıranda "küreselleşme" olmuştur. Siyasi olarak ise SSCB Berlin Duvarı'nın yıkılmasından sonra küreselleşme hep gündemde olmuştur. Küreselleşmenin oluşumu ve gelişimi, küreselleşmeye dair ortaya atılan yaklaşımlar birinci bölümde ele alınmıştır. Küreselleşmenin etkileri ise Gorbaçov'un iktidara gelişinde ve SSCB'nin yıkılışında, Yeltsin ile geçiş döneminde ve son olarak da Putin dönemlerinde ele alınmıştır.

SSCB'nin ekonomik ve siyasi olarak sıkıntılı süreci, Gorbaçov ile ele alınan bu çalışmada küreselleşme ile ilişkilendirilmeye çalışılmıştır. Gorbaçov dönemi iç siyasi gelişmeler, dış siyasi gelişmeler ve ekonomik süreç incelenmiştir. Gorbaçov'un yaptığı reformlar ve SSCB'nin çöküşü bu dönemde ele alınmıştır. Dış politika da etkin olmaya çalışan Gorbaçov'un reformları başarı sağlayamamıştır.[1]

Komünizmin liberalizm karşısında mağlup olmasıyla Gorbaçov'un başlattığı serbest piyasa ekonomisine yöneliş Yeltsin döneminde de devam etmiştir. Yeltsin döneminde uygulanmaya çalışılmış birçok politika vardır. Bu politikaların içinde Yeltsin'in en çok önem verdiği

1 AlvinRubinstein, "TheTransformation of Russian ForeignPolicy", Karen Dawisha (der.), The International Dimension of Post-CommunistTransition in Russiaandthe New States of Eurasia,New York: M.E. Sharpe, 1997, ss. 34-35.

KAYNAKÇA

Bora Elçin, Küreselleşmenin Tarihçesi, 2012, http://www.merity-mm.com/wp-content/uploads/2013/05/kuresellesme.pdf, (E.T. 20.04.2015), s.3-4

Sait Sönmez, Yakın Çevre Doktrini Bağlamında Yeltsin Dönemi Rusya Federasyonu'nun Bağımsız Devletler Topluluğu Ülkeleriyle İlişkileri, http://birimler.dpu.edu.tr/app/views/panel/ckf nder/userf les/17/f les/DERG_/27/277-290.pdf, (E.T: 01.05.2015)

Ahmet Tanören, Rusya'da Gorbaçov, Yeltsin ve Putin Dönemleri Küreselleşme Süreci ve Dış Politika Uygulamaları, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2009, s.7-8

Ali Başaran, SSCB'den Rusya Federasyon'una İntikal Eden Bütçe Açığı Sorunu, Maliye Politikaları 1985-1995, Maliye Dergisi, Sayı: 138, 2001, s. 6-8

Ali Yayla, Küreselleşme (Globalism) ve Folklor (Millî Kültür), Folklor/Edebiyat Dergisi, Cilt:12, Sayı: 454, 2006/1, Ankara, s.4

Alp Yüce Kavas, Rus Enerji Devi Gazprom' un Afrika'daki Faaliyetleri, 25.08.2013, http://www.bilgesam.org, (E.T.: 02.05.2015).

Alvin Rubinstein, "The Transformation of Russian Foreign Policy", Karen Dawisha (der.), The International Dimension of Post-Communist Transition in Russiaand the New States of Eurasia, New York: M.E. Sharpe, 1997, ss. 34-35.

Andrei Tsygankov and Pavel Tsygankov: "New directions in Russian international studies: pluralization, westernization, andisolationism", Communistand Post-communist Studies, Vol. 37, March 2004, pp.1-17.

Anthony McGrew, "Globalizationand global politics, Thehistorical context", (Editedby John Baylis, Steve Smith, and Patricia-Owens), The Globalization of World Politics, Oxford UniversityPress, 2016, s.3

Bilal Taştan, SSCB'nin Çöküşü ve Gorbaçov, 03.04.2015, http://www.tuicakademi.org/index.php/bolgeler/diger/4746-sscb-nin-cokusu-ve-gorbacov-bilal-tastan (E.T. 22.04.2015)

Caner Yeşil, Çeçen Sorunu ve Günümüzde Çeçenistan, 26.05.2014, https://www.academia.edu/.., (22.04.2015)

Christopher Osakwe: "The Theories and Realities of Modern Soviet-Constitutional Law: An Analysis of the 1977 USSR Constitution", University of Pennsylvania Law Review, Vol. 127, No. 5, May, 1979, pp. 1350-1437.

Çağlar Dırmıkçı, Küresel Enerji Savaşının Rusya ABD ve Türkiye Ekonomilerine Etkisi, https://www.academia.edu/, (E.T.:20.05.2015)

Duygu Dumanlı Kürkçü, Küreselleşme Kavramı ve Küreselleşmeye Yönelik Yaklaşımlar, Nisan 2013, http://tojdac.org/tojdac/VOLUME3-ISSUE2_f les/tojdac_v03i201.pdf, (E.T. 22.04.2015) s. 5-6

Emre Kongar, "Üçüncü Küreselleşme Ne Getirecek" / Aydınlanma, *www.kongar.org*

Esme Saraç, Rus Dış Politikasını Şekillendiren Temel Dinamikler Çerçevesinde Rusya Federasyonu-Orta Asya Türk Cumhuriyetleri (Türkistan) İlişkileri, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008, s.31

Elnur Hasan Mikail, Yeni Çarlar ve Rus Dış Politikası, İstanbul, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 2007, s.55

Ergim Balcı, Gorbaçov'un Reformları, 29.04.1987, http://mulkiye.org.tr/dosyalar/f les/CARSAMBA8687_17.pdf, (E.T. 15.05.2015), s.14

Elmin İsayev, Rusya Federasyonu Siyasal Sistemi, 06.12.2011, http://www.tuicakademi.org (E.T: 22.04.2015)

Erel Tellal, Zümrüdüanka: Rusya Federasyonu'nun Dış Politikası, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, Cilt:65, Sayı:3, 2010, s.206

Emre Baysoy, Rusya, AB, ABD ilişkileri Bağlamında Enerjinin Ekonomi Politiği Ve Küreselleşmenin Jeopolitiği, Güvenlik Stratejileri Dergisi, Sayı:10, 2009, s.62

Fahir Armaoğlu, 20.Yüzyıl Siyasi Tarihi, İstanbul, Timaş Yayınları, 2014, s.574

Fırat Bayar, Küreselleşme Kavramı ve Küreselleşme Sürecinde Türkiye, Ekonomik Sorunlar Dergisi, Sayı: 32, 2008, s.27-30

Fırat Purtaş, Rusya Federasyonu Ekseninde Bağımsız Devletler Topluluğu, Platin Yayınları, Ankara, 2005, s.77.

Fuat Keyman, Küreselleşme, Devlet, Kimlik/Farklılık: Uluslararası İlişkiler Kuramını Yeniden Düşünmek, Alfa Yayınları, İstanbul, 2000, s.77.

G. Modelski, A Theory of Foreign Policy, Londra, Pall Mall Press, 1962, s.63.

Giray Saynur Derman (Bozkurt), "Küreselleşmenin Güvenlik Boyutu", Değişen Dünyada Uluslararası İlişkiler, İdris Bal(ed.), Ankara, Lalezar Kitabevi, 2006, s.491-532.

Giray Saynur Derman (Bozkurt), "ABD ve AB Ekseninde Vladimir Putin Dönemi Rus Dış Politikasına Bakış", 21. Yüzyılda Rusya, AB ve Türkiye'den Yansımalar, Oğuz Kaymakçı (ed.), Türkmen Kitabevi, İstanbul 2007, s.65-92.

Giray Saynur Derman (Bozkurt), Blue Black Sea: New Dimensions of History, Security, Strategy, EnergyandEconomy,Cambridge Scholars Publishing, 2013, s.93.

Giray Saynur Derman, Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT) Dönemi Rus Dış Politikası Paradigmaları, Gazi Akademik Bakış Dergisi, Cilt 10, Sayı 19 (2016), s.83-295

Hannes Adomayt, Kontseptualynıye Napavleniye Vneşney Politiki Rossiyi. Kiev, 2002, s.27.

Hikmet Erol, Soğuk Savaş Sonrası Rusya'nın Federatif Yapısı, 31.07.2010, http://www.tuicakademi.org/index.php/cin-akademisi/239-soguk-savas-sonrasi-rusya-federasyonunun-federatif-yapisi, (E.T: 21.04.2015)

İsmail Hakkı İşcan ve Yıldız Zeliha Hatipoğlu, Rusya'nın Serbest Piyasa Anlayışı ve Küresel Kriz, 2010, http://avekon.org/papers/134.pdf, (E.T: 02.05.2015)

İsmail Özsoy, Sovyet Sisteminin Çöküşünden Tarihi ve Evrensel Dersler, Bilig Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı: 39, 2006, s.170

Kenan Turgutoğlu, Rusya Federasyonu'nda Yeltsin ve Putin dönemlerinde İzlenen Dış Politikaların NATO ile İlişkiler Düzleminde Karşılaştırması, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2006, s.29-32

Kürşat Kan, Globalleşmenin Uluslararası İlişkilere Etkileri, KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, Cilt: 13, Sayı: 20, 2011, s.4-6

Mehmet Aktel, Küreselleşme Süreci ve Etki Alanları, SDÜ İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt: 6, Sayı: 2, 2001, s. 194-195

Mehmet Yunus Çelik, Boyutları ve Farklı Algılarıyla Küreselleşme, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı:33, Ağustos 2012, s.59-60

Menaf Turan, SSCB'de Toprak Mülkiyeti, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, Cilt:66, No:3, 2011, s.322-323

Merve İrem Yapıcı, Rus Dış Politikasını Oluşturan İç Etkenler, Kitap Tahlili Bülent Sarper Ağır, Rus Dış Politikasını Oluşturan İç Etkenler, Kitap Tahlilleri, 2010, s.182.184

Mesut Hakkı Caşin ve Giray Saynur Derman, Rus Dış Politikasındaki Değişim ve Kremlin Penceresinden Yeni Ufuklar, SRT Yay., Ankara 2016, s.172

Murat Doğan, SSCB ve Rusya Federasyonu Dış Politikasında Enerji ve Güvenlik, 22.08.2012, http://akademikperspektif.com/2012/08/28/sscb-ve-rusya-federasyonu-dis-politikasinda-enerji-ve-guvenlik/ (E.T. 10.05.2015)

Müge Yılmaz, Küreselleşme ve Yerelleşme, 14 Ocak 2014, https://prezi.com/fqhkc6z1c4nb/kuresellesme-yerellesme-/, (E.T: 05.05.2015)

Natig Abdullayevve Fikret Elma, Sovyetler Birliği'nde Reform Sürecinin Başlangıcı ve Gorbaçov Dönemi, Kafkas Üniversitesi Dergisi, Sayı:26, 2009, s.74

Neziha Musaoğlu, Putin İktidarı Döneminde Rus Dış Politikasının Normatif Temelleri: Egemen Demokrasi" Söylemi, Karadeniz Araştırmaları Dergisi, Sayı:45, 2015, s.15

Osman Berat Çelebi, Rusya'nın Putin'inden Putin'in Rusya'sına..., Kültür Ocağı Vakfı Stratejik Araştırmalar Kürsüsü, 011,https://books.google.com.tr/books?id=YNokBQAAQBAJ, (E.T.: 01.05.2015) s.106-109

Özge Çakır, Bağımsız Devletler Topluluğu, 12.08.2014, http://www.tuicakademi.org/index.php/temel-kavramlar/4633-bagimsiz-devletler-toplulugu-bdt-commonwealth-of-independent-states-cis, (E.T.15.05.2015)

Peter Baker ve Susan Glasser, Yükselen Kremlin, http://www.ozetkitap.com/images2/KREMLIN_YUKSELISI.pdf, (27.04.2015), s.13

Recep Kızılcık, Rusya Yönetim Sistemi, http://www.arem.gov.tr/ortak_icerik/arem/Projeler/21yy/rusya.pdf, (25.04.2015), s. 580-582

Rifat Uçarol, Siyasi Tarih, İstanbul, Der Yayınları, 2010, s.1047

Robert G. Herman, "Identity, Norms, andNational Security: The Soviet Foreign Policy Revolution and the End of the Cold War." In

The Culture of Foreign Policy." International Studies Quarterly 14 (3): 1996, ss.233-309.

Sait Yılmaz, Rusya Federasyonu Yumuşak Gücü ve Egemen Demokrasi, 2011, http://usam.aydin.edu.tr/sayfa.asp?sayfaID=12, (E.T. 20.05.2015)

Serhan Boğaz, Soğuk Savaş Sonrası Değişen Konjonktürde Rusya Federasyonu-Avrupa Birliği İlişkileri ve Türkiye'ye Yansımaları, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Atılım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2011, s.16

Sibel Kavuncu ve Hasan Dilan, 21. Yüzyıl Eşiğinde Yeni Çelişkiler/ Yeni Krizler Ortamında Uluslararası Siyasal Sistemin Çok Kutupluluğa Doğru Evrilmesi, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, 38. Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları, Cilt:2, Ankara 2011, s. 946-948

Süleyman Özdemir, Küreselleşme Sürecinde Refah Devleti, 2007,http://www.ito.org.tr/itoyayin/0018458.pdf, (Erişim Tarihi 20.04.2015), s.61-62

Ş. Kardaş, A. Balcı, Uluslararası İlişkilere Giriş, İstanbul, Küre Yayınları, 2014, s.337-38-342

Yusuf Yıldırım, Rus Dış Politikasında Ukrayna Faktörü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010, s.6-7.

KÜRESELLEŞEN DÜNYADA RUSYA FEDERASYONU

Merve Suna ÖZEL ÖZCAN

Arş. Gör. Kırıkkale Üniversitesi, İİBF, Uluslararası İlişkiler Bölümü, mervesuna@yahoo.com

GİRİŞ

20. yüzyıl dünya tarihinin en hızlı gelişmelerinin yaşandığı dönem olmuştur. Zaman ve ilerleme kavramlarının hız kazanması küreselleşme olgusunu da hızlandırmıştır. Küreselleşme, sadece devletlerarası ilişkiler boyutunda değil sosyo-kültürel alanın da değiştirmektedir. Özelikle 1950'ler sonrasında teknoloji, iletişim ve ulaşım olanaklarıyla birlikte dünya üzerinde ülkeler arası ekonomik, sosyal, siyasi ve kültürel işbirliğinin ve etkileşimin artması gibi birçok sonucu içeren bir süreçtir. Küreselleşme ile birlikte devletlerarası ilişkiler de yeni bir boyut kazanırken, uluslararası sistem içerisinde yer alan aktörler de bağımlılık ve etkileşimleri noktasında yeni bir konuma gelmiştir. Heywood küreselleşmeyi ulus-devletlerin karşı karşıya olduğu en büyük tehdit olarak yorumlamaktadır.

Küreselleşme doğal olarak politik içerikli bir kavramdır. Sanayileşmeden bu yana uluslararası alanda yeni aktörler bu sürece dâhil olmaya başlamıştır. Küreselleşme olgusunu kısaca tanımlamamız gerekir ise; sistem içerisinde dünyanın herhangi bir yerinde alınan bir kararın dünyanın geri kalanındaki devlet ve insanları etkilemesi olduğu söylenebilir. Öte yandan küreselleşme uluslararası sermaye akış ve düzenlemesinin arttığı noktada küresel bir ekonominin ortaya çıkmasıdır. Bu nedenle de devletler, para, mal, yatırım ve emek akışını kendi sınırlarını aşarak yönetmeye zorlanmış ve aktörler karşımıza çıkmaya başlamıştır. İşte tam bu noktada devletlerin yeniden yapılanma sürçleri karşımıza çıkmaktadır. Özellikle 1980 sonrasında ABD ve İngiltere'de Yeni Sağ hareketlerin programları kapsamında

KAYNAKÇA

Andrew Heywood, Siyaset,(Çev.) Bekir Berat Özipek, Bican Şahin, Mete Yıldız,Zeynep Asem Nauşabay Hekimoğlu, Rusya'nın Dış Politikası, Ankara: Vadi Yayınları, 2007.

Kopuzlu, Bahattin Seçilmişoğlu, Atilla Yayla, İstanbul: Adres yayınları, 2013.

Dmitri Trenin, "Putin's National Security Vision" http://carnegie-endowment.org /2012/02/23/ putin-s-national-security-vision/9u54

Dmıtrı Glınskı ; Peter Reddaway, "The Yeltsin Era in the Light of Russian History: Reform or Reaction?" http://www.demokratizatsiya.org/bin/pdf/DEM%2006-03%2 0glinski.pdf

Fahir Armaoğlu, 20. yüzyıl Siyasi Tarihi, Ankara: Alkım Yayınları, 2005.

Fırat Purtaş, Bağımsız Devletler Topluluğu, Platin Yayınları, Ankara.

Fred Weir, "Russia: Putin advances Eurasian Union", http://www.globalpost. com/dispatch/news/regions/europe/russia/111026/russia-putin-advances-eurasian-union

Konstantin Rozhnov "Should Gazprom fear shale gas revolution?" http://news. bbc.co.uk/2/hi/8609131.stm,

M. Smith, "Pax Russica: Russia's Monroe Doctrine", London: The Royal United Services Institute for Defence Studies, 1993.

Mesut Hakkı Caşın," Değişen Uluslararası Konjonktür ve Çin Ulusal Güvenlik Stratejilerinin Yeni Parametreleri", (ed.)Atilla Sandıklı, İlhan Güllü, Geleceğin Süper Gücü Çin, İstanbul: TASAM Yayınları, 2005

Michael G. Roskin, Nicholas O Barry, Uluslararası İlişkiler: Uluslararası İlişkiler'in Yeni Dünyası, İstanbul: Liberte Yayınları, 2012

Mikhail A. "Molchanov, Russia and Globalization", Perspectives on Global Development and Technology, Volume 4, issue 3-4, 2005.

Nigel Gould-Davies, Russia's Sovereign Globalization Rise, Fall and Future, Chatam House: Russia and Eurasia Programme, January 2016.

Sergei Vasilenko, Zachem Rosii Sredizemnoye More, http://www.pravda.ru /politics/military/defence/11-06-2013/1160682-sredizmnoemore-0/

Richard Weitz, "China-Russia Security Relations:"Strategic Parallelism Without Partnership Or Passıon?" http://www.StrategicStudiesInstitute.army.mil/,2008.

Vladirmi Putin, "A new integration project for Eurasia: The future in the making", http://premier.gov.ru/eng/events/news/16622/

First Chechnya War - 1994-1996, http://www.globalsecurity.org /military/world/war/chechnya1.htm

Study commissioned by the Global Conf ict Prevention Pool (2005), Strategic Reconstruction And Development Assessment (SRDA): North Caucasus, Expert Report, Moscow, http://www.fewer-international.org/images/lib/SRDA_Eng_C_KN_ 32.pdf.

"Medvedev: 'Avrasya Birliği'ni 2015'te kuracağız'", http://www.euractiv.com. tr/politika-000110/article/medvedev-avrasya-birligini-2015te-kuracagiz-024736

"NATO Rusya'nın Ortak Füze Kalkanı Önerisini Reddetti", http://www.haberrus.com/savunma/8289-NATO-Rusyanin-ortak-fuze-kalkani-onerisini-reddetti.html

Putin Visits Turkey as Syrian Crisis Risks Ensnaring Trade Ties, http://www. bloomberg. com/news/2012-12-02/putin-visits-turkey-as-syrian-crisis-risks-ensnaring-trade-ties.html

SIPRI Yearbook 2018: Armaments, Disarmament and International Security, Erişim: https://www.sipri.org/yearbook/2018

Gazprom, http://www.gazpromexport.ru/statistics/

"Rusya 2 bin asker 32 uçak ve 16 helikopterle vuruyor", https://www.yenisafak.com/dunya/rusya-2-bin-asker-32-ucak-ve-16-helikopterle-vuruyor-2313981

"Russia's military will get bigger and better in 2015", http://www.themoscowtimes. com/business/article/russias-military-will-get-bigger-and-better-in-2015/512753.html

"The Russian Economy: More than Just Energy?"http://www.iie.com/publications /papers/aslund0409.pdf

http://csef.ru/en/politica-i-geopolitica/326/rossiya-v-globalnom-mire-itogi-i-perspektivy-8759

KARABAĞ SORUNU VE ÇÖZÜMÜNE YÖNELİK KÜRESEL GİRİŞİMLER

Abbas KARAAĞAÇLI

Dr. Öğr. Üyesi, Giresun Üniversitesi, İİBF Öğretim Üyesi, Karadeniz Stratejik Araştırma ve Uygulama Merkezi (KARASAM) Müdürü.

GİRİŞ

Güney Kafkasya'da Azerbaycan, Ermenistan ve Gürcistan, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin birçok sorun, yetersizlik ve dış müdahaleler sonucunda girdiği dağılma sürecinin sonunda verdikleri mücadeleler sonucu bağımsızlıklarını kazanmışlardır. Süreç sonucunda Sovyetler Birliği döneminde birlik içerisinde yer alan cumhuriyetler arasında sınır belirlenmesi ve ayrımı genel olarak etnik ve soy esaslarına göre belirlenmiştir.

Çalışmanın bir bölümünde Kafkasya bölgesi ile Afrika arasında bir karşılaştırma yapılmış, sömürgecilik sonrası dönemde Afrika'da Kafkas bölgesindeki gibi siyasi krizlerin nedeni olan sınır anlaşmazlıklarının yaşanmadığı, çizilen sınırların kabul edildiği görülmüştür.

Kafkasya bölgesinde en önemli istikrarsızlık ve kriz nedenlerden biri kavimcilik ve etnik ayrımcılıktır. Etnik milliyetçilik yeni bir sosyal olgu olamamış, ancak dünyanın çeşitli coğraf alanlarında ve değişik zamanlarda kendini göstererek varlığını devam ettirmektedir. Bu olgunun önü kesilmemesi halinde istikrarsızlığa ve çatışmalara neden olacağı düşünülmektedir. Zira Kafkas bölgesi etnik, köken, dil, mezhep ve siyasal düşünce açısından dünyanın en karmaşık coğrafyalarından biridir. Sovyetler birliği zamanında bölgede var olan etnik temelli anlaşmazlıklar ve çatışmalar zayıf atılsa da ancak tam olarak ortadan kaldırılmamıştır. Sovyetlerin yıkılmasıyla bölgede jeopolitik dengelerin değişimi, otorite boşluğu ve bağımsızlığını yeni kazanan

KAYNAKÇA

Abbasov, Ali, Karabakh Conf ict; İdeals & Realities, Sala Cavadi (çev.), Ebrar Uluslararası Araştırmalar Merkezi, Tahran, 2005.

Academy of Scienses of the Armenian SSR,Artsakh, Montainous Karabakh: Hitorical Background, Yerevan, 1998.

Amirahmediyan, Behram, "Kafkasya Bölgesinde Güvenlik Tehditleri", Orta Asya ve Kafkasya Araştırmaları Dergisi, Cilt 5, Sayı 13, Tahran, İran, 1978.

Beyat, Kahve Kafkasya Üzerinde Fırtına, İran Dışişleri Bakanlığı Yayını, Tahran 2001.

Beyat, Kahve, "Kafkasya Bölgesi Kültürel ve Tarihi Kökleri", Neşri Dağneş (Bilimi Yayma Dergisi, Cilt 8, No 1, 1992.

Fontaine, Andre, "Biri Diğeri Olmadan: Yeni Uluslararası Düzen", Abdülrıza Huşeng Mehdevi (çev.), Fahte Yayınları, Tahran, 1992.

Goble, P., "Coping with the Nagomo-Karabakh Crisis", The Fletchers of Forum World Affairs, 5-6, No: 2, Summer 1992.

Gurr, Ted Robert, "People Against States: Ethno-political Conf ict and the Changing World System", International Studies Quarterly, September 1994, Passim.

Hafızzade, Muhammed, Karabağ, Nevidi İslam Yayınları, Tahran, 2002.

Halperin, M. ve Sceffer, D., Self-Determination in the New World Order, Washington D.C, 1996.

Laitin, David D. ve Suny, Grigor, "Armenia and Azerbaijan: Thinking a Way Out Karabakh", Middle East Policy, Volume 7, Number 1, October, 1999.

Los Angeles Times, 28.03.2001.

Lukhterhandt, O., Nagoro Karabakh's Right to Indepence According to International Law, Boston, 1993.

Terminasian, Anahit ve Hovanasian, Richard, Çağdaş Tarihte Kafkasya, Kahve Beyat (çev.), Pervin Yayınları, Tahran, 1992.

Vahap, Veli, "Karabağ Krizi ve Gorbaçov'un Müslüman Ülkelerdeki Politikaları", Orta Asya ve Kafkasya Araştırmaları Dergisi, Cilt 5, Sayı 13, İlkbahar 1996.

Zarevend, Efsane, Panturanizm, Bineşh Yayınları, Tahran, 1990.

KÜRESELLEŞME VE YENİ VERGİ CENNETLERİ SORUNU: KRİPTO PARA

Ali YURDAKUL
Dr. Öğr. Üyesi, Polis Akademisi

GİRİŞ

Çalışmada, küreselleşmenin ekonomik ve mali açıdan tesirleri, bu alanlarda ortaya çıkan dönüşümler ve yeni ekonomik yenilik/tehditler incelenmiştir. İlk aşamada küreselleşme neticesinde ortaya çıkan vergi rekabeti kavramı ile buna bağlı olarak vergi cennetleri kavramları hakkında bilgiler verilmiş ve bunların türleri ve özelliklerine değinilmiştir. Akabinde ise vergi cennetleri ve zararlı vergi rekabeti ile mücadelede uluslararası mekanizmaların kullanımı ve günümüzde vergi cennetlerinin geldikleri son durum ele alınmıştır. Vergi cennetlerindeki dönüşüm neticesinde bu alanlarda faaliyet gösteren aktörlerin yeni ve alternatif bir tehdit unsuru olarak kripto para mekanizmalarına yönelebilme ya da bu alanlara ulaşmada bunları kullanabilme olasılıkları vurgulanarak ifade edilen bu olumsuz gelişmelerin ortaya çıkarabileceği problemler ve bunlarla ilgili atılması gereken adımlar hakkında değerlendirmeler yapılmıştır.

KÜRESELLEŞME KAVRAMI VE ETKİLERİ

Küreselleşme, yeni bir kavram olmamasına ve 16 yüzyıla[1] kadar temellendirilebilmesine karşılık, özellikle 1980'lerin sonlarına doğru daha popüler hale gelen ve sıkça üzerine çalışmalar yapılan bir olgu haline dönüşmüştür.

Dünya siyaset çalışmaları açısından tartışmalı bir konu olan küreselleşme, basitçe dünya çapında birbirine bağlılığın derinleşmesi, genişlemesi

1 Küreselleşmenin tarihsel süreci hakkında daha fazla bilgi için bkz. Dani Rodrik, Akıllı Küreselleşme, (Çev.) Burcu Aksu, Ef l Yayınevi, Ankara, 2011.

KAYNAKÇA

Alonso, José Antonio, "International tax cooperation and sovereign debt crisis resolution: reforming global governance to ensure no one is left behind", CDP Background Paper No:41, https://www.un.org/development/desa/dpad/wp-content/uploads/sites/45/publication/CDP-bp-2018-41.pdf Erişim tarihi: 24.11.2018.

Arıkan, Zeynep, H. Ahmet Akdeniz, "Küreselleşen Dünyada Vergi Cennetlerinin Ekonomik Analizi", Review of Social, Economic & Business Studies, Vol, 5/6, 2004-2005, s.290'dan aktaran Birol Kovancılar, Mustafa Miynat ve Sibel A. Bursalıoğlu, Kamu Maliyesinde Küresel Değişimler, Gazi Kitabevi, Ankara, 2007.

Bauman, Zygmunt, Globalization The Human Consequeces, Polity Press, UK, 1998.

Bilici, Nurettin, "Vergi Cennetleri ile Mücadele", Türkiye'de Vergi Kayıp ve Kaçakları ve Önlenmesi Yolları 10-14 Mayıs 2004 Antalya, 19. Maliye Sempozyumu Bildiri Kitabı, Bursa 2004, ss. 656- 676.

Christensen, John, "The Spectre of Tax Havens: Secrecy, Global Crisis and Poverty", Tax Justice Network, Vienna, April 2009. https://www.globaleverant wortung.at/images/doku/ christensen_spectreoftaxhavens_15apr2009.pdf, Erişim Tarihi: 15.12.2018.

Clark, Ian, "Globalization and The Post-Cold War Order", The Globalization of World Politics An Introduction to International Relations, Second Edition, (Eds John Baylis & Steve Smith), Oxford University Press, USA, 2001, pp.635-648.

Çamurcu, Zeynep Nihan, "Vergi Cennetleri İle Mücadele Aracı Olarak Şeffaf ık: "OECD- BEPS 5 Numaralı Eylem Planı (2015 Nihai Raporu) Temelinde Bir Çalışma"", International Journal of Public Finance, C. 2, S.2, 2017 ss.226-244.

Çarkacıoğlu, Abdurrahman, "Kripto-Para Bitcoin" SPK Araştırma Raporu, Ankara, 2016.

Engin, İsmail, Vergi Rekabeti, SPK Yayınları, Ankara, 2006.

Gómez, Náyade Guerrero, "The History, Evolution and Future of Tax Havens", Univesitat Jaumei, 2016/2017, s.9.

Karikari, Nana Kwasi, "Implications of Tax Havens on Government Revenue", Finance and Market, Volume 1, Issue 2, 2017, ss,1-6.

Marian, Omri, "Are Cryptocurrencies Super Tax Havens?", Michigan Law Review First Imressions, Vol:112, Issue 1/2, 2014, pp. 38-48.

Mcgrew, Anthony, "Globalization and Global Politics", in The Globalization of World Politics (Eds, John Baylis, Steve Smith and Patricia Owens), Oxford University Press, UK, 2016, pp. 14-33.

Nakamoto, Satoshi, "Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System", 2008. http://www.Bitcoin.org/Bitcoin.pdf Erişim Tarihi: 05.05.2016.

OECD, Harmful Tax Competiton An Emerging Global Issue, 1998.

Oxfam, "Tax Havens: Releasing The Hidden Billions for Poverty Eradication", Oxfam GB Policy Paper, UK, 2000.

OECD, Towards Global Tax Co-operation: Progress in Identif ying and Eliminating Harmful Tax Practices, 2000. https://www.oecd.org/tax/transparency/ about-the-global-forum/publications/towards-global-tax-cooperation-progress.pdf Erişim Tarihi: 22.12.2018

OECD, Promoting Tranparency and Exchange of Information for Tax Purposes, 2010. http://www.oecd.org/newsroom/44431965.pdf Erişim tarihi: 22.12.2018.

Palan, Ronen, Richard Murphy & Christian Chavagneux, Tax Havens How Globalization Really Works, Cornell University Press, Ithaca and London, 2010.

Pinto, Carlo, "Tax Competition and EU Law", PHD Thesis, Amsterdam Center for International Law(ACIL), 2002.

Rodrik, Dani, Akıllı Küreselleşme, (Çev.) Burcu Aksu, Ef l Yayınevi, Ankara, 2011.

Radu, Daniela Iuliana, "Tax Havens Impact on the World Economy", Procedia-Social and Behavioral Sciences, V.62, 2012, pp.398-402.

Rotman, Sarah, "Bitcoin Versus Electronic Money". CGAP Brief;. World Bank, Washington, DC. © World Bank. https://openknowledge.worldbank.org/handle/ 10986/18418 Erişim Tarihi: 01.11.2017.

Tanzi, Vito, "Globalization, Technological Development, and the Work of Financial Termites", IMF Working Paper, WP/00/181, November 2000, p.4-15. https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2016/12/30/Globalization-Technological-Developments-and-the-Work-of-Fiscal-Termites-3844 Erişim Tarihi: 22.12.2018.

TDK, İktisat Terimleri Sözlüğü, TDK Yayınları, Ankara, 2011.

Teather, Richard, The Benef ts of Tax Competiton, The Institute of Economic Affairs, London, 2005.

Tiebout, Charles M., "A Pure Theory of Local Expenditures", Journal Of Political Economy, Vol:64, No:5, USA, Oct. 1956, pp. 416-424.

United States District Court Eastern District Of New York Memorandum & Order, 03/06/2018. https://www.cftc.gov/sites/default/f -les/idc/groups/public/@lrenforcementactions/documents/ legalpleading/enfcoindroporder030618.pdf Erişim Tarihi: 23.11.2018.

UNDP, Human Development Report 1999, Oxford University Press, USA, 1999.

Ünsal, Engin ve Ömer Kocaoğlu, "Blok Zinciri Teknolojisi: Kullanım Alanları, Açık Noktaları ve Gelecek Beklentileri", Avrupa Bilim ve Teknoloji Dergisi, Sayı:13, Ağustos 2018, ss.54-64.

http://dergipark.gov.tr/download/article-f le/529176 Erişim tarihi: 24.12.2018.

Van der Hoeven, Ralph, Globalization of Work, UNDP Human Development Report Off ce, 2015. http://hdr.undp.org/sites/default/f les/van_der_hoeven_hdr_ 2015_ f nal.pdf, Erişim Tarihi: 27.12.2018.

Vigna, Paul ve Michael J. Casey, Kriptopara Çağı, Buzdağı Yayınevi, Ankara, 2017.

Weiner, Joann M. & Hugh J. Ault, "The OECD's Report On Harmful Tax Competiton", National Tax Journal, Vol. 51, Issue 3, pp.601-608.

Zucman, Gabriel, Vergi Cennetleri: Ulusların Gizli Zenginliği,(Çev. Yasemin Özden Charles) Yordam Kitap, İstanbul, 2015.

https://kriptoparahaber.com/lihtenstayn-blockchain-teknolojisi-duzenliyor.html Erişim Tarihi: 24.12.2018

YENİ KÜRESEL DÜZENDE ALMAN EKONOMİSİNİN LOKOMOTİFİ: MİTTELSTAND

Resül YAZICI[1], Ayla YAZICI[2]

[1] Dr. Öğr. Üyesi, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi İktisat Bölümü, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

[2] Dr. Öğr. Üyesi, Anadolu Üniversitesi İktisat Bölümü, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

GİRİŞ

Küreselleşmenin hız kazandığı günümüzde f rmaların rekabet avantajı sağlayarak, dış pazarlarda pay almaları da giderek önem kazanmaktadır. Almanya dünyada Mercedez-Benz, BMW, Audi, Adidas, Bayer, Siemens, Volkswagen gibi uluslararası lider şirketlere ev sahipliği yapan büyük bir ekonomik güç olarak tanınmaktadır. Ancak binlerce küçük ve orta ölçekli işletmeler, yani Mittelstand işletmeleri Alman ekonomisinin itici güçleri arasında yer almaktadır. Alman işletmelerinin %99,4'ü Mittelstand işletmeleridir ve Almanya'nın ihracatının %68'ini gerçekleştirmektedirler. %80'inin B2B alanında faaliyet gösterdiği bu işletmelerin müşterileri de çoğunlukla küresel liderdir. Diğer ülkelerdeki KOBİ'lerle karşılaştırıldığında Alman ekonomisinin motoru olarak kabul edilen Mittelstand işletmelerinin birçoğu küresel pazar lideri haline gelmiştir. Bunlardan 1300 kadarı "Hidden Champions" (gizli şampiyonlar) adı verilen ve halk arasında pek tanınmayan ancak dünya pazarında başı çeken işletmelerdir. Bu çalışmada da birçok ülkenin gıpta ile baktığı ve özellikle Çin, Hindistan gibi gelişmekte olan ülkelerin adapte etmeye çalıştıkları Mittelstand işletmelerinin başarılarının temelinde yatan nedenler ve Mittelstand işletmelerinin Alman ekonomisi için önemi verilmeye çalışılacaktır.

KAYNAKÇA

"Arbeitsmarkt auf einen Blick: Deutschland und Europa", 2018. https://www.destatis.de (Erişim Tarihi: 12.12.2018).

Arbeitsmarkt und Verdienste, Auszug aus dem Datenreport 2018. www.destatistis.de (Erişim Tarihi: 04.01.2019).

Aussenhandel: Zusammenfassende Übersichten für den Aussenhandel, Statisches Bundesamt, Fachserie 7, Reihe 1, 2018. https://www.destatis.de (Erişim Tarihi: 12.12.2018).

"Chemiewirtschaft in Zahlen", 2018. Verband der Chemischen Industrie e.V. https://www.vci.de/vci/downloads-vci/publikation/chemiewirtschaft-in-zahlen-print.pdf (Erişim Tarihi: 12.12.2018).

"Der Mittelstand in der Bundesrepublik Deutschland: Eine Volkswirtschaftliche Bestandsaufnahme", Bundesministerium für Wirtschaft und Technologie, Dokumentation 561, 2007, s. 10. https://www.bmwi.de (Erişim Tarihi: 03.12.2018)

Deutsche Weltmarktführer: Endlich Weltmeister, http://www.manager-magazin.de/magazin/artikel/a-719295-3.html (Erişim Tarihi: 30.12.2018).

"Economic Overview Germany 2018: Market, Productivity, Innovation", Germany Trade & Invest (GTAI), 2018. https://www.gtai.de (Erişim Tarihi: 02.01.2019).

Federal Ministry for Economic Affairs and Energy, SMEs are Driving Economic Success: Facts and Figures About German SMEs, Brochure, 30.01.2018. (Erişim Tarihi: 30.12.2018).

Federal Ministry of Economics and Technology, German Mittelstand: Engine of the German Economy, Facts and Figures About Small and Medium Sized German Firms. https://www.bmwi.de (Erişim Tarihi: 30.12.2018).

Institut für Mittelstandsforschung. https://www.ifm-bonn.org (Erişim Tarihi: 02.01.2019).

"Plattform Industrie 4.0", Bundesministerium für Wirtschaft und Energie. https://www.plattform-i40.de (Erişim Tarihi: 10.01.2019).

Jordi Franch Parella and Gemma Carmona Hernandez, "The German Business Model: The Role of the Mittelstand", Journal of Management Politics and Practices, 6 (1), June 2018.

Komp, Lothar. "The Crucial Role of the Mittelstand in the Economy of Postwar Germany", Executive Intelligence Review, 24 (1), January 1997.

Straubhaar, Thomas. 2011. "Family Businesses: The Face of German Economy", HWWI Standpunkt, February. http://www.hhif.de/en/publications/publikationen-alle-publikationen/family-businesses-the-face-of-the-germany.html (Erişim Tarihi: 02.01.2019).

Venhor, Bernd and Klaus E. Meyer. 2007. The German Miracle Keeps Running: How Germany's Hidden Champions Stay Ahead in the Global Economy, Institute of Management Berlin, Working Paper No. 30, ed. Gert Bruche, Hansjörg Herr, Friedrich Nagel and Sven Ripsas.

Vehnohr, Bernd, Jeffrey Fear, Alessa Witt. 2015. "The Best of German Mittelstand: The World Market Leaders", Deutsche Standards Editionen, Cologne.

Wessner, Charles S., "How Does Germany Do It?", Mechanical Engineering, 135 (1), November 2013.

Witteveen, Jurjen. "The German Technology Industry: Opportunities in a More Open Supplychain", ING Bank, 2018. https://www.ing.nl/media/EBZ-thgerman-technology-industry-tem162-32885.pdf (Erişim Tarihi: 02.01.2019).

YENİDÜNYA DÜZENİNDE TERÖRİZMİN FİNANSMANINDA YAŞANAN DÖNÜŞÜM

Deniz TURAN

Doktor Öğretim Üyesi, Türkiye Polis Akademisi Başkanlığı, Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Suç Araştırmaları ABD Öğretim Üyesi, ahmetdenizturan@gmail.com

GİRİŞ

Küreselleşen yenidünya düzeninde terörizm, uluslararası barış ve güvenlik için ciddi bir tehdit haline gelmiştir. Bilinen tüm terör örgütlerinin her birinin ortaya çıkış nedenleri, ideolojileri ve mali kaynak yapılanmaları farklılıklar içermektedir. Bununla birlikte terör örgütlerinin ortak yanı, toplumda korku iklimi oluşturarak siyasi hedef e-rine ulaşmaya çalışmalarıdır. Bu süreçte terör örgütleri yeni metotlar ile sürekli değişim gösterirler. Küreselleşme ve iletişim araçlarında yaşanan teknolojik gelişmeler, terör örgütlerinin daha geniş coğrafyada faaliyet göstermelerine ve geniş kesimleri etkilemelerine, aynı zamanda yeni f nansal araçlar elde etmelerine olanak vermiştir.

Diğer taraftan terörizmin küresel refahı giderek artan şekilde negatif etkilemesi, terör örgütlerinin faaliyetlerinin ve f nansal yapılarının daha sıkı denetlenmesiyle sonuçlanmıştır. Bu durum, terörizmin mekâna ve zamana uygun olarak yeni eylem biçimlerini ve f nansal kaynak sağlama yöntemlerini keşfetmelerini zorunlu kılmıştır. Yaşanan dönüşüme ayak uyduramayan terörist yapılar, mali kaynak sıkıntısı içerisinde eylemlerini gerçekleştirememiş ve halk desteğinden yoksun kalarak tarihsel süreçte faaliyetlerine zorunlu olarak son vermişlerdir. Bu kapsamda çalışmada terör ve terörizm kavramlarının temel özellikleri, terör örgütlerinin türleri ve f nansman kaynaklarında yaşanan dönüşüm ayrıntılı olarak ele alınacaktır.

KAYNAKÇA

Adams, James; The Financing of Terror: How the Groups That Are Terrorizing the World Get the Money to Do It, New York: Simon and Schuster, 1986.

Borum, Randy ve Tilby, Chuck; "Anarchist Direct Actions: A Challenge for Law Enforcement", Studies in Conf ict and Terrorism, Volume 28, Issue 3, 201-223, 2005.

Burke, Jason; "The Secret Mastermind behind the Bali Horror", The Guardian, 20 October 2002, https://www.theguardian.com/world/2002/oct/20/indonesia.terrorism, (Erişim Tarihi: 20.01.2019).

Clutterbuck, Lindsay; "The Progenitors of Terrorism: Russian Revolutionaries or Extreme Irish Republicans?", Terrorism and Political Violence, 16 (1), 154-181, 2004.

Çakmak, Haydar; Kavramsal Olarak Terör, 1. Baskı, Ankara: Barış Platin Kitap Ltd. Şti., 2008.

Çomaklı, Şafak Ertan ve Turan, Deniz; "FETÖ ve PKK Bağlamında Terör Amaçlı Kullanılan Kamusal Mal ve Hizmetler", Polis Akademisi Yayınları, 2.Baskı, Nisan 2017. https://www.pa.edu.tr/Upload/editor/files/Kamusal_Mal_Rapor_10Nisan_2017_son.pdf, (Erişim Tarihi: 15.01.2019).

Fıtzgıbbon, Benjamin Grob; "From the Dagger to the Bomb: Karl Heinzen and the Evolution of Political Terror", Terrorism and Political Violence, 16 (1), 97-115, 2004.

Fukuyama, Francis; "History and September 11", İçinde: Booth, Ken and Dunne, Tim, World in Collision: Terror and the Future of Global Order, 2002.

Gold, David; Economics of Terrorism, Columbia International Affairs Online (CIAO), Case Studies, July 2004. https://www.f-les.ethz.ch/isn/10698/doc_10729_290_en.pdf, (Erişim Tarihi: 05.011.2018).

Güzel, Cemal; Silinen Yüzler Karşısına Terör, Ayraç Yayınevi, Ankara, 2002.

Hoffman, Bruce; Inside Terrorism, New York: Columbia University Press, 2006.

Jacquard, Roland; In the Name of Osama Bin Laden: Global Terrorism and the Bin Laden Brotherhood, Duke University Press, 2002.

Kazan, Hüseyin; "Terör-Medya İlişkisi ve Medyada Terör Haberciliği", Güvenlik Stratejileri, Yıl: 12 Sayı: 24, 109-146, 2016.

Koh, Jae-Myong; Suppressing Terrorist Financing and Money Laundering, Springer, Berlin, 2006.

Lampe, John R.; Yugoslavia as History: Twice There Was a County, 2. Baskı, Cambridge: Cambridge University Press, 2000.

Levıtt, Matthew; "Hezbollah Finances: Funding the Party of God", İçinde: Terrorism Financing and State Responses, Editör: Jeanne K. Giraldo ve Harold A. Trinkunas, Stanford University Press, 2007.

Lı, Quan ve Schaub, Drew; "Economic Globalization and Transnational Terrorism", Journal of Conf ict Resolution, 48 (2), 230-258, April 2004.

Laqueur, Walter; The Age of Terrorism, Boston: Little, Brown, 1987.

Miller, Judith ve Gerth, Jeff; "Al Qaeda Trade in Honey is Said to Provide Money and Cover for bin Laden", New York Times, 11 October 2001. https://www.nytimes.com/2001/10/11/world/nation-challenged-al-qaeda-honey-trade-said-provide-funds-cover-bin-laden.html, (Erişim Tarihi: 15.12.2018).

Napoleonı, Loretta; Modern Jihad: Tracing the Dollars Behind the Terror Networks, London: Pluto Press, 2003.

Polis Akademisi Başkanlığı, Yeni Nesil Terör: FETÖ'nün Analizi, Polis Akademisi Yayınları, 31. 10. 2017. https://www.pa.edu.tr/

Upload/ editor/f les/1-YEN%C4 %B0%20 NES%C4%B0L%20 TER%C3%96R-FETONUN%20ANALIZI.pdf, (Erişim Tarihi: 05.012.2018).

Rapoport, David C.; "The Four Waves of the Rebel Terror and September 11", The New Global Terrorism, Characteristic, Causes, Controls, Editör: Charles W. Kegley, New Jersey: Prentice Hall, 36-53, 2003.

Sandler, Todd ve Enders, Walter; An Economic Perspective on Transnational Terrorism, Editör:: Tilman Brück, The Economic Analysis of Terrorism, Routledge Studies in Defence and Peace Economics, Routledge, 13-28, 2007.

Shahar, Yael; "Libya and the Jolo Hostage: Seeking a new image, or polishing the old one?", International Policy Institute for Counter-Terrorism, 20 August 2000, http://www.ict.org.iI/articles/articledet.cfm?articleid=126, (Erişim Tarihi: 17.12.2018).

Stevens, Micheal J., "What is Terrorism and Can Psychology Do Anything to Prevent It?", Behavioral Sciences and The Law, Volume 23, Issue 4, (July/August), 507-526, 2005.

Şahin, Yakup; "Terörizm: Tanım(Lanamamas)ı, Tarihsel Dönüşümü, Uluslararası Hukuktaki Yeri ve Mücadele Yöntemleri", Güvenlik Çalışmaları Dergisi, 17 (3), 145-176, 2015.

Şen, Y. Furkan; "Algı ve Gerçeklik Bağlamında Terörizm", Güvenlik Çalışmaları Dergisi, Yıl: 20, Cilt: 20, Sayı: 1, 7-33, Haziran 2018.

Vittori, Jodi; Terrorist Financing and Resourcing, Palgrave Macmillan, 2011.

Wilkinson, Paul; Terrorism Versus Democracy: The Liberal State Response, Routledge, Taylor & Francis Group, 2001.

Wilkinson, Paul; Terör ve Terörizm: Kavramlar, Özellellikler ve Tipoloji, Cemal Güzel (ed.), Silinen Yüzler Karşısına Terör, Çeviren: İbrahim Yıldız, Ankara: Ayraç Yayınevi, 2002.

‘DÖNÜŞ(TÜR)ÜM’ KAVRAMI ÜZERİNDEN BİR MEKÂNSAL OKUMA DENEMESİ: KENTLER KÜRESELLEŞİRKEN[1]

İbrahim ESEROĞLU

Arş. Gör., Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Gülümbe Kampüsü, 11210, Gülümbe-Bilecik
kentplanci@hotmail.com

GİRİŞ

Kent, Kentleşme, Kentlerin Ortaya Çıkışı

Kentler ilk oluştukları günden bu yana değişen ihtiyaçlar doğrultusunda -tıpkı bir organizma gibi değişip dönüşerek- devingenliklerini sürdürmüşlerdir. Tarih boyunca her zaman yaşanan değişimlere konu olma vasfını sürdüren kentler bu yönüyle hep müdahaleye uğrayan, değişip gelişen ve dönüştürülen yerleşmeler olmuştur (Huot vd., 2000:11-19). Bir anlamda aslında kentler, ‘kültür ve medeniyet’ler için bir yaşam sahasıdır. Kültür ve medeniyet ancak kentte ortaya çıkar, gelişir, farklılaşır, dönüşür, hinterlandını etkiler; çevresini etkisi altına alır ve -zamanı geldiğinde de- kentte yiter, kaybolur ve ölür. Aslında kentlerin ölümüdür beraberinde kendisini üreten kültür ve içinden çıktığı medeniyeti de ortadan kaldıran, yok oluşuna sebep olan... Dolayısıyla kentlerin, bu kültür ve medeniyetin temsilcisi; bu değerleri üreten ‘kentliler’ ve onların yaşamları üzerindeki tesiri de tartışılmazdır.

Avcı toplayıcı toplulukların yerleşik hayata geçmeleriyle birlikte ilk yerleşmelerin ortaya çıktığı herkesin malumudur. Her ne kadar bu or-

1 Bu metin, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Kamu Yönetimi Programı çerçevesinde hazırlanarak 26.01.2018 tarihinde savunulan “Kentsel Dönüşümde Kültürel Birikimin Sürekliliği ve Korunması Sorunu: Konya-Mevlana Kültür Vadisi Projesi Örneği” başlıklı Yüksek Lisans Tezi’nin ilgili kısmı geliştirilerek hazırlanmıştır.

KAYNAKÇA

Akkar, Z. Müge (2006), "Kentsel Dönüşüm Üzerine Batı'daki Kavramlar, Tanımlar, Süreçler ve Türkiye", *Planlama,* (2006/2), 29-47.

Brenner, N., Marcuse, P. Ve Mayer M. (2014). *Kar İçin Değil Halk İçin Eleştirel Kent Teorisi ve Kent Hakkı*. A. Y. Şen (Çev.). İstanbul:Sel.

Castells, M. (2006). *Enformasyon Çağı: Ekonomi, Toplum ve Kültür İkinci Cilt Kimliğin Gücü.* E. Kılıç (Çev.). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Castells, M. (2014). *Kent, Sınıf, İktidar*. Asuman Türkün (Çev.). Ankara: Phoenix.

Couperus, S., Smit, C. and Wolffram, D. J. (2007), "Introduction: Local Elites and Urban Politics. A Conceptual Framework", içinde Couperus, S., Smit, C. and Wolffram, D. J. (eds.), *In Control of the City – Local Elites and the Dynamics of Urban Politics, 1800-1960*, Leuven: Peeters, ix-xix.

Davis, M. (2006). *Planet of Slums*. London, New York: Verso.

Doğan, Ali E. (2002). *Birikimin Hamalları*. İstanbul: Donkişot.

Ersoy, M. (2001). "Sanayisizleşme Süreci ve Kentler". *Praksis*, (2), 32-51.

Harvey, D. (1989). "From Managerialism to Entrepreneurialism: The Transformation in Urban Governance in Late Capitalism". *Geografiska Annaler*, *71 B* (1), 3-17.

Harvey, D. (1989). *The Condition of Postmodernity*, Oxford: Blackwell.

Huot, J-L., Thalmann J-P. ve Valbelle D. (2000). *Kentlerin Doğuşu*. A. Bektaş Girgin (Çev.). Ankara: İmge Kitabevi.

Keleş, R. (1998). *Kentbilim Terimleri Sözlüğü*. Ankara: İmge Kitabevi.

Keleş, R. (2010). *Kentleşme Politikası*. Ankara: İmge Kitabevi.

Kurtuluş, H. (2009). "Kentsel Dönüşümün Politik Ekonomisi". İktisat Dergisi, (499), 27-33.

Mumford, L. (2013). *Tarih Boyunca Kent Kökenleri, Geçirdiği Dönüşümler ve Geleceği*. G. Koca ve T. Tosun (Çev.). İstanbul: Ayrıntı.

Özdemir, D. (2003). ''Yeniden Canlandırma Projelerinde Kültür, Turizm ve Emlak Piyasaları Üzerine Kurulu Stratejilerin Başarı(-sızlık) Koşullarının İncelenmesi". *Kentsel Dönüşüm Sempozyumu Bildiriler Kitabı*,384-397.

Sassen, S. (1994). *Cities in a World Economy*. Londra: Pine Forge Pres.

Swyngedouw, E., Moulaert, F. ve Rodriguez, A. (2002). "Neoliberal Urbanization in Europe: Large-Scale Urban Development Projects and the New Urban Policy". *Antipode*, *34* (3), 542-577.

Sipahi, E. Banu (2012). "'Yeni' Liberalizmin 'Yeni' Yaşam Alanları Olarak Güvenlikli Siteler: Konya Örneği". İdeal Kent *Kent Araştırmaları Dergisi*, (7).

Şen, B. (2008). "'Kentsel Dönüşüm': Kavramsal Karmaşa ve Neoliberalizm", İktisat Dergisi, (497), 35-41.

Şengül, T. (2001). "Sınıf Mücadelesi ve Kent Mekânı". *Praksis*, (2), 9-31.

Şengül, T. (2009). *Kentsel Çelişki ve Siyaset: Kapitalist Kentleşme Süreçlerinin Eleştirisi*. İstanbul: İmge Kitabevi.

Thorns, David C. (2004). *Kentlerin Dönüşümü, Kent Teorisi ve Kentsel Yaşam*. İstanbul: Soyak.

Tümtaş, Sertaç M. (2008). " Yeni Dönem Kentsel Politika Önerisi: Kentsel Dönüşüm". İktisat Dergisi, (500), 56-61.

Türkün, A. ve Yapıcı, M. (2008). "Kentsel Dönüşüm ve Yasaların Araçsallaşan Rolü". İktisat Dergisi, 48-58.

Uzun, C. N. (2006).''Yeni Yasal Düzenlemeler ve Kentsel Dönüşüme Etkileri''. *Planlama*, (2006/2)49-63.

Yırtıcı, H. (2005). Çağdaş Kapitalizmin Mekân*sal Örgütlenmesi.* İstanbul: Bilgi Üniversitesi.

TÜRKİYE'DE KÜRESELLEŞME VE ŞEHİRLEŞME İLİŞKİSİ

Yüksel OKŞAK

Dr. Öğr. Üyesi, Bursa Uludağ Üniversitesi, İnegöl İşl. Fak., Uluslararası İşletmecilik ve Ticaret Bölümü Öğretim Üyesi.

GİRİŞ

Globalleşme hem sosyal hem de iktisadi bilimlerde sosyolojik, iktisadi ve siyasi bakımlardan ele alınan çok yönlü bir olgudur. Globalleşme ve şehir arasındaki ilişki de son yıllarda sosyal ve iktisadi bilimlerin merkezi konularından birisi haline gelmiştir. Global süreçler neticesinde coğrafyanın artık son bulduğu, mesafelerin ortadan kalktığı, kültürlerin birbiriyle etkileşim içerisine girerek kaynaştığı, para, mal ve hizmetin dünya çapında uluslararası iktisadi dolaşıma girdiği dolayısıyla da dünyanın küresel bir köy haline geldiği yönündeki tezler, global sistemde ulus devletlerin güçlerini hala koruduğu ve ulus aşırı, çok uluslu şirketlere meydan okuduğu yönündeki tezlerle çarpışmaktadır. Bahse konu türden tezlerin doğruluğunu sınamanın bir yolu da globalleşme ile şehirleşme arasındaki ilişkinin sosyal bilimlerin yöntemleriyle derinlemesine incelenmesidir.

Küreselleşme kavramı aslında dünya sisteminde meydana gelen değişim ve dönüşümleri temsil etmektedir. Küreselleşme kavramında ki küre kelimesi dünyayı temsil ederken, süreç aslında içinde yaşadığımız dünya da meydana gelen olaylar bütünüdür. Küreselleşme kavramı kimi düşünüre göre aslında hayatımızda var olan bir kavramken kimi düşünüre göre 1800'lerden kapitalizm sermaye hâkim olmasıyla ortaya çıkan güç unsurudur. Küreselleşme lokal ve global arasındaki konjektürel etkileşimler arasındaki ilişkiler bütünüdür. Küreselleşme

KAYNAKÇA

Akpınar, Ece, İ.,"Küreselleşmenin Kentleşme Etkisi: Kâğıthane'nin Sosyomekânsal Değişimi", *Journal of International Management, Educational and Economics Perspectives 4(1), 2016, ss. 55–68.*

Alper, Özlem, F., "Ticari Açıklık, Ekonomik Büyüme, Şehirleşme ve Çevre İlişkisi", Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi Y.2018, C.23, Geybulla Ramazanoğlu Özel Sayısı, s.805-816.

Gözgör, Giray, Kablamacı, Barış. "What happened to urbanization in the globalization era? An empirical examination for poor emerging countries.", Ann Reg Sci, 2015, 55:533–553. DOI 10.1007/s00168-015-0716-7.

Halıcıoğlu, F., "An Econometric Study of CO_2 Emissions, Energy Consumption, Income And Foreign Trade in Turkey", Energy Policy, 37(3), 2009, 1156-1164.

Narayana, M.R.,"Impact of Economic Globalization on Urbanization: A Comparative Analysis of Indian and Select Global Experiences" INDIA QUARTERLY, 66(1), 2010, s.91–116

Pesaran M.H., Shin Y. ve Smith R., "Bounds Testing Approaches to the Analysis of Level Relationship", Journal of Applied Econometrics, S.16, C.3, 2001, 2001, ss. 289-326.

Sakarya Adem, İbişoğlu Çiğdem. "Türkiye'de İllerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Endeksinin Coğraf Ağırlıklı Regresyon Modeli İle Analizi", Marmara Coğrafya Dergisi Sayı: 32, Temmuz - 2015, s.211–238

Şenses, Fikret. "Küreselleşmenin öteki yüzü: yoksulluk." 2006, s.17-18

Şenses, Fikret. "Neoliberal Küreselleşme Kalkınma İçin Bir Fırsat mı, Engel mi?" Kalkınma ve Küreselleşme 1, 2004, s.13-54

Wu T., Perrings C.,Kinzig A.,P. Collins J.,A. Minteer B., Daszak P., "Economic growth, urbanization, globalization, and the risks of emerging infectious diseases in China: A review", Ambio A Journal of the Human Environment, 2016, s. 18-29

“MİLLÎ” EĞİTİM ÜZERİNE YAZILAR

Editörler

Prof. Dr. Ali Fuat ARICI

Doç. Dr. Mustafa BAŞARAN

EFEAKADEMİ YAYINLARI

MART 2019

“MİLLÎ” EĞİTİM ÜZERİNE YAZILAR

Editörler: Prof. Dr. Ali Fuat ARICI - Doç. Dr. Mustafa BAŞARAN

ISBN: 978-605-2308-53-0

1. Baskı: Mart 2019

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI’na aittir.
EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI

ARICI, Ali Fuat - BAŞARAN, Mustafa
“Millî” Eğitim Üzerine Yazılar
1. Basım, 294 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. millî eğitim, 2. eğitimin millîleşmesi, 3. program geliştirmede millileşme

Dizgi / Mizanpaj: SRA Grafik Tasarım Dizgi Merkezi
Strazburg Cad. 45/13 Sıhhiye Ankara
0530 972 32 42 www.dizgimerkezi.com

Kapak Tasarımı: Mahmut KÖLE

Kapak Resmi: Dîvân-ı Nâdirî, TSMK, Hazine, nr. 886, vr. 22a, Türk İslam Ansiklopedisi, ‘Gazanfer Ağa Medresesi Maddesi’nden alınmıştır. (Gazanfer Ağa Medresesi’nde bir ders tasvir edilmektedir.)

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü Yemekhane Binası
Güngören / Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00 www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü Yemekhane Binası
Güngören / Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13 www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

Sayfa

Millî Değerlerin Öğretiminde Rol Model Olarak Öğretmen 1
Tuğba Emirhan

Enderun Eğitim Müfredatı 9
Gülizar Erçetin

Ahilik ve Eğitim 25
Cihat Burak Korkmaz

Millî Şuur ve Türk Dili 31
Mehmet Önder Karacaoğlu

Dil Bilinci ile Millî Kimlik İlişkisi 35
Ali Fuat Arıcı, Muhammed Eyyüp Sallabaş, Osman Kürşat Yorgancı

Dede Korkut Hikâyelerinden Günümüze Türk İkram Kültürü 43
Oğuzhan Aydın

Yurt Dışında Türkçe ve Türk Kültürü Öğretmek İçin Hazırlanan Kitaplarda ve İlgili Öğretim Programında Millî Kültür Unsurları 55
Bayram Arıcı

Türkçe-Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Metin İşleme ve Çözümleme Süreçlerinin Millî Kimlik Sahibi İdeal İnsan Tipinin Yetiştirilmesinde Etkin Kullanımı 85
Ali Göçer

Tarih Eğitiminde Aile Tarihi, Yerel Tarih, Komşu Ülkelerin Tarihi ve Millî Kimlik 113
Mehmet Hacısalihoğlu

Millî Değerlerin İçselleştirilmesinde Hayat Bilgisi Dersinin Rolü 125
Aslı Gündoğan

Millî Oyunumuz Dokuztaş ve Matematik Öğretimi 143
Elif Bahadır

Fen Eğitiminde Değerler Eğitimi.....155
Göktürk Şentürk, Mustafa Arslan

Ortaokul Matematik Ders Kitaplarının Değerler Eğitimi Bağlamında İncelenmesi..... 169
İmren Aydoğdu, Emre Ev Çimen

Türkçe ve Sosyal Bilgiler Dersleri Kapsamında Disiplinlerarası Bir Etkinlik Örneği: Ahilik 191
Merve Kılıç, Aysun Zoroğlu Kılıç, Talat Aytan

Eğitimin, Millî Sanata Katkıları.....199
İlhan Özkeçeci

Millî Sanat Perspektifi Ölçeğinde Türkiye'nin İlk Sanat ve Tasarım Fakültesi: YTÜ Sanat ve Tasarım Fakültesi..... 211
Burak Boyraz, Gözde Gümrükçü

Türk Milliyetçiliğinin Çağdaş Düşünürü Nevzat Kösoğlu: Hayatı ve Eğitime Bakışı..... 227
Elif Tuğçe Kurt

Gaspıralı İsmail Bey'in İzinde Dil Bilinci ve Millî Kimlik.....243
Erol Duran, Gökhan Demirhan, Ebru Öztürk

Kültür, Medeniyet ve Gelenek Meseleleri Işığında Sâmiha Ayverdi'nin Eğitime Bakışı 253
Tuğçe Meç

Örnek Bir Matematikçi: Gelenbevi İsmail Efendi.....259
Adem Cengiz Çevikel

Orhun Yazıtlarında İdeal Yöneticinin Nitelikleri 267
Ahmet Kayasandık

Türkiye'de Beş Nesilde Değişim ve Eğitim.....283
Şule Bilge Özkeçeci

MİLLÎ DEĞERLERİN ÖĞRETİMİNDE ROL MODEL OLARAK ÖĞRETMEN

Tuğba EMİRHAN
Bilim Uzmanı, Millî Eğitim Bakanlığı, Samsun İl Millî Eğitim Müdürlüğü
e-posta: tubaemirhan@hotmail.com

1. GİRİŞ

Farklı kültür çevrelerinde yetişen bireylerin olaylara bakış tarzının dinî ve sosyal değerleri ölçüsünde farklılık göstermesi doğaldır. Söz gelimi bir millet yardımseverlik ve merhamet değerlerini öne çıkarırken başka bir millet adalet ve güven duygusunu ön plânda tutabilir. Türk kültüründe çalışkanlık, sevgi, saygı, misafirperverlik, iffet (namus), kalp kırmama, sadakat, dua, şükür vb. değerler önemsenmiş; yeni nesillere bunların aktarılması için gayret gösterilmiştir. Ancak yaşanan teknolojik gelişmeler, yoğun iş hayatı, aile birliğinin zedelenmesi; bizi öz değerlerimizden uzaklaştırmıştır. Bunun sonucunda da zaman zaman tembel, riyakâr, gösteriş peşinde koşan, isyankâr, anlayışsız insanlarla karşılaşmaktayız. Bu gibi durumların önüne geçmek için değerler eğitimine yönelik çalışmalar yapılmaktadır. Kendi değerlerine yabancılaşan bir kuşağın oluşmasını önlemek amacıyla Türkiye'de konuyla ilgili araştırmalar yapılmaktadır. Bu noktada eğitim kurumları değerler eğitimine yönelik önemli katkılar sağlamaktadır. Okul öncesinden başlayarak liseler de dâhil olmak üzere değerler eğitimi çalışmaları okullarda yürütülmektedir. Millî Eğitim Temel Kanunu'nda ilk, orta, yükseköğretim kurumları yönetmeliklerinde, ders programlarında değerler bir şekilde yer alır. Okulda değer eğitimi noktasında ön plânda olan grup, öğretmenlerdir. Zira öğretmen; konuşması, tavırları, giyim kuşamı, yaşam tarzı... ile öğrencilere örnek olan kişidir. Bu araştırmanın amacı, öğretmenin değerler eğitimine katkılarını tespit etmek ve millî değerlerin öğretiminde öğretmenin önemine dikkat çekmektir.

KAYNAKÇA

Başgil, Ali Fuad. (2012). Gençlerle Başbaşa, İstanbul: Yağmur Yayınevi

Bayram, Yavuz. (2014). Divan Şiiriyle Değerler Eğitimi, Samsun: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık Aş.

Çağlayan, Ahmet. (2013). Ahlâk Pusulası Ahlâk ve Değerler Eğitimi, İstanbul: DEM Yayınları.

Erikson, Erik H. (1984). İnsanın Sekiz Çağı, Ankara: Birey ve Toplum Yayınları.

Hökelekli, Hayati. (2013). Psikoloji, Din ve Eğitim Yönüyle İnsanî Değerler, İstanbul: DEM Yayınları.

Karasar, Niyazi. (2008). Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Ankara: Nobel Yayınları.

Yıldırım Ali ve Şimşek Hasan. (2011). Ankara: Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Seçkin Yayıncılık.

Yörükoğlu, Atalay. (2007). Gençlik Çağı, İstanbul: Özgür Yayınları.

ENDERUN EĞİTİM MÜFREDATI

Gülizar ERÇETİN

Öğretmen, Özel Ferhatlar İlkokulu. E-posta: gulizarercetin84@gmail.com

1. GİRİŞ

'Burada hiçbir balık uçmaya, hiçbir kuş yüzmeye zorlanmaz!'

Osmanlı sultanlarının Enderun Mektebi'nin kapısına yazdırdığı, aslında birçok şeyi ifade eden bu cümle; kapısından içeriye girmeden, bizi aslında nasıl bir eğitim modelinin karşılayacağı hakkında bilgilendiriyor.

Şimdiki eğitim sistemimizden farklı bir eğitim modelini uygulayan Enderun Mektebi'nin işleyişine geçmeden önce Enderunun kelime anlamını açıklayalım. Enderun; Osmanlılarda askeri ve idari kadronun yetiştirilmesi için teşkil edilen saray eğitim kurumudur. Enderun Mektebi, Osmanlı Devleti'nin kudretini muhafaza etmek için nitelikli insan yetiştirmek amacıyla kurulmuş bir Osmanlı eğitim müessesesidir. Enderun odalar halinde ve çeşitli kademelerde eğitim ve öğretim verilen, öğrencileri de acemi oğlanlar arasından seçilen bu okul Osmanlı eğitim sisteminde elitler eğitimini meydana getirmektedir. Enderun Mektebi'nin kurulduğu güne kadar ona benzer başka bir kuruluş bulunmamaktadır. Selçuklularda ve Avrupa'da hanedan mensuplarının özel itinaya dayalı öğrenim gördükleri mevcut ise de, **Enderun Mektebi'nin eğitim sistemi** bunlardan tamamen farklıdır.

Osmanlı eğitimi denildiğinde öncelikle medrese hatırlanır. Hâlbuki bunun yanında sıbyan mektepleri, tekke ve zaviyeler, âlim ve ariflerin evlerindeki ilim meclisleri, kütüphaneler, kervansaraylar, şifahaneler, esnaf ve sanat loncaları da birer eğitim mekânıydı. Bunlar içinde en mühimi, şüphesiz medreseydi. Medresenin en büyük hususiyeti, her sınıftan talebe kabul emesiydi. Toplumun hemen her kesiminden zeki, kabiliyetli, çalışkan ve elbette şansı yaver gidenlerin hayatları büyük ölçüde değişebiliyordu. Osmanlı toplumunda fertlerin

KAYNAKÇA

Akkutay, Ü., *Enderûn Mektebi*, Ankara 1984.

Anonim, *Enderûn Tarihi,* İstanbul Belediye Kütüphanesi, K 470, Muallim Cevdet Yazmaları, Rıka!

Baltacı, c. *XV-XVI, Asırlarda Osmanlı Medreseleri*, İstanbul 1976.

Baykal, i. El., *Enderûn Mektebi Tarihi*, İstanbul 1953.

Enç, M., *Üstün Beyin Gücü,* Ankara 1973.

Ergin, O., *Türk Maarif Tarihi*, c. 1-5, İstanbul 1977.

Elammer, *Jv, Des Osmanischen Reichs Staatsverfassung und Staatsverwaltung*, c. 1-2, Wien 1815.

Hızır İlyas, *Letaifi Vekayii Enderûn*, İstanbul 1276.

İsfendiyaroğlu, *E, Galata Sarayı Tarihi*, İstanbul 1952.

Lybyer,A. E., *The Government of the Ottoman Empire in the time of Suleiman The Magnificient,* Cambridge 1913.

Miller, B., *Beyond the Sublime Porte The Gand Sesaglio of Stambaul,* New Haven 1931, s. 61.

Miller, B., *The Palace School of Muhammed the Congueror,* Cambridge 1941.

Pakalın, M. Z.,*Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü,* c. 1-3, İstanbul 1971.

Penzer, N. M.., *The Harem,* London 1965.

Rycaut, P, *The History of the Present State Ottoman Empire,* London 1936.

Uzunçarşılı, İ. H., *Osmanlı Devleti Teşkilâtından Kapıkulu Ocakları*, c. 1-2, Ankara 1943.

Uzunçarşılı, İ. H., *Osmanlı Devleti'nin Saray Teşkilâtı*, Ankara 1945.

Dipnotlar

[1] Baltacı, c. XV-XVI, Asırlarda Osmanlı Medreseleri, İstanbul 1976, s. 16.

[2] Baykal, I. H., Enderûn Mektebi Tarihi, İstanbul 1953, s. 18.

[3] Miller, B., The Palace School of Muhammed the Congueror, Cambrldge 1941, s. 4.; Isfendlyaroğlu, F, Galata Sarayı Tarihi, İstanbul 1952, s. 57.

[4] Akkutay, Ü., Enderûn Mektebi Tarihi, Ankara 1984, s. 26.

[5] Rycaut, P, The History of the Present State Ottoman Empire, London 1986, s. 99.

[6] Uzunçarşılı, i. H., Osmanlı Devleti Teşkilâtından Kapıkulu Ocakları, c. 1-2, Ankara 1943, s. 20.

[7] Akkutay, Ü., a.g.e., s. 49.

[8] Uzunçarşılı, I. H., a.g.e., s. 38.

[9] İsfendiyaroğlu, E, a.g.e., s. 91.

[10] İsfendiyaroğlu, E, a.g.e., s. 85, 88, 89.

[11] Enç, M., Üstün Beyin Gücü, Ankara 1973, s. 338.

[12] isfendiyaroğlu, E, a.g.e., s. 485, 485.

[13] isfendiyaroğlu, E, a.g.e., S. 154.

[14] Hammer, JV, Des Osmanischen Reichs Staatsverfassımg und Staatsvervvaltımg, c. 1-2, Wien 1815, s. 30.

[15] Uzunçarşılı, L H., Osmanlı Devletinin Saray Teşkilâtı, Ankara 1945, s. 310.

[16] Uzunçarşılı, L H., a.g.e., s. 310.

[17] Baykal, L H., a.g.e., s. 67.

[18] Uzunçarşılı, L H., a.g.e., s. 311.

[19] Enç, M., a.g.e., s. 338.

[20] Miller, EL, a.g.e., s. 94.

[21] Pakalın, M. Z., Osmanh Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, c. 1-3, İstanbul 1971, s. 534.

[22] Miller, B., Beyond the Sublime Porte The Gand Sesagllo of Stambaul, New Haven 1931, s. 61.

[23] İsfendiyaroğlu, E, a.g.e., s. 237.

[24] Enç, M., a.g.e., s. 333.

[25] Anonim, Enderun Tarihi, İstanbul Belediye Kütüphanesi, K. 470, Muallim Cevdet Yazmaları, Rıka;

[26] Akkutay, U., a.g.e.. s. 27.

[27] Lybyer,A. E., The Government of the Ottoman Empire in the time of Suleiman The Magnificent, Cambridge 1913, s. 75.

[28] Penzer, N. M., The Harem, London 1965, s. 239.

[29] Lybyer, A. E., a.g.e., s. 76.

[30] Pakalın, M. Z., a.g.e., 534.

[31] Lybyer, A. E., a.g.e., s. 73-86.

[32] Miller, B" a.g.e., 1941, s. 61,99.

[33] Lybyer, A. E., a.g.e., s. 88.

[34] Anonim, a.g.e., s. 25.

[35] Lybyer, A. E., a.g.e., s. 82

[36] Hammer, Jv, a.g,e., s. 15.

[37] Enç, M., a.g.e., s. 331.

[38] Miller, B. a.g.e., s. 105.

[39] Ergin, O., Türk Maarif Tarihi, c. 1-2, s. 24.

AHİLİK VE EĞİTİM

Cihat Burak KORKMAZ
Öğr. Gör. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkçe ve Yabancı Dil Uygulama ve Araştırma Merkezi (TÖMER)
e-posta: ckorkmaz@yildiz.edu.tr

1. GİRİŞ

Türk-İslam yurtlaştırma geleneğinin özetini oluşturan fetih, imar ve iskân kavramlarının doğal bir ürünü olarak ortaya çıkan çeşitli kurum ve kuruluşların en başında Ahilik teşkilatı gelmektedir. Ahilik meslekî bir dayanışma ve yardımlaşma kurumu olma özelliği yanı sıra sahip olduğu insan yetiştirme geleneği ile bir eğitim-öğretim kurumu olarak ön plana çıkmaktadır. Bilgi, birikim ve tecrübenin bir gelenek halinde yeni nesillere biçimsel bir şekilde aktarılması Ahilik kurumunu bir okul kimliğine büründürmektedir. Ayrıca etkin olduğu dönem itibariyle Anadolu'yu yeni bir yurt yapma görevi ile yola çıkan Horasan Alperenlerinin üstlenmiş oldukları Türkleştirme ve İslamlaştırma ilkeleri sebebiyle de kutlu bir amaca hizmet eden önemli sivil toplum kuruluşlarıdır. Ahi Ocağı'nda yetişen bireyler Türklük gurur ve şuuru, İslam ahlak ve fazileti ile donanımlı, usta-çırak ilişkisine sadık, her yönü ile örnek bir meslek erbabı olarak topluma kazandırılmaktadır. Maddî ve manevî yönleriyle iyi insanı yetiştirmeyi amaçlayan Ahi Ocakları, 13. ve 14. yüzyıllarda Anadolu sahasında etkili olan eğitim-öğretim kurumları şeklinde özetlenebilmektedir. Bu çalışmada Ahilik teşkilatının üstlenmiş olduğu eğitim-öğretim görevi çeşitli özellikleri bakımından ele alınmaktadır.

Anadolu'nun Türk-İslam coğrafyasına dönüşmesi sürecinin temel taşlarından biri olan Ahilik teşkilatı ekonomik, sosyal, ahlaki ve dini hayat üzerinde önemli bir etki sahibi olmakla birlikte şüphesiz bu düzeni sağlayacağı bir eğitim sitemine de ihtiyaç duymaktaydı. Türk-İslam geleneğinin gereği olarak bu teşkilatın dünyevi ve uhrevi olanı ayırarak faaliyet göstermesi mümkün olamayacağından eğitim sistemi yetiştireceği üyelerinde dini, ahlaki ve mesleki yeterlilikleri sağlayacak şekilde geliştirilmişti (Demirci, 2011, s. 121).

KAYNAKÇA

Özköse, K. (2011). Ahilikte Ahlak ve Meslek Eğitimi, *C.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi Cilt:15 Sayı:2 s.s. 5-19*

Demirci, M. (2011). Selçuklu Anadolu'sunda Bir İnsaniyet Mektebi: Ahilik. Mehmet Ali

Hacıgökmen (Ed.), *Büyük Selçuklu Devletinden Türkiye Selçuklu Devletine Mehmet Altay Köymen Armağanı* (s. 121-136). Konya: S.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.

Temel, H. (2007). *Ahilik Teşkilatının Halkın Eğitim ve Öğretimindeki Rolü*. Selçuk

Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı, Konya.

Özerkmen, N. (2004). Tarihsel-Toplumsal Temelleri ve Temel Toplumsal Fonksiyonları-

Sosyolojik Yaklaşım, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi Cilt:44 Sayı:2 s.s. 57-78*

MİLLÎ ŞUUR VE TÜRK DİLİ

Mehmet Önder KARACAOĞLU
Manisa-Salihli Millî Egemenlik Ortaokulu, Türkçe Öğretmeni-Türkolog
e-posta: mehmetonder25@gmail.com

Bu dil tanıtmış bize dünyada her şeyi
Bu dil ecdadımızın bize miras verdiği
Kıymetli hazinedi... Onu gözlerimizdek
Koruyup, nesillere biz de hediye edek
Bahtiyar Vahapzade

1. GİRİŞ

Dil, insanların düşündüklerini ve duyduklarını bildirmek için kelimelerle veya işaretlerle yaptıkları anlaşmadır(Türkçe sözlük, 1998) İnsanlık tarihi Hz. Adem'den itibaren iletişim için farklı diller, farklı yöntemler kullanmıştır. Nitekim Kur'an'ı Kerim'de de "Allah, Adem'e isimleri öğretti"(Kuran-2;31) buyrulurken iletişim için kullanılacak dile işaret edilmiştir. Aksan (2015) "Dil; insanın gözüdür, beynidir, düşüncesidir, ruhudur." ifadesiyle dilin insandan ayrı düşünülemeyeceğini, onunla özdeşleştiğini dile getirmiştir.

İnsanoğlu kendini ifade ederken sadece ses ile iletişim kurmaz. Bedeniyle, hareketleriyle bunu destekleyerek anlatımını zenginleştirir. Bazen de sadece hareketlerle derdini, meramını karşısındakine aktarmaya çalışır. Gencan (1966) da, "Duygu, düşünce ve dileklerimizi anlatmaya yarayan işaretlerin –daha çok, ses işaretlerinin- hepsine birden dil denir... Dil, düşüncenin, -daha geniş anlamıyla içbenliğimizin- aynasıdır."ifadesiyle dili, kişinin iç dünyasını yansıtan ve sadece sese indirgenmemesi gereken bir iletişim aracı olarak tanımlamıştır. İç dünyasının sonsuzluğu dili de sınırları olmayan bir dünya hâline getirir. Chomsky (1957), "Bir dil, her biri sonlu uzunlukta ve sonlu bir üyeler kümesinde oluşturulan (sonlu ya da sonsuz) cümleler kümesidir." derken de dildeki bu sonsuzluğu belirtmiştir.

KAYNAKÇA

Ayverdi, S. (1976). *Millî kültür meseleleri ve maârif dâvâmız*. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.

Çalık, M. (2016). *Millî kimlik Millîyet Millîyetçilik*. Anakara: Cedit Neşriyat.

Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları. (2010). *Devler konuşuyor*. İstanbul: Sistem Matbaacılık.

Güngör, E. (2003). *Kültür değişmesi ve Millîyetçilik*. İstanbul: Ötüken Yayınları.

Hacıeminoğlu, N. (2015). *Türkçenin karanlık günleri*. İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları.

Kaplan, M. (2018). *Kültür ve dil*. İstanbul: Dergah Yayınları.

Özdemir, Ç. (Ed). (2018). *Türk kimliği*. Ankara: Ötüken Neşriyat.

Sinanoğlu, O. (2010). *Bye bye Türkçe*. İstanbul: Bilim+Gönül Yayınları.

Türinay, N. (1996). *Kültür dil ve sanata dair*. Ankara: Akçağ Yayınları.

DEDE KORKUT HİKÂYELERİNDEN GÜNÜMÜZE TÜRK İKRAM KÜLTÜRÜ

Oğuzhan AYDIN
Doktor Öğretim Üyesi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, e-posta: o.aydin@gazi.edu.tr

1. GİRİŞ

Bir toplumda saygınlık kazanmış, toplumun benliğine girmiş örf, adet, yaşam biçimi gibi bir takım uygulama ve pratiklerin kuşaktan kuşağa kültürel vasıtalarla aktarılması, geleneği ve gelenekte devamlılığı işaret etmektedir. Bu anlamda Dede Korkut hikâyelerine bakıldığında bu gün yaşayan pek çok kültürel unsurun oluşum aşamaları ve köklerini bu destansı hikâyelerde bulmak mümkündür.

Dede Korkut hikâyeleri, bu gün bizlere zengin bir kültür sunumunda bulunmaktadır. Türk milletinin asırlar önceki düşünce ve bakış açısını yansıtan bu hikâyelerde edebî unsurları bulmanın yanı sıra "töre, tarih, aile, kadın, çocuk, misafirperverlik, sanat, av, ikram, nüfus siyaseti ve din" gibi pek çok tarihî ve toplumsal motife rastlamak da mümkündür. Dede Korkut Hikâyeleri Ergin"e (s.12) göre: *"Türk çocuklarının ruh ve kafa yapısını tek başına sağlam tutacak kudrette bir eserdir."*

Günümüzde Anadolu coğrafyası başta olmak üzere tüm Türkî coğrafyalarda geçmişin kültürel birikimini ve bağını günlük hayattaki uygulama ve pratiklerde görmek mümkündür.

İkram; ağırlama, hediye etme ve sunma gibi çeşitli anlamlara gelmektedir. Kitab-ı Dede Korkut incelendiğinde Oğuzların yaşamında ikramın yeri ve önemi daha net bir biçimde anlaşılmaktadır. İkram sunmanın ahlaki bir erdem olarak kabul edildiği ve sıklıkla gerçekleştirildiğine bakılacak olunursa; Oğuzların Türk-İslam karakteriyle birlikte Türk cömertlik anlayışına da hâkim oldukları neticesine ulaşılacaktır. Geçmişten günümüze kadar devam eden bu kültürel anlayış gerek Osmanlı dönemi ve sonrası gerekse Cumhuriyet ile birlikte bu güne kadar gelen süreçte canlılığını muhafaza etmektedir.

KAYNAKÇA

Albayrak, N.(1983). *Folklorumuz ve Erzincan*, Erzincan, Ermat Yayıncılık.

Altunbay, M.(2016). Temel bir değer olarak Dede Korkut'ta misafirperverlik ve izzeti ikram, Akademik Bakış Dergisi, sayı 56, s.359-371

Arslan, M.(1999). *Türk Edebiyatında Manzum Surnameler (Osmanlı Saray Düğünleri ve Şenlikleri),* Ankara, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.

Batuta İ.(2000). *İbn Batuta Seyahanatnamesi*, (A. Sait Aykut çev.), İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, C.I.

Boratav, P.(2015). *Yüz soruda Türk folkloru,* Ankara, Bilgesu Yayınları.

Çubukçu, K.(2016). Konaklama işletmelerinde turistlerin Anadolu misafirperverliği algısının satın alma sonrası tutum ve davranışlarına etkisi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Deveci, H.& Belet, D.& Türe, H.(2013). Dede Korkut Hikâyelerinde yer alan değerler, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, C.12, Sayı 46, s.294-321.

Ergin, M.(2005*). Dede Korkut Kitabı,* İstanbul Boğaziçi Yayınları .

Ergin, M.(2017). *Dede Korkut Kitabı,* İstanbul Boğaziçi Yayınları.

Genç, R.(1982). II. Milletlerarası Türk Folklor Bildirileri Kitabı İçinde "Eski Türk Ziyafetleri ve Diş Kirası Adetleri", Kültür ve Turizm Bakanlığı Millî Folklor Araştırma Dairesi Yayınları, Ankara s. 175-183.

Güler, S.(2010). Türk mutfak kültürü ve yeme içme alışkanlıkları, Dumlu Pınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi, sayı 16, Nisan, s.24-30 .

Kalafat, Y.(2011). *Türk Kültürlü Halklarda Ölüm,* Ankara, Berikan yayınevi

Sağır, A. (2012). Bir yemek sosyolojisi denemesi örneği olarak Tokat, Ankara, Turkish Studies, volume 7/4, Fall 2012, s. 2675-2695.

Sağır, A.(2016). *Ölüm* sosyolojisi bağlamında yemek, cenaze ve ölümün sofra pratikleri üzerine, Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, s.271-298

Turan, M. (1982). II. Milletlerarası Türk Folklor Bildirileri Kitabı İçinde "Kars'ta Ölü İle İlgili Gelenekler", Kültür ve Turizm Bakanlığı Millî Folklor Araştırma Dairesi Yayınları, Ankara s.547-559.

Yurtbaşı, M. (2012). *Sınıflandırılmış Atasözleri Sözlüğü.* İstanbul: excellence publishing.

YURT DIŞINDA TÜRKÇE VE TÜRK KÜLTÜRÜ ÖĞRETMEK İÇİN HAZIRLANAN KİTAPLARDA VE İLGİLİ ÖĞRETİM PROGRAMINDA MİLLÎ KÜLTÜR UNSURLARI

Bayram ARICI

Dr. Öğr. Üyesi, Muş Alparslan Üniversitesi Eğitim Fakültesi, e-posta: b.arici@alparslan.edu.tr,

1. GİRİŞ

Millet aralarında dil, kültür, ülkü birliği bulunan kişilerden oluşan topluluktur. Bir milleti millet yapan unsurların başında dil gelmektedir. Çünkü dil milletin bireylerini birbirlerine bağlamakta onlarda ortak duyuş ve düşünüş birliği sağlamaktadır. Türkçe de Türk milletini bu bağlamda birleştirmekte ve bir arada tutmaktadır. Türkçe ülkemizde ve yurt dışında Millî Eğitim Bakanlığı tarafından öğretilmektedir. Türkiye'de Türkçe ve sınıf öğretmenleri tarafından ana dil olarak, yurt dışında ise Türkçe ve Türk Kültürü dersi başlığı altında çeşitli branşlardaki öğretmenlerden verilmektedir.

1961'de Türkiye ile Almanya arasında yapılan iş gücü anlaşmasından sonra Türkiye'den Almanya'ya çalışmaya giden Türk vatandaşları önce dil ve iletişim sorunu yaşamışlar bu yabancı ülkede çalışıp Türkiye'ye dönmek için uğraşmışlardır. Ancak Almanya'da yaşayan Türk vatandaşları bir traktör parası biriktirip Türkiye'ye dönmeyi planladıkları bu ülkede kalıcı olduklarını zaman içerisinde anlamışlar ve buraya yerleşmişlerdir. Almanya'ya yerleşen Türkler çocuklarını Alman okullarında, Türk sınıfı uygulaması olan okullara (öğretmenler ve kitaplar Türkiye'den gönderiliyordu.) vermişlerdir. Almanya'da yaşayan Türk çocukları bu sınıflarda Türkiye'de hazırlanan öğretim programlarına göre yetiştirilmiştir. Fakat ilerleyen yıllarda Federal Almanya bu duruma son vermiş, Türk sınıflarını kapatmış ve sadece Türkçe dersinin Türk öğretmenler tarafından verilmesini ve seçmeli olmasını kabul etmiştir. Günümüzde ise Almanya'da Türkçe dersi büyük çoğunlukta seçmeli ders olarak verilmektedir. Bu dersler T.C. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından Almanya'ya gönderilen beş yüz sekiz ve mahallen atanan dokuz yüz seksen dokuz öğretmen olmak

KAYNAKÇA

Arıcı, B., ve Kırkkılıç, H. A. (2017). Yurt dışında görev yapan Türkçe ve Türk kültürü öğretmenlerinin Türkçe ve Türk kültürü derslerine ilişkin görüşleri. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, *5*(41), 480-500.

Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2010). Bilimsel araştırma yöntemleri. Ankara: Pegem.

Güngör, E. (2011). Türk kültürü ve Millîyetçilik (21. Baskı). *İstanbul: Ötüken*.

Kafesoğlu, İ. (2000). Türk millî kültürü. İstanbul: Ötüken.

Karasar, N. (2011). Bilimsel araştırma yöntemi. Ankara: Nobel.

Kösoğlu, N. (1996). *Türk kimliği ve Türk dünyası*. İstanbul: Ötüken.

MEB. (2010). Türkçe ve Türk kültürü 1-3. sınıflar öğretim materyali. Ankara: MEB.

MEB. (2010). Türkçe ve Türk kültürü 4-5. sınıflar öğretim materyali. Ankara: MEB.

MEB. (2010). Türkçe ve Türk kültürü 6-7. sınıflar öğretim materyali. Ankara: MEB.

MEB. (2010). Türkçe ve Türk kültürü 8-10. sınıflar öğretim materyali. Ankara: MEB.

Turhan, M. (2006). *Kültür değişmeleri: Sosyal psikoloji bakımından bir tetkik*. İstanbul: Çamlıca.

Yıldız, C. (2012). Yurt dışında yaşayan Türk çocuklarına Türkçe öğretimi (Almanya örneği). Ankara: YTB.

MEB. (2009). Yurt dışındaki Türk çocukları için Türkçe ve Türk kültürü dersi öğretim programı (1-10. Sınıflar), Ankara: MEB.

Uygur, N. (2006). *Kültür kuramı*. İstanbul: YKY.

TÜRKÇE-TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ METİN İŞLEME VE ÇÖZÜMLEME SÜREÇLERİNİN MİLLÎ KİMLİK SAHİBİ İDEAL İNSAN TİPİNİN YETİŞTİRİLMESİNDE ETKİN KULLANIMI

Ali GÖÇER
Prof. Dr., Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Öğretim Üyesi, Kayseri
e-postaMail: gocerali@gmail.com

1. GİRİŞ

Bir toplumun geleceğinin, değerlerini benimsemiş ve bu değerleri sahip olduğu yetkinliklerle ete kemiğe büründüren insanlarına bağlı olduğu tartışma götürmez bir gerçektir. Bundan dolayı eğitim sistemimiz her bir üyesine uygun ahlaki kararlar alma ve bunları davranışlarında sergileme yeterliliğini kazandırma amacıyla hareket eder. Eğitim sistemi sadece akademik açıdan başarılı, belirlenmiş bazı bilgi, beceri ve davranışları kazandıran bir yapı değil, temel değerleri benimsemiş bireyler yetiştirmek asli görevidir; yeni neslin değerlerini, alışkanlıklarını ve davranışlarını etkileyebilmelidir (MEB, 2018_a: 5-6). O halde belirtilen niteliklere sahip insanların yetiştirilmesi, eğitim sisteminin en temel hedefi ve önceliğidir.

Belirli bir coğrafi ve siyasi sınır içinde bir arada yaşayan, ortak bir geçmişi paylaşan ve geleceğe dair belli bir işbirliği içinde olan insanlar toplumu oluşturur. Toplumun en bütünleyici özelliği ise hiç şüphesiz dili, kültürü ve eğitimidir (Eren, 2018: 229).

İsmail Hakkı Baltacıoğlu'na göre eğitim, ferdin bir yandan fikirlerini bir yandan hislerini tahrik ederek fiile sevk etmek, fiili muhitine göre tanzim etmek, sonra bunu ferdin ruhunda kökleştirmektir. Eğitim, öğrencinin şahsiyetini yok etmek yerine onun şahsiyetini geliştirmelidir, şeklinde görüş belirten Baltacıoğlu, eğitimin asıl amacının '*hayat için mektep*' olduğunu ve bu amaç doğrultusunda derslerin hakikatlere ve hayata dönük olması gerektiğini vurgulamaktadır (Uslu Üstten, 2018: 261, 271).

9. İNCELENEN DERS KİTAPLARI

Ceylan, Sabri; Duru, Kadir; Erkek, Gülten ve Pastutmaz, Murat (2018). *Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe 6. Sınıf Ders Kitabı*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Akgül, Ahmet; Demirer, Nurcihan; Gürcan, Ebubekir; Karadaş, Duygu; Karahan, İlkay ve Uysal, Ali (2018). *Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Türkçe 7. Sınıf Ders Kitabı*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Karaca, Döndü; Filazi, Gurbet; Baycanlar, Murat; Bozbıyık, Nurcan ve Çuhadar, Sabiha (2018). *Ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı 10. Sınıf Ders Kitabı*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Babadağ, Osman (2018). *Ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı 12. Sınıf Ders Kitabı*. Ankara: Dersdestek Yayınları.

KAYNAKÇA

Aydoğan, İsmail (2018). *Eğitimin Türkçesi*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Ceylan, Sabri; Duru, Kadir; Erkek, Gülten ve Pastutmaz, Murat (2018). Ortaokul 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabı. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Çalık, Mustafa (2009). *Millî Kimlik, Millîyet ve Millîyetçilik* (3. Baskı). Ankara: Cedit Neşriyat.

Ekinci Çelikpazu, Esra ve Aktaş, Elif (2011). MEB 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerin Değer İletimi Açısından İncelenmesi. *Turkish Studies*, 6(2), 413-424.

Eren, Ebru (2018). Ulus Devletlerde Toplumsal, Kültürel ve Siyasi Bir Etmen Olarak Kimlik Algısı: Türkiye Bağlamında Ulusal Kimlik Merkezli Dil ve Eğitim Politikaları. *Turkish Studies*, 13(22), 225-237.

Göçer, Ali (2002). Dil-Kültür İlişkisi ve Etkileşimi Üzerine. *Türk Dili*, *729*, 50-57.

Güvenç, Bozkurt (1994). *İnsan ve Kültür* (6. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Kaplan, Mehmet (2010). *Kültür ve Dil* (26. Baskı). İstanbul: Dergâh Yayınları.

Karakuş Neslihan; Özcan, Öge ve Gündoğdu, Melek (2017). Millî Şuur Oluşturmada Türk Halk Edebiyatı Konularının Önemi ve Öğrencilerin Bu Konular ile İlgili Görüşleri. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 10(20), 173 -194.

Köprülü, M. Fuad (2015). *Bugünkü Edebiyat* (Hazırlayanlar: M. A. Çeçen ve A. Balcı). Ankara: Akçağ Yayınları.

Kurtoğlu, Fatma Süreyya (2017). Türk Edebiyatı Dersi Öğretim Programı'nda Yer Alan Halk Edebiyatı Konularıyla İlgili Kazanımlara İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Nitel Analizi. *Eğitim ve Toplum*, *6*(16), 217-235.

MEB (1973). *Millî Eğitim Temel Kanunu*. 14.6.1973 Tarihinde Kabul Edilen 1739 Numaralı Kanun. 24.6.1973 Tarih ve 14574 Sayılı Resmi Gazete (Cilt: 12 Sayfa: 2342).

MEB (2015). *Ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı Dersi (9, 10, 11 ve 12. Sınıflar) Öğretim Programı*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı TTKB Yayınları.

MEB (2018_a). *Ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı Dersi (9, 10, 11 ve 12. Sınıflar) Öğretim Programı*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.

MEB (2018_b). *Türkçe Dersi Öğretim Programı (1-8. Sınıflar)*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Nurlu, Muammer ve Gülden, Bahadır (2017).Kültür Aktarımı Çerçevesinde Ortaokul Öğrencilerinin Türk ve Yabancı Müziklere Bakışının İncelenmesi. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, *7*(1), 9-24.

Özsaray, Yunus Emre (2018). Sezai Karakoç'un Eğitim-Öğretimle İlgili Görüşleri: Eserlerinden Hareketle Fert ve Toplum İdeali. FSM İlmî Araştırmalar *İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, *12*, 243-274.

Safa, Peyami (2016). *Eğitim Gençlik Üniversite* (9. Basım). İstanbul: Ötüken Neşriyat.

Sever, Mustafa (2016). Anlatım Türlerinin Kimlik İnşasındaki İşlevi. *Bizim Külliye*, *67*, 36-39.

Smith, Anthony D. (1994). *Millî Kimlik* (Çeviren: Bahadır Sina Şener). İstanbul: İletişim Yayınları.

Şen, Ülker (2008). Altıncı Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin İlettiği Değerler Açısından İncelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1(5), 763-779.

Şimşek, Ali (2014). Öğretim Tasarımı (3. Basım). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Temizyürek, Fahri ve Balcı, Ahmet (2015). *Cumhuriyet Dönemi İlköğretim Okulları Türkçe Programları* (2. Basım). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Topçu, Nurettin (2015_a). *Türkiye'nin Maarif Davası* (14. Baskı). İstanbul: Dergâh Yayınları.

Topçu, Nurettin (2015_b). *Var Olmak* (13. Baskı). İstanbul: Dergâh Yayınları.

Topçu, Nurettin (2015_c). *İsyan Ahlakı* (14. Baskı). İstanbul: Dergâh Yayınları.

Uslu Üstten, Aliye (2018). *Gençlik Edebiyatı* (2. Basım). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Ünalan, Şükrü (2012). *Dil ve Kültür*. Ankara: Eskiyeni Yayınları.

YTUSBE (2018). *Eğitimde Millî Kimlik ve İdeal İnsan Modeli Arayışları Çalıştayı Sonuç Bildirgesi* (19 Nisan 2018).

TARİH EĞİTİMİNDE AİLE TARİHİ, YEREL TARİH, KOMŞU ÜLKELERİN TARİHİ VE MİLLÎ KİMLİK

Mehmet HACISALİHOĞLU

Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi ve Balkan ve Karadeniz Araştırmaları Merkezi (BALKAR) Müdürü,

email: mehmethacisalihoglu@gmail.com

1. GİRİŞ

Tarih eğitiminin en yaygın ve etkili olduğu mekânlar elbette ki ilk ve orta dereceli okullardır. Okullarda ise tarih öğretimi 1. ders kitapları ve yardımcı malzemeler, 2. tarih ve sosyal bilgiler öğretmenleri aracılığıyla sağlanmaktadır. Okul müfredatları ise eğitim bakanlığı tarafından ülkenin genel kimlik politikalarına uygun olarak hazırlanmakta, buna da yaygın olarak "resmi tarih" öğretimi denmektedir. Türkiye özelinde konuya bakacak olursak, bu resmi tarih anlatısı, aynı zamanda bir Millî tarih anlatısı olup, ders kitaplarının belli dönemlerde "Millî tarih" şeklinde yansıtılmıştır. Tarih eğitimi ve ders kitapları farklı yönleriyle şimdiye kadar çok sayıda çalışmanın konusu olmuştur.[1] Gerek didaktik açıdan, gerekse sorgulayıcı-eleştirel içerik açısından incelemeler yapılmış ve son dönemlerde bazı iyileştirmeler de gerçekleştirilmiştir. Fakat üzerinde yeterince durulmayan bir konu vardır? Tarih ders kitaplarında sunulan "resmi" tarih anlatısı ne kadar ikna edicidir? Toplumun ne kadarı bu ders kitaplarında verilen

1 Tarih öğretimi hakkında yapılan çalışmalardan bazıları için bkz. Salih Özbaran, *Tarih Öğretimi ve Ders Kitapları, 1994 Buca Sempozyumu*, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 1995. Ayrıca bkz. A. K. Paksoy, *Ulus Devlet ve Tarih Eğitimi,* Ankara: Öğretmen Dünyası, 2008; Falk Pingel, *UNESCO Guidebook on Textbook Research and Textbook Revision*, 2nd ed., Paris / Braunschweig: GEİ, 2010; *Tarih Eğitimi ve Tarihte Öteki Sorunu 2. Uluslararası Tarih Kongresi 8-10 Haziran 1995*. 2. bs. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 1998; *Tarih Eğitimine Eleştirel Yaklaşımlar: Avrupalı-Türkiyeli Tarih Eğitimcileri Buluşması Ekim 2001-Kasım 2002*, İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, 2003; Halil Şıvgın, "Ulusal Tarih Eğitiminin Kimlik Gelişimindeki Önemi", *Akademik Bakış*, Cilt 2, No. 4, 2009, s. 35-53; Ahmet Şimşek, "Türkiye'de Tarih Eğitiminin Ulusallığı ve Avrupa Merkezcilik", *TSA Dergisi*, Cilt 11, No. 1, Nisan 2007, s. 9-38; İlhan Tekeli, "Tarihyazıcılığı ve Öteki Kavramı Üzerine Düşünceler", *Tarih Eğitimi ve Tarihte Öteki Sorunu 2. Uluslararası Tarih Kongresi 8-10 Haziran 1995*, 2. bs., İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 1998, s. 34-43.

MİLLÎ DEĞERLERİN İÇSELLEŞTİRİLMESİNDE HAYAT BİLGİSİ DERSİNİN ROLÜ

Aslı GÜNDOĞAN
Arş. Gör. Dr. Uşak Üniversitesi, e-posta: asli.gundogan@usak.edu.tr

1. GİRİŞ

21. yüzyıl toplumlarının bireyden beklentileri, eskiye oranla oldukça değişmekte; bilgi toplumunun özellikleri çerçevesinde biçimlenmektedir. Küreselleşmenin de etkisiyle yeni bilgi, dünyada hızlı biçimde yayılmakta; siyasi ve ekonomik gelişmeler başta olmak üzere meydana gelen her değişim, dünyanın herhangi bir yerinde etkisini kolaylıkla göstermektedir. Bu değişim ve gelişmeler, toplumların merkezinde olan bireylerin özelliklerini ve onlardan beklenen nitelikleri doğrudan etkilemektedir. Sözü edilen bu değişim sürecinde değerleri iyi anlamak ve geleceğe ilişkin alınacak önlemleri bu değerler çerçevesinde gözden geçirmek, daha iyi bir yaşam planlayabilmek için kaçınılmazdır (Oktay, 2010). Nitekim küreselleşme, değerlerde değişmeye yol açmış; geçmişte yerel, bölgesel ya da ulusal olan değerler sistemi evrensel ölçeğe taşınmıştır (Kan, 2009). Duyuşsal açıdan bakıldığında bireylerin niteliklerini belirleyen önemli ölçütlerin başında onların sahip oldukları değerler gelir. Değerler, özelikle son zamanlarda eğitimle ilgili gerçekleştirilen çalışmalara sıklıkla konu olmaktadır. Bunun temel nedeni, eğitimin ve değerlerin ortak paydasının insan ve toplum olmasıdır. Bilindiği gibi eğitim süreci, bireyde istendik yönde davranış değiştirme işiyle ilgilenir. Değerler ise, bu davranış değiştirme sürecinde bireyi ve toplumu etkileyen ve içsel süreçlere işaret eden olgulardır.

1.1. Değer Tanımı

Değer eğitimine geçmeden önce değer kavramının açıklanması gereklidir. Değerler, kişinin yaşama bakış açısının temelini oluşturan içsel kavramlardır (Uzunkol, 2014). İnsanların yaşamlarında yol gösterici hedefler olarak hizmet

KAYNAKÇA

Akbaba-Altun, S. (2003). Eğitim yönetimi ve değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi, 1*(1), 7-18.

Akbaş, O. (2008). Değerler eğitimi akımlarına genel bir bakış. *Değerler Eğitimi Dergisi, 6*(16), 9-27.

Akınoğlu, O. (2002). Hayat bilgisi öğretimi. C. Öztürk ve D. Dilek (Ed.). *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi* içinde (s.1-13). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Aktepe, V. ve Yalçınkaya, E. (2016). Hayat bilgisi dersinde değer eğitimi ve uygulama örnekleri. S. Güven ve S. Kaymakçı (Ed.). *Hayat bilgisi öğretimi* içinde (s.133-177). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Aydın, M. Z.(2010). Okulda değerler eğitimi. *Eğitime Bakış, 6*(18), 16-19.

Çengelci Köse, T. (2016). Sosyal bilgiler öğretiminde değerler eğitimi. S. Şimşek (Ed.). *Sosyal bilgiler ve sınıf öğretmenleri için sosyal bilgiler öğretimi* içinde (s.245-270). Ankara: Anı Yayıncılık.

Demir, K., ve Demirhan İşcan, C. (2007). *Hayat bilgisi dersinde değerler ve değerler eğitimi*. 1. Ulusal İlköğretim Kongresi. 15-17 Kasım 2007, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Demircioğlu, İ. H. ve Tokdemir, M. A. (2008). Değerlerin oluşturulma sürecinde tarih eğitimi: Amaç, işlev ve içerik. *Değerler Eğitimi Dergisi 6*(15), 69-88.

Demirel, Ö. (2010). *Eğitim Sözlüğü*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Deveci H. ve Selanik Ay, T. (2009). İlköğretim öğrencilerinin günlüklerine göre günlük yaşamda değerler. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2*(6), 167-181.

Deveci, H. ve Çengelci Köse, T. (2016). Değerler eğitiminde güncel olaylar ile belirli gün ve haftalardan yararlanma. R. Turan ve K. Ulusoy (Ed.). *Farklı yönleriyle değerler eğitimi* içinde (s.191-210). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Doğan, Ö. (2018). *Farkı fark etmek için değerler eğitimi.* İstanbul: Maviçatı Yayınları.

Ergen, G. (2015). Hierarchical classification of values. *International Journal of Progressive Education, 11*(3), 162-186.

Ergen, G. (2017). Eleştirel-bilinçli sevgi eğitimi: Eğitimi değerler ekseninde düşünmek. S. Z. Genç (Ed.). *Değişen değerler ve yeni eğitim paradigması* içinde (s.171-195). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Geçit, Y. ve Yılmaz, G. (2011). Hayat bilgisi dersinde kazandırılması beklenen değerlere ilişkin veli görüşleri. *E-Journal of New World Sciences Academy, 6*(1), 78-90.

Gündoğan, A. O. (2011). *Ahlaktan siyasete*. İstanbul: Marmara Kitap Merkezi Yayınları.

Güzel Candan, D. ve Ergen, G. (2014). 3. sınıf hayat bilgisi ders kitaplarının temel evrensel değerleri içermesi bakımından incelenmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 7*(1), 134-161.

Kan, Ç. (2009). Değişen değerler ve küresel vatandaşlık eğitimi. *Kastamonu Eğitim Dergisi, 17*(3), 895-904.

Karaçanta, H. (2013). Üniversite öğrencilerinin Millî değerlere yönelik metaforları. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi, 32*, 107-114.

Kurtdede Fidan, N. (2015). Hayat bilgisi dersinde değerler eğitimi. M. Gültekin (Ed.). *Hayat bilgisi öğretimi* içinde (s.249-266). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

MEB (2009). *İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıflar hayat bilgisi dersi öğretim programı ve kılavuzu.* http://talimterbiye.mebnet.net/Ogretim%20Programlari/ilkokul/2010-2011/HayatBilgisi-3.S%C4%B1n%C4%B1f.pdf

MEB, (2005). *İlkokul hayat bilgisi dersi 1,2 ve 3. sınıflar öğretim programı*. http://ttkb.meb.gov.tr/program2.aspx/program2.aspx?islem=1&kno=244.

MEB, (2017). *Hayat bilgisi dersi öğretim programı (İlkokul 1. 2. ve 3. Sınıflar).*

MEB, (2018a). *Hayat bilgisi dersi öğretim programı (İlkokul 1. 2. ve 3. Sınıflar).*

MEB, (2018b). *Güçlü yarınlar için 2023 eğitim vizyonu*. http://2023vizyonu.meb.gov.tr/doc/2023_EGITIM_ VIZYONU.pdf

MEB. (2010). *Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. Millî Eğitim Şuraları:* http://ttkb.meb.gov.tr/www/suralar/dosya/12 adresinden alındı

Meydan, A. (2010). *Hayat bilgisi öğretiminde değerlerin kazandırılma düzeylerinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi.* Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Oktay, A. (2010). 21. Yüzyılda yeni eğilimler ve eğitim. O. Oğuz, A. Oktay ve H. Ayhan (Ed.). *21. Yüzyılda eğitim ve Türk eğitim sistemi* içinde (s.1-19). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Özkan, R. (2006). *Türk eğitim sisteminde himayeci değerler: İlköğretim ders kitapları örneği.* Yayımlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Özkartal, M. (2009). *İlköğretim sanat etkinlikleri dersinde dede korkut destanı'nın Millî değerlerin kazanılmasına etkisi.* Yayımlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Öztürk, E. (2013). Hayat bilgisi dersinde değerler eğitimi ve örnek uygulamalar. S. Öğülmüş (Ed.). *Hayat bilgisi öğretimi ve öğretmen el kitabı* içinde (s.425-477). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Rokeach, M. ve Regan, J. F. (1980). The role of values in the counseling situation. *The Personnel and Guidance Journal, 58*(9), 576-582.

Schwartz, S. H. ve Sagiv, L. (1995). Identifying culture-specifics in the content and structure of values. *Journal of Cross-Cultural Psychology, 26*(1), 92-116.

Schwartz, S. H. (1999). A theory of cultural values and some implications for work. *Applıed Psychology: An Internatıonal Revıew*, *48*(1), 23–47.

Şimşek, N. (2013). Hayat bilgisinde kişisel nitelik(değer) öğretimi. *International Journal of Social Science, 6*(1), 1325-1346.

Tunca, N. (2015). İlkokul döneminde değerler eğitiminde öğretim programlarının rolü ve örtük program. S. Yağan Güder (Ed.). *Okulöncesi ve ilkokul döneminde değerler eğitimi* içinde (s.121-138). Ankara: Eğiten Kitap.

Turgut, B. (2001). Küreselleşme ve Millî duyarlılıklar. *Millî Eğitim Dergisi, 150*.

Ulusoy, K. (2017). Hayat bilgisi dersinde değerler ve değerler eğitimi. B. Tay (Ed.). *Etkinlik örnekleriyle hayat bilgisi öğretimi* içinde (s.323-351). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Ulusoy, K. ve Arslan, A. (2016). Değerli bir kavram olarak değer ve değerler eğitimi. R. Turan ve K. Ulusoy (Ed.). *Farklı yönleriyle değerler eğitimi* içinde (s.1-16). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Uzunkol, E. (2014). Hayat bilgisi öğretiminde değerler eğitimi. S. Şimşek (Ed.). *Sınıf öğretmenleri ve adayları için hayat bilgisi öğretimi* içinde (s.127-158). Ankara: Anı Yayıncılık.

Uzunkol, E. ve Yel, S. (2016). Effect of value education program applied in life studies lesson on self-esteem, social problem-solving skills and empathy levels of students. *Education and Science, 41*(183), 267-292.

Yaşaroğlu, C. (2018). Öğretim programlarında değerler: Hayat bilgisi dersi örneği. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 6*(5), 725-733.

Yazar, T. (2016). Toplumsal yaşam ve değerler. R. Turan ve K. Ulusoy (Ed.). *Farklı yönleriyle değerler eğitimi* içinde (s.95-114). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Yıldırım, N. ve Turan, S. (2015). Sınıf öğretmenlerinin hayat bilgisi dersi öğretim programındaki değerlerin kazandırılma sürecine yönelik görüşleri. *Eğitimde Kuram ve Uygulama, 11*(2), 420-437.

Yiğittir, S. (2010). İlköğretim öğrenci velilerinin okullarda kazandırılmasını arzuladığı değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi, 8*(19), 207-223.

MİLLÎ OYUNUMUZ DOKUZTAŞ VE MATEMATİK ÖĞRETİMİ

Elif BAHADIR
Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, e-posta: elfbahadir@gmail.com

1. GİRİŞ

Oyun zihinsel bir ortamı ve nesneleri olan, aynı zamanda kültürel yönleri de bulunan bir öğrenme etkinliğidir (Nicolopoulou, 1993). Halkların gücü, tarihin derinliklerinden getirdikleri kültür ögelerinden kaynaklanır. Toplumun yaşattığı, paylaştığı gelenekler o toplumun kültürünü yansıtır. Her toplum, kültürünü ve sahip olduğu değerlerini koruma, bu değerleri gelecek nesillere ulaştırma amaç ve kaygısına sahiptir. Kültürel değerlerin yaşatılmasında en tabii ve etkili metot, eğlence unsurunun kullanılmasıdır. Oyunlar kültürden önce oluşmuş etkinliklerdir (Huizinga,1955). Oyunda kültür faktörü egemendir. (Pehlivan,2005.S.15). Oyunlar yapıları itibariyle açık sistemlerdir. Bu bağlamda düşünüldüğünde oyunlar içinde bulundukları kültürlerle de yakın etkileşim halindedir. Bir toplumun ve dolayısıyla kültürün incelenmesi, o toplumun oyunlarının da incelenmesini gerektirir (And,1979). Türklerde oynanan veya oynanmış geleneksel oyunlarla ilgili bilgiler Kaşgarlı Mahmut' un Divanü Lügat-it Türk adlı eserinde, Evliya Çelebi'nin Seyahatname adlı eserinde ve Dede Korkut Hikâyelerinde görülebilir (And,2003) Bunlarla birlikte İngiliz gezgin ve oryantalist Thomas Hyde'ın 1694 tarihli De Ludis Orientalibus adlı eserinde Türk oyunlarının tanımını vermiştir (And,2003). Dünya'da milletlerin kendi Millî zekâ oyunlarının olması Millî alfabelerinin olması kadar önemli bir kültürel özelliktir. Milletimizin kültürel değerlerinin nesilden nesile görsel, işitsel, ya da başka kaynaklarla aktarılması ne kadar önemseniyorsa, Millî değerlerimizin bir parçası olan Millî oyunlarımızın da gelecek nesillere aktarılması da aynı ölçüde önemsenmelidir.

KAYNAKÇA

And. M. (1979). *Çocuk Oyunlarının Kültürümüzdeki Yeri ve Önemi*. Ankara. Ulusal Kültür. Nisan.

And. M. (1979). *Some Notes on Aspects and Functions of Turkish Folk Games*. The Journel of American Folklore. Vol. 92, No.36, pp. 44-64

Aksaçlıoğlu, A.G. ve Yılmaz, B. (2007). Öğrencilerin televizyon izlemeleri ve bilgisayar kullanmalarının okuma alışkanlıkları üzerine etkisi. Türk Kütüphaneciliği, 21 (1): 328.

Aslantürk, S. ve Saracaloğlu, A.S. (2010). Sınıf öğretmenlerinin ve sınıf öğretmeniadaylarının okuma ilgi ve alışkanlıklarının karşılaştırılması. Anadolu University Journal of Social Sciences, 11 (1): 155- 176.

Ayan, S. ve Dündar, H. (2009). Eğitimde okul öncesi yaratıcılığınve oyunun önemi.SelçukÜniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi, 28: 63-74.

Bayırtepe, E. ve Tüzün, H. (2007). Oyun tabanlı öğrenme ortamlarının öğrencilerin bilgisayar dersindeki başarıları ve öz yeterlik algıları üzerine etkileri. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 33: 41-54.

Esen, M. A. (2008). Geleneksel çocuk oyunlarının eğitimsel değeri ve unutulmaya yüz tutmuş ahıska oyunları. Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 21(2).

Kara, A. (2007). Dört Bin Yıllık Zekâ Ve Strateji Oyunu Dokuz Kumalak (Dokuz Taş). Türk Dünyası Tarih Dergisi, Eylül.

Öğüt, E. (2010). Somut Olmayan Kültürel Mirasın Aktarımına Bir Bakış: Geleneksel Çocuk Oyunlarının Yaşatılması İçin Öneriler. TC Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü. Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi. Ankara.

FEN EĞİTİMİNDE DEĞERLER EĞİTİMİ

Göktürk ŞENTÜRK[1], Mustafa ARSLAN[2]

[1] Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Fen Bilgisi YL, gokturksenturk@gmail.com

[2] Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi Eğitim Fakültesi, arslanm@yildiz.edu.tr

1. GİRİŞ

Değerin soyut kavram olması ve birçok disipline konu olmasından dolayı farklı şekillerde tanımlanmasına neden olmuştur. Ancak basitçe ifade edilecek olursa "*kişiden kişiye, gruptan gruba değişen, kişiye veya gruba ait beğeniler*" olarak tanımlanabilir. Bunun yanında değer kavramının literatürde birçok farklı tanımlaması bulunmasına rağmen aşağıda en çok kullanılan tanımlara yer verilmiştir. Bunun nedeni olarak ilgili tanımlamayı yapan kişinin değeri kendi içinde bulunduğu topluma ve kültüre göre tanımlamasıdır.

İstek, tercih ve arzuları yansıtan; bir şeyin arzu edilebilir veya edilemez olduğu hakkındaki inançtır (Güngör, 1993).

Değerler kişinin ve ya diğer sosyal oluşumların hayatına yol gösterici ilkeler olarak hizmet eden, arzu edilen amaçlarıdır (Schwartz, 1994).

Değerler bireylerin ideal davranış tarzları ya da yaşam amaçları hakkındaki inançları olup, davranışa farklı tarzlarda rehberlik eden çok yönlü standartlardır (Rokeach, 1973)

Değer, insana özgü bir kavram olduğu için insanlar gibi zamanla değişime uğrayabilir. Daha önceki dönemlerde kutsal müessese olarak görülen evliliğin zamanla toplumla birlikte değişerek bu vasıfta görülmemesi, bu yüzden de boşanmaların artması buna örnek olarak verilebilir.

1.1. Değerler Eğitimi

Bir topluma ait vatandaşlık, ibadet, tutum ve davranış gibi maddi ve manevi tüm sosyal ve kültürel birikimlerin eğitim yoluyla bireylere aktarılmasıdır. Er-

KAYNAKÇA

Büyüköztürk, Ş. (2014). Deneysel Desenler. Ankara: Pegem Akademi

Büyüköztürk, Ş. (2018). Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı. Ankara: Pegem Akademi

Candan, D. & Ergen, G. (2014) "3. Sınıf Hayat Bilgisi Ders Kitaplarının Temel Evrensel Değerleri İçermesi Bakımından İncelenmesi". Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 7(1), 134-161

Ersoy, F. & Şahin, T. (2012). Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının Değerler Eğitimi Yaklaşımları Açısından İncelenmesi. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri,12(2),1535-1558.

Güngör, E. (1993). Değerler Psikolojisi Üzerinde Araştırmalar. İstanbul: Ötüken Neşriyat

Kuş, E. (2009). Nicel ve Nitel Araştırma Teknikleri. Ankara: Anı Yayıncılık

Millî Eğitim Bakanlığı (2005). Fen ve Teknoloji Dersi Öğretim Programı. www.meb.gov.tr.

Millî Eğitim Bakanlığı (2013). Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı. www.meb.gov.tr.

Rokeach, M. (1973). The Nature of Human Values. New York: The Free Press.

Schwartz, S. H. (1994). "Are there universal aspects in the structure and contents of human values?". *Journal of Social Isues, 50*, 19-45.

Stewart, C. J. & Cash, W. B. (1985). Interviewing: Principles and Practices. Dubuque, Iowa: W.C.Brown Publishers

Ulusoy, K. & Dilmaç, B. (2014). Değerler Eğitimi. Ankara: Pegem Akademi

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık

ORTAOKUL MATEMATİK DERS KİTAPLARININ DEĞERLER EĞİTİMİ BAĞLAMINDA İNCELENMESİ

İmren AYDOĞDU[1] **Emre EV ÇİMEN**[2]

[1] Matematik Öğretmeni, İmren AYDOĞDU, Mürüvet Bekir Elmaağaçlı Ortaokulu, Millî Eğitim Bakanlığı, e-posta: imreenay@gmail.com

[2] Dr. Öğr. Üyesi, Emre EV ÇİMEN, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, e-posta: evcimen@ogu.edu.tr

1. GİRİŞ

Türk Dil Kurumu'na göre toplum, aynı toprak parçası üzerinde bir arada yaşayan ve temel çıkarlarını sağlamak için iş birliği yapan insanların tümü, cemiyet olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2018). İnsanın olmadığı toplum düşünülemeyeceği gibi toplum olmadan insanın varlığı da zordur (Çeçen, 1995). İnsanın hayatta kalabilmek için bazı temel ihtiyaçlarını gidermesi gerekir ki, toplum olmadan birey olarak kişinin ihtiyaçlarla tek başına mücadele etmesi de pek mümkün değildir. İnsanın hayatta kalabilmesi için topluma, toplumda da birçok insanın yaşamını sürdürebilmesi için bir takım kurallara ihtiyaç vardır. Bu ihtiyaçlar arasında en önemli öğe de uyumdur. İnsan bulunduğu topluma uyum sağlayabilirse, toplum varlığını sürdürebilir. Toplumdaki uyum için de ortak doğrulara, düşüncelere ve değerlere inanılmalıdır (Aktan, 2011).

Matematik eğitimde değerler, okuldaki matematik konularından beslenen eğitimin derin nitelikleridir (Bishop, 2008). Son yıllarda öğretim programlarında da değerler eğitimine vurgu yapılırken, 2018 Matematik Dersi Öğretim Programı'nda değerlerimiz, toplumumuzun millî ve manevi kaynaklarından damıtılarak dünden bugüne ulaşmış ve yarınlarımıza aktaracağımız öz mirasımız olarak tanımlanmıştır. Millî değerlerimizi eğitimin dışında tutmanın mümkün olmadığı gibi, bir konu başlığı altında ele almak da yeterli değildir. Değerlerimiz eğitim-öğretim sürecinde her birimde olmalıdır. Öğretim programında yer alan "kök değerler" adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik olarak verilmiştir (MEB, 2018).

KAYNAKÇA

Aktan, C., (2011). *Toplam Ahlak Felsefesi ve Toplam Ahlak Yönetimi*. *Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi,* 3(2), 65-78.

Balibar, E., & Wallerstein, I. (2000). *Irk Ulus Sınıf: Belirsiz Kimlikler-(Çev. Nazlı Ökten)*. İstanbul: Metis Yayınları.

Bishop, A. J. (2008). *Mathematics Teaching and Values Education – An Intersection in Need of Research.* Melbourne (Australia): ZDM: the international journal on mathematics education.

Bishop, A., Seah, W. T., & Chin, C. (2003). Values in Mathematics Teaching — The Hidden Persuaders? A. J. Bishop, M. A. Clements, C. Keitel, J. Kilpatrick, & F. K. Leung içinde, *Second International Handbook of Mathematics Education* (s. 717-765). Dordrecht: Springer.

Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2017). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri.* Ankara: Pegem Akademi.

Çeçen, A. (1995). İnsan Hakları. Ankara: Gündoğan Yayınları

Doruk, B. K. (2012). Değerler Eğitimi İçin Kullanışlı Bir Araç Olarak Matematiksel Modelleme Etkinlikleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 1653-1672.

Ertuğrul, H. (2014). *Ailede ve Okulda Çocuk Eğitimi.* İstanbul:Nesil Yayıncılık, Nesil Digital.

Gömleksiz, M. N. ve Cüro, E. (2011). Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında yer alan değerlere ilişkin öğrenci tutumlarının değerlendirilmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi* , 95-134.

Kahya, A. (2018). *Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Etkinliklerin Değerler Eğitimi Bakımından İncelenmesi.* Uşak: Yüksek Lisans Tezi Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi.

Karasar, N. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemi.* Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Köknel, Ö. (2007). *Çatışan Değerlerimiz.* İstanbul: Altın Kitaplar.

Miles, M, B. ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded Sourcebook* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.

Millî Eğitim Bakanlığı - MEB. (2010) *Değerler Eğitimi Yönergesi*. (17.11.2018 tarihinde erişim sağlanmıştır. http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/34/39/749197/dosyalar/2015_02/09093609_degerleregitimi.pdf)

Millî Eğitim Bakanlığı - MEB. (1973) 1739 sayılı *Millî Eğitim Temel Kanunu.* http://mevzuat.meb.gov.tr adresinden 15.11.2018 tarihinde erişim sağlanmıştır.

Millî Eğitim Bakanlığı - MEB. (2018). *Matematik Dersi Öğretim Programı.* Ankara: MEB.

Özdemir, M. (2010). Nitel Veri Analizi: Sosyal Bilimlerde Yöntem Bilim Sorunsalı Üzerine Bir Çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* , 323-343.

Quisumbing, L. R., & de Leo, J. (2005). *Learning To Do:Values for Learning and Working Together in A Globalized World.* Bonn, Germany: Asia-Pacific Network .

Şen, Ü. (2008). Altıncı Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin İlettigi Değerler Açısından İncelenmesi. *Uluslararası Sosyal Arastırmalar Dergisi* , 763-780.

TDK. Büyük Türkçe Sözlük. 17.11.2018 tarihinde erişim sağlanmıştır. http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5c4e7b1b77e195.24277501

Tural, S. (1992). *Kültürel Kimlik Üzerine Düşünceler.* Ankara: Ecdad Yayınevi.

Ulusoy, K. ve Dilmaç, B. (2016). *Değerler Eğitimi.* Ankara: Pegem Akademi.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri.* Ankara: Seçkin Yayıncılık.

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLGİLER DERSLERİ KAPSAMINDA DİSİPLİNLERARASI BİR ETKİNLİK ÖRNEĞİ: AHİLİK

Merve KILIÇ[1], Aysun ZOROĞLU KILIÇ[2], Talat AYTAN[3]

[1] Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçe Eğitimi ABD YL Öğrencisi, e-posta: mrv-klc-94@hotmail.com

[2] İlim Yayma Vakfı İrfan Eğitim Kurumları, Sosyal Bilgiler Öğretmeni, e-posta: aysnzrglu@hotmail.com

[3] Doç. Dr. Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, e-posta: talataytan@gmail.com

1. GİRİŞ

Bilim ve teknik alanları başta olmak üzere hızla yaşanan değişim, beraberinde yeni ihtiyaçlar, roller, yapılar ve yaklaşımlar getirmektedir. Bu değişime paralel olarak üretim, tüketim, tıp, eğitim başta olmak üzere günlük hayatın hemen her alanında yeni ihtiyaçlar meydana gelmektedir. 21. yüzyıl becerileri bu değişime paralel olarak güncellenmiş ve "bilgiyi üreten, hayatta işlevsel olarak kullanabilen, problem çözebilen, eleştirel düşünen, girişimci, kararlı, iletişim becerilerine sahip, empati yapabilen, topluma ve kültüre katkı sağlayan" insan modeli ortaya konulmuştur. Bu meziyetlere sahip bireylerin yetiştirilmesinde öğretmen, veli, program, öğrenci iç dinamikleri gibi pek çok değişkenin bir arada uyumlu çalışması gerekmektedir. Eğitim programları ve derslerin salt bilgiyi aktarmadan ziyade bireysel farklılıkları dikkate alan, değer ve becerileri kazandırmayı hedefleyen, sade ve anlaşılır yapıda olmaları yüzyılın gereklilikleri arasında sayılmaktadır. Belirlenen gereklilikler minvalinde farklı konu ve sınıf düzeylerinde sarmal yaklaşımla tekrarlanan kazanımlara, bütünsel çıktılara odaklanan sürece yönelik programlar meydana getirilmiştir. Öğretim programları 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 2. Maddesinde ifade edilen "Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları" ve "Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri" esas alınarak hazırlanmaktadır. Eğitim ve öğretim programlarıyla sürdürülen tüm faaliyetler seviyeler arası geçişi sağlayacak, tamamlayıcı şekilde hazırlanmaktadır. *"Ortaokulu tamamlayan öğrencilerin, ilkokulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle millî ve manevi değerleri benimsemiş, haklarını kullanan ve sorumluluklarını yerine getiren, "Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi"nde ve ayrıca disiplinlere*

KAYNAKÇA

Kırpık, Cevdet (2004) Osmanlı Devleti'nde İşçiler ve İşçi Hareketleri (1876-1914), Doktora Tezi, Isparta,

Kaygalak, Sevilay (2006), Kapitalistleşme Surecinde Bir Osmanlı Anadolu Kenti: Bursa, 1840-

1914, Doktora Tezi, Ankara

Ulutaş, Songül (2006), Şer'iye Sicillerine Gore Tarsus'ta Ekonomik Yapı (1839–1856), Yüksek Lisans Tezi, Mersin,

Şen, Murat, Osmanlı Devleti'nde Sosyal Güvenlik: Ahi Birlikleri, Loncalar ve Vakıflar

EĞİTİMİN, MİLLÎ SANATA KATKILARI

İlhan ÖZKEÇECİ
Prof., Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, Sanat Böl,
e-posta: ilhanozkececi@gmail.com

1. SANAT HAKKINDA

Medya, yayın dünyası ve sosyal çevremizde adı sıkça geçen "sanat" kavramı hakkındaki bilgilerimiz nelerdir? Onu tanımak adına sahip olduğumuz birikimler nelerdir? Toplum olarak böyle bir olguya ihtiyaç var mıdır? Sanat olmadan hayatı sürdürmek mümkün müdür? Sanattan bahsetmek bir gereklilik midir? Sanatın hayatımıza katkısı, bir etkisi var mıdır? Geçmişten bugüne neler yaşanmıştır? gibi sorular sorarak söze başlayabiliriz.

Toplum içerisinde; insanların ihtiyaçlarını karşılamak konusunda öğretilen ve yapılan iş manasına gelen sanat; marangozluk, kuyumculuk, demircilik gibi zanaatlar için günlük dilde kullanılan bir terimdir. Sanatı maddi fayda sağlayan bu sanatlardan ayırabilmek içinse genel olarak: "insanların, doğa (tabiat) karşısındaki duygu ve düşüncelerini çizgi, renk, biçim, ses, söz ve ritim gibi araçlarla güzel ve etkili bir biçimde ve kişisel bir üslupla ifade etme çabasından doğan ruhsal faaliyet" şeklinde bir tanım yapılabilir (Aytaç, 1981).

Başka bir ifade ile sanat, "Sese, söze, maddeye, hacime, renk, çizgi ve yüzeye hoşa giden bağlantıları bulunan, ahenkli biçimler vermek veya buna çalışmaktır." Yahut da 'insanın duygu, düşünce ve heyecanlarının ruhsal deneylerinin başkalarına aktarılabilmesi, duygu ve düşüncelerinin biçimlendirilmesi' olduğu söylenebilir (Aytaç, 1981).

"Sanat etkinliği en geniş anlamıyla benliğin kişiliğe dönüştürülmesi fiili olup, dışımızdaki dünyalara duyulan ilgi bilinmeyenlerin çekiciliği de bu faaliyetimizi besleyen ana damarlardır.... Her türlü duygunun algılanmasını ve iletilmesini sağlayan sanat, negatif kaosa karşılık pozitif bir kaos olarak algılanır. Bu pozitif kaos içinde insanın eli, yüreği ve kafası birlikte yol alır (Bozkurt, 2013).

KAYNAKÇA

Atmaca, Anıl Ertok, "Toplumsal Yaşamda Sanat Eğitiminin Gerekliliği ve Medyanın Rolü", Aile ve Toplum Dergisi, Yıl: 10 Cilt: 4 Sayı: 15 Temmuz-Ağustos-Eylül 2008.

Aytaç, Çetin, Sanat ve Uygarlık, 2. Baskı, Dizgi-Baskı: Bizim Büro, Ankara 1981.

Bozkurt, Nejat, Sanat ve Estetik Kuramları, Sentez Yayınları, 10. Baskı: Tarcan Matbaacılık Ve Yayıncılık Sa. Ltd. Şti., Ankara 2013.

Cevizci, Ahmet, Felsefe Terimleri Sözlüğü, Paradigma Yayınları, Birinci Basım, İstanbul 2000.

Kayhan, Kerim, Sanat Eleştirisinde Kural ve Ölçüler, Baskı: Üstünel Matbaası, Bursa 1971.

Kırışoğlu, Olcay Tekin, (2002). Sanatta Eğitim. Ankara: Pegem A Yayıncılık. "Gençlerin Sanat Eğitimi", Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Yazıları II. Güzel Sanat Fakültesi Yayınları: 7.

San, İnci, Sanatlar Eğitimi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi Cilt: 34 Sayı: 1, Ankara 2001.

Şahin, Hikmet," Modern Sanatta Geleneğin Reddi", Akademik Sanat; Sanat, Tasarım ve Bilim Dergisi, Kış 2016.

MİLLÎ SANAT PERSPEKTİFİ ÖLÇEĞİNDE TÜRKİYE'NİN İLK SANAT VE TASARIM FAKÜLTESİ: YTÜ SANAT VE TASARIM FAKÜLTESİ

Arş. Gör. Burak BOYRAZ[1], Gözde GÜMRÜKÇÜ[2]

[1] Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, Sanat Bölümü. e-posta: bboyraz@yildiz.edu.tr

[2] Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, Sanat Böl, e-posta: gozdegumrukcu97@gmail.com

1. GİRİŞ

Kapanmasından yıllar sonra, Birleşik Devletler ve Avrupa merkezli pek çok sanat akademisi tıpkı *Bauhaus Okulu* (1919-1933) gibi yakın disiplinleri harmanlayan müfredatlara yönelmiştir. Bilhassa 1980'lerdeki eğitim - öğretim gündemlerinde; yeni medyaları ve yerleştirmeleri merkez alan teori ve uygulama çalışmalarından söz edilmiş, performans tatbikleri ve popülerleşen deneysel üretimler görünür hale gelmiştir.

Yıldız Teknik Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi, Türkiye'de belirttiğimiz yaklaşımı etüt etmek amacıyla kurulan ilk fakültedir.[1]

Şekil 1. *Yıldız Teknik Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi* bugün tüm bölümleriyle birlikte üniversitenin *Davutpaşa Yerleşkesinde*, 200 yıllık *Taş Kışla* binası içinde yer almaktadır. **Kaynak.** *Gözde Gümrükçü* Arşivi, 2018.

1 *Yıldız Teknik Üniversitesi, 2004-2005 Faaliyet Raporu* kapsamında fakültenin "sanat eğitimi ve öğretimini disiplinlerarası bir ortamda çağdaş arayışlara yönelik çalışmalarla gerçekleştirmek üzere kurulmuş olduğu" belirtilmiştir (*Yıldız Teknik Üniversitesi, 2004-2005 Faaliyet Raporu*, 2006, s.255).

KAYNAKÇA

Ayangil, R. (2009). "Önsöz", *YTÜ Sanat ve Tasarım Fakültesi, 2009-2010 Giriş Özel Yetenek Sınavları Kılavuzu,* İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi.

(2018). *Tomur Atagök* Mülakatı. İstanbul: Demirciköy.

(2018). *İlhan Özkeçeci* Mülakatı. İstanbul: Davutpaşa.

(2016). *YTÜ Tanıtım Kataloğu*. İstanbul.

(2006). *Yıldız Teknik Üniversitesi, 2004-2005 Faaliyet Raporu*. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Matbaası.

(1996). *20 Yıl Sonra, Bedri Rahmi – Eren Eyüboğlu Sergi Davetiyesi*. İstanbul.

TÜRK MİLLİYETÇİLİĞİNİN ÇAĞDAŞ DÜŞÜNÜRÜ NEVZAT KÖSOĞLU: HAYATI VE EĞİTİME BAKIŞI

Elif Tuğçe KURT
e-posta: ozyalcinet3@gmail.com

1. GİRİŞ

Türk Millîyetçiliği ve kültür hayatı için önemli isimlerden biri olan gazeteci, avukat, yazar, siyasetçi ve fikir adamı Nevzat Kösoğlu, 7 Ekim 1940'ta Erzurum'un İspir kasabasında doğmuştur. II. Dünya Savaşı döneminde, 1940'ta doğan, 1960, 1980 Darbesi gibi Türkiye için birçok önemli kırılma noktalarını tecrübe eden Kösoğlu, Türk kültür ve Millîyetçilik hayatında derin izler ve çalışmalar bırakan mütefekkirlerden biridir.

Bu çalışmada, Türk Millîyetçiliği için en önemli fikir insanlardan biri olan Nevzat Kösoğlu'nun insan yetiştirmenin en temel yolu olarak gördüğü eğitime verdiği önem, eğitimin kişilik ve şahsiyet oluşumdaki önemi üzerinde durularak Kösoğlu'nun bakış açısı değerlendirilecektir. Çalışma hazırlanırken başta Kösoğlu'nun kaleme aldığı eserler incelenmekle birlikte çeşitli yayın organlarına verdiği mülakatlar, yazdığı yazılar da taranacaktır. Yanı sıra ruh ve mana itibariyle etkilendiği Ziya Gökalp, Erol Güngör, Mümtaz Turhan ve daha birçok fikir adamının eserlerinden yararlanılacak ve onun düşünce dünyasını besleyen kaynaklara ulaşılmaya çalışılacaktır.

1.1. Hayatı

Nevzat Kösoğlu, 7 Ekim 1940'da Erzurum'un İspir kasabasında doğmuştur. Babası dava vekili Tayyip Bey, annesi İkizdereli Kumbasarlardan Reyhane Hanım'dır.

İlkokul eğitimini Erzurum, lise eğitimini Karabük'te tamamlayan Kösoğlu, 1959'da İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni kazanarak üniversite hayatına başlamıştır.

KAYNAKÇA

Büyük Türk Klasikleri Ansiklopedisi, Sunuş, İstanbul: Ötüken Yayınevi, 1985

Çakır, Osman. Nevzat Kösoğlu İle Söyleşiler, Hatıralar Yahut Bir Vatan Kurtarma Hikayesi, 2. Bs. İstanbul: Ötüken Yayınevi, 2010.

Çalık, Mustafa. "Mürşidin Ardından", Nevzat Kösoğlu'nun Ardından, 2. Bs. İstanbul: Ötüken Yayınevi, 2016: 145-147.

Erdem, Hüseyin. "Eğitimci Nevzat Kösoğlu", Kültür Hayatımızda Nevzat Kösoğlu Bilgi Şöleni, 22 Mart 2014, Ankara.

Güzel, Hasan Celal."Nevzat Kösoğlu'nun Ardından", Nevzat Kösoğlu'nun Ardından, 2. Bs. İstanbul: Ötüken Yayınevi, 2016: 212-214.

İyioldu, Ahmet. "Nevzat Kösoğlu'nun Ötüken Ve Anda Günleri", Kültür Hayatımızda Nevzat Kösoğlu Bilgi Şöleni, 22 Mart 2014, Ankara.

Korkmaz, Alâaddin. "Bir Düşünce Ve Ülkü Adamı: Nevzat Kösoğlu Veya 'Söğüt Ağabey'", Nevzat Kösoğlu'nun Ardından, 2. Bs. İstanbul: Ötüken Yayınevi, 2016, 239-247.

Kösoğlu, Nevzat. "İslam Medeniyeti Ve Temel Unsurları: Türkiye'ye/Günümüze Yansımaları", Aramızdan Ayrılışının 40. Yılında Prof. Dr. Mümtaz Turhan Sempozyumu, Gazi Üniversitesi Rektörlüğü, Ankara 2009: 33-40.

_____. "Kendini Unutan İnsan", Galip Erdem'in Ölümünün 10. Yılı Dolayısıyla, Ülkücülük Nedir Ülkücü Kimdir?, Ankara: Türk Ocakları Yayınevi, 2007: 22-25.

_____. Dündar Taşer, 3. Bs. İstanbul: Ötüken Yayınevi, 2015.

_____. Galip Erdem, İstanbul: Ötüken Yayınevi, 2010.

_____.Geçmiş Zaman Peşinde Yahut Vaizin Söyledikleri, 2. Bs. İstanbul: Ötüken Yayınevi, 2013.

_____. Kitap Şuuru, 2. Bs. İstanbul: Ötüken Yayınevi, 1994.

_____. Küreselleşme Ve Millî Hayat, İstanbul: Ötüken Yayınevi, 2006.

_____. Millet Meclisinde Ve Askeri Mahkemede Tarihe Konuşmalar, 3. Bs. İstanbul: Ötüken Yayınevi, 2010.

_____. Millî Kültür Ve Kimlik, 5. Bs. İstanbul: Ötüken Yayınevi, 2015.

_____. Millîyetçilikte Yeni Arayışlar Yahya Kemal Hayatı Ve Düşünce Dünyası, İstanbul: Ötüken Yayınevi, 2009.

_____. Peyami Bey, İstanbul: Ötüken Yayınevi, 2011.

_____. Şehit Enver Paşa, 3. Bs. İstanbul: Ötüken Yayınevi, 2013.

_____. Türk Dünyası Tarihi Ve Türk Medeniyeti Üzerine Düşünceler, 2. Bs. C. 1, İstanbul: Ötüken Yayınevi, 2015.

_____. Türk Dünyası Tarihi Ve Türk Medeniyeti Üzerine Düşünceler, 2. Bs. C. 2, İstanbul: Ötüken Yayınevi, 2016.

_____. Türk Dünyası Tarihi Ve Türk Medeniyeti Üzerine Düşünceler, 2. Bs. C. 3, İstanbul: Ötüken Yayınevi, 2016.

_____. Türk Dünyası Tarihi Ve Türk Medeniyeti Üzerine Düşünceler, 2. Bs. C. 4, İstanbul: Ötüken Yayınevi, 2016.

_____. Türk Dünyasında Yeni Bir Medeniyet Tasarımı, 2. Bs. İstanbul: Ötüken Yayınevi, 2015.

_____. Türk Kimliği Ve Türk Dünyası, 3. Bs. İstanbul: Ötüken Yayınevi, 2015.

_____. Türk Millîyetçiliği Ve Osmanlı, 3. Bs. İstanbul: Ötüken Yayınevi, 2013.

_____. Türk Millîyetçiliğinin Doğuşu Ve Ziya Gökalp, 3. Bs. İstanbul: Ötüken Yayınevi, 2013.

_____. Türk Olmak Ya Da Olmamak, 3. Bs. İstanbul: Ötüken Yayınevi, 2013.

Millet Meclisi Tutanak Dergisi, Dönem: 5, Toplantı: 2, C. 8,(4 Ocak 1979), 317.

Özbalcı, Mustafa. "Nevzat Kösoğlu: Seçkin Bir Kültür Ve Fikir Adamı", Nevzat Kösoğlu'nun Ardından, 2. Bs. İstanbul: Ötüken Yayınevi, 2016: 264-277.

GASPIRALI İSMAİL BEY'İN İZİNDE DİL BİLİNCİ VE MİLLÎ KİMLİK

Erol DURAN[1], Gökhan DEMİRHAN[2], Ebru ÖZTÜRK[3]

[1] Doç. Dr., Uşak Üniversitesi Eğitim Fakültesi, e-posta: erol.duran@usak.edu.tr

[2] Dr. Öğr. Üyesi,Uşak Üniversitesi Eğitim Fakültesi, e-posta: gokhan.demirhan@usak.edu.tr

[3] Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, e-posta: ebruozturkk43@gmail.com

1. GASPIRALI İSMAİL BEY'İN YAŞAMI

Yaşadığı çağda, Türk dil birliğinin ve modern eğitim anlayışının öncü isimlerinden biri olan Gaspıralı İsmail Bey; modernist, çağdaş, yenilikçi bir Türk aydınıdır. Sahip olduğu fikirleriyle yüzyıllardır Türk Dünyasını aydınlatan bir meşale olarak görülmüştür. Onun fikirleri sayesinde Osmanlı toplumunda yaşayan Türkler ile Orta Asya Türkleri arasında kültürel yakınlaşmalar meydana gelmiştir. Bunun uzantısı olarak da günümüz Türkiye topraklarında yaşayan Türkler ile bağımsızlığını kazanan Türk toplumları arasında kültürel yakınlık sağlanmıştır. Bu durum günümüzde de devam etmektedir.

Gaspıralı İsmail Bey, bir Kırım Türküdür ve gerçek adı İsmail Mirza Gasprinskiy'dir. Babası, Rus ordusunda görev yapmış bir asker olan Mustafa Alioğlu, annesi Kırımlı soylu bir ailenin kızı Fatma Hanımdır. Babası, Kırım'ın Gaspra bölgesinde yaşadığı için Gaspıralı olarak anılmaktadır. 1851 yılında Avcıköy mevkiinde dünyaya gelmiştir. Bahçesaray Zincirli Medresesi'nde ilk eğitimini almasının ardından Rus İmparatorluğu'nun askerî okulunu kazanmıştır. Ancak bu dönemde, ordunun Rus olmayan öğrencileri Rusların evlerine göndererek Panslavizm politikasını yürütüyor olması, Gaspıralı İsmail Bey'in ruhunda millî bilincin ilk filizlerinin atılmasını sağlamıştır. Osmanlı topraklarında çıkan Girit İsyanı'nı bastırmak amacıyla toplanan güçlere katılmaya teşebbüs ettiği için askerî öğrenciliğine son verilmiştir. Gaspıralı, daha sonra kendi öğrenim gördüğü medresede muallimlik yapmaya başlamıştır. Muallimlik yaptığı dönem boyunca eğitim sistemindeki çöküşü, toplumsal alandaki geri kalmışlığı ve dil bilincinin, dil birliğinin yokluğunu derinden hissetmiştir. Bu dönemde

KAYNAKÇA

Akpınar, Y. (2018). Gaspıralı eğitim yazıları. İstanbul: Ötüken.

Alver, K. (2006). Edebiyat ve kimlik. Bilgi, 13, 32-42.

Börekçi, M. (2009). Türk dili edebiyatı ve Türkçe öğretmenlerinin yetiştirilme sürecinde dil bilim ve Türkçe öğretimi, Turkish Studies, 4(3), 419-429.

Coşkun, R. (2012). 20. yüzyıl Türk aydınlanması. Düşünce Dünyasında Türkiz Siyaset ve Kültür Dergisi, 3 (17), 7-9.

Çakmak, C. (2014). İsmail Gaspıralı'nın ceditçi aydın Fatih Kerimî üzerindeki etkisi. Modern Türklük Araştırmaları Dergisi, 11(49), 284-293.

Çelik, F. (2006). Türk eğitim sisteminde hedefler ve hedef belirlemede yeni yönelimler. Burdur Eğitim Fakültesi Dergisi, 7(11), 1-15.

Demir, A. (2012). Millî kimlik inşasında ileri bir hamle: yeni lisan. Turkish Studies, 7(4), 1395-1403.

Demirtaş, Z. (2007). Osmanlı'da sıbyan mektepleri ve ilköğretimin örgütlenmesi. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 17 (1), 173-173.

Gözütok, F. D. (2010). Millî Eğitim, çocuklara ulusal değerleri kazandırmaktan neden vazgeçiyor? Elementary Education Online, 9(2), 601–629.

Gündoğdu, A. (2012). Gaspıralı İsmail Bey ve Türk aydınlanması. Düşünce Dünyasında Türkiz Siyaset ve Kültür Dergisi, 3(17), 11-24.

İşcan, A. (2007). Dil ve anadili olarak Türkçe üzerine. Erciyes Dergisi, 30, 5-6.

Kerimov, M. (2015). İsmail Gaspıralı fenomeni. Marmara Türkiyat Araştırmaları Dergisi, 1(1), 95-102.

Koncak, İ. (2013). Ceditçilik hareketi ve Türkistan-Osmanlı devleti ilişkileri. Çankırı Karatekin Üniversitesi Uluslararası Avrasya Strateji Dergisi 2 (1), 105-114.

MEB (2017). 2018 Türkçe dersi öğretim programı (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar). Ankara: Talim ve Terbiye Kurulu.

MEB, (2018). 2023 eğitim vizyonu. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.

Melanlıoğlu, D. (2008). Kültür aktarımı açısından Türkçe öğretim programları. Eğitim ve Bilim, 33(150), 64-73.

Saklı, A. R. (2016). Gaspıralı İsmail Bey ve Kırım. İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi Kırgız–Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler e-Dergisi, 53, 265-271.

Toker, M. (2004). İsmail Gaspıralı ve "dilde birlik" fikri üzerine. Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, 16, 31-45.

Türkyılmaz, S. (2018). İsmail Gaspıralı ve Rusya Türklerinde millî uyanış - usul-i cedid eğitim. İstanbul: Ketebe

Türkyılmaz, S. (2018). Usul-i cedit eğitim ve Selim Sabit'in Elifba risalesi. Dil ve Edebiyat Araştırmaları, 17, 127-139.

Yalvar, C. (2017). Türk dünyasının sönmeyen ateşi: İsmail Bey Gaspıralı. Yeditepe Üniversitesi Tarih Bölümü Araştırma Dergisi, 1 (2), 87-116.

Yıldız, D. (2015). Gaspıralı'yı anlamak. Aksaray Üniversitesi Genç Kalemler Tarih, Düşünce ve Kültür Dergisi, 2, 35-40.

İnternet Kaynakları

http://www.tdk.gov.tr/

KÜLTÜR, MEDENİYET VE GELENEK MESELELERİ IŞIĞINDA SÂMİHA AYVERDİ'NİN EĞİTİME BAKIŞI

Tuğçe MEÇ

Yüksek Lisans Öğrencisi, Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı.

1. GİRİŞ

21 Kasım 1905'te bir Ramazan ayının Kadir Gecesi'nde İstanbul'un Şehzâdebaşı semtinde dünyaya gelen Sâmiha Ayverdi, içine doğduğu ve yaşamı boyunca içinde bulunduğu kültürel ortamda kırka yakın eser vermiştir. Aile içinde aldığı terbiyenin, millî-mânevî şuurun yanında, çocuk sayılacak on iki yaşından itibaren mâneviyâtını ve zihin yapısını etkileyecek kadîm eserler okumuştur. Nitekim onun şahsiyetini en iyi ifade eden kelime "aksiyon"dur. Sâmiha Ayverdi bir aksiyon insanıdır. Bütün bu birikimini, yaşadıklarını ve okuduklarını durmadan yazmış, ilminin zekâtını vermek için uğraşmış, fikir ve îmanla cihat etmek yolunda sabitkadem olmuş, hepsinden önemlisi fikir ve ruh mürebbisi olarak yüzlerce insanı gergef gergef işlemiş, öğrenciler yetiştirmiştir.

Ayverdi, Meşrutiyet yıllarında doğan, Cumhuriyetin ilanı yıllarının havasını soluyan, tek parti iktidarının faaliyetlerine şahit olan ve 1993'te bekā âlemini teşrîf edişlerine dek geçen sürede Müslüman-Türk bilincinin adım adım inkırazını gören bir münevverdir. Dolayısıyla, gerek fikrî gerek edebî eserlerinde olsun daima bir meseleye değinmiş, daima gelecek nesillere bir şeyler söylemeyi şiar edinmiştir ki bu meselelerin başında eğitim gelir.

Ayverdi, eğitimin temelinde insanı görür. Onun eğitim anlayışı bireyin maddî-mânevî eğitiminden yola çıkarak toplumu ve nesilleri mayalamaktır. Bu eğitim sürecinin yapıtaşını ise aile ve şifahi kültür eğitimi, tarih eğitimi, sanat eğitimi, dil eğitimi, din eğitimi olarak sıralamak mümkündür.

2. SONUÇ

Sâmiha Ayverdi, ilk eserlerini verdiği zamanlardan vefâtına dek eğitim meseleleriyle meşgul olmuştur. Bu meselelerin başında kendi kültür ve medeniyetine âşina, yozlaşmamış, Müslüman-Türk bilincinin birer âbidesi olan bireyler yetiştirmek gelir. Bu hususta kalemini kılıç addeden yazar, en edebî romanlarında dahi fikri ön planda tutmuş, tezli romanlar kaleme almış ve bu romanlardaki mütekâmil kişiler vâsıtasıyla ideal insan modelini vermiştir. Romanlarından başka otuz yedi adet fikrî yazılarını ve hâtıratını içeren külliyâtı ile dokuz adet mektuplaşması bulunan yazar, bu eserlerinin tamamında bir vesîleyle kültür ve medeniyet meselelerine değinmiş, dolaylı ve doğrudan eğitim hususunda görüşlerini belirtmiştir.

KAYNAKÇA

Ayverdi Sâmiha, Batmayan Gün, Kubbealtı Neşriyatı, İstanbul, 2015.

Ayverdi Sâmiha, İbrâhim Efendi Konağı, Kubbealtı Neşriyâtı, İstanbul 2015.

Ayverdi Sâmiha, Millî Kültür Mes'eleleri Ve Maârif Dâvâmız, Kubbealtı Neşriyâtı, Kasım 2014.

Ayverdi Sâmiha, Yolcu Nereye Gidiyorsun?, Kubbealtı Neşriyâtı, İstanbul 2013.

Yüksel Aysel, Uluant Zeynep, Mektuplar 1 / Sâmiha Ayverdi-Belkıs Dengiz, Kubbealtı Neşriyâtı, İstanbul, 2015.

ÖRNEK BİR MATEMATİKÇİ: GELENBEVİ İSMAİL EFENDİ

Doç. Dr. Adem Cengiz ÇEVİKEL
Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi Eğitim Fakültesi e-posta: acevikel@yildiz.edu.tr

1. GİRİŞ

Gelenbevi İsmail Efendi. Osmanlı bilginleri ve özellikle de matematikçileri arasında seçkin bir yere sahiptir. Gelenbevi, 18. yy. Müslüman-Türk bilginlerinden en önemlilerindendir. Tam adı İsmail b. Mustafa b. Mahmut al-Gelenbevi'nin doğum tarihi kesin olarak bilinmese de 1720 ile 1730 yılları arasında, Aydın vilâyetinin Saruhan sancağında bulunan Gelenbe kasabasında doğduğu düşünülmektedir. Adı İsmail olmasına rağmen doğduğu yerden dolayı Gelenbevi olarak tanınmıştır. Ailesinden pek çok kimse Gelenbe'de müftülük ve müderrislik yapmış âlim kimselerdi. Gelenbevi küçük yaşta yetim kaldığından erken yaşlarda tahsiline başlayamamıştır. On iki - on üç yaşlarında bulunduğu sıralarda bir gün sokakta çocuklarla ceviz oynuyorken bunu gören baba dostlarından biri; "Çok yazık! Ata ve ecdadın büyük âlim ve ilim sâhibiyken, sen sokaklarda dalgınlık ve başıboşluk içinde oyun oynuyorsun!" demesi üzerine, oyunu terk ederek o günden itibaren ilim tahsiline başlamıştır. Gelenbevi temel eğitimi doğduğu yerde tamamladıktan sonra İstanbul'a gelerek ileri düzey eğitimini buradaki medreselerde görmüştür. Çok değerli hocalar tarafından yetiştirilmiştir. İstanbul'a geldiğinde ilk işi Arapçayı öğrenmek olmuş ve bu konuda dönemin büyük âlimlerinden Yâsinizade'nin öğrencisi olmuştur. Hemen ardından Matematik ve Fizik öğrenimi süreci başlamıştır. Bu dersleri de o zaman "Ayaklı Kütüphane" lakabıyla ünlü hoca Müftizade Mehmet Efendi'den istifade ederek öğrenmiştir.

Eğitim süreci bittikten sonra bilime yönelmiş, kısa süre içinde müderrislik görevine getirilmiştir. İlk görevine 1763 yılında başlamıştır. Gelenbevi'nin eğitimci olarak ilk görevi ise, 60 kuruş maaşla, Mühendishane-i Berri-i Hümayun'daki

KAYNAKÇA

Taneri, K.Z. (1958). *Türk Matematikçileri*. İstanbul: Matbaacılık Okulu Yayını.

Aksoy, Y. (2000). *Dünya Matematikçileri*. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Vakfı Yayını.

İhsanoğlu, E., Çeçen, R. ve İzgi, C. (1999). *Osmanlı Matematik Literatürü Tarihi.* İstanbul: İslam Tarihi Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi (IRCICA) Yayını.

Aksoy, Y. (2002). *Matematik Tarihi*. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Vakfı Yayını.

Dilgan, H. (1955). *Matematik Tarihi ve Tekâmülüne Bir Bakış*. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Yayını.

ORHUN YAZITLARINDA İDEAL YÖNETİCİNİN NİTELİKLERİ

Ahmet KAYASANDIK
Dr. Öğretim Görevlisi, Abdullah Gül Üniversitesi, e-posta: ahmet.kayasandik@agu.edu.tr

1. GİRİŞ

Türkçenin ilk yazılı belgeleri olarak nitelendirilen ve Köktürk harfleriyle yazılan metinleri ihtiva eden çok sayıdaki bengü taştan meşhur olanlar Kül Tigin, Bilge Kağan ve Tunyukuk yazıtlardır. "Kül Tigin ve Bilge Kağan anıtları Moğolistan Halk Cumhuriyeti'ndeki Orhon ırmağının eski yatağı yakınlarında, Koço Çaydam adlı göl civarındadır (aşağı yukarı 47° enlem ve 102° boylam). Anıtlar arasındaki uzaklık 1 km kadardır" (Tekin, 1988: XII). "Tonyukuk yazıtı, Orhon ırmağının 360 km doğusunda bulunmasına rağmen aynı döneme ait olması ve aynı konuları ihtiva etmesi bakımından Orhon yazıtları arasında anılmıştır" (Kaçalin, 2007: 33. C, 391).

Bilge Kağanın kardeşi Kül Tigin adına kaplumbağa heykeli biçimindeki mermer kaide üzerine dikilen abidedeki Türkçe yazıtın 21 Ağustos 732'de tamamlandığı tahmin edilmektedir (Bazin, 1974: 244). Yüksekliği 3,75 m olan taşın bütün yüzleri 2,75 m boyunda yazılarla kaplıdır. Batı yüzünde Çince kitabe vardır. Doğu yüzünde 40 satır, güney ve kuzey yüzlerinde ise on üçer satır Türkçe yazıt vardır (Tekin, 1988: XII). Kitabe keşfolunduğu vakit yere devrilmiş bir hâlde iken bugün tekrar eski yerine dikilmiştir (Orkun, 1987: 19).

Bilge Kağanın küçük oğlu Tenri Kağan tarafından 735 yılında diktirilen ve Kül Tigin abidesinden birkaç santim daha yüksek olan Bilge Kağan abidesinin de batı yüzünde büyük ölçüde tahrip olduğu için çok azı okunabilen Çince kitabe vardır. Doğu yüzünde 41 satır, kuzey ve güney yüzlerinde on beşer satır Türkçe kitabe vardır. Anıtın kuzey yüzündeki yazıt, son yedi satırı hariç, Kül Tigin abidesinin güney yüzündeki yazıt ile ve doğu yüzündeki 2.-24. satırlar da küçük farklılıklarla Kül Tigin abidesinin doğu yüzündeki 1.-30. satırlarla aynıdır

KAYNAKÇA

Ayan, A. (2015). Orhun Abidelerindeki Liderlik ve Yönetim Anlayışının Değerlendirilmesi, *Akademik Bakış Dergisi,* S 49, Celalabat, 3005-317.

Aydın, E., Güner, G. (2007). Kök Türk Harfli Metinler ve Kök Türklerle İlgili Türkiye'de Yayımlanmış Çalışmalar Bibliyografyası (Deneme)*, Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten 2007-1*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 33-82.

Bazin, L. (1974). *Les calendries turcs anciens et medievaux,* Service de Peproduction des Theses Universite de Lille III.

Donuk, A. (1982). "Eski Türklerde Hükümdarın Vazifeleri ve Vasıfları, *Türk Dünyası Araştırmaları,* S. 17, s. 103-152.

Ercilasun, A. B. (2004). *Başlangıcından Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi*, Ankara: Akçağ.

Ergin, M. (1980). *Orhun Abideleri,* İstanbul: Boğaziçi Yayınevi.

Kaçalin, M. (2007). Orhon Yazıtları, *İslam Ansiklopedisi,* C 33, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, s. 390-393.

Konur, E. *Orhun Yazıtlarında Sosyal ve Siyasi Mesajlar* http://turkoloji.cu.edu.tr/pdf/erdem_konur_orhun_yazitlari.pdf (Erişim tarihi: 16.11.2018)

Orkun, H. N. (1987). *Eski Türk Yazıtları,* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları: 529.

Tekin, T. (1988). *Orhon Yazıtları,* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları: 540.

Yavuz, E. (2006). Orhun Abideleri ve Bunlarla İlgili Yapılan Çalışmalar Üzerine Bibliyografya Denemesi (Muğla Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü Bitirme Tezi), Muğla.

TÜRKİYE'DE BEŞ NESİLDE DEĞİŞİM VE EĞİTİM

Şule Bilge ÖZKEÇECİ
Sosyolog-Editör/Türkiye

1. FATMA'DAN TÜLİN'E, TUBA'DAN MERVE'YE, ALEYNA'DAN GELECEĞE NESİLDEN NESİLE DEĞİŞİM

Birinci Nesil: Büyük Dedelerin Kuşağı

İncelenen ilk kuşak 1800'lü yılların sonu ve 1900'lerin başında yaşayan büyük dedelerin neslidir. Hatırattan bu dönemde yaşayan, Kayseri'de doğup İstanbul'a giden Cemal Efendi'yi örnek verelim:

> ...93 Harbi'nde 9 ay çarpışan Osmanlı ordusundan kalanlar Filibe'den kovalanmış, Edirne'de bile tutunamamıştır. 64 milyon Osmanlı'dan on binlerce Türk kadını ve çocuğu kesildi ve bir milyondan fazla Türk Bulgaristan'dan İstanbul'a hicrete mecbur edildi. Birkaç sene içinde yaralar sarıldı, yeni hastaneler, mektepler yapılarak Terkos suyu içilmeye açıldı. Kağıt fabrikası yapıldı. Batum, Köstence, Arnavutluk, Hicaz, Şam, Yemen, Bağdat elimizde idi.
>
> 1877: Bu ortamda Kayserili küçük Cemal 6 yaşlarında bulunuyordu. ...Cemal Efendi mahalle mektebinde hatim indirmiş. Numune-i Hamidiye Mektebi'nde iki sene okumuş. Ulûmu diniye ve yazı muallimi Merkez'in Şükrü Efendi Hoca. Diğer feyiz aldığı hocaları: Vidinli Hafız Efendi, Kısıklı Hacı Kâsım Efendi, Hacı Enver Efendi.
>
> Cemal Efendi 13 yaşına gelince, muhterem pederleri Kahveci İbrahim Ağa emanet ruhunu Hz. Allah'a teslim edince İstanbul'da yaşayan ağabeyi Ziyaeddin Efendi, annesi ve Cemal Efendi'yi yanına getirtiyor. Ziyaeddin Efendi kardeşi Cemal'i Bahriye Mektebi'ne yazdırıyor. İki sene idâdi, üç sene makina kısmında toplam beş sene, din dersleriyle birlikte on sene tahsil görüp 1321(1905) 23 yaşında mektebi bitirip Bahriye

kiştirmek olmamalıdır. Eğitim sisteminin -toplum hayatının zeminine güçlü bir temel olmak üzere- sağlam, değişmez ahlaki ilkeler üzerine kurulması gerekir. Eğitimin amacı bu temel ilkeleri benimsemiş, insani kaygıları olan, empati kurabilen nesiller yetiştirebilmesi esas olmalıdır.

Bu noktada eğitim çok geniş bir çerçeve olduğundan söz konusu ilkelerin kazandırılmasını çocukların şekillendirilmesinde vazgeçilmez bir süreç olan temel eğitim olarak sınırlandırabiliriz. Günümüzde ağırlıklı olarak mesleki öğretime yani üniversiteye hazırlık olarak öğretim vermekte olan temel eğitim, bu işleve indirgenemeyecek kadar önemlidir.

Ayrıca iç ve dış tesirlerin, teknolojik gelişmelerin, çevresel faktörlerin bu derece yoğunlaştığı bir ortamda, çok yönlü etkileşim iletişim araçları ile sürekli bilgi akışına maruz kalan bireyler farkına bile varmadan bu güçlü ve kuşatıcı difüzyonun tesiri altına girmektedir. Dolayısıyla bu kadar farklı değişken söz konusu iken -çok önemli olmakla birlikte- eğitim tek başına sorunlardan sorumlu tutulamayacağı gibi tek başına çözüm de olamaz. Bu sebeple sürdürülebilirliklerin tartışıldığı bu çağda belki eğitim formatını da yeniden düşünüp dönüştürmek gerekir.

KAYNAKÇA

Guénon, René (Abdülvahid Yahya), (1986).Modern Dünyanın Bunalımı, Tercüme: Mahmut Kınık, Risale Yayınları: İstanbul

Kılıç, Ahmet. (1978.) Yayınlanmamıs hatırat, Istanbul

Özkeçeci, Şule Bilge. (2017). Temas, Yazıgen Yayınevi: İstanbul,

TEMEL MOLEKÜLER BİYOLOJİ VE YÖNTEMLERİ

Yazan

Dr. Öğr. Üyesi Özlem EROL TINAZTEPE

EFEAKADEMİ YAYINLARI

MART, 2019

Temel Moleküler Biyoloji ve Yöntemleri

Dr. Öğr. Üyesi Özlem EROL TINAZTEPE
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

ISBN: 978-605-2308-52-3

1. Baskı: Mart 2019

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir.
EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü
Yemekhane Binası
Güngören / Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00 www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü Yemekhane Binası
Güngören / Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13 www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

	Önsöz	**VI**
	Kısaltmalar	**IV**
BÖLÜM 1.	**MOLEKÜLER BİYOLOJİYE GENEL BAKIŞ**	**1**
1.1.	Giriş	1
1.2.	Tarihsel gelişim	2
BÖLÜM 2.	**NÜKLEİK ASİTLERİN YAPI VE FONKSİYONLARI**	**4**
2.1.	DNA ve RNA'nın yapısı	4
2.2.	DNA'nın Hücre İçindeki Organizasyonu	9
BÖLÜM 3.	**KALITIMIN TEMEL MEKANİZMALARI**	**16**
3.1.	Nükleik Asitlerin Temel Yapı ve Fonksiyonu	16
3.2.	DNA İzolasyonunun Temel Adımları	19
3.3.	Membran Filtre ile DNA İzolasyonunun Temel Adımları	21
3.4.	Manyetik Partiküller Kullanarak DNA İzolasyonun Temel Adımları	22
BÖLÜM 4.	**GEN NEDİR?**	**23**
4.1.	Genin Tanımı	23
4.2.	Genin Yapısı	24
4.3.	Genin İşlevi	26
4.4.	Genetik Şifre	28
BÖLÜM 5.	**MUTASYON VE POLİMORFİZM**	**30**
5.1.	Mutasyon	30
5.1.1.	Kromozom Mutasyonlar	30
5.1.2.	Gen Mutasyonları	35
5.2.	Polimorfizm	36
BÖLÜM 6.	**KANTİTATİF ANALİZ**	**40**
6.1.	Spektral Yöntem	40
6.2.	Spektrofotometre	43
6.3.	Nükleik asitlerin Konsantrasyonunun Belirlenmesi	43
6.4.	Proteinlerin Konsantrasyonunun Belirlenmesi	44
6.4.1.	Warburg-Christian Yöntemi (A_{280} /A_{260} Oranı)	45
BÖLÜM 7.	**KALİTATİF ANALİZ**	**46**

7.1. Kalitatif Analiz için Kullanılan Jeller 47
7.1.1. Poliakrilamid Jel (PAGE) 47
7.1.2. Agaroz Jel 48

BÖLÜM 8. POLİMERAZ ZİNCİR REAKSİYONU (PCR) 54
8.1. PCR Nedir? 54
8.2. PCR'ın Temel Bileşenleri 58
8.3. PCR Ürünlerinin Analizi 61

BÖLÜM 9. PCR ÇEŞİTLERİ 62
9.1. Geri Transkripsiyon PCR (RT-PCR) 62
9.2. Çoklu (Multiplex) PCR 63
9.3. Gerçek-Zamanlı (Real-Time)-PCR 64
9.3.1. Real-Time PCR'ın İşleyiş Mekanizması 64

BÖLÜM 10. RFLP YÖNTEMİ 70
10.1. Restriksiyon Enzimleri 70
10.2. RFLP Nedir? 71

BÖLÜM 11. KROMOZOMLARDA *İN SİTU* MELEZLEME (FISH) YÖNTEMİ 75
11.1. FISH Yönteminin Temel Uygulama Adımları 76

BÖLÜM 12. BLOTLAMA (EMDİRİM) YÖNTEMLERİ 78
12.1. Southern Blotting Yöntemi 79
12.2. Northern Blotting Yöntemi 80
12.3. Western Blotting Yöntemi 81

BÖLÜM 13. DNA DİZİLEME YÖNTEMLERİ 84
13.1. Sanger'in Zincir Sonlanma Yöntemi 84
13.2. Otomatik DNA Dizi Analizi 86

BÖLÜM 14. DNA MİKROARRAY TEKNİĞİ 89

LABORATUVAR UYGULAMALARI 94

1. LABORATUVAR UYGULAMASI 95
1.1. Genel Laboratuvar Kuralları 95
1.2. Solüsyon Hazırlanması 95
1.3. Cam ve Plastik Araç Gereçler 101

1.4. Tampon ve Kimyasalların Atılması 101
1.5. Ekipman ile ilgili Genel Kurallar 102
1.6. Güvenlik Önlemleri 102
1.7. Moleküler Biyoloji ve Genetik Laboratuvarında Kullanılan Cihazlar ve Kullanım Amaçları 104

2. LABORATUVAR UYGULAMASI 107
2.1. Ağız Mukozasından Genomik DNA İzolasyonu 107
2.2. Gram Negatif Bakterilerden Genomik DNA İzolasyonu 108
2.3. Kolon Sistemli Kit Kullanarak Kandan DNA İzole Edilmesi 109

3. LABORATUVAR UYGULAMASI 111
3.1. Spektrofotometrik Yöntem İle DNA Miktarının Belirlenmesi 111
3.2. Spektrofotometrik Yöntem İle Protein Konsantrasyonunun Belirlenmesi 113

4. LABORATUVAR UYGULAMASI 115
4.1. Agaroz Jel Elektoforezi İle DNA'nın Kalitatif Analizi 115

5. LABORATUVAR UYGULAMASI 119
5.1. PCR Yaparken Dikkat Edilecek Noktalar 119
5.2. PCR Bileşenlerine Dair Hesaplamaların Yapılması 119
5.2.1. Kullanılacak Kalıp DNA Miktarının Hesaplaması 120
5.2.2. Taq DNA Polimeraz Konsantrasyonunun Hesaplanması 121
5.2.3. Reaksiyon Tampon Konsantrasyonunun Hesaplanması 122
5.2.4. $MgCl_2$ Konsantrasyonunun Hesaplanması 123
5.2.5. dNTP Karışımının Konsantrasyonunun Hesaplanması 124
5.2.6. Primer Konsantrasyonunun Hesaplanması 125
5.3. PCR Reaksiyon Karışımı Hazırlanması 127

KAYNAKLAR 128

KAYNAKLAR

Albert B., Bray D., Lewis J., Ruff M., Roberts K., Watson J.D. Molcular Biology of the Cell. 3rd ed. New York: Garland. 1994.

Darnell J., Lodish H., Baltimore D., Molecular Cell Biology. 2nd ed. New York: Sci. American Books, Freeman. 1990.

Emery A.E.H., Rimoin D.L., Pyeritz R.E., eds., Principle and Practice of Medical Genetics. 3rd ed. Edinbrugh: Chuchill Livingstone. 1996.

Oraler G., Genetik: I. Temel Genetik. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Basımevi. 1990

Temizkan G., Moleküler Genetik. 2. Baskı. Nobel Tıp Kitabevleri. 2014.

Passarge E. Renkli Genetik Atlası. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri. 2000.

Demirsoy A. Kalıtım ve Evrim. 7. Baskı. Ankara: Meteksan Anonim Şirketi. 1995.

Temizkan G., Arda N. eds., Moleküler Biyolojide Kullanılan Yöntemler. 3. Baskı. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri. 2008.

Temizkan G., Arda N. eds., Temel ve İleri Moleküler Biyoloji Yöntemleri. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri. 2017.

Ralser M., Querfurth R., Warnatz H.J., Lehrach H., Yaspo M.L. Krobitsch S. An efficient and economic enhancer mix for PCR. BBRC. 2006.

Maniatis T. Fritsch E.F., Sambrook J. Molecular Cloning: A Laboratory Manual. New York: Cold Spring Harbor Press. 1989.

Leitch A.R. Schwarzacher T: Jackson D. Leitch I.J. In situ Hybridization: A Practical Approach. Oxford: Bios Scientific Publisher Limited. 1994.

Hernandez-Rodrigez P., Ranirez A.G. eds. Polymerase Chain Reaction. Publisher Intech. 2012.

Sanger F., Nicklen S., Coulson A.R. DNA sequencing with chain-terminating inhibitors. PNAS of USA. 1975. 74 (12): 5463-5467.

Maxam A.M., Gilbert W.A. New method for sequencing DNA. PNAS of USA. 1977. 74(2): 560-564.

Higuchi R. Dollinger G., Walsh P.S. Griffith R. Simultaneous amplification and detection of spesific DNA sequences. Biotechnology. 1992. 10: 413-417.

Erol Ö. Arda N. Erdem G. Phenols of virgin olive oil protects nuclear DNA against oxidative damage in HeLa cells. Food Chem Toxicol. 2012. 50(10): 3475- 3479.

Chen W.P., Guo T.T. A simple and rapid method for the preparation of gram-negative bacterial genomic DNA. Nucleic Acids Res. 1993. 11; 21(9): 2260.

Endüstri 4.0
Eğitim 4.0
Liderlik 4.0
Toplum 5.0

Dr. Aydoğan DURMUŞ

EFEAKADEMİ YAYINLARI

OCAK 2019

Endüstri 4.0 Eğitim 4.0 Liderlik 4.0 Toplum 5.0
Dr. Aydoğan DURMUŞ

ISBN: 978-605-2308-49-3

1. Baskı: Şubat 2019

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir.
EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI

DURMUŞ, Aydoğan
Endüstri 4.0 Eğitim 4.0 Liderlik 4.0 Toplum 5.0
1. Basım, 152 s., 160 x 240 mm.
Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. 2. 3.

Dizgi / Mizanpaj: SRA Grafik Tasarım Dizgi Merkezi
Strazburg Cad. 45/13 Sıhhiye Ankara
www.dizgimerkezi.com

Sertifika No: 21318

Matbaa Sertifika No: 21318

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü
Yemekhane Binası
Güngören / Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00 www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü Yemekhane Binası
Güngören / Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13 www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

ENDÜSTRİ 4.0 3
1. Endüstri 4.0'ın Tarihi 3
Endüstri 1.0 – Sanayi Devrimi 3
Endüstri 2.0 – Teknolojik Devrim 3
Endüstri 3.0 – Dijital Devrim 4
Endüstri 4.0 – Otomasyon Devrimi 4
2. Endüstri 4.0'ı Benimsemek İçin Yedi Neden 5
1. Yüksek Verimlilik 5
2. Çevik Süreçler 5
3. Hızlı İnovasyon 5
4. Düşen Maliyetler 5
5. Artan Gelirler 5
6. Daha İyi Çalışma Alanı 5
7. Geliştirilmiş İletişim 6
3. Endüstri 4.0'ın Karşılaştığı Zorluklar 6
4. Endüstri 4.0 ve İnovasyon 8
5. Bir Endüstri 4.0 Fabrikası veya Sistemi için Neye İhtiyaç Var? 9
6. Endüstri 4.0 Kavramlarını Uygulamaya Nasıl Başlarız? 11
7. İmalat Sanayinde Endüstri 4.0'ın Katkıları 12
1. Ölçeklenebilirlik 13
2. Güvenlik 13
3. Kontrol ve Görünürlük 13
4. Müşteri Memnuniyeti 14
5. Özelleştirme 14
8. Endüstri 4.0'a Nasıl Hazırlanılır ve Üzerinde Düşünülmesi Gerekenler 15
9. Endüstri 4.0 için Yetenek Geliştirme 16
Endüstri 4.0 için Yetenek Geliştirme Uygulamaları 21
10. Endüstri 4.0 için Yönetim Yaklaşımları 25
• Organizasyonel Yapı 26
• Liderlik Tarzı 28

• İnsan Kaynakları (İK) Uygulamaları 29
• Kısa Vadeli Yenilikler ve Uzun Vadeli Yetenekler 31
• Yatırım ve Bilgi Birikiminden Vazgeçme İsteği 32
11. Şirketler için Yeni Ekonomi Alanı 32
12. Jeopolitik Odak Noktası Olarak Endüstri 4.0 33
Almanya Endüstri 4.0 İçin Nasıl Hazırlanıyor? 34
ABD 35
Vietnam 36
Filipinler 36
Birleşik Krallık 37
Çin 37
Hindistan 37
13. Endüstri 4.0: Dijitalleştirme, tedarik zincirini nasıl daha verimli, çevik ve müşteri odaklı hale getiriyor? 38
Tedarik Zinciri Ekosistemi 38
Dijital Tedarik Zincirinin Gelişimi 39
14. Geleceğin İş Gücü 39
15. Endüstri 5.0 Nedir? 41
16. Bugün Endüstri 4.0, Yarın Endüstri 5.0 42
17. Final Düşünceleri 43

EĞİTİM 4.0: Eğitimin Dönüşümü 49
1. Dört Sanayi Devrimine Genel Bakış 49
2. Sanayi Devrimlerinin Eğitim Üzerindeki Etkisi 50
3. İnsanlığın Geleceği 51
4. Eğitim: Zamanı takip etmek mi? 53
5. İnsanları Geleceğin İşleri için Eğitmek 54
6. İnsanların En İyi Şekilde Yaptığı Şey Olarak Adaptasyon 54
7. Eğitim 4.0 Nedir? 55
8. Neden Eğitim 4.0? 55
9. Eğitim 4.0 Trendleri 57
10. Eğitim 4.0'ın Çocuklar Üzerindeki Etkisi 58

11. Eğitim 4.0'da Okulların Rolü.....59
12. Eğitim 4.0'da Ebeveynlerin Rolü.....59
13. Eğitim 4.0'da Toplumun Sorumlulukları 60
14. Eğitim 4.0'da Hükümetlerin Rolü 60
15. Güncel Eğilimler ve Öğrenmenin Kişiselleştirilmesine Yapılan Yatırımlar.....61
16. Nesnelerin İnterneti ile Eğitim ve Öğrenme için Değişen Beş Yol 61
Eğitim Alanında Nesnelerin İnternetinin Etkisi 62
17. Dijital Dönüşüm: Neden Kritik? 64
Dijital Dönüşüm ve Endüstri 4.0.....64
18. Eğitim 4.0'da Dönüşümün Çerçevesi 66
Liderlik ve Politika.....67
Modern Öğretim ve Öğrenme 67
Akıllı ortamlar.....68
Teknoloji Blueprint 68
19. Eğitim 4.0'da Bulut Bilişim 69
Sistem Genelinde Görünürlük.....70
20. Geleceğe Hazır Beceriler 70
Geleceğe Hazır Becerilerin Önemi 70
Geleceğe Hazır Beceriler Geliştirmek İçin Teknolojiyi Kullanma 71
21. Siber-Fiziksel Sistemler ve Eğitim 4.0: Öğretme Fabrikası 4.0 Kavramı...72
22. Öğretim Fabrikası Konsepti 74
Öğretim Fabrikasının Uygulaması 76
23. Mühendislik Eğitiminin Dönüşümü 77
Gelecekteki Mühendisler için Yetkinlikler ve Yeterlilikler.....77
Eğitimde Sanal Dünyalar 78
İnsan Robot İşbirliğinde Mevcut Çalışmalar ve Teorik Özellikler 80
Mühendis Eğitiminin Geleceği.....82
24. Eğitimin Geleceği 83
Eğitim Işığında Geleceğin Soruları.....83
Gelecek Okullarında Bugünün Eğiticileri.....84
2050'de Sınıflar.....84
Bilgi Çevresindeki Toplumlar 85

LİDERLİK 4.0: DİJİTAL LİDERLİK 89
Liderlik 4.0 nedir? 89
Dijital Liderlik Ne Yapar? 90
Liderlik 4.0 – Endüstri 4.0'ın cevabı mı? 90
Liderlik 4.0 Modeli Parametreleri 91
Dijitalde Başarılı Liderlerin Yaptıkları Yedi Farklı Özellik 92
İnsanları Endüstri 4.0 Stratejisi ile Geleneksel Yaklaşım Farkları 94
1. Geleneksel Yaklaşım: Önce Ürün, Sonra İnsan 94
2. Geleneksel Yaklaşım: Çalışanların katılımı bir zorunluluktur. 95
3. Geleneksel Yaklaşım: Beceri ve deneyimin kiralanması 96
4. Geleneksel Yaklaşım: Bir lider olmayı öğrenmek deneme yanılma ile gerçekleşir. ... 96
Dijital Liderlik: Dönüşüm İçin Altı Aşamalı Bir Çerçeve 97

TOPLUM 5.0 99
GİRİŞ 101
Durum Tesbiti 103
(1) ARGE 106
(2) Hedefler 109
2. Geleceğin Sanayi ve Sosyal Dönüşümü ve Yeni Değerler Yaratmak 112
A. Geleceğe Cesurca Meydan Okuyacak AR-GE ve İnsan Kaynaklarının Yetiştirilmesi ... 113
B. Dünyaya Liderlik Eden Akıllı Toplumun (Toplum 5.0) Gerçekleştirilmesi 115
3. Toplum 5.0'ı İnşa Etmek İçin Gerekli Temel Teknolojiler 119
4. Ekonomik ve Sosyal Sorunları Çözmek: Toplum 5.0 Süper Akıllı Toplum 122
(1) Sürdürülebilir Ekonomik, Teknolojik ve Sinai Büyüme ve Kendi Kendine Yeten Bölgesel Gelişme 123
(3) Küresel sorunların çözümü ve küresel kalkınmaya katkıda bulunmak için 134
(4) Stratejik Alanlar 135
5. SONUÇ 137
KAYNAKÇA 139

KAYNAKÇA

A Medium Cooperation, Is Education 4.0 an imperative for success of 4th Industrial Revolution?, https://medium.com/@pdiwan/is-education-4-0-an-imperative-for-success-of-4th-industrial-revolution-50c31451e8a4.

ABD Ulaştırma Bakanlığı, Federal Karayolu İdaresi, Operasyonlar Genel Müdürlüğü, "Akıllı Telefon Uygulamaları, Seyahat Seçenekleri: Uygulamalar ve Politikalar" Bölüm 4, 21. Yüzyıl Teknolojilerini Kullanan 21. Yüzyıl İşlemleri, no. FHWA-HOP-16-023, http: //www.ops.fhwa.dot.gov/publications/fhwahop16023/ch4.htm.

Anixter, 4 Things You Need to Know About Industry 4.0, https://www.anixter.com/en_uk/resources/literature/techbriefs/4-things-you-need-to-know-about-industry-4-0.html.

ASME, How Industry 4.0 Impacts Engineering Design, https://www.asme.org/engineering-topics/articles/manufacturing-design/industry-40-impacts-engineering-design.

Basler, The Future is Smart - Image Processing is an Important Component of Industry 4.0, https://www.baslerweb.com/en/vision-campus/markets-and-applications/image-processing-industry-4-0/?gclid=CjwKCAjw9sreBRBAEiwARroYmzBe1iDp6nBraoW75VUGhAVEY34v-VtOfo57UU1x4T4dA62DJzBha9hoCcq8QAvD_BwE.

BCG, The Factory of Future, https://www.bcg.com/capabilities/operations/insights.aspx.

Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal İlişkiler Bölümü, "Dünya kentleşme umutları: 2014 revizyonu, vurgulamalar" 2014, https://esa.un.org/unpd/wup/Publications/Files/WUP2014-Highlights.pdf.

Cleverism, Industry 4.0: Definition, Design Principles, Challenges, and the Future of Employment, https://www.cleverism.com/industry-4-0/.

Deloitte, The Industry 4.0 paradox, https://www2.deloitte.com/insights/us/en/focus/industry-4-0/challenges-on-path-to-digital-transformation.html.

Engineering Education 4.0, https://books.google.com.tr/books?id=-qWoDgAAQBAJ&pg=PR2&lpg=PR2&dq=EDUCATION+4.0&source=bl&ots=3roRi399dH&sig=6XpjHMLFAtpEtObhQqCsXDQwKa0&hl=tr&sa=X&ved=2ahUKEwjz0Lfm9KPeAhXBzqQKHW_rB8A4KBDoATAGegQIAxAB#v=onepage&q=EDUCATION%204.0&f=false.

Engineering.com, What Is Industry 4.0, Anyway?, https://www.engineering.com/AdvancedManufacturing/ArticleID/16521/What-Is-Industry-40-Anyway.aspx.

EPICOR, What is Industry 4.0—the Industrial Internet of Things (IIoT)?, https://www.epicor.com/resources/articles/what-is-industry-4-0.aspx.

EY, Leapfrogging to Education 4.0: Student at the core, https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-leap-forgging/$File/ey-leap-forgging.pdf.

Forbes, What is Industry 4.0? Here's A Super Easy Explanation For Anyone, https://www.forbes.com/sites/bernardmarr/2018/09/02/what-is-industry-4-0-heres-a-super-easy-explanation-for-anyone/.

Global Female Leaders, LEADERSHIP 4.0: DIGITAL, AGILE AND FEMALE, https://www.globalfemaleleaders.com/blog/leadership-4-0-digital-agile-and-female/.

Gordon Tredgold, Are You Ready For Leadership 4.0?, https://gordontredgold.com/2018/09/18/are-you-ready-for-leadership-4-0/.

Henley Business School, Leadership 4.0: Successful leadership in the new industrial revolution, https://www.henley.ac.uk/events/leadership-4-0-successful-leadership-in-the-new-industrial-revolution.

Hitachi, Leadership 4.0 Primer, http://www.hitachi-sunway-is.com/events/leadership-40-primer.

IEEA, Engineering Education 4.0: — proposal for a new Curricula, https://ieeexplore.ieee.org/document/8363376.

IGI Global, What is Education 4.0, https://www.igi-global.com/dictionary/development-of-individual-agency-within-a-collaborative-creative-learning-community/41755.

Industry4magazine, The Beginners Guide To The Industry 4.0, https://industry4magazine.com/the-beginners-guide-to-the-industry-4-0-f45b93a95649.

Intelitek, WHAT IS EDUCATION 4.0?, https://www.intelitek.com/what-is-education-4-0/.

Kaleidoko, Welcome to Leadership 4.0, https://kaleidoko.com/cheating-change/.

KPMG, Industry 4.0 Explained, https://home.kpmg.com/be/en/home/insights/2018/01/industry-4-0-explained.html.

Manufacturing Global, Leadership 4.0: training for revolution, https://www.manufacturingglobal.com/leadership/leadership-40-training-revolution.

MIT, Implementing Industry 4.0: Leading Change in Manufacturing and Operations, https://executive.mit.edu/openenrollment/program/implementing-industry-40-leading-change-in-manufacturing-operations/#.W9LrI2gzZnI.

Navigant Araştırma, Küresel Araba Paylaşım Hizmetleri Gelirin 2024'te 6-5 milyar olan, 2024'te 6.5 milyar dolara ulaşması, https://www.navigantresearch.com/newsroom/global-carsharing-services-revenue-is-expected-to-reach-6-5-billion-in-2024.

NST, Higher education in the era of IR 4.0, https://www.nst.com.my/education/2018/01/323591/higher-education-era-ir-40.

OECD (2017), OECD Digital Economy Outlook 2017, OECD Publishing, Paris, https://doi.org/10.1787/9789264276284-en.

OECD (2018), "Gross domestic expenditure on R&D (GERD) as a percentage of GDP", in Main Science and Technology Indicators, Volume 2018 Issue 1, OECD Publishing, Paris, https://doi.org/10.1787/msti-v2018-1-table2-en.

OECD (2018), Researchers (indicator). doi: 10.1787/20ddfb0f-en (Accessed on 07 October 2018).

Oxford Leadership, 7 Characteristics of Leadership 4.0 – What successful leaders do differently, https://www.oxfordleadership.com/7-characteristics-leadership-4-0/.

Oxford Leadership, Redefınıng Leadershıp For The Fourth Industrıal Revolutıon, https://www.oxfordleadership.com/leadership-4-0/.

Provide People, Leadership 4.0 and Why You Need to Know About it, http://providepeople.com/leadership-4-0-and-why-you-need-to-know-about-it/.

PWC, Industry 4.0: Global Digital Operations Study 2018, https://www.pwc.com/gx/en/industries/industry-4-0.html.

Rosamond Hutt, Bisiklet Paylaşımının Haritası: Veriler bu şehirleri görme şeklinizi değiştirecek, Dünya Ekonomik Forumu, 10 Ağustos 2016, https://www.weforum.org/agenda/2016/08/ what-bike-share-data-can-tell-us-about-our-cities/.

Sabina Jeschke ve Ute Heinze, Higher Education 4.0 – Trends and Future Perspectives for Teaching and Learning, https://www.researchgate.net/publication/284717997_Higher_Education_40_-Trends_and_Future_Perspectives_for_Teaching_and_Learning.

Singularity University. https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/us/Documents/manufacturing/us-mfg-advanced-manufacturing-technologies-report.pdf

Strategy Sprints, LEADERSHIP 4.0, https://strategysprints.com/strategy-sprints-blog/leadership.

The University of British Columbia, Education 4.0: Technology & Globalization, http://edst.educ.ubc.ca/education-4-0-technology-globalization/.

Timetac, How Leadership 4.0 Will Evolve In The Future World Of Work, https://www.timetac.com/en/blog/leadership-4-0/.

Uberestimator, "Über şehirler", http://uberestimator.com/cities, 7 Ekim 2018'da

Erken Çocuklukta
FEN EĞİTİMİ

Editörler:

Mustafa Sami TOPÇU

Banu ÖZKAN

EFE AKADEMİ YAYINLARI

Kasım 2018

Erken Çocuklukta Fen Eğitimi

Mustafa Sami TOPÇU-Yıldız Teknik Üniversitesi
Banu ÖZKAN-Kütahya Dumlupınar Üniversitesi

ISBN: 978-605-2308-48-6

1. Baskı: Temmuz 2018
2. Baskı: Kasım 2018

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir.
EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

Bu Kitap T.C. Kültür Bakanlığından alınan THG NEY 575953- 577152 arası bandrol ve ISBN ile satılmaktadır.Bandrolsüz kitap almayınız.

Her bölümün sorumluluğu yazarına aittir.

KÜTÜPHANE KARTI

TOPÇU, SAMİ MUSTAFA - ÖZKAN, BANU
ERKEN ÇOCUKLUKTA FEN EĞİTİMİ

2. Basım, 264 s., 165 x 235 mm.

Kaynakça var, Dizin yok.

Anahtar kelimeler:
1. Erken Çocukluk Eğitimi **2.** Okul Öncesi Eğitim **3.** Fen Eğitimi

Sertifika No: 21318
Matbaa Sertifika No: 21318

Dizgi / Mizanpaj: SRA Grafik Tasarım Dizgi Merkezi
Strazburg Cad. 45/13 Sıhhiye Ankara
0530 972 32 42 www.dizgimerkezi.com

Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR
dundar.duygu@gmail.com

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü
Yemekhane Binası
Güngören / Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00 www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti. Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü Yemekhane Binası
Güngören / Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13 www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ iii

1. BÖLÜM

ERKEN ÇOCUKLUKTA FEN EĞİTİMİ

Küçük Çocukların Gözünden Fen Kavramları 2

Fen Eğitiminin Önemi ve Amacı 4

Okul Öncesi Eğitim Programı'nda Fen Eğitiminin Yeri 7

Fen Eğitiminde Eğitim Ortamları 10

KAYNAKLAR 12

2. BÖLÜM

ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE FEN ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ

Deney Yöntemi 17

- Deneylerin faydaları 20
- Deneyler Sırasında Öğretmenlerin Dikkat Etmesi Gereken Unsurlar 20

Analoji (Benzetme/Benzeşim) Yöntemi 21

- Analojinin Oluşturulma Süreci 22
- Analoji Oluşturulurken ve Kullanılırken Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar 23
- Analoji Çeşitleri 23
- Analojilerin Faydaları 24

Proje Yöntemi 25

- Proje Yönteminin Amaçları ve Faydaları 27
- Proje Çalışmalarında Konu Seçimi 28
- Proje Çalışmalarının Evreleri 29
  - *Planlama ve başlama 29*
  - *Projenin uygulanması 30*
  - *Projeyi sonuçlandırma 30*
- Proje Yönteminde Nelere Dikkat Edilmelidir? 31
- Proje Çalışması Örneği: Kediler 31

Kavram Haritaları 33

Kavram Haritası Çeşitleri 34
Doğrusal Zincirler Kavram Haritası *34*
Örümcek Ağı *36*
Hiyerarşik Kavram Haritası *37*
Kavram Haritasının Faydaları 37
Öğretim Aracı Olarak Faydaları *37*
Planlama Aracı Olarak Faydaları *37*
Drama 38
Dramanın Faydaları 40
Drama Etkinlikleri Planlanırken ve Uygulanırken Öğretmenlerin Dikkat Etmesi Gereken Unsurlar 40
İnceleme Gezisi Yöntemi ve Gözlem 41
İnceleme Gezisi Öncesinde Yapılması Gerekenler 43
İnceleme Gezisi Sırasında Yapılması Gerekenler 43
İnceleme Gezisi Sonrasında Yapılması Gerekenler 44
İnceleme Gezisi ve Gözlem Etkinliği Düzenlerken Karşılaşılabilecek Zorluklar ve Çözüm Önerileri 44
KAYNAKLAR 46

3. BÖLÜM

BİLİMSEL SÜREÇ BECERİLERİ

Bilimsel Süreç Becerileri 55
Temel Bilimsel Süreç Becerileri 59
a) Gözlem Yapma *59*
b) Ölçme *60*
c) Sınıflama Yapma *60*
d) Verileri Kaydetme *61*
e) Sayı ve Uzay İlişkileri Kurma *61*
Nedensel Bilimsel Süreç Becerileri 62
a) Önceden Kestirme (Tahmin Etme) *62*
b) Değişkenleri Belirleme *62*
c) Verileri yorumlama *63*
d) Sonuç Çıkarma (Yordama) *63*

Deneysel Bilimsel Süreç Becerileri....63
a) Hipotez kurma....64
b) Verileri Kullanma ve Model Oluşturma....64
c) Deney Yapma....64
d) Değişkenleri Değiştirme ve Kontrol Etme....65
e) Karar Verme....66
Okul Öncesi Eğitim ve Bilimsel Süreç Becerileri....66
Okul Öncesi Dönemde Bilimsel Süreç Becerileri....66
Okul Öncesi Eğitim Programlarında Bilimsel Süreç Becerileri....68
Bilimsel Süreç Becerilerinde Okul Öncesi Öğretmenin Rolü....72
KAYNAKLAR....75

4. BÖLÜM

ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE FEN ÖĞRENME ORTAMLARI

Sınıf Ortamının Düzenlenmesi: Fen Merkezi....82
Okul Dışı Fen Öğrenme Ortamları....86
KAYNAKLAR....96

5. BÖLÜM

ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE FEN EĞİTİMİNDE ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Fen Eğitimi....103
Ölçme....103
Değerlendirme....104
Fen Eğitiminde Ölçme ve Değerlendirme....104
Ölçme ve Değerlendirmenin Okul Öncesi Fen Eğitimindeki Yeri ve Önemi....106
Fen Eğitiminde Ölçme ve Değerlendirmenin Amacı....107
Fen Eğitiminde Ölçme ve Değerlendirmenin Özellikleri....108
Etkili Bir Ölçme ve Değerlendirme İçin Öğretmenlerin Yapması Gerekenler....109

Ölçme ve Değerlendirme Teknikleri 111
Tanılayıcı Ölçme ve Değerlendirme Teknikleri 111
Biçimlendirici Ölçme ve Değerlendirme Teknikleri 111
Düzey Belirleyici Ölçme ve Değerlendirme Teknikleri 111
Geleneksel Ölçme ve Değerlendirme Teknikleri 112
Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Teknikleri 113
Performansa Dayalı Değerlendirme 115
Portfolyolar (Bireysel Gelişim Dosyası) 117
Akran Değerlendirme 119
Yapılandırılmış Grid 121
Rubrikler (Puanlama Cetveli) 122
Kavram Haritaları 123
Kavram Karikatürleri 127
Vee Diyagramı 129
KAYNAKLAR 132

6. BÖLÜM

ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK VE ÇEVRE EĞİTİMİ

Sürdürülebilirlik Nedir? 139
Sürdürülebilir Çocuk Gelişimi 140
Çevre Sorunları 141
Çevre Eğitimi 144
Erken Çocuklukta Çevre Eğitimi 146
Etkinlik Örnekleri 148
KAYNAKLAR 150

7. BÖLÜM

ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİ FEN EĞİTİMİNDE ÖĞRETMENİN ROLÜ

Giriş....155
Öğretmenin Rolü ve Önemi....156
Yapılandırmacı Yaklaşım Çerçevesinde Erken Çocukluk Dönemi Fen Eğitiminde Öğretmenin Rolü....157
Özet....162
KAYNAKLAR....163

8. BÖLÜM

ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE FEN EĞİTİMİNDE AİLENİN ROLÜ

Giriş....167
Fen Eğitimde Ailenin Rolü....167
Fen Etkinliklerinde Aile Katılımı / Ailelerin Fen Etkinliklerine Katılımı....168
Ev Temelli (Tabanlı) Katılım....169
Okul Temelli (Tabanlı) Katılım....171
Okul-Ev Görüşmeleri (Bilgi Alışverişi-İletişim)....171
Aile Katılımı Etkinlik Örnekleri....172
KAYNAKLAR....175

9. BÖLÜM

ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE SOSYOBİLİMSEL KONULAR

Erken Çocukluk Döneminde Fen Okur-Yazarlığı....179
Erken Çocukluk Döneminde Sosyobilimsel Konular....180
Erken Çocukluk Döneminde Bilimsel Muhakeme....181
Sosyobilimsel Konu-Temelli Öğretim Çerçevesi....182
Dizayn Bileşenleri....183

Öğrenen Bireyin Deneyimleri 183
Öğretmen Özellikleri 184
Sınıf Ortamı 184
Periferal Etkiler 185
Örnek Etkinlik 187
Erken Çocukluk Döneminde Sosyobilimsel Temelli Eğitim Planlarının Hazırlanması 190
KAYNAKLAR 192

10. BÖLÜM

ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE STEM EĞİTİMİ VE ÖRNEK UYGULAMALAR

Giriş 195
Çocukları 21. Yüzyıl Dünyasına Hazırlayan Bir Yaklaşım: STEM 196
Erken Çocukluk Döneminde STEM Eğitimi Uygulamaları 199
Yeni Endüstri Devrimi: Maker Hareketi 200
Erken Çocukluk Döneminde Kodlama ve Robotik Eğitimi 202
Erken Çocukluk Döneminde Farklı Eğitim Yaklaşımları ve STEM 205
Erken Çocukluk Döneminde Mühendislik Tasarım Süreci Yoluyla STEM Eğitimi 211
Erken Çocukluk Döneminde STEM Eğitiminin Değerlendirilmesi 213
Öneriler 213
Erken Çocukluk Döneminde STEM Eğitimi İle İlgili Günlük Eğitim Akışında Kullanılabilecek Bir Etkinlik Planı Örneği 215
ÖZET 217
KAYNAKLAR 218

11. BÖLÜM

ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİ FEN ETKİNLİK ÖRNEKLERİ

1. BÖLÜM

ERKEN ÇOCUKLUKTA FEN EĞİTİMİ

Duygu YALMAN

Latince "scienta" sözcüğünden gelen fen, sistematik olarak bilgi anlamına gelmektedir (https://www.ancient.eu/science/). Bilim, yapılan keşifleri organize etmek ve raporlamak için kullanılan bir sistem olarak anlaşılmaktadır (Lind, 1998).

Çepni (2016) *bilimi, doğru düşünme, doğruyu ve bilgiyi araştırma, bilimsel metotlar kullanarak sistematik bilgi edinme ve bilgiyi düzenleme süreci, evreni anlama ve tanımlama gayretleri* olarak tanımlamaktadır.

Fen, hayatın içinden gelen ve gerçek dünya hakkında temel kavramların insanların zihinlerinde oluşmasını sağlayan bir süreçtir. Yapısı itibariyle özellikle küçük çocukların gelişim özellikleriyle benzerlik gösterebilmektedir. Fen eğitimi insanın doğumu ile başlayıp, tüm yaşamı boyunca devam eden bir süreçtir (Aktaş Arnas vd., 2014).

"Çocuk" kavramının insanların zihninde çağrıştırdığı ilk özellikler arasında merak etme ve keşfetme yer almaktadır. Çocuklar dünyaya geldiği andan itibaren etraflarını duyu kanalları aracılığıyla keşfetme sürecine girerler. Görme, tat alma, dokunma, işitme ve koklama duyularını yakın çevrelerinde yer alan canlıları ve nesneleri merak içinde keşfetme başka bir deyişle öğrenme çabası içindedirler. Bu keşfetme sürecinde çevreleriyle etkileşime geçerler ve bütüncül anlamda gelişimlerini kendileri inşa etmeye başlar.

Çocuğun fen ile ilgili sağlam bir temel oluşturabilmesi, çevresindeki dünya ile etkileşim kurması ve onun hakkında düşünmesi ile bağlantılıdır. Bu nedenle, çocukların doğal özelliklerini kullanmaları için cesaretlendirilmeleri gerekir (Küçükturan, 2017). Bu süreçlerde yakın çevrelerindeki yetişkinlerin de rol model olmaları önemli bir husustur.

Okul öncesi eğitim kurumlarında yapılan fen eğitiminin nitelikli olduğunun göstergelerinden biri, çocuk merkezli kazanımlara odaklanılmasıdır. Çocukların katıldıkları fen etkinlikleri aracılığıyla soru sorma, neden-sonuç ilişkisi kurabilme ve gözlem yapabilme beklenen kazanımlardan birkaç tanesidir.

KAYNAKLAR

Aktaş Arnas, Y., Aslan, D. & Günay Bilaloğlu, R. (2014). *Okul Öncesi Dönemde Fen E*ğitimi (4. baskı). Ankara: Vize Basın Yayın.

Alisinanoğlu, F., Özbey, S. & Kahveci, G. (2015). Okul Öncesinde Fen Eğitimi. (3. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Bredekamp, S. (2015). Erken Çocukluk Eğitiminde Etkili Uygulamalar.(İkinci basımdan çeviri). Çeviri Edt. Hatice Zeynep İnan, Taşkın İnan. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Cabe Trundle, K. Teaching Science During the Early Childhood Years.

http://ngl.cengage.com/assets/downloads/ngsci_pro0000000028/am_ngsci.pdfE.T.23.03.2018

Charlesworth, R ve Lind, K.K. (2010). *Math and science for young children* (6th edition). CA: Wadsworth Cengage Learning.

Cho, H., Juhu, K. ve Dong, H.C. (2003). Early childhood teachers' attitudes toward science teaching: a scale validation study. *Educational Research Quarterly*, 27(2), 33-42.

Conezio, K. ve French, L. (2002). Science in the Preschool, Conceptualizing on Children's Fascination With Everyday World to Foster Language and Literacy Development, Young Children, September, p12-18. https://www.jstor.org/stable/42729686?seq=1#-page_scan_tab_contents E.T:13.05.2018

Çamlıbel Çakmak, Ö. (2014). "Okul Öncesi Dönemde Fen Eğitimi ve Öğretmenin Rolü". Örnek Uygulamalarla Okul Öncesi Dönemde Fen Eğitimi.(Eds.) Mustafa Metin ve Çiğdem Şahin. 29-47. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Çepni, S. (2016). "Bilim, Fen, Teknoloji Kavramlarının Eğitim Programlarına Yansımaları." Kuramdan Uygulamaya Fen ve Teknoloji Öğretimi. Edt. Salih Çepni, Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Doğru, M. & Kıyıcı, F. (2005). "Fen Eğitiminin Zorunluluğu". İlköğretimde Fen ve Teknoloji Öğretimi, Edt. M. Aydoğdu, T.Kesicioğlu, Ankara: Anı Yayıncılık.

Duit, R. & Treagust, D. F. (1995). Students' conceptions and constructivist teaching approaches. In Fraser, B. J. & Walberg, H. J. (Eds.), *Improving science education.* (46-69). Chicago: The University of Chicago Press.

Erbaş, S., Ergül, R., Şimşekli, Y. & Özdilek, Y. (2002). Okul Öncesi Dönemde Fen Öğretimi. Bursa: Ekin Kitabevi.

Eshach, H. & Fried, M.N. (2005). Should Science be Thaught in Early Childhood?. *Journal of Science Education and Technology,* Vol.14(3), 315-336. DOI: 10.1007/s10956-005-7198-9.

Gürdal, A., Çağlar, A., Şahin, F., Ökçün, F. ve Macaroğlu, E. (1993). Okulöncesi Dönemle İlgili Fen Faaliyetlerine Örnekler. 9. Ya-Pa Okulöncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri, Ankara, Seminer Kitabı. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.

Hadzigeorgiou, Y. (2002). A study of the development of the concept of mechanical stability in preschool children. *Research in Science Education*, 32(3), 373-391.

Kallery, M. (2004). Early years teachers' late concerns and perceived needs in science: an exploratory study, *European Journal of Teacher Education*, 27:2, 147-165.

Kandır, A., Can Yaşar, M. & Tuncer, N. (2012). Okul Öncesi Dönemde Fen Eğitimi. İstanbul: Morpa KültürYayınları.

Karamustafaoğlu, O. & Yaman, S. (2015). Fen Eğitiminde Özel Öğretim Yöntemleri I-II. (6.Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.

Kuhn, D., & Pearsall, S. (2000). Developmental origins of scientific thinking. *Journal of Cognition and Development,* 1, 113-129.

Küçükturan, G. (2017). *Okul Öncesi Dönemde Fen Eğitimi ve Öğretmenin Rolü*. Kuramdan Uygulamaya Okul Öncesinde Fen Eğitimi. Ed. Hakan Şevki Ayvacı ve Suat Ünal, 55-69. Ankara: PegemA Yayıncılık.

Lind, K. K. (1998). Science in Early Childhood: Developing and Acquiring Fundamental Concepts and Skills. Washington, DC: National Science Foundation.

Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2013). Okul Öncesi Eğitim Programı. Ankara.

National Academy of Sciences (1996). National Science Education Standards. Washington DC: The National Academies Press. ISBN 978-0-309-05326-6 | DOI 10.17226/4962

Parlakyıldız, B. ve Aydın, F. (2004). Okul Öncesi Dönem Fen Eğitiminde Fen ve Doğa Köşesinin Kullanıımına Yönelik Bir İnceleme. XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, 6-9 Temmuz 2004 İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Malatya.

Platz, D. L. (2004). Challenging young children through simple sorting and classifying: a developmental approach. *Education, 125* (1), 88-96.

Rillero, P. (1994). Doing Science with Your Children. E.T.: https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED372952.pdf

Saçkes, M., Trundle, K. C., & Bell, R. L. (2013). Science Learning Experiences in Kindergarten and Children's Growth in Science Performance in Elementary Grades. *Education and Science*, Vo.38(167), 114-117.

Şahin, F. (1998). *Okulöncesinde Fen Bilgisi Öğretimi ve Aktivite Örnekleri*. İstanbul: Beta Bas. Yay. Dağı. A.Ş.

Şahin, F. (2000). *Okul Öncesinde Fen Bilgisi Öğretimi ve Aktivite Örnekleri*. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.

Şimşek, N. & Çınar, Y. (2012). Okul Öncesi Dönemde Fen ve Teknoloji Öğretimi.(2. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.

Tahta, F. & İvrendi, A. (2010). *Okul Öncesi Eğitimde Fen Öğrenimi ve Öğretimi*. Ankara: Kök Yayıncılık.

Ulcay, S. (1989), "Okulöncesi Eğitimde Fen Bilgisi Programları", 6. Ya-Pa Okulöncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri. (s. 36–40). İstanbul: Ya- Pa Yayınları .

Yurt, Ö. (2015). "Okul Öncesi Dönemde Fen Eğitimi". Okul Öncesi Dönemde Fen Eğitimi. Edt. Fatma Şahin. Ankara: Hedef CS Basın Yayın, 12-19.

Watters, J. J., Diezmann, C. M., Grieshaber, S. J., & Davis, J. M. (2001) Enhancing science education for young children: A contemporary initiative. *Australian Journal of Early Childhood,* 26(2): 1-7.

Wilson, R. (2002). Promoting the Development of Scientific Thinking. E.T.: http://www.earlychildhoodnews.com/earlychildhood/article_view.aspx?ArticleID=409

Worth, K. (2010). Science in Early Childhood Classrooms: Content and Process. SEED (STEM in Early Education and Development) Conference: Collected Papers Fall 2010. http://ecrp.illinois.edu/beyond/seed/worth.html. E.T.: 10.05.2018

Worth, K., & Grollman, S. (2003). Worms, Shadows and Whirlpools: Science in the Early Childhood Classroom. Washington, DC: National Science Foundation.

2. BÖLÜM ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE FEN ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ

Merve ÖNGEN Tuğba AYDEMİR ÖZALP

İyi yöntemler; doğanın verdiği yetenekleri geliştirip, daha yüce amaçlara yöneltmeyi sağlarlar.

C. Bernard

İnsan yaşamının mücevher yılları olarak adlandırılabilecek erken çocukluk dönemi, birçok becerinin temellerinin atıldığı dönemdir. Çocukların doğuştan getirdikleri merak duygusu, çevre ve doğa ile etkileşim kurmalarını sağlamakta ve fen ile ilişkileri bu dönemde başlayarak yaşam boyu devam etmektedir. Çocuklar, fen etkinlikleri yoluyla dünyayı keşfederek anlamlandırabilirler. Aynı zamanda bilimsel süreç becerilerinin ve bazı bilimsel kavramların kazanımı ile bilime yönelik olumlu tutum geliştirmenin temelleri de yine bu dönemde atılmaktadır.

Okul öncesi öğretmeni çocukların doğal meraklarından yola çıkarak onlara zengin bir çevre sunmalı çeşitli yöntemlerden yararlanarak onların dünyayı anlamlandırmalarına yardımcı olmalıdır. Somut algıların ön planda olduğu erken çocukluk döneminde çocukların beş duyusunu aktif kullanabilecekleri, psikomotor, duygusal, sosyal, bilişsel ve dil gelişimlerine katkı sağlayacak yöntemlerin kullanılması esastır. Bu bağlamda okul öncesi öğretmenleri deney, inceleme gezisi ve gözlem tekniği, analoji, proje, drama ve kavram haritası gibi birçok farklı yöntemi kullanarak fen eğitimini daha zevkli ve anlaşılır hale getirebilirler. Ancak okul öncesi öğretmenlerinin bu yöntemleri etkin bir şekilde kullanarak amaçlarına ulaşabilmeleri için söz konusu yöntemler ve uygulanışları hakkında bilgi sahibi olmaları gerekmektedir.

DENEY YÖNTEMİ

Deney, bir varsayımın, doğa olayının gerçekliğini tespit etmek veya bir olayı meydana getiren ilişkilerin anlaşılmasını sağlamak için yapılan planlı bir çalışmadır (Büyükkaragöz & Çivi, 1999). Erken çocukluk dönemi fen eğitiminde en sık kullanılan yöntemlerden biri olan deney, soyut kavramların anlaşılmasını ve çocukların bilime yönelik olumlu tu-

KAYNAKLAR

Adıgüzel, Ö. (2006). Yaratıcı drama kavramı, bileşenleri ve aşamaları. *Yaratıcı Drama Dergisi*, *1*(1), 17-31.

Aktaş, Y. A., Cömertpay, B., & Sofu, H. (2007). Altı yaş grubu çocukların dil kullanımına yaratıcı dramanın etkisi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, *1*(3/4), 7-26.

Alisinanoğlu, F, Özbey, S., & Kahveci, G. (2017). Okul Öncesinde Fen Eğitimi. Ankara: Pegem Akademi.

Altınova, H. (2014). Dramada teknik kullanımı. İçinde A. Köksal Akyol (Ed.). *Okul öncesi eğitimde drama* (ss.66-81). Ankara: Hedef Yayıncılık.

Aslan, E. (2008). *Drama temelli sosyal beceri eğitiminin 6 yaş çocuklarının sosyal ilişkiler ve işbirliği davranışlarına etkisi* (Yüksek lisans tezi). Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.

Aydın, Ö., & Aykaç, N. (2016). Yaratıcı drama yöntemi ile verilen eğitimin okul öncesi öğrencilerinin çevre farkındalığına etkisi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, *11*(1), 1-16.

Bennet, T. (2001). Reactions to visiting the inflant-toodler and preschool centers in Reggio Emilia, Italy. *Early Childhood Research and Practice*, *3*(1), 2-8.

Bilaloğlu, R. (2006). Altı yaş çocuklarında bağışıklık sisteminin analoji tekniği ile öğretiminin başarı ve kalıcılığa etkisi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Birbilir, M. (2006). Mapping Knowledge: Concept Maps in Early Childhood Education. *Early Childhood Research & Practice, 8*(2). Web: http://ecrp.uiuc.edu/v8n2/birbili.html (Erişim Tarihi: 12 Mayıs 2018)

Bowker, R., & Tearle, P. (2007). Gardening as a learning environment: A study of children's perceptions and understanding of school gardens as part of an international project. *Learning Environments Research*, *10*(2), 83-100.

Büyükkaragöz, S., & Çivi, C. (1999) *Genel öğretim metotları*. İstanbul: Beta basın yayın dağıtım.

Çepni, S., & Ayvacı, H. Ş. (2012). Laboratuvar destekli fen öğretimi. S. Çepni (Ed.). *Kuramdan uygulamaya fen ve teknoloji öğretimi içinde* (s: 230-260). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Dagher, Z. R. (1994). Does the Use of Analogies Contribute to Conceptual Change? *Science Education, 78*, 601-614.

Dağlı, H. (2014). *Okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan fen eğitiminin içeriği konusunda öğretmen görüşlerinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Demirci Güler, M. P. (2007). Fen Öğretiminde Kullanılan Analojiler, Analoji Kullanımının Öğrenci Başarısı, Tutumu ve Bilginin Kalıcılığına Etkisinin Araştırılması. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Dere, H., & Ömeroğlu, E. (2001). *Okul öncesi dönemde fen doğa matematik çalışmaları*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Duit, R. (1991). "On The Role Of Analogies And Metaphors in Learning Science". *Science Education, 75*, 649-672.

Farris, P. J., & Parke, J. (1993). To be or not to be: What students think about drama. *The Clearing House*, *66*(4), 231-234.

Gentner, D. (1989). *The mechanism of analogical learning*. S. Vosniadou, A. Ortony, eds. Similarity and Analogical Reasoning. Cambridge University Press, Cambridge, UK, 199-241.

Gerçekcioğlu, P. (2006). Yenilenen ortaöğretim din kültürü ve ahlak bilgisi 9. ve 10.sınıf programının kavram haritası tekniği ile işlenişi. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Glynn, S. M., Taasoobshirazi, G., & Fowler, S. (2007). Analogies: Explanatory Tools in Web-Based Science Intruction. *Educational Technology, 4*7(5), 45-50.

Günay Bilaloğlu, R. (2005). Erken Çocukluk Döneminde Fen Öğretiminde Analoji Tekniği. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *2*(30), 72-77.

Helm , J., & Katz, L. (2001). *Young Investigators The Project Approach In The Early Years.* New York: Teacher college press.

Hendy, L., & Toon, L. (2001). *Supporting drama and imaginative play in the early years*. McGraw-Hill Education (UK).

Hewett, V. M. (2001). Examining the Reggio Emilia approach to early childhood education. *Early Childhood Education Journal, 29*(2), 95-100.

Hoke, M. (1991). Field-trip tips. *Science and Children, 28*(2), 20-21.

Kahraman Gökharman, H. (2013). "Maddenin Yapısı ve Özellikleri" Ünitesinde Analoji Kullanımının Öğrenci Başarısına ve Tutumuna Etkisi (Çivril Örneği). Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.

Kandır, A., Can Yaşar, M., İnal, G., Yazıcı, E., Uyanık, Ö., & Yazıcı, Z. (2012). 5-7 Yaş Çocukları İçin Etkinliklerle Bilim Eğitimi. Ankara: Efil Yayınevi.

Kaptan, F. (1998). Fen Öğretiminde Kavram Haritası Yönteminin Kullanılması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 14*(14), 95-99.

Karamustafaoğlu, O., & Yaman, S. (2014). Fen Eğitiminde Özel Öğretim Yöntemleri I-II. Ankara: Anı Yayıncılık.

Katz, L., & Chard, S. (1992). The Project Approach. *Approaches to Early Childhood Education 2nd*, 2-26.

Keller, J. M. (1983). Motivational Design of Instruction. In Reigeluth, C.M. (Eds). Instructional Design Theories and Models: An Overview of Their Current Status. Lawrence Arlbaum Associates, Inc. New Jersey.

Kesercioğlu, T., Yılmaz, H., Huyugüzel Çavaş, P. ve Çavaş, B. (2004). İlköğretim Fen Bilgisi Öğretiminde Analojilerin Kullanımı: "Örnek Uygulamalar". *Ege Eğitim Dergisi, 5,* 35-44.

Kızıltaş, E., & Sak, R. (2016). Okul Öncesi Eğitimde Alan Gezisi Etkinlikleri. 536-553.

Klein, A. (1991). All about ants: discovery learning in the primary grades. *Young Children*, 23–27.

Kobak, R. (2013). Ortaöğretim Kimya Ders Kitaplarında Yer Alan Analojilerin Analog-Hedef Haritalama Yapılarının İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Balıkesir.

Kobal, S. (2011). *İlköğretim İkinci Kademe Fen Ve Teknoloji Dersinde Analojilere Dayalı Öğretimin Başarı, Tutum ve Hatırda Tutma Düzeyi Üzerindeki Etkisinin Araştırılması*, Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.

Korkmaz, H., & Kaptan, F. (2001). Fen Eğitiminde Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 20*, 193–200.

Küçükturan, G. (2003). Okul Öncesi Fen Öğretiminde Bir Teknik: Analoji. *Milli Eğitim Dergisi, 157*, 9-15.

Leback, K. (2007). Mediating cultural borders during science field trips. *Cultural Studies of Science Education, 2*, 847-882.

Lei, S. A. (2010). Field trips in college biology and ecology courses: Revisiting benefits anddrawbacks. *Journal of Instructional Psychology, 37*(1), 42-48.

Mages, W. K. (2008). Does creative drama promote language development in early childhood? A review of the methods and measures employed in the empirical literature. *Review of Educational Research*, *78*(1), 124-152.

Mancinelli, C., Gentili, M., Priori, G., & Valitutti, G. (2004). Concept Maps in Kindergarten. Proceedings of the first International Conference on Concept Mapping. Pamplona,

Spain: Universidad Publica de Navarra. Web: http://cmc.ihmc.us/papers/cmc2004-195.pdf (Erişim Tarihi: 29 Mayıs 2018).

Martins, I. P., & Veiga, L. (2001). Early science education: Exploring familiar contexts to improve the understanding of some basic scientific concepts. *European Early Childhood Education Research Journal*, *9*(2), 69-82.

Mayo, J. A. (2008). Guide Lines For Teaching With Analogies. *For Teachers of Introductory Psychology, 18* (1), 12-16.

Mesher, P. & Amoriggi, H. (2001). Adapting to change: Can the Reggio Emilia approach help with the implementation of the new Quebec curriculum? *McGill Journal of Education, 36* (3), 239-249.

Michie, M. (1998). Factors influencing secondary science teachers to organise and conduct field trips. *Australian Science Teacher's Journal, 44*, 43-50.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2013). Okul öncesi eğitim programı. Ankara: MEB Yayıncılık.

Novak, J. D., & Canas, A. J. (2006). *The theory underlying concept maps and how to construct them*. Pensacola: Florida Institute for Human and Machine Cognition (IHMC). Web: http://cmap.ihmc.us/Publications/ResearchPapers/TheoryUnderlyingConceptMaps.pdf (Erişim Tarihi: 30 Mayıs 2018)

Novak, J. D., and Gowin, D.B. (1984). Learning How to Learn. New York: *Cambridge University Press.*

Novak, J. D., and Musondo, D. (1991). A twelve year long itudialstudy of science concept learning. *American Education Research Journal, 28*, 117-153.

Novak, J. D. (1990). Concept mapping: A use fool tool for science education, *Journal of Research in Science Teaching, 27*(10), 937-949.

Ömeroğlu, E. (2003). *Okul öncesi eğitimde drama*. Ankara: Kök Yayıncılık.

Ömeroğlu, E., Ersoy, Ö., Tezel Şahin, F., Kandır, A., & Turla, A. (2007). *Okul öncesi eğitimde drama teoriden uygulamaya*. Kök Yayıncılık, Ankara.

Önder, A. (2007). *Okul öncesi çocuklar için eğitici drama uygulamaları*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Özbek, S. (2009). *Okul öncesi öğretmenlerin fen eğitimine ilişkin görüşleri ve uygulamalarının incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Özen, G. İ. (2012). *İlköğretim İkinci Kademe Fen ve Teknoloji Ders Kitaplarındaki Analojilerin Yeterliliklerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.

Öztürk, F. N. (2012). 7. Sınıf Fen ve Teknoloji Müfredat Modülasyonu: Öğretmenden Gelen Özgün Anlamlar (Analojiler). Yüksek Lisans Tezi, Ahi Evran Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.

Özyılmaz Akarca, G. (2008). İlköğretimde Analojiler, Kavram Karikatürleri ve Tahmin-Gözlem- Açıklama Teknikleriyle Fen ve Teknoloji Eğitimin Öğrenme Ürünlerine Etkisi. Doktora Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Panel, B. S. E. (2007). Early learning for every child today: A framework for Ontario early childhood settings.

Prendiville, F., & Toye, N. (2007). *Speaking and listening through drama 7-11*. London, GBR: Sage.

Rebar, B. M. (2012). Teacher's sources of knowledge for field trip practices. *Learning Enviromental Research,15*(81), 81-102

Saul, J. (1993). Ready, set, let's go! Using field trips in your curriculum. *Day Care and Early Education, 27*(1), 27-29.

Senemoğlu, N. (2013). Gelişim, Öğrenme ve Öğretim Kuramdan Uygulamaya. Ankara: Yargı Yayınevi.

Serin Ergin, Ö. (2009). *Öğrenci Ve Öğretmenlerin 11. Sınıf Kimya Konuları İle İlişkili Analojilerdeki Benzerlik Ve Farklılıkları Belirleme Düzeyleri*. Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Balıkesir.

Skop, E. (2009). Creating field trip-based learning communities. *Journal of Geography, 107*(6), 230-235.

Skrupskelis, A. (1990). Going places with young children. *Dimensions of Early Childhood, 18(3),* 3-6.

Starnes, L., Hood, B., Selby, K., Moore, C. & Pattison, J. (1995). Plan successful field trips. *Dimensions of Early Childhood, 23(4),* 13-32.

Stepich, D. A., Newby, T. J. (1988). Analogizing as an Instructional Strategy. *Performance and Instruction, 27*(9), 21-23.

Szecsi, T. (2008). Teaching strategies: creative drama in preschool curriculum: teaching strategies implemented in Hungary. *Childhood Education*, *85*(2), 120-124.

Şahin, F. (2000). *Okul öncesinde fen bilgisi öğretimi ve aktivite örnekleri*. İstanbul: Ya-Pa yayınları.

Şahin, H. (2016). Okul Öncesi Fen Eğitiminde Analoji Yöntemi ve Analojinin Okul Öncesi Eğitim Programlarında Yer Alma Düzeyi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 4*(6), 48-52.

Şaşmaz Ören, F., Ormancı, Ü., Koparan, S., & Çiçek, T. (2011). Analoji ve Araştırmaya Dayalı Öğrenme Yaklaşımı Temelli Rehber Materyal Geliştirme Çalışması: 'Madde ve Değişim' Öğrenme Alanı. *Kuramsal Eğitimbilim, 4*(2), 30-64.

Tal, T., & Morag, O. (2009). Reflective practice as a means for preparing to teach outdoors in an ecological garden. *Journal of Science Teacher Education, 20*(3), 245-262.

Taylor, S. I, Morris, V., & Cordeau-Young, C. (1997). Field trips in early childhood settings: Expanding the walls of the classroom. *Early Childhood Education Journal, 25*(2), 141-146.

Temel, F., Kandır, A., Erdemir, N., & Çiftçibaşı, H. (2003). *Proje Yaklaşımı ve Program Örnekleri.* İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Tuğrul, B. (2006). Okul öncesi dönemde düşünme becerilerinin gelişmesinde yaratıcı bir süreç olarak drama. *Yaratıcı Drama Dergisi*, *1*(2), 67-80.

Uluçınar Sağır, Ş., & Karamustafaoğlu, S. (2014). Okul öncesi dönemde fen eğitiminde kullanılan yöntem ve teknikler. İçinde M. Metin ve Ç.Şahin (Eds.), Örnek uygulamalarla okul öncesi dönemde fen eğitimi (ss. 125-154). Pegem akademi yayınları, Ankara.

Uyanık Balat, G., & Önkol, L. (2010). Okul öncesi dönemde fen eğitimi öğretim yöntemleri. İçinde B. Akman, G.Uyanık Balat ve T. Güler (Eds.), *Okul öncesi dönemde fen eğitimi* (ss 89-126). Pegem akademi yayınları, Ankara.

Uyanık Balat, G., & Önkol, L.F. (2013). Okul Öncesi Dönemde Fen Eğitimi Öğretim Yöntemleri. (Ed. B. Akman, G. Uyanık Balat ve T. Güler). Okul Öncesi Dönemde Fen Eğitimi. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Üstündağ, T. (1998). Yaratıcı drama eğitim programının öğeleri. *Eğitim ve Bilim*, *22*(107), 28-35.

Wee, S. J. (2009). A case study of drama education curriculum for young children in early childhood programs. *Journal of Research in Childhood Education*, *23*(4), 489-501.

Wright, C., Diener, M. L., & Kemp, J. L. (2013). Storytelling dramas as a community building activity in an early childhood classroom. *Early Childhood Education Journal*, *41*(3), 197-210.

Zembat, R., Şahin, F., Çağlar, S., & Polat, Ö. (1999). Okulöncesi Eğitim Programlarında Analojilerin Yeri. 4. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirileri, 4. Cilt içinde (s. 370-377). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

3. BÖLÜM

BİLİMSEL SÜREÇ BECERİLERİ[1]

Murat BARTAN

Günümüzde gelişmiş ülkeler eğitim politikalarında önemli değişiklikler yaparak bilgi çağında daha etkili eğitim faaliyetleri yürütmeyi amaçlamaktadırlar. Çocukları hazır bilgilerle donatmak yerine onların bilgiyi keşfetmesi, bilgiye kendilerinin ulaşması, bilginin sahibi olması kısaca öznel bilgiyi oluşturması beklenmektedir. Ayrıca çocukların bilime karşı duyarlı olmaları bilime yönelik olumlu tutum kazanmaları temel hedefleri arasında yer almaktadır. Çocukların erken yaşlarda bilimsel yöntemleri kullanarak problemleri tanımlamaları ve bu problemlere yine bilimsel yollarla çözüm aramaları erken çocukluk dönemi eğitim programlarının en önemli amacı olarak görülmektedir.

Erken çocukluk döneminde çocuklar, bilime dair bilgileri, süreçleri, değerleri anlama çabası içindedirler. Bu yaptıkları ise dünyayı keşfetme yani çocuk için bilim yapma demektir (Abruscato, 2000; Tu, 2006). Erken yaşlarda başlayan bilim yapma davranışları bazı ön koşullar gerektirmektedir. Gagne'ye göre çocukların bilimsel araştırma için gerekli olan ön koşulları öğrenmeleri; kavramsal bilgi ve ilkelere ulaşmaları onların bilimsel süreç becerilerindeki yeterliliklerine bağlıdır. Bu yeterlilikleri kazanmaları için ise bilimi anlamaları ve bilimsel süreçleri kullanmaları gerekmektedir (Finley, 1983; Akt. Demir, 2007).

Bilimsel süreç becerilerinin temelleri bilimsel kavramların kazanılması ile gerçekleşmektedir. Günümüz biliminde var olan bazı kavramlar bebeklik döneminde kendini göstermeye başlamaktadır. Bebekler dünyayı duyularıyla keşfederler, bakarlar, dokunurlar, koklarlar, duyarlar ve tat alarak çevrelerindeki her şeyi bilmek istemektedirler. Bebekler büyüdükçe merak duygusu gelişmeye başlamaktadır. Bu duygu çocukların bilgiye ulaşmak için soru sorması, çevrelerini gözlemlemesi ve keşfetmelerini sağlamadaki bir itici güç görevi görmektedir. Bu özelliklerinin gelişimi ile çocuklar doğal bilim adamları olarak isimlendirilmektedirler (Charlesworth & Lind, 2007; Worth & Grollman, 2003). Çocuğun gelişimindeki bu ilk yıllarda ortaya çıkan davranışlar daha sonraki yıllarda çocukların bilime olan ilgisini arttırmaktadır. Zengin uyaran deneyimleri, çocukların daha gözlemci ve meraklı olmalarına yardımcı olmaktadır. Küçük çocuklar, günlük yaşamlarında sorun çözmek için kendilerine

1 Bu bölümün yazılmasında yazarın doktora tezinden yararlanılmıştır.

KAYNAKLAR

Abruscato, J. (2000). *Teaching Children Science: Discovery Approach.* Fifth Edition. A Pearson Education Company. Boston

Akdeniz, A. R. (2006). *Problem Çözme, Bilimsel Süreç ve Proje Yönteminin Fen Eğitiminde Kullanımı*. S. Çepni (Ed.). Kuramdan uygulamaya fen ve teknoloji *öğ*retimi içinde (5.baskı, s.107-133). Ankara: Pegem yayıncılık.

Akman, B., Güler, T., Balat, G. U., (Ed). (2010). *Okul Öncesi Dönemde Fen Eğitimi*. (1. Basım). Ankara: Pegem Akademi Yayınevi

Akman, B., Üstün, E., & Güler, T. (2003). 6 Yaş Çocuklarının Bilim Süreçlerini Kullanma Yetenekleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 24*, 11-14.

Aktamış, H. (2009). İlköğretim Düzeyinde Bilimsel Süreç Becerilerini Kazandırma Yöntemlerinin Örneklerle İncelenmesi. *İlköğretmen Eğitimci Dergisi, 30*, 52-56.

Aktaş Arnas, Y. (2002). Okul Öncesi Dönemde Fen Eğitiminin Amaçları. *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Dergisi, 6*(7), 1-6.

Alisinanoğlu, F., Özbey, S., Kahveci, G. (2007). *Okul Öncesinde Fen Eğitimi.* (1. Basım). Ankara: Nobel Yayıncılık.

Anagün, Ş. S., & Yaşar, Ş. (2009). İlköğretim Beşinci Sınıf Fen ve Teknoloji Dersinde Bilimsel Süreç Becerilerinin Geliştirilmesi. *İlköğretim Online, 8*(3), 843-865.

Aral, N., Kandır, A., & Yaşar, M. (2011). *Okul Öncesi Eğitim ve Okul Öncesi Eğitim Programı*, İstanbul:Ya-Pa Yayınları

Arslan, A., & Tertemiz, N. (2004). İlköğretimde Bilimsel Süreç Becerilerinin Geliştirilmesi. *Gazi Üniversitesi Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 4*(2), 479-492.

Aydoğdu, B. (2006). *İlköğretim Fen Ve Teknoloji Dersinde Bilimsel Süreç Becerilerini Etkileyen Değişkenlerin Belirlenmesi.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Aydoğdu, B., & Ergin, Ö. (2007). *İlköğretim Öğrencilerinin Bilimsel Süreç Becerileri Kazanmalarında Öğretmenin Rolü*. XVI. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi

Ayvacı, H. Ş., Devecioğlu, Y., & Yiğit, N. (2002). *Okul Öncesi Öğretmenlerinin Fenve Doğa Etkinliklerindeki Yeterliliklerinin Belirlenmesi*. V. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi, Ankara.

Ayvacı, H. Ş., & Yurt, Ö. (2016). Çocuk ve Bilim Eğitimi. *Çocuk ve Medeniyet Dergisi.* 1(1) s.15-28

Bağcı-Kılıç, G. (2003). Üçüncü Uluslararası Matematik ve Fen Araştırması (TIMSS): Fen Öğretimi, Bilimsel Araştırma ve Bilimin Doğası. *İlköğretim-Online, 2*(1), 42-51.

Başal, H. A. (2005). *Okulöncesi Eğitimin İlke ve Yöntemleri*, İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Beaumont-Walters, Y., & Soyibo, K. (2001). An Analysis of High School Students' Performance on Five Integrated Science Process Skills. *Journal of Research in Science & Technological Education, 19*, 2.

Büyüktaşkapu, S. (2010). 6 *ya*ş Çocukları*n Bilimsel Süreç Becerilerini Geliştirmeye Yönelik Yapılandırmac*ı *Yaklaşıma Dayalı Bir Bilim Öğretim Program*ı Önerisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya

Carin, A., & Bass, J. E. (2001). *Teaching science as inquiry*. New Jersey: Ninth Edition. Prentice-Hall, Inc.

Carin, A., Bass, J. E., & Contant, T. L. (2005). *Methods For Teaching Science As Inquiry*. New Jersey: Pearson Prentice Hall. Upper Saddle River.

Charlesworth, R., & Lind, K. K. (2007). *Math And Science For Young Children* (5th ed.). Clifton Park, NY: Delmar Learning.

Çakır, İ. (2004). *Fen Bilgisi Öğretmenlerine Ders Destek Materyali Hazırlama ve Kullanma Becerisi Kazandırmaya Yönelik Bir Çalışma*. Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

Çalışandemir, F., & Bayhan, P. (2011). Anasınıfı Çocuklarının Çoklu Zeka Alanlarının Gelişimine Deney Yöntemiyle Verilen Eğitimin Etkisinin İncelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 11*(21), Haziran, 180-207.

Çepni S. (2005). *Kuramdan Uygulamaya Fen ve Teknoloji Öğretimi*, Ankara: Pegem A

Çepni, S., Ayas, A., Johnson, D.ve Turgut, M. F. (1997). *Fizik Öğretimi.* Ankara: YÖK/ Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi.

Demir, M. (2007). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Bilimsel Süreç Becerileriyle İlgili Yeterliklerini Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Dökme, İ., & Ozansoy, Ü. (2004). Fen Eğitiminde Bilimsel İletişim Kurabilme Becerisi. 13. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı Malatya. Edition). Newbury Park: Sage.

Efe, H, A. Efe, R., & Yücel, S. (2012) Ortaöğretim Biyoloji Ders Kitaplarında Yer Alan Etkinliklerin Bilimsel Süreç Becerileri Açısından Analizi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 12*(24), 1-20

Ercan, S, (2007). *Sınıf Öğretmenlerinin Bilimsel Süreç Beceri Düzeyleri ile Fen Bilgisi Öz-Yeterlik Düzeylerinin Karşılaştırılması (Uşak ili Örneği)*" Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.

Eshach, H., & Fried, M. N. (2005). Should Science Be Taught In Early Childhood? *Journal of Science Education and Technology, 14*(3), 315-336.

Ewers, T. G. (2001). *Teacher – Directed Versus Learning Cycles Methods: Effects On Scıence Process Skılls Mastery And Teacher Efficacy Among Elemantary Education Students.* Ph.D.Dissertation, University of Idaho.

German, J. P., Aram, R., & Burke, G. (1996). Identifying patterns and relationships among the responses of seventh grade students to the science process skills of designing experiments. *Journal of Research in Science Teaching. 33*(1), 79– 99.

Güler, D., & Bıkmaz, F. H. (2002). Anasınıflarda Fen Etkinliklerinin Gerçekleştirilmesine İlişkin Öğretmen Görüşleri, *Eğitim Bilimleri ve Uygulama, 1*(2), 249-267

Hamurcu, H. (2003). Okul Öncesi Eğitimde Fen Bilgisi Öğretimi 'Proje Yaklaşımı', *Eğitim Araştırmaları, 4(*13), 66-72.

Hazır, A. (2006). İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Bilimsel Süreç Becerilerini Edinebilme Düzeyleri. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.

Kamay, P.O., & Kaşker, Ş. Ö. (2006). *İlk Fen Deneyimlerim*. Ankara: SMG Yayıncılık.

Kandır A., Özbey S., & Kızıltepe G. İ. (2010) Okul Öncesi Eğitimde Program: Kuramsal Temeller, İstanbul, Morpa Kültür Yayınları

Kandır A.,Yaşar M. C., Kızıltepe G. İ., Yazıcı, E., Uyanık, Ö., & Yazıcı, Z. (2012). *Erken Çocukluk Eğitimi Dizisi 2: 5-7 Yaş Çocukları İçin Etkinlikler Bilim Eğitimi*, Ankara, Efil Yayınevi.

Kandır, A., Yaşar, C. M., & Tuncer, N. (2011). *Okul Öncesi Dönemde Fen Eğitimi*, İstanbul Morpa Yayınları.

Kanlı, U. (2007). *7E Modeli Merkezli Laboratuvar Yaklaşımı ile Doğrulama Laboratuvar Yaklaşımlarının Öğrencilerin Bilimsel Süreç Becerilerinin Gelişimine ve Kavramsal Başarılarına Etkisi.* Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Karslı, F. (2011). *Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Bilimsel Süreç Becerilerini Geliştirmesinde Ve Kavramsal Değişim Sağlamasında Zenginleştirilmiş Laboratuvar Rehber Materyallerinin Etkisi.* Yayınlanmamış Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

Kılıç, B. G. (2002), *Dünyada ve Türkiye'de Fen* Ögretimi, V. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Egitimi Kongresi, 16-18 Eylül, Ankara.

Kılıç, Ş. (2010). Çocukların Bilime ve Bilim İnsanına Yönelik Tutumları ve Kalıplaşmış Yargıları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, *8,* 2, 439-455.

Kumtepe, E. (2009). *Okul Öncesi Eğitimde Fen. Okul Öncesinde Fen ve Matematik Eğitimi*. Ed: Aynur Özdağ. Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Longfield, J. (2002). Revised Feb. 2003 from Koch, J. (1999) Science Stories: Teachers & Children as Science Learners, p. 102. NY: Houghton Mifflin; and "Assessment Potpourri." Science & Children, Oct 94, p. 17

Martin, D. J., 2009 "*Elementary Science Methods: A Contructivist Approach" Wadsworth Cengage Learning,* Fifty Edition, USA.

Martin, D.J. (2003). *Elementary Science Methods: A Constructivist Aproach* (3rd ed.). USA: Thomson Publishing Company.

Mırzaie, R. A., Hamidi, F., & Anaraki, A. (2009). A Study on the Effects of Science Activities on Fostering Creativity in Preschool Children. *Turkish Science Education*, *6,*3, 81-90.

Monhardt, L. ve Monhardt, R. (2006) Creating a context for the learning of science process skills through picture books. *Early Childhood Education Journal, 34*(1) 67-71.

Ömeroğlu, E., & Dere, H. (2001). *Okulöncesi Dönemde Fen Doğa Matematik Çalışmaları*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Özkan, B. (2015). 60-72 Aylık Çocuklar İçin Bilimsel Süreç Becerileri Ölçeğinin Geliştirilmesi ve Beyin Temelli Öğrenmeye Dayanan Fen Programının Bilimsel Süreç Becerilerine Etkisi**.** Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Padilla, M. J. (1990). The science process skills. Research Matters - to the Science Teacher. *Paradigm Whose Time Has Come, Educational Researcher, 33*, 7, 14–26.

Rezba, R. J., Sprague, C., Fiel, R. L., & Funk, H. J. (1995). *Learning and Assessing Science Process Skills*. USA: Kendal/Hunt Publishing Company.

Sansar, S. B. (2010). *Okul Öncesi Öğretmenlerin Fen Öğretimine Yönelik Tutumları İle Fen Etkinliklerinde Kullandıkları Yöntemler Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.

Soylu, H. (2004). *Fen Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar: Keşif Yoluyla Öğrenme*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Şahin-Pekmez, E. (2000). *Procedural understanding: teachers' perceptions of conceptual basis of practical work*. Unpublished Doctoral Dissertation, University of Durham, UK.

Tatar, N. (2006). *İlköğretim Fen Eğitiminde Araştırmaya Dayalı Öğrenme Yaklaşımının Bilimsel Süreç Becerilerine, Akademik Başarıya ve Tutuma Etkisi.* Yayımlanmış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Temizyürek, K. (2003). *Fen Öğretimi ve Uygulamaları*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Ünal, M., & Akman, B. (2006). Okulöncesi Öğretmenlerinin Fen Eğitimine Karşı Gösterdikleri Tutumlar. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 30*, 251-257.

Worth, K., & Grollman, S. (2003). *Worms, Shadows and Whirlpools: Science in the Early Childhood Classroom.* Education Development Center, Inc., Newton, MA., USA.

4. BÖLÜM ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE FEN ÖĞRENME ORTAMLARI

Gonca ULUDAĞ

"Bilim" kelimesi, Latince kökenli bir terim olan "scientia" sözcüğünden gelen "bilmek" anlamına gelse de, genel olarak "bilim", nesnenin doğasını keşfetme yolu olarak tanımlanabilir (Campbell & Howitt, 2015; Jarrett, 2013; Lind, 2005). Bir diğer deyişle, bilimin temel amacı, doğanın bilinmeyenlerini bulma ve gerçeği anlama çabasıdır. Bu arayışın getirdiği merak ve öğrenme arzusunun en yoğun olduğu dönem ise erken çocukluk dönemidir (Şimşek & Çınar, 2008). Bu dönemde çocuk, doğuştan gelen merak duygusu ile dünyayı tanımaya ve anlamlandırmaya çalıştığı için, doğal bir "bilim insanı" olarak düşünülebilir.

Yaşadığımız dünyanın doğasını açıklayan, fizik, kimya, biyoloji gibi kavramları, olguları ve kuramları olan bir bilgi bütünü olmanın yanı sıra bilim, bir düşünme biçimi ve problem çözme işlemidir. Günümüzde birçok fen eğitim uzmanı da, fen eğitiminin temel amacının çocuklara bilim insanı gibi düşünmeyi ve davranmayı öğretmek olduğunu kabul etmektedir. Erken yaşlardan itibaren çocukların bilim insanı gibi düşünmeyi ve davranmayı öğrenmelerini sağlamak, onların bilimsel kavram ve olguları öğrenmelerini de beraberinde getirmektedir (Jarrett, 2013). Bu noktadan hareketle, erken çocukluk döneminde fen eğitiminin amacının, çocukta merak duygusu uyandırarak dünyayı tanımayı ve bu süreçte karşılaştığı problemlere çözüm üreterek, onun çeşitli yaşam becerileriyle donanmasına yardımcı olmak olduğunu söylemek mümkündür (Şimşek & Çınar, 2008).

Erken çocukluk döneminde çocuklar feni "doğal öğrenme deneyimleri", "informal öğrenme deneyimleri" ve "yapılandırılmış öğrenme deneyimleri" ile öğrenmektedirler (Aktaş-Arnas, Aslan & Günay-Bilaloğlu, 2012; Baydemir, 2011; Tahta & İvrendi, 2010; Uyanık-Balat, 2011). Doğal öğrenme deneyimleri, anlık meydana gelen ve çocukların ilgilerini çeken çeşitli olaylardan yola çıkılarak fen eğitimi vermeyi amaçlar (Baydemir, 2011). İnformal öğrenme deneyimleri, çocuğun günlük etkinlikler sırasındaki davranışlarıdır ve öğretmen bu tarz bir fen çalışmasında planlama yerine, çocukların inceleme ve araştırma becerilerini ortaya çıkarmak için çevresel düzenlemeler yapmalıdır (Baydemir, 2011; Uyanık-Balat, 2011). Örneğin, çocukların sınıfta herhangi bir etkinlik sırasında bir böcek keşfetmeleri sonucunda, öğretmen etkinliğini yarıda keserek böcek hakkında çocuklarla sohbet edebilir, böcek bü-

KAYNAKLAR

Adak, A. (2006). *Okul öncesi eğitimi öğretmenlerinin fen öğretimine yönelik tutumları ile düşünme stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.

Akman, B., Alabay, E., & Veziroğlu-Çelik, M. (2015). Çocukların merak ettiği bilim sorularına okul öncesi öğretmenlerinin verdikleri yanıtların incelenmesi. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi, 2*(4), 65-81.

Aktaş-Arnas, Y., Aslan, D., & Günay-Bilaloğlu, R. (2012). *Okul öncesi dönemde fen eğitimi.* (Yenilenmiş 3. Baskı). Ankara: Vize Yayıncılık.

Alisinanoğlu, F., Özbey, S., & Kahveci, G. (2015). *Okul öncesinde fen eğitimi*. (3. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Ayvacı, H. Ş., Devecioğlu, Y., & Yiğit, N. (2002). *Okul öncesi öğretmenlerinin fen ve doğa etkinliklerindeki yeterliliklerinin belirlenmesi.* V. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi, Ankara, 16-18 Eylül 2002.

Atabek-Yiğit, E. (2011). Sanayi kuruluşları. C. Laçin-Şimşek (Ed.). *Fen öğretiminde okul dışı öğrenme ortamları,* 105-116. Ankara: Pegem Akademi.

Atmaca, S. (2012). *Derslik dışı fen etkinlikleri ve bu etkinliklere dayalı öğretimin öğretmen adayları üzerindeki etkileri*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Baydemir, G. (2011). Fen ve doğa köşesi ile fen eğitim materyalleri. B. Akman, Uyanık-Balat, G. & Güler, T. (Ed.). *Okul öncesi dönemde fen eğitimi*, 131-139. Ankara: Pegem Akademi.

Bozdoğan, A. E. (2007). *Bilim ve teknoloji müzelerinin fen öğretimindeki yeri ve önemi.* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Braund, M. (2004). Learning science at museums and hands-on centres. M. Braund & M. Reiss (Ed.). *Learning science outside the classroom,* 113-128. New York: Routledge-Falmer.

Braund, M. & Reiss, M. (2006). Toward a more authentic science curriculum: The contribution of out-of school learning. *International Journal of Science Education, 2*8(12), 1373-1388.

Ceylan, Ş., Gözün-Kahraman, Ö., & Ülker, P. (2015). Çocukların meraklarına ilişkin annelerin ve öğretmenlerin düşünceleri: Bilim kavramı. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 5*(1), 1-16.

Chaille, C., & Britain, L. (2003). *The young child as scienctist. A constructivist approach to early childhood science education*. (3rd edition). USA: Pearson Education.

Chalufour, I., & Worth, K. (2006). Science in kindergarten. D. F. Gullo (Ed.). K-*today: Teaching and learning in the Kindergarten Year,* pp. 95-106. Washington, DC: National Association for the Education of Young Children.

Charlesworth, R., & Lind, K. K. (2013). *Math and science for young children.* (7th edition). Belmont, CA: Wadsworth Cengage Learning.

Çakmak, M. H., & Çimen, A. Ö. (2017). Botanik bahçesi nedir?. *Yeşil Mavi,* 12-17.

Daneshamooz, S., Alamolhodaei, H., Darvishian, S., & Daneshamooz, S. (2013). Science center and attitude. *Educational Research and Reviews, 8*(19), 1875-1881.

Davidsson, E. (2012). Investigating visitors' learning related to science centre exhibits – A progress report of recent research literature and possible future research foci. *Utbildning & Larande, 6*(2), 30-47.

Demirsoy, A. (1996). Uygarlık yolunda önemli bir adım: Doğa tarihi müzeleri. *Bilim ve Teknik Dergisi, 346,* 64-69.

Demirsoy, A. (2012). Kemaliye Prof. Dr. Ali Demirsoy Doğa Tarihi Müzesi. *Popüler Bilim,* 36-40.

Dilli, R. (2014). Doğa tarihi müzelerinin eğitimdeki rolü. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 40*, 81-96.

Ertaş, H., & Şen, A. İ. (2011). Planetaryumlar. C. Laçin-Şimşek (Ed.). *Fen öğretiminde okul dışı öğrenme ortamları,* 85-104. Ankara: Pegem Akademi.

Eshach (2007). Bridging in-school and out-of-school learning: formal, non-formal, and informal education. *Journal of Science Education and Technology, 16*(2), 171-189.

Faria, C., Chagas, I., Machado, A., & Sousa, J. (2012). A science teacher education course in a science center: A successful strategy to empower teachers to master museum resources exploration?. *Electronic Journal of Science Education, 16*(2), 1-13.

Guisasola, J., Morentin, M., & Zuza, K. (2005). School visits to science museums and learning sciences: A complex relationship. *Physics Education, 40*(6), 544-549.

Güler, T. (2005). *Okul öncesi dönemde fen eğitimi: Öğretmen kaynak kitabı*. Ankara: Mobilsoft.

Jarrett, O. S. (2013). *Çocuğun dünyasında bilim: Anlamlı öğrenme için etkinlikler*. M. Bulunuz (Çev.). Ankara: Tübitak Popüler Bilim Kitapları.

Johnson, S. (2004). Learning science in a botanic garden. M. Braund & M. Reiss (Ed.). *Learning science outside the classroom,* 75-93. New York: RoutledgeFalmer.

Kamalı, N. (2017). *Atatürk Arboretum koleksiyonunda bulunan odunsu taksonların kabuk morfolojisi ve terminolojisi üzerine araştırmalar*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Karakaş, S. (2018). *Antalya Uzay Müzesi örneğinde bilim müzeleri ve eğitim ilişkisi.* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.

Knopf, H. T., & Welsh, K. L. (2010). *Preschool materials guide*. Univesity of South Carolina. Child Development Research Center.

Konaklı, N. (2003). *Arboretum kavramı ve Selçuk Üniversitesi kampüs alanı için arboretum oluşturulması* üzerine bir araştırma. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Konya Bilim Merkezi (t.y). [Çevrim-içi: http://www.kbm.org.tr/, Erişim Tarihi: 10 Nisan 2018.].

Kuruoğlu-Maccario, N. (2002). Müzelerin eğitim ortamı olarak kullanılması. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 15*(1), 275-285.

Laçin-Şimşek, C. (2011). Okul dışı öğrenme ortamları ve fen eğitimi. C. Laçin-Şimşek (Ed.). *Fen öğretiminde okul dışı öğrenme ortamları,* s. 1-23. Ankara: Pegem Akademi.

Lind, K. L. (2005). *Exploring science in early childhood a developmental approach* (4th edition). Clifton Park, NY: Delmar Cengage Learning.

Martin, D. J. (2001). *Constructing early childhood science*. Albany, NY: Thomson Learning, Inc.

Mayer, R. E. (1997). Out-of-school learning: The case of an after-school computer club. *Journal of Educational Computing Research, 16*(4), 333-336.

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) (2013). *Okul öncesi eğitim programı*. Milli Eğitim Bakanlığı, Temel Eğitim Genel Müdürlüğü, Ankara.

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) (2016). *Tarım: Botanik bahçeleri.* Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara.

Morentin, M., & Guisasola, J. (2015). The role of science museum field trip s in the primary teacher preparation. *International Journal of Science and Mathematics Education, 13*(5), 965-990.

National Research Council (NRC) (1996). *National science education standarts*. [Çevrim-içi: https://www.nap.edu/read/4962/chapter/1, Erişim tarihi: 17 Nisan 2018.]

Nuhoğlu, H. (2011). Botanik bahçeleri. C. Laçin-Şimşek (Ed.). *Fen öğretiminde okul dışı öğrenme ortamları,* s. 65-84. Ankara: Pegem Akademi.

Othman, M. (1991). Science education in a planetarium. *Astronomical Society of Australia,* 9(1), 69-71.

Önder, S., & Konaklı, N. (2011). Konya'da botanik bahçesi planlama ilkelerinin belirlenmesi. *Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi, 8*(2), 1-12.

Özgüç-Erdönmez, İ. M., & Bekdemir, A. (2009). Hayvanat bahçelerinin peyzaj planlama ve tasarım ilkeleri. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 59(1), 59-73.

Panda, J., & Mohanty, B.(2010). Adding fizz to science! Changing role of science museums & science centres. *Science Reporter, 47*(2), 8-13.

Petrie, K. B. (2013). *Early childhood learning in preschool planeterium programs.* Unpublished Master's Thesis). University of Washington.

Powers, K. E., Prather, L. A., Cook, J. A., Woolley, J., Bart, H. L., Monfils, A. K., & Sierwald, P. (2014). Revolutionizing the use of natural history collections in education. *Science Education Review, 13*(2), 24-33.

Ramey-Gassert, L., Walberg, H. J. III, & Walberg, H. J. (1994). Reexamining connections: Museums as science learning environments. *Science Education, 78*(4), 345-363.

Reiss, M., & Braund, M. (2004). Managing learning outside the classroom. M. Braund & M. Reiss (Ed.). *Learning science outside the classroom,* pp. 225-234. New York: RoutledgeFalmer.

Reiss, M. J., Billingsley, B., Evans, E. M., Kissel, R. A., Lawrence, M., Munro, M., Mujtaba, T., Oliver, M., Pickering, J., Sheldrake, R., Shen, C., Stott, J., & Veall, D. (2016). *The contribution of natural history musesums to science education.* Technical Report.

Rennie, L. J., & McClafferty, T. (1996). Science center and science learning. *Studies in Science Education, 27*(1), 53-98.

Salmi, H. (1993). *Science center education: Motivation and learning in informal education.* (Unpublished Doctoral Dissertation). University of Heksinki, Department of Teacher Education, Helsinki.

Sasson. I. (2014). The role of informal science centers in science education: Attitudes, skills, and self-efficacy. *Journal of Technology and Science Education (JOTSE), 4*(13), 167-180.

Schmoll, S. E. (2013). *Toward a framework for integrated planetarium and classroom learning.* (Unpublished Doctoral Dissertation). University of Michigan, USA.

Seefeldt, C., & Galper, A. (2007). *Active experiences for active children.* New Jersey: Pearson Education, Inc.

Semper, R. J. (1990). Science museums as environments for learning. *Physics Today, 43*, 2-8.

Sertkaya-Aydın, Ş. (2006). *Bartın Orman Fakültesi Arboretumu planlama ilkeleri.* ZKU Bartın Orman Fakültesi Dergisi, 8(9), 60-67.

Sivrikaya, G. (2017). Müzelerin keşif alanı olarak kullanımı. *Milli Eğitim, 214,* 123-135.

Smith, W. S., McLaughlin, E., & Tunnicliffe, S. D. (1998). Effect of primary level students of inservice teacher education in an informal science setting. *Journal of Science Teacher Education, 9*(2), 123-142.

Şahin, F. (2000). *Okul öncesinde fen bilgisi öğretimi ve aktivite örnekleri*. İstanbul: Ya-Pa Yayınları

Şimşek, N., & Çınar, Y. (2008). *Okul öncesi dönemde fen ve teknoloji öğretimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Tahta, F., & İvrendi, A. (2010). *Okul öncesi eğitimde fen öğrenimi ve öğretimi*. (2. Baskı). Ankara: Kök Yayıncılık.

Tran, L. U. (2008). The professionalization of educators in science museums and centers. *Journal of Science Communication, 7*(4), 1-6.

Tudor, S. L. (2013). Formal - non-formal – informal in education. *Procedia - Social and Behavioral Sciences, 76*, 821-826.

Tunnicliffe, S .D. (2004). Learning at zoos and farms. M. Braund & M. Reiss (Ed.). *Learning science outside the classroom,* pp. 95-112. New York: RoutledgeFalmer.

Türk Dil Kurumu (2017). *Sanayi.* [Çevrimiçi http://www.tdk.gov.tr/index.php?option, Erişim tarihi: 22 Nisan 2018.]

Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) (t.y.). [Çevrimiçi: https://www.tubitak.gov.tr/tr/destekler/bilim-ve-toplum/ulusal-destek-programlari/4003/, Erişim Tarihi: 15 Nisan 2018.]

Türkmen, H. (2010). İnformal (sınıf-dışı) fen bilgisi eğitimine tarihsel bakış ve eğitimimize entegrasyonu. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 3*(39), 46-59.

Uyanık-Balat, G. (2011). Fen nedir ve çocuklar feni nasıl öğrenir?. B. Akman, G. Uyanık-Balat & T. Güler (Ed.). *Okul öncesi dönemde fen eğitimi,* s. 1-18. Ankara: Pegem Akademi.

Wagoner, B., & Jensen, E. (2010). Science learning at the zoo: Evaluating children's developing understanding of animals and their habitats. *Psychology & Society, 3*(1), 65-76.

Worth, K., & Grollman, S. (2003). *Worms, shadow and whirlpools: Science in early childhood classroom.* Portsmouth, NH: Heinemann.

Yavuz, M. (2012). *Fen eğitiminde hayvanat bahçelerinin kullanımının akademik başarı ve kaygıya etkisi ve öğretmen-öğrenci görüşleri.* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.

Yılmaz, S. (2008). *Hayvanat bahçesi sergi alanlarındaki genişlik etkisinin arttırılmasına yönelik algısal yanılsamalara dayalı bir tasarım yaklaşımı*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

Yılmaz, S., & Özbilen, A. (2011). Hayvanat bahçeleri tasarım ilkeleri ve tipolojileri. *SDÜ Orman Fakültesi Dergisi, 12*, 47-56.

Yılmaz, O. Y., & Yılmaz, H. (2012). Atatürk Arboretumu coğrafi bilgi veri tabanının oluşturulmasında Özgür Açık Kaynak kodlu yazılımın kullanımı. *Tarım Bilimleri Dergisi*, *18*, 308-314.

5. BÖLÜM

ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE FEN EĞİTİMİNDE ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Mehmet Nur TUĞLUK **Kübra BALTACI**

FEN EĞİTİMİ

Çocuklar, doğum öncesi süreci de kapsayan zaman diliminden itibaren sürekli kendilerini ve çevrelerini incelemeye ve araştırmaya tabii tutmaktadırlar. Çocuklar doğal bir merak ve keşfetme duygusuyla dünyaya gelirler. Bu merak ve keşfetme duygusu onları inceleme ve araştırma yapmaya teşvik eder. Yaşamın ilk anlarından itibaren tat alma, duyma, görme, dokunma, işitme, koklama duyu organlarını kullanarak dünyayı tanımaya çalışırlar. Çocukların çevrelerini ve kendilerini keşfetme, sorgulama arzularının özellikle 0-6 yaş aralığını kapsayan okul öncesi dönemde desteklenmesi çocukların gelişimleri açısından büyük önem taşımaktadır. Okul öncesi dönemde çocuklara sunulan fen eğitimi çocukların inceleme ve gözlem sonucunda elde ettikleri verileri sorgulama, bu verilere bir anlam yükleme, veriler arasındaki ilişkileri, elde ettikleriyle yeni öğrendikleri arasında anlamsal ilişkiler kurabilme ve tüm bu verileri günlük yaşamında kullanarak pratik yapabilme becerilerini kazanmalarını sağlar. Fen eğitimi, çocukların meraklarını ve etkinliklerini daha bilimsel hale dönüştürebilmeyi sağlayan bir alandır. Fen eğitiminde çocuk, kendi kendine öğrenir. Okul öncesinde fen eğitimi, çocukların duyularını kullanma fırsatı tanıyarak denedikleri bütün çalışmalarıdır. Öğretmenler çocukların deneyerek elde ettiklerini fen kavramları ile birleştirmeleri için çocuklara rehberlik etmelilerdir (Arslan Çiftçi & Uyanık Balat, 2017).

ÖLÇME

Okul öncesi eğitim çocuğun doğumundan itibaren ilköğretime başlayana kadar devam eden kendisi ve çevresiyle olan etkileşim sürecidir (Oktay, 2007). Okul öncesi dönem, çocuğun yaşamının diğer aşamalarına temel oluşturan bir dönem olması sebebiyle özellikle üzerinde durulmaktadır. Çocuğun çeşitli gelişim alanlarının desteklendiği, çocuğa bilişsel özelliklerine ve gelişim düzeylerine uygun zengin uyarıcı çevre olanaklarının sunulduğu insan yaşamının en değerli ve kritik safhasıdır (Oğuzkan & Gürel, 1996). Çocuklar bu dönemde duygu ve düşüncelerini özgürce ifade eder, meraklarını gidermek için çeşitli sorular sorar, araştırır, gözlemler, karşılaştığı problemlere çözüm yolları bulur ve alternatifler üretir (Durukan &

KAYNAKLAR

Akdağ, G. (2011). *Fen ve teknoloji öğretmenlerinin ölçme-değerlendirmeye ilişkin yeterlilik algıları ve görüşleri (Adıyaman ili örneği)* (Master's thesis, Adıyaman Üniversitesi).

Akman, B., Balat, G. U., Güler, T., Alabay, E., Büyüktaşkapu, S., Önkol, F. L.,& Veziroğlu, M. (2010). *Okul öncesi dönemde fen eğitimi*. Pegem Akademi.

Atmaz, G. (2009). Puanlama yönergesi (rubrik) kullanılması durumunda puanlayıcı güvenirliğinin incelenmesi. *Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Mersin Üniversitesi, Mersin*.

Bankası, Y. D. (1997). Milli Eğitimi Geliştirme Projesi Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi. *Ankara: MEB*.

Bayram, Ö. Z. E. R., & Karaoğlu, A. Fen ve Teknoloji Derslerinde Kullanılan Tamamlayıcı Ölçme-Değerlendirme Yöntemlerinin İncelenmesi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, *2017*(8), 129-141.

Birgin, O. (2008). Alternatif Bir Değerlendirme Yöntemi Olarak Portfolyo Değerlendirme Uygulamasına İlişkin Öğrenci Görüşleri. *Journal of Turkish Educational Sciences*, *6*(1).

Bozkurt, E., & Demir, R. (2012). Öğrenci görüşleriyle akran değerlendirme: Bir örnek uygulama. *İlköğretim Online*, *11*(4).

Bulunuz, M., & Bulunuz, N. (2013). Fen öğretiminde biçimlendirici değerlendirme ve etkili uygulama örneklerinin tanıtılması. *Türk Fen Eğitimi Dergisi*, *10*(4), 119-135.

Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2016). Bilimsel araştırma yöntemleri. Ankara: Pegem Akademi.

Büyüktokatlı, N., & Bayraktar, Ş. (2014). Fen eğitiminde alternatif ölçme değerlendirme uygulamaları. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, *4*(1), 103-126.

Candur, F. (2007). Öğretmenlerin fen ve teknoloji öğretimi, kullanılan ölçme-değerlendirme yöntemleri ve bu yöntemlerin öğretim sürecindeki önemi hakkındaki düşüncelerinin belirlenmesi. *Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi*.

Çoruhlu, A. G. T. Ş., Nas, A. G. S. E., & Çepni, S. (2009). Fen ve teknoloji öğretmenlerinin alternatif ölçme-değerlendirme tekniklerini kullanmada karşılaştıkları problemler: Trabzon örneği. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *6*(1).

Dalkıran, E. (2008). Keman eğitiminde performansın ölçülmesi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *5*(2).

Demirören, M., Melek, A., Paloğlu, Ö., & Koşan, A. (2009). Bir Öğrenme ve Değerlendirme Yöntemi Olarak "Portfolyo"= Portfolio As A Learning and Assessment Method. *Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası*, *62*(01), 019-024.

Doğan, S. (2012). Kavram haritası ve yapılandırılmış grid tekniğinin çoktan seçmeli testlerle karşılaştırılması. *Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü, Mersin*.

Duban, N., & Küçükyılmaz, E. A. (2008). Sınıf öğretmeni adaylarının alternatif ölçme-değerlendirme yöntem ve tekniklerinin uygulama okullarında kullanımına ilişkin görüşleri. *İlköğretim online*, *7*(3)

Duran, M., Mıhladız, G., & Ballıel, B. (2013). İlköğretim Öğretmenlerinin Alternatif Değerlendirme Yöntemlerine Yönelik Yeterlilik Düzeyleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, *2*(2), 26-37.

Durukan, H., & Şahin, M. (2015). Okul Öncesi Öğretmenlerin Ölçme Ve Değerlendirmeye Yönelik İnanç Ve Uygulamalarına İlişkin Görüşleri. *Journal of Theory & Practice in Education (JTPE)*, *11*(2).

Elibol, F. (2014). Okul öncesi döneminde eğitim programlarına ve etkinliklere dayalı değerlendirm. Bayhan (Ed.), *Okul öncesi dönemde alternatif değerlendirme.* (s. 66-89). Ankara: Hedef Yayıncılık ve Mühendislik.

Eroğlu, G. M., & Kelecioğlu, H. (2011). Kavram haritası ve yapılandırılmış gridle elde edilen puanların geçerlik ve güvenirliklerinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *40*(40).

Erorhan. (2016, Kasım 22). Okul öncesi fen eğitimi. https://erorhan.wordpress.com/2016/11/22/okul-öncesi-fen-eğitimi/ adresinden alınmıştır.

Evrekli, E., & Balım, A. G. (2010). Fen Ve Teknoloji Öğretiminde Zihin Haritası Ve Kavram Karikatürü Kullanımının Öğrencilerin Akademik Başarılarına Ve Sorgulayıcı Öğrenme Becerileri Algılarına Etkisi.

Evrekli, E., Didem, İ. N. E. L., & Balım, A. G. (2009). Fen öğretiminde kavram karikatürü kullanımına ilişkin öğrenci görüşleri. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, *3*(1).

Evrekli, E., Ormancı, Ü., Şaşmaz Ören, F. (2011). *Fen ve teknoloji öğretmen adaylarının alternatif ölçme-değerlendirme yaklaşımlarına yönelik öz-yeterlilik düzeyleri ve görüşleri.* Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri. 11(3). 1675-1698.

Gilford, S. W. (Ed.). (2013). *Learning from Head Start: A Teacher's Guide to School Readiness*. R&L Education.

Gökhan, B. A. Ş., & Beyhan, Ö. (2016). Öğretmenlerin eğitimde ölçme ve değerlendirmeye yönelik özyeterlik algılarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, *7*(1).

Gözde, M. (2013). *İlköğretim fen ve teknoloji dersinde alternatif değerlendirme yöntemlerinden portfolyo (ürün seçki dosyası) ve içeriğine ilişkin öğretmen adayları görüşlerinin incelenmesi.* (Yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Gözüm, S. (2008). *İlköğretim 4., 5. ve 6. sınıf fen ve teknoloji derslerinde öğretmen ve öğrencilerinin ürün dosyası (portfolyo) ve içeriğine ilişkin görüşleri* (Doctoral dissertation, Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü).

Gül, E. (2011). *İlköğretim öğretmen adaylarının ölçme-değerlendirme okuryazarlığı ve ölçme-değerlendirmeye ilişkin tutumlarının belirlenmesi.* (Yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.

Halacı, G. (2012). Sınıf öğretmenlerinin ve öğrencilerinin yapılandırılmış grid tekniğine ilişkin görüşleri. (Yüksek lisans tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.

İzgi, Ü. (2007). Fen eğitiminde alternatif değerlendirme yaklaşımlarının öğrencilerin sınav kaygısına ve öğrenmede kalıcılığa etkisi (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). *Hacettepe Üniversitesi, Ankara*.

Kan, Ü. D. (2007). Okul öncesi eğitimde değerlendirme aracı olarak portfolyo. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *27*(1).

Kangal Bencik, S., & Özkızıklı, S. (2015). Teknoloji ve eğitim. *Okul Öncesi Eğitimde Teknolojinin Rolü içinde*, (s 18).

Kaptan, F. (1998). Fen öğretiminde kavram haritası yönteminin kullanılması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *14*(14).

Kaptan, F., & Korkmaz, H. (2000). Fen öğretiminde tümel (portfolio) değerlendirme. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *19*(19).

Kaya, O.N. (2003). Eğitimde alternatif bir değerlendirme yolu: *Kavram haritaları. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.* 25: 265-271.

Kaya, O.N. (2003). Fen eğitiminde kavram haritaları. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi.* (1). Sayı: 13. 70-79.

Kaya, S. (2013). *İşbirlikli öğrenme ve akran değerlendirmenin akademik başarı, bilişüstü yeti ve yardım davranışlarına etkisi.* (Yüksek lisans tezi). Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, Sivas.

Korkmaz, H., & Kaptan, F. (2003). İlköğretim Fen Öğretmenlerinin Portfolyoların Uygulanabilirliğine Yönelik Güçlükler Hakkındaki Algıları. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *13*(13), 159-166.

Korkmaz, Y. (2009). *Fen öğretiminde rubrik kullanma eğitiminin öğretmenlerin ölçme ve değerlendirmeye ilişkin görüş ve uygulamalarına etkisi.* (Yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Kökdemir, D., Demirutku, K., Çırakoğlu, O. C., Işın, G., Muratoğlu, B., Sayın, P., & Yeniçer, Z. (2004). Akademik yazım kuralları kitapçığı.

Kuran, K., & Kanatlı, F. (2009). Alternatif Ölçme Değerlendirme Teknikleri Konusunda Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerinin Değerlendirilmesi/The Evaluation of Classroom Teachers' Opinions on the Alternative Assessments Techniques. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, *6*(12).

Laçin, F. (2014). *Kavram haritası ve Vee diyagramının ilköğretim 8. sınıf istatistik ve olasılık konusunda öğrenci başarısına ve tutumuna etkisi*. (Yüksek lisans tezi). Zirve Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.

Meltem, A. C. A. R., & Duygu, A. N. I. L. (2009). Sınıf öğretmenlerinin performans değerlendirme sürecindeki değerlendirme yöntemlerini kullanabilme yeterlikleri, karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *TÜBAV Bilim Dergisi*, *2*(3), 354-363.

Mertoğlu, H. Ve Şahin, F. (2011). İlköğretim öğretmen adaylarının fen öğretimi dersini portfolyo aracılığıyla değerlendirmesi. *VII. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi GÜ, Gazi Eğitim Fakültesi,* 253.

Oğuzkan, Ş., & Gürel, O. (1996). *Okul öncesi eğitim*, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

Oktay, A. (2007). *Okul öncesi eğitimin önemi ve yaygınlaştırılması*. Okul öncesi eğitimde güncel konular. İstanbul: Morpa Yayınları.

Okur, M., & Azar, A. Fen ve Teknoloji Dersinde Kullanılan Alternatif Ölçme Ve Değerlendirme Tekniklerine İlişkin Öğretmen Görüşleri 1. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 387.

Ozan, C. (2017). *Biçimlendirici değerlendirmenin öğrencilerin akademik başarı, tutum ve öz düzenleme becerilerine etkisi.* (Doktora tezi). https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp veri tabanından ulaşılmıştır.

Özçelik, D. A. (1981). *Okullarda ölçme ve değerlendirme*. ÜSYM-Eğitim Yayınları.

Özkan, F. (2015). Okul öncesi eğitimde değerlendirme sürecine yönelik aile-öğretmen görüş ve beklentilerinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara*.

Polat, B. (2011). Vee diyagramı, tanılayıcı dallanmış ağaç ve kavram haritalarının matematik dersine yönelik tutum ile başarıya etkileri ve bu araçlara yönelik öğretmen görüşleri. *Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Ankara*.

Rehberlik, Psikoloji ve Eğitim, 2014. *Kavram haritası örneği.* http://www.rehberlikvepsikoloji.com/kavram-haritasi/2014/09/ adresinden 01.04.2018 tarihinde alınmıştır.

Sarıgül, Z. (2009). Çoktan seçmeli, yapılandırılmış grid ve kavram haritası tekniklerinin öğrenci başarısını ölçme açısından etkililiğinin incelenmesi ve öğrencilerin bu tekniklere ilişkin görüşleri. *Yayımlanmamış Yüksek Lisanas Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu*.

Semerci, Ç., Semerci, N., Eliüşük, A. G. A., & Kartal, A. G. S. E. (2012). Öğretmenlik Mesleğinin Gündemine İlişkin Öğretmen Görüşleri-Bartın İli Örneği-(Teachers'vıews On Teachıng Professıon Agenda-Bartın Provınce Case-)..... Doi Number: 10.14686/201211998. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *1*(1), 22-40.

Subaşı, S. (2010). Vee diyagramına dayalı öğretimin ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin matematik dersi geometrik cisimlerin yüzey alanları alt öğrenme alanındaki akademik başarılarına etkisi. *Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara*.

Şahin, F. (2015). Okul öncesinde fen kavramları ve öğretimi. F. Şahin. (Ed.). *Okul öncesi dönemde fen eğitimi.* (1). 85-107. Ankara: Hedef Yayıncılık ve Mühendislik.

Şenyurt, S., & Özkan, Y. Ö. (2017). Eğitimde ölçme ve değerlendirme alanında yapılan yüksek lisans tezlerinin tematik ve metodolojik açıdan incelenmesi. *İlköğretim Online*, *16*(2).

Tabak, R. (2007). İlköğretim 5. sınıf fen ve teknoloji ders programının öğrenme–öğretme ve ölçme değerlendirme yaklaşımları kapsamında incelenmesi (Muğla ili örneği). *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*

Tavenner, P.L. ve Shaffer, A. (Ed.). (1992). *Science Activities for Children* (9). Dubuque: Wm. C. Brown Publishers.

Temizyürek, F., & Türktan, R. (2015). Yapılandırılmış Grid Test Tekniğinin Türkçe Eğitiminde Kavram Öğretimine Katkısı. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *11*(2).

Üzel, D. (2003). Kavram haritası ve vee diyagramı kullanımının ilköğretim 7. sınıf matematik öğretiminde öğrenci başarısına etkisi.

Yayla, R.G. (2012). *Fen ve teknoloji öğretmenlerinin alternatif ölçme değerlendirme yöntem teknikleri ve uygulamaları hakkındaki görüş ve düşüncelerinin belirlenmesi.* (Yüksek lisans tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

Yıldız, İ. (2008). Kavram karikatürlerinin kavram yanılgılarının tespitinde ve giderilmesinde kullanılması: Düzgün dairesel hareket. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*.

Yurt, Ö. (2015). Okul öncesi dönemde fen eğitimi. F. Şahin. (Ed.), *Okul öncesi dönemde fen eğitimi.* (s.11-18). Ankara: Hedef Yayıncılık ve Mühendislik.

6. BÖLÜM

ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK VE ÇEVRE EĞİTİMİ

Banu ÖZKAN

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK NEDİR?

Sürdürülebilirlik kavramı çevre sorunlarının giderek arttığı son zamanlarda en çok tartışılan konular arasında yer almaktadır. İlk kez 1970'li yıllarda kullanılmasına rağmen, 1987 yılında Birleşmiş Milletlerin sponsorluğundaki Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu'nun (WCED) yayınladığı "Ortak Geleceğimiz" raporunda sürdürülebilirlik; "günümüzün gereksinimlerinin, gelecek nesillerin kendi gereksinimlerini karşılayabilme olanaklarından ödün vermeden karşılanabilmesi" şeklinde tanımlanmıştır (Önder & Özkan, 2013). Hucke ve Sterling (1996)'a göre, özgürlük, demokrasi ve adalet gibi sürdürülebilirliğin de tek ve anlaşılmış bir anlamı yoktur. Sürdürülebilirliğin çevresel, toplumsal ya da ekonomik olarak üç ayağı vardır ve temiz hava, temiz su sağlanması, temiz ve verimli topraklar sorumlu sosyoekonomik sistemin temelidir. Şu açıktır ki, sürdürülebilir kaynaklar olmadan, sürdürülebilir bir toplum düşünmek zor, hatta imkansızdır. Örneğin, sürdürülebilir bir ekonomi, sürdürülebilir malzeme, enerji ve çevresel kaynaklara bağlıdır. Bu olmazsa ekonomik sistem başarısız olur (Morelli, 2011).

Sürdürülebilirlik konusu, enerji, ekonomi ve çevre üçgeninin tam merkezinde bulunmakta, bu nedenle de hükümetler ve hükümetler arası örgütlerin yanı sıra, sosyal bilimcilerden fen ve doğa bilimcilerine, politikacılardan yerel ve uluslararası çevre örgütlerine kadar uzanan çok geniş bir yelpazede tartışılmaktadır (Yeni, 2014).

Güneş (2004)'e göre, Brundlant raporunda sürdürülebilir gelişmenin sağlanması için gerekli şartlar şu şekilde sıralanmaktadır:

- Karar almada vatandaşların etkin katılımını sağlayacak bir siyasal sistem
- Kendi çabasıyla ve sürdürülebilir biçimde üretim fazlası ve teknik bilgi sağlayabilecek bir ekonomik sistem
- Uyumsuz gelişmeden doğan gerilimlere çözüm bulabilen bir sosyal sistem

KAYNAKLAR

Akçay, İ. (2006). Farklı ülkelerde okul öncesi öğrencilerine yönelik çevre eğitimi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Uludağ Üniversitesi , Sosyal Bilimler Enstitüsü .

Akın, G. (2006). Küresel Isınma, Nedenleri ve Sonuçları. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi46, (2)29-43

Aydın, M. E. Çorumluoğlu, Ö., Sarı, S., Özcan, S. (2005). Konya şehri taşıt trafiği gürültü seviyeleri haritasının gıs ve gps teknolojileri kullanılarak elde edilmesi. S.ü. Müh.-Mim. Fak. Dergisi., 20(2)

Ayvaz, Z., Öztürk, M., Balcı, A., Uzunoğlu, S., Noyan, Ö. F., Pazarlıoğlu, M. V., Baldemir, E., Başlar, S., Doğan, Y., Gökalp, M. F., Semenderoğlu, A. ve Bakaç, M. (1999). Okul öncesi çevre eğitimi. İzmir: Çevre Eğitimi ve Araştırma Vakfı (ÇevKor: Çevre Eğitimi Merkezi Yayınları: 6).

Balabanlı, C., Türk, M., Yüksel, O. (2005). Erozyon ve çayır-mera ilişkileri. Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi Seri: A,(2), 23-34.

Başıbüyük, Ö.G., Ay, F., Acar, S. (2017). Küresel Isınmanın Yaşlılar Üzerindeki Etkisi.Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi-2017/ Küresel Isınma ve Küresel

Bell, A. C., & Dyment. J. E. (2006). Grounds for action: Promoting physical activity through school ground greening in Canada. Toronto, Ontario: Evergreen.

Cansaran, A. ve Yıldırım, C. (2014). Çevre bilimi ile ilgili başlıca temel kavramlar. O. Bozkurt (Ed.), Çevre eğitimi , Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Çakır. S. G.(2014). Hava kirliği kontrolü: türkiye'de hava kirliliğini önlemeye yönelik yasal düzenlemelerin ve örgütlenmelerin incelenmesi. International Journal of Economic and Administrative Studies. 7 (13).

Davis.J. (1998). "Young children, environmental education and the future". Educationand the Environment. Edifed by Norman Graves. World Education Fellowship.

Davis, M. J. (2008). What might education for sustainability look like in early childhood?. The contribution of early childhood education to a sustainable society. Edited by Ingrid Pramling Samuelsson and Yoshie Kaga , Paris: UNESCO.

Frantz, M.C., Mayer, S.F (2014). The importance of connection to nature in assessing environmental education programs. Studies in Educational Evaluation, 41 (2014) 85–89

Güler, Ç., Çobanoğlu, Z. (1994). Su Kirliliği. Ankara: Aydoğdu Ofset

Huckle, J.(1996). "Teacher Education." Education for Sustainability. John Huckle and Stephen Sterling (eds.). London: Earthscan Publications Ltd.

Lozano, R., Ceulemans, K., Alonso-Almeida, M., Huisingh, D., Lozano, F.J., Waas, T., Lambrechts, W., Lukman, R., Hugé, J., (2014). A review of commitment and implementation of sustainable development in higher education: results from a worldwide survey. Journal of Cleaner Production,108,1-18.

Karademir, H.A., Uludağ, G., Cingi, M.A (2017). Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Sürdürülebilir Çevreye İlişkin Davranış Düzeylerinin İncelenmesi. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Sayı: 41. 120-136

Karakurt, T.E. (2009). Sürdürülebilirlik olgusu ve kentsel yapıya etkileri. Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi,5 (2)

Keleş, R., Hamamcı, C. (2005). Çevre Politikası. (5. Baskı). Ankara: İmge Kitabevi.

Keskin Gürel, Ş (2008). Çevre Sorunlarına Duyarlılık ve Çevre Bilinci. Afyon Kocatepe Üniversitesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Markaki, V. (2014). Environmental Education through Inquiry and Technology. Science Education International. 25, (1), 8686-92

Martin, E.S, Lewis, D., Tuman, B.J., Smith and P. Brown (1993). Environmental Edu-cation in Sweden. The Environmentalist. 13.(3)221-227.

Morelli, J. (2011). Environmental Sustainability: A Definition for Environmental Professional. Journal of Environmental Sustainability. 1, (1). 1-9.

Önder, A. (2008). Çöpler Çöp Kutusuna. Ankara: SMG yayıncılık.

Önder, A. ve Özkan, B. (2013). Sürdürülebilir çocuk gelişimi: Okul öncesi etkinliklerle çevre eğitimi. Ankara: Anı Yayıncılık.

Strife, S. (2010). Reflecting on Environmental Education: Where Is Our Place in the Green Movement. The Journal Of Envıronmental Educatıon, 41(3), 179–191

Stokes, E. Edge, A., West, A. (2001). Environmental education in the educational systems of the European Union. Commissioned by the Environment Directorate-General of the European Commission.

Uhuo, J., Zavovska,A.(2011). Environmental Education: A Key to Solid Waste Management in Developing Countries – The Cases of Nigeria and Guyana. Journal of So-

lid Waste Technology & Management. http://media.web.britannica.com/ebsco/pdf/736/49548736.pdf

Ünal, F. (2011). , İlköğretimde Sürdürülebilir Çevre Eğitiminin Yeri, Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim, S. 132, Şubat 2011, 68-73.

Toran, M. (2016). Sürdürülebilir Anaokulları: Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Değerlendirilmesi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 16 (3), 1035-1046.

Toran, M. (2017). Erken çocukluk eğitimi için sürdürülebilir kalkınma: Türkiye kökenli yayınlara yönelik bir değerlendirme. Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi 1 (1) s.33-44

Veziroğlu, M., Alabay, E. (2010).Okul Öncesi Dönemde Fen Eğitimi. "Okul Öncesi Eğitimde Fen Etkinlikleri". Ankara: Pegem Yayınları.

Yeni, O. (2014). Sürdürülebilirlik Ve Sürdürülebilir Kalkınma: Bir Yazın Taraması. Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi 16/3 , 181-208

Yıldız, K., Sipahioğlu, Ş., ve Yılmaz, M. (2000). Çevre Bilimi. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.

Yi Lo, E.Y. (2010). Environmental Education in Hong Kong Kindergartens: What happened to the blue sky?. Early Childhood Development and Care. 180 (5), 571-583

Yüksek, R. (2010). ilköğretim dördüncü sınıf fen ve teknoloji dersi "canlılar dünyasını gezelim tanıyalım" ünitesi öğrenme öğretme sürecinde yapılan etkinliklerin öğrencilerin çevre bilgisi, çevreye karşı tutumları ve bunların kalıcılık düzeylerine etkisi. çukurova üniversitesi sosyal bilimler enstitüsü eğitim bilimleri anabilim dalı. yüksek lisans tezi

Zurek, A., Torquati,J., Acar, İ. (2014). Scaffolding as a Tool for Environmental Education in Early Childhood. International Journal of Early Childhood Environmental Education, 2(1), p. 27-57.

www.csb.gov.tr

www.isguvenligi.net

www.mgm.gov.tr

7. BÖLÜM ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİ FEN EĞİTİMİNDE ÖĞRETMENİN ROLÜ

Nihal YİĞİTALP

GİRİŞ

Çocuklar dünyaya doğuştan var olan bilimsel bir merak duygusuyla gelirler. Daha sonra çevrelerini inceleyerek, dokunarak, görerek ve araştırarak keşfetmeye, yani öğrenmeye başlarlar. Bu yüzden çocukların öğrenmedeki bu davranışları, bilim adamlarının davranışlarına benzetilir ve "çocuk, küçük bilim adamıdır" benzetmesi yapılır (Chaillé & Britain, 2003). Çocuklar öğrenmeyi, öğrenmenin doğal yöntemi olan inceleme, deneme ve araştırma yoluyla sağlarlar. Bu yüzden yapmış oldukları çalışmalar da bir bilim insanının yapmış olduğu çalışmalar kadar değerli ve önemlidir (Soylu, 2004). Çevresiyle etkileşime geçen çocuk, sorularına, gözlemlediği olaylara ve kavramlara cevap bulmaya çalışacaktır. Bu süreçte öğretmen, çocuklardaki bu araştırıcı, sorgulayıcı, merak ve keşfetme duygularına rehberlik etmeli ve onları yönlendirmelidir. Bunun yanı sıra öğretmen de kendi merak duygusunu canlı tutarak, çocukların merak duygusu için bir model oluşturmalıdır. Bu tutum çocuklara fen öğretmede en önemli esaslardan biridir. Fen eğitimi, okul öncesi dönem programlarında yer almaktadır ve çocuğun duyularını kullanarak yaptıkları çalışmaların bütününü içermektedir. Bu programlar anaokullarında çocukların doğal araştırma ve inceleme meraklarından yararlanılarak, onların çevrelerini, doğayı tanımalarına ve sorular sormalarına yardım eden fen etkinliklerinden oluşmaktadır (Büyüktaşkapu, Çeliköz, & Akman, 2012). Fen eğitimi, öğrenilmesi istenen kavramların ve edinilmesi planlanan becerilerin çocuğa kazandırılması için etkinliklerin gerçekleştirildiği bir süreç olarak ele alınabilir. Bu süreçte öğretme ve öğrenme birbiriyle yakın ve karşılıklı ilişkiler içinde, davranış değişmesini sağlamaya yönelik etkinlikleri kapsamaktadır. Bu değişmelerin planlı ve düzenli olması, davranışların istendik olmasını sağlayarak, çocuğun neleri öğrenmeye ihtiyaç duyduğu ile bunların nasıl kazanılacağına ilişkin kararların dikkate alınmasına bağlıdır.

Erken çocukluk dönemindeki fen eğitiminde öğretmenin rolü ile ilgili, öğretmen rollerine ilişkin farklı pek çok sınıflandırma ve tanımlamalar bulunmaktadır. Özellikle yapılandırmacı yaklaşımla birlikte değişen öğretmen rollerinin genel olarak bu sınıflandırmalara ve açıkla-

KAYNAKLAR

Akpınar, B., & Aydın, K. (2007). Eğitimde değişim ve öğretmenlerin değişim algıları. *Eğitim ve Bilim,(Educational and Science)*, *32*(144).

Alisinanoğlu, F., Özbey, S., & Kahveci, G. (2017). *Okul öncesinde fen eğitimi.* Pegem, Ankara.

Arslan, M. M. (2005). *Cumhuriyetin Kuruluş Felsefesi Açısından Yeni İlköğretim Programları,* 14-16 Kasım, Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumunda sunulmuş bildiri, Kayseri: Erciyes Üniversitesi.

Asan, A. ve Güneş, G. (2000). Oluşturmacı öğrenme yaklaşımına göre hazırlanmış örnek bir ünite etkinliği. *Milli Eğitim. 147*, 50-53.

Balcı, A. (1991). Etkili Okul. *Eğitim ve Bilim. 12*(70), 21-30.

Bandura, A. (1969). *Principles of behavior modification.*

Bela, H.B. (1969). *Instructional Systems*. Fearon Publishers. California: 25-34.

Brooks, J. G. ve Brooks, M. G. (1999). The courage to be constructivist. *Educational Leadership. 57*(3),18-24.

Brooks, J. G. ve Brooks, M. G. (1993). *In search of understanding the case for constructivist classrooms.* Alexandria, Virginia: Association for Supervision and Curriculum Development Press.

Büyüktaşkapu, S., Çeliköz, N., & Akman, B. (2012). Yapılandırmacı bilim eğitimi programı'nın 6 yaş çocuklarının bilimsel süreç becerilerine etkisi. *Eğitim ve Bilim*, *37*(165).

Carin, A.A., Bass, J.E. ve Contant, T.L. (2005). *Methods for teaching science as inquiry* (9th ed.). Upper Saddle River, NJ: Pearson Prentice Hall.

Chaillé, C. ve Britain, L.(2003). *The young child as scientist: A constructivist approach to early childhood science education.* Baston, MA: Pearson Education.

Çakmak, M. (2001). Etkili Öğretimin Gerçekleşmesinde Öğretmenin Rolü. *Çağdaş Eğitim, 274*, 22-26.

Çakmak, M. (2011). Changing Roles of Teachers: Prospective Teachers Thoughts, Değişen Öğretmen Rolleri: Öğretmen Adaylarının Düşünceleri.*Education*, *36*(159).

Demirci, Ö. (1993). *Genel Öğretim Metodları.* USEM Yayınları.

Deryakulu, D. (2000). Yapıcı öğrenme. *Sınıfta Demokrasi.* (A. Şimşek. Ed.). Ankara: Eğitim-Sen Yayınları, 53- 77.

Erdem, E. ve Demirel, Ö. (2002). Program geliştirmede yapılandırmacılık yaklaşımı. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 23,* 81-87.

Ersoy, A. G. A. (2002). *İlköğretim Bilgisayar Dersindeki Sınıf Yerleşim Düzeni Ve Öğretmen Rolünün Yapılandırmacı Öğrenmeye Göre Değerlendirilmesi.* Turkish Online.

Erstad, O. (2002). Norwegian students using digital artifacts in project-based learning. *Journal of Computer Assisted Learning, 18*(4), 427-437.

Gözütok, F. D., Akgün, Ö. E. ve Karacaoğlu, Ö. C. (2005). *İlköğretim Programlarının Öğretmen Yeterlikleri Açısından Değerlendirilmesi,* 14-16 Kasım, Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumunda sunulmuş bildiri, Kayseri: Erciyes Üniveristesi.

Harlan, J. D., Rivkin, M. S. (2000) *Science experiences for the early childhood years: An integrated approach.* Prentice Hall, Upper Saddle River, NJ.

Keleş, Y. (2010). Fen Eğitiminde Öğrenme Döngüsü Modelleri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *6*(1).

Korkut, F. (2006). *Yeni ilköğretim programlarını öğrenci gelişimsel özellikleri açısından incelenmesi.* Yeni ilköğretim Programlarını inceleme ve değerlendirme raporu. http:// www.erg.sabanciuniv.edu. tr adresinden 20.12.2017 tarihinde indirilmiştir.

Sığırtmaç, A., Özbek S.(2011). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Fen Eğitimine İlişkin Görüşleri ve Uygulamalarının İncelenmesi. *e- Journal of New World Sciences Academy*, 1040-1056

Soylu, H. (2004). *Fen öğretiminde yeni yaklaşımlar: keşif yoluyla öğrenme*. Nobel yayın-dağıtım, Ankara.

Stein, M. & Margaret, W. (1988). Teacher Development and School Improvement: The Process of Teacher Change. *Teaching and Teacher Education 4* (2), 171-187.

Sünbül, A. M. (1996). Öğretmen niteliği ve öğretimdeki rolleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, *2*(4), 597-608.

Ünal, M., & Akman, B. (2006). Okul öncesi öğretmenlerinin fen eğitimine karşı gösterdikleri tutumlar. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 30(*30).

Yaşar, Ş. (1998). Yapısalcı kuram ve öğrenme-öğretme süreci. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 8* (1-2), 68-75.

Yurdakul, B. (2004). *Yapılandırmacı öğrenme yaklaşımının öğrencilerin problem çözme becerilerine, biliş ötesi farkındalık ve derse yönelik tutum düzeylerine etkisi ile öğrenme sürecine katkıları.* Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

8. BÖLÜM ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE FEN EĞİTİMİNDE AİLENİN ROLÜ

Merve DAL

"Çocuğa verilebilecek en güzel şey zamandır." (Fock)

GİRİŞ

İnsanlar, yaşam boyunca yeni bilgi ve beceri arayan, doğuştan meraklı varlıklardır. Doğuştan var olan ve yaş artışıyla ilerleyen bu merak duygusu genellikle bilimi kapsamaktadır. Bebekler, merak duygularını ağzına alma davranışı yani emme refleksi ile keşfetmeye başlamaktadır. Biraz daha büyüdüklerinde ve yürümeye başladıklarında öğrenme merakları giderek artmaktadır. Çocuklar, bilimsel kavramları; merak duygularını kullanıp, gözlem yapıp, sorular sorup, tahminlerde bulunup, sonuçlara ulaşarak öğrenirler. Bu bilimsel kavramlar ve gerçekler içinde, fen öğrenme süreçlerinin büyük çoğunluğu, okul dışı ve aileler ile birlikte geçirilen ortamlarda gerçekleşmektedir. Aileler ile birlikte ve okul dışı öğrenme ortamlarında gerçekleşen erken fen öğrenme deneyimleri, yaşamın derinlemesine araştırılmasına olanak tanımaktadır. Çocukların merakını çekmek ve beslemek kendi başına değerli bir amaç iken, fen deneyimleri dolaylı olarak topluma önemli katkılar sağlayabilmektedir. Evrende gerçekleşen her şey, sınıftaki fen eğitimi ortamına dâhil edilemez ancak zaman geçirdiğimiz her ortamda fen eğitimi deneyimleri yer almaktadır. Bu nedenle fen eğitimi kapsamında çocukların öğrenmelerini desteklemek amacıyla aile ortamları, okul programları ve okul dışı öğrenme ortamlarının bir bütüncül olarak düşünülmesi gerekmektedir.

FEN EĞİTİMDE AİLENİN ROLÜ

Erken çocukluk döneminde, çocuklara fen eğitiminin verilmesinin birçok yararı söz konusudur. Erken çocukluktan itibaren, kazanılan fen deneyimleri, çocuğun evren hakkında duyuşsal fikirler geliştirmesine olanak sağlamaktadır. Bu durum bireyin, tüm öğrenme deneyimlerine ön bilgi oluşturmaktadır. Çocuklar fene yönelik çok çeşitli sorular sorabilirler. Örneğin, "Ay neden bazen görünmez?, Mevsimler nasıl gerçekleşir?" vb sorular fene yönelik deneyimlerin, öğretimler gerçekleşmeden gelişmeye başlamaktadır. Bu durumun genellikle

KAYNAKLAR

Bell, P., Lewenstein, B., Shouse, A. W. & Feder, M. A. (Eds.). (2009). *Learning science in informal environments: People, places, and pursuits.* Washington, DC: National Academies Press.

Epstein, J. L. (1995). School/family/community partnerships: Caring for the children we share. Phi Delta Kappan, 76, 701-712.

Erdoğan, Ç., & Demirkasımoğlu, N. (2010). Ailelerin eğitim sürecine katılımına ilişkin öğretmen ve yönetici görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Egitim* Yönetimi Dergisi, 16(3), 399-431.

Erkan S. (2010). Aile ve aile eğitimi ile ilgili temel kavramlar. İçinde Z. F. Temel (Ed.), *Aile eğitimi ve erken çocukluk eğitiminde aile katılım çalışmaları.* Ankara: Anı Yayıncılık.

Fan, X., & Chen, M. (2001). Parental involvement and students' academic achievement: A Meta-Analysis. *Educational Psychology Review*, *13*(1), pp. 1–22.

Fantuzzo, J., Tighe, E., & Childs, S. (2000). Family involvement questionnaire: A Multivariate assessment of family participation in early childhood education. *Journal of Educational Psychology, 92* (2), pp. 367–376.

Fenichel, M. & Schweingruber, H. A. (2010). *Surrounded by Science: Learning science in* ınformal *environments.* Washington, DC: The National Academies Press.

Jackson, P. W., (1968). Life in classrooms. In A. Pollard & J. Bourne (Eds.), *Teaching and learning in the primary school.* New York: RoutledgeFalmer.

Jeynes, W. H. (2003). A Meta-Analysis: The effects of parental involvement on minority children's academic achievement. *Education and Urban Society, 3*(2), pp. 202–218.

Kesiktaş, A. D. (2016). Okul öncesi kaynaştırma uygulamalarında ailelerle iletişim ve işbirliği. İçinde B. Sucuoğlu & H. Bakkaloğlu (Ed.), *Okul öncesinde kaynaştırma.* Ankara: Kök Yayıncılık.

Lind, K.K. (2005). *Exploring science in early childhood education*. ABD: Thomson Delmar Learning.

Martin, D.J. (2001). *Constructing early childhood science.* ABD: Delmar Thomson Learning.

Morrison, G. S. (2003). *Early childhood education today*. Columbus, Ohio: Merrill Publishing Company.

Myers, R. (1996). *Hayatta kalan oniki: Erken* çocukluk gelişimi programlarının güçlendirilmesi Editör: Nesrin Koşar. İstanbul: Anne Çocuk Eğitim Vakfı.

Sosniak, L. (2001). The 9% challenge: Education in school and society. *Teachers College Record,103*(15).

Whitmarsh, J. (2009) Othered voices: asylum-seeking mothers and early years education. *European Early Childhood Education Research Journal, 19* (4), 535 – 551.

9. BÖLÜM ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE SOSYOBİLİMSEL KONULAR

Emine SARIKAYA Büşra AKKAŞ Mustafa Sami TOPÇU

ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE FEN OKUR-YAZARLIĞI

Ülkemizde fen eğitiminin temel amaçlarından biri fen okur-yazarı bireyler yetiştirmektir. Amerikan Bilim Topluluğu (AAAS) (1990) fen eğitiminin amaçlarından birisinin tüm insanlar için bilimin doğasını ve teknolojiyi kavrayan fen okur-yazarı bireyler yetiştirmek olması gerektiğini belirtmiştir. Amerika Birleşik Devletleri (ABD) Ulusal Fen Eğitimi Standartları (NSES) (1996) da öğrencilerin farklı düzeylerde fen okur-yazarı olabilmeleri gerektiğini vurgulamaktadır (National Research Council, 1996). Erken çocukluk dönemi ise çocukların fen eğitimi ile karşılaştıkları ilk dönem olması itibariyle, fen okur-yazarı bireyler yetiştirme amacının başlangıç noktası olarak görülebilir.

Fen okur-yazarlığı üzerine literatürde birçok görüş bulunmaktadır. Roberts (2007), fen okur-yazarlığını iki farklı açıdan incelemiştir (akt; Walan & Chang-Rundgren, 2014). Birinci görüşte bilimsel içerik bilgisi ön plandayken, ikinci görüşte içerik bilgisi dışında öğrencilerin sosyal yaşamda sorumluluklar alarak günlük yaşama dâhil olmaları (toplumsal bilim) gerektiği savunulmaktadır. Bu bağlamda ikinci görüş bilimin sosyal yönüne vurgu yapmaktadır. Bu görüşe paralel olarak Milli Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü'nün yayınladığı Okul Öncesi Eğitim Programı'nda (2013) geçen "Çocukların günlük yaşantıları içinde karşılaştıkları anlık problemler üzerinde fikirler geliştirmeleri beklenir " ifadesiyle de öğrencilerin sosyal yaşamın katılımcıları olarak karşılaştıkları problemlere karşı fikir geliştirebilecek düzeyde olabilmeleri hedeflenmektedir (MEB, 2013, s. 23). Dolayısıyla, okul öncesi dönemdeki çocukların günlük yaşamda karşılaştıkları problemleri bilimsel bakış açısıyla çözebilmeleri için fen okur-yazarlığının, okul öncesi dönemde fen eğitiminin bir parçası olarak görülmesi önem taşımaktadır. Chang-Rundgren ve Rundgren (2010) sosyobilimsel konuların fen okur-yazarlığına ulaşmak amacı doğrultusunda başarılı bir bağlam olduğunu ifade etmiştir. Bu nedenle, hem sosyal hem bilimsel içerikte olan sosyobilimsel konular, okul öncesi eğitimde de fen okur-yazarlığı gelişimi için etkili bir yöntem olarak görülebilir.

KAYNAKLAR

Akman, B., Balat, G. U., Güler, T., Alabay, E., Büyüktaşkapu, S., Önkol, F. L., ... & Veziroğlu, M. (2010). *Okul Öncesi Dönemde Fen Eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.

American Association for the Advancement of Science (AAAS). (1990). *Science for all Americans (Online)*. New York: Oxford University Press.

Brenneman, K., Stevenson-Boyd, J., & Frede, E. C. (2009). Math and science in preschool: Policies and practice. *Preschool policy brief*, *19*, 1-12.

Chang Rundgren, S., & Rundgren, C. J. (2010). SEE-SEP: From a seperate to a holistic view of socioscientific issues. *Asia-Pacific Forum on Science Learning and Teaching, 11*(1), 1-24.

Hawkins, J., Pea, R. D., Glick, J., & Scribner, S. (1984). "Merds that Laugh don't like mushrooms": evidence for deductive reasoning by preschoolers. *Developmental Psychology, 20*(4), 584-594.

Karamustafaoğlu, S., Üstün, A., & Kandaz, U. (2004). *Okul* öncesi öğretmen *adaylarının fen ve doğa etkinliklerini uygulayabilme düzeylerinin belirlenmesi*. 13. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, Malatya

Milli Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Müdürlüğü (MEB). (2013). *Okul Öncesi Eğitimi Programı*. Ankara.

National Research Council. (1996). *National science education standards: observe, interact, change, learn*. Washington, DC: National Academy Press.

OECD, (2016). *PISA 2015 Assessment and Analytical Framework: Science, Reading, Mathematic and Financial Literacy*. PISA, OECD Publishing, Paris.

Presley, M. L., Sickel, A. J., Muslu, N., Merle-Johnson, D., Witzig, S. B., Izci, K., & Sadler, T. D. (2013). A framework for socio-scientific issues based education. *Science Educator, 22*(1), 26-32.

Sadler, T. D. (2005). Informal reasoning regarding socioscientific issues: a critical review of research. *Journal of Research in Science Teaching, 41*(5), 513-536.

Sadler, T. D., Foulk, J. A., & Friedrichsen, P. J. (2017). Evolution of a model for socio-scientific issue teaching and learning. *International Journal of Education in Mathematics, Science and Technology, 5*(2), 75-87. DOI:10.18404/ijemst.55999

Topçu, M. S. (2017). *Sosyobilimsel Konular ve Öğretimi.* Ankara: Pegem Yayınları. 2. Baskı.

Walan, S., & Chang-Rundgren, S-N. (2014). Investigating preschool and primary school teachers´ self-efficacy and needs in teaching science: A pilot study. *CEPS Journal, 4*(1), 51-67.

10. BÖLÜM

ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE STEM EĞİTİMİ VE ÖRNEK UYGULAMALAR

Ayşe ÇİFTÇİ **Mustafa Sami TOPÇU**

"Çocuklarla daha fazla zaman geçirdiğinizde, onların dünyaya dair ne kadar meraklı olduklarını ve en karmaşık ve zor konularda bile nasıl hevesli olduklarını görürsünüz."

Loris Malaguzzi

GİRİŞ

Bir kovanda koloninin devamını sağlayan kraliçe arının seçilebilmesi için arılar kendi aralarında toplantılar yaparlar. Kraliçe arının oluşturulabilmesi için 6 günlük larva döneminde diğer arılardan farklı bir şekilde arı sütü ile beslenmesi ve tüm ihtiyaçlarının karşılanması gerekmektedir. Arıların kraliçe arıyı seçme konusunda karar verme sürecinin uzaması durumunda, kraliçe arı olması muhtemel olan arının iştahı kaybolur. İştahı kaybolan arı gelişemeyip kraliçe arı olamaz. Benzer şekilde çocukların da hassas dönemleri vardır. Bu süreçte "karşı konulmaz bir dürtü, organizmayı sadece kendi çevresinin belirli unsurlarını seçmeye ve belirli ve sınırlı bir süre için teşvik etmeye" zorlar ve bu dürtü geçtikten sonra asla yeniden ortaya çıkmaz. Maria Montessori, bu durumu kraliçe arının oluşturulmasına benzetmiştir (Montessori, 1962; Akt. Potts, 2007). Bu noktadan hareketle, gelişim ve öğrenmenin en hızlı olduğu dönemlerden biri olan erken çocuklukta, çocukların meraklarının ve öğrenme iştahlarının canlı tutulması ve sürdürülmesi gerektiği söylenebilir.

Doğan Cüceloğlu'nun bir insanın anavatanı olarak ifade ettiği çocukluk, bireyi hayata hazırlama konusunda temel bir rol oynadığı için erken çocukluk dönemindeki eğitime önem verilmelidir. Erken çocukluk dönemi, çocukların ilerideki öğrenmeler için sağlam bir temel oluşturması, zihinsel, bedensel, duygusal ve sosyal gelişimlerini sağlaması açısından önemli bir role sahiptir. Erken çocukluk dönemindeki çocuklar, fen, teknoloji, mühendislik, matematik gibi alanlarda birçok kavramı kazanmaya başlar (Balat & Günşen, 2017). Kavramların kazandırılması sürecinde çocukların güncel yaklaşımlar yoluyla sosyal bir ortam içerisinde arkadaşlarıyla birlikte gerçekleştirecekleri öğrenme faaliyetlerine ve zengin uyarıcıların olduğu bir ortamın oluşturulmasına önem verilmelidir. Bunu sağ-

KAYNAKLAR

Akgündüz, D. , Aydeniz, M., Çakmakçı, G., Çavaş, B. , Çorlu, M. S. , Öner, T., & Özdemir, S. (2015). *STEM eğitimi Türkiye raporu: Günün modası mı yoksa gereksinim mi?* http://www.aydin.edu.tr/belgeler/IAU-STEM-Egitimi-Turkiye-Raporu-2015.pdf

Arıkan, A. (2018). High Scope programı. *Erken çocukluk eğitiminde yaklaşımlar ve programlar* (ss 369-413). Ankara: Vize Yayıncılık.

Aydın, M. (2017). Lego robotik uygulamaları ile STEM eğitimi. *Kuramdan uygulamaya STEM Eğitimi* (ss 369-387). Ankara: Pegem Akademi.

Bagiati, A., & Evangelou, D. (2009). "An Examination of Web-based P-12 Engineering Curricula: Issues of Pedagogical and Engineering Content Fidelity." Proceedings of the Research in Engineering Education Symposium, held July 20–23, 2009 in Palm Cove, Queensland, Australia.

Bagiati, A., Yoon, S.Y., Evangelou, D., & Ngambeki, I. (2010). Engineering curricula in early education: describing the landscape of open resources. *Early Childhood Research & Practice, 12*(2), 2-13.

Bagiati, A., & Evangelou, D. (2015). Engineering curriculum in the preschool classroom: the teacher's experience. *European Early Childhood Education Research Journal*, *23*(1), 112-128.

Bagiati, A., & Evangelou, D. (2016). Practicing engineering while building with blocks: identifying engineering thinking. *European Early Childhood Education Research Journal*, *24*(1), 67-85.

Balat, G. U., & Günşen, G. G. (2017). Okul öncesi dönemde STEM yaklaşımı. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, 5*(42), 337-348.

Baz, F. Ç. (2018). Çocuklar için kodlama yazılımları üzerine karşılaştırmalı bir inceleme. *Curr Res Educ, 4*(1), 36-47.

Beers, S. (2011). 21st century skills: Preparing students for their future. *Diakses dari http://www.yinghuaacademy.org/wpcontent/uploads/2014/10/21st_century_skills. pdf.*

Bers, M. U., Flannery, L., Kazakoff, E. R., & Sullivan, A. (2014). Computational thinking and tinkering: Exploration of an early childhood robotics curriculum. *Computers & Education*, *72*, 145-157.

Bers, M. U., Ponte, I., Juelich, C., Viera, A., & Schenker, J. (2002). Teachers as designers: Integrating robotics in early childhood education. *Information technology in childhood education annual*, *2002*(1), 123-145.

Bevan, B., Ryoo, J.J., Shea, M., Kekelis, L., Pooler, P., Green, E., Bulalacao, N., McLeod, E., Sandoval, J., & Hernandez, M. (2016). Making as a strategy for afterschool STEM learning: Report from the Californian tinkering afterschool network research-practice partnership. San Francisco, CA: The Exploratorium.

Boston Children's Museum. (2013). *STEM sprouts teaching guide.* Boston, MA.

British Columbia Ministry of Education (BCME). (2008). British Columbia early learning framework.http://www2.gov.bc.ca/gov/topic.page?id=9CAEBBF8B90848D1A66E-2A7303E18915

Chioccariello, A., Manca, S., & Sarti, L. (2004). Children's playful learning with a robotic construction kit. *Developing New Technologies for young children*, 93-112.

Costa, C. (2017). Robotics K-12 and your district: The Essence of STEM Education and the e-ticket to unlimited possibilities. *Leadership, 46*(4), 32-35.

Çil, E. (2017). Okul öncesi dönemde STEM eğitimi. *Kuramdan uygulamaya STEM eğitimi* (ss 443-468). Ankara: Pegem Akademi.

Ekici, F.Y. (2015). Okul öncesi eğitimde uygulanan çocuk merkezli yaklaşımların kuramsal temel, eğitim ortamı ve öğretmenin rolü açısından karşılaştırılması. *Acad. Soc. Res. J. 3*(12), 192-212.

Elkin, M., Sullivan, A., & Bers, M. U. (2014). Implementing a robotics curriculum in an early childhood Montessori classroom. *Journal of Information Technology Education: Innovations in Practice*, *13*, 153-169.

Elkin, M., Sullivan, A., & Bers, M. U. (2016). Programming with the KIBO robotics kit in preschool classrooms. *Computers in the Schools*, *33*(3), 169-186.

Galloway, A. (2015). Bringing a Reggio Emilia inspired approach into higher grades-links to 21st century learning skills and the Maker Movement. Master Thesis, University of Victoria.

Gonzalez, H. B., & Kuenzi, J. J. (2012). Science, technology, engineering and mathematics (STEM) education: A primer. Washington: DC: Congressional Research Service.

Gordon, M., Rivera, E., Ackermann, E., & Breazeal, C. (2015, June). Designing a relational social robot toolkit for preschool children to explore computational concepts. In *Proceedings of the 14th International Conference on Interaction Design and Children* (pp. 355-358). ACM.

Hsu, Y-C., Baldwin, S., & Ching, Y.H. (2017). Learning through making and Maker education. Tech Trends, Published on-line ahead of print, 9 March 2017, DOI 10.1007/s11528-017-0172-6.

Ibes, C. F., & Ng, Y. (2011). Engineering in a Montessori environment. In *American Society for Engineering Education*.

Janka, P. (2008). Using a programmable toy at preschool age: why and how. *Proc. SIMPAR*, 112-121.

Kasap Süslü, N. E. (2014). *Çocuk eğitiminde oyun dili*. İstanbul: Hayykitap Yayıncılık.

Kaytaz, M. (2005). Türkiye'de okulöncesi eğitiminin fayda-maliyet analizi. Anne Çocuk Eğitim Vakfı. https://acev.org/wpcontent/uploads/2017/11/turkiyede_okuloncesi_egitiminin_-fayda_maliyet_analizi.pdf *Erişim Tarihi*: 15.05.2018.

Kurtulmuş, Z. (2018). Waldorf yaklaşımı ve Steiner pedagojisi. *Erken çocukluk eğitiminde yaklaşımlar ve programlar* (ss 87-110). Ankara: Vize Yayıncılık.

Lacey, T. A., & Wright, B. (2009). Occupational employment projections to 2018. *Monthly Labor Review, 132*(11), 82-123.

Lafee, S. (2017). CODING: The New 21st-century literacy?. *The Education Digest*, *83*(2), 25-30.

Marsh, J., Kumpulainen, K., Nisha, B., Velicu, A., Blum-Ross, A., Hyatt, D., Jónsdóttir, S.R., Levy, R., Little, S., Marusteru, G., Ólafsdóttir, M.E., Sandvik, K., Scott, F., Thestrup, K., Arnseth, H.C., Dýrfjörð, K., Jornet, A., Kjartansdóttir, S.H., Pahl, K., Pétursdóttir, S. and Thorsteinsson, G. (2017). Makerspaces in the early Years: A literature review. University of Sheffield: MakEY Project.

Martin, L. (2015). The promise of the maker movement for education. *Journal of Pre-College Engineering Education Research (J-PEER)*, *5*(1), 30-39.

Milford, T., & Tippet, C. (2015). The design and validation of an early childhood STEM classroom observational protocol. *International Research in Early Childhood Education*, *6*(1), 24-37.

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), (2013). Okul Öncesi Eğitim Programı. Ankara: Meb Basımevi.

Misirli, A., & Komis, V. (2014). Robotics and programming concepts in Early Childhood Education: a conceptual framework for designing educational scenarios. In *Research on e-Learning and ICT in Education* (pp. 99-118). Springer, New York, NY.

Montessori, M. (1962). *The secret of childhood.* Bombay: Orient Longmans.

National Research Council (NRC). (2011). Successful K-12 STEM education: Identifying effective approaches in science, technology, engineering and mathematics. Washington, DC: The National Academic Press.

Ontario Ministry of Education (OME). (2010). The full-day early learning–kindergarten program 2010-11 (draft version). Toronto, ON: Queen's Printer for Ontario. http://www.edu.gov.on.ca/eng/curriculum/elementary/kindergarten_english_june3.pdf

Pantoya, M., Aguirre-Munoz, Z. & Hunt, E., (2015). Developing an engineering identity in early childhood. *American Journal of Engineering Education*, *6*(2), 61-68.

Peppler, K., & Bender, S. (2013). Maker movement spreads innovation one project at a time. *Phi Delta Kappan*, *95*(3), 22-27.

Poletz, L., Encarnação, P., Adams, K., & Cook, A. (2010). Robot skills and cognitive performance of preschool children. *Technology and Disability*, *22*(3), 117-126.

Potts, A. (2007). New education, progressive education and the counter culture. *Journal of educational administration and history*, *39*(2), 145-159.

Ramírez-Benavides, K., & Guerrero, L. A. (2015). MODEBOTS: Environment for programming robots for children between the ages of 4 and 6. *IEEE Revista Iberoamericana de Tecnologias del Aprendizaje*, *10*(3), 152-159.

Ramírez-Benavides, K., López, G., & Guerrero, L. A. (2016). A mobile application that allows children in the early childhood to program robots. *Mobile Information Systems*, *2016*, 1-12. http://dx.doi.org/10.1155/2016/1714350

Seçer, Z. (2018). Bank Street (Gelişimsel Etkileşim) yaklaşımı. *Erken çocukluk eğitiminde yaklaşımlar ve programlar* (ss 203-237). Ankara: Vize Yayıncılık.

Soylu, S. (2016). STEM education in early childhood in turkey. *Journal of Educational and Instructional Studies in the World, 6,* 38-47.

Stiehl, W. D., Chang, A., Wistort, R., & Breazeal, C. (2009). The robotic preschool of the future: New technologies for learning and play. In *8 th Internacional Conference on Interaction Design and Children* (pp. 1-4).

Sullivan, A., & Bers, M. U. (2016). Robotics in the early childhood classroom: learning outcomes from an 8-week robotics curriculum in pre-kindergarten through second grade. *International Journal of Technology and Design Education*, *26*(1), 3-20.

Şahin, F. (2018). Reggio Emilia yaklaşımı. *Erken çocukluk eğitiminde yaklaşımlar ve programlar* (ss 455-489). Ankara: Vize Yayıncılık.

Tan, M., Yang, Y., & Yu, P. (2016). The influence of the maker movement on engineering and technology education. *World Trans. Eng. Technol. Educ*, *14*(1), 89-94.

Taylor, B. (2016). Evaluating the benefit of the maker movement in K-12 STEM education. *Electronic International Journal of Education, Arts, and Science (EIJEAS)*, *2*-22.

Temel, F. & Toran, M. (2018). Montessori eğitim yöntemi. *Erken çocukluk eğitiminde yaklaşımlar ve programlar* (ss 151-202). Ankara: Vize Yayıncılık.

Thomas, A. (2016). Makerlar yaratmak. (Çev. G. Sart & F. Bayrakçıl) ABA Yayıncılık: Ankara.

Toh, L. P. E., Causo, A., Tzuo, P. W., Chen, I., & Yeo, S. H. (2016). A review on the use of robots in education and young children. *Journal of Educational Technology & Society*, *19*(2), 148-163.

Tuğluk, M. N. & Akçay, B. (2017). Okul öncesi eğitimde farklı yaklaşımlar. Seçer, Z. (Ed.), *Okul öncesi eğitime giriş.* Ankara: Eğiten Kitap Yayıncılık.

Van Meeteren, B., & Zan, B. (2010, May). Revealing the work of young engineers in early childhood education. In *Collected Papers from the SEED (STEM in Early Education and Development) Conference*.

Yaşar Ekici, F., Bardak, M., & Zadeh, M.Y. (2018). Erken çocukluk döneminde STEM. *Merhaba STEM-yenilikçi bir öğretim yaklaşımı* (ss 51-76). Konya: Eğitim Yayınevi.

Yelland, N., Drake, P., & Sadler, K. (2017). *Early learning in STEM: Multimodal learning in the 21st century.* Project Report. Victoria University, Melbourne.

11. BÖLÜM ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİ FEN ETKİNLİK ÖRNEKLERİ

Banu ÖZKAN Mehmet Nur TUĞLUK Berna TÜRE KÖSE

ETKİNLİK 1

ETKİNLİĞİN ADI: Mıknatıs Neyi Çeker?

ETKİNLİĞİN TÜRÜ: Drama- Fen

BİLİMSEL SÜREÇ BECERİLERİ: Tahmin etme

YAŞ GRUBU: 60-72 ay

MATERYALLER: Mıknatıs

KELİMELER VE KAVRAMLAR: Mıknatıs

KAZANIMLAR ve GÖSTERGELER

Bilişsel Gelişim

Kazanım 2. Nesne/durum/olayla ilgili tahminde bulunur.

Göstergeleri:

- Nesne/durum/olayla ilgili tahminini söyler.
- Tahmini ile gerçek durumu karşılaştırır.

Sosyal ve Duygusal Gelişim

Kazanım 3. Kendini yaratıcı yollarla ifade eder.

Göstergeleri:

- Duygu, düşünce ve hayallerini özgün yollarla ifade eder.

ERKEN ÇOCUKLUKTA ÖĞRENME YAKLAŞIMLARI

Editör
Doç. Dr. Aysun GÜROL

Kasım - 2018
EFE AKADEMİ YAYINLARI

ERKEN ÇOCUKLUKTA ÖĞRENME YAKLAŞIMLARI

Editör: Aysun GÜROL – Yıldız Teknik Üniversitesi

ISBN: 978-605-2308-47-9

1. Baskı: Kasım 2018

Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR
duygu.dundar@gmail.com

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir.
EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir şekilde çoğaltılamaz. Bu Kitap T.C. Kültür Bakanlığından alınan
THG-NEY 577153-578352 arası bandrol ve ISBN ile satılmaktadır.
Bandrolsüz kitap almayınız.

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI

GÜROL,Aysun

ERKEN ÇOCUKLUKTA ÖĞRENME YAKLAŞIMLARI

1. Basım, 276 s., 200 x240 mm.

Anahtar Kelimeler:

1.Öğrenme kuramları 2.Okul öncesi eğitim ortamları 3.Oyun temelli öğrenme

4.Erken çocuklukta stem yaklaşımı 5.Erken çocuklukta proje yaklaşımı

6.Erken çocuklukta kavram haritaları,analojiler 7.Drama 8.Aile katılımı

Sertifika No: 21318
Matbaa Sertifika No: 21318

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü
Yemekhane Binası
Güngören / Esenler / İSTANBUL 0212 482 22 00 www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti. Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü Yemekhane Binası
Güngören / Esenler / İSTANBUL 0212 483 13 13 www.ofis2005.com

İçindekiler

BÖLÜM I 13

ÖĞRENME KURAMLARI VE EĞİTİME YANSIMASI 13

1. GİRİŞ 13

1.1. Öğrenme Nedir? 13

2. ÖĞRENMEYİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER 14

3.1. Davranışçı Yaklaşımlar 23

BÖLÜM II 39

ERKEN ÇOCUKLUKTA FİZİKSEL VE EĞİTSEL ORTAMLAR 39

1. GİRİŞ 39

1.1. OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARINDA İÇ VE DIŞ MEKANLAR 40

1.1.2. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Dış Mekan (Resim 2) 42

1.1.1. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında İç Mekan 42

1.2. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Dış Mekan 63

BÖLÜM III 79

SORU-CEVAP YÖNTEMİ 79

1. GİRİŞ 79

1.1. Soru Cevap Yöntem midir? Teknik midir? 81

1.2. Soruların Etkililiği 81

1.3. Soru Sormanın Amacı 83

1.4. Soru Türleri 83

1.5. Soru Düzeyleri 84

1.6. Soru Sorma Zamanı 86

1.7. Düşünme Süresi 87

Düşünme süresinin yararları (Öğrenci Açısından) 88

1.8. Soruların Niteliği 88

1.9. Soruların Güçlük Düzeyi 88
1.10. Destekleyici Tutum 89
Soru sormada kaçınılması gerekenler: 89
2. Soru Cevap Yönteminde Kullanılan Soruların Özellikleri 90
3. Soru Cevap Yönteminde Çocuğun ve Öğretmenin Rolü 91
4. Soru Cevap Yöntemini Üstün Kılan Yönleri 92
5. Soru Cevap Yönteminin Sınırlılıkları 93
6. Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar 93
BÖLÜM IV 97
ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE PROBLEM ÇÖZME VE BEYİN FIRTINASI 97
GİRİŞ 97
2. PROBLEM ÇÖZME 98
2.1. Problem Nedir? 98
2.2. Merak Problem Oluşturur Mu? 99
2.3. Akıl Yürütme ve Problem Çözme 100
2.4. Yaratıcılık ve Problem Çözme Becerisi 102
2.5. Okul Öncesi Dönemde Problem Çözme Deneyimleri 103
2.6. Problem Çözme ve Ebeveynler 103
2.7. Problem Çözme ve Öğretmenler 104
2.8. Problem Çözme Etkinlik Örneği: 105
3. BEYİN FIRTINASI 107
3.1. Beyin Fırtınası Ne Değildir? 108
3.2. Beyin Fırtınası Nedir? Özellikleri Nelerdir? 108
3.3. Beyin Fırtınası Tekniğinin Aşamaları 108
3.4. Beyin Fırtınası Tekniğinin Etkin Kullanımı 110
3.5. Sınıfta Beyin Fırtınası Tekniği Uygulama 111
3.6. Beyin Fırtınası Tekniğini Uygulamada Dikkat Edilecek Etkin Noktalar 112

3.7. Beyin Fırtınası Tekniğinin Yararları 113
3.8.Beyin Fırtınası Tekniğinin Türleri 113
BÖLÜM V 125
ERKEN ÇOCUKLUK EĞİTİMİNDE STEM YAKLAŞIMI 125
1.1. 21.Yüzyıl Becerilerini Kazandırmada STEM Yaklaşımının Rolü 126
2. STEM YAKLAŞIMI NEDİR? 127
3. ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE STEM UYGULAMALARI 128
3.1. STEM Yaklaşımı ve Bilişimsel Düşünme İlişkisi 131
BÖLÜM VI 143
ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE DENEYLER, ANALOJİLER VE KAVRAM HARİTALARI 143
GİRİŞ 143
1. DENEYLER 143
1.1. Yapılış Şekillerine Göre Deneyler 145
1.2. Yapılış Amaçlarına Göre Deneyler: 145
1.3. Yapılış zamanlarına göre deneyler: 145
2. ANALOJİLER 149
2.1. Analojilerin Yararları 150
2.2. Analoji örnekleri 151
3. KAVRAM HARİTALARI 152
3.1. Kavram Haritalarının Yararları 152
3.2. Kavram Haritası Türleri 153
BÖLÜM VII 161
PROJE YÖNTEMİ 161
1. GİRİŞ 161
2. PROJE YAKLAŞIMI 163
2.1. Proje Yaklaşımının Kuramsal Temelleri 164

2.2. Proje Yaklaşımının Özellikleri 164
2.3. Proje Yaklaşımının Amaçları 166
2.4. Proje Yaklaşımının Faydaları 167
2.5. Proje Yaklaşımının Sınırlılıkları 170
3. PROJE ÇALIŞMALARINDA ÖĞRETMENLERİN SORUMLULUKLARI 171
4. PROJE YAKLAŞIMININ AŞAMALARI 171
5. PROJE YAKLAŞIMINDA ETKİNLİK ÇEŞİTLERİ 176
6. PROJE YAKLAŞIMINA BİR ÖRNEK 177
BÖLÜM VIII 193
HİKAYELEŞTİRME – ÖYKÜLEŞTİRME (STORYLINE) 193
1. GİRİŞ 193
1.1. Erken Çocukluk Dönemi ve Hikaye Kitapları 194
1.2. Hikayeleştirme Yöntemi 194
1.3. Hikayeleştirme yönteminin ilkeleri 196
1.2. Hikayeleştirme Yönteminde Öğretmenin Rolü 198
1.3. Hikayeleştirme Yönteminde Çocukların Rolü 199
Hikayeleştirme Yönteminin Yapısı ve Uygulama Süreci 199
Hikayeleştirme Yönteminin Öğeleri ve Bu Öğelerin Dikkat Edilmesi Gereken Noktaları Şu Şekildedir; 200
BÖLÜM IX 207
OYUN TEMELLİ ÖĞRENME 207
GİRİŞ 207
1. OYUN TEMELLİ ÖĞRENME 208
1.1. Öğrenmenin Temeli ve Oyunun Önemi 208
1.2. Öğretim Yöntemi Olarak Oyun 210
2. OYUN ETKİNLİKLERİ 212
2.1. Oyun Etkinliklerinin Sınıflandırılması ve Adlandırılması 212

2.2. Öğrenme Merkezlerinde Oyun 214
3. OYUNDA KULLANILAN UNSURLAR 214
3.1. Etkili Öğrenme Ortamları: Oyun Malzemeleri ve Oyuncaklar 214
3.2. Oyunlarda Kullanılan Sözel Unsurlar 217
4. FARKLI OYUN TEKNİKLERİ 219
4.1. Yaşam Oyunu 220
4.2. Hayali Oyun 220
4.3. Amaçlı/Hedef Oyun 220
4.4. Öğrenme Merkezli Oyun 221
4.5. Dramatik Oyun 221
4.6. Fırsat Oyunu 222
4.7. Yarışma 222
4.8. Sözel (Dile Dayalı) Oyun 222
4.9. Müzikli Oyun (Rond) 223
4.10. Kukla Oyunu 223
4.11. Parmak Oyunu 223
5. OYUN İLE ÖĞRENMEDE ÖĞRETMENİN ROLÜ 224
7. OYUN TEMELLİ ÖĞRENMENİN AVANTAJLI YÖNLERİ VE 227
SINIRLILIKLARI 227
7. OYUN ETKİNLİĞİ ÖĞRENME SÜRECİ ÖRNEKLERİ 227
BÖLÜM X 231
ERKEN ÇOCUKLUK EĞİTİMİNDE YARATICI DRAMA VE ÇOCUK EDEBİYATI UYGULAMALARININ ÖNEMİ 231
Etkinlik Örnekleri 236
1.Etkinlik 236
2.Etkinlik 240
BÖLÜM XI: 251
ERKEN ÇOCUKLUK EĞİTİMİNDE AİLE KATILIMI 251

1. Aile Katılımı Ve Önemi 251
2. Aile Katılımının Amaçları 253
3. Okul Öncesi Eğitime Ailenin Katılımının Yararları 254
3.1. Çocuk Açısından Yararları: 254
3.2. Aile Açısından Yararları 255
3.3. Öğretmen Açısından Yararları: 255
4. Aile Katılımı Engelleri 256
4.1. Aileden Kaynaklanan Engeller 256
4.2. Öğretmenlerden Kaynaklanan Engeller 257
4.3. Okul Yönetiminden Kaynaklanan Engeller 257
5. Aile Katılımı Etkinlikleri 258
5.1. Aile Eğitim Etkinlikleri 259
5.2. Aile İletişim Etkinlikleri 261
5.4. Ev Ziyaretleri 266
5.5. Ebeveynlerin Evde Eğitim Etkinliklerine Katılımı 266
5.6. Yönetim ve Karar Verme Süreçlerine Katılım 267
6. Aile Katılım Çalışmaları İçin Tasarlanmış Formlar 267

BÖLÜM I:
ÖĞRENME KURAMLARI VE EĞİTİME YANSIMASI

Aysun GÜROL

Yıldız Teknik Üniversitesi

1. GİRİŞ

Öğretmenler öğrenme ortamlarında meraklı, ilgili, heyecanlı ama o kadar da farklı özellikleri olan çocuklarla karşılaşmaktadır. Yani bir öğrenme-öğretme ortamında çok çeşitli yeteneklere ve farklılıklara sahip öğrenciler bulunmaktadır. Bu öğrenme ortamının da çocukların ihtiyaçlarına göre düzenlenmesi gerekmektedir. Bu ortamı düzenleyen bir öğretmen, çocukların gelişimiyle ilgili yaş, kültür, sosyal sınıf, bulunulan coğrafya ve öğrenciler üzerindeki etkilerine ilişkin bilimsel çalışmaları takip ederken, öğrencilerin özelliklerini de bilmek durumundadır. Örneğin bir sınıfta bulunan dört öğrencinin bir öğretmenden; birinci öğrenci abur cubur yediğini ve bundan nasıl kurtulacağını, ikinci öğrenci İngilizce kelime hazinesini nasıl geliştireceğini, üçüncü öğrenci topluluk önünde heyecanlanmadan nasıl konuşabileceğini, dördüncü öğrenci bir fizik kuramını anlamakta zorlandığını, bunun için yardım istediğini düşünelim. Bu öğrenme türleri birbirinden çok farklıdır. Bu dört durum için de birbirinden farklı yöntem ve strateji kullanmak gerekmektedir. Peki her durum için uygun öğretme stratejisini seçip bu stratejinin uygunluğunu nasıl saptayacağız? İşte bu soruların cevabı için önce öğrenme ve öğretme kavramlarını açıklamak gerekmektedir.

1.1. Öğrenme Nedir?

Öğrenme uzun yıllardır birçok uzmanlık alanının ortak çalışma konusu olmuştur. Özellikle felsefe, psikoloji, eğitim ve tıp alanlarının öğrenme kavramını açıklamadaki rolleri oldukça dikkat çekicidir. Tüm bu kaynaklarda, öğrenme, hem bireysel hem de sosyal yönü ile önemli bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Erken çocukluk döneminde öğrenme, yetişkin dönemden daha farklı ve çocuğun gelecekteki performansını etkileyen önemli unsurlardan biridir. Bu bağlamda, öğrenmenin doğasını, temellerini ve işleyişini anlamak eğitim sürecinin etkili yapılandırılmasında önemli olmaktadır. Öğrenmede iki temel önerme bulunmaktadır: 1. Bireyin davranışında veya davranış kapasitesindeki kalıcı değişimler, 2. Bu değişimin bireyin çevresiyle girdiği etkileşim

KAYNAKÇA

Alkan, C., Deyakulu, D., Şimşek, N. (1995). *Eğitim Teknolojisine Giriş*. Ankara: Önder Mat. Ltd. Şti.

Araz, H. (2014). *Öğrenme Psikolojisi*. Ankara: Öğreti Akademi.

Arı, R. (2003). *Gelişim ve Öğrenme*. Konya:Atlas Kitapevi

Aydın, B. (2005). *Çocuk ve Ergen Psikolojisi.* 4. Basım. İstanbul: Atlas Yayın Dağıtım.

Aydın, H.. (2000). Öğrenme Öğretme Kuramlarının Eğitim İletişimine Etkisi. *Kurgu Dergisi*. Sayı:17. Sayfa: 183-197.

Bacanlı, H.(2006). *Gelişim ve Öğrenme*. 12. Basım. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Bednar, A. K., Cunningham, D., Duffy, T. M., & Perry, J. D. (1997). *Theory into practice: How do we link?*

Bigge, N.L. & Shermis, S.S. (1999). *Learning Theories for Teachers*. Longman Inc.

Burton J. K., Moore, D. M., & Magliaro, S. O. (1996). Behaviorism and instructional technology. D. Jonassen (Ed.), *Handbook of Research for Educational Communications and Technology*. New York: Simon & Schuster Macmillan.

Bümen, N. (2002). *Okulda Çoklu Zeka Kuramı*, Pegem Yayıncılık, Ankara

Büyükalan, F. S. (2004). *Öğretmenler İçin Soru Sorma Sanatı Düzeyleri/Teknikleri/Uygulama Örnekleri*, Ankara: Asil Yayın Dağıtım.

Caine, R. N. & Caine, G. (1990). Understanding a brain based approach to learning and teaching. *Educational Leadership*, 66-70.

Cüceloğlu, D. (2004). *İnsan ve Davranışı-Psikolojinin Temel Kavramları*. Ankara: Remzi Kitapevi. 13. Basım

Driscoll, M. P. (1994). *Psychology of learning for instruction.* Boston: Allyn and Bacon.

Driscoll, M. P. (2012). *Öğrenme psikolojisi*. *Ö. F. Tutkun* (Çev. Ed.). Ankara: Anı Yayıncılık.

Erişti, B. (2011). Öğrenmenin Temelleri. Gürhan Can (Ed.). *Eğitim Psikolojisi*. Bölüm 7. Açıköğretim Fakültesi Yayın No: 1240. Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.

Ersanlı,K. (2004). Öğrenmede Davranışsal Yaklaşımlar. Binnur Yeşilyaprak (Ed.9. *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi*. Ankara: Pegem A Yayınları. 6. Basım.

İftar, E.T. (2011). Klasik Koşullanma ve Edimsel koşullanma. Gürhan Can (Ed.). *Eğitim Psikolojisi.* Bölüm 8. Açıköğretim Fakültesi Yayın No: 1240. Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.

Fidan, N. (1997). *Okulda Öğrenme ve Öğretme,* Ankara:Alkım Yayınevi.

Follari, L.M. (2011). *Foundations and best practices in early childhood education: History, theories, and approaches to learning.* New Jersey: Pearson.

Gagne, R. M., & Drisscoll, M. P. (1988). *Essentials Of earning for inIstruction* (2ndEd.). Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.

Gredler, M. E. (1992). *Learning and İnstruction: Theory into prPactice*. (2th Ed.). Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.

Hergenhahn, B.R. & Olson, M.H. (1997). *An Introduction To Theories of Learning* **(**5th edition). Prentice Hall Inc.

Hoy, A.W. (2015). Eğitim Psikolojisi. (Çev:). İstanbul: Kaktüs Yayınları.

Kızıltepe, Z.Avanoğlu, (2007). *Öğretişim-Eğitim Psikolojisine Çağdaş Bir Yaklaşım*. Epsilon Yayıncılık. İstanbul.

Koç. G. (2003). Davranışçı Yaklaşım, Klasik Koşullanma, Edimsel Koşullanma. *Gelişim ve Öğrenme*. Ayten Ulusoy (Ed.). Ankara: Anı Yayıncılık

Korkmaz. İ. (2004). Sosyal Öğrenme Kuramı. *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi*. Binnur Yeşilyaprak (Ed.). Ankara: Pegem A Yayınları, 6. Basım.

Kumtepe, E.G. (2013). Okulöncesi Dönemde Öğrenme Süreci. *Özel Öğretim Yöntemleri II.* Arzu Arıkan (Ed.). Açıköğretim Fakültesi Yayın No: 1941. Bölüm 1, ss. 1-37. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.

Mirzeoğlu, D. E., Plas, İ., Özcep, C. & Alparslan, S. (2007). Pekiştireç ve dönüt ile işlenen serbest jimnastik ve halk oyunları ünitelerinin bilişsel ve devinişsel alanlardaki erişi düzeylerine etkisi. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 5(1) ss. 29-36.

Oktay, A. (1999). *Yaşamın Sihirli Yılları*. İstanbul: Epsilon Yayınlar.

Özden, Y. (2005). *Öğrenme ve Öğretme.* Ankara: Pegem A Yayınları.

Piaget, J. (1975). A child's conception of the world. Toitowa, NJ: Rowman ve Littlefield.

Slavin, R. E. (1994). Educational psychology: Theory and practice (4tb Ed.). Needham Heights, MA: Allyn and Bacon.

Stamper, C. E. (1992). The paradigm wars: Three methodological views as a base for the incorporation of instructional technology. Unpublished manuscript.

Şahin, F. (2013). (Editör: Arzu Arıkan). Okulöncesi Eğitimde Öğrenme Etkinlikleri ve Stratejileri. Özel Öğretim Yöntemleri II. Açıköğretim Fakültesi Yayın No: 1941. Bölüm 2, ss.39-64. Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.

Şimşek, N. Karadeniz, Ş (2004) "Klasik öğrenme kuramları", Gelişim ve Öğrenme. (Editör: Ayşegül Ataman). Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.

Thompson, A D., Simonson, M. R., & Hargrave, C. P. (1992). Educational technology: A review of the research (2nd Ed.). Washington, DC: Association for Educational Communications and Technology.

Tuğrul, B. (2002). Erken çocukluk döneminde öğrenmeyi ve öğretimi kolaylaştıran özellikler. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. Cilt 22, ss.142-147.

Ülgen ,G. (1997) . Eğitim Psikolojisi. İstanbul: Alkım yayınevi

Ülgen, G. (1995). Eitim psikolojisi: kavramlar, ilkeler, yöntemler, kuramlar ve uygulamalar. İstanbul: Alkım Yayınevi.

Doç.Dr. Aysun GÜROL

Ankara'da doğdu. İlk ve orta öğrenimini Ankara'da, yükseköğrenimini Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Çocuk Gelişimi ve Eğitimi programında tamamladı. İskilip Kız Meslek Lisesi ve Elazığ Öğretmen Sıdıka Avar Kız Meslek Lisesi'nde Çocuk Gelişimi öğretmeni olarak görev yaptı (1988-2003). Yüksek Lisans ve Doktora öğrenimini Fırat Üniversitesi'nde yaptı. Halen Yıldız Teknik Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Anabilim Dalında öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır.

BÖLÜM II:
ERKEN ÇOCUKLUKTA FİZİKSEL VE EĞİTSEL ORTAMLAR

Remziye CEYLAN

Feride GÖK ÇOLAK

Yıldız Teknik Üniversitesi

1. GİRİŞ

Hızlı değişimler, çağımızın en belirgin özelliği olarak karşımıza çıkmaktadır. Öyle ki, gelişen teknoloji, bölgesel bazlı nüfus artışları, göçler, sanayileşme gibi durumların her birinin izdüşümü günlük yaşantımızda büyük değişikliklere yol açmaktadır (Çelik ve Kök, 2007). Bu değişikliklere adaptasyon sürecimiz ise sosyal kuralları, sosyal rolleri ve dolayısıyla eğitimi etkilemektedir. Bu etkileşim ve değişimin çekirdek öğesi ise çocuklardır. Çünkü çocuklar, bulundukları ortamda değişime en hızlı uyum sağlayan ve kendisinden beklentisi en çok olan grup haline gelmektedir. Bu durum ise çocuğun bulunduğu ortamın önemini gözler önüne sermektedir. Ayrıca insan hayatının önemli temellerinin atıldığı dönemin, okul öncesi dönem olduğu bilinen bir gerçektir. Hatta akademik ve sosyal başarıda, bir çocuğun okul öncesi dönemde eğitim alma durumu yordayıcı olarak görülmektedir. Yani nitelikli şekilde okul öncesi eğitim almış bir çocuğun ileriki dönemde akademik ve sosyal başarılı olma ihtimali okul öncesi eğitimi almayan çocuklara oranla daha yüksektir (Demiriz, Karadağ ve Ulutaş, 2003; Çelik ve Kök, 2007).

Çocukların ileriki dönemde başarısını yordayacağı düşünülen okul öncesi eğitimin nitelikli şekilde verilebilmesi için şüphesiz nitelikli eğitim ortamlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu ihtiyaç ise bizi nitelikli eğitim ortamları nasıl olmalı sorusuna yöneltmektedir. Bu soruya çok çeşitli yanıtlar vermek mümkündür. Ama eğitim ortamları nasıl olmamalı sorusu öncelikli yanıt niteliği taşıyabilir. Bu soruya verilecek ilk yanıt, bir okul öncesi eğitim kurumu açılmış olmak için açılmamalıdır (Çelik ve Kök, 2007). Nitekim az sermayeyle apartman dairelerine sıkışmış, çocuklara hitap etmeyen yalnızca kar amacı güderek kurulmuş eğitim kurumlarının aileleri müşteri, kurumun kendisini ise işletme olarak algıladığı okul öncesi kurumlarını çevremizde görmek mümkündür.

KAYNAKÇA

Acar, H., (2003). *Çocuk Oyun Alanlarında Kullanıcıların Bitki Tercihlerinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma: Trabzon Kenti Örneği*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), KTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

Acer, D. (2007). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Fiziksel ve Eğitsel Ortamları, Gelengül Haktanır (Ed.) *Okul Öncesi Eğitime Giriş*, s. 230-258. Ankara: Anı.

Aksu-Koç, A., Erguvanlı-Taylan, E., & Bekman, S. (2002). *Türkiye'de Okul Öncesi Eğitimi: Hizmete Duyulan İhtiyaçların Saptanması ve Çocuğun Dil Yetisi Düzeyinin Değerlendirilmesi Araştırma Raporu* https://acev.org/wp-content/uploads/2017/11/turkiyede_okul_oncesi_egitimi_hizmete_duyulan_ihtiyaclarin_saptanmasi.pdf , Erişim Tarihi: 20.01.2018

Alabay, E. (2017). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Özellikleri ve Eğitim Ortamları, Zarife Şahin (Ed.), *Okul Öncesi Eğitime Giriş*, s. 169-190. Ankara: Eğiten Kitap.

Aydın, Ç. N. (2002).Bahçe Oyunları Özen İster, *Çoluk Çocuk Dergisi,*14,10-11.

Cevher-Kalburan, N. (2011). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Dış Mekanların Düzenlenmesi, Fatma Alisinanoğlu (Ed.) *Okul öncesi eğitimde özel öğretim yöntemleri,* (s.111-143),Ankara: Pegem Akademi.

Ceylan, R., & Yiğitalp, N. (2017). Okul Öncesi Eğitimin Temel İlkeleri, Zarife Şahin (Ed.), *Okul Öncesi Eğitime Giriş*, s. 25-42. Ankara: Eğiten Kitap.

Childcare Design Guidelines, (1993). City of Vancouver Land Use and Development Policies and Guidelines. Kanada: Community Services. http://vancouver.ca/docs/planning/childcare-design-guideline-1993-February-4.pdf adresinden erişmiştir. (Erişim Tarihi: 03.03.2018).

Çelik M. & Kök, M. (2007). Okul Öncesi eğitim kurumlarında eğitim ortamı ve donanımın önemi, *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15, 158-170.

Demiriz, S., Karadağ, A., ve Ulutaş, İ. (2003). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Eğitim Ortamı ve Donanım.* Ankara: Anı.

Duman, G. & Koçak, N. (2013). Çocuk Oyun Alanlarının Biçimsel Özellikleri Açısından Değerlendirilmesi (Konya İli Örneği), *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11(1), 64-81.

Gönen, M., & Saranlı, A. G. (2014). Okul Öncesinde Kapalı Ve Açık Hareket Alanlarının Yeterliliğinin Değerlendirilmesi: Başkent Ankara Örneği, *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi,* 3(3), 409-419.

Head Start Design Guide, (2005). https://eclkc.ohs.acf.hhs.gov/sites/default/files/pdf/head-start-design-guide.pdf adresinden 01.02. 2018 tarihinde erişilmiştir.

Hewitt, K. (2001). Block as a Tool for Learning: Historical and Contemporary Perspectives. *Young Children,* 56(1), 6-13.

Johnson, J. E., Christie, J. F., & Wardle, F. (2005). *Play, development, and early education.* USA: Pearson Education.

Karabey, H. (2004). Eğitim Yapıları. İstanbul: Literatür Yayınları.

Kıldan, O. A. (2007). Okulöncesi Eğitim Ortamları, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15(2), 501-510.

Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği, 2014, 26 (Temmuz). Resmi Gazete Sayı: 29072. Erişim adresi: http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/07/20140726-4.htm

Milli Eğitim Bakanlığı Kurum Açma, Kapama ve Ad Verme Yönetmeliği (2017, 24 Haziran). Resmi Gazete (Sayı: 30106 (Mükerrer). Erişim adresi: http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/06/20170624-5.htm

Mili Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumlarına Ait Standartlar Yönetmeliği(2004, 17 Kasım). Erişim adresi: http://mevzuat.meb.gov.tr/html/58500_0.html

MEB (Milli Eğitim Bakanlığı). (2006). Okul Öncesi Eğitim Programı.(Komisyon)

MEB. (2013). Erken çocukluk eğitim kurumlarında fiziksel özellikler ve personel. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.

MEB. (2013). Okul öncesi eğitim programı. https://tegm.meb.gov.tr/dosya/okuloncesi/ ooproram.pdf

Oktay, A. (2007). *Yaşamın sihirli yılları: Okul öncesi dönem.* (6. Baskı). İstanbul: Epsilon Yayıncılık.

Özbey, S. (2011). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında İç Mekanın Düzenlenmesi, Fatma Alisinanoğlu (Ed.). *Okul Öncesi Eğitimde Özel Öğretim Yöntemleri,* s.147-177, Ankara: Pegem Akademi.

Özkubat, S. (2013). Okul öncesi kurumlarında eğitim ortamlarının düzenlenmesi ve donanım. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,*4(2),58-66.

Poyraz, H. & Dere, H. (2006). *Okulöncesi Eğitiminin İlke ve Yöntemleri*, Ankara: Anı.

Ramazan, O. (2007). Okul Öncesi Kurumlarda Fiziksel Ortam, Ayla Oktay ve Özgül Polat (Ed.), Okul Öncesi Eğitimde Güncel Konular, s. 45-60, İstanbul: Morpa Kültür.

Ruth, C., (2017). Playground Design And Equipment, https://www.wbdg.org/resources/playground-design-and-equipment web adresinden erişilmiştir. (Erişilme tarihi: 01. 04. 2018)

Sevinç, M. (2004). *Erken Çocukluk Gelişiminde Oyun*. İstanbul: Morpa Kültür.

Tok, E. (2011). Okul Öncesi Eğitimde Eğitim Ortamları, Gülden Uyanık Balat (Ed.), *Okul Öncesi Eğitime Giriş*, (s.143-160), Ankara: Pegem Akademi.

Tok, E. (2015). Okul Öncesi Eğitimde Eğitim Ortamları, Gülden Uyanık Balat (Ed.) *Okul Öncesi Eğitime Giriş*, (s. 135-147), Ankara: Nobel.

Yılmaz, G. (1994). Okul Öncesi Eğitim Yapıları, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

GÖRSEL KAYNAKLAR

Resim 1. http://thecoolhunter.net/private-kindergarten-israel/ Erişim tarihi: 7 Mart 2018.

Resim 2. http://thecoolhunter.net/private-kindergarten-israel/ Erişim tarihi: 7 Mart 2018.

Resim3.https://www.archdaily.com/775276/nido-dinfanzia-a-guastalla-mario-cucinella-architects/561d731de58ece0d5a000416-nido-dinfanzia-a-guastalla-mario-cucinella-architects-photo Erişim Tarihi: 3 Şubat 2018

Resim 4. http://www.kensington.ac.th/wp-content/uploads/2012/06/p10.jpg Erişim tarihi: 15 Ocak 2018.

Resim 5. https://www.thelearningexperience.com/our-centers/nj/mount-holly/westampton Erişim tarihi: 1 Nisan 2018.

Resim 6. https://inhabitat.com/japanese-kindergarten-features-awesome-green-courtyard-where-kids-can-run-and-climb/km-kindergarten-by-hibinosekkei-youji-no-shiro-%0a08 Erişim tarihi: 10 Nisan 2018.

Resim 7. https://inhabitat.com/japanese-kindergarten-features-awesome-green-courtyard-where-kids-can-run-and-climb/km-kindergarten-by-hibinosekkei-youji-no-shiro-%0a10 Erişim tarihi: 10 Nisan 2018.

Resim 8. http://liltigertoo.com/nursery-school-interior-design.html# Erişim tarihi: 15 Nisan 2018

Resim 9. https://www.crk.umn.edu/academics/liberal-arts-and-education-department/early-childhood-education Erişim tarihi: 18 Mart 2018.

Resim10.http://www.constructionknowledge.net/blog/wpcontent/uploads/2012/07/kindergarten3.jpg Erişim tarihi: 5 Nisan 2018.

Resim 11. MEB (2013). Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitimi Programı. Ankara: Milli Eğitim Yayınları.

Resim 12. http://www.utp.edu.br/conexao-utp/noticias/educador-italiano-de-reggio-com-professor-do-ppged/ Erişim tarihi: 17 Kasım 2017.

Resim 13. https://www.pinterest.com.au/pin/661044051525239405/ Erişim tarihi: 6 Nisan 2018.

Resim 14. http://montessoriaustin.com/wp-content/uploads/2012/09/music-class-.jpg Erişim tarihi: 2 Nisan 2018.

Resim 15. https://tr.pinterest.com/pin/239957486369064325/ Erişim tarihi: 2 Nisan 2018.

Resim 16. https://www.springstonekids.com/locations/lake-sahara/ Erişim tarihi: 9 Mart 2018.

Resim 17.https://prekinders-wpengine.netdna-ssl.com/wp-content/uploads/2012/07/room2.jpg Erişim tarihi:5 Nisan 2018.

Resim 18.https://dramaticplay.files.wordpress.com/2008/10/dramatic-play-center-2.jpg Erişim tarihi: 5 Nisan 2018.

Resim 19. https://pocketofpreschool.com/the-science-center-in-my-classroom-is/ Erişim tarihi: 5 Nisan 2018.

Resim20.https://2.bp.blogspot.com/acZNXvr4gUo/U4GS4TqSBsI/AAAAAAAAJa4/t7Ux1eVxuyU/s1600/Congr%C3%A9s-Indians+072.jpg Erişim tarihi: 6 Nisan 2018.

Resim 21. https://www.archdaily.com/631358/hanazono-kindergarten-and-nursery-hibinosekkei-youji-no-shiro/5553fb8de58ece16aa000097-hanazono-kindergarten-and-nursery-hibinosekkei-youji-no-shiro-photo Erişim tarihi: 6 Nisan 2018.

Resim 22. https://inhabitat.com/japanese-kindergarten-features-awesome-green-courtyard-where-kids-can-run-and-climb/km-kindergarten-by-hibinosekkei-youji-no-shiro-%0alead Erişim tarihi:5 Nisan 2018.

Resim 23. https://outdoorforestclassrooms.weebly.com/dramatic-play-spaces.html Erişim tarihi: 7 Nisan 2018.

Resim 24. https://www.stekkie.eu/blog/ Erişim tarihi: 7 Nisan 2018.

Resim 25. http://www.businessinsider.com/best-designed-kindergartens-2016-8#thailands-kensington-international-kindergarten-in-bangkok-was-built-to-rouse-kids-imaginations-curved-walls-swoop-around-the-building-so-that-kids-dont-feel-boxed-in-by-hard-lines-10 Erişim tarihi: 7 Nisan 2018.

Resim 26. https://inhabitat.com/wp-content/blogs.dir/1/files/2016/12/KM-Kindergarten-by-HIBINOSEKKEI-Youji-no-Shiro-0A02-889x592.jpg Erişim tarihi: 7 Nisan 2018.

Resim 27. https://www.nurseryworld.co.uk/nursery-world/news/1147205/family Erişim tarihi: 7 Nisan 2018.

Doç. Dr. Remziye CEYLAN

Yüksek öğrenimini 1990 yılında Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü'nde tamamladı. 1996 yılında Gazi Üniversitesi'nden Bilim Uzmanlığı, 2013 yılında Ankara Üniversitesi'nden Doktora derecelerini aldı. 1990-2002 yılları arasında Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda Çocuk Gelişimi ve Eğitimi öğretmeni olarak çalıştı. 2003 yılında Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Anabilim Dalına Öğretim görevlisi olarak atandı. 2007 yılında Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bilim Dalında Yardımcı Doçent, 2013 yılında ise Doçent ünvanını aldı. Halen Yıldız Teknik Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalında öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Özel eğitim ve çocuk gelişimi ve eğitimi alanlarında çalışmaları bulunmaktadır.

Arş. Gör. Feride GÖK ÇOLAK

Yüksek öğrenimini 2010 yılında Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Matematik Öğretmenliği bölümünde tamamladı. 2010-2012 yıllları arasında Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda yaklaşık iki yıl öğretmenlik yaptı. 2013 yılında Gazi Üniversitesi Okul Öncesi Öğretmenliği'ne kabul edildi. 2016 yılında Gazi Üniversitesi'nden Bilim Uzmanlığı derecesini aldı. 2016 yılından itibaren Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi'nde doktora tez aşamasındadır. Ayrıca 2013 yılından itibaren Yıldız Teknik Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü Okul Önces Eğitimi Anabilim Dalı'nda görev yapmaktadır. Erken çocukluk dönemi matematik eğitimi ve eğitim programları üzerine çalışmaları bulunmaktadır.

BÖLÜM III:
SORU-CEVAP YÖNTEMİ

Bahadır KÖKSALAN

İnönü Üniversitesi

1. GİRİŞ

Özel öğretim yöntemleri, öğretim strateji yöntem ve tekniklerinin alana özgü uygulamalarını içerir. Bu bağlamda, kullanılan stratejiyle yöntem ve teknik arasında sıkı bir ilişki olması beklenir. Öğrenme- öğretme sürecini düzenlerken kullanılan yöntem ve teknikler artık bilgi aktarıcı değil, öğrenmeye rehberlik edici nitelikte olması beklenmektedir. Bu role uygun öğretmenler, öğrenme yaşantılarını seçen ve öğrencilerin öğrenme çevresini düzenleyerek öğrencilerin o yaşantıları geçirmesini sağlayıcı nitelikte olmak durumundadır (Demirel, Ün. 1987). Öğretmenin seçmiş olduğu anlatım yöntemine bağlı olarak da şekillenecek olan yöntem veya teknikler, çocuklara yol göstermesi, kişisel, gelişimsel özelliklerini dikkate alarak destek sağlaması yönüyle de önemlidir.

Programın yürütücüsü olarak öğretmen, kazanım ve göstergelerin gerçekleştiricisi olarak işlev görmektedir. Bu yönüyle öğretmen, kullanacağı yöntem ve tekniklerle, izleyeceği strateji hakkında da ipucu verebilmektedir. Soru cevap yöntemini kullanırken izlediği strateji; "Bilgi edinmek mi?", "Merak ve araştırmaya sevk etmek mi?", "Açıklama yaptırıp yorum almak mı?" Öğreticinin soru sorma biçimi ile öğretim stratejileri arasında böyle bir bağ kurulabilir.

Öğretim stratejileri, yöntem ve teknikleri, yapılan etkinliklerle, kazanım ve göstergelerle de uyumlu olmalıdır. Sorunun ve cevabın, kazanım ve içerikle ilgili olması soruların kullanım gerekçelerini destekler. Soru sorarken dikkat edilmesi gereken önemli bir nokta da, özellikle okuma yazma bilmeyen, engelli ya da gelişimsel açıdan gerilik gösterenlerde, soruların beden diliyle desteklenmesidir. Soru sorarken gösterdiğiniz tavır, jest ve mimikler sözlü ifadeyi destekleyici nitelikte olmalıdır. Beden dili destekli iletişim, sorunun etkililiğini artırır. Örneğin; öğretmen Türkçe dil etkinliğinde bir parmak oyunu öğretmişse, bu parmak oyunun çocuklar tarafından öğrenilip öğrenilmediğini ya da parmak oyununa ait kazanımlara ulaşılıp ulaşılmadığını öğrenmek için; gün içerisinde sınıfta öğretmen parmak oyununa ait hareketleri yaptığı zaman, çocuklarda söyleyebiliyorsa öğretmenin beden dilini aktif bir şekilde kullandığını gösterir.

KAYNAKÇA

Açıkgöz, K. (2003). *Aktif öğrenme*. Ankara. Anı Yayıncılık.

Adın, H. (2017). *Etkili öğretmen. Etkili Öğretim Yöntemleri*. Acat, B. (Ed.).Ankara. Nobel Yayıncılık.

Aktın, K. Dilek, D, Dilek, G. (2013). *Etkili Öğretim İçin Yöntem ve Teknikleri. Öğretim İlke ve Yöntemler*. Baştürk, S. (Ed.), Ankara. Vize Yayıncılık.

Aral, N.(2015). *Okul Öncesi Eğitimde Anlatım, Soru -Cevap, Gösterim ve Gösterip Yaptırma Yöntemleri*. Zembat, R.(Ed), Okul Öncesi Eğitimde Öğretim Yöntemleri. Ankara. Hedef Yayıncılık.

Bilen, M. (1999). *Plandan Uygulamaya Öğretim*. Ankara. Anı Yayıncılık.

Çakmak, M (2016). *Öğretim Yöntem ve Teknikleri. Öğretim İlke ve Yöntemler*. Budak, Y. (Ed.), Ankara. Pegem Akademi Yayıncılık.

Demiral, S.(2017). *Soru Sorma Stratejileri. Etkili Öğretim Yöntemleri*. Acat, B. (Ed.).Ankara. Nobel Yayıncılık.

Demirel Ö. (2009). *Öğretme Sanatı.* Ankara. Pegem Akademi Yayıncılık.

Demirel Ö. Ün, K.(1987*). Eğitim Terimleri*. Ankara. Şafak Matbaası.

Erciyeş.(2014). Öğretim Yöntem ve Teknikleri. Öğretim İlke ve Yöntemler. Tan, Ş. (Ed.), Ankara. Pegem Akademi Yayıncılık.

Erginer, E.(2004). *Öğretimde Planlama Uygulama ve Değerlendirme*. Ankara. Öğreti Pegem Akademi Yayıncılık.

Good T. Lve Brophy J. E. (1984). *Looking in classroom*. New York,NY: Longman.

Gömleksiz, N. (2006). *Öğretim Strateji Yöntem ve Teknikleri. Öğretimde Planlama ve Öğretimde Değerlendirme.* Gürol, M. (Ed.). Ankara. Alkım Yayınları.

Gözütok, D. (2007). *Öğretim Yöntem ve Teknikleri. Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Ankara. Ekinoks Yayınevi.

Güven, M.(2011). *Öğrenme Öğretme Süreci. Öğretim İlke ve Yöntemler*. Duman, B (Ed.), Ankara. Anı Yayıncılık.

Kanadlı, S.(2016).*Öğretim Teknikleri. Öğretim İlke ve Yöntemler.* Yanpar Yelken, T (Ed.), Ankara. Anı Yayıncılık.

Küçükahmet, L. (1997). *Eğitim Programları ve Öğretim ve Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Ankara. Gazi Kitabevi.

Ocak G.(2015).*Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Ankara. Pegem Akademi Yayıncılık.

Tan, Ş. (2006). *Öğretimi Planlama ve Değerlendirme.* Ankara. Pegem Akademi Yayıncılık.

Taşdemir, M.(2000). *Eğitimde Planlama ve Değerlendirme*. Ankara. Ocak Yayınları.

Vural, B.(2004).*Öğretim Faaliyetlerinde Yöntem-Teknik ve Etkinlikler*. İstanbul. Hayat Yayınları.

Dr. Öğr.Üyesi Bahadır KÖKSALAN

1968 yılında Osmaniye/ Kadirli'de doğdu. İlkokulu (1975-1980), Ortaokulu (1980-1983) ve liseyi Bitlis erkek Öğretmen Lisesi (1983-1985) başlayıp Kadirli'de (1986) tamamladı. 1987-1991 yıları arasında İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi EBB/ Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Ana Bilim Dalından mezun oldu. 1991-1993 Yüksek Lisans "Özel Dershanelerin Üniversiteye Hazırlık Kursuna Giden Öğrencilerin Başarısını Etkileyen Faktörler" konulu Prof. Dr. M. TANDOĞAN yönetiminde Eğitim Programları ve Öğretim Ana Bilim Dalında tamamladı. 1993-1999 Doktora eğitimini "Üniversite Öğrencilerinin Meslek Seçimi Etkileyen Faktörler" konulu tezle, Prof. Dr. Hikmet Y.CELKAN yönetiminde Eğitim Programları ve Öğretim Ana Bilim Dalında tamamladı. 1993 yılında İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde araştırma görevlisi, 1998-2000 Fırat Üniversitesi Sosyoloji Bölümünde Öğretim Görevlisi, 2000-2003 Aynı bölümde öğretim üyesi olarak, 2003-2009 Fırat Üniversitesi eğitim fakültesi ilköğretim bölümün okul öncesi öğretmenliğinde öğretim üyesi olarak çalıştı. 2009 yılından buyana temel eğitim okul öncesi Öğretmenliği Ana Bilim Dalında görev yapmaktadır. Evli ve üç çocuk babasıdır.

BÖLÜM IV:

ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE PROBLEM ÇÖZME VE BEYİN FIRTINASI

Belgin PARLAKYILDIZ

Fatih Sultan Mhetmet

Vakıf Üniversitesi

GİRİŞ

Bu bölümde erken çocukluk döneminde problem çözme ve beyin fırtınası tekniği konularına yer verilmiştir. Erken çocukluk döneminin ilk yılları çocuğun öğrenmesi gereken ve yaşam boyu onu etkisi altında bırakacak davranış ve alışkanlıkların büyük bir kısmının temellerinin atıldığı çok etkili ve verimli bir dönemdir. Çocuklar, çoğunlukla yaşlarından beklenen duygu düşünce ve davranış özellikleri ile tanımlanırlar. Çocukların yaşamın ilk yıllarında kazandığı öğrenme alışkanlıkları, bilgi ve uygulamanın kendilerini gerçekle yüzleştirmede, güçlü ve güçsüz yanlarının farkına varma becerilerinde, yaşamın daha ileri yıllarına aktarıldığı bilimsel olarak da kanıtlanmıştır. İşte bu nedenle okulöncesi yıllarda çocukların bütünsel gelişim alanında eşgüdümlü olarak sağlıklı bir şekilde desteklenmesi ve yönlendirilmesi gerekmektedir.

Bilindiği üzere teknolojik gelişmelerle değişen dünya her geçen gün bireylere, farklı sorumluluklar yüklemektedir. Bununla birlikte giderek var olan problemlere yenileri eklenmektedir. Dolayısıyla günümüzde bilginin üretimi, uygulamada kullanımı önemli bir güç haline gelerek yerini düşünme ve problem çözme becerilerine bırakmıştır. Problem çözmek bir beceridir. Yani problem çözme becerisi diye bir beceri vardır. "Problem", "Çözme" ve "beceri" bir araya geldiğinde problem çözülür. Problem belli ise hedef de bellidir. Çözüm hedefe ulaşmaktır. Kişi hedefe ulaşmayı beceri haline getirebilir, problemleri çözebildiği kadar geliştirebilir (Bacanlı ve Aydın, 2018). Bir başka ifade ile gelişme bir problem çözmedir. O halde problemler çözüldükçe gelişebilir, ilerleme kaydeder. Bu yüzden problemlere alternatif çözüm yolları üretebilmek, en uygun olanı seçerek işbirliği içerisinde çözebilmek, yerinde kararlar alabilmek ve çıktıları değerlendirebilmek için birbiriyle ilintili bilişsel-sosyal-duygusal becerilere ihtiyaç duyulmaktadır.

KAYNAKÇA

Açıkgöz, Ü. K. (1996*). Etkili Öğrenme ve Öğretme*, İzmir: Kanyılmaz Matbaası.

Arends, R.I. (1997). *Classroom Instructional Management* , New York: The Mc Graw Hill Companies Inc.

Avcıoğlu, H. (2005). *Etkinliklerle Sosyal Beceri Öğretimi*, Ankara: Kök Yayıncılık.

Bacanlı, H., Aydın, B. (2018). *Yetkin Problem Çözme,* İstanbul: Akay Eğitim Yayınları.

Boz, M. (2017). Meraklı Kaşişerin Serüveni: Proje Yaklaşımı, *Erken Çocukluk Eğitimi Mozaiği: Büyük Düşünceler/ Fikirler, Modeller ve Yaklaşımlar.* (Ed: Acar. E.A), 1. Basım, Ankara: Nobel Yayıncılık, 421-438.

Bredekamp, S. (2015). *Effective Practices in Early Childhood Education*, Building a Foundation, 2nd Edition, Çev Ed: İnan, H.Z; İnan, T, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 412-445.

Craig, R., Clarizio, W.A & Harvey, M. (2002). *Contemporary Educational Psychology*, Michigan: Michigan State University Press.

Cropley, A.J. (2001). *Creativity In Education And Learning: A Guide For Teachers And Educators*, London: British Library Cataloguing in Publication Data.

Çömlekoğlu, G. (2001).*Öğretmen Adaylarının Problem Çözme Becerilerine Hesap Makinasının Etkisi,* Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

De Vries, E., De Jong, T. (1999). The Design And Evaluation Of Hypertext Structures For Supporting Design Problem Solving, *Instructional Science*, (27), 286.

Dinwidle, S.A. (1994). *Saga Of Sally, Sammy And The Red Pen: Facilitating Children's Social Problem Solving",* National Association For The Education Of Young Children.

Epstein, A. S. (2007). *The Intentional Teacher: Choosing The Best Stratieges For Young*

Children's Learning, Washington DC: National Association For The Education Of Young Children.

Erciyeş, G. (2007). Öğretim Yöntem ve Teknikleri, *Öğretim İlke Yöntemleri*, Ed: Tan, Ş, Ankara: Pegem Akademi, 167-226.

Erden, M., Akman, Y. (1997). *Eğitim Psikolojisi*, Ankara: Arkadaş Yayınevi.

Erginer, E. (2000). *Öğretimi Planlama Uygulama ve Değerlendirme*, Ankara: Anı Yayıncılık.

Evans, J. R. (1991). *Creative Thinking in the Decision and Management Sciences Cincinnati,* Ohio: South-Western Publishing, (1991).

Fisher, R. (1995). *Teaching Children to Think Cheltenham,* UK: Stanley Thorne's Publishers Ltd.

Fox, J. E., & Schirrmacher, R. (2014). Yaratıcı Düşünme, *Çocuklarda Sanat ve Yaratıcılığın Gelişimi*. Çeviri Ed: N. Aral ve G. Duman, 7. Basım, Ankara: Nobel Yayıncılık.

(Ginsburg,H.P., Lee, J.S.,& Boyd, J.S. (2008). Mathematics Education For Young Children: What İt İs And How To Promote İt. *Social Policy Report,* 22 (1), 3-23.

Gordon, T. (2005). *Çocukta Dış Disiplin mi? İç Disiplin mi?* , Çeviren: E. Aksay, Ankara: Sistem Yayıncılık.

Gözütok, F. D. (2006*). Öğretim İlke ve Yöntemleri*, Ankara: Ekinoks Eğitim Danışmanlık Hizmetleri Ticaret Ltd.Şirketi.

Haladyna, M.T. (1997). *Writing Test Items to Evaluate Higher Order Thinking.* USA: Viacom Campany, Allyn & Bacon.

Isaksen, S.G, & Gaulin, J.P. (2005). *A Reexamination of Brainstorming Research: Implications for Research and Practice.* A Reexamination of Brainstorming Research: Gifted Child Quarterly, 49, 315-329.

İnan Uluser, N. (2007). Hayat Başarısına Götüren Becerilerin Erken Dönemde Kazanılması, *Okul Öncesi Eğitimde Güncel Konular,* Ed: Oktay, A ve Polat Unutkan, Ö, İstanbul: Morpa Kültür Yayınları, 163-179.

İslim, Ö.F. (2009). *Bilgi ve İletişim Teknolojileri Dersinin Scamper Tekniğine Göre İşlenmesinin Öğrencilerin Yaratıcı Problem Çözme Becerilerine ve Akademik Başarılarına Etkisi*, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Kandemir, M.A. (2006). *Ofma Matematik Eğitimi Öğretmen Adaylarının Yaratıcılık Eğitimi Hakkındaki Görüşleri ve Yaratıcı Problem Çözme Becerilerinin İncelenmesi,* Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Matematik Eğitimi Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Kaptan, F, Kuşakçı, F. (2002). Fen Öğretiminde Beyin Fırtınası Tekniğinin Öğrenci Yaratıcılığına Etkisi, *V. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi*, 197-202.

Komisyon.(2018). ÖABT Okul Öncesi Öğretmenliği Tamamı Çözümlü Soru Bankası, Ankara: 3. Basım, Pegem Akademi.

Koray, Ö., Azar, A. (2008). Ortaöğretim Öğrencilerinin Problem Çözme ve Mantıksal Düşünme Becerilerinin Cinsiyet ve Seçilen Alan Açısından İncelenmesi, *Kastamonu Eğitim Dergisi,* Mart, 16 (1), 125-136.

Kneeland, S. (2001). *Problem Çözme*, (Çev: Kalaycı, N), Ankara: Gazi Kitabevi.

Knowles, M.S. (1990). *The Modern Practice of Adult Education*, New Jersey: Educational Technology Publications, Inc. Enlewood Cliffs.

Lehtinen, E. (2002). Developing Models For Distributed Problem-Based Learning: Theoretical And Methodological Reşection. *Distance Education, 23* (1), 109-117.

MEB.(2013). *Okulöncesi Eğitim Programı.*

http://tegm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2013_04/04124340_programkitabi.pdf 15/04/2018 tarihinde indirilmiştir.

Nakiboğlu, M., Altıparmak, M. (2002). Aktif Öğrenmede Bir Grup Tartışması Yöntemi Olarak Beyin Fırtınası, *V. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi*,

116-221.

Oğuz, V., Köksal Akyol, A. (2015). Problem Çözme Becerisi Ölçeği Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması, Adana: *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 44 (1), 105-122.

Öğülmüş, S. (2001). *Kişilerarası Problem Çözme Becerileri ve Eğitimi,* Ankara: Nobel Yayın.

Özabacı, N. (2006). Çocukların Sosyal Becerileri ile Ebeveynlerin Sosyal Becerileri Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma, Elazığ: *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16 (1), 163-179.

Özdemir Beceren, B. (2015). Okul Öncesinde Problem Çözme ve Beyin Fırtınası, Ed: Zembat, R, *Okul Öncesi Eğitimde Özel Öğretim Yöntemleri,* Ankara: Hedef Yayıncılık.

Özgüven, İ.E. (2016). *Bireyi Tanıma Teknikleri,* 11. Basım, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Özsoy, G. (2005). Problem Çözme Becerisi İle Matematik Başarısı Arasındaki İlişki, Ankara: *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi,* 25 (3), 179-190.

Parlakyıldız, B. (1998). *Okulöncesi Eğitim Öğretmenlerinin Anasınıfı Programını Uygulamadaki Yeterlik Dereceleri, Bolu:* Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Parlakyıldız, B. (2008). *Portfolyoya Dayalı Değerlendirmenin Üniversite Öğrencilerinin Akademik Başarılarına ve Bilişsel Yaşam Becerilerine Etkisi,* Ankara: *Gazi* Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi.

Rawlinson, J.G. (1995). *Yaratıcı Düşünme ve Beyin Fırtınası*, Çev: Değirmen. O, İstanbul: Rota Yayın Tanıtım.

Rıza, E. T. (2001). *Yaratıcılığı Geliştirme Teknikleri*, İzmir: Kanyılmaz Matbaası.

Saban, A. (2002). *Öğrenme Öğretme Süreci. Yeni Teori ve Yaklaşımlar,* Ankara: Nobel Yayıncılık.

Senemoğlu, N. (1994). Okulöncesi Eğitim Programı Hangi Yeterlikleri Kazandırmalıdır?, Ankara: *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21-30.

Senemoğlu, N. (2010). *Gelişim Öğrenme ve Öğretim: Kuramdan Uygulamaya* 18. Basım, Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Sternberg, R.J. (2003). Creative Thinking İn The Classroom, *Scandinavian Journal Of Educational Research*, 47, (3), 16.

Tan, Ş. (2006). *Öğretimi Planlama ve Değerlendirme Öğretim Yöntem ve Teknikleri Ölçme ve Değerlendirme KPSS El Kitabı*, Ankara: 10. Basım, Pegem A Yayıncılık.

Thompson, R.A., & Goodman, M. (2009). Development Of Self Relationships, And Socioemotional Competence: Foundations For Early School Success, In O.A. Barbarin & B.H. Wasik (Eds), *Handbook Of Child Development And Early Education: Research To Practice,* New York: Guilford Press, 147-171.

Ülgen, G. (1996). *Kavram Geliştirme Kuramlar ve Uygulamalar,* 2. Basım, Ankara: SETMA.

Ünlüer. E. (2010). Yaratıcılık Süreci ve Okul Öncesi Döneme Yönelik Yaratıcı Sorun Çözme Teknikleri, Ed: Çelebi Öncü, E), *Erken Çocukluk Döneminde Yaratıcılık ve Geliştirilmesi*, Ankara: Pegem Akademi, 175-190.

Üstündağ, T. (2003). *Yaratıcılığa Yolculuk,* Ankara: Pegem Akademi.

Yağcı, E. (2012). Yönlendirilmiş Beyin Fırtınası Tekniği: SCAMPER Konusunda Veli Görüşleri Üzerine Bir Çalışma. Ankara: *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 43, 485-494.

Yıldız, V. (2003). Çocukların Yaratıcılığını Geliştirmede Alternatif Bir Yol: Scamper, Ankara: *Çoluk Çocuk Aylık Anne-Baba Eğitimci Dergisi*, 3, 24.

Zembat, R. (2013). Okul Öncesinde Problem Çözme ve Beyin Fırtınası, Ed: Zembat. R, *Okul Öncesinde Özel Öğretim Yöntemleri*, Ankara: Anı Yayıncılık. 207-237.

Zembat, R., Unutkan, Polat. Ö. (2005). Problem Çözme Becerilerinin Gelişimi, *Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar,* (Ed: M. Sevinç), İstanbul: 1.

Cilt, Morpa Kültür Yayınları.

Dr. Öğretim Üyesi Belgin PARLAKYILDIZ

1958 yılında Bursa'da doğdu. İlk-orta-öğrenimini Bursa, lise öğrenimini *İstanbul Kadıköy Kız Lisesi Edebiyat Bölümü (1975); ve Bolu Zübeyde Hanım Kız Meslek Lisesi Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümünü (1978)* bitirdi. Lisans öğrenimini *Ankara Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Çocuk Gelişimi ve Ev Yönetimi Eğitimi Bölümü Okulöncesi Öğretmenliği Anabilim Dalı'nda (1990);* bilim uzmanlığını, *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitimde Program Geliştirme Programı'nda (1998)*; doktorasını ise *Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Programı' nda (2008)* tamamladı. 1978-1990 yılları arasında Uygulama Anaokulu Öğretmenliği, 1991-1996 Ev Ekonomisi öğretmenliği, 1997-2004 Abant İzzet Baysal Üniversitesi ve Gazi Üniversitesi Araştırma Görevlisi, 2004 Abant İzzet Baysal Üniversitesi Uzman, 2005-2009 Öğretim Görevlisi Dr, 2010 Abant İzzet Baysal Üniversitesi'nde Yrd. Doç. Dr. ünvanı aldı.

Emekli olduktan sonra 2011-2016 Eğitim Öğretim Yılları arasında *İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü Okul Öncesi Anabilim Dalı Kurucu Öğretim Üyesi* olarak görev yapmıştır. Halen 2016 Eğitim Öğretim Yılından itibaren *Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü Okulöncesi Anabilim Dalı'nda Kurucu Öğretim Üyesi* olarak görevine devam etmektedir.

Okul Öncesi Eğitim Programları, Alternatif Eğitim Yaklaşımları, Portfolyo Değerlendirme, Yaratıcılık ve Atık Materyallerle Eğitici Kavram Oyuncaklar, Fen- Matematik Eğitimi ile ilgili yurt-içi, yurt-dışı çalışmaları bulunmakta ve bu içeriklerde Lisans ve Lisans Üstü düzeyde dersler vermektedir.

BÖLÜM V:
ERKEN ÇOCUKLUK EĞİTİMİNDE STEM YAKLAŞIMI

Mehmet Nur TUĞLUK,

Sümeyye ÖCAL

Yıldız Teknik Üniversitesi

Erciyes Üniversitesi

1. 21. YÜZYIL BECERİLERİ

Bireyin hayatını sürdürebilmesi veya refah içerisinde yaşamına devam edebilmesi için her çağın ve zamanın bireyden beklentileri vardır. Örneğin ilk çağlarda bireyden beklenilen vahşi hayvanlardan kendisini koruyarak hayatta kalma ve avlanarak karnını doyurmaktı. Bunlar Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinde (Maslow 1943'den akt. McLeod, 2007) "fizyolojik ihtiyaçlar" ve "güvenlik ihtiyacı" kısımlarına karşılık gelmekteyken zamanla çağın bireyden beklentisi gelişti. Günümüzde birey başkalarından saygınlık beklemekte, evreni ve kendisini daha iyi anlamaya çalışmakta, estetik kaygılar güderek kendisinin var oluş nedenini sorgulamakta ve sınırlarını zorlayarak yapabileceklerini hat safhada yapmaya çalışmaktadır. Bireydeki bu değişim sadece bireyden kaynaklanmayıp toplumsal bir yapılanma olduğu için çağın bireylerden ve dolayısıyla toplumlardan beklentisinin değişmesi olarak nitelendirilmektedir (Aydın, 2003). Bu nitelendirme günümüzde bir başlık altında toplanmak istenilirse 21. yy becerileriyle birey kendisinden beklenen bu değişimi yakalayabilecektir.

21. yy becerilerinin sınırları tam çizilememektedir. Bunun başlıca nedenlerinden bir kaçı

- Çok sayıda uzmanlaşacak alan olması ve bu alanların farklı beceriler gerektirmesi
- Hızlı değişim, bilgi edinimi ve ilerleme
- Her keşifle ve oluşan her yeni alanla yeni beceri ihtiyacın doğması olarak sıralanabilir.

KAYNAKÇA

Altıntaş, D., Karaçelik, D., Erdemir, S. (2009) Mardin Valiliği İl Milli Eğitim Müdürlüğü. İstatistik Birimi. Elazığ.

Bozkurt Altan, E., Yamak, H., & Buluş Kırıkkaya, E. (2016). FeTeMM eğitim yaklaşımının öğretmen eğitiminde uygulanmasına yönelik bir öneri: Tasarım temelli fen eğitimi. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *6*(2), 212-232.

AYDIN, B. (2003). Bilgi toplumu oluşumunda bireylerin yetiştirilmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *14*(14), 183-190.

Barr, V., & Stephenson, C. (2011). Bringing computational thinking to K-12: what is Involved and what is the role of the computer science education community?. *Acm Inroads*, *2*(1), 48-54.

Binkley, M., Erstad, O., Herman, J., Raizen, S., Ripley, M., Miller-Ricci, M., & Rumble, M. (2012). Defining Twentyfirst Century Skills. In Assessment and teaching of 21st century skills. 17-66. *Springer Netherlands*. (Aktaran: Koştur, H. İ. (2017). FeTeMM eğitiminde bilim tarihi uygulamaları: El-Cezeri örneği. *Başkent University Journal of Education*, *4*(1), 61-73).

Capraro, R. M., Capraro, M. M., & Morgan, J. R. (Eds.). (2013). *STEM project-based learning: An integrated science, technology, engineering, and mathematics (STEM) approach*. Springer Science & Business Media.

Cook, L. A. (2012). *STEAM charter schools: The role of the arts in developing innovation and creativity within the public school curriculum* (Doctoral dissertation, University of La Verne).

Cook, K. L., & Bush, S. B. (2018). Design thinking in integrated STEAM learning: Surveying the landscape and exploring exemplars in elementary grades. *School Science and Mathematics*, *118*(3-4), 93-103.

Corlu, M. Sencer. 2017. STEM: Bütünleşik Öğretmenlik Çerçevesi. ed. M. Sencer Corlu & Ezgi. Çallı. *STEM Kuram ve Uygulamaları.* İstanbul: Pusula: 1–10.

Corlu, M. S., Capraro, R. M., & Capraro, M. M. (2014). Introducing STEM education: Implications for educating our teachers in the age of innovation. *Education and Science*, *39*(171), 74-85.

Dewey, John. 1966. Lectures In The Philosophy Of Education: 1899. New York: Random House. (Aktaran: Glancy, A. W., & Moore, T. J. (2013). Theoretical foundations for effective STEM learning environments).

EARGED. 2011. MEB 21. Yüzyıl Öğrenci Profili. Ankara: MEB. (Gökbayrak, S., & Karışan, D. (2017). Altıncı sınıf öğrencilerinin FeTeMM temelli etkinlikler hakkındaki görüşlerinin incelenmesi. *Alan Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, *3*(1), 25-40.)

Ekici, F. Y., Bardak, M., Yousef Zadeh, M. (2018). Erken Çocukluk Döneminde STEM**.** ed. Kamil Arif Kırkız & Emin Aydın. *Merhaba STEM: Yenilikçi Bir Öğretim Yaklaşımı.* Konya: Eğitim Yayınevi: 51-78.

Glancy, A. W., & Moore, T. J. (2013). Theoretical foundations for effective STEM learning environments.

Helvacı, B., Adıgüzel, T., Karadeniz, Ş. 2017. STEM: Bütünleşik Öğretmenlik Çerçevesi. ed. M. Sencer Corlu & Ezgi. Çallı. *STEM Kuram ve Uygulamaları*. İstanbul: Pusula: 15-20.

Hynes, M., Portsmore, M., Dare, E., Milto, E., Rogers, C., Hammer, D., & Carberry, A. (2011). Infusing engineering design into high school STEM courses.

Jacobs, H. H. (1989). *Interdisciplinary curriculum: Design and implementation*. Association for Supervision and Curriculum Development, 1250 N. Pitt Street, Alexandria, VA 22314.

Koştur, H. İ. (2017). FeTeMM eğitiminde bilim tarihi uygulamaları: El-Cezeri örneği. *Başkent University Journal of Education*, *4*(1), 61-73.

Soh, L. K., Shell, D. F., Ingraham, E., Ramsay, S., & Moore, B. (2015). Learning through computational creativity. *Communications of the ACM*, *58*(8), 33-35.

Maslow, A. H. (1943). A theory of human motivation. *Psychological review*, *50*(4), 370.

McLeod, S. (2007). Maslow's hierarchy of needs. *Simply Psychology*, *1*.

Milli Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. 2005. İlköğretim Fen Ve Teknoloji Dersi Öğretim Programı Ve Kılavuzu. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.

Milli Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. 2013. İlköğretim Kurumları (İlkokullar Ve Ortaokullar) Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı. Ankara.

Negreiros, M. (2017). Elementary Mathematics Teachers' Beliefs and Practices: Understanding the Inşuence of Teaching in a STEAM Setting.

Ostler, E. (2012). 21st century STEM education: A tactical model for long-range success. *International Journal of Applied Science and Technology*, *2*(1).

Peters-Burton, E. E., Cleary, T. J., & Kitsantas, A. (2015). The Development of Computational Thinking in the Context of Science and Engineering Practices: A Self-Regulated Learning Approach. *International Association for Development of the Information Society*.

Piaget, Jean. 1972. *The Epistemology of Interdisciplinary Relationships.* Paris. (Aktaran: Jacobs, H. H. (1989). *Interdisciplinary curriculum: Design and implementation. Association for Supervision and Curriculum Development*. 1250 N. Pitt Street, Alexandria).

Poyraz, H., Dere, H. (2001). *Okul Öncesi Eğitimin İlke ve Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Sparkes, V. P. (2017). *STEM Nedir?* İstanbul: Ayrıntı Yayınları: 11-17.

Wing, J. M. (2010). CompThink. http://www.cs.cmu.edu/~CompThink/papers/ TheLinkWing.pdf

Yadav, A., Mayfield, C., Zhou, N., Hambrusch, S., & Korb, J. T. (2014). Computational thinking in elementary and secondary teacher education. *ACM Transactions on Computing Education (TOCE)*, *14*(1), 5.

Yadav, A., Hong, H., & Stephenson, C. (2016). Computational thinking for all: pedagogical approaches to embedding 21st century problem solving in K-12 classrooms. *TechTrends*, *60*(6), 565-568.

Dr. Öğr.Üyesi Mehmet Nur TUĞLUK

2002 yılında lisans, 2007 yılında yüksek lisans, 2012 yılında ise doktora eğitimini okul öncesi eğitim alanında tamamlamıştır. 2002-2012 yılları arasında Atatürk ve Marmara Üniversiteleri'nde araştırma görevlisi olarak görev yapmıştır. 2014 yılından itibaren Yıldız Teknik Üniversitesi Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalında öğretim üyesi olarak görevine devam etmektedir. Aynı zamanda Yıldız Teknik Üniversitesi'ne bağlı anaokullarında koordinatörlük yapmaktadır. Erken çocukluk döneminde 21. Yüzyıl becerileri, siber aile katılımı, çocuk dostu şehir, eğitim ergonomisi, erken çocukluk döneminde STEM ve SCRATCH konularında yayınları bulunmaktadır. 2018 yılında TÜBİTAK 4004 Doğa Eğitimi ve Bilim Okulları projeleri kapsamında ''Çocuklarımıza Sürdürülebilir Bir Dünya Bırakalım'' isimli projede araştırmacı olarak çalışmaktadır.

Araştırma Görevlisi Sümeyye Öcal

1993 Kayseri doğumlu olan Sümeyye Öcal, ilk, orta ve lise eğitimini Kayseri'de tamamlamıştır. 2016 yılında Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nin Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümünden onur derecesi ile mezun olmuştur. Yıldız Teknik Üniversitesi Okul Öncesi Eğitimi Programına kabul almıştır. Yüksek lisansı süresince özel anaokullarında İngilizce branş öğretmenliği yapmış, aynı zamanda değerler eğitimi ile ilgili projelerde yer almıştır. Değerler eğitimi alanında basılmış iki hikaye kitabı bulunmaktadır. Ardından yayın sektörü üzerinde yoğunlaşmış ve özel bir yayınevinde işe başlamıştır. Yayınlanmış ve yayınlanacak olan okul öncesi ve ilkokul seviyelerine yönelik hikaye kitapları bulunmaktadır. Şu an Erciyes Üniversitesi Okul Öncesi Eğitimi Ana Bilim Dalında araştırma görevlisi olarak çalışmaktadır. Yüksek lisans tezini okul öncesi dönemde STEM

eğitimi üzerine yapmıştır. Bilişimsel düşünme, değerler eğitimi, STEM yaklaşımı, kodlama, robotik, drama, hikaye anlatıcılığı ve okul öncesi dönemde oyun ilgi alanları arasındadır.

BÖLÜM VI:

ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE DENEYLER, ANALOJİLER VE KAVRAM HARİTALARI

Banu ÖZKAN

Dumlupınar Üniversitesi

GİRİŞ

Okul öncesi dönem çocuğun yaşamının temelini oluşturan, çocuğun öğrenmeye son derece açık olduğu, beceri ve alışkanlıkların birçoğunu kazandığı dönemdir. Bu nedenle, bu dönemde çocuğa verilen eğitim etkisini ileriki yıllarda gösterecektir. Günümüzde eğitim programları öğrencilere bilgiyi ezberletmekten çok, araştırarak, keşfederek, yaparak yaşayarak öğrenmelerine fırsat verecek şekilde hazırlanmaktadır. Bu nedenle eğitim öğretim etkinliklerinde kullanılacak yöntem ve teknikler önemlidir. Okul öncesi dönem çocuğun öğrenmeye en açık olduğu dönemdir. Bu dönemdeki çocuklar bilgiyi düz anlatımdan çok, yaparak yaşayarak daha kolay öğrenirler. Bu nedenle bu dönemde etkinlikleri çocuğa yaparak yaşayarak, aktif katılabileceği şekilde sunmak önemlidir.

1. DENEYLER

Akman (2003)'a göre, erken çocuklukta fen eğitiminin amaçlarından biri de, çocuklara gerçeklik kavramını kazandırmaktır. Fen eğitiminde gerçeklik kavramı, deneyselliğe dayalı kesin bilgiler ve ispatlamalar yoluyla gerçekleştirilebilir (Akman, 2003). Davies (2011)'e göre, çocuklar fen etkinliklerine güçlü bir varlıkla katılır ve deneysel ve yaratıcı yollarla bilgiyi içselleştirirler (Broström, 2015). Aynı zamanda, çocuklar deney yapabildikleri, problem çözebildikleri ve diğer çocuklarla sosyalleştikleri etkinlikler yoluyla öğrenirler (Gallas1995; Chaille & Britain 1997, Akt, Conezio ve French, 2002). Çeşitli araştırmacılara göre, çocuklar bilimsel kavramları okul öncesi dönemde kazanmaya başlamaktadır. Bilimsel düşünme, bilimsel bilgilerin kazanımını sağlar ve böylece bilim oluşur. Eğitim, bu davranışları okul öncesi eğitim uygulamalarından başlayarak örgün eğitimin son kademesine kadar sistemli olarak bireylere kazandırmalıdır. Okul öncesi dönemde, öğretmenlerin fen kavramlarını geliştirmek amacıyla hangi yöntem ya da yöntemleri kullandıkları, hem öğrencinin daha sonraki eğitim basamaklarında öğrenme şekli hem de öğretme

KAYNAKÇA

Akman, B. (2003). Okulöncesinde Fen Eğitimi. *Yaşadıkça Eğitim Dergisi, 79,* 14-16.

Ayvacı, H. Ş., Devecioğlu, Y. ve Yiğit, N. (2002), "Okulöncesi öğretmenlerin fen ve doğa etkinliklerindeki yeterliliklerinin belirlenmesi", V. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimim Kongresi, Ankara.

Bilgin, B., Geban, Ö.(2011). Benzeşım (analojı) yöntemı kullanarak lıse 2. sınıf ögrencılerının kımyasal denge konusundakı kavram yanılgılarının gıderılmesı. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 20: 26 - 32

Broström, S. (2015). Science in Early Childhood Education. *Journal of Education and Human Development.4,. 2(1),* 107-124.

Conezio, K., French, L. (2002). Science in the preschool classroom. *Young Children.* September.

Çelik, F. (2009). Açık Ve Kapalı Uçlu Deney Tekniklerinin Öğrencilerin Başarı, Tutum Ve Psikomotor Davranışları Üzerine Etkileri. Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Duit, R. (1991). On the role of analogies and metaphors in learning science. *Science Education, 75 (6),* 649–672.

Günay Bilaloğlu, R. (2006). Altı yaş çocuklarına bağışıklık sisteminin analoji tekniği ile öğretiminin başarı ve kalıcılığa etkisi. Yayınlanmamıs Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Güngör Seyhan, H. (2015). Okul Öncesi Fen Eğitiminde Analoji Kullanımının Önemi Ve Analoji Örnekleri. *Cumhuriyet International Journal of Education,4 (2),* 15 – 28

Hesapçıolu, M. (1994). *Öğretim İlke ve Yöntemleri Eğitim Programları ve Öğretim*. İstanbul: Beta Basım Yayın.

Horton, P., Mc Conney, A., Gallo, M., Woods, A., Senn, G., Hamelin, D. (1993). An Investigation of the effectiveness of concept mapping as an Instructional Tool. *Science Education. I (77),* 95-111.

Karakuş, U. (2006). Deney Yöntem Ve Cografya Öretiminde Kullanılması. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD 8) 1*,1-19

Kaptan, F. (1999). *Fen Bilgisi Öğretimi.* İstanbul: M.E.Basımevi

Kaptan, F. (1998). Fen öğretiminde kavram haritası yönteminin kullanılması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 4* : 95-99.

Kaya, O. N. (2003). Fen Eğitiminde Kavram Haritaları. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi ,1*,(13), 70-79.

Kesercioğlu, T., Yılmaz, H., Çavaş, P., Çavaş, B. (2004). İlköğretim Fen Bilgisi Öğretiminde Analojilerin Kullanımı: *Ege Eğitim Dergisi (5): 35-44*

Kılınç, A. (2007). Bir öğretim stratejisi olarak kavram haritalarının kullanımı. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi. 4 (2),* 21-48

Kırkkılıç, A., Maden, S.,Şahin, A., Girgin, Y. (2011). Kavram Haritalarının Okuduğunu Anlama ve Kalıcılık Üzerine Etkisi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi: 1, (4).*

Kinchin, M. I., Hay, D. B. (2000). How a qualitative approach to concept map analysis can be used to aid learning by illustrating patterns of conceptual development. *Educational Research 42*, 1. 43–57

Kumtepe, E. (2009). Okul Öncesi Eğitimde Fen. Okul Öncesinde Fen ve Matematik Eğitimi. Ed: Aynur Özdaş. Anadolu Üniversitesi Yayınları: Eskişehir.

Kuru, H. (2012). Ortaöğretim 9. Sınıf öğrencilerinin analojik düşünme durumlarının saptanması ve biyoloji öğretiminde analoji kullanımının öğrenci başarısına etkisi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yayımlanmamış Yüksek Lisans tezi.

Küçükturan, G. (2003). "Okulöncesi Fen Öğretiminde Bir Teknik": Analoji. *Milli Eğitim Dergisi,* 157, Kış 2003, 9-15.

Mayer, R. E. (1992). Thinking, Problem Solving, Cognition. New York: W. H. Freeman and Company.

Novak, J. D. (1990). Concept maps and vee diagrams: Two metacognitive tools to facilitate meaningful learning. *Instructional Science, 19*(1), 29-52.

Özata, Ö. F., (2003), "İlköğretim Birinci Kademe Fen Bilgisi Dersinde Kavram Haritalarının Kavram Yanılgılarını Gidermeye ve Hatırlamaya Etkisi", Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul.

Özbek, S. (2009). Okulöncesi öğretmenlerinin fen eğitimine ilişkin görüşleri ve uygulamalarının incelenmesi. Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Özkan, B. (2015). 60-72 aylık çocuklar için bilimsel süreç becerileri ölçeğinin geliştirilmesi ve beyin temelli öğrenmeye dayanan fen programının bilimsel süreç becerilerine etkisi. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Sarı, A. (2014). Kavram haritası ve bilgisayar destekli öğretimin 7. Sınıf öğrencilerinin madde konusundaki kavram yanılgılarına etkisinin ontolojik açıdan incelenmesi. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü .

Şahin, F (2003). Okulöncesi Eğitimde Fen ve Doğa Etkinlikleri İle İlgili Kavramların Öğretiminde Kullanılan Strateji Yöntem ve Teknikler. (Editör: Aynur Özdaş). Okulöncesinde Fen ve Matematik Öğretimi. Anadolu Üniversitesi Yayınları: Eskişehir

Şahin, F. (2000). Okul öncesinde fen bilgisi öğretimi ve aktivite örnekleri. İstanbul: YaPa Yayınları.

Şahin, H. (2016). Okul öncesi fen eğitiminde analoji yöntemi ve analojinin okul öncesı eğıtım programlarında yer alma düzeyı. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi 4* ,(6) . 48-61.

Tahta, F. (2010). Erken Çocuklukta Fen Eğitimi ve Eğlenceli Deneyler. Ankara: Eğiten Kitap Yayınları.

Turan, N. (2010). Alternatif değerlendirme tekniklerinden kavram haritası ve dallanmış ağaç ile klasik değerlendirme tekniklerinin öğrenci başarışı açısından karşılaştırılması. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi üniversitesi eğitim bilimleri enstitüsü

Yanides, J., Yin,Y.,Tomita,M., Ruiz-Primo, M.A. (2005). Teaching Strategies. *Science Scope, 28, 8*

Yener, N. (2006). İlköğretim 7. Sınıf fen bilgisi dersinde 'çevremizde hangi ekosistemler var ve buralarda neler oluyor?' konusunun kavram haritaları ile işlenmesinin öğrenci başarı ve tutumu üzerinde etkisi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Yılmaz, E., Tamer, L.S., Koç, M. (2009). Öğretmen adaylarının kavram haritalarının arayüz tasarımlarındaki görsel tercihleri. *SDU International Journal of Technologic Sciences. 1* (1), 41-57

Kavram haritası örnekleri: https://canlilarinsınıflandirilmasii.wordpress.com/poster-ve-kavram-haritasi/

http://worldpage.blogcu.com/kavram-haritasi-nedir-kavram-haritalarinin-yararlari-nelerdir/12987500

http://hucredoku.blogspot.com.tr/2014/10/6.html

BÖLÜM VII:
PROJE YÖNTEMİ

Nihal YİĞİTALP

Yalova Üniversitesi

1. GİRİŞ

Çocuklar, içlerinde her sabah onlarla uyanan bir merakla büyürler. Çocukların, ne, neden, nasıl gibi soruları çevrelerindekilere zor anlar yaşatabilir. Ancak çocuklar bu sorularla öğrenmeyi kalıcı kılabilmektedir. Çocukların sorular sormayı, sorgulamayı, cevaplar bulmayı ve keşfetmeyi bırakmaları, öğrenmelerini de engelleyecektir. Eğitim hayatının önceden çalışılıp hazırlanmış bilgileri ve kalıp soruları, çocukların yaratıcı ve dünyayı anlamaya yönelik sorularını ellerinden alabilmektedir. Böyle bir eğitim süreci içerisinde çocukların en başta gelen sorunları arasında, bilgiyi sorgulamama ve araştırmama olduğu söylenebilir. Bu durumun temel nedenleri arasında ise yine sorgulatmayan, araştırmaya yönlendirmeyen eğitim süreçleri ve eğitimciler akla gelebilmektedir. Oysaki eğitim sürecinde çocukların, günümüz koşullarına hazırlanırken, bilgi, beceri, yaklaşım ve davranış gelişimine önem verilmelidir. Değişen eğitim anlayışları ışığında, çocuğa, öğretmene ve çevreye yüklenen anlamlarda da değişiklikler olduğu gözlenmektedir. Bütün bu işleyişin paralelinde özellikle erken çocukluk döneminde öğrenmenin bilişsel boyutunu desteklemek için ortaya atılan yeni yaklaşımlar ile değişik yöntemler ve etkinlikler kullanılabilir. Balat (2010), bu dönemde öğretmenlerin, oyunu etkinliklerin merkezine alarak çocukların ve ortamın özelliklerini göz önünde bulundurarak farklı yöntemlerin kullanılabileceğini belirtmektedir. Etkin öğrenme temel alındığında; öğretmenlerin, geleneksel öğrenmede sık kullanılan anlatım tekniğinden farklı olarak alan gezileri, büyük ve küçük grup çalışmaları, kısa ve uzun süreli projeler gibi etkinliklere yer vermesi önerilir.

Günümüzde, çocukların meraklarını canlı tutabilmek ve öğrenmeyi etkin ve kalıcı kılmak için, bilgiye ulaşmada farklı yaklaşımların kullanılması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Çünkü bilim ve teknoloji hızla gelişerek, bilgiler hızla yenilenmekte ve değişmektedir. Artık insanlık için bilgiye ulaşmanın çok kolay olduğu, ancak doğru bilgiye ulaşmanın, tek bir kaynağa değil birçok bilgi kaynağına bakarak, gerçek bilgiyi harmanlayabilmenin, bunu yaparken kendi fikirlerini, yenilikçi bir şekilde ortaya koyabilmenin, bir ekiple çalışabilmenin ve topluluk önünde konuşabilmenin çok

KAYNAKÇA

Anlıak, Ş. ve Yılmaz, (2004). Kuramsal bakış açısıyla proje yaklaşımı. *Eğitim Araştırmaları, 17,* 92-101.

Balat, G. U. (2010). Okul öncesi eğitimde anlatım, tartışma, soru-cevap, örnek olay, gezi, gözlem ve gösteri öğretim yöntemleri. R. Zembat (Eds), *Okul öncesinde özel öğretim yöntemleri* (s. 255- 284). Ankara: Anı.

Chard, S. (2003). From themes to projects. *Early Childhood Research & Practice, 1*(1) 16 s. (ED428893). http://ecrp.uiuc.edu/v1n1/chard.html adresinden 15 Mart 2018 tarihinde erişilmiştir.

Dahlberg, G. Moss, P. (2010). Introduction: Our Reggio Emilia (s.1-22). In C, Rinaldi. (Ed.), *In dialogue with Reggio Emilia: Listening, researching and learning.* NY: Routledge, Taylor& Francis Group.

Dizman Özaslan, H. (2010). *Proje yaklaşımına dayalı eğitimin anasınıfına devam eden çocukların okul olgunluğuna etkisinin incelenmesi.* Yayımlanmamış doktora tezi. Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

DuCharme, C. C. (1993). *Historical Roots of the Project Approach in the United States: 1850-1930.* NY: Eric.

Durakoğlu, A. (2011). *Çocuk doğası ve eğitimi (3-6 yaş).* Ankara: Alter Yayıncılık.

Gizir Ergen, Z. (2013). *Proje yaklaşımının anasınıfına devam eden çocukların yaratıcılıklarına etkisinin incelenmesi.* Yayımlanmamış doktora tezi. Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Hartman, J. A. ve Eckery, C. (1995). Projects in the early years. *Childhood Education, 71*(3); 114-148.

Helm, J.H. ve Katz, L. (2001). *Young investigators: The project approach in the early years.* NY: Teachers College, Columbia University.

İnan, H.Z. (2007). *An interpretivist approach to understanding how natural sciences are represented in a Reggio Emilia-inspired preschool classroom.* The Ohio State University, OH, USA. Unpublished dissertation.

İnan, H.Z., Trundle, K.C., & Kantor, R. (2010). Understanding natural sciences education in a Reggio Emilia-Inspired preschool. *Journal of Research in Science Teaching [JRST], 47*(10), 1186-1208.

İnan, H.Z. (2010). Erken çocukluk eğitiminde yaratıcılık: Reggio Emilia örneği. E.C.Öncü (Ed.), *Erken çocukluk döneminde yaratıcılık ve geliştirilmesi* (s.159-175). PegemA, Ankara.

İnan, H.Z. (2010a). Increasing awareness of pre-service teachers on bullying in a preschool [Anaokulunda zorbalık konusunda öğretmen adaylarının bilinçlendirilmesi]. *Indian Journal of Social Work, 71*(2), 211-226.

İnan, H.Z. (2013). *Okul öncesi eğitiminde çağdaş yaklaşımlar: Reggio Emilia ve Proje Yaklaşımı.* Ankara: ANI Yayıncılık.

Kandır, A., Can Yaşar, M., İnal, G., Yazıcı, E., Uyanık, Ö. ve Yazıcı, Z. (2012). *Etkinliklerle bilim eğitimi.* Ankara: Efil Yayınevi.

Katz, L. (1994). *The project approach.* Champaign, IL: ERIC clearinghouse on elementary and early childhood education.

Katz, L., & Chard, S. C. (2000). *Engaging children's minds: The project approach* (2nd ed.). Connecticut: Ablex Publishing Corporation, Stamford.

Moran, M. J. (2004). First steps toward teaching The Regio way. Ed.: Joanne Hendrick, Prentice-Hall, p. 253, Upper Saddle River, New Jersey.

Morris, M. (2004). Interacting in science in early childhood-a project approach. *Teaching Science, 50* (3); 11-14.

Oğuz, V. (2012). *Proje yaklaşımının anasınıfına devam eden çocukların problem çözme becerilerine etkisinin incelenmesi*. Yayımlanmamış doktora tezi. Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Oğuz, V., Gizir, Z., & Akyol, A. K. (2014). *Erken çocukluk eğitiminde proje yaklaşımı ve uygulanmış proje örnekleri*. Anı Yayıncılık.

Öztürk, Y. (2012). Okulöncesi eğitimde proje yaklaşımı. Z. F. Temel (Ed.), *Erken çocukluk eğitiminde yaklaşımlar ve programlar* (1. Baskı), (405-442). Ankara: Vize Yayıncılık.

Rinaldi, C. (1993). The emergent curriculum and social constructivism: An interview with Lella Gandini. In C.Edwards, L. Gandini, & G. Forman (Eds.), The hundred languages of children: *The Reggio Emilia approach to early childhood education* (s.101-112). NJ: Ablex Publishing Corporation.

Rinaldi, C. (1998). Projected curriculum constructed through documentation-Progettazione: An Interview with Lella Gandini. In C. Edwards, L. Gandini, & G. Forman (Eds.), *The hundred languages of children: the Reggio Emilia approach-advanced reşections* (2nd ed., pp. 113-125). Greenwich, Conn: Ablex.

Rinaldi, C. (2010). Note on terminologies (x-xi). In C, Rinaldi. (Ed.), *In dialogue with Reggio Emilia: Listening, researching and learning.* NY: Routledge, Taylor& Francis Group.

Şahin, D. (2010). Erken çocukluk eğitiminde temel kuram ve yaklaşımlar. *Erken çocukluk eğitimi* (1. Baskı), (94-134). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Şahin, F., Güven ,İ. ve Yurdatapan, M. (2011). Proje tabanlı eğitim uygulamalarının okul öncesi çocuklarında bilimsel süreç becerilerinin gelişimine etkisi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 33*, 157-176.

Temel, Z. F., Kandır, A., Erdemir, N. &Koçer Çiftçibaşı, H. (2005). *Okul öncesi eğitimde proje yaklaşımı ve program örnekleri.* Morpa Kültür Yayınları, İstanbul.

Tuğrul, B. (2002). Proje yaklaşımının temel özellikleri. *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Dergisi,* 1 (6-7); 71-79.

Williams, D. A. (1998). Dokumanting the children learning: assesment and evaluation in the project approach. P.49 USA. University of Albetra.

Yıldız Bıçakçı, M. (2009). *Proje yaklaşımına dayalı eğitimin altı yaş çocuklarının gelişim alanlarına etkisinin incelenmesi.* Yayımlanmamış doktora tezi. Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Öğr. Gör. NİHAL YİĞİTALP

1979 yılında İstanbul'da doğdu. İlköğrenimini İstanbul'da, orta öğrenimini Bolu Anadolu Öğretmen Lisesinde tamamladı. 2001 yılında Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Fizik Bölümünden, 2011 yılında Orta Doğu Teknik Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümünden ve Sosyoloji Bölümü yandal programından mezun oldu. 2014 yılında Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Okul Öncesi Eğitim Anabilim Dalında yüksek lisans öğrenimini tamamladı. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Okul Öncesi Eğitim Anabilim Dalında doktora eğitimine devam etmektedir. 2001-2003 yılları arasında İstanbul'da Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ilköğretim okullarında sözleşmeli Fen Bilgisi öğretmenliği ve 2010-2012 yılları arasında Ankara'da özel bir kolejde Anaokulu öğretmenliği yapmıştır. 2013-2017 yılları arasında Yıldız Teknik Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Öğretmenliği Anabilim Dalında Araştırma Görevlisi ve 2013-2015 yılları arasında Yıldız Teknik

BÖLÜM VIII

HİKAYELEŞTİRME – ÖYKÜLEŞTİRME (STORYLINE)

Merve GANGAL

Karadeniz Teknik Üniversitesi

1. GİRİŞ

Eğitim toplumun tamamını sosyal ve yapısal olarak etkileyen bir faktör olarak kabul edilmektedir. Toplumsal hayat içindeki uygulamaların geneli eğitim sisteminin içeriğine ve yürütülüş şekline göre etki altında kalabilmektedir. Günümüz toplumsal gereklilikleri düşünüldüğünde, çağdaş eğitim anlayışları ve eğitim sürecindeki bireyin rolü oldukça önemli duruma gelmektedir (Senemoğlu, 2011; Kıldan,2016). Dünyanın her alanda gelişim ve değişim içerisinde olması eğitim sistemlerine de yansımaktadır. Çocukların içinde bulundukları toplumlardaki değişimlere uyum sağlaması eğitim sürecinin çocuğa kazandırdığı becerilerle desteklenebilir. Çocukların yalın bilgi aktarımı ile eğitime dahil edilmesi yerine sorgulayıcı, merak eden , yaratıcı düşünen ve çözüm arayan çocuklar yetiştirilmesi etkili olabilmektedir (Eren,2015).

Son yıllarda sıklıkla karşımıza çıkan yapılandırmacı yaklaşım modern eğitim anlayışını destekleyen nitelikte, çocuğu odak noktası olarak belirleyen bir bakış açısıdır. Bireyin kendi öğrenmesi, araştırması ve eğitim sürecinin her aşamasında aktif rol almasını desteklemektedir (Erdem ve Demirel, 2002). Yapılandırmacı yaklaşımın temel ilkelerine göre;

- Bilgi birey tarafından yapılandırılır ve edinilir,
- Öğrenme süreci hem sosyal hem bireyseldir ,
- Bireye kendini ve yaşadığı çevreyi tanıma ve anlamlandırma fırsatı sunulur,
- Bilgi anlık olarak değil bir süreç dahilinde üzerinde düşünülerek kazanılır (Kıldan,2016).

Hikayeleştirme yönteminin yapılandırmacı yaklaşımın öğelerini desteklediği ve yapılandırmacı yaklaşımın bir uygulaması olarak kabul edildiği bilinmektedir (Eren,2015). Çocuklar hikayeleştirme yönteminde bilgiye farklı yöntem ve kaynaklarla kendileri ulaşırlar ve süreçte aktif rolleri vardır. Öğretmen sürecin yürütülmesine rehberlik eder ve grubun işbirliği ile hareket

KAYNAKÇA

Bacak, S. (2008). *İlköğretim 5. sınıf sosyal bilgiler dersinde öykü tabanlı öğrenme yaklaşımının öğrenenlerin akademik başarı ve yaratıcılıklarına etkisi.* Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa.

Bell, S. (2003). *Storyline as motivation for language teaching. storyline approach in the foreign language classroom. Trainer's handbook. assessment in the storyline.* Comenius Project 112381-CP-1-2003-1-DE-COMENIUS-C21.20032006.

Bell, S. (2007). *Storyline: past, present, future (ed. Bell, Harkness ve White).* Glasgow: Enterprising Careers University of Strathclyde.

Bell,S. ve Harkness, S. (2006). *Storyline: promoting language across the curriculum.* Royston: UKLA.

Coşkun, M. (2013). *Matematik kavramları öğretiminde öyküleştirme yönteminin tutuma ve başarıya etkisi.* Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, Kırşehir.

Erdem,E. ve Demirel, Ö. (2002). *Program geliştirmede yapılandırmacılık yaklaşımı.* Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 23, 81-87.

Creswell, J. (2007). *John Dewey and the storyline method (ed.Bell, Harkness ve White).* (s:89-97), Storyline: past, present, future. Glasgow: Enterprising Careers University of Strathclyde.

Eren,S. (2015). *Öyküleştirme yöntemine dayalı eğitimin beş yaş çocuklarında farklılıklara saygı kazanımına etkisinin incelenmesi,* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi , Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

Güney, S. Y. (2003). *Storyline yönteminin ilköğretim 5. sınıf sosyal bilgiler dersi "güzel yurdumuz Türkiye" ünitesi içerisinde gözlenen genel özellikler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Gündüz, A. (2007). *Anne-baba ve öğretmenlerin okul öncesi çocuk kitaplarını değerlendirmesi.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.

Harkness, S. (1997). *Creating words, constructing meaning: the scottish storyline method.* (1. Baskı). (Ed.J.Creswell)., Potsmouth, NH:Heinemann.

Harkness, S. (2011). *How the storyline method came to be.*. 09.02.2018 tarihinde https://creativedialogues.lernnetz.de/docs/theoretical_context.pdf adresinden indirildi.

Kaderavek, J. N., Pentimonti, J. M. ve Justice, L. M. (2014). *Children with communication impairments: caregivers' and teachers' shared book-reading quality and children's level of engagement* . Child Language Teaching and Therapy .Vol. 30(3) 289–302.

Kıldan, O. (2016). *Yapılandırıcı yaklaşım. Z. Fulya Temel (ed).* Erken Çocukluk Eğitiminde Yaklaşımlar ve Programlar içinde (s. 13-43). Ankara. Vize Yayıncılık.

Lee, J. C., Skarakis-Doyle, E. & Dempsey, L. (2011). *The contributions of activity and occupation to young children"s comprehension of picture books*. Journal of Occupational Science, 10 (3), 146-149.

McNaughton, M. J. (2007). *Stepping out of the picture: using drama in storyline topics (ed.s.bell, s.harkness ve g.white) storyline: past, present, future* ,Glasgow: Enterprising Careers University of Strathclyde, 150-157.

Öner, U. (2007). *Bibliyoterapi*. Çankaya Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, 7, 133-150.

Senemoğlu, N. (2011). *Gelişim, öğrenme ve öğretim kuramdan uygulamaya (20. baskı).* Ankara . Pegem Akademi.

Tepetaş, G.Ş (2011). *6 yaş çocuklarının temel kavram bilgi düzeylerini desteklemeye yönelik öyküleştirme yöntemine dayalı bir eğitim uygulaması*, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Tepetaş, G. Ş. ve Haktanır, G. (2013). *6 yaş çocuklarının temel kavram bilgi düzeylerini desteklemeye yönelik öyküleştirme yöntemine dair bir eğitim uygulaması.* Eğitim ve Bilim.38 (169), 62-79.

Yakut, İ.(2014). *Günümüzün eğitim ortamlarında resimli öykü taslağı (story-board) ve öyküleştirme (storyline) tekniklerinin işlevleri*. Akdeniz Sanat Dergisi.7(14), 56-72.

Yiğit, Ö. E. (2007). *Öyküleştirme yönteminin 6. sınıf sosyal bilgiler programı ülkemizin kaynakları ünitesindeki öğrenci başarısı üzerine etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Bolu.

Zembat, R. (2001). *Nitelik açısından okul öncesi eğitim kurumları ve ilgili bir araştırma*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Yayınları.

Zembat, R., Özdemir Adak, A. ve Beceren Özdemir, B. (2010). *Hikaye ve öyküleştirmenin okul öncesi eğitim yöntemi olarak kullanılması.* Bulunduğu eser: Zembat, R. (Ed.) Okul öncesi eğitimde özel eğitim yöntemleri. (ss. 345-364). Ankara: Anı Yayıncılık.

Öğr. Gör. Merve Gangal

2010 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Öğretmenliği Anabilim Dalında lisans eğitimini ve 2013 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalında Yüksek Lisans eğitimini tamamladı. 2015 yılında Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Okul Öncesi Eğitimi programında doktora eğitimine başladı. 2010-2014 yılları arasında Milli Eğitim Bakanlığına bağlı anaokullarında okul öncesi öğretmeni olarak görev yapmış ve 2014 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Öğretmenliği Anabilim Dalında Öğretim Görevlisi olarak göreve başlamıştır. Halen Öğretim görevlisi olarak Karadeniz Teknik Üniversitesi bünyesinde çalışmakta ve Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Okul Öncesi Eğitimi programında doktora eğitimine devam etmektedir.

BÖLÜM IX:
OYUN TEMELLİ ÖĞRENME

Musa BARDAK
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi

GİRİŞ

İnsan hayatının bebeklik, çocukluk, gençlik, yetişkinlik ve ileri yetişkinlik olarak dönemlendirilmesi halinde, bir kısmına gelişme ve hayata hazırlık, bir kısmına üretkenlik-verimlilik, bir kısmına ise değerlendirme dönemi olarak bakılabilir. Canlılar arasında yetenek ve becerilerini çok çeşitli yollarla ortaya çıkaran ve kullanan ayrıca düşünme ve düşüncelerini organize ederek ifade edebilen tek varlık insandır. Fakat dünyaya gelmesine vesile olan varlıklara bağımlılığı en fazla ve uzun süreli olan canlılardan biri olduğu düşünüldüğünde yeni ortamına alışma ve uyum sağlaması da bir o kadar zordur. Hayatta kalması ve uyum sağlaması için en önemli becerilerden biri öğrenme ve öğrenilenleri şartlara uygun bir şekilde uygulamasıdır.

Bilginin sonsuz olduğu varsayıldığında hayatta ihtiyaç duyulan nesne, olay, durum ve olguların hayat boyu öğrenilmesi gerekebilir. İnsanoğlu hem öğrenme hem de yaşanılan yere uyum sağlama için doğal olanı fark etmiş veya doğal olmayan farklı yollar oluşturmuş ve sonraki nesillere aktarmıştır. Hayatın ilk yıllarında kendi bedeninden başlayarak genişleyen bir çerçeve ile çevresini fark etme, algılama, anlama, kullanma, düzenleme, yeniden tasarlama ve maalesef yok etme gibi etkinlikler birçok yolla yapılmaya başlanır. Bebeklik ve çocukluk dönemleri gözlemlendiğinde doğal yollardan birinin taklit ve tanıma deneyimlerine dayanan oyun olduğu anlaşılabilir. Oyun hayat boyu farklı form ve kapsamlarda olsa da insan yaşamında yer alan bir etkinliktir. Bu yönüyle yetişkinlik ve yaşlılıkta da doğal bir öğrenme ve rahatlama yöntemi olarak görülebilir.

Oyunun insanlığın varlığıyla beraber ortaya çıktığı varsayıldığında tarihsel süreçte yetişkinlerin çocuğa bakışı, ekonomik ve sosyal şartlar, doğal afetler, savaş ve benzeri felaketler gibi nedenlerle farklı bakış açılarıyla şekillendiği iddia edilebilir. İlk Çağ insanının genç kuşakların hayata hazırlanmasında iş kadar önemli gördüğü oyun, Orta Çağ'da işle bütünleşmiş hem çocuklar hem de yetişkinler için beceri kazanmaya, rahatlamaya ve dünyayı tanımalarına yardımcı olan bir uğraş olarak kabul edilmiştir. 18. yüzyıldan itibaren ve özellikle 19. yüzyılda sosyal bilinç gelişmiş ve çocukluk ve oyuna gelişimin önemli ve farklı bir yönü olarak bakılmaya başlanmıştır (Oktay, 2013). 21. Yüzyılda ise hayatın tüm yönlerinde başlayan endüstrileşme ve dijitalleşmenin çocuğu ve oyunu nasıl etkileyeceğini zaman gösterecektir.

KAYNAKÇA

Aral, N., Gürsoy, F., Köksal, A. (2001). *Okul öncesi eğitiminde oyun*. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.

Bardak, M., Topaç N., Kirişci, M., Mertoğlu, E., Akyüz, M. H. (2018) *"Okulöncesi Dönem Çocuğu Olan Anne Ve Babaların Kaliteli Vakit Algıları"* 4. Uluslararası Eğitim Bilimleri Sempozyumu Özet Kitabı, 3-5 Mayıs, Alanya.

Driscoll, A., & Nagel, N. C. (2008). *Early childhood education: Birth-8: The world of children, families, and educators* (4th. Ed.). Boston, MA: Pearson Education.

Durualp, E., Aral, N. (2015). Oyunun Gelişimi ve Türleri. A. B. Aksoy içinde *Okul öncesi Eğitimde Oyun* (s. 231-254). Ankara: Hedef CS Yayınları.

Hurwitz S. C. (2002) For Parents Particularly: To Be Successful—Let Them Play!, *Childhood Education*, 79:2, 101-102

Johnson, J. E., Christie, J. E., & Yawkey, T. D. (1999). *Play and early childhood development.* (2nd Ed.) New York: Addison Wesley Longman.

MEB . (2013). *Okul öncesi eğitim programı*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.

Nicolopoulou, A. (1993). Play, Cognitive Development, and the Social World: Piaget, Vygotsky, and Beyond. (M. T. Bağlı Çev.) *Human Development*, 36(1), 1-23.

Oktay, A. (2013). Oyuna kuramsal yaklaşım. U. Tüfekçioğlu içinde, *Çocukta oyun gelişimi* (2. b.) (s. 37-54). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Sevinç M. (2004). Erken çocukluk gelişimi ve eğitiminde oyun. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Tuğrul, B. (2014). Oyun temelli öğrenme. R. Zembat (Eds) içinde, *Okulöncesinde özel öğretim yöntemleri* (s. 187-220). Ankara: Anı Yayıncılık.

Yavuzer, H. (1984). *Çocuk psikolojisi*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.

Öğr. Gör. Musa BARDAK

1981 yılında Osmaniye'de doğdu. İlk, orta ve lise eğitimini Osmaniye'de tamamladı. 2005 yılında lisansını Okulöncesi Öğretmenliği alanında, 2011 yılında yüksek lisansını Eğitim Programları ve Öğretim alanında tamamladı. Halen Marmara Üniversitesinde Okulöncesi Öğretmenliği alanında doktora eğitimine devam etmektedir. Çalışma hayatına okulöncesi öğretmeni olarak başladıktan sonra sırasıyla Mardin Artuklu Üniversitesi, Harran Üniversitesi, F.

BÖLÜM X:

ERKEN ÇOCUKLUK EĞİTİMİNDE YARATICI DRAMA VE ÇOCUK EDEBİYATI UYGULAMALARININ ÖNEMİ

Murtaza AYKAÇ

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi

1. GİRİŞ

Çocuğun gelişim sürecindeki gereksinmelerinin karşılanmasında, sanatçı duyarlığı ile hazırlanmış resimli kitaplar önemli bir sorumluluk üstlenir. Çocukları küçük yaşlardan itibaren hikâye, öykü, masal ve şiir gibi yazınsal metinler ile buluşturmak, onların hayal dünyasını, yaratıcılıklarını hem de kişiliklerini olumlu yönde geliştirerek onlara zengin yaşantılar sunabilecektir.

Erken çocukluk döneminden başlayarak, çocuk edebiyatı metinleri, çocukların öykünebilecekleri kahramanlarla karşılaşmasına olanak sağlar. Dilin bir beceri olduğu, becerilerin de yaparak-yaşayarak öğrenildiği gerçeği unutulmamalıdır. Çocuk edebiyatı metinleriyle kurgulanan yaratıcı drama etkinlikleri, konuşan ve kendisini ifade edebilen çok yönlü bireylerin yetiştirilmesinde önemli katkı sağlar. Bu bölüm, çocukların birbirleriyle tanışma, bireysel farklılıklarını fark etme ve konuşma becerilerini geliştirmek amacına yönelik çocuk edebiyatı metinlerinden de yararlanarak hazırlanan drama etkinliklerini içermektedir.

İnsanın hayat boyu öğrenmelerinin temeli olan okul öncesi eğitim (Hamre ve Pianta, 2001), çocuğun doğduğu günden temel eğitime başladığı güne kadar geçen yılları kapsamaktadır. Okul öncesi eğitim dönemini kapsayan 0 - 6 yaş, çocukların bilişsel, duyuşsal ve devinişsel gelişimlerinin en hızlı olduğu dönemlerden biridir.

Okul öncesi eğitim, "Doğumdan ilkokulun başlangıcına kadar olan çocukluk yıllarını içine alan; bu dönem çocuklarının bireysel özelliklerine ve gelişimsel düzeylerine uygun olanakları sağlayan, onların tüm gelişimlerini, toplumun kültürel değerleri ve özellikleri doğrultusunda en iyi biçimde yönlendiren bir eğitim sürecidir (Oğuzkan ve Oral, 1992). Okul öncesi eğitim çocuğun gelecekteki yaşamı açısından büyük önem taşımaktadır. Okul öncesi eğitim çocukların sahip olduğu potansiyeli ve yaratıcılığını ortaya çıkaran planlı bir eğitim sürecidir.

KAYNAKÇA

Adıgüzel, Ö. (2018). *Eğitimde yaratıcı drama.* Ankara: Yapı Kredi Yayınları.

Çakır İlhan, A. (2000). *Çocuk kitaplarının sanat eğitimi açısından değerlendirilmesi. I. Ulusal çocuk kitapları sempozyumu,* Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi ve Tömer Dil Öğretim Merkezi Yayınları.

Çılgın Sınar, A. (2007). *Çocuk edebiyatı.* İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Hamre, B.K. and Pianta, R.C. (2001). *Early teacher-child relationships and trajectory of children's school outcomes through eighth grade.* Child Development, 72(2), 625–638.

MEB. (2009). *Okul öncesi eğitimi yaygınlaştırma genelgesi.* (No: 2009/53) 2009/53.

Oğuzkan, Ş. ve Oral, G. (1992). *Okul öncesi eğitimi*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

Ömeroğlu E., Turla A., Kandır A., Ersoy Ö. ve Şahin Tezel F. (2010). Okul Öncesi eğitimde drama teoriden uygulamaya. Kök Yayıncılık, Ankara.

Poyraz, H. ve Dere, H. (2006). *Okul öncesi eğitimin ilke ve yöntemleri.* Ankara: Anı Yayıncılık

San, İ. (1990). Eğitimde yaratıcı drama. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. C.23, S.2.

San, İ. (2002). Yaratıcı Drama –Eğitsel Boyutları. Yaratıcı Drama 1985-1995 Yazılar. (Edt. H. Ömer Adıgüzel,). Ankara: Naturel Yayınları.

Sever, S. (2007). *Çocuk edebiyatının çocuğun gelişim sürecindeki yeri ve önemi.* İlköğretimde çocuk edebiyatı (Edt. Zeliha Güneş). Eskişehir: Açıköğretim Fakültesi Yayını.

Sever, S. (2008). *Çocuk ve edebiyat.* Ankara: Tudem Yayınları.

Yavuzer, H. (2008). *Çocuk psikolojisi.* İstanbul: Remzi Kitabevi.

Drama Etkinliklerinde Yararlanılan Kitaplar

Ak, B. (2018). *Tombiş maskeli baloya katılmak istemiyor.* İstanbul: Günışığı Kitaplığı

Akal, A. (2012). Masal masal. İzmir: Uçan Balık Yayınları.

Valentine, M. ve Giordano, P. (2006). *Anne ben kimim?* İstanbul: Mavibulut Yayınları.

BÖLÜM XI:
ERKEN ÇOCUKLUK EĞİTİMİNDE AİLE KATILIMI

Murat BARTAN

Dumlupınar Üniversitesi

1. Aile Katılımı Ve Önemi

Erken çocukluk dönemi, bireyin daha sonraki tüm yaşantısını etkileyen dönem olarak görülmektedir. Bu süreçte çocuğun geçireceği yaşantılar daha sonraki tüm dönemlerinin temelini oluşturmaktadır. Çocuk bu dönemi yakın çevresi ve okul arasındaki yaşantılar ile geçirmektedir. Erken çocukluk döneminde verilecek eğitimin evde, evde verilecek eğitimin ise okulda desteklenmesi çok önemlidir.

Okul öncesi eğitim de genellikle hedeflenen amaçlar çocuğun tüm gelişim alanlarına yöneliktir. Bu amaçlara ulaşmak için okul öncesi eğitim kurumlarında düzenlenen etkinliklerde bütün gelişim alanlarına yönelik etkinliklerin planlanması önem taşımaktadır (Başal, 2005). Bu planlama içerisinde ailelerin eğitim ortamlarına dâhil edilmeleri de gerekmektedir. Bu bağlamda ülkemizde uygulanan okul öncesi eğitim programları, aile katılım çalışmaları başlığı altında bir dizi çalışma ile aileleri eğitim ortamlarına çekmeye çalışmaktadır. Okul öncesi dönemde ev ile okul arasında sıkı bir bağ oluşturarak hem çocuk-okul hem de öğretmen ile anne baba arasında olumlu iletişim sağlanmaktadır.

Aile katılımı, genel olarak ailelerin çocuklarının eğitimine dâhil olması olarak tanımlansa da birçok farklı alanı içine alan bir kavram olarak düşünülmektedir. Alan yazını incelendiğinde aile katılımı farklı şekillerde ifade edildiği görülmektedir. Bunlar; anne babaların çocuklarının eğitiminde çok yönlü rol alması, okul ile iş birliği kurulması (McClelland ve Morrison, 2003; Ersoy, 2003; Fantuzzo, McWayne, Perry ve Childs, 2004; Bakkal, 2007; Epstein, 2008; Ural, 2013).) süreci olarak görülürken, anne babanın çocuklarının eğitimi için bilgilendirildiği anne babaya konuya özgü becerilerin öğretildiği, ailelere sosyal ve duygusal destek verildiği, anne babaların eğitilmesi ve eğitime katılımlarının sağlanması için yapılan çalışmalar olarak da ele alınmıştır (Cağdas ve Secer, 2004; Comert ve Gulec 2004; Tezel Şahin ve Özyürek, 2010;Tuncer, Sak ve Şahin Sak, 2013). Bunların dışında okul faaliyetlerinin daha iyi yapılabilmesi için anne babaların eğitime dahil olduğu, okul ev arası koordinasyonun sağlandığı,(Temel, 2001;Varol, 2010; Arabacı, 2014)planlanmış etkinlikler bütünü biçiminde tanımlamışlardır (Tezel-Şahin ve Ünver,

KAYNAKÇA

Aktaş Arnas,Y. (2011). Okul öncesi eğitimde aile katılım stratejileri. Y. Aktaş-Arnas (Ed.). *Aile eğitimi ve okul öncesinde aile katılımı*(s.97-158) içinde. Ankara: Vize Yayıncılık

Arabacı, N. (2014). Aile eğitimi ve katılımı. Aksoy, A.B.(Ed.) *Okul öncesi eğitimde aile katılımı.(s.43-65)* içinde. Ankara: Hedef Basın Yayın.

Aral, N., Kandır, A. ve Can-Yaşar, M. (2000).O*kul öncesi eğitim ve ana sınıfı programları.* İstanbul: Ya-Pa Yayınları

Avcı, N. (2010). Okul Öncesi Eğitimde Aile Katılımı. R, Zembat (Ed.). *Okul öncesinde özel öğretim yöntemleri (s.*407-439) içinde. İstanbul: Anı Yayıncılık,

Bağçeli Kahraman, P. (2012). *Aile katılımı boyutu zenginleştirilmiş okulöncesi eğitim programının 5-6 yaş çocukların ilkokula hazır bulunuşluk düzeylerine etkisi.* Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayımlanmamış Doktora Tezi, Bursa.

Bartan, M. ve Tezel-Şahin, F.(2012). Ebeveyn-çocuk ilişkisi envanterinin 60–72 aylık çocukların anne ve babalarına uyarlanması. *DPÜ. Sosyal Bilimler Dergisi, 34,* 185-200.

Başal, H. A. (2005). *Okul öncesi eğitiminin ilke ve yöntemleri*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları

Berger, E.H. (2008). Parents as partners in education. families and schools working together. *New Jersey*: Merrill Prentice Hall.

Coleman, M. ve Churchill, S. (1997). Challenges to family ınvolvement. *Childhood Education,*73(3)

Cömert, D. ve Güleç, H. (2004). Okul öncesi eğitim kurumlarında aile katılımının önemi: Öğretmen, aile, çocuk ve kurum. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 6(1)*

Çağdaş, A. ve Secer, Z. (Ed). (2004). *Mutlu ve sağlıklı yarınlar için anne baba eğitimi*. Konya: Eğitim Kitapevi.

Çakmak, Ö. Ç. (2010). Okul öncesi eğitim kurumlarında aile katılımı. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1(20)*

Epistein, J. L.(2000). Epistein‟s six types of parent ınvolvement. *National network of partnership schools.*

Epstein, J.L. (2008). Improving family and community involvement in secondary schools. *The Education Digest,* 73 (6)

Ersoy, E. (2003). *Aile katılım etkinlikleri: 36-72 aylık çocukların eğitimleri için yıllık plan örnekleri ve aile katılım çalışmaları.* İstanbul: Morpa.

Fantuzzo, J., McWayne, C., Perry, M. ve Childs, S. (2004). Multiple dimensions of family involvement and their relations to behavioral and learning competencies for urban, low-income children. *School Psychology Review*, 33

İnal, G. (2011). Okul öncesi eğitimde özel öğretim yöntemleri F. Alisinanoğlu(Ed.), *Okul öncesi eğitim programında aile katılım çalışmaları*.(s.192- 215). Ankara: Pegem akademi Yayıncılık

Keyser, J. (2006*). From parents to partners. building a family-centered early childhood program.* USA: Redleaf Press.

Kuzu, N. (2006). *Okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan aile katılım çalışmalarının anne davranışları üzerindeki ve annelerin okul öncesi eğitime yönelik görüşlerine ilişkin etkisinin incelenmesi*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Mcclelland, M. M. ve Morrison, F. J. (2003). *The emergence of learning-related social skills in preschool children*. Early Childhood Research Quarterly, 18, 206-224.

MEB . (2013). *Okul öncesi eğitim programı*. Meb, Ankara

MEB. (2013). *Okul öncesi eğitim programı ile bütünleştirilmiş aile destek eğitim rehberi* (Obader). Milli Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü. Ankara.

Miedel, W.T., Reynolds, A. J. (1999). *Parent involvement in early intervention for disadvantaged children: Does it matter?* Journal of School Psychology, 37 (4), 379-402.

Oktay, A., Polat-Unutkan, Ö., Zembat, R. ve Gürkan, T. (2006). Ne yapıyorum? Neden yapıyorum? Nasıl yapmalıyım? İstanbul: Ya- Pa Yayıncılık.

Öktem, F. (1994). Aile ve Eğitim. . S. Koç (Ed.) *Okul-aile işbirliği(s.89-99).*Ankara.

Ömeroğlu, E. ve Can Yaşar, M. (2005). Okul öncesi eğitim kurumlarında ailenin eğitime katılımı. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi,* 62.

Özdemir Beceren, B. (2016). Okul Öncesi Eğitime Giriş. R Zembat (Ed.). *Okul öncesi eğitimde aile katılımı(*s.291-304) içinde. Ankara: Hedef Yayıncılık,

Özen, Ş. (2008). *Okul öncesi eğitim ve aile: anne ve babaların okul öncesi eğitimden beklentileri* (Kars ili örneği).Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kafkas Üniversitesi, Kars.

Sucuka, N. ve Kimmet, E. (2005). Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar. Müzeyyen Sevinç, (Ed.). *Aile destek programlarının okul-aile iş birliğindeki önemi*.(s.452-459*)*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Temel, Z. F. (2001). Okul öncesi eğitime aile katılımı. Gazi üniversitesi anaokulu anasınıfı öğretmen el kitabı. İstanbul:Ya Pa Yayınları.

Temel, Z. F., Aksoy, A. B. ve Kurtulmuş, Z. (2010). .), Aile Eğitimi ve Erken Çocukluk Eğitiminde Aile Katılım Çalışmaları. F. Temel (Ed,) *Erken çocukluk eğitiminde aile katılım çalışmaları.(* s.328-360) içinde. Ankara: Anı yayıncılık

Tezel Şahin, F. ve Özyürek, A. (2010). *Anne baba eğitimi ve okul öncesinde aile katılımı*. İstanbul, Morpa Yayınevi.

Tezel Şahin, F. ve Ünver, N. (2005). *Okul öncesi eğitim programlarına aile katılımı*. Kastamonu Eğitim Dergisi,13(1), 23-30.

Tuncer, N., Sak, R. ve Şahin Sak, İ.(2013*) Aile eğitimi*. Ankara : Vize Yayıncılık

Tümkaya, S. (2010). Erken Çocukluk Eğitimi. Songül Tümkaya, Fikret Gülaçtı (Ed.). *Okul öncesi eğitim döneminde ailenin rolü ve önemi*. (s.279-312) içinde. Ankara: Nobel Yayın.

Ural, O. (2005). Okul Öncesi Eğitim ve Aile Katılımı. A. Oktay ve Ö. Polat Unutkan(Ed.). *Okul Öncesi Eğitimde Güncel Konular*. (s.373-382). İstanbul: Morpa Yayınları.

Ural, O. (2013). Dünden Bugüne Aile Eğitimi. F. Temel (Ed.), *Aile Eğitimi ve Erken Çocukluk Eğitiminde Aile Katılım Çalışmaları.*(s.51-67) Ankara: Anı yayıncılık.

Varol, N. (2010). *Aile eğitimi.* (4.Baskı). Ankara: Kök Yayıncılık.

Zembat, R. ve Unutkan, Ö. P. (1999).Okul Öncesinde Çocuğunun Sosyal Gelişiminde Aile Katılımının Önemi. *Marmara Üniversitesi Anaokulu/ Anasınıfı Öğretmen El Kitabı: Rehber Kitaplar Dizisi*, İstanbul:YaPa Yayınları, 151-173

Zembat, R. ve Unutkan, Ö. P. (2001). *Okulöncesi dönemde çocuğun sosyalleşmesinde ailenin yeri* (Aile Katılım Programı Uygulama Örnekleriyle). İstanbul: Ya-Pa Yayınları.

Murat BARTAN

2005 yılında Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı'ndan mezun oldu. Aynı yıl İstanbul'a Okul Öncesi Öğretmeni olarak atandı. 2006 yılında Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı'nda araştırma görevlisi oldu. 2007-2010 yılları arasında Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

1923'DEN 2018'E

TÜRKİYE'DE HÜKÜMET SİSTEMİ

Ekim - 2018

EFE AKADEMİ YAYINLARI

1923'DEN 2018'E TÜRKİYE'DE HÜKÜMET SİSTEMİ

Hüseyin GÜL

ISBN: 978-605-2308-44-8

1. Baskı: Ekim 2018

Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR
duygu.dundar@gmail.com

Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir şekilde çoğaltılamaz.
Bu Kitap T.C. Kültür Bakanlığından alınan bandrol ve ISBN ile satılmaktadır.
Bandrolsüz kitap almayınız.

KÜTÜPHANE KARTI

GÜL,Hüseyin
1923'DEN 2018'E TÜRKİYE'DE HÜKÜMET SİSTEMİ
1. Basım, 221 s., 135 x 210 mm.

Anahtar kelimeler:
1. Siyasi sistemler 2.Anayasalar 3.Hükümet biçimi
4. Cumhurbaşkanlığı sistemi

Sertifika No: 21318
Matbaa Sertifika No: 21318

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü
Yemekhane Binası
Güngören / Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00 www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü
Yemekhane Binası
Güngören / Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13 www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ 5

İÇİNDEKİLER 13

GİRİŞ 17

BİRİNCİ BÖLÜM 29

SİYASİ SİSTEM VE SİYASİ SİSTEMLERİN TASNİFİ 29

I- SİYASİ SİSTEM 29

II- GENEL OLARAK SİYASİ SİSTEMLER 34

A) Kuvvetler Birliği Sistemleri 39

1- Yürütme Organında Birleşme (Mutlak Monarşi– Diktatörlük) 40

2- Kuvvetlerin Yasama Organında Birleşmesi: Meclis Hükümet Sistemi 41

B) Kuvvetler Ayrılığı Sistemleri 43

1- Kuvvetlerin Sert Ayrılığına Dayanan "Başkanlık Hükümet Sistemi" 44

2- Kuvvetlerin Yumuşak Ayrılığına Dayanan "Parlamenter "Hükümet Sistemi" 52

3- Sentez Bir Sistem Olarak "Yarı-Başkanlık Sistemi" 58

İKİNCİ BÖLÜM 61

TÜRKİYE CUMHURİYETİ DÖNEMİNDE UYGULANAN SİYASİ SİSTEMLER 61

I- 1921 Teşkilat-ı Esasiye Kanunu 65

A) Teşkilat-ı Esasiye'de Hükümet Biçimi: Meclis Hükümet Sistemi 65

B) Teşkilatı Esasiye'nin Uygulanması 70

II- 1924 Anayasası 75

A) 1924 Anayasasında Hükümet Biçimi: Kuvvetler Birliği Görevler Ayrılığı 75

B) 1924 Anayasanın Uygulanması: 20 Nisan 1924- 27 Mayıs 1960 84

III- 1961 Anayasası 90

A) 1961 Anayasası'nda Hükümet Biçimi: Parlamenter Hükümet Sistemi 90

1- 1961 Anayasasında Yürütme Organı 95

a) Cumhurbaşkanı 96

b) Bakanlar Kurulu 101

B) 1961 Anayasasının Uygulanması 104

IV- 1982 Anayasası 113

A) 1982 Anayasası'nda Hükümet Biçimi: Güçlü Yürütme 113

1- 1982 Anayasasında Yürütme Organı 116

a) Cumhurbaşkanı 117

b) Bakanlar Kurulu 128

B) 1982 Anayasasının Uygulanması 135

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM 145
CUMHURBAŞKANLIĞI HÜKÜMET SİSTEMİ 145
I- CUMHURBAŞKANLIĞI HÜKÜMET SİSTEMİ: YÜRÜTME 151
A) Cumhurbaşkanlığına Adaylık ve Cumhurbaşkanı Seçimi 151
B) Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminde "Cumhurbaşkanının Sorumluluğu" 154
C) Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminde Cumhurbaşkanının "Görev ve Yetkileri" 155
1- Genel Olarak 155
2- Düzenleyici İşlem Yapma Yetkisi 158
a) Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi 158
aa)-Olağan Dönem Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi: 159
ab) Olağanüstü Dönem Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri 161
b) Yönetmelikler 164
D) Cumhurbaşkanına Bağlı Anayasal Kurullar ... 164
1. Devlet Denetleme Kurulu: 164
2. Milli Güvenlik Kurulu 165
II- CUMHURBAŞKANLIĞI HÜKÜMET SİSTEMİNDE "YASAMA- YÜRÜTME" 167
1- Atamalar 168

2- Kanunların Kabulü 169
3- Veto 170
4- Bütçe..... 171
5- Milletlerarası Antlaşma 172
6- Suçlama 173
7- Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi 174
8- Meclisin Bilgi Edinme ve Denetim Yolları 175
9- Mesaj 177
10- Seçimlerin Birlikte Yapılması 178
III- CUMHURBAŞKANLIĞI HÜKÜMET SİSTEMİNDE "YÜRÜTME-YARGI" 180
IV- CUMHURBAŞKANLIĞI HÜKÜMET SİSTEMİNDE "YÜRÜTME-İDARE"..... 187
V- YENİ SİSTEMİN İLK SEÇİMLERİ VE GEÇİŞ SÜRECİ 190
SONUÇ 201
KAYNAKÇA 213

KAYNAKÇA

Adnan Küçük (2013), **"***Hükümet Sistemlerinin Tarihçesi***", Yeni Türkiye**, Mart-Nisan, Y. 9, S. 51.

Ahmet İyima, (2015), "*Başkanlık Sistemini tartış(ama)mak yahut AK Parti Modeli",* **Siyaset Hukuku Sorunları**, Ankara.

Ahmet İyimaya (2017), *"Anayasa Değişikliği Ekseninde Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi-Anatomik ve Diyalektik Bir Yaklaşım"*, **Yeni Türkiye Dergisi**, S. 94.

Ali Fuad Başgil, (1960), **Esas Teşkilat Hukuku,** C. I, İstanbul.

Ayhan Döner, (2013), *"Başkanlık Sisteminin Türkiye'de Uygulanabilirliği",* **Yeni Türkiye**, Mart-Nisan, Y. 9, S. 51.

Bahar, H. Topbaş (2010), *"David Easton'un Siyasal Sistem Kuramı Bağlamında Siyasal Katılma: Erzurum Seçmeni Üzerine Bir Araştırma*", **İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi,** Sayı: 30, Ankara.

Bahri Savcı (1963), **Demokrasimiz Üzerine Düşünceler**, SBF Yayınları, Ankara.

Burhan Kuzu (2011), **Her Yönü İle Başkanlık Sistemi**, Babıali Kültür Yayınları, İstanbul.

Burhan Kuzu, "*Parlamenter Rejimlerde Devlet Başkanının Konumu ve 1961-1982 Anayasalarından Durum",* http://dergipark.gov.tr/download/article-file/96013

Bülent Bal, (2001), **İstikrarsız Parlamentarizme Karşı Başkanlık Sistemi,** Der Yayınları, İstanbul.

Bülent Tanör, (2006), **Osmanlı-Türk Anayasal Gelişmeleri**, YKY, 15. Baskı, İstanbul.

Bünyamin Bezci, (2005), *"Demokrasi ve Başkanlık Sistemi"*, **Yönetim Bilimleri Dergisi**, Sayı. 3, Muğla.

Cem Akaş, (2015), "**Kritik Kavşak-Parlamenter Sistem-Başkanlık Sistemi"**, Koç Üniversitesi Yayınları.

Cem Eroğlu (2007), "*1982 Anayasa Düzeninde Cumhurbaşkanlığı",* 1982 Anayasasının 25. Yılı Sempozyumu, İstanbul Üniversitesi SBF, http//siyaset.politics.ankara.edu.tr/eski/yayınlar/eroglu/2007-3.pdf

Cem, Eroğlu (1979), **Cumhurbaşkanının Denetim İşlevi**, Sevinç Matbaası, Ankara.

Cengiz Derdiman (2000), "*Hükümet Şekli Bakımından Ülkemizde Mevcut Durum ve Getirdiği*

Sorunlara Çözüm Olarak- Başkanlık Modeli", **Polis Dergisi**, Yıl:6 :22, Ocak-Mart.

Cengiz Derdiman (2013), **"***Türkiye'de Benimsenecek Hükümet Sistemi ve 'Cumhurbaşkanlığı Hükümetini' Tartışmak",* **Başkanlık Sistemi ve Türkiye,** Alfa Aktüel, Ankara.

Cengiz Gül ve Kasım Karagöz (2007), *"Çağdaş Siyasal Rejimlerde Etkin Yürütme Olgusu",* **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,** C. XI, S. 1-2.

Emrah Bertil Oder (2005), *"Türkiye'de Başkanlık ve Yarı-Başkanlık Rejimi Tartışmaları: 1991-2005 Yılları Arasında Basına Yansıyan Öneri ve Tepkilerden Kesitler***"**, *Başkanlık Sistemi*, **Türkiye Barolar Birliği Yayınları,** Ankara.

Engin Avcı, (2015), **Başkanlık Sistemi**, Bilofset Yayın, Ankara.

Erdal Onar, (2001), *"Türkiye'nin Başkanlık veya yarı-Başkanlık sistemine geçmesi düşünülmeli midir",* Uluslararası Anayasa Hukuku Kurultayı, TBB, Ankara.

Erdoğan Teziç (2004), **Anayasa Hukukuna Giriş**, 2. Baskı, Adres Yayınları, Ankara.

Ergil D. (2013), *"Başkanlık Sistemi ve Türkiye"*, **Başkanlık Sistemi** (ed) M. Aktaş&B. Çoşkun, Nobel, Ankara.

Ergun Özbudun (1992), **1921 Anayasası**, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara.

Ergun Özbudun, (2000). **Türk Anayasa Hukuku**, Yetkin Yayınları, Ankara.

Ergun Özbudun, (2013), *"Hükümet Sistemi Tartışmaları",* **Yeni Türkiye Dergisi.**, Yıl 9, S. 51, Mart-Nisan.

Şaban Ertekin & Hüseyin Gül (2018), "*Hükümet Sistemlerinin Bütçe Hakkı Kullanımı Açısından Değerlendirilmesi: Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi*", in **Strategic Researches III: From Local to Global** *(Edited by: Silvius Stanciu, Ali Rıza Gökbunar, Turan, Gündüz, IJOPEC Publication, London, UK.*

Esat Çam (2000): **Çağdaş Devlet Sistemleri,** Der Yayınları no: 283, İstanbul.

Görüş, S. 5, Eylül-Ekim 1992.

Haluk Alkan (2018), **Kurumsalcı Yaklaşım Işığında Yeni Siyasetin Analizi: Cumhurbaşkanlığı Sistemi**, Liberte yayınları, Ankara.

Hasan Tunç, (2013), *"Türkiye'de Başkanlık Sistemi mi? Parlamenter Sistem mi?",* Yeni Türkiye Dergisi, Yıl 9, S. 51, Mart-Nisan.

Havvana Yapıcı, (2015), **Karşılaştırmalı Hükümet Sistemleri: Başkanlık Sistemi**, TBMM Araştırma Merkezi Yayınları, Anakara.

http://www.sabah.com.tr/Bahceli_den_baskanlik

https://www.mynet.com/devlet-bahceli-den-grup-toplantisinda-aciklamalar-110104031474

Hurşit Yıldırım (2017), **Parlamenter Sistem Krizleri ve Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi**, Pozitif Yayınları, İstanbul.

Hüseyin Gül (2018), *"1982 Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda Cumhurbaşkanlığı'nın Denge–Denetleme Makamı Olarak Analizi*", **Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt: 5, Sayı: 2.

Hüseyin Gül, Yanık Celalettin, (2017), "*1980 Askeri Darbesi ve Kurucu İktidarın Denge-Denetleme Makamı: Cumhurbaşkanlığı",* **Uluslar arası Darbe Sempozyumu,** Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, 26-27 Mayıs 2017, Bildiri Kitabı, Cilt:2, Adnan Menderes Üniversitesi Yayını.

Hüseyin Yayman (2017), *"Türkiye'nin Düzen Arayışı ve Cumhurbaşkanlığı Sistemi"*, **Türkiye Günlüğü Dergisi**, Sayı.129.

İbrahim Ö. Kaboğlu, (2014), **Anayasa Hukuku Dersleri (Genel Esaslar)**, Legal, Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 9. Baskı, İstanbul.

İlter Turan, (2013), "*Başkanlık Sistemi ve Ülkemizde Başkanlık Sistemi Tartışmaları"*, **Yeni Türkiye Dergisi**, Yıl 9, S. 51, Mart-Nisan;

İsmet, Giritli Jale Sarmaşık, **Anayasa Hukuku**, Beta Yayınları, İstanbul, 2001.

Juan Linz J (2012), **Totaliter ve Otoriter Rejimler**, (çev. Ergun Özbudun), 3. Baskı, Liberte Yayınları, Ankara.

Kemal Dal (1978), **Türk Anayasa Hukuku**, Kalite Matbaası, Ankara.

Kemal Gözler (2014), *"Hükümet Sistemimiz Değişecek mi?"*, **Türkiye Günlüğü Dergisi,** Bahar-2014, Sayı:118.

Kemal Gözler (2015), **Anayasa Hukukuna Giriş**, Ekin Basın Yayın Dağıtım, Bursa.

Kemal Gözler (2015), **Türk Anayasa Hukuku Dersleri**, Ekin Basın Yayın Dağıtım 19. Baskı, s.302.

Kemal Gözler (2016), **Devlet Başkanları**, 2. Baskı, Ekin Basın Yayın Dağıtım, Bursa.

Kemal Gözler (2017), **Anayasa Hukukunun Genel Esasları**, Ekin Basın Yayın Dağıtım, 9. Baskı, Bursa.

Kemal Gözler (2018), **Anayasa Hukukuna Giriş**, Ekin Yayınları, 27. Baskı, Bursa.

Kemal Gözler (2018), **İdare Hukukuna Giriş**, Ekin Basın Yayın Dağıtım, 24. Baskı, Bursa.

Kemal Gözler, (2010), **Anayasa Hukukunun Genel Esasları**, Ekin Basın Yayın Dağıtım, Bursa.

Konur Alp Koçak, (2015), *"ABD Başkanlık Sistemi "Ayrı" ama "Birlikte" Çalışan Organlar".* ed. Havvana Yapıcı Kaya **Karşılaştırmalı Hükümet Sistemleri: Başkanlık Sistemi (ABD, Arjantin,Azerbaycan, Brezilya ve Nijerya Örnekleri)**, TBMM Araştırma Merkez Yayınları, Ankara.

Levent Gönenç (2002), *"Prospects for Constitutionalism in Post-Communist Countries"*, **Kluwer Law International**, The Hague, London, New York.

Levent Gönenç (2005), *"Türkiye'de Hükümet Sistemi Değişikliği Tartışmaları Olanaklar ve Olasılıklar Üzerine Bir Çalışma Notu", Başkanlık Sistemi,* **Türkiye Barolar Birliği Yayını**, Ankara.

Levent Gönenç (2007), *"Hükümet Sistemi Tartışmalarında 'Başkanlı Parlamenter Sistem' Seçeneği",* **Güncel Hukuk**, Sayı: 44.

Levent Gönenç (2008), "*Presidential Elements in Government-Turkey"*, **European Constitutional Law Review**, Vol. 4.

M. Fatih Dikici (2013), **Anayasa Hukuku**, AGON Bilgi Akademisi, Ankara.

Mehmet Turgut, (1998), **Başkanlık Sistemi, Ordu ve Demokrasi,** Boğaziçi Yayınları, İstanbul.

Mehmet Turhan (2012), *"Anayasa Hukukunda Hükümet Sistemi Tartışmaları",* **Li*b*eral Düşünce**, Yıl 17, Sayı 66, Bahar.

Mehmet Turhan, (1993), **Hükümet Sistemleri ve 1982 Anayasası**, Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Diyarbakır.

Mehmet Turhan. (1993), **Hükümet Sistemleri**, Gündoğan, 2. Baskı, Ankara.

Montesquıeu (2011), **Kanunların Ruhu Üzerine,** (Çev.), Baldaş, Fehmi, Hiperlink Yayınları, İstanbul.

Muharrem Kılıç (2017), **'***Tarafsızlık' Mistifikasyonu: Partili Cumhurbaşkanlığı"*

https://muharremkilic.blogspot.com/2017/03/tarafszlk-mistifikasyonu-partili.html

Murat Sevinç (2001), *"Güncel Gelişmeler Işığında 1982 Anayasasına Göre Cumhurbaşkanı",* **AÜSBF Dergisi,** 57-2.

Murat Yanık, (2013), *"Başkanlık Sistemi ve Türkiye'de Uygulanabilirliği",* **Yeni Türkiye Dergisi**, Yıl 9, S. 51, Mart-Nisan.

Şükrü Karatepe, (2013). *"Hükümet Sistemleri ve Türkiye",* **Yeni Türkiye Dergisi,** Yıl 9, S. 51, Mart-Nisan.

Mustafa Erdoğan (2010). **Anayasal Demokrasi**, Siyasal Kitabevi, Ankara

Mustafa Erdoğan, (1996), *"Başkanlık Sistemini Doğru Tartışmak",* **Liberal Düşünce**, No.2.

Mustafa Şentop (2017), *"Türkiye Siyaseti Bağlamında Cumhurbaşkanlığı Sistemi",* **Türkiye Günlüğü Dergisi**, Sayı:129.

Mümtaz Soysal, (1986), **100 Soruda Anayasanın Anlamı**, 6. Baskı, Gerçek Yayınevi, İstanbul.

Namık Kemal Öztürk (2018), **Anayasa Hukuku**, Seçkin, Ankara.

Nebi Miş&Burhanettin Duran (2017), *"Türkiye'de Siyasal Sistemin Dönüşümü ve Cumhurbaşkanlığı Sistemi"*, (ed), Nebi Miş&Burhanettin **Duran, Türkiye'de Siyasal Sistemin Dönüşümü ve Cumhurbaşkanlığı Sistemi**, SETA Kitapları 19, 14. Baskı, İstanbul.

Oğuz Sancaktar vd (2018), **İdare Hukuku Teorik Çalışma Kitabı**, Seçkin, 7. Baskı, Ankara.

Orhan Aldıkaçtı, (1960), **Modern Demokrasilerde ve Türkiye'de Devlet Başkanlığı**, İstanbul.

Orhan Aldıkaçtı, (1978), **Anayasa Hukukumuzun Gelişmesi ve 1961 Anayasası**, Fakülteler Matbaası, İstanbul.

Ömer GEDİK, (2013), *"Türkiye'de Cumhurbaşkanlığı Seçimlerinin Siyasal Rejim Üzerindeki Yansımaları"* **EÜHFD,** *C. XVII, S. 3–4.*

Özbudun Erdoğan. (2000). **Türk Anayasa Hukuku**, Yetkin Yayınları, Ankara.

Özcan DAĞDEMİR &A. Mesud KÜÇÜKKALAY (1999), "*Türkiye'de 1960-1980 Müdahale Dönemi Ekonomileri: İltisak Politikaları ve Makroekonomik Göstergeler Açısından Bir*

Karşılaştırma", **Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Kasım, Sayı:3, s.131 vd.

Özer A., (2009): **Anayasa Hukuku, Genel ilkeler** Geliştirilmiş 3. Baskı, Turhan Kitabevi Yayınlan, Ankara.

Pelin Ayan Musil, (2013), *"Hükümet Sistemleri: Başkanlık Sistemi ve Parlamenter Sistem"***, Karşılaştırmalı Siyaset Temel Konular ve Yaklaşımlar"**, Sabri Sayarı, Hasret Dikici Bilgin (der.), Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

Pınar Akçalı, (2013), *"Genel Özellikleri, Yararları ve Sakıncaları Işığında Başkanlık Sistemleri",* **Yeni Türkiye Dergisi,** Yıl:9, Sayı: 51, Ankara.

Resul Bozkurt (2017), **1923'den 2023'e Türkiye'nin Sistem Arayışı: Cumhurbaşkanlığı Sistem**i, Cinus Yayınları, İstanbul.

Sartori G. (1994). **Comparative Constitutional Engineering**, New York University Press, USA.

Serap Yazıcı (2011), **Başkanlık ve Yarı Başkanlık Sistemleri Türkiye İçin Bir Değerlendirme**, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

Serap Yazıcı. (2009): **Yeni Bir Anayasa Hazırlığı ve Türkiye**, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları no: 250, İstanbul.

Serap Yazıcı. (2009a), **Demokratikleşme Sürecinde Türkiye**, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları No.243, İstanbul.

Serdar Gülener, (2017), *"Başkanlık Sistemlerinde Denge-Denetleme*, (ed), Nebi Miş&Burhanettin Duran, **Türkiye'de Siyasal Sistemin Dönüşümü ve Cumhurbaşkanlığı Sistemi**, SETA Kitapları 19, 14. Baskı, İstanbul.

Serdar Gülener,&Miş Nebi (2017), *"Cumhurbaşkanlığı Sisteminin Anayasal Tasarımımı",* (ed), Nebi Miş&Burhanettin Duran, **Türkiye'de Siyasal Sistemin Dönüşümü ve Cumhurbaşkanlığı Sistemi,** SETA Kitapları 19, 14. Baskı, İstanbul.

Şahin, K., (2001): "**Yasamamın Yürütme ve Yargı Üzerinde Kılıcı**, Yaşlı Fakat Faal Bir Anglo-Amerikan Kurumu, İmpeachment (Siyasal Suçlandırma)", Beta Basım, Yayım, Dağıtım A, Ş., Yayın no: 1173, İstanbul.

Şükrü Karatepe vd (2017), "*Sorularla Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi",* **Memur-Sen Yayınları** No:24, Mart, Ankara.

Taha Parla, (1993), **Türkiye'nin Siyasal Rejimi, 1980-1989**, İletişim Yayınları, İstanbul.

Vahap Coşkun (2017), "*16 Nisan 2017 Tarihinde Kabul Edilen Anayasa Değişikliklerinin Değerlendirilmesi*", **DÜHFD,** Cilt: 22, Sayı: 36, Yıl: 2017.

www.haber7.com AK Partinin Başkanlık Sistemi Önerisi, 2012,

Yavuz Atar (2012), **Türk Anayasa Hukuku**, 7. Baskı, Mimoza, Konya.

Yavuz Atar (2013), *"Amerika'da Güçlü Başkanlık Tartışması ve Ak Parti'nin Başkanlık Sistemi Teklifi",* **Yeni Türkiye Dergisi,** Yıl:9, Sayı:51, Ankara.

Zafer Gören, (1997), **Anayasa Hukukuna Giriş,** Barış Yayınları, İzmir.

Zeynel Abidin Kılınç, (2015), "*Başkanlık Sistemi ve Güçlü Tek Parti Hükümeti",* ***International Journal of Political Studies,*** Year:1, Vol:1, Issue 2.

AVRUPA BİRLİĞİ VE TÜRKİYE İLE İLİŞKİLERİ

İlişkilerin Tarihi, Sorunları, Kurguları, Senaryoları ve Geleceği

Murat ERCAN

EFE AKADEMİ YAYINLARI

Ekim 2018

AVRUPA BİRLİĞİ VE TÜRKİYE İLE İLİŞKİLERİ
İlişkilerin Tarihi, Sorunları, Kurguları, Senaryoları ve Geleceği

Murat ERCAN

ISBN: 978-605-2308-38-7

1. Baskı: Ekim 2018

Dizgi / Mizanpaj: Dizgi Merkezi
Strazburg Cad. 45/13 Sıhhiye Ankara
0530 972 32 42 www.dizgimerkezi.com

Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR
dundar.duygu@gmail.com

Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir şekilde çoğaltılamaz. Bu Kitap T.C. Kültür Bakanlığından alınan THG NBL 284691 - 285940 arası bandrol ve ISBN ile satılmaktadır. Bandrolsüz kitap almayınız.

KÜTÜPHANE KARTI

ERCAN, Murat
AVRUPA BİRLİĞİ VE TÜRKİYE İLE İLİŞKİLERİ
İlişkilerin Tarihi, Sorunları, Kurguları, Senaryoları ve Geleceği
1. Basım, 392 s., 135 x 210 mm.

Anahtar kelimeler:
1. Türkiye- AB İlişkileri **2.** Irkçılık **3.** Kurgular **4.** Senaryolar

Sertifika No: 21318
Matbaa Sertifika No: 21318

Efe Akademi Yayınları
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü
Yemekhane Binası
Güngören / Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00 www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü
Yemekhane Binası
Güngören / Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13 www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ ..... **iii**

GİRİŞ ..... **ix**

I. BÖLÜM
KURULUŞUNDAN GÜNÜMÜZE AVRUPA BİRLİĞİ'NİN ENTEGRASYON SÜRECİ

KURULUŞUNDAN GÜNÜMÜZE AVRUPA BİRLİĞİ'NİN ENTEGRASYON SÜRECİ **2**

Entegrasyon Kavramı ve Gelişimi 4

Avrupa Entegrasyonuna Teorik Yaklaşım: Fonksiyonalizm ve Neo-Fonksiyonalizm 10

Kurucu Paradigmalar Ekseninde Avrupa Birliği'nde Bütünleşme Çabaları 15

AB'NİN TEMEL NİTELİKLERİ VE KARAKTERİSTİĞİ **21**

AVRUPA BİRLİĞİ'NE GİDEN SÜREÇTEKİ TOPLULUKLAR VE KURUCU ANTLAŞMALAR **26**

Schumann Planından Avrupa Kömür Çelik Topluğuna (AKTÇ) Giden Süreç 26

AKÇT Sonrası Avrupa'ya Gelen Barış; Avrupa Ekonomik Topluluğu Tartışmaları 30

AT'den Avrupa Birliği'ne Giden Süreç; Hükümetlerarasıcılık'tan Neo–Fonksiyonalizme Dönüş 33

Avrupa'da Birlik Oluşuyor; Maastricht Antlaşması'ndan Lizbon'a Giden Süreç 37

AVRUPA EKONOMİK TOPLULUĞU'NDAN AVRUPA BİRLİĞİ'NE GENİŞLEME SÜRECİ **53**

Kurucu Üyelerin Birlik İçerisindeki Rolü 60

AVRUPA BİRLİĞİ'NDE KİMLİK SORUNSALI; "Rasyonel Avrupa" Modeli? **61**

Avrupa ve Avrupalılık Fikrinin Doğuşu 63

Avrupa Birliğinin Doğuşu: Ortak Değer ve Kimlik Düşüncesi 70
Avrupa Birliği'nin Kimlik Çıkmazı; Tartışmalar ve Sorunlar..... 77
Genel Değerlendirme; Kimlik Çıkmazında "Rasyonel Avrupa" Modeli? 85

AVRUPA BİRLİĞİ'NDE YÜKSELEN SAĞ VE IRKÇI POLİTİKALAR:..... 87

21. Yüzyıl Barış Projesinin Sonunu mu Getiriyor?..... 87
Avrupa Birliği Katılım Sürecinde Hristiyanlık Bir Faktör Olabilir mi? 89
Avrupa Birliği'nde Yükselen Aşırı Sağın Nedeni; Batı Medeniyetinim Ötekisi İslam ve Anti-İslamizm 96
Yükselen Aşırı Sağın Avrupa Birliği'nin İç ve Dış Politikasına Etkileri; Dağılma mı? Çatışma mı?..... 104
Genel Değerlendirme 114

KAYNAKÇA..... 118

II. BÖLÜM
TAHAYYÜL İLE REALİTE ARASINDA TÜRKİYE-AB İLİŞKİLERİ; İLİŞKİLERİNİN TARİHSEL PERSPEKTİFİ

TAHAYYÜL İLE REALİTE ARASINDA TÜRKİYE-AB İLİŞKİLERİ; İLİŞKİLERİNİN TARİHSEL PERSPEKTİFİ 138

Türkiye-AB İlişkilerinde Söz Kesme Dönemi: Ortaklıktan Adaylık Sürecine Giden Yol..... 139
Türkiye-AB İlişkilerinde Gümrük Birliği Tartışmaları, Gümrük Birliği'nin Türkiye'ye Etkileri 150
1999 - 2005 Dönemi: Nişanlılık Döneminde Müzakere Süreci..... 154
İlişkilerde Esen Soğuk Rüzgâr: Müzakerelerde Vetolar Dönemi..... 164
Türkiye-AB İlişkilerinde Tahayyül/Realite Gerilimi 169
Genel Değerlendirme 177

KAYNAKÇA..... 181

III. BÖLÜM

TÜRKİYE AB İLİŞKİLERİNDE SINIR TARTIŞMALARI; TÜRKİYE AB'NİN NERESİNDE?

TÜRKİYE AB İLİŞKİLERİNDE SINIR TARTIŞMALARI; TÜRKİYE AB'NİN NERESİNDE?.....188

Avrupa'nın Coğrafi Sınırları 189

Kültürel Açıdan Avrupa.....193

Avrupa'nın Gerçek Sınırları Neresidir? 195

Avrupa Sınırlarında Türkiye'nin Yeri.....196

Genel Değerlendirme 201

KAYNAKÇA.....204

IV. BÖLÜM

TÜRKİYE'NİN AVRUPA BİRLİĞİ'NE GİDEN ÜYELİK SÜRECİNDE KIBRIS VE SÖZDE ERMENİ SORUNU

AVRUPA BİRLİĞİ EKSENİNDE TÜRKİYE'NİN KIBRIS POLİTİKASI.....209

Tarihçe, Osmanlı Hâkimiyetinde Kıbrıs.....210

Kısacası Kıbrıs: 211

Kıbrıs'ta İngiliz Hâkimiyeti 213

Ada'da ENOSİS Hareketleri 216

Türkiye'nin Kıbrıs Politikası.....217

AKP İktidarı ve Kıbrıs 226

Genel Değerlendirme 227

DOĞU AKDENİZ DENKLEMİNDE AB ve TÜRKİYE'NİN KIBRIS POLİTİKASI.....229

Uluslararası Hukuk Zemininde Kıbrıs Meselesinin Tarihçesi 230

Çözümsüzlüğün Çözüm Denemesi: AK Parti Politikalarında Kıbrıs.....239

Doğu Akdeniz'in Anahatarı: Kıbrıs ve Türkiye 246

Genel Değerlendirme 254

TÜRKİYE'NİN AVRUPA BİRLİĞİ ÜYELİK SÜRECİNDE ERMENİ SORUNU 257

Sorunun Ortaya Çıkışı 258

Türkiye- Ermenistan Protokolü ve Diasporanın Tepkisi 263

Protokol Sonrası Karşılaşılabilecek Sorunlar 267

Avrupa Birliği'nin Tutumu 270

Ermeni Lobiciliği-AB 271

1987 Kararları 272

Genel Değerlendirme 274

KAYNAKÇA 277

V. BÖLÜM
TÜRKİYE - AB İLİŞKİLERİNDE SORUNLAR VE GÜNCEL GELİŞMELER

MÜLTECİ KRİZİ BAĞLAMINDA TÜRKİYE AB İLİŞKİLERİ VE GERİ KABUL ANLAŞMASI 290

Yeni Dönem İlişkilerinin Nedensel Analizi 291

Geri Kabul Anlaşmasının Türkiye Açısından Muhtemel Riskleri 301

Genel Değerlendirme 307

GERİ KABUL ANLAŞMASI SONRASI AVRUPA PARLAMENTOSU'NUN TÜRKİYE RAPORU; Yalancı Baharın Sonu 311

Avrupa Birliği için Hayat Suyu Geri Kabul Anlaşması 312

Avrupa Parlamentosu Türkiye Raporu; Aşk Bitti Yapı Paydos 317

Genel Değerlendirme; Rapor Sonrası Türkiye Ne Yapabilir? 324

KAYNAKÇA 327

VI. BÖLÜM

15 TEMMUZ SONRASI TÜRKİYE-AB İLİŞKİLERİ; İLİŞKİLERİN GELECEK SENARYOLARI

15 TEMMUZ SONRASI TÜRKİYE - AB İLİŞKİLERİ; İlişkilerin Gelecek Öngörüsü 336

Darbe Kalkışması Sonrası Türkiye-AB İlişkileri; AB'nin Darbe Kalkışmasını Değerlendirmesi ve Türkiye'nin Tepkisi 338

15 Temmuz Sonrası AB-Türkiye İlişkilerinde Gelinen Nokta 343

GERİLEN TÜRKİYE-AB İLİŞKİLERİNİ YENİDEN CANLANDIRILMASI MÜMKÜN MÜ? 355

Türkiye-AB İlişkilerinde Tahayyül/Realite Gerilimi: Vetolar Dönemi ve Mülteci Krizi 356

15 Temmuz Sonrası Türkiye - AB İlişkileri; İlişkilerin Geleceğine Yönelik Muhtemel Senaryolar 360

Genel Değerlendirme; Türkiye-AB İlişkilerini Yeniden Canlandırma İhtimalinin Analizi 366

KAYNAKÇA 371

I. BÖLÜM

KURULUŞUNDAN GÜNÜMÜZE AVRUPA BİRLİĞİ'NİN ENTEGRASYON SÜRECİ

- Kuruluşundan Günümüze Avrupa Birliği'nin Entegrasyon Süreci
- AB'nin Temel Nitelikleri ve Karakteristiği
- Avrupa Birliği'ne Giden Süreçteki Topluluklar ve Kurucu Antlaşmalar
- Avrupa Ekonomik Topluluğu'ndan Avrupa Birliği'ne Genişleme Süreci
- Kurucu Üyelerin Birlik İçerisindeki Rolü
- Avrupa Birliği'nde Kimlik Sorunsalı; "Rasyonel Avrupa" Modeli?
- Avrupa Birliği'nde Yükselen Sağ ve Irkçı Politikalar: 21. Yüzyıl Barış Projesinin Sonunu mu Getiriyor?

KAYNAKÇA

1 Merve İrem Yapıcı, "Uluslararası İlişkiler Disiplininde Entegrasyon Teorilerinin Yeri ve Etkinliği", *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* Cilt 9, Sayı: 3, 2007, s. 131.

2 Senem Akgül Açıkmeşe, "Uluslararası İlişkiler Teorileri Işığında Avrupa Bütünleşmesi*" Uluslararası İlişkiler Dergisi*, Cilt 1, Sayı 1, 2004, s. 2.

3 Tayyar Arı, *Uluslararası İlişkiler Teorileri*, İstanbul: Alfa Yay., 2002,s.446.

4 Karl W. Deutsch, *The Analysis of International Relations*, New Jersey: Prentice Hall College,1988, s. 212. Aktaran. Arı, *a.g.e.*, s. 447.

5 Yapıcı, a.g.e., s. 136.

6 Arı, a.g.e., s.453.

7 Ben Rosamond, *Theories of European Integration*, New York: Macmillan Press, 2000, s. 31.

8 Mitrany'e göre işlevselcilik 'ramification' olarak adlandırdığı terimin ana dayanağıdır. Buna göre işlevselcilik daha fazla iş birliği için devlet davranışlarının değişmesine katkıda bulunacaktır. Bu da savaşa yol açan davranışları azaltacak ve barışın kalıcılığını sağlayacaktır.

9 Björn Hettne, "Teori ve Pratikte Güvenliğin Bölgeselleşmesi", *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 5, Sayı 18, 2008, s. 89.

10 Thomas Risse, 'Neo-functionalism, European Identity and the Puzzles of European Integration', *Journal of European Public Policy*, Vol. 12, No. 2, 2005, s. 291-309.

11 Detaylı bilgi için bakınız, http://turuncudusunce.blogspot.com/2010/10/neo-fonksiyonalizm-turkiye-ab-uyumu.html, Erişim Tarihi: 02.01.2012.

12 Rosamond, a.g.e., s.56-57

13 Hüseyin Kutay Aytuğ, "Bütünleşme Kavramlarının Avrupa Birliği Genişlemesine Bakışı", *Celal Bayar Üniversitesi İ.İ. B.F. Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, Cilt. 5, Sayı.1, 2008, s. 152.

14 Cihan Günyel, Avrupa'nın Güvenlik ve Savunma Politikalarının Oluşum ve Gelişim Süreci, Kadir Has Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler ve Küreselleşme Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: 2011,s.42.

15 Yapıcı, a.g.e., s.144.

16 Elif Toprak, "Neo-fonksiyonalizmden Yapısalcılığa, Entegrasyon Kuramları Işığında Türkiye – AB Uyumu",*Ankara Avrupa Birliği Çalışmaları Dergisi*, Cilt. 7,No. 1, 2007, s.73.

17 Robert O. Keohane ve Joseph S. Nye, "International Interdependence and Integration", der: Paul R. Viotti ve Mark V. Kauppı, *International Relations Theory: Realism, Pluralism, Globalism*, New York: Macmillan publishing Company, 1993, s. 387. Aktaran, Yapıcı, a.g.e., 147.

18 Nilüfer Karacasulu, "Avrupa Entegrasyon Kuramları ve Sosyal İnşacılık",*Uluslararası Hukuk ve Politika Dergisi*, Cilt.3, No. 9, 2007, s. 88.

19 Aslı Erol, Yeni İşlevcilik Işığında Avrupa Bütünleşmesi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Avrupa Birliği ve Uluslararası Ekonomik ilişkiler Anabilim dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2007, s.37–38.

20 Günyel, a.g.e., s.44.

21 Häckel Erwin, "Theorien internationaler Integration und internationaler Organisationen", Ed. Volker Rittberger, *Theorien der internationalen Beziehungen*, PVS-Sonderheft 21, 1990, s. 286-310.

22 Ernst B. Haas, *The Uniting of Europe*, California: Stanford University Press, 1958, s. 16-17.

23 Abdulbaki Kavun, Avrupa Birliğinde Esnek Bütünleşme Modeli ve Türkiye Açısından Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikası Boyutundan İncelenmesi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi, Ankara, 2006,s.8–9.

24 Çınar Özen, "Fonctionnalisme et Avenir de Intégration Européenne", *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Vol:6, No:1–2, 1998, 487.

25 İrfan Kaya Ülger, Avrupa Birliği'nde Siyasal Bütünleşme, Gündoğan Yayınları, 2002, s.31.

26 Arı, a.g.e., s.452.

27 Kavun, a.g.e., s.11.

28 Sinem Akgül Açıkmeşe, "Uluslararası İlişkiler Işığında Avrupa Bütünleşmesi", *Uluslararası İlişkiler Dergisi,* Cilt 1, Sayı 1, 2004, 16–17.

29 Çağan, N., "Yeni Sağın Ekonomik Anayasa Yaklaşımı"*, Ekonomide Durum*, 3-4, 1997, 129-130.

30 Kavun, a.g.e., s. 17.

31 Mehmet Selim, "AB Küreselleşme ve Demokrasi", Milliyet, 11 Mart 2011.

32 Faruk Sönmezoğlu, *Uluslararası ilişkilere Giriş,* İstanbul: Der yayınları, 2002,s.13.

33 David Mitrany, *A Working Peace System,* Chicago: Quadrangle Books, 1966, s.16.

34 Erol. a.g.e., s.21.

35 İsmail İlgar, Yaşlanma Sorununun Avrupa Bütünleşmesine Yapı ve Süreç Açısından Etkileri, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Avrupa Birliği ve Uluslararası Ekonomik İlişkiler Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Ankara: 2007, s.31.

36 Rıdvan Karluk, *Avrupa Birliği, Kuruluşu, Gelişmesi, Genişlemesi, Kurumları*, İstanbul: Beta Yay. 2011, s.1

37 Oral Sander, *Siyasi Tarih, İlkçağlardan 1918'e*, İstanbul: İmge. Yay., 2007, s.175-176.

38 Emeric Cruce, *The New Cyneas of Emeric Cruce, Philadelphia*, Cornell: Aleni Lane and Scot, 1909, s.10–19.

39 Deyatlı bilgi için bakınız; Mustafa Aydın, "Uluslararası İlişkilerde Yaklaşım Teori ve Anlaiz", http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/42/476/5499.pdf, Erişim Tarihi: 05.02.2012.

40 Serdar Palabıyık, Ali Yıldız, *Avrupa Birliği,* Ankara: ODTU Vakfı Yay. 2006, s.4–5.

41 Berna Türkdoğan, "Avrupa Birliği ve Türkiye İlişkileri-Atatürkçü Düşünce Işığında", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, Sayı 41, Cilt: XIV, Temmuz 1998, http://www.atam.gov.tr, 10.12.2011.

42 İbrahim S. Canbolat, *Avrupa Birliği ve Türkiye*, Bursa: Alfa Aktüel, 2011, s. 114.

43 Louis Janz, "Die Geschite der Europaeischen Einigung nach dem Zweiten Weltkrieg", Ed. Werner Weidenfeld, *Die* İdentitaet Europas, München: Hansir Verlag, 1985, s. 81–82.

44 Detaylı bilgi için bakınız, Winston Churchill **"**Sinews of Peace (Iron Curtain Speech)**"**, Westminster College, Fulton, Missouri/ABD, 5 Mart 1946 tarihli konuşma.

45 Murat Kavalılı, *Avrupa Birliği'nin Genişleme Süreci: AB'nin Merkezi Doğu Avrupa ve Batı Balkan Ülkeleri ile İlişkileri*, Ankara: DPT Yay. 2005, s.5.

46 Rıdvan Karluk, *Avrupa Birliği, Kuruluşu, Gelişmesi, Genişlemesi, Kurumları*, İstanbul: Beta Yay. 2011, s.3.

47 Canbolat, a.g.e., s.114–115.

48 Karluk, a.ge., s. 4.

49 Avrupa Birliği Bakanlığı, *AB'ye Genel Bakış*, www.ab.gov.tr,(Erişim Tarihi: 12.03.2016).

50 Groß, Thomas, Die Legitimation der polyzentralen EU-Verwaltung, Mohr Siebeck, 2015,s.150.

51 Eren, Mehmet, "Tek fakat Tekil Olmayan bir Aktör Olarak Avrupa Birliği" 17 Aralık 2012, http://politiksoylem.com/tek-fakat-tekil-olmayan-bir-aktor-olarak-avrupa-birligi/(Erişim Tarihi: 13.03. 2015).

52 Avrupa Birliği Bakanlığı, *AB'ye Genel Bakış*, www.ab.gov.tr,(Erişim Tarihi: 12.03.2016),s.4-5

53 Erhan, Çağrı, "Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu, Avrupa Ekonomik Topluluğu ve Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu" Ed. S. Rıdvan Karluk ve Betül Yüce Dural, Avrupa Birliği, Anadolu Üniversitesi Yayını, 2013, s. 7-8.

54 Çalış, Şaban. H: Türkiye - Avrupa Birliği İlişkileri, Kimlik Arayışı, Politik Aktörler ve Değişim, Nobel Yayınları, Ankara, 2008, s.41.

55 Richter, Frank: Die Entstehung der Europäischen Union und die dafür notwendigen Grundlagenverträge Münster, 1999, s.3

56 Ülger, Kaya: Türk Demokrasi Vakfı, Avrupa Topluluklarının Tarihsel Gelişimi, Organları ve AB'nin Genişlemesi, Ankara, 2003, s. 1.

57 Bozkurt, Enver: Avrupa Birliği Hukuku, Nobel Yay, Ankara 2001, s.16.

58 Richter, Frank: Die Entstehung der Europäischen Union und die dafür notwendigen Grundlagenverträge Münster, 1999, s.14.

59 Pfetsch, Frank R: Die Europäische Union, UTB, Stuttgart, 3. Auflage, 2005, s. 38

60 Batır, Tevfik Tankurt: AB ne giriş sürecinin, Türk Ulus Devlet yapısı üzerine etkileri Yüksek Lisans Tezi, s,56

61 Frühmann, Josef: Europäische Integration und Grundrechrstutz, Die Grundrechtsjudikatur des EUGH als Beitrag zur Europäischen Integration, Wien 2002, s. 8

62 Karluk, Rıdvan, S., Avrupa Birliği, Kuruluşu Gelişmesi Genişlemesi Kurumları, Beta Yay., İstanbul, 2011, s. 15-16.

63 Ben Rosamond, *Theories of European Integration,* Londra, Pal grave, 2000, s. 28–29.

64 Brasche, Ulrich, *Europäische Integration: Wirtschaft, Erweiterung Und Regionale Effekte*, De Gruyter Oldenbourg Verlag, München, 2013, s. 54.

65 Alganer, Yalçın ve Çetin Müzeyyen Özlem, "Avrupa'da Birlik ve Bütünleşme Hareketleri 1957-1986" Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi CİLT XXV, SAYI 2, 2008, s. 358(ss. 339-362).

66 Horvath, Zoltan, Hand Book on The European Union, Budapest, Hvg-Orac Publishing 2012, s. 40.

67 Akman, Vedat; Avrupa Birliği ve Türkiye, İstanbul, Alfa Yayınları, 1997, s. 204

68 Lewis, David W.P: The Road to Europe, History, İsntitutionen and Prospect of European Integration,1945–1993 New York, 1993, s. 18

69 Çayhan, B. Esra: Kuruluşundan Günümüze Avrupa Birliği, Avrupa Birliği ve Türkiye, Ezgi Kitabevi, 2003, s. 49–50

70 Pfetsch, Frank, R., Die Europäische Union, Wilhelm Fink Verlag, München, 2005, s. 60-61.

71 Dieter, Krause, Rolf, Europa auf der Kippe : vierzehn Argumente gegen den Vertrag von Maastricht, Heyne Verlag, München,1992, s. 53.

72 Brandstetter, Barbara, Gemeinsames Europa? Die Metaphorik von Wirtschaftsberichten in deutsch- und französischsprachigen Printmedien, Verlag Dr. Kovač, Hamburg, 2009, s. 27.

73 Rudolf, Hrbek, "Kontroversen und Manifeste zum Vertrag von Maastricht", *Integration*, Nr. 4/1992, s. 225-245.

74 Rupp, Hans H., Muß das Volk über den Vertrag von Maastricht entscheiden? *NJW* 1993, Seite 38.

75 Weidenfeld, Werner und Wolfgang Wessels, Europa von A-Z, UTB Verlag, Stuttgart,2011, s. 109.

76 Weidenfeld, Werner, Die Europäische Union: Akteure – Prozesse – Herausforderungen, UTB Verlag, Stuttgart, 2013, s. 93.

77 Florin, Christiane, "Die EU Im Aufbruch; Der Vertrag Von Amsterdam" https://www.politik-soziologie.uni-bonn.de/institut/lehrkoerper/amsterdam.pdf (erişim tarihi, 10.10.2016).

78 Nice Antlaşması ile öngörülen sayı; http://europa.eu.int/scadplus/nice_treaty/bodies_en.htm#PARLIAMENT

79 Adanın birleşik olarak AB üyesi olması durumunda Kıbrıs için ayrılan toplam 6 parlamenterin 4'ü Kıbrıs Rum, 2'si Kıbrıs Türk tarafına ayrılmıştı. Sadece Rum kesiminin üyeliği ile

Kıbrıs'a ayrılan toplam 6 sandalyede de Kıbrıslı Rum parlamenterler oturmaktadır. Ayrıca 2007 tarihinde Bulgaristan ve Romanya planlandığı gibi AB üyesi olurlarsa 2007–2009 döneminde AP'de Bulgaristan 18, Romanya ise 36 parlamentere sahip olacaktır. http://www.europa. eu.int/institutions/par liament/index_en.htm, http://www.antimai.org/ab/ab2004kurum.htm.

80 Arsava, Füsun, "Nice Antlaşması'nın Getirdikleri "Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi, Cilt.1,S.2, 2002, s. 10–12.(s.1–30)

81 Özdemir, Esin, "Avrupa Birliği, Lizbon Antlaşması'nın Getirdiği Yenilikler" Ekonomik Forum, Kasım 2009, s. 73.

82 Özler Zeynep, "Lizbon Antlaşması" İktisadi Kalkınma Vakfı Değerlendirme Notu",no.9, 2009, s. 2. Ayrıca detaylı bilgi için bakınız İKV Uzmanları Zeynep Özler ve Can Mindek tarafından hazırlanan "AB'de Anayasa Süreci ve Lizbon Antlaşması" başlıklı İKV yayın ve www.ikv.org.tr.

83 Özdemir, Esin, "Avrupa Birliği, Lizbon Antlaşması'nın Getirdiği Yenilikler" Ekonomik Forum, Kasım 2009, s. 74

84 Ayrıca AB genişleme politikasını 1993 yılında kabul edilen Kopenhag Kriterleri öncesinde Roma Antlaşması'nın 237. maddesinin 1. Paragrafı, 1986 TAS'ın 8. maddesi ve ABA'nın O maddesi çerçevesinde hareket etmiştir. Bu maddeler; *"Her Avrupalı Devlet, Topluluğun bir üyesi olmak için başvurabilir. Başvurusunu, Komisyon'a danıştıktan ve kendisini oluşturan üyelerin mutlak çoğunluğu ile karar alan Avrupa Parlamentosu'nun uygun görüşü alındıktan sonra oybirliğiyle kararını verecek olan Konseye göndermelidir.* Ayrıca ABA 1. paragrafında Birlik, komşu ülkelerle, Birliğin değerleri üzerine kurulu olan ve işbirliğine dayalı yakın ve barışçıl ilişkilerle belirginleşen bir refah ve iyi komşuluk alanı oluşturmak amacıyla özel ilişkiler geliştirir. Birlik, 1. paragrafın amaçları doğrultusun-

da, ilgili ülkelerle özel anlaşmalar akdedebilir. Bu anlaşmalar, karşılıklı hak ve yükümlülüklerin yanı sıra, ortak faaliyetlerin yürütülmesi imkânını da içerebilir. Bu anlaşmaların uygulanması konusunda düzenli olarak istişarede bulunulur (Madde 8) . Avrupa Birliği Antlaşması ve Avrupa Birliği'nin İşleyişi Hakkında Antlaşma, Avrupa Birliği Genel Sekterliği, Ankara, 2011, www.abgs.gov.tr (Erişim 10.11.2014).

85 Kavalı, Murat: Avrupa Birliği'nin Genişleme Süreci, AB'nin Merkezi Doğu Avrupa ve Batı Balkan Ülkeleri ile İlişkileri, www.dpt.gov.tr/kavalım/genişleme, erişim,14.05.2009

86 Hochleitner, Erich, "Die politischen Kriterien von Kopenhagen und ihre Anwendung auf die Türkei" Eine Bewertung des Kommissionsberichts vom 6 Oktober 2004, Arbeitspapier des Österreichischen Instituts für Europäische Sicherheitspolitik, November 2004, s. 2.

87 Krüger, Dieter, "Schlachtfeld Bundesrepublik? Europa, die deutsche Luftwaffe und der Strategiewechsel der NATO 1958 bis 1968"Vierteljarshefte Für Zeitgeschichte, Heft. 2, 2008, s. 200.(s.171-227).

88 Detaylı bilgi için bakınız; Beitritt zur EU, Beitrittsverhandlungenhttp://www.europarl.europa.eu/ brussels /website /media/ Lexikon/Pdf/Beitritt.pdf (Erişim Tarihi 13.12.2015).

89 Karluk, Rıdvan, Avrupa Birliği; Kuruluşu, Gelişmesi, Genişlemesi, Kurumları, Beta Yay., İstanbul,2011, s.94-95.

90 Krupa, Matthis, "Wo endet Europa?" http://www.zeit.de/2013/27/kroatien-eu-erweiterung (Erişim Tarihi: 12.10.205.

91 Avrupa Birliği Kurumsal Yapısı, http://www.abmaliye.gov.tr/node/85 (08.02.2012).

92 Beril Dedeoğlu, Dünden Bugüne Avrupa Birliği, 1. Basım, Boyut Kitapları, İstanbul, Ekim 2003, s. 68–75, 84.

93 http://www.europarl.europa.eu/meps/en/search.html (08.02.2012).

94 Mehmet Uğur, Avrupa Birliği ve Türkiye, 2. Basım, Agora Kitaplığı, İstanbul, Şubat 2004, s. 32–70

95 Selim Eren, AB Ülkelerinde Din-Devlet **İ**li**ş**kisi Hukuki Yap**ı**, Din E**ğ**itimi, Din Hizmetleri (9–10 Aral**ı**k 2006) **İ**SAM-**İ**stanbul, C.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi, Cilt: XI, No:1, 417–423.

96 Karluk, S. Rıdvan*, Avrupa Birliği, Kuruluşu, Gelişmesi, genişlemesi, Kurumları*, İstanbul, Beta Yay., 2011, s. 76.

97 Yörükan, Turhan, "Zeus ile Hera: Akdenizde İlk Yolculuk", *Doğu Batı, 200, s.* 34.

98 Schipperges Stefan, "Griechische Antike und europäische Identitä", (ed) Kalb Jurge, *Deutschland und Europa, Europäische Identität Historische Stationen europäischer Identitätsfindung*, Stuttgart, Süddeutsche Verlagsgesellschaft Ulm mbH, 2006, s. 14.

99 Şen Seyhan, Avrupa Birliği'nde Kimlik Sorunsalı, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2004, s. 31.

100 Çağrı Erhan, "Avrupa Kömür ve Çelik Topluğu Avrupa Ekonomik Topluğu ve Avrupa Atom Enerjisi Topluğu" (ed) S. Karluk Rıdvan ve Dural Betül Yüce, *Avrupa Birliği,* Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Yay. 2012, s. 3. ss. 3-19.

101 Metzeltin Michael, "Europäische Identität und Europäische Integration", Impulstexte und Diskussionsbeiträge aus der Sitzung der philosophisch-historischen Klasse der Österreichischen Akademie der Wissenschaften vom 20. März 2014, *OAW,*2014, s. 14. ss. 8-34.

102 Giammarco Francesco, "Die Idee von Europa ist älter als die Europäische Union und immer im Wandel", 1 Haziran 2011,

http://www.treffpunkteuropa.de/Seit-Jahrhunderten-neu (Erişim Tarihi: 12.07.2015).

103 Şen, Avrupa Birliği'nde Kimlik Sorunsalı, s. 32.

104 Johson Greg, "Christentum und europäische Identität", http://www.counter-currents.com/2015/04/ christentum-und-europaische-identitat/, (Erişim Tarihi: 13.07.2015).

105 Rudolf Uertz, "Christentum und säkulares Gemeinwesen", (ed).,Günter Buchstab / Rudolf Uertz, Was eint Europa? Christentum und kulturelle Identität, Freiburg, Herder Verlag 2008, s. 409. ss: 394-413.

106 Leopold Rosenmayr, "Mein Grosses und Mein Kleines Europa", Impulstexte und Diskussionsbeiträge aus der Sitzung der philosophisch-historischen Klasse der Österreichischen Akademie der Wissenschaften vom 20. März 2014, *OAW,* 2014, s.84-85. ss: 78-94.

107 Şen, Avrupa Birliği'nde Kimlik Sorunsalı, s.35.

108 Larry Wolff, "Die Erfindung Osteuropas: Von Voltaire zu Voldemort", (ed.), Gramshammer Hohl, K. Kaiser ve R. Pichler, Wieser Enzyklopädie des europäischen Ostens, Klagenfurt 2003, s. 21, ss. 21–34.

109 Karakuş Can, Avrupa Birliği'nde Kimlik; "Avrupa Birliği Kimlik Tanımlama Mekanizmasının İncelenmesi" Başkent Üniversitesi Avrupa Birliği ve Uluslararası İlişkiler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2007, s. 19.

110 Rude Undine, *Die Erfundung des Europa des Regionen,Kritische İdeengeschichte eines Konservativen Konzepts,* Campus Verlag; Auflage, Frankfurt am Mai, 2003, 64-66. Jen Schmitt Oliver, "Euoppeasche Geschihte als Geschichte seine Regionen", Impulstexte und Diskussionsbeiträge aus der Sitzung der philosophisch-historischen Klasse der Österreichischen Aka-

demie der Wissenschaften vom 20. März 2014, *OAW,* 2014, s. 36, ss: 35-57.

111 Meltzeltin Michael, "Europäische İdendit**äi**t und Integration" Impulstexte und Diskussionsbeiträge aus der Sitzung der philosophisch-historischen Klasse der Österreichischen Akademie der Wissenschaften vom 20. März 2014, *OAW,*2014,s.9, ss: 8-34.

112 Alganer Yalçın ve Çetin Müzeyyen Özlem, " Avrupa'da Birlik ve Bütünleşme Hareketleri I", Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, CİLT: XXIII, SAYI:2, 2007, s. 301, ss: 285-309.

113 Erdenir Burak, "Türkiye-Avrupa Bütünleşmesi: Kimlik ve Kültür Unsurları" (ed), Akçay Belgin ve Açıkmeşe Sinem Akgül, *Yarım Asrın Ardından Türkiye Avrupa Birliği İlişkileri*, Ankara, Turhan kitabevi, 2013, s. 16.ss. 5-28.

114 Haas Ernst, The Uniting of Europe: Political, Social and Economic Forces 1950-1957, Standfort, Standfort University Press, 1958.

115 Erdenir Burak, "Türkiye-Avrupa Bütünleşmesi: Kimlik ve Kültür Unsurları, s. 16–17.

116 Gündoğdu Yeşim, "Avrupa Birliği Yurttaşlığı", Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi, Cilt: 3,No: 2, 2004, s.16. ss: 11-26.

117 Bir üye devletin vatandaşı olan herkes Avrupa Birliği vatandaşıdır, Gruber Anna, "Avrupa Birliği'nin İşleyiş Sürecinde Avrupa Yurttaşlığı" http://www.anayasa.gov.tr/files/pdf/anayasa_yargisi/anyarg22/gruber.pdf, (Erişim Tarihi: 15.08.2015).

118 Karluk S. Rıdvan, *Avrupa Birliği, Kuruluşu, Gelişmesi, genişlemesi, s.68.*

119 Gruber Anna, "Avrupa Birliği'nin İşleyiş Sürecinde Avrupa Yurttaşlığı", s. 4, http://www.anayasa.gov.tr/files/pdf/anayasa_yargisi/anyarg22/gruber.pdf, (Erişim Tarihi: 15.08.2015).

120 Avrupa Topluluklarına İlişkin Temel Belgeler cilt 1: Avrupa Topluluklarını Kuran Temel Antlaşmalar (AKÇT, AET, AAET), Avrupa Ekonomik Topluluğunu Kuran Antlaşma, s.265, http://www.bumko.gov.tr/ Eklenti/2827, rometrpdf.pdf?0, (Erişim Tarihi: 18.08.2015).

121 Karluk S. Rıdvan, *Avrupa Birliği, Kuruluşu, Gelişmesi, genişlemesi, s. 79.*

122 Pélabay Janie, **"**Europäische Identität: Weg mit dem Traum?", 31 Haziran 2011, http://www.euractiv.de /soziales-europa/artikel/europaische-identitat-weg-mit-dem-traum-00516,(Erişim Tarihi: 19.08.2015). Schmale Wolfgan, Eckpunkte einer Geschichte der Europäischer Identität,(ed.) Julian Nida Rumelin ve Werner Weidenfeld, Europäische Identität: Voraussetzungen und Strategien, Baden, Nomos Verlag, 2007. s. 114. Schmale Wolfgan, "Geschichte der Europäischer Identität", APuZ 1-2 2008, s. 19.ss.14-19.

123 Karluk S. Rıdvan, *Avrupa Birliği, Kuruluşu, Gelişmesi, genişlemesi, s.79.*

124 Altınbaş Deniz, "Avrupa Birliği'nin Başarısız Girişimi; Avrupa Yurttaşlığı" Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 1-3, 2009, s.100. ss. 93-112.

125 Çalışır Eyüp, AB Anayasasının ilkeleri, Çukurova Üniversitesi Avrupa Birliği Ekonomisi Tezsiz Yüksek Lisans Programı, Adana 2006, s.6.

126 Keçeci F. Orçun, "Entegrasyon Teorileri ve Avrupa Birliği'ndeki Krizin Bütünleşmeye Etkileri" 2012, s. 8, http://www.academia.edu/2333082/Entegrasyon_Teorileri_ve_Avrupa_Birli%C4%9F,(Erişim Tarihi: 15.08.2015).

127 Gündoğdu Yeşim, "Avrupa Birliği Yurttaşlığı...16-17.

128 Altınbaş Deniz, "Avrupa Birliği'nin Başarısız Girişimi, s. 100.

129 Şen Seyhan, Avrupa Birliği'nde Kimlik Sorunsalı, s. 58. Anthony Smith, Milli Kimlik (National Identity), çev. Bahadır Sina Şener, İstanbul, İletişim Yayınları, 1994.

130 Cäcilie Schildberg, Politische Identität und Soziales Europa: Parteikonzeptionen und Bürgereinstellungen in Deutschland, Grossbritanian und Polen, VS Verlag Für Sozialwischenschaften, Wiesbaden, 2010, s. 58.

131 Toprak Elif, "Neo Fonksiyonalizmden Yapısalcılığa, Entegrasyon Kuramları Işığında Türkiye-Avrupa Birliği Uyumu", *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi,* Cilt, 7, No. 1, 2007, s. 81. ss. 69-89.

132 Yurdusev Nuri "Avrupa Kimliğinin Oluşumu ve Türk Kimliği" (ed) Atila Eralp, *Türkiye ve Avrupa*, Ankara**,** İmge Yay, 1997, s. 19.

133 Şen, Avrupa Birliği'nde Kimlik Sorunsalı, s. 91.

134 TC. Avrupa Birliği Bakanlığı; *Avrupa Birliği Antlaşması ve Avrupa Birliği'nin İşleyişi Hakkında Antlaşma*, Ankara, 2011,s. 3

135 Ayata, Ali, Avrupa Birliğinde Demokrasi Entegrasyon ve Islamofobia. 7. Uluslararası Türk Dünyası Sosyal Bilimler Kongresi, 2009, s. 397.

136 Gombrich, Ernst H., *Eine kurze Weltgeschichte für junge Leser*. DuMont Buchverlag, Köln, 2009, s. 217. Diwald, Hellmut, *Geschichte der Deutschen*. Propyläen Verlag, Frankfurt, 1978, s. 412.

137 Nelson, Jinty, "Charlemagne and Europe" Journal of the British Academy, vol. 2, 2014, s. 125–126 (ss.125–152)

138 Pfetsc, Frank R., *Die* Europäische Union Geschichte, İnstitutionen, Prozesse, Wilhelm Fink Verlag, München, 1987, s. 16.

139 Delouche, Frédéric, *Das europäische Geschichtsbuch: Von den Anfängen bis ins 21. Jahrhundert*, Klett-Cotta Verlag, 2012, s. 57.

140 Demirken, Işın, "Haçlı Seferleri ve Türkler" https://www.tarih-tarih.com/?Syf=26&Syz=373181 (Erişim Tarihi: 11.01.2017).

141 Canbolat, İbrahim, S., *Ulus-üstü Sistem ve Avrupa Birliği*, Alfa Yayınları, İstanbul, 1998, s. 71.

142 Erhan, Çağrı, "Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu, Avrupa Ekonomik Topluluğu ve Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu", (Ed.) Rıdvan Karluk ve Betül Yüce Dural, *Avrupa Birliğ*i, Anadolu Üniversitesi Yay, Eskişehir, 2013, s. 3. Schuster, Magda," Der Friedensvertrag Georgs Von Podiebrad von 1464 vor dem Hintergrund der spätmittelalterlichen Vertragspraxis" V&R unipress Universitätsverlag Osnabrück, 2016, s. 23.

143 Helmrath, Johannes, "Enea Silvio Piccolomini (Pius II.) Eine Humanist als Vater der Europagedankens?" http://www.europa.clio-online.de/Portals/_Europa/documents/fska/E_2005_FS6-01.pdf, (Erişim Tarihi: 12.01. 2017).

144 Konrad, Felix: "Von der ‚Türkengefahr'zu Exotismus und Orientalismus: Der Islam als Antithese Europas (1453–1914)" *Europäische Geschichte Online* (EGO), Institut für Europäische Geschichte http://www.ieg-ego.eu/konradf-2010-de (ErişimTarihi: 15.01.2017). Dieter, Mertens,"Funktionen und Überlieferung lateinischer Türkenreden im 15. Jahrhundert", Ed: Erkens, Franz Reiner, Europa und die Osmanische Expansion im ausgehenden Mittelalter, Berlin 1997, s. 41.

145 Majer, Diemutve Wolfgang Höhne Europäische Einigungsbestrebungen vom Mittelalter bis zur Gründung der Europäischen Wirtschaftsgemeinschaft (EWG) 1957, Scientific Publishing, Karlsruhe, 2014, s.50.

146 Mor, Hasan, "Avrupa Bütünleşme Süreci ve Sorunları" Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. XIV, Y. 2010, S. 1.(ss. 499–541)

147 Ağır, Hüseyin, "Avrupa Bütünleşmesi ve Genişlemesi" (ed.) Muhsin Kar, *Avrupa Bütünleşmesi ve Türkiye*, Ekin Yay. Bursa, 2010, s. 1.

148 Çakmak, Haydar, *Avrupa Birliği Türkiye İlişkileri*, Barış Yayınevi, Ankara, 2005, s. 14.

149 Canbolat, İbrahim S. Uluslarüstü Sistem Avrupa Birliği, ALFA Yayınları, 1998, s. 69–70.

150 Erhan, Çağrı, Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu, Avrupa Ekonomik Topluluğu ve Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu, (Ed.) Rıdvan Karluk ve Betül Yüce Dural, Avrupa Birliği, Anadolu Üniversitesi Yay, Eskişehir, 2013, s. 3.

151 Pfetsc, Frank R., *Die* Europäische Union Geschichte, İnstitutionen, Prozesse, Wilhelm Fink Verlag, München, 1987, s. 18.

152 Theimer, Walter, *Geschichte der Sozialismus*, Francke Verlag, Tübingen, 1988, s. 20-23.

153 Çiçek, Kemal, "Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne Alınmamasında Din Bir Faktör Olabilir mi?" http://www. ekodialog.com/makaleler/avrupa-birligi-din-iliskisi-makale.html, (Erişim Tarihi: 16.01.2017).

154 Ayata, Ali, Zwischen Islam und Laizismus Die Aktuelle Situation in der Türkei. International *Die Zeit schrift für internationale Politik*, 2010.

155 Aktaş, Murat, "Avrupa'da Yükselen İslamofobi ve Medeniyetler Çatışması Tezi" Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi, Cilt,13,No.1,2014,s.32.(ss. 31–54).

156 Ayata, Ali, Zwischen Islam und Laizismus Die Aktuelle Situation in der Türkei. International *Die Zeit schrift für internationale Politik*,2010.

157 Karslı, Necmi "İslamofobi'nin Psikolojik Olarak İncelenmesi", Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi, Cilt.13, s. 1, 2013,s.83, (ss.75–100).

158 EuropeanCommission, "Report Discrimination in the EU in 2015" Special Eurobarometer 437, 2015, http://www.equineteurope.org/IMG/pdf/ebs_437_en.pdf, (Erişim Tarihi: 06.02.2017). Aktaş, Murat, "Avrupa'da Yükselen İslamofobi ve Medeniyetler Çatışması Tezi" Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi, Cilt, 13, No. 1, 20 14, s. 33.

159 PEW, "TheFuture of the Global MuslimPopulation" http://www.pewforum.org/2011/01/27/the-future-of-the-global-muslim-population/, ve Pew Forum on Religion & Public Life (2011: 123). (Erişim Tarihi: 06.02.2017). CİTİZEN TİMES, "MuslimischeBevölkerungsentwicklung 1990 – 2030"http://www.citizentimes.eu/2011/ 02/ 01/muslimische-bevoelkerungsentwicklung-1990-2030/, (Erişim Tarihi: 06.02.2017).

160 Marsden, Chris, "Der Aufstieg der Rechtsextremen in Europa" https://www.wsws.org/de/articles/ 2013/11/26/pers-n26.html, (Erişim Tarihi: 18.02.2017).

161 Sumbas, Ahu," Batı Avrupa'da Yükselen Yeni Irkçılık Üzerine Bir Deneme", Alternatif Politika, Cilt. 1, Sayı. 2, 2009, s. 276. Ss.260–281.

162 Bu deyimlerden bazıları şunlardır; İtalyanlar "Anneciğim Türkler geliyor ve Türk gibi pis kokmak" Sırplar "Bir ite bir de Türk'e güven olmaz, Türk gibi bencil" Yunanlar "Öfkesinden Türk oldu" Fransızlar "Türk kafası" Aktaş, Murat, "Avrupa'da Yükselen İslamofobi ve Medeniyetler Çatışması Tezi" Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi, Cilt,13, No. 1, 20 14, s. 41.

163 Batı dünyası, Osmanlı İmparatorluğu'nun kurulması ve özellikle de İslamiyet'i devletin resmi dini olarak kabul etmesiyle birlikte Türk dendiğinde Müslüman, Müslüman dendiğinde Türkleri ifa etmeye başlamıştır. Çünkü Türkler/Osmanlı Sultanı İslam dünyasının halifesiydi.

164 Sadece 20. yüzyılda Batının/Avrupalı ülkelerin ötekileştirdikleri Nazizm, Faşizm, Komünizm, Fundementalizm ve İslam Medeniyetidir.

165 Helmerich, Antje, "Friedenund Nationalismus" Ed. Hans J. Gießmannund Bernhard Rink, *Handbuch Frieden*, VS VerlagWiesbaden, 2011, s. 441–442.

166 Ayata, Ali ve Baloglu Mine. Avrupa da Yükselen Yabancı Düsmanlığı ve İslamofobi. Uluslararası Osmaneli Sosyal Bilimler Kongresi, bildiri kitabında yayınlanmış tam metin, 2016, s. 378.

167 "Bush'tan 'Haçlı seferi' yakıştırması", http://www.hurriyet.com.tr/bushtan-hacli-seferi-yakistirmasi-16285, (Erişim Tarihi: 09.02.2017).

168 Sander, Oral, Siyasi Tarih, İlkçağlardan 1918'e, İmge Kitabevi, Ankara, 2008, s. 44–45.

169 Feinberg, Joseph Grim, "Die Verteidiger Europas Warum die neue radikale Rechte in Ost und West so erfolgreich ist", https://monde-diplomatique.de/artikel/!5291147, (Erişim Tarihi: 25.02.2017).

170 Detaylı bilgi için bakınız; "Immigration by citizenship", http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/ index.php/File:Immigration_by_citizenship,_2014_(%C2%B9)_YB16-de.png, (Erişim Tarihi: 16.02.2017).

171 Özalp, Mustafa, "IŞID'ın Ortaya Çıkışı ve Bunun Türkiye-Irak Ekonomik İlişkilerine Yansımaları", *Osmaneli'den 21. Y*üzyılı *Okumak*, Uluslararası Osmaneli Sosyal Bilimler Kongresi, Yayınlanmış tam metin, Bilecik, 12–14 Ekim 2016, s. 135.

II. BÖLÜM

TAHAYYÜL İLE REALİTE ARASINDA TÜRKİYE-AB İLİŞKİLERİ; İLİŞKİLERİNİN TARİHSEL PERSPEKTİFİ

- Türkiye-AB İlişkilerinde Söz Kesme Dönemi: Ortaklıktan Adaylık Sürecine Giden Yol
- Türkiye-AB İlişkilerinde Gümrük Birliği Tartışmaları, Gümrük Birliği'nin Türkiye'ye Etkileri
- 1999–2005 Dönemi: Nişanlılık Döneminde Müzakere Süreci
- İlişkilerde Esen Soğuk Rüzgâr: Müzakerelerde Vetolar Dönemi
- Türkiye-AB İlişkilerinde Tahayyül/Realite Gerilimi
- Genel Değerlendirme

KAYNAKÇA

1 Tüysüz, Emre, "Türkiye AB ilişkileri Nereye Gidiyor?: Avrupalı Olmayan Avrupa" 26 Temmuz 2012, http://www.tasam.org/tr-TR/Icerik/4861/turkiye_ab_iliskileri_nereye_gidiyor_avrupali_olmayan_avrupa, (Erişim Tarihi,5 Mayıs 2015).

2 Can, Hacı, "Türkiye- Avrupa Birliği (Ortaklık) İlişkileri", (Ed),Karluk, S. Rıdvan, Avrupa Birliği ve Türkiye İlişkileri, Anadolu Üniversitesi Yay.2013,s. 3.

3 Eralp, Atila, "Türkiye- Avrupa Bütünleşmesi: Tarihsel-Düşünsel Ortam ve Değişim", Ed), Akçay, Belgin ve Açıkmeşe, Sinem Akgül, Yarım Asırın Ardından Türkiye-AB İlişkileri, Turhan Kitabevi, Ankara,2013,s.33–34.

4 Armaoğlu Fahir, Yirminci Yüzyıl Siyasi Tarihi, Alkım Yay., 2005,s.517.

5 Uysal, Ceren, Türkiye Avrupa Birliği İlişkilerinin Tarihsel Süreci ve Son Gelişmeler, Akdeniz I.I.B.F Dergisi, 2001,s. 142.

6 Can, Hacı, "Türkiye- Avrupa Birliği (Ortaklık) İlişkileri", (Ed),Karluk, S. Rıdvan, Avrupa Birliği ve Türkiye İlişkileri, Anadolu Üniversitesi Yay.2013,s. 4.

7 Ankara Antlaşması, Madde 2/2.

8 Arat, Türgut, "Avrupa Birliği İle Türkiye Arasındaki İlişkiler ve Gümrük Birliğinin" s.590, http://dergiler. ankara. edu .tr/dergiler/38/298/2742.pdf,(Erişim Tarihi: 10.01.2016). Ayrıca bakınız; AB Bakanlığı, http:/ /www. ab.gov.tr/index.php?p=111, (Erişim Tarihi: 10.01.2016).

9 Ercan, Murat "Türkiye- Avrupa Birliği İlişkilerinde Müzakere Süreci" Akademik Araştırmalar Dergisi, Sayı. 42, 2009,s.98. ss.97–112.

10 Aydoğan, Metin, Avrupa Birliği'nin neresindeyiz? Tazimattan Gümrük Birliğine, Kum Saati Yayınları, İstanbul, 2002, s.124.

11 Can, Hacı, "Türkiye-Avrupa Topluluğu Ortaklık İlişkisinin Hukuki Çerçevesi, Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi Cilt:3, No:1 2003, s. 24–25. ss.19–43.

12 Uysal, Ceren, Uysal, Ceren, "Türkiye AB İlişkileri Tarihsel Süreci ve Son Gelişmeler", Akdeniz İ.İ.B.F Dergisi, Sayı: 1, 2001, s.142–143, ss. 140–153. Ortaklıktan adaylığa, http://www.ikv.org.tr/ icerik_print. asp? id=36.(Erişim Tarihi: 13.10.2016).

13 Özer, Ahmet, Tanzimat'tan Bugüne Batılaşma ve Avrupa Birliği, Ankara, Elips Yay. 2003,s.113.

14 Alman hükümeti, Türkiye'den Almanya'ya akın eden "ekonomik sığınmacılar" nedeniyle Ekim 1980'de tek taraflı olarak Türk vatandaşlarına vize uygulaması başlatmıştır. Bununla da yetinmeyen hükümet, 1981 yılı Aralık ayında yeni kısıtlamalar getirmiştir. Bunların başında, yeni evlenen gençlerin eşlerini ancak 3 yıl sonra yanlarına alabilme zorunluluğu gelmektedir. Türklerin sayısını azaltmak ve geri dönüşü teşvik etmek amacıyla 1984 yılında "Geri Dönüşe Teşvik Yasası" çıkartılmış, bu yasayla yaklaşık 290 bin Türk vatandaşı Türkiye'ye dönmüştür. Bu yasa çerçevesinde ülkelerine dönen Türk vatandaşlarına 10.500 Mark, çocuk başına da 1.500 Mark verilmiştir, http:// arsiv. ntv msnbc .com/news/115944.asp,(Erişim Tarihi: 29.01.2016).

15 İKV, 1963–1999 dönemi, http://www.ikv.org.tr/ikv.asp?id=445, (Erişim Tarihi: 12.06.2015).

16 Gözen, Ramazan, İmparatorluktan Küresel Aktörlüğe, Türkiye'nin Dış Politikası, Ankara Palme Yay. 2009,s.391.

17 Kılıç, Murat, Türkiye- Avrupa Birliği Siyasi ilişkilerinin Tarihsel Gelişimi 1951-2005, Ankara Üniversitesi Türk İnkilap Tarihi Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2006,s.27.

18 Bozkurt, Kutluhan, Die Beziehungen der Türkei zur Eu, Rechtliche Prozesse und Rechtliche Einflüsse, Dissertation, Wien,2004,s. 85–86.

19 Maurer, Andreas, "Der europäische Integrationsprozess und seine Anfänge -Leitbilder, Motive und Antriebsdynamik" http://www.europawissenschaften-berlin.de/texte/Kapitel1.pdf(Erişim Tarihi: 15 .Mayıs. 20 15).

20 İKV, 1963–1999 dönemi Ortaklıktan Adaylığa, http://www.ikv.org.tr/ikv.asp?id=44,(Erişim Tarihi: 29.0cak 2016).

21 Uysal, Ceren, "Türkiye AB İlişkileri Tarihsel Süreci ve Son Gelişmeler", Akdeniz İ.İ.B.F Dergisi, Sayı: 1, 2001, s.149.

22 Bozkurt, V, Türkiye ve Avrupa Topluluğu, Ağaç Yay. İstanbul, 1992,s–38–39

23 Riemer, Andrea K, Die Türkei und die Europäische Union, Eine unendliche Geschichte? Aus Politik und Zeitgeschichte, B 10-11/2003, s.42

24 Aydoğan, a.g.e.,s. 69

25 Sinan, Aygün, Gümrük Birliği'nin 9 yıllık faturası 184 milyar dolar dış ticaret açığı, 2005, http://www.atonet .org.tr/turkce/bulten/bulten.php3?sira=337,14.04.2009.

26 Ekotrent, "Gümrük Birliği'nin zararı çok"http://ekonomi.haber7.com/turkiye-ekonomisi/haber /223 0637-gumruk-birliginin-zarari-cok(Erişim Tarihi: 11.11.2017).

27 Bürgin, Alexander," Beitrittsverhandlungen auf Sparflamme die EU-Mitgliedschaft und die innenpolitische Krise der Türke" IPG,Vol, 3 2007, s.85.

28 Kramer, Heinz: Die Türkei und die Kopenhagener Kriterien. Die Europäische Union vor der Entscheidung., Berlin, 2002, s. 23.

29 Strohmaier, Barbara, Ethische und religiöse Pluralität in der Türkei. Wien; Mai 2001, s. 20.

30 Bozkurt, Mahmut, Die Beziehung der Türkei zur Europäischen Union, Frankfurt am Main 1995, s.151.

31 Ugur, Mehmet: *The European Union and Turkey. An Anchor/ Credibility Dilemma. Aldershot u.a*. 1999, s.245.

32 Aksoy, Metin Türkiye AB arasındaki İlişkiler ve Mevcut Durum, 2007.s.6.

33 Krammer, a.g.e., s.27.

34 Ersoy, Murat, Avrupa Birliği Müzakere Sürecinde Türk Gümrük İdaresi ve Bu Sürecin Yönetimi, T.C, Başbakanlık Gümrük Müsteşarlığı AB ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2007,s.18.

35 İKV, http://www.ikv.org.tr/icerik_print.asp?id=446, (Erişim Tarihi: 1 Şubat 2016).

36 İKV, "Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne Katılım Müzakerelerinde Son Durum" http://oldweb. ikv. org.tr / içerik. asp? konu=katilimmuzakereleri&baslik=Kat%FDl%FDm%20M%FCzakereleri,(Erişim Tarhi: 4 Şubat 2016).

37 Bericht der Unabhängigen Türkei-Kommission "Die Türkei in Europa Den Teufelskreis durchbrechen", 2009,s. 11-12, http://

www.independentcommissiononturkey.org/pdfs/2009_german.pdf,(Erişim Tarihi: 5 Şubat 2106).

38 Avrupa Birliği Bakanlığı, "Türkiye-AB Vize Muafiyeti Süreci ve Geri Kabul Antlaşması Hakkında Temel Sorular ve Yanıtları" Ankara, 2013,s. 1. Ayrıca bakınız, http://www.ab.gov.tr/files/pub/turkiye_ab_vize_ muafiyeti_sureci_ve_geri_kabul_anlasmasi_hakkinda_temel_sorular_ve_yanitlari.pdf, (Erişim Tarihi: 5 Şubat 2016).

39 Yüksek Mahkeme Başkanı tehdit etti: Soykırımı inkâr eden Türk'ü görevine bakmadan 5 yıl hapse atarız, 7 Nisan 2012, Haber Türk, http://www.haberturk.com/dunya/haber/731789-bir-sen-eksiktin-slovakya,(Erişim Tarihi: 03.02.2016).

40 Tüysüz, Emre, "Türkiye AB ilişkileri Nereye Gidiyor?: Avrupalı Olmayan Avrupa", 26 Haziran 2012, http://www.tasam.org/tr-TR/Icerik/4861/turkiye_ab_iliskileri_nereye_gidiyor_avrupali_olmayan_avrupa, 25.06.2015.

41 Özsöz, Melih, "Türkiye-AB Mülteci "Uzlaşısı": Yeni Bir Dönem Mi, Boya Badana Mı?" İKV Değerlendirme Notu, Ekim 2015,s.1–2.

42 Rapor, yaklaşık 60 milyon kişinin evlerinden kaçmaya zorlandığını gösterirken; UNHCR dünya genelinde yerinden edilmeye yönelik tehlikeli yeni bir çağa girildiği konusunda uyarıda bulunuyor, UNHCR Küresel Eğilimler Raporu, Basın Açıklaması, http://www.unhcr.org/turkey/home.php?content=640,(Erişim Tarihi: 8 Şubat 2016).

43 Başbakan Yardımcısı Numan Kurtulmuş, Türkiye'de mülteciler için toplamda 7,6 milyar dolar harcandığını açıkladı. http://www.haberler.com/suriye-koordinasyon-toplantisi–7703735-haberi/(Erişim Tarihi: 9 Şubat 2016).

44 Açılması öngörülen fasıllar; 23. Fasıl Yargı ve Temel Haklar, 24. Fasıl Adalet, İçişleri ve Güvenlik ve 15. Fasıl Enerji. Özsöz, Melih, " Türkiye-AB Mülteci "Uzlaşısı": Yeni Bir Dönem Mi, Boya Badana Mı?" İKV Değerlendirme Notu, Ekim 2015, s. 4.

45 Özsöz, Melih, "Türkiye-AB Mülteci "Uzlaşısı": Yeni Bir Dönem Mi, Boya Badana Mı?" İKV Değerlendirme Notu, Ekim 2015, s. 5.

III. BÖLÜM

TÜRKİYE AB İLİŞKİLERİNDE SINIR TARTIŞMALARI; TÜRKİYE AB'NİN NERESİNDE?

- Avrupa'nın Coğrafi Sınırları
- Kültürel Açıdan Avrupa
- Avrupa'nın Gerçek Sınırları Neresidir?
- Avrupa Sınırlarında Türkiye'nin Yeri
- Genel Değerlendirme

KAYNAKÇA

1 Erhan, Çağrı, "Avrupa Birliği" Ed. S.Rıdvan Karluk ve Betül Yüce Dural, Avrupa Birliği, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir,2013,s.3.

2 Gerald Volkmer, *Der Europa gedanke im Wandel der Zeit*, Berlin: 2005,s.3

3 Der Brockhaus*, in meinem Band, Was war, was ist was bleibt*, Leipzig: 2003,s. 252–253

4 Elisabeth Lichtenberger, *Europa Geographie, Geschichte, Wirtschaft, Politik,*Berlin:Primus Verlag, 2005, s.25

5 Ali Yiğit, 'Avrupa'nın Sınırları ve Türkiye'nin Avrupa'ya Göre Konumu', *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt,10 sayı,2, 2000, s. 37

6 Klaus J Stöhlker,'Warum braucht Europa die Türkei? Die Türkei ist die Mutter Europas', *Solution,* Winterthur,2008,s.10

7 Hvížďala Karel, Europa als Wort und Idee', *Im Herzen Europas,* 2007, s.3

8 Yoshibumi Wakamiya, *The Postwar Conservative View of Asia, How the Political Right Has Delayed Japan's Coming to Terms with It's History of Aggression in Asia,* Tokio: LTCB International Library Foundation 1999, s. 40

9 Kralemann Hanne ve Karsten Jung, *Grenze Erfahren oder Grenzenerfahrungen,* Bonn: BPB, 2006,s.2-3

10 Yiğit, a.g.e.,s.. 39

11 Wagner Gottfried, "Europäische Kulturpolitik", *Kulturpolitische Mitteilungen*, Nr. 120 • I/2008,s.39

12 Schneider Rudolf, "Es gibt keine Europäische Kultur", *Die Welt*, 21. 07.2000,s.35

13 M Geiger, Europas Grenzen – grenzenloses Europa' *Praxis Geographie*, Heft 10,1997. s. 4-11.

14 Levy Henry, Europa macht sich selbst den Garaus', *der Spiegel*, 27.03.2007,s.33

15 İlber Ortaylı**,** *Avrupa ve Biz*, Ankara: Turhan Kitabevi, 2007,s.206

16 Sedat Laçiner ve Mehmet Özcan, İhsan Bal, *Türkiyeli Avrupa, Türkiye'nin Üyeliğinin AB'ye olası Etkileri*, İstanbul: Hayat yayınları, 2004,s.19

17 Herrmann Rainer, Christen in der Türkei, Hintergründe', www.faz.net, Erişim: 01.09.2009

18 Tüncer Hüner, *19.yy. da Osmanlı Avrupa İlişkileri*, İstanbul: Ümit Yayıncılık, 2000,s.12

19 Bericht der Unabhängigen Türkei-Kommission, Die Türkei in Europa, Mehr als ein Versprechen?' 2004,s.10

20 Helmut König, ve Manfred Sicking, *Gehört die Türkei zu Europa*? Aachen: Transkript Verlag, 2005,s. 9

21 Ernst Struck, Die Türkei in Europa?' *Standort*, Volum,29, Nr.1,3/ 2005, s. 31

22 Kopenhagener Kriterien; 1993, art.49

23 Yiğit, a.g.e., s. 47

IV. BÖLÜM

TÜRKİYE'NİN AVRUPA BİRLİĞİ'NE GİDEN ÜYELİK SÜRECİNDE KIBRIS VE SÖZDE ERMENİ SORUNU

1. AVRUPA BİRLİĞİ EKSENİNDE TÜRKİYE'NİN KIBRIS POLİTİKASI

- Tarihçe, Osmanlı Hâkimiyetinde Kıbrıs
- Kıbrıs'ta İngiliz Hâkimiyeti
- Ada'da ENOSİS Hareketleri
- Türkiye'nin Kıbrıs Politikası
- AKP İktidarı ve Kıbrıs
- Genel Değerlendirme

KAYNAKÇA

1. Ahmet Aydoğdu*, Kıbrıs Sorunu Çözüm Arayışları (Annan Planı ve Referandum Süreci*),Ankara: Asil Yayınları, 2005, s. 1.

2 Metin Aydoğan, *Avrupa Birliği'nin Neresindeyiz? (Tanzimattan Gümrük Birliğine), İ*zmir*:* Kum Saati Yayınları, 2002, s. 230

3 Zehra Yalçınkaya, Birleşmiş *Milletler Gözetiminde Kıbrıs Sorunu İle İlgili Olarak Yapılan Toplumlararası Görüşmeler (1968-1990),*Ankara*:* T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, 1998, s. 1,2

4 Aydoğdu, a.g.e. s. 3

5 İsmail, Sabahattin; *150 Soruda Kıbrıs Sorunu,* İstanbul*:* Kastaş Yayınevi, 1998, s.1

6 Aydoğdu, a.g.e. s.4

7 Sabahattin; a.g.e., s.2

8 Sabahattin; a.g.e., s.1

9 Rifat Uçarol, *Siyasi Tarih, 1789-2001*, İstanbul: Der yayınları, 2008, s.257

10 Aydoğan, a.g.e., s. 231

11 Ahmet. C. Gazioğlu, *Enosis Çemberinde Türkler*, İstanbul: Kıbrıs Araştırma Yayınları, 1996, s.17

12 Mehmet Hasgüler ve Çiğdem Şahin, İngiltere'nin Kıbrıs'ı Askeri Üs Olarak Yapılandırma Stratejisi, *Uluslar arası Hukuk ve Politika Dergisi*, Cilt: 3, s.11,2007,s.6

13 Gazioğlu,a.g.e.,17

14 Aydın Olgun, *Dünden Bugüne Kıbrıs Sorunu*, İstanbul: Kastaş Yayınları, 1999,s.17–18

15 Sabahattin; a.g.e., s.6

16 Bakınız, Ş Gürel (1993),*Turkey and Greece, a difficult Aegean relationship*, Bakir, C and A. Williams in, Turkey and Europe

17 Bakınız, 'Kıbrıs'la İlgili Bütün Belgeler, Bütün Gerçekler', http://www.forumgercek.com/showthread.php?, erişim, 15.07.2010

18 Yalçınkaya, a.g.e., s.15

19 Kendi geleceğini belirleme anlamına gelen 'self-determinasyon', kökenini XIX. yüzyıldaki 'milliyetler ilkesi'nde bulur. Bir ulusa mensup bireylerin bağımsız devlet kurma hakkına sahip olmaları anlamına gelen söz konusu fikir, 1789 ve 1948 Fransız devrimlerinin etkisiyle Batı'da yayılarak, XIX. Yüzyılda İtalya'nın ve Almanya'nın birliğinin fikri temelini oluşturmuş, Osmanlı Devleti'nin parçalanmasında da kısmen etkili olmuştur. Sur Melda; *Uluslararası Hukukun Esasları*, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, İzmir, 2000, s. 103

20 Aydoğan, a.g.e,,s.232

21 Ahmet Gazioğlu, *İngiliz İdaresinde Kıbrıs, Statü ve Anayasa Meselleri*, Lefkoşa: Cilt:1, 1960,s.91-92

22 Uçarol, *a.g.e.,*, s.961

23 Mehmet Hasgüler, *Kriz Üçgeninde Türkiye, Ortadoğu, Avrasya ve Kıbrıs Yazıları*, İstanbul: Anka Yayınları, 2004,s.290

24 Yalçınkaya, a.g.e., s.18-19

25 Uçarol, a.g.e.,, s.962

26 Sabahattin; a.g.e., s.52

27 Aydoğan, a.g.e., s.236

28 Bakınız, Garanti anlaşması, http://www.trncinfo.com/_images/belgeler/4/1960 %20Garanti_ve_%C4%B0ttifak_Antla%-C5%9Fmas%C4%B1.pdf, 11.07.2010

29 Jeannette Choisi, *Zypern, Geschichte einer İnzel im Spannungsfelld Reggionaller Gegensetze und İnternationaller İnteresse*, Berlin: 1987,s. 85

30 Yalçınkaya, a.g.e., s.27-28

31 Fahir Armaoğlu, *20.Yüzyıl Siyasi Tarihi, 1914–1995*,İstanbul: Alkım Yayınları, Cilt, 1–2,2005,s.959

32 Kasım, K, 'Avrupa Birliği Üyelik Sürecinde Kıbrıs, Ermeni Sorunu Ve Azınlıklar', *Avrasya Dosyası,* Cilt. 11, sayı,11,2005,s.86.

33 Hasan Duran, **'**BM ve AB Çerçevesinde Kıbrıs Sorununa Güncel Bir Bakış', *dpu, Sosyal Bilimler Dergisi,* sayı,21, 2008,s.127

34 Kasım, K, 'Soğuk Savaş Dönemi Sonrası Kıbrıs Sorunu', *Akademik Bakış*, Cilt 1, Sayı 1,2007,s.61.

35 Bahadır Bümin, Özarslan, *Uluslararası Hukuk Açısından Kıbrıs Sorunu, Avrupa Birliği'nin yaklaşımı*, İstanbul: IQ kültür ve sanat Yayıncılık, 2007,s.36

36 N. Çoğal, 'Kıbrıs'ta 21 Mart Süreci', *Strateji yazıları*, 2009,s.11

37 Kasım, K, 'Soğuk Savaş Dönemi Sonrası Kıbrıs Sorunu', *Akademik Bakış*, Cilt 1, Sayı 1,2007,s.68.

38 AKP'nin Kıbrıs sorunu ve Annan Planı ile ilgili görüşler hakkında, örneğin, TBMM'de Kıbrıs Görüşmeleri: Annan Planı ve Gelişmeleri, 6 Nisan 2004. http://www.belgenet.com/kibris/tbmm_ 060404–1.html

39 Ramazan Gözen, 'Türk Dış Politikasının Avrupa Birliği'ne Doğru Dönüşümü', *Uluslararası Hukuk ve Politika* Cilt 2, No: 6 2006,s.8.

40 Bakınız, Kıbrıs Sorunu, http://www.akparti.org.tr/disiliskiler/turkiye-kibris-iliskileri_1142.html,22.07.2010

41 Konu ile ilgili detaylı bilgiye, Devlet Planlama Örgütü'nün resmi web sitesi "www.dpo.gov.ct.tr" adresinden ulaşılabilirsiniz.

42 Ercan Murat, **"**Der Zypernkonflikt: Europäisierung des Zypernkonflikts; Geschichte, Reaktionen und Lösungsperspektiven", Berlin, Dissverlag, 2009,s.27–28.

43 Albayrak Mustafa, "Türkiye'nin Kıbrıs Politikaları (1950–1960)", Atatürk araştırmaları Merkezi, http://www. atam.gov.tr/dergi/sayi-46/turkiyenin-kibris-politikalari-1950-1960.(Erişim Tarihi: 13 Kasım 2015).

44 Gülbeyaz Halil, *Zypern: Insel der LiebeFriedhof der Diplomatie*, Parthas Verlag, Berlin, 2004,s.86.

45 Sakin Serdar, "Kıbrıs'ın Geleceği Konusunda Menderes-Boyd Görüşmeleri" *Turkish Studies*, Sayı, 9/1,2014,s.462.

46 Bulut Nihat, *Zypernkonflikt: Griechische und türkische Aspekte und Lösungsansätze*; Wien, 1998, s. 15.

47 Değerli Esra Sarıkoyuncu, "Demokrat Parti Döneminde Türkiye'nin Kıbrıs Politikası (1950–1960)" *Gazi Akademik Bakış Dergisi,* Cilt 6, Sayı 11, 2012, s. 88-90.

48 Kapçı Hikmet Zeki," Kıbrıs Sorununun Çözümünde Nihat Erim Raporu", *Journal Of Modern Turkish History Studies*, Sayı, XIV/29, 2014,s. 355.

49 Vatansever Müge" Kıbrıs Sorununun Tarihi Gelişimi", *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt, 12, 2012, s.1499.

50 Toluner Sevin, *Kıbrıs Uyuşmazlığı ve Milletlerarası Hukuk,* İstanbul, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1977,s.127-130.

51 Vatansever, "*Kıbrıs Sorununun Tarihi Gelişimi*"..., s.1510.

52 Armaoğlu, Fahir, *20.Yüzyıl Siyasi Tarihi 1914–1995*, İstanbul, Alkım Yay, 2005,s.785.

53 Armaoğlu, *20.Yüzyıl Siyasi Tarihi...*,, s.801.

54 Vatansever, "*Kıbrıs Sorununun Tarihi Gelişimi*"...,s.1515.

55 Savvidov Tania, *Die Republik Zypern mit besonderer Berücksichtigung der UNO-Initiative in der Zypernfrage*; Unveröfentlichte Diplomarbeit, Wien, 1997, s. 105.

56 Witt Christana, *Zypern- Belegarbeit*, München, Grinverlag,,1998,s.7.

57 Ercan, *Der Zypernkonflikt*....,s.41.

58 Karluk S.Rıdvan, *Avrupa Birliği, Kuruluşu Gelişmesi genişlemesi kurumları*, İstanbul, Beta Yay., 2011,s.518-521.

59 Yenigün Cüneyt,"Türk Dış Politikasında Üçüncü Dalga" (Ed) Cüneyt Yenigün/Ertan Efegil, *Türkiye'nin Değişen Dış Politikası*, Ankara, Nobel Yay., 2010,s.73.

60 Balcı Ali, *Türkiye Dış Politikası: İlkeler, Aktörler, Uygulamalar*, İstanbul, Etkileşim Yayınları, 2013, s. 257–259.

61 Erdağ Ramazan, Ali Balcı, "Türkiye Dış Politikası: İlkeler, Aktörler, Uygulamalar", (Kitap İncelemesi), *Uluslararası İlişkiler,* Cilt 10, Sayı 40, 2014, s. 177.

62 İnat Kemal, "Türkiye'nin Kıbrıs Politikasının Dönüşümü", *Bilgi,* Sayı.11/2, 2005,s. 46.

63 Steinbach Udo, "Die Türkei und Die EU, die Geschichte richtig lesen", *Aus Politik und Zeitgeschichte*, B 33-34, 2004,s.5.

64 İnat, "Türkiye'nin Kıbrıs Politikasının Dönüşümü"...,s. 47-48.

65 *Bernhard Zand, "Türkei*, *Stille Revolution"01.09.2003, http://www.spiegel.de/spiegel/print/d-28471080.html, (Erişim Tarihi: 2 Aralık. 2015)*.

66 Aksu Fuat, "Ege ve Kıbrıs Sorunlarının Çözümünde Avrupa Birliği'nin Tutumu" *Stratejik Araştırmalar Dergisi,* Yıl 2, Sayı 3, 2004, ss. 103-132. http://www.sbu.yildiz.edu.tr/~faksu/Fuatyayinlar/ egevekibris .htm#_ftnref20, (Erişim Tarihi: 14 Aralık 2015).

67 Kızılyürek Niyazi, *Doğmamış Bir Devletin Tarihi. Birleşik Kıbrıs Cumhuriyeti*, İstanbul, İletişim Yay., 2005, s.287-288., İnat, "Türkiye'nin Kıbrıs Politikasının Dönüşümü."..,s.49.

68 3 Ekim 2005 tarihinde Lüksemburg'da bir araya gelen AB Dışişleri Bakanları, Türkiye ile tam üyelik müzakerelerini başlama kararı aldı. 12 Haziran 2006 tarihinde ise tarama süreci tamamlanan ilk fasıl olan "Bilim ve Araştırma" konusunda fiili müzakereler başladı. Bununla beraber Türkiye'nin AB'ye katılım yolunda; başta liman ve havaalanlarını Kıbrıs Rum Kesimi'ne açıp, açmayacağı olmak üzere, ifade özgürlüğü ve Kürt kökenli Türk vatandaşlarının hakları gibi konular aşması gere-

ken engeller arasında yer alıyor. AB-Türkiye İlişkileri, http:// www.euractiv.com.tr/ab-ve-turkiye/link-dossier/ab-turkiye-iliskileri, (Erişim Tarihi: 15 Aralık 2015).

69 Karluk S. Rıdvan, "Avrupa Birliği Türkiye İlişkileri Çıkmaz Sokakta mı?", 6 Kasım 2014, http:// akademik perspektif. com/2014/11/06/avrupa-birligi-turkiye-iliskileri-cikmaz-sokakta-mi/, (Erişim Tarihi: 15 Aralık.2015).

70 Katman Filiz, "Doğu Akdeniz'de Paradigma değiştiren Enerji Satrancı" http:// etkinlik. aydin.edu.tr/ dosyalar/ 34D_dogu_ değerler dizisi.pdf,(Erişim Tarihi: 28 Aralık.2015).

71 Aksu Ömer**, "**Avrasya'nın 19. Yüzyıla Kadar Üstünlük Mücadelesindeki Yeri ve Önemi", Kasım 2011 - Yıl 100 - Sayı 291, http://turkyurdu.com.tr/1729/avrasya-da-ustunluk-mucadelesi-ve-turkler.html,(Erişim Tarihi: 28 Aralık. 2015).

72 Seyfettin Erol Mehmet, "Kıbrıs Kaybediliyor mu?" 27.10.2015, http://www.usgam.com/tr/index.php?l= 800 &cid=2622&bolge=14, (Erişim Tarihi: 28 Aralık.2015).

73 Katman Filiz, "Doğu Akdeniz'de Paradigma değiştiren Enerji Satrancı." http:// etkinlik .aydin.edu.tr/ dosyalar/ 34D_dogu_ paradigma.pdf,(Erişim Tarihi: 28 Aralık.2015).

74 İKV "Doğu Akdeniz'de Petrol Arama Krizi Sürüyor" E-Bülten 19-25 Eylül, 2011. http:// www. ikv.org.tr /ima ges/upload/ data/files/dogu_akdeniz%E2%80%99de_petrol_arama_krizi_suruyor.pdf,(Erişim Tarihi: 29 Aralık 2015)

75 Koç Erdoğan, "Doğu Akdeniz'de sular Isınıyor: Güney Kıbrıs Rum Yönetimi ve İsrail arasında tehlikeli Yakınlaşma",. http:// tasep.org/default.asp?s=yd&id=254&baslik=Dogu_Akdeniz-de_Sular_Isiniyor_:Guney _ Kibris_Rum_Yonetimi_ve_Isra-

il_Arasinda_Tehlikeli_Yakinlasma#.Vo5d7VLmoaw,(Erişim Tarihi: 29 Aralık 2015).

76 Yılmaz Sait, "Büyük Güçler ve Kıbrıs" s.1-2, http://ees2.beykent.edu.tr/WebProjects/Uploads/saityilmaz-turkce-kasim.pdf,(Erişim Tarihi: 19 Kasım 2015).

77 Tan Çınar, "İnternational Crisis Group Kıbrıs Raporu Üzerine Bir Değerlendirme Notu" Ekonomi Politikaları Araştırma Enstitüsü, 2006,s. 1–4.

78 İsmail Işık, "Dünya'daki Güç Odakları ve Uluslararası Örgütlerin Kıbrıs Konusunda İzledikleri Politikalar", *Türk Tarihi Dergisi*, Sayı 81, 2003, s. 121.

79 Öztürk Osman Metin, "Rusya'nın Doğu Akdeniz ve Kıbrıs Politikası", http://www.uiportal.net/rusyanin-dogu-akdeniz-ve-kibris-politikasi.html,(Erişim Tarihi: 28 Aralık 2015).

80 Melek Fırat, "1990–2001 Yunanistan'la İlişkiler", Baskın Oran (ed.), *Türk Dış Politikası, Kurtuluş Savaşından Bugüne Olgular, Belgeler Yorumlar*, *Cilt: 1, 1919-1980*, İstanbul, İletişim Yayınları, 2012, s. 471-472.

81 Öztürk Osman Metin, "Rusya'nın Doğu Akdeniz ve Kıbrıs Politikası"http://www.uiportal.net/rusyanin-dogu-akdeniz-ve-kibris-politikasi.html,(Erişim Tarihi: 28 Aralık 2015).

82 Katman Filiz, "Doğu Akdeniz'de Paradigma değiştiren Enerji Satrancı" http:// etkinlik.aydin.edu.tr/ dosyalar/ 34D_dogu_paradigma.pdf,(Erişim Tarihi: 28 Aralık 2015).

83 Gündüz Aslan*, Milletlerarası Hukuk, Temel Belgeler ve Örnek Olaylar*, İstanbul, Beta Yay., 2003,s. 375.

84 İKV, "Doğu Akdeniz'de Petrol Arama Krizi Sürüyor", İKV Bülten, 19-25 Eylül,2011. http://bulten.ikv.org.tr /?ust_ id=1345&id=2461(Erişim Tarihi: 10.Aralık 2015).

85 Erol Mehmet Seyfettin, "Kıbrıs Kaybediliyor mu?", http:// www.usgam.com/tr/index. php?l= 807&cid = 2622&konu=0&bolge=14,(Erişim Tarihi: 10 Aralık 2015).

86 Karacakaya Recep, *Ermeni Meselesi,* Gökkubbe Yayınevi, İstanbul, 2007, s.13-14.

87 Özdağ, Selçuk: http://www.turkocagi.org.tr/modules, Ermeni Meselesi, (Erişim Tarihi, 18.05.2010).

88 Kandemir Nüzhet, *Hoşgörüden Yol Ayrımına Ermeniler*, Cilt 1, Erciyes Üniversitesi-Nevşehir Üniversitesi Uluslararası Sosyal Araştırmalar Sempozyum bildirisi, 2009.s. 31.

89 Bal İdris ve Mustafa Çulcu, *Dünden Bugüne Türk Ermeni ilişkileri*, Nobel Yay, 2006,s.47

90 Akyol Taha, *Ortak Acı Türkler ve Ermeniler*, Doğan.Yay. İstanbul, 2009,s. 35.

91 Karaca Ali, Tehcire Giden Yolda Ermeni Meselesi'ne Bir Çözüm Projesi ve Reform Müfettişliği*, Ermeni Meselesi Üzerine Araştırmalar*, haz. Erhan Afyoncu, İstanbul, 2001, s. 9-90.

92 Halacoglu, Yusuf: Ermenilerin Suriye"ye Nakli Sürgün mü, Soykırım mı? Belgeler, s.9 http://www.ttk.org.tr, erişim, 10. 10,2009

93 Ermeni Sorunun Ortaya Çıkışı, http://www.ermenisorunu.gen. tr/turkce/sorun/index.html, erişim 28.10.2009

94 Kandemir Nüzhet, *Hoşgörüden Yol Ayrımına Ermeniler*, Cilt 1, Erciyes Üniversitesi-Nevşehir Üniversitesi Uluslararası Sosyal Araştırmalar Sempozyum bildirisi, 2009.s. 32

95 Joseph Pomiankowski, *Der Zusammenbruch des Ottomanischen Reiches. Erinnerungen an der Türkei aus der Zeit des Weltkrieges*, Zürich, Leipzig, Wien 1928, s. 159

96 Zentrum für Strategische Forschung, Armenische Behauptungen und Historische Tatsachen, Fragen und Antworten, Ankara, 2005,s.47

97 Eroğlu Haldun, Ermeni Meselesi*, Orkun Dergisi*, Sayı 96, 2006, s. 5

98 Zentrum für Strategische Forschung, Armenische Behauptungen und Historische Tatsachen, Fragen und Antworten, Ankara, 2005,s.43

99 Türkiye Cumhuriyeti ile Ermeni Cumhuriyeti Arasında Diplomatik İlişkilerin kurulmasına Dair Protokol Tam Metin, http://www.mfa.gov.tr, erişim, 31.10.2009

100 Türk Ermeni Protokolü Tam Metin, Parag. 1.2.3

101 Hürriyet, *Türk Ermeni Protokolü*, http://dosyalar.hurriyet.com.tr/PROTOKOL_15.pdf, erişim. 31.10.2009

102 Keetman Jan, Armenier Skeptisch gegenüber Türkei, www.nzz.ch/nachrichten/medien/armenier, erişim 6.10.2009

103 Kandemir Nüzhet, *Hoşgörüden Yol Ayrımına Ermeniler*, Cilt 1, Erciyes Üniversitesi-Nevşehir Üniversitesi Uluslararası Sosyal Araştırmalar Sempozyum bildirisi, 2009.s. 32

104 Lütem Ömer E, *Türkiye Ermenistan* Varılan Nokta, www.eraren.org,21.10.2009

105 Maruskin Stacy, 'Belirsizlik Yumağı, Türk Ermeni Protokolü' *USAK Stratejik Gündem*, 09.10.2009

106 Koç Şanlı B, Ermenistan - Türkiye protokolü ne getirir ne götürür? *Hürriyet,*5.10.2009.s.3

107 Hürriyet: 'Ermenistan - Türkiye protokolü ne getirir ne götürür?' 5 Eylül 2009, Erişim Tarihi, 18.05.2010

108 Koç Şanlı B, Ermenistan - Türkiye protokolü ne getirir ne götürür? *Hürriyet*, 5.10.2009.s.3

109 Bu bölümdeki Ermeni Lobiciliği, 1987 kararları ve bu kararların değerlendirilmesi Erhan Örün'ün Türkiye'nin AB Üyeliği Sürecinde Ermeni Meselesi çalışmasından alınmıştır. Detaylı bilgi için bakınız; Örün, Erhan, "Türkiye'nin AB Üyeliği Sürecinde Ermeni Meselesi" https://erhanorun. wordpress.com /2012/ 04/29/71/(Erişim Tarihi, 11,12,2016).

V. BÖLÜM

TÜRKİYE - AB İLİŞKİLERİNDE SORUNLAR ve GÜNCEL GELİŞMELER

1. MÜLTECİ KRİZİ BAĞLAMINDA TÜRKİYE AB İLİŞKİLERİ VE GERİ KABUL ANLAŞMASI

- Yeni Dönem İlişkilerinin Nedensel Analizi
- Geri Kabul Anlaşmasının Türkiye Açısından Muhtemel Riskleri
- Genel Değerlendirme

2. GERİ KABUL ANLAŞMASI SONRASI AVRUPA PARLAMENTOSU'NUN TÜRKİYE RAPORU; Yalancı Baharın Sonu

- Avrupa Birliği için Hayat Suyu Geri Kabul Anlaşması
- Avrupa Parlamentosu Türkiye Raporu; Aşk Bitti Yapı Paydos
- Genel Değerlendirme; Rapor Sonrası Türkiye Ne Yapabilir?

KAYNAKÇA

1 Özsöz, Melih, "Türkiye-AB Mülteci "Uzlaşısı": Yeni Bir Dönem mi, Boya Badana mı?" İKV Değerlendirme Notu, Ekim 2015,s.1–2.

2 Seufer, Günther, "Die Türkei als Partner der EU in der Flüchtlingskrise" SWP Aktuell, Voll 98,2015,s.1.

3 Karakaş, Deniz, "Mülteci Sorunu Çerçevesinde Avrupa Birliği- Türkiye İlişkileri" *ORMER Perspektif Serileri*, No, 16,2016,s.2.

4 Rapor, yaklaşık 60 milyon kişinin evlerinden kaçmaya zorlandığını gösterirken; UNHCR dünya genelinde yerinden edilmeye yönelik tehlikeli yeni bir çağa girildiği konusunda uyarıda bulunuyor, UNHCR Küresel Eğilimler Raporu, Basın Açıklaması, http://www.unhcr. org/turkey/home .php? content=640,(Erişim Tarihi: 8 Şubat 2016).

5 Numan Kurtulmuş, Basın Toplantısı, "Türkiye'de mülteciler için toplamda 7.6 milyar dolar harcandığını açıkladı". http://www.haberler.com/suriye-koordinasyon-toplantisi–7703735-haberi/(Erişim Tarihi: 9 Şubat 2016).

6 Çetin, Kübra," Mülteci Kriziyle Yüzleşen AB",04.11.2015, Ankara Strateji Enstitüsü, http:// www. ankarastrateji. org/yorum/multeci-kriziyle-yuzlesen-ab/, (Erişim Tarihi: 16 Mayıs 2016).

7 Açılması öngörülen fasıllar; 23. Fasıl Yargı ve Temel Haklar, 24. Fasıl Adalet,İçişleri ve Güvenlik ve 15. Fasıl Enerji. Melih Özsöz, "Türkiye-AB Mülteci "Uzlaşısı": Yeni Bir Dönem Mi, Boya Badana Mı?" İKV Değerlendirme Notu, Ekim 2015,s. 4.

8 Can, Hacı, "Türkiye- Avrupa Birliği Ortaklık İlişkileri" (Ed), S. Rıdvan Karluk/ Betül Yüce Dural, *Avrupa Birliği ve Türkiye İlişkileri* Anadolu Üniversitesi Yay. No,1947,2013,s.2–4.

9 Karluk, S. Rıdvan, Avrupa Birliği, Kuruluşu, Gelişmesi, Genişlemesi, Kurumları, Beta Yay., İstanbul, 2011,s.555.

10 Gülbey, Gülüstan, "Der Zypernkonflikt" 30.10.2014, Bundeszentralle für Politische Bildung, http://www.bpb. de/ internationales/europa/tuerkei/185876/der-Zypern Konflikt,(Erişim Tarihi: 17.05.2016).

11 Karl, Kaiser, " Strategischer Partner Türkei Jenseits Der Erweiterungsdebatte: Warum Wir Ankara Brauchen", İnternational Politik, No.62, 2007,s.104.

12 Unabhängige Türkei- Kommission, "Die Türkei in Europa, Den Teufelskreis durchbrechen",Zweiter Bericht der Unabhängigen Türkei-Kommission September 2009, s.10.

13 Melih, a.g.m., s.5.

14 Avrupa Komisyonu, " Mitteilung Der Kommission An Das Europäische Parlament, den Rat, den Europäischen Wırtschafts- Und Sozıalausschuss Und den Ausschuss der Regıonen die Europäische Migrationsagenda", Brüksel, 13.5, .2015, s.15. Ayrıca detaylı bilgi için bakınız World Migration Report 2015 http://publications .iom.int /system/files /wmr2015_en.pdf,(Erişim Tarihi: 18 Mayıs 2016).

15 Die Zeit, " Türkei soll mehr Zeit für Visafreiheit bekommen, Türkei soll mehr Zeit für Visafreiheit bekommen Die EU-Kommission will laut einem Bericht erst im Juni über die Fortschritte der Türkei in Sachen Visafreiheit urteilen. 72 Kriterien sind zu erfüllen". 2 Mayıs 2016. http://www.zeit.de / politik /ausland/2016-05/visafreiheit-tuerkei-mehr-zeit-bedingungen-eu-kommission,(Erişim Tarihi: 18. Mayıs 2016).

16 Grupp, Claus, "Privilegierte Partnerschaft", (Ed) Bergmann, *Handlexikon der Europäischen Union*. NOMOS Verlag, Baden, 2012.1103.

17 TC. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü," Türkiye'nin Düzensiz Göçle Mücadelesi" http://www. goc.gov.tr/icerik6/turkiyenin-duzensiz-gocle-mucadelesi_409_422_424_icerik,(Erişim Tarihi:13.04.2016).

18 Çelik, Ahmet, "Türkiye-AB Geri Kabul Anlaşması", http://www.kto.org.tr/d/file/turkiye--ab-geri-kabul-anlaşması.2015011 9132338.pdf(Erişim Tarihi: 12.03.2016).

19 Göçmen, İlke, "Türkiye ile Avrupa Birliği Arasındaki geri Kabul Anlaşmasının Hukuki Yönden Analizi", Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi, Cilt.13,No.2, 2014, s.26.

20 Schmidt, Adela, Das Rückübernahmeabkommen der EU mit der Türkei Ein Modell für die Zukunft der Migrationspolitik? Zeitschrift für Flüchtlings und Migrationsrecht,No.3,2015,s.67.

21 Avrupa Komisyonu "Rückübernahmeabkommen (Geri Kabul Anlaşması)", 18 Mart 2014, ASIM,16, NT.3, Bürüksel, 2014,

22 Haber Türk, " Vize muafiyeti anlaşması hakkında tüm detaylar" 28Mart 2016, http://www.haberturk. com/ekonomi/tatil/haber/1216372-vize-muafiyeti-anlasmasi-hakkinda-tum-detaylar,(Erişim Tarihi: 17 Mayıs 2016).

23 Milliyet, " Yunanistan'a 120 mülteci daha "Türkiye ve Avrupa Birliği arasında varılan mutabakat kapsamında ikinci kez göçmenlerin Türkiye'ye iade edilmesinin ardından Yunan adalarına dün 120 göçmen gitti. 04.09.2016. http://www.milliyet.com.tr/yunanistan-a–120-multeci-daha /dunya/detay /2224 201/default.htm(Erişim Tarihi: 09. 04.2016).

24 Bu kırılganlık genellikle AB'nin değerleri çerçevesinde ve Kıbrıs ve Ermeni politikalardan kaynaklanmaktadır.

25 Detaylı bilgi için bakınız,TC. Dışişleri Bakanlığı, http://www.mfa.gov.tr/turkiye-ab-iliskilerine-genel-bakis. tr mfa,

http://www.ab.gov.tr/index.php?l=1&p=65(Erişim Tarihi: 10.04.2016).

26 Şener, Bülent,"AB, Türkiye ve Yalancı Bahar, Yozlaşmış İlişkiler Perspektifinde Mülteci Pazarlığı ve Geri Kabul Anlaşması" *21.Yüzyıl Türkiye Enstitüsü*, 13 Aralık 2015, http://www.21yyte.org/tr/arastirma/milli-guvenlik-ve-dis-politika-arastirmalari-merkezi/2015/12/03/8353/ab-turkiye-ve-yalanci-bahar-yozlasmis-iliskiler-perspektifinden-multeci-pazarligi-ve-geri-kabul-anlasmasi, (Erişim Tarihi: 03.05.2016).

27 Schmidt, Adela, "Das Rückübernahmeabkommen der EU mit der Türkei Ein Modell für die Zukunft der Migrationspolitik?", Beitrag aus dem ASYLMAGAZIN 3/2015, s. 69–70.

28 Göçmen, İlke, "Türkiye İle Avrupa Birliği Arasındaki Geri Kabul Anlaşmasının Hukuki Yönünden Analizi" Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi, Cilt:13, No:2, 2014 s. 25.

29 Der Spiegel "Zusammenarbeit in der Flüchtlingskrise: EU hält offenbar kritischen Bericht zur Türkei zurück" http://www.spiegel.de/politik/ausland/tuerkei-bericht-der-eu-kommission-verschoben-a-1059486.html,(Erişim Tarihi: 04.05.2016).

30 Detaylı Bilgi için bakınız; IKV, "Türkiye-AB Geri Kabul Anlaşması'nın 5n 1k'sı"http://ikv.org.tr/ images/upload/ data/files/gkanin_5n1ksi%281%29.pdf(Erişim Tarihi: 21.04.2016).

31 Avrupa Komisyonu, "Erklärung von EU-Kommissarin Malmström zum Inkrafttreten des Rückübernahme abkommens zwischen der Türkei und der EU",Brüssel, den 1. Oktober 2014, http://europa.eu/rapid/press-release_Statement-14-285_de.htm(Erişim Tarihi: 10.04.2016).

32 Ercan, Murat, "Tahayyül İle Realite Arasında Türkiye -AB İlişkilerinde Mülteci Sorunu" Akademik Bakış Dergisi, Sayı, 54,2016,s.965.

33 Deutsche Welle (Türkçe)," Vize muafiyetine 'askı' önerisi " http://www.dw.com/tr/vize-muafiyetine-ask %C4%B1-%-C3%B6nerisi/a-19223605(Erişim Tarihi: 29.04.2016).

34 Detaylı bilgi için bakınız, 5187 Nolu Basın Kanunu, https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5187.html(Erişim Tarihi: 25.04.2016).

35 Açılan davalarla ilgili olarak bakınız, Monica Macovei, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 10. Maddesi'nin uygulanmasına ilişkin kılavuz, İnsan hakları el kitapları, No. 2, http://www.coe.int/t/dghl/ cooperation/ capacity building/publi/materials/1004.pdf(Erişim Tarihi: 10.05.2016).

36 Fırat, M. Melek, "Helsinki Zirvesi'nden Günümüze Türkiye-AB İlişkileri Çerçevesinde Kıbrıs Gelişmeleri" Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi, Cilt 4, No. 1, 2004, s.56 (ss.47-79).

37 Avrupa Parlamentosu'nun 2015 yılında kabul ettiği Sözde Ermeni Soykırımına yönelik 8 maddeden oluşan tasarıda Türkiye'den taleplerini şu şekilde sıralayabiliriz:1- Avrupa dayanışması ve adalet ruhuyla, Ermeni soykırımının 100. yıldönümünde 1,5 milyon masum Ermeni'yi anıyoruz.2- 1915-1917 yılları arasında Osmanlı İmparatorluğu topraklarında Ermenilere karşı gerçekleştirilen trajik olaylar 1948 BM soykırım suçları sözleşmesindeki tanıma göre soykırımdır. 3- Soykırımlar için bir uluslararası anma günü öneriyoruz. 4- Soykırımın ve insanlığa karşı işlenen suçların önlenmesi ve cezalandırılması uluslararası toplum ve Avrupa Birliği'nin temel görevi olmalıdır. 5- Cumhurbaşkanı Erdoğan ve Başbakan Davutoğlu'nun taziye mesajlarını doğru yola atılmış bir adım olarak değerlendiriyor, arşivlerin açılması, geçmişler yüzleşme ve Ermeni Soykırımını tanımanın Ermeni ve Türkiyeli halklarının uzlaşması için önemli bir şans olduğunu düşünüyoruz. 6- Türkiye'nin Ermeni kültürel mirasını koruyucu önlemler almaya davet ediyoruz 7- Ermenistan ve Türkiye'yi normalleşme

sürecinde uzlaşı ve işbirliğine çağırıyoruz 8 – Söz konusu bu tasarının Ermenistan, Türkiye ve Avrupa Birliği üye ülkelerinin hükümetlerine gönderilmesini talep ediyoruz. http://www.hurriyet.com.tr/avrupa-parlamentosunda-ermeni-soykirimi-tasarisi-kabul-edildi-28746695 (Erişim Tarihi: 10.04.2016).

38 Bu sözleşmeye (*Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi*) göre; 1) Gruba mensup olanların öldürülmesi, 2) Grubun mensuplarına ciddi surette bedensel veya zihinsel zarar verilmesi, 3) Grubun bütünüyle veya kısmen, fiziksel varlığını ortadan kaldıracağı hesaplanarak, yaşam şartlarının değiştirilmesi, 4) Grup içinde doğumları engellemek amacıyla tedbir alınması, 5) Gruba mensup çocukların zorla bir başka gruba nakledilmesi. Ayrıca sözleşmenin 3. maddesinde soykırımda bulunmak, soykırımda bulunulması için işbirliği yapmak, soykırımda bulunulmasını doğrudan ve aleni surette kışkırtmak, soykırımda bulunmaya teşebbüs etmek, soykırıma iştirak etmek eylemleri, cezalandırılacak eylemler olarak sayılmıştır. Sözleşmenin 4. maddesinde de "soykırım suçunu veya 3. maddede gösterilen fiillerden birisini işleyenler, anayasaya göre yetkili yöneticiler veya kamu görevlileri veya özel kişiler de olsa cezalandırılır." denilerek, kişilerin cezalandırılması açığa kavuşturulmuştur.http://akademikperspektif.com/2012/02/03/uluslararasi-hukuk-bakimindan-ermenilerin- soy ki rim-iddialarinin-incelenmesi/(Erişim Tarihi: 10.04.2016).

39 Altıntaş, Ahmet," Osmanlı İmparatorluğu'nun Tehcir Kararı Alması ve Uygulaması" Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,Cilt.7,s. 1, 2005,s.99.

40 Zengin, Can, "AB'ye Entegrasyon Sürecinde Türkiye'nin Terörle Mücadele Politikası "*Bilgesam Analiz*, Avrupa, No, 1299, 2016,s. 4, ayrıca bakınız, Counter Terrorism, Service, http://eeas.europa.eu/fight-against-terrorism/ index_en.htm, (Erişim tarihi: 11 Nisan 2016).

41 Avrupa'da yayın yapan pek çok TV, dergi ve gazetelerde yukarıda belirtilen kavramlar kullanılarak PKK'yı meşrulaştırıcı yayınlar yapılmaktadır. Bu yayınlardan bazıları; "Komitee für Grundrechte und Demokratie e. V." http://www. rundrechtekomitee.de/sites/default/ files/ geisel nahme-tuerkei.pdf, Köln 11 Temmuz 2008, "Der Freiheitskampf der Kurdinnen" http://www.arte.tv/guide/de/063685-000-A/der-freiheitskampf-der-kurdinnen, "Kämpfe in der TürkeiMehr als 30 kurdische Rebellen getötet" 10. Januar 2016,http://www.n-tv.de/politik/Mehr-als-30-kurdische-Rebellen-getoetet-article16734421.html,(Erişim 15.05.2016).

VI. BÖLÜM

15 TEMMUZ SONRASI TÜRKİYE-AB İLİŞKİLERİ; İLİŞKİLERİN GELECEK SENARYOLARI

1. 15 TEMMUZ SONRASI TÜRKİYE - AB İLİŞKİLERİ; İlişkilerin Gelecek Öngörüsü

- Darbe Kalkışması Sonrası Türkiye-AB İlişkileri; AB'nin Darbe Kalkışmasını Değerlendirmesi ve Türkiye'nin Tepkisi
- 15 Temmuz Sonrası AB-Türkiye İlişkilerinde Gelinen Nokta
- Genel Değerlendirme; İlişkilerin Geleceği Açısından Analizi; Senaryolar

2. GERİLEN TÜRKİYE-AB İLİŞKİLERİNİ YENİDEN CANLANDIRILMASI MÜMKÜN MÜ?

- Türkiye-AB İlişkilerinde Tahayyül/Realite Gerilimi: Vetolar Dönemi ve Mülteci Krizi
- 15 Temmuz Sonrası Türkiye - AB İlişkileri; İlişkilerin Geleceğine Yönelik Muhtemel Senaryolar
- Genel Değerlendirme; Türkiye-AB İlişkilerini Yeniden Canlandırma İhtimalinin Analizi

KAYNAKÇA

1 Nas, Çiğdem, "Darbe Girişimi Sonrasında Türkiye-AB İlişkileri: Türkiye'nin AB'li Geleceği Açısından Çıkarımlar "İKV Değerlendirme Notu,188, Ağustos 2016,s.2.

2 Akgün, Hüseyin, Mert," Türkiye-ABD Suçluların Geri Verilmesi Anlaşması ve FETÖ Liderinin İadesi" SETA Perspektif, Sayı,150, 2016,s.1.

3 Detsche Welle, "Alman istihbarat şefi: Darbenin arkasında Gülen'in olduğuna ikna olmadık"(Erişim Tarihi; 22.Mayıs 2017).

4 Boyraz, Hacı, Mehmet, "15 Temmuz Sonrası Türkiye-AB İlişkilerinin Geleceği" SETA ve Star Açık Görüş, 28 Ağustos 2016,(Erişim Tarihi; 18.0cak 2017).

5 TV24, "Uluslararası örgütlerden Türkiye'ye basın özgürlüğü eleştirisi" 28 Temmuz 2016 http:// t24. com .tr / haber/ ulus lararasi-orgutlerden-turkiyeye-basin-ozgurlugu-elestirisi,352406,(Erişim Tarihi; 12.Nisan 2017)

6 Star, "15 Temmuz sonrası Türkiye-AB ilişkilerinin geleceği" https://www.setav.org/15-temmuz-sonrasi-turkiye-ab-iliskileri nin-gelecegi/vehttp://www.star.com.tr/ acik-gorus/15-temmuz-sonrasi-turkiyeab-iliskilerinin-gelecegi-haber-1137298/,(Erişim Tarihi: 12.Nisan.2017).

7 SETA," 15 Temmuz Sonrası Türkiye-AB İlişkilerinin Geleceği" https://www.setav.org/15-temmuz-sonrasi-turkiye-ab-iliskilerinin-gelecegi/,(Êrişim Tarihi; 12 Nisan 2017).

8 Tagesspiegel,Türkei im Ausnahmezustand; Welchen Einfluss hat der Westen auf Erdogan? 21.07. 2016, http:// www.tagesspiegel.de/politik/tuerkei-im-ausnahmezustand-welchen-einf-

luss-hat-der-westen-auf-erdogan /1391 08 72.html(Erişim Tarihi; 25Mayıs 2017).

9 Milliyet," Son dakika: Erdoğan'dan Hollanda'ya sert tepki" 11.03.2017, http://www.milliyet.com.tr/erdogan-dan-onemli-aciklamalar-siyaset-2411696/(Erişim Tarihi; 15.mayıs 2017), BBC, "Erdoğan: AB müzakereleri için nihai kararınızı verin"9 Kasım 2016, http://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-37919917(Erişim Tarihi; 15 Mayıs 2017). SETA," 15 Temmuz Sonrası Türkiye-AB İlişkilerinin Geleceği" https://www.setav.org/15-temmuz-sonrasi-turkiye-ab-iliskilerinin-gelecegi/,(Êrişim Tarihi; 12 Nisan 2017). Blick, "Erdogan löst in Deutschland Empörung **über** Nazi-Vergleich aus", 05.03.2017, https://www.blick.ch/news/ausland/deutschland-tuerkei-erdogan-heizt-deutsch-tuerkischen-streit-mit-nazi-vergleich-an-id6320425.html(Erişim Tarihi; 12 Mayıs 2017).

10 Spiegel, "Türkei-Referendum; Die Tür zu einem EU-Beitritt ist endgültig zu" 17.04.2017, http://www. Spiegel .de/politik/deutschland/tuerkei-referendum-die-tuer-zu-einem-eu-beitritt-ist-endgueltig-zu-a-1143595 .html (Eri şim Tarihi; 17 Nisan 2017).

11 Milliyet, "Hollanda polisi Aile Bakanı Kaya'nın yolunu ikinci kez kesti",11.03.2017, http://www.milliyet.com.tr/aile-bakani-kaya-almanya-dan-siyaset-2411773/(Erişim Tarihi; 11 Mart 2017).

12 Boyraz, Hacı, Mehmet, "2015-2016 İlerleme Raporu ve Türkiye-Avrupa Birliği İlişkileri "https: // www .setav.org/2015-2016-ilerleme-raporu-ve-turkiye-avrupa-birligi-iliskileri/(Erişim Tarihi: 14.05.2017).

13 Veri Bültenleri, http://risk.gtb.gov.tr/istatistikler/veri-bultenleri, (Erişim Tarihi: 14.05.2017)

14 Cumhuriyet, http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/dunya/698857/AB_ile_ipler_koparsa_ekonomik_felaket_olur.html#(Erişim Tarihi: 14.05.2017)

15 TC. Merkez Bankası, http://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect /TCMB+TR/TCMB+TR/Search+Results/ (Erişim Tarihi: 14.05.2017).

16 Selçuk Oktay, "Türkiye ile AB birbirine ne kadar muhtaç?", http://www.dw.com/tr/t %C3% B Crkiye-ile-ab-birbirine-ne-kadar-muhta%C3%A7/a-19450619,(Erişim Tarihi: 14.05.2017).

17 Türker, Hande, "AB-Türkiye İlişkileri Mevcut Durum Değerlendirilmesi ve 2017 yılı Öngörüleri" http://izto.org. tr/demo_betanix/uploads/cms/yonetim.ieu.edu.tr/6449_1486110619.pdf(Erişim Tarihi: 14.05.2017).

18 "Brexit Domino Etkisi Oluşturacak mı?" 20 Nisan 2017http://www.muslimport.com/brexit-domino-etkisi-olusturacak-mi-5518h.htm(Erişim Tarihi; 08.07.2017).

19 Sabah, "10 ülke daha AB'den çıkmak istiyor, 26.6.2016,http://www.sabah.com.tr/dunya/2016/06/26/10-ulke-daha-ab-den-cikmak-istiyor,(Erişim Tarihi; 10.Haziran 2017).

20 Kedikli Umut ve Akça Mehmet, "Soğuk Savaş Sonrası Avrupa'da Artan İslamofobi" TESAM Akademi Dergisi, Sayı,4. 2017.s.77-78,(ss. 57 – 95).

21 BBC, "Avrupa Konseyi'nden Türkiye'ye idam cezası uyarısı" 30.10. 2016, http:// www. bbc. Com / turkce / haberler-dunya-37815250(Erişim Tarihi; 12 Haziran 2017). Kurier, "EU-Kommission warnt Türkei vor Todesstrafe" 18.04.2017,https://kurier.at/politik/ausland/eu-kommission-warnt-tuerkei-vor-todesstrafe /259.074. 789(Erişim Tarihi;

20 Haziran 2017). Gutschker, Thomas, Europarat warnt Türkei vor Todesstrafe,05.11.2016, http://www.faz.net/aktuell/politik/ausland/europa/tuerkei/f-a-s-exklusiv-europarat-warnt-tuerkei-vor-todesstrafe-14514399.html(Erişim Tarihi; 20 Haziran 2017).

22 Die welt, "Die EU-Staaten haben einen üblen Verdacht, 18.07.2016", https://www.welt.de/ politik /ausland/article157132353/Die-EU-Staaten-haben-einen-ueblen-Verdacht.html, (Erişim Tarihi; 10.07.2017).

23 Alagöz, Emine Akçadağ, "Bir Karşılıklı Bağımlılık Örneği Olarak AB-Çin Ekonomik İlişkileri, BİLGESAM, 08.01.2013, http://www.bilgesam.org/incele/62/-bir-karsilikli-bagimlilik-ornegi-olarak-ab-cin-ekonomik-ili sk i leri/#.WWSs51F-LeM8,(Erişim Tarihi;13 Haziran 2017), Robert O. Keohane ve Joseph S. Nye, *Power and Interdependence*, 3. Baskı, New York, Addison Wesley Longman, 2001, s.7.

24 Türkiye İstatistik Kurumu, "Dış Ticaret İstatistikleri, Haziran 2016" 29.07.2016, http://www.tuik.gov.tr/ PreHaberBultenleri.do?id=21803(Erişim Tarihi 1 Ocak 2017). Deutsche Welle, "Türkiye ile AB birbirine ne kadar muhtaç?", http://www.dw.com/tr/t%C3%BCrkiye-ile-ab-birbirine-ne-kadar-muhta%C3%A7/a-19450619 (Erişim Tarihi; 1 Ocak 2017).

25 Ayata, Ali, "Die Türkei Zwischen Europäischer Union und den USA", The Journal of International Social Research, Volume: 9, Issue: 42, February 2016, 443.

26 Ayata, Ali, "Türkiye-AB İlişkilerinde Müzakerelerde Gelinen Son Nokta",,Ed. Murat, Ercan ve Ali Ayata,*21.Yüzyılda Türkiye-AB İlişkileri*, *Algılar, Sorunlar ve Politik Yaklaşımlar*, Nobel Yay. Ankara, 2016,s.71.

27 Canbolat, İbrahim, S., Avrupa Birliği ve Türkiye, Uluslarüstü Sistemde Ortaklık, Alfa Aktüel, Bursa, 2011, s.308.

28 Karluk, Rıdvan, Karluk S. Rıdvan, Avrupa Birliği ve Türkiye, Beta Basım Yayın Dağıtım, İstanbul, 2003, s.133. Ayrıca mektupla ilgili detaylı bilgi için bakınız; Karluk, Rıdvan, S., Avrupa Birliği, Kuruluşu, Gelişmesi, Genişlemesi, Kurumları, Beta Yay. İstanbul, 2011,s.200–206.

29 Hürriyet, "Türkiye'nin Avrupa Birliği Süreci" http://www.hurriyet.com.tr/turkiyenin-ab-sureci-17738218, (Erişim Tarihi,; 10 Mayıs 2017).

30 Yalçın Erdal," Die schwierige Beziehung der EU zur Türkei: Wie sieht die Zukunft der Türkei aus?" ifo Schnelldienst 21/2016, s.19.

31 Hira,İsmail Hakkı, "Uluslararası Göç Krizi ve AB-Türkiye Mülteci Mutabakatı" https://www. Acad emia. Edu /24368131/ ULUSLARARASI_G%C3%96%C3%87_KR%C4%B0Z%-C4%B0_VE_AB-T%C3%9 C RK%C4% B0YE_M%C3%9C-LTE C%C4%B0_MUTABAKATI, (Erişim Tarihi; 28.Mayıs 2017).

32 Hürriyet, "Son dakika... AP'den Türkiye kararı... Ankara'dan sert yanıt" 06 Temmuz 2017, 16 Nisan anayasa değişikliği paketinin mevcut haliyle yürürlüğe girmesi halinde" Türkiye ile üyelik müzakerelerinin "derhal ve resmen askıya alınması" için AB üyesi ülkeler ve Avrupa Komisyonuna çağrıda bulunuluyor" http://www.hurriyet.com.tr/son-dakika-apden-skandal-turkiye-karari-40511499,(Erişim Tarihi: 18.07.2017).

33 Die welt, "Die EU-Staaten haben einen üblen Verdacht,18.07.2016, "https://www.welt.de/ politik /ausland /article157132353/Die-EU-Staaten-haben-einen-ueblen-Verdacht.html, (Erişim Tarihi; 10.07.2017). Der Tages spiegel,

"Die kontrollierte Verschwörung"29.05.2017. http://www.tagesspiegel.de/politik/putschversuch-in-der-tuerkei-vor-einem-jahr-die-kontrollierte-verschwoerung/19866134.html(Erişim Tarihi: 08.06.2017).

34 Alagöz, Emine Akçadağ, "Bir Karşılıklı Bağımlılık Örneği Olarak AB-Çin Ekonomik İlişkileri, BİLGESAM, 08.01.2013, http://www.bilgesam.org/incele/62/-bir-karsilikli-bagimlilik-ornegi-olarak-ab-cin-ekonomik-iliskileri/#.WWSs51F-LeM8, (Erişim Tarihi;13 Haziran 2017), Robert O. Keohane ve Joseph S. Nye, *Power and Interdependence*, 3. Baskı, New York, Addison Wesley Longman, 2001, s.7.

35 Veri Bültenleri, http://risk.gtb.gov.tr/istatistikler/veri-bultenleri,(Erişim Tarihi: 14.05.2017) Cumhuriyet, http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/dunya/698857/AB_ile_ipler_koparsa_ekonomik_felaket_olur.html#(Erişim Tarihi: 14.05.2017).

36 Türkiye İstatistik Kurumu, "Dış Ticaret İstatistikleri, Haziran 2016" 29.07.2016, http://www.tuik.gov.tr /PreHaberBultenleri.do?id=21803(Erişim Tarihi 1 Ocak 2017). Deutsche Welle, "Türkiye ile AB birbirine ne kadar muhtaç?", http://www.dw.com/tr/t%C3%BCrkiye-ile-ab-birbirine-ne-kadar-muhta%C3%A7/a-19450619 (Erişim Tarihi; 1 Ocak 2017).

37 Bakanlığının verilerine göre Türkiye'nin ihracatında Avrupa Birliğinin payı, yüzde 48,5 seviyesindedir. 2015 yılında Türkiye, AB'ye 64 milyar dolarlık ihracat yaparken, 2016 yılında bu ihracat, 63 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. AB, sadece ihracat açısından Türkiye için önemli bir ortak değil, aynı zamanda doğrudan yatırım açısından da önemli bir ortaktır. 2016 yılı verilerine göre Türkiye'de bulunan 50 bin yabancı şirketin 23 bini AB merkezlidir. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının verilerine göre 2016 yılında bu şirketlerin Türkiye'deki yatırımları, doğrudan yatırımların yüzde 64'ünü oluşturmaktadır.

2002-2016 tarihleri arasındaki doğrudan yatırımların büyüklüğü dikkate alındığında AB'nin Türkiye'ye yapılan yatırımlardaki payı, %92 civarındadır. Sadece AB mi ekonomi ve ticaret açısından Türkiye için önemlidir? Kesinlikle hayır. Bugün Türkiye, AB'nin 5. büyük ticaret partneridir. Avrupa Komisyonu Ticaret Genel Direktörlüğü'nün verilerine göre AB'nin Türkiye'ye ihracatı 2011-2014 yılları arasında ortalama olarak yıllık %2 artış göstermiştir. Hatta 2015 ve 2016 yıllarında bu artış hızı %6'ya yükselmiştir. Dolaysıyla Birlik ülkeleri ile Türkiye arasında ticaret hacmi 2015 ve 2016 yılarında 143 milyar dolar olmuştur. İstatistik kurumlarının verilerine bakıldığında Türkiye-AB arasındaki dış ticaretten kazançlı çıkanın AB olduğu ortaya konulmaktadır. TC. Merkez Bankası, http://www. Tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect /TCMB+TR/T CMB+TR/Search+ Results/ (Erişim Tarihi: 14.05.2017), Veri Bültenleri, http://risk.gtb.gov.tr/istatistikler /veri-bultenleri,(Erişim Tarihi: 14.05.2017).

38 Keyman, Fuat "Türkiye-AB ilişkilerinde yeniden canlanma mümkün mü?" 17.01.2017, http: //aa .com . tr/tr/ analiz-haber/turkiye-ab-iliskilerinde-yeniden-canlanma-mumkun-mu/728889?amp=1(Erişim Tarihi: 25. 02. 201 7).

39 Stuart, Gisela, "Der Brexit als Neustart Der Brexit kann die EU einigen und starken"08.02.2017, https://causa. tages spie gel.de/politik/der-harte-brexit-wer-verliert-dabei-die-eu-oder-die-briten/der-brexit-kannn b spdie-eu- einigen-und-staerken. ht ml(Erişim Tarihi: 05.04.2017).

40 Günter Verheugen,"*AB Komisyonu'nun genişlemeden sorumlu eski komiseri Günter Verheugen, Hürriyet'e yaptığı açıklamada Türkiye ile AB arasında güven sorunu olduğunu belirterek yeni bir başlangıç yapılması gerektiğini kaydetti. Verheugen, "AB, Türkiye'ye üyelik kriterlerini yerine getirdiği takdirde tam üye*

olacağı garantisi vermeli, Türkiye de reform sürecini yeniden başlatıp iç sorunlarını hukuk devleti kuralları içinde çözmeli" dedi. Hürriyet, AB ile yeni bir başlangıç olmalı,16.03.2017, http://www.hurriyet.com.tr/ab-ile-yeni-bir-baslangic-olmali-40397683(Erişim Tarihi: 10.05.2017).

21. YÜZYILDA KÜRESEL VE BÖLGESEL AKTÖRLER BAĞLAMINDA TÜRK DIŞ POLİTİKASI

Editör

Murat ERCAN

Efe Akademi Yayınları – Mayıs 2018

EFE AKADEMİ YAYINLARI

21. YÜZYILDA KÜRESEL VE BÖLGESEL AKTÖRLER
BAĞLAMINDA TÜRK DIŞ POLİTİKASI
Editör Murat ERCAN

ISBN : 978-605-2308-32-5
Sertifika No : 21318
Matbaa Sertifika No : 21318

Efe Akademi Yayınları
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü
Davutpaşa – Esenler / İSTANBUL
Tel : (0212) 483 13 13
FAX : (0212) 482 22 00
www.ofis2005.com
www.efeakademi.com

Matbaa Adresi :
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Davutpaşa Merkez Mah. YTÜ Kampüsiçi
Güngören / Esenler
İSTANBUL

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir. EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI

ERCAN, MURAT

21. YÜZYILDA KÜRESEL VE BÖLGESEL AKTÖRLER BAĞLAMINDA TÜRK DIŞ POLİTİKASI

1. BASIM, 632 s., 165x235 mm.

Kaynakça var, Dizin yok.

1. Türk Dış Politikası 2. AB 3. ABD 4. Ortadoğu 5. Rusya

Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir şekilde çoğaltılamaz

Efe Akademi Yayınları – Mayıs 2018

İçindekiler

SUNUŞ v

Giriş 9

BATICILIĞIN TÜRK SİYASAL HAYATINA ETKİSİ 19

TÜRK DIŞ POLİTİKASINDA EKSEN KAYMASI SORUNSALI: Batı-Yöneliminden Anadolu Merkezli Anlayışa Geçiş mi? 33

TÜRK DIŞ POLİTİKASINDA AVRUPA BİRLİĞİ İLE İLİŞKİLER; 57

TÜRKİYE'YE AB ÜYESİ OLMAMASI İÇİN ÖNERİLEN "İMTİYAZLI ORTAKLIK" AB HUKUKUNA AÇIKÇA AYKIRIDIR..... 93

AVRUPA BİRLİĞİ'NİN GÜVENLİK POLİTİKASINDA TÜRKİYE'NİN ROLÜ 103

2000'Lİ YILLARDA TÜRKİYE- ALMANYA ARASINDAKİ SİYASİ ve EKONOMİK İLİŞKİLER; Sorunlar Eşliğindeki İlişkilerin Gelecek Öngörüsü 141

2000'Lİ YILLARDA TÜRKİYE-AVUSTURYA İLİŞKİLERİ: Mesafeli Siyasi, Ekonomik İlişkiden Diplomatik Buz Çağı Dönemine.....163

1975'TEN GÜNÜMÜZE ERMENİ MESELESİ KAPSAMINDA TÜRKİYE-FRANSA İLİŞKİLERİ.....183

BREXİT SONRASI TÜRKİYE-BİRLEŞİK KRALLIK İLİŞKİLERİ 219

2000'Lİ YILLARDA TÜRKİYE İLE YUNANİSTAN ARASINDAKİ SİYASAL VE EKONOMİK İLİŞKİLER 241

TÜRK DIŞ POLİTİKASINDA KIBRIS: Kıbrıs Sorununun Türk Dış Politikasına Etkisi.....271

TERÖRİST FETÖ ÖRGÜTÜNÜN DARBE GİRİŞİMİNİN KIBRIS'A YANSIMALARI.....299

BALKANLAR VE TÜRKİYE: JEOPOLİTİK VE JEOSTRATEJİK BİR DEĞERLENDİRME 331

TÜRK DIŞ POLİTİKASINDA TÜRKİYE-ABD İLİŞKİLERİ.....349

ABD'NİN TÜRKİYE'YE KARŞI PYD/YPG'YE SİLAH VE MÜHİMMAT DESTEĞİ: ABD'nin eylemlerinin Saldırı Suçu Kapsamında Sorumluluğu.....373

TÜRKİYE'NİN ORTADOĞU POLİTİKASININ DÜNÜ ve BUGÜNÜ ..389

CUMHURİYET'TEN GÜNÜMÜZE TÜRKİYE – IRAK İLİŞKİLERİ....413

2000'Lİ YILLARDA TÜRKİYE İLE İSRAİL'İN SİYASAL VE EKONOMİK İLİŞKİLERİ 439

2000'Li YILLARDAN GÜNÜMÜZE TÜRKİYE-MISIR SİYASİ VE EKONOMİK İLİŞKİLERİNİN SEYRİ 469

TÜRKİYE VE RUSYA'NIN SURİYE POLİTİKASI 489

TÜRK DIŞ POLİTİKASINDA İRAN ISLAM CUMHURİYETİ; 523

İran İslam Cumhuriyeti bölgede barışı sağlayabilir mi? 523

TÜRK DIŞ POLİTİKASINDA RUSYA FEDERASYONU: İlişkilerin Dünü ve Bugünü.....537

TÜRK DIŞ POLITIKASINDA KAFKASYA 565

TÜRKİYE AVRASYA İLİŞKİLERİ BAĞLAMINDA ENERJİNİN JEOPOLİTİĞİ.....595

TÜRKİYE CUMHURİYETİ-ÇİN HALK CUMHURİYETİ İLİŞKİLERİ: Nispi Güç Statüleri Bağlamında Bir Değerlendirme.....619

BATICILIĞIN TÜRK SİYASAL HAYATINA ETKİSİ

Fatmanur ALHANLIOĞLU[1]

Giriş

Uzun bir geçmişe sahip olan Osmanlı-Batı ilişkilerinin amacı, Tanzimat Dönemi'nde değişmiş ve Batı dünyasına farklı bir pencereden bakılmaya başlanmıştır. Ancak her dönem tek bir hedef yerine genel ve belirsiz planlar yapılmış ve bu nedenle Batıcılık tam anlamıyla amacına ulaşamamıştır. Başlangıçta, Batı dünyasının askerî alandaki üstünlüğünün anlaşılmasına bağlı olarak orduda bir ıslahat hareketi başlatılmış ve bu hareket Tanzimat Dönemi'nde İmparatorluğun idari, adli, ekonomik, hukuksal ve eğitsel mekanizmalarını Batı dünyasındaki muadillerine benzetme gayesiyle farklı bir görüntüye bürünmüşse de, bu amaçla hareket eden Tanzimat Batıcılığı da iflas etmiştir[2].

Aslında Batılılaşma, genel olarak Batı ülkeleri dışında kalan toplumlarda, özel olarak da Osmanlı İmparatorluğu ile Cumhuriyet Türkiye'sinde Batı'nın gelişmişlik seviyesine ulaşabilmek için gerçekleştirilen siyasi, sosyal ve kültürel hareketleri ifade etmek üzere kullanılan bir kavramdır. Batıcılık ise Osmanlı İmparatorluğundaki yenileşme çabalarıyla başlayan bir hareket olmakla birlikte, özel olarak II. Meşrutiyet sonrasında ortaya çıkan bir düşünce hareketidir[3]. Osmanlı İmparatorluğunun, 18. yüzyılda başladığı Batılılaşma hareketinin hedefi, kendisinden ileride olduğu kabul edilen Avrupa toplumunun sanatsal, teknik ve bilimsel bilgi birikimini edinerek, aynı düzeye gelebilmek, hatta geçebilmekti. Batılılaşma hareketinin getirdiği devlet ve toplumsal kurumların yapılandırılmış değişimi, Osmanlı toplumunda yeni kimlikleri ortaya çıkardığı

1 Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi İ.İ.B.F, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Yüksek Lisans Öğrencisi.

2 Mümtaz Turhan, Garplılaşmanın Neresindeyiz?, İstanbul: Yağmur Yayınevi, 1972, s, 97-99.

3 Habip Demir, Celal Nuri (İleri) ve İslam Tarihçiliği, Ankara Üniversitesi: Sosyal Bilimler Enstitüsü, İslam Tarihi Ve Sanatları (İslam Tarihi) Anabilim Dalı, 2006, s.19.

Abdülhamit, Sultan (1974), Siyasi Hatıratım, İstanbul, Harekât Yayınları.

Aksoy, Ekrem (1998), "Batılılaşma ve Atatürk", Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, Cilt 15.

Aslan, Taner (Ekim 2006), "Garpçılar ve Garpçılar Arasındaki Fikir Ayrılıkları", Kastamonu Eğitim Dergisi, Cilt 14, Sayı 2.

Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri III (1917–1937) (1961), Ankara.

Baktır, Abdullah (2014), İkinci Meşrutiyet Dönemi Batıcılık Düşüncesi, Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi: Sosyal Bilimler Enstitüsü, İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı.

Berkes, Niyazi (1965), Batıcılık, Ulusçuluk ve Toplumsal Devrimler, İstanbul: Yön Yayınları.

Berkes, Niyazi (1973), Türkiye'de Çağdaşlaşma, Ankara: Bilgi Yayınevi.

Cabalar, Rıdvan Semih (2015), Abdullah Cevdet ve Batıcılık , http://semihrcabalar .blogspot.com.tr/2015/10/batclk.html, (Erişim Tarihi: 10 Aralık 2017).

Demir, Habip (2006), Celal Nuri (İleri) ve İslam Tarihçiliği, Ankara Üniversitesi: Sosyal Bilimler Enstitüsü, İslam Tarihi Ve Sanatları (İslam Tarihi) Anabilim Dalı.

Erşan, Mesut (2006), "Mustafa Kemal Atatürk'ün Batılılaşma Hakkındaki Düşünceleri", Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 8.

Güngür, Erol (1989), Dünden Bugünden Tarih Kültür Milliyetçilik, İstanbul, Ötüken

"İkinci Meşrutiyet Dönemi Düşünce Akımları" (2007), Türk Devrim Tarihi, http://www.inkilap.info/2007/07/ikinci-mesrutiyet-donemi-dusunce-akimlari. html, Erişim Tarihi: (Erişim Tarihi: 8 Aralık 2017).

İslam Ansiklopedisi (1992), Cilt 5, İstanbul, Türk Diyanet Vakfı Yayınları.

Kahraman, Hasan Bülent, Bir Zihniyet, Kurum ve Kimlik Kurucusu Olarak Batılılaşma, Modernleşme ve Batıcılık, İstanbul: İletişim Yayınları.

Mardin, Şerif, Jön Türklerin Siyasi Fikirleri, S. 221,; Hanioğlu, Sükrü, Bir Siyasal Düsünür Olarak Abdullah Cevdet Ve Dönemi, İstanbul: İletişim

Yayınları.

Mardin, Şerif (1995), Türk Modernleşmesi, İstanbul, İletişim Yayınları.

Oran, Baskın (1988), Atatürk Milliyetçiliği, Ankara, Dost Kitabevi Yayınları.

Papila, Aytül (2015), "Osmanlı İmparatorluğu'nun Batılılaşması Döneminde Resim Sanatının Ortaya Çıkışı ve Osmanlı Kimliğinin Resimsel Anlatımı", Dergi Park Akademik, Cilt 1, Sayı 1.

Parla, Taha (1993), Ziya Gökalp Kemalizm ve Türkiye'de Korporatizm, İstanbul, İletişim Yayınları.

Safa, Peyami (1997), Türk İnkılabına Bakışlar, İstanbul, Ötüken Yayınları.

Turhan, Mümtaz (1972), Garplılaşmanın Neresindeyiz?, İstanbul: Yağmur Yayınevi.

Turhan, Mümtaz (1987), Kültür Değişmeleri, İstanbul: M. Ü. İlahiyat Fakültesi Yayınları.

Ülken, Hilmi Ziya (1992), Türkiye'de Çağdaş Düşünce Tarihi, İstanbul: Ülken Yayınları.

Yıldız, M. Cengiz (1995), Osmanlı'nın Son Dönemindeki Üç Düşünce Akımının Sosyolojik Analizi: Batılılaşma, İslamcılık ve Milliyetçilik, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı 1-2.

TÜRK DIŞ POLİTİKASINDA EKSEN KAYMASI SORUNSALI:
Batı-Yöneliminden Anadolu Merkezli Anlayışa Geçiş mi?

Ertan EFEGİL[1]

Giriş

AK Parti hükümetinin, İran, İsrail-Filistin gibi Ortadoğu ve İslam Dünyası ile ilgili sorunlara ilişkin aktif tutum sergilemesi ve Batılı müttefikleriyle ilişkilerinde daha seviyeli ve daha bağımsız tavır içerisinde bulunması, son günlerde Türk dış politikasında eksen kayması tartışmalarını yeniden gündeme getirdi.[2] Özellikle Türkiye'deki Kemalist elitler[3] ve Avrupa Birliği ve Amerikalı diplomatlar, bu konuda endişelerini ve çekincelerini her fırsatta gündeme getirmişlerdir. Aslında eksen kayması tartışmaları, günümüzde ortaya çıkmış bir sorun değildir. Daha önce Turgut Özal'ın dış politikaları üzerinde de benzer tartışmalar yapılmış ve Türkiye'nin ekseninin kaydığı yönünde eleştiriler ve itirazlar gündeme getirilmiştir.

Ancak bu tür tartışmalar üzerine akademik bir görüş ortaya koyabilmek için, öncelikle "eksen kayması" kavramıyla neyin kastedildiğinin ifade edilmesi gerekmektedir. Eksen kayması konusunu gündeme getiren Kemalist elitler, Türk dış politikasına yön veren mevcut temel ilkelerin ve prensiplerin, Atatürk'ün temel anlayışının dışına çıkartıldığı ve daha İslamcı, daha gelenekselci bir çizgiye kaydırıldığını iddia ediyorlar. Batılı müttefikler ise, Türkiye'nin, kendi müttefikleri olmaktan çıkıp, daha çok Batılı olmayan devletler ile daha yakın ilişkiler içerisinde olduğu ve böylece bu ülkelerin dış politika anlayışlarına yakın, aynı şekilde Batılı ülkelerin düşüncelerine/beklentilerine aykırı/uzak eylemlerde bulunduğu belirtilmektedir.[4]

---

1 Prof. Dr., Sakarya Üniversitesi SBF Uluslararası İlişkiler Bölümü.

2 Bu konuda ortaya atılan görüşleri şöyle özetleyebiliriz: Türk dış politikası, Ortadoğulaşmakta; Türk toplumunda artan İslami eğilime bağlı olarak, AK Parti, yönünü, Batı'dan Doğu'ya kaydırmakta; Ankara, halen daha Batı-yönelimli ilkeleri muhafaza etmekte ve dış politika daha fazla demokratikleşmekte veya Avrupalılaşmaktadır. Detaylı bilgi için bakınız: Nurullah Ardıç, „Civilizational Discourse, the Alliance of Civilizations, and Turkish Foreign Policy", Insight Turkey, Yaz 2014, Cilt 16, Sayı 3, s. 101-122.

3 Kavramı kullanırken, askeri ve bürokratik birimler ile ulusal sol anlayışı savunan kesimler düşünülmüştür.

4 Bu konuda bakınız: "Türkiye'nin eksen kayması Irak işgaliyle başladı", Radikal Gazetesi, 22 Haziran 2010; "Eksen kayması tartışması iyi niyetten yoksun", Milliyet Gazetesi, 16 Haziran 2010.

Kaynakça

"Eksen Kayması Tartışması İyi Niyetten Yoksun", *Milliyet Gazetesi*, 16 Haziran 2010.

"Türkiye'nin Eksen Kayması Irak İşgaliyle Başladı", *Radikal Gazetesi*, 22 Haziran 2010.

Akça, Emel Baştürk (2006), "Türk Dış Politikasında İdealizmden Realizme: Demokrat Parti'den Adalet ve Kalkınma Partisi'ne Türk – Amerikan İlişkileri", *Uluslararası İlişkiler Ve Türk Siyasal Partileri,* Der: Nejat Doğan ve Mahir Nakip, Ankara: Seçkin Yayınevi, ss. 257 – 270.

Aknur, Müge (2008), "27 Mayıs 1960 Askeri Darbesi ve Dış Politika", *Türk Dış Politikası 1919 – 2008*, Der: Haydar Çakmak, Ankara: Palme Yayınları, ss.549 – 556.

Aktaş, Melih (2008), "Celal Bayar ve Adnan Menderes'in Dış Politika Felsefesi", *Türk Dış Politikası 1919 – 2008,* Der: Haydar Çakmak, Ankara: Palme Yayınları, ss. 432 – 436.

Altan, Cemal (2006), "DP, ANAP, AKP İktidarları ve Türk – Amerikan İlişkileri: Merkez Sağ'ın ABD Politikalarının Ortak Tarafları", *Uluslararası İlişkiler ve Türk Siyasal Partileri,* Der: Nejat Doğan ve Mahir Nakip, Ankara: Seçkin Yayınevi, ss. 275 – 295.

Ardıç, Nurullah (2014), "Civilizational Discourse, the Alliance of Civilizations, and Turkish Foreign Policy", *Insight Turkey*, Yaz, Cilt 16, Sayı 3, ss. 101-122.

Arman, Murat Necip (2006), "Refah Partisi ve Refah-Yol Koalisyonunun Dış Politika Yönelimleri", *Uluslararası İlişkiler ve Türk Siyasal Partileri*, Der: Nejat Doğan ve Mahir Nakip, Ankara: Seçkin Yayınevi, ss. 333 – 344.

Aydın, Mustafa (Aralık 2004), "Turkish Foreign Policy Framework and Analysis", *Sam Papers*, ss.1 – 70.

Baharçiçek, Abdülkadir (2001), "Soğuk Savaşın Anlamı ve Sona Ermesinin Türk Dış Politikası Üzerindeki Etkileri", *21. Yüzyılın Eşiğinde Türk Dış Politikası*, Der: İdris Bal, İstanbul: Alfa Yayınları, ss.31 – 50.

Bakan, Selahaddin (2001), "Teoriler Işığında Dış Politika", *21. Yüzyılın*

Eşiğinde Türk Dış Politikası, Der: İdris Bal, İstanbul: Alfa Yayınları, ss. 9 – 31.

Beriker, Nimet (2014), "Introducing the FPC-TR Dataset: Dimensions of AK Party Foreign Policy", *Insight Turkey*, Yaz, Cilt 16, Sayı 3, ss. 201-214.

Bozdağlıoğlu, Yücel (2008), "Modernity, Identity and Turkey's Foreign Policy", *Insight Turkey*, Cilt 10, Sayı 1, ss. 52 – 65.

Clarke, Michael (1989), "The Foreign Policy System: *A Framework for Analysis", Understanding Foreign Policy,* Der: Michael Clarke ve Brian White, the Foreign Policy Systems Approach, ABD: Edward Elgar, ss. 1 – 27.

Çağıran, Mehmet E. (2008), "12 Eylül Askeri Darbesi ve Dış Politika Anlayışı", *Türk Dış Politikası 1919 – 2008,* Der: Haydar Çakmak, Ankara: Palme Yayınları, ss. 738 – 741.

Çalış, Şaban H. (2001), "Ulus, Devlet Ve Kimlik Labirentinde Türk Dış Politikası", *Türkiye'nin Dış Politika Gündemi: Kimlik, Demokrasi, Güvenlik*, Der: Şaban H. Çalış, İhsan D. Dağı ve Ramazan Gözen, Ankara: Liberte, ss.3 – 34.

Çolak, Yılmaz (Mayıs 2010), *Türkiye'de Devletin Kimlik Krizi ve Çeşitlilik: Yeni Osmanlıcı, İslamcı ve Kürtçü Meydan Okumaları*, Ankara: Kadim.

Dalay, Galip (2013), "The AK Party and the Evolution of Turkish Political Islam's Foreign Policy", *Insight Turkey*, Bahar, Cilt 15, Sayı 2, ss. 123-140.

Davutoğlu, Ahmet (2008), "Turkey's Foreign Policyvision: An Assessment Of 2007", *Insight Turkey*, Cilt 10, Sayı 1,ss. 85 – 96.

Demirtaş-Coşkun, Birgül (2008), "Systemiz Changes and State Identity: Turkish and German Responses", *Insight Turkey*, Cilt 10, Sayı 1, ss. 21 – 51.

Doğan, Nejat (2006), "Türk Siyasal Partilerinin Uluslararası İlişkilere Yaklaşımı, 1923 – 1980: Partilerin Benimsedikleri Dışişleri, Güvenlik ve Savunma Politikaları", *Uluslararası İlişkiler ve Türk Siyasal Partileri*, Der: Nejat Doğan Ve Mahir Nakip, Ankara: Seçkin Yayınevi, ss. 117 – 122.

Ecevit, Bülent (1972), *Dış Politika,* Ankara: Ajans Türk Matbaacılık.

Erşen, Emre (2014), "Geopolitical Codes in Davutoğlu's View Toward the Middle East", *Insight Turkey*, Kış, Cilt 16, Sayı 1, ss. 85-101.

Gözen, Ramazan (2001), "Dış Politika Nedir?", *21. Yüzyılın Eşiğinde Türk Dış Politikası,* Der: İdris Bal, İstanbul: Alfa Yayınları, ss. 3 – 8.

Gözen, Ramazan (2009), *İmparatorluktan Küresel Aktörlüğe Türkiye'nin Dış Politikası,* Ankara: Palme Yayıncılık, ss. 35 – 59.

Gürbey, Gülistan (2010), *Arızalı Demokrasilerde Dış Politika: 1983 – 1993 'Özal Dönemi'nde Türkiye'de Toplumsal Talepler ve Karar Süreçleri*, Ankara: ODTÜ Yayıncılık, ss. 74 – 91.

Hudson, Valerie M. (2007), *Foreign Policy Analysis: Classic and Contemporary Theory,* Boulder: Rowman ve Littlefield Publishers, ss. 3 – 37.

İnat, Kemal ve Ali Balcı (2006), "Dış Politika: Teori Perspektifler", *Uluslararası Politikayı Anlamak: 'Ulus-Devlet'ten Küreselleşmeye,* Der: Zeynep Dağı, İstanbul: Alfa Yayıncılık, ss. 212 – 286.

İnat, Kemal ve Burhanettin Duran (Güz 2005), "AKP Dış Politikası: Teori ve Uygulama", *Demokrasi Platformu*, ss.1-39.

Kanat, Kılıç Buğra (2010), "AK Party's Foreign Policy: Is Turkey Turning Away From the West?", *Insight Turkey*, Kış, Cilt 12, Sayı 1, ss. 205-225.

Kanat, Kılıç Buğra (2014), "Theorizing the Transformation of Turkish Foreign Policy", *Insight Turkey*, Kış, Cilt 16, Sayı 1, ss. 64-84.

Kılıçbay, Mehmet Ali (2000), "Atatürkçülük Ya Da Türk Aydınlanması", *Türkiye'de Politik Değişim ve Modernleşme,* Der: Ersin Kalaycıoğlu ve Ali Yaşar Sarıbay, İstanbul: Alfa Yayıncılık, ss. 155 – 162.

Koçer, Gökhan (2008), "AKP'nin Ve Tayyip Erdoğan'ın Dış Politika Felsefesi", *Türk Dış Politikası 1919 – 2008,* Der: Haydar Çakmak, Ankara: Palme Yayınları, ss. 920 – 926.

Kona, Gamze (2008), "Üçlü Koalisyonun Dış Politikası", *Türk Dış Politikası 1919 – 2008,* Der: Haydar Çakmak, Ankara: Palme Yayınları, ss. 912 – 919.

Okman, Cengiz (2003), "Turkish Foreign Policy: Principles – Rules – Trends, 1814 – 2003", *Turkish Foreign Policy İn Post-Cold War Era*, Der: İdris Bal, Florida: Brownwalker Press, ss. 5 – 26.

Öğün, Süleyman Seyfi (2000), "Türk Milliyetçiliğinde Hâkim Millet Kodunun Dönüşümü", *Türkiye'de Politik Değişim ve Modernleşme*, Der: Ersin Kalaycıoğlu ve Ali Yaşar Sarıbay, İstanbul: Alfa Yayıncılık, ss. 216 – 244.

Öğün, Süleyman Seyfi (2000), *Türk Politik Kültürü*, İstanbul: Alfa Yayıncılık, ss. 15 – 38.

Purtaş, Fırat (2008), "Süleyman Demirel'in Dış Politika Felsefesi", *Türk Dış Politikası 1919 – 2008,* Der: Haydar Çakmak, Ankara: Palme Yayınları, ss. 577 – 585.

Sander, Oral (2000), *Türkiye'nin Dış Politikası*, Ankara: İmge Kitabevi, ss.71 – 99.

TÜRK DIŞ POLİTİKASINDA AVRUPA BİRLİĞİ İLE İLİŞKİLER;

İlişkilerin Dünü-Bugünü ve Geleceği

Murat ERCAN[1]

Giriş

1. ve 2. Dünya Savaşları Avrupa kıtasında milyonlarca insanın yaşamına mal olmuş ve ülkelerin kaynaklarını savaşa harcamaları nedeniyle bunalımların yaşanmasına neden olmuştur. Savaşların tekrarlanmasını önlemek amacıyla devletler yeni arayışlara girmişler ve barışı tesis etme adına girişimlerde bulunmaya başlamışlardır. Avrupa Birliği'nin (AB) temelleri de bu dönemde, ekonomik işbirliği ve barışçıl dış ilişkiler oluşturmak amacıyla 1951 yılında Avrupa Kömür Çelik Topluluğu (AKÇT) ile atılmıştır. Bu dönemde sonra uluslararası ilişkilerde kutuplaşmaların yerini uluslararası dayanışma ve işbirliği almıştır.

Avrupa birliği, insan haklarına saygıyı, hukukun üstünlüğünü, demokrasiyi, ekonomik istikrarı, sosyal adaleti, barış, özgürlük ve refahı amaç edinmiştir. Türkiye kurulduğu ilk yıllardan beri demokrasiyi, modernleşmeyi ana hedefi olarak belirlediği için dış ilişkilerinde çoğunlukla batıya yönelmiştir. Tazminattan Cumhuriyete kadar olan süreçteki amaç; batılılaşmak, Avrupalılaşmak, çağdaşlaşmaktır. AB ile ilişkilerinde bu gerekçenin bir uzantısı olduğu açıktır.

Türkiye 1959 yılında AET' ye başvurarak AB ile ilişkiler fiili olarak başlamış, 1963 yılında Ankara Anlaşması yapılarak daha da artmıştır. 1987 yılında Avrupa Topluluğuna tam üyelik için resmi olarak başvuruda bulunan Türkiye, 1999 da Helsinki Zirvesinde "aday ülke" ilan edilmiştir. 12–13 Aralık 2002 de yapılan Kopenhag Zirvesi'nde bir araya gelen AB' ye üye Devlet ve Hükümet Bakanlarının, Türkiye'nin Kopenhag kriterlerini yerine getirme konusunda gerekli ilerleme göstermesi durumun da 2004 yılının Aralık zirvesinde "gecikmeksizin" müzakerelerin başlatılacağı belirtilmiştir.

1 Doç. Dr., Bilecik Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Kamu Yönetimi

Kaynakça

Aksoy Metin(2007), Die Türkei auf dem Weg in die EU" Frankfurt am Main, Peterlang.

Altınbaş, Deniz,(2010),' Türkiye'nin AB İle Müzakere Sürecinde Geldiği Nokta', Tarihi:http://www.avim.org.tr/bultentekli.php?haberid=14758,(Erişim 15 Ocak 2010).

Arslan, Mithat(2009), 'Türkiye Avrupa Birliği İlişkileri', http://www.madenis .org.tr,(Erişim 18 12. 1009).

Ayen, Susanne (2006), *Wackelkandidat Türkei - Szenarien des Beitritts zur EU*, Darmstadt.

Aydoğan, Metin (2002), *Avrupa Birliği'nin neresindeyiz? Tazimattan Gümrük Birliğine*, İstanbul: Kum Saati Yayınları.

Aygün, Sinan(2009), 'Gümrük Birliği'nin 9 yıllık faturası 184 milyar dolar dış ticaret açığı', http://www.atonet.org.tr/turkce/bulten/bulten.php3?sira=337, 15 Nisan 2009.

Bozkurt, V(1992), *Türkiye ve Avrupa Topluluğu*, İstanbu:, Ağaç Yay.

Bulaç, Ali(2001), *Avrupa Birliği ve Türkiye*, İstanbu:, Eylül Yayınları.

Canbolat, *İbrahim. S(2002), Avrupa Birliği, Uluslar üstü Bir Sistemin Tarihsel, Teorik, Kurumsal, Jeopolitik Analizi ve Genişleme Sürecinde Türkiye ile İlişkiler*, İstanbul: Alfa Yayınları.

Çayhan, E. ve Ateşoğlu Güney, N.(1996), *Avrupa'da Yeni Güvenlik Arayışları, NATO-AB-Türkiye*, İstanbul: Afa Yay.

Ceyhan, A(1991), *Avrupa Topluluğu Terimleri Sözlüğü*, İstanbul: Afa Yay.

Esen, Erol ve İyikan Necati(2009), Türkiye AB İlişkileri Nereye Gidiyor Müzakereler, Reformlar ve Demokrasi, Ankara: Pheonix Yayın. 2009.

Europäische Rat(1998), Schlussfolgerung des Vorsitzes 1998,Art,62–63.

Gül Hüseyin(2009) " Avrupa Birliği Sürecinde Avrupa Siyasi Partileri" Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt: 11, Sayı:3,, ss. 53–73.

İren,Ertan(2009), 'AB Sürecinde Türkiye-AB İlişkilerinde Ortaya Çıkacak Gelişmeler', www.cetarisparibus.com, (Erişim Tarihi:10. 10,2009).

Jäger, Torsten ve Stewart Susan(2004), *Gehört die Türkei in die Europäische Union*?

Karluk, Rıdvan ve Tonus Özgür(2004),"Avrupa Birliği'nin genişleme Perspektifinde Türkiye'nin Yeri", Türkiye İktisat Kongresi, 5–9 05, 2004.

Kesici, İlhan(1993), Avrupa Topluluklarına ilişkin Temel Bilgiler, Ankara Anlaşması ve Katma Protokol, Cilt,2,Ankara.

Kramer, Heinz (2006),'Turkey and the EU, the EU perspective', SWP,11/ 2006, ss.24- 32.

Oran, Baskın(2001), *Türk Dış Politikası, 1980- 2001*, Cilt,2,İstanbul, İletişim Yayın.

Özalp Mustafa (2017), "Die Steigende Türkenfeindlichkeit in Europa", The Journal of International Social Research, Cilt: 10, Sayı: 51, ss. 317-324.

Özden Cankara, Pınar, (2016), 'AKP Hükümetleri Döneminde Türkiye'nin Avrupa Birliği Stratejisi", 21. Yüzyılda Türkiye-AB İlişkileri, (Ed.) Murat Ercan ve Ali Ayata, Nobel Yayıncılık, ss. 119–130.

Özer, Akif(2007),'Temel Belgeler Eşliğinde Türkiye AB İlişkileri), *Sayıştay Dergisi*, sayı, 66–67, 2007, ss. 67- 98.

Rat der Europäische Union(2005), Beitrittsverhandlungen mit der Türkei, Allgemeiner Standpunkt der EU, Brüssel, 2005.

Riemer, Andrea K(2003), ,Die Türkei und die Europäische Union, Eine unendliche Geschichte?' *Aus Politik und Zeitgeschichte*, B 10–11/2003,ss. 40–46.

Rumpf, Christian(2001), 'Turkish Constitutional Law and the European Union from a European Point of View', Ankara Seminar, 9–10 12/2001.

Sabah(2009),'Türkiye'nin 45 yıllık AB geçmişi', http://www.sabah.com.tr,(Erişim Tarihi:15.04.2009).

Sezer, Sema(2009),'Müzakere Sürecinin Kırılma Noktası, Kıbrıs', Tarihi: http://www. asam. org.tr,(Erişim 19.04.2009.

Suer, Nalân(2005), 'Avrupa Toplulukları ve Türkiye İlişkilerinde Gümrük

Birliği', *Mühendis ve Makine*, 2005, Cilt, 35 Sayı, 416, ss. 17–23.

T.C Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı, Avrupa Birliği ve Türkiye, Ankara, 2007

Ucarol, Rıfat(2008) *Siyasi Tarih, 1789–2001*,İstanbul: Der Yayın.

Uysal, Ceren(2001), 'Türkiye Avrupa Birliği ilişkilerinin Tarihsel süreci ve Son gelişmeler', *Akdeniz I.I.B.F Dergisi*,2001, ss.140–153.

Westmeier, Jens(2007), *Der EU-Beitritt der Türkei - Ein Beitrag zur Verbesserung der europäischen Sicherheit?* Hamburg: Diplomica Verlag.

Yuca, Nezahat(2008), 'Türk Ceza Kanunu 301. Madde ve AB uygulamaları', *TBMM, Araştırma Merkezi*, 2008,ss.3–12.

Yalçın, Emruhan(2008),'Heybeliada Ruhban Okulu'nun Yeniden Açılması', *Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, S 41, 5/ 2008, ss. 125–158.

Yeni Şafak(2009),Fransızlar Türklere ısındı,24.12.2008, http://yenisafak.com.tr/dunya 14.12. 2009.

TÜRKİYE'YE AB ÜYESİ OLMAMASI İÇİN ÖNERİLEN "İMTİYAZLI ORTAKLIK" AB HUKUKUNA AÇIKÇA AYKIRIDIR

S. Rıdvan KARLUK [1]

Almanya Başbakanı Angela Merkel'in 29-30 Mart tarihlerinde Ankara'ya yaptığı ziyarette, AB mevzuatında olmayan ve hiçbir hukuki dayanağı bulunmayan "imtiyazlı ortaklık" konusunda ısrar etmesi büyük bir talihsizliktir. Merkel'in *"Sonu açık müzakereler sürecini sürdürmeliyiz"* açıklaması ise, anlamsızdır.

Bununla birlikte Avrupa Parlamentosu Türkiye Raportörü Hollandalı Hıristiyan Demokrat Ria Oomen-Ruijten tarafından kaleme alınan Türkiye karar taslağının, AP Dış İlişkiler Komisyonu'nda 29 Ocak 2010 tarihinde 11 çekimser oya karşı 60 oyla kabul edilen metninde de "katılım ve üyelik" ifadeleri yer almamıştır: *"A. whereas accession negotiations with Turkey were opened on 3 October 2005 after approval by the Council of the Negotiating Framework, and whereas the opening of those negotiations was the starting-point for a long-lasting and open-ended process."*

Merkel'in aksine Avrupa Parlamentosu ile TBMM arasındaki diyalog organı olan Karma Parlamento Komisyonu Eş Başkanı Helene Flautre imtiyazlı ortaklık önerisini şöyle eleştirmektedir: *" Türkiye'nin üyeliğine karşı çıkanlar bu konuyu kullanıyor. Rapora Türkiye'nin üyeliği konusunda açık bir mesaj verilmesiyle ilgili sunduğum değişiklik önergesi kabul edilmedi. Bu bakımdan AP, AB Konseyi'nin gerisine düşmüştür. AB Konseyi, müzakerelerin tam üyelik için olduğunu açıkça ilan etmiştir."*

Almanya Başbakanı, Başbakan Erdoğan ile Ankara'da yaptığı görüşmede "ahde vefa" (pacta sund servanda) ilkesini vurguladıklarını belirtmiştir. Fakat Türkiye'nin AB üyeliğine destek veren ülkelerin "imtiyazlı ortaklık" konusundaki eleştirileri hakkındaki bir soru üzerine Merkel, Türkiye'nin AB ile

1 Prof. Dr., Anadolu Üniversitesi İktisat Fakültesi Dekanı.

Kaynakça

ABHaber, "AB Bütçe Raportörü Liberadzki: Türkiye'ye karşı AB'de Büyük Oyun Oynanıyor," 12.04.2010.

ABHaber, "Cameron TOBB'da konuştu," 27.07.2010.

BBC, "Cameron: Türkiye- AB müzakere sürecinin yavaş olmasına kızıyorum," 27.07.2010

EurActive, 22.07.2010.

Alman Büyükelçisi Dr. Eckart Cuntz, "Almanya'nın, Türkiye'nin müzakere sürecine destek verdiğini" belirttikten sonra "Daha önce imzaladığımız metinler... http://www.ankara.diplo.de/Vertretung/ankara/tr/03__Aussen__und EU Politik/Bilaterale__Beziehungen/Bilaterale__Beziehungen.html, 10.7.2010.

Hasan Ersel, "Ayrıcalıklı Ortaklık", Radikal, 29Mart 2010.

Hasan Ersel, " Sonu Açık Müzakerenin Mantıksal Sonucu Nedir" , Radikal, 31 Mart 2010.

Kemal Kılıçdaroğlu, "Maraş'ı Açarım, AB'siz de Yaşarım", Sakarya, 22Temmuz 2010.

S. Rıdvan Karluk, Avrupa Birliği ve Türkiye, 9. Basım, Beta Basım A. Ş., İstanbul.

S. Rıdvan Karluk, "Türk Vatandaşlarına Uygulanan Vizeyi AB Kaldırmak Zorundadır," Sakarya, 22.Mayıs 2009.

S. Rıdvan Karluk, "AB'nin Yeni Başkanı Van Rompuy Türkiye'ye Neden Karşı," Sakarya, 23 Kasım 2009.

S. Rıdvan Karluk, "Türkiye-AB İlişkileri: Bir Çıkmaz Sokak" " Sakarya, 25 Aralık 2009.

S. Rıdvan Karluk, "Merkel'in Limanların Açılması Israrı Büyük Yanlıştır", ABHaber, 05 Mayıs 2010.

Semih İdiz, "İmtiyazlı Ortaklıkta Israrlı", Milliyet, 24 Mart 2010.

AVRUPA BİRLİĞİ'NİN GÜVENLİK POLİTİKASINDA TÜRKİYE'NİN ROLÜ

Giray Saynur DERMAN[1]

Giriş

İki Dünya Savaş'ından sonra, Avrupa'da kapsamlı bir yeniden yapılanma ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Avrupa güç mücadelesinde çatışma, rekabet ve savaşların merkezi olması, doğal olarak ülkelerin varlıklarını koruma gereksinimlerini giderecek unsurlara ihtiyaç duymuşlardır. Özellikle İkinci Dünya Savaşı'nın yol açtığı acılar, savaşları önleyecek mekanizmaların oluşturulması yönündeki çabaların artmasına neden olmuştur. Bu çerçevede, barışın ve güvenliğin sürdürülebilirliği büyük önem kazanmış ve Batı Avrupa ülkeleri arasında hemen hemen her alanda işbirliği arayışları güçlenmiştir. Batı Avrupa ülkeleri Soğuk Savaşın ilk yıllarında başarıya ulaşamamışlardır, çünkü Yeni Dünya düzeninde ABD ve SSCB süper güç olarak ortaya çıkmıştır. Bu süre içinde, ekonomik alanda bütünleşmenin siyasi bütünleşmeyi ve ortak güvenlik anlayışını ortaya çıkaracağı düşünülmüştür. Avrupa güvenliğin sağlanması görevini ABD'ye bırakarak bu alanda sınırlı girişimlerde bulunmuştur.

Ekonomik açıdan dünyanın en önemli aktörlerinden biri haline gelen Avrupa Birliği, uluslararası ilişkilerin siyasal boyutunda da söz sahibi olmaya yönelmiştir. Soğuk Savaşın sona ermesiyle Avrupa, güvenlik konularını da ele almaya başlamıştır. SSCB'nin dağılmasıyla ABD tek süper güç olarak kalmıştır ve uluslararası alanda rolü artmıştır. Soğuk Savaş sonrası ortaya bölgesel çatışmalar, terörün ve istikrarsızlığın yaygınlaşması gibi güvenlik meseleleri kendini göstermiştir. AB ve NATO'nun güvenlik anlayışlarını yeniden gözden geçirmelerine neden olan bu durumda iki kavram önem kazanmıştır. Bunlar, AB'nin Ortak Dışişleri ve Güvenlik Politikası (ODGP) ve NATO'nun buna alternatif olarak sunduğu ve ODGP'nin evrimleşmiş hali olarak kabul edilen Avrupa Savunma ve Güvenlik Kimliği (AGSK) olmuştur. Ekonomik bütünleşme konusunda oldukça başarılı olan Avrupa Birliği, hem barış ve refahı genişletmeyi, hem de bu alanın güvenliğinin sağlanmasında daha fazla

1 Doç. Dr., Marmara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi.

Kaynakça

Aktar, Cengiz (2002), *Avrupa Birliği'nin Genişleme Süreci*, İstanbul: İletişim Yayınevi.

Antonio, Missiroli (2002), "EU-NATO cooperation in crisis management: no Turkish Delight for ESDP", *Security Dialogue*, 2002, s.9–26.

Arıkan, Harun (2003), "Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikası Avrupa Birliği'nin 'Ekonomik Dev' ve Siyasal Güce' Kimliğini Değiştirme Çabaları" *AB Ortak Politikalar ve Türkiye,* Ed: Muhsin Kar ve Harun Arıkan, İstanbul, ss.373–388.

Arslan, Rıza (2005), 'Avrupa Birliği Savunma Politikası: Dünya Sahnesine Geri Dönüş Mü?', *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt: 7, Sayı:1,ss.229–248.

Baç -Müftüler, Meltem (2000), "Turkey's Role in the EU's Foreign and Security Policies", *Security Dialogue*, 31(4), ss.489–502.

Baç -Müftüler, Meltem (2001), *Türkiye ve Avrupa Birliği: Soğuk Savaş Sonrası İlişkiler*, İstanbul: Alfa Yayınları.

Bağcı, Hüseyin ve Yıldız, Ali (2004), "Turkey and the European Security Defence Policy (ESDP): From Confrontattional to Coopeartive Relationship", *The Europeanization of Turkey's Security Policy: Prospects and Pitfalls*. Ed: Ali L. Karaosmanoğlu ve Seyfi Taşhan, Ankara: Foreign Poliy Inst. ss.79–100.

Bozkurt, Enver, Mehmet Özcan Ve Arif Köktaş (2000), *Avrupa Birliği Hukuku*, Ankara: Nobel Yayınları.

Cansevdi, Hürrem (2002), *Avrupa Birliği'nin Ortak Dışişleri ve Güvenlik Politikası ve Türkiye'nin Uyumu,* İstanbul: İktisadi Kalkınma Vakfı Yayınları.

Çakmak, Haydar (2003), *Avrupa Güvenliği*, Ankara: Akçağ yayınları.

Çayhan, Esra (1998), "Avrupa Birliği'nde Ortak Dış Politika ve Güvenlik Politikası", Uluslararası Politikada Yeni Alanlar, Yeni Bakışlar, Der: Faruk Sönmezoğlu, İstanbul: Der yayınları.

Çomak, Hasret (1996), "AGSP'de Meydana Gelen Gelişmeler ve Türkiye'nin Uyumu", *Savunma ve Havacılık*, Cilt:17, Sayı 20613.

Celalettin Yavuz, "İran'ın Nükleer Silah Sevdası - Körfez Gene Isınıyor", www.turksam.org/tr/a1799.html, 16.03.2010.

Çomak, Hasret (2003), "Yeni Güvenlik Anlayışı Çerçevesinde; AGSP'de Meydana Gelen Gelişmeler ve Türkiye'nin Uyumu", *Stradigma Dergisi*, sayı 4, Mayıs http://www.stradigma.com/turkce/mayis2003/makale_05.html, 15.03.2010.

Çomak, Hasret, "Türkiye, NATO, AGSK ve AOGSP", www.stradigma.com/turkce/subat2003/makale6 .html (21.02.2005) 14.03.2010.

Demir, Şeyhmus (2007), "Bir Askeri Güç Olarak Avruba Birliği; İmkânlar Ve Sorunlar", *Hukuk Ekonomi ve Siyasal Bilimler Aylık İnternet Dergisi*, Sayı 71, Ocak, www.e-akademi.org.tr 30.04.2010.

Demmer, Ulrike (2007), "Germany's Top NATO General Shunned in Berlin, 25 Minutes with Merkel", http://www.spiegel.de/international/world/0,1518,682382,00.html.03.08.2010.

Efe, Haydar (2007), "AB'nin "Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikası" Oluşturma Çabaları" *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt:3, Yıl:3, Sayı:2, ss, 1–31.

Emerson, Michael ve Tocci, Nathalie (2004), "Turkey as Bridgehead and Spearhead: Integrating EU and Turkish Foreign Policy", *CEPS, EU-Turkey Working Papers*.

Ercan Murat(2017), "Mülteci Krizinden 15 Temmuz Darbe Kalkışmasına Türkiye-AB İlişkileri: İlişkilerin Yeniden Canlandırılması Mümkün mü?" *Akademik Bakış Dergisi*, Yıl: 4, Sayı: 13,ss. 98–109.

Erdem, Engin (1999), 'Batı Avrupa Birliği ve Avrupa Güvenliği', *AB Özel, Avrasya Dosyası,* Cilt: 5, Sayı: 4.

Greeanway, John (2009), 'Turkey's foreign and security policy: an asset for Europe', ESDA Press Release 39/2009: www.assembly-weu.eu, 10.12.2009.

Greenway John ve Alonso, Alejandro Muñoz (2009), "European security and enlargement: shifts in public opinion", 2009. http://www.assembly-

weu.org/en/documents/sessions_ordinaires/rpt/rpt.php?annee=2009, 15.11.2009.

Gürkaynak, Muharrem (2004), *Avrupa'da Savunma ve Güvenlik*, Ankara: Asil Yayın.

Gürses, Emin (2001), "Kafkasya'da Uluslararası Rekabet", *Avrasya Dosyası*, Azeybaycan Özel, Cilt 7, Sayı 1,ss 269–270.

Hürsoy, Siret (2005), 'Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikaları Kıskacında Türkiye-AB İlişkileri', *Güvenlik Bilimleri Dergisi*, Cilt:1, Sayı:1, ss 32–45.

Kader, Özlem, 'Avrupa'da Güvenlik Politikalarının Oluşum Süreci ve NATO-AB-Türkiye İlişkileri Açısından Analizi 'http://www.turksam.org/tr/yazilar.asp?kat=21&yazi=699>,(17.04.2006) 16.03.2010.

Karakaş, Yusuf (2002), *Avrupa Birliğinde Siyasal Entegrasyon*, Ankara: Siyasal kitapevi.

Karaosmanoğlu, Ali L. (2001), 'Avrupa Güvenlik ve Savunma Kimliği Açısından Türkiye ve Avrupa Birliği İlişkileri', *Doğu Batı Düşünce Dergisi*, yıl 4, sayı 14, ss. 158–161.

Karluk, Rıdvan (2007), *Avrupa Birliği ve Türkiye*, 9.bsk., İstanbul:Beta Yayınları.

Mathijsen, P.S.R.F. (2007), A Guide To European Union Law*, 9.bs, London-Sweet&Maxwell.*

Missiroli, Antonio (2005) "AGSP-Nasıl işler", *AB Güvenlik ve Savunma Politikası*, Ed: Nicole Gnesotto, Çev: Serkan Korkmazarslan, İstanbul: Tasam Yayınları.

Oğuzlu, Tarık (2009), 'Avrupa Birliği'nin Küreselliği', *Jeopolitik Dergisi*, Sayı 70, ss 23 -27.

Özdal, Barış ve Mehmet Genç (2005), *Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikası'nın Türkiye – AB İlişkilerine Etkileri,* İstanbul: Aktüel Yayınları.

Özdemir, Burak (2002), A*vrupa'nın Güvenlik ve Savunma Yapısı ve Türkiye*, İstanbul: İktisadi Kalkınma Vakfı Yayınları.

Reçber, Kamuran (2005) "Avrupa Güvenlik ve Savunma Sisteminde NATO Dışlanıyor mu?" *Stratejik Araştırmalar Dergisi*, Sayı 5, Yıl3, ss.91–102.

Rozoff, Rick (2010), "War without Borders: U.S, NATO Expand Military Role in *Southeastern Europe'*http://www.globalresearch.ca/index.ph, 27.09. 2010.

Sanberk, Özden, "Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikası Türkiye", www.tesev.org,17. 03,2010.

Şehsuvaroğlu, Lütfü (1999), *Milli Sivil Stratejik Konsept*, Ankara: Seba Yayınevi.

Talmon, Stephen (2006), The European Union-Turkey Controversy over Cyprus or a Tale of Two Treaty Declarations, http://www.britannica.com/bps/additionalcontent/18/23493278/The-European-Union--Turkey-Controversy-over-Cyprus-or-a-Tale-of-Two-Treaty-Declarations, 1.12. 2006.

Türker, Haşim (2007), *Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikası*, Ankara: Nobel Yayın.

Ülger, İrfan Kaya (2002) , "*Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikasının Arka Planı, Oluşumu ve Temel Anlaşmazlık Konuları", Uluslararası Güvenlik Sorunları ve Türkiye,* Ankara: Seçkin yayınları.

Üstün, Çiğdem (2008), "Foreign Policy in teh EU and Joint Interests with Turkey, in Mobilizing Local Networks for Beeter Informed Dialogue on Turkey's Accession to the EU', *Policy Brief 5*, Center For European Studies, Middle East Technical University, ss.1–22.

Yavaş, Gökçen (2004), "Avrupa Güvenlik Stratejisi ve Türkiye", *Stratejik Öngörü*, no:3,ss.219–226.

Yavuz, Celaleddin (2009), "Avrupa'nın Güvenliğinde NATO, BAB, AGSP ve Türkiye", *Jeopolitik Dergisi*, sayı:70, ss 5–13.

Yenigün, Cüneyt (2002), "Milli Egemenlik Ve Supranasyonalizm İkilemi: Türkiye Ve Avrupa Birliği'nin Dış Politikalarının Analizi", *Tüm Yönleriyle Türkiye-Avrupa Birliği İlişkileri,* Ed: Mustafa Aykaç, Zeki Parlak, İstanbul: Elif Yayınları.

AB ile Ortak Dış, güvenlik ve savunma tarama toplantısı başladı," AB Haber,

14 Eylül 2006 http://www.abhaber.com/haber.php?id=13284 10.03.2010.

AGSP Değişiyor mu? http://www.nato.int/docu/review/2005/issue2/turkish/military.html, 13.03.2010.

'Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikası (AGSP) Bilgi Notu, Ocak 2006,UNGY-I' http://www.abgs.gov.tr/tarama/tarama_files/31/agsp.pdf , 10.03.2010.

"Cooperation with NATO, EU-NATO Declaration on European Security and Defence Policy", http://europa.eu/legislation_summaries/foreign_and_security_policy, 16. 12. 2002.

"European security and enlargement: shifts in public opinion" submitted on behalf of the Committee for Parliamentary and Public Relations by Mr John Greenway MP (United Kingdom, Federated Group) and Mr. Alejandro Muñoz Alonso (Spain, Federated Group), Rapporteurs, Document 2054, www.assemblyweu.eu. 3. 12. 2009.

Türkiye'nin Vetosu EULEX Misyonuna Engel," 21 Şubat 2008http://www.dw-world.de/dw/article/0,2144,3141448,00.html 11.03.2010.

"12-13 December 2002-Copenhagen Summit of the European Council and Turkey, Published: 19 December 2002 | Updated: 29 01. 2010.

http://arama.hurriyet.com.tr/arsivnews.aspx?id=127606NATO'da Fransız inadı 13.02.2003.

http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/16/1014/12316.pdf 02.04.2010.

http://eski.bianet.org/diger/bilgi4150.htmMilli Güvenlik Siyaset Belgesi, Hürriyet, 22.08.2001 21.04.2010.

htp://www.turksae.com/sql_file/1083768716BOP.doc_18.04.2010

http://www.abgs.gov.tr/index.php?p=28996&l=1 12.04.2010.

http://www.abmerkezi.org.tr/makale1.php 04.04.2010.

http://www.avsam.org.tr 15.04. 2010.

http://www.iku.edu.tr/TR/iku_gunce/SosBilSanGunceC1S2/SosBilSanC1S2_69.pdf 08.04.2010.

http://www.mfa.gov.tr/turkiye_nin-guncel-nato-konularina-iliskin-gorusleri.tr.mfa 14.02.2000 14.03.2010.

http://www.mfa.gov.tr/turkiye-ab-iliskileri.tr.mfa 04.04.2010.

http://www.nato.int/docu/review/2005/issue1/turkish/interview_b.html 22.03.2010.

http://www.nato.int/docu/review/2005/issue2/turkish/military.html, 13.03.2010.

http://www.tbmm.gov.tr/ul_kom/bab/genel_tarihce.htm 21.03.2010.

http://www.tbmm.gov.tr/ul_kom/bab/yapi_babiliskiler.htm 10.03.2010.

http://www.laweuropa.com/42-AB-Konseyi 24.03.2010.

2000'Lİ YILLARDA TÜRKİYE- ALMANYA ARASINDAKİ SİYASİ ve EKONOMİK İLİŞKİLER; Sorunlar Eşliğindeki İlişkilerin Gelecek Öngörüsü

Murat ERCAN[1]

Giriş

Almanya ile Türkiye arasında ki ilişkiler çok eskiye dayanmaktadır. Bu ilişkiler siyasal ekonomik ve kültürel değişmelerle birlikte günümüze kadar sürdürülmüştür. İlişkiler bazen olumlu bazen de olumsuz olmuştur. 1.Dünya savaşında Alman donanma gemileri Osmanlıya sığınarak Osmanlıdan yardım talep etmiş ve Osmanlıların bu gemilerin sığınma talebine kabul etmesi ile birlikte Osmanlı kendini 1. Dünya savaşı ortasında bulmuştur. Almanya ile ilişkiler 1918 Mondros anlaşması ile kesintiye uğramış ve Türkiye Cumhuriyetinin kurulması ile yeniden diplomatik ilişkiler kurulmuştur. İlişkiler 2. Dünya savaşına kadar olan süreçte ikili anlaşmalarla devam etmiştir.

Almanya ile ilişkiler Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun kurulması, Türkiye'nin Topluluğa üyelik başvurması ile ayrı bir boyut kazanmıştır. Almanya Avrupa Topluluğu içerisinde söz sahibi olan ülkelerin başında gelmekte ve Almanya'nın aldığı kararlar Topluluk içerisinde etkili olabilmektedir. Türkiye konusunda Almanya ne Türkiye'den vazgeçebiliyor nede Türkiye'nin tam üye olarak Avrupa Birliği'ne alınmasını istiyor. Türkiye, Almanya için oldukça önemlidir. Bugün Almanya'da 3 milyona yakın Türk yaşamakta ve bunların çoğu Alman ekonomisine katkıda bulunmaktadırlar. Almanya'daki Türklerin Alman Ekonomisine katkısı küçümsenecek bir rakam değildir. Bunun farkında olan Almanya'nın Türklere olan yaklaşımı çok daha farklıdır.

Avrupa Birliği nezdinde Türkiye Almanya ilişkiler Merkel Hükümetine kadar gayet olumlu hava içerisinde geçmiştir. Merkel hükümeti ile ilişkiler Fransa'nın da desteği ile ayrı bir boyut kazanmıştır. Schröder Hükümeti Türkiye'nin tam üyeliği için AB de Türkiye'yi desteklerken Merkel hükümeti ise tam üyelikten ziyade şartlı üyelik için destekleyebileceklerini açıklaması, ilişkilerin gerilmesine sebep olmuştur. "Dostluktan- Gerilime Türkiye Almanya

1 Doç. Dr., Bilecik Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Kamu Yönetimi

Kaynakça

Arısoy Alper ve Gül Hüseyin(2011), "Avrupa Siyasi Partilerinin Avrupalılaşması" Yönetim Bilimleri Dergisi (9: 1) ss.180-197.

Armaoğlu, Fahir(2005), 20.Yüzyıl Siyasi Tarihi, 1914 1995, Cilt 1–2, İstanbul: Alkım Yayınları.

Avrupa Analiz" Avrupa Birliği ve AB – Türkiye İlişkileri Gelecek Projeksiyonları, Avantajlar ve Dezavantajlar" https://avrupanaliz.wordpress .com/tag /dezavantajlar /, (Erişim Tarihi: 1.03.2018).

Bundestag, " Die Zollunion zwischen der EU und der Türkei "https://www. bundestag.de/blob/488974 /574038109bc 0a ba f00ec28fa2feff13f/wd-5-107-16-pdf-data.pdf, (Erişim Tarihi: 21.03.2018).

Canbolat, İbrahim S(2003), Almanya ve Dış Politika, Bursa: Alfa Yayınları.

Çalış, Şaban(2008), Türkiye Avrupa Birliği İlişkileri, Kimlik Arayışı Politik Aktörler ve Değişim, Ankara: Nobel Yayınları.

Deutsche Welle," Rakamlarla Almanya-Türkiye ekonomik ilişkileri" http://www.dw.com/tr/rakamlarla-alman ya-t%C3%BCrkiye-ekonomik-ili%C5% 9 Fkileri/a-39779201, (Erişim Tarihi: 21.03.2018).

Deutsche Welle, "DİTİB imamlarına yönelik casusluk soruşturması kapatıldı" http://www.dw.com/tr/ditib-imamlar%C4%B1na-y%C3%B6nelik-ca susluk-soru %C 5%9Fturmas%C4%B1-kapat%C4%B1ld%C4%B1/a-41682 087, (Erişim Tari hi:17.02.2017).

Goldschiemiedt, Tobias(2002), Die Deutsch-Türkischen Beziehungen - Ein Motor für die EU Integration der Türkei, Grin Verlag, Berlin.

Halm, Dirk ve Sauer, Martina(2007), Bürgerschaftliches Engagement von Türkinnen und Türken in Deutschland, Vs Verlag, Berlin.

Huntington, Samuel P, The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order, Simon & Schuster, Newyork, 1997,s. 22-27.

Karluk, Rıdvan (2008), AB'ye Evet mi Hayır mı? Beta, İstanbul.

Kaleağası, Bahadır(2010) Almanya'da Siyasal Mimari ve Türkiye, Radikal, www.radikal.com.tr, 14.01.2010

Gerdes, Hilke(2009), Türken in Berlin, bra Verlag; Berlin

Mora, Necla(2010), Türk Alman İlişkileri ve Avrupa Birliği'ne Giriş Sürecine Yansıması, http://www.dorduncukuvvetmedya.com, 18.02.2010.

Sezen, Lütfü(2004), Batı Avrupa'daki Türkiye: Almanya ve Hollanda'da yaşayan Türk işçileri (yaşam biçimleri - eğitim sorunları - beklentileri), Ankara: Kurmay Yayınları,.

Şen, Faruk(2010), Türkiye Almanya İlişkileri 2010 Yılın da İyi Bir Sürece Girebilir, Aktüel, Essen.

Şen, Faruk(2009), Almanya'daki Türk girişimcilerin Yatırımları 8 milyar Avroyu aştı, TAVA Raporu 12/2009.

Türk, Fahri(2006), Die deutsche Rüstungsindustrie in ihren Türkeigeschäften zwischen 1871 und 1914, Peterlang, Frankfurt.

2000'Lİ YILLARDA TÜRKİYE-AVUSTURYA İLİŞKİLERİ:

Mesafeli Siyasi, Ekonomik İlişkiden Diplomatik Buz Çağı Dönemine

Murat ERCAN[1]

Giriş

Türkiye Avusturya ilişkileri uzun bir tarihi geçmişe dayanmaktadır. Ne zaman iki ülke arasındaki ilişkiler gündeme gelse 1529 ve 1683 yıllarında gerçekleşen bu iki Viyana kuşatması ilişkilerde bir etkileşim yaratmıştır. Özellikle Avusturyalılar, bilhassa ülkedeki aşırı sağcılar sık sık bu olayları gündemde tutarak bu tarihi iki olayın iki ülke arasındaki ilişkilerin temel felsefesini oluşturduğunu tüm dünyaya kabul ettirmeye çalışmaktadırlar. Hâlbuki Osmanlı İmparatorluğu 1787–1791 yılları arasında Avusturya ile yaşanan savaş sonrası imzalanan Ziştovi Antlaşmasıyla rekabet ve karşılıklı mücadeleye dayanan ilişkileri sonlandırmış ve yerine dostluk dönemini başlatmıştır. Hatta Osmanlı imparatorluğu Avusturya ile ilişkileri sağlamlaştırmak için ilk daimi elçiliğini 1798 yılında Viyana'da kurmuştur. I. Dünya Savaşı'nda ise Osmanlı İmparatorluğu ile Avusturya arasındaki ilişkiler müttefikliğe dönüşmüş ve iki ülkede aynı tarafta yer alarak Galiçya cephesinde birlikte savaşmışlardır. İmparatorluk döneminden miras kalan müttefik ilişkisi Cumhuriyet döneminde de devam ettirilmiş ve bu ilişkiler 1924 yılında imzalanan dostluk anlaşması ile perçinlenmiştir. II. Dünya Savaşı'nda da Türkiye savaşa girmemiş olmamasına rağmen Avusturya'ya karşı düşmanlık yapmayarak herhangi bir olumsuz tavır sergilememiştir. II. Dünya Savaş'ı sonrası Avusturya Türkiye ile başta işgücü olmak üzere siyasi, ekonomik ve sosyokültürel ilişkilere girmiştir. II. Dünya Savaşı sonrası iki ülke arasında geliştirilen siyasi ilişkiler Avusturya'nın, Türkiye'nin AB üyeliğine karşı tavır sergilemesi haricinde 15 Temmuz 2016 tarihine kadar "mesafeli dostluk" şeklinde devam etmiştir. Fakat iki ilke arasındaki mesafeli dostluk ilişkisi Avusturya'nın 15 Temmuz FETÖ darbe kalkışmasını desteklemesi, Türkiye karşıtı propagandalarını artırması, Avusturya'nın Viyana'daki PKK eylemlerine izin vermesi ve 15 Temmuz darbe girişimi sonrası Türkiye'den kaçıp

1 Doç. Dr., Bilecik Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Kamu Yönetimi

Kaynakça

Avrupa, Entegrasyon ve Dışişleri Federal Bakanlığı(2017).”İkili Ziyaretler” https://www. bmeia.gv.at/ tr/ bueyuek elcilik/ankara/ikili-iliskiler/ikili-ziyaretler.html, (03.14.2017).

Aljazeera(2017). “Avusturya Parlamentosu'ndan Türkiye'ye silah ambargosu kararı” http :// www. aljazeera.com.tr /haber /avus -turya-parlamentosundan-turkiyeye-silah-am bar gosu-karari,(18.04.2017).

Al Monitor(2017). “Avrupa-Türkiye arasında yeni kriz: Casus İmamlar”, http:// www .al-monitor.com/pulse/tr/originals /2017/02/ turkey-europe-new-crisis-spying-imams .html(18.04.2017).

Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü(2003). “Ayın Tarihi” http:// ayin tari hi .bye gm. gov.tr/pzmwqpbt . html/date/2003-07-11(14.03.2017).

Dünya Türk İş Konseyi(2016).”Avusturya’da Yerleşik Türkler ve Şirket Bilgi Notu” http://www.dtik.org.tr,/DC/Editor/File/Raporlar/Avusturyada%20Yerlesik%20Turkler%20ve%20Sirket%20Bilgileri%20Notu.pdf,(07.04.2017).

Hürriyet(2004). “Arınç, Avusturya'ya eşini de götürdü”19.01.2004, http://www.Hur riyet. com.tr/arinc-avusturyaya-esini-de-goturdu-196923,(10.03. 2017).

İKV(2013).“Başbakan Erdoğan 5’inci Medeniyetler İttifakı Toplantısı İçin Avusturya’yı Ziyaret Etti”27.02,2013, http://bulten.ikv . org.tr/ ?ust_ id=171 &id =9 09(10. 03. 2017).

TC. Ekonomi Bakanlığı(2017). “Avusturya’nın 2017 Yılı Ocak Dönemi Dış Ticaret Rakamları (İhracat %+18,4, İthalat %+11,2)”http://www.ekonomi.gov.tr/ portal/ faces/blog/newsDetail?news_id=EK-244330&_afrLoop=51393942140554&_afr Win dowMode=0&_afrWindowId=9yr6gd6c2 _26#!%40%40%3F_afrWindowId%3D9yr6gd6c2_26%26_afrLoop%3D51393942140554%26news_id%3DEK-244330%26_afr Windo wMode%3D0%26_adf.ctrl-state%3D 9yr6gd6c2_179,(12.04.2017).

TC. Ekonomi Bakanlığı(2015).” 2015 Sonu İtibariyle Avusturya-Türkiye Ticari

İlişkilerine Bakış "http:// www.ekonomi. gov.tr/portal/faces /blog/newsDetail ;jses sionid=Qn-GBsKQy PXZwQz7C2 zoHAo 3_pOR fjFY xtmBGDFldBstmFJ-WKO9!855263527?news_id=EK-217950&_ afrLoop=503 35204645127&_af rWindow Mode=0&_afrWindowId=null#!%40%40%3F_afr WindowId %3 Dn ull% 26_a frL oo p %3D50335204645127%26news_id%3DEK-217950%26 _afr WindowMode% 3D0%26 adf.ctrl-state%3D9yr6gd6c2_4,(17.04. 2017)

Keskin, K.(2016). "Avusturya'nın Türkenfobi Politikaları", SETA Perspektif, Sayı, 151:1-6.

Özalp Mustafa(2017), "Die Diplomatische Eiszeit Zwischen Der Türkei Und Österreich", The Journal Of International Social Research, Volume: 10, ss.129-133.

WKO(2017). "Beschäftigung türkischer Staatsangehöriger", https://www.wko.at /service/ arbeitsrecht-sozialrecht/ Beschaeftigung _tuerkischer_ Staatsan gehoe riger.html (06.04.2017).

WKO, WırtschaftsperSpektıven(2016). 2016,Was KommtAufUnsere Wirtschaft Zu?h ttps: //www.go-international .at /Oesterreichische-Exportwirtschaft-2016 .s.33 ,pdf (12.04.2017).

Orta Anadolu İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği(2016). Avusturya Pazar Araştırma Raporu, 2016,s.4.https://www.statistik.at/ web_de/statistiken/index.html, http://viyana. be.mfa.gov.t r/ Contact Info.aspx,(18.04.2017).

TC. Viyana Büyükelçiliği(2017). **"**Türkiye ve Avusturya arasında karşılıklı üst düzey ziyaretler, 20.01.2017"http://viyana.be.mfa .gov.tr/ShowInfoNotes.aspx? ID= 254 482(05.04.2017).

1975'TEN GÜNÜMÜZE ERMENİ MESELESİ KAPSAMINDA TÜRKİYE-FRANSA İLİŞKİLERİ

Selma GÖKTÜRK ÇETİNKAYA[1]

Giriş

Türkiye Cumhuriyeti'nin Osmanlı Devleti'nden miras aldığı pek çok mesele vardır ve bunların başında Ermeni sorunu gelmektedir. Her ne kadar uzun bir dönem uyuma süreci geçirmiş olsa da tehcirin ellinci yılı itibariyle yeniden ortaya çıkan Ermeni meselesi, pek çok ülkeden destek görerek Türkiye'yi zor durumda bırakmıştır. Gerçeği yansıtmayan söylemlerle meselenin üzerine gidip Türk milletinin ve devletinin gergin günler geçirmesine sebep olan özellikle Batılı güçler, geçmişte bu toprakta Müslüman toplumun yaşadıklarını görmezden gelerek yanlı diplomasi sergilemektedirler. Bu güçler arasında başı çeken devletlerden en mühimi olarak Fransa'yı söylemek mümkündür. Birinci Dünya Savaşı yıllarında ve İşgaller Döneminde varlığından haberdar olduğumuz, Türklere karşı meydana gelen Fransız-Ermeni işbirliği, sonrasındaki devirlerde de devam etmiştir ve günümüzde de güç ortaklığının devamlılığı söz konusudur. Bu ortaklık, Türkiye-Fransa ikili münasebetlerine çoğu kere gölge düşürmüş ve diplomatik gerginlikler yaşanmasında etkin rol oynamıştır.

Yukarıda da belirtildiği üzere, tehcirin ellinci yılı ile tekrar gündeme gelen yahut uykusundan uyanan Ermeni meselesi, 1975 senesinde ASALA ile vücut bularak Türkiye'nin zor günler geçirmesine ve yalnız bırakılmasına yol açmıştır. ASALA'nın Türkler haricinde ve özellikle Batılı ülkelerin kendi vatandaşlarına zarar vermeye başlamasıyla yine Fransa başta olmak üzere Avrupa, Ermeni terörünü kendi topraklarında durdurmuştur. Sonrasındaki dönem Ermenilerin siyasi sahada etkin hale gelerek sundukları tasarıları kabul ettirmeye yönelik olmuştur. Bu dönemde de Ermenilerin Fransa'dan güç aldıkları bilinmektedir. Fransa'nın da bu yersiz ve geçersiz iddialarda Ermenileri destekleme çabası, Türkiye ile ilişkilerine çoğu kere gölge düşürmüş ve diplomatik münasebetlerin gerginliği yoğun olarak gözlemlenmiştir. Bu

1 Dr. Öğr. Üyesi, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü

Kaynakça

"Ermeni Teröristlerce Şehit Edilen Türk Diplomatları/Görevlileri Ve Aile Mensuplarının Listesi", http://www.mfa.gov.tr/data/DISPOLITIKA/ermeni-terorune-sehit-verdigimiz-turk-diplomatlari.pdf (Erişim: 20 Mart 2018)

"Olli Rehn'den Fransa'ya Uyarı", http://www.bbc.co.uk/turkish/europe/story/2006/10/061009_ollirehn.shtml (Erişim: 23 Mart 2018)

Akşin, Sina (2016), *Kısa Türkiye Tarihi*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.

An, Ömer Faruk (2013), "Türkiye'nin Dış Politikasına Etkisi Bakımından 2015'e Doğru Ermeni Lobisi", *Ermeni Araştırmaları,* Sayı 45, Terazi Yayıncılık, Ankara, ss. 177-244.

Arayış, "Fransa'nın Utanç Verici Tutumu", 14 Mart 1981.

Armaoğlu, Fahir (2005), *20. Yüzyıl Siyasi Tarihi*, Cil 1-2 (1914-1995), Alkım Yayınevi, İstanbul.

Aydın, Dündar (1985), "Ermeni Meselesinin Ortaya Çıkmasında Fransa'nın Rolü", *Tarih Boyunca Türklerin Ermeni Toplumu ile İlişkileri Sempozyumu (8-12 Ekim 1984) Kitabı*, Kurtuluş Ofset Basımevi, Ankara, ss. 285-291

Ayın Tarihi, 1980 (Ağustos-Eylül)

Ayın Tarihi, 1981 (Mart-Haziran-Eylül-Ekim-Kasım-Aralık)

Ayın Tarihi, 1982 (Ocak)

Ayverdi, Samiha (2007), *Türkiye'nin Ermeni Meselesi*, Kubbealtı Neşriyatı, İstanbul.

Bozkurt, "Ermeniler Türkiye Aleyhtarı Gösteride Öğrencilerimizi Yaraladılar", 8 Nisan 1970,

Chaliand, Gérard, Blin, Arnaud (2007), "From 1968 to Radical İslam", *The History of Terrorısm from Antiquity to al Qaeda*, Edt. Gerard Chaliand, Arnaud Blin, University of California Press.

Combs, Cindy C., Slann, Martin (2007),"Armenian Secret Army for the Liberation of Armenia (ASALA)", *Encyclopedia of Terrorism*, Infobase Publishing, New York, s. 21-22

Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi, Cilt 10, Toplantı 12, Birleşim 42, 8 Mart 1973.

Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi, Cilt 9, Toplantı 12, Birleşim 33, 15 Şubat 1973.

Cumhuriyet Senatosu Tutanak Dergisi, Cilt 9, Toplantı 12, Birleşim 34, 20 Şubat 1973.

Cumhuriyet, "Amerikan Temsilciler Meclisi Ermeni Azınlığın Etkisiyle Türkler Aleyhine Yeni Bir Karar Aldı", 16 Nisan 1975.

Cumhuriyet, "Ermeni teröristler tarafından vurulan din görevlisi Arı da öldü", 6 Mart 1981.

Cumhuriyet, "Ermeniler Paris'teki Çalışma Ataşemizi Şehit Ettiler", 5 Mart 1981.

Cumhuriyet, "Fransa'ya Nota Verdik", 13 Haziran 1981.

Cumhuriyet, "Lyon Konsolosluğumuza Saldırı", 6 Ağustos 1980.

Cumhuriyet, "Paris'teki Türkler Cinayetleri Kınadı", 9 Mart 1981.

Cumhuriyet, "Türk-Fransız Dışişleri Bakanları Arasındaki Görüşmeler Bugün Başlıyor", 3 Kasım 1975.

Cumhuriyet, "Chirac İpleri Kopardı", 31 Ocak 2001, s. 1-9.

Cumhuriyet, "İlişkilerimizi Gözden Geçiriyoruz", 31 Ocak 2001, s. 1-9.

Cumhuriyet, "Fransa Kırmızı Listede", 31 Ocak 2001, s. 9.

Çapanoğlu, Sema, Servantie, Deniz (Haziran 2015), *İKV Değerlendirme Notu, 2015: Fransa'ya Türk Göçünün 50'nci Yılında Türkiye-Fransa İlişkileri*, İKV Yayınları, İstanbul.

Çetinkaya, Selma (Mart 2016), "ASALA Bağlamında Türk-Ermeni İlişkilerinde Dış Mihrakların Rolü", *Eurasian Academy of Sciences Social Sciences Journal*, Volume 8, ss. 84-94.

Çitlioğlu, Ercan (1998), *Yedekteki Taşeron: ASALA*, Ümit Yayıncılık, Ankara.

Deveci Bozkuş, Yıldız (2013), *Parlamento Kararları ve Yabancı Basında Ermeni Sorunu*, Sistem Ofset, Ankara.

Dobbs, Michael, "Patriarch of Marseilles, Gaston Defferre, Dies", The Washington Post, 8 Mayıs 1986, https://www.washingtonpost.com (Erişim: 2 Ocak 2018)

Ekmekçi, Mustafa, "Ermeni Sorununa Çözüm mü", Ankara Notları Yazı Dizisi, *Cumhuriyet*, 29 Nisan 1990, s. 15.

Ercan Murat, "Avrupa Birliği Sürecinde Ermeni Sorunu" *2023 Dergisi*, http://www.2023.gen.tr /Arsiv/kasim2007/10.htm(Erişim Tarihi: 23 Mart 2018).

Ethemoğlu, Mehmet (1987), *Ermeni Terörünün Kısa Tarihi*, Dicle Üniversitesi Yayınları, Diyarbakır.

Göktürk Çetinkaya, Selma (2017), "Tehcir Sonrası Müslüman Çocuklara El Konulması Meselesi", *Tarih Dergisi*, Sayı 65 (2017/1), İstanbul, ss. 131-166.

Görgülü, Aybars (2008), *Türkiye-Ermenistan İlişkileri: Bir Kısır Döngü*, TESEV Yayınları, İstanbul.

Göze, Ergun (2007), *Yaşasın Hatıralar*, Kubbealtı Neşriyat, İstanbul.

Gunter, Michael M. (2007), "Armenian Terrorism: A Reappraisal", *The Journal of Conflict Studies*, Volume 27, No. 2 (Winter), ss. 109-128.

Günaydın, "İki Fransız Bakan Utanmadan Hala Ermeni Katilleri Savunuyor", 28 Eylül 1981.

http://lyon.cg.mfa.gov.tr (Erişim: 24 Mart 2018)

http://www.gouvernement.fr (Erişim: 5 Şubat 2018).

https://www.ab.gov.tr (Erişim: 23 Mart 2018)

Hürriyet, "Amerika'da İki Diplomatımız Öldürüldü", 29 Ocak 1973.

Hürriyet, "Ermeniler Lyon Konsolosluğumuzu Bastı", 6 Ağustos 1980.

Hürriyet, "Mersi Fransa", 2 Mart 1985.

Hürriyet, "Yuh Olsun Dünyaya!", 25 Eylül 1981.

İlter, Erdal (1999), *Ermeni Kilisesi ve Terör*, KÖKSAV, Ankara.

İşeri, Reyhan (2008), *Türkiye'de Etnik Terör: ASALA ve PKK Örneği*, Atılım Üniversitesi SBE YL Tezi, Ankara.

Kantarcı, Şenol (2011), "Türk-Ermeni İlişkilerinde Ermeni Lobisi Faktörü", *Psiko-Politik Bir Yaklaşım ile Türk-Ermeni İlişkileri*, Derl. Bahar Senem Çevik Ersaydı, Abdülkadir Çevik, AKY, Uşak, ss. 167-182.

Koloğlu, Orhan (Nisan 2001), "ASALA Nasıl Ortaya Çıktı?", *Popüler Tarih*, ss. 68-72.

Köni, Hasan Selçuk (1985), "Uluslararası terörizmin Bir Boyutu Olarak 1974'ler Sonrası Ermeni Terörü", *Tarih Boyunca Türklerin Ermeni Toplumu ile İlişkileri Sempozyumu (8-12 Ekim 1984) Kitabı*, Kurtuluş Ofset Basımevi, Ankara, ss. 201-205.

Kundakçı, Hasan (2001), *Emperyalizmin Kullandığı Ermeniler*, Türkiye Gaziler Vakfı Yayınları, Ankara.

Lütem, Ömer E. (2008), "Ermeni Sorununun Yeniden Ortaya Çıkışı", *Türk-Ermeni İlişkilerinde Yeni Yaklaşımlar Uluslararası Sempozyum (15-17 Mart 2006) Kitabı*, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul, ss. 485-491.

Mattei, Jean-Louis (2008), *Belgelerle Büyük Ermenistan Peşinde Ermeni Komiteleri*, Bilgi Yayınevi, Ankara.

Milliyet, "Fransa Dışişleri Bakanı Bugün Ankara'ya Geliyor", 2 Kasım 1975.

Milliyet, "THY Orly Bürosu Bombalandı: 5 Ölü 63 Yaralı Var", 16 Temmuz 1983.

Milliyet, "Türk-Fransız Görüşmeleri Bugün Başlıyor", 3 Kasım 1975.

Milliyet, "Ya EOKA-B… Ya Ermeniler", 26 Ekim 1975.

Milliyet, "Fransa'ya Yakışmadı", 30 Mayıs 1998.

Oran, Baskın (2013), "Ermeni Soykırım Tasarıları ve Türkiye'deki Gelişmeler", *Türk Dış Politikası*, Cilt 3 (2001-2012), Edt. Baskın Oran, İletişim Yayınları, İstanbul, ss. 175-189.

Orly Saldırısı Davası 19 Şubat-2 Mart 1985 Şahit ve Avukat Beyanları, Anakara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayını, Ankara 1985.

Örmeci, Ozan (2016), "Yakın Dönem Türkiye- Fransa İlişkileri: Hollande Döneminde Yaşanan Normalleşme", *BUJSS*, 9/2, ss. 152-166.

Özçelik, İsmail (2007), *Ermeni İddiaları ve Gerçekler*, Çetin Veb-Ofset, Ankara.

Penez, Ahmet (2006), *Avrupa Birliği Sürecinde Türkiye Fransa İlişkileri*, Dokuz Eylül Üniversitesi AİİT Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İzmir.

Sabah, "J'accuse…!", 13 Ekim 2006.

Sarı, Mustafa (2015), "Ermeni Terör Örgütü JCAG-ARA ve Faaliyetleri (1975-1986)", *Tarihin Peşinde*, Sayı: 14, ss. 375-405.

Seki, Yusuf (2004), *Dış Basında Ermeni Meselesi (1999-2003)*, Başbakanlık Basın-Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü, Ankara.

Selvi, Haluk (2006), *Geçmişten Günümüze Ermeni Sorunu ve Avrupa*, Sakarya Üniversitesi Türk-Ermeni İlişkileri Araştırma Merkezi Yayını, Sakarya.

Sonyel, Salahi (2007), *Türk-Ermeni Çıkmazı, Barışma Ümitleri*, Kıbrıs Türk Cemiyeti Yayınları, Londra.

Soysal, İsmail (1996), "Türk-Fransız İlişkileri", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Cilt 13, İSAM, İstanbul, ss. 181-184.

Şimşir, Bilal N. (2000), *Şehit Diplomatlarımız*, Cilt 1 (1973-1994), Bilgi Yayınevi, Ankara.

Taran, Kemal (1985), "Günümüzde Ülke Dışındaki Militan-Şartlanmış Ermenilerin Türkiye'ye Yönelik İddia ve İsteklerinin Gerçekliği ve Geçerliliği Var mıdır?", *Tarih Boyunca Türklerin Ermeni Toplumu ile İlişkileri Sempozyumu (8-12 Ekim 1984) Kitabı*, Kurtuluş Ofset Basımevi, Ankara, ss. 179-200.

Ter Minassion, Anahide (2014), *Le Paris des étrangers depuis 1945*, Edt. Antoine Marés et Pierre Milza, Editions de la Sorbonne, Paris, http://books.openedition.org/psorbonne/974

Tercüman, "Dünya İçin Yüzkarası", 29 Ocak 1982.

Tercüman, "Ermeni Terörünü Paris'te Lanetledik", 9 Mart 1981.

Tercüman, "Ermeniler THY Paris Bürosunu İşgal Etti".

Tercüman, "Fransa'ya Nota Verdik", 13 Haziran 1981.

Tercüman, "Fransa'ya Nota Verdik", 7 Mart 1981.

Tercüman, "Paris Çalışma Ataşemiz Öldürüldü", 5 Mart 1981.

Tercüman, "Paris Turizm Müşaviri Çolpan Öldürüldü", 23 Aralık 1979.

Tercüman, "Paris'te Büyük Yürüyüş Bugün", 8 Mart 1981.

Tezkan, Yılmaz, Taşar, M. Murat (2013), *Dünden Bugüne Jeopolitik Dünya ve Türkiye*, Ülke Kitapları, İstanbul.

The Armenian Secret Army for the Liberation of Armenia: A Continuing International Threat, Terrorism Analysis Branch, Instability and Insurgency Center, Office of Global Issues 1984.

Tuncer, Hüner (2014), *İki Darbe Arasında Türk Dış Politikası (1971-1980)*, Kaynak Yayınları, İstanbul.

Yüksel, Mevlüt (2014), "ASALA'nın Orly Saldırısı ve Türk Basınına Yansımaları", *1. Uluslararası Türk-Ermeni İlişkileri ve Büyük Güçler Sempozyumu (2-4 Mayıs 2012) Kitabı*, Atatürk Üniversitesi Yayınları, Erzurum, ss. 793-824.

BREXİT SONRASI TÜRKİYE-BİRLEŞİK KRALLIK İLİŞKİLERİ

Görkem ALTINÖRS[1]

Giriş

Bu çalışmanın amacı Birleşik Krallık (bundan sonra *BK*) ve Türkiye ilişkilerini 23 Haziran 2016 Birleşik Krallık Avrupa Birliği üyeliği referandumu sonucunda 'Brexit', yani Avrupa Birliği'nden ayrılma kararı çıkması (bundan sonra *Brexit*) ve 15 Temmuz 2016 Türkiye Başarısız Darbe Girişimi (bundan sonra *15 Temmuz*) sonrasında değişen ve değişmeyen yönleriyle analiz etmektir. Bir aydan kısa bir süre içinde yaşanan bu iki siyasi kriz her iki ülkenin iç ve dış politikalarını kapsamlı ve geri dönülmez biçimde değiştirmiştir. Ancak literatürde henüz BK ile Türkiye'nin ikili ilişkilerinin Brexit ve 15 Temmuz sonrasında nasıl bir seyir izlediği ve gelecek için ne vadettiği üzerine bir çalışma yoktur. Bu çalışma literatüre bu açığı kapatarak katkı sunacaktır. Bu çalışmanın ana argümanı ikili ilişkilerin bu iki krizden çok etkilenmedikleri ve normal seyrinde devam ettiği üzerine kuruludur.

Brexit, yani Birleşik Krallık'ın Avrupa Birliği üyeliğinden ayrılması kararı ülkeyi bir anda büyük bir siyasi krizin ortasında bıraktı. Dönemin başbakanı Muhafazakâr Parti (*Conservative Party*) lideri David Cameron hem 2014 İskoçya'nın bağımsızlık referandumunda, hem de 2015 genel seçimlerinde büyük bir başarı gösterince, seçimlerde de söz verdiği üzere 23 Haziran 2016 tarihinde Brexit Referandumunun yapılacağını duyurdu[2]. Aklında seçimde verdiği sözü tutmak, son iki seçimdeki başarısını referandumda kazanması muhtemel *Remain* yani Avrupa Birliği üyesi olarak kalma tarafının liderliğini yaparak yeni bir seçim başarısına imza atarak perçinlemek ve yükselen aşırı sağın genel talebi olan Avrupa Birliği'nden ayrılma argümanını seçimde başarısızlığa uğratarak bu yöne kayacak oyları partisine çekmek gibi stratejiler vardı (Jensen ve Snaith, 2016). Kendisi ve İçişleri Bakanı Theresa May *Remain* saflarında yer alırken partisinden Boris Johnson, Michael Gove gibi isimler

1 Dr. Öğretim Üyesi, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, İ.İ.B.F, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Öğretim Üyesi.

2 "EU referendum to take place on 23 June, David Cameron confirms", 20 Şubat 2016, https://www.theguardian.com/politics/2016/feb/20/cameron-set-to-name-eu-referendum-date-after-cabinetmeeting (Erişim Tarihi: 20 Şubat 2016).

Kaynakça

Adler-Nissen, R., Galpin, C., Rosamond, B. (2017), Performing Brexit: How a post-Brexit world is imagined outside the United Kingdom, *British Journal of Politics and International Relations* 19(3) 573-591.

Chalmers, D. Brexit and the renaissance of parliamentary authority, *British Journal of Politics and International Relations* 19(4) 663-679.

Dee, M. And Smith, K. E. (2017) UK diplomacy at the UN after Brexit: Challenges and Opportunities, *British Journal of Politics and International Relations* 19(3) 527-542.

Goodwin, M. and Milazzo, C. (2017) Taking back control? Investigating the role of immigration in the 2016 vote for Brexit, *British Journal of Politics and International Relations* 19(3) 450-464.

Gormley-Heenan, C. and Aughey, A. (2017) Northern Ireland and Brexit: Three effects on 'the border in the mind', *British Journal of Politics and International Relations* 19(3) 497-511.

Freeden, M. (2017) After the Brexit referendum: revisiting populism as an ideology, *Journal of Political Ideologies* 22(1) 1-11.

Henderson, A., Jeffrey, C., Wincott, D. and Jones, R. W. (2017) How Brexit was made in England, *British Journal of Politics and International Relations* 19(4) 631-646.

Hopkin, J. (2017) When Polanyi met Farage: Market fundamentalism, economic nationalism, and Britain's exit from the European Union, *British Journal of Politics and International Relations* 19(3) 465-478.

Hozic, A. A. and True, J. (2017) Brexit as a scandal: gender and global trumpism, *Review of International Political Economy* 24(2) 270-287.

Hunt, J. and Minto, R. (2017) Between intergovernmental relations and paradiplomacy: Wales and the Brexit of the regions, *British Journal of Politics and International Relations* 19(4) 647-662.

Ker-Lindsay, J. (2017) Turkey's EU accession as a factor in the 2016 Brexit referendum, *Turkish Studies*. DOI: 10.1080/14683849.2017.1366860.

Jensen, M. D. and Snaith H. (2016) When politics prevails: the political economy of a Brexit, *Journal of European Public Policy* 23(9) 1302-

1310.

McHarg, A. and Mitchell, J. (2017) Brexit and Scotland, *British Journal of Politics and International Relations* 19(3) 512-526.

Oliver, T. (2016) European and international views of Brexit, *Journal of European Public Policy* 23(9) 1321-1328.

Parker, O. (2017) Critical political economy, free movement and Brexit: Beyond the progressive's dilemma, *British Journal of Politics and International Relations* 19(3) 479-496.

Rees, W. (2017) America, Brexit and the security of Europe, *British Journal of Politics and International Relations* 19(3) 558-572.

Schmidt, V. (2017) Britain-out and Trump-in: a discursive institutionalist analysis of the British referendum on the EU and the US presidential election, *Review of International Political Economy* 24(2) 248-269.

Thompson, H. (2017) Inevitability and contingency: The political economy of Brexit, *British Journal of Politics and International Relations* 19(3) 434-449.

Watkins, S. (2016) Casting Off?, *New Left Review* 100(June-July) 5-31.

Wilson, G. K. (2017) Brexit, Trump and the special relationship, *British Journal of Politics and International Relations* 19(3) 543-557.

Wincott, D. (2017) Brexit dilemmas: New opportunities and tough choices in unsettled times, *British Journal of Politics and International Relations* 19(4) 680-695.

İnternet Siteleri

www.theguardian.com

www.mfa.gov.tr

www.gov.uk

www.milliyet.com.tr

www.bbm.gov.tr

www.spectator.co.uk

www.bbc.com

www.independent.co.uk

www.parliament.uk

www.hurriyet.com.tr

www.ukip.org

www.londra.be.mfa.gov.tr

www.ntv.com.tr

www.eurovizyon.co.uk

2000'Lİ YILLARDA TÜRKİYE İLE YUNANİSTAN ARASINDAKİ SİYASAL VE EKONOMİK İLİŞKİLER

Yavuz CANKARA[1]

Giriş

Aynı denizin karşılıklı iki yakasında yüzyıllarca bir arada yaşamış olan Türkler ve Rumlar, Avrupa'da yükselen milliyetçilik akımının kendi topraklarına sirayeti ile, dostluğu bir kenara bıraktılar. Osmanlı İmparatorluğu çatısı altında, millet sisteminin kendilerine sunduğu rahat atmosferde, hoşgörü kültürü ile bir arada yaşayan bu iki halk, her birinin ulus-devlet kurma macerasına atılmasıyla, aynı toprakları paylaşamaz hale geldiler. I. Dünya Savaşı sonrasında, Anadolu'nun batı kıyısını kendi jeopolitik alanı olarak gören Rumlar, İngilizlerin maddi ve manevi desteği ile İzmir limanına çıkıp, iç hatta doğru ilerleyince, Anadolu'nun sahibi Türkler, bunu bir "ihanet" olarak gördüler. Yıkılan Osmanlı İmparatorluğu'nun küllerinden Türkiye Cumhuriyeti inşa edilirken, sıcak savaş Rumlara karşı verildi, diplomatik savaş ise Batılı büyük devletlere. Türkler ile Rumlar arasındaki psikotik nevrozun kısa hikâyesi böylelikle başlamış oldu. Bu tarihten itibaren iki halkın birbirine bakışı, Soğuk Savaş zamanındaki zoraki birliktelik dışarıda tutulursa, hep "güvenememe" perspektifi üzerinden şekillendi.

Rumların, jeopolitik yayılım alanını Türkiye coğrafyası olarak görmesi, bunu tarihsel savlarla ve hak iddiaları ile desteklemesi, Türkiye-Yunanistan ilişkilerinde, fay hatlarının oluşmasına neden oldu. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucu antlaşması olan Lozan Antlaşması'nda, iki taraf arasındaki sorunların bir kısmının çözümlenmesinde denge siyaseti izlendiyse de, Rumların Avrupalılık kimliği ve Hıristiyan dünyasına aitliği, zamanla bu ülkenin, Avrupa'da zorlu istekleri kabul gören bir devlet haline gelmesine ve bu sayede de uluslararası örgütleri kendi lehine hareket etme noktasında ikna edebilmesine sebep oldu. Yunanistan'ın Avrupa Birliği (AB) üyeliği ile, uluslararası sistemde Türkiye ile Yunanistan arasındaki denge şaştı ve ibre, arkasındaki Avrupa ülkelerinin desteği nedeniyle Yunanistan'a doğru döndü. İki ülke arasında çözümlenemeyen kemikleşmiş sorunlar ise ötelendi.

Türkiye-Yunanistan ilişkileri, yakın tarihte, ekseriyetle Rumlar statükoyu

1 Yrd. Doç. Dr., Bilecik Şey Edebali Üniversitesi, İ.İ.B.F., Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, yavuz.cankara@bilecik.edu.tr

Kaynakça

"2008-01-25 Yunanistan Başbakanı Karamanlis'in Türkiye Ziyareti", T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı Resmi İnternet Sitesi, 25 Ocak 2008, https://www.ab.gov.tr /_41289.html, (Erişim Tarihi: 12.01.2018).

"5 Soru: Uluslararası Kamuoyu Darbeye Nasıl Tepki Verdi?", http://www.setav.org/5-soru-uluslararasi-kamuoyu-darbeye-nasil-tepki-verdi/, (Erişim Tarihi: 01.06.2017).

"65 Yıl Sonra İlk Ziyarette Lozan Tartışması Çıkardı", 8 Aralık 2017, https://www.birgun.net/haber-detay/65-yil-sonra-ilk-ziyarette-lozan-tartismasi-cikardi-194569.html, (Erişim Tarihi: 15.03.2018).

"ABD'nin 3 Saat Beklettiği Açıklama", 8 Ağustos 2016, http://www.aljazeera.com .tr/haber/abdnin-3-saat-beklettigi-aciklama, (Erişim Tarihi: 01.06.2017).

"Akar'ın Kardak Mesajı", 30 Ocak 2017, http://www.gunes.com/gundem/kardak-mesaji-758605, (Erişim Tarihi: 12.10.2017).

"Başbakan Erdoğan Yunanistan'da", TC Başbakanlık, https://www.basbakanlik.gov.tr /Forms/_Article/ pg_Article.aspx?Id=46cda11f-9cdd-4617-82a3-fe7b2fd0c9f6, (Erişim Tarihi: 20.01.2018).

"Başbakan'dan Tarihe Geçecek Ziyaret", 13 Mayıs 2010, https://www.takvim.com.tr/ guncel/2010/05/13/basbakandan_tarihe_gececek_ziyaret, (Erişim Tarihi: 05.02.2018).

"Davutoğlu Yunanistan'da, Basından Türkçe Karşılama", 5 Aralık 2014, https://tr. Sputniknews.com /turkish.ruvr.ru/news/2014_12_05/Davutoglu-Yunanistanda-basin dan-Turkce/, (Erişim Tarihi: 20.02.2018).

"Ege'de 21 Yıl Sonra Kardak Krizi", 30 Ocak 2017, https://www.sozcu.com.tr/2017/gundem/egede-21-yil-sonra-kardak-krizi-1649778/, (Erişim Tarihi: 12.10.2017).

"Erdogan Reasserts Control as Turkey Coup Bid Falters", 16 Temmuz 2016, http://www.ekathimerini .com/210506/article/ekathimerini/news/erdogan-

reasserts-control-as-turkey-coup-bid-falters, (Erişim Tarihi: 25.05.2017)

"Erdogan's Visit and Other Headaches", 26 Ocak 2018, http://www.ekathimerini. com/225248/opinion/ ekathimerini/comment/erdogans-visit-and-other-headaches, (Erişim Tarihi: 20.03.2018).

"Erdoğan Karamanlis İle Görüştü", 25 Haziran 2007, https://www.haberler.com/erdogan-karamanlis-ile-gorustu-2-haberi/, (Erişim Tarihi: 10.01.2018).

"Erdoğan: Putin'in Darbe Girişimi Sonrasındaki Hızlı Desteğine Minnettarım", 8 Ağustos 2016, https://tr.sputniknews.com/turkiye/201608081024281302-erdogan-putin-darbe-girisimi-destek/, (Erişim Tarihi: 28.05.2017).

"Erdoğan'dan Atina'da Gergin Ziyaret…Önce Cumhurbaşkanı Sonra Başbakan İle Tarihi Restleşme", 7 Aralık 2017, http://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-erdogandan-bu-kez-ciprasa-canli-yayinda-lozan-cevabi-40671166, (Erişim Tarihi: 15.03.2018).

"Erdoğan'ın Atina Ziyareti Yunan Basınında", 13 Mayıs 2010, http://www.milliyet.com.tr/erdogan-in-atina-ziyareti-yunan-basininda/dunya /sondakikaarsiv/ 15.05.2010/1237485/default.htm, (Erişim Tarihi: 20.02.2018).

"Erdoğan'ın Ziyareti Yunan Basınında", 9 Aralık 2017, http://www.dw.com/tr/erdo %C4%9 Fan%C4%B1n-ziyareti-yunan-bas%C4%B1n%C4%B1nda/a-41724526, (Erişim Tarihi: 20.03.2018).

"Esra'ya Altı Şahitli Nikâh", 12 Temmuz 2004, http://www.gazetevatan.com/esra-ya-alti-sahitli-nikah-31536-gundem/, (Erişim Tarihi: 10.01.2018).

"Foreign Minister Kotzias' statement on the 42nd anniversary of the Turkish invasion of Cyprus", 20 Temmuz 2016, Hellenic Republic Ministry of Foreign Affairs, http:// www .mfa.gr /en/current-affairs/statements-speeches/foreign-minister-kotzias-state ment-on-the-42nd-anniversary-of-the-turkish-invasion-of-cyprus-20-july-2016.html, (Erişim Tarihi: 18.05.2017).

"Helikopterle Yunanistan'a Kaçan Darbecilerden Açıklama", 16 Temmuz 2016, http://www.cumhuriyet .com.tr/haber/turkiye/568406/Helikopterle_Yunanistan_a_kacan_darbecilerden_aciklama.html, (Erişim Tarihi: 25.05.2017).

"In Tense Visit, Erdogan Sets Out Demands On Treaty, Minority", 7 Aralık 2017, http://www. ekathimerini.com/223975/article/ekathimerini/news/in-tense-visit-erdogan-sets-out-demands-on-treaty-minority, (Erişim Tarihi: 20.03.2018).

"İzmir 95 Yıl Sonra İlk Kez Yunanistan Başbakanını Ağırladı", 8 Mart 2016, http://t24.com.tr/ haber/yunanistan-basbakani-cipras-izmirde,331230, (Erişim Tarihi: 05.03.2018).

"Karamanlis: Türkiye AB Yolunda Desteklenmeli", 28 Haziran 2004, http://www.gazetevatan.com/ karamanlis---turkiye-ab-yolunda-desteklenmeli--30667-gundem/, (Erişim Tarihi: 10.01.2018).

"Karamanlis'ten Ankara'ya Tarihi Ziyaret", 23 Ocak 2008, http://www.dw.com/ tr/karamanlisten-ankaraya-tarihi-ziyaret/a-3085133, (Erişim Tarihi: 12.01.2018).

"Karamanlis'ten Kıbrıs İddiası", 22 Nisan 2009, http://arsiv.sabah.com.tr /2009/04/22/haber,6BFE0F4 E77934C1D86BFE592BF34399E.html, (Erişim Tarihi: 12.01.2018).

"Karamanlis-Erdoğan Ortak Basın Toplantısı", 23 Ocak 2008, https://www.haberler.com/karamanlis-erdogan-ortak-basin-toplantisi-haberi/, (Erişim Tarihi: 15.01.2018).

"Kardak Kayalıklarında Anma", 31 Ocak 2014, http://arsiv.dha.com.tr/kardak-kayaliklarinda-anma_590193.html, (Erişim Tarihi: 09.10.2017).

"Kardak Kayalıklarında Sessiz Bekleyiş", 30 Ocak 2017, http://www.milliyet.com.tr /kardak-kayaliklarinda-sesiz-gundem-2387439/, (Erişim Tarihi: 10.10.2017).

"Kardak Yakınlarında Hareketli Anlar", 30 Ocak 2017, https://www.yenisafak.com /gundem/kardak-yakinlarinda-hareketli-anlar-2605036, (Erişim Tarihi: 12.10.2017).

"Kardak'ta Çelenk Krizi", 30 Ocak 2015, https://www.yenisafak.com/

gundem/kardakta-celenk-krizi-2071733, (Erişim Tarihi: 09.10.2017).

"Kurdu, Büyüttü, Yunan Bankası NBG'ye Sattı", 4 Nisan 2006, http://www.milliyet.com.tr/kurdu--buyuttu--yunan-bankasi-nbg-ye-satti/ekonomi/haberdetayarsiv/04.04.2006/152085/default.htm, (Erişim Tarihi: 10.01.2018).

"Migration Arrivals Inch Up After Failed Turkey Coup", 28 Temmuz 2016, http://www.ekathimerini.com/210817/article/ekathimerini/news/migration-arrivals-inch-up-after-failed-turkey-coup, (Erişim Tarihi: 03.06.2017).

"No: 162, 20 Temmuz 2016, Yunanistan Dışişleri Bakanı Kocias'ın 20 Temmuz 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı Hakkında Yunan Dışişleri Bakanlığının İnternet Sayfasında Yayımlanan Açıklaması Hk.", http://www.mfa.gov.tr/no_-162_-yunanistan-disisleri-bakani-kocias_in-20-temmuz-1974-kibris-baris-harek_ti-hakkinda-yunan-disisleri-bakanliginin-intern.tr.mfa, (Erişim Tarihi: 18.05.2017).

"No: 180, 11 Ağustos 2016, Yunanistan Dışişleri Bakanı Nikos Kocias'ın Yunan Dışişleri Bakanlığının İnternet Sitesinde 2 Ağustos 2016 Tarihinde Yayınlanan Açıklaması Hk.", http://www.mfa.gov.tr/no_-180_-11-agustos-2016_-yunanistan-disisleri-bakani-nikos-kocias_in-yunan-disisleri-bakanliginin-internet-sitesinde-2-agustos.tr.mfa, (Erişim Tarihi: 18.05.2017).

"No:74 - 3 Mayıs 2004, Sayın Başbakanın Yunanistan´ı Ziyareti Hakkında", T.C. Dışişleri Bakanlığı Resmi İnternet Sitesi, 3 Mayıs 2004, http://www.mfa.gov.tr/no_74---3-mayis-2004_-sayin-basbakanin-yunanistan_i-ziyareti-hk_.tr.mfa, (Erişim Tarihi: 10.01.2018).

"O Gece Ruslar Da Uyumadı", 22 Temmuz 2016, http://www.hurriyet.com.tr/o-gece-ruslar-da-uyumadi-40163428, (Erişim Tarihi: 20.05.2017).

"Political Tensions Between Turkey and Greece Grow Over Eight Coup Plotters", 25 Temmuz 2016, http://www.ekathimerini.com/210714/article/ekathimerini/news/polit ical-tensions-between-turkey-and-greece-grow-over-eight-coup-plotters, (Erişim Tarihi: 25.05.2017).

"Tarihi Ziyarette Restleşme! Yunan Erdoğan'ın Gözünün İçine Baka Baka

Söyledi", 7 Aralık 2017, http://www.gazetevatan.com/cumhurbaskani-ndan-tarihi-ziyaret-erdo gan- yunanistan da-1124735-gundem/, (15.03.2018).

"Tsipras Calls on Erdogan to Open New Chapter İn Greek-Turkish Relations", 7 Aralık 2017, https://www.amna.gr/en/article/211895/Tsipras-calls-on-Erdogan-to-open-new-chapter-in-Greek-Turkish-relations-, (Erişim Tarihi: 20.03.2018).

"Türk Sahil Güvenliği Kardak Kayalıklarının Arkasına Geçti", 6 Şubat 2017, https://www.yenisafak. com/gundem/turk-sahil-guvenligi-kardak-kayaliklarinin-arkasina-gecti-2608522, (Erişim Tarihi: 15.10.2017).

"Türkiye İle Ticaret", T.C. Ekonomi Bakanlığı, https://www.ekonomi.gov.tr /portal/faces/home/ disIliskiler/ulkeler/ulke-detay/Yunanistan/html-viewer-ulkeler, (Erişim Tarihi: 21.03.2018).

"Türkiye ve Yunanistan Arasında Karşılıklı Cumhurbaşkanı ve Başbakan Ziyaretleri", TC Atina Büyükelçiliği, 8 Kasım 2016, http://atina.be.mfa.gov.tr/ Mission/ShowInfoNote/142030, (Erişim Tarihi: 18.01.2018).

"Türkiye-Yunanistan Ticari ve Ekonomik İlişkileri", T.C. Dışişleri Bakanlığı Resmi İnternet Sitesi, http://www.mfa.gov.tr/turkiye-yunanistan-ticari-ve-ekonomik-iliski leri.tr. mfa, (Erişim Tarihi: 15.01.2018).

"Türkiye-Yunanistan Diyalog Süreci", Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV), 2011, www.tepav.org.tr/upload/.../1294996571-4.Turkiye_Yunanistan_ Diyalog_Sureci.pdf, (Erişim Tarihi: 25.03.2018).

"Yorgo'dan Zafer, Karamanlis'ten İstifa", 5 Ekim 2009, http://www.posta.com.tr /yorgodan-zafer-karamanlisten-istifa-haberi-2571, (Erişim Tarihi: 15.01.2018).

"Yunan Botları Engellemeye Çalıştı! Akar Kardak'a Çıktı", 30 Ocak 2017, http://www.yeniakit. com.tr/haber/yunan-botlari-engellemeye-calisti-akar-kardaka-cikti-270991.html, (Erişim Tarihi: 12.20.2017).

"Yunanistan Başbakanı Çipras'tan Tarihi Ziyaret", 8 Mart 2016, https://www. cnnturk.com/turkiye/yunanistan-basbakani-cipras-izmirde, (Erişim Tarihi: 05.02.2018).

"Yunanistan'da Ekonomik Kriz Nasıl Başladı?", 17 Haziran 2015,

http://tr.euronews.com/ 2015/06/17/yunanistan-da-ekonomik-kriz-nasil-basladi, (Erişim Tarihi: 22.03.2018).

"Yunanistan'da Lozan Tartışması", 7 Aralık 2017, https://www.sozcu.com.tr/ 2017 / dunya/erdogan-yunan-mevkidasi-pavlopulos-ile-ortak-aciklama-yapiyor-212 2111/, (Erişim Tarihi: 15.03.2018).

Acer, Gezal, "Yunanistan Türk Askerlerini Tartışıyor", 19 Temmuz 2016, http://www.dw.com/ tr/yunanistan-t%C3%BCrk-askerlerini-tart%C4%B1%C5%9F%C4%B1yor/a-19413041, (Erişim Tarihi: 03.06.2017).

Aldoğan, Seyit, "Yunanistan Basını: Darbe ve Sultanlık", 19 Temmuz 2016, https://www.evrensel.net/ haber/285551/yunanistan-basini-darbe-ve-sultanlik, (Erişim Tarihi: 03.06.2017).

Arı, Tayyar, "Ege Sorunu ve Türk-Yunan İlişkileri: Son Gelişmeler Işığında Kara Suları ve Hava Sahası Sorunları", Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, Cilt: 50, Sayı: 1, 1995, dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/42/468/5378.pdf, (Erişim Tarihi: 24.03.2018).

Barış Karayılanoğlu, Pınar, Yunanistan'ın Temel Ekonomik Göstergeleri ve Türkiye-Yunanistan Ticari ve Ekonomik İlişkileri, İzmir Ticaret Odası, 2007, http://www.izto.org.tr/portals/0/ iztogenel/ dokumanlar/yunanistan_rapor_4-17-2012%2010-53-34%20am.pdf, (Erişim Tarihi: 10.01.2018).

Batur, Nur, "Karamanlis Bu Kez Öpmeye Yeltenmedi", 14 Ağustos 2004, http://www.hurriyet. com.tr/karamanlis-bu-kez-opmeye-yeltenmedi-249317, (Erişim Tarihi: 10.01.2018).

Eryalçın, Kaşif, "Türkiye İle Yunanistan Arasındaki Ticari Ve Ekonomik İlişkiler", T.C. Dışişleri Bakanlığı Resmi İnternet Sitesi, http://www.mfa.gov.tr /turkiye-ile-yunanistan-arasindaki-ticari-ve-ekonomik-iliskiler.tr.mfa, (Erişim Tarihi: 10.01.2018).

Ferik, Muhammer, Recep Tayyip Erdoğan'lı Yıllar, İstanbul: E-Kitap Projesi, 2015, https:// books.google.com.tr/books?id=yBqTCwAAQBAJ&printsec=frontcover &hl=tr#v=onepage&q&f=false, (Erişim Tarihi: 10.01.2018).

Kalafat, Haluk, "Kardak Krizi 21 Yıl Sonra Neden Yeniden Alevlendi?", 6 Şubat 2017, https://m.bianet.org/bianet/siyaset/183336-kardak-krizi-21-yil-sonra-neden-yeni den -alevlendi, (Erişim Tarihi: 10.10.2017).

Kambas, Michele, "War-Split Cyprus on Edge as Turkey Reels In Crisis", 22 Temmuz 2016, http://www.ekathimerini.com/210667/article/ekathimerini/community/war-split-cyprus-on-edge-as-turkey-reels-in-crisis, (Erişim Tarihi: 03.06.2017).

Kılıç Yaşin, Gözde, "Papandreu Döneminde Türkiye-Yunanistan İlişkilerinde Beklentiler", 19 Ekim 2009, 21. Yüzyıl Türkiye Enstitüsü, http://www.21yyte.org/tr/arastirma/balkanlar-ve-kibris-arastir malari-merkezi/2009/10/19/7812/papandreu-doneminde-turkiye-yunanistan-iliskilerinde-beklentiler, (Erişim Tarihi: 15.01.2018).

Özman, Aydoğan "Ege'de Karasuları Sorunu", Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, Cilt: 43, Sayı: 3, 1988, http://dergipark.ulakbim.gov.tr/ausbf/article/viewFile/5000099418/5000092637, (Erişim Tarihi: 24.03.2018).

Pazarcı, Hüseyin, "Ege Adalarının Lozan ve Paris Antlaşmaları İle Saptanan Askerden Arındırılmış Statüsü Değişmiş Midir?", Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, Cilt: 43, Sayı: 3, 1988.

Takan, Ahmet, "Kardak Pozunun Arkası", 31 Ocak 2017, http://www.yenicaggazetesi.com.tr/kardak-pozunun-arkasi-41479yy.htm, (Erişim Tarihi: 12.10.2017).

Uluçevik, Tugay, "Komşu Devletlerle Sıfır Sorun Politikası ve Yunanistan", 28 Mayıs 2010, http://www.turksam.org/tr/makale-detay/692-komsu-devletlerle-%EF% BF%BDsifir- sorun-politikasi-ve-yunanistan, (Erişim Tarihi: 15.01.2018).

TÜRK DIŞ POLİTİKASINDA KIBRIS: Kıbrıs Sorununun Türk Dış Politikasına Etkisi

Murat ERCAN[1]

Yavuz CANKARA[2]

Giriş

Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne girmesinin önemi artık herkes tarafından kolayca anlaşılabilen bir konu haline gelmiştir. Çünkü Avrupa Birliği dünyanın en zengin ve güçlü devletler topluluklarından birisidir ve Avrupa Birliği'ne girme ile Türkiye'nin sayısız fayda ve avantajlar elde edeceği açıktır. Fakat bu birliğe girebilmek için öncelikle Birlik ile ve Birliğe üye devletler ile Türkiye arasındaki sorunların çözülmesi gerekmektedir. Tarih boyunca en çok sorun yaşadığımız devletlerden bir tanesi Yunanistan'dır ve Yunanistan ile asırlardır yaşanan Kıbrıs sorunu da Avrupa Birliği'ne Türkiye'nin kabul edilmesi konusunda en büyük engellerden birini teşkil etmektedir. Dolayısıyla Kıbrıs konusundaki sorunun çözümü Türkiye'nin geleceği için de hayati bir konudur. Avrupa Birliği üyelerinden olan Kıbrıs Cumhuriyeti'nin (daha doğrusu GKRY' nin) Türkiye'nin üyeliği konusunda veto hakkı olması da bu sorunu bizim açımızdan daha önemli bir hale getirmektedir. Eğer Türkiye'nin, Avrupa Birliği'nin kapısını aralayabilmek için anahtarlara ihtiyacı varsa bu anahtarlardan biri şüphesiz ki Kıbrıs'tır. Dolayısıyla sorunun Devletler Hukuku çerçevesi içinde barışçı yollardan çözüme kavuşturulması gerekli olmanın ötesinde zorunlu bir husustur.

Bu çalışmanın amacı bakımından konu büyük ölçüde Türkiye'nin AB ile yürütmekte olduğu tam üyelik müzakereleri ekseninde ele alınacaktır. Türkiye'nin AB tam üyelik müzakerelerinde Kıbrıs sorununun nasıl bir etki yarattığı incelenecektir. Türkiye'nin AB'ye tam üyelik başvurusundan sonra AB, Kıbrıs sorununa taraf olmuştur. AB genişleme ilkeleri çerçevesinde sınır uyuşmazlıklarının üyelik sürecinde çözülmesi gerektiği anlaşılır bir durumdur ve uyuşmazlığın AB içerisine taşınmaması hedeflenir. Ancak Türk- Yunan

1 Doç. Dr., Bilecik Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Öğretim Üyesi.

2 Dr. Öğr. Üy., Bilecik Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Öğretim Üyesi

Kaynakça

Armaoğlu, Fahir (2005), *20.Yüzyıl Siyasi Tarihi, 1914–1995*,İstanbul: Alkım Yayınları.

Aydınlık, "Doğu Akdeniz'de sular Isınıyor: Güney Kıbrıs Rum Yönetimi ve İsrail arasında tehlikeli Yakın kınlaşma." https://www.aydinlik.com.tr/dogu-akdeniz-de-sular-isiniyor-dunya-subat-2018-1,(Erişim Tarihi: 13. 09,2017).

Aydoğan, Metin (2002), Avrupa Birliği'nin Neresindeyiz? (Tanzimattan Gümrük Birliğine),İstanbul: Kum Saati Yayınları.

Aydoğdu, Ahmet (2005), Kıbrıs Sorunu Çözüm Arayışları (Annan Planı ve Referandum Süreci), Ankara: Asil Yayınları.

Bahadır, Bümin Özarslan (2007), *Uluslararası Hukuk Açısından Kıbrıs Sorunu, Avrupa Birliği'nin yaklaşımı*, İstanbul: IQ kültür ve sanat Yayınları.

Çoğal, N. (2009), 'Kıbrıs'ta 21 Mart Süreci', *Strateji yazıları*.

Duran, Hasan (2008), 'BM ve AB Çerçevesinde Kıbrıs Sorununa Güncel Bir Bakış', *dpu, Sosyal Bilimler Dergisi,* sayı,21, ss.119–141.

Gazioğlu, Ahmet (1960), *İngiliz İdaresinde Kıbrıs, Statü ve Anayasa Meselleri*, Lefkoşa: Cilt:1

Gazioğlu, Ahmet. C. (1996), *Enosis Çemberinde Türkler*, İstanbul: Kıbrıs Araştırma ve Yayın Merkezi.

Gözen, Ramazan (2006), 'Türk Dış Politikasının Avrupa Birliği'ne Doğru Dönüşümü', *Uluslararası Hukuk ve Politika* Cilt 2, No: 6,ss.1-16.

Gündüz, Aslan(2003), Milletlerarası Hukuk, Temel Belgeler ve Örnek Olaylar, Beta Yay., İstanbul,2003.

Gürel, Ş. (1993),Turkey and Greece, a difficult Aegean relationship, Bakir, C and A. Williams in, Turkey and Europe

Hasgüler, Mehmet (2004), *Kriz Üçgeninde Türkiye, Ortadoğu, Avrasya ve Kıbrıs Yazıları*, İstanbul: Anka Yayınları.

Hasgüler, Mehmet ve Çiğdem Şahin (2007), 'İngiltere'nin Kıbrıs'ı Askeri Üs Olarak Yapılandırma Stratejisi', *Uluslar arası Hukuk ve Politika Dergisi*,

Cilt: 3, ss.1-16.

İKV, "Doğu Akdeniz'de Petrol Arama Krizi Sürüyor", *İKV Bülten*, 19–25 Eylül, 2011. http://bulten.ikv.org.tr /?ust_id=1345&id=2461(Erişim Tarihi: 10.12.2015).

Işık İsmail(2003), "Dünya'daki Güç Odakları ve Uluslararası Örgütlerin Kıbrıs Konusunda İzledikleri Politikalar", *Belgelerle Türk Tarihi Dergisi*, Sayı 81.

İKV "Doğu Akdeniz'de Petrol Arama Krizi Sürüyor" E-Bülten 19–25 Eylül, 2011.

Jeannette, Choisi (1987), *Zypern, Geschichte einer İnzel im Spannungsfelld Reggionaller Gegensetze und İnternationaller İnteresse*, Berlin.

Katman, Filiz(2013), "Doğu Akdeniz'de Paradigma Değiştiren Enerji Satrancı", *21. Yüzyıl Dergisi***,** Sayı 56, ss. 71–76.

Olgun, Aydın (1999), *Dünden Bugüne Kıbrıs Sorunu*, İstanbul: Kastaş Yayınları.

Özden Cankara, Pınar (2018), "The 2018 Elections: Redefining the Identity of Turkish Cypriots and Ist Effects to Turkey-TRNC Relations", Turkish Republic of Northern Cyprus, (Ed.) Hakan Arıdemir, Tirana, 2018, ss. 71-104.

Sabahattin, İsmail (1998), 150 Soruda Kıbrıs Sorunu, İstanbul: Kastaş Yayınları.

Uçarol, Rifat (2008), *Siyasi Tarih, 1789–2001*, İstanbul: Der yayınları.

Yalçınkaya, Zehra (1998), Birleşmiş Milletler Gözetiminde Kıbrıs Sorunu İle İlgili Olarak Yapılan Toplumlararası Görüşmeler (1968–1990),Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları.

Yılmaz Sait, "Büyük Güçler ve Kıbrıs" s.1-2, http://ees2.beykent.edu.tr/ WebProjects/ Uploads/ saityilmaz-turkce-kasim.pdf,(Erişim Tarihi: 19.11.2015).

TERÖRİST FETÖ ÖRGÜTÜNÜN DARBE GİRİŞİMİNİN KIBRIS'A YANSIMALARI

Emete GÖZÜGÜZELLİ[1]

Giriş

Bu çalışma, FETO terör örgütünün 15 Temmuz 2016 sonrasında KKTC'de yansımalarını basında çıkan haberler ışığında ele alan bir inceleme olmuştur. Esasen, 2015'ten itibaren KKTC yönetimi tarafından FETO terör örgütü, soft/yumuşak bir mesele olarak algılanmış, ancak darbe girişiminin fiilen ortaya çıkmasından hemen sonra güvenlik meselesi addedilmiştir.

Çalışmada tarihsel gelişim içerisinde konu ile ilgili gelişmeler açıklanmış ve hukuksal anlamda yargılamalarda ortaya çıkan farklı muhalif görüşlerin fikirlerine de atıf yapılarak meselenin KKTC'deki bakış açısına yer verilmiştir. Bu çalışmada ortaya çıkan sonuçta, KKTC'de FETO darbe girişimi sonrasında, bir gecede kapatılan FETO yurtlarının mevcudiyetinden, FETO kaynak ve belgelerinin yakıldığı olaylara, hatta KKTC üzerinden Amerika'ya kaçış eylemi içerisinde bulunanlardan Türkiye'de işten çıkarılanların kaçıp adaya sığınanların tespitine varan etkileri görülmüştür. Ayrıca, terörist örgüt FETO'ya bağlı okullar kapsamındaki küreselleşme çabalarına özetle değinilerek, KKTC bağlantılarında ortaya çıkan veriler değerlendirilmiştir. Yunanistan ve GKRY'nin bu süreçteki tutumlarına da yer verilen çalışmada, ilgili tarafların FETO terör örgütü lehine tutumları irdelenmiştir. Netice itibarıyla, KKTC-TC arasındaki güçlü işbirliğinin FETO ve diğer terör örgütü operasyonlarında daha da derinleştirilmesi ve genişletilmesi gerektiği üzerinde kanaat getirilmiştir. Bu çalışmanın amacı, KKTC'de FETO terörist yapılanmasının bulgularını açıklayarak, terörle savaş için her iki ülke arasında süreklilik arz eden bir bilişim ve ortak hukuki ağın kuruluşunun önemini vurgulamaktır.

15 Temmuz FETO Darbe Girişimi

Anavatan Türkiye Cumhuriyeti'nde Türk hükümetine ve Devletine karşı 15 Temmuz 2016'da gerçekleştirilmeye çalışılan darbe girişimi, ister istemez

1 Yrd. Doç. Dr., Bahçeşehir Kıbrıs Üniversitesi, Öğretim Üyesi: emete.gozuguzelli@cyprus.bau.edu.tr; emete78@yahoo.com

Kaynakça

Barikatlarda Önlemleri Artırdılar, 18 Temmuz 2016, Yenidüzen gazetesi Erişim Adresi: http://www.yeniduzen.com/darbe-girisimi-kibris-rum-basinda-ana-gundem-67304h.htm

Berova: Feto'nun KKTC'de faaliyet gösterdiği tespit edildi, 10 Mart 2017, Kıbrıs Gazetesi Erişim Adresi: http://www.kibrisgazetesi.com/egitim/berova-fetonun-kktcde-faaliyet-gosterdigi-tespit-edildi/14230

Bingöl, O., ve Varlık, A., B., (Ağustos 2016), Feto Darbe Girişiminin Askeri Analizi, Merkez Strateji Enstütütsü, Rapor 016 A, ss. 1-28 Erişim Adresi: http://www.ozelburoistihbarat.com/ Content/images /archieve/darbeler-dosyasi-feto-darbe-girisiminin-askeri-analizi-f27c9078-1df8-456c-89be-69d8fe8daf74.pdf.

Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği (Ağustos 2016), 15 Temmuz Darbe Girişimi ve Milletin Zaferi, Cumhurbaşkanlığı Yayınları, ss. 1-124 Erişim Adresi: http://www.tccb.gov.tr/assets/dosya/2016-09-22-15temmuz-tr.pdf .

Darbe girişimi Kıbrıs Rum basında ana gündem, Yenidüzen gazetesi, 18 Temmuz 2016, Erişim Adresi; http://www.yeniduzen.com/darbe-girisimi-kibris-rum-basinda-ana-gundem-67304h.htm..

Darbe girişiminin ardından Kıbrıs, Rumlardan gelebilecek saldırıya karşı alarma geçti Ajans haber, 20 Temmuz 2016, Erişim Adresi: http://www.ajanshaber.com/kibrista-rum-alarmi-darbe-girisimi-sonrasi-haberi/371756.

Eski Rum Vekil: Darbe Gecesi biz de KKTC'ye saldırabilirdik, Milliyet Haber, 19.07.2016.

Foreign Minister Kotzias' statement on the 42nd anniversary of the Turkish invasion of Cyprus (20 July 2016), Yunan Dışişleri Bakanlığı Resmi sayfası,.Erişim Adresi: http://www.mfa.gr/en/current-affairs/statements-speeches/foreign-minister-kotzias-statement-on-the-42nd-anniversary-of-the-turkish-invasion-of-cyprus-20-july-2016.html.

FETÖ'nün yurt dışı okulları yakın markajda!, 09.02.2017, Milliyet Haber, Erişim Adresi: http://www.milliyet.com.tr/feto-nun-yurt-disi-okullari-

yakin-gundem-2393170/.

FETÖ, KKTC'de Ilıcak'ın evini karargah yapmış!,Gündem Kıbrıs, 11 eylül 2017, Erişim Adresi; https://www.gundemkibris.com/kibris/feto-kktc-de-ilicak-in-evini-karargah-yapmis-h222820.html .

Feto yargılaması Türkiye'de yapılsın, Kıbrıs gazetesi, 6 Eylül 2017, Erişim Adresi; http://www.kibrisgazetesi.com/adli-haberler/feto-yargilamasi-turkiyede-yapilsin/25402 .

Fetullah Gülen okulları Kıbrıs'ta yayılıyor, 12.09.2011, Erişim Adresi; http://www.ykp.org.cy/fetullah-gulen-okullari-kibrista-yayiliyor/

Fetullah'ın parası KKTC'de mi? 8 Aralık 2015, Haber Kıbrıs, Erişim Adresi: http://haberkibris.com/ fetullahin-parasi-kktcde-mi-2015-12-08.html.

Fetocülerin Kaçış Yolu KKTC Oldu, 22 Aralık 2016, Gündem Kıbrıs Internet Gazetesi Erişim Adresi: http://www.gundemkibris.com/fetoculer-gurcistan-ve-kktc-uzerinden-kacmaya-calisti-197189h.htm

Kespiç, K., (2016), 15 Temmuz Askeri Darbe Girişimine Kuzey Kıbrıs'tan Bakmak, 25 Temmuz 2016, Haber140, Erişim Adresi: https://haber.140journos.com/15-temmuz-askeri-darbe-girisimine-kuzey-kibristan-bakmak-a777539d8556#.lokvblp5n.

Kıbrıs'ta 29 Subay hakkında yakalama kararı, 17 Ocak 2017, Yenidüzen gazetesi Erişim Adresi: http://www.yeniduzen.com/kibrista-29-subay-hakkinda-yakalama-karari-85474h.htm.

KKTC Başbakanlık, Bakanlar Kurulu Toplantısı tamamlandı, 21 Temmuz 2016, Erişim Adresi: http://basbakanlik.gov.ct.tr/BASIN-VE-HALKLAC4%B0L%C4%B0%C5 %9EK%C4%B0LER/ BA SIN-A%C3%87IKLAMALARI/ArtMID/3765/ArticleID/2683/Bakanlar-Kurulu-Toplant%C4%B 1s% C4 %B1-Tamamland%C4%B1.

KKTC Polisine FETO Merceği, 24 Temmuz 2016,Kıbrıs Postası Erişim Adresi: http://www.kibrispostasi.com/index.php/cat/35/news/196428/PageName/KIBRIS_HABERLERI.

KKTC'de polis teşkilatında FETÖ operasyonu., 13 Nisan 2017, AB Haber, Erişim Adresi: . http://www.ahaber.com.tr/gundem/2017/04/13/kktcde-polis-teskilatinda-feto-operasyonu

KKTC'de ilk FETÖ operasyonu: 7 gözaltı, 2 Haziran 2017, Kıbrıs Postası, http://www.kibrispostasi. com/index.php/cat/35/news/222325/PageName/KIBRIS_HABERLERI.

KKTC'DE FETÖ OPERASYONU!, 29 Aralık 2016, Kıbrıs Manşet, Erişim Adresi: http://www.kibrismanset.com/ guncel/kktc-de-feto-operasyonu-h165725.html.

KKTC'de FETÖ/PDY operasyonu! Gözaltılar var..., 22 Haziran 2017, Gazete Vatan , http:// www.gazetevatan. com/kktc- de-feto-pdy-operasyonu-gozaltilar-var--1078622-gundem/

KKTC Ceza Yasası'yla FETÖ şüphelilerine dava açılamaz, Ceren Özbil, 15.04.2017, Kıbrıs Gazetesi, Erişim Adresi: http://www.kibrisgazetesi.com/kibris/kktc-ceza-yasasiyla-feto-suphelilerine-dava-acila maz/16626.

Kuzey Kıbrıs Cumhurbaşkanı'ndan darbe girişimi sonrası TBMM ziyareti, 17 Ağustos 2016, Sputnik Haber Ajansı, Erişim Adresi: https://tr.sputniknews.com/turkiye/201608171024423948-kuzey-kibris-mustafa-akinci-tbmm-darbe/.

Kuzey Kıbrıs dahil 21 merkezde FETÖ operasyonu, 10 Mayıs 2017, Yenidüzen Gazetesi, Erişim adresi: http://www.yeniduzen.com/kuzey-kibris-dahil-21-merkezde-feto-operasyonu-89660h.htm

Necip Hablemitoğlu, Siyaset Meydanı, ATV özel programı konuşması,19 Haziran 1999, Erişim Linki: https://www.youtube.com/watch?v=AZKPzKUMbzI.

No: 162, 20 Temmuz 2016, Yunanistan Dışişleri Bakanı Kocias'ın 20 Temmuz 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı Hakkında Yunan Dışişleri Bakanlığının İnternet Sayfasında Yayımlanan Açıklaması Hk., Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı Resmi sayfası, 20 Temmuz 2016, Erişim Adresi: http://www.mfa.gov.tr/no_-162_-yunanistan-disisleri-bakani-kocias_in-20-temmuz-1974-kibris-baris-harek_ti-hakkinda-yunan-disisleri-bakanliginin-intern.tr.mfa.

Uzun, C., D., (Temmuz 2016), 15 Temmuz Darbe Girişimi Sonrası Olağanüstü Hal İlanı ve Sonuçları, SETA yayınları,Vol.38, ss. 1-4 Erişim Adresi: http://file.setav.org/Files/Pdf/20160722185535_138.-perspektif.pdf.

Yunanistan FETÖ'cü askerleri iade etmiyor, 25 Nisan 2017, Hürriyet Gazetesi, Erişim Adresi: http://www.hurriyet.com.tr/yunanistan-fetocu-askerleri-iade-etmiyor-40437921.

Yunanistan'ın iade etmediği FETÖ'cülerin kaçış planı ortaya çıktı.07.02.2017, ABHaber, Erişim Adresi: http://www.ahaber.com.tr/gundem/2017/02/07/yunanistanin-iade-etmedigi-fetoculerin-kacis-plani-ortaya-cikti.

Yurt Dışı Türkler (2016), 15 Temmuz'da Türkiye'de Yaşanan Darbe Girişimi Hakkında Basın Açıklaması, ss.1-59, Erişim Adresi: https://www.ytb.gov.tr/uploads/darbe.pdf

Türkiye'ye İade Edilecek, 22 Haziran 2017, Kıbrıs Son dakika, Erişim adresi: http:// kibris sondakika.com/turkiyeye-iade-edilecek/.

BALKANLAR VE TÜRKİYE: JEOPOLİTİK VE JEOSTRATEJİK BİR DEĞERLENDİRME *

Köksal ŞAHİN[1]

"Devletlerin politikaları coğrafyalarındadır."

Napoleon Bonaparte

Giriş

21. Yüzyılın geride kalan on sekiz yıllık periyoduna bakıldığında, dünyada yetmişli yıllardan itibaren kendini hissettiren belirsizliklerle dolu süreçlerin halen devam etmekte olduğu söylenebilir. Bu durumu küreselleşmenin hızlanıp derinleşmesi ve soğuk savaşın sona ermesiyle karşılaşılan istikrarsızlıklarla açıklamak mümkündür. Gerçekten de; bilgi toplumuna geçişin yol açtığı toplumsal ve siyasal değişiklikler hayatın hemen hemen her alanında belirsizlikler oluştururken[2], soğuk savaşın yıkılan dengelerinin yerini yeni dengelerin alması sancılı bir süreç şeklinde seyretmektedir. Son çeyrek asırda yaşanan dünya çapındaki gelişmelere bakılarak belirsizliğin siyaset ve uluslar arası ilişkiler sahalarında da hâkim bir özellik haline geldiğini söylemek mümkündür.

Soğuk savaşın bitmesinden itibaren dünyanın birçok bölgesinde önemli siyasi gelişmelere sebebiyet veren jeopolitik belirsizliklerle karşılaşılmaktadır. Bu hususun küreselleşmenin siyasal boyutuna yönelik çalışmalarda üzerinde fazla durulmayan bir konu olduğu da belirtilmelidir. Bu hususa yakın okuma yapıldığında belirsizliklerin kaynağı konumundaki güç boşluklarının ve güç mücadelelerinin asıl olarak küresel jeopolitiğin yeni merkezi kabul edilen Avrasya bölgesinde (Orta Asya, Orta Doğu, Kafkaslar, Bakanlar ve hatta Kuzey

* Bu çalışma "Balkanlar ve Türkiye: Jeopolitik Bir Analiz" adıyla "2. Balkanlarda Sosyal Bilimler Kongresi"nde (Prizren/Kosova, 2010 Haziran) sunulmuş olan bildirinin jeostratejik analizler eklenerek ve genişletilerek makale halinde yeniden düzenlenmiş halidir

1 Doç. Dr. Sakarya Üniversitesi, İ.İ.B.F, Kamu Yönetimi Bölümü

2 Köksal Şahin, Küreselleşme Tartışmaları Işığında Ulus Devlet, 2. Baskı, İstanbul: Yeni Yüzyıl Yayınları, 2009, s. 25- 30

Kaynakça

Arıbaş, Kenan (2007). *Küresel Çağda Siyasi Coğrafya*, Konya: Çizgi Kitabevi,

Ayata, Ali (2007). "Ulusal Güvenlik Algısı ve Türk Dış Politikası", *Stratejik Analiz*, Sayı: 88.

Bilgin, Mustafa (2004). "Atatürk Döneminde Türkiye'nin Balkan Diplomasisi", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, Sayı 60, Cilt: XX.

Brown, J. F (2000). "Türkiye Yeniden Balkanlara mı?" *Balkanlardan Batı Çin'e Türkiye'nin Yeni Jeopolitik Konumu* Ed: Lesser Ian ve Graham E. Fuller, Bursa: Alfa Yayınları.

Davutoğlu, Ahmet (2007). *Stratejik Derinlik*, 22. Baskı, İstanbul: Küre Yayınları,

Defay, Alexandre (2005), *Jeopolitik*, Çev: İsmail Yerguz, Ankara: Dost Kitabevi,

Eslen, Nejat (20059. *Küresel Hamleler – Anahtar Stratejiler*, 2. Baskı, İstanbul: Truva Yayınları,

Fuller, Graham E. (2000). "Dünyada Türkiye'nin Artan Rolü", *Balkanlardan Batı Çin'e Türkiye'nin Yeni Jeopolitik Konumu***,** Ed: Lesser Ian ve Graham E. Fuller, Bursa: Alfa Yayınları.

Huntington, Samuel P. (2001). "Medeniyetler Çatışması mı?", *Medeniyetler Çatışması*, Der: Murat Yılmaz, Ankara: Vadi Yayınları.

İlhan, Suat. (1999). *Türkiye'nin Jeopolitik Konumu ve Türk Dünyası*, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları,

Kona, Gamze (2004). "Türkiye'nin Güvenlik Politikaları ve Stratejik Öngörü Düzeyi**"**, *Uluslararası Güvenlik Sorunları,* Der: Kamer Kasım-Zerrin A. Bakan, Ankara: Avrasya Stratejik Araştırmalar Merkezi Yayını.

Maynes, Charles William (1993). *The World In The Year 2000: Prospects For Order Or Disorder*, Pennsylvania: U.S. Army War College Strategic Studies Institute,

Özdemir, Haluk (2007). "Ulusal Dış Politikalar ve Jeostrateji Bağlamında Avrupa'nın Anlamı", *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, Cit 7, No: 1.

Özel, İsrail (2001). "Jeopolitik Konusunda Notlar", *Türkiye ve Türk Dünyası*

Jeopolitiği Üzerine, Der: Muzaffer Özdağ, Ankara: Avrasya Stratejik Araştırmalar Merkezi Yayını.

Özey, Ramazan (1998). *Jeopolitik ve Jeostratejik Açıdan Türkiye*, İstanbul: Marifet Yayınları,

Şahin, Köksal (2009). *Küreselleşme Tartışmaları Işığında Ulus Devlet*, İstanbul: Yeni Yüzyıl Yayınları

Yerasimos, Stefanos (1999). *Milliyetler Ve Sınırlar Balkanlar Kafkasya ve Ortadoğu*, Çev: Şirin Tekeli, 3. Baskı, İstanbul: İletişim.

TÜRK DIŞ POLİTİKASINDA TÜRKİYE-ABD İLİŞKİLERİ

Ali AYATA[1]

Giriş

Türkiye-Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ilişkilerinin kökenleri Osmanlı İmparatorluğu dönemine dayanmakla birlikte İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde iki kutuplu sistemin ortaya çıkışı ile yoğunlaşmış ve kesintisiz bir şekilde günümüze kadar devam etmiştir. Başlangıcında, iki ülke arasında kurulmuş askeri bir ittifak olarak adlandırılabilecek olan ilişki zaman içerisinde değişen koşullara uygun olarak gelişmiş ve bir dönem "Stratejik Ortaklık" şeklinde dahi tarif edilme noktasına gelmiştir. İkinci Dünya Savaşı sonrası kurulan ittifak ilişkisinin, uluslararası ortamda meydana gelen değişimlerin dışında, iki ülke arasında yaşanan gerginlikler sonucu Türkiye'de başta karar alıcı konumundakiler olmak üzere toplumun konuya ilgili bütün kesimlerince sorgulanmaya başlanmış ve Türk dış politikasında yeni açılımlara sebep olmuştur. "Küba Krizi", "Johnson Mektubu" ve "1975 Silah Ambargosu" olarak bilinen bu gerginlikler, Küba Krizi'ne kadar geçen süreçte, yaptığı dış politika seçimleri, Batı Bloğu ile tam bir uyum sergileyen ve ABD ile olan ittifakında eksiksiz bir dayanışma örneği gösteren Türkiye için önemli dönüm noktalarıdır.[2]

Soğuk Savaş döneminde Türkiye, SSCB'nin genişleme yolları üzerinde bulunması açısından stratejik öneme sahip olmasına rağmen, Batılılar tarafından NATO'nun asıl koruması gereken merkez bölgesinden uzakta, SSCB'yi durdurmak için gözden çıkarılabilecek bir kanat ülkesi olarak görülebiliyordu. Soğuk Savaş sonrasında ise merkez bölge nispeten güvenliğe kavuşurken dünya sistemini etkileyebilecek olayların merkezi, Balkanlar, Orta Doğu, Orta Asya ve Uzak Doğuya doğru kaymış, Türkiye de tam bu bölgenin merkezinde yer alarak NATO'nun en önemli ülkesi ve en stratejik merkez cephesi haline gelmişti.[3]

---

1 Prof. Dr., Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi İ.İ.B.F., Siyaset bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi.

2 Nasuh Uslu, 1980´ler den Günümüze Türk Amerikan İlişkilerinin Genel Seyri ve Temel Boyutları, "1980–2003 Türkiye´nin Dış, Ekonomik, Sosyal ve İdari Politikaları", (Der.), Göksu T., Şen A., Baharçiçek A., Çevik H., Siyasal Kitapevi, Ankara 2003, s. 184–186.

3 Şükrü Gürel, A General Appraisal of Current Turkish Foreign Policy, Ankara 1998, s. 11.

Kaynakça

Akbulut Hakan (2016); "Die Syrienkrise: Die Auswirkungen auf die Beziehungen der EU und der NATO zur Türkei." *ÖİİP Arbeitspapier* 90/16, ss. 1-27.

Arı, Tayyar, (2006), "Geçmişten Günümüze Türkiye'nin Orta Doğu Politikasının Analizi ve İlişkilerini Belirleyen Dinamikler", İdris Bal (Der.), 21. yy'da Türk Dış Politikası, Ankara: AGAM yayınları, ss.695–727.

Arı, Tayyar, (2007), Geçmişten Günümüze Orta Doğu Siyaset, Savaş, Diplomasi, 3. Baskı, İstanbul: Alfa Yayınları.

Bierling Stephan (2007), Geschichte der amerikanischen Außenpolitik: Von 1917 bis zur Gegenwart, Verlag Beck.

Bila Fikret (2007), Sivil Darbe Girişimi ve Gizli Belgelerle 1 Mart Tezkeresi-Ankara'da Irak Savaşları, İstanbul: Güncel Yayıncılık.

Bölükbaşı, Deniz, (2008), 1 Mart Vakası, Irak Tezkeresi ve Sonrası, İstanbul: Egmeont Yayıncılık.

Campany R. C. (1986), Turkey and the United States: The Arms Embargo Period, New York.

Ercan Murat(2012), "ABD – İran İlişkileri; ABD-İran Gerginliğinin Türkiye'ye Etkileri" *Akademik Bakış Dergisi*, sayı 3, 1–13.

Erhan, Çağrı, (2006), "Türkiye-ABD İlişkilerinin Mantıksal Çerçevesi", İdris Bal (Der.), 21.yy'da Türk Dış Politikası, Ankara: AGAM Yayınları, ss.139–150.

Erol S. Mehmet (1999), "İniş Çıkışlarla Türkiye'nin Türk Dünyası Politikası", Türk Dış Politikası: Uluslararası 3. Türk Dış Politikası Sempozyumu, Edt. Sedat Laçiner, Hacali Necefoğlu, Hasan Selim Özertem, Ankara: Usak Yayınları.

Gözen, Ramazan, (2006), "Kuzey Irak Sorunu", İdris Bal (Der.), 21.yy'da Türk Dış Politikası, Ankara: AGAM Yayınları, ss.797-818.

Günsten Susanne, Obama begeistert türkisches Parlament, Der Tagesspiegel 06.04.2009.

Gürel Şükrü (1998), A General Appraisal of Current Turkish Foreign Policy, Ankara

Heikle Mission: Obamas Türkei – Besuch, http://www.spiegel.de/politik/ausland/0,1518,617709,00.html (Erişim Tarihi: 23.03.2017)

Hähnlein Rayk, "Ohne die kurdische PYD keine Lösung für Syrien: die USA und Russland setzen auf die PYD; Washington militärisch, Moskau auch politisch," *Stiftung Wissenschaft und Politik -SWP*, 4/2017.

Kalnoky Boris; Barack Obama sieht Türkei als „Modell für die Welt“, Die Welt 06.04.2009.

Karakuş H. Alexander (2005), Die Außenpolitik der Republik Türkei im Zeitraum 1990 bis 2000, Diplomarbeit, Wien.

Khan Mansur (2003), Die geheime Geschichte der amerikanischen Kriege: Verschwörung und Krieg in der US-Außenpolitik, Grabert Verlag.

Koni Hasan (2007); Amerika'nın Uluslararası Politikası, Ekim Yayınları.

Kurtbağ Ömer (2015); "Obama Döneminde Türk-Amerikan İlişkileri: Model Ortaklıktan Eksen Kaymasına İniş Çıkışlar ve Ayrışan Çıkarlar." *Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, Cilt 3, Sayı 2, ss. 185-207.

Kress Christian (2007), Neorealistische Erklärung der Motive für die militärische Intervention der USA in den Irak 2003, GRIN Verlag

Makavsky Alan (2002), Turkey's Unfinished Role in the War and Terrorism. Insight Turkey, No. 1, Jänner-März

Öcal Mehmet (2005), Die türkische Außen- und Sicherheitspolitik nach dem Ende des Ost-West-Konflikts (1990-2001), Eb-Verlag, Schenefeld

Röder Florian (2010), US-Außenpolitik und nukleare Aspiranten: Nichtverbreitung durch Anreize?, Tectum Verlag

Rustow D. A. (1987), Turkey: America's Forgotten Ally. New York

Uslu Nasuh (2003), 1980´ler den Günümüze Türk Amerikan İlişkilerinin Genel Seyri ve Temel Boyutları, "1980–2003 Türkiye´nin Dış, Ekonomik, Sosyal ve İdari Politikaları", (Der.), Göksu T., Şen A., Baharçiçek A., Çevik H., Ankara: Siyasal Kitapevi

Uslu Nasuh (2016); *Çatlak ittifak: 1947'den günümüze Türk-Amerikan ilişkileri*, Ankara: Nobel, Akademik Yayıncılık.

Yavuz M. H. & Khan M. R. (1992), Turkish Foreign Policy toward the Arab-Israeli Conflict: Duality and the Development (1950–1991)

Yılmaz M. Ercan (2009); Soğuk Savaş Sonrasında "Yeni Dünya Düzeni", Akademik Bakış Dergisi, Temmuz - Ağustos – Eylül, Sayı: 17, ss. 11–24.

Obama'nın Türkiye ziyaretinin ayrıntıları, Hürriyet 28 Mart 2009.

ABD'NİN TÜRKİYE'YE KARŞI PYD/YPG'YE SİLAH VE MÜHİMMAT DESTEĞİ: ABD'nin eylemlerinin Saldırı Suçu Kapsamında Sorumluluğu

Ayşen SEYMEN ÇAKAR[1]

Giriş

Uluslararası suçlar kısaca, uluslararası hukuk kurallarına aykırılık teşkil eden suçlardır. Saldırı suçu, 1945 tarihli Nuremberg Mahkemesi Şartı'nda ve bir yıl sonra imzalanan Tokyo Mahkemesi Şartı'nda barışa karşı suçlar ismiyle yer almıştır. Eski Yugoslavya ve Ruanda Mahkemeleri'nde yer verilmeyen saldırı suçuna, sürekli nitelikte bir Uluslararası Ceza Mahkemesi kuran Roma Statüsü'nde ismen yer verilmiş fakat suçun tanımı ve unsurları düzenlenmemiştir.

BM bünyesinde saldırı kavramının tanımı ilk olarak, 1974 yılında 3314 Sayılı Karar ile yapılmıştır. Saldırı suçu 2010 yılında kabul edilen Kampala Uzlaşısı'nda, "bir devletin siyasi veya askeri eylemlerini etkili biçimde kontrol edebilme veya yönetebilme konumunda bulunan bir kimse tarafından, karakteri, ağırlığı ve boyutu itibariyle Birleşmiş Milletler Şartı'nı açıkça ihlal eden bir saldırı fiilinin planlanması, hazırlanması, başlatılması veya icrasını ifade eder" şeklinde, 3314 Sayılı Karar ile aynı içerikte olmak üzere tanımlanmıştır.

Amerika, Suriye'de IŞİD terör örgütünü ortadan kaldırmak iddiasıyla, başka bir terör örgütü olan PYD/YPG'ye binlerce tır silah ve mühimmat desteği sağlamış, aynı zamanda terör örgütü mensuplarına askeri eğitim desteği de vermiştir. Bu çalışmada, ABD'nin bir terör örgütüne silah, mühimmat ve eğitim desteği vermesinin, uluslararası suçlardan biri olarak kabul edilen saldırı suçu kapsamında değerlendirilip değerlendirilemeyeceği ve söz konusu eylemlerinden uluslararası ceza hukuku bağlamında sorumluluğu incelenecektir.

Saldırı Suçunun Evrimi

Uluslararası suç, en kısa ifadesiyle uluslararası hukuka aykırı olan suç şeklinde tanımlanabilir. Aşağıdaki üç şartın gerçekleşmesi durumunda bir suç uluslararası suç olarak kabul edilir:

1 Arş. Gör., Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi İ.İ.B.F Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

Kaynakça

Aksar Yusuf(2003), Uluslararası Ceza Mahkemesi ve Amerika Birleşik Devletleri (ABD), Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 52, S. 2, ss. 125–139.

Emir Nergiz(2015), Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin Yargı Yetkisi Bakımından Saldırı Suçu, Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 1, ss. 118–143.

http://avalon.law.yale.edu/imt/imtconst.asp,(Erişim Tarihi: 18.03.2018).

https://definitions.uslegal.com/i/international-crime/, http://avalon.law.yale.edu/imt /imtconst.asp,(Erişim Tarihi: 18.03.2018).

.https://tr.sputniknews.com/turkiye/201802061032121890-adem-sozuer-ypg-abd-teror/ (Erişim Tarihi: 18.03.2018).

https://www.aydinlik.com.tr/bu-da-belgesi-abd-den-ypg-ye-silah-konvoyu-dunya-eylul-2017, (Erişim Tarihi: 19.03.2018).

https://www.haberler.com/abd-nin-ypg-ye-yaptigi-silah-sevkiyati-2-bin-10304298-haberi/2 Aralık 2017, (Erişim Tarihi: 19.03.2018).

http://www.hurriyet.com.tr/dunya/abdden-ypgye-silah-destegi-900-tiri-gecti-40536539, 31.07.2017, (Erişim Tarihi: 19.03.2018).

https://www.icc-cpi.int/nr/rdonlyres/ea9aeff7-5752-4f84-be94 0a655eb30e16/0/rome_ statute _english.pdf, (Erişim Tarihi: 18.03.2018).

http://www.icls.de/dokumente/ictr_statute.pdf, (Erişim Tarihi: 18.03.2018).

http://www.icty.org/en/about, (Erişim Tarihi: 18.03.2018).

http://www.icty.org/en/about/tribunal/establishment,(Erişim Tarihi: 18.03.2018).

https://www.ntv.com.tr/dunya/abdnin-ypgye-verdigi-silah-ve-muhimmat-13-noktada-de po laniyor ,yCNqXPBNuEeXflFEDlu4xA, 2 Aralık 2017, (Erişim Tarihi: 19. 03. 2018).

https://www.opensocietyfoundations.org/sites/default/files/mx-factsheet-icl-20160603_0.pdf, (Erişim Tarihi: 18.03.2018).

https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/pdf01/3-30.pdf, (Erişim

Tarihi: 11.03.2018).

http://www.un.org/en/genocideprevention/documents/atrocitycrimes/Doc.3_1946%20Tokyo %20Charter.pdf, (Erişim Tarihi: 18.03.2018).

http://www.unictr.org/ AboutICTR/GeneralInformation/tabid/101/Default.aspx, E.T. 30/11/2011.

Kurşun Günal(2011), 101 Soruda Uluslararası Ceza Mahkemesi, İnsan Hakları Gündemi Derneği Yayını, Ankara.

TÜRKİYE'NİN ORTADOĞU POLİTİKASININ DÜNÜ ve BUGÜNÜ

Ali AYATA[1]

Giriş

Soğuk Savaş sonrası dönemde uluslararası ilişkilerde eski alışkanlıkların bir kenara itildiği ve öngörülebilirliğin zorlaştığı bir süreç başlamış ve yeni dönemde bölgesel sorunlar, küresel nitelikteki sorunlara göre belirgin olarak ön plana çıkmıştır. Sovyetler Birliği'ne karşı bir cephe ülkesi konumunda olan, dış politika önceliklerini Soğuk Savaş koşullarına göre belirleyen Türkiye, güvenlik ve dış politika anlayışını yeni döneme uyarlamak zorunda kaldı. Balkanlar'da, Kafkasya'da ve Ortadoğu'da statükonun bozulması, bu coğrafyanın merkezinde bulunan Türkiye'yi kaçınılmaz olarak daha aktif bir politika izlemeye itti. Öte yandan Sovyetler Birliğinin dağılmasının ardından, Türkiye için tehdit algılamaları, giderek kuzeyden güneye kaymaya başladı. İran'ın rejim ihracına yönelik çabaları ve PKK'ya verdiği destek, Suriye ile su sorunu ve yine PKK'ya sağlanan yardımlar, Irak'ta Kuzey Irak sorunu, Türkiye'nin güvenliği ile ilgili tehdit algılamalarının bu bölgede yoğunlaşmasına neden oldu. Türkiye'de irtica ve Kürt sorunlarının, içeride başta gelen problemler olarak öne çıkması, iç ve dış sorunları bağlantılı ve karmaşık hale getirdi. Diğer yandan Türkiye, Ortadoğu komşuları Suriye, Irak ve İran ile önceki on yıllara oranla daha hareketli bir dönem geçirmek zorunda kaldı. Türkiye'nin komşularıyla ilişkilerinde işbirliği alanlarından çok, problemlerin öne çıktığı bir dönem oldu. Buna karşın Türkiye'nin komşularıyla ilişkilerine ters orantılı olarak, İsrail ile işbirliği alanlarının genişlediği gözlendi.[2]

Türkiye'nin Soğuk Savaş süresince NATO çatısı altında müttefiki olan ABD, Körfez Savaşı ile birlikte bölgeye ilgisini gösterdi ve güç kullanmaktan kaçınmayarak bu ilginin boyutlarını ortaya koydu. Dikkatini Ortadoğu'ya

1 Prof. Dr., Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi İ.İ.B.F., Siyaset bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi.

2 Uslu Nasuh, "Türkiye'nin Yeni Orta Doğu Yaklaşımı", Bilig Dergisi, Sayı 52, Kış / 2010, s. 150–152.

Kaynakça

Akdevelioğlu Atay & Kürkçüoğlu Ömer (2002), "Arap Olmayan Devletlerle İlişkiler", B. Oran (Ed.), Türk Dış Politikası, Kurtuluş Savasından Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar (1980–2001), İstanbul, İletişim Yayıncılık, Cilt:2.

Arı Tayyar(2005), "Geçmişten Günümüze Ortadoğu Siyaset, Savaş ve Diplomasi", İstanbul, Alfa Yayınevi.

Arslan Sıddık(2016), "Geleneksel Türk Dış Politikası Bağlamında Türkiye'nin Suriye Krizine Yaklaşımına Bir Bakış", *Electronic Turkish Studies*, ss. 11.13.

Babanzade İsmail H.(2002), "Irak Mektupları, Beyrut'tan Kuveyt'e", İstanbul, Büke Yayınları.

Bağış Ali İhsan(2004) , "Ortadoğu Su Meselesinde Türkiye ve Gerçekler" Z. Sen & S. Sırdaş (Ed.), Ortadoğu'da Su Meselesi ve Türkiye, İstanbul, Su Vakfı.

Balbay Mustafa(2006), "İran Raporu", Ankara, Cumhuriyet Kitapları.

Davutoğlu Ahmet(2004), "Stratejik Derinlik", İstanbul, Küre Yayınları.

Dedeoğlu Beril(2002), "ABD'nin 21. Yüzyıl Stratejisi ve Olası Küresel Etkileri", 2023 Dergisi.

Duran Hasan ve Çağatay Özdemir(2012), "Türk Dış Politikasına Yansımalarıyla Arap Baharı" *Akademik İncelemeler Dergisi*, Cilt 7, Sayı 2, ss. 181–198.

Durmazuçar Vedat(2002), "Ortadoğu'da Suyun Artan Stratejik Değeri", İstanbul, IQ Kültür Sanat Yayıncılık.

Efegil Efegil(2016), "AK Parti Hükümetinin Orta Doğu Politikası ve ABD Yönetimi ile Batılı Uzmanların Eleştirileri", *Gazi Akademik Bakış*, Cilt 9, Sayı 18, Yaz, ss. 45–58.

Erhan Çağrı & Kürkçüoğlu Ömer (2002), "Arap Olmayan Devletlerle İlişkiler", B. ORAN (Ed.), Türk Dış Politikası, Kurtuluş Savasından Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar (1980–2001), İstanbul, İletişim Yayıncılık, Cilt:2.

Fırat Melek & Kürkçüoğlu Ömer(2002), "Ortadoğu'yla İlişkiler" B. Oran (Ed.)

Türk Dış Politikası, Kurtuluş Savasından Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar (1980–2001), İstanbul, İletişim Yayıncılık.

Gözen Ramazan(2004), "Ortadoğu'da Güç Dengeleri" İdris Bal (Ed.), 21. Yüzyılda Türk Dış Politikası, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım.

Janosch Meike & Schomaker Rahel(2008), "Wasser im Nahen Osten und Nordafrika: Wegeaus der Krise", Waxmann Verlag.

JohannsenMargret , "Der Nahost-Konflikt ",Vs Verlag; 2. Auflage, 2009.

Kloby Jerry(2002), "Küreselleşmenin Sefaleti Eşitsizlik, Güç ve Kalkınma", İstanbul, Güncel Yayıncılık.

Kona Gamze Güngörmüş(2004), "Ortadoğu, Orta Asya ve Kesişen Yollar", İstanbul, IQ Kültür Sanat Yayıncılık.

Kramer Thomas(2009), "Der Orient-Komplex: Das Nahost Bild in Geschichte und Gegenwart", Verlag Thorbecke.

Küng Karin(2008), "Friedensstifter in Nahost?: Die amerikanische Friedenspolitik im Nahen Osten", Vdm Verlag.

Oral Sander (2000), "Türkiye'nin Dış Politikası", Ankara, İmge Kitapevi.

Pamir Necdet(2005), "Irak Hem Gözden Hem Gönülden Irak mı?", Stratejik Analiz Dergisi.

Schreiber Friedrich & Wolffsohn Michael(1996), "Nahost. Geschichte und Struktur des Konflikts", Vs Verlag.

Steen Klaus(2008), "Der Nahost-Konflikt: Ursachen, Grundprobleme und Lösungsversuche: Die Entwicklung der Konflikt dynamik im Nahen Osten und ihre Bedeutung für die İnternationale Politik", BIS Verlag.

Uslu Nasuh(2010), "Türkiye'nin Yeni Orta Doğu Yaklaşımı", Bilig Dergisi, Sayı 52.

Vahit Güntay(2016), "Türk Dış Politikasında 2000 Sonrası Eksen Kayması Tartışmalarının Nedensel Boyutları", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 9 Sayı: 45 Ağustos, ss. 242–253.

Yüce Çağrı Kürşat(2006), "1990 Sonrası Oynanan Yeni Büyük Oyun ve Hazar Havzası'nın Önemi", Global Strateji Dergisi, Sayı: 6.

CUMHURİYET'TEN GÜNÜMÜZE TÜRKİYE – IRAK İLİŞKİLERİ

Melih COŞGUN[1]

Giriş

Türkiye, Atatürk'ün "Yurtta Sulh, Cihanda Sulh" söylemini benimseyerek, dış politikasını, barışı temel alarak şekillendirmiştir. Cumhuriyetin ilanından bu yana Ortadoğu'yla ilişkilerinde sorunların çözümünde çatışmayı değil diplomasiyi tercih etmiştir. Bu bölgede çıkan birçok savaşta denge politikası izlemiş ve gerek komşu ülkelerle gerekse Ortadoğu'daki diğer ülkelerle ilişkileri koparmamaya özen göstermiştir. Ortadoğu gibi etnik, dini, siyasi kavgaların sürekli devam ettiği bir coğrafyada arabulucu ve birleştirici davranış sergilemeye çalışmaktadır.

Ortadoğu'da izlenen bu genel politika, Irak özelinde de değişmemiştir. Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren Irak ile diplomatik ilişkiler sürdürülmüştür. Bu ilişkiler sadece siyasi alanda değil ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda da kendini göstermiştir. Irak'la olan siyasi ilişkilerin karşılıklı anlaşmalarla taze tutulmasına çaba gösterilmiştir. 1937 yılında kurulan Sadabat Paktı, 1946 yılında imzalanan Dostluk Anlaşması gibi diplomatik adımlar atılmıştır. 1958 yılında yaşanan devrim, Irak'la ilişkilerin gerginleşmesine neden olmuştur. İran - Irak Savaşı sırasında izlenen tarafsız tutum, ilişkilerde kırılma noktası olan I. Körfez savaşıyla yön değiştirmeye başlamıştır. Türkiye, dış politikasında artık tek başına hareket etmemekte, Birleşmiş Milletler ve ABD ile birlikte dış politikasına yön vermeye başlamıştır. Türkiye, Birleşmiş Milletler'in Irak'a karşı uyguladığı ambargoya uyacağını belirtip, buna Kerkük – Yumurtalık petrol boru hattını keserek destek olmuştur. Türkiye'nin Irakla olan ilişkilerindeki bu yeni dönem, 2003 yılında ABD'nin Irak'ı işgaliyle şekillenmeye devam etmiştir. Bu süreçte, Irak ilişkilerinde Türkiye'nin tutumu komşunun toprak bütünlüğünün bozulmaması yönünde olmuştur.

Türkiye ile Irak arasındaki ilişkileri analiz edecek olan bu çalışmanın ilk bölümünde Türkiye - Irak ilişkilerinin tarihsel arka planı çerçevesinde Musul

1 Dr. Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bilim.

Kaynakça

Akdevelioğlu, Atay, Kürkçüoğlu, Ömer (2004), Orta Doğu'yla İlişkiler, Oran, *Türk Dış Politikası, Kurtuluş Savaşından Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar, Cilt I,1919–1980*, Ed. Baskın, İstanbul: İletişim Yayınları.

Ali, Readh M. (2009), *Körfez Savaşından Sonra Türkiye Irak İlişkileri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Arı, Tayyar (2007), *Geçmişten Günümüze Ortadoğu Siyaset, Savaş ve Diplomasi*, İstanbul: Alfa Yayınları.

Arı, Tayyar (2005) İran: Eski Dost Yeni Düşman*, 2023 Dergisi*, 15 Mart, Sayı 47.

Arslan, Esat (2004), ABD'nin Irak İşgali Sonrası, Üretilen ve Dayatılan Yeni Stratejiler, *2023 Dergisi*, 15 Mart, Sayı 35.

Ayhan, Veysel (2009),Türkiye – Irak İlişkileri: Bölge Ülkelerinin Irak Politikası Bağlamında Bir Analiz', *Ortadoğu Analiz Dergisi*, Eylül, Cilt 1, Sayı 9.

Bila, Fikret (2003), *Sivil Darbe Girişimi ve Ankara'da Irak Savaşları*, Ankara: Ümit Yayınevi.

Bila, Fikret, 45 günlük bilanço, http://www.milliyet.com.tr/45-gunluk-bilonco/fikret-bila/ siyaset/yazardetay/07.07.2010/1260188/default.htm ,(Erişim Tarihi: 22.07.2010).

Cevizoğlu, M. Hulki (1991), *Körfez Savaşı ve Özal Diplomasisi*, İstanbul: Form Yayınları.

Çeçen, Anıl (2007), Usul Usul Musul, *2023 Dergisi*, 15 Şubat, Sayı 70.

Davutoğlu, Ahmet (2008), *Stratejik Derinlik Türkiye'nin Uluslararası Konumu,* İstanbul: Küre Yayınları.

Erkmen, Serhat (2009), Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün Irak Ziyareti Işığında Türkiye-Irak İlişkileri, *Ortadoğu Analiz Dergisi*, Nisan, Cilt 1, Sayı 4.

Fırat, Melek, Kürkçüoğlu, Ömer (2004), 'Orta Doğu'yla İlişkiler', *Türk Dış Politikası, Kurtuluş Savaşından Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar, Cilt I, 1919–1980,* Ed: Baskın Oran, İstanbul: İletişim Yayınları.

Fırat, Melek, Kürkçüoğlu, Ömer (2001), Orta Doğu'yla İlişkiler, *Türk Dış Politikası, Kurtuluş Savaşından Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar, Cilt II, 1980–200,* Ed: Baskın Oran, İstanbul: İletişim Yayınları.

Fuller, Graham E. (2008), *Yükselen Bölgesel Aktör Yeni Türkiye Cumhuriyeti*, çev. Mustafa Acar, Ankara: Timaş Yayınları.

Gözen, Ramazan (2004), ,Türkiye'nin II. Körfez Savaşı Politikası: Aktif Politikası ve Sonuçları', *Türk Dış Politikası, Kurtuluş Savaşından Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar, Cilt I, 1919–1980,* Ed: Baskın Oran, İstanbul: İletişim Yayınları.

Irak'a çok sert uyarı, http://www.radikal.com.tr/haber.php?haberno=218024 (Erişim Tarihi: 14.08.2010).

Kaştan, Yüksel, II. Dünya Savaşı Sonrası Türkiye-Irak İlişkileri, http://www.sosyalbil.selcuk.edu.tr/sos_mak/makaleler/Y%C3%BCksel%20KA%C5%9ETAN/KA%C5%9ETAN,%20Y%C3%9CKSEL.pdf ,(Erişim Tarihi: 17.08.2010).

Keleş, Havva Karakas, Ideational Turn in Turkish Foreign Policy: Impact of Leadership Style, http://www.allacademic.com/meta/p69872_index.html ,(Erişim Tarihi: 08.08.2010).

Keyman, Fuat, Sınır Ötesi Operasyon Çözüm Olabilir mi?, http://www.turksam.org/tr/a991.html (Erişim Tarihi: 16.08.2010).

Kuzey Irak'ta Petrol Sevinci, Akşam Gazetesi, 2 Haziran 2009.

Laçiner, Sedat (2009), Turgut Özal Period in Turkish Foreign Policy: Özalism, *Uşak Yıllığı Uluslararası Politika ve Hukuk*, http://www.turkishweekly.net/article/333/turgut-ozal-period-in-turkish-foreign-policy-ozalism.html, (Erişim Tarihi: 06.08.2010).

Mısıroğlu, Kadir (1985), *Musul Meselesi ve Irak Türkleri*, İstanbul: Sebil Yayınları.

Mısıroğlu, Kadir (1979),*Lozan Zafer mi Hezimet mi?*, İstanbul: Sebil Yayınları.

Ortaylı, İlber (2008), *Türkiye Teşkilat ve İdare Tarihi*, Ankara: Cedit Neşriyat.

Özcan, Mesut (2009), Irak 2007, *Ortadoğu Yıllığı 2007,* Ed: Kemal İnat, Muhittin Ataman, Murat Yeşiltaş, İstanbul: Küre Yayınları.

Özcan Mesut (2009), Irak 2008, *Ortadoğu Yıllığı 2008,* Ed: Kemal İnat, Muhittin Ataman, Burhanettin Duran, İstanbul: Küre Yayınları.

Soysal, İsmail (1993), *Türk Dış Politikası İncelemeleri için Kılavuz (1919–1993),* İstanbul: Ortadoğu ve Balkan İncelemeleri Vakfı Yayınları.

Süleymaniye'de gerçekte neler oldu?, http://www.radikal.com.tr/haber.php?haberno =213510,(Erişim Tarihi:09.08.2010).

Taşkıran, Cemalettin (2007), Türkiye'nin Irak Sınırı Değişebilir mi?, *2023 Dergisi*, 15 Kasım, Sayı 79.

Taşkıran, Cemalettin, Türkiye ve ABD'nin Irak ve Ortadoğu Politikaları, http://www.stradigma.com/index.php?sayfa=makale&no=63 ,(Erişim Tarihi: 11.08.2010).

The Final Declaration of the International Symposium Titled Turkey-Iraq Relations: History and Openings towards the Future, *Uluslararası Sempozyum Sonuç Bildirisi*, 9–10 Haziran 2010, Ankara.

Uçarol, Rifat (2008), Siyasi *Tarih (1789-2001),* İstanbul: Der Yayınları.

Uzgel, İlhan, Kürkçüoğlu Ömer (2004), Batı Avrupa'yla İlişkiler, *Türk Dış Politikası, Kurtuluş Savaşından Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar, Cilt I, 1919–1980*, Ed. Baskın Oran, İstanbul: İletişim Yayınları.

Yavuz, Celalettin (2007), Irak'a Müdahale'de "G" Günü Geldi: Tahrikçi Bir Yaklaşım!, *2023 Dergisi*, 15 Kasım, Sayı 79.

http://hurarsiv.hurriyet.com.tr/goster/ShowNew.aspx?id=15189494 ,(Erişim Tarihi: 21.07 .2010).

http://www.bilgesam.com/tr/index.php?option=com_content&view=article&id=105:kerkuek-yumurtalk-ham-petrol-boru-hatt-ve-gelecei&catid=131:enerji&Itemid=146 (Erişim Tarihi: 12.07.2010).

http://www.byegm.gov.tr/ayintarihidetay.aspx?Id=236&Yil=1990&Ay=11 (Erişim Tarihi: 12.07.2010).

http://www.dtm.gov.tr/dtmadmin/upload/EAD/KonjokturIzlemeDb/Irak%20Savasinin%20Golgesinde.pdf , (Erişim Tarihi:25.07.2010).

.http://www.eia.doe.gov/cabs/Kuwait/Oil.html (Erişim Tarihi:28.07.2010).

.http://www.kayso.org.tr/b2b/kaysobilgi/dosyalar/petrol.pdf (Erişim

Tarihi:17.07.2010).

.http://www.kdp.se/?do=what, (Erişim Tarihi:18.07.2010).

http://www.kozmopolit.net/haberler/15151 ,(Erişim Tarihi: 05.06.2010).

http://www.milliyet.com.tr/kurt-bolgesel-yonetiminin--petrol-resti--yanki-buldu/dunya/sondakikaarsiv/01.07.2010/1093016/default.htm ,(Erişim Tarihi: 01.07.2010).

http://www.milliyet.com.tr/abd-irak-i-kaderine-terk-ediyor/dunya/haberdetay/17.08.2010/1277427/default.htm, (Erişim Tarihi: 17.08.2010).

http://www.oic-oci.org/page_detail.asp?p_id=52 , (Erişim Tarihi: 20.07.2010).

http://www.temha.net/cografya/harita/Th_Tr_Fiziki_2.jpg , (Erişim Tarihi: 09.08.2010).

http://www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do?tb_id=12&ust_id=4 , (Erişim Tarihi: 08.06.2010).

http://tr.wikipedia.org/wiki/Celal_Talabani , (Erişim Tarihi: 18.07.2010).

http://ua.mfa.gov.tr/detay.aspx?744 , (Erişim Tarihi: 12.07.2010).

http://www.wtrg.com/prices.htm , (Erişim Tarihi: 10.08.2010).

http://www.zaman.com.tr/haber.do?haberno=998355&keyfield=4952414B (erişim Tarihi: 14.08.2010).

http://georgewbush-whitehouse.archives.gov/stateoftheunion/2006/ ,(Erişim Tarihi: 11.08. 2010).

www.aof.anadolu.edu.tr/kitap/IOLTP/1269/unite10.pdf , *(Erişim Tarihi: 10.07.2010)*.

2000'Lİ YILLARDA TÜRKİYE İLE İSRAİL'İN SİYASAL VE EKONOMİK İLİŞKİLERİ

Pınar ÖZDEN CANKARA[1]

Giriş

AK Parti, 2002 yılından beri Türkiye'de tek başına iktidardadır. 3 Kasım 2002 seçimlerinde %34,28 oy alan parti, 22 Temmuz 2007 seçimlerinde %46,58, 12 Haziran 2011'de %49,83, 7 Haziran 2015'de %40,87 ve 1 Kasım 2015'de %49,5 oranında oy alarak, Türk siyasal yaşamındaki kesintisiz varlığını, siyasal meşruiyet zemininde devam ettirmiştir. 15 Temmuz 2016'da yaşanan kalkışma, Türk halkının bütünleşik hareketi sayesinde bir sivil savunmaya dönüşmüş ve siyasal istikrar devam ettirilebilmiştir.

Türkiye'de Sağ Muhafazakâr-İslamcı ideoloji, yakın tarihte yaşanılan pek çok gelişmenin ardında Yahudi topluluğunu gören bir bakış açısına sahiptir. Hatta söz konusu ideoloji, ABD'yi ve hatta uluslararası sistemi, Yahudi topluluğunun yönettiğini düşünmektedir[2]. Bu nedenle Muhafazakar-İslamcı ideoloji bizatihi geçmişi, retrospektif bir akış açısıyla, Yahudi-Mason komplosu üzerinden, yeniden kurgulayan alternatif bir tarih yaklaşımına sahiptir. Recep Tayyip Erdoğan, Abdullah Gül, Ahmet Davutoğlu gibi, AK Parti karar alıcıları, gençlik yıllarında, bu ideolojinin önde gelen düşünürlerinin fikirlerini okuyarak siyasileşmişlerdir. Ancak AK Parti, birinci iktidarları döneminde, dış politika meselelerinde dikkatleri üzerine çeken radikal bir yaklaşım sergilememiş, ideoloji temelli bir anlayış, bir dış politika geliştirmemiştir.

Hükümet, siyasal varlığını aldığı oyları arttırarak sabitleyince, uluslararası

1 Yrd. Doç. Dr., Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, pinar.cankara@bilecik.edu.tr

2 Örneğin Muhafazakâr-İslamcı ideolojinin önde gelen düşünürlerinden Necip Fazıl Kısakürek, bir yazısında doğrudan bunu iddia etmektedir. Bkz.: Necip Fazıl Kısakürek, "Dünyayı Yahudi Güdüyor!", Büyük Doğu, XIII. Devre, Sayı: 15, Yıl: 24, 25 Ekim 1967, s. 3. Muhafazakar-İslamcı düşünürler, Yahudi topluluğu ile Masonluk arasında doğrudan bir bağ kurarak, bu topluluğun, evrensel Masonluk örgütlenmesi ile dünyaya nüfuz ettiğini ve olayları yönlendirdiğini düşünmektedirler. Konu hakkında daha fazla bilgi için bkz.: Pınar Özden Cankara, "Türk Sağ Muhafazakar-İslamcılık Akımının Öteki Algısı: Yahudi Topluluğu Üzerinden Siyonizm, Komünizm ve Kapitalizm Okuması", Akademik Bakış Dergisi, Sayı: 48, 2015, ss. 307-326.

Kaynakça

"ABD Başkanı Donald Trump, Kudüs'ü İsrail'in Başkenti Olarak Tanıdı", 6 Aralık 2017, Http://Www.Bbc.Com/Turkce/Haberler-Dunya-42258773, (Erişim Tarihi: 01.03.2018).

"ABD'den Erdoğan'a: Gazze'ye Gitme!", 21 Nisan 2013, Http://Www.Haber7.Com/Dis-Politika/Haber/1016869-Abdden-Erdogana-Gazzeye-Gitme, (Erişim Tarihi: 23.04.2017).

"ABD'den Trump'ın Kudüs Kararına Destek Veren Ülkelere Resepsiyon", 22 Aralık 2017, Https://Tr.Sputniknews.Com/Abd/201712221031506196-Abd-Trump-Kudus-Karar-Destek-Resepsiyon/, (Erişim Tarihi: 01.03.2018).

"ABD'nin Kudüs Kararı Sonrası Hamas Lideri İsmail Haniye İntifada Çağrısı Yaptı", 7 Aralık 2017, Http://Www.Bbc.Com/Turkce/Haberler-Dunya-42264217, (Erişim Tarihi: 01.03.2018).

"ABD'nin Kudüs'ü İsrail'in Başkenti Olarak Tanıma Planı TBMM Ortak Bildirisiyle Reddedildi", Meclis Haber Dergisi, Sayı: 229, Kasım-Aralık 2017, Https://Www.Tbmm.Gov.Tr/Meclis_Bulteni/S229.Pdf, (Erişim Tarihi: 01.03.2018).

"Alçak Koltuk Krizi Çözüldü", 13 Ocak 2010, Http://Www.Hurriyet.Com.Tr/Alcak-Koltuk-Krizi-Cozuldu-13470462, (Erişim Tarihi: 22.04.2017)

"Amerika Basınında 'BM'nin Kudüs Kararı' Geniş Yer Buldu", 22 Aralık 2017, Https://Www.Yeniakit.Com.Tr/Haber/Amerika-Basininda-Bmnin-Kudus-Karari-Genis-Yer-Buldu-406612.Html, (Erişim Tarihi: 01.03.2018).

"Arap Ayaklanmaları'nın 5. Yılı: Kronoloji", 25 Ocak 2016, Erişim Tarihi: 23.04.2017, Http://Bianet.Org /Bianet/ Siyaset/ 171447-Arap-Ayaklanmalarinin-5-Yili-Kronoloji. "Arap Baharı'nın Altı Aylık Kronolojisi", 29 Haziran 2011, Http://Www.Dunyabulteni.Net/Haber/165110/Arap-Baharinin-Alti-Aylik-Kronolojisi, (Erişim Tarihi: 23.04.2017).

"Başbakan Erdoğan: Nisan Ayında Gazze'ye Gideceğim", 23 Mart 2013, Http://Www.Milliyet.Com. Tr/Basbakan-Erdogan-Nisan-Ayinda-Gazze-

Ye-Gidecegim-Siyaset-1684121/, (Erişim Tarihi: 23.04.2017).

"Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda Trump'ın Kudüs Kararı Reddedildi", 21 Aralık 2017, Https://Tr.Sputniknews.Com/Ortadogu/201712211031502541-Bm-Reddetti/, (Erişim Tarihi: 01.03.2018).

"BM, ABD'nin Kudüs Kararını Tanımadı", 21 Aralık 2017, Http://Www.Diken.Com.Tr/Bm-Abdnin-Kudus-Kararini-Tanimadi/, (Erişim Tarihi: 01.03.2018).

"Cumhurbaşkanı Erdoğan'dan Trump'a Kudüs Tepkisi: Sen Ne Yapmak İstiyorsun?", 7 Aralık 2017, Http://Www.Bbc.Com/Turkce/42262947, (Erişim Tarihi: 01.03.2018).

"Dışişleri Nota Verdi, TSK Uyardı", 14 Şubat 2009, Http://Www.Ntv.Com.Tr/Turkiye/Disisleri-Nota-Verdi-Tsk-Uyardi,Xmvazqbk0e24qdynpor2ua, (Erişim Tarihi: 22.04.2017).

"Erdoğan İsrail Televizyonuna Konuştu", 24 Kasım 2016, Http://Www.Salom.Com.Tr/Haber-101179-Erdogan_Israil_Televizyonuna_Konustu.Html, (Erişim Tarihi: 13.06.2017).

"Erdoğan, 'Bu Olayların Arkasında Faiz Lobisi Var'", 7 Haziran 2013, Http://Www.Turkiyegazetesi. Com.Tr/Politika/43411.Aspx, (Erişim Tarihi: 12.07.2017).

"Erdoğan, Gazze'ye Gideceği Tarihi Açıkladı", 14 Nisan 2013, Http://Www.Ntv.Com.Tr/Turkiye/Erdogan-Gazzeye-Gidecegi-Tarihi-Acikladi,Vnkıpkyskumgpztuhnkrhq, (Erişim Tarihi: 23.04.2017).

"Erdoğan: ABD'nin Kudüs Kararının İptali İçin Girişim Başlatıyoruz", 15 Aralık 2017, Http://Www.Dw. Com/Tr/Erdo%C4%9Fan-Abdnin-Kud%C3%Bcs-Karar%C4%B1n%C4%B1n-İptali-İ%C3%A7in-Giri%C5%9Fim-Ba%C5%9Flat%C4%B1yoruz/A-41817732, (Erişim Tarihi: 01.03.2018).

"Erdoğan: BM Genel Kurulu Tehditlere Rağmen Onurlu Bir Duruş Sergiledi", 22 Aralık 2017, Http://Www. Bbc .Com/Turkce/Haberler-Turkiye-42454066, (Erişim Tarihi: 01.03.2018).

"Erdoğan'a Gösterilmeyen Pankart", 22 Şubat 2010,

Http://Www.Milliyet.Com.Tr/Erdogan-A-Gosterilmeyen-Pankart-Siyaset-1202338/, (Erişim Tarihi: 22.04.2017).

"Erdoğan'dan Batı'ya 'Mısır Darbesi' Eleştirisi", 5 Temmuz 2013, Http://Www.Bbc. Com/Turkce/Haberler/ 2013/07/130705_Misir_Cuma_Gosteri, (Erişim Tarihi: 30.04. 2017).

"Erdoğan'ın Gazze Ziyareti...", 27 Haziran 2013, Http://Www.Haberturk.Com/Dunya/Haber/855782-Erdoganin-Gazze-Ziyareti, (Erişim Tarihi: 26.04.2017).

"Erdoğan'ın Kudüs Çıkışına İsrail'den Yanıt: 'Sultanlık Dönemi Sona Erdi'", 5 Aralık 2017, Http://Www.Bbc. Com/Turkce/Haberler-Turkiye-42236182, (Erişim Tarihi: 01.03.2018).

"Gazze Ablukası Bilmecesi: Hamas Lideri Meşal'den Türkiye'ye Teşekkür", 23 Haziran 2016, Https://Tr.Sputniknews.Com/Ortadogu/201606231023522073-İsrail-Turkiye-Muzakere-Gazze-Hamas-Mesal/, (Erişim Tarihi: 13.06.2017).

"Gazze'de ABD'nin Kudüs Kararı Protestosu", 12 Ocak 2018, Http://Www.Trthaber.Com /Haber/Gundem/Gazzede-Abdnin-Kudus-Karari-Protestosu-346340.Html, (Erişim Tarihi: 01.03.2018).

"Gazze'ye Son 10 Yılda 369 Milyon Dolar Yardım Yaptık", 28 Mayıs 2015, Http://Www.Aljazeera. Com.Tr/Haber/Gazzeye-Son-10-Yilda-369-Milyon-Dolar-Yardim-Yaptik, (Erişim Tarihi: 13.06.2017).

"Halid Meşal: Nasihat Niteliğinde Tavsiyeler Aldık", 17 Şubat 2006, Http://Www.Hurriyet.Com.Tr/Halid-Mesal-Nasihat-Niteliginde-Tavsiyeler-Aldik-3947272, (Erişim Tarihi: 22.04.2017).

"Hamas Lideri Halid Meşal'in Ziyareti Dış Basında Yankı Buldu", 17 Şubat 2006, Http://Www. Gazetevatan.Com/Hamas-Lideri-Halid-Mesal-İn-Ziyareti-Dis-Basinda-Yanki-Buldu-71336-Gundem/, (Erişim Tarihi: 22.04.2017).

"Israel Must Turn New Leaf With Gaza-Not Just Turkey", 23 Haziran 2016, Http://Www. Haaretz.Com/Opinion/1.726543, (Erişim Tarihi: 13.06.2017).

"İsrail-Türkiye Ticaretinin Kalem Kalem Analizi", 9 Eylül 2011, Https://Www.Timeturk.Com/ Tr/2011/09/09/İste-İsrail-Turkiye-

Ticaretinin-Kalem-Kalem-Analizi.Html, (Erişim Tarihi: 01.03.2018).

"İsrail Yardım Gemisine Saldırdı", 31 Mayıs 2010, Http://Www.Cnnturk.Com/2010/ Dunya/05/31/İsrail.Yardim.Gemisine.Saldirdi/578245.0/İndex.Html, (Erişim Tarihi: 23.04.2017).

"İsrail, Melih Gökçek'in Afişlerini Konuşuyor", 26 Mart 2013, Http://Www.Aksam.Com.Tr/Dunya/İsrail-Melih-Gokcekin-Afislerini-Konusuyor/Haber-180747, (Erişim Tarihi: 13.06.2017).

"İsrail'den Başbakan Erdoğan'ın 'Gazze Ablukası' Şartına Cevap", 13 Şubat 2014, Http://Www.Hurriyet .Com.Tr/İsrailden-Basbakan-Erdoganin-Gazze-Ablukasi-Sartina-Cevap-25800065, (Erişim Tarihi: 13.06.2017).

"İsrail'le 'Alçak Koltuk' Krizi", 13 Ocak 2010, Http://Www.Milliyet.Com.Tr/İsrail-Le--Alcak-Koltuk--Krizi-Gundem-1185364/, (Erişim Tarihi: 22.04.2017).

"İsrail'in Türkiye İle Olan Antlaşmaları", Http://Www.Ufkumuzhaber.Com/İsrailin-Turkiye-İle-Olan-Anlasmalari-7001h.Htm, (Erişim Tarihi: 01.03.2018).

"İsrailli Pilotlar Eskisi Gibi Yeniden Konya'da Eğitilecek!", Milli Gazete, 12 Temmuz 2016, Http://Www.Milligazete.Com.Tr/İsrailli_Pilotlar_Eskisi_Gibi_Yeniden_Konyada_Egitilecek/415414, (Erişim Tarihi: 23.05.2017).

"Mısır'da Darbe", 4 Temmuz 2013, Http://Ayintarihi.Byegm.Gov.Tr/Turkce/Haber/Misirda-Darbe/42616, (Erişim Tarihi: 30.04.2017).

"Mısır'da Sokaklar Gergin", 3 Temmuz 2013, Http://Ayintarihi.Byegm.Gov.Tr/Turkce/Date/2013-07-03, (Erişim Tarihi: 26.04.2017).

"Netanyahu: Denizden Gazze Ablukası Sürecek", 27 Haziran 2016, Http://Www.Bbc.Com /Turkce/Haberler/2016/06/160627_Yildirim_Netanyahu, (Erişim Tarihi: 13.06.2017).

"One Minute'un Ardından 'Anadolu Kartalı' Gerilimi", 12 Ekim 2009, Http://Www.Radikal .Com.Tr/ Dunya/One-Minuteun-Ardindan-Anadolu-

Kartali-Gerilimi-958829/, (Erişim Tarihi: 22.04.2017).

"One Minute'un Ardından "Anadolu Kartalı" Gerilimi", 12 Ekim 2009, Http://Www.Radikal .Com.Tr/Dunya/One-Minuteun-Ardindan-Anadolu-Kartali-Gerilimi-958829/, (Erişim Tarihi: 23.05.2017).

"Son Bir Yılda Türkiye-İsrail Arasındaki Ticaret Hacmi Yüzde 14 Arttı", 16 Aralık 2017, Http://T24.Com.Tr/Haber/Son-Bir-Yilda-Turkiye-İsrail-Arasindaki-Ticaret-Hacmi-Yuzde-14-Artti,513934, (Erişim Tarihi: 01.03.2018).

"TBMM'den Kudüs İçin Ortak Bildiri", 6 Aralık 2017, Https://Aa.Com.Tr/Tr/Gunun-Basliklari/Tbmmden-Kudus-İcin-Ortak-Bildiri/993658, (Erişim Tarihi: 01.03.2018).

"TDV'nin Gazze'ye Yardımları Sürüyor", 31 Mayıs 2015, Http://M.Diyanetvakfi.Org .Tr/Tr-TR/Site/ Haberler/Gazze-Nin-Yaralarini-Tdv-Sariyor-1214, (Erişim Tarihi: 13.06.2017).

"Trump: Kudüs'ü İsrail'in Başkenti Olarak Tanıma Vakti Gelmiştir", 6 Aralık 2017, Http://Www .Hurriyet.Com.Tr/Dunya/Son-Dakika-Trump-Kudusu-İsrailin-Baskenti-Olarak-Tanima-Vakti-Gelmistir-40670139, (Erişim Tarihi: 01.03.2018).

"Türkiye-İsrail Ekonomik İlişkileri", 7 Eylül 2011, Http://Www.Aljazeera .Com.Tr/Makale/Turkiye-İsrail-Ekonomik-İliskileri, (Erişim Tarihi: 01.03.2018).

"Türkiye - İsrail Siyasi İlişkileri", Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı Resmi İnternet Sitesi, Http://Www. Mfa.Gov.Tr/Turkiye-İsrail-Siyasi-İliskileri.Tr.Mfa, (Erişim Tarihi: 23.04.2017).

"Türkiye Gazze'ye Verdiği Sözleri Tutuyor", 25 Mayıs 2015, Http://Www.Ahaber.Com .Tr/Gundem/2015/05/25/Turkiye-Gazzeye-Verdigi-Sozleri-Tutuyor, (Erişim Tarihi: 13.06.2017).

"Türkiye İle Ticaret", Türkiye Cumhuriyeti Ekonomi Bakanlığı Resmi Internet Sitesi, Http://Www. Ekonomi.Gov.Tr/Portal/Faces/Home/Disıliskiler/Ulkeler/Ulke-Detay/%C4%B0srail/Html-Viewerulkeler?Contentıd=UCM%23ddocname%3AEK-16022, (Erişim Tarihi: 02.05.2017).

"Türkiye'den İsrail'e Heron Şoku", 27 Ekim 2012, Http://Www.Haber7.Com /Guncel/Haber/944729-Turkiyeden-İsraile-Heron-Soku, (Erişim Tarihi: 23.05.2017).

"Türkiye'nin Komşu Ülkelerle Ticareti Azaldı, Sadece İsrail İle Arttı", 14 Mart 2016, Https:// Www. Haberler.Com/Turkiye-Nin-Komsu-Ulkelerle-Ticareti-Azaldi-8255840-Haberi/, (Erişim Tarihi: 03.03 .2018).

"Türkiye-İsrail İlişkilerine Dair Not", 8 Temmuz 2014, Https://Www.Akparti.Org. Tr/Upload /Documents/Turkiye-Israil-Iliskileri.Pdf, (Erişim Tarihi: 03.03.2018).

"Türkiye-İsrail Yakınlaşması: Doğalgaz Ve Suriye Faktörü", 17 Aralık 2015, Http://Www.Bbc .Com/Turkce/Haberler/2015/12/151217_Turkiye_İsrail_Selin_Girit.Shtml, (Erişim Tarihi: 13.06.2017).

"Yahudi Cesaret Madalyası Nerede?", 29 Ocak 2015, Http://Www.Sozcu.Com .Tr/2015/Gundem/Yahudi-Cesaret-Madalyasi-Nerede-726953/, (Erişim Tarihi: 23.04.2017).

BÜYÜKEKEN, İbrahim, "Arap Ülkelerinin Gözü Konya'da", 30 Mayıs 2013, *Konya Yenigün*, Http://Www.Konyayenigun.Com/Haber/62476/Arap_Ulkelerinin_Gozu_Konyada.Html, (Erişim Tarihi: 23.05.2017).

CANKARA, Pınar Özden, "Türk Sağ Muhafazakâr-İslamcılık Akımının Öteki Algısı: Yahudi Topluluğu Üzerinden Siyonizm, Komünizm Ve Kapitalizm Okuması", *Akademik Bakış Dergisi*, Sayı: 48, 2015, Ss. 307-326.

Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK) İsrail Ülke Bülteni, 2013, Https://Www.Deik.Org. Tr/Contents/ Fileaction/3564, (Erişim Tarihi: 02.05.2017).

GİRİT, Selin, "5 Soruda Türkiye-İsrail İlişkileri Neden Normalleşti?", 19 Ekim 2016, Http://Www.Bbc.Com /Turkce/Haberler-Turkiye-37703220, (Erişim Tarihi: 02.03.2018).

GROISMAN, Maayan, "Hamas: Turkey Dropped Condition That Israel Lift Gaza Siege Before Normalization", 22 Haziran 2016, Http://Www.Jpost.Com/Arab-Israeli-Conflict/Hamas-Turkey-Dropped-

Condition-That-Israel-Lift-Gaza-Siege-Before-Norma lization-457443, (Erişim Tarihi: 13.06.2017).

GÜRCAN, Metin, "Askeri İhtiyaçlar İsrail'le Yakınlaşmayı Hızlandırdı", 1 Temmuz 2016,Http://Www.Al-Monitor.Com/Pulse/Tr/Originals/2016/06/Turkey-İsrael-Norma lization-Military-Security-Cooperation. Html, (Erişim Tarihi: 23.05.2017).

Hammond, Jeremy R., "How Turkey's Reconciliation Deal With Israel Harms The Palestinians", The Palestine Chronicle, 1 Temmuz 2016, Https://Www.Palestinechronicle.Com/Turkeys-Reconciliation-Deal-İsrael-Harms-Palestinians/, (Erişim Tarihi: 15.06.2017).

Http://Www.Tika.Gov.Tr/Tr/Haber/T%C4%B0KA,%20Gazze%E2%80%99de%2020%20Blokluk%20320%20Daire%20%C4%B0n%C5%9Fa%20Ediyor-21806, (Erişim Tarihi: 13.06.2017).

Http://Www.Tika.Gov.Tr/Tr/Haber/Tika%27dan_Gazze_Ye_Laboratuvar_Cihazi_Destegi-25825, (Erişim Tarihi: 13.06.2017).

Http://Www.Tika.Gov.Tr/Tr/Haber/Tika_Dan_Gazze_Ye_7_Yilda_300_Milyon_Dolarlik_Yardim-17113, (Erişim Tarihi: 13.06.2017).

Http://Www2.Tbmm.Gov.Tr/D26/1/1-0754.Pdf, (Erişim Tarihi: 13.06.2017).

Keinon, Herb, "Peres Depicted Bowing To Erdogan", The Jerusalem Post, 23 Şubat 2010, Http:// Www.Jpost.Com/Middle-East/Peres-Depicted-Bowing-To-Erdogan, (Erişim Tarihi: 22.04.2017).

Kısakürek, Necip Fazıl, "Dünyayı Yahudi Güdüyor!", Büyük Doğu, XIII. Devre, Sayı: 15, Yıl: 24, 25 Ekim 1967.

Turkish Development Assistance Report 2015, Http://Www.Tika.Gov .Tr/Upload /2017/YAYINLAR/TKYR%202015%20ENG/KALKINMA%20.Pdf, (Erişim Tarihi: 15.06.2017).

Uygur, Hakkı, "İran Ve Arap Baharı", SETA Analiz, 2012, S. 11-12, Http://File.Setav. Org /Files/Pdf/İran-Ve-Arap-Bahari.Pdf, (Erişim Tarihi: 23.04.2017).

2000'Li YILLARDAN GÜNÜMÜZE TÜRKİYE-MISIR SİYASİ VE EKONOMİK İLİŞKİLERİNİN SEYRİ

Emine ERDEN KAYA[1]

Giriş

Tarihi sürece bakıldığında, Türkiye ve Mısır dış ilişkileri Cumhuriyetin ilk yıllarından günümüze kadar inişli çıkışlı bir seyir izlemiştir. İç politikaların, dış politikaları her iki ülke içinde belirlediği bu süreçte doğrusal bir süreç mümkün olmamıştır. Nitekim 2000'li yıllar sonrası, Ak Parti döneminde de bu durum değişmemiştir. Ancak bu dönemde tarihinde benzeri görülmemiş, kısa bir döneme haiz değişikliklere ve karışıklıklara şahit olan Mısır, bu dönüşümü yaşarken Türkiye'nin de dış politikasının değişkenliğine ve bizzat Türkiye halkın tepkisine muhatap olmuştur. İç ve dış politikalardaki bu çalkantılı dönem bizi bu çalışmada liderler bazında dönem ve kronolojik tarihsel seyir incelemesine yönlendirmiştir. Bu yüzden bu çalışmada, ilk olarak ilişkilerin tarihsel gelişimine kısaca değinilmiş ardından Ak Parti döneminin başlarında, ülke siyasetinin zirvesinde olan Hüsnü Mübarek dönemini incelenmiş, Arap Baharı ve ilişkilere etkisi bu bölümde çalışmamızın konusuna dahil edilmiştir. Daha sonra Muhammed Mursi dönemi ve Müslüman kardeşlerin hâkimiyetindeki Mısır Türkiye ilişkileri incelenecektir. Bir sonraki bölümde, dönemsel bazda Mısır askeri darbesi markaj altına alınacak ve Sisi döneminde ilişkilerimizin değişkenliği tahlil edilecektir. En nihayetinde Türkiye'de 15 Temmuz 2016 yılında gerçekleşen darbe kalkışmasına karşı Mısırın tavrı, siyasi ve ekonomik ilişkilerin son durumu, yine kronolojik seyire bağlı kalınarak incelenecek ve çalışma sonlandırılacaktır. Çalışma tarama değerlendirme mahiyetinde olup, araştırmada dış politika yıllıkları, kurumlarının raporları ve konunun güncelliği nedeniyle gazete haberlerinden özellikle faydalanılmıştır. Siyasi ilişkilerin son derece değişken olduğu, kısa bir gelecekte de bu belirsizlikten kolay kolay kurtulamayacağı, ancak ekonomik ilişkilerin bu değişkenlikten çok az etkilendiği çalışmanın ulaştığı en önemli sonuçtur.

1 Araştırma Görevlisi, Gazi Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, Siyaset ve Sosyal Bilimler, Doktora Öğrencisi, emineerden3@gmail.com

Kaynakça

Ayhan Kamel, (2014), 1923'ten günümüze Türk Dış Politikası ve Diplomasisi, İstanbul: İnkılap Kitapevi, s. 226.

Hakim Alizade, Levent Baştürk, Selin Bölme vd., (Ankara 2012), Dış Politika-Türkiye-Mısır İlişkileri(2012), (Editörler) Taha Özhan, Hatem Ete, 2012'de Türkiye, SETA Analiz , No:57 , s.110.

İsmail Numan Telci, (2013), Mısır 2012, (Editörler) Kemal İnat, Muhittin Ataman, Ortadoğu Yıllığı 2012, İstanbul: Açılım Kitap, s.204.

İsmail Numan Telci, (2014) Mısır 2013, (Editörler) Kemal İnat, Muhittin Ataman, Ortadoğu Yıllığı 2013, İstanbul: Açılım Kitap, s.167-68.

İsmail Numan Telci, (2015), Mısır 2014, (Editörler) Kemal İnat, Muhittin Ataman, Ortadoğu Yıllığı 2014, İstanbul: Açılım Kitap, s.152.

İsmail Numan Telci (2016), Mısır 2015, (Editörler) Kemal İnat, Muhittin Ataman, Ortadoğu Yıllığı 2015, İstanbul: Açılım Kitap , s.183.

Muhammet Cemal Şahinoğlu, Ahmet Ateş (Ocak 2017), "Ortadoğu'da Darbelerin Arka Planı: Mısır Örneği", Tesam Akademi Dergisi, , 4(1), s. 97-131.

Nebi Miş, İsmail Numan Telci (Ağustos 2013), "Devrimden Darbeye: Mısır'da Askeri Vesayet Dönemi", Ortadoğu Analiz, , Cilt:5, Sayı: 56, s.20-29.

Ömer Kürkçüoğlu, Fatih Koraş, (2011), Türk Dış Politikası-Son On Yıl, (Editörler) Yelda Demirdağ, Özlen Çelebi, Ankara: Palme Yayıncılık, s.195.

Ufuk Ulutaş,Can Acun, Gülşah N. Akkaya, vd., (Ankara 2013), 2013'de Dış Politika- Değişen Ortadoğu ve Türkiye, (Editörler) Yılmaz Ensaroğlu, Hatem Ete, Bekir S. Gür, vd., 2013'de Türkiye, SETA Analiz , Sayı: 73, s.123.

Ufuk Ulutaş, Muhittin Ataman, Kemal İnat, vd., (Ankara 2014), 2014'de Dış Politika-Türkiye- Mısır İlişkileri, (Editörler) Nebi Miş, Yılmaz Ensaroğlu, Sadık Ünay ve vd., 2014'de Türkiye, SETA Analiz, Sayı: 113, s.179.

Ufuk Ulutaş, Enes Bayraklı, Kemal İnat, vd., (Ankara 2015), 2015'te Dış Politika- Türkiye-Mısır İlişkileri, (Editörler) Nebi Miş, Ufuk Ulutaş,

Murat Yeşiltaş, vd., 2015'te Türkiye, SETA , s. 161.

Ufuk Ulutaş, Enes Bayraklı, Kılıç Buğra Kanat, vd., 2016'da Dış Politika-Türkiye-Mısır İlişkileri, (Editörler) Nebi Miş, Ufuk Ulutaş, Murat Yeşiltaş,vd., 2016'da Türkiye, SETA, Ankara 2016. s.155-156.

Zafer Yılmaz, Mısır (2005), (Editörler), Kemal İnat, Ali Balcı, Ortadoğu Yıllığı 2005, Nobel Yayınları, Ankara 2006, s.217.

İnternet Kaynakları:

"Türkiye, Mısır'la 2 yıl sonra ilk resmi temasını gerçekleştirdi", 15.03.2018, http ://www.hurriyet.com .tr/turkiye-misirla-2-yil-sonra-ilk-resmi-temasini-gerc eklestirdi -40011994

"25 Ocak Devrimi'nden bugüne Mısır",12.03.2018, http://www.trthaber.com/haber /dunya/25-ocak-devriminden-bugune-misir-231839.html

"'Türkiye nihayet Mısır konusunda sessizliğini bozdu", 12.03.2018, http://www. hurriyet.com.tr/turkiye -nihayet-misir-konusunda-sessizligini-bozdu-16909040

"Türkiye ve Mısır: Yeni bir bölgesel ittifaka doğru", 12.03.2018, http://www.bbc.com/ turkce /haberler/2012/11/121115_turkey_egypt.shtml

"Türk-Mısır ilişkilerinde sıçrama dönemi", 13.03.2018, http://www.timeturk.com/tr/2012/10/05/turk-misir-iliskilerinde-sicrama-donemi.html

"Türkiye Mısır İlişkileri", 13.03.2018, http://www.mfa.gov.tr/turkiye-misir_siyasi-iliskileri-.tr.mfa

"Mısır'dan Çağrı: Katar'ın yanına Türkiye'yi de ambargoya dahil edelim!", 14.03.208, https:// washingtonhatti.com/2017/06/14/misirdan-cagri-katarin-yanina-turkiyeyi-de-ambargoya-dahil-edelim/

"Türkiye'nin yas ilan etmesi Mısır'da memnuniyetle karşılandı", 14.03.2018, http://www.haberturk .com/turkiye-nin-yas-ilan-etmesi-misir-da-memnuniyetle-karsilandi-1731387.

"Mısır'ın Türkiye'ye İhracatı, Geçen Seneye Göre Yüzde 44.2 Arttı", 15.03.2018, http://misirbulteni. com/misirin-turkiyeye-ihracati-gecen-seneye-gore-yuzde-44-2-artti/.

"Mısır: Türkiye İle İlişkilerin Normalleşmesini İstiyoruz", 15.03.2018, http://misirbulteni.com/misir-turkiye-ile-iliskilerin-normallesmesini-istiyoruz/.

"Mısır'ın Normalleşme Açıklamasına AK Partili Vekilden Yanıt", 15.03.2018, http:// misirbulteni .com/misirin-normallesme-aciklamasina-ak-partili-vekilden-yanit/

"Hisarcıklıoğlu Mısır'da", 15.03.2018, https://www.tobb.org.tr /Sayfalar/ Detay.php? rid=22620 &lst =MansetListesi.

"Doğu Akdeniz'de Türkiye-Mısır gerginliği", 15.03.2018, https://www.dunya.com /gundem/dogu-akdenizde-turkiye-misir-gerginligi-haberi-403416

"Mısır'da Türk Ürünleri Boykot Ediliyor", 15.03.2018, http://misirbulteni.com /misirda-turk-urunleri-boykot-ediliyor/

"Arap Baharı'nın yıl dönümünde Türkiye-Mısır ilişkilerinde durum", 15.03.2018, http:// www. dunyabulteni. net/m/haber/415770/arap-baharinin-yil-donumunde-turkiye-misir-iliskilerinde-durum

TÜRKİYE VE RUSYA'NIN SURİYE POLİTİKASI

Murat ERCAN[1]

Fatmanur ALHANLIOĞLU[2]

Giriş

Suriye, 1971'den beri aralıksız olarak ülkenin başında bulunan Baas Partisi ve bu partinin kontrolünü elinde bulunduran Esad ailesi tarafından yönetilmektedir. 1971–2000 yılları arasında Suriye Devlet Başkanı olan Hafız Esad Soğuk Savaş yılları boyunca SSCB doğrultusunda bir dış politika benimsemiş; iç politikada da sıkı bir istihbarat rejimi oluşturarak farklı siyasal hareketlerin yaşam alanını yok etmiştir. Özellikle 2 Şubat 1982 tarihinde gerçekleştirilen ve 20.000 civarında sivil insanın hayatını kaybettiği tahmin edilen Hama Katliamı, Hafız Esad döneminin en tartışmalı ve kanlı müdahalesi olarak sonraki yıllarda da sıklıkla hatırlanmıştır.[3] Hafiz Esad'dan sonra ülkenin başına gelen Beşşar Esad'da baskıcı tutum sergilemeye devam etmiş ve böylelikle baskılardan, yasaklardan yılmış halkın ayaklanmasına, Suriye'de geri dönüşü olmayan sonuçların ortaya çıkmasına yol açmıştır.

Beşşar Esad'ın başkan seçilmesi Suriye'nin uluslararası sistemle ilişkilerinin yeniden düzenlenebileceği yönünde bir umut oluşturmuş; ancak ABD Başkanlığına George W. Bush'un seçilmesi ve ardından yaptığı "Şer Ekseni" açıklamasıyla Suriye'yi hedef göstermesi Suriye yönetiminin kendisini tecrit etmesine sebep olmuştur. Bu süreçte Suriye'nin uluslararası toplumla bağı Türkiye üzerinden kurulmuştur. Ancak Ortadoğu ve Kuzey Afrika ülkelerinde bir anda patlak veren ve Suriye'de de hissedilen Arap Baharı süreci, Suriye'nin hem Türkiye ile olan ilişkilerinde hem de uluslararası toplumla olan ilişkilerinde bir kırılma yaratmıştır.[4]

Mart 2012'de başlayan ve halen devam etmekte olan Suriye muhalefeti ile Baas yönetimine bağlı silahlı güçler arasındaki çatışmaları durdurabilmek,

1 Doç. Dr. Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi İ.İ.B.F, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Öğretim Üyesi.

2 Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi İ.İ.B.F, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Yüksek Lisans Öğrencisi.

3 Birol Akgün, "Suriye Krizi'nde Bölgesel ve Küresel Aktörler (Perspektifler, Sorunlar ve Çözüm Önerileri)", Stratejik Düşünce Enstitüsü Dergisi, Haziran 2012, s.6.

4 Akgün, a.g.e. s.7.

Kaynakça

Ağır, Osman ve Takar, Meram (2016), "Rusya-Suriye İlişkilerinin Tarihsel Arka Planı", KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt.13, Sayı 2, ss.299–310.

Akgün, Birol (2016)," Suriye Krizi'nde Bölgesel ve Küresel Aktörler(Perspektifler, Sorunlar ve Çözüm Önerileri)", Stratejik Düşünce Enstitüsü Dergisi, ss..6–15.

Bayezit, Fatih (2016), "Dengeleme Davranışı Olarak Fırat Kalkanı Operasyonu: Neoklasik Realist Bakış", Dergi Park Akademik Dergisi, Cilt.4, Sayı 2, ss.90–100.

Britannica, Ana (2004), Lazkiye'', Genel Kültür Ansiklopedisi, Cilt.14, İstanbul: Anna Yayınları, ss.342–360.

Çubukçu, Mete (2012), Yıkılsın Bu Düzen, Arap Ayaklanmaları ve Sonrası, 1. Baskı, İstanbul: İletişim Yayıncılık, ss.216–220.

Doster, Barış (2012), "Arap Baharı Özelinde Rusya"nın Suriye Politikası", Barış Adıbelli (Ed.), Arap Baharı ve Suriye, İstanbul: Iq Kültür Sanat Yayıncılık ss.47–68.

Eryılmaz, Selçuk (2014), "Arap Baharı Sürecinde Rusya'nın Suriye Politikası", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi: Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, İstanbul, ss.135–145.

Has, Kerim (2012), "Türkiye-Rusya İlişkilerinde Suriye Krizi", Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu-Analiz.

Kamalov, İlyas (Temmuz 2012), "Rusya'nın Orta Doğu Politikası", Orta Doğu Stratejik Araştırmalar Merkezi(ORSAM), ORSAM Rapor–125, Ankara, ss.22–30.

Kınalıtopuk, Ömer Tugay (2014), "Türkiye Suriye İlişkileri 2002–2014 Dönemi", Yüksek Lisans Projesi, Trakya Üniversitesi: Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim dalı, ss.35–50.

Özden Cankara, Pınar (2017), "2000'li Yıllarda Türkiye ile Rusya Arasındaki Siyasi İlişkilerin Ekonomik İlişkilere Yansıması", Researcher Social Science Studies, Volume: 5, Number: 3, ss. 310-322.

Özel, Merve Suna (Aralık 2015), "Suriye Krizi Sürecinde Rusya-Türkiye

İlişkisinde Uçaklar-Jetler-Sorunlar", 21. Yüzyıl Enstitüsü Bilim Birlik Barış Dergisi, Sayı 4.

Şen, Yağmur (Ocak-Şubat-Mart-Nisan 2013), "Suriye'de Arap Baharı", Yasama Dergisi, Sayı 23.

Taştekin, Fehim (2015), Alacakaranlıkta Orta Doğu Suriye: Yıkıl Git, Diren Kal!, 6.Baskı, ss.470, İstanbul: İletişim Yayınları.

İnternet Kaynakları

"Angajman Kuralları Değişti Askeri Hareketlilik Arttı" (3 Mayıs 2014), Haber Türk, http://www.haberturk.com/gundem/haber/754647-angajman-kurallari-degisti-askeri-hareketlilik-artti, (Erişim Tarihi: 11 Nisan 2017).

Arcayürek, Cüneyt (18 Ağustos 2011) ''Sıfır Sorun Çöp Sepetine'', Cumhuriyet,http://www.cumhuriyet.com.tr/koseyazisi/275182/Sifir_Sorun_Cop_Sepetine___.html, (Erişim Tarihi: 5 Nisan 2017).

"Astana'ya Nasıl Gelindi?" (14 Ocak 2017), Sabah, http://www.sabah.com.tr /foto haber/gundem/10-soruda-astana-zirvesi/3, (Erişim Tarihi: 8 Mayıs 2017).

"Astana Suriye Görüşmeleri: Ne oldu bundan sonra ne olacak?" (25 Ocak 2017), BBC Türkiye, http://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-38741741, (Erişim Tarihi: 8 Mayıs 2017).

"Astana'da İdlib Anlaşması" (15 Eylül 2017), CNN Türk, https://www.cnnturk.com /dunya/astanada-idlib-anlasmasi, (Erişim Tarihi: 2 Aralık 2017).

Balta, Evren (3 Mayıs 2017) "Kirpi İkilemi: Türkiye ve Rusya İlişkileri", Aljazeera Turk, , http://www. aljazeera.com.tr/gorus/kirpi-ikilemi-turkiye-ve-rusya-iliskileri, (Erişim Tarihi: 1 Aralık 2017).

"Beş Soruda Fırat Kalkanı Operasyonu" (1 Aralık 2016), DW Akademisi, http://www. Dw.com/tr/5-soruda-f%C4%B1rat-kalkan%C4%B1-operasyonu/a-36591639, (Erişim Tarihi: 12 Nisan 2017).

"Bu da Türkiye Koridoru" (7 Ekim 2017), Sabah, , https://www.sabah.com. tr/gundem/2017/10/07/bu-da-turkiye-koridoru, (Erişim Tarihi: 3 Aralık 2017).

"Cumhurbaşkanı Erdoğan New York'ta" (20 Eylül 2016), Hürriyet, http://www

hurriyet.com.tr/ cumhurbaskani-erdogan-new-yorkta-40227207, (Erişim Tarihi: 5 Nisan 2017).

"Cumhurbaşkanı Erdoğan, Putin Ve Trump İle Telefonla Görüştü" (30 Haziran 2017), NTV, https://www .ntv.com.tr/turkiye/cumhurbaskani-erdogan-trump-ve-putin-ile telefonla- gorustu ,E58ALGSmB0uxv7uxwCZgmg, (Erişim Tarihi: 30 Kasım 2017).

"Cumhurbaşkanı Erdoğan'dan ABD'de Flaş Mesajlar" (21 Eylül 2017), Sabah, , http s://www.sabah.com.tr/gundem/2017/09/22/cumhurbaskani-erdogandan-abdde-flas-mesajlar, (Erişim Tarihi: 2 Aralık 2017).

Cumhurbaşkanı Erdoğan, Soçi'de Üçlü Suriye Zirvesine Katıldı" (22 Kasım 2017), Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı, , https://www.tccb.gov.tr /haberler/ 410/ 87429/cumhurbaskani-erdogan-socide-uclu-suriye-zirvesine-katildi.html. ,(Erişim Tarihi: 4 Aralık 2017).

"Cumhurbaşkanı Erdoğan 3 Günlük Kritik Ziyaretlerin İlk Durağı Rusya'ya Gidiyor" (13 Kasım 2017), Sabah, https://www.sabah.com.tr/gundem /2017/11/13 /cumhur baskani-erdogan-3-gunluk-kritik-ziyaretlerin-ilk-duragi-rusyaya-gidiyor-canli, (Erişim Tarihi: 3 Aralık 2017).

"Çatışmasızlık Bölgeleri Türkiye'nin Desteği Olmadan Aşılamaz" (8 Temmuz 2017), TRT Haber, http://www.trthaber.com/haber/dunya/catismasizlik-bolgeleri-turkiyenin-destegi-olmadan-olusturulamaz-323519.html, (Erişim Tarihi: 30 Kasım 2017).

Çetin, Ümit (4 Ekim 2012), "Türkiye Suriye'ye karşılık verdi'', Hürriyet, http://www.hurriyet.com.tr /gundem/21617637.asp, (Erişim Tarihi: 11 Nisan 2017).

Demir, Metehan, ÖZBEK, Tolga, AKIN, Arda (10 Ekim 2012), Hürriyet, http://www.hurriyet.com.tr /gundem/21669092.asp, (Erişim Tarihi:11 Nisan 2017).

Derman, Giray Saynur (23 Kasım 2017), "Soçi'deki Suriye Zirvesinin Sonuçları", Ankasam, https:// ankasam.org/socideki-suriye-zirvesinin-sonuclari/, (Erişim Tarihi: 4 Aralık 2017).

"Fırat Kalkanı Operasyonu'nda Menbiç'e İlerlenecek Olması PYD'yi Korkuttu" (13 Şubat 2017), Haberler.com, http://www.haberler.com/firat-kalkaninda-menbic-e-ilerlenecek-olmasi-pyd-9258122-haberi/ , (Erişim

Tarihi:27 Nisan 2017).

"Fırat Kalkanı ve El-Bab Operasyonu Hedefler ve Kazanımlar" (19 Ocak 2017), Anadolu Haber Ajansı, http://aa.com.tr/tr/analiz-haber/firat-kalkani-ve-el-bab-operasyonu-hedefler-kazanimlar/730556, (Erişim Tarihi:25 Nisan 2017).

"Putin-Erdoğan Görüşmesi 9 Ağustos'ta" (26 Temmuz 2016), Aljazeera Turk, http:// www .aljazeera.com.tr/haber/putin-erdogan-gorusmesi-9-agustosta, (Erişim Tarihi: 20 Nisan 2017).

Kuzey Atlantik Antlaşması, http://www.nato.int/cps/fr/SID-10BA3FFE-07A2B68E/ natolive/ official_texts_17120.htm?blnSublanguage=true&selectedLocale=tr&submit=select, (Erişim Tarihi: 10 Nisan 2017).

Marcus, Jonathan (23 Mart 2016), "Rusya Suriye'de Ne Amaçlıyor?", BBC Türkiye, http://www.Bbc.Com/Turkce/Haberler/2015/09/150916_Suriye_Rusyajonathan_Marcusanaliz, (Erişim Tarihi:15 Nisan 2017).

"NATO Suriye'nin Düşürdüğü Uçak İçin Toplandı" (2 Mayıs 2014), AGOS Haber, http://www .agos.com.tr/haber.php?seo=nato-suriyenin-dusurdugu-ucak-icin-toplandi&haberid=1885, (Erişim Tarihi: 10 Nisan 2017).

Özalp, Güven (22 Kasım 2012), ''Patriot başvurusunda savunma güvencesi'', Milliyet http://www. milliyet.com.tr/patriot-basvurusunda-savunma-guvencesi-gundem-1630784/, (Erişim Tarihi: 12 Nisan 2017).

"Reyhanlı'da ki patlamalarla ilgili 9 gözaltı" (12 Mayıs 2013), Anadolu Ajansı, http: //aa.com.tr/tr/turkiye/reyhanlidaki-patlamalarla-ilgili-9-gozalti/247196, (Erişim Tarihi: 12 Nisan 2017).

"Son dakika: Erdoğan-Putin Zirvesinden Sonra Flaş Karar" (10 Mart 2017), Milliyet, http://www. milliyet.com.tr/erdogan-putin-zirvesine-saatler-siyaset-2411010/, (Erişim Tarihi: 20 Nisan 2017).

"Suriye İç Savaşı: Türkiye'nin Hedefindeki Menbiç'te Kim, Ne İstiyor?" (3 Mart 2017), BBC Türkiye, http://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-39139826, (Erişim Tarihi: 27 Nisan 2017).

"Suriye-Türkiye İlişkileri: İnişler ve Çıkışlar" (27 Nisan 2014), Aljazeera Turk,

http://www. aljazeera.com.tr/dosya/turkiye-suriye-iliskileri-inisler-ve-cikislar, (Erişim Tarihi:7 Nisan 2017).

"Suriye'ye Türkiye'den Dokuz Maddelik Yaptırım" (1 Mayıs 2014), Bağımsız İletişim Ağı(Bianet), http://www.bianet.org/bianet/dunya/134412-suriye-ye-turkiye-den-dokuz-maddelik-yaptirim, (Erişim Tarihi: 8 Nisan 2017).

"Suriye'nin eylemi cezasız kalmayacak" (3 Temmuz 2012), Hürriyet, http://www .hurriyet .com.tr/davutoglu-suriyenin-eylemi-cezasiz-kalmayacak-20906159, (Erişim Tarihi:10 Nisan 2017).

"Suriye yolcu uçağı jetlerle Ankara'ya indirildi" (18 Ekim 2012), CNN Türk, http://www.cnnturk.com/2012/turkiye/10/10/suriye.yolcu.ucagi.jetlerle.ankaraya.indirildi/680131.0, (Erişim Tarihi:12 Nisan 2017).

"Suriye Ulusal Konseyi üyesi: Cilvegözü'nde hedef bizdik" (13 Şubat 2013), Hürriyet, http://www.hurriyet.com.tr/suriye-ulusal-konseyi-uyesi-cilvegozunde-hedef-bizdik-22581035 , (Erişim Tarihi:12 Nisan 2017).

"Tahran'da İdlib'in Geleceği Belirleniyor." (9 Ağustos 2017), Sabah, , https://www.sabah .com.tr/dunya/2017/08/09/tahranda-idlibin-gelecegi-belirleniyor, (Erişim Tarihi: 1 Aralık 2017).

Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, ''Türkiye- Suriye Siyasi İlişkileri'', http://www.mfa. gov.tr/turkiye-suriye-siyasi-iliskileri-.tr.mfa, 27.04.2014.

"Türkiye'den Suriye'ye İlk Yaptırım'' (1 Mayıs 2014), NTV Haber, http://www.ntvmsnbc .com/id/25281482, (Erişim Tarihi:7 Nisan 2017).

"Türkiye'den Suriye'ye Flaş Karar" (21 Ağustos 2014), İnternet Haber, http://www.internethaber. com/suriye-sinirdisi-diplomatlar-turkiye-disisleri-bakanligi--429981h.htm, (Erişim Tarihi:8 Nisan 2017).

"Türk Savaş Uçağı Suriye Karasularında Düştü" (2 Mayıs 2014), CNN Türk, http://www.cnnturk.com /2012/turkiye/06/22/turk.savas.ucagi.suriye.karasularinda.dustu /666139.0/index.html, (Erişim Tarihi:10 Nisan 2017).

"Türk Savaş Uçağı Suriye'de Düştü" (2 Mayıs 2014), http://www.haberler.com/turk-savas-ucagi-suriye-de-dustu- 372793 1-haberi/ , (Erişim Tarihi:10 Nisan 2017).

"Türkiye ile İran Irak'ın İstikrarında Önemli Rol Oynuyor." (4 Ekim 2017),

TRT Haber,http:/ /www.trthaber.com/haber/dunya/turkiye-ile-iran-suriye-ve-irakin-istikra rin da-onemli-bir-rol- oynuyor-336397.html, (Erişim Tarihi: 3 Aralık 2017).

"Uçak Krizinde Yıldönümü; Türk-Rus İlişkilerinde Neler Yaşandı?" (24 Kasım 2016), HABERUS Rusya ve Avrasya'dan Güncel Haberler-Analiz, http://haberrus.com /anal ysis/2016/11/24/ucak-krizinde-yildonumu-turk-rus-iliskilerinde-neler-yasandi ana liz .html, (Erişim Tarihi:23 Nisan 2017).

TÜRK DIŞ POLİTİKASINDA İRAN ISLAM CUMHURİYETİ;

İran İslam Cumhuriyeti bölgede barışı sağlayabilir mi?

Birol YILMAZ[1]

Giriş

Humeyni 1979'da sürgünden geldikten sonra yaptığı ilk konuşmasında monarşiye karşı olduğunu, İslam devletini kuracağını daha ilk günlerde açıkladı. Ve devletin başına gelince İslam hukukunu benimsedi. Okullarda kamusal alanda ve sokakta İslami tarzda kıyafetleri şart koştu ve toplu taşıma araçları haremlik-selamlık olarak ikiye ayrıldı. Ekonomi devletin eline geçti. 1989'da Humeyni öldükten sonra yerine Ayetullah Ali Hamaney geçti. Haşimi Rafsancani ise Cumhurbaşkanı seçildi. Her iki lider de Pragmatik ve tutucu olarak tanındılar. Amerika Başkanı Bill Clinton İran'a ambargo koydurdu, bu ambargo daha çok ticari ambargo ve Amerika'nın ülkede yatırımlarını engelleyen bir ambargo idi. Aslında ambargonun sebebi İran'ın atom programını sürdürmesi idi. 1997 seçimlerinde başa gelen Muhammed Hatemi basın özgürlüğü ve fikir özgürlüğü sözü verdi ayrıca uluslararası görüşmelere açık olduğunu belirtti. 2005 seçimlerinde ise yerine Mahmut Ahmedinejad geçti. Ahmedinejad döneminin en önemli gelişmeleri atom programına ağırlık vermesi ve İsrail düşmanlığını sayabiliriz. [2] "Türk Dış Politikasında İran Islam Cumhuriyeti; İran İslam Cumhuriyeti bölgede barışı sağlayabilir mi?" başlıklı çalışmada öncelikle İran'ın atom programına yer verilecek akabinde de bu programa uluslararası güçlerin tepkisine yer verilmektedir. Ayrıca çalışmada Türkiye-İran ve Rusya'nın Suriye politikalarına yer verilmektedir.

Atom programı ve İran

İran geçmiş yıllarda olduğu gibi günümüzde de süper devlet olma yolunda çaba sarf ediyor. Bunun için atom programına ağırlık veriyor. Ayrıca nüfus bakımından ve Şii inancını yayıma açısından atom programına gereksinim duymaktadır.İran Pakistan dan sonra atom programina sahip olan İslam ülkesidir. Atom for peace yani barış için Atom başlıgi altında Iran atom

1Dr. Viyana Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Uzmanı.

2 http://www.bpb.de/themen/2P7LDX,0,0,Die_Geschichte_Irans_1941_bis_200, (Erişim Tarihi: 14.03.2018).

Kaynakça

Beestermüller Gerhard und Heinz-Gerhard Justenhoven, .*Der Streitum die İranische Atom politik*, Kohlhammer Verlag.

Der Standard(2013), politik 20 Eylül .

Doğan, Aydal(2009), *Enerji Kan kokuyor*, İstanbul, Timaş yayınları.

Faal Ariana(2013), Wiener Zeitung, Europa Welt, 26 Kasım 2013.

Herrmann, Frank(2013), Der Standard politik 26 Eylül.

Heute Gazetesi, Welt(2013), 6 Kasım.

Kurier (2015), Politik, 4 Nisan.

Mertins(2013), Die Presse am Sonntag, Ausland, 10 Kasım.

Österreich(2013) Politik , Tagesthema, 6 Kasım.

Österreich(2013), Welt Aktuell, 26 Kasım.

Die Presse(2015), Irans Machtstrategie,Politik.

Die Presse(2015), Ausland, Iran Visite, 9 Eylül.

Die Presse(2016) „Wie die Atom deal den Iran verändern wird“, 18 Ocak.

www. n- tv. de. (Erişim Tarihi: 03.03. 2018).

www.welt.de, (Erişim Tarihi:11.03.2018).

www.spigel.de. (Erişim. 12.3.2018).

http://www.bpb.de/themen/2P7LDX,0,0,Die_Geschichte_Irans_1941_bis_200,(Erişim Tarihi: 14. 03. 2018).

Orange.handelsblatt.com/Artikel, (Erişim Tarihi: 13.03.2018).

http://www.sueddeutsche.de/politik/syrien-konferenz-assads-leute-kommen-doch-1.3769816(Erişim Tarihi: 14.04.2018).

https://www.stratejikortak.com/2018/04/suriye-zirve-astana-cenevre-soci.html,(Erişim Tarihi: 14.04. 2018).

https://www.stratejikortak.com/2018/04/suriye-zirve-astana-cenevre-soci.html,(Erişim Tarihi: 14.04. 2018) .

https://bianet.org/bianet/militarizm/195819-ankara-daki-suriye-zirvesi-sonrasi-ortak-aciklama, (Erişim Tarihi: 14.04.2018).

TÜRK DIŞ POLİTİKASINDA RUSYA FEDERASYONU: İlişkilerin Dünü ve Bugünü

Merve Suna ÖZEL ÖZCAN[1]

Giriş

Yakın coğrafyalar olmaları ve imparatorlukların doğası gereği emperyal yayılım özelliği Rus ve Türk tarihinin şekillenmesinde önemli bir rol oynamıştır. Bu açıdan Rusya ve Türkiye tarihi bol rekabet ve istisnai işbirliği tarihi olarak görülebilir. İmparatorlukların yayıldığı geniş etki alanlarının yanı sıra Rusların adeta Asya Kıtasının kuzeyine sıkışıp kalması dış politikalarında da farklı amaçlar ile hareket etmelerine neden olmuştur. Bu durum da yaklaşık 500 yıllık geçmişe sahip olan bu komşu iki ülkenin ilişkileri özellikle Rus dış politikasının "sıcak denizler" hedefinin adeta bir miras haline getirilmesi ile günümüzde dahi inişli çıkışlı bir seyir takip etmektedir. I. Dünya Savaşı ile değişen uluslararası sistemde irredantist devletlerin kısa süre sonra başlattıkları II. Dünya Savaşı ile sistem yeniden değişmiş bu kez karşımıza Doğu ve Batı Bloklarından oluşan Soğuk Savaş dönemi çıkmıştır. Böylece iki dünya savaşının ardından başlayan Soğuk Savaş dönemi ile kutuplar kesin olarak çizilmiştir. ABD Batı, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği ise Doğu'nun lideri olarak iki kutuplu sistemin aktörleri olmuşalardır. Dolayısı ile 20. Yüzyıl iki büyük dünya savaşının yanı sıra yaklaşık 50 yıl süren Soğuk Savaş Döneminin de yaşandığı uzun bir yüzyıl olarak karşımıza çıkmaktadır.

1989 yılında Berlin Duvarının yıkılmasını SSCB'nin çöküşü takip etmiş ve Soğuk Savaş yeni çatışmaları artçı şokları gibi uluslararası alana bırakarak sona ermiştir. Rusya Federasyonu imparatorluk travmasını üzerinden kolay atamamış ve ilk on yıl bocalama süreci içinde bir şok doktrini ile karşı karşıya kalmıştır. Bu süreç içerisinde ise Türkiye'de pek çok darbe ve darbe girişimi ile karşı karşıya kalmış, Batı Kutbu içinde zaman zaman istediği desteği alamamıştır. Nitekim 1990'lı yıllar Türkiye açısından da gerek iç gerekse de uluslararası alanda hızlı ve önemli olayların yaşandığı bir dönem olmuştur.

1 Arş. Gör. Kırıkkale Üniversitesi, İİBF, Uluslararası İlişkiler Bölümü. E-posta: mervesuna@yahoo.com

Kaynakça

Aliriza Bulent, Aras, Bulent (2012), "U.S.-Turkish Relations A Review At The Beginning Of The Third Decade Of The Post–Cold War Era", CSIS, November.

Armaoğlu, F. (2005).20. yüzyıl Siyasi Tarihi, Alkım Yayınları,

Bilgesam (2014), Kafkasya'daki Gelişmeler ve Türkiye, Bilge Adamlar Kurulu Raporu Rapor No: 60.

Büyükakıncı E. (2012), "Türk–Rus İlişkilerinin Değerlendirilmesi: Güvenlik Sorunsalından Çok Boyutlu Derinliğe Geçiş". (Ed). E. Büyükakıncı. E. Bancı. Sovyetler Birliği'nin Dağılmasından Yirmi Yıl Sonra Rusya Federasyonu – Türk Dilli Halklar ve Türkiye ile İlişkiler. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınevi,.ss. 788-804.

İnalcık H. (2003), Osmanlı İmparatorluğu Klâsik Çağ:1300-1600,Çev: v. R. Sezer, İstanbul: YKY.

Cassase, A. "The wolf that ate Georgia" https://www.theguardian.com/ commentisfree /2008/ sep/01/georgia.russia1.

Caşın, (2008) "Sovyetler Birliği'nin Tutumu", (Ed). H. Çakmak. Türk Dış Politikası. Ankara: Platin Yayınları,.

Çelikpala. (2013) "Rusya Federasyonuyla İlişkiler". (Ed). Oran B. Türk Dış Politikası Cilt: III (2001-2012), İstanbul: İletişim Yayınları.

Dugin, (2003), A. Rus Jeopolitiği, İstanbul: Küre Yayınları.

Ercan Murat(2011)," Türk Dış Politikasında Rusya "Edit: Murat Ercan, Değişen *Dünyada Türk Dış Politikası* Ankara: Nobel Yay.

Heradstveit D.; Matthew Bonham," What the Axis of Evil Metaphor Did to Iran", Mıddle East Journal , Volume 61, No. 3, summer 2007,ss.421-440. https://www.researchgate.net/publication/233551704

Kurat, A.N. (1990), Türkiye ve Rusya. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Hale, W.. (2003), Türk Dış Politikası 1774-2000. (Çev). Petek Demir. İstanbul: Mozaik Yayınları.

Leonhard, W. (1976), Bugünkü Sovyet İdeolojisi II,çev: Cemil Ziya Şanbey, İstanbul: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Luxemburg, R. (2010), Ulusal Sorun: Ulusların Kendi Yazgısını Tayin Hakkı ve Özerklik, Çev: Osman Akınhay, İstanbul: Belge Yayınları.

Marlene L. Russia's Central Asia Policy and the Role of Russian Nationalism, Silk Road Papaer,2008.

Oran, B. (Ed), (2013), Türk Dış Politikası (cilt1 1919-1980), İletişim Yayınları,İstanbul, 2001 Türk Dış Politikası Cilt: III (2001-2012), İstanbul: İletişim Yayınları.

Purtaş, F (2005), Rusya Federasyonu Ekseninde Bağımsız Devletler Topluluğu, Ankara: Platin Yayınları.

Rodric Braithwaite, Putin 'Kırım Rusya'dır' dediğinde şaşırmayın", http://www.radikal.com.tr /yorum/putin_kirim_rusyadir_dediginde_sasirmayin-1179391

Sander, Oral (2005), Siyasi Tarih 1914-1994, İmge Kitabevi.

Sever, Ayşegül (1997) "Yeni Bulgular Işığında 1962 Küba Krizi Ve Türkiye" Ankara Üniversitesi SBF Dergisi,Cilt:52.

Steinberg, J. "Worldwide Opposition Rises To Bush's 'Axis of Evil' Statement", EIR Volume 29, Number 6, February 15, 2002, http://www.larouchepub .com/eiw/ publi c/2002/eirv29n06-20020215/eirv29n06-20020215_034-worldwide_ opposi tion _rises _to_bu.pdf,

Ünver Günay (2003), XV. Yüzyıl Osmanlı Toplumunda Sosyo-Kültürel Yapı, Din Ve Değişme, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sayı: 14.

Ekomomi Bakanlığı, "Türkiye İle Ticaret", https://www.ekonomi.gov .tr/portal/faces /home/disIliskiler/ ulkeler/ulke-detay/Rusya%20Federasyonu/html-viewer-ulkeler;jsess ionid=ArIwf_ihKKbJ0ZMm2VaV13H5TPuTOQ4h_xUOSxP-Dze4ko01I0bQ!-45859 1258?contentId=UCM%23dDocName%3AEK-160814&co ntentTitle=Türkiye% 20 ile%20Ticaret& _afrLoop=20475295048337054&_afrWindowMode=0&_afrWindowId= null&_adf.ctrl-state=cwt2s9v 9m _1#!%40%40%3F_afrWindowId% 3Dnul l%26_afrLoop%3 D20475295048337054 %26contentI d%3DUCM %2523dDo cName %253AEK-160814%26contentTitle%3DT%25C3%25BCrkiye%2 Bile%2B Ticaret

% 26_afrWindowMode%3D0%26_adf.ctrl-state%3Dcwt2s9v9m_5.

"Putin Visits Turkey as Syrian Crisis Risks Ensnaring Trade Ties", http://www.bloomberg. com/news/2012-12-02/putin-visits-turkey-as-syrian-crisis-risks-ensnaring-trade-ties.html

"Nikolai Patrushev: If Putin, Obama come to power, situation worldwide can see a trend toward consolidation"http://www.interfax.com /interview.asp?id= 301007,12.01.2012.

Russia Says West Planning No-Fly Zone in Syria to Protect Rebels http://www.bloomberg.com /news/2012-01-12/russia-says-west-planning-no-fly-zone-in-syria-to-protect-rebels.html,12.01.2012.

"Akkuyu Nükleer: Proje Tarihçesi", http://www.akkunpp.com/projenin-tarihcesi.

"Malzeme, Rus resmi şirketinden Suriye bakanlığına gidiyordu" ,http://www.bbc .co.uk/turkce/cep/ haberler/2012/10/121011_syria_plane_update6.shtm 1.

"Russian Press at a Glance", http://en.rian.ru/papers/20121012/176570910.html.

"Rusya: Türkiye'nin buna hakkı var" ,http://www.cumhuriyet.com.tr/?hn=371772.

"Netherlands and Germany ready to deploy Patriot missiles to defend Turkish border with Syria", http://theaviationist.com/2012/11/20/patriot-syria/#.UL8JZeTZZ8E ,20.11.2012, "Turkey Asks NATO to Deploy Patriot Missiles ", http://online.wsj.com /article/SB10001 4241278873237 13104578132923864128016.html.

"Russia Warns against moving NATO's Patriot Missiles to the Syrian border", http://www. globalresearch.ca/russia-warns-against-moving-natos-patriot-missiles-to-the-syrian-border/5312729.

"Russia worried over militarization of Turkish-Syrian border", http://english. ruvr.ru/2012_11_22/Russia-worried-over-militarization-of-Turkish-Syrian-border/.

"Russia worried over plans to deploy Patriot missile systems at Turkish-Syrian border", http://pda.itar-tass.com/en/c154/583053.html,

"Putin calls jet's downing 'stab in the back'; Turkey says warning ignored",

http:// edition.cnn.com/2015/11/24/middleeast/warplane-crashes-near-syria-turkey-border/.

"Rus uçağı: Türkiye krizi tırmandırmak istemiyor", http://www.bbc.com/turkce/ haberler/2015/11 /151125_canli_turkiye_rusya

"Rusya Akkuyu Nükleer Güç Santrali Projesini finanse edecek", , http://turkish.ruvr.ru /2012_12_03/rusya-akkuyu-nukleer-guc-santrali-projesini-finanse-edecek/,3.12..2012.

"Akkuyu nuclear plant valuation raised by $1 bln – Turkey PM", http://www .interfax.co.uk/russia-news/akkuyu-nuclear-plant-valuation-raised-by-1-bln-turkey-pm/

"In Istanbul, Putin Slams Missile Plan", http://www. Themoscowtimes .com/mobile/article/in-istanbul-putin-slams-missile-plan/472459.html,

"Rusya'dan Erdoğan'ın ŞİÖ hedefine yorumlar: "Rusya, Türkiye'ye hayır demez...", http://www.turkrus.com/haber-hatti/59507/rusyadan-erdoganin-sio-hedefine-yorumlar-

"Türkiye'nin ŞİÖ statüsü resmileşiyor", http://turkish.ruvr.ru/2013_03_29/Turkiyenin-CHOS-statusu/

"Türk akımı, Türkiye'nin dünyadaki konumunu güçlendiriyor", http://tr.sputniknews .com /colum nists/20150205/1013810708.html.

"Rusya Gürcistan'a karşı savaş halinde",http://www.dw.com/tr/rusya-gürcistana-karşı-savaş-halinde/a-3548502.

"Rusya 2 bin asker 32 uçak ve 16 helikopterle vuruyor", https://www. yenisafak.com /dunya/rusya-2-bin-asker-32-ucak-ve-16-helikopterle-vuruyor-2313981.

TÜRK DIŞ POLITIKASINDA KAFKASYA

Alaeddin YALÇINKAYA[1]

Giriş

Türkiye'nin Kafkasya politikasının coğrafi, ekonomik, tarihi ve etnik boyutları bulunmaktadır. Jeopolitik altyapıdan bağımsız olmayan bu politikanın, ülkemizin bölgesel ve global ilişkilerindeki genel tercihler boyutu da rol oynamaktadır. Bu bölümde ele alınacak olan Kafkasya politikalarının, genel dış politikayla önemli ölçüde bağlantısı bulunabildiği gibi, bölgenin jeostratejik, etnik ve tarihi gerçeklerinin kaçınılmaz sonuçlarından kaynaklanan boyutları da sözkonusu olabilmektedir.

İyi komşuluk, dostluk, karşılıklı işbirliği, iç işlerine müdahale etmeme, ülke bütünlüğüne saygı gösterme gibi esaslara dayanan Türk dış politikası, önemli ölçüde Kafkasya için de geçerlidir. Bununla beraber Balkanlar ve Ortadoğu gibi Kafkasya da etnik yapıdan kaynaklanan siyasi krizlerin yaşandığı bölgelerdendir.

Cumhuriyetin kuruluş yıllarında zorunlu izolasyon stratejisinin diplomatik ifadesi "Yurtta Sulh, Cihanda Sulh" politikası, şartların değişmesi sonucu komşu ülkelerle ilişkilerin temeli olarak algılanmıştır. Komşuların ülke bütünlüğü, egemenlik hakları, içişleri gibi konularda saygı esaslı ilişkiler, aynı şekilde diğer ülkelerden de beklenmiştir. Öte yandan Türkiye'nin tarihi, etnik, kültürel ve diğer jeopolitik özellikleri, ilişkilerin ekonomik boyuta sıkışmasını imkânsız kılmıştır. Esasen hiçbir bölgesel veya global gücün diğer ülkelere karşı politikaları, sadece ekonomik alanlarla sınırlı değildir. Sömürgecilik sonrası dönemde eski sömürgeciler hammadde-pazar ilişkilerinde kültür-medeniyet-demokrasi söylemleri ile daha başarılı olabilmektedir. Böylece emperyalist hedefler genellikle insancıl kurumlaşma ve bağlarla gölgelenmektedir. Türkiye'nin ise Kafkasya'nın dâhil olduğu bölge üzerinde tarihi, etnik ve dini kimlik gerçekleriyle beslenen kültürel-duygusal etkileşim, dış politik ilişkilerde sıkça etkili olabilmektedir. Bu jeopolitik miras, Türkiye'ye, bölgesel dış politikada önemli fırsatlar verdiği gibi çoğu zaman

1 Prof. Dr. Marmara Üniversitesi, İİBF, Uluslararası İlişkiler Bölümü öğretim üyesi.

Kaynaklar

Armaoğlu, Fahir(1987), *20. Yüzyıl Siyasi Tarihi,* Ankara: İş Bankası.

Armenian Allegations(2001), An Assessment, İstanbul: OBİV.

Azerbaycan Ülke Raporu(1995), Ankara: TİKA.

Azeri-Ermeni Anlaşmazlığında İnisiyatifi Ele Aldık", www.yenisafak.com,(Erişim Tarihi: 29.06. 2004).

Bala, Mirza(1993), "Karabağ", *İslam Ansiklopedisi*, C.6, İstanbul: MEB, ss.212–217.

Başlamış, Cenk, "Türkiye'ye Orta Asya Kapısı", *Milliyet*, 16 Haziran 2002.

Büyük Rusya' Şovu; Putin, İkinci Dünya Savaşı'nın kazanılmasının 55. Yıl dönümünde gövde gösterisi yaptı. Rusya lideri 'Savaş kazanma alışkanlığı kanımızda var' dedi", *Milliyet*, 10 Mayıs 2000.

Cicioğlu, Filiz(2004), "Azerbaycan-Ermenistan Çatışması, Kafkasya'da Bitmeyen Mücadele", *Dünya Çatışma Bölgeleri*, Der: Kemal İnat, Burhanettin Duran, Muhittin Ataman, Ankara: Nobel, ss.269-279.

Cohen, Ariel(2001), "Rusya'nın Yeni Kafkasya Politikası Türk Çıkarlarını Tehdit Ediyor mu?", *Avrasya Etüdleri*, Yaz 2001, Özel Sayı, ss.111-121.

Doğan, İlyas(2008), *Devletler Hukuku*, Ankara: Seçkin.

Dubnov, Dubnov(1998), "Aliyev'den Hediyeler", (çev) A.Yalçınkaya, *Türk Cumhuriyetleri ve Petrol Boru Hatları*, Der: Alâeddin Yalçınkaya, İstanbul: Bağlam.http://www.kimkimdir.gen.tr/ kimkimdir.php?id=6, (Erişim Tarihi: 28.08.2004).

Ermenilerin Gözü Hazar Petrollerinde: Azerbaycan İstanbul Başkonsolosu Dr. İbrahim Nebioğlu'ndan *Ortadoğu*'ya Özel Açıklama", *Ortadoğu*, 17 Mart 2004.

Ersanlı, Büşra(1997), "Rediscovering Multidimensionality, Turkey's Quest for Partnership with the Turkic Republics", *Private View*, Winter, ss.60-64; "Çok Boyutluluğu Yeniden Keşif, Türkiye'nin Türk Cumhuriyetleriyle İşbirliği Arayışı", *Türk Cumhuriyetleri ve Petrol Boru Hatları*, Der: Alâeddin Yalçınkaya, İstanbul: Bağlam, 1998, ss.223-232.

Gündoğan, Kadir(20019, "Dünü ve Bugünü ile Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti ve

Türkiye Cumhuriyeti İlişkileri", *Sekizinci Askeri Tarih Semineri Bildirileri I*, ss.605–629.

Gebele Radar Üssü Azerbaycan Kontrolünde, 5 Ekim 2013, https://www.haberler.com/gebele-radar-ustu-azerbaycan-in-kontrolunde-5147542-haberi/, (Erişim Tarihi:17.02.208).

Gürses, Emin(2002), "Bakû-Moskova Yakınlaşması", *Cumhuriyet*, 02.02.2002.

Gürün, Kamuran(2003), "İngiliz Mavi Kitabı ve İstanbul Divanı Harbi", *Ermeni Araştırmaları 1. Türkiye Kongresi Bildirileri*, C.1, Ankara: ASAM-Ermeni Araştırmaları Enstitüsü, ss. 53-59.

http://www.guardian.co.uk/international/story/0,1295262,00.html,(Erişim Tarihi: 30.07.2010).

Gürün, Kâmuran(1991), *Türk-Sovyet İlişkileri (1917-1923),* Ankara: TTK.

Kohen, Sami(2002), "Ufak Adımlar Politikası", *Milliyet*, 27 Nisan 2002.

Light, Morgot(1996), "Russia and Transcaucasia", *Transcaucasian Boundaries*, ed: John F.R. Wright, Suzanne Goldenberg, Richard Schofield, London: UCL Press, ss. 34-53.

Lütem, Ömer E.(1993), "Türkiye'nin Ermenistan, Ermenistan'ın Türkiye Politikası", *Ermeni Araştırmaları 1. Türkiye Kongresi Bildirileri*, C.II, Ankara: ASAM-Ermeni Araştırmaları Enstitüsü, ss.283-286.

Maqsudul Hasan Nuri(2001), "Hazar Denizi Bölgesi", *Avrasya Etüdleri*, 19, İlkbahar-Yaz 2001, TİKA, ss.3-18.

Nesibli, Nesib(2001), "Yazarın Önsözü", *Değişen Avrasya'da Kafkasya*, Haleddin İbrahimli, Ankara: ASAM.

New Breed of Extremist Turns Fight for Independence into Unrelenting Holy War", *The Guardian*, September 2, 2004, http://www.guardian.co.uk/international/story/0,,129 526 2, 00.html, (Erişim Tarihi: 30.07.2010).

Saray, Mehmet(1993), *Azerbaycan Türkleri Tarihi,* İstanbul.

Sarıahmetoğlu, Nesrin(1998), "Kafkasya-Ötesindeki Siyasi Gelişmeler ve Hazar Petrolleri", *Türk Cumhuriyetleri ve Petrol Boru Hatları*, Der: Alâeddin Yalçınkaya, İstanbul: Bağlam, ss.23–38.

Tanilli, Server(1976), *Anayasalar ve Siyasal Belgeler,* İstanbul.

Toluner, Sevin(2004), *Milletlerarası Hukuk Açısından Türkiye'nin Bazı Dış Politika Sorunları*, İstanbul: Beta.

Ulçenko, Natalya(2001), "Rusya ve Türkiye'nin Güvenliğinde Enerji İhracat ve İthalatının Rolü", *Avrasya Dosyası*, C.6, Sayı 4; ss.144–146.

Ültanır, Mustafa Özcan(2002), "Enerji Terminali Türkiye'ye Karşı", *Dünya*, 21 Kasım 2002.

Yalçınkaya, Alaeddin, "Kafkaslar'da "Türki" Kavimler: Çerkezler, Abhazlar, Kabartaylar, Adigeler, Çeçenler, İnguşlar, Dağıstanlılar ve Diğerleri", *Akademik Bakış*, sayı 9, Mayıs 2006, http://www.akademikbakis.org/pdfs/9/16.htm,(Erişim Tarihi: 22.07.2010).

Yalçınkaya, Alaeddin, "NABUCCO'dan TANAP'a Türkiye ve Boru Hatları", 7. Balkanlarda Sosyal Bilimler Kongresi, 25–30 Ağustos 2015, Kaposvar, Macaristan.

TÜRKİYE AVRASYA İLİŞKİLERİ BAĞLAMINDA ENERJİNİN JEOPOLİTİĞİ

Ceyhun HAYDAROĞLU[1]

Giriş

Enerji politikası, ülkelerin dış politika hedeflerini saptayan önemli bir faktördür. Enerji politikasının önemli bir parçası olan enerji güvenliği, 1970'li yıllarda petrol kriziyle birlikte ortaya çıkmış, soğuk savaşın sona ermesi, körfez savaşları ve 11 Eylül saldırılarıyla hız kazanan güvenlik problemini açığa çıkarmıştır. Ayrıca fosil kaynaklara olan talebin giderek artması buna karşın rezervlerin zamanla tükenecek olması, enerji fiyatlarında meydana gelen dalgalanmalar, enerji arz kesintileri, enerji üretilen ve iletim hatlarının üzerinde bulunan ülkelerin siyasi ve ekonomik istikrarsızlıkları gibi faktörler ülkelerin enerji politikalarını belirlemesinde önemli etkenler haline gelmiştir. Enerji kaynakları ve bu kaynakların taşınmasını sağlayan bölgeler üzerinde hâkimiyet kurma, dış politikada etkin rol alma dürtüsü, küresel güçler arasında enerji rekabetini arttıran unsurlardır.

Türkiye çok boyutlu uluslararası düzlem içerisinde enerji jeopolitiği bağlamında aktif olarak rol almak istemektedir. Ortaya çıkan yeni jeopolitik düzen içerisinde Avrasya, Ortadoğu ve Akdeniz'e yakın olması, enerji pazarının gittikçe büyümesi, bölgenin istikrarlı ve güvenli bir coğrafik konumunda bulunması, uluslararası ve bölgesel enerji işbirliği alanlarındaki arayışlarında Türkiye'yi önemli bir konuma getirmektedir. Türkiye, coğrafi açıdan dünyanın zengin fosil kaynak rezervlerine sahip bölgeler ile bu kaynakları tüketmek isteyen pazarlar arasında geçiş yolları üzerinde kavşak görevine sahiptir. Bu nedenle Türkiye, doğusunda yer alan zengin petrol ve doğal gaz kaynaklarını batıya taşıyabilecek doğal bir koridor görevi görmektedir. Türkiye, gerçekleşen ve hali hazırda gerçekleşme safhasında olan projeler ile birlikte doğal gaz ve petrolün batıya taşınmasında önemli bir transit ülke konumuna gelecektir.

Avrasya bölgesi, Türk dış politikası açısından bağımsızlıklarını yeni kazanan devletler ile aralarındaki tarihsel, dinsel ve kültürel bağlar nedeniyle önemli bir boyut kazanmıştır. Türkiye Avrasya enerji ilişkilerinin inceleneceği bu

1 Bilecik Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, ceyhun.haydaroglu@bilecik.edu.tr

Kaynakça

Aras, Osman Nuri (2001). *Azerbaycan'ın Hazar Ekonomisi ve Stratejisi*, 1. Baskı, İstanbul, Der Yayınları.

Balcer, Adam (2009). "The Future of Turkish-Russian Relations: A Strategic Perspective", *Turkish Policy Quarterly*, Cilt. 8, Sayı: 1.

Bilgin, Mert (2005). Avrasya Enerji Savaşları, 1. Baskı, İstanbul, IQ Yayınları.

Bilgin, Mert (2008). *Türkiye'nin Küresel Konumu*, 1. Baskı, İstanbul, IQ Yayınları.

Birsel, Haktan (2007). "Avrasya Enerji Kaynaklarında Sınırsız ve Kontrolsüz Hâkimiyet", *2023 Dergisi*, Sayı. 75.

Bülent, Ali Rıza (2000). "ABD'nin Hazar Hakkı Politikası Ciddi mi Yoksa Dostlar Alışverişteki Görüşü mü?", *Stratejik Analiz Dergisi*, Cilt.1, Sayı.6.

Cornell, Svante (1999). "Geopolitics and Strategic Alignments in the Caucasus and Central Asia Perceptions", *Journal of International Affairs*, Cilt: 4, Sayı. 2.

Çelepçi, Fuat (2000). "Petrol ve Doğal gaz Arzı, Hatlar, Stratejiler Konulu Panel Konuşması", *Türkiye 8. Enerji Kongresi Dünya Enerji Konseyi Türk Milli Komitesi Paneli*, Poyraz Ofset.

Çelik, Kenan ve Cemalettin Kalaycı (2000). "Azeri Petrolünün Dünü ve Bugünü", *Avrasya Etütleri Dergisi*, Sayı. 16.

Demirağ, Yelda (2003). "Soğuk Savaş Sonrası Türkiye'nin Orta Asya Siyasetinde Geldiği Son Nokta ve Gelecekte Bölgeye İlişkin İzlenmesi Gereken Dış Politika Stratejisi", *Jeopolitik, Bilimsel Araştırmalar Dergisi,* Cilt:2, Sayı. 5.

Dış Ticaret Müsteşarlığı, "Petrol ve Doğal Gaz Boru Hatları", http:// www.dtm.gov .tr/dtmadmin/ upload/ead/konjokturizlemedb/pdgb.doc, (Erişim Tarihi: 14.07.2010).

Dokuzlar, Bircan, Hazan Yılmaz ve Cenk Pala (2006). "Çin'in Orta Asya Enerji Politikası", *Avrasya Dosyası*, Cilt: 12, Sayı. 1.

Gökırmak, Mert (1996). "Türkiye-Rusya ilişkileri ve Petrol Taşımacılığı

Sorunu: Jeopolitik Bir Değerlendirme", *Değişen Dünya ve Türkiye*, Der: Faruk Sönmezoğlu, İstanbul, Bağlam Yayıncılık.

Karakaya, Dilek ve Fatih Koras (2005). "Enerji Bağlamında Türkiye-Rusya İlişkileri", Türkiye Uluslararası İlişkiler ve Stratejik Analizler Merkezi http://www.turksam.org /tr/a411.html,(Erişim Tarihi: 27.07.2010).

Kodaman, Timuçin (2005). "Hazar Havzasında Stratejik Oyun" *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilinmler Fakültesi Dergisi*, Sayı. 1.

Kuloğlu, Armağan. (2002). "Değişen Küresel Jeopolitikte Türkiye", Avrasya Dosyası Jeopolitik Özel, *Avrasya Dosyası Uluslararası İlişkiler ve Stratejik Araştırmalar Dergisi*, Cilt:8 Sayı. 4.

Laçiner, Sedat (2006). "Hazar Enerji Kaynakları ve Enerji-Siyaset İlişkisi" *Orta Asya ve Kafkasya Araştırmaları Dergisi,* Cilt: 1, Sayı. 1.

Narin, Müslüme (2006). "Avrasya Bölgesindeki Türk Cumhuriyetlerinin Enerji Kaynakları ve İletim Hatlarının Türkiye'ye Katkıları", *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, Cilt: 6, Sayı. 1.

Pala, Cenk (2005). "Türkiye'nin Avrasya Boru Hatları Macerası", *Türkiye'nin Avrasya Macerası 1989–2006 Avrasya Üçlemesi II,* Der: Mustafa Aydın, Nobel Kitabevi.

Pamir, Necdet (2003). "Avrasya Boruhatları, Enerji Güvenliği ve Türkiye", *Jeopolitik*, Yıl: 2 Sayı. 5.

Pamir, Necdet (2006). "Kafkaslar ve Hazar Havzasındaki Ülkelerin Enerji Kaynaklarının Türkiye'nin Enerji Güvenliğine Etkileri", *Türkiye'nin Çevresindeki Gelişmeler ve Türkiye'nin Güvenlik Politikalarına Etkileri Sempozyumu*, İstanbul, Harp Akademileri.

Purtaş, Fırat (2004). "Hazar Bölgesi'nde Rekabetin Yeni Boyutu: Silahlanma Yarışı", http://www. turksam.org/tr/a21.html ,(Erişim Tarihi: 01.08.2010).

Saatçioğlu, Cem ve İsmail Küçükaksoy (2004). "Türkiye Ekonomisinin Enerji Yoğunluğu Ve Önemli Enerji Taşıma Projelerinin Ekonomiye Etkisi", *Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* Sayı. 11.

Sarıahmetoğlu, Nesrin (2000). "Hazar Petrol Boru Hattının Güzergâhı ve

Güvenliği Meselesine Bir Bakış", *Avrasya Etütleri Dergisi*, Sayı. 17.

Tellal, Erel (2007). "Türk Dış politikasında Avrasya Seçeneği", *Türkiye'nin Avrasya Macerası 1989-2006 Avrasya Üçlemesi II,* Der: Mustafa Aydın, Ankara, Nobel Kitabevi.

Tuncer, Hüner (2009). *Diplomasinin Evrimi, Gizli Diplomasiden Küresel Diplomasiye*, İstanbul, Kaynak Yayınları.

Turan, Aslıhan P. (2010). "Hazar Havzasında Enerji Diplomasisi", *Bilge Strateji Dergisi*, Cilt: 1, Sayı. 2.

T.C. Dışişleri Bakanlığı, (2010). "Türkiye'nin Enerji Stratejisi" http://www.mfa.gov.tr/data /DIS POLITIKA/EnerjiPolitikasi/Türkiye'nin%20Enerji%20Stratejisi%20(Ocak%202009).pdf,(Erişim Tarihi: 30.07.2010).

Uğurlu, Örgen (2009). "Çevresel Güvenlik Bağlamında Uluslararası Enerji Politikalarında Türkiye'nin Yeri ve Önemi", *Bölgesel Politikalar*, Der: Hasret Çomak, Kocaeli, Umuttepe Yayınları.

Uslu, Nasuh (2006). *Türk Dış Politikası Yol Ayrımında, Soğuk Savaş Sonrasında Yeni Sorunlar, Yeni İmkânlar ve Yani Arayışlar*, İstanbul, Anka Yayıncılık.

Ünüvar, Ersegül B. (2004). "Yeni Büyük Oyun: Hazar Bölgesinde Rekabet ve Güvenlik Arayışı", *Stratejik Öngörü Dergisi*, Sayı:1, Yıl.1.

Yapıcı, Utku (2004). *Küresel Süreçte Türk Dış Politikasının Yeni Açılımları: Orta Asya ve Kafkasya,* İstanbul, Otopsi Yayınları.

Yavuz, Celalettin (2007). "Avrasya'da Enerji Eksenli Bitmeyen Büyük Oyun" *2023 Dergisi*, Sayı. 75.

Yorkan, Arzu, "Küresel Enerji Denkleminde Türkiye" (2009) http://www.bilgesam .org/tr/index .php?option=com_content&view=article&id=371:kuresel-enerjidenk leminde-turkiye&catid=131:enerji&Itemid=146,(Erişim Tarihi: 15.07.2010).

TÜRKİYE CUMHURİYETİ-ÇİN HALK CUMHURİYETİ İLİŞKİLERİ:

Nispi Güç Statüleri Bağlamında Bir Değerlendirme

Mürsel BAYRAM[1]

Hüseyin EMİROĞLU[2]

Giriş

Ne modern dönemde, ne de modern öncesi dönemde, devletler arasında fiilî manada eşitler arası bir ilişki sistematiği var olmamıştır. Büyük veya süper güç olarak tanımlanan devletler, kendilerinden daha zayıf konumda bulunan devletlerle ilişkilerinde kendi koşullarını kabul ettirecek imkânlara sahiptirler. Bölgesel/orta ölçekli güç niteliğindeki devletler ise, zaman zaman revizyonist talepler gündeme getirseler dahi, büyük güçlerce ortaya konulan koşulları esnetmekte zorlanırlar. Uluslararası alanda etkili olan bu güçler arası ilişki dinamikleri nedeniyle, büyük güçler arası ilişki ile büyük güç-bölgesel güç ilişkisi veya büyük güç-küçük güç ilişkisi aynı kalıpta işlemez. Örneğin, ABD-Rusya ilişkileri ile ABD-Mikronezya ilişkileri; stratejik önem, özgül sorun alanları ve küresel etki düzeyi bakımından birbirinden oldukça farklıdır. Çin Halk Cumhuriyeti (ÇHC) ile Türkiye Cumhuriyeti arasındaki ilişkilerin de bu mantıkla kendine özgü bir ilişki kalıbını yansıtması beklenir. Zira Türkiye, ÇHC'ye nispetle bölgesel/orta ölçekli bir güç iken, ÇHC Türkiye'ye nispetle büyük güç statüsünde değerlendirilebilecek bir devlettir.

Türkiye açısından ÇHC ile işbirliğinin önemi, hâlihazırda dünyanın ikinci büyük ekonomisi konumunda olan ÇHC'nin alternatif bir küresel güç merkezi olarak yükselmeye devam etmesinden kaynaklanmaktadır. ÇHC açısından ise, Türkiye'nin Asya ile Avrupa'yı birbirine bağlayan etkili bir bölgesel aktör olması ve Yeni İpekyolu Projesi'nin en kritik güzergâhlarından biri üzerinde yer alması nedeniyle Ankara ile işbirliği stratejik açıdan önem arz etmektedir. Ne var ki Türkiye-ÇHC ilişkilerinde, başta Doğu Türkistan olmak üzere, bir dizi

1 Öğr. Gör. Dr., Ahi Evran Üniversitesi, Rektörlük, murselbayram@ahievran.edu.tr

2 Prof. Dr., Kırıkkale Üniversitesi, İİBF, Uluslararası İlişkiler Bölümü, hemiroglu9@gmail.com

Kaynakça

Atila, Gergely ve Gyula, Fazekas(2006), "Kína a Globális Hatalommá Válás Útján", *Külügyi Szemle*, Cilt 5, Sayı 1–2.

Atlı, Altay(2006), "Turkey's Foreign Policy towards China: Analysis and Recommendations for Improvement", *Global Relations Forum Young Academics Program Policy Paper Series*, No.3.

Ballı, Rafet(2016), "Çin'le askeri ilişkiler bildiğimiz gibi değil", *Aydınlık Gazetesi*, 7 Aralık 2016.

Bayram, Mürsel(2018), *Çin Halk Cumhuriyeti'nin Afrika Politikası*, Create Space, Columbia.

Bayram, Mürsel(2016), "Türk Dış Politikasının Değişim Parametresi Olarak Afrika Açılımı ve İnsanî Diplomasi Faaliyetleri", *Türkiye'de ve Dünyada Dış Yardımlar*, Ed. Erman Akıllı, Nobel Akademik, Ankara.

Bilgin, Hasan(2010), *Stratejik Açıdan Çin*, Ankara: Usak Yayınları.

Black, Jeremy(2008), *Great Powers and the Quest for Hegemony: The World Order since 1500*, Routledge, Londra ve New York.

Botero, Giovanni(1589), *Della Ragione di Stato*, Gioliti, Venedik.

Carranza, Mario E.(2017), "Rising Regional Powers and International Relations Theories: Comparing Brazil and India's Foreign Security Policies and Their Search for Great-Power Status", *Foreign Policy Analysis*, Cilt 13, Sayı,2.

Chua, Amy(2009), *Day of Empire: How Hyperpowers Rise to Global Dominance and Why They Fall*, Anchor Books, New York.

Cooper, Andrew F., (1997), "Niche Diplomacy: A Contextrual Overview", *Niche Diplomacy: Middle Powers after the Cold War*, Ed. Andrew F. Cooper, Palgrave Macmillan, Basingstoke.

Cooper, Andrew Fenton Higgott, Richard A. ve Nossal(1993), Kim Richard, *Relocating Middle Powers: Australia and Canada in a Changing World Order*, UBC Press, Vancouver.

"Countries Ranked by Military Strength", http://www.globalfirepower.com/countries-listing.asp, (Erişim Tarihi: 23

Şubat 2017).

Çin, Kuzey Irak'a Müdahaleye Karşı", *Haberler*, https://www.haberler.com/cin-kuzey-irak-a-mudahaleye-karsi-haberi/, (Erişim Tarihi: 28 Haziran 2007).

Çinliler Uygur tavrını beğendi", *Hürriyet*, http://www.hurriyet.com.tr/gundem/cinliler-uygur-tavrini-begendi-122987, (Erişim Tarihi:21 Ocak 2003).

Çolakoğlu, Selçuk(2012), "Türkiye-Çin İlişkileri: Tek Taraflı Aşk mı?", *Ortadoğu Analiz*, Cilt 4, Sayı 45.

Efstathopoulos, Charalampos(2011), "Reinterpreting India's Rise through the Middle Power Prism", *Asian Journal of Political Science*, Cilt 19, Sayı 1.

Ehteshami, Anoush(2009), "Iran as a Middle Power", *Public Diplomacy Magazine*, Sayı 2.

Emiroğlu, Hüseyin(2006), "Uluslararası Siyasal Örgütlenme Modeli Oluşumunun Tarihsel Süreci ve Birleşmiş Milletler Örgütü (1941-1990)", *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, Cilt 2, Sayı 4.

"Erdoğan, Doğu Türkistan sorusuna böyle cevap verdi", *Yeniçağ Gazetesi*, (Erişim Tarihi: 5 Eylül 2016).

"Erdoğan: Dünya Beşten Büyüktür", *AlJazeera*, http://www.aljazeera.com.tr /haber/erdogan-dunya-5ten-buyuktur,(Erişim Tarihi: 24 Eylül 2014).

Fidan, Giray(2010), *Çin Kaynaklarına Göre 16. Yüzyıl Osmanlı-Çin İlişkileri ve Çin'deki Osmanlı Ateşli Silahları*, Yayımlanmış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doğu Dilleri ve Edebiyatları Sinoloji Ana Bilim Dalı, Ankara.

Fidan, Giray(2013), *Çin'den Görünen Osmanlı: Çinli Düşünür Kang You Wei'in Türk Seyahatnamesi*, Yeditepe Yayınları, İstanbul.

Fiori, José Luís(2009), "O Poder Global e a Nova Geopolítica das Naçõe", *Crítica y Emancipación*, Yıl 1, Sayı 2.

Genç, Mehmet(1989), "Osmanlı İktisadî Dünya Görüşünün İlkeleri", *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Dergisi*, Cilt 3, Sayı 1.

Gilley, Bruce, "The Rise of the Middle Powers", *The New York Times*, http:// www. nytimes com/2012/09/11/opinion/the-rise-of-the-middle-

powers.html, (Erişim Tarihi: 10 Eylül 2012).

Hung-Ming, Ku(2013), *Çin Halkının Zihniyeti*, Doğu Batı Yayınları, Ankara.

Jordaan, Eduard(2003), "The Concept of a Middle Power in International Relations: Distinguishing between Emerging and Traditional Middle Powers", *Politikon*, Cilt 30, Sayı 1.

Karaca, R. Kutay(2007), "Türkiye-Çin Halk Cumhuriyeti İlişkilerinde Doğu Türkistan Sorunu", *Akademik Bakış*, Cilt 1, Sayı 1.

Keay, John(2011), *Çin Tarihi*, Çev. Neşe Kars Tayanç, İstanbul: İnkılap Yayınları.

Keyvan, Özlem Zerrin, "Çin'in Suriye Politikası", *ANKASAM*, https://ankasam.org/cinin-suriye-politikasi/, (Erişim Tarihi: 10 Şubat 2017).

Keyvan, Özlem Zerrin, "Türkiye Çin İlişkilerinde Yeni Dönem", *ANKASAM*, https:// ankasam.org/turkiye-cin-iliskilerinde-yeni-donem/,(Erişim Tarihi: 8 Mart 2017).

Keyvan, Özlem Zerrin(2016), "Yeni Dünya Düzeninde Türkiye-Çin Stratejik Ortaklığı", *Bölgesel Çalışmalar*, Cilt 1, Sayı 1.

Lee, Kelley ve Gómez, Eduardo J.(2011), "Brazil's Ascendance: The Soft Power Role of Global Health Diplomacy", *The European Business Review*.

Nossal, Kim Richard ve Stubbs, Richard(1997), "Mahathir's Malaysia: An Emerging Middle Power?", *Niche Diplomacy: Middle Powers after the Cold War*, Ed. Andrew F. Cooper, Palgrave Macmillan, Basingstoke.

Okay, Bülent(1993), "Çin Seddi'nin Yapılış Nedeni Hakkında Değişik Bir Görüş", *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, Cilt 36, Sayı 1-2.

Onuş, Sinan, "Çin'den füze alımından vazgeçilmesi ne anlama geliyor?", *BBC Türkçe*, http://www.bbc.com/turkce/haberler/2015/11/151116_cin_fuze_turkiye,(Erişim Tari- hi: 16 Kasım 2015).

Østerud, Øyvind(1992), "Regional Great Powers", *Regional Great Powers in International Politics*, Ed. Iver B. Neumann, Macmillan Press, Basingstoke ve Londra.

Öniş, Ziya ve Kutlay, Mustafa(2016), "The Dynamics of Emerging Middle Power Influence in Regional and Global Governance: The Paradoxical Case of Turkey", Australian Journal of International Affairs, Cilt 71, Sayı 2.

Psarras, Sophia-Karin(2004), "Han and Xiongnu: A Reexamination of Cultural and Political Relations", *Monumenta Serica*, Cilt 52.

"Rakamlarla Çin-Türkiye Askeri İlişkileri", *Çin Nabzı*, https://cinnabzi.com/cin-turkiye-askeri-iliskileri/, (Erişim Tarihi: 6 Ekim 2017).

Sağer, Z. Hale Eroğlu(2006), "Çin ve Osmanlı'da Meşruiyetçi Düşünce ve Milliyetçiliğin Doğuşu: Karşılaştırmalı Bir İnceleme", *Dîvân İlmî Araştırmalar*, Sayı 20.

Shin, Soon-ok(2016), "South Korea's Elusive Middlepowermanship: Regional or Global Player?", *The Pacific Review*, Cilt 29, Sayı 2.

Tibor, Rajkai Zsombor(2007), *The Timurid Empire and the Ming China: Theories and Approaches Concerning the Relations of the Two Empires*, Doktori Disszertáció, Eötvös Lorand University.

"Türk Savunma Sanayiinin 2016 Yılı Performansı", *Savunma Sanayii Müsteşarlığı*, http://www.ssm.gov.tr/WebSite/contentlist.aspx?PageID=48&LangID=1,(Erişim Tari hi: 18 Mart 2018).

"Türkiye ile Ticaret", *Türkiye Cumhuriyeti Ekonomi Bakanlığı*, https://www.ekonomi.gov. tr/ portal/faces/home/disIliskiler/ulkeler/ulke-detay/, (Erişim Tarihi: 17 Mart 2018).

Védrine, Hubert(2003), *Face à l'Hyperpuissance: Textes et Discours, 1995-2003*, Fayard, Paris.

Védrine, Hubert(2000), *Les Cartes de France à l'Heure de la Mondialisation*, Fayard, Paris.

World Development Indicators, http://data.worldbank.org/data-catalog/GDP-ranking-table, (Erişim Tarihi: 23 Şubat 2017).

Xuetong, Yan(2010), "The Instability of China-US Relations", *The Chinese Journal of International Politics*, Cilt 3, Sayı 3.

Yalçın, Hasan Basri(2012), "The Concept of Middle Power and the Recent Turkish Foreign Policy Activism", *Afro Eurasian Studies*, Cilt 1, Sayı 1.

MÜZİK YÖNETİCİLİĞİ'NE GİRİŞ

Esin de Thorpe Millard

Mart - 2018

EFE AKADEMİ YAYINLARI

MÜZİK YÖNETİCİLİĞİ'NE GİRİŞ
Esin de Thorpe Millard

ISBN :
Sertifika No : 21318
Matbaa Sertifika No : 21318

Efe Akademi Yayınları

Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü

Davutpaşa – Esenler / İSTANBUL

Tel : (0212) 483 13 13

FAX : (0212) 482 22 00

www.ofis2005.com
www.efeakademi.com

Matbaa Adresi :
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Davutpaşa Merkez Mah. YTÜ Kampüsiçi
Güngören / Esenler
İSTANBUL

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir. EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir şekilde çoğaltılamaz

Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı'ndan alınan ……– …… arasındaki bandrol ve ……..ISBN ile satılmaktadır.
Bandrolsüz kitap almayınız.

Mart - 2018

İçindekiler

Önsöz vii
I.Bir Akademik Disiplin Olarak Müzik Yöneticiliği 13
Giriş 13
1. Devlet müzik kurumları 13
a. Uzun vadeli büyüme perspektifi 14
b. Bina ve sahne 15
c. Sanatçıların eğitimi 16
d. Finans 17
e. Sanatçı istihdam sistemi 18
f. Yönetim ve müzik hizmetleri 19
g. Müzik kurumu yöneticiliğinde "Liderlik" 20
h. Müzik kurumlarının yeniden yapılanma gereksinimleri 20
2. Yerel yönetimler 21
3. Özel sektör ve müzik 22
II. Rasyonel bir bakış 23
Devlete bağlı müzik kurumlarındaki karizmatik ilişkiler 23
Karizmatik liderlik 25
Değişim süreci 26
III. Müzik kurumlarında hiyerarşi kültürü 29
Hiyerarşi kültürü 29
Uzun vadeli bir bakış 33
Müzik yöneticiliğinde hiperarşik yapılanma 33
Tanım ve kavramlar 33
Duysal tasarım disiplini ve hiperarşik müzik yöneticiliği 34
Hiperarşi uygulamalarından örnekler 35
Hiperarşiye geçiş süreci 38
IV. Müzik yöneticiliğinde örgütlenme anlayışında "e-liderlik" 41

Yeni örgütlenmeler – yeni liderlik 41
Lider'den beklentiler 42
E-liderlik 43
Ağ-tipi örgütlenme modeli 44
Bir uygulama: Uluslararası yeni müzik derneği (*International Society for Contemporary Music*, ISCM) 46
V. Türkiye'de, kültür alanında, AB sürecindeki özelleştirmeler-Müzik etkinliklerinin sahipliğinde ve finansmanında öncü girişimciler 49
Borusan Kültür ve Sanat Merkezi 52
Yeni kültürel yatırımlar nasıl yapılacak? 53
VI. Devlet müzik kurumlarının hedeflenen başarısında "Müzik yöneticisi" 55
VII. Bir müzik yöneticisinin en önemli gücü: "Zaman yönetimi" 59
Zamanı anlamak 59
Zaman nasıl yönetilir? 60
Zamanı yönetebilmenin önündeki, sık rastlanan engeller 61
Müzik yöneticiliğinde zaman yönetimi 61
VII. Dünya müzik örgütleri arasındaki ilişkiler: Uluslararası Müzik Bilgi Merkezleri Kurumu (IAMIC, *International Association of Music Centres*) Örneği 65
Genel bakış 65
Uluslararası Müzik Bilgi Merkezleri Kurumu (*International Association of Music Centres,* IAMIC)' in kuruluşu ve yönetsel yapısı 66
Küreselleşme ve "ağ-tipi örgütlenme" kavramları 66
Yönetim kurulu ve üye ülkeler 67
IAMIC kurumunun amaçları 69
Yetersizlikler 70
IX. Kültürlerarası iletişimde "akış" kavramı ve müzik alanına yansımaları 73
Kültürlerarası İletişim 73

"Akış" Kavramı 74
"Akış" kavramının müzik alanına yansımaları 75
Ağ-tipi örgütlenme modelinin "akış" kavramıyla kullanılışı..... 76
Bulgular ve yorumlar 77

Kaynakça

Altar, Cevad Memduh, ***Sanat Felsefesi Üzerine***, Pan Yayınları, İstanbul, 2009.

Altun, Ganime, ***Kentli Gençlik ve Yeni Müzik Ankara Belediyesinin Uluslararası Yeni Müzik Festivali***, yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1997.

Artun, Ali, ***Çağdaş Sanatın Örgütlenmesi***, İletişim Yayınları, İstanbul, 2011.

Appadurai, Arjun, ***Apres le Colonialisme, les Consequences Culturelles de la Globalisation***, Payot, Paris, 2001.

Avolio, B.J. - Dodge, G.E, "**E- Leadership: Implications for Theory, Research and Practice."** ***Leadership Quarterly***,11, 4, 2001, 615-668.

Binark, M. ve Kılıçbay, B, ***İnternet, toplum, kültür***, Epos Yayınları, Ankara, 2005.

Caner, Sami, ***21. Yy Başında Türkiye'de Müzik Sempozyumunda "Borusan Kültür ve Sanat Merkezi*** başlıklı bildiri, Sevda-Cenap And Müzik Vakfı Yayınları, Ankara, 2002.

Castells Manuel, ***Enformasyon Çağı: Ekonomi, Toplum ve Kültür Ağ Toplumunun Yükselişi***, I. Cilt, Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2005.

Cevher, Ezgi, *Strateji Bülteni*, **"Hiyerarşiye Meydan Okuyan Model: Hiperaşi"**, Temmuz-Ağustos 2007, sayı: 4, s: 11-15.

de Thorpe Millard Esin, **Operada Hiyerarşik Yapılanma- Müzikal ve Toplumsal Etkileşme** Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2007.

----------, *I. İzmir Ulusal Müzik Sempozyumu*, **"Devlet Müzik Kurumlarında Karizmatik İlişkiler"**, 2009, İzmir, s. 118-124.

---------- , **Müzik Alanında Bir "ağ-tipi örgütlenme" Örneği: Uluslararası Yeni Müzik Derneği (ISCM,** International Society for Contemporary Music***).*** Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir, 2010.

de Thorpe Millard Esin, **"Dünya Müzik Örgütleri Arasındaki İlişkiler: Uluslararası Müzik Bilgi Merkezleri Kurumu (IAMIC, International Association of Music Centres) Örneği"**, *Türkbilim*, sayı:9 yıl:2012, s:26-36)

----------, *IV. Uluslararası Hisarlı Ahmet Sempozyumu*, **"Türkiye'de, Kültür Alanında, AB Sürecindeki Özelleştirmeler-Müzik Etkinliklerinin Sahipliğinde ve Finansmanında Borusan A.Ş.nin Öncülüğü",** Kütahya, 2013, s:272-277.

----------, **Müzik Yöneticiliği Yüksek Lisans Ders Notları**, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2015.

----------, *I. Müzik ve Dans Kongresi,* **"Devlet Müzik Kurumlarının Hedeflenen Başarısında 'Müzik Yöneticis*i'*"**, 2015, Diyarbakır, s: 92-95.

----------, *II. Müzik ve Dans Kongresi*, **"Müzikte Hiyerarşi Kültürü"**, 2016(a), Muğla, s. 126-130.

----------, *Asos Journal*, The Journal of Academic Social Science, **"Bir Müzik Yöneticisinin En Önemli Gücü: Zaman Yönetimi",** Yıl: 4, Sayı: 37, Aralık 2016(b), s. 281-286.

----------, *Türkbilim dergisi*, **"Müzik Yöneticiliğinde Örgütlenme Anlayışında E-liderlik"**, 2016(c), sayı:20, s:165-172.

----------, *23. Uluslararası Müzikte Metodoloji ve Müzikle İletişim Sempozyumu*, **"Kültürlerarası İletişimde 'Akış' Kavramı ve Müzik Alanına Yansımaları"**, 2016(d), İstanbul, s:76-81.

----------, *Eurasian Academy of Science*, **"Müzik Yöneticiliğinde Hiperarşik Yapılanma"**, Aralık 2017, s: 116-120.

Doğan, Selen, **İnsan Kaynakları Potansiyelini Arttırmada İşletmeleri Etkinliğe Götüren Yol, Örgüt Kültürü**, *Amme İdaresi Dergisi*, Cilt 30, sayı 4,Aralık 1997.

Friedman, Jonathan, ***Cultural Identity&Global Process,*** Sage Publication, London, 1994.

Giddens, Anthony, ***Runaway World***, Profile Books Limited, London, 2002.

----------, ***Sociology***, Polity Press, UK, 2006.

Günay, Edip, ***Müzik Sosyolojisi "Sosyolojiden Müzik Kültürüne Bir Bakış"*** , Bağlam Yayıncılık, İstanbul, 2006.

Harvard Business School Press, ***Zaman Yönetimi***, (Çev.Ahmet Kardam), Optimist Yayınları, İstanbul, 2006.

----------, ***Liderlik***, (Çev.Ahmet Kardam), Optimist Yayınları, İstanbul, 2007.

Hersey, P., Blanchard, K.H. - Johnson, D.E. **Management on Organizational Behaviour: Leading Human Resource**, *Situational Leadership*, New Jersey: Prentice Hall Inc. 1998, s:169-201.

Kaplan, Ayten, ***Kültürel Müzikoloji***, Bağlam Yayıncılık, İstanbul, 2005.

King, Anthony, D., ***Kültür Küreselleşme ve Dünya Sistemi***, (çev: Gülcan Seçkin – Ümit Hüsrev Yolsal), Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara, 1998.

Marshall, Gordon, ***Sosyoloji Sözlüğü***, Bilim ve Sanat yayınları, Ankara, 2003.

Mc Gregor, Douglas, ***Örgütün İnsan İlişkileri Yönü***, Çev. Doğan Energin, ODTÜ Yayını, Ankara, 1998.

Robertson, Roland, ***Küreselleşme***, Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara, 1999.

Oktay, Ahmet, ***Sanat ve Siyaset***, Everest Yayıncılık, İstanbul, 2004.

Özalp, İnan – Koparal, Celil –Berberoğlu, Güneş, **Yönetim ve Organizasyon**, AÜ. AÖF. Yay. No 951, Eskişehir, 1996.

Özkök, Ertuğrul, ***Sanat, İletişim ve İktidar***, Tan Kitap ve Yayıncılık, Ankara, 1982.

Özkul, Osman, ***Kültür ve Küreselleşme***, Açılım Kitap, İstanbul, 2008.

Özsalmanlı Yrd. Doç. Dr. Ayşe Yıldız, **Türkiye'de Kamu Yönetiminde Liderlik ve Lider Yöneticilik**, DEÜ, İİBF, Kamu Yönetimi Bölümü, 2005.

Öztürk, Azim, **21. yüzyılda İşletme Yöneticiliği**, *Yönetim Dergisi*, Yıl: 7, Sayı: 23, Ocak. 1996.

Passman, Donald S. ***All You Need To Know About The Music Business***, A Division of Simon & Schuster Inc., Newyork, 2006.

Toprak Zafer, "**Türkiye'de Korumacılık - Serbest Ticaret Sarkacı"** (1820-2001), *Voyvoda Caddesi Toplantıları*, 2003-2004.

Tutal, Nilgün, ***Küreselleşme, İletişim, Kültürlerarasılık***, Kırmızı Yayınları, İstanbul, 2006.

Türk Dil Kurumu, *Türkçe Sözlük*.

Websters II., (1994), *New Riverside University Dictionary*. U.S.A.: The

Riverside Pub. Company.

Wuu, Chin-tao, ***Kültürün Özelleşmesi***, İletişim Yayıncılık, İstanbul, 2005.

Yürür Ahmet, "**Kültür Yaşamımızda Belediyelerin Oynaması Gereken Rol"** *2000 Yılına Doğru Sanatlar Sempozyumu*, İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi, İstanbul, 24-28 Ekim 1977.

Zaccaro, S.J. ve Bader, P. , **E- Leadership and The Challenges of Leading E-Teams: Minimzing the Bad and Maximizing the Good.** *Organizational Dynamics*, 31,4, 377-387, 2003.

İnternet Siteleri

www.otonomlar.org "Ağ-tipi Örgütlenme"
www.turkishtime.org
www.turkcebilgi.com
www.iamic.net
www.iscm.org
www.wikipedia.org.tr
www.borusansanat.com

Mühendislik Alaşımları İçin Faz Diyagramları

Prof. Dr. Ahmet KARAASLAN

EFE AKADEMİ YAYINLARI

Mart- 2018

MÜHENDİSLİK ALAŞIMLARI İÇİN FAZ DİYAGRAMLARI

Ahmet KARAASLAN
karaas@yildiz.edu.tr

ISBN : 978-605-2308-18-9
Sertifika No : 21318
Matbaa Sertifika No : 21318

Efe Akademi Yayınları

Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü

Davutpaşa – Esenler / İSTANBUL

Tel : (0212) 483 13 13

FAX : (0212) 482 22 00

www.ofis2005.com
www.efeakademi.com

Matbaa Adresi :
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Davutpaşa Merkez Mah. YTÜ Kampüsiçi
Güngören / Esenler
İSTANBUL

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir. EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir şekilde çoğaltılamaz

Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı'ndan alınan THG-LBR 401566 – 402665 arasındaki bandrol ve 978-605-2308-18-9 ISBN ile satılmaktadır.
Bandrolsüz kitap almayınız.

Mart- 2018

İçindekiler

ÖNSÖZ VII

1. KATILAŞMANIN ESASLARI 15

1.1. Çekirdek Oluşumu 15

1.2. Büyüme 18
1.2.1. Düzlemsel Büyüme 20
1.2.2. Dallantılı (Dendritik) Büyüme 21

2. METALLERIN YAPISI 23

2.1. Saf Metaller 25

2.2. Alaşımlar 26
2.2.1. Yeralan Katı Ergiyiği 28
2.2.2. Arayer Katı Ergiyiği 29
2.2.3. Arafazlar (İntermetalikler, Ara Bileşikler) 30

3. FAZ VE FAZ KURALLARI 31

3.2. Faz 33

3.3. Sistem 33

3.4. Bileşen 35

3.5. Faz Kuralı 36

4. FAZ DIYAGRAMLARININ DENEYSEL YÖNTEMLER İLE ÇIKARILMASI 39

4.1. Giriş 39

4.2. Isıl Analiz - Katılaşma Noktasının Bulunması 39

4.3. Dilatometrik Analiz 42

4.4. Manyetik Analiz 46

4.5. X- Işınları ile Analiz 48

5. BIR BILEŞENLI SISTEMLER 53

5.2. Bir Bileşenli Sistemlerin Termodinamik Yönden İrdelenmesi 54
5.2.1. Le Chatelier Prensibi 54
5.2.2. Clasius – Clapeyron Denklemi 55
5.2.3. Katı -Sıvı Arasındaki Denge 56
5.2.4. Süblimleştirme 56
5.2.5. Allotropi 57

6. İKILI ALAŞIM SISTEMLERI 63

6.1. Giriş 63

6.2. Sıvı Durumda Karışım Boşluğuna Sahip İki Bileşenli Alaşımlar 64
6.2.1. Sıvı Durumda Hiçbir Oranda Karışamayan İkilinin Faz Diyagramı .. 64
6.2.2. Sıvı Durumda Kısmi Karışabilirlik Gösteren İkilinin Faz Diyagramı 70
6.2.3. Sıvı Durumda Tam Karışabilirlik Gösteren İkilinin Faz Diyagramı .. 73

6.3. Katı Durumda Tam Karışabilir Alaşımlar 76
6.3.1. Tam Karışabilir Alaşımların Dengeli Soğumaları 77
6.3.2. Kaldıraç Kuralı 80
6.3.3. Malzeme Özellikleri ve Faz Diyagramları Arasındaki İlişki 85
6.3.4. Tam Karışabilir Alaşımların Denge Dışı Soğumaları 86
6.3.5. Mikrosegregasyon 89
6.3.6. Mikrosegregasyon İçin Homojenleştirme Tavı 89
6.3.7. Makrosegregasyon 90
6.3.8. Katı Durumda Tam Karışabilir Alaşımlarda Minimum ve Maksimum Ergime (Katılaşma) Noktasına Sahip Faz Diyagramları 91

6.4. Katı Durumda Karışma Boşluğuna Sahip İki Bileşenli Alaşımlar 92
6.4.1. Katı Durumda Hiçbir Oranda Karışamayan İkilinin Faz Diyagramı .. 92
6.4.2. Ötektik Katılaşma 93
6.4.3. Tammann Diyagramları 100
6.4.4. Katı Durumda Kısmi Karışım Gösteren İkilinin Faz Diyagramı . 102
6.4.5. Katı Durumda Kısmi Karışım Gösteren İkilinin Dengesiz Katılaşması 114

6.5. Ötektik Alaşımların Özellikleri 119
6.5.1. Ötektik Tanelerin Boyutları 119
6.5.2. Lameller Arası Uzaklık 120
6.5.3. Yapıdaki Ötektiğin Miktarı 121
6.5.4. Ötektiğin Dokusu 122

6.6. Peritektik Alaşım Sistemi 129
6.6.1. Tam Peritektik Bileşim 129
li Alaşımın Dengeli Soğuması 129
6.6.2. Peritektikaltı Bileşimli Alaşımın Dengeli Soğuması 132
6.6.3. Peritektiküstü Bileşimli Alaşımın Dengeli Soğuması 134

6.7. İntermetalik Bileşikli Alaşımlar 139
6.7.1. İntermetalik Bileşiklerin Atomsal Yapı ve Özellikleri 139
6.7.2. Açık Maksimumlu İntermetalik Bileşikli Alaşımlar 144
6.7.3. Uyumsuz Ergiyen (Örtülü Maksimumlu) İntermetalik Bileşikli Alaşımlar 155

7. DEMIR ESASLI MÜHENDISLIK ALAŞIMLARI 167

7.1. Çelikler 167

7.2. Demir-Karbon Faz Diyagramı 169
7.2.1. Ötektoid Altı Alaşımsız Çeliğin Östenit Sahadan Yavaş Soğutulması 172
7.2.2. Tam Ötektoid Alaşımsız Çeliğin Östenit Sahadan Yavaş Soğutulması 175
7.2.3. Ötektoid Üstü Alaşımsız Çeliğin Östenit Sahadan Yavaş Soğutulması 177

7.3. Çeliklerin Isıl İşlemi 180
7.3.1. Östenitin Soğutulmasında Oluşan Dönüşümler 181
7.3.2. Perlit Oluşumu 183
7.3.3. Martenzit Oluşumu 184
7.3.4. Beynit Oluşumu 188
7.3.5. Östenitin Dönüşümünün Kinetiği 193
7.3.6. Karbonun ve Yabancı Katışkıların Demire Etkisi 199
7.3.7. Difüzyon (Homojenleştirme) Tavı 210
7.3.8. Kaba Tane Tavı 216
7.3.9. Normalleştirme (Dönüşüm) Tavı 219
7.3.10. Yumuşatma Tavı 225
7.3.11. Gerilim Giderme Tavı 228
7.3.12. Yeniden Kristalleşme Tavı 230
7.3.13. Sertleştirme 233
7.3.14. Yüzey Sertleştirme 243
7.3.15. Menevişleme ve Islah 251

7.4. Alaşımlı Çelikler 259
7.4.1. Alaşım Elementlerinin Çeliğe Etkisi 261
7.4.2. Krom Çelikleri 276
7.4.3. Nikel Çelikleri 281
7.4.4. Krom-Nikel Çelikleri 285
7.4.5. Silisyum Çelikleri 290
7.4.6. Mangan Çelikleri 292
7.5. Takım Çelikleri 303
7.5.1. Alaşımsız Takım Çelikleri 306
7.5.2. Düşük ve Yüksek Alaşımlı Takım Çelikleri 308
7.6. Dökme Demirler 325
8. DEMIR DIŞI MÜHENDISLIK ALAŞIMLARI 341
8.1. Alüminyum ve Alaşımları 341
8.1.1. Alüminyum-Bakır Alaşımı 342
8.1.2. Alüminyum-Silisyum Alaşımı 343
8.1.3. Alüminyum-Magnezyum Alaşımı 344
8.1.4. Alüminyum-Mangan Alaşımı 346
8.1.5. Alüminyumda Çoklu Alaşım Sistemleri 347
8.2. Bakır ve Alaşımları 348
8.2.1. Bakır-Çinko Alaşımı (Pirinç) 348
8.2.2. Bakır-Kalay Alaşımı (Bronz) 351
8.3. Titan ve Alaşımları 353
8.4. Nikel ve Alaşımları 357
8.4.1. Nikel-Bakır Alaşımı 359
8.4.2. Nikel-Molibden Alaşımı 359
8.4.3. Nikel-Krom Alaşımı 360
9. ÜÇLÜ ALAŞIM SISTEMLERI 361
9.1. Üçlü Faz Diyagramları 365
9.2. Üçlü Alaşım Sistemlerinde Kaldıraç Kuralı 368
9.3. Eş Isıl-Derişim Kesiti 370
9.4. Sıcaklık-Derişim Kesiti 372

9.5. Mühendislik Alaşımlarında Üçlü Sistemler 374
9.5.1. Fe-Cr-Ni Üçlü Sistemi 374
9.5.2. Dökme Demirler 375
9.5.3. Alüminyum Alaşımları 378

KAYNAKÇA

Albert G. G., Metallkunde für Ingenieure, Akademische Verlag, 1970.

Arbor, A., Transformation and Hardenability in Steels, Syposium, Michigan, 1967.

Askeland, D.R., Materialwissenschaften, Grundlagen-Übungen-Lösungen, aus dem amerikanischen von Wolfgang Fahland und Wilfried Holzhaeser, Spektrum Akad. Verl. 1996, S.234.

ASM Handbook, Vol. 1, Properties and Selection: Irons, Steels, and High-Performance Alloys, 1972.

Atkins, P.W., Physikalische Chemie, Zweite Auflage, 1996.

Atlas Foundry Company.

Belov, N.A., Eskin, G.D., Askenov, A.A., Multicomponent phase diagrams:Application for commercial aluminum alloys, Elsevier, p.4, 2005.

Bequin, C., Waermebehandlung von Stahl, Zeitschr. Technische Rundschau, Bern, 14/1977.

Berger, C., Werkstoffkundepraktikum, Zentrum für Konstruktionswerkstoffe Staatliche Materialprüfungsanstalt Darmstadt Fachgebiet und Institut für Werkstoffkunde, 1998.

Berns, H., Stahlkunde für Ingenieure, Berlin Heidelberg, Springer Verlag, 1991.

Binary Alloy Phase Diagrams, Vol.1, T. B. Massalski, ed., American Society for Metals, Metals Park, Ohio,1986.

Cullity, B.D., Elements of X-Ray Diffraction, Universty of Notre Dame, 2. Edition, 1978.

De Ferri Metallographie II, Gefüge der Staehle, Verlag Stahleisen m.b.H. Düsseldorf, 1966.

Drits, M.E., Phase diagrams of aluminum and magnesium alloy systems, Izv. Akad. Nauk SSSR, Met., (1977)

Eckstein, H.C., Wärmebehandlung, Deutscher Verlag, 1987.

Erhardt, M., Heine, A., Prommersberger, H., Laser in der Materialbearbeitung: Grundlagen des Lasers-Laseranlagen- Lasermaterialbearbeitung-Sicherheitsvorschriften und Arbeitsscutz, Vogel Buchverlag, ISBN 3-8023-0480-2, 1993.

Guy, A.G., Metallkunde für Ingenieure, Frankfurt, akademische Verlagsgesellschaft, 1970.

Habraken, L., De Brouwer, L., Fundamentals of Metallography, Pres Academiques Europeennes, 1968.

Hansen and Aderko, Constitution of Binary Alloys, 1958, p.610.

Hansen, J., Beiner, F., Heterogene Gleichgewichte, 1974, S.59.

Hansen, M., Anderko, K., Constitution of binary alloys, McGraw-Hill, New York 1958.

Horstmann, D., Das Zustandsschaubild Eisen-Kohlenstoff, 5. Aufl., Düsseldorf, Verlag Stahl und Eisen, 1985.

Karaaslan, A., Ebner, R., Brandstaetter, E., 4. Studententag des Hüttenwesens , P17, Freiberg – Deutschland, 1996.

Karaaslan, A., Ebner, R., Brandstätter, E. "Primärkristallisation beim Laserschweissen von Chromstahl mit Stahlguß mit und ohne Zusatzstoff", Metallographietagung, Prakt. Met. Sonderband, Austria, S.107, 30(1999).

Karaaslan, A., Laser İle Malzeme İşlemleri, Literatür Yayıncılık, 1. Basım, Nisan 2009.

Karaaslan, A., Laserstrahlschweissen heterogener Verbindungen, Institut für Metallkunde und Werkstoffprüfung , Dissertation an der Montanuviersitaet Leoben, 1999.

Karaaslan, A.,Kaya, I., Atapek, H., Effect of aging temperature and of retrogression treatment time on the microstructure and mechanical properties of alloy AA 7075, Metal Science and Heat Treatment, p.443, Vol.49, 2007.

Karaaslan,A., Schweissen von technisch reinem Titan: WIG Scweissen mit der Titanlegierung TiAl6V4, MP Materialprüfung, München, Jaherg. 46 (2004)9.

Karagöz, Ş., Faz ve Alaşım Bilimi, KOÜ Yayın No:108, 2003, S. IV-43.

Kaya, C, Kaya, F., Bocuccini, A.R., Advanced Engineering Materials, 4(1-2), p.21-28, 2002.

Kohtz, D., Waermebehandlung metallischer Werkstoffe, Grundlagen und Verfahren, VDI Verlag, 1994.

Kozasu, I., HSLA Steels Technology and Applications, AIME Metals Park, Ophio, 1984.

Kötting, G. N., Ermittlung und Bewertung von Schädigungsvorgängen in Klebverbindungen mittels Schallemissionsanalyse Z. Werkstofftechnik 15 , 1984.

Kramer S.R.I., Scentist, Department of Materials Science and Engineering Michigan Technological University.

Krauss, G., Marder, A.R., Met. Trans. Vol. 2, p. 2343-2357, 1971.

Krauss, G., Principles of Heat Treatment of Steel, ASM, 1980.

Liliental W, Tacikowski J., Einfluss der Wärmebehandlung auf die Sprödigkeit von Boridschichten auf Stählen. Härterei-Tech Mitt 1980;35(5):251– 6.

Mainka, J., Haertetechnisches Fachwissen, 3. Aufl. Leipzig, VEB Deutscher Verlag für Grundstoffindutrie, 1985.

Makhlouf, M., Shankar S., Evolution of the Eutectic Microstructure during Solidification of Hypoeutectic Al-Si Alloys, Current Research Projects 2002.

Metals Handbook, 8th ed., Vol. 8: Metallography, Structures, and Phase Diagrams, American Society for Metals, Metals Park, Ohio, 1973.

Metals Handbook, Vol. 7-8. Aufl., American society for Metals, 1972.

Metals Handbook, Vol.7, Atlas of Microstructures of Industrial Alloys, 8. Edition,1972.

Metals Handbook, Vol.8, Metallography, structures and phase diagrams, 8. Edition,1973.

Mondolfo, L.F., Aluminum alloys : structure and properties London ; Boston : Butterworths, 1976.

Müller, A., W,rtschaftlicher Einsatz von Warmebehandlungen in der metallverarbeitenden Industrie, Fertigunstechnik u. Betr. 32(1982), S. 618.

Non-Equilibrium Solidification, Modelling for Microstructure Engineering of Industrial Alloys, Ruhr-Universität Bochum, c/o: DLR e.V., Köln.

Orlich, J., u.a., Atlas zur Waermebehandlung der Staehle, Bd. 3, Düsseldorf, Verlag Staheisen, 1973.

Phillips, H.W.L., Aluminium-Copper-Manganese in Annotated Equilibrium Diagrams of Some Aluminium Alloy Systems, Inst. Metal., London, 35-40 (1959).

Ratke, L., Phasendiagramme Grundlagen und Interpretation,Springer Verlag, 1998.

Reed, R. P., Breedis, F. J., p. 60-132, Behaviour of Materials at Cryogenic Temperatures, ASTM Spec. Tech. Publ. 387, 1966.

Ruhfus, H., Waermebehandlung des Eisenwerkstoffe, Düsseldorf, Verlag Stahleisen, 1958.

Schatt W, Hartmut, W., Werkstoffwissenschaft, Deutscher Verlag für Grundstoffindustrie, Stuttgart,1996.

Schatt, W., Einführung in die Werkstoffwissenschaft, 6. Aufl.Heidelberg, Hüthig, 1987.

Schleich,W., KM Europa Metal AG, Germany, Paper No 5222, Annual Conference and Exhibition Corrosion/ Houston 2005.

Schumann, H.- Metallographie, 13. neubearb. Aufl. Leipzig Dt. Verlag für Grundstoffindustrie, 1990, S. 260.

Seidel, W., Werkstofftechnik: Werkstoffe-Eigenschaften-Prüfung-Anwendung, Carl Hanser Verlag, 1993.

Smith, W.F., Principles of Materials Science and Engineering, Second Edition, McGraw-Hill Publishing Compony, USA, 1990.

Stahl und Eisen, April, 1959, S. 1615.

Stüdemann, H., Waemebehandlung von Stahl, Gusseisen und Nicteisenmetallen, Carl-Hanser Verlag, 1967.

Tauscher, H., Fleischer, H., Der Einfluss der Anlasstemperatur auf die Festigkeitseigenschaften und das Verschleissverhalten der Einstazstaehle, Haerterei- Tech. Mitt. 19 (1964) H. 1, S. 49.

TGL 30245-Waermebehandlung von Metallen, 1982.

Thelning, K.E., Steel and Its Heat Treatment,2nd ed., Butterworths, London, 1984.

Topbaş, M. A., Isıl İşlemler, Prestij Basın Yayın ve Hizmetleri, İstanbul, 1993.

Totten, G.E.,,Steel Heat Treatment, Metallurgy and Technologies, 1997.

TS 3941.

University of Southampton, Engineering Materials, Phase Dagrams, 1999.

Vogel, R, Die heterogenen Gleichgewichte, Akademische Verlagsgesellchaft Geest und Porting KG., Leipzig, 1959.

Vollersten, F., Sigmund, V., Werkstoffeigenschaften und Mikrostruktur, Carl Hanser Verlag, München-Wien, ISBN 3-446-15584-8, 1989.

Wassermann, G., Praktikum der Metallkunde und Werkstoffprüfung, Springer Verlag, Berlin, 1965.

Wegest, C.W., Stahlschlüssel, Verlag Stahlschlüssel, GmbH, 1986.

Wever, F, Rose, A., Peter, W., Strassburg, W., Rademacher, L., Atlas zur Waermebehandlung der Staehle, VD-Eisenhüttenleute, 1954, S. 56.

KAMUOYUNUN SİYASET ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: BİLECİK ÖRNEĞİ

Bilecik Kamuoyunun AB Algısı

Murat ERCAN

Efe Akademi – Şubat 2018

EFE AKADEMİ YAYINLARI

Kamuoyunun Siyaset Üzerindeki Etkisi: Bilecik Örneği
Murat ERCAN

ISBN : 978-605-2308-12-7
Sertifika No : 21318
Matbaa Sertifika No : 21318

Efe Akademi Yayınları

Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü

Davutpaşa – Esenler / İSTANBUL

Tel : (0212) 483 13 13

FAX : (0212) 482 22 00

www.ofis2005.com
www.efeakademi.com

Mizanpaj: Fahri GÖKER
fahrigoker@gmail.com
Dizgi: Gürkan ULU
gurkanulu@gmail.com
Kapak Tasarım: Doğukan TOPÇUOĞLU

Matbaa Adresi :
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Davutpaşa Merkez Mah. YTÜ Kampüsiçi
Güngören / Esenler
İSTANBUL

Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir şekilde çoğaltılamaz.

Bu Kitap T.C. Kültür Bakanlığından alınan bandrol ve ISBN ile satılmaktadır. Bandrolsüz kitap almayınız

Efe Akademi – Şubat 2018

İçindekiler

ÖNSÖZ V

GIRIŞ 9

BATI'DA KAMUOYUNUN GELİŞİM SÜRECİ VE KAMUOYUNUN BATI SİYASETİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ 13

BATI'DA KAMUOYUNUN GELİŞİM SÜRECİ VE KAMUOYUNUN BATI SİYASETİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ 17

TÜRKİYE'DE KAMUOYUNUN GELİŞİMİ VE TÜRKİYE SİYASETİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ 21

Türkiye'de Kamuoyu Oluşturma Sürecinde Medyanın Rolü 23

TÜRKİYE-AB İLİŞKİLERİNDE TÜRK KAMUOYUNUN ALGISI VE ETKİSİ 29

2000–2010 Yılları Arası Türk Kamuoyunda AB Algısı 31

Eurobarometre'nin 2010 Türkiye Araştırmaları ve Türk Kamuoyunun AB Algısı 34

2011 Yılı Türk Kamuoyunda AB Algısı 45

2013–Yılı Sonrası Türk Kamuoyunda AB Algısı ve Sonuçları 68

BİLECİK KAMUOYUNDA AVRUPA BİRLİĞİ ALGISI 79

AMAÇ VE KAPSAM 79

YÖNTEM VE ÖRNEKLEM 79

BULGULARIN ANALİZİ 85

GENEL DEĞERLENDİRME 119

EKLER 123

KAYNAKÇA

Ahaber, "Türkiye AB ile müzakerelere devam etmeli mi?" https://www.ahaber.com.tr / galeri/turkiye/ dev-anket- turkiye-ab-ile-muzakerelere-devam-etmeli-mi/10(Erişim Tarihi: 16.10.2017).

Aksoy, Metin, Pawel Kobesund Ludwig Schmahl, *"Beitrittsverhandlungen der Europaischen Union mit der Türkei"*, Pawel Kobes, Gerald G. Sander und Bernard Wisniewski (Ed), Germeinsame Verteidigungs und Sicherheitspolitik in Europa, Verlag Dr. Kovac, 2013.125-150.

Aksoy, Metin, *"Türkiye- Avrupa Birliği İlişkilerininSiyasi Yönü: Mevcut Durum ve Geleceğe YÖnelik Beklentiler"* Nejat Doğan,Mehmet Öcal, Ferit Kula (Der.) Türkiye'ninJeo-Ekonomisi ve Jeo-Politigi: Türkiye Gelecegin Neresinde, Nobely., 2007, ss. 473-491.

Aksoy, Metin, *"Historischer überblick über die Beziehungen zwischen der EU und der Türkei*", Metin Aksoy (Der.)"Die Türkisch- Europaische Beziehungen – eine unendliche gescichte-" Peter Lang Verlag Köln, 2010.

Aksoy, Metin, Die Türkei auf dem Weg in die EU-insbesondere von 1990 bis ende 2004, Peter Lang Verlag, Köln, 2007.

Atabek, Nejdet, "Kamuoyu, Medya ve Demokrasi" Kurgu Dergisi, S.19, 2002,s ss.223–238.

Avrupa İşbirliği ve Ağı Derneği, " AB Algısı Araştırması 2016",12.01.2017,s.1).

Avrupa Komisyonu, "Publıc Opınıon In The European Union" Standard Eurobarometer 82/Autumn2014, http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion /archives/eb/eb82/eb82_first_en.pdf(Erişim Tarihi: 01.11. 2017).

Avrupa Komisyonu, "Publıc Opınıon In The European Union" Standard Eurobarometer 82/Autumn2014, http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion /archives/eb/eb82/eb82_first_en.pdf(Erişim Tarihi: 01.11. 2017).

Avrupa Komisyonu, STANDARD EB 73Spring 2010 http://ec.europa.eu/ comm frontoffice /publicopinion/ archives/eb/eb73/eb73_fact_tr_en.pdf(Erşim Tarihi: 11.10.2017).

Ayata, Ali; "Die Türkei Als Partner Europäischer Außenpolitik Im Mittleren Osten" Zeitschrift Südosteuropa Mitteilungen, 04/2008, ss. 68–83.

Ayata, Ali; "Osteuropa im zuge der EU Integration, Identität und Kulturelle Vielfalt in Europa", The Journal of Academic Social Science, Issue 4, June 2014, ss. 44–57.

Ayata, Ali; Die Türkei Zwischen Europäischer Union und den USA, The Journal of International Social Research, Volume: 9, Issue: 42, February 2016, ss. 441–448.

Ayata Ali; „Konfliktregelung Durch Europäisierung: Der Fall Zypern", The Journal of Academic Social Science, 2017, Sayı: 45, ss. 1-12.

Birgün Gazetesi, "Tek adamlık yetmedi tek parti olma peşinde" https://www.birgun .net/haber-detay/tek-adamlik-yetmedi-tek-parti-olma-pesinde–139300.html (29.10. 2017).

Bülent Aras ve Fatih Özbay, Türkiye ve Ermenistan; Statüko ve Normalleşme Arasında Kafkasya Siyaseti, Sayı: 12, Ekim 2009,s. 7, http://www. setav.org /ups /dosya/22458.pdf, (Erişim Tarihi: 10.03.2010).

Cantek, Şenol Funda,"Demokrat Parti Döneminde Basın" https://www.academia.edu/ 22880270 /Demokrat_ Parti_ D% C3%B6neminde_Bas%C4%B1n(Erişim Tarihi: 23.10.2017).

Çapalı, Ömer," 12 Mart askeri muhtırasına ilk destek verenler başta DEV GENÇ olmak üzere solculardı ama..." Dünya Bülteni -Tarih Dosyası, http://www. Dunya bulteni.net/tarih-dosyasi/150957/12-mart-askeri-muhtirasi-neden-yapildi(Erişim Tarihi: 23.10.2017).

Çetin, Selvet, "Manşetlerdeki 28 Şubat,Darbeye Giden Yolda Medyanın Rolü", SDE, s.1, http://www.sde.org. tr/ userfiles/file/ MAN%C5%9EETLERDEK %C4 %B0 %20 28%20%C5%9EUBAT-t.pdf(Erişim Tarihi: 23.10.2017).

Demir, Sertaç Timur," 15 Temmuz Darbe Girişiminde Medya" SETA Analiz, S.161,2016, ss.1–24.

Dural, A. Baran ve Coşkun, Levent, "Medya, Görüngünün Dışavurumu" Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 12 Sayı 2,2010, ss.13–35.

Göksu, Oğuz, "Türkiye'de Kamuoyu Araştırmalarının Tutarlılığı" 1. Uluslararası İletişimde Yeni Yönelimler Konferansı Bildiri Kitapçığı, 2017,s.396.(ss. 389–400).

Güzelipek, Yiğit Anıl (2016). İran'ın Batı ile İlişkilerinde Yeni Dönem: Batı'ya Açılım Arap Baharına Karşı Alınan Bir Önlem mi?, Teni Türkiye Dergisi Ortadoğu Özel Sayısı - VI; 2016, ss. 571–575.

Kadir Has Üniversitesi Türk Dış Politikası Kamuoyu Algıları Araştırması Raporu, İstanbul,4 Aralık 2013, ttp://slideplayer. biz. tr/slide/2697982/(Erişim Tarihi: 01. 11. 2017).

Kalender, Ahmet ve Tabakçı Nurullah" İletişim Fakültelerinin Ortak Örgütlenmesine Yönelik Bir Proje Önerisi: "Türk Kamuoyu Araştırmaları Ağı" Selçuk İletişim, 2005,s.93,ss.90-100. http://dergipark.gov.tr/ download/article-file/177996(Erişim Tarihi: 22.10.2017).

Öktem, Niyazi "Kamuoyu Kavramı ve Kamuoyunun Anlamı" *https:// www. frmtr.com/siyasal-bilgiler-hukuk/727668-kamuoyu-ve-tarihsel-sureci.html 20.10.2017*

Önder, Mehmet, "Atatürk'ün Çıkarttığı Gazeteler", http://www.isteataturk com/haber/3296/ataturk-8217un-cikardigi-gazeteler (Erişim Tarihi: 22.10.2017).

Özalp, Mustafa, "Die Steigende Türkenfeindlichkeit in Europa", The Journal of International Social Research, Cilt: 10, Sayı: 51, 2017, ss. 319–324.

Özalp, Mustafa, "Die Sanktionskrise der Weltgrossmächte – Die Hintergründe der Gegenseitigen Sanktionen zwischen der EU den USA und Russland und deren Auswirkungen auf Zukünftige Beziehungen", Asosjournal, Sayı: 13, 2015, ss. 404-415

Özkır,Yusuf," Taksim Gezi Parkı Protestolarının Medya-Siyaset İlişkisi Çerçevesinde Değerlendirilmesi" Iğdır Üniversitesi Sos Bil Der., Sayı / No. 9, 2016,ss. 143–176.

Özsöz, Melih-İleri, Çisel –Çatır, Büşra ve Ceren, Ahmet, "Türkiye Kamuoyunda AB üyeliği Desteği ve Avrupa Algısı", İKV Kamuoyu Araştırması, İstanbul, 2015.

Özsöz, Melih-İleri, Çisel –Çatır, Büşra ve Ceren, Ahmet, "Türkiye Kamuoyunda AB üyeliği Desteği ve Avrupa Algısı", İktisadi Kalkınma Vakfı Yayınları Yayın No: 283, İstanbul, 2016.

Pfetsch, Frank, R., Die Europäische Union, W. Fink UTB Verlag, München, 2005.

Rıdvan Karluk, "AB, Türk Vatandaşlarına Vize Uygulama Hakkına Sahip Değildir", *Abhaber, Http://Www.Abhaber.Com/Haber.Php?İd=19840,* Rıdvan Karluk*," Güney Kıbrıs'ın Gümrük Birliği'ne Katılımı Sürecinde Karşılaşılan Sorunlar", Cilt: 5, No:2, 2006.

Selvet, Çetin, "Manşetlerdeki 28 Şubat,Darbeye Giden Yolda Medyanın Rolü", SDE, s.1, http://www.sde.org. tr/ userfiles/file/ MAN%C5%9EETLERDEK %C4%B0 %20 28%20%C5%9EUBAT-t.pdf(Erişim Tarihi: 23.10.2017).

Şenyuva, Özgehan" Türkiye Kamuoyu ve Avrupa Birliği 2001–2008: Beklentiler, İstekler ve Korkular", Uluslararası İlişkiler Dergisi, Cilt 6, Sayı,22, 2009, ss. 97–123.

Takvim, "Tek adamlık hikâyesi" https://www.takvim.com.tr/yazarlar/hasan-basri-yalcin/2017/01/17/tek-adamlik-hikyesi(Erişim Tarihi: 29.10.2017).

TC. Avrupa Birliği Bakanlığı "Eurobarometre'nin Türkiye Ulusal Raporu"11.03,2011, https://www.ab.gov.tr / 45725.html(Erişim Tarihi: 29.10.2017).

Tonus, Özgür, Eskişehir Kamuoyunda Avrupa Birliği Algısı. Avrupa Birliği Araştırma, Uygulama ve Dökümantasyon Merkezi Yayınları; No.3. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, 2015.

TÜİK, http://www.tuik.gov.tr/PreTabloArama.do(Erişim Tarihi: 15.110.2017).

Türkmenoğlu Ahmet Tarık, " Kamuoyu Araştırmalarının Siyasal Davranış Üzerindeki Etkisi: Konya Örneği" Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler ve Tanıtım Ana Bilim Dalı Araştırma Yöntemleri Bilişim Dalı Yüksek Lisan Tezi, Konya, 2011.

USAK Avrupa Birliği Algılama Anketi, 2006,s.3. http://www.usak.org.tr/dosyalar /usak-agilama-anketi-3.pdf, (Erişim *Tarihi:* 10.03.2011).

Winkler, *Heinrich August, Geschichte des Westens: Von den Anfängen in der Antike bis zum 20. Jahrhundert*, C. H. Beck Verlag, München, 2009.

Yeni Aysa, "Tek adamlık" sistemi"http://www.yeniasya.com.tr/cevher-ilhan/tek-adamlik-sistemi _4 21876(Erişim Tarihi: 29.10.2017).

SULTAN II. ABDÜLHAMİD
ve
GÖRSEL PROPAGANDA

İSMAİL ERİM GÜLAÇTI

EFE AKADEMİ YAYINLARI

SULTAN II. ABDÜLHAMİD ve GÖRSEL PROPAGANDA
İsmail Erim GÜLAÇTI

ISBN : 978-605-2308-14-1
Sertifika No : 21318
Matbaa Sertifika No : 21318

Efe Akademi Yayınları
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü
Davutpaşa – Esenler / İSTANBUL
Tel : (0212) 483 13 13
FAX : (0212) 482 22 00
www.ofis2005.com
www.efeakademi.com

Matbaa Adresi :
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Davutpaşa Merkez Mah. YTÜ Kampüsiçi
Güngören / Esenler
İSTANBUL

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir. EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir şekilde çoğaltılamaz

Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı'ndan alınan THG-HYH 44458-45557 arasındaki bandrol ve 978-605-2308-14-1 ISBN ile satılmaktadır.
Bandrolsüz kitap almayınız.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....i
İÇİNDEKİLER.....ii
KISALTMALAR.....v

1. GİRİŞ.....1

2. FOTOĞRAF:GERÇEĞİ GİZLEYEN AYNA.....9
2.1. Karanlık Oda 'Camera Obscura'.....9
2.2. Fotoğrafın Bulunuşu.....12
2.2.1. Bir Görüntü Kaydetme Tekniği Olarak Fotoğraf.....14
2.2.2. Bir Görüntü Kaydetme Aracı Olarak Fotoğraf.....16
2.2.3. Bir Görüntü Çoğaltma Aracı Olarak Fotoğraf.....20

3. SANAT, PROPAGANDA, FOTOĞRAF: KESİŞEN KADERLER.....27
3.1. Propaganda: Bir Sözcük Birçok Anlam.....28
3.2. Sanat ve Propaganda 32
3.2.1. Milattan Önceki Dönemler.....33
3.2.2. Sanat, Propaganda ve Din: Ortaçağ Avrupası.....37
3.2.3. Bir Propaganda Dehası: Napolyon Bonapart.....40
3.2.4. Savaş, Sanat ve Propaganda.....47
3.3. Osmanlı Minyatür ve Resim Sanatlarının Propagandayla İlişkisi.57
3.3.1. Osmanlı Minyatür Sanatı ve Propaganda İlişkisi.....58
3.3.2. Osmanlı Resim Sanatı ve Propaganda İlişkisi.....63
3.3.2.1. Padişah Resimleri.....65
3.3.2.2. Şişli Atölyesi.....89
3.4. Fotoğraf ve Propaganda.....99
3.5. Değerlendirme ve Sonuç.....110

4. OSMANLI DEVLETİ'NDE 19. YÜZYIL BATILILAŞMA ÇABALARI: BİR KİMLİK ARAYIŞI.....112
4.1. Osmanlı Devleti'nin 19. Yüzyıl'daki Sosyo-Politik ve Ekonomik Yapısı.....113
4.2. Osmanlı Devleti ve Batılılaşma.....117
4.3. Osmanlı Devleti'nde 19. Yüzyıl Batılılaşma Çabaları.....120

4.3.1 Nizam-ı Cedid ve Sultan III. Selim (1789-1808)……..121
4.3.1.1. Nizam-ı Cedid……122
4.3.1.2. Eğitim Alanındaki Arayışlar……125
4.3.1.3. Yeni Diplomasi Anlayışı ve Etkileri……126
4.3.1.4. Değerlendirme ve Sonuç……129
4.3.2. Mutlakiyetçi Devlet ve Sultan II. Mahmud (1808-1839)….131
4.3.2.1. Sened-i İttifak……132
4.3.2.2. Askeri Alandaki Arayışlar……134
4.3.2.3. Eğitim Alanındaki Arayışlar……137
4.3.2.4. Yönetsel Alandaki Arayışlar……143
4.3.2.5. Toplumsal Alandaki Arayışlar……149
4.3.2.6. Değerlendirme ve Sonuç……152
4.3.3. Parametre ve Paradigma Değişimi: Tanzimat Dönemi (1839-1876)……156
4.3.3.1. Kavramsal Olarak Tanzimat Dönemi……157
4.3.3.2. Tanzimat Dönemi'nin Nitelikleri……158
4.3.3.3. Batılılaşma Çabaları ve 19. Yüzyıl Uluslararası Fuarları……175
4.3.3.4. Değerlendirme ve Sonuç……178
4.3.4. Geleneksel Modernleşme ve Sultan II. Abdülhamid (1876-1909)……182
4.3.4.1. Kanun-i Esasi ve Birinci Meşrutiyet……183
4.3.4.2. Sultan II. Abdülhamid'in Batılılaşma Anlayışı……185
4.3.4.3. Eğitim Alanındaki Geleneksel Modernleşme……188
4.3.4.4. Askeri Alandaki Geleneksel Modernleşme……191
4.3.4.5. Ulaştırma, Haberleşme ve Diğer Alanlardaki Altyapısal Modernleşme……194
4.3.4.6. Geleneksel Modernleşme ve Sosyal Devlet Anlayışı……199
4.3.4.7. Sanat ve Kültür Alanındaki Geleneksel Modernleşme……201
4.3.4.8. Değerlendirme ve Sonuç……206
4.3.5. 'En Uzun' Yüzyıl'ın Sonu Arayışın Sonu Mu?……209

5. OSMANLI DEVLETİ ve FOTOĞRAF: ORYANTALİZM ve BATILILAŞMA ARASINDA BİR ÖYKÜ……213
5.1. Osmanlı Devleti'nde Fotoğrafın Gelişimi ve Niteliği……213
5.2. Osmanlı Devleti'nde Fotoğrafın Gelişimini / Niteliğini Etkileyen Etkenler……220
5.2.1. Osmanlı Sultanlarının Fotoğrafın Gelişimi ve Niteliğine Etkileri……220
5.2.1.1. II. Abdülhamid Öncesi Dönem……221

5.2.1.2. Sultan II. Abdülhamid Dönemi.....223
5.2.2. Gayrimüslim Azınlıkların Fotoğrafın Gelişim ve Niteliğine Etkisi.....229
5.3. Bir Paradigma Olarak Oryantalizm.....230
5.4. Fotoğraf ve Oryantalizm.....232
5.5. Osmanlı Devleti'nin 19. Yüzyıl Batı Evrenindeki Fotoğrafa Yansıması.....233
5.5.1. Kadın İmgesi.....237
5.5.2. Erkek İmgesi.....248
5.5.3. Tip İmgesi.....258
5.5.4. Şehir İmgesi.....265
5.6. Değerlendirme ve Sonuç.....274

6. II.ABDÜLHAMİD ARMAĞAN ALBÜMLERİ: BATILILAŞMANIN FOTOĞRAF ARACILIĞIYLA PROPAGANDASI.....276
6.2. II. Abdülhamid Armağan Albümleri'nin Yapısı.....279
6.3. II. Abdülhamid Armağan Albümleri'ndekicFotoğrafların Çözümlemesi.....282
6.3.1. Askeri Modernleşme.....283
6.3.1.1. Tatbikatlar.....283
6.3.1.2. Mühimmat, Tesisler, Kışlalar, Tersaneler ve Savaş Gemileri.....295
6.3.2. Kamu Hizmetleri.....318
6.3.2.1. Eğitim.....318
6.3.2.2. Sağlık.....358
6.3.2.3. Sanayi.....367
6.3.2.4. İtfaiye Hizmetleri.....380
6.3.2.5. Ulaştırma.....386
6.3.3. Şehir Görünümleri.....395
6.3.4. Cami, Türbe ve Eski Eserler.....408
6.3.4.1. Camiler.....408
6.3.4.2. Türbeler.....421
6.3.4.3. Eski Eserler.....425
6.3.5. Saltanat Olanakları.....431
6.3.5.1. Saraylar.....431
6.3.5.2. Atlar ve Ahırlar.....440
6.3.5.3. Yatlar.....443

7. SONUÇ.....451

KAYNAKÇA.....460

KAYNAKÇA

ABD'de yayınlanan bir İkinci Dünya Savaşı posteri. [12.03.2016]. Northwestern University. http://images.northwestern.edu/multiresimages/inu:dil-4e49c076-620e-49c8-bac4-f344b3aecf76.

Abdullah Biraderler'in panoramik İstanbul limanı fotoğrafı. [01.02.2017]. The Paul Getty Museum Koleksiyonu. http://www.getty.edu/art/collection/objects/64824/abdullah-freres-view-of-harbor-at-constantinople-armenian-about-1865-1875/

Abdullah Biraderler'in Sultan Abdülaziz fotoğrafı. [08.01.2017]. Camera Ottomana. http://cameraottomana.ku.edu.tr/gallery/detail/id/10.

Abdullah Biraderler'in Türk kadını fotoğrafı. [24.01.2017]. The History of Photography Archive. https://www.flickr.com/photos/photohistorytimeline/8612728843.

Abdülkadir Zırhlısı. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003671805.

Açık Kapı'nın kalotip negatifi ve tuzlu kâğıda baskısı. [22.11.2015]. Michael Kloth Photography. http://video.michaelklothphotography.com/FA380/lecture-4-the-calotype-early-examples/

Açık Kapı'nın kalotip negatifi ve tuzlu kâğıda baskısı. [22.11.15]. The Evergreen State College Arhieves. http://archives.evergreen.edu/webpages/curricular/2007-2008/americaneye/william-henry-fox-talbot-the-open-door-1843-calotype/index.html

Adams, Douglas. [08.11.2015]. **The Camera Obscura**. http://h2g2.com/edited_entry/A2875430.

Adam, Peter. 1992. **Art of the Third Reich**. New York: Harry N. Abrams, Inc.

Adjukiewicz, Kazimierz. 1994. **Felseyeye Giriş – Temel Kavramlar ve Kuramlar**. 2. bs. çev. Ahmet Cevizci. Ankara: Gündoğdu Yayınları.

Adolf Hitler'i Alman birliklerini denetlerken gösteren bir fooğraf. [02.08.2016]. The Jewish Virtual Library. http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Holocaust/hitler.html.

Adolf Hitler'in çocuklarla çekilmiş bir fotoğrafı. [02.08.2016]. The Phora. http://www.thephora.net/forum/archive/index.php/t-88497.html.

Adolf Hitler'in Nurnberg'teki Nazi Partisi mitinginden bir fotoğraf. [02.08.2016]. The Daily Mail. http://www.dailymail.co.uk/news/article-2180027/Teenager-Tourettes-beaten-unconscious-making-Nazi-salute-train.html.

Akarçay Özdamar, Gülbin. 2011. Belgesel Fotoğraf ve Propaganda: Der Arbeiter Fotoğraf, FSA ve Photo League. **Fotoğrafsız**, s. 2: 16-33.

Akarcalı, Sezer. 1989. Propaganda Aracı Olarak Uluslararası Yayınlar, Örnek Olay: Türkiye'nin Sesi Radyosu. Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Akçura, Yusuf. 2016. **Osmanlı Devleti'nin Dağılma Devri (XVIII. Ve XIX. Yüzyıllarda)**. İstanbul: Parola Yayınları.

Akın, Sunay. [06.07.2016]. Savaş ve Ressam. **İleri Dergisi**, s. 3, Mart-Nisan 2001. http://archive.is/bzmmi

Aktel, Mehmet. 1998. Tanzimat Fermanı'nın Toplumsal Yansıması. **Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**. s. 3: 177-184.

Akyılmaz, Gül. 2002. III. Selim'in Dış Politika Anlayışı ve Diplomasi Reformu Çerçevesinde Batılılaşma Siyaseti. **Türkler Ansiklopedisi**. c. 12: 660-670. İstanbul: Yeni Yüzyıl Yayınları.

Akyol, Esra Demirci. 2013. Sultan II. Abdülhamid Döneminde Sosyal Politika Uygulamaları. **Sosyal Politika Çalışmaları**. s. 31: 33-47.

Akyol, Taha, İlber Ortaylı. 2014. İmparatorluğun Dönüşümü: Osmanlı'nın Modernleşme Süreci. **Tarihin Gölgesinde**. 3. bs. ed. Adem Koçal. İstanbul: Timaş Yayınları.

Albümün baskının mucidi Louis-Désiré Blanquart-Evrard. [28.11.2015]. Bibliothèque nationale de France. http://catalogue.bnf.fr/servlet/RechercheEquation?TexteCollection=HGARSTUVWXYZ1DIECBMJNQLOKP&TexteTypeDoc=DESNFPIBTMCJOV&Equation=IDP%3Dcb31824465z&host=catalogue.

Alkan, Necmettin. 2010. Klasik Yeniçeri İsyanlarının Modern Siyasi Darbelere Dönüşmesi. **DoğuBatı Düşünce Dergisi**. s. 51: 51-67.

Almanya'da bir Birinci Dünya Savaşı Posteri. [12.03.2016]. World War I Propaganda Posters. http://www.ww1propaganda.com/world-war-1-posters/german-ww1-propaganda-posters.

Anbar, Adem. 2009. Osmanlı İmparatorluğu'nun Avrupa'yla Finansal Entegrasyonu: 1800-1914. **Maliye Finans Yazıları**, s. 84, 17-37.

And, Metin. 2004. **Osmanlı Tasvir Sanatları I: Minyatür**. İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları.

Andrea Appiani'nin Napolyon'un Tanrılaşması freski. [30.12.2015]. Victoria and Albert Museum. http://www.vam.ac.uk/blog/creating-new-europe-1600-1800-galleries/a-marriage-a-medal-a-painter.

Antoine-Jean Gros'nun Bonaparte Yafa'daki Veba Hastalarını Ziyaret Ederken tablosu. [30.12.2015]. Louvre Museum. http://www.louvre.fr/en/oeuvre-notices/napoleon-bonaparte-visiting-plague-stricken-jaffa.

Arnavutköy'ün uzaktan görünüşü. [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003668013.

Arseven, Celal Esad. 1993. **Sanat ve Siyaset Hatıralarım**. İstanbul: İletişim Yayınları.

Asil adlı Alman atı. [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003670592.

Askeri üniforma fabrikasının dış görünüşü. [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003675891.

Aslan, Seyfettin, Abdullah Yılmaz. 2001. Tanzimat döneminde Osmanlı bürokratik yapı ve düşüncesinin değişimi. **C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**. s. 2, c. 1: 287-297.

Asya Demiryolu İstasyonu Haydarpaşa. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003671222.

Askeri Mühendislik Okulu camisi. [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003675740.

Aşiret Okulu. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003674644.

Aşiret Okulu öğrencileri. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2001700169.

Aşiret Okulu öğrencilerinin grup fotoğrafı. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2002716686.

Aşiret Okulu öğrencisi. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2001700166.

Atay, Simber. 2002. Osmanlı İmparatorluğu'nda Fotoğrafın Başlangıcı. **Türkler Ansiklopedisi**. c. 15: 518-523. İstanbul: Yeni Yüzyıl Yayınları.

Ayasofyan'nın Aya İrini'deki çanı. . [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003674873.

Ayasofya Cami'nin iç görünümü 1. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003663222.

Ayasofya Cami'nin iç görünümü 2. [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003663217.

Ayasofya Camii'nin dışardan görünümü. [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003663234.

Aydın, Bilgi. [18.10.2016]. Meclis-i Meşayih. TDV İslam Ansiklopedisi. http://www.diyanetislamansiklopedisi.com/meclis-i-mesayih/

Aydın, Derya Uzun. 2014. "Sanayi-i Nefise Mektebi" ve Paris Güzel Sanatlar Okulu "L'ecole des Beaux-Arts" Üzerine Bir Değerlendirme. **Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi**. s.6: 74-81.

Aydıngün, Şengül. [30.11.2016]. Osman Hamdi Bey – Hayatı ve Eserleri. http://www.habitat.org.tr/portreler/756-osman-hamdi-bey-hayati-eserleri.html

Ayhan, Ahmet. 2007. **Propaganda**. İstanbul: Literatürk Yayınları.

Aylan Kurdi'nin fotoğrafı. [26.07.2016]. MSNBC. http://www.msnbc.com/msnbc/aylan-kurdi-the-syrian-toddler-drowned-bodrum-beach

Ayvazoğlu, Beşir. 2015. **Edebiyatın Çanakkale'yle İmtihanı: Arıburnu ve Seddülbahir'de On Gün**. İstanbul: Kapı Yayınları.

_____. 2016. Sultan Abdülaziz ve Chelebowski. **Eskizlerden Tablolara Sultan Abdülaziz Resim Sergisi**. İstanbul: Kültür Basım: 11-19.

Atasoy, Nurhan. 2007. **Yıldız Sarayı Fotoğraf Albümlerinden Yadigâr-ı İstanbul**. İstanbul: Akkök Yayınları.

Autheman, André. 2002. **Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Osmanlı Bankası: Bank-ı Osmani-i Şahane**. çev. Ali Berktay. İstanbul: Osmanlı Bankası Arşiv ve Araştırma Merkezi.

Azapkapı Köprüsü'nün görünüşü. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003671352.

Bağcı, Serpil, Filiz Çağman, Günsel Renda, Zeren Tanışlı. 2006. **Osmanlı Resim Sanatı**. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

Bahriye. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003671331.

Bahriye'nin öğrenci yatakhanesi. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003671337.

Bahriye öğrencilerinin jimnastik hareketleri. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003671332.

Baltalarıyla iltfaiye erleri. [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003672839.

Baran Çelik, Gülbahar. 2013. Açık Havada 2500 Yıllık Bir Anıt: Yılanlı Sütun. **Vakıf Restorasyon Yıllığı**, s. 6. İstanbul: İstanbul Arkeoloji Müzeleri Müdürlüğü.

Barron, Stephanie. 1991. **Degenerate Art: The Fate of the Avant-Garde in Nazi Germany**. New York: Harry. N. Abrams, Inc.

Barsam, Richard. 1975. **Filmguide to Triumph of the Will**. Bloomington: Indiana University Press.

Baş, Mustafa Hilmi. 2016. Paris'te Sultan Abdülaziz Eskizleri Sergisi. **Eskizlerden Tablolara Sultan Abdülaziz Resim Sergisi**. İstanbul: Kültür Basım: 7.

Baytal, Yaşar. 2000. Tanzimat ve II. Abdülhamid Dönemi Eğitim Politikaları. **Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi OTAM**, s. 11, c. 11: 23-32.

Benito Mussolini'nin düzenlenmemiş fotoğrafı. [29.07.2016]. Ethics in Editing. https://ethicsinediting.wordpress.com/.

Benito Mussolini'nin düzenlenmiş fotoğrafı. [29.07.2016]. Ethics in Editing. https://ethicsinediting.wordpress.com/.

Benjamin Duvivier'nin Napolyon Bonaperta için yaptığı bir madalyonu. [31.12.2015]. Maxentious Lamoneta. http://maxentius.lamoneta.it/PagineMedaglie/PaceCampoformio_2.htm.

Berkes, Niyazi. 2016. **Türkiye'de Çağdaşlaşma**. İstanbul: YKY Yayınları.

Beylerbeyi Sarayı'nın görünümü. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003662046.

Beyrut Askeri Ortaokulu. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2001699024.

Bhabha, Homi K. 1994. **The Location of Culture**. London: Routledge.

Biçici, Hür Kâmil. 2002. İstanbul Askerî Müze ve Kültür Sitesi'ndeki Yağlıboya Tablolara Göre Asker Ressamlar. **Türkler Ansiklopedisi**. c. 15: 449-457. İstanbul: Yeni Yüzyıl Yayınları.

Bilgin, Mustafa Sıtkı. 2004. The Construction of the Baghdad Railway and its Impact on Anglo-Turkish Relations, 1902-1913. **Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi OTAM**. s. 16: 109-129.

Bilim, Cahit. 1990. Tercüme Odası. **Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi**. s. 1, 29-43.

Bodur, Feyyaz. 2008. Fotoğraflarla Siyasal Propaganda: 21 Temmuz 2007 Tarihli Gazetelerde Siyasi Partilerin Propaganda Amaçlı

İlanlarında Kullandıkları Fotoğraflardaki Söylemler. **İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi**. s. 32: 39-52.

Boğaziçi ve Rumeli Hisarı'nın genel görünüşü. [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003668001.

Bohn, Thomas, W. [27.03.2016]. "Why We Fight". https://www.loc.gov/programs/static/national-film-preservation-board/documents/why_we_fight.pdf

Boulan, Valentin. [30.12.2015]. How important was Napoleon Bonaparte's use of propaganda and censorship in the rise and consolidation of his power in France? https://publishistory.wordpress.com/2013/07/31/how-important-was-napoleon-bonapartes-use-of-propaganda-and-censorship-in-the-rise-and-consolidation-of-his-power-in-france-part-1/.

Boztemur, Recep. 2005. Marx, Doğu Sorunu ve Oryantalizm. **DoğuBatı Dergisi**, s. 20:139-155.

Buhar motorlu bir itfaiye arabası. [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003672843.

Buhar motorlu bir itfaiye arabasının araç-gereç vagonu. [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003673152.

Bulut, Yücel. 2003. Edward Said ve Oryantalizm'e Dair. **Divan: İlmi Araştırmalar**, s. 15: 169-189.

Bursa Askeri Lisesi. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2001699030.

Bursa'nın genel görünümü. [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003670560.

Büyük taş tersanenin görünüşü. [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2001699030. https://lccn.loc.gov/2003668142.

Büyük Türkçe Sözlük. [23.01.2016]. Türk Dil Kurumu. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.578e4757bd5b26.46664687.

Campbell, Katie. 2014. **Turquerie - an orientalist fantasy**. London: Thames & Hayden. http://www.cassone-art.com/magazine/article/2014/10/turquerie-an-orientalist-fantasy/?psrc=architecture-and-design [23.01.2017].

Can, Selma. 2011. II. Abdülhamid Dönemi Osmanlı Mimarisi ve Sanat Anlayışı. **Devr-i Hamid – Sultan II. Abdülhamid**. ed. Metin Hülagü, Ahmet Cihan. Kayseri: Erciyes Üniversitesi Yayınları. 25-41.

Capra, Frank. 1971. **The Name Above the Title: An Autobiography.** New York: Macmillan.

Carey, Alex. 1997. Propaganda in the Social Sciences. **Taking the risk out of democracy: Corporate propaganda versus freedom and liberty** ed. Andrew Lohrey. Urbana: University of Illinois Press.

Carr, Jeremy. [23.03.2016]. New on Video: Triumph of the Will. http://www.popoptiq.com/new-video-triumph-will/

Censer, Jack R. and Lynn Hunt. 2001. **Liberty, Equality, Fraternity: Exploring the French Revolution**. Pennsylvania: Pennsylvania State University Press

Cihangir Camii'nin dış görünümü. [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003663322.

Clark, Toby. 1997. **Art and Propaganda in the Twentieth Century: The Political Image in the Age of Mass Culture**. New York: Harry N. Abrams, Inc.

Crowley, Lisa. 2008. **Ancient Advertising: Political Propaganda in Ancient Art of the Mediterranean Basin**. Massachusetts: Endicott College Press.

Crook, Malcolm. [03.01.2016]. The Myth of the 18 Brumaire. https://web.archive.org/web/20080118024105/http:/www.acs.ucalgary.ca/~mstaum/hist329/NapForumCrook.html.

Collier, Robert, Chuck Squatriglia. [29.07.2016]. SFGate. http://www.sfgate.com/news/article/Baghdad-falls-COLLAPSE-Hussein-loyalists-give-2622903.php.

Çağman, Filiz. 1982. Anadolu Türk Minyatürü. **Anadolu Uygarlıkları Görsel Anadolu Tarihi Ansiklopedisi**. İstanbul: Görsel Yayınları: 929-951.

Çatalağzı tren istasyonu ve kömür taşıyan trenler. [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003675774.

Çelik, Zeynep. 1992. **Displaying the Orient**. Oxford: University of California Press.

_____. 2005. **Şark'ın Sergilenişi – 19. Yüzyıl Dünya Fuarlarında İslam Mimarisi**. İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.

_____. 2015a. Sıradan Modernitenin Fotoğrafını Çekmek. **Camera Ottomana: Osmanlı İmparatorluğu'nda Fotoğraf ve Modernite 1840-1914**. ed. Zeynep Çelik, Edhem Eldem. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları: 154-205.

_____. 2015b. Eski Eserlere Sahip Çıkmak. **Camera Ottomana: Osmanlı İmparatorluğu'nda Fotoğraf ve Modernite 1840-1914**. ed. Zeynep Çelik, Edhem Eldem. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları: 226-227.

_____. 2015c. Biçimsel Düzen. **Camera Ottomana: Osmanlı İmparatorluğu'nda Fotoğraf ve Modernite 1840-1914**. ed. Zeynep Çelik, Edhem Eldem. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları: 218-219.

_____. 2016. **Asar-ı Atika – Osmanlı İmparatorluğu'nda Arkeoloji Siyaseti**. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.

Çemberlitaş. [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003667952.

Çift pompalı bir itfaiye arabası. [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003673151.

Çiğdem, Ahmet. 1997. **Aydınlanma Düşüncesi**. İstanbul: İletişim Yayınları.

_____. 2002. Türk Batılılaşması'nı Açıklayıcı Bir Kavram: Türk Başkalığı Batılılaşma, Modernite ve Modernizasyon. **Modernleşme ve Batıcılık: Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce**, cilt 3. ed. Uygur Kocabaşoğlu. İstanbul: İletişim Yayınları: s. 68-81.

Çötelioğlu, Aysel. 2008. Sultan III. Selim Dönemi Resim Etkinliği. **Bir Reformcu, Şair ve Müzisyen: Sultan III. Selim Han Sergisi, 24 Aralık 2008-24 Mart 2009**. İstanbul: Topkapı Sarayı Müzesi: 43-53.

_____. 2009. **İstanbul'un 100 Ressamı. İstanbul'un Yüzleri Serisi: 1**. İstanbul: İBB Kültür A.Ş. Yayınları.

_____. 2012. **Topkapı Sarayı Müzesi resim koleksiyonu ve sultan portreleri**. İstanbul: BKG-Bilkent Kültür Girişimi Yayınları.

Dagerotip'in mucidi Louis-Jacques-Mande Daguerre. [14.11.2015]. Metropolitan Museum of Art. http://www.metmuseum.org/toah/works-of-art/2005.100.611.

Daniel, Malcolm. 2015. **Daguerre (1787–1851) and the Invention of Photography**. New York: The Metropolitan Museum of Art.

Darül Feyzi Hamdidi Özel Okulu. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2001699006.

Darüşşafaka. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2002716669.

Dathan, Matt. [26.07.2016]. Aylan Kurdi: David Cameron says he felt 'deeply moved' by images of dead Syrian boy but gives no details of plans to take in more refugees. The Independent. http://www.independent.co.uk/news/uk/politics/aylan-kurdi-david-cameron-says-he-felt-deeply-moved-by-images-of-dead-syrian-boy-but-gives-no-10484641.html.

Davison, Roderic H. 2005. **Osmanlı İmparatorluğu'nda Reform, 1856-1876**. çev. Osman Akınhay. İstanbul: Agora Kitaplığı.

Davutpaşa Kışlası. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003675874.

Demir ve yelken deposu. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003671249.

Demirbaş, Ozan Yiğit. [30.11.2016]. Eskihisar'da Bir Arkeolog ve Ressam: Osman Hamdi. http://www.gazetebilkent.com/2014/06/10/eskihisarda-bir-arkeolog-ve-ressam-osman-hamdi/

Demirel, Fatmagül. 2011. **Sultan II. Abdülhamid'in Mirası: İstanbul'da Kamu Binaları**. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası.

Demm, Eberhard. 1993. Propaganda and Caricature in the First World War. **Journal of Contemporary History**. c. 28, s. 1: 163-192.

Deniz Harp Okulu öğrencilerinin jimnastik egzersizleri. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003671325.

Deniz Ticaret Akademisi. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. ttps://lccn.loc.gov/2003671330.

Deringil, Selim. 2014. **İktidarın Sembolleri ve İdeoloji: II. Abdülhamid Dönemi (1876-1909)**. çev. Gül Çağalı Güven. İstanbul: Doğan Kitap.

Dikmen, Nedim. 2005. Osmanlı Dış Borçlarının Ekonomik ve Siyasi Sonuçları. **Karadeniz Teknik Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi.** c. 19, s.2: 137-159.

Doğan, Cabir. 2011. II. Mahmud Dönemi Osmanlı Merkezileşme Politikasının Doğu Vilayetlerinde Uygulanması. **International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkis or Turkic**. c. 6, s. 4: 505-521.

Doğu Trenleri Garı'nın görünüşü. [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003667928.

Dolmabahçe Sarayı'nın görünümü. . [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003662049.

Donanma Cephaneliği'ndeki bir tersane. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003668148.

Donanma Cephaneliği'ndeki çelik fabrikası. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003668125.

Donanma Cephaneliği'ndeki dalgıçlar. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003671818.

Donanma Cephaneliği'ndeki Mahzenlerönü tersane havuzu. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003668131.

Donanma Cephaneliği'ndeki mühimmat deposu. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003668127.

Donanma Cephaneliği'ndeki silah ve motor depoları. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003668126.

Donanma Cephaneliğin'ndeki torpido fabrikası. [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003668120.

Donanma Cephaneliği'ndeki Valide Tersanesi ve yakınındaki fabrikalar. [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003668130.

Donanma Cephaneliği'ndeki Valide Tersanesi'nin içi. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003668136.

Donanma Cephaneliği'nin kısmi görünüşü. [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003668124.

Donanma İtfaiyesi'nin eğitimleri. [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003671825.

Donanma Mızıkası'nın kışla binası. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003675752.

Doob, Leonard W. 1950. Goebbels' Principles of Propaganda. **The Public Opinion Quarterly**, c. 14, s. 3: 419-442.

_____. 1949. Public Opinion and Propaganda. **The Library Quarterly**. c.19, s. 3: 230-231.

Duran, Tülay. 1999. **Sultan Portreleri**. İstanbul: Türk Tarih Vakfı Yayınları.

Ebert, Roger. [26.03.2016]. Great Movie Triumph of the Will. RogerEbert.com. http://www.rogerebert.com/reviews/great-movie-triumph-of-the-will-1935.

Edirne Askeri Lisesi. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2001699960.

Eldem, Edhem. 2014a. Elbise-i Osmaniye'yi Tekrar Ele Almak. **Toplumsal Tarih Dergisi**. s. 248, 26-35.

_____. 2014b. Elbise-i Osmaniye'yi Tekrar Ele Almak - 2. **Toplumsal Tarih Dergisi**. s. 250, 46-51.

_____. 2015a. Görüntülerin Gücü – Fotoğrafın Osmanlı İmparatorluğu'nda Yayılması ve Etkisi, 1870-1924. **Camera Ottomana: Osmanlı İmparatorluğu'nda Fotoğraf ve Modernite 1840-1914**. ed. Zeynep Çelik, Edhem Eldem. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları:106-153.

_____. 2015b. Aile Babası Olarak Abdülhamid. **Camera Ottomana: Osmanlı İmparatorluğu'nda Fotoğraf ve Modernite 1840-1914**. ed. Zeynep Çelik, Edhem Eldem. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları: 208-209.

Elektrik üretim tesisi. [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003671230.

Elmas, Hüseyin. 1999. **Çağdaş Türk Resminde Minyatür Etkileri.** Konya: Konya İl Kültür Müdürlüğü Yayınları.

Emirgan Kız Ortaokulu. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2001699716.

Ereğli'deki Kılıç Köprüsü. [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003675779.

Ereğli'deki kömür fırınları. [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003675777.

Ereğli'deki tuğla fabrikası. [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003675778.

Ergelen, Esat Halil. [06.07.2016]. Zonaro Paşa ve Hücum Tablosu. http://www.lozanmubadilleri.com/zonaro-pasa-ve-hucum-tablosu-makale,57.html.

Eriş, Metin. 2002. Osmanlı Devleti'nde Batılılaşma Hareketleri. **Türkler Ansiklopedisi**. c. 14. Ankara: Yeni Türkiye Yayınları: 593-605.

Ertan, Güler. 2014. Türkiye'de Fotoğrafın Tarihsel Süreci. **Kontrast Fotoğraf Dergisi**, s. 43: 24-27.

Ertem, Fulya. 2011. Facing the 'Other': A Critical Approach to the Construction of Identity Narratives in the Early Photographic Practice of the Ottoman Empire. **Early Popular Visual Culture**, c. 9, s.4: 293-307.

Ertem, Fulya, Dilek Himam. 2012. Colonial Representations and Mimicry in the Early Photographic and Fashion Practices of the Ottoman Empire. **ACAH2012 The Asian Conference on Arts & Humanities, 5-8 April 2012**, Osaka, Japonya: IAFOR: 183-200.

Ertuğ, Zeynep Tarım. 1998. Hünername. **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**. c.7. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı: 485.

Ertuğrul Gazi'nin Söğüt civarındaki türbesi. [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003663328. https://lccn.loc.gov/2003670483.

Ertuğrul Süvari Alayı. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003671938.

Eryılmaz, Bilal. 2010. **Tanzimat ve Yönetimde Modernleşme**. 3. bs. İstanbul: İşaret Yayınları.

Eyüp Sultan Camii'nin şadırvanı. [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003663328.

Fatih Sultan Mehmet'in türbesi. [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003663326.

Fes fabrikası (Feshane). [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003673160.

Fes fabrikası'nın (Feshane) içi. [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003675899.

Fidan, Serdal, Kamil Şahin, Fikret Çelik. 2011. Osmanlı Modernleşmesinin Temel Olgularından Biri: Bürokrasi. Osmanlı Modernleşmesinde Bürokrasinin Etkinliği ve Önemi. **SDU Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi**. s.23: 113-128.

Fight or Buy Bonds posteri. [17.01.2016]. The Clarion-Ledger. http://www.clarionledger.com/story/news/2014/08/02/exhibit-captures-poster-art-world-war/13529161/.

Finch, Lynette. 2000. ThWar of Ideas on Ideas During the First Half of Twentieth Century. Armed Forces and Society, c. 26, s. 3: 367-386.

Forrest, Alan. 2004. Propaganda and the Legitimation of Power in Napoleonic France. **French History**, c. 18, s. 4, 426-445.

Fotoğrafın mucidi Joseph-Nicéphore Niepce. [11.11.2015]. Photo-Museum. http://www.photo-museum.org/life-nicephore-niepce/.

Freely, John, Ahmet S. Çakmak. 2005. **İstanbul'un Bizans Anıtları**. ed. Selahattin Özpalabıyıklar. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Freund, Gisele. 2008. **Fotoğraf ve Toplum**. 2. bs. çev. Şule Demirkol. İstanbul: Sel Yayıncılık.

Frizot, Michel. 1998. **A New History of Photography**. Köln: Könemann.

Furat, Mehmet Fahri, İshak Keskin. 2013. A(nother) Quest for Power: Photographic Documentation in the Ottoman Empire, **2nd Annual Congress, 13-15 Ekim 2013.** Girona: Ajuntament de Girona, 2013: 1-15.

Fyne, Robert. 1994. **The Hollywood Propaganda of World War II**. Maryland: Scarecrow Press.

Galinsky, Karl. 1969. **Aeneas, Sicily, and Rome**. Princeton: Princeton University Press.

Galata Kulesi'nden İstanbul'un görünümü. [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2001696044.

Galata Kulesi'nden Pera'nın görünüşü. [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2001699671.

Genç, Adnan, Orhan M. Çolak. 2008. **Sultan II. Abdülhamid Arşivi İstanbul Fotoğrafları**. İstanbul: Kültür A.Ş.

German, Kathleen. 1990. Frank Capra's Why We Fight Series and the American Audience, **Western Journal of Speech Communication.** c. 54: 237–48.

Gernsheim, Helmut. 1983. **The Origins of Photography**. Frankfurt: Thames and Hudson.

Georgeon, Francois. 2012. **Sultan Abdülhamid**. 2. bs. çev. Ali Berktay. İstanbul: İletişim Yayınları.

Gladstone, William E. 1876. **Bulgarian Horrors and the Question of the Eas**t. Toronto: Adam, Stevenson & Co.

Gonca adlı Arap atı. [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003670570.

Göçek, Fatma Müge. 1999. **Burjuvazinin Yükselişi İmparatorluğun Çöküşü: Osmanlı Batılılaşması ve Toplumsal Değişme**. İstanbul: Ayraç Yayınları.

Göksu Kasrı. [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2001697299.

Gören, Ahmet Kamil. 1997. **Türk Resim Sanatında Şişli Atölyesi ve Viyana Sergisi**, İstanbul: Şişli Belediyesi ve İstanbul Resim ve Heykel Müzeleri Derneği.

_____. 1998. **50. Yılında Akbank Resim Koleksiyonu**. İstanbul: Akbank Kültür ve Sanat Müdürlüğü Yayınları.

_____. 2002. Yenileşme Döneminden Cumhuriyet Dönemine Türk Resim Sanatının Evreleri. Türkler Ansiklopedisi. c. 1: 697-717.

Greene, Alan. 2002. **Primitive Photography: A Guide to Making Cameras, Lenses, and Calotypes**. Massachusets: Focal Press.

Greene, Trish. [05.07.2016]. **The Abdülhamid II Photo Collection: Orientalism and Public Image at the End of an Empire**.

http://cas.umw.edu/dean/files/2011/08/Greene.metamorphosis-submission.pdf

Grosshans, Henry. 1983. **Hitler and the Artists**. New York: Holmes & Meyer.

Guberti Basset, Sarah. 1991. The Antiquities of Hippodrome in Constantinople. **Dumbarton Oaks Papers**, c. 45: 87-96.

Guillaume Berggren'in ir Türk kahvehanesinin içi fotoğrafı. 1875. Pera Müzesi Blog. [27.01.2017]. http://blog.peramuzesi.org.tr/sergiler/osmanlinin-sosyal-medyasi/.

Gülhande'deki ikinci mühimmat deposu. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003675707.

Gümüş, Musa. 2013. Osmanlı Devleti'nde Kanunlaştırma Hareketleri, İdeolojisi ve Kurumları. **Tarih Okulu Dergisi**, s. 14, 163-200.

Gündüz, Ahmet. 2006. 19. Yüzyıl Osmanlı Reformlarında Etkili olan Sosyal, Politik, Ekonomik ve Askeri Faktörler. **Karadeniz Araştırmaları Dergisi**. s. 9: 1-6.

Gündüz, Mustafa. 2008. II. Abdülhamid Dönemi Eğitimi ve İdeolojisi Üzerine. **Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi**. c. 6, s. 12: 243-286.

Gür, Ayşen. 2016. Asar-ı Atika'nın İdeolojik Tarihi: Osmanlıların Arkeoloji Kavgası. **#tarih dergisi**, s. 35: 80-86.

Gürçağlar, Aykut. 2000. Osmanlı Sarayının Son Ressamı Fausto Zonaro. **Antik & Dekor, Antika, Dekorasyon ve Sanat Dergisi.** s. 60: 74-80.

Habermas, Jürgen, 1989. **The Structural Transformation of the Public Sphere: An Inquiry into a Category of Bourgeois Society**. Cambridge: MIT.

Halile-i Mahmudiye özel okulu öğrencileri. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2001696026.

Hall, John. [26.07.2016]. ISIS use photo of tragic Syrian toddler Aylan in a sick propaganda article warning brutally oppressed Muslims not to flee the jihadis. http://www.dailymail.co.uk/news/article-3229371/ISIS-use-photo-tragic-Syrian-toddler-Aylan-sick-propaganda-article-warning-brutally-oppressed-citizens-not-flee-jihadis.html.

Hamdi Bey, Osman, Victor Marie De Launay. 1999. **1873 Yılında Türkiye'de Halk Giysileri Elbise-i Osmaniyy**e. çev. Erol Üyepazarcı. İstanbul: Sabancı Üniversitesi Yayınları.

Hamidiye Zırhlısı ile yeni sisteme dönüştürülen Aziziye ve Osmaniye. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003674603.

Hammerstingl, Wermer. [14.03.2016]. Entartete Kunst. http://www.olinda.com/ArtAndIdeas/lectures/ArtWeDontLike/entarteteKunst.htm.

Hand, Lise. [29.07.2016]. 'A young boy... washed up on beach like driftwood' - Taoiseach describes migrant crisis as 'human catastrophe'. The Independent.ie. http://www.independent.ie/irish-news/a-young-boy-washed-up-on-beach-like-driftwood-taoiseach-describes-migrant-crisis-as-human-catastrophe-31500065.html.

Hanley, Wayne. 2015. The Genesis of Napoleonic Propaganda, 1796-1799. New York: Columbia University Press. http://www.gutenberg-e.org/haw01/frames/fhaw04.html [31.12.2015].

Hannavy, John. 2008. **Encyclopedia of Nineteenth-century Photography**. New York: Routledge.

Harbiye. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003672770.

Harbiye'nin öğrenci yatakhanesi. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2002716928.

Harbiye'nin yemek salonunun iç görünüşü 1. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003672771.

Harbiye'nin yemek salonunun iç görünüşü 2. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2002716930.

Harekete hazır Saltanat Yatı İstanbul. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003673189.

Harper, Douglas. [08.11.2015]. http://www.etymonline.com/index.php?term=photograph

Harper, Mary. 1985. Recovering the Other: Women and the Orient in Writings of Early Nineteenth- Century France. **Critical Matrix**, c.1, s.3: 2-11.

_____. [23.12.2015]. http://www.etymonline.com/index.php?term=propaganda

Haseki Kadın Hastanesi'nde verem koğuşu. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003667933.

Haseki Kadın Hastanesi'nin ana girişi. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003667929.

Haseki Kadın Hastanesi'nin arkadan görünüşü. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003667930.

Haydarpaşa Askeri Hastanesi'nde bir koğuş 1. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003675883.

Haydarpaşa Askeri Hastanesi'nde bir koğuş 2. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003675884.

Haydarpaşa Askeri Hastanesi'nin bahçesi. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003675881.

Haydarpaşa Askeri Hastanesi'nin iç bahçesi. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003675882.

Haydarpaşa Limanı. [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003671221.

Hazine Dairesi'ndeki Çin vazoları ve eski silahlar. [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003664936.

Hedengren, Mary. 2011. Burke on Propaganda in Art. **The Journal of Kenneth Burke Society**. c. 7, s. 2: 41-53.

Henley, Jon, Harriet Grant, Jessica Elgot, Karen McVeigh, Lisa O'Carroll. [29.07.2016]. Britons rally to help people fleeing war and terror in Middle East. The Guardian. https://www.theguardian.com/uk-news/2015/sep/03/britons-rally-to-help-people-fleeing-war-and-terror-in-middle-east.

Herman, Edward S., Noam Chomsky. 2002. Manufacturing Consent – The Political Economy of the Mass Media. New York: Vintage.

Hinton, David B. 1975. "Triumph of the Will": Document or Artifice?, **Cinema Journal**, c. 15, No. 1 (Autumn, 1975), pp. 48-57. Texas: University of Texas Press.

Hipodrom'un (Atmeydanı) görünümü. [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2001699666.

Hitler, Adolf. 1941. **Mein Kampf**. New York: Reynal & Hitchcock.

Hobsbawm, Eric. 1999. **Sermaye Çağı: 1848-1875**, Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.

Hobson, John M. 2004. **Batı Medeniyetinin Doğulu Kökenleri**. çev. Esra Ermert. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Hocaoğlu, D. 1997. Bir Entelektüel Despotizmi: Kameralizm. **Yeni Türkiye Dergisi**. s.18, 375-381.

Honour, Hugh, John Fleming. 2009. **A World History of Art**. 7. bs. London: Laurence King Publishing.

Huguenaud, Karine. [30.12.2015]. https://www.napoleon.org/en/history-of-the-two-empires/paintings/napoleon-i-king-of-italy/.

Huzurevi ve çevresi. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003674629.

Hülagü, Metin. 2011. Sultan II. Abdülhamid Dönemi ve Demiryolu Politikası (1876-1909). **Devr-i Hamid – Sultan II. Abdülhamid**. ed. Metin Hülagü, Ahmet Cihan. Kayseri: Erciyes Üniversitesi Yayınları. 125-146.

Ivens, Frances. [29.07.2016]. Lord Goldsmith QC named as Chilcot report finds legal basis for Iraq invasion 'far from satisfactory'. http://www.legalweek.com/sites/legalweek/2016/07/06/lord-goldsmith-qc-named-as-chilcot-report-finds-legal-basis-for-iraq-invasion-far-from-satisfactory/?slreturn=20160629053143.

İkdam, s. 6608: 1 (Aktaran: Ayvazoğlu, Beşir. 2015. Edebiyatın Çanakkale'yle İmtihanı: Arıburnu ve Seddülbahir'de On Gün. İstanbul: Kapı Yayınları)

İmparatorluk Haraları'nın üçüncü bölümü. [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003670760.

İmparatorluk Haraları'nın üçüncü bölümündeki Macar ve Normandiya atları. [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003670583.

İnalcık, Halil. 1943. **Tanzimat ve Bulgar Meselesi**. İstanbul: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

_____. 1996. Senedi İttifak ve Gülhane Hatt-ı Hümayunu. **Osmanlı İmparatorluğu – Toplum ve Ekonomi**. Eren Yayınları. 343-359.

_____. 2010. **Osmanlı Tarihini Yeniden Yazmak**. İstanbul: Hayy Kitap.

İnalcık, Halil, Donald Quataert. 1997. **An Economic and Social History of the Ottoman Empire: 1300 – 1600**, c. 1. Cambridge: Cambridge University Press.

İrepoğlu, Gül. 2000. Sultan Portrelerinde Mücevher. **P Kültür Sanat Kültür Antika Dergisi**. c. 17: 112-119.

_____. 2015. **Gül: Aşkın Çiçeği, Sanatın Çiçeği, Sonsuzluğun Çiçeği**. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

İstek, Emrah. 2014. Sultan Abdülaziz'in Viyana Ziyareti ve Bu Ziyaretin Avusturya Basınındaki Yansımaları. **Sultan Abdülaziz ve Dönemi Sempozyumu, 12-13 Aralık 2013**, c. 3. Ankara: TTK Yayınları.

İtfaiye Birliği'nin borazancı erleri. [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003672831.

İtfaiye Birliği'nin araç-gereç arabası alarm durumunda. [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003672846.

Jacques-Louis David'in Napolyon Alpler'i Geçerken tablosu. [30.12.2015]. ABC Gallery. http://www.abcgallery.com/D/david/david43.html.

James Robertson'un Üsküdar'daki Selimiye Cami fotoğrafı. [31.01.2017]. Bibliothéque Nationale de France. http://catalogue.bnf.fr/ark:/12148/cb40367068j

Janson, Horst Waldemar. (1995). **History of Art**. 5. bs. London: Thames & Hudson.

Jeffrey, Ian. 2003. **The Photography Book**, London: Phaidon Press.

Joseph-Nicéphore Niepce'nin çektiği ilk fotoğrafın dijital kopyası. [11.11.2015]. Harry Ransom Center at the University of Texas. http://www.hrc.utexas.edu/exhibitions/permanent/firstphotograph/#top/

Joseph-Nicéphore Niepce'nin çektiği ilk fotoğrafın özgün levhası. [11.11.2015]. Harry Ransom Center at the University of Texas. http://www.hrc.utexas.edu/exhibitions/permanent/firstphotograph/#top/

Jowett, Garth S., Victoria O'Donnell. 2012. **Propaganda and Persuasion**. 5. bs. California: Sage Publications.

Kahraman, Hasan Bülent. 2004. Bir Zihniyet, Kurum ve Kimlik Kurucusu Olarak Batılılaşma. **Modernleşme ve Türkiye**. ed. Tanıl Bora, Murat Gültekingil, İstanbul: İletişim:125-140.

Kalaycıoğlu, Ersin, Ali Yaşar Sarıbay. 2016. **Türk Siyasal Hayatı – Türkiye'de Politik Değişim ve Modernleşme**. Bursa: Sentez Yayıncılık.

Kanuni Sultan Süleyman'ın türbesi. [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003652940.

Kara ordusunun bir parçası olan İtfaiye Birliği'nin eğitimleri. [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003672827.

Karal, Enver Ziya. 2007. **Osmanlı Tarihi: Nizam-ı Cedid ve Tanzimat Dönemleri Ansiklopedisi**. c. 5. 8. bs. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Karakılıç, Selçuk. [12.07.2016]. Bir Serginin İlginç Hikayesi ve Viyana'da Savaş Resimleri ve Diğerleri. http://trdergisi.com/bir-serginin-ilginc-hikayesi-ve-viyanada-savas-resimleri-ve-digerleri/.

Karatepe, Şükrü. 2002. Tanzimat Reformları ve Çelişkileri. **Türkler Ansiklopedisi**. c. 14: 716-726. İstanbul: Yeni Yüzyıl Yayınları.

Kariye Camii içindeki bir duvarın parçası. . [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003663237.

Karpat, Kemal, Robert W. Zens. 2002. I. Meşrutiyet Dönemi ve II. Abdülhamid'in Saltanatı (1876-1909). **Türkler Ansiklopedisi**. c. 12: 873-888. İstanbul: Yeni Yüzyıl Yayınları.

Karsan, Ali. 1989. Topkapı Sarayı Müzesi'ndeki Fatih Portreleri. **Sanat Çevresi**, s. 130, 16-19.

Katrancı Kasalı, Başak. 2014. Tanzimattan Fermanı'ndan Cumhuriyet'e Kültür ve Sanat Hareketleri. **CBÜ Sosyal Bilimler Dergisi**, c. 12, s 1: 118-128.

Keskin, Candaş. 2014. I. Dünya Savaşı ve Sonrası Türkiye'de Kültür Sanat Ortamı ve Türk Resmi. **Gazi Akademik Bakış**, c. 7, s. 14: 263-279.

Kahzdan, Alexander P., Alice-Mary Talbot, Anthony Cutler, Timothy E. Gregory, Nancy P. Sevcenko. 1991. **The Oxford Dictionary of Byzantium**. Oxford: Oxford University Press.

Kılıç, Levend. 2009. Fotoğrafın Tarih Öncesi ve Fotoğrafın Bulunuşu. **Fotoğraf ve Hareketli Görüntünün Tarihi.** ed. Feyyaz Bodur. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları: 2-50.

Kılıç eğitimindeki Bahriye öğrencileri. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003671326.

Kılıç eğitimindeki Harbiye öğrencileri. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2002716921.

Kılınç, Ramazan. 2002. Muhafazakarlık: II. Abdülhamid Dönemini Anlamada Bir Anahtar. **Türkler Ansiklopedisi**. c. 12: 931-938. İstanbul: Yeni Yüzyıl Yayınları.

Kıray, Emine. 1993. **Osmanlı'da Ekonomik Yapı ve Dış Borçlar**. İstanbul: İletişim Yayınevi.

Kız Sanat Okulu. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2001699711.

Kızılşafak, Elif. 2014. Minyatürden İllüstrasyona Tarihsel ve Güncel Bir Bakış. **E-Journal of New World Sciences Academy**, c.9, s.4: 162-174.

Kimmelman, Michael. [14.03.2016]. The Art Hitler Hated. http://www.nybooks.com/articles/2014/06/19/art-hitler-hated/

Kocamustafapaşa Askeri Ortaokulu. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003671350.

Kodaman, Bayram. 1991. **Abdülhamid Devri Eğitim Sistemi**. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

_____. 2005. Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Çağdaşlaşma Sorunları. **Türkiyat Araştırmaları Dergisi**. s.18: 149-158.

Koloğlu, Orhan. 2010. **Abdülhamit Gerçeği**. 6.bs. İstanbul: Pozitif Yayınları.

Konak, Ruhi. 2013. Osmanlı Minyatür Sanatında Sultan Portreciliğinin İlk Örnekleri ve Geleneğe Katkıları. **International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic**. c. 8/5: 425-439.

Kontny, Oliver. 2005. Üçgenin Tabanını Yok Sayan Pythagoras: Oryantalizm ve Ataerkillik Üzerine. **DoğuBatı Dergisi**, s. 20: 121-136.

Korkmaz, Ali. 2014. Etik Bağlamda Haber Fotoğrafçılığının Manipülasyon ve Propaganda Aracı Olarak Kullanılması. **Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi**. c. 2 s. 4: 26-52.

Köksal, Yonca. 2010. Tanzimat ve Tarih Yazımı. **DoğuBatı Düşünce Dergisi**. s. 51, 193-214.

Köroğlu, Erol. 2004. **Türk Edebiyatı ve Birinci Dünya Savaşı (1914-1918): Propagandadan Milli Kimlik İnşasına**. İstanbul: İletişim Yayınları.

Kuleli Askeri Lisesi. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2002716932.

Kuran, Ercümend. 1997. **Türkiye'nin Batılılaşmasında Osmanlı Daimî Elçiliklerinin Rolü: Türkiye'nin Batılılaşması ve Milli Meseleler**. Ankara: TDV Yayınları.

Lasswell, Harold. 1971. **Propaganda Technique in World War**. Massachusetts. The M.I.T. Press.

Latimer, Andrew. / [26.03.2016] Triumph of the Will Documentary. http://staticmass.net/documentary/triumph-of-the-will-documentary-1935-review.

Lewis, Bernard. 1953. The Impact of the French Revolution on Turkey. **Journal of the World History**. c. 1, s. 1: 105-125.

_____. 2016. **Modern Türkiye'nin Doğuşu 3. Edisyon**. 8. bs. çev. Boğaç Babür Turna. Ankara: Arkadaş Kitabevi.

Liddell, Henry George, Robert Scott. A Greek-English Lexicon. [08.11.2015]. http://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus%3Atext%3A1999.04.0057%3Aentry%3Dfa%2Fos.

Lilleker, Darren G. 2013. **Siyasal İletişim**. İstanbul: Kaknüs Yayınları.

Lutf-i Hümayun ve Şahin-i Derya gemilerinin denize indiriliş töreni. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003671803.

Lyons, Martyn. 1975. **France Under the Directory**. Cambridge: Cambridge University Press.

Macar ve Arap melezi bir aygır. [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003670573.

Madden, Thomas. 1992. The Serpent Column of Delphi in Constantinople: Placement, Purposes, Mutilations. **Journal of Byzantium and Modern Greek Studies**, c. 6, s. 1: 111-146.

Madran, Emre. 2002. Osmanlı İmparatorluğu'nun Batılılaşma Sürecinde Kültür Varlıklarının Korunmasına İlişkin Yasal Düzenlemeler. **Türkler Ansiklopedisi**. c. 15: 412-418. İstanbul: Yeni Yüzyıl Yayınları.

Mahir, Banu. 2006. **Osmanlı Minyatür Sanatı**. İstanbul: Kabalcı Yayınevi.

Mahmudiye Zırhlısı'nda top talimi. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003671394.

Maltepe Askeri Hastanesi. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003675878.

Mamdani, Mahmood. 2004. Good Muslim, Bad Muslim: A Political Perpestive on Culture and Terrorism. **American Anthropologist**, c. 104, s. 3: 766-775.

Manastır Askeri Ortaokulu. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2001700037.

Mango, Cyril. 1981. **Constantine's Porphyry Column and the Chapel of St. Constantine**. Atina: National Documentation Centre.

Mardin, Şerif. 2002. **Türk Modernleşmesi**. İstanbul: İletişim Yayınları.

_____. 2009. Yeni Osmanlı Düşüncesi. **Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce**, cilt 1. 8. bs. ed. Tanıl Bora, Murat Gültekingil. İstanbul: İletişim Yayınları: s. 42-53.

McCloskey, Deidre. 2004. **Review of The Cambridge Economic History of Modern Britain.** Cambridge: Times Higher Education.

Mecidiye Kışlası. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003671925.

Mekteb-i Feyziye. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2001699702.

Mekteb-i Hukuk. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2001699007.

Mekteb-i Mülkiye. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2002716698.

Mekteb-i Sanay-i Nefise. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2001699008.

Mekteb-i Sultani. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2001699709.

Mekteb-i Sultani öğrencilerinin jimnastik hareketleri. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2002716699.

Mekteb-i Tıbbiye. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003672001.

Mekteb-i Tıbbiye'nin deniz tarafından görünümü. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2002716934.

Mekteb-i Tıbbiye öğrencileri ve öğretmenlerinin bir grup fotoğrafı. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2002716673.

Mesudiye Zırhlısı'ndaki toplantı odası. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003671370.

Meyers, Chris. 2011. The FSA photographs: Information or Propaganda?. **Boston University Journal of Arts and Sciences Writing Program**, s. 1: 22-28.

Micklewright, Nancy. 2011. Orientalism and Photography. **The Poetics and Politics of Place: Ottoman Istanbul and British Orientalism**. ed. Zeynep İnankur, Reina Lewis, Mary Roberts. İstanbul: Pera Müzesi: 99-114.

_____. [05.01.2017]. Essays: Photography, Travel and Travel Photography in the Service of the Empire: Ottoman Official

Photography. Ottoman Lands. http://www.ottomanlands.com/sites/default/files/pdf/Micklewrightessay_0.pdf

Mudanya gemisi yapım aşamasında. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003668379.

Muhafız Alayı'nın Birinci Süvari Taburu. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003671826.

Mutlu, Erol. 2008. **İletişim Sözlüğü**. Ankara: Ayraç Kitabevi.

Nagata, Yuzo. 1997. **Tarihte Ayanlar (Karaosmanoğluları Üzerine Bir İnceleme)**. Ankara: TTK Yayınları.

Nagle, D. Brendan; Stanley M Burstein. 2009. **The Ancient World: Readings in Social and Cultural History**. London: Pearson Education.

Nahoum-Grappe, Véronique. 2002. The Anthropology of Extreme Violence: The Crime of Desecration. **International Social Science Journal**. c. 54, s. 174: 549-557.

Nazır, Bayram. 2009. Dersaadet Ticaret Odası ve Uluslararası Sergiler. **History Studies International Journal of History**. c. 1, s.1, 179-196.

Nelson, Kenneth E. [08.11.2015]. **A Thumbnail History of the Daguerreotype** http://daguerre.org/resource/history/history.html

Newhall, Beaumont. 1955. 60,000 Eggs A Day. **Journal of Photography of George Eastman House**. c.4. s.4: 25–26.

Nuhoğlu, Hidayet, Orhan M. Çolak. 2008. Osmanlı'ya Fotoğrafın Girişi. **Sultan II. Abdülhamid Arşivi İstanbul Fotoğrafları**. ed. Adnan Genç, Orhan M. Çolak. İstanbul: Kültür A.Ş: 18-55.

Nuruosmaniye Camii'nin abdest çeşmeleri. [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003674631.

Oğuzhan Oğuzhan Börekçi, Ülkü Ayşe. 2010. Bir Oryantalizm Ürünü Olarak İstanbul'un Frenk ve Levanten Mahalleleri Seyahatnamelerinde "Doğu" ve "Batı" İmgeleri. **Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, c. 11, s. 2: 1-26.

Okumuş, Ejder. 2005. **Gelenek, Kimlik, Bireşim: Kültürel Kesişmeler ve Sanat Uluslararası Sempozyumu, 16-18 Kasım 2005**. Ankara: Hacettepe Üniversitesi: 9-36.

Ortaköy Camii'nin dış görünümü. [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003663355.

Ortaylı, İlber. 2002. Son Universal İmparatorluk ve II. Abdülhamid. **Türkler Ansiklopedisi**. c. 12: 899-904. İstanbul: Yeni Yüzyıl Yayınları.

_____. 2016a. **İmparatorluğun En Uzun Yüzyılı**. İstanbul: Timaş Yayınları.

_____. 2016b. **Osmanlıya Bakmak: Osmanlı Çağdaşlaması**. İstanbul: İnkılap Kitabevi.

_____. 2016c. **Türklerin Tarihi**, c. 2. İstanbul: Timaş Yayınları.

Osman Gazi ve Orhan Gazi'nin Bursa'daki türbeleri. [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003670484.

Osmanoğlu, Ayşe. 2016. **Babam Sultan Abdülhamid**. 6.bs. İstanbul: Timaş Yayınları.

Osmaniye Zırhlısı'nın mürettebatı. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003671384.

Osmaniye Zırhlısı'nda top talimi. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003671380.

Önceki Osmanlı sultanlarının Topkapı Sarayı'nın Hazine Dairesi'ndeki kıyafetleri. [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003667139.

Örs, Ayşe Sayir. 2013. Kameralizm ve Osmanlı Devleti'ne etkileri (1808-1876). Yükseklisans Tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Özbayrak, İzi Karakaş. 2011. **II. Abdülhamid Döneminde Uygulanan Sosyal Yardım Politikaları (1876-1909)**. İstanbul: Libra Kitapçılık.

Özbek, Nadir. 2002. **Osmanlı İmparatorluğu'nda Sosyal Devlet – Siyaset, İktidar ve Meşruiyet 1876-1914**. İstanbul: İletişim Yayıncılık.

_____. 2004. Modernite, Tarih ve İdeoloji: II. Abdülhamid Dönemi Tarihçiliği Üzerine Bir Değerlendirme. **Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi**. c. 2, s. 1: 71-90.

Özcan, Besim, 2002. Sultan III. Selim Devri Islahat Hareketleri (Nizam-ı Cedid). **Türkler Ansiklopedisi**. c. 12: 671-683. İstanbul: Yeni Yüzyıl Yayınları.

Özdal, Işık. 2013. Oryantalizm, Görsel İzler ve Günümüz Fotoğraf Sanatı. **Yedi: Sanat, Tasarım ve Bilim Dergisi**, c.9: 61-73.

Özdemir, Bülent. 2002. XIX. Yüzyıl Osmanlı Reformlarını Nasıl İncelemeliyiz?: Mevcut Literatür ve Bakış Açıları Üzerine Bazı Düşünceler. **Türkler Ansiklopedisi**. c. 14: 572-580. İstanbul: Yeni Yüzyıl Yayınları.

Özel, Zuhal. 2014. Osmanlı İmparatorluğundan Cumhuriyet'e Gayrimüslim Fotoğrafçılar. **Kontrast Fotoğraf Dergisi**, s. 43: 14-17.

Özendes, Engin. 2004. **Sébah & Joaillier'den Foto Sabah'a Fotoğrafta Oryantalizm**. 2. bs. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

_____. 2013. **Osmanlı İmparatorluğu'nda Fotoğrafçılık 1839-1923**. İstanbul: YEM Yayın.

Özkaya, Yücel. 1994. **Osmanlı İmparatorluğunda Ayanlık**. Ankara: TTK Yayınları.

Özlü, Nilay. 2011. Merkezin Merkezi: Sultan II. Abdülhamid Döneminde Yıldız Sarayı. **Toplumsal Tarih**. s. 206: 2-13.

Öztuncay, Bahattin. 2000. **Vassilaki Kargopoulo: Photographer to His Majesty the Sultan**. İstanbul: Birleşik Oksijen Sanayi A. Ş.

_____. 2003. **Dersaadet'in Fotoğrafçıları 1-2**. 1. Bs. İstanbul: Koç Kültür Sanat Tasarım Hizmetleri Tic. A. Ş.

_____. 2015. İstanbul'da Fotoğrafçılığın Doğuşu ve Gelişim Süreci. **Camera Ottomana: Osmanlı İmparatorluğu'nda Fotoğraf ve Modernite 1840-1914**. ed. Zeynep Çelik, Edhem Eldem. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları: 66-105.

Pamir, Aybars. 2004. Osmanlı Egemenlik Anlayışında Sened-i İttifak'ın Yeri. **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**. c. 53, s. 2: 61-82.

Papa karikatürü. [27.12.2015]. Biblioweb. https://biblioweb.hypotheses.org/date/2015/01

Papadopoulou, Iliana, Anastasia Veneti. 2005. Committed Art and Propaganda. **55th Annual PSA Conference, 5-7 Nisan 2005**. Leeds: University of Leeds: 1-16.

Papila, Aytül. 2008. Osmanlı İmparatorluğu'nun Batılılaşma Döneminde Resim Sanatının Ortaya Çıkışı ve Osmanlı Kimliğinin Resimsel Anlatımı, **Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat ve Tasarım Dergisi**, Bahar 2008: 117-124.

Parry-Giles, Shawn. J. 2002. **The rhetorical presidency, propaganda, and the Cold War: 1945–1955**. Connecticut: Praeger.

Pascal Sébah'ın feraceli ve yaşmaklı Türk kadını. Fostinum. [27.01.2017]. https://www.fostinum.org/pascal-sebah---women.html

Pascal Sébah'ın hamal fotoğrafı. Fostinum. [28.01.2017]. https://www.fostinum.org/pascal-sebah---men.html.

Pascal Sébah'ın Mekke civarından Araplar fotoğrafı. Pascal Sébah, 1872. Rumi's Garden. http://www.rumisgarden.co.uk/traditional-meditations/kabir-the-moon-shines-in-my-body

Pascal Sébah'ın Türk kahvehanesi fotoğrafı. Turkish Coffee. http://www.turkishcoffee.us/articles/history/ottoman-empire-era/.

Paul Delaroche'un Bonaparte Geçerken tablosu. [30.12.2015]. Google Arts & Culture. https://www.google.com/culturalinstitute/beta/asset/cwF8_mSi8tlbXw.

Pera'da bir cadde. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003663324.

Pera'daki Almanya Büyükelçiği. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2001699680.

Pera'daki Büyük Topçu Kışlası'nın girişi. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003672013.

Pera'daki Mecidiye Kışlasının Ön Cephesi. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003671926.

Pirinç boru fabrikası. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003671233.

Porterfield, Todd Burke, Susan Siegfried. 2006. **Staging empire: Napoleon, Ingres, and David**. Pennsylvania: Penn State Press.

Prelude to War filminden bir kare. [27.03.2016]. Internet Archive. https://archive.org/details/PreludeToWar

Raby, Julian. 1982. A Sultan of Paradox: Mehmed The Conqueror as the Patron of Arts. **Oxford Art Journal**. c. 5, s. 1: 3-8.

_____. 2000. Öncü Girişimler (1450-1550): Oyun Başlıyor. **Padişahın Portresi – Tevasiri Âli Osman**. çev. Jale Alguadiş, Filiz

Çağman, Serpil Bağcı. İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları: 30-39.

Randal, Martin. 2013. **Propaganda and the Ethics of Persuasion**. 2. bs. New York: Broadview Press.

Ravza-i Terakki özel okulu öğrencileri. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2001696035.

Rawnsley, Andrew. [29.07.2016]. Chilcot report: Findings at-a-glance. http://www.bbc.com/news/uk-politics-36721645.

Reed, Jeff. [23.11.2016]. Following The Tracks To War - Britain, Germany & The Berlin-Baghdad Railway. http://oilpro.com/post/4759/following-the-tracks-to-war-britain-germany--the-berlin-baghdad-railway.

Renda, Günsel. 1996. Ressam Konstantin Kapıdağlı Hakkında Yeni Görüşler: 19. Yüzyıl İstanbul'unda Sanat Ortamı, **HABITAT II'ye Hazırlık Sempozyumu**, **14-15 Mart 1996.** İstanbul: Sanat Tarihi Derneği Yayınları: 139-162.

_____. 2000. **Öncü Girişimler (1450-1550): Oyun Başlıyor. Tesavir-i Ali Osman**. ed. Filiz Çağman, Serpil Bağcı, Julian Raby, Gülru Necipoğlu, A. Gül İrepoğlu. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları: 70-84.

_____. 2002. Yenileşme Döneminde Kültür ve Sanat. **Türkler Ansiklopedisi**. c. 15: 265-283. İstanbul: Yeni Yüzyıl Yayınları.

Renda, Günsel, Erol Turan. 1980. **Başlangıcından Bugüne Çağdaş Türk Resim Sanat Tarihi**. İstanbul: Tiglat Sanat Galerisi Yayınları.

Riva'daki filika deposu. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003675753.

Roberts, Mary. 2012. Divided Objects of Empires. Ottoman Imperial portraiture and transcultural aesthetics. **Transculturation in**

British Art, 1770-1930. ed. Julie F. Codell. Aldershot, UK: Ashgate: 159-175.

Roket deposunun dışardan görünüşü. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003674608.

Rosenblum, Naomi. 1989. **A World History of Photography**, 4. bs. New York: Abbeville Press.

Rozenberg, Joshua. [29.07.2016]. The Iraq war inquiry has left the door open for Tony Blair to be prosecuted. https://www.theguardian.com/commentisfree/2016/jul/06/iraq-war-inquiry-chilcot-tony-blair-prosecute.

Saddam Hüseyin heykelinin yıkılışının dar açıdan çekilmiş fotoğrafı. [29.07.2016]. Savannah Now. http://savannahnow.com/features/iraq/images/full/April09_05.jpg.

Saddam Hüseyin heykelinin yıkılışının geniş açıdan çekilmiş fotoğrafı. [29.07.2016]. Sweet Liberty. http://www.sweetliberty.org/issues/war/iraq/staged_baghdad_rally.shtml.

Said, Edward. 1998. **Oryantalizm (Doğubilim) – Sömürgeciliğin Keşif Kolu**. 4. bs. çev. Nezih Uzel. İstanbul: İrfan Yayıncılık & Tanıtım.

Sağır Öğrenciler Okulu. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2002716685.

Sağır ve Dilsizler Okulu'nun öğretmen ve öğrencileri. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2002716684.

Sahra topçuluğu öğrencilerinin saha eğitimi. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2002712216.

Sakaoğlu, Necdet. 2015. **Bu Mülkün Sultanları**. İstanbul: Alfa Yayınları.

_____. 2016. Avrupa'ya Seyahatinin 150. Yıldönümünde Sultan Abdülaziz: Batı'nın Kıyısında Doğu'nun Sonunda. **#tarih dergisi**, s. 35: 18-27.

Saltanat Yatı İzeddin. [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003673198.

Saltanat Yatı İzeddin Dolmabahçe Sarayı önünde. [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2001696009.

Saltanat Yatı Sultaniye. [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003673190.

Saltanat Yatı Teşrifiye. [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003668365.

Sana, Yemen Askeri Ortaokulu. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2001700030.

Sébah & Joaillier'in Türk kahvehanesi fotoğrafı. Türk Kahvesi Derneği. [28.01.2017]. http://www.turkkahvesidernegi.org/tkkad/detay/TARIHCE/17/12/0#!prettyPhoto/1/.

Selimiye Kışlası. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003675888.

Selimiye Kışlası'na bağlı köpek barınakları. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003673174.

Sencer, Mustafa. 1984. Osmanlı İmparatorluğu'nda Tanzimat Sonrası Siyasal ve Yönetsel Gelişmeler. **Amme İdaresi Dergisi**. c. 17, s. 3: 46-71.

Serttaş, Tayfun. [26.01.2017]. Modern Kimlik ve Kültürel Transformasyon Bağlamında, İstanbul'da Erken Dönem Fotoğrafı, http://tayfunserttas.blogspot.com.tr/2010/12/modern-kimlik-ve-kulturel.html.

Schaaf, Larry J. [14.11.2015]. WHF Talbot: Biography. The Correspondence of William Henry Fox Talbot. http://foxtalbot.dmu.ac.uk/talbot/biography.html.

Schwartz, Heinrich**.** 1987. **Art and Photography: Forerunneers and Influences**. Chicago: The University of Chicago Press.

_____. 1992. **Out of the Shadows: Herschel, Talbot & the Invention of Photography** London: Yale University Press.

Shaw, Stanford J. 1973. A Promise of Reform: Two Complimentary Documents. **International Journal of Middle East Studies**. c.4, s.3: 359-365.

_____. 1989. Sultan Abdulhamid II: The Last Man of the Tanzimat. **Tanzimat'ın 150. Yıldönümü Uluslararası Sempozyumu (Bildiriler)**. Milli Kütüphane, 25-27 Aralık 1989.

_____. 2002. Osmanlı İmparatorluğu'nda Geleneksel Reformdan Modern Reforma Geçiş: Sultan III. Selim ve Sultan II. Mahmud Dönemleri. **Türkler Ansiklopedisi.** c. 12: 609-628. İstanbul: Yeni Yüzyıl Yayınları.

_____. 2008. **Osmanlı İmparatorluğu ve Modern Türkiye Cilt 1**. 3. bs. çev. Mehmet Harmancı. İstanbul: Kitap Deyince Yayınları.

Shaw, Stanford J., Ezel Kural Shaw. 2010. **Osmanlı İmparatorluğu ve Modern Türkiye** Cilt 2. 3. bs. çev. Mehmet Harmancı. İstanbul: Kitap Deyince Yayınları.

Shaw, Wendy Meryem Kural. 2003. **Possessors and Possessed: Museums, Archology, and the Visualization of History in the Late Otoman Empire.** Berkeley: University of California Press.

_____. 2009. Ottoman Photography of the Late Nineteenth Century: An 'Innocent' Modernism? **History of Photography**, c. 33, s. 1: 80-93.

_____. 2011. **Ottoman Painting: Reflections of Western Art from the Ottoman Empire to the Turkish Republic**. London: I.B.Tauris.

Sırayla atış yapan topçu birlikleri. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003673381.

Sinop Lisesi. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2001700271.

Snyder, James, Larry Silver, Henry Luttikhuizen. 2005. **Northern Renaissance art : painting, sculpture, the graphic arts from 1350 to 1575**. Prentice Hall: New Jersey.

Sontag, Susan. (2005). **On Photography**. New York: RosettaBooks LLC.

Soylu, Mutia. [04.07.2016]. Sarayın Bilinmeyen Ressamı: Sultan Abdülaziz. İSMEK. http://ismek.ibb.gov.tr/blog/icerik.aspx?p=301.

Springer, Claudia. 1986. Military Propaganda: Defense Department Films from World War II and Vietnam. **Cultural Critique**, s. 3: 151-67.

Sofuoğlu, Ebubekir. 2002. Osmanlı Modernleşmesinde Sorunlar. **Türkler Ansiklopedisi**. c. 14, s.634. Ankara: Yeni Türkiye Yayınları.

Stockdale, Nancy L. [12.01.2017]. Abdulhamid II Collection Photography Archive. http://chnm.gmu.edu/worldhistorysources/whmfinding.php?function=print&whmid=227&wwhrecord.

Subaşı, Turgut. 2002. Sultan Abdülmecid ve Sultan Abdülaziz. **Türkler Ansiklopedisi**. c. 12: 753-781. İstanbul: Yeni Yüzyıl Yayınları.

Suda Donanma Cephaneliği'ndeki fabrikalar. [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003675759.

Suda Donanma Cephaneliği'ndeki sinyal kulesi. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003675763.

Sulan Abdülmecit'in türbesi. . [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003663305.

Sultanahmet Camii, Dikilitaş ve Yılanlı Sütun. [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003652933.

Sultanahmet Camii'nin dışardan görünümü. [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003652936.

Sultanahmet Camii'nin iç görünümü. [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003667904.

Sultan Beyazid Camii'nin iç görünümü. [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003667989.

Sultan II. Mahmud ve Sultan Abdülaziz'in türbeleri. [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003663341.

Sultan Beyazid Kütüphanesi. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2002716683.

Sultan Beyazid Kütüphanesi'nin iç görünümü. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2002716682.

Sultaniye Saltanat Yatı'nın ana salonu. [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003673192.

Sultaniye Saltanat Yatı'nın dinlenme odası. [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003673191.

Sultaniye Saltanat Yatı'nın giriş salonu. [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003673193.

Süleymaniye Camii'nin iç görünümü. [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003667917.

Süleymaniye Kışlaları. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003671919.

Symbols of Revolution. [30.12.2015]. National Gallery of Victoria. http://www.ngv.vic.gov.au/napoleon/art-and-design/propaganda.html.

Şile'de roket atışı. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003668389.

Şile'deki suya indirme platformu. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003668388

Şimşek, Mahmut Sami. [06.07.2016]. Osmanlı'nın Son Saray Ressamı Fausto Zonaro. Yenişafak. http://www.yenisafak.com/yenisafakpazar/osmanlinin-son-saray-ressami-fausto-zonaro-330394.

Steinbrenner, Sondra. [09.01.2016]. Parton Augustus-Client Rome. Roman-Empire.Net. http://www.roman-empire.net/articles/article-010.html.

Talbot'un çektiği ilk kalotipin negatifi ve pozitifi [22.11.2015]. EdinPhoto. http://www.edinphoto.org.uk/1_P/1_photographers_talbot_smm_latticed_window.htm.

Talbot'un çektiği ilk kalotipin negatifi ve pozitifi. [22.11.2015]. Science & Society Picture Library Prints. http://www.ssplprints.com/image.php?imgref=10421201.

Tarabya sahili. [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2001699656.

Tahsin, Elhaç Rıza. 1991. **Mirat-i Mekteb-i Tıbbiye**. ed. Aykut Kazancıgil. İstanbul: Özel Yayınları.

Tansuğ, Sezer. 1991. **Çağdaş Türk Sanatı**, 2. bs. İstanbul: Remzi Kitabevi Yayınları.

Tekinalp, Pelin Şahin. 2002. Batılılaşma Dönemi Duvar Resmi. **Türkler Ansiklopedisi**. c. 15: 440-448. İstanbul: Yeni Yüzyıl Yayınları.

Terpak, Frances, Peter Louis Bonfitto. 2015. Antikiteyi Mürekkebe Taşımak – Amerika Kıtasından Anadolu'ya Kalıntılar ve Fotolitografinin Gelişimi. **Camera Ottomana: Osmanlı İmparatorluğu'nda Fotoğraf ve Modernite 1840-1914**. ed. Zeynep Çelik, Edhem Eldem. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları: 20-65.

Tahsin Paşa. 2015. **Yıldız Hatıraları**. İstanbul: İz Yayıncılık.

Taylor, Phillip M. (1990). **Munitions of the Mind: War Propaganda from The Ancient World to the Nuclear Age**. ManchesterK: Manchester University Press.

Tharoor, Ishaan. [29.07.2016]. Death of drowned Syrian toddler Aylan Kurdi jolts world leaders. The Washington Post. https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2015/09/03/image-of-drowned-syrian-toddler-aylan-kurdi-jolts-world-leaders/

The Battle of China filminden bir kare. [27.03.2016]. Internet Archive. https://archive.org/details/BattleOfChina

The Camera Obscura : Aristotle to Zahn. [08.11.2015]. Web Archieve Organization. web.archive.org/web/20080420165232/http://www.acmi.net.au/AIC/CAMERA_OBSCURA.html

Top fabrikası. [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003671229.

Tophane (Nusretiye) Camii'nin dış görünümü. [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2001699651.

Tophane-i Amire'deki fişek doldurma atölyesi. [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003672015.

Tophane-i Amire'deki marangozluk atölyesi. [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003672008.

Tophane-i Amire'nin içi. [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003672025.

Tophane-i Amire'nin işçi barakaları. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003672009.

Tophane-i Amire'nin marangozluk atölyesinin ön cephesi. [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003672032.

Topkapı Sarayı'nın Sarayburnu'ndan görünümü. . [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003671215.

Topkapı Sarayı'nın Taht Odası. [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003667104.

Torpido. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003671236.

Torpido tipi buharlı gemiler. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003674602.

Torpido tipi bir denizaltı. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003671244.

Toynbee, Arnold J. 1999. **Türkiye: Bir Devletin Yenden Doğuşu Cilt 1**. çev. Kasım Yargıcı. İstanbul: Cumhuriyet Gazetesi Yayınları.

Trabzon Askeri Ortaokulu. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2001699999.

Trajan Köşkü. [28.11.2015]. Francis Frith. National Galleries Scotland. https://www.nationalgalleries.org/collection/artists-a-z/f/artist/francis-frith/object/the-hypaethral-temple-philae-pgp-r-175-10

Triumph of the Will filminden geniş açılı bir çekim. [26.03.2016]. Static Mass. http://staticmass.net/documentary/triumph-of-the-will-documentary-1935-review/.

Tunaya, Tarık Zafer. 1983. Batılılaşmada Temel Araştırmalar ve Yaklaşımlar. **Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi**. ed. Murat Belge, İstanbul: İletişim Yayınları.

_____. 2016. **Türkiye'nin Siyasi Hayatında Batılılaşma Hareketleri**. 3. bs. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Türk, H. Bahadır. 2011. Türkye'de Ulus-Devlet Formasyonunun Ortaya Çıkış Sürecini Habitus Kavramı Üzerinden Okumak. **Bilig**, s. 57: 201-225.

Uçkaç Altun, Sibel. 2010. Hitler Almanya'sında Sanat ve Propaganda. Sanat ve Tasarım Dergisi. s. 5: 23-39.

Ulutaş, Selçuk, Savaş Kurtuluş Çevik. 2015. Propaganda Amaçlı Belgesel Basın Fotoğraflarının Anlam Sorunu ve Fotoğrafın Göstergebilimsel İncelemesi. **İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi**. c.1, s. 2: 25-39.

Üsküdar Kız Sanat Okulu öğrencileri. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2001696032.

Üsküdar'daki Sultan III. Selim Cami. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003668399.

Üsküdar'daki Yeni (Valide) Camii'nin şadırvanı. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003663327.

Üstünipek, Mehmet. [12.07.2016]. Türk Resim Sanatı Tarihi. http://www.lebriz.com/pages/doc_View.aspx?docID=143&pageID=21&lang=TR.

Valide Sultan Camii'nin dış görünümü. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003663377.

Van Askeri Ortaokulu. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2001700034.

Vasili (Basile) Kargopoulo'nun Üsküdar'da bir Türk mahallesi fotoğrafı. [31.01.2017]. Eski İstanbulium. http://eski.istanbulium.net/post/104310222923/%C3%BCsk%C3%BCdar-basile-kargopoulo-foto%C4%9Fraf%C4%B1-1865-1875.

Yalçınkaya, Alaaddin. 2002. III. Selim ve II. Mahmud Dönemleri Dış Politikası. **Türkler Ansiklopedisi**. c. 12: 629-659. İstanbul: Yeni Yüzyıl Yayınları.

Yavuz Sultan Selim'in 1514'te İran'da ele geçirdiği ve İran Şahı'na ait değerli taşlarla süslü altın taht (Topkapı Sarayı'nın Hazine Dairesi'nde). [22.04.2017]. Library of Congress Online. https://lccn.loc.gov/2003667136.

Yavuz Sultan Selim'in türbesi. [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003663300.

Yavuz Sultan Selim Camii'nin avlusu. [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003663390.

Yavuz, Ali. 2010. Vidin Ayanı Pazvantoğlu Osman'ın Faaliyetleri ve Merkezi Hükümetle İlişkileri. Yüksek Lisans Tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yeğenoğlu, Meyda. 1992. Supplementing the Orientalist Lack: European Ladies in the Harem. **Inscriptions**, c. 6: 40-74.

Yeni köprünün ve Galata bölgesinin görünüşü. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003668145.

Yeraltı Camii'nin içi. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003663362.

Yıldıran, Neşe. 2002. II. Abdülhamid Dönemi Mimarlığı. **Türkler Ansiklopedisi**. c. 15: 367-373. İstanbul: Yeni Yüzyıl Yayınları.

Yıldırım, Nuran. 1997. **İstanbul Darülaceze Müessesi Tarihi**. İstanbul: Darülaceze Vakfı Yayınları.

_____. 2010. **Hastane Tarihimizde Bir Kutup Yıldızı – Hamidiye Etfal Hastanesi**. İstanbul: Şişli Hamidiye Etfal Hastanesi Yayınları.

Yıldız Sarayı'nda bir koridor. [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003664925.

Yıldız Sarayı'nda bir köşk. [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003667940.

Yıldız Sarayı'nda bir yemek odası. [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003664922.

Yıldız Sarayı'ndaki bekleme odası. [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003664926.

Yıldız Sarayı'nın görünümü. [22.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003664900.

Yıldız Süvari Alayı'nın kışla binası. [21.04.2017]. Library of Congress Online Catalog. https://lccn.loc.gov/2003671921.

Yılmaz, Gülgün. 2009. Osmanlı Devleti'nin Katıldığı Uluslararası Tarım, Endüstri, Sanat Sergileri ve "İane Sergisi". **Sinan Genim'e Armağan Makaleler**. ed. Oktay Belli ve Belma Barış Kurtel. İstanbul: Ege Yayınları. 718-729.

Waley, Muhammed İsa. 1991. Images of the Ottoman Empire: The Photograph Albums Presented by Sultan Abdulahamid II. **The Electronic British Library Journal**, s: 112-127.

Walther, Ingo F., Robert Suckale. 2002. **Masterpieces of Western Art: A History of Art in 900 Individual Studies**. London: Taschen.

West, Paul. [29.07.2016]. Iraqis flood streets to greet U.S. troops. http://www.baltimoresun.com/bal-te.war10apr10-story.html

Wood, Peter. 1962. The War of Words on the Wind. Soldier, Mart: 3-15.

Woodward, Michelle L. 2003. Between Orientalist Clichés and Images of Modernization – Photographic Practice in the Late Ottoman Era. **History of Photography**, c. 27, s. 4: 363-374.

WWI Casualty and Death Tables. [23.12.2015]. Public Broadcasting Service. http://www.pbs.org/greatwar/resources/casdeath_pop.html

Yozlaşmış Sanat sergisinden bir fotoğraf 1. [14.03.2016]. Los Angeles County Museum of Art. http://www.lacma.org/sites/all/themes/custom/lacma/reading_room/degenerate-art-the-fate-of-the-avant-garde-in-nazi-germany.html#page/138/mode/2up

Yozlaşmış Sanat sergisinden bir fotoğraf 2. [14.03.2016]. Los Angeles County Museum of Art. http://www.lacma.org/sites/all/themes/custom/lacma/reading_room/degenerate-art-the-fate-of-the-avant-garde-in-nazi-germany.html#page/138/mode/2up

Zanker, Paul. 1988. **The power of images in the age of Augustus**. çev. Alan Shapiro. Ann Arbor: The University of Michigan Press.

Zonaro, Fausto 2008. **Abdülhamid'in Hükümdarlığında Yirmi Yıl / Fausto Zonaro'nun Hatıraları ve Eserleri.** çev. Turan Alptekin, Lotto Romano. İstanbul: YKY Yayınları.

Zürcher, Erik Jan. 2000. **Modernleşen Türkiye'nin Tarihi**. çev. Yasemin Saner Gönen. İstanbul: İletişim Yayınları.

BATI'DA "¥ TEKĶ'NĶN KĻ LTĻ REL VE ĶDEOLOJĶK DY NĻ ķĻ MĻ TĻ RKOFOBĶ& ĶSLAMAFOBĶ

Prof. Dr. Serhat ULAĴ LI

EFE AKADEMİ YAYINLARI

BATI'DA "¥ TEKŞ'NŞN K¦ LT¦ REL VE ŞDEOLOJŞK D¥ N¦ ş¦ M¦ T¦ RKOFOBŞ& ŞSLAMAFOBŞ

Prof. Dr. Serhat ULAŞ LI

ISBN : 978-605-2308-10-3
Matbaa Sertifika No : 21318
Baskı : 1.Baskē

Efe Akademi Yayēnlarē
Yēldēz Teknik ¦ niversitesi Davutpaşa Kamp¿s¿
Esenler - ŞSTANBUL
Tel : (0212) 483 13 13
FAX : (0212) 482 22 00
www.ofis2005.com
www.efeakademi.com

Matbaa Adresi :
Ofis2005 Fotokopi ve B¿ro Makineleri San. Tic. Ltd. ş ti.
Davutpaşa Merkez Mah. YT¦ Kamp¿si-i
Esenler - ŞSTANBUL

Bu eserin; yayēn, satēş ve kopyalama haklarē EFE AKADEMŞ YAYINLARIşna aittir. EFE AKADEMŞ YAYINLARI bir OFŞS 2005 kuruluşudur.

Tanētēm i-in yapēlacak kēsa alēntēlar dēşēnda yayēncēnēn yazēlē izni olmaksēzēn hi-bir şekilde -oş altēlamaz

Bu kitap T.C. K¿lt¿r Bakanlēğ şndan alēnan ISBN ve THG-HRC 886179 - 887178 arasēndaki bandroller ile satēlmaktadēr. Bandrols¿z kitap almayēnēz.

GİRİŞ 3
I-KÜLTÜREL KİMLİK, ORYANTALİZM 9
A) Doğu ve Batı: 10
B) Doğulu/Batılı Kimliği 17
C) Doğu Türk Kavramı 20
II GEZİ VE ÖTEKİ 30
A)Egzotizm 31
B) Gezilerin ve Seyyahların Özelliği 49
C) İmaj /Kurgu /Seyahat 55
III-YABANCI KAYNAKLARDA TÜRK İMGESİ 61
A)Doğu Kaynaklarına Göre Türkler 62
B)Batı Kaynaklarına Göre Türkler 85
1) VI. ve XII. Yüzyıllar 85
2) Orta çağ: 85
3) XVI.Yüzyıl: 93
4) XVII Yüzyıl 100
5) XVIII. Yüzyıl 105
6) XIX. Yüzyıl 111

7) XX. Yüzyıl 159
a) Turkopili (Türk Dostu Eğilim): 161
b) Türkofobi (Türk Karşıtı Eğilim): 171
1)Philhellenizm :171
2) Armenophili 180
IV TARİHSEL DÖNÜŞÜM VE İMGESEL DÖNÜŞÜM 216
A) Mutlak Monarşi Dönemi (1299-1839) 218
B) Tanzimat Dönemi (1839-1923) 222
C) Cumhuriyet Dönemi (1923- Günümüze) 228
V-TÜRK KAYNAKLARDA YABANCI İMGESİ 238
Türk kültürü ve Ötekilik Algısı: 239
A) Klasik Türk Edebiyatı 241
B) Modern Türk Edebiyatı 257
1.*İlk Romanlar (XIX.yy)* 257
2. *Çağdaş Romanı (XX. yy.* 275

KAYNAKÇA

- Ahmed LAAFİFİ, *Constantinople et le mythe exotique*, inédit, Bibliothèque universitaire de Paris III, 1984.
- Ali DERE, *Doğu ve Batı Karşılaşmasında Bir Süreç: Oryantalizm, Oryantalizmi Yeniden Okumak Batı'da İslam Çalışmaları Sempozyumu* içinde, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 2003.
- Alphonse. De LAMARTİNE *Voyage en Orient,* Paris, Charles Gosselin-Furne-Pagnerre, 1845.
- Alphonse. De LAMARTİNE, *Histoire de la Turquie*, Paris, Librairie de la Constitution, 1855.T. I,
- Alphonse. De LAMARTİNE. *La Politique et l'histoire*, Presentation de Rene David, İmprimerie National, Paris, 1993
- Amna KOMMENA, *Alexiad*, İstanbul, İnkılap, 1996,
- *Anabritanica Ansiklopedi*si, Anabritanica İstanbul 1993
- Anatole FRANCE, *Trente ans de vie sociale*, 1 Cilt, Paris Emile Paul, 1973.
- Anatole FRANCE,. *Discours prononcé à la Sorbonne le 9 avril 1916*, La revue des Amitiés franco-étrangères (n°4, mai-juin 1916
- André MİQUEL, *İslam Dünyası ve Yabancı Diyarlar*, Kitapyayınevi,İstanbul 2003
- Baron de Busbecq, Yılmaz Öztuna'nın Büyük Türkiye Tarihi kitabının 9. cildinden alınmıştır (orijinal metni bul) http://65.122.110.233/webs/osm/askerovgu.htm
- Birsel KARACA, *Kitle İletişim Araçlarında ve Ermeni sorununu konu alan metinlerde yaratılan imajlarda görülen Paradoxla*r , Türk Ermeni ilişkileri s 425-426, Ankara, Asam-Erarm 2003

- Bozkurt GÜVENÇ, *Türk Kimliği*, İstanbul, Remzi kitapevi 2000
- CHETAUBRİAND, *Itinéraire de Paris à Jérusalem*, Paris, Garnier-Flammarion, 1968.
- Claude FARRÈRE., *L'homme qui assasina*, Paris, Flammarion, 1948.
- E. Pastorello *Rerum italicarum scriptores*, Bologna, 1932, c. XII.
(http://www.tarihvakfi.org.tr/haberler/haberayrinti.asp?ID=229)
- Ebü Osman Amr b. Bahr el-Cahiz'ın *Manakip Cund El-Hilafa ve Faza'il el Etrak,* Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü, Ankara 1988
- Ertuğrul İŞLER, *André Gide'in Günce'sinde Türkiye İzlenimleri : Gözlemler, Karşı gözlemler*, Başlangıçtan Günümüze Türkiye'de Frankofoni, III. Ulusal Frankofoni Kurultayı, Hacettepe Üniversitesi, Ankara 2003
- Firdevsi, *Şeyhname*, MEB.İstanbul 1992
- Fuat KEYMAN, Mahmut MUTHAN, Meyda YEĞENOĞLU, *Oryantalizm, Hegemonya ve Kültürel Fark*, Istanbul. Iletisim. 1996
- Georges DUHAMEL ., *La Turquie, nouvelle puissance de l'Occident*, Paris, Mercure de France, 1954.
- Georges SAND, *Lettres d'un voyageur*, Paris, édit. Garnier-flammarion, 1837 Gide A., *Journal 1914, Le Marche Turque,* Paris, Gallimard, 1951.
- Gürsel AYTAÇ, *Genel Edebiyat Bilimi*, İstanbul, Papirus, 1999
- Gürsel AYTAÇ, *Karşılaştırmalı Edebiyat Bilimi*, Ankara Gündağan 1997
- Hasan ANAMUR *Les Reformes d'Atatürkà Travers les Temoignages des Ecrivains Français Contemporaines*, De La Revolution Française ;à la Turquie D'Atatürk, İSİS, İstanbul-Paris 1990

- http://www.tarihvakfi.org.tr/haberler/haberayrinti.asp?ID=
- *Ioannes Kınnamos'un Hıstorıa'sı*. yayına hazırlayan Prof.Dr Işın DEMİRKENT (1118-1176) Türk tarih kurumu Ankara 2001,
- Jean Giraudoux, *Carnet Des Dardenelles*, Le Belier Paris, 1969
- Jale PARLA ,*Efendilik Şarkiyatçılık ve Kölelik*, İstanbul, İletişim 2002
- Jean.-Marc. MOURA, *Lire L'exotisme*, Paris, Dunod, 1992
- Johannes SCHILTBERGER, *Türkler ve Tatarlar Arasında* (1394-1427), İletişim, İstanbul, 1995
- Kenan AKYUZ, *BatıTesirinde Türk Şiiri Antolojisi*, Dogus, Ankara, 1970.
- Kenan AKYÜZ, *Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgileri,* İnkılap Kitapevi,5. baskı İstanbul (yayın yılı eserde belirtilmemiştir.)
- *L'Echo de Paris* 13 Eylül 1896
- *La Depeche de Toulouse*, 21 Temmuz 1918
- *Le Petit Robert*, Robert Paris, 1989
- Marcel PRUST, *Jean Santeuil,*, Paris, édition pléiade, 1971
- Marife *Oryantalizm*, Yıl 2 sayı 3 kış Konya 2002
- Maurice BARRES *Voyages de Sparte*, Paris, Honnête Homme, 1957.
- Maurice BARRES, *Mes Cahiers*, Paris, Honnête ,1968.
- MONTESQUİEU, *Lettres Persanes*, Galimard 1973 Paris
- MONTESQUİEU, *L'esprit des lois*, Paris, Garnier, 1961.
- NİZAMÜLMÜLK, *Siyasetname*, Dergah, İstanbul, 1995,

- Orhan OKAY, *Batı Medeniyeti Karşısında Ahmed Mithad Efendi,* M.E.B. İstanbul 1991
- *Orhun Abideleri, Kul Tigin Yazıtları Doğu Yüzü* http://yuksekturkiyeideali.blogspot.com.tr/2012/10/orhun-antlar-tam-metni.html
- Pierre E. BRİQUET., *Pierre Loti et l'Orient,* Genève, Bibliothèque universitaire de Genève, 1945.
- Pierre LOTİ, *La Turquie agonisante,* Paris, Édition ordinaire Septembre,1925.
- Pierre LOTİ, *Aziyadé,* Paris, Garnier-Flammarion, 1989.
- Pierre LOTİ, *La mort de notre chère France en Orient,* Paris, Édition ordinaire Septembre,1920.
- Pierre LOTİ; *Les Désenchantées,* Paris, Calmann-Lévy, 1906.
- Ramazan KORKMAZ, *Yeni Türk Edebiyati,* Grafiker, Ankara, 2004
- Rana KABBANİ, *Avrupa'nın Doğu İmajı.* Bağlam Yayınlan ,İstanbul 1993
- Robert SCHWOEBEL, *The Shadow of the Crescent: The Renaissance Image of the Turk,* 14531517, (Nieuwkoop, B. de Graaf, 1967),
- Serhat ULAĞLI, *Image de l'Orient Turc dans la littérature Française*, Toulouse Univérsite de Toulouse Le Mirail, 1998
- Serhat ULAĞLİ, *Edebiyata Farkli bir yaklasim Imgebilim*, Eskişehir, Osmangazi Üniversitesi I.Ulusal Karşılaştırmalı Edebiyat Sempozyumu, 2002
- Stephan YERASSİOMOS, *Les voyageurs dans l'Empire ottoman*, Lille, ANRT Éditions, 1986.
- Süryani MİHAEL, *Süryani Mihael Vekayi-name*, TTK, Ankara 1940

- Taha-Hussein. MOËNÉS, *Présence de l'Islam dans la littérature romantique en France*, Le Caire, Dar Al-Maaref, 1960.
- Taner TIMUR *Türkler ve Ermeniler*, İstanbul İmge 2001
- Taner TİMUR *Osmanlı Kimliği*, İstanbul İmge yayınevi 1998
- Theophile GAUTİER., *Constantinople*, Paris, Christian Bourgois Éditeur 1991.
- Türk Dil Kurumu Sözlüğü. TDK 2006 Ankara
- Urfalı Mateos, *Urfalı Mateos Vekayi-Namesi ve Papaz Grigor'un Zeyli*, TTK, Ankara 1987,
- Victor HUGO., L*es Orientales*, présentation de Barineau, Paris, Didier, 1952.
- Wolfram EBERHARD, *Çin'in Şimal Komşuları*, TTK. Ankara 1996,
- Yahya AKYUZ, *Türk kurtuluş Savaşı ve Fransız Kamuoyu*, Ankara, Türk Tarih kurumu Basımevi, 1988
- Yusuf Has HACİP, *Divanü Lugat-it Türk*, çeviren Besim Atalay, TDK yayınları no : 521 Ankara 1985
- Yücel BULUT, *Oryantalizmin Kısa Tarihi*, Küre Yayınları, İstanbul 2004,

OSMANLI DÖNEMİ İLKOKULLARDA

DEĞER EĞİTİMİ

DERS ÖRNEKLERİ

(Tedrisat Mecmuasından Seçmeler)

Hazırlayanlar

Bahattin KARALTI

Doç. Dr. Şahin ORUÇ

EFE AKADEMİ YAYINLARI

Osmanlı Dönemi İlkokullarda Değer Eğitimi Ders Örnekleri
Bahattin KARALTI – Doç. Dr. Şahin ORUÇ
ISBN : 978-605-83487-9-0
Sertifika No : 21318
Matbaa Sertifika No : 21318

Efe Akademi Yayınları

Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü

Davutpaşa – Esenler / İSTANBUL

Tel : (0212) 483 13 13

FAX : (0212) 482 22 00

www.ofis2005.com
www.efeakademi.com

Matbaa Adresi :
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Davutpaşa Merkez Mah. YTÜ Kampüsiçi
Güngören / Esenler
İSTANBUL

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir. EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

Efe Akademi Yayınları – Haziran 2017

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ **3**

İÇİNDEKİLER **5**

GİRİŞ **7**

DEĞER EĞİTİMİ ÜZERİNE DERS ÖRNEKLERİ **11**

1. İKİ ELMA AĞACI (HİKÂYE ÜZERİNE DERS) 11
2. GÜZELDEN EVVEL FAYDALI (HİKÂYE ÜZERİNE DERS) 21
4. KURBAN BAYRAMI 33
5. TAVŞAN İLE SERÇE (EFSANE ÜZERİNE DERS) 40
6. KURBAĞA İLE ATEŞBÖCEĞİ (EFSANE ÜZERİNE DERS) 43
7. BAŞKASININ MALINA DOKUNULMAMALI 52
8. BİR ÇOCUĞUN FEDAKÂRLIĞI (MUSAHABETİ AHLAKİYE) 60
9. FİL İLE KARINCALAR 64
10. TEKE İLE TİLKİ 67
11. BİZİ YARATAN (MÜKÂLEME-İ DİNİYE) 77

DERSLERDE KULLANILAN DEĞER EĞİTİMİ İÇERİKLİ OKUMA PARÇALARI **85**

1. İKİ KARDEŞ 85
2. KAVGANIN SONU 87
3. DİLİM EKMEK 88
5. İKİ BİRADER 91
6. FEDAKÂRLIK 93
7. KÖPEK İLE KURT 94
8. DOĞRUYU SÖYLEMEK 95
9. HIRSIZ İLE ÇİFTÇİ 96
10. KABAHATİN TAMİRİ 97
11. YİRMİ KURUŞLUK SAADET 99
12. BİR İMTİHAN 101
13. KARDEŞLİK 103
14. KAYA İLE YOLCU 105

KAYNAKÇA **107**

KAYNAKÇA

Abdullatif Bey. (1326). Fil ile Karıncalar. *Tedrisat-ı İbtidaiye Mecmuası,* 2(23), 139-140.

Ahmet Cevat. (1325). Anne. *Tedrisat-ı İbtidaiye Mecmuası,* 1(3), 119.

Ahmet Cevat. (1325). Dilim Ekmek. *Tedrisat-ı İbtidaiye Mecmuası,* 1(3), 117.

Ahmet Cevat. (1325). İki Kardeş. *Tedrisat-ı İbtidaiye Mecmuası,* 1(4), 54.

Ahmet Cevat. (1325). Kavganın sonu. *Tedrisat-ı İbtidaiye Mecmuası,* 1(4), 155-156.

Ahmet Cevat. (1326). Kardeşlik. *Tedrisat-ı İbtidaiye Mecmuası,* 2(15), 122-123.

Ahmet Cevat. (1326). Kaya ile Yolcu. *Tedrisat-ı İbtidaiye Mecmuası,* 2(15), 123.

Ahmet Cevat. (1325). Yirmi Kuruşluk Saadet. *Tedrisat-ı İbtidaiye Mecmuası,* 2(15), 117-118.

Ahmet Cevat. (1326). Bir İmtihan. *Tedrisat-ı İbtidaiye Mecmuası,* 2(15), 118-119.

Ali Nusret. (1325). Fedakârlık. *Tedrisat-ı İbtidaiye Mecmuası,* 2(8), 50.

Ali Nusret. (1325). Köpek ile Kurt(Efsane). *Tedrisat-ı İbtidaiye Mecmuası,* 2(8), 51.

Ali Nusret. (1325). Hırsız ile Çiftçi. *Tedrisat-ı İbtidaiye Mecmuası,* 2(8), 53.

Ali Nusret. (1325). Kabahatin tamiri. *Tedrisat-ı İbtidaiye Mecmuası, 2*(8), 54.

Ali Nusret. (1325). Doğruyu Söylemek. *Tedrisat-ı İbtidaiye Mecmuası,* 2(8), 51-52.

Ali Ulvi. (1325). Güzelden Evvel Faideli. *Tedrisat-ı İbtidaiye Mecmuası,* 1(1), 36.

Ali Ulvi. (1325). Dilsiz Hikâye: Horoz ile Tilki. *Tedrisat-ı İbtidaiye Mecmuası,* 1(2), 63.

Ali Ulvi. (1325). Efsane Üzerine Ders: Tavşan ile Serçe. *Tedrisat-ı İbtidaiye Mecmuası,* 1(3), 112-113.

Ali Ulvi. (1325). Efsane Üzerine Ders: Kurbağa ile Ateşböceği. *Tedrisat-ı İbtidaiye Mecmuası,* 1(3), 116.

Ali Ulvi. (1325). Resim Üzerine Ders: Teke İle Tilki. *Tedrisat-ı İbtidaiye Mecmuası,* 1(4), 164-171.

İhsan (Sungu). (1326). Bir Çocuğun Fedakârlığı. *Tedrisat-ı İbtidaiye Mecmuası,* 2(22), 116-118.

İhsan (Sungu). (1325). Hikâye Üzerine Ders İki Elma Ağacı. *Tedrisat-ı İbtidaiye Mecmuası,* 1(3), 130-134.

İhsan (Sungu). (1326). Kurban Bayramı. *Tedrisat-ı İbtidaiye Mecmuası,* 2(18), 206-209.

İhsan (Sungu). (1325). Bizi Yaratan. *Tedrisat-ı İbtidaiye Mecmuası,* 1(1), 5-8.

İhsan (Sungu). (1325). Başkasının Malına Dokunulmamalı. *Tedrisat-ı İbtidaiye Mecmuası,* 1(5), 197-202

Mehmet Salim (1325). İki Birader. *Tedrisat-ı İbtidaiye Mecmuası,* 1(6), 248-249.

MEB (2006). *İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi (4,5,6,7 ve 8. Sınıflar) Öğretim Programı ve Kılavuzu.* Milli Eğitim Bakanlığı Din Öğretimi Genel Müdürlüğü. Ankara.

MEB (2012). *Değerler Eğitimi Projesi Uygulama Yönergesi.* www.meb.gov.tr

Oruç, Ş.ve Kırpık, G. (2006). *Osmanlıda Modern Öğretim, Strateji, Yöntem ve Teknikleri.* Ankara: Gazi Kitabevi.

KONYA VE ÇEVRESİ YÜZEY ARAŞTIRMASI 2

(Bozkır)

ASUMAN BALDIRAN
ERDENER PEHLİVAN

EFEAKADEMİ

Konya ve Çevresi Yüzey Araştırması - 2 - Bozkır

Yazarlar: Asuman Baldıran (Selçuk Üniversitesi - Arkeoloji Bölümü)
ORCID (0000-0002-6799-9395)

Erdener Pehlivan (Sivas Cumhuriyet Üniversitesi - Arkeoloji Bölümü)
ORCID (0000-0003-0327-7980)

ISBN: 978-625-7729-79-6

1. Baskı: Aralık - 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ'ye aittir.
EFE AKADEMİ bir OFİS 2005 kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI
BALDIRAN, Asuman - PEHLİVAN, Erdener
Konya ve Çevresi Yüzey Araştırması - 2 - Bozkır
1. Basım, 268 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. Isauria Bölgesi, 2. Konya ve Çevresi, 3. Yüzey Araştırması,
4. Arkeoloji, 5. Bozkır.

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)

Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER III
ÖNSÖZ 5
GİRİŞ 7
BOZKIR İLÇESİ 9
ARSLANTAŞ MAHALLESİ 13
BAĞYURDU MAHALLESİ 39
DEREKÖY MAHALLESİ 41
HACILAR MAHALLESİ 66
HAMZALAR MAHALLESİ 80
HARMANPINAR MAHALLESİ 97
HİSARLIK MAHALLESİ 103
IŞIKLAR MAHALLESİ 117
KARACAARDIÇ MAHALLESİ 143
KARACAHİSAR MAHALLESİ 146
KARAYAHYA MAHALLESİ 173
KINIK MAHALLESİ 175
KOZAĞAÇ MAHALLESİ 182
PINARCIK MAHALLESİ 185
SARIOĞLAN MAHALLESİ 188
SAZLI MAHALLESİ 197
SORKUN MAHALLESİ 200
TAŞBAŞI MAHALLESİ 221
TEPEARASI MAHALLESİ 227
ULUPINAR MAHALLESİ 229
ÜÇPINAR MAHALLESİ 242
YAZDAMI MAHALLESİ 245
YOLÖREN MAHALLESİ 249
SONUÇ 254
KAYNAKÇA 261

KAYNAKÇA

Diodoros Diodorus, Bibliotheka Historica.

Strabon Strabon, Geographika, (Antik Anadolu Coğrafyası, Kitap XII, XIII, XIV), çev. A. Pekman, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 1987.

Bahar 1991 Bahar, H., Isauria Bölgesi Tarihi (Selçuk Üniversitesi Yayınlanmamış Doktora Tezi), Konya.

Bahar 1996 Bahar, H., "Isauria Bölgesi'nin Antik Çağdaki Yerleşim Merkezleri", Anadolu Araştırmaları XIV, Prof. Dr. Afif Erzen'e Armağan (ed. Ali M. Dinçol), 51-91.

Bahar 1999 Bahar, H., Demirçağı'nda Konya ve Çevresi, Konya.

Baldıran 2006 Baldıran, A., "The arms and armours on the relief from the region of Lykaonia", Anodos 4-5/2004-2005, 9-16.

Baldıran 2015 Baldıran, Asuman (2015). "Seydişehir 2013 Yılı Yüzey Araştırması", *32. Araştırma Sonuçları Toplantısı 1*, Gaziantep: *Dösim Basımevi*, 385-398.

Baldıran 2016a Baldıran, Asuman (2016). "Seydişehir 2014 Yılı Yüzey Araştırması", *33. Araştırma Sonuçları Toplantısı 2*, Erzurum: *Dösim Basımevi*, 165-176.

Baldıran 2016b Baldıran, Asuman (2016), "Amblada Antik Kenti ve Civar Köylerdeki Helenistik Roma Dönemi Arkeolojik Materyaller", (Editör: Sedat Şimşek), *Amblada'nın (Yeniceköy) Deşifresi,* Konya: Selçuk Üniversitesi Matbaası, 104-149.

Baldıran 2019a Baldıran, Burak (2019). *Lykaonia Bölgesi Altarları,* Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Ana Bilim Dalı, Antalya.

Baldıran 2019b Baldıran, Burak (2019). "Lykaonia Bölgesi Zeus Sunakları: Beyşehir-Seydişehir İlçeleri ve Civarı" *Amisos,* Sayı:7, 2019, 118-136.

Baldıran – Gider 2008 Baldıran, Asuman – Gider, Zeliha (2008), "Mimari Bloklar Işığında Isauria Bölgesinin Mimari Uygulamaları", *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 20*, 109-134.

Baldıran – Pehlivan 2018 Baldıran, A. – Pehlivan, E. (2018). Farmer's God In Lykaonıa And Isaurıa: Zeus Bronton, *Selected Social Sciences Research with Global and Local Approach*, Ed. H. Göksu, İstanbul: 113-124.

Baldıran – Pehlivan 2019a Baldıran, A. – Pehlivan, E. (2019). "A settlement in Isauria Region: Tosuntaşı"; *Anodos Studies of Ancient World 13/2013*, Trnava: *Trnava University Press*, 25-34.

Baldıran – Pehlivan 2019b Baldıran, A. – Pehlivan, E. (2019). "Lykaonia Bölgesi'nden Bir Mezar Steli", *Amisos,* Sayı:7, 2019, 137-147.

Baldıran – Pehlivan 2020 Baldıran, A. – Pehlivan, E. (2020). Konya ve Çevresi Yüzey Araştırması-1 (Seydişehir), İstanbul: Efe Akademi Yayınları.

Baldıran- Söğüt 2002 Baldıran, A. – B. Söğüt, "Lykaonia Bölgesinde Kybele Kültü Beyşehir ve Seydişehir İlçeleri", S.Ü. Fen-Edebiyat Fakültesi Dergisi 14, 45-69.

Baldıran- Söğüt 2010 Baldıran, A. – B. Söğüt, "Kybele Monument in Lykaonia Region Beyşehir and Seydişehir Counties", Proceedings of the International Symposium, Trade and Production Through the Ages (ed. E. Doksanaltı – E. Aslan), 257-278.

Bean – Mitford 1970 Bean, G. – T. B. Mitford, Journeys in Rough Cilicia 1964-1968, ETAM 3, Wien.

Büyüközer 2015 Büyüközer, A., "İsauria Bölgesi'nden Bir Kaya Anıtı: Basamaklı Sunak mı? Mezar mı?", OLBA XXIII, 417-446.

Diler 1996 Diler, Neşe (1996), Anadolu Girlandlı Sunakları, Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji ve Sanat Tarihi Anabilim Dalı, Erzurum.

Doğanay 2009 Doğanay, Osman (2009), *İsauria Bölgesi Kaya Mezarları ve Ölü Gömme Gelenekleri*, Konya: Çizgi Kitabevi.

Doğanay 2010 Doğanay, O. (2010), "Isaurıa Heykeltraşlık Sanatında Herakles'in Keryneia Geyiğini Yakalaması Sahnesi", Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı 6: 51-60.

Doğanay 2012 Doğanay, Osman (2012), "Zengibar Kalesi (Bozkır/Konya) 2010 Yılı Yüzey Araştırması", 29. Araştırma Sonuçları Toplantısı 3, Malatya: Dösim Basımevi, 403-422.

Doğanay 2013 Doğanay, Osman (2013), "Zengibar Kalesi (Bozkır/Konya) 2011 Yılı Yüzey Araştırması", 30. Araştırma Sonuçları Toplantısı 2, Çorum: Dösim Basımevi, 97-104.

Doğanay vd. 2015 Doğanay, Osman – Sunay, Serkan ve Köker, Emine (2015), "Zengibar Kalesi (Bozkır/Konya) 2013 Yılı Yüzey Araştırmaları", 32. Araştırma Sonuçları Toplantısı 1, Gaziantep: Dösim Basımevi, 431-436.

Doğanay vd. 2016 Doğanay, Osman – Köker, Emine-Yılmazer, Aynur ve Altun, Savaş (2016), "Zengibar Kalesi (Isaura) 2014 Yılı Yüzey Araştırmaları", 33. Araştırma Sonuçları Toplantısı 2, Erzurum: Dösim Basımevi, 207-216.

Doğanay vd. 2017 Doğanay, Osman – Altun, Savaş ve Altun, Özge (2017), "Zengibar Kalesi (Bozkır/Konya) 2015 Yılı Yüzey Araştırmaları", 34. Araştırma Sonuçları Toplantısı 2, Edirne: Dösim Basımevi, 443-466.

Doğanay vd. 2018 Doğanay, Osman – Kurt, Mehmet – Aydaş, Murat ve Eraslan, Hakan (2018), "Zengibar Kalesi (Bozkır/Konya) 2016 Yılı Yüzey Araştırmaları", 35. Araştırma Sonuçları Toplantısı 2, Bursa: Dösim Basımevi, 319-330.

Er 2010 Er, Yasemin (2010), "İsauria'da Yelbeyi Kaya Mezarı ve Süvari Kabartması", *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 7, 125-133.

Erzen 1940 Erzen, Afif (1940), *Kilikien bis zum Ende der Perserherrschaft,* Leipzig: Spezialbetrieb für Dissertations von.

Google Earth 2020 Google Earth (2020), Uydu Görüntüleri.

Hall 1972 Hall, A.S. (1972), *New Light of the Capture of Isaura Vetus by Servilius Vatia, Akten VI.* Inter.Kongr.Ger. Lat. Epigr., München.

Jüthner vd. 1903 J. Jüthner, (1903), *Vorlautiger Bericht über eine archäologische Expedition nach Kleinasien, Unternommen im Auftrage der Gessellschaft zur Förderung Deutscher Wissenschaft, Kunst und Literater in in Böhmen*, Prag, 1903.

Korkut 2006 Korkut Taner (2006), *Girlanden-Ostotheken Aus Kalkstein In Pamphylien Und Kilikien,* Mainz am Rhein: Verlag Philipp von Zabern.

Köse 2005 Köse Veli (2005), *Nekropolen und Grabdenkmäler von Sagalassos in Pisidien in hellenistischer und römischer Zeit, SEMA VII,* Turnhout: Brepols Publisher.

Mellaart 1959 Mellaart, James (1959) "Archaeological Survey of the Konya Plain", Anatolian Studies, 9, 31-33.

Özkan 2010 Özkan, Nazmiye (2010). *Bozkır İlçe Merkezi'nin Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası,* Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı, Konya.

Pehlivan 2018 Pehlivan, Erdener (2018). *Lykaonia ve Isauria Bölgelerinde Bulunan Girlandlı Ostotekler,* Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Ana Bilim Dalı, Konya.

Rodenwaldt 1933 Rodenwaldt, Gerhart (1933), "Sarcophagi from Xanthos", The Journal of Hellenic Studies, Vol. 53, 181- 213.

Solecki 1964 Solecki Ralph Stefan (1964), "An Archaeological Reconnaissance in the Beyşehir Suğla Area of South Western Turkey", Türk Arkeoloji Dergisi, 13/1, 129-140.

Swoboda- Keil-Knoll, 1935 Swoboda, H. – Keil, J.- Knoll, F. (1935), *Denkmaler aus Lykaonien, Pamphylien un Isaurien,* Prag: R.M. Rohrer.

Tamsü 2008 Tamsü R., Observations on The Phrygain Rock-Cut Altars, IX. Symposium on Mediterranean Archaeology (SOMA) 24-25 February 2005, İtaly, 439-445.

Tamsü- Polat 2010 Tamsü-Polat, R., "Yeni Buluntular Işığında Phryg Kaya Altarları ve bir Tipoloji Önerisi", Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 10/1, 203-222.

Tavukçu 1993 Tavukçu, Yalçın Ali (1993) *Pamphylia Bölgesi Ostothekleri*, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji ve Sanat Tarihi Anabilim Dalı, Erzurum.

Temple 2013 Temple Çiğdem (2013), Konya/ İkonion ve Çevresinde Bulunan Bizans Dönemi Taş Eserleri, Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat Tarihi Anabilim Dalı, Ankara.

Yılmaz 2005 Yılmaz, Mustafa (2005), *Bozkır Çevresinin (Hadim- Ahırlı- Yalıhüyük) Antik Tarihi ve Eserleri*, Konya: Selçuk Üniversitesi Basımevi.

Zoroğlu 1994 Zoroğlu, K. L., "Cilicia Tracheia in the Iron Age: The Khilakku Problem", Anatolian Iron Age 3, Anadolu Demir Çağları 3, The Proceedings of Third Anatolian Iron Ages Colloquium Held at Van.

SAĞLIK TURİZMİ GÜNCEL YAKLAŞIMLAR

EDİTÖRLER
Doç. Dr. İnci ERDOĞAN TARAKÇI
Dr. Öğr. Üyesi Burhanettin UYSAL

EFEAKADEMİ

Sağlık Turizmi Güncel Yaklaşımlar

Editör: İnci ERDOĞAN TARAKÇI ORCID (0000-0002-4101-7111)
Editör: Burhanettin UYSAL ORCID (0000-0003-2801-9726)

ISBN: 978-625-7729-70-3

1. Baskı: Aralık 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ'ye aittir.

KÜTÜPHANE KARTI

Sağlık Turizmi
ERDOĞAN TARAKÇI, İnci - UYSAL, Burhanettin
1. Basım, 276 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. Sağlık 2. Sağlık Yönetimi 3. Turizm
4. Sağlık Turizmi 5. Pazarlama

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)

Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ 3

İÇİNDEKİLER 5

SAĞLIK TURİZMİNE GİRİŞ 7
FUAT KORKMAZER

SAĞLIK TURİZMİ VE TURİST SAĞLIĞI 33
SABAHAT COŞKUN

MEDİKAL TURİZM 77
HİLAL KAMER

TERMAL SAĞLIK TURİZMİ VE UYGULANAN TEDAVİ YÖNTEMLERİ 127
BURHANETTİN UYSAL

WELLNESS TURİZMİ 155
EBRAR ULUSİNAN

SPA TURİZMİ 183
YAVUZ SELİM KÜÇÜK

ÜÇÜNCÜ YAŞ SAĞLIK TURİZMİ 211
MEHMET YORULMAZ

ENGELSİZ TURİZM 231
İNCİ ERDOĞAN TARAKÇI - TARIK SEMİZ

TÜRKİYE'DE SAĞLIK TURİZMİNE İLİŞKİN TRENDLER 261
MUSTAFA DEMİRKIRAN

SAĞLIK TURİZMİNE GİRİŞ

❖ Dr. Öğr. Üyesi Fuat KORKMAZER

- Muş Alparslan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü
- f.korkmazer@alparslan.edu.tr
- ORCID ID: 0000-0002-2734-7309

KAYNAKLAR

Akoğlan Kozak, M., Çakır O., Evren S. (2013). Tarihsel Süreç İçinde Turizm Paradigması, Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, 24(1), 7-22.

Altın, U., Bektaş G., Antep Z., İrban A. (2012). Sağlık Turizmi ve Uluslararası Hastalar İçin Türkiye Pazarı, Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 3(3), 157-163.

Aslanova, K. (2013). Türkiye'de Sağlık Turizmi ve Sağlık Turizmi Hukuku, Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi, 2(3), 129-145.

Avderen, S. (2011). İç Anadolu Bölgesi'ndeki Kaplıca ve Termal Tesislerin Türk Sağlık Turizmi İçindeki Yeri, Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Niğde.

Aydın, D. (2009). Türkiye'de Sağlık Turizmi ve Ortadoğu' daki Yeri, II. Uluslararası Sağlık Turizmi Kongresi, 2009, Ankara.

Aydın, O. (2012). Türkiye'de Alternatif Bir Turizm; Sağlık Turizmi. KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 14(23), 91-96.

Aydoğdu, E.S. (2015). Sağlık Turizminde Ankara'nın Marka Bir Kent Olması İçin İzlenecek Stratejiler Konusunda Yönetici Görüşlerinin Değerlendirilmesi", Yüksek Lisans Tezi, Atılım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara,

Belkayalı, N. (2009). Jeotermal Enerji Kaynaklarının Sağlık, Turizm ve Rekreasyon Amacıyla Kullanımı ve Ekonomik Değerinin Tespiti: Yalova Termal Kaplıcaları Örneği, TMMOB Jeotermal Kongresi Bildiri Kitabı, Ankara. 69-80.

Buharalı, E. (2006). Üç Türk Hükümdarının Yaptırdığı Üç Sağlık Kurumu: Tolunoğulları, Zengiler ve Memlüklerde Sağlık Hizmetleri, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü Tarih Araştırmaları Dergisi, 25(40), 29-39.

Calder, S. (2019). 25 Eylül 2019 https://www.indyturk.com/node/74421/yaşam/thomas-cook-iflas-eden-en-eski-tur operatörünün -havacılık-serüveni, Erişim tarihi: 13 Kasım 2020

Canver, Ş.S. (2015). Kamu ve Hastane Çalışanlarının Sağlık Turizmine İlişkin Algılarının Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Okan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Connell, J. (2006). Medical tourism: sea, sun, sand and surgery, Tourism Management, 27(6), 1093-1100.

Çelik, A. (2009). Sağlık Turizmi Kapsamında Termal İşletmelerde Sağlık Hizmetleri Pazarlaması ve Algılanan Hizmet Kalitesi: Balçova Termal İşletmesinde Bir Uygulama, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Çuhadar, M. (2006). Turizm Sektöründe Talep Tahmini İçin Yapay Sinir Ağları Kullanımı ve Diğer Yöntemlerle Karşılaştırmalı Analizi (Antalya İlinin Dış Turizm Talebinde Uygulama), Doktora Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

Dikmetaş Yardan, E., Dikmetaş, H., Us, N.C., Yabana, B. (2014). Türkiye ve Dünya'da Sağlık Turizmi, Sağlıkta Performans ve Kalite Dergisi, 8(2), 27-42.

Dinçer, M.Z., Çifçi, M., Karayılan, E. (2016). Gelişmekte Olan Ülkelerde Medikal Turizm: Türkiye'nin Tayland, Malezya ve Hindistan'a Göre Potansiyelinin Değerlendirilmesi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, (1): 34-60.

Ergüven, M.H. (2010). Wellness, Medical Wellness ve Turizm, Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi, 2(2), 87-95.

Glinos, I.A., Baetan, R. (2006). A Literature Review of Cross-Border Patient Mobility in the European Union, Observatoire Social Eurpean, Brussels.

Güleç, D., (2011). Sağlık Turizmi Kapsamında Antiaging (Sağlıklı Yaşlanma) Uygulamaları ve Yaşlı Bakımı: Türkiye Değerlendirmesi, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Güneş, S.G. (2013). Sağlık Turizmi, (Ed. Dilaver Tengilimoğlu), Siyasal Kitabevi, Ankara.

Hamzaoğlu, O. (2010). Sağlık Nedir? Nasıl Tanımlanır?, Toplum ve Hekim Dergisi, 25(6), 403-410.

Hanefeld J., Horsfall D., Lunt N., Smith R., (2013). Medical Tourism: A Cost or Benefit to the NHS?, Plos One, 8(10),1-8.

İçöz, O. (2009). Sağlık Turizmi Kapsamında Medikal (Tıbbi) Turizm ve Türkiye'nin Olanakları, Journal of Yaşar University, 4(14), 2257-2279.

İlban, M.O., Köroğlu A., Bozok D. (2008). Termal Turizm Amaçlı Seyahat Eden Turistlerde Destinasyon İmajı: Gönen Örneği, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 7(13), 105-129.

Kabukcuoğlu S. (2013). Nevşehir İli Kozaklı İçerisindeki Sağlık Turizmi Potansiyeli ve Bu Potansiyeli Artırabilmek İçin Yapabilecekler, Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Karakoç, S. (2017). Küresel Sağlık Turizmi Biyoteknoloji ve Türkiye'nin Durumu, Kimlik Yayınları, Kayseri.

Kavuncubaşı, Ş., Yıldırım, S. (2015). Hastane ve Sağlık Kurumları Yönetimi, Siyasal Kitapevi, Ankara.

Kaymaz, Ç. (2018). 2010 Sonrasında Türkiye'de Sağlık Turizminin Gelişimi, Yüksek Lisans Tezi, Namık Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tekirdağ.

Kesimli, İ.G. (2015). Turizm Perspektifinden Politik Krizlerin Ekonomiye Yansımaları, EJOVOC (Electronik Journal of Vocational Collages), 1(1), 25-42

Kostak, D. (2007). Turizm Hareketleri (Türkiye Örneği Üzerinden Sağlık Turizmi), Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Kozak, N. (2012). Genel Turizm Bilgisi, Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayını, Eskişehir.152.

Kozak, M.A., Evren, S., Çakır, O. (2013). Tarihsel süreç içinde turizm paradigması, Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, 24(1), 7-22.

Kök, M. (2013). Sağlık Turizmi Açısından Termal Turizm (Denizli Örneği), Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Kördeve, M.K. (2016). Sağlık Turizmine Genel Bir Bakış ve Türkiye'nin Sağlık Turizmindeki Yeri", Uluslararası Sağlık Yönetimi ve Stratejileri Araştırma Dergisi, 2(1), 51-61

Newman, B.Y. (2006). Medical tourism, Optometry-Journal of the American Optometric Association, 77(12), 581.

Özen, Y. (2010). Türkiye'de Sağlık Turizmi İşletmeciliğinde Franchising Sisteminin Uygulanabilirliğine Yönelik Niteliksel Bir Araştırma, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Özer, N. (2015). http://necdetersoztip.blogspot.com/2015/03/saglk-nedir-saglgn-tanm-icerigi-ve.html, Erişim Tarihi: 19 Kasım 2020.

Özer, Ö., Sonğur C. (2012). Türkiye' nin Dünya Sağlık Turizmindeki Yeri ve Ekonomik Boyutu, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 4(7), 69-81.

Özgül, A. (2014). Türkiye'de Sağlık Turizmi Politikaları Üzerine Bir Değerlendirme, Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

Özsarı, S.H., Karatana Ö. (2013). Sağlık Turizmi Açısından Türkiye' nin Durumu, Journal Agent, 24(2), 136-144.

Öztürk, M., Bayat M. (2011). Uluslararası Turizm Hareketlerinde Sağlık Turizminin Rolü ve Kalite Çalışmalarının Önemi Bir Literatür Çalışması, KSÜ İİBF Dergisi, 1(2), 135-156.

Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü (Sağlık Turizmi Daire Başkanlığı), (2012). Sağlık Turizmi El Kitabı, Ankara.

Şimşek, F. (2016). Sağlık Turizmi Kapsamında Yaşlı Turizmi ve Mobil Sağlık Hizmetlerinin Uygulanabilirliği ve Önemi Üzerine Bir Araştırma, Yüksek Lisans Tezi, Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Taş, İ. (2010). Avrupa Birliği'nde Sağlık Turizmi Kapsamında Sınır Ötesi Hasta Hareketliliği, Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Taşkın, E., Şener H.Y. (2013). "Sağlık Turizmi Markası: Kütahya, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 36: 253-260.

Tekin, A. (2007). Sağlık-Hastalık Olgusu ve toplumsal Kökenleri (Burdur Örneği), Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta

Temizkan, S.P., Çiçek, D., Özdemir, C. (2015). Sağlık Turizmi Konusunda Yayınlanan Makalelerin Bibliyometrik Profili, International Journal of Human Sciences, 12(2), 394-415.

Tengilimoğlu, D., Yalçın Balçık P., (2009). What Should Turkey's Marketing Strategy Be In Health Tourism?, Proceedings of the Annual Meeting of the Association of Collegiate Marketing Educators, 66 – 81.

Tontuş, H.Ö., (2019). Sağlık Turizminin tarihçesi, https://www.researchgate.net/publication/334050999_Saglık_Turızmının_Tarıhcesı, Erişim Tarihi: 19 Kasım 2020.

Tontuş, H.Ö., (2019). Sağlık Turizmi ve Küresel Rekabet Edebilirlik, https://www.researchgate.net/publication/334614968_Saglık_Turızmı_ve_Kuresel_Rekabet_Edebılırlık, Erişim Tarihi: 19 Kasım 2020

Tontuş, H.Ö., (2020). Sağlık Turizmi nedir, https://saglikturizmi.saglik.gov.tr/Eklenti/10944/0/02pdf, Erişim Tarihi: 19 Kasım 2020.

Turner, L. (2008). Cross-border Dental Care: Dental Tourism and Patient Mobility, Bristish Dental Journal, 204(10), 553-554.

Stolk, M. (2009). Sun, Sea, Sand, Safari, and…. Surgery Medical Tourism to South Africa, Student at NHTV Breda, University of Applied Sciences ITMC International Tourism Management and Consultancy Degree Program, Netherlands, (Supervisor: Tomas Mainil).

Yalçın, P. (2006). Türkiye'de Sağlık Turizminde Alt Yapı Oluşturma Örneği ve Sağlık Kurumlarına Yönelik Bir Araştırma, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Yalçın, B. (2013). Antalya İli Sağlık Turizmi Potansiyeli Araştırması, Doktora Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.

Yıldız, Z. (2011). Turizm Sektörünün Gelişimi ve İstihdam Üzerindeki Etkisi, Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi, 3(5), 54-71

Yirik, Ş., Ekici R., Baltacı F. (2015). Türkiye ve Dünyada Sağlık Turizmi (Medikal Turizm), 1. Baskı, Detay Yayıncılık, Ankara.

Yorulmaz, M. (2019). An Overview of Health Tourism. Economic and Business Issues in Retrospect and Prospect, (Ed:Meciar, M, Gökten, K., Eren, A.A.), ss: 343-354, London

Zengingönül, O., Emeç H., İyilikçi D.E., Bingöl P., (2012). Sağlık Turizmi: İstanbul'a Yönelik Bir Değerlendirme, Ekonomistler Platformu, İstanbul. 3-63.

SAĞLIK TURİZMİ VE TURİST SAĞLIĞI

❖ Dr. Öğr. Üyesi Sabahat COŞKUN

- Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sağlık Yönetimi Bölümü
- sabahat.coskun@bilecik.edu.tr
- ORCID ID: 0000-0002-9063-2778

KAYNAKLAR

Açıksözlü, Ö. (2015). Türk Hamamlarında Hijyen ve Sanitasyonun Turist Sağlığı Açısından Ele Alınması: Antalya İli Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi, Balıkesir.

Ak, B., Sevin H.D., (2000). Turist Sağlığı ve Turist Sağlığı İmkanları Açısından Antalya Bölgesinde Bir İnceleme. H.Ü. Sağlık İdaresi Dergisi, 5(1), 90-100.

Akar, A. (2020). Sağlık Turizmi Kapsamında Termal Oteller ve Dış Turizm Talebinin Yapısal Analizi: Aydın İli Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sağlık Turizmi (İnterdisipliner), Aydın.

Akdaş, O. (2020). 2002 Sonrası OECD Ülkelerinde Sağlık Turizmi ve Türkiye'nin Payı, Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas.

Altın, U., Bektaş, G., Antep, Z., İrban, A. (2012). Sağlık Turizmi ve Uluslararası Hastalar için Türkiye Pazarı, Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 3(3), 157-163.

Aslan, Ş., Güzel, Ş. (2016). Türkiye'de Sağlık Turizminde Bozkır Örneği, Uluslararası Sempozyum: Geçmişten Günümüze Bozkır, 1143-56.

Aydın, O. (2012). Türkiye'de Alternatif Bir Turizm: Sağlık Turizmi, KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 14(23), 92.

Balcı, S. (2019). Sağlık Turizmi Kapsamında Hastaların Sağlık Hizmeti Sunumuna İlişkin Beklentileri: İstanbul İli Özel Hastane Araştırması, Social Sciences Studies Journal, 5(32), 1819-1834.

Bayar, K. (2019). Dünyada ve Türkiye"de Sağlık Turizminin Önemi ve Gelişimi: Antalya Yöresi Araştırması, Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Antalya

Baynazoğlu, M.E. (2015). Türkiye'de Sağlık Turizmi Hizmet Satın Alma Kararlarını Etkiliyen Faktörler Üzerine Bir Araştırma, Doktora Tezi, Beykent Üniversitesi, İstanbul.

Bayram, M. (2019). Sağlık Turizminde Yiyecek-İçecek Hizmetlerinin Önemi ve Performansının Belirlenmesine Yönelik Bir Analiz: İzmir İlinde Bir Uygulama, Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.

Bostan, S., Yalçın, B. (2016). Sağlık Turistlerinin Medikal Destinasyon Seçimini Etkileyen Faktörler, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 9(43), 1729-1735.

Buldukoğlu, S. (2014). Sağlık Turizminin Türkiye'deki Yeri ve Önemi, Yüksek Lisans Tezi, Ufuk Üniversitesi, Ankara.

Bulut, A., Şengül, H. (2019). Dünyada ve Türkiye'de Sağlık Turizmi, Yönetim, Ekonomi ve Pazarlama Araştırmaları Dergisi, 3(1), 45-62.

Bulut, A., Şengül, H. (2019). Dünyada ve Türkiye'de Sağlık Turizmi, Yönetim, Ekonomi

Cinel, E.A. (2020). Covid-19'un Küresel Makroekonomik Etkileri ve Beklentiler, Politik Ekonomik Kuram, 4(1), 124-140.

Çalışkan, U. (2009). Turist Sağlığı Güvenliğinin Analizi: Türkiye Termal Tesisler Uygulaması, Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

Çamlıdere A. (2019). İstanbul'da Sağlık Turizmi Hizmeti Verilen Hastanelerde İnsan Kaynakları Bulma ve Seçme Süreci ile Bu Süreçte Karşılaşılan Sorunlar, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Çelik K. G. (2018). Hekim Dışı Sağlık Personeli ve Sağlık Yöneticilerinin Medikal Sağlık Turizmi Konusunda Farkındalıklarının Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Ufuk Üniversitesi, Ankara.

Çevre Kanunu, https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=2872&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5, Erişim Tarihi:10.12.2020

Dawn, S.K., Pal, S. (2011). Medical Tourism In India: Issues, Opportunities And Designing Strategies For Growth And Development, International Journal of Multidisciplinary Research, 1, 185-202.

Demirci, Ç. (2018). Sağlık Turizminde Algılanan Değerin Müşteri Tatmini ve Sadakatine Etkisi: Sağlık Turistlerine Yönelik Bir Araştırma, Doktora Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.

Dikmetaş Yardan, E., Demirkıran, M., Yabana Kiremit, B. (2016). Türkiye Sağlık Harcamaları Trendi, Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 9(1), 157-176.

Edinsel, S., Adıgüzel, O. (2014). Türkiye'nin Sağlık Turizmi Açısından Son Beş Yıldaki Dünya Ülkeleri İçindeki Konumu ve Gelişmeleri, Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 4(2), 167-190.

Erdoğan, M. (2018), Kamu Sağlık Politikalarında Yeni Bir Açılım Sağlık Turizmi: SDÜ Hastanelerinde Çalışan Hekimlerin Sağlık Turizmi Farkındalığı Üzerine Bir Araştırma, Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.

Erfurt, P., Cooper M. (2009). Health and Wellness Tourism: Spas and Hot Springs, British Library Cataloguing In Publication Data, UK.

Evci, E.D., Tezcan, S. (2005). Farklı Turizm Yörelerindeki Bazı Konaklama Tesislerinin Sağlık Açısından Değerlendirilmesi ve Turistlerin Sağlık Sorunları, İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi, 12(2), 99-109.

Garcia Altes, A. (2005). The Development of Health Tourism Services, Annals of Tourism Research, 32(1), 262-266.

Güler, Ç. ve Çobanoğlu, Z. (1994). Turist Sağlığı, I. Baskı, Ankara: Aydoğdu Ofset.

Güler, Ç., Akın, L. (2012). Halk Sağlığı Temel Bilgiler, II. Baskı, Ankara, Hacetepe Üniversitesi Basımevi, (Kitap bölümü: Turist Sağlığı ve Hekimliği: Güler, Ç., Acar Vaizoğlu, S.)

Health topics. (2020). World Health Organization-WHO Resmi İnternet Sitesi, https://www.who.int/health-topics/, Erişim Tarihi: 09.12.2020

https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/229921, Erişim Tarihi: 5.12.2020

https://tr.wikipedia.org/wiki/Su_yosunlar%C4%B1

İçöz, O. (2009). Sağlık Turizmi Kapsamında Medikal (Tıbbi) Turizm ve Türkiye'nin Olanakları, Journal of Yasar University, 4(14), 2257-79.

Kaçan, S. (2018). Sağlık Turizminde Hasta Hakları, Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi, İstanbul.

Kayhan, E.M. (2018). Türkiye'ye Sağlık Turizmi Kapsamında Başvuran Hastaların Tercihlerini Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Medipol Üniversitesi, İstanbul.

Kaymaz, Ç. (2018). 2010 Sonrasında Türkiye'de Sağlık Turizmi'nin Gelişimi, Yüksek Lisans Tezi, Namık Kemal Üniversitesi, Tekirdağ.

Kızıldağ, Ç.G. (2018). Hekim Dışı Sağlık Personeli ve Sağlık Yöneticilerinin Medikal Sağlık Turizmi Konusunda Farkındalıklarının Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Ufuk Üniversitesi, Ankara.

Kördeve, M.K. (2016). Sağlık Turizmine Genel Bir Bakış ve Türkiye'nin Sağlık Turizmindeki Yeri", Uluslararası Sağlık Yönetimi ve Stratejileri Araştırma Dergisi, 2(1), 51-61.

Kuo, H.I., Chen, C.C., Tseng, W.C., Ju, L.F., Huang, B. W. (2008). Assesing impacts of SARS And Avian Flu On International Tourism Demand To Asia, Tourism Management, 29(5), 91–928.

Mancuso, J. (2008). Health literacy: A Concept/Dimensional Analysis, Nursing & Health Sciences, 10(3), 248-255.

Okay, G., Özcan, T., Güler, D.S., Ayazoğlu, C. (2016). Seyahat Sağlığı El Kitabı, Seyhat Aşıları, (Ed. Gülay Okay), 2.baskı, Nobel Tıp Kitabevleri, İstanbul.

Oltulular, F.İ. (2018). Medikal Turizm Girişimciliğinde Mevcut Durum ve Sorunların Tespitine Yönelik Bir Araştırma: İzmir Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi, Balıkesir.

Özen, Y. (2010). Türkiye'de Sağlık Turizmi İşletmeciliğinde Franchising Sisteminin Uygulanabilirliğine Yönelik Niteliksel Bir Araştırma, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Özer, Ö., Sonğur, C. (2012). Türkiye'nin Dünya Sağlık Turizmindeki Yeri ve Ekonomik Boyutu, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 4(7), 69-81

Özer, Ö., Taştan, K., Set, T., Çayır, Y., Şener, M.T. (2015). Tıbbi hatalı uygulamalar, Dicle Tıp Dergisi, 42(3), 394-397.

Özsarı, H., Karatana, Ö. (2013). Sağlık Turizmi Açısından Türkiye'nin Durumu, Kartal Eğitim ve Araştırma Hastanesi Tip Dergisi, 24(2), 136-144.

Özsarı, S.H., Karatana Ö. (2013). Sağlık Turizmi Açısından Türkiye'nin Durumu, J Kartal TR, 24(2), 136-144.

Öztürk, G. (2019). Sağlık Turizminde Hasta Hakları ve Etik Sorunsalı Üzerine Bir Araştırma, Yüksek Lisans Tezi, Atılım Üniversitesi, Ankara.

Öztürk, Y.E., Kiraç R. (2019). Sağlık ve Hastalık. (Ed. Mehmet Dalkılıç), Scientific Developments, Gece Akademi, Ankara. ss.382-391.

Sağlık Bakanlığı, Türkiye Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü, https://www.seyahatsagligi.gov.tr/site/asilar, Erişim Tarihi: 09.12.2020

Sağlık Bakanlığı, Türkiye Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü, https://www.seyahatsagligi.gov.tr/Site/HastalikDetay/Hepatit-E, Erişim Tarihi: 09.12.2020.

Sağlık Turizmi ve Turist Sağlığı Kapsamında Sunulacak Sağlık Hizmetleri Hakkında Yönerge, https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/07/20170713-3.htm, Erişim Tarihi:10.12.2020

Slusarıuc, Gabriela Corina (2020), Health Tourism - Evolutions And Perspectives, Journal Of Tourism–Studies And Research In Tourism, 29, 73-77.

Soysal, A. (2017). Sağlık Turizmi: Tehdit ve Fırsatlar Bağlamında Türkiye Açısından Bir Durum Değerlendirmesi, International Journal of Tourism And Social Research, 2, 169-187.

Şengül, H., Bulut A. (2019). Sağlık Turizmi Çerçevesinde Türkiye'de Termal Turizm; Bir Swot Analizi Çalışması, Estüdam Halk Sağlığı Dergisi, 4(1), 55-70.

Şimşek F. (2016). Sağlık Turizmi Kapsamında Yaşlı Turizmi ve Mobil Sağlık Hizmetlerinin Uygulanabilirliği ve Önemi Üzerine Bir Araştırma, Yüksek Lisans Tezi, Acıbadem Üniversitesi, İstanbul.

Terzi, S. (2019). Sağlık Turizminde Uluslararsı Hastaların Destinasyon Seçimlerini Etkileyen Faktörler Üzerine Bir Çalışma: Türkiye Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Medipol Üniversitesi, İstanbul.

Therkelsen, A. (2003). Imagining Places: Image Formation Of Tourists And Its Consequences For Destination Promotion, Scandinavian Journal of Hospitalty and Tourism, 3(2), 134–150.

Tontuş, Ö.H. Türkiye'nin Sağlık Turizmi Açısından Önemi. SATURK Yayın, Sağlık Turizmi, https://totm.inonu.edu.tr/yukle/files/satuk/06.pdf, Erişim Tarihi: 18.11.2020

Turizm Özel İhtisas Komisyonu Raporu, On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023), https://www.sbb.gov.tr/wp-ontent/uploads/2020/04/TurizmOzelIhtisasKomisyonuRaporu.pdf Erişim Tarihi:10.12.2020

Turizm Tesislerinin Belgelendirilmesine ve Niteliklerine İlişkin Yönetmelik, https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/3.5.20058948.pdf, Erişim Tarihi: 10.12.2020

Turizmi Teşvik Kanunu, https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2634.pdf 10.12.2020, Erişim Tarihi:10.12.2020

Türk Gıda Kodeksi Takviye Edici Gıdalar Tebliği, https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=18729&MevzuatTur=9&MevzuatTertip=5, Erişim Tarihi: 10.12.2020

Uluslararası Sağlık Tüzüğü, https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/2.5.75578.pdf, Erişim Tarihi: 10.12.2020

Umumi Hıfzıssıhha Kanunu, https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.1593.pdf, Erişim Tarihi:10.12.2020

Usluer, G. (2009). Seyahat İlişkili İnfeksiyonlarda Korunma, ANKEM Dergisi, 23(Ek 2), 208-214.

Yılmaz, T. Seyahat Sağlığı. http://ailehekimi.medicine.ankara.edu.tr/wp-content/uploads/sites/581/2019/04/Seyahat-Sa%C4%9Fl%C4%B1%C4%9F%C4%B1.pdf, Erişim Tarihi: 10.12.2020

Yılmazel, G., Çetinkaya F. (2016). Sağlık Okuryazarlığının Toplum Sağlığı Açısından Önemi. TAF Preventive Medicine Bulletin, 15(1), 69-74.

Zengingönül, O., Emeç, H., İyilikçi, E.D., Bingöl, P. (2012). Sağlık Turizmi: İstanbul'a Yönelik Bir Değerlendirme, Ekonomistler Platformu, İstanbul.

560 Sayılı Gıdaların Üretimi Tüketimi ve Denetlenmesine Dair Kanun Hükmünde Kararname, https://www.saglik.gov.tr/TR,10393/sayisi560--rg-tarihi28061995--rg-sayisi22327-gidalarin-uretimi-tuketimi-ve-denetlenmesine-dair-kanun-hukmunde-kararname.html, Erişim Tarihi: 10.12.2020

MEDİKAL TURİZM

❖ Dr. Öğr. Üyesi Hilal KAMER

- Avrasya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sağlık Yönetimi Bölümü
- hilal.balsak@gmail.com
- ORCID ID: 0000-0002-3517-1470

Giriş

Medikal turizm, sağlık turizmi içerisinde, faaliyetleri ve özellikleri ile kendi özel alanını yaratan bir turizm çeşididir. Medikal turizminde, son 20 yılda yaşana hareketlilik, küresel anlamda ilgi çekmeye başlamıştır.

Giderek artan bir şekilde yeni destinasyonlar, gelir yaratacak ürün ve hizmetler, sağlık turizmi pazarına katılmaktadır. Destinasyon ziyaretleri ve turist başına harcama gibi kesin küresel sağlık turizmi verileri büyük ölçüde bilinmesede (Connell, 2013), bu konuda yapılan tahminler, sağlık turizminin oldukça büyük ekonomi yaratacağı yönündedir. Amerika Birleşik Devletleri'ne tıbbi tedavi için gelecek medikal turist sayısı 2017 yılına kadar 17 milyona ulaşacağı ve elde edilen gelirin 228 milyar dolara ulaşacağı tahmin edilmiştir. (Jackson ve Barber, 2015:19).

Dünya genelinde sağlık turizmininin yarattığı ekonomik değer, 500 milyar dolar olarak tahmin edilmektedir. Gayri safi milli hasılalarda sağlık harcamalarının oranı, ülkelerin gelişmişliklerine paralel olarak, %2 ile %16 arasında değişmektedir. Bu meblağ ve oranlar göz önüne alınınca, konunun ticari yönüne ilginin de sebebi anlaşılmaktadır (Oran, 2020:3). Türkiye'deki toplam sağlık harcamalarında ve bu harcamaların Gayri Safi Yurtiçi Hasıla'ya oranında bir artış eğilimi içerisinde görünmektedir (Dikmetaş Yardan vd., 2016).

Ülke yöneticileri, ekonomik kalkınma planları arasına medikal turizm konusunu almışlardır. Gerek kamu gerekse özel sektör, bu alana yatırım yapmaktadır.

Türkiye Seyahat Acentaları Birliği (TÜRSAB) 2014 sağlık turizmi raporuna göre, Türkiyenin medikal turizmden geliri 2,5 milyar dolar civarındadır. Türkiyenin bu sektördeki, 2023 hedefi ise bu kazancı 20-25 milyar dolar seviyelerine çıkarmaktır (TÜRSAB, 2014:2). Türkiye, sağlık turizminde, 2023 yılı için 2 milyon hasta ve 20 milyar dolar gelir hedeflemektedir (SB, Rapor, 2013:9).

Birçok ülke, bu pazarda yerini almak için gerek mevzuat alanında gerekse uygulamada yapısal olarak düzenlemeye gitmektedir. Özellikle gelişmekte olan ve medikal turizm pazarında yer alan ülkeler, yurt dışından gelen hastalarına, son teknoloji tıbbi tesislerde, en iyi hizmetleri sunma

KAYNAKLAR

Ahmad H., Yeoha E., Othmanb K. (2013). Understanding Medical Tourists: Word-Of-Mouth And Viral Marketing As Potentmarketing Tools. Tourism Management 34:196-201.

Altsoy, S., Taştan Boz, İ. (2019). Medikal Turizm Alanında Faaliyet Gösteren Hastanelerdeki Mevcut Sorunlar ve Çözüm Önerileri. Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi, 22(1), 113-134.

Apostu M. I. 2015. Building Brand Awarness In The Medical Travel Market. International Journal for Responsible Tourism. 4,123-137.

Barca M., Akdeve E. Balay i. (2013). Türkiye'de Sağlık Turizm Sektörünün Analizi ve Strateji Önerileri. İşletme Araştırmaları Dergisi. Sf: 64-87.

Berdine G. (2019). Medical Tourism. The Southwest Respiratory and Critical Care Chronicles. 7(28), 53-54.

Bilgin R. Diğer H. (2020). Hastanede Yatan Bireylerin, Hasta Haklari ve Sorumlulukları Konusundaki Bilgi Düzeyleri: Tokat İlindeki Bir Devlet Hastanesi Örneği. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 30(1), 307-327.

Bostan S. Ünal C. (2019). Hastaların Hasta Mahremiyeti Hakkında Farkındalık ve Tutumları. Türkiye Klinikleri Tıp Etiği Hukuku Tarihi Dergisi. 27(3), 239-249.

Büken N., Büken E. (2002). Nedir Şu Tıp Etiği Dedikleri? Sted. 11(1), 17-20.

Buzcu Z. Birdir K. (2019). Türkiye'de Medikal Turizm İncelemesi: Özel Hastanelerde Bir Çalışma, Gaziantep University Journal of Social Sciences. 18 (1), 311-327.

Cohen G. (2015). Medical Tourism, Access to Health Care, and Global Justice. Canadian Journal of Comparative and Contemporary Law. 1(1), 161-242.

Connel J. (2011). Medical Tourism. Cabi Publishing House.

Connell J. (2013). Contemporary Medical Tourism: Conceptualisation Culture And Commodification. Tourism Management 34, 1-13.

Correa A. Leiva F. Bakucz M. (2018). Past Themes And Future Trends In Medical Tourism Research: A Co-Word Analysis. Tourism Management. 65, 200-211.

Crooks V. Ormond M. Jin K. N. (2016). Reflections On Medical Tourism From The 2016 Global Healthcare Policy and Management Forum. BMC Proceedings2017. 11S: 8 DOI 10.1186/s12919-017-0075-8.

Davas A. (2017). Sağlık Hizmetlerinin Ulusötesi Taşeronlaştırılması: Tıbbi Turizm. Toplum ve Hekim Dergisi. Temmuz-Ağustos 2017. 32(4), 254-266.

Dikmetaş Yardan, E., Demirkıran, M., Yabana Kiremit, B. (2016). Türkiye Sağlık Harcamaları Trendi, Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 9(1), 157-176

Dünya Nüfusu Piramidi. https://www.worldlifeexpectancy.com/world-population-pyramid#:~:text=The%20World%20Population%20Pyramid%20displays,born%20can%20affect%20these%20results. Erişim Tarihi 12.12.2020.

Edinsel S., Adıgüzel O. (2014). Türkiye'nin Sağlık Turizmi Açısından Son Beş Yıldaki Dünya Ülkeleri İçindeki Konumu ve Gelişmeler. Çankırı Karatekin Üniversitesi Journal of The Faculty of Economics and Administrative Sciences. 4(2), 167-190.

Gülmez M. (2017). Sağlık Turizminde Öncü Ülkeler Turizm Politikaları ve Pazarlama Stratejileri. Kitap Bölümü: Ed. Dilaver Tengilimoğlu. Sağlık Turizmi. Siyasal Kitabevi.

Güngör P. Merih D. Y. Kocabey M. Y. (2012). Farklı Ülkelerin Malpraktis Konusunda Yasal Düzenleme Girişimleri, Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası. Zeynep Kamil Tıp Bülteni. 43(4), 128-139.

Hall M. (2012). Medical Tourism: The Ethics Regulation and Marketing of Health Mobility. Taylor and Francis Group.

Hasta Hakları Yönetmeliği https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=4847&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5 Erişim Tarihi 30.11.2020.

https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Turizm-Istatistikleri-IV.Ceyrek:-Ekim-Aralik-ve-Yillik,-2018-30599# Erişim tarihi: 21.11.2020

https://www.magazine.medicaltourism.com/article/will-medical-tourism-survive-the-coronavirus-pandemic, Erişim tarihi 20.11.2020.

https://www.who.int/bulletin/volumes/93/11/14-146027/en/

İlçin G. F. (2016). Hukuki Ve Etik Boyutuyla Medikal Turizm. Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi. 22(3), 1169–1180.

Jackson L. Barber D. (2015). Ethical and sustainable healthcare tourismdevelopment: A primer. Tourism and Hospitality Research. 15(1), 19–26.

Kantar G. Işık E. (2014). Türkiye'de Sağlık Turizmi. Sağlık Akademisyenleri Dergisi. 1(1), 15-20.

Karabulut F. (2009). Sağlık İşletmelerinde Kalite ve Akreditasyon Iso/Iec 15189:2003 Uygulaması. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Toplam Kalite Yönetimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi. Danışman: Doç. Dr. İpekgül Doğan.

Keskin S. Pamukçu H. Tanrısever C. Sağlık Turizmi Girişimciliğine Sağlanan Teşvik Uygulamalarının Değerlendirilmesine Yönelik Bir Araştırma: Kastamonu Örneği. Uluslararası Sağlık Toplum ve Kültür Sempozyumu Bildiri Kitapçığı. ISBN:978-605-4598-54-0. Sf:480-489.

Kördeve K. (2016). Sağlik Turizmine Genel Bir Bakiş ve Türkiye'nin Sağlik Turizmindeki Yer. Uluslararası Sağlık Yönetimi ve Stratejileri Araştırma Dergisi. 2(1), 51-62.

Korkmaz Z., Aydın V. (2015). Sağlık Turizmi. Umuttepe Yayınları. Kocaeli.

Korkutan M., Yıldız A. (2017). Hastane Yöneticilerinin Medikal Turizme İlişkin Algilarinin Değerlendirilmesine Yönelik Bir Araştirma. Dicle Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi. V. 7 I. 14 Sf:385-397.

Kural M. 2018. Tıpta Adalet İlkesi: İnsan ve Değer Anlayışları Açısından Bir Sorgulama. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul. Danışman: Fatih Artvinli.

Li H. Cui W. (2014). Patients Without Borders: The Historical Changes Of Medical Tourism. UWOMJ. 83(2), 21.

Lovelocka B. Loveloc K. (2018). We Had A Ball. As Long As You Kept Taking Your Painkillers" Just How Muchtourism Is There In Medical Tourism? Experiences Of The Patient Tourist. Tourism Management. 69, 145-154.

Lunt N. Smith R. Exworthy M. Green S. T. Horsfall D. Russell M. MannionMedical Tourism: Treatments,Markets and Health System Implications: A scoping review https://www.oecd.org/els/health-systems/48723982.pdf Erişim tarihi 27.11.2020.

Malpraktis Tanımı https://www.istabip.org.tr/site_icerik_2016/haberler/aralik2016/iyihekimlik/sunumlar/dr_ali_demircan.pdf Erişim Tarihi. 2.12.2020).

MEBhttp://www.megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/Deontoloji%20ve%20Mesle%C4%9Fin%20Sorumluluk%20ve%20Y%C3%BCk%C3%BCml%C3%BCl%C3%BCkleri.pdf ERişim Tarihi 29.11.2020.

Meslek Etiği https://mesleketiginedir.wordpress.com/ozerklige-saygi-ilkesi-otonomi-2/#:~:text=Hastalar%C4%B1n%20haklar%C4%B1na%20sayg%C4%B1%20g%C3%B6stermek%20ve,isteyen%20ilke%2C%20ayd%C4%B1nlat%C4%B1lm%C4%B1%C5%9F%20onam%20ilkesidir.

Moghimehfara F., Hossein M., Esfahani N. (2011). Decisive Factors In Medical Tourism Destination Choice: A Case Studyof Isfahan, Iran And Fertility Treatments. Tourism Management 32, 1431-1434.

OECD Medical Tourism Reports https://www.oecd.org/els/health-systems/48723982.pdf Erişim Tarihi 27.11.2020.

Okutmuş E., Uyar S., Gövce M. (2015). Sağlik Turizminde Devlet Teşviklerinin Tms 20 Kapsaminda Muhasebeleştirilmesi. C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 16(2), 63-83.

Olkiewicz M. (2016). The Impact Of Medical Tourism On The Quality Of Organizational And Functional Changes In The Polish Healthcare System. UTMS Journal of Economics7(1), 109–121.

Oltulular F. Medikal Turizm Girişimciliğinde Mevcut Durum ve Sorunların Tespitine Yönelik Bir Araştırma İzmir Örneği. Yüksek Lisans Tezi. Balıkesir. Danışman: Doç. Dr. Burhan Aydemir.

Orta Anadolu Kalkınma Ajansı, 2020. https://www.oran.org.tr/images/dosyalar/20200910102654_0.pdf

Özer Ö., Taştan K., Set T., Çayır Y., Şener M.T. (2015). Tıbbı Hatalı Uygulamalar. Dicle Tıp Dergisi. 42(3), 394-397.

Özsarı H., Karatana Ö. (2013). Sağlık Turizmi Açısından Türkiye'nin Durumu. J Kartal TR. 24(2),136-144, doi: 10.5505/jkartaltr. 69335.

Pakla R. (2017). The Impact of Health Tourism and Cross Border Healthcare on EU Legislation. AGLJ Vol. 3 P:184-200.

Pala K., https://www.kayihanpala.org/saglik-turizmi/ Erişim Tarihi 25.11.2020

Saturk. Sağlık Turizminde Mevzuat ve Teşvikler. http://www.saturk.gov.tr/images/pdf/mevzuat.pdf, Erişim Tarihi 12.12.2020.

Sağlık Bakanlığı. 2013. Türkiye Medikal Turizm Değerlendirme Raporu

Sağlık Turizmi ve Turist Sağlığı Kapsamında Sunulacak Sağlık Hizmetleri Hakkında Yönerge https://www.saglik.gov.tr/TR,11286/saglik-turizmi-ve-turist-sagligi-kapsaminda-sunulacak-saglik-hizmetleri-hakkinda-yonerge.html

Sarantopolous I., Katsoni V., Geitona M., (2014). A Supply Side Investigation Of Medical Tourism And Ict Use In Greece. Procedia Social And Behavioral Sciences. 148, 370-377.

Saturk Kuruluş https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/02/20150207-14.htm Erişim Tarihi, 3.12.2020.

Sayım F. 2011, Tibbi Etik ve Deontoloji Kavramları. Sağlık Piyasası ve Etik, Bursa, MKM Yayıncılık.

Seskir Z. (2018). Nüfus Ve Demografi Meselesi. https://duzensiz.org/nufus-ve-demografi-meselesi-34f03275f3d0 Erişim Tarihi. 4.12.2020.

Soni V., Gupta M., Shukla R. (2020). Medical Toursim in India. Test Engineering and Management. ISSN: 0193 - 4120 Sf. 2511 – 2515.

Sosyal Güvenlik Sözleşmeleri http://www.sgk.gov.tr/wps/portal/sgk/tr/emekli/yurtdisi_islemler/sosyal_guvenlik_sozlesmeleri

Stolley S. K., Watson S. (2012). Medical Tourism: A Reference Handbook. ABC CLIO LLC Publisher.

Tedavi Fiyatları Karşılatırması https://www.medicaltourism.com/compare-prices

Tonga F. Bahadır S. (2019). Medikal Turizmin Olası İlk Kayıtları. Uluslararası Sağlık Toplum ve Kültür Sempozyumu Bildiri Kitapçığı. ISBN:978-605-4598-54-0. Sf:72-81.

Tontuş Ö. (2015). Dünya'da Sağlık Turizmi http://www.saturk.gov.tr/images/pdf/tyst/03.pdf (Erişim tarihi: 2.12.2020).

Tseng H. (2013). Medical Health Care Tourism: Why Patients Go Overseas Andwhat Nurse Practitioners Needto Know. International Journal of Healthcare Management. 6(2), 132-135.

Turla A. Köprülü H. Karaarslan E. Yüksek G. Aydınlatılmış Onam. On Dokuz Mayıs Üniversitesi Diş Hekimliği Dergisi. 7(2), 157-163.

Türsab 2014 Sağlık Turizmi Raporu. http://www.tursab.org.tr/dosya/12186/saglikturizmiraporu_12186_5485299.pdf

Uluslararasi Sağlik Turizmi Ve Turistin Sağliği Hakkinda Yönetmelik https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/07/20170713-3.htm (Erişim tarihi: 1.12.2020).

Uysal B. 2019. Bir Meta Analizi Çalişmasi: Sağlik Harcamalari Örneği. International Social Sciences Studies Journal. V.5. I:30 P: 635-641.

WHO Nüfus Başına Düşen Hekim Datası https://www.who.int/data/gho/whs-2020-visual-summary

World Tourism Organization Report. (2009). UNWTO. Geneva. Sf. 6-14.

Yavuz M. (2017). Küresel Kapitalizmin Tibba Dokunuşu: Sağlik Turizmi. Toplum ve Hekim Dergisi. Temmuz-Ağustos 2017. 32(4), 245-253.

Yıldırım G., Kadıoğlu S. (2007). Etik ve Tıp Etiği Temel Kavram. C.Ü. Tıp Fakültesi Dergisi 29(2), 75- 87.

Yıldırım H. (2018) Sağlık Turizmi ve Anadolu Nimetleri: Markalaşma YolundaTürkiye İçin Stratejik Bir İş Model Önerisi. Sağlık ve Siyaset Yazıları https://www.hhyildirim.com/wp-content/uploads/2018/05/saglik_turizmi_anadolu_nimetleri_v1.pdf .

Yıldırım H. Konca M. (2018) Türkiyede Özel Sağlık Kurumları Sektörü: Mvecut Durum Sorunlar ve Çözüm Önerileri. Türkiye Sağlık Politikaları Enstitisü. Tüspe Analiz 2018/5.

Yıldırım Kaptanoğlu A. http://www.aysegulyildirimkaptanoglu.com/rsmlr/dosya/2%20Ocak%202019%20T%C4%B1p%20eti%C4%9Finin%20tan%C4%B1m%C4%B1,%20gerek%C3%A7esi,%20t%C4%B1p%20eti%C4%9Fi.pdf Erişim Tarihi:3.12.2020.

2014-2018 Onuncu Kalkınma Planı https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/11/Onuncu-Kalk%C4%B1nma-Plan%C4%B1-2014-2018.pdf Erişim Tarihi 3.12.2020.

TERMAL SAĞLIK TURİZMİ VE UYGULANAN TEDAVİ YÖNTEMLERİ

❖ Dr. Öğr. Üyesi Burhanettin UYSAL

- Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sağlık Yönetimi Bölümü
- burhanettin.uysal@bilecik.edu.tr
- ORCID ID: 0000-0003-2801-9726

KAYNAKLAR

2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu, Resmi Gazete: 16/3/1982 Sayı: 17635

Adams, J.M. (2015). Healing with Water: English Spas and the Water Cure, 1840-1960. Manchester University Press. Manchester, UK.

Aksu, C., Aktuğ, E. (2011). Güney Ege Kalkınma Ajansı. Güney Ege Bölgesi Termal Turizm Araştırması.

Alkier Radnic, R., Gracan, D., Fister, M. (2009). Repositioning of Thermal Spa Tourism of North-West Croatia In Accordance with The European Thermal Spa Tourism Trends. Tourism and hospitality management, 15 (1), 73-84. Retrieved from https://hrcak.srce.hr/181019

Altan, L., Bingöl, Ü., Aslan, M., Yurtkuran M. (2006) The effect of balneotherapy on patients with ankylosing spondylitis, Scandinavian Journal of Rheumatology, 35 (4), 283-289, https://doi.org/10.1080/03009740500428806

Antonelli, M., Donelli, D. (2018). Effects of balneotherapy and spa therapy on levels of cortisol as a stress biomarker: a systematic review. International Journal of Biometeorology. 62, 913–924. https://doi.org/10.1007/s00484-018-1504-8

Arasıl, T. (1991). Termal Suların Sağlık Alanında Kullanımı. Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, 2(3), 45-48.

Azhayev G., Esimova D., Sonko S.M., Safarov R., Shomanova ZH., Sambou A. (2020). Geoecological Environmental Evaluation of Pavlodar Region of the Republic of Kazakhstan as a Factor of Perspectives for Touristic Activity. GeoJournal of Tourism and Geosites, 28(1), 104–113. https://doi.org/10.30892/gtg.28108-455

Bellometti, S., Cecchettin, M., Galzigna, L. (1997). Mud pack therapy in osteoarthrosis: Changes in serum levels of chondrocyte markers, Clinica Chimica Acta, 268(1–2), 101-106, https://doi.org/10.1016/S0009-8981(97)00171-X.

Bender, T., Karagülle, Z., Bálint, Géza P., Gutenbrunner, C., Bálint, P.V., Sukenik, S. (2005). Hydrotherapy, balneotherapy, and spa treatment in pain management. Rheumatology International; Heidelberg. 25(3), 220-4. https://doi.org/10.1007/s00296-004-0487-4

Blazevic, O. (2016). Health Tourism and "Smart Specialisation". UTMS Journal of Economics 7(1), 85–95.

Borović, S., Marković, I. (2015). Utilization and tourism valorisation of geothermal waters in Croatia, Renewable and Sustainable Energy Reviews, (44), 52-63, https://doi.org/10.1016/j.rser.2014.12.022.

Cimbiz, A., Bayazit, V., Hallaceli, H., Cavlak, U. (2005). Effect of combined spa and physical therapy on pain in various chronic diseases. Neurosciences (Riyadh, Saudi Arabia), 10(2), 137–143.

Connell, J. (2006). Medical tourism: Sea, sun, sand and … surgery, Tourism Management, 27(6), 1093-1100, https://doi.org/10.1016/j.tourman.2005.11.005

Ekiz, E., Yazıcı, H. (2016). Termal Turizmde Farklı Bir Destinasyon: Jeoturizm (Afyonkarahisar Örneği). Journal of World of Turks, 8(1), 67-81.

Emekli, G. (2005). Seferihisar'da Termal Turizm Olanakları. Dünden Yarına Seferihisar Sempozyumu. 7-8 Ekim 2004. Bildiriler kitabı. Seferihisar Kaymakamlığı Çevre Kültür ve Turizm Birliği yayını, 147-156. İzmir. 484-3

Erdoğan Tarakçı, İ., Göktaş, B. (2020). Turizm İşletmelerinde Hizmet Hataları ve Hizmet Telafisi Yöntemlerinin Müşteri Memnuniyeti Üzerindeki Etkisi: Bir Uygulama, Türk Turizm Araştırmaları Dergisi, 4(1), 259-278. https://doi.org/10.26677/TR1010.2020.311

Evcik, D., Kızılay, B., Gökçen, E. (2002). The effects of balneotherapy on fibromyalgia patients. Rheumatol Int 22, 56–59. https://doi.org/10.1007/s00296-002-0189-8

Freidl, J., Huber, D., Braunschmid, H., Romodow, C., Pichler, C., Weisböck-Erdheim, R., Mayr, M., Hartl, A.. (2020). Winter Exercise and Speleotherapy for Allergy and Asthma: A Randomized Controlled Clinical Trial. Journal of Clinical Medicine, 9(10), 3311. https://doi.org/10.3390/jcm9103311

Geytenbeek, J. (2002). Evidence for Effective Hydrotherapy. Physiotherapy, 88(9), 514–529. https://doi.org/10.1016/s0031-9406(05)60134-4

Global Wellness Institute, (2018). Global Wellness Economy Monitor, October,

Gomes, C., Carretero, M.I., Pozo, M., vd., (2013). Peloids and pelotherapy: Historical evolution, classification and glossary, Applied Clay Science, (75–76), 28-38, https://doi.org/10.1016/j.clay.2013.02.008

Gredičak, T., Demonja, D. (2020) Potential directions of strategic development of medical tourism: The case of the Republic of Croatia. Geographica Pannonica, 24(1), 67-87, https://doi.org/10.5937/gp24-21485

Halabchi, F., Alizadeh, Z., Sahraian, M. A., & Abolhasani, M. (2017). Exercise prescription for patients with multiple sclerosis; potential benefits and practical recommendations. BMC neurology, 17(1), 185. https://doi.org/10.1186/s12883-017-0960-9

Hall, J., Skevington, S.M., Maddison, P.J., Chapman, K. (1996). A randomized and controlled trial of hydrotherapy in rheumatoid arthritis. Arthritis & Rheumatism, 9(3), 206–215. https://doi.org/10.1002/1529-0131(199606)9:3<206::aid-anr1790090309>3.0.co;2-j

Horvath, T. (1986). Speleotherapy: a special kind of climatotherapy, its role in respiratory rehabilitation, International Rehabilitation Medicine, 8(2), 90-92, DOI: https://doi.org/10.3109/03790798609166185

https://www.badfuessing.com/, Erişim Tarihi: 01.12.2020

Jónás-Berki, M., Csapó, J., Pálfi, A., Aubert, A. (2015). A Market and Spatial Perspective of Health Tourism Destinations: The Hungarian Experience. International Journal of Tourism Research, 17, 602– 612. https://doi.org/10.1002/jtr.2027

Kahraman, N. (1991). Termal Turizm Olayı ve Yalova Kaplıcaları. Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, 2(3), 10-12.

Kasapoğlu Aksoy, M., Altan, L., Eröksüz, R. et al. (2017). The efficacy of peloid therapy in management of hand osteoarthritis: a pilot study. International Journal of Biometeorology. 61, 2145–2152. https://doi.org/10.1007/s00484-017-1419-9

Kesar, O., Rimac, K. (2011). Medical Tourism Development in Croatia. Zagreb International Review of Economics & Business, 14(2), 107-134.

Kim H, Suzuki T, Saito K, Kim M, Kojima N, Ishizaki T, Yamashiro Y, Hosoi E, Yoshida H (2013). Effectiveness of exercise with or without thermal therapy for community-dwelling elderly Japanese women with non-specific knee pain: a randomized controlled trial. Archives of Gerontology and Geriatrics. 57, 352–359. https://doi.org/10.1016/j.archger.2013.06.008

Metin Ökmen, B., Kasapoğlu Aksoy, M., Güneş, A. vd. (2017). Effectiveness of PELOID therapy in carpal tunnel syndrome: A randomized controlled single blind study. International Journal of Biometeorology. 61, 1403–1410. https://doi.org/10.1007/s00484-017-1317-1

Nasermoaddeli, A., Kagamimori, S. (2005). Balneotherapy in medicine: A review. Environmental health and preventive medicine, 10(4), 171–179. https://doi.org/10.1007/BF02897707

Osmancevic A, Nilsen LT, Landin-Wilhelmsen K. vd. (2009). Effect of climate therapy at Gran Canaria on vitamin D production, blood glucose and lipids in patients with psoriasis. Journal of the European Academy of Dermatology and Venereology. 23: 1133–40.

Özer, N. (1991). Kaplıca Hekimliğinin Çağdaş Gelişimi. Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi, 2(3), 35-39.

Pecelj, M., Lukić, M., Pecelj, M., Srnić, D., Đurić, D., (2017). Geoecological Evaluation of Novi Sad And Environment for The Purposes of Health Tourism and Recreation. Archives for Technical Sciences. https://doi.org/10.7251/afts.2017.0917.089p

Pecelj, M., Lukić, M., Vučičević, A., De Una-Alvarez, E., Esteves da Silva, C.G.J., Freinkin, I., Ciganović, S., and Bogdanović, U. (2018). Geoecological evaluation of local surroundings for the purposes of recreational tourism, Journal of the Geographical Institute "Jovan Cvijić*" SASA*, 68, 215–231, https://doi.org/10.2298/IJGI1802215P

Pereira, L., (2018). Seaweeds as Source of Bioactive Substances and Skin Care Therapy-Cosmeceuticals, Algotheraphy, and Thalassotherapy. Cosmetics 5, 68. https://doi.org/10.3390/cosmetics5040068

Peris-Ortiz, M., Rama, M., Álvarez-García, J., (2015). Health and Wellness Tourism, (eds. Marta Peris-Ortiz ve Jose Alvarez-Garcia). Health and Wellness Tourism Emergence of a New Market Segment. Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-319-11490-3

Rietberg, M.B., Brooks, D., Uitdehaag, B.M., Kwakkel, G. (2005). Exercise therapy for multiple sclerosis. Cochrane Database of Systematic Reviews. https://doi.org/10.1002/14651858.cd003980.pub2

Roques, C.F., (2012). Balneotherapy Research in France. Anales de Hidrología Médica, 5(2), 161-173. http://dx.doi.org/10.5209/rev_ANHM. 2012.v5.n2.40197

Santos-Filho, S.D. (2019). Physical therapy in multiple sclerosis: A new strategy of treatment. 2. 2664-9071.

SATURK, (2020a) Türkiye'de Termal Sağlık Turizmi, http://www.saturk.gov.tr/images/pdf/tyst/07.pdf, Erişim Tarihi: 15.09.2020.

SATURK, (2020b) Sağlık Turizminin Tarihçesi, https://saglikturizmi.saglik.gov.tr/Eklenti/10943/0/01pdf.pdf, Erişim Tarihi: 15.09.2020

SATURK, (2020c) Dünyada Sağlık Turizmi, http://www.saturk.gov.tr/images/pdf/tyst/03.pdf, Erişim Tarihi: 27.11.2020

Şengül, H., Bulut, A. (2019). Sağlık turizmi çerçevesinde Türkiye'de termal turizm; bir SWOT analizi çalışması. ESTÜDAM Halk Sağlığı Dergisi., 4(1), 55-70.

Şimşek, Ş. (1991). Türkiye'deki Termal Kaynakların Potansiyeli ve Genel Özellikleri. Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, 2 (3), 5-9.

Snellman, E., Lauharanta, J., Reunanen, A., Jansen, C., Pakkasvirta, T., Kallio, M., Luoma, J., Aromaa, A., Waal, J. (1993). Effect of heliotherapy on skin and joint symptoms in psoriasis: a 6-month follow-up study. British Journal of Dermatology, 128, 172-177. https://doi.org/10.1111/j.1365-2133.1993.tb15147.x

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, (2020). Yıllık Bültenler. https://yigm.ktb.gov.tr/Eklenti/71642,2019-yili-isletme-belgeli-konaklama-istatistikleri-bult-.rar?0, Erişim Tarihi: 21.11.2020

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2020. Termal Turizm Master Planı 2007-2023. https://yigm.ktb.gov.tr/TR-11481/termal-turizm-master-plani-2007-2023.html, Erişim Tarihi: 20.11.2020

Tengilimoğlu, D., Bayram , M. (2020). Termal Turizm ve Spa-Wellnes. 3.Bölüm (Editör: Dilaver Tengilimoğlu, Sağlık Turizmi). 3. Baskı. Siyasal Kitabevi

Tretiakova TN, Shmeleva T, Brankov J (2018) Thermal springs and health tourism-the analysis of the meteorological parameters. *Journal of the Geographical Institute "Jovan Cvijić" SASA*. 68(1), 133-148.

Türkiye Kaplıcaları, https://kaplica.saglik.gov.tr, Erişim Tarihi: 03.11.2020

Uysal, B. (2019). Bir Meta Analizi Çalışması: Sağlık Harcamaları Örneği, International Social Sciences Studies Journal, 5(30), 635-641.

Uysal, B., Ulusinan, E. (2020). The Importance of Halotherapy in the Treatment of COVID-19 Related Diseases. Journal of Clinical and Experimental Investigations, 11(4), em00754. https://doi.org/10.29333/jcei/8486

Vähävihu, K., Ylianttila, L., Salmelin, R., Lamberg-Allardt, C., Viljakainen, H., Tuohimaa, P., Reunala, T., Snellman, E. (2008). Heliotherapy improves vitamin D balance and atopic dermatitis. British Journal of Dermatology, 158(6), 1323–1328. https://doi.org/10.1111/j.1365-2133.2008.08518.x

van Middelkoop M, Rubinstein SM, Verhagen AP, Ostelo RW, Koes BW, van Tulder MW. (2010). Exercise therapy for chronic nonspecific low-back pain. Best Pract Res Clin Rheumatol. 24(2), 193-204. https://doi.org/10.1016/j.berh.2010.01.002

van Tulder, M., Malmivaara, A., Hayden, J., Koes, B. (2007). Statistical Significance Versus Clinical Importance: Trials on Exercise Therapy for Chronic Low Back Pain as Example, Spine: July 15, 32(16), 1785-1790 https://doi.org/10.1097/BRS.0b013e3180b9ef49

World Tourism Organization and European Travel Commission (2018), Exploring Health Tourism–Executive Summary, UNWTO, Madrid, DOI: https://doi.org/10.18111/978928442030.8

Yılmaz, H. İ. (2016). Orta Doğu'nun Jeo-Ekonomik Önemi ve ABD'nin Orta Doğu Politikasının Ekonomik Nedenleri, TESAM Akademi Dergisi, 3(1), 99-128.

Yorulmaz, M. (2019). An Overview of Health Tourism. Economic and Business Issues in Retrospect and Prospect, (Ed:Meciar, M, Gökten, K., Eren, A.A.), ss: 343-354, London

Zijlstra, T.R., (2005). Spa treatment for primary fibromyalgia syndrome: a combination of thalassotherapy, exercise and patient education improves symptoms and quality of life. Rheumatology 44, 539–546. https://doi.org/10.1093/rheumatology/keh537

Ziping, Y. (2019). Health and Wellness Tourism in China: Concept and Development. Journal of Landscape Research, 11(06), 148-150. https://doi.org/10.16785/j.issn1943-989x.2019.6.035

WELLNESS TURİZMİ

❖ Arş. Gör. Ebrar ULUSİNAN

- Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sağlık Yönetimi Bölümü
- ebrar.ulusinan@bilecik.edu.tr
- ORCID ID: 0000-0002-1182-7578

KAYNAKLAR

Apaydın Başa, B. (2009). Türk Hamam Kültürünün Spa & Wellness Mekânlarının Tasarımına Etkileri, Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks, 1(1), 207-220.

Azman, I., Chan, K. L. J. (2010). Health and spa tourism business: Tourists' profiles and motivational factors, Health, Wellness and Tourism: healthy tourists, healthy business, *9*, 24.

BAKA (Mayıs -2013). Sağlık Turizmi Sektör Raporu, Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı, Antalya.

Bendová, Š., Štěpánková, M., Kaneva, V. (2017). CSR, Employer Branding and employee engagement in Bulgarian power company, *Journal of Tourism &* Services, 8(14).

Bozkurt, F. (2014). Sağlıklı Yaşam (Wellness) Pazarlamasında, Kişisel Değerlerle Sağlığın Tanımının Sağlıklı Yaşam Tarzı Üzerindeki Etkisi ve Bir Araştırma, Doktora Tezi, T.C. Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Chen, K.H., Chang, F.H., Wu, C. (2013). Investigating the wellness tourism factors in hot spring hotel customer service, International Journal of Contemporary Hospitality Management.

Çanka Kılıç, F., Kılıç, M., K. (2013). Jeotermal enerji ve Türkiye, Mühendis ve Makina, 54 (639), 45-56.

Deesilatham, S. (2016). Wellness Tourism: Determinants of Incremental Enhancement in Tourists' Quality of Life, Thesis submitted to the University of London for the degree of Doctor of Philosophy.

Dimitrovski, D., Todorović, A. (2015). Clustering wellness tourists in spa environment, Tourism Management Perspectives, 16, 259-265.

Dunn, H.L. (1971). High-level wellness; a collection of twenty-nine short talks on different aspects of the theme "High-level wellness for man and society., Scotty Book: Arlington, Va., R. W. Beatty.

Ergüven, M.H. (2010). Wellness, Medical Wellness ve Turizm", Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi, 2(2), 86-93.

Geić, S., Geić, J., Čmrlec, A. (2010). ZDRAVSTVENI TURIZAM EGZISTENCIJALNA POTREBA U SUVREMENOM DRUŠTVU, Informatologia, 43(4).

Global Wellness Institute (2018a). Build Well to Live Well Wellness Lifestyle Real Estate And Communities.

Global Wellness Institute, https://globalwellnessinstitute.org/what-is-wellness/ (Erişim Tarihi: 01.09.2020).

Global Wellness Institute. (2015). The Global Wellness Tourism Economy 2013 & 2014.

Global Wellness Institute. (2018). Global Wellness Tourism Economy, November 2018.

Hettler, B. (1980). Wellness Promotion on a University Campus, Family & Vommunity Health, 3(1): 77-95.

Heung, V. C. & Kucukusta, D. (2013). "Wellness tourism in China: Resources, development and marketing", International journal of tourism research, 15(4), 346-359.

Ladplee, N. (2019). Hin Dad Hot Spring of Thong Pha Phum in Kanchanaburi. Actual Economy: local solutions for global challenges, 440-446. https://conferaces.com/index.php/journal/article/view/131

Magdalini, V., Paris, T. (2009). The wellness tourısm market ın greece- an ınterdıscıplınary methodology approach, Tourısmos: An Internatıonal Multıdıscıplınary Journal of Tourısm, 4(4), 127-144.

Maraver, F., Michán, A. & Morer, C. (2011). Is thalassotherapy simply a type of climatotherapy, International Journal of Biometeorology, 55: 107–108. DOI 10.1007/s00484-010-0382-5.

Mueller, H. & Lanz Kaufmann, E. (2000). Wellness tourism: Market analysis of a special health tourism segment and implications for the hotel industry, Journal of Vacation Marketing, 7(1), 5-17.

Panchal, J. (2012). The Asian Spa: A Study of Tourist Motivations, "Flow" and the Benefits of Spa Experiences, Doctor of Philosophy (PhD) Thesis. Australia: James Cook University, Faculty of Business and Law, Business the Creative Arts

Polat, N. (2010). Wellness Turizminde Sürdürülebilirlik Uygulamalarının Tespitine Yönelik Nitel Bir Araştırma ve Bir Model Önerisi: Afyon İli Örneği, Doktora Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.

Rančić, M., Pavić, L., Mijatov, M. (2014). Wellness centers in Slovenia: Tourists' profiles and motivational factors, Turizam, 18(2), 72–83. https://doi.org/10.5937/turizam1402072r

Scheftschik, A. (2005). Wellness lernen: Anforderungen an eine Freizeitdidaktik in der Gesundheitsbildung unter dem Aspekt der Nachhaltigkeit, Spektrum Freizeit: Forum für Wissenschaft, Politik und Praxis; Halbjahresschrift, Bielefeld, 116-129.

Smith, M., Kelly, C. (2006). Wellness tourism, Tourism Recreation Research, 31(1), 1–4. https://doi.org/10.1080/02508281.2006.11081241

Smith, M., Puczkó, L. (2009). Health and wellness tourism, In Health and Wellness Tourism (Issue May). https://doi.org/10.4324/9780080942032

SRI International (2013). Wellness Tourism is a Growth Opportunity Worldwide. https://archive.sri.com/blog/wellness-tourism-growth-opportunity-worldwide (Erişim Tarihi: 05.09.2020).

SRI International and Global Spa Summit. 2010. Spas and the Global Wellness Market: Synergies and Opportunities. http://www.wellpeople.com/pdf/Spas_Global_Wellness_Market_SRI_May_2010.pdf (Erişim Tarihi: 02.10.2020).

Steiner, C.J., Reisinger, Y. (2006). Ringing the Fourfold: A Philosophical Framework for Thinking about Wellness Tourism, *Tourism recreation research*, 31(1), 5-14.

Şengül H. & Bulut, A. (2019). "Sağlık turizmi çerçevesinde Türkiye'de termal turizm; bir SWOT analizi çalışması", ESTÜDAM Halk Sağlığı Dergisi, 4(1), 55-70.

Thompson, L.M., Clark, M., Cadman, B., Canúz, E., Smıth, K.R. (2011). Exposures to High Levels of Carbon Monoxide from Wood-fired Temazcal (Steam Bath) Use in Highland Guatemala, International Journal of Occupational and Environmental Health, 17, 103–112.

Tontuş, H.Ö. (2015). Tüm Yönleriyle Sağlık Turizmi / Türkiye'de Termal Sağlık Turizmi, SATÜRK, (Çevirimiçi), http://www.saturk.gov.tr/images/pdf/tyst/07.pdf

Turizm & Yatırım Dergisi (2013). Spa ve Wellness Otelleri. 15. Sayı Özel Eki, Ekim, s. 7.

Valentine, N. (2016). Wellness Tourism: Using Tourists' Preferences to Evaluate the Wellness Tourism Market in Jamaica, Review of Social Sciences, 1(3), 25-42.

Voigt, C., Brown, G., Howat., G. (2011). Wellness tourists: in search of transformation, Tourism Review, 66 (1/2), 16-30.

Wellness Tourism Worldwide. (2011). 4WR: Wellness for whom, where and what? Wellness Tourism 2020 Full Research Report. Wellness Tourism Worldwide. Hungary: Xellum Ltd.

Yiğit Tekinçay, M.S. (2018). Resort Otellerdeki Spa ve Wellness Merkezlerinde Algılanan Hizmet Kalitesi: Antalya Bölgesine Yönelik Bir Uygulama. Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

SPA TURİZMİ

❖ Uzm. Yavuz Selim KÜÇÜK

- Eskişehir İl Sağlık Müdürlüğü, Sağlık Yönetimi Bölümü Doktora Öğrencisi
- Mail: yavuzselimkucuk@gmail.com
- ORCID ID: 0000-0002-5929-1936

KAYNAKLAR

Akbulut, G. (2010). Türkiye'de kaplıca turizmi ve sorunları, Gaziantep University Journal of Social Sciences, 9(1).

Atienza, K.L.T., Evangelista, C.A., Kvangelista, L.I., Ibre, R. T. (2014). Impacts of tourism industry of massage spa therapy in Batangas City, Philippines. Asia Pacific Journal of Multidisciplinary Research, 2(5), 87–93.

Azman, I., Chan, J.K.L. (2010). Health and Spa Tourism Business: Tourists' Profiles and Motivational Factors. https://www.researchgate.net/publication/304254500 Proceeding of the Travel and Tourism Research Association Europe 2010 Annual Conference

Chon, K., Singh, A. (1995). Marketing resorts to 2000: review of trends in USA. Tourism Management, 16(6), 463-469.

Crebbin Bailey, J., Harcup, J., Harrington J. (2005). The Spa Book: The Official Guide to Spa Therapy: Habia by Thomson.

Çiçek, R., Avderen, S. (2013). Sağlık turizmi açısından iç anadolu bölgesi'ndeki kaplıca ve termal tesislerin mevcut yapısının ve potansiyelinin belirlenmesine yönelik bir araştırma, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 2013(2), 25-35.

Değer, M. (2020). Rekreasyonda Yeni Trendler: Spa & Wellness. Journal of Recreation and Tourism Research, 7(2), 308-324.

Doğaner, S. (2001). Türkiye Turizm Coğrafyası. Kaplıca Turizmi, İstanbul: Çantay Kitabevi.

Edinsel, S., Adıgüzel, O. (2014). Türkiye'nin Sağlık Turizmi Açısından Son Beş Yıldaki Dünya Ülkeleri İçindeki Konumu ve Gelişmeleri. Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 4(2), 167-190.

Elkayam, O., Wigler, I., Tishler, M., Rosenblum, I., Caspi, D., Segal, R. et al. (1991). Effect of spa therapy in Tiberias on patients with rheumatoid arthritis and osteoarthritis. J Rheumatol. 18:1799–1803.

Erdoğan, E., Aklanoğlu, F. (2008). Termal turizm ve Afyon-Gazlıgöl örneği. e-Journal of New World Sciences Academy, 3(1), 83-92

Forestier, R., Desfour, H., Tessier, J.M., Françon, A., Foote, A.M., Genty, C. et al. (2010). Spa therapy in the treatment of knee osteoarthritis: a large randomised multicentre trial. Ann. Rheum. Dis. 69, 660–665.

Fraioli, A., Mennuni, G., Fontana, M., Nocchi, S., Ceccarelli, F., Perricone, C. et al. (2018). Efficacy of spa therapy, mud-pack therapy, balneotherapy, and mud-bath therapy in the management of knee osteoarthritis a systematic review. BioMed. Res. Int. 1042576

Franke, A., Reiner, L., Pratzel, H.G., Franke, T., Resch, K.L. (2000). Long-term efficacy of radon spa therapy in rheumatoid arthritis-a randomized, sham-controlled study and follow-up. Rheumatology (Oxford). 39:894–902.

Green, J., McKenna, F., Redfern, E.J., Chamberlain, M.A. (1993). Home exercises are as effective as outpatient hydrotherapy for osteoarthritis of the hip. Br J Rheumatol. 32, 812–827.

Guillemin, F., Virion, J.M., Escudier, P., De Talance, N., Weryha, G. (2001). Effect on osteoarthritis of spa therapy at Bourbonne-les-Bains. Joint Bone Spine 68, 499–503.

Han, H., Hwang, J. (2013). Multi-dimensions of the perceived benefits in a medical hotel and their roles in international travelers' decision-making process. International Journal of Hospitality Management, 35, 100–108. doi:10.1016/j.ijhm.2013.05.011

Harzy, T., Ghani, N., Akasbi, N., Bono, W., Nejjari, C. (2009). Short- and long-term therapeutic effects of thermal mineral waters in knee osteoarthritis: a systematic review of randomized controlled trials. Clin. Rheumatol. 28, 501–507.

Heywood, A. (1990). A trial of the Bath waters: the treatment of lead poisoning. Med Hist Suppl. 10:82–101.

International SPA Association (2017). 2017 U.S. Spa Industry Study. Lexington, KY: International SPA Association.

İlban, M.O., Köroğlu, A., Bozok, D. (2008). Termal turizm amaçlı seyahat eden turistlerde destinasyon imajı: Gönen örneği. İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 7(13), 105-129.

Karagülle, Z. (2002). Balneoloji ve Kaplıca Tıbbı. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri.

Kiattipoom, K., Han, H. (2017). An alternative interpretation of attitude and extension of the value-attitude-behavior hierarchy: The destination attributes of Chiang Mai, Thailand. Asia Pacific Journal of Tourism Research. doi:10.1080/10941665.2016.1276466

Koh, S., Yoo, J.J., Boger, C.A. (2010). Importance-performance analysis with benefit segmentation of spa goers. International Journal of Contemporary Hospitality Management. 22(5), 718-735 Emerald Group Publishing Limited 0959-6119 DOI 10.1108/09596111011053828

Kovács, I., Bender, T. (2002). The therapeutic effects of Cserkeszölö thermal water in osteoarthritis of the knee: a double blind, controlled, follow-up study. Rheumatol. Int. 21, 218–221.

Küçükusta, D., Guillet, B. D. (2014). Measuring spa-goers' preferences: A conjoint analysis approach. International Journal of Hospitality Management, 41, 115–124. doi:10.1016/j.ijhm.2014.05.008

Lund, J.W. (2000). Balneological use of thermal waters. Geo-Heat Center Quarterly Bulletin, https://www.osti.gov/etdeweb/servlets/purl/892119 (Erişim arihi: 28/11/2020).

McAlindon, T.E., Driban, J.B., Henrotin, Y., Hunter, D.J., Jiang, G.L., Skouet, S.T. et al. (2015). OARSI Clinical Trials Recommendations: design, conduct, and reporting of clinical trials for knee osteoarthritis. Osteoarthritis and Cartilage 23 (2015) 747e760.

McNeil, K.R., Ragins, E.J. (2005). Staying in the spa marketing game: trends, challenges, strategies and techniques" Journal of Vacation Marketing, 11(1), 31-39.

Mechinda, P., Serirat, S., PoPaijit, N., Lertwannawit, A., Anuwichanont, J. (2010). The relative impact of competitiveness factors and destination equity on tourist's loyalty in Koh Chang, Thailand. International Business and Economics Research Journal, 9(10), 99–114.

Nguyen, M., Revel, M., Dougados, M. (1997). Prolonged effects of 3 week therapy in a spa resort on lumbar spine, knee and hip osteoarthritis: follow-up after 6 months. A randomized controlled trial. Br J Rheumatol. 36: 77–81.

O'Hare, J.P., Heywood, A., Summerhayes, C., Lunn, G., Evans, J.M., Walters, G. et al. (1985). Observations on the effect of immersion in Bath spa water. BMJ. 291, 1747–51.

Sandıkçı, M., Özgen, Ü. (2013). Afyonkarahisar ilinin termal turizm açısından swot analizi ile değerlendirilmesi, Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 6(3)

Siner, G., Torun, N. (2020). Sağlık turizminde termal turizm ve spa-wellness turizminin yeri ve önemi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi XLVIII, 2020/1, 517-533

Smith, M., Puczko, L. (2014). Health, Tourism and Hospitality; Welness, spas and medical travel. E-book, Routledge.

Sukenik, S., Neumann, L., Buskila, D., Baumgarten, A.K., Zimlichman, S., Horowitz J. (1990). Dead Sea bath salts for the treatment of rheumatoid arthritis. Clin Exp Rheumatol. 8, 353–7.

Sylvester, K.L. (1989). Investigation of the effect of hydrotherapy in the treatment of osteoarthritic hips. Clin Rehabil. 4, 223–231.

Tengilimoğlu, D., Karakoç, G. (2013). Sağlık turizmi. İçinde Tengilimoğlu, D. (Editörler) Termal Turizm ve SPA Turizmi, Ankara: Siyasal Kitabevi.

Tengilimoğlu, D., Sevin, H. (2004). Determination of problems encountered in thermal tourism operations in Turkey: a field study, Gazi Universitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakultesi Dergisi, 6(1).

Türksoy, A., Türksoy, S.S. (2010). Termal turizmin geliştirilmesi kapsamında çeşme ilçesi termal kaynaklarının değerlendirilmesi. Ege Akademik Bakış, 10(2), 699.

Ulusoy, H., Tosun, N., Akkum, B. (2018). Kangal Balıklı Kaplıca'ya Yurt Dışından Gelen Sağlık (Medikal) Turistlerin Profili: 3 Yıllık İzlem Çalışması. Researcher: Social Science Studies (2018) 6(4), 144-152.

Van Tubergen, A., Van der Linden, S. (2002). A brief history of spa therapy. www.annrheumdis.com; 61:273–275.

Van Tubergen, A., Landewé, R., Van der Heijde, D., Hidding, A., Wolter, N., Asscher, A. et al. (2001). Combined spa-exercise therapy is effective in patients with ankylosing spondylitis: a randomized controlled trial. Arthritis Rheum. 45, 430–438.

Verhagen, A.P., de Vet, H.C., de Bie, R.A., Kessels, A.G., Boers, M., Knipschild, P.G. (2001). Balneotherapy for rheumatoid arthritis and osteoarthritis (Cochrane Review). In: The Cochrane Library, Issue 1. Oxford: Update Software.

Wigler, I., Elkayam, O., Paran, D., Yaron, M. (1995). Spa therapy for gonarthrosis: a prospective study. Rheumatol Int. 15, 65–73.

Yalçın, B. (2018). Deniz Suyunun Spa-Wellness Turizmi Kapsamında Kullanımı. 4. Ulusal Deniz Turizmi Sempozyumu "Küresel Eğilimler-Yerel Etkiler" 23-24 Şubat 2018 – İZMİR doi: 10.18872/0.2018.109

Yorulmaz, M. (2019). An Overview Of Health Tourism. Economic and Business Issues in Rettospect and Prospect, (Ed:Meciar, M, Gökten, K., Eren, A.A.), ss:343-354, London

Zhang, W., Nuki, G., Moskowitz, R.W., Abramson, S., Altman, R.D., Arden, N.K., et al. (2010). OARSI recommendations for the management of hip and knee osteoarthritis: part III: changes in evidence following systematic cumulative update of research published through January 2009. Osteoarthritis and Cartilage 18 (2010), 476–499.

ÜÇÜNCÜ YAŞ SAĞLIK TURİZMİ

❖ Dr. Öğr. Üyesi Mehmet YORULMAZ

- Selçuk Üniversitesi SBF Sağlık Yönetimi Bölümü
- mehmetyorulmaz@selcuk.edu.tr
- ORCID ID: 0000-0001-6670-165X

KAYNAKLAR

(WHO). Dünya Sağlık Örgütü İnternet Sitesi. Erişim Tarihi: 03.12.2020. Erişim Adresi: http://origin.searo.who.int/entity/health_situation_trends/data/chi/elderly-population/en/

Aydın, G., Aydın, B.K. (2015). Dünyada ve Türkiye'de Sağlık Turizmi Pazarlama Uygulamaları Ve Karşılaştırmalı Durum Analizi. Pazarlama ve Pazarlama Araştırmaları Dergisi, 16(1), 1-21.

Bookman, Z.M., Bookman, R.K. (2007). Medical Tourism İn Developing Countries, Palgrave Macmillan: New York.

Connell, J. (2006). Medical Tourism: Sea, Sun, Sand And… Surgery. Tourism Management, 27(6), 1093-1100.

Cook, P.S. (2008). What İs Health And Medical Tourism? In: The Annual Conference Of The Australian Sociological Association, 2 To 5 December 2008, The University Of Melbourne, Victoria.

Crooks, V.A., Turner, L., Snyder, J., Johnston, R., Kingsbury, P. (2011). Promoting Medical Tourism To India: Messages, Images, And The Marketing of International Patient Travel. Social Science & Medicine, 72, 726–732.

Çakan, H.V. (2016). Termal Turizm İşletmelerine Yönelik Tüketici Satın Alma Karar Süreci (Master's Thesis, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).

Çoban,M., Esatoğlu, A.E., İzgi, M.C. (2014). Türkiye'de Evde Sağlık ve Bakım Hizmetleri Uygulamalarının Mevzuat İçindeki Tarihsel Değişimi, Türkiye Biyoetik Dergisi, 1(3), 154-76

Daştan, İ. (2014). Türkiye'de Sağlık Turizmi: Türkiye ve Özelinde İzmir'de Sağlık Turizminin Mevcut Durum Analizi ve Strateji Önerileri- Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 6(10), 143-163.

Dikmetaş Yardan, E., Dikmetaş, H., Us, N.C., Yabana, B. (2014). Türkiye ve Dünya'da Sağlık Turizmi, Sağlıkta Performans ve Kalite Dergisi,8(2),27-42.

Dikmetaş Yardan, E., Demirkıran, M., Yabana Kiremit, B. (2016). Türkiye Sağlık Harcamaları Trendi, Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 9(1), 157-176.

European Commission Enterprise And Industry Directorate-General. (2014). "Europe, the best destination for seniors" "Facilitating cooperation mechanisms to increase senior tourists' travels, within Europe and from third countries, in the low and medium seasons" Draft Report. Brussels, Belgium. 2014.

Ferri, M., Durá, E., Garcés, J. (2013). Functional Health Benefits For Elderly People Related To Social Tourism Policy Promotion. International Journal Of Multidisciplinary Social Sciences, 1(1-8), 534.

Garcia Altes, A. (2005). The Development of Health Tourism Services. Annals of Tourism Research, 32(1), 262-266.

Goldbach, A.R., West, D.R. (2010). Medical Tourism: A New Venture Of Healthcare. Journal Of Global Business Issues, 4(2), 43–44.

Goodrich, J.N. (1994). Health Tourism: A New Positioning Strategy For Tourist Destinations. Journal of International Consumer Marketing, 6(3-4), 227-238.

Gülen, K.G., Demirci, S. (2012). Türkiye'de Sağlık Turizmi Sektörü, Sektörel Etütler ve Araştırmalar. İstanbul Ticaret Odası Yayınları, Yayın No: 2011-39.

Gülmez, Z. (2012). Türkiye'de ve Dünyada Sağlık Turizmi ve Çeşitleri: Sağlık Turizminin Ülkemizdeki Mevcut Durumu ve Bazı Ülkelerle Kıyaslanması. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Hastane ve Sağlık Kuruluşlarında Yönetim Bilim Dalı. İstanbul.

Hall, C. M. (2011). Health And Medical Tourism: A Kill Or Cure For Global Public Health?. Tourism Review. 66(1/2):4-15.

Hembry P. (1990). The English Spa, 156b1815: A Social History. Cranbury, N.J.: Fairleigh Dickinson University Press, 432 Pp., $55.00 (Cloth) (Review By Margaret Delacy)

Horowitz, M.D., Rosensweig, J.A., Jones, C.A. (2007). Medical Tourism: Globalization of The Healthcare Marketplace. Medscape General Medicine, 9(4), 33.

Hudson, S., Li, X. (2012). Domestic Medical Tourism: A Neglected Dimension of Medical Tourism Research. Journal of Hospitality Marketing & Management, 21(3), 227-246.

İbret, B.Ü. (2007). Türkiye'de Yeni Gelişen Bir Termal Turizm Merkezi: Çavundur Kaplıcası. Doğu Coğrafya Dergisi, 18, 135-164.

Hyelin, K.H., Woo, E. Uysal, M. (2014). Tourism experience and quality of life among elderly tourists. Tourism Management. 46(2015), 465e476.

Kültür ve Turizm Bakanlığı İnternet Sitesi. Erişim Tarihi: 02.12.2020. Erişim Adresi: https://yigm.ktb.gov.tr/TR-11475/genel-tanimlar.html

Macstravic R. Scott. (1990). The end of Healthcare Marketing. Health Care marketing Quarterly. 7(12).

Mrčela, N.T., Borovac, J.A., Vrdoljak, D., Grazio, S., Luetić, A.T., Tomek-Roksandić, S. (2015). When Elders Choose: Which Factors Could Influence The Decision-Making Among Elderly in The Selection of Health Tourism Services?. Medical Hypotheses, 85(6), 898-904.

MTA. Maden Tetkik Arama Genel Müdürlüğü İnternet Sitesi. Erişim Tarihi: 02.12.2020. Erişim Adresi: https://www.mta.gov.tr/v3.0/hizmetler/jeotermal-harita

OECD (2017), Health at a Glance 2017: OECD Indicators, OECD Publishing, Paris. http://dx.doi.org/10.1787/health_glance-2017-en

PRB. ABD Nüfus Referans Bürosu Resmi İnternet Sitesi. Erişim Tarihi: 03.12.2020. Erişim Adresi: https://interactives.prb.org/2020-wpds/europe/#southern-europe

PRB. ABD Nüfus Referans Bürosu Resmi İnternet Sitesi. Erişim Tarihi: 03.12.2020. Erişim Adresi: https://www.prb.org/international/indicator/age65/snapshot/

Sedgley, D., Pritchard, A., Morgan, N. (2011). Tourism And Ageing: A Transformative Research Agenda. Annals of Tourism Research, 38(2), 422-436.

Śniadek, J. (2006). Age of seniors- a challenge for tourism and leisure industry. Studies in Physical Culture ve Tourism, 13, (Suppl.), 103–105.

Swarbrooke, J., Horner, S. (2007). Consumer Behaviour in Tourism. Routledge.

Tontuş, Ö. SATURK. Sağlık Turizmi Nedir?, T.C. Sağlık Bakanlığı. E.T. 02.12.2020. http://www.saturk.gov.tr/images/pdf/tyst/02.pdf

World Tourism Organization and European Travel Commission (2018), Exploring Health Tourism–Executive Summary, UNWTO, Madrid, https://doi.org/10.18111/978928442030.8

Yaşar, Ö., Avcı, N. (2020). Değişen Yaşlılık Algısı: COVİD-19 ile Damgalanan Yaşlılar. Turkish Studies, 15(4), 1251-1273.

York, D. (2008). Medical Tourism: The Trend Toward Outsourcing Medical Procedures To Foreign Countries. Journal of Continuing Education in The Health Professions, 28(2), 99-102.

Yücel, İ. (2020). Yaşlılara Yönelik Hizmetler: Sosyal Hizmet Perspektifinden Nitel Bir Araştırma. Sosyal Çalışma Dergisi, 4(1), 21-26.

Zizza, C.A., Ellison, K.J., Wernette, C.M. (2009). Total Water Intakes of Community-Living Middle-Old and Oldest-Old Adults. Journals of Gerontology Series A: Biomedical Sciences and Medical Sciences, 64(4), 481-486.

ENGELSİZ TURİZM

❖ Doç. Dr. İnci ERDOĞAN TARAKÇI

- Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sağlık Yönetimi Bölümü
- inci.erdogan@bilecik.edu.tr
- ORCID ID: 0000-0002-4101-7111

❖ Dr. Öğr. Üyesi Tarık SEMİZ

- Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Yönetim Bilişim Sistemleri Bölümü
- tarik.semiz@bilecik.edu.tr
- ORCID ID: 0000-0002-6647-3383

KAYNAKÇA

Aba, G., Gümüş, R. ve Çakır, Y.N. (2019). Sağlık Çalışanlarının Medikal Turizme Yönelik Algılarının İncelenmesi: Özel Hastane Örneği. *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 17(3), 93-105.

Akıncı, Z. ve Sönmez, N. (2015). Engelli Bireylerin Erişilebilir Turizm Beklentilerinin Değerlendirilmesine Yönelik Nitel Bir Araştırma. Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi. 26(1), 97 – 113.

Arıcı, S. (2010). Bedensel engellilerin turizm sektöründen beklentilerinin tespitine yönelik bir araştırma. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Artar, Y. ve Karabacakoğlu, Ç. (2003). Türkiye'de Özürlüler Turizminin Geliştirilmesine Yönelik Olarak Konaklama Tesislerindeki Alt Yapı Olanaklarının Araştırılması. Milli Prodüktivite Merkezi, Ankara.

ASPB ve TÜİK (2010). *Özürlülerin Sorun ve Beklentileri Araştırması*. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Ankara.

Aydeniz, A. ve Şendur, Ö.F. (2003). Ortopedik Engelliler İçin Mimari Düzenlemeler. Türkiye Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon Dergisi, 49(6), Http://Www.Ftrdergisi.Com/ Eng/Yazilar.Asp? Yaziid=402&Sayiid.

Bayındırlık ve İskân Bakanlığı (1993). Otopark Yönetmeliği. Http://Www.Mevzuat.Adalet. Gov .Tr/Html/20365.Html, Erişim:12.03.2020.

BÖİB- T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı (2010-2011). Ulaşılabilirlik Stratejisi ve Eylem Planı. https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/11/20101112-19.htm, Erişim: 06.12.2020.

Burak, Y. (2018). Konaklama Tesislerinin Engelli Bireylere Uygunluk Açısından Değerlendirilmesi: Sivil Toplum Kuruluşlarındaki Engelli Üyelerin Bakış Açısı. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Cameron, B. M. (2000). Easy Access Australia. Kew Yayıncılık, Victoria, Avustralya.

Cavinato, J. L., & Cuckovich, M. L. (1992). Transportation and Tourism For The Disabled: An Assessment. Transportation Journal, 46-53.

Çullu Kaygısız, N. (2018). Sağlık Turizmi Kapsamında Aksaray İlinin Değerlendirilmesi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(23), 55-62.

Dağcı, E. (2009). Engelsiz Tatil Mümkün Mü?. Yalova Ortopedikler Spor Kulübü Engelsiz Dünya Dergisi, 2.

Dai, T. U. ve Yavuz, V. (2019). Yazılı Basın ile İnternet Haber Sitelerinin Finansal Yapısı Üzerine Bir Araştırma. *Third Sector Social Economic Review*, *54*(3), 1476-1495.

Daniels, M.J., Rodgers, E.B.D. & Wiggins, B.P. (2004). Travel Tales: An Interpretive Analysis of Constraints and Negotiations to Pleasure Travel as Experienced By Persons With Physical Disabilities. Tourism Management, August.

Darcy, S. & Buhalis, D. (2011). Conceptualising Disability. Accessible Tourism-Concepts and Issues (Ed. Simon Darcy & Dimitrios Buhalis). Channel View Publishing: USA.

Darcy, S. & Dickson, T. (2009). A whole of life approach to tourism: The case for accessible tourism experiences. *Journal of Hospitality and Tourism Management,* 16(1), 32-44.

Darcy, S. (1998). Anxiety To Access: Tourism Patterns And Experiences Of New South Wales People with a Physical Disability. Tourism New South Wales.

Darcy, S. A. (2004). Disabling journeys: the social relations of tourism for people with impairments in Australia-an analysis of government tourism authorities and accommodation sector practice and discourses (Doctoral dissertation).

Darcy, S., & Dickson, T. J. (2009). A Whole-Of-Life Approach to Tourism: The Case For Accessible Tourism Experiences. Journal of Hospitality and Tourism Management, 16(1), 32-44.

Davıes, T.D. & Beasley, K.A. (1994). Accessible Design For Hospitality. Mcgraw-Hill Inc, Newyork.

DİE ve ÖZİDA (2002). *Türkiye Özürlüler Araştırması*. Devlet İstatistik Enstitüsü ve Özürlüler İdaresi Başkanlığı, Ankara.

Dünya Engelliler Vakfı (2014), Engelsiz Şehir Tasarım Raporu, Http://Www.Devturkiye.Org/Projeler/Engelsiz-Sehir-Planlamasi/Engelsiz-Sehir-Tasarimraporu/, Erişim : 09.12.2020.

Dünya Sağlık Örgütü (WHO). https://www.who.int/, Erişim: 10.12.2020.

Dünya Sağlık Örgütü-WHO (2014). Health Topics-Disabilities. Geneva: World Health Organization.

Dünya Sağlık Örgütü-WHO (2015). WHO Global Disability Action Plan 2014-2021: Better Health for All People with Disability. Geneva: World Health Organization.

Eichhorn, V., Miller, G., Michopoulou, E. & Buhalis, D. (2008). Enabling Access To Tourism Through İnformation Schemes?. Annals of Tourism Research, 35(1), 189-210.

Erdoğan Tarakçı, İ. ve Göktaş, B. (2020). Dinamik Fiyatlandırma Yapan Tatil Rezervasyon Sitelerinin Tercih Edilmesinde Marka Bilinirliği ve Marka Güveninin Rolü, *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 447-464.

Ergün, K., Topal, B. ve Çağıl, G. (2008). Arama Motorlarının Kullanımına Yönelik Bir Anket Çalışması. 1. Mühendislik Ve Teknoloji Sempozyumu, Çankaya Üniversitesi, Ankara, 288- 299.

Eryılmaz, B. (2010). Turizmde Engelli Pazarının Değerlendirilmesi ve Bodrum Örneği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Göktaş, B. (2019). *Uluslararası Pazarlama Yönetimi*. İmaj Yayınevi, Ankara.

http://engelsizturizm.org/#:~:text=%E2%80%9CEngelsiz%20Turizm%E2%80%9D%20her%20y%C3%B6n%C3%BCyle%20eri%C5%9Filebilir%20hizmet%20sunumlar%C4%B1%20demektir.&text=Engellili%C4%9Fin%20tan%C4%B1m%C4%B1nda%20toplumsal%20ve%20%C3%A7evresel,i%C5%9Flevsizli%C4%9Fe%20ba%C4%9Flayan%20t%C4%B1bbi%20modeli%20benimsemektedir, Erişim: 08.12 2020.

https://engelsizyasammerkezi.bursa.bel.tr/index.php/hizmetlerimiz/engelsiz-yasam-merkezi-hizmetleri/, Erişim:11.12.2020.

https://ozelegitim.bartin.edu.tr/haberler/turkiyenin-en-kapsamli-engelsiz-yasam-alanlarindan-biri-kurulacak.html, Erişim:12.12.2020.

https://www.gaziantep.bel.tr/tr/haberler/buyuksehir-belediyesi-engelsiz-yasam-merkezi-engellilere-umut-oldu, Erişim:11.12.2020.

https://www.kayseri.bel.tr/haberler/turkiyenin-en-kapsamli-tesisi, Erişim: 11.12.2020.

https://www.turizmaktuel.com/haber/engelsiz-kent-engelsiz-turizm-sempozyumu, Erişim: 11.11.2020.

Kahraman, M. E. ve Yavuz, V. (2019). Haber Sitesi Tasarımlarında Göz İzleme Teknolojisinin Kullanımı. 5. İnsan ve Medeniyet Kongresi, 52-59. Konya.

Ketboğa, S. (2016). İstanbul İli Örneğinde Otel İşletmelerinin AB Erişilebilirlik Standartlarına Uygunluğunun Karşılaştırmalı Analizi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Koca, C. (2010). Dünya Engelliler Vakfı Engelsiz Şehir Planlaması Bilgilendirme Raporu: İstanbul.https://engellileriz.blogspot.com/2013/01/engelsiz-sehir-planlamasi-bilgilendirme.html, Erişim: 05.12.2020.

McKercher, B., Packer, T., Yau, M.K. &Lam, P. (2003). Travel agents as facilitators or inhibitors of travel: Perceptions of people with disabilities. *Tourism Management*, 24(4), 465-474.

Miller, G. A., & Kirk, E. (2002). The Disability Discrimination Act: Time for the Stick?. Journal of Sustainable Tourism, 10(1), 82-88.

Muloin, S. (1992) Wilderness Access for a Persons with a Disability. Ecoturism (Ed. G. Harper Ve B. Weiler) Canberra: Australian Bureau of Research .

Müftüoğlu, U. (2006). Tekerlekli Sandalye Kullanan Bedensel Engellilerin Kentsel Mekanları Kullanım Olanaklarının Trabzon Kent Merkezi Örneği Üzerinde İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.

Mülayim, A. ve Özşahin, B. (2011). Bedensel Engellilerin Konaklama Sorunları ve Çözüm Önerileri Üzerine Bir İnceleme. Öz-Veri Dergisi, 7 (2), 1663-1684.

Oliver, M. (1996). Understanding Disability: From Theory to Practice. Macmillan, Basingstoke, Houndmills.

Omurilik Felçlileri Derneği (2004). Özürlü Kişilere Uyarlanmış Yapı: Sn 521 500 Normlarıyla Ulaşılabilirlik Kılavuzu, İstanbul

Özateş Gelmez, Ö.S. (2018). Engelliliğe İlişkin Varsayımların Keşfi: "Görmezden Gelme" Ya Da "Normal Dışı Görme". *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD)*, 5(5), 192-200.

Özgür Göde, M. ve Öngel, S. (2016). Yiyecek-İçecek İşletmelerinde Engellilere Yönelik Düzenlemelerin İncelenmesi: Eskişehir Örneği. Journal of Alanya Faculty of Business/Alanya İşletme Fakültesi Dergisi, 8(2).

Pehlivanoğlu, B. (2012). Turizm Yapılarında Engellilere Yönelik İç Mekân Tasarım Kriterleri. Engelsiz Turizm Sempozyumu 27 Temmuz 2012, 6.

Small, J., Darcy, S. ve Packer, T. (2012). The Embodied Tourist Experiences of People with Vision Impairment: Management Implications Beyond the Visual Gaze, Tourism Management, 33, 941-950.

Smith, Vanessa & Howard Hughes. (1999). Disadvantaged Families and the Meaning of the Holiday. International Journal of Tourism Research, 1, 123-133.

Stumbo, N. J., & Pegg, S. (2005). Travelers and Tourists with Disabilities: A Matter Of Priorities and Loyalties. Tourism Review International, 8(3), 195-209.

Şahin, H., & Erkal, S. (2012). Ortopedik ve Görme Engelli Bireyler İçin Konaklama Tesislerinde Yapılması Gereken Düzenlemeler. Hacettepe Üniversitesi Sosyolojik Araştırmalar Dergisi.

Temizkan, S.P. (2015). *Sağlık Turizmi*. Detay Yayıncılık, Ankara.

TSE (1991). TS 9111 Özürlü İnsanların İkamet Edeceği Binaların Düzenlenmesi. Türk Standartları Enstitüsü Matbaası, Ankara.

Westcott, J. (2004). Improving Information on Accessible Tourism for Disabled People. Office for Official Publications of the European Communities.

Williams, R., Rattray, R., & Grimes, A. (2007). Online Accessibility and Information Needs of Disabled Tourists: A Three Country Hotel Sector Analysis. Journal of Electronic Commerce Research, 8(2).

Yavuz, V. (2015). Yeni Medyada Sanat Yönetimi. *Yıldız Journal Of Art and Design*, *2*(2), 52-66.

Yaylı, A. ve Öztürk, Y. (2006). Konaklama İşletmeleri Yöneticilerinin Bedensel Engelliler Pazarına Bakış Açıları Üzerine Bir Araştırma. Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, 17 (1), 87-97

Yenişehirlioğlu, E. ve Türkay, O. (2013). Engelli Turistlerin Konaklama İşletmelerinde Kabul Görme Düzeyine Yönelik Algılama ve Sorunlar: Karşılaştırmalı Nitel Bir Araştırma. Sakarya Üniversitesi, Sakarya.

Yıldız, Z., Yıldız, S. ve Karaçayır, E. (2017). Dünyada ve Türkiye'de Engelli Turizmi Pazarının Değerlendirilmesi, 61, 80.

Yılmazdoğan, O. C. ve Temizkan, S. P. (2014). Otel İnternet Sitelerinde Engelli Bireylerin İhtiyaçlarına Yönelik Bilgilerin Varlığı Üzerine Bir Araştırma. Gazi Üniversitesi Turizm Fakültesi Dergisi, 2, 159-172.

Yılmazdoğan, O.C. ve Temizkan, S.P. (2014). Otel İnternet Sitelerinde Engelli Bireylerin İhtiyaçlarına Yönelik Bilgilerin Varlığı Üzerine Bir Araştırma. Gazi Üniversitesi Turizm Fakültesi Dergisi, (2), 159-172.

Yörük, Ü. K. (2003). Turizm Yapılarının Tasarımında Özürlü Etmeninin İrdelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul

Zengin, B. ve Eryılmaz, B. (2013). Bodrum Destinasyonunda Engelli Turizm Pazarının Değerlendirilmesi. *International Journal of Economic and Administrative Sciences*, 6(11), 51-74.

TÜRKİYE'DE SAĞLIK TURİZMİNE İLİŞKİN TRENDLER

❖ Doç. Dr. Mustafa DEMİRKIRAN

- Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Isparta MYO Yönetim ve Organizasyon Bölümü Sağlık Kurumları İşletmeciliği Programı
- mustafademirkiran@isparta.edu.tr
- ORCID ID: 0000-0002-5411-8552

KAYNAKLAR

Akdoğan, H., Hiçyorulmaz, E. (2018). Sağlık Turizminin Turizm Faaliyetleri İçerisindeki Yeri ve Önemi. Uluslararası Sağlık Yönetimi ve Stratejileri Araştırma Dergisi, 4(2), 122-132.

Aksu, A. & Bayar, K. (2019). Development of Health Tourism in Turkey: SWOT Analysis of Antalya Province. Journal of Tourism Management Research, 6(2), 134-154. https://doi.org/10.18488/journal.31.2019.62.134.154

Askerlik Kanunu ile Diğer Bazı Kanunlarda ve 663 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun. (2018). https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/08/20180803-20.htm

Aydın, D., Şeker, S. (2011). Sağlık Turizmi ve Turistin Sağlığı Uygulama Rehberi. Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı, Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Sağlık Turizmi Koordinatörlüğü. https://saglikturizmi.saglik.gov.tr/TR,1090/saglik-turizmi-ve-turistin-sagligi-uygulama-rehberi-2011.html

Aydın, O. (2012). Türkiye'de Alternatif Bir Turizm; Sağlık Turizmi. KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 14(23): 91-96.

Cinel, B. (2019). İçinde: Sağlık Turizmi Çalıştayı Raporu 2019. Türkiye Seyahat Acentaları Birliği. 26-28 Nisan 2019 Afyonkarahisar. https://www.tursab.org.tr/assets/assets/uploads/calistay-raporlari/SaglikTurizmiCalistayRK-8agustos.pdf

Döviz Kazandırıcı Hizmet Ticaretinin Desteklenmesi Hakkında Tebliğ. (2012). https://www.mevzuat.gov.tr/File/GeneratePdf?mevzuatNo=16281&mevzuatTur=Teblig&mevzuatTertip=5

İçöz, O. (2009). Sağlık Turizmi Kapsamında Medikal (Tıbbi) Turizm ve Türkiye'nin Olanakları. Journal of Yasar University, 4(14), 2257-2279.

Kaya, S., Yıldırım, H.H., Karsavuran, S., Özer, Ö., Şencan, İ., Aydın, D. (2013). Türkiye Medikal Turizm Değerlendirme Raporu 2013. Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Sağlık Turizmi Daire Başkanlığı.

Kılıçkaya, M.A. (2019). İçinde: Sağlık Turizmi Çalıştayı Raporu 2019. Türkiye Seyahat Acentaları Birliği. 26-28 Nisan 2019 Afyonkarahisar. https://www.tursab.org.tr/assets/assets/uploads/calistay-raporlari/SaglikTurizmiCalistayRK-8agustos.pdf

Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2007). Türkiye Turizm Stratejisi (2023). http://www.sp.gov.tr/upload/xSPTemelBelge/files/J4WC8+20070302-17-1.pdf

Lunt, N., Smith, R.D., Exworthy, M., Green, S.T., Horsfall, D.G., Mannion, R. (2011). Medical Tourism: Treatments, Markets and Health System Implications: A scoping review. OECD. http://www.oecd.org/els/health-systems/48723982.pdf

Marin (Barbu), C.A., Dumitrache (Şerbănescu), A.M. & Gheorghiu, G. (2019). Balneary Tourism Management in Turkey - Comparative Analysis. Ovidius University Annals, Economic Sciences Series, XIX(2), 528-533.

OECD. (2009). Health at a Glance 2009. OECD Indicators. https://doi.org/10.1787/health_glance-2009-74-en

Özer, Ö., Sonğur C. (2012). Türkiye'nin Dünya Sağlık Turizmindeki Yeri ve Ekonomik Boyutu. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 4(7), 69-81.

Sağlık Bakanlığı. (2020). Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Sağlık Turizmi Daire Başkanlığı. https://saglikturizmi.saglik.gov.tr/

Smith, M., Puczkó, L. (2015). More than a Special Interest: Defining and Determining the Demand for Health Tourism. Tourism Recreation Research, 40(2), 205-219. http://dx.doi.org/10.1080/02508281.2015.1045364

Soysal, A. (2017). Sağlık Turizmi: Tehdit ve Fırsatlar Bağlamında Türkiye Açısından Bir Durum Değerlendirmesi. Uluslararası Turizm ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2, 169-187.

Turkeyhg. (2020). Turkey Health Guide. https://www.turkeyhg.com

Türkiye İstatistik Kurumu. (2020). Eğitim, Kültür, Spor ve Turizm İstatistikleri. https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=egitim-kultur-spor-ve-turizm-105&dil=1

Uluslararası Sağlık Turizmi ve Turistin Sağlığı Hakkında Yönetmelik. (2017). https://www.mevzuat.gov.tr/File/GeneratePdf?mevzuatNo=23751&mevzuatTur=KurumVeKurulusYonetmeligi&mevzuatTertip=5

USHAŞ. (2020). Uluslararası Sağlık Hizmetleri A.Ş. http://www.ushas.com.tr/araci-kurulus-yetkilendirme.html

MULTIDISCIPLINARY RESEARCH IN HEALTH SCIENCES

2

EDITOR

Asst. Prof. Dr. M. Erkan EKİCİBAŞI

EFEACADEMY

Multidisciplinary Research In Health Sciences - 2

Editor: Mehmet Erkan EKİCİBAŞI ORCID (0000-0001-7585-1617)

ISBN: 978-625-7729-73-4
First Edition: December 2020

© 2020 Efe Akademi. All rights reserved.

No part of this book may be reproduced or transmitted in any form by any means, electronic or mechanical, including photocopying and recording, or by any information storage or retrieval system, without written permission from the publisher, except for brief passages quoted by a reviewer in a newspaper or a magazine.

LIBRARY CATALOG

Multidisciplinary Research In Health Sciences - 2
EKİCİBAŞI, Mehmet Erkan
First Edition, p. 312 , 160 x 240 mm.
Keywords:
1. Health, 2. Science, 3. Medicine.

Graphic Design: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)

Cover Design: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Certificate No: 43370

Printing House Certificate No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
+90212 482 22 00
www.efeakademi.com

Printing House:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
+90212 483 13 13
www.ofis2005.com

INDEX

PREFACE 3
INDEX 5

Glymphatic System 7
Fatih TAŞ

Craniofacial Pain Syndromes 27
Gökhan GÜRKAN

The Comparison of Single and Dual Task Performance of the L-test by Different Age Groups of Healthy Adults 37
Cemile BAFLI - Emel TAŞVURAN HORATA - Suat EREL

Critical Illness Polyneuropathy and Myopathy in Pediatric Intensive Care Unit 51
Sinan YAVUZ

Most Common Types of Cancer Diseases 61
Hülya ÇELİK - Zafer YÜZGÜL

Drugs Used In Cancer Treatment 93
Hülya ÇELİK - Talip ARSLAN

Papillary Neoplasms of The Breast 127
Melek UNCEL

Castleman : A Rare Disease of The Thoracic Surgery 139
Hüseyin Fatih SEZER

Repeated Breast Reduction 149
Bilgen CAN

Chromosome Abnormalities 157
İbrahim Halil KENGER

Primary Megaureter 171
Mehmet UYSAL

Vascular Access For Haemodialysis: Vascular Surgeon Opınıon 181
Zeki TALAS

A Rare Stroke: Retrospective Examination of Isolated CorpusCallosum Infarction Case Reports 195
Oya GÜVEN - Dilay SATILMIŞ

Imaging Methods In The Evaluation Of Bladder Injuries And A Casereport 205
Ali Kaan ATAMAN - Emel ALTINTAŞ - Mehmet Cihat DEMİR

Thrombolytic Therapy Practice in a Secondary Care Emergency Department: 2 Case Reports 217
Ali Kaan ATAMAN - Mehmet Cihat DEMİR

Psychosis Along A Spectrum Of Severity 227
Umut KIRLI

Wound Development in Elderly: Care Approaches and The Role of the Nurse 243
Şahinde CANBULAT

A Subjectıve Well-Beıng Model For Nursıng Students 259
Hülya KÖK EREN

Interaction Between Nurses and Their Children In The Covid-19 Pandemia Process 277
Gülcan KENDİRKIRAN - Deniz KAYA MERAL
Azize Gözde ATAKOĞLU

Factors Affecting Empathy and Sympathy in Adolescents 293
Hamide ZENGİN - Sinem YALNIZOĞLU ÇAKA - Nursan ÇINAR

GLYMPHATIC SYSTEM

Fatih TAŞ

- Assist. Prof. Dr., Siirt University, Medical Faculty, Department of Histology and Embryology, Siirt - TURKEY
- ORCID: 0000-0001-9817-4241
- Mail: fatih.tas@siirt.edu.tr

REFERENCES

Abbott NJ. (2004). Evidence for bulk flow of brain interstitial fluid: significance for physiology and pathology. Neurochemistry international, 45(4), 545-552.

Aukland K, Reed RK. (1993). Interstitial-lymphatic mechanisms in the control of extracellular fluid volume. Physiological reviews, 73(1), 1-78.

Berne RM, Levy MN, Koeppen BM, Stanton BA. (2008). Fizyoloji, Ankara, Güneş Tıp Kitabevi.

Beyrouti R, Adams ME, Benjamin L, Cohen H, Farmer SF, Goh YY, ... & Shah, S. (2020). Characteristics of ischaemic stroke associated with COVID-19. Journal of Neurology, Neurosurgery & Psychiatry, 91(8), 889-891.

Carare RO, Bernardes-Silva M, Newman TA, Page AM, Nicoll JA, Perry VH, Weller RO. (2008). Solutes, but not cells, drain from the brain parenchyma along basement membranes of capillaries and arteries: significance for cerebral amyloid angiopathy and neuroimmunology. Neuropathology and applied neurobiology, 34(2), 131-144.

Cirrito JR, Yamada KA, Finn MB, Sloviter RS, Bales KR, May PC, Schoepp DD, Paul SM, Mennerick S, Holtzman DM. (2005). Synaptic activity regulates interstitial fluid amyloid-beta levels in vivo. Neuron, 48(6), 913-922.

Cserr HF. (1971). Physiology of the choroid plexus. Physiological reviews, 51(2), 273-311.

Demarin V, Zavoreo I, Kes VB, Simundić AM. (2011). Biomarkers in Alzheimer's disease. Clin Chem Lab Med, 49(5), 773-778.

Farina C, Aloisi F, Meinl E. (2007). Astrocytes are active players in cerebral innate immunity. Trends in immunology, 28(3), 138-145.

Foglio E, Rodella LF. (2010). Aquaporins and Neurodegenerative Diseases. Current Neuropharmacology, 8(2), 112-121.

Földi M. (1996). The brain and the lymphatic system. Lymphology, 29(1), 1-9.

Groothuis DR, Vavra MW, Schlageter KE, Kang EW, Itskovich AC, Hertzler S, Allen CV, Lipton HL. (2007). Efflux of drugs and solutes from brain: the interactive roles of diffusional transcapillary transport, bulk flow and capillary transporters. Journal of cerebral blood flow and metabolism: official journal of the International Society of Cerebral Blood Flow and Metabolism, 27(1), 43-56.

Gunnarson E, Zelenina M, Aperia A. (2004). Regulation of brain aquaporins. Neuroscience, 129(4), 947-955.

Guyton AC, Hall JE. (2011). Tıbbi Fizyoloji Cep Kitabı, İstanbul, Nobel Tıp Kitabevi.

Haj-Yasein NN, Vindedal GF, Eilert-Olsen M, Gundersen GA, Skare O, Laake P, Klungland A, Thoren AE, Burkhardt JM, Ottersen OP, Nagelhus EA. (2011). Glial-conditional deletion of aquaporin-4 (Aqp4) reduces blood-brain water uptake and confers barrier function on perivascular astrocyte endfeet. Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America, 108(43), 17815-17820.

Hobson JA. (2005). Sleep is of the brain, by the brain and for the brain. Nature, 437(7063), 1254-1256.

House MJ, St Pierre TG, Foster JK, Martins RN, Clarnette R. (2006). Quantitative MR imaging R2 relaxometry in elderly participants reporting memory loss. AJNR. American journal of neuroradiology, 27(2), 430-439.

Iliff JJ, Lee H, Yu M, Feng T, Logan J, Nedergaard M, Benveniste H. (2013). Brain-wide pathway for waste clearance captured by contrast-enhanced MRI. The Journal of Clinical Investigation, 123(3), 1299-1309.

Iliff JJ, Wang M, Liao Y, Plogg BA, Peng W, Gundersen GA, Benveniste H, Vates GE, Deane R, Goldman SA, Nagelhus EA, Nedergaard M. (2012). A Paravascular Pathway Facilitates CSF Flow Through the Brain Parenchyma and the Clearance of Interstitial Solutes, Including Amyloid β. Science translational medicine, 4(147), 147ra111-147ra111.

Kang JE, Lim MM, Bateman RJ, Lee JJ, Smyth LP, Cirrito JR, Fujiki N, Nishino S, Holtzman DM. (2009). Amyloid-beta dynamics are regulated by orexin and the sleep-wake cycle. Science (New York, N.Y.), 326(5955), 1005-1007.

King LS, Kozono D, Agre P. (2004). From structure to disease: the evolving tale of aquaporin biology. Nature reviews. Molecular cell biology, 5(9), 687-698.

Koh L, Zakharov A, Johnston M. (2005). Integration of the subarachnoid space and lymphatics: is it time to embrace a new concept of cerebrospinal fluid absorption? Cerebrospinal fluid research, 2(1), 6.

Konuk KE, Sözen B, Tanrıöver G, Demir N. (2011). Farede ventriculus tertius tanisit hücrelerinde aquaporin-4'ün ekspresyonu. 10. Ulusal Sinir Bilimleri Kongresi Özet Kitabı. İstanbul.

Kuppers E, Gleiser C, Brito V, Wachter B, Pauly T, Hirt B, Grissmer S. (2008). AQP4 expression in striatal primary cultures is regulated by dopamine--implications for proliferation of astrocytes. The European journal of neuroscience, 28(11), 2173-2182.

Lai MM, Cavanagh D. (1997). The molecular biology of coronaviruses. In Advances in virus research. Academic Press, 48, 1-100.

Larson ME, Sherman MA, Greimel S, Kuskowski M, Schneider JA, Bennett DA, Lesne SE. (2012). Soluble alpha-synuclein is a novel modulator of Alzheimer's disease pathophysiology. The Journal of neuroscience: the official journal of the Society for Neuroscience, 32(30), 10253-10266.

Lavi E, Cong L. (2020). Type I astrocytes and microglia induce a cytokine response in an encephalitic murine coronavirus infection. Experimental and Molecular Pathology, 115, 104474.

Lavi E, Fishman PS, Highkin MK, Weiss SR. (1988). Limbic encephalitis after inhalation of a murine coronavirus. Laboratory investigation; a journal of technical methods and pathology, 58(1), 31-36.

Lavi E, Gilden DH, Highkin MK, Weiss SR. (1984). Persistence of mouse hepatitis virus A59 RNA in a slow virus demyelinating infection in mice as detected by in situ hybridization. Journal of Virology, 51(2), 563-566.

Lee DJ, Amini M, Hamamura MJ, Hsu MS, Seldin MM, Nalcioglu O, Binder DK. (2012). Aquaporin-4-dependent edema clearance following status epilepticus. Epilepsy research, 98(2-3), 264-268.

Mathiisen TM, Lehre KP, Danbolt NC, Ottersen OP. (2010). The perivascular astroglial sheath provides a complete covering of the brain microvessels: an electron microscopic 3D reconstruction. Glia, 58(9), 1094-1103.

McAllister JP, Miller JM. (2006). Aquaporin 4 and hydrocephalus. J. Neurosurg: Pediatrics, 105, 459-465.

Mehta P, McAuley DF, Brown M, Sanchez E, Tattersall RS, Manson JJ. (2020). HLH Across Speciality Collaboration. COVID-19: consider cytokine storm syndromes and immunosuppression. Lancet (London, England), 395(10229), 1033.

Montagna P, Gambetti P, Cortelli P, Lugaresi E. (2003). Familial and sporadic fatal insomnia. The Lancet, Neurology, 2(3), 167-176.

Nagelhus EA, Ottersen OP. (2013). Physiological roles of aquaporin-4 in brain. Physiological reviews, 93(4), 1543-1562.

Nedergaard M. (2013). Garbage Truck of the Brain. Science (New York, N.Y.), 340(6140), 1529-1530.

Nelson PT, Soma LA, Lavi E. (2002). Microglia in diseases of the central nervous system. Annals of medicine, 34(7), 491-500.

Osman O, Bolatli G, Tas F. (2020). Investigation of revers-transcriptase polymerase chain reaction values of patients with COVID-19 findings in lung computed tomography results. Jurnal Teknologi Laboratorium, 9(1), 41-48.

Ovalle WK, Nahirney PC. (2009). Netter Temel Histoloji, Ankara, Güneş Tıp Kitabevi.

Oxley TJ, Mocco J, Majidi S, Kellner CP, Shoirah H, Singh IP, ... & Skliut M. (2020). Large-vessel stroke as a presenting feature of Covid-19 in the young. New England Journal of Medicine, 382(20), e60.

Peiris, JSM, Lai ST, Poon LLM, Guan Y, Yam LYC, Lim W, … & Cheng VCC. (2003). Coronavirus as a possible cause of severe acute respiratory syndrome. The Lancet, 361(9366), 1319-1325.

Saper CB, Fuller PM, Pedersen NP, Lu J, Scammell TE. (2010). Sleep state switching. Neuron, 68(6), 1023-1042.

Shaw PJ, Tononi G, Greenspan RJ, Robinson DF. (2002). Stress response genes protect against lethal effects of sleep deprivation in Drosophila. Nature, 417(6886), 287-291.

Skjolding AD, Rowland IJ, Søgaard LV, Praetorius J, Penkowa M, Juhler M. (2010). Hydrocephalus induces dynamic spatiotemporal regulation of aquaporin-4 expression in the rat brain. Cerebrospinal fluid research, 7(1), 1-13.

Stickgold R. (2006). Neuroscience: a memory boost while you sleep. Nature, 444(7119), 559-560.

Sykova E, Nicholson C. (2008). Diffusion in brain extracellular space. Physiological reviews, 88(4), 1277-1340.

Tani K, Mitsuma T, Hiroaki Y, Kamegawa A, Nishikawa K, Tanimura Y, Fujiyoshi Y. (2009). Mechanism of aquaporin-4's fast and highly selective water conduction and proton exclusion. Journal of molecular biology, 389(4), 694-706.

Taş F, Erdoğan E. (2020). Sıçan Ependim Hücrelerinde Aquaporin 4 Kanallarının İmmünohistokimyasal Dağılımı ve Glimfatik Sisteme Etkisi. Ahi Evran Tıp Dergisi, 4(2), 41-47.

Taş F, Özüdoğru O, Bolatlı G. (2020). Bilgisayarlı Tomografi Bulguları Negatif Olan Covid-19 Hastalarının; Epidemiyolojik, Klinik ve Laboratuvar Sonuçları Açısından Değerlendirilmesi. Selçuk Sağlık Dergisi, Covid-19 Özel, 18-32.

Venero JL, Vizuete ML, Machado A, Cano J. (2001). Aquaporins in the central nervous system. Progress in neurobiology, 63(3), 321-336.

Verkman AS, Mitra AK. (2000). Structure and function of aquaporin water channels. American journal of physiology. Renal physiology, 278(1), F13-28.

Wang X, Zhou Y, Jiang N, Zhou Q, Ma WL. (2020). Persistence of intestinal SARS-CoV-2 infection in patients with COVID-19 leads to re-admission after pneumonia resolved. International Journal of Infectious Diseases, 95, 433-435.

Weller RO, Subash M, Preston SD, Mazanti I, Carare RO, (2008). Perivascular drainage of amyloid-beta peptides from the brain and its failure in cerebral amyloid angiopathy and Alzheimer's disease. Brain pathology (Zurich, Switzerland), 18(2), 253-266.

Wspalz T, Fujiyoshi Y, Engel A. (2009). The AQP structure and functional implications. In Aquaporins. Handbook of experimental pharmacology, Springer, Berlin, Heidelberg.

Xie L, Kang H, Xu Q, Chen MJ, Liao Y, Thiyagarajan M, O'Donnell J, Christensen DJ, Nicholson C, Iliff JJ, Takano T, Deane R, Nedergaard M. (2013). Sleep Drives Metabolite Clearance from the Adult Brain. Science (New York, N.Y.), 342(6156), 373-377.

Yamada K, Cirrito JR, Stewart FR, Jiang H, Finn MB, Holmes BB, Binder LI, Mandelkow EM, Diamond MI, Lee VM, Holtzman DM. (2011). In vivo microdialysis reveals age-dependent decrease of brain interstitial fluid tau levels in P301S human tau transgenic mice. The Journal of neuroscience: the official journal of the Society for Neuroscience, 31(37), 13110-13117.

Yang J, Lunde LK, Nuntagij P, Oguchi T, Camassa LM, Nilsson LN, Lannfelt L, Xu Y, Amiry-Moghaddam M, Ottersen OP, Torp R. (2011). Loss of astrocyte polarization in the tg-ArcSwe mouse model of Alzheimer's disease. Journal of Alzheimer's disease: JAD, 27(4), 711-722.

Zador Z, Bloch O, Yao X, Manley GT. (2007). Aquaporins: role in cerebral edema and brain water balance. Progress in brain research, 161, 185-194.

CRANIOFACIAL PAIN SYNDROMES

Gökhan GÜRKAN

- Izmir Katip Celebi University Atatürk Training and Research Hospital, Deparment of Neurosurgery, İzmir - TURKEY
- ORCID: 0000-0003-1839-1014
- Mail: gokhangurkan88@gmail.com

REFERENCES

Barker, F. G., 2nd, Jannetta, P. J., Bissonette, D. J., Shields, P. T., Larkins, M. V., & Jho, H. D. (1995). Microvascular decompression for hemifacial spasm. *J Neurosurg, 82*(2), 201-210. doi:10.3171/jns.1995.82.2.0201

Brisman, R. (2004). Gamma knife surgery with a dose of 75 to 76.8 Gray for trigeminal neuralgia. *J Neurosurg, 100*(5), 848-854. doi:10.3171/jns.2004.100.5.0848

Ferrante, L., Artico, M., Nardacci, B., Fraioli, B., Cosentino, F., & Fortuna, A. (1995). Glossopharyngeal neuralgia with cardiac syncope. *Neurosurgery, 36*(1), 58-63; discussion 63.

Hanakita, J., & Kondo, A. (1988). Serious complications of microvascular decompression operations for trigeminal neuralgia and hemifacial spasm. *Neurosurgery, 22*(2), 348-352.

Jannetta, P. J. (1985). Microsurgical management of trigeminal neuralgia. *Arch Neurol, 42*(8), 800.

Jensen, T. S., Rasmussen, P., & Reske-Nielsen, E. (1982). Association of trigeminal neuralgia with multiple sclerosis: clinical and pathological features. *Acta Neurol Scand, 65*(3), 182-189.

Kalkanis, S. N., Eskandar, E. N., Carter, B. S., & Barker, F. G., 2nd. (2003). Microvascular decompression surgery in the United States, 1996 to 2000: mortality rates, morbidity rates, and the effects of hospital and surgeon volumes. *Neurosurgery, 52*(6), 1251-1261; discussion 1261-1252.

Keller, J. T., & Van Loveren, H. (1985). Pathophysiology of the pain of trigeminal neuralgia and atypical facial pain: a neuroanatomical perspective. *Clin Neurosurg, 32*, 275-293.

Kennedy, R. H., Bartley, G. B., Flanagan, J. C., & Waller, R. R. (1989). Treatment of blepharospasm with botulinum toxin. *Mayo Clin Proc, 64*(9), 1085-1090.

Martin, R. G., Grant, J. L., Peace, D., Theiss, C., & Rhoton, A. L., Jr. (1980). Microsurgical relationships of the anterior inferior cerebellar artery and the facial-vestibulocochlear nerve complex. *Neurosurgery, 6*(5), 483-507.

Matsushima, T., Matsushima, K., Kobayashi, S., Lister, J. R., & Morcos, J. J. (2018). The microneurosurgical anatomy legacy of Albert L. Rhoton Jr., MD: an analysis of transition and evolution over 50 years. *J Neurosurg, 129*(5), 1331-1341. doi:10.3171/2017.7.JNS17517

Payner, T. D., & Tew, J. M., Jr. (1996). Recurrence of hemifacial spasm after microvascular decompression. *Neurosurgery, 38*(4), 686-690; discussion 690-681.

Sivakanthan, S., Van Gompel, J. J., Alikhani, P., van Loveren, H., Chen, R., & Agazzi, S. (2014). Surgical management of trigeminal neuralgia: use and cost-effectiveness from an analysis of the Medicare Claims Database. *Neurosurgery, 75*(3), 220-226; discussion 225-226. doi:10.1227/NEU.0000000000000430

Sweet, W. H., Poletti, C. E., & Macon, J. B. (1981). Treatment of trigeminal neuralgia and other facial pains by retrogasserian injection of glycerol. *Neurosurgery, 9*(6), 647-653.

Takeda, R., Ookawara, M., Fushihara, G., Kobayashi, M., & Fujimaki, T. (2016). Successful Treatment of Hemifacial Spasm Caused by an Ectatic Vertebral Artery Accompanying Agenesis of the Carotid Artery. *Surg J (N Y), 2*(3), e105-e107. doi:10.1055/s-0036-1593447

Wang, Y., Zhang, S., Wang, W., Gao, X., Gong, F., Gao, Y., . . . Li, P. (2018). Gamma Knife Surgery for Recurrent Trigeminal Neuralgia in Cases with Previous Microvascular Decompression. *World Neurosurg, 110*, e593-e598. doi:10.1016/j.wneu.2017.11.062

Weinstein, R. E., Herec, D., & Friedman, J. H. (1986). Hypotension due to glossopharyngeal neuralgia. *Arch Neurol, 43*(1), 90-92.

Yeh, H. S., Tew, J. M., Jr., & Ramirez, R. M. (1981). Microsurgical treatment of intractable hemifacial spasm. *Neurosurgery, 9*(4), 383-386.

Youmans Neurological Surgery 7th Edition. W. B. Saunders, P., 1982.

THE COMPARISON OF SINGLE AND DUAL TASK PERFORMANCE OF THE L-TEST BY DIFFERENT AGE GROUPS OF HEALTHY ADULTS

Cemile BAFLI

- MSc, PT, Turkish Republic of Northern Cyprus
- ORCID: 0000-0003-4285-8489
- Mail: fztbafli@gmail.com

Emel TAŞVURAN HORATA

- PhD, PT, Afyonkarahisar Health Science University, Faculty of Health Sciences, Department of Physiotherapy and Rehabilitation, Afyonkarahisar - TURKEY
- ORCID: 0000-0002-2471-3713
- Mail: emel.horata@afsu.edu.tr

Suat EREL

- Prof, PT, Pamukkale University, School of Physiotherapy and Rehabilitation, Denizli - TURKEY
- ORCID: 0000-0001-7076-7651
- Mail: fzterel@gmail.com

REFERENCES

Bock, O. (2008). Dual-task costs while walking increase in old age for some, but not for other tasks: an experimental study of healthy young and elderly persons. Journal of Neuroengineering and Rehabilitation, 5(1), 1-9.

Brustio PR, Magistro D, Zecca M, Rabaglietti E, Liubicich ME. (2017). Age-related decrements in dual-task performance: Comparison of different mobility and cognitive tasks. A cross sectional study. PLoS One, 12(7), e0181698.

Brustio PR, Rabaglietti E, Formica S, Liubicich ME. (2018). Dual-task training in older adults: The effect of additional motor tasks on mobility performance. Archives of Gerontology and Geriatrics, 75, 119-124.

Buchman AS, Boyle PA, Leurgans SE, Barnes LL, Bennett DA (2011). Cognitive function is associated with the development of mobility impairments in community-dwelling elders. The American Journal of Geriatric Psychiatry, 19(6), 571-580.

Chen H-Y, Tang P-F. (2016). Factors contributing to Single-and Dual-Task timed "up & go" test performance in middle-aged and older adults who are active and dwell in the community. Physical Therapy, 96(3), 284-292.

Deathe AB, Miller WC. (2005). The L test of functional mobility: measurement properties of a modified version of the timed "up & go" test designed for people with lower-limb amputations. Physical Therapy, 85(7), 626-635.

English KL, Paddon-Jones D. (2010). Protecting muscle mass and function in older adults during bed rest. Current Opinion in Clinical Nutrition and Metabolic Care, 13(1), 34-39. doi:10.1097/MCO.0b013e328333aa66

Fried LP, Bandeen-Roche K, Chaves P, Johnson BA. (2000). Preclinical mobility disability predicts incident mobility disability in older women. Journals of Gerontology-Biological Sciences and Medical Sciences, 55(1), M43.

Güngen C, Ertan T, Eker E, Yaşar R, Engin F. (2002). Reliability and validity of the standardized Mini Mental State Examination in the diagnosis of mild dementia in Turkish population. Turkish Journal of Psychiatry, 13(4), 273.

Kim J, Chu D, Jeon H. (2015). Reliability and validity of the L test in participants with chronic stroke. Physiotherapy, 101(2), 161-165.

Lin S-I, Lee H-C, Chang K-C, Yang Y-C, Tsauo J-Y. (2017). Functional mobility and its contributing factors for older adults in different cities in Taiwan. Journal of the Formosan Medical Association, 116(2), 72-79.

Melzer D, Gardener E, Guralnik JM. (2005). Mobility disability in the middle-aged: cross-sectional associations in the English Longitudinal Study of Ageing. Age and Ageing, 34(6), 594-602.

Molloy DW, Standish TI. (1997). A guide to the standardized Mini-Mental State Examination. International Psychogeriatrics, 9(S1), 87-94.

Nguyen VC, Miller WC, Asano M, Wong RY. (2007). Measurement properties of the L test for gait in hospitalized elderly. American Journal of Physical Medicine & Rehabilitation, 86(6), 463-468.

Porciuncula FS, Rao AK, McIsaac TL. (2016). Aging-related decrements during specific phases of the dual-task Timed Up-and-Go test. Aging Clinical and Experimental Research, 28(1), 121-130.

Rantakokko M, Mänty M, Rantanen T. (2013). Mobility decline in old age. Exercise and Sport Sciences Reviews, 41(1), 19-25.

Sallinen J, Stenholm S, Rantanen T, Heliövaara M, Sainio P, Koskinen S. (2010). Hand-grip strength cut points to screen older persons at risk for mobility limitation. Journal of the American Geriatrics Society, 58(9), 1721-1726.

Salthouse TA. (2009). When does age-related cognitive decline begin? Neurobiology of Aging, 30(4), 507-514.

Shumway-Cook A, Guralnik JM, Phillips CL, Coppin AK, Ciol MA, Bandinelli S, Ferrucci L. (2007). Age-associated declines in complex walking task performance: the walking InCHIANTI toolkit. Journal of the American Geriatrics Society, 55(1), 58-65.

Sunderaraman P, Maidan I, Kozlovski T, Apa Z, Mirelman A, Hausdorff JM, Stern Y. (2019). Differential associations between distinct components of cognitive function and mobility: implications for understanding aging, turning and dual-task walking. Frontiers in Aging Neuroscience, 11, 166.

Visser M, Goodpaster BH, Kritchevsky SB, Newman AB, Nevitt M, Rubin SM, Simonsick EM, Harris TB. (2005). Muscle mass, muscle strength, and muscle fat infiltration as predictors of incident mobility limitations in well-

functioning older persons. The Journals of Gerontology Series A: Biological Sciences and Medical Sciences, 60(3), 324-333.

Woollacott M, Shumway-Cook A. (2002). Attention and the control of posture and gait: a review of an emerging area of research. Gait & Posture, 16(1), 1-14.

Yeom H-A, Baldwin CM, Lee M-A, Kim S-J. (2015). Factors affecting mobility in community-dwelling older Koreans with chronic illnesses. Asian Nursing Research, 9(1), 7-13.

CRITICAL ILLNESS POLYNEUROPATHY AND MYOPATHY IN PEDIATRIC INTENSIVE CARE UNIT

Sinan YAVUZ

- Dr., Hacettepe University Pediatric Intensive Care Unit, Ankara - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0001-6159-8710
- Mail: sinan2438@hotmail.com

References

Banwell, B., Mildner, R., Hassall, A., Becker, L., Vajsar, J., & Shemie, S. (2003). Muscle weakness in critically ill children. *Neurology, 61*(12), 1779-1782.

Berek, K., Margreiter, J., Willeit, J., Berek, A., Schmutzhard, E., & Mutz, N. (1996). Polyneuropathies in critically ill patients: a prospective evaluation. *Intensive care medicine, 22*(9), 849-855.

Bleck, T. P., Smith, M. C., Pierre-Louis, S., Jares, J. J., Murray, J., & Hansen, C. A. (1993). Neurologic complications of critical medical illnesses. *Critical care medicine, 21*(1), 98-103.

Bolton, C. (1996). Neuromuscular conditions in the intensive care unit. *Intensive care medicine, 22*(9), 841.

Bolton, C., Gilbert, J. J., Hahn, A., & Sibbald, W. (1984). Polyneuropathy in critically ill patients. *Journal of Neurology, Neurosurgery & Psychiatry, 47*(11), 1223-1231.

Bolton, C., & Young, G. (1993). Zochodne W. *The neurological complications of sepsis. Ann Neurol, 33*, 94-100.

Bolton, C. F. (2005). Neuromuscular manifestations of critical illness. *Muscle & Nerve: Official Journal of the American Association of Electrodiagnostic Medicine, 32*(2), 140-163.

Bolton, C. F., Laverty, D. A., Brown, J., Witt, N. J., Hahn, A. F., & Sibbald, W. J. (1986). Critically ill polyneuropathy: electrophysiological studies and differentiation from Guillain-Barré syndrome. *Journal of Neurology, Neurosurgery & Psychiatry, 49*(5), 563-573.

Chetaille, P., Paut, O., Fraisse, A., Kreitmann, B., Camboulives, J., & Pellisier, J.-F. (2000). Acute myopathy of intensive care in a child after heart transplantation. *Canadian Journal of Anesthesia, 47*(4), 342-346.

De Jonghe, B., Bastuji-Garin, S., Sharshar, T., Outin, H., & Brochard, L. (2004). Does ICU-acquired paresis lengthen weaning from mechanical ventilation? *Intensive care medicine, 30*(6), 1117-1121.

Garnacho-Montero, J., Madrazo-Osuna, J., Garcia-Garmendia, J., Ortiz-Leyba, C., Jiménez-Jiménez, F., Barrero-Almodovar, A., . . . Moyano-Del-Estad, M.

(2001). Critical illness polyneuropathy: risk factors and clinical consequences. A cohort study in septic patients. *Intensive care medicine, 27*(8), 1288-1296.

Gross, M., Fowler, C. J., Ho, R., Russell, R., & Harrison, M. (1988). Peripheral neuropathy complicating pancreatitis and major pancreatic surgery. *Journal of Neurology, Neurosurgery & Psychiatry, 51*(10), 1341-1344.

Herridge, M. S., Cheung, A. M., Tansey, C. M., Matte-Martyn, A., Diaz-Granados, N., Al-Saidi, F., . . . Mehta, S. (2003). One-year outcomes in survivors of the acute respiratory distress syndrome. *New England Journal of Medicine, 348*(8), 683-693.

Hund, E. (2001). Critical illness polyneuropathy. *Current Opinion in Neurology, 14*(5), 649-653.

Kowalske, K., Holavanahalli, R., & Helm, P. (2001). Neuropathy after burn injury. *The Journal of burn care & rehabilitation, 22*(5), 353-357.

Latronico, N. (2009). Axonal inexcitability and axonal degeneration: two sides of the same coin. *J Clin Invest, 119*(5).

Latronico, N., & Bolton, C. F. (2011). Critical illness polyneuropathy and myopathy: a major cause of muscle weakness and paralysis. *The Lancet Neurology, 10*(10), 931-941.

Latronico, N., Recupero, D., Candiani, A., Guarneri, B., De Maria, G., Antonini, L., . . . Rizzuto, N. (1996). Critical illness myopathy and neuropathy. *The Lancet, 347*(9015), 1579-1582.

Maher, J., Rutledge, F., Remtulla, H., Parkes, A., Bernardi, L., & Bolton, C. (1995). Neuromuscular disorders associated with failure to wean from the ventilator. *Intensive care medicine, 21*(9), 737-743.

Maramattom, B. V., & Wijdicks, E. F. (2006). Acute neuromuscular weakness in the intensive care unit. *Read Online: Critical Care Medicine| Society of Critical Care Medicine, 34*(11), 2835-2841.

Stevens, R. D., Marshall, S. A., Cornblath, D. R., Hoke, A., Needham, D. M., De Jonghe, B., . . . Sharshar, T. (2009). A framework for diagnosing and classifying intensive care unit-acquired weakness. *Critical care medicine, 37*(10), S299-S308.

van Mook, W. N., & Hulsewé-Evers, R. P. (2002). Critical illness polyneuropathy. *Current opinion in critical care, 8*(4), 302-310.

ZOCHODNE, D. W., BOLTON, C. F., WELLS, G. A., GILBERT, J. J., HAHN, A. F., BROWN, J. D., & SIBBALD, W. A. (1987). Critical illness polyneuropathy: a complication of sepsis and multiple organ failure. *Brain, 110*(4), 819-841.

MOST COMMON TYPES OF CANCER DISEASES

Hülya ÇELİK

- Ağrı İbrahim Çeçen University, Faculty of Pharmacy, Pharmacy Technology Department, Ağrı - TURKEY
- ORCID: 0000-0003-0805-0523
- Mail: hycelik@agri.edu.tr

Zafer YÜZGÜL

- Ağrı İbrahim Çeçen University, Faculty of Pharmacy, Ağrı - TURKEY
- ORCID: 0000-0003-0805-0523
- Mail: zafer_yuzgul@hotmail.com

REFERENCES

Abou-Alfa GK, Jarnigan W, Dika IE, D'Angelica M, Lowery M, Brown K, et al. Ch. 77 - Liver and Bile Duct Cancer. In: Niederhuber JE, Armitage JO, Doroshow JH, Kastan MB, Tepper JE, eds. *Abeloff's Clinical Oncology*. 6th ed. Philadelphia, Pa: Elsevier; 2020:1314–1341.

Anonymous 2020f. PDQ Adult Treatment Editorial Board. (2002). Bladder Cancer Treatment (PDQ®): Health Professional Version. In *PDQ Cancer Information Summaries*. National Cancer Institute (US). http://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK65962/

Anonymous 2020c. National Cancer Institute(NIH), https://www.cancer.gov/about-cancer/understanding/what-is-cancer

Anonymous 2020a. T.C. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Merkezi, https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/kanser-nedir-belirtileri)

Anonymous 2020b. World Health Organisation(WHO), https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/cancer

Anonymous 2020d. *Breast Cancer Treatment (Adult) (PDQ®)–Patient Version* (nciglobal,ncienterprise). (2019, November 22). [PdqCancerInfoSummary]. National Cancer Institute. https://www.cancer.gov/types/breast/patient/breast-treatment-pdq

Anonymous 2020e. Australia, C. (2020, April 9). *Endometrial cancer* [Text]. Cancer Australia. https://endometrial-cancer.canceraustralia.gov.au/

Araujo, L. H., Horn, L., Merritt, R. E., Shilo, K., Xu-Welliver, M., & Carbone, D. P. (2020). 69 - Cancer of the Lung: Non–Small Cell Lung Cancer and Small Cell Lung Cancer. In J. E. Niederhuber, J. O. Armitage, M. B. Kastan, J. H. Doroshow, & J. E. Tepper (Eds.), *Abeloff's*

Bayram, F., Soyuer, I., Atmaca, H., Demirci, D., Gokce, C., Canoz, O., Unluhizarci, K., & Kelestimur, F. (2004). Prostatic Adenocarcinoma Metastasis in the Thyroid Gland. *Endocrine journal*, *51*(4), 445–448.

Bignold, L., 2015. Principles of Tumors. 1. Baskı. New York, AcademicPress.

Bishehsari, F., Mahdavinia, M., Vacca, M., Malekzadeh, R., & Mariani-Costantini, R. (2014). Epidemiological transition of colorectal cancer in developing

countries: Environmental factors, molecular pathways, and opportunities for prevention. *World Journal of Gastroenterology : WJG*, *20*(20), 6055–6072.

Board, P. A. T. E. (2020). Thyroid Cancer Treatment (Adult) (PDQ®). In *PDQ Cancer Information Summaries [Internet]*. National Cancer Institute (US).

Boffetta, Paolo, ve Fredrik Nyberg. 2003. "Contribution of environmental factors to cancer risk". *British Medical Bulletin* 68 (1): 71-94.

Bray F, Ferlay J, Soerjomataram I, Siegel RL, Torre LA, Jemal A. Global cancer statistics 2018: GLOBOCAN estimates of incidence and mortality worldwide for 36 cancers in 185 countries. *CA: A Cancer Journal for Clinicians*. 2018;68(6):394-424. doi:10.3322/caac.21492

Cabanillas, M. E., McFadden, D. G., & Durante, C. (2016). Thyroid cancer. *The Lancet*, *388*(10061), 2783–2795.

Chan, J. M., Stampfer, M. J., & Giovannucci">, E. L. (1998). What causes prostate cancer? A brief summary of the epidemiology. *Seminars in Cancer Biology*, *8*(4), 263–273.

Chen, W. Y. (2015). Factors that modify breast cancer risk in women. *UpToDate, Waltham, MA*.

Cumberbatch, M. G. K., Jubber, I., Black, P. C., Esperto, F., Figueroa, J. D., Kamat, A. M., Kiemeney, L., Lotan, Y., Pang, K., Silverman, D. T., Znaor, A., & Catto, J. W. F. (2018). Epidemiology of Bladder Cancer: A Systematic Review and Contemporary Update of Risk Factors in 2018. *European Urology*, *74*(6), 784–795.

DeGeorge, K. C., Holt, H. R., & Hodges, S. C. (2017). Bladder Cancer: Diagnosis and Treatment. American Family Physician, 96(8), 507–514.

DeVita, V. T., Lawrence, T. S., & Rosenberg, S. A. (2015). *DeVita, Hellman, and Rosenberg's cancer: Principles & practice of oncology: Tenth edition*. Wolters Kluwer Health Adis (ESP). (DeVita, Lawrence, ve Rosenberg 2015).

Dev ta, V.T., 2000. Rosenberg SA. Cancer: Principles&Practice of Oncology. 6. Baskı. Philadelphia, Lippincott Williams &Wilkins, 2000: 50-51.

Doll, R., and R. Peto. 1981. „The Causes of Cancer: Quantitative Estimates of Avoidable Risks of Cancer in the United States Today". *Journal of the National Cancer Institute* 66 (6): 1191–1308.

Eble, J. (2004). World Health Organization Classification of Tumours. *Pathology and Genetics. Tumours of the Urinary System and Male Genital Organs*, *10*.

Egner, J. R. (2010). Abeloff's Clinical Oncology. *JAMA*, *303*(11), 1097–1097.

El-Serag, H. B. (2012). Epidemiology of Viral Hepatitis and Hepatocellular Carcinoma. *Gastroenterology*, *142*(6), 1264-1273.e1

Ferlay, J., M. Colombet, I. Soerjomataram, C. Mathers, D.M. Parkin, M. Piñeros, A. Znaor, and F. Bray. 2019. „Estimating the Global Cancer Incidence and Mortality in 2018: GLOBOCAN Sources and Methods". *International Journal of Cancer* 144 (8): 1941–53.

Freeny, P. C. (1994). Adenocarcinoma of the esophagus and gastroesophageal junction. *Seminars in Roentgenology*, *29*(4), 373–386.

Goodman, Z. D. (2007). Neoplasms of the liver. *Modern Pathology: An Official Journal of the United States and Canadian Academy of Pathology, Inc*, *20 Suppl 1*, S49-60.

Göksel, T., Yıldız, P., Altın, S., Başer, S., Bayız, H., Görgüner, M., & Yurdakul, A. S. (2010). Akciğer kanseri. *Türkiye'de Temel Akciğer Sağlığı Sorunları ve Çözüm Önerileri-Beyaz Kitap. Ankara: Türk Toraks Derneği Yayınları*, 55–70.

Gunderson LL, Donohue JH, Alberts SR, Ashman JB, Jaroszewski DE. Cancer of the Stomach and Gastroesophageal Junction. In: Niederhuber, JE, Armitage, JO, Doroshow, JH, Kastan, MB, Tepper, JE, eds. In Abeloff's Clinical Oncology. 5th ed. Philadelphia, Pa: Elsevier; 2014:1240-1270

Günal, N., Gülbahar, G., Öztürk, E. B., Dural, K., & Sakıncı, Ü. (2016). Akciğer kanserinde prognostik faktörler. *Turkish Journal of Clinics and Laboratory*, *7*(2).

Hann CL, Wu A, Rekhtman N, Rudin CM. Chapter 49: Small cell and Neuroendocrine Tumors of the Lung. In: DeVita VT, Lawrence TS, Rosenberg SA, eds. *DeVita, Hellman, and Rosenberg's Cancer: Principles and Practice of Oncology*. 11th ed. Philadelphia, Pa: Lippincott Williams & Wilkins; 2019.

Henry NL, Shah PD, Haider I, et al. Chapter 88: Cancer of the breast. In: Niederhuber JE, Armitage JO, Doroshow JH, Kastan MB, Tepper JE, eds. *Abeloff's Clinical Oncology*. 6th ed. Philadelphia, Pa: Elsevier; 2020.

Herbst, R. S., Morgensztern, D., & Boshoff, C. (2018). The biology and management of non-small cell lung cancer. *Nature*, *553*(7689), 446–454.

Hoadley, Katherine A., Christina Yau, Denise M. Wolf, Andrew D. Cherniack, David Tamborero, Sam Ng, Max D. M. Leiserson, et al. 2014. „Multiplatform Analysis of 12 Cancer Types Reveals Molecular Classification within and across Tissues of Origin". *Cell* 158 (4): 929–44.

Howlader, N., Noone, A., Krapcho, M., Noone, A. M., Neyman, N., Aminou, R., Altekruse, S. F., Kosary, C. L., Altekruse, S. F., Kosary, C. L., Ruhl, J., Tatalovich, Z., Cho, H., Afifi, A. M., Garshell, J., & Yu, M. (2012). *SEER Cancer Statistics Review, 1975–2009 (Vintage 2009 Populations)*.

İmga, N. N., Ataş, H., Berker, D., & Dağlar, G. (2018). Papiller tiroid karsinomu ve mikrokarsinomu olan hastalarda klinik, laboratuvar ve tümör özelliklerinin karşılaştırılması ve risk faktörlerinin değerlendirilmesi. *Turkish Journal of Clinics and Laboratory*, *9*(2), 118–125.

Jagsi R, King TA, Lehman C, Morrow M, Harris JR, Burstein HJ. Chapter 79: Malignant Tumors of the Breast. In: *DeVita VT, Lawrence TS, Lawrence TS, Rosenberg SA, eds. DeVita, Hellman, and Rosenberg's Cancer: Principles and Practice of Oncology*. 11th ed. Philadelphia, Pa: Lippincott Williams & Wilkins; 2019.

Jass, J. R. (2002). Pathogenesis of colorectal cancer. *Surgical Clinics*, *82*(5), 891–904.

Jemal, A., Center, M. M., DeSantis, C., & Ward, E. M. (2010). Global Patterns of Cancer Incidence and Mortality Rates and Trends. *Cancer Epidemiology and Prevention Biomarkers*, *19*(8), 1893–1907.

Jung, I., & Messing, E. (2000). Molecular Mechanisms and Pathways in Bladder Cancer Development and Progression. *Cancer Control*, *7*(4), 325–334.

Karadayi, S., & Findikcioglu, A. (2013). ETIOLOGY AND RISK FACTORS FOR ESOPHAGEAL CARCINOMA. *Toraks Cerrahisi Bulteni*.

Karimi, P., Islami, F., Anandasabapathy, S., Freedman, N. D., & Kamangar, F. (2014). Gastric Cancer: Descriptive Epidemiology, Risk Factors, Screening, and Prevention. *Cancer Epidemiology and Prevention Biomarkers*, *23*(5), 700–713.

Kew, M. C., Dos Santos, H. A., & Sherlock, S. (1971). Diagnosis of Primary Cancer of the Liver. *British Medical Journal*, *4*(5784), 408–411.

Kleinberg, L., Kelly, R., Yang, S., Wang, J. S., & Forastiere, A. A. (2014). Cancer of the Esophagus. In *Abeloff's Clinical Oncology: Fifth Edition* (pp. 1207-1239.e7). Elsevier Inc..

Libutti SK, Salz LB, Willett CG, Levine RA. Chapter 57: Cancer of the colon. In: DeVita VT, Lawrence TS, Rosenberg SA, eds. *DeVita, Hellman, and Rosenberg's Cancer: Principles and Practice of Oncology*. 10th ed. Philadelphia, Pa: Lippincott Williams & Wilkins; 2015.

Luo, J.-C., Hwang, S.-J., Wu, J.-C., Lai, C.-R., Li, C.-P., Chang, F.-Y., Chiang, J.-H., Lui, W.-Y., Chu, C.-W., & Lee, S.-D. (2002). Clinical characteristics and prognosis of hepatocellular carcinoma patients with paraneoplastic syndromes. *Hepato-Gastroenterology*, *49*(47), 1315–1319.

MacKintosh, M. L., & Crosbie, E. J. (2018). Prevention Strategies in Endometrial Carcinoma. *Current Oncology Reports*, *20*(12), 101.

Maconi, G., Manes, G., & Porro, G. B. (2008). Role of symptoms in diagnosis and outcome of gastric cancer. *World Journal of Gastroenterology*, *14*(8), 1149.

Magalhães, B., Peleteiro, B., & Lunet, N. (2012). Dietary patterns and colorectal cancer: Systematic review and meta-analysis. *European Journal of Cancer Prevention*, *21*(1), 15.

Maliski, S. L., Kwan, L., Elashoff, D., & Litwin, M. S. (2008). Symptom Clusters Related to Treatment for Prostate Cancer. *Oncology Nursing Forum*, *35*(5), 786–793.

Matteson, K. A., Robison, K., & Jacoby, V. L. (2018). Opportunities for Early Detection of Endometrial Cancer in Women With Postmenopausal Bleeding. *JAMA Internal Medicine*, *178*(9), 1222.

Mazzanti, R., Arena, U., & Tassi, R. (2016). Hepatocellular carcinoma: Where are we? *World Journal of Experimental Medicine*, *6*(1), 21–36.

McGarvey PJ. Production of an evidence-based patient information document in the form of a cancer patient manual outlining cancer etiology, treatment, and terminology. 2012.

Moreno, C. C., Mittal, P. K., Sullivan, P. S., Rutherford, R., Staley, C. A., Cardona, K., Hawk, N. N., Dixon, W. T., Kitajima, H. D., Kang, J., Small, W. C.,

Oshinski, J., & Votaw, J. R. (2016). Colorectal Cancer Initial Diagnosis: Screening Colonoscopy, Diagnostic Colonoscopy, or Emergent Surgery, and Tumor Stage and Size at Initial Presentation. *Clinical Colorectal Cancer*, *15*(1), 67–73.

Morrow M. Chapter 3: Physical Exam of the Breast. In: Harris JR, Lippman ME, Morrow M, Osborne CK, eds. *Diseases of the Breast*. 5th ed. Philadelphia: Wolters Kluwer Health; 2014.

Mukherjee, S. (2010). *The Emperor of All Maladies: A Biography of Cancer*. New York: Scribner.

Murali, R., Davidson, B., Fadare, O., Carlson, J. A., Crum, C. P., Gilks, C. B., Irving, J. A., Malpica, A., Matias-Guiu, X., McCluggage, W. G., Mittal, K., Oliva, E., Parkash, V., Rutgers, J. K. L., Staats, P. N., Stewart, C. J. R., Tornos, C., & Soslow, R. A. (2019). High-grade Endometrial Carcinomas: Morphologic and Immunohistochemical Features, Diagnostic Challenges and Recommendations. *International Journal of Gynecological Pathology*, *38*(Iss 1 Suppl 1), S40–S63.

Noone AM, Howlader N, Krapcho M, Miller D, Brest A, Yu M, Ruhl J, Tatalovich Z, Mariotto A, Lewis DR, Chen HS, Feuer EJ, Cronin KA (eds). SEER Cancer Statistics Review, 1975-2015, National Cancer Institute.

Raglan, O., Kalliala, I., Markozannes, G., Cividini, S., Gunter, M. J., Nautiyal, J., Gabra, H., Paraskevaidis, E., Martin-Hirsch, P., Tsilidis, K. K., & Kyrgiou, M. (2019). Risk factors for endometrial cancer: An umbrella review of the literature. *International Journal of Cancer*, *145*(7), 1719–1730.

Reis-Filho, J., & Lakhani, S. (2008). Breast cancer special types: Why bother? *The Journal of Pathology*, *216*(4), 394–398.

Roy, M., & Datta, A. (2019). *Cancer Genetics and Therapeutics: Focus on Phytochemicals*. Springer Singapore.

Sayin, Y. (2015). Prostat Kanserinde Risk Faktörleri ve Korunma. *Türkiye Klinikleri Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği - Özel Konular*, *1*(1), 23–33.

Schneider DF, Mazeh H, Lubner SJ, Jaume JC, and Chen H. Chapter 71: Cancer of the Endocrine System. In: Niederhuber JE, Armitage JO, Dorshow JH, Kastan MB, Tepper JE, eds. *Abeloff's Clinical Oncology*. 5th ed. Philadelphia, Pa. Elsevier: 2014.

Sher, T., Dy, G. K., & Adjei, A. A. (2008). Small Cell Lung Cancer. *Mayo Clinic Proceedings*, *83*(3), 355–367.

Sigurdson ER, Benson AB, Minsky B. Cancer of the rectum. In: Niederhuber JE, Armitage JO, Dorshow JH, Kastan MB, Tepper JE, eds. *Abeloff's Clinical Oncology*. 5th ed. Philadelphia, Pa. Elsevier: 2014: 1336-1359.

Soheylizad, M., Mansori, K., Ayubi, E., Jenabi, E., Veisani, Y., Khosravi Shadmani, F., Mansouri Hanis, S., Moradi, Y., & Khazaei, S. (2016). Global Liver Cancer Incidence and Mortality Rates, the Role of Human Development Index. *Asian Pacific Journal of Cancer Biology*, *1*(3), 51.

Sontag, S. (1977). *Illness as a Metaphor*. New York: Picador.

Soslow, R. A., Tornos, C., Park, K. J., Malpica, A., Matias-Guiu, X., Oliva, E., Parkash, V., Carlson, J., McCluggage, W. G., & Gilks, C. B. (2019). Endometrial Carcinoma Diagnosis: Use of FIGO Grading and Genomic Subcategories in Clinical Practice: Recommendations of the International Society of Gynecological Pathologists. *International Journal of Gynecological Pathology*, *38*(Iss 1 Suppl 1), S64–S74.

Suriawinata, A. A., & Thung, S. N. (2002). Malignant liver tumors. *Clinics in Liver Disease*, *6*(2), 527–554.

Swanson, G Marie. 1996. "Cancer Prevention and Control: A Science-Based Public Health Agenda": *Journal of Public Health Management and Practice* 2 (2): 1-8.

Tang, Y., Wang, Y., Kiani, M. F., & Wang, B. (2016). Classification, Treatment Strategy, and Associated Drug Resistance in Breast Cancer. *Clinical Breast Cancer*, *16*(5), 335–343.

Thun, M., Linet, M. S., Cerhan, J. R., Haiman, C. A., & Schottenfeld, D. (2017). *Cancer Epidemiology and Prevention*. Oxford University Press.

Torre LA, Bray F, Siegel RL, Ferlay J, Lortet-Tieulent J, Jemal A. Global cancer statistics, 2012. *CA: A Cancer Journal for Clinicians*. 2015;65(2):87-108. doi:10.3322/caac.21262.

Trichopoulos, D., Li, F., & Hunter, D. (1996). What Causes Cancer? *Scientific American, 275*(3), 80-87. Retrieved March 1, 2020.

Tuttle, R. M., Haugen, B., & Perrier, N. D. (2017). Updated American Joint Committee on Cancer/Tumor-Node-Metastasis Staging System for

Differentiated and Anaplastic Thyroid Cancer (Eighth Edition): What Changed and Why? *Thyroid*, *27*(6), 751–756.

Vaccarella, S., Franceschi, S., Bray, F., Wild, C. P., Plummer, M., & Dal Maso, L. (2016). Worldwide Thyroid-Cancer Epidemic? The Increasing Impact of Overdiagnosis. *New England Journal of Medicine*, *375*(7), 614–617.

Van Schaeybroeck S, Lawler M, Johnston B, et al. Colorectal cancer. In: Neiderhuber JE, Armitage JO, Doroshow JH, Kastan MB, Tepper JE, eds. *Abeloff's Clinical Oncology*. 5th ed. Philadelphia, Pa: Elsevier; 2014: 1278-1335.

What Is Cancer? (nciglobal,ncienterprise). (2007, September 17). [CgvArticle]. National Cancer Institute. https://www.cancer.gov/about-cancer/understanding/what-is-cancer

Willett WC, Tamimi R, Hankinson SE, Hazra A, Eliassen AH, Colditz GA. Chapter 18: Nongenetic factors in the causation of breast cancer. In: Harris JR, Lippman, Morrow M, Osbourne CK, eds. *Diseases of the Breast*. 5th ed. Philadelphia, Pa: Lippincott Williams & Wilkins; 2014.

Woods, V. D., Montgomery, S. B., Belliard, J. C., Ramírez-Johnson, J., & Wilson, C. M. (2004). Culture, Black Men, and Prostate Cancer: What Is Reality? *Cancer Control : Journal of the Moffitt Cancer Center*, *11*(6), 388–396.

Zelefsky MJ, Morris MJ, Eastham JA. Chapter 70: Cancer of the Prostate. In: DeVita VT, Lawrence TS, Rosenberg SA, eds. *DeVita, Hellman, and Rosenberg's Cancer: Principles and Practice of Oncology*. 11th ed. Philadelphia, Pa: Lippincott Williams & Wilkins; 2019.

Zhang, K., Civan, J., Mukherjee, S., Patel, F., & Yang, H. (2014). Genetic variations in colorectal cancer risk and clinical outcome. *World Journal of Gastroenterology : WJG*, *20*(15), 4167–4177.

Zugazagoitia, Jon, Cristiano Guedes, Santiago Ponce, Irene Ferrer, Sonia Molina-Pinelo, and Luis Paz-Ares. 2016. „Current Challenges in Cancer Treatment". *Clinical Therapeutics* 38 (7): 1551–66.

DRUGS USED IN CANCER TREATMENT

Hülya ÇELİK

- Ağrı İbrahim Çeçen University, Faculty of Pharmacy, Pharmacy Technology Department, Ağrı - TURKEY
- ORCID: 0000-0003-0805-0523
- Mail: hycelik@agri.edu.tr

Talip ARSLAN

- Ağrı İbrahim Çeçen University, Faculty of Pharmacy, Ağrı - TURKEY
- Mail: arslantalip123@gmail.com

REFERENCES

Akdenız, Melahat, ve Bülent Yard mc . 2016. Kanser AÇıları". *Klinik Tıp Aile Hekimliği* 8 (2): 59-69.

Ali, Shazia, Neelima Mondal, Hani Choudhry, Mahmood Rasool, Peter N. Pushparaj, Mohammad A. Khan, Maryam Mahfooz, vd. 2016. Current Management Strategies in Breast Cancer by Targeting Key Altered Molecular Players". *Frontiers in Oncology* 6 (Mart). https://doi.org/10.3389/fonc.2016.00045.

Allan, G. (1984):Radiation Therapy: Clinical Oncology: Refresher Course For Veterinarians Preceedings No:69 S: 307-315.

Anderson WF, Blaese RM, Culver K. The ADA human gene therapy clinical protocol: points to consider response with clinical protocol. *Hum Gene Ther.*1990*;*1:331–362.

Anonim 2020a. Medicalpark. https://www.medicalpark.com.tr/kanser-turleri-belirti-ve-tedavi-yontemleri-nelerdir/hg-1716 (25.12.2019)

Anonim 2020b. Türkiye Kanser Ġstatistikleri. https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/kanser-nedir-belirtileri/kanser-nedir-belirtileri1/kanserin-nedenleri-ve-s%C4%B1k-g%C3%B6r%C3%BClen-kanserler.html (30.12.2019)

Anonim 2020c. Türkiye Kanserle SavaĢ Vakfı – Kemoterapi http://www.kanservakfi.com/kemoterapi-nasil-calisir--128.html (03.01.2020)

Anonim 2020d. Türkiye Jinekolojik Onkoloji Derneği. http://www.trsgo.org/menu/159/kemoterapi-nedir#a1

Anonim 2020e. Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/kanser-tedavisi/kanser-tedavisi-nelerdir/kemoterapi.html

Arslan, Muzeyyen. 2015. Complementary and alternative theraphy methods used in the management of chemotherapy induced nausea and vomiting". *Turkish Journal of Oncology*. https://doi.org/10.5505/tjoncol.2015.1204.

Aslan, Özlem, ve Huriye Vural. 2006. KEMOTERAPĠ ALAN KANSER HASTALARINA VERĠLEN EĞĠTĠMĠN KEMOTERAPĠ SEMPTOMLARINA ETKĠSĠ", 14.

Atıcı, E. (2007). Tıp Tarihinde Kanser ve Lösemi. Türk Onkoloji Dergisi, 22(4): 197-204.

Avcı, Tuğçe, ve Meral Tunçbilek. 2017. Kolorektal Kanser Tedavisinde Yeni İlaç Kombinasyonu: Trifluridin ve Tpirasil". Içinde . https://doi.org/10.5336/medsci.2017-57583.

Barbaros, Mustafa Burak, ve M r Ş Dıkmen. 2015. Kanser mmünoterap s ". *Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Fen Bilimleri Dergisi* 31 (4): 177-82.

Baykara, Onur. 2016. Current Modalities in Treatment of Cancer". *Balıkesır Health Sciences Journal* 5 (3): 154-65. https://doi.org/10.5505/bsbd.2016.93823.

Bignold, L , 2015. Principles of Tumors. 1. Baskı. New York , Academic Press

Blaese, R. M., K. W. Culver, A. D. Miller, C. S. Carter, T. Fleisher, M. Clerici, G. Shearer, vd. 1995. T Lymphocyte-Directed Gene Therapy for ADA- SCID: Initial Trial Results After 4 Years". *Science* 270 (5235): 475-80. https://doi.org/10.1126/science.270.5235.475.

Chen, Hanbo, Alexander V. Louie, R. Gabriel Boldt, George B. Rodrigues, David A. Palma, ve Suresh Senan. 2016. Quality of Life After Stereotactic Ablative Radiotherapy for Early-Stage Lung Cancer: A Systematic Review". *Clinical Lung Cancer* 17 (5): e141-49. https://doi.org/10.1016/j.cllc.2015.12.009.

Chlebowski, Rowan T., JoAnn E. Manson, Garnet L. Anderson, Jane A. Cauley, Aaron K. Aragaki, Marcia L. Stefanick, Dorothy S. Lane, vd. 2013. Estrogen Plus Progestin and Breast Cancer Incidence and Mortality in the Women's Health Initiative Observational Study". *JNCI Journal of the National Cancer Institute* 105 (8): 526-35. https://doi.org/10.1093/jnci/djt043.

Demirelli F. H., Hedefe Yönelik Kanser Tedavisi ve Monoklonal Antikorlar," ANKEM Derg., 19(Suppl 2), 123-125, 2005.

Eren, Erdinç, Alper Ata, ve Ali Arican. t.y. Kanser Tedavisinde Kullanılan İlaçlar Ve Nefrotoksisite", 7.

Estimating the global cancer incidence and mortality in 2018: GLOBOCAN sources and methods - Ferlay - 2019 - International Journal of Cancer - Wiley Online Library [WWW Document], n.d. URL

https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1002/ijc.31937 (accessed 2.23.20).

Fitzmaurice, Christina, Daniel Dicker, Amanda Pain, Hannah Hamavid, Maziar Moradi-Lakeh, Michael F. MacIntyre, Christine Allen, vd. 2015. The Global Burden of Cancer 2013". *JAMA Oncology* 1 (4): 505. https://doi.org/10.1001/jamaoncol.2015.0735.

Gabriele, Lucia, Maria Buoncervello, Barbara Ascione, Maria Bellenghi, Paola Matarrese, ve Alessandra Carè. 2016. The Gender Perspective in Cancer Research and Therapy: Novel Insights and on-Going Hypotheses". *Annali Dell'Istituto Superiore Di Sanità*, sy 2 (Nisan). https://doi.org/10.4415/ANN_16_02_13.

Giordano, Pasqualina, Anna Manzo, Agnese Montanino, Raffaele Costanzo, Claudia Sandomenico, Maria Carmela Piccirillo, Gennaro Daniele, vd. 2016. Af atinib: An Overview of Its Clinical Development in Non-Small-Cell Lung Cancer and Other Tumors". *Critical Reviews in Oncology/Hematology* 97 (Ocak): 143-51. https://doi.org/10.1016/j.critrevonc.2015.08.016.

Grover, Natalie S., ve Steven I. Park. 2015. Novel Targeted Agents in Hodgkin and Non-Hodgkin Lymphoma Therapy". *Pharmaceuticals* 8 (3): 607-36. https://doi.org/10.3390/ph8030607.

Gülbeyaz,Can. Side Effects of Antineoplastic Drugs and Nursing Approaches. HEAD. 2005; 2(2): 8-15

Herd, Fiona, Nermine O. Basta, Richard J.Q. McNally, ve Deborah A. Tweddle. 2019. A Systematic Review of Re-Induction Chemotherapy for Children with Relapsed High-Risk Neuroblastoma". *European Journal of Cancer* 111 (Nisan): 50-58. https://doi.org/10.1016/j.ejca.2018.12.032.

https://doi.org/10.3892/or.2014.3579.

Iyer, Swaminathan P., ve Francine F. Foss. 2015. Romidepsin for the Treatment of Peripheral T-Cell Lymphoma". *The Oncologist* 20 (9): 1084-91. https://doi.org/10.1634/theoncologist.2015-0043.

Jung, Yong-Wook, Eriona Hysolli, Kun-Yong Kim, Yoshiaki Tanaka, ve In-Hyun Park. 2012. Human induced pluripotent stem cells and neurodegenerative disease: prospects for novel therapies". *Current opinion in neurology* 25 (2): 125-30. https://doi.org/10.1097/WCO.0b013e3283518226.

Karagozoglu, Serife, Filiz Tekyasar, ve Figen Alp Yilmaz. 2013. Effects of Music Therapy and Guided Visual Imagery on Chemotherapy-Induced Anxiety and Nausea-Vomiting". *Journal of Clinical Nursing* 22 (1-2): 39-50. https://doi.org/10.1111/jocn.12030.

Kayaalp, O., 2018. Akılcıl Tedavi Yönünden Tıbbi Farmakoloji. 13.Baskı. Nobel Yayınevi, Ankara

Keser, Gülke, Kadirhan Özdemır, Burak Ertürk, Mürray Haspolat, Tuğçe Duman, ve Murat Esmer. 2017. KANSER HASTALARINA YÖNELİK ONKOLOJİK REHABİLİTASYON ÜNİTESİNDE SUNULAN HİZMETLERİN ANALİZİ". *Gazi Sağlık Bilimleri Dergisi* 2 (1): 18-27.

Kutluk, T. ve Kars A. (2001). Kanser Konusunda Genel Bilgiler. T.C. Sağlık Bakanlığı Kanser ve SavaŞ Daire BaŞkanlığı (http://sbv.saglik.gov.tr/Ekutuphaane/kitaplar/kanser.pdf)

Li, Fangxuan, Jinli Dou, Lijuan Wei, Shixia Li, ve Juntian Liu. 2016. The Selective Estrogen Receptor Modulators in Breast Cancer Prevention". *Cancer Chemotherapy and Pharmacology* 77 (5): 895-903. https://doi.org/10.1007/s00280-016-2959-0.

Los, Maartje, Jeanine M. L. Roodhart, Emile E. Voest, Maartje Los, Jeanine M. L. Roodhart, Emile E. Voest, Key Words, Colorectal Angiogenesis, ve Bevacizumab Vatalanib. t.y. Target practice: lessons from phase III trials with bevacizumab and vatalanib in the treatment of advanced colorectal cancer". *Oncologist*.

Marano, Luigi, Daniele Fusario, Vinno Savelli, Luigi Verre, Alessandro Neri, Daniele Marrelli, ve Franco Roviello. 2020. Robotic versus Laparoscopic Gastrectomy for Gastric Cancer: Protocol for Umbrella Review of Systematic Reviews and Meta-Analyses". *BMJ Open* 10 (2): e033634. https://doi.org/10.1136/bmjopen-2019-033634.

Özer, Kürsat, Ali Belge, ve Bahtiyar Bakir. 1991. RADYOTERAPİ". *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Veteriner Fakültesi Dergisi* 2 (1-2): 165-75.

Pavlopoulou, Athanasia, Demetrios A. Spandidos, ve Ioannis Michalopoulos. 2015. Human Cancer Databases (Review)". *Oncology Reports* 33 (1): 3-18.

Sevım, Handan, ve Özer Gürpınar. 2015. İndüklenmİş Plur potent Kök Hücreler ve Uygulamaları". *Marmara Medical Journal* 25 (1): 5-9.

Shah, Arpita, ve Abhishek Mangaonkar. 2015. Idelalisib: A Novel PI3Kδ Inhibitor for Chronic Lymphocytic Leukemia". *Annals of Pharmacotherapy* 49 (10): 1162-70. https://doi.org/10.1177/1060028015594813.

Şakalar Ç., Özgi K., Canatan H., Kanser Immün Terapi ve Monoklonal Antikorlar, F. Ü. Sağ. Bil. Tıp Derg., 27(2), 105-110, 2013.

Şamkar, Hat ce, Ayşe Gül Y ld r m, ve Özge Delıbaş.2016. Determ n ng the R sk Factors Causing Cancer with Logistic Regression Analysis". *Alphanumeric Journal* 4 (2): 205-22. https://doi.org/10.17093/alphanumeric.277744.

Takahashi, K., ve S. Yamanaka. 2013. Induced Pluripotent Stem Cells in Medicine and Biology". *Development* 140 (12): 2457-61. https://doi.org/10.1242/dev.092551.

Teicher, Beverly A., ve Joseph E. Tomaszewski. 2015. P roteasome Inhibitors". *Biochemical Pharmacology* 96 (1): 1-9. https://doi.org/10.1016/j.bcp.2015.04.008.

Urhan, Murat, ve Gamze Akbulut. 2017. Obezite ve Kanser İlişkisi: Leptin Kanserojen bir Adipokin midir?" *İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi* 2 (3): 35-43.

Wei, Xiao X, Lawrence Fong, ve Eric J Small. 2015. Prostate Cancer Immunotherapy with Sipuleucel-T: Current Standards and Future Directions". *Expert Review of Vaccines* 14 (12): 1529-41. https://doi.org/10.1586/14760584.2015.1099437.

Yokuş Beran, ve Dilek Ülker Çakır. 2012. Kanser Biyokimyası". *Dicle Üniversitesi Veteriner Fakültesi Dergisi*, sy 1 (Ocak): 7-18.

1) PubChem. t.y. C yclophosphamide". Erişim 10 Nisan 2020. https://pubchem.ncbi.nlm.nih.gov/compound/2907.

2) PubChem. t.y. T emozolomide". Erişim 10 Nisan 2020. https://pubchem.ncbi.nlm.nih.gov/compound/5394.

3) PubChem. t.y. Methotrexate". Erişim 10 Nisan 2020. https://pubchem.ncbi.nlm.nih.gov/compound/126941.

4) PubChem. t.y. Pemetrexed". Erişim 10 Nisan 2020. https://pubchem.ncbi.nlm.nih.gov/compound/135410875.

5) PubChem. t.y. Mercaptopurine". Erişim 10 Nisan 2020. https://pubchem.ncbi.nlm.nih.gov/compound/667490.

6) PubChem. t.y. Thioguanine". Erişim 10 Nisan 2020. https://pubchem.ncbi.nlm.nih.gov/compound/2723601.

7) PubChem. t.y. Fludarabine". Erişim 10 Nisan 2020. https://pubchem.ncbi.nlm.nih.gov/compound/657237.

8) PubChem. t.y. Cladribine". Erişim 10 Nisan 2020. https://pubchem.ncbi.nlm.nih.gov/compound/20279.

9) PubChem. t.y. Cytarabine". Erişim 10 Nisan 2020. https://pubchem.ncbi.nlm.nih.gov/compound/6253.

10) PubChem. t.y. 5-Fluorouracil". Erişim 10 Nisan 2020. https://pubchem.ncbi.nlm.nih.gov/compound/3385.

11) PubChem. t.y. Capecitabine". Erişim 10 Nisan 2020. https://pubchem.ncbi.nlm.nih.gov/compound/60953.

12) PubChem. t.y. Gemcitabine". Erişim 10 Nisan 2020. https://pubchem.ncbi.nlm.nih.gov/compound/60750.

13) PubChem. t.y. Cis-Platin". Erişim 11 Nisan 2020. https://pubchem.ncbi.nlm.nih.gov/compound/441203.

14) PubChem. t.y. Carboplatin". Erişim 11 Nisan 2020. https://pubchem.ncbi.nlm.nih.gov/compound/426756.

15) PubChem. t.y. Oxaliplatine". Erişim 11 Nisan 2020. https://pubchem.ncbi.nlm.nih.gov/compound/6857599.

16) Rituxan (Rituximab): Uses, Dosage, Side Effects, Interactions, Warning". t.y. RxList. Erişim 11 Nisan 2020. https://www.rxlist.com/rituxan-drug.htm.

17) Herceptin (Trastuzumab): Uses, Dosage, Side Effects, Interactions, Warning". t.y. RxList. Erişim 11 Nisan 2020. https://www.rxlist.com/herceptin-drug.htm.

18) Erbitux (Cetuximab): Uses, Dosage, Side Effects, Interactions, Warning". t.y. RxList. Erişim 11 Nisan 2020. https://www.rxlist.com/erbitux-drug.htm.

19) Av astin (Bevacizumab): Uses, Dosage, Side Effects, Interactions, Warning". t.y. RxList. Erişim 11 Nisan 2020. https://www.rxlist.com/avastin-drug.htm.

20) Ca mpath (Alemtuzumab): Uses, Dosage, Side Effects, Interactions, Warning". t.y. RxList. Erişim 11 Nisan 2020. https://www.rxlist.com/campath-drug.htm.

21) Mylotarg (Gemtuzumab Ozogamicin for Injection): Uses, Dosage, Side Effects, Interactions, Warning". t.y. RxList. Erişim 11 Nisan 2020. https://www.rxlist.com/mylotarg-drug.htm.

22) Z evalin (Ibritumomab Tiuxetan): Uses, Dosage, Side Effects, Interactions, Warning". t.y. RxList. Erişim 11 Nisan 2020. https://www.rxlist.com/zevalin-drug.htm.

23) Bexxar (Tositumomab and Iodine 1131 Tositumomab): Uses, Dosage, Side Effects, Interactions, Warning". t.y. RxList. Erişim 11 Nisan 2020. https://www.rxlist.com/bexxar-drug.htm.

24) Co smegen (Dactinomycin for Injection): Uses, Dosage, Side Effects, Interactions, Warning". t.y. RxList. Erişim 12 Nisan 2020. https://www.rxlist.com/cosmegen-drug.htm.

25) Cer ubidine (Daunorubicin): Uses, Dosage, Side Effects, Interactions, Warning". t.y. RxList. Erişim 12 Nisan 2020. https://www.rxlist.com/cerubidine-drug.htm.

26) L ipodox (Doxorubicin): Uses, Dosage, Side Effects, Interactions, Warning". t.y. RxList. Erişim 12 Nisan 2020. https://www.rxlist.com/lipodox-drug.htm.

27) Doxil (Doxorubicin Hcl Liposome Injection): Uses, Dosage, Side Effects, Interactions, Warning". t.y. RxList. Erişim 12 Nisan 2020. https://www.rxlist.com/doxil-drug.htm.

28) Ellence (Epirubicin Hydrochloride): Uses, Dosage, Side Effects, Interactions, Warning". t.y. RxList. Erişim 12 Nisan 2020. https://www.rxlist.com/ellence-drug.htm.

29) Idamycin (Idarubicin): Uses, Dosage, Side Effects, Interactions, Warning". t.y. RxList. Erişim 12 Nisan 2020. https://www.rxlist.com/idamycin-drug.htm.

30) Novantrone (Mitoxantrone for Injection Concentrate): Uses, Dosage, Side Effects, Interactions, Warning". t.y. RxList. Erişim 12 Nisan 2020. https://www.rxlist.com/novantrone-drug.htm.

31) PubChem. t.y. Bleomycin A2". Erişim 12 Nisan 2020. https://pubchem.ncbi.nlm.nih.gov/compound/5360373.

Blenoxane (Bleomycin Sulfate Injection): Uses, Dosage, Side Effects, Interactions, Warning". t.y. RxList. Erişim 12 Nisan 2020. https://www.rxlist.com/blenoxane-drug.htm.

32) PubChem. t.y. Mitomycin". Erişim 12 Nisan 2020. https://pubchem.ncbi.nlm.nih.gov/compound/5746.

Mutamycin (Mitomycin): Uses, Dosage, Side Effects, Interactions, Warning". t.y. RxList. Erişim 12 Nisan 2020. https://www.rxlist.com/mutamycin-drug.htm.

33) Elspar (Asparaginase): Uses, Dosage, Side Effects, Interactions, Warning". t.y. RxList. Erişim 12 Nisan 2020. https://www.rxlist.com/elspar-drug.htm.

34) PubChem. t.y. Gefitinib". Erişim 12 Nisan 2020. https://pubchem.ncbi.nlm.nih.gov/compound/123631.

Iressa (Gefitinib): Uses, Dosage, Side Effects, Interactions, Warning". t.y. RxList. Erişim 12 Nisan 2020. https://www.rxlist.com/iressa-drug.htm.

35) PubChem. t.y. Imatinib". Erişim 12 Nisan 2020.https://pubchem.ncbi.nlm.nih.gov/compound/5291.

Gleevec (Imatinib Mesylate): Uses, Dosage, Side Effects, Interactions, Warning". t.y. RxList. Erişim 12 Nisan 2020. https://www.rxlist.com/gleevec-drug.htm.

36) PubChem. t.y. Bortezomib". Erişim 12 Nisan 2020. https://pubchem.ncbi.nlm.nih.gov/compound/387447.

Velcade (Bortezomib): Uses, Dosage, Side Effects, Interactions, Warning". t.y. RxList. Erişim 12 Nisan 2020. https://www.rxlist.com/velcade-drug.htm.

37) PubChem. t.y. Tretinoin". Erişim 12 Nisan 2020. https://pubchem.ncbi.nlm.nih.gov/compound/444795.

Vesanoid (Tretinoin): Uses, Dosage, Side Effects, Interactions, Warning". t.y. RxList. Erişim 12 Nisan 2020. https://www.rxlist.com/vesanoid-drug.htm.

38) PubChem. t.y. Thalidomide". Erişim 12 Nisan 2020. https://pubchem.ncbi.nlm.nih.gov/compound/5426.

Thalomid (Thalidomide): Uses, Dosage, Side Effects, Interactions, Warning". t.y. RxList. Erişim 12 Nisan 2020. https://www.rxlist.com/thalomid-drug.htm.

39) PubChem. t.y. Hydroxyurea". Erişim 12 Nisan 2020. https://pubchem.ncbi.nlm.nih.gov/compound/3657.

Hydrea (Hydroxyurea): Uses, Dosage, Side Effects, Interactions, Warning". t.y. RxList. Erişim 12 Nisan 2020. https://www.rxlist.com/hydrea-drug.htm.

40) PubChem. t.y. Vincaleukoblastine Sulfate". Erişim 12 Nisan 2020. https://pubchem.ncbi.nlm.nih.gov/compound/241902.

Vinblastine Sulfate (Vinblastine Sulfate Injection): Uses, Dosage, Side Effects, Interactions, Warning". t.y. RxList. Erişim 12 Nisan 2020. https://www.rxlist.com/vinblastine-sulfate-drug.htm.

41) PubChem. t.y. Vincristine Sulfate". Erişim 12 Nisan 2020. https://pubchem.ncbi.nlm.nih.gov/compound/249332.

Vincristine Sulfate Injection (Vincristine Sulfate): Uses, Dosage, Side Effects, Interactions, Warning". t.y. RxList. Erişim 12 Nisan 2020. https://www.rxlist.com/vincristine-sulfate-injection-drug.htm.

42) PubChem. t.y. Vindesine Sulfate". Erişim 13 Nisan 2020. https://pubchem.ncbi.nlm.nih.gov/compound/43116.

43) PubChem. t.y. Vi norelbine". Erişim 13 Nisan 2020. https://pubchem.ncbi.nlm.nih.gov/compound/5311497.

Navelbine (Vinorelbine Tartrate): Uses, Dosage, Side Effects, Interactions, Warning". t.y. RxList. Erişim 13 Nisan 2020. https://www.rxlist.com/navelbine-drug.htm.

44) PubChem. t.y. Etoposide". Erişim 13 Nisan 2020. https://pubchem.ncbi.nlm.nih.gov/compound/36462.

VePesid (Etoposide): Uses, Dosage, Side Effects, Interactions, Warning". t.y. RxList. Erişim 13 Nisan 2020. https://www.rxlist.com/vepesid-drug.htm.

45) PubChem. t.y. Taxol®". Erişim 13 Nisan 2020. https://pubchem.ncbi.nlm.nih.gov/compound/16760674.

Paclitaxel Tablets (Paclitaxel): Uses, Dosage, Side Effects, Interactions, Warning". t.y. RxList. Erişim 13 Nisan 2020. https://www.rxlist.com/taxol-drug.htm.

46) PubChem. t.y. Docetaxel". Erişim 13 Nisan 2020. https://pubchem.ncbi.nlm.nih.gov/compound/148124.

Docefrez (Docetaxel): Uses, Dosage, Side Effects, Interactions, Warning". t.y. RxList. Erişim 13 Nisan 2020. https://www.rxlist.com/docefrez-drug.htm.

47) PubChem. t.y. Irinotecan". Erişim 13 Nisan 2020. https://pubchem.ncbi.nlm.nih.gov/compound/60838.

Camptosar Injection (Irinotecan Hydrochloride): Uses, Dosage, Side Effects, Interactions, Warning". t.y. RxList. Erişim 13 Nisan 2020. https://www.rxlist.com/camptosar-inj-drug.htm.

48) PubChem. t.y. Topotecan". Erişim 13 Nisan 2020. https://pubchem.ncbi.nlm.nih.gov/compound/60700.

Hycamtin (Topotecan Hydrochloride): Uses, Dosage, Side Effects, Interactions, Warning". t.y. RxList. Erişim 13 Nisan 2020. https://www.rxlist.com/hycamtin-drug.htm.

PAPILLARY NEOPLASMS OF THE BREAST

Melek UNCEL

- Muğla Training and Research Hospital, Department of Pathology, Mugla - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0002-0203-2682
- Mail: melek.uncel@gmail.com

References

1- Murdeshwar HG, Siddiqui S. (2016) Papillary carcinoma of breast: Minireview. World J Clin Cases 2016; 4(1): 20-24. DOI: 10.12998/wjcc.v4.i1.20

2- Yan Zhao1, Nan Li1, et al. (2017) Clinicopathologic features of intraductal papillary neoplasm of breast: analyses of three cases. Int J Clin Exp Pathol 2017;10(9):9575-9582. PMID: 27452933

3- Shi Wei, et al. Papillary Lesions of the Breast An Update. Arch Pathol Lab Med. 2016;140:628–643; doi: 10.5858/ arpa.2015-0092-RA

4- Mehdi Agoumi, et al. Practical Considerations in Breast Papillary Lesions A Review of the Literature. Arch Pathol Lab Med. 2016;140:770–790; doi: 10.5858/ arpa.2015-0525-RA

5- Gabriela Boufellia et al. Papillomas of the breast: factors associated with underestimation. European Journal of Cancer Prevention 27:310–314. doi: 10.1097/CEJ.0000000000000343

6- Ichiro Maeda1 , Shinya Tajima1, et al. Use of immunohistochemical analysis of CK5/6, CK14, and CK34betaE12 in the differential diagnosis of solid papillary carcinoma in situ from intraductal papilloma with usual ductal hyperplasia of the breast. SAGE Open Medicine Volume 6: 1–8. (2018) Sagepub.com/journals-permissions. DOI: 10.1177/2050312118811542

8- Shir-Hwa Ueng et al. Papillary Neoplasms of the Breast A Review. Arch Pathol Lab Med. 2009;133:893–907. doi:10.1043/1543-2165-133.6.893

9- Page DL, Salhany KE, et al. Subsequent breast carcinoma risk after biopsy with atypia in a breast papilloma. Cancer 1996 Jul15;78(2):258-66. PMID:8674001

10- Ichigara S, Fujimoto T, et al. Double immunostaining with p63 and high-molecular-weight cytokeratin distinguishes borderline papillary lesions of the breast. Pathol Int.2007 Mar,57(3):126-32. PMID: 17295644

11- Pereria H, Pinder SE, et al. Pathological prognostic factors in breast cancer. IV: Should be a typer or a greater? A comporative study of two histological prognostic features in operable breast carcinoma. Histopathology. 1995. Sep;27(3):219-26. PMID: 8522285. doi: 10.1111/j.1365-2559.1995.tb00213.x

12- Hittmair AP, Lininger RA, et al. Ductal carcinoma in situ in male breast; a morphological study of 84 cases of pure DCIS and 30 cases of DCIS associated with invasive carcinoma- a preliminary report. Cancer. 1998 Nov 15;83(10):2139-49. PMID:9827718

13- Nicole Nicosia Esposito, MD, David J. Dabbs, MD, et al. Are Encapsulated Papillary Carcinomas of the Breast In Situ or Invasive? A Basement Membrane Study of 27 Cases. Am J Clin Pathol 2009;131:228-242 228 DOI: 10.1309/AJCP8A2UVLCYGTPU

14- Julie M. Jorns, MD. Papillary Lesions of the Breast A Practical Approach to Diagnosis. Arch Pathol Lab Med. 2016;140:1052–1059; doi: 10.5858/arpa.2016-0219-RA

15- Kyrgias George, Zygogianni Anna, et al. Encapsulated papillary carcinoma of the breast: An overview cancerjournal.net on Saturday, November 28, 2020, IP: 213.14.74.215. DOI: 10.4103/0973-1482.126448

16- Rakha EA, Gandhi N, et al. Encapsulated papillary carcinoma of the breast; an invasive tumor with excellent prognosis. AM J Surg Pathol. 2011 Aug;35(8):1903-103. PMID: 21763694

17- Duprez R, Wilkerson PM, et al. Immunophenotypic and genomic characterization of papillary carcinomas of the breast. J Pathol. 2012 Feb;226(3):427-41. PMID: 22025283

18- Noriko Yoshimura,1 ShigeruMurakami,1 et al. Synchronous Bilateral Solid Papillary Carcinomas of the Breast. Hindawi Publishing Corporation Case Reports in Surgery Volume 2013, Article ID 812129, 4 pages doi: 10.1155/2013/812129

19- Jinous Saremian, MD; Marilin Rosa, et al. Solid Papillary Carcinoma of the Breast A Pathologically and Clinically Distinct Breast Tumor. Arch Pathol Lab Med. 2012;136:1308–1311; doi: 10.5858/arpa.2011-0227-RS

20- Guo S,Wang Y, et al. Solid papillary carcinoma of the breast.: a special entity needs to be distinguished from conventional invasive carcinoma avoiding over-treatment. Breast. 2016 Apr;26:67-72.PMID:27017244 DOI: 10.1016/j.breast.2015.12.015

21- S.J. Bhosale A.Y. Kshirsagar. Invasive Papillary Breast Carcinoma. Case Rep Oncol 2010;3:410–415 DOI: 10.1159/000321270 Published online: November 13, 2010

22- Yunita Setyawati, Yeni Rahmawati, et al. The Association between Molecular Subtypes of Breast Cancer with Histological Grade and Lymph Node Metastases in Indonesian Woman. Asian Pac J Cancer Prev, 19 (5), 1263-1268.

CASTLEMAN : A RARE DISEASE OF THE THORACIC SURGERY

Hüseyin Fatih SEZER

- Kocaeli University Faculty of Medicine, Department of Thoracic Surgery, Kocaeli - TURKEY.
- ORCID: 0000-0001-5812-7088
- Mail: hfatih.sezer@kocaeli.edu.tr

References

1. Kerrigan CL,Collins ED,Kim HM .Reduction Mammoplasty : defining medical necessity.Med Decis Making. 2002;22:208-17.

2. Austin RE, Lista F, Ahmad J. Management of recurrent or persistent macromastia. Clin Plast Surg. 2016;43:383–93.

3. Rohrich RJ, Thornton JF, Sorokin ES. Recurrent mammary hyperplasia: Current concepts. Plast Reconstr Surg. 2003;111:387–393; quiz 394.

4. Kocak E,Carruthers KH,MacMahan CD.A reliable method for preoperative estimation tissue to be removed during reduction mammoplasty. Plast Reconstr Surg 2011;127:1059-64.

5. Descamps MJL,Landau AG,Lazarus D. A Formula determining resection weights for reduction mammaplasty . Plast Reconstr Surg 2008;121:397-400.

6. Eder M,Grabhorn A,Waldenfels FV.Prediction of breast resection weight in reduction mammaplasty based on 3 dimensional surface imaging. Surg Innov . 2013;20:356-64

7. Strong B, Hall-Findlay EJ. How Does Volume of Resection Relate to Symptom Relief for Reduction Mammaplasty Patients? Ann Plast Surg. 2015;75:376-82.

8. Spector JA, Karp NS. Reduction mammaplasty: a significant improvement at any size.Plast Reconstr Surg. 2007;120:845-50.

9. Brown RH,Izaddoost S,Bullocks JM. Preventing the "bottoming out" and "star-gazing" phenomena in inferior pedicle breast reduction with an acellular dermal matrix internal brassiere. Aesthetic Plast Surg. 2010;34:760-7.

10. Mizgala CL, MacKenzie KM. Breast reduction outcome study. Ann Plast Surg. 2000 ;44:125-33.

11. Choi M,Unger J,Small K. Defining the kinetics of breast pseudoptosis after reduction mammaplasty. Ann Plast Surg. 2009;62:518-22.

12. Quan M, Fadl A, Small K, Tepper O, Kumar N, Choi M, Karp N. Defining pseudoptosis (bottoming out) 3 years after short-scar medial pedicle breast reduction. Aesthetic Plast Surg. 2011;35:357-64.

13. Hoppe IC, Patel PP, Singer-Granick CJ, Granick MS. Virginal mammary hypertrophy: a meta-analysis and treatment algorithm. Plast Reconstr Surg. 2011;127:2224-31.

14. Skoll PJ, Hudson DA. The safety of a different pedicle in secondary reduction mammaplasty. Plast Reconstr Surg. 2001;108:1086.

15. Patel SP, Brown DL, Cederna PS. Repeated bilateral reduction mammaplasty: A 12-year experience. Plast Reconstr Surg. 2010;126:263–4.

16. Losee JE, Caldwell EH, Serletti JM. Secondary reduction mammaplasty: Is using a different pedicle safe? Plast Reconstr Surg. 2000;106:1004–1008; discussion 1009.

17. Hall-Findlay EJ. Discussion: The blood supply of the breast revisited. Plast Reconstr Surg. 2016;137:1398–1400.

18. Spear SL, Rottman SJ, Seiboth LA, Hannan CM. Breast reconstruction using a staged nipple-sparing mastectomy following mastopexy or reduction. Plast Reconstr Surg. 2012;129:572–81.

19. Alperovich M, Tanna N, Samra F, et al. Nipple-sparing mastectomy in patients with a history of reduction mammaplasty or mastopexy: How safe is it? Plast Reconstr Surg. 2013;131:962–7.

20. Ahmad J, McIsaac SM, Lista F. Does knowledge of the initial technique affect outcomes after repeated breast reduction? Plast Reconstr Surg. 2012;129:11–8.

21. Mistry RM, MacLennan SE, Hall-Findlay EJ. Principles of Breast Re-Reduction: A Reappraisal. Plast Reconstr Surg. 2017;139:1313-22.

CHROMOSOME ABNORMALITIES

İbrahim Halil KENGER

- Gaziantep Islam, Science, and Technology University, Faculty of Medicine, Department of Medical Genetics, Gaziantep - TURKEY
- ORCID: 0000-0002-9848-954X
- Mail: kengeribrahim@gmail.com

REFERENCES

1. Ayaz A, Topak A, Yalcintepe S, Celik T, Yararbas K, Eser M, O Yuregir O. (2018). A case with isochromosome 18p and 2q13 deletion including the BUB1 gene. Clin Dysmorphol., 27(3), 101-104.

2. Başaran N. (1996). Tıbbi Genetik. İstanbul: Bilim Teknik Yayınevi.

3. Blackburn E.H., Epel E.S., Lin J. (2015). Human telomere biology: A contributory and interactive factor in aging, disease risks, and protection. Science, 350(6265), 1193-1198.

4. Bonouvrie K, van der Werff Ten Bosch J, van den Akker M. (2020). Klinefelter syndrome and germ cell tumors: review of the literatüre. Int J Pediatr Edocrinol., 2020(2020), 18.

5. Chen C.H, Pan C.Y, Lin W.C. (2019). Overlapping protein-coding genes in human genome and their coincidental expression in tissues. Scientific Reports, 16(9), 1-10.

6. Daber R.D., Conlin L.K., Leonard L.D., Canevini M.P., Vignoli A, Hosain S, Brown L.W., Spinner N.B. (2012). Ring chromosome 20. Eur JMed Genet., 55(5), 381-387.

7. Drpic D, Almeida A.C., Aguiar P, Renda F, Damas J, Lewin H.A., Larkin D.M., Khodjakov A, Maiato H. (2018). Chromosome Segregation Is Biased by Kinetochore Size. Current Biology, 28(9), 1344-56.

8. Dündar M. (2016). Tıbbi Genetik ve Klinik Uygulamarı, KromozomYapı, Organizasyon ve Sitogenetik Analizler (111-141). Acar A, Başaran S. Ankara: Akademisyrn Kitabevi.

9. Engels H, Eggermann T, Caliebe A, Jelska A, Schubert R, Schüler H.M., Panasiuk B, Zaremba J, Latos-Bieleńska A, Jakubowski L, Zerres K.P., Schwanitz G, Midro AT. (2008). Genetic counseling in Robertsonian translocations der(13;14): frequencies of reproductive outcomes and infertility in 101 pedigrees. Am J Genet A., 146(20), 2611-2616.

10. Faria R, Johannesson K, Butlin R.K., Westram A.M. (2019). Evolving Inversions. Trends Ecol Evol., 34(3), 239-248.

11. Gensous N, Bacalini M.G., Franceschi C, Garagnani P. Down syndrome, accelerated aging and immunosenescence. (2020). Semin Immunopathol., 42(5), 635-645.

12. Guseh S.H. (2020). Noninvasive prenatal testing: from aneuploidy to single genes. 139(9), 1141-1148.

13. Hassold T, Hall H, Hunt P. (2007). The origin of human aneuploidy: where we have been, where we are going. Hum Mol Genet., 16(2), 203-208.

14. Holland A.J., Cleveland D.W. (2009). Boveri revisited: chromosomal instability, aneuploidy and tumorigenesis. Nat Rev Mol Cell Biol., 10(7), 478-487.

15. Hu L, Cheng D, Gong F, Lu C, Tan Y, Luo K, Wu X, He W, Xie P, Feng T, Yang K, Lu G, Lin G. (2016). Reciprocal Translocation Carrier Diagnosis in Preimplantation Human Embryos. EBioMedicine. 11(2016), 139-147.

16. Jackson M, Marks L, May G.H.W, Wilson J.B. (2018). The genetic basis of disease. Essays in Biochemistry, 62(5), 643–723.

17. Kang S.H.L., Shaw C, Ou Z, Eng P.A., Cooper M.L., Pursley A.N., Sahoo T, Bacino C.A., Chinault A.C., Stankiewicz P, Patel A, Lupski J.R., Cheung S.W. (2010). Insertional translocation detected using FISH confirmation of array-comparative genomic hybridization (aCGH) results. Am J Med Genet A., 152(5), 1111-1126.

18. Khan M.R., Bukhari I, Junxiang T, Hui L, Muhammad N, Fan C, Zhu J, Wu M. (2017). A Novel Sex Chromosome Mosaicism 45,X/45,Y/46,XY/46,YY/47,XYY Causing Ambiguous Genitalia. Ann Clin Lab Sci., 47(6), 761-764.

19. Kou F, Wu L, Ren X, Yang L. (2020). Chromosome Abnormalities: New Insights into Their Clinical Significance in Cancer. Mol Ther Oncolytics, 26(17), 562-570.

20. Lim Y.H., Moscato Z, Choate K.A. (2017). Mosaicism in Cutaneous Disorders. Annu Rev Genet, 27(51), 123-141.

21. Lower S.S, McGurk M.P, Clark A.G, Barbash D.A. (2018). Satellite DNA evolution: old ideas, new approaches. Curr Opin Genet Dev., 49, 70-78.

22. Mahdieh N, Rabbani B. (2013). An overview of mutation detection methods in genetic disorders. Iranian journal of Pediatrics, 23(4), 375-88.

23. Moog U, Felbor U, Has C, Zirn B. (2020). Disorders Caused by Genetic Mosaicism. Dtsch Arztebl Int., 116(8), 119-125.

24. Nussbaum R.L, McInnes R.R, Willard H.F., Boerkoel C.F. (2005). Thompson and Thompson Tıbbi Genetik. İstanbul: Güneşkitabevi.

25. Patkee P.A., Baburamani A.A., Kyriakopoulou V, Davidson A, Avini E, Dimitrova R, Allsop J, Hughes E, Kangas J, McAlonan G, Rutherford M.A. (2020). Early alterations in cortical and cerebellar regional brain growth in Down Syndrome: An in vivo fetal and neonatal MRI assessment. Neuroimage Clin., 25(2020), 102139.

26. Piovesan A, Antonaros F, Vitale L, Strippoli P, Chiara Pelleri M, Caracausi M. (2019). Human protein-coding genes and gene feature statistics in 2019. BMC Research Notes, 4(12), 315-10.

27. Poornima S, Daram S, Krishna R, Hasan Q. (2020). Robertsonian and Balanced Reciprocal Translocation in Both Child and Mother with a History of Recurrent Abortions. J Reprod Infertil., 21(1), 65-67.

28. Rao K.P., Belogolovkin V. (2012). Marker chromosomes. Fetal Pediatr Pathol., 32(2), 97-112.

29. Rodríguez-Caballero A, Torres-Lagares d, Rodríguez-Pérez A, Serrera-Figallo M.A., Hernández-Guisado J.M., Machuca-Portillo G. (2010). Cri du chat syndrome: a critical review. Med Oral Patol Cir Bucal., 15(3), 473-478.

30. Shatskikh A.S., Kotov A.A., Adashev V.E., Bazylev S.S., Olenina L.V. (2020). Functional significance of satellite DNAs: insights from drosophila. Curr Opin Genet Dev, 8, 312-331.

31. Shen X, Qi Y, Ma T, Zhou Z. (2019). A dicentric chromosome identification method based on clustering and watershed algorithm. Sci Rep., 9(1), 2285.

32. Shyh-Chang N, Daley G.Q, Cantley L.C. (2013). Stem cell metabolism in tissue development and aging. Development, 140(12), 2535-47.

33. Sobhani A, Khanlarkhani N, Baazm M, Mohammadzadeh F, Najafi A, Mehdinejadiani S, Aval F.S. (2016). Multipotent stem cell and current application. Acta Medica Iranica, 55(1), 6-23.

34. Srinivas N, Rachakonda S, Kumar R. (2020). Telomeres and Telomere Length: A general overview. Cancers, 12(3), 558.

35. Tsou A.Y., Bulova 3, Capone G, Chicoine B, Gelaro B, Harville T.O., Martin B.A., McGuire D.E., McKelvey K.D., Peterson M, Tyler C, Wells M, Whitten M.S., Global Down Syndrome Foundation Medical Care Guidelines for Adults with Down Syndrome Workgroup. (2020). JAMA, 324(5), 1543-1556.

36. van Jaarsveld R.H., Kops G.J.P.L. (2016). Difference Makers: Chromosomal Instability versus Aneuploidy in Cancer.Tredns Cancers., 2(10), 561-571.

37. Vujisic S, Korac P, Pavlica M, Vujnovic N, Dmitrovic R. (2020). Chromosomal segregation in sperm of the Robertsonian translocation (21;22) carrier and its impact on IVF outcome. J Assit Reprod Genet., 37(1), 231-238.

38. Xu J, Zhang Z, Niu W, Yang O, Yao G, Shi S, Jin H, Song W, Chen L, Zhang X, Guo Y, Su Y, Hu L, Zhai J, Zhang Y, Dong F, Gao Y, Li W, Bo S, Hu M, Ren J, Huang L, Lu S,Xie XS, Sun Y. (2017). Mapping allele with resolved carrier status of Robertsonian and reciprocal translocation in human preimplantation embryos. Proc Natl Acad Sci USA., 114(41), 8695-8702.

39. Zhang X, Liu X, Xi Q, Zhu H, Li L, Liu R, Yu Y. (2020). Reproductive outcomes of 3 infertile males with XYY syndrome: Retrospective case series and literature review. Medicine, 99(9), 19375.

PRIMARY MEGAURETER

Mehmet UYSAL

- Karaman Training And Research Hospital Pediatric Surgery Clinic, Karaman - TURKEY
- ORCID: 0000-0003-1561-6601
- Mail: drmyzuysal3@gmail.com

.

In children, any ureter larger than 7 mm in diameter is considered a megaureter (MGU) based on measurements in fetuses older than 30 weeks and children less than 12 years old. MGU; It is classified in 4 categories by Smith:

1) Obstructive MGU
2) Refluxive MGU
3) Refluxive and obstructive MGU
4) It is non-refluxive and nonobstructive MGU.

Then King said these at the ureterovesical junction (UVB); According to functional and anatomical anomalies, primary, secondary including bladder and urethra anomalies are classified as MGU. It is a result of functional or anatomical abnormalities involving the ureterovesical junction in the primary megaureter (PMGU) (1). The etiopathogenesis of primary megaureter has not been elucidated yet. Numerous studies have been carried out using light and electron microscopy to elucidate the etiology, and no finding other than an increase in connective tissue was found between the muscle layer in the ureter wall. In some studies, it has been suggested that the increase in connective tissue prevents expansion during diuresis and causes obstruction (2).

The most interesting causes of PMGU are the "adynamic ureter segment" in the obstruction group and the "idiopathic MGU" without reflux and obstruction. In histopathological and electron microscopic examinations, it has been shown that the circular muscle layer is more prominent in the adynamic segment, there is collagen accumulation that disrupts the continuity between fibrosis and muscle fibers, and the amount of collagen and elastin increases in response to obstruction in the proximal enlarged ureter wall (2,3). It is not clear why the distal ureter is always involved in the event. However, it has been suggested that this may be related to the fact that it is the last developing part of the ureter and the pause in the development of the muscle structure, the early developing layer being the circular muscle layer and its becoming dominant (4,5). It has been found that the "pacemaker" activity in the ureter starts from the proximal ureter and spreads to the middle and lower parts (6,7). In a study conducted on reflux MGUs, an increase in extracellular matrix metalloproteins (MMP) and a decrease in the ratio of muscle-collagen were found, and the opinion was stated that the neural disorder in these ureters may be due to the neurotoxic effects of MMP

damaging the kidney will be the turning point in the follow-up and treatment of hydronephrosis.

REFERENCES

1. Akdağ A,Ozalkaya E, Erdogan E,Oren A,Kaya M.Early intervention in a newborn with primary obstrutive megaureter.Ped Urol Case Rep;2014:1(4):8-15

2. Hanna MK, Jeffs RD, Sturgess JM, et al. Ureteral structure and ultrastructure. Part 1.The normal human ureter. J Urol 1976;116:718-720.

3. Mc Laughlin AP, Pfister RC, Leadbetter WF, et al. The pathophysiolgy of primary megaloureter. J Urol 1973;109:805-811.

4. Dixon JS, Jen PYP, Yeung CK, et al. The vesicoureteric junction in three cases of primary obstructive megaureter associated with ectopic ureteric insertion. Br J Urol 1998;81:580-584.

5. Nicotina PA, Romeo C, Arena F, et al. Segmental up regulation of transforming growth factor-B in the pathogenesis of primary megaureter. An immunocytochemical study. Br J Urol 1997;80:946-949.

6. Diebel LN,Schein M, Wittmann MH, et al. Identification of the cells underlying pacemaker activity. J Urol;1998;11:1859-1916.

7. Oswald J, Schwenther C, Brenner E, et al: Extracelluler matrix degradation and reduce nerve supply in refluxing ureteral endings. J Urol 2004;172:1099-1102.

8. Allen TD. Congenital ureteral strictures. J Urol 1970;104:196-199

9. Solari V, Piotrowska AP, Puri P et al. Altered expression of interstitial cells of Cajal in congenital ureteropelvic junction obstruction. J Urol 2003;170:2420.

10. Meyer JS, Lebowitz RL. Primary megaureter in infants and children: A review. Urol Radiol 1992;14:296-305.

11. Notley RG. Electron microscopy of the primary obstructive megaureter. Br J Med 1972;44:229-234.

12. Hanna MK, Jeffs RD, Sturgess JM, et al. Ureteral structure and ultrastructure. Part 3. The congenitally dilated ureter (megaureter). J Urol 1977;117:24-27.

13. Smith ED, Cussen LJ, Glenn J, et al. Report of working party to establish an international nomeclature for the large ureter. J Urol 1977;13:3-8

14. Farrugia MK, Hitchcock R, Radford A, Burki T, Robb A, Murphy F; British Association of Paediatric Urologists. British Association of Paediatric Urologists consensus statement on the management of the primary obstructive megaureter. J Pediatr Urol. 2014;10:26- 33

15. Shokeir AA, Nijman RC. Primary megaureter: current diagnosis and treatment.BJU Int.2000;86:861-68.

16. Phister RC, Hendren WH (1978) Primary megaureter in children and adults. Clinical and pathophysiological features of 150 ureters. Urol 12(2):160–176

17. Rickwood AMK, Jee LD, Williams MPL et al (1992) Natural history of obstructed and pseudo-obstructed megaureters detected by prenatal ultrasonography. Br J Urol 70:322–325

18. Perlmutter AD, Retik AB, Bauer SB. Anomalies of the upper urinary tract. In: Walsh PC, Gittes RF, Perlmutter AD, Stamey TA, eds. Campbell's Urology. 5th ed. Philadelphia: WB Saunders, 1986; 1726-1730.

19. Baskin LS, Zderic SA, Snyder HM (1994) Primary dilated megaureter: long term follow up. J Urol 152:618–621

20. Sheu JC, Chang PY, Wang NL, Tsai TC, Huang FY. Is surgery necessary for primary non-refluxing megaureter? Pediatr Surg Int 1998; 13:501-503.

21. Hendren WH: Operative repair of megaureter in children. J Urol, 101: 491-507, 1969.

22. Kalicinski ZH, Kansy J, Kotarbinska B, Joszt W: Surgery of megaureters--modification of Hendren's operation. J Pediatr Surg, 12: 183-188, 1977.

23. Starr A: Ureteral plication. A new concept in ureteral tailoring for megaureter. Invest Urol, 17: 153-158, 1979.

24. T. Oktar, O.Ziylan, Ö. Şanlı, N. Uluocak, İ. Nane, H. Ander. MGÜ Cerrahi tedavisinde 2 tekniğin değerlendirilmesi:Eksiyonel daraltma-Starr plikasyon Türk Üroloji Dergisi: 32 (4): 520-523, 2006

25. King LR. Megaloureter: Definition, diagnosis and management. J Urol 1980;123:222.

26. Mollard P, Foray P, De Godey GL, et al. Management of primary obstructive megaureter without reflux in neonates. Eur Urol 1993;14:505-510.

27. Koff SA, Campbell K. Nonoperative management of unilateral neonatal hydronephrosis. J Urol 1992;148:525

28. King LR, Coughlin PWF, Bloch EC, et al. The case for immediate pyeloplasty in the neonate junction obstruction. J Urol 1984;132: 725-727.

29. Peters CA, Mandell J, Lebowitz RL, et al. Congenital obstructed megaureters in early infancy: diagnosis and treatment. J Urol 1989;142: 641-645.

30. Keating MA. A different perspective of the perinatal primary megaureter. In: Kramer SA (ed), Problems in Urology. JB Lippincott , Philadelphia,1990:583-585.

VASCULAR ACCESS FOR HAEMODIALYSIS: VASCULAR SURGEON OPINION

Zeki TALAS

- Dr., Kocaeli University, Faculty of Medicine, Department of Cardiovascular Surgery, Kocaeli-TURKEY.
- ORCID: 0000-0001-6465-6170
- Mail: zekitalas@gmail.com

M, McCann, Einarsdóttir H, Van Waeleghem Jp, Murphy F, ve Sedgewick J. 2008. "Vascular Access Management 1: An Overview". *Journal of Renal Care* 34(2). Geliş tarihi 02 Aralık 2020 (https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/18498572/).

Maya, Ivan D., ve Michael Allon. 2005. "Outcomes of tunneled femoral hemodialysis catheters: comparison with internal jugular vein catheters". *Kidney international* 68(6):2886–2889.

Mh, Murad, Sidawy An, Elamin Mb, Rizvi Az, Flynn Dn, McCausland Fr, McGrath Mm, Vo Dh, El-Zoghby Z, Casey Et, Duncan Aa, Tracz Mj, Erwin Pj, ve Montori Vm. 2008. "Timing of Referral for Vascular Access Placement: A Systematic Review". *Journal of Vascular Surgery* 48(5 Suppl). Geliş tarihi 02 Aralık 2020 (https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/19000591/).

Mj, Brescia, Cimino Je, Appel K, ve Hurwich Bj. 1966. "Chronic Hemodialysis Using Venipuncture and a Surgically Created Arteriovenous Fistula". *The New England Journal of Medicine* 275(20). Geliş tarihi 02 Aralık 2020 (https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/5923023/).

Özbudak, Ersan, Şadan Yavuz, Aslı Akgül, A. Ahmet Arıkan, Duygu Durmaz, Deniz Şahin, Muhip Kanko, ve Turan Berki. t.y. "Kalıcı hemodiyaliz kateterleri: Ne kadar kalıcı?" *Turk Gogus Kalp Dama* 8.

Pg, Kalman, Pope M, Bhola C, Richardson R, ve Sniderman Kw. 1999. "A Practical Approach to Vascular Access for Hemodialysis and Predictors of Success". *Journal of Vascular Surgery* 30(4). Geliş tarihi 02 Aralık 2020 (https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/10514212/).

Salahi, H., A. Fazelzadeh, A. Mehdizadeh, A. Razmkon, ve S. A. Malek-Hosseini. 2006. "Complications of Arteriovenous Fistula in Dialysis Patients". *Transplantation Proceedings* 38(5):1261-64. doi: 10.1016/j.transproceed.2006.02.066.

Santoro, Domenico, Filippo Benedetto, Placido Mondello, Narayana Pipitò, David Barillà, Francesco Spinelli, Carlo Alberto Ricciardi, Valeria Cernaro, ve Michele Buemi. 2014. "Vascular Access for Hemodialysis: Current Perspectives". *International Journal of Nephrology and Renovascular Disease* 7:281. doi: 10.2147/IJNRD.S46643.

Schmidli, Juerg, Matthias Widmer, Carlo Basile, Gianmarco Donato, Maurizio Gallieni, Christopher Gibbons, Patrick Haage, George Hamilton, Ulf Hedin, Lars Kamper, Miltos Lazarides, Ben Lindsey, Gaspar Mestres, Marisa Pegoraro, Joy Roy, Carlo Setacci, David Shemesh, Jan Tordoir, Magda Loon, ve Ramon Tey. 2018. "Vascular Access: 2018 Clinical Practice Guidelines of the European Society Vascular Surgery (ESVS)". *European Journal of Vascular and Endovascular Surgery* 55. doi: 10.1016/j.ejvs.2018.02.001.

Silverstein, Douglas M., Scott O. Trerotola, Timothy Clark, Garth James, Wing Ng, Amy Dwyer, Marius C. Florescu, Roman Shingarev, Stephen R. Ash, ve on behalf of the Kidney Health Initiative HDF Workgroup. 2018. "Clinical and Regulatory Considerations for Central Venous Catheters for Hemodialysis". *Clinical Journal of the American Society of Nephrology*. doi: 10.2215/CJN.14251217.

Smith, George E., Risha Gohil, ve Ian C. Chetter. 2012. "Factors Affecting the Patency of Arteriovenous Fistulas for Dialysis Access". *Journal of Vascular Surgery* 55(3):849-55. doi: 10.1016/j.jvs.2011.07.095.

Sq, Lew, Nguyen Bn, ve Ing Ts. 2015. "Unusual Sites for Hemodialysis Vascular Access Construction and Catheter Placement: A Review". *The International Journal of Artificial Organs* 38(6). Geliş tarihi 02 Aralık 2020 (https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/26242845/).

Stolic, Radojica. 2013. "Most Important Chronic Complications of Arteriovenous Fistulas for Hemodialysis". *Medical Principles and Practice* 22(3):220-28. doi: 10.1159/000343669.

Yeum, Chung Ho, Soo Wan Kim, Myong Yun Nah, Seong Kwon Ma, Jung Hee Ko, Nam Ho Kim, ve Ki Chul Choi. 2001. "Percutaneous Catheterization of the Internal Jugular Vein for Hemodialysis". *The Korean Journal of Internal Medicine* 16(4):242. doi: 10.3904/kjim.2001.16.4.242.

Zaleski, G. X., B. Funaki, J. M. Lorenz, R. S. Garofalo, M. A. Moscatel, J. D. Rosenblum, ve J. A. Leef. 1999. "Experience with tunneled femoral hemodialysis catheters." *AJR. American journal of roentgenology* 172(2):493–496.

A RARE STROKE: RETROSPECTIVE EXAMINATION OF ISOLATED CORPUS CALLOSUM INFARCTION CASE REPORTS

Oya GÜVEN

- Assistant Professor, Kırklareli University Medical School, Department of Emergency Medicine, Kırklareli - TURKEY
- ORCID: 0000-0002-6389-4561
- Mail: ersinoya@yahoo.com

Dilay SATILMIŞ

- Assistant Professor, University of Health Sciences Sultan 2 Abdülhamid Han Training and Research Hospital, Department of Emergency Medicine, İstanbul - TURKEY
- ORCID: 0000-0003-3765-2208
- Mail: drdilay@hotmail.com

REFERENCES

Adams Jr HP, Bendixen BH, Kapelle J, Biller J, Love BB, Gordon DL, Marsh EE, The TOAST investigators. Classification of subtypes of acute ischemic stroke. Definition for use in multicenter clinical trial 1993 Stroke.24:35-41

Bourekas E. C., Varakis K., Bruns D., Christoforidis G. A., Baujan M., Slone H. W., Kehagias D. Lesions of the corpus callosum: MR imaging and differential considerations in adults and children. American Journal of Roentgenology, 2002. 179(1), 251-257.

Chrysikopoulos H, Andreou J, Roussakis A, Pappas J. Infarction of the corpus callosum: computed tomography and magnetic resonance imaging. European Journal of Radiology, 1997; 25: 2–8. PMID:9248790

Eser O, Haktanır A, Boyacı M.G., Doğan F.A., Karavelioğlu E., Korpus Kallozumun Morfometrik Ölçümleri, Türk Nöroşirürji Dergisi 2011, Cilt: 21, Sayı: 1, 14-17,

Killackey H. P., Gould I H. J., Cusick C. G., Pons T. P., Kaas J. H. The relation of corpus callosum connections to architectonic fields and body surface maps in sensorimotor cortex of new and old-world monkeys, 1983. Journal of Comparative Neurology, 219(4), 384-419.

Li S., Sun X., Bai Y. M., Qin H. M., Wu X. M., Zhang X.,Wang S. P. Infarction of the corpus callosum: a retrospective clinical investigation, 2015. PLoS One, 10(3), e0120409

Ökten A.İ., Güzel A. Beynin arteryel anatomisi, Türk Nöroşirürji Dergisi 2012, Cilt: 22, Sayı: 3, 171-188

Smyth M. D., Vellimana A. K., Asano E., Sood S. Corpus callosotomy Open and endoscopic surgical techniques, 2017. Epilepsia, 58, 73-79

Yaltkaya K, Balkan S, Oguz Y. Serebrovasküler hastalıklar. Nöroloji Ders kitabı Ankara Palme Yayıncılık 1996:179-215

Yang L.L., Huang Y.N., Cui Z.T. Clinical features of acute corpus callosum infarction patients. Int J Clin Exp Pathol. 2014;7(8):5160–5164

IMAGING METHODS IN THE EVALUATION OF BLADDER INJURIES AND A CASE REPORT

Ali Kaan ATAMAN

- Asst Prof., Okan University, Faculty of Medicine, Department of Emergency Medicine, Istanbul - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0002-1248-6226
- Mail: alikaanataman@gmail.com

Emel ALTINTAŞ

- MD ., Ankara Training and Research Hospital, Department of Emergency Medicine, Ankara - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0003-4487-5661

Mehmet Cihat DEMİR

- Asst Prof., Düzce University, Faculty of Medicine, Department of Emergency Medicine, Düzce - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0002-0106-3383
- Mail: mdcihat@gmail.com

REFERENCES

1. Ishak C, Kanth N. Bladder trauma: multidetector computed tomography cystography. Emerg Radiol. 2011 Aug;18(4):321-7. doi: 10.1007/s10140-011-0947-6.

2. Morey AF, Broghammer JA, Hollowell CMP, McKibben MJ, Souter L. Urotrauma Guideline 2020: AUA Guideline. J Urol. 2020 Oct 14:101097JU0000000000001408. doi: 10.1097/JU.0000000000001408.

3. Wu TS, Pearson TC, Meiners S, Daugharthy J. Bedside ultrasound diagnosis of a traumatic bladder rupture. J Emerg Med. 2011 Nov;41(5):520-3. doi: 10.1016/j.jemermed.2011.01.022

4. Daignault MC, Saul T, Lewiss RE. Bedside ultrasound diagnosis of atraumatic bladder rupture in an alcohol-intoxicated patient: a case report. Crit Ultrasound J. 2012 May 15;4(1):9. doi: 10.1186/2036-7902-4-9.

5. Gomez RG, Ceballos L, Coburn M, Corriere JN Jr, Dixon CM, Lobel B, McAninch J. Consensus statement on bladder injuries. BJU Int. 2004 Jul;94(1):27-32. doi: 10.1111/j.1464-410X.2004.04896.x.

6. Mahat Y, Leong JY, Chung PH. A contemporary review of adult bladder trauma. J Inj Violence Res. 2019 Jul;11(2):101-106. doi: 10.5249/jivr.v11i2.1069.

7. Muneer M, Abdelrahman H, El-Menyar A, Zarour A, Awad A, Al-Thani H. Spontaneous Atraumatic Urinary Bladder Rupture Secondary to Alcohol Intoxication: A Case Report and Review of Literature. Am J Case Rep. 2015 Nov 2;16:778-81. doi: 10.12659/ajcr.894992.

8. Parker H, Hoonpongsimanont W, Vaca F, Lotfipour S. Spontaneous bladder rupture in association with alcoholic binge: a case report and review of the literature. J Emerg Med. 2009 Nov;37(4):386-9. doi: 10.1016/j.jemermed.2007.03.049.

9. Elsaharty SA, Tjong E, Gadiok G. Spontaneous Intraperitoneal Urinary Bladder Rupture Due to Alcohol-Intoxication. Urology. 2020 Nov;145:e12-e16. doi: 10.1016/j.urology.2020.07.037.

10. Johnsen NV, Dmochowski RR, Guillamondegui OD. Clinical Utility of Routine Follow-up Cystography in the Management of Traumatic Bladder Ruptures. Urology. 2018 Mar;113:230-234. doi: 10.1016/j.urology.2017.11.011.

11. Quagliano PV, Delair SM, Malhotra AK. Diagnosis of blunt bladder injury: A prospective comparative study of computed tomography cystography and conventional retrograde cystography. J Trauma. 2006 Aug;61(2):410-21; discussion 421-2. doi: 10.1097/01.ta.0000229940.36556.bf.

12. Sabrina B, Tan KL, Johann FK, Andre D. Index of suspicion with appropriate timing of CT scan helps prevent missed diagnosis in urologic trauma. Med J Malaysia. 2018 Aug;73(4):255-256.

13. Shin SS, Jeong YY, Chung TW, Yoon W, Kang HK, Kang TW, Shin HY. The sentinel clot sign: a useful CT finding for the evaluation of intraperitoneal bladder rupture following blunt trauma. Korean J Radiol. 2007 Nov-Dec;8(6):492-7. doi: 10.3348/kjr.2007.8.6.492.

14. Cunningham MA, Tyroch AH, Kaups KL, Davis JW. Does free fluid on abdominal computed tomographic scan after blunt trauma require laparotomy? J Trauma. 1998 Apr;44(4):599-602; discussion 603.

15. Bain K, Kassapidis V, Meytes V, Glinik G. FAST examination diagnosing bladder rupture following blunt pelvic trauma. BMJ Case Rep. 2018 Mar 21;2018:bcr2017223933. doi: 10.1136/bcr-2017-223933.

16. Laufik M, Buono D, Casola G, Sirlin C. Delayed traumatic bladder rupture. AJR Am J Roentgenol. 2005 Mar;184 (3 Suppl): 99-101.

THROMBOLYTIC THERAPY PRACTICE IN A SECONDARY CARE EMERGENCY DEPARTMENT: 2 CASE REPORTS

Ali Kaan ATAMAN

- Asst Prof., Okan University, Faculty of Medicine, Department of Emergency Medicine, Istanbul - TURKEY
- ORCID: 0000-0002-1248-6226
- Mail: alikaanataman@gmail.com

Mehmet Cihat DEMİR

- Asst Prof., Düzce University, Faculty of Medicine, Department of Emergency Medicine, Düzce - TURKEY
- ORCID: 0000-0002-0106-3383
- Mail: mdcihat@gmail.com

REFERENCES

1. Republic of Turkey Ministry of Health-Directorate General of Health Services. Acute Ischemic Stroke Diagnosis and Treatment Guideline (in Turkish). 2020. Website: https://dosyamerkez.saglik.gov.tr/Eklenti/36615,akutiskemikinmetanitedavirehberi20200226pdf.pdf?0. accessed November 15,2020.

2. Cesarman-Maus G, Hajjar KA. Molecular mechanisms of fibrinolysis. Br J Haematol. 2005 May;129(3):307-21.

3. Walker JB, Nesheim ME. The molecular weights, mass distribution, chain composition, and structure of soluble fibrin degradation products released from a fibrin clot perfused with plasmin. J Biol Chem. 1999 Feb 19;274(8):5201-12.

4. Ouriel K. A history of thrombolytic therapy. J Endovasc Ther. 2004 Dec;11 Suppl 2:II128-133.

5. Sikri N, Bardia A. A history of streptokinase use in acute myocardial infarction. Tex Heart Inst J. 2007;34(3):318-27.

6. Rivera-Bou WL, Chersich A. The Role of Fibrinolytic Therapy in the Emergency Department. Bol Asoc Med P R. 2016;108(2):61-4.

7. Enar R. Akut Miyokard İnfarktüsü-Trombolitik Tedavi'98 (in Turkish). İstanbul: Ekin Tıbbi Yayın; 1998. p.307.

8. National Institute of Neurological Disorders and Stroke rt-PA Stroke Study Group. Tissue plasminogen activator for acute ischemic stroke. N Engl J Med. 1995 Dec 14;333(24):1581-7.

9. Graham GD. Tissue plasminogen activator for acute ischemic stroke in clinical practice: a meta-analysis of safety data. Stroke. 2003 Dec;34(12):2847-50.

10. Martí-Fàbregas J, Bravo Y, Cocho D, Martí-Vilalta JL, Díaz-Manera J, San Román L, Puig M, Blanco M, Castellanos M, Millán M, Roquer J, Obach V, Maestre J. Frequency and predictors of symptomatic intracerebral hemorrhage in patients with ischemic stroke treated with recombinant tissue plasminogen activator outside clinical trials. Cerebrovasc Dis. 2007;23(2-3):85-90.

11. European Stroke Organisation (ESO) Executive Committee; ESO Writing Committee. Guidelines for management of ischaemic stroke and transient ischaemic attack 2008. Cerebrovasc Dis. 2008;25(5):457-507.

12. Adams HP Jr, del Zoppo G, Alberts MJ, Bhatt DL, Brass L, Furlan A, Grubb RL, Higashida RT, Jauch EC, Kidwell C, Lyden PD, Morgenstern LB, Qureshi AI, Rosenwasser RH, Scott PA, Wijdicks EF; American Heart Association; American Stroke Association Stroke Council; Clinical Cardiology Council; Cardiovascular Radiology and Intervention Council; Atherosclerotic Peripheral Vascular Disease and Quality of Care Outcomes in Research Interdisciplinary Working Groups. Guidelines for the early management of adults with ischemic stroke: a guideline from the American Heart Association/American Stroke Association Stroke Council, Clinical Cardiology Council, Cardiovascular Radiology and Intervention Council, and the Atherosclerotic Peripheral Vascular Disease and Quality of Care Outcomes in Research Interdisciplinary Working Groups: the American Academy of Neurology affirms the value of this guideline as an educational tool for neurologists. Stroke. 2007 May;38(5):1655-711.

13. Powers WJ, Rabinstein AA, Ackerson T, Adeoye OM, Bambakidis NC, Becker K, Biller J, Brown M, Demaerschalk BM, Hoh B, Jauch EC, Kidwell CS, Leslie-Mazwi TM, Ovbiagele B, Scott PA, Sheth KN, Southerland AM, Summers DV, Tirschwell DL; American Heart Association Stroke Council. 2018 Guidelines for the Early Management of Patients With Acute Ischemic Stroke: A Guideline for Healthcare Professionals From the American Heart Association/American Stroke Association. Stroke. 2018 Mar;49(3):e46-e110.

PSYCHOSIS ALONG A SPECTRUM OF SEVERITY

Umut KIRLI

- Yüzüncü Yıl University, School of Medicine, Department of Psychiatry, Van - TURKEY
- ORCID: 0000-0001-9924-2672
- Mail: knidos1986@yahoo.com

The Relativity of Psychosis

"The whole development of the theory turns on the question of whether there are physically preferred states in Nature. Also, concepts and distinctions are only admissible to the extent that observable facts can be assigned to them without ambiguity. This postulate, pertaining to epistemology, proves to be of fundamental importance" (Einstein, 1967).

These fundamental ideas on „*the Theory of Relativity*" were expressed by Albert Einstein in a lecture delivered in acknowledgement of the Nobel Prize in 1923 (Einstein, 1967), three decades before the release of the first edition of the Diagnostic and Statistical Manual of Mental disorders (DSM) (American Psychiatric Association, 1952). Looking into this ground-breaking theory from the perspective of psychosis expression in the community, may provide some productive insights, as formulated below.

The theory is deceptively simple: An object's velocity, or its momentum, or how it experiences time can only be measured relative to something else. For example, there is no object with absolute „zero" velocity in the universe (A mountain, which seems to be immobile according to an earthbound observer, in fact has a velocity of 1300 km/h relative to the axis of the Earth). In other words, there is no „absolute" frame of reference. In medicine, anything that phenotypically is a spectrum is commonly categorized for practical purposes (e.g. lower bound for hypertension is 120/80 mm Hg arterial blood pressure). This is accomplished by defining „*preferred states*", namely thresholds, based on regularly reviewed scientific evidence. Following this type of reasoning, a question arises: To what degree is psychosis expression in the community best – in terms of clinical practice, public health and research – described as a binary phenomenon or as a spectrum, such as arterial blood pressure?

Focusing on definitions of psychosis nomenclature in the glossary of technical terms in DSM-5 (American Psychiatric Association, 2013) gives some guidance. Here, the term **delusion** is defined as a: "*false* and *fixed belief* that is not amenable to change in light of conflicting evidence". An **overvalued idea** is again a "*false belief* but not held „*as firmly as*" is the case with the *delusions*". Finally, the term **attenuated delusion** (A1 criterion for attenuated psychosis syndrome-APS in DSM-5) is defined as "a *delusion* that does not have „*the fixed nature'* that is necessary for the diagnosis of a

References

American Psychiatric Association. (1952). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders*. Washington, DC: American Psychiatric Association Mental Hospital Service.

American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders, - 5th edition: DSM-5* (5th ed.). Washington, DC: American Psychiatric Association.

Brainstorm, C., Anttila, V., Bulik-Sullivan, B., Finucane, H. K., Walters, R. K., Bras, J., . . . Murray, R. (2018). Analysis of shared heritability in common disorders of the brain. *Science, 360*(6395). doi: 10.1126/science.aap8757

Cochran, D. M., Dvir, Y., & Frazier, J. A. (2013). "Autism-plus" Spectrum Disorders. *Child and Adolescent Psychiatric Clinics of North America, 22*(4), 609-627. doi: 10.1016/j.chc.2013.04.005

Cross-Disorder Group of the Psychiatric Genomics Consortium. (2019). Genomic Relationships, Novel Loci, and Pleiotropic Mechanisms across Eight Psychiatric Disorders. *Cell, 179*(7), 1469-1482 e1411. doi: 10.1016/j.cell.2019.11.020

Einstein, A. (1967). "Fundamental Ideas and Problems of the Theory of Relativity," delivered 11 July 1923 to the Nordic Assembly of Naturalists at Gothenburg in acknowledgement of the Nobel Prize *Nobel Lectures: 1901–1921* (pp. 482-490). New York: Elsevier.

Fried, E. I., Bockting, C., Arjadi, R., Borsboom, D., Amshoff, M., Cramer, A. O. J., . . . Stroebe, M. (2015). From loss to loneliness: The relationship between bereavement and depressive symptoms. *Journal of abnormal psychology, 124*(2), 256-265. doi: 10.1037/abn0000028

Gong, Q., Fried, E. I., & Nesse, R. M. (2014). The Impact of Individual Depressive Symptoms on Impairment of Psychosocial Functioning. *PloS one, 9*(2), e90311. doi: 10.1371/journal.pone.0090311

Guloksuz, S., van Nierop, M., Bak, M., de Graaf, R., ten Have, M., van Dorsselaer, S., . . . van Os, J. (2016). Exposure to environmental factors increases connectivity between symptom domains in the psychopathology network. *BMC psychiatry, 16*(1). doi: 10.1186/s12888-016-0935-1

Guloksuz, S., van Nierop, M., Lieb, R., van Winkel, R., Wittchen, H. U., & van Os, J. (2015). Evidence that the presence of psychosis in non-psychotic disorder is environment-dependent and mediated by severity of non-psychotic psychopathology. *Psychological Medicine, 45*(11), 2389-2401. doi: 10.1017/s0033291715000380

Guloksuz, S., & van Os, J. (2017). The slow death of the concept of schizophrenia and the painful birth of the psychosis spectrum. *Psychological medicine, 48*(2), 229-244. doi: 10.1017/s0033291717001775

Isvoranu, A.-M., Borsboom, D., van Os, J., & Guloksuz, S. (2016). A Network Approach to Environmental Impact in Psychotic Disorder: Brief Theoretical Framework. *Schizophrenia Bulletin, 42*(4), 870-873. doi: 10.1093/schbul/sbw049

Isvoranu, A.-M., van Borkulo, C. D., Boyette, L.-L., Wigman, J. T. W., Vinkers, C. H., & Borsboom, D. (2017). A Network Approach to Psychosis: Pathways Between Childhood Trauma and Psychotic Symptoms. *Schizophrenia Bulletin, 43*(1), 187-196. doi: 10.1093/schbul/sbw055

Isvoranu, A. M., Boyette, L. L., Guloksuz, S., & Borsboom, D. (2019). Symptom network models of psychosis. In J. van Os, U. Reininghaus, E. I. Ivleva & C. A. Tamminga (Eds.), *Psychotic Disorders: Comprehensive Conceptualization and Treatments*. Oxford: Oxford University Press.

Kokurcan, A., & Atbasoglu, E. C. (2015). [Differential Diagnosis of Schizophrenia: Psychotic Symptoms in Neurodevelopmental Disorders and Psychotic Disorders due to other Medical Conditions]. [Review]. *Turk psikiyatri dergisi = Turkish journal of psychiatry, 26*(4), 279-290.

Lee, S. H., Ripke, S., Neale, B. M., Faraone, S. V., Purcell, S. M., Perlis, R. H., . . . Wray, N. R. (2013). Genetic relationship between five psychiatric disorders estimated from genome-wide SNPs. [Research Support, N.I.H., Extramural Research Support, Non-U.S. Gov't]. *Nature genetics, 45*(9), 984-994. doi: 10.1038/ng.2711

Linscott, R. J., & van Os, J. (2013). An updated and conservative systematic review and meta-analysis of epidemiological evidence on psychotic experiences in children and adults: on the pathway from proneness to persistence to dimensional expression across mental disorders. [Meta-Analysis Review Systematic Review]. *Psychological medicine, 43*(6), 1133-1149. doi: 10.1017/S0033291712001626

McGorry, P., & van Os, J. (2013). Redeeming diagnosis in psychiatry: timing versus specificity. *Lancet, 381*(9863), 343-345. doi: 10.1016/S0140-6736(12)61268-9

McGorry, P. D., Hartmann, J. A., Spooner, R., & Nelson, B. (2018). Beyond the "at risk mental state" concept: transitioning to transdiagnostic psychiatry. *World Psychiatry, 17*(2), 133-142. doi: 10.1002/wps.20514

Nuevo, R., Chatterji, S., Verdes, E., Naidoo, N., Arango, C., & Ayuso-Mateos, J. L. (2012). The continuum of psychotic symptoms in the general population: a cross-national study. [Comparative StudyMulticenter Study Research Support, Non-U.S. Gov't]. *Schizophrenia bulletin, 38*(3), 475-485. doi: 10.1093/schbul/sbq099

Pries, L.-K., Guloksuz, S., ten Have, M., de Graaf, R., van Dorsselaer, S., Gunther, N., . . . van Os, J. (2018). Evidence That Environmental and Familial Risks for Psychosis Additively Impact a Multidimensional Subthreshold Psychosis Syndrome. *Schizophrenia bulletin, 44*(4), 710-719. doi: 10.1093/schbul/sby051

Quattrone, D., Di Forti, M., Gayer-Anderson, C., Ferraro, L., Jongsma, H. E., Tripoli, G., . . . Reininghaus, U. (2019). Transdiagnostic dimensions of psychopathology at first episode psychosis: findings from the multinational EU-GEI study. *Psychological medicine, 49*(8), 1378-1391. doi: 10.1017/S0033291718002131

Sauvé, G., Brodeur, M. B., Shah, J. L., & Lepage, M. (2019). The Prevalence of Negative Symptoms Across the Stages of the Psychosis Continuum. *Harvard Review of Psychiatry, 27*(1), 15-32. doi: 10.1097/hrp.0000000000000184

Schmittmann, V. D., Cramer, A. O. J., Waldorp, L. J., Epskamp, S., Kievit, R. A., & Borsboom, D. (2013). Deconstructing the construct: A network perspective on psychological phenomena. *New Ideas in Psychology, 31*(1), 43-53. doi: 10.1016/j.newideapsych.2011.02.007

Schultze-Lutter, F., Michel, C., Ruhrmann, S., & Schimmelmann, B. G. (2017). Prevalence and clinical relevance of interview-assessed psychosis-risk symptoms in the young adult community. *Psychological medicine, 48*(7), 1167-1178. doi: 10.1017/s0033291717002586

Scotti-Muzzi, E., & Saide, O. L. (2016). Schizo-obsessive spectrum disorders: an update. *CNS Spectrums, 22*(3), 258-272. doi: 10.1017/s1092852916000390

Smeets, F., Lataster, T., Viechtbauer, W., & Delespaul, P. (2015). Evidence That Environmental and Genetic Risks for Psychotic Disorder May Operate by Impacting on Connections Between Core Symptoms of Perceptual Alteration and Delusional Ideation. *Schizophrenia bulletin, 41*(3), 687-697. doi: 10.1093/schbul/sbu122

van Os, J. (2016). "Schizophrenia" does not exist. *BMJ, 352*, i375. doi: 10.1136/bmj.i375

van Os, J., & Linscott, R. J. (2012). Introduction: The Extended Psychosis Phenotype--Relationship With Schizophrenia and With Ultrahigh Risk Status for Psychosis. *Schizophrenia bulletin, 38*(2), 227-230. doi: 10.1093/schbul/sbr188

van Os, J., & Reininghaus, U. (2016). Psychosis as a transdiagnostic and extended phenotype in the general population. *World psychiatry : official journal of the World Psychiatric Association, 15*(2), 118-124. doi: 10.1002/wps.20310

van Os, J., van der Steen, Y., Islam, M. A., Guloksuz, S., Rutten, B. P., & Simons, C. J. (2017). Evidence that polygenic risk for psychotic disorder is expressed in the domain of neurodevelopment, emotion regulation and attribution of salience. *Psychological medicine, 47*(14), 2421-2437. doi: 10.1017/S0033291717000915

Zammit, S., Kounali, D., Cannon, M., David, A. S., Gunnell, D., Heron, J., . . . Lewis, G. (2013). Psychotic experiences and psychotic disorders at age 18 in relation to psychotic experiences at age 12 in a longitudinal population-based cohort study. [Research Support, Non-U.S. Gov't]. *The American journal of psychiatry, 170*(7), 742-750. doi: 10.1176/appi.ajp.2013.12060768

WOUND DEVELOPMENT IN ELDERLY: CARE APPROACHES AND THE ROLE OF THE NURSE

Şahinde CANBULAT

- Ankara University, Faculty of Nursing, Ankara - TURKEY
- ORCID: 0000-0003-42649740
- Mail: scanbulat@ankara.edu.tr

REFERENCES

1. Acar K, Aygin D. (2015). Yaşlılarda Yara Gelişimi Risk Faktorleri, Önleme ve Bakım Yaklaşımları. Yoğun Bakım Hemşireliği Dergisi. 19(2):54-9.

2. Andersen B.M. (2019). Wound Care: Skin and Soft Tissue. In: Prevention and Control of Infections in Hospitals. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-319-99921-0_24

3. Baykan A, Baykan H. (2017). Sigaranın Yara İyileşmesi Üzerine Zararlı Etkileri. Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi;7 (3): 187-190.

4. Bayrak S, Akın S. (2019). Skin Problems and Care in the Elderly. SBÜHD, University of Health Sciences Journal of Nursing. Volume: 1, Number: 3.

5. Brem H, Tomic-Canic M, Tarnovskaya A. (2003). Healing of Elderly Patients With Diabetic Foot Ulcers, Venous Stasis Ulcers, and Pressure Ulcers. Surg Technol Int. 11:161-7.

6. Coşkun O, Uzun G, Dal D.et al. (2016). Kronik Yarada Tedavi Yaklaşımları. Gülhane Tıp Derg. 58: 207-228.

7. Ferris E, Harding K. (2019). Wound Healing in Frail Elderly Patients. Wounds UK. Vol. 15. No 2.

8. Fetil E., (2017). Yara İyileşmesi. Wound Healing. Turkderm. Arch Turk Dermatol Venerology; 51:143-4.

9. Franz MG, Steed DL, Robson MC. (2007). Optimizing Healing of The Acute Wound By Minimizing Complications. Curr Probl Surg 44:691-763.

10. Frykberg RG, Banks J. (2015). Challenges in the Treatment of Chronic Wounds. Advances in Wound Care, Volume 4, Number 9.

11. Gilliver SC, Ashworth JJ, Ashcroft GS (2007). The Hormonal Regulation Of Cutaneous Wound Healing. Clin Dermatol 25:56-62.

12. Gist S, Tio-Matos I, Falzgraf S, Cameron S, Beebe M. (2009). Wound Care in the Geriatric Client. Clin Interv Aging. 4: 269–287

13. Gould LJ, Fulton A.T. (2016). Wound Healing İn Older Adults. Rhode Island Medıcal Journal. 34-36. http://www.rimed.org/rimedicaljournal/2016/02/2016-02-34-wound-gould.pdf

14. Gould L, Abadir P, Brem H. et al. (2015). Chronic Wound Repair and Healing in Older Adults: Current Status and Future Research. J Am Geriatr Soc. March; 63(3): 427–438.

15. Griffiths R, Beech F, Brown A, et al. (2014). AAGBI Safety Guideline. Peri-operative Care of the Elderly Anaesthesia, 2014; 69(Suppl. 1): 81-89.

16. Guo S, DiPietro L.A. (2010). Factors Affecting Wound Healing. J Dent Res 89(3):219-229.

17. Humbert P, Dreno B, Krutmann J, Luger T, Triller R, Meaume S, et al. (2016). Recommendations for Managing Cutaneous Disorders Associated with Advancing Age. Clinical Interventions in Aging. Volume 11 Pages 141-148.

18. Kaiser MJ, Bauer JM, R€amsch C. et al. (2010). Mini Nutritional Assessment International Group. Frequency of malnutrition in older adults: a multinational perspective using the mini nutritional assessment. J Am Geriatr Soc. 2010;58(9):1734-1738.

19. Karaca Sivrikaya S, Erdem G. (2019). Kronik Hastalıklarda Yara Bakımı. Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi. Cilt:8 Sayı:2

20. Kartal SP, Altunel CT, Irmak HS. (2019). Yaşlanma ve Deri. Akgul A, editor. Gerontolojik/65+ Deri ve Sorunları. 1. Baskı. Ankara: Turkiye Klinikleri. p.3-8.

21. Kılıçoğlu Ö. (2015). Diyabetik Ayak Biyomekaniği ve Yükten Kurtarma. TOTBİD Dergisi; 14:444–455.

22. Makrantonaki E, Wlaschek M, Kochanek K.S. (2017). Pathogenesis of Wound Healing Disorders in The Elderly. Deutsche Dermatologische Gesellschaft (DDG). Published by John Wiley and Sons Ltd. JDDG. 1610-0379/2017/1503.

23. Molnar JA, Underdown MJ, Clark WA. (2014). Nutrition and Chronic Wounds. Advances in Wound Care. Nov. Volume: 3 Issue 11.

24. Mutlu S, Yılmaz E. (2019). Yara Yönetiminde Güncel Yaklaşımlar. Gümüşhane University Journal of Health Sciences (GUJHS). 8(4): 481 - 494.

25. Olgun N. (2017). Yaşlı Değerlendirilmesi ve Klinik Karar Verme. İçinde: Sağlığın Değerlendirilmesi ve Klinik Karar Verme. Ed: Eti Aslan F. Akademisyen Tıp Kitabevi, Ankara. pp.735-687.

26. Oster KA, Oster CA. (2015). Special Needs Population: Care of the Geriatric Patient Population in the Perioperative Setting. AORN Journal. 101(4):443-459.

27. Ousey K, Cook L. (2012). Wound Assessment Made Easy. Wounds UK 8(2). Available from www.wounds-uk.com/made-easy

28. Powers JG, Higham C, Broussard K, Phillips TJ. (2016). Wound healing and treating wounds: Chronic wound care and management. J Am Acad Dermatol. 74(4):607-25; quiz 625-6.

29. Renner R, Garibaldi Md. S, Benson S. et al. (2019). Nutrition status in patients with wounds: a cross-sectional analysis of 50 patients with chronic leg ulcers or acute wounds. Eur J Dermatol 29(6): 619–626

30. Sgonc R, Gruber J. (2013). Age-Related Aspects of Cutaneous Wound Healing: A Mini-Review. Gerontology. 59:159–164.

31. Thompson P, Langemo D, Anderson J, et al. (2005). Skin Care Protocols for Pressure Ulcers and Incontinence In Long Term Care: A Quasi- Experimental Study. Adv Skin Wound Care.18:422–429.

32. Touhy T A, Jett K F, Ebersole P, Hess PA. (2012). Ebersole and Hess' toward healthy aging: human needs and nursing response. 8th ed. St. Louis, Mo.: Elsevier/Mosby.

33. UN (2020). Department of Economic and Social Affairs, Population Division. World Population Ageing 2019 United Nations, New York: (ST/ESA/SER.A/430).
https://www.un.org/en/development/desa/population/publications/pdf/ageing/WorldPopulationAgeing2019-Report.pdf

34. Uncu H. (2019). Diyabetik Ayak Tedavisi ve Büyüme Faktörlerinin Tedavideki Yeri. Türk Diyabet Yıllığı. (2018-2019). Türk Diyabet Cemiyeti ve Türkiye Diyabet Vakfı. 91-95.

35. Uncu H. (2010). Amputations in the Diabetic Foot: When and at Which Level? Turkiye Klinikleri J Gen Surg-Special Topics. 2010;3(1):106-14.

36. UNFPA (2012). Ageing in The 21st Century: A Celebration and A Challenge. United Nations Populations Fund (UNFPA). New York, and Help Age International, London. https://www.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/Ageing%20report.pdf

37. WHO (2020). WHO launches digital app to improve care for older people. Avaible at: https://www.who.int/news-room/detail/30-09-2019-who-launches-digital-app-to-improve-care-for-older-people Accessed date: 01.12.2020.

38. Wurster J. (2007). What Role Can Nurse Leaders Play In Reducing The Incidence Of Pressure Sores? Nurs Econ.; 25(5):267-69.

39. Yeniçağ R, Rakıcıoğlu N. (2019). Yaşlılarda Bası Yaraları ve Beslenme Tedavisi Sakarya Tıp Dergisi; 9(3):387-397.

40. Ylönen M, Stolt M, Leıno-Kılpı H, Suhonen R. (2013) Nurses Knowledge About Venous Leg Ulcer Care: A Literature Review. International Nursing Review. 61, 194–202.

A SUBJECTIVE WELL-BEING MODEL FOR NURSING STUDENTS

Hülya KÖK EREN

- PhD., Eskişehir Osmangazi University, Faculty of Health Sciences, Department of Mental Health and Disease Nursing, Eskişehir - TURKEY.
- ORCID: 0000-0002-7271-9415
- Mail: hulyakok2911@gmail.com

REFERENCES

Büyükcebeci, A., & Deniz, M. (2017). Adolescents' Social Exclusion, Loneliness and Subjective Well-Being In School: Mediating Role of Emphatic Tendency. International Online Journal of Educational Sciences, 9(3), 723 - 737. doi: 10.15345/iojes.2017.03.011

Chan, M. Y., & Diener, E. (2011). Happy People Live Longer: Subjective Well-Being Contributes to Health and Longevity. Applied Psychology: Health and Weel-being 3(1), 1-43.

Diener, E. (1984). Subjective well-being. Psychological Bulletin, 95(542), 542–575.

Diener, E. (2006). Guidelines for national indicators of subjective well-being and illbeing. Applied Research in Quality of Life, 1, 151–157.

Eryılmaz, A. (2010). Ergenler için öznel iyi oluşu artırma stratejileri ölçeğinin geliştirilmesi. Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 4(33), 81-88.

Eryılmaz, A. (2011a). Ergen Öznel İyi Oluşu ile Olumlu Gelecek Beklentisi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Dusunen Adam: Journal of Psychiatry & Neurological Sciences, 24(3), 209. doi: 10.5350/DAJPN2011240306

Eryılmaz, A. (2011b). Investigating Adolescents' Subjective Well-Being with Respect to Using Subjective Well-Being Increasing Strategies and Determining Life Goals. Dusunen Adam, 24(1), 44-51. doi: 10.5350/DAJPN2011240106

Eryılmaz, A. (2012a). Amaçlar: Ruh ve Beden Sağlığını Korumanın Önemli Bir Aracı. Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar-Current Approaches in Psychiatry, 4(4), 428-448.

Eryılmaz, A. (2012b). Ergenler Öznel İyi Oluş Düzeylerini, Çevreyle İlişkiler Aracılığıyla Nasıl Artırırlar? TAF Preventive Medicine Bulletin, 11(4), 407-414. doi: 10.5455/pmb.1314232715

Eryılmaz, A. (2012c). Mental control: how do adolescents protect their subjective well-being? Dusunen Adam, 25(1), 27-34. doi: 10.5350/DAJPN2012250103

Eryılmaz, A. (2012d). A model of subjective well-being for adolescents in high school. Journal of happiness studies, 13(2), 275-289. doi: 10.1007/s10902-011-9263-9

Eryılmaz, A. (2015a). Amaçlar için mücadele ölçeğinin geliştirilmesi. Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 8(4), 233-244.

Eryılmaz, A. (2015b). Investigation of the Relations between Religious Activities and Subjective Well-Being of High School Students. Educational Sciences: Theory and Practice, 15(2), 433-444. doi: 10.12738/estp.2015.2.2327

Gençöz, T. (2000). Positive and Negative Affect Schedule: A study of validity and reliability. Türk Psikoloji Dergisi, 15(46), 19-28.

Gibbons, C. (2010). Stress, coping and burn-out in nursing students. International Journal of Nursing Studies, 47(10), 1299-1309. doi: 10.1016/j.ijnurstu.2010.02.015

Gomez, V., Allemand, M., & Grob, A. (2012). Neuroticism, extraversion, goals, and subjective well-being: Exploring the relations in young, middle-aged, and older adults. Journal of Research in Personality, 46(3), 317-325.

Griffin, P., & Ward, P. (2016). Happiness and Subjective Well-Being. Encyclopedia of Mental Health, 285.

Kaya, H., Bodur, G., & Yalnız, N. (2014). The relationship between high school students' attitudes toward future and subjective well-being. Procedia-Social and Behavioral Sciences, 116, 3869-3873.

Kim, H., Kim, S., Choe, K., & Kim, J. (2017). Effects of Mandala art Therapy on Subjective Well-Being, Resilience, and Hope in Psychiatric Inpatients. Archives of Psychiatric Nursing. doi: 10.1016/j.apnu.2017.08.008

Klug, H., & Maier, G. (2015). Linking goal progress and subjective well-being: A meta-analysis. Journal of happiness studies, 16(1), 37-65. doi: 10.1007/s10902-013-9493-0

Koestner, R., Lekes, N., Powers, T. A., & Chicoine, E. (2002). Attaining Personal Goals: Self-Concordance Plus Implementation Intentions Equals Success. Journal of Personality and Social Psychology, 83(1), 231-244.

Köker, S. (1991). Comparison of the level of life satisfaction of normal adolescents and adolescents with problems. (Unpublished Master Thesis), Ankara University, Ankara.

Lemola, S., Ledermann, T., & Friedman, E. (2013). Variability of sleep duration is related to subjective sleep quality and subjective well-being: an actigraphy study. PloS one, 8(8), 1-9. doi: 10.1371/journal.pone.0071292

Ling, Y., He, Y., Wei, Y., Cen, W., Zhou, Q., & Zhong, M. (2016). Intrinsic and extrinsic goals as moderators of stress and depressive symptoms in Chinese undergraduate students: A multi-wave longitudinal study. BMC Psychiatry, 16(138), 2-8.

Love, A., & Holder, M. (2014). Psychopathy and subjective well-being. Personality and Individual Differences, 66, 112-117. doi: 10.1016/j.paid.2014.03.033

Malkoç, A. (2011). Quality of life and subjective well-being in undergraduate students. Procedia-Social and Behavioral Sciences, 15, 2843-2847. doi: 10.1016/j.sbspro.2011.04.200

McKnight, P. E., & Kashdan, T. B. (2009). Purpose in life as a system that sustains health and well-being: An integrative, testable theory. Review of General Psychology, 13(3), 242-251.

Meydan, C. H., & Şeşen, H. (2015). Yapısal eşitlik modellemesi: Amos uygulamaları. Ankara: Detay yayıncılık.

Nair, S. (2003). Life goals: the concept and its relevance to rehabilitation. Clinical Rehabilitation 2003, 17, 192–202.

Por, J., Barriball, L., Fitzpatrick, J., & Roberts, J. (2011). Emotional intelligence: Its relationship to stress, coping, well-being and professional performance in nursing students. Nurse education today, 31(8), 855-860. doi: 10.1016/j.nedt.2010.12.023

Qu, H., & Wang, C. (2015). Study on the relationships between nurses' job burnout and subjective well-being. Chinese Nursing Research, 2(2-3), 61-66. doi: 10.1016/j.cnre.2015.09.003

Shapiro, A. (2014). Test anxiety among nursing students: A systematic review. Teaching and learning in Nursing, 9(4), 193-202. doi: 10.1016/j.teln.2014.06.001

Siedlecki, K., Salthouse, T., Oishi, S., & Jeswani, S. (2014). The relationship between social support and subjective well-being across age. Social indicators research, 117(2), 561-576. doi: 10.1007/s11205-013-0361-4

Smith, G., & Yang, F. (2017). Stress, resilience and psychological well-being in Chinese undergraduate nursing students. Nurse education today, 49, 90-95. doi: 10.1016/j.nedt.2016.10.004

Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2007). Using multivariate statistics. Boston: Allyn & Bacon/Pearson Education.

Tkach, C., & Lyubomirsky, S. (2006). How do people pursue happiness?: Relating personality, happiness-increasing strategies, and well-being. Journal of happiness studies, 7(2), 183-225. doi: 10.1007/s10902-005-4754-1

Tung, Y., Lo, K., Ho, R., & Tam, W. (2016). Prevalence of depression among nursing students: A systematic review and meta-analysis. Nurse education today, 63, 119-129. doi: 10.1016/j.nedt.2015.11.019

Tuominen-Soini, H., Salmela-Aro, K., & Niemivirta, M. (2008). Achievement goal orientations and subjective well-being: A person-centred analysis. Learning and Instruction, 18(3), 251-266. doi: 10.1016/j.learninstruc.2007.05.003

Turner, K., & McCarthy, V. (2017). Stress and anxiety among nursing students: A review of intervention strategies in literature between 2009 and 2015. Nurse education in practice, 22, 21-29. doi: 10.1016/j.nepr.2016.11.002

van Dijk, F. A., Schirmbeck, F., & de Haan, L. (2018). A longitudinal analysis of the effects of neuroticism and extraversion on subjective well-being in patients with schizophrenia. Psychiatry research, 259, 538-544. doi: doi.org/10.1016/j.psychres.2017.11.011

Watson, D., Clark, L., & Tellegen, A. (1988). Development and validation of brief measures of positive and negative affect: the PANAS scales. Journal of personality and social psychology, 54(6), 1063-1070.

Wrosch, C., Scheier, M., & Miller, G. (2013). Goal adjustment capacities, subjective well-being, and physical health. Social and Personality Psychology Compass, 7(12), 847-860. doi: 10.1111/spc3.12074

Xu, Y., Chi, X., Chen, S., Qi, J., Zhang, P., & Yang, Y. (2014). Prevalence and correlates of depression among college nursing students in China. Nurse education today, 34(6), e7-e12.

Zhao, F., Guo, Y., Suhonen, R., & Leino-Kilpi, H. (2016). Subjective well-being and its association with peer caring and resilience among nursing vs medical students: A questionnaire study. Nurse education today, 37, 108-113. doi: 10.1016/j.nedt.2015.11.019

INTERACTION BETWEEN NURSES AND THEIR CHILDREN IN THE COVID-19 PANDEMIA PROCESS

Gülcan KENDİRKIRAN

- Asistant Professor, Haliç University Faculty of Health Sciences Nursing Department, İstanbul - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0002-3243-9590
- Mail: gulcank_87@hotmail.com

Deniz KAYA MERAL

- Dr. Nurse, Istanbul Provincial Health Directorate, İstanbul - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0002-7189-6022
- Mail: denizkayameral@gmail.com

Azize Gözde ATAKOĞLU

- Exper Nurse, T.R. Ministry of Health Istanbul Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Mental Health and Neurological Diseases Training and Research Hospital, İstanbul - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0001-7083-6514
- Mail: azizegozde@gmail.com

Note: Presented as an oral presentation at the 3rd International Scientific Research Congress

REFERENCES

1. Amakiri P.C., Chude C.F., Oradiegwu S.U., Pramanik I., Anoka K.C., Ezeoke Q.A. (2020). Psychological effect of pandemic Covid-19 on families of health care professionals. British Journal of Psychology Research, 8(2),1-7.

2. Aslan R. (2020). Endemic dseases in history and today and COVID-19. Lake District Monthly Journal of Economy and Culture-Detail Journal, 85(8), 35-41.

3. Baki S., Piyal B. (2020). Work-family conflict as regard to healthcare workers in extraordinary situations such as Covid-19 Pandemic. Health and Society Journal, Special Issue, 119-123

4. Blaustein M. (2013). Introduction to Childhood Trauma and A Framework for Intervention. In E. Rossen & R. Hull (Eds.), Supporting and Educating Traumatized Children: A Guide for Educators and Professionals. New York, NY: Oxford University Press.

5. Budak F., Korkmaz S. (2020). An overall evaluation for the Covid-19 pandemic process: The case of Turkey. Journal of Social Research and Management, 1, 62-79.

6. Celebi C. (2020). Nursing care in patients with Covid-19. Ege Journal of Clinical Medicine, 58(1), 35-40.

7. Cevirme A., Kurt A. (2020). COVID-19 Pandemia and its reflections to nursing profession. Eurasian Journal of Social and Economic Research, 7(5), 46-52.

8. Du Z., Xu X., Wu Y., Wang L., Cowling B.J., Meyers L.A. (2020). Serial interval of COVID-19 among publicly reported confirmed cases. Emerging Infectious Diseases, 26(6), 1341-3.

9. Ercan E.S., Rodopman Arman A., Inal Emiroglu N., Oztop D.B., Yalcın O. (2020). Turkey Child and Adolescent Psychiatry Association Covidien-19 (KORONA) Virus Outbreak During Family, Psychosocial and Spiritual Support Guide For Children and Adolescents, https://www.ankara.edu.tr/wp-content/uploads/sites/6/2020/03/cogepdercovid-19rehberi30mart2020.pdf.pdf, (Date of access: 05.09.2020).

10. Hicdurmaz D., Ozcetin Y.S.U. (2020). Protection of COVID-19 frontline nurses' mental health and prevention of psychological trauma. Hacettepe University Faculty of Health Sciences Nursing Journal, 7(Special Issue):1-7.

11. Hu D., Kong Y., Li W., Han Q., Zhang X., Zhu L.X., Wan S.W., Liu Z., Shen Q., Yang J., He H.G., Zhu J. (2020). Frontline nurses' burnout, anxiety, depression, and fear statuses and their associated factors during the COVID-19 outbreak in Wuhan, China: A large-scale cross-sectional study. EClinicalMedicine, 24, 100424. https://doi.org/10.1016/j.eclinm.2020.100424

12. Huang C., Wang Y., Li X., Ren L., Zhao J., Hu Y., Zhang, L., Fan, G., Xu, J., Gu, X., Cheng, Z., Yu, T., Xia, J., Wei, Y., Wu, W., Xie, X., Yin, W., Li, H., Liu, M., Xiao, Y., Gao, H., Guo, L., Xie, J., Wang, G., Jiang, R., Gao, Z., Jin, Q., Wang, J., Cao, B. (2020). Clinical features of patients ınfected with 2019 novel coronavirus in Wuhan, China. Lancet, 395, 497-506.

13. International Council of Nurses (ICN) Nursing the World to Health (2020). ICN Announces Theme for International Nurses Day 2020. https://www.icn.ch/news/nursing-world-health-icn-announces-theme-international-nurses-day-2020 (Date of access: 05.09.2020).

14. Isik Erol S. (2020). Reflections of Covid-19 to working life: Measures taken by some countries affected by the outbreak. Dicle University Journal of Economics and Administrative Sciences, 10(19), 212-231.

15. Johns Hopkins University. Maps & Trends: Cumulative Cases. Erişim: https://coronavirus.jhu.edu/data/cumulative-cases. 17.09.2020

16. Kang L., Li Y., Hu S., Chen M., Yang C., Yang B. X., Wang Y., Hu J., Lai J., Ma X., Chen J., Guan L., Wang G., Ma H., Liu Z. (2020). The mental health of medical workers in Wuhan, China dealing with the 2019 novel coronavirus. The lancet. Psychiatry, 7(3), e14. https://doi.org/10.1016/S2215-0366(20)30047-X

17. Karasu F., Copur E.O. (2020). An ıntensive care nurse in the forefront of the epidemic while ıncreasing cases of Covid19: "HEROES IN FRONT-LINE". Journal of Intensive Care Nursing, 24(1), 11-4.

18. Kavas B.N., Develi A. (2020). The effect of Covid-19 pandemia on women's healthcare employees in the context of problems in workıng life. Intenational Anatolian Social Sciences Journal, 4(2), 84-112.

19. Kiyat I., Karaman S., Atasen G.I., Kiyat Z.E. (2020). Nurses in the fight against the novel coronavirus (COVID-19). The Journal of Turkish Nurses Association, 1(1), 81-90.

20. Lauer S.A.., Grantz K.H., Bi Q., Jones F.K., Zheng Q., Meredith H.R., Azman, A.S., Reich, N.G., Lessler, J. (2020). The incubation period of coronavirus disease 2019 (COVID-19) from publicly reported confirmed cases: Estimation and application. Annals of Internal Medicine, 172(9), 577-82.

21. Maben J., Bridges J. (2020). Covid-19: supporting nurses' psychological and mental health. Journal of Clinical Nursing, 29, 2742-50.

22. McGinty E.E., Presskreischer R., Han H., Barry C.L. (2020). Psychological distress and loneliness reported by US adults in 2018 and april 2020. JAMA, 324(1), 93–94. https://doi.org/10.1001/jama.2020.9740

23. Ozer Ozlu N.G., Vural F. (2020). Applications in Pediatric Surgery in The Covid-19 Pandemic Process. Journal of Anatolia Nursing and Health Sciences, 23(2), 343-349.

24. Pars H. (2020). COVID-19 Children in COVID-19 pandemic and the roles of pediatric nurses. Hacettepe University Faculty of Health Sciences Nursing Journal, 7(Special Issue), 66-75.

25. Patrick S. W., Henkhaus L. E., Zickafoose J. S., Lovell K., Halvorson A., Loch S., Letterie M., & Davis M. M. (2020). Well-being of parents and children during the COVID-19 pandemic: A national survey. Pediatrics, 146(4), e2020016824. https://doi.org/10.1542/peds.2020-016824

26. Ports K.A. Ford D.C. Merrick M.T. (2016). Adverse childhood experiences and sexual victimization in adulthood. child abuse & neglect. The International Journal, 51, 313–322. https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2015.08.017

27. Que J., Shi L., Deng J., Liu J., Zhang L., Wu S., Gong Y., Huang W., Yuan K., Yan W., Sun Y., Ran M., Bao Y., Lu L. (2020). Psychological ımpact of the COVID-19 pandemic on healthcare workers: A cross-sectional study in China. General Psychiatry, 33(3), e100259. https://doi.org/10.1136/gpsych-2020-100259

28. Schwartz J., King C.C., Yen M.Y. (2020). Protecting health care workers during the coronavirus disease (COVID-19) outbreak: Lessons from Taiwan's Severe Acute Respiratory Syndrome Response. Clinical Infectious Diseases, 71, 858-60.

29. Shanafelt T., Ripp J., Trockel M. (2020). Understanding and addressing sources of anxiety among health care professionals during the COVID-19 Pandemic. JAMA, 323(21), 2133–2134. https://doi.org/10.1001/jama.2020.5893

30. Shen X., Zou X., Zhong X., Yan J., Li L. (2020). Psychological stress of ICU nurses in the time of COVID-19. Critical Care, 24(1), 1-3. https://doi.org/10.1186/s13054-020-02926-2

31. Skokauskas N., Leventhal B., Cardeli E., Belfer M., Kaasbøll J., Cohen J. (2020). Supporting children of healthcare workers during the COVID-19 Pandemic. European Child & Adolescent Psychiatry. doi:10.1007/s00787-020-01604-6

32. Sirin H., Ozkan S. (2020). COVID-19 Epidemiology: In the World and Turkey. Journal of Ear Nose Throat and Head Neck Surgery, 28, 6-13.

33. Tan B., Chew N., Lee G., Jing M., Goh Y., Yeo L., Zhang K., Chin H. K., Ahmad A., Khan F. A., Shanmugam G.N., Chan B., Sunny S., Chandra B., Ong J., Paliwal P.R., Wong L., Sagayanathan R., Chen J.T., Ng A., Sharma, V.K. (2020). Psychological impact of the COVID-19 pandemic on health care workers in Singapore. Annals Of Internal Medicine, 173(4), 317–320. https://doi.org/10.7326/M20-1083

34. T.C. Saglık Bakanlıgı. (2020a). COVID-19 (SARS-CoV-2 Infection) General Information, Epidemiology and Diagnosis. https://covid19.saglik.gov.tr/Eklenti/38597/0/covid-19rehberigenelbilgilerepidemiyolojivetanipdf.pdf (Date of access: 04.09.2020).

35. T.C. Saglık Bakanlıgı. (2020b). COVID-19 Outbreak Management and Study Guide: Scientific Advisory Board Study. https://covid19.saglik.gov.tr/Eklenti/38593/0/covid-19salginyonetimivecalismarehberipdf.pdf (Date of access: 04.09.2020).

36. Terzioglu F. (2020). Enhancing the Capacity of Health Systems to Overcome Challenges and Strengthening Nurses and other Healthcare Professionals in COVID-19 Process. Turkish Journal of Pediatric Disease, 14, 76-83.

37. Yuksek Usta, S., Gokcan H.N. (2020). Covid-19 Through the Eye of Children and Mothers International Journal of Social Sciences and Education Research, 6(2), 187-206.

38. Wang C., Pan R., Wan X., Tan Y., Xu L., Ho C.S., Ho R.C. (2020). Immediate Psychological Responses and Associated Factors during the Initial Stage of the 2019 Coronavirus Disease (COVID-19) Epidemic among the General Population in China. International Journal of Environmental Research and Public Health, 17(5), 1729. https://doi.org/10.3390/ijerph17051729

39. World Health Organization. (2020a). Naming the Coronavirus Disease (COVID-19) and the Virüs that Causes it. https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/technical-guidance/naming-the-coronavirus-disease-(covid-2019)-and-the-virus-that-causes-it (Date of access: 05.09.2020).

40. World Health Organization. (2020b). Coronavirus Diease 2019 (COVID-19) Situation Report-52. https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/situation-reports/20200312-sitrep-52-covid-19.pdf?sfvrsn=e2bfc9c0 (Date of access: 05.09.2020).

41. World Health Organization. (2020c). Timeline of WHO's Response to COVID-19 https://www.who.int/news-room/detail/29-06-2020-covidtimeline (Erişim tarihi: 5 Eylül 2020).

42. World Health Organization. (2020d). Q&A on Coronaviruses (COVID-19). What are the Symptoms of COVID-19? https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/question-and-answers-hub/q-a-detail/q-a-coronaviruses (Date of access: 05.09.2020).

43. Wu, D., Wu, T., Liu, Q., Yang, Z. (2020). The SARS-CoV-2 Outbreak: What we know. International Journal of Infectious Diseases, 94, 44-8.

FACTORS AFFECTING EMPATHY AND SYMPATHY IN ADOLESCENTS

Hamide ZENGİN

- Assistant Professor, PhD, Bilecik Şeyh Edebali University, Faculty of Health Sciences, Department of Pediatric Nursing, Bilecik - TURKEY
- ORCID: 0000-0002-2389-6466
- Mail: hamide.zengin@bilecik.edu.tr

Sinem YALNIZOĞLU ÇAKA

- Res. Asst. PhD, Sakarya University, Faculty of Health Science, Department of Pediatric Nursing, Sakarya - TURKEY
- ORCID: 0000-0002-1572-7013
- Mail: sinemyalnizoglu@sakarya.edu.tr

Nursan ÇINAR

- Proffesor, PhD , Sakarya University, Faculty of Health Science, Department of Pediatric Nursing, Sakarya - TURKEY
- ORCID: 0000-0003-3151-9975
- Mail: ndede@sakarya.edu.tr

REFERENCES

Bloom ZD, McNeil VA, Flasch P, Sanders F. (2018). A Comparison of Empathy and Sympathy Between Counselors-in-Training and Their Non-Counseling Academic Peers. Professional Counselor, 8(4), 341-354.

Chakrabarti B, Baron-Cohen S. (2006). Empathizing: neurocognitive developmental mechanisms and individual differences. Progress in brain research, 156, 403-417.

Christov-Moore L, Simpson EA, Coudé G, Grigaityte K, Iacoboni M, Ferrari PF. (2014). Empathy: gender effects in brain and behavior. Neuroscience & Biobehavioral Reviews, 46, 604-627.

Clark A. (2010). Empathy and sympathy: Therapeutic distinctions in counseling. Journal of mental health counseling, 32(2), 95-101.

Çetin CN, Aytar GA. (2012). İlköğretim dördüncü sınıf öğrencilerinin empatik beceri düzeyleri ile algıladıkları anne baba tutumlarının incelenmesi. Kastamonu Eğitim Dergisi 20(2), 473-488.

Decety J, Bartal BA, Uzefovsky F, Knafo-Noam A. (2016). Empathy as a driver of prosocial behaviour: highly conserved neurobehavioural mechanisms across species. Philosophical Transactions of the Royal Society B: Biological Sciences, 371(1686), 20150077 (1-11).

Dereli E, Aypay A. (2012). Ortaöğretim öğrencilerinin empatik eğilimleri ve iş birliği yapma karakterlerinin insani değerlerini yordaması ve bu özelliklerinin incelenmesi, Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimler Dergisi (KUYEB) Değerler Eğitimi Sempozyumu Ek Özel Sayısı, 12 (2), 1249-1270.

Dökmen Ü. (2002). Empati. In İletişim Çatışmaları ve Empati, Sistem Yayıncılık, İstanbul, 20th edn pp 135-170.

Eisenberg N. (2000). Emotion, regulation, and moral development. Annual review of psychology, 51(1), 665-697.

Eisenberg N. (2010). Empathy-related responding: Links with self-regulation, moral judgment, and moral behavior. In M. Mikulincer & P. R. Shaver (Eds.) Prosocial motives, emotions, and behavior: The better angels of our natüre, American Psychological Association, Washington, pp 129-148.

Eisenberg N, Eggum ND, Di Giunta L. (2010). Empathy-related responding: Associations with prosocial behavior, aggression, and intergroup relations. Social issues and policy review, 4(1), 143-180.

Eisenberg N, Fabes RA, Spinrad TL. (2006). Prosocial Development. In: Damon W, Lerner RM (eds) Handbook of Child Psychology: Vol. 3. Social, Emotional and Personality Development, 6th edn. Wiley, New York, pp 646-718.

Ersoy E, Köşger F. (2016). Empati: Tanimi ve Önemi/ Empathy: Definition and its importance. Osmangazi Tıp Dergisi, 38(2), 9-17.

Eslinger PJ, Moll J, de Oliveira-Souza R. (2002). Emotional and cognitive processing in empathy and moral behavior. Behavioral and Brain Sciences, 25(1), 34-35.

Gleichgerrcht E, Decety J. (2013). Empathy in clinical practice: how individual dispositions, gender, and experience moderate empathic concern, burnout, and emotional distress in physicians. PloS one, 8(4), e61526.

Hoffman ML. (1990). Empathy and justice motivation. Motivation and emotion, 14(2), 151-172.

Holt R, Upadhyay J, Smith P, Allison C, Baron-Cohen S, Chakrabarti B. (2018). The Cambridge Sympathy Test: Self-reported sympathy and distress in autism. PloS one, 13(7), e0198273.

Jeffrey D. (2016). Empathy, sympathy and compassion in healthcare: Is there a problem? Is there a difference? Does it matter?. Journal of the Royal Society of Medicine, 109(12), 446-452.

Jolliffe D, Farrington DP. (2004). Empathy and offending: A systematic review and meta-analysis. Aggression and Violent Behavior, 9(5), 441–476.

Jolliffe D, Farringto DP. (2006). Development and validation of the Basic Empathy Scale. Journal of adolescence, 29(4), 589-611.

Jolliffe D, Farrington DP. (2011). Is low empathy related to bullying after controlling for individual and social background variables? Journal of Adolescence, 34(1), 59–71.

Kumru A, Carlo G, Edwards CP. (2004). Olumlu sosyal davranışların ilişkisel, kültürel, bilişsel ve duyuşsal bazı değişkenlerle ilişkisi. Türk Psikoloji Dergisi, 19(54), 109-125.

Maaravi Y, Idan O, Hochman G. (2019). And sympathy is what we need my friend—Polite requests improve negotiation results. PloS one, 14(3), e0212306.

McMahon SD, Wernsman J, Parnes AL. (2006). Understanding prosocial behavior: The impact of empathy and gender among African American adolescents. Journal of Adolescent Health, 39(1), 135-137.

Mestre MV, Samper P, Frías MD, Tur AM. (2009). Are women more empathetic than men? A longitudinal study in adolescence. The Spanish journal of psychology, 12(1), 76-83.

Michalik N, Eisenberg N, Spinrad TL, Ladd B, Thompson M, Valiente C. (2007). Longitudinal relations among parental emotional expressivity and sympathy and prosocial behavior in adolescence. Social Development, 16(2), 286-309.

Nummenmaa, L., Hirvonen, J., Parkkola, R., & Hietanen, J. K. (2008). Is emotional contagion special? An fMRI study on neural systems for affective and cognitive empathy. Neuroimage, 43(3), 571-580. d

Padilla-Walker LM, Christensen KJ. (2011). Empathy and self-regulation as mediators between parenting and adolescents' prosocial behavior toward strangers, friends, and family. Journal of Research on Adolescence, 21(3), 545-551.

Park YN, Hyun H, Jhang J. (2019). Do Emotional Laborers Help the Needy More or Less? The Mediating Role of Sympathy in the Effect of Emotional Dissonance on Prosocial Behavior. Frontiers in psychology, 10(118), 1-14.

Richardson DR, Hammock GS, Smith S, Gardner W, Signo M. (1994). Empathy as a cognitive inhibitor of interpersonal aggression. Aggressive behavior, 20(4), 275-289.

Shamay-Tsoor SG, Aharon-Peretz J, Perry D. (2009). Two systems for empathy: a double dissociation between emotional and cognitive empathy in inferior frontal gyrus versus ventromedial prefrontal lesions. Brain, 132(3), 617-627.

Şahin Ş, Özçelik Ç. (2016). Ergenlik dönemi ve sosyalleşme. Cumhuriyet Hemşirelik Dergisi, 5(1), 42-49.

Taner Derman M. (2013). Çocukların empati beceri düzeylerinin ailesel etmenlere göre belirlenmesi. International Journal of Social Science, 6(1), 1365-1382.

Üstüner Top F. (2015) Yetişkinliğe Bir Adım Kala: Ergen Sağlığı Kitabı. AF Ocakçı (Ed), 1.Basım, Göktuğ Yayıncılık, Ankara.

Van der Graaff J, Branje S, De Wied M, Hawk S, Van Lier P, Meeus W. (2014). Perspective taking and empathic concern in adolescence: Gender differences in developmental changes. Developmental psychology, 50(3), 881.

Van Noorden T, Haselager, GJ, Cillesse AH, Bukowski WM. (2015). Empathy and involvement in bullying in children and adolescents: A systematic review. Journal of youth and adolescence, 44(3), 637-657.

Vossen HG, Piotrowski T., Valkenbur PM. (2015). Development of the adolescent measure of empathy and sympathy (AMES). Personality and Individual Differences, 74, 66-71.

Wispé L. (1986). The distinction between sympathy and empathy: To call forth a concept, a word is needed. Journal of personality and social psychology, 50(2), 314-321.

Yıldız S, Boz İT, Yıldırım B. (2012). Kişilik tipi ile olumlu sosyal davranış arasındaki ilişki: Marmara üniversitesi öğrencileri üzerinde bir araştırma. Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 26(1), 215-233.

Yoo H, Feng X, Day RD. (2013). Adolescents' empathy and prosocial behavior in the family context: A longitudinal study. Journal of youth and adolescence, 42(12), 1858-1872.

Zengin H, Çaka SY, Cinar N. (2018). Adaptation of the Adolescent Measure of Empathy and Sympathy (AMES) to Turkish: a validity and reliability study. Anatolian Journal of Psychiatry, 19, 184-191.

SAĞLIK BİLİMLERİNDE MULTİDİSİPLİNER ARAŞTIRMALAR 3

EDİTÖR

Doç. Dr. Ayten DİNÇ

EFEAKADEMİ

Sağlık Bilimlerinde Multidisipliner Araştırmalar - 3

Editör: Doç. Dr. Ayten Dinç ORCID (0000-0002-8903-675X)

ISBN: 978-625-7729-72-7

1. Baskı: Aralık 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ'ye aittir.

KÜTÜPHANE KARTI

Sağlık Bilimlerinde Multidisipliner Araştırmalar-3
DİNÇ, Ayten
1. Basım, 594 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin var.
Anahtar kelimeler:
1. Sağlık, 2. Bilim, 3. Tıp.

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)

Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ 3
İÇİNDEKİLER 5

Sağlık Bilimleri, Sosyal Hizmet ve Holistik Yaklaşım 9
Mehmet GEDİK

Sanattan Ruha Sağlık 35
Leman KUTLU - Özlem KAVURUCU

Covid-19 Pandemisinin Ruh Sağlığı Üzerine Etkileri 55
İrem AKOVA

Sağlık Hizmetlerinde Kriz Yönetimi 69
Kenan GÖZLÜ

Sağlık Profesyonellerinin Mesleki Yaşam Kalitesini Etkileyen Faktörler 93
Oğuz KOYUNCU - Sevda ARSLAN

Hastane Çalışanlarında Tükenmişlik Sendromu: Özel Hastane Örneği 121
Yusuf ÖZGÜL - Müge ENSARİ ÖZAY

Hemşirelik Mesleğinde Şiddet 145
Hande DEMİRTAŞ - Serap ALTUNTAŞ

İş Sağlığı ve Güvenliği Kapsamında Biyosidal Ürün Çalışanlarında Meslek Hastalıklarının Önlenmesi 165
Emine Nurhan AKIN - Nurullah YÜCEL - Nuri BİNGÖL

Kanser Hastalığı Olan Çocuk ve Ailesinin Psikososyal Destek Gereksinimleri 185
Burcu BAKIRLIOĞLU - Selda ŞEN

Sağlık Bilimleri Öğrencilerinin Göç, Toplumsal Cinsiyet ve Sağlık Hizmetlerine Erişim Konusundaki Görüşleri: Esenyurt'ta Yaşayan Suriyeli Sığınmacılar Örneği 197
Bahar TAYMAZ - M. Sinan KARABIYIK

Cinsel İstismarın Çocuk Üzerindeki Etkileri 221
Dilek ESER - Fatma Elif KILINÇ

Palyatif Bakımda Tamamlayıcı ve Bütünleştirici Terapiler 233
Zeliha CENGİZ - Kevser IŞIK

Cerrahi Hemşirelerin, Perioperatif Dönemde
Eras Protokolleri İle İlgiliGirişimleri 249
Neslihan BEKTAŞ

Adölesan Döneminde İntestinal Sistem Stomasına Sahip
Olmanın Çocuk Üzerine Etkisi 267
Derya SULUHAN - Hilal KACAERKEK

Güncel Dsm-V Kılavuzuna Göre Yeme Bozukluklarının
İncelenmesi 275
Büşra DEMİRER - Hülya YARDIMCI

Oral Mikrobiyota 301
Gülçin ÖZCAN ATEŞ

Apiterapi ve İnsan Sağlığına Etkileri 315
Selcen ÇAKIR

Emzirmeyi Destekleyici Uygulamalar 327
Sümeyye ALTIPARMAK

Prematüre Bebeklerde Beslenme Stratejileri 343
Fatma TAYHAN KARTAL

Yenidoğan ve Çocuklarda Oksidatif Stres 357
Hüseyin ERDAL - Mehmet Semih DEMİRTAŞ

Çocuklarda Akılcı İlaç Kullanımı 373
Dilek YILDIZ

Çocuklarda İlaç Hatalarını Önlemede Hemşirenin Rolü 385
Derya SULUHAN

Gebelik, Doğum ve Doğum Sonu Dönemde Osteopatik Manuel Tedavi Yaklaşımı 395
Yasemin SÖKMEN

Gebelik Döneminde Sırt Ağrısına Alternatif Yaklaşımlar 407
Pınar IRMAK VURAL - Yeliz VARIŞOĞLU

Doğum Korkusu 417
Kadriye ESEN - Hale UYAR HAZAR

Güvenlik Hissi Kavramına Ebe Gözüyle Obstetrik Bakış 439
Semiha BAYKAL - Ayşe KARAKOÇ

Doğum Sonrası Dönemde Ebeveynlerin Gösterdikleri Davranışlar ve Uyum 447
Dilek YILDIZ

Ebelik Bölümü Öğrencilerinin Bireysel Yenilikçi Düzeyleri ve Akademik Motivasyon Arasındaki İlişkinin İncelenmesi 455
Çiğdem KARAKAYALI - Zeliha ÖZŞAHİN - Tuba Enise BENLİ

Hemşirelik Eğitiminde Üstbiliş 471
Mine SEÇİR - Serap ALTUNTAŞ

Mobil Öğrenmenin Sağlık Eğitimine Etkisi 489
Zeliha ÖZŞAHİN

COVID-19 Pandemisi İçin Yapay Zeka (AI) Uygulamaları 501
Onur KARAMAN

Genetikte Yeni Bir Çağ Açan CRISPR Teknolojisi 511
Serap TUTGUN ONRAT

Manyetik Rezonans Görüntülemede Makine Öğrenimi Uygulamaları 533
Onur KARAMAN

Egzersiz ve Beyin 543
Çağla ÖZKUL

Vestibüler Sistem ve Bilişsel Fonksiyonlar 561
Çağla ÖZKUL

Alzheimer Hastalığı Tedavisi İçin En Kestirme Yol:
İntranazal Yaklaşımlar 575
Serap YEŞİLKIR BAYDAR

SAĞLIK BİLİMLERİ, SOSYAL HİZMET VE HOLİSTİK YAKLAŞIM

Mehmet GEDİK

- Doktor Öğretim Üyesi, İstanbul Sebahattin Zaim Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, İstanbul - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0003-2421-5092
- Mail: mehmet.gedik@izü.edu.tr

KAYNAKÇA

Adams R, Dominelli L, & Payne M. (2015). Sosyal Hizmet - Temel Alanlar ve Eleştirel Tartışmalar. Ankara: Nika Yayınları.

Akbal A. (2008). Sağlığın Değişen Anlamı - Madalyonun İki Yüzü: Hastalık ve Sağlık. Ankara: Phoenix Yayınevi.

Ba-Yunus İ, Ahmed F. (1986). İslâm Sosyolojisi: Bir Giriş Denemesi / Islamic Sociology: An Introduction. İstanbul: Bir Yayıncılık.

Begoviç A. İ. (2015). Doğu ve Batı Arasında İslam (slam İzmeu İstokai Zapada). İstanbul: Klasik Yayınları.

Canatan K. (2014). İnsan Fenomeni, İnsan Doğası Hakkında Dini ve Felsefi Soruşturmalar. İstanbul: Açılım Kitap.

Dhar N., Chaturvedi S. (2011). Spiritual Health Scale 2011: Defining and Measuring 4th Dimension of Health. 36 (4), 275–282.

Dorman E. (2015). Din Neden Gereklidir?. İstanbul: İstanbul Yayınevi.

El-Attas M. N. (2016). İslam Sekülerizm ve Geleceğin Felsefesi / Islam, Secularism and Philosophy of Future. İstanbul: İnsan Yayınları.

Faruki İ. R. (1991). Sosyal Bilimlerin İslamileştirilmesi - İslami Bilimde Metodoloji Sorunu. İstanbul: Fecr Yayınları.

Giddens A., Turner J. (2013). Günümüzde Sosyal Teori - Social Theory Today. İstanbul: Say Yayınları.

Güngör F. (2016). İnsan Hakları ve Sosyal Hizmet - Sosyal Hizmet Ön Lisans Programı. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Yayınları.

Healy L. M. (2009). Exploring the History of Social Work as a Human Rights Profession - International Social Work, New Yorg, 51(6), 735-748.

Ife J. (2017). İnsan Hakları ve Sosyal Hizmet, Hak Temelli Bir Uygulamaya Doğru. Ankara: Nika Yayınları.

IFSW. (2014). Sosyal Hizmetin Küresel Tanımı Ifsw Genel Kurulu ve Iassw Genel Kurulu https://www.ifsw.org/what-is-social-work/global-definition-of-social-work/ (Erş.Trh.:15.03.2020)

Kaplan M. (2010). Geleneksel Tıbbın Yeniden Üretim Sürecinde Kadın, Ankara Kent Örneğinde Kuşaklar Arası Çalışma. Ankara: Ankara Üniversitesi Rektörlüğü Yayınları: 257.

Kunzmann P, Burkard F. P. (1991). dtv-Atlas zur Philoshophie - Tafel und Texte. Würzburg: Deutsche Taschenbuch Verlag.

Mathews I. (2017). Sosyal Hizmet ve Maneviyat (Social Work and Spirituality). İstanbul:Bilge Kültür Sanat Yayınları.

Meriç C. (2013). Sosyoloji Notları ve Konferanslar. İstanbul: İletişim Yayınları.

Nasr S. H. (2016). Bir Kutsal Bilim İhtiyacı. İstanbul: İnsan Yayınları.

NIMHE. (2003). National Institute for Mental Health - Inspring Hope: Recognising the Importance of Spirituality in a Whole Person Approsch to Mental Healt. London/England: MHF-Mental Health Foundation.

Özek A, Karaman H, Turgut A. (1992). Kur'an-ı Kerim ve Türkçe Açıklamalı Meâli. Medine-i Münevvere: Hâdimü'l-harameyni'ş-şerşfeyn Mushaf-ı Şerif Masım Kurumu.

TDK. (2020). Türk Dil Kurumu. http://www.tdk.gov.tr (Erş.Trh.:15.03.2020).

Thompson N. (2016). Kuram ve Uygulamada Sosyal Hizmeti Anlamak. Ankara: Dipnot Yayınları.

Toker İ. (2013). İslam ve Sosyoloji. Ankara: FCR Yayınları.

United Nations. (1992). Teaching and Learning about Human Rights: A Manual for Schools of Social Work and the Social Work Profession. New York: United Nations.

Wallerstein I, Juma C, & Fox-Keller E. (2014). Sosyal Bilimleri Açın, Sosyal Bilimlerin Yeniden Yapılanması Üzerine Rapor. İstanbul: Metis Yayınları.

Yeğin A, Badıllı A, İsmail H. (1990). Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Büyük Lugat. İstanbul: Türdav A.Ş.

Zastow C. (2016). Sosyal Hizmete Giriş. Ankara: Nika Yayınevi.

SANATTAN RUHA SAĞLIK

Leman KUTLU

- Doktor Öğretim Üyesi, İstanbul Atlas Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, İstanbul - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0001-6393-8328
- Mail: bilgileman@gmail.com

Özlem KAVURUCU

- Öğretim Görevlisi, Haliç Üniversitesi Meslek Yüksekokulu, Çocuk Gelişimi Bölümü, İstanbul - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0001-6203-5530
- Mail: ozlemkavurucu@halic.edu.tr

"Sanat, ruhun madde içerisindeki görünümüdür.''

Georg Wilhelm Friedrich Hegel.

KAYNAKÇA

Abbing A, Baars E. W, Sonneville L, Ponstein A. S, Swaab H. (2019). The effectiveness of art therapy for anxiety in adult women: a randomized controlled trial. 10(1203), 1-14. doi: 10.3389/fpsyg.2019.01203.

Acar S. Ş, Düzakın C. S. (2017). Sanatla Terapi ve Yaratıcılık Bir Eğitim Modeli Olabilir mi? Ankara: Nobel Akademi Yayıncılık.

Aletraris L, Paino M, Edmond M. B, Roman P. M, Bride B. E. (2014). The use of art and music therapy in substance abuse treatment programs. J. Addict Nurs., 25(4), 190-196. doi:10.1097/JAN.0000000000000048.

Artut K. (2001). Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri. Ankara: Anı Yayıncılık.

Bitonte R. A, Santo M. (2014). Art therapy: an underutilized, yet effective tool. Mental Illness, 6(5354), 18-19. doi:10.4081/mi.2014.5354.

Ciasca E. C, Ferreira R. C, Santana C. L. A, Forlenza O. V, Santos G. D, Brum P. S, Nunes P. V. (2018). Art therapy as an adjuvant treatment for depression in elderly women: a randomized controlled trial. Revista Brasileira de Psiquiatria, 40, 256-263. doi:10.1590/1516-4446-2017-2250.

Çam M. O, Durmuş H. A. (2016). Ruhsal hastalığı olan bireyler ve psikiyatri hemşireleri açısından iyileşme. Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi, 32(2), 97-106.

Davies C, Knuiman M, Rosenberg M. (2016). The art of being mentally healthy: a study to quantify the relationship between recreational arts engagement and mental well-being in the general population. 16(15), 1-10. doi: 10.1186/s12889-015-2672-7.

De Botton A, Armstrong J. (2013). Art as Therapy London. London: Phaidon.

Deshmukh S. R, Holmes J, Cardno A. (2018). Art therapy for people with dementia. Cochrane Database of Systematic Reviews, 9, 1-27. doi: 10.1002/14651858.CD011073.pub2.

Dickie G (1997). Introduction to Aesthetics. New York & Oxford. England: Oxford University Press.

Ducourneau G. (2016). Müzik Terapi İlkeleri. İstanbul: Nobel Yaşam Yayıncılık.

Eracar N. (2013). Sözden Öte Sanatta Terapi ve Yaratıcılık. İstanbul: 3P Yayınları.

Eracar N, Sarandöl A. (2019). Ruhsal gelişim ve onarım için sanat: rehabilitasyon, uğraşı tedavileri ve psikoterapi uygulamalarında sanatla çalışmanın işleyişi ve etki mekanizması. İçinde: Ruhsal Bozuklukların Tedavi ve Rehabilitasyonunda Yaratıcı Sanat Psikoterapileri. Ed.: Eren N., Türkiye Klinikleri, Ankara, 7-11.

Eryılmaz A. (2011). Yetişkin öznel iyi oluşu ile pozitif psikoterapi bağlamında birincil ve ikincil yetenekler arasındaki ilişkilerin incelenmesi. Klinik Psikiyatri, 14, 17-28.

Eum Y, Yim J. (2015). Literature and art therapy in post-stroke psychological disorders. Tohoku J. Exp. Med., 2015, 235, 17-23.

Fu W, Huang Y, Liu X, Ren J, Zhang M. (2020). The effect of art therapy in women with gynecologic cancer: a systematic review. Evidence-Based Complementary and Alternative Medicine, https://doi.org/10.1155/2020/8063172.

Gönülal Ö. (2004). Sanat sınıflaması ve toplumsal çevre üzerindeki etkisi. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 3(10), 54-62.

Gürsu, O. (2015). Sanat ve psikoloji etkileşimi: geleneksel türk-islam sanatları merkezli bir okuma denemesi. Journal of International Social Research, 8(38), 1028-1039.

Isis P. D. (2016). Positive art Therapy. In: The Wiley Handbook of Art Therapy. Eds.: Gussak D. E., Rosal M. L., Wiley Blackwell, UK., 90-98.

Jensen A. (2018). Mental health recovery and arts engagement. The Journal of Mental Health Training, Education And Practice, 13(3), 157-166. doi: 10.1108/JMHTEP-08-2017-0048.

King J. L, Kaimal G. (2019). Approaches to research in art therapy using ımaging technologies. Frontiers in Human Neuroscience, 13(159), 1-4. doi: 10.3389/fnhum.2019.00159.

Koch S. C, Fischman D. (2011). Embodied enactive dance/movement therapy. American Journal of Dance Therapy, 33(1), 57.

Koom W. S, Choi M. Y, Lee J, Park E. J, Kim J. H, Kim S. H, Kim Y. B. (2016). Art therapy using famous painting appreciation maintains fatigue levels during radiotherapy in cancer patients. Radiat Oncol J., 34(2), 135-144. doi: http://dx.doi.org/10.3857/roj.2016.01760.

Laws K. R, Conway W. (2019). Do adjunctive art therapies reduce symptomatology in schizophrenia? a meta-analysis. World Journal of Psychiatry, 9(8), 107-120. doi: 10.5498/wjp.v9.i8.107.

Liberman J. M. (2015). Masal Terapi. İstanbul: Doğan Egmont Yayıncılık.

Liebman M, And Weston, S. (2015). Art Therapy with Physical Conditions. USA: Jessica Kingsley Publishers.

Luo H, McNeil E. B, Feng Q, Li H, Chen Q, Qin X, Feng J, Assanangkornchai S. (2018) Utilization of psychiatric rehabilitation services and influencing factors among people with psychotic disorders in rural communities of Guangxi, China. International Journal of Mental Health Systems, 12(17): 1-8.

Malchiodi, C. A. (2005). Expressive Therapies: History, Theory, and Practice. New York and London: The Guilford Press.

Montag C, Haase L, Seidel D, Bayerl M, Gallinat J, Herrman U, Dannecker K. (2014). A pilot rct of psychodynamic group art therapy for patients in acute psychotic episodes: feasibility, ımpact on symptoms and mentalising capacity. PLOS ONE 9(11), e112348. doi: 10.1371/journal.pone.0112348.

Orak O. S. (2016). Ruhsal Sağlık ve Ruhsal Hastalık. Editör: Nermin Gürhan. Ruh Sağlığı ve Psikiyatri Hemşireliği, Ankara: Nobel Tıp Kitapevleri.

Ökten S. (2007). Toplum, sanat ve estetik. El Sanatları Dergisi, sayı: 3, 78-83

Öz Çelikbaş E. (2019). Dışavurumcu sanat terapisi. Safran Kültür ve Turizm Araştırmaları Dergisi, 2(1), 20-37

Regev D, Cohen-Yatziv L. (2018). Effectiveness of art therapy with adult clients in 2018—what progress has been made? Art Therapy Effectiveness with Adults, 9(1531), 1-9. doi: 10.3389/fpsyg.2018.01531.

Rosal L. M. (2016). Cognitive-behavioral Art Therapy Revisited. In: The Wiley Handbook of Art Therapy. Eds: Gussak D. E., Rosal M. L., Wiley Blackwell, UK., 68-76.

Rozum, A. L., & Malchiodi, C. A. (2003). Handbook of Art Therapy. New York: Guilford Press.

Rubin J. A. (2016). Psychoanalytic Art Therapy. In: The Wiley Handbook of Art Therapy. Eds: Gussak D. E., Rosal M. L., Wiley Blackwell, UK., 26-36.

Sarı E. (2018). Sanat olgusunun tarihsel süreçte değişen tanımı, işlevi ve değeri üzerine. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi XLV, 2, 131-154.

Schouten K. A, Niet G. J, Knipscheer J. W, Kleber R. J, Hutschemaekers G. J. M. (2015). The effectiveness of art therapy in the treatment of traumatized adults: a systematic review on art therapy and trauma, TRAUMA, VIOLENCE, & ABUSE 16(2), 220-228. doi: 10.1177/1524838014555032.

Shiner L. (2001). Sanatın İcadı: Bir Kültür Tarihi. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Soares M. H, Rolin T. F. C, Machado F. P, Ramos L. K. F, Rampazzo A. R. P. (2018). Impact of brief intervention and art therapy for alcohol users. Rev Bras Enferm, 72(6), 1485-1489.

Uttley L, Scope A, Stevenson M, Rawdin A, Buck E. T, Sutton A, Stevens J, Kaltenthaler E, Dent-Brown K, Wood C. (2015). Health technology assessment. 19(18), 1-7. doi: 10.3310/hta19180.

Vita A, Barlati S. (2019). The ımplementation of evidence-based psychiatric rehabilitation: challenges and opportunities for mental health services. Frontiers in Psychiatry, 10(147), 1-5.

Yıldırım H, Aşıkkutlu H. S, Kaya L. G. (2020). Arazi sanatı sanal uygulaması ile farkındalık yaratma: burdur gölü örneği, Iğdır Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 10(3), 2037-2046.

COVİD-19 PANDEMİSİNİN RUH SAĞLIĞI ÜZERİNE ETKİLERİ

İrem AKOVA

- Dr. Öğr. Üyesi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı A. D., Sivas - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0002-2672-8863
- Mail: irem-007@hotmail.com

Kaynakça

Allsopp, K., Brewin, C. R., Barrett, A., Williams, R., Hind, D., Chitsabesan, P., & French, P. (2019). Responding to mental health needs after terror attacks. *BMJ*, l4828.

Amin, S. (2020). The psychology of coronavirus fear: Are healthcare professionals suffering from corona-phobia? *International Journal of Healthcare Management*, *13*(3), 249–256.

Bao, Y., Sun, Y., Meng, S., Shi, J., & Lu, L. (2020). 2019-nCoV epidemic: address mental health care to empower society. *The Lancet*, *395*(10224), e37–e38. https://doi.org/10.1016/S0140-6736(20)30309-3

Cai, W., Lian, B., Song, X., Hou, T., Deng, G., & Li, H. (2020). A cross-sectional study on mental health among health care workers during the outbreak of Corona Virus Disease 2019. *Asian Journal of Psychiatry*, *51*, 102111.

Cetintepe, S. P., & Ilhan, M. N. (2020). Risk Reduction in Healthcare Workers in the COVID-19 Outbreak. *Journal of Biotechnology and Strategic Health Research*, *1*, 50–54.

Chen, Q., Liang, M., Li, Y., Guo, J., Fei, D., Wang, L., He, L., Sheng, C., Cai, Y., Li, X., Wang, J., & Zhang, Z. (2020). Mental health care for medical staff in China during the COVID-19 outbreak. *The Lancet Psychiatry*, *7*(4), e15–e16. https://doi.org/10.1016/S2215-0366(20)30078-X

Dubey, S., Biswas, P., Ghosh, R., Chatterjee, S., Dubey, M. J., Chatterjee, S., Lahiri, D., & Lavie, C. J. (2020). Psychosocial impact of COVID-19. *Diabetes & Metabolic Syndrome: Clinical Research & Reviews*, *14*(5), 779–788. https://doi.org/10.1016/j.dsx.2020.05.035

García-Iglesias, J. J., Gómez-Salgado, J., Martín-Pereira, J., Fagundo-Rivera, J., Ayuso-Murillo, D., Martínez-Riera, J. R., & Ruiz-Frutos, C. (2020). [Impact of SARS-CoV-2 (Covid-19) on the mental health of healthcare professionals: a systematic review.]. *Revista Espanola de Salud Publica*, *94*, 23. http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/32699204

Hacimusalar, Y., Kahve, A. C., Yasar, A. B., & Aydin, M. S. (2020). Anxiety and hopelessness levels in COVID-19 pandemic: A comparative study of healthcare professionals and other community sample in Turkey. *Journal of Psychiatric Research*, *129*, 181–188.

Huang, Y., Wang, Y., Wang, H., Liu, Z., Yu, X., Yan, J., Yu, Y., Kou, C., Xu, X., Lu, J., Wang, Z., He, S., Xu, Y., He, Y., Li, T., Guo, W., Tian, H., Xu, G., Xu, X., … Wu, Y. (2019). Prevalence of mental disorders in China: a cross-sectional epidemiological study. *The Lancet Psychiatry*, *6*(3), 211–224. https://doi.org/10.1016/S2215-0366(18)30511-X

Kang, L., Ma, S., Chen, M., Yang, J., Wang, Y., Li, R., Yao, L., Bai, H., Cai, Z., Xiang Yang, B., Hu, S., Zhang, K., Wang, G., Ma, C., & Liu, Z. (2020). Impact on mental health and perceptions of psychological care among medical and nursing staff in Wuhan during the 2019 novel coronavirus disease outbreak: A cross-sectional study. *Brain, Behavior, and Immunity*, *87*, 11–17.

Kluge, H. H. P. (2020). *Statement e physical and mental health key to resilience during COVID-19 pandemic*. https://www.euro.who.int/en/health-topics/health-emergencies/coronavirus-covid-19/news/news/2020/3/mental-health-and-psychological-resilience-during-the-covid-19-pandemic

Koh, D., Lim, M.-K., & Chia, S.-E. (2003). SARS: health care work can be hazardous to health. *Occupational Medicine*, *53*(4), 241–243. https://doi.org/10.1093/occmed/kqg090

Lai, C.-C., Shih, T.-P., Ko, W.-C., Tang, H.-J., & Hsueh, P.-R. (2020). Severe acute respiratory syndrome coronavirus 2 (SARS-CoV-2) and coronavirus disease-2019 (COVID-19): The epidemic and the challenges. *International Journal of Antimicrobial Agents*, *55*(3), 105924.

Lai, J., Ma, S., Wang, Y., Cai, Z., Hu, J., Wei, N., Wu, J., Du, H., Chen, T., Li, R., Tan, H., Kang, L., Yao, L., Huang, M., Wang, H., Wang, G., Liu, Z., & Hu, S. (2020). Factors Associated With Mental Health Outcomes Among Health Care Workers Exposed to Coronavirus Disease 2019. *JAMA Network Open*, *3*(3), e203976. https://doi.org/10.1001/jamanetworkopen.2020.3976

Liang, L., Ren, H., Cao, R., Hu, Y., Qin, Z., Li, C., & Mei, S. (2020). The Effect of COVID-19 on Youth Mental Health. *Psychiatric Quarterly*, *91*(3), 841–852. https://doi.org/10.1007/s11126-020-09744-3

Lim, G. Y., Tam, W. W., Lu, Y., Ho, C. S., Zhang, M. W., & Ho, R. C. (2018). Prevalence of Depression in the Community from 30 Countries between 1994 and 2014. *Scientific Reports*, *8*(1), 2861.

Luo, M., Guo, L., Yu, M., Jiang, W., & Wang, H. (2020). The psychological and mental impact of coronavirus disease 2019 (COVID-19) on medical staff and

general public – A systematic review and meta-analysis. *Psychiatry Research*, *291*, 113190.

Mamun, M. A., & Ullah, I. (2020). COVID-19 suicides in Pakistan, dying off not COVID-19 fear but poverty? – The forthcoming economic challenges for a developing country. *Brain, Behavior, and Immunity*, *87*, 163–166. https://doi.org/10.1016/j.bbi.2020.05.028

Maunder, R., Hunter, J., Vincent, L., Bennett, J., Peladeau, N., Leszcz, M., Sadavoy, J., Verhaeghe, L. M., Steinberg, R., & Mazzulli, T. (2003). The immediate psychological and occupational impact of the 2003 SARS outbreak in a teaching hospital. *CMAJ : Canadian Medical Association Journal = Journal de l'Association Medicale Canadienne*, *168*(10), 1245–1251.

McIntyre, R. S., & Lee, Y. (2020). Projected increases in suicide in Canada as a consequence of COVID-19. *Psychiatry Research*, *290*, 113104. https://doi.org/10.1016/j.psychres.2020.113104

Moazzami, B., Razavi-Khorasani, N., Dooghaie Moghadam, A., Farokhi, E., & Rezaei, N. (2020). COVID-19 and telemedicine: Immediate action required for maintaining healthcare providers well-being. *Journal of Clinical Virology*, *126*, 104345. https://doi.org/10.1016/j.jcv.2020.104345

Murat, M., Köse, S., & Savaşer, S. (2020). Determination of stress, depression and burnout levels of front-line nurses during the COVID-19 pandemic. *International Journal of Mental Health Nursing*, inm.12818. https://doi.org/10.1111/inm.12818

Pappa, S., Ntella, V., Giannakas, T., Giannakoulis, V. G., Papoutsi, E., & Katsaounou, P. (2020). Prevalence of depression, anxiety, and insomnia among healthcare workers during the COVID-19 pandemic: A systematic review and meta-analysis. *Brain, Behavior, and Immunity*, *88*, 901–907. https://doi.org/10.1016/j.bbi.2020.05.026

Pulla, P. (2020). Covid-19: India imposes lockdown for 21 days and cases rise. *BMJ*, m1251. https://doi.org/10.1136/bmj.m1251

Qiu, J., Shen, B., Zhao, M., Wang, Z., Xie, B., & Xu, Y. (2020). A nationwide survey of psychological distress among Chinese people in the COVID-19 epidemic: implications and policy recommendations. *General Psychiatry*, *33*(2), e100213. https://doi.org/10.1136/gpsych-2020-100213

Rubin, G. J., & Wessely, S. (2020). The psychological effects of quarantining a city.

BMJ, m313. https://doi.org/10.1136/bmj.m313

Serrano-Ripoll, M. J., Meneses-Echavez, J. F., Ricci-Cabello, I., Fraile-Navarro, D., Fiol-deRoque, M. A., Pastor-Moreno, G., Castro, A., Ruiz-Pérez, I., Zamanillo Campos, R., & Gonçalves-Bradley, D. C. (2020). Impact of viral epidemic outbreaks on mental health of healthcare workers: a rapid systematic review and meta-analysis. *Journal of Affective Disorders*, *277*, 347–357.

Shaukat, N., Ali, D. M., & Razzak, J. (2020). Physical and mental health impacts of COVID-19 on healthcare workers: a scoping review. *International Journal of Emergency Medicine*, *13*(1), 40.

Steardo, L., Steardo, L., & Verkhratsky, A. (2020). Psychiatric face of COVID-19. *Translational Psychiatry*, *10*(1), 261. https://doi.org/10.1038/s41398-020-00949-5

T.C. Sağlık Bakanlığı. (2020a). *COVID-19 Bilgilendirme Sayfası*. https://covid19.saglik.gov.tr/TR-66337/genel-bilgiler-epidemiyoloji-ve-tani.html

T.C. Sağlık Bakanlığı. (2020b). *Türkiye hudut ve sahiller sağlık genel müdürlüğü*. https://www.seyahatsagligi.gov.tr/Site/HaberDetayi/2207

Thakur, V., & Jain, A. (2020). COVID 2019-suicides: A global psychological pandemic. *Brain, Behavior, and Immunity*, *88*, 952–953. https://doi.org/10.1016/j.bbi.2020.04.062

Wang, C., Pan, R., Wan, X., Tan, Y., Xu, L., Ho, C. S., & Ho, R. C. (2020). Immediate Psychological Responses and Associated Factors during the Initial Stage of the 2019 Coronavirus Disease (COVID-19) Epidemic among the General Population in China. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, *17*(5), 1729. https://doi.org/10.3390/ijerph17051729

Wang, H., Xia, Q., Xiong, Z., Li, Z., Xiang, W., Yuan, Y., Liu, Y., & Li, Z. (2020). The psychological distress and coping styles in the early stages of the 2019 coronavirus disease (COVID-19) epidemic in the general mainland Chinese population: A web-based survey. *PLOS ONE*, *15*(5), e0233410. https://doi.org/10.1371/journal.pone.0233410

WHO. (2020). *Rolling Updates on Coronavirus Disease (COVID-19)*. https://www.who.int/emergencies/diseases/novelcoronavirus-2019/events-as-

they-happen

Wong, T. W., Yau, J. K. Y., Chan, C. L. W., Kwong, R. S. Y., Ho, S. M. Y., Lau, C. C., Lau, F. L., & Lit, C. H. (2005). The psychological impact of severe acute respiratory syndrome outbreak on healthcare workers in emergency departments and how they cope. *European Journal of Emergency Medicine*, *12*(1), 13–18. https://doi.org/10.1097/00063110-200502000-00005

Xiong, J., Lipsitz, O., Nasri, F., Lui, L. M. W., Gill, H., Phan, L., Chen-Li, D., Iacobucci, M., Ho, R., Majeed, A., & McIntyre, R. S. (2020). Impact of COVID-19 pandemic on mental health in the general population: A systematic review. *Journal of Affective Disorders*, *277*, 55–64.

Yildirim, T. T., Atas, O., Asafov, A., Yildirim, K., & Balibey, H. (2020). Psychological Status of Healthcare Workers during the Covid-19 Pandemic. *Journal of the College of Physicians and Surgeons Pakistan*, *30*(6), 26–31. https://doi.org/10.29271/jcpsp.2020.Supp1.S26

Zhang, Y., & Ma, Z. F. (2020). Impact of the COVID-19 Pandemic on Mental Health and Quality of Life among Local Residents in Liaoning Province, China: A Cross-Sectional Study. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, *17*(7), 2381.

SAĞLIK HİZMETLERİNDE KRİZ YÖNETİMİ

Kenan GÖZLÜ

- Dr. Öğretim Üyesi, Mersin Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Sağlık Yönetimi Bölümü, Mersin - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0002-1777-7495
- Mail: kenangozlu@mersin.edu.tr

KAYNAKÇA

Akdağ M. Arklan, Ü. (2013). Kamu yönetiminde kriz yönetimi. The Journal of Academic Social Science Studies, 6(4), 33-55.

Akdoğan AA. Cingöz A. (2014). İtibar ve kriz yönetimi: kriz yönetimi aracı olarak kurumsal itibarın önemi. Haluk Sümer, Helmut Pernsteiner (Ed), İtibar Yönetimi. İstanbul: Beta Yayınevi.

Akıncı, Z. (2010). Konaklama işletmelerinde kriz yönetimi: Alanya bölgesindeki konaklama işletmelerinde kriz sürecinde karşılaşılan sorunların tespit ve çözümüne yönelik bir araştırma. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Doktora Tezi, Isparta.

Al, H. (2008). Bitmeyen senfoni: Türk siyasal krizi. Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi, 16(1), 50-73.

Alarçin, EY. (2017). Algı ve imaj yönetimi. Cengiz Yakıncı, Işıl İrem Budakoğlu (Ed), Klinik Liderlik ve Yönetim. Ankara: Akademisyen Kitabevi.

Atılgan, D. (2018). Spor yönetiminde görev alan yöneticilerde kriz yönetimi, karar verme ve özgüven beceri düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Spor Yöneticiliği Anabilim Dalı Doktora Tezi, Konya.

Batu M, Tos O, Dıvrak E. (2019). Kriz yönetimi ve iletişimi: Kentucky Friedchicken örneği. Özgür Selvi, Zülfiye Acar Şentürk (Ed), Halkla İlişkiler ve Uygulama Alanları, Yeni Eğilimler. Konya: Eğitim Yayınevi.

Baubion, C. (2013). OECD risk management: strategic crisis management, OECD Working Papers on Public Governance, 23, OECD Publishing.

Bergner, S. (2020). The EU's global health crisis management: past and present. (Erişim Tarihi: 07.11.2020). Erişim Linki: https://www.e-ir.info/2020/04/17/the-eus-global-health-crisis-management-the-past-the-present/

Bulduklu Y, Karaçor S. (2017). Sağlık hizmetlerinde kriz iletişimi ve yeni medya. Atatürk İletişim Dergisi, 14, 279-296.

Burkle, FM. (2019). Challenges of global public health emergencies: development of a health-crisis management framework. Tohoku J. Exp. Med, 249, 33-41.

Büken, NÖ. (2017). Klinik etik karar verme süreci. Cengiz Yakıncı, Işıl İrem Budakoğlu (Ed), Klinik Liderlik ve Yönetim. Ankara: Akademisyen Kitabevi.

Canyon, D. (2020). Definitions in crisis management and crisis leadership. Security Nexus: Daniel K. InouyeAsia-Pacific Center for Security Studies, 1-9.

Coombs, T. (2007). Crisis management and communications. Institute for public relations 4(5), 6. (Erişim Tarihi: 12.11.2020). Erişim Linki: https://instituteforpr.org/crisis-management-and-communications/

Coşkun, Ö. (2017a). Kriz yönetimi. Cengiz Yakıncı, Işıl İrem Budakoğlu (Ed), Klinik Liderlik ve Yönetim. Ankara: Akademisyen Kitabevi.

Coşkun, Ö. (2017b). Klinikte karar verme. Cengiz Yakıncı, Işıl İrem Budakoğlu (Ed), Klinik Liderlik ve Yönetim. Ankara: Akademisyen Kitabevi.

Coşkun, AK. (2017c). Toplantı yönetimi. Cengiz Yakıncı, Işıl İrem Budakoğlu (Ed), Klinik Liderlik ve Yönetim. Ankara: Akademisyen Kitabevi.

Deniz, M. (2017). Stratejik yönetim. Cengiz Yakıncı, Işıl İrem Budakoğlu (Ed), Klinik Liderlik ve Yönetim. Ankara: Akademisyen Kitabevi.

Dubois H, Anderson H. (2013). Impacts of the crisis on access to health care services in the EU. Dublin: European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions.

Genç, M. (2017). Zaman yönetimi. Cengiz Yakıncı, Işıl İrem Budakoğlu (Ed), Klinik Liderlik ve Yönetim. Ankara: Akademisyen Kitabevi.

Gözüm, AG. (2013). Afet tabanlı kriz yönetimi: Marmara ve Ege bölgelerinde bulunan rafineri ve petrokimya endüstrisi işletmeleri üzerine bir araştırma. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Doktora Tezi, Ankara.

Güneş M, Beyazıt E. (2010). Özel işletmelerde kriz yönetimi üzerine genel bir değerlendirme. Aksaray Üniversitesi İİBF Dergisi, 2(2), 15-33.

Heyden LV, Nathanial P. (2020). A crisis management blueprint for COVID-19. (Erişim Tarihi: 27.11.2020). Erişim Linki: https://knowledge.insead.edu/operations/a-crisis-management-blueprint-for-covid-19-13716

Institute for Crisis Management, USA. (2020). Crisis toolbox: the ICM crisis database. (Erişim Tarihi: 19.11.2020). Erişim Linki: https://crisisconsultant.com/crisis-toolbox/

İpçioğlu, İ. (2013a). Kriz anında yapılacak çalışmalar. Gürkan Haşit (Ed). Kriz İletişimi ve Yönetimi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını

İpçioğlu, İ. (2013b). Kriz öncesi yapılacak çalışmalar. Gürkan Haşit (Ed). Kriz İletişimi ve Yönetimi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını

İşeri, E. (2017). Stres yönetimi. Cengiz Yakıncı, Işıl İrem Budakoğlu (Ed), Klinik Liderlik ve Yönetim. Ankara: Akademisyen Kitabevi

Kaptanoğlu AY, Çalış S, Çavmak D. (2017). Klinikte çatışma çözme ve müzakere teknikleri. Cengiz Yakıncı, Işıl İrem Budakoğlu (Ed), Klinik Liderlik ve Yönetim. Ankara: Akademisyen Kitabevi

Mostafa MM, Sheaff R, Morris M, Ingham V. (2004). Strategic preparation for crisis management in hospitals: empirical evidence from Egypt. Disaster Prevention and Management, 13(5), 399-408.

Öge, S. (2005). Düzen mi düzensizlik (kaos) mi? Örgütsel varlığın sürdürülebilirliği açısından bir değerlendirme. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 13, 285-303.

Öztürk, A. (2010). Kriz yönetimi ve tekstil sektörüne etkileri ile ilgili bir araştırma. Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 14(20), 387-410.

Panos E, Dafni P, Kostas G, Zacharoula M. (2009). Crisis management in the health sector: qualities and characteristics of health crisis managers. International Journal of Caring Sciences, 2(3), 105-107.

Runciman WB, Merry AF, (2005). Crises in clinical care: an approach to management. Qual Saf Health Care, 14, 156-163.

Tarım, M. (2017). Değişim yönetimi. Cengiz Yakıncı, Işıl İrem Budakoğlu (Ed), Klinik Liderlik ve Yönetim. Ankara: Akademisyen Kitabevi.

Tok, B. (2020). Kriz yönetiminde insan kaynaklarının bireysel ve örgütsel analizi: sağlık sektöründen bir uygulama. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İzmir.

Turunç, Ö. (2008). Uluslararası güvenlik düzlemine yönetim bilimi penceresinden farklı bir bakış: stratejik kaos yönetimi yaklaşımı. Güvenlik Stratejileri Dergisi, 4(8), 45-73.

Tüz, M. (2013). Krize yanıt süreci. Gürkan Haşit (Ed). Kriz İletişimi ve Yönetimi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını.

Wikipedia, (2020). Health crisis. (Erişim Tarihi: 27.11.2020). Erişim Linki: https://en.wikipedia.org/wiki/Health_crisis

World Health Organization, (2020). Humanitarian health action, key policy documents. (Erişim Tarihi: 14.11.2020). Erişim Linki: https://www.who.int/hac/about/en/

World Health Organization, (2012). Toolkit for assessing health system capacity for crisis management. WHO Regional Office for Europe, Copenhagen, Denmark.

SAĞLIK PROFESYONELLERİNİN MESLEKİ YAŞAM KALİTESİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER[1]

Oğuz KOYUNCU

- Uzman (MsC)., Sakarya Üniversitesi Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Sakarya - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0001-9981-0625
- Mail: oguzkyncu9@gmail.com

Sevda ARSLAN

- Doç.Dr., Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Düzce - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0003-1961-1496
- Mail: sevdaarslan@duzce.edu.tr

[1] Bu çalışma yazarın yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

KAYNAKÇA

1. Başol O, Sağlam Y, Çakır NN. Engelli Ve Yaşlı Bakım Personelinin Tükenmişlik Seviyeleri İle Çalışma Yaşamı Kalitesi Algısı İlişkisi. Toplum ve Sosyal Hizmet. Ekim 2018; Cilt 29; Sayı 2: 71-97.

2. Güçlü A. Cerrahi Kliniklerinde Çalışan Hemşirelerin İş Yaşam Kalitesi İle İşten Ayrılma Niyetleri Arasındaki İlişki. 2014, Selçuk Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Konya.

3. Saygılı M, Avcı K, Sönmez S. Sağlık Çalışanlarının Çalışma Yaşam Kalitesine İlişkin Bir Değerlendirme: Bir Kamu Hastanesi Örneği. The Journal of Academic Social Science Studies. 2016; 52; 437-451.

4. Köşterelioğlu MA,. İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin İş Yaşam Kalitesi İle İşe Yabancılaşması Arasındaki İlişki. 2011, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Doktora tezi, Bolu.

5. Danacı B. Sağlık Bakanlığı, Üniversite ve Özel Hastanelerin Yataklı Birimlerinde Görev Yapan Hemşirelerin İş Tatminlerinin Karşılaştırılması. 2010, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 190 sayfa, Kütahya, (Prof. Dr. M. Bülent TOKAT).

6. Orhaner E, Mutlu S. Sağlık Personelinin İş Tatmininin Motivasyon Üzerine Etkisi. Usaysad Derg, 2018; 4(1): 74 -93

7. Kılıç S. Devlet Hastanesinde Çalışan Hemşirelerde Travmatik Stres Belirtileri, Mesleki Tatmin Tükenmişlik Ve Eşduyum Yorgunluğunun İncelenmesi. 2018, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 78 sayfa, Nevşehir, (Doç. Dr. Figen İNCİ).

8. Çapri B, Güler M. Yaşam Doyumu Düzeyleri Farklı Hemşirelerin Mesleki ve Eş Tükenmişliklerinin İncelenmesi. International Journal Of Eurasia Social Sciences. 2016; Vol: 7, Issue: 25, pp. (55-69).

9. Tanrıverdi H, Işık S. Sağlık Profesyonellerinin Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları İle İş Yaşam Kaliteleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. Sosyal Bilimler Dergisi. Bahar 2014. Sayı: 7

10. Berger J, Polivka B, Smoot EA, Owens H. Compassion Fatigue in Pediatric Nurses. Journal of Pediatric Nursing. 2015; 30, e11–e17

11. Roney LN, Acri MC. The Cost of Caring: An Exploration of Compassion Fatigue Compassion Satisfaction, and Job Satisfaction in Pediatric Nurses. Journal of Pediatric Nursing. 40 (2018) 74–80

12. Cingi CC, Eroğlu E. Sağlık Çalışanlarının Merhamet Yorgunluğu. Osmangazi Tıp Dergisi. 2019; 41(1): 58 – 71

13. Şirin M, Yurttaş A. Hemşirelik Bakımının Bedeli: Merhamet Yorgunluğu. Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi. 2015; 8(2),123-130

14. Denk T. Bir Üniversite Hastanesinde Çalışan Hemşirelerde Mesleki Yaşam Kalitesi Merhamet Memnuniyeti Merhamet Yorgunluğu. 2018, Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 76 sayfa, Gaziantep, (Yrd. Doç. Çiğdem KÖÇKAR)

15. Polat FN, Erdem R. Merhamet Yorgunluğu Düzeyinin Çalışma Yaşam Kalitesi İle İlişkisi: Sağlık Profesyonelleri Örneği. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 2017/1; Sayı:26, s.291-312

16. Sacco TL, Ciurzynski SM, Harvey ME, Ingersoll GL. Compassion Satisfaction and Compassion Fatigue Among Critical Care Nurses. Critical Care Nurse. 2015; Vol 35, No. 4

17. Ünlü Z. Yenilik Yönetiminin İş Yaşam Kalitesi Üzerine Etkisi: Ankara'daki Devlet Üniversiteleri Bünyesinde Bulunan Teknokentlerde Bir Araştırma. 2015, Gazi Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

18. Erdem B, Kaya İ. Çalışma Yaşamı Kalitesini Etkileyen Faktörlerin İşgörenler Tarafından Algılanması: Otel Çalışanları Üzerinde Bir Araştırma. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 2013; 35; 135-150.

19. Kılıç R, Keklik B. Sağlık Çalışanlarında İş Yaşam Kalitesi ve Motivasyona Etkisi Üzerine Bir Araştırma. Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF Dergisi. 2012; 14(2): 147-160.

20. Ayaz S, Beydağ KD. Hemşirelerin İş Yaşamı Kalitesini Etkileyen Etmenler: Balıkesir Örneği. Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi. 2014; 1(2); 60-69.

21. Srivastava S, Kanpur R. A Study on Quality of Work Life: Key Elements & It's Implications. IOSR-JBM. 2014; 16: 54-59.

22. Çolak Çoşkun R, Uğur E. Hemşirelerin Yönetsel Kararlara Katılımlarının İş Yaşam Kalitesine Etkisi. ACU Sağlık Bilimleri Dergisi. 2018; 9(2):142-149

23. Başkale H, Günüşen PN, Serçekuş P. Bir Devlet Hastanesinde Görev Yapan Hemşirelerin Çalışan Yaşam Kalitesi Düzeylerinin ve Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi. Pamukkale Tıp Dergisi. 2016; 9(2):125-133

24. Erdil O, Keskin H, İmamoglu Z, Erat S. Yönetim Biçimi ve Çalışma Koşulları, Arkadaşlık Ortamı ve Takdir Edilme Duygusu ile İş Tatmini Arasındaki İlişkiler. Doğuş Üniversitesi Dergisi. 2004; 5 (1); ss.17-26.

25. Oshagbemı T. The Influence of Rank on The Job Satisfaction of Organizational Members. Journal of Managerial Psychology. 1997; 8

26. www.tdk.gov.tr Erişim tarihi:14.03.2019

27. Mengenci C. İş Tatmini, Duygusal Emek ve Tükenmişlik İlişkilerinin Belirlenmesi. Ege Akademik Bakış. 2015; Cilt: 15, Sayı: 1, ss. 127-139

28. Can˜adas-De la Fuente GA, Vargas C, San Luis C, Garcia I, Canadas GR, De la Fuente EI. Risk Factors and Prevalence of Burnout Syndrome in The Nursing Profession. International Journal of Nursing Studies 52. 2015, 240–249246

29. Eroğlu BS, Arıkan S. Acil Yardım Çalışanlarında Travma, Tükenmişlik ve Yaşam Doyumu İlişkilerinde Stresle Başa Çıkmanın Moderatörlük Rolü. Türk Psikoloji Dergisi. 2016; 31 (78), 45-57

30. Koçak O, Gürsoy G. Duygusal Emek ve Tükenmişlik İlişkisi, HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi. 2018; Cilt: 7 Yıl: 7 Sayı:17

31. Hunsaker et S, Chen H, Maughan D, Heaston S. Factors That Influence the Development of Compassion Fatigue, Burnout, and Compassion Satisfaction in Emergency Department Nurses. Journal of Nursing Scholarship. 2015; 47:2, 186–194.

32. Khamisa N, Oldenburg B, Peltzer K, Ilic D. Work Related Stress, Burnout, Job Satisfaction and General Health of Nurses. Int. J. Environ. Res. Public Health. 2015; 12

33. Khamisa N, Oldenburg B, Peltzer K, Ilic D. Work Related Stress, Burnout, Job Satisfaction and General Health Of Nurses: A Follow-Up Study. International Journal of Nursing Practice. 2016; 22: 538–545

34. Aydın D, Akay B, Baydemir S. Hemşirelik Öğrencilerinde Tükenmişlik ve Etkileyen Faktörler. Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi. 2017; 7 (1): 19-23

35. Kaya ŞD, Arıöz A. Ebe ve hemşire öğrencilerinde tükenmişlik düzeyi ve etkileyen faktörler. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 2014; (31): 89-99.

36. Akyüz İ. Hemşirelerin tükenmişlik ve depresyon düzeylerinin çalışma koşulları ve demografik özellikler açısından incelenmesi. İşletme ve İktisat Çalışmaları Dergisi. 2015; 3(1): 21-34.

37. Ertekin PŞ, Bilgiç D, Demirel G, Akyüz MB, Karatepe C, Sevim D. Sağlık alanlarında okuyan üniversite öğrencilerinin tükenmişlik ve yaşam doyumları arasındaki ilişki. TAF Prev Med Bull. 2015; 14(4): 284-92.

38. Cocchiara RA , Peruzzo M, Mannocci A, Ottolenghi L , Villari P, Polimeni A, Guerra F, Torre G. The Use of Yoga to Manage Stress and Burnout in Healthcare Workers: A Systematic Review. J. Clin. Med. 2019, 8, 284

39. http://www.tdk.gov.tr/ Erişim Tarihi:15.02.2019

40. http://www.merriamwebster.com/dictionary/pity/ ErişimTarihi:14.02.2019

41. Koca F. Hemşirelerde Merhamet Yorgunluğu ve Etkili Faktörlerin İncelenmesi. 2018, Maltepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 83 sayfa, İstanbul, (Dr. Öğr. Üye. Hacer ERTEN YAMAN)

42. Yılmaz G, Üstün B. Hemşirelerde Profesyonel Yaşam Kalitesi: Merhamet Memnuniyeti ve Merhamet Yorgunluğu. J Psychiatric Nurs 2018;9(3):205-211

43. Kase SM, Waldman ED, Weintraub AS. Compassion Fatigue, Burnout, and Compassion Satisfaction in Pediatric Palliative Care (PC) Providers in the U.S. Pediatrics, May 2018, Volume 142 / Issue 1

44. Kelly L, Runge J, Spencer C. Predictors of Compassion Fatigue and Compassion Satisfaction in Acute Care Nurses. Journal of Nursing Scholarship. 2015; 47:6, 522–528.

45. Nolte A, Downing C, Temane A, Tolsma MH. Compassion fatigue in nurses: A Metasynthesis. Journal of Clinical Nursing. 2017; 26:4364–4378.

46. Peters E. Compassion Fatigue in Nursing: A Concept Analysis. Nurs Forum. 2018; 1–15

47. Özgürbüz S. Hasta Bina Sendromu, İş Stresi ve Yaşam Kalitesi İlişkisi: Bir Vakıf Hastanesi Örneği. 2019, Başkent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 134 sayfa, Ankara, (Doç. Dr. Fikriye YILMAZ

48. Sevimli F, İşcan ÖF. Bireysel ve İş Ortamına Ait Etkenler Açısından İş Doyumu. Ege Akademik Bakış Dergisi. 2005; 5(1), 55-64.

49. Şahin R, Özkan S, İlhan MN. Akademisyenlerde İş Sağlığı ve İş Sağlığını Etkileyen Faktörler. Gazi Sağlık Bilimleri Dergisi. 2019; 4(1), 11-18.

50. Boylu AA, Paçacıoğlu B. Yaşam Kalitesi ve Göstergeleri. Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi (AKAD), 2016, 8(15), 137-150.

51. Sönmezer MG. Milli Eğitim Bakanlığı'nda Çalışan Öğretmenler ile Milli Eğitim Bakanlığı'ndan Emeklilik veya İstifa Nedeniyle Özel Eğitim Kurumlarında Çalışanların İş Tatmin Düzeylerinin Karşılaştırmalı Analizi. 2007, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 216 sayfa, İstanbul, (Doç. Dr. Ömer Zeki SADULLAH)

52. Başaran İE. Örgütsel Davranış: İnsanın Üretim Gücü. Kadıoğlu Matbaası. 2000. Ankara.

53. Gürbüz S, Yüksel M. Çalışma Ortamında Duygusal Zeka: İş Performansı, İş Tatmini, Örgütsel Vatandaşlık ve Bazı Demografik Özelliklerle İlişkisi. Dogus Üniversitesi Dergisi. 2008; 9 (2), ss.174-190.

54. International Ergonomics Association (2015). Definition and Domains of Ergonomics. http://www.iea.cc (Erişim Tarihi: 12.04.2019).

55. Aras D, Uskun E. Hemşirelerin Çalışma Ortamı Riskleri ve Yaşam Kalitesi ile İlişkisi. Tıp Araştırmaları Dergisi. 2015; 13(2),62-69

56. Aydemir İ, Yaşar GY. Ergonomik Tasarımın Sağlık Çalışanları ve Hasta Güvenliğine Etkisi. Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi. 2016; Sayı: 3, Cilt: 3

57. Türk S. Örgüt Kültürü ve İş Tatmini. Özkan Matbaacılık. 2007. Ankara

58. Artan İ. Örgütsel stres kaynakları ve yöneticiler üzerinde bir uygulama. Özgün Matbaacılık, 1986, 48-52, İstanbul.

59. Çetinkanat C. Örgütlerde Güdülenme ve İş Doyumu. Anı Yayıncılık. 2000, Ankara.

60. Yavan Ö, Pekkaya M. Mesleki Streste Etkili Ana Faktörlerin Önem Derecelerinin Belirlenmesi: Bir Üniversitede Uygulama. Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi. 2017; ICMEB17 Özel Sayısı

61. Bayar HT, Öztürk M. İş Stresinin İş Tatmini Üzerindeki Etkisi: Süleyman Demirel Üniversitesi Araştırma Görevlileri Üzerine Bir Araştırma. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi. 2017; C.22, S.2, s.525-546.

HASTANE ÇALIŞANLARINDA TÜKENMİŞLİK SENDROMU: ÖZEL HASTANE ÖRNEĞİ[1]

Yusuf ÖZGÜL

- Üsküdar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, İş Sağlığı ve Güvenliği Bölümü, İstanbul-TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0002-3457-7815
- Mail: yusufozgul1907@gmail.com

Müge ENSARİ ÖZAY

- Üsküdar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, İş Sağlığı ve Güvenliği Bölümü, İstanbul-TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0002-4785-5503
- Mail: muge.ensariozay@uskudar.edu.tr

[1]"Hastane çalışanlarında Tükenmişlik sendromu: Özel hastane örneği" başlıklı çalışmamız Yusuf Özgül'ün benim danışmanlığımda (Müge Ensari Özay) Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisan tezinden hazırlanmıştır.

KAYNAKLAR

Akgün Ç. (2006) Çatışma çözümü eğitiminin hemşirelerin çatışma çözümü becerisi, yöntemi ve tükenmişlik düzeyine etkisinin incelenmesi. Doktora Tezi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Ege Üniversitesi.

Beckstead JW. (2002). Confirmatory factor analysis of the Maslach burnout inventory among Florida nurses. International Journal of Nursing Studies, 39, 785–792.

Can A, Tiyek R. (2015). Tükenmişlik sendromu. akademik personel üzerinde bir uygulama. Kırklareli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 78-79.

Cañadas-De la Fuente GA, Vargas C, San Luis C, García I, Cañadas GR,De la Fuente EI. (2015). Risk factors and prevalence of burnout syndr ome inthe nursing profession. International Journal of Nursing Studies;, 52(1),240-249.

Ergin C. (1992). Doktor ve hemşirelerde tükenmişlik ve Maslach tükenmişlik ölçeğinin uyarlanması. VII. Ulusal Psikoloji Kongresi Bilimsel Çalışmaları, Hacettepe Üniversitesi, Ankara, Türkiye.

Freudenberger H. J. (1974), "Staff burn-out", Journal of Social Issues, 30(1), 159-165.

Helvacı I, Turhan M. (2014) Tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi. Silifke'de görev yapan sağlık çalışanları üzerinde bir araştırma. İşletme ve İktisat Çalışmaları Dergisi.1(4), 58-68.

Kaçmaz N. (2005). "Tükenmişlik (burnout) sendromu", İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi Dergisi, 68(1), 29-32.

Maslach C, Jackson S E. (1981). "The measurement of experienced burnout", Journal Of Occupational Behaviour, 2, 99-113.

Maslach C, Schaufeli W, Leiter MP. (2001). Job burnout. Annu Rev Psychol. 52, 397–422.

Maslach C. (1978). The client role in staff burn-out. Journal of Social Issues. 34(4), 111-124.

Özçelik ve ark. (2017). Yoğun bakım hastalarında erken mobilizasyon uygulanması ve erken mobilizasyonun hasta hemodinamiğine etkileri. Türk Yoğun Bakım Dergisi. 15(2), 53-58

Schneider A, Forster JE, Mealer M. (2020). Exploratory and confirmatory factor analysis of the maslach burnout ınventory to measure burnout syndrome in critical care nurses. Journal of Nursing Measurement, 28(1).

Shanafelt TD, Bradley KA, Wipf JE, Back AL. (2005). Burnout and self-reported patient care in an internal medicine residency program. Annals of International Medicine, 5(5), 358-367.

Sumeli F. (2011). Özel bir hastane çalışanlarının tükenmişlik ve iş doyumu düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Marmara Üniversitesi.

Teng CI, Shyu YI, Chiou WK, Fan HC, Lam SM. (2010). Interactive effects of nurse-experienced time pressure and burnout on patient safety: across-sectional survey. International Journal of Nursing Studies, 47(11), 1442-1450.

Vlachou EM, Damigos D, Lyrakos G, Chanopoulos K, Kosmidis G, Karavis M. (2016). The relationship between burnout syndrome and emotional ıntelligence in healthcare professionals. Health Science Journal, 10(5:2), 1-9.

Wood BD, Killion JB. (2007). Burnout among healthcare professionals. Radiol Manage, 29, 30–34.

HEMŞİRELİK MESLEĞİNDE ŞİDDET

Hande DEMİRTAŞ

- Bil. Uzm., Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Doktora Öğrencisi, Balıkesir - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0002-2870-8890
- Mail: handedt5@gmail.com

Serap ALTUNTAŞ

- Prof. Dr., Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Balıkesir - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0002-7695-7736
- Mail: saltuntas@bandirma.edu.tr

KAYNAKLAR

1. Altıntaş, N. (2006). Sağlık Kurumlarında Çalışan Hemşirelere Yönelik Şiddetin Belirlenmesi. İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul. (Erişim: http://www.saglikcalisanisagligi.org/tezler/192944.pdf).

2. Annagür, B. (2010). Sağlık çalışanlarına yönelik şiddet: risk faktörleri, etkileri, değerlendirilmesi ve önlenmesi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 2 (2), 161-173.

3. Ayakdaş, D. & Arslantaş H. (2018). Hemşirelikte meslektaş şiddeti: Kesitsel bir çalışma. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 9(1), 36-44.

4. Aydın, N. (2018). Sağlık sektöründe işyerinde şiddet ve toplam kalite yönetimi. *İmgelem Dergisi*, (3), 5-26.

5. Ayranci, U., Yenilmez, C., Balci, Y., & Kaptanoglu, C. (2006). Identification of violence in Turkish healthcare settings. *J. InterpersViolence*, 21, 96-276.

6. Babıarczyk, B.,Turbıarz, A., Tomagová, M., Zeleníková, R., Önler, E., & Sancho, D. (2020). Reporting of workplace violence towards nurses in 5 European countries a cross-sectıonal study. *International Journal of Occupational Medicine and Environmental Health*, 33 (3), 325-338.

7. Bahar, A., Şahin, S., Akkaya, Z., & Alkayış, M. (2015). Acil serviste çalışan hemşirelerin şiddete maruz kalma durumu ve iş doyumuna etkili olan faktörlerin incelenmesi. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 6 (2), 57–64.

8. Bayer, E. & Dal, A. (2018). Hemşirelerde psikolojik şiddet ve verilen tepkiler üzerine bir araştırma. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 10 (4), 459-481.

9. Büyükbayram, A. & Okçay, H. (2013). Sağlık çalışanlarına yönelik şiddeti etkileyen sosyo-kültürel etmenler. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 4 (1), 46-53.

10. Ceravolo, D.J., Schwartz, D.G., Foltz-Ramos, K.M., & Castner, J. (2012). Strengthening communicationt o overcome lateral violence. *Journal of Nursing Management*, 20, 599–606.

11. Cinoğlu, A. (2015). Sağlık Kurumlarında Şiddet. Dönem Projesi. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.

12. Coşkun Us, N. & Erdem, R. (2016). Şiddet ve Sağlık. 10. Sağlık ve Hastane İdaresi Kongresi, 1-3 Aralık 2016, Ankara.

13. Coşkun, S. & Karahan, S. (2019). Acil servis çalışanlarında şiddete maruz kalma durumunun incelenmesi. *ACU Sağlık Bil. Dergisi*, 10 (3), 493-499.

14. Coşkun, S., & Öztürk, T. A. (2008). Bakırköy Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi Hemşirelerinde Şiddete Maruz Kalma Durumlarının İncelenmesi., II. Ulusal Psikiyatri Hemşireliği Günleri, İstanbul.

15. Demiroğlu, T., Kılınç, E., & Atay, E. (2015). Sağlık çalışanlarına uygulanan şiddet: Kilis ili örneği. *Sağlık Bilimleri Dergisi*, 24, 49–55.

16. Durak, Ç., Yolcu, S., Akay, S., Demir, Y., Kılıçaslan, R., Değerli, V., & Parlak, İ. (2014). Sağlık çalışanlarına uygulanan şiddet. *Genel Tıp Dergisi*, 24, 130-137.

17. Esmaeilpour, M., Salsali, M., & Ahmadi, F. (2011). Workplace violence against iranian nurses working in emergency departments. *International Nursing Review*, 58, 130–137.

18. Farrell, G.A., Bobrowski, C., Bobrowski, P. (2006). Scoping workplace aggression in nursing: findings from an Australian study. *J Adv. Nurs*., 55 (6), 778-787.

19. Kahriman, İ. (2014). Hemşirelerin sözel ve fiziksel şiddete maruz kalma durumlarının belirlenmesi. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 5 (2), 77-83.

20. Kahya, B., Çetin, Ç., & Cebeci, F. (2016). Acil servis hemşirelerine yönelik şiddet: sistematik derleme. *Fırat Tıp Dergisi*, 21 (4), 170-176.

21. Kobayashi, Y., Oe, M., Ishida, T., Matsuoka, M., Chiba, H., & Uchimura, N. (2020). Workplace violence and its effects on burnout and secondary traumatic stress among mental healthcare nurses in japon. *Int..J. Environ. Res. Public Health*, 17 (8), 2747.

22. Mento, C., Silvestri, MC., Bruno, A., Muscatello, M.R.A., Cedro, C., Pandolfo, G., & Zoccali, R.A. (2020). Workplace violence against healthcare professionals: A systematic review. *Aggression and Violent Behavior*, 51, 101-381.

23. Mızrak, C. (2019). Hemşirelere Yönelik Psikolojik Şiddet ve Çatışma Eylem Stilleri Arasındaki İlişki. Ordu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ordu.

24. Özerkmen, N. (2012). Toplumsal bir olgu olarak şiddet. *Akademik Bakış Dergisi*, 28, 1-19.

25. Özcan, F. & Yavuz, E. (2017). Türkiye'de sağlık çalışanları şiddet tehdidi altında. *Jour. Turk Fam. Phy*, 8 (3), 66-74.

26. Özdemir, S., Tosun, B., Bebiş, H., & Yava, A. (2013). Hemşire kaleminden mobbing: iş yerinde psikolojik saldırı. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 12 (2), 183-190.

27. Pai, H.C., & Lee, S. (2011). Risk factors for workplace violence in clinical registered nurses in Taiwan. *Journal of Clinical Nursing*, 20, 1405-1412.

28. Ramacciati, N., Ceccagnoli, A., Addey, B., Lumini, E., & Rasero, L. (2018). Violence towards emergency nurses: A narrative review of theories and frameworks. *Int. Emerg. Nurs.*, 39, 2-12.

29. Spelten, E., Thomas, B., O'Meara, P., Vuuren, J., & McGillion, A. (2020). Perpetrators of violence against nurses. *PlosOne*, 15 (4), e0230793.

30. Stathopoulou, H.G. (2007). Violence and aggression towards healthcare professionals. *Health Sciences Journal*, 2, 29-30.

31. Taş, F. & Çevik, Ü. (2006). Konya ilindeki pediatri hemşirelerinin şiddete maruz kalma durumları. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 3 (9), 62-68.

32. TBMM. (2011). İşyerinde Psikolojik Taciz (Mobbing) ve Çözüm Önerileri Komisyon Raporu.

33. Türkmenoğlu, B. & Sümer, H..E. (2017). Sivas il merkezi sağlık çalışanlarında şiddete maruziyet sıklığı. *Ankara Med. J.*, 4, 216-225.

34. WHO. (2002). World Report on Violence and Health: Summary. Geneva. http://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/world_report/en/summary_en.pdf

35. Yeşilbaş, H. (2016). Sağlıkta şiddete genel bakış. *Sağlık ve Hemş. Yönetimi Dergisi*, 3 (1), 44-54.

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ KAPSAMINDA BİYOSİDAL ÜRÜN ÇALIŞANLARINDA MESLEK HASTALIKLARININ ÖNLENMESİ

Emine Nurhan AKIN

- İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Öğrencisi, İstanbul - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0001-9462-1307
- Mail: eminenurhan@gmail.com

Nurullah YÜCEL

- Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hamidiye Tıp Fakültesi, Dr. Öğretim Üyesi, İstanbul - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0003-2689-4287
- Mail: nurullahyucel@gmail.com

Nuri BİNGÖL

- Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi İş Sağlığı ve Güvenliği Bölümü, Dr. Öğretim Üyesi, İstanbul - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0001-6208-7277
- Mail: nuri.bingol@uskudar.edu.tr

KAYNAKLAR

1- Ofluoğlu G., Albar B.Ö. Yaşlı İşgücünün İş Sağlığı ve iş Güvenliği, Sorunları ve Çözüm Önerileri. HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi 2017;6(15):335 – 360.

2- Ateş E., Aytaç N. Adana'da Bir İnşaat Firmasında İş Kazalarının ve Çalışma Koşulları ile İlişkisinin Değerlendirilmesi. Sakarya Med J 2019;9(4):661-668.

3- Berk M., Önal B., Güven R. Giriş: Meslek Hastalıkları Rehberi. 1. Baskı. Ankara: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü (İSGGM); 2011.p.21-22.

4- İnci A, Düzlü Ö. Vektörler ve Vektörlerle Bulaşan Hastalıklar. Erciyes Üniv.Vet. Fak. Derg. 2009;6(1):53-63.

5- WHO (2017). Vector-Borne Diseases. (Erişim:5.04.2018) http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs387/en/

6- SGK (2019). SGK İstatistik Yılları. (Erişim: 12.11.2020) http://www.sgk.gov.tr/wps/portal/sgk/tr/kurumsal/istatistik/sgk_istatistik_yilliklari

7- Songur L., Songur G. KOP Bölgesinde Çok Tehlikeli İş Sınıfında Faaliyet Gösteren İşletmelerin İş Güvenliği Uzmanı İhtiyacına İlişkin Durum Analizi. Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi 2018;20 (4):222-223.

8- Mutlu F., Şimşek Z., Cici M. GAP Bölgesi'nde Pestisit Satış Yerlerinde Çalışanlarda Kolinesteraz İnhibitörleri ve Karaciğer Enzim Düzeylerinin İncelenmesi. Harran Üniv Vet Fak Derg 2017;6(1):57-62.

9- Yarsan E, Çevik A. Vektör Mücadelesinde Biyopestisitler. Türk Hijyen ve Deneysel Biyoloji Dergisi 2007;64(1):61-70.

10- Babayiğit M.A., Tekbaş Ö.F., Çetin H. Public Health Effects of Pesticides Used in Pest Management and Precautions For the Protection. TAF Prev Med Bull 2014;13(5):405-412.

11- Soloneski S, Kujawski M, Scuto A, Marcelo L. Larramendy, M.L. Carbamates: A Study on Genotoxic, Cytotoxic and Apoptotic Effects Induced in Chinese Hamster Ovary (CHO-K1) Cells. Toxicology in Vitro 2015;29:834-44.

12- Tiryaki O., Canhilal R, Horuz S. Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi 2010;26(2):154-169.

13- Güler Ç., Çobanoğlu Z. Karsinojenite ve Teratojenite: Pestisitler. 1. Baskı. Ankara: T.C. Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü ve Sağlık Projesi Genel Koordinatörlüğü; 1997.P.43-44.

14- Kaymak S., Serim A.T. Pestisit Sektöründe Araştırma ve Geliştirme. Dergi Park Meyve Bilimi 2015;2(1):27-34.

15- Springer Briefs in Molecular Science (2014). Targeted Delivery of Pesticides Using Biodegradable Polymeric Nanoparticles. (Erişim:25.04.2018) http://www.springer.com/978-81-322-1688-9

16- Arslan S., Çiçekgil Z. Türkiye'de Tarım İlacı Kullanım Durumu ve Kullanım Öngörüsü. Dergi Park Tarım Ekonomisi Araştırmaları Dergisi 2018;4(1): 1-12.

17- Özay Ö., Arslantaş D. Pestisit Maruziyeti ve Nöropsikiyatrik Etkileri. Osmangazi Tıp Dergisi 2016;38 (1):42-48.

18- Das Y.K., Aksoy A. Pestisitler. Türkiye Klinikleri J Vet Sci Pharmacol Toxicol-Special Topics 2016;2(2):3-4.

19- NPIC (2011). What is Ecotoxicology? (Erişim:12.11.2020) http://npic.orst.edu/factsheets/ecotox.html

20- Karaca A., Turgay O.C. Toprak Kirliliği. Dergi Park Toprak Bilimi ve Bitki Besleme Dergisi 2012;1(1):13-19.

21- Emin KAPLAN. GAP Bölgesinde Kullanılan Pestisitlerin Güvenilir Gıda ve Tarım Etiğine Etkisi Türkiye Biyoetik Dergisi 2016;3(4):198-205.

22- Damalas A.C., Eleftherohorinos I.G,. Pesticide Exposure, Safety Issues, and Risk Assessment Indicators. Int J Environ Res Public Health 2011 May; 8(5):1402–1419.

23- Ye M., Beach J., Martin J.W., Senthilselvan A. Occupational Pesticide Exposures and Respiratory Health. Int J Environ Res Public Health 2013;10(12):6442–6471.

24- Ganguly P., Singh V.K. Pesticide and its Risk Assessment. Open Acc J of Toxicol 2018;2(3):555586.

25- Standard Practices for Pesticide Applicators. (2009). Routes of entry—how pesticides enter the body. (Erişim: 19.05.2019) https://www.worksafebc.com-/en/resources/health-safety/books-guides/standard-practices-for-pesticide-applicators

26- Potential Health Effects of Pesticides. (2009). Pesticide Toxicity and Exposure. (Erişim:15.10.2019) https://extension.psu.edu/potential-health-effects-of-pesticides

27- Bonnefoy X, Kampen H, Sweeney K. Public Health Significance of Urban Pests, Toxicology 2008;p.487-488.

28- İstanbulluoğlu H., Oğur R., Güleç M. Pestisit Maruziyeti ve Nörolojik Bozukluklar. Genel Tıp Derg 2009;19(4):187-193.

29- Alavanja M.C.R. Pesticides Use and Exposure Extensive Worldwide. Rev. Environ Health 2009;24(4): 303–309.

30- Cockburn M., Mills P., Zhang X., Zadnick J., Goldberg D., Ritz B. Author Information, Prostate Cancer and Ambient Pesticide Exposure in Agriculturally Intensive Areas in California. Am J Epidemiol 2011;173(11):1280-8.

31- Zeng F., Lerro C., Lavoué J., Huang H., Siemiatycki J., Zhao N. Et.al. Occupational Exposure to Pesticides and Other Biocides and Risk of Thyroid Cancer Occup Environ Med 2017;74(7): 502–510.

32- Saillenfait A.M., Ndiaye D., Sabate J.P. Pyrethroids: Exposure and Health Effects – an Update. International Journal of Hygiene and Environmental Health International Journal of Hygiene and Environmental Health 2015;218:281-92.

33- Wang X., Martínez M-A., Dai M., Chen D, Ares I., Romero A. et.al. Permethrin-Induced Oxidative Stress and Toxicity and Metabolism. Environmental Research 2016;149:86–104.

34- Nurşen B. Meslek Hastalıklarının Tanısında Toksikolojinin Önemi-Örnekler. (2015). (Erişim:15.09.2019). https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/12111008

35- Mengeot M.A., Musu T., Vogel L. Endocrine disruptors: An Occupational Risk in Need of Recognition, The Endocrine System: A Complex and Fragile Mechanism Book.;2016.p.21-22,24.

36- Patisaul H.B., Adewale H.B. Long-Term Effects of Environmental Endocrine Disruptors on Reproductive Physiology and Behavior. Front Behav Neurosci 2009;3:10.

37- Urióstegui-Acosta M., U-A., Hernández-Ochoa I., Solís-Heredia M de J., Martínez-Aguilar G., Quintanilla-Vega B. Comparative Effect of Technical and Commercial Formulations of Methamidophos on Sperm Quality and DNA Integrity in Mice. Environ Toxicol. 2014;29(8):942-9.

38- Butler-Dawson J., Galvin K., Thorne P.S., Rohlman D.S. Organophosphorus Pesticide Exposure and Neurobehavioral Performance in Latino Children Living in an Orchard Community. Neurotoxicology 2016;53:165-172.

39- Zhang Ji., Hisada A., Yoshinaga J., Shiraishi H., Shimodaira K., Okai T,. et.al. Exposure to Pyrethroids Insecticides and Serum Levels of Thyroid-Related Measures in Pregnant Women. Environmental Research 2013;127:16-21.

40- Marc G. Weisskopf Frédéric Moisan Christophe Tzourio Paul J. Rathouz Alexis Elbaz. Pesticide Exposure and Depression Among Agricultural Workers in France. American Journal of Epidemiology 2013;178(7):1051–8.

41- Pekoğlu E., Çamlıca Y., Çömelekoğlu Ü. Tiyakloprid ve d-tubokurarin'in *Rana Ridibunda* Kas Dokusu Üzerine Toksik Etkilerinin Elektrofizyolojik Olarak Değerlendirilmesi. Mersin Univ Saglık Bilim Derg 2016;9(2):92-101.

42- Çetinkaya S. Endokrin Çevre Bozucular ve Ergenlik Üzerine Etkileri. Dicle Tıp Dergisi 2009;1:59-66.

43- Negatu B., Kromhout H., Mekonnen Y., Vermeulen R. Occupational Pesticide Exposure and Respiratory Health: A Large-Scale Cross-Sectional Study in Three Commercial Farming Systems in Ethiopia. Thorax 2016;72(6):498-499.

44- Bonner M.R., Freeman L.E.B, Hoppin J.A., Koutros S., Sandler D.P., Lynch C.F. Occupational Exposure to Pesticides and the Incidence of Lung Cancer in the Agricultural Health Study, Environmental Health Perspectives 2017;125(4):544–551.

45- Mamane A,, Baldi I., Tessier J-F., Raherison C. ve Bouvier G. Occupational Exposure to Pesticides and Respiratory Health. Eur Respir Rev 2015;24:306–319.

46- Rim K-T. ve Cheol-Hong Lim C-H. Biologically Hazardous Agents at Work and Efforts to Protect Workers' Health: A Review of Recent Reports. Saf Health Work. 2014;5(2):43–52.

47- Pierre Campo P., Morata T.C., O., Mon D. Chemical Exposure and Hearing Loss. Disease-a-Month 2013;59(4):119–138.

48- Köseoğlu P., Doğusan F. SSK. İstanbul Meslek Hastalıkları Hastanesinde Deri ve Kundura İş Kolu Çalışanlarında Mesleki İşitme Kaybı. Mesleki Sağlık ve Güvenlik Dergisi 2001;2(6):22-23.

49- SGK, İş Kazası ve Meslek Hastalığı Meslek Hastalığı. (Erişim:25.11.2019) http://www.sgk.gov.tr/wps/portal/sgk/tr/emekli/sikca_sorulan_sorular/meslek_hastaligi

50- EK-1 İşyeri Tehlike Sınıfları Listesi – Mevzuat. (Erişim:11.11.2020) https://www.isguvenligi.net/wp-content/uploads/mevzuat/6331-ISG-iliskin-isyeri-tehlike-siniflari-tebligi-eki-20140418-17-1.pdf

KANSER HASTALIĞI OLAN ÇOCUK VE AİLESİNİN PSİKOSOSYAL DESTEK GEREKSİNİMLERİ

Burcu BAKIRLIOĞLU

- Gülhane Eğitim ve Araştırma Hastanesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Ankara - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0002-9368-6798
- Mail: burcu_bkrl@icloud.com

Selda ŞEN

- Gülhane Eğitim Araştırma Hastanesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı Ankara - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0003-4787-8120
- Mail: sldsen19_umal@outlook.com

12. Vannatta K, Gartstein MA, Short A, et al.: A controlled study of peer relationships of children surviving brain tumors: teacher, peer, and self ratings. J Pediatr Psychol 23 (5): 279-87, 1998

13. Phipps S, Mulhern RK: Family cohesion and expressiveness promote resilience to the stress of pediatric bone marrow transplant: a preliminary report. J Dev Behav Pediatr 16 (4): 257-63, 1995

14. Suluhan D, Eker İ, Yıldız D, Kızıler E, Ümit S, Cetinkaya R, Yilmaz S, Avci I, Acikel C, Besirbellioglu B (2016). Determination The Knowledge, Attitude and Motivation of Voluntary Blood Donors About Being Hematopoietic Stem Cell Donor. TAF Preventive Medicine Bulletin, 15(6), 512, Doi: 10.5455/Pmb.1-1455714000 (Yayın No: 3404172)

15. Casillas JN, Zebrack BJ, Zeltzer LK: Health-related quality of life for Latino survivors of childhood cancer. J Psychosoc Oncol 24 (3): 125-45, 2006

16. Barrera M, Wayland LA, D'Agostino NM, et al.: Developmental differences in psychological adjustment and health-related quality of life in pediatric cancer patients. Child Health Care 32 (3): 215-32, 2003

17. Phipps S, Fairclough D, Mulhern RK: Avoidant coping in children with cancer. J Pediatr Psychol 20 (2): 217-32, 1995

18. Zebrack BJ, Zevon MA, Turk N, et al.: Psychological distress in long-term survivors of solid tumors diagnosed in childhood: a report from the childhood cancer survivor study. Pediatr Blood Cancer 49 (1): 47-51, 2007

19. Recklitis CJ, Lockwood RA, Rothwell MA, et al.: Suicidal ideation and attempts in adult survivors of childhood cancer. J Clin Oncol 24 (24): 3852-7, 2006

20. Emslie GJ, Rush AJ, Weinberg WA, et al.: A double-blind, randomized, placebo-controlled trial of fluoxetine in children and adolescents with depression. Arch Gen Psychiatry 54 (11): 1031-7, 1997

21. Emslie GJ, Heiligenstein JH, Wagner KD, et al.: Fluoxetine for acute treatment of depression in children and adolescents: a placebo-controlled, randomized clinical trial. J Am Acad Child Adolesc Psychiatry 41 (10): 1205-15, 2002

22. Wagner KD, Ambrosini P, Rynn M, et al.: Efficacy of sertraline in the treatment of children and adolescents with major depressive disorder: two randomized controlled trials. JAMA 290 (8): 1033-41, 2003

23. Bruce M: A systematic and conceptual review of posttraumatic stress in childhood cancer survivors and their parents. Clin Psychol Rev 26 (3): 233-56, 2006

24. Rourke MT, Hobbie WL, Schwartz L, et al.: Posttraumatic stress disorder (PTSD) in young adult survivors of childhood cancer. Pediatr Blood Cancer 49 (2): 177-82, 2007

25. Fritz, G. K., Williams, J. R., & Amylon, M. (1988). After treatment ends: Psychosocial sequelae in pediatric cancer survivors. American Journal of Orthopsychiatry, 58(4), 552-561.

26. Chekryn, J., Deegan, M., & Reid, J. (1986). Normalizing the return to school of the child with cancer. Journal of the Association of Pediatric Oncology Nurses, 3(2), 20-24, 34

27. Lansky, S. B., Lowman, J. T., Vats, T., & Gyulay, J. E. (1975). School phobia in children with malignant neoplasms. American Journal of Diseases of Children, 129(1), 42-46.

28. Kyngas, H., Mikkonen, R., Nousiainen, E. M., Rytilahti, M., Seppanen, P., Vaattovaara, R., et al. (2001). Coping with the onset of cancer: Coping strategies and resources of young people with cancer. European Journal of Cancer Care (Engl), 10(1), 6-11.

29. Deasy-Spinetta, P. (1993). School issues and the child with cancer. Cancer, 71(10 Suppl.), 3261-3264.

30. Enskar, K., Carlsson, M., Golsater, M., & Hamrin, E. (1997). Symptom distress and life situation in adolescents with cancer. Cancer Nursing, 20(1), 23-33

31. Noll, R. B., Bukowski, W. M., Davies, W. H., Koontz, K., & Kulkarni, R. (1993). Adjustment in the peer system of adolescents with cancer: A two-year study. Journal of Pediatric Psychology, 18(3), 351-364.

32. Dunsmore, J., & Quine, S. (1995). Information, support, and decision-making needs and preferences of adolescents with cancer: Implications for health professionals. Journal of Psychosocial Oncology, 13(4), 39-56.

33. Bluebond-Langner, M., Perkel, D., & Goertzel, T. (1991). Pediatric cancer patients' peer relationships: The impact of an oncology camp experience. Journal of Psychosocial Oncology, 9(2), 67-80.

34. Dunsmore, J., & Quine, S. (1995). Information, support, and decision-making needs and preferences of adolescents with cancer: Implications for health professionals. Journal of Psychosocial Oncology, 13(4), 39-56.

35. Suzuki, L. K., & Kato, P. M. (2003). Psychosocial support for patients in pediatric oncology: the influences of parents, schools, peers, and technology. Journal of Pediatric Oncology Nursing, 20(4), 159-174.

SAĞLIK BİLİMLERİ ÖĞRENCİLERİNİN GÖÇ, TOPLUMSAL CİNSİYET VE SAĞLIK HİZMETLERİNE ERİŞİM KONUSUNDAKİ GÖRÜŞLERİ: ESENYURT'TA YAŞAYAN SURİYELİ SIĞINMACILAR ÖRNEĞİ

Bahar TAYMAZ

- Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Esenyurt Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, İstanbul - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0001-6098-9007
- Mail: bahartaymaz@esenyurt.edu.tr

M. Sinan KARABIYIK

- İstanbul Esenyurt Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Sosyal Hizmet ve Danışmanlık Bölümü, İstanbul - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0001-8634-4012
- Mail: muhammedkarabiyik@esenyurt.edu.tr

KAYNAKÇA

AFAD. (2016). *Health Status Survey of Syrian Refugees in Turkey, Non Communicable Risk Factors Surveillance Among Syrian Refugees Living in Turkey.* https://sbu.saglik.gov.tr/Ekutuphane/kitaplar/suriyeli%20m%C3%BClteci%20ingilizce.pdf adresinden 11 Nisan 2017 tarihinde alınmıştır.

Bierman, A., Ahmad, F., & Mawani, F. (2009). Gender, Migration and Health. V. A. (ed) içinde, *Racialized Migrant Women in Canada: Essays on Health, Violence and Equity* (s. 98-136). Toronto: University of Toronto Press.

Bildik, T. (2013). Ölüm, Kayıp, Yas ve Patolojik Yas. *Ege Tıp Dergisi*, 52(4), ss.223-229.

Buz, S. (2007). Göçte Kadınlar: Feminist Yaklaşım Çerçevesinde Bir Çalışma. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, Cilt 18, Sayı 2, ss.37-50.

Daily Motion. (2018, 06 16). https://www.dailymotion.com/video/x6m0vm3 adresinden alındı

Demirci, G. (2016, 08 19). *Mersin Haberleri: Suriyelilerin 'nargileli' deniz keyfi*. Hürriyet Gazetesi: https://www.hurriyet.com.tr/suriyelilerin-nargileli-deniz-keyfi-40201160 adresinden alındı

Deniz, A., Ekinci, Y., & Hülür, A. (2016). Suriyeli Sığınmacıların Karşılaştığı Sosyal Dışlanma Mekanizmaları. *SBArD*, Sayı 27, ss.17-40.

Dhar, R. (2012). Women and International Migration: A Cross-cultural Analysis. *Social Change*, 42(1) pp. 93-102.

Donato, K., & Gabaccia, D. (2016, June 1). *The Global Feminization of Migration: Past, Present, and Future*. Migration Policy Institute: https://www.migrationpolicy.org/article/global-feminization-migration-past-present-and-future adresinden alındı

Erkan, E. (2016). Suriyeli Göçmenler ve Dini Hayat: Uyum, Karşılaşma, Benzeşme Gaziantep Örneği. *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 16(2), 51-92.

Geçici Koruma Yönetmeliği. (2014, Ekim 22). *Resmi Gazete.* Resmi Gazete Web Sitesi: https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/10/20141022-15-1.pdf adresinden alındı

Gölcü, A., & Dağlı, A. (2017). Haber Söyleminde 'Öteki'yi Aramak: Suriyeli Mülteciler Örneği. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, Sayı 28*, 11-38.

Hançer, A. (2018). Toplumsal Cinsiyet Öznesi Olarak Kadının "Annelik" Kimliğine Eleştirel Bir Bakış. *Akdeniz Kadın Çalışmaları ve Toplumsal Cinsiyet Dergisi*, cilt 1, sayı 2, ss.177-202.

Hayata Destek Derneği. (2016). *İstanbul'daki Suriyeli Mültecilere İlişkin Zarar Görebilirlik Değerlendirme Raporu.* İstanbul: http://sitap.org/wp-content/files_mf/2016_stl_ist_suriyeli_multeciler_degerlendirme_raporu.pdf .

Kap, D. (2014, Aralık). *Suriyeli Mülteciler: Türkiye'nin Müstakbel Vatandaşları.* İktisadi Kalkınma Vakfı: https://www.ikv.org.tr/images/files/Akademik-Perspektif-Aralik-2014_30-35(1).pdf adresinden alındı

Key Migration Terms. (2020). International Organization for Migration (IOM): https://www.iom.int/key-migration-terms#Migration adresinden alındı

Küçükesen, K. (2017). Suriyeli Sığınmacı Kadınlarda Sosyal Dışlanma Algısı Üzerine Nitel Bir Çalışma. *İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, cilt:6, sayı:5, ss.2399-2413.

Mascia-Lees, F. (2010). *Gender and Difference ina Globalizing World.* Illinois: Waveland Press.

McCracken, G. (1988). *The Long Interview.* London: Sage Publications.

Mersin Üniversitesi. (2014). *Suriyeli Göçmenlerin Sorunları Çalıştayı Sonuç Raporu* . Mersin. http://www.madde14.org/images/b/b0/MersinUnivSuriyeCalistay.pdf: Mersin Üniversitesi Bölgesel İzleme Uygulama Araştırma Merkezi, 27 Ekim 2014.

Mülteciler Derneği. (2020, Ağustos 20). *Mülteciler Derneği*. https://multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/ adresinden alındı

Orsam&Tesev. (2015). *Suriye'li Sığınmacıların Türkiye'ye Etkileri.* . https://www.tesev.org.tr/wp-content/uploads/rapor_Suriyeli_Siginmacilarin_Turkiyeye_Etkileri.pdf: Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi.

Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi [ORSAM] & Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı [TESEV]. (2015). *Suriye'li Sığınmacıların Türkiye'ye*

Etkileri. http://tesev.org.tr/wp-content/uploads/2015/11/Suriyeli_Siginmacilarin_Turkiyeye_Etkileri.pdf adresinden adresinden 3 Haziran 2016 tarihinde alınmıştır.

Özdemir, E. (2017). Suriyeli Mülteciler Krizinin Türkiye'ye Etkileri. *ANKASAM | Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları Dergisi*, 1 (3) • 114-140.

Özpınar, E., Satır Çilingir, Y., & Taşöz Düşündere, A. (2016). *Türkiye'deki Suriyeliler: İşsizlik ve Sosyal Uyum.* https://www.tepav.org.tr/upload/files/1461746316-7.Turkiye___deki_Suriyeliler___Issizlik_ve_Sosyal_Uyum.pdf: TEPAV.

Pessar, P. (2003). Engendering Migration Studies: The Case of New Immigrants in the United States. P. H.-S. (ed.) içinde, *Gender and U.S. Immigration: Contemporary Trends* (s. 20-42). Los Angeles: University of California Press.

Sarıoğlu, G. (2019). İstanbul Esenyurt'taki Suriyelilere İlişkin Medya Analizi. *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, Cilt: 2, Sayı: 1, ss.192-211.

Thadoni, V. N., & Todaro, M. P. (2020). Female Migration: A Conceptual Framework. J. T. Fawcett, S.-E. Khoo, P. C. Smith, & (ed) içinde, *Women In The Cities Of Asia: Migration And Urban Adaptation* (s. 36-57). Routledge.

TTB. (2014). *Suriyeli Sığınmacılar ve Sağlık Hizmetleri Raporu.* Ankara: Türk Tabipler Birliği Yayınları.

TTB. (2016). *Savaş, Göç ve Sağlık.* Ankara: Türk Tabipler Birliği Yayınları.

Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK]. (2020, 08 22). *Türkiye İstatistik Kurumu Uluslararası Göç İstatistikleri*. http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=33709 adresinden alındı

UNHCR. (2019, June). *Turkey Fact Sheet*. Relief Web: https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/71061.pdf adresinden alındı

UNHCR. (2020, July 29). *Syria Regional Refugee Response*. Operational Portal: Refugee Situations: https://data2.unhcr.org/en/situations/syria/location/113 adresinden alındı

United Nations. (2020). *United Nations*. United Nations: https://www.un.org/en/sections/issues-depth/refugees/index.html adresinden alındı

Varol, Z. S. (2018). Toplumsal Cinsiyet, Göç ve Sağlık. *Toplum ve Hekim*, cilt 33, sayı.4, ss.297-305.

Varol, Z., & Çiçeklioğlu, M. (2016). Sağlık Hizmeti Sunumunda Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği. *Sted*, cilt 25, sayı 4, ss.161-166.

CİNSEL İSTİSMARIN ÇOCUK ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ[1]

Dilek ESER

- Bilim Uzmanı, Ankara - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0003-4537-4308
- Mail: dilekeser09@gmail.com

Fatma Elif KILINÇ

- Doç. Dr. Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Çocuk Gelişimi Bölüm Başkanı Ankara - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0001-8372-5047
- Mail: fekilinc@ybu.edu.tr

[1] Bu çalışma birinci yazarın ikinci yazar danışmanlığında yürüttüğü Yüksek Lisans tezinden uyarlanmıştır.

KAYNAKLAR

Akbaş T, Sanberk İ. (2011). Çocuklara yönelik cinsel taciz ve koruyucu eğitim. 1. Baskı. Adana. Karahan kitabevi.

Aktepe E. (2009). Çocukluk çağı cinsel istismarı. Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar, 1, 95-119.

ASPB - Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü ve Hacettepe Üniversitesi, 2015. Türkiye'de kadına yönelik aile içi şiddet araştırması. http://www.hips.hacettepe.edu.tr/KKSA-TRAnaRaporKitap26Mart.pdf. Erişim: 05.08.2017/16:20.

Avrupa Birliği Temel Haklar Ajansı (FRA), (2014), http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2014-vaw-survey-main-results-apr14_en.pdf. Erişim: 05.08.2017/15.25.

Bayraktar S. (2015). İnsanlığın Kanayan Yarası Çocuk İstismarı ve İhmali.1. Baskı. İstanbul, Nobel Tıp Kitabevleri.

Bilginer Ç, Tural Hesapçıoğlu S, Kandil S. (2013). Çocukluk çağı cinsel istismarı: mağdur ve sanık açısından çok yönlü bakış. Düşünen Adam The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences, 26, 55-64.

Durmuşoğlu Saltalı N. (2014). Çocuk İstismarı ve İhmali. İçinde: Yıldırım Doğru S. S. (Editör). Çocuk Hakları ve Koruma. 2. Baskı. Ankara. Eğiten Kitap.

Hooper PD. (1990). Psychological sequelae of sexual abuse in childhood. British Journal of General Practice, 40, 29-31.

Kara B, Biçer Ü, Gökalp AS. (2004). Çocuk istismarı. Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi, 47, 40-151.

Kenny MC, Capri V, Thakkar-Kolar RR, Ryan EE, Runyon MK. (2008). Child sexual abuse: From prevention to self protection. Child Sexual Abuse Review, 17, 36-54.

Keser İ. (2011). Çocuk Cinsel İstismarı Diyarbakır Örneği. 1. Baskı. Ankara. Karahan Kitabevi.

Lindon J. (2004). Child Protection, 2nd ed. Oxon, British Library.

Ovayolu N, Uçan Ö, Serindağ S. (2007). Çocuklarda cinsel istismar ve etkileri. Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi, 2(4), 13-22.

Paolucci EO, Genuis ML, Violato C. (2001). A meta-analysis of the published research of the effects of child sexual abuse. J Psychol, 135, 17–36.

Polat O. (2001). Çocuk ve Şiddet. 1. Baskı. İstanbul. Der Yayınları.

Polat O. (2007a). Tüm Boyutlarıyla Çocuk İstismarı-Tanımlar, 1.Baskı. Ankara, Seçkin Yayıncılık.

Polat O. (2007b). Çocuk İstismarı Önleme Ve Rehabilitasyon 2. İstanbul: Seçkin Yayınevi.

Sanderson C. (2010). The Seduction of Children: Empowering Parents and Teachers to Protect Children From Sexual Abuse. Çeviri: Hekimoğlu Gül A. ve Şar F. Anne Baba ve Öğretmenler için Çocuğun Cinsel Eğitimi ve Tacizden Korunma Rehberi, 1. Baskı. İstanbul, Sistem Yayıncılık.

Stone MH. (1989). Individual psychotherapy with victims of incest. Psychiatric Clinics of North America, 12(2), 237- 255.

Şanyüz Ö. (2008). Çocuk istismarına hekimlerin yaklaşımı. Uzmanlık Tezi, Adli Tıp Anabilim Dalı. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.

Taner Y, Gökler B. (2004). Çocuk istismar ve ihmali: psikiyatrik yönleri, Hacettepe Tıp Dergisi, 35, 82-86.

TÜİK (2020). Güvenlik Birimine Gelen veya Getirilen Çocuk İstatistikleri, 2015-2019. Sayı:33632 Yıl: 21 Temmuz 2020 https://tuikweb.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=33632 Erişim:13.12.2020

UNICEF (2010) T.C. Başbakanlık Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu-Türkiye de Çocuk İstismarı ve Aile İçi Şiddet Araştırması. Erişim: 05.08.2017/14:10. http://panel.unicef.orgtr/vera/app/var/files/c/o/cocuk-istismari-raporu-tr.pdf

World Health organization (WHO). Child maltreatment. Eylül, 2016. http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs150/en/ Erişim:04.08.2017/18:00

Yalçınkaya A. (2011). Kartal ilçesinde çocukta cinsel istismar olgularının değerlendirilmesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.

PALYATİF BAKIMDA TAMAMLAYICI VE BÜTÜNLEŞTİRİCİ TERAPİLER

Zeliha CENGİZ

- Dr. Öğretim Üyesi, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı, Hemşirelik Fakültesi, İnönü Üniversitesi, Malatya - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0002-3819-1717
- Mail: zeliha.cengiz@inonu.edu.tr

Kevser IŞIK

- Dr. Öğretim Üyesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Kahramanmaraş - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0001-9081-7660
- Mail: kevser_isik@hotmail.com

KAYNAKLAR

Aghabati, N., Mohammadi, E., & Pour Esmaiel, Z. (2010). The effect of therapeutic touch on pain and fatigue of cancer patients undergoing chemotherapy. *Evidence-Based Complementary and Alternative Medicine, 7*.

Aslan Y. (2020). Türkiye'de ve Dünya'da palyatif bakım modellerine genel bakış. Anadolu Güncel Tıp Dergisi, 2(1), 19-27.

Ayık DB, Can G. (2020). Palyatif bakım hastalarında konstipasyonun yönetimi ve akupresürün etkinliği. Sağlık Akademisyenleri Dergisi, 7(2), 141-148.

Benli AR, Erbesler ZA. (2016). Türkiye'de palyatif bakımda uygulama ve anlayış farklılıkları. Türkiye Aile Hekimliği Dergisi, 20(1), 5-6.

Birk, T. J., McGrady, A., MacArthur, R. D., & Khuder, S. (2000). The effects of massage therapy alone and in combination with other complementary therapies on immune system measures and quality of life in human immunodeficiency virus. *The Journal of Alternative and Complementary Medicine, 6*(5), 405-414.

Blunt, E. (2006). Foot reflexology. *Holistic nursing practice, 20*(5), 257-259.

Brown, D. P., & Fromm, E. (2013). *Hypnotherapy and hypnoanalysis*: Routledge.

Buckle, J. (2001). The role of aromatherapy in nursing care. *The Nursing Clinics of North America, 36*(1), 57.

Cooke, B., & Ernst, E. (2000). Aromatherapy: a systematic review. *British journal of general practice, 50*(455), 493-496.

Cox, C. L., & Hayes, J. A. (1997). Reducing anxiety: the employment of therapeutic touch as a nursing intervention. *Complementary Therapies in Nursing and Midwifery, 3*(6), 163-167.

Doğan S, Demirtaş Ö. (2020). Palyatif bakım hizmetlerinin değerlendirilmesi: Kayseri ili örneği. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (41), 428-436.

Egan, B., Gage, H., Hood, J., Poole, K., McDowell, C., Maguire, G., & Storey, L. (2012). Availability of complementary and alternative medicine for people with cancer in the British National Health Service: results of a national survey. *Complementary therapies in clinical practice, 18*(2), 75-80.

Erdoğan, Z., & Çınar, S. (2011). Reiki: An ancient healing art-modern nursing practice. *Kafkas J Med Sci, 1*(2), 86-91.

Ernst, E. (2001). Complementary therapies in palliative cancer care. *Cancer: Interdisciplinary International Journal of the American Cancer Society, 91*(11), 2181-2185.

Ernst, E. (2003). The safety of massage therapy. *Rheumatology, 42*(9), 1101-1106.

Erol S, Ergün A. (2019). Geriatrik palyatif bakım: neden, nerede, ne zaman, nasıl ve kim tarafından verilmeli?. Halk Sağlığı Hemşireliği Dergisi, 1(2), 38-48.

Falkensteiner, M., Mantovan, F., Müller, I., & Them, C. (2011). The use of massage therapy for reducing pain, anxiety, and depression in oncological palliative care patients: a narrative review of the literature. *ISRN nursing, 2011*.

Field, T. (2002). Massage therapy. *Medical Clinics, 86*(1), 163-171.

Field, T. (2014). Massage therapy research review. *Complementary therapies in clinical practice, 20*(4), 224-229.

Filshie, J. (2001). Safety aspects of acupuncture in palliative care. *Acupuncture in Medicine, 19*(2), 117-122.

Green, C. A. (1998). Reflection of a therapeutic touch experience: Case study 2. *Complementary Therapies in Nursing and Midwifery, 4*(1), 17-21.

Gutgsell, K. J., Schluchter, M., Margevicius, S., DeGolia, P. A., McLaughlin, B., Harris, M., . . . Wiencek, C. (2013). Music therapy reduces pain in palliative care patients: a randomized controlled trial. *Journal of pain and symptom management, 45*(5), 822-831.

Hodgson, H. (2000). Does reflexology impact on cancer patients' quality of life? *Nursing Standard (through 2013), 14*(31), 33.

Hökkä, M., Kaakinen, P., & Pölkki, T. (2014). A systematic review: non-pharmacological interventions in treating pain in patients with advanced cancer. *Journal of advanced nursing, 70*(9), 1954-1969.

Karakaya, C. (2020). Palyatif Bakım Hastalarına Bakım Verenlerde Yaşam Kalitesinin Değerlendirilmesi: Karabük Örneği (Master tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü).

Kıvanç MM. (2017). Türkiye'de palyatif bakım hizmetleri. Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi, 4(2), 132-135.

Krieger, D. (1993). *Accepting your power to heal: The personal practice of therapeutic touch*: Inner Traditions/Bear & Co.

Lewis, C. R., de Vedia, A., Reuer, B., Schwan, R., & Tourin, C. (2003). Integrating complementary and alternative medicine (CAM) into standard hospice and

palliative care. *American Journal of Hospice and Palliative Medicine®, 20*(3), 221-228.

Lian, W.-L., Pan, M.-q., Zhou, D.-h., & Zhang, Z.-j. (2014). Effectiveness of acupuncture for palliative care in cancer patients: a systematic review. *Chinese journal of integrative medicine, 20*(2), 136-147.

Meehan, T. C. (1993). Therapeutic touch and postoperative pain: a Rogerian research study. *Nursing science quarterly, 6*(2), 69-78.

Meier DE. (2011). Increased access to palliative care and hospice services: opportunities to improve value in health care. The Milbank Quarterly, 89(3), 343-380.

O'Callaghan, C. C. (1996). Pain, music creativity and music therapy in palliative care. *American Journal of Hospice and Palliative Medicine®, 13*(2), 43-49.

Önalan E. (2020). Dünyada Palyatif Bakım Uygulamaları. Akademisyen Kitabevi.

Perkins, P., & Vowler, S. L. (2008). Does acupressure help reduce nausea and vomiting in palliative care patients? Pilot study. *Palliative medicine, 22*(2), 193.

Ruth, D., & Ruth, S. (1998). A touch care. *Nursing Mangement, 5*, 28-31.

Tabatabaee, A., Tafreshi, M. Z., Rassouli, M., Aledavood, S. A., AlaviMajd, H., & Farahmand, S. K. (2016). Effect of therapeutic touch in patients with cancer: a literature review. *Medical Archives, 70*(2), 142.

Turan, N. (2015). Yoğun bakım ünitesinde terapötik dokunmanın önemi.

Turan, N., Öztürk, A., & Kaya, N. (2010). Hemşirelikte yeni bir sorumluluk alanı: tamamlayıcı terapi. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi, 3*(1), 93-98.

Uslu FŞ, Terzioğlu F. (2015). Dünyada ve Türkiye'de palyatif bakim eğitimi ve örgütlenmesi. Cumhuriyet Hemşirelik Dergisi, 4(2), 81-90.

Uysal N, Şenel G, Karaca Ş, Kadıoğulları N, Koçak N, Oğuz G. (2015). Palyatif bakım kliniğinde yatan hastalarda görülen semptomlar ve palyatif bakımın semptom kontrolüne etkisi. Ağrı Dergisi, 27(2), 104-110.

Vandergrift, A. (2013). Use of complementary therapies in hospice and palliative care. *OMEGA-Journal of Death and Dying, 67*(1-2), 227-232.

VanderVaart, S., Gijsen, V. M., de Wildt, S. N., & Koren, G. (2009). A systematic review of the therapeutic effects of Reiki. *The Journal of Alternative and Complementary Medicine, 15*(11), 1157-1169.

Wang, M. Y., Tsai, P. S., Lee, P. H., Chang, W. Y., & Yang, C. M. (2008). The efficacy of reflexology: systematic review. *Journal of advanced nursing, 62*(5), 512-520.

Wilkinson, S., Aldridge, J., Salmon, I., Cain, E., & Wilson, B. (1999). An evaluation of aromatherapy massage in palliative care. *Palliative medicine, 13*(5), 409-417.

World Health Organization (WHO). Palliative care. (2019). (https://www.who.int/health-topics/palliative-care).

World Health Organization (WHO). Planning and implementing palliative care services: a guide for programme managers. (2016). https://apps.who.int/iris/handle/10665/250584

Wu, X., Chung, V. C., Hui, E. P., Ziea, E. T., Ng, B. F., Ho, R. S., . . . Wu, J. C. (2015). Effectiveness of acupuncture and related therapies for palliative care of cancer: overview of systematic reviews. *Scientific reports, 5*, 16776.

Yıldırım D, Kırşan M, Kıray S, Akın KE. (2019). Palyatif bakımda tamamlayıcı ve bütünleştirici terapilerin ağrı yönetimine etkisi: bir sistematik derleme. Acıbadem Sağlık Bilimleri Dergisi, 10(3), 511-517.

Yildirim, Y. K., Fadiloğlu, C., & Uyar, M. (2006). Complementary therapies in palliative cancer care. *Agri: Agri (Algoloji) Dernegi'nin Yayin organidir= The journal of the Turkish Society of Algology, 18*(1), 26.

Zappa, S. B., & Cassileth, B. R. (2003). Complementary approaches to palliative oncological care. *Journal of nursing care quality, 18*(1), 22-26.

Zeng, Y. S., Wang, C., Ward, K. E., & Hume, A. L. (2018). Complementary and alternative medicine in hospice and palliative care: a systematic review. *Journal of pain and symptom management, 56*(5), 781-794. e784.

CERRAHİ HEMŞİRELERİN, PERİOPERATİF DÖNEMDE ERAS PROTOKOLLERİ İLE İLGİLİ GİRİŞİMLERİ

Neslihan BEKTAŞ

- Öğr. Gör., Bahçeşehir Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü, İstanbul/TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0003-0702-4630
- Mail: neslihan.bektas@vsh.bau.edu.tr

KAYNAKÇA

1. Mercedes CO, Maria LM, Miguel T, et al. Implementation of an enhanced recovery after surgery program in elective colorectal surgery: A prospective cohort study. Journal of Coloproctology 2019; 363: 9.

2. Resalt-Pereira, M, Munoz JL, Miranda E, et al. Goal-directed fluid therapy on laparoscopic colorectal surgery within enhanced recovery after surgery program. Rev Esp Anestesiol Reanim 2019; 66(5): 259-266.

3. Ozbay T. *Kolorektal cerrahide perioperatif uygulamaların eras protokolüne uygunluğunun, hasta sonuçlarına etkisinin ve eras protokolü uygulama engellerinin incelenmesi.* (Tez çalışması danışman: Dr. Öğr. Üyesi Deniz ŞANLI). 2020. İZMİR

4. Bısch SP, Wells T, Gramlıch, L, Farıs P, Wang X, Tran DT, Thanh NX, Glaze S, Chu P, Ghatage P, Natıon J, Capstıck V, Steed H, Sabourın J, Nelson G. (2018). Enhanced Recovery After Surgery (ERAS) in gynecologic oncology: System-wide implementation and audit leads to improved value and patient outcomes. Gynecologic Oncology. 151(1):117-123.

5. Daliya P, Ljungqvist O, Brindle ME, et al. Guidelines for guidelines. In Enhanced Recovery After Surgery; A Complete Guide to Optimizing Outcomes 2020: 23-28.

6. Zhou F, Hao Y, Guo H, et al. Attitude, knowledge, and practice on evidence-based nursing among registered nurses in traditional Chinese medicine hospitals: A multiple center cross-sectional survey in China. Evid Based Complement Alternat Med 2016; 5478086.

7. World Health Organization. Global guidelines for the prevention of surgical site infection. Geneva: World Health Organization 2018b.

8. Gustafsson UO. ERAS in colorectal surgery. In Enhanced Recovery After Surgery; A Complete Guide to Optimizing Outcomes 2020: 375-383.

9. Ljungqvist O, Hubner M. Enhanced recovery after surgery-ERAS-principles, practice and feasibility in the elderly. Aging Clin Exp Res 2018; 30(3): 249-252.

10. Ljungqvist O, Young-Fadok T, Demartines N. The History of enhanced recovery after surgery and the ERAS Society. J Laparoendosc Adv Surg Tech A 2017; 27(9): 860- 862.

11. Garmpis N, Dimitroulis D, Garmpi A, et al. Enhanced recovery after surgery: Is it time to change our strategy regarding laparoscopic colectomy? In Vivo 2019; 33(3): 669- 674.

12. Atakro CA, Atakro A, Akuoko C, et al. Knowledge, attitudes, practices and perceived barriers of Evidence-based practice among registered nurses in a Ghanaian Teaching Hospital. International Journal of Africa Nursing Sciences 2020; 12: 100204.

13. Brady KM, Keller DS, Delaney CP. Successful implementation of an enhanced recovery pathway: The nurse's role. AORN J 2015; 102(5): 469-481.

14. Alawadi ZM, Leal I, Phatak UR. Et al. Facilitators and barriers of implementing enhanced recovery in colorectal surgery at a safety net hospital: A provider and patient perspective. Surgery 2015; 159(3): 700-712.

15. Wainwright TW, Burgess L. Early Ambulation and Physiotherapy After Surgery. In Enhanced Recovery After Surgery 2020; (pp. 211-218). Springer, Cham.

16. Hübner M, Addor V, Slieker J, et al. The impact of an enhanced recovery pathway on nursing workload: A retrospective cohort study. International Journal of Surgery 2015; 24: 45-50.

17. Sjetne IS, Krogstad U, Qdegard S, et al. Improving quality by introducing enhanced recovery after surgery in a gynaecological department: Consequences for ward nursing practice. BMJ Quality & Safety 2009; 18(3): 236-240.

18. Kalogera E, Bakkum-Gamez JN, Jankowski CJ, et al. Enhanced recovery in gynecologic surgery. Obstetrics and gynecology, 2013; 122(201): 319.

19. Kankılıç R ve Tuna A. Transüretral Rezeksiyon-Prostat (TUR-P) Ameliyatlarında ERAS Protokolü İle Ameliyat Öncesi ve Sonrası Yapılması Gereken Beslenme, Ağrı ve Erken Mobilizasyon Uygulamalarının Karşılaştırılması. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi, 2019; 14(2): 69-74.

20. Greco M, Capretti G, Beretta L, et al. Enhanced recovery program in colorectal surgery: A meta-analysis of randomized controlled trials. World J of Surgery 2013; 38 (6): 1531-1541.

21. Mallory SB, Appel AL, Kallıes KJ, Borgert AJ, Zınnel BA, Shapıro SB. (2017). Implementation of an Enhanced Recovery After Surgery program for colorectal surgery at a community teaching hospital. WMJ. 116(1): 22-26.

22. Ring, E.F.J., Mcevoy, H., Jung, A., Zuber, J., and Machin, G. (2010). New standards for devices used for the measurement of human body temperature. *Journal of Medical Engineering & Technology*, 34(4), 249-253.

23. DeLaune, S.C., Ladner, P.K. (2010). Fundamentals of nursing (4th Edition). *Nelson Education,* p. 503-506.

24. McCarthy, P., Heusch, A. (2006). The vagaries of ear temperature assessment. *Journal of Medical Engineering & Technology,* 30(4), 242-251.

25. Davie, A., Amoore, J. (2010). Best practice in the measurement of body temperature. *Nursing Standard (through 2013),* 24(42), 42.

26. Sund-Levander, M., Forsberg, C., and Wahren, L.K. (2002). Normal oral, rectal, tympanic and axillary body temperature in adult men and women: a systematic literature review. *Scandinavian Journal of Caring Sciences,* 16(2), 122-128.

27. Çakırcalı, E. (2013). Yaşamsal Bulgular. *Hemşirelik Esasları (Ed.: T.A. Aşti, A. Karadağ)* Akademi Basın Yayıncılık, İstanbul. p.579-632.

28. İnternet: Türk Anesteziyoloji ve Reanimasyon Derneği. İstenmeyen perioperatif hipoterminin önlenmesi rehberi. http://www.webcitation.org/query?url=https://tard.org.tr/assets/kilavuz/yeni.pdf. Erişim Tarihi: 15.07.2017.

29. Sund-Levander, M., Grodzinsky, E. (2013). Assessment of body temperature measurement options. *British Journal of Nursing,* 22(15), 882-888.

30. Monzón, C.G.C., Valz, H.A.M., and Mejia, J.J.B. (2013). Temperature management during the perioperative period and frequency of inadvertent hypothermia in a general hospital. *Revista Colombiana de Anestesiología,* 41(2), 97-103.

31. Deren, M.E., Machan, J.T., DiGiovanni, C.W., Ehrlich, M.G., and Gillerman, R.G. (2011). Prewarming operating rooms for prevention of intraoperative hypothermia during total knee and hip arthroplasties. *The Journal of Arthroplasty*, 26(8), 1380 1386.

32. Horn, E.P., Bein, B., Böhm, R., Steinfath, M., Sahili, N., and Höcker, J. (2012). The effect of short time periods of pre-operative warming in the prevention of peri- operative hypothermia. *Anaesthesia,* 67(6), 612-617.

33. Gündoğdu H. (2016). Cerrahi iyileşmenin hızlandırılması için modern teknikler. Cerrahi Bakım Vaka Analizleri ile Birlikte. Ed: Eti Aslan F. Akademisyen Tıp Kitabevi, Ankara, Ss: 455-470

34. ETD (2018). ERAS protokollerinin temel ögeleri, http://eras.org.tr/page.php?id=10&saglikCalisani=true (25.11.2020 tarihinde erişildi).

35. Jawaıd M, Farhan M., Masood, Z., Husnain, S.M.N. (2012). Preoperative informed consent: ıs ıt truly ınformed? Iran J. Public Health. 41(9): 25-30.

36. T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi (2019). Hasta hakları yönetmeliği, https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=4847&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5 (05.12.2020 tarihinde erişilmiştir.)

37. Erdem E. (2018). Anestezistlerin bariatrik cerrahide ameliyat sonrası hızlandırılmış iyileşme (ERAS protokolü) uygulamalarıyla ilgili farkındalığının araştırılması. Yayınlanmamış Tıpta Uzmanlık Tezi. Sağlık Bilimleri Üniversitesi Ankara Numune Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezi, Ankara.

38. Chan MY, Foo CC, Poon JTC, Law WL. (2016). Laparoscopic colorectal resections with and without routine mechanical bowel preparation: A comparative study. Annals of Medicine and Surgery. 9: 72-76.

39. Güenaga KF, Matos D, Wılle-Jorgensen P. (2011). Mechanical bowel preparation for elective colorectal surgery. The Cochrane Database Systematic Reviews. 7(9): CD001544.

40. Mayir B, Ensari CÖ, Çakır T, Gündüz UR, Bülbüller N, Oruç MT, Gültekin FA, Sücüllü İ. (2015). Türkiye'de elektif kolorektal cerrahi öncesi cerrahların

mekanik bağırsak temizliğine yaklaşımı. Kolon Rektum Hastalıkları Dergisi. 25(1): 1-6.

41. Bratzler DW, Dellınger EP, Olsen KM. (2013). Clinical practice guidelines for antimicrobial prophylaxis in surgery. Am J. Health Syst. Pharm. 70(3): 195-283.1

42. Shah JN, Maharjan SB, Paudyal S. (2012). Routine use of antibiotic prophylaxis in low-risk laparoscopic cholecystectomy is unnecessary: A randomized clinical trial. Asian Journal of Surgery. 35(4): 136-139.

43. Solak Kabataş M, Özbayır T. (2016). Kolorektal cerrahi sonrası hızlandırılmış iyileşme protokolü: sistematik derleme. Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi. 5(3): 120-132.

44. Martin L, Gillis C, Atkins M, Gillam'dakı, M, Sheppard C, Buhler S, Hammond CB, Nelson G, Gramlıch L. (2018). Implementation of an Enhanced Recovery After Surgery Program can change nutrition care practice: a multicenter experience in elective colorectal surgery. JPEN J. Parenter Enteral Nutr. 43(2): 206-219.

45. Kim JY, Wie GA, Cho YA, Kim SY, Sohn DK, Kim SK, Jun MD. (2018). Diet modification based on the Enhanced Recovery After Surgery Program (ERAS) in patients undergoing laparoscopic colorectal resection. Clin. Nutr. Res. 7 (4): 297-302.

ADÖLESAN DÖNEMİNDE İNTESTİNAL SİSTEM STOMASINA SAHİP OLMANIN ÇOCUK ÜZERİNE ETKİSİ

Derya SULUHAN

- Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gülhane Hemşirelik Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Ankara - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0001-5051-5713
- Mail: derya.suluhan@sbu.edu.tr

Hilal KACAERKEK

- Ankara Bilkent Şehir Hastanesi Çocuk Hematoloji Servisi, Ankara - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0001-9089-1334
- Mail: hilalkocaerkekk1027@gmail.com

Kaynaklar

1. Uzun, Ş Atalar, N (2018), Hemşirelerin İntestinal Stoma Bakımına İlişkin Bilgi ve Uygulamaların İncelenmesi, Yüksek lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi

2. Gültekin A, Mutlu, S, (2017) Preoperatif Stoma Yerinin İşaretlenmesinin, Postoperatif Stoma Komplikasyonları, Stomaya Adaptasyon ve Hasta yaşam kalitesi üzerine etkisi, Yükseklisans Tezi, Bülent Ecevit Üniversitesi

3. NCYP217 Coldicutt P, Hill B (2013) An overview of surgical stoma construction and its effects on the child and their family.

4. Bray L, Sanders C (2006) Preparing children and young people for stoma surgery. Paediatric Nursing. 18, 4, 33-37.

5. Yıldız Dilek (2015). Stomalı çocuklarda görülebilecek Psikososyal sorunlar ve hemşirelik yaklaşımları. Türkiye Klinikleri J Pediatr Nurs-Special Topics, 1(1), 44-50.

6. Liao C, Qin Y. Factors associated with stoma quality of life among stoma patients. Int J Nurs Sci. 2014; 1(2):196–201

7. Black PK. Psychological, sexual and cultural issues for patients with a stoma. Br J Nurs. 2004; 13(12):692– 7. https://doi.org/10.12968/bjon.2004.13.12.13254

8. Andersson G, Engström Å, Söderberg S. A chance to live: women's experiences of living with a colostomy after rectal cancer surgery. Int J Nurs Pract. 2010; 16(6):603–8. https://doi.org/10.1111/j.1440- 172x.2010.01887.x

9. Teitelbaum D. Ulcerative colitis. In: O'Neill JA, ed. Principles of pediatric surgery. 2nd edn. St. Louis: Mosby; 2004: 557–64

10. Lidor AO, Gearhart SL, Wu AW, Chang DC. Effect of race and insurance status on presentation treatment, and mortality in patients undergoing surgery for diverticulitis. *Arch Surg*. 2011;143(12):1160-1165.

11. de la Quintana Jiménez P, Pastor Juan C, Prados Herrero I, et al. A prospective, longitudinal, multicenter, cohort QOL evalua- tion of an

intensive follow-up for patients with a stoma. *Ostomy Wound Mange*. 2010;56(5):44-52.

12. Lynn D. Mohr¿Rebekah J. Hamilton, Adolescent Perspectives Following Ostomy Surgery, J Wound Ostomy Continence Nurs. 2016;43(5):494-498

13. Erwin-Toth P. The effect of ostomy surgery between the ages of 6 and 12 years on psychosocial development during childhood, adolescence and young adulthood. *J Wound Ostomy Continence Nurs*. 1999;26(2):77-85.

14. Nichols T. Quality of life in US residents with ostomies as assessed using the SF36v2. *J Wound Ostomy Continence Nurs.* 2015;42(1):71-78.

15. Darling R, Darling J. *Children Who Are Different: Meeting the Challenges of Birth Defects in Society*. St Louis, MO: CV Mosby; 1982

16. Nichols TR, Reimer M. The impact of stabilizing forces on postsurgical recovery in ostomy patients. *J Wound Ostomy Continence Nurs.* 2008;35(3):316-320

17. Erikson EH, Erikson JM. *The Life Cycle Completed: Extended Version*. New York, NY: EP Dutton; 1997.

18. Savard J, Woodgate R. Young people's experience of living with ulcerative colitis and an ostomy. *Gastroenterol Nurs.* 2009;32(1):33-41.

19. Lambert V, Long T, Kelleher D. Communication skills for children's nurses. London: Open University Press; 2012

20. Rodgers J (2003) Successful inclusion of a child with a stoma in main-stream schooling. British Journal of Nursing 12(10): 590–9

GÜNCEL DSM-V KILAVUZUNA GÖRE YEME BOZUKLUKLARININ İNCELENMESİ

Büşra DEMİRER

- Arş. Gör. Karabük Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Karabük- TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0003-1945-0485
- Mail: busrademirer1@gmail.com

Hülya YARDIMCI

- Doç. Dr. Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Ankara - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0002-2664-4176
- Mail: hulyardimci@gmail.com

Bugay A, Erdur-Baker Ö. (2011), Ruminasyon Düzeyinin Toplumsal Cinsiyet ve Yaşa Göre İncelenmesi. Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 4 (36), 191-201.

Bulık CM, Hebebrand J, Keskı-Rahkonen A, Klump KL, Reıchborn Kjennerud T, Mazzeo E. Wade TD. (2007), Genetic epidemiology, endophenotypes, and eating disorder classification. Int J Eat Disord, 40, 52-60.

Castıllo M, Weıselberg E. (2017), Bulimia Nervosa/Purging Disorder. Curr Probl Pediatr Adolesc Health Care, 47, 85-94.

Chıal HJ, Camılleri M, Wıllıams DE, Lıtzınger K, Perrault J. (2003), Rumination syndrome in children and adolescents. Diagnosis, treatment and prognosis. Pediatrics, 111(1), 158-62.

Chong CW, Ahmad AF, Lım YAL, Teh CSJ, Yap IKS, Lee SC, Chın YT, Loke P, Chua KH, (2015), Effect of ethnicity and socioeconomic variation to the gut microbiota composition among pre-adolescent in Malaysia. Sci Rep, 5, 133-38.

D'andrea W, Ford J, Stolbach B, Spınazzola J, Van Der Kolk BA. (2012), Understanding interpersonal trauma in children: Why we need a developmentlly appropriate trauma diagnosis. American Journal of Orthopsychiatry, 82(2), 187-200.

Dıgnon A, Beardsmore A, Spaın S, Kuan A. (2006), 'Why I won't eat' patient testimony from 15 anorexics concerning the causes of their disorder, J Health Psychol, 11, 942-56.

Fawcett EJ, Fawcet JM, Mazmanıan D. (2016), A meta-analysis of the worldwide prevalence of pica during pregnancy and the postpartum period. Int J Gynaecol Obstet, 133, 277-83.

Fıchter MM, Quadflıeg N, Hedlund S. (2006), Twelve-year course and outcome predictors of anorexia nervosa. Int J Eat Disord, 39, 87–100.

Fısher MM, Rosen DS, Ornsteın RM. (2014), Characteristics of avoidant/restrictive food intake disorder in children and adolescents: A "new Disorder" in DSM-5. Journal of Adolescent Health, 55 (1), 49-52.

Galmıche M, Déchelotte P, Lambert G, Pıerre Tavolaccı M. (2019), Prevalence of eating disorders over the 2000–2018 period: a systematic literatüre review. Am J Clin Nutr, 109, 1402–1413.

Garfınkel PE, Kennedy SH, Kaplan AS. (1995), Views on Classification and Diagnosis of Eating Disorders. The Canadian Journal of Psychiatry, 40(8), 445–456.

Golden NH, Katzman DK, Sawyer SM. (2015), Update on the medical management of eating disorders in adolescents. Journal of Adolescent Health, 56 (4), 370-375.

Grılo CM, Ivezaj V, Whıte MA. (2015), Evaluation of the DSM-5 severity indicator for bulimia nervosa. Behav Res Ther, 67, 41–4.

Guerdjıkova IA, Morı N, Casuto SL, Mcelroy LS. (2019), Update on Binge Eating Disorder. Medical Clinics of North America, 103(4), 669-680.

Gupta VK, Paul S, Dutta C. (2017), Geography, ethnicity or subsistencespecific variations in human microbiome composition and diversity. Front Microbiol, 8, 1162.

Halland M, Pandolfıno J, Barba E. (2018), Diagnosis and treatment of rumination syndrome. Clinical Gastroenterology and Hepatology. 16(10), 1549-1555.

Halvorsen I, Andersen A, Heyerdahl S. (2004), Good outcome of adolescent onset anorexia nervosa after systematic treatment. Eur. Child Adoles. Psych, 13 (5),295-306.

Hay PJ, Claudıno AM. (2010), Bulimia nervosa. BMJ Clin Evid, 2010, 1009.

Herzog DB, Eddy KT. (2007), Diagnosis, epidemiology, and clinical course of eating disorders. Ed. Yager, J. Power, P.S., Clinical Manual of Eating Disorders, American Psychiatric Publishing, Washington DC, **s**, 1-29.

Hoek HW. (2006), Incidence, prevalence and mortality of anorexia nervosa and other eating disorders, Curr Opin Psychiatry, 19(4), 389-94.

Hudson JI, Hırıpı E, Pope HG, Kessler RC. (2007), The prevalence and of eating disorders in the National Comorbidity Survey Replication. Biol Psychiatry, 61, 348-58.

Jagıelska G, Kacperska I. (2017), Outcome, comorbidity and prognosis in anorexia nervosa. Psychiatr. 51(2), 205–218.

Javaras KN, Runfola CD, Thornton LM, Agerbo E, Bırgegard A, Norrıng C, Yao S, Rastam M, Larsson H, Lıchtenstaın P. (2015), Sex and age-specific incidence of healthcare-register-recorded eating disorders in the complete Swedish 1979–2001 birth cohort. Int J Eat Disord, 48, 1070–81.

Karlsson L, Råstam M, Wentz E. (2013), The Swedish Eating Assessment for Autism spectrum disorders (SWEAA)—validation of a self-report questionnaire targeting eating disturbances within the autism spectrum. Research in developmental disabilities, 34(7), 2224-2233.

Kelly NR, Shank LM, Bakalar JL, Tanofsky-Kraff M. (2014), Pediatric feeding and eating disorders: Current state of diagnosis and treatment. Current Psychiatry Reports, 16 (5), 446.

Kessler RC, Berglung PA, Chıu WT, Deıtz AC, Hudson JI, Shahly V. (2013), The prevalence and correlates of binge eating disorder in the World Health Organization World Mental Health Surveys. Biol Psychiatry, 73, 904-914.

Kıng LA, Urbach JR, Stewart KE. (2015), Illness anxiety and avoidant/restrictive food intake disorder: Cognitive-behavioral conceptualization and treatment. Eating Behaviors, 19, 106-109.

Klump KL, Bulık CM, Kaye WH, Treasure J, Tyson E. (2009), Academy for eating disorders position paper: eating disorders are serious mental illnesses. Int. J. Eat. Disorder, 42(2), 97–103.

Lee HJ, Park S, Kım C, Choı D, Lee JS, Oh SM, Cho E, Park HK, Kwon K, Oh SW. (2013), The association between disturbed eating behavior and socioeconomic status: theOnlineKorean Adolescent Panel Survey (OnKAPS). PLoS One, 8, 578-80.

Lozupone CA, Stombaugh JI, Gordon JI, Jansson JK, Knıght R. (2012), Diversity, stability and resilience of the human gut microbiota. Nature, 489, 220–30.

Maırs R, Nıcholls D. (2016), Assessment and treatment of eating disorders in children and adolescents. Archives of Disease in Childhood, 101 (12), 1168-1175.

Makıno M, Tsuboı K, Dennerstaın L. (2004), Prevalence of eating disorders: a comparison of western and non-western countries. Medscape Gen Med, 6(3), 49.

Matson JL, Hattıer MA, Belva B, Matson ML. (2013), Pica in persons with developmental disabilities: Approaches to treatment. Research in developmental disabilities, 34(9), 2564-2571.

Mıcalı N, Hagberg KW, Petersen I, Treasure JL. (2013), The incidence of eating disorders in the UK in 2000–2009: findings from the General Practice Research Database. BMJ Open, 3, 002646.

Mıchalska A, Szejko N, Jakubczyk A, Wojnar M. (2016), Nonspecific eating disorders-a subjective review. Psychiatr Pol, 50, 497-507.

Mıller K, Grınspoon SK, Cıampa J, Hıer J, Herzog D, Klıbanskı A. (2005), Medical findings in outpatients with anorexia nerovsa. Arch Intern Med, 165, 561-566.

Mıtchell JE, Crow S. (2006), Medical complications of anorexia nervosa and bulimia nervosa. Curr Opin Psychiatry, 19, 438-43.

Moskowıtz L, Weıselberg E. (2017), Anorexia Nervosa/Atypical Anorexia Nervosa. Current Problems in Pediatric and Adolescent Health Care, 47(4), 70–84.

Nıcdao EG, Hong S, Takeuchı DT. (2009), Prevalence and correlates of eating disorders among Asian Americans: results from the national Latino and Asian American study. Int J Eat Disord, 40, 22–6.

Nıcely TA, Lane-Loney S, Mascıullı E, Hollenbeak CS, Ornsteın RM. (2014), Prevalence and characteristics of avoidant/restrictive food intake disorder in a cohort of young patients in day treatment for eating disorders, J Eat Disord, 2 (1), 21.

Norrıs ML, Robınson A, Obeıd N. (2014), Exploring avoidant/restrictive food intake disorder in eating disordered patients: A descriptive study. International Journal of Eating Disorders, 47 (5), 495-499.

Norrıs ML, Spettıgue WJ, Katzman DK. (2016), Update on eating disorders: Current perspectives on avoidant/restrictive food intake disorder in children and youth. Neuropsychiatric Disease and Treatment, 12, 213-218.

Olguın P, Fuentes M, Gabler G, Guerdjıkova AI, Keck PE, Mcelroy SL. (2017), Medical comorbidity of binge eating disorder. Eat Weight Disorder, 22(1), 13-26.

Ormond KE, Laurıno MY, Barlow-Stewart K. (2018), Genetic counseling globally: Where are we now? Am J Med Genet C Semin Med Genet, 178, 98–107.

Papadopoulos FS, Ekbom Brandt L, Ekselıus L. (2009), Excess mortality, causes of death and prognostic factors in anorexia nervosa. Brit. J. Psychiat, 194, 10-17.

Perkıns SS, Murphy RR, Schmıdt UU, Wıllıams C. (2006), Self-help and guided self-helpfor eating disorders. Cochrane Database Syst Rev, 3, 4191.

Pıke KM, Hoek HW, Dunne PE. (2014), Cultural trends and eating disorders. Curr Opin Psychiatry, 27, 436.

Rohde J, Claussen MC, Kuechenhoff B, Seıfrıtz E, Schuepbach D. (2013), Combined symptomatology of psychosis, pica syndrome, and hippocampal sclerosis: A case report. International Journal of Eating Disorders, 46(1), 89-91.

Romano SJ. (1999), Anorexia nervosa. Totowa, NJ, Human Press Inc, p, 49-58.

Russell G. (1979), Bulimia nervosa: an ominous variant of anorexia nervosa. Psychol Med, 9(3), 429–48.

Russell G. (2004), Thoughts on the 25th anniversary of bulimia nervosa. Eur Eat Disord Rev, 12(3), 139–52.

Silverman AJ. (1997), Sir William Gull (1819-1890) Limner of anorexia nevrosa and myxoedema. Eating and Weight Disorders, 2(3), 111-116.

Smınk FR, Van Hoeken D, Hoek HW. (2012), Epidemiology of eating disorders: incidence, prevalence and mortality rates. Curr Psychiatry Rep, 14, 406-14.

Smolak L, Levıne MP. (2015), The Wiley handbook of eating disorders. 1th ed. p, 64 282.

Steinhausen H. (2002), The outcome of anorexia nervosa in the 20th century. Am. J. Psychiat, 159, 1284–1293.

Stunkard AJ. (1959), Eating Patterns and Obesity. Psychiat Quart, 33, 284-295.

Şenol M, Özdemir ZÜ, Sahiner IT, Özdemir H. (2013), Intestinal Obstruction due to Colonic Lithobezoar: A Case Report and a Review of the Literature. Case reports in pediatrics. Article ID 854975.

Thomas JJ, Lawson EA, Mıcalı N. (2017), Avoidant/Restrictive Food Intake Disorder: a ThreeDimensional Model of Neurobiology with Implications for Etiology and Treatment. Curr Psychiatry Rep, 19 (8), 54.

Turan Ş, Aksoy Poyraz C, Özdemir A. (2015), Tıkınırcasına Yeme Bozukluğu. Current Approaches in Psychiatry, 7(4), 419-435.

Ünalan D, Öztop BD, Elmalı F, Öztürk A, Konak D, Pırlak B, Güneş D. (2009), Bir grup sağlık yüksekokulu öğrencisinin yeme tutumları ile sağlıklı yaşam biçimi davranışları arasındaki ilişki. İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi, 16(2), 75-81.

Van Son GE, Hoeken D, Bartelds MI, Van Furth FE. (2006), Urbanisation and the incidence of eating disorders. The British Journal of Psychiatry, 189(6), 562-563.

Vanderschueren S, Geens E, Knockaert D, Bobbaers H. (2005), The diagnostic spectrum of unintentional weight loss. Eur J Intern Med, 16, 160–164.

Volpe U, Tortorella A, Manchıa M, Monteleone AM, Albert U, Monteleone P. (2016), Eating disorders: What age at onset? Psychiatry Research, 238, 225–227.

Wentz E, Gıllberg IC, Anckarsäter H, Gıllberg CH, Råstam M. (2009), Adolescent-onset anorexia nervosa: 18-year outcome. Brit. J. Psychiat. 194, 168–174.

ORAL MİKROBİYOTA

Gülçin ÖZCAN ATEŞ

- Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü, Çanakkale - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0002-8467-2378
- Mail: gulcinozcan@comu.edu.tr

,

KAYNAKÇA

Adami GR, Tangney CC, Tang JL, Zhou Y, Ghaffari S, Naqib A, Sinha S, Green SJ, Schwartz JL. (2018). Effects of green tea on miRNA and microbiome of oral epithelium. Scientific reports, 8(1), 1-12. https://doi.org/10.1038/s41598-018-22994-3

Baker JL, Bor B, Agnello M, Shi W, He X. (2017). Ecology of the oral microbiome: beyond bacteria. Trends in microbiology, 25(5), 362-374. https://doi.org/10.1016/j.tim.2016.12.012

Dewhirst FE, Chen T, Izard J, Paster BJ, Tanner AC, Yu WH., .Lakshmanan A, Wade WG. (2010). The human oral microbiome. Journal of bacteriology, 192(19), 5002-5017. DOI:10.1128 / JB.00542-10

Dupuy AK, David MS, Li L, Heider TN, Peterson JD, Montano EA, Dongari-Bagtzoglou A, Diaz PI, Strausbaugh LD. (2014). Redefining the human oral mycobiome with improved practices in amplicon-based taxonomy: discovery of Malassezia as a prominent commensal. PLoS One, 9(3), e90899. https://doi.org/10.1371/journal.pone.0090899

eHOMD, (2020). Expandad Human Oral Microbiome Databese. http://www.homd.org/. Erişim tarihi: 14/12/2020.

Esteban-Fernande A, Zorraquin-Pena I, de Llano DG, Bartolome B, Moreno-Arribas MV. (2017). The role of wine and food polyphenols in oral health. Trends in Food Science & Technology, 69, 118-130. https://doi.org/10.1016/j.tifs.2017.09.008

Garg N, Luzzatto-Knaan T, Melnik AV, Caraballo-Rodríguez AM, Floros DJ, Petras D, Gregor R, Dorrestein PC, Phelan VV. (2017). Natural products as mediators of disease. Natural product reports, 34(2), 194-219.DOI:10.1039 / C6NP00063K

Ghannoum MA, Jurevic RJ, Mukherjee PK, Cui F, Sikaroodi M, Naqvi A, Gillevet PM. (2010). Characterization of the oral fungal microbiome (mycobiome) in healthy individuals. PLoS pathog, 6(1), e1000713. https://doi.org/10.1371/journal.ppat.1000713

Hernandez BY, Zhu X, Goodman MT, Gatewood R, Mendiola P, Quinata K, Paulino YC. (2017). Betel nut chewing, oral premalignant lesions, and the oral microbiome. PLoS One, 12(2), e0172196. https://doi.org/10.1371/journal.pone.0172196

Kato I, Vasquez A, Moyerbrailean G, Land S, Djuri, Z, Sun J, Lin HS, Ram JL. (2017). Nutritional correlates of human oral microbiome. Journal of the

American College of Nutrition, 36(2), 88-98. https://doi.org/10.1080/07315724.2016.1185386

Kilian M, Chapple ILC, Hannig M, Marsh PD, Meuric V, Pedersen AML, Tonetti MS, Wade WG, Zaura E. (2016). The oral microbiome–an update for oral healthcare professionals. British dental journal, 221(10), 657-666. https://doi.org/10.1038/sj.bdj.2016.865

Lamont RJ, Koo H, Hajishengallis G. (2018). The oral microbiota: dynamic communities and host interactions. Nature Reviews Microbiology, 16(12), 745-759. https://doi.org/10.1038/s41579-018-0089-x

Lazarevic V, Whiteson K, Huse S, Hernandez D, Farinelli L, Østerås M, Sxhrenzel J, François P. (2009). Metagenomic study of the oral microbiota by Illumina high-throughput sequencing. Journal of microbiological methods, 79(3), 266-271. https://doi.org/10.1016/j.mimet.2009.09.012

Lif Holgerson P, Harnevik L, Hernell O, Tanner ACR, Johansson I. (2011). Mode of birth delivery affects oral microbiota in infants. Journal of dental research, 90(10), 1183-1188. https://doi.org/10.1177%2F0022034511418973

Lloyd-Price J, Abu-Ali G, Huttenhower C. (2016). The healthy human microbiome. Genome medicine, 8(1), 1-11. https://doi.org/10.1186/s13073-016-0307-y

Lu M, Xuan S, Wang Z. (2019). Oral microbiota: A new view of body health. Food Science and Human Wellness, 8(1), 8-15. https://doi.org/10.1016/j.fshw.2018.12.001

Marsh PD, Do T, Beighton D, Devine DA. (2016). Influence of saliva on the oral microbiota. Periodontology 2000, 70(1), 80-92. https://doi.org/10.1111/prd.12098

McDonald D, Birmingham A, Knight R. (2015). Context and the human microbiome. Microbiome, 3, 52. https://doi.org/10.1186/s40168-015-0117-2

Morgan XC, Segata N, Huttenhower C. (2013). Biodiversity and functional genomics in the human microbiome. Trends in genetics, 29(1), 51-58.

Strużycka I. (2014). The oral microbiome in dental caries. Pol J Microbiol, 63(2), 127-135.

Verma D, Garg PK, Dubey AK. (2018). Insights into the human oral microbiome. Archives of microbiology, 200(4), 525-540.

Wade WG. (2013). Characterisation of the human oral microbiome. Journal of Oral Biosciences, 55(3), 143-148. https://doi.org/10.1016/j.job.2013.06.001

doi.org/10.1016/j.job.2013.06.001

APİTERAPİ VE İNSAN SAĞLIĞINA ETKİLERİ

Selcen ÇAKIR

- Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü, Çanakkale - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0002-6474-9032
- Mail: selcencakir@comu.edu.tr

Kaynakça

Ahmed S., Othman N.H., (2013). Malays. Review of the Medicinal Effects of Tualang Honey and a Comparison with Manuka Honey J. Med. Sci. 20, (3), 6.

Ahuja A., Ahuja V., (2010). Apitherapy -A sweet approach to dental diseases -Part I : Honey J. Adv. Dent. Res.1.

Akyol, E., Baran, Y. (2015). Niğde Arı Sütünün Yapısı, İnsanlar ve Arılar İçin Önemi (Structure of Royal Jelly, Importance for Humans and Bees). U. Arı Drg. (U. Bee J.) Mayıs, 15 (1): 16-21.

Almeida-Muradian L.B., Pamplona L.C., Coimbra S., Barth O.M., (2005) Chemical composition and botanical evaluation of dried bee pollen pellets. J. Food Compos. Anal. 18 (1) 105–111.

Andrade J.K.S., Denadai M., de Oliveira C.S., Nunes M.L., Narain N., (2017) Evaluation of bioactive compounds potential and antioxidant activity of brown, green and red propolis from Brazilian northeast region Food Res. Int.101 129–138.

Antınellı, J.F., Zeggane, S., Davıco, R., Rognone, C., Faucon, J.P., Lızzanı, L. (2003). Evaluation of (E)-10-hydroxydec-2enoic acid as a freshness parameter for royal jelly. Food Chemistry 80: 85-89.

Badria F., Fathy H., Fatehe A., Elimam D., Ghazy M., (2017) Evaluate the cytotoxic activity of honey, propolis, and bee venom from different localities in Egypt against liver, breast, and colorectal cancer. J. Apither. 2, (1), 1–4.

Bankova V., Popova M., Trusheva B., (2006) Plant Sources of Propolis: An Update from a Chemist's Point of View. Nat. Prod. Commun 1023–1028.

Bogdanov S., Jurendic T., Sieber R., Gallmann P., (2008) Honey for nutrition and health: a review J. Am. Coll. Nutr. 27, (6), 677–689.

Bogdanov, S. (2012). The Royal Jelly Book Bee Product Science, www. bee-hexagon.net 15 January, Switzerland.

Boonpiyathad T., Meyer N., Moniuszko M., Sokolowska M., Eljaszewicz A., Wirz O.F., et al., (2017) High-dose bee venom exposure induces similar tolerogenic B-cell responses in allergic patients and healthy beekeepers. Allergy 72 (3) 407–415.

Cao, L.F., Zheng, H.Q., Pirk, C.W., Hu, F.L., Xu, Z.W. (2016). High Royal Jelly-Producing Honeybees (Apis mellifera ligustica) (Hymenoptera: Apidae) in China, Journal of Economic Entomology, April; 109 (2): 510-4.

Catchpole O., Mitchell K., Bloor S., Davis P., (2015) Antiproliferative activity of New Zealand propolis and phenolic compounds vs human colorectal adenocarcinoma cells A. Suddes, Fitoterapia 106 167–174.

Cavrar S., Yildiz O., Şahin H., Karahalil F., Kolayli S., (2013) Farklı Kalitede Türk Ballarının Fiziksel ve Biyokimyasal Özelliklerinin Karşılaştırılması Uludag Bee J. 13 (2) 55–62.

Clarke, M., McDonald, P. (2017). Australian Royal Jelly Market Opportunity Assessment based on production that uses new labour saving technology RIRDC Publication No 17/017 RIRDC Project No PRJ-010167.

Çelik K., ve ark., (2019) Apiterapi El Kitabı. Sonçağ Yayınları.

Darwish R.M., Ra'ed J., Zarga M.H.A., Nazer I.K. (2010). Antibacterial effect of Jordanian propolis and isolated flavonoids against human pathogenic bacteria. Afr. J. Biotechnol 9, (36), 5966–5974.

Deibert P., Konig D., Kloock B., Groenefeld M., Berg A., (2010). Eur Physicochemical properties of eleven monofloralhoney samples produced in Morocco. J. Clin. Nutr. 64 (7) 762.

Denisow B., Denisow-Pietrzyk M., (2016). Biological and therapeutic properties of bee pollen: a review. J. Sci. Food Agric. 96 (13) 4303–4309.

Di Cagno R., Filannino P., Cantatore V., Gobbetti M., (2019). Novel solid-state fermentation of bee-collected pollen emulating the natural fermentation process of bee breadFood Microbiol. 82 218–230.

El-Guendouz S, Aazza S., Lyoussi B., Antunes M.D., Faleiro M.L. Miguel M.G, El-Guendouz S., Aazza S., Lyoussi B., Antunes M.D., Faleiro M.L., Miguel M.G., (2016) Anti-acetylcholinesterase, antidiabetic, anti-inflammatory, antityrosinase and antixanthine oxidase activities of Moroccan propolis Int. J. Int. J. Food Sci. Technol. 51 (8) 1762–1773.

Freires I.A., de Alencar S.M., Rosalen P.L.A., (2016). Chemical Characterization and Antioxidant, Antimicrobial, and Anti-Inflammatory Activities of South Brazilian Organic Propolis Eur J. Med. Chem. 110 267–279.

Funakoshi-Tago M., Okamoto K., Izumi R.,Tago K, Yanagisawa K., Narukawa Y., et al., (2015) Anti-inflammatory activity of flavonoids in Nepalese propolis is attributed to inhibition of the IL-33 signaling pathway Int. Immunopharmacol. 25 (1) 189–198.

Guzma´n-Gutierrez S., Nieto-Camacho A., Castillo-Arellano J., Huerta-Salazar E., Herna´ndez-Pasteur G., Silva-Miranda M., et al., (2018) Mexican Propolis: A

Source of Antioxidants and Anti-Inflammatory Compounds, and Isolation of a Novel Chalcone and ε-Caprolactone Derivative Molecules 23 (2) 334.

Guo H., Kouzuma Y., Yonekura M., (2009) Structures and properties of antioxidative peptides derived from royal jelly protein. Food Chem. 113 (1) 238–245.

Hwang D.S., Kim S H., (2015) Therapeutic Effects of Bee Venom on Immunological and Neurological Diseases Bae, Toxins 7 (7) 2413–2421.

Kamakura M., Royalactin induces queen differentiation in honeybees. Nature 473 (7348) (2011) 478.

Kucharski R., Maleszka J., Foret S., Maleszka R., (2008) Nutritional Control of Reproductive Status in Honeybees via DNA Methylation. Science 319 1827–1830.

Kucharski R., Foret S., Maleszka R., (2015) EGFR gene methylation is not involved in Royalactin controlled phenotypic polymorphism in honey bees Sci. Rep. 5 14070.

Kolayli S, Keskin M. Chapter 2020. 7 - Natural bee products and their apitherapeutic applications- Studies in Natural Products Chemistry,

Komosinska-Vassev K., Olczyk P., Kaz´mierczak J., Mencner L., Olczyk K., (2015) Bee Pollen: Chemical Composition and Therapeutic Application. Evid. Based Complement. Alternat. Med. 2015 297425.

Kroyer G., Hegedus N., (2001) Evaluation of bioactive properties of pollen extracts as functional dietary food supplement. Innov. Food Sci. Emerg. Technol. 2 171–174.

Kucuk M., Kolaylı S., Karaoglu Ş., Ulusoy E., Baltacı C., Candan F., (2007) Biological activities and chemical composition of three honeys of different types from Anatolia Food Chem. 100 (2) 526–534.

Moura S.A.L., Negri G., Salatino A., L.D.C. Lima, Dourado L.P.A., Mendes J.B., et al., (2009) Aqueous Extract of Brazilian Green Propolis: Primary Components, Evaluation of Inflammation and Wound Healing by Using Subcutaneous Implanted Sponges Evid. Based Complement. Alternat. Med. 18 1–9.

Pasupuleti V.R., Sammugam L., Ramesh N., Gan S.H., (2017) Honey, Propolis, and Royal Jelly: A Comprehensive Review of Their Biological Actions and Health Benefits Antioxidant Phytochemicals at the Pharma-Nutrition Interface. Oxid. Med. Cell. Longev. 2017 1259510.

Rana B.S, Katna Sapna, Sharma H.K., Rana Kiran, (2011). Studies on Bee Venom Collection from Apis mellifera L. in Himachal Pradesh, India. Advances in Applied Research.; 3-2, 194-196

Sobral F., Calhelha R., Barros L., Duenas M., Toma´s A., Santos-Buelga C., et al., (2017) Flavonoid Composition and Antitumor Activity of Bee Bread Collected in Northeast Portugal Molecules 22 (2) 248.

Şimşek H, Özçelik M, Güler O, Benzer F, Çay M, Aksakal M, (2016). Kadmiyum uygulanan ratlarda lipit peroksidasyon üzerine bal ve polenin antioksidan etkileri Tr. Doğa ve Fen Derg. − Tr. J. Nature Sci. Vol. 5 No. 1.

Ulusoy E., Kolayli S., (2014) Phenolic Composition and Antioxidant Properties of Anzer Bee Pollen J. Food Biochem. 38 (1) 73–82.

Vasquez A., Olofsson T.C., (2009) The lactic acid bacteria involved in the production of bee pollen and bee bread J. Apic. Res. 48 (3) 189–195.

Yesiltas B., Capanoglu E., Firatligil-Durmus E., Sunay A.E., Samanci T., Boyacioglu D., (2014) Investigating the in-vitro bioaccessibility of propolis and pollen using a simulated gastrointestinal digestion System. J. Apic. Res. 53 (1) 101–108.

Yildiz O., Karahalil F., Can Z., Sahin H., Kolayli S. (2014) Total monoamine oxidase (MAO) inhibition by chestnut honey, pollen and propolis J. Enzyme Inhib. Med. Chem. 29 (5) 690–694.

EMZİRMEYİ DESTEKLEYİCİ UYGULAMALAR

Sümeyye ALTIPARMAK

- Arş. Grv., İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Malatya - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0002-4759-1210
- Mail: sumeyye.kandemir@inonu.edu.tr

KAYNAKLAR

Aini YN, Hadi RS, Pramono N, Mulyantoro D. (2017). Effect of Combination of Oxytocin Massage and Hypnobreastfeeding on Uterine Involution and Prolactin Levels in Postpartum Mothers. *Belitung Nursing Journal*, 3(3), 213-220.

Akarsu RH, Rathfisch G. Gebelik Yogasının Fizyolojik ve Psikolojik Etkileri: Bir Sistematik Derleme. *Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi,* 4(1), 43-53.

Akkurt B, Gül A. (2020). Emziren annelerin anne sütü saklama koşullarına ilişkin bilgi ve tutumlarının değerlendirilmesi. *Journal of Contemporary Medicine,* 10(2).

Alp H. (2020). Vajinusmus ve Migrenli Vakada Akupunktur Tedavisi. *World Women Studies Journal,* 5(5), 32-39.

Asazawa, K, Kato Y, Yamaguchi A, Inoue A. (2017). The Effect of Aromatherapy Treatment on Fatigue and Relaxation for Mothers during the Early Puerperal Period in Japan: A Pilot Study. *International Journal of Community Based Nursing and Midwifery,* 5(4), 365.

Birkan I. (2014). Müzikle tedavi, tarihi gelişimi ve uygulamaları. *Ankara Akupunktur ve Tamamlayıcı Tıp Dergisi,* 37-49.

Canbay FÇ. (2018). Sezaryen ile Doğan Bebeklerin İlk Altı Ay Beslenme Şekillerinin İncelenmesi. *DÜ Sağlık Bil Enst Derg*, 8(1):1-6.

Colliver AA. (2015). The Effect of Music Listening on Relaxation Level and Volume of Breast Milk Pumped by Mothers of Infants in the Neonatal Intensive Care Unit. Müzik Terapi Master Tezi, Kentaky Üniversitesi, UK, 26-31.

Çevik B, Taşçı S. (2017). Akupres Uygulamasının Ağrı Yönetimine Etkisi. *Sağlık Bilimleri Dergisi (Journal of Health Sciences),* 26 (3).

Dengi ASD, Çakmak S. (2019). Postpartum Dönemdeki Annelerin Emzirme ve Anne Sütünün Önemi Hakkındaki Bilgilerinin Değerlendirilmesi. *Türkiye Aile Hekimliği Dergisi,* 23(1), 9-19.

Dini PR, Suwondo A, Hardjanti TR, Hadisaputro S, Mardiyono WM. (2017). The Effect of Hypnobreastfeeding and Oxytocin Massage on Breastmilk Production in Postpartum. *Journal of Medical Science and Clinical Research,* 5(10), 28600-28604.

Gökduman M, Balkaya NA. (2010) Anne Sütünü Artırmaya Yönelik Bitkisel Çay Kullanımı ve Etkileyen Faktörler- *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi- DEUHYO ED*-3(4), 187-194

Güleşen A, Yıldız D. (2013) Erken Postpartum Dönemde Anne Bebek Bağlanmasının Kanıta Dayalı Uygulamalar ile İncelenmesi, *TAF Preventive Medicine Bulletin,* Sayı: 12(2).

http://www.hips.hacettepe.edu.tr/tnsa2018/rapor/TNSA2018_ana_Rapor.pdf Erişim Tarihi: 01.11.2020.

Irmak, AY, Balkan ZY, & Metinoğlu M. (2019). Anne Sütü Üretimini Arttıran Bitkisel Galaktogoglar: Literatür İnceleme. *Sağlık ve Toplum,* 29(1), 13-26.

Jayamala A, Lakshmanagowda PB. Pradeep G, Goturu J. (2015). Impact of Music Therapy On Breast Milk Secretion in Mothers of Premature Newborns. *Journal of Clinical and Diagnostic Research: JCDR,* 9(4), CC04.

Karaçam Z, Sağlı, M. (2018). Emzirme Sorunları ve Sorunlara Ilişkin Yapılan Girişimler: Türkiye'de Yapılan Çalışmalara Dayalı Bir Sistematik Derleme. *Turkish Pediatrics Archive/Turk Pediatri Arsivi*, 53(3).

Kaya Z, Dişli B, Rathfisch G. (2017). Laktasyon Sürecini Desteklemede Tamamlayıcı Tıp Uygulamaları ve Hemşirenin Rolü. *Koç Üniversitesi Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi (HEAD),* 15(4), 262-268.

Keith DR, Weaver BS, Vogel RL. (2012). The Effect of Music-Based Listening Interventions on The Volume, Fat Content, And Caloric Content of Breast Milk–Produced By Mothers of Premature and Critically Ill Infants. *Advances in Neonatal Care,* 12(2), 112-119.

Kittithanesuan Y, Chiarakul S, Kaewkungwal J, Poovorawan Y. (2017). Effect of Music on Immediately Postpartum Lactation by Term Mothers after Giving Birth: A Randomized Controlled Trial. *Journal of The Medical Association of Thailand,* 100(8), 834.

Küçükoğlu S, Çelebioğlu A. (2014). Hasta YenİdoğanlarınAnnelerinin Emzirme Özyeterlilik Düzeyi ve Emzirme Başarılarının İncelenmesi. *ERÜ Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 2(1), 1-11.

Küçükoğlu, S, Çelebioğlu A. (2014). Hasta Yenidoğanların Annelerinin Emzirme Özyeterlilik Düzeyi ve Emzirme Başarılarının İncelenmesi. *ERÜ Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi,* 2(1), 1-11.

Metin ZG, Özdemir L. (2016). Romatoid Artritte Ağrı ve Yorgunluğun Yönetiminde Aromaterapi ve Refeksolojinin Kullanımı. *Hemsirelikte Egitim ve Arastirma Dergisi,*13 (1): 44-49.

Napilah IS, Herliani Y, Astiriyani E. (2018). Pengaruh Hypnobreastfeeding pada Ibu Hamil Trimester III terhadap Kecukupan Asi pada Bayid di Puskesmas Kahuripan Kecamatan Tawang Kota Tasikmalaya. Sehat Masada, 12(2), 84-93.

Özdemir H, Öztunç G. Hemsirelik uygulamalarında aromaterapi. Turkiye Klinikleri J Nurs Sci 2013;5(2):98-104.

Özkara H, Fidancı BE, Yıldız D, Kaymakamgil Ç. (2016). Emzirme danışmanlığı. *TAF Preventive Medicine Bulletin,* 15(6).

Sağlam HY, Özerdoğan N, Gürsoy E. (2020). Çalışan Kadınlarda Emzirme: Emzirmenin Başlatılması ve Sürdürülmesini Etkileyen Faktörler, Emzirme Politikaları. *Turkiye Klinikleri J Health Sci,* 5(2), 338-44.

Sari LP, Salimo H, Budihastut UR. (2017). Optimizing the Combination of Oxytocin Massage and Hypnobreastfeeding for Breast Milk Production among Post-Partum Mothers. *Journal of Maternal and Child Health,* 2(1), 20-29.

Sezer HK, Küçükoğlu S. (2020.) Preterm Bebeklerde Oral-Motor Fonksiyonların Gelişimini Destekleyici Uygulamalar. *Journal of Inonu University Health Services,* Cilt 8, Sayı 1.

Sim TF, Hattingh HL, Sherriff J, Tee LB. (2014). Perspectives And Attitudes of Breastfeeding Women Using Herbal Galactagogues During Breastfeeding: A Qualitative Study. BMC complementary and alternative medicine, 14(1), 216.

Şimşek S, Karahan N. (2017). Assessment of The Impact of Mother-Infant Skin-to-Skin Contact at Childbirth on Breastfeeding. *Konuralp Medical Journal/Konuralp Tip Dergisi,* 9(1), 70-77.

T.C. Sağlık Bakanlığı Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Çocuk ve Ergen Sağlığı Dairesi. (2015). Emzirme Danışmanlığı Eğitimci Kitabı. Ankara.

Tanrıverdi S, Köroğlu ÖA, Kültürsay ., Egemen A. (2014). Annelerin Anne Sütünü Arttıran Faktörlere İlişkin Görüş ve Yaklaşımları-*The Journal of Pediatric Research* 1(2):84-6.

Toprak, FÜ, Turan Z, & Erenel, AŞ. (2017). Doğum Sonu Erken Dönem Hemşirelik Uygulamalarinda Güncel Yaklaşimlar. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi,* 6(2), 96-103.

Türkyılmaz C, Onal E, Hirfanoglu IM, Turan O, Koç E, Ergenekon, E, Atalay, Y. (2011). The effect of galactagogue herbal tea on breast milk production and short-term catch-up of birth weight in the first week of life. The Journal of

Alternative and Complementary Medicine, 17(2), 139-142.Uyanik, A. 2019. Doğum Ağrisinda Nonfarmakolojik Yöntemler ve Hemşirelik. *Anne Çocuk,* 30.

Varışoğlu Y, Satilmiş İG. (2019). Preterm Doğumlarda Anne Sütü ve Anne Sütünü Artirmaya Yönelik Alternatif Yöntemler. *Izmir Democracy University Health Sciences Journal*, *2*(2), 99-113.

Wildan M, Primasari F. (2017). Benefits of Yoga in Increasing Lactating Mother's Breast Milk Production. 4(4),14-18.

World Health Organization. (2015). WHO statement on caesarean section rates https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/161442/WHO_RHR_15.02_eng.pdf?sequence=1. Erişim Tarihi: 02.11.2020.

PREMATÜRE BEBEKLERDE BESLENME STRATEJİLERİ

Fatma TAYHAN KARTAL

- Çankırı Karatekin Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Çankırı - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0001-8524-9048
- Mail: fatmatk@karatekin.edu.tr

KAYNAKLAR

Bergman NJ. (2013). Neonatal stomach volume and physiology suggest feeding at 1-h intervals. *ActaPaediatrica, 102*(8): 773-777.

Brennan AM, Murphy BP, Kiely ME.(2016). Optimising preterm nutrition: present and future. *ProcNutrSoc, 75*(2):154-161.

Brown A, Rowan H.(2016). Maternal and infant factors associated with reasons for introducing solid foods. *Maternal & Child Nutrition, 12*(3): 500-515.

Cleminson JS, Zalewski SP, Embleton ND.(2016). Nutrition in the preterm infant: what's new? *Curr Opin Clin Nutr Metab Care, 19*(3): 220-225.

De Curtıs M, Rıgo J.(2012). Thenutrition of preterminfants. *Early Human Development, 88*:5-S7.

Derbent A, Öztürk Turhan N. (2009). Erken Doğum Riski ve Tahmini. *Yeni Tıp Dergisi*, 26:139-144.

Fucile S, Gisel E, Lau C. (2002). Oral stimulation accelerates the transition from tube to oral feeding in preterm infants. *The Journal of Pediatrics, 141*(2): 230-236.

Hockenberry MJ, Wılson D. (2018). *Wong'snursingcare of infantsandchildren-E-book*: ElsevierHealthSciences. Eleventh Edition. Elsevier. USA.

Kanmaz HG, Mutlu B, Canpolat FE, Erdeve O, Oguz SS, Uras N, Dİlmen U. (2013). Human milkfortificationwithdifferingamounts of fortifieranditsassociationwithgrowthandmetabolicresponses in preterminfants. *J Hum Lact, 29*(3): 400-405.

Köksal G, Özel H. (2008). Bebekbeslenmesi.SağlıkBakanlığıYayın No:726, Ankara

Mangili G, Garzoli E.(2017). Feeding of preterm infants and fortification of breast milk.*Pediatr Med Chir, 39*(2): 158.

Neu J. (2007). Gastrointestinal development and meeting the nutritional needs of premature infants. *The American Journal of Clinical Nutrition,* 85(2):629S-634S.

Rochow N, Landau-Crangle E, Fusch C.(2015). Challenges in breastmilkfortificationforpreterminfants. *CurrOpinClinNutrMetabCare, 18*(3): 276-284.

Ryan AS, Hay W.(2016). Challenges of infantnutritionresearch: a commentary. *NutritionJournal, 15*(1): 42.

Samour PQ, King K. (2012). *Essentials of pediatric nutrition*.Fifth Edition.Jones & Bartlett Publishers. Chicago.

Su BH. (2014). Optimizing Nutrition in Preterm Infants.*Pediatrics & Neonatology, 55*(1): 5-13.

Şanlıer N, Bozbulut R, Kahraman S. (2020). Vakalarla öğreniyorum: Çocuk hastalıklarında tıbbi beslenme tedavisi-1. Ankara: Hedef CS Yayıncılık.

Ünal Ö, Günlemez A. (2012). Erken doğan bebeklerin izleminde ortaya çıkan yeme/beslenme sorunları. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 55:37-41.

Ziegler EE, Fields DA, Chernausek SD, Steenhout P, Grathwohl D, Jeter JM, Haschke F.(2015). Adequacy of Infant Formula With Protein Content of 1.6 g/100 kcal for Infants Between 3 and 12 Months. *Journal of Pediatric Gastroenterology and Nutrition, 61*(5): 596-603.

YENİDOĞAN VE ÇOCUKLARDA OKSİDATİF STRES

Hüseyin ERDAL

- Dr. Öğr. Üyesi, Aksaray Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıbbi Genetik Anabilim Dalı, Aksaray - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0003-0786-5077
- Mail: herdalyfa@gmail.com

Mehmet Semih DEMİRTAŞ

- Uzm. Dr., Aksaray Üniversitesi Eğitim ve Araştırma Hastanesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları, Aksaray - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0003-2965-1811
- Mail: md.semihdemirtas@gmail.com

Kaynaklar

1. Pham-Huy, L. A., He, H., & Pham-Huy, C. (2008). Free radicals, antioxidants in disease and health. International journal of biomedical science: IJBS, 4(2), 89.

2. Menzal DB.(1994) The toxicity of air pollution in experimental animals and humans: the role of oxidative stress. Toxicol Lett,72:269–77.

3. Deliconstantinos G, Villicotov V, Stavrides JC.(1996). Alteration of nitric oxide synthase and xanthine oxidase activates of human keratinocytes by ultraviolet B radiation. Potential role for peroxynitrite in skin inflammation. Biochem Pharmacol,51:1727–38.

4. Karten B, Beisiegel U, Gercken G, Konstusk A.(1998). Mechanism of lipid peroxidation in human blood plasma: a kinetic approach. Chem Phys Lipid,88:83–96.

5. Rice-Evans M, Miller NJ.(1994). Total antioxidant status in plasma and body fluid. Method Enzymol,234:279–93.

6. Haklar G, Vegenaga I, Yalcin AS. (1995). Evaluation of oxidantstress in chronic hemodialysis patients: use of different parameters. Clin Chim Acta, 234:109–14.

7. Schwartz KB.(1996). Oxidative stress during viral infection: a review. Free Rad Biol Med, 21:641–9.

8. Stone WL, Papas AM. (1997). Tocopherols and the etiology of colon cancer. J Natl Cancer Inst ,89:1006–14.

9. Demirtaş M. S. (2020). The Pathogenesis of Congenital Anomalies: Roles of Teratogens and Infections. In Congenital Anomalies in Neonates-Clinical Perspectives. IntechOpen

10. Portal B, Richard MJ, Coudray C, Arnaud J, Favier A. (1995). Effectof double-blind cross-over selenium supplementation onlipid peroxidation markers in cystic fibrosis patients. Clin Chim Acta ,234:137–46.

11. Golden MHN, Ramdath D. (1987). Free radicals in the pathogenesis of kwashiorkor. Proc Nutr Soc ,46:53–68.

12. Ozcan, O., Erdal, H., & Yonden, Z. (2015). İskemi-reperfüzyon hasari ve oksidatif stres ilişkisine biyokimyasal bakiş. Mustafa Kemal Üniversitesi Tıp Dergisi, 6(23), 27-33.

13. Hammerman C, Goldschmidt D, Caplan MS, et al. (1999). Ameliora-tion of ischemia reperfusion injury in rat intestine bypentoxifylline-mediated inhibition of xanthine oxidase. JPed Gast Nutr, 29:69–74.

14. Beckman JS, Beckman TW, Chen J, Marshall PA, Freeman BA. (1990). Apparent hydroxyl radical production by peroxynitrite:implications for endothelial injury from nitric oxide andsuperoxide. Proc Natl Acad Sci USA, 87:1620–4.

15. Greene LS. (1999). Asthma, oxidant stress and diet. Nutrition, 15:899–907.

16. Portal B, Richard MJ, Coudray C, Arnaud J, Favier A. (1995). Effect of double-blind cross-over selenium supplementation onlipid peroxidation markers incystic fibrosis patients. ClinChim Acta, 234:137–46.

17. Babin F, Lemonnier F, Goguelin A, Alagille D, Lemonnier A. (1998). Plasma fatty acid composition and lipid peroxide levels in children with paucity of interlobular bile ducts. Ann Nutr Metab ,32:220–30.

18. Beckman JS, Beckman TW, Chen J, Marshall PA, Freeman BA.(1990). Apparent hydroxyl radical production by peroxynitrite: implications for endothelial injury from nitric oxide and superoxide. Proc Natl Acad Sci USA, 87:1620–4.

19. Argenzio RA, Rhoads JM. (1997). Reactive oxygen metabolites in piglet cryptosporodiosis. Pediatr Res ,41:521–6.

20. Pastor MC, Sierra C, Dolade M, et al.(1998). Antioxidant enzymes and fatty acid status in erythrocytes of Down's syndrome patients. Clin Chem,44:924–9.

21. Bean JP, Sy A. (1996). Vitamin E supplementation in Senegalese children with kwashirorkor. Sante ,6:209–12.

22. Beal MF. (1999). Coenzyme Q10 administration and its potential for treatment of neurodegenerative diseases. Biofactors ,9:261–6.

23. Granot E, Shemesh P, Rivkin L, Kohen R. (1998). Plasma and L D L lipid peroxidation in cyclosporine treated post-liver transplant children. Transplant Proc, 30:4056–9.

24. Cooke RWI.(1991). Factors associated with chronic lung disease in preterm infants. Arch Dis Child, 66:776–9.

25. Hammerman C, Aramburo MJ. (1988). Decreased lipid intake reduces morbidity in sick premature neonates. J Pediatr, 113:1083–7.

26. Kohen R, Fauberstein D, Tirosh O. (1997). Reducing equivalents in the aging process. Arch Gerontol Geriatr ,24: 103–23.

27. Khaira HS, Maxwell SR, Shearman CP.(1995). Antioxidant consumption during exercise in intermittent claudication. Br J Surg ,82:1660–2.

28. Vainio H. (2000). Chemoprevention of cancer lessons to be learned from beta-carotene trials. Toxicol Lett ,112–113: 513–7.

29. Rautalahti MT, Virtamo JR, Taylor PR, et al. (1999). The effects of supplementation with alpha-tocopherol and beta-carotene on the incidence and mortality of carcinoma of the pancreas in a randomized, controlled trial. Cancer ,86:37–42.

30. Wang XD, Russell RM. (1995). Procarcinogenic and anticarcinogenic effects of beta carotene. Nutr Rev ,57:263–72.

31. Brown BG, Zhao XQ, Chait A.(2001). Simvastatin and niacin, antioxidant vitamins, or the combination for the prevention of coronary disease. N Engl J Med, 345:1583–9.

32. . Krinsky NI, Beecher GR, Burk RF, Chan AC, Erdman JW, Jacob RA. (2000). Panel on Dietary Antioxidants and Related Compounds. Food and Nutrition Board, National Academy of Sciences, National Academy Press.

33. . Kamat AM, Lamm DL. (2002). Chemoprevention of bladder cancer. Urol Clin North Am 29:157–68.

34. Allen RG, Venkatraj VS. (1992). Oxidants and anti-oxidants in development and differentiation. J Nutr ,122: 631–5.

35. De Lamirande E, Gagnon C. (1995). Impact of reactive oxygen species on spermatozoa: a balancing act between beneficial and detrimental effects. Hum Reprod ,10(Suppl 1): 15–21.

36. Spitzer JA. (1995).Active oxygen intermediatesFbeneficial or deleterious? Proc Soc Exp Biol Med ,209:102–3.

ÇOCUKLARDA AKILCI İLAÇ KULLANIMI

Dilek YILDIZ

- Prof. Dr., Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gülhane Hemşirelik Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı Ankara - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0001-8757-4493
- Mail: dilek.yildiz@sbu.edu.tr

KAYNAKLAR

1. WHO (1985). The rational use of drugs. Report of the Conference of Experts. Geneva.

2. http://www.akilciilac.gov.tr/?page_id=1555 (erişim tarihi:15 Aralık 2020)

3. Eşkazan, E. (1999). Akılcı ilaç kullanımı. İstanbul: İÜ Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Sürekli Tıp Eğitimi Yayınları Ocak, 9-20.

4. Abacıoğlu, N. (2005). Akılcı (rasyonel) ilaç kullanımı. Üniversite ve Toplum, 5 (4), 1-7.

5. Şahin, S., Suluhan, D., Sarıkoç, G., Ayhan, H., Güvenç, G., Kök, G., Öksüz, E., Kavaklı, Ö., Başak, T., Yıldız, D., İyigün, E. (2020). İntörn hemşirelere verilen akılcı ilaç uygulamaları eğitiminin ilaç uygulamaları ile ilgili tıbbi hata eğilimlerine etkisi. SBÜHD Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hemşirelik Dergisi, 2 (1), 1-8.

6. Çırpı, F. Doğan Merih, Y., Kocabey, M. (2009). Hasta güvenliğine yönelik hemşirelik uygulamalarının ve hemşirelerin bu konudaki görüşlerinin belirlenmesi. Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi, 2 (3), 26-34.

7. Shirkey, H. (1999). Editorial comment: therapeutic orphans. Pediatrics,104 (Supplement 3) 583-584.

8. Gazarian, M. (2003). Why are children still therapeutic orphans?. Australian Prescriber, 26, 6, 122-123.

9. Zandieh, S. O., Goldmann, D. A., Keohane, C. A., Yoon, C., Bates, D. W., et al. (2008). Risk factors in preventable adverse events in pediatric outpatients. The Journal of Pediatrics, 152, 225–231.

10. Schuman, AJ. (2017). Safety First: How to avoid prescribing errors. Contemporary Pediatrics, October, 38-40.

11. Yıldız, D., Kızıler, E., Eren, Fidancı B., Suluhan, D. (2017). Çocuklara intramusküler enjeksiyon uygulamasında doğrular nelerdir? . Türkiye Klinikleri J Nurs Sci, 9 (2), 144-52.

12. Potts, N.L, Mandleco, B.L. (2012). Pediatric nursing: Caring for children and their families. Third edition, Cengage Learning.

13. Araz, N.Ç. (2013). Çocuklarda Reçetesiz Antibiyotik Kullanımının Çocuk Acil Polikliniğinde Sorgulanması. Türkiye Klinikleri Journal of Medical Sciences, 33, 923-928.

14. Suluhan, D., Taşal, C., Yıldız, D., Eren Fidancı, B., Konukbay, D., Gök, F., Sürer, İ. (2016). 0-6 Yaş arası çocuğa sahip annelerin ateş düşürücü ilaç kullanımına ilişkin bilgi ve tutumlarının belirlenmesi. F.N. Hem. Derg, 24(2), 90-96.

15. Bailey, S. C., Pandit, A. U., Yin, S., Federman, A., Davis, T. C., Parker, R. M., & Wolf, M. S. (2009). Predictors of misunderstanding pediatric liquid medication instructions. Family Medicine, 41(10), 715-721.

16. Ghaleb, M.A et al. (2006). Arn Pharmacoter 40:1766-1776.

17. Schillie, S. F., Shehab, N., Thomas, K. E., & Budnitz, D. S. (2009). Medication overdoses leading to emergency department visits among children. American Journal of Preventative Medicine, 37(3), 181-187.

18. Mowry, J. B., Spyker, D. A., Cantilena, L. R., McMillan, N., & Ford, M. (2014). 2013 Annual Report of the American Association of Poison Control Centers' National Poison Data System (NPDS): 31st Annual Report. Clinical Toxicology, 52(10), 1032-1283

19. Schuman, A.J. (2017). Safety First: How to avoid prescribing errors. Contemporary Pediatrics, October, 38-40.

20. Yin, H. S., Dreyer, B. P., van Schaick, L., Foltin, G. L., Dinglas, C., & Mendelsohn, A. L. (2008). Randomized controlled trial of a pictogrambased intervention to reduce liquid medication dosing errors and improve adherence among caregivers of young children. Archives of Pediatrics & Adolescent Medicine, 162(9), 814-822.

21. Yin, H. S., Mendelsohn, A. L., Fierman, A., van Schaick, L., Bazan, I. S., & Dreyer, B. P. (2011). Use of a pictographic diagram to decrease parent dosing errors with infant acetaminophen: A health literacy perspective. Academic Pediatrics, 11(1), 50-57.

22. Törüner, Kılıçarslan E, Erdemir, F. (2010). Pediatrik hastalarda ilaç uygulama hatalarının önlenmesi. Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi, 63-71.

23. American Academy of Pediatrics Committee on Drugs. (2015). Metric units and the preferred dosing of orally administered liquid medications. Pediatrics, 135(4), 784-787. doi:10.1542/peds.2015- 0072

24. Institute for Safe Medication Practices. (2015). ISMP guidelines. Retrieved from www.ismp.org/Tools/guidelines/default.asp

25. National Coordinating Council for Medication Error Reporting and Prevention. (2014). Recommendations to Enhance Accuracy of Prescription/Medication Order Writing. Retrieved from www.nccmerp.org/recommendations-enhance-accuracy-prescriptionwriting

26. Berrier, K. (2016). Medication errors in outpatient pediatrics. MCN, September/October, 280-286.

ÇOCUKLARDA İLAÇ HATALARINI ÖNLEMEDE HEMŞİRENİN ROLÜ

Derya SULUHAN

- Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gülhane Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Bilimleri Bölümü, Çocuk Sağlığı Ve Hastalıkları Hemşireliği ABD, Ankara - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0002-7358-7266
- Mail: derya.suluhan[at]sbu.edu.tr

Kaynaklar

1. Antonow J, Smith A, Silver M. (2000). Medication error reporting: A survey of nursing staff. Journal of Nursing Care Quality, 15, 42−48

2. Bulecheck G, Butcher H, Dochterman J. (Eds.) (2008). Nursing interventions classification (NIC), 5th ed. St. Louis: Mosby/Elsevier.

3. American Academy of Pediatrics. (2003). Prevention of medication errors in the pediatric inpatient setting. Pediatrics, 112, 431−436.

4. Kohn L., Corrigan, J., & Donaldson, M. (Eds.) (2000). To err is human: Building a safer health system. Washington, DC: National Academy Press.

5. National Coordinating Council for Medication Error Reporting and Prevention. (1999, June). Recommendations to enhance accuracy of administration of medications. Retrieved March 29, 2009 from http:// www.nccmerp.org/council/council1999-06-29.html. Sredl (2006)

6. Ferranti J, Horvath M, Cozart H, Whitehurst J, Eckstrand J. (2008). Reevaluating the safety profile of pediatrics: A comparison of computerized adverse drug even surveillance and voluntary reporting in the pediatric environment. Pediatrics, 121, 1201−1207, doi:10/1542/ peds/2007-2609.

7. Payne, C., Smith,C.,Newkirk,L.,&Hicks,R.(2007).Pediatricmedication errors in the postanesthesia care unit: Analysis of MEDMARX data. AORN Journal, 85, 731−740.

8. Sredl D (2006) The Triangle Technique: a new evidence-based educational tool for pediatric medication calculations. *Nursing Education Perspectives* 27(2): 84-88.

9. Ghaleb M, Barber N, Franklin B, Yeung V, Khaki Z, Wong I. (2006). Systematic review of medication errors in pediatric patients. Annals of Pharmacotherapy, 40, 1766−1776, doi:10.1345/aph.1G717.

10. Holdsworth M, Fichtl R, Behta M, Raisch D, Mendez-Rico E, Adams A, et al. (2003). Incidence and impact of adverse drug events in pediatric inpatients. Archives of Pediatrics and Adolescent Medicine, 157, 60−65, doi:10.1542/peds.2006-3160.

11. Otero, P., Leyton, A., Mariani, G., & Ceriani, J. (2008). Medication errors in pediatric inpatients:

12. Stratton, K., Blegen, M., Pepper, G., & Vaughn, T. (2004). Reporting of medication errors by pediatric nurses. Journal of Pediatric Nursing, 19, 385−392, doi:10.1016/j.pedn.2004.11.007.

13. Lefrak, L. (2002). Moving towards safer practice: Reducing medication errors in neonatal care. Journal of Perinatal and Neonatal Nurses, 16, 73−84.

14. Dowdell E. (2004). Pediatric medical errors part 1: A pediatric drug overdose case. Pediatric Nursing, 30, 328−330.

15. De Wildt S, Verzijden R, van den Anker J, Hoog M. (2007). Information technology cannot guarantee patient safety. British Medical Journal, 334, 851−852, doi:10.1136/bmj.39104.625903.80.

16. Basak T, Aslan Ö, Ünver V, Yıldız D (2016). Effectiveness of the training material in drug dose calculation skills. Japan Journal of Nursing Science, 13(3), 324-330, Doi: 10.1111/Jjns.12112 (Yayın No : 3190878)

17. Başak T, Yıldız D (2014). Comparison of the effects of cooperative learning and traditional learning methods on the improvement of drug dose calculation skills of nursing students undergoing internships. Health Education Journal, 73(3), 341-350, Doi: 10.1177/0017896912471136 (Yayın No : 2500410)

18. Yıldız D, Kızılar E, Fidancı BE, Suluhan D, Çocuklara İntramusküler Enjeksiyon Uygulamasında Doğrular Nelerdir?, January 2017, Turkiye Klinikleri Journal of Nursing Sciences 2017; 9(2):144-52.

19. Yılmaz Şahin S , Suluhan D, Sarıkoç G , Ayhan H , Güvenç G , Kök G , Öksüz E , Kavaklı Ö , Başak T , Yıldız D, İyigün E . (2020). İntörn Hemşirelere Verilen Akılcı İlaç Uygulamaları Eğitiminin İlaç Uygulamaları ile İlgili Tıbbi Hata Eğilimlerine Etkisi. Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hemşirelik Dergisi, 2 (1), 1-8.

20. Suluhan Derya, Ceylan TAŞAL, Yıldız Dilek, Eren Fidancı Berna, Konukbay Dilek, Gök Faysal, Sürer İlhami (2016). 0 6 Yaş Arası Çocuğa Sahip Annelerin Ateş Düşürücü İlaç Kullanımına İlişkin Bilgi ve Tutumlarının Belirlenmesi. Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi, 24(2), 90, Doi: 10.17672/Fnhd.34351 (Yayın No : 3188450)

21. T.C. Sağlık Bakanlığı, Türkiye Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Sağlıkta Kalite ve Akreditasyon Daire Başkanlığı, İlaç Güvenliği Rehberi, 2015

GEBELİK, DOĞUM VE DOĞUM SONU DÖNEMDE OSTEOPATİK MANUEL TEDAVİ YAKLAŞIMI

Yasemin SÖKMEN

- Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü
- ORCID: 0000-0003-0044-4173
- Mail: ysmn0006@outlook.com

11. Hall HR, Jolly K. (2014). Women's Use of Complementary and Alternative Medicines During Pregnancy: A Cross-Sectional Study. *Midwifery*, 30(5), 499–505.

12. Hastings V, McCallister AM, Curtis SA, Valant RJ, Yao S. (2016). Efficacy of Osteopathic Manipulative Treatment for Management of Postpartum Pain. *The Journal of the American Osteopathic Association*, 116(8), 502-9.

13. Hayden C, Mullinger B. (2009). Reprint of: A Preliminary Assessment of The İmpact of Cranial Osteopathy Fort the Relief of İnfantile Colic. *Complementary Therapies in Clinical Practise*, 15(4), 198-203.

14. Hensel KL, Pacchia CF, Smith M. (2013). Acute Improvement ın Hemodynamıc Control After Osteopathıc Manıpulatıve Treatment ın the Thırd Trımester of Pregnancy. *Complementary Therapies in Medicine*, 21(6), 618-26.

15. Hensel KL, Roane BM, Chaphekar AV, Smith-Barbaro P. (2016). PROMOTE Study: Safety of Osteopathic Manipulative Treatment Duirng the Third Trimester by Labor and Delivery Outcomes. *The Journal of the American Osteopathic Association*, 116(11), 698-703.

16. Kalder M, Knoblauch K, Hrgovic I, Munstedt K. (2011). Use of Complementary and Alternative Medicine During Pregnancy and Delivery. *Archives of Gynecology and Obstetrics*, 283(3), 475-82.

17. Kaya E, Altınbilek T. (2019). Osteopathy Approach; Place in Lower Back and Neck Pain. *J Biotechnol and Strategic Health Res*, 3, 86-90.

18. Lavelle JM. (2011). Osteopathic Manipulative Treatment in Pregnant Women. The Journal of the American Osteopathic Association, 112(6), 343-46.

19. Licciardone JC, Buchanan S, Hensel KL, King HH, Fuld KG, Stoll ST. (2010). Osteopathic Manipulative Treatment of Back Pain and Related Symptoms During Pregnancy: A Randomized Controlled Trial. *Am J Obstet Gynecol*, 202(1), 43e1-43e8.

20. Licciardone JC, Minotti DE, Gatchel RJ, Kearns CM, Singh KP. (2013). Osteopathic Manualtreatment and Ultrasound Therapy for Chronic Low Back Pain: A Randomized Controlled Trial. *Ann Fam Med*, 11(2), 122-9.

21. Majchrzycki M, Hoff mann M, Marszałek S. (2010). Selected Osteopathic Techniques in Low Back Pain Treatment. *Dysfunctions of the Locomotor System*, 7-17.

22. Martingano D, Ho S, Rogoff S, Chang G, Aglialoro GC. (2019). Effect of Osteopathic Obstetrical Management on the Duration of Labor in the Inpatient Setting: A Prospective Study and Literature Review. *The Journal of the American Osteopathic Association*, 119(6), 371-8.

23. Mukamurigo JU, Berg M, Ntaganira J, Nyirazinyoye L, Dencker A. (2017). Associations Between Perceptions of Care and Women's Childbirth Experience: A Population-Based Cross-Sectional Study in Rwanda. *BMC Pregnancy and Childbirth*, 17(1), 181.

24. Okumuş F. (2015). Integrative Health Approaches for Pregnancy and Birth with Hypnosis, Delivery Environments: Good Clinical Practice Examples. *İntegratif Tıp Dergisi*, 3(2), 60-3.

25. Osteopathic International Alliance (2012). Osteopathy and Osteopathıc Medıcıne. A Global View of Practice, Patients, Education and the Contribution to Healthcare Delivery.

26. Pizzolorusso G, Turi P, Barlafante G, Cerritelli F, Renzetti C, Cozzolino V, D'Orazio M, Fusilli P, Carinci F, D'Incecco C. (2011). Effect of Osteopathic Manipulative Treatment on Gastrointestinal Function and Length of Stay of Preterm İnfants: An Exploratory Study. *Chiropractic Therapies*, 19(15).

27. Schwerla F, Rother K, Rother D, Ruetz M, Resch KL. (2015). Osteopathic Manipulative Therapy in Women with Postpartum Low Back Pain and Disability: A Pragmatic Randomized Controlled Trial. *The Journal of the American Osteopathic*, 115(7), 416-25.

28. Shi X, Rehrer S, Prajapati P, Scott T, Stoll ST, Gamber RG, Downey HF. (2011). Effect of Cranial Osteopathic Manipulative Medicine on Cerebral Tissue Oxygenation. *The Journal of the American Osteopathic*, 111(12), 660-6.

29. Showalter A, McCarroll ML. (2017). Osteopathic Manipulation for Pubic Symphysis Dysfunction During Spontaneous Labor: A Case Study. *MOJ Women's Health*, 5(2), 213-5.

30. Siccardi M, Cristina V, Fiorenza DM, Bruno P, Mirko P, Valentina A, Giorgia B, Valeria D, Selene G, Elena P, Marina T, Clara B, PierFranzo V, Andrea Z, Parodi G, Airaudi G. (2017). How Osteopathy Could Help Obstetrics in Diagnosis and Therapy. Preliminary Report about Safety and Efficacy of Osteopaty in An Obstetrics Department in Italy. *Journal of Perinatal Medicine*, 2017, 45.

31. Smallwood CR, Borgerding CJ, Cox MS, Berkowitz MR. (2013). Osteopathic Manipulative Treatment (OMT) During Labor Facilitates a Natural, Drug-Free Childbirth For a Primigravida Patient: A Case Report. *International Journal of Osteopathic Medicine*, *1*6(3), 170-7.

32. Strouss L, Macklay A, Guillen U, Paul D, Locke R. (2014). Complementary and Alternative Medicine Use in Women During Pregnancy: Do Their Healthcare Providers Know? *BioMed Central Complementary and Alternative Medicine*, 14(85).

33. T.C. Resmi Gazete (2014). Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Uygulamaları Yönetmeliği. https://teftis.saglik.gov.tr/TR,7908/geleneksel-ve-tamamlayici-tip-uygulamalari-yonetmeliği.html Erişim Tarihi:20.12.2020.

34. World Health Organization (2010). Benchmarks for Training in Osteopathy. Hollanda. https://www.who.int/medicines/areas/traditional/BenchmarksforTrainingOsteopathy.pdf Erişim Tarihi:20.12.2020.

35. World Health Organization (2013). Traditional medicine strategy: 2014–2023. https://www.who.int/medicines/publications/traditional/trm_strategy14_23/en/ Erişim Tarihi:20.12.2020.

36. Wu P, Siu J. (2015). A Brief Guide to Osteopathic Medicine-For Students, By Students. American Associatıon of Colleges of Osteopathıc Medıcıne.

37. Vismara L, Manzotti A, Tarantino AG, Bianchi G, Nonis A, La Rocca S, Lombardi E, Lista G, Agosti M. (2019). Timing of Oral Feding Changes in Premature İnfants Who Underwent Osteopathic Manipulative Treatment. *Complementary Therapies in Medicine*, 43, 49-52.

GEBELİK DÖNEMİNDE SIRT AĞRISINA ALTERNATİF YAKLAŞIMLAR

Pınar IRMAK VURAL

- İstanbul Medipol Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İstanbul - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0002-8070-2840
- Mail: pvural@medipol.edu.tr

Yeliz VARIŞOĞLU

- İstanbul Medipol Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İstanbul - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0002-6350-7218
- Mail: yvarisoglu@medipol.edu.tr

KAYNAKÇA

Ağaoğlu S. (2015). Kadın sağlığı ve egzersiz. Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi, 6(2),67-72.

Akbayrak T, Kaya S, Tedavi F. (2008). Gebelik ve egzersiz. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizik Tedavi Ve Rehabilitasyon Bölümü, Ankara: Klasmat Matbaası.

Akınoğlu B, Kocahan T, Birben T, Çoban Ö, Soylu Ç, Yıldırım NÜ. (2016). Comparison of core stabilization the paralympic archers and paralympic wheelchair basketball players. J Online Turk Health Sciences, 1(3),21-27.

Akyüz G, Bayındır Ö. (2013). Gebelik ile ilişkili osteoporoz. J Turkish Phys Med Rehab, 53,145-150.

Ammendolia C, Furlan AD, Imamura M, Irvin E, van Tulder M. (2008). Evidence-informed management of chronic low back pain with needle acupuncture. Spine J, 8,160–72.

Ayan R. (2013). Gebelerin olağan şikayetleriyle başa çıkma yolları ve etkileyen faktörler. T.C. Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Babadağlı B. (2003). Gebelik yaşının fizyolojik, psikolojik değişikliklere, komplikasyonlara ve doğuma yönelik etkilerinin belirlenmesi. Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli.

Breen TW, Ransil BJ, Groves PA, Oriol NE. (1994). Factors associated with back pain after childbirth. Anesthesiology: The Journal Of The American Society Of Anesthesiologist, 18(1),29-34.

Chaudry S, Rashid F, Shah SIH. (2013). Effectiveness of core stabilisation exercises along with postural correction in postpartum back pain. Rawal Med Journal, 38(3),256-9.

Elden H, Ostgaard HC, Fagevik-Olsen M, Ladfors L, Hagberg H. (2008). Treatments of pelvic girdle pain in pregnant women: adverse effects of standard treatment, acupuncture and stabilising exercises on the pregnancy, mother, delivery and the fetus/neonate. BMC Complement Altern Med, 8,34.

Field T, Hemandez-Reif M, Hart, S, Theakston H, Schanberg S, Kuhn C. (1999). Pregnant women benefit from massage therapy. Journal of Psychosomatic Obstetrics & Gynecology, 20(1),31-38.

Gjestland K, Bø K, Owe KM, Eberhard-Gran M. (2013). Do pregnant women follow exercise guidelines? Prevalence data among 3482 women, and prediction of low-back pain, pelvic girdle pain and depression. Br J Sports Med, 47,515-20.

Holden SC, Gardiner P, Birdee G, Davis RB, Yeh GY. (2015). Complementary and alternative medicine use among women during pregnancy and childbearing years. Birth, 42(3),261–269.

Holden SC, Manor B, Zhou J, Zera C, Davis RB, Yeh GY. (2019). Prenatal yoga for back pain, balance, and maternal wellness: a randomized, controlled pilot study. Global Advances in Health and Medicine, 8,1-11.

Katonis P, Kampouroglou A, Aggelopoulos A, Kakavelakis K, Lykoudis S, Makrigiannakis A, Alpantaki K. (2011). Pregnancy-related low back pain. Hippokratia, 15(3),205-210.

Kayacı HT, Hosbay Z, Tanrıverdi M. (2018). Laktasyon dönemindeki kadınların bel ve boyun ağrı seviyelerinin incelenmesi. Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 5(4),187-191.

Kuğu N, Akyüz G. (2001). Gebelikte ruhsal durum. J Cumhuriyet University Med Fac, 23(1),61-64.

London ML, Ladewig PW, Ball JW, Bindler RC. (2003). Maternal-Newborn & Child Nursing: family centered care. 3th ed. Pearson Education Inc. New Jersey, p. 183-189.

MacEvilly M, Buggy D. (1996). Back pain and pregnancy: a review. Pain, 64(3),405-414.

Melchart D, Weidenhammer W, Streng A, Reitmayr S, Hoppe A, Ernst E, et al. (2004). Prospective survey of adverse effects of acupuncture in 97,733 patients. Arch Intern Med, 164,104-105.

National Institute for Health and Care Excellence (NICE). (2009). Low Back Pain: Early Management of Persistent Non-specific Low Back Pain. London.

Nazik E. (2005). Gebelikte görülen olağan rahatsızlıklar ve gebelerin uyguladıkları baş etme yöntemleri. Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Erzurum.

Özçelik G. (2010). Aydın ilinde gebelikte yaşanan sağlık sorunları ve yaşam kalitesi ile ilişkisi. T.C. Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Aydın.

Özçelik G, Karaçam Z. (2014). Gebelikte sık karşılaşılan yakınmalar, fiziksel, ruhsal ve cinsel sağlık sorunları, risk faktörleri ve yaşam kalitesi ile ilişkileri. Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi, 30(3), 1-18.

Pennick VE, Young G. (2007). Interventions for preventing and treating pelvic and back pain in pregnancy. Cochrane Database Syst Rev, 2.

Pennick V, Liddle SD. (2013). Interventions for preventing and treating pelvic and back pain in pregnancy. Cochrane Database of Systematic Reviews, Issue, 8,1-81.

Ricci SS. (2007). Essentials of maternity. Newborn and Women's Health Nursing. 1nd ed. Philadelpia, Lippincott Williams & Wilkins, 209-298.

Smith C, Crowther C, Beilby J. (2002). Pregnancy outcome following women's participation in a randomised controlled trial of acupuncture to treat nausea and vomiting in early pregnancy. Complement Ther Med, 10,78–83.

Türkmen S. (2014). Gebeliğin son trimesterinde yaşanan sağlık sorunları ve gebenin yaşam kalitesi üzerine etkisi. İstanbul Medipol Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Yargıç MP, Karayılan ŞŞ, Dönmez G. (2014). Gebelik ve egzersiz. Spor Hekimliği Dergisi, 49(3),091-098.

DOĞUM KORKUSU

Kadriye ESEN

- Öğr. Gör., Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Isparta - TÜRKİYE
- ORCID ID: 0000-0002-9089-6263
- Mail: kadriyeesen15@gmail.com

Hale UYAR HAZAR

- Dr. Öğr. Üyesi., Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Aydın - TÜRKİYE
- ORCID ID: 0000-0002-1236-6929
- Mail: hazarhale@gmail.com

Heimstad R, Dahloe R, Laache I, Skogvoll E, Schei B. (2006). Fear of childbirth and history of abuse: implications for pregnancy and delivery. Acta obstetricia et gynecologica Scandinavica, 85(4), 435-440.

Hildingsson I, Karlström A, Rubertsson C, Haines H. (2019). Women with fear of childbirth might benefit from having a known midwife during labour. Women and Birth, 32(1), 58-63.

Jha P, Larsson M, Christensson K, Svanberg AS. (2018). Fear of childbirth and depressive symptoms among postnatal women: A cross-sectional survey from Chhattisgarh, India. Women and Birth, 31(2), e122-e133.

Junge C, von Soest T, Weidner K, Seidler A, Eberhard‐Gran M, Garthus‐Niegel S. (2018). Labor pain in women with and without severe fear of childbirth: a population‐based, longitudinal study. Birth, 45(4), 469-477.

Kitapçıoğlu G, Yanıkkerem E, Sevil Ü, Yüksel D. (2008). Gebelerde doğum ve postpartum döneme ilişkin endişeler; bir ölçek geliştirme ve validasyon çalısması. ADÜ Tıp Fakültesi Dergisi, 9(1) : 47-54.

Klabbers GA, Wijma K, Paarlberg KM, Emons WH, Vingerhoets AJ. (2019). Haptotherapy as a new intervention for treating fear of childbirth: a randomized controlled trial. Journal of Psychosomatic Obstetrics & Gynecology, 40(1), 38-47.

Korukcu O, Bulut O, Kukulu K. (2016). Psychometric evaluation of the Wijma delivery expectancy/experience questionnaire version B. Health care for women international, 37(5), 550-567.

Körükçü, ÖH. (2009). Wijma Doğum Beklentisi/Deneyimi Ölçeği A Versiyonun Gerçeklik ve Güvenirlik Çalışması, Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Antalya, 76.

MoghaddamHosseini V, Makai A, Varga K, Ács P, Prémusz V, Várnagy Á. (2019). Assessing fear of childbirth and its predictors among Hungarian pregnant women using Wijma Delivery Expectancy/Experience Questionnaire subscales. Psychology, health & medicine, 24(7), 879-889.

Nieminen K, Andersson G, Wijma B, Ryding EL, Wijma K. (2016). Treatment of nulliparous women with severe fear of childbirth via the Internet: a feasibility study. Journal of psychosomatic obstetrics & gynecology, 37(2), 37-43.

Nieminen K, Wijma K, Johansson S, Kinberger EK, Ryding EL, Andersson G, Wijma B. (2017). Severe fear of childbirth indicates high perinatal costs for Swedish women giving birth to their first child. Acta obstetricia et gynecologica Scandinavica, 96(4), 438-446.

Nilsson C, Hessman E, Sjöblom H, Dencker A, Jangsten E, Mollberg M, Begley C. (2018). Definitions, measurements and prevalence of fear of childbirth: a systematic review. BMC pregnancy and childbirth, 18(1), 28.

O'Connell MA, Leahy-Warren P, Kenny LC, Khashan AS. (2019). Pregnancy outcomes in women with severe fear of childbirth. Journal of psychosomatic research, 120, 105-109.

Poggi L, Goutaudier N, Séjourné N, Chabrol H. (2018). When fear of childbirth is pathological: the fear continuum. Maternal and child health journal, 22(5), 772-778.

Rouhe H, Salmela‐Aro K, Halmesmäki E, Saisto T. (2009). Fear of childbirth according to parity, gestational age, and obstetric history. BJOG: An International Journal of Obstetrics & Gynaecology, 116(1), 67-73.

Preis H, Benyamini Y, Eberhard-Gran M, Garthus-Niegel S. (2018). Childbirth preferences and related fears-comparison between Norway and Israel. BMC pregnancy and childbirth, 18(1), 362.

Serçekuş P. (2011). Doğum korkusuna müdahele: hypnobirthing. TAF Preventive Medicine Bulletin, 10(2), 239-242.

Serçekuş P, Başkale H. (2016). Effects of antenatal education on fear of childbirth, maternal self-efficacy and parental attachment. Midwifery, 34, 166-172.

Serçekuş P, İsbir GG, İnci FH. (2017). Reliability and validity of the delivery fear scale. Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi, 10 (4), 179-185.

Sluijs AM, Wijma K, Cleiren MP, van Lith JM, Wijma B. (2020). Preferred and actual mode of delivery in relation to fear of childbirth. Journal of Psychosomatic Obstetrics & Gynecology, 1-9.

Stoll K, Swift EM, Fairbrother N, Nethery E, Janssen PA. (2018). Systematic review of nonpharmacological prenatal interventions for pregnancy‐specific anxiety and fear of childbirth. Birth, 45(1), 7-18.

Striebich S, Mattern E, Ayerle GM. (2018). Support for pregnant women identifiedwith fear of childbirth (FOC)/tokophobia–a systematic review of approaches and interventions. Midwifery, 61, 97-115.

Şahin S, Güler DS, Özdemir K, Ünsal A. (2019). Gebelerde Doğum ile ilgili Bilgi Düzeyi ve Doğum Korkusunun Değerlendirilmesi. Medical Journal of Bakirkoy, 15(1).

Türk Dil Kurumu Sözlükleri (2019). https://sozluk.gov.tr/ erişim tarihi 09.06.2020

Uçar T, Gölbaşı Z. (2015). Nedenleri ve sonuçlarıyla doğum korkusu. İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 4(2), 54-58.

Veringa IK, de Bruin EI, Bardacke N, Duncan LG, van Steensel FJ, Dirksen CD, Bögels SM. (2016). „I"ve Changed My Mind", Mindfulness-Based Childbirth and Parenting (MBCP) for pregnant women with a high level of fear of childbirth and their partners: study protocol of the quasi-experimental controlled trial. BMC psychiatry, 16(1), 377.

Wigert H, Nilsson C, Dencker A, Begley C, Jangsten E, Sparud-Lundin C, Patel H. (2020). Women"s experiences of fear of childbirth: a metasynthesis of qualitative studies. International Journal of Qualitative Studies on Health and Well-being, 15(1), 1704484.

Wijma K. (2003). "Why focus on „fear of childbirth'?." Journal of Psychosomatic Obstetrics & Gynecology, 24,141-143.

Wijma K, Wijma B, Zar M. (1998). Psychometric aspects of the W-DEQ; A new questionnaire for the measurement of fear of childbirth. Journal of Psychosomatic Obstetrics & Gynecology, 19(2), 84-97.

GÜVENLİK HİSSİ KAVRAMINA EBE GÖZÜYLE OBSTETRİK BAKIŞ

Semiha BAYKAL

- Arş. Gör., İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, İstanbul - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0002-8512-9828
- Mail: semiha.baykal@istanbul.edu.tr

Ayşe KARAKOÇ

- Doç. Dr., Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, İstanbul - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0003-2919-2504
- Mail: akarakoc@marmara.edu.tr

Thorstensson S, Ekström A, Lundgren I, Hertfelt Wahn EH. Exploring professional support offered by midwives during labour: an observation and interview study. Nurs Res Practice. 2012;2012:648405.

Werner-Bierwisch T, Pinkert C, Niessen K, Metzing S, Hellmers C. Mothers' and Fathers' Sense of Security in the Context of Pregnancy, Childbirth and the Postnatal Period: An İntegrative Literature Review. BMC Pregnancy and Childbirth, 2018;4(18):473. Doi: 10.1186/s12884-018-2096-3.

Ziegleder D, Kudlacek D, Fischer T. Zur Wahrnehmung und Definition von Sicherheit durch die Bevölkerung. Erkenntnisse und Konsequenzen aus der kriminologisch-sozialwissenschaftlichen Forschung. Schriftenreihe Sicherheit Nr. 5. Berlin: Freie Universität Verlag; 2011.

DOĞUM SONRASI DÖNEMDE EBEVEYNLERİN GÖSTERDİKLERİ DAVRANIŞLAR VE UYUM

Dilek YILDIZ

- Prof. Dr., Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gülhane Hemşirelik Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Ankara - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0001-8757-4493
- Mail: dilek.yildiz@sbu.edu.tr

KAYNAKLAR

1. Pridham, K.F., Cang, A., Chiu, Y.M. (1994). Mothers' parenting self-appraisals: the contribution of perceived infant temperament. Res Nurs Health, 17, 381-392.

2. Moran, C.F., Holt, V.L., Martin, D.P. (1997). What do women want to know after childbirth? Birth, 24, 27-34.

3. Francine H, Zwelling E. (1997). Maternal Newborn Nursing Theory and Practice. 1st ed. Philadelphia: WB Saunders Co, 992-1020.

4. Sword, W., Watt, S. (2005). Learning needs of postpartum women: does socioeconomic status matter? Birth, 32, 86-92.

5. Swain, J. E., Lorberbaum, J. P., Kose, S., & Strathearn, L. (2007). Brain basis of early parent-infant interactions: Psychology, physiology, and in vivo functional neuroimaging studies. Journal of Child Psychology and Psychiatry, 48 (3-4), 262-287. doi:10.1111/j.1469- 7610.2007.01731.x

6. Tronick, E., Reck, C. (2009). Infants of depressed mothers. Harvard Review of Psychiatry, 17 (2), 147-156. doi:10.1080/10673220902899714

7. Arslan, Taş F., Turgut, R. (2013). Prematüre bebek annelerinin evdeki bakım gereksinimleri ve bakım verme yeterliliklerini algılama durumları DEUHYO ED,6 (3), 119-124.

8. Turner, K. M. T., Sanders, M. R. (2006). Dissemination of evidence-based parenting and family support strategies: Learnings from the triple p-positive parenting program system approach. Aggression and Violent Behavior, 11, 176-193.

9. Webster-Stratton, C., Reid, J. M., Hammond, M. (2004). Treating children with early-onset conduct problems: intervention outcomes for parent, child and teacher training. Journal of Clinical Adolescent Psychology, 33 (1), 105–124.

10. Arkan, B., Üstün, B. (2010). Ebeveyn eğitim programlarını değerlendirme rehberi. DEUHYO ED, 3 (2), 102-107.

11. Suluhan, D., Yıldız, D., Eren, B. (2014). Uluslararası bir görevdeki çocuk hemşiresinin eğitici rolü: 0-6 aylık bebeğin beslenmesinde anne eğitimi deneyimimiz. TAF Preventive Medicine Bulletin, 13(3), 265-268.

12. Çakşak, A., Yildiz, D., Suluhan, D., Eren Fidanci, B. (2018). Tools for assessing parenting in the prenatal and postpartum period in Turkey. New Trends and Issues Proceedings on Advances in Pure and Applied Sciences, (10), 104-109.

13. Higley, A.M., Miller, M.A. (1996). Development of parenting: nursing resources. J Obstet Gynecol Neonatal Nurs, 25, 707-712.

14. Lugina, H.I., Nyström, L., Christensson, Ki, Lindmark, G. (2004). Assessing mothers' concerns in the postpartum period: methodological issues. J Adv Nurs, 48, 279-290.

15. Taşkın L. Doğum ve Kadın Sağlığı Hemşireliği. 3ncü baskı. Ankara: 1998.

EBELİK BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN BİREYSEL YENİLİKÇİ DÜZEYLERİ VE AKADEMİK MOTİVASYON ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Çiğdem KARAKAYALI

- Arş. Gör., İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü, Malatya -TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0002-5282- 973X
- Mail: fcigdem.karakayali@inonu.edu.tr

Zeliha ÖZŞAHİN

- Dr. Öğr. Üyesi, İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü, Malatya-TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0003-1906-9537
- Mail: zeliha.ozsahin@inonu.edu.tr

Tuba Enise BENLİ

- Arş. Gör., İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü, Malatya-TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0002-6087-2199
- Mail: teb_enise@hotmail.com

Kaynaklar

1. Abdelrahman RM. (2020). Metacognitive awareness and academic motivation and their impact on academic achievement of Ajman University students. Heliyon. 6(9): e04192.

2. Akar H, Aydın S. Öğretim Elemanlarının Mesleki Yeterliklerini Gerçekleştirme Düzeyleri İle Öğrencilerin Akademik Motivasyonu Arasındaki İlişki. Journal Of International Social Research. 2016; 9(43).

3. Bodur G. (2018). Hemşirelik Öğrencilerinin Bireysel Yenilikçilik (İnovasyon) Düzeyleri ile Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki İlişki. Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi, 5(2), 139-148.

4. Celik K. (2013). The Relationship between Individual Innovativeness and Self-efficacy Levels of Student Teachers. International Journal of Scientific Research in Education, 6(1): 56-67.

5. Çinar F, Toker K. (2019). An examination of the effect of loneliness on the innovative behavior of health science faculty students. Chinese Medical Journal. 132(2): 171.

6. Demiralay R, Bayır E.A, Gelibolu M.F. (2016). Öğrencilerin Bireysel Yenilikçilik Özellikleri İle Çevrimiçi Öğrenmeye Hazır Bulunuşlukları İlişkisinin İncelenmesi. Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, 5(1):161-7.

7. Direktör C, Nuri C. (2017). Benlik saygısının akademik motivasyon üzerindeki etkisi: Otomatik düşüncenin aracı rolü. Yaşam Becerileri Psikoloji Dergisi, 1(1), 66-75.

8. Duran C, Saraçoğlu M. (2009). Yeniliğin Yaratıcılıkla Olan İlişkisi ve Yeniliği Gelistirme Süreci. Journal of Management & Economics, 16(1).

9. Erdem B., Gökdeniz A, Met Ö. (2011). Yenilikçilik ve İşletme Performansi İlişkisi: Antalya'da Etkinlik Gösteren 5 Yildizli Otel İşletmeleri Örneği. Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 26(2), 77-112.

10. Ergin A, Karataş H. (2018). Üniversite öğrencilerinin başarı odaklı motivasyon düzeyleri. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 33(4): 868-887.

11. Ertug N, Kaya H. (2017). Hemsirelik Ogrencilerinin Bireysel Yenilikcilik Profilleri ve Yenilikciligin Onundeki Engellerin Incelenmesi. Journal of Education and Research in Nursing, 14(3), 192-198.

12. Filiz B, Demirhan G. (2018). Akademik ve spor başarı motivasyonu arasındaki ilişkinin incelenmesi.

13. Işık, C., & Türkmendağ, T. (2016). Atatürk Üniversitesi turizm fakültesi öğrencilerinin bireysel yenilikçilik algılarının belirlenmesi. Gazi Üniversitesi Turizm Fakültesi Dergisi, 1(1), 70-99.

14. Karagüven M.H. (2012). Akademik motivasyon ölçeğinin Türkçeye adaptasyonu. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 12(4), 2599-2620.

15. Kaygısız EG, Sipahi H. Y. (2018). Kuşağı Üniversite Öğrencilerinin Bireysel Yenilik ve Endüstri 4.0 Bilgi Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 18(2): 922-936.

16. Kılıçer K, Odabaşı F.H., Şengün Y.İ. (2010). Bireysel yenilikçilik ölçeği (BYÖ): Türkçeye uyarlama, geçerlik ve güvenirlik çalışması. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 38: 150-164.

17. Kucukosmanoglu H.O. (2015). Müzik Öğretmeni Adaylarının Akademik Motivasyon Düzeylerinin Belirlenmesi Üzerine Bir Çalışma (Konya İli Örneği). SED-Sanat Eğitimi Dergisi, 3(1), 1-21.

18. Nayir ÖY, Tekmen B. (2017) Öğretmen Adaylarının Gözüyle Öğrenme Ortamlarının Akademik Motivasyon ve Problem Çözme Becerisine Katkısının İncelenmesi. Başkent University Journal of Education. 4(2): 122-135.

19. Özbaşı D, Cevahir H, Özdemir M. (2018) Çevrimiçi Öğrenme Motivasyon Ölçeği'nin Türkçe'ye Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 8(2): 352-368.

20. Özen B. (2019). Öğretmen adaylarının üniversite ilk yıl deneyimlerinin akademik motivasyon ve akademik başarı açısından incelenmesi (Master's thesis, Bartın Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü).

21. Özpulat F, Karakuzu S. (2018). Yenilikçi Davranışları Etkileyen Faktörler: Devlet Hastanesi Örneği. Anadolu Kültürel Araştırmalar Dergisi, 2(3): 46-58.

22. Rogers EM. Diffusion of innovations (Third Edition). 1995. New York: Free Press

23. Sarı İ, Kartal F. (2018). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının teknoloji kullanımına yönelik tutumlarının bireysel yenilikçilik düzeyleri ve bazı değişkenler açısından incelenmesi. Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD). 19(2): 1673-1689.

24. Shen Y, Xie W, Wang X, Qu J et al. (2020). Impact of innovative education on the professionalism of undergraduate nursing students in China. *Nurse Education Today*, 104647.

25. Sonmez B, Ispir O, Onal M, Emiralioglu R. (2019). Turkish psychometric properties of the Innovative Behavior Inventory and Innovation Support Inventory: A model analysis on nurses. Nursing Forum. 54(2): 254-262.

26. Tunç Ö.G.Y., Çiftçi Ö.G.K, Dal Ö.G.M. (2018). Çocuk Gelişimi Programı Öğrencilerinin Akademik Motivasyon Düzeylerinin İncelenmesi. Iğdır Internatıonal Conference On Multıdıscıplınary Studıes.

27. Ünal H. (2014). Üniversite öğrencilerinin bireysel yenilikçilik kategorilerinin belirlenmesi. Uluslararası Hakemli Akademik Spor Sağlık ve Tıp Bilimleri Dergisi, 4(11), 68-74.

28. Yenice N, Alpak Tunç G. (2019). Öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme eğilimleri ile bireysel yenilikçilik düzeylerinin incelenmesi.Kastamonu Education Journal, 27(2): 753-765.

29. Yilmaz S. (2018). Üniversite Öğrencilerinde Motivasyon Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. Artıbilim: Adana Bilim ve Teknoloji Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 1(1), 1-20.

HEMŞİRELİK EĞİTİMİNDE ÜSTBİLİŞ

Mine SEÇİR

- Bil. Uzm., Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Doktora Öğrencisi, Balıkesir - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0003-2505-0920
- Mail: minesecir@gmail.com

Serap ALTUNTAŞ

- Prof. Dr., Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Balıkesir - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0002-7695-7736
- Mail: serap342002@yahoo.com

Bilmediğini bilmek en iyisidir bilmeyip de bildiğini sanmak tehlikeli bir hastalıktır
(Tao Te Ching, Lao Tzu)

KAYNAKÇA

1. Akyolcu, R. (2013). Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı Öğrencilerinin Üstbilişsel Farkındalıkları ile Okul Başarıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

2. Ambrose, S.A., Bridges, M.V., DiPietro, M., Lovett, M.C., & Norman, M.K. (2010). *How Learning Works. Seventh Research-Based Principles for Smart Teaching*. John Wiley & Sons, San Francisco, USA.

3. Ata, A.A. (2019). Nursing students' metacognitive thinking and goal orientation as predictors of academic motivation. *American Journal of Nursing Research*, 7(5), 793-801.

4. Atadokht, A., Narimani, M. & Fallahian, H. (2019). The role of cognitive avoidance, meta-cognitive beliefs and cognitive failures in predicting the state-trait anxiety in nurses. *Scientific Journal of Nursing, Midwifery and Paramedical Faculty*, 5(3), Winter, 95-105.

5. August-Brady, M.M. (2005). The effect of a metacognitive intervention on approach to and self-regulation of learning in baccalaureate nursing students. *Journal of Nursing Education*, 44(7), 297-304.

6. Blakey, E. & Spence, S. (1990). Thinking for the future. *Emergency Librarian*, 17(5), 11-13.

7. Chen, J.H., Björkmanb, A., Zoua, J.H., & Engströmb, M. (2019). Self–regulated learning ability, metacognitive ability, and general selfefficacy in a sample of nursing students: A cross-sectional and correlational study. *Nurse Education in Practice* ,37,15–21.

8. Chevalier, T.M., Parrila, R., Ritchie, K.C. & Deacon, S.H. (2015). The role of metacognitive reading strategies, metacognitive study and learning strategies, and behavioral study and learning strategies in predicting academic success in students with and without a history of reading difficulties. *Journal of Learning Disabilities*, 50(1), 1 –15.

9. Corcoran, K.M. & Segal, Z.V. (2008). Metacognition in depressive and anxiety disorders: current directions. *International Journal of Cognitive Therapy*, 1(1), 33–44.

10. Çakıroğlu, A. (2007). Üstbilişsel Strateji Kullanımının Okuduğunu Anlama Düzeyi Düşük Öğrencilerde Erişi Artırımına Etkisi. (Yayımlanmış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

11. Demir, Ö. & Kaymak Özmen, S. (2011). Üniversite öğrencilerinin üstbiliş düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(3),145-160.

12. Dikmen, M. & Tuncer, M. (2018). Üniversite öğrencilerinin üstbiliş düşünme beceri algılarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi: Fırat Üniversitesi örneği. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 8(2), 392-400.

13. Doğan, A. (2013). Üstbiliş ve üstbilişe dayalı öğretim. *Middle Eastern & African Journal of Educational Research*, 3, 6-20.

14. Doğan, Y. & Tuncer, M. (2017). Üst-Bilişsel Farkındalık, Öz-Yeterlik Algısı ve Yabancı Dilde Akademik Başarı Arasındaki İlişkiler. *SBARD*, 30(2), 51 – 67

15. Ersoy, R. (2013). Biyoloji Eğitiminde Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının Ortaöğretim Öğrencilerinin Üstbilişsel Farkındalıklarına ve Eleştirel Düşünme Eğilimlerine Etkisi. (Yayımlanmış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Ankara.

16. Flavell, J.H. (1979). Metacognition and cognitive monitoring: a new area of cognitive develop mental inquiry. *American Psychologist*, 34(10), 906–911.

17. Han, J.R. (2018). The effects of metacognition and self-leadership on social responsibility in nursing students. *Journal of Digital Convergence*, 16(11),393-400.

18. Hıdıroğlu, Ç.N. (2018). Üstbiliş kavramına ve problem çözme sürecinde üstbilişin rolüne eleştirel bir bakış. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 32, 87-103.

19. Hsu, L.L. (2010). Metacognitive Inventory for nursing students in Taiwan: Instrument development and testing. *Journal of Advanced Nursing*. 66(11), 2573– 2581.

20. Jang, S., Kim, S., & Park, N. (2019). Factors ınfluencing metacognition, communication skills, and confidence in the performance of core basic nursing skills on clinical competency in nursing students. *J Korean Academi Social Nurse Education*, 25(4),448- 458.

21. Jeong, C.Y., Cho, E. H., & Seo, Y.S. (2018). The relations of nursing students' metacognition and learning flow. *Journal of Korean Clinical Health Science*, 6(1), 1408-1415.

22. Karami, J., Moomnei, K. & Hatamian, P. (2017). Relationship between metacognitive beliefs and tendency to consume psychoactive drugs among nurses in Hospitals of Kermanshah City. *Iranian Journal of Nursing Research* (IJNR), 12(4), 19-24.

23. Kaur, S. (2017). Academic Resilience Among Senior Secondary Students: Influence Of Metacognition, Self Efficacy and Learning Environment. Doctorate Thesis, of Philosophy in Education, Lovely Professional University, Punjab.

24. Kaya, B. (2016). Üstbilişsel Beceri Odaklı Yazma Süreçlerinin Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Hikâye Yazma Becerisine Etkisi. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi) Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

25. Kaya, S. (2012). Bilişsel ve Üstbilişsel Strateji Etkinliklerinin Öğretmen Adaylarının Öğretim Tasarımı Dersi Başarılarına, Bilişsel ve Üstbilişsel Stratejileri Kullanma Düzeylerine Etkisi. (Yayımlanmış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

26. Kışkır, G. (2011). Öğretmen Adaylarının Bilişötesi Farkındalık Düzeyleri ile Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

27. Koç, V. (2017). Üstbilişsel perspektiften depresyon ve tedavisi üzerine bir derleme. *Klinik Psikoloji Dergisi*, 1(1), 34-43.

28. Kornell, N. & Bjork, R.A. (2007). The promise and perils of self-regulated study. *Psychonomic Bulletin & Review*, 14 (2), 219-224.

29. Kuiper, R.A. & Pesut, D.J.(2004). Promoting cognitive and metacognitive reflective reasoning skills in nursing practice: self-regulated learning theory. *Journal of Advanced Nursing*, 45(4), 381–391.

30. Lai, E.R. (2011). Metacognition: A Literature Review. Research Report. Always Learning. Pearson.

31. Lee, N.M., Nam, K.D., & Kim, H.Y. (2017). Effects of simulation with problem-based learning program on metacognition, team efficacy, and learning attitude in nursing students, nursing care with increased intracranial pressure patient. *Computers, Informatics Nursing*, 35 (3), 145-151.

32. McFarlane, D.C., Doig, A.K., Agutter, J.A., Brewer, L.M., Syroid, N.D. & Mittu, R. (2018). Faster clinical response to the onset of adverse events: A wearable metacognitive attention aid for nurse triage of clinical alarms. *PLoS ONE*, 13(5), e0197157. https://doi.org/10.1371/journal. pone.0197157

33. Medina, M.S., Castleberry, A.N. & Persky, A.M. (2017). Strategies for improving learner metacognition in health professional education. *American Journal of Pharmaceutical Education*. 81 (4), 78.

34. Millanzi, W.C. & Kibusi, S.M. (2020). Exploring the effect of problem-based facilitatory teaching approach on metacognition in nursing education: A quasi-experimental study of nurse students in Tanzania. *Nursing Open*, 7, 1431–1445.

35. Nazik, F., Sönmez, M., & Güneş, G. Hemşirelik öğrencilerinin üstbiliş düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 17 (3), 145-150.

36. Neal, D. (2019). Metacognitive Changes in Individuals with Severe Mental Illness in Response to Psychoanalytic Therapy. Doctorate Thesis, George Fox University, Newberg, Oregon.

37. Ormrod, J.E. (2004). Educational Psychology: Developing Learners. Fourth Edition, Prentice Hall.

38. Özsoy, G. (2006). Problem Çözme ve Üstbiliş. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Kongresi Bildiri Kitabı Cilt II. Ankara: Kök Yayıncılık.

39. Özsoy, G. (2008). Üstbiliş. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(4), 713-740.

40. Poorman, S.G. & Mastorovich, M.L. (2008). Using metacognitive strategies to help students learn in pretest and posttest review. *Nurse Educator*, 33(4),176-180.

41. Rahman, F., Jumani, N.B., Chaudry, M.A., Chisti S.H., & Abbasi F. (2010). Impact of metacognitive awareness on performance of students in chemistry. *Contemporary Issues In Education Research*, 3 (10), 39-44.

42. Savaşan, İ. (2019). Öğrencilerin Sınav Kaygısı ile Olumsuz Üst Biliş Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Çağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.

43. Sezer, T.A. (2016). Hemşire adaylarının bilişötesi öğrenme stratejilerinin sınıf düzeyi ve akademik başarı değişkenleri açısından incelenmesi. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi* (STED), 25(4),146-151.

44. Siegesmund, A. (2017). Using self-assessment to develop metacognition and self-regulated learners. FEMS Microbiology Letters, 364 (11), 1-4.

45. Spada, M.M., Hiou, K., & Nikcevic, A.V. (2006). Metacognitions, emotions, and procrastination. *Journal of Cognitive Psychotherapy*, 20(3), 319-326.

46. Suh, Y.J., Bae, J.Y. & Lee, J.H. (2019). Factors related to the undergraduate nursing students' metacognition. *Journal of the Korea Convergence Society*, 10(11), 523-532.

47. Şahin, E. (2016). Argümantasyon Tabanlı Bilim Öğrenme Yaklaşımının Üstün Yetenekli Öğrencilerin Akademik Başarılarına Üstbiliş ve Eleştirel Düşünme Becerilerine Etkisi. (Yayımlanmış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

48. Uslu, Ç. (2013). Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Üstbilişsel Farkındalık Düzeyleri ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Motivasyonlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.

49. Walsh, I.K. (2015). Cognition, metacognition and patient safety. *British Journal of Healthcare Management*, 21(10), 477-581.

50. Wang, H., Jung, S., Park, H.E., Yoo, H.S., Bae, Y., & Kim, J. (2016). The metacognition, self-efficacy and self-leadership among nursing students. *Journal of the Korea Academia-Industrial cooperation Society*. 17(9), 619-627.

51. Yavuz, D. & Memiş, A. (2010). Investigation of self-efficacy perception and metacognitive awareness of prospective teachers. *The International Journal of Research in Teacher Education*, 1(1), 12-27

52. Zhang, J., Patel, W.L. & Johnson, T.R. (2002). Medical error: Is the solution medical or cognitive?. *Journal of the American Medical Informatics Association*, 9(6), (Suppl 1), 75-77.

MOBİL ÖĞRENMENİN SAĞLIK EĞİTİMİNE ETKİSİ

Zeliha ÖZŞAHİN

- Dr. Öğr. Üyesi, İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü, Malatya - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0003-1906-9537
- Mail: zeliha.ozsahin@inonu.edu.tr

Kaynaklar

1. Arıcı N, & Bal Y. (2011). Mobil Öğrenme Materyali Hazırlama Süreci. Internatıonal Journal Of Informatıcs Technologıes, 4(1).

2. Barry DS, Marzouk F, Chulak-Oglu K, Bennett D, Tierney P, O'Keeffe GW. (2016). Anatomy Education For The Youtube Generation. *Anatomical Sciences Education*, 9(1):90-96.

3. Bozkurt DÖA. (2015). Mobil Öğrenme: Her Zaman, Her Yerde Kesintisiz Öğrenme Deneyimi. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 1(2).

4. Buntin MB, Burke MF, Hoaglin MC, and Blumenthal D. (2011). The Benefits Of Health İnformation Technology: A Review Of The Recent Literature Shows Predominantly Positive Results. *Health Affairs*, 30(3): 464-471.

5. Cantrell SW, O'Leary P, Ward KS. (2008). Strategies For Success İn Online Learning. *Nursing Clinics Of North America*, 43(4), 547-555.

6. Cook DA, Hatala R, Brydges R, Zendejas B, Szostek JH, Wang AT, Hamstra SJ. (2011). Technology-Enhanced Simulation For Health Professions Education: A Systematic Review And Meta-Analysis. *Jama*, 306(9): 978-988.

7. Çetin Ö, Cakiroglu M, Bayılmıs C, Hüseyin EKIZ. (2004). Teknolojik Gelisme İçin Egitimin Önemi ve Internet Destekli Ögretimin Egitimdeki Yeri. *TOJET: The Turkish Online Journal Of Educational Technology*, *3*(3).

8. Doğan ÖD, Seferoğlu SS. (2015). Mobil Cihazlar ve Eğitimde Dijital Dönüşüm.

9. Ergüney M. (2017). Uzaktan Eğitimde Mobil Öğrenme Teknolojilerinin Rolü. *Ulakbilge Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(13), 1009-1021.

10. Gambo JM, Bahreman NT, Watties-Daniels D, Neal M, Swoboda SM, (2017). Can Mobile Technology Enhance Learning And Change Educational Practice? *CIN: Computers, Informatics Nursing*, 35(8):375–80.

11. Herrington J, Oliver R, Reeves TC. (2003). Patterns Of Engagement İn Authentic Online Learning Environments. *Australasian Journal Of Educational Technology*, *19*(1).

12. Hwang GJ, Tsai CC. (2011). Research Trends İn Mobile And Ubiquitous Learning: A Review Of Publications İn Selected Journals From 2001 To 2010. *British Journal Of Educational Technology*, 42(4), E65-E70.

13. Johnston, A.N., Barton, M.J., Williams-Pritchard, G.A., And Todorovic, M. (2018). Youtube For Millennial Nursing Students; Using İnternet Technology To Support Student Engagement With Bioscience. *Nurse Education İn Practice*, 31: 151-155.

14. Kaya H, Kaya N, Öztürk PA, Küçük L, (2012). Assessing Time-Management Skills İn Terms Of Age, Gender, And Anxiety Levels: A Study On Nursing And Midwifery Students İn Turkey. *Nurse Education İn Practice,* 12(5):284–88.

15. Kenny LT, Gaston T, Powers K, Isaac-Dockery A, (2020). Anxiety İn Nursing Students: The Impact Of Using Mobile Technology With Quick Response Codes. *Nurse Education Today* 89:1-6.

16. Klopfer E, Squire K, And Jenkins H. (2002). Environmental Detectives: Pdas As A Window İnto A Virtual Simulated World. In *Proceedings. IEEE International Workshop On Wireless And Mobile Technologies İn Education* (95-98). IEEE.

17. Korkmaz, M. (2014). Eğitimde Yeni Yaklaşım: E-Öğrenme. *AR&GE B Ü LTEN*, 20.

18. Korucu AT, Biçer H. (2019). Mobil Öğrenme: 2010-2017 Çalışmalarına Yönelik Bir İçerik Analizi. *Trakya Eğitim Dergisi*, 9(1), 32-43.

19. Kukulska-Hulme A, Traxler J. (2005). Mobile Learning: A Handbook For Educators And Trainers. London: Routledge.

20. Lam P, Lam SL, Lam J, Mcnaught C. (2009). Usability And Usefulness Of Ebooks On Ppcs: How Students' Opinions Vary Over Time. *Australasian Journal Of Educational Technology*, 25(1), 30-44. Http://Www.Ascilite.Org.Au/Ajet/Ajet25/Lam.Pdf, Erişim Tarihi: 22 Şubat 2015

21. Lee N, Chae S, Kim H, Lee J, Min HJ, Park D. (2016). Mobile-Based Video Learning Outcomes İn Clinical Nursing Skill Education: A Randomized Controlled Trial. *Computers, Informatics, Nursing*. 34(1):8-16. DOI: 10.1097/CIN.0000000000000183.

22. Li KC, Lee LY, Wong S, Yau IS., Wong BT. (2017). Effects Of Mobile Apps On Learning Motivation And Study Performance Of Nursing Students. Pp. 259–69 İn *International Conference On Blended Learning*. Springer.

23. Mccutcheon LR, Alzghari SK, Lee YR, Long WG, Marquez R. (2017). Interprofessional Education And Distance Education: A Review And Appraisal Of The Current Literature. *Currents İn Pharmacy Teaching And Learning*, 9(4), 729-736.

24. Moore JL, Dickson-Deane C, Galyen K. (2011). E-Learning, Online Learning, And Distance Learning Environments: Are They The Same?. *The Internet And Higher Education*, 14(2), 129-135.

25. Motiwalla LF. (2007). Mobile Learning: A Framework And Evaluation. *Computers & Education*, 49(3), 581-596.

26. Muller M, Duperret S, Viale JP. (2008). E-Learning İn Medicine: Appraisal And Perspectives. Example Of An Educational Website About Echocardiography İn Anaesthesia, İntensive Care And Emergencies: Www. Echorea. Org. In *Annales Francaises D'anesthesie Et De Reanimation* 27(10), 832-839.

27. O'Doherty D, Dromey M, Lougheed J, Hannigan A, Last J, Mcgrath D. (2018). Barriers And Solutions To Online Learning İn Medical Education–An İntegrative Review. *BMC Medical Education*, 18(1), 130.

28. Parsons D, Ryu H. (2006). A Framework For Assessing The Quality Of Mobile Learning. In Proceedings Of The International Conference For Process Improvement, Research And Education,17-27.

29. Quinn,C. (2000). Line Zine. Retrieved June 16, Tuesday, 2014, From Http://Www.Linezine.Com/2.1/Features/Cqmmwiyp.Htm.

30. Raua PLP, Gaoa Q, Wub LM. (2008). Using Mobile Communication Technology İn High School Education: Motivation, Pressure, And Learning Performance. Computers & Education, 50, 1-22

31. Sayın Z. (2010). *Mobil Telefonlarla Mobil Öğrenme Üzerine Bir Araştırma ve Örnek Uygulama* (Doctoral Dissertation, Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü).

32. Sheikhtaheri A, Kermani F, (2018). Use Of Mobile Apps Among Medical And Nursing Students İn Iran. *In Ehealth*, (Pp. 33-39).

33. Şahin G, Başak T. (2017). Mobile Learning İn Nursing" M-Learning" Hemşirelikte Mobil Öğrenme "M-Öğrenme". *Journal Of Human Sciences*, 14(4), 4480-4491.

34. Tosun N, Özgür H, Şahin İ. (2009). E-Öğrenme Ortamlarinda Öğrenci-İçerik Etkileşimi. In *3th International Computer&Instructional Technologies Symposium* (Pp. 327-331).

35. Uluyol Ç, Özdemir S, Ağca RK. (2010). New Trends İn Educatıonal Technology: M-Learnıng And U-Learnıng. IETC 2010. (April 26-28, 2010). Istanbul, TURKEY.

36. Vanhorn ER, Hyde YM, Tesh AS, Kautz DD, (2014). Teaching Pathophysiology: Strategies To Enliven The Traditional Lecture. *Nurse Educator*, 39(1): 34-37.

37. Wu XV, Chan YS, Tan KHS, & Wang W. (2018). A Systematic Review Of Online Learning Programs For Nurse Preceptors. *Nurse Education Today*, 60, 11-22.

38. Yılmaz M. (2009). Öğrenme ve Bilgi İlişkisi. *Gazi University Journal Of Gazi Educational Faculty (GUJGEF)*, 29(1).

39. Yılmaz, Y. (2011). Mobil Öğrenmeye Yönelik Lisansüstü Öğrencilerinin Ve Öğretim Elemanlarının Farkındalık Düzeylerinin Araştırılması (Doctoral Dissertation, DEÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü).

40. Https://Xyleme.Com/Mobile-Learning-Definition-Examples-Advantages-And-Disadvantages/ Erişim Tarihi 29.11.2020.

COVID-19 PANDEMİSİ İÇİN YAPAY ZEKA (AI) UYGULAMALARI

Onur KARAMAN

- Akdeniz Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Görüntüleme Teknikleri Programı, Antalya - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0003-3672-1865
- Mail: onurkaraman@akdeniz.edu.tr

Referanslar

Apostolopoulos, I. D., & Mpesiana, T. A. (2020). Covid-19: automatic detection from x-ray images utilizing transfer learning with convolutional neural networks. Physical and Engineering Sciences in Medicine, 1

Asif, S., Wenhui, Y., Jin, H., Tao, Y., & Jinhai, S. (2020). Classification of covid-19 from chest x-ray images using deep convolutional neural networks. medRxiv.

Corman, V. M., Landt, O., Kaiser, M., Molenkamp, R., Meijer, A., Chu, D. K., ... & Mulders, D. G. (2020). Detection of 2019 novel coronavirus (2019-nCoV) by real-time RT-PCR. Eurosurveillance, 25(3), 2000045.

Coronavirus disease 2019 (COVID-19) Situation Report – 51, WHO. Available at: https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/situation-reports/20200311-sitrep-51-covid-19.pdf?sfvrsn=1ba62e57_10. Accessed May 17, 2020.

Huang, C., Wang, Y., Li, X., Ren, L., Zhao, J., Hu, Y., ... & Cheng, Z. (2020). Clinical features of patients infected with 2019 novel coronavirus in Wuhan, China. The lancet, 395(10223), 497-506.

Jain, R., Gupta, M., Taneja, S., & Hemanth, D. J. (2020). Deep learning based detection and analysis of COVID-19 on chest X-ray images. Applied Intelligence, 1-11.

Li, L., Qin, L., Xu, Z., Yin, Y., Wang, X., Kong, B., ... & Cao, K. (2020). Artificial intelligence distinguishes COVID-19 from community acquired pneumonia on chest CT. Radiology.

Liu, J., Li, W., Zhao, N., Cao, K., Yin, Y., Song, Q., ... & Gong, X. (2018, September). Integrate domain knowledge in training CNN for ultrasonography breast cancer diagnosis. In International Conference on Medical Image Computing and Computer-Assisted Intervention (pp. 868-875). Springer, Cham.

Naudé, W. (2020). Artificial Intelligence against COVID-19: An early review.

Ooi, G. C., Khong, P. L., Müller, N. L., Yiu, W. C., Zhou, L. J., Ho, J. C., ... & Tsang, K. W. (2004). Severe acute respiratory syndrome: temporal lung changes at thin-section CT in 30 patients. Radiology, 230(3), 836-844.

Prevedello, L. M., Erdal, B. S., Ryu, J. L., Little, K. J., Demirer, M., Qian, S., & White, R. D. (2017). Automated critical test findings identification and online notification system using artificial intelligence in imaging. Radiology, 285(3), 923-931.

Raghavendra, U., Acharya, U. R., & Adeli, H. (2019). Artificial intelligence techniques for automated diagnosis of neurological disorders. European neurology, 82(1-3), 41-64.

Rahimzadeh, M., & Attar, A. (2020). A modified deep convolutional neural network for detecting COVID-19 and pneumonia from chest X-ray images based on the concatenation of Xception and ResNet50V2. Informatics in Medicine Unlocked, 100360.

Soares E, Angelov P, Biaso S, Froes MH, Abe DK. SARS-CoV-2 CT-scan dataset: A large dataset of real patients CT scans for SARS-CoV-2 identification. medRxiv 2020.

Wang, S., Kang, B., Ma, J., Zeng, X., Xiao, M., Guo, J., ... & Xu, B. (2020). A deep learning algorithm using CT images to screen for Corona Virus Disease (COVID-19). MedRxiv.

Wang, X., Peng, Y., Lu, L., Lu, Z., Bagheri, M., & Summers, R. M. (2017). Chestx-ray8: Hospital-scale chest x-ray database and benchmarks on weakly-supervised classification and localization of common thorax diseases. In Proceedings of the IEEE conference on computer vision and pattern recognition (pp. 2097-2106

Wong, K. T., Antonio, G. E., Hui, D. S., Lee, N., Yuen, E. H., Wu, A., ... & Sung, J. J. (2003). Severe acute respiratory syndrome: radiographic appearances and pattern of progression in 138 patients. Radiology, 228(2), 401-406.

Xie, X., Li, X., Wan, S., & Gong, Y. (2006). Mining x-ray images of SARS patients. In Data Mining (pp. 282-294). Springer, Berlin, Heidelberg.

Xu, Z., Shi, L., Wang, Y., Zhang, J., Huang, L., Zhang, C., ... & Tai, Y. (2020). Pathological findings of COVID-19 associated with acute respiratory distress syndrome. The Lancet respiratory medicine, 8(4), 420-422.

Zhang, J., Xie, Y., Li, Y., Shen, C., & Xia, Y. (2020). Covid-19 screening on chest x-ray images using deep learning based anomaly detection. *arXiv preprint arXiv:2003.12338*.

Zhao W, Zhong Z, Xie X, Yu Q, Liu J. Relation between chest CT findings and clinical conditions of coronavirus disease (COVID-19) pneumonia: a multicenter study. Am J Roentgenol 2020; 214 :1072-7.

GENETİKTE YENİ BİR ÇAĞ AÇAN CRISPR TEKNOLOJİSİ

Serap TUTGUN ONRAT

- Doç.Dr., Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıbbi Genetik Anabilim Dalı, Afyon - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0001-7863-1839
- Mail: tutgunonrat@yahoo.com

KAYNAKLAR

Bak R. O., Dever D. P., Porteus M. H., (2018). CRISPR/Cas9 genome editing in human hematopoietic stem cells. Nat Protoc 13, 358-376.

Barrangou R., Fremaux C., Deveau H., Richards M., Boyaval P., Moineau S., Romero D. A., Horvath P. (2007). CRISPR provides acquiredresistance against viruses in prokaryotes. Science, 315, 1709-1712.

Burridge P. W., Matsa E., Shukla P., Lin Z. C., Churko J. M., Ebert A. D., Lan F., Diecke S., Huber B., Mordwinkin N. M., Plews J. R., Abilez O.J., Cui B., Gold J. D., Wu J. C., (2014). Chemically defined generation of human cardiomyocytes. Nat Methods 11, 855-860.

Chen J. S., Ma E., Harrington L. B., Da Costa M., Tian X., Palefsky J. M., Doudna J. A., (2018). CRISPR-Cas12a target binding unleashes indiscriminate single-stranded DNase activity. Science 360, 436-439.

Christian M., Cermak T., Doyle E. L., Schmidt C., Zhang F., Hummel A., Bogdanove A. J., Voytas D. F. (2010). Targeting DNA doublestrand breaks with TAL effector nucleases. Genetics, 186, 757-761.

Cong L., Ran F. A., Cox D., Lin S., Barretto R., Habib N., Hsu P. D., Wu X., Jiang W., Marraffini L. A., Zhang F. (2013). Multiplex genome engineering using CRISPR/Cas systems. Science, 339, 819-823.

Cox D. B. T., Gootenberg J. S., Abudayyeh O. O., Franklin B., Kellner M. J., Joung J., Zhang F., (2017). RNA editing with CRISPR-Cas13. Science 358, 1019-1027.

Cradick T. J., Qiu P., Lee C. M., Fine E. J., Bao G., (2014). COSMID: A Webbased Tool for Identifying and Validating CRISPR/Cas Off-target Sites. Mol Ther Nucleic Acids 3, e214.CRISPR.indd 37 8/21/2019 7:20:09 PM 38 Genome Editing Applications for Disease Modeling and Cell Therapy.

Dianov G. L., Hubscher U. (2013). Mammalian base excision repair: the forgotten archangel. Nucleic Acids Res 41, 3483-3490.

Garneau J. E., Dupuis M. E., Villion M., Romero D. A., Barrangou R., Boyaval P., Fremaux C., Horvath P., Magadan A. H., Moineau S. (2010) The CRISPR/Cas bacterial immune system cleaves bacteriophage and plasmid DNA. Nature 468, 67-71.

Gasiunas G, Barrangou R, Horvath P, Siksnys V (2012). Cas9-crRNA ribonucleoprotein complex mediates specific DNA cleavage for adaptive immunity in bacteria. Proc Natl Acad Sci, 109, E2579-2586.

Gaudelli N. M., Komor A. C., Rees H. A., Packer M. S., Badran A. H., Bryson D. I., Liu D. R., (2017). Programmable base editing of A*T to G*C in genomic DNA without DNA cleavage. Nature 551, 464-471.

Gootenberg J. S., Abudayyeh O. O., Lee J. W., Essletzbichler P., Dy A. J., Joung J., Verdine V., N.Donghia, Daringer N. M., Freije C. A., Myhrvold C., Bhattacharyya R. P., Livny J., Regev A., E. V.Koonin, Hung D. T., Sabeti P. C., Collins J. J., Zhang F., (2017). Nucleic acid detection with CRISPR-Cas13a/C2c2. Science 356, 438-442.

Haeussler M., Schonig K., Eckert H., Eschstruth A., Mianne J., Renaud J.B., Schneider-Maunoury S., Shkumatava A., Teboul L., Kent J., Joly J. S., Concordet J. P., (2016). Evaluation of off-target and ontarget scoring algorithms and integration into the guide RNAselection tool CRISPOR. Genome Biology 17.

Heigwer F., Kerr G., Boutros M., E-CRISP: fast CRISPR target siteidentification. Nature Methods 11, 122-124 (2014).

Hendel A., Bak R. O., Clark J. T., Kennedy A. B., Ryan D. E., Roy S., Steinfeld I., Lunstad B. D., Kaiser R. J., Wilkens A. B., Bacchetta R., Tsalenko A., Dellinger D., Bruhn L., Porteus M. H., (2015). Chemically modified guide RNAs enhance CRISPR-Cas genome editing in human primary cells. Nat Biotechnol 33, 985-989.

Heyer W. D., Ehmsen K. T., Liu J. (2010). Regulation of homologousrecombination in eukaryotes. AnnuRev Genet, 44, 113-139.

Jaenisch R, Mintz B. (1974). Simian virus 40 DNA sequences in DNA of healthy adult mice derived from preimplantation blastocysts injected with viral DNA. Proc Natl Acad Sci, 71, 1250- 1254.

Jinek M, Chylinski K, Fonfara I, Hauer M, Doudna J. A., Charpentier E. (2012). A programmable dual-RNA-guided DNA endonuclease in adaptive bacterial immunity. Science 337, 816-821.

Jones J. R., Kong L., Hanna, M. G. t. Hoffman B., Krencik R., Bradley R., Hagemann T., Choi J., Doers M., Dubovis M., Sherafat M. A., Bhattacharyya A., Kendziorski C., Audhya A., Messing A., C. Zhang S., (2018). Mutations

in GFAP Disrupt the Distribution and Function of Organelles in Human Astrocytes. Cell Rep 25, 947-958 e944.

Kim Y. G., Cha, J. S. (1996). Chandrasegaran, Hybrid restriction enzymes: zinc finger fusions to Fok I cleavage domain. Proc Natl Acad Sci, US A93, 1156-1160.

Komor A. C., Kim Y. B., Packer M. S., Zuris J. A., Liu D. R., (2016). Programmable editing of a target base in genomic DNA without doublestranded DNA cleavage. Nature 533, 420-424.

Labuhn M., Adams F. F., Ng M., Knoess S., Schambach A., Charpentier E. M., Schwarzer A., Mateo J. L., Klusmann J. H., Heckl D., (2018). Refined sgRNA efficacy prediction improves large- and smallscale CRISPR-Cas9 applications. Nucleic Acids Res 46, 1375-1385.

Li X., Wang Y., Liu Y., Yang B., Wang X., Wei J., Lu Z., Zhang Y., Wu J., Huang X., Yang L., Chen J., (2018). Base editing with a Cpf1-cytidine deaminase fusion. Nat Biotechnol 36, 324-327.

Makarova K. S., Wolf Y. I., Alkhnbashi O. S., Costa F., Shah S. A., Saunders S.J., Barrangou R., Brouns S. J., Charpentier E., Haft D. H., Horvath P., Moineau S., Mojica F. J., Terns R. M., Terns M. P., White M. F., Yakunin A. F., Garrett R. A., van der Oost J., Backofen R., Koonin E.V., (2015). An updated evolutionary classification of CRISPR-Cas systems. Nat Rev Microbiol 13, 722-736.

Marraffini L. A., Sontheimer E. J. (2008). CRISPR interference limits horizontal gene transfer in staphylococci by targeting DNA. Science, 322, 1843-1845.

Mojica F. J., Diez-Villasenor C., Garcia-Martinez J., Soria E. (2005). Intervening sequences of regularly spaced prokaryotic repeats derive from foreign genetic elements. J Mol Evol, 60, 174-182.

Ozcan A., Pausch P., Linden A., Wulf A., Schuhle K., Heider J., Urlaub H., Heimerl T., Bange G., Randau L., (2019). Type IV CRISPR RNA processing and effector complex formation in Aromatoleum aromaticum. Nat Microbiol 4, 89-96.

Paquet D., Kwart D., Chen A., Sproul A., Jacob S., Teo S., Olsen K. M., Gregg A., Noggle S., Tessier-Lavigne M., (2016). Efficient introduction of specific homozygous and heterozygous mutations using CRISPR/Cas9. Nature 533, 125-129.

Qi L. S., Larson M. H., Gilbert L. A., Doudna J. A., Weissman J. S., Arkin A. P., Lim W. A. (2013). Repurposing CRISPR as an RNA-guided platform for sequence-specific control of gene expression. Cell 152,1173-1183.

Ran F. A., Cong L., Yan W. X., Scott D. A., Gootenberg J. S., Kriz A. J., Zetsche B., Shalem O., Wu X., Makarova K. S., Koonin E. V., Sharp P. A., Zhang F., (2015). In vivo genome editing using Staphylococcus aureus Cas9. Nature 520, 186-191.

Ran F. A., Hsu P. D., Lin C. Y., Gootenberg J. S., Konermann S., Trevino A. E., Scott D. A., Inoue A., Matoba S., Zhang Y., Zhang F. (2013). Double nicking by RNA-guided CRISPR Cas9 for enhanced genome editing specificity. Cell 154, 1380-1389.

Sapranauskas R., Gasiunas G., Fremaux C., Barrangou R., Horvath P., Siksnys V. (2011). The Streptococcus thermophilus CRISPR/Cas system provides immunity in Escherichia coli. Nucleic Acids Res, 39, 9275-9282.

Tamulaitis G., Venclovas C., Siksnys V., (2017). Type III CRISPR-CasImmunity: Major Differences Brushed Aside. Trends Microbiol 25,49-61.

Wang H., Yang H., Shivalila C. S., Dawlaty M. M., Cheng A. W., Zhang F., Jaenisch R. (2013). One-step generation of mice carrying mutations in multiple genes by CRISPR/Cas-mediated genome engineering. Cell, 153, 910-918.

Wen Z., Nguyen H. N., Guo Z., Lalli M. A., Wang X., Su Y., Kim N. S., Yoon K. J., Shin J., Zhang C., Makri G., Nauen D., Yu H., Guzman E., Chiang C. H., Yoritomo N., Kaibuchi K., Zou J., Christian K. M., Cheng L., Ross C. A., Margolis R. L., Chen G., Kosik K. S., Song H., Ming G. L., (2014). Synaptic dysregulation in a human iPS cell model of mental disorders. Nature 515, 414-418. CRISPR.indd 38 8/21/2019 7:20:09 PM Genome Editing Applications for Disease Modeling and Cell Therapy 39.

Wilson L. O. W., O'Brien A. R., Bauer D. C., (2018). The Current State and Future of CRISPR-Cas9 gRNA Design Tools. Front Pharmacol 9,749.

Xu X., Qi L. S., (2019). A CRISPR-dCas Toolbox for Genetic Engineering and Synthetic Biology. J Mol Biol 431, 34-47.

Yang H., Wang H., Shivalila C. S., Cheng A. W., Shi L., Jaenisch R. (2013). One-step generation of mice carrying reporter and conditional alleles by CRISPR/Cas-mediated genome engineering. Cell 154,1370-1379.

Zetsche B., Gootenberg J. S., Abudayyeh O. O., Slaymaker I. M., Makarova K. S., Essletzbichler P., Volz S. E., Joung J., van der Oost J., Regev A., Koonin E. V., Zhang F., (2015). Cpf1 Is a Single RNA-Guided Endonuclease of a Class 2 CRISPR-Cas System. Cell 163, 759-771.

MANYETİK REZONANS GÖRÜNTÜLEMEDE MAKİNE ÖĞRENİMİ UYGULAMALARI

Onur KARAMAN

- Akdeniz Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Görüntüleme Teknikleri Programı, Antalya - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0003-3672-1865
- Mail: onurkaraman@akdeniz.edu.tr

Kaynaklar

Akiba, T., Suzuki, S., & Fukuda, K. (2017). Extremely large minibatch sgd: Training resnet-50 on imagenet in 15 minutes. arXiv preprint arXiv:1711.04325.

Canziani, A., Paszke, A., & Culurciello, E. (2016). An analysis of deep neural network models for practical applications. arXiv preprint arXiv:1605.07678.

Elsken, T., Metzen, J. H., & Hutter, F. (2017). Simple and efficient architecture search for convolutional neural networks. arXiv preprint arXiv:1711.04528.

Fastai. Available at: https://www.fast.ai/ Accessed May 17, 2020

Guan, Q., Huang, Y., Zhong, Z., Zheng, Z., Zheng, L., & Yang, Y. (2018). Diagnose like a radiologist: Attention guided convolutional neural network for thorax disease classification. arXiv preprint arXiv:1801.09927.

ImageNET. Available at: http://www.image-net.org/papers/imagenet_cvpr09.bi Accessed May 17, 2020

Li, L., Qin, L., Xu, Z., Yin, Y., Wang, X., Kong, B., ... & Cao, K. (2020). Artificial intelligence distinguishes COVID-19 from community acquired pneumonia on chest CT. Radiology.

Liu, J., Li, W., Zhao, N., Cao, K., Yin, Y., Song, Q., ... & Gong, X. (2018, September). Integrate domain knowledge in training CNN for ultrasonography breast cancer diagnosis. In International Conference on Medical Image Computing and Computer-Assisted Intervention (pp. 868-875). Springer, Cham.

Loshchilov, I., & Hutter, F. (2016). Sgdr: Stochastic gradient descent with warm restarts. arXiv preprint arXiv:1608.03983.

Maki, S., Furuya, T., Horikoshi, T., Yokota, H., Mori, Y., Ota, J., ... & Shiga, Y. (2020). A deep convolutional neural network with performance comparable to radiologists for differentiating between spinal schwannoma and meningioma. Spine, 45(10), 694-700.

Open Source Computer Vision (OpenCV) Library. Available at: https://github.com/opencv/opencv/wiki/CiteOpenCV Accessed May 17, 2020.

Prevedello, L. M., Erdal, B. S., Ryu, J. L., Little, K. J., Demirer, M., Qian, S., & White, R. D. (2017). Automated critical test findings identification and online notification system using artificial intelligence in imaging. Radiology, 285(3), 923-931

Raghavendra, U., Acharya, U. R., & Adeli, H. (2019). Artificial intelligence techniques for automated diagnosis of neurological disorders. European neurology, 82(1-3), 41-64.

Rajpurkar, P., Irvin, J., Zhu, K., Yang, B., Mehta, H., Duan, T., ... & Lungren, M. P. (2017). Chexnet: Radiologist-level pneumonia detection on chest x-rays with deep learning. arXiv preprint arXiv:1711.05225.

Rouhi, R., Jafari, M., Kasaei, S., & Keshavarzian, P. (2015). Benign and malignant breast tumors classification based on region growing and CNN segmentation. Expert Systems with Applications, 42(3), 990-1002.

Wang, X., Peng, Y., Lu, L., Lu, Z., Bagheri, M., & Summers, R. M. (2017). Chestx-ray8: Hospital-scale chest x-ray database and benchmarks on weakly-supervised classification and localization of common thorax diseases. In Proceedings of the IEEE conference on computer vision and pattern recognition (pp. 2097-2106).

Yamashita, R., Nishio, M., Do, R. K. G., & Togashi, K. (2018). Convolutional neural networks: an overview and application in radiology. Insights into imaging, 9(4), 611-629.

Yasaka, K., Akai, H., Kunimatsu, A., Kiryu, S., & Abe, O. (2018). Deep learning with convolutional neural network in radiology. Japanese journal of radiology, 36(4), 257-272.

EGZERSİZ VE BEYİN

Çağla ÖZKUL

- Dr. Fzt. Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Ankara - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0001-9367-9910
- Mail: caglaozkul@hotmail.com

KAYNAKÇA

Agudelo, L. Z., Femenía, T., Orhan, F., Porsmyr-Palmertz, M., Goiny, M., Martinez-Redondo, V., Correia, J. C., Izadi, M., Bhat, M., & Schuppe-Koistinen, I. (2014). Skeletal muscle PGC-1α1 modulates kynurenine metabolism and mediates resilience to stress-induced depression. *Cell*, *159*(1), 33-45.

Albinet, C. T., Mandrick, K., Bernard, P. L., Perrey, S., & Blain, H. (2014). Improved cerebral oxygenation response and executive performance as a function of cardiorespiratory fitness in older women: a fNIRS study. *Frontiers in aging neuroscience*, *6*, 272.

Ambrée, O., Leimer, U., Herring, A., Görtz, N., Sachser, N., Heneka, M. T., Paulus, W., & Keyvani, K. (2006). Reduction of amyloid angiopathy and Aβ plaque burden after enriched housing in TgCRND8 mice: involvement of multiple pathways. *The American journal of pathology*, *169*(2), 544-552.

Ang, E., Wong, P., Moochhala, S., & Ng, Y. (2003). Neuroprotection associated with running: is it a result of increased endogenous neurotrophic factors? *Neuroscience*, *118*(2), 335-345.

Berchtold, N. C., Castello, N., & Cotman, C. W. (2010). Exercise and time-dependent benefits to learning and memory. *Neuroscience*, *167*(3), 588-597.

Biedermann, S., Fuss, J., Zheng, L., Sartorius, A., Falfán-Melgoza, C., Demirakca, T., Gass, P., Ende, G., & Weber-Fahr, W. (2012). In vivo voxel based morphometry: detection of increased hippocampal volume and decreased glutamate levels in exercising mice. *Neuroimage*, *61*(4), 1206-1212.

Buttler, L., Jordão, M. T., Fragas, M. G., Ruggeri, A., Ceroni, A., & Michelini, L. C. (2017). Maintenance of blood-brain barrier integrity in hypertension: a novel benefit of exercise training for autonomic control. *Frontiers in physiology*, *8*, 1048.

Cao, Y., Gunn, A. J., Bennet, L., Wu, D., George, S., Gluckman, P. D., Shao, X.-M., & Guan, J. (2003). Insulin-like growth factor (IGF)-1 suppresses oligodendrocyte caspase-3 activation and increases glial proliferation after ischemia in near-term fetal sheep. *Journal of Cerebral Blood Flow & Metabolism*, *23*(6), 739-747.

Carro, E., Trejo, J. L., Busiguina, S., & Torres-Aleman, I. (2001). Circulating insulin-like growth factor I mediates the protective effects of physical exercise against brain insults of different etiology and anatomy. *Journal of Neuroscience*, *21*(15), 5678-5684.

Ding, Q., Vaynman, S., Akhavan, M., Ying, Z., & Gomez-Pinilla, F. (2006). Insulin-like growth factor I interfaces with brain-derived neurotrophic factor-mediated synaptic plasticity to modulate aspects of exercise-induced cognitive function. *Neuroscience*, *140*(3), 823-833.

Dinoff, A., Herrmann, N., Swardfager, W., Liu, C. S., Sherman, C., Chan, S., & Lanctôt, K. L. (2016). The effect of exercise training on resting concentrations of peripheral brain-derived neurotrophic factor (BDNF): a meta-analysis. *PLoS One*, *11*(9), e0163037.

El Hayek, L., Khalifeh, M., Zibara, V., Abi Assaad, R., Emmanuel, N., Karnib, N., El-Ghandour, R., Nasrallah, P., Bilen, M., & Ibrahim, P. (2019). Lactate mediates the effects of exercise on learning and memory through SIRT1-dependent activation of hippocampal brain-derived neurotrophic factor (BDNF). *Journal of Neuroscience*, *39*(13), 2369-2382.

Erdő, F., Denes, L., & de Lange, E. (2017). Age-associated physiological and pathological changes at the blood–brain barrier: a review. *Journal of Cerebral Blood Flow & Metabolism*, *37*(1), 4-24.

Erickson, K. I., Prakash, R. S., Voss, M. W., Chaddock, L., Heo, S., McLaren, M., Pence, B. D., Martin, S. A., Vieira, V. J., & Woods, J. A. (2010). Brain-derived neurotrophic factor is associated with age-related decline in hippocampal volume. *Journal of Neuroscience*, *30*(15), 5368-5375.

Erickson, K. I., Voss, M. W., Prakash, R. S., Basak, C., Szabo, A., Chaddock, L., Kim, J. S., Heo, S., Alves, H., & White, S. M. (2011). Exercise training increases size of hippocampus and improves memory. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, *108*(7), 3017-3022.

Firth, J., Stubbs, B., Vancampfort, D., Schuch, F., Lagopoulos, J., Rosenbaum, S., & Ward, P. B. (2018). Effect of aerobic exercise on hippocampal volume in humans: a systematic review and meta-analysis. *Neuroimage*, *166*, 230-238.

Fisher, B. E., Li, Q., Nacca, A., Salem, G. J., Song, J., Yip, J., Hui, J. S., Jakowec, M. W., & Petzinger, G. M. (2013). Treadmill exercise elevates striatal dopamine D2 receptor binding potential in patients with early Parkinson's disease. *Neuroreport*, *24*(10), 509-514.

Funk, J. A., Gohlke, J., Kraft, A. D., McPherson, C. A., Collins, J. B., & Harry, G. J. (2011). Voluntary exercise protects hippocampal neurons from trimethyltin injury: possible role of interleukin-6 to modulate tumor necrosis factor receptor-mediated neurotoxicity. *Brain, behavior, and immunity*, *25*(6), 1063-1077.

Gaberel, T., Gakuba, C., Goulay, R., De Lizarrondo, S. M., Hanouz, J.-L., Emery, E., Touze, E., Vivien, D., & Gauberti, M. (2014). Impaired glymphatic perfusion after strokes revealed by contrast-enhanced MRI: a new target for fibrinolysis? *Stroke*, *45*(10), 3092-3096.

Griffin, É. W., Mullally, S., Foley, C., Warmington, S. A., O'Mara, S. M., & Kelly, Á. M. (2011). Aerobic exercise improves hippocampal function and increases BDNF in the serum of young adult males. *Physiology & behavior*, *104*(5), 934-941.

Guo, M., Cox, B., Mahale, S., Davis, W., Carranza, A., Hayes, K., Sprague, S., Jimenez, D., & Ding, Y. (2008). Pre-ischemic exercise reduces matrix metalloproteinase-9 expression and ameliorates blood–brain barrier dysfunction in stroke. *Neuroscience*, *151*(2), 340-351.

He, X.-f., Liu, D.-x., Zhang, Q., Liang, F.-y., Dai, G.-y., Zeng, J.-s., Pei, Z., Xu, G.-q., & Lan, Y. (2017). Voluntary exercise promotes glymphatic clearance of amyloid beta and reduces the activation of astrocytes and microglia in aged mice. *Frontiers in molecular neuroscience*, *10*, 144.

Heneka, M. T., Nadrigny, F., Regen, T., Martinez-Hernandez, A., Dumitrescu-Ozimek, L., Terwel, D., Jardanhazi-Kurutz, D., Walter, J., Kirchhoff, F., & Hanisch, U.-K. (2010). Locus ceruleus controls Alzheimer's disease pathology by modulating microglial functions through norepinephrine. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, *107*(13), 6058-6063.

Hörder, H., Johansson, L., Guo, X., Grimby, G., Kern, S., Östling, S., & Skoog, I. (2018). Midlife cardiovascular fitness and dementia: a 44-year longitudinal population study in women. *Neurology*, *90*(15), e1298-e1305.

Hyodo, K., Dan, I., Kyutoku, Y., Suwabe, K., Byun, K., Ochi, G., Kato, M., & Soya, H. (2016). The association between aerobic fitness and cognitive function in older men mediated by frontal lateralization. *Neuroimage*, *125*, 291-300.

Iyo, M., & Yamasaki, T. (1993). The detection of age-related decrease of dopamine D1, D2 and serotonin 5-HT2 receptors in living human brain. *Progress in neuro-psychopharmacology & biological psychiatry*, *17*(3), 415-421.

Klempin, F., Beis, D., Mosienko, V., Kempermann, G., Bader, M., & Alenina, N. (2013). Serotonin is required for exercise-induced adult hippocampal neurogenesis. *Journal of Neuroscience*, *33*(19), 8270-8275.

Kohman, R. A., Bhattacharya, T. K., Wojcik, E., & Rhodes, J. S. (2013). Exercise reduces activation of microglia isolated from hippocampus and brain of aged mice. *Journal of neuroinflammation*, *10*(1), 885.

Kress, B. T., Iliff, J. J., Xia, M., Wang, M., Wei, H. S., Zeppenfeld, D., Xie, L., Kang, H., Xu, Q., & Liew, J. A. (2014). Impairment of paravascular clearance pathways in the aging brain. *Annals of neurology*, *76*(6), 845-861.

Kronenberg, G., Bick-Sander, A., Bunk, E., Wolf, C., Ehninger, D., & Kempermann, G. (2006). Physical exercise prevents age-related decline in precursor cell activity in the mouse dentate gyrus. *Neurobiology of aging*, *27*(10), 1505-1513.

Kurl, S., Laukkanen, J., Lonnroos, E., Remes, A., & Soininen, H. (2018). Cardiorespiratory fitness and risk of dementia: a prospective population-based cohort study. *Age and ageing*, *47*(4), 611-614.

Liao, K. Z., Lu, B., & Xu, B. (2012). Brain-derived Neurotrophic Factor Promotes Differentiation and Maturation of Adult-born Neurons Through GABAergic Transmission. *J Neurosci*, *32*(41), 14318-14330.

Lima, M. G. P., Schimidt, H. L., Garcia, A., Daré, L. R., Carpes, F. P., Izquierdo, I., & Mello-Carpes, P. B. (2018). Environmental enrichment and exercise are better than social enrichment to reduce memory deficits in amyloid beta neurotoxicity. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, *115*(10), E2403-E2409.

Liu, X., Ye, K., & Weinshenker, D. (2015). Norepinephrine protects against amyloid-β toxicity via TrkB. *Journal of Alzheimer's Disease*, *44*(1), 251-260.

Lourenco, M. V., Frozza, R. L., de Freitas, G. B., Zhang, H., Kincheski, G. C., Ribeiro, F. C., Gonçalves, R. A., Clarke, J. R., Beckman, D., & Staniszewski, A. (2019). Exercise-linked FNDC5/irisin rescues synaptic plasticity and memory defects in Alzheimer's models. *Nature medicine*, *25*(1), 165-175.

Maass, A., Düzel, S., Goerke, M., Becke, A., Sobieray, U., Neumann, K., Lövdén, M., Lindenberger, U., Bäckman, L., & Braun-Dullaeus, R. (2015). Vascular hippocampal plasticity after aerobic exercise in older adults. *Molecular psychiatry*, *20*(5), 585-593.

Meeusen, R., & De Meirleir, K. (1995). Exercise and brain neurotransmission. *Sports Medicine*, *20*(3), 160-188.

Mestre, H., Kostrikov, S., Mehta, R. I., & Nedergaard, M. (2017). Perivascular spaces, glymphatic dysfunction, and small vessel disease. *Clinical science*, *131*(17), 2257-2274.

Molteni, R., Ying, Z., & Gómez-Pinilla, F. (2002). Differential effects of acute and chronic exercise on plasticity-related genes in the rat hippocampus revealed by microarray. *European Journal of Neuroscience*, *16*(6), 1107-1116.

Morland, C., Andersson, K. A., Haugen, Ø. P., Hadzic, A., Kleppa, L., Gille, A., Rinholm, J. E., Palibrk, V., Diget, E. H., & Kennedy, L. H. (2017). Exercise induces cerebral VEGF and angiogenesis via the lactate receptor HCAR1. *Nature communications*, *8*(1), 1-9.

O'Dell, T. J., Connor, S. A., Guglietta, R., & Nguyen, P. V. (2015). β-Adrenergic receptor signaling and modulation of long-term potentiation in the mammalian hippocampus. *Learning & Memory*, *22*(9), 461-471.

Obermeier, B., Daneman, R., & Ransohoff, R. M. (2013). Development, maintenance and disruption of the blood-brain barrier. *Nature medicine*, *19*(12), 1584.

Pal, M., Febbraio, M. A., & Whitham, M. (2014). From cytokine to myokine: the emerging role of interleukin-6 in metabolic regulation. *Immunology and cell biology*, *92*(4), 331-339.

Petzinger, G. M., Walsh, J. P., Akopian, G., Hogg, E., Abernathy, A., Arevalo, P., Turnquist, P., Vučković, M., Fisher, B. E., & Togasaki, D. M. (2007). Effects of treadmill exercise on dopaminergic transmission in the 1-methyl-4-phenyl-1, 2, 3, 6-tetrahydropyridine-lesioned mouse model of basal ganglia injury. *Journal of Neuroscience*, *27*(20), 5291-5300.

Prior, S. J., Jenkins, N. T., Brandauer, J., Weiss, E. P., & Hagberg, J. M. (2012). Aerobic exercise training increases circulating insulin-like growth factor binding protein–1 concentration, but does not attenuate the reduction in circulating insulin-like growth factor binding protein–1 after a high-fat meal. *Metabolism*, *61*(3), 310-316.

Religa, P., Cao, R., Religa, D., Xue, Y., Bogdanovic, N., Westaway, D., Marti, H. H., Winblad, B., & Cao, Y. (2013). VEGF significantly restores impaired memory behavior in Alzheimer's mice by improvement of vascular survival. *Scientific reports*, *3*, 2053.

Roberts, R. E., Anderson, E. J., & Husain, M. (2013). White matter microstructure and cognitive function. *The Neuroscientist*, *19*(1), 8-15.

Schlittler, M., Goiny, M., Agudelo, L. Z., Venckunas, T., Brazaitis, M., Skurvydas, A., Kamandulis, S., Ruas, J. L., Erhardt, S., & Westerblad, H. (2016). Endurance exercise increases skeletal muscle kynurenine aminotransferases and plasma kynurenic acid in humans. *American Journal of Physiology-Cell Physiology*.

Sexton, C. E., Betts, J. F., Demnitz, N., Dawes, H., Ebmeier, K. P., & Johansen-Berg, H. (2016). A systematic review of MRI studies examining the

relationship between physical fitness and activity and the white matter of the ageing brain. *Neuroimage*, *131*, 81-90.

Soto, I., Graham, L. C., Richter, H. J., Simeone, S. N., Radell, J. E., Grabowska, W., Funkhouser, W. K., Howell, M. C., & Howell, G. R. (2015). APOE stabilization by exercise prevents aging neurovascular dysfunction and complement induction. *PLoS Biol*, *13*(10), e1002279.

Stillman, C. M., Cohen, J., Lehman, M. E., & Erickson, K. I. (2016). Mediators of physical activity on neurocognitive function: a review at multiple levels of analysis. *Frontiers in human neuroscience*, *10*, 626.

Sweeney, M. D., Sagare, A. P., & Zlokovic, B. V. (2018). Blood–brain barrier breakdown in Alzheimer disease and other neurodegenerative disorders. *Nature Reviews Neurology*, *14*(3), 133.

Tari, A. R., Norevik, C. S., Scrimgeour, N. R., Kobro-Flatmoen, A., Storm-Mathisen, J., Bergersen, L. H., Wrann, C. D., Selbæk, G., Kivipelto, M., & Moreira, J. B. N. (2019). Are the neuroprotective effects of exercise training systemically mediated? *Progress in cardiovascular diseases*, *62*(2), 94-101.

Vecchio, L. M., Meng, Y., Xhima, K., Lipsman, N., Hamani, C., & Aubert, I. (2018). The neuroprotective effects of exercise: maintaining a healthy brain throughout aging. *Brain plasticity*, *4*(1), 17-52.

von Holstein-Rathlou, S., Petersen, N. C., & Nedergaard, M. (2018). Voluntary running enhances glymphatic influx in awake behaving, young mice. *Neuroscience letters*, *662*, 253-258.

Voss, M. W., Heo, S., Prakash, R. S., Erickson, K. I., Alves, H., Chaddock, L., Szabo, A. N., Mailey, E. L., Wójcicki, T. R., & White, S. M. (2013). The influence of aerobic fitness on cerebral white matter integrity and cognitive function in older adults: Results of a one-year exercise intervention. *Human brain mapping*, *34*(11), 2972-2985.

Weinstein, A. M., Voss, M. W., Prakash, R. S., Chaddock, L., Szabo, A., White, S. M., Wojcicki, T. R., Mailey, E., McAuley, E., & Kramer, A. F. (2012). The association between aerobic fitness and executive function is mediated by prefrontal cortex volume. *Brain, behavior, and immunity*, *26*(5), 811-819.

Westwood, A. J., Beiser, A., DeCarli, C., Harris, T. B., Chen, T. C., He, X.-m., Roubenoff, R., Pikula, A., Au, R., & Braverman, L. E. (2014). Insulin-like growth factor-1 and risk of Alzheimer dementia and brain atrophy. *Neurology*, *82*(18), 1613-1619.

Whiteman, A. S., Young, D. E., Budson, A. E., Stern, C. E., & Schon, K. (2016). Entorhinal volume, aerobic fitness, and recognition memory in healthy young adults: A voxel-based morphometry study. *Neuroimage*, *126*, 229-238.

Whiteman, A. S., Young, D. E., He, X., Chen, T. C., Wagenaar, R. C., Stern, C. E., & Schon, K. (2014). Interaction between serum BDNF and aerobic fitness predicts recognition memory in healthy young adults. *Behavioural brain research*, *259*, 302-312.

Xie, L., Kang, H., Xu, Q., Chen, M. J., Liao, Y., Thiyagarajan, M., O'Donnell, J., Christensen, D. J., Nicholson, C., & Iliff, J. J. (2013). Sleep drives metabolite clearance from the adult brain. *science*, *342*(6156), 373-377.

Zhang, Y., Zhang, P., Shen, X., Tian, S., Wu, Y., Zhu, Y., Jia, J., Wu, J., & Hu, Y. (2013). Early exercise protects the blood-brain barrier from ischemic brain injury via the regulation of MMP-9 and occludin in rats. *International Journal of Molecular Sciences*, *14*(6), 11096-11112.

VESTİBÜLER SİSTEM VE BİLİŞSEL FONKSİYONLAR

Çağla ÖZKUL

- Dr. Fzt., Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Ankara - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0001-9367-9910
- Mail: caglaozkul@hotmail.com

KAYNAKÇA

Astur, R. S., Taylor, L. B., Mamelak, A. N., Philpott, L., & Sutherland, R. J. (2002). Humans with hippocampus damage display severe spatial memory impairments in a virtual Morris water task. *Behavioural brain research*, *132*(1), 77-84.

Bigelow, R. T., Semenov, Y. R., Trevino, C., Ferrucci, L., Resnick, S. M., Simonsick, E. M., Xue, Q. L., & Agrawal, Y. (2015). Association between visuospatial ability and vestibular function in the Baltimore Longitudinal Study of Aging. *Journal of the American Geriatrics Society*, *63*(9), 1837-1844.

Black, F. O., Pesznecker, S., & Stallings, V. (2004). Permanent gentamicin vestibulotoxicity. *Otology & Neurotology*, *25*(4), 559-569.

Borel, L., Harlay, F., Lopez, C., Magnan, J., Chays, A., & Lacour, M. (2004). Walking performance of vestibular-defective patients before and after unilateral vestibular neurotomy. *Behavioural brain research*, *150*(1-2), 191-200.

Brandt, T., Schautzer, F., Hamilton, D. A., Brüning, R., Markowitsch, H. J., Kalla, R., Darlington, C., Smith, P., & Strupp, M. (2005). Vestibular loss causes hippocampal atrophy and impaired spatial memory in humans. *Brain*, *128*(11), 2732-2741.

Candidi, M., Micarelli, A., Viziano, A., Aglioti, S. M., Minio Paluello, I., & Alessandrini, M. (2013). Impaired mental rotation in benign paroxysmal positional vertigo and acute vestibular neuritis. *Frontiers in Human Neuroscience*, *7*, 783.

Cohen, H. S. (2000). Vestibular disorders and impaired path integration along a linear trajectory. *Journal of Vestibular Research*, *10*(1), 7-15.

Cohen, H. S., & Kimball, K. T. (2002). Improvements in path integration after vestibular rehabilitation. *Journal of Vestibular Research*, *12*(1), 47-51.

Cullen, K. E. (2019). Vestibular processing during natural self-motion: implications for perception and action. *Nature Reviews Neuroscience*, *20*(6), 346-363.

Cullen, K. E., & Wang, L. (2020). Predictive coding in early vestibular pathways: Implications for vestibular cognition. *Cognitive neuropsychology*, 1-4.

Cutfield, N. J., Scott, G., Waldman, A. D., Sharp, D. J., & Bronstein, A. M. (2014). Visual and proprioceptive interaction in patients with bilateral vestibular loss. *NeuroImage: Clinical*, *4*, 274-282.

Dieterich, M., & Brandt, T. (2008). Functional brain imaging of peripheral and central vestibular disorders. *Brain*, *131*(10), 2538-2552.

Dunlap, P. M., Holmberg, J. M., & Whitney, S. L. (2019). Vestibular rehabilitation: advances in peripheral and central vestibular disorders. *Current opinion in neurology*, *32*(1), 137-144.

Ferrè, E. R., & Haggard, P. (2020). Vestibular cognition: State-of-the-art and future directions. *Cognitive neuropsychology*, 1-8.

Gans, R. E. (2002). Vestibular rehabilitation: critical decision analysis. Seminars in Hearing,

Göttlich, M., Jandl, N. M., Sprenger, A., Wojak, J. F., Münte, T. F., Krämer, U. M., & Helmchen, C. (2016). Hippocampal gray matter volume in bilateral vestibular failure. *Human brain mapping*, *37*(5), 1998-2006.

Grabherr, L., Cuffel, C., Guyot, J.-P., & Mast, F. W. (2011). Mental transformation abilities in patients with unilateral and bilateral vestibular loss. *Experimental Brain Research*, *209*(2), 205-214.

Guidetti, G., Monzani, D., Trebbi, M., & Rovatti, V. (2008). Impaired navigation skills in patients with psychological distress and chronic peripheral vestibular hypofunction without vertigo. *Acta otorhinolaryngologica italica*, *28*(1), 21.

Gurvich, C., Maller, J. J., Lithgow, B., Haghgooie, S., & Kulkarni, J. (2013). Vestibular insights into cognition and psychiatry. *brain research*, *1537*, 244-259.

Harun, A., Oh, E. S., Bigelow, R. T., Studenski, S., & Agrawal, Y. (2016). Vestibular impairment in dementia. *Otology & Neurotology: Official Publication of the American Otological Society, American Neurotology Society [and] European Academy of Otology and Neurotology*, *37*(8), 1137.

Hufner, K., Stephan, T., Hamilton, D., Kalla, R., Glasauer, S., Strupp, M., & Brandt, T. (2009). Gray-matter atrophy after chronic complete unilateral vestibular deafferentation. *Annals of the New York Academy of Sciences*, *1164*(1), 383-385.

Iachini, T., Iavarone, A., Senese, V. P., Ruotolo, F., & Ruggiero, G. (2009). Visuospatial memory in healthy elderly, AD and MCI: a review. *Current aging science*, *2*(1), 43-59.

Kahneman, D. (1973). *Attention and effort* (Vol. 1063). Citeseer.

Klatt, B. N., Ries, J. D., Dunlap, P. M., Whitney, S. L., & Agrawal, Y. (2019). Vestibular physical therapy in individuals with cognitive impairment: a theoretical framework. *pre*, *43*, S14-S19.

Kravitz, D. J., Saleem, K. S., Baker, C. I., & Mishkin, M. (2011). A new neural framework for visuospatial processing. *Nature Reviews Neuroscience*, *12*(4), 217-230.

Kremmyda, O., Hüfner, K., Flanagin, V. L., Hamilton, D. A., Linn, J., Strupp, M., Jahn, K., & Brandt, T. (2016). Beyond dizziness: virtual navigation, spatial anxiety and hippocampal volume in bilateral vestibulopathy. *Frontiers in Human Neuroscience*, *10*, 139.

Micarelli, A., Viziano, A., Bruno, E., Micarelli, E., Augimeri, I., & Alessandrini, M. (2018). Gradient impact of cognitive decline in unilateral vestibular hypofunction after rehabilitation: preliminary findings. *European Archives of Oto-Rhino-Laryngology*, *275*(10), 2457-2465.

Micarelli, A., Viziano, A., Micarelli, B., Augimeri, I., & Alessandrini, M. (2019). Vestibular rehabilitation in older adults with and without mild cognitive impairment: Effects of virtual reality using a head-mounted display. *Archives of gerontology and geriatrics*, *83*, 246-256.

Nascimbeni, A., Gaffuri, A., Penno, A., & Tavoni, M. (2010). Dual task interference during gait in patients with unilateral vestibular disorders. *Journal of neuroengineering and rehabilitation*, *7*(1), 47.

Parsons, L. M. (1987). Imagined spatial transformation of one's body. *Journal of experimental Psychology: general*, *116*(2), 172.

Péruch, P., Borel, L., Magnan, J., & Lacour, M. (2005). Direction and distance deficits in path integration after unilateral vestibular loss depend on task complexity. *Cognitive brain research*, *25*(3), 862-872.

Pinker, S. (1984). Visual cognition: An introduction. *Cognition*, *18*(1-3), 1-63.

Previc, F. H. (2013). Vestibular loss as a contributor to Alzheimer's disease. *Medical Hypotheses*, *80*(4), 360-367.

Redfern, M. S., Talkowski, M. E., Jennings, J. R., & Furman, J. M. (2004). Cognitive influences in postural control of patients with unilateral vestibular loss. *Gait & posture*, *19*(2), 105-114.

Risey, J., & Briner, W. (1990). Dyscalculia in patients with vertigo. *J Vestib Res*, *1*(1), 31-37.

Roberts, J. C., Cohen, H. S., & Sangi-Haghpeykar, H. (2011). Vestibular disorders and dual task performance: impairment when walking a straight path. *Journal of Vestibular Research*, *21*(3), 167-174.

Seo, Y. J., Kim, J., & Kim, S. H. (2016). The change of hippocampal volume and its relevance with inner ear function in Meniere's disease patients. *Auris Nasus Larynx*, *43*(6), 620-625.

Smith, P., & Zheng, Y. (2013). From ear to uncertainty: vestibular contributions to cognitive function. *Frontiers in integrative neuroscience*, *7*, 84.

Smith, P. F. (2017). The vestibular system and cognition. *Current opinion in neurology*, *30*(1), 84-89.

Umarova, R. M., Saur, D., Schnell, S., Kaller, C. P., Vry, M.-S., Glauche, V., Rijntjes, M., Hennig, J., Kiselev, V., & Weiller, C. (2010). Structural connectivity for visuospatial attention: significance of ventral pathways. *Cerebral cortex*, *20*(1), 121-129.

van Cruijsen, N., Hiemstra, W. M., Meiners, L. C., Wit, H. P., & Albers, F. W. (2007). Hippocampal volume measurement in patients with Ménière's disease: a pilot study. *Acta oto-laryngologica*, *127*(10), 1018-1023.

Ventre-Dominey, J. (2014). Vestibular function in the temporal and parietal cortex: distinct velocity and inertial processing pathways. *Frontiers in integrative neuroscience*, *8*, 53.

Yardley, L., Gardner, M., Bronstein, A., Davies, R., Buckwell, D., & Luxon, L. (2001). Interference between postural control and mental task performance in patients with vestibular disorder and healthy controls. *Journal of Neurology, Neurosurgery & Psychiatry*, *71*(1), 48-52.

zu Eulenburg, P., Stoeter, P., & Dieterich, M. (2010). Voxel-based morphometry depicts central compensation after vestibular neuritis. *Annals of neurology*, *68*(2), 241-249.

ALZHEIMER HASTALIĞI TEDAVİSİ İÇİN EN KESTİRME YOL: İNTRANAZAL YAKLAŞIMLAR

Serap YEŞİLKIR BAYDAR

- İstanbul Gelişim Üniversitesi Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi Biyomedikal Mühendisliği Pr., Yaşam Bilimleri ve Biyomedikal Mühendisliği Uygulama ve Araştırma Merkezi İstanbul - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0001-6311-4302
- Mail: syesilkir@gelisim.edu.tr, serapybaydar@gmail.com

Kaynakça

Adnet, T., Groo, A. C., Picard, C., Davis, A., Corvaisier, S., Since, M., . . . Malzert-Fréon, A. (2020). Pharmacotechnical Development of a Nasal Drug Delivery Composite Nanosystem Intended for Alzheimer's Disease Treatment. *Pharmaceutics, 12*(3). doi:10.3390/pharmaceutics12030251

Blennow, K., de Leon, M. J., & Zetterberg, H. (2006). Alzheimer's disease. *Lancet, 368*(9533), 387-403. doi:10.1016/s0140-6736(06)69113-7

Braak, H., & Del Trecidi, K. (2015). Neuroanatomy and pathology of sporadic Alzheimer's disease. *Adv Anat Embryol Cell Biol, 215*, 1-162.

Campion, D., Dumanchin, C., Hannequin, D., Dubois, B., Belliard, S., Puel, M., . . . Frebourg, T. (1999). Early-onset autosomal dominant Alzheimer disease: prevalence, genetic heterogeneity, and mutation spectrum. *Am J Hum Genet, 65*(3), 664-670. doi:10.1086/302553

Chen, G. F., Xu, T. H., Yan, Y., Zhou, Y. R., Jiang, Y., Melcher, K., & Xu, H. E. (2017). Amyloid beta: structure, biology and structure-based therapeutic development. *Acta Pharmacol Sin, 38*(9), 1205-1235. doi:10.1038/aps.2017.28

Colović, M. B., Krstić, D. Z., Lazarević-Pašti, T. D., Bondžić, A. M., & Vasić, V. M. (2013). Acetylcholinesterase inhibitors: pharmacology and toxicology. *Curr Neuropharmacol, 11*(3), 315-335. doi:10.2174/1570159x11311030006

Crowe, T. P., Greenlee, M. H. W., Kanthasamy, A. G., & Hsu, W. H. (2018). Mechanism of intranasal drug delivery directly to the brain. *Life Sci, 195*, 44-52. doi:10.1016/j.lfs.2017.12.025

Cummings, J. L., & Cole, G. (2002). Alzheimer disease. *Jama, 287*(18), 2335-2338. doi:10.1001/jama.287.18.2335

Çat, M. (2019). *Alzheimer hastalığı tedavisinde kullanılabilecek yeni sentezlenmiş bileşikler ile asetilkolinesteraz enziminin inhibisyonunun incelenmesi / Investigation of inhibition of acetylcholinesterase enzyme with new synthesis compounds used in the treatment of alzheimer.* (Master of Science MAster Thesis), Gazi University, Ankara. (545597)

Doğan, S. S. Ç., S.; Çapan, Y. (2013). Brain Drug Targeting. *Hacettepe University Journal of the Faculty of Pharmacy*(2), 231-250.

Elmacı, N. T. (2012). Alzheimer hastalığının paotfizyolojisi. *Turkiye Klinikleri Journal Neurol- Speicial Topics, 5*(3), 7-10.

Fazil, M., Md, S., Haque, S., Kumar, M., Baboota, S., Sahni, J. k., & Ali, J. (2012). Development and evaluation of rivastigmine loaded chitosan nanoparticles for brain targeting. *European Journal of Pharmaceutical Sciences, 47*(1), 6-15. doi:https://doi.org/10.1016/j.ejps.2012.04.013

Fonseca-Santos, B., Gremião, M. P., & Chorilli, M. (2015). Nanotechnology-based drug delivery systems for the treatment of Alzheimer's disease. *Int J Nanomedicine, 10*, 4981-5003. doi:10.2147/ijn.s87148

Gänger, S., & Schindowski, K. (2018). Tailoring Formulations for Intranasal Nose-to-Brain Delivery: A Review on Architecture, Physico-Chemical Characteristics and Mucociliary Clearance of the Nasal Olfactory Mucosa. *Pharmaceutics, 10*(3). doi:10.3390/pharmaceutics10030116

Goedert, M., & Spillantini, M. G. (2006). A century of Alzheimer's disease. *Science, 314*(5800), 777-781. doi:10.1126/science.1132814

Gümüşlü, K. E. (2016). Alzheimer hastalığı: risk genler ve hastalığın teşhis ve patogenezinde kullanılan genetik belirleyiciler. *Turkiye Klinikleri Journal Pharmacology- Special Topics, 4*(1), 36-41.

Hardy, J. (2006). A hundred years of Alzheimer's disease research. *Neuron, 52*(1), 3-13. doi:10.1016/j.neuron.2006.09.016

International, A. s. D. (2019). Attitudes to dementia. Retrieved from https://www.alz.co.uk/research/WorldAlzheimerReport2019.pdf

Ishrat, T., Parveen, K., Khan, M. M., Khuwaja, G., Khan, M. B., Yousuf, S., . . . Islam, F. (2009). Selenium prevents cognitive decline and oxidative damage in rat model of streptozotocin-induced experimental dementia of Alzheimer's type. *Brain Res, 1281*, 117-127. doi:10.1016/j.brainres.2009.04.010

İstatistiklerle Yaşlılar 2018. (2019). 2019.

Jain, R., Nabar, S., Dandekar, P., & Patravale, V. (2010). Micellar nanocarriers: potential nose-to-brain delivery of zolmitriptan as novel migraine therapy. *Pharm Res, 27*(4), 655-664. doi:10.1007/s11095-009-0041-x

Junqueira, L. C. C. J. (2003). Sinir Dokusu ve Sinir Sistemi (Y. S. Aytekin, S., Trans.) *Temel Histoloji*. Istanbul: Nobel Press.

Kahraman, E. Ö., Y. (2011). POLYMERIC MICELLES AND ITS NASAL APPLICATIONS. *Journal of Faculty of Pharmacy of Istanbul University, 41*, 121-139.

Kang, S., Lee, Y. H., & Lee, J. E. (2017). Metabolism-Centric Overview of the Pathogenesis of Alzheimer's Disease. *Yonsei Med J, 58*(3), 479-488. doi:10.3349/ymj.2017.58.3.479

Keleş, E. Ö. S. (2018). Alzheimer Hastalığı ve Tedavi Yaklaşımları. *İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi, 3*(2), 39-42.

Kenche, V. B., & Barnham, K. J. (2011). Alzheimer's disease & metals: therapeutic opportunities. *Br J Pharmacol, 163*(2), 211-219. doi:10.1111/j.1476-5381.2011.01221.x

Kichler, A., Chillon, M., Leborgne, C., Danos, O., & Frisch, B. (2002). Intranasal gene delivery with a polyethylenimine-PEG conjugate. *J Control Release, 81*(3), 379-388. doi:10.1016/s0168-3659(02)00080-9

Kovacs, G. G. (2014). Introduction. In G. G. Kovacs (Ed.), *Neuropathology of Neurodegenerative Diseases: A Practical Guide* (pp. 1-7). Cambridge: Cambridge University Press.

Krstic, D., & Knuesel, I. (2013). Deciphering the mechanism underlying late-onset Alzheimer disease. *Nat Rev Neurol, 9*(1), 25-34. doi:10.1038/nrneurol.2012.236

Kuret, J., Congdon, E. E., Li, G., Yin, H., Yu, X., & Zhong, Q. (2005). Evaluating triggers and enhancers of tau fibrillization. *Microsc Res Tech, 67*(3-4), 141-155. doi:10.1002/jemt.20187

Law, A., Gauthier, S., & Quirion, R. (2001). Say NO to Alzheimer's disease: the putative links between nitric oxide and dementia of the Alzheimer's type. *Brain Res Brain Res Rev, 35*(1), 73-96. doi:10.1016/s0165-0173(00)00051-5

Lichtenthaler, S. F., & Haass, C. (2004). Amyloid at the cutting edge: activation of alpha-secretase prevents amyloidogenesis in an Alzheimer disease mouse model. *J Clin Invest, 113*(10), 1384-1387. doi:10.1172/jci21746

Lockman, P. R., Mumper, R. J., Khan, M. A., & Allen, D. D. (2002). Nanoparticle technology for drug delivery across the blood-brain barrier. *Drug Dev Ind Pharm, 28*(1), 1-13. doi:10.1081/ddc-120001481

Mann, D. M. (1989). The pathogenesis and progression of the pathological changes of Alzheimer's disease. *Ann Med, 21*(2), 133-136. doi:10.3109/07853898909149200

Manoharan, S., Guillemin, G. J., Abiramasundari, R. S., Essa, M. M., Akbar, M., & Akbar, M. D. (2016). The Role of Reactive Oxygen Species in the Pathogenesis of Alzheimer's Disease, Parkinson's Disease, and Huntington's

Disease: A Mini Review. *Oxid Med Cell Longev, 2016*, 8590578. doi:10.1155/2016/8590578

Mehta, M., Adem, A., & Sabbagh, M. (2012). New acetylcholinesterase inhibitors for Alzheimer's disease. *Int J Alzheimers Dis, 2012*, 728983. doi:10.1155/2012/728983

Mendiola-Precoma, J., Berumen, L. C., Padilla, K., & Garcia-Alcocer, G. (2016). Therapies for Prevention and Treatment of Alzheimer's Disease. *Biomed Res Int, 2016*, 2589276. doi:10.1155/2016/2589276

Murphy, M. P., & LeVine, H., 3rd. (2010). Alzheimer's disease and the amyloid-beta peptide. *J Alzheimers Dis, 19*(1), 311-323. doi:10.3233/jad-2010-1221

Nordberg, A., & Svensson, A. L. (1998). Cholinesterase inhibitors in the treatment of Alzheimer's disease: a comparison of tolerability and pharmacology. *Drug Saf, 19*(6), 465-480. doi:10.2165/00002018-199819060-00004

Özkan, K. E., O. (2019). Alzheimer hastalığı erken tanısında burun akıntısı testlerinin önemi *Demiroğlu Bilim Üniversitesi Florence Nightingale Tıp Dergisi, 5*(2), 105-109.

Pardridge, W. M. (2007). Drug targeting to the brain. *Pharm Res, 24*(9), 1733-1744. doi:10.1007/s11095-007-9324-2

Praticò, D. (2008). Oxidative stress hypothesis in Alzheimer's disease: a reappraisal. *Trends Pharmacol Sci, 29*(12), 609-615. doi:10.1016/j.tips.2008.09.001

Raina, P., Santaguida, P., Ismaila, A., Patterson, C., Cowan, D., Levine, M., . . . Oremus, M. (2008). Effectiveness of cholinesterase inhibitors and memantine for treating dementia: evidence review for a clinical practice guideline. *Ann Intern Med, 148*(5), 379-397. doi:10.7326/0003-4819-148-5-200803040-00009

Reddy, P. H., & Beal, M. F. (2008). Amyloid beta, mitochondrial dysfunction and synaptic damage: implications for cognitive decline in aging and Alzheimer's disease. *Trends Mol Med, 14*(2), 45-53. doi:10.1016/j.molmed.2007.12.002

Reitz, C., & Mayeux, R. (2014). Alzheimer disease: epidemiology, diagnostic criteria, risk factors and biomarkers. *Biochem Pharmacol, 88*(4), 640-651. doi:10.1016/j.bcp.2013.12.024

Roberson, E. D., Scearce-Levie, K., Palop, J. J., Yan, F., Cheng, I. H., Wu, T., . . . Mucke, L. (2007). Reducing endogenous tau ameliorates amyloid beta-induced deficits in an Alzheimer's disease mouse model. *Science, 316*(5825), 750-754. doi:10.1126/science.1141736

Sanabria-Castro, A., Alvarado-Echeverría, I., & Monge-Bonilla, C. (2017). Molecular Pathogenesis of Alzheimer's Disease: An Update. *Ann Neurosci, 24*(1), 46-54. doi:10.1159/000464422

Sperling, R. A., Aisen, P. S., Beckett, L. A., Bennett, D. A., Craft, S., Fagan, A. M., . . . Phelps, C. H. (2011). Toward defining the preclinical stages of Alzheimer's disease: recommendations from the National Institute on Aging-Alzheimer's Association workgroups on diagnostic guidelines for Alzheimer's disease. *Alzheimers Dement, 7*(3), 280-292. doi:10.1016/j.jalz.2011.03.003

Stutzmann, G. E., Caccamo, A., LaFerla, F. M., & Parker, I. (2004). Dysregulated IP3 signaling in cortical neurons of knock-in mice expressing an Alzheimer's-linked mutation in presenilin1 results in exaggerated Ca2+ signals and altered membrane excitability. *J Neurosci, 24*(2), 508-513. doi:10.1523/jneurosci.4386-03.2004

Supnet, C., & Bezprozvanny, I. (2010). The dysregulation of intracellular calcium in Alzheimer disease. *Cell Calcium, 47*(2), 183-189. doi:10.1016/j.ceca.2009.12.014

Tanzi, R. E., & Bertram, L. (2005). Twenty years of the Alzheimer's disease amyloid hypothesis: a genetic perspective. *Cell, 120*(4), 545-555. doi:10.1016/j.cell.2005.02.008

Üzüm, G. (1999). Kronik Nikotin Tedavisinin Pentilentetrazol İle Oluşturulan Nöbetlerde Kan-Beyin Bariyeri Permeabilitesi Üzerine Etkisi. *Journal of Istanbul Faculty of Medicine, 62*(3).

Velliquette, R. A., O'Connor, T., & Vassar, R. (2005). Energy inhibition elevates beta-secretase levels and activity and is potentially amyloidogenic in APP transgenic mice: possible early events in Alzheimer's disease pathogenesis. *J Neurosci, 25*(47), 10874-10883. doi:10.1523/jneurosci.2350-05.2005

Wang, D. S., Dickson, D. W., & Malter, J. S. (2006). beta-Amyloid degradation and Alzheimer's disease. *J Biomed Biotechnol, 2006*(3), 58406. doi:10.1155/jbb/2006/58406

Wang, H. Y., Li, W., Benedetti, N. J., & Lee, D. H. (2003). Alpha 7 nicotinic acetylcholine receptors mediate beta-amyloid peptide-induced tau protein phosphorylation. *J Biol Chem, 278*(34), 31547-31553. doi:10.1074/jbc.M212532200

Wang, J. M., & Sun, C. (2010). Calcium and neurogenesis in Alzheimer's disease. *Front Neurosci, 4*, 194. doi:10.3389/fnins.2010.00194

Watkins, P. B., Zimmerman, H. J., Knapp, M. J., Gracon, S. I., & Lewis, K. W. (1994). Hepatotoxic effects of tacrine administration in patients with Alzheimer's disease. *Jama, 271*(13), 992-998.

Weintraub, S., Wicklund, A. H., & Salmon, D. P. (2012). The neuropsychological profile of Alzheimer disease. *Cold Spring Harb Perspect Med, 2*(4), a006171. doi:10.1101/cshperspect.a006171

Yoshikai, S., Sasaki, H., Doh-ura, K., Furuya, H., & Sakaki, Y. (1990). Genomic organization of the human amyloid beta-protein precursor gene. *Gene, 87*(2), 257-263. doi:10.1016/0378-1119(90)90310-n

Zhao, Y., & Zhao, B. (2013). Oxidative stress and the pathogenesis of Alzheimer's disease. *Oxid Med Cell Longev, 2013*, 316523. doi:10.1155/2013/316523

SAĞLIK BİLİMLERİNDE MULTİDİSİPLİNER ARAŞTIRMALAR 4

EDİTÖR

Doç. Dr. Ayten DİNÇ

EFEAKADEMİ

Sağlık Bilimlerinde Multidisipliner Araştırmalar - 4

Editör: Ayten Dinç ORCID (0000-0002-8903-675X)

ISBN: 978-625-7729-71-0

1. Baskı: Aralık 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ'ye aittir.

KÜTÜPHANE KARTI

Sağlık Bilimlerinde Multidisipliner Araştırmalar-4
DİNÇ, Ayten
1. Basım, 544 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin var.
Anahtar kelimeler:
1. Sağlık, 2. Bilim, 3. Tıp.

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)

Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ 3

İÇİNDEKİLER 5

Fournier Gangreni 9
Ekrem BAŞARAN - Erman YEKENKURUL

Üretral Darlıklara Yaklaşım 19
Alpaslan YÜKSEL - Hasan DANIŞ

Kalisiyel Divertikül Tanı ve Tedavisi 33
Mehmet Ali ÖZEL - Dursun BABA

İnmemiş Testis (Kriptoorşidizm) 45
Alpaslan YÜKSEL

Kolistin İlişkili Nefrotoksisite 57
Alper ALP

Kolorektal Cerrahi Sonrası Üreter Yaralanmalarına Genel Yaklaşım 71
Erman YEKENKURUL - Ekrem BAŞARAN

İleri Evre Konjestif Kalp Yetmezliğinde Periton Diyalizi Tedavisinin Yeri 81
Dilek GİBYELİ GENEK

Kronik Böbrek Yetmezliği Hastalarında Oluşturulan Arteriyovenöz Fistüllerin Komplikasyonları ve Çözüm Önerileri 12 Soru 12 Cevap 101
Dinçer UYSAL

21 Soruda Kalıcı Hemodiyaliz Kateteri Komplikasyonları ve Çözümleri 115
Dinçer UYSAL

Kateter Enfeksiyonlarının Tedavisinde Multidisipliner Yaklaşımlar 127
Esma EREN

Sepsiste Kan Pürifikasyonu 141
Cihangir DOĞU

Sepsiste Hidrokortizon, Askorbik Asit, Tiamin Kombinasyonunun Kullanımı 155
Meltem ŞİMŞEK - Fatma YILDIRIM

Septik Şokta ECMO Kullanımı 169
Mehmet ÇELEĞEN

Girişimsel Olmayan Endotelyal Fonksiyon Ölçüm Yöntemleri 181
Aslınur SIRCAN KÜÇÜKSAYAN - Murat BÜYÜKAKSU - Murat CANPOLAT

Kardiyopulmoner Hastalıklar ve Cerrahisinde Ağrı Yönetimi 199
Aysun ÖZDEMİR - Emine KAPLAN SERİN

Çocuklarda Magnetik Rezonans Görüntülemede Anestezi Yönetimi 219
Abdülkadir İSKENDER - Gizem DEMİR ŞENOĞLU

Glokomda Optikal Koherens Tomografi Anjiografi 231
Hayati YILMAZ

Herpes Simpleks Keratiti Tanı ve Tedavisi 245
Semra KOCA

Meniere Hastalığına Güncel Yaklaşım 257
Ali GÜVEY

Erişkinlerde Tıkayıcı Uyku Apnesi Sendromunun Tanı ve Tedavisi 267
Ergin BİLGİN

Tip 2 Diyabet Tedavisinde Güncel Yaklaşımlar 277
Attila ÖNMEZ

Diyabetes Mellitusta Oksidatif Stres ve Antioksidanlar 295
Hüseyin ERDAL

Çocukluk Çağı İlaç Tedavisi İlişkili Hiperglisemiler 309
Serkan Bilge KOCA

Serebral Palside Spastisite Tedavisi 327
Zerrin KASAP

Miyofasyal Ağrı Sendromları 339
Tuba ERDEM SULTANOĞLU

Postdural Ponksiyon Baş Ağrısı Ve Tedavisi 351
Barış Ecevit YÜKSEL

Malign Orta Serebral Arter Enfarktüsüne Nöroşirurjikal Yaklaşım 361
Bülent GÜLENSOY

Akciğer Kanserinde Cerrahi Tedavi Seçenekleri 373
Tayfun KERMENLİ

Malign Peritoneal Mezotelyoma 385
Hüseyin ALAKUŞ - Mustafa GÖKSU

Meningiomlar 401
Emrah KESKİN

Diş Hekimliğinde Meta-Analiz Çalışmaları ve Yorumlamaları 421
Ömer HATİPOĞLU

Diş Hekimliğinde Endodonti Ve Restoratif Diş Tedavisi Bölümleri Arasındaki Multidisipliner Yaklaşımlar 435
Hakan Yasin GÖNDER - Muhammet FİDAN

Diş Hekimliğinde Lazer 455
Saim YANIK - Eda ÇETİN ÖZDEMİR

Restoratif Diş Tedavisinde Pulpa Kuafajında Kullanılan Güncel Materyaller 481
Melisa ALKAN - Melek ÇAM

Şeffaf Plak Tekniği 499
Murat TUNCA - Yasemin TUNCA

Total Eklem Artroplastisi Sonrası Nörovasküler Komplikasyonlar Sıklığı ve Mortalite İlişkisi 519
Özgür KAYA

Zeytinli Ada (Balıkesir / Erdek) Bizans Dönemi Kafa Travma Örneği 531
Pınar GÖZLÜK KIRMIZIOĞLU - Fadime SUATA ALPASLAN

FOURNİER GANGRENİ

Ekrem BAŞARAN

- Uzman Doktor, Düzce Atatürk Devlet Hastanesi, Üroloji Kliniği Düzce - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0001-8319-512X
- Mail: ekrembasaran@gmail.com

Erman YEKENKURUL

- Uzman Doktor, Düzce Atatürk Devlet Hastanesi, Genel Cerrahi Kliniği Düzce - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0002-6725-4289
- Mail: ermanyekenkurul@yahoo.com

Kaynaklar

1. Hamdy FC. Eardley I, editörler. Oxford Textbook of Urological Surgery, 1st ed. Oxford University Press, 2017. s: 76.

2. Doğanay M, Demiraslan H. Deri ve deri altı dokusunun bakteriyel enfeksiyonları. Topçu AW, Söyletir G, Doğanay M, editörler. Enfeksiyon Hastalıkları ve Mikrobiyolojisi, Sistemlere Göre Enfeksiyonlar. Nobel tıp kitabevleri, 2017. s:1161-1169.

3. Mallikarjuna MN, Vijayakumar A, Patil VS, and Shivswamy BS. Fournier's Gangrene: Current Practices. ISRN Surgery Volume 2012; 942437:1-9.

4. Paty R. Smith AD. Gangrene and Fournier's gangrene. Urol Clin North Am. 1992; 19(1):149-162.

5. Eke N. Fournier's gangrene: a review of 1726 cases. British Journal of Surgery. 2000;87:718-728.

6. Furr J, Watts T, Street R, Cross B, Slobodov G, Patel S. Contemporary Trends in the Inpatient Management of Fournier's Gangrene: Predictors of Length of Stay and Mortality Based on Population-based Sample. Urology. 2017;102:79-84.

7. Vernon M Pais, Thomas A Santora. Medscape. 15.12.2020 tarihinde https://emedicine.medscape.com/article/2028899-overview#a5 adresinden ulaşılmıştır.

8. Oymacı E, Coşkun A, Yakan S, Erkan N, Uçar AD, Yıldırım M. Fournier Gangreni'nde mortaliteyi etkileyen faktörlerin değerlendirilmesi: On altı olguluk retrospektif klinik çalışma. Ulusal Cer Derg. 2014; 30: 85-89.

9. Laucks SS. Fournıer's Gangrene. Surgıcal Clınıcs Of North Amerıca. 1994;74(6):1339-1352.

10. Stevens DL, Baddour LM, Wessels MR, Edwards MS, Baron EL. UpToDate 15.12.2020 tarihinde https://www.uptodate.com/contents/necrotizing-soft-tissue-infections?search=fournier&source=search_result&selectedTitle=1~16&usage_type=default&display_rank=1 adresinde ulaşılmıştır.

11. Rogers AD, Shahrokhi S, Jeschke MG, Collins KA. UpToDate 15.12.2020 tarihinde https://www.uptodate.com/contents/surgical-management-of-necrotizing-soft-tissue-infections?search=fournier&source=search_result&selectedTitle=3~16&usage_type=default&display_rank=3 adresinden alınmıştır.

12. Hollabaugh, R.S., Jr., Dmochowski, R.R., Hickerson, W.L., Cox, .CE.: Fournier's gangrene: therapeutic impact of hyperbaric oxygen. Plast Reconstr Surg.101:94-100,1998

13. Yılmazlar T: Fournier Gangreni. In : Anorektal Bölgenin Selim Hastalıkları, Eds. Menteş, Bulut,Alabaz, Leventoğlu,Sayfa: 267-277, 2011

14. Mechem CC, Manaker S, Traub ST, Grayzel J. UpToDate 15.12.2020 tarihinde https://www.uptodate.com/contents/hyperbaric-oxygen-therapy?search=hyperbaric%20oxygen%20therapy&source=search_result&selectedTitle=1~108&usage_type=default&display_rank=1 adresinden ulaşılmıştır.

15. Olsofka JN, Carrillo EH, Spain DA, Polk Jr HC. The continuing challenge of fournier's gangrene in the 1990s. Am Surg 1999;65:1156-9

16. Ozturk E, Ozguc H, Yilmazlar T. The use of vacuum assisted closure therapy in the management of Fournier's gangrene. Am J Surg. 2009;197(5):660-5.

ÜRETRAL DARLIKLARA YAKLAŞIM

Alpaslan YÜKSEL

- Dr. Öğr. Üyesi Düzce Üniversitesi Tıp Fakültesi Üroloji ABD, Düzce - TÜRKIYE
- ORCID: 0000-0003-0076-4812
- Mail: dralpyuksel@gmail.com

Hasan DANIŞ

- Uzm. Dr. Düzce Atatürk Devlet Hastanesi Üroloji Kliniği, Düzce - TÜRKİYE
- Mail: hasandanis@gmail.com

Kaynaklar

Andrich DE, Mundy AR.What's new in urethroplasty? Current opinion in urology. 2011;21(6):455-60.

Atan A, Tuncel A, Balcı M, Aslan Y, Köseoğlu E, Erkan A. Penile fasciocutaneous flap urethroplasty in long segment urethral stricture. Ulus Travma Acil Cerrahi Derg. 2014;20(6):427-31.

Barbagli G, Guazzoni G, Lazzeri M. One-stage bulbar urethroplasty: Retrospective outcome analysis in a series of 375 patients. The Journal of urology. 2008;4(179):261.

Barbagli G, Palminteri E, Guazzoni G, Cavalcanti A. Bulbar urethroplasty using the dorsal approach: current techniques. International braz j urol. 2003;29(2):155-61.

Batur AF, Kutman KG, Akdeniz E, Bolat MS. Erkek Üretra Darlıkları ve Tedavi Stratejileriİ. Thecystoscope; 2015.

Buckley JC, Wu AK, McAninch JW. Impact of urethral ultrasonography on decision-making in anterior urethroplasty. BJU international. 2012;109(3):438-42.

Dubey D. The current role of direct vision internal urethrotomy and self-catheterization for anterior urethral strictures. Indian Journal of Urology: IJU: Journal of the Urological Society of India. 2011;27(3):392.

Eltahawy EA, Virasoro R, Schlossberg SM, McCammon KA, Jordan GH. Long-term followup for excision and primary anastomosis for anterior urethral strictures. The Journal of urology. 2007;177(5):1803-6.

GD W, NV W. Strictures of the male urethra in Adult and Pediatric Surgery. 4th ed. Hampson LA, McAninch JW, Breyer BN. Male urethral strictures and their management. Nature reviews Urology. 2014;11(1):43-50.

Heyns CF. Urethrotomy and other minimally invasive interventions for urethral stricture. Urethral Reconstructive Surgery: Springer; 2008. p. 63-83.

Horiguchi A. Substitution urethroplasty using oral mucosa graft for male anterior urethral stricture disease: current topics and reviews. International Journal of Urology. 2017;24(7):493-503.

Jordan GH, Steven M, Schlossbery SM. Surgery of the penis and urethra. In: Walsh PC, Retik AB, Vaughan ED, editors. Campbell's Urology, 8th ed. Philadelphia2002. p. 3886-954.

Kellner DS, Fracchia JA, Armenakas NA. Ventral onlay buccal mucosal grafts for anterior urethral strictures: long-term followup. The Journal of urology. 2004;171(2):726-9.

Kovell RC, Terlecki RP. Ventral inlay buccal mucosal graft urethroplasty: A novel surgical technique for the management of urethral stricture disease. Korean journal of urology. 2015;56(2):164-7.

Latini JM, McAninch JW, Brandes SB, Chung JY, Rosenstein D. SIU/ICUD Consultation On Urethral Strictures: Epidemiology, etiology, anatomy, and nomenclature of urethral stenoses, strictures, and pelvic fracture urethral disruption injuries. Urology. 2014;83(3 Suppl):S1-7.

Lumen N, Oosterlinck W, Hoebeke P. Urethral reconstruction using buccal mucosa or penile skin grafts: systematic review and meta-analysis. Urologia internationalis. 2012;89(4):387-94.

Markiewicz MR, Lukose MA, Margarone JE, Barbagli G, Miller KS, Chuang S-K. The oral mucosa graft: a systematic review. The Journal of urology. 2007;178(2):387-94.

Martins FE, de Oliveira PS, Martins NM. Historical Perspective and Innovations in Penile Urethroplasty. Lower Urinary Tract Dysfunction-From Evidence to Clinical Practice: IntechOpen; 2019.

Smith TG 3rd. Current management of urethral stricture disease. Indian J Urol. 2016 Jan-Mar;32(1):27-33.

Verla W, Oosterlinck W, Spinoit AF, Waterloos M. A Comprehensive Review Emphasizing Anatomy, Etiology, Diagnosis, and Treatment of Male Urethral Stricture Disease. Biomed Res Int. 2019 Apr 18;2019:9046430

KALİSİYEL DİVERTİKÜL TANI VE TEDAVİSİ

Mehmet Ali ÖZEL

- Dr. Öğr. Üy., Düzce Üniversitesi Tıp Fakültesi, Radyoloji Anabilim Dalı, Düzce - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0001-8817-5769
- Mail: drmaliozel@gmail.com

Dursun BABA

- Dr. Öğr. Üy., Düzce Üniversitesi Tıp Fakültesi, Üroloji Anabilim Dalı, Düzce - TÜRKİYE
- ORCID: 000-0002-4779-6777
- Mail: drbaba28@hotmail.com

KAYNAKÇA

1. Bellman GC, Silverstein JI, Blickensderfer S, Smith AD.(1993) Technique and follow-up of percutaneous management of caliceal diverticula. Urology. 42:21–25.

2. Canales B, Monga M. (2003) Surgical management of the calyceal diverticulum. Curr Opin Urol. 13(3):255-60.

3. Cohen TD, Preminger GM. (1997) Management of calyceal calculi. Urol Clin North Am. 24:81–96.

4. Estrada CR, Datta S, Schneck FX, Bauer SB, Peters CA, Retik AB. (2009) Caliceal diverticula in children: natural history and management. J Urol. 181(3):1306-11; discussion 1311.

5. Grasso M, Lang G, Loisides P, et al. (1195) Endoscopic management of the symptomatic caliceal diverticular calculus. J Urol. 153:1878–1881.

6. Ito H, Aboumarzouk OM, Abushamma F, Keeley FX Jr. (2018) Systematic Review of Caliceal Diverticulum. J Endourol. 32(10):961-972.

7. Karmazyn B, Kaefer M, Jennings SG, Nirmala R, Raske ME.(2011) Caliceal diverticulum in pediatric patients: the spectrum of imaging findings. Pediatr Radiol. 41(11):1369-73.

8. Koopman SG, Fuchs G. (2013) Management of stones associated with intrarenal stenosis: infundibular stenosis and caliceal diverticulum. J Endourol. 27(12):1546-50.

9. Lang EK. (1991) Percutaneous infundibuloplasty: management of calyceal diverticula and infundibular stenosis. Radiology. 181:871–877.

10. Matlaga BR, Kim SC, Watkins SL, et al.(2006) Pre-percutaneous nephrolithotomy opacification for caliceal diverticular calculi. J Endourol. 20:175–178.

11. Matlaga BR, Miller NL, Terry C, Kim SC, Kuo RL, Coe FL, Evan AP, Lingeman JE. (2007) The pathogenesis of calyceal diverticular calculi. Urol Res. 35(1):35-40.

12. Miller SD, Ng CS, Streem SB, Gill IS.(2002) Laparoscopic management of caliceal diverticular calculi. J Urol. 167:1248–1252.

13. Mullett R, Belfield JC, Vinjamuri S. (2012) Calyceal diverticulum - a mimic of different pathologies on multiple imaging modalities. J Radiol Case Rep. Sep;6(9):10-7.

14. Ochoa Santiago Y, Sangüesa Nebot C, Aliaga SP, Serrano Durbá A, López PO. (2018) Calyceal diverticula in children: imaging findings and presentations. Radiologia. 60(5):378-386.

15. Rapp DE, Gerber GS. (2004) Management of caliceal diverticula. J Endourol. 18:805–810.

16. Rathaus V, Konen O, Werner M, Shapiro Feinberg M, Grunebaum M, Zissin R. (2001)Pyelocalyceal diverticulum: the imaging spectrum with emphasis on the ultrasound features. Br J Radiol. 74(883):595-601.

17. Streem SB, Yost A. (1192) Treatment of caliceal diverticular calculi with extracorporeal shock wave lithotripsy: patient selection and extended followup. J Urol.148(3 Pt 2):1043–1046.

18. Stunell H, McNeill G, Browne RF, Grainger R, Torreggiani WC. (2010) The imaging appearances of calyceal diverticula complicated by uroliathasis. Br J Radiol. 83(994):888-94.

19. Waingankar N, Hayek S, Smith AD, Okeke Z.(2014) Calyceal diverticula: a comprehensive review. Rev Urol. 16(1):29-43.

20. Winfield HN, Donovan JF, Godet AS, Clayman RV.(1993) Laparoscopic partial nephrectomy: initial case report for benign disease. J Endourol. 7:521–526.

21. Wood CG 3rd, Stromberg LJ 3rd, Harmath CB, Horowitz JM, Feng C, Hammond NA, Casalino DD, Goodhartz LA, Miller FH, Nikolaidis P. (2015) CT and MR imaging for evaluation of cystic renal lesions and diseases. Radiographics. 35(1):125-41.

22. Zuckerman JM, Passman C, Assimos DG. (2010)Transitional cell carcinoma within a calyceal diverticulum associated with stone disease. Rev Urol. 12(1):52-5.

İNMEMİŞ TESTİS (KRİPTOORŞİDİZM)

Alpaslan YÜKSEL

- Dr. Öğr. Üyesi, Düzce Üniversitesi Tıp Fakültesi Üroloji AD Düzce-TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0003-0076-4812
- Mail: dralpyuksel@gmail.com

Kaynakça

Baker, L.A., et al. A multi-institutional analysis of laparoscopic orchidopexy. BJU Int, 2001. 87: 484.

Barthold JS, Hagerty JA. Etiology, diagnosis, and management of the undescended testis In: Wein AJ, Kavoussi LR, Partin AW, Peters CA, eds. Campbell-Walsh Urology. 11th ed. Philadelphia, PA: Elsevier; 2016:3430–3452

C. Radmayr, G. Bogaert,, H.S. Dogan, J.M. Nijman, M.S. Silay, R. Stein, S. Tekgül EAU guidelines Paediatric Urology 2020

Cendron, M., et al. Anatomical, morphological and volumetric analysis: a review of 759 cases of testicularmaldescent. J Urol, 1993. 149: 570.

Cortes, D., et al. Hormonal treatment may harm the germ cells in 1 to 3-year-old boys with cryptorchidism.J Urol, 2000. 163: 1290.

Cortesi, N., et al. Diagnosis of bilateral abdominal cryptorchidism by laparoscopy. Endoscopy, 1976. 8: 33.

Docimo SG. The results of surgical therapy for cryptorchidism: a literature review and analysis. J Urol. 1995;154(3):1148–1152

Docimo, S.G. The results of surgical therapy for cryptorchidism: a literature review and analysis. J Urol, 1995.

Elderwy, A.A., et al. Laparoscopic versus open orchiopexy in the management of peeping testis: a multiinstitutionalprospective randomized study. J Pediatr Urol, 2014. 10: 605.

Elert, A., et al. Population-based investigation of familial undescended testis and its association with other urogenital anomalies. J Pediatr Urol, 2005. 1: 403.

Engeler, D.S., et al. Early orchiopexy: prepubertal intratubular germ cell neoplasia and fertility outcome. Urology,2000. 56: 144.

Esposito, C., et al. Exploration of inguinal canal is mandatory in cases of non palpable testis if laparoscopy shows elements entering a closed inguinal ring. Eur J Pediatr Surg, 2010. 20: 138.

Forest, M.G., et al. Undescended testis: comparison of two protocols of treatment with human chorionicgonadotropin. Effect on testicular descent and hormonal response. Horm Res, 1988. 30: 198.

Fowler, R., et al. The role of testicular vascular anatomy in the salvage of high undescended testes. Aust N Z J Surg, 1959. 29: 92.

Hagberg, S., et al. Treatment of undescended testes with intranasal application of synthetic LH-RH.Eur J Pediatr, 1982. 139: 285.

Jason P. Van Batavia, MD, Thomas F. Kolon Paediatric Urology for primary care Chapter 4 Cryptorchidism

Jordan, G.H., et al. Laparoscopic single stage and staged orchiopexy. J Urol, 1994. 152: 1249.

Kirsch, A.J., et al. Surgical management of the nonpalpable testis: the Children's Hospital of Philadelphia experience. J Urol, 1998. 159: 1340.

Kolon TF, Herndon CD, Baker LA, et al; American Urological Assocation. Evaluation and treatment of cryptorchidism: AUA guideline. J Urol. 2014;192(2):337–345.

Park, K.H., et al. Histological evidences suggest recommending orchiopexy within the first year of life for childrenwith unilateral inguinal cryptorchid testis. Int J Urol, 2007. 14: 616.

Patil, K.K., et al. Laparoscopy for impalpable testes. BJU Int, 2005. 95: 704.

Pettersson A, Richiardi L, Nordenskjold A, Kaijser M, Akre O. Age at surgery for undescended testis and risk of testicular cancer. N Engl J Med. 2007;356(18):1835–1841

Rabinowitz, R., et al. Late presentation of cryptorchidism: the etiology of testicular re-ascent. J Urol, 1997. 157:1892.

Rajfer, J., et al. Hormonal therapy of cryptorchidism. A randomized, double-blind study comparing humanchorionic gonadotropin and gonadotropin-releasing hormone. N Engl J Med, 1986. 314: 466.

Rajfer, J., et al. The incidence of intersexuality in patients with hypospadias and cryptorchidism. J Urol, 1976.116: 769.

Ritzen EM. Undescended testes: a consensus on management. Eur J Endocrinol. 2008; 159(Suppl 1):S87–S90

Sijstermans, K., et al. The frequency of undescended testis from birth to adulthood: a review. Int J Androl, 2008.31: 1.

Virtanen HE, Bjerknes R, Cortes D, et al. Cryptorchidism: classification, prevalence and long-term consequences. Acta Paediatr. 2007;96(5):611–616

Walsh, T.J., et al. Prepubertal orchiopexy for cryptorchidism may be associated with lower risk of testicularcancer. J Urol, 2007. 178: 1440.

Wayne C, Chan E, Nasr A; Canadian Association of Paediatric Surgeons Evidence-Based Resource. What is the ideal surgical approach for intra-abdominal testes? A systematic review. Pediatr Surg Int. 2015;31(4):327–338

Wayne, C., et al. What is the ideal surgical approach for intra-abdominal testes? A systematic review. PediatrSurg Int, 2015. 31: 327.

Wenzler, D.L., et al. What is the rate of spontaneous testicular descent in infants with cryptorchidism? J Urol,2004. 171: 849.

Wood HM, Elder JS. Cryptorchidism and testicular cancer: separating fact from fiction.J Urol. 2009;181(2):452–461

KOLİSTİN İLİŞKİLİ NEFROTOKSİSİTE

Alper ALP

- Dr. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Tıp Fakültesi, İç Hastalıkları ABD, Nefroloji Bilim Dalı, Muğla -TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0002-2864-361X
- Mail: alperalp@mu.edu.tr

REFERANSLAR

Aydoğan BB, Yıldırım F, Zerman A, Gönderen K, Türkoğlu M, Aygencel G. (2018). Colistin nephrotoxicity in the ICU: Is it different in the geriatric patients? Aging Clin Exp Res,30(6),573-580.

Avila MP, Pacheco T, Arias S, Bustos RH, Garcia JC, Jaimes D. (2020). Is There a Role for the Therapeutic Drug Monitoring of Colistin? An Overview. Pharmaceuticals (Basel),13(3),42.

Dalfino L, Puntillo F, Mosca A, Monno R, Spada ML, Coppolecchia S, et al. (2012). Highdose, extended-interval colistin administration in critically ill patients: is this the right dosing strategy? A preliminary study. Clin Infect Dis,54,1720e6.

Edrees NE, Galal AAA, Abdel Monaem AR, Beheiry RR, Metwally MMM. (2018). Curcumin alleviates colistin-induced nephrotoxicity and neurotoxicity in rats via attenuation of oxidative stress, inflammation and apoptosis. Chem Biol Interact,294:56-64.

Falagas ME, Kasiakou SK. (2006). Toxicity of polymyxins: a systematic review of the evidence from old and recent studies. Crit Care, 10(1), R27.

Ghlissi Z, Hakim A, Mnif H, Ayadi FM, Zeghal K, Rebai T et al. (2013). Evaluation of colistin nephrotoxicity administered at different doses in the rat model. Renal Failure, 35(8),1130–1135.

Ghlissi Z, Hakim A, Mnif H, Zeghal K, Rebai T, Boudawara T, et al. (2018). Combined use of Vitamins E and C improve nephrotoxicity induced by colistin in rats. Saudi J Kidney Dis Transpl,29(3),545-553.

Gai Z, Samodelov SL, Kullak-Ublick GA, Visentin M. (2019). Molecular mechanisms of colistin-induced nephrotoxicity. Molecules, 24 (3), 653.

Heybeli C, Canaslan K, Oktan MA, Yıldız S, Arda HÜ, Çavdar C, et al. (2020). Acute kidney injury following colistin treatment in critically-ill patients: may glucocorticoids protect? J Chemother,5:1-10.

Kagami K, Ishiguro N, Yamada T, Niinuma Y, Iwasaki S, Taki K, et al. (2020). Efficacy and safety of colistin for the treatment of infections caused by multidrug-resistant gram-negative bacilli. J Infect Chemother, S1341-321X(20)30383-4.

Katz R. (1963). Renal and possibly hepatic toxicity from coly-mycin. Report of a case. Med Ann Dist Columbia, 32,408.

Korucu B, Unal I, Pekcan M, Inkaya AC, Yeter H, Cetinkaya MA, et al. (2019). Ultrastructural evaluation of urine alkalinization versus hydration on colistin-induced nephrotoxicity. Hum Exp Toxicol,38(12),1366-1377.

Keirstead ND, Wagoner MP, Bentley P, Blais M, Brown C, Cheatham L, et al. (2014). Early prediction of polymyxin-induced nephrotoxicity with next-generation urinary kidney injury biomarkers. Toxicol Sci,137(2),278-291.

Ko Hj, Jeon Mh, Choo Ej, Lee Ej, Kim Th, Jun JB, et al. (2011). Early acute kidney injury is a risk factor that predicts mortality in patients treated with colistin. Nephron Clin Pract, 117, c284e8.

Larki RA, Jamali B, Meidani M, Mousavi S. (2018). Serum Cystatin C for Evaluation of Acute Kidney Injury in Adults Treated with Colistin. J Res Pharm Pract, 7(4),178-181.

Min KL, Son ES, Kim JS, Kim SH, Jung SM, Chang MJ. (2018). Risk factors of colistin safety according to administration routes: Intravenous and aerosolized colistin. PLoS One,21,13(11), e0207588.

Meraz-Muñoz A, Gomez-Ruiz I, Correa-Rotter R, Ramirez-Sandoval JC. (2018). Chronic kidney disease after acute kidney injury associated with intravenous colistin use in survivors of severe infections: A comparative cohort study. J Crit Care,44,244-248.

Montero M, Horcajada JP, Sorlí L, Alvarez-Lerma F, Grau S, Riu M, et al. (2009). Effectiveness and safety of colistin for the treatment of multidrug-resistant Pseudomonas aeruginosa infections. Infection,37,461e5.

Ordooei Javan A, Salamzadeh J, Shokouhi S, Sahraei Z. (2017). Evaluation of Renal Toxicity of Colistin Therapy With Neutrophil Gelatinase-associated Lipocalin: a Biomarker of Renal Tubular Damage. Iran J Kidney Dis,11(6),447-455.

Ozkan G, Ulusoy S, Orem A, Alkanat M, Mungan S, Yulug E, et al. (2013). How does colistin-induced nephropathydevelop and can it be treated? Antimicrob Agents Chemother, 57(8),3463–3469.

Ozel AS, Ergönül Ö, Korten V. (2019). Colistin nephrotoxicity in critically ill patients after implementation of a new dosing strategy. J Infect Dev Ctries,13(10),877-885.

Oktan MA, Heybeli C, Ural C, Kocak A, Bilici G, Cavdar Z, et al. (2020). Alpha-lipoic acid alleviates colistin nephrotoxicity in rats. Hum Exp Toxicol,960327120966043.

Park SY, Eom JS, Lee JS, Ju YS, Park JY. (2018). Neutrophil gelatinase-associated lipocalin as a predictor of acute kidney injury in patients during treatment with colistimethate sodium. Infect Chemother,50,128-137.

Suzuki T, Yamaguchi H, Ogura J, Kobayashi M, Yamada T, Iseki K. (2013). Megalin contributes to kidney accumulation and nephrotoxicity of colistin. Antimicrob Agents Chemother,57(12),6319–6324.

Samodelov SL, Visentin M, Gai Z, Häusler S, Kullak-Ublick GA. (2019). Renal glycosuria as a novel early sign of colistin-induced kidney damage in mice. Antimicrob Agents Chemother,63(12),e01650-19.

Summary of Product Characteristics of colistimethate Sodium 1 Million I.U. Powder for Solution for Injection. https://www.medicines.org.uk/emc/product/5648/smpc

Sorlí L, Luque S, Grau S, Berenguer N, Segura C, Montero MM et al. (2013). Trough colistin plasma level is an independent risk factor for nephrotoxicity: a prospective observational cohort study. BMC Infect Dis, 13,380.

Spapen H, Jacobs R, Van Gorp V, Troubleyn J, Honoré PM. (2011). Renal and neurological side effects of colistin in critically ill patients. Ann Intensive Care, 1,14.

Tabish M, Mahendran M, Ray A, Vikram NK. (2020). BMJ Case Rep, 13, e232630.

Yousef JM, Chen G, Hill PA, Nation RL, Li J. (2011). Melatonin attenuates colistin-induced nephrotoxicity in rats. Antimicrob Agents Chemother, 55(9):4044–4049.

Yousef JM, Chen G, Hill PA, Nation RL, Li J. (2012). Ascorbic acid protects against the nephrotoxicity and apoptosis caused by colistin and affects its pharmacokinetics. J Antimicrob Chemother,67(2),452-459.

KOLOREKTAL CERRAJİ SONRASI ÜRETER YARALANMALARINA GENEL YAKLAŞIM

Erman YEKENKURUL

- Uzman Doktor, Düzce Atatürk Devlet Hastanesi, Genel Cerrahi Kliniği Düzce - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0002-6725-4289
- Mail: ermanyekenkurul@yahoo.com

Ekrem BAŞARAN

- Uzman Doktor, Düzce Atatürk Devlet Hastanesi, Üroloji Kliniği Düzce - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0001-8319-512X
- Mail: ekrembasaran@gmail.com

Kaynaklar

1. Yellinek S, Krizzuk D, Nogueras JJ, Wexner SD. Ureteral Injury During Colorectal Surgery: Two Case Reports and a Literature Review. J Anus Rectum Colon 2018;2(3):71-76.

2. Zafar SN, Ahaghotu CA, Libuit L, Ortega G, Coleman PW, Cornwell EE, Tran DD, Fullum TM. Ureteral Injury After Laparoscopic Versus Open Colectomy. Journal of the Society of Laparoendoscopic Surgeons 2014;18(3):e2014.00158.

3. Snell RS, editor. Clinical Anatomy by Systems. Philadelphia: Lippncott Williams & Wilkins; 2007.

4. Marcelissen TAT, Hollander PPD,Tuytten TRAH and Sosef MN. Incidence of Iatrogenic Ureteral Injury During Open and Laparoscopic Colorectal Surgery. A Single Center Experience and Review of the Literature. Surg Laparosc Endosc Percutan Tech 2016;26(6):513-515.

5. Halabi Wj, Jafari MD, Nguyen VQ, Carmichael JC, Mills S, Pigazzi A, Stamos MJ. Ureteral Injuries in Colorectal Surgery: An Analysis of Trends, Outcomes, and Risk Factors Over a 10-Year Period in the United States. Dis Colon Rectum 2014;57:179-186.

6. Voelzke B, Richie JP, Bulger EM, Collins KA. UpToDate 10.12.2020 tarihinde https://www.uptodate.com/contents/overview-of-traumatic-and-iatrogenic-ureteral-injury adresinden ulaşılmıştır.

7. Esparaz AM, Pearl JA, Herts BR, LeBlanc J, Kapoor B. Iatrogenic Urinary Tract Injuries: Etiology, Diagnosis, and Management. 2015;32:195-208.

8. Santucci RA, Schwartz BF. Medscape 10.12.2020 tarihinde Ureteral Trauma_ Practice Essentials, Background, Relevant Anatomy.pdf adresinden ulaşılmıştır.

9. Halabi Wj, Jafari MD, Nguyen VQ, Carmichael JC, Mills S, Pigazzi A, Stamos MJ. Ureteral Injuries in Colorectal Surgery: An Analysis of Trends, Outcomes, and Risk Factors Over a 10-Year Period in the United States. Dis Colon Rectum 2014;57:179-186.

10. Boushey R, Williams LJ, Weiser M, Chen W. UpToDate 11.12.2020 tarihinde https://www.uptodate.com/contents/management-of-intra-

abdominal-pelvic-and-genitourinary-complications-of-colorectal-surgery?search=ureteral%20%C4%B1njury%20during%20colorectal%20surgery&source=search_result&selectedTitle=2~150&usage_type=default&display_rank=2 adresinden ulaşılmıştır.

11. Maclean A, Buie WD, Chen W. UpToDate 11.12.2020 tarihinde https://www.uptodate.com/contents/left-colectomy-open-technique?search=ureteral%20%C4%B1njury%20during%20colorectal%20surgery&source=search_result&selectedTitle=4~150&usage_type=default&display_rank=4 adresinden ulaşılmıştır.

12. Rodriguez MA, Weiser M, Chen W. UpToDate 11.12.2020 tarihinde https://www.uptodate.com/contents/overview-of-colon-resection?search=ureteral%20%C4%B1njury%20during%20colorectal%20surgery&source=search_result&selectedTitle=5~150&usage_type=default&display_rank=5 adresinden ulaşılmıştır.

13. Engelsgjerd JS, LaGrange CA. Ureteral injury. Treasure Island, FL: StatPearls Publishing; 2018. Last Update: October 27.

14. Palaniappa NC, Telem DA, Ranasinghe NE, Divino CM. Incidence of Iatrogenic Ureteral Injury After Laparoscopic Colectomy. Arch Surg. 2012;147(3):267-271.

15. Liguori G, Dobrinja C, Pavan N, Manzini N, Stefano Bucci S, Palmisano S, Trombetta C. Iatrogenic ureteral injury during laparoscopic colectomy: incidence and prevention. A current literature review. Ann. Ital. Chir. 2016;87: 446-455.

16. Steele GS, Richie JP, Chen W. UpToDate 11.12.2020 tarihinde https://www.uptodate.com/contents/surgical-repair-of-an-iatrogenic-ureteral-injury?search=ureteral%20%C4%B1njury%20during%20colorectal%20surgery&source=search_result&selectedTitle=3~150&usage_type=default&display_rank=3 adresinden ulaşılmıştır.

İLERİ EVRE KONJESTİF KALP YETMEZLİĞİNDE PERİTON DİYALİZİ TEDAVİSİNİN YERİ

Dilek GİBYELİ GENEK

- Dr. Öğr.Üyesi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Tıp Fakültesi Nefroloji Bilim Dalı, Muğla - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0001-6104-5577
- Mail: dilekgibyeli@mu.edu.tr

REFERANSLAR

1. Groenewegen A, Rutten FH, Mosterd A, Hoes AW. Epidemiology of heart failure. Eur J Heart Fail. 2020 Aug;22(8):1342-1356.

2. Liao L, Allen LA, Whellan DJ. Economic burden of heart failure in the elderly. PharmacoEconomics. 2008;26:447–462.

3. Shah KS, Xu H, Matsouaka RA, Bhatt DL, Heidenreich PA, Hernandez AF et al. Heart failure with preserved, borderline, and reduced ejection fraction: 5-year outcomes. J Am Coll Cardiol 2017;70:2476–2486.

4. Volpe M, Tritto C, DeLuca N, et al. Abnormalities of sodium handling and of cardiovascular adaptations during high salt diet in patients with mild heart failure. Circulation. 1993;88:1620–1627.

5. Palazzuoli A, Lombardi C, Ruocco G, et al. Chronic kidney disease and worsening renal function in acute heart failure: different phenotypes with similar prognostic impact? Eur Heart J Acute Cardiovasc Care. 2016;5:534–548.

6. Ronco C, Haapio M, House AA, Anavekar N, Bellomo R: Cardiorenal syndrome. J Am Coll Cardiol 2008;52:1527–1539.

7. Ashrafian H, Williams L, Frenneaux MP: The pathophysiology of heart failure: a tale of two old paradigms revisited. Clin Med 2008;8: 192–197.

8. Cruz DN, Schmidt-Ott KM, Vescovo G, House AA, Kellum JA, Ronco C, McCullough PA: Pathophysiology of cardiorenal syndrome type 2 in stable chronic heart failure: workgroup statements from the eleventh consensus conference of the acute dialysis quality initiative (ADQI). Contrib Nephrol 2013;182:117–136

9. Damman K, Voors AA, Hillege HL, Navis G, Lechat P, van Veldhuisen DJ, Dargie HJ; CIBIS-2 Investigators and Committees: Congestion in chronic systolic heart failure is related to renal dysfunction and increased mortality. Eur J Heart Fail 2010;12:974–982.

10. Mullens W, Abrahams Z, Francis GS, Sokos G, Taylor DO, Starling RC, Young JB, Tang WH: Importance of venous congestion for worsening of renal function in advanced decompensated heart failure. J Am Coll Cardiol 2009;53:589–596.

11. Mullens W, Abrahams Z, Francis GS, Taylor DO, Starling RC, Tang WH: Prompt reduction in intra-abdominal pressure following large-volume mechanical fluid removal improves renal insufficiency in refractory decompensated heart failure. J Card Fail 2008; 14:508–514.

12. Hillege H, Navis G: A re-appraisal of volume status and renal function impairment in chronic heart failure: combined effects of prerenal failure and venous congestion on renal function. Heart Fail Rev 2012;17:263–270.

13. Ellison DH. Diuretic therapy and resistance in congestive heart failure. Cardiology. 2001;96:132–143.

14. Farmakis D, Bistola V, Karavidas A, et al. Practical considerations on the introduction of sacubitril/valsartan in clinical practice: current evidence and early experience. Int J Cardiol. 2016;223:781–784.

15. Ellison DH: Diuretic resistance: physiology and therapeutics. Semin Nephrol 1999;19: 581–597.

16. Ter Maaten JM, Valente MA, Damman K, Hillege HL, Navis G, Voors AA. Diuretic response in acute heart failure-pathophysiology, evaluation, and therapy. Nat Rev Card. 2015;12:184–192.

17. Ambrosy AP, Cerbin LP, Armstrong PW, et al. Body weight change during and after hospitalization for acute heart failure: patient characteristics, markers of congestion, and outcomes: findings from the ASCEND-HF trial. JACC Heart Fail. 2017;5:1–13.

18. Lala A, McNulty SE, Mentz RJ, et al. Relief and recurrence of congestion during and after hospitalization for acute heart failure: insights from diuretic optimization strategy evaluation in acute decompensated heart failure (DOSE-AHF) and cardiorenal rescue study in acute decompensated heart failure (CARESS-HF). Circ Heart Fail. 2015;8:741–748.

19. McMurray JJ, Adamopoulos S, Anker SD, A Auricchio, M Böhm, Dickstein K et al. ESC guidelines for the diagnosis and treatment of acute and chronic heart failure 2012: the Task Force for the Diagnosis and Treatment of Acute and Chronic Heart Failure 2012 ofthe European Society of Cardiology. Developed in collaboration with the Heart Failure Association (HFA) of the ESC. Eur Heart J 2012; 33: 1787–1847.

20. Hunt SA, Abraham WT, Chin MH, Feldman AM, Francis GS, Ganiats TG et al. 2009 Focused update incorporated into the ACC/AHA 2005 Guidelines for the Diagnosis and Management of Heart Failure in Adults: a report of the American College of Cardiology Foundation/American Heart Association Task Force on Practice Guidelines: developed in collaboration with the International Society for Heart and Lung Transplantation. Circulation 2009;119:e391-e479

21. Costanzo MR, Guglin ME, Saltzberg MT, Jessup ML, Bart BA, Teerlink JR et al. UNLOAD Trial Investigators. Ultrafiltration versus intravenous diuretics for patients hospitalized for acute decompensated heart failure. J Am Coll Cardiol 2007; 49: 675–683.

22. Costanzo MR, Negoianu D, Fonarow GC, Jaski BE, Bart BA, Heywood JT et al. Rationale and design of the Aquapheresis versus Intravenous Diuretics and Hospitalization for Heart Failure (AVOID-HF) trial. Am Heart J 2015; 170: 471–482.

23. Bart BA, Goldsmith SR, Lee KL, Givertz MM, O'Connor CM, Bull DA, et al. Ultrafiltration in decompensated heart failure with cardiorenal syndrome. N Engl J Med 2012; 367:2296-2304

24. McIntyre CW: Haemodialysis-induced myocardial stunning in chronic kidney disease – a new aspect of cardiovascular disease. Blood Purif 2010;29:105–110.

25. Selby NM, Burton JO, Chesterton LJ, McIntyre CW: Dialysis-induced regional left ventricular dysfunction is ameliorated by cooling the dialysate. Clin J Am Soc Nephrol 2006;1:1216–1225.

26. Selby NM, McIntyre CW: Peritoneal dialysis is not associated with myocardial stunning. Perit Dial Int 2011;31:27–33.

27. Lang SM, Bergner A, Töpfer M, Schiffl H: Preservation of residual renal function in dialysis patients: effects of dialysis-techniquerelated factors. Perit Dial Int 2001;21:52–57.

28. Misra M, Vonesh E, Van Stone JC, Moore HL, Prowant B, Nolph KD: Effect of cause and time of dropout on the residual gfr: a comparative analysis of the decline of gfr on dialysis. Kidney Int 2001;59:754–763.

29. Bertoli SV, Musetti C, Ciurlino D, Basile C, Galli E, Gambaro G, Iadarola G, Guastoni C, Carlini A, Fasciolo F, Borzumati M, Gallieni M, Stefania F: Peritoneal ultrafiltration in refractory heart failure: a cohort study. Perit Dial Int 2014;34:64–70.

30. Courivaud C, Kazory A, Crépin T, Azar R, Bresson-Vautrin C, Chalopin JM, Ducloux D: Peritoneal dialysis reduces the number of hospitalization days in heart failure patients refractory to diuretics. Perit Dial Int 2014;34:100–108.

31. Kunin M, Arad M, Dinour D, Freimark D, Holtzman EJ: Peritoneal dialysis in patients with refractory congestive heart failure: potential prognostic factors. Blood Purif 2013; 35:285–294.

32. Cnossen TT, Kooman JP, Krepel HP, Konings CJ, Uszko-Lencer NH, Leunissen KM, van der Sande FM: Prospective study on clinical effects of renal replacement therapy in treatment-resistant congestive heart failure. Nephrol Dial Transplant 2012; 27: 2794– 2799.

33. Koch M, Haastert B, Kohnle M, Rump LC, Kelm M, Trapp R, Aker S: Peritoneal dialysis relieves clinical symptoms and is well tolerated in patients with refractory heart failure and chronic kidney disease. Eur J Heart Fail 2012;14:530–539.

34. Grossekettler L, Schmack B, Meyer K, et al. Peritoneal dialysis as therapeutic option in heart failure patients. ESC Heart Fail. 2019;6:271–279.

35. Sánchez JE, Ortega T, Rodríguez C, et al. Efficacy of peritoneal ultrafiltration in the treatment of refractory congestive heart failure. Nephrol Dial Transplant. 2010;25:605–610

36. Rizkallah J, Sood MM, Reslerova M, Cordova F, Malik A, Sathianathan C, Estrella-Holder E, Zieroth S: Reduced hospitalizations in severe, refractory congestive heart failure with peritoneal dialysis: a consecutive case series. Clin Nephrol 2013;80:334–341.

37. Núñez J, González M, Miñana G, GarciaRamón R, Sanchis J, Bodí V, Núñez E, Puchades MJ, Palau P, Merlos P, Llàcer A, Miguel A: Continuous ambulatory peritoneal dialysis as a therapeutic alternative in patients with advanced congestive heart failure. Eur J Heart Fail 2012;14:540–548.

38. Hedau S, Chakravarthi R, Reddy V. Ultrafiltration by peritoneal route in refractory chronic congestive cardiac failure. Indian J Nephrol. 2018;28:298–302.

39. Kunin M, Carmon V, Arad M, et al. Inflammatory biomarkers in refractory congestive heart failure patients treated with peritoneal dialysis. Biomed Res Int. 2015;2015:590851.

40. Zazzeroni L, Pasquinelli G, Nanni E, Cremonini V, Rubbi I. Comparison of Quality of Life in Patients Undergoing Hemodialysis and Peritoneal Dialysis: a Systematic Review and Meta-Analysis. Kidney Blood Press Res. 2017;42(4):717-727.

KRONİK BÖBREK YETMEZLİĞİ HASTALARINDA OLUŞTURULAN ARTERİYOVENÖZ FİSTÜLLERİN KOMPLİKASYONLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ 12 SORU 12 CEVAP

Dinçer UYSAL

- Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Cerrahi Tıp Bilimleri Bölümü Kalp ve Damar Cerrahisi Anabilim Dalı, Isparta - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0002-8498-9076
- Mail: drdinceruysal@hotmail.com

Kaynakça

Al-Thani H, E.-M. A.-T. (2017, May). Characteristics, Management, and Outcomes of Surgically Treated Arteriovenous Fistula Aneurysm in Patients on Regular Hemodialysis. Ann Vasc Surg, 46-55.

Cozzolino M, M. M. (2018, oct). Cardiovascular disease in dialysis patients. *Nephrol Dial Transplant., 3*(33), 28-34.

H., F. (2015). Surgical management of vascular access related aneurysms to salvage dialysis access: case report and a systematic review of the literature. *J Vasc Access, 16*(2), 120-5.

Huan Y, C. W. (2020, Apr). Drug-Eluting Balloon Versus Plain Balloon Angioplasty For The Treatment of Failing Hemodialysis Access: A Systematic Review and Meta-analysis. *Ann Vasc Surg., 64*, 389-396. doi:10.1016/j.avsg.2019.10.062.

K, K. (2000). Primary vascular access in diabetic patients; An auidit. *Nephrol Dial Transplant*(15), 1317-1325.

Knox RC, B. S. (2002, Aug). Distal revascularization-interval ligation: a durable and effective treatment for ischemic steal syndrome after hemodialysis access. . *J Vasc Surg, 36*(2), 250-5.

Konner K, H.-S. T. (2002, Jul). Tailoring the initial vascular access for dialysis patients. *Kidney Int., 62*(1), 329-38.

Lazarides M, G. G. (2015, Feb). Safety issues in surgical and endovascular techniques to rescue failing or failed arteriovenous fistulas and arteriovenous grafts. *Contrib Nephrol, 184*(153-63). doi:10.1159/000365912

Lee H, T. S. (2020, Jan). Dynamic Banding Technique for Symptomatic High-Flow Fistulae. *Vasc Endovascular Surg, 54*(1), 5-11.

Manou-Stathopoulou S, R. E. (2019, Nov). Factors associated with outcome after successful radiological intervention in arteriovenous fistulas: A retrospective cohort. *J Vasc Access, 20(*(6), 716-24.

Palmer SC, D. M. (2013). Antiplatelet therapy to prevent hemodialysis vascular access failure: systematic review and meta-analysis. *Am J Kidney Dis., 61*(1), 112-22.

Ren C, C. J. (2018, Nov). Application of ultrasonography in monitoring the complications of autologous arteriovenous fistula in hemodialysis patients. *Medicine (Baltimore)*, 12994.

Smith GE, G. R. (2012, Mar). Factors affecting the patency of arteriovenous fistulas for dialysis access. *J Vasc Surg*, *55*(3), 849-55.

Thomas M, N. C. (2017, Aug). Maintenance of Hemodialysis Vascular Access and Prevention of Access Dysfunction: A Review. *Ann Vasc Surg*, 318-327.

21 SORUDA KALICI HEMODİYALİZ KATETERİ KOMPLİKASYONLARI VE ÇÖZÜMLERİ

Dinçer UYSAL

- Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Cerrahi Tıp Bilimleri Bölümü Kalp ve Damar Cerrahisi Anabilim Dalı, Isparta - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0002-8498-9076
- Mail: drdinceruysal@hotmail.com

Kaynakça

Agarwal AK, P. B. (2007). Central vein stenosis: a nephrologist's perspective. *Semin Dial, 20*(1), 53-62.

Besarab A, P. R. (2011). Catheter management in hemodialysis patients: delivering adequate flow. *Clin J Am Soc Nephrol, 6*(1), 227-34.

GA, B. (2001). Catheter thrombosis. *Semin Dial, 14*(6), 441-5.

Gallieni M, B. I. (2014). Dialysis central venous catheter types and performance. *J Vasc Access, 15*(7), 140-6.

Golestaneh L, M. M. (2018). Prevention of hemodialysis catheter infections: Oinment, dressings, locks, and catheter hub devices. *Hemodial Int, 22*(S2), 75-82.

Krishnasami Z, C. D. (2002). Management of hemodialysis catheter-related bacteremia with an adjunctive antibiotic lock solution. *Kidney Int, 61*(3), 1136-42.

Lersch C, P. M. (1999). Deep venous thrombosis caused by central venous catheter. *Vasa, 28*(2), 71-8.

Liu F, B. S. (2015). Patency and Complications of Translumbar Dialysis Catheters. *Semin Dial, 28*(4), E41-7.

Millington SJ, H. A. (2020). Better with Ultrasound: Peripheral Intravenous Catheter Insertion. *Chest, 157*(2), 369-75.

Montagnac R, B. C. (1997). Indwelling silicone femoral catheters:experience of three haemodialysis centres. *Nephrol Dial Transplant, 12*(4), 772-5.

Quittnat Pelletier F, J. M. (2016). Evaluating Approaches for the Diagnosis of Hemodialysis Catheter-Related Bloodstream Infections. *Clin J AM Soc Nephrol, 11*(5), 847-54.

Randolph AG, C. D. (1996). Ultrasound guidance for placement of central venous catheters: a meta-analysis of the literature. *Crit Care Med, 24*, 2053-8.

Smith RN, N. J. (2013). Central venous catheters. *BMJ, 347*, 657-0.

Weijmer MC, V. M. (2004). Compared to tunneled cuffed haemodialysis catheters, temporary untunnelled catheters are associated with more complications already within 2 weeks of use. *Nephrol Dial Transplant, 19*(3), 670-7.

Zhang W, L. T. (2016). Hemothorax caused by replacement of hemodialysis catheter. *Hemodial Int, 20*(4), 7-10.

KATETER ENFEKSİYONLARININ TEDAVİSİNDE MULTİDİSİPLİNER YAKLAŞIMLAR

Esma EREN

- Kayseri Şehir Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji, Kayseri - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0002-2712-9694
- Mail: esmaereneryilmaz@gmail.com

Kaynaklar

1. Göransson KE, Johansson E. Indication and usage of peripheral venous catheters inserted in adult patients during emergency care. J Vasc Access 2011;12:193-9.

2. Marschall J, Mermel LA, Fakih M, Hadaway L, Kallen A, O'Grady NP, et al; Society for Healthcare Epidemiology of America. Strategies to prevent central lineassociated bloodstream infections in acute care hospitals: 2014 update. Infect Control Hosp Epidemiol 2014;35:753-71.

3. Chen CY, Chu YC, Chang WK, Chan KH, Chen PT. Diagnosis and insertion of Hickman catheter for a patient with persistent left superior vena cava. Acta Anaesthesiol Taiwan 2013;51:44-8.

4. Swan HJ, Ganz W, Forrester J, Marcus H, Diamond G, Chonette. Catheterization of the heart in man with use of a flow-directed balloon-tipped catheter. N Engl J Med 1970;282(9):447–51.

5. Wiener RS, Welch HG. Trends in the use of the pulmonary artery catheter in the United States, 1993-2004. JAMA 2007; 298: 423-9.

6. Eisenberg S. Accessing implanted ports: still a source of controversy. Clin J Oncol Nurs 2011;15:324-6.

7. Szeto CC, Li PK, Johnson DW, Bernardini J, Dong J, Figueiredo AE, et al. ISPD Catheter-Related Infection Recommendations: 2017 Update. Perit Dial Int. 2017;37(2):141-54.

8. Flores-Mireles A, Hreha TN, Hunstad DA. Pathophysiology, Treatment, and Prevention of Catheter-Associated Urinary Tract Infection. Top Spinal Cord Inj Rehabil. 2019;25(3):228-40.

9. Mermel LA, Farr BM, Sherertz RJ, Raad II, O'Grady N, Harris JS, Craven DE; Infectious Diseases Society of America; American College of Critical Care Medicine; Society for Healthcare Epidemiology of America. Guidelines for the management of intravascular catheter-related infections. Clin Infect Dis. 2001;32(9):1249-72.

10. Unbeck M, Förberg U, Ygge BM, Ehrenberg A, Petzold M, Johansson E. Peripheral venous catheter related complications are common among paediatric and neonatal patients. Acta Paediatr 2015;104:566-74.

11. Traore O, Liotier J, Souweine B. Prospective study of arterial and central venous catheter colonization and of arterial- and central venous catheter-related bacteremia in intensive care units. Crit Care Med 2005;33:1276-80.

12. Loveday HP, Wilson JA, Pratt RJ, Golsorkhi M, Tingle A, UK Department of Health. epic3: national evidence-based guidelines for preventing healthcare-associated infections in NHS hospitals in England. J Hosp Infect. 2014;86 Suppl 1:S1-70.

13. O'Grady NP, Alexander M, Burns LA, Dellinger EP, Garland J, Heard SO, et al; Healthcare Infection Control Practices Advisory Committee (HICPAC). Guidelines for the prevention of intravascular catheter-related infections. Clin Infect Dis. 2011;52(9):e162-93.

14. Eggimann P, Pittet D. Overview of catheter-related infections with special emphasis on prevention based on educational programs. Clin Microbiol Infect 2002;8: 295- 309.

15. Walz JM, Memtsoudis SG, Heard SO. Prevention of central venous catheter bloodstream infections. J Intensive Care Med 2010;25:131-8.

16. Piraino Beth, Bailie GR, Bernardini J, Boeschoten E, Gupta A, Holmes C, et al. Peritoneal dialysis related infections recommendations: 2005 update. Peritoneal Dialysis International, 2005;25:107-131.

17. Dasgupta MK, Kowalewaska-Grochowska K, Costerton JW. Biofilm and peritonitis in peritoneal dialysis. Perit Dial Int. 1993;13 Suppl 2: S322.

18. Yılmaz M, Sevinç M, Aykent MB, Ünsal A. Periton diyalizi ile ilişkili enfeksiyöz komplikasyonları önleyici yaklaşımlar. Ünsal A, editör. Periton Diyalizi. 1. Baskı. Ankara: Türkiye Klinikleri; 2019. p.45-50.

19. Cho Y, Johnson DW. Peritoneal dialysis-related peritonitis: towards improving evidence, practices, and outcomes. Am J Kidney Dis. 2014;64:278.

20. Szeto CC, Chow KM, Wong TY, Leung CB, Li PK.. Influence of climate on the incidence of peritoneal dialysis-related peritonitis. Perit Dial Int. 2003;23:580.

21. Dudeck MA, Weiner LM, Allen-Bridson K, Malpiedi PJ, Peterson KD, Pollock DA, et al. National Healthcare Safety Network (NHSN) report, data

summary for 2012, Device-associated module. Am J Infect Control. 2013;41(12):1148-66.

22. Platt R, Polk BF, Murdock B, Rosner B. Risk factors for nosocomial urinary tract infection. Am J Epidemiol. 1986;124(6):977-85.

23. Sievert DM, Ricks P, Edwards JR, Schneider A, Patel J, Srinivasan A, et al; National Healthcare Safety Network (NHSN) Team and Participating NHSN Facilities. Antimicrobial-resistant pathogens associated with healthcare-associated infections: summary of data reported to the National Healthcare Safety Network at the Centers for Disease Control and Prevention, 2009-2010. Infect Control Hosp Epidemiol. 2013;34(1):1-14.

24. Rosenthal VD, Todi SK, Álvarez-Moreno C, Pawar M, Karlekar A, Zeggwagh AA, et al; INICC Members. Impact of a multidimensional infection control strategy on catheter-associated urinary tract infection rates in the adult intensive care units of 15 developing countries: findings of the International Nosocomial Infection Control Consortium (INICC). Infection. 2012;40(5):517-26.

25. Zhang L, Gowardman J, Rickard CM. Impact of microbial attachment on intravascular catheter-related infections. Int J Antimicrob Agents 2011;38: 9-15.

26. Öncü S. İntravenöz kateter infeksiyonları. ANKEM Derg 2012;26: 180-3

27. Crump JA, Collignon PJ. Intravascular catheterassociated infections. Eur J Clin Microbiol Infect Dis 2000; 19: 1-8. 20.

28. Bouza E, Alvarado N, Alcala L, Perez MJ, Rincon C, Munoz P. A randomized and prospective study of 3 procedures for the diagnosis of catheter-related bloodstream infection without catheter withdrawal. Clin Infect Dis 2007;44: 820-6.

29. Öztürk R: Damar içi kateterlere bağlı infeksiyonlar ve korunma. Hastane İnfeksiyonları (Ed): Hastane infeksiyonları derneği yayını No:1, bilimsel tıp yayınevi, Ankara 2003:489-517.

30. Hooton TM, Bradley SF, Cardenas DD, Colgan R, Geerlings SE, Rice JC, et al; Infectious Diseases Society of America. Diagnosis, prevention, and treatment of catheter-associated urinary tract infection in adults: 2009 International Clinical Practice Guidelines from the Infectious Diseases Society of America. Clin Infect Dis. 2010;50(5):625-63.

31. Paglialonga F, Consolo S, Biasuzzi A, Assomou J, Gattarello E, Patricelli MG, et al. Reduction in catheter-related infections after switching from povidone-iodine to chlorhexidine for the exit-site care of tunneled central venous catheters in children on hemodialysis. Hemodial Int. 2014;18 Suppl 1:S13-8.

32. Şardan, YÇ. İnfeksiyon kontrolünde paketler. Yoğun Bakım Dergisi 2010;9:189.

33. Safdar N, O'Horo JC, Ghufran A, Bearden A, Didier ME, Chateau D, et al. Chlorhexidine-impregnated dressing for prevention of catheter-related bloodstream infection: a meta-analysis*. Crit Care Med. 2014;42(7):1703-13.

34. Gorski L, Hadaway L, Hagle ME, McGoldrick M, Orr M, Doellman D. Infusion therapy standards of practice. J Infus Nurs 2016;39(Suppl 1):S1-159.

35. Sampathkumar P. Reducing catheter-associated urinary tract infections in the ICU. Curr Opin Crit Care. 2017;23(5):372-377.

36. Hsin HT, Hsu MS, Shieh JS. The long-term effect of bundle care for catheter-related blood stream infection: 5-year follow-up. Postgrad Med J. 2017;93(1097):133-137.

SEPSİSTE KAN PÜRİFİKASYONU

Cihangir DOĞU

- Uzman Doktor, Ankara Şehir Hastanesi Yoğun Bakım Kliniği Ankara, TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0003-2581-541X
- Mail: cihangirdogu@gmail.com

Kaynakça

Ankawi, G., Fan, W., Pomarè Montin, D., Lorenzin, A., Neri, M., Caprara, C., … Ronco, C. (2019). A New Series of Sorbent Devices for Multiple Clinical Purposes: Current Evidence and Future Directions. Blood Purification, 47(1–3), 94–100. https://doi.org/10.1159/000493523

Borthwick, E. M. J., Hill, C. J., Rabindranath, K. S., Maxwell, A. P., Mcauley, D. F., & Blackwood, B. (2017). High-volume haemofiltration for sepsis in adults. *Cochrane Database of Systematic Reviews*, *2017*(1). https://doi.org/10.1002/14651858.CD008075.pub3

Boussekey, N., Chiche, A., Faure, K., Devos, P., Guery, B., D'Escrivan, T., … Leroy, O. (2008). A pilot randomized study comparing high and low volume hemofiltration on vasopressor use in septic shock. *Intensive Care Medicine*, *34*(9), 1646–1653. https://doi.org/10.1007/s00134-008-1127-3

Broman, M. E., Hansson, F., Vincent, J.-L., & Bodelsson, M. (2019). Endotoxin and cytokine reducing properties of the oXiris membrane in patients with septic shock: A randomized crossover double-blind study. *PLOS ONE*, *14*(8), e0220444. https://doi.org/10.1371/journal.pone.0220444

Cruz, D. N., Antonelli, M., Fumagalli, R., Foltran, F., Brienza, N., Donati, A., … Ronco, C. (2009). Early Use of Polymyxin B Hemoperfusion in Abdominal Septic Shock. *JAMA*, *301*(23), 2445. https://doi.org/10.1001/jama.2009.856

Dellinger, R. P., Bagshaw, S. M., Antonelli, M., Foster, D. M., Klein, D. J., Marshall, J. C., … Walker, P. M. (2018). Effect of Targeted Polymyxin B Hemoperfusion on 28-Day Mortality in Patients With Septic Shock and Elevated Endotoxin Level. *JAMA*, *320*(14), 1455. https://doi.org/10.1001/jama.2018.14618

Di Carlo, J. V., & Alexander, S. R. (2005). Hemofiltration for Cytokine-Driven Illnesses: The Mediator Delivery Hypothesis. *The International Journal of Artificial Organs*, *28*(8), 777–786. https://doi.org/10.1177/039139880502800803

Formica, M., Olivieri, C., Livigni, S., Cesano, G., Vallero, A., Maio, M., & Tetta, C. (2003). Hemodynamic response to coupled plasmafiltration-adsorption in human septic shock. *Intensive Care Medicine*, *29*(5), 703–708. https://doi.org/10.1007/s00134-003-1724-0

Gotts, J. E., & Matthay, M. A. (2016). Sepsis: pathophysiology and clinical management. *BMJ*, i1585. https://doi.org/10.1136/bmj.i1585

Hoffmann, J. N., Hartl, W. H., Deppisch, R., Faist, E., Jochum, M., & Inthorn, D. (1995). Hemofiltration in human sepsis: Evidence for elimination of immunomodulatory substances. *Kidney International*. https://doi.org/10.1038/ki.1995.448

Honoré, P. M., & Matson, J. R. (2004). Extracorporeal removal for sepsis: Acting at the tissue level--the beginning of a new era for this treatment modality in septic shock. *Critical Care Medicine*, *32*(3), 896–897. https://doi.org/10.1097/01.ccm.0000115262.31804.46

Hotchkiss, R. S., Monneret, G., & Payen, D. (2013). Immunosuppression in sepsis: a novel understanding of the disorder and a new therapeutic approach. *The Lancet Infectious Diseases*, *13*(3), 260–268. https://doi.org/10.1016/S1473-3099(13)70001-X

Joannes-Boyau, O., Honoré, P. M., Perez, P., Bagshaw, S. M., Grand, H., Canivet, J.-L., … Ouattara, A. (2013). High-volume versus standard-volume haemofiltration for septic shock patients with acute kidney injury (IVOIRE study): a multicentre randomized controlled trial. *Intensive Care Medicine*, *39*(9), 1535–1546. https://doi.org/10.1007/s00134-013-2967-z

Kellum, J. A., Johnson, J. P., Kramer, D., Palevsky, P., Brady, J. J., & Pinsky, M. R. (1998). Diffusive vs. convective therapy. *Critical Care Medicine*, *26*(12), 1995–2000. https://doi.org/10.1097/00003246-199812000-00027

Kellum, J. A., Mehta, R. L., Angus, D. C., Palevsky, P., & Ronco, C. (2002). The first international consensus conference on continuous renal replacement therapy. *Kidney International*, *62*(5), 1855–1863. https://doi.org/10.1046/j.1523-1755.2002.00613.x

Kellum, J. A., Song, M., & Venkataraman, R. (2004). Hemoadsorption removes tumor necrosis factor, interleukin-6, and interleukin-10, reduces nuclear factor-κB DNA binding, and improves short-term survival in lethal endotoxemia*. *Critical Care Medicine*, *32*(3), 801–805. https://doi.org/10.1097/01.CCM.0000114997.39857.69

Kellum, J. A., & Uchino, S. (2009). International Differences in the Treatment of Sepsis. *JAMA*, *301*(23), 2496. https://doi.org/10.1001/jama.2009.850

Lee, D., Haase, M., Haase-Fielitz, A., Paizis, K., Goehl, H., & Bellomo, R. (2009). A Pilot, Randomized, Double-Blind, Cross-Over Study of High Cut-Off versus High-Flux Dialysis Membranes. *Blood Purification*, *28*(4), 365–372. https://doi.org/10.1159/000235961

Lee, P. A., Weger, G. W., Pryor, R. W., & Matson, J. R. (1998). Effects of filter pore size on efficacy of continuous arteriovenous hemofiltration therapy for Staphylococcus aureus-induced septicemia in immature swine. *Critical Care Medicine*, *26*(4), 730–737. https://doi.org/10.1097/00003246-199804000-00024

Lentini, P., Cruz, D., Nalesso, F., de Cal, M., Bobek, I., Garzotto, F., … Ronco, C. (2009). A pilot study comparing pulse high volume hemofiltration (pHVHF) and coupled plasma filtration adsorption (CPFA) in septic shock patients. *Giornale Italiano Di Nefrologia : Organo Ufficiale Della Società Italiana Di Nefrologia*, *26*(6), 695–703.

Li, C.-M., Chen, J.-H., Zhang, P., He, Q., Yuan, J., Chen, R. J., … Yang, Y. (2007). Continuous Venovenous Haemofiltration Attenuates Myocardial Mitochondrial Respiratory Chain Complexes Activity in Porcine Septic Shock. *Anaesthesia and Intensive Care*, *35*(6), 911–919. https://doi.org/10.1177/0310057X0703500609

Livigni, S., Bertolini, G., Rossi, C., Ferrari, F., Giardino, M., Pozzato, M., & Remuzzi, G. (2014). Efficacy of coupled plasma filtration adsorption (CPFA) in patients with septic shock: A multicenter randomised controlled clinical trial. *BMJ Open*, *4*(1), e003536. https://doi.org/10.1136/bmjopen-2013-003536

Malard, B., Lambert, C., & Kellum, J. A. (2018). In vitro comparison of the adsorption of inflammatory mediators by blood purification devices. *Intensive Care Medicine Experimental*, *6*(1), 12. https://doi.org/10.1186/s40635-018-0177-2

Mao, H.-J., Yu, S., Yu, X.-B., Zhang, B., Zhang, L., Xu, X.-R., … Xing, C.-Y. (2009). Effects of Coupled Plasma Filtration Adsorption on Immune Function of Patients with Multiple Organ Dysfunction Syndrome. *The International Journal of Artificial Organs*, *32*(1), 31–38. https://doi.org/10.1177/039139880903200104

Morgera, S., Haase, M., Rocktaschel, J., Bohler, T., Heymann, C. v., Vargas-Hein, O., … Neumayer, H. H. (2003). High permeability haemofiltration improves peripheral blood mononuclear cell proliferation in septic patients with acute

renal failure. *Nephrology Dialysis Transplantation*, *18*(12), 2570–2576. https://doi.org/10.1093/ndt/gfg435

Nakada, T., Oda, S., Matsuda, K., Sadahiro, T., Nakamura, M., Abe, R., & Hirasawa, H. (2008). Continuous Hemodiafiltration with PMMA Hemofilter in the Treatment of Patients with Septic Shock. *Molecular Medicine*, *14*(5–6), 257–263. https://doi.org/10.2119/2007-00108.Nakada

Ono, S., Tsujimoto, H., Matsumoto, A., Ikuta, S., Kinoshita, M., & Mochizuki, H. (2004). Modulation of human leukocyte antigen-DR on monocytes and CD16 on granulocytes in patients with septic shock using hemoperfusion with polymyxin B-immobilized fiber. *American Journal of Surgery*, *188*(2), 150–156. https://doi.org/10.1016/j.amjsurg.2003.12.067

Payen, D. M., Guilhot, J., Launey, Y., Lukaszewicz, A. C., Kaaki, M., Veber, B., … Robert, R. (2015). Early use of polymyxin B hemoperfusion in patients with septic shock due to peritonitis: a multicenter randomized control trial. *Intensive Care Medicine*, *41*(6), 975–984. https://doi.org/10.1007/s00134-015-3751-z

Peng, Z., Singbartl, K., Simon, P., Rimmelé, T., Bishop, J., Clermont, G., & Kellum, J. A. (2010). Blood purification in sepsis: a new paradigm. *Contributions to Nephrology*, *165*, 322–328. https://doi.org/10.1159/000313773

Prince, L. R., Whyte, M. K., Sabroe, I., & Parker, L. C. (2011). The role of TLRs in neutrophil activation. *Current Opinion in Pharmacology*, *11*(4), 397–403. https://doi.org/10.1016/j.coph.2011.06.007

Rhodes, A., Evans, L. E., Alhazzani, W., Levy, M. M., Antonelli, M., Ferrer, R., … Dellinger, R. P. (2017). Surviving Sepsis Campaign: International Guidelines for Management of Sepsis and Septic Shock: 2016. *Intensive Care Medicine*. https://doi.org/10.1007/s00134-017-4683-6

Rimmele, T., Assadi, A., Cattenoz, M., Desebbe, O., Lambert, C., Boselli, E., … Allaouchiche, B. (2008). High-volume haemofiltration with a new haemofiltration membrane having enhanced adsorption properties in septic pigs. *Nephrology Dialysis Transplantation*, *24*(2), 421–427. https://doi.org/10.1093/ndt/gfn518

Ronco, C., Brendolan, A., Lonnemann, G., Bellomo, R., Piccinni, P., Digito, A., … Tetta, C. (2002). A pilot study of coupled plasma filtration with adsorption in septic shock*. *Critical Care Medicine*, *30*(6), 1250–1255. https://doi.org/10.1097/00003246-200206000-00015

Ronco, C., Tetta, C., Mariano, F., Wratten, M. Lou, Bonello, M., Bordoni, V., … Bellomo, R. (2003). Interpreting the Mechanisms of Continuous Renal Replacement Therapy in Sepsis: The Peak Concentration Hypothesis. *Artificial Organs*, *27*(9), 792–801. https://doi.org/10.1046/j.1525-1594.2003.07289.x

Sakai, Y. (2011). Polymethylmethacrylate Membrane with a Series of Serendipity. In *Contributions to Nephrology* (pp. 137–147). https://doi.org/10.1159/000329052

Schädler, D., Pausch, C., Heise, D., Meier-Hellmann, A., Brederlau, J., Weiler, N., … Kuhlmann, M. K. (2017). The effect of a novel extracorporeal cytokine hemoadsorption device on IL-6 elimination in septic patients: A randomized controlled trial. *PLOS ONE*, *12*(10), e0187015. https://doi.org/10.1371/journal.pone.0187015

Shoji, H. (2003). Extracorporeal Endotoxin Removal For The Treatment of Sepsis:Endotoxin Adsorption Cartridge (Toraymyxin). *Therapeutic Apheresis and Dialysis*, *7*(1), 108–114. https://doi.org/10.1046/j.1526-0968.2003.00005.x

Tetta, C., Gianotti, L., Cavaillon, J.-M., Wratten, M. Lou, Fini, M., Braga, M., … Giardino, R. (2000). Coupled plasma filtration-adsorption in a rabbit model of endotoxic shock. *Critical Care Medicine*, *28*(5), 1526–1533. https://doi.org/10.1097/00003246-200005000-00045

Uchino, S., Bellomo, R., Goldsmith, D., Davenport, P., Cole, L., Baldwin, I., … Tipping, P. (2002). Super high flux hemofiltration: a new technique for cytokine removal. *Intensive Care Medicine*, *28*(5), 651–655. https://doi.org/10.1007/s00134-002-1261-2

Vincent, J.-L., Laterre, P.-F., Cohen, J., Burchardi, H., Bruining, H., Lerma, F. A., … John, S. (2005). A pilot-controlled study of a polymyxin B-immobilized hemoperfusion cartridge in patients with severe sepsis secondary to intra-abdominal infection. *Shock (Augusta, Ga.)*, *23*(5), 400–405. https://doi.org/10.1097/01.shk.0000159930.87737.8a

Winchester, J. F., Kellum, J. A., Ronco, C., Brady, J. A., Quartararo, P. J., Salsberg, J. A., & Levin, N. W. (2003). Sorbents in Acute Renal Failure and the Systemic Inflammatory Response Syndrome. *Blood Purification*, *21*(1), 79–84. https://doi.org/10.1159/000067860

Zarbock, A., Gomez, H., & Kellum, J. A. (2014). Sepsis-induced acute kidney injury revisited. *Current Opinion in Critical Care*, *20*(6), 588–595. https://doi.org/10.1097/MCC.0000000000000153

SEPSİSTE HİDROKORTİZON, ASKORBİK ASİT, TİAMİN KOMBİNASYONUNUN KULLANIMI

Meltem ŞİMŞEK

- Uzm. Dr., SBÜ Dışkapı Yıldırım Beyazıt Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Yoğun Bakım Ünitesi, Ankara - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0001-8044-9737
- Mail: drmeltemcatalkaya@yahoo.com

Fatma YILDIRIM

- Doç. Dr., SBÜ Dışkapı Yıldırım Beyazıt Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Göğüs Hastalıkları Kliniği, Yoğun Bakım Ünitesi, Ankara - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0003-3715-3097
- Mail: ftagassi@hotmail.com

KAYNAKLAR

1. Adhikari NK, Fowler RA, Bhagwanjee S, et al. Critical care and the global burden of critical illness in adults. Lancet 2010;376(9749):1339-1346.

2. Kadri SS, Rhee C, Strich JR, et al. Estimating ten-year trends in septic shock incidence and morality in United States Academic Medical Centers using clinical data. Chest 2017;151(2):278-285.

3. World Health Organization. The top 10 causes of death: the 10 leading causes of death by country income group 2012. WHO fact sheet. http:// www.who.int/mediacentre/factsheets/ fs310/en/index1.html. Published 2016. Accessed December 15, 2016.

4. Karlsson S, Ruokonen E, Varpula T, et al. Long-term outcome and quality-adjusted life years after severe sepsis. Crit Care Med 2009;37(4):1268-1274.

5. Ou SM, Chu H, Chao PW, et al. Long-term mortality and major adverse cardiovascular events in sepsis survivors: a nationwide population-based study. Am J Respir Crit Care Med 2016;194(2):209-217.

6. Tang, B.M.; Huang, S.J.; McLean, A.S. Genome-wide transcription profiling of human sepsis: A systematic review. Crit Care 2010, 14, R237.

7. Moskowitz A, Andersen LW, Huang DT, Berg KM, Grossestreuer AV, Marik PE, Sherwin RL, Hou PC, Becker LB, Cocchi MN, Doshi P, Gong J, Sen A, Donnino MW. Ascorbic acid, corticosteroids, and thiamine in sepsis: a review of the biologic rationale and the present state of clinical evaluation. Crit Care 2018;22(1):283.

8. Wang Y, Lin H, Lin BW, Lin JD. Effects of different ascorbic acid doses on the mortality of critically ill patients: a meta-analysis. Ann Intensive Care 2019;9(1):58.

9. Kim J, Arnaout L, Remick D. Hydrocortisone, Ascorbic acid and Thiamine (HAT) Therapy Decreases Oxidative Stress, Improves Cardiovascular Function and Improves Survival in Murine Sepsis. Shock. 2019 Jun 4. doi: 10.1097/SHK.0000000000001385.

10. Barabutis N, Khangoora V, Marik PE, Catravas JD. Hydrocortisone and Ascorbic Acid Synergistically Prevent and Repair Lipopolysaccharide-

Induced Pulmonary Endothelial Barrier Dysfunction. Chest 2017;152(5):954-962.

11. Li J. Evidence is stronger than you think: a meta-analysis of vitamin C use in patients with sepsis. Crit Care. 2018;22(1):258.

12. Lin Jincan, Li Hua, Wen Yan, Zhang Minwei. Adjuvant Administration of Vitamin C Improves Mortality of Patients with Sepsis and Septic Shock: A Systems Review and Meta-Analysis. Open Journal of Internal Medicine 2018;08(02):146–159.

13. Fowler AA 3rd, Syed AA, Knowlson S, Sculthorpe R, Farthing D, DeWilde C, Farthing CA, Larus TL, Martin E, Brophy DF, Gupta S; Medical Respiratory Intensive Care Unit Nursing, Fisher BJ, Natarajan R. Phase I safety trial of intravenous ascorbic acid in patients with severe sepsis. J Transl Med. 2014 Jan 31;12:32.

14. Zabet MH, Mohammadi M, Ramezani M, Khalili H. Effect of high-dose Ascorbic acid on vasopressor's requirement in septic shock. J Res Pharm Pract. 2016 Apr-Jun;5(2):94-100.

15. Lambden S, Creagh-Brown BC, Hunt J, Summers C, Forni LG. Definitions and pathophysiology of vasoplegic shock. Crit Care. 2018 Jul 6;22(1):174.

16. Marik PE, Khangoora V, Rivera R, Hooper MH, Catravas J. Hydrocortisone, Vitamin C, and Thiamine for the Treatment of Severe Sepsis and Septic Shock: A Retrospective Before-After Study. Chest. 2017 Jun;151(6):1229-1238.

17. Kalil AC, Johnson DW, Cawcutt KA. Vitamin C Is Not Ready for Prime Time in Sepsis but a Solution Is Close. Chest. 2017 Sep;152(3):676

18. Møller MH, Laake JH, Myburgh JA, Alhazzani W, Perner A. The Magic Bullet in Sepsis or the Inflation of Chance Findings? Chest. 2017 Jul;152(1):222-223.

19. Michelow IC, Alhinai Z, Dennehy PH. Hydrocortisone, Vitamin C and Thiamine for Sepsis: Whither the Ethics in Research? Chest. 2017 Sep;152(3):689-690. doi: 10.1016/j.chest.2017.06.032.

20. Kim WY, Jo EJ, Eom JS, Mok J, Kim MH, Kim KU, Park HK, Lee MK, Lee K. Combined vitamin C, hydrocortisone, and thiamine therapy for

patients with severe pneumonia who were admitted to the intensive care unit: Propensity score-based analysis of a before-after cohort study. J Crit Care 2018;47:211-218.

21. Masood H, Burki AM, Sultan A, Sharif H, Ghauri A, Khan S, Qureshi MSS, Qadeer A, Rasheed G. Effect of Intravenous Vitamin C, Thiamine, and Hydrocortisone (The Metabolic Resuscitation Protocol) on Early Weaning from Vasopressors in Patients with Septic Shock. A Descriptive Case Series Study. Cureus 2019;11(6):e5016.

22. Mitchell AB, Ryan TE, Gillion AR, Wells LD, Muthiah MP. Vitamin C and Thiamine for Sepsis and Septic Shock. Am J Med. 2019 Aug 27.

23. Sadaka F, Grady J, Organti N, Donepudi B, Korobey M, Tannehill D, O'Brien J. Ascorbic Acid, Thiamine, and Steroids in Septic Shock: Propensity Matched Analysis. J Intensive Care Med 2019 Jul 17:885066619864541.

24. Fujii T, Udy AA, Deane AM, Luethi N, Bailey M, Eastwood GM, Frei D, French C, Orford N, Shehabi Y, Young PJ, Bellomo R; VITAMINS trial investigators. Vitamin C, Hydrocortisone and Thiamine in Patients with Septic Shock (VITAMINS) trial: study protocol and statistical analysis plan. Crit Care Resusc 2019;21(2):119-12.

25. . Hager DN, Hooper MH, Bernard GR, Busse LW, Ely EW, Fowler AA, Gaieski DF, Hall A, Hinson JS, Jackson JC, Kelen GD, Levine M, Lindsell CJ, Malone RE, McGlothlin A, Rothman RE, Viele K, Wright DW, Sevransky JE, Martin GS. The Vitamin C, Thiamine and Steroids in Sepsis (VICTAS) Protocol: a prospective, multi-center, double-blind, adaptive sample size, randomized, placebo-controlled, clinical trial. Trials 2019;20(1):197.

SEPTİK ŞOKTA ECMO KULLANIMI

Mehmet ÇELEĞEN

- Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Tıp Fakültesi Dahili Tıp Bilimleri Bölümü, Afyon - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0002-6841-3675
- Mail: mcelegen@hotmail.com

KAYNAKLAR

1. Goldstein B, Giroir B, Randolph A. (2005). International Consensus Conference on Pediatric S. International pediatric sepsis consensus conference: definitions for sepsis and organ dysfunction in pediatrics. Pediatric critical care medicine : a journal of the Society of Critical Care Medicine and the World Federation of Pediatric Intensive and Critical Care Societies, 6(1):2-8.

2. Watson RS, Carcillo JA, Linde-Zwirble WT, Clermont G, Lidicker J, Angus DC. (2003). The epidemiology of severe sepsis in children in the United States. American journal of respiratory and critical care medicine, 167(5):695-701.

3. Schlapbach LJ, Straney L, Alexander J, MacLaren G, Festa M, Schibler A, et al. (2015). Mortality related to invasive infections, sepsis, and septic shock in critically ill children in Australia and New Zealand, 2002-13: a multicentre retrospective cohort study. The Lancet Infectious diseases, 15(1):46-54.

4. Leclerc F, Leteurtre S, Duhamel A, Grandbastien B, Proulx F, Martinot A, et al. (2005). Cumulative influence of organ dysfunctions and septic state on mortality of critically ill children. American journal of respiratory and critical care medicine, 171(4):348-53.

5. Butt W. (2001). Septic shock. Pediatric clinics of North America, 48(3):601-25, viii.

6. Gaines NN, Patel B, Williams EA, Cruz AT. (2012). Etiologies of septic shock in a pediatric emergency department population. The Pediatric infectious disease journal, 31(11):1203-5.

7. Bartlett RH. (2007). Extracorporeal support for septic shock. Pediatric critical care medicine : a journal of the Society of Critical Care Medicine and the World Federation of Pediatric Intensive and Critical Care Societies, 8(5):498-9.

8. Chockalingam A, Mehra A, Dorairajan S, Dellsperger KC. (2010). Acute left ventricular dysfunction in the critically ill. Chest, 138(1):198-207.

9. Brierley J, Carcillo JA, Choong K, Cornell T, Decaen A, Deymann A, et al. (2009). Clinical practice parameters for hemodynamic support of pediatric and neonatal septic shock: 2007 update from the American College of Critical Care Medicine. Critical care medicine, 37(2):666-88.

10. Prodhan P, Wilkes R, Ross A, Garcia X, Bhutta AT, Rycus P, et al. (2010). Neonatal herpes virus infection and extracorporeal life support. Pediatric critical care medicine : a journal of the Society of Critical Care Medicine and the World Federation of Pediatric Intensive and Critical Care Societies, 11(5):599-602.

11. Pooboni S, Roberts N, Westrope C, Jenkins DR, Killer H, Pandya HC, et al. (2003). Extracorporeal life support in pertussis. Pediatric pulmonology, 36(4):310-5.

12. Bartlett RH, Gattinoni L. (2010). Current status of extracorporeal life support (ECMO) for cardiopulmonary failure. Minerva anestesiologica, 76(7):534-40.

13. Australia, New Zealand Extracorporeal Membrane Oxygenation Influenza I, Davies A, Jones D, Bailey M, Beca J, et al. (2009). Extracorporeal Membrane Oxygenation for 2009 Influenza A(H1N1) Acute Respiratory Distress Syndrome. Jama, 302(17):1888-95.

14. Mateen FJ, Muralidharan R, Shinohara RT, Parisi JE, Schears GJ, Wijdicks EF. (2011). Neurological injury in adults treated with extracorporeal membrane oxygenation. Archives of neurology, 68(12):1543-9.

15. Shekar K, Fraser JF, Smith MT, Roberts JA. (2012). Pharmacokinetic changes in patients receiving extracorporeal membrane oxygenation. Journal of critical care, 27(6):741 e9-18.

16. Keckler SJ, Laituri CA, Ostlie DJ, St Peter SD. (2010). A review of venovenous and venoarterial extracorporeal membrane oxygenation in neonates and children. European journal of pediatric surgery : official journal of Austrian Association of Pediatric Surgery [et al] = Zeitschrift fur Kinderchirurgie, 20(1):1-4.

17. Kinsella JP, Gerstmann DR, Rosenberg AA. (1992). The effect of extracorporeal membrane oxygenation on coronary perfusion and regional blood flow distribution. Pediatric research, 31(1):80-4.

18. MacLaren G, Butt W, Best D. (2009). Pediatric septic shock guidelines and extracorporeal membrane oxygenation management. Critical care medicine, 37(6):2143-4; author reply 4-5.

19. Maclaren G, Butt W, Best D, Donath S, Taylor A. (2007). Extracorporeal membrane oxygenation for refractory septic shock in children: one

institution's experience. Pediatric critical care medicine : a journal of the Society of Critical Care Medicine and the World Federation of Pediatric Intensive and Critical Care Societies, 8(5):447-51.

20. Stewart DL, Dela Cruz TV, Ziegler C, Goldsmith LJ. (1997). The use of extracorporeal membrane oxygenation in patients with gram-negative or viral sepsis. Perfusion, 12(1):3-8.

21. MacLaren G, Butt W, Best D, Donath S. (2011). Central extracorporeal membrane oxygenation for refractory pediatric septic shock. Pediatric critical care medicine : a journal of the Society of Critical Care Medicine and the World Federation of Pediatric Intensive and Critical Care Societies, 12(2):133-6.

22. Meyer DM, Jessen ME. (1997). Results of extracorporeal membrane oxygenation in children with sepsis. The Extracorporeal Life Support Organization. The Annals of thoracic surgery, 63(3):756-61.

GİRİŞİMSEL OLMAYAN ENDOTELYAL FONKSİYON ÖLÇÜM YÖNTEMLERİ

Aslınur SIRCAN KÜÇÜKSAYAN

- Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Antalya - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0002-4168-8564
- Mail: aslinursircan@gmail.com

Murat BÜYÜKAKSU

- Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Antalya - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0003-0751-9545
- Mail: murat.buyukaksu@alanya.edu.tr

Murat CANPOLAT

- Akdeniz Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Antalya - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0003-3298-9725
- Mail: canpolat@akdeniz.edu.tr

KAYNAKLAR

Anderson, T. J., Uehata, A., Gerhard, M. D., Meredith, I. T., Knab, S., Delagrange, D., Lieberman, E. H., Ganz, P., Creager, M. A., Yeung, A. C., & Selwyn, A. P. (1995). Close relation of endothelial function in the human coronary and peripheral circulations. *Journal of the American College of Cardiology*. https://doi.org/10.1016/0735-1097(95)00327-4

Celermajer, D. S., Sorensen, K. E., Gooch, V. M., Miller, 0. 1., Sullivan, I. D., Lloyd, J. K., Deanfield, J. E., & Spiegelhalter, D. J. (1992). Non-invasive detection of endothelial dysfunction in children and adults at risk of atherosclerosis. *The Lancet*. https://doi.org/10.1016/0140-6736(92)93147-F

Davignon, J., & Ganz, P. (2004). Role of endothelial dysfunction in atherosclerosis. In *Circulation*. https://doi.org/10.1161/01.cir.0000131515.03336.f8

Deanfield, J. E., Halcox, J. P., & Rabelink, T. J. (2007). Endothelial function and dysfunction: Testing and clinical relevance. In *Circulation*. https://doi.org/10.1161/CIRCULATIONAHA.106.652859

Donald, A. E., Charakida, M., Cole, T. J., Friberg, P., Chowienczyk, P. J., Millasseau, S. C., Deanfield, J. E., & Halcox, J. P. (2006). Non-Invasive Assessment of Endothelial Function. Which Technique? *Journal of the American College of Cardiology*. https://doi.org/10.1016/j.jacc.2006.07.039

Farkas, K., Kolossváry, E., Járai, Z., Nemcsik, J., & Farsang, C. (2004). Non-invasive assessment of microvascular endothelial function by laser doppler flowmetry in patients with essential hypertension. *Atherosclerosis*. https://doi.org/10.1016/j.atherosclerosis.2003.11.015

Félétou, M., Huang, Y., & Vanhoutte, P. M. (2011). Endothelium-mediated control of vascular tone: COX-1 and COX-2 products. In *British Journal of Pharmacology*. https://doi.org/10.1111/j.1476-5381.2011.01276.x

Fujiyoshi, K., Yamaoka-Tojo, M., Minami, Y., Kutsuna, T., Obara, S., Kakizaki, R., Nemoto, T., Hashimoto, T., Namba, S., Shimohama, T., Tojo, T., & Ako, J. (2018). Endothelial Dysfunction Is Associated with Cognitive Impairment of Elderly Cardiovascular Disease Patients. *International Heart Journal*. https://doi.org/10.1536/ihj.17-610

Fukumoto, K., Takemoto, Y., Norioka, N., Takahashi, K., Namikawa, H., Tochino, Y., Shintani, A., Yoshiyama, M., & Shuto, T. (2020). Predictors of the effects of smoking cessation on the endothelial function of conduit and digital vessels. *Hypertension Research*. https://doi.org/10.1038/s41440-020-0516-z

Furchgott, R. F., & Zawadzki, J. V. (1980). The obligatory role of endothelial cells in the relaxation of arterial smooth muscle by acetylcholine. *Nature*. https://doi.org/10.1038/288373a0

Godo, S., & Shimokawa, H. (2017). Endothelial Functions. In *Arteriosclerosis, Thrombosis, and Vascular Biology*. https://doi.org/10.1161/ATVBAHA.117.309813

Halcox, J. P. J., Schenke, W. H., Zalos, G., Mincemoyer, R., Prasad, A., Waclawiw, M. A., Nour, K. R. A., & Quyyumi, A. A. (2002). Prognostic value of coronary vascular endothelial dysfunction. *Circulation*. https://doi.org/10.1161/01.CIR.0000025404.78001.D8

Hellmann, M., Roustit, M., & Cracowski, J. L. (2015). Skin microvascular endothelial function as a biomarker in cardiovascular diseases? In *Pharmacological Reports*. https://doi.org/10.1016/j.pharep.2015.05.008

His, W. (1903). Die Haute und Höhlen des Körpers (Wiederabdruck eines akademischen Programmes vom Jahre 1865). *Arch Anat Physiol Anat Abt 1903: 368, 404*.

Huang, Y., Sun, X., Liu, G., Yao, F., Zheng, F., Dai, Y., Tu, X., Xie, X., Deng, L., Zhang, D., Zhang, Y., Bian, J., Gao, Y., Ye, Y., Deng, C., & Zhang, Y. (2011). Glycosylated serum protein may improve our ability to predict endothelial and erectile dysfunction in nonorganic patients. *Journal of Sexual Medicine*. https://doi.org/10.1111/j.1743-6109.2010.02141.x

Joannides, R., Haefeli, W. E., Linder, L., Richard, V., Bakkali, E. H., Thuillez, C., & Lüscher, T. F. (1995). Nitric oxide is responsible for flow-dependent dilatation of human peripheral conduit arteries in vivo. *Circulation*. https://doi.org/10.1161/01.CIR.91.5.1314

Kuvin, J. T., & Karas, R. H. (2003). Clinical utility of endothelial function testing: Ready for prime time? In *Circulation*. https://doi.org/10.1161/01.CIR.0000075928.54461.33

Kuznetsova, T., Van Vlierberghe, E., Knez, J., Szczesny, G., Thijs, L., Jozeau, D., Balestra, C., D'Hooge, J., & Staessen, J. A. (2014). Association of digital vascular function with cardiovascular risk factors: A population study. *BMJ Open*. https://doi.org/10.1136/bmjopen-2013-004399

Lee, C. R., Bass, A., Ellis, K., Tran, B., Steele, S., Caughey, M., Stouffer, G. A., & Hinderliter, A. L. (2012). Relation between digital peripheral arterial tonometry and brachial artery ultrasound measures of vascular function in patients with coronary artery disease and in healthy volunteers. *American Journal of Cardiology*. https://doi.org/10.1016/j.amjcard.2011.10.023

Leeson, C., Robinson, M., Francis, J., Robson, M., Channon, K., Neubauer, S., & Wiesmann, F. (2006). Cardiovascular magnetic resonance imaging for non-invasive assessment of vascular function: Validation against ultrasound. *Journal of Cardiovascular Magnetic Resonance*. https://doi.org/10.1080/10976640500526993

Loscalzo, J. (2013). The identification of nitric oxide as endothelium-derived relaxing factor. *Circulation Research*. https://doi.org/10.1161/CIRCRESAHA.113.301577

Ludmer, P. L., Selwyn, A. P., Shook, T. L., Wayne, R. R., Mudge, G. H., Alexander, R. W., & Ganz, P. (1986). Paradoxical Vasoconstriction Induced by Acetylcholine in Atherosclerotic Coronary Arteries. *New England Journal of Medicine*. https://doi.org/10.1056/nejm198610233151702

Mori, R., Macaya, F., Sara, J. D., Toya, T., Mejía-Rentería, H., Gonzalo, N., Lerman, A., & Escaned, J. (2020). Non-invasive assessment of endothelial function in patients with spontaneous coronary artery dissection: A case-control study. *International Journal of Cardiology*. https://doi.org/10.1016/j.ijcard.2020.04.049

Motozato, K., Suematsu, Y., Norimatsu, K., Kusumoto, T., & Miura, S. (2020). Reactive Hyperemia Index Associated With Atherosclerotic Cardiovascular Disease Under Treatment for Lifestyle Diseases. *Journal of Clinical Medicine Research*. https://doi.org/10.14740/jocmr4100

Patvardhan, E. A., Heffernan, K. S., Ruan, J. M., Soffler, M. I., Karas, R. H., & Kuvin, J. T. (2010). Assessment of vascular endothelial function with peripheral arterial tonometry: Information at your fingertips? In *Cardiology in Review*. https://doi.org/10.1097/CRD.0b013e3181c46a15

Ras, R. T., Streppel, M. T., Draijer, R., & Zock, P. L. (2013). Flow-mediated dilation and cardiovascular risk prediction: A systematic review with meta-analysis. *International Journal of Cardiology*. https://doi.org/10.1016/j.ijcard.2012.09.047

Roustit, M., & Cracowski, J. L. (2013). Assessment of endothelial and neurovascular function in human skin microcirculation. In *Trends in Pharmacological Sciences*. https://doi.org/10.1016/j.tips.2013.05.007

Rubinshtein, R., Kuvin, J. T., Soffler, M., Lennon, R. J., Lavi, S., Nelson, R. E., Pumper, G. M., Lerman, L. O., & Lerman, A. (2010). Assessment of endothelial function by non-invasive peripheral arterial tonometry predicts late cardiovascular adverse events. *European Heart Journal*. https://doi.org/10.1093/eurheartj/ehq010

Scholze, A., Rinder, C., Beige, J., Riezler, R., Zidek, W., & Tepel, M. (2004). Acetylcysteine Reduces Plasma Homocysteine Concentration and Improves Pulse Pressure and Endothelial Function in Patients with End-Stage Renal Failure. *Circulation*. https://doi.org/10.1161/01.CIR.0000109492.65802.AD

Shimokawa, H. (1999). Primary endothelial dysfunction: Atherosclerosis. *Journal of Molecular and Cellular Cardiology*. https://doi.org/10.1006/jmcc.1998.0841

Sourij, H., Zweiker, R., & Wascher, T. C. (2006). Effects of pioglitazone on endothelial function, insulin sensitivity, and glucose control in subjects with coronary artery disease and new-onset type 2 diabetes. *Diabetes Care*. https://doi.org/10.2337/dc05-2226

Takase, B., Hamabe, A., Satomura, K., Akima, T., Uehata, A., Matsui, T., Ohsuzu, F., Ishihara, M., & Kurita, A. (2006). Comparable prognostic value of vasodilator response to acetylcholine in brachial and coronary arteries for predicting long-term cardiovascular events in suspected coronary artery disease. *Circulation Journal*. https://doi.org/10.1253/circj.70.49

Vizzardi, E., Gavazzoni, M., Della Pina, P., Bonadei, I., Regazzoni, V., Sciatti, E., Trichaki, E., Raddino, R., & Metra, M. (2014). Noninvasive Assessment of Endothelial Function. *Journal of Investigative Medicine*, *62*(6), 856 LP – 864. https://doi.org/10.1097/JIM.0000000000000096

Vlachopoulos, C., Ioakeimidis, N., Terentes-Printzios, D., & Stefanadis, C. (2008). The Triad: Erectile Dysfunction - Endothelial Dysfunction - Cardiovascular Disease. *Current Pharmaceutical Design*. https://doi.org/10.2174/138161208786898716

Wilk, G., Osmenda, G., Matusik, P., Nowakowski, D., Jasiewicz-Honkisz, B., Ignacak, A., Cześnikiewicz-Guzik, M., & Guzik, T. J. (2013). Endothelial function assessment in atherosclerosis: Comparison of brachial artery flow-mediated vasodilation and peripheral arterial tonometry. *Polskie Archiwum Medycyny Wewnetrznej*. https://doi.org/10.20452/pamw.1879

Zahedi, E., Jaafar, R., Mohd Ali, M. A., Mohamed, A. L., & Maskon, O. (2008). Finger photoplethysmogram pulse amplitude changes induced by flow-mediated dilation. *Physiological Measurement*. https://doi.org/10.1088/0967-3334/29/5/008

KARDİYOPULMONER HASTALIKLAR VE CERRAHİSİNDE AĞRI YÖNETİMİ

Aysun ÖZDEMİR

- Öğr. Gör., Gaziantep Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Gaziantep - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0003-2746-0966
- Mail: aysungolluce@gmail.com

Emine KAPLAN SERİN

- Dr. Öğr. Üyesi., Gaziantep Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Gaziantep - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0002-7327-9167
- Mail: emineserin@gantep.edu.tr

Kaynaklar

1. Eti Aslan F. (2014). Tarihsel Süreçte Ağrı. F. Eti Aslan (Ed.), *Ağrı Doğası ve Kontrolü (2. bs)* içinde (s. 3-8), Ankara: Akademisyen Tıp Kitabevi.

2. IASP. https://www.iasp-pain.org/terminology?navItemNumber=576#Pain. Erişim Tarihi: 09.11.2020

3. Drew D. (2018). Pain Manangement. Hinkle JL, Cheever KH (Eds.), *Brunner & Suddarth's Textbook of Medical-Surgical Nursing (14.bs)* içinde (s. 224-250), Philadelphia: Wolters Kluwer.

4. Chou R, Gordon DB, Osca, A, Rosenberg, JM, Bickler S, Brennan T.,… Wu CL. (2016). guidelines on the management of postoperative pain. *The Journal of Pain,* 17(2), 131-157.

5. Farrell M. (2017). Pain Manangement. Farrell M. (Ed.), *Smeltzer & Bare's Textbook of Medical-Surgical Nursing (Cilt.1-2)* içinde (s. 202-229), Philadelphia: Wolters Kluwer.

6. Yılmaz Şenyüz K, Koçaşlı S. (2017). Cerrahi sonrası ağrıda multimodal analjezi ve hemşirelik yaklaşımı**.** *Sağ Aka Derg*, 4(2), 90-95.

7. Çavdar İ, Akyüz N. (2017). Ameliyat Sonrası Ağı ve Yönetimi. Aksoy G, Kanan N, Akyolcu N (Eds.) *Cerrahi Hemşireliği I (2. bs)* içinde (s.367-389), İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri.

8. Öngel K. (2017). Ağrı tanımı ve sınıflaması. *Klinik Tıp Aile Hekimliği Dergisi*, 9(1), 12-14.

9. Yağcı Ü, Saygın M. (2019). Ağrı fizyopatolojisi. *Med J SD*, 26(2), 209-220.

10. Elmacıoğlu MA, Acarkan T, Nazlıkul H. (2018). Kronik ağrı ve komorbiditeler. *Journal of Complementary Medicine, Regulation and Neural Therapy,* 13(1), 4-9.

11. Eti Aslan F, Uslu Y.(2014). Ağrı Sınıflandırması. Eti Aslan F(Ed.), *Ağrı Doğası ve Kontrolü (2. bs)* içinde (s. 57-66), Ankara: Akademisyen Tıp Kitabevi.

12. Uyar M, Köken İ.(2017). Kronik ağrı nörofizyolojisi. *TOTBİD Dergisi*, 16, 70–76.

13. Aydın ON.(2002). Ağrı mekanizmalarına güncel bakış. *ADÜ Tıp Fakültesi Dergisi*, 3(2), 37 – 48.

14. Acar K, Acar H, Demir F, Eti Aslan F.(2016). Cerrahi sonrası ağrı ınsidansı ve analjezik kullanım miktarının belirlenmesi. *ACU Sağlık Bil Derg*, 6(2), 85-91.

15. Eti Aslan F, Çavdar İ. (2014). Cerrahi Ağrı. Eti Aslan F (Ed.), *Ağrı Doğası ve Kontrolü (2. bs)* içinde (s. 185-2012), Ankara: Akademisyen Tıp Kitabevi.

16. Faydalı H. (2010). Cerrahi hastalarında analjeziklerin kaliteli kullanımı. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi*, 83-91.

17. Ay F, Alpar ŞE. (2010). Postoperatif ağrı ve hemşirelik uygulamaları. *AĞRI*, 22(1),21-29.

18. Karadağ Arlı Ş. (2017). Cerrahi bakımda ağrı yönetimine ilişkin hemşirelik girişimleri. *MCBU-SBED*, 4(3),1013-1021.

19. Kehlet H, Jensen TS, Woolf C. (2006). Persistent postsurgical pain: risk factors and prevention. *Lancet*, 367, 1618–25.

20. Werner MU, Mjöbo H, Nielsen PR, Rudin A. (2010). Prediction of postoperative pain a systematic review of predictive experimental pain studies. *Anesthesiology*, 112, 1494 –1502.

21. Dressler D. (2018). Management of patients with coronary vascular disorders. Hinkle JL, Cheever KH (Eds.), *Brunner & Suddarth's Textbook of Medical-Surgical Nursing (14.bs)* içinde (s. 750-790), Philadelphia: Wolters Kluwer.

22. Zhang Z, Thang W, Shi C, Huang J. (2018). Pain management in cardiac surgery. *JAPM*, 5(6), 346-354.

23. Zubrzycki M, Liebold A, Skrabal C, Reinalt H, Ziegler M, Perdas E, Zubrzycka M. (2018). Assessment and pathophysiology of pain in cardiac surgery. *Journal of Pain Research*, 11, 1599-1611.

24. Wu CL, Raja SN. (2011). Treatment of acute postoperative pain. *Lancet*, 377, 2215-2225.

25. Badır A, Demir Korkmaz F. (2011). Koroner Arter Hastalıkları. Karadakovan A, Eti Aslan F. (Eds.), *Dahili ve Cerrahi Hastalıklarda Bakım* içinde, (s. 473-508), Adana: Nobel Tıp Kitabevi.

26. Öğüt S, Sucu Dağ G. (2019). Pain characteristics and pain ınterference among patients undergoing open cardiac surgery. *Journal of PeriAnesthesia Nursing*, 34(4), 757-766.

27. Kokulu S. (2011). Torakatomi sonrası analjezi. *Kocatepe Tıp Dergisi*, 12(2), 68-69.

28. Gerner P. (2008). Postthoracotomy pain management problems. *Anesthesiology Clin, 2*6, 355–367.

29. Dango S, Harris S, Offner K, Hennings E, Priebe HJ, Buerkle H, Passlick B, Loop T. (2013). Combined paravertebral and intrathecal vs thoracic epidural analgesia for post-thoracotomy pain relief. *British Journal of Anaesthesia,* 110 (3), 443–449.

30. Aydın G, Özpolat B, Günal,N. (2017). Toraks cerrahisinde ultrason eşliğinde yapılan preemptif torakal paravertebral bloğun etkinliği. *Turk J Clin Lab*, 8(4), 160-167.

31. Akyolcu N, Seyhan Ak E. (2018). Solunum Sisteminin Cerrahi Hastalıkları ve Bakımı. Aksoy G, Kanan, N, Akyolcu N (Eds.), *Cerrahi Hemşireliği II* içinde (s.1-64), İstanbul:Nobel Tıp Kitabevleri.

32. Kanan N. (2018). Kalp ve Damar Sisteminin Cerrahi Hastalıkları ve Bakımı, Aksoy G, Kanan, N, Akyolcu N (Eds.), *Cerrahi Hemşireliği II* içinde (s.65-154), İstanbul:Nobel Tıp Kitabevleri.

33. Olgun N, Eti Aslan F, Çil Akıncı A. (2011). Toraks ve Alt solunum sistemi hastalıkları. Karadakova A, Eti Aslan F (Eds.), *Dahili ve Cerrahi Hastalıklarda Bakım* içinde (s. 381-428), Adana: Nobel Kitabevi.

34. Öksüz G, Sayan M, Arslan M, Urfalıoğlu A, Öksüz H, Bilal B, Yalçın Çok O. (2018). The comparıson of serratus anterıor plane block versus ıntercostal block for postoperatıve analgesıa followıng thoracotomy surgery. *Anestezi Dergisi*, 26 (4), 223 – 228.

35. Barr, J., Fraser, G.L., Puntillo, K., Ely, E.W., Gélinas, C.,Dasta, J.F.,…Jaeschke,R. (2013). Clinical practice guidelines for the management of

pain, agitation, and delirium in adult patients in the ıntensive care unit. *Critical Care Medicine*, 41(1),263-306.

36. Çelik, S. (2016). Yoğun bakım hastalarında ağrı yönetimi. Yoğun Bakım Hemşireliği Dergisi, 20(1), 1-8.

37. Dalkılıç, N. (2017). Ağrı yönetiminde hemşirenin sorumlulukları. *Sağlık ve Toplum*, 27(1), 8-13.

38. İnan, N., Bilir, A., Bigat, Z., Kayhan, G.E., Takmaz, S.A., Savran, M., Çetintaş, Y. Postoperatif Ağrı Tedavisi Kılavuzu- Şubat 2020.

ÇOCUKLARDA MAGNETİK REZONANS GÖRÜNTÜLEMEDE ANESTEZİ YÖNETİMİ

Abdülkadir İSKENDER

- Düzce Üniversitesi Tıp Fakültesi, Anesteziyoloji ve Reanimasyon Anabilim Dalı, Düzce – TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0002-0825-9741
- Mail: akadiriskender@yahoo.com.tr

Gizem DEMİR ŞENOĞLU

- Düzce Atatürk Devlet Hastanesi, Anesteziyoloji ve Reanimasyon Kliniği, Düzce – TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0001-9173-2271
- Mail: gizem123demir@hotmail.com

Kaynaklar

1- Türk Anesteziyoloji ve Reanimasyon Derneği (TARD) Anestezi Uygulama Klavuzları. Ameliyathane Dışı Anestezi Uygulamaları Kasım 2015

2- Gooden CK. Anesthesia for Magnetic Resonance İmaging. Curr. Opin. Anaesthesiology 2004;17(4):339–42.

3- Peden CJ, Menon DK, Hall AS, Sargentoni J, Whitwam JG. Magnetic resonance for the anaesthetist Part II. Anaesthesia and monitoring in MR units. Anaesthesia 1992;47(6):508–17 4-Schulte-Uentrop L, Goepfert MS. Anaesthesia or sedation for MRI in children. Current Opinion in Anaesthesiology 2010, 23:513–517

5- Shellock FG, K.E.,Magneticresonance: bioeffects, safetyandpatientmanagement. 2nd ed. Philadelphia: Lippincott-Raven; , 1996.

6- Kotob F, Twersky RS. Anesthesia outside the operating room: general overview and monitoring

7- Food and Drug Administration. Center for Devices and Radiologic Health. A primer on medical device interactions with magneticresonance imaging systems. 1997

8- M.D., A.I. Anesthesia for infants and children in remotelocations. . Pediatric Anesthesia Refresher Courses, 2002.

9- M.D., A.L. Baxter, and S.I. Kost, Propofol vs pentobarbitalfor sedation of children undergoing magneticresonance imaging: results from the Pediatric Sedation Research Consortium. PaediatrAnaesth, 2009. 19(6) p 601-11

10- Malviya S, Voepel-Lewis T, Eldevik OP, Rockwell DT, Wong JH, Tait AR. Sedation and general anaesthesia in children undergoing MRI and CT; adverse events and outcomes. Br. J Anaesth 2000; 84: 743-8.

11- American Academy of Pediatrics, American Academy of Pediatric Dentistry, Charles J. Cote´ , Stephen Wilson the Work Group on Sedation. Guidelines for monitoring and management of paediatric patients during and after sedation for diagnostic and therapeutic procedures: an up date. Pediatrics 2006; 118:2587–2602.

12- American Academy of Pediatrics Committee on Drugs: Guidelines for monitoring and management of pediatric. Pediatrics, 1992. 89(6 Pt 1): p. 1110-5.

13- Guidelines for the elective use on conscious sedation, deep sedation and general anesthesia in pediatric patients. Pediatrics 1995

14- N. Kannikeswaran, P. Mahajan, U. Sethurman et al. Sedation medication received and adverse events related to sedation for brain MRI in children with and without. Develop mentally disabilities. Paediatr Anaesth 2009; 19:250–256.

15- Sury MRJ, Fairweather K. Theeffect of melatonin on sedation of children undergoing magnetic resonance imaging. Br J Anaesth 2006; 97:220–225.

16- Krauss B, Green SM. Procedural sedation and analgesia in children. Lancet 2006; 367:766–780

17- Litman R, Soin K, Salam A. Chloralhydrate sedation in term and preterm infants: an analysis of efficacy and complications. Anesth. Analg. 2010; 3:739–746.

18- O, K, Rasyonel tedavi yönünden Tıbbi Farmakoloji 11. baskı cilt 2.

19- Green SM, Roback MG, Krauss B, et al. Predictors of airway and respiratory adverse events with ketamine sedation in the emergency department: an individual-patient data meta-analysis of 8282 children. Ann. Emerg. Med 2009; 54:171–180

20- Mason KP, Zurakowski D, Zgleszewski SE, et al. High dose dexmedetomidine as the sole sedative for pediatric MRI. Paediatr. Anaesth. 2008; 18:403–411

21. Wong J, Steil GM, Curtis M, et al. Cardiovascular effects of dexmedetomidine sedation in children. Anesth. Analg. 2012; 114:193–199.

22- Mason KP, Turner DP, Houle TT, et al. Hemodynamic response to fluid management in children undergoing dexmedetomidine sedation for MRI. American Journal of Roentgenology 2014; 202:W574–579

23- Frasca D, Geraud L, Charriere JM, et al. Comparison of acoustic and İmpedance methods with mask capnometry to assess respiration rate in obese patients recovering from general anaesthesia. Anaesthesia 2015;70:26–31.

24- Mimoz O, Benard T, Gaucher A, et al. Accuracy of respiratory rate monitoring using a noninvasive acoustic method after general anaesthesia. Br J Anaesth 2012; 108:872–875.

25- Phelps JR, Russell A, Lupa MC, et al. High-dose dexmedetomidine for Noninvasive pediatric procedural sedation and discharge readiness. Paediatr Anaesth 2015.

26- Sandner-Kıeslıng A, Schwarz G, Vıcenzı M, Fall A, James RL, Ebner F Werner F. Side-effects after inhalational anaesthesia for paediatric cerebral magnetic resonance imaging. Paediatr Anaesth 2002;12: 429–37.

GLOKOMDA OPTİKAL KOHERENS TOMOGRAFİ ANJİOGRAFİ

Hayati YILMAZ

- Dr. Öğr. Üyesi, Hitit Üniversitesi Tıp Fakültesi, Göz Hastalıkları AD. Çorum - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0001-5051-5713
- Mail: dr.hyilmaz@hotmail.com

Kaynakça

Akagi, Tadamichi, Yuto Iida, Hideo Nakanishi, Noriko Terada, Satoshi Morooka, Hiroshi Yamada, Tomoko Hasegawa, Satoshi Yokota, Munemitsu Yoshikawa, and Nagahisa Yoshimura. 2016. "Microvascular Density in Glaucomatous Eyes With Hemifield Visual Field Defects: An Optical Coherence Tomography Angiography Study." *American Journal of Ophthalmology* 168:237–49.

Ang, Marcus, Anna C. S. Tan, Chui Ming Gemmy Cheung, Pearse A. Keane, Rosa Dolz-Marco, Chelvin C. A. Sng, and Leopold Schmetterer. 2018. "Optical Coherence Tomography Angiography: A Review of Current and Future Clinical Applications." *Graefe's Archive for Clinical and Experimental Ophthalmology* 256(2):237–45.

Arrigo, Alessandro, Emanuela Aragona, Luigi Capone, Luisa Pierro, Francesco Romano, Francesco Bandello, and Maurizio Battaglia Parodi. 2018. "Advanced Optical Coherence Tomography Angiography Analysis of Age-Related Macular Degeneration Complicated by Onset of Unilateral Choroidal Neovascularization." *American Journal of Ophthalmology* 195:233–42.

Ballae Ganeshrao, Shonraj, Andrew Turpin, and Allison M. McKendrick. 2018. "Sampling the Visual Field Based on Individual Retinal Nerve Fiber Layer Thickness Profile." *Investigative Ophthalmology and Visual Science* 59(2):1066–74.

Bojikian, Karine D., Philip P. Chen, and Joanne C. Wen. 2019. "Optical Coherence Tomography Angiography in Glaucoma." *Current Opinion in Ophthalmology* 30(2):110–16.

Enders, Philip, Valentina Longo, Werner Adler, Jens Horstmann, Friederike Schaub, Thomas Dietlein, Claus Cursiefen, and Ludwig M. Heindl. 2019. "Analysis of Peripapillary Vessel Density and Bruch's Membrane Opening-Based Neuroretinal Rim Parameters in Glaucoma Using OCT and OCT-Angiography." *Eye* 0(0):1–8.

Garas, Anita, Péter Vargha, and Gábor Holló. 2010. "Reproducibility of Retinal Nerve Fiber Layer and Macular Thickness Measurement with the RTVue-100 Optical Coherence Tomograph." *Ophthalmology* 117(4):738–46.

Garway-Heath, David F., Darmalingum Poinoosawmy, Frederick W. Fitzke, and Roger A. Hitchings. 2000. "Mapping the Visual Field to the Optic Disc in Normal Tension Glaucoma Eyes." *Ophthalmology* 107(10):1809–15.

Grewal, Dilraj S., Mitra Sehi, and David S. Greenfield. 2009. "Diffuse Glaucomatous Structural and Functional Damage in the Hemifield without Significant Pattern Loss." *Archives of Ophthalmology* 127(11):1442–48.

Holló, Gábor. 2017. "Relationship between Optical Coherence Tomography Sector Peripapillary Angioflowdensity and Octopus Visual Field Cluster Mean Defect Values." *PLoS ONE* 12(2):1–12.

Holló, Gábor. 2018a. "Comparison of Peripapillary OCT Angiography Vessel Density and Retinal Nerve Fiber Layer Thickness Measurements for Their Ability to Detect Progression in Glaucoma." *Journal of Glaucoma* 27(3):302–5.

Holló, Gábor. 2018b. "Influence of Removing the Large Retinal Vessels-Related Effect on Peripapillary Vessel Density Progression Analysis in Glaucoma." *Journal of Glaucoma* 27(8):e137–39.

Imamoglu, Serhat, Nimet Burcu Celik, Mehmet S. Sevim, Gokhan Pekel, Nimet Yesim Ercalik, Esra Turkseven Kumral, and Handan Bardak. 2017. "Structure-Function Relationship between the Bruch Membrane Opening-Based Minimum Rim Width and Visual Field Defects in Advanced Glaucoma." *Journal of Glaucoma* 26(6):561–65.

Kanamori, Akiyasu, Makoto Nakamura, Michael F. T. Escano, Ryu Seya, Hidetaka Maeda, and Akira Negi. 2003. "Evaluation of the Glaucomatous Damage on Retinal Nerve Fiber Layer Thickness Measured by Optical Coherence Tomography." *American Journal of Ophthalmology* 135(4):513–20.

Kim, Kiyoung, Eung Suk Kim, and Seung Young Yu. 2018. "Optical Coherence Tomography Angiography Analysis of Foveal Microvascular Changes and Inner Retinal Layer Thinning in Patients with Diabetes." *British Journal of Ophthalmology* 102(9):1226–31.

Kriegel, Matthias F., Arnd Heiligenhaus, and Carsten Heinz. 2019. "Influence of Uveitis on Bruch's Membrane Opening Minimum Rim Width and Retinal Nerve Fibre Layer Thickness Measurements." *British Journal of Ophthalmology* 103(10):1413–17.

Liu, Liang, Yali Jia, Hana L. Takusagawa, Alex D. Pechauer, Beth Edmunds, Lorinna Lombardi, Ellen Davis, John C. Morrison, and David Huang. 2015. "Optical Coherence Tomography Angiography of the Peripapillary Retina in Glaucoma." *JAMA Ophthalmology*.

Lommatzsch, C., K. Rothaus, J. M. Koch, C. Heinz, and S. Grisanti. 2018. "OCTA Vessel Density Changes in the Macular Zone in Glaucomatous Eyes." *Graefe's Archive for Clinical and Experimental Ophthalmology* 256(8):1499–1508.

Magrath, George N., Emil Anthony T. Say, Kareem Sioufi, Sandor Ferenczy, Wasim A. Samara, and Carol L. Shields. 2017. "VARIABILITY in FOVEAL AVASCULAR ZONE and CAPILLARY DENSITY USING OPTICAL COHERENCE TOMOGRAPHY ANGIOGRAPHY MACHINES in HEALTHY EYES." *Retina* 37(11):2102–11.

Van Melkebeke, Lukas, João Barbosa-Breda, Marc Huygens, and Ingeborg Stalmans. 2018. "Optical Coherence Tomography Angiography in Glaucoma: A Review." *Ophthalmic Research* 60(3):139–51.

Moghimi, Sasan, Huiyuan Hou, Harsha Rao, and Robert N. Weinreb. 2019. "Optical Coherence Tomography Angiography and Glaucoma: A Brief Review." *Asia-Pacific Journal of Ophthalmology* 8(2):115–25.

Park, Hae Young Lopilly, Da Young Shin, Soo Ji Jeon, and Chan Kee Park. 2019. "Association between Parapapillary Choroidal Vessel Density Measured with Optical Coherence Tomography Angiography and Future Visual Field Progression in Patients with Glaucoma." *JAMA Ophthalmology* 137(6):681–88.

Penteado, Rafaella C., Linda M. Zangwill, Fábio B. Daga, Luke J. Saunders, Patricia I. C. Manalastas, Takuhei Shoji, Tadamichi Akagi, Mark Christopher, Adeleh Yarmohammadi, Sasan Moghimi, and Robert N. Weinreb. 2018. "Optical Coherence Tomography Angiography Macular Vascular Density Measurements and the Central 10-2 Visual Field in Glaucoma." *Journal of Glaucoma* 27(6):481–89.

Spaide, Richard F., James G. Fujimoto, Nadia K. Waheed, Srinivas R. Sadda, and Giovanni Staurenghi. 2018. "Optical Coherence Tomography Angiography." *Progress in Retinal and Eye Research*.

Takusagawa, Hana L., Liang Liu, Kelly N. Ma, Yali Jia, Simon S. Gao, Miao Zhang, Beth Edmunds, Mansi Parikh, Shandiz Tehrani, John C. Morrison, and David Huang. 2017. "Projection-Resolved Optical Coherence Tomography Angiography of Macular Retinal Circulation in Glaucoma." *Ophthalmology* 124(11):1589–99.

Tan, Bingyao, Jacqueline Chua, Thiyagrajan Harish, Amanda Lau, Alfred Tau Liang

Gan, Yar Li Tan, Damon W. K. Wong, Rachel Shujuan Chong, Marcus Ang, Rahat Husain, and Leopold Schmetterer. 2019. "Comparison of a Commercial Spectral-Domain OCT and Swept-Source OCT Based on an Angiography Scan for Measuring Circumpapillary Retinal Nerve Fibre Layer Thickness." *British Journal of Ophthalmology*.

Tang, Fang Yao, Danny S. Ng, Alexander Lam, Fiona Luk, Raymond Wong, Carmen Chan, Shaheeda Mohamed, Angie Fong, Jerry Lok, Tiffany Tso, Frank Lai, Marten Brelen, Tien Y. Wong, Clement C. C. Tham, and Carol Y. Cheung. 2017. "Determinants of Quantitative Optical Coherence Tomography Angiography Metrics in Patients with Diabetes." *Scientific Reports* 7(1):1–10.

Wu, Jiahui, Rani T. Sebastian, Colin J. Chu, Freia McGregor, Andrew D. Dick, and Lei Liu. 2019. "Reduced Macular Vessel Density and Capillary Perfusion in Glaucoma Detected Using OCT Angiography." *Current Eye Research* 44(5):533–40.

Yamashita, Takehiro, Yuya Kii, Minoru Tanaka, Wakako Yoshinaga, Toshifumi Yamashita, Kumiko Nakao, and Taiji Sakamoto. 2014. "Relationship between Supernormal Sectors of Retinal Nerve Fibre Layer and Axial Length in Normal Eyes." *Acta Ophthalmologica* 92(6):e481–87.

Yarmohammadi, Adeleh, Linda M. Zangwill, Alberto Diniz-Filho, Luke J. Saunders, Min Hee Suh, Zhichao Wu, Patricia Isabel C. Manalastas, Tadamichi Akagi, Felipe A. Medeiros, and Robert N. Weinreb. 2017. "Peripapillary and Macular Vessel Density in Patients with Glaucoma and Single-Hemifield Visual Field Defect." *Ophthalmology* 124(5):709–19.

Yarmohammadi, Adeleh, Linda M. Zangwill, Alberto Diniz-Filho, Min Hee Suh, Siamak Yousefi, Luke J. Saunders, Akram Belghith, Patricia Isabel C. Manalastas, Felipe A. Medeiros, and Robert N. Weinreb. 2016. "Relationship between Optical Coherence Tomography Angiography Vessel Density and Severity of Visual Field Loss in Glaucoma." *Ophthalmology* 123(12):2498–2508.

Yilmaz, Hayati, Alevtina Ersoy, and Erel Icel. 2019. "Assessments of Vessel Density and Foveal Avascular Zone Metrics in Multiple Sclerosis: An Optical Coherence Tomography Angiography Study." *Eye* 34:771–78.

Yilmaz, Hayati, Yucel Karakurt, Erel Icel, Adem Ugurlu, Turgay Ucak, Nurdan Gamze Tasli, and Sumeyye Burcu Elpeze. 2019. "Normative Data Assessment of Vessel Density and Foveal Avascular Zone Metrics Using

AngioScan Software." *Current Eye Research* 44(12):1345–52.

Yoshikawa, Yuji, Takuhei Shoji, Junji Kanno, Itaru Kimura, Masanori Hangai, and Kei Shinoda. 2018. "Optic Disc Vessel Density in Nonglaucomatous and Glaucomatous Eyes: An Enhanced-Depth Imaging Optical Coherence Tomography Angiography Study." *Clinical Ophthalmology* 12:1113–19.

Zhang, Shunhua, Chan Wu, Liang Liu, Yali Jia, Yao Zhang, Yang Zhang, Hua Zhang, Yong Zhong, and David Huang. 2017. "Optical Coherence Tomography Angiography of the Peripapillary Retina in Primary Angle-Closure Glaucoma." *American Journal of Ophthalmology* 182:194–200.

HERPES SİMPLEKS KERATİTİ TANI VE TEDAVİSİ

Semra KOCA

- Dr., Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri Üniversitesi /Tıp Fakültesi, Cerrahi Tıp Bilimleri Bölümü, Göz Hastalıkları Anabilim Dalı, Afyon - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0002-8275-1507
- Mail: drsemrakara68@hotmail.com

Kaynakça

Barron BA, Gee L, Hauck WW, Kurinij N, Dawson CR, Jones DB ve ark. (1994). Herpetic Eye Disease Study. A controlled trial of oral acyclovir for herpes simplex stromal keratitis. Ophthalmology. 101:1871–1882.

Basic and clinical science course (2014–2015). External disease and cornea. American Academy of Ophthalmology. pp. 93-106

Brik D, Dunkel E, Pavan-Langston D. (1993). Herpetic keratitis: persistence of viral particles despite topical and systemic antiviral therapy. Report of two cases and review of the literature. Arch Ophthalmol. 111(4):522-7.

Bustos DE, Atherton SS. (2002). Detection of herpes simplex virus type 1 in human ciliary ganglia. Invest Ophthalmol Vis Sci. 43(7):2244-9.

Dawson CR. (1990). The Herpetic Eye Disease Study. Arch Ophthalmol. 108(2):191-192.

Farooq AV, Paley GL, Lubniewski AJ, Gonzales JA, Margolis TP. (2018). Unilateral posterior interstitial keratitis as a clinical presentation of herpes simplex virus disease. Cornea. 37:375–378.

Herpetic Eye Disease Study Group. (2000). Oral acyclovir for herpes simplex virus eye disease: effect on prevention of epithelial keratitis and stromal keratitis. Arch Ophthalmol. 118(8):1030-6.

Porter SM, Patterson A, Kho P. (1990). A comparison of local and systemic acyclovir in the management of herpetic disciform keratitis. Br J Ophthalmol. 74(5):283-5.

Rao SN. (2006). Treatment of herpes simplex virus stromal keratitis unresponsive to topical prednisolone 1% with topical cyclosporine 0.05%. Am J Ophthalmol. 141(4):771-2.

Ren Y, Wang H, Zheng Q, Tian P, Ren W, Jhanji V ve ark. (2016). Long-term outcomes of deep anterior lamellar keratoplasty treating posterior stroma-implicated herpetic corneal opacities. Cornea. 35:299–304.

Salmon JF, Kanski JJ. (2020). Kanski's clinical ophthalmology: a systematic approach. (Ninth edition) Elsevier. pp.221-222.

Valerio GS, Lin CC. (2019). Ocular manifestations of herpes simplex virus. Curr Opin Ophthalmol. 30(6):525-531.

White ML, Chodosh J. (2014). Herpes simplex virus keratitis: A treatment guideline. American Academy of Ophthalmology.

Wilhelmus KR, Gee L, Hauck WW, Kurinij N, Dawson CR, Jones DB ve ark. (1994). Herpetic Eye Disease Study. A controlled trial of topical corticosteroids for herpes simplex stromal keratitis. Ophthalmology. 101:1883–1895; discussion 1895-1896.

Yanoff M, Duker JS. (2009). Ophthalmology (3rd ed.). Mosby Elsevier. pp. 279–288.

MENİERE HASTALIĞINA GÜNCEL YAKLAŞIM

Ali GÜVEY

- Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi Tıp Fakültesi, Cerrahi Tıp Bilimleri Bölümü, Kütahya -TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0003-2972-4056
- Mail: aliguvey76@gmail.com

KAYNAKLAR

1. Adrion C, Fischer CS, Wagner J, Gürkov R, Mansmann U, Strupp M, BEMED Study Group Efficacy and safety of betahistine treatment in patients with Meniere's disease: primary results of a long term, multicentre, double blind, randomised, placebo controlled, dose defining trial (BEMED trial). BMJ 2016;352.

2. Belinchon A, Perez-Garrigues H, Tenias JM. Evolution of symptoms in Ménière's disease. Audiol Neurootol 2012; 17: 126-32.

3. Bremer HG, van Rooy I, Pullens B et al. Intratympanic gentamicin treatment for Ménière's disease: a randomized, double-blind, placebo-controlled trial on dose efficacy - results of a prematurely ended study. Trials 2014;18(15):328.

4. Derebery MJ, Beriiner KI. Allergy and its relation to Meniere's disease. Otolaryngol Clin North Am. 2010;43(5}:1047-1058.

5. Farhood Z, Lambert PR. The physiologic role of corticosteroids in Ménière's disease. Am J Otolaryngol. 2016;37:455-8.

6. Gibson WP. Hypothetical mechanism for vertigo in Meniere's disease. Otolaryngol Clin North Am. 2010;43(5}:1019-1027.

7. Havia M, Kentala E, Pyykko I. Prevalence of Meniere's disease in general population of Southern Finland. Otolaryngol Head Neck Surg 2005;133(5}:762-768.

8. Koç C. Kulak Burun Boğaz Hastalıkları Ve Baş-Boyun Cerrahisi. Bölüm 4.18 Güneş Tıp Kitabevleri, 2013.

9. Kulak Burun Boğaz Hastalıkları ve Baş Boyun Cerrahisi. Çelik O ed. Bölüm: 1.13.Endolenfatik Hidrops. Akyıldız AN. 2.baskı, Asya Tıp Kitabevi. 2007.

10. Lopez-Escamez JA, et al. Classification Committee of the Barany, R. Japan Society for Equilibrium, O. European Academy of, Neurotology, O.-H. Equilibrium Committee of the American Academy of, S. Neck and S. Korean Balance, Diagnostic criteria for Meniere's disease. J Vestib Res 2015;25:1-7.

11. Özdemir S, Elvan O. "Meniere Hastalığında Güncel Tanı ve Tedavi." Arşiv Kaynak Tarama Dergisi 2019;28(2):170-176.

12. Requena T, Espinosa-Sanchez JM, Cabrera S, et al. Familial clustering and genetic heterogeneity in Ménière's disease. Clin Genet. 2014;85:245-52.

13. Sood, Amit Justin, et al. "Endolymphatic sac surgery for Meniere's disease: a systematic review and meta-analysis." Otology&Neurotology 2014;35(6):1033-1045.

14. Strupp M et al. Long-term prophylactic treatment of attacks of vertigo in Meniere's disease comparison of a high with a low dosage of betahistine in an open trial. Acta Otolaryngol. 2008;l28(5}:520-4.

15. Syed MI, Ilan O, Nassar J, Rutka JA. Intratympanic therapy in Ménière's syndrome or disease: up to date evidence for clinical practice. Clin Otolaryngol. 2015;40:682–90.

16. Tighilet B, Leonard J, Watabe I, Bernard-Demanze L, Lacour M. Betahistine Treatment in a Cat Model of Vestibular Pathology: Pharmacokinetic and Pharmacodynamic Approaches. Front Neurol. 2018;11(9):431.

17. Tursun S, Şimşek G, Bayar Muluk N. Meniere Hastalığı. Turk J Clin Lab 2016; 7(3) 77-82.

18. Van Esch, Babette F et al. "The effect of vestibular rehabilitation in patients with Ménière's disease: a systematic review." Otolaryngology Head and Neck Surgery 2017;156(3):426-434.

19. Vrabec JT. Genetic investigations of Meniere's disease. Otolaryngol Clin North Am. 2010;43(5}:1121-1132.

ERİŞKİNLERDE TIKAYICI UYKU APNESİ SENDROMUNUN TANI VE TEDAVİSİ

Ergin BİLGİN

- Dr. Öğr. Üyesi Bülent Ecevit Üniversitesi Tıp Fakültesi Kulak Burun Boğaz Ve Baş Boyun Cerrahisi Ana Bilim Dalı, Zonguldak-TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0001-7191-6209
- Mail: erginbilgin67@hotmail.com

Kaynaklar

1. Young T, Palta M, Dempsey J, Skatrud J, Weber S, Badr S (1993). The occurrence of sleep-disordered breathing among middle-aged adults. N Engl J Med, 328, 1230-1235.

2. Pang KP, Tan R, Puraviappan P, Terris DJ (2009). Anterior palatoplasty for the treatment of OSA: three-year results. Otolaryngol Head Neck Surg, 141, 253-6.

3. Young T, Evans L, Finn L, Palta M (1997). Estimation of the clinically diagnosed proportion of sleep apnea syndrome in middle-aged men and women. Sleep, 20, 705-6.

4. Spicuzza L, Caruso D, Di Maria G (2015). Obstructive sleep apnoea syndrome and its management. Ther Adv Chronic Dis, 6, 273-85.

5. Peppard PE, Young T, Barnet JH, Palta M, Hagen EW, Hla KM (2013). Increased prevalence of sleep-disordered breathing in adults. Am J Epidemiol, 177, 1006-14.

6. Sleep-related breathing disorders in adults: recommendations for syndrome definition and measurement techniques in clinical research (1999). The Report of an American Academy of Sleep Medicine Task Force. Sleep, 22(5), 667-89.

7. Ryan CM, Bradley TD (2005). Pathogenesis of obstructive sleep apnea. J Appl Physiol (1985), 99(6), 2440-50.

8. Guilleminault C, Quo SD (2001). Sleep-disordered breathing. A view at the beginning of the new millennium. Dent Clin North Am, 45(4), 643-56.

9. Hudgel DW, Harasick T, Katz RL, et al (1991). Uvulopalatopharyngeoplasty in obstructive apnoea. Value of pre-operative localization of site of upper airway narrowing during sleep. Am Rev Respir Dis, 143(5 Pt 1), 942-6.

10. Duran J, Esnaola S, Rubio R, et al (2001). Obstructive sleep apnoea-hypopnoea and related clinical features in a population based sample of subjects aged 30-70 yr. Am J Respir Crit Care Med,163(3 Pt 1), 685-9.

11. Whyte KF, Allen MB, Jeffery AA, et al (1989). Clinical features of the sleep apnoea/hypopnoea syndrome. Q J Med, 72(267), 659-66.

12. Douglas NJ, Thomas S, Jan MA (1992). Clinical value of polysomnography. Lancet, 339(8789), 347-50.

13 Peppard PE, Young T, Palta M, et al (2000). Longitudinal study of moderate weight change and sleep-disordered breathing. J Am Med Assoc, 284(23), 3015-21.

14. Sullivan CE, Issa FG, Berthon-Jones M. et al (1981). Reversal of obstructive sleep apnea by continuous positive airway pressure applied through the nares. Lancet, 1(8225), 862-5.

15. Giles TL, Lasserson TJ, Smith BJ, et al (2006). Continuous positive airways pressure for obstructive sleep apnea in adults. Cochrane Database Syst Rev, 1, CD001106.

16. Weaver TE, Grunstein RR (2008). Adherence to continuous positive airway pressure therapy: the challenge to effective treatment. Proc Am Thorac Soc, 5(2), 173-8.

17. Chasens ER, Pack AI, Maislin G, et al (2005). Claustrophobia and adherence to CPAP treatment. West J Nurs Res, 27(3), 307-21.

18. Lim J, Lasserson TJ, Fleetham J, et al (2006). Oral appliances for obstructive sleep apnoea. Cochrane Database Syst Rev, 1, CD004435.

19. Petri N, Svanholt P, Solow B, et al (2008). Mandibular advancement appliance for obstructive sleep apnoea: results of a randomised placebo controlled trial using parallel group design. J Sleep Res, 17(2), 221-9.

20. Marklund M, Sahlin C, Stenlund H, et al (2001). Mandibular advancement device in patients with obstructive sleep apnea: long-term effects on apnea and sleep. Chest, 120(1), 162-9.

21. Cahali MB (2003). Lateral pharyngoplasty: a new treatment for obstructive sleep apnea hypopnea syndrome. Laryngoscope, 113, 1961-8.

22. Suslu AE, Pamuk G, Pamuk AE, Ozer S, Jafarov S, Onerci TM (2017). Effects of expansion sphincter pharyngoplasty on the apnea-hypopnea index and heart rate variability. J Oral Maxillofac Surg, 75, 2650-7.

23. Pang KP, Woodson BT (2007). Expansion sphincter pharyngoplasty: a new technique for the treatment of obstructive sleep apnea. Otolaryngol Head Neck Surg, 137, 110-4.

24. Fritsch KM, Iseli A, Russi EW, et al (2001). Side effects of mandibular advancement devices for sleep apnea treatment. Am J Respir Crit Care Med, 164(5), 813-8.

25. Varghese R, Adams NG, Slocumb NL, et al (2012). Maxillomandibular advancement in the management of obstructive sleep apnea. Int J Otolaryngol, 2012, 373025.

TİP 2 DİYABET TEDAVİSİNDE GÜNCEL YAKLAŞIMLAR

Attila ÖNMEZ

- Dr.Öğ.Üyesi, Düzce Üniversitesi Tıp Fakültesi İç Hastalıkları Anabilim Dalı, Düzce-TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0002-7188-7388
- Mail: attilaonmez@gmail.com

KAYNAKLAR

1. Intensive blood-glucose control with sulphonylureas or insulin compared with conventional treatment and risk of complications in patients with type 2 diabetes (UKPDS 33). UK Prospective Diabetes Study (UKPDS) Group. Lancet. 1998 Sep 12;352(9131):837-53. Erratum in: Lancet 1999 Aug 14;354(9178):602.

2. Hayward RA, Reaven PD, Wiitala WL, Bahn GD, Reda DJ, Ge L, McCarren M, Duckworth WC, Emanuele NV; VADT Investigators. Follow-up of glycemic control and cardiovascular outcomes in type 2 diabetes. N Engl J Med. 2015 Jun 4;372(23):2197-206.

3. Nathan DM, Kuenen J, Borg R, Zheng H, Schoenfeld D, Heine RJ; A1c-Derived Average Glucose Study Group. Translating the A1C assay into estimated average glucose values [published correction appears in Diabetes Care 2009;32: 207]. Diabetes Care 2008;31:1473–1478

4. American Diabetes Association. 6. Glycemic Targets: Standards of Medical Care in Diabetes-2020. Diabetes Care. 2020 Jan;43(Suppl 1):S66-S76.

5. Ismail-Beigi F, Moghissi E, Tiktin M, Hirsch IB, Inzucchi SE, Genuth S. Individualizing glycemic targets in type 2 diabetes mellitus: implications of recent clinical trials. Ann Intern Med 2011;154:554–559

6. Andrews RC, Cooper AR, Montgomery AA, Norcross AJ, Peters TJ, Sharp DJ, Jackson N, Fitzsimons K, Bright J, Coulman K, England CY, Gorton J, McLenaghan A, Paxton E, Polet A, Thompson C, Dayan CM. Diet or diet plus physical activity versus usual care in patients with newly diagnosed type 2 diabetes: the Early ACTID randomised controlled trial. Lancet. 2011 Jul 9;378(9786):129-39.

7. MacLeod J, Franz MJ, Handu D, et al. Academy of Nutrition and Dietetics nutrition practice guideline for type 1 and type 2 diabetes in adults: nutrition intervention evidence reviews and recommendations. J Acad Nutr Diet 2017;117: 1637–1658

8. Esposito K, Maiorino MI, Ciotola M, et al. Effects of a Mediterranean-style diet on the need for antihyperglycemic drug therapy in patients with newly diagnosed type 2 diabetes: a randomized trial. Ann Intern Med 2009;151:306–314

9. Franz MJ, Boucher JL, Rutten-Ramos S, VanWormer JJ. Lifestyle weight-loss intervention outcomes in overweight and obese adults with type 2 diabetes: a systematic review and meta-analysis of randomized clinical trials. J Acad Nutr Diet 2015;115:1447–1463

10. Jannasch F, Kröger J, Schulze MB. Dietary Patterns and Type 2 Diabetes: A Systematic Literature Review and Meta-Analysis of Prospective Studies. J Nutr. 2017 Jun;147(6):1174-1182.

11. 2018 Physical Activity Guidelines Advisory Committee. 2018 Physical Activity Guidelines Advisory Committee Scientific Report. Washington, DC, U.S. Department of Health and Human Services, 2018

12. Boul´e NG, Haddad E, Kenny GP, Wells GA, Sigal RJ. Effects of exercise on glycemic control and body mass in type 2 diabetes mellitus: a meta-analysis of controlled clinical trials. JAMA 2001;286:1218–1227

13. Peters AL, Laffel L (Eds). American Diabetes Association/JDRF Type1Diabetes ourcebook.Alexandria, VA, American Diabetes Association, 2013

14. Colberg SR. Exercise and Diabetes: A Clinician's Guide to Prescribing Physical Activity. 1st
ed. Alexandria, VA, American Diabetes Association, 2013

15. Holman RR, Paul SK, Bethel MA, Matthews DR, Neil HAW. 10-year follow-up of intensive
glucose control in type 2 diabetes. N Engl J Med2008;359:1577–1589

16. Out M, Kooy A, Lehert P, Schalkwijk CA,Stehouwer CDA. Long-term treatment with metformin in type 2 diabetes and methylmalonic acid:post hoc analysis of a randomized controlled 4.3yeartrial. J Diabetes Complications 2018;32:171–178

17. Abdul-Ghani MA, Puckett C, Triplitt C, et al. Initial combination therapy with metformin, pioglitazone and exenatide is more effective than sequential add-on therapy in subjects with new-onset diabetes. Results from the Efficacy and Durability of Initial Combination Therapy for Type 2 Diabetes (EDICT): a randomized trial. Diabetes Obes Metab 2015;17:268–275

18. Cosentino, Francesco, et al. "2019 ESC Guidelines on diabetes, pre-diabetes, and cardiovascular diseases developed in collaboration with the EASD: The Task Force for diabetes, pre-diabetes, and cardiovascular diseases of the European Society of Cardiology (ESC) and the European Association for the Study of Diabetes (EASD)." *European heart journal* 41.2 (2020): 255-323.

19. Abd El Aziz MS, Kahle M, Meier JJ, Nauck MA.A meta-analysis comparing clinical effects of short- or long-acting GLP-1 receptor agonists versus insulin treatment from head-to-head s tudies in type 2 diabetic patients. Diabetes Obes Metab 2017;19:216–227

20. Yki-J¨arvinen H, Bergenstal RM, Bolli GB, et al. Glycaemic control and hypoglycaemia with new insulin glargine 300 U/ml versus insulin glargine 100U/ml inpeoplewith type 2 diabetes using basal insulin and oral antihyperglycaemic drugs: the EDITION 2 randomized 12- month trial including 6-month extension. DiabetesObesMetab 2015;17: 1142–1149

DİYABETES MELLİTUSTA OKSİDATİF STRES VE ANTİOKSİDANLAR

Hüseyin ERDAL

- Dr. Öğr. Üyesi, Aksaray Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıbbi Genetik Anabilim Dalı, Aksaray - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0003-0786-5077
- Mail: herdalyfa@gmail.com

KAYNAKLAR

1. Cheeseman KH, Slater TF. (1993). An introduction to free radicals chemistry. Br Med Bull. 49:481-93.

2. Bagchi K, Puri S. (1998). Free radicals and antioxidants in health and disease. East Mediterranean Health Jr. 4:350-60.

3. Lobo, V., Patil, A., Phatak, A., & Chandra, N. (2010). Free radicals, antioxidants and functional foods: Impact on human health. Pharmacognosy reviews. 4(8), 118.

4. Ebadi M. (2001). Antioxidants and free radicals in health and disease: An introduction to reactive oxygen species, oxidative injury, neuronal cell death and therapy in neurodegenerative diseases. Arizona: Prominent Press. 13-5.

5. Liu, T., Stern, A., Roberts, L. J., & Morrow, J. D. (1999). The isoprostanes: novel prostaglandin-like products of the free radical-catalyzed peroxidation of arachidonic acid. Journal of biomedical science, 6(4), 226-235.

6. Sen, S. et al, (2010). Free radicals, antioxidants, diseases and phytomedicines: current status and future prospect. Int. J. Pharm. Sci. Rev. Res. 3 (1), 91–100.

7. Pizzino, G., Irrera, N., Cucinotta, M., Pallio, G., Mannino, F., Arcoraci, V., ... & Bitto, A. (2017). Oxidative stress: harms and benefits for human health. Oxidative medicine and cellular longevity.

8. Özcan, O., Erdal, H., Çakırca, G., & Yönden, Z. (2015). Oksidatif stres ve hücre içi lipit, protein ve DNA yapıları üzerine etkileri. Mustafa Kemal Üniv Tıp Derg. 6(23): 27-33.

9. Giacco, F., & Brownlee, M. (2010). Oxidative stress and diabetic complications. Circulation research, 107(9), 1058-1070.

10. Demirtaş MS. (2018). Bronşiyolitis Obliterans. Çocuklarda Solunum Yolu Hastalıkları, İnönü Üniversitesi Yayınevi. 85-93.

11. Demirtaş M. S. (2020). The Pathogenesis of Congenital Anomalies: Roles of Teratogens and Infections. In Congenital Anomalies in Neonates-Clinical Perspectives. IntechOpen.

12. Osbak, K. K., Colclough, K., Saint-Martin, C., Beer, N. L., Bellanné-Chantelot, C., Ellard, S., & Gloyn, A. L. (2009). Update on mutations in glucokinase (GCK), which cause maturity-onset diabetes of the young, permanent neonatal diabetes, and hyperinsulinemic hypoglycemia. Human mutation, 30(11), 1512-1526.

13. Anık, A., Çatlı, G., Abacı, A., & Böber, E. (2015). Maturity-onset diabetes of the young (MODY): an update. Journal of pediatric endocrinology and metabolism, 28(3-4), 251-263.

14. International Diabetes Federation. (2013). IDF Diabetes Atlas, 6th ed.; International Diabetes Federation: Brussels, Belgium.

15. Yaribeygi, H., Sathyapalan, T., Atkin, S. L., & Sahebkar, A. (2020). Molecular Mechanisms Linking Oxidative Stress and Diabetes Mellitus. Oxidative Medicine and Cellular Longevity.

16. Nowotny, K., Jung, T., Höhn, A., Weber, D., & Grune, T. (2015). Advanced glycation end products and oxidative stress in type 2 diabetes mellitus. Biomolecules, 5(1): 194-222.

17. Chiurchiu, V., & Maccarrone, M. (2011). Chronic inflammatory disorders and their redox control: from molecular mechanisms to therapeutic opportunities. Antioxidants & redox signaling, 15(9), 2605-2641.

18. Rajendiran, D., Packirisamy, S., & Gunasekaran, K., (2018). A review on role of antioxidants in diabetes. Asian J Pharm Clin Res, 11 (2), 48-53.

19. Kelly, F. J. (1998). Use of antioxidants in the prevention and treatment of disease. Journal of the International Federation of Clinical Chemistry, 10 (1), 21.

20. Vassort, G., & Turan, B. (2010). Protective role of antioxidants in diabetes-induced cardiac dysfunction. Cardiovascular toxicology, 10(2), 73-86.

21. Kaneto, H., Kajimoto, Y., Fujitani, Y., Matsuoka, T., Sakamoto, K., Matsuhisa, M., ... & Hori, M. (1999). Oxidative stress induces p21 expression in pancreatic islet cells: possible implication in beta-cell dysfunction. Diabetologia, 42(9), 1093-1097.

ÇOCUKLUK ÇAĞI İLAÇ TEDAVİSİ İLİŞKİLİ HİPERGLİSEMİLER

Serkan Bilge KOCA

- Dr., Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri Üniversitesi Tıp Fakültesi Dahili Tıp Bilimleri Bölümü Çocuk Sağlığı Ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Afyon - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0002-9724-2369
- Mail: kocaserkanbilge@yahoo.com.tr

Kaynaklar

Ariaans, G., de Jong, S., Gietema, J. A., Lefrandt, J. D., de Vries, E. G., & Jalving, M. (2015). Cancer-drug induced insulin resistance: innocent bystander or unusual suspect. *Cancer Treat Rev, 41*(4), 376-384. doi:10.1016/j.ctrv.2015.02.007

Assan, R., Perronne, C., Assan, D., Chotard, L., Mayaud, C., Matheron, S., & Zucman, D. (1995). Pentamidine-induced derangements of glucose homeostasis. Determinant roles of renal failure and drug accumulation. A study of 128 patients. *Diabetes Care, 18*(1), 47-55. doi:10.2337/diacare.18.1.47

Baillargeon, J., Langevin, A. M., Mullins, J., Ferry, R. J., Jr., DeAngulo, G., Thomas, P. J., . . . Pollock, B. H. (2005). Transient hyperglycemia in Hispanic children with acute lymphoblastic leukemia. *Pediatr Blood Cancer, 45*(7), 960-963. doi:10.1002/pbc.20320

Behrens, G., Dejam, A., Schmidt, H., Balks, H. J., Brabant, G., Korner, T., . . . Schmidt, R. E. (1999). Impaired glucose tolerance, beta cell function and lipid metabolism in HIV patients under treatment with protease inhibitors. *AIDS, 13*(10), F63-70. doi:10.1097/00002030-199907090-00001

Bobo, W. V., Cooper, W. O., Stein, C. M., Olfson, M., Graham, D., Daugherty, J., . . . Ray, W. A. (2013). Antipsychotics and the risk of type 2 diabetes mellitus in children and youth. *JAMA Psychiatry, 70*(10), 1067-1075. doi:10.1001/jamapsychiatry.2013.2053

Bonfig, W., Molz, K., Woelfle, J., Hofer, S. E., Hauffa, B. P., Schoenau, E., . . . German Bundesministerium fur Bildung und Forschung Competence Net for Diabetes, M. (2013). Metabolic safety of growth hormone in type 1 diabetes and idiopathic growth hormone deficiency. *J Pediatr, 163*(4), 1095-1098 e1094. doi:10.1016/j.jpeds.2013.04.045

Canas, J. A., Ross, J. L., Taboada, M. V., Sikes, K. M., Damaso, L. C., Hossain, J., . . . Mauras, N. (2015). A randomized, double blind, placebo-controlled pilot trial of the safety and efficacy of atorvastatin in children with elevated low-density lipoprotein cholesterol (LDL-C) and type 1 diabetes. *Pediatr Diabetes, 16*(2), 79-89. doi:10.1111/pedi.12245

Clore, J. N., & Thurby-Hay, L. (2009). Glucocorticoid-induced hyperglycemia. *Endocr Pract, 15*(5), 469-474. doi:10.4158/EP08331.RAR

Cohen, M. H., & Nihill, M. R. (1983). Postoperative ketotic hyperglycemia during prostaglandin E1 infusion in infancy. *Pediatrics, 71*(5), 842-844. Retrieved from http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/6682218

Cutfield, W. S., Wilton, P., Bennmarker, H., Albertsson-Wikland, K., Chatelain, P., Ranke, M. B., & Price, D. A. (2000). Incidence of diabetes mellitus and impaired glucose tolerance in children and adolescents receiving growth-hormone treatment. *Lancet, 355*(9204), 610-613. doi:10.1016/S0140-6736(99)04055-6

Dawson, K. P., Penna, A. C., & Manglick, P. (1995). Acute asthma, salbutamol and hyperglycaemia. *Acta Paediatr, 84*(3), 305-307. doi:10.1111/j.1651-2227.1995.tb13633.x

Dhital, S. M., Shenker, Y., Meredith, M., & Davis, D. B. (2012). A retrospective study comparing neutral protamine hagedorn insulin with glargine as basal therapy in prednisone-associated diabetes mellitus in hospitalized patients. *Endocr Pract, 18*(5), 712-719. doi:10.4158/EP11371.OR

DiMeglio, L. A., Acerini, C. L., Codner, E., Craig, M. E., Hofer, S. E., Pillay, K., & Maahs, D. M. (2018). ISPAD Clinical Practice Consensus Guidelines 2018: Glycemic control targets and glucose monitoring for children, adolescents, and young adults with diabetes. *Pediatr Diabetes, 19 Suppl 27*, 105-114. doi:10.1111/pedi.12737

Donihi, A. C., Raval, D., Saul, M., Korytkowski, M. T., & DeVita, M. A. (2006). Prevalence and predictors of corticosteroid-related hyperglycemia in hospitalized patients. *Endocr Pract, 12*(4), 358-362. doi:10.4158/EP.12.4.358

Dungan, K. M., Braithwaite, S. S., & Preiser, J. C. (2009). Stress hyperglycaemia. *Lancet, 373*(9677), 1798-1807. doi:10.1016/S0140-6736(09)60553-5

Dylewksi, M. L., Baker, M., Prelack, K., Weber, J. M., Hursey, D., Lydon, M., . . . Sheridan, R. L. (2013). The safety and efficacy of parenteral nutrition among pediatric patients with burn injuries. *Pediatr Crit Care Med, 14*(3), e120-125. doi:10.1097/PCC.0b013e3182712b2b

Geffner, M. E., Patel, K., Miller, T. L., Hazra, R., Silio, M., Van Dyke, R. B., . . . Pediatric, H. I. V. A. C. S. (2011). Factors associated with insulin resistance among children and adolescents perinatally infected with HIV-1 in the pediatric HIV/AIDS cohort study. *Horm Res Paediatr, 76*(6), 386-391. doi:10.1159/000332957

Greenspan, L. C., Gitelman, S. E., Leung, M. A., Glidden, D. V., & Mathias, R. S. (2002). Increased incidence in post-transplant diabetes mellitus in children: a

case-control analysis. *Pediatr Nephrol, 17*(1), 1-5. doi:10.1007/s004670200000

Hays, S. P., Smith, E. O., & Sunehag, A. L. (2006). Hyperglycemia is a risk factor for early death and morbidity in extremely low birth-weight infants. *Pediatrics, 118*(5), 1811-1818. doi:10.1542/peds.2006-0628

Heisel, O., Heisel, R., Balshaw, R., & Keown, P. (2004). New onset diabetes mellitus in patients receiving calcineurin inhibitors: a systematic review and meta-analysis. *Am J Transplant, 4*(4), 583-595. doi:10.1046/j.1600-6143.2003.00372.x

Konig, P., Goldstein, D., Poehlmann, M., Rife, D., Ge, B., & Hewett, J. (2005). Effect of nebulized albuterol on blood glucose in patients with diabetes mellitus with and without cystic fibrosis. *Pediatr Pulmonol, 40*(2), 105-108. doi:10.1002/ppul.20263

Liu, X. X., Zhu, X. M., Miao, Q., Ye, H. Y., Zhang, Z. Y., & Li, Y. M. (2014). Hyperglycemia induced by glucocorticoids in nondiabetic patients: a meta-analysis. *Ann Nutr Metab, 65*(4), 324-332. doi:10.1159/000365892

Preissig, C. M., & Rigby, M. R. (2009). Hyperglycaemia results from beta-cell dysfunction in critically ill children with respiratory and cardiovascular failure: a prospective observational study. *Crit Care, 13*(1), R27. doi:10.1186/cc7732

Prokai, A., Fekete, A., Kis, E., Reusz, G. S., Sallay, P., Korner, A., . . . Szabo, A. J. (2008). Post-transplant diabetes mellitus in children following renal transplantation. *Pediatr Transplant, 12*(6), 643-649. doi:10.1111/j.1399-3046.2007.00862.x

Scholz-Kreisel, P., Spix, C., Blettner, M., Eckerle, S., Faber, J., Wild, P., . . . Hennewig, U. (2017). Prevalence of cardiovascular late sequelae in long-term survivors of childhood cancer: A systematic review and meta-analysis. *Pediatr Blood Cancer, 64*(7). doi:10.1002/pbc.26428

Shannon, M., & Lovejoy, F. H., Jr. (1992). Effect of acute versus chronic intoxication on clinical features of theophylline poisoning in children. *J Pediatr, 121*(1), 125-130. doi:10.1016/s0022-3476(05)82558-2

Shen, M., Orwoll, E. S., Conte, J. E., Jr., & Prince, M. J. (1989). Pentamidine-induced pancreatic beta-cell dysfunction. *Am J Med, 86*(6 Pt 1), 726-728. doi:10.1016/0002-9343(89)90457-9

Srinivasan, V. (2012). Stress hyperglycemia in pediatric critical illness: the intensive care unit adds to the stress! *J Diabetes Sci Technol, 6*(1), 37-47. doi:10.1177/193229681200600106

Srinivasan, V., Spinella, P. C., Drott, H. R., Roth, C. L., Helfaer, M. A., & Nadkarni, V. (2004). Association of timing, duration, and intensity of hyperglycemia with intensive care unit mortality in critically ill children. *Pediatr Crit Care Med, 5*(4), 329-336. doi:10.1097/01.pcc.0000128607.68261.7c

Tosur, M., Viau-Colindres, J., Astudillo, M., Redondo, M. J., & Lyons, S. K. (2020). Medication-induced hyperglycemia: pediatric perspective. *BMJ Open Diabetes Res Care, 8*(1). doi:10.1136/bmjdrc-2019-000801

van Raalte, D. H., Kwa, K. A., van Genugten, R. E., Tushuizen, M. E., Holst, J. J., Deacon, C. F., . . . Diamant, M. (2013). Islet-cell dysfunction induced by glucocorticoid treatment: potential role for altered sympathovagal balance? *Metabolism, 62*(4), 568-577. doi:10.1016/j.metabol.2012.10.007

Verrotti, A., Manco, R., Agostinelli, S., Coppola, G., & Chiarelli, F. (2010). The metabolic syndrome in overweight epileptic patients treated with valproic acid. *Epilepsia, 51*(2), 268-273. doi:10.1111/j.1528-1167.2009.02206.x

Weiss, S. L., Alexander, J., & Agus, M. S. (2010). Extreme stress hyperglycemia during acute illness in a pediatric emergency department. *Pediatr Emerg Care, 26*(9), 626-632. doi:10.1097/PEC.0b013e3181ef0488

Witthayapraphakorn, L., Srilanchakon, K., Sahakitrungruang, T., Wacharasindhu, S., & Supornsilchai, V. (2017). Phenytoin-induced dysglycemia in a child. *Pediatr Int, 59*(9), 1022-1023. doi:10.1111/ped.13333

SEREBRAL PALSİDE SPASTİSİTE TEDAVİSİ

Zerrin KASAP

- Konya Numune Hastanesi, Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon Kliniği, Konya - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0001-7584-4716
- Mail: drzerrinkasap@gmail.com

KAYNAKLAR

Bovend'Eerdt, T. J., Newman, M., Barker, K., Dawes, H., Minelli, C., & Wade, D. T. (2008). The effects of stretching in spasticity: a systematic review. *Arch Phys Med Rehabil, 89*(7), 1395-1406. doi:10.1016/j.apmr.2008.02.015

Buizer, A. I., Martens, B. H. M., Grandbois van Ravenhorst, C., Schoonmade, L. J., Becher, J. G., & Vermeulen, R. J. (2019). Effect of continuous intrathecal baclofen therapy in children: a systematic review. *Dev Med Child Neurol, 61*(2), 128-134. doi:10.1111/dmcn.14005

Civelek, G. M., & Atalay, A. (2016). Serebral Palside Spastisite Tedavisi. *Journal of Current Pediatrics/Guncel Pediatri, 14*(3).

Chung, C.-Y., Chen, C.-L., & Wong, A. M.-K. (2011). Pharmacotherapy of spasticity in children with cerebral palsy. *Journal of the Formosan Medical Association, 110*(4), 215-222.

Corrado, B., Di Luise, C., & Servodio Iammarrone, C. (2019). Management of Muscle Spasticity in Children with Cerebral Palsy by Means of Extracorporeal Shockwave Therapy: A Systematic Review of the Literature. *Dev Neurorehabil*, 1-7. doi:10.1080/17518423.2019.1683908

Diamond, M. & Armento M. (2014). Özürlü Çocuklar. *DeLisa Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon,* (Çev. Tur, B., S.) Ankara: Güneş Tıp Kitabevleri. 1475-1502.

Dudley, R. W., Parolin, M., Gagnon, B., Saluja, R., Yap, R., Montpetit, K., . . . Farmer, J. P. (2013). Long-term functional benefits of selective dorsal rhizotomy for spastic cerebral palsy. *J Neurosurg Pediatr, 12*(2), 142-150. doi:10.3171/2013.4.peds12539

Dursun, E., Dursun, N., & Alican, D. (2004). Effects of biofeedback treatment on gait in children with cerebral palsy. *Disabil Rehabil, 26*(2), 116-120. doi:10.1080/09638280310001629679

Dursun, E. & İnanır, M. (2015). Fonksiyonel Elektriksel Stimulasyon ve Biogeribildirim. *Tıbbi Rehabilitasyon,* İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri. 281-298.

Dursun, N. & Sade, I. (2015). Serebral Palsi Rehabilitasyonu. *Tıbbi Rehabilitasyon,* İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri. 819-836.

Elovic, E.P., Eisenberg, M.E. & Jasey N.N. (2014). Üst Motor Nöron Sendromunun Bileşenleri Olarak Spastisite ve Kas Aşırı Aktivitesi. *DeLisa Fiziksel Tıp ve*

Rehabilitasyon, (Çev. Kutlay, Ş., Aslan Ş.Y.) Ankara: Güneş Tıp Kitabevleri. 1319-1344.

Erhan, B., Gündüz, B. (2015). Spastisite. *Tıbbi Rehabilitasyon,* İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri. 565-574.

Fasoli, S. E., Fragala-Pinkham, M., Hughes, R., Hogan, N., Krebs, H. I., & Stein, J. (2008). Upper limb robotic therapy for children with hemiplegia. *American journal of physical medicine & rehabilitation, 87*(11), 929-936.

Gilmartin, R., Bruce, D., Storrs, B. B., Abbott, R., Krach, L., Ward, J., . . . Nadell, J. (2000). Intrathecal baclofen for management of spastic cerebral palsy: multicenter trial. *J Child Neurol, 15*(2), 71-77. doi:10.1177/088307380001500201

Graham, H. K., Aoki, K. R., Autti-Rämö, I., Boyd, R. N., Delgado, M. R., Gaebler-Spira, D. J., . . . Wissel, J. (2000). Recommendations for the use of botulinum toxin type A in the management of cerebral palsy. *Gait Posture, 11*(1), 67-79. doi:10.1016/s0966-6362(99)00054-5

Kurtaiş, Y. (2016). Terapötik Egzersizler. *Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon,* Ankara: Güneş Tıp Kitabevleri. 918-938.

McManus, M. (2020). Medical management of spasticity in children with cerebral palsy. *Cerebral Palsy*, 601-610.

O'Flaherty, S. J., Janakan, V., Morrow, A. M., Scheinberg, A. M., & Waugh, M. C. (2011). Adverse events and health status following botulinum toxin type A injections in children with cerebral palsy. *Dev Med Child Neurol, 53*(2), 125-130. doi:10.1111/j.1469-8749.2010.03814.x

Oskoui, M., Shevell, M.I., & Swaiman, K.F. (2018). Cerebral Palsy. *Swaiman's Pediatric Neurology Principles and Practice,* 734-740.

Özel, S. (2016). Serebral Palsi. *Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon*, Ankara: Güneş Tıp Kitabevleri. 2191-2221.

ÖZEL, S. (2017). Serebral Palside Spastisite Tedavisi. *Türkiye Klinikleri Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon-Özel Konular, 10*(1), 63-67.

Öztürk, C. (2015). Tedavide Sıcak ve Soğuk. *Tıbbi Rehabilitasyon,* İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri. 181-200.

Paget, S. P., Swinney, C. M., Burton, K. L. O., Bau, K., & O'Flaherty, S. J. (2018). Systemic adverse events after botulinum neurotoxin A injections in children with cerebral palsy. *Dev Med Child Neurol, 60*(11), 1172-1177. doi:10.1111/dmcn.13995

Pruszczynski, B., Sees, J., Hulbert, R., Church, C., Henley, J., Niiler, T., & Miller, F. (2018). The effect of continuous intrathecal baclofen therapy on ambulatory children with cerebral palsy. *J Pediatr Orthop B, 27*(3), 214-220. doi:10.1097/bpb.0000000000000462

Rosenbaum, P., Paneth, N., Leviton, A., Goldstein, M., Bax, M., Damiano, D., . . . Jacobsson, B. (2007). A report: the definition and classification of cerebral palsy April 2006. *Dev Med Child Neurol Suppl, 109*(suppl 109), 8-14.

Smania, N., Picelli, A., Munari, D., Geroin, C., Ianes, P., Waldner, A., & Gandolfi, M. (2010). Rehabilitation procedures in the management of spasticity. *Eur J Phys Rehabil Med, 46*(3), 423-438.

Tedroff, K., Hägglund, G., & Miller, F. (2020). Long-term effects of selective dorsal rhizotomy in children with cerebral palsy: a systematic review. *Dev Med Child Neurol, 62*(5), 554-562. doi:10.1111/dmcn.14320

Tilton, A. (2009). Management of spasticity in children with cerebral palsy. *Semin Pediatr Neurol, 16*(2), 82-89. doi:10.1016/j.spen.2009.03.006

Watanabe, T. (2004). The role of therapy in spasticity management. *American journal of physical medicine & rehabilitation, 83*(10), S45-S49.

Wu, Y. N., Hwang, M., Ren, Y., Gaebler-Spira, D., & Zhang, L. Q. (2011). Combined passive stretching and active movement rehabilitation of lower-limb impairments in children with cerebral palsy using a portable robot. *Neurorehabilitation and neural repair, 25*(4), 378-385.

MİYOFASYAL AĞRI SENDROMLARI

Tuba ERDEM SULTANOĞLU

- Dr. Öğr. Üyesi, Düzce Üniversitesi Tıp Fakültesi Dahili Tıp Bilimleri Bölümü Fiziksel Tıp Ve Rehabilitasyon Anabilim Dalı, Düzce - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0003-0021-5952
- Mail: drtubaerdem@gmail.com

KAYNAKÇA

1. Fleckenstein J, Zaps D, Rüger LJ, Lehmeyer L, Freiberg F, Lang PM, Irnich D. (2010). Discrepancy between prevalence and perceived effectiveness of treatment methods in myofascial pain syndrome: results of a cross-sectional, nationwide survey. BMC musculoskeletal disorders, 11(1), 32.

2. Fricton, J. (2016). Myofascial pain: mechanisms to management. Oral and Maxillofacial Surgery Clinics, 28(3), 289-311.

3. Fiocchi J, Urits I, Orhurhu V, Orhurhu MS, Giacomazzi S, Hoyt B, Viswanath O. (2020). A Comprehensive Review of the Treatment and Management of Pain in Sickle Cell Disease. Current Pain and Headache Reports, 24(5), 1-10.

4. Ataman Ş, Yalçın P (2012). Romatoloji: Ankara. Nobel Tıp.

5. Money S. (2017). Pathophysiology of trigger points in myofascial pain syndrome. Journal of pain & palliative care pharmacotherapy, 31(2), 158-159.

6. Sanchez-Romero EA, Pecos-Martín D, Calvo-Lobo C, et al. (2019). Clinical features and myofascial pain syndrome in older adults with knee osteoarthritis by sex and age distribution: a cross-sectional study. Knee, 26(1):165-73.

7. Lin WC, Shen CC, Tsai SJ, Yang AC. (2017). Increased risk of myofascial pain syndrome among patients with insomnia. Pain Medicine, 18(8), 1557-1565.

8. Lacomba MT, del Moral OM, Coperias Zazo JL, et al. (2010). Incidence of myofascial pain syndrome in breast cancer surgery: a prospective study. Clin J Pain, 26(4):320-5.

9. Mcnulty WH, Gevirtz RN, Hubbard DR, Berkoff GM. (1994). Needle electromyographic evaluation of trigger point response to a psychological stressor. Psychophysiology, 31(3):313-6.

10. Simons, D. G. (2008). New views of myofascial trigger points: etiology and diagnosis. Archives of physical medicine and rehabilitation, 89(1), 157-159.

11. Shah JP, Gilliams EA. (2008). Uncovering the biochemical milieu of myofascial trigger points using in vivo microdialysis: an application of muscle pain concepts to myofascial pain syndrome Journal of bodywork and movement therapies, 12(4), 371-384.

12. Bourgaize S, Newton G, Kumbhare D, et al. (2018). A comparison of the clinical manifestation and pathophysiology of myofascial pain syndrome and fibromyalgia: implications for differential diagnosis and management. J Can Chiropr Assoc, 62(1):26-41.

13. Borg Stein, J. (2006). Treatment of fibromyalgia, myofascial pain, and related disorders. Physical Medicine and Rehabilitation Clinics, 17(2), 491-510.

14. Wigley R. (1999). Can fibromyalgia be separated from regional pain syndrome affecting the arm?. The Journal of rheumatology, 26(3), 515.

15. Simons DG. (1996). Clinical and etiological update of myofascial pain from trigger points. Journal of musculoskeletal pain, 4(1-2), 93-122.

16. Tough EA, White AR, Richards S, Campbell J. (2007). Variability of criteria used to diagnose myofascial trigger point pain syndrome-evidence from a review of the literature. The Clinical journal of pain, 23(3), 278-286.

17. Bennett, R. (1998). Fibromyalgia, chronic fatigue syndrome, and myofascial pain. Current opinion in rheumatology, 10(2), 95-103.

18. Dinç A. (2020). Sağlık Bilimlerinde Multidisipliner araştırmalar 2. İstanbul: Efe Akademi.

19. Wolfe F, Simons DG, Fricton J, Bennett RM, Goldenberg DL, Gerwin R, et al. (1992). The fibromyalgia and myofascial pain syndromes: a preliminary study of tender points and trigger points in persons with fibromyalgia, myofascial pain syndrome and no disease. The Journal of rheumatology, 19(6), 944-951.

20. Basford JR, An KN. (2009). New techniques for the quantification of fibromyalgia and myofascial pain. Current pain and headache reports, 13(5), 376-378.

21. Baldry, P. (2002). Management of myofascial trigger point pain. Acupuncture in medicine, 20(1), 2-10.

22. Cheshire WP, Abashian SW, Mann JD. (1994). Botulinum toxin in the treatment of myofascial pain syndrome. Pain, 59(1), 65-69.

23. Tough EA, White AR, Cummings TM, Richards SH, Campbell JL. (2009). Acupuncture and dry needling in the management of myofascial trigger point pain: a systematic review and meta-analysis of randomised controlled trials. European Journal of Pain, 13(1), 3-10.

24. Malanga GA, Gwynn MW, Smith R, Miller D. (2002). Tizanidine is effective in the treatment of myofascial pain syndrome. Pain Physician, 5(4), 422-432.

25. Häuser W, Klose P, Langhorst J, Moradi B, Steinbach M, Schiltenwolf M, Busch A. (2010). Efficacy of different types of aerobic exercise in fibromyalgia syndrome: a systematic review and meta-analysis of randomised controlled trials. Arthritis research & therapy, 12(3), R79.

26. Vernon H, Schneider M. (2009). Chiropractic management of myofascial trigger points and myofascial pain syndrome: a systematic review of the literature. Journal of manipulative and physiological therapeutics, 32(1), 14-24.

27. Han SC, Harrison P. (1997). Myofascial pain syndrome and trigger-point management. Regional Anesthesia and Pain Medicine, 22(1), 89-101.

28. Ellythy, M. A. (2010). Efficacy of Non-invasive Myofascial Trigger Point Therapy on Cervical Myofascial Pain. Bulletin of Faculty of Physical Therapy, 15(1).

POSTDURAL PONKSİYON BAŞ AĞRISI VE TEDAVİSİ

Barış Ecevit YÜKSEL

- Dr. Öğretim Üyesi, Lokman Hekim Üniversitesi Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezi, Ankara - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0002-4136-8317
- Mail: beyuksel@yahoo.com

KAYNAKLAR

1- Erdine Serdar ve arkadaşları, Erdine, Rejyonal Anestezi, Nobel Tıp Kitabevi, 2005

2- Lange, Morgan and Mikhail Klinik Anesteziyoloji, 5. Baskı, Güneş Tıp Kitabevleri, 2015

3- Harrington BE. Postdural puncture headache and the development of the epidural blood patch. Regional anesthesia and pain medicine. 2004;29(2):136-63.

4- Greene HM. Lumbar puncture and the prevention of postpuncture headache. Journal of the American Medical Association. 1926;86(6):391-2.

5- Turnbull D, Shepherd D. Post-dural puncture headache: pathogenesis, prevention and treatment. British journal of anaesthesia. 2003;91(5):718-29.

6- Rozen TD. Pachymeningeal enhancement on MRI: a venous phenomena not always related to intracranial hypotension (resolving pachymeningeal enhancement and cerebral vein thrombosis). Headache: The Journal of Head and Face Pain. 2013;53(4):673-5.

7- Algin O, Taskapilioglu O, Zan E, Hakyemez B,Karaoglanoglu M. Detection of CSF leaks with magnetic resonance imaging in intracranialhypotension syndrome. Journal of Neuroradiology. 2011;38(3):175-7.

8- Halpern S, Preston R. Postdural puncture headache and spinal needle design. Metaanalyses. Anesthesiology. 1994;81(6):1376-83.

9- Lambert DH, Hurley RJ, Hertwig L, Datta S. Role of needle gauge and tip configuration in the production of lumbar puncture headache. Regional anesthesia and pain medicine. 1997;22(1):66-72.

10- Bezov D, Ashina S, Lipton R. Post-dural puncture headache: Part II–prevention, management, and prognosis. Headache: The Journal of Head and Face Pain. 2010;50(9):1482-98.

11- Dittmann M, SCHAEFER HG, Renkl F, Greve I. Spinal anaesthesia with 29 gauge Quincke point needles and post dural puncture headache in 2,378 patients. Acta anaesthesiologica scandinavica. 1994;38(7):691-3.

12- LybeckerH,MøllerJT,MayO,NielsenHK.Incidence and Prediction of Postdural Puncture Headache A Prospective Study of 1021 Spinal Anesthesias. Anesthesia & Analgesia. 1990;70(4):389-94.

13- Lynch J, Kasper S-M, Strick K, Topalidis K, Schaaf H, Zech D, et al. The use of Quincke and Whitacre 27-gauge needles in orthopedic patients: incidence

of failed spinal anesthesia and postdural puncture headache. Anesthesia & Analgesia. 1994;79(1):125-8.

14- Geurts J, Haanschoten M, Wijk R, Kraak H,BesseT. Post-dural puncture headache in youngpatients. A comparative study between the use of 0.52 mm (25- gauge) and 0.33 mm (29-gauge) spinal needles. Acta Anaesthesiologica Scandinavica. 990;34(5):350-3.

15- Sachs A, Smiley R, editors. Post-dural puncture headache: the worst common complication in obstetric anesthesia. Seminars in perinatology; 2014: Elsevier.

16- Reynolds F. Dural puncture and headache. BMJ: British Medical Journal. 1993;306(6882):874

17- Leibold RA, Yealy DM, Coppola M, Cantees KK. Post-dural-puncture headache: characteristics, management, and prevention. Annals of emergency medicine. 1993;22(12):1863-70.

18- Spriggs D, Burn D, French J, Cartlidge N, Bates D. Is bed rest useful after diagnostic lumbar puncture? Postgraduate medical journal. 1992;68(801):581-3.

19- Thoennissen J, Herkner H, Lang W, Domanovits H, Laggner AN, Müllner M. Does bed rest after cervical or lumbar puncture prevent headache? A systematic review and meta-analysis. Canadian Medical Association Journal. 2001;165(10):1311-6.

20- Camann WR, Murray RS, Mushlin PS, Lambert DH. Effects of Oral Caffeine on Postdural Puncture Headache: A Double-Blind, Placebo-Controlled Trial. Anesthesia & Analgesia. 1990;70(2):181-4.

21- Ergün U, Say B, Ozer G, Tunc T, Sen M, Tüfekcioglu S, et al. Intravenous theophylline decreases post-dural puncture headaches. Journal of clinical neuroscience. 2008;15(10):1102-4.

22- Mahoori A, Hassani E, Noroozinia H, Javaheri N, Hatami S. Theophylline versus acetaminophen in the treatment of post-dural puncture headache (PDPH). Middle East J Anesthesiol. 2013;22(3):289 -92.

23- Bart AJ, Wheeler AS. Comparison of epidural saline placement and epidural blood placement in the treatment of post-lumbar-puncture headache. The Journal of the American Society of Anesthesiologists. 1978;48(3):221-3.

MALİGN ORTA SEREBRAL ARTER ENFARKTÜSÜNE NÖROŞİRURJİKAL YAKLAŞIM

Bülent GÜLENSOY

- Lokman Hekim Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Cerrahi Tıp Bilimleri Bölümü, Beyin Ve Sinir Cerrahisi Anabilim Dalı, Ankara - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0001-8870-9257
- Mail: bulentgulensoy@hotmail.com

Kaynaklar

1. American centers for disease control and prevention, 2017, heart disease and stroke statistics Erişim adresi: https://www.cdc.gov/stroke/statistics_maps.htm

2. Baron JC, (1993) Neuroimaging Procedures in acuteishenıic stoke. Cuvr Opinıim Neurol. 6(6): 900~4

3. Bounds JV, Wiebers DO, Whisnant JP, Okazaki H, (1981) Mechanisms and timing of deaths from cerebral infarction. Stroke 12(4): 474-477

4. Carter BS, Ogilvy C.S., Candia G.J., et al. (1997) One-year outcome after decompressive surgery for massive nondominant hemispheric infarction Neurosurgery, 40;1168-1176

5. Chen CC, Cho DY, Tsai SC, (2007) Outcome of and prognostic factors for decompressive hemicraniectomy in malignant middle cerebral artery infarction. J Clin Neurosci 14(4): 317- 321,

6. Crompton MR, (1962) The pathology of ruptured middle-cerebral aneurysms with special reference to the differences between the sexes. Lancet 2: 421-425,38

7. Frank JI, Schumm LP, Wroblewski K, Chyatte D, Rosengart AJ, Kordeck C, Thisted RA, (2014) HeADDFIRST Trialists: Hemicraniectomy and durotomy upon deterioration from infarction-related swelling trial: Randomized pilot clinical trial. Stroke 45(3):781-787

8. Gupta R, Connolly ES, Mayer S, Elkind MS, (2004) Hemicraniectomy for massive middle cerebral artery territory infarction: A systematic review. Stroke 35(2):539-543

9. Hofmeijer J, Kappelle LJ, Algra A, Amelink GJ, van Gijn J, van der Worp HB, (2009) HAMLET investigators: Surgical decompression for space-occupying cerebral infarction (the Hemicraniectomy After Middle Cerebral Artery infarction with Life-threatening Edema Trial [HAMLET]): A multicentre, open, randomised trial. Lancet Neurol 8(4):326-333

10. Hofmeijer J, Kappelle LJ, Algra A, Amelink GJ, van Gijn J, van der Worp HB, (2009) HAMLET investigators: Surgical decompression for space-occupying cerebral infarction (the Hemicraniectomy After Middle Cerebral Artery infarction with Life-threatening Edema Trial [HAMLET]): A

multicentre, open, randomised trial. Lancet Neurol 8(4):326-333

11. Holtkamp M, Buchheim K, Unterberg A, et al. (2001) Hemicraniectomy in elderly patients with space occupying media infarction: improved survival but poor functional outcome J Neurol Neurosurg Psychiatry, 70;226-228

12. Jüttler E, Schwab S, Schmiedek P, Unterberg A, Hennerici M, Woitzik J, Witte S, Jenetzky E, Hacke W, (2007) DESTINY Study Group: Decompressive surgery for the treatment of malignant infarction of the middle cerebral artery (DESTINY): A randomized, controlled trial. Stroke 38(9): 2518-2525

13. Leonhardt G, Wilhelm H, Doerfler A, et al. (1997) Clinical outcome and neuropsychological deficits after right decompressive hemicraniectomy in MCA infarction J Neurol, 42. 164-170

14. Pillai A, Menon SK, Kumar S, Rajeev K, Kumar A, Panikar D, (2007) Decompressive hemicraniectomy in malignant middle cerebral artery infarction: An analysis of long-term outcome and factors in patient selection. J Neurosurg 106(1):59-65

15. Puetz V, Campos CR, Eliasziw M, Hill MD, Demchuk AM, (2007) Assessing the benefits of hemicraniectomy: What is a favourable outcome? Lancet Neurol 6(7):580

16. Rieke K, Schwab S, Krieger D, von Kummer R, Aschoff A, Schuchardt V, Hacke W, (1995) Decompressive surgery in spaceoccupying hemispheric infarction: Results of an open, prospective trial. Crit Care Med 23(9):1576-1587

17. Ropper AH, Shafran B, (1984) Brain edema after stroke. Clinical syndrome and intracranial pressure. Arch Neurol 41(1):26-29,

18. Rothwell PM,Coull AJ,Giles MF,Howard SC,Silver LE,Bull LM, (2004), Oxford vasküler çalışması, Lancet 363:1925-33

19. Schwab S., Steiner T., Aschoff A, et al. (1998) Early hemicraniectomy in patients with complete middle cerebral artery infarction Stroke, 29;1888-1893

20. Teal JS, Rumbaugh CL, Bergeron RT, Seqall HD, (1973) Anomalies of the middle cerebral artery: Accessory artery, duplication, and early bifurcation. AJNR Am J Neuroradiol 118: 567-575, 39

21. Ture U, Yasargil MG, Al-Mefty O, Yasargil DC, (2000) Arteries of the insula. J Neurosurg 92: 676-687

22. Uchino M, Kitajima S, Sakata Y, Honda M, Shibata I, (2004) Ruptured aneurysm at a duplicated middle cerebral artery with accessory middle cerebral artery. Acta Neurochir (Wien) 146: 1373-1374

23. Yoshimato T, Ogawa A, Seki H. (1986) Clinical course acute middle cerebral artery occlusion. J Neurosurg 65:326-30

24. Vahedi K, Hofmeijer J, Juettler E, Vicaut E, George B, Algra A, Amelink GJ, Schmiedeck P, Schwab S, Rothwell PM, Bousser MG, van der Worp HB, Hacke W, (2007) DECIMAL, DESTINY, and HAMLET investigators: Early decompressive surgery in malignant infarction of the middle cerebral artery: A pooled analysis of three randomised controlled trials. Lancet Neurol 6(3):215-222

25. Vahedi K, Vicaut E, Mateo J, Kurtz A, Orabi M, Guichard JP, Boutron C, Couvreur G, Rouanet F, Touzé E, Guillon B, Carpentier A, Yelnik A, George B, Payen D, Bousser MG, (2007) DECIMAL Investigators: Sequential-design, multicenter, randomized, controlled trial of early decompressive craniectomy in malignant middle cerebral artery infarction (DECIMAL Trial). Stroke 38(9):2506-2517

AKCİĞER KANSERİNDE CERRAHİ TEDAVİ SEÇENEKLERİ

Tayfun KERMENLİ

- İstanbul Aydın Üniversitesi Tıp Fakültesi, Cerrahi Tıp Bilimleri Bölümü Göğüs Cerrahisi Anabilim Dalı, İstanbul - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0002-7371-4026
- Mail: tayfunkermenli@gmail.com

Kaynaklar

1. Romaszko, A. M., & Doboszyńska, A. (2018). Multiple primary lung cancer: A literature review. Advances in clinical and experimental medicine : official organ Wroclaw Medical University, 27(5), 725–730.

2. Malvezzi M, Bertuccio F, Levi F, et al. European cancer mortality predictions for the year 2013. Ann Oncol 2013; 24: 792–800.

3. Ferlay, J., Steliarova-Foucher, E., Lortet-Tieulent, J., Rosso, S., Coebergh, J. W., Comber, H., Forman, D., & Bray, F. (2013). Cancer incidence and mortality patterns in Europe: estimates for 40 countries in 2012. European journal of cancer (Oxford, England : 1990), 49(6), 1374–1403.

4. Kermenli, T., Melek, H., Bayram, A. S., & Gebitekin, C. (2020). Comparison of survival results of patients with T0 and T1-2-3 in pathological T staging in patients with non-small cell lung cancer who underwent surgery after neoadjuvant treatment. Kardiochirurgia i torakochirurgia polska = Polish journal of cardio-thoracic surgery, 17(2), 47–51.

5. Lang-Lazdunski L. (2013). Surgery for nonsmall cell lung cancer. European respiratory review : an official journal of the European Respiratory Society, 22(129), 382–404.

6. Le Chevalier T Adjuvant chemotherapy for resectable non-small cell lung cancer: where is it going? Ann Oncol 2010; 21: Suppl. 7, vii196–vii198.

7. Jensik, R. J., Faber, L. P., Milloy, F. J., & Monson, D. O. (1973). Segmental resection for lung cancer. A fifteen-year experience. The Journal of thoracic and cardiovascular surgery, 66(4), 563–572.

8. Matsuoka, K., Yamada, T., Matsuoka, T., Nagai, S., Ueda, M., & Miyamoto, Y. (2018). Video-assisted thoracoscopic surgery for lung cancer after induction therapy. Asian cardiovascular & thoracic annals, 26(8), 608–614.

9. Watanabe, S. I., Nakagawa, K., Suzuki, K., Takamochi, K., Ito, H., Okami, J., Aokage, K., Saji, H., Yoshioka, H., Zenke, Y., Aoki, T., Tsutani, Y., Okada, M., & Lung Cancer Surgical Study Group (LCSSG) of the Japan Clinical Oncology Group (JCOG) (2017). Neoadjuvant and adjuvant therapy for Stage III non-small cell lung cancer. Japanese journal of clinical oncology, 47(12), 1112–1118.

10. Pai, E., & Kumar, T. (2017). Evarts Ambrose Graham and the First Successful Pneumonectomy: a Brief Account. The Indian journal of surgery, 79(5), 480–481.

11. Lu, Y., Dai, W., Zong, Z., Xiao, Y., Wu, D., Liu, X., & Chun Wong, G. T. (2018). Bronchial Blocker Versus Left Double-Lumen Endotracheal Tube for One-Lung Ventilation in Right Video-Assisted Thoracoscopic Surgery. Journal of cardiothoracic and vascular anesthesia, 32(1), 297–301.

12. Zhang, Z. J., Zheng, M. L., Nie, Y., & Niu, Z. Q. (2017). Comparison of Arndt-endobronchial blocker plus laryngeal mask airway with left-sided double-lumen endobronchial tube in one-lung ventilation in thoracic surgery in the morbidly obese. Brazilian journal of medical and biological research = Revista brasileira de pesquisas medicas e biologicas, 51(2), e6825.

13. Mun, M., Nakao, M., Matsuura, Y., Ichinose, J., Nakagawa, K., & Okumura, S. (2018). Video-assisted thoracoscopic surgery lobectomy for non-small cell lung cancer. General thoracic and cardiovascular surgery, 66(11), 626–631.

14. Oda, R., Okuda, K., Osaga, S., Watanabe, T., Sakane, T., Tatematsu, T., Yokota, K., Haneda, H., & Nakanishi, R. (2019). Long-term outcomes of video-assisted thoracoscopic surgery lobectomy vs. thoracotomy lobectomy for stage IA non-small cell lung cancer. Surgery today, 49(5), 369–377.

15. Oh DS, Reddy RM, Gorrepati ML, Mehendale S, Reed MF. Robotic-Assisted, Video-Assisted Thoracoscopic and Open Lobectomy: Propensity-Matched Analysis of Recent Premier Data. Ann Thorac Surg. 2017 Nov;104(5):1733-1740.

16. AlGhamdi, Z. M., Lynhiavu, L., Moon, Y. K., Moon, M. H., Ahn, S., Kim, Y., & Sung, S. W. (2018). Comparison of non-intubated versus intubated video-assisted thoracoscopic lobectomy for lung cancer. Journal of thoracic disease, 10(7), 4236–4243.

17. Blanc, K., Dechartres, A., Zaimi, R., Lefebvre, A., Janet-Vendroux, A., Fournel, L., Dermine, H., Lorut, C., Becanne, X., Hamelin-Canny, E., Bobbio, A., Roche, N., Regnard, J. F., Alifano, M., & Rabbat, A. (2018). Patients experiencing early acute respiratory failure have high postoperative mortality after pneumonectomy. The Journal of thoracic and cardiovascular surgery, 156(6), 2368–2376.

18. Darling, G. E., Abdurahman, A., Yi, Q. L., Johnston, M., Waddell, T. K., Pierre, A., Keshavjee, S., & Ginsberg, R. (2005). Risk of a right pneumonectomy: role of bronchopleural fistula. The Annals of thoracic surgery, 79(2), 433–437.

19. Rendina, E. A., Venuta, F., & Ibrahim, M. (2006). Intrapericardial pneumonectomy. Multimedia manual of cardiothoracic surgery : MMCTS, 2006(109), mmcts.2004.000091.

20. Weder, W., & Inci, I. (2014). Carinal resection and sleeve pneumonectomy. Thoracic surgery clinics, 24(1), 77–83.

21. Kozower, B. D., Sheng, S., O'Brien, S. M., Liptay, M. J., Lau, C. L., Jones, D. R., Shahian, D. M., & Wright, C. D. (2010). STS database risk models: predictors of mortality and major morbidity for lung cancer resection. The Annals of thoracic surgery, 90(3), 875–883.

22. Fuso, L., Varone, F., Nachira, D., Leli, I., Salimbene, I., Congedo, M. T., Margaritora, S., & Granone, P. (2016). Incidence and Management of Post-Lobectomy and Pneumonectomy Bronchopleural Fistula. Lung, 194(2), 299–305.

23. Bölükbas, S., Baldes, N., Bergmann, T., Eberlein, M., & Beqiri, S. (2020). Standard and extended sleeve resections of the tracheobronchial tree. Journal of thoracic disease, 12(10), 6163–6172.

24. Thomas, P. A., Falcoz, P. E., Bernard, A., Le Pimpec-Barthes, F., Jougon, J., Brouchet, L., Massard, G., Dahan, M., Loundou, A., & EPITHOR group (2016). Bilobectomy for lung cancer: contemporary national early morbidity and mortality outcomes. European journal of cardio-thoracic surgery : official journal of the European Association for Cardio-thoracic Surgery, 49(2), e38–e43.

25. Cho, J. H., Kim, J., Kim, K., Shim, Y. M., Kim, H. K., & Choi, Y. S. (2012). Risk associated with bilobectomy after neoadjuvant concurrent chemoradiotherapy for stage IIIA-N2 non-small-cell lung cancer. World journal of surgery, 36(5), 1199–1205.

26. Suzuki, J., Oizumi, H., Kato, H., Hamada, A., Watarai, H., Nakahashi, K., Takamori, S., & Sadahiro, M. (2019). Kyobu geka. The Japanese journal of thoracic surgery, 72(7), 535–542.

27. Mimae, T., & Okada, M. (2020). Are segmentectomy and lobectomy comparable in terms of curative intent for early stage non-small cell lung cancer?. General thoracic and cardiovascular surgery, 68(7), 703–706.

28. Mun, M., & Kohno, T. (2007). Efficacy of thoracoscopic resection for multifocal bronchioloalveolar carcinoma showing pure ground-glass opacities of 20 mm or less in diameter. The Journal of thoracic and cardiovascular surgery, 134(4), 877–882.

29. Paul, S., Sedrakyan, A., Chiu, Y. L., Nasar, A., Port, J. L., Lee, P. C., Stiles, B. M., & Altorki, N. K. (2013). Outcomes after lobectomy using thoracoscopy vs thoracotomy: a comparative effectiveness analysis utilizing the Nationwide Inpatient Sample database. European journal of cardio-thoracic surgery : official journal of the European Association for Cardio-thoracic Surgery, 43(4), 813–817.

30. Kent, M., Wang, T., Whyte, R., Curran, T., Flores, R., & Gangadharan, S. (2014). Open, video-assisted thoracic surgery, and robotic lobectomy: review of a national database. The Annals of thoracic surgery, 97(1), 236–244.

31. Boffa, D. J., Allen, M. S., Grab, J. D., Gaissert, H. A., Harpole, D. H., & Wright, C. D. (2008). Data from The Society of Thoracic Surgeons General Thoracic Surgery database: the surgical management of primary lung tumors. The Journal of thoracic and cardiovascular surgery, 135(2), 247–254.

32. Whitson, B. A., Andrade, R. S., Boettcher, A., Bardales, R., Kratzke, R. A., Dahlberg, P. S., & Maddaus, M. A. (2007). Video-assisted thoracoscopic surgery is more favorable than thoracotomy for resection of clinical stage I non-small cell lung cancer. The Annals of thoracic surgery, 83(6), 1965–1970.

33. Flores, R. M., Park, B. J., Dycoco, J., Aronova, A., Hirth, Y., Rizk, N. P., Bains, M., Downey, R. J., & Rusch, V. W. (2009). Lobectomy by video-assisted thoracic surgery (VATS) versus thoracotomy for lung cancer. The Journal of thoracic and cardiovascular surgery, 138(1), 11–18.

34. Bodner, J., Wykypiel, H., Wetscher, G., & Schmid, T. (2004). First experiences with the da Vinci operating robot in thoracic surgery. nEuropean journal of cardio-thoracic surgery : official journal of the European Association for Cardio-thoracic Surgery, 25(5), 844–851.

35. Morgan, J. A., Ginsburg, M. E., Sonett, J. R., & Argenziano, M. (2003). Thoracoscopic lobectomy using robotic technology. The heart surgery forum, 6(6), E167–E169.

36. Lee, B. E., Korst, R. J., Kletsman, E., & Rutledge, J. R. (2014). Transitioning from video-assisted thoracic surgical lobectomy to robotics for lung cancer: are there outcomes advantages?. The Journal of thoracic and cardiovascular surgery, 147(2), 724–729.

MALİGN PERİTONEAL MEZOTELYOMA

Hüseyin ALAKUŞ

- Adıyaman Üniversitesi Tıp Fakültesi Cerrahi Onkoloji BD, Adıyaman - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0003-2650-7208
- Mail: dr.alakus@hotmail.com

Mustafa GÖKSU

- Adıyaman Üniversitesi Tıp Fakültesi Genel Cerrahi AD, Adıyaman - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0002-1807-6957
- Mail: drmustafagoksu@gmail.com

Kaynaklar

Alexander Jr, H. R., Bartlett, D. L., Pingpank, J. F., Libutti, S. K., Royal, R., Hughes, M. S., . . . Beresneva, T. (2013). Treatment factors associated with long-term survival after cytoreductive surgery and regional chemotherapy for patients with malignant peritoneal mesothelioma. *Surgery, 153*(6), 779-786.

Alexander Jr, H. R., & Burke, A. P. (2016). Diagnosis and management of patients with malignant peritoneal mesothelioma. *Journal of gastrointestinal oncology, 7*(1), 79.

Ariche, A., Klein, Y., Cohen, A., & Lahat, E. (2015). Major hepatectomy for complex liver trauma. *Hepatobiliary Surgery and Nutrition, 4*(4), 299.

Baratti, D., Kusamura, S., Martinetti, A., Seregni, E., Oliva, D. G., Laterza, B., & Deraco, M. (2007). Circulating CA125 in patients with peritoneal mesothelioma treated with cytoreductive surgery and intraperitoneal hyperthermic perfusion. *Annals of surgical oncology, 14*(2), 500-508.

Bianchi, C., Brollo, A., Ramani, L., Bianchi, T., & Giarelli, L. (2001). Asbestos exposure in malignant mesothelioma of the pleura: a survey of 557 cases. *Industrial health, 39*(2), 161-167.

Boffetta, P. (2007). Epidemiology of peritoneal mesothelioma: a review. *Annals of oncology, 18*(6), 985-990.

Boussios, S., Moschetta, M., Karathanasi, A., Tsiouris, A. K., Kanellos, F. S., Tatsi, K., . . . Christodoulou, D. K. (2018). Malignant peritoneal mesothelioma: clinical aspects, and therapeutic perspectives. *Annals of gastroenterology, 31*(6), 659.

Bridda, A., Padoan, I., Mencarelli, R., & Frego, M. (2007). Peritoneal mesothelioma: a review. *Medscape General Medicine, 9*(2), 32.

Broeckx, G., & Pauwels, P. (2018). Malignant peritoneal mesothelioma: a review. *Translational lung cancer research, 7*(5), 537.

Calabrò, L., Morra, A., Fonsatti, E., Cutaia, O., Amato, G., Giannarelli, D., . . . Mutti, L. (2013). Tremelimumab for patients with chemotherapy-resistant advanced malignant mesothelioma: an open-label, single-arm, phase 2 trial. *The Lancet Oncology, 14*(11), 1104-1111.

Carbone, M., Gazdar, A., & Butel, J. S. (2020). SV40 and human mesothelioma. *Translational Lung Cancer Research*, *9*(Suppl 1), S47.

Carteni, G., Manegold, C., Garcia, G. M., Siena, S., Zielinski, C., Amadori, D., . . . Stahel, R. (2009). Malignant peritoneal mesothelioma-results from the International Expanded Access Program using pemetrexed alone or in combination with a platinum agent. *Lung Cancer*, *64*(2), 211-218.

Chua, T. C., Yan, T. D., & Morris, D. L. (2009). Outcomes of cytoreductive surgery and hyperthermic intraperitoneal chemotherapy for peritoneal mesothelioma: the Australian experience. *Journal of surgical oncology*, *99*(2), 109-113.

De Pangher Manzini, V. (2005). Malignant peritoneal mesothelioma. *Tumori Journal*, *91*(1), 1-5.

Enomoto, L. M., Shen, P., Levine, E. A., & Votanopoulos, K. I. (2019). Cytoreductive surgery with hyperthermic intraperitoneal chemotherapy for peritoneal mesothelioma: patient selection and special considerations. *Cancer Management and Research*, *11*, 4231.

Foster, J. M., Radhakrishna, U., Govindarajan, V., Carreau, J. H., Gatalica, Z., Sharma, P., . . . Loggie, B. W. (2010). Clinical implications of novel activating EGFR mutations in malignant peritoneal mesothelioma. *World journal of surgical oncology*, *8*(1), 88.

Greenbaum, A., & Alexander, H. R. (2020). Peritoneal mesothelioma. *Translational Lung Cancer Research*, *9*(Suppl 1), S120.

Helm, J. H., Miura, J. T., Glenn, J. A., Marcus, R. K., Larrieux, G., Jayakrishnan, T. T., . . . Johnston, F. M. (2015). Cytoreductive surgery and hyperthermic intraperitoneal chemotherapy for malignant peritoneal mesothelioma: a systematic review and meta-analysis. *Annals of Surgical Oncology*, *22*(5), 1686-1693.

Jacquet, P., & Sugarbaker, P. H. (1996). Clinical research methodologies in diagnosis and staging of patients with peritoneal carcinomatosis. *Peritoneal carcinomatosis: principles of management*, 359-374.

Kaya, H., Sezgi, C., Tanrikulu, A., Taylan, M., Abakay, O., & Sen, H. (2014). Prognostic factors influencing survival in 35 patients with malignant peritoneal mesothelioma. *Neoplasma*, *61*(4), 433-438.

Kebapci, M., Vardareli, E., Adapinar, B., & Acikalin, M. (2003). CT findings and serum ca 125 levels in malignant peritoneal mesothelioma: report of 11 new cases and review of the literature. *European radiology, 13*(12), 2620-2626.

Kim, J., Bhagwandin, S., & Labow, D. M. (2017). Malignant peritoneal mesothelioma: a review. *Annals of translational medicine, 5*(11).

Levy, A. D., Arnáiz, J., Shaw, J. C., & Sobin, L. H. (2008). Primary peritoneal tumors: imaging features with pathologic correlation. *Radiographics, 28*(2), 583-607.

Li, C. Y., & Alexander, H. R. (2018). Peritoneal metastases from malignant mesothelioma. *Surgical Oncology Clinics, 27*(3), 539-549.

Low, R. N., & Barone, R. M. (2012). Combined diffusion-weighted and gadolinium-enhanced MRI can accurately predict the peritoneal cancer index preoperatively in patients being considered for cytoreductive surgical procedures. *Annals of surgical oncology, 19*(5), 1394-1401.

Magge, D., Zenati, M. S., Austin, F., Mavanur, A., Sathaiah, M., Ramalingam, L., . . . Ahrendt, S. (2014). Malignant peritoneal mesothelioma: prognostic factors and oncologic outcome analysis. *Annals of surgical oncology, 21*(4), 1159-1165.

Manzini, V. d. P., Recchia, L., Cafferata, M., Porta, C., Siena, S., Giannetta, L., . . . Torri, V. (2010). Malignant peritoneal mesothelioma: a multicenter study on 81 cases. *Annals of oncology, 21*(2), 348-353.

Pass, H. I., Lott, D., Lonardo, F., Harbut, M., Liu, Z., Tang, N., . . . Wali, A. (2005). Asbestos exposure, pleural mesothelioma, and serum osteopontin levels. *New England Journal of Medicine, 353*(15), 1564-1573.

Ruffie, P., Feld, R., Minkin, S., Cormier, Y., Boutan-Laroze, A., Ginsberg, R., . . . Figueredo, A. (1989). Diffuse malignant mesothelioma of the pleura in Ontario and Quebec: a retrospective study of 332 patients. *Journal of Clinical Oncology, 7*(8), 1157-1168.

Schaub, N. P., Alimchandani, M., Quezado, M., Kalina, P., Eberhardt, J. S., Hughes, M. S., . . . Libutti, S. K. (2013). A novel nomogram for peritoneal mesothelioma predicts survival. *Annals of surgical oncology, 20*(2), 555-561.

Turaga, K. K., Deraco, M., & Alexander, H. R. (2017). Current management strategies for peritoneal mesothelioma. *International Journal of Hyperthermia, 33*(5), 579-581.

Yan, T. D., Deraco, M., Baratti, D., Kusamura, S., Elias, D., Glehen, O., . . . Mohamed, F. (2009). Cytoreductive surgery and hyperthermic intraperitoneal chemotherapy for malignant peritoneal mesothelioma: multi-institutional experience. *Journal of Clinical Oncology, 27*(36), 6237-6242.

Yan, T. D., Deraco, M., Elias, D., Glehen, O., Levine, E. A., Moran, B. J., . . . Sugarbaker, P. H. (2011). A novel tumor-node-metastasis (TNM) staging system of diffuse malignant peritoneal mesothelioma using outcome analysis of a multi-institutional database. *Cancer, 117*(9), 1855-1863.

Yang, H., Testa, J. R., & Carbone, M. (2008). Mesothelioma epidemiology, carcinogenesis, and pathogenesis. *Current treatment options in oncology, 9*(2-3), 147-157.

Resim 1: MPM'da üst abdominal alandan geçen aksiyal kontrastlı BT görüntüsünde periton yaprakları arasında yaygın sıvı ve periton yapraklarında yer yer nodülarite gösteren kalınlaşmalar, transvers kolon önünde omental kek ile uyumlu omental noüler kalınlaşma ve kirlenme izlenmektedir.

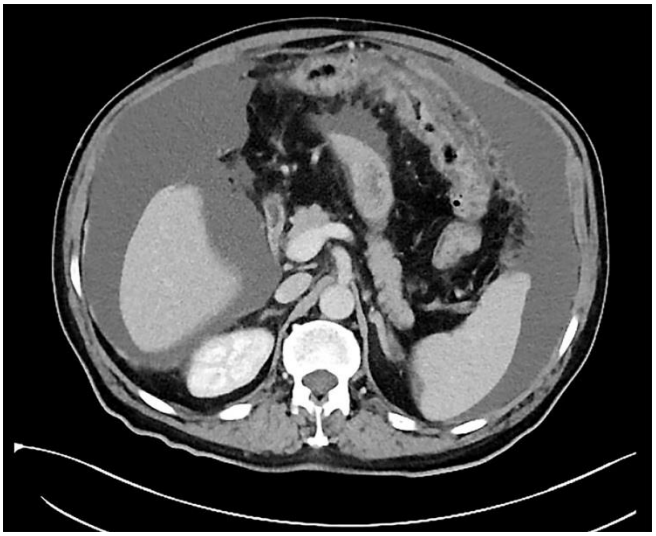

Resim 2: MPM'li hastanın sitoredüksiyon cerrahisi sonrası peritonektomi ve omentektomi materyalinin görüntüsü.

MENİNGİOMLAR

Emrah KESKİN

- Dr. Öğr. Üyesi. Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Tıp Fakültesi, Beyin ve Sinir Cerrahisi Ana Bilim Dalı, Zonguldak - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0001-5326-741X
- Mail: drkeskinemrah@gmail.com

Kaynaklar

1. Plater F. (1614). Observationum in hominis affectibus plerisque, corpori et anomo, functionum laesione, dolore, aliave molestia et vitio incommodantibus, libri tres. Basileae, Impensis Ludovici Konig.

2. H. Cushing. (1992). The meningiomas (dural endotheliomas): their source, and favoured seats of origin. Brain,45,282-316.

3. Barthelemy EJ, Sarkiss C A, Lee J, Shrivastava RK. (2016). The historical origin of the term "meningioma" and the rise of nationalistic neurosurgery. Journal of neurosurgery,125(5),1283-1290.

4. Bondy M, Ligon BL. (1996). Epidemiology and etiology of intracranial meningiomas: a review. Journal of neuro-oncology,29(3),197-205.

5. Baldi I, Engelhardt J, Bonnet C, Bauchet L, Berteaud E, Grüber A, Loiseau H. (2018). Epidemiology of meningiomas. Neurochirurgie,64(1),5-14.

6. McKinley BP, Michalek AM, Fenstermaker RA, Plunkett RJ. (2000). The impact of age and gender on the incidence of glial tumors in New York state from 1976–1995. Journal of neurosurgery,93(6),932-939.

7. Curry WT, Barker FG. (2009). Racial, ethnic and socioeconomic disparities in the treatment of brain tumors. Journal of neuro-oncology,93(1),25.

8. Louis DN, Ohgaki H, et al. (2007). WHO classification of tumours of the central nervous system (4th ed.), International Agency for Research on Cancer, Lyon.

9. Lauper JM, Krause A, Vaughan TL, Monnat RJ. (2013). Spectrum and risk of neoplasia in Werner syndrome: a systematic review. PLoS One,8(4),e59709.

10. Hemminki K, Li X. (2004).Association of brain tumours with other neoplasms in families. Eur J Cancer,40(2),253-259.

11. Malmer B, Tavelin B, Henriksson R, Grönberg H. (2000). Primary brain tumours as second primary: a novel association between meningioma and colorectal cancer. Int J Cancer,85(1),78-81.

12. Bowers DC, Nathan PC. (2013). Subsequent neoplasms of the CNS among survivors of childhood cancer: a systematic review. Lancet Oncol,14(8),e321-e328.

13. Claus EB, Calvocoressi L, Bondy ML, Schildkraut JM, Wiemels JL, Wrensch M. (2012). Dental x-rays and risk of meningioma. Cancer,118(18),4530-4537.

14. Christensen HC, Schuz J, Kosteljanetz M, Skovgaard Poulsen H, Boice JD, McLaughlin JK, Johansen C. (2005). Cellular telephones and risk for brain tumors: a population-based, incident case-control study Neurology,64,1189-1195.

15. Morgan LL, Miller AB, Sasco A, Davis DL. (2015). Mobile phone radiation causes brain tumors and should be classified as a probable human carcinogen (2A). International journal of oncology,46(5), 1865-1871.

16. Louis DN, Perry A, Reifenberger G, et al. (2016) The 2016 World Health Organization Classification of Tumors of the Central Nervous System: a summary. Acta Neuropathol,131,803-820.

17. Marosi C, Hassler M, Roessler K, Reni M, Sant M, Mazza E, Vecht C. (2008). Meningioma. Critical reviews in oncology/hematology,67(2),153-171.

18. Louis DN, Scheithauer BW, Budka H, von Deimling A, Kepes JJ. (2000). Meningiomas P. Kleihues, W.K. Cavenee (Eds.), Pathology and genetics. Tumours of the nervous system, WHO classification of tumors, IARC Press, Lyon.176-184.

19. Kleihues P, Burger PC, Scheithauer BW. (1993). Histological typing of tumours of the central nervous system P. Kleihues, K.C. Webster (Eds.), Pathology and genetics, tumours of the nervous system, WHO classification of tumours (2nd ed.). Berlin. Springer-Verlag.

20. Harter PN, Braun Y, Plate KH. (2017). Classification of meningiomas-advances and controversies. Chinese clinical oncology,6(Suppl 1), S2.

21. Qi ST, Liu Y, Pan J, Chotai S, Fang LX. (2012). A radiopathological classification of dural tail sign of meningiomas. J Neurosurg,117(4),645–653.

22. Chang V, Narang J, Schultz L, Issawi A, Jain R, Rock J, et al. (2012). Computeraided volumetric analysis as a sensitive tool for the management of incidental meningiomas. Acta Neurochir,154(4),589–597.

23. Quinones-Hinojosa A, Kaprealian T, Chaichana KL, Sanai N, Parsa AT, Berger MS, et al. (2009). Pre-operative factors affecting resectability of giant intracranial meningiomas. Can J Neurol Sci,36(5),623–630.

24. Kinjo T, Al-Mefty O, Kanaan I. (1993). Grade zero removal of supratentorial convexity meningiomas. Neurosurgery,33(3), 394-399.

25. Thomas NW, King TT. (11969. Meningiomas of the cerebellopontine angle. A report of 41 cases Br J Neurosurg,10,59-68.

26. Boulton MR, Cusimano MD. (2003). Foramen magnum meningiomas: concepts, classifications, and nuances. Neurosurgical focus,14(6),1-8.

27. Cushing, H., & Eisenhardt, L. (1961). Meningiomas. Their Classification, Regional Behaviour, Life History and Surgical End Results. Charles C Thomas, Springfield-Baltimore, 1938. Quoted in: Kepes J. Observations on the formation of psammoma bodies and pseudopsammoma bodies in meningiomas. J Neuropathol Exp Neurol,20,255-262.

28. Al-Mefty O. (1990). Clinoidal meningiomas. Journal of neurosurgery,73(6), 840-849.

29. Kaynar MY, Abuzayed B. (2010). Menigiomlar. Korfalı E, Zileli M (editörler). Temel Nöroşirürji. 3. Baskı.Türk Nöroşirürji Derneği Yayınları. Ankara. 1133-1148.

30. Nakamura M, Roser F, Jacobs C, Vorkapic P, Samii M. (2006). Medial sphenoid wing meningiomas: Clinical outcome and recurrence rate. Neurosurgery,58(4),626-639.

31. Simpson D. (1957). The recurrence of intracranial meningiomas after surgical treatment. Journal of neurology, neurosurgery, and psychiatry,20(1),22.

32. Claus EB, Black PM, Bondy ML et al. (2007). Exogenous hormone use and meningioma risk: what do we tell our patients? Cancer,110,471-476.

33. Sharma R, Garg K, Katiyar V, Tandon V, Agarwal D, Singh M et al. (2019). The role of mifepristone in the management of meningiomas: A systematic review of literature. Neurology India,67(3), 698.

34. Gruber T, Dare AO, Balos LL, Lele S, Fenstermaker RA. (2004). Multiple meningiomas arising during long-term therapy with the progesterone agonist megesterol acetate: Case report. Journal of neurosurgery,100(2),328-331.

DİŞ HEKİMLİĞİNDE META-ANALİZ ÇALIŞMALARI VE YORUMLAMALARI

Ömer HATİPOĞLU

- Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi Klinik Bilimler Bölümü, Restoratif Diş Tedavisi Anabilim Dalı., Niğde - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0002-4628-8551
- Mail: ohatipoglu@ohu.edu.tr

Kaynakça

Aromataris, E., Fernandez, R., Godfrey, C.M., Holly, C., Khalil, H.ve Tungpunkom, P. (2015): Summarizing systematic reviews: methodological development, conduct and reporting of an umbrella review approach. *International journal of evidence-based healthcare*,(3): 132-140.

Borenstein, M., Hedges, L.V., Higgins, J.P.ve Rothstein, H.R. (2010): A basic introduction to fixed-effect and random-effects models for meta-analysis. *Res Synth Methods*,(2): 97-111.

Borenstein, M., Hedges, L.V., Higgins, J.P.ve Rothstein, H.R. (2011): *Introduction to meta-analysis*, John Wiley & Sons.

Bown, M.ve Sutton, A. (2010): Quality control in systematic reviews and meta-analyses. *European Journal of Vascular and Endovascular Surgery*,(5): 669-677.

Cohen, J. (1988): *Statistical power analysis for the behavioral sciences*. Erbaum Press, Hillsdale, NJ, USA.

Edblad, E., Lundin, S.-Å., Sjödin, B.ve Åman, J. (2001): Caries and salivary status in young adults vvith type 1 diabetes. *Swed Dent J*,(2): 53.

Ferizi, L., Dragidella, F., Spahiu, L., Begzati, A., Disha, M., Pustina, T., Murtezani, A., Prokshi, R.ve Stanovci, E. (2018): Oral Health and Salivary Status in Children with Type 1 Diabetes Mellitus. *Journal of International Dental and Medical Research*,(3): 931-937.

Hak, T., Van Rhee, H. J., & Suurmond, R. ((2016): How to interpret results of meta-analysis. (Version 1.0). www.erim.eur.nl/research-support/meta-essentials/downloads.

Hakverdi, G. (2017): *Meta Analizi ve Genetik Çalışmalarda Bir Uygulama* Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi.

Hatipoğlu, Ö.ve Pertek Hatipoğlu, F. (2020): Association between asthma and caries-related salivary factors: a meta-analysis. *Journal of Asthma*,(1-16.

Higgins, J.P.ve Green, S. (2005): *Cochrane handbook for systematic reviews of interventions*. Wiley-Blackwell.

Lalkhen, A.G.ve McCluskey, A. (2008): Statistics V: Introduction to clinical trials and systematic reviews. *Continuing Education in Anaesthesia, Critical Care & Pain*,(4): 143-146.

Vacha-Haase, T.ve Thompson, B. (2004): How to estimate and interpret various effect sizes. *Journal of counseling psychology*,(4): 473.

DİŞ HEKİMLİĞİNDE ENDODONTİ VE RESTORATİF DİŞ TEDAVİSİ BÖLÜMLERİ ARASINDAKİ MULTİDİSİPLİNER YAKLAŞIMLAR

Hakan Yasin GÖNDER

- Necmettin Erbakan Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Klinik Bilimler Bölümü Diş Hastalıkları Ve Tedavisi Anabilim Dalı, Konya-TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0003-4209-5346
- Mail: hakangonder@hotmail.com

Muhammet FİDAN

- Necmettin Erbakan Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi, Restoratif Diş Tedavisi ABD, Konya-TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0001-7869-4872
- Mail: muhammetfidan93@gmail.com

KAYNAKÇA

Abu-Awwad M. (2019). A modern guide in the management of endodontically treated posterior teeth. European Journal of General Dentistry, 8(3), 63-70.

Akman S, Akman M, Eskitascioglu G, Belli S. (2011). Influence of several fibre-reinforced composite restoration techniques on cusp movement and fracture strength of molar teeth. International Endodontic Journal, 44(5), 407–415.

Aktas G, Yerlikaya H, Akca K. (2018). Mechanical failure of endocrowns manufactured with different ceramic materials: an ın vitro biomechanical study. Journal of Prosthodontics : official journal of the American College of Prosthodontists, 27(4), 340–346.

Altıncı P, Kiremitçi A. (2007). Endodontik tedavili dişlerin restorasyonu. Hacettepe Dişhekimliği Fakültesi Dergisi, 31(3): 102–13.

Azeez GM, ve Çekiç Nagaş I. (2018). Aşırı harabiyet gösteren endodontik tedavili dişlerin protetik restorasyonları. 7tepeklinik. 15(2), 231–41.

Biacchi GR, Basting RT. (2012). Comparison of fracture strength of endocrowns and glass fiber post-retained conventional crowns. Operative Dentistry, 37(2), 130–136.

Bianchi E Silva AA, Ghiggi PC, Mota EG, Borges GA, Burnett LH, Jr Spohr AM. (2013). Influence of restorative techniques on fracture load of endodontically treated premolars. Stomatologija, 15(4), 123–128.

Brian HC, Lam OL, Jagannathan N, Botelho MG. (2018). A systematic review of amalgam bonded restorations: ın vitro and clinical findings. The Journal of Contemporary Dental Practice, 19(8), 1013–1024.

Gonzaga C, Campos Carla Edson Alves De, Baratto-Filho F. 2011. Restoration of Endodontically Treated Teeth. Revista Sul-Brasileira de Odontologia 8(3): 33–46.

Dammaschke T, Nykiel K, Sagheri D, Schäfer E. (2013). Influence of coronal restorations on the fracture resistance of root canal-treated premolar and molar teeth: a retrospective study. Australian Endodontic Journal : The Journal of the Australian Society of Endodontology Inc, 39(2), 48–56.

Eklund SA. (2010). Trends in dental treatment, 1992 to 2007. Journal of the American Dental Association (1939), 141(4), 391–399.

El-Damanhoury, HM, Haj-Ali RN, Platt, JA. (2015). Fracture resistance and microleakage of endocrowns utilizing three CAD-CAM blocks. Operative

Dentistry, 40(2), 201–210.

ElAyouti A, Serry MI, Geis-Gerstorfer J, Löst C. (2011). Influence of cusp coverage on the fracture resistance of premolars with endodontic access cavities. International Endodontic Journal, 44(6), 543–549.

Garoushi S, Tanner J, Vallittu P, Lassila L. (2012). Preliminary clinical evaluation of short fiber-reinforced composite resin in posterior teeth: 12-months report. The Open Dentistry Journal, 6, 41–45.

Gillen BM, Looney SW, Gu LS, Loushine BA, Weller RN, Loushine RJ, Pashley DH, Tay FR. (2011). Impact of the quality of coronal restoration versus the quality of root canal fillings on success of root canal treatment: a systematic review and meta-analysis. Journal of Endodontics, 37(7), 895–902.

González-López S. De Haro-Gasque F, Vílchez-Díaz MA, Ceballos L, Bravo M. (2006). Effect of restorative procedures and occlusal loading on cuspal deflection. Operative Dentistry, 31(1), 33–38.

Guldener KA. Lanzrein CL, Siegrist Guldener BE, Lang NP, Ramseier CA, Salvi GE. (2017). Long-term clinical outcomes of endodontically treated teeth restored with or without fiber post-retained single-unit restorations. Journal of Endodontics, 43(2), 188–193.

Hannig C, Westphal C, Becker K, Attin T. (2005). Fracture resistance of endodontically treated maxillary premolars restored with CAD/CAM ceramic inlays. The Journal of Prosthetic Dentistry, 94(4), 342–349.

Hansen EK. (1988). In vivo cusp fracture of endodontically treated premolars restored with MOD amalgam or MOD resin fillings. Dental Materials : official publication of the Academy of Dental Materials, 4(4), 169–173.

Helal MA, Wang Z. (2019). Biomechanical Assessment of restored mandibular molar by endocrown in comparison to a glass fiber post-retained conventional crown: 3d finite element analysis. Journal of Prosthodontics : official journal of the American College of Prosthodontists, 28(9), 988–996.

Jiang W, Bo H, Yongchun G, LongXing N. (2010). Stress distribution in molars restored with inlays or onlays with or without endodontic treatment: a three-dimensional finite element analysis. The Journal of Prosthetic Dentistry, 103(1), 6–12.

Juloski J, Radovic I, Goracci C, Vulicevic ZR, Ferrari M. (2012). Ferrule effect: a literature review. Journal of Endodontics, 38(1), 11–19.

Meyer A, Jr Cardoso LC, Araujo E, Baratieri LN. (2003). Ceramic inlays and

onlays: clinical procedures for predictable results. Journal of Esthetic and Restorative Dentistry : official publication of the American Academy of Esthetic Dentistry ... [et al.], 15(6), 338–352.

Mohammadi N, Kahnamoii MA, Yeganeh PK, Navimipour EJ. (2009). Effect of fiber post and cusp coverage on fracture resistance of endodontically treated maxillary premolars directly restored with composite resin. Journal of Endodontics, 35(10), 1428–1432.

Murali Mohan S, Mahesh Gowda E, Shashidhar MP. (2015). Clinical evaluation of the fiber post and direct composite resin restoration for fixed single crowns on endodontically treated teeth. Medical Journal, Armed Forces India, 71(3), 259–264.

Nayyar A, Walton RE, Leonard, LA. (1980). An amalgam coronal-radicular dowel and core technique for endodontically treated posterior teeth. The Journal of Prosthetic Dentistry, 43(5), 511–515.

Oskoee PA, Ajami AA, Navimipour EJ, Oskoee SS, Sadjadi J. (2009). The effect of three composite fiber insertion techniques on fracture resistance of root-filled teeth. Journal of Endodontics, 35(3), 413–416.

Papalexopoulos D, Filippatos G, Sarafianou A, Nikolopoulou F. (2019). Restoring endodontically treated teeth: from ımmediate restorations to the "reverse" preparation approach. EC Dental Science 18.9 (2019): 2159-2168.

Ramírez-Sebastià A, Bortolotto T, Cattani-Lorente M, Giner L, Roig M, Krejci I. (2014). Adhesive restoration of anterior endodontically treated teeth: influence of post length on fracture strength. Clinical Oral Investigations, 18(2), 545–554.

Salameh Z, Sorrentino R, Papacchini F, Ounsi HF, Tashkandi E, Goracci C, Ferrari M. (2006). Fracture resistance and failure patterns of endodontically treated mandibular molars restored using resin composite with or without translucent glass fiber posts. Journal of Endodontics, 32(8), 752–755.

Scotti N, Rota R, Scansetti M, Paolino DS, Chiandussi G, Pasqualini D, Berutti E. (2013). Influence of adhesive techniques on fracture resistance of endodontically treated premolars with various residual wall thicknesses. The Journal of Prosthetic Dentistry, 110(5), 376–382.

Sengun A, Cobankara FK, Orucoglu H. (2008). Effect of a new restoration technique on fracture resistance of endodontically treated teeth. Dental Traumatology : official publication of International Association for Dental Traumatology, 24(2), 214–219.

Soares PV, Santos-Filho PC, Gomide HA, Araujo CA, Martins LR, Soares CJ. (2008). Influence of restorative technique on the biomechanical behavior of endodontically treated maxillary premolars. Part II: strain measurement and stress distribution. The Journal of Prosthetic Dentistry, 99(2), 114–122.

Tağtekin D, Yanıkoğlu F, Çelik ZC. (2019). Endodontik tedavili dişlerde restorasyon endikasyonları. Ulukapı H, editör. Posterior Bölge Estetik Restorasyonlar. 1. Baskı. Ankara: Türkiye Klinikleri, 42-50.

Tikku AP, Chandra A, Bharti R. (2010). Are full cast crowns mandatory after endodontic treatment in posterior teeth?. Journal of Conservative Dentistry : JCD, 13(4), 246–248.

Tinschert J, Zwez D, Marx R, Anusavice KJ. (2000). Structural reliability of alumina-, feldspar-, leucite-, mica- and zirconia-based ceramics. Journal of Dentistry, 28(7), 529–535.

Tosun S, Özsevik AS, Aydın U. (2016). Restoration of endodontically treated teeth revıew. Gaziantep Medical Journal, 22(1), 33–38.

Xie KX, Wang XY, Gao XJ, Yuan CY, Li JX, Chu CH. (2012). Fracture resistance of root filled premolar teeth restored with direct composite resin with or without cusp coverage. International Endodontic Journal, 45(6), 524–529.

Yildirim C, Aydin U, Ozsevik AS, Aksoy F, Tosun S. (2015). Effect of coronal cement base and its thickness on the fracture resistance of endodontically treated teeth. Journal of Restorative Dentistry, 3(1), 8-13.

Yıkılgan İ, Bala O. (2013). Endodontik Tedavi Görmüş Dişlerin Konservatif Restorasyonları. Acta Odontologica Turcica, 30(1): 44–48.

Zhu Z, Dong XY, He S, Pan X, Tang L. (2015). Effect of post placement on the restoration of endodontically treated teeth: a systematic review. The International Journal of Prosthodontics, 28(5), 475–483.

DİŞ HEKİMLİĞİNDE LAZER

Saim YANIK

- Dr.Öğr.Üyesi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi, Ağız Diş ve Çene Cerrahisi Anabilim Dalı, Kahramanmaraş - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0002-1229-2982
- Mail: saimyanik@hotmail.com

Eda ÇETİN ÖZDEMİR

- Dr.Öğr.Üyesi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi, Periodontoloji Anabilim Dalı. Kahramanmaraş - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0001-5792-304X
- Mail: drcetineda@gmail.com

Referanslar

Basaran G, Özer, T, Berk N, Hamamcı O. (2007). Etching enamel for orthodontics with an erbium, chromium: yttrium-scandium-gallium-garnet laser system. The Angle Orthodontist, 77(1), 117–124.

Başeren NM, Gokalp S. (2003). Validity of a laser fluorescence system (DIAGNOdent) for detection of occlusal caries in third molars: an in vitro study. Journal of Oral Rehabilitation, 30(12), 1190–1194.

Biel MA. (2002). Photodynamic therapy in head and neck cancer. Current Oncology Reports, 4(1), 87–96.

Ceballos L, Osorio R, Toledano M, Marshall GW. (2001). Microleakage of composite restorations after acid or Er-YAG laser cavity treatments. Dental Materials, 17(4), 340–346.

Chala M, Anagnostaki E, Mylona V, Chalas A, Parker S, Lynch E. (2020). Adjunctive Use of Lasers in Peri-Implant Mucositis and Peri-Implantitis Treatment: A Systematic Review. Dentistry Journal, 8(3), 68.

Coluzzi DJ. (2004). Fundamentals of dental lasers: science and instruments. Dent Clin N Am,48(4),751-70.

Covissar RA. (2016). Principles and Practice of Laser Dentistry. 2nd ed. St. Louis, Missouri: Elsevier Mosby Inc.

Dang J, Wilder-Smith P, Peavy GM. (1998). Clinical preconditions and treatment modality: effects on pulp surgery outcome. Lasers in Surgery and Medicine: The Official Journal of the American Society for Laser Medicine and Surgery, 22(1), 25–29.

De Moor RJG, Delmé KIM. (2009). Laser-assisted cavity preparation and adhesion to erbium-lased tooth structure: part 1. Laser-assisted cavity preparation. Journal of Adhesive Dentistry, 11(6).

De Paula Eduardo C, Aranha ACC, Simões A, Bello-Silva MS, Ramalho KM, Esteves-Oliveira M., … Tunér J. (2014). Laser treatment of recurrent herpes labialis: a literature review. Lasers in Medical Science, 29(4), 1517–1529.

Diaci J, Gaspirc B. (2012). Comparison of Er: YAG and Er, Cr: YSGG lasers used in dentistry. J Laser Health Acad, 1(1), 1–13.

Einstein A. (1917). Zur Quantentheorie der Strahlung. Physiol Z,18,121-8.

Fujiyama K, Deguchi T, Murakami T, Fujii A, Kushima K, Takano-Yamamoto T. (2008). Clinical effect of CO2 laser in reducing pain in orthodontics. The Angle Orthodontist, 78(2), 299–303.

George R. (2009). Laser in dentistry-Review..Internatıonal Journal Of Dental Clınıcs, 1(1), 13-19.

Goldman L, Gray JA, Goldman J, Goldman B, Meyer R. (1965). Effects of laser impacts on teeth. J Am Dent Assoc,70,601–6.

Görüş Z, Meşe A, Çetindağ MT, Evran OE. (2018). Dişhekimliğinde Kullanılan Er: YAG Lazerler. EÜ Dişhek Fak Derg,39(1), 1-7.

Kasnak G, Fıratlı HE. (2016). Lazer Fiziği ve Lazer Uygulamalarında Temel Kavramlar. Turkiye Klinikleri J Periodontol-Special Topics, 2(2),1-6.

Kavrık F, Küçükyılmaz E. (2015). Pedodontide lazer uygulamaları. Ankara Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Dergisi, 42(2),135-148.

Kelsey WP, Blankenau RJ, Powell GL (1991). Application of the argon laser to dentistry. Lasers in Surgery and Medicine, 11(6), 495–498.

Komori S, Matsumoto K, Matsuo K, Suzuki H, Komori T. (2017). Clinical study of laser treatment for frenectomy of pediatric patients. International Journal of Clinical Pediatric Dentistry, 10(3), 272.

Konopka K, Goslinski T. (2007). Photodynamic therapy in dentistry. J Dent Res, 86, 694-707.

Maiman TH. (1960). Stimulated optical radiation in ruby lasers. Nature, 187, 493.

Moritz, A, Gutknecht N, Doertbudak O, Goharkhay K, Schoop U, Schauer P, Sperr W. (1997). Bacterial reduction in periodontal pockets through irradiation with a diode laser: a pilot study. Journal of Clinical Laser Medicine & Surgery, 15(1), 33–37.

Ozbayrak S, Dumlu A, Ercalik-Yalcinkaya S. (2000). Treatment of melanin-pigmented gingiva and oral mucosa by CO2 laser. Oral Surgery, Oral Medicine, Oral Pathology, Oral Radiology, and Endodontology, 90(1), 14–15.

Pandarathodiyil AK, Anil S. (2020). Lasers and their Applications in the Dental Practice. Int J Dentistry Oral Sci, 7(11), 936–943.

Parker S. (2007). Lasers in dentistry. London, British Dental Association.

Peker F. (2012). Farklı parametrelerde lazerle pürüzlendirilen süt ve daimî diş yüzeylerine uygulanan kompozit restorasyonların mikrosızıntı ve bağlanma kuvvetlerinin değerlendirilmesi. (Doktora tezi).

Pendyala C, Tiwari RV, Dixit H, Augustine V, Baruah Q, Baruah K. (2017). A Contemporary Apprise on LASERS and its Applications in Dentistry. Int J Oral Health Med Res,4(2), 47-51.

Pirnat S. (2007). Versatility of an 810 nm diode laser in dentistry: an overview. J Laser Health Acad, 4(2), 1–9.

Rossmann JA, Gottlieb S, Koudelka BM, McQuade MJ. (1987). Effects of CO2 laser irradiation on gingiva. Journal of Periodontology, 58(6), 423–425.

Sulieman M. (2005). An overview of the use of lasers in general dentist practice: Laser physics and tissue interactions. Dent Update, 32:228-30, 233-4, 236.

Tosun E. (2011). Er:YAG, Diyot ve CO2 Lazerlerin Antimikrobiyal Etkilerinin Karşılaştırmalı Olarak Titanyum Diskler Üzerinde Araştırılması. (Doktora tezi).

Uyar HA. (2013). Dental lazerler ve sert doku uygulamaları. Gulhane Medical Journal, 55(1).70-75.

Uysal D, Güler Ç. (2012). Diş hekimliğinde lazer: bir literatür derlemesi. Atatürk Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Dergisi, 6, 44-53.

Verma SK, Maheshwari S, Singh RK, Chaudhari PK. (2012). Laser in dentistry: An innovative tool in modern dental practice. National journal of maxillofacial surgery, 3(2), 124-132.

Wadhwani R. (2007). Lasers in dentistry—An introduction to new technology. Int Dent S Afr, 9, 6–20.

Walsh LJ. (2003). The current status of laser applications in dentistry. Australian Dental Journal, 48(3), 146–155.

Wilder-Smith P, Peavy GM, Nielsen D, Arrastia-Jitosho A. (1997). CO2 laser treatment of traumatic pulpal exposures in dogs. Lasers in Surgery and Medicine: The Official Journal of the American Society for Laser Medicine and Surgery, 21(5), 432–437.

Ying D, Chuah, GK, Hsu CYS. (2004). Effect of Er: YAG laser and organic matrix on porosity changes in human enamel. Journal of Dentistry, 32(1), 41–46.

RESTORATİF DİŞ TEDAVİSİNDE PULPA KUAFAJINDA KULLANILAN GÜNCEL MATERYALLER

Melisa ALKAN

- Istanbul Okan University Faculty of Dentistry, İstanbul - TURKEY
- ORCID: 0000-0002-6306-1578
- Mail: drmelisaalkan@gmail.com

Melek ÇAM

- Istanbul Okan University Faculty of Dentistry, İstanbul - TURKEY
- ORCID: 0000-0003-4380-0852
- Mail: meleksahin12@hotmail.com

Kaynakça

Accorinte, M. d. L. R., Loguercio, A. D., Reis, A., Muench, A., & de Araújo, V. C. (2005). Adverse effects of human pulps after direct pulp capping with the different components from a total-etch, three-step adhesive system. *Dental materials*, *21*(7), 599-607.

Ahangari, Z., Naseri, M., Jalili, M., Mansouri, Y., Mashhadiabbas, F., & Torkaman, A. (2012). Effect of propolis on dentin regeneration and the potential role of dental pulp stem cell in Guinea pigs. *Cell Journal (Yakhteh)*, *13*(4), 223.

Al-Sanabani, J. S., Madfa, A. A., & Al-Sanabani, F. A. (2013). Application of calcium phosphate materials in dentistry. *International journal of biomaterials*, *2013*.

Belobrov, I., & Parashos, P. (2011). Treatment of tooth discoloration after the use of white mineral trioxide aggregate. *Journal of endodontics*, *37*(7), 1017-1020.

Bogen, G., Kim, J. S., & Bakland, L. K. (2008). Direct pulp capping with mineral trioxide aggregate: an observational study. *The Journal of the American Dental Association*, *139*(3), 305-315.

Camilleri, J., Montesin, F. E., Brady, K., Sweeney, R., Curtis, R. V., & Ford, T. R. P. (2005). The constitution of mineral trioxide aggregate. *Dental materials*, *21*(4), 297-303.

Cavalcanti, B., Rode, S., & Marques, M. (2005). Cytotoxicity of substances leached or dissolved from pulp capping materials. *International endodontic journal*, *38*(8), 505-509.

CHRISTENSEN, G. J. (1998). Pulp capping 1998. *The Journal of the American Dental Association*, *129*(9), 1297-1299.

Do Nascimento, A., Fontana, U., Teixeira, H., & Costa, C. (2000). Biocompatibility of a resin-modified glass-ionomer cement applied as pulp capping in human teeth. *American journal of dentistry*, *13*(1), 28-34.

Dreger, L. A. S., Felippe, W. T., Reyes-Carmona, J. F., Felippe, G. S., Bortoluzzi, E. A., & Felippe, M. C. S. (2012). Mineral trioxide aggregate and Portland cement promote biomineralization in vivo. *Journal of endodontics*, *38*(3), 324-329.

Escobar-García, M., Rodríguez-Contreras, K., Ruiz-Rodríguez, S., Pierdant-Pérez, M., Cerda-Cristerna, B., & Pozos-Guillén, A. (2016). Eugenol toxicity in human dental pulp fibroblasts of primary teeth. *Journal of Clinical Pediatric Dentistry*, *40*(4), 312-318.

Gandolfi, M., Siboni, F., & Prati, C. (2012). Chemical–physical properties of TheraCal, a novel light-curable MTA-like material for pulp capping. *International endodontic journal, 45*(6), 571-579.

Gardner, D. E., Mitchell, D. F., & Mcdonald, R. E. (1971). Treatment of pulps of monkeys with vancomycin and calcium hydroxide. *Journal of Dental Research, 50*(5), 1273-1277.

Goldberg, M., Farges, J.-C., Lacerda-Pinheiro, S., Six, N., Jegat, N., Decup, F., . . . Chaussain-Miller, C. (2008). Inflammatory and immunological aspects of dental pulp repair. *Pharmacological Research, 58*(2), 137-147.

Hargreaves K, Berman L. Cohen's Pathways of the Pulp. 11th ed. St. Louis: Elsevier. 2016; 849-58.

Hermann, B. (1930). Dentinobliteration der wurzelkanale nach behandlung mit calcium. *Zahnärztl Rundsch, 39*, 888-899.

Hu, C.-C., Zhang, C., Qian, Q., & Tatum, N. B. (1998). Reparative dentin formation in rat molars after direct pulp capping with growth factors. *Journal of endodontics, 24*(11), 744-751.

Inoue, T., Miyakoshi, S., & Shimono, M. (2001). The in vitro and in vivo influence of 4-META/MMA-TBB resin components on dental pulp tissues. *Advances in dental research, 15*(1), 101-104.

Kaida, H., Hamachi, T., Anan, H., & Maeda, K. (2008). Wound healing process of injured pulp tissues with emdogain gel. *Journal of endodontics, 34*(1), 26-30.

Kangarlou, A., Sofiabadi, S., Asgary, S., Mahjour, F., Dianat, O., Yadegari, Z., & Younessian, F. (2012). Assessment of antifungal activity of ProRoot mineral trioxide aggregate and mineral trioxide aggregate-Angelus. *Dental research journal, 9*(3), 256.

Komabayashi, T., Zhu, Q., Eberhart, R., & Imai, Y. (2016). Current status of direct pulp-capping materials for permanent teeth. *Dental materials journal, 35*(1), 1-12.

Lianjia, Y., Yuhao, G., & White, F. H. (1993). Bovine bone morphogenetic protein-induced dentinogenesis. *Clinical orthopaedics and related research*(295), 305-312.

Liu, S., Wang, S., & Dong, Y. (2015). Evaluation of a bioceramic as a pulp capping agent in vitro and in vivo. *Journal of endodontics, 41*(5), 652-657.

Lovschall, H., Fejerskov, O., & Flyvbjerg, A. (2001). Pulp-capping with recombinant human insulin-like growth factor I (rhIGF-I) in rat molars. *Advances in dental research, 15*(1), 108-112.

Melcer, J., Chaumette, M. T., & Melcer, F. (1987). Dental pulp exposed to the CO2 laser beam. *Lasers in surgery and medicine, 7*(4), 347-352.

Miles, J. P., Gluskin, A. H., Chambers, D., & Peters, O. A. (2010). Pulp capping with mineral trioxide aggregate (MTA): a retrospective analysis of carious pulp exposures treated by undergraduate dental students. *Operative dentistry, 35*(1), 20-28.

Murray, P. E., Hafez, A. A., Smith, A. J., & Cox, C. F. (2003). Identification of hierarchical factors to guide clinical decision making for successful long-term pulp capping. *Quintessence International, 34*(1).

Park, J.-W., Hong, S.-H., Kim, J.-H., Lee, S.-J., & Shin, S.-J. (2010). X-Ray diffraction analysis of white ProRoot MTA and Diadent BioAggregate. *Oral Surgery, Oral Medicine, Oral Pathology, Oral Radiology, and Endodontology, 109*(1), 155-158.

Paterson, R. (1976). Corticosteroids and the exposed pulp. *British dental journal, 140*(5), 174-177.

Qureshi, A., Soujanya, E., & Nandakumar, P. (2014). Recent advances in pulp capping materials: an overview. *Journal of clinical and diagnostic research: JCDR, 8*(1), 316.

Sawusch, R. (1963). Dycal capping of exposed pulps in primary teeth. *J Dent Child, 30*(3), 141-149.

Shiba, H., Tsuda, H., Kajiya, M., Fujita, T., Takeda, K., Hino, T., . . . Kurihara, H. (2009). Neodymium-doped yttrium-aluminium-garnet laser irradiation abolishes the increase in interleukin-6 levels caused by peptidoglycan through the p38 mitogen-activated protein kinase pathway in human pulp cells. *Journal of endodontics, 35*(3), 373-376.

Smékal, V., Cecava, J., Hornová, J., & Buresová, N. (1976). Reaction of the dental pulp to the filling material Polycap. *Stomatologie der DDR, 26*(10), 648-653.

Tronstad, L., & Mjör, I. A. (1972). Capping of the inflamed pulp. *Oral surgery, Oral medicine, Oral pathology, 34*(3), 477-485.

Tziafas, D., Pantelidou, O., Alvanou, A., Belibasakis, G., & Papadimitriou, S. (2002). The dentinogenic effect of mineral trioxide aggregate (MTA) in short-term capping experiments. *International endodontic journal, 35*(3), 245-254.

Vallés, M., Mercadé, M., Duran-Sindreu, F., Bourdelande, J. L., & Roig, M. (2013). Influence of light and oxygen on the color stability of five calcium silicate–based materials. *Journal of endodontics, 39*(4), 525-528.

Walls, A. (2008). *Applied dental materials*: Blackwell Pub.

Watts, A., & Paterson, R. (1981). Cellular responses in the dental pulp: a review. *International endodontic journal, 14*(1), 10-21.

Yasuda, Y., Ohtomo, E., Tsukuba, T., Okamoto, K., & Saito, T. (2009). Carbon dioxide laser irradiation stimulates mineralization in rat dental pulp cells. *International endodontic journal, 42*(10), 940-946.

Yoshii, E. (1997). Cytotoxic effects of acrylates and methacrylates: relationships of monomer structures and cytotoxicity. *Journal of Biomedical Materials Research: An Official Journal of The Society for Biomaterials and The Japanese Society for Biomaterials, 37*(4), 517-524.

ŞEFFAF PLAK TEKNİĞİ

Murat TUNCA

- Dr.Öğretim Üyesi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi, Klinik Bilimler Bölümü, Ortodonti Anabilim Dalı, Van - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0002-9157-9390
- Mail: dtmurattunca@gmail.com

Yasemin TUNCA

- Dt., Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi, Ortodonti Ana Bilim dalı, Van - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0003-4933-1380
- Mail: dtyasemintunca@gmail.com

KAYNAKLAR

Buschang PH, Ross M, Shaw SG, Crosby D, Campbell PM. Predicted and actual end-of- treatment occlusion produced with aligner therapy. Angle Orthod. 2015;85(5):723-27.

Charalampakis O, Iliadi A, Ueno H, Oliver DR, Kim KB. Accuracy of clear aligners: A retrospective study of patients who needed refinement. Am J Orthod Dentofacial Orthop. 2018;154(1):47-54.

Chenin DA, Trosien AH, Fong PF, Miller RA, Lee RS. Orthodontic treatment with a series of removable appliances. J Am Dent Assoc. 2003;134(9):1232-39.

Clements KM, Bollen AM, Huang G, King G, Hujoel P, Ma T. Outcome assessment of Invisalign and traditional orthodontic treatment compared with the American Board of Orthodontics objective grading system. Am J Orthod Dentofacial Orthop. 2005;128:292–- 98

Dai FF, Xu TM, Shu G. Comparison of achieved and predicted tooth movement of maxillary first molars and central incisors: First premolar extraction treatment with Invisalign. Angle Orthod. 2019;89(5):679-87.

Djeu G, Shelton C, Maganzini A. Outcome assessment of Invisalign and traditional orthodontic treatment compared with the American Board of Orthodontics objective grading system. Am J Orthod Dentofacial Orthop. 2005;128(3):292-8.

Elhaddaoui R, Qoraich HS, Bahije L, Zaoui F. Orthodontic aligners and root resorption: A systematic review. Int Orthod. 2017;15(1):1–12.

Fang D, Li F, Zhang Y, Bai Y, Wu B.M. Changes in mechanical properties, surface morphology, structure, and composition of Invisalign material in the oral environment. Am J Orthod Dentofacial Orthop 2020;157:745-53

Graber L, Vanarsdall R, Vig K. Current Principles and Techniques. 5th ed. St.Louis:Mosby;2012.

Hajeer MY, Millet DT, Ayoub AF, Siebert JP. Applications of 3D imaging in orthodontics: Part II. J Orthod. 2004;31(2):154-62.

Hennessy J, Al-Awadhi EA. Clear aligners generations and orthodontic tooth movement. J. Orthod. 2016;43(1):68-76.

Hennessy J, Garvey T, Al-Awadhi E.A. A randomized clinical trial comparing mandibular incisor proclination produced by fixed labial appliances and clear aligners. Angle Orthod. 2016;86:706– 712

Houle J.P, Piedade L, Todescan Jr R, Pinheiro F.H.S.L. The predictability of transverse changes with Invisalign. Angle Orthod. 2016; 0000;00:000–000

Jacobson A. The ortho evolution: the science and principles behind fixed/functional/splint orthodontics:GAC International;2003

Johnson G, Walker MP, Kula K. Fracture strength of ceramic bracket tie wings subjected to tension. Angle Orthod. 2005;75(1):95–100.

Kesling HD. The Philosophy of the tooth positioning applicance. Am J Orthod Oral Surg. 1945;31(6):297-304.

Kravitz ND, Kusnoto B, Agran B, Viana G. İnfluence of attachments and interproximal reduction on the accurary of canine rotation with invisalign: a prospective clinical study. Angle Orthod. 2008;78(4)682-87.

Kuo E, Miller RJ. Automated custom-manufacturing technology in orthodontics. Am J Orthod Dentofacial Orthop. 2003;123(5):578-581.

Kuncio D. Maganzini A, Shelton C, Freeman K. Invisalign and traditional orthodontic treatment postretention outcomes compared using the american board of orthodontics objective grading system. The Angle Orthodontics. 2007;77(5):864-69.

Lagravere MO, Flores-Mir C. The treatment effects of Invisalign orthodontic aligners: a systematic review. J Am Dent Assoc. 2005;136(12):1724-1729. 26

Meier B, Wiemer KB, Miethke RR. Invisalign®: patient profiling. Analysis of a prospective survey. J Orofac Orthop 2003;64:352–358.

Nemes J. Root parallelism in invisalign treatment(PhD Thesis)Manitoba: University of Manitoba; 2015.

Papadimitriou A, Mousoulea S, Gkantidis N, Kloukos D. Clinical effectiveness of Invisalign® orthodontic treatment: a systematic review. Prog Orthod. 2018;19(1):37.

Papageorgiou SN, Gölz L, Jager A, Eliades T, Bourauel C. Lingual vs. labial fixed orthodontic appliances: systematic review and meta-analysis of treatment effects.Eur J Oral Sci. 2016;124(2):10518.

Rossini G, Parrini S, Castroflorio T, Deregibus A, Debernardi CL. Efficacy of clear aligners in controlling orthodontic tooth movement: A systematic review. Angle Orthod. 2015;85(5):881-89.

Rosvall MD, Fields HW, Ziuchkovski J, Rosenstiel SF, Johnston WM. Attractiveness, acceptability, and value of orthodontic appliances. Am J Orthod Dentofacial Orthop. 2009;135(3):276–77.

Sheridan J, LeDoux W, McMinn R. Essix retainers: fabrication and supervision for permanent retention. J Clin Orthod. 1993;27(1)37-45.

Sinclair PM, Cannito MF, Goates LJ, Solomos LF, Alexander CM. Patient responses to lingual appliances. J Clin Orthod. 1986;20(6):396-404. 27

Tai S. Clear aligner technique.China: Quintessence Publishing Co,Inch; 2018.

Vardimon AD, Robbins D, Brosh T. In-vivo von mises strains during invisalign treatment. Am J Orthod Dentofacial Orthop. 2010;138(4):399-409.

Weir T. Clear aligners in orthodontic treatment. Aust Dent J. 2017;62(1):58–62.

Zheng M, Liu R, Ni Z, Yu Z. Efficiency, effectiveness and treatment stability of clear aligners: A systematic review and meta-analysis. Orthod Craniofac Res. 2017;20(3):127- 33.

TOTAL EKLEM ARTROPLASTİSİ SONRASI NÖROVASKÜLER KOMPLİKASYONLAR SIKLIĞI VE MORTALİTE İLİŞKİSİ

Özgür KAYA

- Özel Lokman Hekim Hastanesi, Ankara - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0003-2033-9020
- Mail: dr.ozgurkaya@yahoo.com

KAYNAKÇA

Abularrage CJ, Weiswasser JM, DeZee KJ, Slidell MB, Henderson WG, Sidawy AN.(2008). Predictors of lower extremity arterial injury after total knee or hip arthroplasty. J Vasc Surg . 47(4):803–7

Aust JC, Bredenberg CE, Murray DG.(1981). Mechanisms of arterial injuries associated with total hip replacement. Arch Surg . 116(3):345

Austin M.S., Klein G.S., Sharkey P.F. (2004). Late Sciatic nerve palsy caused by Haematoma after primary total hip arthroplasty. J Arthroplasty. 19(6):760–792.

Black R, Green C, Sochart D.(2013). Postoperative numbness of the knee following total knee arthroplasty. Ann R Coll Surg Engl .95(8):565–8.

Brown GD, Swanson EA, Nercessian OA.(2008). Neurologic injuries after total hip arthroplasty. Am J Orthop (Belle Mead NJ) . 37(4):191.

Brull R, McCartney CJ, Chan VW, El-Beheiry H.(2007). Neurological complications after regional anesthesia: Contemporary estimates of risk. Anesth Analg. 104(4):965–74.

Calligaro KD, Dougherty MJ, Ryan S, Booth RE.(2003). Acute arterial complication associated with total hip and knee arthroplasty. J Vasc Surg. 38(6):1170–5.

Christ, A. B., Chiu, Y., Joseph, A., Westrich, G. H., & Lyman, S. (2019). Incidence and Risk Factors for Peripheral Nerve Injury after 383,000 Total Knee Arthroplasties Using a New York State Database (SPARCS). The Journal of Arthroplasty. 34(10):2473-2478.

Farrell CM, Springer BD, Haidukewych GJ, Morrey BF.(2005). Motor nerve palsy following primary total hip arthroplasty. J Bone Joint Surg Am. 87A: 2619e25.

Fleischman AN, Rothman RH, Parvizi J.(2018). Femoral Nerve Palsy Following Total Hip Arthroplasty: Incidence and Course of Recovery. J Arthroplasty. 33(4):1194-1199

Fleming RE Jr, Michelsen CB, Stinchfield FE.(1979). Sciatic paralysis. A complication of bleeding following hip surgery. J Bone Joint Surg Am. 61:37-9.

Garabekyan T, Oliashirazi A, Winters K.(2011). The value of immediate preoperative vascular examination in an at-risk patient for total knee arthroplasty. Orthopedics. 34(1):52.

Heyes FL, Aukland A.(1985). Occlusion of the common femoral artery complicating total hip arthroplasty. J Bone Joint Surg (Br) . 67(4):533.

Holmberg A, Milbrink J, Bergqvist D. (1996). Arterial complications after knee arthroplasty: 4 cases and a review of the literature. Acta Orthop Scand . 67(1):75–8.

Horlocker TT, Hebl JR, Gali B, Jankowski CJ, Burkle CM, Berry DJ, Zepeda FA, Stevens SR,

Schroeder DR.(2006). Anesthetic, patient, and surgical risk factors for neurologic complications after prolonged total tourniquet time during total knee arthroplasty. Anesth Analg. 102(3):950–5.

Jacob AK, Mantilla CB, Sviggum HP, Schroeder DR, Pagnano MW, Hebl JR.(2011). Perioperative nerve injury after total knee arthroplasty. Anesthesiology . 114:311e7.

Johanson NA, Pellicci PM, Tsairis P, Salvati EA. (1983). Nerve injury in total hip arthroplasty. Clin Orthop Relat Res .214e22

Kenny P, O'Brien CP, Synnott K, et al.(1999). Damage to the superior gluteal nerve after two different approaches to the hip. J Bone Joint Surg (Br) . 81(6):979.

Knutson K, Leden I, Sturfelt G, Rosen I, Lidgren L.(1983). Nerve palsy after knee arthroplasty in patients with rheumatoid arthritis. Scand J Rheumatol. 12(3):201–5.

Kumar SN, Chapman JA, Rawlins I. Vascular injuries in total knee arthroplasty.(1998). A review of the problem with special reference to the possible effects of the tourniquet. J Arthroplasty . 13(2):211–6.

Lewallen DG.(1998). Neurovascular injury associated with hip arthroplasty. Instr Course Lect . 47:275.

Lin, Y.-C., Chang, C.-H., Chang, C.-J., Wang, Y.-C., Hsieh, P.-H., & Chang, Y. (2018). Vascular injury during primary total knee arthroplasty: A nationwide study. Journal of the Formosan Medical Association. 118(1 Pt 2):305-310

Myers MA, Harmon RL.(1998). Sacral plexopathy and sciatic neuropathy after total knee arthroplasty. Electromyogr Clin Neurophysiol. 38:423

Nachbur B, Meyer RP, Verkkala K, Zurcher R.(1979). The mechanisms of severe arterial injury in surgery of the hip joint. Clin Orthop Relat Res. 141:122-33.

Parvizi, J., Pulido, L., Slenker, N., Macgibeny, M., Purtill, J. J., & Rothman, R. H. (2008). Vascular Injuries After Total Joint Arthroplasty. The Journal of Arthroplasty, 23(8), 1115–1121.

Picado CH, Garcia FL, Marques JrW.(2007). Damage to the superior gluteal nerve after direct lateral approach to the hip. Clin Orthop Relat Res . 455:209.

Pivec, R., et al.(2012). Hip arthroplasty. Lancet. 380(9855): p. 1768-77.

Ramesh M, O'Byrne JM, McCarthy N, Jarvis A, Mahalingham K, Cashman WF. (1996). Damage to the superior gluteal nerve after the Hardinge approach to the hip. J Bone Joint Surg Br. 78:903-6.

Rose HA, Hood RW, Otis JC, Ranawat CS, Insall JN.(1982). Peronealnerve palsy following total knee arthroplasty: a review of The Hospital for Special Surgery experience. J Bone Joint Surg Am. 64(3):347–51.

Schinsky MF, Macaulay W, Parks ML, Kiernan H, Nercessian OA.(2001). Nerve injury after primary total knee arthroplasty. J Arthroplasty 16:1048e54.

Schmalzried TP, Amstutz HC, Dorey FJ.(1991). Nerve palsy associated with total hip replacement. Risk factors and prognosis. J Bone Joint Surg Am. 73:1074-80.

Schmalzried TP, Noordin S, Amstutz HC.(1997). Update on nerve palsy associated with total hip replacement. Clin Orthop Relat Res. (344):188-206.

Shoenfeld NA, Stuchin SA, Pearl R.(1990) The management of vascular injuries associated with total hip arthroplasty. J Vasc Surg . 11(4):549.

Simmons C Jr, Izant TH, Rothman RH, Booth RE Jr, Balderston RA.(1991). Femoral neuropathy following total hip arthroplasty. Anatomic study, case reports, and literature review. J Arthroplasty. 6 Suppl:S57-66.

Stamatakis JD, Kakkar VV, Sagar S. (1977). Femoral vein thrombosis and total hip replacement. Br Med J. 2(6081):223

Warner MA, Martin JT, Schroeder DR, Offord KP, Chute CG.(1994). Lower-extremity motor neuropathy associated with surgery performed on patients in a lithotomy position. Anesthesiology 81(1):6–12

Welch MB, Brummett CM, Welch TD, Tremper KK, Shanks AM, Guglani P, Mashour GA.(2009). Perioperative Peripheral Nerve Injuries. A Retrospective Study of 380, 680 Cases during a 10-year Period at a Single Institution. Anesthesiology. 111(3):490–7.

Wilson, J. S., Miranda, A., Johnson, B. L., Shames, M. L., Back, M. R., & Bandyk, D. F. (2003). Vascular Injuries Associated with Elective Orthopedic Procedures. Annals of Vascular Surgery, 17(6), 641–644.

Yang, I.-H. (2014). Neurovascular Injury in Hip Arthroplasty. Hip & Pelvis, 26(2), 74.

ZEYTİNLİ ADA (BALIKESİR / ERDEK) BİZANS DÖNEMİ KAFA TRAVMA ÖRNEĞİ

Pınar GÖZLÜK KIRMIZIOĞLU

- Prof. Dr., Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Antropoloji Bölümü, Sivas - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0002-0759-3529
- Mail: pinar.gozluk@gmail.com

Fadime SUATA ALPASLAN

- Prof. Dr., İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Antropoloji Bölümü, İstanbul - TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0003-0404-9381
- Mail: fsuataalpaslan@gmail.com

KAYNAKÇA

Açıkkol Yıldırım, A. (2017). Adli Antropolojide Travma Analizi. Türkiye Klinikleri J Foren Med-Special Topics; 3(1): 65-72.

Angel J.L. (1974). Patterns of Fracture from Neolithic to Modern Times. Anthropologiai Kzlemények, 18, 9-18.

Aufderheid A.C, Rodrigez-Martin C. (1998). The Cambridge Encyclopedia of Human Paleopathology. Cambridge: Cambridge University Press.

Brothwell D.R. (1981). Digging up Bones. 3. Baskı, Oxford University Press.

Buikstra, J.E, ve Ubelaker D.H. (1994). Standards For Data Collection From Human Skeletal Remains. Arkansas Archeological Survey Research Series No: 44. Fayettevile: Arkansas Archaeological Survey.

Çeker D. (2014). Adli Antropolojide Kullanılan Travma Analizleri Metotlarının Antik Dönem İskeletlerine Uygulanabilirliği. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Çevik S, Saçılık M.Y. (2012). Kültürel Turizm Tutundurma Süreci: Zeytinliada İçin Tutundurma Mesajının Belirlenmesi. VI. Lisansüstü Turizm Öğrencileri Araştırma Kongresi: 178-195 (12-15 Nisan 2012, Kemer, Antalya).

Erdal Y.S. (2003). Büyük Saray-Eski Cezaevi Çevresi Kazılarında Gün Işığına Çıkarılan İnsan Kalıntılarının Antropolojik Analizi. 18. Arkeometri Sonuçları Toplantısı,15-30.

Erdal, Ö.D. (2009). Demre Aziz Nikolaos Kilisesi Topluluğundaki Travmaların Paleoepidemiyolojik Analizi. H.Ü. Edebiyat Fakültesi Dergisi, 26(2), 97-113.

Ertüzün R.M. (1964). Kapıdağ Yarımadası ve Çevresindeki Adalar, Tarih Arkeolojisi Üzerine Araştırmalar, İstanbul: Papirüs Basım Yayın Matbaacılık San.Tic.Ltt.Şti.

Göker M. (2019). Cafer Höyük ve Değirmentepe Ortaçağ Topluluklarının Karşılaştırmalı Antropolojik Analizi. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Juirmain R.D. (2001). Paleoepidemiolgical Patterns of Trauma in a Prehistoric Population from Central California. Amerıcan Journal of Physical Anthropology, 115, 13–23.

Kavaz Kındığılı, B. (2017). Zeytinli Ada Light Colored (Açık Renkli) Geç Roma Seramikleri. Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi, 38, 151-176.

Kaya S, Kural C, Yılmaz N.D, Ilıca A.T, İzci Y. (2013). Erken Bizans Döneminde Kafa Travması İzleri. Gülhane Tıp Dergisi, 55, 46–50.

Kilgore L, Jurmain R, Gerven D.V. (1997). Palaeoepidemiological Patterns of Trauma in a Medieval Nubian Skeletal Population. Int. J. Osteoarchaeol, 7, 103-114.

Lovell N.C. (1997). Trauma Analysis in Paleopathology. Yearbook of Physical Anthropology. 40, 139–170.

Meindl R.S. ve Lovejoy C.O. (1985). Ectocranial Suture Closure: A Revised Method for the Determination of Skeletal Age at Death Based on the Lateral-Anterior Sutures. AJPA 68: 57-66.

Olivier G. (1969). Practical Antropology. Springfield, Illionis: Charles C. Thomas Publisher.

Ortner, D.J ve Putschar, W.G.J. (1985). Identification of Pathological Conditions in Human Skeletal Remains. Washington: Smithsonian Institution Press, 488 pp.

Ortner D.J. (2003). Identification of Pathological Conditions in Human Skeletal Remains. San Diego, CA: Academic Press.

Ökten A.İ, Okay Ö. (1998). Kafa Travmalarının Tarihçesi (The History of Head Trauma. Ulus Travma Acil Cerrahi Derg, 4(2): 86-88.

Özbek M. (1993). Anadolu Eski İnsan Toplumlarında Sağlık Sorunları. Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, 10 (2), 1-19.

Öztürk N, Kavaz B. (2012). Erdek Zeytinli ada Meryemana Manastırı, Bandırma: Banmat Matbaacılık.

Roberts, C, Manchester, K. (1995). The Archaeology of Disease. (2nd ed.). New York: Cornell Üniversity Press,

Sağır. M., Sağır. S. (2013). Eski Anadolu İnsanlarının Sağlık Sorunları. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi, 53, 9-26.

Şahin, S. (2019). Dilkaya (Orta Çağ) İnsanlarının Sağlık Yapısı. Antropoloji, 37, 50-71.

Waldron, T. (2009). Palaeopathology. Cambridge: Cambridge University Press.

Workshop of European Anthropologists (WEA) (1980). Recommendations for Age and Sex Diagnoses of Skeletons. Journal of Human Evolution, 9(7), 518-549.

Erişim Tarihi: 20.11.2020 (https://www.erdektravel.com/blog/zeytinliadadan-cikan-yeralti-suyu-her-derde-deva/

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ÖĞRETMENLİĞİ LİSANS PROGRAMININ DEĞERLENDİRİLMESİ

EDİTÖR

Doç. Dr. Cenk TEMEL

YAZAR

Dr. Aysel KIZILKAYA NAMLI

EFEAKADEMİ

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Lisans Programının Değerlendirilmesi

Editör: Cenk TEMEL ORCID (0000-0001-6777-085X)

Yazar: Aysel KIZILKAYA NAMLI ORCID (0000-0001-7980-421X)

ISBN: 978-625-7729-74-1

1. Baskı: Aralık 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ'ye aittir.

KÜTÜPHANE KARTI

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Lisans Programının Değerlendirilmesi
KIZILKAYA NAMLI, Aysel - EMEL, Cenk
1. Basım, 148 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin var.
Anahtar kelimeler:
1. Beden Eğitimi Öğretmeni,
2. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Lisans Programı
3. Program Değerlendirme.

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)

Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....5
GİRİŞ.....9

1. GENEL BİLGİLER.....17
1.1. Beden Eğitimi Ve Spor Öğretmeni Yetiştirmenin Tarihsel Gelişimi.....17
1.1.1. Cumhuriyet Döneminden Önce Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirilmesi.....17
1.1.2. Cumhuriyet Döneminden Sonra Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirilmesi.....18
1.2. Yükseköğretimde Öğretmen Yetiştirme Dönemi.....20
1.2.1. 1982-1998 Dönemi.....20
1.2.2. 1998-2006 Dönemi.....22
1.2.3. 2006 ve 2018 Dönemi.....23
1.3. Yükseköğretim Sistemi.....25
1.4. Öğretmen Yetiştirmede Pedagojik Formasyon Uygulamaları 27
1.5. Yükseköğretimde Akreditasyon ve Kalite Çalışmaları.....30
1.6. Yükseköğretimde Bologna Süreci.....32
1.7. Çeşitli Yıllarda Uygulanan Beden Eğitimi Lisans Öğretim Programları.....34
1.8. Başka Ülkelerde Uygulanmakta Olan Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programlarının Özellikleri.....42
1.9. Program Değerlendirme.....43
1.9.1. Program Değerlendirme Çeşitleri.....44
1.9.2. Program Değerlendirme Modelleri.....45
1.10. Beden Eğitimi İle İlgili Alan Yazında Yapılan Araştırmalar. 54

2. MATERYAL VE METOT.....61
2.1. Araştırma Modeli.....61
2.2. Çalışma Grubu.....64
2.3. Veri Toplama Araçları.....69
2.4. Verilerin Toplanma Süreci.....70
2.5. Verilerin Analizi.....72
2.5.1. Araştırmada Geçerlik ve Güvenirlik.....72

3. BULGULAR.....75
3.1. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Lisans Programında Yer Alan Derslerle İlgili Öğretim Elemanlarının Görüşlerine İlişkin Bulgular.....75
3.2. Öğretim Elemanlarının Görüşlerine Göre Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Lisans Programında Yer Alması Gerektiği Düşünülen Zorunlu Derslere İlişkin Bulgular 79
3.3. Öğretim Elemanlarının Görüşlerine Göre 2006 yılında uygulanan Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Lisans Programında Yer Alan Seçmeli Alan Bilgisi, Genel Kültür ve Meslek Bilgisi Derslerinden Önemli Olanlara İlişkin Bulgular 81
3.4. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Lisans Programıyla İlgili Öğretim Elemanlarının Görüşlerine İlişkin Bulgular.....83
3.5.Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği 2006 Yılında Uygulanan Lisans Programında Yer Alan Derslerle İlgili Öğretmenlerin Görüşlerine İlişkin Bulgular 100
3.6.Öğretmenlerin Görüşlerine Göre Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Lisans Programında Yer Alması Gerektiği Düşünülen Zorunlu Derslere İlişkin Bulgular 104
3.7. Öğretmenlerin Görüşlerine Göre 2006 Yılında Uygulanan Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Lisans Programında Seçmeli Olarak Yer Alan, Alan Bilgisi, Genel Kültür ve Meslek Bilgisi Derslerinden Önemli Olanlara İlişkin Bulgular..... 106
3.8. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Lisans Programıyla İlgili Öğretmenlerin Görüşlerine İlişkin Bulgular..... 108

4. TARTIŞMA 115
4.1. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Lisans Programının Genel Değerlendirilmesi ile İlgili Tartışma 115
4.2. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Lisans Programının Üç Alan Üzerinden Değerlendirilmesi ile İlgili Tartışma..... 120
4.2.1. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Lisans Programının Alan Bilgisi Dersleri Üzerinden Değerlendirilmesine İlişkin Tartışma..... 121
4.2.2. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Lisans Programının Öğretmenlik Meslek Bilgisi Dersleri Üzerinden Değerlendirilmesi ile İlgili Tartışma 124
4.2.3. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Lisans Programının Genel Kültür Dersleri Üzerinden Değerlendirilmesi ile İlgili Tartışma..... 127

5. SONUÇ VE ÖNERİLER 131
5.1. Sonuç 131
5.2. Öneriler..... 132

KAYNAKLAR 133
ÖZGEÇMİŞ 148

KAYNAKLAR

1. Korkmaz İ. Öğretmen yetiştirmede yapısal ve kavramsal alternatifler. *II. Ulusal Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu*, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, 10- 12 Mayıs 2000: 198-202.

2. Abalı A. *Cumhuriyetimizin 50. Yılında Gençlik ve Spor*, Ankara: G.S.B. Yayını 1974.

3. Arıbaş S. 21. Yüzyıla girerken tarihi gelişim açısından sınıf öğretmeni yetiştirilmesinin genel bir değerlendirilmesi ve bazı öneriler. *II. Ulusal Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu*, 10- 12 Mayıs 2000, Çanakkale: Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi: 131-36.

4. Akpınar B, Turan M, Tekataş H. Öğretmen adaylarının gözüyle sınıf öğretmenlerinin yeterlilikleri. *XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı*, İnönü Üniversitesi, Malatya 2004.

5. Aktaş M, Aksu Ö, Türkmen L, Solak K, Kurt H, Ekici G. Türkiye ve bazı Avrupa Birliği ülkelerindeki hizmet öncesi öğretmen eğitimi sistemlerinin karşılaştırılması, *Uşak Üniversitesi. Sosyal Bilimler Dergisi Özel Sayı* 2013: 131- 45.

6. Özyürek M. Nitelikli öğretmen yetiştirmede sorunlar ve çözümler: özel eğitim örneği. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* 2008, 6(2): 189- 226.

7. Sözen S, Çabuk A. Türkiye, Avusturya ve Almanya öğretmen yetiştirme sistemlerinin incelenmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Özel Sayı* 2013: 231- 40.

8. Tutkun ÖF, Aksoyalp Y. 21. yüzyılda öğretmen yetiştirme eğitim programının boyutları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 2010: 24.

9. Demirel Ö. Türkiye'nin Öğretmen Yetiştirme Düzeni. *Uluslararası Öğretmen Yetiştirme Politikaları ve Sorunları Sempozyumu,* 12- 14 Mayıs 2007, Bakü: 44- 9.

10. Akyüz Y. *Türk Eğitim Tarihi M.Ö. 1000 – M.S. 2006*, Ankara, Pegem A Yayıncılık, Ankara 2006.

11. Akyüz Y. *Türk Eğitim Tarihi: Başlangıçtan 1997'ye*. İstanbul, İstanbul Kültür Üniversitesi Yayınları 1997.

12. YÖK. *Öğretmen Yetiştirme ve Eğitim Fakülteleri (1982- 2007).* Yükseköğretim Kurulu Yayını 2007-5, Meteksan A.Ş., Ankara 2007b.

13. Özoğlu M. *Türkiye'de Öğretmen Yetiştirme Sisteminin Sorunları*. Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı, 2010: 17.

14. YÖK. *Eğitim Fakültesi Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları*. Ankara, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı 1998.

15. Karaküçük, S. *Beden Eğitimi Öğretmeninin Eğitimi*. Ankara, Gazi Üniversitesi Yayın No: 146, 1989: 45-50.

16. Güven Ö. *Selim Sırrı Tarcan,* Yaşamları ve Yapıtlarıyla Osmanlılar Ansiklopedisi, İstanbul: Yapı Kredi Kültür Sanat Yayınları 1999, (2): 609-10.

17. Bilge N. Türkiye'de Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Yetiştirilmesi. Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları: 1095, Kültür Eserleri Dizisi: 1989: 137.

18. YÖK. *Eğitim Fakültesi Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları.* Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı, Ankara 2007c.

19. Yalız D. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Programında Alan Bilgisi Derslerinde Amaçların Gerçekleşme Düzeyi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi 2006.

20. Yüzüak E. Kütahya'da İlköğretim ve Liselerde Görev Yapan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Sorunlarının Araştırılması. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi 2006.

21. Atasoy M. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Sorunlarının Araştırılması ve Çözüm Önerileri (Kırşehir İli Örneği). Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi 2008.

22. Efe AR. Avusturya ve Türkiye'de Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği ve Antrenörlük Eğitimi Müfredatlarının Karşılaştırılması. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya: Sakarya Üniversitesi 2010.

23. Uğraş S. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümlerinin Yeterliliği Hakkında Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Malatya: İnönü Üniversitesi 2013.

24. Uğraş S, Güllü M, Eroğlu E, Özen G. Ortaokulda çalışan beden eğitimi öğretmenlerinin okullarda tutulan evrak ve dosyalar hakkındaki düşünceleri. *Marmara Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi* 2017, Cilt: 2, Sayı: 2: 8-20.

25. Demirel Ö. *Eğitimde Program Geliştirme Kuramdan Uygulama*. 19. Baskı, Ankara: Pegem A Yayıncılık 2012.

26. Ayas A. Öğretmenlik mesleğinin önemi ve öğretmen yetiştirmede güncel sorunlar. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2009, Çağrılı Yazı, Özel Sayı/ Cilt 10, Sayı 3: 1-11.

27. Harmandar D. Avrupa Birliği'ne Uyum Sürecinde Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programlarının İncelenmesi: Türkiye- Belçika Karşılaştırması. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi 2010.

28. Özkan H. Türkiye'de Beden Eğitimi Öğretmeni Yetiştirmek İçin Bir Model. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi 1999.

29. Günay N. Atatürk döneminde Türkiye'de beden eğitiminin gelişimi ve gazi beden terbiyesi bölümü. *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi* 2013, Cilt: XXIX, Sayı: 85: 74- 99.

30. Harmandar D. Avrupa Birliğine Üye Ülkelerden İngiltere, Yunanistan ve Bulgaristan İle Türkiye'deki Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programlarının Karşılaştırılması. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya: Sakarya Üniversitesi 2008.

31. Gür B, Çelik Z. YÖK'ün 30 yılı. *Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA) Raporu* 2011.

32. Küçükcan T, Gür BS. *Türkiye'de Yükseköğretim: Karşılaştırmalı Bir Analiz*. Ankara: Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı 2009.

33. Özer M, Gür BS, Küçükcan T. *Yükseköğretimde Kalite Güvencesi*. Ankara: Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı 2010.

34. Akdemir AS. Türkiye'de öğretmen yetiştirme programlarının tarihçesi ve sorunları. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature And History of Turkish or Turkic,* 2013, Volume 8/12 Fall 2013: 15-28.

35. Temel C, Altınkök M, Kayışoğlu NB. Pedagojik formasyon eğitimi uygulamasının beden eğitimi öğretmenliğine yansımaları. *Int. J. of Hum Sci.* 2016, 13(1), 1862-72.

36. http://yok.gov.tr/documents/10279/13685931/20_01_2015_+yurutme_kurulu_+ek+kontenjana_+eklenecek_egitim_komisyonu_070116.pdf/) Erişim Tarihi: 22.05. 2016

37. Erkuş L. Eğitim Fakültelerinin Akreditasyon Sürecine Hazır Olma Durumuna İlişkin Öğretim Elemanlarının Görüşlerinin Değerlendirilmesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi 2009.

38. http://yok.gov.tr/web/denklikbirimi/akreditasyon Erişim Tarihi: 28.06. 2016

39. YÖK. *Türkiye'de Öğretmen Eğitiminde Standartlar ve Akreditasyon*. YÖK/Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi, Ankara 1999.

40. YÖK. *Yükseköğretimde Kalite Güvencesi Yönetmeliği Basın Duyurusu*. Yükseköğretim Kurulu Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği, Bilkent/Ankara 2015.

41. http://www.yok.gov.tr/web/uluslararasi-iliskiler/bologna-sureci-nedir;jsessionid=F62CC2DFDCE6DE405B997CD4BAD1DE8D Erişim Tarihi: 02.06. 2016

42. Boydak M, Karabatak S. Öğretim elemanlarının Bologna Süreci'ne ilişkin görüşleri. *1. Bologna Süreci Araştırmaları Kongresi,* 17-18 Eylül 2015 Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

43. YÖK. *Yükseköğretimde Yeniden Yapılanma: 66 Soruda Bologna Süreci Uygulamaları.* Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı, Ankara 2010.

44. Http://Bologna.Kafkas.Edu.Tr/Temelbilgiler/Bologna_Kitapcigi_17_12_2009.Pdf Erişim Tarihi: 07.05. 2016

45. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü Öğrenci İşleri Arşivi, Erişim Tarihi: 10.01. 2018

46. Dicle Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü Öğrenci İşleri Arşivi Erişim Tarihi: 10.01. 2018

47. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü Öğrenci İşleri Arşivi Erişim Tarihi: 17.01. 2018

48. Celal Bayar Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü Öğrenci İşleri Arşivi Erişim Tarihi: 22.01. 2018

49. Ankara Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü Öğrenci İşleri Arşivi Erişim Tarihi: 07.02. 2018

50. Gökmen H. Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ), beden eğitimi ve spor bölümü lisans programının incelenmesi. *Spor Bilimleri Dergisi* 1994: 5 (4), 19-27.

51. Yavaş M. U.Ü. Eğitim fakültesi beden eğitimi ve spor bölümünde uygulanan lisans düzeyinde öğretim programı ile yükseköğretim kurumu (YÖK) beden eğitimi ve spor öğretmenliği lisans programında yer alan teorik ve uygulamalı derslerin akademik personele getirdiği haftalık ders yüklerinin karşılaştırılması. *Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Lisans Programı Sempozyumu Bildiriler Kitabı,* Uludağ Üniversitesi Basımevi, 29-20 Haziran 1999 Bursa.

52. İnönü Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü Öğrenci İşleri Arşivi, Erişim Tarihi: 19.01. 2018

53. Kasap H. YÖK beden eğitimi ve spor öğretmenliği lisans programı ile Marmara üniversitesi BESYO beden eğitimi ve spor öğretmenliği programının intibak önerisi. *Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Lisans Programı Sempozyumu Bildiriler Kitabı,* Uludağ Üniversitesi Basımevi, 29-20 Haziran 1999 Bursa.

54. Akpınar B. *Eğitim Programları ve Öğretim*. Ankara: Data Yayınları 2011.

55. Şeker H. Eğitimde Program Geliştirme Kavramlar ve Yaklaşımlar. İçinde: Şeker H, (Editör). *Program Değerlendirme*, 3. Baskı, Ankara, Anı Yayıncılık 198: 2014.

56. Demirel Ö. *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme*. 8. Baskı, Ankara: Pegem A Yayıncılık 2005.

57. Erden M. *Öğretmenlik Mesleğine Giriş.* İstanbul: Alkım Yayınları 1998.

58. Özdemir SM. Eğitimde program değerlendirme ve Türkiye'de eğitim programlarını değerlendirme çalışmalarının incelenmesi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2009, Cilt: VI, Sayı: 11: 126-49.

59. Marsh CJ, Willis G. *Curriculum: Alternative Approaches, Ongoing İssues*. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall 1995.

60. Babacan T. Eğitim Programı Temeller, İlkeler ve Sorunlar. İçinde: *Program Değerlendirme*, Asım A, (Çeviri Editörü). Currıculum Foundations, Principles And Issues, Ornstein AC, Hunkins FP. Ankara, Eğitim Kitapevi 2014.

61. Akdağ M. Öğretimde planlama öğretimde değerlendirme. İçinde: Gürol M, (Editör). *Programı Deneme, Değerlendirme ve Sürdürme*, 3. Baskı, Ankara, Akış Yayıncılık 2006.

62. Gökmenoğlu T. Geniş açı: modeller ve yaklaşımlar açısından Türkiye'de program değerlendirme çalışmaları. *Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Çalışmaları Dergisi* 2014, 4 (7): 55- 70.

63. Gül T. Türkiye'deki turizm rehberliği öğretim programlarının değerlendirilmesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, Afyon: Afyon Kocatepe Üniversitesi 2012.

64. Çivicioğlu M. Ortaöğretim rehberlik programının öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak: Bülent Ecevit Üniversitesi 2016.

65. Özüdoğru F, Adıgüzel OC. Aydınlatıcı program değerlendirme modeli. *Anadolu Üniv. Sosyal Bilimler Dergisi* 2016, Özel Sayı (Kasım): 25- 34.

66. Demirel Ö. *Eğitimde Program Geliştirme Kuramdan Uygulama*. 23. Baskı, Ankara: Pegem A Yayıncılık 2015.

67. Queensland Üniversitesi (Avusturalya) (https://my.uq.edu.au/programs-courses/program_list.html?acad_prog=2372) Erişim Tarihi: 14.10. 2017

68. Auburn Üniversitesi (Alabama/ ABD) (http://bulletin.auburn.edu/undergraduate/collegeofeducation/curriculumandteaching/physicaleducation-teachereducation_major/) Erişim Tarihi: 14.10. 2017

69. Towson Üniversitesi (Maryland/ ABD) (https://catalog.towson.edu/undergraduate/health-professions/kinesiology/physical-education/#fouryearplanofstudytext) Erişim Tarihi: 21.10. 2017

70. Syracuse Üniversitesi (New York/ABD) **(**http://soe.syr.edu/academic/exercise_science/undergraduate/physical_education/http://soe.syr.edu/academic/exercise_science/undergraduate/physical_education/) Erişim Tarihi: 17.10. 2017

71. Vancouver Island Üniversitesi (Kanada) (https://www2.viu.ca/calendar/UniversityDegreeCompletion/bamajorsminors/physicaleducation.asp) Erişim Tarihi: 25.10. 2017

72. Malaya Üniversitesi (Malezya) (https://www.um.edu.my/academics/bachelor/sports/bachelor-of-sport-science-(science-exercise)) Erişim Tarihi: 24.10. 2017

73. Movassagh Behastani, M. Bazı İslami Ülkelerde Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme: Türkiye, Azerbaycan ve İran Örneği. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi 2016

74. Humboldt Üniversitesi (Berlin/Almanya) (https://www.hu-berlin.de/en/studies/counselling/course-catalogue/programme-descriptions/sportkombi-en?set_language=en) Erişim Tarihi: 04.12. 2017

75. Bologna Üniversitesi (İtalya) (http://www.farbiomot.unibo.it/en/programmes/degree-programmes/study-plan/2017/8766/A82/000/2017**)** Erişim Tarihi: 09.12. 2017

76. Loughborough Üniversitesi (İngiltere) (https://lucas.lboro.ac.uk/epublic/wp5016.main?dept=PS&dept2=PS) Erişim Tarihi: 26.12. 2017

77. Granada Üniversitesi (İspanya) (http://grados.ugr.es/deporte/pages/infoacademica/estudios#__doku_titulo_de_grado_en_ciencias_de_la_actividad_fisica_y_del_deporte**)** Erişim Tarihi: 02.01. 2017

78. Durusoy EA, Öztürk F, Dikici K. Çukurova Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğretmenliği Bölümü Ders Programı İle Yükseköğretim Kurumu Tarafından Uygulamaya Konulan Ders Programının Karşılaştırılması. *Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Lisans Programı Sempozyumu Bildiriler Kitabı,* Uludağ Üniversitesi Basımevi, 29-20 Haziran 1999, Bursa.

79. Acar Z. A. Okul Deneyimi I Dersinin Katkıları. *Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Lisans Programı Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, 1999, Uludağ Üniversitesi Basımevi, 29-20 Haziran 1999, Bursa.

80. Temel C, Sunay H. Türkiye'de Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Programlarına İlişkin Öğretim Elemanları Görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi* 2002, Sayı: 153- 54, Ankara.

81. Özkan Ş. Türkiye ile Bazı Avrupa Birliği Ülkelerinin Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Programlarının Karşılaştırılması. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya: Sakarya Üniversitesi 2004.

82. Özdilek Ç, Eynur R.B, Karakuş S. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştiren Bölümlerde Uygulanan Eğitim Programlarının İlköğretim ve Ortaöğretim Okulları İçin Belirlenen Beden Eğitimi Ders Amaçlarıyla Karşılaştırılması ve Uyum Açısından Değerlendirilmesi. *XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi,* 28- 30 Eylül 2005, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Denizli.

83. Güllü M, Güçlü M, Zorba E. 1926-2007 yılları arası çeşitli kurumların beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştiren kurumların öğretim programlarının incelenmesi, *5.Ulusal Beden Eğitimi Öğretmenliği Kongresi* Adana, 2007.

84. Hardman, K. Sıtuatıon and Sustaınabılıty of Physıcal Educatıon In Schools: A Global Perspectıve. *Hacettepe Spor Bilimleri Dergisi* 2008, 19 (1): 1-22.

85. Şirin EF, Cesur K. Beden eğitimi öğretmen adaylarının alan bilgisi ve öğretmenlik meslek dersleri ile öğretmenlik uygulaması dersi başarıları arasındaki ilişki. *S.Ü. BES Bilim Dergisi* 2008, Cilt: 10, Sayı: 1: 1-10.

86. Melnychuk N, Robinson DB, Lu C, Chorney D, Randall L. Physical education teacher education (PETE) in Canada. *Canadian Journal Of Education* 2011, 34, 2: 148-68.

87. Özçakır S. 100 Yıl Öncesinde Türkiye'de beden eğitimi öğretimi ve günümüzdeki yansımaları. *Hacettepe Spor Bilimleri Dergisi* 2015, 26 (1): 18-25.

88. Işıkgöz E, Dinçer N, Kılınç, Z. Beden eğitimi öğretmen adaylarının öğretmenlik meslek bilgisi dersleri ile alan bilgisi ders başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi (batman ili örneği). *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi* 2016, Cilt: 6, Sayı: 2: 338-46.

89. Tashakkori A, Teddlie E. *Handbook Of Mixed Methods İn Social And Behavioral Research* (Eds). CA: Sage, 2003.

90. Johnson RB, Onwuegbuzie AJ. Mixed methods research: a research paradigm whose time has come. *Educational Researcher* 2004,33(7): 14-26.

91. Greene JC, Caracelli VJ, Graham WF. Toward a conceptual framework for mixed-method evaluation designs. *Edu Eva and Policy Analy* 1989, 11: 255-74.

92. Creswell JW, Plano Clark VL. *Designing and Conducting Mixed Methods Research* (2th Ed.).Thousand Oaks, CA: Sage 2011.

93. Creswell JW. *Research Design. Qualitative, Quantitative and Mixed Methods Approaches*. 4th Ed., .Thousand Oaks, CA: Sage 2014.

94. Yıldırım A, Şimşek H. *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. 9. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık 2013.

95. Baki A, Gökçek T. Karma yöntem araştırmalarına genel bir bakış. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi* (ESOSDER) 2012, Cilt:11, Sayı:42: 1-21.

96. Creswell JW. *Educational Research: Planning, Conducting, and Evaluating Quantitative and Qualitative Research*. 4th Ed., Boston: Pearson 2012.

97. Karasar N. *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. 17. Baskı, Ankara, Nobel Basımevi, 2007.

98. Karakaya İ. *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. A. Tanrıöğen. (Edt.).Bilimsel Araştırma Yöntemleri. 2. Baskı. Ankara: Anı Yayıncılık 2011: 57-87.

99. Arseven AD. *Alan Araştırma Yöntemi.* Ankara: Gündüz Eğitim Yayıncılık 2001.

100. Kaptan S. *Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri*. 11.Baskı, Ankara: Tek Işık Yayınları 1998.

101. Büyüköztürk Ş, Çakmak EK, Akgün ÖE, Karadeniz Ş, Demirel F. *Bilimsel Araştırma Yöntemleri.* 5. Baskı, Ankara, Pegem Akademi 2010.

102. Çepni S. *Araştırma ve Proje Çalışmalarına Giriş*. 4. Baskı, Trabzon: Celepler Matbaacılık 2009.

103. Balcı A. *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem, Teknik ve İlkeler*. 9. Baskı, Ankara, Pegem Akademi Yayıncılık 2011.

104. Yıldırım A, Şimşek H. *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri.* 7. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık 2008.

105. Türnüklü A. Eğitim bilim araştırmalarında etkin olarak kullanılabilecek nitel bir araştırma tekniği: görüşme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi* 2000, 6 (24), 543- 59.

106. Berg Bl. *Qualitative Research Methods For The Social Sciences*. Seventh Edition. Alliii and Bacon. Boston Ma 2009.

107. Power Z, Campbell M, Kilcoyne P Et Al. The Hiperemesis İmpact Of Symptoms Uestionnaire: Development and Validation of a Clinical Tool. *Inter J Nrsg St* 2010, 47, 1: 67-77.

108. https://istatistik.yok.gov.tr/ Erişim tarihi 07.11.2016

109. www.ogretmenlersitesi.com/ismet-yılmaz-ogretmen-sayısını-acikladi/44884/ Erişim tarihi 01.02.2018

110. Miles BM, Huberman AM. *Qualitative Data Analysis: An Expanded Source Book*. 2th Ed., California, USA: Sage Publications 1994: 27.

111. Aziz A. *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri ve Teknikleri*. 5. Baskı. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım 2010.

112. Creswell JW. Editörler: Bütün M. ve Demir SB, *Nitel Araştırma Yöntemleri-Beş Yaklaşıma Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni,* Ankara, Siyasal Kitabevi 2013.

113. Holloway I, Wheeler S. *Qualitative Research For Nurses*. Oxford: Blackwell Science Ltd. 1996.

114. Creswell JW, Mıller DN. Determining validity in qualitative inquiry. *Theory Into Practice* 2000, 39 (3): 124- 30.

115. Creswell JW. *Research Design: Qualitative, Quantitative and Mixed Methods Approaches*. California: Sage Publications 2003.

116. Merriam SB. *Qualitative Research and Case Study Applications İn Education*. San Francisco: Jossey-Bass 1998.

117. Streubert HJ, Carpenter DR. *Qualitative Research İn Nursing*. 5th Ed., Philadelphia: Lippincott Williams and Wilkins 2011.

118. Denzin NK. The Research Act: A Theoretical İntroduction To Sociological Methods. New York: Mcgraw-Hill 1978.

119. Lıncoln YS, Guba EG. *Naturalistic İnquiry*. California: Sage 1985.

120. Sharts-Hopko NC. Assessing rigor in qualitative research. *Journal Of The Association Of Nurses In Aids Care* 2002, 13 (4): 84-6.

121. Guba EG, Lincoln YS. Epistemological and Methodological Bases of Naturalistic İnquiry. *Educational Communication And Technology Journal* 1982, 30 (4): 233-52.

122. Tavşancıl E, Aslan E. *Sözel, Yazılı ve Diğer Materyaller İçin İçerik Analizi ve Uygulama Örnekleri*. İstanbul, Epsilon Yayınevi 2001.

123. Şakar F. 1990'dan bu yana tarihi süreç içerisinde beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirme politikaları. I. Spor Bilimleri Kongresi Kitabı, 15-16/03/1990 Ankara: Hacettepe Üniversitesi

124. Bulca Y, Saçlı F, Kangalgil M, Demirhan G. Beden eğitimi öğretmenlerinin öğretmen yetiştirme programına ilişkin görüşleri. *Eğitim ve Bilim Dergisi* 2012, Cilt: 37, Sayı: 165.

125. Dalkıran O, Ulaş M, Aslan CS. Özel öğretim yöntemleri dersinin teorik ve uygulama başarı ilişkisinin incelenmesi. *Uluslararası Balkan Spor Bilimleri Kongresi Bildiri Kitabı*, Bursa: 152, 2017.

126. Yiğitdinç İB, Koparan Ş, Bulut T, Ercan İ. YÖK programında yer alan yüzme dersleri ile U.Ü. Eğt. Fak. Bed. Eğt. Spor bölümü programında yer alan seçmeli yüzme derslerinin incelenmesi. *Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Lisans Programı Sempozyumu Bildiriler Kitabı,* Uludağ Üniversitesi Basımevi, 29-20 Haziran 1999 Bursa.

127. Ekici G. Öğretmen adaylarının öğretmenlik meslek bilgisi derslerine yönelik tutumları ile öğrenme biçimlerinin değerlendirilmesi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2008, Cilt: 5, Sayı:1: 111- 32.

128. Yalçın S, Şengül Avşar A. Eğitim fakültesi meslek bilgisi derslerinin sıralama yargıları kanunuyla ölçeklenmesi. *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi* 2014, Cilt 5, Sayı 2: 79-90.

129. Whipple CE. Preservıce teachers' vıews of content and pedagogıcal knowledge presented ın the elementary component of a physıcal educatıon teacher educatıon program. Doctoral Thesis, Ohio State University, ABD: Ohio 2002.

130. Hawley DW. New goals and changed roles: re-visioning teacher education. *Edu Rec* 1993, 74(3): 26-32.

131. Hergüner G, Arslan S, Dündar H. Beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümü öğrencilerinin okul deneyimi dersini algılama düzeyleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2002 (1), Sayı:11.

132. Güllü M, Temel C. Investigating the opinions of physical education teacher candidates on the school experience course. *Edu Res Rev* 2016, 11 (17): 1634-40.

133. Şahin Ç, Kartal OY. Sınıf öğretmeni adaylarının sınıf öğretmeni yetiştirme programı hakkındaki görüşleri. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 2013, Kış (6/1).

134. Aslan M. Eğitim Fakültelerindeki Öğretmenlik Uygulaması Dersinin Değerlendirilmesi ve Öğretim Programının Hazırlanması. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi 2015.

135. Çepni O, Aydın F, Şahin V. Coğrafya öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersine ilişkin görüşleri. *Cumhuriyet International Journal Of Education* 2015, Vol 4(1): 35-49.

136. Temel C, Altınkök M, Vazgeçer E, Güllü M. Bir yıllık mesleki deneyimi olan beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki algılarının incelenmesi. *5. Beden Eğitimi Öğretiminde Yeni ve Yaratıcı Yaklaşımlar Sempozyumu*, 26-27 Ocak 2015, ODTÜ KKM, Ankara.

137. Çoban, A. Sınıf öğretmenliği lisans programının değerlendirilmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi* 2011, 16: 28-45.

138. Akdoğdu E. Sınıf Öğretmenliği Lisans Programının Öğretmen Adaylarının Görüşleri Doğrultusunda Bağlam, Girdi, Süreç ve Ürün (CIPP) Modeline Göre Değerlendirilmesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, Muğla: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi 2016.

139. Taşkın ÇŞ, Hacıömeroğlu G. Meslek bilgisi derslerinin öğretmen adaylarının profesyonel gelişimindeki önemi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2010, 28: 165-74.

140. Eraslan A. İlköğretim matematik öğretmen adaylarının "öğretmenlik uygulaması" üzerine görüşleri. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi* 2009, Cilt: 3, Sayı: 1: 207- 21

141. Küçükahmet L. 2006-2007 öğretim yılında uygulamaya başlanan öğretmen yetiştirme lisans programlarının değerlendirilmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* 2007, 5: 203-19.

142. Arıkan A, Ünver Ş, Saraç Süzer SH. Yabancı dil eğitimi programlarında Türk Eğitim Tarihi dersinin önemi ve içeriğine ilişkin öğrenci görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2007, 33: 24–32.

143. Atalı L, Gönener A, Sertbaş K, Taşkıran Y. Kocaeli üniversitesi beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin bilgisayar kullanma durumlarının incelenmesi. *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi* 2003, Cilt: 1 (2): 129- 32.

144. Hitit Üniversitesi. Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi Öğretim Programı ve Sınav Sistemlerinde Karşılaşılan Sorunlar. 25-27 Nisan 2014 Çalıştay Raporu, Hitit Üniversitesi: Çorum.

145. Yücel A.S, Devecioğlu S. Spor eğitiminde bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımı, *E-Journal Of New World Sciences Academy* 2012, 7 (2).

146. Yılmaz İ, Ulucan H, Pehlivan S. Beden eğitimi öğretmenliği programında öğrenim gören öğrencilerin eğitimde teknoloji kullanımına ilişkin tutum ve düşünceleri. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2010, Cilt: 11, Sayı: 1: 105-18.

147. Baert H. The Integration of Technology within Physical Education Teacher Education: Perceptions of the Faculty. *Theses and Dissertations* 2011, ABD: University of Arkansas.

148. Akbaba Altun S, Altun A. Bir eğitim aracı olarak internet. *Milli Eğitim Dergisi* 2000, 147.

149. http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=8.5.24030&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch= Erişim Tarihi: 27.02.2018

150. http://cdn.istanbul.edu.tr/statics/www.istanbul.edu.tr/wp-content/uploads/2014/11/AKTS.pdf Erişim Tarihi: 27.02.2018

151. Kaya Y. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokullarında/Bölümlerinde Okutulan Derslerin Ders İçeriklerinin Yeterliği. *Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Lisans Programı Sempozyumu Bildiriler Kitabı,* Uludağ Üniversitesi Basımevi, 29-20 Haziran 1999 Bursa.

152. Pehlivan Z. İlköğretimde Beden Eğitimi Öğretmeni Yetiştirme. *II. Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Sempozyumu*, 21-23 Aralık 2001 Uludağ Üniversitesi, Bursa.

153. MEB. *Beden Eğitimi ve Spor Dersi Öğretim Programı (Ortaokul 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar).* Ankara, Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı 2018.

154. Lee C-H. The Knowledge Base For Physıcal Educatıon Teacher Educatıon (Pete): A Comparatıve Study of Unıversıty Programmes In England and Korea. Doctoral dissertation, Egland: Unıversıty of Bedfordshıre 2013.

155. Korkmaz NH, Yavaş M, Ercan İ, Toker F. Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor Bölümü Öğretim Programlarıyla 1998 Yılından İtibaren Uygulamaya Konulan Yükseköğretim Programının Karşılaştırılması. *Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Lisans Programı Sempozyumu Bildiriler Kitabı,* Uludağ Üniversitesi Basımevi, 29-20 Haziran 1999 Bursa.

156. Demirhan G, Bulca Y, Saçlı F, Kangalgil M. Beden eğitimi öğretmenlerinin uygulamada karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitimi Fakültesi Dergisi* 2014, 29 (2): 57-68.

157. Webster L. Impact of an educational gymnastics course onthe motor skills and health-related fitness components of physical education teacher education students. Doctoral thesis, Columbia: University of South Carolina 2014.

158. Bahneman C, McGrath J. Analysis of the undergraduate physical education teacher certification activity requirements within the United States. Paper presented at the American Alliance of Health, Physical Education, Recreation and Dance, New Orleans, Louisiana 2004.

159. Cengiz C. Alan eğitiminde araştırma projesi dersi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi* 2014, Cilt: 3, Sayı: 4: 51-8.

160. Dereobalı N, Ünver G. Okul öncesi öğretmenliği lisans programı derslerinin öğretim elemanları tarafından genel bir bakış açışıyla değerlendirilmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2009 Özel sayı, Cilt: 10, Sayı: 3: 161-81.

SPORCU VE SEDANTERLERDE MASAJIN YAŞAM VE UYKU KALİTESİ ÜZERİNE ETKİSİ

Editör
Prof. Dr. Fikret RAMAZANOĞLU

Yazar
Dr. Hasan ABANOZ

EFEAKADEMİ

Sporcu ve Sedanterlerde Masajın Yaşam ve Uyku Kalitesi Üzerine Etkisi

Editör: Fikret RAMAZANOĞLU ORCID (0000-0003-4852-4244)
Yazar: Hasan ABANOZ ORCID (0000-0002-4415-6723)

ISBN: 978-625-7729-69-7

1. Baskı: Aralık 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ'ye aittir.

KÜTÜPHANE KARTI
Sporcu ve Sedanterlerde Masajın Yaşam ve Uyku Kalitesi Üzerine Etkisi
RAMAZANOĞLU, Fikret - ABANOZ, Hasan
1. Basım, 129 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. Masaj, 2. Yaşam Kalitesi, 3. Uyku Kalitesi.

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)
Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....V

BÖLÜM 1
GİRİŞ.....9
1.1. Araştırmanın Amacı 12
1.2. Araştırmanın Önemi..... 12

BÖLÜM 2
ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ.....15
2.1. Yaşam Kalitesi 15
2.1.1. Yaşam kalitesinin tarihçesi..... 15
2.1.2. Yaşam kalitesinin tanımı 16
2.1.3. Yaşam kalitesinin boyutları 17
2.1.4. Yaşam kalitesini etkileyen faktörler..... 20
2.1.5. Fiziksel aktivite ve yaşam kalitesi..... 21
2.1.6. Yaşam kalitesi ve sedanter hayat 23
2.1.7. Yaşam kalitesinin değerlendirilmesinde kullanılan ölçekler 23
2.2. Uyku 24
2.2.1. Uykunun tarihçesi..... 24
2.2.2. Uykunun tanımı..... 25
2.2.3. Uykunun fizyolojisi..... 26
2.2.4. Uykunun evreleri 27
2.2.5. Sirkadiyen ritim 30
2.2.6. Uyku gereksinimi 32
2.2.7. Uyku kalitesi..... 33
2.2.8. Uyku kalitesini etkileyen faktörler 33
2.2.9. Uyku bozuklukları 39
2.2.10. Uykunun ölçüm ve değerlendirilmesi 42
2.3. Masaj 43
2.3.1. Masajın tarihçesi..... 43

2.3.2. Masajın tanımı 44
2.3.3. Klasik masaj ve diğer masaj çeşitleri 44
2.3.4. Klasik masaj teknikleri 45
2.3.5. Klasik masajın organizma üzerine etkileri 47
2.3.6. Klasik masajın endikasyonları 50
2.3.7. Klasik masajın kontrendikasyonları 52

BÖLÜM 3
GEREÇ VE YÖNTEM 53
3.1. Araştırmanın Modeli 53
3.1.1. Hipotez model I 53
3.1.2. Hipotez model II 55
3.2. Evren ve Örneklem 56
3.3. Veri Toplama Araçları 56
3.3.1. Demografik bilgi ve genel sağlık durumu formu 56
3.3.2. Vücut kompozisyonu analizi 57
3.3.3. Yaşam kalitesi ölçeği Whoqol-Bref (TR) 58
3.3.4. Pittsburgh uyku kalitesi ölçeği (PUKİ) 60
3.3.5. Masaj uygulaması 62
3.4. Veri Toplama Teknikleri 63
3.5. Verilerin Analizi 64

BÖLÜM 4
BULGULAR 65
4.1. Sporcu ve Sedanterlerin Demografik Bilgilerinin Tanımlayıcı İstatistiği 65
4.2. Sporcu ve Sedanterlerin Demografik ve Hastalık Durumları ile İlgili Tanımlayıcı İstatistiği 66
4.3. Sporcu Grubu Katılımcılarının Vücut Kompozisyonu Analizi Ön Test ve Son Test Skor Ortalamalarının Karşılaştırılması 67
4.4. Sedanter Grubu Katılımcılarının Vücut Kompozisyonu Analizi Ön Test ve Son Test Skor Ortalamalarının Karşılaştırılması 68

4.5. Sporcuların Yaşam Kalitesi Ölçeği Alt Boyut ve Global Ön Test ve Son Test Skorlarının Tanımlayıcı İstatistiği..... 69
4.6. Sedanterlerin Yaşam Kalitesi Ölçeği Alt Boyut ve Global Ön ve Son Test Skorlarının Tanımlayıcı İstatistiği..... 70
4.7. Sporcuların Uyku Kalitesi İndeksi Alt Boyut ve Global Ön ve Son Test Skorlarının Tanımlayıcı İstatistiği 71
4.8. Sedanterlerin Uyku Kalitesi İndeksi Alt Boyut ve Global Ön ve Son Test Skorlarının Tanımlayıcı İstatistiği..... 72
4.9. Hipotez Modele I'e Ait Bulgular..... 73
4.9.1. Sporcu Grubuna Ait Hipotez Modeldeki Standartlaştırılmamış Regresyon Katsayıları..... 73
4.9.2. Sedanter Grubuna Ait Hipotez Modeldeki Standartlaştırılmamış Regresyon Katsayıları..... 75
4.10. Hipotez Modele II'e Ait Bulgular..... 77

BÖLÜM 5
TARTIŞMA 81
5.1. Tartışma..... 81
5.1.1. Masaj uygulaması ile yaşam ve uyku kalitesi arasında ilişki var mıdır?..... 81
5.1.2. Sporcu ve sedanterlerin demografik özellikleri ve hastalık durumlarıyla ilgili bulgular arasında fark var mıdır?..... 83
5.1.3. Sporcu grubun vücut kompozisyonu bileşenleri ön test ve son test bulguları arasında fark var mıdır? 85
5.1.4. Sedanter grubun vücut kompozisyonu analizi ön test ve son test bulguları arasında fark var mıdır? 86
5.1.5. Masaj uygulamasının sporcuların yaşam kalitesine etkisi var mıdır?..... 87
5.1.6. Masaj uygulamasının sedanterlerin yaşam kalitesine etkisi var mıdır?..... 90
5.1.7. Grupların masaj yapılmadan önceki ve masaj yapıldıktan sonraki yaşam kalitesi puanları arasında fark var mıdır? 93

5.1.8. Masaj uygulamasının sporcuların uyku kalitesine etkisi var mıdır? 95
5.1.9. Masaj uygulamasının sedanterlerin uyku kalitesine etkisi var mıdır? 98
5.1.10. Grupların masaj yapılmadan önceki ve masaj yapıldıktan sonraki uyku kalitesi puanları arasında fark var mıdır? 101
5.1.11. Gruplarda yaşam kalitesi ile uyku kalitesi arasında bir ilişki var mıdır? 103
5.2. Sonuç 104
5.3. Öneriler 107

KAYNAKÇA 110
KAYNAKÇA 110

KAYNAKÇA

Abanoz, H., Beyleroğlu, M., Şahin, G., Çelik, M.N. (2018). Isınma öncesi yapılan lokal spor masajının futbolcularda bazı performans değerlerine etkisinin incelenmesi. *Sciences Studies Journal*, 4(18) pp:1774-1779, ISSN:2587-1587.

Ağargün, M.Y., Kara, H., Anlar, O. (1996). Gece vardiyasında çalışan hemşirelerde öznel uyku kalitesi. *Van Tıp Dergisi.* 3(1), 16-18.

Ağargün, M.Y., Kara, H., Anlar, O. (1996). Pittsburgh Uyku Kalitesi İndeksi'nin geçerliliği ve güvenilirliği. *Türk Psikiyatri Dergisi,* 7(2), 107-115.

Ağırbaş, Ö., Kishalı, N.F., Çolak, M. (2009). Müsabaka döneminde erkek hentbol oyuncularının vücut kompozisyonlarının kan lipid ve lipoprotein düzeyleri üzerine etkisi. *EÜFBED - Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi,* 2(2), 133-151.

Akdemir, N., Birol, L. (2003). *İç hastalıkları ve hemşirelik bakımı*. 2. Baskı, Vehbi Koç Vakfı, Semahat Arsel Hemşirelik Eğitim ve Araştırma Merkezi, 193-200, İstanbul.

Akdeniz, C., Aydemir, Ö., Akdeniz, F., Gülseren, Ş. ve Kültür, S. (1999). Sağlık düzeyi ölçeğinin Türkçe'ye uyarlaması ve güvenirliliği. *Klinik Psikofarmakoloji Bülteni*, 9(2), 104-108.

Akıncı, E., Orhan, F. Ö. (2016). Sirkadiyen ritim uyku bozuklukları. *Psikiyatride güncel yaklaşımlar-current approaches in psychiatry*, 8(2), 178-189, Doi: 10.18863/pgy.81775.

Aksu, N. T., Erdoğan, A. (2017). Akciğer rezeksiyonu yapılan hastalarda uyku kalitesinin değerlendirilmesi. *Journal of Turkish Sleep Medicine*, 4(2), 35-42, DOI: 10.4274/jtsm.76486.

Aksungur, A. (2009). *Dr. Zekai Tahir Burak Kadın Sağlığı Eğitim ve Araştırma Hastanesinde çalışan ebe ve hemşirelerin iş doyumu ve yaşam kalitesi düzeylerinin belirlenmesi.* (Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sağlık Yönetimi Programı, Ankara.

Aktaş, H., Şaşmaz, C. T., Kılınçer, A., Mert, E., Gülbol, S. vd. (2015). Yetişkinlerde fiziksel aktivite düzeyi ve uyku kalitesi ile ilişkili faktörlerin araştırılması. *Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi,* 8(2), 60-70.

Arslan, B., Arslan, A., Kara, S., Öngel, K, Mungan, M.T. (2011). Gebelik anksiyete ve depresyonunda risk faktörleri: 452 olguda değerlendirme, *Tepecik Eğitim Hastanesi Dergisi,* 21 (2), 79-84.

Arslan, F.N. (2004). *Müsabaka öncesi yapılan masajın futbolcuların durumluk kaygı düzeylerine etkisi.* (Doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Ankara.

Arslan, M., Taşkaya, C., Kavalcı, B. (2020). The relationship between physical activity, obesity and sleep Quality in university students. *J. Health Pro Res,*2(1), 16- 22.

Arslan, N. (2012). Tarihten bugüne masaj ve masaj uygulamaları, İkinci Adam Yayınları, 1. Baskı, İstanbul.

Arslanoğlu, B. (2010). *İtfaiyecilerin fiziksel uygunluk parametrelerinin belirlenmesi.* (Doktora tezi). Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, İstanbul.

Aslan, C. S., Koç, H. (2015). Amatör futbolcuların seçilmiş fiziksel, fizyolojik ve motorik özelliklerinin mevkilerine göre karşılaştırılması. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi,* 10(1), 56-65, ISSN: 2149-1046.

Aslan, C.S., Eyuboğlu E., Karakulak, İ. (2018). Profesyonel ve amatör futbolcuların seçilmiş vücut kompozisyonu ve motorik özelliklerinin karşılaştırılması. *Sportif bakış: Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5 (SI1), 86-95, E-ISSN: 2148-905X1.

Aslan, S. (2011). Uykusuzluk tanı ve tedavi kılavuzu, HYB Basım Yayın, Ankara.

Aşılar, R.H, Yıldırım, A., Çebi, K., Şahin, H. R. (2020). Investigation of the relationship between eating attitudes and sleep quality in university students. *Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care,* 14(1), pp.3-14, Doi Numarası: 10.21763/tjfmpc.692865.

Atal, A., Vural, A., Keskin, F. (2014). Beden algısı ve obezite. *Ankara Medical Journal,* 14(3), 74-84.

Atay, T. (2011). Uyku bozukluğu olan hastalara yaklaşım. *Uyku fizyolojisi ve hastalıkları.* H. Kaynak ve S. Ardıç (Editörler), Bölüm:15, 105, Nobel Tıp Kitapevleri Ltd. Şti., İstanbul.

Audrey, G. G. (1995). Güzellik terapisti için vücut masajı. (Çev. H. Değirmenci). (Eserin orijinali 1994 yılında yayınlandı). *Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları*

2904, Yardımcı Kaynaklar ve Kitaplar Dizisi 104, Gaye Filmcilik Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş., Ankara.

Avcı, K., Pala, K. (2004). Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesinde çalışan araştırma görevlisi ve uzman doktorların yaşam kalitesinin değerlendirilmesi. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi,* 30 (2), 81-85.

Avci, A. (2018). *Hemşirelik öğrencilerinin üniversite yaşam kalitesi ve akademik öz yeterlilikleri.* (Yüksek lisans tezi). Gaziantep Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.

Ayar, S. (2017). *Milli kürekçiler ile sedanter bireylerde algılanan ve ölçülen gerçek uyku kalitesinin karşılaştırılması.* (Yüksek lisans tezi). Düzce Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Düzce.

Ayaz-Alkaya, S., Birimoğlu-Okuyan, C. (2017). Hemşirelik öğrencilerinin egzersiz davranışları ve uyku kaliteleri. *DEUHFED,* 10 (4), 236-241.

Aydanarığ, A. S. (2008). Ankara ilinde yaşayan 18 yaş üzerindeki bireylerin fiziksel aktivite ve egzersize yaklaşımlarının belirlenmesi. (Yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Ankara.

Aysan, E., Karaköse, S., Zaybak, A., Günay İslamoğlu, E. (2014). Üniversite öğrencilerinde uyku kalitesi ve etkileyen faktörler. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi,* 7(3), 193-198, http://www.deuhyoedergi.org.

Bahadır, E., Kalender, B. (2017). Sağlık çalışanlarında depresyon tükenmişlik ve yaşam kalitesi düzeylerinin incelenmesi. *The Journal of Academic Social Science,* 5(40), pp. 454-465.

Balcı, K. (2017). *Başkent Üniversitesi Ankara Hastanesi'nde çalışan yetişkin bireylerin beslenme durumları ile uyku kalitesi arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi*. (Yüksek lisans tezi). Başkent Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Ankara.

Baydil, B., Gürses, V., Koç, M.C. (2017). Masajın bazı toparlanma parametrelerine etkisi, *Sportif Bakış: Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(1), 63-69.

Bayrak, M. (2011). *Sporu bırakmış profesyonel futbolcuların depresyon düzeylerinin yaşam kalitesi açısından değerlendirilmesi.* (Doktora tezi).

Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Samsun.

Betül, Ö. (2019). *Pamukkale Üniversitesi öğrencilerinde uyku kalitesi ve akıllı telefon bağımlılığı ile ilişkisi*. (Uzmanlık tezi). Pamukkale Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Denizli.

Beyleroğlu, M., Kolayiş, H., Ramazanoğlu, F., Hazar, M., Cenk, A., Bajorek, W. (2009). Relation between warm-up with massage before competition and the result of the struggle and performance the boxers. *Archives of Budo*, 5, pp. 25-27.

Bilici, M., Karataş, K. S. (2013). Parasomni ve dissosiyatif bozukluk. *Türkiye Klinikleri J Psychiatry-Special Topics*, 6(3), 25-31.

Bilim, A.S., Çetinkaya, C., Dayı, A. (2016). 12-17 yaş arası spor yapan ve yapmayan öğrencilerin fiziksel uygunluklarının incelenmesi. 7(2), 53-60, DOI No: 10.17155/spd.74209.

Bilir, N., Özcebe, H., Vaizoğlu, S.A., Aslan, D., Subaşı, N. ve Telatar, T.G. (2005). Van ilinde 15 yaş üzeri erkeklerde SF-36 ile yaşam kalitesinin değerlendirilmesi. *Turkiye Klinikleri Journal of Medical Sciences* 25(5), 663-668.

Boylu, A. A., Paçacıoğlu, B. (2016). Yaşam kalitesi ve göstergeleri. *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 8(15), 138-144.

Brennan, M.K., Debate, R.D. (2006). The effect of chair massage on stress perception of hospital bedside nurses. *Journal of Body Work and Movement Therapies*, 10(4), 335-342.

Budak, H. (2018). *Seçilmiş masaj manipülasyonlarının anaerobik koşu sonrası toparlanma üzerine etkisi.* (Yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Antrenörlük Eğitimi ABD, Konya.

Buysse, D., Reynolds, C., Monk T, Berman, S., Kupfer, J. (1989). The Pittsburgh Sleep Quality Index (PSQI): A new instrument for psychiatric practice and research. *Psychiatry Res.* 28(2) pp.193-213.

Can, S. (2019). Sedanter davranış, adım sayısı ve sağlık. *Spor Hekimliği Dergisi,* 54(1), 71-82, DOI: 10.5152/tjsm.2019.118.

Cengizhan, H.Ö. (2019). *Düzenli spor yapan bireylere uygulanan crossfit eğitiminin bazı performans parametreleri üzerine etkisi.* (Yüksek lisans tezi). Bartın

Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretimi Anabilim Dalı, Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi Bilim Dalı, Bartın.

Cheng-Nan, L., Michael, F., Hsin-Ching, L., Kuo-Wei, B., Tun-Pin, H. et al. (2017). Alternative therapy for patients with obstructive sleep apnea/hypopnea syndrome: a 1-year, single-blind, randomized trial of Tui Na. *Alternative Therapies in Health & Medicine*, 23(4), pp.16-24.

Clare, H. (2006). Massage leicht gemacht einfache techniken für partner- und selbstmassage. Originaltitel: The easy massage workbook. Originalverlag: Duncan Baird Publishers, Deutsche Ausgabe: Knaur Ratgeber Verlage.

Crane, J.D., Ogborn, D.I., Cupido, C., vd. (2012). Massage therapy attenuates ınflammatory signaling after exercise-ınduced muscle damage, *Science Translational Medicine*, 4(119), pp. 119-123, DOI: 10.1126/scitranslmed.3002882.

Çağlar, A., Yüksel, İ. (2019). Konnektif doku masajının miyofasyal ağrı sendromlu bireylerde ağrı, uyku ve yaşam kalitesi üzerine etkisi: randomize kontrollü çalışma. *Journal of Exercise Therapy and Rehabilitation*, 6(1), 19-24.

Çalışkan, G. (2011). *Karizmatik antrenör algısının futbolcularda antrenör sporcu ilişkisi, sporcu doyumu, takım birlikteliği ve takım bağlılığına etkileri.* (Doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Ankara.

Çam, C., Atay, E., Işıklı, B. (2018). Yaşlılarda yalnızlık ve yaşam kalitesi. *Türk dünyası uygulama ve araştırma merkezi halk sağlığı dergisi*, 3(2), 50-67.

Çınar, Ş., Eşer, İ. (2012). Huzurevinde yaşayan yaşlılarda sırt masajının uyku kalitesine etkisi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*, 5(1), 2-7.

Çiçek, G. (2010). *Sedanter bayanların dokuz haftalık koş-yürü ve aerobik-step egzersizlerinin fiziksel-fizyolojik parametreler üzerine etkilerinin karşılaştırılması.* (Yüksek lisans tezi). İnönü Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Malatya.

Çiçek, G., Güllü, A., Güllü, E. (2018). Yüzücü ve sedanter çocukların vücut kompozisyonu ve bazı fizyolojik parametrelerinin karşılaştırılması. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi,* 3(2), 85-97.

Dağlar, G., Nur, N., Bilgiç, D., Aydın Özkan, S. (2019). Gebelerin stresle başa çıkma tarzları ile yaşam kalitesi arasındaki ilişki. Cukurova Medical Journal, 44(3), 1-9, DOI: 10.17826/cumj.491840.

Dalkıran, O., Aslan, C.S., Gezer, E.D., Vardar, T. (2015). Sporcu ve sedanter ögrencilerin sosyal beceri düzeylerinin karşılaştırılması. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* 7(13), 1-7.

Darçın, A. E., Dilbaz, N. (2010). Alkol kullanım bozukluklarında uyku örüntüsü ve uyku bozuklukları. *Anadolu Psikiyatri Dergisi, Abstracts,*11, 335.

Dede, Y. (2018). *İzmir Bozyaka Eğitim ve Araştırma Hastanesi miyastenia gravis hastalarında uyku kalitesinin yaşam kalitesi, depresyon ve yorgunluk üzerine etkisi.* (Tıpta uzmanlık tezi). Sağlık Bilimleri Üniversitesi, İzmir.

Demirel, H., Buğdaycı, S. (2019). Spor yapan ve yapmayan üniversite öğrencilerinin olumlu sosyal davranış eğilimlerinin incelenmesi. *Türk Spor Bilimleri Dergisi,* 2(1), 55-59, ISSN: 2636-848X.

Demirkaya, Y. (2010). Çekmeköy'ün sosyo-ekonomik yapısı ve kentsel yaşam kalitesi. İstanbul: Çekmeköy Belediye Başkanlığı Yayını.

Demirkıran, S. (2012). *Yaşam kalitesi ve sağlık çalışanlar.* (Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi). Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Dupuy, O., Douzi, W., Theurot, D., Bosquet, L. and Dugué, B. (2018). An evidence-based approach for choosing post-exercise recovery techniques to reduce markers of muscle damage, soreness, fatigue, and ınflammation: A systematic review with meta-analysis. *Front. Physiol.* 9(403), pp. 1-15, https://doi.org/10.3389/fphys.2018.00403.

Durmaz, B., Atamaz, F. (2006). İnme ve hayat kalitesi. *Türkiye fiziksel tıp rehabilitasyon dergisi,* (Özel ek B 52), 45-49.

Dursun, Y., Kocagöz, E. (2010). Yapısal eşitlik modellemesi ve regresyon: Karşılaştırmalı bir analiz. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Sayı: 35, 1-17.

Ekelik-Gülgün, F. (2014). *Hemşire ve ebelerde yaşam kalitesi ve yaşam kalitesi algısı Antalya Atatürk Devlet Hastanesi Örneği.* (Yüksek lisans tezi). Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Emirza, M. A., Bican, A, Bora, İ, Özkaya G. (2012). Uyku Laboratuvarı'nda kimler uyuyor? *Türk nöroloji dergisi,* 18(1), 21-25.

En, E. (2014). *Farklı spor branşlarındaki elit sporcular ve sedanterlerde postür analizi.* (Yüksek lisans tezi). Balıkesir Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Balıkesir.

Engen, D.J., Wahner-Roedler, D.L., Vincent, A., vd. (2012). Feasibility and effect of chair massage offered to nurses during work hours on stress-related symptoms: a pilot study**,** *Complement Ther Clin Pract,* 18(4), pp. 212-215, Doi:10.1016/j.ctcp.2012.06.002.

Ercan, N. (2010). *Huzurevinde yaşayan yaşlıların yaşam kalitesi ve yaşam kalitesini etkileyen faktörler.* (Yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Erdoğan, N., Pınar-Karabel, M., Tok, Ş., Güzel, D., Ekerbiçer, H.Ç. (2018). Sakarya Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinde uyku kalitesi ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *Sakarya Tıp Dergisi,* 8(2), 395-403, https://doi.org/10.31832/smj.413752.

Ergin A, Aydemir-Acar G, Bekar, T. (2018). Determination of sleep quality of students in faculties providing health education. *Pam Med J,* 11(3), 347-354.

Ergün, A., Eti Aslan, F., Varan, F., Olgun, N. ve Kuğuoğlu, S. (2013). Sağlık bakımında gelişmeler ve bakım uygulamaları. *(*Karadakovan ve Eti-Aslan (Ed.). *Dahili ve cerrahi hastalıklarda bakım.* 3-23, Nobel Kitabevi, Adana.

Ertuğrul, A., Rezaki, M. (2004). Uyku nörolojisi ve bellek üzerine etkileri. *Türk psikiyatri dergisi,* 15(4), 300-308.

Eser, E, Eser, S., Özyurt. C.B, Fidaner, C. (2005). Türk yaşlıları örneğinde yaşam kalitesi algısı: Whoqol- Old projesi Türkiye odak grup sonuçları. *Turkish Journal of Geriatrics,* 8(4), 169-83.

Eser, E. (2012). Sağlıkla ilgili yaşam kalitesinin kavramsal temelleri. Arı, Z. (Haz.). *Cerrahi bakım ve yaşam kalitesi sempozyumu*. Konferanslar konuşma metinleri. İzmir.

Eser, E., Fidaner, H., Fidaner, C., Yalçin Eser, S., Elbi, H., Göker, E. (1999). Whoqol-100 ve Whoqol-Bref'in psikometrik özellikleri. *3P (Psikiyatri Psikoloji Psikofarmakoloji) Dergisi,* (Ek2), 7, 23-40.

Eser, S., Saatlı, G., Eser, E., Baydur, H., Fidaner, C. (2010). Yaşlılar için dünya sağlık örgütü yaşam kalitesi modülü Whoqol-Old: Türkiye alan çalışması

Türkçe sürüm geçerlilik ve güvenilirlik sonuçları. *Türk Psikiyatri Dergisi,* 21(1), 37-48.

Eyili, M.Ç. (2017). *Kadınlarda fiziksel aktivitenin yaşam kalitesi ve sağlık üzerine etkisi.* (Yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı, Ankara.

Fernando, A.T., Samaranayake, C.B., Blank, C.J., et al. (2013). Sleep disorders among high school students in New Zealand. *J Prim Health Care, 5*(4), 276-282. https://doi.org/10.1071/HC13276.

Fidaner, H., Fidaner, C., Elbi, H., Eser, E., Eser, S. Y, Göker, E. (1999). Yaşam kalitesinin ölçülmesi. Whoqol-100 ve Whoqol-Bref. *3P Dergisi* Yaşam Kalitesi Özel sayısı 7, 5-13.

Gennaro, L.G., Ferrara, M. (2003). Sleep Spindless: An Overview. Sleep medicine review, 7(5), pp. 423-440.

Gökçay, B., Arda, B, (2013). Sleep and sleep medicine in the light of history of medicine, *Lokman Hekim Journal*, 3(1), 70-78.

Göksu, Ö.C., Harutoğlu, H., Yiğit, Z. (2003). Sedanter kişilere uygulanan 10 haftalık egzersiz programının fiziksel uygunluk ve kan parametrelerine etkisi. *İ.Ü. Spor Bilimleri Dergisi,* (Ö.S.), 11(3), 18-23.

Guo, J., Li, L., Gong, Y., Zhu, R., Xu, J., Zou, J., vd. (2017). Massage alleviates delayed onset muscle soreness after strenuous exercise: a systematic review and meta-analysis. *Front. Physiol.,* 27 September, 8:747, https://doi.org/10.3389/fphys.2017.00747.

Güler, Ç., Çobanoğlu, Z. (1994). Gürültü. Sağlık Bakanlığı, Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü ve Sağlık Projesi Genel Koordinatörlüğü, Aydoğdu Ofset, Ankara.

Günaydın, H. (2008). Sağlıklı yaşamak için egzersiz ve masaj ile tedavi yöntemleri. Elit Kültür Yayınları, İstanbul.

Güneş, G., Bozkurt, E., Sönmez, S., Çakır, N. (2015). Kütüphanelerde iç hava kalitesinin incelenmesi: Marmara Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, *Bilgi Dünyası,* 16(2), 222-241.

Güneş. H. (2012). Ninnilerde dile getirilen temaların bilimsel gerçekliği var mıdır? *E-Journal of New World Sciences Academy*, 7(2), 143-159, ISSN:1306-3111.

Gürbüz, T., Kara, S., Öngel, K. (2011). Anksiyete bozukluğu ile izlenen hastalarda anksiyete şiddeti ve serum lipid profili ilişkisi, *Tepecik Eğitim Hastanesi Dergisi*, 21 (3), 119-127.

Gürer, B. (2019). Buz tırmanışı yapan dağcıların yaşam kalitesinin incelenmesi. *Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi,* 4(1), 25-34, DOI: 10.25307/jssr.553947.

Hu, L., ve Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives, *Structural Equation Modeling,* 6(1), 1-55.

Işık, Ö., Özarslan, A., Bekler, F. (2015). Üniversite öğrencilerinde fiziksel aktivite uyku kalitesi ve depresyon ilişkisi. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi,* 9, Özel Sayı, 65-73.

Işık, Ü. (2016), *40-65 yaş arasındaki bireylerin fiziksel aktivite ile uyku kalitesi arasındaki ilişkinin incelenmesi.* (Yüksek lisans tezi). Gedik Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hareket ve Antrenman Bilimleri Anabilim Dalı, İstanbul.

Işın, A., Melekoğlu, T. (2019). Akut kuvvet antrenmanının biyoelektrik empedans ölçümleri üzerine etkileri. *Çukurova Medical Journal,* 44(1), 80-86, DOI: 10.17826/cumj.422915.

İlhan, M., Çetin, B. (2014). LISREL ve AMOS programları kullanılarak gerçekleştirilen yapısal eşitlik modeli (yem) analizlerine ilişkin sonuçların karşılaştırılması. *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, 5(2), 26-42.

İyigün, G., Angın, E., Kırmızıgil, B., Öksüz, S., Özdil, A., Malkoç, M. (2017). Üniversite öğrencilerinde uyku kalitesinin mental sağlık, fiziksel sağlık ve yaşam kalitesi ile ilişkisi. *Journal of Exercise Therapy and Rehabilitation,* 4(3), 125-133.

Jamali, S., Ramezanli, S., Jahromi, M.K., Azam Zare, A., Farzad Poorgholami, F. (2016). Effect of massage therapy on physiologic responses. *Bıoscıences Bıotechnology Research Asıa,* 13(1), pp. 383-388.

Jeong, MR., Kim, JD., Baek, DJ. (2018). Effectiveness of aromatherapy to vital sign, psychological and physical stress relief and sleep quality in Pre-Hypertension. *Indian Journal of Public Health Research & Development,* 9(9), pp. 1252-1258, http://dx.doi.org/10.5958/0976-5506.2018.01166.X.

Kaçan, C.Y., Örsal, Ö., Köşgeroğlu, N. (2016). Hemşirelerde uyku kalitesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi,* 19(3), 145-151.

Kalkavan, A., Zorba, E., Ağaoğlu, S.A., Karakuş, S., Çolak, H. (1996). Farklı spor branşlarında bazı fiziksel uygunluk değerlerinin sedanter grupla karşılaştırılması. *Beden Eğitimi Spor Bilimleri Dergisi,* 1(3), 25-35.

Kanbir, O. (2001). Sporda sağlık bilinci ve ilkyardım. Ekin Kitapevi, 2. Baskı, Bursa.

Kara, E., Ünver, G. (2019). Masaj ve toparlanmaya etkileri. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi,* 4(1), 28-49. DOI: 10.31680/gaunjss.518840.

Karadağ, M. (2007). Uyku bozuklukları sınıflaması (ICSD-2). Akciğer arşivi, 8(3), 88-91.

Karadağ-Gezmen, M., Aksoy, M. (2009). Uyku regülasyonu ve beslenme, *Göztepe Tıp Dergisi*, 24(1), 9-15.

Karagözoğlu, Ş., Çabuk, S., Tahta, Y., Temel, F. (2007). Hastanede yatan yetişkin hastaların uykusunu etkileyen bazı faktörler. *Toraks Dergisi*, 8(4), 234-40.

Karahan, S. (2016). *Yanık hastasının yaşam kalitesinin bakım verenin bakım verme yükü ve yaşam kalitesi ile ilişkisi.* (Yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Programı, Ankara.

Kara-Kıyak, E. (2007). *Fibromiyalji hastalarında yönlendirilmiş uygulamaların yaşam kalitesine etkisinin değerlendirilmesi.* (Doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Karamustafalıoğlu, O., Yumrukçal, H. (2011). Depresyon ve anksiyete bozuklukları, *Şişli Etfal Hastanesi Tıp Bülteni*, 45(2), 65-74.

Kartlaşmış, K., Kökbaş, U., Sanna, B., Alparslan, M.M., Levent Kayrın, L. (2017). Sirkadiyen saatin epigenetikle ilişkisi. *Arşiv Kaynak Tarama Dergisi*, 26(1), 50-62, Doi:10.17827/aktd.280521.

Katz, J., Wowk, A., Culp, D., Wakeling, H. (1999). A randomized, controlled study of the pain- and tension-reducing effects of 15 min workplace massage treatments versus seated rest for nurses in a large teaching hospital. *Pain Res Manage,* 4(2), pp. 81–88.

Kaya, H., Özçelik, O. (2005). Tıp öğrencilerinde bir yılda vücut kompozisyonlarında meydana gelen değişimlerin belirlenmesi. *Fırat Tıp Dergisi,* 10(4), 164-168.

Kaynak, D. (2005). Uykuya ait hareket bozuklukları ve özgün hareket bozukluklarında uyku. *Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, Nisan özel sayı, 73-85.

Kaynak, H. (2003). Uyku uyuyamamak mı uyanamamak mı? Doğan Kitapçılık A.Ş., 2. Baskı, 21-27, İstanbul.

Kaynak, H. (2008). Uyku uykusuzluk mu? Aşırı uyumak mı? Doğan Egmont Yayıncılık ve Yapımcılık Tic. A.Ş., 3. Baskı, İstanbul.

Khorshid, L., Yapucu, Ü. (2005). Tamamlayici tedavilerde hemşirenin rolü. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi,* 8(2), 124-130.

Koç, H., Akçakoyun, F., Koç. M.C., Çetin, K. (2011). Total ve lokal klasik masajın reaksiyon zamanına etkisi. *Türkiye Kickboks Federasyonu Spor Bilimleri Dergisi,* 4(1),1-10, ISSN: 1309-1336.

Kogo, H. Kurosawa, K. (2010). Seeking the cause of myofascial pain syndrome by identifying which manual therapy is effective against muscle tenderness and stiffness. *Journal of Physical Therapy Science,* 22(2), pp.173-176, https://doi.org/10.1589/jpts.22.173.

Köktürk, O. (2013). Uyku kayıtlarının skorlanması. Türkiye Solunum Araştırmaları Derneği, *Solunum*, 15(2), 14-29, DOI: 10.5152/solunum.2013.031.

Kunak, F. (2013). Şifa kapınız aç ve gir. Cem Veb Ofset, 2. Baskı, Ankara.

Kurpad, V. A., Swaminathan, S., Bhat, S. (2004). IAP national task force for childhood prevention of adult disease: *The effect of childhood pa on prevention of adult disease*. Indıan Pedıatrıcs, 41, January 17, pp.37-62.

Kurt, S., Enç, N. (2013). Yoğun bakım hastalarında uyku sorunları ve hemşirelik bakımı. *Türk kardiyovasküler hemşirelik dergisi*, 4(5), 1-8, DOI:10.5543/khd.2013.001.

Lawrence, J. E., Steven, M. (2007). Harvard Tıp Okulu'nun kılavuzluğunda iyi bir gece uykusu. *Acıbadem Sağlık Grubu ve Optimist Yayınları,* 1. Baskı, İstanbul.

Lin, Z., Jonathan, S., Brian, C., Naresh, M. P. (2006). Cigarette smoking and nocturnal sleep architecture, American Journal of Epidemiology, 164(6), pp. 529-537.

Maranki, E., Maranki, A. (2011). Profilaktik masajla mucizevi tedaviler. Hayat Yayın Grubu, İstanbul.

Marıo, P. C. (2008), Evde kolay masaj. (Çev. E. Demir). (Eserin orijinali 1998'de yayınlandı). Arkadaş Yayınevi, Ankara.

Mirnasuri, R., Sabzevari, S. (2016). The effect of massage therapy on restless leg syndrome. *Lorestan University of Medical Sciences,* 17(4), 92-98.

Mirzeoğlu, N. (2014). Spor bilimlerine giriş. Spor yayınevi ve kitapevi, spor kuram dizisi:3, Baskı:6, Ankara.

Morhenn, V., Beavin, L.E., Zak, P.J. (2012). Massage ıncreases oxytocin and reduces adrenocorticotropin hormone in humans, *Alternatıve Therapıes Health Med.,* 18(6), pp. 11-18.

Okur, H. K. (2012). Polisomnografi tanımı ve endikasyonları. *Türkiye Aile Hekimliği Dergisi,* 16(1), 11-14, Doi:10.2399/tahd.12.011.

Olmuş, L., Sanioğlu, A., Budak, H., Büyükipekçi, S. (2019). Masajın judoculardа güdülenmeye etkisi. *Kilis 7 Aralık Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 3(2), 16-21.

Ovayolu, Ö., Ovayolu, N. (2013). Onkolojide semptom yönetiminde kullanılan kanıt temelli tamamlayıcı yöntemler ve etkileri. ERÜ Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi, 1(1), 83-98.

Öçal, Ö. (2015). *Acıbadem Maslak Hastanesi Beslenme ve Diyet Polikliniğine başvuran yetişkin bireylerde besin tüketiminin Pittsburgh uyku kalitesi ölçeği ile ilişkisi*. (Yüksek lisans tezi). Başkent Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Ankara.

Öge, B. (2011). *Adölesanlarda vücut ağırlıgının uyku süresi uyku kalitesi ve depresyon durumuna etkisi.* (Yüksek lisans tezi). Erciyes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beslenme ve Diyetetik Anabilim Dalı, Kayseri.

Öksüz, E., Malhan, S. (2005). *Sağlığa bağlı yasam kalitesi: Kalitemetri*. Başkent Üniversitesi, Ankara.

Öz, M. (2019). *Yaşlılarda aromaterapi masajının uyku kalitesi ve uykululuk düzeyine etkisi.* (Yüksek lisans tezi). Üsküdar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Hemşirelik Anabilim Dalı, İç Hastalıkları Hemşireliği Yüksek Lisans Programı, İstanbul.

Özbay, S., Ulupınar, S. (2018). Oruç tutan ve tutmayan antrenmanlı sporcularda düzenli egzersizin vücut kompozisyonuna etkileri farklı mıdır? *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi,* 20(4), 60-68, ISSN: 1302-2040.

Özbayer, C., Değirmenci, İ. (2011). Sirkadiyen saat, hücre döngüsü ve kanser. *Dicle Tıp Dergisi*, 38(4), 514-518, Doi: 10.5798/diclemedj.0921.2011.04.0080.

Özcan, O. (2002). Fiziksel tıp ve rehabilitasyon. Nobel & Güneş Kitapevi, Genişletilmiş 2. Basım, Bursa.

Özcanlı Atik, D., Erdoğan Zeydan, Z., Albayrak Çoşar, A. (2012). Uyku sorunları hipertansiyona neden olur mu? *Journal of Cardiovascular Nursing*, 3(1), 2-8. https://doi.org/10.5543/khd.2012.001.

Özçoban, B. (2014). *Lateral epikondilit hastalarında derin friksiyon masajının; ağrı, kuvvet ve günlük yaşam becerileri üzerine olan etkisi.* (Yüksek lisans tezi). İnönü Üniversitesi, Sağlık Bilimler Enstitüsü, Anatomi Anabilim Dalı, Malatya.

Özgen, F. (2016). Depresyon ve uyku, *Journal of Turkish Sleep Medicine*; 3(1), 1-1. http://www.jtsm.org/archives/archive-detail/article-preview/depresyon-ve-uyku/15559.

Öztürk, M. (2008). *Edirne büyük erkekler hentbol ligine katılan takımların müsabaka öncesi ve sonrası laktik asit düzeylerinin belirlenmesi ve masaj uygulamasının olası etkilerinin araştırılması.* (Yüksek lisans tezi). Trakya Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Edirne.

Özvurmaz, S., Asgarpour, H., Güneş, Z. (2018). Yaşlılarda uyku kalitesi ve yaşam kalitesi arasındaki ilişki: kesitsel bir çalışma, *Medical Sciences (NWSAMS)*, 13(3), 72-79. http://dx.doi.org/10.12739/NWSA.2018.13.3.1.

Paskulin, G. L., Molzahn, A. (2007). Quality of Life of older adults in Canada and Brazil. *First Published February 1, Research Article Find in Pub Med*, https://doi.org/10.1177/0193945906292550.

Perim, A. (2007). Trakya Üniversitesi Eğitim Araştırma ve Uygulama Hastanesi'nde çalışan hemşirelerin kaliteli yaşam algısının belirlenmesi. (Yüksek lisans tezi). Trakya Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Edirne.

Potter A. P., Perry A. G. (2003). Basic nursing esential for practice. Fifth edition, esential for practice, pp. 689-706, England:Mosby.

Sakız, H., Baş, G. (2019). Öğrenme güçlüğü olan çocukların ve ebeveynlerinin yaşam kalitesi algılarının belirlenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 20(1), 53-72, DOI: 10.21565/ozelegitimdergisi.392308.

Sargın, N., Avşaroğlu, S., Ünal, A. (2016). Eğitim ve psikolojiden yansımalar. Çizgi Kitabevi Yayınları: 701, ISBN: 978-605-9427-20-3, Konya.

Sarı, R., Demirkan, E., Kaya, M. (2016). Farklı toparlanma uygulamalarının yüzücülerde laktik asit düzeyine etkisinin incelenmesi, *Journal of Contemporary Medicine*, 6(4), 327-333, DOI: 10.16899/ctd.59324.

Sarıtaş, N., Yıldız, K., Hayta, Ü. (2017). İlkokul öğrencilerinin bazı motorik ve fizyolojik özelliklerinin karşılaştırılması. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi,* 12 (2), 117-127.

Savaş, S., Uğraş, A. (2004). Sekiz haftalık sezon öncesi antrenman programının üniversiteli erkek boks, taekwondo ve karate sporcularının fiziksel ve fizyolojik özellikleri üzerine olan etkileri. *G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(3), 257-274.

Savcı, B. A. (2006). *Kanserli hastalarda yaşam kalitesini ve sosyal destek düzeyini etkileyen faktörler.* (Yüksek lisans tezi). Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Ana Bilim Dalı, Erzurum.

Saygılı, S., Çil Akıncı, A., Arıkan, H., Dereli, E. (2011). Üniversite öğrencilerinde uyku kalitesi ve yorgunluk. *Electronic Journal of Vocational Colleges*, December, 88-94.

Saygın, Ö., Polat, Y., Karacabey, K. (2005). Çocuklarda hareket eğitiminin fiziksel uygunluk özelliklerine etkisi. *F.Ü. Sağlık Bilimleri Dergisi,* 19(3), 205-212.

Seers, K., Crichton, N., Martin, J., Coulson, K., Carroll, D. (2008). A randomised controlled trial to assess the effectiveness of a single session of nurse

administered massage for short term relief of chronic non-malignant pain, *BMC Nurs.,* 7(10), pp.1-9, Doi: 10.1186/1472-6955-7-10.

Selvi, Y., Güzel Özdemir, P., Özdemir, O., Aydın, A., Beşiroğlu, L. (2010). Sağlık çalışanlarında vardiyalı çalışma sisteminin sebep olduğu genel ruhsal belirtiler ve yaşam kalitesi üzerine etkisi. *Düşünen Adam Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi,* 23(4), 238-243, DOI: 10.5350/DAJPN2010230403.

Semiz, Ü. B., Algül, A., Başoğlu, C., Ateş, M.A., Ebrinç, S. vd. (2008). Anti sosyal kişilik bozukluğu olan erkek bireylerde subjektif uyku kalitesinin saldırganlık ile ilişkisi. *Türk Psikiyatri Dergisi,* 19(4), 373-381.

Sevim, S. (2011). Uykunun kronobiyolojisi. *Uyku fizyolojisi ve hastalıkları.* H. Kaynak ve S. Ardıç (Editörler), Bölüm:12, 77-79, Nobel Tıp Kitapevleri Ltd. Şti. İstanbul.

Sevim, S. (2011). Sirkadyen ritim bozuklukları. *Uyku fizyolojisi ve hastalıkları.* H. Kaynak ve S. Ardıç (Editörler), Bölüm:42, 325, Nobel Tıp Kitapevleri Ltd. Şti., İstanbul.

Sönmez, A. (2017). *Huzursuz bacak sendromu olan gebelere verilen uyku hijyeni eğitiminin uyku kalitesine etkisi.* (Yüksek lisans tezi). İnönü Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ebelik Anabilim Dalı, Malatya.

Sözen, H. (2005). *Sedanterlerde oluşturulan gecikme kas yorgunluğu üzerine masajın etkisi.* (Yüksek Lisans Tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı, Samsun.

Süleyman, H. (2008). *Çalışan bireylerin kişilik yapıları ve masaja karşı tutumları arasındaki ilişkiler ve masajın stresi azaltmadaki etkisini belirlemeye yönelik bir çalışma.* (Yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul.

Şahin, L., Aşçıoğlu, M. (2013). Sleep and Relation of sleep. Sağlık bilimleri dergisi, 22(1), 93-98.

Şahin, S. (2012). Tüm yönleriyle masaj teknikleri. Unvan meslek eğitim kursları. Ankara Basım Yayın, Ankara.

Şener, N. (2015). Genç *erişkinlerde günlük fiziksel aktivite, uyku kalitesi, psikolojik durum ve vücut kompozisyonu ilişkilerinin araştırılması.* (Yüksek lisans tezi).

Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Tıp Fizyolojisi Anabilim Dalı, Afyon.

Şenşafak, G. (2005). Günlük bir uygulama olarak masaj. Mozaik Yayınları, İstanbul.

T.C. Millî Eğitim Bakanlığı. (2011). Güzellik ve saç bakım hizmetleri klasik masaj teknikleri. 815SBG006, Millî Eğitim Bakanlığı, Ankara.

Takamoto, K., Sakai, S., Hori, E., vd. (2009). Compression on trigger points in the leg muscle increases parasympathetic nervous activity based on heart rate variability. *J. Physiol Sci,* 59, pp. 191–197, DOI 10.1007/s12576-009-0025-y.

Tanushree, P. (2009). Masaj her yaş için masaj etkileri-teknikleri. (Çev. S. Yavuz). (Eserin orijinali 2005 yılında yayınlandı), Ege Matbaası, İstanbul.

Taşçılar, N., Karadeniz, D. (2008). REM Sleep Behavior Disorder and Medico-legal Aspects. *Türk nöroloji dergisi,* 14(2), 81-91.

Tekkanat, Ç. (2008). *Öğretmenlik bölümünde okuyan öğrencilerde yaşam kalitesi ve fiziksel aktivite düzeyleri. (*Yüksek lisans tezi). Pamukkale Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sporda Psiko-Sosyal Alanlar Anabilim Dalı, Denizli.

Tepe, A. (2017). *Sigara bıraktıktan bir ay sonra uyku kalitesindeki değişikliğin değerlendirilmesi*, (Uzmanlık tezi), Sağlık Bakanlığı, Türkiye Kamu Hastaneleri Birliği Genel Sekreterliği, Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Tepecik Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Aile Hekimliği Kliniği, İzmir.

Timur, S. (2008). *Menopozal dönemlerdeki kadınlarda uyku sorunları ve yaşam kalitesine etkisi*. (Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, İstanbul.

Tokat, F. (2018). *Yoğun egzersiz sonrası uygulanan farklı toparlanma protokollerinin bazı fizyolojik parametrelere etkisi,* (Yüksek lisans tezi). Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Erzincan.

Tokcan, S. (2015). Şifa kaynağı masaj salonları. *Ayrıntı Dergisi,* 3(31), 33-38.

Top, M. Ş., Özden, S. Y. ve Sevim, M. E. (2003). Psikiyatride yaşam kalitesi düşünen adam. *The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences,* 16(1), 18-23.

Topçu, B., Saraçlı, S., Dursun, P., Gazeloğlu, C. (2012). Akademisyenlerin yaşam kaliteleri üzerine bir çalışma: Afyon Kocatepe Üniversitesi Örneği. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 2(1),15-19, ISSN: 2146-443X.

Torlak, S. E., Yavuzçehre, P. S. (2008). Denizli kent yoksullarının yaşam kalitesi üzerine bir inceleme, *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 17 (2), 23-44.

Tuğay, N. (2007). Doğulu ve melez kültürlere ait masaj teknikleri. İ. Yüksel (Editör), Bölüm III., Birinci Baskı, Alp Yayınları, Ankara.

Tuna, N. (2011). A'dan Z'ye masaj. Nobel Tıp Kitapevleri Ltd. Şti., 6. Baskı, İstanbul.

Turaçlar, U.T., Onarlıoğlu, T., Dönmez, B., Adıgüzel, E. (1997). Antrene sporcularda ve sedanterlerde ölçülen skinfold parametrelerinin karşılaştırılması. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi,* 2 (2), 25-30.

Turan, N., Öztürk, A., Kaya, N. (2010). Hemşirelikte yeni bir sorumluluk alanı tamamlayıcı terapi. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, 3(1), 103-108.

Turgut, G., Genç, O., Kaptanoğlu, B. (1998). Sporcu ve sedanter kişiler arasında kan lipid fraksiyon farklılıkları. *SDÜ Tıp Fakültesi Dergisi,* 5(1), 33-37.

Url1<:https://ekilavuz.com/tanita-tbf-300-vucut-analiz-cihazi--6c062d9bd77c2a6f-1.pdf >, Erişim tarihi 23.06.2019.

Url2<:http://www.ftronline.com/whoqol-bref/>, Erişim tarihi 26.06.2019.

Url3<:https://heartbeat-med.com/de/wiki/whoqol-bref-quality-of-life/>, Erişim tarihi 26.06.2019.

Url4<:http://www.ftronline.com/pittsburgh-uyku-kalite/>, Erişim tarihi 26.06.2019.

Url5<:http://shastu.org/wpcontent/uploads/2016/09/uyku_hastaliklari_deAeerlendAerme_anketlerAe.pdf >, Erişim tarihi 27.06.2019.

Url6<:https://www.toraks.org.tr/uploadFiles/book/file/2811201293350-3032.pdf>, Erişim tarihi 26.06.2019.

Ursavaş, A. (2014). Yeni uyku bozuklukları sınıflaması (ICSD-3) uykuda solunum bozukluklarında neler değişti? *Güncel Göğüs Hastalıkları Serisi*, 2 (2), 139-151, DOI: 10.5152/gghs.2014.0002.

Üstün, Y., Yücel, S. Ç. (2011). Hemşirelerin uyku kalitesinin incelenmesi. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, 1(4), 29-38.

Vardar, S. A. (2005). Egzersiz ve uyku ilişkisi tam olarak biliniyor mu? *Genel Tıp Dergisi*, 15(4), 173-177.

Vatansever, Ş., Ölçücü, B., Özcan, G., Çelik, A. (2015). Orta yaşlılarda fiziksel aktivite düzeyi ve yaşam kalitesi ilişkisi. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(2), 63-73.

Visconti, L., Capra, G., Carta, G., Forni, C. ve Janin, D. (2015). Effect of massage on DOMS in ultramarathon runners: A pilot study, J. Bodyw. Mov. Ther, 19(3): 458-463, https://doi.org/10.1016/j.jbmt.2014.11.008.

Vural, Ö. (2010). *Masa başı çalışanlarda fiziksel aktivite düzeyi ve yaşam kalitesi ilişkisi.* (Yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Ankara.

Weerapong, P., Hume, PA & Kolt, GS. (2005). The mechanisms of massage and effects on performance, muscle recovery and injury prevention. *Sports Med*, 35(3), pp 235-256. https://doi.org/10.2165/00007256-200535030-00004.

Wılczyńska, D., Łysak-Radomska, A., Podczarska-Głowacka, M., Zajt, J., Dornowskı, M., Skonıeczny, P. (2019). Evaluatıon of the effectıveness of relaxatıon ın lowerıng the level of anxıety ın young adults-a pılot study. *International Journal of Occupational Medicine and Environmental Health*, 32(6), 1-8, https://doi.org/10.13075/ijomeh.1896.01457.

Wolfson, A. R., Carskadon, M. A. (1998). Sleep schedules and daytime functioning in adolescents. *Child development*, 69(4), 875-87.

Yaman, S. (2011). *Lavanta yağıyla uygulanan sırt masajının yaşlıların uyku kalitesine etkisinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Anabilim Dalı, Elâzığ.

Yaran, M., Ağaoğlu, S.A., Tural, E. (2017). Spor alışkanlığı olan ve olmayan üniversite öğrencilerinde uyku ve yaşam kalitesinin incelenmesi. *Ergoterapi ve Rehabilitasyon Dergisi*, 5(2), 73-78.

Yavuz, P. (2013). *Hemodiyaliz hastalarında masajın uyku kalitesine etkisi.* (Yüksek lisans tezi). Gaziantep Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Anabilim Dalı, Gaziantep.

Yetkin, S., Aydın, H. (2014). Bir semptom ve bir hastalık olarak uykusuzluk. *Türk Uyku Tıbbi Dergisi*, 1(1), 1-8.

Yetkin, S., Özgen, F. (2011). İnsomniler, *Uyku fizyolojisi ve hastalıkları*, H. Kaynak ve S. Ardıç (Editörler), Bölüm:20, 147-148, Nobel Tıp Kitapevleri Ltd. Şti. İstanbul.

Yıldırım, A., Hacıhasanoğlu, R. (2011). Sağlık çalışanlarında yaşam kalitesi ve etkileyen değişkenler. *Psikiyatri hemşireliği dergisi*, 2(2), 61-68.

Yıldırım, M., Bayrak, C. (2019). Üniversite öğrencilerinin spora dayalı fiziksel aktivitelere katılımları ve yaşam kalitelerinin akademik başarı ve sosyalleşme üzerine etkisi (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Örneği). *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* 34(1), 123-144, Doi: 10.16986/HUJE.2017032928.

Yılmaz, G., Karaca, S. (2019). Spor yapan ve sedanter üniversite öğrencilerinin beslenme bilgi tutum ve yaşam kalitelerinin incelenmesi. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 13(3), 258-266.

Yılmaz, H. (2011). Parasomniler, *Uyku Fizyolojisi ve Hastalıkları*, H. Kaynak ve S. Ardıç (Editörler), Bölüm: 43, Nobel Tıp Kitapevleri Ltd. Şti. İstanbul.

Yılmaz, H. (2011). Uykunun incelenmesinde kullanılan polisomnografi dışı yöntemler. *Uyku Fizyolojisi ve Hastalıkları*, H. Kaynak ve S. Ardıç (Editörler), Bölüm: 60, Nobel Tıp Kitapevleri Ltd. Şti., İstanbul.

Yıldırım, Y. K., Fadiloğlu, C., Uyar, M. (2006). Palyatif kanser bakımında tamamlayıcı tedaviler. *Ağrı Dergisi*, 18(1), 26–32.

Yüksel, İ. (2007). Klasik masaj teknikleri. İ. Yüksel (Editör), *Masaj teknikleri* (Bölüm I., Birinci Baskı, ss.15-71). Alp Yayınları, Ankara.

Zadkhosh, S.M., Ariaee, E., Atri, A.E., Rashidlamir, A., Saadatyar, A. (2015). The effect of massage therapy on depression, anxiety and stress in adolescent wrestlers. *International Journal of Sport Studies*, 5 (3), pp. 321-327.

Zorba, E. (2011). Yaşam boyu spor. Bedray basın yayıncılık Ltd. Şti., I Baskı, İstanbul.

Zorba, E. (2010). Yaşam kalitesi ve fiziksel aktivite. *10. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi*. Kongre kitapçığı, 82-85.

KURUMSAL KAYNAK PLANLAMA UYGULAMALARINDA KRİTİK BAŞARI FAKTÖRLERİ UYGULAMASI

Editör
Prof. Dr. Orhan TORKUL

Yazar
Dr. Cemalettin HATİPOĞLU

EFEAKADEMİ

KURUMSAL KAYNAK PLANLAMA UYGULAMALARINDA KRİTİK BAŞARI FAKTÖRLERİ UYGULAMASI

Editör: Prof. Dr. Orhan TORKUL
ORCID: 0000-0003-2690-7228

Yazar: Dr. Cemalettin HATİPOĞLU
ORCID: 0000-0002-3129-9725

ISBN	978-625-7450-51-5
E-ISBN	978-625-7450-52-2
2. Baskı	Ağustos 2021

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ'ye aittir.

KÜTÜPHANE KARTI

Kurumsal Kaynak Planlama Uygulamalarında Kritik Başarı Faktörleri Uygulaması
TORKUL, Orhan - HATİPOĞLU, Cemalettin
2. Basım, x + 99 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.

Anahtar Kelimeler:
1. Malzeme İhtiyaç Planlaması, 2. Üretim İhtiyaç Planlaması,
3. Kurumsal Kaynak Planlaması 4. Bilişim Teknolojileri,
5. Kritik Başarı Faktörleri

Kapak Tasarımı	Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)
Sertifika No Matbaa	43370
Sertifika No	43370
Efe Akademi Yayınevi	Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüs içi Esenler/İSTANBUL 0212 482 22 00 www.efeakademi.com
Matbaa Adresi	Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti. Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüs içi Esenler/İSTANBUL 0212 483 13 13 www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR ..... **v**

İÇİNDEKİLER ..... **vi**

TABLOLAR LİSTESİ ..... **viii**

ŞEKİLLER LİSTESİ ..... **x**

1. GİRİŞ **1**

2. KURUMSAL KAYNAK PLANLAMASI (KKP) **3**

2.1. KKP Kavramı Ve Gelişimi 3

2.2. KKP' ye Neden İhtiyaç Duyulmaktadır? 5

2.3. KKP'nin Faydaları 7

2.4. Kritik Başarı Faktörlerinin Yapısını Biçimlendirme 8

2.4.1. Kritik Başarı Faktörünün Tanımı 8

2.4.2. KKP Uygulamasında Stratejik Faktörler 11

2.4.2.1. Üst Yönetim Desteği 11

2.4.2.2. KKP Stratejisi 12

2.4.3. KKP Uygulamasındaki Taktiksel Faktörler 14

2.4.3.1. İş Süreç Mühendisliği 14

2.4.3.2. Proje Takımı & Değişim Yönetimi 15

2.4.3.3. Tecrübeli Çalışanları Elde Tutma 16

2.4.3.4. Danışman ve Satıcı Desteği 17

2.4.3.5. Performansın İzlenmesi ve Değerlendirilmesi 18

2.4.3.6. Problem Öngörüsü (Sorun giderme, hatalar vb.) 19

2.4.4. KKP Uygulamasında Kültürel Faktörler 19

2.4.4.1. Kurumsal Kültür 20

2.4.4.2. Etkin İletişim 20

2.4.4.3. Kültürel Fark 21

2.5. Bu Faktörler Neden Kritiktir.? 22

2.5.1. Her bir faktörün önem derecesi nedir? 22

2.5.2. Bu Faktörler Müşteriler, Danışmanlar Ve Satıcılar İçin Nasıl Önemlidir? 22

3. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ 23
3.1. Araştırmanın Kısıtları 25
3.2. Araştırmada Kullanılan Analiz Yöntemleri 26
3.3. Araştırmanın Bulguları 26
3.3.1. Kümeleme Analizi 26
3.3.2. t-Testi Analizi 31
3.3.3. Çapraz Tablolama Analizi 52

4. SONUÇ VE DEĞERLENDİRMELER 92
KAYNAKLAR 95

KAYNAKÇA

Anderson J., Narasimhan R.(1979) Assessing Project Implementation Risk: A Methodological Approach. Management Science 25 (6) 512-521

Appleton E. L. (1997). How to Survive ERP. Datamation. Vol. 43. No. 3.pp. 50-53.

Arnold, V. (2006). Behavioral research opportunities: understanding the impact of enterprise systems. International Journal of Accounting Information Systems, Vol. 7, pp. 7–1

Arens A., Loebbecke J. K.,(2000). Auditing: An Integrated Approach. Eighth Edition.Upper Saddle River. NJ, Prentice Hall Inc.,

Benjamim, R.I., Levinson, E. (1993). A Framework for Managing IT-Enabled Change. Sloan Management Review, 34(4)

Bingi, P., Sharma, M. K., Godla, J. (1999).Critical Issues Affecting an ERP Implementation..Information Systems Management. 16(3).7–14.

Blevins, P.W.(2005). Enterprise Resource Planning (ERP): An Executive Perspective – An Update, Glovia International, USA

Bowen, T. (1998). Commiting to consultants: outside help requires internal commitment and management skills. Info World,

Brown, A.D. (1994). Implementing MRPII: Leadership, rites and cognitive change. Logistics Information Management. Vol 7 no 2. 6-11

Brown, C.V., Vessey, I.(2003). Managing the Next Wave of Enterprise Systems: Leveraging Lessons from ERP. MIS Quarterly Executive 2 (1) 45-57.

Brookes, C. H. P., Grouse, P. J., Jeffery, D. R., & Lawrence, M. J. (1982). Information systems design. Prentice-Hall .Australia:.

Buckhout, S., Frey, E., Nemec, J.Jr (1999). Making ERP succeed : turning fear into promise. IEEE Engineering Management Review, 116-23

Caldas, M. P. , Wood, T. (2000). Stripping the big brother: snooping into the Enterprise Systems (ERP) Fad. Paper presented at the 18th SCOS - Standing Conference on Organizational Symbolism, Athen

Cameron, D., & Meyer, L. (1998). Rapid ERP implementation-a contradiction. Management Accounting , 80 (6). 56-60

Cotteleer, M.J. (2002) .An empirical study of operational performance convergence following enterprise-IT implementation.Working paper No. 03-011. Harvard Business School

Davenport, T.H. (1998).Putting the enterprise into the enterprise systems. Harvard Business Review, 76(4), 121-131

Davenport, T.H. (2000).Mission Critical: Realizing the promise of Enterprise System, Harvard Business School Press, Boston MA

Duchessi, P., Schaninger, C., Hobbs, D. and Pentak, L. (1988).Determinations of Suc-cess in Implementing Material Requirements Planning (MRP). Manufacturing and Op-erations Management, No.1, 263-304.

Falkowski, G., Pedigo, P., Smith, B. and Swanson, D. (1998).A recipe for ERP success. Beyond Computing, 44-5

Fui-Hoon Nah, F., Lee-Shang Lau, J.,Kuang, J., (2001),"Critical factors for successful implementation of enterprise systems", Business Process Management Journal, Vol. 7 Iss 3 pp. 285 – 296 https://doi.org/10.1108/14637150110392782

Glover, S.M., Prawitt, D.F., Romney, M.B. (1999).Implementing ERP. Internal Auditor: 40-47(February)

Holland, C., Kawalek, P., Light, B.(1999).Beyond ERP systems: innovative strategies for competitive advantage. In Proceedings of the Seventh European Conference on Information Systems. Copenhagen, Denmark: Copenhagen Business School

Hossain, L., Shakir, M. (2001). SIF for understanding the ERP selection in New Zealand. Journal of Decission Systems-Special Issue on ERP and their Impact on Decission Making. Paris: HEREMES Science Publications.

Johnson, J. (1995). Chaos: the dollar drain of IT project failures. Application development trends. Vol. 2 No. 1. 41-7.

Knutton P. (1996).MRP II Faster, More Often or right The First Time . Works Management .Vol.49. No2.26-9

Kobu, B., (2003).Üretim Yönetimi. 11.Baskı. İstanbul. Avcıol Basım Yayın, 313-327

Krumbholz M, Galliers J., Coulianos N,, Maiden N. (2000). Implementing Enterprise Resource Planning Packages in Different Corporate and National Cultures. Journal of Information Technology. 15(4).267-279.

Kumar, S. and Meade, D. (2002), "Has MRP Run its Course?. A Review of Contempo-rary Developments in Planning Systems", Industrial Management and Data Systems, Vol. 102 No. 8, pp. 453-462.

Laforge, R. and Sturr, V. (1986).MRP Practices in a Random Sample of Manufacturing Firms", Production and Inventory Management, Third Quarter, 129-137

Li Fang, Sylvia Patrecia, (2005). Critical Success Factors in ERP Implementation. IT and Businessrenewal. Jönköping International Business Schoo-ol.Jönköping University

Lucas, H.C., Jr., Walton, E.J., Ginzberg, M.J.(1998). Implementing packaged software. MIS Quarterly i2 . 537-549

Luscombe, M. (1994).Customer-focused MRPII. Logistics Information Management, Vol. 7 No. 5, 22-29. https://doi.org/10.1108/09576059410071493

Markus, M.L. and Tanis, C. (2000) The enterprise systems experience – from adoption to success. In Framing the Domains of IT Research: Glimpsing the Future Through the Past, Zmud, R.W. (ed.) (Pinnaflex Educational Resources, Cincinnati, OH), 173–207.

Matolcsy, Z. P. Booth, P. & Wieder, B. (2005). Economic Benefits of Enterprise Resource Planning Systems: Some Empirical Evidence, Accounting & Finance, 45, 439-456.

Mousseau, P. (1998). ERP projects call for multi-talented managers. Computing Canada, 24 (42).

Muscatello, J.R., Small, M.H. and Chen, I.J. (2003), "Implementing enterprise resource planning (ERP) systems in small and midsize manufacturing firms", International Journal of Operations & Production Management, Vol. 23 No. 8, pp. 850-871. https://doi.org/10.1108/01443570310486329

Myerson, J. M. (2002). Enterprise systems integration. Boca Raton, Fla. : Auerbach Publications.

Ormsby J.G., S.Y. Ormsby ve C.R.Ruthstorm (2001)., "MRP II Implementation: A Case Study" Production and Inventory Management Journal Vol 31 Iss. 4, (Fourth), 77.

Palaniswamy, R. and Frank, T. (2000). Enhancing manufacturing performance with ERP systems. Information Systems Management 17(summer): 43–55

Pham L. B. , Taylor S.E.(1999) .From Thought to Action: Effects of Process-Versus Outcome-Based Mental Simulations on Performance. Personality and Social Psychology Bulletin. .25(2):250-260. doi:10.1177/0146167299025002010

Poston, R., S.Grabski (2001). Financial Impacts of Enterprise Resource Planning Implementations. International Journal of Accounting Information Sytems, 2, pp. 271-294.

Pinto, J. K. & Slevin, D. P. (1987). Balancing strategy and tactics in project implementation. Sloan Management Review, 29 (1), 33-41.

Razi, M. A., & Tarn, J. M. (2003). ERP System Solutions for Small Companies: Readiness & Selection. Journal of Small Business Strategy, 14(1), 71–85

Roberts, H.J., & Barrar, P.R.N. (1992). MRP II Implementation: Key Factors for Success, Computer Integrated Manufacturing Systems, 5(1), 31-38

Rockhart, J. (1982). The changing role of information systems executive: A critical success factors perspective. Sloan Management Review, Fall 1-24

Ritter , P.(2002).Making MRP Work. Beverage World . Vol 111.No:1519.64-8

Rosario, J.G.,(2000). On the leading edge: critical success factors in ERP implementation projects. Business World.

Ross, J., Vitale, M., Willcocks, L.,(2003). The Continuing ERP Revolution: Sustainable Lessons, New Modes of Delivery. 10.1017/CBO9780511815072.005.

Schonberger, Richard J.(1986).World class manufacturing : the lessons of simplicity applied. New York (N.Y.). Free press

Seddon, P. B., Shang, S. (2002). Assessing and managing the benefits of enterprise systems: the business manager's perspective. Information Systems Journal, 5 (12) str. 271-299

Severance, D. G., Passino, J. (2002). Making IT Work, San Francisco: Jossey-Bass

Sheldon, D.(2001). MRP II – What It Really Is. Production Inventory Management Journal Vol.32

Sumner,M. (1999). Critical success factors in enterprise wide information management systems projects. Proceedings of the Americas Conference on Information Systems, Milwaukee, 232–234.

Sykes, R., Willcocks, L. (2000). The role of the IT function. Communications of the ACM, 41(4), 32-38

Thong, J.Y.L., Yap, C.S., Raman, K.S. (1996). Top Management Support, External Expertise and Information Systems Implementation in Small Businesses. Information Systems Research, 7(2), 248-267

Trompenaars, F. (1994). Riding the Waves of Culture: Understanding Cultural Diversity in Business. New York: Irwin.

Wee, S. (2000).Juggling toward ERP success: keep key success factors high. ERP News, February, http://www.erpnews.com/erpnews/erp904/02get.html.

Westrup, C., Knight, F. (2000). Consultants and enterprise resource planning (ERP) systems. In Proceedings of the European conference on information systems, Vienna, Austria.

Yen, D.C.; Chou, D.C.; Chang, J.(2002). A synergic analysis for Web-based enterprise resources planning systems. Comput. Stand. Interfaces, 24, 337–346, doi:10.1016/S0920-5489(01)00105-2.

Wieder, B., Booth, P., Matolcsy, Z.,& Ossimitz, M. .(2006). The impact of ERP systems on firm and business process performance. J. Enterprise Inf. Management. 19. 13-29. 10.1108/17410390610636850.

Williams, J., Ramaprasad, A. (1996). A taxonomy of critical success factors. Eur J Inf Syst 5, 250–260

KAVRAMDAN BİÇİME YOLCULUK

EDİTÖRLER

Doç. Dr. Didem ERTEN BİLGİÇ (Kocaeli Üniversitesi)

Doç. Dr. Ali Rıza PARSA (İstanbul Esenyurt Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Özgü ÖZTURAN (Akdeniz Üniversitesi)

EFEAKADEMİ

Kavramdan Biçime Yolculuk

Editör: Didem ERTEN BİLGİÇ ORCID ID(0000-0002-6304-8648)
Editör: Ali Rıza PARSA ORCID ID(0000-0001-6642-818X)
Editör: Özgü ÖZTURAN ORCID ID(0000-0002-8639-5570)

ISBN: 978-625-7729-61-1

1. Baskı: Aralık 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ'ye aittir.

KÜTÜPHANE KARTI

Kavramdan Biçime Yolculuk
ERTEN BİLGİÇ, Didem - PARSA, Ali Rıza - ÖZTURAN, Özgü
1. Basım, 233 s., 200 x 240 mm. Kaynakça var. Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. Tasarım ve Biçim 2. Mekan Tasarımı 3. Biçimlendirme Yöntemleri 4. Kavram
5. Konsept

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)

Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZLER **3**

İÇİNDEKİLER **9**

BİÇİMLENDİRME YÖNTEMLERİ VE TEMEL TASARIM
ÖZGÜ ÖZTURAN **11**

MEKÂN TASARIMINDA KAVRAM VE BİÇİM İLİŞKİSİNİN YARATICILIK ÖLÇEĞİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ
PELİN KAYA - İPEK FİTOZ **23**

MEKÂN TASARIMINDA İFADE AÇISINDAN KAVRAM OLUŞUMU
SENA ERASLAN ÖZDAĞ **41**

YER-AİDİYET-MEKÂN EKSENİNDE KAVRAMSAL TASARIM EĞİTİMİ
SELMA KAYHAN TUNALI **57**

TASARIM ARAYÜZÜNDE KAVRAM GELİŞTİRME SÜRECİ
SETENAY DEMİR **69**

MORFOGENETİK TASARIM SÜRECİNİN BİÇİME DÖNÜŞMESİ
ECE KARACA **87**

SÜRDÜREBİLİRLİK KAVRAMININ BİÇİME ETKİSİ BAĞLAMINDA İÇ MEKÂN ÖRNEĞİ
ALİ RIZA PARSA **97**

KAVRAM BİÇİM STRÜKTÜR İLİŞKİSİ ÜZERİNDEN DAİREDEN KUBBEYE GEÇİŞİN ÖYKÜSÜ
DİDEM ERTEN BİLGİÇ **115**

SİNEMA FİLMLERİNDE SOYUT KAVRAMLARIN MEKÂN TASARIMI İLE GÖRSELLEŞTİRİLMESİ: TERS YÜZ (INSIDE OUT) FİLMİ ÖRNEĞİ
EDA ÖLÇER KANBUR **131**

KÜLTÜRÜN BİÇİME YANSIMASI:
GELENEKSEL JAPON KONUTU ÜZERİNDEN İNCELEMELER
MERVE ALICI AKA - DİDEM ERTEN BİLGİÇ **151**

KAVRAMDAN BİÇİME;
ÇAĞDAŞ SANATTA KAVRAMIN MEKÂNSAL TEMSİLLERİ
SELDA ÖZTURAN **167**

MİMARLIK VE İÇ MİMARLIK UYGULAMALARINDA BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİNİN KULLANIMI VE GELECEĞİ
S. AHMET ÇAĞLAYAN **181**

MİMARLIK VE İÇ MEKÂN TASARIMI BAĞLAMINDA TEKNOLOJİ VE BİÇİM ÜRETİMİ ETKİLEŞİMİ
ALTUĞ SARIYAR **191**

KAVRAMDAN BİÇİME YOLCULUK ÇALIŞTAYLARI
PELİN KAYA - EDA ÖLÇER KANBUR **199**

BİÇİMLENDİRME YÖNTEMLERİ VE TEMEL TASARIM

Bu Bölümün Özet Sunumuna Ulaşmak İçin QR Kodu Taratınız...

Dr. Öğr. Üyesi Özgü ÖZTURAN

- Akdeniz Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, İç Mimarlık Bölümü
- oozgu@hotmail.com
- ORCID: 0000-0002-8639-5570

1. Giriş

Tasarım eğitimi alan öğrencilerin, eğitim süresi boyunca tecrübe ettikleri genellikle soyut düşünceleri somut biçimler haline dönüştürmektir. Öğrenciler, başlangıçta "temel tasarım", daha sonrada "tasarım stüdyosu" adı altında 4 yıllık eğitim boyunca çeşitli düzeylerde "problem çözme" süreçleri yaşarlar. Bu eğitim sırasında soruların doğru cevaplarının tek olmadığını, koşullarla birlikte cevapların değişkenlik gösterdiğini, özellikle mekân tasarımı disiplinlerinde, insanların, fiziksel gereksinimlerinin karşılanmasının ötesinde duygusal gereksinimlerinin de karşılanması gerektiğini deneyimlerler. Eğitim süreci içerisinde yer alan diğer tüm dersler veya faaliyetler hep "tasarım stüdyosu" ya da başka isimlerle de anılabilen atölye derslerinin desteklenmesi için oluşturulan içeriklerdir. Örneğin, "sanat tarihi" gibi dersler, öğrencinin tarihsel süreç içerisinde insanın değişen yaşam biçimi ile estetik, güzellik kavramlarının değişimini gördüğü, "ergonomi" gibi dersler fiziksel gereksinimlerin karşılanması için gereken verilerin oluşturulduğu, "çevre psikolojisi", "insan-kültür" gibi içeriklere sahip olan dersler, insanın duyusal ve yaşamsal boyutları ile ele alındığı destekleyici derslerdir. Alınan dersler arttıkça ya da farkındalık düzeyi geliştikçe, bir başka deyişle, ikinci, üçüncü ve dördüncü yıllarda deneyim ve bilgi çoğaldıkça, stüdyo derslerinin beklenti ve problem çözme düzeyi de değişmekte ve artmaktadır. "Problem çözme" (tasarlama) yeteneği, yöntemleri, sistemleri, geri planda yer alan süreçleri ile bir bütün olarak dört yıllık eğitimin içerisinde değerlendirilmektedir.

Kaynaklar

[1] Kaptan B. Burak. İç Mekânın Niteliğini Belirleyen Ögelerin Görsellik Kazanmasını Sağlayan Oluşumlar. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Anadolu Sanat Dergisi; 2001

[2] Ertek M. Hakan. İç Mekân Temel Tasarım İlkelerine Bir Yaklaşım. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Ana Sanat Dalı Y. Lisans Tezi; 1994

[3] Çelik M. Ertek M. H. Temel Eğitimde, Temel Sanat-Temel Tasarım Birlikteliği. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Anadolu Sanat Dergisi; 2001

[4] Bilir Sırmahan. Mekân Tasariminda Kavram Geliştirme Sürecine Analitik Bir Yaklaşim. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Ana Sanat Dalı Y. Lisans Tezi; 2013

[5] Erdoğdu G. P. S. Temel Tasarım Eğitimi: Bir Ders Planı Örneği. İstanbul: Doğuş Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi dergisi; 2016

[6] Ching Francis D.K. Mimarlık Biçim, Mekân ve Düzen. İstanbul: Yapı Endüstri Merkezi Yayınları; 1996

[7] Çetinkaya Çiğdem. Tasarim Ve Kavram İlişkisinin İç Mimarlik Temel Tasarim Eğitimi Kapsamindaki Yeri: Farkli İki Üniversite Örneği Üzerinden Temel Tasarim Eğitimi Üzerine Bir Araştirma. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Ana Sanat Dalı Y. Lisans Tezi; 2011

[8] Bozdayı Ayşe M. İç Mekân ve İnsan. Ankara: Hacettepe Üniversitesi yayınları; 2004

[9] Ching Francis D.K. Interior Design-Illustrated: John Wiley and Sons;1987

MEKÂN TASARIMINDA KAVRAM VE BİÇİM İLİŞKİSİNİN YARATICILIK ÖLÇEĞİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu Bölümün Özet Sunumuna Ulaşmak İçin QR Kodu Taratınız...

Arş. Gör. Pelin KAYA

- Kocaeli Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, İç Mimarlık Bölümü
- senturk.pelin@gmail.com
- ORCID: 0000-0002-8363-2315

Prof. Dr. İpek FİTOZ

- Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, İç Mimarlık Bölümü
- ipekfitoz@gmail.com
- ORCID: 0000-0001-5104-196X

1. Giriş

Türkiye'de iç mimarlık lisans eğitimine öğrenciler, Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığının yaptığı, Yüksek Öğretim Kurumları (YKS) sınavı ile Sayısal (SAY) veya Eşit Ağırlık (EA) puan türü ile alınmaktadır. İç mimarlık eğitiminde öğrenciler, üniversite öncesi aldıkları eğitimden farklı bir eğitim yapısıyla karşılaşmaktadırlar. Mekân tasarımı probleminin tek cevabının veya tek çözüm yönteminin olduğunu düşünebilmektedirler. Literatürde bu düşünme biçimi, dikey, açık, daralan, odaklaşan, yakınsak veya normal düşünme olarak ifade edilmektedir. Sınırlandırılmış bir problemin sorgulandığı, dar bir araştırmanın yapıldığı, tek sonuç odaklı düşünme biçimidir. Benzer şekilde öğrenciler, mekân tasarımı problemini, işlevsel gereksinimlerin karşılanması olarak sınırlandırabilmektedirler. Dar bir araştırma sonucu, çeşitli görsellerden mekân öğelerini seçerek mekân yerleşimi yapabilmekte veya üzerinde yeterince düşünmeden belirledikleri kavramlar ile

Kaynaklar

[1] San, İ. (2008). *Sanat ve Eğitim.* Ankara: Ütopya Yayınevi.

[2] Bayazıt, N. (2004). *Tasarlama Kuramları ve Metotları.* İstanbul: Birsen Yayınevi.

[3] May, R. (1988). *Yaratma Cesareti*. İstanbul: Metis Yayınları.

[4] Küçükerman, Ö. (1996). *Endüstri Tasarımı- Endüstri İçin Ürün Tasarımında Yaratıcılık.* İstanbul: YEM Yayın.

[5] Isaksen, S. G., Dorval, K. B., Treffinger, D. J. (2011). *Creative Approaches to Problem Solving: A Framework for Innovation and Change.* USA: SAGE Publications, Inc.

[6] Gürer, L. (1976). Mimarlıkta Yaratıcılık ve Eğitim. (Doktora Tezi) İstanbul Teknik Üniversitesi Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi, İstanbul.

[7] Osborn, A. (2009). *Your Creative Power: How to Use Your Imagination to Brighten Life, to Get Ahead.* United Kingdom: Hamilton Books.

[8] Rhodes, M. (1961). An Analysis of Creativity. *The Phi Delta Kappan*. 42(7), 305- 310.

[9] Michalko, M. (2008). *Yaratıcı Dehanın Sırları*. İstanbul: Koridor Yayıncılık.

[10] Robinson, K. (2003). *Yaratıcılık Aklın Sınırlarını Aşmak*. İstanbul: Kitap Yayınevi.

[11] Gardner, H. (2010). "Çoklu Zekâ Kuramı: Yaratıcılık- Gelecek İçin Beş Akıl" 1. Uluslararası Yaşayan Kuramcılar Konferansı. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Burdur. 3-24.

[12] Aslan, A. E. (2002). *Yaratıcı Problem Çözme*. A. E. Aslan (Ed.), Örgütte Kişisel Gelişim, içinde (s.327-370). Ankara: Nobel.

[13] Kaya, P. (2016). Kavram Geliştirme Sürecinde Yaratıcılık ve Mekân Tasarımı. (Yüksek Lisans Tezi) Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.

[14] Basadur, M., Runco, M. A., Vega, L. A. (2000). Understanding How Creative Thinking Skills, Attitudes and Behaviors Work Together: A Causal Process Model. *Journal of Creative Behavior.* 34(2), 77-100.

[15] Kaya P. ve Aytıs S. (2019). Soyutlama Kavramının Mekân Tasarımı Eğitimine Yansıtılmasının Önemi: 20. Yüzyıl Soyut Resim Sanatı ve F. L. Wright'ın Yapıları Üzerinden Bir İnceleme. *Tasarım ve Kuram*. 15(28), 53-64.

[16] Kaya, P. and Bilgiç, D. E. (2020). The Process of Creativity and Concept Development in Interior Architecture Design Education. *The Turkish Online Journal of Design Art and Communication.*10(3), 271-284.

[17] Dorst, K. and Cross, N. (2001). Creativity in the Design Process: Co-Evolution of Problem- Solution, *Design Studies.* 22(5), 425-437.

[18] Lawson, B. (1990). *How Designers Think.* London: The Architectural Press.

[19] Besemer, S. P. and Treffinger, D. J. (1981). Analysis of Creative Products: Review and Synthesis. *The Journal of Creative Behavior.* 15 (3), 158- 178.

[20] Csikszentmihalyi, M. (1999*). Implications of a Systems Perspective for Study of Creativity*. R. J. Sternberg (Ed.), in Handbook of Creativity (pp.313-335). New York: Cambridge University Press.

[21] Andreasen, N. C. (2013). *Yaratıcı Beyin Dehanın Nörobilimi*. Ankara: Arkadaş Yayınevi.

[22] Zerubavel, E. (2008). Spatial Metaphors and Mental Patterns: A Sociological Perspective. *Arquitectonics: Mind, Land & Society,* 15, 63-83.

MEKÂN TASARIMINDA İFADE AÇISINDAN KAVRAM OLUŞUMU

Bu Bölümün Özet Sunumuna Ulaşmak İçin QR Kodu Taratınız...

Öğr. Gör. Sena ERASLAN ÖZDAĞ

- İstanbul Esenyurt Üniversitesi, Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi, İç Mimarlık Bölümü
- eraslansena@hotmail.com
- ORCID: 0000-0001-6932-9224

1. Giriş

Tasarım bir yaratıcılık sürecidir. Bu süreçte tasarımcının hedefi kullanıcının tüm ihtiyaçlarını karşılayacak bir alan oluşturmaktır. Tasarlama sürecinde ortaya çıkan ihtiyaçları karşılamak tasarımcının gerçekleştirmesi gereken bir eylemdir. Fakat bu tasarlama sürecinde tasarım ihtiyaçlarının dışında, derin kavramlarda bulunmaktadır. Mekân tasarımında, kullanıcının ihtiyaçlarını tasarımcı kullanıcının yaşayış biçimine yansıtarak tasarlamalıdır.

Tüm disiplinlerde kavram sözcüğü ile karşılaşmaktayız. Mimariden iç mimariye hatta endüstri veya moda tasarımına kadar birçok farklı disiplinde karşımıza kavram sözcüğü çıkmaktadır. Tasarımcılar hangi disiplinden olursa olsun belleğindeki düşünceleri aktarmak durumundadırlar. Bu noktada ilk yapılması gereken kavramların ortaya çıkarılmasıdır. Kavramlar tasarım sürecinin başlangıç noktasıdır. Araştırma kapsamında literatürler tarandığında kavramların nasıl oluşturulduğu ve nasıl ifade edildiği hakkında yazılı kaynakların sınırlı olduğu görülmüştür. Bu sebepten dolayı tasarımcılar tasarımlarının başlangıç noktaları olan kavram oluşturma süreçlerinde büyük problemler ile karşı karşıya kalmaktadırlar.

Tasarım sürecinin başarılı olabilmesi için tasarımcıların meydana getirdiği fikirleri geliştirebilmiş ve sunabiliyor olmaları gerekmektedir. Bazı tasarımcıların tasarımlarında kavramları olmadığı gözlemlenmektedir. Kavramlara sahip olmayan tasarımcılar incelendiğinde tasarımlarının algılanmayan ve özgün olmayan tasarımlar olduğu gözlemlenmektedir.

Çalışmadaki amaç tasarımcının düşünceyi nasıl kavradığı ve mekân tasarımı sürecinde kavramların nasıl ifade edildiğini açıklamak, önemini vurgulamaktır.

Kaynaklar

[1] https://sozluk.gov.tr/?kelime=mek%C3%A2n

[2] Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, (1997). YEM Yayın, İstanbul

[3] Hasol, D (1975). Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü, İstanbul, YEM Yayınevi.

[4] Ching, Francis.D.K. (2003). Mimarlık Biçim Mekân ve Düzen, İstanbul: YEM Yayınevi.

[5] Göka, Ş.(2001). İnsan ve Mekân, İstanbul: Pınar Yayınları.

[6] https://www.etimolojiturkce.com/kelime/mek%C3%A2n

[7] https://www.seslisozluk.net/bir-nesnenin-zihindeki-soyut-ve-genel-tasar%C4%B1m%C4%B1%2C-mefhum%2C-fehva%2C-nosyon-nedir-ne-demek/

[8] https://www.cokbilgi.com/yazi/kavram-nedir-alani-ornekleri/

[9] Bilir, S., 2013. Mekân Tasarımında Kavram Geliştirme Sürecine Analitik Bir Yaklaşım, Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi, Ankara, s21

[10] İnceoğlu,N., İnceoğlu,M., Mimarlıkta Söylem Kuram ve Uygulama. İstanbul: Tasarım Yayın Grubu; 2004,s.58

[11] http://www.sozce.com/nedir/187105-kavram

[12] Eraslan, S.,(2018). Mekân Tasarımında Kavramsal Tema (Konsept) Kavramı, T.C Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi,Kocaeli,s58

[13] https://sozluk.gov.tr/

[14] Gençosmanoğlu, A., 2001. Estetik ve Mimarlıkta Kavram, Kavramsal Analiz, Karşılaştırma / 1980 Sonrası Üzerine Örneklemeler. Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Doktora Tezi, Trabzon

[15] https://earsiv.anadolu.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/11421/1259/126369.pdf?sequence=1&isAllowed=y

[16] Turan 2002 Turan, N. K. (2002). Tasarım Sürecinde Bilişsel Yeti Olarak İmgelem ve Kavram. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Doktora tezi.

[17] Hasol, D. Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü, İstanbul, YEM Yayınevi; 2005, s228

[18] Eraslan, S.,2018. Mekân Tasarımında Kavramsal Tema (Konsept) Kavramı, T.C Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi,Kocaeli,s61

[19] İnceoğlu,N., İnceoğlu,M., Mimarlıkta Söylem Kuram ve Uygulama. İstanbul: Tasarım Yayın Grubu; 2004,s.63

[20] Ching, F. D. K., Mimarlık ve Sanatta Yaratıcı Bir Süreç, Çizim. Canada: John Wiley & Sons, Inc; 2010.s26

[21] Demirarslan, D., (2017) .Researches On Scıence And Artın 21st Century Turkey, Bölüm Adı:(Desıgn Phılosophy In The Desıgn Of The Space İn 20th And 21st Century And Conceptual Approach") Gece Kitaplığı, Editör:Prof. Hasan ARAPGIRLIOGLUAssist. Prof. Atilla ATIKProf. Robert L. ELLIOTAssoc. Prof. Edward TURGEON, Basım sayısı:1, Sayfa Sayısı 10, ISBN:978-605-288-062-3, İngilizce(Bilimsel Kitap), (Yayın No: 4021693).

Url-1.http://anitkabir.org/wp-content/uploads/2011/04/alle1.jpg/ Erişim Tarihi:23.04.2020

Url-2.https://encrypted-tbn0.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcTJzBm3Cn5yfJ_kIS2JGVsAoc4ruwB_UDcMdw&usqp=CAU Erişim Tarihi:28.04.2020

Url-3.https://i.pinimg.com/originals/cf/f3/de/cff3de0d0c9d3c211f0811c7ec7d7dfb.jpgErişim Tarihi: 01.05.2020

Url-4.https://i.pinimg.com/originals/b3/bf/4d/b3bf4d58ee352729d0b918ae1ae55e27.jpg Erişim Tarihi:15.05.2020

Url-5.https://encrypted-tbn0.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcTWH5xjxnKUNDO8IBPdPvSPFrCtYUQcZ8tFwg&usqp=CAU Erişim Tarihi:20.05.2020

Url-6.https://i.pinimg.com/originals/aa/2e/f4/aa2ef4256df78c1060cfa8b88db818cc.jpg Erişim Tarihi:20.05.2020

YER-AİDİYET-MEKÂN EKSENİNDE KAVRAMSAL TASARIM EĞİTİMİ

Bu Bölümün Özet Sunumuna Ulaşmak İçin QR Kodu Taratınız...

Dr. Öğr. Üyesi Selma KAYHAN TUNALI

- Kocaeli Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, İç Mimarlık Bölümü
- tunali_selma@yahoo.com
- ORCID: 0000-0002-9218-0074

1. Yer Aidiyet Mekân

Mekân sadece sınırları olan geometrik ve fiziksel bir madde değil, zihinsel bir sürecin de ifadesidir. Mekân üretim sürecinde; toplumsal yapı, sosyal ilişkiler, ekonomi gibi pek çok etmenle ilişkilidir. Fakat insan ve çevre ilişkilerini tanımlayan en önemli kavramların başında mekân ve yer gibi sözcükler sıklıkla kullanılmaktadır. Başka bir deyişle insanlar bulundukları çevre ya da mekâna duyusal bir kavram yüklediklerinde mekân "yere" dönüşür. "Günümüzde, mekân-yer-aidiyet-kimlik-bağlılık gibi kavramlar pek çok disiplinin çalışma alanı olması yanı sıra; özellikle yer kavramının mekâna dönüşmesi sürecinde, bireyler ve onların duygusal anlam yüklü çevreleri arasındaki yakın ilişki sonucu oluşan yere bağlılık olgusu, önemli bir anahtar kavram olarak mimarlık alanlarında da karşımıza çıkmaktadır" [1]. Pek çok araştırma duyusal bağlılığı yaşanan çevre ile aidiyet duygusunun gelişimini süreçle ilişkilendirmiş, insanın mekâna yüklediği duyusal kavramları zamana bağlamıştır. İnsan ve mekân etkileşimi sürecinde sosyal, kültürel, ekonomik, tarihsel etkileşimler fiziksel çevrenin biçimlenişine etki etmektedir. Mekân; sadece barınma ihtiyacının giderildiği belli sınırları olan fiziksel bir biçimlenme olarak tanımlansa da yerle arasındaki kavramsal fark pek çok disiplininin araştırma konusu olmuştur [1]. Aidiyet kavramı, kentsel mekân için kullanıldığında kişilerin kendilerini bir mekânın parçası olarak görmeleri, dolayısıyla kendilerini o mekân üzerinde hak ve sorumluluk sahibi hissetmeleri durumunu ifade etmektedir. Mekâna bağlılık, ait olma hissini besler ve bireyin ait olunan yerleşimin bir parçası olmasına neden olur [2]. Bunların yanı sıra mekânsal anlamda aidiyetin güvende hissetme duygusu mekânın yere dönüşmesi sürecini anlamada; özellikle çevresel psikoloji literatüründe "yapısal" yaklaşım egemen olmuş ve hem niteliksel hem de niceliksel yöntemler

Kaynaklar

[1] Turgut H., Tunalı S.,(2017) Toplumsal ve Mekânsal Aidiyet; Suadiye-Kadıköy Örneği Üzerinden İrdelemeler, Uluslararası Sinan Sempozyumu, Edirne, s:89.

[2] Sancar F. ve Severcan Y. C., (2010), "Children's Places: Rural–Urban Comparisons Using Participatory Photography in the Bodrum Peninsula, Turkey", Journal of Urban Design, Vol. 15. No. 3, August 2010, s:298.

[3] Devine-Wright, P. (2014). Dynamics of Place Attachment in a Climate Changed World. In L. Manzo, & P. Devine-Wright (Eds.), Place

[4] Hummon, D. (1992). Community attachment, local sentiment and sense of place. In I. Altman, & S. Low (Eds.), Place attachment (pp. 253e278). New York: Plenum Press.

[5] Lewicka, M. (2010). What Makes Neighborhood Different From Home And City? Effects Of Place Scale On Place Attachment, Journal Of Environmental Psychology, s:35–5.

[6] Lewicka, M. (2011) Place attachment: How Far Have We Come İn The Last 40 Years? *Journal Of Environmental Psychology*, 31: 207-230.

[7] Zevi Bruno, (2015), "Mimarlığı Görebilmek", Daimon Yayınları, İstanbul, s:125.

[8] Langer, S. K. (1953). Feeling and form: A theory of art. Charles Scribner's Sons, New York, s:397.

[9] Arıtan, Ö., (2018) Mim 1501 Temel Tasarım Stüdyosu, Noktadan Mekâna 2, Dokuz Eylül Üniversitesi Mimari Tasarım Birinci Sınıf İşler Çalışmalar, Yalın Yay. İstanbul, s:9.

[10] İnceoğlu, M,. (2010), Tutum, Algı ve İletişim, İstanbul, Beykent Üniversitesi Yayınları, s:74-76.

[11] Uraz, T. U. (1993). *Tasarlama Düşünme Biçimlendirme*. İstanbul: İTÜ Baskı Atölyesi, s:47.

[12] Bilir, S. (2013) Mekân Tasarımında Kavram Geliştirme Sürecine Analitik Bir Yaklaşım, Hacettepe Üniversitesi, İç mimarlı ve Çevre Tasarımı Ana Sanat Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, s.16.

[13] Morgan T.C. (1980). *Psikolojiye Giriş*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü Yayınları.

[14] Sağocak, A. M. (2000) "Mimarlığı Anlamak ve Yorumlamak: Temel İlişkiler", Arredamento Mimarlık, Boyut Yayın Grubu, s:112-113.

[15] Turgut H., Cantürk, E.(2015) " Enformel Mimarlık Eğitiminde Bir Araç Olarak Tasarım Atölyeleri", Open House Internotional , Vol:40, No:2 ISBN 0168-2602, Mersin, s:88.

[16] Bekdaş Düzgün H., Yıldız S. (2018) Tasarım ve Sanat Arakesitinde Kavramsal Düşünme: Enformel Eğitim Çalışmaları (2009–2015) Megaron Dergisi, S: 2, s:326, 333.

TASARIM ARAYÜZÜNDE KAVRAM GELİŞTİRME SÜRECİ

Bu Bölümün Özet Sunumuna Ulaşmak İçin QR Kodu Taratınız...

Öğr. Gör. Setenay DEMİR

- İstanbul Esenyurt Üniversitesi, Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü
- setenaydemir@esenyurt.edu.tr
- ORCID: 0000-0002-9565-6664

1. Giriş

Mimarlık disiplini; resim, heykel sanatının göze hitap ettiği ve müzik sanatının kulağa hitap ettiğine benzer biçimde 'güzel' ile ilgili sanatlar sınıfında yer almaktadır. Bu nedenle yüzyıllar boyunca 'güzel sanatlar' adıyla anılmaktadır. Mimari, yalnızca cepheler, planlar ve kesitleri ifade etmez. Ne olduğunu kesin bir biçimde ifade etmek imkansızdır, yaşanmalıdır [1].

Kavramlar soyut düşüncelerin bir araya getirilmesinde önemli bir görev almaktadırlar. Genellikle, kavramlar, çıkış noktası, ilk adım veya tasarımda ana fikir olarak tanımlanmaktadırlar. Kavram, kavramsal tema (konsept) ve soyutlama süreç içerisinde birlikte kullanımından ötürü birbiriyle karıştırılabilmektedir. Bu nedenle, literatürdeki yerlerini açığa kavuşturmak gerekmektedir. Çalışmada, her tasarımcıya özgün olan tasarım eyleminde yer alan bu süreçler ayrı ayrı ele alınmaktadır. Soyut nitelikte kavramsal düşüncelerin somutlaştırılması, test edilmesi ve içsel ya da kolektif bir tartışma ortamının yaratılması için, eskiz, kavramsal diyagramlar ve grafiksel anlatım, maket, 3 boyutlu dijital model ve prototip vb. gibi kavram geliştirme araçlarına ihtiyaç bulunmaktadır.

Çalışmanın amacı, konu bağlamında, kaynak ve literatür taraması gerçekleştirilen ortamda verilerin toplanarak alan çalışması ile elde edilen gözlem ve deneyimlerin desteğiyle sunulması olmuştur. Çalışma kapsamında öncelikle, kavram ve kavramın zihinsel tasarım süreci, soyutlama, kavramsal tema (konsept) ve bileşenleri, kavram geliştirme araçları irdelenmiştir. Daha sonra çalıştayda öncü konu olarak belirlenen ve yaşadığımız çağında gerekliliklerinden olan doğa ve

Kaynaklar

[1] Rasmussen E. S. (1959), "Yaşanan Mimari", 11. Basım, Remzi Kitabevi, (Çev.: Erduran Ö.), İstanbul, 2020

[2] Krier R. (1992), "Elements Of Architecture", London Academy Editions

[3] Bilir S. (2013), "Mekân Tasarımında Kavram Geliştirme Sürecine Analitik Bir Yaklaşım", Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Ana Sanat Dalı, İç Mimarlık Sanat Dalı

[4] Turgay O. (2014), "Tasarım Felsefesi", Ders Notları, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi

[5] Erkman F. (1987) "Göstergebilime Giriş", İstanbul: Alan Yayıncılık

[6] Eraslan Ö. S. (2018), "Mekân Tasarımında Kavramsal Tema (Konsept) Kavramı", Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İç Mimarlık Anasanat Dalı

[7] Fasla R. W. G. (2020), "Peyzaj Tasarımında Konseptten Forma", Literatür Yayınları:827, (Çev.: Oktay E.), 1. Basım, ISBN: 9789750408106

[8] ttps://www.diygenius.com/fractals-in-nature/?fbclid=IwAR1-nLdWJHbYd0chRF82QryKX81dJOV9PfSRuCLrdE-rqehMvygOlk2v66w (Erişim Tarihi: 09.04.2020)

[9] Alati M., Curcio L., Martino D. R., Gerosa L., Tresoldi C. (2005)., 'From Natural Forms to Models', Nexus Network Journal – Vol. 7 No. 1, p:18-41

[10] Oxman N., (2015), "Templating Design For Biology and Biology For Design", Architectural Design Magazine, sf. 100-107

[11] Neri Oxman TED Speech, (2015), https://www.youtube.com/watch?v=CVa_IZVzUoc&t=482s

[12] Karabetça A. (2015), "Doğadan Esinlenmiş Tasarımlar: Tasarım Stratejisi Olarak Biyomimikri", MSGSU 4. Ulusal İç Mimarlık Sempozyumu 2015-Mekân Tasarımında Disiplinlerarası Yaklaşımlar Konferansı

[13] Zeytün U. B., (2014), 'Mimari Tasarımda Biyomorfik Yaklaşımlar', Yakındoğu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü İç Mimarlık Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi

Url-1. https://www.archdaily.com/877340/the-importance-of-the-sketch-in-renzo-pianos-work (Erişim Tarihi: 10.04.2020)

Url-2. https://rndrd.com/?b=133&p=437&s=341 (Erişim Tarihi: 15.04.2020)

Url-3. https://architizer.com/blog/practice/tools/young-architect-guide-concept-model-inspiration/ (Erişim Tarihi: 13.05.2020)

Url-4. https://www.archisoup.com/architecture-concept-models / (Erişim tarihi 07.05.2020)

MORFOGENETİK TASARIM SÜRECİNİN BİÇİME DÖNÜŞMESİ

Bu Bölümün Özet Sunumuna Ulaşmak İçin QR Kodu Taratınız...

Arş. Gör. Ece KARACA

- İstanbul Esenyurt Üniversitesi, Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü
- ecekaraca@esenyurt.edu.tr
- ORCID: 0000-0001-6215-568X

1. Giriş

Kavramın biçime dönüşme süreci tasarımın önemli bir aşamasıdır. Teknolojide yaşanan gelişmelerle birlikte kavramın biçime olan yolculuğunda farklı tasarım süreçlerinin ortaya çıktığı gözlemlenmektedir. Eskiz, diyagram oluşturma, maket gibi kavram geliştirme yöntemlerine ek olarak sayısal ortamda yapılan çizimler, simülasyonlar, 3 boyutlu model oluşturma gibi seçenekler de bu süreçlere eklenmiştir.

Formun ortaya çıkış serüveni hem tasarımcılar için hem de biyolojik formların oluşma süreçleri ve evrim ile ilgili araştırmalar yapan modern biyoloji için merak konusudur [1]. Modern biyolojinin ele aldığı morfogenetik kavramı, tasarımcıların yeni teknolojileri kullanarak, mevcut analizleri yapma ve algoritmaların araştırılması süreçlerini kapsamakta ve karmaşık biçimlerin meydana gelmesine katkı sağlamaktadır. Tasarım sürecinin önemli olduğu bu tasarım modelinde tasarımcılar sürecin tasarlanması aşamasında da etkin bir rol üstlenmektedir.

Yapılan çalışmada, bilişim teknolojilerinin etkisiyle ortaya çıkan ve doğadan ilham alan morfogenetik tasarımın biçimin ortaya çıkma sürecini nasıl etkilediği sorusu tartışılmış, morfogenetik süreçlerden etkilenen Moritz Dörstelmann, Archim Menges, Steffen Reichert, Neri Oxman ve ecoLogicStudio tarafından tasarlanan tasarımlar incelenmiştir.

Kaynaklar

[1] Kırschner, M. Variations in Evolutionary Biology. The architecture of variation, Thames and Hudson, London, 2009, 26-33.

[2] Türk Dil Kurumu (TDK) Türkçe sözlüğü. 2017.

[3] Kömürcüoğlu Turan, N.; ALTAŞ, N. E., Tasarım sürecinde kavram. İTÜDERGİSİ/a, 2011, 2.1.

[4] Aydınlı, S. Mimarlıkta estetik değerler. İTÜ, 1993.

[5] Uluoğlu, B. Mimari tasarım eğitimi: tasarım bilgisi bağlamında stüdyo eleştirileri. 1990. PhD Thesis.

[6] Hacıkadiroğlu V. Felsefe Tartışmaları 10. Kitap İstanbul: Panorama Yayın,1991.

[7] Hançerlıoğlu, O. Felsefe ansiklopedisi: kavramlar ve akımlar. Remzi Kitabevi, 1980.

[8] Ando, T. Tadao Ando, Boyut Çağdaş Dünya Mimarlığı Dizisi 6, Boyut Yayın Grubu, İstanbul, 2000

[9] Wong, W. Principles of two-dimensional design. John Wiley & Sons, 1972.

[10] Turan, B. O. 21. Yüzyıl Tasarım Ortamında Süreç, Biçim ve Temsil İlişkisi. Megaron, 6(3), 2011

[11] Thompson, D, W. On Growth and Form. Cambridge University Press, Cambridge, 1917

Url 1- http://www.achimmenges.net/?p=5083,[Erişim tarihi: 25.04.2020]

Url 2-https://www.icd.uni-stuttgart.de/projects/elytra-filament-pavilion, [Erişim tarihi: 27.04.2020]

Url 3-https://mediatedmattergroup.com/aguahoja, [Erişim tarihi: 30.04.2020]

Url 4-https://www.archdaily.com/911966/centre-pompidou-hosts-living-sculptures-investigating-life-in-a-digital-age, [Erişim tarihi: 07.05.2020]

SÜRDÜREBİLİRLİK KAVRAMININ BİÇİME ETKİSİ BAĞLAMINDA İÇ MEKÂN ÖRNEĞİ

Bu Bölümün Özet Sunumuna Ulaşmak İçin QR Kodu Taratınız...

Doç. Dr. Ali Rıza PARSA

- İstanbul Esenyurt Üniversitesi, Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü
- alirizaparsa@esenyurt.edu.tr
- ORCID: 0000-0001-6642-818X

1. Giriş

Tarih boyunca insan, doğanın olumsuz koşullarından kendini korumak üzere bir tavan aramıştır. Bu tavan ve çevresindeki duvarların sınırlandırdığı mekân, toplumların sosyoekonomik ve kültürel durumlarına göre değişiklik göstermiştir. Toplumlar, doğadan elde ettikleri malzemeler ve bunların türevleri ile asırlar boyunca, çevreye zarar vermeden mekân ve yapıları üretmiştir. Başlangıçta sadece barınma ihtiyacını gidermeye yönelik üretilen mekânlar, giderek insanlar için ortaya çıkan yeni ihtiyaçları da karşılamak üzere çeşitlilik kazanmıştır. Bilinçli insan yaşamının başlangıcından bu yana mimarlık insana yararlı barınma sağlamanın yanında, insanların kozmosla-evrenle, tanrılarla ve birbirleriyle ilişkileri içinde kendini nasıl gördüklerinin fiziksel ifadesi olarak tanımlanmıştır [1]. 18. yüzyılın ortalarında başlayan Endüstri Devrimi döneminde yapı teknolojisindeki gelişmeler ile doğadan elde edilen yapı malzemelerinin yerini fabrikada üretilen malzemeler almaya başlamıştır. Sanayi Devrimi'nden sonraki dönemlerde ise mekânın tasarım ve üretiminde rol oynayan önemli iki etken olarak;

- Sosyoekonomik ve kültürel değişimin mekân tasarımı üzerindeki etkisi, (üretim biçiminin değişimi, göç ve kentleşmenin mekân ve biçimin üzerindeki etkisi)
- Malzeme teknolojisinin sağladığı yeni olanakların mekân tasarımı ve biçiminin üzerindeki etkisinden söz etmek mümkündür.

Kaynaklar

[1] Wölfflin, H., 1966, Renaissance and Barque, s. 78, İthaca, N.Y., USA

[2] İbşiroğlu, N.,İbşiroğlu, M., 1993, Sanatta Devrim, s. 2 Sanatta, Remzi Kitapevi, İstanbul

[3] Roth, L.M., 2000, Mimarlığın Öyküsü, s. 604-605, Kabalcı Yayınevi, İstanbul

[4] Parsa, A.R.,2014 Fotoğraf Arşivi

[5] Antel,,A., 2010, Beton Malzeme ve 20'nci Yüzyıl Dini Yapıları Üzerine Bir Değerlendirme, Mimarlıkta Malzeme Dergisi, s. 40, İstanbul

[6] Özer,B., 1985, Post-Modernizm'e Sınıflandırıcı bir bakış, yapı Dergisi, Sayı 63,s.26, İstanbul

[7] Alsaç, Ü., 1991, İkinci Ulusal Mimarlık Dönemi, Arkitekt Dergisi, sayı 10, s.43, İstanbul

[8] Parsa, A.R.,2009, Fotoğraf Arşivi

[9] Türe, C., 2017, Sera Gazlarının İklim Değişikliği Üzerindeki Etkisi**,** yayınlanmamış ders notları

[10] NEUFERT, E.,2014, Yapı Tasarımı,39. Baskı, s.150, Beta Basım, İstanbul

[11] Zorer, G., 2102, İklim ve Tasarım, Doğal Havalandırma 2, Ytü, Fen Bilimleri Enstisü

[12] Bakhtiar, A., 2007, İran The Ancient Land, Mirdashti publications, s.190, Tahran

[13] Say,Y., 2012, Sıcak İklimlerde Bina İçi İklimlendirme İçin Geleneksel Bir Sistem: Rüzgar Bacaları, Canan Ali, s.33, İstanbul

[14] Yener, A.K., 2007, Binalarda Gün Işığından Yararlanma Yöntemleri, VIII. Ulusal Tesisat Mühendisliği Kongresi, s. 232,235, İzmir

[15] Çerçi,S., 2013, Binalarda Gün Işığı Etkisinin Değerlendirilmesi ve Londra'dan Bir Örnek, Mimarlık Dergisi, Sayı 369, Ankara

[url 1] https://www.wikipedia.org, ulaşım tarihi 28/ Mayıs/2020

[url 2] https://www.timeout.com/london, ulaşım tarihi 28/ Mayıs/2020

[url 3] http://www.skyscrapercenter.com, ulaşım tarihi 30/ Mayıs/2020

[url 4] https://www.pinterest.com, ulaşım tarihi 30/ Mayıs/2020

[url 5] http://kot0.com, ulaşım tarihi 28/ Mayıs/2020

[url 6] https://ajansbesiktas.com, ulaşım tarihi 4/ Mayıs/2020

[url 7] https://www. turkiyeninsesi.com, ulaşım tarihi 5/ Mayıs/2020

[url 8] https://www.arkiv.com.tr ulaşım tarihi 5/ Mayıs/2020

[url 9] https://www. safranboluturizmdanismaburosu.ktb.gov.tr ulaşım tarihi 28/ Mayıs/2020

[url10] https://tr.pinterest.com/pin/550072541982921125/ , ulaşım tarihi 4/Mayıs/2020

[url11] https://tr.pinterest.com/pin/236298311678301943/, ulaşım tarihi 4/Mayıs/2020

[url12] https://tr.pinterest.com/pin/196258496232248187/, ulaşım tarihi 4/Mayıs/2020

KAVRAM BİÇİM STRÜKTÜR İLİŞKİSİ ÜZERİNDEN DAİREDEN KUBBEYE GEÇİŞİN ÖYKÜSÜ

Bu Bölümün Özet Sunumuna ve Videolarına Ulaşmak İçin QR Kodu Taratınız...

Doç. Dr. Didem ERTEN BİLGİÇ

- Kocaeli Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, İç Mimarlık Bölümü
- didemerten@gmail.com
- ORCID: 0000-0002-6304-8648

1. Giriş

İnsan sosyal bir varlık olduğu için düşüncesinde oluşturduğu ya da çevresinde gözlemlediği bazı olguları ya da olayları, onlarla ilişkisi nispetinde görülebilir bir şekilde tasvir etmeye çalışarak yaşamına katmaktadır. Bu durum sosyalleşmesinin, yakın ve uzak çevresi ile iletişim kurmasının bir yoludur. Olaylar ve olgular somut ya da soyut karşılıkları ile yaşamda izlerini bırakırlarken insan bilincinde "kavram" olarak yerlerini alırlar. Kavram, ortak özellikleri paylaşan ve aynı isimle tanımlanan sembol, olay ve nesne grubudur. Olay ve nesneler gözle görülür, elle tutulur olma özellikleri taşırken sembol, insanın çevresinde göz ile görmediği ama yaşadığı ve deneyimledikleri ile düşüncesinde oluşturduğu bir imgedir.

Her sembolün iki unsuru vardır. Biri, sembolleştirilen veya sembol olarak kabul edilen; diğeri, bu maddenin temsil ettiği manevi gerçektir [1]. Görünmez veya algılanmaz bir şeyi, benzerlik, uygunluk, bütünlük gibi yollarla temsil etmek için kullanılan bir işaret olarak tanımlanan sembol, biçim (işaret, motif, şekil), sayı, renk olarak ortaya çıkabilir. Semboller, bir arada yaşayan insanlar arasında ortak bir dil oluşturmaktadır; etnik kökenler, diller, dini inançlar ve yaşam şekilleri farklılaştıkça sembollerin ifade ettikleri anlamlar da değişkenlik göstermektedir. Aynı sembolün farklı dönemlerde ve farklı kültürlerde farklı anlamlara karşılık gelmesi bu sebeptendir ve incelenmesi gereken bir durumdur.

Kaynaklar

[1] Schimmel, A.; Çeviren: Küpüşoğlu, M., (2000). Sayıların Gizemi, İkinci Baskı, Kabalcı Yayınevi, İstanbul.

[2] Jung, C.; Çeviren: Babaoğlu, A., (2002). İnsan ve Sembolleri, Okyanus Yayınları, İstanbul.

[3] https://tr.wikipedia.org/wiki/Dosya:G%C3%B6bekli2012-15.jpg

[4] https://www.discoveringbritain.org/activities/south-west-england/aerial/britain-from-the-air-stonehenge.html

[5] https://mapio.net/pic/p-18124002/ [4] Fachinger, J., den Exter, M., Grambow, B., Holgerson, S., Landesmann, C., Titov, M.

[5A] Yaman, N., (2015). Uygarlıklar Tarihi: Öğrenci ve Öğretmenler İçin Çalışma Kitabı, 1. Cilt, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.

[5B] Öztürk, Ö., (2016). Dünya Mitolojisi, ISBN: 605-838-91-99

[6] Soysal, M., (1996). Tarihten Günümüze Anadolu‟ da Konut Ve Yerleşmenin Öyküsü. Ankara: Tarih Vakfı Yayınları.

[7] Doğan Hasol,“Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü”, YEM yayınları, 5. Baskı, sf. 256 ve sf. 422.

[8] Rolf Toman, “The Art Of Gothic, Architecture, Sculpture and Painting”, ISBN 3-8290-1741-3 sf.19

[9] Selçuk Mülayim, “TDV İslam Ansiklopedisi”, cilt: 26; sf. 301

[10] Erten Bilgiç, D., “Mimar Sinan Camilerindeki Strüktürel Ve Mekânsal Yorumların Mimarlık Tarihindeki Yeri” Yapı dergisi sy: 43312-2017,ISSN:1300-3437 s: 146-153

[11] Ching, F.; Çeviren: Gharagozlou, Z., (2013). Form, Mekân, Düzen, 1. Baskı, Tahran Üniversitesi Yayınları, Tahran.

[12] https://classconnection.s3.amazonaws.com/698/flashcards/3810698/jpg/pantheon_blueprint-141d2cde14a76dada06-1426983DA5857402CD0.jpg izlenme tarihi 06 03 2016

[13] https://classconnection.s3.amazonaws.com/698/flashcards/3810698/jpg/pantheon_blueprint-141d2cde14a76dada06-1426983DA5857402CD0.jpg izlenme tarihi 06 03 2016

[14] Gartner,P.J., (1998). “Bruneeleschi, Master of Italian Art”, ISBN 978-3-8290-0241-7.

[15] https://www.visit-thuringia.com/travel-hotel-holiday-tour/zeiss-planetarium-103989.html

[16] https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Norfolk_Scope2.JPG

[17] Savaşır, K., 2016, Kubbelerin Yapım Sistemlerinin Yük Aktarım Prensiplerine Göre İrdelenmesi, 8. Ulusal Çatı & Cephe Sempozyumu 2– 3 Haziran 2016 Mimar Sinan Güzel SanatlarÜniversitesi Fındıklı-İstanbul

[18] Bilgin, H.,2001, Mimar Sinan Yapılarında Kubbeli Örtü Sistemlerinin Yapısal Analizi , S.Ü. Müh.-Mim. Fak. Derg., c.21, s.3-4.

[19] Doğan Kuban, "Osmanlı Mimarisi", YEM Yayın, ISBN 978-975-8599-89-9

[20] https://structurae.net/en/structures/odate-jukai-dome-park

[21] https://www.arkitektuel.com/biyosfer-montreal/

[22] http://www.politicsresources.net/area/uk/e01/man/con/manifesto_uk.pdf

[23] http://www.mimarizm.com/makale/amerikan-pavyonu-fuller-dan-montreal-e-armagan_115432

[24] https://en.wikipedia.org/wiki/Millennium_Dome#/media/File:UK_Londen_Millennium_Dome_20040921_30701.jpg

[25] https://www.tensinet.com/index.php/projects-database/companies?view=project&id=3763

[26] Necipoğlu, G.(2013), Sinan Çağı ve Osmanlı İmparatorluğunda Mimari Kültür, Çev. Gül Çağalı Güven, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, ISBN: 978-605-399-308-7 s:23.

[27] King, R., (2010), Brunelleschi'nin Kubbesi, Floransa'daki Büyük Katedralin hikayesi, Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, Yayın no:165, ISBN: 978-9944-757-31-7 s:9-10.

SİNEMA FİLMLERİNDE SOYUT KAVRAMLARIN MEKÂN TASARIMI İLE GÖRSELLEŞTİRİLMESİ: TERS YÜZ (INSIDE OUT) FİLMİ ÖRNEĞİ

Bu Bölümün Özet Sunumuna Ulaşmak İçin QR Kodu Taratınız...

Arş. Gör. Eda ÖLÇER KANBUR

- Kocaeli Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, İç Mimarlık Bölümü
- edaolcer89@gmail.com
- ORCID: 0000-0001-9002-9795

1. Giriş

Görsel ve işitsel bir iletişim aracı olan ve aynı zamanda yedinci sanat olarak da nitelendirilen sinema, esas olarak görsel iletişim gücü ile daha çok ön plana çıkmaktadır. Bu durum sinemayı görsel sanat dallarından biri konumuna getirmektedir. Görsel sanat ürünleri görsel nitelikleri ile ön plana çıkarlar dolayısıyla bu noktada görsel tasarım meselesi önem kazanmaktadır.

Sinemada tasarım söz konusu olduğunda kamera aracılığıyla görüntülenenlerin olduğu gibi aktarılmasının ötesinde bir çabadan bahsedilmektedir. Sinema tarihinde ilk gösterime giren "Trenin Gara Girişi (1895)" gibi filmler mevcut olup biteni, güncel yaşamın kesitlerini olduğu gibi görüntülemekteydi. Bu filmlerde başta tasarım kaygısı yoktu sadece yeni bilimsel bir keşfi sunmayı hedefliyorlardı. Tasarım kaygısı, olanı olduğu gibi aktarmak gerekmediği fark edildiği noktada ortaya çıkmıştır. Böylece görsel tasarım önem kazanmıştır. Görsel tasarımın önem kazanmasıyla beraber sinema görsel sanat dalları arasına katılmış ve diğer sanat dallarının anlatım araçlarını kendine özgü anlatım araçları ile birleştirerek kendi özgün anlatım dilini oluşturmaya başlamıştır. İlk on beş yılı dolduktan sonra sinema gerçek dünyanın dışına çıkarak düşsel dünyayı görüntülemeye başlamıştır. Gelişen teknoloji ile bu düşsel dünyanın sınırları daha da genişlemiştir. Gerçek dünyanın görüntülenmesinin yanı sıra gerçekte var olmayan varlıklar ve mekânlar gerçekte var olanlarla birlikte uyum içerisinde bir araya getirilebilmekte hatta tamamı ile düş ürünü olan yeni mekân ve zaman kurguları sergilenebilmektedir [1]

Kaynaklar

[1] Şenyapılı, Ö. (2003). *Sinema ve Tasarım.* Boyut Yayınları: İstanbul.

[2] Turgay, O.(2010). Bellekte Varedilen Soyut Kavramların Tasarım Diliyle Bir Ürün Olan ”Sınır”landırmalara Dönüşmesi. Tasarımda Genç Bakışlar: Bir Kullanıcı, Bir Mekân, Bir Ürün Sempozyumu. İstanbul Ticaret Üniversitesi.

[3] Turgay, O. (2017). Tasarım Olgusundaki Düşünsel Kurgunun Biçimsel Ürüne Dönüşmesinin Temeli Olarak Esin Kaynağı. *Aurum Journal Of Engıneerıng Systems And Archıtecture*, (1),1, 25-39.

[4] Berg, B. L. ve Lune, H. (2015). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri.* (Hasan Aydın, Çev.). Konya:Eğitim Kitapevi.

[5] Box, H. (2007). *Think Like An Architect.* USA: University of Texas Press.

[6] Arslantepe, M. (2012). *Sinema Okuryazarlığı*. Kocaeli: Umuttepe Yayınları.

[7] Lefebvre, H.(2014). *Mekânın Üretimi*. (Işık Ergüden, Çev.).İstanbul: Sel Yayıncılık.

[8] Taşçıcoğlu M.(2013). *Bir Görsel İletişim Aracı Olarak Mekân*. İstanbul:YEM Yayınları.

[9] Allmer, A. (Ed.) (2010) Sinemekân: Sinemada Mimarlık. İstanbul: Varlık Yayınları.

[10] Ilgaz, S. (1997). *Çizgi Filmin Temel İlkeleri ve Yapım Tekniği.* İstanbul: Leya Yayıncılık.

[11] Çelik, G. (2013). Doç. Dr. Fethi Kaba ile Animasyon- Çizgi Film Eğitimi Hakkında Röportaj.*Tasarım ve Sanat*, 8, 6-11.

[12] Şen, A.(2013). Storyboard Yapımı Hakkında. *Tasarım ve Sanat*, 8,18-25.

[13] Maestri, G. (2006). *Digital Character Animation*. İndianapolis:New Riders Publishing,

[14] Adiloğlu, F. (2006). *Sinemada Mimari Açılımlar: Halit Refiğ Filmleri.* İstanbul:Es Yayınları.

[15] Gülcan, G. (2013). Karakter Tasarımı Hakkında. *Tasarım ve Sanat*, 8,s.26-35.

[16] Şen, F, N.(2017). *Sinemsal Mekân Olarak Yuva ve Sembolleri.* Ankara:Gece Kitaplığı.

[17] Göregenli, M. (2018). *Çevre Psikolojisi İnsan Mekân İlişkileri.* İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

[18] Bachelard, B.(2014). *Mekânın Poetikası.* (Alp Tümertekin, Çev.). İstanbul: İthaki Yayınları.

[19] Enç, M. (1974). *Ruhbilim Terimleri Sözlüğü.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

[20] Çağan, M. (2007). *Rengi Rengine - Renklerin Etkisi*.İstanbul: Sistem Yayıncılık

[21] Sharma, R.(2007*). Renklerle Terapi*. (Elçin Kafalı, Çev). İstanbul: Nokta Kitap.

[22] Kırık, A.M. (2013). Sinemada Renk Öğesinin Kullanımı: Renk ve Anlatım İlişkisi. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, (2),6,71-83.

URL 1: https://www.imdb.com/title/tt2096673/ Erişim Tarihi:23.04.2020.

KÜLTÜRÜN BİÇİME YANSIMASI: GELENEKSEL JAPON KONUTU ÜZERİNDEN İNCELEMELER

Bu Bölümün Özet Sunumuna Ulaşmak İçin QR Kodu Taratınız...

Arş. Gör. Merve ALICI AKA

- Kocaeli Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, İç Mimarlık Bölümü
- icmmervealici@gmail.com
- ORCID: 0000-0002-8260-7767

Doç. Dr. Didem ERTEN BİLGİÇ

- Kocaeli Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, İç Mimarlık Bölümü
- didemerten@gmail.com
- ORCID: 0000-0002-6304-8648

1. Giriş

Tasarımcının kullanıcı ile iletişim aracı olan tasarım nesnesi; kullanıcının bilinçli veya bilinçsiz olarak algıladığı birtakım mesajlar içerir. Tasarım nesnesinin işlevi ve vermek istenilen mesaj, biçimlendirilmesinde baş rolü oynamaktadır. Bu mesajın arkasındaki kavram somutlaştırılarak alıcıya form/biçim ile aktarılmakta; bu oluşum esnasında nesne, işlevi ile ilişkili olarak, bulunduğu coğrafi konumun özelliklerinden, tasarımcının kültürel birikimine kadar birçok dış etkenin etkisinde kalmaktadır. Farklı alanlarda farklı anlamlar ifade eden, bilim insanları tarafından çok çeşitli şekillerde tanımlanmış olan kültür kavramının, tasarım nesnesinin biçimlenişindeki rolü yadsınamayacak boyuttadır.

Bu bölümde kullanıcı ile aralarında güçlü bir bağ olan ve yaşayış şeklinin doğrudan etkilediği bir mekân olan konut ile kültürün ilişkisi konu edinilmiş; geleneksel konut oluşumunu etkileyen kültürel olgulardan bahsedilmiştir. Mekân biçimlenişi, köklü ve özgün bir yapısı olan Japon kültürü ve geleneksel Japon konutu iç mekân tasarımı üzerinden irdelenmiştir.

Kaynaklar

[1] Güvenç, B. (2018). İnsan ve Kültür. İstanbul: Boyut Yayıncılık.

[2] Vural, T. (2007). Mimarlık Eğitiminde Yerel Kültür ve Mimarlık İlişkisi. Mimarlık Dergisi(338).

[3] Roth, L. M. (2006). Mimarlığın Öyküsü. İstanbul: Kabalcı Yayınevi.

[4] Bektaş, C. (2020). Türk Evi. İstanbul: YEM Yayın.

[5] https://tr.wikipedia.org/wiki/Anadolu_yap%C4%B1_gelene%C4%9Fi

[6] https://www.hurriyetemlak.com/emlak-yasam/hayran-birakan-harran-evleri/

[7] Çevik, A. (1999). Peter Eisenmen-Tadao Ando Doğu ve Batı Kültürlerinde İnsan-Mekân-Doğa İlişkileri. İzmir: Mimarlar Odası İzmir Şubesi Yayınları.

[8] Özer, B. (2018). Kültür Sanat Mimarlık. İstanbul: YEM Yayın.

[9] https://en.wikipedia.org/wiki/Architecture_of_Norway

[10] https://www.flickr.com/photos/davegolden/514385399

[11] Balamir , A. (2000). Tadao Ando'nun Japonca Modernizmi. İstanbul: Boyut Yayın Grubu.

[12] Tanyeli, U. (2000). Ando, Modernizm ve ''Japonizm''. İstanbul: Boyut Yayın Grubu.

[13] https://i.pinimg.com/originals/64/26/1c/64261c7

[14] https://www.busyboo.com/2008/01/10/japanese-architecture-interior-design/

[15] Erdemir, E. (1993). Culture-Space Relationship: Japanese Traditional Residential Interiors. Yüksek Lisans Tezi, Bilkent Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Ankara.

[16] Yürekli, H., & Yürekli, F. (2007). Türk Evi: Gözlemler – Yorumlar. İstanbul: YEM Yayın.

[17] https://www.japan-guide.com/e/e2111.html

[18] https://tr.pinterest.com/pin/380906080964639988/

[19] Güvenç, B. (2010). Japon Kültürü. İstanbul: Boyut Yayıncılık.

[20] https://tr.pinterest.com/pin/282812051570534499/

[21] http://shoise.com/traditional-japanese-house-plans-free/stylish-traditional-japanese-house-plans-free-in-house/

[22] http://www.tatami.com.my/prod01c.htm

[23] https://wawaza.com/pages/when-less-is-more-the-concept-of-japanese-ma.html

[24] https://en.wikipedia.org/wiki/Ma_(negative_space)

[25] https://tr.pinterest.com/pin/541628292669030559/

[26] Azezli, S. G. (2009). 19.yy'da Osmanlı Konut Mimarisinde İç Mekân Kurgusunun Safranbolu Evleri Örneğinde İrdelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

[27] https://tr.pinterest.com/pin/541628292669030559/

[28] https://tr.pinterest.com/pin/541628292669030559/

[29] https://komangjayeng.wordpress.com/page/2/

[30] Alexander, C. (1977). A Pattern Language: Towns, Buildings, Construction. Oxford University Press.

KAVRAMDAN BİÇİME; ÇAĞDAŞ SANATTA KAVRAMIN MEKÂNSAL TEMSİLLERİ

Bu Bölümün Özet Sunumuna Ulaşmak İçin QR Kodu Taratınız...

Dr. Öğr. Üyesi Selda ÖZTURAN

- Akdeniz Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Heykel Bölümü
- sldozturan@gmail.com
- ORCID: 0000-0003-0191-6806

1. Giriş

"Modern" teriminin etimolojisine bakıldığında Latince "modernus" teriminden türediği, modernus teriminin kökeninin ise "tam şimdi, şu anda" anlamına gelen modo terimi olduğu görülmektedir [1]. Türkçe' deki karşılığı da çağdaş, çağcıl olan, içinde bulunulan zamana işaret eden modern kelimesi, yeni olanı eskisinden ayıran bir karşıtlık durumunu ifade etmektedir. Eski ile yeni arasında oluşan bu karşıtlık durumunda olumlu anlamın hep yeni de kendini bulduğu ve eski olanın ise negatif bir içerikle doldurulduğu görülmektedir. Hülasa, modern anlayış içinde bulunulan zamana işaret ederek, eski olandan kurtulmaya, geçmişten köklü bir biçimde kopma süreciyle birlikte şeyleri (dünyayı) yeniden anlamlandırma çabasını ifade eder. Modern kelimesinden türeyen modernite ise, düşünsel ve toplumsal bağlamda modern olma halini ifade eden, akılcılık, hümanizm ve bilimle dünyayı kavrayan, içinde özgürlük ve demokrasi mücadelelerini barındıran, daima ilerlemeyi hedefleyen bir sistemler bütünüdür. İlerleme modernite için kilit bir kavramdır, insanlığı köhne geçmişinden koparıp, aydınlık ve mutlu yarınlara taşır. Toplumsal hayatın her alanını kapsayan bu ilerleme fikri, üretim biçimlerinden, kentsel yapılanmalara, toplumsal ilişkilerden, ulusal kimliklerin oluşumuna kadar bir dizi kökten değişime karşılık gelmektedir.

Marshall Berman, "Katı Olan Her Şey Buharlaşıyor" adlı kitabında, kapitalizmi, toplumsal süreçleri yeni dünyaları, yeni yerleşim biçimlerini, yeni öznellikleri kapsayan bir tartışmayla, modernitenin tarihini üç evreye ayırmıştır. İlk evreyi 16. yüzyılın başından itibaren alarak 18. yüzyılın başına dek götürür. Arka planında Rönesans ve Reform hareketlerinin olduğu bu evrede bireyler modern hayatı algılamaya yeni yeni başlamışlardır. İkinci evreyi ise 1790'ların devrimci dalgası ile başlatıp 20. yüzyıla dek götürür. Fransız devrimi ve onun, kişisel, toplumsal, siyasal yaşamın her

Kaynaklar

[1] Williams, Raymond. (2007). Anahtar Sözcükler, (Çev: Savaş Kılıç), İletişim Yayınları, İstanbul, s.251.

[2] Berman, Marshall.(2006). Katı Olan Her Şey Buharlaşıyor, (Çev. Ümit Altuğ, Bülent Peker), İletişim Yayınları, İstanbul s.29.

[3] Kreft, Lev. (2008). Sanat ve Siyaset: Sanatın Siyaseti ve Siyasetin Sanatı. Ed. Ali Artun. Sanat Siyaset: Kültür Çağında Sanat ve Kültürel Politika. İletişim Yayınları, İstanbul, s.21-31.

[4] Artun'dan aktaran, Özturan, Selda. (2017). "Küreselleşme Karşıtı Hareketlerin Sanatsal Bağlam Üzerinden Değerlendirilmesi". Yayınlanmamış Sanatta Yeterlik Tezi, Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. s.100.

[5] Artun, Ali. (2012). "Çağdaş Sanatın Örgütlenmesi- Estetik Modernizmin Tasfiyesi". İletişim Yayınları, İstanbul, s.106-107.

[6] Bürger, Peter. (2014). "Avangard Kuramı" (Çev. E. Özbek). İletişim Yayınları, İstanbul, s.66-67.

[7] Kreft, Lev. (2008). Sanat ve Siyaset: Sanatın Siyaseti ve Siyasetin Sanatı. Ed. Ali Artun. Sanat Siyaset: Kültür Çağında Sanat ve Kültürel Politika. İletişim Yayınları, İstanbul, s.21-31.

[8] Bürger, Peter. (2014). "Avangard Kuramı" (Çev. E. Özbek). İletişim Yayınları, İstanbul, s.21.

[9] Bürger, Peter. (2014). "Avangard Kuramı" (Çev. E. Özbek). İletişim Yayınları, İstanbul, s.21-22.

[10] Antmen, Ahu. (2009). "20. Yüzyıl Batı Sanatında Akımlar", Sel Yayıncılık, İstanbul, s.194.

[11] Özturan, Selda. (2017). "Küreselleşme Karşıtı Hareketlerin Sanatsal Bağlam Üzerinden Değerlendirilmesi". Yayınlanmamış Sanatta Yeterlik Tezi, Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

[12] Su, Süreyya. (2014). "Çağdaş Sanatın Felsefi Söylemi", Profil Kitap, İstanbul.

[13] Antmen, Ahu. (2009). "20. Yüzyıl Batı Sanatında Akımlar", Sel Yayıncılık, İstanbul, s.277.

[14] Bishop, Claire. (2007). "Antoganizma ve İlişkisel Estetik" (Çev. N. Dikbaş). Haz/ Ed. P. Tan, S. Boynik. Olasılıklar, Duruşlar, Müzakere Güncel Sanatta Kamusal Alan Tartışmaları. Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

[15] http://kaldorartprojects.org.au/projects/project-22-santiago-sierra

[16] http://kaldorartprojects.org.au/projects/project-22-santiago-sierra

[17] http://www.santiago-sierra.com/200213_1024.php?lan=EN

[18] Crocker J. Major, B. and Steele, C. Social Stigma, In D.T. Gilbert, and S.T. Fiske (Eds.), (1998) The Handbook of Social Psychology (pp. 504-553), MA: McGraw-Hill, Boston.

[19] https://thegypsycactus.wordpress.com/2016/11/11/santiago-sierra-160-cm-line-tattooed-on-four-people-2000/

[20] https://awarewomenartists.com/en/artiste/ayse-erkmen/

[21] https://www.dailyartmagazine.com/ayse-erkmen/

[22] Meschede, Friedrich. (2008). "Ayşe Erkmen,)>uçucu</=şimdi="(Çev. D. Nazım). Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul, s.107.

[23] Köksal, Aykut. (2001). Main Nehri'nde Yerin Geçici Dönüşümü, Ayşe Erkmen, Shipped Ships II içerisinde, Frankfurt am Main, s.76-91.

[24] https://wsimag.com/art/4400-ayse-erkmen-intervals

MİMARLIK VE İÇ MİMARLIK UYGULAMALARINDA BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİNİN KULLANIMI VE GELECEĞİ

Bu Bölümün Özet Sunumuna Ulaşmak İçin QR Kodu Taratınız...

Öğr. Gör. Ahmet ÇAĞLAYAN

- Kocaeli Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, İç Mimarlık Bölümü
- mtf.caglayan@gmail.com
- ORCID: 0000-0003-2532-213X

1. Giriş

Mimarlık ve İç Mimarlık eğitiminin temelini oluşturan konulardan bir tanesi kavram oluşturma ve kavramı betimleyen biçime ulaşmaktır. Tasarımcı adayının sembollerden yola çıkarak tasarım ürünü üretim sürecinde ilk dayanağı kavram belirlemektir. Belirlenecek kavramlar somut olacağı gibi soyut da olabilmektedir.

Kavramı ifade edecek yorum üretilerek biçime ulaşılır, sonrası ise iki boyutlu üretilmiş biçimin mekân veya mekân elemanı haline gelmesini sağlayacak üç boyut çalışmalarıdır. Bu çalışmaları yapmak bir teknoloji gerektirir. Burada teknolojiden kasıt tasarımcının kavramdan biçime, biçimden mekân veya mekân elemanlarına geçişte kullanabileceği her türlü ekipmanı tarif eder. [1]

Bu bölümde, bu ekipmanların gelişim ve güncel incelemesi ile beraber gelecekte varabileceği seviyeler ve alınabilecek hizmetler yorumlanmaya çalışılacaktır.

2. Tasarım Teknolojilerinin Gelişimi

Teknolojinin literatürde farklı tanımlamaları vardır. Bunlara örnek verirsek;

- Teknoloji bilimin ekonomik hayatta kullanılmasıdır,
- Teknoloji mal ve hizmetlerin üretilmesi yöntemlerinin bilimidir,

Kaynaklar

[1] BİLİR, S., "Mekân Tasarımında Kavram Geliştirme Sürecine Analitik bir Yaklaşım", Y.Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara, 2013

[2] BIYIKÇI, E., "Gelişen Teknolojik Süreçlerin Tasarım Kavramı Üzerine Etkileri ve Teknoloji – Tasarım İlişkisinin Araştırılması", Y.Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara, 2007

[3] BİROL ÖZERK, G., "Mimarlık ve Gelecek", Batı Karadeniz Mimarlık Dergisi, 2015

[4] YILDIRIM, T. ve Ark., "Mimari Tasarım Eğitiminde Bilişim Teknolojilerinin Kullanımı", Akademik Bilişim 2010, Muğla, 2010

MİMARLIK ve İÇ MEKÂN TASARIMI BAĞLAMINDA TEKNOLOJİ ve BİÇİM ÜRETİMİ ETKİLEŞİMİ

Bu Bölümün Özet Sunumuna Ulaşmak İçin QR Kodu Taratınız...

Dr. Öğr. Üyesi Altuğ SARIYAR

- İstanbul Esenyurt Üniversitesi, Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi İç Mimarlık Bölümü
- altugsariyar@esenyurt.edu.tr
- ORCID: 0000-0002-0241-4173

1. Giriş

Teknoloji geliştikçe tüm üretim alanlarında olduğu gibi mimarlık ve iç mekân tasarımı alanlarında da üretim süreçlerinin ve paydaşlarının konumları ve rolleri üzerinde belirleyici olmuştur. Teknolojinin gelişimine bağlı olarak yapı malzemeleri, yapı üretimi ve tasarım sürecinde yeni olasılıklar ortaya çıkmıştır. Örneğin 19.yy'da çelik ve camın birlikte kullanımı olanaklarının artmasıyla Crystal Palace, Eiffel Kulesi gibi ikonik yapılar üretilebilir olmuş, yapı malzemelerinde ve yapı üretim teknolojilerinde yaşanan değişime bağlı olarak yeni yapı örnekleri ortaya çıkmaya başlamıştır.

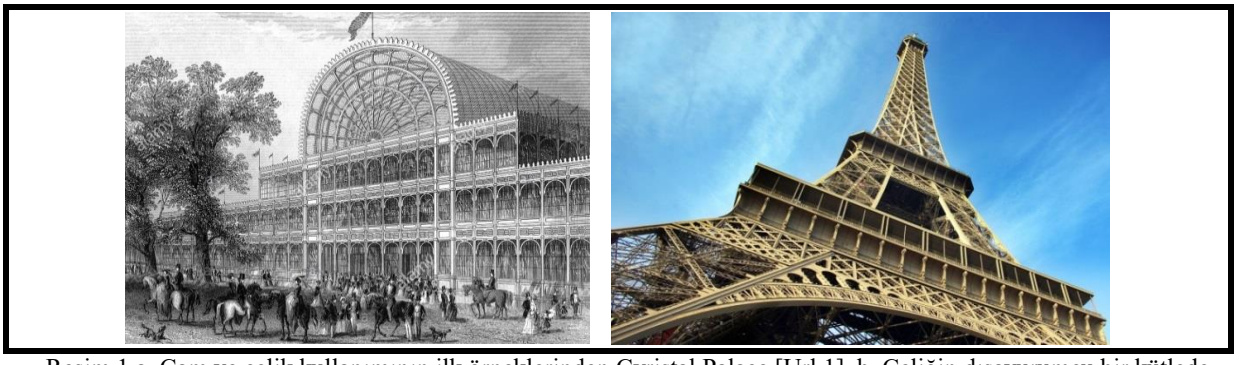

Resim 1.a. Cam ve çelik kullanımının ilk örneklerinden Cyristal Palace [Url 1], b. Çeliğin dışavurumcu bir kütlede yaşam bulması, Eiffel Kulesi [Url 2]

Kaynaklar

[1] Sarıyar, A.(2008), "Endüstrileşmiş Konut Üretiminde Kitlesel Bireyselleştirme", Doktora Tezi, Y.T.Ü Fen Bilimleri Enstitüsü.

[2] Özgür E, (2005) "Mimari Tasarımda Fraktal Kurguya Dayalı Üretken Bir Yaklaşım", İTÜ Dergisi, Cilt 4, Sayı 1.

Url 1- http://www.building.co.uk/buildings/rebuilding-the-crystal-palace/5059036.article

Url 2- http://www.toureiffel.paris/en/news/130-years/15-essential-things-know-about-eiffel-tower

Url 3- http://www.guggenheim-bilbao.eus/en/the-building/frank-gehry[5]

Url 4- http://www.zaha-hadid.com/design/hotel-puerta-america/

Url 5- http://www.graphisoft.com

Url 6- http://iasefmdrian.wordpress.com/2013/03/15/fractal-architecture-and-natures-geometry/

Url 7- http://divisare.com/projects/319009-achim-menges-naaro-elytra-filament-pavilion

KAVRAMDAN BİÇİME YOLCULUK ÇALIŞTAYLARI

Bu Bölümün Özet Sunumuna Ulaşmak İçin QR Kodu Taratınız...

Arş. Gör.Pelin KAYA

- Kocaeli Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, İç Mimarlık Bölümü
- senturk.pelin@gmail.com
- ORCID: 0000-0002-8363-2315

Arş. Gör. Eda ÖLÇER KANBUR

- Kocaeli Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, İç Mimarlık Bölümü
- edaolcer89@gmail.com
- ORCID: 0000-0001-9002-9795

İç mimarlık lisans eğitiminde öğrenciler, üniversite öncesi aldıkları eğitimden farklı bir eğitim yapısıyla karşılaşmaktadırlar. Üniversite öncesi eğitim sürecinde kullandıkları normal düşünme biçimini, iç mimarlık eğitiminde de ağırlıklı olarak kullanmaktadırlar. Mekân tasarımı probleminin, tek cevabının veya tek çözüm yönteminin olduğunu düşünebilmektedirler. Bu düşünme yaklaşımı ile mekân tasarımı probleminin çözümünü, mekân tefrişi yapılması olarak tek yönde irdeleyebilmektedirler. Bu bakış açısıyla tasarım sürecinde ilerleyen öğrenciler, anlamsal derinliği olmayan kavram ya da konseptler oluşturabilmektedirler. Kavramdan Biçime Yolculuk Çalıştayı, öğrencilerin iç mimarlık eğitimi sürecinde karşılaştıkları, yaratıcı düşünme biçimini anlamlandırmalarına katkı sağlamak amacıyla düzenlenmiştir. Çalıştayda öğrencilere, kavramdan biçim oluşturmaya yönelik atölye eğitimi verilmiştir. Atölye eğitimi kapsamında, kavram geliştirme yöntemi anlatılmıştır. Bu yöntem, öğrencilerin tasarım problemiyle ilgili düşüncelerini somutlaştırmalarını sağlayan kavram haritası ve zihin haritası yaratıcılık metotlarını içermektedir. Kavram geliştirme, tasarımın anlam- biçim- işlev bütünlüğünün oluşturulmasına katkı sağlamaktadır. Kavram geliştirme yöntemi ile tasarım süreci anlaşılabilir ve izlenebilir olmaktadır. Bu amaç ve kapsam doğrultusunda, Kavramdan Biçime Yolculuk Çalıştayının ilki, 20 Ekim 2017 tarihinde Akdeniz Üniversitesi Mimarlık Fakültesi İç Mimarlık Bölümü ev sahipliğinde, ikincisi 8-9 Mart 2018 tarihinde Kocaeli Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi İç Mimarlık Bölümü ev sahipliğinde,

ORTA ÇAĞ'DA DİPLOMASİ

Editör
Dr. Ercan GÖRDEGİR

EFEAKADEMİ

Orta Çağ'da Diplomasi

Editör: Ercan GÖRDEGİR ORCID (0000-0002-9661-196X)

ISBN: 978-625-7729-62-8

1. Baskı: Aralık 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ'ye aittir.

KÜTÜPHANE KARTI

Orta Çağ'da Diplomasi
GÖRDEGİR, Ercan
1. Basım, 202 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. Orta Çağ 2. Diplomasi 3. Elçi 4. Tanrısal Haklılık 5. Meşruiyet

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)

Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İçindekiler

İÇİNDEKİLER 3

ÖN SÖZ 5

ORTA ZAMAN TÜRK DİPLOMASİNİN YUMUŞAK GÜCÜ: KADIN ELÇİLER 7
HASAN TAŞKIRAN

BÜYÜK MOĞOL HANLIĞI'NDA İKTİDAR, SEYYAH VE DİPLOMASİ 31
RAKKUŞ KARADUMAN

HÛLÂGÛ HAN DÖNEMİ İLHANLI-ABBASİ DİPLOMATİK MÜNASEBETLERİ 61
ERCAN GÖRDEGİR

ALTIN ORDA DEVLETİ VE MEMLÛKLÜ DEVLETİ ARASINDA DİPLOMATİK İLİŞKİLER 1261-1264 (BERKE HAN VE BAYBARS DÖNEMİ) 85
FATİH BOSTANCI

MEMLÛK-İLHANLI İLİŞKİLERİNDE BEN-İDRAKİ VE TANRISAL HAKLILIK İMGESİNİN YANSIMALARI 113
YUSUF ÖTENKAYA

14. YÜZYILIN SON ÇEYREĞİ VE 15. YÜZYIL'DA TİMURLU–MİNG HANEDANLIĞI DİPLOMATİK İLİŞKİLERİ 135
TUBA TOMBULOĞLU

KARA-KOYUNLU DEVLETİ'NDE ELÇİLİK TEATİSİ 161
AHMET KORKMAZ

VIII. HENRY'NİN PAPALIK POLİTİKALARI VE SONUÇLARI: YENİ İNGİLTERE'NİN DOĞUŞU 181
TOLGAHAN KARAİMAMOĞLU

ORTA ZAMAN TÜRK DİPLOMASİNİN YUMUŞAK GÜCÜ: KADIN ELÇİLER

❖ *Hasan TAŞKIRAN*

- Dr. Öğr. Üyesi, Bitlis Eren Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü
- htaskiran@beu.edu.tr
- ORCID ID: 0000-0002-4320-8851

Kaynakça

Ahmed Tevhid. (1328). "Selçuk Hatun Sultan", *TOEM*, 15, 957-961.

Ahmetbeyoğlu, A. (1995). *Grek Seyyahı Priskos (V. Asır)'a Göre Avrupa Hunları*. İstanbul: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayınları.

Aka, İ. (1994). *Mirza Şahruh ve Zamanı (1405-1447)*. Anakara: TTK Yayınevi.

Anonim Tevârîh-i Âl-i Osman. (1992). (Haz. Nihat Azamat), İstanbul: Marmara Üniversitesi Yayınları.

Âşıkpaşazade. (2003). *Âşıkpaşazade Tarihi*, (Haz. Kemal Yavuz ve M. A. Yekta Saraç), İstanbul: K Kitaplığı Yayınları.

Atıcı Arayancan, A. (2011). "Akkoyunlu ve Karakoyunlu'da Kadının Devlet Yönetimi ve Diplomasideki Önemine İki Örnek: Hatun Can Begüm ve Sara Hatun". *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 29, 285-301.

Ca'ferî b. Muhammed el-Hüseynî. (2011). *Târîh-i Kebîr (Tevârîh-i Enbiyâ ve Mülûk)*. (Çev. İsmail Aka), Ankara: TTK Yayınları.

Çandarlıoğlu, G. (1974-75). "Uygur Sarayına Gelin Giden Çinli Prensesler ve Bunun Arkasındaki Politik Gerçekler". *Tarih Dergisi*. 28-29, 63-70.

Ebû Bekr-i Tihrani. (2014). *Kitab-ı Diyarbekriyye*. (Çev. Mürsel Öztürk), Ankara: TTK Yayınları.

Erdem, İ, Paydaş, K. (2007). *Ak-Koyunlu Devleti Tarihi (Siyaset, Teşkilat, Kültür)*. Ankara: Birleşik Yayınevi.

Erdem, İ. (2002). "Osman Bey'in ölümünden Uzun Hasan Padişah'a Ak-Koyunlular (1435-1456)". *Tarih Araştırmaları Dergisi*. 32, 103-131.

Eröz, M. (1977). *Türk Ailesi*, İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Gömeç, S. (1997). *Uygur Türkleri Tarihi ve Kültürü*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.

Gömeç, S. (1999). *Kök Türk Tarihi*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Gregory Abû'l-Farac. (1999). *Abû'l-Farac Tarihi*. C. I, (Çev. Ömer Rıza Doğrul), Ankara: TTK Yayınları.

Gündüz, A. (2018). "Çelebi Mehmed'in Kızı Selçuk Hatun Vakıfları". *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 17 (3), 1154-1173.

Han Hanedanlığı Tarihi. (2015). (Haz. Ayşe Onat, Semra Orsoy ve Konuralp Ercilasun), Ankara: TTK Yayınları.

Hasan-ı Rumlu. (2006). *Ahsenü't-Tevarih*. (Çev. Mürsel Öztürk), Ankara: TTK Yayınları.

Hoca Sadeddin Efendi. (1999). *Tacü't-Tevârih*. C.I, (Haz. İsmet Parmaksızoğlu), Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

İbn Fazlan. (2016). *Seyahatnamesi*. (Çev. Ramazan Şeşen), İstanbul: Yeditepe Yayınları.

İbni Tagrıberdi. (2013). *En-Nûcûmu'z-Zâhire*. (Çev. Ahsen D. Batur), İstanbul: Selenge Yayınları.

İbnü'l-Esir. (1991). *El-Kâmil Fi't-Tarih,* C. IX, (Çev. Abdülkerim Özaydın), İstanbul: Bahar Yayınları.

İnalcık, H. (1971)."II. Murad". *İA*., C. 8, İstanbul: MEB Yayınları, 598-615.

İnan, A. (1968). *Tarih Boyunca Türk Kadının Hak ve Görevleri*. İstanbul: MEB Yayınları, 1968.

İpşirli, M. (1995). "Elçi", *DİA*, C. 11, İstanbul: TDV. Yayınları, 3-15.

İzgi, Ö. (1975). *İslâmiyet'ten Önceki Türklerde Kadın*. Ankara: Türk Kültürü Araştırmaları.

İzgi, Ö. (2000). *Çin Elçisi Wang Yen-Te'nin Uygur Seyahatnamesi*. Ankara: TTK Yayınları.

Kaçın, B. (2017). "Büyük Selçuklular'da Evlilik Merasimleri". *Selçuklu Medeniyeti Araştırmaları Dergisi*. II (2), 97-121.

Kafesoğlu, İ. (1997). *Türk Milli Kültürü*, İstanbul: Ötüken Neşriyat.

Kılıç, R. (2003). "Fatih Devri (1451-1481) Osmanlı-Akkoyunlu İlişkileri", *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C. 1 (14), 95-118.

Kitapçı, Z. (1994). "Asrın Olayı Büyük Selçuklu Sultanı Tuğrul Bey'in Halife El-Kâim'in Kızı Seyyide İle Evlenmesi ve Bazı Tarihî Gerçekler". *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*. 1, 13-42.

Köymen, M. A. (1976). *Tuğrul Bey ve Zamanı*. İstanbul: MEB Basımevi.

Köymen, M. A. (1976). *Tuğrul Bey ve Zamanı*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

Kuşçu, A, D. (2016). "Selçuklu Devlet Yönetiminde Kadının Yeri ve Altuncan Hatun Örneği". *Selçuklu Medeniyeti Araştırmaları Dergisi*. 1, 173-191.

Makrîzî. (1997). *es-Sulûk li-Ma'rifeti Duvel el-Mulûk*. C. VI, (Thk. Muhammed Abdulkadir 'Atâ), Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-'İlmiyye.

Mehmed Neşrî. (1995). *Kitâb-ı Cihânnümâ*. C.I, (Haz. M. Altay Köymen ve F. Reşit Unat), Ankara: TTK Yayınları.

Mevdûdî. (1971). *Selçuklular Tarihi*. (Çev. Ali Genceli), İstanbul: Hilal Yayınları.

Mevdûdî. (1971). *Selçuklular Tarihi*. (Çev. Ali Genceli), İstanbul: Hilal Yayınları.

Nizâmü'l-Mülk. (2016). *Siyâset-nâme*. (Haz. Mehmet Altay Köymen), Ankara: TTK Yayınları.

Râvendî. (1999). *Râhat-üs-Sudûr ve Âyet-üs-Sürûr*. C. I, (Çev. Ahmet Ateş), Ankara: TTK Yayınları.

Râvendî. (1999). *Râhat-üs-Sudûr ve Âyet-üs-Sürûr*. C. I, (Çev. Ahmet Ateş), Ankara: TTK Yayınları.

Ruy Gonzales de Clavijo. (1993). *Anadolu, Orta Asya ve Timur*. (Ömer Rıza Doğrul), İstanbul: Ses Yayınları.

Sakaoğlu, N. (2011). *Bu Mülkün Sultanları*. İstanbul: Oğlak Yayınları.

Selçuk, H. (2014). *Türk Tarihinde Kadın ve Savaş*. Konya: Çizgi Kitapevi Yayınları,

Sevim A, Merçil, E. (1995). *Selçuklu Devletleri Tarihi (Siyaset, Teşkilat ve Kültür)*. Ankara: TTK Yayınları.

Sevinç, N. (1987). *Eski Türklerde Kadın ve Aile*. İstanbul: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayınları. Kabaklı Çimen, L. (2008). *Türk Töresinde Kadın ve Aile*. İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayınları.

Sıbt İbnü'l-Cevzî. (2011). *Mir'âtü'z-Zaman fî Tarihi'l-Âyan'da Selçuklular*. Ankara: TTK Yayınları.

Sümer, F. (1964). "Ramazanoğulları". *İA*. C. 9, İstanbul: MEB Yayınları, 612-620.

Sümer, F. (1989). "Akkoyunlular", *DİA*, C. 2, İstanbul: TDV. Yayınları, 270-274.

Sümer, F. (1989). "Alâeddin Bey". *DİA*, C. 2, İstanbul: TDV. Yayınları, 321-323.

Sümer, F. (2007). "Ramazanoğulları". *DİA*, C. 34, İstanbul: TDV. Yayınları, 442-445.

Şahbaz, M. (2019). "Osmanlı ve Karamanlılar Arasındaki Siyasi Evlilikler: İlaldı Hatun Örneği". *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD)*. 6 (3), 336-344.

Tansel, S. (1999). *Fatih Sultan Mehmed'in Siyasi ve Askeri Faaliyetleri*, İstanbul: MEB Yayınları.

Taşağıl, A. (2004). *Göktürkler*. C. III, Ankara: TTK Yayınları.

Taşkıran, H. (2016). "Karamanlı Sarayında Bir Osmanlı: Melek Hatun". *Türk & İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 6, 332-334.

Taşkıran, H. (2016). Tâceddin II. İbrahim Bey Döneminde (1423-1464) Karamanoğullarının Hristiyan Devletlerle İlişkilerinin Genel Seyri". *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 9 (42), 796-808.

Tellioğlu, İ. (2016). "İslam Öncesi Türk Toplumunda Kadının Konumu Üzerine". A.Ü. *Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*. 55, 209-224.

Tursun Bey (1977). *Târih-i Ebu'l-Feth*, (Haz. Mertol Tulum), İstanbul: İstanbul Fetih Cemiyeti Yayınları.

Uluçay, M. Ç. (2011). *Padişahların Kadınları ve Kızları*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.

Uzunçarşılı, İ. H. (1937). "Karamanoğlu Devri Vesîkalarından İbrahim Bey'in Karaman İmâreti Vakfiyesi". *Belleten*. I, 56-164.

Uzunçarşılı, İ. H. (1957). "Çelebi Sultan Mehmed'in Kızı Selçuk Hatun Kiminle Evlendi". *Belleten*, XXI (82), 253-260.

Woods, J. E. (1993). *Akkoyunlular*. (Çev. Sibel Özbudun), İstanbul: Milliyet Yayınları.

Yinanç, M. H. (1945). "Cihânşah". *İA*., C. 3, İstanbul: MEB Yayınları, 173-189.

Yinanç, R. (1989). *Dulkadirli Beyliği*. Ankara: TTK Yayınları.

Yusuf Has Hâcib. (1959). *Kutadgu Bilig*. II, (Çev. Reşid Rahmeti Arat), Ankara: TTK Yayınları.

BÜYÜK MOĞOL HANLIĞI'NDA İKTİDAR, SEYYAH VE DİPLOMASİ

❖ *Rakkuş KARADUMAN*

- Arş. Gör. Mersin Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü
- rakkuskaraduman@outlook.com
- ORCID ID: 0000-0003-3583-1691

Bütün dünya Moğollara boyun eğmeliydi. Onlar boyun eğmedikleri sürece barış yapmayacaklardı.

Simon de Saint Quentin

Kaynakça

Abu'l Farac Gregory (Bar Hebraeus). (1999). Abû'l-Farac Tarihi II, Çev. Ömer Rıza Doğrul, Ankara: TTK Basımevi. G. Zerrin. (2007). *Nöker*, DİA XXXIII, İstanbul: TDV Yayınları. 216-217.

Ahmetbeyoğlu, A. (2020). *Eski Türklerde Kut ve Töre Bağlamında Hükümranlığın Hududları*, Tarih Dergisi, Sayı 71/1, İstanbul, 29-50.

Ahmetbeyoğlu, A. (2020). *Tarhan*, DİA XL, İstanbul: TDV Yayınları. 19-20.

Alaaddin Ata Melik Cüveyni. (1988). Tarih-i Cihangüşa I-III, Çev. Mürsel Öztürk, Ankara: TTK Basımevi.

Alinge, C. (1967). Moğol Kanunları, Çev. Coşkun Uçok, Ankara: A.Ü. Hukuk Fakültesi.

Anonim, Mu'izz el-Ensâb fi Şeceret'l Ensâb-ı Selâtin'i Moğol, Bibliotheque Nationale Paris, Persian 67, vr.41a.

Asım, N. (1934) Celâlüttin Harezemşah, İstanbul: Devlet Matbaası.

Berber, O. (Aralık 2018). *13. Yüzyılda Moğolların Diplomasi Anlayışı Üzerine Bazı Notlar*, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 19(2), 85.

Beyânî, Ş. (2018). Moğol Dönemi İran'ında Kadın, Çev. Mustafa Uyar, Ankara: TTK Basımevi.

Bostancı, F. (2020). Gelenekten Değişime Altın Orda Devleti'nde Berke Han Dönemi (Siyaset-Kültür-Din), Harran Üniversitesi, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Şanlıurfa.

Boyle, J.A. (1973). The Successsors of Cenghis Khan, United States of America: Columbia University Press.

Donuk, A. (1979-80). *Türk Devletinde Hâkimiyet Anlayışı*, Tarih Enstitüsü Dergisi, Sayı X-XI, İstanbul: Edebiyat Fakültesi Basımevi. 29-56.

Ebü'l-Ferec, İbnü'l İbri. (2011). Târîhu Muhtasari'd-Düvel, Çev. Şerafeddin Yaltkaya, Ankara: TTK Basımevi.

Göksu, E. (2019). Kutadgu Bilig'e Göre Türk Hükümdarlık Sanatı, İstanbul: Kronik Kitap.

Gömeç, S. (1998). *Şamanizm ve Eski Türk Dini*, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı 4, Denizli. 38-52.

Gömeç, S. (2006). Türk Kültürünün Ana Hatları, Ankara: Akçağ Basım Yayım Pazarlama.

Gördegir, E. (2019). *İlhanlı Hükümdarlarının Leviratus Geleneğine Uygun Evlilikleri*, Tarih Okulu Dergisi, 12(XLIII), 1324-1340.

Grousset, R. (2011). Bozkır İmparatorluğu Tarihi, Çev. Halil İnalcık, Ankara: TTK Basımevi.

Hayton, K. (2015). Doğu Ülkeleri Tarihinin Altın Çağı, Çev. Altay Tayfun Özcan, İstanbul: Selenge Yayınları.

İbnü'l Esir, (2008). El Kamil Fi't Tarih X, Çev. Ahmet Ağırakça-Beşir Eryarsoy, İstanbul: Bahar Yayınevi.

John Andrew Boyle, (1973). The Successsors of Cenghis Khan, United States of America.

Kafesoğlu, İ. (2007). Türk Milli Kültürü, İstanbul: Ötüken Neşriyat.

Kozhabekova, Z. (2013). *The Enthronement of Turkic-Mongol Rulers and Kagan Functions*, World Academy of Science, Engineering and Technology International Journal of Social, Behavioral, Educational, Economic, Business and Industrial Engineering, Vol:7, No:4, Kazakstan.

Kurat, A. K. (1940). Topkapı Sarayı Müzesi Arşivindeki Altın Ordu, Kırım ve Türkistan Hanlarına Ait Yarlık ve Bitikler, İstanbul: Burhaneddin Matbaası.

Marco Polo, (2015). *Geziler Kitabı*, Çev. Ömer Güngör, İstanbul: Yol Yayıncılık.

Memiş, E. (2015). Türk Kültür Tarihi, Bursa: Çizgi Kitabevi.

Minhâc-ı Sirâc el-Cûzcânî, (2016). Tabakât-ı Nâsırî, Çev. Mustafa Uyar, İstanbul: Ötüken Neşriyat.

Moğolların Gizli Tarihi. (2010). Çev. Ahmet Temir, Ankara: TTK Basımevi.

Muhammed b. Ali Şebankaraî, (1363/1984). Mecmau'l-Ensab, be Sal-ı 733, Neşr. Mir Haşim Muhaddis, Tahran.

Nesevi, (1934). Celâlüttin Harezemşah, Çev. Necip Asım, İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı.

Osman Turan, (2013). Selçuklular Zamanında Türkiye, İstanbul: Ötüken Neşriyat.

Ostrogorsky, G. (2011). Bizans Devleti Tarihi, Çev. Fikret Işıltan, Ankara: TTK Basımevi.

Ögel, B. (2015). Türklerde Devlet Anlayışı, Ankara: Ötüken Neşriyat.

Özcan, A. T. (2014). *Sartak Han*, Tarihin ve Tarihçinin İzinden: Kazım Yaşar Kopraman Armağanı, Ankara: TKAE Yayınları, 171-190.

Özgüdenli, O. G. (2020). Ortaçağ'da Türkler, Moğollar, İranlılar (Kaynaklar ve Araştırmalar), İstanbul: Ötüken Neşriyat.

Paydaş, K. (2018). Karakoyunlular, İslam Tarihi ve Medeniyeti Müslüman Türk Devletleri-II, Ed. Muhammet Hanefi Palabıyık- Osman Çetin, c. 9, İstanbul: Siyer Yayınları.

Plano Carpini, (2014). Seyahatname, Çev. Ergin Ayan, Ankara: Gece Kitaplığı.

Rashiduddin Fazlullah's, (1998). Jami'u't-tawarikh: Compendium of Chronicles, Eng. Trans. W. M. Thackston, Harvard University: Department of Near Eastern Languages and Civilizations.

Reşidüddin Fazlullah Hemedânî, Şu'b-i Pençgâne, Topkapı Sarayı, III. Ahmet Kütüphanesi nr. 2937, vr. 253a.

Riasanovsky, V. A. (1965). Fundamental Principles Of Mongol Law, Bloomington: Indiana University Press, 27, 40.

Rossabi, M. (2008). Kubilay Han'ın Seyyahı Doğu'dan Batı'ya İlk Yolculuk, Çev. Ekin Uşşaklı, İstanbul: Kültür Yayınları.

Roux, J. P. (1998). Türklerin ve Moğolların Eski Dini, İstanbul: Kabalcı Yayınevi.

Roux, J. P. (2001). Moğol İmparatorluğu Tarihi, Çev. Aykut Kazancıgil-Ayşe Bereket, İstanbul: Kabalcı Yayınevi. 2001.

Ruysbroeckli Willem, (2011). Möngke Han'ın Sarayına Yolculuk (1253-1255), Çev. Zülâl Kılıç, İstanbul: Kitap Yayınevi.

Rybatzki, V. (2006). Die Personennamen Und Titel Der MittelMongılischen Dokumente Eine Lexikalische Untersuchung, Helsinki: Yliopistopaino Oy.

Sevim, A. (2000). Anadolu'nun Fethi Selçuklular Dönemi, Ankara: TTK Basımevi.

Simon de Saint Quentin, (2006). Bir Keşiş'in Anılarında Tatarlar ve Anadolu 1245-1248, Çev. Erendiz Özbayoğlu, Antalya: Orkun Ozan Medya Şirketleri A.Ş.

Spuler, B. (2011). İran Moğolları, Çev. Cemal Köprülü, Ankara: TTK Basımevi.

Sümer, F. (2011). *Tatarlar*, DİA XI, İstanbul: TDV Yayınları. 168-170.

Temir, A. (1975). Türk Moğol İmparatorluğu ve Devamı, Ankara: Ayyıldız Yayınevi.

Tombuloğlu, T. (*1-7 Haziran*, 2018). *Kök Türk ve Uygur Yazıtlarında Propaganda*, Köktürk Yazısının Okunuşunun 125. Yılında Orhun'dan Anadolu'ya Uluslararası Türkoloji Sempozyumu, Bildiriler Kitabı, c.2, Ed. Şaban Doğan, Melis Sezen Güneş, Ulanbator, Moğolistan: Kesit Yayınları.

Tombuloğlu, T. (2020). "Tonyukuk Yazıtının Türk Devlet Anlayışı Açısından Değerlendirilmesi", Tonyukuk Kitabı, İstanbul: Türk Ocağı Yayınları. 339-348.

Turan, O. (2013). *Selçuklular Zamanında Türkiye*, İstanbul: Ötüken Neşriyat.

Turan, O. (Temmuz 1941). Çingiz *Adı Hakkında*, Belleten c. 5, s. 19, Ankara: TTK Basımevi, 267-276.

Türker, Ö. (2011). Türklerde ve Moğollarda Tarih Yazıcılığı (VII-XIII YY), Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla.

Türker, Ö., Karaduman, R. (2018). *XIII. Yüzyılda Moğol-Avrupa Diplomatik İlişkilerinde Yaşanan Dönüşümler ve Rabban Savma'nın Elçilik Misyonu*, Selçuklu Tarihçiliğinin Zamansız Kaybı Feda Şamil Arık'a Armağan Türk Tarihine Dair Yazılar-III, Ed. Alpaslan Demir vd, Ankara: Gece Kitaplığı, 723-743.

Vladimirtsov, B.Y. (1995). Moğolların İctimai Teşkilatı, Çev. Abdülkadir İnan, Ankara: TTK Basımevi.

Yakubovskiy, A. Y. (1976). Altın Ordu ve Çöküşü, Çev. Hasan Eren, Ankara: Milli Eğitim Basımevi.

Yûsuf Has Hâcib. (1988) Kutadgu Bilig, Çev. Reşid Rahmeti Arad, Ankara: TTK Basımevi

HÛLÂGÛ HAN DÖNEMİ İLHANLI-ABBASİ DİPLOMATİK MÜNASEBETLERİ

❖ *Ercan GÖRDEGİR*

- Dr. Arş. Gör. Batman Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Orta Çağ Tarihi
- ercan.gordegir@batman.edu.tr
- ORCID ID: 0000-0002-9661-196X

Eğer başın ve soylu hanedanının hatırı için
Bağışlamamı istiyorsan
Benim öğüdümü akıl kulağıyla dinle.
Eğer dinlemezsen
Tanrının isteğinin nasıl olduğuna bakacağım!
Hûlâgû Han

Kaynakça

Abdülkadir Donuk. (2008). Cüveynî ve Moğol Mezalimi. Tarih Dergisi, 47. İstanbul.

Abû'l-Farac, Gregory. (1999). Abû'l-Farac Tarihi. (Çev. Ömer Rıza Doğrul). Ankara: C. II. Türk Tarih Kurumu.

Aksarayî K. M. (2000). Müsâmeretü'l-ahbâr, (çev. Mürsel Öztürk), Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Anonim. (1976). The Tarikh-e Sistan, (Translated by: Milton Gold). Roma: Istıtuto Italıano Per Il Medıo Ed Estremo Orıente.

Aştiyani Abbas İkbal (1384) Târîh-i Aştiyani Moğol (Ez Hamle-i Cengiz Han ta Teşkil-i Devlet-i Timuri).

Banâketî, Fahreddîn Davut. (1348). Ravzatü Ulu'l-Elbab fî Marifetü't-Tevârîh ve'l-Ensâb (Târîh-i Benâketî). (Haz. Cafer Ş.). Tahran. Silsile-i İntişarat-ı Asar-ı Milli 44.

Cevvadi, A. Cihan, Z. (1391) Ez Tebriz ta Pekin Berresiyi Münasebet-i İlhanlıân ba Han-ı Bozorg-ı Moğol. Fasılname-i Tarih Revabit-ı Harici. 13 (50). 69-90.

Cüveynî, Alaeddin Ata Melik. (1339). Tarih-i Cihangüşa. (Tsh. Muhammed Kazvini). Müessese-yi İntişarat-ı Nigah.

Ebu'l Ferec, Gregory, (Bar Hebraeus). (2011). Târîhu Muhtasari'd-Düvel. (Çev. Ş. Yaltkaya). Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları

Erdem, İ. (1995). Türkiye Selçukluları-İlhanlı İlişkileri (1258-1308). Ankara: Basılmamış Doktora Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Glastyan, A. G. (2005). Ermeni Kaynaklarına Göre Moğollar, (Türkçeye Çev. İlyas Kamalov). İstanbul. Yeditepe Yayınevi.

Grousset R. (2011). Bozkır İmparatorluğu Tarihi. (Çev. Halil İnalcık). Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları

Hamdullah Müstevfî, Kazvinî. (2018). Târih-i Güzide. (Çev. Mürsel Öztürk). Ankara: Türk Tarih Kurumu.

Hiroto D. S. (February 1974). Locus of Control and Learned Helplessness. Journal of Experimental Psychology. 102 (2), 187-193.

https://en.wikipedia.org/wiki/Hulagu_Khan

İbn Haldun. (2013). Mukaddime. (Yay. Haz. Dr. Arslan Tekin). İstanbul: C.I.II. İlgi Kültür.

İbnü'l Esîr. (1986). El-Kamil Fi't-Tarih. (Çev. Ahmet Ağırakça). İstanbul: C. VII. Bahar Yayınları.

J. A. Boyle. (1961). The Death of the Last Abbâsîd Caliph, a Contemporary Muslim Account. Journal of Semitic Studies. VI. 145-161.

Köprülü M. F. (1942). XIII. Asırda Maraga Rasathanesi Hakkında Bazı Notlar. Belleten VI. 23-24.

Mesudi, Ebi'l Hasan Ali, Müruc-uz Zeheb, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Tercümeler Bölümü.

Minhâcüddin Ebû Ömer Osman b. Sirâceddin, *Cûzcânî. (1343). Tabakât-ı Nâsırî*. Kabil: II.

Mirhond. (1339). Ravzatu's-safâ fî sîreti'l-enbiyâ ve'l-mulûk ve'lhulefâ, C. V, (Çevr. Abbas Perviz). Tahran.

Mokhlesi, M A. (1985). Coğrafiyaye Tarikheh Soltaniye. (İkinci Baskı). İran: Tahran Yayınevi, 2.

Nasîreddîn Muhamed b. Muhammed Et- Tûsî. (2013). Zeyl-i Vâka-yi Bağdad Tarih-i Cihângüşâ, (Çev. Mürsel Öztürk). İstanbul: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Nasîreddîn Muhamed b. Muhammed Et-Tûsî. (1385). Zeyl-i Vâka-yi Bağdad Tarih-i Cihângüşâ-yı Cüveynî, (Tashih Muhammed Kazvînî). Tahran: C. III.

Nizamü'l-Mülk. (2013). Siyaset-name, Hazırlayan: Mehmet Altay Köymen, Ankara: TTK Yayınları, 2. Baskı.

Özbek, S. (2002). Yakın Doğu Türk-İslam Tarihinin Akışını Değiştiren Bir Meydan Savaşı: Ayn Calud. Ankara: Türkler Ansiklopedisi, C. V. 127-133.

Özbek, S. (2018). Moğolları Durduran Türk Sultan Baybars. Ankara: Berikan Yayınevi.

Özdemir H. A. (2006). Müsta'sım-Billâh. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, C. 32. 126-127.

Reşîdüddin Fazlullah Hamedânî. (2013). Câmiu't-Tevârih (İlhanlılar Kısmı). (Çev. İsmail Aka, Mehmet Aslan, Ahmad Hesemipour Khelejani). Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Reşîdüddîn, Fazlullah Hemedânî. (1387). Câmiü't-Tevârih. Tahran. Tarih-i İsmailiyân, (Tashih Muhammed Ruşen).

Sağlam A. (Nisan 2018). Memlûk-İlhanlı Diplomatik İlişkileri. Belleten. LXXXII (293).

Spuler, B. (2011). İran Moğolları (Siyaset, İdare ve Kültür İlhanlılar Devri, 1220-1350). (Çev. Cemal Köprülü). Ankara: 3. Baskı. Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Tural, M. (2017). Hülâgû Han'ın Bağdat'ı İstilası (1258) ve Tahribe Teşvik Meselesi. Tarih Okulu 10 (XXX). 21-50.

Yuvalı, A. (1998). Hülegü. Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi. XVIII. 473-475.

Yuvalı, A. (Ocak. 2017). İlhanlı Tarihi. İstanbul: Bilge Kültür Sanat Yayınları.

Bağdat'ın Moğollar Tarafından Kuşatmasını Gösteren Bir Minyatür

Kaynak: Source gallica.bnf.fr / Bibliothéque nationale de France. Département des Manuscrits. Supplément Persan 1113. Rašīd al-Dīn Fazl-ullāh Hamadānī. Ǧāmiʿ al-tavārīḫ. Bibliothéque nationale de France, vue 372-folio 180 v

Bağdat'ın Moğollar Tarafından Kuşatmasını Gösteren Minyatürün Devamı

Kaynak: Source gallica.bnf.fr / Bibliothéque nationale de France. Département des Manuscrits. Supplément Persan 1113, Rašīd al-Dīn Fazl-ullāh Hamadānī. Ǧāmiʿ al-tavārīḫ. Bibliothéque nationale de France. vue 372-folio 181

ALTIN ORDA DEVLETİ VE MEMLÛKLÜ DEVLETİ ARASINDA DİPLOMATİK İLİŞKİLER 1261-1264 (BERKE HAN VE BAYBARS DÖNEMİ)

❖ *Fatih BOSTANCI*

- Harran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, Doktora Öğrencisi
- bostanci.fatih@gmail.com
- ORCID ID: 0000-0003-3432-0320

Kaynakça

Abbasi C.-Muhammedi M. (1390). "Te'sir-i Hükumet-i Selas ber Münasebet-i İlhanan ve Ordu-yı Zerrin", Mutalaa-yı Tarih-i İslam, 9 (3), 50-69.

Akkuş M. (2016). "Altın Orda-İlhanlı İlişkilerinde Dinin Rolü", *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkishor Turkic* Volume 11/11 Summer. 1-12.

Arslantaş Y. (2003). "Memlük-Moğol Mücadelesi ve Orta Doğu Tarihine Etkileri", *Belleten*, LXVII/250. 1-17.

Ayalon D. (1991). Mamluk, Leiden: The Encyclopaedia of Islam, VOL, V.

_____ (1972). "The Great Yasa of Chingiz Khan, A Reexamination", (Part C1) Studia Islamica, No. 36, 113-158.

Bal M. S. (2005). "Türkiye Selçukluları, Mısır Memlükleri ve Altın Orda Devleti'nin İlhanlılara Karşı Kurduğu İttifak", Selçuk Üniversitesi, *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 17, 295-310.

Bayat M.-İhsani M. (1394). "Nakş-i Kafkaz der Revabıt-i İlhanan ba Ordu-yı Zerrin", *Pejoheş-i Tarih-name-yi İran Bad az İslam*, Şom, 11, 21-44.

Baybars, (1941). Zübdetü'l-Fikre, haz. W. De Tiesenhausen, Altınordu Devleti Tarihine Ait Metinler, (çev. İsmail Hakkı İzmirli), İstanbul: İstanbul Maarif Matbaası.

Berber O. (2018). "13.Yüzyılda Moğolların Diplomasi Anlayışı Üzerine Bazı Notlar", Eskişehir Osmangazi Üniversitesi *Sosyal Bilimler Dergisi*, 19 (2), 83-104.

Bostancı F. (2020). Gelenekten Değişime Altın Orda Devleti'nde Berke Han Dönemi (Siyaset-Kültür-Din), (Yüksek Lisans Tezi), Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, Şanlıurfa.

Cuveynî, A. A. M. (2013). Tarih-i Cihanguşâ, (çev. Mürsel Öztürk), Ankara: TTK Yayınları.

Çakır Ö. F. (2020). Memlûk Devleti'nde Merkeziyetçi Yapının Oluşumu (1250-1341), (Doktora Tezi), Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, Nevşehir.

Dayı Ö. (2020). Moğolların Teşkilat ve İdari Tarihi (İran Moğolları 1220-1295), Ankara: Altınordu Yayınları.

el-Makrizi, Takiyüddin Ahmed b. Ali b. (1997). Kitab'üs-Sülük fi Marifet-i Düvel'il-Mülük, tah. Muhammed Abdulkadir 'Âta, 8 Cilt, Beyrut/Lübnan: Dar'ul-Kutub'il-İlmiye.

el-Ömerî, Şihabeddin b.Fazlullah, (2014). Mesaliku'l-ebsâr (Türkler Hakkında Gördüklerim ve Duyduklarım), (çev. ve not. D. Ahsen Batur), İstanbul: Selenge Yayınları.

Erdem İ. (2000). "Olcaytu Han'ın Ölümüne Kadar İlhanlılar'da Yaşanan Siyasal-Kültürel Gelişmeler ve Yakın-Doğu'ya Etkileri", *AÜ DTCF Tarih Bölümü Tarih Araştırmaları Dergisi*, 20/31.

Ergüven N. S. (2016)."Uluslararası Hukukun Tarihsel Boyutuyla Diplomasinin Kuramsal Gelişim Süreci", Ankara Üniversitesi, *Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 7/1, 111-141.

Grousset R. (2017). Bozkır İmparatorluğu (Attila- Cengiz Han- Timur) (çev. M. Reşat Uzmen), 7.bs. İstanbul: Ötüken Yayınları.

Holt P. M. (1999). Haçlılar Çağı (11.yüzyıldan 1517'ye Yakındoğu), (Yay. Haz. Hamdi Can Tuncer), İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları.

İbn Abdüzzahir, el-Ravzat'ül-zahir fi Siret'il-Melik ez-Zahir, nşr. Abdülaziz el-Huveytir, Riyad.

_____ (1941). Sîreti'l-Meliki'z-Zâhir, haz. W.De. Tiesenhausen, Altın Ordu Devleti Tarihine Ait Metinler, (çev. İsmail Hakkı İzmirli), İstanbul: İstanbul Maarif Matbaası.

İbn Mufaddal, (1941). en-Nehcü's-Sedîd, haz. W. De Tiesenhausen, Altınordu Devleti Tarihine Ait Metinler, (çev. İsmail Hakkı İzmirli), İstanbul: İstanbul Maarif Matbaası.

İbni Tagrıberdi, (2013). en-Nücümu'z-Zahire (Parlayan Yıldızlar), (çev. D. Ahsen Batur), İstanbul: Selenge Yayınları.

İbn-Kesir, el-Bidâye ve'n-nihâye, (1994). Büyük İslam Tarihi, (çev. Mehmet Keskin), Çağrı İstanbul: Yayınları.

İskit T. (2007). Diplomasi Tarihi, Teorisi, Kuramları ve Uygulaması, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Kamalov İ. (2003). Moğolların Kafkasya Politikası, İstanbul: Kaknüs Yayınları.

Kanat C. (2001). "Baybars Zamanında Memlûk-İlhanlı Münasebetleri", *Tarih İncelemeleri Dergisi*, 16, (2001)

Aksarayî K. M. (2000). Müsâmeretü'l-ahbâr, (çev. Mürsel Öztürk), Ankara: TTK Basımevi.

Kopraman K. Y. (1992). Baybars, İstanbul: TDV Yayınları, 221-223.

Nüveyrî, (1941). Nihâyetü'l-İreb, haz. W. De Tiesenhausen, Altınordu Devleti Tarihine Ait Metinler, (çev. İsmail Hakkı İzmirli), İstanbul: İstanbul Maarif Matbaası.

Özbek S. (1988). el-Melik'üz-Zahir Rükneddin Baybars el-Bundukdari Hayatı ve Faaliyetleri, (Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

_____(2018). Moğolları Durduran Türk-Sultan Baybars, Ankara: Berikan Yayınları.

Poliak A. N. (1942). "The Influence of Chingiz-Khan's Yasa upon the General Organization of the Mamluk State", *Bulletin of the School of Oriental and African Studies,* University of London: 10 (4), 862-876.

Ruven A. (2008). "Diplomacy And the Slave Trade in The Eastern Mediterranean: A Re-Examination of The Mamluk-Byzantine-Genoese Triangle in The Late Thirteenth Century in Light of The Existing Early Correspondence", Oriente Moderno, LXXXVIII, 2, 349-369.

_____ (2004). Mongols and Mamluks-The Mamluk-İlkhanid War-1260-1281, London: Cambridge University Press.

Rasonyi L. (1983). Türk Devletinin Batıdaki Varisleri ve İlk Müslüman Türkler, Yay. Haz. Şükrü Kaya Seferoğlu-Adnan Müderrisoğlu, Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü.

Remzi, M. M. (1423/2002). Telfikü'l-Ahbâr ve Telhikü'l-Â'sâr fî Vakâyî'-i Kazan, Bulgar ve Mûluki't-Tatar, tah. İbrahim Şemseddin, C.I-II. Beyrut: Daru'l-Kitab'ul İlmiyye.

Sağlam A. (2017). Suriye'de Hâkimiyet Mücadelesi-İlhanlılar-Memlûkler, İstanbul: Çamlıca Yayınları.

Samyel Z. G. (2007). Diplomaside İletişim Yönteminin Uygulanması, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul.

Spuler B. (1957). İran Moğolları, (çev. Cemal Köprülü), Ankara: TTK Yayınları.

Şeşen R. (2009). Sultan Baybars ve Devri, İstanbul: İSAR Yayınları.

Togan Z. V. (1981). Umumi Türk Tarihi'ne Giriş, 3.bs. İstanbul: Enderun Kitapevi.

Turan O. (2017). Selçuklular Zamanında Türkiye, 15.bs. İstanbul: Ötüken Yayınları.

Uyar M. (2012). "İlhanlı-Memlûk Mücadelesi ve Suriye: Ekolojik Yaklaşımlar", (Ed. Mustafa Öztürk-Enver Çakar), Elazığ: *Beşinci Uluslararası Ortadoğu Semineri- İslamiyetin Doğuşundan Osmanlı İdaresine Kadar Ortadoğu*.

Yakubovskiy A. Y. (1992). Altın Ordu ve Çöküşü, (çev. Hasan Eren), Ankara: TTK Yayınları.

Yiğit F. A. (2016). "İktidar Ve İzdivaç: Memlûk-Altın Orda-İlhanlı Üçgeninde Siyasi Evlilikler", *Karadeniz Araştırmaları Dergisi*, 49, 103-120.

Yiğit İ. (2008). Memlûkler, İstanbul: Kayıhan Yayınları.

Yuvalı A. (1994). İlhanlılar Tarihi-I, Kuruluş Devri, Kayseri: Erciyes Üniversitesi Matbaası.

MEMLÛK-İLHANLI İLİŞKİLERİNDE BEN-İDRAKİ VE TANRISAL HAKLILIK İMGESİNİN YANSIMALARI

❖ *Yusuf ÖTENKAYA*

- Arş. Gör., Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü
- yusufotenkaya@gmail.com
- ORCID ID: 0000-0001-6721-4888

Kaynakça

Adel Allouche. (1990). Tegüder's Ultimatom to Kalawun. *International Journal of Middle East Studies* 22:437–46.

Ahmed Muhtâr el-Abbâdî. (2014). Fî Tarihü'l-Eyyûbîyyin ve'l-Memâlik. Beyrut: Daru'n-Nahdati'l-Arabiyye.

Anne F. Broadbridge. (2001). Mamluk Legitimacy and the Mongols: The Reigns of Baybars and Qalawun. *Mamluk Studies Review* 5:91–118.

Anne Faby Broadbridge. (2001). Mamluk Ideological And Diplomatic Relations With Mongol And Turkic Rulers Of The Near East And Central Asia (658-807/1260-1405). The University of Chicago.

Barbara Flemning. (1988). Political Genealogies in The Sixteenth Century. *Osmanlı Araştırmaları Dergisi* 7:123–137.

Bedreddin Mahmud el-Aynî. (2010). el-Ikdü'l-Cumân C.4. thk. Muhammed Muhammed Emin. Kahire: Darü'l-Kütüb ve'l-Vesâiki'l-Kavmiyye.

Carole Hillenbrand. (2017). The Crusades: Islamic Perspectives. New York: Routledge Publishing.

E. I. J. Rosenthal. (1962). Political Thought in Medieval Islam. New York: Cambrdige University Press.

Ebû Bekir b. Abdullah b. Aybek Davâdârî. (1960). Kenzü'd-Durer ve Câmii'l-Gurer. thk. Edward Budin. C.9 Kahire: Darü'l-Kütübi'l-Mısriyye.

İbn Nefis Alaaddin b. Ali. (1987). er-Risâletü'l-Kâmîliyye Fî's-Sireti'n-Nebeviyye. thk. Abdü'l-Mün'im Muhammed Ömer. Kahire: Cumhuriyyetü'l-Mısrü'l-Arabiyye Vezâretü'l-Evkâf.

J. J. Saunders. (1971). The History of the Mogol Conquests. London: Routledge Publishing.

Muhyiddin b. Abdüzzahir. (1961). Teşrifü'l-Eyyâm ve'l-'usûr Sireti Melik Mansûr. thk. Murad Kâmil. Kahire.

Muhyiddin b. Abdüzzâhir. (1976). er-Ravdu'z-Zâhir Fî Sireti'l-Melik Zâhir. thk. Abdülaziz Huvaytır. Riyad: el-Meşveret.

P.M. Holt. (1986). The Īlkhān Aḥmad's Embassies to Qalāwūn: Two Contemporary Accounts. *Bulletin of the School of Oriental and African Studies* 49(1):128–32.

Peter Thorau. (1992). The Lion of Egypt Sultan Baybars I and the Near East in the Thirteenth Century. New York: Longman Publishing.

Remke Kruk. (1995). History and Apocalypse: Ibn Al-Nâfis' Justification of Mamluk Rule. *Der Islam* 72:324–37.

Robert P. Blake&Richard N. Frye. (1949). History of the Nation of the Archers (The Mongols) by Grigor of Akanc Hitherto Ascribed to Matak῾ia The Monk: The Armenian Text Edited with an English Translation and Notes. *Harvard Journal of Asiatic Studies* 12(3):269–399.

Şeyh Ebu'l-Abbas Ahmed el-Kalkaşandî. (1915). Sıbhü'l-A'şa Fî Kitâbeti'l-Inşâ, C.8. Kahire: Darü'l-Kütübi's-Sultaniyye.

Takiyyüddin Ebû'l-Abbâs Ahmed el-Makrîzî. (1997). es-Sülûk li-ma'rifeti düveli'l-mülûk. thk. Muhammed Abdülkadir 'Ata. C.1. Beyrut: Darü'l-Kütübi'l-İlmiyye.

14. YÜZYILIN SON ÇEYREĞİ ve 15. YÜZYIL'DA TİMURLU–MİNG HANEDANLIĞI DİPLOMATİK İLİŞKİLERİ

❖ *Tuba TOMBULOĞLU*

- Dr. Öğretim Üyesi, Mersin Üniversitesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü
- tubatombuloglu@hotmail.com
- ORCID ID: 0000-0001-8061-4480

Kaynakça

Abdurrezzak Semerkandi. (2008). *Matla-us Sadeyn ve Mecma-i Bahreyn*, Trc. Asaniddin Urunbayev, C. II Taşkent: Özbekistan Neşriyatı.

Aka, İ. (2005). "Timur'un Çin ile Münasebetleri", Makaleler III, Ed. Semih Yalçın-Şarika Gedikli, , Ankara: Berikan Yayınevi.

Alan H. (2007). *Bozkırdan Cennet Bahçesine Timurlular*, İstanbul: Ötüken Yayınları.

Barthold V. V. (2015). *Uluğ Beg ve Zamanı*. Trc. İsmail Aka. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Bayram M.-Emiroğlu H. (2020). "Çin Tarzı Uluslararası İlişkilerin Analitik Çerçevesi: Yeni-Haraççılık", *Asya Araştırmaları Dergisi*, 1(4), ss.29-44.

Berber O. (2017). "Göktürk Dönemi Türk Diplomasisinin Hususiyetleri Üzerine", *Kerkük Çok Irak Değil Prof. Dr. Eşref Buharalı'ya Armağan*, Ed. Alparslan Demir, Tuba, Kalkan, Eralp Erdoğan, Ankara: Gece Kitaplığı, ss.33-46.

Berber O. (2018), "13. Yüzyılda Moğolların Diplomasi Anlayışı Üzerine Bazı Notlar", *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19 (2), ss.83-104.

Bretschneider E.(1967). *Mediavel Researches From Eastern Asiatic Sources*, II, London.

Chambers W.(1818). "An Account of Embassies and letters that passed between the Emperor of China and Sultan Shahrukh, son of Amir Timur", *Asiatic Miscellany*, C. 1-2, ss. 98-116.

Çandarlıoğlu G. (1995). *Orta Asya'da Timuriler, Çin'de Ming Münasebetleri Ch'en Ch'eng Elçilik Raporları*, İstanbul: Mimar Sinan Ünv. Matbaası.

Daş, M. (2005). "Bizans Kaynaklarında Timur İmajı", *Tarih İncelemeleri Dergisi*, XX(2), ss. 43-53.

Eberhard W. (1987). *Çin Tarihi*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Ekrem, N. H. (1999). *Çin Elçisi Chang Ch'ien'in Seyahatnamesine Göre Orta Asyada'ki Etnik Gruplar*, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara.

Fairbank, J. K. (1942). "Tributary Trade and China's Relation with the West", *The Far Eastern Qarterly*, 1(2) ss.129-149.

Fidan, Giray (2011). "Ming Tarih Kayıtlarına Göre 16. Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu Ming Çin'i İlişkileri", *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 30, ss. 275-287.

Fletcher, J. F. (1968). "China and Central Asia, 1368-1884", I*n The Chinese World Order: Traditional China's Foreign Relations, Edited: Jhon King Fairbank*, Cambridge: Mass: Harvard University Press.

Hafız-ı Abrû. (1380). *Zubdet'üt Tevarih-i Baysunguri* I, Yay. Seyyid Kemal Hac Seyyid Cevadi, Tahran: Sazman-ı Çap ve İntişarat-ı Vezaret-i Ferheng ve İrşad-ı İslami.

Johannes Schiltberger. (1997). *Türkler ve Tatarlar Arasında (1394-1427)*, Çev: Turgut Akpınar, İstanbul: İletişim Yayınları.

Kalan E. (2016). "Orta Çağ'da İpek Yolu'nda Diplomat ve Ajan Olarak Tüccarlar", *Yükselen İpek Yolu*, Ed. Fahri Atasoy, C. II, Türk Yurdu Yayınları, Ankara, ss.185-190.

Kauz R. (2005). *Politik und Handel Zwischen Ming und Timuriden*, Wiesbaden: Reichert Verlag.

Kazuo E. 81977). "Fu-An's Mission to Central Asia", *The Memories of the Toyo Bunko* 35, ss. 219-231.

Knobner A. (2005). "Timur'un Yükselişi ve Batı'nın Diplomatik Cevabı", 1390-1405, Çev: Musa Şamil Yüksel, *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, Sayı 18, ss.231-243.

Latham A. (2007). "The Confucian Continuties of Chinese Geopolitical Discourse", *Macalester İnternational*, 18(27), ss.243-251.

Manz B. F. (2017). *Timurlenk (Bozkırların Son Göçebe Fatihi)*, Trc. Zuhal Bilgin, İstanbul: Kronik Yayınları.

Mathews R. H. (1931). *Mathews' Chinese–English Dictionary*. Cambridge Mass: Harvard University Press.

Mau-Tsai Liui. (2006). *Çin Kaynaklarına Göre Doğu Türkleri*, Çev. Ersel Kayaoğlu-Deniz Banoğlu, İstanbul: Selenge Yayınları.

Nizamüddin Şami. (1987*). Zafername*, Trc. Necati Lugal, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Özcan A. T. (2014). "Timur'un Elçisi Sultaniyeli Johannes ve Libellus de Notitia Orbis Adlı Eserinden Bazı Parçalar" *Tarih Araştırmaları Dergisi*, 33(55), ss. 121-162.

Paydaş, K. (2009). "Emir Timur Döneminde Elçilik Teatisi" Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 29(1), 463-479.

Paydaş K. (2009) "Emir Timur'un Fetihlerde Haber Alma Teşkilatının Önemi", *Tarih Araştırmaları Dergisi,* 28(46), ss.35-52.

Rajkaı Z. (2015), *The Timurid Empire And Ming Chına:Theorıes and Approaches Concerning The Relations of the To Empıres*, Budapest.

KARA-KOYUNLU DEVLETİ'NDE ELÇİLİK TEATİSİ

❖ *Ahmet KORKMAZ*

- Harran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, Doktora Öğrencisi
- ahmekorkmaz1040@gmail.com
- ORCID ID: 0000-0001-8652-6203

Elçi İşittiği Sözü Aynen Ulaştırrısa
Ona Ölüm veya Ceza Yoktur.

Kutadgu Bilig

Kaynakça

Abdulhüseyin Nevâî. (1341/1962). *Esnâd ve Mukâtebât-ı Tarihî-yi İran ez Timur ta Şâh İsmail*. Tahran: Bungah-ı Tercüme ve Neşr-i Kitap.

Abdullah b. Fethullah el-Bağdadî. (2010). *el-Düvelü'l-İslamiyye fi el-Şark (Tarihü'l Gıyasi)*, Tah. Târık Nâfi' el-Hamdânî, Beyrut: Dâr ve Mektebetü'l-Hilâl.

Abdurrezzak-i Semerkandî. (1383/2004). *Matla'-ı Sa'deyn ve Mecma'-ı Bahreyn*, Nşr. Abdulhüseyin Nevâî, Tahran: Pejûhişgâh-ı Ulum-i İnsanı ve Muta'alat-ı Ferhengi, c. II/I-II/II.

Anonim. (2015). *Tarih-i Sultan Muhammed-i Kutbşâh*, New Delhi: Ed. Zerrine Pervin, Dilli Kitâb-ı Ghor.

Arayancan A. A. (2010). *Karakoyunlu Hükümdarlarından Cihânşah ve Dönemi (Siyaset-Teşkilat-İktisad-Din ve Kültür) 1438-1467*, Doktora Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ebu Bekr-i Tihrânî. (1992). *Kitâb-i Diyârbakriyya*, yay. Necati Luğal-Faruk Sümer, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, c. I-II; Türkçe Terc. Öztürk M. (2014). Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Ayaz F. Y. (2018). "Memlükler", *İslam Tarihi ve Medeniyeti Müslüman Türk Devletleri-II*, Ed. Muhammet Hanefi Palabıyık- Osman Çetin, İstanbul: Siyer Yayınları, c. 9, 443-512.

Feridun Bey. (1274/1858). *Münşeatu's-Selatin*, İstanbul: Takvimhane-i Âmire, c. I.

Gıyasüddin Hondmir. (1333/1954). *Tarih-i Habîbu's-Siyer fi Ahbar-ı Efrad-ı Beşer*, Yay. Celâleddin Humâyî, Tahran: İntişarat-ı Hayyam, c. III-IV.

Hafız Abrû. (1378/1999). *Coğrafya-yı Hafız Abrû*, Tas. Sâdık Seccâdî, Tahran: Ayine-i Mirâs, c. I-II.

Hafız Abrû. (1380/2001). *Zübdetü't-Tevârîh-i Bâysungurî*, Yay. Seyyid Kemâl Hac Seyyid Cevadi, Tahran: Sazman-ı Çap ve İntişarat-ı Vezaret-i Ferheng ve İrşad-ı İslami, c. III.

Hasan-ı Rumlu. (1389/2010). *Ahsenü't- Tevârîh*, Nşr. Abdulhüseyin Nevâî, Tahran: İntişarat-ı Esatir, c. I-II; Türkçe Terc. Öztürk M. (2006). Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Alan H. (2015). *Bozkırdan Cennet Bahçesine Timurlular 1360-1506*, İstanbul: Ötüken Yayınları.

Alan H. (1996). *Sultân Ebû Said Devri Timurlu Tarihi (1451-1469)*, Doktora Tezi, İstanbul: Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

İbni Tagrıberdi. (2013). *en-Nücûmu'z-Zâhire (Parlayan Yıldızlar)*, Terc. D. Ahsen Batur, İstanbul: Selenge Yayınları.

Erdem İ.-Paydaş K. (2007). *Ak-Koyunlu Devleti Tarihi Siyaset-Teşkilat-Kültür*, Ankara: Bileşik Yayınevi.

Aka İ. (2005). "Şahruh'un Kara-Koyunlular Üzerine Seferleri", *Prof. Dr. İsmail Aka Makaleler 1*, haz. E. Semih Yalçın-Şarika Gedikli, Ankara: Berikan Yayınları, 334-366.

Aka İ. (2001). *İran'da Türkmen Hâkimiyeti (Kara Koyunlular Devri)*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Aka İ. (2017). *Timur ve Devleti*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Paydaş K. (2019). "Ak-Koyunlu Devleti'nde Siyasi Evlilikler ve Sarayda Hatunların Konumu", *Tarih Yolunda Bir Ömür Prof. Dr. İsmail Özçelik'e Armağan*, Ed. Burak Kocaoğlu, Ankara: Berikan Yayınları, 413-428.

Paydaş K. (2006). "Ak-Koyunlu ve Kara-Koyunlu Türkmenlerinin Gürcistan'a Yaptıkları Seferler", *Tarih İncelemeleri Dergisi*, 21(2), 177-196.

Paydaş K. (2018). "Akkoyunlular", *İslam Tarihi ve Medeniyeti Müslüman Türk Devletleri-II*, Ed. Muhammet Hanefi Palabıyık- Osman Çetin, İstanbul: Siyer Yayınları, c. 9, 347-373.

Paydaş K. (2009). "Emir Timur Döneminde Elçilik Teatisi", *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29, 463-479.

Paydaş K. (2018). "Karakoyunlular", *İslam Tarihi ve Medeniyeti Müslüman Türk Devletleri-II*, Ed. Muhammet Hanefi Palabıyık- Osman Çetin, İstanbul: Siyer Yayınları, c. 9, 375-406.

Paydaş K. (2006). "Timurlu ve Türkmenlerin Şirvanşahlarla Olan Münasebetleri", *A.Ü.DTCF. Tarih Araştırmaları Dergisi*, 25(40), 113-140.

Paydaş K. (2003). *Ak-Koyunlu Devlet Teşkilâtı*, Doktora Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kopraman K. Y. (1971). *El-Aynî'nin İkdu'l-Cumân'ında XV. Yüzyıla Ait Anadolu Tarihi ile İlgili Kayıtlar*, Doktora Tezi, Ankara: A.Ü.D.T.C.F. Kütüphanesi, nr. 149.

Kopraman K. Y. (1989). *Mısır Memlûkleri Tarihi Sultan al-Melik al-Mu'ayyad Şeyh al-Mahmûdî Devri (1412-1421)*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Köymen M. A. (2016). *Selçuklu İmparatorluğu Tarihi*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, c. III.

İpşirli M. (1995). "Elçi", *TDVİA*, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, c. 11, 3-15.

Mirhond. (1385/2006). *Tarih-i Ravzatu's-Safa Fi Sîreti'l-Enbiyâ ve'l-Mülûk ve'l-Hulefâ*, Haz. Cemşid Kiyanfer, Tahran: İntişarat-ı Esatir, c. VI/II.

Muhammed Yusuf Vale-i İsfahanî Kazvînî. (1379/2000). *Hold-i Berin (Tarih-i Timuriyân ve Türkmenân)*, Haz. Mir Haşim Muhaddes, Tahran: Mirâs-ı Mektûb.

Uyar M. (2020). *İlhanlı (İran Moğolları) Devleti'nin Askerî Teşkilâtı (Orta Çağ Moğol Ordularında Gelenek ve Dönüşüm)*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Hümbətoğlu N. T. (2012), *Azərbaycan Qaraqoyunlu və Ağqoyunlu Dövlətləri*, Bakü: Çaşıoğlu.

Nizâmü'l-Mülk. (2018). *Siyâset-Nâme*, Çev. Mehmet Altay Köymen, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Genç R. (2002). *Karahanlı Devlet Teşkilatı*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Sümer F. (1992). *Kara Koyunlular (Başlangıçtan Cihan-Şah'a Kadar)*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Şihabeddin Ebu Fazl Ahmed b. Ali ibn Hacer el-Askalanî. (1998). *İnbâ' el-Ğumr bi Ebnâu'l-Umr*, Tah. Hasan Habeşî, Kahire: Lecnetü İhyâi't-Türâsi'l-İslâmî, c. III.

Şükrullah. (2020). *Behçetü't Tevârîh, Üç Osmanlı Tarihi*, Hazırlayan Atsız, İstanbul: Ötüken Yayınları.

Takiyeddin Ahmed b. Ali Makrizî. (1997). *Kitâbu's-Sulûk li Ma'rifeti Düveli'l-Mulûk*, Tah. Muhammed Abdulkadir Atâ, Daru'l-Kutubi'l-İlmiye, Beyrut 1997, c. VI-VII.

Minorsky V. (1950). "The Qara-Qoyunlu and The Qutb-Shāhs", *BSOAS*, University of London, XVII(1), 50-73.

Yûsuf Hâs Hâcib. (2019). *Kutadgu Bilig*, Çev. Yaşar Çağbayır, İstanbul: Ötüken Yayınları.

VIII. HENRY'NİN PAPALIK POLİTİKALARI VE SONUÇLARI: YENİ İNGİLTERE'NİN DOĞUŞU

❖ *Tolgahan KARAİMAMOĞLU*

- Öğr. Gör. Dr. Mersin Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü
- tolga_han33@windowslive.com
- ORCID ID: 0000-0002-7614-4428

Kaynakça

Aubrey, W. H. S. (1879). *The National and Domestic History of England*. C.2, Londra: Hogger.

Barratt, J. (2005), *Armada 1588: The Spanish assault on England.* South Yorkshire: Pen & Sword Military.

Bellamy, J. (2013). *The Tudor Law of Treason (Routledge Revivals): An Introduction.* Oxon: Routledge.

Betteridge T. ve Lipscomb, S. (2013). *Henry VIII and the Court: Art, Politics and Performance.* Burlington: Ashgate Publishing Company.

Black, J. (2020). *İngiltere Tarihi*. Çev. Aytaç Yıldız, Ankara: DoğuBatı.

Borman, T. (2015). *Thomas Cromwell: The untold story of Henry VIII's most faithful servant*. Lonra: Hodder Paperbacks.

Bradshaw, B. ve Duffy, E. (1989). *Humanism, Reform and the Reformation: The Career of Bishop John Fisher*. Cambridge: Cambridge Press.

Coke S. E. ve Hargrave, F. (1853). *The First Part of the Institutes of the Laws of England, Or, A Commentary Upon Littleton.* C.2, Philadelphia: Kite & Walton.

Elton, G. R. (2010). *The Tudor Revolution in Government: Administrative Changes in the Reign of Henry VIII.* Cambridge: Cambridge University Press.

Erkul, İ. Ç. (2016). Britanya İmparatorluğu'nun Kuruluşunda Tudor Hanedanı'nın Etkisi. *IJOESS*, 7(23), 152-171.

G. W. Bernard. (2007). *The King's Reformation: Henry VIII and the Remaking of the English Church*, Yale University Press, Londra, 381-384.

Guy, J. (2000). *The Tudors: A Very Short Introduction.* Oxford: Oxford University Press.

Henry VIII, (1883). *Letters and Papers, Foreign and Domestic, Henry VIII, Volume 7, 1534*. (edit.), James Gairdner, Londra: Her Majesty's Stationery Office.

Henry VIII, (2015). *Assertio septem sacramentorum; or, Defence of the seven sacraments.* Londra: Scholar's Choice.

John Milton (1929). *Paradise Lost*. (edit.) A. W. Verity, Cambridge: Cambridge University Press.

John, J. (2019). Tudorların Karanlık Tarihi. Çev. Sinan Çoşkun, İstanbul: Ketebe.

Knowles, M. D. Duggan, A. J. ve Brooke, C. N. L. (1972). Henry II's Supplement to the Constitutions of Clarendon. *The English Historical Review*, 87(345), 757-771.

Kunze, N. L. (1971). The Origins of Modern Social Legislation: The Henrician Poor Law of 1536. *Albion: A Quarterly Journal Concerned with British Studies,* 3(1), 9-20.

Loades, D. M. (1994). *The Politics of Marriage: Henry VIII and His Queens.* Lonra: Alan Sutton.

Loades, D. M. (2014). *The Six Wives of Henry VIII.* Gloucestershire: Amberley Publishing.

MacCulloch, D. (2019). *Thomas Cromwell: A Revolutionary Life.* Londra: Penguin Books.

Machiavelli, N. (1999). *Hükümdar*. Çev. Selahattin Bağdatlı, İstanbul: DER Yayınları.

Mantel, H. (2013). *Ölüleri Getirin.* Çev. Elif Nihan Akbaş, İstanbul: Artemis Yayınları.

Mantel, H. (2014). *Kurtlar Hanedanı.* Çev. Beril Tüccarbaşıoğlu Uğur, İstanbul: Alfa, İstanbul.

Miller, H. (1989). *Henry VIII and the English Nobility*. Londra: Blackwell Pub.

Monti, J. (1997). *The King's Good Servant But God's First: The Life and Writings of Saint Thomas More.* New York: Ignatius.

Newell, W. R. (2017). *Tiranlar: Gücün, Adaletsizliğin ve Terörün Tarihi,* Çev. Dilek Şendil, İstanbul: Y.K.Y.

Pollard, A. F. (1919). *Henry VIII.* Londra: Longmans.

Randell, K. (2001). *Henry VIII and the Government of England.* Londra: Hodder & Stoughton.

Robin, D. M. Larsen A. R. ve Levin, C. (2007). *Encyclopedia of Women in the Renaissance: Italy, France, and England.* Oxford: ABC-CLIO.

Robison, W. B. (2016). *History, Fiction, and The Tudors: Sex, Politics, Power, and Artistic License in the Showtime Television Series.* Louisiana: Palgrave Macmillan.

Scarisbrick, J. J. (1968). *Henry VIII.* Los Angeles: University of California Press.

Somerset, F. Havens J. C. ve. Pitard, D. G. (2003). *Lollards and Their Influence in Late Medieval England.* Woodbridge: The Boydell Press.

Southern, R. W. (1990). *Saint Anselm*. New York: Cambridge University Press.

Tanner, J. R. (1930). *Tudor Constitutional Documents A.D. 1485-1603 with an Historical Commentary.* Cambridge: Cambridge University Press.

Tanner, N. (2009). *The Ages of Faith:Popular Religion in Late Medieval England and Western Europe.* Londra: Bloomsbury Academic.

Warner, J. C. (1998). *Henry VIII's Divorce: Literature and the Politics of the Printing Press.* Woodbridge: The Boydell Press.

Weir, A. (2008). *Henry VIII: The King and His Court,* New York: Ballantine Books.

Woodward, G. (2011). *Rebellion and Disorder Under the Tudors 1485–1603.* Londra: Hodder Education.

İnternet kaynakları

https://michelemorrical.com/love-letters-from-henry-viii-to-anne-boleyn/

https://www.independent.co.uk/news/people/hilary-mantel-coalition-more-brutal-poor-and-immigrants-thomas-cromwell-9858630.html

https://www.britannica.com/biography/Thomas-Cromwell-earl-of-Essex-Baron-Cromwell-of-Okeham

21. YÜZYILDA ÇAĞDAŞ LİDERLİK YAKLAŞIMLARI

Editör
Emre SEYREK

EFEAKADEMİ

21. Yüzyılda Çağdaş Liderlik Yaklaşımları

Editör: Emre SEYREK ORCID (0000-0002-6561-8739)

E- ISBN: 978-625-7729-64-2

ISBN: 978-625-7729-63-5

1. Baskı: Aralık 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ'ye aittir.

KÜTÜPHANE KARTI

21. Yüzyılda Çağdaş Liderlik Yaklaşımları
SEYREK, Emre
1. Basım, 119 s., 135 x 210 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar Kelimeler:
1. Liderlik, 2. Yönetim, 3. Örgütsel Davranış, 4. İşletme,
5. Kamu Yönetimi.

Dizgi - Mizanpaj: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)
Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ 3
İÇİNDEKİLER 5

PATERNALİST (BABACAN) LİDERLİK YAKLAŞIMI 7
GİRİŞ 8
1. PATERNALİZM KAVRAMI 9
2. PATERNALİST (BABACAN) LİDERLİK TANIMI 11
3. PATERNALİST (BABACAN) LİDERLİK TÜRLERİ ... 12
3.1. Aycan'a Göre Paternalist (Babacan) Liderlik Sınıflaması 12
3.2. Farh Ve Cheng'e Göre Paternalist (Babacan) Liderlik Sınıflaması 13
4. PATERNALİST (BABACAN) LİDER VE ASTLARIN DAVRANIŞ ÖZELLİKLERİ 14
SONUÇ 18
KAYNAKÇA 20

KARİZMATİK LİDERLİK YAKLAŞIMI 27
GİRİŞ 28
1. KARİZMATİK LİDERLİK 29
1.1. Karizma Kavramı 29
1.2. Karizmatik Liderlik Kavramı 31
1.3. Karizmatik Liderlik Yaklaşımları 36
1.4. Karizmatik Liderlik Özellikleri 37
1.5. Karizmatik Liderlik Teorilerinin Değerlendirilmesi 38
SONUÇ 39
KAYNAKÇA 41

DÖNÜŞÜMCÜ LİDERLİK YAKLAŞIMI 45
GİRİŞ 46
1. DÖNÜŞÜMCÜ LİDERLİK 47
1.1. Dönüşümcü Liderin Başlıca Ortak Özellikleri 49

1.2. Dönüşümcü Liderliğin Ortaya Çıkış Süreci ve Gelişimi 55
1.3. Dönüşümcü Liderlik Boyutları 58
1.4. Dönüşümcü Liderlik ile İlgili Eleştiriler 66
KAYNAKÇA 69

E-LİDERLİK YAKLAŞIMI 79
GİRİŞ 80
1. TANIM 82
2. GELİŞMİŞ BİLGİ VE İLETİŞİM TEKNOLOJİLERİ 83
3. SANAL TAKIMLAR 85
4. E-LİDERLİK İLE GELENEKSEL LİDERLİK FARKI 89
5. E-LİDERLİĞİN ZORLUKLARI 90
5.1. Güven 90
5.2. İletişim 91
5.3. Mesafe ve Zaman 92
5.4. Çeşitlilik 93
SONUÇ 94
KAYNAKÇA 95

VİZYONER LİDERLİK YAKLAŞIMI 99
GİRİŞ 100
1. VİZYONER LİDER KAVRAMI 101
2. VİZYONER LİDERLİK ROLLERİ 105
2.1. Yolu Görmek 105
2.2. Yolda Yürümek 105
2.3. Yol Olmak 106
3. VİZYONER LİDERLİĞİN UNSURLARI 107
4. VİZYONER LİDERİN TAŞIMASI GEREKEN ÖZELLİKLER 107
SONUÇ 109
KAYNAKÇA 112
ÖZGEÇMİŞLER 117

PATERNALİST (BABACAN) LİDERLİK YAKLAŞIMI

✸ Öğr. Gör. Emre SEYREK

- Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu, Mülkiyet Koruma ve Güvenlik Bölümü
- ORCID ID: 0000-0002-6561-8739
- Mail: eseyrek@agri.edu.tr

KAYNAKÇA

Anwar, H. (2013). Impact of paternalistic leadership on employees' outcome–A study on the banking sector of Pakistan. *IOSR Journal of Business and Management*, 7(6), 109-115.

Aycan, Z. (2001). Paternalizm: Yönetim ve Liderlik Anlayışına İlişkin Üç Görgül Çalışma. *Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 1-19.

Aycan, Z. (2006). Paternalism towards Conceptual Refinement and Operationalization. U. Kim, K.S. Yang ve K.K. Hwang (Eds.) Indigenous and Cultural Psychology Understanding People in Context (445-466). New York: Springer Science, Business Media Inc.

Aycan, Z., Kanungo, R. N., Mendonca, M., Yu, K., Deller, J., Stahl, G. & Kurshid, A. (2000). Impact of Culture on Human Resource Management Practices: A 10-Country Comparison. *Applied Psychology: An International Review*, 49(1), 192-221.

Chen, C. C. (2013). How Does Paternalistic Style Leadership Relate to Team Cohesiveness in Soccer Coaching?. *Social Behavior ve Personality: An International Journal*, 41(1), 83-94.

Cheng, B. S., Chou, L. F., Wu, T. Y., Huang, M. P., & Farh, J. L. (2004). Paternalistic leadership and subordinate responses: Establishing a leadership model in Chinese organizations. *Asian Journal of Social Psychology*, 7(1), 89-117.

Crisp, R. (2004). Aristotle: Nicomachean Ethics. UK: Cambridge University Press.

Çalışkan, S. C. (2010). The interaction between paternalistic leadership style, organizational justice and organizational citizenship behavior: A study from Turkey. *China-USA Business Review*, 9(10), 67.

Farh, J. L., & Cheng, B. S. (2000). A cultural analysis of paternalistic leadership in Chinese organizations. In Management and organizations in the Chinese context (pp. 84-127). Palgrave Macmillan, London.

Fikret Pasa, S., Kabasakal, H., & Bodur, M. (2001). Society, organisations, and leadership in Turkey. *Applied Psychology*, 50(4), 559-589.

Gelfand, M. J., Erez, M., & Aycan, Z. (2007). Cross-Cultural Organizational Behavior. *Annual Review of Psychology*, 58(1), 479–514.

Hayek, M., Novicevic, M. M., Humphreys, J. H., & Jones, N. (2010). Ending the denial of slavery in management history. *Journal of Management History*, 16(3), 367-379.

Hofstede, G. (2006). What did GLOBE really measure? Researchers' minds versus respondents' minds. *Journal of international business studies*, 37(6), 882-896.

House, R.J., Wright, N.S. & Aditya, R.N. (1997). Cross-cultural research on organizational leadership. A critical analysis and a proposed theory. P.C. Earley ve M.Eros (Ed.), New Perspectives on International Industrial/Organizational Psychology (pp.535-625). San Fransisco: Jossey-Bass.

Koçel, T. (2010). *İşletme Yöneticiliği*, Beta Yayıncılık, İstanbul.

Liu, Y. (2014). Exploring the impact of organizational culture on paternalistic leadership in Chinese SMEs. *World Journal of Management*, 5(1), 1-19.

McKinsey, E. R. (1973). James Ralph: The Professional Writer Comes of Age. *Proceedings of the American Philosophical Society*, 117(1), 59-78.

Ötken, A. & Cenkci, T. (2012). The Impact of Paternalistic Leadership on Ethical Climate: The Moderating Role of Trust in Leader. *Journal of Business Ethics*, 108(4), 525-536.

Padavic, I. & Earnest, W. R. (1994). Paternalism as a Component of Managerial Strategy. *Social Science Journal*, 31(4), 389-405.

Padavic, I., & Earnest, W. R. (1994). Paternalism as a component of managerial strategy. *The Social Science Journal*, 31(4), 389-405.

Pellegrini, E. K. & Scandura, T., A. (2008). Paternalist Leadership: A Review and Agenda for Future Research. *Journal of Management*, 34(3), 566-593.

Pellegrini, E. K., Scandura, T. A. & Jayaraman, V. (2010). Cross-Cultural Generalizability of Paternalistic Leadership: An Expansion of Leader–Member Exchange Theory. *Group & Organization Management*, 35(4), 391–420.

Redding, G. (2013). The spirit of Chinese capitalism (Vol. 22). Walter de Gruyter.

Redding, S. G., & Hsiao, M. (1990). An empirical study of overseas Chinese managerial ideology. *International Journal of Psychology*, 25(3-6), 629-641.

Reeve, C. D. C. (1998). Aristotle's Politics. Cambridge: Hackett Publishing.

Schein, E. H. (2010). Organizational culture and leadership (Vol. 2). John Wiley & Sons.

Silin, R. H. (1976). Leadership and values: The organization of large-scale Taiwanese enterprises (No. 62). Harvard Univ Asia Center.

Singh, P. ve Bhandarker, A. (1990). Corporate Success and Transformational Leadership. New Delhi: Wiley Eastern.

Suber, P. (1999). Paternalism. Christopher Berry Gray (Ed.), Philosophy of Law: An Encyclopedia (632-635), Garland Pub. II. (https://dash.harvard.edu/bitstream/handle/1/4725017/suber_paternal.htm?sequence=1) (Erişim Tarihi:12.11.2020).

Wang, Y., Y. & Lin, Y., W. (2007). "The Study of the Paternalist Leadership Style: A Case Study of a Kindergarten Principal", *Asia-Pasific Journal of Research in Early Childhood Education*, 1(2), 95-112.

Wasti, S. A., Tan, H. H., Brower, H. H., & Önder, Ç. (2007). Cross-cultural measurement of supervisor trustworthiness: An assessment of measurement invariance across three cultures. *The Leadership Quarterly*, 18(5), 477-489.

Westwood, R. (1997). Harmony and patriarchy: The cultural basis for'paternalistic headship'among the overseas Chinese. *Organization studies*, 18(3), 445-480.

Wu, M., Huang, X., Li, C. & Liu, W. (2012). Perceived Interactional Justice and Trust-In- Supervisor as Mediators for Paternalistic Leadership. *Management ve Organization Review,* 8(1), 97-121.

Yukl, G. (2010). Leadership in organizations. New Jersey: Prentice Hall.

EK:

PATERNALİST (BABACAN) LİDERLİK ÖLÇEĞİ

Yardımsever Liderlik

1. Yöneticim bizime aileden biriymişiz gibi davranır.
2. Yöneticim tüm enerjisini benimle ilgilenmeye ayırır.
3. Yöneticim, iş ilişkilerinin dışında özel hayatım konusunda duyarlıdır.
4. Yöneticim genellikle rahatım için özen gösterir.
5. Yöneticim zor durumda olduğumda bana yardımcı olacaktır.
6. Yöneticim, kendisiyle uzun süredir çalışan astlara itina gösterir.
7. Yöneticim kişisel isteklerimi yerine getirir.
8. Yöneticim zor sorunlarla karşılaştığımda beni cesaretlendirir.
9. Yöneticim aile üyelerimi de gözetir.
10. Yöneticim düşük performans gösterdiğimde sebebin ne olduğunu anlamaya çalışır.
11. Yöneticim benim için günlük hayatta yapılması veya idare edilmesi zor olan konuları halleder.

Ahlaki Liderlik

1. Yöneticim kamunun yararı söz konusu olduğunda kişisel bir yanlışın intikamını almayı asla düşünmez. (ters)
2. Yöneticim insanları meziyetlerine göre çalıştırır ve başkalarının yeteneklerini ve meziyetlerini kıskanmaz.
3. Yöneticim yetkisini kendisine ayrıcalıklar elde etmek için kullanır. (ters)
4. Yöneticim, benim başarı ve katkılarımı kendi başarısıymış gibi göstermez.
7. Yöneticim kişisel çıkarları için beni kullanmaz.
8. Yöneticim kişisel ilişkileri ve bir takım gizli uygulamaları yasadışı bireysel yararlar sağlamak için kullanmaz.

Otoriter Liderlik

1. Yöneticim benden talimatlarına tamamen uymamı ister.
2. Yöneticim önemli olsun veya olmasın işletmedeki bütün kararları verir.
3. Yöneticim toplantılarda her zaman en son karar ver.
4. Yöneticim, çalışanların önünde daima emreder bir şekilde davranır.
5. Onunla çalışırken kendimi baskı altında hissederim.
6. Yöneticim astların üzerinde katı bir disiplin uygular.
7. Yöneticim, görevlerimizi yerine getiremediğimizde bizi azarlar.
8. Yöneticim, grubumuzun işletmedeki en iyi performansı gösteren birim olması gerektiğini vurgular.
9. İşleri yapmak için onun kurallarına uymalıyız. Aksi takdirde bizi ağır bir şekilde cezalandırır.

KARİZMATİK LİDERLİK YAKLAŞIMI

✸ Öğr. Gör. Harun SELÇUK

- Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu, Yönetim ve Organizasyon Bölümü
- ORCID ID: 0000-0001-5826-0612
- Mail: hselcuk@agri.edu.tr

KAYNAKÇA

Akdemir, A. (2008). Vizyon Yönetimi. Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım.

Arabacı, İ., Alanoğlu, M., & Doğan, B. (2014). Okul Müdürlerinin Karizmatik Liderlik Özellikleri ile Öğretmenlerin Örgütsel Bağlılıkları Arasındaki İlişki. *Turkish Journal of Educational Studies,* 192-221.

Aslan, Ş. (2009). Karizmatik Liderlik ve Örgütsel Vatandaşlık Davranışı İlişkisi: "Kurumda Çalışma Yılı" ve "Ücret" Değişkenlerinin Rolü. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 256-275.

Aykanat, Z. (2010). *Karizmatik Liderlik ve Örgüt Kültürü İlişkisi Üzerine Bir Uygulama.* Karaman: Yüksek Lisans Tezi.

Bektaş, Ç. (2016). Liderlik Yaklaşımları ve Modern Liderden Beklentiler. *Selçuk Üniversitesi Akşehir Meslek Yüksekokulu Sosyal Bilimler Dergisi,* 44-53.

Celep, C. (2004). *Dönüşümsel Liderlik.* Ankara: Anı Yayıncılık.

Demircioğlu, E. C. (2015). Karizmatik Liderliğin Yönetsel Açıdan Değerlendirilmesi. *Uluslararası Akademik Yönetim Bilimleri Dergisi,* 52-69.

Demircioğlu, E. C. (2015). Karizmatik Liderliğin Yönetsel Açıdan Değerlendirilmesi . *Uluslararası Akademik Yönetim Bilimleri Dergisi*, 52-69.

Doğan, S. (2003). *Personel Güçlendirme (Empowerment).* İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Doğanlı, U. (2019). *Dönüşümcü Liderlik ve Örgütsel Özdeşleşme İlişkisinde Örgüt Kültürünün Düzenleyici Etkisine Yönelik Bir Araştırma.* Balıkesir: Yüksek Lisans Tezi.

Edizler, G. (2010). Karizmatik Liderlikte Duygusal Zeka Boyutuyla Cinsiyet Faktörüne İlişkin Literatürsel Bir Çalışma. 137-150.

Erçil, Y. (1997). *"Lineer Olmayan Karizmatik Liderlik Modeli".* İstanbul: 21.Yüzyılda Liderlik Sempozyumu.

Erdoğan, İ. (2007). *İşletmelerde Davranış*. İstanbul: Malatyalı İşadamları Derneği Yönetim Yayınları Dizisi.

Ergezer, B. (1995). *Liderlik ve Özellikleri* . Ankara: Ocak Yayınları.

Gül, H. (2003). Atıf Teorisinde Belirtilen Karizmatik Liderlik Özelliklerinin Üçlü Örgütsel Bağlılık Modeliyle İlişkileri Üzerine Bir Çalışma. *İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 1-17.

Gül, H. (2003). *Karizmatik Liderlik ve Örgütsel Bağlılık Üzerine Bir Araştırma.* Gebze: Doktora Tezi.

Güner, Ş. (2002). *Dönüşümsel Liderliğin Güç Kaynakları ve Silahlı Kuvvetler Organizasyonunun Dönüşümsel Liderliğe Uygunluk Açısından Değerlendirilmesi.* Isparta: Yüksek Lisans Tezi.

Güney, S., & Mansurova, S. (2018). İşletmelerde Dönüşümcü Liderlik Davranışlarının Örgüt Kültürüne Etkisi ve Bir Uygulama. *Dergipark*, 33-54.

İşcan, F. (2012). *Karizmatik Liderler Üzerine Bir Araştırma: Charlos Ghosn.* Bursa: Yüksek Lisans Tezi.

Kara, E. (2019). Karizmatik Liderlik. A. Gürer içinde, *21.Yüzyılda Liderlik Yaklaşımları* (s. 73). İstanbul: Hiperlink Yayınları.

Karaman, F. (2016). *Okul Müdürlerinin Eğitim Liderliği Konusundaki Durumlarının İncelenmesi Tekirdağ İli Çerkezköy İlçesi Örneği.* İstanbul: Yüksek Lisans Tezi.

Keçecioğlu, T. (2003). *Liderlik ve Liderler*. İstanbul: Okumuş Adam Yayınları 1.baskı .

Kılınç, T. (1996). Liderlikte Durumsallığın Ötesi Karizmatik Liderlik Yaklaşımı. *İ.Ü. İşletme Fakültesi Dergisi* , 67-108.

Kırel, Ç. (2001). Liderlik Davranış Biçimleri Konusuna Yeni Bir Yaklaşım: Karizmatik Liderlikten Dönüşümsel Liderliğe. *Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, 55-71.

Koçel, T. (2015). *İşletme Yöneticiliği.* İstanbul: Beta Yayınları.

Saruhan, S. C., & Yıldız, M. L. (2009). *Çağdaş Yönetim Bilimi.* İstanbul: Beta Basım Yayın.

Şahin, A. (2004). *Başarı ve Mutluluk İçin Yönetici Liderlik.* İstanbul: Dolunay Yayınları.

Temel, E. (2016). *Dönüşümcü Liderlik ve Psikolojik Güçlendirme Arasındaki İlişkide Örgütsel Özdeşleşmenin Aracılık Rolü: Nazilli'deki Kamu Kurumlarında Bir Uygulama.* Aydın: Yüksek Lisans Tezi.

Töremen, F., Demir, H., & Korkut, A. (2015). Karizmatik Liderlik İletişim Ölçeğini Türk Kültürüne Uyarlama Çalışması. *Anadolu Eğitim Liderliği ve Öğretim Dergisi*, 27-40.

Yaldızbaş, S. (2015). *Karizmatik Liderlik Davranışlarının İş Performansına Etkisinde İş Tatmininin Aracılık Rolü.* Isparta: Doktora Tezi.

Yavan, A. A., Sökmen, A., & Bıyık, Y. (2018). Karizmatik Liderlik ve Örgütsel Özdeşleşmenin İş Tatmini ve İşten Ayrılma Niyetine Etkisi. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 899-913.

DÖNÜŞÜMCÜ LİDERLİK YAKLAŞIMI

✸ Dr. Öğr. Gör. İbrahim Halil ÇELİK

- Artvin Çoruh Üniversitesi, Artvin Meslek Yüksekokulu, Mülkiyet Koruma ve Güvenlik Bölümü
- ORCID ID: 0000-0003-2277-5299
- Mail: ibrahimhalil@artvin.edu.tr

KAYNAKÇA

Acar, A. Z. (2013). Farklı örgüt kültürü tipleri ve liderlik tarzları ile örgütsel bağlılık arasındaki ilişki: Lojistik işletmelerinde bir araştırma. İşletme Araştırmaları Dergisi, 5(2), 5-31.

Akgündüz, Y., Dalgıç, A., Kale, A. ve Karakan, H. İ. (2015). Beş faktör kişilik özelliklerinin dönüşümcü liderlik davranışlarına etkisi: Otel işletmelerinde bir araştırma. Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi, 7(3), 83-97.

Al Harbi, J. A., Alarifi, S., & Mosbah, A. (2019). Transformation leadership and creativity: Effects of employees pyschological empowerment and intrinsic motivation. Personnel Review, 48(5),1082-1099. DOI 10.1108/PR-11-2017-0354

Antonakis, J., Avolio, B. J. & Sivasubramaniam, N. (2003). Context and leadership: an examination of the nine-factor full-range leadership theory using the Multifactor Leadership Questionnaire. The Leadership Quarterly, 14, 261–295.

Arslan, F. (2019). Yiyecek-içecek çalışanlarında dönüşümcü liderlik ve yenilikçi iş davranışı ilişkisinde psikolojik güçlendirmenin aracı etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Zonguldak.

Avcı, A. (2015). Dönüşümcü ve işlemci liderlik stilleri: Kavramsal çerçevesi ve eğitim örgütleri açısından etkileri. FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi, 5, 85-108. Doi: http://dx.doi.org/10.16947/fsmiad.50142

Avolio, B. J. & Bass, B. M. (1995). Individual consideration viewed at multiple levels of analysis: A multi-level framework for examining the diffusion of transformational leadership. Leadership Quarterly, 6(2), 199-218.

Avolio, B. J., Bass, B. M. & Jung, D. I. (1999). Re-examining the components of transformational and transactional leadership using the multifactor leadership questionnaire. Journal of Occupational and Organizational Psychology, 72, 441–462

Ayrancı, E. ve Öge, E. (2010). Dönüşümsel liderlik kavramı hakkında önde gelen teoriler ve Türkiye'de kavramı ele alan çalışmalar. ABMYO Dergisi, 17, 37-46.

Babahanoğlu, N. (2016). Çalışanların dönüşümcü liderlik algılarının örgütsel bağlılıkları üzerindeki etkileri: Tekstil sektöründe bir araştırma. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dicle Üniversitesi, Diyarbakır.

Bass, B. M. (1985a). Leadership and performance beyond expectations. The Free Press, New York.

Bass, B. M. (1985b). Leadership: Good, better, best. Organizational Dynamics, 13(3), 26-40.

Bass, B. M. (1990). From transactional to transformational leadership: Learning to share the vision. Organizational Dynamics, 18(3), 19-31.

Bass, B. M. & Avolio, B. J. (1993). "Transformational leadership and organizational culture". Public Administration Quarterly, 17(1), 112–121.

Bass, B. M. & Avolio, B. J. (1995). MLQ multifactor leadership questionnaire. Mind Garden.

Bennis, W. G. (1959). Leadership theory and administrative behavior: The problem of authority. Administrative Science Quarterly, 4(3), 259-301.

Berber, A. (2000). Dönüşümsel ve etkileşimsel liderlik kavramı, gelişimi ve dönüşümsel liderliğin yönetim ve organizasyon içerisindeki rolü. Yönetim: İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi İşletme İktisadı Enstitüsü Dergisi, 36, 33-50.

Bodla, M. A. & Nawaz, M. M. (2010). Comparative study of full range leadership model among faculty members in public and private sector higher education ınstitutes and universities. International Journal of Business and Management, 5(4), 208-214.

Bolat, T., ve Seymen, O. A. (2003). Örgütlerde iş etiğinin yerleştirilmesinde "dönüşümcü liderlik tarzı" nın etkileri üzerine bir değerlendirme. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 6(9), 59-85.

Bolat, T., Aytemiz Seymen, O., Bolat O. İ., ve Erdem, B. (2016). Yönetim ve organizasyon. 6. Baskı, Detay Yayıncılık, Ankara.

Burns, J. M. (1978). Leadership. NY: Harper & Row.

Conger, J. A. (1999). "Charismatic and transformational leadership in organizations: An insider's perspective on these developing streams of research", The Leadership Quarterly, 10(2), 145-179.

Çelik, V. (1998). Eğitimde dönüşümcü liderlik. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi, 4(4), 423-442.

Dağdeviren-Ertaş, (2020). Dönüşüm lideri olarak yönetici. Özdemir, M. (Der.), Yönetme sanatı: Lider ve yöneticinin el kitabı içinde (ss. 263-278), Anı Yayıncılık, 1. Baskı, Ankara.

Demirci, M.K. (1999). Önderlik kuramları ve dönüştürücü önderlik ilişkisi. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı:3.

Demirtaş, E. ve Şama, E. (2016). Okullarda dönüşümcü liderlik ve örgütsel bağlılık ilişkisi. Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 10, 275-298

Doğan, S. (2020). Çağdaş liderlik yaklaşımları: Vizyoner liderlik-dönüşümcü liderlik-işlemci liderlik. Güçlü, N. (Der.), Eğitim yönetiminde liderlik: Teori-araştırma ve uygulama içinde. (ss.91-132) 5. Baskı, Pegem Akademi, Ankara.

Downton, J. V. (1973). *Rebel leadership: Commitment and charisma in the revolutionary process.* Free Press.

Eraslan, L. (2004). Liderlikte post-modern bir paradigma: dönüşümcü liderlik. Journal of Human Sciences, 1(1), 1-32.

Erdoğruca, P. (2011). Dönüşümcü (transformasyonel) liderlik ve örgütsel bağlılık arasındaki ilişki. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.

Erturgut, R. (2015). Kalite uygulamaları ve dönüşümcü yönetim: Kavramlar-ilke ve uygulamalar-ilişkiler. 2.Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

Ewen, C., Wihler, A., Blickle, G., Oerder, K., Ellen III, B. P., Douglas, C. & Ferris, G. R. (2013). "Further specification of the leader political skill–leadership effectiveness relationships: Transformational and transactional leader behavior as mediators". The Leadership Quarterly, 24(4): 516-533.

Gedikoğlu, T. (2015). Liderlik ve okul yönetimi. 1. Baskı, Anı Yayıncılık, Ankara.

Genç, N. (2019). Meslek yüksekokulları için yönetim ve organizasyon. 4. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

Hall, J., Johnson, S., Wysocki, A., ve Kepner, K. (2002). Transformational leadership: The transformation of managers and associates. University of Florida IFAS Extension.

Hartog, N. D. N., Muijen, J. J. V. & Koopman, P. L. (1997). Transactional versus transformational leadership: An analysis of the MLQ. Journal of Occupational and Organizational Psychology, 70, 19-34.

Hay, I. (2006), 'Transformational leadership: characteristics and criticisms'. E-Journal of Organizational Learning and Leadership, 5(2), 1-19.

Hunt, J. G. (1999). "Transformational/Charismatic leadersip's transformation of the field: An historical essay". Leadership Quarterly. 10(2): 129-144.

Jyoti, J. & Dev, M. (2015) The impact of transformational leadership on employee creativity: the role of learning orientation. Journal of Asia Business Studies, 9(1), 78 – 98.

Judge, T. A. & Piccolo, R. F. (2004). Transformational and transactional leadership: A meta-analytic test of their relative validity. Journal of Applied Psychology, 89(5), 755-768. DOI: 10.1037/0021-9010.89.5.755

Jung, D. I. & Avolio, B. J. (2000). Opening the black box: an experimental investigation of the mediating effects of trust and value congruence on transformational and transactional leadership. J. Organiz. Behav. 21, 949-964.

Jung, D. I. (2001). Transformational and transactional leadership and their effects on creativity in groups. Creativity Research Journal, 13 (2), 185-195. DOI: 10.1207/ S15326934CRJ1302_6

Karip, E. (1998). Dönüşümcü liderlik. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 16(16), 443-465.

Kılıç, T. (2015). Nasıl başardılar? Öncü girişimcilerin yönetim ve başarı sırları. AZ Kitap, 1. Baskı, İstanbul.

Kılınç, E. (2019). Stratejik ve dönüşümcü liderlik ile işgören performansı ilişkisi: Sağlık sektöründe bir araştırma. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi, Malatya. Enstitüsü.

Koçel, T. (2010). İşletme yöneticiliği. 12. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul.

Kouzes, J. M., & Posner, B. Z. (2007). The five practices of exemplary leadership. The Jossey-Bass reader on educational leadership, 63-74.

Obi, O. (2018). Influence of leader communication on employee motivation. Doctoral Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of Doctor of Business Administration. Walden University.

Öter, S. ve Ayan, M. S. (2016). Denizcilik işletmelerinde dönüşümcü liderlik ve örgütsel vatandaşlık davranışı arasındaki ilişkiler üzerine bir literatür araştırması. Denizcilik Fakültesi Dergisi, 8(1), 129-157. DOI: 10.18613/deudfd.10550

Öz, S. B. (2019). Criticisms and arguments against transformational leadership. https://www.linkedin.com/pulse/criticisms-arguments-against-transformational-leadership-%C3%B6z Erişim Tarihi: 02.12.2020

Özkara, Z. U. ve Sağlam-Arı, G. (2019). Örgütlerde güven ve liderlik: kavramlar-kuramlar-modeller ve uygulama. 1. Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara.

Podsakoff, P. M., MacKenzie, S. B. Moorman, R. H. & Fetter, R. (1990). Transformational leader behaviors and their effects on followers' trust in leader, satisfaction, and organizational citizenship behaviors. Leadership Quarterly, l(2), 107-142.

Reuvers, M., Van Engen, M. L., Vinkenburg, C. J. & Wilson-Evered, E. (2008). Transformational leadership and ınnovative work behaviour: Exploring the relevance of gender differences. Creativity and Innovation Management, 17(3), 227-244. Doi: 10.1111/j.1467-8691.2008.00487.x

Rowold, J., & Heinitz, K. (2007). "Transformational and charismatic leadership: Assessing the convergent, divergent and criterion validity of the MLQ and the CKS". The Leadership Quarterly, 18(2): 121-133.

Sağnak, M., Kuruöz, M., Polat, B, ve Soylu, A. (2015). Transformational leadership and innovative climate: An examination of the mediating effect of psychological empowerment. Eurasian Journal of Educational Research. 60, 149-162. Doi: 10.14689/ejer.2015.60.9

Stewart, J. (2006). Transformational leadership: An evolving concept examined through the works of burns, bass, avolio, and leithwood. Canadian Journal of Educational Administration and Policy, 54, 1-29.

Stone, A. G., Russell, R. F. & Patterson, K. (2004). Transformational versus servant leadership: a difference in leader focus. The Leadership & Organization Development Journal, 25(4), 349-361. DOI 10.1108/01437730410538671

Stoner, J., Blanchard, K., & Zigarmi, D. (2020). Vizyonun gücü. Yavuz, Y. (Ed.), Arı, A. (Çev. Ed.). Liderlikte çıtayı yükseltmek: Liderlik ve yüksek performanslı kurumlar yaratmada blanchard yaklaşımı içinde (ss.41- 56), 1. Baskı, Salon Yayınları, İstanbul.

Şengöz, M. (2015). Çalışanların algıladıkları etkileşimci ve dönüşümcü liderlik özellikleri ile örgütsel bağlılıkları arasındaki ilişkide yönetici-ast etkileşimi algısının ara değişken rolünün incelenmesi ve bankacılık sektörü örnekleminde bir araştırma. Yayımlanmamış Doktora tezi, Haliç Üniversitesi, İstanbul.

Taş, S. (2009). Atatürk'ün dönüşümcü liderliği. SDU International Journal of Technologic Sciences, 1(2), 1-9.

Ünsal, A. A. (2019). Dönüşümcü liderlik ve örgütsel vatandaşlık davranışı arasındaki ilişki. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Yukl, G. (1999). An evaluation of conceptual weaknesses in transformational and charismatic leadership theories. The leadership quarterly, 10(2), 285-305.

Yukl, G., Gordon, A. & Taber, T. (2002). A hierarchical taxonomy of leadership behavior: Integrating a half century of behavior research. Journal of Leadership and Organizational Studies, 9(1), 15-32.

Yılmaz, K. (2020). Dönüşümcü liderlik. Yılmaz, K. (Der.). Liderlik: Kuram-araştırma-uygulama içinde (ss.157-188), 1. Baskı, Pegem Akademi, Ankara.

Yılmaz, L. (2010). Halk eğitimi merkezi yöneticilerinin dönüşümcü liderlik özellikleri (İstanbul ili anadolu yakası örneği). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, İstanbul.

Yousaf, N. (2017). "A case against transformational leadership: Empirical examples from political history of South Asia". International Journal of Public Leadership, 13(3), 190-212. Doi: 10.1108/IJPL-03-2017-0014

Wang, B., Qian, J., Ou, R., Huang, C., Xu, B. & Xia, Y. (2016). Transformational leadership and employees' feedback seeking: The mediating role of trust in leader. Social Behavior and Personality, 44(7), 1201–1208.

White, S. K. (2018). What is transformational leadership? A model for motivating innovation.

https://www.cio.com/article/3257184/what-is-transformational-leadership-a-model-for-motivating-innovation.html Erişim Tarihi: 23.11.2020

EK: DÖNÜŞÜMCÜ LİDERLİK ÖLÇEĞİ

1.	Yöneticim astlarının kendilerini iyi hissetmesine yardımcı olur.
2.	Yöneticim verdiği emirlerde ahlaki değerleri gözetir.
3.	Yöneticimin emirleri çalışanlar tarafından saygıyla karşılanır.
4.	Yöneticim karizmatik özelliklere sahiptir.
5.	Yöneticim astları için iyi bir örnektir.
6.	Yöneticimle çalışmaktan gurur duyuyorum.
7.	Yöneticim çalışanlarına güvenmektedir.
8.	Yöneticimin çizdiği vizyona inanıyorum.
9.	Yöneticim sembolleri ve sloganları iyi kullanarak güçlü bir ortak amaç oluşturur.
10.	Yöneticimiz bizi kurumdaki rolümüzün ne kadar önemli olduğu konusunda ikna etmiştir.
11.	Yöneticimizin biz çalışanlarına ilham verme konusundaki becerileri yüksektir.
12.	Yöneticimiz bizi alışılmış ya da rutin davranış kalıplarımızı sorgulamaya yönlendirir.
13.	Yöneticimiz işlerin yapılış biçimi ve mevcut problemler hakkında yeni bakış açıları oluşturmamızı sağlar.
14.	Yöneticimiz çalışanların iş yerinde farklı görüşler açıklamalarına uygun ortam yaratır.
15.	Yöneticimiz astlarının zihinsel yeteneklerini sergilemeleri için uygun koşulları sağlar.
16.	Yöneticimiz astlarını "yaratıcılık" konusunda cesaretlendirir.
17.	Yöneticimiz astlarını bireysel olarak gözlemlemek için çaba sarf eder.
18.	Yöneticimiz çalışanların bireysel farklılıklarını dikkate alır.
19.	Yöneticimiz astlarının yeteneklerini ve ihtiyaçlarını dikkate alır.
20.	Yöneticimiz çalışanların güçlü oldukları yönleri keşfederek bu yönlerini geliştirmeleri noktasında onları yönlendirir.

E-LİDERLİK YAKLAŞIMI

✸ Arş. Gör. Mustafa GENÇ

- Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü
- ORCID ID: 0000-0001-5825-4714
- Mail: mgenc@agri.edu.tr

KAYNAKÇA

Alistoun, G. ve Upfold, C. (2012). A proposed framework for guiding the effective implementation of an informal communication system for virtual teams. European Conference on Information Management & Evaluation, 17-24.

Avolio, B. J. ve Kahai, S. (2003). Adding the "E" to E-Leadership: How it may Impact Your Leadership. *Organizational Dynamics*, 31(4), 325-338.

Avolio, B. J., Kahai, S. ve Dodge, G. E. (2000). E-leadership: Implications for theory, research, and practice. *The Leadership Quarterly*, 11(4), 615–668.

Avolio, B. J., Kahai, S., Dumdum, R. ve Sivasubramaniam, N. (2001). Virtual teams: Implications for e-leadership and team development. In M. London (Ed.), Applied in psychology. How people evaluate others in organizations (p. 337–358). Lawrence Erlbaum Associates Publishers.

Avolio, B. J., Walumbwa, F. O. ve Weber, T. J. (2009). Leadership: Current theories, research, and future directions. *Annual Review of Psychology*, 60(1), 421-449.

Bassanino, M., Fernado, T., & Wu, K.-C. (2014). Can virtual workspaces enhance team communication and collaboration in design review meetings? *Architectural Engineering and Design Management*, 10(3-4), 200-217.

Berry, G. R. (2011). Enhancing Effectiveness on Virtual Teams: Understanding Why Traditional Team Skills Are Insufficient. *Journal of Business Communication*, 48(2), 186–206.

Brunelle, E. (2012). Virtuality in Work Arrangements and Affective Organizational Commitment. *International Journal of Business and Social Science*, 3, 56–62.

Cascio, W. F. ve Shurygailo, S. (2003). E-Leadership and Virtual Teams. *Organizational Dynamics*, 31, 362-367.

Cummings, J. N. (2011). Economic and Business Dimensions Geography Is Alive and Well in Virtual Teams. *Communications of the ACM*, 54(8), 24–26.

DeSanctis, G. ve Poole, M. S. (1994). Capturing the complexity in advanced technology use:Adaptive Structuration Theory. *Organization Science*, 5, 121–147

Dinnocenzo, D. (2006). *How to lead from a distance*. In The Walk the Talk Company. Bedford, TX.

Eissa, G., Fox, C., Webster, B. D. ve Kim J. (2012). A Framework for Leader Effectiveness in Virtual Teams. *Journal of Leadership, Accountability and Ethics*, 9, 11–22

Furst, S. A., Reeves, M., Rosen, B. ve Blackburn, R. S. (2004). Managing the life cyle of virtual teams. Academy of Management Executive, 18(2), 6-20.

Hertel, G., Geister, S. ve Konradt, U. (2005). Managing virtual teams: A review of current empirical research. *Human Resource Management Review*, 15(1), 69-95.

Hertel, G, Konradt, U, ve Voss, K. (2006). Competencies for virtual teamwork: Development and validation of a web-based selection tool for members of distributed teams. *Organizational Psychology*, 15(4), 477–504.

Jarvempaa, S. L. ve Tanriverdi, H. (2003). Leading virtual Knowledge Networks. *Organizational Dynamics*, 31, 403-412.

Kayworth, T. R. ve Leidner, D. (2002). Leadership Effectiveness in Global Virtual Teams. *Journal of* Management *Information Systems*, 18, 7-40.

Koçel, T. (2015), *İşletme Yöneticiliği*, İstanbul: Beta Yayınları.

Lee, M. R. (2010). Effective Virtual Project Management Using Multiple E-Leadership Styles. *Encyclopedia of E-Business Development and Management in the Global Economy*, 3, 445-454.

MacDuffie, J. P. (2007). HRM and distributed work: Managing people across distances. *The Academy of Management Annals*, 1(1), 549–615.

Malhotra, A, Majchrzak, A, Rosen, B. (2007). Leading virtual teams. *Academy of Management Perspectives*, 21(1), 160–170.

Naktiyok, A. (2006). E-Liderlik: E- Liderlik Özelliklerinin İncelenmesine Yönelik Bir Araştırma. *Dokuz Eylül Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 7(1), 19-40.

Nunamaker, J. F., Reinig, B. A. ve Brigg R. O. (2009). Principles for Effective Virtual Teamwork. *Communications of the ACM*, 52(4), 113–117.

Olson-Buchanan, J. B., Rechner, P. L., Sanchez, R. J. ve Schmidtke, J. M. (2007). Utilizing virtual teams in a management principles course. *Education & Training*, 49(5), 408–423

O'Mahoney, S. ve Barley, S. R. (2009). Do digital telecommunications affect work and organization? The state of our knowledge. *Research in Organizational Behavior*, 21, 125-161.

Purvanova, R. K., ve Bono, J. E. (2009). Transformational leadership in context: Face-to-face and virtual teams. The Leadership Quarterly, 20(3), 343–357.

Raisinghani, M., Arora, A., Baylor, E., Brown, P. S., Coleman, C. ve Craig, K. (2010). Virtual Project Management of Globally Outsourced IT Projects. *International Journal of Management and Information Systems*, 14(5), 1–7.

Rayport, J. F. ve Sviokla, J. J. (1995). Exploiting the Virtual Value Chain. *Harvard Business Review*, 73(6), 75–85.

Romero, D. ve Molina, A. (2009). VO breeding environments & virtual organizations integral business process management framework. *Journal of Information Systems Frontiers*, 11(5), 569–597.

Rosen, B., Furst, S. ve Blackburn, R. (2006). Training for virtual teams: An investigation of current practices and future needs. Human Resource Managment, 45(2), 229-247.

Samartinho, J. P., Jorge, P. F., Jorge, A. d., ve Manuel, A. d. (2014). Good practices in virtual leadership: The E-3Cs rule (communication, trust and coordination). *The European Conference on Knowledge Management*. 3, 1272-1282.

Shamir, B. (1997). Leadership in boundaryless organizations: Disposable or indisposable. Unpublished manuscript, Hebrew University.

Snellman, C (2014) Virtual teams: Opportunities and challenges for e-leaders. *Procedia—Social and Behavioral Sciences*, 110, 1251–1261.

Townsend, A. M., DeMarie, S. M. ve Hendrickson, A. R. (1998). Virtual Teams: Technology and the Workplace of the Future. *Academy of Management Executive*, 12, 17-29.

Trivedi, A. ve Desai, J. (2012). A Review of Literature on E-Leadership. Shri Chimanbhai Patel Institutes, Ahmedabad. Working Paper.

Tyran, K. L. ve Tyran, C. K. (2008). The Role of Leadership in Virtual Teams. *Encyclopedia of E-Collaboration*, 540-546.

Wang, V. X. (2008). Traditional Leadership in Light of E-HRMS. *Encyclopedia of Human Resources Information Systems: Challenges in e-HRM*, 2, 849-854.

Wart, M. V., Roman, A., Wang, X. ve Liu, C. (2017). Operationalizing the definition of e-leadership: identifying the elements of e-leadership. *International Review ofAdministrative Sciences*, 85(1), 1–18.

Wright, K. B., Abendschein, B. ve Wombacher, K. (2014). Work-related communication technology use outside of regular work hours and work life conflict. *Management Communication Quarterly*, 28(4), 507–530.

Zaccaro, S. J. ve Bader, P. (2003). E-Leadership and the Challenges of Leading E-Teams: Minimizing the Bad and Maximizing the Good. *Organizational Dynamics*, 31(4), 377–387.

Zigurs, I. (2003). Leadership in Virtual Teams: Oxymoron or Opportunity?. *Organizational Dynamics*, 31(4), 339-351.

VİZYONER LİDERLİK YAKLAŞIMI

✸ Öğr. Gör. Vural AKAR

- Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Domaniç Hayme Ana MYO
- ORCID ID: 0000-0003-0804-3550
- Mail: vural.akar@dpu.edu.tr

KAYNAKÇA

Acar, S. (2006). İlköğretim okul yöneticilerinin vizyoner liderlik rollerine ilişkin öğretmen görüşleri. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.

Akgemci, T., & Güleş, H. K. (2009). İşletmelerde Stratejik Yönetim. Gazi Kitabevi.

Akiş, Y. T. (2004). Türkiye'nin Gerçek Liderlik Haritası. Alfa Basım Yayım Dağıtım Ltd.

Aytaç, T. (1999). Okul merkezli yönetim. Eğitim ve Bilim, 23(111).

Bennis, W. (2016). Bir Lider Olabilmek (5. Basım). İstanbul, Aura Yayıncılık.

Bulut, Y. B., & Uygun, S. (2010). Etkin bir yönetim için vizyoner liderliğin önemi: Hatay'daki kamu kurumları üzerinde bir uygulama/Importance Of Vısıonary Leadershıp For An Actıve Admınıstratıon: An Applıcaton In Publıc Instıtutıons In Hatay. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 7(13), 29-47.

Çelik, V. (2000). Eğitimsel liderlik. Pegem A yayıncılık.

Doğan, S. (2007). Vizyona dayalı liderlik. Kare Yayınları.

Erçetin, Ş. Ş. (1997). İlköğretim okullarında yöneticilerin vizyon geliştirmeye ilişkin tutumları. 21. Yüzyılda Liderlik Sempozyumu.(5-6 Haziran 1997) Bildiriler Kitabı. Tuzla-İstanbul: Deniz Harp Okulu Basımevi, 1, 126-132.

Foster, R. D., & Akdere, M. (2007). Effective organizational vision: implications for human resource development. Journal of European Industrial Training.

Goleman, D., Boyatsız, R. & McKee, A. (2002). Yeni liderler.(Çev. F. Nayır - O. Deniztekin). İstanbul: Varlık Yayınları.

Hwang, A., Khatri, N., & Srinivas, E. S. (2005). Organizational charisma and vision across three countries. Management Decision, 43(7-8), 960-974.

İşcan, Ö. F., & Tanrıbil, S. (2016). Vizyoner Liderlik Davranışlarının Çalışanların Örgütsel Bağlılıklarına ve Adalet Algılarına Etkisi. Journal of Graduate School of Social Sciences, 20(3).

Kantabutra, S., & Avery, G. C. (2006). Follower effects in the visionary leadership process. Journal of Business & Economics Research (JBER), 4(5).

Marşap, A. (1999). Yaratıcı liderlik. Öncü Kitabevi.

Maxwell, J. C. (1999). Liderlik Yasaları. (Çev. İ. Şener). Beyaz Yayınları, İstanbul.

Mohtsham, S. M. (2007). Vision and Visionary Leadership–An Islamic Perspective. International Review of Business Research Papers, 3(2), 248-277.

Quigley, J. V. (1993). Vision: How leaders develop it, share it, and sustain it. New York: McGraw-Hill.

Parikh, J., Neubauer, F., & Lank, A. G. (1996). Developing a vision. Beyond Leadership, Revised Edition. Oxford, UK: Blackwell, 62-86.

Sarros, J. C., Cooper, B. K., & Santora, J. C. (2011). Leadership vision, organizational culture, and support for innovation in not-for-profit and for-profit organizations. Leadership & Organization Development Journal.

Sashkin, M. (1996). The Visionary Leader: Trainer's Guide. Human Resource Development Pr.

Stam, D. A., Van Knippenberg, D., & Wisse, B. (2010). The role of regulatory fit in visionary leadership. Journal of Organizational Behavior, 31(4), 499-518.

Taylor, C. M., Cornelius, C. J., & Colvin, K. (2014). Visionary leadership and its relationship to organizational effectiveness. Leadership & Organization Development Journal.

Tekin, A. G. Y., & Ehtiyar, R. (2011). Başarının Temel Aktörleri: Vizyoner Liderler Vısıonary Leaders: The Major Actors Of Success. Journal of Yasar University, 24(6), 4007-4023.

Yeyrek, M. (2018). Geleneksel Yönetim ve Vizyoner Liderlik Davranışlarının, Çalışanların Performansına Etkilerine Yönelik Bir Araştırma.

Yılmaz, A., & Akdemir, S. (2005). Örgütlerde vizyon ve yönetimi. Detay Yayıncılık.

BARTER SİSTEMİNİN İŞLEYİŞİ UYGULAMA VE MUHASEBESİ

YAZAR
Dr. Aydın ŞENOL

EFEAKADEMİ

Barter Sisteminin İşleyişi Uygulama ve Muhasebesi

Yazar: Dr. Aydın ŞENOL ORCID (0000-0001-5136-9463)

E-ISBN: 978-625-7729-66-6

ISBN: 978-625-7729-65-9

1. Baskı: Aralık 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ'ye aittir.

KÜTÜPHANE KARTI

Barter Sisteminin İşleyişi Uygulama ve Muhasebesi
ŞENOL, Aydın
1. Basım, 99 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. Barter, 2. Takas, 3. Finansman, 4. Muhasebe, 5. Ticaret.

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)

Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR 5
İÇİNDEKİLER 7
TABLOLAR 10
ŞEKİLLER 10

1.BÖLÜM
GİRİŞ VE AMAÇ 11

2. BÖLÜM
BARTER SİSTEMİNİN TANITILMASI 15
2.1. Barter Sistemi Tanımı 15
2.1.1. Bir Finans Sistemi Olarak Barter 16
2.1.2 Bir Ticaret Sistemi Olarak Barter Sistemi 19
2.1.3. Ortak Pazar Özellikleri 20
2.2. Dünyada ve Türkiye'de Barter Sistemi 25

3. BÖLÜM
BARTER SİSTEMİNİN İŞLEYİŞİ 29
3.1. Arz bilgilerinin üyelere duyurulması 29
3.1.1. İnternet Yoluyla 29
3.1.2. Modem Faks Yoluyla 29
3.1.3. Katalog veya Dergi Yoluyla 30
3.2. Talep Sahibinin Satıcı ile Buluşturulması 30
3.3. Fiyat ve Diğer Alışveriş Şartlarının Tespiti 30
3.3.1. Barter Ortak Pazarı'nda Fiyat 30
3.3.2. Barter Ortak Pazarı'nda Serbest Piyasa Kurallarının Önemi 33
3.4. Satın Alma Kredi Limiti 33
3.4.1. Önce Satış Yapıp Alacaklı Olunduğunda 33
3.4.2. Teminat Verildiğinde 34
3.5. İşlemlerde Barter Şirketi'nin Onayı 34
3.6. Ürün Teslimatı ve Ödeme 34
3.7. Alıcının Borcunu Geri Ödemesi 34
3.8. Satıcının Alacağını Tahsil Etmesi 35
3.9. Barter'ın Gerçekleşme Şekilleri 35
3.9.1. İki İstasyonlu (Bilateral) Barter İşlemleri 35
3.9.2. Çok İstasyonlu (Multilateral) Barter İşlemi 36

4. BÖLÜM
BARTER SİSTEMİNİN GETİRDİĞİ YENİLİKLER.....39
4.1. Barter Sisteminin Uygulamada Ekonomiye Sunduğu Faydalar 39
4.1.1. İşletme Sermayesi Açısından Barter 39
4.1.2. Satışları Arttırıcı Etkisi: 39
4.1.3. Kârlılığını Arttırıcı Yönü 40
4.1.4. Borçlanma ve Finansman Giderlerine Faydaları..... 40
4.1.5. Paranın Rasyonelleşmesini Sağlaması 40
4.2. Ucuz Kaynak Maliyeti.....41
4.3. Barter Sistemi - Bilgi Yönetimi ile İlişkisi.....42
4.4. Dünyada 500 Büyük Firma ve Barter.....42
4.5. Uluslararası Ekonominin Yeni Gerçekleri 43
4.5.1. Uluslararası Rekabete Karşı Barter Sistemi 43
4.5.2. Barter Ortak Pazarı'na Katılmanın Firmaya Sunduğu Faydalar..... 43
4.5.3. Güvenli satış..... 44
4.5.4. Ucuz Finansman..... 44
4.6. Barter'in Tam Kapasite Çalışmaya Etkileri 44
4.6.1.Tam Kapasite Kullanımını Engelleyen Nedenler 45
4.6.1.3. Barter Sistemi Tam Kapasite Çalıştırmak İçin Hedefler .. 47
4.7. Bankacılık Sistemi'nden Kaynaklanan Nedenler 48

5. BÖLÜM
BARTER SİSTEMİ' NDEKİ İŞLEMLERİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ 53
5.1. Barter Sistemi'nin Muhasebe Temel Kavram Ve İlkeleri Doğrultusunda Analizi 53
5.1.1. Sosyal Sorumluluk Kavramı Açısından Barter 53
5.1.2. Kişilik Kavramı Açısından Barter..... 54
5.1.3. İşletmenin Sürekliliği Kavramı Açısından Barter 55
5.1.4. Dönemsellik Kavramı Açısından Barter..... 55
5.1.5. Parayla Ölçülme Kavramı Bakımından Barter 56
5.1.6. Maliyet Esası Kavramı Açısından Barter 57
5.1.7. Tarafsızlık ve Belgelendirme Kavramı Açısından Barter 57
5.1.8. Tutarlılık Kavramı Açısından Barter 57
5.1.9. Tam Açıklama Kavramı Açısından Barter..... 58
5.1.10. İhtiyatlılık Kavramı Açısından Barter..... 58
5.1.11. Önemlilik Kavramı Açısından Barter..... 59
5.1.12. Özün Önceliği Kavramı Açısından Barter 59
5.2. Tek Düzen Hesap Çerçevesinde Barter İşlemleri Hesap Planına Genel Bakış.....60
5.2.1. Alıcılar Hesabı (120'li hesaplar) 60
5.2.2. Nazım Hesaplar (900'lü hesaplar) 60
5.2.3. Üye firmalar Açısından Muhasebe Kayıtları 60
5.3. Barter'li İşlemler Muhasebe Kayıt Düzeni.....61
5.3.1. Kuruluş İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi 61

5.3.2. Üyelik Aidatlarının Muhasebeleştirilmesi 63
5.3.3. İki Üye Şirketin Alışverişinin Muhasebeleştirilmesi 67
5.3.4. Dokuz Ay Sonra Ödemeyi Sistem Güvenlik Fonuna Nakit Ödemelerde İşlemlerin Muhasebeleştirilmesi 70
5.4. Kısmı Barter Uygulamalarına Örnekler 73

SONUÇ VE ÖNERİLER 75
KAYNAKLAR 79
KİTAPLAR.....79
SÜRELİ YAYINLAR.....80
MAKALELER.....81
EKLER.....83

KAYNAKLAR

KİTAPLAR

ALVİN A. Arens&JAMES K. Loebbecke, Auditing, Prentice -Hall International, 4. Bası, İstanbul, 1980.

ARKUN, **F. Osman**, İşletmelerde Muhasebe Denetimi, İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Nihad Sayar Yayın ve Yardım Vakfı Yayınları, Yayın No.317-550, 2.Bası, İstanbul, 1980.

CASHİN, **James A.**, Handbook for Auditiors, Mcgraw-Hill Book Company, 1971.

CHARLES, **Handy** Ruhun Arayışı, Boyner Holding Yayınları, İstanbul, 2019.

DİRİMTEKİN, **Tuğrul**, Muhasebe İç Kontrol İlkeleri,Bursa İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi İşletme Fakültesi Yayınları, Yayın No.3, Bursa, 1981.

DRUCKER, **F.Peter**, Ekonomide Yeni Gerçekler, İş Bankası Yayınları, İstanbul, 1995.

ELDERKİN, **Kenton,Warren Norquist**, Creative Countertrade, Harper and Row Publishing Comp. Mossachusetts, 1987.

FUKUYAMA, **Francis**, "Güven", İş Bankası Yayınları, Ankara, 1998.

GATES, **Bill**, "Düşünce Hızında Çalışmak", Doğan Yayınları, İstanbul, 2019.

GÜREDİN, **Ersin**, "Denetim", Beta Basım Yayın Dağıtım, Yayın No.369, 6. Bası, İstanbul, Ekim 1994.

GÜRSOY, **Celal**, "Dünyada ve Türkiye'de Barter", 1998.

İMREGÜN, **Oğuz** , Kara Ticareti Hukuku Dersleri, 9. Bası, İstanbul, 1989.

LAWRENCE B. Sawyer, The Practice of Modern İnternal Auditing, The İnstitute of Internal Auditors, 2. Bası, 1981

PARASIZ, İlker, Para Banka ve Finansal Piyasalar, Bursa, 1991,6.Baskı,Ezgi Kitabevi

ŞİMŞEK, **Mehmet S.**, Barter Sistemi Uygulamaları ve Muhasebeleştirilmesi, İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi, 1997.

TERRY L. Neal, Gary K. Eisler, "Barter &The Future of Money: The Currency Crisis", Master Media Limited, Newyork, 1996, s.167.

WAİTER B. Meigs & E. John Larsen & Robert F. Meigs, Principles of Auditing, Richard D. Irwin. 5. Basım, 1973.

WEALT, **Leo**," Trade Without Money" Barter and Countertrade, New York, 1984.

SÜRELİ YAYINLAR

BARTER EKONOMİ DERGİSİ, 1998 – 2019, Sayı: 1-18

BİLGİNOĞLU, **Fahir**, "Tek Düzen Muhasebe Sistemi", İ.Ü. İşletme Fakültesi Dergisi, Nisan-Kasım 1991, Cilt:20, Sayı:1

CASH,Barter News, Sayı: 37, 1996

COUNTERTRADE OUTLOOK, 5 June 1987

CURRENCY CRİSIS, Master Media Limited, Newyork, 1996

DENETİM İLKE VE ESASLARI, ll. Cilt, Maliye Uzmanları Derneği,1995

GÖKÇE, Uğur Mehmet "Barter Nedir?",Maliye Postası ,15 Ağustos 1997, s.42-52.

HUNSBERGER, **Donald** " How Business Owners Can Convert Trade Dollars To "

OTO Sport, Temmuz, 1997

ÖZGÜR, **Feridun**, "Muhasebe İlkeleri", İşletme Fakültesi Yayın No. 221, 6. Bası, İstanbul, 1989

SECRETARIAT, "Countertrade: Developing Country Practices", OECD, 1988

ÜLGEN, **Hayri**, İşletmelerde Organizasyon İlkeleri ve Uygulaması, İ.Ü. İşletme

Fakültesi Yayınları, Yayın No. 241, İstanbul, 1990

YEŞİLOĞLUTalat - Selçuk YİĞİT, "Barter Yapmanın Avantajları Arttı", Ekonomist, 24 Kasım 1996

İLAHİYAT FAKÜLTELERİNDE EĞİTİM GÖREN ULUSLARARASI ÖĞRENCİLERİN MEMNUNİYET DÜZEYLERİ

YAZAR
Fatih ÖZKAN

EFEAKADEMİ

İlahiyat Fakültelerinde Eğitim Gören Uluslararası Öğrencilerin Memnuniyet Düzeyleri

Yazar: Fatih ÖZKAN ORCID (0000-0001-5774-7664)

ISBN: 978-625-7729-67-3

1. Baskı: Aralık 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ'ye aittir.

KÜTÜPHANE KARTI

İlahiyat Fakültelerinde Eğitim Gören Uluslararası Öğrencilerin Memnuniyet Düzeyleri
ÖZKAN, Fatih
1. Basım, 193 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. Din Eğitimi 2. Yükseköğretim 3. Uluslararası Öğrenim
4. İlahiyat Fakültesi 5. Uluslararası Öğrenci

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)

Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ **3**
İÇİNDEKİLER **5**
TABLOLAR LİSTESİ **8**
KISALTMALAR **10**

GİRİŞ **13**
1. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ **23**
2. ARAŞTIRMANIN AMACI **23**
3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ **24**
4. ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI **26**
5. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI **26**

BİRİNCİ BÖLÜM
TEORİK ÇERÇEVE
1. ULUSLARARASILAŞMA VE ULUSLARARASI ÖĞRENCİ HAREKETLİLİĞİ **28**
1.1. KÜRESELLEŞME, ULUSLARARASILAŞMA, ULUSLARARASI ÖĞRENCİ **28**
1.1.1. Küreselleşme Kavramı 28
1.1.2. Uluslararasılaşma Kavramı 30
1.1.3. Uluslararası Öğrenci Kavramı ve Uluslararası Öğrenci Hareketlliği 31
1.2. YÜKSEKÖĞRETİMDE ULUSLARARASILAŞMA EĞİLİMLERİ **37**
1.3. ULUSLARARASI KURULUŞLARIN YÜKSEKÖĞRETİM YAKLAŞIMLARI **40**
1.4. ULUSLARARASI ÖĞRENCİ HAREKETLİLİĞİNİ AÇIKLAYAN TEORİLER **45**
1.4.1. Göç Kanunları Teorisi 45
1.4.2. İtme-Çekme Teorisi 46
1.4.3. İki Yönlü İtme-Çekme Modeli 47
1.4.4. Beş Göç Tipi Teorisi 47
1.4.5. Kesişen Fırsatlar Teorisi 48
1.4.6. Merkez-Çevre Teorisi 49
1.4.7. Göç Sistemleri Teorisi 50
1.4.8. Sosyal Ağ Teorisi 52
1.4.9. Beklenti Teorisi ve Beklentilerin İhlali Teorisi 53
1.4.10. McMahon'un İtme-Çekme Modeli: 54
1.5. ULUSLARARASI ÖĞRENCİLİK SÜRECİNİN UNSURLARI **56**

1.5.1. Cinsiyet 57
1.5.2. Uluslararası Öğrencilerin Geldikleri Bölgeler 57
1.5.3. Finansman Kaynakları 58
1.5.4. Türkçe'nin Öğrenildiği Yer 59
1.5.5. Arapça'nın Öğrenildiği Yer 61
1.5.6. Uluslararası Öğrenci Olmanın Avantajları 61
1.5.7. Uluslararası Öğrencilerin Beklentileri ve Beklentilerinin Karşılanma Düzeyi 62
1.5.8. Uluslararası Öğrencilerin Aldıkları Uyum Eğitimi ve Yaşadıkları Uyum Sorunları 65
1.5.9. Uluslararası Öğrencilerin Karşılaştıkları Sorunlar 66
1.6. TÜRK YÜKSEKÖĞRETİMİNİN ULUSLARARASILAŞMA ÇABALARI 67
1.6.1. Uluslararası Öğrencilerle İlgili Türkiye'deki Yasal Düzenlemeler 69
1.6.2. Bologna Süreci 73
1.6.3. Büyük Öğrenci Projesi (BÖP): 74
1.6.4. Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA) 75
1.6.5. Diyanet İşleri Başkanlığı (DİB) ve Türkiye Diyanet Vakfı (TDV) 76
1.6.6. Uluslararası İlahiyat Programı 77
1.6.7. Yabancı Uyruklu Öğrenci Sınavı (YÖS) 77
1.6.8. Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) 78
1.6.9. Yabancı Öğrenci Strateji Belgesi 78
1.6.10. Kalkınma Araştırmaları Merkezi'nin (KAM) Kurulması 79
1.6.11. Eğitimin Döviz Kazandırıcı Hizmetler Kapsamında Değerlendirilmesi . 79
1.6.12. Türkiye Bursları 80
1.6.13. Yurtdışında Çalışanların Çocukları İçin Yükseköğretime Giriş Sınavı (YÇS) 81
1.6.14. Study in Turkey 81
1.6.15. Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı (Türkiye Ulusal Ajansı) 82
1.6.16. Yurt Dışına Lisansüstü Öğrenim Görmek Üzere Gönderilecek Öğrencileri Seçme ve Yerleştirme Programı (YLSY) 82
1.6.17. Erasmus+ (Erasmus Plus) Programı 83
1.6.18. Mevlana Değişim Programı: 84
1.6.19. Yunus Emre Enstitüsü: 85
1.7. TÜRKİYE'DEKİ ÜNİVERSİTELER VE İLAHİYAT FAKÜLTELERİ 86
1.7.1. İlahiyat Fakültelerinde Uluslararası Öğrencilere Sunulan İmkânlar 88
1.7.2. İlahiyat Fakültelerinde Sunulan Arapça Eğitimi 88
1.7.3. İlahiyat Fakültelerinin Ders İçerikleri 89
1.7.4. İlahiyat Fakültesindeki Akademisyenlerin Donanımı 89

İKİNCİ BÖLÜM
ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

2.1. Araştırmanın Modeli 92
2.2. Evren ve Örneklem 92
2.3. Veri Toplama Aracı 94
2.4. Ölçeğin Geliştirilmesi 95
2.5. Verilerin Analizi 95
2.6. Analiz İşlemleri 97
2.7. Ölçeğin Uygulanması 104

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
BULGULAR VE YORUM

3.1. Katılımcıların Demografik Özellikleri 108
3.2. Katılımcıların Türkiye'deki Öğrenim Süreci Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumları 110
3.3. Katılımcıların Türkiye'deki İlahiyat Eğitimi Süreci Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumları 124
3.4. Katılımcıların Memnuniyet Düzeylerine İlişkin Bulgular ve Yorumları ... 131

SONUÇ VE ÖNERİLER

4.1. SONUÇLAR 148
4.1.1. Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Bulguların Sonuçları ... 148
4.1.2. Katılımcıların Türkiye'deki Öğrenim Süreci Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Bulguların Sonuçları 148
4.1.3. Katılımcıların İlahiyat Fakültesindeki Öğrenim Süreci Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Bulguların Sonuçları 151
4.1.4. Katılımcıların Memnuniyet Düzeylerine İlişkin Bulguların Sonuçları ... 153
4.2. ÖNERİLER 158

KAYNAKÇA 161
EKLER 180
ÖZGEÇMİŞ 193

KAYNAKÇA

AĞRI Gökçe Irmak, *Küreselleşme Sürecinde Yüksek Öğretim Politikaları ve Erasmus Projesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2006.

AKBAŞ Erdem, Barış ALPASLAN, Mehmet Alperen AYDIN, Veysel GÖKBEL, Ufuk GÜVEN, Ahmet Emrah GEÇER, "MEB Yurtdışı Lisanüstü Burs Raporu: 5 Yılda 5000 Öğrenci Projesi Sorunlar ve Öneriler" Teknik Rapor, Network of Students (NOS), 2013, ss. 41.

AKDAĞ Mehmetali, *Türkiye Bursları Kapsamında Yükseköğrenim İçin Türkiye'ye Gelen Öğrencilerin Sorunları ve Bu Sorunlara İlişkin Çözüm Önerileri,* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2014.

AKPINAR Burhan, "Modernleşme Aracı Olarak Yurt Dışı Öğrenciler: Bitmeyen Serüven", *Kültür Elçisi Olarak Misafir Öğrenciler*, Şükrü Kolukısa, Zülfü Demirtaş, Ankara: Eğitim-Bir-Sen Yayınları, 2015, ss. 4-10.

AKYOL Asiye Durmaz, "Yaşam Kalitesi ve Yaklaşımları", *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi*, 1993, C. 9, S. 2, ss. 75-80.

ALLABERDİYEV Perman, *Türk Cumhuriyetleri'nden Türkiye'ye Yüksek Öğrenim Görmeye Gelen Öğrencilerin Uyum Düzeylerinin İncelenmesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2007.

ALTBACH Philip G., "Globalisation and the University: Myths and Realities in an Unequal World", *Tertiary Education and Management*, 2004, C. 10, S. 1, ss. 3-25

ALTBACH Philip G., Jane KNİGHT, "The Internationalization of Higher Education: Motivations and Realities", *Journal of Studies in İnternational Education*, 2007, C. 11, S. 3-4, ss. 290-305.

ALTBACH Philip G., *Comparative Higher Education: Knowledge, The University, and Development*, London: Greenwood Publishing Group, 1998.

ANTALYALI Ömer Lutfi, "Tarihsel Süreç İçerisinde Üniversite Misyonlarının Oluşumu", *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2007, S. 6, ss. 25-40.

ARKAN Atilla, Nergis DAMA, Dilruba TOKLUCU, Müberra Nur EMİN, Mümine BARKÇİN, "2017'te Eğitim ve Sosyal Politikalar", *2017'de Türkiye*, İstanbul: Siyaset, Ekonomi Ve Toplum Araştırmaları Vakfı, 2017, ss. 297-344.

ARSLANTÜRK Zeki, *Sosyal Bilimciler İçin Araştırma Metod ve Teknikleri,* 6.b., İstanbul: Çamlıca Yayınları, 2004.

AZMAZ Sibel, *Orta Asya Cumhuriyetleri'nden Gelen Uludağ Üniversitesi'nde Öğrenim Gören Öğrencilerin Uyum Düzeylerini Etkileyen Bazı Etmenler,* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Bursa: Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1995.

BAİER H. J. D., "Internationalization of Higher Education: A Comparative Study of Foreign Students at BTU Cottbus vs. Other German Universities", *Forum der Forschung,* 2009, 22, 67-76.

BALCI, Ali, *Sosyal Bilimlerde Araştırma: Yöntem Teknik ve İlkeler*, Ankara: Pegem A Yayıncılık, 2004.

BALTACI Ali, "Nitel Araştırmalarda Örnekleme Yöntemleri ve Örnek Hacmi Sorunsalı Üzerine Kavramsal Bir İnceleme", *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* 2018, C. 7, S. 1, ss. 231-274.

BARUT Yaşar, Murat GÖKALP, Mürsel AKDENK, Agamurat NAZAROV, "Türkiye'de Öğrenim Gören Türki Cumhuriyetleri ve Akraba Topluluklarından Gelen Öğrencilerin Öğretim Programlarına Yönelik Bakış Açılarının İncelenmesi", In International Conference on Eurasian Economies, 2012 Session, S. 4D, s. 460-467.

BAŞKAN Necmi, *Çeşitli Bağlamlarıyla Küreselleşme Sözcüğünün Anlamları: Küreselleşme Olgusuna Felsefi Bakış*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Bursa: Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2005.

BAYMUR Feriha, "Yurtta Kalan Yüksek Öğrenim Gençlerinin Başlıca Problemleri", *Hacettepe Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 1969, C.1, ss. 58-73.

BAYRAKTAR Zülfikâr, "Türkiye'nin Balkanlardaki Yumuşak Gücü Türk Kültürü", *Karadeniz Araştırmaları Merkezi,* 2012, S. 35, ss. 181-189.

BAYRAKTAROĞLU Serkan, Lale MUSTAFAYEVA, "Türk Yüksek Öğretim Sistemi ve Türk Dünyası İlişkileri: Sakarya Üniversitesinde Eğitim Gören

Yabancı Uyruklu Öğrenciler Örneği", *Journal of Azerbaijani Studies*, 2009, C. 12, S. 1-2, ss. 284-292.

BELTEKİN Nurettin, Somayyeh RADMARD, "Türkiye'de Lisansüstü Egıtım Gören Uluslararası Öğrencilerinin Üniversiteye İlişkin Görüşleri", *Electronic Journal of Social Sciences*, 2013, C.12, S. 43, ss. 250-269.

BEŞİRLİ Hayati, "Türkiye'de Yüksek Öğrenim Gören Kırgız Öğrencilerin Eğitimlerinden Sonra Ülkelerindeki Sosyo-Ekonomik ve Sosyo-Kültürel Durumları", *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 2010, S. 12, ss. 39-62.

BEŞİRLİ Hayati, *Türkiye'ye Yüksek Öğrenim Görmeye Gelen Yabancı Uyruklu Öğrenciler Üzerine Sosyolojik Bir Çalışma*, Ankara: Ekinoks Yayıncılık, 2011.

BEVİS Teresa B., Christopher J. LUCAS, *International Students in American Colleges and Universities: A History*, New York: Palgrave Macmillan, 2007.

BEYAZ Cenk, *Kırsal Göçmenin Kimlik, Aidiyet Ve Bağlılık Mücadelesi: Rizeli Göçmenler Üzerine Bir Çalışma*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019.

BEYZADE Nadir Çetin, *Küreselleşme Olgusunun Farklı Boyutlarıyla Toplumsal Yansıması: Küreselleşme Karşıtı Hareketler (Türkiye Örneği)*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008.

BİÇERLİ M. Kemal, "Yükseköğretim Sistemimizi İşgücü Piyasasındaki Gelişmeler Paralelinde Yeniden Yapılandırmak Zorundayız", *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 2011, C. 1, S. 3, ss. 122-127.

BİLGİN Ali Varlık, *Küreselleşme Ve Küreselleşmenin Orta Doğu'ya Etkileri*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2009.

BLAND Martin, Douglas G. ALTMAN, "Statistics Notes Cronbach's Alpha", *General Practice*, 1997, C. 314, 572-589.

BOZKIRLI Kürşad Çağrı, Onur ER, Faruk POLATCAN, "Kafkas Üniversitesindeki Türk Soylu Öğrencilerin Sorunlarının Değerlendirilmesi", *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C. 23, S. 1, ss. 211-228.

BROWN Lorraine, "Language and Anxiety: An Ethnographic Study of İnternational Postgraduate Students", *Evaluation & Research in Education*, 2008, C. 21, S. 2, ss. 75-95.

BUDAK Muhammet Musa, *Kamu Diplomasisi Aracı Olarak Öğrenci Değişim Programları ve Türkiye Uygulamaları*, (Uzmanlık Tezi), Ankara: Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, 2012.

BURGOON Judee K., Laura K. GUERRERO, Kory FLOYD, *Nonverbal Communication*, Routledge Taylor and Francis Group, 2016.

BÜYÜK Köksal, "Yükseköğretim Sisteminin Uluslararasılaşmasının Sürdürülebilirliği Açısından Tanıtım ve Markalaşma Çalışmaları: 'STUDY IN TURKEY' Örneği", *Uluslararası Öğrenci Sempozyumu Bildiriler Kitabı 2015*, ed. Ali Arıkment, İstanbul: Harf Yayın İletişim, 2016, ss. 160-177.

BÜYÜKÖZTÜRK Şener, *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*, 10.b., Ankara: Pegem A Akademi, 2009.

CAN Abdullah, *SPSS ile Bilimsel Araştırma Sürecinde Nicel Veri Analizi*, 2.b., Ankara: Pegem Akademi, 2014.

CAN Niyazi, "Türkiye'de Yüksek Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Sorunları ve Örgütsel Yapı", *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C. 1, S. 7, ss. 503-512.

CAN Niyazi, "Türkiye'de Öğrenim Gören Uluslararası Misafir Öğrenciler (Sorunlar ve Çözüm Önerileri)", *Kültür Elçisi Olarak Misafir Öğrenciler*, Şükrü Kolukısa, Zülfü Demirtaş, Ankara: Eğitim-Bir-Sen Yayınları, 2015, ss. 40-45.

CHASE-DUNN Christopher, *Rise and Demise: Comparing World Systems*, New York: Routledge, 2018.

CORTİNA Jose M., "What is Coefficient Alpha? An Examination of Theory and Applications", *Journal of Applied Psychology*, 1993, C. 78, S.1, ss. 98-104.

COŞKUN İpek, Nergis DAMA, Müberra Nur EMİN, Dilruba TOKLUCU, Mümine BARKÇİN, "2016'da Eğitim ve Sosyal Politikalar", *2016'da Türkiye*, Nebi Miş, Ufuk Ulutaş, Murat Yeşiltaş, Cem Duran Uzun, Erdal Tanas Karagöl, Sadık Ünay, Muhittin Ataman, İsmail Çağlar, Ankara: *SETA (Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı)*, 2016, ss. 307-350.

CRESWELL J. W., *Research Design: Qualitative and Quantitative Approaches*, Thousand Oaks, CA, US: Sage Publications, 2013.

ÇAĞLAR Ali, "Türk Üniversitelerinde Öğrenim Gören Türk Cumhuriyetleri ve Akraba Toplulukları Öğrencilerinin Sorunları", *TODAİE Amme İdaresi Dergisi*, 1999, C. 32, S. 4, ss. 133-169.

ÇAĞLAYAN Savaş, "Göç Kuramları, Göç ve Göçmen İlişkisi", *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2006, S. 17, ss. 67-91.

ÇAVUŞ Tuba, "Dış Politikada Yumuşak Güç Kavramı ve Türkiye'nin Yumuşak Güç Kullanımı", *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2012, C. 2, S. 2, ss. 23-37.

ÇEÇEN Rezan, "Üniversite Öğrencilerinde Yaşam Doyumunu Yordamada Bireysel Bütünlük Duygusu, Aile Bütünlük Duygusu Ve Benlik Saygısı", *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 2008, C. 4, S. 1, ss. 19-30.

ÇEKEN Hüseyin, Şevket ÖKTEN, Levent ATEŞOĞLU, "Eşitsizliği Derinleştiren Bir Süreç Olarak Küreselleşme ve Yoksulluk", *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 2008, C. 9, S. 2, ss. 79-95.

ÇETİN Beyzade Nadir, *Küreselleşme Olgusunun Farklı Boyutlarıyla Toplumsal Yansıması: Küreselleşme Karşıtı Hareketler (Türkiye Örneği)*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008.

ÇETİN, Oya Uslu, "Küreselleşmenin Eğitimin Farklı Boyutları Üzerindeki Etkileri", *Çağdaş Yönetim Bilimleri Dergisi*, 2005, C. 2, S. 1, ss. 75-93.

ÇETİNSAYA Gökhan, *Büyüme, Kalite, Uluslararasılaşma: Türkiye Yükseköğretimi İçin Bir Yol Haritası*, Eskişehir: Yükseköğretim Kurulu Yayın No:2014/2, 2014. Erişim 10 Nisan 2015 https://yolharitasi.yok.gov.tr/docs/YolHaritasi.pdf

ÇİÇEK Eda U., "Tanımlayıcı İstatistikler", *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*, ed. Şeref Kalaycı, Ankara: Asil Yayın Dağıtım, 2010, ss. 49-61.

ÇÖLLÜ E. Fazıl, Y. Emre ÖZTÜRK, "Türk Cumhuriyetleri, Türk ve Akraba Topluluklarından Türkiye'ye Yüksek Öğrenim Görmek Amacıyla Gelen Öğrencilerin Uyum ve İletişim Sorunları (Konya Selçuk Üniversitesi Örneği)" *Journal of Azerbaijani Studies*, 2010, C. 6, ss. 223-239.

ÇULPAN Refik, "Bireysel ve Örgütsel Davranış: Beklentiler Dengesi Model", *Amme İdaresi Dergisi*, C. 13, S. 2, ss. 12-23.

DEİK (Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu), "Uluslararası Yüksek Öğretim ve Türkiye'nin Konumu", *Eğitim Ekonomisi İş Konseyi Raporu*, İstanbul, DEİK Yayınları, 2013.

DEMİRHAN Kamil, "Ulusal Alanyazında Uluslararası Öğrenciler Ve Uluslararası Öğrencileri Siyasal Açıdan Düşünmek", *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, ICMEB17 Özel Sayısı, 2017, ss. 547-562.

DEVELİ Erdem Selman, "21. Yüzyılda Göç Olgusu: Uluslararası Göç Teorilerinin Ekonomi Politiği" *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2017, C. 22, Göç Özel Sayısı, ss. 1343-1353.

DİCKEN Peter, *Global Shift: The internationalization of Economic Activity*, Second Edition, Paul Chapman Publishing Co, 1992.

DOK Birol, "Türkiye'nin Gururu Büyük Öğrenci Projesi", *Türk Yurdu Dergisi*, 2009, S. 260, ss. 77-78.

DOST Meliha Tuzgöl, "Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Doyumunun Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi", *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2007, C. 22, S. 2, ss. 132-143.

EKŞİ Muharrem, *Türkiye'de Kamu Diplomasisi Ortaya Çıkışı, Kurumsal İnşa Süreci ve Uygulanışı (2002-2013)*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2014.

ELA ÖZCAN Deniz, "Çağdaş Göç Teorileri Üzerine Bir Değerlendirme", *İş ve Hayat*, 2017, C. 2, S. 4, ss. 183-215.

ENTERİEVA Mirgül, *Türk Cumhuriyetlerinden Türkiye'ye Yükseköğrenim Amacıyla Gelen Öğrencilerin Akademik ve Sosyal Beklentilerinin Karşılanma Düzeyi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2015.

ENTERİEVA Mirgül, Ferudun SEZGİN, "Türki Cumhuriyetlerden Türkiye'ye Gelen Yükseköğretim Öğrencilerinin Akademik ve Sosyal Beklentilerinin Karşılanma Düzeyi", *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 2016, C. 6, S. 1, ss. 102-115.

ERBAŞ Hayriye, "*Fark/Kimlik Sınıf"*, ed. Hayriye Erbaş, M. Kemal Coşkun ve Deniz Yüzüak, Ankara: EOS Yayınları, 2007.

ERDOĞAN Armağan, *Türk Yükseköğretiminin Yeniden Yapılanma Çalışmaları: Küresel Eğilimler ve Uluslararasılaşma Çerçevesinde Değerlendirmeler*, Ankara: Stratejik Düşünce Enstitüsü Yayınları, 2013.

ERGİN Gözde, Fahri TÜRK, "Türkiye'de Öğrenim Gören Orta Asyalı Öğrenciler", *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 2010, C. 2, S. 1, ss. 35-41.

ERHAN Çağrı, Sevtap KESTEL, Süzülay HAZAR, Feza Sencer ÇÖRTOĞLU, "Ankara Kenti Yabancı Öğrencilerle Zenginleşiyor", Ankara: *T.C. Ankara Kalkınma Ajansı*, 2012.

ERKUTLU Hakan, Süleyman ERYİĞİT, "Uluslararasılaşma Süreci", *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2001, C. 3, S. 3, ss. 149-164.

EROĞLU Ömer, Mesut ALBENİ, *Küreselleşme Ekonomik Krizler ve Türkiye*, Isparta: Bilim Kitabevi Yayınları, 2002.

ERSOY Hürriyet, "Türk Cumhuriyetlerinden Gelen İlk Öğrenciler ve Türkiye Deneyimleri", *Bilig (Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi)*, 1998, C. 7, ss. 7-15.

ERŞAHİN İsmail, "Bir Diyanet Projesi Olarak Uluslararası İlahiyat Programı", *Diyanet İlmî Dergi*, 2015, C. 51, S. 2, ss. 125-146.

ERTÜRK Yakup Erdal, Hayati BEŞİRLİ, DURSUN Tuncay, *Türk Cumhuriyetleri Öğrencilerinin Türk Dünyasına Bakışları*, Ankara: Siyasal Kitabevi, 2004.

EVANS Catrin, Keith STEVENSON, "The experience of international nursing students studying for a PhD in the U.K: A qualitative study", *BMC Nursing*, 2011, C. 10, S. 11, ss. 1-13.

FABRİGAR Leandre R., Duane T. WEGENER, Robert C. MACCALLUM, Erin J. STRAHAN, "Evaluating the Use of Exploratory Factor Analysis in Psychological Research", *Psychological Methods*, 1999, C. 4, S. 3, ss. 272-299.

FORNELL Claes, David F. LARCKER, "Structural Equation Models With Unobservable Variables And Measurement Error: Algebra and statistics", *Journal of Marketing Research*, 1981, ss. 382-388.

FOX Richard J., Confirmatory Factor Analysis, *Wiley International Encyclopedia of Marketing*, 2010.

FREDRİKSSON Ulf., "Changes of Education Policies with in The European Union in the Light of Globalisation", *European Educational Research Journal*, 2003, C. 2, S. 4, ss. 522-546.

GEZGİN Suat, "Küreselleşmenin Medya ve Toplum Üzerindeki Etkileri (Bölüm I)", *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi/Istanbul University Faculty of Communication Journal*, 2005, S. 21, ss. 9-12.

GIDDENS Anthony, *Sosyoloji*, Çev. Hüseyin Özel ve Cemal Güzel, Ankara: Ayraç Yayınları, 2000.

GÖK Fatma, "Cumhuriyet Dönemi'nde Eğitim Sistemi ve Üniversiteler," *İktisat Dergisi*, 1998, C. 383, ss. 75-80.

GÖKALP Murat, "19 Mayıs Üniversitesi Samsun Eğitim Fakültesinde Öğrenim Gören Türk ve Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Öğretim Programlarına Yönelik Bakış Açılarının İncelenmesi", *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 2012, C. 11, S. 39, ss. 139-152.

GÜLCAN Yaprak, Yeşim KUŞTEPELİ, Ceyhan ALDEMİR, "Yüksek Öğretim'de Öğrenci Doyumu: Kuramsal Bir Çerçeve ve Görgül Bir Araştırma", *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2002, C. 7, S. 1, ss. 99-114.

GÜNAY Durmuş, "Türk Yükseköğretiminin Yeniden Yapılandırılması Bağlamında Sorunlar, Eğilimler, İlkeler ve Öneriler – I", *Yükseköğretim veBilim Dergisi*, 2011, C. 1, S. 3, ss. 113-121.

GÜNAYDIN Âdem, *Niçin Türkiye. Türkiye Burslusu Uluslararası Öğrencilerin Niyet Mektuplarında Türkiye Algısı: ODTÜ ve Boğaziçi Üniversitesi Öğrencileri Örneği*, (Uzmanlık Tezi), Ankara: Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, 2012.

GÜNDÜZ Turgay, "Türkiye'de Cumhuriyet Dönemi Din Eğitimi ve Öğretimi Kronolojisi (1923-1998)", *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1998, C. 7, S. 7, ss. 543-557.

GÜR Bekir S., Zafer ÇELİK, Serkan YURDAKUL, *Yükseköğretime Bakış 2018: İzleme ve Değerlendirme Raporu*, Ankara: Eğitim-Bir-Sen Stratejik Araştırmalar Merkezi, 2018.

GÜZEL Bekir, "Mevlana Değişim Programının Lisans Öğrencilerinin Sosyokültürel Gelişimine Olan Katkısının Değerlendirilmesi", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2014, C. 7, S. 32, ss. 486-494.

GÜZEL Süleyman Çağrı, "Dış Yardımlarda Destekleyici Bir Unsur Olarak Kültürel Diplomasi Ve Yunus Emre Enstitüsü Örneği", *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 2016, C. 30, S. 2, ss. 343-359.

HABERMAS Jürgen, *İletişimsel Eylem Kuramı (Çev. Mustafa Tüzel)*, İstanbul: Kabalcı Yayınevi, 2001.

HEYWOOD Andrew, *Küresel Siyaset (Çev: Nasuh Uslu ve Haluk Özdemir)*, Ankara: Adres Yayınları, 2013.

HOYLE Rick H., "Confirmatory Factor Analysis", Ed. Tinsley, H.E.A. ve Brown S.D. *Handbook of Applied Multivariate Statistics and Mathematical Modeling*, New York: Academic Press, 2000, ss. 465-497.

KARADAŞ Cağfer, "İlahiyat Fakülteleri Lisans Programları Üzerine Genel Değerlendirme ve Öneriler", *Bugünün İlahiyatı Nasıl Olmalıdır? Sorunlar ve Çözüm Önerileri*, ed. Süleyman Akyürek, İstanbul: Ensar Neşriyat Ticaret Anonim Şirketi, 2015, ss. 205-261.

KARAKAYA Tuğba, *Küreselleşme Sürecinde E-Ticaretin Önemi ve Pazar Payı*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul: İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2013.

KARAMANLI Yasemin, Nursen ASLAN, "İzmir'deki Uluslararası Öğrencilerin Temel Sorunları, Beklentileri ve Memnuniyetleri Saha Araştırması", *2015 Uluslararası Öğrenci Sempozyumu Bildiriler Kitabı 2015*, ed. Ali Arıkment, İstanbul: Harf Yayın İletişim, 2016, ss. 242-255).

KARAOĞLU Fatma, *Yabancı Uyruklu Öğrencilerde Uyma Davranışı: TÖMER Örneği* (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2007.

KARASAR Niyazi, *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2008.

KARYMBAEVA Zhamilia, Kırgızistanlı Burslu Öğrencilerin Türkiye'de Eğitim Görme Sürecinde Karşılaştıkları Sorunlar, *Uluslararası Öğrenci Sempozyumu Bildiriler Kitabı 2016*, ed. Osman Akgül, İstanbul: Seçil Ofset, 2017, ss. 216-230.

KAVAK Yüksel, Gülistan Atanur BAŞKAN, "Türkiye'nin Türk Cumhuriyetleri, Türk ve Akraba Topluluklarına Yönelik Eğitim Politika ve Uygulamaları", *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* 2001, C. 20, S. 20, ss. 92-103.

KETHÜDA Önder, "Türkiye'deki Uluslararası Öğrenci Hareketliliği Üzerine Bir Araştırma", *Yükseköğretim Dergisi*, 2015, C. 5, S. 3: 147-161.

KIRMIZIDAĞ Nur, Bekir S. GÜR, Türker KURT, Nevfel BOZ, *Yükseköğretimde Sınır-Ötesi Ortaklık Tecrübeleri,* Ahmet Yesevi Üniversitesi Raporu, Araştırma İnceleme Dizisi Yayın No: 11, Ankara. 2012.

KIROĞLU Kasım, Alper KESTEN, Cevat ELMA, "Türkiye'de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Lisans Öğrencilerinin Sosyo-Kültürel Ve Ekonomik Sorunları", *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2010, C. 6, S. 2, ss. 26-39.

KLİNE Paul, *An Easy Guide to Factor Analysis,* New York: Routledge, 2014.

KNIGHT Jane, "Cross-border higher education: Issues and implications for quality assurance and accreditation", In Global University Network for Innovation (GUNI). Higher education in the World 2007: Accreditation for quality assurance: What is at stake?, New York: Palgrave Macmillan, 2007, ss. 134-146.

KNIGHT Jane, "Internationalization remodeled: Definitions, approaches and rationales", *Journal of Studies in International Education*, 2004, C. 8, S. 1, ss. 5–31.

KNIGHT Jane, "Internationalization: Concepts, complexities and challenges", *International handbook of higher education*, Dordrecht, 2007, ss. 207-227.

KNIGHT Jane, "Student Mobility and Internationalization: Trends and Tribulations", *Research in Comparative and International Education*, 2012, C. 7, S. 1, ss. 20-33.

KONDAKÇI Yaşar, "Student Mobility Reviewed: Attraction and Satisfaction of International Students in Turkey", *Higher Education*, 2011, C. 62, S. 5, ss. 573-592.

KÖYLÜ Mustafa, "O.M.Ü. İlahiyat Fakültesine Devam Eden Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Fakülte Hakkındaki Düşünce, Sorun ve Beklentileri", *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2001, C.12, S. 12-13, ss. 131-153.

KRISHNAN Shana, Zora VRCELJ, "International Students Expectations and Motivations", *20th Annual Conference for the Australasian Association for Engineering Education, 6-9 December 2009: Engineering the Curriculum*. Engineers Australia, 2009, 110-119.

KUMCAĞIZ Hatice, Rahim DADASHZADEH, Kamil ALAKUŞ, "Ondokuz Mayıs Üniversitesi'ndeki Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Sınıf Düzeylerine Göre Yaşadıkları Sorunlar", *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2016, C. 35, S. 2, ss. 37-50.

KURUL Nejla, *Eğitim Finansmanı*, Ankara: Siyasal Kitabevi, 2012.

KUTLU Mustafa, Seher BALCI, Müge YILMAZ, "İletişim Beceri Eğitiminin Öğrencilerin Kendini Ayarlama ve İyimserlik Düzeylerine Etkisi", *XIII. Ulusal*
Eğitim Bilimleri Kurultayı,6-9 Temmuz 2004 İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Malatya, ss. 1-8.

LEE Everett S., "A Theory of Migration", *Demography*, 1966, C. 3, S. 1, ss. 47-57.

LEVENT Faruk, Özge KARAEVLİ, "Uluslararası Öğrencilerin Eğitimine Yönelik Politikalar ve Türkiye İçin Öneriler", *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2013, C. 38, S. 38, ss. 97-118.

LIVSEY Timothy, "Imagining An İmperial Modernity: Universities and the West African Roots of Colonial Development", *The Journal of Imperial and Commonwealth History*, 2016, Volume 44, İssue 6, pp. 952-975.

Lİ Mei, Mark BRAY, "Cross-border flows of students for higher education: Push–pull factors and motivations of mainland Chinese students in Hong Kong and Macau", *Higher Education*, 2007, C. 53, S. 6, ss. 791-818.

MARSHALL Gordon, *Sosyoloji Sözlüğü (Çev. Osman Akınhay-Derya Kömürcü*), 1.b., Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları, 1999.

MASSEY Douglas S., Joaquin ARANGO, Graeme HUGO, Ali KOUAOUCİ, Adela PELLEGRİNO, Edward J. TAYLOR, "Theories of International Migration: A Review and Appraisal", *Population and Development Review*, C. 19, S. 3, ss. 431-466.

MASHANKHAN Aibat, *Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Kariyer Tercihlerini Etkileyen Faktörler Üzerine Bir Araştırma*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2013.

MAZZAROL Tim, Geoffrey N. SOUTAR, "'Push-pull factors' İnfluencing Student Destination Choice", *International Journal of Education Management*, 2002, C. 16, S. 2, ss. 82–90.

MCMAHON Dorren, "The electoral consequences of north–south migration", *British Journal of Political Science*, 1992, C. 22, S. 4, ss. 419-443.

NAFSA, *The economic benefits of international education to the United States for the 2010-2011 academic year: A statistical analysis*, NAFSA: Association of International Educators, 2011. (https://www.nafsa.org/...International_Education, 7.03.2019)

NURDİNOVA Shoirakhon, "Türkiye'de Yükseköğretimde Uluslararası Öğrencilerin Cinsiyet Dağılımı Üzerinden Eleştirel Bir Bakış", *Uluslararası Öğrenci Sempozyumu Bildiriler Kitabı 2015*, ed. Ali Arıkment, İstanbul: Harf Yayın İletişim, 2016, ss. 264-281.

OECD, Education at a Glance 2008: OECD Indicators, Paris: OECD Publishing, 2008.

OECD, Education at a Glance 2010: OECD Indicators, Paris: OECD Publishing, 2010.

OECD, *Education at a Glance 2011: OECD Indicators*, Paris: OECD Publishing, 2011.

OECD, *Education at a Glance 2012: OECD Indicators*, Paris: OECD Publishing, 2012.

OECD, *Education at a Glance 2013: OECD Indicators*, Paris: OECD Publishing, 2013

OECD, *Education at a Glance 2016: OECD Indicators*, Paris: OECD Publishing, 2016.

ONAT KOCABIYIK Oya, Seda DONAT BACIOĞLU, Meltem ACAR GÜVENDİR, "Yükseköğretimde Öğrenim Gören Uluslararası Öğrencilerin Sorunları" *Journal of Human Sciences*, 2019, C. 16, S. 2, ss. 561-581.

OTRAR Murat, Halil EKŞİ, Bülent DİLMAÇ, Ahmet ŞİRİN, "Türkiye'de Öğrenim Gören Türk ve Akraba Topluluk Öğrencilerinin Stres Kaynakları, Başa Çıkma Tarzları İle Ruh Sağlığı Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma", *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2002, C. 2, S. 2, ss. 477-499.

ÖCAL Mustafa, "İlahiyat Fakültelerinin Tarihçesi", *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1986, C. 1, S. 1, ss. 111-123.

ÖCAL Mustafa, *Osmanlı'dan Günümüze Türkiye'de Din Eğitimi: Mukaddime Kitap*, 1.b., İstanbul: Düşünce Kitabevi, 2011.

ÖZÇETİN Seçil, *Yükseköğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Sosyal Uyumlarını Etkileyen Etmenler*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2013.

ÖZDAMAR Kazım, *Paket Programlar İle İstatistiksel Veri Analizi 1*, Eskişehir: Kaan Kitabevi, 2004, ss. 528-673.

ÖZDEL Lale, Mehmet BOSTANCI, Osman ÖZDEL, Nalan K. OĞUZHANOĞLU, "Üniversite Öğrencilerinde Depresif Belirtiler ve Sosyodemografik Özelliklerle İlişkisi", *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 2002, C. 3, S. 3, ss. 155-161.

ÖZGÜR Gönül, Aysun BABACAN GÜMÜŞ, Banu DURDU, "Evde ve Yurtta Kalan Üniversite Öğrencilerinde Yaşam Doyumu", *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 2010, C. 1, S. 1, ss. 25-32.

ÖZKAN Gökhan, Meltem Acar GÜVENDİR, "Uluslararası Öğrencilerin Yaşam Durumları: Kırklareli ve Trakya Üniversiteleri Örneği", *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2015, C. 15, S. 1, ss. 174-190.

ÖZKAN İsa, "Türk Cumhuriyetleri, Türk ve Akraba Topluluklardan Gelen Burslu Öğrencilerin Meseleleri ve Çözüm Teklifleri," içinde: 21. Yüzyılda Türk Dünyası Jeopolitiği, Muzaffer Özdağ'a Armağan IV. Cilt, Ed. Ümit Özdağ, Yaşar Kalafat, Ankara: ASAM Yayınları, 2003, ss.137-154.

ÖZKAN İsa, "Türk Cumhuriyetleri, Türk ve Akraba Topluluklardan Gelen Burslu Öğrencilerin Meseleleri ve Çözüm Teklifleri," içinde: 21. Yüzyılda Türk Dünyası Jeopolitiği, Muzaffer Özdağ'a Armağan IV. Cilt, Ed. Ümit Özdağ, Yaşar Kalafat, Ankara: ASAM Yayınları, 2003, ss.137-154.

ÖZOĞLU Murat, Bekir S. GÜR, İpek COŞKUN, Factors İnfluencing İnternational Students' Choice To Study İn Turkey And Challenges They Experience İn Turkey, *Research in Comparative ve International Education*, 2015, C. 10, S. 2, ss. 223–237.

ÖZOĞLU Murat, Bekir S. GÜR, İpek COŞKUN, *Küresel Eğilimler Işığında Türkiye'de Uluslararası Öğrenciler*, Ankara: SETA Vakfı, 2012.

ÖZPINAR İlknur, Arzu AYDOĞAN YENMEZ, Seher MANDACI ŞAHİN, "Türk Soylu Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Sorunları ve Çözüm Önerileri", *International Journal Of Eurasia Social Sciences*, 2017, C. 8, S. 27, ss. 662-679.

PALLANT Julie, *SPSS Survival Manual: a step by step guide to data analysis using SPSS for Windows (Version 12)*, Australia: National Library of Australia, 2005.

PARK Elisa L., "Analysis of Korean Students' İnternational Mobility By 2-D Model: Driving Force Factor And Directional Factor", *Higher Education*, 2009, C. 57, S. 6, ss. 741-755.

PETERSEN William, "A General Typology of Migration", *Amerikan Sociological Review*, 1958, C. 23, ss. 259-263.

PİRLİYEV Nuryağdı, *Yapısal Eşitlik Modeli ile Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Uyumu Üzerine Bir Analiz*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Bursa: Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010.

RADMARD Someyyah, *Türkiye Üniversitelerinin Uluslararasılaşma Politikaları Bağlamında Uluslararası Öğrencilerin Yükseköğretim Taleplerini Etkileyen Etkenlerin İncelenmesi*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2012.

RAVENSTEİN E. G., "The Laws of Migration", *Journal of the Statistical Society of London*, 1885, C. 48, S. 2, ss. 167-235.

RAYKOV Tenko, "Coefficient Alpha and Composite Reliability With Interrelated Nonhomogeneous Item", *Applied Psychological Measurement*, 1998, C. 22, S. 4, ss. 375-385.

RODRİGUEZ Anthony, Steven P. REİSE, Mark G. HAVİLAND, "Evaluating Bifactor Models: Calculating and İnterpreting Statistical İndices", *Psychological Methods*, 2016, C. 21, S. 2, ss. 137-150.

SARI Hacı, "Uluslararası Ortaöğretim Öğrencilerinin Türkiye'ye Getiriliş Süreci ve Türkiye'de Karşılaşılan Problemler", *Uluslararası Öğrenci Sempozyumu Bildiriler Kitabı 2015*, ed. Ali Arıkment, İstanbul: Harf Yayın İletişim, 2016, ss. 127-140).

SAVAŞAN Fatih, Fatih YARDIMCIOĞLU, Furkan BEŞEL, "Yabancı Uyruklu Lisans ve Lisansüstü Öğrencilerin Sosyo-Ekonomik Problemleri: Sakarya Üniversitesi Örneği", *Uluslararası Öğrenci Sempozyumu Bildiriler Kitabı 2015*, ed. Ali Arıkment, İstanbul: Harf Yayın İletişim, 2016, ss. 325-358.

SELVİTOPU Abdullah, Ayhan AYDIN, "Türk Yükseköğretiminde Uluslararasılaşma Stratejileri: Süreç Yaklaşımı Çerçevesinde Nitel Bir İnceleme", *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2018, C. 33, S. 4, ss. 803-823.

SENNET Richard, *Karakter Aşınması (çev. Barış Yıldırım)*, İstanbul: Ayrıntı Yay., 2001.

SHENTON Andrew K., "Strategies for ensuring trustworthiness in qualitative research projects", *Education for information*, 2004, C. 22, S. 2, ss. 63-75.

SIJTSMA Klaas, "On the use, the misuse, and the very limited usefulness of Cronbach's alpha", *Psychometrika*, 2009, C. 74, S. 1, ss. 107-120.

SKOCPOL Theda, "Wallerstein's World Capitalist System: A Theoretical And Historical Critique", *American Journal of Sociology*, C. 82, 1977, ss. 1075-1090.

STOUFFER Samuel A., "Intervening Opportunities: A Theory Relating Mobility and Distance", *American Sociological Review*, 1940, C. 5, S. 6, ss. 845-867.

SUNGUR Onur, "Korelasyon Analizi", *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*, ed. Şeref Kalaycı, Ankara: Asil Yayın Dağıtım, 2010, ss. 113-127.

ŞAHİN Münir, Hasan DEMİRTAŞ, "Üniversitelerde Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Akademik Başarı Düzeyleri, Yaşadıkları Sorunlar Ve Çözüm Önerileri", *Milli Eğitim Dergisi*, 2014, C. 43, S. 204, ss. 88-113.

ŞEKER Betül ve Emine AKMAN, "Farklı Ülkelerden Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik İyi Olma ve Yaşam Doyumları Üzerine Bir Araştırma", *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2015, C. 13, S. 1, ss. 106-119.

T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, *2016 Türkiye Göç Raporu*, Ankara: T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Yayınları, 2017, Yayın No: 40, http://www.goc.gov.tr/files/files/2016_yiik_goc_raporu_haziran.pdf, 17.04.2017).

T.C. KALKINMA BAKANLIĞI, *Yükseköğretimin Uluslararasılaşması Çerçevesinde Türk Üniversitelerinin Uluslararası Öğrenciler İçin Çekim Merkezi Haline Getirilmesi Araştırma Projesi Raporu*, Ankara: Kalkınma Araştırma Merkezi, 2014.

T.C. KALKINMA BAKANLIĞI, *Yükseköğretimin Uluslararasılaşması Çerçevesinde Türk Üniversitelerinin Uluslararası Öğrenciler İçin Çekim Merkezi Haline Getirilmesi Araştırma Projesi Raporu*, Ankara: Kalkınma Araştırma Merkezi, Yayın 2936, 2015.

TANRIVERDİ Ezgi Germeç, *Sosyolojik Açıdan Küreselleşme ve Ulus-Devlet (Giddens, Bauman ve Habermas Örneği)*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008.

TEDDLİE Charles, Fen YU, "Mixed Methods Sampling: A Typology With Examples", *Journal Of Mixed Methods Research*, C. 1, S. 1, ss. 77-100.

TERZİ Hacı Murat, *Türkiye'nin Büyük Öğrenci Projesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul: Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2013.

TUNCER Murat, "Yabancı Öğrenci Olgusu: Sayısal Durum, Sorunlar ve Öneriler", *Kültür Elçisi Olarak Misafir Öğrenciler*, Şükrü Kolukısa, Zülfü Demirtaş, Ankara: Eğitim-Bir-Sen Yayınları, 2015, ss. 51-55.

USTA Sefa, Yusuf SAYIN, Yiğit Anıl GÜZELİPEK, "Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Kente ve Üniversiteye Uyumu Karaman İli Örneği", *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 2017, C. 7, S. 3, ss. 565-577.

ÜSTÜN Altan, "Türk Bursiyerlerin Yurtdışı Deneyimleri ve Karşılaştıkları Güçlükler", *Kültür Elçisi Olarak Misafir Öğrenciler*, Şükrü Kolukısa, Zülfü Demirtaş, Ankara: Eğitim-Bir-Sen Yayınları, 2015, ss. 69-73.

VARGHESE, N. V., *Globalization of Higher Education and Cross-border Student Mobility*, Paris: International Institute for Educational Planning (IIEP), 2008.

VARLIK, Ali Bilgin, *Küreselleşme Ve Küreselleşmenin Orta Doğu'ya Etkileri*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2009.

WALLERSTEİN Immanuel, *Alternatives: The United States Confronts the World*, New York: Routledge, 2015.

WESTON Rebecca, Paul A. Jr. GORE, "A Brief Guide To Structural Equation Modeling", *The Counseling Psychologist*, 2006, C. 34, S. 5, ss. 719-751.

YALÇIN Cemal, *Göç Sosyolojisi*, Ankara: Anı Yayıncılık, 2004.

YILDIRIM Kürşad Emrah, Ali YILDIRIM "Türkiye'nin Yumuşak Güç Sembollerinden Türk İşbirliği Koordinasyon Ajansı Ve Yurtdışı Türkler Ve Akraba Topluluklar Başkanlığı'na Genel Bakış", *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, 2017, C. 33, S. .33, ss. 203-219.

YTB (Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı), *YTB 2010 Faaliyet Raporu*, 2010.

YTB (Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı), *YTB 2012 Faaliyet Raporu*, Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı, 2012.

YÜKSEL Sedat, "Eğitim Bilimlerinde Paradigmatik Dönüşüm: Yeni Arayış ve Yönelimler", *Öğretmen Eğitimi ve Eğitimcileri Dergisi*, 2012, C. 1, S. 1, ss. 35-58.

ZHENG Xuan, "Re-interpreting Silence: Chinese International Students' Verbal Participation in US Universities", *International Journal of Learning*, 2010, C. 17, S. 5, ss. 53-75.

İnternet kaynakları

http://mdp.manas.edu.kg/info/Mevlana-Kitapcik-Yeni_.pdf

http://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/90.pdf

http://ua.gov.tr

http://www.idarehukuku.net/mevzuat/2922-sayiyi-Turkiyede-Ogrenim-Goren-Yabanci-Uyruklu-Ogrencilere-Iliskin-Kanun.html

http://www.idarehukuku.net/mevzuat/2922-sayiyi-Turkiyede-Ogrenim-Goren-Yabanci-Uyruklu-Ogrencilere-Iliskin-Kanun.html

http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.1416.pdf

http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.5682.pdf

http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.5683.pdf

http://www.oecd.org/edu/education-at-a-glance-19991487.htm

http://www.oecd.org/education/skills-beyond-school/48631582.pdf

http://www.osym.gov.tr/TR,621/yurt-disinda-calisanlarin-cocuklari-icin-yuksekogretime-giris-sinavi-ycs-27122012.html

http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/04/20100406-1.htm

http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/08/20110823-15.htm

http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/05/20120518-3..htm

http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/05/20130529-11.htm

http://www.tika.gov.tr/tr/sayfa/tarihcemiz-222

http://www.ua.gov.tr

http://www.unesco.org.tr

https://istatistik.yok.gov.tr/yuksekogretimIstatistikleri/2017/2017_T20_V1.pdf

https://tdv.org/tr-TR/kurumsal/

https://ticaret.gov.tr/destekler/ihracat-destekleri/teblig-bazinda-destek-mevzuati/2011-1-sayili-pazar-arastirmasi-ve-pazara-giris-destegi-hakkinda-teblig

https://www.29mayis.edu.tr/birimler#

https://www.bbc.com/turkce/haberler/2015/12/151203_rusya_ogrenci_izlenim

https://www.bbc.com/turkce/haberler/2015/12/151203_rusya_ogrenci_izlenim

https://www.star.com.tr/yazar/27-mayisin-universite-tasfiyesi-147ler-yazi-889666/

https://www.studyinturkey.com/

https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc066/kanundmc066/kanundmc06602922.pdf

https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc091/kanuntbmmc091/kanuntbmmc09105653.pdf

https://www.ytb.gov.tr

www.ab.gov.tr

www.oecd.gov.org,

www.tika.gov.tr

www.udef.org.tr

www.yee.org.tr

www.yyegm.meb.gov.tr

SPOR & BİLİM
-2020-

EDİTÖR

Doç. Dr. Gökmen ÖZEN

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü, Çanakkale/TÜRKİYE.
gokmenozen44@gmail.com
https://orcid.org/0000-0001-5756-653X

ARALIK-2020

EFE AKADEMİ YAYINLARI

Kitap Adı: Spor & Bilim – 2020
Editörler: Doç. Dr. Gökmen ÖZEN
ISBN: 978-625-7729-68-0
1. Baskı: Aralık 2020

Bu eserin yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARINA aittir, tüm hakları saklıdır. Kitabın tamamı veya bir kısmı 5846 sayılı kanun hükmüne göre; kitabı yayınlayan firmanın ve yazarların önceden izni olmadan elektronik, mekanik, fotokopi veya herhangi bir kayıt sistemiyle çoğaltılamaz, yayınlanamaz, depolanamaz. Kitap içerisindeki bölümlerdeki yazıların hukuki sorumluluğu o bölümün yazarına aittir.

KÜTÜPHANE KARTI
ÖZEN, Gökmen
Spor & Bilim-2020
1. Basım, 374s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar Kelimeler:
1. Araştırma, 2. Bilim, 3. Spor

Efe Akademi Yayınevi
Kavacık Mah. Emir Sultan Sok. No:13 İstanbul/Türkiye
(0216) 4658606 / www.efeakademi.com

Matbaa Adres
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü Yemekhane Binası
Güngören / Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13 / www.ofis2005.com.

İÇİNDEKİLER

BÖLÜMLER	BÖLÜM ADI	Sayfa
1. BÖLÜM	**Spor Bilimlerinde Bilimsel Araştırma Süreci** *Erdoğan TOZOĞLU, Mücahit DURSUN*	7-23
2. BÖLÜM	**Salgın ve Pandemilerde Egzersiz ile Yol Almak** *Yeliz DOĞRU*	25-38
3. BÖLÜM	**COVID-19 Süresince Fiziksel Olarak Aktif Kalın: Evde Kalın** *Pervin TOPTAŞ DEMİRCİ*	39-57
4. BÖLÜM	**Spor Merkezlerine Devam Eden Kadınların Fiziksel Aktivite Durumları ile Solunum Parametrelerinin Değerlendirilmesi** *Gamze MURATHAN, Yonca Süreyya SEZER*	59-90
5. BÖLÜM	**Sporcu Sakatlıkları ve İlkyardım** *İsmail GÖKHAN*	91-103
6. BÖLÜM	**Terapatik Rekreasyon** *İsmail Hakkı SU, Hüseyin GÜMÜŞ, İrfan YILDIRIM*	105-130
7. BÖLÜM	**Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Umutsuzluk ve Saldırganlık Durumlarının İncelenmesi (Kocaeli Üniversitesi Örneği)** *Tolga Kaan BAHADIR*	131-140
8. BÖLÜM	**Özyeterlilik ve Spora Katılım Motivasyonu** *Mustafa BAŞ*	141-160
9. BÖLÜM	**Basketbolda Stres Yönetimi** *Tolga Kaan BAHADIR*	161-172
10. BÖLÜM	**İmaj Yönetimi: Sporda İzlenim Yönetimi** *Halil Orbay ÇOBANOĞLU, Celil KAÇOĞLU*	173-186
11. BÖLÜM	**Seçmeli Beden Eğitimi ve Spor Derslerinin Üniversite Öğrencilerinin Sosyal İletişim Becerilerine Etkisinin İncelenmesi** *Sinan ÇELİKBİLEK, Yakup Akif AFYON*	187-196

12. BÖLÜM	**Spor Bilimleri Fakültelerinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Olimpiyatlar Hakkındaki Farkındalıkları** *Serkan HACICAFEROĞLU*	**197-211**
13. BÖLÜM	**Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Zaman Yönetimi Davranışları: Şırnak İli Örneği** *Hasan OSMANOĞLU, Meliha UZUN*	**213-227**
14. BÖLÜM	**Antrenörlerin Liderlik Davranışlarının Spor Branşına Göre İncelenmesi** *Yeşim KARAÇ ÖCAL*	**229-240**
15. BÖLÜM	**Karate, Taekwondo ve Kickboks Sporlarında Dengenin Önemi** *Zeynep İnci KARADENİZLİ*	**241-254**
16. BÖLÜM	**Futbolda Teknik Yeteneğin Ölçülmesi ve Testler** *Olcay MÜLAZIMOĞLU*	**255-278**
17. BÖLÜM	**Hentbolde Esneklik ve Terabant Egzersizleri** *Zeynep İnci KARADENİZLİ*	**279-293**
18. BÖLÜM	**Fonksiyonel Spor Ekipmanları ile Kuvvet Egzersizleri** *Mürsel* BİÇER	**295-314**
19. BÖLÜM	**Müsabaka Öncesi Optimal Performans Stratejisi Olarak Tapering** *Celil KAÇOĞLU, Halil Orbay ÇOBANOĞLU*	**315-337**
20. BÖLÜM	**Post Aktivasyon Potansiyalizasyonunun Spor Bilimlerinde Kullanımı** *İzzet KIRKAYA, Hayrettin GÜMÜŞDAĞ*	**339-350**
21. BÖLÜM	**Türkiye'de Spor Genetiği Araştırmaları: Tez Çalışmalarına Genel Bakış** *Erdem SUBAK, Sürhat MÜNİROĞLU*	**351-359**
22. BÖLÜM	**Sporda Oksidan ve Antioksidan Denge** *Hüseyin ERDAL, Gökmen ÖZEN*	**361-374**

1. BÖLÜM

SPOR BİLİMLERİNDE BİLİMSEL ARAŞTIRMA SÜRECİ

Doç. Dr. Erdoğan TOZOĞLU

Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor Bölümü, Erzurum/TÜRKİYE.
. https://orcid.org/ 0000-0003-4762-3603
etozoglu@hotmail.com

Arş. Gör. Mücahit DURSUN

Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum/TÜRKİYE
https://orcid.org/ 0000-0002-7786-0741
mucahit.dursun@atauni.edu.tr

ARALIK-2020

EFE AKADEMİ YAYINLARI

2. BÖLÜM

SALGIN VE PANDEMİLERDE EGZERSİZ İLE YOL ALMAK

Dr. Yeliz DOĞRU

İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Sağlık Kültür ve Spor Daire Başkanlığı, İzmir/TURKİYE.
https://orcid.org/0000-0003-2358-3782
yeliz.dogru@ikc.edu.tr

ARALIK-2020

EFE AKADEMİ YAYINLARI

BÖLÜM KAYNAKLARI

Assiri A, Al-Tawfiq JA, Al-Rabeeah AA, et al. (2013). Epidemiological, demographic, and clinical characteristics of 47 cases of Middle East respiratory syndrome coronavirus disease from Saudi Arabia: a descriptive study. Lancet Infect Dis, 13:752–61.

Chang D, Xu H, Rebaza A, Sharma L, Cruz CSD. (2020). Protecting health-care workers from subclinical coronavirus infection. The Lancet Respiratory Medicine, 8(3),e13.

Chen N, Zhou M, Dong X, Qu J, Gong F, Han Y, ... & Yu T. (2020). Epidemiological and clinical characteristics of 99 cases of 2019 novel coronavirus pneumonia in Wuhan, China: a descriptive study. The Lancet, 395(10223),507-513.

Duffy MR, Chen TH, Hancock WT, Powers AM, Kool JL, Lanciotti RS, ... & Guillaumot, L. (2009). Zika virus outbreak on Yap Island, federated states of Micronesia. New England Journal of Medicine, 360(24), 2536-2543.

Feldmann H. (2014). Ebola—a growing threat?. New England Journal of Medicine, 371(15),1375-1378.

Fisher D, Heymann D. (2020). Q&A: The novel coronavirus outbreak causing COVID-19. BMC medicine, 18(1),1-3.

Hennessey M, Fischer M, Staples JE. (2016). Zika virus spreads to new areas—region of the Americas, May 2015–January 2016. American Journal of Transplantation, 16(3),1031-1034.

Huang C, Wang Y, Li X, Ren L, Zhao J, Hu Y, ... & Cheng, Z. (2020). Clinical features of patients infected with 2019 novel coronavirus in Wuhan, China. The lancet, 395(10223),497-506.

Hui DS, Wong KT, Ko FW, Tam LS, Chan DP, Woo J, Sung JJ. (2005). The 1-year impact of severe acute respiratory syndrome on pulmonary function, exercise capacity, and quality of life in a cohort of survivors. Chest, 128(4),2247-2261.

Jiménez-Pavón D, Carbonell-Baeza A, Lavie, CJ. (2020). Physical exercise as therapy to fight against the mental and physical consequences of COVID-19 quarantine: Special focus in older people. Progress in cardiovascular diseases, 63,386-388.

Kampf G, Todt D, Pfaender S, Steinmann E. (2020). Persistence of coronaviruses on inanimate surfaces and their inactivation with biocidal agents. Journal of Hospital Infection, 104(3), 246-251.

Kohut ML, Arntson BA, Lee W, Rozeboom K, Yoon KJ, Cunnick JE, McElhaney J. (2004). Moderate exercise improves antibody response to influenza immunization in older adults. Vaccine, 22(17-18),2298-2306.

Kohut ML, Lee W, Martin A, Arnston B, Russell DW, Ekkekakis P, ... & Cunnick JE. (2005). The exercise-induced enhancement of influenza immunity is mediated in part by improvements in psychosocial factors in older adults. Brain, behavior, and immunity, 19(4),357-366.

Memish ZA, Zumla AI, Assiri A. (2013). Middle East respiratory syndrome coronavirus infections in health care workers. N Engl J Med,369:884-6

Miranda ME, Miranda NL. (2011). Reston ebolavirus in humans and animals in the Philippines: a review. J Infect Dis, 204(suppl 3):757–60.

Ngai JC, Ko FW, Ng SS, To KW, Tong M, Hui DS. (2010). The long-term impact of severe acute respiratory syndrome on pulmonary function, exercise capacity and health status. Respirology, 15(3), 543-550.

Ricci F, Izzicupo P, Moscucci F, Sciomer S, Maffei S, Di Baldassarre A., ... & Gallina, S. (2020). Recommendations for Physical Inactivity and Sedentary Behavior During the Coronavirus Disease (COVID-19) Pandemic. Frontiers in Public Health, 8, 199.

Stadler K, Masignani V, Eickmann M, Becker S, Abrignani S, Klenk H.D, Rappuoli R. (2003). SARS-beginning to understand a new virus. Nature Reviews Microbiology, 1(3), 209-218.

Şenışık SÇ. (2015). Egzersiz ve Bağışıklık Sistemi. Spor Hekimliği Dergisi, 50(1), 11-20.

Taubenberger JK, Morens DM. (2006). 1918 Influenza: the mother of all pandemics. Emerg Infect Dis, 12:15–22.

Thompson PD, Franklin BA, Balady GJ, Blair SN, Corrado D, ... & Link MS. (2007). Exercise and acute cardiovascular events: placing the risks into perspective: a scientific statement from the American Heart Association Council on Nutrition, Physical Activity, and Metabolism and the Council on Clinical Cardiology. Circulation, 115(17),2358-2368.

Vallat B. (2009). Flu: no sign so far that the human pandemic is spread by pigs. Nature, 460:683.

Vieira V, Keylock KT, Lowder T, Zelkovich W, Dumich S, Colantuano K., ... & Woods, J. (2008). Effects of exercise training on the immune response to influenza vaccination in older adults: A randomized controlled trial. Brain Behavior and Immunity, 4(22), 26.

Wang C, Horby, PW, Hayden FG, Gao GF. (2020). A novel coronavirus outbreak of global health concern. The Lancet, 395(10223), 470-473.

Whitham M, Blannin AK. (2003). The effect of exercise training on the kinetics of the antibody response to influenza vaccination. Journal of Sports Science, 21(12), 991-1000.

WHO: World Health Organization (2003). https://www.who.int/health-topics/severe-acute-respiratory-syndrome#tab=tab_3 (erişim tarihi: 20.11.2020).

WHO: World Health Organization (2018). Physical Activity. Switzerland: WHO.

WHO: World Health Organization (2019). Global action plan on physical activity 2018-2030: more active people for a healthier world. World Health Organization.

Yu CCW, Li AM, So RC, McManus A, Ng PC, Chu W, ... & Yau Y.S. (2006). Longer term follow up of aerobic capacity in children affected by severe acute respiratory syndrome (SARS). Thorax, 61(3), 240-246.

3. BÖLÜM

COVID-19 SÜRESİNCE FİZİKSEL OLARAK AKTİF KALIN: EVDE KALIN

Öğr. Gör. Pervin TOPTAŞ DEMİRCİ

Mersin Üniversitesi Erdemli meslek Yüksekokulu, Turizm Animasyon Bölümü, Mersin/TÜRKİYE
https://orcid.org/0000-0002-3745-8440
pervindemirci36@hotmail.com

ARALIK-2020

EFEAKADEMİ YAYINLARI

BÖLÜM KAYNAKLAR

Ammar A, Brach M, Trabelsi K, et al. (2020). Effects of COVID-19 home confinement on eating behaviour and physical activity: results of the ECLB-COVID19 international online survey. Nutrients,12:1583.

Arena R, Lavie CJ. (2020). The global path forward – healthy living for pandemic event protection (HL – pivot). Prog Cardiovasc Dis.

Assaloni R, Carnevale Pellino V, Puci MV, Ferraro OE, Lovecchio N, Girelli A, et al. (2020). Coronavirus disease (Covid-19): how does the exercise practice in active people with Type 1 DIABETES change? A preliminary survey. Diabetes Res Clin Pract; 166:108297. doi: 10.1016/j.diabres.2020.108297

Bangsbo, J., Mohr, M., Poulsen, A., Perez-Gomez, J., & Krustrup, P. (2006). Training and testing the elite athlete. Review. Journal of Exercise Science and Fitness, 4(1), 1–14

Barene, S., Holtermann, A., Oseland, H., Brekke, O. L., & Krustrup, P. (2016). Effects on muscle strength, maximal jump height, flexibility and postural sway after soccer and Zumba exercise among female hospital employees: A 9-month randomized controlled trial. Journal of Sports Sciences, 34 (19), 1849–1858. https://doi.org/10.1080/ 02640414.2016.1140906

Bull, FC, Al-Ansari, SS., Biddle, S., Borodulin, K., Buman, MP., Cardon, G. ve ark. (2020). World Health Organization 2020 guidelines on physical activity and sedentary behaviour. Br J Sports Med, 54:1451–1462. doi:10.1136/bjsports-2020-102955.

Calcaterra V, Vandoni M, Pellino VC, Cena H. (2020). Special attention to diet and physical activity in children and adolescents with obesity during the coronavirus disease-2019 pandemic. Front Pediatr; 8:407. doi: 10.3389/fped.2020.00407

Colley RC, Bushnik T, Langlois K. (2020). Exercise and screen time during the COVID-19 pandemic. Health Rep; 31:1–11. doi: 10.25318/82-003-x202000600001-eng

Connolly, LJ., Scott, S., Morencos, CM., Fulford, J., Jones, AM., Knapp, K., Krustrup, P., Bailey, SJ., Bowtell, JL. (2020). Impact of a novel homebased exercise intervention on health indicators in inactive premenopausal women: A 12-week randomised controlled trial. European Journal of Applied Physiology, Mar 19. [Epub ahead of print]. https://doi.org/10.1007/s00421-020- 04315-7.

Demirci, N. (2020). Fight Coronavirus Disease (COVID-19): More Active People for a Healthier World: Physical Activity Recommendations. Int J Disabil Sports Health Sci;3(1):1- 4. DOI:10.33438/ijdshs.731146

Demirci N, Yıldırım İ,, Toptaş Demirci P., Ersöz Y. (2018). Why Should We Do Physical Activity? More Active People For A Healthier World. Int J Disabil Sports Health Sci;1(2);1-14

Erbaş, Ü.Ü. ve Gümüş, H. (2020). Engellilerde Boş Zaman Değerlendirme ve Sosyal Destek. Sağlık Bilimleri Güncel Araştırmalar ve Yeni Eğilimler, s. 505-529. Birinci Baskı •Ekim 2020 /Cetinje-Karadağ, ISBN • 978-9940-46-045-7

Foster, C., Florhaug, JA., Franklin, J., Gottschall, L., Hrovatin, LA., Parker, S., Doleshal, P., Dodge, C. (2001). A new approach to monitoring exercise training. Journal of Strength and Conditioning Research, 15, 109–115. PMID: 11708692.

Fox, SM., Naughton, JP., Haskell, WL. (1971). Physical activity and the prevention of coronary heart disease. Annals of Clinical Research, 3(6), 404–432. PMID: 4945367.

Garber, CE., Blissmer, B., Deschenes, MR., Franklin, BA., Lamonte, MJ., Lee, I.M., Nieman, DC., Swain, DP. (2011). Quantity and quality of exercise for developing and maintaining cardiorespiratory, musculoskeletal, and neuromotor fitness in apparently healthy adults: Guidance for prescribing exercise Special Communıcations: Position Stand. Medicine & Science in Sports & Exercise, 43 (7), 1334–1359.

Giroir, B.P. and Wright, D., 2018. Physical activity guidelines for health and prosperity in the United States. JAMA, 320(19), pp.1971-1972.

Guthold R, Stevens GA, Riley LM, et al. (2020). Global trends in insufficient physical activity among adolescents: a pooled analysis of 298 population-based surveys with 1·6 million participants. Lancet Child Adolesc Health,4:23–35.

Hall G, Laddu DR, Phillips SA, Lavie CJ, Arena R. (2020). A tale of two pandemics: how will COVID-19 and global trends in physical inactivity and sedentary behavior affect one another? Prog Cardiovasc Dis. doi: 10.1016/j.pcad.2020.04.005. [Epub ahead of print].

Hernandes, JC., Di Castro, VC., Mendonça, ME., Porto, CC. (2018). Quality of life of women who practice dance: A systematic review protocol. Systematic Reviews, 7(1),92. https://doi.org/10. 1186/s13643-018-0750-5

Hojman, P., (2017). Exercise protects from cancer through regulation of immune function and inflammation. Biochemical Society Transactions, 45(4), 905-911.

King, A.C., Whitt-Glover, M.C., Marquez, D.X., Buman, M.P., Napolitano, M.A., Jakicic, J., Fulton, J.E., and Tennant, B.L. (2019). Physical activity promotion: highlights from the 2018 physical activity guidelines advisory committee systematic review. Medicine & Science in Sports & Exercise, 51(6), 1340-1353.

Ozemek C, Lavie CJ, Rognmo. (2019). Global physical activity levels: need for intervention. Prog Cardiovasc Dis;62(2):102-107.

Powell, K.E., King, A.C., Buchner, D.M., Campbell, W.W., DiPietro, L., Erickson, K.I., Hillman, C.H., Jakicic, J.M., Janz, K.F., Katzmarzyk, P.T., and Kraus, W.E., (2018). The scientific foundation for the physical activity guidelines for Americans. Journal of Physical Activity and Health, 16(1), 1-11.

Nieman DC, Wentz LM. (2019). The compelling link between physical activity and the body's defense system. J Sport Heal Sci; 8:201–17. doi: 10.1016/j.jshs.2018.09.009

Norouzi, E., Hosseini, F., Vaezmosavi, M., Gerber, M., Pühse, U., & Brand, S. (2019). Zumba dancing and aerobic exercise can improve working memory, motor function, and depressive symptoms in female patients with fibromyalgia. European Journal of Sport Science, 7, 1–11. Epub ahead of print]. https://doi.org/10.1080/17461391.2019. 1683610

Reis, R.S., Salvo, D., Ogilvie, D., Lambert, E.V., Goenka, S., Brownson, R.C. and Lancet Physical Activity Series 2 Executive Committee, 2016. Scaling up physical activity interventions worldwide: stepping up to larger and smarter approaches to get people moving. The Lancet, 388(10051), pp.1337-1348.

Rodrigues-Krause, J., Krause, M., & Reischak-Oliveira, A. (2019). Dancing for healthy Aging: Functional and metabolic perspectives. Alternative Therapies in Health and Medicine, 25(1), 44–63. PMID:29428927

Tanaka, H., Monahan, K. D., & Seals, D. R. (2001). Agepredicted maximal heart rate revisited. Journal of the American College of Cardiology, 37(1), 153– 156. https://doi.org/10.1016/S0735-1097(00)01- 54-8

United Nations. Transforming our world: the 2030 agenda for sustainable development. New York: United Nations, 2015.

United Nations. The convention on the rights of persons with disabilities. New York: United Nations Headquarters, 2006.

Warburton DER, Bredin SSD.(2017). Health benefits of physical activity: a systematic review of current systematic reviews. Curr Opin Cardiol;32:541–56

Wijndaele K, White T, Andersen LB, et al. Substituting prolonged sedentary time and cardiovascular risk in children and youth: a meta-analysis within the International children's Accelerometry database (ICAD). Int J Behav Nutr Phys Act 2019;16:96.

World Health Organization. (2010). Global recommendations on physical activity for health.

World Health Organization (2020). Coronavirus disease (COVID-19) outbreak situation (online). Available: https://www. who. int/ emergencies/ diseases/ novelcoronavirus-2019

World Health Organization (2018). Physical Activity Guidelines Advisory Committee Scientific Report, February 2018, Part D: Integrating the Evidence.Visithttps://health.gov/paguidelines/secondedition/ report.aspx to access the entire report.

World Health Organization (2020). Guidelines on physical activity and sedentary behaviour. Geneva: World Health Organization.

World Health Organization. Coronavirus disease (COVID-19) outbreak situation (online), 2020. Available: https://www. who. int/ emergencies/ diseases/ novelcoronavirus- 2019

Wu F, Zhao S, Yu B, Chen YM, Wang W, Song ZG, et al. (2020). A new coronavirus associated with human respiratory disease in China. Nature; 579:265–9. doi: 10.1038/s41586-020-2008-3

4. BÖLÜM

SPOR MERKEZLERİNE DEVAM EDEN KADINLARIN FİZİKSEL AKTİVİTE DURUMLARI İLE SOLUNUM PARAMETRELERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ*

Öğr. Gör. Gamze MURATHAN [1] ***& Doç. Dr. Yonca Süreyya SEZER*** [2]

[1] *Adıyaman Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü, Adıyaman/TÜRKİYE.*
https://orcid.org/0000-0003-3325-0252, gmurathan23@gmail.com

[2] *Munzur Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Rekreasyon Bölümü, Tunceli/TÜRKİYE.*
https://orcid.org/0000-0003-3945-095X, sureyyayoncasezer@munzur.edu.tr

** Bu çalışma; Gamze MURATHAN'ın Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı'nda 2016 yılında yapılan yüksek lisans tezinden üretilmiştir.*

ARALIK-2020

EFE AKADEMİ YAYINLARI

• Toplumun obezite, fiziksel aktivite ve sağlıklı yaşam biçimi konusunda bilinçlendirme çalışmalarında kullanılmak üzere çeşitli tür ve nitelikte kitap, dergi ve eğitim materyalleri hazırlanmalıdır.

• Bu tür çalışmaların çok tekrarlı ve çok değişkenli yapılması hem norm oluşması açısından hem de literatüre katkısı olması bakımından önemli olduğu düşünülmektedir.

BÖLÜM KAYNAKLARI

Açıkada, C. Türk Atletlerinin Fizyolojik Özellikleri. Spor Hekimliği Dergisi 1982; 17, 2, 29-40.

Akdur, H, Donuk B, Korkmaz A, Polat G, Şahin S. Ev Kadınlarının ve Çalışan Kadınların Fiziksel Aktive Düzeylerinin Araştırılması. İstanbul Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, 2003, 11;3. s:43-46.

Akgün, N., Egzersiz Fizyolojisi. 2003, İzmir.

Akyol, A., Bilgiç P, Ersoy G. Fiziksel Aktivite, Beslenme ve Sağlıklı Yaşam. Hacettepe Üniversitesi-Sağlık Bilimleri Fakültesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü, 2008, Ankara: Klasmat Matbaacılık

Alpar, R., Yüzücü Beslenmesi El Kitabı. Atlama ve Su Sporu Federasyonu, Yayın No:2, Ankara, 1987.

Alpar, R., Yüzme ve Su Topu Antrenmanlarının Temeli. BTSGM Yayınları, Ankara 1988; 20-26

Altuğ, M., Çankaya H, Gülen S., Bilgisayar kullanıcılarında ergonomik düzenleme, 13. Fizyoterapide gelişmeler sempozyumu fizyoterapi ve rehabilitasyon 21(3),191, 2010

Aslan E, Aras Başoğlu B, Atay S, Yağlı Vardar N, Ülger, Ö., Yoga temelli egzersiz programının sağlıklı kadınlarda esneklik, yaşam kalitesi ve ruhsal durum üzerine etkisi. XI. Fizyoterapi Gelişmeler Sempozyumu, Hacettepe Ü., Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon, Ankara sf 176, 2006

Astrand PO, Rodahl K. Textbook of work physiology. Physiological bases of exercise, 3rd Edition, NewYork: McGravv Hill Book Company, USA, Mc Ardle WD, Katch EL, Katch VL. Exercise Physiology, Energy, Nutrition and Human Performance. Philadelphia: Lea and Febiger 1981; 154-197, 1986

Baltacı, G, Irmak H, Kesici C, Çelikcan E, Çakır B. Fiziksel Aktivite Bilgi Serisi. Ankara: Klasmat Matbaacılık, 2008

Baranowskı T, Bouchard C, Brıcker T, Health G, Stromg W B, Truman B, Washıngton R. Assessment, prevalance and cardiovascular benefits of physical activity and fitnessin youth. Medicine Science and Sports Exercise, (24) 6: 237–247, 1992.

Bayrak Ayaş, E., Murathan, F., Kartal, M. & İnan, H. Spor Lisesi Öğrencilerinin Zihinsel Dayanıklılık Düzeylerinin İncelenmesi (Malatya İli Örneği), ss. 94-101, 2018.

Baysal, A. Beslenme. 11. Baskı, Hatiboğlu Yayınları: 93, Hatipoğlu Yayınevi, Ankara, 2007.

Bilir N, Özcebe H, Vaizoğlu S, Aslan D, Subaşı N, Telatar T., Van İlinde 15 Yaş Üzeri Erkeklerde SF-36 ile Yaşam Kalitesinin Değerlendirilmesi, Türkiye Klinikleri,J Med Sci, Halk Sağlığı Hacettepe Tıp Fakültesi25:663-668, 2005.

Bozyılan E., Murathan F., Dündar A., "Düzenli Egzersizin İnflamatuar ve Lipit Parametreler Üzerine Etkisi", Spor Bilimlerinde Multidsipliner Araştırmalar, Efe Akademi Yayınları, s.85-100, İstanbul, 2020.

Burchfıel CM, Enrıght PL, Sharp DS, et al. Factors associated with variations in pulmonary function among elderly Japanese-American men. Chest, 1997, 112: 87-97

Carr H. Physical Activity and Health: The benefits of physical activity on minimising risk of disease and reducing disease morbidity and mortality. Wellington: Hillary Commission; 2001.

Caspersen, C.J., Powell, K.E., Christenseon, G.M., Physical activity, exercise, and physical fitness: Definitions and distinctions for health related research. Public Health Rep.: 1985, 100(2):126-31

Craıg CL, Marshall AL, Sjostrom M, Bauman AE, Booth ML and Ainsworth BE, et al. International Physical Activity Questionnaire: 12-Country Reliability and Validity. Medicine Science and Sports Exercise. 2003; 35: 1381- 95.

Çolak, M., Yatılı Olan ve Yatılı Olmayan Öğrencilerin Vücut Kompozisyonlarının Değerlendirilmesi Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi Cilt-Sayı: 9-2, 2007, S:183-195

Davis J.A., Anaerobic Threshold : Review of the Concept and Directions for Future Research. Med. Sci. Sports Exerc, 17: 6-18, 1985.

Dündar, A., Aktuğ, Z.B., Murathan, F., "Elit Hentbol Oyuncularında Omuz İzokinetik Kuvveti ile Top Atış Hızı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi", Ulusal Spor Bilimleri Dergisi, 2(2), 121-128, http://dergipark.gov.tr/usbd, DOI: 10.30769/usbd.472514, 2018.

Elsa-Grace V. Giardina, Melissa Laudano, Emily Hurstak, Alan Saroff, Elaine Fleck, Robert Sciacca, Bernadette Boden-Albala, and Julia Cassetta Physical Activity Participation among Caribbean Hispanic Women Living in New York: Relation to Education, Income, and Age. Journal of Women's Health. February 2009, 18(2): 187-193.,54

Ergen E. Egzersiz Fizyolojisi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2002

Ergen E, Zergerlioğlu AM, Ülkar B, Demirel H, Turnagöl H, Güner R, Başoğlu S. Egzersiz Fizyolojisi. Ergen E (Ed). Nobel Yayın Dağıtım Ltd. ğti., Ankara, 2002: s.39- 81

Fine JT, Colditz GA, Coakley EH, et al. A prospective study of weight change and health-related quality of life in women. JAMA. 1999; 282(22):2136-42.

Fox EL, Bowers RW, Foss ML, 1988, The Physiological Basis of Physical Education and Athletics. Beden Eğitimi ve Sporun Fizyolojik Temelleri, 2. Baskı, Yaman H. Bağırgan Yayın Evi, Ankara, 2000: s26-290

Gelecek N, Başkurt F, Akyol S. Elit Kadın Voleybolcularda Fiziksel Uygunluk. Spor Araştırmaları Dergisi 2000; 4 (1), 45–46.

Genç ME, Eğri M, Kurçer MA, Kaya M, Pehlivan E, Karaoğlu L, Güneş G. Malatya Kent Merkezindeki Banka Çalışanlarında Fiziksel Aktivite Sıklığı. İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi. 2002; 9(4): 237-240

Genç A, Şener Ü, Karabacak H, Üçok K. Kadın ve Erkek Genç Erişkinler Arasında Fiziksel Aktivite ve Yaşam Kalitesi Farklılıklarının Araştırılması, 2011, Afyon Kocatepe Üniversitesi. Kocatepe Tıp Dergisi.,

T.C. Sağlık Bakanlığı Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Türkiye Kronik Hastalıklar ve Risk Faktörleri Sıklığı Çalışması Anıl Matbaa, 2013, Ankara

Ghosh AK, Ahuja A, Khanna GL. Pulmonary capacities of different groups of sportmen in India. Br J Sports Med. 1985; 19: 232-234.

Guyton, A.C., Hall J.E., (2006). Textbook of Medical Physiology. 11th Ed. Philadelphia

Günay M, Tamer K, Cicioğlu İ. Spor Fizyolojisi ve Performans Ölçümü. Ankara: Gazi Kitabevi 2006., Noyan A. Yaşamda ve Hekimlikte Fizyoloji. Meteksan Anonim Tic San Ltd Şirketi, Ankara 1996; 499-510

Günay M. Egzersiz Fizyojisi. 2. Baskı, Ankara: Bağırgan Yayımevi 1999.,

Günay M, Tamer K, Cicioğlu İ. Spor Fizyolojisi ve Performans Ölçümü, 2. Baskı. Cicioğlu Ġ (Ed) Gazi Kitabevi, Ankara, 2010: s. 172-567, 104.

Gürsoy R. Çeşitli branşlarda yer alan adölesan erkek sporcular ve sedanterlerde solunum fonksiyon testlerinin karşılaştırılması. Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Fizyoloji Anabilim Dalı, Doktora Tezi, 2003, Erzurum.

Hagberg JM, Yerg JE and Seals DR. Pulmonary Function in Young and Older Athletes and Untrained Man. J Appl Physiol 1988; 65, 1, 101-105.,

Hallal PC, Victora CG, Wells JC, Lima RC. Physical inactivity: prevalence and associated variables in Brazilian adults. Med Sci Sports Exerc. 2000; 35: 1894-900

Heyward, V.H., Assessing Body Composition, Advanced Fitness Assessment and Exercise Prescription, Human Kinetics.1998

Howley, E.T., Type of activity: resistance, aerobic and leisure versus occupational physical activity, Med. Sci. Sport. Exerc.2001; 33: 364-369

Huberty J, Vener J, Gao Y, Matthews LJ, Ransdell L, Elavsky S. Developing an İnstrument to Measure Physical Activity Related Self-Worth İn Women: Rasch Analysis Of The Women's Physical Activity Self-Worth Inventory (WPASWI). Psychology of Sport and Exercise, 2013; 111-121.

Ilgazlı A, Çağlar T. Solunum Fonksiyon Testleri ve Klinik Kullanımı. 1. Baskı, Nobel Tıp Kitapevleri, İstanbul, 2004.

Karaca A. Fiziksel Aktivite Değerlendirme Anketi güvenirlik ve Geçerlik Çalışması. Bilim Uzmanlığı. Ankara: Hacettepe Üniversitesi; 1998.

Kışgöz, A., Pansiyonlu ve Normal Devlet İlköğretim İle Özel İlköğretim Öğrencilerinin Beslenme, Fiziksel Aktivite Alışkanlıkları ve Fiziksel Uygunluklarının Karşılaştırılması, Yüksek Lisans Tezi, Muğla Üniversitesi, 2005, Muğla.,

Korkmaz N.H, Deniz M. Yetişkinlerin Fiziksel Aktivite Düzeyleri İle SosyoEkonomik Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi,2013, E-Journal of New World Sciences Academy. NWSA-Sports Sciences, 8 (3), 46-56

Korucu AG. Kadınların Spora Olan İlgilerinin İncelenmesi. Cilt:21 No:2, 2013, Kastamonu Eğitim Dergisi.

Lazarus R, Gore CJ, Booth M, Owen N. Effects of body composition and fat distirbution on ventilatory function in adults. Am J Clin Nutr. 1998; 68:35- 41.

Lohman, T. G. " The Use Of Skınfold To Estimate Body Fatness On Children And Youth", Journal Of Physical Education, Recreation& Dance, November-December, 1987, 98-102

Mahan, L. K., ARLİN, M. (1992). Weight Management: " Food, Nutrition and Diet Therapy." 8. Edition WB Saunders Company. Philadephia, 315.

Mithat, K. Vücut Kompozisyonu ve Sportif Performans İle İlişkisi 7.2.2011 16:31. Http:// 80.251.40.59/ Sports. Ankara. Edu.Tr/Koz/ Egz- Fizıı /Vucut.Kompz.Egz.Pdf, 2006.

Murathan, F., Antrenmanda Toparlanma, Sporun Kavramsal Temelleri 4, Efe Akademi Yayınları, s.73.Ekim 2020.

Muratlı S.: Çocuk ve Spor. Nobel Yayı Dağıtım, s.19-20, Ankara, 2003.

Muratlı S. Çocuk ve Spor. Bağırgan Yayınevi, Ankara 1997; 5, 10, 169.

Noyan A. Fizyoloji. Meteksan A.Ş, Ankara 1999; Ocak: 497-508.

Okay, M.D., Jackson, P.V., Marcinkıewicz, M., Papino, M.N. Exercise and Obesity. Prim care Clin Office Pract., 2009, 36:379-393

Özer K. Fiziksel Uygunluk, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2001.

Öztürk, M., Üniversitede Eğitim Öğretim Gören Öğrencilerde Uluslararası Fiziksel Aktivite Anketinin Geçerliliği ve Güvenirliği ve Fiziksel Aktivite Düzeylerinin Belirlenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, 2005, Ankara

Powers S.K, Hovvley E.T., Exercise Physiology. Theory and Application to Fitness and Performance, Dubuque, Iowa: Wm. C. Brown Publishers, S. 207-249,1990.

Sarı H, Terzioğlu M, Erdoğan F. Farklı Spor Branşlarındaki Sporcular ile Sedanter Kişilerin İstirahat Egzersiz ve Dinlenmede Solunum- Dolaşım

Parametrelerinin Karşılaştırılması. Spor Hekimliği Dergisi 1981; 16, 4, 121–133.

Senırkavak G, DAL U, Çetinkaya Ö. Elit Sporcularda Vücut Kompozisyonu ile Maksimal Oksijen Kapasitesi Arasındaki İlişki. Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi 2004; 26, 171-176

Sezen M. Farklı Aerobik Nitelikli Dayanıklılık Antrenmanlarının Aerobik Güç, Vücut Kompozisyonu ve Kan Basınçlarına Etkisi. Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü 1995.,

Solomon E.E., Çeviri: Bikem Süzen. İnsan Anatomisi ve Fizyolojisine Giriş. Birol Basın Yayın Dağıtım ve Tic. Ltd. Şti., S. 199-209, 1997.

Sönmez Tiryaki G., Egzersiz ve Spor Fizyolojisi, Abant İzzet Baysal Üniv. BESYO Gölköy / Bolu.), 2002

Şanlı E. Öğretmenlerde Fiziksel Aktivite Düzeyi-Yaş, Cinsiyet ve Beden Kitle İndeksi İlişkisi. Yüksek Lisans. Ankara: Gazi Üniversitesi; 2008.

Tamer K. Sporda fiziksel- fizyolojik performansın ölçülmesi ve değerlendirilmesi, Türkerler Kitabevi, Ankara. 1995

T.C. Sağlık Bakanlığı Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Türkiye Kronik Hastalıklar ve Risk Faktörleri Sıklığı Çalışması Anıl Matbaa, 2013, Ankara

Temoçin S, Ek RO, Atatekin T. Futbolcularda Sürat ve Dayanıklılığın Solunumsal Kapasite Üzerine Etkisi. Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bil. Dergisi, 2004, II(1) 31-35

Tunay VB. Yetişkinlerde Fiziksel Aktivite. Hacettepe Üniversitesi - Sağlık Bilimleri Fakültesi Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Bölümü, 2008, Ankara: Klasmat Matbaacılık.

Vander A.J, Sherman J.H, Luciano D.S., Human Physiology, The Mechanisms of Body Function, International Edition, 5th Edition, New York: McGraw-Hill Publishing Company, S. 427- 471, 1990.

Wang ML, Mccabe L, Petsonk EL, et al. Weight gain and longitudinal changes in lung function in steel workers. Chest, 1997; 111: 1526-1532.

WHO. Global Recommendations on Physical Activity for Health, 2010, WHO. 1994, Erişim tarihi: 10.07.2014

WHO, Global Health Risks Report, 2009

Wilmore J.H., Costil D.C., Physiology of Sport and Exercise, Champaign, IL: Human Kinetics, S. 191-211, 145-159, 215-238., 1999.

Women and Physical Activity. Women's Health Victoria. 2010, Melbourne Victoria 3001, Australia.

Zorba, E., Herkes İçin Spor ve Fiziksel Uygunluk. Ankara. G.S.G.M. Basımevi,1999.

Zorba E, İkizler H. C, Tekin A, Miçoğullar, O. Herkes için spor, Morpa Kültür Yayınları. İstanbul, sayfa 125, 2006

5. BÖLÜM

SPORCU SAKATLIKLARI VE İLKYARDIM

Doç. Dr. İsmail GÖKHAN

Harran Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu,
Beden Eğitimi ve Spor Bölümü, Şanlıurfa/TÜRKİYE.
https://orcid.org/ 0000-0002-7556-4471
is_gokhan@hotmail.com

ARALIK-2020

EFE AKADEMİ YAYINLARI

BÖLÜM KAYNAKLARI

Arıkan A, Çimen, E. (2020). Üniversite Adaylarının Spor Yaralanma Kaygı Düzeylerinin İncelenmesi. Eurasian Research in Sport Science, 5(2),1-11.

Açak M., Bağrıaçık, A., (2005), Spor Yaralanmaları ve Rehabilitasyon, Morpa Kültür Yay. Ltd. Ş., İstanbul.

Baltacı G., (2016)., Spor Yaralanmalarında Egzersiz Tedavisi, Pelikan Yayınevi 4. Baskı Ankara.

Behm, D. G., & Chaouachi, A. (2011). A review of the acute effects of static and dynamic stretching on performance. European Journal of Applied Physiology, 111(11), 2633- 2651.

Çimen E., Ünveren A., Kayhan M., Topraklı M., (2020) Üniversite Öğrencilerinin Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları ile Yeme Tutumları Arasındaki İlişkinin Araştırılması. Sportif Bakış: Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi, 7(2): 103-114, 2020.

Dinç C., (2009). Sporcu Yaralanmalarından Korunma, Klinik Gelişim 22:56-9

Ergen E., Güner R., Zergeroğlu AM., Ulkar B., Kunduracıoğlu B., (2003), Sporcu Sağlığı ve Spor Yaralanmaları, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

Fletcher, I. M., & Monte-Colombo, M. M. (2010). An investigation into the effects of different warm-up modalities on specific motor skills related to soccer performance. The Journal of Strength & Conditioning Research, 24(8), 2096-2101.

Garrick J., (1977)., The frequency of injury, mechanism of injury and epidemiology of ankle sprains. Am J Sports Med;5:241-2.

Hackney Roger G., (1997)., The Sports Hernia, Sports Med. And Arthroscopy Review 5: 320-325, Philadelphia

Kabasakal K. (2001)., Spor Yaralanmalarından Korunma Şuuru ve İlk Yardım, Eğitaş yayınları, Konya.

Kanber O., (2001)., Sporda Sağlık Bilinci ve İlkyardım, Ekin Kitabevi, Bursa.

Karacabey K., Özmerdivenli R., (2017)., Sağlıklı Yaşam ve Spor, Bölüm 6, s.360, Nobel Yayınları 1. Basım. Ankara

Kılıçoğlu Ö., (2009)., Sporcularda Ayak ve Ayak Bileği Sorunları, İstanbul Üniversitesi, İstanbul Tıp Fakültesi Ortopedi ve Travmatoloji Anabilim Dalı, Klinik Gelişim, ss: 78-87, İstanbul.

Parkkari J., Kujala UM., Kannus P., (2001)., Is it possible to prevent sports injuries? Review of controlled clinical trials and recommendations for future work. Sports Med 31: 985-95.

Rickard, D.,(1997) Rehabilitation of Muscle-Tendon İnjuries to The Hip, Pelvis and Groin Areas, Sports Med. And Arthroscopy Review 5:326-333, Philadelphia

Uslu B., (1990)., Sportif Yaralanmalar, Başbakanlık G.S.G.M. Eğitim Dairesi Yayınları, Ankara.

http://egzersizfizyoloji.blogspot.com/2014/11/isinma-nedir-antrenman-kullanlan-en.html Erişim: 11.03.2019

http://fizyosaglik.com/kas-yirtigi-egzersizle-nasil-iyilesir/ Erişim: 13.03.2019

http://www.estespa.com/spa_sozluk/kontrast_zit_termal_banyolar.asp Erişim: 21.03.2019

http://www.megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/Klasik%20Masaj%20Teknikleri.pdf Erişim: 01.04.2019

http://www.megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/Yara%20Bak%C4%B1m%C4%B1,%20Bandaj-sarg%C4%B1%20%C3%87e%C5%9Fitleri%20Ve%20Pansumanlar.pdf Erişim: 01.04.2019

https://www.medicalpark.com.tr/meniskus-nedir-cesitleri-belirtileri-nedenleri-tedavisi/hg-1648 Erişim: 18.03.2019

6. BÖLÜM

TERAPATİK REKREASYON

İsmail Hakkı SU [1], Hüseyin GÜMÜŞ [2], İrfan YILDIRIM [3]

[1] Mersin Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Mersin/TÜRKİYE.

[2]Mersin Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Mersin/TÜRKİYE. https://orcid.org/0000-0003-4059-3640 huseyinn.gumuss@gmail.com,

[3]Mersin Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Mersin/TÜRKİYE. https://orcid.org/ 0000-0002-9632-8697 yldrm76@gmail.com

ARALIK-2020

EFEAKADEMİ YAYINLARI

- Bireylerin tepki durumlarını takip ederek raporlar hazırlama becerisi olmalıdır.
- Kişilerin mevcut yetenek ve isteklerine göre program yapmalıdır.
- Kişilere olumlu yaklaşmalı ve empati yeteneği olmalıdır.
- Katılım sağlayan kişilerle olan ilişkisi karşılıklı güven, saygı ve pozitif duygularla şekillendirmelidir.
- Toplumsal duyarlılığı gelişmiş ve toplumun sorunlarına duyarlıdır (Karaküçük, 2012).

BÖLÜM KAYNAKLARI

Austin D.R., Crawford M.E. (2001). Therapeutic Recreation: AnIntroduction, 3th. Edition, Allyn & Bacon, Boston.

Ayçeman, N. 2015, Terapötik Rekreasyon veya Rekreasyon Terapisi Nedir? http://www.academicana.com/tr/nayceman/calistaylar-workshop-ve-seminerler/ (Erişim tarihi: Mart, 2020).

Barretstown. (2020). Barretstown Children's Charity, https://www.barretstown.org/about/ (Erişim tarihi: Mart, 2020).

Bunt G.C, Muehlbach B., Moed C.O. (2008). The Therapeutic Community:An International Perspective a Daytop Village Inc., Health Services Division ,New York, 81-87.

Caldwell L. L. (2005). Leisure and health: Why is leisure therapeutic?,British Journal of Guidance & Counselling, 33(1), 7-26.

Carruthers C.P., Hood, C.D. (2007). Building a life of meaning throughtherapeutic recreation: The leisure and well-being model part I, TherapeuticRecreation Journal, 41(4), 276-297.

Carter M. J., Van Andel, G.E., Robb, G.M. (2003). Therapeutic Recreation: a Practical Approach, (3rd ed.) Prospect Heights, Ill.: Waveland Press, Inc.

Chiang L. M., Cebula E., Lankford S.V. (2009). Benefits of Thai Chi Chuanfor Older Adults:Literature Review, World Leisure Journal, 51(3), 184-196.

Daly F.S., Kunstler R. (2006). Introduction to Recreation and Leisure,Human Kinetics, NewYork.

Dattilo J., Schleien S. J. (1994). Understanding leisure services forindividuals with mental retardation, Mental Retardation, 32(1), 53-59.

Deci E. L., Ryan W. (1985). Intrinsic motivation and self-determination inhuman behavior, New York: Plenum Press.

Dieser R.B., Harkema R.P., Kowalski C., Ijeoma O., Poppen L.L. (2004). Theportrait of a pioneer: A look back at 115 years of Jane Adams' work at Hull-House-her legacy still lives on, Park and Recreation, 39,9, 128-137.

Dustin J. C. (2000). "Therapeutic recreation treats depression in the elderly,Home Health Care Services Quarterly, 18, 2, 79-90.

ECRD 2020. European Conference on Rare Diseases, https://www.eurordis.org/IMG/pdf/ECRD2007-Houyez.pdf (Erişim:Mart, 2020).

Frisch M. (2006). Quality of life therapy: Applying a life satisfactionapproach to positive psychology and cognitive therapy, Hoboken, NJ: John Wileyand Sons.

Greenwood M. Lashua Brett D., (2004), "What is Leisure? The Perceptions of Recreation Practitioners and Others", Leisure Science, s.17.

James, A. (1998). The conceptual development of recreational therapy. In F. Brasile, T.K. Skalko, & j. Burlingame (editors). Perspectives in Recreational Therapy: Issues of a Dynamic Profession.

Karaküçük, S. (2012). Terapatik Rekreasyon. Ankara: Gazi Kitapevi.

Kocak, Y., Tukul, U., Tolan, B., Gumus, H., & Tolukan, E. (2017). Spor ve Sağlıklı Yaşam Merkezlerinde Hizmet Kalitesine Yönelik Müşteri Beklentilerinin ve Algılarının Analizi (Afyonkarahisar İli Örneği). International Journal of Recreation and Sports Science, 1(1), 38-46.

Kunstler R., Daly F.S. (2010). Therapeutic Recreation Leadership andProgramming, Human Kinetics, NewYork.

Kurtipek S, Güngör N.B, Esentürk O.K, Tolukan E. (2020). The mediating role of nutrition knowledge level in the effect of mindfulness on healthy nutrition obsession. Progress in Nutrition. 22: 138–145; doi: 10.23751/pn.v22i1-S.9807

Lee Y., Dattilo J., Howard D. (1994). The complex and Dynamic Nature ofLeisure Experience, Journal of Leisure Research, 26,(3), 195- 211.

Leitner M. J., Leitner S. F. (2004). Leisure in Later Life, 3rd. Edition, TheHaworth Press, NewYork.

Lemler R.S. (1998). Therapeutic Recreation Services and Native AmericanClients:A qualitative study, Unpublished doctoral dissertation, The university ofNew Mexico Albuquerque, New Mexico.

Liao P.A., Chang H.H., Sun L.C. (2012). National Health Insurance Programand Life Satisfaction of the Elderly, Aging& Mental Health,16(8),983-992.

Linley P., Joseph S. (Eds.) (2004). Positive psychology in practice, Hoboken,NJ: John Wiley & Sons.

Lynn F. C, Hunkin J. L., Kato B. S., Richards J. B., Gardner J. P., SurdulescuG. L., Kimura M., Lu X., Tim D.,Aviv A. (2008). The Association BetweenPhysical Activity in Leisure Time and Leukocyte Telomere Length, Arch. Intern.Med.,168 (2), 154- 158.

Marié E.M. Young (2015) Therapeutic recreation as a developing profession in South Africa, World Leisure Journal, 57:1, 34-45.

McLean D.D., Yoder D.G. (2005). Issues in Recreation and Leisure, Human Kinetics, NewYork.

NCTRC 2020. National Council For Therapeutic Recreation Certification, https://www.nctrc.org/ (Erişim tarihi: Mart, 2020).

NTRS (2008). Philosophical Position Statement of the National TherapeuticRecreation Society, http://www.castonline.ilstu.edu, (Erişim tarihi: Mart 2020).

O'Morrow G.S., Reynolds R. (1985). Problems, Issues and Concepts inTherapeutic Recreation, Englewood Cliffs. NJ: Prentice Hall Inc.

Öz F. (2002). Yaşamın Son Evresi: Yaşlılık psikososyal açıdan gözdengeçirme, Kriz Dergisi, 10 (2): 17-28.

Perivoliotis D., Granholm E., Patterson T. (2004). Psychosocial functioningon the independent living skills survey in older outpatients with schizophrenia,Schizophrenia Research, 69, 307- 316.

Peterson C., Gunn S. (1984). Therapeutic Recreation Program Design,Second Edition, Engelwood Cliffs, NJ: Prentice Hall Inc.

Robertson T., Long T. (2008), Foundations of Therapeutic Recreation,Human Kinetics.

Rogers N.B., Hawkins B.A., Eklund S.J. (1998). The Nature of Leisure in theLives of Older Adults with Intellectual Disability, Journal of IntellectualDisability Research, 42(2),122-130.

Rothweel E., Piaat J. (2006). Evaluation of an Outpatient Recreation Therapy Treatment Program for Children with Behavioral Disorders, Therapeutic Recreatinal Journal, 40(4), 241- 254.

Seligman, M., Peterson, C., (2003). Positive clinical psychology. In L. Aspinwall & U. Staudinger (Eds.), A psychology of human strengths: Fundamental questions and future directions for a positive psychology (305 317), American Psychological Association, Washington DC.

Sevil, T. (2015). "Terapatik Rekreasyonel Aktivitelere Katılım Yaşlıların Algıladıkları Boş Zaman Tatmini, Yaşam Tatmini ve Yaşam Kalitesine Etkisi ", Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Ensititüsü, Eskişehir.

Shank J. W., Kinney W. B., Coyle C. P., Malkin M. J., Howe C. Z. (1993).Efficacy studies in therapeutic recreation research: the need, the state of the art,and future implications, Research in therapeutic recreation: concepts andmethods, 301-335.

Slyvester C., Voelkle J.E., Ellis G.D. (2001). Therapeutic RecreationProgramming: Theory and Practice, State College , PA Venture Publishing, USA.

Sneegas J. J. (1989).The Releationship of Perceived Social Competence toLeisure Participation, Leisure satisfaction and life Satisfaction in Older Adults,Unpublished doctoral dissertation, Urbana.

Soyer, F., Tolukan, E. & Dugenci, A. (2019). Investigation of the Relationship between Leisure Satisfaction and Smartphone Addiction of University Students. Asian Journal of Education and Training. 5(1): 229-235.

Stumbo N., Peterson C.A. (2010). Therapeutic Recreation Program Design:Principles and Procedures, Pearson, 5th Edition, San Francisco.

Stumbo N.J. (2001). Professional Issues in Therapeutic Recreation,Champaign, IL: Sagamore Publishing.

TR2020. Therapeutic Recreation Directory, https://www.recreationtherapy.com/history/world.htm (Erişim: Mart, 2020).

Tolukan, E. and Yılmaz, B., (2014). Özel Yetenekle İlgili Bölümlerde Okuyan Öğrencilerin Rekreasyonel Aktivitelere Katılımlarına Engel Olabilecek Unsurların Belirlenmesi. International Journal of Science Culture and Sport. (SI)1, 529- 535.

Toptaş Demirci, P. (2019). Recreational Activities for with Disability: School-Aged Children and Adolescents International Journal of Recreation and Sports Science, 3(1), 46-57. DOI: 10.46463/ijrss.533037

Trowbridge R. (1980). Therapeutic Recreation:A Conceptual Criticism,Preston Institute of Technology, Melbourne.

Tütüncü Ö. (2012). Rekreasyon ve Rekreasyon Terapisinin Yaşam Kalitesindeki Rolü, Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi, 23 (2): 248-252.

Vella E.J., Milligan B., Bennett J.L. (2013). Participation in OutdoorRecreation Program Predicts Improved Psychosocial Well-Being AmongVeterans With Post-Traumatic Stress Disorder: A Pilot Study, Military Medicine,178 (3), 254-260.

WHOQOL Group (1998). Development of the World Health OrganizationWHOQOL-BREF quality of life assessment, Psychological medicine, 28(03),551-558.

Wozencroft A.J., Waller S.N.,Hayes G.L.,Brown L.Y. (2012). Spirituality and the therapeutic recreation practitioner: Exploring the implications for practice andresearch, Journal of the Christian Society for Kinesiology and Leisure Studies,2(1), 41-53.

Yetim, A. A. (2000). Sporun sosyal görünümü. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 5(1).

http:1 https://www.rekreasyonist.com/terapatik-rekreasyon/ (Erişim tarihi: Mart, 2020).

http:2 http://www.saglikterapi.org/ (Erişim tarihi: Mart,2020).

7. BÖLÜM

SPOR BİLİMLERİ FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN UMUTSUZLUK VE SALDIRGANLIK DURUMLARININ İNCELENMESİ (KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ)

Dr. Tolga Kaan BAHADIR

Kocaeli Üniversitesi-Spor Bilimleri Fakültesi, Kocaeli/TÜRKİYE

https://orcid.org/0000-0001-8742-9974

tolgakaan41@gmail.com

ARALIK-2020

EFEAKADEMİ YAYINLARI

8. BÖLÜM

ÖZYETERLİLİK VE SPORA KATILIM MOTİVASYONU

Doç. Dr. Mustafa BAŞ

Trabzon Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Trabzon/TÜRKİYE
https://orcid.org/ 0000-0001-8254-0905
mustafaabat@hotmail.com

ARALIK-2020

EFE AKADEMİ YAYINLARI

Sporcunun ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri için ödüller verilir. Önemli olan sporcunun sosyal ve psikolojik ihtiyaçlarının bilinmesidir. Ödül olarak verilen paranın zengin bir sporcu için önem arz etmezken fakir bir sporcu için önemlidir. Sporcuların bu ödüllere doyuma ulaşmamaları dikkat edilmesi gereken hususlardandır. Bundan dolayı sporcu devamlı bir şey ümit etmelidir. Bunun nedeni ise doyumun tam olarak elde edilmesi sporcuyu kısa bir süre içerisinde bıkkın hale getirebilir ve sporcunun motivasyon seviyesini düşürebilir (Kuru**,** 2000).

BÖLÜM KAYNAKLARI

Abakay, U. (2010). Futbolcu antrenör iletişiminin farklı statülerdeki futbolcuların başarı motivasyonuyla ilişkisi (Yayınlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Alexandris, K. Tsorbatzoudis, C. and Grouios, G. (2002). Perceived constraints on recreational sport participation: Investigating their relationship with intrinsic motivation, extrinsic motivation and amotivation. J. Leisure Res. 34(3), 233-252.

Al-Moshaigeh, A. I. (2006). The effect of self-efficacy on the decision to enroll and succeed in internet accountin course (Unpublished doctoral dissertation). Available from ProQuest Dissertations and Theses database.

Bandura, A. (1986). Social foundations of thought and action: A social cognitive theory. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.

Bandura, A. (1993). Perceived Self-Efficacy in Cognitive Development and Functioning. Educational Psychologist, 28(2), 117-148.

Bandura, A. (1994). Self efficacy. V. S. Ramachaudran (Eds.). Encylopedia of human behavior. (4, pp. 71-81). New York: Academic Press.

Bandura, A. (1995a). Self-efficacy in changing societies. New York: Cambridge University Publish.

Bandura, A. (1995b). Self-efficacy: The exercise of control. New York: Freeman.

Bandura, A. (1999). Self-Efficacy in Changing Societies. The Press Syndicate of the University of Cambridge, United Kingdom.

Başer, E. (1998). Uygulamalı Spor Psikoloji. Ankara: Sporsal Kuram Dizisi, Bağırgan Yayınevi.

Burger, JM. (2006). Kişilik (İ. D. Erguvan Sarıoğlu, Çev.) İstanbul: Kaknüs Yayınları.

Doğan, O. (2004). Spor psikolojisi. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları.

Flood, SE., Hellstedt, JC. (1991). Gender differences motivation for ıntercollegiate atletic participation. Journal of Sport Behavior, 14(3), 159- 167.

Frederıck, CM., Ryan, RM. (1993). Differences in motivation for sport and exercise and their relations with participation and mental health. Journal of Sport Behavior, 16(3), 124-146.

Gill, DL., Williams, L., Dowd, DA., Beaudoın, CM., Martın, JJ. (1996). Competetive Orientations Motives of Adult Sport and Exercise Participants, Journal of Sport Behavior, 19, 307- 318.

Gill. DL., Gross, JB., Huddleston, S. (1983). Participation Motivation In Young Sports. International Journal of Sport Psychology, 1-14.

Haslam, DM. Pakenham, KL., Smith, A. (2006). Social support and postpartum depressive symptomatology. The Mediating Role of Maternal Self-Efficacy, Infant Mental Health Journal, 27(3), 276-291.

Hendy, J., Lyons, E., Breakwell, GM. (2006). Genetic testing and the relationship between specific and general self–efficacy. British Journal of Health Psychology, 11, 221-233.

Hoeltje, C., Zubrick, S.R., Silburn, S.R. and Garton, A.F. (1996). Generealized self-efficacy: Family and adjustment corralates. Journal of Clinical Child Psychology, 25(4), 446 543.

İkizler, H. C. ve Karagözoğlu, C. (1994). Sporda başarının psikolojisi. İstanbul: Alfa Yayınları.

Karadağ, D. (2013). Yüzme antrenörlerinin bir liderlik özelliği olan iletişim becerilerinin yüzücülerin motivasyonları üzerindeki etkisi (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Kingston, K. M., Horrocks, C. S. and Hanton, S. (2006). Do multidimensional intrinsic and extrinsic motivation profiles discriminate between athlete scholarship status and gender? Eur. J. Sport Sci. 6(1), 53-63.

Kocaekşi, S. (2010). Hentbol bayan milli takımında zaman değişimi ve performansın grup saygınlığı, sportif kendine güven, öz-yeterlik, hedef yönelimi ve yarışma kaygısı üzerine etkisi (Yayınlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Koç, İ. (1994). Spor psikolojisine giriş. İzmir: Saray Medikal Yayıncılık.

Koivula, N. (1999). Sport participation: Differences in motivation and actual participation due to gender typing. Journal of Sport Behavior, 22(3), 360.

Kowal, J. and Fortier, M. S. (1999). Motivational determinants of flow: contributions from self-determination theory. J. Soc. Psychol. 139(3), 355-368.

Kuru, E. (2000). Sporda psikoloji. Ankara: Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Basımevi.

Küçük, V. ve Koç, H. (2004). Psiko-sosyal gelişim süreci içerisinde insan ve spor ilişkisi. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 9(1), 211-223.

Locke, E. A. and Latham, G. P. (1990). A theory of goal setting and task performance. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.

Luszczynska, A., Scholz, U., Schwarzer, R. (2005). The general self-efficacy scale: Multicultural validation studies. The Journal of Psychology, 139(5), 439-457.

Markland, D. and Ingledew, D. K. (2007). Exercise Participation Motives, A Self Determination Theory Perspective.. M. Hagger, N. Chatzisarantis (Ed.), Intrinsic Motivation and Self Determination in Exercise and Sport. Champaign: Human Kinetics 23-34.

Mulholland, J. and Wallace, J. (2001). Teacher induction and elementary science teaching: enhancing self-efficacy. Teaching and Teacher Education, 17, 243–261

Oyar, Z. B., Aşçı, H. F., Çelebi, M. ve Mülazımoğlu, Ö. (2001). Spora katılım güdüsü ölçeği'nin geçerlik ve güvenirlik çalışması. Hacettepe Üniversitesi, Spor Bilimleri Dergisi, 12(2): 21-23.

Pajares, F. (2002). Overview Of Social Cognitive Theory and of Self efficacy. United States: Information Age Publishing.

Pajares, F. and Schunk, D. H. (2001). Self-beliefs and school success: Self-efficacy, self concept, and school achievement. Perception, 11, 239-266.

Recours, R. A., Souville, M. and Griffet, J. (2004). Expressed motives for informal and club/associationbased sports participation. Journal of Leisure Research, 36(1), 22.

Reeve, J. (2001). Understanding Motivation and Emotion, (Third Edition), John Wiley & Sons, Inc, USA. p. 4, 217, 220.

Roberts, G. C., Kleiber, D. A. and Duda, J. L. (1981). An analysis of motivation in children's sport: The role of perceived competence in participation. Journal of sport Psychology, 3(3), 206-216.

Ryan, R. M., Frederick, C. M., Lepes, D., Rubio, N. and Sheldon, K. M. (1997). Intrinsic motivation and exercise adherence. International Journal of Sport Psychology, 28, 335–354.

Sahranç, Ü. (2007). Stres kontrolü, genel öz-yeterlik, durumluk kaygı ve yaşam doyumuyla ilişkili bir akış modeli (Yayınlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Ankara.

Schneider, R. C. and Baker, R. E. (2006). Obtaining maximum effort and results from your athletes through motivation. Strategies, 19(6), 27-31.

Schunk, D. H. (1989). Self-efficacy and achievement behaviors. Educational Psychology Review, 1, 173-208.

Schunk, D. H.and Pajares, F. (2010). Self-efficacy beliefs. In P. L. Peterson, E. L. Baker, & B. McGaw (Eds.), International encyclopedia of education (3rd ed.). Oxford (s. 668-672.) UK: Academic Press,.

Şirin, F. E. Çağlayan, S. H. Çetin, Ç.M. ve İnce, A. (2008). Spor yapan lise öğrencilerinin spora katılım motivasyonlarına etki eden faktörlerin belirlenmesi. Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 2(2). 98-109.

Tiryaki, Ş. (2000). Spor psikolojisi. Ankara: Eylül Yayınevi.

Türkmen, M. (2005). Profesyonel erkek futbolcular ile amatör erkek futbolcuların başarı motivasyon düzeylerinin karşılaştırılması. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Manisa.

Weinberg, R. S. and Gould, D. (1995). Arousal, stress, and anxiety. Foundations of sport and exercise psychology, 91-113.

Yaman, M. ve Duman, S. (2004). Türkiye 1. liglerinde mücadele eden takım sporcularının başarı motivasyonu ve sportif tecrübe farklılıklarının başarı üzerindeki etkileri. Sakarya Üniversitesi Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, 8(1), 166.

Yan, J. H. and Mc Cullagh, P. (2004). Cultural influence on youth's motivation of participation in physical activity. Journal of sport Behavior, 27(4), 378.

Yıldıran, İ. ve Yetim, A. A. (1996). Orta öğretimde beden eğitimi dersinin öncelikli amaçları üzerine bir araştırma. Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 1(3), 36-43.

Yılmaz, V. (2002). Çocuk sporlarında katılım motivasyonu çocuklar spora neden katılırlar?. Atletizm Bilim ve Spor Dergisi, 2: 26- 38.

Yılmaz, V. (2003). Çocuklar sporu neden bırakır?. Atletizm Bilim ve Spor Dergisi, 2, 44- 51.

Zahariadis, P. N. and Biddle, S. J. (2000). Goal orientations and participation motives in physical education and sport: Their relationships in English schoolchildren. Athletic Insight: the Online Journal of Sports Psychology, 2(1), 1-12.

9. BÖLÜM

BASKETBOLDA STRES YÖNETİMİ

Dr. Tolga Kaan BAHADIR

Kocaeli Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Kocaeli/TÜRKİYE
https://orcid.org/0000-0001-8742-9974
tolgakaan41@gmail.com

ARALIK-2020

EFEAKADEMİ YAYINLARI

BÖLÜM KAYNAKLARI

Aktaş, Z, Çobanoğlu, G, Yazıcılar Özçelik, İ. (2004). Profesyonel Erkek Basketbolcularin Durumluk ve Sürekli Kaygi Düzeyleri ile Maç Başarilari Arasindaki İlişkinin Araştirilmasi (İzmir İli Örneği). Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 9 (1), 51-60.

Altungül, O. (2006). Futbol aktivitelerine katılanların kişilik özellikleri ışığında stres düzeylerinin belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Elazığ.

Amman, M. T. (2000). Spor sosyolojisi. Ed: HC İkizler, Sporda Sosyal Bilimler, İstanbul: Alfa Basım.

Anshel M., Weinberg R.S., (1996). Coping with Acute Stress among American and Australian Basketball Referees. Journal of Sport Behavior, Miami Uni (USA)., and Uni. of Wollongong (Australia).

Anshel M, Weinberg R.S., (1999). "Re-Examining Coping among Basketball Referees Fallowing Stressful Event: Implication for Coping Intervention" Journal of Sport Behavior, Texas Tech. Uni., Miami Uni. Ohio (USA).

Anshel M., Delany J., (2001). Sources of Acute Stress, Cognitive Appraisals, and Coping Strategies Of Male and Female Child Athletes. Journal of Sport Behavior,Vol. 24 Issue 4, p329, 25p.

Baltas, Z., Baltas, A., (2000). Stres ve Stresle Basa Çıkma. Remzi Kitabevi 20.baskı.

Bezek, T. N. (2008). TBL (Türkiye Erkekler Basketbol Birinci Ligi)'deki basketbolcularda performans kaygı ilişkisi (Doctoral dissertation, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).

Biçer, T. (1998). Doruk performans: yaşamda ve sporda; başarının zihinsel dinamikleri. Beyaz Yayınları.

Canlı, U, Günay, M. (2016). The relations between the academic success levels of the boys playing basketball and certain variables . International Journal of Sport Exercise and Training Sciences - IJSETS , 2 (2) , 39-49 .

Cerit, E., Gümüşdağ, H., Evli, F., Şahin, S., & Bastık, C. (2013). Elit kadın basketbol oyuncularının yarışma öncesi kaygı düzeyleri ile performansları arasındaki ilişki. Sport Sciences, 8(1), 26-34.

Ekmekçi R., (2004). "Basketbol Hakemlerinin Genel Profili ve Saldırgan Davranışlarla Karsılasma Durumu", Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamıs Yüksek Lisans Tezi, Bolu.

Ekmekçi, R. ve Dogu, G. (2010). Basketbol Hakemleri Stres Anketi'nin (bhsa) Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalişmasi . Sport Sciences , 5 (1) , 8-15.

Erbaş, M. K., & Küçük, V. (2012). Üst düzey basketbolcularda durumluk kaygı düzeylerinin farklı değişkenlere göre karşılaştırılması. Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 14(2), 257-261.

Kaissidis-Rodafinos, A., & Anshel, M. H. (2000). Psychological predictors of coping responses among Greek basketball referees. The Journal of social psychology, 140(3), 329-344.

Karagözoğlu, C. (2005). Sporda psikolojik destek. Morpa Kültür yayınları.

Khan Zamirullah, Ali Anwar ve Mumtaz Naseem A. (2016), "Mental Toughness of different levels of Basketball players: A study", International Research Journal of Multidisciplinary Studies, 2(6), ss. 1-4.

Konter, E. (1996). Sporda stres ve performans. İzmir: Saray Yayınevi.

Öner N, Le Comte A. (1983). Durumluk – Sürekli Kaygı Envanteri El Kitabı, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, no: 333, İstanbul.

Rainey D.W., (1999). "Source of Stress, Burnout, and Intention to Terminate among Basketball Referees", Journal of Sport Behavior, John Carroll University.

Sayıner, B., Ekmekçi, R., Sözen, D., ve Anshell, M. (2009). Basketbol hakemlerinin stres kaynakları ve başa çıkma yöntemleri. İstanbul Ticaret Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi, 8(15), 27-36.

Snyder E.E., ve Purdy, D.A., (1987). "Social control in sport: An analysis of basketball officiating." Sociology of sport journal, 4, s. 394 – 402.

Solomon, Gloria B. (2015). "Mental toughness among college athletes", Journal of Applied Sports Science, 5(3), 171-175.

Torun, A. (1997). Stres ve tükenmişlik. Endüstri ve örgüt psikolojisi, 2,43-53.

Yüce, A. & Salici, O. (2019). Elit basketbolcuların tribün etkisi algılarının incelenmesi. Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 4(1), 75-96.

10. BÖLÜM

İMAJ YÖNETİMİ: SPORDA İZLENİM YÖNETİMİ

Doç. Dr. Halil Orbay ÇOBANOĞLU [1] ***& Dr. Celil KAÇOĞLU*** [2]

[1] *Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Alanya/TÜRKİYE*
https://orcid.org/ 0000-0002-1305-9496, orbay.cobanoglu@alanya.edu.tr

[2] *Eskişehir Teknik Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Eskişehir/TÜRKİYE*
https://orcid.org/ 0000-0002-1817-5234, ckacoglu@eskisehir.edu.tr

"İlk izlenim çok önemlidir. İlk iki dakika kocaman bir yüreği var sanırsın; sonra bir ömür o yürekte, ilk iki dakikayı ararsın."

İlhan BERK

ARALIK-2020

EFE AKADEMİ YAYINLARI

BÖLÜM KAYNAKLARI

Akranglytė, G., Andriukaitienė, R., Bilohur, V. (2020). Formation of character and image of sportsman as a competitive advantage in mass media. Human studies. Zaporizhzhia: Zaporizhzhia National University. 2020, 2(79), 115-136. ISSN 2708-0390.

Arai, A., Ko, Y.J., Kaplanidou, K. (2013). Athlete brand image: scale development and model test, European Sport Management Quarterly, 13(4), 383-403, DOI: 10.1080/16184742.2013.811609

Basım, N., Tatar, İ. (2006). Kamuda İzlenim Yönetimi: Karşılaştırmalı Bir Araştırma. Amme İdaresi Dergisi, 39(4), 225-244.

Brown, J.D., Dutton, K.A. (1995). The thrill of victory, the complexity of defeat: Selfesteem and people's emotional reactions to success and failure. Journal of Personality and Social Psychology, 68, 712-722.

Demir, K. (2003). İmaj Yönetimi: Çalışma Yaşamında İzlenimlerin Yönetimi. Ankara: Sandal Yayınları.

Doğan, S., Kılıç, S. (2009). Örgütlerde İzlenim Yönetimi Davranışı Üzerine Kavramsal Bir İnceleme, Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 23(3), 53-83.

Finez, L., Sherman, D. (2012). Train in vain: The role of the self in claimed selfhandicapping. Journal of Sport and Exercise Psychology, 34(5), 600-620.

Goffman, E. (2000). Savęs pateikimas kasdieniniame gyvenime. Knygos The Presentation of Self in Everyday Life (1959) vertimas. Vilnius: VAGA.

Gwal, R. (2015). Tactics of impression management: Relative success on workplace relationship, The International Journal of Indian Psychology, 2(2), 37-44.

Hasaan, A, Kerem, K., Biscaia, R., Agyemang, K.J.A. (2016). Athlete brand construction: A perspective based on fans' perception. Motriz Revista de Educação Física, 22(3), 144- 159.

Hausenblas, H.A., Brewer, B.W., Van Raalte, J.L. (2004) Self-Presentation and Exercise, Journal of Applied Sport Psychology, 16:1, 3-18, DOI: 10.1080/10413200490260026

Jones, E.E., Pittman, T.S. (1982). Toward a general theory of strategic self presentation, Psychological perspectives on the Self, Ed J.Suls, 1: 231-262. Hillsdale, NJ: Erlbaum.

Kalyoncu, M. (2017). Turist Rehberlerinin Paket Turlarda Kullandıkları İzlenim Yönetimi Tekniklerinin Kişisel Etkileşim Kalitesi Üzerine Etkisi.

Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı (Yüksek Lisans Tezi), Eskişehir, Türkiye.

Leary, M.R., Kowalski, R. M. (1990). Impression Management: A Literature Review and Two-Component Model. Psychological Bulletin, 107(1), 34-47.

Leary, M.R. (1992). Self-presentational processes in exercise and sport. J Sport Exerc Psychol, 14, 339-351.

Leary, M.R. (2001). Impression Management, Psychology of. Erişim Adresi: https://www.sciencedirect.com/topics/psychology/impression-management (03.12.2020).

Payne, S.M. (2011). Impression Management & Self-Presentation in Sport: Measurement, Process & Consequences. Unpublished doctoral dissertation, Aberystwyth University, UK.

Peck, D. (2020). What Is Impression Management And How Can It Be Abused? Erişim Adresi: https://www.betterhelp.com/advice/general/what-is-impression-management-and-how-can-it-be-abused/ (05.12.2020).

Riggio, R.E. (2013). The Dangerous Art of Impression Management. How to balance authenticity, tact, and common sense. Erişim Adresi: https://www.psychologytoday.com/us/blog/cutting-edge-leadership/201310/the-dangerous-art-impression-management (03.12.2020).

Robazza, C., Bortoli, L. (2007). Perceived impact of anger and anxiety on sporting performance in rugby players, Psychol Sport Exerc, 8, 875-896.

Schaer, B. (2020). Why is impression management important? Erişim Adresi: https://blog.reputationx.com/whats-impression-management#important (04.12.2020).

Sharp, M.J., Getz, J.G. (1998) Self-process in comorbid mental illness and drug abuse. American Journal of Orthopsychiatry, 68(4), 639-644.

Sherman, D.K., Cohen, G.L. (2006). The psychology of self-defense: Self-affirmation theory. In M. P. Zanna (Ed.), Advances in Experimental Social Psychology (Vol. 38, pp. 183-242). San Diego, CA: Academic Press

Wayne, S.J., Liden, R.C. (1995). Effects of impression management on performance ratings: A longitudinal study. Academy of Management Journal, 38(1), 232-260.

11. BÖLÜM

SEÇMELİ BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR DERSLERİNİN ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL İLETİŞİM BECERİLERİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ

Dr. Sinan ÇELİKBİLEK[1] & Doç. Dr. Yakup Akif AFYON [2]

[1] Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Marmaris Turizm Meslek Yüksekokulu, Muğla/TÜRKİYE https://orcid.org/0000-0002-5199-6333 sinancelikbilek@mu.edu.tr

[2] Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Muğla/TÜRKİYE. https://orcid.org/0000-0003-1521-6261 yafyon@mu.edu.tr

ARALIK-2020

EFEAKADEMİ YAYINLARI

- Seçmeli beden eğitimi ve spor dersini alan öğrencilerin sayısı arttırabilirse çalışmaya kontrol grubu eklenmesi

- Seçmeli beden eğitimi ve spor dersinin öğrencilere kazanımları hakkında dönem başında ve sonunda ayrıntılı bilgiler verilmesi

- Üniversite genelinde spor tesisleri sayısı çoğaltılarak, öğrencilerin boş zamanlarında daha çok spor yapmalarına katkı sunulması

- Seçmeli beden eğitimi ve spor dersleri sadece bir dönem değil, en az 2 dönem ve farklı branşlar da öğrenciler tarafından seçilmelerinin sağlanması

- Yapılan bu araştırma doğrultusunda konunun farklı projelerle desteklenmesi önerilebilir.

BÖLÜM KAYNAKLARI

Altıntaş, A. ve Aşçı, F.H. (2005). Fitness uzmanlarının bedenlerine yönelik algıları, Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 3(3), 101-104

Avşar, Z. (2004). Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin sosyal beceri düzeylerinin Belirlenmesi. Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 17(2), 111-130.

Baltacı, G. ve Düzgün, İ. (2008). Adölesan ve Egzersiz. Sağlık Bakanlığı Yayınları.

Cüceloğlu, D. (2006). Başarıya götüren aile. Remzi Kitabevi, Ankara.

Çamlıyer, H. ve Çamlıyer, H. (2001). Eğitim Bütünlüğü içerisinde Çocuk hareket eğitimi ve oyun. Can Ofset, Manisa.

Demirel, Ö. (1999). İlköğretim okullarında Türkçe öğretimi. Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara.

Dökmen, Z. Y. (2004). Toplumsal cinsiyet, sosyal psikolojik açıklamalar. Sistem yayıncılık, İstanbul.

Güler, M. (1990). Endüstri işçilerinin iş doyumu ve iş verimine depresyon, kaygı ve diğer bazı değişkenlerin etkisi, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Gür, F., Can Gür, G. (2020). Is Exercise a Useful Intervention in the Treatment of Alcohol Use Disorder? Systematic Review and Meta-Analysis. American Journal of Health Promotion. 34: 5, 520-537

Hacıoğlu, M. (2017). Üniversite öğrencilerinin beden imgesi hoşnutluğu ve iletişim becerilerinin incelenmesi. Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, 2(2), 1-16.

Kılcıgil, E., Bilir, P., Özdinç, Ö., Eroğlu, K., & Eroğlu, B. (2009). İki farkli üniversitenin Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin iletişim becerilerinin değerlendirilmesi. Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 2009, VII (1) 19-28

Korkut, F. (1996). İletişim becerileri eğitiminin lise öğrencilerinin iletişim becerilerini değerlendirmelerine etkisi, 3P Dergisi, 4(3), 191-198.

Korkut, F. (1996b). İletişim becerileri değerlendirme ölçeğinin geliştirilmesi: Güvenirlik ve geçerlik çalışmaları. Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 2(7), 18-23.

Mülazımoğlu Ballı, Ö. ve Aşçı, F.H. (2004). Düzenli Fiziksel Aktivite Programına Katılan ve Katılmayan Bireylerin Bedenlerine Yönelik Algıları. In The 10th ICHPER. SD Europe Congress & TSSA 8th International Sports Science Congress, Antalya, Türkiye.

Tepeköylü, Ö., Soytürk, M., & ÇAMLIYER, H. (2009). Beden Eğitimi Ve Spor Yüksekokulu (Besyo) Öğrencilerinin İletişim Becerisi Algılarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 7(3), 115-124.

Yıldırım, S. (2018). Spor yapan ve yapmayan kadın üniversite öğrencilerinin beden imge hoşnutluğu ile iletişim becerilerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Hitit Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Çorum.

Zıllıoğlu, M. (2003). İletişim Nedir. İstanbul: Cem Yayınevi.

Zorba, E ve Saygın, Ö. (2007). Fiziksel aktivite ve fiziksel uygunluk. İstanbul: Bedray Yayın Dağıtım A.Ş.

12. BÖLÜM

SPOR BİLİMLERİ FAKÜLTELERİNDE ÖĞRENİM GÖREN ÖĞRENCİLERİN OLİMPİYATLAR HAKKINDAKİ FARKINDALIKLARI

Doç. Dr. Serkan HACICAFEROĞLU

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu,
Spor Yöneticiliği Bölümü, Rize/TÜRKİYE
https://orcid.org/0000-0001-8301-304X
serkan.hacicaferoglu@erdogan.edu.tr

ARALIK-2020

EFE AKADEMİ YAYINLARI

BÖLÜM KAYNAKLAR

Açıkada, C., & Ergen, E. (1990). Bilim ve Spor. Ankara: Büro-Tek Matbaa.

Arseven, A. (2001). Alan Araştırma Yöntemi. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.

Atalay, A. (1998). Spor Gazeteciliği. İstanbul: Filiz Kitabevi.

Başaran, M. (1992). Oyunlarla Spora Hazırlık. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

Bayat, B. (2014). Uygulamalı Sosyal Bilim Araştırmalarında Ölçme, Ölçekler ve "Likert" Ölçek Kurma Tekniği. Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi 16(3): 1-24.

Bolu Gündem, (2014). (Erişim tarihi: 17 Aralık 2020). <http://www.bolugundem.com/habergoster.php?id=69193>

Bucher, A. C., & Krotee, M. L. (2002). Management of Physical Education and Sport. (Twelfth Edition). NewYork: McGrawHill.

Coşkun, M. İ. (1994). Türkiye ve Olimpiyat Sempozyumu. İstanbul: Cenkler Matbaacılık İTÜ Beden Eğitimi Yayınları.

Deniz, İ. (2014). Kentlerde Olimpiyat Yapılarının Değer Kazanması ve Oyunlar Sonrası Kullanımı. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi.

Doğan, O. (2004). Spor Psikolojisi. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları, 97: 148–149.

Erdemli, A. (1996). İnsan, Spor ve Olimpizm Spor Felsefesi Yazıları. İstanbul: Sarmal Yayınevi.

Erkal, M. (1992). Sosyolojik Açıdan Spor. İstanbul: Kutsun Matbaa ve Reklamcılık Merkezi.

Fişek, K. (1980). Devlet Politikası ve Toplumsal Yapıyla İlişkileri Açısından Spor Yönetimi. Ankara: A.Ü. Yayını.

Gözen, O. (2006). Özel Eğitim Kurumları İle Devlet Eğitim Kurumları Yöneticilerinin Beden Eğitimi Dersi ve Öğretmenlerine Bakış Açıları ve Karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi.

Güneş, A. (2002). Okullarda Beden Eğitimi ve Oyun Öğretimi. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Güven, Ö., & Yıldız, Ö. (2014). Sınıf Öğretmenlerinin Oyun ve Fizikî Etkinlikler Dersinden Beklentileri. Kastamonu Eğitim Dergisi, 22(2): 525-538.

Hacıcaferoğlu, S., & Öztürk, H. (2020). Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda Eğitim Almak İsteyen Aday Öğrencilerin Fiziksel Aktivite İçeren Oyunları Oynamaya Yönelik Tutumlarının İncelenmesi. Journal of Social and Humanities Sciences Research, 7(57): 2200-2206.

Habertürk, 2019. <https://www.haberturk.com/lisede-beden-egitimi-resim-ve-muzik-zorunlu-ders-olmaktan-cikiyor-2468908> (Erişim tarihi: 16 Aralık 2020).

Karahüseyinoğlu, F. (2012). Küresel Eksende Türk Sporları. İstanbul: Kumsaati Yayın Dağıtım Ltd. Şti.

Karasar, N. (2010). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Kaya, V. (2020). Beden Eğitimi, Görsel Sanatlar ve Müzik Derslerinin Seçmeli Ders Kapsamına Alınması Hakkında. <https://egitimsen.org.tr/wp-content/uploads/2020/06/MEB-mesleki-ve-teknik-liselerde-beden-e%C4%9Fitimi-m%C3%BCzik-ve-g%C3%B6rsel-sanatlar-dersleri.pdf> (Erişim tarihi: 14 Aralık 2020).

Kılıç, H. (2007). Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Olimpiyatlar Hakkındaki Farkındalığı. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi.

Kılıç, H., Yılmaz, S. & Şahin, İ. (2009). Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Olimpiyatlar Hakkındaki Farkındalığı. Spor Bilimleri Dergisi, 20(2): 51–58.

Kıranbağlı, M. (1995). Beden Eğitimi Öğretmenlerinin El Kitabı. İstanbul: Optimal Eğitim Yayınları.

Koludar, S. (1988). Futbolda Antrenörlük ve Eğitim Öğretim İlkeleri. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Mcmillan, J.H. & Schumacher, S. (2001). Research in Education: A Conceptual Introduction. (5th Edtion), pp. 660, London, UK

Memurlar Net. (2014). <https://www.memurlar.net/haber/453250/meslek-liselerinde-beden-dersi-kaldirildi.html> (Erişim Tarihi: 16 Aralık 2020).

Mercin, L. (2010). 1992'den Günümüze Yaz Olimpiyat Oyunları Afişlerinin İncelenmesi. Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi, (4): 1-15.

Radikal Gazetesi. (2013). <http://www.radikal.com.tr/spor/kopruler_yaptirdim_olimpiyat_duzenlemeye-1149693> (Erişim tarihi: 16 Aralık 2020).

Pehlivan, Z. (2004). Fair Play Kavramının Geliştirilmesinde Okul Sporunun Yeri ve Önemi. SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 2(2): 49–53.

Özdilek, Ç., Şentürk, A. & Döşyılmaz, E. (2003). Modern Olimpiyat Oyunlarının Tarihi Geçmişi ve Olimpiyatların Gezici Olma İlkesinin Günümüze Kadar Düzenlenen Oyunlar Açısından Değerlendirilmesi. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 9: 1-15.

Öztürk, H. (2016) The Contribution of Sport Games Take Place in Turkey on Tourism and Economy. Anthropologist, 24(3): 730-736.

Sekreter, S. & Akyüz, G. (2003). Pazarlama Araştırmalarında Kullanılan Ölçeklere İlişkin Bir Yayın Taraması. Akdeniz Üniversitesi İİBF Dergisi, 6: 123-150.

Sel, R. (2005). Beden Eğitimi Oyun ve Öğretimi. İstanbul: MEB Yayınları.

Serdaroğlu, S.M. (2002). Olimpiyat Tarihi ve Türkiye'nin Olimpiyatlardaki Durumu. Yüksek Lisans Tezi, Niğde: Niğde Üniversitesi.

Sezer, C. (2014). İstanbul İli Beykoz İlçesi Devlet Lisesi ve Özel Lise Öğrencilerinin Demografik Yapıları İle Olimpiyat Algılarının İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Haliç Üniversitesi.

Şahin, M. & Şahin, H.Ü. (2003). Beden Eğitimi ve Sporda Sosyal Alanlar Kongresi: Spor Ahlakının Sorunları (İ. Yıldıran, Yay. Haz.) Ankara.

Toramanlı, A. (2014). Spor Turizminde Olimpiyat Oyunları ve Spor Turizminin Gelişimine Katkıları. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Maltepe Üniversitesi.

Turgut, F.M. & Baykul, Y. (2012). Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme. Ankara: Pagem Yayınevi.

Yetim, A. (2005). Sosyoloji ve Spor. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Yılmaz, S. (1999). İstanbul Olimpiyat Oyunları Organizasyon Planlaması ve Tesislerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi.

Yılmaz, S. (2003). Beden Eğitimi Öğretmenliğinin Yönetim Fonksiyonları. Doktora Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi.

Zorba, E. (2008). Yaşam Boyu Spor ve Olimpiyatlar. EuroAsia Sport News, 94-98.

13. BÖLÜM

BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENLERİNİN ZAMAN YÖNETİMİ DAVRANIŞLARI: ŞIRNAK İLİ ÖRNEĞİ*

Dr. Hasan OSMANOĞLU [1] ***& Dr. Meliha UZUN*** [2]

[1] *Şırnak Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Şırnak/TÜRKİYE. https://orcid.org/0000-0002-2421-8587 osmanoglu1980@gmail.com*

[2] *Şırnak Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Şırnak/TÜRKİYE. https://orcid.org/0000-0002-1691-3504 melihauzunn16@gmail.com*

** Bu çalışma, 11-13 Ekim 2019 tarihinde düzenlenen "IV. INSAC International Health and Sport Sciences Congress" adlı kongrede sözlü bildiri olarak sunulmuştur.*

ARALIK-2020

EFE AKADEMİ YAYINLARI

✓ Yaş değişkenine göre bakıldığında bu faktörün zaman yönetimi üzerinde herhangi bir etkiye sahip olmadığı belirlenmiştir.

✓ Zaman yönetimi açısından bekar ya da evli olmanın da bir etkiye sahip olmadığı tespit edilmiştir.

✓ Öğretmenlerin spor branşlarının da zaman yönetimi puanlarında bir etken olmadığı sonucuna varılmıştır.

✓ Zaman yönetimi konusundaki çalışmaların farklı branş ve meslek gruplarına yapılması önerilir.

✓ Zamanın etkin, verimli ve kaliteli bir biçimde kullanılabilmesi için farklı etkinlikler ve projeler uygulanabilir.

✓ Sadece Şırnak ilindeki Beden Eğitimi öğretmenleriyle çalışmanın yapılması bu araştırmanın sınırlılığıdır. İlaveten başka illerde görev yapmakta olan öğretmenlerinde çalışmalara katılması farklı sonuçların ortaya çıkmasına neden olacak ve bu bağlamda literatüre katkı sağlayacaktır.

BÖLÜM KAYNAKLARI

Alay, S., & Settar, K. (2002). Validty and Reliability of Time Management Questionnaire. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 22(22), 9-13.

Alay, S., & Koçak, S. (2003). Üniversite Öğrencilerinin Zaman Yönetimleri ile Akademik Başarıları Arasındaki İlişki. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi, 35, 326-335.

Andıç, H. (2009). Üniversite Öğrencilerinin Zaman Yönetimi Becerileri İle Akademik Başarıları Arasındaki İlişki. Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Afyonkarahisar.

Arkcı, S. (2014). Ortaöğretim kurumlarında zaman yönetimi: Adıyaman-Gölbaşı örneği. Türk Hava Kurumu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Adıyaman.

Babacan, E., & Küçükosmanoğlu, H. (2015). Müzik Eğitimi Anabilim Dalı Öğrencilerinin Zaman Yönetimi Becerileri. e-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi, 6(2), 36-50.

Başak, T. Uzun, Ş., & Arslan, F. (2008). Hemşirelik Yüksekokulu Öğrencilerinin Zaman Yönetimi Becerileri. TAF Preventive Medicine Bulletin, 7(5), 429-434.

Bay, E., Tuğluk, M. N., & Gençdoğan, B. (2005). Üniversite Öğrencilerinin Ders Çalışma Becerilerinin İncelenmesi. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 4(14), 94-105.

Bayburtlu, A. S. (2017). Kültür, Etnomüzikoloji ve Müzikoloji İlişkisi. Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 3(1), 77-87.

Bayramlı, Ü.Ü. (2017). Zaman Yönetimi. (2. Basım). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Bayraktar, H. V., & Fırat, T. (2019). Sınıf öğretmenlerinin zaman yönetimi becerilerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. Eurasian Academy of Sciences Social Sciences Journal, 26, 72-101.

Britton, B.K., & Tesser, A. (1991). Effects of time-management practices on college grades. Journal of Educational Psychology, 83(3), 405-410.

Caz, Ç., & Tunçkol, H.M. (2013). Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Adaylarının Zaman Yönetimi Becerilerinin İncelenmesi. CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 8(2), 23-29.

Caz, Ç., Aydoğdu, V., Tunçkol, H.M., & Öncü, E. (2015). Zaman Yönetimi Becerisi ve Stres İlişkisi: Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencileri Örneği. Akademik Bakış Dergisi, 50, 278-287.

Caz, Ç., & Tunçkol, H.M. (2015). Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Zaman Yönetimi Becerilerinin İncelenmesi. Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi, 6(2), 91-100.

Çağlıyan, V., & Güral, R. (2009). Zaman yönetimi becerileri: Meslek yüksekokulu öğrencileri üzerine bir değerlendirme. KMU İİBF Dergisi, 11(17), 174-189.

Çelik, A., & Akatay, A. (2016). Zaman Yönetimi (4. Basım), (Editör: Adnan Çelik, Mehmet Şerif Şimşek, Abdullah Soysal), Konya: Eğitim Kitapevi.

Demirtaş, H., & Özer, N. (2007). Öğretmen Adaylarının Zaman Yönetimi Becerileri İle Akademik Başarısı Arasındaki İlişkisi. Eğitimde Politika Analizleri ve Stratejik Araştırmalar Dergisi, 2(1), 44-56.

Eldeleklioğlu, J. (2008). Ergenlerin zaman yönetimi becerilerinin kaygı, yaş ve cinsiyet değişkenleri açısından incelenmesi. İlköğretim Online, 7(3), 656-663.

Erdem, R., Pirinçci, E., & Dikmetaş, E. (2005). Üniversite öğrencilerinin zaman yönetimi davranışları ve bu davranışların akademik başarı ile ilişkisi. Manas Üni. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 20(4), 175-79.

Erdul, G. (2005). Üniversite Öğrencilerinin Zaman Yönetimi Becerileri İle Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişki. Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Bursa.

Gözel, E. (2009). İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Zaman Yönetimi Hakkındaki Görüşleri. Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.

Gözel, E., & Halat, E. (2010). İlköğretim Okulu Öğretmenleri ve Zaman Yönetimi. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 6, 73-89.

Gümüş, H., Ayna, Ç., & Yıldırım, İ. (2018). Reviewingattitudes of women towards leisure activities in terms of different variables. Turkish Journal of Sport and Exercise, 20(3), 224-229.

İlerleyen, E. (2014). Öğretmenlerin zaman yönetimi becerileri ile iş doyumları arasındaki ilişki. Gazi Üniversitesi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

İşcan, S. (2008). Pamukkale Üniversitesi Öğrencilerinin Zaman Yönetimi Becerilerinin Akademik Başarıları Üzerindeki Etkisi. Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Denizli.

Karaoğlu, B. (2015). Erciyes Üniversitesi Beden Eğitimi Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Zaman Yönetimi Davranışlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Erciyes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Kayseri.

Köse, B., & Uzun, M. (2019). Spor bilimlerinde okuyan öğrencilerin zaman yönetimi davranışları. Türkiye Spor Bilimleri Dergisi, 3(2), 82-87.

Macan, T.H., Shahani, C., Dipboye, R.L., & Phillips, A.P. (1990). College Students' Time Management: Correlations With Academic Performance And Stress. Journal of Educational Psychology, 82(4), 760-768.

Misra, R., & Mckean, M. (2000). Collage students' Academic Stress and İts Relation to Their Anxiety, Time Management and Leisure Satisfaction. American Journal of Health Studies, 16(1), 41-51.

Nelson, D.B., & Nelson, K.W. (2003). Emotional İntelligence Skills: Significant Factors in Freshmen Achievement and Retention. American Counselling Association Conference, Anaheim, CA.

Sayan, İ. (2005). Yönetici hemşirelerde zaman yönetimi. Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Sugötüren, M., Ballı, Ö.M., & Gökçe, H. (2011). Spor Bilimleri ve Teknolojisi Yüksekokulunda Öğrenim Gören Öğrencilerin Zaman Yönetimi Davranışları. Spormetre Dergisi, 9(3), 91-96.

Tektaş, M., & Tektaş, N. (2010). Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Zaman Yönetimi ve Akademik Başarıları Arasındaki İlişki. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (23), 221-229.

Trueman, M., & Hartley, J.A. (1996). Comparison Between the Time-Management Skills and Academic Performance of Mature and Traditional-Entry University Students. Higher Education, 32(2), 199-215.

Türe, G. (2013). Hazırlık Okulu Öğrencilerinin Zaman Yönetimi Becerileri İle Stres Yönetimi Becerileri Arasındaki İlişkinin Araştırılması: Yeditepe Üniversitesi Örneği. Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Üstün, Ü.D. (2018). Bir Spor Dalı ile İlgilenen ve İlgilenmeyen Lise Öğrencilerinin Zaman Yönetimi Anlayışlarının İncelenmesi. Spor Eğitim Dergisi, 2(Özel Sayı 1), 14-20.

Yenihan, B., & Öner, M. (2013). Zamanı Yönetmek: Üniversite Öğrencilerinin Zaman Yönetimi Becerilerinin İncelenmesi. Trakya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi E-Dergi, 2(2), 56-68.

Yılmaz, İ., Yoncalık, O., & Bektaş, F. (2010). Zaman Yönetimi Davranışı İle Akademik Başarı Arasındaki İlişki. E-Journal of New World Sciences Academy, 5(3), 187-194.

14. BÖLÜM

ANTRENÖRLERİN LİDERLİK DAVRANIŞLARININ SPOR BRANŞINA GÖRE İNCELENMESİ

Dr. Yeşim KARAÇ ÖCAL

Yozgat Bozok Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Yozgat/TÜRKİYE

https://orcid.org/0000-0003-2754-9274

ysm74@hotmail.com

ARALIK-2020

EFEAKADEMİ YAYINLARI

antrenörlü erkek sporcuların, erkek antrenörlere göre daha demokratik davranış, otokratik davranış ve sosyal destek davranışını tercih ettiklerini ortaya koymuşlar. Tersine, erkek antrenörlü kadın sporcuların, kadın antrenörlere göre daha demokratik davranış, otokratik davranış ve sosyal desteği tercih ettiklerini tespit etmişlerdir (Cruz, ve Kim, 2017). Serin (2016) boks antrenörleri üzerine yapmış olduğu yüksek lisans tezinde antrenörlerin yaş gruplarına göre tercih ettikleri liderlik davranışlarında demokratik davranış dışında diğer liderlik davranışları arasında istatistiki bakımdan anlamlı bir farka rastlanmamıştır. Bu sonuç çalışmamızla paralellik göstermemektedir. Kandemir (2017), bireysel spor dallarındaki antrenörlerin antrenman ve eğitimine önem veren, daha eğitici ve demokratik yönde davranış gösteren, onlara sosyal destek sağlayan, başarılarını takdir eden ve olması gerektiği kadar da otokratik davranış sergileyen liderlik tarzlarına sahip olduklarını söylenebilir olduğu belirtmiştir.

SONUÇ

Sporcuların spor ortamında performanslarına yüksek derecede etkisi olan antrenörlerin liderlik davranışları ön plana çıkmaktadır. Günümüzde ister takım sporu olsun ister bireysel spor olsun antrenörün sporcu için çok önemli yeri vardır. Bu doğrultuda çalışmanın bulgularına genel olarak baktığımızda raket sporlarının antrenör liderlik stillerinde branşlara göre farklılık olduğunu söyleyebiliriz. Bununla birlikte, badminton branşı antrenörlerinin tenis ve masa tenisi antrenörlerine göre sporcunun performans düzeyini geliştirmek, sosyal destek sağlamak ve ödüllendirme anlamında daha ön planda olduğu görülmektedir.

BÖLÜM KAYNAKLARI

Akkoyun, S. (2014). Türkiye'deki Futbol Kulüplerinin Alt Yapılarının Yapılanması, Yönetim Biçimleri, İdari Yapısı ve Avrupa'daki Örneklerle Kıyaslanması. Yüksek lisans tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi, İstanbul.

Barrow, J., C. (1977). The Variables of Leadership: A Review and Conceptual Framework.

Biçer, T. (1994). Spor Yönetimi Organizasyonu, Ekonomik Bir Birim Olarak Spor İşletmeleri ve Uygulamadan Bir Örnek. Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Biçer T. (2005). Liderlik ve Ötesi, Kobi Efor Dergisi, sayı: 67, İstanbul

Biçer T. (2008). Sporda Toplam Kalite Yönetimi ve Futbol Uygulamaları, Beyaz Yayınları, İstanbul, s. 12, 57-58

Bozdag, B. (2020). Examination of Psychological Resilience Levels of High School Students. World Journal of Education, 10(3), 65-78. https://doi.org/10.5430/wje.v10n3p6

Brunstein, J.C. (1993). Personal goals and subjective well-being: A longitudinal study. Journal of Personality and Social Psychology, 65, 1061-1070.

Chelladurai, P. & Saleh, S. (1980). Dimensions of leadership behavior in sport development of a leadership scale. Journal of Sport Psychology, 2: 34-45.

Cihan, B. B., & Araç Ilgar, E. (2018). Spor Yapan ve Spor Yapmayan (Sedanter) Lise Öğrencilerinin Meraklılık Düzeylerinin Belirlenmesi. Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 19(2), 1649-1660. DOI:10.29299/kefad.2018.19.02.016

Cruz, A.B., Kim, H.D. (2017). Leadership preferences of adolescent players in sport: Influence of coach gender. Journal of Sports Science and Medicine, 16, 172-179.

Demir, H., (1999), 12-16 Yaş Erkek Badmintoncularda Kuvvet Antrenmanlarının Aerobik Güce Etkisi, Selçuk Üniversitesi Beden Egitimi ve Spor Bilim Dergisi, Konya, 44-47

Demirci, N., (1990). A'dan Z'ye Spor, Neyir Yayıncılık ve matbaacılık, Ankara

González-García, H., & Martinent, G. (2019). Relationships between perceived coach leadership, athletes' use of coping and emotions among competitive table tennis players. European journal of sport science, 20(8), 1113-1123.

Gürsel, M., & Negiş, A. (2003). Liderlik ve Rolleri. Konya.

Güney, S. (1999). Davranış Bilimleri Açısından Atatürk'ün Liderliği. Ankara: Ocak Yayınları.

Haşıl, N., Ataç, H. (1998). Tenis Alıştırma Örnekleri. Akmat Akınoğlu Matbaacılık Ltd.Şti. Bursa.

İnanlı, Y. (2019). Doğu Anadolu Bölgesindeki Masa Tenisi Antrenörlerinin Liderlik Tarzlarının İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ağrı.

Kandemir, D. (2017). Elazığ İlinde Farklı Bireysel Spor Dallarında Görev Yapan Antrenörlerin Liderlik Tarzlarının İncelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Konter, E. (1996). Bir Lider Olarak Antrenör. İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım, 1. baskı, s: 26-36.

Konter, E. (1998). Sporda Psikolojik Hazırlığın Teori Ve Pratiği. Ankara: Bağırgan Yayımevi,

Şişman M. Öğretim Liderliği, 1. basım, Ankara, Pegem A Yayıncılık, 1-3. (2002)

Özen, G., Koçak, F., Boran, F., Sunay, H. & Gedikli, N. (2012). Türk Spor Yönetimindeki Mevcut Sorunlara İlişkin Akademisyenlerin Görüşlerinin Değerlendirilmesi. Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 10(4), 107-116.

Raybum, C.A., Goetz, DJ., Osman, S.L. (2001). "The 'Garne' of Leadership: Exercise, Games, Sports, and Leadership". International Journal of Value-based Management, 14 (1):11-26.

Serin, K. (2016). Boks Antrenörlerinde Liderlik Tarzlarının Belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Talbot, D. (1989). Top coach badminton. London: Queen Anne Press.

Tiryaki, Ş. & Toros (Kazak), Z. (2001). Spor için Liderlik Ölçeği'nin koçun davranışlarını algılaması versiyonunun geçerlik ve güvenirlik çalışması: Ön bulgular. II. Uluslararası Spor Psikolojisi Sempozyumu. 11-13 Ekim. İzmir

Todd, S.Y., Kent, A. (2004). Pereeptions of the Role Differentiation Behaviors of Ideal Peer Leaders: A Study Ofadolescent Athletes. International Sports Journal, 8(2), 105·-118.

Weber, K. (1982). Tenis-fitness. München, Wien, Zürich: BLV Verlagsgesellschaft.

Williams, J., (1993). Applied Sport Psychology (2 nd Edition). California: Mayfield Publishing Co, 98-120

Yıldız, S., Taşkıran, Yıldız, S., Taşkıran, Y., Sertbaş, K., (2003). 11-15 Yağ Bayan ve Erkek Milli Badminton Oyuncularının Bazı Fiziksel Ve Motorik Özelliklerinin İncelenmesi, Raket Bilimleri Sempozyumu, Kocaeli

15. BÖLÜM

KARATE, TAEKWONDO VE KİCKBOKS SPORLARINDA DENGENİN ÖNEMİ

Doç. Dr. Zeynep İnci KARADENİZLİ[1]

[1] *Düzce Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Antrenörlük Eğitimi Bölümü, Düzce/TÜRKİYE*

https://orcid.org/0000-0002-9159-999X

incikaradenizli@duzce.edu.tr

ARALIK-2020

EFE AKADEMİ YAYINLARI

skorlarının gelişmiş olması nedeniyle, bu sonucun çıkmış olabileceği çalışma sonucunda yorum olarak belirtilmiştir (Cuğ, 2012).

SONUÇ

Sonuç olarak; kuvvet gelişimi, kuvvet aktarımı amacıyla yapılan kor egzersizleri ve ayak bileği stabilizasyonu, pozisyon hissi amacıyla yapılan kinezyo bantlama gibi ve daha birçok yöntem ve malzeme içeren çalışmalar; biyomotor bir özellik olan dengenin iyi olması, geliştirilmesi için yapılmaktadır. Denge becerisi, sportif performansa olan olumlu etkilerinden dolayı, antrenman programlarının vazgeçilmez önemli ögelerindendir. Postural denge ve salınım; istenen hareketleri yapabilmek ve düşmeyi önlemek için destek alanıyla ilişkisi olan ağırlık merkezini, kontrol etme ve bunu sürdürebilme yeteneği olduğu için bu özelliklerin, egzersiz üzerine olan etkisinin araştırılması, denge antrenman planlamalarının düzenlenmesi bakımından çok önemlidir. Böylece branşa özgü hareketler, motor beceriler uygulanırken gerekli olan statik ve dinamik dengenin kontrolü sağlanabilir. Bu sebeple denge, özellikle karate, taekwondo, kickboks gibi spor branşlarında dikkatle ve özellikle geliştirilmesi gereken sportif bir beceridir.

BÖLÜM KAYNAKLARI

Afsharnezhad T, Faghihi S, Hazrati A, Bahmari K. (2017). The effects of cold water immersion on anaerobic power, dynamic balance and muscle activation after a karate kumite fighting in female karateka. International Journal of Applied Exercise Physiology, 6(3): 72-79.

Bayraktar Y. Ayak bileğine uygulanan kinezyo bantlamanın postural salınıma etkisi. Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Antrenörlük Eğitimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Konya, (Tez Danışmanı: Prof. Dr. Nurtekin Erkmen), 2017.

Bezci Ş. Elit taekwondocularda antrenman öncesi ve sonrası bazı hematolojik ve biyokimyasal parametrelerin incelenmesi. Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Konya. (Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Yalçın Kaya), 2007.

Canbolat B. Taekwondocularda dengeyi etkileyen bazı performans değişkenlerinin incelenmesi. Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Bartın, (Tez Danışmanı: Doç. Dr. Mutlu Türkmen), 2017.

Cesari P., Bertucco M. (2008). Coupling between punch efficacy and body stability for elite karate. Journal of Science and Medicine in Sport, 11(3): 353-356.

Chaabene H, Hachana Y, Franchini E, Mkaover B, Chamari K. (2012). Physical and Physiological profile of elite karate athletes, Sports Medicine, 42(10): 829-843.

Cuğ M. Spor yapmayan üniversite öğrencilerinde İsviçre topu antrenmanının diz eklemi yeniden pozisyonlanma algısı, karın&bel kası kuvveti ve dinamik denge üzerine etkisi. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara, (Tez Danışmanı: Prof. Dr. Feza Korkusuz), 2012.

Cuğ M., Duncan A., Wikstorm E. (2016). Comparative effects of different balance-training-progression styles on postural control and ankle force production: a randomized controlled trial. Journal of Athletic Training, 51(2): 101-110.

Erkmen N., Suveren S., Göktepe A.S., Yazıcıoğlu K. (2007). Farklı Branşlardaki Sporcuların Denge Performanslarının Karşılaştırılması. Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 3: 115-12.

Ertan H., Şimşek D. (2011). Postural kontrol ve spor; spor branşlarına yönelik postural sensör-motor stratejiler ve postural salınım. Spormetre, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 9(3): 81-90.

Ferdjallah M., Harris G.F., Smith P., Wertsch J.J. (2002). Analysis of Postural Control Synergies During Quiet Standing in Healthy Children and Children with Cerebral Palsy, Clinical Biomechanics, 17: 203-210,

Filingeri D, Bianco A, Zangla D, Paoli A, Palma A. (2012). Is karate effective in improving postural control. Science of Martial Arts, 8(4): 203-206.

Güler M. Elit erkek karate sporcularında yorgunluğun denge performansına etkisi. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, (Tez Danışmanı: Doç. Dr. Nusret Ramazanoğlu), 2015;3-5.

Gürkan A.C. (2013). A comparative study of static and dynamic balance in hearing-impaired national basketball and taekwondo sportsmen. International Journal of Academic Research, 5(3).

Haynes W. (2004). Core stability and the unstable platform device. Journal of Bodywork and Movement Therapies, 8(2): 88-103.

Hsu SL, Oda H, Shirahata S, Watanabe M, Sasaki M. (2018). Effects of Core strength training on Core stability. The Journal of Phsical Therapy Science, 30: 1014-1018.

İnal HS. (2004). Spor Biyomekaniği Temel Prensipler. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Kamal O. (2015). Effects of Core strength trainig on karate spining wheel kick and certain physical variables for young female. Science, Movement and Health, 15(2): 504-509.

Karadenizli Z.İ. (2019). Mücadele sporlarında BOSU topu ile yaptırılan antrenmanların dinamik denge ve patlayıcı güce etkileri. Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, 7(96): 229-244.

Kartal F. 12-14 yaş grubu karate sporcuları ile uğraşan bayan sporcular ile aynı yaş grubu sedanter bayan öğrencilerin bazı fiziksel özelliklerinin karşılaştırılması. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Afyonkarahisar, (Tez Danışmanı: Prof. Dr. İsmail Türkmenoğlu), 2012; 6-11. 35.

Leong H.T., Fu S.N., Ng G.Y. & Tsang W.W. (2011). Low-level Taekwondo practitioners have better somatosensory organisation in standing balance than sedantary people. European Journal of Applied Physiology, 111(8): 1787-1793.

Muratlı S. (2007). Antrenman Bilimi Yaklaşımıyla Çocuk ve Spor. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Nam H.C, Cha H.G. & Kim M.K. (2016). The effects of exercising on an unstable surface on the gait and balance ability of normal adults. Journal of Physical Therapy Science, 28(7): 2102-2104.

Oliveira CBD, Medeiros IRTD, Frota NAF, Greters ME, Conforto AB. (2008). Balance control in hemiparetic stroke patients: main tools for evaluation. JRRD; 45(8): 1215-1226.

Örs Y., Karadenizli Z.İ. Yetişkin kick boks sporcularında 6 haftalık denge egzersizlerinin statik dengeye etkisi. 5. Uluslararası Multidisipliner Çalışmaları Kongresi, Antalya, 2018.

Özdemir Ö., Özdemir S., Arlı İ., Köksal A. (2020). Sağlıklı Sedanter Bireylerde Ayak Bileği Propilaktik Bantlama için Farklı Teknik ve Materyalin Denge Becerileri Üzerine Etkisi. Spor Eğitim Dergisi, 4(3): 124-134.

Paillard T., Noe F., Riviere T., Marion V., Montaya R. & Dupui P. (2006). Postural performance and strategy in the unipedal stance of soccer players at different levels of competition. Journal of Athletic Training, 41(2): 172-176.

Paydar A. Elit karatecilerin iki farklı döner tekmesinin üç boyutlu kinematik analizi. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara, (Tez Danışmanı: Prof. Dr. Erdal Zorba), 2013.

Pons Van Dijk, G., Lenssen A., Leffers P., Kingma H. & Lodder, J. (2013). Taekwondo training improves balance in volunteers over 40. Frontiers in Aging Neuroscience, 5: 1-6.

Riemann BL, Myers JB., Lephart SM. (2002). Sensorymotor system measurement techniques. Journal of Athletic Training. 37(1): 85-89.

Siu Ming Fong S. & Yin Fat NG G. (2011). Does Taekwondo training improve physical fitness? Physical Therapy in Sport, 12(2): 100-106.

Siu Ming Fong S., Wai Nam Tsang W. & Yin Fat NG G. (2013). Practicing taekwondo may improve proprioception, leg strength and balance. International Sport Med Journal, 14(2): 44-52.

Soslu R, Güler M, Özer Ö, Devrilmez M, Cincioğlu G, Esen HT, Doğan AA. (2018). Boksörlerde akut yorgunluğun statik dengeye etkisi. Sportive (Spor, Eğitim ve Rekreasyon Dergisi), 1(1): 19-30.

Soykurt M. Boksörlerde esneklik ve dengenin direkt yumruk kinematiği ile ilişkisi. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, (Tez Danışmanı: Doç. Dr. İrem Düzgün), 2017.

Suveren Erdoğan C. (2018). Okul öncesi eğitim alan çocuklarda denge ve koordinasyon çalışmalarının bazı motorik özellikler üzerine etkisi. Ankara: Gazi Kitapevi.

Tekin Y.S. Atletizm, güreş, taekwondo branşı yapan sporcuların denge performanslarının incelenmesi. Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Konya, (Tez Danışmanı: Doç. Dr. İbrahim Bozkurt), 2016.

Türkeri C. İki ayrı karate tekniğinin antropometrik ve biyomekanik açıdan incelenmesi. Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Adana, (Tez Danışmanı: Prof. Dr. Behice Durgun), 2007.

Unson C, Lama JP. (2018). Applying nietzche's ubermensch and kant's deontology in improving the attitude of karate tournament spectators, Suri, 7(1): 94-105.

Vando S, Filingeri D, Maurino L, Chaabene H, Bianco A, Salernitano G, Foti C, Padulo J. (2013). Postural adaptations in predolescent karate athletes due to a one week karate training camp. Journal of Human Kinectics, (38): 45-52.

Zago M, Mapelli A, Shirai F, Ciprandi D, Lovecchio N, Galvoni C, Sforza C. (2015). Dynamic balance in elite karateka. Journal of Electromyography and Kinesiology, 25(6): 894-900.

16. BÖLÜM

FUTBOLDA TEKNİK YETENEĞİN ÖLÇÜLMESİ VE TESTLER

Doç. Dr. Olcay MÜLAZIMOĞLU [1]

[1] *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Muğla/TÜRKİYE*

https://orcid.org/0000-0001-5599-280X

olcaymulazimoglu@yahoo.com

ARALIK-2020

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Benzer şekilde Ajmol ve ark. (2007) zaman karşı çabuk hareket edebilme becerisi hareketli topu hedefe şut atabilme becerisi, her iki ayağı da kullanabilme becerisi, topa belli bir hızın üzerinde etkili vurabilme becerisi, hedefin önündeki engeli (maket kaleci) aşacak kalitede vuruş yapma becerisi ve şutu takip etme becerisi gibi çoklu beceriler gerektiren şut testini geliştirmişlerdir. (Ajmol vd., 2007).

Statik ve tamamen tekniğin isabet doğruluğuna odaklanmış testlerde önemlidir. Çünkü daha alt yaş kategorilerindeki ve elit olmayan sporcularda temel teknik becerileri ölçmek ve değerlendirmek, testin ayırt edicilik özelliği açısından faydalı olacaktır (Mülazımoğlu, 2000). Çünkü kompleks becerileri içeren testlerde elit oyuncuların test skorları elit olmayanlara göre anlamlı düzeyde daha iyi bulunmuştur (Ajmol vd., 2007; Le Moal vd., 2014). Ayrıca elit olmayanlar, alt yaş kategorilerin veya tecrübe yılı az olanlarda bu tür kompleks teknik becerileri içeren testler ayırt edici olmamaktadır. Dolayısıyla daha statik ve karmaşık olmayan yetenek testlerinin kullanılması gerekebilir.

Sonuç olarak, futbolda teknik beceriyi ölçmek için kullanılan testlerin bazılarını bu çalışmada yer almıştır. Antrenörlerin bu testleri kullanarak mevcut çalışma sonuçları ile karşılaştırmaları, aynı zamanda kendi sporcu gruplarında kategori, tecrübe, sezonsal vb. durumlara göre test sonuçlarından bir norm değeri oluşturmaları önemli görülmektedir. Araştırmacılar ise yerel ve ulusal düzeyde, kategorilere göre daha geniş denek gruplarında uygulamalarla norm oluşturma çalışmaları yapabilirler.

BÖLÜM KAYNAKLARI

Ajmol, A. (2011). Measuring soccer skill performance: A review. Scandinavian Journal of Medicine and Science in Sports, 21(2), 170–183. https://doi.org/10.1111/j.1600-0838.2010.01256.x

Ajmol, A., Williams, C., Hulse, M., Strudwick, A., Reddin, J., Howarth, L., Eldred, J., Hirst, M., & McGregor, S. (2007). Reliability and validity of two tests of soccer skill. Journal of Sports Sciences, 25(13), 1461–1470. https://doi.org/10.1080/02640410601150470

Bangsbo, J. (1994). The physiology of soccer - With special reference to intense intermittent exercise. Acta Physiologica Scandinavica, Supplement, 151(619), 1–155.

Bompa, T. O. (1996). Theory and Methodology of Training. Orietta Calcina.

Burgess, D. J., & Naughton, G. A. (2010). Talent development in adolescent team sports: A review. International Journal of Sports Physiology and

Performance, 5(1), 103–116. https://doi.org/10.1123/ijspp.5.1.103

Burton, A. W., & Miller, D. E. (1998). Movement skill assessment. Champaign, Ill. Human Kinetics.

Carling, C., Williams, M. A., & Reilly, T. (2005). Handbook of Soccer Match Analysis. Routledge. https://doi.org/https://doi.org/10.4324/9780203448625

Figueiredo, A. J., Gonçalves, C. E., Coelho e Silva, M. J., & Malina, R. M. (2009). Characteristics of youth soccer players who drop out, persist or move up. Journal of Sports Sciences, 27(9), 883–891. https://doi.org/10.1080/02640410902946469

Harkness-Armstrong, A., Till, K., Datson, N., & Emmonds, S. (2020). Technical characteristics of elite youth female soccer match-play: position and age group comparisons between under 14 and under 16 age groups. International Journal of Performance Analysis in Sport, 20(6), 942–959. https://doi.org/10.1080/24748668.2020.1820173

Helsen, W. F., & Starkes, J. L. (1999). A Multidimensional Approach to Skilled Perception and Performance in Sport. Applied Cognitive Psychology, 13(1), 1–27. https://doi.org/10.1002/(sici)1099-0720(199902)

Huijgen, B. C. H. (2013). Technical skills, the key to succes? A study on talent development and selection of youth soccer players. University of Groningen.

Huijgen, B. C. H., Elferink-Gemser, M. T., Ajmol, A., & Visscher, C. (2013). Soccer skill development in talented players. International Journal of Sports Medicine, 34(8), 720–726. https://doi.org/10.1055/s-0032-1323781

Huijgen, B. C. H., Elferink-Gemser, M. T., Lemmink, K. A. P. M., & Visscher, C. (2014). Multidimensional performance characteristics in selected and deselected talented soccer players. European Journal of Sport Science, 14(1), 2–10. https://doi.org/10.1080/17461391.2012.725102

Huijgen, B. C. H., Elferink-Gemser, M. T., Post, W., & Visscher, C. (2010). Development of dribbling in talented youth soccer players aged 12-19 years: A longitudinal study. Journal of Sports Sciences, 28(7), 689–698. https://doi.org/10.1080/02640411003645679

Karasar, N. (1999). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Nobel Yayınevi.

Kelly, A., Wilson, M. R., Jackson, D. T., & Williams, C. A. (2020). Technical testing and match analysis statistics as part of the talent development process in an English football academy. International Journal of Performance Analysis in Sport, 20(6), 1035–1051. https://doi.org/10.1080/24748668.2020.1824865

Kempe, M., Vogelbein, M., Memmert, D., & Nopp, S. (2014). Possession vs. Direct Play: Evaluating Tactical Behavior in Elite Soccer. International Journal of Sports Science, 4(6A), 35–41. https://doi.org/10.5923/s.sports.201401.05

Kubayi, A., & Larkin, P. (2020). Technical performance of soccer teams according to match outcome at the 2019 FIFA Women's World Cup. International Journal of Performance Analysis in Sport, 20(5), 908–916. https://doi.org/10.1080/24748668.2020.1809320

Lago-Peñas, C., Lago-Ballesteros, J., Dellal, A., & Gómez, M. (2010). Game-related statistics that discriminated winning, drawing and losing teams from the Spanish soccer league. Journal of Sports Science and Medicine, 9(2), 288–293.

Le Moal, E., Rue, O., Ajmol, A., Abderrahman, A. B., Hammami, M. A., Ounis, O. B., Kebsi, W., & Zouhal, H. (2014). Validation of the Loughborough Soccer Passing Test in young soccer players. Journal of Strength and Conditioning Research, 28(5), 1418–1426. https://doi.org/10.1519/JSC.0000000000000296

Lemmink, K. A. P. M., Elferink-Gemser, M. T., & Visscher, C. (2004). Evaluation of the reliability of two field hockey specific sprint and dribble tests in young field hockey players. British Journal of Sports Medicine, 38(2), 138–142. https://doi.org/10.1136/bjsm.2002.001446

McMorris, T. (2014). Acquisition and performance of sports skills (2nd baskı). John Wiley & Sons.

Mor, D., & Christian, V. (1976). The development of a skill test battery to measure general soccer ability. North Carolina Journal of Health and Physical Education, 15(1), 30.

Mülazımoğlu, O. (2000). Trabzon'da okullararası futbol müsabakalarında dereceye giren ilk, orta ve liseli sporcuların futbol beceri düzeyleri ve psikomotor özelliklerinin araştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karadeniz Teknik Üniversitesi/Trabzon.

Müniroğlu, S., & Özen, G. (2018). Sporda Yetenek Seçimi ve Yönlendirme. Akademisyen Kitabevi, Ankara.

Muratlı, S. (1997). Antrenman Bilimi Işığında Çocuk ve Spor (1. baskı). Bağırgan Yayınevi, Ankara.

Özkara, A. (2004). Futbolda Testler ve Özel Çalışmalar (2.). Kuşcu Etk. ve Matbaacılık, Ankara.

Psotta, R., & Martin, A. (2011). Changes in decision making skill and skill execution in soccer performance: The intervention study. Acta Gymnica, 41(2), 7–15. https://doi.org/10.5507/ag.2011.008

Reilly, T., Bangsbo, J., & Franks, A. (2000). Anthropometric and physiological predispositions for elite soccer. Journal of Sports Sciences, 18(9), 669–683. https://doi.org/10.1080/02640410050120050

Reilly, T., Williams, A. M., Nevill, A., & Franks, A. (2000). A multidisciplinary approach to talent identification in soccer. Journal of Sports Sciences, 18(9), 695–702. https://doi.org/10.1080/02640410050120078

Rienzi, E., Drust, B., Reilly, T., Carter, J. E. L., & Martin, A. (2000). Investigation of anthropometric and work-rate profiles of elite South American international soccer players. Journal of Sports Medicine and Physical Fitness, 40(2), 162–169.

Rosch, D., Hodgson, R., Peterson, L., Graf-Baumann, T., Junge, A., Chomiak, J., & Dvorak, J. (2000). Assessment and evaluation of football performance. American Journal of Sports Medicine, 28(5-suppl.), 29–39. https://doi.org/https://doi.org/10.1177/28.suppl_5.s-29

Russell, M., Benton, D., & Kingsley, M. (2010). Reliability and construct validity of soccer skills tests that measure passing, shooting, and dribbling. Journal of Sports Sciences, 28(13), 1399–1408. https://doi.org/10.1080/02640414.2010.511247

Russell, M., & Kingsley, M. (2011). Influence of exercise on skill proficiency in soccer. Sports Medicine, 41(7), 523–539. https://doi.org/10.2165/11589130-000000000-00000

Sarkar, S., Chakrabarti, A., & Mukherjee, Di. P. (2019). Generation of ball possession statistics in soccer using minimum-cost flow network. IEEE Computer Society Conference on Computer Vision and Pattern Recognition Workshops. https://doi.org/10.1109/CVPRW.2019.00307

Sevim, Y. (2002). Antrenman Bilgisi (1. baskı). Nobel yayınevi.

Strand, B. N., & Wilson, R. (1993). Assessing sport skills. Champaign, Ill. Human Kinetics.

Williams, A. M. (2000). Perceptual skill in soccer: Implications for talent identification and development. Journal of Sports Sciences, 18(9), 737–750. https://doi.org/10.1080/02640410050120113

Williams, A. M., & Reilly, T. (2000). Talent identification and development in soccer. Journal of Sports Sciences, 18(9), 657–667. https://doi.org/10.1080/02640410050120041

17. BÖLÜM

HENTBOLDE ESNEKLİK VE TERABANT EGZERSİZLERİ

Doç. Dr. Zeynep İnci KARADENİZLİ

Düzce Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Antrenörlük Eğitimi Bölümü, Düzce/TÜRKİYE

https://orcid.org/0000-0002-9159-999X

incikaradenizli@duzce.edu.tr

ARALIK-2020

EFEAKADEMİ YAYINLARI

SONUÇ

Direnç lastikleri (terabantlar, elastik bantlar, elastik tüpler) alt ve üst ekstremiteler için hentbolun dışında da farklı branşlarda çok yönlü kullanılabilir. Direnç lastiği çalışmalarının sportif yaralanma oluşturma riskinin düşük olması sebebiyle çocuklarda, teknik ve beceri öğrenim dönemlerinde ayrıca kuvvet, sürat, kuvvette devamlılık ve çabuk kuvvet gibi motorik özelliklerin gelişim dönemlerinde etkili olabileceği düşünülmektedir. Buna ek olarak, antrenmanların monoton etkisini azaltmak ve antrenmanın çok yönlülüğü prensibi gereğince kullanılabilir olması açısından, yetişkin sporcularda da direnç lastiği çalışmalarının, alternatif bir çalışma aleti olarak faydalı olabileceği düşünülmektedir.

BÖLÜM KAYNAKLARI

Akandere M. (1993). 17-22 yaş grubu kız sporcuların esnekliklerinin geliştirilmesinde statik ve dinamik gerdirme egzersizlerinin etkisi, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi, Konya.

Aloui, G. Hermassi, S., Bragazzi, NL., Hammami, M., Charni, Y., Gaamouri, N., Shephard, R.J., Hayes, L.D., Chelly, M.S. (2020). The Effects of an 8-weeks in-season Loaded Plyometric Exercise by Elastic Band Training Program on the Peak Power, Strength, and Throwing Velocity of Junior Male Handball Players. Preprints (www.preprints.org) | not peer-revıewed | Posted: 5 October 2020

Altay F., Agopyan A., Aşçı A. (1998). Esneklik ölçümünde iki farklı ölçüm aracının değerlendirilmesi. Spor Bilimleri Dergisi Hacettepe. 9(4): 3-10.

Baltacı G, Tunay VB, Tuner A, Ergun N. (2003). Spor yaralanmalarında egzersiz tedavisi. Birinci basım. Ankara: Alp Yayınevi.

Bellar DM, Muller MD, Barkley JE, Kim CH, Ida K, Ryan EJ, Buss MU and Glickman EL. (2011). The Effects Of Combined Elastic- And Free-Weight Tension On One-Repetition Maximum Strength In The Bench Press. Journal of Strenght and Conditioning Research. 25.

Bompa, T.O. Antrenman Kuramı ve Yöntemi (Çev., İ. Keskin, B. Taner) (2007). Ankara: Spor Yayınevi ve Kitapevi.

Canlı, U. (2017). Basketbolculara Terabant ile uygulanan kuvvet antrenmanlarının motorik beceriler ve şut performansı üzerine etkisi. International Journal of Social Sciences and Education Research Online, http://dergipark.gov.tr/ijsser Volume: 3(2).

Chelly, M.S., Hermassi, S., Shephard, R., (2010). Relationships between Power and Strenght of the Upper and Lower Limb Muscles and Throwing

Velocity in Male Handball Players. Journal of Strenght & Conditioning Research, 24(6): 1480-1487.

Chodzko-Zajko W. J., Proctor D. N., Fiatarone Singh M.A., Minson C.T., Nigg C.R., Salem G.J., Skinner, J.S. (2009). American College of Sports Medicine position stand. Exercise and physical activity for older adults. Med Sci Sports Exerc Jul;41(7):1510-30.

Colado JC, Trıplett NT. (2008). Effects of a short-term resistance program using elastic bands versus weight machines forse dentary middle-aged women. Journal of Strength and Conditioning Research. 22: 1441–1448.

Doğaner S. (2012). Thera-band egzersizleri. Gençlik ve Spor Dergisi. 7:140-142.

Duyul, M. (2005). Hentbol, voleybol ve futbol üniversite takımlarının bazı motorik ve antropometrik özelliklerinin başarıya olan etkilerinin karşılaştırılması, Yüksek Lisans Tezi, On Dokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Samsun.

Dündar U. (2003). Antrenman Teorisi. Ankara: Nobel Basımevi.

Ergana M, Reilly H, Green S. Effect of elastic-band-based resistance training on legblood flow in elderly women. Appl Physiol Nutr Metab. 2010; 35: 763-772.

Funk, D. C., Swank, A. M., Mikla, B. M., Fagen, T.A., Farr, B. K. (2003). Impact of Prior Exercise on Hamstring Flexibility: A Comparison of Proprioceptive Neuromuscular Facilitation and Static Stretching. Natl Str Cond Assoc J.;17(3): 489-492.

Garber, C. E., Blissmer, B., Deschenes, M.R., Franklin, B.A., Lamonte, M.J., Lee, I.M., Swain, D. P. (2011): American College of Sports Medicine position stand. Quantity and quality of exercise for developing and maintaining cardiorespiratory, musculoskeletal, and neuromotor fitness in apparently healthy adults: guidance for prescribing exercise. Medicine and Science in Sports and Exercise, 43(7): 1334-1359.

Ghigiarelli, J., Nagle, E.F., Gross, F.L., Robertson, R.J., Irrgang, J.J., Myslinski, T. (2009). The effects of a 7 week heavy elastic band and weight chain program on upper-body strength and upper-body power in a sample of division 1-AA football players. Journal Strength and Conditioning Research, 23: 756-764.

Gündüz, N., Sevim Y., Eler S. (2002). Hentbolde Performans ve Testler. Dinamik Spor Bilimleri Dergisi 1(4): 14-16.

Karadenizli, Z. İ. (2016). The Relationships between ball throwing velocity and physical psychomotor features for talent identification in physical education. Universal Journal of Educational Research 4(11): 2509-2515.

Karadenizli, Z. İ., İnal, S.H., Meriç, B., Aydın, M., Bulgan, Ç. (2014). Accuracy and Velocity of the Elite Female Turkish Handball Players. International Journal of Sports Science, 4(1): 21-26.

Koçak M., Akkoyunlu Y., Taşkın H. (2005). 16 -18 yaş grubu futbolcularda masajın esneklik üzerine etkisi. SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, (3),105-109.

Kolt, G., Kirby, R., Bar-Eli, M., Blumenstein, B., Chadha, N. K., Liu, J., Kerr, G., (1999). A crosscultural investigation of reasons for participation in gymnastics. International Journal of Sport Psychology, 30, 381-398.

Kristensen J., Franklyn-Miller, A. (2012). Resistance training in musculoskeletal rehabilitation: a systematic review. Br J Sports Med; 46: 719-726.

McMillan, D. J., Moore, J. H., Hatler, B. S., Taylor, D. C. (2006). Dynamic vs static stretching warm up: the effect on power and agility performance. Journal of Strength and Conditioning Research, 20, 492-499.

Mundy, G. C. (2007). Sağlık ve Zindelik için Esneme Hareketleri, Ankara: Arkadaş Yayınevi.

Muratlı, S., Şahin, G., Kalyoncu, O. (2005). Antrenman ve Müsabaka, İstanbul: Yaylım Yayıncılık.

Page P, Ellenbecker T. (2011). Strength Band Training. İkinci baskı. USA: Human Kinetics.

Rees, S.S., Murphy, A.J., Watsford, M.L., McLachlan, K.A., Coutts, A.J. (2007). Effects of proprioceptive neuromuscular facilitation stretching on stiffness and force producing characteristics of the ankle in active women. J Strength Cond Res. 21(2): 572-577.

Selçuk, H. (2013). 11-13 Yaş Grubu Erkek Yüzücülerde 12 Haftalık Terabant Antrenmanının Bazı Motorik Özellikler ile Yüzme Performansına Etkileri. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Antrenörlük Eğitimi Anabilim Dalı, Danışman: Doç. Dr. Selma KARACAN

Selçuk, M.S. (2014). Bayan Boksörlerde 6 Haftalık Direnç Lastiği Uygulamasının Maksimal Kuvvet ve Anaerobik Güce Etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, 2014 Danışman: Doç. Dr. Oktay ÇAKMAKÇI

Sevim, Y. (1997). Hentbol Teknik -Taktik, Ankara; Tutibay Ltd.

Sharman, M., Cresswell, A. & Riek S. (2006). Proprioceptive neuromuscular facilitation stretching. Sports Med. ; 36(11):929-939

Šibila, M. (1989). The influence of some anthropometric characteristics, basic and specific motor abilities and functional capabilities of young handball players on playing success. M.Sc. thesis. In Slovenian (University of Ljubljana, Ljubljana).

Skoufas, D., Kotzamanidis, C., Hatzikotoylos, K., Bebetsos, G., & Patikas, D. (2003). The relationship between the anthropometric variables and the throwing performance in handball. Journal of Human Movement Studies, 45, 469-484.

Sporis, G., Vuleta, D., Vuleta, D. Jr., & Milanoviç, D. (2010). Fitness Profiling in Handball: Physical and Physiological Characteristics of Elite Players. Coll. Antropol, (34): 3, 1009-1014.

Tamer K. (2000). Sporda Fiziksel ve Fizyolojik Performansın Ölçülmesi ve Değerlendirilmesi. Ankara: Bağırgan Yayınevi.

Topal, V. (2007). Taekwondo sporunda farklı dirençlerde çekme lastiği ile yapılan antrenmanların, teknik kuvvet üzerindeki etkilerinin incelenmesi. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi İstanbul, 70-71.

Winters, M. V., Blake, C. G., Trost, J. S., et al. (2004). Passive versus active stretching of hip flexor muscles in subjects with limited hip extension: a randomized clinical trial. Phys Ther.; 84: 800.

Woolstenhulme, M.T., Grıffıths, C.M., Woolstenhulme, E.M. (2006). Ballistic stretching increases flexibility and acute vertical jump height when combined with basketball activity. J Strength Cond Res., 20(4), 799-803.

Yolcu, S.Ö. (2010). Direnç Makinelerine Karşın Lastik Bant Antrenmanlarının Puberte Öncesi Çocuklarda Kassal Kuvvete Etkileri: Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Spor Sağlık Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi. İzmir, 20-37.

18. BÖLÜM

FONKSİYONEL SPOR EKİPMANLARI İLE KUVVET EGZERSİZLERİ

Prof. Dr. Mürsel BİÇER

Gaziantep Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Gaziantep/TÜRKİYE
https://orcid.org/0000-0002-7778-2229
murselbicer25@gmail.com

ARALIK-2020

EFEAKADEMİ YAYINLARI

BÖLÜM KAYNAKLARI

Anbarcı, S. (2018). Haftalık Trx Ekipmanı ile Yapılan Statik ve Dinamik Egzersizlerin Denge ve Anaerobik Performans Üzerine Etkileri, Gaziantep Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi,

Arı, E. (2020). Fonksiyonel antrenman ve önemi. Tekin A, Topsakal N (editörler), Fonksiyonel Antrenman. Efe Akademi Yayınevi, 1.Baskı. İstanbul, 9-10.

Barrows, S. (2006). U.S. Patent No. 7,137,926. Washington, DC: U.S. Patent and Trademark Office.

Bettendorf, B. (2010). TRX Suspension Training Bodyweight Exercises: Scientific Foundations and Practical Applications. San Francisco, CA: Fitness Anywhere Inc.

Biçer, M., Özdal, M., Akcan, F., Mendeş B., Patlar S. (2015). Effect of Strength Training Program with Elastic Band on Strength Parameters. Journal of Biology of Exercise 11 (2): 111-122.

Biçer, M. (2018). Exercises with functional sports equipment for healthy life. International Congress of Sports for All and Wellness. S:46, 05-08 April. Antalya.

Biçer, M. (2020). Sürat, çeviklik ve yön değiştirme hızı antrenman yöntem ve ilkeleri. Hayri Ertan (editor) Hareket ve antrenman bilimleri III. T.C. Anadolu Üniversitesi yayını. Eskişehir, 165-191.

Biçer, M. (2021). The effect of an eight-week strength training program supported with functional sports equipment on male volleyball players' anaerobic and aerobic power. Science & Sports.36(1),

Boyle, M. (2016). New functional training for sports second edition, Champaign: Human Kinetics.

Bompa, T. O, & Haff, G. G. (2015). Dönemleme: Antrenman kuramı ve yöntemi. Çev. Tanju Bağırgan, Beşinci Basım, Ankara: Spor Yayınevi ve Kitabevi.

Bruscia, G. (2015). The functional training bible. Meyer & Meyer Verlag.

Brown, L.E, & Ferrigno, V.A. (2018). Sürat, çeviklik ve çabukluk, antrenmanı. Çev. Tanju Bağırgan, Ankara: Spor Yayınevi ve Kitabevi.

Byrne, J. M., Bishop, N. S., Caines, A. M., Crane, K. A., Feaver, A. M., & Pearcey, G. E. (2014). Effect of using a suspension training system on muscle activation during the performance of a front plank exercise. The Journal of Strength & Conditioning Research, 28(11), 3049-3055.

Cassemiro, B. M., Lemes, Í. R., Figueiredo, M. P. F. D., Vanderlei, F. M., Pastre, C. M., & Netto Júnior, J. (2017). Effects of functional resistance training on muscle strength and musculoskeletal discomfort. Fisioterapia em Movimento, 30(2), 347-356.

Çakmakçı, O., Selçuk, M. Ş., & Çakmakçı, E. (2017). The effect of resıstance band traınıng on the maxımum force and anaerobıc power of boxers. European Journal of Physical Education and Sport Science.3(8),161-172.

Dawes, J. (2017). Complete guide to TRX suspension training. Human Kinetics.

Gaedtke, A., & Morat, T. (2015). TRX suspension training: A new functional training approach for older adults–development, training control and feasibility. International journal of exercise science, 8(3), 224.

Gray Cook, L. B., Kiesel, K., Rose, G., & Bryant, M. F. (2010). Functional Movement Systems: Screening. Assessment, Corrective Strategies, 7, 15.

Günay, M., Şıktar, E., & Şıktar, E. (2017). Antrenman bilimi. Ankara: Gazi Kitabevi.

Heinrich, K. M., Patel, P. M., O'Neal, J. L., & Heinrich, B. S. (2014). High-intensity compared to moderate-intensity training for exercise initiation, enjoyment, adherence, and intentions: an intervention study. BMC public health, 14(1), 789.

Iskandar, M. M., Mohamad, N. I., Othman, S., & Nadzalan, A. M. (2017). Metabolic cost during tyre and rope functional training. Journal of Fundamental and Applied Sciences, 9(6S), 1050-1062.

Lehman, G. J., Gordon, T., Langley, J., Pemrose, P., & Tregaskis, S. (2005). Replacing a Swiss ball for an exercise bench causes variable changes in trunk muscle activity during upper limb strength exercises. Dynamic Medicine, 4(1), 6.

Lohne-Seiler, H., Torstveit, M. K., & Anderssen, S. A. (2013). Traditional versus functional strength training: effects on muscle strength and power in the elderly. Journal of aging and physical activity, 21(1), 51-70.

Pacheco, M. M., Teixeira, L. A. C., Franchini, E., & Takito, M. Y. (2013). Functional vs. strength training in adults: specific needs define the best intervention. International journal of sports physical therapy, 8(1), 34.

Page, P., & Ellenbecker, T. S. (2003). The scientific and clinical application of elastic resistance. Human Kinetics.

Quednow, J., Sedlak, T., Meier, J., Janot, J., & Braun, S. (2015). The effects of high intensity interval-based kettlebells and battle rope training on grip strength and body composition in college-aged adults. International Journal of Exercise Science, 8(2), 3.

Ribeiro, A. S., Daniel, W., Godinho Filho, N., FSLV, R. E., Silva, R. D., Viera, L. L., & Palomares, E. D. G. (2016). Comparison between functional training and resistance training for balance. Journal Pf Sports and Physical Education, 3(6), 8-12.

Santana, J. C. (2015). Functional training. Human Kinetics.

Şan, G.(2017). 8 haftalık bosu ile yapılan kuvvet egzersizlerinin denge ve anaerobik performans üzerine etkileri. Gaziantep Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep.

Şan, G, Bicer, M. Pancar, Z. Özdal, M. (2019). The Effects of Strength Exercises Done With Bosu For 8 Weeks on Balance and Anaerobic Performance.Journal of Socıal and Humanities Sciences Research.6(47),4327-4334.

Türk Dil Kurumu. (1983). Türkçe Sözlük. Devlet Kitapları,Ankara.

Weiss, A., Suzuki, T., Bean, J., & Fielding, R. A. (2000). High intensity strength training improves strength and functional performance after stroke. American journal of physical medicine & rehabilitation, 79(4), 369-376.

Yaggie, J. A., & Campbell, B. M. (2006). Effects of balance training on selected skills. The Journal of Strength & Conditioning Research, 20(2), 422-428.

https://www.alpmed.com.tr/erişim tarahi;18.12.2020.

19. BÖLÜM

MÜSABAKA ÖNCESİ OPTİMAL PERFORMANS STRATEJİSİ OLARAK TAPERİNG

Dr. Celil KAÇOĞLU [1] & Doç. Dr. Halil Orbay ÇOBANOĞLU [2]

[1] Eskişehir Teknik Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Eskişehir/TÜRKİYE
https://orcid.org/ 0000-0002-1817-5234
ckacoglu@eskisehir.edu.tr

2 Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Alanya/TÜRKİYE
https://orcid.org/ 0000-0002-1305-9496,
orbay.cobanoglu@alanya.edu.tr

"Bir sporcunun performansını zirveye çıkarmak amaçlı antrenman planı tasarlama hem bir sanat ve hem de bir bilimdir."
(Ed McNeely ve David Sandler, 2007)

ARALIK-2020

EFEAKADEMİ YAYINLARI

- Birçok spor müsabakası için ortalama %3 (%0.6 - %8 aralığında) performans gelişimi bekleyin (Houmard vd., 1994; Mujika ve Padilla, 2003; Pyne vd., 2009; Mujika, 2010; Henderson, 2016).

BÖLÜM KAYNAKLARI

Banister, E. W., Carter, J. B., & Zarkadas, P. C. (1999). Training theory and taper: Validation in triathlon athletes. Eur J Appl Physiol Occup Physiol., 79(2), 182-191.

Bazyler, CD., Mizuguchi, S., Sole, CJ., et al. (2018). Jumping performance is preserved but not muscle thickness in collegiate volleyball players after a taper. J Strength Cond Res, 32(4), 1020-1028.

Borresen, J., & Lambert, M. I. (2009). The quantification of training load, the training response and the effect on performance. Sports Med, 39(9),779-795.

Bosquet, L., Montpetit, J., Arvisais, D., & Mujika, I. (2007). Effects of tapering on performance: A meta-analysis. Medicine & Science in Sports & Exercise, 39(8), 1358-1365.

Brynteson, P., & Sinning, W. (1973). The effects of training frequencies on the retention of cardiovascular fitness. Medicine and Science in Sports, 5(1), 29-33.

de Lacey, J., Brughelli, M., McGuigan, M., Hansen, K., Samozino, P., & Morin, J. B. (2014). The effects of tapering on power-force-velocity profiling and jump performance in professional rugby league players. J Strength Cond Res, 28(12), 3567-3570.

Egesoy, H. (2020). Taper Training in Sport. Spor Hekimligi Dergisi/Turkish Journal of Sports Medicine, 55(1).

Fessi, M. S., Zarrouk, N., Di Salvo, V., Filetti, C., Barker, A. R., & Moalla, W. (2016). Effects of tapering on physical match activities in professional soccer players. Journal of sports sciences, 34(24), 2189-2194.

Fortes, L. D. S., Vianna, J. M., Silva, D. M. D. S., Gouvêa, M. A. D., & Cyrino, E. S. (2016). Effects of tapering on maximum aerobic power in indoor soccer players. Revista Brasileira de Cineantropometria & Desempenho Humano, 18(3), 341-352.

Gibala, M. J., MacDougall, J. D., & Sale, D. G. (1994). The effects of tapering on strength performance in trained athletes. International Journal of Sports Medicine, 15(08), 492-497.

Grgic, J., & Mikulic, P. (2017). Tapering practices of Croatian open-class powerlifting champions. J Strength Cond Res, 31(9), 2371-2378.

Grivas, G. V. (2018). The effects of tapering on performance in elite endurance runners: A systematic review. Int J Sports Sci, 8(1), 8-13.

Haff, G. G. (2014). Peaking for Competition in Individual Sports. High-performance training for sports, David Joyce, Daniel Lewindon (Eds.), Human Kinetics. pp.293

Haff, G. (2017). Periodization for tactical populations.In: Alver, B. A., Sell, K., & Deuster, P. A. (Eds.). (2017). NSCA's essentials of tactical strength and conditioning. Human Kinetics. pp.193

Halson, S. L. (2014). Monitoring training load to understand fatigue in athletes. Sports medicine, 44(2), 139-147.

Henderson, Z. J. (2016). Peaking and tapering in endurance athletes: a review. The Post, 1(1).

Hermassi, S., Ghaith, A., Schwesig, R., Shephard, R. J., & Souhaiel Chelly, M. (2019). Effects of short-term resistance training and tapering on maximal strength, peak power, throwing ball velocity, and sprint performance in handball players. Plos one, 14(7), e0214827.

Hickson, R. C., & Rosenkoetter, M. A. (1981). Reduced training frequencies and maintenance of increased aerobic power. Medicine and science in sports and exercise, 13(1), 13.

Hickson, R. C., Kanakis Jr, C., Davis, J. R., Moore, A. M., & Rich, S. (1982). Reduced training duration effects on aerobic power, endurance, and cardiac growth. Journal of Applied Physiology, 53(1), 225-229.

Hickson RC, Foster C, Pollock ML, Galassi TM, Rich S. (1985). Reduced training intensities and loss of aerobic power, endurance, and cardiac growth. Journal of Applied Physiology 58: 492-499.

Hooper, S. L., Mackinnon, L. T., & Ginn, E. M. (1998). Effects of three tapering techniques on the performance, forces and psychometric measures of competitive swimmers. European Journal of Applied Physiology and Occupational Physiology, 78(3), 258-263.

Houmard, J. A., & Johns, R. A. (1994). Effects of taper on swim performance. Sports Medicine, 17(4), 224-232.

Kanakis, C., Coehlo, A., & Hickson, R. (1982). Left ventricular responses to strenuous endurance training and reduced training frequencies. Journal of Cardiac Rehabilitation, 2(2), 141-147.

Kraemer, W. J., Ha, K., Bonnabau, H., Granados, C., French, D. N., & Gorostıaga, E. M. (2007). Detraining and tapering effects on hormonal responses and strength performance. J Strength Cond Res, 21(3), 768-775.

Kubukeli, Z. N., Noakes, T. D., & Dennis, S. C. (2002). Training techniques to improve endurance exercise performances. Sports Medicine, 32(8), 489-509.

Le Meur, Y., Hausswirth, C., & Mujika, I. (2012). Tapering for competition: A review. Science & Sports, 27(2), 77-87.

Luden, N., Hayes, E., Galpin, A., Minchev, K., Jemiolo, B., Raue, U., ... & Trappe, S. (2010). Myocellular basis for tapering in competitive distance runners. Journal of Applied Physiology, 108(6), 1501-1509.

Maldonado-Martín, S., Cámara, J., James, D. V., Fernández-López, J. R., & Artetxe-Gezuraga, X. (2017). Effects of long-term training cessation in young top-level road cyclists. Journal of Sports Sciences, 35(14), 1396-1401.

Mujika, I., & Padilla, S. (2000). "Detraining: loss of training-induced physiological and performance adaptations. Part I", Sports Medicine, 30(2), 79-87.

Mujika, I., Goya, A., Padilla, S., Grijalba, A., Gorostiaga, E., & Ibanez, J. (2000). Physiological responses to a 6-d taper in middle-distance runners: Influence of training intensity and volume. Medicine and science in sports and exercise, 32(2), 511-517.

Mujika, I., & Padilla, S. (2003). Scientific bases for precompetition tapering strategies. Medicine and science in sports and exercise, 35(7), 1182-1187.

Mujika, I., Padilla, S., Pyne, D., & Busso, T. (2004). Physiological changes associated with the pre-event taper in athletes. Sports Medicine, 34(13), 891-927.

Mujika, I. (2009). Tapering and Peaking for Optimal Performance; Illustrated; Human Kinetic: Champaign, IL, USA,

Mujika, I. (2010). Intense training: the key to optimal performance before and during the taper. Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports, 20, 24-31.

Neary, JP., Martin, TP., Reid, DC., Burnham, R., & Quinney, HA. (1992). The effects of a reduced exercise duration taper programme on performance and muscle enzymes of endurance cyclists. European journal of applied physiology and occupational physiology, 65(1), 30-36.

Neufer, P. D., Costill, D. L., Fielding, R. A., Flynn, M. G., & Kirwan, J. P. (1987). Effect of reduced training on muscular strength and endurance in competitive swimmers. Medicine and Science in Sports and Exercise, 19(5), 486-490.

Neufer, P. D. (1989). The effect of detraining and reduced training on the physiological adaptations to aerobic exercise training. Sports Medicine, 8(5), 302-320.

Nikbakht, H., Keshavarz, S., & Ebrahim, K. (2011). The effects of tapering on repeated sprint ability (RSA) and maximal aerobic power in male soccer players. American Journal of Scientific Research, 30, 125-133.

Ormsbee, M. J., & Arciero, P. J. (2012). Detraining increases body fat and weight and decreases V [combining dot above] O2peak and metabolic rate. J Strength Cond Res, 26(8), 2087-2095.

Pritchard, H. J., Keogh, J. W., & Winwood, P. W. (2020). Tapering practices of elite CrossFit athletes. International Journal of Sports Science & Coaching, 15(5-6), 753-761.

Pyne, D. B., Mujika, I., & Reilly, T. (2009). Peaking for optimal performance: Research limitations and future directions. Journal of sports sciences, 27(3), 195-202.

Reuter, B. J., Dawes, J. J. (2015). Program design and technique for aerobic endurance training. Essentials of strength training and conditioning 4th edition, Gregory G. Haff, Travis N. Triplett (Eds.). Human kinetics. pp.566

Rietjens, G. J. W. M., Keizer, H. A., Kuipers, H., & Saris, W. H. M. (2001). A reduction in training volume and intensity for 21 days does not impair performance in cyclists. British Journal of Sports Medicine, 35(6), 431-34.

Sanchez, A. M., Galbès, O., Fabre-Guery, F., Thomas, L., Douillard, A., Py, G., ... & Candau, R. B. (2013). Modelling training response in elite female gymnasts and optimal strategies of overload training and taper. Journal of sports sciences, 31(14), 1510-1519.

Shepley, B., MacDougall, J. D., Cipriano, N., Sutton, J. R., Tarnopolsky, M. A., & Coates, G. (1992). Physiological effects of tapering in highly trained athletes. Journal of Applied Physiology, 72(2), 706-711.

Spilsbury, K. L., Fudge, B. W., Ingham, S. A., Faulkner, S. H., & Nimmo, M. A. (2015). Tapering strategies in elite British endurance runners. European journal of sport science, 15(5), 367-373.

Svilar, L., Castellano, J., Jukic, I., & Bok, D. (2019). Short-term tapering prior to the match: external and internal load quantification in top-level basketball. Arch Med Deporte., 36(5), 288-295.

Travis, S. K., Mujika, I., Gentles, J. A., Stone, M. H., & Bazyler, C. D. (2020). Tapering and peaking maximal strength for powerlifting performance: a review. Sports, 8(9), 125.

Turner, A., & Comfort, P. (2017). Periodisation. In Advanced Strength and Conditioning, (pp. 116-136). Routledge.

Vachon, A., Berryman, N., Mujika, I., Paquet, J. B., Arvisais, D., & Bosquet, L. (2020). "Effects of tapering on neuromuscular and metabolic fitness in team sports: a systematic review and meta-analysis", European Journal of Sport Science, 1-12.

Wilson, J. M., & Wilson, G. J. (2008). "A practical approach to the taper", Strength & Conditioning Journal, 30(2), 10-17.

Witting, A. F., Houmard, J. A., & Costill, D. L. (1989). Psychological effects during reduced training in distance runners. International journal of sports medicine, 10(02), 97-100.

Zaras, ND, Stasinaki, A-NE, Krase, AA, Methenitis, SK, Karampatsos, GP, Georgiadis, GV, Spengos, KM, and Terzis, GD. (2014). Effects of tapering with light vs. heavy loads on track and field throwing performance. J Strength Cond Res 28(12): 3484–3495.

20. BÖLÜM

POST AKTİVASYON POTANSİYALİZASYONUNUN SPOR BİLİMLERİNDE KULLANIMI

Dr. İzzet KIRKAYA [1] & Prof. Dr. Hayrettin GÜMÜŞDAĞ [2]

[1] Bozok Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Antrenörlük Eğitimi Bölümü, Yozgat, Türkiye. https://orcid.org/0000-0002-0468-8434, izzetkirkaya@gmail.com

[2] Bozok Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Antrenörlük Eğitimi Bölümü, Yozgat, Türkiye. https://orcid.org/ 0000-0002-1616-8671, hgumusdag06@hotmail.com

ARALIK-2020

EFEAKADEMİ YAYINLARI

deadlift kompleks antrenman olarak kullanılmıştır (Miller ve ark., 2018; Clearly ve Cook., 2020).

Yapılan yöntemler incelendikçe hepsinin kendine göre problemleri ve sonuçları olduğu görülmektedir. Her bir protokolün PAP'ın oluşma etkisine farklı yönde etkisi vardır. Bu etkilerde ise birden fazla faktör ön plandadır. PAP'ın etki büyüklüğü, antrenman yükü, dinlenme periyotları, katılımcıların antrenman seviyeleri gibi nedenlerden etkilenebilmektedir. ÖK aktivitesi PAP etkisinin görülmesi istenilen aktiviteyle temel olarak aynı mekaniklere sahip olmalıdır. Özellikle PAP etkisi sprint aktivitesinde görülmek isteniyorsa, ÖK aktivitesinin sprint hareket formunu yansıtması çok büyük önem arz etmektedir (NG ve ark.,2020; Kaçoğlu ve Kırkaya, 2020).

Antrenörler, sporcular ve araştırmacılar PAP için protokol seçerken, yarışma ya da antrenman şartlarını göz önünde bulundurmalıdırlar ve optimal protokolü bulana kadar çalışmalarına devam etmelidirler.

BÖLÜM KAYNAKLARI

Boullosa, D., Beato, M., Iacono, A. D., Cuenca-Fernández, F., Doma, K., Schumann, M., ... & Behm, D. G. (2020). A New Taxonomy for Postactivation Potentiation in Sport. International Journal of Sports Physiology and Performance, 15(8), 1197-1200.

Byrne, P. J., Kenny, J., & O'Rourke, B. (2014). Acute potentiating effect of depth jumps on sprint performance. The Journal of Strength & Conditioning Research, 28(3), 610-615.

Chiu, L. Z., Fry, A. C., Weiss, L. W., Schilling, B. K., Brown, L. E., & Smith, S. L. (2003). Postactivation potentiation response in athletic and recreationally trained individuals. The Journal of Strength & Conditioning Research, 17(4), 671-677.

Cleary, C. J., & Cook, S. B. (2020). Postactivation Potentiation in Blood Flow–Restricted Complex Training. The Journal of Strength & Conditioning Research, 34(4), 905-910.

Comyns, T. M., Harrison, A. J., & Hennessy, L. K. (2010). Effect of squatting on sprinting performance and repeated exposure to complex training in male rugby players. The Journal of Strength & Conditioning Research, 24(3), 610-618.

Creekmur, C. C. C. (2011). Effects of plyometrics performed during warm-up on 20 and 40 meter sprint performance (Doctoral dissertation, Miami University).

DeLorme, T. L. (1945). Restoration of muscle power by heavy-resistance exercises. JBJS, 27(4), 645-667.

Hamada, T., Sale, D. G., MacDougall, J. D., & Tarnopolsky, M. A. (2000). Postactivation potentiation, fiber type, and twitch contraction time in human knee extensor muscles. Journal of applied physiology, 88(6), 2131-2137.

Harmancı, H., Karavelioğlu, M. B., Ersoy, A., Yüksel, O., Erzeybek, M. S., & Başkaya, G. (2017). Post Aktivasyon Potansiyel (PAP) Ve Statik Germe Modeli Isınmalarının Sıçrama Performansına Etkisi. Sportif Bakış: Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi, 4(2), 56-68.

Hilfiker, R., Hübner, K., Lorenz, T., & Marti, B. (2007). Effects of drop jumps added to the warm-up of elite sport athletes with a high capacity for explosive force development. Journal of Strength and Conditioning Research, 21(2), 550.

Hodgson, M., Docherty, D., & Robbins, D. (2005). Post-activation potentiation. Sports medicine, 35(7), 585-595.

Horwath, R., & Kravitz, L. (2008). Postactivation potentiation: a brief review: a new strategy to optimize athletic performance. IDEA Fitness Journal, 5(5), 21-24.

Kaçoğlu, C., & Kirkaya, I. (2020). The Acute Effects of Pre-Conditioning Activities with a Weighted Vest on Subsequent Linear Sprint and Change of Direction Performance in Physical Education Students. Asian Journal of Education and Training, 6(3), 341-346.

Kaçoğlu, C., & Yıldırım, U. (2017). İzometrik Önkondisyonlanma Kontraksiyonunun Sıçrama Performansına Akut Etkileri. Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi, 8(3), 183-194.

Lorenz, D. (2011). Postactivation potentiation: An introduction. International Journal of Sports Physical Therapy, 6(3), 234.

Matthews, M., O'Conchuir, C., & Comfort, P. (2009). The acute effects of heavy and light resistances on the flight time of a basketball push-pass during upper body complex training. The Journal of Strength & Conditioning Research, 23(7), 1988-1995.

Miller, R. M., Keeter, V. M., Freitas, E. D., Heishman, A. D., Knehans, A. W., Bemben, D. A., & Bemben, M. G. (2018). Effects of blood-flow restriction combined with postactivation potentiation stimuli on jump performance in recreationally active men. The Journal of Strength & Conditioning Research, 32(7), 1869-1874.

Mohar, K., & Fariq, R. (2018). The Importance of Post-Activation Potentiation (PAP) Training on Physical Fitness Preparation for Malaysian

Female Hockey Players. International Journal of Engineering & Technology, 7(3.7), 293-298.

Ng, C. Y., Chen, S. E., & Lum, D. (2020). Inducing postactivation potentiation with different modes of exercise. Strength & Conditioning Journal, 42(2), 63-81.

Poulos, N., Kuitunen, S., & Buchheit, M. (2011). Effect of plyometric warm ups on sprint performance in adolescent track and field athletes. Journal of Australian Strength and Conditioning, 19(1), 4-8.

Sale, D. (2004). Postactivation potentiation: role in performance. British Journal of Sports Medicine, 38(4), 386-387.

Sale, D. G. (2002). Postactivation potentiation: role in human performance. Exercise and sport sciences reviews, 30(3), 138-143.

Santos, E. J., & Janeira, M. A. (2008). Effects of complex training on explosive strength in adolescent male basketball players. The Journal of Strength & Conditioning Research, 22(3), 903-909.

Seitz, L. B., & Haff, G. G. (2016). Factors modulating post-activation potentiation of jump, sprint, throw, and upper-body ballistic performances: A systematic review with meta-analysis. Sports Medicine, 46(2), 231-240.

Taylor-Burt, K. R., Konow, N., & Biewener, A. A. (2020). Post-activation muscle potentiation and its relevance to cyclical behaviours. Biology Letters, 16(6), 20200255.

Turner, A. P., Bellhouse, S., Kilduff, L. P., & Russell, M. (2015). Postactivation potentiation of sprint acceleration performance using plyometric exercise. The Journal of Strength & Conditioning Research, 29(2), 343-350.

Wilson, J. M., Duncan, N. M., Marin, P. J., Brown, L. E., Loenneke, J. P., Wilson, S. M., ... & Ugrinowitsch, C. (2013). Meta-analysis of postactivation potentiation and power: effects of conditioning activity, volume, gender, rest periods, and training status. The Journal of Strength & Conditioning Research, 27(3), 854-859.

Zimmermann, H. B., MacIntosh, B. R., & Dal Pupo, J. (2020). Does postactivation potentiation (PAP) increase voluntary performance?. Applied Physiology, Nutrition, and Metabolism, 45(4), 349-356.

21. BÖLÜM

TÜRKİYE'DE SPOR GENETİĞİ ARAŞTIRMALARI: TEZ ÇALIŞMALARINA GENEL BAKIŞ

Erdem SUBAK [1], Sürhat MÜNİROĞLU [2]

[1]İstanbul Esenyurt Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu, Antrenörlük Eğitimi Bölümü, İstanbul, Türkiye

https://orcid.org/0000-0003-1698-262X

gulhanerdemsubak@esenyurt.edu.tr

[1]Ankara Üniversitesi, Spor Bilimler Fakültesi Antrenörlük Eğitimi Bölümü, Ankara/ Türkiye

https://orcid.org/ 0000-0003-1250-5420

smuniroglu@ankara.edu.tr

ARALIK-2020

EFE AKADEMİ YAYINLARI

BÖLÜM KAYNAKLARI

Akalın, T. C. (2013). Elit sporcularda anjiyotensin dönüştürücü enzim ve iskelet kas geni alfa-aktinin 3 gen polimorfizminin incelenmesi. (Doktora). Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü. (359455)

Akkoç, O. (2017). Türkiyedeki elit sprinter ve mesafe sporcularında atletik performansa etki eden alfa-aktinin-3 ve anjiyotensin dönüştürücü enzim genotiplerinin belirlenmesi ve immünolojik özelliklerinin değerlendirilmesi. (Doktora). Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü. (484820)

Andersen, R. E., & Montgomery, D. L. (1988). Physiology of alpine skiing. Sports Medicine, 6(4), 210-221.

Aslan, H. E. (2019). Kas dokusu fizyolojisinde rol oynayan iki aday gen varyantının alt ekstremite kas enduransı yönünden farklı mevkilerde oynayan futbolcularda incelenmesi. (Yüksek Lisans). İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü. (645423)

Başoğlu, İ. A. (2019). Genetik profillerine göre değerlendirilen erkek maratoncuların beslenme programlarının ve genotip-fenotip korelasyonunun performansa etkisi. (Yüksek Lisans). Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü. (534289)

Çiloğlu, F. (2001). Angiotensin Converting Enzim (ACE) gen polimorfizminin uzun mesafe koşucuları, sprinter, futbolcular ve sedenter populasyonda karşılaştırılması. (Doktora). Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü. (107600)

Ergin, E. (2016). Elit Türk kadın voleybolcularda actn3 r577x polimorfizmi ve patlayıcı kuvvet performansı arasındaki ilişkinin belirlenmesi. (Doktora). Celal Bayar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü. (462784)

Gümüş, M. (2006). Elit güreşçilerin anjiyotensin dönüştürücü enzim (ACE) ve endoteryal nitrik oksit sentaz (eNOS) gen polimorfizm sonuçları ile karşılaştırılması. (Doktora). Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü. (171841)

Kaman, T. (2018). Milli bisikletçilerde dayanıklılık ile ilişkili ACTN3 rs1815739, ACE rs1799752, IL-6 rs1800795, MCT1 rs1049434 gen polimorfizmlerinin dağılımlarının araştırılması. (Doktora). Marmara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü. (505850)

Kavuncuoğlu, Z. (2006). Güreşçilerde ve sedenter populasyonda eNOS gen polimorfizminin karşılaştırılması. (Yüksek Lisans). Marmara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü. (185015)

Koku, F. E. (2014). Futbolcularda ve sedanter bireylerde ACTN3 R577X gen polimorfizm dağılımı ile telomeraz aktivitesi arasındaki ilişki. (Tıpta Uzmanlık). Ege Üniversitesi, Tıp Fakültesi. (384182)

Montgomery, H., Marshall, R., Hemingway, H., Myerson, S., Clarkson, P., Dollery, C., . . . World, M. (1998). Human gene for physical performance. Nature, 393(6682), 221-222.

Özgüneş, Ş. (2019). Sporcularda kas yaralanma sıklığının mlck geni ile ilişkisi. (Doktora). Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü. (604228)

Polat, M. (2012). Alp disiplini kayakçılarında yetenek seçimlerininin bazı genetik markerlarla belirlenmesi. (Doktora). Erciyes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü. (331344)

Subak, G. E. (2020). Dayanıklılık performansları yüksek futbol hakemlerinin ACE I/D, SOX15 T/G Ve HGF C/A Gen polimorfizmlerinin incelenmesi. (Doktora). Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü. (634486)

Şahin, İ. (2005). Angiotensin dönüştürücü (converting) enzim (ACE) gen polimorfizminin elit güreşçiler ve normal popülasyonda karşılaştırılması. (Doktora). Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü. (164004)

Şanlısoy, F. (2009). Ege bölgesi elit sporcularının genetik alt yapılarının spordaki performansına olumlu katkısının multidisipliner yöntemlerle araştırılması. (Yüksek Lisans). Celal Bayar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü. (387862)

Tanrıverdi, H. (2003). Erkek atletlerde anjiyotensin dönüştürücü enzim gen polimorfizmi ile sol ventrikül kitlesi ve sistolik fonksiyonları arasındaki ilişki. (Tıpta Uzmanlık). Pamukkale Üniversitesi, Tıp Fakültesi. (124521)

Tekbaş, B. (2012). Alfa aktinin 3 geni polimorfizmi ile sportif performans ilişkisi. (Yüksek Lisans). Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü. (326562)

Usaç, G. (2018). Profesyonel, amatör bilek güreşi sporcuları ve sedanterlerde mstn geninin rs1805086 ve rs1805065 polimorfizmleri ile antropometrik özelliklerinin incelenmesi. (Yüksek Lisans). Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü. (516585)

Yıldırım, M. E. (2019). Kısa ve uzun mesafe profesyonel Türk yüzücülerde dayanıklılık ile ilişkili PPAR-alfa RS-4253778 polimorfizmin dağılımının belirlenmesi. (Yüksek Lisans). Üsküdar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü. (572076)

Zekioğlu, A. (2011). Yoğun spor yapan kişilerde aleksitimi ve COMT Vall108/158 met gen polimorfizminin araştırılması. (Doktora). Celal Bayar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü. (387949)

22. BÖLÜM

SPORDA OKSİDAN VE ANTİOKSİDAN DENGE

Dr. Hüseyin ERDAL[1] & Doç. Dr. Gökmen ÖZEN [2]

[1]Aksaray Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıbbi Genetik Anabilim Dalı, Aksaray /TÜRKİYE
herdalyfa@gmail.com, https://orcid.org/0000-0003-0786-5077

[2]Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Çanakkale/TÜRKİYE
gokmenozen44@gmail.com, https://orcid.org/0000-0001-5756-653X

ARALIK-2020

EFEAKADEMİ YAYINLARI

BÖLÜM KAYNAKLARI

Akgönül Kürkcü, E. (2020). Dayanıklılık Antrenmanları. Özen, G., Koç H. (Ed.). Sporun Kavramsal Temelleri-4: Antrenman. İstanbul: Efe Akdemi Yayınları.

Atabek, H. Ç. (2011). Egzersiz ve Oksidatif Stres: Direnç Egzersizlerin Etkisi. Tur ki ye Kli nik le ri J Sports Sci 2011;3(2):92-100

Bloomer, R.J., Goldfarb, A.H., 2004. Anaerobic Exercise and Oxidative Stress: A Review. Canadian Journal of Applied Physiology 29, 245–263.

Ceylan, R. (2020). Aquatik Yoğun İnterval Antrenmanların Fiziksel Performans ve Kas Hasarına Etkileri. (Editör. İlhan ŞEN). İstanbul: Efe Akademi Yayınları.

Chatterjee M, Saluja R, Kanneganti S, et al. (2007). Biochemical and molecular evaluation of neutrophil NOS in spontaneously hypertensive rats. Cell Mol Biol, 53, 84-93.

Civil, T., İç, O. (2018). Spor Anatomisi ve Fizyolojisi. Ankara: MEB Yayınları.

Çelik, A, Varol, R, Onat, T, Dağdelen, Y, Tugay, F. (2007). Akut Egzersizin Futbolcularda Antioksidan Sistem Parametrelerine Etkisi. Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 5(4), 167-172.

D'Angelo, S., & Rosa, R. (2020). Oxidative stress and sport performance. Sport Sci, 13, 18-22.Gupta, R. K., Patel, A. K., Shah, N., Choudhary, A. K., Jha, U. K., Yadav, U. C., ... & Pakuwal, U. (2014). Oxidative stress and antioxidants in disease and cancer: a review. Asian Pacific Journal of Cancer Prevention, 15(11), 4405-4409.

Gür, F., Ayan, V., & Gür, GC. (2019). İyi Hissettirecek Sağlıklı Yaşam Egzersiz Reçeteleri. Türkiye Klinikleri Psikiyatri Hemşireliği-Özel Konular, 5(1), 31-37.

Hadžović - Džuvo, A., Valjevac, A., Lepara, O., Pjanić, S., Hadžimuratović, A., Mekić, A., 2014. Oxidative stress status in elite athletes engaged in different sport disciplines. Bosn J Basic Med Sci 2014; 14 (2): 60-62.

Kafkas ME, Taşkiran C, Şahin Kafkas A, Özen G, Taşkapan Ç, Özyalin F, Skarpańska-Stejnborn A. J. (2016). Acute physiological changes in elite free-style wrestlers during a one-day tournament. Sports Med. Phys. Fitness; 56(10): 1113-1119.

Kahraman, A, Çakar, H, Vurmaz, A, Gürsoy, F, Koçak, SM . (2003). Ağır Egzersizin Oksidatif Stres Üzerindeki Etkisi. Kocatepe Tıp Dergisi, 4(2),33-38.

Magherini, F., Fiaschi, T., Marzocchini, R., Mannelli, M., Gamberi, T., Modesti, P. A., & Modesti, A. (2019). Oxidative stress in exercise training: the involvement of inflammation and peripheral signals. Free radical research, 53(11-12), 1155–1165.

Meriç, F., Uğraş, S., Güllü, M., Çoban, DÇ., Özen, G., Timurkaan, S., Timurkaan, HS. (2016). Spor Fizyolojisi Ders Kitabı. Ankara: MEB Yayınları

Mota, M. P., Dos Santos, Z. A., Soares, J. F. P., de Fátima Pereira, A., João, P. V., Gaivão, I. O. N., & Oliveira, M. M. (2019). Intervention with a combined physical exercise training to reduce oxidative stress of women over 40 years of age. Experimental gerontology, 123, 1-9.

Oxyl radicals, redox-sensitive signalling cascades and antioxidants. Review. Cell Signal, 19, 1807-19.

Özcan, O., Erdal, H., Çakırca, G., & Yönden, Z. (2015). Oksidatif stres ve hücre içi lipit, protein ve DNA yapıları üzerine etkileri. J Clin Exp Invest. 6(3): 331-336

Sharma, P., Jha, A. B., Dubey, R. S., & Pessarakli, M. (2012). Reactive oxygen species, oxidative damage, and antioxidative defense mechanism in plants under stressful conditions. Journal of botany, 2012.

Shi, M., Wang, X., Yamanaka, T., Ogita, F., Nakatani, K., Takeuchi, T., 2007. Effects of anaerobic exercise and aerobic exercise on biomarkers of oxidative stress. Environmental Health and Preventive Medicine 12, 202–208.

Valko M, Rhodes CJ, Moncol J, et al (2006). Free radicals, metals and antioxidants in oxidative stress-induced cancer. Chem Biol Interact, 160, 1-40

Vezzoli, A., Pugliese, L., Marzorati, M., Serpiello, F.R., La Torre, A., Porcelli, S., 2014. Time-Course Changes of Oxidative Stress Response to High-Intensity Discontinuous Training versus Moderate-Intensity Continuous Training in Masters Runners. PLOS ONE 9, e87506.

Young I, Woodside J (2001). Antioxidants in health and disease. J Clin Pathol, 54, 176-86.

BEŞ USTA

Ahmet Midhat Efendi
Recaizade Mahmut Ekrem
Ahmet Cevdet Paşa
Şemsettin Sami
Muallim Naci

Osmanlı Meşahir-i Üdebası ve
On Dördüncü Asrın Türk Muharrirleri
serilerinin yazarı
Alişanzade İsmail Hakkı'nın
kaleminden...

HAZIRLAYAN
Ferhat KORKMAZ

EFEAKADEMİ

Beş Usta

Ferhat Korkmaz ORCID (0000-0003-0003-0305-6942)

ISBN: 978-625-7729-55-0

1. Baskı: Aralık 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ'ye aittir.

KÜTÜPHANE KARTI

Beş Usta
KOKMAZ, Ferhat
1. Basım, 203 s., 135 x 210 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar Kelimeler:
1. Alişanzade İsmail Hakkı, 2. Edebiyat, 3. Eleştiri.

Dizgi - Mizanpaj: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)

Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ 3
İÇİNDEKİLER 5
GİRİŞ 7

1. İSMAİL HAKKI'NIN HAYATI, EDEBİ KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ 10
1.1.Hayatı 10
1.2. Edebi Kişiliği 12
1.3.Telif Eserleri 13
1.4.Uyarlama ve Derleme Eserleri 15
1.5.Tercüme Eserleri 16

2. ESER VE ŞAHSİYETLER ÜZERİNE..... 19
2.1.Ahmet Midhat Efendi 19
2.2.Ekrem Bey 22
2.3.Ahmet Cevdet Paşa 24
2.4.Şemsettin Sami Bey 25
2.5.Muallim Naci Efendi 26

3. ESERLERİN TAM METNİ..... 29
3.1.Ahmet Midhat Efendi 29
3.1.1.Müellifin İfadesi 29
3.1.2.Ahmet Midhat Efendi 30
3.2. Ekrem Bey 56
3.2.1.İfa-yı Teşekkür 56
3.2.2.Recaizade Mahmut Ekrem 57
3.3.Ahmet Cevdet Paşa 89
3.3.1.Mukaddime 89
3.3.2.Cevdet Paşa 90
3.4.Şemsettin Sami Bey 114
3.4.1.İfade 114
3.4.2.Şemseddin Sami Bey 116
3.5.Muallim Naci Efendi 146

3.5.1.Merhum Naci Efendi'nin Muhtasaran Tercüme-i Hali..... 146
3.5.2.Muallim Naci Efendi..... 147

SONUÇ 196
KAYNAKLAR.....201

KAYNAKLAR

Akyüz, Kenan (2015). *Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgileri (1860-1923)*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.

Aydoğan, Bedri (2019). "Alişanzade İsmail Hakkı'nın 14. asır Türk muharrirlerinin birinci defteri - Ahmed Midhat Efendi". Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Dergisi. 4 (2), 247-278.

Bay, F. Özlem (2013). "Fransız Edebiyatından Yapılan İlk Edebi Çeviriler Üzerine Analitik Bir Uygulama (1860-1900)". Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Doktora Tezi.

Baydan Birkan, Esra (2015). "Tanzimat Dönemi Çeviri Romanlarında Yeniden Çeviri Örnekleri" *The Journal of Academic Social Science Studies*. Sayı.39. ss.173-188.

Esen, Cennet (2017). "Alişanzade İsmail Hakkı'nın Sanat ve Edebiyat Yazıları" Aksaray Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü. Aksaray: Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Eyice, Semavi (1995). "Eldem, Sedat Hakkı." *İslam Ansiklopedisi*. 11.Cilt. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı.

Feuillet Octave (1311e). *Talihsiz*, Çev: İsmail Hakkı. Matbaa-i Ebüzziya: İstanbul.

İsmail Hakkı (1308a). *Ahmet Midhat Efendi*. İstanbul: Vatan Kütüphanesi (Artin Asadoryan Matbaası).

İsmail Hakkı (1308b). *Ekrem Bey*. İstanbul: Vatan Kütüphanesi (Mahmud Bey Matbaası).

İsmail Hakkı (1308c). *Cevdet Paşa*. İstanbul: Vatan Kütüphanesi (Âlem Matbaası)..

İsmail Hakkı (1311a). *Şemsettin Sami Bey*. İstanbul: Vatan Kütüphanesi (Kasbar Matbaası)..

İsmail Hakkı (1311b). *Muallim Naci Efendi*. İstanbul: Vatan Kütüphanesi (Nişan Berberyan Matbaası).

İsmail Hakkı (1311c). *İki Hakikat*. İstanbul: Nişan Berberyan Matbaası.

İsmail Hakkı (1311d). *Muasır Şairlerimiz*. İstanbul: Âlem Matbaası.

İsmail Hakkı ve Fehim İbrahim (1307). *Müntehabât-ı Terâcim-i Meşâhir*, Şirket-i Mürettibiye Matbaası: İstanbul.

İz, Fahir (1993). "Ismâil Hakkı Âlishân md.", Vol. IV. Leiden: *The Encylopedia Of Islam*.

Kaplan, Mehmet (1997). *Tevfik Fikret, Devir-Şahsiyet-Eser*. İstanbul: Dergâh Yayınları.

Keleş, Reyhan Elmas (1999). "Mektep Dergisi'nin İncelenmesi Batı Edebiyatından Tercümeler (1891-1898)" İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Kock, Paul de (1309). *Edmond ve Nişanlısı*. Çev: İsmail Hakkı. Kasbar Matbaası: İstanbul.

Kolcu Ali İhsan (2008). *Türkçe'de Batı Şiiri*. Erzurum: Salkımsöğüt Yayınları.

Lamartine, Alphonse de (1307). *Rafael*, Çev: İsmail Hakkı. Âlem Matbaası: İstanbul.

Mazıcı, Nurşen (1998), "1930'a Kadar Basının Durumu ve 1931 Matbuat Kanunu", *Atatürk Yolu. Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Dergisi*. Yıl:9. Cilt:5. Sayı:18. ss.131-154.

Okay, Orhan (1995). "Eldem, İsmail Hakkı md." *İslam Ansiklopedisi*. 11.Cilt. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı.

Richebourg, Jules Emile (1305). *Küçük Kontes*. Çev: İsmail Hakkı ve Suad Nihad. Mahmud Bey Matbaası: İstanbul.

Timur, Kemal (1995). "Mekteb dergisi (1.cilt, 1891,1892) (tasnif, inceleme ve değerlendirme)" Dicle Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü. Diyarbakır: Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Uçman, A. (2001). "A History of Ottoman Poetry'nin Yayımlanmamış VII. Cildi*". Türklük Araştırmaları Dergisi*. S. 9, s. 111-130.

Uçman, Abdullah (2017). "Kendi Kalemiyle Alişanzade İsmail Hakkı". *Dergâh*. Sayı: 323. ss. 18-19.

Uşaklıgil, Halit Ziya (2017). *Kırk Yıl*. Yapı Kredi Yayınları: İstanbul.

Verne, Jules (1311). *Balonda Facia*, Çev: İsmail Hakkı. Âlem Matbaası: İstanbul.

FARS DİYARINDAN TÜRKÇE BİR SOLUK

Hakîm-i Heydecî ve Türkçe Şiirleri

YAZAR

Dr. Sinan CEREYAN

EFEAKADEMİ

Fars Diyarından Türkçe Bir Soluk - Hakîm-i Heydecî ve Türkçe Şiirleri

Editör: Ahmet TANYILDIZ
Yazar: Sinan CEREYAN ORCID (0000-0002-7344-8135)

E-ISBN: 978-625-7729-51-2
ISBN: 978-625-7729-50-5
1. Baskı: Aralık 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ'ye aittir.

KÜTÜPHANE KARTI
Fars Diyarından Türkçe Bir Soluk - Hakîm-i Heydecî ve Türkçe Şiirleri
TANYILDIZ, Ahmet - CEREYAN, Sinan
1. Basım, 272 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin var.
Anahtar kelimeler:
1. Hakîm-i Heydecî, 2. Dîvân, 3. Türkçe Şiirler, 4. Din, 5. Tasavvuf

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)
Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

ÖN SÖZ 3
İÇİNDEKİLER 5
KISALTMALAR 7
GİRİŞ 9

BİRİNCİ BÖLÜM
HAKÎM-İ HEYDECÎ: HAYATI -EDEBÎ YÖNÜ VE ESERLERİ 13
1.Heydecî'nin Hayatı 14
2. Edebî Yönü 21
2.1. Hâkim-i Heydecî ve İran Şairleri 24
3.Eserleri 31
3.1. Risâle-i Duhâniye 31
3.2. Şerh-i Manzûme-i Sebzevârî 32
3.3. Dâniş-nâme 32
3.4. Dîvân-ı Eş'âr-ı Türkî 33

İKİNCİ BÖLÜM
HEYDECÎ'NİN TÜRKÇE ŞİİRLERİ 35
1.Dil ve Üslûp 36
2.Heydecî'nin Türkçe Şiirlerindeki Atasözleri, Vecizeler ve Deyimler 40
3. Edebî Sanatlar 45
3.1. Teşbih: 46
3.2. Tezad: 47
3.3. Telmîh 48
3.4. Tenâsüb 49
3.5. İrsâl-i Mesel 50
4.Dînî-Tasavvufî Unsurlar 51
4.1. Din ve İnançla İlgili Unsurlar 51
4.1.1. Allah 51
4.1.2. Melekler 53
4.1.3. Kitaplar 54
4.1.4. Peygamberler 55
4.1.5. Ahiret 58

4.1.6. Kaza ve Kader 59
4.1.7. İbadet ve Kulluk 60
4.2. İnanç Algısı 62
4.2.1. Şiîlik-Sünnîlik 62
4.2.2. On iki İmam 63
4.2.3. Hz. Hasan 64
4.2.4. Hz. Hüseyin 65
4.2.5. Hz. Mehdi 65
4.2.6. Ehl-i Beyt (Âl-i abâ) 66
4.3. Tasavvuf 66
4.3.1. Züht ve Takva 67
4.3.2. Vahdet-i Vücûd Nazariyesi ve Âlemin Yaratılışı 69
4.3.3. İlâhî Aşk 71
4.3.4. Tevekkül 72
4.3.5. Riyâzet- Mücâhede 74
4.4. Tasavvufî Şahsiyetler 75
4.4.1. Hallâc-ı Mansûr 75
4.4.2. Şeyh-i San'an 75
4.4.3. Şeyh-i İşrâk Sühreverdî 76
5. Şiirlerin Aktarılmasında İzlenen Yöntem 77

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
METİN 79

SONUÇ 224
KAYNAKÇA 227
DİZİN 233
SÖZLÜK 236
TIPKIBASIM 245

KAYNAKÇA

ACLÛNÎ İsmail b.Muhammed el-**, Keşfu'l Hafâ**, C.II, Daru'l Kütüb'l- İlmiyye, Beyrut,1988,

AKDOĞAN, Yaşar, **Azerbaycan Türkçesinden Türkiye Türkçesi'ne Büyük Sözlük**, Beşir Kitabevi, İstanbul 1999

AKYÜZ Kenan, Süheyl BEKEN, Sedit YÜKSEL, Müjgân CUNBUR, (Haz.) Fuzûlî, **Türkçe Divan**, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1958

ALBAYRAK, Nurettin, **Ansiklopedik Halk Edebiyatı Sözlüğü,** Kapı Yayınları, İstanbul 2010

ALTAYLI, Yasemin, Alpertunga ALTAYLI, , **Azerbaycan-Türkiye Türkçesi Ortak Kelimeler Sözlüğü**, Tiydem Yayıncılık, Ankara 2009

ALTINTAŞ, Hayrani, **Tasavvuf Tarihi**, Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Yayınları No:171, Ankara 1986

ALTUNTAŞ, Halil – Muzaffer ŞAHİN, , **Kur'ân-ı Kerim Meali**, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Anakra 2003

ATİK GÜRBÜZ, İncinur, "Osmanlı Metinlerinde Mehdi Tasavvurları", **Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi**, Bahar 2019/Sayı 89, s.11-42

AYAN Hüseyin, **Nesîmî, Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Türkçe Divanının Tenkitli Metni**, TDK.Yay., Ankara, 2014

BABÜR, Yusuf, **Şeyh-i San'an Kıssasına Dair**, *Electronic Turkish Studies*, Ankara,2013, s.509-516

BİLGEGİL, M.Kaya, **Edebiyat Bilgi ve Teorileri**, Salkımsöğüt Yayınevi, Erzurum 2015

BİLGİN, A. Azmi, **Türk Tasavvuf Edebiyatı Makaleleri**, TDK Yayınları, Ankara 2016

BOZORGHALKİ, Muhammed Rıza, **Şâh Nebât-ı Hâfız**, Zavar, Tahran 1382

CEBECİOĞLU Ethem, **Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü**, Otto Yayınları Ankara,2014

CEYLAN Ömür, **Tasavvufi Şiir Şerhleri**, Kapı Yayınları, İstanbul 2007

DEVELLİOĞLU, Ferit, **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat**, Aydın Kitabevi, Ankara 2013

DİLÇİN, Cem, **Örneklerle Türk Şiir Bilgisi**, TDK Yayınları, Ankara 2013

DİLÇİN, Cem, **Yeni Tarama Sözlüğü**, 4. Baskı, TDK Yayınları, Ankara 2018

EKBEROV, Menafi – KASIMOVA, M., **Güney Azerbaycan Edebiyatı Antolojisi**, Elm Yayınevi, Bakü 1981

EKER, Süer, **Farsçanın Kıskacında Güney Azerbaycan Türkçesi**, Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Ankara. Sayı, 9 Güz. 2008. s.184-197

ERDOĞAN, Mustafa, **Türk Edebiyatında Muhammes**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 2002

ERGİN, Muharrem, **Azeri Türkçesi**, Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul 1971

ERGİN, Muharrem, **Türk Dil Bilgisi**, Bayrak Yayınları, İstanbul 2009

ERKAN, Arif, **Arapça- Türkçe Büyük Sözlük**, Yasin Yay. İstanbul 2004

ERTAYLAN, İsmail Hikmet, **Azerbaycan Edebiyatı Tarihi I-II**, Haz. Pervane Bayram, Akçağ Yayınları, Ankara 2013

FURUĞİ, Muhammed Ali, Abdulazim GARİB, **Gazeliyat-ı Sa'dî**, İkbal Yayınları, Tahran 1388

GENÇOSMAN, M. Nuri (Çev.), Nizâmî, **Mahzen-i Esrar**, Ataç Yayınları, İstanbul, 2014

GÖLPINARLI, Abdülbâki (Çev.), Ferîdüddin Attâr, **Mantık-al-Tayr**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2019

GÖLPINARLI, Abdülbaki, **On iki İmam**, Der Yayınevi, İstanbul 1979

HACALOĞLU ALBAYRAK, Recep, **Azeri Türkçesi Dil Klavuzu**, Ankara 1992

HELİMOĞLU YAVUZ, Muhsine, **Azerbaycan Halk Edebiyatı ile Türkiye Halk Edebiyatı Arasındaki Benzerlikler,** An Yayınları, Ankara 1991

HEŞTERUDİ, Ali, **Külliyât-ı Divân-ı Heydecî**, Kitabfrûş-i Aleviyun, Tahran 1377

İPEK, Ali, **Azerbaycan Tarihi'ne Giriş**, Lalezar Kitabevi, Ankara 2007

İPEKTEN, Haluk, **Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz**, Dergâh Yayınları, İstanbul 2017

KAFKASYALI, Ali, **İran Türkleri**, Bilgeoğuz Yayınları, İstanbul 2010

KANAR, Mehmet, **Farsça-Türkçe Sözlük**, Say Yayınları, İstanbul 2015

KARA, İhsan,(Haz.) Seyyid Mustafa Rasim Efendi, **Tasavvuf Sözlüğü**, İnsan Yayınları, İstanbul, 2013

KARA, Mustafa, **Türk Tasavvuf Tarihi Araştırmaları**, Dergâh Yayınları, İstanbul 2010

KARABEY, Turgut, Habib İDRİSİ, , **Güney Azerbaycan Şiiri Antolojisi**, Taş Medrese Yayınları, Erzurum 1991

KARAHAN, Leyla, **Anadolu Ağızlarının Sınıflandırılması**, TDK Yayınları, Ankara 2017

KARAYEV, Yaşar, **Belli Başlı Dönemleri ve Zirve Şahsiyetleriyle Azerbaycan Edebiyatı**, Haz. Yavuz AKPINAR, Ötüken Neşriyat, İstanbul 1999

KARTAL, Ahmet, **Doğunun Uzun Hikâyesi Türk Edebiyatında Mesnevî**, Doğu Kütüphanesi, İstanbul 2014

KARTAL, Ahmet, **Şiraz'dan İstanbul'a Türk-Fars Kültür Coğrafyası üzerine Araştırmalar**, Kurtuba Kitap, İstanbul 2011

KARTAL, Ahmet, **Türk-Fars Edebî İlişkileri Hâkikate Düşen Gölge**, Doğu Kütüphanesi, İstanbul 2016

KAYAOKAY, İlyas, **Gül-i Tebrizî Dîvân Edebiyatı Yazıları**, Akçağ Yayınları, Ankara 2013

KIRLANGIÇ, Hicabi, **Hâfız Divânı**, Kapı Yayınları, İstanbul 2013

KOCAKAPLAN, İsa, **Açıklamalı Edebi Sanatlar**, Türk Edebiyat Vakfı Yayınları, İstanbul 2017

KOCATÜRK, Vasfi Mahir, **Büyük Türk Edebiyatı Tarihi**, İKÜ Yayınevi, İstanbul 2016

KURNAZ, Cemal, **Divan Edebiyatı ve Türk Kimliği**, Kurgan Edebiyat Yayınları, Ankara 2013

KURNAZ, Cemal, **Divan Edebiyatı Yazıları**, Akçağ Yayınları, Ankara 1997

KURNAZ, Cemal, **Halk ve Divan Şiirinin Müşterekleri Üzerine Denemeler**, Akçağ Yayınları, Ankara, 1990

KÜLEKÇİ, Numan, **Açıklamalar ve Örneklerle Edebi Sanatlar**, Akçağ Yayınları, Ankara 2016

KÜRKÇÜOĞLU, Kemal Edip (nşr.), Tâhirü'l-Mevlevî, **Edebiyat Lügatı**, Enderun Kitabevi, İstanbul 1994

LEVEND, Agâh Sırrı, **Divan Edebiyatı**, Dergâh Yayınları, İstanbul 2015

MA'RÛF, Beşşâr Avvad **(**nşr),Tirmîzî, **el-Câmi'u'l-Kebir(Sünenu't-Tirmîzî**),I-VI, Dâru'l-Ğarbi'l-İslâmî, 1.Baskı, Beyrut 1996

MACİT, Muhsin**, Divan Şiirinde Âhenk Unsurları**, Kapı Yayınları, İstanbul 2005

MAZIOĞLU, Hasibe, **Eski Türk Edebiyatı Makaleleri**, TDK Yayınları, Ankara 2017

MUHSİNİ, Aziz, **Azerbaycan Edebiyat Tarihinde Kızıl Yarpaklar,** Mina Yayınları 1995

OKUYUCU, Cihan, **Divan Edebiyatı Estetiği**, Kapı Yayınları, İstanbul 2015

ONAY, Ahmet Talat, **Açıklamalı Divan Şiiri Sözlüğü**, Haz. Cemal KURNAZ, Kurgan Edebiyat Yayınları, Ankara 2016

ONAY, Ahmet Talat, **Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar**, Haz. Cemal KURNAZ, TDV Yayınları, Ankara 1992

ÖZTÜRK, Mürsel, Derya ÖRS, (Haz.),Mütercim Asım Efendi, **Burhân-ı Katı**, TDK Yayınları, İstanbul 2009

PALA, İskender, **Ansiklopedik Divân Şiiri Sözlüğü**, Kapı Yayınları, İstanbul 2004

PARLATIR, İsmail, **Osmanlı Türkçesi Sözlüğü**, Yargı Yayınevi, Ankara 2014

PEKOLCAY, Necla, **İslâmî Türk Edebiyatı**, Kitabevi Yayınları, İstanbul 1996

REDHOUSE, Sir James W.,**Turkish and English Lexicon**, Çağrı Yayınları, İstanbul 2001

SADIK, Hüseyin Muhammedzâde, **Dîvân-ı Eş'âr-ı Türkî-i Hakîm Molla Muhammed Heydecî**, Pınar Yayınları, Zencan 1387

ŞENER, H. İbrahim, YILDIZ, Âlim, **Türk İslam Edebiyatı**, Rağbet Yayınları, İstanbul 2016

ŞİŞMAN, Bekir, Muhammet, KUZUBAŞ, **Şehnâme'nin Türk Kültür ve Edebiyatına Etkileri**, Ötüken Yayınları, İstanbul 2017

ŞÜKÜN, Ziya, **Farsça- Türkçe Lûgat**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1984

ŞÜKÜROVA, Esmira**,** "Güney Azerbaycan Edebiyatında Manzum Hikâye Türünün Gelişme Özellikleri", **Motif Akademi Halkbilim Dergisi**, 2011-2(Temmuz-Aralık) (Azerbaycan Özel Sayısı-II) s.57-66

TARLAN, Ali Nihat, **Edebiyat Meseleleri**, Akçağ Yayınları, Ankara 2017

TDV İslam Ansiklopedisi, Cilt 38, TDV Yayınları, İstanbul, 2010

TÖKEL Dursun Ali, **Divan Şiirinde Şahıslar Mitolojisi**, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2016

TÜRER, Osman, **Ana Hatlarıyla Tasavvuf Tarihi**, Ataç Yayınları, İstanbul 2015

ULUÇ, Tahir, (Çev.)Sühreverdî, **İşrak Felsefesi**, İz Yayınları, İstanbul 2012

ULUDAĞ, Süleyman(Ter.), Ferîdüddin Attâr, **Tezkiretü'l-Evliyâ**, Semerkand Yayınları, İstanbul 2018

ULUDAĞ, Süleyman, **Tasavvuf Terimleri Sözlüğü**, Kabalcı Yayınevi, İstanbul 2005

UTKU, Mustafa, **Kur'an ve Sünnet Işığında, Tasavvuf Ahlâkı ve Âdâbı**, Uludağ Yayınları, Bursa 2005

ÜSTÜNER Kaplan, **Tasavvuf ve Klasik Şiirimiz**, Akçağ Yayınları, Ankara 2014

YILMAZ, Mehmet, **Edebiyatımızda İslamî Kaynaklı Sözler**, Enderun Kitabevi, İstanbul 1992

TRENDS IN eBUSINESS AND eGOVERNMENT

Edited by

Dr. Ömer AYDIN

İstanbul

December, 2020

EFEACADEMY

TRENDS IN eBUSINESS AND eGOVERNMENT

Editor **:** Dr. Ömer AYDIN
Orcid: 0000-0002-7137-4881

E-ISBN : 978-625-7729-47-5 **ISBN :** 978-625-7729-46-8

Date of Pub./Basım : December 2020

Publishing, selling and copying rights of that book belong to EFE ACADEMY.

LIBRARY CARD

Editor: Aydın, Ömer
Trends in eBusiness and eGovernment , Printing, vi + 117 p., 160 x 240 mm.

Keywords:
1. Ebusiness, 2. Egovernment, 3. Digital transformation, 4. Technology
5. Digitalization

Typographic/Dizgi : Dr. Ömer AYDIN (omer.aydin@deu.edu.tr)
Cover design/Kapak tasarımı : Duygu DÜNDAR
Certificate No/Sertifika No : 43370

Efe Akademi Yayınevi
Address:
Yıldız Teknik Üniversitesi
Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
Phone :0212 482 22 00
Web : www.efeakademi.com
Email : info@efeakademi.com

Printing house address:
Address:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi
Davutpaşa Kampüsiçi
Esenler / İSTANBUL
Phone : 0212 483 13 13
Web : www.ofis2005.com

CONTENT

Trends in eBusiness: digital currencies for a CSR 3.0 good practice 1
Antonio Sánchez-Bayón, Miguel Ángel García-Ramos Lucero

Intention to Use M-Government Services: Age, Gender and Education Really Matter? 19
Annie Ng Cheng San, Choy Johnn Yee, Krishna Moorthy, Alex Foo Tun Lee

E-Procurement within the City of Johannesburg Metropolitan Municipality, South Africa: A gendered perspective 43
Angelita Kithatu-Kiwekete, Shikha Vyas-Doorgapersad

Impediments to the use of eLearning technology in an applied sciences and technology at a university in South Africa 57
Anthony Kiryagana Isabirye, Nobukhosi Dlodlo, Lydia Mbati

The Role of Knowledge Management Systems On the Export Performance of Manufacturing Firms: Evidence from Zimbabwe 71
Edmore Tarambiwa, Chengedzai Mafini

Public finance support for digitalization implementation within the SME's in Pelagonija region 85
Anastas DJUROVSKI

Structural Equation Modelling of Internet Banking Service Quality in South Africa: A Framework for Managers 99
Ephrem Habtemichael Redda, Jhalukpreya Surujlal

REFERENCES

Adil, M. (2013). Efficacy of SERVPERF in measuring perceived service quality at rural retail banks: Empirical evidences from India. *International Journal of Business Insights and Transformation*, 6(1), 52-63.

Anuwichanont, J. & Mechinda, P. (2009). The impact of perceived value on spa loyalty and its moderating effect of destination equity. *Journal of Business & Economics Research,* 7(12), 73-90.

Aziz, A.B., Elbadrawy, R. & Hussien, M.I. (2014). ATM, Internet Banking and Mobile Banking Services in a Digital Environment: The Egyptian Banking Industry. *International Journal of Computer Applications,* 90(8), 45-52.

Barnes, S.J. & Vidgen, R. (2003). Measuring website quality improvements: a case study of the forum of strategic improvement. *Industrial Management and Data Systems*, 103(5), 297-309.

Blunch, N.J. (2008). *Introduction to structural equation modelling using SPSS and Amos*. London: SAGE.

Boshoff, C. & Du Plessis, P.J. (2009). *Services marketing: a contemporary approach*. Cape Town: Juta.

Churchill, G.A. (1979). A paradigm for developing better measures of marketing constructs. *Journal of Marketing Research*, 16, 64-73.

Clark, L.A. & Watson, D. (1995). Construct validity: Basic issues in objective scale development. *Psychological assessment,* 7(3), 309-319.

Cronin, J.J., Brady, M.K. & Hult, G.T.M. (2000). Assessing the effects of quality, value, and customer satisfaction on consumer behavioural intentions in service environments. *Journal of Retailing*, 76(2), 193-218.

Cronin, J.J. & Taylor, S.A. (1994). SERVERF versus SERVQUAL: reconciling performance based and perceptions minus expectations measurement of service quality. *Journal of Marketing,* 58(1), 125-33.

Dabholkar, P.A., Thorpe, D.I. & Rentz, J.O. (1996). A measure of service quality for retail stores: scale development and validation. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 24(1), 3-16.

Dong, M.K. (2003). Inter-relationships among store image, store satisfaction, and store loyalty among Korea discount retail patrons. *Asia Pacific Journal of Marketing and Logistics*, 15(4), 42-71.

Garland, R. (1991). The mid-point on a rating scale: Is it desirable? *Marketing bulletin*, 2, 66-70.

Grönroos, C. (1984). A service quality model and its marketing implications. *European Journal of Marketing*, 18(4), 36-44.

Grönroos, C. (2007). *Service management and marketing: Customer management in service competition.* London: John Wiley.

Gupta, S. & Zeithaml, V. (2006). Customer metrics and their impact on financial performance. *Marketing Science*, 25(6), 718-739.

Hallowell, Roger. (1996). The Relationship of Customer Satisfaction, Customer Loyalty, and Profitability: An Empirical Study, The *International Journal of Service Industry Management*, **7** (4), 27-42.

Hair, J.F., Black, W.C., Babin, B.J. & Anderson, R.E. (2010). *Multivariate data analysis: a global perspective.* 7th ed. New Jersey: Pearson Education.

Han, S. & Baek, S. (2004). Antecedents and consequences of service quality in online banking: An application of the SERVQUAL instrument. *Advances in Consumer Research,* 31, 208-214.

Iacobucci, D. (2016). *Marketing Management*. Boston: Cengage.

Johnson, M., Gustafsson, A., Andreassen, T., Lervik, L. & Cha, J., (2001). The evolution and future of national customer satisfaction index models. *Journal of Economic Psychology*, 22(2), 217-245.

Jun, M. & Cai, S. (2001). The key determinants of internet banking service quality: A content analysis. *International Journal of Bank Marketing,* 19(7), 276-291.

Knox, S.D. & Denison, T.J. (2000). Store loyalty: Its impact on retail revenue, an empirical study of purchasing behaviour in the UK. *Journal of Retailing and Consumer Services*, 7, 33-45.

Koo, D.M. (2006). The fundamental reasons of e-consumers' loyalty to an online store. *Electronic Commerce Research and Applications*, 5(2), 117-130.

Kuo, Y.F., Wu, C. & Deng, W.J. (2009). The relationships among service quality, perceived value, customer satisfaction, and post-purchase intention in mobile value-added services. *Computers in Human Behaviour*, 25, 887-896.

Lee, H.S. (2010). Factors influencing customer loyalty of mobile phone service: Empirical evidence from Koreans. *Journal of Internet Banking and Commerce,* 15(2), 2-14.

Lewis, B.R. & Soureli, M. (2006). The antecedents of consumer loyalty in retail banking, *Journal of Consumer Behaviour*, 5, 15-31.

Loonam, M. & O'Loughlin, D. (2008). Exploring e-service quality: A study of Irish online banking. *Marketing Intelligence & Planning,* 26(7), 759-780.

Lovelock, C. & Wright, L. (1999). *Principles of marketing and management*. New York: Pearson Prentice-Hall.

Malhotra, N.K. (2010). *Marketing research: An applied orientation*. 6th ed. Upper New Jersey: Pearson Education Prentice Hall.

Mueller, R.O. (1996). *Basic principles of structural equation modeling: An introduction to LISREL and EQS*. New York, NY: Springer.

Narteh, B. (2013). Service quality in automated teller machines: An empirical investigation. *Managing Service Quality*, 23(1), 62-89.

Redda, E.H., Surujlal, J. & Leendertz, V. (2015). Internet Banking Service Quality Scale Development in South Africa: A Qualitative Approach. 27th Annual SAIMS Conference 2015, Cape Town, South Africa.

Pallant, J. (2013). A step by step guide to data analysis using IBM SPSS: Survival manual. 5th ed. New York: McGraw-Hill.

Parasuraman, A., Zeithaml V.A., & Berry, L.L. (1985). A conceptual model of service quality and its implications for future research. *Journal of Marketing,* 49, 41-50.

Parasuraman, A., Zeithaml V.A., & Berry, L.L. (1988). SERVQUAL: a multiple-item scale for measuring consumer perceptions of service quality. *Journal of Retailing*, 64, 12-40.

Parasuraman, A., Zeithaml, V. & Malhotra, A. (2005). E-S-QUAL: A multiple-item scale for assessing electronic service quality. *Journal of Service Research,* 7(3), 213-233.

Patterson, P.G. & Spreng, R.A. (1997). Modeling the relationship between perceived value, satisfaction and repurchase intentions in a business-to-business, services context: an empirical examination. *International Journal of Service Industry Management*, 8(5), 414-434.

Ruiz-Molina, M. & Gil-Saura, I. (2008). Perceived value, customer attitude and loyalty in Retailing. *Journal of Retail and Leisure Property,* 7, 305-314.

Santos, F. (2003). E-service quality: A model of virtual service quality dimensions. *Managing Service Quality,* 13(3), 233-246.

Siddiqi, K.M. (2011). The drivers of customer loyalty to retail banks: an empirical study in Bangladesh. *Industrial Engineering Letter*, 1(1), 40-50.

Torres, M., Summers, T. & Belleau, D. (2001). Men's shopping satisfaction and store references. *Journal of Retailing and Consumer Services*, 8, 205-212.

Van Riel, A., Liljander, V. & Jurriens, P. (2001). Exploring consumer evaluations of e-services: a portal site. *International Journal of Service Industry Management*, 12(4), 359-377.

Zeithaml, V.A. (1988). Customer perceptions of price, quality, and value: A measure-end model and synthesis of evidence. *Journal of Marketing*, (5), 2-22.

ENDÜSTRİ 4.0 PARADİGMASI:

İŞLETME FONKSİYONLARININ DİJİTAL DÖNÜŞÜMÜ

EDİTÖRLER

Dr. Fatih Ferhat ÇETİNKAYA
Dr. Emine ŞENER

EFEAKADEMİ

Endüstri 4.0 Paradigması: İşletme Fonksiyonlarının Dijital Dönüşümü

Editör: Fatih Ferhat ÇETİNKAYA ORCID (0000-0003-2263-0479)
Editör: Emine ŞENER ORCID (0000-0002-8903-1684)

E-ISBN: 978-625-7729-53-6
ISBN: 978-625-7729-52-9

1. Baskı: Aralık 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ'ye aittir.

KÜTÜPHANE KARTI
Endüstri 4.0 Paradigması: İşletme Fonksiyonlarının Dijital Dönüşümü
ÇETİNKAYA, Fatih Ferhat - ŞENER, Emine
1. Basım, 338 s., 135 x 210 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. Endüstri 4.0, 2. Dijital Çağ, 3. İşletme Yönetimi,
4. İşletme Fonksiyonları, 5. Akıllı İşletme.

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)
Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

EDİTÖRLER....3
BÖLÜM VE YAZAR BİLGİSİ....5
İÇİNDEKİLER....7
ÖNSÖZ....11

ENDÜSTRİ 4.0 VE SANAYİ DEVRİMLERİNİN KAVRAMSAL GELİŞİMİ....13
GİRİŞ....14
Endüstri 4.0 Kavramı....15
Sanayi Devrimlerinin Gelişim Aşamaları....18
Endüstri 4.0'ın Avantajları ve Riskleri....22
Endüstri 4.0'ın Temel Bileşenleri....24
SONUÇ....29
KAYNAKÇA....30

ENDÜSTRİ 4.0: İŞLETMELER AÇISINDAN FIRSATLAR VE TEHDİTLER....33
GİRİŞ....34
Endüstri 4.0: Mevcut Durum....36
Endüstri 4.0: Faydalar ve Fırsatlar....42
Endüstri 4.0: Zorluklar ve Tehditler....46
SONUÇ....47
KAYNAKÇA....50

İŞLETMELERDE YENİ YAPILANMALAR: ENDÜSTRİ 4.0'IN BİR ÜRÜNÜ OLARAK AKILLI İŞLETMELER....53
GİRİŞ....54
Akıllı İşletmeler....55
Endüstri 4.0....60
İşletmelerde Yeni Yapılanmalar: Endüstri 4.0'ın Bir Ürünü Olarak Akıllı İşletmeler....63
SONUÇ....69
KAYNAKÇA....72

STRATEJİK YÖNETİM ÇERÇEVESİNDE ENDÜSTRİ 4.0....77
GİRİŞ....78
Stratejik Yönetim....80
Endüstri 4.0 ve Etkileri....84
Stratejik Yönetim ve Endüstri 4.0....88
SONUÇ....91
KAYNAKÇA....93

ENDÜSTRİ 4.0 PERSPEKTİFİNDEN BİLGİ YÖNETİMİ SÜRECİ..99
GİRİŞ....100
Endüstri Devrimleri ve Bilgi Yönetiminin Paradoksal İlişkisi..102

Teknoloji-Bilgi Yönetimi İlişkisi 106
Endüstri 4.0 ile Değişen Örgüt Tasarımında Bilgi Yönetiminin Rolü 107
Endüstri 4.0 ile Bilgi Yönetiminin ve Büyük Verinin Artan Önemi 111
Bilgi Yönetiminde T Tipi Profesyonel ve Endüstri 4.0 114
SONUÇ 117
KAYNAKÇA 119

ENDÜSTRİ 4.0 VE BÜYÜK VERİ 123
GİRİŞ 124
Büyük Veri 126
Büyük Veri'nin Temel Özellikleri 130
Endüstri 4.0 ve Büyük Veri 133
Büyük Veri Analitiği 136
Büyük Verinin Dezavantajları 139
Büyük Veri Uygulamaları 140
SONUÇ 142
KAYNAKÇA 144

ENDÜSTRİ 4.0 VE İNOVASYONA ETKİLERİ 147
GİRİŞ 148
Endüstri 4.0 ve İnovasyona Etkileri 152
İnovasyon ile İlişkili Endüstri 4.0 Ayrımları 152
Endüstri 4.0'ın Sürükleyici Unsurları 155
Sosyal İnovasyon 157
Teknolojik İnovasyon 159
SONUÇ 167
KAYNAKÇA 169

ENDÜSTRİ 4.0 VE GİRİŞİMCİLİK 173
GİRİŞ 174
Girişimcilikte Yenilik ve Yaratıcılık 176
Yeni Ekonomi 178
Endüstri 4.0 ve Girişimcilik 180
Endüstri 4.0'ın Girişimciler İçin Getirdiği Yenilikler 180
Nesnelerin İnterneti 180
Siber-Fiziksel Sistemler 181
Bulut Bilişim Sistemi 182
Akıllı Fabrikalar 182
Üç Boyutlu Yazıcılar (3D) 184
Türkiye'de Endüstri 4.0 ve Girişimcilik 186
SONUÇ 189
KAYNAKÇA 192

İNSAN KAYNAKLARI YÖNETİMİNİN DEĞİŞEN PARADİGMASI: ENDÜSTRİ 4.0 PERSPEKTİFİ 197
GİRİŞ 198

Endüstri 4.0 Kavramı....200
Endüstri 4.0 ve İşgücü Piyasasının Dönüşümü....202
Endüstri 4.0 ve İnsan Kaynakları Yönetimi İlişkisi....206
İnsan Kaynakları Yönetimi 4.0....210
İnsan Kaynakları Yönetimi 4.0 ve İnsan Kaynakları Profesyonellerinin Rolleri....214
İnsan Kaynakları Yönetimi 4.0 ve İnsan Kaynakları Yetkinlikleri....216
İnsan Kaynakları Yönetiminin İşlevleri....221
SONUÇ....231
KAYNAKÇA....233

ENDÜSTRİ 4.0 VE ÜRETİM SÜREÇLERİ....237
GİRİŞ....238
Üretim Süreçleri....241
SONUÇ....253
KAYNAKÇA....255

ENDÜSTRİ 4.0 VE PAZARLAMADA YENİ GELİŞMELER....259
GİRİŞ....260
Endüstri 4.0'ın Pazarlama İçin Önemi....261
Endüstri 4.0 ve Pazarlama İnovasyonu....264
SONUÇ....277

ENDÜSTRİ 4.0 VE MUHASEBE SİSTEMLERİ....287
GİRİŞ....288
Endüstri 4.0 ve Muhasebe Kayıt Sistemi....290
Endüstri 4.0 ve Maliyet Sistemleri....292
Endüstri 4.0 ve Muhasebe Raporlama Sistemi....295
Endüstri 4.0 ve Muhasebe Denetimi....296
Endüstri 4.0 ve Muhasebe Eğitimi....300
Endüstri 4.0'ın Muhasebe Bilimine Sağlayacağı Avantajlar ve Dezavantajlar....303
Endüstri 4.0 ve Muhasebe Mesleğinin Geleceği....305
SONUÇ....307
KAYNAKÇA....308

GELENEKSEL DENETİMDEN DENETİM 4.0'A GEÇİŞ....311
GİRİŞ....312
Geleneksel Denetim....313
Geleneksel Denetimden Yeni Nesil Denetime Doğru....314
Bilişim Teknolojisi, Muhasebe ve Denetim İlişkisi....315
Veri ile İlgili Trendler....317
Etkileşim ile İlgili Trendler....317
Finansal Teknoloji ile İlgili Trendler....318
Sürekli Denetim....320
Öngörüsel Denetim....322
Denetim 4.0-Yeni Nesil Denetim....325

Denetim 4.0'a Yön Veren Makro Trendler.....327
Bağımsız Denetim Sürecinde Endüstri 4.0 Kolaylıkları 331
SONUÇ.....333
KAYNAKÇA.....334

BÖLÜM 1

ENDÜSTRİ 4.0 VE SANAYİ DEVRİMLERİNİN KAVRAMSAL GELİŞİMİ

KAYNAKÇA

1. Banger, G. (2016). *Endüstri 4.0 Ekstra.* Ankara: Dorlion Yayınları.
2. Basl, J. (2016). The pilot survey of the industry 4.0 principles penetration in the selected Czech and Polish companies. *Journal of Systems Integration*, 7(4), 3-8.
3. Castells, M. (2013). "Enformasyon Çağı: Ekonomi, Toplum ve Kültür". *İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları*, 3(1).
4. Chandler, A. D. (1980). Industrial revolutions and institutional arrangements. *Bulletin of the American Academy of Arts and Sciences*, 33(8), 33-50.
5. Epicore. (2018). What is Industry 4.0? | The Industrial Internet of Things | Epicor. Retrieved November 14, 2018, from https://www.epicor.com/resources/articles/what-is-industry-4-0.aspx.
6. Fuchs, C. (2018). Industry 4.0: The digital German ideology. *TripleC: Communication, Capitalism & Critique*, 16 (1), 280-289.
7. Ganzarain, J. ve Errasti, N. (2016). Three stage maturity model in SME's toward industry 4.0. *Journal of Industrial Engineering and Management (JIEM)*, 9(5), 1119-1128.
8. Goodwin, T. (2017). Business Weren't Ready For Electricity Or Digitalization. Retrived from https://www.weforum.org/agenda/authors/tom-goodwin/.
9. Gubán, M. ve Kovács, G. (2017). Industry 4.0 Conception. *Acta Technica Corviniensis-Bulletin of Engineering*, 10(1), 111.
10. Kagermann, H. (2014). ''How Industrie 4.0 will coin the economy of the future?". *The results of the german High-tech strategy's and Strategic initiative Industrie*, *4*.
11. Kiran, V. (2016). Trends 2016: Big Data, IoT take the plunge. Voice & Data; New Delhi.
12. Lee, J. (2015). Smart factory systems. *Informatik-Spektrum,* 38(3), 230-235.
13. Lee, J., Bagheri, B. ve Kao, H. (2015). A Cyber-Physical Systems Architecture For Industry 4.0-Based Manufacturing Systems, Manufacturing Letters, 3, 18-23, United States.
14. Legner, C., Eymann, T., Hess, T., Matt, C., Böhmann, T., Drews, P., ... ve Ahlemann, F. (2017). Digitalization: opportunity and challenge for the business and information systems engineering community. *Business & information systems engineering,* 59(4), 301-308.
15. Liao, Y., Deschamps, F., Loures, E. D. F. R. ve Ramos, L. F. P. (2017). Past, present and future of Industry 4.0-a systematic literature review

and research agenda proposal. *International Journal of Production Research*, 55(12), 3609-3629.
16. Luenendonks, M. (2017). 'Industry 4.0: Definition, design principles, challenges, and the future of employment', Cleverism Magazine.
17. Magruk, A. (2016). Uncertainty in the sphere of the industry 4.0-potential areas to research. *Business, Management and Education*, 14(2), 275.
18. McKinsey Report. (2015). How to Navigate Digitization of the Manufacturing Sector.
19. Mendling, J., Baesens, B., Bernstein, A. ve Fellmann, M. (2017). Challenges of smart business process management: An introduction to the special issue.
20. Pan, M., Sikorski, J., Kastner, C. A., Akroyd, J., Mosbach, S., Lau, R. ve Kraft, M. (2015). Applying industry 4.0 to the Jurong Island Eco-industrial Park. *Energy Procedia*, 75, 1536–1541.
21. Pattnaik, K. ve Mishra, B.S.P. (2016). Introduction to Big Data Analysis. In: Mishra B., Dehuri S., Kim E., Wang GN. (eds) Techniques and Environments for Big Data Analysis. Studies in Big Data, vol 17. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-319-27520-8_1
22. Qin, J., Liu, Y. ve Grosvenor, R. (2016). A categorical framework of manufacturing for industry 4.0 and beyond. *Procedia Cirp*, 52, 173-178.
23. Pessl, E., Sorko, S.R. ve Mayer, B. (2017). Roadmap Industry 4.0 – Implementation Guideline for Enterprises. *International Journal of Science, Technology and Society,* 5(6), 193 – 202.
24. Powell, T.C. ve Dent-Micallef, A. (1997). Information Technology as Competitive Advantage: The Role of Human, Business and Technology Resources. *Strategic Management Journal*, 18(5), 375 – 405.
25. Sabo, F. (2015). Industry 4.0–a comparison of the status in Europe and the USA. *FH Kufstein tirol, University of applied sciences*, 1-8.
26. Sanchez, P. ve Ricart, J.E. (2010). Business Model Innovation and Sources of Value Creation in Low-Income Markets. *European Management Review,* 7(3), 138 – 154.
27. Schmidt, R., Möhring, M., Härting, R. C., Reichstein, C., Neumaier, P. ve Jozinović, P. (2015, June). Industry 4.0-potentials for creating smart products: empirical research results. In *International Conference on Business Information Systems* (pp. 16-27). Springer, Cham.
28. Schwab, K. (2016). The Fourth Industrial Revolution: What It Means, How to Respond. In World Economic Forum. Retrieved from https://goo.gl/rKmm4U.

29. Schwab, K. (2017). *The Fourth Industrial Revolution*. London: Portfolio Penguin.
30. Shafiq, S. I., Sanin, C., Szczerbicki, E. ve Toro, C. (2015). Virtual engineering object/virtual engineering process: a specialized form of cyber physical system for Industrie 4.0. *Procedia Computer Science*, *60*, 1146-1155.
31. Sivarajah, U., Kamal, M. M., Irani, Z. ve Weerakkody, V. (2017). Critical analysis of Big Data challenges and analytical methods. *Journal of Business Research*, *70*, 263-286.
32. Smith, R. (2009). Computing in the cloud. *Research-Technology Management*, *52*(5), 65-68.
33. Snasell, V. (2016). INDUSTRY 4.0 Modern massive Data Analysis for Industry 4.0 Industry 4.0 at VŠB-TUO. Presentation, VŠB-TUO Czech Republic.
34. Sreedharan, V. R. ve Unnikrishnan, A. (2017). Moving towards industry 4.0: a systematic review. *International Journal of Pure and Applied Mathematics*, *117*(20), 929-936.
35. Stock, T. ve Seliger, G. (2016). Opportunities of sustainable manufacturing in industry 4.0. *Procedia Cirp*, *40*, 536-541.
36. Sullivan, G., Pugh, R., Melendez, A. P. ve Hunt, W. D. (2010). *Operations & maintenance best practices-a guide to achieving operational efficiency (release 3)* (No. PNNL-19634). Pacific Northwest National Lab. (PNNL), Richland, WA (United States).
37. Telukdarie, A., Buhulaiga, E., Bag, S., Gupta, S. ve Luo, Z. (2018). Industry 4.0 implementation for multinationals. Process Safety and Environmental Protection, 118, 316-329.
38. Thames, L. ve Schaefer, D. (2016). Software-defined cloud manufacturing for industry 4.0. *Procedia cirp*, *52*, 12-17.
39. Trappey, A. J., Trappey, C. V., Govindarajan, U. H., Chuang, A. C. ve Sun, J. J. (2017). A review of essential standards and patent landscapes for the internet of things: A key enabler for industry 4.0. *Advanced Engineering Informatics*, 33, 208-229.
40. Vaidya, S., Ambad, P. ve Bhosle, S. (2018). 'Industry 4.0-A Glimpse', Procedia Manufacturing. Elsevier B.V.
41. Wuest, T., Weimer, D., Irgens, C. ve Thoben, K. D. (2016). Machine learning in manufacturing: advantages, challenges, and applications. *Production & Manufacturing Research*, 4(1), 23-45.
42. Yin, Y., Stecke, K. E. ve Li, D. (2018). The evolution of production systems from Industry 2.0 through Industry 4.0. *International Journal of Production Research*, 56(1–2), 848–861.

BÖLÜM 2

ENDÜSTRİ 4.0: İŞLETMELER AÇISINDAN FIRSATLAR VE TEHDİTLER

KAYNAKÇA

1. Abramsohn, W. O. (2019). Industry 4.0 – Where are we now and where are we heading, Jec Composites Magazine, No: 127, 33-34.
2. Alekseev, A. N., Buraeva, E. V., Kletskova, E. V., Rykhtikova, N. A. (2019). Stages of Formation of Industry 4.0 and the Key Indicators of Its Development, Editör: Popkova, E. G., vd., Industry 4.0: Industrial Revolution of the 21st Century, Studies in Systems, Decision and Control 169, https://doi.org/10.1007/978-3-319-94310-7_9
3. Baraz, A. B. (2014). Stratejik Yönetim-I. Editör: Taşcı, D., Ulukan, İ. C. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını.
4. Berber, A. (2013). Klasik Yönetim Düşüncesi. İstanbul: Alfa.
5. Bondar, K. (2018). Challenges and opportunities of industry 4.0 – Spanish experience, International Journal of Innovation, Management and Technology, 9(5), 202-208. doi: 10.18178/ijimt.2018.9.5.814
6. Bousdekis, A., Apostolou, D., Mentzas, G. (2020). Predictive maintenance in the 4th industrial revolution: benefits, business opportunities, and managerial implications, IEEE Engineering Management Review, 48(1), 57-62.
7. Gregor, M., Medvecky, S., Matuszek, J., Stefanik, A. (2009). Digital factory, Journal of Automation, Mobile Robotics & Intelligent Systems, 3(3), 123-132.
8. Gregor, M., Medvecky, S. (2010). Digital Factory – Theory and Practice, Engineering the Future, Editör: Laszlo Dudas, ISBN: 978-953-307-210-4.
9. James, M. (2017). The internet of services in Industrie 4.0, https://www.controleng.com/articles/the-internet-of-services-in-industrie-4-0/ (Erişim: 9.11.2020).
10. Kaeser, J. (2018). The World is changing. Here's how companies must adapt, https://www.weforum.org/agenda/2018/01/the-world-is-changing-here-s-how-companies-must-adapt/ (Erişim: 3.11.2020).
11. Kagermann, H., Wahlster, W., Helbig, J. (2013). Recommendations for implementing the strategic initiative Industrie 4.0, Final Report of the Industrie 4.0 Working Group, Frankfurt.
12. Kergroach S. (2017). Industry 4.0: New challenges and opportunities for the labour market, Foresight and STI Governance, 11(4), 6–8. doi: 10.17323/2500-2597.2017.4.6.8
13. Kinzel, H. (2017). Industry 4.0 – Where does this leave the human factor?, Journal of Urban Culture Research, 15, 70-83.
14. Koçel, T. (2011). İşletme Yöneticiliği. İstanbul: Beta.

15. Küçükkalay, A. M. (1997). Endüstri devrimi ve ekonomik sonuçlarının analizi, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 2, 51-68.
16. Mian, S. H., Salah, B., Ameen, W., Moiduddin, K., Alkhalefah, H. (2020). Adapting universities for sustainability education in industry 4.0: Channel of challenges and opportunities, Sustainability, 12(15), 6100, 1-31.
17. Mishra, D. (2020). The stages of industry 4.0: Where are you now?. https://www.forbes.com/sites/forbestechcouncil/2020/10/19/the-stages-of-industry-40-where-are-you-now/?sh=6b4a0e376005 (Erişim: 10.11.2020)
18. Özyakışır, D. (2018). Endüstri 4.0, Editör: Özyakışır, D., Aybas, M. Endüstri 4.0 Üzerine Yazılar. Ankara: Savaş.
19. Philbeck, T., & Davis, N. (2018). The Fourth Industrial Revolution: Shaping A New Era. *Journal of International Affair*s, 72(1), 17-22. doi:10.2307/26588339
20. Rymarczyk, J. (2020). Technologies, opportunities and challenges of the industrial revolution 4.0: Theoretical considerations, Entrepreneurial Business and Economics Review, 8(1), 185-198. https://doi.org/10.15678/EBER.2020.080110
21. Schütze, A., Helwig, N., Schneider, T. (2018). Sensors 4.0 – smart sensors and measurement, technology enable Industry 4.0, Journal of Sensors and Sensor Systems, 7, 359–371.
22. Schwab, K. (2017). Dördüncü Sanayi Devrimi. Çev: Zülfü Dicleli, İstanbul: Optimist.
23. Siau, K., Xi, Y., Zou, C. (2019). Industry 4.0: Challenges and opportunities in different countries, Cutter Business Technology Journal, 32(6), 6-14.
24. Siemens (2016). Endüstri 4.0 Yolunda. İstanbul: Siemens.
25. Şener, S., Karakaş, A. T. (2019). Endüstri 4.0'a geçiş sürecinde işgücü verimliliği ve teknolojik gelişmenin imalat sanayi üzerindeki etkileri: Seçilmiş ülkeler örneği, Editör: Şener, S. Teknoloji, İnovasyon ve Girişimcilik. İstanbul: Beta
26. Türk Dil Kurumu Sözlükleri, Güncel Türkçe Sözlük, "Devrim". https://sozluk.gov.tr/ (Erişim: 2.11.2020)
27. Yuksel, A. N., Sener, E. (2017). The reflections of digitalization at organizational level: Industry 4.0 in Turkey, Journal of Business, Economics and Finance (JBEF), 6(3), 291-300.

BÖLÜM 3

İŞLETMELERDE YENİ YAPILANMALAR: ENDÜSTRİ 4.0'IN BİR ÜRÜNÜ OLARAK AKILLI İŞLETMELER

KAYNAKÇA

1. Acar, Ü. (2019). Geçmişi bilmek bugünü anlamak geleceği planlamak ve yönetmek. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* 42, 379-391.
2. Aktaş, F., Çeken, C. ve Erdemli, Y. (2016). Nesnelerin interneti teknolojisinin biyomedikal alanındaki uygulamaları. Düzce Üniversitesi Bilim ve Teknoloji Dergisi, 4 (1), 37-54.
3. Albers, A., Gladysz, B., Pinner, T. Butenko, V. ve Stürmlinger, T. (2016). Procedure for defining the system of objectives in the initial phase of an industry 4.0 project focusing on intelligent quality control systems. Procedia CIRP, 5, 262- 267.
4. Al-Kasasbeh, M.M., Al-Kasasbeh, S.A.M. ve AL-Faouri, A.H. (2016). Smart organization characteristics and its impact on social and environmental performance: An empirical study on Jordan Phosphate Mines Company. International Journal of Business and Management, 11 (8), 106-115.
5. Banger, G. (2016). Endüstri 4.0 ve Akıllı İşletme. Dorlion Yayınları, 1. Baskı, Ankara.
6. Banger, G. (2018a). Endüstri 4.0 ve Akıllı İşletme. Dorlion Yayınları, 2. Baskı, Ankara.
7. Banger, G. (2018b). Endüstri 4.0 Ekstra. Dorlion Yayınları, 2. Baskı, Ankara.
8. Çalış Duman, M. (2020). Endüstri 4.0 teknoloji bileşenlerinin örgütsel performansa etkilerini belirlemeye yönelik bir araştırma. (Doktora Tezi) İnönü Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü.
9. Dilberoglu, U. M., Gharehpapagh, B., Yaman, U. ve Dolen, M. (2017). The role of additive manufacturing in the era of industry 4.0. Procedia Manufacturing, 11, 545-554.
10. Dombrowski, U. ve Wagner, T. (2014). Mental strain as field of action in the 4th industrial revolution. Procedia CIRP 17, 100-105.
11. Duman Çalış, M. ve Akdemir, B. (2019). Akıllı işletmeler: Yeni nesil çalışanlar.1. Uluslararası İletişim ve Yönetim Bilimleri Kongresi, 444-455.
12. EBSO. (2015, Ekim). Ege Bölgesi Sanayi Odası. Sanayi 4.0 Erişim adresi: http://www.ebso.org.tr/ebsomedia/documents/sanayi-40_81017283.pdf Erişim Tarihi: 24 Eylül 2020.
13. Erturan, İ.E. ve Ergin, E. (2017). Muhasebe denetiminde nesnelerin interneti: Stok döngüsü. Muhasebe ve Finansman Dergisi, Temmuz, 13-30.
14. Faller, C. ve Feldmüller, D. (2015). Industry 4.0 learning factory for regional SMEs, Procedia CIRP, 32, 88-91.

15. Filos, E. ve Eoin, B. (2001). Towards the smart organization: An emerging organizational paradigm and the contribution of the European RTD programs. Journal of Intelligent Manufacturing, 12, 101-119.
16. Filos, E. (2006). Smart Organizations in The Digital Age, Mezgár, I.(Ed): Integration of Information and Communication Technologies in Smart Organizations, Idea Group, Inc., Hershey, PA.
17. Frank, A. G., Dalenogare, L.S. ve Ayala, N. F. (2019). Industry 4.0 technologies: implementation patterns in manufacturing companies. International Journal of Production Economics, 210, 15-26.
18. Gabriel, M. ve Pessl, E. (2016). Industry 4.0 and sustainability impacts: Critical discussion of sustainability aspects wıth a special focus on future of work and ecological consequences. ANNALS of Faculty Engineering Hunedoara-International Journal of Engineering, 14(2), 131-136.
19. Gaub, H. (2016). Customization of mass-produced parts by combining injection molding and additive manufacturing with Industry 4.0 technologies. Reinforced Plastics, 60 (6), 401-404.
20. Görçün, Ö.F. (2017). Dördüncü Sanayi Devrimi Endüstri 4.0. Beta Yayıncılık, İstanbul.
21. GTAI (2014). Industry 4.0, smart manufacturing for the future , Germany Trade Invest, Berlin. Erişim Adresi: https://www.manufacturing-policy.eng.cam.ac.uk/policies-documents-folder/germany-industrie-4-0-smart-manufacturing-for-the-future-gtai/view, Erişim Tarihi 22 Eylül 2020.
22. Güler, K. (2019). Uluslararası ticaretin dijitalleşmesi ve sanayi akımlarının etkisi: Endüstri 4.0 devrimi üzerine bir araştırma. (Doktora Tezi) İstanbul Ticaret Üniversitesi Dış Ticaret Enstitüsü.
23. Harvard Business Review Türkiye (2017). Aşırıya kaçan organizasyonlar, Aralık Sayısı. Erişim Adresi https://hbrturkiye.com/dergi/editorden-asiriya-kacan-organizasyon, Erişim Tarihi: 22 Eylül 2020.
24. http://www.canaktan.org/yeni-trendler/gelecek-bilim/nedir.htm. Erişim Tarihi 10 Ekim 2020.
25. https://tr.wikipedia.org/wiki/F%C3%BCt%C3%BCroloji. Erişim Tarihi 10 Ekim 2020.
26. https://www.ibm.com/tr-tr/smarter-business? Erişim Tarihi 11 Ekim 2020.
27. https://www.sylvania-lighting.com/media/4387/tr-static-ebook_retail.pdf. Erişim Tarihi 10 Ekim 2020.

28. Kocsi, B. ve Oláh, J. (2017). Potential connections of unique manufacturing and industry 4.0. Scientific Journal of Logistics, 13 (4), 389-400.
29. Kolberg, D. ve Zühlke, D. (2015). Lean automation enabled by industry 4.0 technologies. IFAC Papers on Line, 48 (3), 1870-1875.
30. Lee J. (2015). Smart factory systems. Informatik Spektrum, 38, 230-235.
31. Li, L. (2017). China's manufacturing locus in 2025: With a comparison of "Made in- China 2025" and "Industry 4.0". Technological Forecasting and Social Change, 135, 66-74.
32. Lu, Y. (2017). Industry 4.0: A survey on technologies, applications and open research issues. Journal of Industrial Information Integration, 6,1-10.
33. Matheson, D. ve Matheson, J.E. (2001). Smart organizations perform better. Research-Technology Management, 44(4), 49-54.
34. Matheson, D., ve Matheson, J. (1998). The smart organization: Creating value through strategic R&D. Harvard Business Press.
35. Mayda, M. (2019). Endüstri 4.0 sürecinde bir sanat olarak tasarım. (Doktora Tezi), Erciyes Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü.
36. Mrugalska, B. ve Wyrwicka, M.K. (2017). Towards lean production in industry 4.0. Procedia Engineering, 182, 466- 473.
37. Neugebauer, R., Sophie, H. Leis, M. ve Landherr, M. (2016). Industrie 4.0 - from the perspective of applied research. Procedia CIRP, 57, 2-7.
38. Önday, Ö. (2017). Dijital Dönüşüm. Gazi Kitabevi, Ankara.
39. Özsoylu, A. F. (2017). Endüstri 4.0., Çukurova Üniversitesi İİBF Dergisi, 21(1), 41-64.
40. Öztürk, M. ve Öztürk, R. (2018). Akıllı işletmelerde bilgi teknolojilerinin kullanımı. Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi, 6 (35), 948-957.
41. Pan M. Sikorski J. Kastner C.A. Akyord., Mosbach S., Lau, R. ve Kraft, M. (2015). Applying industry 4.0 to the Jurong Island Eco-Industrial Park. The 7. Internnational Conferance on Applied Energy, ICAE, Energy Procedia, 75, 1536-1541.
42. Prinz, C., Morlock, F., Freith, S., Kreggenfeld, N., Kreimeier, D. & Kuhlenkötter, B. (2016). Learning factory modules for smart factories in industrie 4.0. Procedia CIRP, 54, 113-118.
43. Qina J., Liu, Y., ve Grosvenora, R. (2016). A categorical framework of manufacturing for industry 4.0 and beyond. Changeable, Agile, Reconfigurable & Virtual Production - Procedia CIRP, 52, 173-178.
44. Roblek, V., Meško, M. ve Krapež, A. (2016). A complex view of industry 4.0. SAGE, 2016, 1-11. DOI: 10.1177/2158244016653987.

45. Schwab, K. (2017). Dördüncü Sanayi Devrimi. Optimist Yayınları, 1. Baskı, İstanbul.
46. Stock, T. ve Seliger, G. (2016). Opportunities of sustainable manufacturing in industry 4.0. Procedia CIRP, 40, 536-541.
47. Sung, T. (2018). Industry 4.0: A Korea perspective. Technological Forecasting & Social Change, Elsevier, 132, 40-45.
48. Thames, L. ve Schaefer, D. (2016). Software-defined cloud manufacturing for industry 4.0. Procedia CIRP, 52, 12-17.
49. Tutar, S. (2019). Endüstri 4.0'ın muhasebe mesleğine olası etkileri. Uluslararası Ekonomi, İşletme ve Politika Dergisi, 3 (2), 323-344.
50. TÜSİAD Sanayi 4.0, (2016). Türkiye'nin küresel rekabetçiliği için bir gereklilik olarak sanayi 4.0. Mart, Yayın No: TÜSİAD-T/2016-03-576.
51. Tüzmen, A. (2017). Endüstri 4.0 ile dönüşen liderlik, HBR Türkiye, Erişim Adresi: https://hbrturkiye.com/dergi/endustri-4-0-ile-donusen-liderlik, Erişim Tarihi: 03 Ekim 2020.
52. Vestin, A., Säfsten, K., ve Löfving, M. (2018). On the way to a smart factory for single-family wooden house builders in Sweden. Procedia Manufacturing, 25, 459-470.
53. Wan, J., Cai, Z. ve Keliang, Z. (2015). Industrie 4.0: Enabling technologies. In: intelligent computing and internet of things (ICIT) 2014. International Conference on. IEEE. 135-140.
54. Wang, L. ve Wang, G. (2016). Big data in cyber-physical systems, digital manufacturing and industry 4.0. I.J. Engineering and Manufacturing, 4, 1-8.
55. Yıldız, A. (2018). Endüstri 4.0 ve akıllı fabrikalar. Sakarya University Journal of Science, 22 (2), 548-558.

BÖLÜM 4

STRATEJİK YÖNETİM ÇERÇEVESİNDE ENDÜSTRİ 4.0

KAYNAKÇA

1. Akın, A. (2010). Bilgi çağı işletmelerinde yeni örgütsel yapılanma. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 17 (3-4), 221-238.
2. Aksoy, S. (2017). Değişen teknolojiler ve endüstri 4.0: Endüstri 4.0'ı anlamaya dair bir giriş, *Sav Katkı Dergisi*, (4), 34-44.
3. Aktaş, K. (2015). Uluslararası işletmelerde stratejik yönetim. *Uluslararası Yönetim ve Sosyal Araştırmalar Dergisi,* 2 (1), 1-19.
4. Alkış, G., Pirtini, S. ve Ertemel, A.V. (2020). Lojistik sektöründe endüstri 4.0 uygulamalarının operasyonel verimliliğe etkisi. *BMIJ*, 8(1), 371-395.
5. Apilioğulları, L. (2019). Üretim endüstrisi dijital dönüşüm süreci kavramsal ilişki haritası. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (3), 153-162.
6. Arslan, K. ve Kırbaş, İ. (2016). Nesnelerin interneti uygulamaları için algılayıcı/eyleyici kablosuz düğüm ilkörneği geliştirme. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi,* Özel Sayı 1, 35-43.
7. Aydın, E. (2018). Türkiye'de teknolojik ilerleme ile istihdam yapısındaki değişme projeksiyonu: Endüstri 4.0 bağlamında ampirik analiz. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 16(31), 461-471.
8. Aydın, A. Ö. ve Bekmezci, M. (2020). Stratejik yönetim anlayışında yenilik ve yenilik yönetiminin örgütler için rekabet üstünlüğü sağlamadaki etkisine yönelik değerlendirme, *Türkiye Mesleki ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(3), 86-106.
9. Aytar, O. (2019). Endüstri 4.0 ve bu paradigmanın örgüt yönetimi üzerindeki olası etkileri. ISGUC The Journal of Industrial Relations and Human Resources, 21(2), 75-90 DOI: 10.4026/isguc.563063.
10. Bağcı, E. (2018). Endüstri 4.0: Yeni üretim tarzını anlamak, *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 9(24), 122-146.
11. Banger, G. (2016). *Endüstri 4.0 ve Akıllı İşletme.* Ankara: Dorlion Yayınları.
12. Barca, M. (2005). Stratejik yönetim düşüncesinin evrimi: Bilimsel bir disiplinin oluşum hikayesi. *Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 7-38.
13. Barreto, L., Amaral, A. ve Pereira, T. (2017). *Industry 4.0 implications in logistics: an overview,* Manufacturing Engineering Society International Conference, Spain.
14. Baykal, T. (2018). Örgütlerde etkinlik ve etkililik için stratejik yönetim ve stratejik planlama. *Social Sciences Research Journal*, 7(2), 151-160.

15. Çarıkçı, O. ve Yıldırım, A. (2020). Risk odaklı iç denetimin stratejik yönetim anlayışı açısından değerlendirilmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 11(26), 302-313.
16. Çavuş, M.F. (2005). Aile işletmelerinde stratejik yönetim. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(2), 152-166.
17. Çubukçu, M. (2020). İşletmelerde stratejik yönetim sürecinde uygulanabilecek ve literatürde yer alan bazı araç, teknik ve yaklaşımlar. *Stratejik Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 1-26.
18. Davutoğlu, N.A. (2018). Sanayi 4.0'ın liderlik ve insan kaynakları yönetimine algısal etkileri. *Journal of Social And Humanities Sciences Research*, 5(30), 4041-4048.
19. Demirtaş, B. ve Argan, M. (2015). Büyük veri ve pazarlamadaki dönüşüm: Kurumsal bir yaklaşım. *Pazarlama ve Pazarlama Araştırmaları Dergisi*, 15, 1-21.
20. Dil, E. ve Esmer, A. (2020). Firmaların endüstri 4.0 stratejilerine dair bir araştırma. *Stratejik Yönetim Araştırmaları Dergisi,* 3(1), 85-110.
21. Dobni, C. B. (2010). Achieving synergy between strategy and innovation: The key to value creation. *Internationel Journal of Business Science And Applied Management*, 5 (1), 48-49.
22. Ecevit, Satı, Z. (2019). Kamu sektöründe stratejik yönetimi etkinleştirmede açık Iinovasyon 2.0: Türk kamu sektöründe uygulanma koşullarını değerlendirme. *Strategic Public Management Journal*, 5(10), 31-53.
23. Erol, Y., İnce, A. R. ve Aras, M. (2013). Türk sanayi sektöründe stratejik yönetim yaklaşımları tercihi: ISO 1000 firmalarında bir araştırma. *Business and Economics Research Journal*, 4(3), 75-92.
24. Eşki, H. (2015). Stratejik yönetim ve Örgüt kültürü: İlişkisel bir analiz. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (24), 165-173.
25. Fırat, O. Z. ve Fırat, S. Ü. (2017). Endüstri 4.0 yolculuğunda trendler ve robotlar, *Istanbul University Journal of the School of Business,* 46(2), 211-223
26. Gehrke, L., Kuhn A.T., Rule, D., Moore, P., Bellmann, C., Siemes, S., Tinkleman, *M.*ve *Rasche*, C. (2015). *A discussion of qualifications and skills in the factory of the future: A German and American perspective*, Düsseldorf.
27. Güçlü, N. (2003). Stratejik yönetim. *G.Ü Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(2), 61-85.
28. Hittmar, S. ve Jankal, R., (2015). Strategic management of networks. *Management of Network Organizations*. Springer, 5-22.
29. Karaca, D. (2019). *Yönetim düşüncesinin sanayi 4.0 bağlamında değerlendirilmesi,* G. Gürsoy ve M.Ş. Ensari (Ed.), Irditech 2019

Uluslararası Ar-Ge, İnovasyon ve Teknoloji Yönetimi Kongresi Bildiriler Kitabı, (s.13-20) içinde. İstanbul.

30. Kaplan, M. (2020). Lisansüstü işletme öğrencilerinin stratejik yönetim çalışmaları: Yazınölçüm ve değerleme analizi. *Stratejik Yönetim Araştırmaları Dergisi,* 3 (1), 50-68.
31. Karabulut, T. ve Karabulut, M. (2020). Stratejik yönetim açısından stratejik Ar-Ge faaliyetlerinin ihracata ve ekonomik büyümeye etkileri. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* 19 (37), 223-256.
32. Koçel, T. (2010). *İşletme Yöneticiliği*. İstanbul: Beta Yayın.
33. Maresova, P., Soukal, I., Svobodova, L., Hedvicakova, M., Javanmardi, E., Selamat, A. ve Krejcar, O. (2018). Consequences of industry 4.0 in business and economics. *Economies,* 6(46), 1-14.
34. Mert, G. (2020). Kurumların stratejik yönetim süreçlerinde dijitalleşmenin rolü. *Journal Of Social, Humanities and Administrative Sciences*, 6(22), 41-58.
35. Moradi, H. (2012). The role of strategic planning and management in increasing organizational development and productivity. *European Journal of Social Sciences*, 30(1), 70-77.
36. Muslu, A. (2017*).* Dördüncü sanayi devriminde insan kaynakları yönetiminin artan rolü ve önemi. *III. Uluslararası Girişimcilik, İstihdam ve Kariyer Kongresi,* Muğla.
37. Obal, M., ve Lancioni, R. A. (2013). Maximizing buyer–supplier relationships in the digital era: concept and research agenda. *Industrial Marketing Management*, 42(6), 851-854.
38. Oktay, E. (2006). *Stratejik yönetim sürecinde performans geliştirmenin bir aracı olarak dış kaynak kullanımı: İmalat sanayiinde bir uygulama*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Selçuk Üniversitesi, Konya.
39. Öksüz, M.K., Öner, M. ve Öner, S.C. (2017). Yalın üretim tekniklerinin endüstri 4.0 perspektifinden değerlendirilmesi. *4. Uluslararası Kalkınma Konferansı,* Tunceli.
40. Özçelik, T. ve Onursal, F. S. (2020). Endüstri 4.0'ın iş hayatı ve sendikalaşma üzerine etkisi, *BMIJ,* 8(1), 981-1007.
41. Saatçioğlu, Ö., Kök, G. ve Özispa, N. (2018). Endüstri 4.0 ve lojistik sektörüne yansımalarının örnek olay kapsamında değerlendirilmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 23 (Endüstri 4.0 ve Örgütsel Değişim Özel Sayısı), 1675-1696.
42. Sağır, M. (2010). Stratejik yönetim sürecinde ürün stratejilerinin kullanımı ve önemi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24, 311-321.

43. Sayar, M. ve Yüksel, H. (2018). Endüstri 4.0 ve Türkiye kamu sektöründe endüstri 4.0 dönüşümü. *Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi*, 10(2), 83-98.
44. Schiemann, J. (2016). *Logistics 4.0 How Autonomous are Self-Managed Processes?,* AXIT Research Report, Frankenthal.
45. Schnider, P. (2018). Managerial challenges of industry 4.0: An empirically backed research agenda for a nascent field. *Review of Managerial Science,* 12, 803-848.
46. Stock, T. ve Seliger, G. (2016). Opportunities of sustainable manufacturing in industry 4.0, 13. Global Conference on Sustainable Manufacturing-Decoupling Growth from Resource Use, *Elsevier*, 40, 536–541.
47. Soylu, A. (2018). Endüstri 4.0 ve girişimcilikte yeni yaklaşımlar. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 32, 43-57.
48. Tekin, M., Etlioğlu, M. ve Tekin, E. (2018). Endüstri 4.0 ve lojistik trendler. *4. Uluslararası Sosyal Beşeri ve İdari Bilimler Sempozyumu,* Antalya.
49. Tjahjono, B., Esplugues, C., Ares, E. ve Pelaez, G. (2017). What does Industry 4.0 mean to Supply Chain?, *Procedia Manufacturing*, 13, 1175-1182.
50. Turunç, D. (2015). Stratejik yönetim örgütsel performans ilişkisinde kişi-örgüt uyumunun rolü. *Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 1 (1),* 16-30.
51. Türkel, S. ve Arıkan, Ö. (2020). Stratejik insan kaynakları yönetimi ve Endüstri 4.0'ın kesişen ekosistemi. *Toros Üniversitesi İİSBF Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (12), 115-139.
52. TÜSİAD, (2016). *Türkiye'nin küresel rekabetçiliği için bir gereklilik olarak Sanayi 4.0 gelişmekte olan ekonomi perspektifi.* Yayın no; TÜSİAD-T/2016-03/576.
53. Ülgen, H. ve Mirze, K. (2018). *İşletmelerde Stratejik Yönetim*. İstanbul: Beta Basım.
54. Wright, R. P., Parootis, S. E. ve Blettner, D. P. (2013). How useful are the strategic tools we teach in business schools? *Journal of Management Studies*, 50(1), 92-125.
55. Xu, L. D., Xu, E. L. ve Li, L. (2018). Industry 4.0: State of the art and future trends. *International Journal of Production Research*, 56(8), 2941-2962.
56. Yıldız, A. (2018a). Endüstri 4.0 ve akıllı fabrikalar. *Sakarya University Journal of Science*, 22 (2), 546-556.
57. Yıldız, A. (2018b). Endüstri 4.0 ile bütünleştirilmiş dijital tedarik zinciri. *BMIJ,* 6(4), 1215-1230.

58. Yüksel M. ve Genç, K.Y. (2018). Endüstri 4.0 ve liderlik. *2. Uluslararası Bilimsel Çalışmalarda Yenilikçi Yaklaşımlar Sempozyumu,* Samsun.
59. Yüzbaşıoğlu, N. (2010). İşletmelerde stratejik yönetim ve planlama açısından stratejik maliyet yönetimi ve enstrümanları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(46), 1-13.

BÖLÜM 5

ENDÜSTRİ 4.0 PERSPEKTİFİNDEN BİLGİ YÖNETİMİ SÜRECİ

KAYNAKÇA

1. Abubakar, A. M., Elrehail, H., Alatailat, M. A., & Elçi, A. (2019). Knowledge management, decision-making style and organizational performance. *Journal of Innovation&Knowledge*, 4, 104-114.
2. Acharya, A., Singh, S. K., Pereira, V., & Singh, P. (2018). Big Data, Knowledge Co-Creation And Decision Making In Fashion Industry. *International Journal of Information Management* , 42, 90–101.
3. Akçomak, İ. S., Erdil, E., Pamukçu, M. T., & Tiryakioğlu, M. (2016). *Bilim, Teknoloji ve Yenilik Kavramlar, Kuramlar ve Politika.* İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
4. Arslan, M. (2019). *İşletme Yönetimi II İşletmelerde Yönetim ve Organizasyon*. http://birecik.harran.edu.tr/assets/uploads/sites/21/files/yonetimve organizasyon24032019-23032019.pdf. adresinden alınmıştır
5. Botha, A., Kourie, D., & Snyman, R. (2008). *Coping with Continuous Change in the Business Environment Knowledge Management And Knowledge Management Technology.* Oxford: Chandos Publishing.
6. Capestro, M., Kinkel, S. (2020). Industry 4.0 and Knowledge Management: A Review of Empirical Studies. Bettiol, M.et al. (eds.), Knowledge Management and Industry 4.0, Knowledge Management and Organizational Learning 9, https://doi.org/10.1007/978-3-030-43589-9_2
7. Castell, M. (2008). *Enformasyon Çağı: Ekonomi, Toplum ve Kültür, Cilt1 Ağ Toplumunun Yükselişi.* İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
8. Claver-Corte´s, E., Zaragoza-Sa'ez, P., & Pertusa-Ortega, E. (2007). Organizational Structure Features Supporting Knowledge Management Processes. *Journal of Knowledge Management* , 11(4), 45-57.
9. Çakır, M. (2018). Bilgi Toplumu Kuramları ve Prekarya Tartışmaları. M. Çakır içinde, *Bilgi Toplumu Tartışmaları.* İstanbul: Pales Yayınları.
10. Demarest, M. (1997). Understanding Knowledge Management. *Long Range Planning*, 30, 321-322.
11. Demirkan, H., & Spohrer, J. (2015). T-Shaped Innovators: Identifying theRight Talent to Support Service Innovation, . *Research-Technology Management* , 58(5), 12-15.
12. Desouza, K. C., & Awazu, Y. (2006). Knowledge management at SMEs: Five Peculiarities. *Journal of Knowledge Management* , 10(1), 32-43.
13. Di Maria, E., Bettiol, M., Capestro, M., & Furlan, A. (2018). Do Industry 4.0 Technologies Lead to More (and Better) Knowledge?

European Conference on Knowledge Management (s. 174-181). Kidmore End: Academic Conferences International Limited.

14. Dragicevic, N., Ullrich, A., Tsui, E., & Gronau, N. (2020). A Conceptual Model Of Knowledge Dynamics In The Industry 4.0 Smart Grid. *Knowledge Management Research&Practice*, 18(2), 199–213.
15. Erdem, R., Adıgüzel, O., & Kaya, A. (2015). Akademik Personelin Kurumlarina İlişkin Algıladıkları Ve Tercih Ettikleri Örgüt Kültürü Tipleri. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 0(36), 73-88.
16. EtimolojiTürkçe. (2020). *Rekabet Kelime Kökeni*. https://www.etimolojiturkce.com/kelime/rekabet adresinden alınmıştır
17. Feng, S. C., Bernstein, W. Z., Jr., T. H., & Feeney, A. B. (2017). Towards Knowledge Management for Smart Manufacturing. *J Comput Inf Sci Eng.*, 17(3), doi:10.1115/1.4037178.
18. Ferraris, A., Mazzoleni, A., Devalle, A., & Couturier, J. (2019). Big data analytics capabilities and knowledge management: impact on firm performance. *Management Decision*, 57(8), 1923-1936.
19. Ghobakhloo, M. (2018). The Future Of Manufacturing Industry: A Strategic Roadmap Toward Industry 4.0. *Journal of Manufacturing*, 29(6), 910-936.
20. Gold, A. H., Malhotra, A., & Segars, A. H. (2001). Knowledge Management: An Organizational Capabilities Perspective. *Journal of Management Information Systems* , 18(1),185–214.
21. Habermas, J. (2019). *İdeoloji Olarak Teknik ve Bilim.* İstanbul: YKY .
22. Hagerty, J. (2016). *Top Skills for IT's Future: Cloud, Analytics, Mobility and Security.* Gartner, Inc. G00297698.
23. Hamdi, S., Silong, A. D., Omar, Z. B., & Rasdi, R. M. (2016). Impact of T-shaped skill and top management support on innovation speed; the moderating role of technology uncertainty. *Cogent Business & Management* , 3, 1-13.
24. https://www.capital.com.tr/. (2001, 10 1). *Yönetimde "T" Modeli*. 09 27, 2020 tarihinde https://www.capital.com.tr/sektorler/teknoloji/yonetimde-t-modeli. adresinden alındı
25. Karjalainen, T.-M., & M. Koria, M. S. (2009). Educating T-shaped Design, Business and Engineering Professionals. *19th CIRP Design Conference* , (s. 555).
26. Kumbalı, H. Ç. (2018). *Örgüt Yapısına Göre Bilgi Yönetimi ve Örgütsel Dayanıklılık İlişkisi.* Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalı Doktora Tezi.

27. Liebowitz, J., & Frank, M. S. (2011). *Knowledge Management and Learning.* Boca Raton: Taylor & Francis Group.
28. Lilley, S., Lightfoot, G., & N., P. A. (2004). *Representing Organization Knowledge, Management and the Information Age.* New York: Oxford University Press.
29. Maier, R. (2007). *Knowledge Management Systems Information and Communication Technologies for Knowledge Management.* Berlin: Springer.
30. Mumford, L. (2017). *Teknik ve Uygarlık.* İstanbul: Açılım Kitap.
31. Neeley, K. A., & Steffensen, B. (2018). The T-Shaped Engineer as an Ideal in Technology Entrepreneurship: Its Origins, History, and Significance for Engineering Education . *ASSE Anual Conference&Exposition.* Salt Lake City, UT: American Society for Engineering Education.
32. Neto, R. C., Souza, R. R., Neves, J. T., & Barbosa, R. R. (2008). Strategic Knowledge Management: In Search Of A Knowledge-Based Organizational Model. *Comportamento Organizacional E Gestão*, 14(2), 247-256.
33. Ordieres-Meré, J., Remón, T. P., & Rubio, J. (2020). Digitalization: An Opportunity for Contributing to Sustainability From Knowledge Creation. *Sustainability*, 12, 1460; doi:10.3390/su12041460.
34. Quintas, P., Lefrere, P., & Jones, G. (1997). Knowledge Management : a Strategic Agenda. *Long Range Planning*, 30, 385-392.
35. Şener, E. (2020). *Dijital Çağda Bilgi Yönetimi Kavramlar Kuramlar ve Uygulamalar.* İstanbul: Efe Akademi Yayınevi.
36. Whysall, Z., Owtram, M., & Brittain, S. (2019). The new talent management challenges of Industry 4.0. *Journal of Management Development,* 38(2), 118–129.

BÖLÜM 6

ENDÜSTRİ 4.0 VE BÜYÜK VERİ

KAYNAKÇA

1. Aktan, E. (2018). Büyük veri: Uygulama alanları, analitiği ve güvenlik boyutu. *Bilgi Yönetimi Dergisi,* 1(1), 1-22.
2. Bonnard, R., Vieira, K. M. M., Arantes, S., Lorbieski, R., Nunes, C., ve Mattei, A. P. (2019). A big data/analytics platform for industry 4.0 implementation in SMEs. *CIGI QUALITA*.
3. Doğan, K., ve Arslantekin, S. (2016). Büyük veri: önemi, yapısı ve günümüzdeki durum. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 56(1).
4. Fang, H., Zhang, Z., Wang, C. J., Daneshmand, M., Wang, C., ve Wang, H. (2015). A survey of big data research. *IEEE network*, 29(5), 6-9.
5. Galletta, A., Carnevale, L., Celesti, A., Fazio, M., ve Villari, M. (2017). A cloud-based system for improving retention marketing loyalty programs in industry 4.0: a study on big data storage implications. *IEEE Access*, 6, 5485-5492.
6. Greco, L., Maresca, P., ve Caja, J. (2019). Big Data and Advanced Analytics in Industry 4.0: a comparative analysis across the European Union. *Procedia Manufacturing*, 41, 383-390.
7. Hammer, M., Somers, K., Karre, H., ve Ramsauer, C. (2017). Profit per hour as a target process control parameter for manufacturing systems enabled by Big Data analytics and Industry 4.0 infrastructure. *Procedia Cirp*, 63, 715-720.
8. Kambatla, K., Kollias, G., Kumar, V., ve Grama, A. (2014). Trends in big data analytics. *Journal of parallel and distributed computing*, 74(7), 2561-2573.
9. Khan, M., Wu, X., Xu, X., ve Dou, W. (2017, May). Big data challenges and opportunities in the hype of Industry 4.0. In *2017 IEEE International Conference on Communications (ICC)* (pp. 1-6). IEEE.
10. Köse, Lütfi (2015). *Big Data and Big Data Application*. Unpublished Master Thesis, Baskent University, Ankara.
11. Lee, J., Bagheri, B., ve Kao, H. A. (2014, July). Recent advances and trends of cyber-physical systems and big data analytics in industrial informatics. In *International proceeding of int conference on industrial informatics (INDIN)* (pp. 1-6).

12. Nguyen, T., Gosine, R. G., ve Warrian, P. (2020). A systematic review of Big Data analytics for oil and gas industry 4.0. *IEEE Access*, *8*, 61183-61201.
13. Niesen, T., Houy, C., Fettke, P., ve Loos, P. (2016, January). Towards an integrative big data analysis framework for data-driven risk management in industry 4.0. In *2016 49th Hawaii International Conference on System Sciences (HICSS)* (pp. 5065-5074). IEEE.
14. Oussous, A., Benjelloun, F. Z., Lahcen, A. A., ve Belfkih, S. (2018). Big Data technologies: A survey. *Journal of King Saud University-Computer and Information Sciences*, 30(4), 431-448.
15. Özdemir, Ş., Erkollar, A., ve Oberer B. (2018). Transformation of the machines from learner to decision maker: Industry 4.0 and big data. *Mugla Journal of Science and Technology*, 4(2), 219-223.
16. Özgür, Ç. A. R. K., Yıldız, İ., ve Karadeniz, A. T. (2019). Sanayi 4.0 Kapsamında İşletmeler Açısından Büyük Veri. *International Journal of Multidisciplinary Studies and Innovative Technologies*, 3(2), 114-120.
17. Qi, Q., ve Tao, F. (2018). Digital twin and big data towards smart manufacturing and industry 4.0: 360 degree comparison. *Ieee Access*, 6, 3585-3593.
18. Qin, S. J. (2014). Process data analytics in the era of big data.
19. Russom, P. (2011). Big data analytics. *TDWI best practices report, fourth quarter*, 19(4), 1-34.
20. Santos, M. Y., e Sá, J. O., Andrade, C., Lima, F. V., Costa, E., Costa, C., ve Galvão, J. (2017). A big data system supporting bosch braga industry 4.0 strategy. *International Journal of Information Management*, 37(6), 750-760.
21. Tsai, C. W., Lai, C. F., Chao, H. C., ve Vasilakos, A. V. (2015). Big data analytics: a survey. *Journal of Big data*, 2(1), 1-32.
22. Verma, J. P., Agrawal, S., Patel, B., ve Patel, A. (2016). Big data analytics: Challenges and applications for text, audio, video, and social media data. *International Journal on Soft Computing, Artificial Intelligence and Applications (IJSCAI)*, 5(1), 41-51.
23. Wamba, S. F., Gunasekaran, A., Akter, S., Ren, S. J. F., Dubey, R., ve Childe, S. J. (2017). Big data analytics and firm performance: Effects of dynamic capabilities. *Journal of Business Research*, 70, 356-365.

24. Witkowski, K. (2017). Internet of things, big data, industry 4.0–innovative solutions in logistics and supply chains management. *Procedia Engineering*, 182, 763-769.
25. Xu, L. D., ve Duan, L. (2019). Big data for cyber physical systems in industry 4.0: a survey. *Enterprise Information Systems*, 13(2), 148-169.
26. Yıldız, B. (2020). İmalat Firması Çalışanlarının İnovasyon Yeteneklerinin Endüstri 4.0 Algıları Üzerindeki Etkisi. *İşletme Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 153-171.

BÖLÜM 7

ENDÜSTRİ 4.0 VE İNOVASYONA ETKİLERİ

KAYNAKÇA

1. Arslan, N., Yaylacı, B., Eyüpoğlu, N. D., ve Kürtüncü, M. (2018). Sağlıkta gelişen teknoloji: Üç boyutlu yazıcılar. *International Journal of 3D Printing Technologies and Digital Industry,* 2(2), 99-110.
2. Arslan, M. Ş. (2019). *Bulut bilişim uygulamaları ile veritabanlarına erişim: Ulakbim ve üniversite kütüphaneleri için bir model önerisi.* (Yayımlanmış YL. Tezi). Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
3. Ateş, M. (2018). *Türkiye'de Sosyal İnovasyon Uygulamaları ve Genç Nüfusun Potansiyeli,* Seta Yayınları, Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı, İstanbul.
4. Buhr, D. (2015). *Social innovation policy for Industry 4.0.* Friedrich-Ebert-Stiftung, Division for Social and Economic Policies.
5. Bulut, E., ve Akçacı, T. (2017). Endüstri 4.0 ve inovasyon göstergeleri kapsamında Türkiye analizi. *ASSAM International Refereed Journal,* (7), 50-72.
6. Büyükuslu, A. R. (2020). *Toplum 5.0 Süper Akıllı Toplum.* İstanbul: Der Yayınevi.
7. CBInsights. (2020, Eylül 01). Eylül 14, 2020 tarihinde CBINSIGHTS: https://www.cbinsig hts.com/research/future-factory-manufacturing-tech-trends/ adresinden alındı.
8. Cerebro. (2018, Mart 12). Ağustos 25, 2020 tarihinde https://medium.com/t%C3%BCrkiye/yapay-zeka-uygulamalar adresinden alındı.
9. Diaconu, M. (2011). Technological innovation: Concept, process, typology and implications in the economy, *Theoretical and Applied Economics*, 18 (10) (563), 127-144.
10. DiSerio, A., Ibáñez, M. B. ve Kloos, C. D. (2012). *Impact of an augmented reality system on students' motivation for a visual art course.* 68, 586–596. Computers and Education.
11. Durmuş, A. (2019). *Endüstri 4.0 Eğitim 4.0 Liderlik 4.0 Toplum 5.0.* Ankara: Efeakademi Yayınları.
12. Eichel, H., Fınk P. ve Rüther P. (2017). Social innovation policy for industry 4.0. *A Project By The Friedrıch-Ebert-Stıftung 2015 And 2017,* Good Society – Social Democracy # 2017 Plus.

13. Ekonomist (2020). Meleklerin 2020 planları. 24 Şubat 2020, https://www.ekonomist. com.tr/kapak-konusu/meleklerin-2020-planlari.html, Erişim Tarihi: 18.10.2020.
14. Ersöz, F. (2011). Avrupa inovasyon göstergeleri (EIS) ışığında Türkiye'nin konumu. *İTÜ Dergisi,* 6(1).
15. Esmer, Y. ve Alan, M.A. (2019). Endüstri 4.0 perspektifinde inovasyon. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi,* 7(18), 465-478.
16. European Commission, E. (2020). European Innovation Scoreboard 2020.
17. EY. (2019). Orta Doğu ve Afrika'da Yapay Zeka. Microsoft.
18. Fırat, S. Ü. ve Fırat, O.Z. (2017). Sanayi 4.0 devrimi üzerine karşılaştırmalı bir inceleme: Kavramlar, küresel gelişmeler ve Türkiye. *Toprak İşveren Dergisi* (114), 10-23.
19. Ghafory, I. (2020, Haziran 25). Endüstri 4.0, Eylül 15, 2020 tarihinde https://www. endustri40.com/siber-fiziksel-sistemler/ adresinden alındı.
20. Hahn, J. ve Andor, L. (2013) Guide to Social Innovation. European Commission.
21. IFR. (2017). TheImpact of Robots on Productivity. Eylül 10, 2020 tarihinde https://ifr.org/ifr-press-releases/news/position-paper adresinden alındı.
22. IFR. (2020, Ağustos 6). Eylül 3, 2020 tarihinde IFR: https://ifr.org/ifr-press-releases/ adresinden alındı.
23. İçten, T. ve Bal, G. (2017). Artırılmış gerçeklik üzerine son gelişmelerin ve uygulamaların incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi Part C: Tasarım ve Teknoloji,* 5(2), 111-136.
24. Karabegovic, I., Karabegovic E. ve Husak E., (2011). Comparative Analysis of the Industrial robot Application in Europe and Asia, *International Journal of Engineering & Technology IJET-IJENS*,11(01).
25. Kaoğlan Yılmaz, F. G. ve Durak, A. (2019). Artırılmış gerçekliğin eğitsel uygulamaları üzerine ortaokul öğrencilerinin görüşleri. *Bolu Abant İzzet Baysal Ünversitesi, Eğitim Fak. Dergisi,* 19(2), 468-481.
26. Koç, O. (2010). Toplumsal sorunlarla mücadelede bir kaldıraç olarak sosyal inovasyon ve sosyal girişimcilik açısından önemi. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi,* 5(2), 205-212.

27. Kurnaz, G. ve Bedük, A. (2017). Türkiye'de ve dünyada melek yatırımcılık. *Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler MYO Dergisi,* 20(1), Nisan 2017.
28. Kökhan, S. ve Özcan, U. (2018). 3D yazıcıların eğitimde kullanımı. *Best, 2(1),* 80-85.
29. Leyh, C. ve Shaffer, T. (2017). Industry 4.0 and lean production – A matching relationship? An analysis of selected Industry 4.0 models, Proceedings of the Federated Conference on Computer Science and Information Systems, 989–993.
30. Marolt, M., Pucihar, A. ve Zimmermann, H.D. (2015). Sosyal CRM'nin benimsenmesi ve performans sonuçlarına etkisi: Bir literatür taraması. *Organizacija*, *48* (4), 260-271.
31. Morarr R., Arman H. ve Mousa S. (2017). The fourth industrial revolution (Industry 4.0): A social innovation perspective. *Technology Innovation Management Review November* 2017, 7(11).
32. Mulgan G. (2006). The Process of Social Innovation, Ekim 20, 2020 tarihinde https://www.mitpressjournals.org/doi/pdf/10.1162/ adresinden alındı.
33. Murray, R., Caulier-Grice, J. ve Mulgan, G. (2010). *The Open Book of Social Innovation.* London: National Endowment for Science, Technologyandthe Art.
34. Oracle. (2020). Oracle. Eylül 15, 2020 tarihinde https://www.oracle.com/tr/artificial-intelligence/what-is-artificial-intelligence.html adresinden alındı.
35. Paschen, U., Pitt , C. ve Kietzmann, J. (2020). Artificial intelligence: Building blocks and an innovation typology. *Business Horizons,* 63(2), 147-155.
36. Phills, J. A., Deiglmeier, K. Ve Miller, D. T. (2008). Redis covering social innovation. *Stanford Social Innovation Review*, 6(4), 34-43.
37. Proente. (2020). Proente. Ağustos 20, 2020 tarihinde https://proente.com/nesnelerin-interneti-nedir/ adresinden alındı.
38. Ramos, W., M. A., Figueiredo, P. S. ve Guizzo, C. P. (2019). Antecedents of innovation in industry. *Innovation & Management Review,* 15(3), 269-285.
39. Shrouf, F., Ordieres J. ve Miragliotta, G. (2014). Smart factories in Industry 4.0: A review of the conceptand of energy management

approached in production based on the Internet of Things paradigm, (2014 IEEE), 9-12 Dec.2014, Malaysia.

40. Turkishtime. (2020, Ocak 29). Turkishtime. Ağustos 30, 2020 tarihinde http://www. turkishtimedergi.com/inovasyon/2020-inovatif-girisim-yili-olabilir/ adresinden alındı.
41. Ungerman O. ve Dedkova J.,(2019). Marketing innovations in industry 4.0 and their impacts on current enterprises, *Applied Sciences,* 5 Sep. 2019, 9, 3685.
42. Uyar, A. (2017, Haziran 2). Pazarlama Türkiye. Eylül 13, 2020 tarihinde https://pazarla maturkiye.com/inovasyon-ve-pazarlama/ adresinden alındı.
43. Vacek, J., (2016). Innovation Management, Entrepreneurship and Corporate Sustainability (IMECS 2016), Published by Vysokáškola ekonomická v Praze.
44. Vaishya, R., Javaid, M., Khan, İ. H. ve Haleem, A. (2020). Artificial Intelligence (AI) applications for COVID-19 pandemic. *Diabetes, Metabolic Syndrome: Clinical Research and Reviews,* 14(4), 337-339.
45. Yıldız, A. (2018). Endüstri 4.0 ve akıllı fabrikalar. *Sakarya Üniversitesi, F.B.E. Dergisi*, 22 (2), 546-556.
46. WIPO. (2020). Global Inovation Index 2020 Who Will Finance Inovation? Ithaca, Fontaine bleau, and Geneva: Cornell Unv. and INSEAD.

BÖLÜM 8

ENDÜSTRİ 4.0 VE GİRİŞİMCİLİK

KAYNAKÇA

1. Akın, H.B. (2005). *Yeni Ekonomi, Strateji, Rekabet, Küreselleşme. 2.Basım*, Konya: Çizgi Kitap Evi.
2. Alçın, S. (2016). Üretim İçin Yeni Bir İzlek: Sanayi 4.0. *Journal of life Economics, 3(2)*, 19-30.
3. Arıcı, M.S. (2016). *Dördüncü Sanayi Devrimi: Nesnelerin İnterneti, Siber Fiziksel Sistemler, Akıllı Fabrikalar.* http://blog.milliyet.com.tr/4-sanayi-devrimi--2---nesnelerin-interneti--siber-fiziksel-siztemler--akilli-fabrikalar/Blog/?BlogNo=541046 adresinden ulaşılmıştır.
4. Arıkan, S. (2002). *Girişimcilik Temel Kavramlar ve Bazı Güncel Konular*. Ankara: Siyasal Kitapevi.
5. Bozdoğan, Z. (2015). *Nesnelerin İnterneti için Mimari Tasarımı* (Yüksek Lisans Tezi). Düzce Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Bilgisayar Mühendisliği Anabilim Dalı.
6. Bozkurt, Ö. (2019). *Girişimcilik 4.0 Ama Nasıl? Kavramsal Bir Çerçeve.* ICEB'19 International Congress of Economics and Business 11- 13 April 2019 Bursa/Türkiye.
7. BTYK (2016). https://www.tubitak.gov.tr/tr/kurumsal/bilim-ve-teknoloji-yuksek kurulu/toplantilar/icerik-bilim-ve-teknoloji-yuksek-kurulu-29-toplantisi-17-subat-2016 adresinden ulaşılmıştır.
8. Çalışkan, E. (2014). Yeni ekonomik coğrafya yaklaşımının yluslar arası ticareti açıklayıcılığı üzerine ampirik bir analiz. (Doktora Tezi) https://tez.yok.gov.tr sayfasından erişilmiştir.
9. Çetinkaya, M. (2017). *İŞKUR'un Uygulamalı Girişimcilik Eğitimlerinin Etkinliğinin Ölçülmesi Karabük İli Örneği.* (Yüksek Lisans Tezi). Karabük Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
10. Davutoğlu, N. A, Akgül, B. ve Yıldız, E. (2017). İşletme Yönetiminde Sanayi 4.0 Kavramı İle Farkındalık Oluşturarak Etkin Bir Şekilde Değişimi Sağlamak. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, 5(52), Eylül,* 544-567
11. Döm, S. (2008). *Girişimcilik ve Küçük İşletme Yöneticiliği.* Ankara: Detay Yayıncılık.
12. Drucker, P. (2017). *İnovasyon ve Girişimcilik Uygulama ve İlkeler,* Çev: İ. Gülfidan, İstanbul: Optimist Yayınları.
13. Duran, C. ve Saraçoğlu, M. (2009). Yeniliğin Yaratıcılıkla Olan İlişkisi ve Yeniliği Geliştirme Süreci. *Yönetim ve Ekonomi, 16(1),* 57-71.

14. Düzgün, D. E. ve Çetinkaya, K. (2019). Moda Alanında 3 Boyutlu Baskı Teknolojileri Kullanımı. *International Journal of 3D Printing Technologies and Dijital Industry, 3(1),* 19-31.
15. EBSO. (2015). Ege Bölgesi Sanayi Odası, Sanayi 4.0 Uyum Sağlayamayan Kaybedecek, *Ege Bölgesi Sanayi Odası Dergisi, Ekim 2015.*
16. Erdem, Ö. (2015). *Honey Thing: Nesnelerin İnterneti İçin Tuzak Sistem*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Şehir Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
17. Gabaçlı, N. ve Uzunöz, M. (2017). *IV.Sanayi Devrimi: Endüstri 4.0 ve Otomotiv Sektörü.* 3 nd International Congress on Political, Economic and Social Studies (ICPESS), 149-174. 09-11 Nov. 2017.
18. Ghafory, I. (2019). *Siber Fiziksel Sistemler*. https://www.endustri40.com/siber-fiziksel-sistemler/ adresinden ulaşılmıştır.
19. Kelly, K. (2017). *Büyük Teknolojik Dönüşümü*. İstanbul: Türk Hava Yolları Yayınları.
20. Marangoz, M. (2012). *Girişimcilik.* İstanbul: Beta Yayınları.
21. Morrar, R., Arman, H. ve Mousa, S. (2017). The fourth industrial revolution (Industry 4.0): A social innovation perspective. *Technology Innovation Management Review, 7(11),* 12-21.
22. Narea, J. O. (2016). *Entrepreneurial Traits And Innovation, Evidence From Chile, Dissertation*, Maastricht University, ISBN 978 94 6159 5454.
23. Sarı, Y. (2007). *Bilgi Ekonomisi, Enflasyon Ve Büyüme Üzerine Bir Analiz,* Akademik Bilişim, Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya, 31 Ocak-2 Şubat, s.1.
24. Scarborough, N.M. (2014). *Girişimciliğin ve Küçük İşletme Yönetiminin Temelleri*. (Çev. Sart, G.), 7.Basımdan çeviri, Ankara: Nobel Yayınları.
25. Schmitt, K. (2013). *Top 5 Reasons Why Industry 4.0 Is Real and Important. Digitalist magazine.* https://www.digitalistmag.com/industries Erişim: 05.04.2019.
26. Siemens, (2016). https://www.siemens.com.tr/web/1199-18813-11/siemens_turkiye__tr/siemens_turkiye/basin_bultenleri/bilim_sanayi_ve_teknoloji_bakani_fikri_isik_siemensin_ambergdeki_dijital_fabrikasini_ziyaret_etti, adresinden ulaşılmıştır.

27. Soylu, A. (2018). Endüstri 4.0 ve Girişimcilikte Yeni Yaklaşımlar. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı 32, Temmuz, 2018.*

28. Stam, E., & Spigel, B. (2016). Entrepreneurial Ecosystems. Utrecht University, U.S.E., 16(3), 1-2. 07 20, 2019 tarihinde https://dspace.library.uu.nl/handle/1874/347982 adresinden alındı.

29. Şimşek, T. (2020). *Yeni Nesil İş Modelleri.* https://www.endustri40.com/yeni-nesil-is-modelleri-endustri-4-0-ile-yukseliyor/ adresinden ulaşılmıştır.

30. Şimşek, T. (2020). *Endüstri 4.0 ile Geleceğe Bakış ve Beklentiler.* https://www.endustri40.com/endustri-4-0-ile-gelecege-bakis-ve-beklentiler/, adresinden ulaşılmıştır.

31. Tekin, M. (2004). *Girişimcilik ve Küçük İşletme Yöneticiliği.* 4.Baskı. Konya: Selçuk Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Kitap Satış Bürosu.

32. Tekin, Z. ve Karakuş, K. (2018). Gelenekselden Akıllı Üretime Spor Endüstrisi 4.0. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 7(3)*, 2103-2117.

33. TheEconomicTimes,(2015).https://economictimes.indiatimes.com/news/international/business/china-sets-up-first-unmanned-factory-all-processes-are-operated-by-robots/articleshow/48238331.cms, adresinden ulaşılmıştır.

34. Thomson, A. (2006). *Entrepreneurship and Business Innovation*. (PhD Thesis), Business School, Murdoch University.

35. Tunç, B. (2007). *İşletmelerde Yaratıcılık, Yenilikçilik, Girişimcilik Yönetimi.* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı.

36. Tunçel, S., Candan, Z. ve Satır, A. (2018). *Ahşap İşlemede İnovatif Yaklaşım: Endüstri 4.0.* Ağaç İşleme Teknolojileri Paneli, İzmir. http://www.sabittuncel.com/inovatif-yaklasimendustri-4-0/, Erişim: 24.04.2019.

37. Turan, K. (2018). *Dördüncü Sanayi Devriminin Uluslararası İlişkilere Sosyoekonomik Etkileri*. (Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

38. Turhan, M. ve Baysal, H. (2019). Teorik Çerçevede Girişimci Davranışı İle Öğrenilmiş Güçlülük Arasındaki İlişkiye Betimsel Bir

Değerlendirme. *International Journal of Arts & Social Studies,* 2 (2), 1-20.

39. TUSIAD. (2016). *Türkiye'nin Küresel Rekabetçiliği İçin Bir Gereklilik Olarak Sanayi 4.0: Gelişmekte Olan Ekonomi Perspektifi.* Yayın No: TUSİAD-T/2016-03/576.
40. Ulusoy, G. (2018). İmalat Sektöründe Endüstri4.0 Dönüşüm Çabaları: Bazı Gözlemler. *İktisat ve Toplum, Sayı:92, Haziran*.
41. Wegener, D. (2014). *Industry 4.0: Consept of the resilient factory 2014*. http://www.awkaachen.de/__C1257B97002C1799.nsf/html/en_baa6222ba575fe4cc1257c730043e2bb.html, adresinden ulaşılmıştır.
42. Witkowski, K. (2017). Internet of things, big data, industry 4.0–innovative solutions in logistics and supply chains management. *Procedia Engineering, vol. 182,* 763-769.

BÖLÜM 9

İNSAN KAYNAKLARI YÖNETİMİNİN DEĞİŞEN PARADİGMASI: ENDÜSTRİ 4.0 PERSPEKTİFİ

KAYNAKÇA

1. Agolla, J. E. (2018). Human capital in the smart manufacturing and Industry 4.0 revolution, Chapter 3, A. Petrillo, R. Cioffi, F. De Felice, (Eds), *In digital transformation in smart manufacturing,* (s.44–51). London, UK: IntechOpen.
2. Akben, İ. ve Avşar, İ. İ. (2018). Endüstri 4.0 ve Karanlık üretim: Genel bir bakış. *Türk Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 26-37.
3. Alhajjar, A. A., Kassim, R.M., Raju, V. ve Alnachef, T. (2018). Driving Industry 4.0 business through talent management of human resource system: The conceptual framework for banking industry. *World Journal of Research and Review* (WJRR), 7(3), 53-57.
4. Ali, A. (2012). The role of leadership in human resource management – Proposing conceptual framework of advanced leadership model. *Interdisciplinary Journal of Contemporary Research in Business,* 4(6), 979-989.
5. Asiltürk, A. (2018). İnsan kaynakları yönetiminin geleceği: İK 4.0. *Journal of Awareness,* 3 (Special), 527-544.
6. Aytar, O. (2019). Endüstri 4.0 ve bu paradigmanın örgüt yönetimi üzerindeki olası etkileri. *"İŞ, GÜÇ" Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi,* 21(2), 75-90.
7. Bayraktar, O. ve Ataç, C. (2018). The effects of Industry 4.0 on human resources management, E. Yıldırım ve H. Çeştepe (Eds.), *Globalization, institutions and socio-economic performance macro and micro perspectives*. (s.337-359). Berlin: Peter Lang.
8. Biçer, C. (2019). Endüstri 4.0, üretim ve örgütlerin yönetim süreçlerinde yenilikler, 5.bölüm, örgütsel gelişim ve yönetim uygulamaları. (s.119-156). S. Gün ve A. Tutcu (Eds). Ankara: Iksad Publications.
9. Bissola, R. ve Imperatori, B. (2020). HRM in the Industry 4.0 era: Are workers still in the center? R. Bissola ve B. Imperatori (Eds). *HRM 4.0 for human-centered organizations,* Advanced series in management, Vol. 23, (s. xiii-xxii). Howard House, UK: Emerald Publishing Limited.
10. Boyatzis, R. E. (1982). *The competent manager: A model for effective performance.* New York: John Wiley& Sons.
11. Dhanpat, N., Buthelezi, Z.P., Joe, M.R., Maphela, T.V., ve Shongwe, N. (2020). Industry 4.0: The role of human resource professionals. *SA Journal of Human Resource Management,* 18, a1302. https://doi. org/10.4102/sajhrm. v18i0.1302, 1-11.
12. Erdoğan, E. ve Çiğdem, S. (2019). Portföy çalışma ve değişen kariyer davranışları: freelance çalışanların deneyimleri üzerinden bir

değerlendirme. *Pesa Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi,* 5(2), 184-199.

13. Ergün, E., Şen, E., ve İri, O. (2020). Endüstri 4.0 çerçevesinde firmaların organizasyon yapılarının insan kaynakları rollerine etkisi. *Business & Management Studies: An International Journal (BMIJ),* 8(3): 3393-3423.
14. Göksu Özüdoğru, A., Ergün, E., Ammari, D. ve Görener, A. (2018). How Industry 4.0 changes business: A Commercial perspective. *International Journal of Commerce and Finance,* 4 (1), 84-95.
15. Hecklaua, F., Galeitzke, M., Flachs, S. ve Kohl, H. (2016). Holistic approach for human resource management in Industry 4.0. *Procedia CIRP,* 54, 1-6.
16. Kırçı, Z. (2007). *Motivasyon unsuru olarak kariyer geliştirme ve bir uygulama.* Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Erzurum.
17. Kopp, R., Howaldt, J. ve Schultze, J. (2016). Why Industry 4.0 needs workplace innovation: a critical look at the German debate on advanced manufacturing. E*uropean Journal of Workplace Innovation,* 2(1), 7-24.
18. Liboni, L.B., Cezarino, L.O., Jabbour, C. J. C., Oliveira, B.G. ve Stefanelli, N.O. (2019). Smart industry and the pathways to HRM 4.0: Implications for SCM. *Supply Chain Management: An International Journal,* 24(1), 124-146.
19. Malik, A. (2019). Creating competitive advantage through source basic capital strategic humanity in the Industrial Age 4.0. *International Research Journal of Advanced Engineering and Science,* 4 (1), 209-215.
20. Masanja, N. M. (2019). *Human resource manual: A practice guide for human resource practitioners.* 1 st edition, Mwanza, Tanzania: NMM Printers.
21. Mohelska, H. ve Sokolova, M. (2018). Management approaches for Industry 4.0 -The organizational culture perspective. *Technological and Economic Development of Economy,* 24(6), 2225–2240.
22. Ninan, N., Roy, J. C. ve Thomas, M. R. (2019). Training the workforce for Industry 4.0 *International Journal of Research in Social Sciences*, 9(4), 782-790.
23. Onik, M.M.H., Miraz, M.H. ve Kim, C-S. (2018). A Recruitment and human resource management technique using blockchain technology for Industry 4.0, *In Proceeding of Smart Cities Symposium (SCS-2018),* Manama, Bahrain, 11-16.

24. Özçelik, T. ve Onursal, F.S. (2020). Endüstri 4.0'ın iş hayatı ve sendikalaşma üzerine etkisi, *Business & Management Studies: An International Journal,* 8(1), 981-1007.
25. Özgener, Ş. ve Güneş, E.G. (2020). İşgören yetkinlikleri ile ilişkili olarak girişimcilik yönelimi ve girişimci liderliğin firma performansı üzerine etkisinde bir değişme olmakta mıdır? *4. Uluslararası Akdeniz Sempozyumu,* 22-24 Ekim 2020, Mersin, Türkiye, 1-34.
26. Özgener, Ş. (2020). *İş ahlakının temelleri: Yönetsel bir yaklaşım. Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 5.Basım, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd Şti.*
27. Paksoy, M., Hırlak, B. ve Balıkçı, O. (2017). Sınırsız ve çok yönlü kariyer tutumlarının bazı demografik özellikler açısından incelenmesi: Adana örneği. *International Journal of Academic Value Studies*, 3 (12), 277-292.
28. Piwowar-Sulej, K. (2018). Human resources management in the ındustrial revolution 4.0: General and Polish perspective. P. Jedlicka, P. Maresova, I. Soukal (Eds.). *Hradec Economic Days Vol. 8(2). 16th International Conference Hradec Economic Days 2018,* University of Hradec Kralove, (s.179-187). January 30–31, 2018 Hradec Králové, Czech Republic.
29. Poba-Nzaou, P., Galani, M. ve Tchibozo, A. (2020). Transforming human resources management in the age of Industry 4.0: A matter of survival for HR professionals. *Strategic HR Revıew, 6, 1-6.*
30. Prifti, L., Knigge, M., Kienegger, H. ve Krcmar, H. (2017). A competency model for "Industrie 4.0" employees. J. M. Leimeister, W. Brenner (Hrsg.), *Proceedings der 13. Internationalen Tagung Wirtschaftsinformatik* (WI 2017), (s.46-60). St. Gallen.
31. Puhovichova, D. ve Jankelova, N. (2020). Changes of human resource management in the context of impact of the fourth industrial revolution. *International Scientific Journal "Industry 4.0",* V(3), 138-140.
32. Rana, G. ve Sharma, R. (2019). Emerging human resource management practices in Industry 4.0. *Strategic HR Review*, 18(4), 176-181.
33. Samarasinghe, K. R., Medis, A. (2020). Artificial intelligence based strategic human resource management (AISHRM) for Industry 4.0. *Global Journal of Management and Business Research,* 20(2), 6-13.
34. Sari Lubis A., Absah Y, Lumbanraja P. (2019). Human resource competencıes 4.0 for generatıon Z. *European Journal of Human Resource Management Studies,* 3(1), 95-105.

35. Saudi Aramco, Unilever ve Willis Towers Watson. (2019). HR4.0: Shaping people strategies in the fourth industrial revolution. *World Economic Forum,* White Paper. Cologny/Geneva, Switzerland.
36. Segers, J. Inceoglu, İ., Vloeberghs, D., Bartram, D. ve Henderickx, E. (.2008). Protean and boundaryless careers: A study on potential motivators. *Journal of Vocational Behavior,* 73, 212–230.
37. Shamim, S., Cang, S., Yu, H. ve Li, Y. (2016). Management approaches for Industry 4.0: A human resource management perspective. *2016 IEEE Congress on Evolutionary Computation (CEC),* Vancouver, BC, Canada, July 24-29, 5309-5316.
38. Shaw, P. ve Varghese, R. M. (2018). Industry 4.0 and future of HR. *Journal of Management (JOM)*, 5(6), 96–103.
39. Sima, V., Gheorghe, I.G., Subi´c, J. ve Nancu, D. (2020). Influences of the Industry 4.0 revolution on the human capital development and consumer behavior: A systematic review. *Sustainability*, 12, 1-28.
40. Sivathanu, B. ve Pillai, R. (2018). Smart HR 4.0 – how Industry 4.0 is disrupting HR. *Human Resource Management International Digest,* 26 (4), 7-11.
41. Ten Bulte, A. (2018). *What is Industry 4.0 and what are its implications on HRM practices?* University of Twente, The Faculty of Behavioural, Management and Social Sciences. *1th IBA Bachelor Thesis Conference,* July 10th, 2018, Enschede, The Netherlands.
42. Ulu, S. (2019). *Duygusal ve sosyal yeterliliklerin bireysel iş çıktıları üzerindeki etkisi.* T.C. Sakarya Üniversitesi İşletme Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Sakarya.
43. Walsh, K. ve Taylor, M.S. (2007). Developing in-house careers and retaining management talent: What hospitality professionals want from their jobs. *Cornell Hotel and Restaurant Administration Quarterly, 48* (2), 163-182.
44. Yasım, Y. K. (2020). Endüstri 4.0: Çalışmanın geleceği, *Kırklareli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi (KLUJFEAS),* 9 (1), 47-64.

BÖLÜM 10

ENDÜSTRİ 4.0 VE ÜRETİM SÜREÇLERİ

KAYNAKÇA

1. Amaitik S.M. ve Kilic, S.E. (2007). An intelligent process planning system for prismatic parts using STEP features. *International Journal of Advenced Manufacturing Technolgies 31*, 978–993.
2. Amoon. M., Altameem T. ve Altameem A. (2020). Internet of things sensor assisted security and quality analysis for healthcare data sets using artificial intelligent based. *Heuristic Health Management System, Measurement, 161.*
3. Aydın, U. (2018). Operasyonel Süreçlerde Kullanılan Akıllı Sistemler Açısından Havayollarının İncelenmesi. *Akıllı Ulaşım Sistemleri ve Uygulamaları Dergisi, 1 (2),* 1-11. Retrieved from https://dergipark.org.tr/tr/pub/jitsa/issue/39569/452302
4. Aydoğan, E. ve Semiz, S. (2004). İşletmelerde Teknoloji Yönetimi Bağlamında İleri Üretim Teknolojileri ve Otomotiv Sektöründe Bir Uygulama. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* 115-133.
5. Baykasoğlu, A. ve Dereli, T., (2006). *Üretimde Bilgi Teknolojisi Yöntemleri.* ISBN: 975-9169-05-3, İstanbul: Kırmızı Yayınları.
6. Bilge, Ü., Tanchoco J.M.A., (1997). AGV Systems with Multi-Load Carriers: Basic Issues and Potential Benefits, *Journal of Manufacturing Systems, 16 (3).*
7. Börteçin, E. (2014). "4. Endüstri Devrimi Kapıda mı?", *Bilim ve Teknik Dergisi.*
8. Büyükgöze, S. ve Dereli, E. (2020). *Toplum 5.0 ve Dijital Sağlık.* https://www.researchgate.net/publication/339091615 (Erişim Tarihi: 22.10.2020).
9. Carvalho, A.C.P., Carvalho, A.P.P. ve Carvalho, N.G.P. (2020). *Industry 4.0 technologies: What is your potential for environmental management?* Industry 4.0-Current Status and Future Trends.
10. Cay, F. ve Chassapis, C. (1997). An IT view on perspectives of computer aided process planning research, *Computers in Industry, 34,* 307-308.
11. Coşkunoğlu O. (2016). Endüstri 4.0: Bir Tekno-Politik Değerlendirme. Elektrik Mühendisliği, 8(13), 459.
12. Çetinkaya, K. (2000). *Toplam Tasarım*. (1.Baskı). Ankara: Gazi Kitabevi.
13. Demir, H., Erden, C. (2017). Solving process planning and weighted scheduling with WNOPPT weighted due-date assignment problem using some pure and hybrid meta-heuristics. *Sakarya University Journal of Science, 21 (2),* 210-222.
14. Demirel, M. Y. ve Karaağaç, İ. (2014). Bilgisayar Destekli Üretim Süreçlerine Genel Bir Bakış, Mühendis ve Makina, 55(652), 51-61.

15. Elragal, A. ve Haddara, M. (2012). The Future of ERP Systems: look backward before moving forward. Procedia Technology, Vol. 5, 21-30.
16. Erden, A. (2003). Bilim ve Teknik Dergisi Mayıs Robotik Eki.
17. Ersöz, B. (2020). Yeni Nesil Web Paradigması-Web 4.0. *Bilgisayar Bilimleri ve Teknolojileri Dergisi, 1 (2),* 58-65.
18. Harari, Y. N. (2015). *Hayvanlardan Tanrılara Sapiens* (Çev. Ertuğrul Genç). İstanbul: Kolektif Yayınları.
19. http://fintechtime.com/tr/2017/12/her-4-kisiden-3u-yapay-zekanin-issizlik-getirecegini-dusunuyor/ Erişim Tarihi: 20.10.2020
20. Hurst, K. (1999). *Engineering Design Principles*, John Wiley & Sons Inc.
21. İlkin, A. (2012). Türkiye'de Sanayi Politikası. *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası, 30 (1-4),* Retrieved from https://dergipark.org.tr/tr/pub/iuifm/issue/844/9373
22. Jackson, T. (2014). *Elimizin Altındaki Gerçekler, Buluşlar ve Teknoloji, Güç ve Enerji,* TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları 692(Çev. Ceviz M. A.).
23. Kavrakoğlu, İ. (1996). *Toplam Kalite Yönetimi*, İstanbul: Kalder Yayınları.
24. Kopanos, G. M. ve Puigjaner, L. (2019). *Solving large-scale production scheduling and planning in the process,* Industries. 1st ed.
25. Kurıc, I. (2007). *Aspect of Quality In CA Systems.* 5th Research/Expert Conference with International Participations "QUALITY 2007", Neum, B&H, June 06-09, 2007.
26. Kurzweil, R. (2016). *İnsanlık 2.0,* Alfa Bilim.
27. Lazol, İ. ve Eker, M. (2008). Computer-aided manufacturing, just in time production, Total Quality Management and Use of Balanced Scorecard Measures: An Empirical Study. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 63 (02),* 171-197.
28. Monk, E.F. ve Wagner B.J. (2013). *Concepts in Enterprise Resource Planning*. 4th Edn., Thomson Course Technology, Boston.
29. Osterrieder, P., Budde, L. ve Friedli, T. (2020). The smart factory as a key construct of industry 4.0: A systematic literature review. *International Journal of Production Economics*, 221.
30. Özden K. ve Ercan S. (2009). *İşyeri / Fabrika Tasarımı ve Yerleşim Düzeni*, İstanbul: Papatya Yayıncılık.
31. Öztemel E.(ed.), (2009). *Endüstri Mühendisliğine Giriş*, İstanbul: Papatya Yayıncılık.
32. Öztemel, E. (2006). *Yapay Sinir Ağları.* İstanbul: Papatya
33. Öztemel, E. (2018). Eğitimde Yeni Yönelimlerin Değerlendirilmesi ve Eğitim 4.0. *Üniversite Araştırmaları Dergisi.*
34. Rehg, A. J. ve Kraebber, W. H. (2008). *Bilgisayar Bütünleşik. İmalat*. İstanbul: Değişim Yayınları.

35. Rembold, U., Lueth, T. ve Ogasawara, T. (1994). *Intelligent manufacturing components for future CIM systems.* In IFAC Intelligent Manufacturing Systems, Vienna.
36. Roodbergen, K.J. ve Vis, I.F.A. (2009). A survey of literature on automated storage and retrieval systems. *European Journal of Operational Research 194(2),*343-362.
37. Scallan, P. (2003). *Process Planning: The Design / Manufacture Inteface.* Oxford: Butterworth-Heinemann.
38. Soylu, M., Özdemirel, N. E. ve Kayaligil, S. (2000). A self-organizing neural network approach for the single AGV routing problem. *European Journal of Operational Research, 121 (1),* 124-137.
39. Sucu, İ. (2019). Yapay Zekanın Toplum Üzerindeki Etkisi ve Yapay Zekâ (A.I.) Filmi Bağlamında Yapay Zekaya Bakış. *Uluslararası Ders Kitapları ve Eğitim Materyalleri Dergisi, 2 (2),* 203-215.
40. Taşkın, H.ve Adalı, M. R. (2003). *Teknolojik Zekâ ve Rekabet Stratejileri.* İstanbul: Değişim Yayınları.
41. Tekin, M. (1993). *Üretim Yönetimi*, Konya: Günay Ofset.
42. TMMOB. (2007). *Ülke Örnekleri ile Kalkınma ve Sanayileşme Modelleri*. TMMOB Sanayi Kongresi 2007 Oda Raporu, Ankara.
43. Toliusiené, N., Senkuviené, I. ve Mankuté, R.(2013). *Quality Management System for Agile Manufacturing,* Proceedings of 18th International Conference. Mechanika 2013.
44. Topsakal, Y., Yüzbaşıoğlu, N., Çelik, P. ve Bahar, M. (2018). Turizm 4.0- Turist 5.0: İnsan Devriminin Neden Endüstri Devrimlerinden Bir Numara Önde Olduğuna İlişkin Bakış. *Journal of Tourism Intelligence and Smartness, 1 (2),* 1-11.
45. Yatkın, A. (2004). *Toplam Kalite Yönetimi.* Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
46. Yazıcı, E. ve Düzkaya, H. (2016). Endüstri Devriminde Dördüncü Dalga ve Eğitim: Türkiye Dördüncü Dalga Endüstri Devrimine Hazır mı? *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama, 7 (13),* 49-88.
47. Yu, C., Xu, X. ve Lu, Y. (2015). Computer-integrated manufacturing, cyber-physical systems and cloud manufacturing – concepts and relationships, *Manufacturing Letters, 6,* 5-9.
48. Yücel, T. F. (2015). *Cumhuriyet Türkiye'sinin Sanayileşme Öyküsü,* Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı.
49. Zhang, C., Zhou, G., Hu, J. ve Li, J. (2020). *Deep learning-enabled intelligent process planning for digital twin manufacturing cell.* Knowl-Based Syst 191:191. https://doi.org/10.1016/j.knosys.2019.105247
50. Zhong, R.Y., Xu, X., Klotz, E. ve Newman, S.T. (2017). Intelligent manufacturing in the context of industry 4.0: A review, Engineering,

Elsevier LTD on behalf of Chinese *Academy of Engineering and Higher Education Press Limited Company, 3(5),* 616–630.

51. Zhu, W., Hu T., Luo, W., Yang, Y. ve Zhang, C. (2018). A STEP-based machining data model for autonomous process generation of intelligent CNC controller. *The International Journal of Advanced Manufacturing Technology, 96,* 271–285.

BÖLÜM 11

ENDÜSTRİ 4.0 VE PAZARLAMADA YENİ GELİŞMELER

KAYNAKÇA

1. Aksoy, S. (2017). Değişen teknolojiler ve endüstri 4.0: endüstri 4.0'ı anlamaya dair bir giriş. *SAV-(Sosyal Araştırmalar Vakfı) Katkı, Teknoloji,* 4.
2. Aslan, Ü. ve Özerhan, Y. (2017). Big data, muhasebe ve muhasebe mesleği. *Muhasebe ve Bilim Dünyası Dergisi,* 19(4), 862-883.
3. Atalay, M. ve Çelik, E. (2017). Büyük veri analizinde yapay zekâ ve makine öğrenmesi uygulamaları. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, SBE Enstitüsü Dergisi,* 9(22), 155-172.
4. Battal, S. ve Tuğlu, K. (2018). Endüstri 4.0 ve yeni teknolojiler karşısında yerel yönetimlerde yaşanan değişimler. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi,* 6(14), 216-232.
5. Bettiol, M., Capestro, M. ve Di Maria, E. (2017). Industry 4.0: The strategic role of marketing. *Proceedings of the XIV Convegno Annuale SIM,* Bergamo, Italy, 26-27.
6. Bhasin, H. (25 December 2020). Individual marketing and its impact in today's business environment. https://www.marketing91.com/individual-marketing/, Erişim Tarihi: 18.10.2020.
7. Cannella, D. (2018). Artificial intelligence in marketing. https://pdfs.semanticscholar. org/3193/cbf29f1d27b64e3182a2bf65147d9b7aa124.pdf, Erişim Tarihi: 11.09.2020.
8. Caveney, L. (2020). What is buzz marketing? Strategies And Examples. https://www. thisisinfluential.com/blog/strategy/what-is-buzz-marketing-strategies-and-examples/, Erişim Tarihi: 14.10.2020.
9. Chahal, H. ve Sharma, R. D. (2006). Implications of corporate social responsibility on marketing performance: a conceptual framework. *Journal of Services Research,* 6(1).
10. Çetin, S. (31 Temmuz 2018). Otonom araçlar ve teknoloji devrimi. https://baslangicnoktasi.org/otonom-araclar-ve-teknoloji-devrimi/, Erişim Tarihi: 20.10.2020.
11. Demirezen, B. (2019). Artırılmış gerçeklik ve sanal gerçeklik teknolojisinin turizm sektöründe kullanılabilirliği üzerine bir literatür taraması. *Uluslararası Global Turizm Araştırmaları Dergisi,* 3(1), 1-26.

12. Dimitrieska, S., Stankovska, A. ve Efremova, T. (2018). Artificial intelligence and marketing. *Entrepreneurship,* 6(2), 298-304.
13. Doğan, K. ve Arslantekin, S. (2016). Büyük veri: önemi, yapısı ve günümüzdeki durum. *DTCF Dergisi,* 56(1), 15-36.
14. EMH Technology. (2020). The business benefits of cloud storage. https://www. emhtechnology.com/the-business-benefits-of-cloud-storage/, Erişim Tarihi: 12.10.2020.
15. Erbaş, S. (2019). Reklamcılıkta ve pazarlamada yeni nesil teknoloji: blockchain. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi,* 7(2), 712-729.
16. Erkan, E. (4 Eylül 2015). Advergame- reklam amaçlı oyunlar. http://www.okan acar.com/2015/09/advergame-reklam-amacl-oyunlar.html, Erişim tarihi 20.10.2020.
17. Ertuğrul, İ. ve Deniz, G.(2018). 4.0 Dünyası: Pazarlama 4.0 ve Endüstri 4.0, *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi / Journal of Bitlis Eren University Institute of Social Sciences,* 7(1), Haziran/June2018, 158-170.
18. Frankenfield, J. (2020). Artifical intelligence (Al). https://www.investopedia.com/terms /a/artificial-intelligence-ai.asp, ErişimTarihi: 10.09.2020.
19. Gotter, A. (2020). How to use engagement marketing to acquire more customers. https://www.singlegrain.com/marketing-strategy/engagement-marketing/, Erişim Tarihi: 13.10.2020.
20. Graham, F. (2020). The technology to free your iner shopaholic. https://www.bbc. com/news/business-23759803, Erişim Tarihi: 13.10.2020.
21. Hawthorne, M. (2020). The advantages of individual marketing. https://small business.chron.com/advantages-individual-marketing-31178.html, Erişim Tarihi: 18.10.2020.
22. Holanová, T. (23 May 2016). Komu seberouprácirobotí? Vytlačíkaždého, kdomárutinníprofesi, tvrdíexpertka. Aktualne.cz, https://zpravy.aktualne.cz/ekono mika/komu-seberou-praci-roboti-vytlaci-kazdeho-kdo-ma-rutinni-pro/r~098d06321e8f 11e6851c002590604f2e/, Erişim Tarihi: 19.10.2020.
23. Hommerová, D. ve Patrovský, Š. (2017). Assessing the level of CRM in the Hennlich company using the crack method. u: Opportunities and

Threats to Current Business Management in Cross-border Comparison, Chemnitz: Verlag der GUC, 48-58.

24. http://tr.investing.com. (t.y.). Tüm kripto paralar. https://tr.investing.com/crypto/ currencies, Erişim tarihi: 20.10.2020.
25. Industry Report. (2020). Big data statistics, growth & facts 2020. https:// saasscout.com/big-data-statistics/, Industry Report, Big Data Statistics, Growth&Facts 2020, Erişim Tarihi: 19.10.2020.
26. İçözü, T. (04 Mayıs 2020). Finlandiya, 1 Mayıs'ı tüm ülkenin katılabildiği sanal gerçeklik konseriyle kutladı. https://webrazzi.com/2020/05/04/finlandiya-1-mayis-i-tum-ulkenin-katilabildigi-sanal-gerceklik-konseriyle-kutladi/, Erişim tarihi: 20.10.2020.
27. İçten, T. ve Bal, G. (2017). Artırılmış gerçeklik üzerine son gelişmelerin ve uygulamaların incelenmesi, *Fen Bilimleri Dergisi*, Part C,5(2), 111-136.
28. Jáčová, H. and Horák, J. (2015). *Communications in computer and information science.* New York: Springer Publishing.
29. Jensen, M. (t.y.). What is additive manufacturing and its role in product development? http://steensolutions.com/2017/06/additive-manufacturing-role-product-developmen t/, Erişim Tarihi: 15.10.2020.
30. Jukic, D. (October, 2018). Advergaming: identity brand analysis in the virtual World. *3rd International Scientific and Professional Conference,* Artificial Intelligence in Marketing At: Varaždin, Croatia.
31. Kaymak, Ö. (10 Aralık 2006). Hem reklam hem oyun advergame. https://www.hurriyet.com.tr/gundem/hem-reklam-hem-oyun-advergame-5585115 #:~:text=Advergame'lerle%201990'lar%C4%B1n%20sonunda,de%20 Wired%20dergisinde%20yer%20ald%C4%B1, Erişim Tarihi: 20.10.2020
32. Khan, S. A. ve Bhatti, R. (2012). Application of social media in marketing of library and information services: a case study from Pakistan. *Webology,* 9(1), 1-8.
33. Kılıç, O. (24 Ocak 2011). Advergaming. http://onurkilic.blogspot.com/2011/01/ advergaming-ve-ornek-uygulamalar.html, Erişim Tarihi: 20.10.2020.

34. Knihová, L. (2016, October). Marketing mobilníchaplikací. VŠFS-Konference Marketing ovákomunikace a společnost.
35. Köse, N. ve Yengin, D. (2018). Dijital pazarlamadan fijital (phygital) pazarlamaya geçişe örnek olarak artırılmış gerçeklik ve sanal gerçeklik uygulamalarının pazarlama üzerindeki katkılarının incelenmesi. *İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi,* 10(1), 77-111.
36. Marketo. (2020). Engagement marketing. https://www.marketo.com/engagement-marketing/, Erişim Tarihi: 18.10.2020.
37. Mullan, E. (2020).The importance and benefits of appstore optimisation (ASO) to mobile marketers. https://blog.hurree.co/blog/importance-and-benefits-of-aso-to-mobile-marketers, Erişim Tarihi: 18.10.2020.
38. Pahwa, a. (2020). What is buzz marketing? – strategies & examples. https:// www.feedough.com/buzz-marketing/, erişim tarihi: 19.10.2020.
39. Patel, N. (2020). Appstore optimization – A crucial piece of the mobile app marketing puzzle. https://neilpatel.com/blog/app-store-optimization/, Erişim Tarihi: 19.10.2020.
40. Quick, J. (14 January 2015). Integrating omnichannel retail, retail examples showing how to bring the on and offline worlds together through social and mobile channels. https://www.smartinsights.com/wp-content/uploads/2014/12/C-A-in-Brazil-show-likes-on-its-clothing-hangers-_-Retail-Innovation.png, Erişim Tarihi: 13.10.2020.
41. Rahman, M., Rodríguez-Serrano, M. Á. ve Lambkin, M. (2017). Corporate social responsibility and marketing performance: The moderating role of advertising intensity. *Journal of Advertising Research,* 57(4), 368-378.
42. Rouse, M. (2020). Cloud Storage, https://searchstorage.techtarget.com/definition/ cloud -storage, Erişim Tarihi: 18.10.2020.
43. Sandvik. (2020). What is additive manufacturing? https://www.additive.sandvik/ en/about-us/what-is-additive-manufacturing/, Erişim Tarihi: 09.09.2020.
44. Segetlija, S., Masarik, J. ve Dujak, D. (2014).Vertical marketing systems, supply chains and the new indicators of retailing's

significance. *Logistics & Sustainable Transport,* 5(1), 1–7. doi: 10.1515/jlst-2015-0001.

45. Serinikli, N. (2018). Endüstri 4.0'ın Özel, Kamu Ve Kooperatif Sektörlerine Etkisi, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,* Y.2018, C.23, Endüstri 4.0 ve Örgütsel Değişim Özel Sayısı, 1607-1621.
46. Sharma, M. (2014). Advergaming – the novel instrument in the advertsing. *Procedia Economics and Finance,* 11, 247–254.
47. Soyak, A. ve Soyak, S. (2018). Sanayi 4.0 döneminde pazarlamada dijital arayışlar ve bazı küresel şirketlerden örnekler. *5. Uluslararası Multidisipliner Çalışmaları Kongresi,* 2-3 Kasım 2018, Antalya, c.3,
48. Soylu, A. (2018). Endüstri 4.0ve girişimcilikte yeni yaklaşımlar. *Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 32.
49. Transparency. (2020). Mobile data terminals (MDT) market - global industry analysis, size. Share, Growth, Trends, and Forecast, 2019 – 2027. https://www.trans parency marketresearch.com/mobile-data-terminals-mdt-market.html, Erişim Tarihi: 16.10.2020.
50. Turkcell. (2020). Selçuk Ecza Soğuk Zincir Yönetimi'ni Turkcell Konuşan Makineler ile sağlıyor. https://s.turkcell.com.tr/DeviceDocumentLibrary/kurumsal/Turkcell/ m2m -study/selcuk-ecza-case-study.pdf, Erişim Tarihi: 09.09.2020.
51. UBT. (6 November 2018). Buzzmarketing: definition, concept, key points and examples. https://ubtconsults.se/en/buzz-marketing-definition-concept-key-points-and-exam ples/, Erişim Tarihi: 19.10.2020.
52. Ungerman, O., Dedkova, J. ve Gurinova, K. (2018). The impact of marketing innovation on the competitiveness of enterprises in the context of industry 4.0. *Journal of Competitiveness,* 10(2), 132-148. DOI: 10.7441/joc.2018.02.09.
53. Wikipedia. (t.y.). Data terminal equipment. https://en.wikipedia.org/wiki/Data_term inal_equipment, Erişim Tarihi: 12.09.2020.
54. Wilson, L. (2018). A complete guide to app store optimization (ASO). https://www. searchenginejournal.com/app-store-optimization-how-to-guide/241967 /#close, Erişim Tarihi: 19.10.2020.

55. Kahraman H. (t.y.), Endüstri 4.0. ile Katmanlı Üretim, https://www.endustri40.com/ endustri-4-0-ile-katmanli-uretim/, Erişim Tarihi: 15.11.2020.
56. Yetimler, E. (t.y.). Internet of Things (Nesnelerin İnterneti) nedir? cihazların etkileşim trendleri. https://www.karel.com.tr/blog/internet-things-nesnelerin-interneti-nedir-cihazlarin-etkilesim-trendleri, Erişim Tarihi: 09.09.2020.

BÖLÜM 12

ENDÜSTRİ 4.0 VE MUHASEBE SİSTEMLERİ

KAYNAKÇA

1. Al-Htaybat, K. ve Von Alberti-Alhtaybat, L. (2017). Big data and corporate reporting: Impacts and paradoxes. *Accounting, Auditing & Accountability Journal, 30 (4)*, 850-873.
2. Aytekin, A., Y. Erdoğan ve Kavalcı, K. (2016). Yeni Bir İş Modeli: Muhasebe Alanında Bulut Bilişim. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi, ICAFR 16 Özel Sayısı,* 46-62.
3. Badem, A. C., ve Kılınç, Y. (2019*). Industry 4.0 revolution and the future of accounting applications.* In S. Koc, S. Y. Genc, ve V. F. Benli (Eds.), Economic Issues: Global and Local Perspectives (pp. 44-55): Cambridge International Academics.
4. Bhimani, A. (2020). Digital data and management accounting: Why we need to rethink research methods. *Journal of Management Control, 31,* 9-23.
5. Buyruk Akbaba, A.N. (2019). Bulut Muhasebe ve İşletmelerde Uygulanması, *Muhasebe ve Finansman Dergisi, 82,* 21-40.
6. Coşkun Arslan, M. ve Demirkan, S. (2019). Endüstri 4.0 Ve Muhasebe Sistemine Etkisi Üzerine Kuramsal Bir İnceleme, *Enderun Dergisi, 3 (1),* 40-56.
7. Demirkan, S. ve Arslan, M.C. (2019). Endüstri 4.0 ve Muhasebe Sistemine Etkisi Üzerine Kuramsal Bir İnceleme. *Enderun Dergisi, 3 (1),* 40-56.
8. Demirkol, Ö.F. ve İkvan, A. (2020). Denetimin Geleceği: Endüstri 4.0'ın Etkisinde Denetimin Yeniden Dizaynı*. Muhasebe ve Finans Araştırmaları Dergisi, 2 (1),* 55-72.
9. Deshmukh, A. (2006). *Digital accounting: The effects of the internet and ERP on accounting.* Hershey: IRM Press.
10. Dursun, G.D., Ektik, D. Ve Tutcu, B. (2019). Mesleğin Dijitalleşmesi: Muhasebe 4.0, *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD). 6 (6),* 263-271.
11. Erdoğan, M. (2019). Denetim 4.0 ve Ötesi, *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi, 12 (3),* 809- 834.
12. Ergüden, A. E., KAYA, C.T., Tanyer, B. ve Türkyılmaz, M. (2017). Endüstri 4.0'ın Getirdiği Devrimsel Değişimler Işığında Muhasebe Sistemlerinin Yeniden Yapılandırılması, *Muhasebe ve Denetime BAKIŞ. 54,* 139-148.
13. Erturan, İ. E. ve Ergin, E. (2018). Muhasebe Mesleğinde Dijitalleşme: Endüstri 4.0 Etkisi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, 6 (72),* 153-165.

14. Erturan, İ.E. ve Ergin, E. (2017). Muhasebe Denetiminde Nesnelerin İnterneti: Stok Döngüsü, *Muhasebe ve Finansman Dergisi, Temmuz 2017,* 13-30.
15. Esmeray, A. (2018). Bilişim Teknolojisindeki Gelişmelerin Muhasebe Denetimine Katkısı, *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, Özel Sayı, 20,* 294- 309.
16. Gökten, P. O. (2018). Karanlıkta Üretim: Yeni Çağda Maliyetin Kapsamı. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, 20 (4),* 880-897.
17. Hiçyorulmaz, E. (2019). *Kaynak Tüketim Muhasebesi ve Endüstri 4.0'ın Üretim İşletmeleri Üzerindeki Etkisi.* (Doktora Tezi), Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çorum.
18. Kablan, A. (2018). ENDÜSTRİ 4.0, Nesnelerin İnterneti-Akıllı İşletmeler ve Muhasebe Denetimi, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt: 23, Endüstri 4.0 ve Örgütsel Değişim Özel Sayısı,* 1561-1579.
19. Karabayır, M.E. (2019). *Muhasebe ve Denetimde Güncel Konular*, Siyasal Kitabevi.
20. Karacan, S. ve Bayram, G. (2019). Muhasebe Eğitimi ve Muhasebe Meslek Mensubunun Nitelikleri Üzerine Endüstri 4.0 Çerçevesinde Bir Değerlendirme, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 12 (68),* 1163-1168.
21. Karasioğlu, F. ve Garip, O. (2019). E-Muhasebe Uygulamaları Kapsamında Güncel Sorunlar ve Çözüm Önerileri: Karaman'da Bir Araştırma. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi, 22, (2),* 433-446.
22. Kaya, C. T., Türkyılmaz, M. ve Birol, B. (2019). Impact of RPA technologies on accounting systems. *Journal of Accounting & Finance, 82,* 235-250.
23. Kaya, İ. ve Akbulut, D.H. (2018). Big data analytics in financial reporting and accounting. *PressAcademia Procedia, 7 (1),* 256-259.
24. Kruskopf, S., Lobbas, C., Meinander, H., Soderling, K., Martikainen, M. ve Lehner, O. (2020). Digital accounting: Opportunities, threats and the human factor. *ACRN Oxford Journal of Finance and Risk Perspectives, 9,* 78-89.
25. Kurnaz, E., Tekbaş, Bozdoğan, T. ve Çetin, Ö. O. (2020). Dijitalleşmeyle Birlikte Muhasebe Eğitiminin Muhasebe Meslek Mensupları Açısından Değerlendirilmesi, *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi Özel Sayı, 22,* 81-96.
26. Lugovsky, D. ve Kuter, M. (2019). *Accounting policies, accounting estimates and its role in the preparation of fair financial statements in digital economy.* In T. Antipova (Ed.), Integrated Science in Digital Age (Vol. 78, pp. 165-176): Springer.

27. Moller, K., Schaffer, U. ve Verbeeten, F. (2020). Digitalization in management accounting and control: An editorial. *Journal of Management Control, 31 (1-2),* 1-8.
28. Rasgen, M. ve Gönen, S. (2019). Endüstri 4.0 ve Muhasebenin Dijital Dönüşümü, *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi, 8 (3),* 2898-2917.
29. Şener, S., ve Elevli, B. (2017). Endüstri 4.0'da Yeni İş Kolları ve Yüksek Öğrenim. *Mühendis Beyinler Dergisi, 1 (2),* 1-13.
30. Taytak, M., ve Vural, K. (2019). Bilişim Sistemlerindeki Gelişmelerin Türkiye'de E-Vergi Uygulamaları Üzerine Yansımaları ve Değerlendirilmesi. *Finans Politik&Ekonomik Yorumlar, 56 (647),* 65-100.
31. Tektüfekçi, F. (2019). Endüstri 4.0 Kapsamında Dijital Dönüşümün Güncel Elektronik Muhasebe Uygulamalarına Yansıması ve Pragmatik Yaklaşım Olarak Mali Mühendislik, *BEYDER,14 (1),* 43-56.
32. Tugui, A. (2015). *Meta-digital accounting in the context of cloud computing.* In M. Khosrow-Pour (Ed.), Encyclopedia of Information Science and Technology, Third Edition (pp. 20-32): IGI Global.
33. Tutar, S. (2019). Endüstri 4.0'ın Muhasebe Mesleğine Olası Etkileri, *Uluslararası Ekonomi, İşletme ve Politika Dergisi, 3 (2),* 323-344.
34. Warren, J. D., Moffit, K.C. ve Byrnes, P. (2015). How big data will change accounting. *Accounting Horizons, 29 (2),* 397-407.
35. Yardımcıoğlu, M., Karahan, M. ve Yörük, A. (2019). Dijitalleşme Işığında Muhasebe Mesleğinin Geleceği, *Muhasebe Enstitüsü Dergisi-Journal of Accounting Institute, 61,* 35-46.
36. Yıldız, B. ve Ağdeniz, Ş. (2019). Denetim 4.0'ın Teknolojik Altyapısı, *Muhasebe ve Denetime Bakış, 58,* 83-102.
37. Yılmaz Soğuksu, Z. (2020). Muhasebe Denetiminde Dijital Dönüşüm: Denetim Yazılımları, *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi, 13 (2),* 281-308.
38. Yücel, G. ve Adiloğlu, B. (2019). Dijitalleşme-Yapay Zeka ve Muhasebe Beklentiler. *Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi, 17,* 47-60.
39. Yürekli, E. ve Şahiner, A. (2017). Muhasebe Eğitimi ve Endüstri 4.0 İlişkisi, Akademik *Sosyal Araştırmalar Dergisi, 5 (55),* 152-162.

BÖLÜM 13

GELENEKSEL DENETİMDEN DENETİM 4.0'A GEÇİŞ

KAYNAKÇA

1. Acar, D., Öztürk, M. S., ve Usul, H. (2016). Dijital ortamda denetim: Sürekli denetim. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, *21* (*Muhasebe Denetimi Özel Sayısı*), 1561-1571.
2. ICPA-American Institute of Certified Public Accountants. 2015. Audit Analytıcs and Continuous Audit. Erişim Adresi: https://www.aicpa.org/interestareas/frc/assuranceadvisoryservices/downloadabledocuments/auditanalytics_lookingtowardfuture.pdf
3. Aksu, İ. (2017). Bilişim Teknolojisinden Muhasebeye Açılan Pencere: Bulut Muhasebesi. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, *7*(1), 79-102.
4. Ajao, O. S., Olamide, J. O., ve Ayodeji Temitope, A. (2016). Evolution and development of auditing. Unique Journal of Business Management Research, 32-40.Erişim Adresi: https://www.babcock.edu.ng/oer/journals/Management%20Sciences/Evolution%20and%20D evelopment%20of%20Auditing.pdf Erişim Tarihi: Ekim 2020
5. Carnegie, G. D. (2014). The present and future of accounting history. *Accounting, Auditing & Accountability Journal, 27*(8), 1241-1249.
6. Çağlar, İ.M. (2018). TİDE Bugün 800'den Fazla İşletmeyi Temsil Ediyor. (05.2018 -11.05.2018) , Yayın Yeri: Uluslararası Akademik Forum, 26-29.
7. Dai, J., & Vasarhelyi, M. A. (2016). Imagineering Audit 4.0. *Journal of Emerging Technologies in Accounting*, *13*(1), 1-15. Erişim Adresi: http://aaajournals.org/doi/abs/10.2308/jeta-10494?code=aaan-site Erişim Tarihi: Eylül, 2020.
8. Dai, J., He, N., ve Yu, H. (2019). Utilizing blockchain and smart contracts to enable audit 4.0: From the perspective of accountability audit of air pollution control in China. *Journal of Emerging Technologies in Accounting*, 16(2), 23-41.
9. Erdoğan, M. (2019). Denetim 4.0 ve ötesi. *Muhasebe ve Vergi Uygulamalari Dergisi (MUVU)/Journal of Accounting & Taxation Studies (JATS)*, 12(3).
10. https://www.cpajournal.com/2017/06/26/big-data-business-analytics-implications-audit-profession/
11. Erturan, Ü. İ. ve Ergin, E. (2018). Dijital denetim ve dijital ikiz yöntemi. *World of Accounting Science*, *20*(4).
12. Esmeray, A. ve Esmeray, M. (2020). Digitalization in accounting through changing technology and accounting engineering as an

adaptation proposal. *In Handbook of Research on Strategic Fit and Design in Business Ecosystems* (pp. 354-376). IGI Global.

13. Fırat, S. Ü. ve Fırat, O. Z. (2017). Sanayi 4.0 devrimi üzerine karşılaştırmalı bir inceleme: Kavramlar, küresel gelişmeler ve Türkiye. *Toprak İşveren Dergisi*, *114* (2017), 10-23.
14. Fischer, T. (2011). *When is analog? When is digital?* Erişim adresi: https://www.emeraldinsight.com/loi/k, 1004-1014.
15. Gönen, S. ve Rasgen, M. (2015). Sürekli Denetim Sisteminin Bir Yazılım Programında Uygulanabilirliğine İlişkin Örnek Olay Çalışması. *Journal of Alanya Faculty of Business/Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, *7*(1).
16. Güredin, E. (1995).*''Muhasebe Denetimi ve Mali Analiz''* Anadolu Üniversitesi Yayınları 2. Baskı, No:835, Eskişehir.
17. Hoffman, C. (2019). Accounting and Auditing in the Digital Age. Erişim Adresi:

https://www.ifac.org/knowledge-gateway/supporting-international-standards/discussion/summary-covid-19-audit-considerations_Erişim Tarihi: Ekim 2020.

18. ICAEW. (2015). Information Technology Faculty, Providing leadeship in a digital world. London: ICAEW. Erişim Adresi: https://docplayer.net/21072709-Providing-leadership-in-a-digital-world.html Erişim Tarihi: Ekim 2020.
19. ICAEW Thought Leadershıp It Faculty (2018). Artificial Intelligence and The Future of Accountancy. Erişim adresi: https://www.icaew.com/-/media/corporate/files/technical/information- technology/thought-leadership/artificial-intelligence-report.ashx?la=en
20. Kuenkaikaew, S. (2013). *Predictive Audit Analytics: Evolving to a new era* (Doctoral dissertation, Rutgers University-Graduate School-Newark).
21. Meriç, A. (2020). *Büyük Veri ve Denetim Kanıtları. Denetimde Seçme Konular 3. BDS Örnek Uygulamalar ve Araştırmalar*. Gazi Kitabevi. 77-92.
22. See, B. ve Uot, J. (2017). Blockchain, accounting and audit: What accountants need to know. Accounting Today. Erişim adresi: https://www.accountingtoday.com/opinion/blockchain-accounting-and-audit-what-accountants-need-to-know
23. Serçemeli, M. ve Orhan, M. S. (2017). Sürekli denetim ve denetimin geleceğine bakış üzerine Bıst-100 şirketlerinde bir araştırma. *Sayıştay Dergisi*.

24. Şen, İ. K. (2016). Bilgi teknolojilerindeki değişimin finansal tabloların bağımsız denetimine etkisi: Sürekli denetim. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6(1), 383-404.
25. Uçma, T. U. ve Kurt, G. (2018). Muhasebede ve denetimde blok zinciri teknolojisi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 23(2), 467-481.
26. Uludağ, S. (2018). Gerçek Zamanlı Güvence Modelini Oluşturmada Öngörüsel Yaklaşım**,** (05.2018 -11.05.2018) , Yayın Yeri: Uluslararası Akademik Forum, Türkiye İç Denetim Enstitüsü Yayınları (Yayın No:15).145-175.
27. Yıldız, B. (2018). Sürekli Denetim Teknolojisi. Yayın Yeri: Uluslararası Akademik Forum Türkiye İç Denetim Enstitüsü Yayınları (Yayın No:15). Türkiye İç Denetim Enstitüsü Yayınları (Yayın No:15), 97-133.
28. Zanoon, N., Al-Haj, A. ve Khwaldeh, S. M. (2017). Cloud computing and big data is there a relation between the two: a study. *International Journal of Applied Engineering Research*, 12(17), 6970-6982.
29. Zhao, N., Yen, D. C. ve Chang, I. C. (2004). Auditing in the e-commerce era. *Information Management&Computer Security*. 12(5), 389-400.

DÜŞÜK ŞEKER
&
DÜŞÜK TANSİYON SENDROMU

(HİPOGLİSEMİ HİPOTANSİYON SENDROMU)

YAZAR
Prof. Dr. Metin ÖZATA

EFEAKADEMİ

Düşük Şeker & Düşük Tansiyon Sendromu
(Hipoglisemi Hipotansiyon Sendromu)

Yazar: Metin ÖZATA

ISBN: 978-625-7729-54-3

1. Baskı: Aralık 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ'ye aittir.

KÜTÜPHANE KARTI

Düşük Şeker & Düşük Tansiyon Sendromu (Hipoglisemi Hipotansiyon Sendromu)
ÖZATA, Metin
1. Basım, 121 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)
Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER 5

ÖNSÖZ..... 7

- BÖLÜM 1 -
KAN ŞEKERİ DÜŞÜKLÜĞÜ, TANIMI VE TİPLERİ 11

- BÖLÜM 2 -
DÜŞÜK TANSİYON NEDİR? 29

- BÖLÜM 3 -
DÜŞÜK ŞEKER DÜŞÜK TANSİYON BİRLİKTELİĞİ 35

- BÖLÜM 4 -
HİPOTALAMUS-HİPOFİZ-ADRENAL AKSI 37

- BÖLÜM 5 -
VÜCUDUMUZ STRESE NASIL YANIT VERİR?..... 57

- BÖLÜM 6 -
KRONİK STRESİN NEDEN OLDUĞU HASTALIKLAR..... 81

- BÖLÜM 7 -
HPA AKS BOZUKLUĞUNUN TAMİRİ..... 87

- BÖLÜM 8 -
BESLENME..... 99

- BÖLÜM 9 –
EGZERSİZ 111

- BÖLÜM 10 -
ŞEKER VEYA HAMURLU GIDA ATAKLARI İLE MÜCADELE 113

- BÖLÜM 11 -
YEME DAVRANIŞ DEĞİŞİKLİĞİNE BAŞLAYINIZ..... 115

KAYNAKLAR..... 117

KAYNAKLAR

1. Rachel J. Perry, Jon M. Resch, Amelia M. Douglass, Joseph C. Madara, Aviva Rabin-Court, Hakan Kucukdereli, Chen Wu, Joongyu D. Song, Bradford B. Lowell, and Gerald I. Shulman . Leptin's hunger-suppressing effects are mediated by the hypothalamic–pituitary–adrenocortical axis in rodents.. PNAS July 2, 2019 116 (27) 13670-13679;

2. Mustafa Atasoy, Fonksiyonel Tıp, 3. Baskı

3. Metin Özata, Atilla Bektaş, Akdeniz Diyeti, Hayykitap, 2019

4. Metin Özata, Sağlıklı Hormonlar Mutlu Yaşam, Hayykitap, 2019

5. Chronic Stress and the HPA Axis:Clinical Assessment and Therapeutic Considerations. Thomas G. Guilliams Ph.D. and Lena Edwards M.D.Point İnstitute. Volume 9, No. 2, 2010

6. Ann N Y Acad Sci. 2012 Jul;1261:55-63. doi: 10.1111/j.1749-6632.2012.06633. Glucocorticoid regulation of inflammation and its functional correlates: from HPA axis to glucocorticoid receptor dysfunction. Silverman MN1, Sternberg EM.

7. Br J Pharmacol. 2019 May 15. Sex differences in the hypothalamic-pituitary-adrenal axis: An obstacle to antidepressant drug development? Kokras N1,2, Hodes GE3, Bangasser DA4, Dalla C1.

8. Stress. 2017 Sep;20(5):476-494. Hypothalamic-pituitary-adrenal and hypothalamic-pituitary-gonadal axes: sex differences in regulation of stress responsivity. Oyola MG1, Handa RJ1.

9. Horm Behav. 2017 Mar;89:69-85. Cortisol and DHEA in development and psychopathology. Kamin HS1, Kertes DA2.

10. Nutrients. 2019 Feb 9;11(2). Post-Stress Fructose and Glucose Ingestion Exhibit Dissociable Behavioral and Physiological Effects. Conoscenti MA1, Williams NM2, Turcotte LP3, Minor TR4, Fanselow MS5,6,7

11. Front Endocrinol (Lausanne). 2018 Nov 12;9:660. Hypothalamus-Pituitary-Adrenal Dysfunction in Cholestatic Liver Disease.Petrescu AD1, Kain J1, Liere V1, Heavener T2, DeMorrow S1,2,3.

12. Tauopathy and neurodegeneration: A role for stress. Sierra-Fonseca JA, Gosselink KL. Neurobiol Stress. 2018 Sep 1;9:105-112.

13. Nutrients. 2018 Nov 15;10(11).Does the Mediterranean Diet Protect against Stress-Induced Inflammatory Activation in European Adolescents? The HELENA Study. Carvalho KMB1, Ronca DB2, Michels N3, Huybrechts

I4,5, Cuenca-Garcia M6, Marcos A7, Molnár D8, Dallongeville J9, Manios Y10, Schaan BD11, Moreno L12, de Henauw S13, Carvalho LA14.

14. Psychosom Med. 2019 Jan;81(1):41-50. Altered Hypothalamus-Pituitary-Adrenal Axis Function: A Potential Underlying Biological Pathway for Multiple Concurrent Symptoms in Patients With Advanced Lung Cancer. Oh IJ1, Kim KS, Kim YC, Park JY, Yoo KY, Do SH, Ahn RS.

15. Acta Neuropsychiatr. 2019 Aug;31(4):186-192. Gene-environment interactions between HPA-axis genes and stressful life events in depression: a systematic review. Normann C1, Buttenschøn HN.

16. Kumar Jha P, Challet E, Kalsbeek A Circadian rhythms in glucose and lipid metabolism in nocturnal and diurnal mammals.Mol Cell Endocrinol. 2015 Dec 15;418 Pt 1:74-88.

17. Kevin Stuart, Annmarie Field, Jessie Raju, and Sudarshan Ramachandran Postprandial Reactive Hypoglycaemia: Varying Presentation Patterns on Extended Glucose Tolerance Tests and Possible Therapeutic Approaches . Case Reports in Medicine, Volume 2013 (2013), Article ID 273957, 5 pages

18. T. Vilsbøll, T. Krarup, S. Madsbad, and J. J. Holst, "Both GLP-1 and GIP are insulinotropic at basal and postprandial glucose levels and contribute nearly equally to the incretin effect of a meal in healthy subjects," Regulatory Peptides, vol. 114, no. 2-3, pp. 115–121, 2003.

19. Brun JF, Fedou C, Mercier J. Postprandial reactive hypoglycemiaDiabetes Metab. 2000 Nov;26(5):337-51.

20. Galati SJ, Rayfield EJ. Approach to the patient with postprandial hypoglycemia.Endocr Pract. 2014 Apr;20(4):331-40. doi: 10.4158/EP13132.RA.

21. Charles MA, Hofeldt F, Shackelford A, Waldeck N, Dodson LE Jr, Bunker D, Coggins JT, Eichner H. Comparison of oral glucose tolerance tests and mixed meals in patients with apparent idiopathic postabsorptive hypoglycemia: absence of hypoglycemia after meals.OJEMD> Vol.5 No.9, September 2015

22. Prakash, K. , Kabadi, M. and Kabadi, U. (2015) Idiopathic Reactive Hypoglycemia: Mechanisms of Onset and Remission with High Protein Low Carbohydrate Diet. Open Journal of Endocrine and Metabolic Diseases, 5, 117-123.

23. Monica Sørensen, Odd E. Johansen, Idiopathic reactive hypoglycemia-prevalence and effect of fibre on glucose excursions. Scandiva J Clin Lab Invest vol 70, (6), 2010 , 385-391

24. Khan, M. and Kabadi, U.M. (2011) Postprandial Hypoglycemia in "Diabetes-Damages and Treatments". Tech Publisher,Chapter 6, 117-126.

25. Vincent Marks, J.D. Teale Hypoglycaemia in the adult, Baillière's Clinical Endocrinology and MetabolismVolume 7, Issue 3, July 1993, Pages 705–729

26. Glisemik İndeks Diyeti, Metin Özata, Hayy yayınları, 2014

27. https://www.mayoclinic.org/diseases-conditions/low-blood-pressure/symptoms-causes/syc-20355465

28. Sylvie Feldman-Billard, MD; Pascale Massin, MD, PhD; Taly Meas, MD; et al Pierre-Jean Guillausseau, MD; Emmanuel Héron, MD Hypoglycemia-Induced Blood Pressure Elevation in Patients With Diabetes. Arch Intern Med. 2010;170(9):829-831.

29. Azar ST1, Birbari A. Nocturnal blood pressure elevation in patients with type 1 diabetes receiving intensive insulin therapy compared with that in patients receiving conventional insulin therapy. J Clin Endocrinol Metab. 1998 Sep;83(9):3190-3.

30. J Diabetes Complications. 2017 Nov;31(11):1580-1586. Relationships between blood pressure and blood glucose among offspring of parents with type 2 diabetes: Prediction of incident dysglycemia in a biracial cohort. Edeoga C1, Owei I1, Siwakoti K1, Umekwe N1, Ceesay F1, Wan J1, Dagogo-Jack S2.

31. J Hypertens. 1996 Feb;14(2):229-35. The relationship of blood pressure with glucose, insulin, heart rate, free fatty acids and plasma cortisol levels according to degree of obesity in middle-aged men. Filipovský J1, Ducimetiére P, Eschwége E, Richard JL, Rosselin G, Claude JR.

32. Nutrition. 2015 Jun;31(6):781-6. doi: 10.1016/j.nut.2014.10.014. Epub 2014 Nov 4. Phosphatidylserine and the human brain. Glade MJ1, Smith K2.

33. Metabolism. 1987 Apr;36(4):351-5.Effects of supplemental chromium on patients with symptoms of reactive hypoglycemia. Anderson RA, olansky MM, Bryden NA, Bhathena SJ, Canary JJ.

34. Rev Med Liege. 2004 Apr;59(4):237-42.Reactive hypoglycaemia, a mysterious, insidious but non dangerous critical phenomenon].Scheen AJ1, Lefèbvre PJ.

35. Hypotension As A Complication Of Hypoglycemia Leads To Enhanced Energy Failure But No Increase In Neuronal Necrosis. ROLAND N. AUER, M.D., P H . D . , PER HALL, M.D., MARTIN INGVAR, M.D., PH.D., AND Bo K. SIESJO, M.D., PH.D. Stroke Vol 17, No 3, 1986

36. Gregory E. Miller, Edith Chen, and Eric S. Zhou, If It Goes Up, Must It Come Down? Chronic Stress and the Hypothalamic-Pituitary-Adrenocortical Axis in Humans. Psychological Bulletin 2007, Vol. 133, No. 1, 25–45

37. Karl Ebner and Nicolas Singewald. Individual differences in stress susceptibility and stress inhibitory mechanisms. Current Opinion in Behavioral Sciences 2017, 14:54–64

38. Judith A. Herlein, Donald A. Morgan, Bradley G. Phillips, William G. Haynes, and William I. Sivitz. Antecedent Hypoglycemia, Catecholamine Depletion, and Subsequent Sympathetic Neural Responses. Endocrinology 147: 2781–2788, 2006

39. Zoe M. Tapp, Jonathan P. Godbout, and Olga N. Kokiko-Cochran. A Tilted Axis: Maladaptive Inflammation and HPA Axis Dysfunction Contribute to Consequences of TBI. Front Neurol. 2019; 10: 345

40. Ramsay DS, Woods SC. Clarifying the roles of homeostasis and allostasis in physiological regulation. Psychol Rev. (2014) 121:225–47.

41. Deng Q, Riquelme D, Trinh L, Low MJ, Tomić M, Stojilkovic S, Aguilera G. Rapid glucocorticoid feedback inhibition of ACTH secretion involves ligand-dependent membrane association of glucocorticoid receptors. Endocrinology. (2015) 156:3215–27.

42. Russell GM, Henley DE, Leendertz J, Douthwaite JA, Wood SA, Stevens A, et al. Rapid glucocorticoid receptor-mediated inhibition of hypothalamic-pituitary-adrenal ultradian activity in healthy males. J Neurosci. (2010) 30:6106–15

43. Liberman AC, Budziñski ML, Sokn C, Gobbini RP, Steininger A, Arzt E. Regulatory and mechanistic actions of glucocorticoids on T and inflammatory cells. Front Endocrinol. (2018) 9:235.

44. McEwen, B. S. In pursuit of resilience: stress, epigenetics, and brain plasticity. Ann. N. Y.Acad. Sci. 1373, 56–64 (2016).

45. Sabine Eschlböck, Gregor Wenning, and Alessandra Fanciulli. Evidence-based treatment of neurogenic orthostatic hypotension and related symptoms. J Neural Transm (Vienna). 2017; 124(12): 1567–1605.

46. The Pharmacology of Autonomic Failure: From Hypotension to Hypertension. Italo Biaggioni. Pharmacol Rev. 2017 Jan; 69(1): 53–62.

47. Julian M. Stewart. Mechanisms of sympathetic regulation in orthostatic intolerance. J Appl Physiol (1985). 2012 Nov 15; 113(10): 1659–1668.

48. Vásárhelyi B, Bencsik P, Treszl A, et al. The effect of physiologic hyperinsulinemia during an oral glucose tolerance test on the levels of dehydroepiandrosterone (DHEA) and its sulfate (DHEAS) in healthy young adults born with low and with normal birth weight. Endocr J. 2003 Dec;50(6):689-95.

49. MC Endocr Disord. 2016 Aug 24;16(1):48. doi: 10.1186/s12902-016-0128-4. Adrenal fatigue does not exist: a systematic review. Cadegiani FA, Kater CE.

50. Ueshiba H, Shimizu Y, Hiroi N et al. Decreased steroidogenic enzyme 17,20-lyase and increased 17-hydroxylase activities in type 2 diabetes mellitus. Eur J Endocrinol. 2002 Mar;146(3):375-80.

51. Brown BI (2018) Stress, HPA Axis Dysfunction and Personalized Nutrition. J Orthomol Med. 33(1)

52. Woods AM, Judd AM. Interleukin-4 increases cortisol release and decreases adrenal androgen release from bovine adrenal cells. Domest Anim Endocrinol. 2008 May;34(4):372-82

53. J Surg Res. 2016 Jan; 200(1): 36–38. Commentary: Appendectomy and Increased the Risk of Ischemic Heart Disease. Jennifer A. Perone, MD and Taylor S. Riall, MD, PhD

54. J Hypertens Suppl. 2006 Apr;24(2):S11-6. Circadian rhythm of blood pressure and the relation to cardiovascular events.Giles TD1

55. https://atpscience.com/podcasts/episode-13-adrenal-maladaptation

56. https://www.biohealthlab.com/wp-content/uploads/HPA-Stress-Profile-with-CAR-Test-Guide-12-2016.pd

57. Ment Illn. 2015 Feb 24; 7(1): 5647. The Effects of Phosphatidylserine and Omega-3 Fatty Acid-Containing Supplement on Late Life Depression

58. Hypothalamic CRFR1 is essential for HPA axis regulation following chronic stress. Assaf Ramot, Zhiying Jiang, Jin-Bin Tian, Tali Nahum, Yael Kuperman, Nicholas Justice & Alon Chen Nature Neuroscience volume 20, pages 385–388 (2017)

59. Boudou P, Sobngwi E, Ibrahim F et al. Hyperglycaemia acutely decreases circulating dehydroepiandrosterone levels in healthy men. Clin Endocrinol (Oxf). 2006 Jan;64(1):46-52.

TİROİD
HASTALIKLARINA FONKSİYONEL BAKIŞ

YAZAR
PROF. DR. METİN ÖZATA

EFEAKADEMİ

Tiroid Hastalıklarına Fonksiyonel Bakış

Yazar: Metin ÖZATA

ISBN: 978-625-7729-48-2

1. Baskı: Aralık 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ'ye aittir.

KÜTÜPHANE KARTI

Tiroid Hastalıklarına Fonksiyonel Bakış
ÖZATA, Metin
1. Basım, 341 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. Tiroid, 2. Hashimoto, 3. Nodül, 4. Fonksiyonel Tıp, 5. Hipotiroidi

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)

Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....7

ÖNSÖZ.....11

BÖLÜM I
TİROİD BEZİ VE TİROİD HORMONLARI.....15

BÖLÜM II
TİROİD-DOKU AKSLARI.....63

BÖLÜM III
TİROİD HASTALIKLARINI TETİKLEYEN NEDENLER 75

BÖLÜM IV
TEŞHİSTE KULLANILAN LABORATUVAR VE GÖRÜNTÜLEME TETKİKLERİ.....121

BÖLÜM V
HASHİMOTO HASTALIĞI.....131

BÖLÜM VI
TİROİD BEZİNİN AZ ÇALIŞMASI (HİPOTİROİDİZM) 157

BÖLÜM VII
TİROİD BEZİNDE HASHİMOTO HASTALIĞI DIŞINDA OLUŞAN İLTİHAPLAR (TİROİDİTLER).....179

BÖLÜM VIII
TİROİD BEZİNİN AŞIRI ÇALIŞMASI–HİPERTİROİDİZM (ZEHİRLİ GUATR).....191

BÖLÜM IX
BASİT GUATR VE NODÜLER GUATR.....221

BÖLÜM X
TİROİD KANSERLERİ.....245

BÖLÜM XI
TİROİD HASTALIKLARIYLA İLGİLİ BAZI SAPTAMALAR 265

BÖLÜM XII
TİROİD HASTALARININ BİLMESİ GEREKENLER... 271

BÖLÜM XIII
TİROİD HASTALIKLARI KİMLERDE SIK GÖRÜLÜR? 275

BÖLÜM XIV
TİROİD AMELİYATI 279

BÖLÜM XV
GEBELİK VE EMZİRME DÖNEMİNDE TİROİD SAĞLIĞI 285

BÖLÜM XVI
GEBELİK, KISIRLIK VE DÜŞÜK İLE TİROİD İLİŞKİSİ 289

BÖLÜM XVII
TİROİD HASTALIKLARINDA BESLENME 293

BÖLÜM XVIII
TİROİD HASTALARINDA VİTAMİN MİNERAL VE BESİN DESTEKLERİ 299

BÖLÜM XIX
TİROİD HASTALIĞI VE KİLO VERME 307

BÖLÜM XX
TİROİD VE PSİKOLOJİ 313

BÖLÜM XXI
ÇOK TERLEME VE TİROİD 317

BÖLÜM XXII
ALERJİ VE TİROİD.....321

BÖLÜM XXIII
SAÇ DÖKÜLMESİ VE TİROİD.....323

BÖLÜM XXIV
YORGUNLUK VE TİROİD 325

BÖLÜM XXV
ŞEKER VE MEME HASTALARINDA TİROİD.....327

FAYDALANILAN KAYNAKLAR.....329

FAYDALANILAN KAYNAKLAR

1. Mustafa Atasoy, Fonksiyonel Tıp, 3. Baskı, Meta Basım, İzmir, 2018
2. Bekir Çakır (Editör), Tiroid Kanseri Güncel Yaklaşım, Akademisyen Kitabevi, 2020, Ankara.
3. Jeffrey S. Bland, Kronik hastalıklarda Fonksiyonel Tıp, Celsus kitabevi, 2019, Aydın
4. Williams Textbook of Endocrinology. 12. Baskı. Yazarlar: Shlomo Melmed, Kenneth S. Polonsky, P. Reed Larsen, Henry M. Kronenberg
5. Eric Osansky, Hashimoto's Triggers Book, 2018, ABD
6. Bülent Şık, Mutfaktaki Kimyacı, Doğan Kitap, 2018
7. Canan Karatay, Gerçek Tıbbın 10 Şifresi, Hayykitap, 1. Baskı, 2018
8. Dr. Can Çiftci, https://www.fitekran.com/mide-asidi/
9. Paradigms of Dynamic Control of Thyroid Hormone Signaling. Antonio C Bianco Alexandra Dumitrescu Balázs Gereben Miriam O RibeiroTatiana L Fonseca Gustavo W Fernandes Barbara M L C Bocco. Endocrine Revews. 2019, published: 29 April 2019. Accep Thyroid Dysfunction and Diabetes Mellitus : Two Closely Associated Disorders
10. Bernadette Biondi; George J Kahaly; R Paul Robertson. Thyroid Dysfunction and Diabetes Mellitus : Two Closely Associated Disorders Endocrine Reviews, Published: 14 January 2019.
11. Auton Neurosci. 2019 Jan;216:1-8. , Circadian regulation of endocrine systems.. Neumann AM1, Schmidt CX1, Brockmann RM1, Oster H2.
12. Front Endocrinol (Lausanne). 2014 Aug 27;5:139.. Crossover of the hypothalamic pituitary-adrenal/interrenal, -thyroid, and -gonadal axes in testicular development. Castañeda Cortés DC1, Langlois VS2, Fernandino JI.
13. Minerva Ginecol. 2018 Oct;70(5):609-620. Crosstalk between gonadotropins and thyroid axis.. De Vincentis S1,2, Monzani ML1,2, Brigante G3,2.
14. Sower SA, Freamat M, Kavanaugh SI. The origins of the vertebrate hypothalamic-pituitary-gonadal (HPG) and hypothalamic-pituitary-thyroid (HPT) endocrine systems: new insights from lampreys. Gen Comp Endocrinol 2009;161:20–9.

15. J Clin Endocrinol Metab. 2019 Feb 20. Adrenal steroids in female hypothyroid neonates: Unraveling an association between thyroid hormones & adrenal remodeling.. Galanou S1, Chouliaras G, Girginoudis P, Mengreli C, Sertedaki A, Dracopoulou M1, Farakla I, Platis D2, Iliadi A1,2, Chrousos GP1, Dacou-Voutetakis C1, Zoumakis E1, Magiakou AM1, Kanaka-Gantenbein C1, Voutetakis A.

16. Front Endocrinol (Lausanne). 2018 Nov 12;9:662. How to Contribute to the Progress of Neuroendocrinology: Discovery of GnIH and Progress of GnIH Research.. Tsutsui K1, Ubuka T.

17. Front Endocrinol (Lausanne). 2019 Feb 25;10:110. Molecular Mechanisms of Gonadotropin-Inhibitory Hormone (GnIH) Actions in Target Cells and Regulation of GnIH Expression.. Son YL1,2, Ubuka T2, Tsutsui K.

18. Endocr Pract. 2006 Sep-Oct;12(5):572.. Reversible subclinical hypothyroidism in the presence of adrenal insufficiency. Abdullatif HD1, Ashraf AP.

19. Discov Med. 2019 Feb;27(147):111-117. How thyroid hormone works depends upon cell type, receptor type, and hormone analogue: implications in cancer growth. Davis PJ1,2, Lin HY3,4, Hercbergs AA5, Keating KA1, Mousa SA.

20. Front Endocrinol (Lausanne). 2018 Sep 3;9:511. A Renewed Focus on the Association Between Thyroid Hormones and Lipid Metabolism.. Duntas LH1, Brenta G.

21. Surg Clin North Am. 2019 Apr;99(2):215-229. Bile Metabolism and Lithogenesis: An Update.. Dosch AR1, Imagawa DK1, Jutric Z.

22. J Zhejiang Univ Sci B. 2016 Jul;17(7):515-25. Thyroid dysfunction, either hyper or hypothyroidism, promotes gallstone formation by different mechanisms. Wang Y1, Yu X2, Zhao QZ1, Zheng S2, Qing WJ3, Miao CD3, Sanjay J.

23. Dig Liver Dis. 2018 Jun;50(6):594-600. Screen-detected gallstone disease and autoimmune diseases - A cohort study. Shabanzadeh DM1, Linneberg A2, Skaaby T3, Sørensen LT4, Jørgensen T.

24. Clin Rheumatol. 2019 Mar 29. Rheumatic associations of autoimmune thyroid disease: a systematic review. Tagoe CE1,2, Sheth T3, Golub E4, Sorensen K5.

25. Peripheral and Central Nervous System Involvement in Recently Diagnosed Cases of Hypothyroidism: An Electrophysiological Study. N Gupta, M Arora,1 R Sharma, and KS Arora.

26. Eur J Endocrinol. 2010 Aug;163(2):279-84..Intraepidermal nerve fiber density reduction as a marker of preclinical asymptomatic small-fiber sensory neuropathy in hypothyroid patients.. Magri F1, Buonocore M, Oliviero A, Rotondi M, Gatti A, Accornero S, Camera A, Chiovato L.

27. Endocr Connect. 2018 Apr; 7(4): R160–R186.. Thyroid-disrupting chemicals and brain development: an update. Bilal B Mughal, Jean-Baptiste Fini, and Barbara A Demeneix

28. Seizure. 2015 Sep;31:155-64.. Thyroid hormones: Possible roles in epilepsy pathology. Tamijani SM1, Karimi B2, Amini E2, Golpich M2, Dargahi L3, Ali RA2, Ibrahim NM2, Mohamed Z4, Ghasemi R5, Ahmadiani A.

29. Medicine (Baltimore). 2015 Jul;94(26):e1059. Antithyroid Antibodies Are Implicated in Epileptogenesis of Adult Patients With Epilepsy.. Tsai MH1, Fu TY, Chen NC, Shih FY, Lu YT, Cheng MY, Chuang HY, Chuang YC.

30. Case Rep Neurol. 2014 May 17;6(2):166-70. doi: 10.1159/000363178. eCollection 2014 May. Steroid-Responsive Epilepsia Partialis Continua with Anti-Thyroid Antibodies: A Spectrum of Hashimoto's Encephalopathy? Masuda H1, Mori M2, Ito S3, Yagishita T1, Kuwabara S.

31. J Endocrinol Invest. 2017 Jun;40(6):567-576. The thyroid, the eyes and the gut: a possible connection.. Covelli D1, Ludgate M2.

32. Appl Physiol Nutr Metab. 2018 Apr;43(4):371-380. High-fat, simple-carbohydrate diet intake induces hypothalamic-pituitary-thyroid axis dysregulation in C57BL/6J male mice.. Swarnalatha NB1,2, Roy N1, Gouda MM3, Moger R, Abraham A.

33. Endocr J. 2005 Apr;52(2):213-7.TSH influences serum leptin levels independent of thyroid hormones in hypothyroid and hyperthyroid patients. Oge A1, Bayraktar F, Saygili F, Guney E, Demir S.

34. Speller, E., Brodribb, W 2012, Breastfeeding and Thyroid disease: A literature review, Breastfeeding Review 20(2),41-47.

35. Front Immunol. 2019 Mar 1;10:344. .Molecular Insights Into the Relationship Between Autoimmune Thyroid Diseases and Breast Cancer: A Critical Perspective on Autoimmunity and ER Stress. Rahman S1, Archana A2, Jan AT3, Dutta D4, Shankar A5, Kim J1, Minakshi R.

36. J Cell Physiol. 2019 Mar;234(3):2204-2216. The pathogenesis of thyroid autoimmune diseases: New T lymphocytes - Cytokines circuits beyond the Th1-Th2 paradigm. Li Q1, Wang B1, Mu K2, Zhang JA.

37. Int J Biochem Cell Biol. 2010 Nov;42(11):1767-70. Cardiac arrhythmia and thyroid dysfunction: a novel genetic link.. Purtell K1, Roepke TK, Abbott GW.

38. Front Endocrinol (Lausanne). 2018; 9: 474. Metabolic Effects of the Intracellular Regulation of Thyroid Hormone: Old Players, New Concepts. Annunziata G. Cicatiello, Daniela Di Girolamo, and Monica Dentice*

39. Talanta. 2019 Mar 1;194:689-696.. Electrochemical sensing of the thyroid hormone thyronamine (T0AM) via molecular imprinted polymers (MIPs). Pacheco JG1, Rebelo P1, Cagide F2, Gonçalves LM3, Borges F2, Rodrigues JA4, Delerue-Matos C.

40. Endocr Rev. 2016 Apr; 37(2): 135–187. Role of Thyroid Hormones in Skeletal Development and Bone Maintenance.J. H. Duncan Bassett and Graham R. Williams.

41. Thyroid. 2019 Mar 13. Disruption of the Pituitary Circadian Clock Induced by Hypothyroidism and Hyperthyroidism: Consequences on Daily Pituitary Hormone Expression Profiles.. Bargi-Souza P1, Peliciari-Garcia RA2, Nunes MT1

42. Am J Reprod Immunol. 2019 Mar;81(3):e13085. Association of raised levels of IL-4 and anti-TPO with hyperprolactinemia.. Kalsi AK1, Halder A1, Jain M1, Chaturvedi PK1, Mathew M1, Sharma JB2.

43. Horm Cancer. 2018; 9(3): 139–143. Thyroid Hormone in the Clinic and Breast Cancer. Aleck Hercbergs,1 Shaker A. Mousa,2 Matthew Leinung,3 Hung-Yun Lin,4,5 and Paul J. Davis.

44. Endocr Pract. 2018 Jul;24(7):628-633. UNKNOWN AND ALREADY KNOWN THYROID ABNORMALITIES IN PRIMARY HYPERPARATHYROIDISM.. Latina A, Castellano E, Cesario F, Boriano A, Attanasio R, Borretta G.

45. Surgery. 1989 Dec;106(6):987-91. Altered TSH levels associated with increased serum 1,25-dihydroxyvitamin D3: a possible link between thyroid and parathyroid disease. Smith MA1, McHenry C, Oslapas R, Hofmann C, Hessel P, Paloyan E

46. Indian J Endocrinol Metab. 2018 Sep-Oct; 22(5): 584–588. The Effects of Vitamin D Supplementation on Thyroid Function in Hypothyroid Patients: A Randomized, Double-blind, Placebo-controlled Trial. Afsaneh Talaei, Fariba Ghorbani, and Zatollah Asemi1

47. Endocr Rev. 2014 Apr; 35(2): 159–194. Central Regulation of Hypothalamic-Pituitary-Thyroid Axis Under Physiological and Pathophysiological Conditions. Csaba Fekete and Ronald M. Lechan

48. J Cell Physiol. 2019 Mar;234(3):2204-2216. The pathogenesis of thyroid autoimmune diseases: New T lymphocytes - Cytokines circuits beyond the Th1-Th2 paradigm. Li Q1, Wang B1, Mu K2, Zhang JA.

49. Front Endocrinol (Lausanne). 2017 Jun 29;8:149. Epigenetics and Autoimmune Thyroid Diseases. Coppedè F.

50. Does increase in TSH levels affect PTH levels? Ozdes Emer1, Alper Ozgur Karacalioglu1, Semra Ince1, Engin Alagöz1, Bengul Gunalp1 and Nuri Arslan1. J Nucl Med May 2014 vol. 55 no. supplement 1 1922

51. Methods Mol Biol. 2018;1801:67-83. The Deiodinase Trio and Thyroid Hormone Signaling.. Bianco AC1, da Conceição RR2,3.

52. Int J Endocrinol. 2018; 2018: 2861034. The Roles of Thyroid and Thyroid Hormone in Pancreas: Physiology and Pathology. Chaoran Chen, 1 Zhenxing Xie,corresponding author : Yingbin Shen, and Shu Fang Xia

53. Melahat Sedanur Macit, Diyabetli Hastalarda Beslenme Durumu ve Allostatik Yük İlişkisinin Değerlendirilmesi, Yüsek Lisasn Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2015, Ankara

54. Front Endocrinol (Lausanne). 2017; 8: 163. Thyroid Allostasis–Adaptive Responses of Thyrotropic Feedback Control to Conditions of Strain, Stress, and Developmental Programming. Apostolos Chatzitomaris,1,* Rudolf Hoermann,2 John E. Midgley,3 Steffen Hering,4 Aline Urban,5 Barbara Dietrich,6 Assjana Abood,1 Harald H. Klein,1,7 and Johannes W. Dietrich1,7

55. Front Endocrinol (Lausanne). 2018; 9: 287. Editorial: "Homeostasis and Allostasis of Thyroid Function". Johannes W. Dietrich, John E. M. Midgley, and Rudolf Hoermann

56. Front Endocrinol (Lausanne). 2016; 7: 142. Relational Stability in the Expression of Normality, Variation, and Control of Thyroid Function. Rudolf Hoermann,1, John E. M. Midgley, Rolf Larisch, and Johannes W. Dietrich,

57. J Clin Endocrinol Metab. 2019 Feb 20. . Adrenal steroids in female hypothyroid neonates: Unraveling an association between thyroid hormones & adrenal remodeling..Galanou S1, Chouliaras G1, Girginoudis P, Mengreli C, Sertedaki A, Dracopoulou M, Farakla I, Platis D, Iliadi A, Chrousos GP, Dacou-Voutetakis C, Zoumakis E, Magiakou AM, Kanaka-Gantenbein C, Voutetakis A.

58. Arch Endocrinol Metab. 2018 Apr 5;62(2):164-171..Dynamic changes of central thyroid functions in the management of Cushing's syndrome.. Dogansen SC, Yalin G1, Canbaz B, Tanrikulu S, Yarman S.

59. Eur J Clin Invest. 2018 Oct;48(10):e13003. doi: 10.1111/eci.13003. Epub 2018 Aug 1.The role of functional thyroid capacity in pituitary thyroid feedback regulation. Hoermann R, Midgley JEM, Larisch R1, Dietrich JW

60. Thyroid. 2017 Apr 1; 27(4): 484–490. Biochemical Markers Reflecting Thyroid Function in Athyreotic Patients on Levothyroxine Monotherapy. Mitsuru Ito, Akira Miyauchi, Mako Hisakado, Waka Yoshioka, Akane Ide, Takumi Kudo, Eijun Nishihara, Minoru Kihara, Yasuhiro Ito, Kaoru Kobayashi, Akihiro Miya, Shuji Fukata, Mitsushige Nishikawa, Hirotoshi Nakamura, and Nobuyuki Amino

61. Hell J Nucl Med. 2017 Jan-Apr;20(1):51-56. doi: 10.1967/s002449910507. Epub 2017 Mar 20. A concise review of Hashimoto thyroiditis (HT) and the importance of iodine, selenium, vitamin D and gluten on the autoimmunity and dietary management of HT patients.Points that need more investigation.. Liontiris MI1, Mazokopakis EE.

62. J Immunol Res. 2018 Sep 26;2018:5072582. Update on Vertigo in Autoimmune Disorders, from Diagnosis to Treatment.. Girasoli L1, Cazzador D1, Padoan R2, Nardello E1, Felicetti M2, Zanoletti E1, Schiavon F2, Bovo R1

63. Eur Thyroid J. 2017 Jul;6(4):178-186. Thyroid Autoimmunity and Thyroid Cancer: Review Focused on Cytological Studies. Boi F1, Pani F1, Mariotti S1

64. Thyroid. 2018 Feb;28(2):175-186. doi: 10.1089/thy.2017.0395. Epub 2018 Feb 1. Alterations of the Gut Microbiota in Hashimoto's Thyroiditis Patients. Zhao F, Feng J, Li J, Zhao L, Liu Y, Chen H, Jin Y, Zhu B, Wei Y.

65. Eur J Endocrinol. 2017 Oct;177(4):347-359. The association of autoimmune thyroid disease (AITD) with psoriatic disease: a prospective cohort study, systematic review and meta-analysis. Khan SR, Bano A, Wakkee M, Korevaar TIM, Franco OH, Nijsten TEC, Peeters RP,Chaker L

66. Thyroid. 2018 Mar;28(3):386-394. High Serum Cholesterol Is a Novel Risk Factor for Graves' Orbitopathy: Results of a Cross-Sectional Study. Sabini E, Mazzi B1, Profilo MA, Mautone T, Casini G, Rocchi R, Ionni I, Menconi F, Leo M, Nardi M, Vitti P, Marcocci C, Marinò M.

67. Endocr Rev. 2019 Feb 1;40(1):236-267. Insulin-like Growth Factor-I Receptor and Thyroid-Associated Ophthalmopathy. Smith TJ, Janssen JAMJL

68. N Engl J Med. 2016 Oct 20;375(16):1552-1565. Graves' Disease.. Smith TJ, Hegedüs L.

69. Endocrinol Metab (Seoul). 2019 Mar;34(1):29-38. Graves' Disease: Can It Be Cured? Wiersinga WM.

70. BMC Med. 2017; 15: 174. Is Graves' disease a primary immunodeficiency? New immunological perspectives on an endocrine disease. Tristan Struja,corresponding author Alexander Kutz, Stefan Fischli, Christian Meier, Beat Mueller, Mike Recher,and Philipp Schuetz

71. BMC Res Notes. 2019 Apr 2;12(1):193. Diagnostic accuracy of ultrasound characteristics in the identification of malignant thyroid nodules.. Wettasinghe MC, Rosairo S, Ratnatunga N, Wickramasinghe ND.

72. Endocr J. 2019 Feb 28;66(2):181-186.. Change of surgical strategy for Graves' disease from subtotal thyroidectomy to total thyroidectomy: a single institutional experience. Sugino K1, Nagahama M1, Kitagawa W1, Ohkuwa K1, Uruno T1, Matsuzu K1, Suzuki A1, Tomoda C1, Y Hames K1, Akaishi J1, Masaki C1, Ogimi Y1, Yabuta T1, Ito K1.

73. The association of other autoimmune diseases in patients with Graves' disease (with or without ophthalmopathy): Review of the literature and report of a large series. Ferrari SM1, Fallahi P1, Ruffilli I1, Elia G1, Ragusa F1, Benvenga S2, Antonelli A3. Autoimmun Rev. 2019 Mar;18(3):287-292.

74. Clin Exp Med. 2019 May;19(2):245-254. Effect of antithyroid drugs on the occurrence of antibodies against type 2 deiodinase (DIO2), which are involved in hyperthyroid Graves' disease influencing the therapeutic efficacy. Molnár I1, Szentmiklósi JA, Gesztelyi R2, Somogyiné-Vári.

75. Impaired Sensitivity to Thyroid Hormones Is Associated With Diabetes and Metabolic Syndrome. Martin Laclaustra, Belen Moreno-Franco, Jose Manuel Lou-Bonafonte, Rocio Mateo-Gallego, Jose Antonio Casasnovas, Pilar Guallar-Castillon, Ana Cenarro, Fernando Civeira, Diabetes Care 2018 Dec;

76. J Paediatr Child Health. 2019 Feb;55(2):245-246. Supratherapeutic maternal iodine supplementation during pregnancy as a cause for congenital hypothyroidism. Sanderson E1, Kassam S1, Frazer F1.

77. J Endocr Soc. 2019 Jan 4;3(3):607-616. doi: 10.1210/js.2018-00287. eCollection 2019 Mar 1. Influence of Hashimoto Thyroiditis on the Development of Thyroid Nodules and Cancer in Children and Adolescents.. Radetti G, Loche S, D'Antonio V, Salerno M4, Guzzetti C, Aversa T, Cassio A, Cappa M, Gastaldi R, Deluca F, Vigone MC, Tronconi GM, Corrias A1

78. Eur Thyroid J. 2017 Jul;6(4):178-186. Thyroid Autoimmunity and Thyroid Cancer: Review Focused on Cytological Studies.. Boi F1, Pani F1, Mariotti S1.

79. Horm Metab Res. 2018 Jan;50(1):23-28. Measurement of Basal Serum Calcitonin for the Diagnosis of Medullary Thyroid Cancer. Allelein S, Ehlers M, Morneau C, Schwartz K, Goretzki PE, Seppel T, Feldkamp J, Krieg A, Knoefel WT5, Kuebart A1, Haase M1, Dringenberg T1, Schmid C1, Schott M.

80. Dtsch Med Wochenschr. 2018 Aug;143(15):1065-1069. [Recommendation for Calcitonin Screening in Nodular Goiter].Frank-Raue K, Schott M, Raue F.

81. Endocrinol Metab Clin North Am. 2019 Mar;48(1):61-84. Clinical Diagnostic Evaluation of Thyroid Nodules. Maxwell C, Sipos JA.

82. Fırat Tıp Dergisi. 2014, Cilt 19, Sayı 3, Sayfa(lar) 140-144. Benign ve Malign Tiroid Nodüllerinin Ayırımında Renkli Doppler Ultrasonografinin Rolü. Aşır YILDIRIM, Zülkif BOZGEYİK

83. Malaguarnera R, Vella V, Nicolosi ML, et al. Insulin resistance: any role in the changing epidemiology of thyroid cancer? Front Endocrinol (Lausanne) 2017;8:66.

84. Mughal BB, Demeneix BA. Endocrine disruptors: flame retardants and increased risk of thyroid cancer. Nat Rev Endocrinol 2017;13(11):627.

85. Liu S, Zhao G, Li J, et al. Association of polybrominated diphenylethers (PBDEs) and hydroxylated metabolites (OH-PBDEs) serum levels with thyroid function in thyroid cancer patients. Environ Res 2017;159:1–8.

86. Aschebrook-Kilfoy B, DellaValle CT, Purdue M, et al. Polybrominated diphenyl ethers and thyroid cancer risk in the Prostate, Colorectal, Lung, and Ovarian Cancer Screening Trial cohort. Am J Epidemiol 2015;181(11):883–8.

87. Sci Rep. 2019; 9: 5800. Evaluation of MEDAG gene expression in papillary thyroid microcarcinoma: associations with histological features, regional lymph node metastasis and prognosis. Yang Song, Li-jun Fu, Hong-ting Li, and Xin-guang Q.

88. Hormones (Athens). 2012 Oct-Dec;11(4):419-27. Papillary thyroid microcarcinoma presenting as lymph node metastasis--a diagnostic challenge: case report and systematic review of literature. Anastasilakis AD1, Polyzos SA, Makras P, Kampas L, Valeri RM, Kyriakoulis D, Zarampoukas T, Alevizaki M.

89. J. Clin Endocrinol Metab. 2014 Dec;99(12):4749-57. Thyroid nodules in an 11-year DanThyr follow-up study.Krejbjerg A1, Bjergved L, Pedersen IB, Knudsen N, Jørgensen T, Perrild H, Ovesen L, Rasmussen LB, Laurberg P.

90. Contempre B, Dumont JE, Ngo B et al. Effect of selenium supplementation in hypothyroid subjects of an iodine and selenium deficient area: the possible danger of indiscriminate supplementation of iodine-deficient subjects with selenium. J Clin Endocrinol Metab1991; 73:213-5.

91. A concise review of Hashimoto thyroiditis (HT) and the importance of iodine, selenium, vitamin D and gluten on the autoimmunity and dietary management of HT patients.Points that need more investigation.Liontiris MI, Mazokopakis EE. Hell J Nucl Med. 2017 Jan-Apr;20(1):51-56.

92. Proc Nutr Soc. 2019 Feb;78(1):34-44.Multiple nutritional factors and thyroid disease, with particular reference to autoimmune thyroid disease.Rayman MP1

93. Nutrients. 2019 Jan; 11(1): 125. Antitumor Effect of Various Phytochemicals on Diverse Types of Thyroid Cancers . Hye-Ji Shin, Kyung-A Hwang,* and Kyung-Chul Choi*

94. Sci Rep. 2018 Jul 2;8(1):9904. Severely low serum magnesium is associated with increased risks of positive anti-thyroglobulin antibody and hypothyroidism: A cross-sectional study. Wang K1, Wei H1, Zhang W, Li Z3, Ding L, Yu T, Tan L, Liu Y1, Liu T1, Wang H, Fan Y1, Zhang P1, Shan Z, Zhu M.

95. Front Endocrinol (Lausanne). 2017 Jul 13;8:166. Autoimmune Abnormalities of Postpartum Thyroid Diseases.. Di Bari F1, Granese R2, Le Donne M, Vita R, Benvenga S.

96. World J Gastroenterol. 2018 Apr 14;24(14):1521-1530. Extra-intestinal manifestations of non-celiac gluten sensitivity: An expanding paradigm.Losurdo G1, Principi M2, Iannone A2, Amoruso A2, Ierardi E2, Di Leo A2, Barone M.

97. J Cancer. 2019 Jan 1;10(3):737-748. Genistein inhibits human papillary thyroid cancer cell detachment, invasion and metastasis. Zhang C1,2, Lv B3, Yi C, Cui X, Sui S, Li X, Qi M, Hao C, Han B1,6, Liu Z.

98. Sci Rep. 2019 Mar 8;9(1):3964. Systematic Review and Meta-analysis on the Effect of Soy on Thyroid Function. Otun J1, Sahebkar A2,3,4, Östlundh L5, Atkin SL6, Sathyapalan T7.

99. Chem Res Toxicol. 1996 Jan-Feb;9(1):16-23. Inhibition of thyroid peroxidase by dietary flavonoids. Divi RL1, Doerge DR

100. Sci Rep. 2019 Mar 12;9(1):4213. .Impact of smoking on thyroid gland: dose-related effect of urinary cotinine levels on thyroid function and thyroid autoimmunity. Kim SJ1, Kim MJ2, Yoon SG1, Myong JP3, Yu HW4, Chai YJ5, Choi JY4, Lee KE6.

101. Relationships of Adrenals, Gonads, and Thyroid to Thymus and Lymph Nodes, and to Blood and Thoracic Duct Leukocytes. MARVIN M. SHREWSBURY JR. and WM. O. REINHARDT. Blood 1955 10:633-645

102. Horm Res. 1989;31(1-2):85-9. Thyroid-thymus interactions during development and aging. Fabris N1, Mocchegiani E, Mariotti S, Pacini F, Pinchera A

103. J Clin Endocrinol Metab. 1986 Mar;62(3):474-8. Thyroid function modulates thymic endocrine activity. Fabris N, Mocchegiani E, Mariotti S, Pacini F, Pinchera A.

104. Yonsei Med J. 2016 May 1; 57(3): 795–798. Graves' Patient with Thymic Expression of Thyrotropin Receptors and Dynamic Changes in Thymic Hyperplasia Proportional to Graves' Disease Activity Young Shin Song, Jae-Kyung Won, Mi Jeong Kim, Ji Hyun Lee,1 Dong-Wan Kim,1 June-Key Chung, Do Joon Park,1 and Young Joo Park

105. Thyroid. 2017 Aug;27(8):994-1000. Thymic Hyperplasia Associated with Graves' Disease: Pathophysiology and Proposed Management Algorithm. Haider U, Richards P, Gianoukakis AG.

106. International Journal of Endocrinology, Volume 2017, Article ID 8159892, Thyroid-Related Protein Expression in the Human Thymus. Mi Jeong Kim,1,2,3 So Won Oh,1,4 Hyewon Youn,1,2,3,5 Juri Na,1,2,6 Keon Wook Kang,1,2 Do Joon Park,7 Young Joo Park,7 Ja June Jang,8 Kyu Eun Lee, Kyeong Cheon Jung, and June-Key Chung.

107. Judith Gudmundsdottir ve ark. Long-term clinical effects of early thymectomy: Associations with autoimmune diseases, cancer, infections, and atopic diseases Journal of Allergy and Clinical Immunology June 2018Volume 141, Issue 6, Pages 2294–2297.

108. Int J Mol Sci. 2019 Mar 3;20(5). The Risk of Recurrence of Subacute Thyroiditis Is HLA-Dependent. Stasiak M1, Tymoniuk B2, Stasiak B3, Lewiński A.

109. Ann Transl Med. 2019 Feb; 7(3): 45. Initial treatment combined with Prunella vulgaris reduced prednisolone consumption for patients with subacute thyroiditis. Fuqiang Li,corresponding author Yijun Wu, Liang Chen, Liang Hu, and Xiaosun Liu

110. Front Endocrinol (Lausanne). 2016; 7: 150. Autoimmune/Inflammatory Syndrome Induced by Adjuvants and Thyroid Autoimmunity. Abdulla Watad, Paula David, Stav Brown, and Yehuda Shoenfeld.

111. Endokrynol Pol. 2012;63(2):138-42. What might cause pain in the thyroid gland? Report of a patient with subacute thyroiditis of atypical presentation. Szczepanek-Parulska E1, Zybek A, Biczysko M, Majewski P, Ruchała M.

112. Front Immunol. 2019; 10: 627. Autoimmune Theories of Chronic Spontaneous Urticaria. Sonali J. Bracken,1 Soman Abraham, and Amanda S. MacLeod

113. J Am Acad Dermatol. 2019 May;80(5):1410-1413.Screening of thyroid function and autoantibodies in patients with alopecia areata: A systematic review and meta-analysis. Lee S1, Lee YB1, Kim BJ1, Lee WS2.

114. Rev Endocr Metab Disord. 2018 Dec;19(4):311-323. Thyroid diseases and skin autoimmunity. Baldini E1, Odorisio T2, Tuccilli C1, Persechino S3, Sorrenti S1, Catania A1, Pironi D1, Carbotta G1, Giacomelli L1, Arcieri S1, Vergine M1, Monti M1, Ulisse S4.

115. Reviews in Endocrine and Metabolic Disorders. December 2018, Volume 19, Issue 4, pp 349–354 |Myo-inositol in autoimmune thyroiditis, and hypothyroidism. Poupak Fallahi, Silvia Martina FerrariGiusy EliaFrancesca RagusaSabrina Rosaria PaparoClaudia CarusoGiovanni GuglielmiAlessandro Antonelli

116. Kazanılmış Hipotiroidizm İşitme Fonksiyonlarını Etkiler mi? Ayşe Arduç, Serhat Işık, Serpil Alluşoğlu, Ayse İriz4, Berçem Ayçicek Doğan, Mazhar Müslim Tuna, Celil Göçer, Dilek Berker, Serdar Güler Turkish Journal of Endocrinology and Metabolism Turk J Endocrinol Metab 2015;19:124-129

117. Pedro Iglesias, María Auxiliadora Bajo Rafael Selgas Juan José Díez. Reviews in Endocrine and Metabolic Disorders. March 2017, Volume 18, Issue 1, pp 131–144 Thyroid dysfunction and kidney disease: An update

118. Gland Surg. 2018 Apr; 7(2): 132–146. Interventional radiology of the thyroid gland: critical review and state of the art. Antonio Barile, Simone Quarchioni,

119. Reviews in Endocrine and Metabolic Disorders. December 2018, Volume 19, Issue 4, pp 325–333 Thyroid disorders induced by checkpoint inhibitors. Silvia Martina FerrariPoupak FallahiFabio GalettaEmanuele CitiSalvatore BenvengaAlessandro Antonelli.

120. Nordio M, Basciani S. Evaluation of thyroid nodule characteristics in subclinical hypothyroid patients under a myo-inositol plus selenium treatment. Eur Rev Med Pharmacol Sci. 2018;22:2153–9.

121. Poupak Fallahi, Silvia Martina Ferrari, Giusy Elia, Francesca Ragusa, Sabrina Rosaria Paparo, Claudia Caruso, Giovanni Guglielmi, Alessandro Antonelli. Myo-inositol in autoimmune thyroiditis, and hypothyroidism. Reviews in Endocrine and Metabolic Disorders. December 2018, Volume 19, Issue 4, pp 349–354

122. The protective effect of myo-inositol on human thyrocytes. Silvia Martina Ferrari1 & Giusy Elia1 & Francesca Ragusa1 & Sabrina Rosaria Paparo1 & Claudia Caruso1 &Salvatore Benvenga2,3,4 & Poupak Fallahi5 & Alessandro Antonelli. Reviews in Endocrine and Metabolic Disorders. December 2018, Volume 19, Issue 4, pp 355–362

123. Int J Mol Sci. 2017 Jun; 18(6): 1247. Flavonoids, Thyroid Iodide Uptake and Thyroid Cancer—A Review . Carlos F. L. Gonçalves,1 Mariana L. de Freitas,2 and Andrea C. F. Ferreira3,

124. Indian J Endocrinol Metab. 2014 Jan-Feb; 18(1): 1–3. The hypoglycemic side of hypothyroidism. Sanjay Kalra, Ambika Gopalakrishnan Unnikrishnan,1 and Rakesh Sahay2

125. Wien Med Wochenschr. 2013 Feb;163(3-4):95-101. doi: 10.1007/s10354-012-0167-z. Epub 2012 Dec 18.

126. [Improvement of symptoms in mild hyperthyroidism with an extract of Lycopus europaeus (Thyreogutt® mono)]. Eiling R1, Wieland V, Niestroj M. Wien Med Wochenschr. 2013 Feb;163(3-4):95-101.

127. J Reprod Dev. 2004 Feb;50(1):9-20. Studies on the functional relationship between thyroid, adrenal and gonadal hormones.Tohei A1.

128. Millatt LJ, Johnstone AP, Whittey GS. Nitric oxide enhances thyroid peroxidase activity in primary human thyrocytes. Life Sci 1998; 63:373-80.

129. Clin Endocrinol (Oxf). 2019 May;90(5):727-736. doi: 10.1111/cen.13946. Epub 2019 Mar 4.. Serum polyamine metabolic profile in autoimmune thyroid disease patients.. Song J1, Shan Z1, Mao J1, Teng W1

130. J Endocrinol. 2018 Jun;237(3):R83-R98. doi: 10.1530/JOE-17-0680. Epub 2018 Mar 19. Actions of pituitary hormones beyond traditional targets.. Zaidi M1, New MI1, Blair HC2, Zallone A3, Baliram R1, Davies TF1, Cardozo C1, Iqbal J1, Sun L1, Rosen CJ4, Yuen T1.

131. Front. Cell. Neurosci., 29 March 2019 |Thyroid Hormone, Thyroid Hormone Metabolites and Mast Cells: A Less Explored Issue. Elisa Landucci1, Annunziatina Laurino2†, Lorenzo Cinci2, Manuela Gencarelli2 and Laura Raimondi2*

132. Hee Joon Kang1, Yeo-Kyu Youn2, Mi-Kyoung Hong3 and Lee Su Kim. Antiproliferation and Redifferentiation in Thyroid Cancer Cell Lines by Polyphenol Phytochemicals. J Korean Med Sci 2011; 26: 893-899

133. J Invest Dermatol. 2014 Jan;134(1):33-42. doi: 10.1038/jid.2013.286. Epub 2013 Jun 27.

134. Hypothalamic-pituitary-thyroid axis hormones stimulate mitochondrial function and biogenesis in human hair follicles. Vidali S1, Knuever J1, Lerchner J2, Giesen M3, Bíró T4, Klinger M5, Kofler B6, Funk W7, Poeggeler B1, Paus R8.

BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENLERİNİN ATANMA USULLERİNE GÖRE ÖRGÜTSEL BAĞLILIK, MESLEKİ STRES VE DİĞERKÂMLIK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

Yazar

Tülay KARAYAZI

Editör

Doç. Dr. Baybars Recep EYNUR

EFEAKADEMİ

Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Atanma Usullerine Göre Örgütsel Bağlılık, Mesleki Stres ve Diğerkâmlık Düzeylerinin İncelenmesi

Editör: Baybars Recep EYNUR ORCID (0000-0001-7933-6428)
Yazar: Tülay KARAYAZI ORCID (0000-0003-3780-2608)

ISBN: 978-625-7729-42-0

1. Baskı: Aralık 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ'ye aittir.

KÜTÜPHANE KARTI

Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Atanma Usullerine Göre Örgütsel Bağlılık, Mesleki Stres Ve Diğerkâmlık Düzeylerinin İncelenmesi
EYNUR, Baybars Recep - KARAYAZI, Tülay
1. Basım, 128 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. Örgütsel bağlılık, 2. Diğerkamlık, 3. Atanma Usulü,
4. Mesleki Stres, 5. Beden Eğitimi Öğretmeni.

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)

Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR 3
İÇİNDEKİLER 5
TABLOLAR LİSTESİ 7
KISALTMALAR 12
GİRİŞ 13

BİRİNCİ BÖLÜM
ÖĞRETMENLİK MESLEĞİ

1.1. ÖĞRETMENLİK MESLEĞİ 24
1.1.1. Öğretmenlik Mesleğinin Temel Özellikleri 24
1.1.2. Öğretmenin Kişisel Özellikleri 25
1.1.3. Etkili Bir Öğretmenin Nitelikleri 28
1.2. BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR 29
1.2.1. Beden Eğitimi ve Spor Dersi 30
1.2.2. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği 31

İKİNCİ BÖLÜM
ÖRGÜTSEL BAĞLILIK, MESLEĞE ADANMIŞLIK VE MESLEKİ STRES

2.1. ÖRGÜTSEL BAĞLILIK 24
2.1.1. Örgütsel Bağlılık Tanımı 24
2.1.2. Örgütsel Bağlılığın Önemi 25
2.1.3. Örgütsel Bağlılığın Yapısı 26
2.1.4. Örgütsel Bağlılık Yaklaşımları ve Sınıflandırması 27
2.1.5. Örgütsel Bağlılığı Etkileyen Öğeler 31
2.1.6. Örgütsel Bağlılık Düzeyleri 33
2.1.7. Örgütsel Bağlılık Boyutları 35
2.1.8. Öğretmenlerin Örgütsel Bağlılığı 47
2.1.9. Örgütsel Bağlılığın Sonuçları 48
2.2. MESLEKİ STRES 49
2.2.1. Mesleki Stres Tanımı 49
2.2.2. Mesleki Stresin Kaynakları 51
2.2.3. Mesleki Stresin Belirtileri 54
2.2.4. Mesleki Stres ile Başa Çıkma Yöntemleri 54
2.2.5. Öğretmenlik Mesleğinde Stres 58
2.3. DİĞERKÂMLIK 65

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
MATERYAL VE YÖNTEM

3.1. ARAŞTIRMA MODELİ 68
3.2. EVREN VE ÖRNEKLEM 68
3.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI 72
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu 72
3.3.2. Örgütsel Bağlılık Ölçeği 72
3.3.3. DİĞERKÂMLIK Ölçeği 72
3.3.4. Stres Ölçeği 73
3.4. VERİLERİN ANALİZİ 73

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
BULGULAR

4.1. ÖRGÜTSEL BAĞLILIĞA İLİŞKİN BULGULAR 76
4.2. MESLEKİ STRESE İLİŞKİN BULGULAR 83
4.3. ÖZVERİ/DİĞERKÂMLIK DÜZEYİNE İLİŞKİN BULGULAR 88
4.4. ATANMA USULLERİNE GÖRE ÖRGÜTSEL BAĞLILIK, MESLEKİ STRES VE ÖZVERİ/DİĞERKÂMLIK DÜZEYLERİ 96
4.5. ATANMA USULLERİ İLE ÖRGÜTSEL BAĞLILIK, MESLEKİ STRES VE ÖZVERİ/DİĞERKÂMLIK DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ 99

TARTIŞMA VE SONUÇ 105
KAYNAKÇA 111

KAYNAKÇA

Abacı, R. (2018). Okulda Stres ve Başa Çıkma Teknikleri. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 10*(1): 2-7.

Açıkgöz, F. (2010). *Kamu ve özel diyaliz merkezlerinde çalışan hemşirelerin örgütsel bağlılıklarına ilişkin bir araştırma* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Akgün, Y. E. (2015). *Örgütlerde algılanan personel güçlendirmenin örgütsel bağlılık ile ilişkisi: Bir kamu kurumunda araştırma* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Eskişehir Osman Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

Akıncı V. B. ve Coşkun, G. (2007). *Örgüt Kültürü: İletişim, Liderlik, Motivasyon, Bağlılık, Performans Açısından Değerlendirme*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Akmel, J. (1992). Turizm Sektöründe Stres Kavramı. *Marmara Üniversitesi İİBF Dergisi*, *1*(2): 101-113.

Akpınar, B. (2008). Eğitim Sürecinde Öğretmenlerde Strese Yol Açan Nedenlere Yönelik Öğretmen Görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, *16*(2): 360.

Aldemir, C. Ataol, A. ve Budak, G. (1993). *Personel Yönetimi*. İzmir: Barış Yayınları.

Allen, R. J. (1983). Human Stress, Its Nature and Control. *Macmillan Publishing Company*, 3: 141.

Alnar, M. (2015). *Sağlık kurumlarında iş tatmini ve örgütsel bağlılık tutumlarının psikolojik dayanıklılıktaki rolü* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Okan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Alotaıbı, A. (2001). Antecedents of Organizational Citizenship Behavior: A Study of Public Personnel in Kuwait. *Public Personnel Management*, *30*(3): 368-371.

Anonim, *AB'de Öğretmenden Kürtajı Boşanmayı Engellemesi İsteniyor*. http://www.haberx.com/ (17.04.2020).

Anonim, (2018). *Türkiye'de Hangi Üniversitelerde Spor Bölümleri Mevcut*. https://www.besyobilgiler.com/haberler/67/besyo-universiteleri.html (01.04.2020).

Anonim, (2018). *Beden Eğitimi Öğretmenliğinde Yıllara Göre Atama Sayıları*. http://www.mebpersonel.com/ogretmen-atamalari/beden-egitimi-

ogretmenliginde-yillara-gore-atama-sayilari-h224490.html (30.03.2020).

Aracı H. (1998). *Okullarda Beden Eğitimi, Öğretmenler ve Öğrenciler İçin*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Aydın, Ş. (2004). Örgütsel Stres Yönetimi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 6*(3): 49-74.

Aytaç, S. (2009). *İş Stresi Yönetimi El Kitabı İş Stresi: Oluşumu, Nedenleri, Başa Çıkma Yolları, Yöntemi.* Bursa: Labour Ministry- Casgem Yayınevi.

Bakan, İ. (2004). *Çağdaş Yönetim Yaklaşımları*. İstanbul: Beta Basım Yayın.

Bakan, İ. (2011). *Örgütsel Stratejilerin Temeli Örgütsel Bağlılık Kavram, Kuram, Sebep ve Sonuçları*. Ankara: Gazi Kitapevi.

Balaban, J. (2000). Temel Eğitimde Öğretmenlerin Stres Kaynakları ve Başa Çıkma Teknikleri. *PAÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, *7*(Özel Sayı): 188-195.

Balay, R. (2000). *Yönetici Ev Öğretmenlerinde Örgütsel Bağlılık*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Balcı, A. (2000). *İş Stresi*. Ankara: Nobel Yayın Evi.

Balcı, E. ve Aydın, M. (1991). *Öğretmenlerin Rolleri, Eğitim Sosyolojisi.* Ankara: Teknomak Ltd. Şti.

Baltaş A. ve Baltaş Z. (2002). *Stres ve Başa Çıkma Yolları*. İstanbul: Remzi Kitapevi.

Baron, A. Robert ve Greenberg, J. (1990). *Behavior in Organization, Understanding and Managing The Human Side Of Work*. USA: Prentice Hall.

Barutçu, K. (2015). *Kamu personelinde algılanan örgütsel desteğin örgütsel bağlılık ve örgütsel özdeşleşme düzeyleri ile ilişkisini belirlemeye yönelik bir araştırma* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

Battal, N. (2003). *Cumhuriyet Üniversitesi'nin Açılışında Yaptığı Konuşma, Eğitimde Yansımalar: VII Çağdaş Eğitim Sistemlerinde Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu.* Cumhuriyet Üniversitesi Kültür Merkezi, 1-23 Mayıs 2003, Sivas.

Bayram, L. (2005). Yönetimde Yeni Paradigma: Örgütsel Bağlılık. *Sayıştay Dergisi*, 59: 125-139.

Beden Eğitimi ve Spor Dersi Öğretim Programı, 2018.

Bıggart, H. (1984). *Eğitimde Örgütsel Adanma ve Öğretmenler*. Celep, C. (Çev.), (2000), Ankara: Anı Yayıncılık.

Bilek, İ. (2001). *Ortaöğretim kurumlarında görev yapan branş öğretmenlerinin iş ve okul yöneticileriyle ilişkilerinden kaynaklanan stres düzeylerine ilişkin görüşleri* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

Bilge, N. (1989). *Türkiye'de Beden Eğitimi Öğretmeninin Yetiştirilmesi*. Ankara: Kültür Bakanlığı.

Blau, G. J. (1985). The Measurement and Prediction of Career Commitment. *Journal of Occupational Psychology,* 58: 277-288.

Boylu, Y., Pelit, E. ve Güçer, E. (2007). Akademisyenlerin Örgütsel Bağlılık Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma. *Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar, 44*(511): 55-74.

Bulut, N. (2005). İlköğretim Öğretmenlerinde Stres Yaratan Yaşam Olayları ve Stresle Başa Çıkma Tarzlarının Çeşitli Değişkenlerle İlişkisi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, *13*(2): 467-478.

Bülbül, M. (2007). *Örgütsel bağlılık ve kamu kuruluşlarına yönelik araştırma* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.

Büyükkaragöz, S. ve Muşta, M. (1998). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş (Eğitimin Temelleri).* Konya: Mikro Yayınları.

Can, H. (1999). *Organizasyon ve Yönetim.* Ankara: Adım Yayıncılık.

Cappelli, P., Bassi, L., Katz, H., Knoke, D., Osterman, P. & Useem, M. (1997). *Change At Work*, New York: Oxford University Press.

Celep, C. (2000). *Eğitimde Örgütsel Adanma ve Öğretmenler*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Cohen, A. (1996). On The Discriminant Validity of The Mayer and Alen Measure of Organizational Commitment: How Does it Fit With The Work Commitment Construct, *Educational and Psychological Measurement*, *56*(3): 494-504.

Colangelo, T. (2004). *Teacher stress and burnout and the role of physical activity and parent ınvolvement,* a thesis submitted in partial fulfillment of the requirements for the degree (Master Thesis). Department Of Psychology Central Connecticut State University, New Britain.

Çelikten, M. ve Can, N. (2003). Yönetici, Öğretmen ve Veli Gözüyle İdeal Öğretmen. *Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* 15: 253-267.

Çırpan, H. (1999). *Örgütsel öğrenme iklimi ve örgüte bağlılık ilişkisi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Deci, R. (1985). *Eğitimde Örgütsel Adanma ve Öğretmenler*, Celep, Cevat, (Çev.), Ankara: Anı Yayıncılık.

Demirel, Ö. (1999). *Planlamadan Değerlendirmeye Öğretme Sanatı*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Dilaver, H. (1996). *Türkiye'de Öğretmen İstihdamının Dünü, Bugünü ve Yarını, Eğitimimize Bakışlar*. İstanbul: Kültür Koleji Vakfı Yayınları.

Doğan, S. ve Kılıç, S. (2007). Örgütsel Bağlılığın Sağlanmasında Personel Güçlendirmenin Yeri ve Önemi. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 29: 37-61.

Elçi, G. (2014). *İş tatmini, örgütsel bağlılık ve sağlık çalışanları* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Erdoğan, T., Ünsar, A. S. ve Süt, N. (2009). Stresin Çalışanlar Üzerindeki Etkileri: Bir Araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 14*(2): 449-453.

Eren, E. (2015). *Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi*. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.

Ergül, B. (2004). *Örgütsel Bağlılık*. Seminer Çalışması. Trakya Üniversitesi, Edirne.

Eroğlu, S. (2007). *Toplam kalite yönetimi uygulanan ortaöğretim kurumlarında öğretmenlerin örgütsel adanmışlık ve motivasyon düzeyleri* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Ertekin, Y. (1993). *Stres ve Yönetim*. Ankara: Toda_E Yayınları.

Eskridge, H. D. & Coker, D. R. (1999). Öğretmenlerde Stres: Belirtileri, Nedenleri ve Başa Çıkma Teknikleri, Buluş Mustafa, (Çev.). *PAÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5: 66-71.

Eynur, B. R. ve Muharremoğlu A. (2005). Dünyada ve Türkiye'de Mevcut Beden Eğitimi Öğretmenliği Eğitim Öğretim Durumu. *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, *7*(1): 1-10.

Eynur, B. R., Akalan, O. ve Şahinler, Y. (2020). *Kütahya'daki Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Diğerkâmlık Düzeylerinin İncelenmesi*. E R P A International Congresses On Education, 16.

Fejgın, N. Talmor R. & Erlich, I. (2005). Inculisin and Burnout in Physical Education Teachers. *European Physical Education Review (Electronic*

Journal), 11(1): 29-50.

Gamsız, Ş., Yazıcı, H. ve Altun, F. (2013). Öğretmenlerde A Tipi Kişilik, Stres Kaynakları, Öz Yeterlik ve İş Doyumu. *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 8*(8): 1475-1488.

Gençay, Ö.A. (2009). Beden Eğitimi Öğretmenlerinin İş Doyumu ve Mesleki Tükenmişliklerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi, 15*(2): 765-780.

Gouldner, A. W. (1957). Cosmopolitans and Locals: Toward An Analysis Of Latent Social Roles – I. *Administrative Science Quarterly*, 2: 281-306.

Gül, H. (2002). Örgütsel Bağlılık Yaklaşımlarının Mukayesesi ve Değerlendirilmesi. *Ege Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2: 37-55.

Güler, Z. B., Öztürk N. ve Gürbüz, H. (2001). *İş Yaşamında Stres ve Kamu Kurumundaki Sekreterler Üzerine Bir Uygulama*. Eskişehir: T.C Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Gümüş, A., Tümkaya, S. ve Dönmezer, T. (2004). *Sıkıştırılmış Okullar*. Ankara: Eğitim Sen Yayınları.

Gündoğan, T. (2009). *Örgütsel bağlılık: Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası uygulaması* (Uzman Yeterlilik Tezi). Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası İnsan Kaynakları Genel Müdürlüğü, Ankara.

Hoy, K. W. & Miskel, G. C. (1987). *Educational Administration: Theory, Research, and Practice*. New Yrok: Mcgraw-Hill.

İlköğretim Beden Eğitimi Dersi (1–8. Sınıf) Öğretim Programı ve Kılavuzu, (2007). Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.

İlköğretim Spor Etkinlikleri Dersi (1–8. Sınıflar) Öğretim Programı, (2006). Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.

İnanç, Y. B. (1994). Astımlı Çocukları Olan Anne ve Babaların Stres Düzeyleri ve Başa Çıkma Stratejileri. *I. Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirileri*, Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Adana.

İnce, M. ve Gül, H. (2005). *Yönetimde Yeni Bir Paradigma: Örgütsel Bağlılık*. Konya: Çizgi Kitabevi.

Jackson, P. (2004). Employee Commitment to Quality. *International Journal Of Quality and Reliabilty Management, 21*(4):714-730.

Karagözoğlu, G. (2003). Eğitim Sistemimizde Öğretmen Yetiştirme Politikamıza Genel Bir Bakış. *Eğitimde Yansımalar: VII Çağdaş Eğitim Sistemlerinde Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu*, Cumhuriyet Üniversitesi Kültür Merkezi,

21-23 Mayıs 2003, Sivas, 10-12.

Karakaya, Y. E. ve Karademir, T. (2013). Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Örgütsel Bağlılık Düzeyleri. *Spor Bilimleri Dergisi Hacettepe Journal Of Sport Sciences, 24*(1): 37–44.

Karakullukçu, İ. (2015). *Dış kaynak kullanımı yöntemi uygulayan işletmelerde çalışanların örgütsel bağlılık ile iş doyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi: Bolu Abant İzzet Baysal Eğitim ve Araştırma Hastanesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Türk Hava Kurumu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Khan, A. W. (1992). To Be Fully There: Psychological Presence At Work, *Human Relations*, 45: 321- 349.

Koca H. M. Kangalgil, M. ve Demirhan, G. (2007). Ankara İli Sincan İlçesi Liselerinde Öğrenim Gören Öğrencilerin ve Görev Yapan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Beden Eğitimi Derslerinde Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Görüşleri Nasıldır?, *5.Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Sempozyumu*, 2-3 Kasım 2007, Adana, Ss.265–276.

Korkmaz, F., Erden, S., Arabacı, R., Ediz, B. ve Akça A. (2005). Bursa İli Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki ve Sosyal Tercihlerinin Görüntüsü. 4.*Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Sempozyumu,* 10 Haziran 2005, Bursa, ss. 280–301.

Koslowsk, M. & Dov, E. (2001). Values and Organizational Commitment. *International Journal of Manpower, 22*(7):593-599.

Koustelios, A. (2005). The Relationship Between Burnout and Job Satisfaction Among Physical Education Teachers: A Multivariate Approach. *European Physical Education Review (Electronic Journal), 11*(2):189-203.

Kyriacou, C. (2001). Teacher Stress: Directions For Future Research. *Educational Review*, 53: 27–35.

Latifoğlu, N. (2015). *Motivasyonel dil kullanımının örgütsel bağlılık üzerindeki etkisi: Çaykur'da bir uygulama* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Rize.

Lee, K. Carswell, J. & Allen, N. (2000). A Meta-Analytic Review Of Occupational Commitment: Relations With Person and Work-Related Variables, *Journal of Applied Psychology, 85*(5): 799-811.

Mateer. N. H. (1993). *Altruism in teachers: An exploratory study* (Ph D. Dissertation). Penn State University, University Park, Usa.

Mcclurg, L. (1999). Organizational Commitment in The Temporary-Help Service Industry. *Journal of Applied Management Studies*, *8*(1):5-26.

Meb Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı, (2014). *Öğretmenlik Alanları, Atama ve Ders Okutma Esasları*.

Mohannadı A. A. & Capel, S. (2007). *Stress in Physical Education Teachers in Qatar*, http://www.springerlink.com/content/a14780k28281224g/ (29.07.2020).

Muratlı, S. (2001). Türkiye'de Spor Öğretmenliği ve Spor Öğretmeni Yetiştirme. *II. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Sempozyumu*, 21-23 Aralık 2001, Bursa, Ss. 13–19.

Nartgün, Ş. S. ve Menep, İ. (2010). The Analysis of Perception Levels of Elementary School Teachers With Regard to Organizational Commitment: Şırnak / İdil Case. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 7*(1): 308-309.

Öcel, H. (2013). Örgüt Kimliğinin Gücü, Algılanan Örgütsel Prestij ve Kişi-Örgüt Uyumu ile Bağlamsal Performans Arasındaki İlişkiler: Örgütsel Bağlılığın Aracı Rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, *28*(71): 37-53-38.

Özbakır, R. (2015). *Millî Eğitim Bakanlığı merkez teşkilatında görev yapan Milli Eğitim Uzman Yardımcılarının örgütsel bağlılık düzeylerinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Özdemir, H. (2015). *Ortaokul kurumlarında stres yaratan belirgin yönetici davranışları ile öğretmenlerin örgütsel bağlılığı arasındaki ilişki–İstanbul ili Sultanbeyli ilçesi örneği* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Özden, Y. (1999). *Eğitimde Dönüşüm: Eğitimde Yeni Değerler,* Ankara*:* Pegem Akademi Yayıncılık.

Özdevecioğlu, M. ve Aktaş, A. (2007). Kariyer Bağlılığı, Mesleki Bağlılık ve Örgütsel Bağlılığın Yaşam Tatmini Üzerindeki Etkisi: İş-Aile Çatışmasının Rolü. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 28*(Ocak-Haziran), 3-4.

Özen K. R. (2015). *Türkiye'de Örgütsel Davranış Çalışmaları I*. Ankara: Gazi Kitapevi.

Özmen, M. ve Önen, B. (2005). *Stresle Başa Çıkma Yolları*, İstanbul: İ. Ü. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Sürekli Tıp Eğitimi Etkinlikleri Medikal Açıdan Stres ve Çareleri Sempozyum Dizisi.

Özmutaf, N. M. (2006). Örgütlerde İnsan Kaynakları ve Stres: Ampirik Bir Yaklaşım. *E.Ü. Su Ürünleri Dergisi, 23*(1-2):75-81.

Öztürk, M. (2003). *Fonksiyonları Açısından İşletme ve Yönetim*. İstanbul: Papatya Yayıncılık.

Özutku, H. (2008). Örgüte Duygusal, Devamlılık ve Normatif Bağlılık ile İş Performansı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi, 37*(2):79-97.

Pehlivan, İ. (2000). *İş Yaşamında Stres*. Ankara: Pegem Yayıncılık.

Polat Y. ve Eynur R. B. (2018). Ankara'da Görev Yapan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Diğerkâmlık (Yararlılık) Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Doğrultusunda İncelenmesi. *16th International Sport Sciences Congress*, 414.

Popoola, S. (2009). Organizational Commitment Of Records Management Personnel In Nigerian Private Universities. *Records Management Journal*, *19*(3): 204-217.

Reed, A., Stanley, H. & Robert, H. (1994). Job Satisfaction, Organizational Commitment and Turnover Intentions of United States Accountants Accounting. *Auditing and Accountability Journal*, *7*(1): 31-58.

Reynolds, C. (2002). *Ruhsal Zindelik*. Mercan, Aslı, (Çev.), Ankara: Beyaz Balina Yayınları.

Shaw, D., Delery, E. & Abdulla, M. (2003). Organizational Commitment and Performance Among Guest Workers and Citizens Of An Arab Country. *Journal of Business Research*, 56: 1021-1030.

Soyer, F., Can, Y. ve Kale, F. (2009). Beden Eğitimi Öğretmenlerinin İş Tatmini ve Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinin Çeşitli Faktörler Açısından İncelenmesi. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, *3*(3): 259–271.

Soysal, A. (2009). İş Yaşamında Stres. *Çimento İşverenler Dergisi*, *23*(3):19-33.

Sökmen, A. (2000). *Örgütsel bağlılık ile iş gören performansı ilişkisi: Ankara'da faaliyet gösteren otel işletmeleri üzerine bir uygulama* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Şahin H. N. ve Batıgün D. A. (2006). İş Stresi ve Sağlık Psikolojisi Araştırmaları İçin İki Ölçek: A-Tipi Kişilik ve İş Doyumu. *Türk Psikiyatri Dergisi, 17*(1): 32–45.

Şahin, Ş. (2008). *Beden eğitimi öğretmenlerinin tükenmişlik ve yaşam doyumu düzeyleri* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Mersin.

Şahinler Y., Acet M., Yeniçeri B. ve Şimşek H. (2019). Bayan Sporcuların Spor Ortamından Etkilenerek Örgütsel Stres ile Örgütsel İlişik Düzeylerin Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *International Sports Science Student Studies, 1*(1): 8-14.

Şakar, F. (2008). *1909'dan Bu Yana Tarihi Süreç İçinde Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirme Politikası.* http://www.sporbilim.com/sayfa.asp?mdl=haber&param=385 (20.06.2020).

Tarhan, N. (2002). *Stresi Mutluluğa Dönüştürmek*. İstanbul: Timas Yayınları.

Tekin, A. (2002). *İşletmelerde örgütsel bağlılık ve bir karşılaştırma, Türkiye-Pakistan örneği* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Tsui K. T. & Cheng, Y. C. (1999). School Organizational Health and Teacher Commitment: A Contingency Study With Multi-Level Analysis. *Educational Research and Evaluation, 5*(3): 249-268.

Tural, N. (1994). *Beden eğitimi öğretmenlerinin stres kaynakları, stres tepkileri ve stresle başa çıkma yolları* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Turhan, M., Demirli, C. ve Nazik, G. (2012). Sınıf Öğretmenlerinin Mesleğe Adanmışlık Düzeyine Etki Eden Faktörler: Elâzığ Örneği. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 11*(21): 179-192.

Tümkaya, S. (1996). *Öğretmenlerdeki tükenmişlik görülen psikolojik belirtiler ve başa çıkma davranışları* (Yayınlanmış Doktora Tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Ulukapı, H. ve Bedük, A. (2014). Örgütsel Adaletin İşgörenlerin Örgütsel Bağlılık Düzeylerine Etkisi: Konya'da Bir Araştırma. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7: 771-778.

Urhan, S. (2014). *İş tatmini ve örgütsel bağlılık ilişkisi bir alan çalışması (*Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.

Akyay, U. (2009). *Örgütsel Bağlılık ve İşe Bağlılık*. Ankara: Barış Platin Kitabevi.

Varlı, H. (2014). *Örgütsel bağlılık ve örgütsel vatandaşlık davranışı arasındaki ilişkiler* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aksaray.

Varoğlu, D. (1993). *Kamu sektörü çalışanlarının işlerine ve kuruluşlarına karşı tutumları, bağlılıkları ve değerleri* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

What İs Stress? Understanding and Dealing With Stress, http://www.mtstcil.org/skills/stress-definition-1.html (29.04.2020).

Wilhelm, K., Dewhurst-Savellis, J. & Parker, G. (2000). Teacher Stress An Analysis of Why Teachers Leave and Why They Stay Teachers and Teaching. *University of New South Wales School of Psychiatry,* 6: 291 – 304.

Yalçın, B., Üzüm, H. ve Yüktaşır, B. (2004). *Organizational Commitment of Physical Education Teachers*. November, Antalya: The 10. Ichper. Sd Europe Congress & The Tssa 8. International Sports Science Congress.

Yaşar, G. (2008). *Beden eğitimi öğretmenlerinin okulla ilgili sorunları ve stresle başa çıkma tarzlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Yavuz, R. ve Koç, M. (2007). İlköğretim Öğretmenlerinin Stres Kaynakları ve Stresle Başa Çıkma Yöntemleri. *VI. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu*, Eskişehir.

Yılmaz, A. ve Ekici, S. (2003). Örgütsel Yaşamda Stresin Kamu Çalışanlarının Performansına Etkileri Üzerine Araştırma. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi, 10*(2): 1-19.

Yılmaz, M. (2015). *Kurumsal itibar yönetimi algısının örgütsel bağlılık algısı üzerindeki etkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Türk Hava Kurumu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Yılmaz, O. (2006). *Stresin performans üzerine etkisi 40'ıncı Piyade Eğitim Alay Komutanlığı lider personeli üzerinde bir araştırma* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

Yılmaz, P. (2001). *Samsun ili Havza ilçesi merkez ve köylerinde görevli öğretmenlerin iş stres faktörleri, stres belirtileri ve stresin performansa etkileri* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Zeynel, E. (2014). *Akademisyenlere yönelik mesleki motivasyon, iş tatmini ve örgütsel bağlılık arasındaki ilişkiler üzerine bir araştırma* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

FUTBOL ANTRENÖRLERİNİN VE TAKIM KAPTANLARININ EMPATİK, ELEŞTİREL DÜŞÜNME YETENEKLERİ İLE TAKIM LİDERLİĞİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ

Editör

Doç.Dr.Halil BİŞGİN

Yazar

Dr. Mehmet Cüneyt AKSAK

EFEAKADEMİ

Futbol Antrenörlerinin ve Takım Kaptanlarının Empatik, Eleştirel Düşünme Yetenekleri İle Takım Liderliğinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi

Editör: Halil BİŞGİN ORCID (0000-0001-7763-6769)
Yazar: Mehmet Cüneyt AKSAK ORCID (0000-0002-6895-6944)

ISBN: 978-625-7729-41-3

1. Baskı: Aralık 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ'ye aittir.

KÜTÜPHANE KARTI

Futbol Antrenörlerinin ve Takım Kaptanlarının Empatik, Eleştirel Düşünme Yetenekleri İle Takım Liderliğinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi
AKSAK, Mehmet Cüneyt
1. Basım, 243 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. Futbol Antrenörü, 2. Futbol, 3. Takım Kaptanı,
4. Empatik Eğilim, 5. Eleştirel Düşünme, 6. Takım Liderliği.

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)
Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

ÖZGEÇMİŞ 3
ÖNSÖZ 4
İÇİNDEKİLER 5
TABLOLAR LİSTESİ 9
ŞEKİLLER LİSTESİ 15
KISALTMALAR 16
GİRİŞ 17

BİRİNCİ BÖLÜM
FUTBOLDA LİDERLİK,
ANTRENÖRLÜK VE TAKIM KAPTANLIĞI

1.1. FUTBOL KAVRAMI VE TARİHÇESİ 24
1.2. SPORDA VE FUTBOLDA LİDERLİK STİLLERİ VE TEORİLERİ .. 27
1.2.1. Sporda Otokratik Antrenörlük 27
1.2.2. Sporda Demokratik Antrenörlük Stili 28
1.2.3. Sporda Liberal Antrenörlük Stili 29
1.2.4. Chelladdurai'nin Çok Boyutlu Liderlik Modeli (LSS) 29
1.3. FUTBOL TAKIMLARINDA İKİ ÖNEMLİ LİDER FİGÜR: ANTRENÖR VE KAPTANI 32
1.3.1. Lider Olarak Antrenörün Özellikleri ve İşlevleri 32
1.3.1.1. Antrenatör Kavramı 32
1.3.2. Lider Olarak Takım Kaptanının Özellikleri ve İşlevleri 37
1.3.2.1. Kaptan ve Takım Kaptanlığı 37

İKİNCİ BÖLÜM
EMPATİ KAVRAMI İLE İLGİLİ
KURAMSAL AÇIKLAMALAR

2.1. EMPATİ KAVRAMININ TARİSEL GELİŞİMİ VE TANIMI 42
2.2. EMPATİ KAVRAMI İLE KARIŞTIRILAN BAZI KAVRAMLAR 46
2.2.1. Empati ve Sempati 46
2.2.2. Empati ve Özdeşleşme 47
2.2.3. Empati ve İçtenlik 47
2.2.4. Empati ve Sezgisel Tanı 47

2.3. EMPATİNİN BİLEŞENLERİ 48
2.3.1. Bilişsel Empati 48
2.3.2. Duygusal Empati 48
2.3.3. Algısal Empati 49
2.3.4. Bildirim Bileşeni 49
2.4. EMPATİ TEPKİ BASAMAKLARI 49
2.5. SPORDA LİDERLİK VE EMPATİ 53

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
ELEŞTİREL DÜŞÜNME KAVRAMI İLE İLGİLİ KURAMSAL AÇIKLAMALAR

3.1. KAVRAMSAL OLARAK DÜŞÜNME 60
3.1.1. Düşünmenin Tanımı 60
3.1.2. Düşünme Süreçleri 62
3.1.3. Düşünme Beceri ve Biçimleri 64
3.2. KAVRAMSAL OLARAK ELEŞTİREL DÜŞÜNME 68
3.2.1. Eleştirel Düşünmeye İlişkin Tanımlar 68
3.2.2. Eleştirel Düşünme Süreçleri ve Boyutlar 70
3.2.3. Eleştirel Düşünme Beceri ve Eğilimler 73
3.2.4. Eleştirel Düşünen Bireylerin Özellikleri 75
3.3. SPOR ALANINDA ELEŞTİREL DÜŞÜNME BECERİSİNİN ÖNEMİ 77

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
TAKIM LİDERLİĞİNE GENEL BAKIŞ

4.1. TAKIM 80
4.2. LİDER VE LİDERLİK 81
4.3. TAKIM LİDERLİĞİ 82
4.4. LİDERLİK VE FELSEFESİ 84
4.4.1. Liderlik Tarihi 84
4.4.2. Liderlik Tanımları 85
4.4.3. Liderlik Kavramına Felsefi Açıdan Bakış 89
4.5. LİDERLİK TİPLERİ VE FONKSİYONLARI 89
4.5.1. Liderlik Tipleri 89
4.5.1.1. Otokratik Lider Davranışı 89
4.5.1.2. Demokratik Lider Davranış Tipi 90
4.5.1.3. Liberal Lider Davranış Tipi 91

4.5.1.4. Dönüşümcü ve Etkileşimci Liderlik Tipi 92
4.5.1.5. Vizyoner Liderlik Tipi..... 93
4.5.1.6. Karizmatik Liderlik Tipi 94
4.5.1.7. Stratejik Liderlik Tipi..... 95
4.5.2. Liderlik Fonksiyonları..... 96
4.6. LİDERLİK TEORİLERİ 98
4.6.1. Kişilik ve Özellikler Teorisi 98
4.6.2. Davranışsal Liderlik Teorileri 99
4.6.2.1. Iowa Üniversitesi Liderlik Çalışmaları 100
4.6.2.2. Ohio State Üniversitesi Çalışmaları..... 101
4.6.2.3. Michigan Üniversitesi Çalışmaları..... 104
4.6.2.4. Likert Dörtlü Yaklaşım Modeli 106
4.6.2.5. Blake ve Mouton'un Yönetim Kafesi Teorisi 108
4.6.2.6. Tannenbaum ve Schmindt'in Liderlik Doğrusu..... 110
4.6.2.7. Douglas McGregor'un X ve Y Teorileri 111
4.6.2.8. Davranışsallık Teorilerinin Değerlendirilmesi 112
4.6.3. Durumsallık Teorileri..... 113
4.6.3.1. Fiedler'in Durumsallık Modeli (Contingency Model) .. 114
4.6.3.2. Hersey ve Blanchard'ın Yaşam Döngüsü Modeli 117
4.6.3.3. House'unYol-Amaç Teorisi (Path-Goal Theory)..... 119
4.6.3.4. Vroom- Yetton Karar Ağacı Modeli 120
4.6.3.5. Reddin'in Üç Boyutlu Liderlik Yaklaşımı 121
4.6.3.6. Durumsallık Teorilerinin Genel Olarak Değerlendirilmesi 123

BEŞİNCİ BÖLÜM
MATERYAL VE YÖNTEM

5.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ 126
5.2. EVREN VE ÖRNEKLEM 126
5.3. ARAŞTIRMA TEKNİĞİ VE PROTOKOL..... 126
5.4. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI..... 127

ALTINCI BÖLÜM
BULGULAR

6.1. ANTRENÖRLERİN TANIMLAYICI ÖZELLİKLERİ 132
6.2. ANTRENÖRLERİN EMPATİK EĞİLİM PUANLARININ TANIMLAYICI ÖZELLİKLERİNE GÖRE DAĞILIMI..... 134

6.3. ANTRENÖRLERİN ELEŞTİREL DÜŞÜNME PUANLARININ TANIMLAYICI ÖZELLİKLERE GÖRE DAĞILIMI 138
6.4. ANTRENÖRLERİN TAKIM LİDERLİĞİ PUANLARININ TANIMLAYICI ÖZELLİKLERE GÖRE DAĞILIMI 151
6.5. ANTRENÖRLERİN ELEŞTİREL DÜŞÜNME, TAKIM LİDERLİĞİ VE EMPATİK EĞİLİMLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİLER 155
6.6. TAKIM KAPTANLARININ TANIMLAYICI ÖZELLİKLERİ 158
6.7. TAKIM KAPTANLARINDA EMPATİK EĞİLİM PUANLARININ TANIMLAYICI ÖZELLİKLERE GÖRE DAĞILIMI 159
6.8. . TAKIM KAPTANLARINDA ELEŞTİREL DÜŞÜNME PUANLARININ TANIMLAYICI ÖZELLİKLERE GÖRE DAĞILIMI 162
6.9. TAKIM KAPTANLARINDA TAKIM LİDERLİĞİ PUANLARININ TANIMLAYICI ÖZELLİKLERİNE GÖRE DAĞILIMI..... 171
6.10. TAKIM KAPTANLARINDA ELEŞTİREL DÜŞÜNME, TAKIM LİDERLİĞİ VE EMPATİK EĞİLİMLERİARASINDAKİ İLİŞKİLER 174
6.11. EMPATİK EĞİLİM, ELEŞTİREL DÜŞÜNME VE TAKIM LİDERLİĞİ PUANLARININ ANTRENÖRLER VE TAKIM KAPTANLARINA GÖRE KARŞILAŞTIRILMASI..... 177

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER..... 181
SONUÇ..... 216
KAYNAKÇA..... 225

KAYNAKÇA

Acet, M., Gümüşgül, O. ve Işık, U. (2017). Leadership Characterıstıcs of Football Coaches. *Sport & Society/Sport si Societat,1*(2):1-13.

Ağırman, N. (2016). *Sınıf Öğretmenlerinin öğretmen yeterlik ve öğretmen liderlik düzeylerinin değerlendirilmesi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

Aka, H. (2014). *Profesyonel futbolcuların empatik eğilim düzeylerinin belirlenmesine yönelik bir araştırma* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Akbulut, E. ve Sağlam, H. İ. (2010). Sınıf Öğretmenlerinin Empatik Eğilim Düzeylerinin İncelenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 7*(2): 1069-1083

Akçadağ, S. (2008). *Okul öncesi öğretmenlerinin liderlik davranışları ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi (Ankara ili örneği)* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Akçakoyun, F. Çalışkan, E. ve Karlı, H. (2010). Dövüş ve Takım Sporularının Empati Düzeylerinin Karşılaştırılması. *Türkiye Kickboks Federasyonu Spor Bilimleri Dergisi, 3*(2): 37-47.

Akkoyun, F. (1982). Empatik Anlayış Üzerine. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 15*(2): 62-69.

Akkurt, D. (2001). *Düşünme ve Yaratıcılık,* http://www.ak-kurt.com/dy.html. (12.06.2020).

Alçay, U. (2009). *Farklı okul türlerinde görev yapan yönetici veöğretmenlerin empatik beceriler açısından karşılaştırılması* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Arkonaç S. (1993). *Grup İlişkileri.* İstanbul: Alfa Yayınevi.

Arslan, G. G. (2009). Hemşirelerde Eleştirel Düşünme Eğilimini Etkileyen Etmenlerin İncelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi,* 12: 1.

Arslan, G. G., Demir, Y., Eşer, İ., ve Khorshid, L. (2009). Hemşirelerde Eleştirel Düşünme Eğilimini Etkileyen Etmenlerin İncelenmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi, 12*(1): 72-80.

Aslan, H. (2015). *Antrenörlerin liderlik davranış tiplerine göre eleştirel düşünme eğilimlerinin incelenmesi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.

Atçı, H. B. (2018). *Ortaokul öğretmenlerinin liderlik ve rol çatışmaları üzerine bir araştırma* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Atli, D. Y. ve Kış, A. A. (2017). Medeni Duruma Göre Empati: Bir Meta Analiz Çalışması. 2. *Avrasya Pozitif Psikoloji Kongresi*, İstanbul, 288.

Ay, Ş. ve Akgöl, H. (2008). Eleştirel Düşünme Gücü İle Cinsiyet, Yaş ve Sınıf Düzeyi. *Kuramsal Eğitim Bilim Dergisi, 1*(2): 65-75.

Aybek, B. (2006). *Konu ve beceri temelli düşünme öğretiminin öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimi ve düzeyine etkisi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Aybek, B. ve Narin, N. (2010). İlköğretim İkinci Kademe Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Eleştirel Düşünme Becerilerinin İncelenmesi. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, *19*(1): 220-227.

Aydın, A. (2003). *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi.* (Dördüncü Baskı), Ankara: Alfa Yayınevi.

Aygün, M. (2018). *Buz hokeyi sporcularının duygusal zekâ ve liderlik özelliklerinin sportif sürekli kendine güven üzerine etkisi* (Yayınlanmış Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi Kış Sporları ve Spor Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

Aytekin, H. (2014). *Ortaöğretim okulu müdürlerinin öğretmenler tarafından algılanan durumsal liderlik stillerinin ve öğretimsel liderlik rollerinin arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Ayten İ. (2019). *Okul sporlarında antrenör olarak yer alan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin liderlik algıları ile liderlik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Batman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Batman.

Bakan, İ. (2008). Örgüt Kültürü Ve Liderlik Türlerine İlişkin Algılamalar ile Yöneticilerin Demografik Özellikleri Arasındaki İlişki: Bir Alan Araştırması. *KMU İİBF Dergisi,* 10(14).

Bakır, Ç. (2019). *Fırat üniversitesi spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin empatik eğilimlerinin sporda tercih ettikleri liderlik davranışlarıyla karşılaştırılması* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.

Balçıkanlı, G. S. (2009). *Profesyonel futbolcuların fair playe yönelik davranışları ile empatik eğilim düzeyleri arasındaki ilişki* (Yayınlanmış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Balta, E. (2011). *Waldmann modeli ile yapılan metin öğretiminin 8. sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama, eleştirel düşünme ve yaratıcı düşünme becerilerine etkisinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.

Baltaş A. (2000). *Değişimin İçinden Geleceğe Doğru Ekip Çalışması ve Liderlik*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Bass, B. M. (1990). *From Transactional to Transformational.* Leadership: Learning to Share the Vision. Organizational Dynamics, 18.

Baş, S. (2018). *Lise müdürlerinin liderlik stilleri ile değişimi yönetme yeterlilikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Kartamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kastamonu.

Başer E. (1994). *Futbolda Psikoloji ve Başarı*. İstanbul: Yayınevi Yayıncılık.

Bayram, Ş. (2013). *Liderlik kavramı ve liderlik türlerinin inovasyon üzerindeki etkileri* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Baysal A. C., Kılınç T., Şencan H. ve Tekarslan T. (1989). *Sosyal Psikoloji*. İstanbul: Filiz Kitabevi.

Bellous, J. E. (2004). Considering Empathy: Some Preliminary Definitions. *Mc Master Journal of Theology and Ministry.* https://www.mcmaster.ca/mjtm/3-1a.htm, (20.04.2020).

Beyaz, Ö. (2016). *Beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının empatik eğilim ve empatik beceri düzeylerinin incelenmesi: Anadolu Üniversitesi örneği* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

Beyleroğlu, G. (2017). *Eleştirel Düşünme ve Empati: Eğitim ve Spor Alanı.* Ankara: Efil Yayınevi.

Bezirci, S. S. (2019). *The relationship between leadership styles, organizational silence and organizational citizenship behaviour* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Bingöl, G., Görgen, Ö. ve Özdelikara, A. (2012). Hemşirelik Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Eğilimleri Ve Bunu Etkileyen Faktörler. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, *20*(3): 219-226.

Birdal, İ. ve Aydemir, N. (1992). *Yönetim Teorileri.* İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Bolat, S. (2014). *Eleştirel düşünme becerisi öğretiminin çok yönlü incelenmesi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Bozlağan, R. (2005). *Liderlik Yaklaşımları ve Belediyeler*. İstanbul: Hayat Yayınları.

Bulut, S., Ertem, G. ve Sevil, Ü. (2009). Hemşirelik Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Düzeylerinin İncelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitei Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 2*(2): 27- 38.

Bursalıoğlu, Z. (1999). *Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış*. Ankara. Pegem Yayınları.

Büküm, S. (2013). *Din görevlileri ile öğretmenlerin empatik eğilim ve beceri düzeylerinin karşılaştırılması: Fethiye örneği* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

Can H. (1999). *Organizasyon ve Yönetim*. Ankara. Siyasal Kitabevi.

Carson, M. (2013). *The Manager: Futbolun Dahi Liderleri*. İstanbul: Türk Hava Yolları Yayınları.

Cascio F. W. & Shurygailo, S. (2003). E-Leadership And Virtual Teams. *Organizational Dynamics, 31*(4): 362-376.

Cengiz, S. (2008). *Hemşirelerde empatik eğilim ve iş doyum ilişkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Cheung, C. K., Rudowic, E., Kwan, A. S. F., Lang, G. & Yue, X. D. (2001). Critical Thinking Among University Students: Does The Family Background Matter. *College Student Journal*, 35(4): 577-598.

Cohen, J. (1971) *Thinking.* Chicago: Rand McNally & Co.

Cohen, S. G., Lei, C. & Ledford G. E. (1997). A Hierarchical Construct of Selfmanagement Leadership And its Relationship to Quality of Work Life and Perceived Work Group Effectiveness. *Personnel Psychology, 50*(2): 275-308.

Cüceloğlu, D. (2009). *İyi Düşün Doğru Karar Ver.* İstanbul: Remzi Kitabevi

Çakıcı, H. A. (2019). *Amatör futbolcuların liderlik özellikleri ile sportmenlik yönelimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Çalışkan G. (2001). *Liderlik açısından antrenör davranışlarının sporcu performansı üzerine etkisinin değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.

Çalışkan G. ve Göral M. (2015). *Antrenörün Liderliği.* (2. Basım). Ankara: Nobel Yayıncılık.

Çay, Y. T. (2009). *Liderlik ve duygusal zeka: uygulamalı bir çalışma* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Çekin A. (2013). Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmen Adaylarının Eleştirel Düşünme Becerilerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Amasya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1, 215-220

Çelik, E. (2008). *Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin empatik eğilimlerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Çelik, O. B. (2014). *Farklı liderlik stillerine sahip olan beden eğitimi öğretmenlerinin sınıf yönetimi davranışlarının incelenmesi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Çeyiz, S. (2002). *Adana ilinde futbol antrenörlüğü yapan bireylerin liderlik tarzlarının belirlenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Adana.

Çıkrıkçı, N. (1996). Eleştirel Düşünme: Bir Ölçme Aracı ve Bir Araştırma. *Sözlü Bildiri, III. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi,* Adana.

Çiçek. E. G. (2010). *İlköğretim okulu öğretmenlerinin müdürlerinin liderlik rollerine ilişkin algılarının bazı değişkenlere göre incelenmesi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Çimer, Ö.(1998). *Çeşitli meslek gruplarında çalışan kişilerin empatik eğilimleri* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Daft, R. L. (2005). *The Leadership Experience*. Mason. Ohio. Thomson/South-Western.

Dainton, M. & Zelley, E. D. (2005). *Applying Communication Theory for Professional Life: A Practical Introduction*. Thousand Oaks. CA. Sage.

De Bono, E. (2006). *Altı Şapkalı Düşünme Tekniği.* E. Tuzcular (Çev.), İstanbul: Remzi Kitapevi.

Dev, N. (2010). *İlköğretim okullarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerin empatik beceriler açısından karşılaştırılması* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Dever, A. (2010). *Spor Sosyolojisi: Tarihsel ve Güncel Boyutlarıyla Spor ve Toplum.* İstanbul: Başlık Yayın Grubu.

Dil, S. ve Öz, F. (2005). Hemşirelik yüksekokulu ve beslenme ve diyetetik bölümü öğrencilerinin eleştirel düşünme becerilerini etkileyen faktörler. *Zonguldak Sağlık Yüksekokulu Dergisi, 1*(1): 12-26.

Dinçer, T. (2012). *Edirne ilinde görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin liderlik davranışlarının değerlendirilmesi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Trakya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Edirne.

Dirimeşe, E. (2006). *Hemşirelerin ve öğrenci hemşirelerin eleştirel düşünme eğilimlerinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Dizer, B. ve İyigün E. (2009). Yoğun Bakım Hemşirelerinde Empatik Eğilim Düzeyleri ve Etkileyen Faktörler. *Atatürk Üniversitesi HemGirelik Yüksekokulu Dergisi*, 12, 9-19.

Donnollen, A. (1998). *Takım Dili.* (Çeviren: Osman Akınhay) İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Donuk, B. (2006). *Türkiye'deki profesyonel futbol liglerindeki antrenörlerin liderlik tarzlarının incelenmesi ve bir model yaklaşım* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Dökmen, Ü. (1988). Empatinin Yeni Bir Modele Dayanılarak Ölçülmesi ve Psikodrama İle Geliştirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 21*(1-2): 155-190.

Dökmen, Ü. (1998). *İletişim Çatışmaları ve Empati*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Ekinci, Ö. (2009). *Öğretmen adaylarının empatik ve eleştirel düşünme eğilimlerinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Elik T. (2017). *Güneydoğu Anadolu Bölgesi futbol takımlarında amatör olarak futbol oynayan sporcuların sportmenlik yönelimleri ve empatik eğilim düzeyleri* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Elma, C. (2002). *Öğrenen Örgütlerde Takım Çalısması. Öğrenen Örgütler*. Ankara: Sandal Yayınları.

Ennis, R. H. & Norris, S. P. (1990). *Critical Thinkingassessment: Status, İssues, Needs. Cognitiveassessment Of Language And Mathout Comes* S. Legg& J. Algina (Eds.), Norwood, N J: Ablex Publishing Corp.

Ennis, R. H. (1989). Critical Thinking and Subject Specificity: Clarification and Needed Research, *Educational Researcher, 18*(3): 4-10.

Ercoşkun, M. H. (2005). *Sınıf öğretmenliği öğrencilerinin empatik becerilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Erçoban, S. (2003). *İlköğretim II. kademesindeki branş öğretmenlerinin empatik eğilim düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.

Erdem, K. (2006). *Futbolda Kenar Yönetimi Yönetsel Beceriler –Strateji – Taktik.* İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Erduran, M. M. (2018). *Beden eğitimi ve spor yüksekokulu ile fen fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin eleştirel düşünme ve empati kurma düzeylerinin incelenmesi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bartın.

Erkmen, G. (2007). *Selçuk Üniversitesi BESYO'da öğrenim gören öğrencilerin empatik eğilimlerinin sporda tercih ettikleri lider davranışları ile karşılaştırılması.* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Eroğlu, N. (1995). *Empatik eğilimi düzeyleri farklı annelerin çocuklarının uyum ve Başarı düzeyleri* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Erpalayık, B. (2018). *Üniversite öğrencilerinin gençlik liderlik özellikleri ile benlik saygısı ve özgüven algıları arasındaki ilişkilerin incelenmesi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Siirt Üniveristesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Siirt.

Ersoy, E. G. ve Köşger, F. (2016). Empati: Tanımı ve Önemi. *Osmangazi Tıp Dergisi*, 38, 1-9.

Facione, P. A. (1990). Critical Thinking: A Statement of ExpertConsensusforPurposes of Educational Assessment and Instruction. *Research Findings and Recommendations.* www.eric.ed.gov.tr (10.03.2020).

Facione, P. A., Sanchez, C.A., Facione, N.C., & Gainen, J. (1995). The Disposition Toward Critical Thinking. *Journal of General Education, 44*(1): 1-25.

Fettahlıgil, M. (2003). *Takım Çalışmaları Çeşitleri ve Oluşum Süreci*. www.danismend.com/konular/ insankaynaklari/takımlar, (21.05.2020).

Fındıkçı, İ. (2006). Liderlik Nedir Ne Değildir? *Yaşadıkça Eğitim*, (5).

Fisek, K. (1998). *Devlet Politikası ve Toplumsal Yapıyla İlişkileri Açısından Spor Yönetimi.* Ankara: Bagırgan Yayımevi.

Frost, D. & Uttley, R. (1981). *Rugby Union: Captaincy*. London: Pelham Books Ltd.

Galeano, E. (1998). *Gölgede ve Güneşte Futbol*. Kutlu N. M. ve Önalp E. (Çev). İstanbul: Can Yayınları

Girot, E. A. (2000). Graduate Nurses: Critical Thinkers or Better Decision Makers?. *Journal of Advanced Nursing, 31*(2): 288- 297.

Goleman D., Boyatzs R. & Mckee A. (2002). *Yeni Liderler*. İstanbul: Varlık Yayınları.

Granada, M. T. (2015). *Thinking*. https://www.slideshare.net/milestheresег/thinking-psychology. (13.05.2020).

Gül, P. (2004). *Doğum salonlarında çalışan ebe/hemşirelerin empati düzeylerinin incelenmesi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Gülle, M. (2015). *Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin bölümlerine göre eleştirel düşünme ve empati kurma düzeylerinin incelenmesi* (Yayınlanmış Doktora Tezi). Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Güllü, M. ve Arslan, C. (2009). Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Liderlik Stilleri. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 6*(11): 353-368.

Gülseren, Ş. (2001). Eşduyum (Empati) Tanımı Ve Kullanımı Üzerine Bir Gözden Geçirme. *Türk Psikiyatri Dergisi, 12*(2): 133-145.

Gülveren, H. (2007). *Eğitim fakültesi öğrencilerinin eleştirel düşünme becerileri ve bu becerileri etkileyen eleştirel düşünme faktörleri* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Gün, P. (2012). *Okul öncesi öğretmenlerinin duygusal zekâ yeterlikleri ile öğretimsel liderlik davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi (Gaziantep ili örneği)* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.

Günaydın, M. (1999). *Orta öğretim kurumlarında çalışan öğretmenlerin empatik eğilim düzeyleri ile çatışma eğilimi düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.

Güney, S. (2001). *Yönetim ve Organizasyon*. Ankara: Nobel Yayınları.

Gürleyük, G. C. (2008). *Sınıf öğretmeni adaylarının çeşitli değişkenler açısından eleştirel düşünme eğilimleri, problem çözme becerileri ve akademik başarı düzeylerinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.

Gürsoy, E. (2016). *Duygusal zeka eğitim programının ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin duygusal zeka, empatik beceri ve davranış problemleri üzerine etkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.

Hançer, M. ve Tanrısevdi, A. (2003). Sosyal Zeka Kavramının Bir Boyutu Olarak Empati ve Performans Üzerine Bir İnceleme. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, *27*(2): 213-227.

Hasançebioğlu, T. (2002). *Öğretmenlerin liderlik stilleri, bilgisayar tutumları ve aralarındaki ilişkilerin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Hoffman, M. L. (1978). *Toward a Theory of Empathic Arousal and Development*. The Development of Affect, Springer U.S.

Hollenbach, J. & De Graaf, C. (1957). Teaching for Thinking. *The Journal of Higher Education*, *28*(3): 126-130.

Howarth, K. (1996). *Qualitativestudy of theteaching of thinkingskills in physical education* (Thesis (Ph. D.)).Temple University.

Huszczo, G. E. (2004). *Tools for Team Leadership: Delivering The X-Factor in Team Excellence*. Palo Alto. CA. Davies-Black.

Işık E., Karabulutlu Ö. ve Aslan Ö. (2011). Hemşirelerde Eleştirel Düşünme Eğilimlerinin Belirlenmesi: Karşılaştırmalı Bir Çalışma. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi, 5*(3): 8-9.

İnal, A.N. (2004). *Futbolda Eğitim Öğretim.* Ankara: Nobel Yayım Dağıtım.

İncirkuş, D. (2012). *Eğitim kurumlarında liderlik tarzları ve çalışanların performansına etkileri: Özel öğretim kurumları üzerine örnek uygulama* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Kadak, Z. (2008). *İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin liderlik stilleri ile sınıf yönetimi arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Kak, Y. (2018). *Elazığ ilindeki farklı spor branşlardaki profesyonel takımlarda görev yapan antrenörlerin liderlik tarzlarının belirlenmesi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.

Kaloç, R. (2005). *Orta ögretim kurumu ögrencilerinin elestirel düsünme becerileri ve elestirel düsünme becerilerini etkileyen etmenler* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Kanbay, Y., Elif, I. Ş., Aslan, Ö. ve Özdemir, H. (2012). Akademik Personelde Eleştirel Düşünme Eğiliminin İncelenmesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 1*(3): 189-201.

Kantek, F., Öztürk, N. ve Gezer, N. (2010). Bir Sağlık Yüksekokulunda Öğrencilerin Eleştirel Düşünme ve Problem Çözme Becerilerinin İncelenmesi. *International Conference on New Trends in Education and Their Implications*. 11-13 November, Antalya.

Karabağ, G. (2003). *Öğretilebilir ve bilişsel bir beceri olarak tarihi empati* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Karafil, A. Y. (2014). *Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeylerinin çeşitli demografik faktörler açısından incelenmesi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Muğla.

Karataş, Ö. E. (2017). *Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin liderlik yönelimleri ve öz güven davranışlarının incelenmesi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Malatya.

Karayol, M. (2013). *Takım sporları ve doğa sporları yapan erkek sporcuların liderlik özelliklerinin incelenmesi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Malatya.

Katman, H. A. (2010). *Okul yöneticilerin empatik eğilimlerin incelenmesi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

Katra, H. (2016). *Futbol antrenörleri kaygı düzeylerinin problem çözme becerileri üzerine etkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.

Kaya, H. (1997). *Üniversite öğrencilerinde eleştirel akıl yürütme gücü* (Yayınlanmış Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Keskin, M. T. (2012). *Aday spor yöneticilerinin eleştirel düşünme eğilimlerinin belirlenmesi ve karşılaştırılması* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aksaray.

Kılıç, S. (2006). *İstanbul'daki okul öncesi öğretmenlerinin empatik beceri düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi* (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Kılınç, A. Ç. ve Recepoğlu, E. (2013). Ortaöğretim Okulu Öğretmenlerinin Öğretmen Liderliğine İlişkin Algı Ve Beklentileri. *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi, 3*(2): 175-215.

Kılınçarslan, S. (2013). *Okul yöneticilerinin liderlik stilleri ile öğretmenlerin örgütsel bağlılık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi (İzmir ili Karabağlar ilçesi örneği)* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Kızıltaş, Y. (2011). *Sınıf öğretmeni adaylarının ve sınıf öğretmenlerinin eleştirel düşünme eğilimlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.

Kiraz, C. (2011). *Eğitim fakültesi öğrencilerinin empatik eğilimleri ile narsistik kişilik özellikleri* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.

Kiriş, İ. (2013). *İlkokul müdürlerinin dönüşümcü liderlik özelliklerini gösterme düzeylerine ilişkin öğretmen görüşleri (Adana ili örneği)* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Mersin.

Koçel, T. (1998). *İşletme Yöneticiliği.* İstanbul: Beta Yayınları.

Koçel, T. (2001). *İşletme Yöneticiliği*. İstanbul: Beta Yayınevi.

Kolayiş, H. ve Yiğiter, K. (2010). Kocaeli İlinde Görevli İlk ve Orta Öğretim Kurumlarında Çalışan Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Empati Becerilerinin İncelenmesi. *International Online Journal of Educational Sciences, 2*(2): 562-578.

Konter, E. (1996). *Bir Lider Olarak Antrenör*. İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım.

Korkmaz, N. H., Şahin, E., Kahraman, M. ve Öztürk, F. (2003). U. Ü. Eğitim Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor Bölümü Öğrencilerinin Empatik Becerilerinin Yaşa Göre Karşılaştırılması. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 17*(1): 95-103.

Korkmaz, Ö. (2009). Öğretmenlerin Eleştirel Düşünme Eğilim ve Düzeyleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 10*(1): 1-13.

Koruç, Z. (1992) *H.Ü. Spor Psikolojisi Ders Notları*. Ankara.

Korur, E.N. (2014). *Beden eğitimi öğretmeni adaylarının eleştirel düşünme ve empatik eğilimleri* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

Kökdemir, D. (2000). Denizyıldızlarını Kurtarmaya Çalışanların Öyküsü: Eleştirel ve Yaratıcı Düşünme. *11. Ulusal Psikoloji Kongresi*, İzmir.

Kökdemir, D. (2003). *Belirsizlik durumlarında karar verme ve problem çözme* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Köksal, F. (2008).*Antrenörlerin liderlik tarzları ile öz yeterlikleri arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Köksal, A. A. ve Koçer, Ç. H. (2005). Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Empatik Beceri Düzeylerinin Belirlenmesi. *Eurasian Journal of Education Research,* 2, 13-23.

Köleşoğlu, G. (2009). *İlköğretim öğretmenlerinin liderlik özellikleri ile iletişim becerileri arasındaki ilişki (İstanbul ili Beyoğlu ilköğretim okullarında bir uygulama)* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Körük, E. (2003). *Amatör futbol antrenörlerinin liderlik davranış tipleri ve kullandıkları motivasyon tekniklerinin belirlenmesi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Körükçü, Ö.S. (2004). *Altı yaş gurubundaki çocukların özsaygı düzeyleri ile anne empatik becerilerinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Kumbaroğlu, Z. B. (2013). *Spor yapan ve yapmayan ortaöğretim öğrencilerinin empatik eğilim düzeyleri ile benlik saygısı düzeylerinin çeşitli sosyo-demografik özelliklerine göre karşılaştırılması* (Yayınlanmış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Kuvaç, M. ve Koc, I. (2014). Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Eleştirel Düşünme Eğilimleri: İstanbul Üniversitesi Örneği. *Turkish Journal of Education*, *3*(2): 46-59.

Kürüm, D. (2002). *Öğretmen adaylarının eleştirel düşünme gücü* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir

Leaver-Dunn, D., Harrelson, G. L., Martin, M. & Wyatt, T. (2002). Critical Thinking Predisposition Among Under Graduate Athletic Training Students. *Journal of Athletic Training*, *37*(4), 147.

Leith, L. M. (1990) *Coaches Guide to Sport Administration*. İllinois: Leissure Press.

Limon, M. S. & France, B. H. L. (2005). Communication Traits and Leadership Emergence: Examining The Impact of Argumentativeness, Communication Apprehension, and Verbal Aggressiveness in Work Groups. *Southern Communication Journal*, *70*(2): 123-133.

Luke, M. (1984). Leadership Skills. Coaching *Review*, 7, 37-38.

Lundy, L. K., Irani, T. A., Ricketts, J. C., Eubanks, E. E., Rudd, R. D., Gallomeagheren, M. & Fulford, S. G. (2002). *A Mixed-Methods Study of Undergraduate Dispositions Toward Thinking Critically About Biotechnology, Referaat Gelewer By Die National Agricultural Education Research Conference*, Las Vegas.

Lunenburg, F.C. & Ornstein, A. C. (1991). *Educational Administration: Concepts and Practices.* Belmont, California: Wadsworth Publishing Company.

Maxwell, J.C. (2004). *Liderlik Yasaları.* (İ. Şener Çev.) İstanbul: Beyaz Yayınlar.

Mete, S. ve Gerçek, E. (2005). PDÖ Yöntemiyle Eğitim Gören Hemşirelik Öğrencilerinin Empatik Eğilim ve Becerilerinin İncelenmesi. *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, *9*(2): 11-17.

Meyer I. J. (1996). *Leadership perceptions and achievement motivation in sport* (Doctora Thesis). December, USA.

Natale, S.M., Sora, S.A. & Kavalipurapu, S. B. (2004). Leadership In Teams: Managerial Responses. *Team Performance Management: An International Journal. 10*(3/4): 45-52.

Northcraft, G. (1994). *Organizational Behaviour.* Orlando: The Dryden Press.

Okakın, N. ve Tınaz, P. (1997). *Orta Kademe Yöneticilerinin Liderlik Tarzlarına Yönelik Bir Çalışma: Bankalarda Şube Müdürlerinin Liderlik Tarzları*. İstanbul: DHO Basımevi.

Öğretici, R. (2006). *Katılımcı liderlik ve katılımcı liderlik uygulamalarına ilişkin bir araştırma* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.

Önemlitürk, D. (1997). *Lise yöneticilerin kendini gerçekleştirme ve empati düzeyleri* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.

Öner, N. (2001). *Farklı cinsiyet rol yönelimli kız ve erkek üniversiteöğrencilerinin empatik beceri düzeylerinin karşılaştırılması* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Öner, S. (2007). *Kara havacı pilotların iş doyum düzeyleri ve algılanan liderlik stillerinin iş doyum düzeylerine etkileri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü/Eğitim Yönetimi ve Denetimi Ana Bilim Dalı, Ankara.

Öz, N. (2018). *Beden eğitimi öğretmenlerinin iletişim becerilerinin liderlik davranışlarına olan etkisinin incelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.

Özalp, A. (2019). *Futbol antrenörlüğü yapan bireylerin liderlik tarzlarının belirlenmesi (Balıkesir il örneği)* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Balıkesir Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Balıkesir.

Özbek, M. F. (2002). *Çalışma hayatında empati bir uygulama* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.

Özden, B. (2005). *Eğitim fakültesi ilköğretim bölümü anabilim dalı programlarının eleştirel düşünme becerilerinin gelişimine etkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Özkalp, E. (1997). Takım Çalışmasının Günümüz Yönetim Sistemlerindeki Yeri ve Takım Yönetim Tekerleği. *Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 13*(1-2): 455.

Özkan, N. G. (2019). *Kadınlar basketbol liglerinde oynayan sporcuların empati düzeyleri ve antrenörlerinin liderlik özelliklerini değerlendirmeleri* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Samsun.

Özkan, Ö. N. (2012). *Hemşirelik öğrencilerinin liderlik yönelimleri ve motivasyon düzeylerinin incelenmesi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Bilim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Özodaşık, M. (2009). *Kişilerarası İletişim Sürecinde Algı-İkna ve Empatik İlişkiler*. Konya: Tablet Yayınları.

Özsarı, A. (2010). *Amatör futbolcuların antrenörlerde bulunmasını istedikleri liderlik tarzlarının tespiti (Konya il örneği).* Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Öztürk, F. (2004), Antrenör ve Hakemlerin Empati Durumlarının Araştırılması. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 1*(1): 1925.

Öztürk, N. (2006). *Hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ve eleştirel düşünmeyi etkileyen faktörler* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sivas.

Öztürk, N. (2006). *Hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ve eleştirel düşünmeyi etkileyen faktörler* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Öztürk, N. ve Ulusoy, H. (2008). Lisans ve Yüksek Lisans Hemşirelik Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Düzeyleri ve Eleştirel Düşünmeyi

Etkileyen Faktörler. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi, 1*(1): 15 - 25.

Pala, A. (2008). Öğretmen Adaylarının Empati Kurma Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 23*(1): 13-23.

Paul, R. & Elder, L. (2006). *Critical Thinking - Conceptsandtools*. The Foundation for Critical Thinking.

Paul, R. W. & Elder, L. (2002). *Critical Thinking: Tools Fortakingcharge of Your Professional and Personal Life*. PrenticeHall, Upper Saddle River, NJ.

Pişmişoğlu, E. K. (1997). *Bir devlet hastanesinde çalışan hemşirelerin empati düzeylerinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Presseisen, B. Z. (1984). *Thinking Skills: Meanings, Modelsand Materials*. Washington D.C.National Institution of Education.

Rees, F. (2001). *How To Lead Work Teams: Facilitation Skills.* San Francisco. Jossey-Bass/Pfeiffer.

Ricketts, J. C. & Rudd, R. D. (2004). The Relationship Between Critical Thinking Dispositions And Critical Thinking Skills of Selected Youth Leaders in The National FFA Organization. *Journal of Southern Agricultural Education Research, 54*(1): 21-33.

Rogers, C. R. (1975). Empatik Olmak, Değeri Anlaşılmamış Bir Varoluş Şeklidir. 1983 (Çev. F. Akkoyun). *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *16*, 103-24.

Rudd, R., Baker, M. & Hoover, T. (2000). Undergraduate Agriculture Student Learning Styles and Critical Thinking Abilities: Is There A Relationship. *Journal of Agricultural Education, 41*(3): 2-12.

Sağlam M. (1979). *Örgütsel Değişme*. Ankara. Todai Yayınları.

Satılmış, F. (2011). *Tekno İnsan Çağında İletişim ve Empati Kaybı*. İstanbul: Elit Kültür Yayınları.

Schermerhorn, J. R., Hunt, J. G. & Osborn, R. N. (1997). *Organizational Behavior*. New York. John Wiley and Sons, Inc.

Schwager, S. & Labate, C. (1993). Teaching For Critical Thinking in Physical Education. *Journal of Physical Education, Recreation & Dance*, *64*(5): 24-26.

Semerci, N. (2000). Kritik Düşünme Ölçeği. *Eğitim ve Bilim*, 25(116).

Senger, K. (2014). *Öğretmenlerin liderlik yönelim algılarının incelenmesi (Kars ili örneği)* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kars.

Serin, K. (2016). *Boks antrenörlerinin liderlik tarzlarının belirlenmesi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Seters, V. (1990). The Evolution of Leadership Theory. *Journal of Organizational Change Management, 3*(3), 29-45.

Sevimligül, G. (2002). *Hemşirelerin empatik eğilim ve empatik beceri düzeylerinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sivas.

Singer, M. G. (1990). *Human Resource Management.* Boston: PSW-KENT Publishing.

Solak, N. (2011). *Spor yapan ve yapmayan ortaöğretim öğrencilerinin saldırganlık düzeyleri ile empatik eğilim düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Stemmler, T. (2000). *Futbolun Kısa Tarihi*. N. Aça (Çev.), Ankara: Dost Yayınları.

Straub, J. T. (2002). *Ekip Kurma ve Yönetme*. (Çeviren: Savaş Şenel) İstanbul: Hayat Yayıncılık.

Sundstrom, E., Demeuse, K. & Futrell, O. (1990). Work Teams: Applications and Effectiveness. *American Psychologist*, 45: 120-133.

Sülün, Ö. (2013). *Futbol hakemlerinin öfke ve kızgınlık düzeyleri ile empatik eğilim düzeylerinin karşılaştırılması* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karaman.

Swiger, W. S. (2005). *Correlation between critical thinking skills and decision making skills in athletic training and the examination of critical thinking differences across the curriculum* (Thesis (Ph. D.)). School of Physical Education, West Virginia University, Morgantown.

Şahin, M. (2007). *İlköğretim okullarında zorbacı davranışların azaltılmasına yönelik empati eğitim programının etkisinin araştırılması* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Şahin, Z. A. ve Özdemir, F. K. (2015). Determination of Communication and Empathy Skill Levels of Nurses. *Journal of Academic Resear ch in NursingJAREN, 1*(1): 1-7.

Şahinel, S. (2002). *Eleştirel Düşünme.* Ankara: Pegema Yayıncılık.

Şakar, M. (2012). *Voleybolcuların empati beceri düzeylerinin incelenmesi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karaman.

Şen, Ü. (2009). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Eleştirel Düşünme Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi. *Journal of World of Turks, 1*(2): 69-89.

Şişman, M. ve Turan, S. (2001). *Eğitimde Toplam Kalite Yönetimi.* Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Tamer, K. (1998). *Sportif rekreasyon etkinliklerine liderlik eden antrenörlerin lider davranış boyutları-polis akademisi örneği* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Tamer, K. (2010). *İşletme Yöneticiliği.* İstanbul: Beta Basım.

Tartuk, M. (2015). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının eleştirel düşünme ve empati kurma eğilimlerinin araştırılması* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Taşdemir, G. (1999). *Ege Üniversitesi Uygulama ve Araştırma Hastanesi'nde çalışan hemşirelerin empatik eğilim ve iş doyumu düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Taşkın, H. (2005). *Profesyonel futbolcularda teknik parametrelerin tespiti ve liglere göre değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Temel, V. (2010). *Konya iline ait bireysel ve takım sporu antrenörlüğü yapan bireylerin liderlik tarzlarının karşılaştırılması* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karaman

Temen, B. (2002). *Örgütte Kişisel Gelişim.* Ankara: Nobel Yayınları.

Terry, P. (1991). *The Psychology of The Coach-Athlete Relationship.* Bull. S.J. Sport Psychology, Self-Help Guide, The Crowoode Press London.

Tichy, N. M. & Devenna M. A. (1986). *The Transformational Leader*. New York: John Wiley & Sons, Inc.

Timurkaan, H. S. (2016). *Malatya ilinde futbol antrenörlüğü yapan bireylerin liderlik tarzlarının belirlenmesi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Toklu, O. (2010). *Tenis antrenörlerinde liderlik özellikleri ve öz yeterlilik arasındaki ilişkinin belirlenmesi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Topuz, R. (2008). *Amatör futbol oyuncularının saldırganlık düzeylerinin incelenmesi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Tuğrul, A. ve Kutlu, M. (2006). *Futbol Ekonomisi.* İstanbul: Literatür Yayınları.

Tuna, B. (2003). *Takım çalışmasına ilişkin yönetici ve öğretmenlerin görüşleri: Afyon ili örneği* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Eskişehir Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

Türksoy A. (2008). *Futbolda sporcu tatmini ile antrenörlerden beklenilen ve gerçekleşen liderlik davranışlarının tespiti* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Türksoy, A. (2010). *Futbolda Liderlik ve Antrenörlük.* Ankara: Nobel Yayınları

Ulusoy, Y. Ö. (1997). *Okul yöneticilerin stres, empati ve kişilik özelliklerine ilişkin bir tarama* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.

Umiker, W. (1993). *Powerful Communication Skill; The Keytopr Evention and Resolution Of Personal Problems*. The Health Care Supervisor.

Warner, R. E. (1984). Can Teachers Learn Empathy?. *Education Canada, 24*(1): 39-41.

Watson, G. & Glaser, M. E. (1964). *Watson-Glasercritical Thinking Appraisal Manual For Foms.* YM and ZM, Harcourt, Brace& World Inc., New York, USA.

Williams, K, Schmidt, C, Tilliss, T, Wilkins, K. & Glasnapp, D. (2006). Predictive Validity of Critical Thinking Skills and Disposition For The National Board Dental Hygiene Examination: A Preliminary Investigation. *Journal of Dental Education, 70*(5): 536-44.

Yalınkılıç, R. (2010) *İşletmelerde liderlik anlayışı ve yöneticilerin liderlik özellikleri ve davranışı üzerine bir araştırma* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.

Yavuz, E. S. (2018). *Hakemlerin ahlaki olgunluk ve empati düzeylerinin karar verme stillerine etkisi* (Yayınlanmış Doktora Tezi). Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.

Yıldıran, İ. (2005). Fair Play Eğitiminde Beden Eğitiminin Rolü. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 10*(1): 3-16.

Yıldırım B. N. (2012). *Liderlik özellikleri ve liderlik tarzlarının duygusal zeka perspektifinden incelenmesi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, Kocaeli.

Yılmaz, A. (2003). *Empati eğitim programının ilköğretim öğrencilerininempatik becerilerine etkisi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Yılmaz, H. (1999). İşletmelerde Takım Çalışması Yolu İle Motivasyon. *Standart Dergisi.* 48.

Yılmaz, İ. (2008). *Sporcu algıları çerçevesinde farklı spor branşlarındaki antrenörlerin liderlik davranış analizleri ve iletişim beceri düzeyleri* (Yayınlanmış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Yılmaz, S. (2013). *Spor yapan ve yapmayan ortaöğretim öğrencilerinin empatik eğilimleri ile saldırganlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi: İstanbul ili Bayrampaşa ilçesi örneği* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Yiğiter, K. (2008). *Kocaeli ilinde görevli ilk ve orta öğrenim kurumlarında çalışan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin empati becerilerinin incelenmesi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.

Yurt, O. (2009). *Tekvando antrenörlerinin liderlik tarzları* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Zaccaro, S. J., Rittman, A. L. & Marks, M. A. (2001). Team Leadership. *The Leadership Quarter, 12,* 451-483.

Zambak, Ö.(2016). *Determınıng The Relatıonshıp Between Empatıc Tendency And Crıtıcal Thınkıng Inclınatıon of Football Coaches*. Sport & Society/Sport Si Societats.

Zayif, K. (2008). *Öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimleri* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.

Zekioğlu A. ve Tatar, A. (2006). Üniversitede Eğitim Gören Futbolcuların Empatik Becerilerinin Kişilik Özellikleri İle Karşılaştırılması. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi,* 4,135-138.

Zel, U. (2001). *Kişilik ve Liderlik.* Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Zel, U. (2001b). Durumsallık Yaklaşımında Kişiliğin Baskın Boyut Olarak Bir Model Kapsamında Teorik Olarak İncelenmesi. *Amme Dergisi, 34*(2). 33-45.

TÜRK MÜZİĞİNDE İZ BIRAKANLAR II

EDİTÖRLER

Ünal İMİK / Sinan HAŞHAŞ

YAZARLAR

Derya KARABURUN DOĞAN - Emine ASLAN DUMAN
Emirhan GÜLER - Engin KORKMAZ
Feyzi Berat KAPLAN - Halil İbrahim KÖROĞLU
Hayri AKBUDAK - Kadir İNAN - Koray İLGAR
Mahir MAK - Mehmet Can PELİKOĞLU
Mehmet Zeki GİRAY - Müjde TAŞÇI
Sibel POLAT - Ş. Orçun AKGÜN
Tugay AKSOY - Uğur GÖKTAŞ
Yağmur Eylül DÖNMEZ
Yılmaz KAHYAOĞLU
Zafer KILINÇER

EFEAKADEMİ

Türk Müziğinde İz Bırakanlar II

Editör: Sinan HAŞHAŞ ORCID (0000 0002 2749 3699)
Editör: Ünal İMİK ORCID (0000 0002 8834 1584)

ISBN: 978-625-7729-34-5

1. Baskı: Aralık 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ'ye aittir.

KÜTÜPHANE KARTI

Türk Müziğinde İz Bırakanlar II
HAŞHAŞ, Sinan - İMİK, Ünal
1. Basım, 441 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. Türk Müziği, 2. Türk Halk Müziği, 3. Klasik Türk Müziği,
4. İz Bırakanlar, 5. Musikişinaslar.

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)
Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....3

EDİTÖRDEN 5

HAYATI VE SANATÇI KİŞİLİĞİ İLE
SELAHATTİN ALPAY.....9

ERZURUM OLTU İLÇESİNİN CİHAN HARBİ KAHRAMANI
VE 'ŞEKER DEDE'Sİ ARDOSLU ÂŞIK ÜMMANİ 27

HALK MÜZİĞİNE ADANAN BİR ÖMÜR;
ERKAN SÜRMEN 59

YAŞAMI, BESTEKÂRLIĞI VE SANATÇI KİŞİLİĞİ İLE
GÖKSEL BAKTAGİR.....79

HASAN FERİD ALNAR'IN HAYATI, MÜZİK SERÜVENİ
VE BESTELERİ 91

KARS'IN YÖRESEL MÜZİK KÜLTÜRÜNE
KAZANDIRDIKLARI BAĞLAMINDA ÖNCÜ VE EMEKTAR
BİR HALK SANATÇISI OLARAK ŞAHİN KARA ŞAHİN:
YAŞAMI, SANATÇI KİMLİĞİ, İCRAATLARI VE ESERLERİ
.....107

TÜRK HALK MÜZİĞİNİN İLK KADIN HOCASI; NERİMAN
ALTINDAĞ TÜFEKÇİ 171

HAFIZ BESTEKÂR SADETTİN KAYNAK 195

DİNİ MUSİKİ İÇERİSİNDE "KÂNİ KARACA VE ESERLERİ"
.....235

HAMİT ÇİNE'NİN YAŞAMI VE SANATÇI KİŞİLİĞİ 249

TÜRK MÜZİĞİNE ADANAN BİR ÖMÜR: MÜNİR NÛREDDİN SELÇUK 263

TÜRK SİNEMASININ GİZLİ SESİ BELKIS ÖZENER: FİLMOGRAFİK BİR YAKLAŞIM 277

OSMANLI'DA BİR SANATKÂR, KAZASKER MUSTAFA İZZET EFENDİ (1801-1876)..... 335

ÂŞIK MAHZUNÎ ŞERİF 357

YAŞAMI VE SANATÇI KİŞİLİĞİ İLE HACI ÇİÇEK (GAVUR HACI)..... 369

GELENEKSEL TÜRK MÜZİĞİ BESTEKÂRLARI ARASINDA YER ALAN VECDİ SEYHUN'UN HAYATI VE ESERLERİ 385

MEŞHUR HAFIZ SAMİ EFENDİ 399

TÜRK SANAT MÛSİKÎSİ REPERTUVARINA BÜYÜK KATKI SAĞLAYAN BESTEKÂR: BİMEN ŞEN..... 411

HAYATI VE SANATÇI KİŞİLİĞİ İLE
SELAHATTİN ALPAY

Zafer KILINÇER

- Mail: zafer.kilincer@inonu.edu.tr
- ORCID : 0000-0003-1161-5273

Derya KARABURUN DOĞAN

- Mail: dkaraburun@inonu.edu.tr
- ORCID : 0000-0001-9091-5957

Kaynakça

AKDOĞU, Onur (1996), Türk Müziğinde Türler ve Biçimler, İZMİR, Ege Üniversitesi Yayınları.

BUDAK, O. Atilla (2006), Türk Müziğinin Kökeni – Gelişimi, ANKARA, Phoenix Yayınevi.

HOŞSU, Mustafa (1997), Geleneksel Türk Halk Müziği Nazariyatı, İZMİR, Kombassan A.Ş.

İMİK, Ünal (2020), "Sosyal, Kültürel, Tarihi ve Coğrafik İçerikleriyle" TÜRKÜLERİMİZ, Ankara, Akademisyen Yayın Evi.

KAPLAN, Ayten (2005), Kültürel Müzikoloji, İstanbul, Bağlam Yayıncılık.
SAY, Ahmet (1992), Müzik Ansiklopedisi, Ankara, Başkent Yayınevi.

Kişisel Görüşme:

Selahattin Alpay ile Yüz Yüze Görüşme- 17.10.2020- İstanbul

ERZURUM OLTU İLÇESİNİN CİHAN HARBİ KAHRAMANI VE 'ŞEKER DEDE'Sİ
ARDOSLU ÂŞIK ÜMMANİ

Mehmet Can PELİKOĞLU

- Mail: mehmetcan.pelikoglu@atauni.edu.tr
- ORCID : 0000-0002-5643-4217

KAYNAKÇA

Bayrı, M.H (1957). *Türk Halk Şiiri, XX. Yüzyıl*.Varlık Yayınları. İstanbul.

Çalmaşur, T. (2013), *Erzurum İli Âşıklarının Kullandığı Makam İsimleriyle Geleneksel Türk Halk Müziği Makam İsimlerinin Karşılaştırılması.* Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.Erzurum

Dizdaroğlu, H, (1969), *Halk Şiirinde Türler*. TDK Yayınları. Ankara Üniversitesi Basımevi. Ankara

Günay, U. (1986), *Âşık Tarzı Şiir Geleneği ve Rüya Motifi*. Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu. Sayı:16. AKM Yayını. Ankara.

Kadri, K. (1943), *Türk Lügatı*. TDK Yayını. Cilt:III. İstanbul

Onay, A.T. (1928). *Halk Şiirinin Şekil ve Nevi.* Ofset Matbaası. İstanbul.

Özarslan, M. (2001). *Erzurum Âşıklık Geleneği.* Akçağ Yayınları. Ankara.

Özbek, M. (1985). *Türk Müziğinin Esasları. Türk Halk Müziği ve Oyunları.* Folklor Dergisi. II(14).Ankara.

Sarıkaya, M. (2018). *Âşıklık Geleneği ve Âşık Ümmani'nin Hayatı ve Eserleri Üzerine Bir inceleme.* Atatürk Üniversitesi. Güzel Sanatlar Fakültesi. Müzik Bilimleri Bölümü. Yayınlanmamış Lisans Tezi. Erzurum.

Sezen, L.(1994). *Erzurum Şehir Folkloru.* Er-Vak Yayınları. Erzurum.

Vural, T. (2012). *Sümmani'den Günümüze Oltu Havzası Şairleri.* Bizim Büro Baskı. Erzurum.

Yakıcı, A. (2007). *Dede Korkut Kitabında Görülen Ozan Tiplerinin Türkiye Sahası Âşıklık Geleneğinin Oluşmasına Etkisi.* Milli Folklor. Sayı:73. Ankara.

Yılmaz T. (2011). *Âşıklarda Halk Hikâyeleri*. Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü Yayını. Ankara.

Görüşülen Kaynak Kişiler

Abdul Gani Sarıkaya, Yeğeninin Oğlu, Görüşme Tarihi; 02.02.2019

Mahir Sarıkaya, Torunu, Görüşme Tarihi; 26.01.2019

Şerafettin Sarıkaya, Yeğeninin Eşi, Görüşme Tarihi; 03.02.2019

Âşık Hüseyin Sümmanioğlu, Arkadaşı, Görüşme Tarihi: 23.02.2019

Âşık Nuri Çırağı, Arkadaşı, Görüşme Tarihi: 24.02.2019

Âşık Ruhani, Arkadaşı, Görüşme Tarihi: 03.03.2019

İnternet Kaynakları

'Türk Edebiyatı İsimler sözlüğü" (2019) *http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ardoslu-ummani-ibrahim-sarikaya* Erişim:23.09.2020

'Âşık Ummani' (2016) *www.demlicay.net/asik-ummani* Erişim: 23.09.2020

'Âşık Ümmani, İbrahim Sarıkaya' (t.y) *http://www.demlisozler.com/detay/asik-ummani-ibrahim-sarikaya.html* Erişim tarih: 24.09.2020

'Prof.Dr.Muhan Bali Derleme Arşivi' *https://docplayer.biz.tr/11210148-Prof-dr-muhan-bali-derleme-arsivi-i.html* Erişim tarihi:10.09.2020

HALK MÜZİĞİNE ADANAN BİR ÖMÜR; ERKAN SÜRMEN

Mahir MAK

- Mail: mahirmak@sakarya.edu.tr
- ORCID : 0000-0002-5916-3096

Kaynakça

Çakır, H., (2005). *Tüm Yönleriyle Radyo*. Ankara: Siyasal Kitabevi.

Çakır, S., (2005), 1961 Anayasası Sonrası TRT'nin İlk Döneminde Türkiye'de Radyo Yayıncılığının Analizi, *Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi*, s.45-64.

Ersoy, İ., (2007), *Türkiye'de Uluslaşma Sürecinde Bir Simge Olarak Bağlama*, Uluslararası Halk Müziğinde Çalgılar Sempozyumu, Kocaeli.

Ersoy, İ., (2014), Türk Halk Müziğinin Yeniden Üretimi/İnşası: Ulusal Kaynaştırma Projesi Olarak Yurttan Sesler Topluluğu, *International Journal Of Human Sciences*, s.931-947.

Haşhaş, S. ve İmik, Ü., (2016). "Bağlama Öğreniminde Tezene Tutuş/Vuruş Yönlerinin Önemi" *Türk Müziğine Yönelik Çeşitli Tespitler*, Gece Kitaplığı Yayınları, Ankara.

Haşhaş, S., (2017), Bağlama İcrasında Geleneksellik ve Yenilikçilik Konuları Üzerine Genel Bir Değerlendirme, *İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi*, s.87-96.

Kubilay, Ç. ve Pelivan M., (2019), Demokrat Parti ve Radyo: Bir Islahat Girişimi (1954), *İlef Dergisi*, s.27-60.

Kuyucu, M., (2013), Türkiye'de Radyo Mecrasının Üniversite Öğrencilerinin Müzik Tüketim Alışkanlıklarına Etkisi Üzerine Bir Araştırma, *Akademik Bakış Dergisi*, S.38, s.1-20.

Kuyucu, M., (2013), Radyonun Müzik Kutusuna Dönüşümü: Program Türleri ve Tercih Edilirlik Oranları, *NWSA-Humanities*, s.372-400.

Mak, M., (2020), Bir Kültürün Dönüşümü: Posttürkü, *Eurasian Journal of Music and Dance*, S.16. s.1-33.

Nart, S., (2009), *1964-1980 Arası TRT Radyo Yayın Politikaları Toplumsal ve Politik Süreçte Radyonun Tarihsel ve Kurumsal Gelişimi* (Doktora tezi), Anakara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Okur, A.,(2019), *1927-1950 Yılları Arasında Türkiye'de Radyo Yayıncılığı* (Yüksek lisans tezi), Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlke ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Ankara.

Ökten, C., E., (1996), *Cumhuriyet Döneminde Türkiye Radyo Televizyon Kurumu ve Türk Halk Müziği İlişkileri* (Doktora tezi), İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Özakman, T., (1969). Radyo Notları. Ankara: Ayyıldız Matbaası.

Özdemir, S., (2019), *Müzik Eğitimi Anabilim Dalı Öğrencilerinin, Uzman ve Sanatçıların TRT İstanbul Radyosu Türk Halk Müziği Yayınlarına İlişkin Görüşleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Sürmen, E. (10.09.2020), Mert Şahin tarafından gerçekleştirilen *Çukurova'dan Sesler* radyo programı (ses kaydı), TRT Çukurova Radyosu Arşivi, Adana.

Sürmen, E., (2015), Gönül Dolusu İle Can Deyi, *Işınsu Dergisi*, S.2, s.19.

Sürmen, E., (26.05.2017), Hasan Özel tarafından gerçekleştirilen *Yaşayan Değerlerimiz* radyo programı, (ses kaydı), TRT Ankara Radyosu Arşivi, Ankara.

Şenel, S., (1999). Cumhuriyet Dönemi'nde Türk Halk Müziği Araştırmaları, *Folklor/Edebiyat Dergisi*, 17: 99-128.

Yazgan, T., (2016), Cumhuriyet'in Örnek Bir Kültür Kurumu: Ankara Radyosu, *TRT Akademi*, S.1, s. 300-314.

Yükselsin, İ., Y., (2015), Bir 'Kültürel Aracı' Olarak Muzaffer Sarısözen ve Erken Cumhuriyet Döneminde 'Türk Halk Müziği'nin Yeniden İnşasındaki Rolü, *Yedi: Sanat ve Tasarım Dergisi*, S.14, s. 77-90.

Faydalanılan Özel Arşivler

Doğan Can Yılmaztürk, (31.10.2020), Midas Plakları (Plak), Doğan Can Yılmaztürk özel arşivi. İstanbul.

Erkan Sürmen, (26.10.2020), Kişisel belgeler albümü (Belge), Erkan Sürmen özel arşivi. Ankara.

Sabri Sabuncu, (01.11.2020), kişisel belgeler (Belge), Sabri Sabuncu özel arşivi, Ankara.

Sami Yılmaztürk, (31.10.2020), Erkan Sürmen Fotoğrafları (fotoğraf), Sami Yılmaztürk özel arşivi. İstanbul.

Savaş Akbıyık,(21.10.2020), Erkan Sürmen Fotoğrafları (fotoğraf), Savaş Akbıyık özel arşivi. Ankara.

YAŞAMI, BESTEKÂRLIĞI ve SANATÇI KİŞİLİĞİ İLE GÖKSEL BAKTAGİR

Mehmet Zeki GİRAY

- Mail: zeki.giray@inonu.edu.tr
- ORCID : 0000-0002-4748-2778

4.Kaynakça

Baktagir, G. (2020). Bestekar, Bir Ömre Adanmış Beste Hikayeleri, İstanbul, Gülmat Matbaacılık.

Gül, K. (2015). Göksel Baktagir Eserlerinin Makam, Usûl ve Form Yönünden İncelenmesi, Vumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı Müzik Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Sivas.

Thompson, P., Perks, R. (2007). Olduğu gibi anlamak. Sözlü Tarih Kılavuzu, İstanbul: Tarih Vakfı Yay.

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (6. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Kişisel Görüşme

Göksel Baktagir 09.11.2020

İnternet Kaynakları

https://gokselbaktagir.com.tr/?pageNum=1 Erişim Tarihi 11.11.2020

http://www.osmanlicaturkce.com/?k=talebe&t=%40 E.T. 11.11.2020

https://www.salihbora.com/bilgiler/nedir/saz-semaisi-nedir/ E.T: 10.11.2020

https://tccb.gov.tr/cumhurbaskanligi/kultursanatodulleri/2017/ E.T: 10.11.2020

www.uskudarkultursanat.com E.T: 11.11.2020

https://tr.wikipedia.org/wiki/G%C3%B6ksel_Baktagir E.T: 11.11.2020

https://www.youtube.com/watch?v=20ZTnBVCqE8 E.T: 10.11.2020

https://www.youtube.com/watch?v=tywH9IuLFJo E.T: 11.11.2020

https://www.youtube.com/watch?v=yxXfAwx64as E.T: 10.11.2020

HASAN FERİD ALNAR'IN
HAYATI, MÜZİK SERÜVENİ VE BESTELERİ

Yılmaz KAHYAOĞLU

- Mail: yilmazk@atauni.edu.tr
- ORCID : 0000-0002-2498-3337

Kaynakça

ALNAR, H.Ferid (1978), *İstanbul şehir Üniversitesi Kütüphanesi Taha Toros arşivi*: İstanbul, (Ferid Alnar'ın 26 Mayıs 1978 günü Sinema ve TV Enstitüsünde Halit Refiğ ve Özer Sezgin ile video kaydı yapılan konuşmasından…)

ALTINKÖPRÜ, Halil (2004), Cumhuriyet döneminde Türk müziğinde çağdaşlaşma çalışmaları ve H. Ferid Alnar, İzmir: Basılmamış Y.lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel Bilimler TSM Anasanat Dalı.

AVDAN, T.Onur (2014), *Hasan Ferit Alnar'ın Kanun Konçertosu ve Prelüd iki Dans adlı eserlerinin Makam ve Orkestrasyon Analizi*, İstanbul: Basılmamış Y.lisans Tezi, Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Musikisi Anasanat Dalı,

GENCAY, Ç.Alapınar (2018), *Çağdaş Türk müziğinde Hasan Ferid Alnar ve "Sekiz Piyano parçası" nın yeri,* Malatya: İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi.

İLYASOĞLU, Evin (1998), *Çağdaş Türk Bestecileri*, : İstanbul: Pan Yayıncılık.

İMİK, Ünal; HAŞHAŞ, Sinan, (2016) *Türkiye'de Müzisyen Olmak*, Gece Kitaplığı Yayınları, Ankara.

OKYAY, Erdoğan (1999),Ferid Anlar, *Longa'dan Konçerto'ya,* Ankara: Sevda-Cenap And Müzik Vakfı Yayınları.

ÖZTUNA, Yılmaz (1990), *Büyük Türk Musikisi Ansiklopedisi*, 2. Cilt, Ankara: Kültür BakanlığıYayınları.

SAY, Ahmet(1985), *Müzik Ansiklopedisi*,1.Cild, Ankara: Başkent Yayın Evi

SINIR, İsmail (2006), *Hasan FeridAlnar'ın Makamlardaki Armoni Anlayışı,* İstanbul: Basılmmış Y.lisans Tezi, Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, TSM Anasanat Dalı.

SÖZER, Vural(1986), Müzik ve Müzisyenler Ansiklopedisi, İstanbul: Remzi Kitap evi.

TURAN, Pınar(2016), *Ferit Anlar'ın Viyolensel Konçertosun Analizi,* Ankara: Basılmamış Sanatta Yeterlik Çalışması Raporu, Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Yaylı Sazlar Anasanat Dalı.

YEDİĞ, Serhan (2005), 24 Temmuz 2005, Ruhi Ayangil ile yapılan röpörtaj, Hürriyet gazetesi

İNTERNET KAYNAKLARI

URL-1 (http:// www.biyografya.com/5646).

URL-2 https://tr.wikipedia.org/wiki/Hasan_Ferit_Alnar

KARS'IN YÖRESEL MÜZİK KÜLTÜRÜNE KAZANDIRDIKLARI BAĞLAMINDA ÖNCÜ VE EMEKTAR BİR HALK SANATÇISI OLARAK ŞAHİN KARA ŞAHİN: YAŞAMI, SANATÇI KİMLİĞİ, İCRAATLARI VE ESERLERİ

Koray ILGAR

- Mail: korayilgar@trabzon.edu.tr
- ORCID : 0000-0001-6820-6468

Sibel POLAT

- Mail: sibel.polat@kafkas.edu.tr
- ORCID : 0000 0002 9671 1880

KAYNAKÇA

Yazılı Kaynaklar

Böke, K. (2017). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri. Böke, K. (Ed.), *Örnekleme* içinde, 4. Bölüm, (s. 105-147), İstanbul: Alfa Yayınları.

Cemaloğlu, N. (2014). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. (4. Baskı) Tanrıöğen, A. (Ed.), *Veri Toplama Teknikleri: Nicel-Nitel* içinde, Bölüm VI, (s. 133-166), Ankara: Anı Yayıncılık.

İmik, Ü. (2014). Müzik ve Medya, Gece Kitaplığı Yayınevi, Ankara.

Karakaya, İ. (2014). Bilimsel Araştırma Yöntemleri (4. Baskı). Tanrıöğen, A. (Ed.), *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* içinde, Bölüm III (s. 57-83). Ankara: Anı Yayıncılık.

Şahin, S. (2013). *Ozanlık Gelenekleri ve Doğulu Saz Şairleri*, (İkinci Baskı) Ankara: Ürün Yayınları.

Şahin, S. (2014). "Kars'ta Bir Şahin Kara Şahin Vardı: Şahin Kara Şahin'in Ardından", Prof. Dr. Oktay Belli (Ed.), *KARS: Kars-Ardahan-Iğdır Kalkınma Vakfı Ücretsiz Dergisi*, Süreli Yerel Yayın, Atölye Omsan Matbaa Sanayii ve Ticaret A. Ş., İstanbul, Ocak – Haziran 2014 / Sayı: 6, (s. 40-44).

Şahin, S. (2016). "Kars Radyosu ve Kültürüne Önemli Hizmet Veren İnsan: Abbas Erdoğan", Prof. Dr. Oktay Belli (Ed.), *KARS: Kars-Ardahan-Iğdır Kalkınma Vakfı Ücretsiz Dergisi*, Süreli Yerel Yayın, Atölye Omsan Matbaa Sanayii ve Ticaret A. Ş., İstanbul, Ocak – Haziran 2016 / Sayı: 9, (s. 65-68).

Turhan, S., Şahin, S., Şimşek, G. (2010). *Kars-Ardahan-Iğdır Türküleri ve Oyun Havaları*, Ankara: Kültür Ajans Yayınları.

Türnüklü, A. (2000). "Eğitimbilim Araştırmalarında Etkin Olarak Kullanılabilecek Nitel Bir Araştırma Tekniği: Görüşme", *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 6 (4), 543-559.

Elektronik Kaynaklar

URL-1: Şahin Kara Şahin'in Derleme Yaparken Kullandığı Grundig Marka Teyp Çalar, https://urun.n11.com/radyo-ve-gramofon/kaset-calarin-atasi-antika-lambali-grundig-tk27-makarali-teyp-P106650554 (Erişim Tarihi: 28.10.2020).

Sözlü Kaynaklar

KK-1: Abbas Erdoğan, Telefon Görüşmesi: 08 Kasım 2020, Şahin Kara Şahin'in İş Arkadaşı, Memleketi: Kars, Mesleği: Avukat ve TRT Kars Radyosu Müdürü (Türkiye'nin çeşitli illerindeki TRT kurumlarında idareci olarak görev yapmış) Emekli, Yaşı: 88, Yaşadığı Şehir: İzmir.

KK-2: Âşık Arif Tellioğlu, Telefon Görüşmesi: 22 Ekim 2020, Memleketi: Kars, Mesleği: Kars Yöresi Halk Ozanı, Yaşı: 60, Yaşadığı Şehir: Kars.

KK-3: Âşık İlgar Çiftçioğlu, Telefon Görüşmesi: 22 Ekim 2020, Memleketi: Kars, Mesleği: Kars Yöresi Halk Ozanı, Yaşı: 56, Yaşadığı Şehir: Kars.

KK-4: Ahmet Erdoğan, Telefon Görüşmesi: 01 Ekim 2020, Şahin Kara Şahin'in İş Arkadaşı, Memleketi: Erzincan, Mesleği: Emekli TRT Radyosu Teknik Personeli, Yaşı: 71, Yaşadığı Şehir: Ankara.

KK-5: Ahmet Demirkan, Telefon Görüşmesi: 13 Eylül 2020, Şahin Kara Şahin'in Öğrencisi, Memleketi: Kars, Mesleği: Türkiye Şeker Fabrikaları Anonim Şirketi'nden Emekli Haberleşme Şefi ve Müzisyen (Ses Sanatçısı), Yaşı: 74, Yaşadığı Şehir: Bursa.

KK-6: Atilla Üstündağ, Telefon Görüşmesi: 04 Ekim 2020, Şahin Kara Şahin'in İş Arkadaşı, Memleketi: Kars, Mesleği: Emekli Şanlıurfa Bağ-Kur Şubesi Müdürü ve Müzisyen, Yaşı: 77, Yaşadığı Şehir: Ankara.

KK-7: Gökhan Azizoğlu, Telefon Görüşmesi: 22 Ekim 2020, Memleketi: Kars, Mesleği: Kars Yöresi Mahalli Sanatçısı, Kars Belediyesi'nde Makine Teknikeri, Kafkas Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Geleneksel Türk Müziği Bölümü Türk Halk Müziği Anasanat Dalı Lisans 4. sınıf öğrencisi, Yaşı: 39, Yaşadığı Şehir: Kars.

KK-8: Muharrem Tarhanlı, Telefon Görüşmesi: 13 Ekim 2020, Şahin Kara Şahin'in İş Arkadaşı, Memleketi: Kars, Mesleği: Emekli Devlet Memuru (Sağlık Meslek Lisesi'nde Depo ve Ambar Biriminden), Yaşı: 74, Yaşadığı Şehir: Kars.

KK-9: Necef Ölçek, Telefon Görüşmesi: 13 Eylül 2020, Şahin Kara Şahin'in İş Arkadaşı, Memleketi: Kars, Mesleği: Emekli TRT Kars Radyosu Muhabiri ve TRT Teleks Operatörü, Yaşı: 80, Yaşadığı Şehir: Antalya.

KK-10: Salih Şahin, Telefon Görüşmesi: 31 Ağustos 2020, 01 Eylül 2020, 08 Eylül 2020, 10 Eylül 2020, 19 Ekim 2020, 26 Ekim 2020, 28 Ekim 2020, 08 Kasım 2020; Şahin Kara Şahin'in Oğlu, Memleketi: Kars, Mesleği: Emekli Matematik Öğretmeni, Profesyonel Gazeteci-Yazar, Eğitimci ve Müzisyen, Yaşı: 65, Yaşadığı Şehir: Kars.

KK-11: Sabri Şahin, Telefon Görüşmesi: 01 Eylül 2020, Şahin Kara Şahin'in amcasının oğlu, Memleketi: Kars, Mesleği: Göldalı Köyü Fahri İmamı, Yaşı: 90, Yaşadığı Şehir: Bursa.

KK-12: Yılmaz Metin, Telefon Görüşmesi: 15 Eylül 2020, Şahin Kara Şahin'in Öğrencisi, Memleketi: Kars, Mesleği: Emekli İş Bankası Müdürü, Ekonomist, Müzisyen (Saz Sanatçısı), Yaşı: 75, Yaşadığı Şehir: Muğla – Bodrum.

TÜRK HALK MÜZİĞİNİN İLK KADIN HOCASI; NERİMAN ALTINDAĞ TÜFEKÇİ

Uğur GÖKTAŞ

- Mail: ugur.goktas@inonu.edu.tr
- ORCID : 0000-0001-7452-7663

Kaynakça

Alpyıldız, E. (2018), *Yurttan Sesler*, Gazi Kitabevi Tic. Ltd. Şti. Ankara.

Büyüker, K. (2010). *Türkiye Kültür ve Sanat Yıllığı*, Özel Matbaası, Ankara.

Haşhaş, S. (2020), *Türk Halk Müziğinde Enstrümantal (Sözsüz) Türler*, Efeakademi, İstanbul.

İmik, Ü. Haşhaş, S. (2016), *Türkiye'de Müzisyen Olmak*, Gece Kitaplığı, Ankara.

İmik, Ü. (2020), "*Sosyal, Kültürel, Tarihi ve Coğrafik İçerikleriyle" Türkülerimiz*, Akademisyen Yayın Evi, Ankara.

Özarslan, M. (2219), "Devasa Bir Eser Veya Muzaffer Sarısözen Hakkında Her Şey", Türk Yurdu, Yıl: 108, Sayı:378, (Şubat 2019), s.28-29

Özbek, M, A. (2009), *Türkülerin Dili*, Ötüken Neşriyat A.Ş. İstanbul.

İnternet Kaynakları

http://earsiv.sehir.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11498/53867/001563098008.pdf?sequence=1&isAllowed=y, (Erişim Tarihi: 22.10.2020)

http://earsiv.sehir.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11498/52291/001562953008.pdf?sequence=1&isAllowed=y, (Erişim Tarihi: 22.10.2020)

https://www.repertukul.com/Biyografiler--NERIMAN-ALTINDAG-TUFEKCI-2151, (Erişim Tarihi: 22.10.2020)

https://islamansiklopedisi.org.tr/tufekci-mehmet-nida, (Erişim Tarihi: 22.10.2020)

https://www.biyografya.com/biyografi/7718, (Erişim Tarihi: 22.10.2020)

http://earsiv.sehir.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11498/52301/001527475006.pdf?sequence=1&isAllowed=y, (Erişim Tarihi: 23.10.2020)

https://core.ac.uk/download/pdf/159214099.pdf, (Erişim Tarihi: 23.10.2020)

https://www.biyografi.info/kisi/neriman-altindag-tufekci, (Erişim Tarihi: 24.10.2020)

http://www.kimkimdir.gen.tr/kimkimdir.php?id=5176, (Erişim Tarihi: 24.10.2020)

http://www.kimkimdir.gen.tr/kimkimdir.php?id=5176, (Erişim Tarihi: 24.10.2020)

http://earsiv.sehir.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11498/52299/001527473006.pdf?sequence=1&isAllowed=y, (Erişim Tarihi: 24.10.2020)

http://openaccess.hacettepe.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11655/21620/16.pdf?sequence=1&isAllowed=y, (Erişim Tarihi: 24.10.2020)

https://islamansiklopedisi.org.tr/sarisozen-muzaffer, (Erişim Tarihi: 24.10.2020)

https://acikradyo.com.tr/saz-ve-soz/radyo-anilari-serisi-v-neriman-altindag-tufekci-ile-soylesi, (Erişim Tarihi: 24.10.2020)

https://www.youtube.com/watch?v=gisqm0TcO8I, (Erişim Tarihi: 30.10.2020)

https://www.dailymotion.com/video/xh1baw, (Erişim Tarihi: 30.10.2020)

HAFIZ BESTEKÂR
SADETTİN KAYNAK

Tugay AKSOY

- Mail: tugayaksoy23@gmail.com
- ORCID : 0000-0001-6954-1532

KAYNAKÇA

Deliktaş, Ömer F. (2017), Geçmişten Geleceğe Bir Köprü İnsan, Hafız Sadettin Kaynak, Dünya Bizim Kültür Portalı, İstanbul. ET(01.09.2020)

İmik, Ünal. (2014). "Müzik ve Medya" Gece Kitaplığı Yayınevi, Ankara.

İmik, Ünal; Haşhaş, Sinan (2016) "Türkiye'de Müzisyen Olmak", Gece Kitaplığı Yayınları, Ankara.

Kaynak-Özcan, Günaydın-Nuri(2002), İslam Ansiklopedisi "Sadettin Kaynak", Cilt 25, Türkiye Diyanet Vakfı, Ankara.

Özdemir, Sinem (2011), Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Bir Müzik Adamı Hafız Sadettin Kaynak, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür Müdürlüğü, Pelikan Basım Matbaa Ve Ambalaj San. Tic. Ltd. Şti. , İstanbul

Özer, İlknur (2011), Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Bir Müzik Adamı Hafız Sadettin Kaynak, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür Müdürlüğü, Pelikan Basım Matbaa Ve Ambalaj San. Tic. Ltd. Şti. , İstanbul

Özgişi, Tunca (2011), Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Bir Müzik Adamı Hafız Sadettin Kaynak, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür Müdürlüğü, Pelikan Basım Matbaa Ve Ambalaj San. Tic. Ltd. Şti. , İstanbul

Özkılıç, Hüseyin (2011), Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Bir Müzik Adamı Hafız Sadettin Kaynak, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür Müdürlüğü, Pelikan Basım Matbaa Ve Ambalaj San. Tic. Ltd. Şti. , İstanbul

Şen, Hasan Oral, (2003), Sadeddin Kaynak, Ankara: TRT Müzik Dairesi Başkanlığı Yayınları.

Şenat, F. Asiye (2011), Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Bir Müzik Adamı Hafız Sadettin Kaynak, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür Müdürlüğü, Pelikan Basım Matbaa Ve Ambalaj San. Tic. Ltd. Şti. , İstanbul

Tuna, Süleyman(2010), Hafız Sadettin Kaynak'ın Dünyasında Müzik Ve Din, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe Ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Adana.

Türkoğlu, N. Sultan(2014), Sadettin Kaynak'ın Türkü Adını Verdiği Eserlerinin Farklı Açılardan İncelenmesi, Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Musikisi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Ünlü, Cemal (2011), Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Bir Müzik Adamı Hafız Sadettin Kaynak, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür Müdürlüğü, Pelikan Basım Matbaa Ve Ambalaj San. Tic. Ltd. Şti. , İstanbul.

İnternet Kaynakları

https://www.salihbora.com/sanatcilarimiz/bestekarlarimiz/sadettin-kaynak/

https://tr.wikipedia.org/wiki/Me%C5%9Fk_sistemi

https://www.dilimiz.gen.tr/19-yuzyilda-turk-muzigi/

https://www.youtube.com/watch?v=5X5kd5c5ViE

DİNİ MUSİKİ İÇERİSİNDE "KÂNİ KARACA VE ESERLERİ"

Ş. Orçun AKGÜN

- Mail: sakir.akgun@inonu.edu.tr
- ORCID : 0000-0002-7522-1524

Kaynakça

AKDOĞAN, B. (1990). "Türk Din Musikisi' nde Formlar, (Seminer), Ankara Üniversitesi ilahiyat Fakültesi, Ankara.

AKDOĞAN, B. (2002)."Din Görevlilerine Musiki Eğitimi Verilmesi Hakkında Örnek Bir Metod",Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, C. XLJII, S. 2, Ankara.

AYDIN, G. (2000). Hürriyet Pazar," Mevlithanlar Mevlithanı ve klasik müzik üstadı Kâni Karaca", Röportaj, İstanbul, s.13.

EZGİ S. (1933). Nazari ve Ameli Türk Musikisi, C. I-V, İstanbul Belediyesi Konservatuarı Yay., İstanbul.

EZGİ S. (1945). Türk Musikisi Klasiklerinden Temcid - Na't - Salat - Durak, İstanbul Belediyesi Konservatuvarı Yay., İstanbul.

GÖNÜL, M. (2018). Türk Musikisinin Tasnif ve Tesmiyelerine Bir Bakış. İstem Yıl:16 Sayı:31, s. 35 – 46.

KAPLAN, Z. (1991). Dini Musiki Dersleri, MEB Yay, İstanbul.

KARADENİZ, E. (1979). Türk Musikisi Nazariye ve Esasları, İş Bankası Yay. Ankara.

ÖZALP M. N. (2000). Türk Musikisi Beste Formları, TRT Yay., Ankara.

ÖZALP M. N. (2000). Türk Musikisi Tarihi, C. I-II, MEB Yay., İstanbul.

ÖZCAN, N. (2005). "Mersiyye", Diyanet İslam Ansiklopedisi, C. :XXLX, İstanbul, s. 219- 221.

ÖZKAN, İ. H. (1994). Türk Musikisi Nazariyatı ve Usulleri, Kudüm Velveleleri, Ötüken Yay., İstanbul.

ÖZKAN, İ.H. (2000). Türk Musikisi Nazariyatı ve Usulleri Kudüm Velveleleri, İstanbul.

ÖZTUNA, Y. (1990). Büyük Türk Musikisi Ansiklopedisi, C. I-II, Kültür Bakanlığı Yay.,Ankara.

PAÇACI, G. (2001). "Türk Müzik Geleneğini Yaşatanlar: Kâni Karaca", İstanbul.

SÜRELSAN, İ. B. (1972). Dini Türk Musikisine Giriş, TRT Yay., Ankara.

TURA, Y. (1979). Ders Notları.

UZ, K. (1964), Mı1sikf Istılâhâtı, Küğ Yay., Ankara.

UZUN, M. (2000). "İlahi ", Diyanet İslam Ansiklopedisi, C. XXII, İstanbul.

HAMİT ÇİNE'NİN
YAŞAMI VE SANATÇI KİŞİLİĞİ

Emirhan GÜLER

- Mail: eguler@adiyaman.edu.tr
- ORCID : 0000-0003-2772-5709

6. KAYNAKÇA

Aydın, A. (2011). *Ege Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Kurucu Öğretim Elemanlarıyla Görüşmeler.* EÜ Devlet Türk Musikisi Konservatuvarı Dergisi, (1). 143-159.

Çine, H. (2003). *Burdur'dan Damlalar Folklor (Halk Bilimi).* Burdur: Arzu Ofset ve Reklamcılık.

Karabay, M. (2018*). Zeki Ömer Defne ve Hamit Çine Dostluğu. Ayrıntı Dergisi,* 6 (65).47-54.

Göktaş, U. (2018). *Başlangıç Düzeyi Bağlama Öğrenimine Etki Eden Faktörler*, "Türk Müziğine Yönelik Çeşitli Tespitler II", s.95-112, Akademisyen Kitap Evi, Ankara.

İnternet Kaynakları

Bam Telim. (18 Şubat 2018*). Hamit Çine Belgeseli Full* [video soyası]. https://www.youtube.com/watch?v=Z-fVHP7ibkA

Emekçi, G. (1999). *Hamit Çine (Röportaj).* 12 Ekim 2020, tarihinde https://web.archive.org/web/20070301125312/http:/www.gulemekci.com/roportajlar2/r4.htm adresinden alınmıştır.

"Hamit Çine" http://muhabirtr.blogspot.com/2018/02/burdurlu-folklor-arastrmacs-hamit-cine.html (Erişim Tarihi: 10.10.2020)

"Hamit Çine" https://www.picuki.com/media/1716370150179410475 (Erişim tarihi 10.10.2020)

Öztürk, İ. (2014). *Hamit Çine.* 10 Ekim 2020, tarihinde http://www.ihsanozturk.com/hamit_cine-70.html adresinden alınmıştır.

TÜRK MÜZİĞİNE ADANAN BİR ÖMÜR: MÜNİR NÛREDDİN SELÇUK

Emine ASLAN DUMAN

- Mail: nihavend_65@hotmail.com
- ORCID : 0000-0002-9544-7248

Derya KARABURUN DOĞAN

- Mail: dkaraburun@inonu.edu.tr
- ORCID : 0000-0001-9091-5957

KAYNAKÇA

Ak, A. Ş. (2002*). Türk Mûsıkîsi Tarihi*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Aksoy, B. (2008). *Geçmişin Musiki Mirasına Bakışlar.* İstanbul: Pan Yayıncılık

Durgutlu, M. (2013*). Sözlü Türk Musikisinde Solistik İcra üzerine Karşılaştırmalı Bir Çalışma: Münir Nurettin Selçuk, Alâeddin Yavaşça ve Bekir Sıtkı Sezgin'in Üslup Açısından Benzerlik ve Farklılıkları.* Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Koçak, İ. (2003). *Münir Nûreddin Selçuk'un Türk ve Arap Müziğindeki Yeri*. Cumhûriyetimizin 80. yılında Müzik Sempozyumu Bildiriler Kitabı. 30-31 Ekim 2003. Malatya, 130-137.

Rona, M. (1960). *50 Yıllık Türk Mûsıkîsi*. İstanbul: Türkiye Yayınevi.

Telmen, O. (1996, Nisan). *Aramızdan Ayrılışının 15. Yılında Üstad Münir Nurettin Selçuk'u Anarken*. Tarih ve Toplum Dergisi 148. İstanbul: İletişim Yayınları

İmik, Ünal; Haşhaş, Sinan (2016) "Türkiye'de Müzisyen Olmak", Ankara, Gece Kitaplığı Yayınları.

Timur, S. (2016.) *Münir Nûreddin Selçuk'un Seslendirdiği Bayati Ayin-i Şerif'in İcra Yönünden Analizi,* Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Konya.

Tokay, K. D. (2018). *Türk Musikisi İcrasında Münir Nurettin Selçuk'un Tavır ve Üslup Farkı.* Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

İNTERNET KAYNAKÇASI

Özcan, N. *Türk Mûsikisi Ses Sanatçısı, Bestekâr, Koro Şefi ve Mûsiki Hocası Münir Nûreddin Selçuk.* https://islamansiklopedisi.org.tr/selcuk-munir-nurettin Erişim: 22.10.2020

RESİM KAYNAKÇASI

Url 1. https://islamansiklopedisi.org.tr/selcuk-munir-nurettin Erişim: 22.10.2020

Url 2. https://www.google.com/search?q=münir+nurettin+selçuk Erişim: 22.10.2020

Url 3. https://www.pingudumuzayede.com/urun/777132/meshur-meshur-munir-nurettin-selcuk-un-paris-konseri Erişim: 26.10.2020

TÜRK SİNEMASININ GİZLİ SESİ
BELKIS ÖZENER:
FİLMOGRAFİK BİR YAKLAŞIM

Yağmur Eylül DÖNMEZ

- Mail: yagmureyluldonmez@gmail.com
- ORCID : 0000-0003-0883-5478

KAYNAKÇA

Abisel, Nilgün (1995). Popüler Sinema ve Türler, İstanbul: Alan Yayıncılık.

Aksoy, Ahmet, Şahin (2006). Seslendirme Sanatı, Ankara: Kardaham Yayınları.

Ayça, Engin (1996). Yeşilçam'a Bakış. Haz: Süleyman Murat Dinçer, Ankara: Doruk Yayınları.

Büyüköztürk, Şener vd. (2017). Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Pegem Yayınları.

Dönmez, Yağmur, Eylül (2017). Yeşilçam Filmlerinde Popüler Müzik. Ankara: Gece Yayınları.

Dönmez, Yağmur Eylül (2017). Yeşilçam Filmlerinde Türk Sanat Müziği Makamları ve Etkileri. Ankara: Gece Yayınları.

Dönmez, Yağmur, Eylül 1968-1978 Yılları Arasında Yeşilçam Filmlerinde Kullanılan Türk Müziklerinin Makamsal ve Yapısal Açılardan İncelenmesi. İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Malatya.

Erksan, Metin (1996). Sinemanın 100. Yılı. Der: S.M. Dinçer, Türk Sineması Üzerine Düşünceler. Ankara: Doruk Yayınları.

Erdoğan, İrfan ve Solmaz, Beşevli, Pınar (2005). " Sinema ve Müzik" Ankara: Erk Yayınları.

Kırel, Serpil (2005). Yeşilçam Öykü Sineması. İstanbul: Babil Yayınları.

Özgüç, Agah (1994). 80. Yılda Türk Sineması. Ankara: TC Kültür Bakanlığı Yayınları.

Özuyar, Ali (2016). Sessiz Dönem Türk Sinema Tarihi. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Scognomillo, Giovanni (1998). Türk Sineması Tarihi. İstanbul: Kabalcı Yayınları.

Şener, Erman (1970). Yeşilçam ve Türk Sineması. İstanbul: Kamera Yayınları.

İnternet Kaynakları

Adının Anmayacağım https://youtu.be/zS8yOHyCDps
Afacan Harika Çocukhttps://www.youtube.com/watch?v=8-qOQx-7aZM
Afacan Küçük Serseri https://www.youtube.com/watch?v=XxUZc9X_9jE
Ağla Gözlerim https://www.youtube.com/watch?v=X4BTmZNnu0
Ah Bir Zengin Olsam https://www.youtube.com/watch?v=Va7oh_TIVHo
Arkadaşlık Öldü Mü? https://www.youtube.com/watch?v=rLGDHuN4-0A
Artık Sevmeyeceğim https://youtu.be/gz0-UWPybso

Aşk Eski Bir Yalan https://www.youtube.com/watch?v=gz0-UWPybso
Aşk Mabudesi https://youtu.be/tRKl4I_63zs
Ateş Parçası https://youtu.be/85ihNSVZU9c
Aynı Yolun Yolcusu https://www.youtube.com/watch?v=g8W0IpWJkVU
Ayşem https://youtu.be/-57n3uMyOAo
Avanak Apti https://www.youtube.com/watch?v=aQuDq8w2MXQ
Bahar Çiçeği https://youtu.be/GqhF9fbvdDY?t=183
Benimde Kalbim Var https://www.youtube.com/watch?v=YdL84veLMTE
Beyoğlu Güzeli https://youtu.be/cvYnSzUNf7A
Bir Sevgili Uğruna http://media.sinematurk.com/film/4/19/7b6017f48f9a/2358_1.jpg
Bin bir Gece Masalları https://www.google.com.tr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=video&cd=&ved=2ahUKEwjiwo_QibnrAhVqkosKHUMAD8QuAIwAHoECAAQBA&url=https%3A%2F%2Fmuzipmasalcini.com%2Fmasal-gibi-filmlerin-uretildigi-yesilcamdan-masal-uyarlamalari%2F&usg=AOvVaw12SICYh6MM9EzsvCsfkA6i
Boş Çerçeve https://youtu.be/_7PEavZvh-w?t=160
Buğulu Gözlerhttps://youtu.be/FG4_Tpz1Ooc
Buruk Acı https://youtu.be/_DRpd0ntkTo?t=3
Bülbül Yuvası https://youtu.be/ZPB1IPo0Rpo
Bütün Anneler Melektir https://youtu.be/ModE0YI2IpI
Cevriyem https://www.google.com.tr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=video&cd=&ved=2ahUKEwiSsoihlbnrAhWrlYsKHTGECksQtwIwAHoECAIQAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.dailymotion.com%2Fvideo%2Fxkenpx&usg=AOvVaw25wgG94LGKTvrkKm3zx2Y2
Çile https://youtu.be/Rr8ece_WX8I
Dünyanın En Güzel Kadını https://youtu.be/MecHoMsAbd0
Emine https://youtu.be/FHwCDhLbfS0
Evlat https://youtu.be/kbqqQ0KW_oI
Fakir Aşıkların Romanı https://youtu.be/8yH67Kk1tAs
Fakir Kızı Leyla https://youtu.be/70xQkPM7468
Fıstık Gibi https://youtu.be/5j20-a2Ao74
Fosforlu Cevriyem https://youtu.be/Km-tHcBZfH8
Gelin Çiçeği https://youtu.be/0C1nin-sm3g
Gülerken Ağlayanlar https://youtu.be/-oc2TalH12E
Güller Ve Dikenler https://youtu.be/sQ_OTR3htc8
Güllü Geliyor Güllü https://youtu.be/1Ay7TVrZwkc
Gülüm Dalım Çiçeğim https://youtu.be/emPu36Zf9oE
Gümüş Gerdanlık https://www.google.com.tr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=video&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwjn_eXovrnrAhUTThUIHUZOBqMQuAIwAXoECAYQBw&url=https%3A%2F%2Fwww.youtube.com%2Fwatch%3Fv%3Do2nF11dyIpc&usg=AOvVaw0Cn6hzdyEKHqZKjY3BnS5A
Hayatım Senindir https://youtu.be/JeyVHeinKig
Herkesin Sevgilisi https://youtu.be/viCv9YZq4yU
Istırap https://youtu.be/eto_a8Rwooc

İki Ruhlu Kadın https://youtu.be/NHoBscKMHEM
Kader Böyle İstedi https://youtu.be/qwVfquEQ28c
Kanun Namına https://youtu.be/n1QK1LxP0Y8
Kara Dutum https://izl.sn/8832037
Karlı Dağdaki Ateş https://www.youtube.com/watch?v=2jqs_oZHulc
Kıskanırım Seni https://youtu.be/XqiugSS4cbw
Kızım ve Ben https://www.youtube.com/watch?v=LYrVt9tlYKA
Köçek https://youtu.be/C_qqkxM-LXg
Kölen Olayım https://youtu.be/TamYNWc-fSI
Mavi Eşarp https://youtu.be/HFYdDNlbcPM
Melek Mi? Şeytan Mı? https://youtu.be/8oKtwB6QX2E
Menekşe Gözler https://youtu.be/xLHjYYdVqM0
Nisan Yağmuru https://youtu.be/mLdQ87XmRq0
O Ağacın Altında https://youtu.be/d1uvi9Dwdw8
Oğlum https://youtu.be/FbmbXExGkhg
Öldüren Aşk https://youtu.be/Cs1AnT3_3bg
Rüzgar Murat https://youtu.be/TgFgxET1HZU
Saadet Güneşi https://youtu.be/lTrAzrBdAKQ
Sana Dönmeyeceğim (Şöförler Güzeli) https://youtu.be/cIncvDfSj_8
Seninle Düştüm Dile https://youtu.be/1syPUOgzUFc
Sev Dedi Gözlerin https://youtu.be/Hw_WgMlXV0U
Sevdiğim Adam https://youtu.be/otHxESYmpFI
Severek Ayrılalım ttps://youtu.be/otHxESYmpFI
Sevemez Kimse Seni https://youtu.be/A0he4i7IFvc
Solan Bie Yaprak Gibi https://youtu.be/-aFc-UKCZOA
Son Hıçkırık https://youtu.be/SjjbSC7PpDU
Sosyete Şakir https://youtu.be/jy5lsrSNVXQ
Suçlu https://youtu.be/TWR0q3QnizY
Sürtük https://youtu.be/oNI4a8GPQzA
Şehvet Kurbanı https://youtu.be/c77W0WUDHXQ
Şenlik Var https://youtu.be/u5Z__FiTldg
Talihsiz Baba https://youtu.be/YtWQVeppUZ0
Tatlı Hayal https://youtu.be/69U5JfqsjsI
Tatlı Nigar https://youtu.be/k4pSJF7ypdg
Turist Ömer Arabistan'da https://youtu.be/2oeGwBzvAEc
Unutulan Kadın https://www.google.com.tr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwjnt7Xi_b3rAhXFAWMBHa2gA_QQwqsBMAB6BAgVEAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.dailymotion.com%2Fvideo%2Fxl0uyb&usg=AOvVaw1LNRuNt7BhToRzzWY7uEG6
Uykusuz Geceler https://youtu.be/uPqxKGnScwo
Üvey Ana https://youtu.be/f5W-RrWDesY
Yaban Gülü https://youtu.be/jTnLEYg8ESc
Yağmur https://youtu.be/VUwxN0XdPnI
Yalan Yıllar https://youtu.be/MXGyMAciQkE
Yalnız Değiliz https://youtu.be/RtWuWDDoZO4
Yarın Ağlayacağım https://youtu.be/zZzwELcI-2w
Yaşamak Ne Güzel Şey https://youtu.be/Qu1dFR9q9Qg

OSMANLI'DA BİR SANATKÂR, KAZASKER MUSTAFA İZZET EFENDİ (1801-1876)

Kadir İNAN

- Mail: kadir.inan@atauni.edu.tr
- ORCID : 0000-0002-2016-6935

KAYNAKÇA

Alparslan, A. (1999). *Osmanlı Hat Sanatı Tarihi.* İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Bursalı M. T. (1972). *Osmanlı Müellifleri.* İstanbul: Meral Yayınevi

Derman, U. (1976). "Ölümünün 100. Yıldönümünde Kadıasker Mustafa İzzet Efendi", Meydan Dergisi, Yıl:34, Sayı:540, s.43-45.

Ergun, S.N. (1943). *Türk Musikisi Antolojisi Dini Eserler.* İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.

Güntekin, M. (2010). *İstanbul'un 100 Musikişinâsı.* İstanbul: Kültür A.Ş. Yayınları İstanbul'un Yüzleri Serisi -17.

İnal, M.K. (1958). *Hoş Sadâ.* İstanbul: Devlet Kitapları Maarif Basımevi.

İnal, M.K. (1969). *Son Asrın Türk Şairleri.* İstanbul: Devlet Kitapları M.E. B. Basımevi.

İnal, M.K. (1955). *Son Hattatlar.* İstanbul: İstanbul Maarif Basımevi.

Kara, M. (2007). "Vefatının 130. Yılında Kazasker Mustafa İzzet Efendi", Tasavvuf, İlim ve Akademik Araştırma Dergisi, Yıl:8, Sayı:18, s.9-18.

Karadeniz, E. (1983). *Türk Mûsikîsinin Nazariye ve Esasları.* İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları.

Korkmaz, H. (2011). "Kazasker Mustafa İzzet Efendi", Zuhûr Kültür, Edebiyat ve Tasavvuf Dergisi, Yıl:2,Sayı:7, s.10-11.

Mert, T. (2007). " Kazasker Mustafa İzzet Efendi'nin Ayasofya Levhaları", Arşiv Dünyası, Sayı: 10, Cilt:1, s. 58-65.

Özcan, N. (2006). Türk Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi "Kazasker Mustafa İzzet Efendi". İstanbul: TDV Yayınları. Clit: 31, s: 307.

Özkan, İ.H. (2010). *Türk Mûsikîsi Nazariyatı ve Usûlleri Kudüm Velveleleri.* İstanbul: Ötüken Neşriyat A.Ş. Yayınları.

Öztuna Y. (1990). Büyük Türk Mûsikîsi Ansiklopedisi. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, Cilt: II, s. 79-81.

Rado, Ş. (1984). *Türk Hattatlar.* İstanbul: Tifdruk Matbaacılık.

Serin, M. (2010). *Hat Sanatı ve Meşhur Hattatlar.* İstanbul: İ.T.O. Sanat Dizisi.

Yekta, R. (2000). *Esatız-i Elhân.* İstanbul: Pan Yayıncılık.

ÂŞIK MAHZUNÎ ŞERİF

Müjde TAŞÇI

- Mail: mujdetasci12@gmail.com
- ORCID : 0000-0002-3997-7092

YAŞAMI VE SANATÇI KİŞİLİĞİ İLE
HACI ÇİÇEK (GAVUR HACI)

Hayri AKBUDAK

- Mail: hayri.akbudak@inonu.edu.tr
- ORCID : 0000-0003-4613-9561

Kaynakça

Duygulu, M. (2014). Türk halk müziği sözlüğü. Pan Yayıncılık.

Hacıoğlu, M.Evren (2009). Gaziantep Yöresi Türkmenleri Barak Ağzı Uzun Havalarının Müzikal Analizi Yüksek Lisans Tezi. İTÜ- Sosyal Bilimler Enstitüsü

İmik, Ü. & Haşhaş, S. (2017) Kültür ve Sanat Yaklaşımları, *Üniversite Gençliğinin Aşıklık Geleneğine Bakışı*, Gece Kitaplığı Yayın Evi, Ankara.

Kağıtçıbaşı, Ç., Üskül, A., & Uzun, E. (2007). Kültürel psikoloji: Kültür bağlamında insan ve aile. Evrim Yayınevi.

Kozludere, H. (2011). Adıyaman Basınına Göre Adıyaman'ın siyasi, Ekonomik Ve Sosyal Yapısı. Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Say, A. (2005). Müzik sözlüğü. Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
Turhan, S., & Akbıyık, A. (2012). Adıyaman Türküleri ve Oyun Havaları.

İnternet kaynakları

https://aregem.ktb.gov.tr/TR-51109/barak-havalari.html

https://www.repertukul.com/Terimler--Barak

https://www.youtube.com/watch?v=rzVf0EWc_Ys&t=87s(e.t.05.10.2020)

https://www.youtube.com/watch?v=JxCyE5gNRE8(e.t.06.11.2020)

https://www.youtube.com/watch?v=KfoEczMFQqY(e.t.06.11.2020)

Röportaj

Çiçek, S. Eşi, Röportaj Tarihi 28.10.2020

Çiçek, H. Oğlu Röportaj tarihi 29.10.2020

Ardahan, A.P. Yeğeni Röportaj tarihi. 29.10.2020

GELENEKSEL TÜRK MÜZİĞİ BESTEKÂRLARI ARASINDA YER ALAN VECDİ SEYHUN'UN HAYATI VE ESERLERİ

Halil İbrahim KÖROĞLU

- Mail: halilibrahimkoroglu@icloud.com
- ORCID : 0000-0002-6470-9911

KAYNAKÇA

Akpara, Kamil (2019). Türk Müziği Eğitimi Verilen Konservatuvarlarda Viyolonsel Eğitim Öğretiminin Yeri, Önemi ve Kullanım Durumu (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Aydemir, Murat (2016). Türk Müziği Makam Rehberi. İstanbul: Pan Yayıncılık.

Duygulu, Melih (2014). Türk Halk Müziği Sözlüğü. İstanbul: Pan Yayıncılık.

Sayan, Erol (2004). Müziğimize Dair. Ankara: ODTÜ Geliştirme Vakfı Yayıncılık ve İletişim A.Ş.

Rona, Mustafa (1970). Yirminci Yüzyıl Türk Musıkisi. Türkiye Basımevi, İstanbul.

Özalp, Nazmi (2000). Türk Mûsikisi Tarihi II. Cilt. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Özkan, İsmail Hakkı (1984). Türk Musikisi Nazariyatı Ve Usulleri. İstanbul: Yaylacık Matbaası.

Göktaş, U. (2018). "Başlangıç Düzeyi Bağlama Öğrenimine Etki Eden Faktörler", "Türk Müziğine Yönelik Çeşitli Tespitler II", s.95-112, Akademisyen Kitap Evi, Ankara.

MEŞHUR
HAFIZ SAMİ EFENDİ

Engin KORKMAZ

- Mail: korkmazengin2410@gmail.com
- ORCID : 0000-0001-6014-9980

"Aşk odu evvel düşer ma'şuka, ondan aşıka

Şem'i gör kim, yanmadan yandırmadı pervaneyi"

KAYNAKÇA

AK, Ahmet Şahin (2015), Türk Musikisi Tarihi, Akçağ Yayınları, Ankara

ESGİN, Ali (2014), Sosyolojik Soruşturmalar, Siyasal Yayın Dağıtım, Ankara.

GÜRAY, Cenk (2017), Bin Yılın Mirası, Pan Yayıncılık, İstanbul

İmik, Ü. & Haşhaş, S. (2017) Kültür ve Sanat Yaklaşımları, Üniversite Gençliğinin Aşıklık Geleneğine Bakışı, Gece Kitaplığı Yayın Evi, Ankara.

SAĞMAN, Ali Rıza (2014), Meşhur Hafız Sami Merhum, Türkiye Diyanet Vakfı, Ankara

TIRAŞCI, Mehmet (2019), Türk Musikisi Nazariyatı Tarihi, Kayıhan Yayınları, İstanbul.

https://islamansiklopedisi.org.tr/hafiz-sami (Erişim tarihi: 06.11.2020, 00:29)

TÜRK SANAT MÛSİKÎSİ REPERTUVARINA BÜYÜK KATKI SAĞLAYAN BESTEKÂR:
BİMEN ŞEN

Feyzi Berat KAPLAN

- Mail: feyziberatkaplan@gmail.com
- ORCID : 0000-0002-6579-2083

KAYNAKÇA

Ak, A. Ş. (2018). *"Tük Mûsikîsi Tarihi"*, Akçağ Yayıncılık, Ankara.

Başer, F. Â. (2018). *"XIX. Yüzyıl Merkezli Olarak Osmanlı Ermenileri'nde Türk Müziği"*, Post Yayıncılık, İstanbul.

Kerovpyan, A., Yılmaz, A. (2010) *"Klasik Osmanlı Müziği ve Ermeniler"*, Surp Pırgiç Ermeni Hastanesi Vakfı, İstanbul.

Kutluğ, Y. F. (2000). *"Türk Mûsikîsi'nde Makamlar"*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.

Özalp, N. (2000). *"Türk Mûsikîsi Tarihi"*, Cilt 2, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara.

Özcan, N., (2010), "*Bimen Şen", TDV İslam Ansiklopedisi,* Cilt 38, s.533-534, Türk Diyanet Vakfı

Özkan, İ. H. (2011). *"Türk Mûsikîsi Nazariyatı ve Usûlleri"*, Ötüken Neşriyat, İstanbul.

Öztuna, Y. (1969). *"Türk Mûsikîsi Ansiklopedisi"*, Cilt 2, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul.

İnternet Kaynakları

Resim 1 ve Resim 2:
https://katalog.devletarsivleri.gov.tr/Sayfalar/eSatis/BelgeGoster.aspx?ItemId=161186&Hash=9D181D7FB5E932DEABE1D96C4D06CD36B899026B4647B7B089CA90ABB6E5E6A2&Mi=0

Resim 3:
http://earsiv.sehir.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11498/18268/001511156006.pdf?sequence=1

Resim 4 ve Resim 5:
http://earsiv.sehir.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11498/18270/001511153006.pdf?sequence=1

Resim 6:
http://earsiv.sehir.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11498/18267/001511154006.pdf?sequence=1

FOAM ROLLER EGZERSİZ SÜRESİNİN DİKEY SIÇRAMA PERFORMANSI VE ESNEKLİK ÜZERİNE AKUT ETKİLERİ

EDİTÖR

Doç. Dr. İsa SAĞIROĞLU

YAZAR

Serpil SALİ ALİ

EFEAKADEMİ

Foam Roller Egzersiz Süresinin Dikey Sıçrama Performansı ve Esneklik Üzerine Akut Etkileri

Editör: İsa Sağıroğlu ORCID (0000-0003-1436-9960)

Yazar: Serpil Sali Ali ORCID (0000-0002-5619-652X)

E-ISBN: 978-625-7729-37-6

ISBN: 978-625-7729-36-9

1. Baskı: Aralık 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ'ye aittir.

KÜTÜPHANE KARTI

Foam Roller Egzersiz Süresinin Dikey Sıçrama Performansı ve Esneklik Üzerine Akut Etkileri

SAĞIROĞLU, İsa - SALİ ALİ, Serpil

1. Basım, 62 s., 135 x 210 mm. Kaynakça var, Dizin yok.

Anahtar Kelimeler:

1. Miyofasiyal Gevşetme, 2. Masaj, 3. Esneklik, 4. Fasya 5. Güç.

Dizgi - Mizanpaj: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)

Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi

Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL

0212 482 22 00

www.efeakademi.com

Matbaa Adres:

Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.

Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL

0212 483 13 13

www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ 3
İÇİNDEKİLER..... 5
SİMGE VE KISALTMALAR 6
ŞEKİLLER LİSTESİ..... 7
TABLOLAR..... 8
GİRİŞ VE AMAÇ 9
GENEL BİLGİLER 11
FOAM ROLLER 13
FASYA 15
MİYOFASYAL GEVŞETME 17
VOLEYBOLUN TANIMI VE GENEL ÖZELLİKLERİ 29
AEROBİK GÜÇ..... 32
ANAEROBİK GÜÇ 36
GEREÇ VE YÖNTEMLER..... 39
BULGULAR..... 45
TARTIŞMA 48
SONUÇ 50
KAYNAKLAR 51
ÖZGEÇMİŞ 62

KAYNAKLAR

1. Beardsley C, Skarabot J. Effects of self-myofascial release: A systematic review. J. Bodyw Mov Ther 2015;19(4):747-58.

2. Beckett JR, Schneiker KT, Wallman KE, Dawson BT, Guelfi KJ. Effects of static stretching on repeated sprint and change of direction performance. Med Sci Sports Exerc 2009;41(2):444-50.

3. Curran P, Fiore R, Crisco J. A. comparision of the pressure exerted on soft tissue by 2 myofascial rollers. J. Sports Rehab 2008;17:432-444.

4. Benjamin M.The fascia of the limbs and back--a review. J. Anat 2009;214(1):1-18.

5. MacDonald GZ, et al.An acute bout of self-myofascial release increases range of motion without a subsequent decrease in muscle activation or force. The Journal of Strength & Conditioning Research 2013;27(3):812-821.

6. Peacock CA, et al. Comparing acute bouts of sagittal plane progression foam rolling vs. frontal plane progression foam rolling. The Journal of Strength & Conditioning Research 2015;29(8):2310-2315.

7. Peacock CA, et al. An Acute Bout of Self-Myofascial Release in the Form of Foam Rolling Improves Performance Testing. Int J. Exerc Sci 2014; 7 (3): p. 202-211.

8. Mikesky AE, et al. Acute effects of The Stick on strength, power, and flexibility. J. Strength Cond Res 2002;16(3):446-50.

9. Fletcher IM and Jones B. The Effect Of Different Warm-Up Stretch Protocols On 20 Meter Sprint Performance In Trained Rugby Union Players, J. Strength Cond Res 2004; 18(4):885–888.

10. Magnusson P and Renström P. The European College of Sports Sciences Position statement: The role of stretching exercises in sports. European Journal of Sport Science 2006;6(2):87-91.

11. Barnes MF. The basic science of myofascial release: morphologic change in connective tissue. Journal of Bodywork and Movement Therapies 1997;1(4):231-238.

12. Robbins JW and Scheuermann BW. Varying amounts of acute static stretching and its effect on vertical jump performance. J. Strength Cond Res 2008;22(3):781-786.

13. Jaggers J, Swank A, Frost K, and Lee C. The acute effects of dynamic and ballistic stretching on veritcal jump height, force, and power. J. Strength Cond Res 2008;22(6):1844-1849.

14. Dishman JD and Bulbulian R. Comparioson of effects of spinal manipulation and massage on motoneuron excitability. Electromyo Clin Nneuro 2001;41(2):97-106.

15. Willems M, Hale T, Wilkinson C. Effects of manual massage on musclespecific soreness and single leg jump performance after downhill treadmill walking. Medicine Sportiva 1990;13:(61)6.

16. Bergh U and Ekblom B. Physical performance and peak aerobic power at different body temperatures. J. Appl. Physiol 1979;46:885–889.

17. Cheung K, Hume PA, Maxwell L. Delayed onset muscle soreness: treatment strategies and performance factors. Sports Med 2003;33:145 Y.64.

18. Halperin I, Aboodarda SJ, Button DC, Andersen LL, Behm DG. Roller massager improves range of motion of plantar flexor muscles without subsequent decreases in force parameters. Int. J. Sports Phys Ther 2014;9:92 Y.102.

19. McKechnie G, Young WB, Behm DG. Acute effects of two massage techniques on ankle joint flexibility and power of the plantar flexors, Journal of Sports Science and Medicine 2007;6:498-504.

20. Perrıer ET, Pavol MJ, Hoffman MA. The Acute Effects Of A. Warm-Up Including Static Or Dynamic Stretching Oncounter Movement Jump Height, Reaction Time, And Flexibility. J. Strength Cond Res 1925–1931,25(7).

21. Russell A, Wallace T. Self Myofascial Release Techniques. NASM, Thousand Oaks 2005.

22. Fama BJ and Bueti DR. The Acute Effect Of Self-Myofascial Release On Lower Extremity Plyometric Performance. Theses and Dissertations. Paper 2,2011,(12-15).

23. Boyle M. Foam Rolling. Available at: http://www.strengthcoach.com/public/1303. Erişim Tarihi: 21/03/2018

24. Jones DC, James SL. Overuse injuries of the lower extremity: shin splints, iliotibial band friction syndrome, and exertional compartment syndromes. Clin Sports Med. 1987;6 (2):273-290.

25. Sucher BM. Thoracic outlet syndrome--a myofascial variant: Part 2. Treatment. J. Am Osteopath Assoc 1990;90(9):810-812,817-823.

26. John F, Barnes PT. Myofascial Release The ‘‘Missing Link’’ In Your Treatment, https://myofascialrelease.com/downloads/articles/TheMissingLinkInYourTreatment. pdf. Erişim Tarihi: 11/03/2017

27. Langevin HM, Bouffard NA, Badger et al. Dynamic fibroblast cytoskeletal response to subcutaneous tissue stretch ex vivo and in vivo. American Journal of Physiology and Cell Physiology 2005;288:C,747-756.

28. Vernon H, Schneider M. Chiropractic Management of Myofascial Trigger Points and Myofascial Pain Syndrome: A Systematic Review of the Literature. Journal of Manipulative and Physiological Therapeutics 2009;32(1):14-24.

29. Holt BW, Lambourne K. The Impact of Different Warm-Up Protocols on Vertical Jump Performance in Male Collegiate Athletes. Journal of Strength and Conditioning Research 2008;22(1):226-229.

30. www.livestrong.com. Smart Shopping for Foam Rollers. Smart Shopping for Foam Rollers 2009; http://www.livestrong.com/article/441-smart-shopping-foam-rollers/. Erişim Tarihi: 15/04/2018

31. Schleip R, Ja¨ger, H, Klingler W. What is “fascia” ? A. review of different nomenclatures J. Bodyw. Mov. Ther. 2012;16(4).

32. Manheim CJ. The myofascial release manual. New Jersey, USA: Slack Incorporated, 2008.

33. Bell J. Massage therapy helps to increase range of motion, decrease pain and assist in healing a client with low back pain and sciatica symptoms. Journal of Bodywork & Movement Therapies 2008; 12 (3): 281–289.

34. Hotfiel T, et al. Acute effects of lateral thigh foam rolling on arterial tissue perfusion determined by spectral doppler and power doppler ultrasound. Journal of strength and conditioning research 2017; 31 (4): 893-900.

35. Robertson M. Self-Myofascial Release, Purpose, Methods and Techniques, Robertson Tarining Systems, USA: 2008.

36. Shah S, Bhalara A. Myofascial release. Inter J Health Sci Res 2012. 2 (2), 69-77.

37. Swann E, Graner, SJ. Uses of manual-therapy techniques in pain management. I. jatt 2010;7(4).

38. Sefton J. Myofascial Release for Athletic Trainers, Part I: Theory and Session Guidelines. I. jatt 2010;9(1).

39. Club, ML. Foam Rolling Seansı. 2015; http://www.mostlifeclub.com/wp-content/uploads/2014/08/SEANS-PROGRAMI 08.06.2015-14.06.2015-.pdf Erişim Tarihi: 16/04/2018

40. Kuruma H, Taakei H, Nitta O, Furukawa, Y, Shida N, Kamio H, Yanagisawa K. Effects of myofascial release and stretching technique on range of motion and reaction time. J. Phys. Ther. Sci 2013; 25, (2): 169 e 171.

41. Crane J.D., Ogborn D.I., Cupido C., et al. Massage therapy attenuates inflammatory signaling after exercise-induced muscle damage. Sci. Transl. Med 2012;4:119Y23.

42. Kennedy AB, Blair SN. Massage therapy for those who exercise. 2011; http://www.amtamassage.org/approved_position_statements/Massage-Therapy-for-Those-Who-Exercise.html. Erişim Tarihi: 26/05/2017

43. Sherman K, Ezzo J, Khalsa P. Massage therapy: an introduction. 2010; http://www.cam.nih.gov/health/massage. Erişim Tarihi: 22/06/2018

44. Paolini J. Review of myofascial release as an effective massage therapy technique. Athl. Ther. Today. 2009;15:30Y4.

45. Bilge M. Stretching İlkeleri – Egzersiz Dağarcığı, Ankara: Nobel Yayıncılık, 1. Basım, 2013.

46. TVF Voleybol Resmi Oyun Kuralları, Ankara: Türkiye Voleybol Federasyonu 1983;10-78.

47. https://www.ansiklopedim.com/detay/234/Voleybolun-Tarihi-Ve-Oyun-Kurallari.html Erişim Tarihi: 25/06/2018

48. Acar, F. Bayan Futbolcuların Motorik ve Morfolojik Özelliklerinin Performansa Etkisi (tez). İstanbul: Marmara Üniversitesi Saglık Bilimleri Enstitüsü Beden Egitimi ve Spor Anabilim Dalı; 1995.

49. Sifaver AÜ. Sezon Öncesi Sekiz Haftalık Antrenman Uygulamasının Selçuk Üniversitesi Bayan Voleybol Takımının Vücut Kompozisyonuna ve Anaerobik Güce Etkilerinin Arastırılması (tez). Konya: Selçuk Üniversitesi Saglık Bilimleri Enstitüsü Beden Egitimi ve Spor Anabilim Dalı; 1991.

50. Smith DJ, Robets D. Physical, Physiological and Performance Differences Between Canadian National Team and Universiade Volleyball Players. J. Sports Sci 1992;(10): 131-138.

51. Günes Z. Sporcu ve Beslenme: Antrenör ve Sporcu El Kitabı, 2. Baskı. Ankara: Nobel Yayın Dagıtım, 2000.

52. Ergen E, Demirel H, Güner R, Turnagöl H, Basoglu S, Zergeroglu AM, Ülkar B. Egzersiz Fizyolojisi, Ankara: 2002.

53. Sönmez GT. Egzersiz ve Spor Fizyolojisi. Ankara: 2002:1-20.

54. McArdle WD, Kach F, Kach VL. Exercise Physiology: Energy, Nutrition and Human Performance, 5. Edition. USA: 2005.

55. Günay M, Cicioglu İ. Spor Fizyolojisi, 1. Baskı. Ankara: 2001:67-74.

56. Günay M. Egzersiz Fizyolojisi:1. Baskı. Ankara: 1998:72.

57. Hermansen L, Medbø JI. The Relative Significance of Aerobic and Anaerobic Processes During Maximal Exercise of Short Duration. Med. Sci. Sports Exerc. 1984; 17,56-67.

58. Fox EL, Bowers RW, Foss ML (Çeviri: M. Cerit). Beden Egitimi ve Sporun Fizyolojik Temelleri. Ankara: Bagırgan Yayımevi, 1999.

59. Dündar U. Antrenman Teorisi:2. Baskı.Ankara: 1995: 15-18,128-134.

60. Bengü M. 2013-2016 Voleybol, Ankara: Adam Yayıncılık ve Matbaacılık A.S. 2016:1-4.

61. Ganong WF. Review of Medical Physiology, 22. Edition, New York, USA: 2005.

62. Panton L. Aerobic Exercise Training Responses in Young and Elderly Men And Women. N. Med. and Sci. in Sport and Exercise 1993;25(5):579-583.

63. Sezen M. Farklı Aerobik Nitelikli Dayanıklılık Antrenmanlarının Aerobik Güç, Vücut Kompozisyonu ve Kan Basınçlarına Etkisi (tez). Ankara: Gazi Üni. Saglık Bilimleri Enstitüsü Bed. Egt. Ve Spor Anabilim Dalı; 1995.

64. Eler S, Yıldıran İ, Sevim Y. Bir Sezonluk Antrenman Periyotlaması Boyunca Üst Düzey Erkek Hentbolcülerin Bazı Motorik ve Fizyolojik Parametrelerinin İncelenmesi. Gazi Bed. Egt. ve Spor Bil. Dergisi 1996;4(3):25-34.

65. Tamer K. Farklı Aerobik Antrenman Programlarının Serum Hormonları, Kan Lipitleri ve Vücut Yag Yüzdesi

Üzerine Etkisi, Gazi Üni. Beden Egitimi ve Spor Bilimleri Dergisi 1996;1(1)1-11.

66. Altun P. Orta Yaslı Sedanter Bayanlarda 3 Aylık Egzersizin Bazı Fiziksel ve Fizyolojik Parametreler Üzerine Etkisi (tez). Samsun: Ondokuz Mayıs Üni. Saglık Bilimleri Enstitüsü Beden Egitimi ve Spor Anabilim Dalı; 1998.

67. Kaynak K. Türkiye II. Liginde Yer Alan Bazı Voleybol Takım Oyuncularının Müsabaka Dönemindeki Fiziksel Parametrelerinin Karsılastırılması (tez). Kayseri: Erciyes Üni. Saglık Bilimleri Enstitüsü Beden Egitimi ve Spor Bilimleri Anabilim Dalı; 1997.

68. Dönmez B. M.T.A. ve Şekerspor Serbest Takım Güreşçilerinin Seçilmiş Bazı Fizyolojik Özelliklerinin Ölçümü ve Karşılaştırılması (tez). Ankara: Gazi Üni. Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı; 1989.

69. Senel Ö. Effects of Continuous and Interval Running Programs on Aerobic and Anaerobic Capacities of High School Boys Aged 14–16 Years (tez). Ankara: ODTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Beden Egitimi ve Spor Anabilim Dalı; 1991.

70. Ersoy G. Egzersiz ve Spor Yapanlar için Beslenme, 3. Baskı. Ankara: 2004.

71. Green S, Dawson BT, Goodman C, Carey MF. Anaerobic ATP Production and Accumulated O2 Deficit in Cyclists. Med. Sci. Sports Exerc 1996;28(3):315-321.

72. Yılmaz E. Ölçme ve Degerlendirme. Gazi Üni. Teknik Egitim Bölümü Matbaası, Ankara; 1994;119.

73. Karatosun H, Muratlı S, Erman A, Yaman H. Anaerobik Güç ve Kapasite ile Vücut Kompozisyonu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Dinamik Spor Bilimleri Dergisi, 1999;1(1):53-57.

74. Sağiroğlu İ. Acute effects of applied local vibration during foam roller exercises on lower extremity explosive strength and flexibility performance. European Journal of Physical Education and Sport Science 2017; 11 (3): 20-31.

75. Sağiroğlu, İ, Kurt C, Pekünlü E, Özsu, İ. Residual effects of static stretching and self-myofascial-release exercises on flexibility and lower body explosive strength in well-trained combat athletes. Isokinetics and Exercise Science, 2017; 25(2), 135-141.

76. Okamoto TM, Ikuta K. Acute effects of self-myofascial release using a foam roller on arterial function. The Journal of Strength & Conditioning Research 2014;28(1):69-73.

77. Behara B, Jacobson BH. Acute Effects of Deep Tissue Foam Rolling and Dynamic Stretching on Muscular Strength, Power, and Flexibility in Division I. Linemen. J. Strength Cond Res, 2017; 31 (4): 888-892.

78. Simmonds N, Miller P, Gemmell H. A. theoretical framework for the role of fascia in manual therapy. J. Bodyw Mov Ther 2012;16 (1): 83-93.

79. Paolini J. Therapeutic modalities: Review of myofascial release as an effective massage therapy technique. I.JATT 2010;14(5).

80. Lindsay M, Robertson C. Fascia: Clinical applications for health and human performance. Clifton Park, N.Y.: Delmar. xix2008;284

81. Sullivan K, Silvey DJ, Button DC, Behm DG. Roller-massager application to the hamstrings increases sit-and-reach range of motion within five to ten seconds without performance impairments. International Journal of Sports Physical Therapy 2013;8(3): 228-236.

ÖZGEÇMİŞ

Serpil SALİ ALİ

Doğum tarihi: 30/12/1975

EĞİTİM:

1982 - 1987: İlkokul, Komotini Maronia A'Bakos / Azınlık İlkokulu (Yunanistan Komotini maronia), Komotini.

1988 - 1991: Ortaokul, Edirne Kız Teknik ve Meslek Lisesi, Edirne.

1991 - 1994: Lise, Edirne Meslek Lisesi (Yapı Ressamlığı bölümü), Edirne.

1996 - 2003: Lisans, Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü, Bursa.

2011 - 2019: Yüksek Lisans, Trakya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Edirne.

Görsel Algıda
Grafik, Tasarım, Sinema

Editör
Dr. Ghonche GHOJOGHI

EFEAKADEMİ

Görsel Algıda Grafik, Tasarım, Sinema

Editör: Ghonche GHOJOGHI ORCID (0000-0002-2218-5742)

ISBN: .....

1. Baskı: Aralık 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ'ye aittir.

KÜTÜPHANE KARTI

Görsel Algıda Grafik, Tasarım, Sinema
GHOJOGHI, Ghonche
1. Basım, 196 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. Grafik, 2. Tasarım 3. Sinema.

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)

Kapak Tasarım: Ghonche GHOJOGHI (ghonche_3261@yahoo.com)

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

EDİTÖRDEN 5
Ghonche Ghojoghi

GRAFİK TASARIMINDA DİJİTAL ART YAPIM TEKNİKLERİ 7
Ghonche Ghojoghi

RUH DÜNYAMIZIN AYNASI OLARAK MİNECRAFT OYUNU 21
Emre Yıldırım

GÖSTERGESEL ANLAMDA DANTE 01 FİLMİNİN ''BİLİNÇTEN BEYİNLERİ YÖNETİM ÇÖZÜMLEMESİ'' 43
Erkan Çiçek

BELEDİYELERİN BİLGİLENDİRME AFİŞLERİNİN ALGILANMA DURUMLARININ İNCELENMESİ: ESENLER İLÇESİ ÖRNEĞİ 59
Mehmet Taragay Ayçe, İbrahim Yılmaz, Orhan Sevindik

'KLASİK TABLOLARIN DİJİTAL SANAT MERCEĞİNDE YAPI-SÖKÜMÜ, RİNO STEFANO TAGLİAFİERRO"NUN 'GÜZELLİK' [*BEAUTY*] YAPITININ İNCELENMESİ.' 93
Ziyad Guliyev

TÜRK HALILARINDA GÖRSEL SANATLAR BAĞLAMINDA YILDIZ YANIŞI İKONOĞRAFİSİ VE TASARIM ÖZELLİKLERİ 111
Ahmet Aytaç

POSTMODERNİZM VE SİNEMA İLİŞKİSİ 131
Ali Öztürk

GRAFİK SANATLAR VE HAT SANATINDAKİ GRAFİK DEĞERLER 147
Mustafa Savaş Çevik

GÖRSEL OLARAK SİNEMADA ÜRÜN YERLEŞTİRME; MANDIRA FİLOZOFU 2: İSTANBUL ÖRNEĞİ 159
Erkan Çiçek

MAKROEKONOMİK BİR BAKIŞ AÇISIYLA DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLARIN (DYY) TÜRKİYE EKONOMİSİNDEKİ ETKİLERİ 167
Hasan Alpago

GAME THEORY AND ITS PLACE IN SOCIO-ECONOMIC LIFE 181
Hasan Alpago

BÖLÜM 1

GRAFİK TASARIMINDA DİJİTAL ART YAPIM TEKNİKLERİ

Ghonche GHOJOGHI*

GİRİŞ

Görsel sanatlar, güzellik ve zevkle ilgilenen sanatlar için kullanılır. Bu terim ilk defa Fransızcada beaux arts olarak, resim, heykel, baskı gibi görsel sanatları tanımlamak için kullanılmıştır. Günümüzde daha çok, klasik veya akademik sanatla bağlantılı olan geleneksel görsel sanatlar anlamına gelir. Güzel sanatlar teriminin ortaya çıkışındaki motivasyon, resim, heykel gibi görsel sanat dallarını; tekstil, seramik gibi zanaat ve uygulamalı sanatlardan ayırmaktı. Buradaki "güzel", sanat eserinin niteliğini değil, disiplinin estetikle bağlantısını vurgulamak için kullanılmıştır. Günümüzde icra edilen ve sadece resim, heykel ve baskıyla kısıtlı olmayan modern ve çağdaş sanat eserleri için açıklayıcı ve kapsayıcı olmadığından, buna alternatif olarak görsel sanatlar tabiri kullanılmaktadır (Çiçek, 2017:354).

Bu bilgilerden hareketle günümüzün yeni medyası internet, bilginin yönetiminin ele geçirilerek yönetilip yönlendirilmesi tehlikesi bir yanda tutulduğunda, belki de paylaşım ve sanatsal tüketim olgusunun en yoğun var olduğu bir alan olarak belirmektedir.

Nasıl ki ortaya çıkışıyla birlikte yeni sanat akımlarını doğuran fotoğraf, sanayi çağının göz bebeği ve popüler kitle sanatlarından en önemlisi olduysa, belki de "fotoğraf sonrası" (post-photographic) çağın göz bebeği de bilgisayar ve internet olacaktır. Bilgisayara eklemlenmiş olarak varlığını sürdüren fotoğraf aslında günümüzün en önemli görsel mecralarından birisidir. Elektroniğin fotoğrafçılığa girmesiyle fotoğraf makinelerinin temel yapısı ve özelliği fazla değişmemiştir. Yalnızca teknolojinin artması ile film ortadan kalkarak yerini dijital (sayısal) kayıt ve görüntü oluşturma sistemine bırakmıştır. Fotoğrafçılığın çok geç tanıştığı bu

* Dr. Öğr.Üye., Nişantaşı Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi, Grafik Tasarımı Bölümü. ORCID ID: 0000-0002-2218-5742

KAYNAKÇA

ÇİÇEK, Erkan (2017). Görsel ve Kavramsal Sanatlarda Yasam Boyu Ögrenme Açısından Fotograf ve Medya Okuryazarlığı, Uluslararası Sosyal Arastırmalar Dergisi, Cilt 10, Sayı 51, S. 353-360.

ÇİÇEK, Erkan (2018). II. Abdülhamid Dönemi Yıldız Fotoğraf Albümlerinin Siyasal-Sosyal ve Teknik açıdan Incelenmesi, Uluslararası Sosyal Arastırmalar Dergisi, Kış, Cilt 11, Sayı 59, S. 476-483.

GRONLUND, Melissa (2016). Contemporary Art and Digital Culture, Taylor & Francis Group publishes, United Kingdom, S. 56-210.

GÜNAY, Mustafa. AYDOĞMUŞ ÖRDEM, Özlem. Editör (2019). Sinema Filmlerinde Postmodern Anlatı: "Ucuz Roman" (Pulp Fiction), Kitap: Sosyal Bilimler Araştırmaları II, ISBN 978-605-258-621- 1 Akademisyen Yayınevi Sayfa 9-33.

KHOLEİF, Omar (Editor),(2018), I Was Raised On The Internet, Prestel Publishing, London, S.68-95.

PAUL, Christiane (2015). Digital Art, Third edition, Thames & Hudson Inc, New York, S. 105- 256

TOPÇU Y. Gürhan, Editör (2020). 'Değişken Bir Kavram Olarak Postmodernizm, Sinema ve Anlam Yaratma İlişkisi', İletişimde Güncel Çalışmalar Akademisyen Yayınevi ISBN 978-605-258-884-0 , Sayfa 151-162.

https://www.narsanat.com/digital-art-nedir/

https://jestor.ir/blog/%D8%AF%DB%8C%D8%AC%DB%8C%D8%AA%D8%A7%D9%84-%D8%A2%D8%B1%D8%AA-%DA%86%DB%8C%D8%B3%D8%AA%D8%9F

http://www.birkarefotograf.com/dijital-manipulasyon-nedir/

https://jestor.ir/blog/%D8%AF%DB%8C%D8%AC%DB%8C%D8%AA%D8%A7%D9%84-%D8%A2%D8%B1%D8%AA-%DA%86%DB%8C%D8%B3%D8%AA%D8%9F

BÖLÜM 2

RUH DÜNYAMIZIN AYNASI OLARAK MİNECRAFT OYUNU
MİNECRAFT AS A PSYCHOLOGİCAL REFLECTİON OF THE GAMER

T Emre YILDIRIM*

Öz

Video oyunları bilincdışı arzularımıza bir ayna tutar. Oyuncu için ekran gerçekliği arkada bırakan bir geçit gibidir, buradan geçerek kendi bilincdışında gezinip durur. İnsan zihni çocuklukta veya bebeklikte sıkışıp kalmış bir olayı çözmek için o anıya tekrar tekrar gitmeye ihtiyaç duyar. Bu zihnin kendi içinde yaptığı bir zaman yolculuğu gibidir. Bu süreç sayesinde psikoterapi tedaviye yönelik uygulamalar yapar. Amaç gecmişe daha farklı, tedavi edici, hayat kalitesini yükseltici bir açıdan bakmaktır. Üstelik bütün bir insan ırkı olarak zaman zaman bu tedaviye yönelik geri gidişleri bir profesyonelin gözetimi dışında, seans olmadan da sezgisel olarak yaparız. Yaptığımız pek çok aktivite kendi tedavimiz hedeflidir. Arkadaşlarla yapılan bir sohbet, uzun bir yürüyüş, bir film izleme, sanatsal çalışmalar, spor faaliyetleri, fal bakma, dedikodu yapma, ve elbetteki her türlü oyun ve online video oyunlar da bu grubun içerisindedir. Tezimiz bir online video oyunu olan Minecraft'ın oyuncuların ruhsal durumununa bir ayna görevi yaptığıdır. Araştıracağımız bu sürecin nasıl geçekleştiği ve insan zihninin erken gelişim dönemlerinde hangi basamağı yansıttığıdır. Baktıgımız en temel sorular şunlar olacaktır: Minecraft'ın temsil ettiği ruhsal alan nedir? Bu süreç zihnimizde nasıl çalışır? Oyun boyunca hangi sorunların çözümüyle uğraşır bilinçdışımız?

* Doçent Dr. University of the Bahamas, Journalism and Media Communication Department. Eposta: emre.yildirim@ub.edu.bs, ORCID ID:0000-0002-5155-3823

KAYNAKÇA

Anthony, Jason (2015). Current Key Perspectives in Video Gaming and Religion. Gamevironments. Universitat Bremen. Sayı 3, s10-11.

Apperley, Thomas (2015). Glitch Sorting: Minecraft, Curation and the Postdigital. Postdigital Aesthetic. Editors: Berry D M & Dieter M. London: Palgrave Macmillan,

BBC News Online, (2007, 9 Haziran). Cathedral row over video war game, UK News Section. http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/england/manchester/6736809.stm

Bosman, Frank G. (2016). 'The poor carpenter': Reinterpreting Christian Mythology in the Assassin's Creed Game Series. Gamevironments. Bremen: Universitat Bremen. Sayı 4, s61.

Bosman, Frank G. (2016). The Word Has Become Game: Researching Religion in Digital Games Online. Heidelberg Journal of Religions on the Internet. Heidelberg: Heidelberg University Publishing, Cilt 11, s28-29.

Budak, Selçuk (2004). Psikoloji Sözlüğü. İstanbul: Litera Yayıncılık.

Civil, Ş. Berrin (2003, Haziran 30). Tedavide Hipnoz. Cafe Sağlık, Sky TV.

Freud, Sigmund (1974). Amatör Psikanalizi. İstanbul: Bozok Yayınları.

Giddens, Anthony (2009). Sosiology, 6th edition. Polity Press, Cambridge UK

Harzadın, Timur (2020, Haziran 12). Z Kuşağı Psikolojisi; Online Konferans, Bölüm I. YouTube Video. https://www.youtube.com/watch?v=O5ogzWbANF0&t=65s

Hockey, Luke (2004). Film Çözümlemesinde Jungcu Yaklaşım. İstanbul: Es Yayıncılık.

Izgâr, Hüseyin (2008). Carl Gustav Jung ve Kültürel Piskoloji. Eğitime Bakışlar-1. Editor: A M Sunbul. Konya: Eğitim Kitabevi Yayınları.

Jung, C. G. (2000). Analitik Psikolojinin Temel İlkeleri. İstanbul: Cem Yayınevi.

Jung, C. G. (2014). Jung Psikolojisi: Bir Psikoloji & Modern Psikanaliz Kuramı. Editör: Saatçıoğlu Fulya ve Ukray Murat. İstanbul: E-Baskı: ekitaprojesi.com.

Kelly, Spencer (2020 Mayıs 22). Music in the Time of Pandemic. BBC Click. YouTube Video. https://www.youtube.com/watch?v=TCczqD9Ruyw

Lobel, Adam; Rutger, C. M. E. Engels; Lisanne L. Stone ; William, J. Burk; Garnic, Isabela (2017). Video Gaming and Children's Psychosocial Wellbeing: A Longitudinal Study. Journal of Youth Adolescence, Cilt 46, Sayı 4, s892.

May, Rollo, (2003). Yaratma Cesareti. İstanbul: Metis Yayınları.

Miller S. A., Church E. B., Poole C., (2020), "How Fantasy and Reality Develop as Children Grow", Chronicler of Early Childhood Today. https://www.scholastic.com/teachers/articles/teaching-content/ages-stages-magical-thinking/

Özakkaş, Tahir (2004)/ Bütüncül Psikoterapi. İstanbul: Litera Yayıncılık.

Price, Susannah (2018). Designing Public Spaces Using Minecraft Brings Refugees and Local Communicties Together in Northern Kenya. UNHABITAT Media Center. https://unhabitat.org/designing-public-spaces-using-minecraft-brings-refugees-and-local-communities-together-in-northern-kenya

Simpson, Billy (2017, Haziran 23). Minecraft: The Story of Minecraft. 1091 ON DEMAND YouTube Video. https://www.youtube.com/watch?v=1rOUfNa7dxM

Subbotsky, Eugene. (2010). Magical Thinking and Children's Cognitive Development. Magic and the Mind: Mechanisms, Functions, and Development of Magical Thinking and Behavior , Oxford: Oxford University Press.

Warren, Tom (2020, 18 Mayıs), Minecraft still incredibly popular as sales top 200 million and 126 million play monthly. The Verge Magazine, Vox Media. https://www.theverge.com/platform/amp/2020/5/18/21262045/minecraft-sales-monthly-players-statistics-youtube?utm_campaign=tomwarren&utm_content=chorus&utm_medium=social&utm_source=twitter&__twitter_impression=true

Wildt Lars de, Aupers, Cindy Krassen and Lulia Coanda (2018). 'Things Greater Than Thou' Post-ApocalypticReligion in Games. The Sacred & the Digital Critical Depictions of Religions in Video Games, Basel MDPI, Nisan, Özel Sayı, s30.

Wold Health Organization-WHO, (2018, Eylül 14). Gaming Disorder. Department of Communication, News Room. https://www.who.int/news-room/q-a-detail/gaming-disorder

Yıldırım, T., Emre, (2013). Klinik Reklamcılık: Reklam Sürecinde Psikodinamik ve Psikolojik Rahatsızlıkların Kullanımı, Yıldız Teknik Üniversitesi Matbaası, İstanbul.

BÖLÜM 3

GÖSTERGESEL ANLAMDA DANTE 01 FİLMİNİN ‘‘BİLİNÇTEN BEYİNLERİ YÖNETİM ÇÖZÜMLEMESİ’’

Erkan ÇİÇEK*

ÖZ

Zaman içinde gelişen ve yaygınlaşan kitle iletişim araçlarındaki ses ve görüntüler insanları etkilemekte, yaşamların her anını şekillendirmektedir. Sinema psikolojik bir ihtiyacın yansımasıdır. Mitoslarla sanatın yani sinemanın; insan merkezli bir yaşamda, aynı ihtiyacın kabul görmüş halidir diyebiliriz.

Bu çalışmada; Politik anlamda **“bilinçten beyinlere giden yönetim anlayışı”** söz konusudur. Yani bilinç saf enerji ise beyin bizim için cüzi enerjiye konumunda olmaktadır. Öze ulaşmış, gerçeği özümsemiş Hz. Muhammed için Bilinç, cüzi yada sınırlı enerji olarak varlığını sürdüren insanlar için ise Beyin diyebiliriz. Yani Dante 01 filmini de bu yönetimsel şema ya da semboller üzerinde okuyabiliriz.

Dante 01 Filminde, “dünyayı bir hapishane olarak düşünürsek film karakterlerinin tümü yani 7 kişinin de bu hapishanede bulunan mahkumlar olarak düşünebiliriz.” Dünya, cehennem (güneş) tarafından yutulduğunda yani kıyamet dediğimiz süreci yaşarken bu mahkümlar kendilerindeki açılıma göre ya dünya ile beraber cehennem tarafından yutulacak ya da cehennemin içinden geçişi başaracaklardır. Bu açıklama **işin fiziki boyutunu** oluşturmaktadır.

Bir de çözümlemede **mana boyutu** açısından açıklama yapılacak olursa; bu mahkumları 7 mertebe boyutu ile ilişkilendirebiliriz. Mahkumları özelliklerine göre bilinç boyutlarına (mertebelere) yerleştirip, bu boyutların

* Dr. Öğr. Gör.,Yıldız Teknik Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi, ORCID ID: 0000-0002-3935-7117

KAYNAKÇA

Arslan, Coşkun. Hamarta, Erdal. Yılmaz, Hasan. **Eğitim Psikolojisi**, İstanbul: Çizgi Kitapevi, 2014

Carl Gustavei, Yung. **Analitik Psikolojinin Temel İlkeleri**, Çev. Kam Şipal, Kamuran, İstanbul: Cem Yayınevi, 2000, s.229

Ersoy, Mehmet Akif. **Kur'an Meali**, Fecr-27. Ayet, İstanbul: Mahya Yayınları, 2012

Ersoy, Mehmet Akif. **Kur'an Meali**, Kıyamet-2. Ayet, İstanbul: Mahya Yayınları, 2012

Hulusi, Ahmet. **Bilincin Arınışı**, İstanbul: Kitsan Yayınevi, 2005

Hulusi, Ahmet. **Allah İlminden Yansımalarla Kur'an-i Kerim Çözümü**, Şems- 9. Ayet, Kitsan Yayınevi, 2009

Hulusi, Ahmet. **Allah İlminden Yansımalarla Kur'an-i Kerim Çözümü**, Hac-75.Ayet, İstanbul: Kitsan Yayınevi, 2009

Kaya, Nüsret. **Benim Adım Cenin**, İstanbul: Abis Yayınevi, 2005, s79

Öztürk, Yaşar Nuri. **Kur'an-ı Kerim Meali**, Fecr-28. Ayet, İstanbul: Yeniboyut Yayınevi, 2004

Öztürk, Yaşar Nuri. **Kur'an-ı Kerim Meali**, Yusuf-53. Ayet, İstanbul: Yeniboyut Yayınevi, 2004

Yıldırım, Suat. **Peygamberimiz'in Kuran-ı Tefsiri**, Fecr-30. Ayet, İstanbul: Işık Yayınları, 2014

Yıldırım, Suat. **Peygamberimiz'in Kuran-ı Tefsiri**, Araf- 16-17. Ayetler, İstanbul: Işık Yayınları, 2014

Yıldırım, Suat. **Peygamberimiz'in Kuran-ı Tefsiri**, Şems-8-10. Ayetler, İstanbul: Işık Yayınları, 2014

Dijital Kaynaklar

http://www.renklisitem.net/**mit-nedir**.html#ixzz3KZT9Ph6X/27.11.2018)

http://www.turkmmo.com/**felsefe-sosyoloji-psikoloji/**74595-mit-amp-mitoloji-nedir.html/25.11.2018

http://www.**filmlerim.com/makale**/6715/111.11.2018

BÖLÜM 4

BELEDİYELERİN BİLGİLENDİRME AFİŞLERİNİN ALGILANMA DURUMLARININ İNCELENMESİ: ESENLER İLÇESİ ÖRNEĞİ

Mehmet Taragay AYÇE[*]

İbrahim YILMAZ[**]

Orhan SEVİNDİK[***]

1. GİRİŞ

Günümüzde insan nüfusunun hızla artması ve gelişen teknoloji yaşamlarımızı farklı şekillerde etkilemesiyle birlikte hayatın her alanında değişimler olmuştur. Teknolojik gelişmeler ile birlikte bilim dalları da farklı disiplinler ile birlikte çalışmaya ve onlardan etkilenmeye başlamışlardır. Bu oluşum tasarım dünyasında farklı disiplinlerin doğmasına neden olmuştur. Bilgilendirme halkla ilişkilerden sonra tasarımın da içine dahil olduğu konu olarak günümüzdeki yerini almıştır. Başka bir deyişle, bilgilendirme tasarımı, kullanıcısının ihtiyaç duyduğu bilgiyi hızlı ve anlaşılır biçimde düzenleyerek kitlelere sunan bir alan haline gelmiştir.

Yapılmış olan araştırmada görseller, veri grafikleri, yönlendirme işaretleri, semboller, ikonlar ve işaretlendirme sistemleri, sergileme grafikleri, piktogram ve masaüstü yayıncılığı ile internette kullanılan tasarım destekli bilgilendirme uygulama alanları olarak kabul edilir. Ancak reklam afişlerinin, bilgilendirme amaçlı tasarımları açısından değerlendirilmesi günümüzde afiş tasarımlarını farklı bir yere koymaktadır. Görsel bir şölen

[*]Dr. Öğr. Üye., İstanbul Arel Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, mehmetayce@arel.edu.tr, ORCID ID: 0000-0001-2345-6789

[**] Dr. globalgrafik@gmail.com, ORCID ID: 0000-0001-6224-2118

[***] Dr. Öğr. Üye., İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu, orhansevindik@istanbul.edu.tr, ORCID ID: 0000-0001-6162-7016

HOLTZSCHUE, Linda, (2009) *Rengi Anlamak,* (Çev: Fuat Akdenizli), (Cilt, 1. Baskı), İzmir, Duvar Yayınları, s:1,3

İLİSULU, T. İ. (2017). *Bilgilendirme Tasarımı ve Eğitimdeki Yeri*. Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, Cilt 6, Özel Sayı 1, S. 195-213

KARAALİOĞLU, S. (2015). *Görsel Kültürde Bilgilendirme Tasarımı Ürünleri: Üniversite Kampüsleri. The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication* - TOJDAC, Cilt 5, Sayı 4, S. 87-97

KARASAR, N. (2013). Bilimsel Araştırma Yöntemi, 25. Basım, Nobel Yayınları, Ankara.

LEHİMLER, L. (2018). *Afiş Tasarımında İki Dil Kullanımı*. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Aralık 2018, 22(4) S. 2381-2405

MEHL, R. (20013). Playing with Color, 50 Graphic Experiments for Exploring Color Design Principles. Rockport Publishers.

MERCİN, L. (2017). *Müze Eğitimi, Bilgilendirme ve Tanıtım Açısından Görsel İletişim Tasarımı Ürünlerinin Önemi*. Milli Eğitim. Cilt 214, Bahar, S. 209-237

MERTER Ender, (2008), *Cumhuriyeti Afileyen Adam İhap Hulusi Görey 110 Yaşında*, (Cilt 2. Baskı), İstanbul Literatür Yayınları s:86

MUTLU. M. (2007). *Kitle İletişiminde Sorunlar ve Sorumluluklar*, (Cilt 1. Baskı) İsanbul: Okumuş Yayınları, S.15, 16, 20

OSKAY, Ü. (2000). *Kitle Haberleşme Teorilerine Giriş*, 1. Basım, Der Yayınları, İstanbul

SHERIN, A. (2012). Design Elements: Color Fundamentals. Rockport Publishers.

ŞİMŞEK YÜKSEKBİLGİLİ, N. (2016). *Afiş Tasarımında Dikkate Alınan Kriterlerin Algılanmasının Analizi*. Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 1 (1) , 33-46 .

TAŞÇIOĞLU, M, ERDOĞAN AYDIN, D. (2015). *Grafik Tasarımın Bilgilendirme ve Yönlendirme Tasarımındaki Rolü ve Londra-Eskişehir Örnekleri Üzerinden Bir İnceleme.* Sanat ve Tasarım Dergisi, 5 (2), 227-245. DOI: 10.20488/austd.19088

TEKİN, H. H. (2006). *Nitel Araştırma Yönteminin Bir Veri Toplama Tekniği Olarak Derinlemesine Görüşme*. İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi, Cilt 3, Sayı 13, S. 101-116

TEKİN, M. (1996). *Yetişkin Eğitiminde Radyo ve Televizyon*, 1. Basım, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara

TÜRMÜKLÜ, A. (2000). Eğitimbilim Araştırmalarında Etkin Olarak Kullanılabilecek Nitel Araştırma Tekniği: Görüşme. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, Cilt 6, Sayı 5, S. 543-559

USLU, Yaşar (2017). Grafik Tasarımda Mükemmellik, Kusurluluk Afişler (Cilt 1. Baskı). Bursa: Ekin Yayınevi. S. 18, 27, 37

VARCAN N., TARAKTAŞ A., HACIKÖYLÜ C., (2013), Ed. Canatay HACIKÖYLÜ, *Yerel Yönetimler*, (Cilt 1. Baskı), Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Yayınları, s:3,4

Tezler

AYÇE M. Taragay. (2016). *Türkiye'de Politikaların Algılanmasında Grafik Tasarımın Yeri (7 Haziran – 1 Kasım 2015 Seçimleri). İstanbul. Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Grafik Tasarım Ana Sanat Dalı. s..70*

DURSİN, A. (2013). *Hacettepe Üniversitesi Beytepe Yerleşkesi için Görme Engellilere Yönelik Bilgilendirme Tasarımı,* Ankara, Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, s.

ÇİTÇİ, E. (2019). *Bilgilendirme Tasarımı İlkeleri Bağlamında Reklam Afişlerinin İncelenmesi*, Burdur, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi

YÜCEBAŞ, Ç. (2006). *Grafik Tasarımda Görsel Bütünlük Oluşturmada Tipografi ile Görseller Arasındaki İlişki ve Sanat Eğitimindeki Yeri*, (Cilt 1. Baskı) İzmir, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, s. 59

TEMUR, A. (2017), (Cilt 1. Baskı), *Basın İlanlarında İllüstrasyonun Görsel İletişim Tasarımı Açısından İncelenmesi ve Uygulama Çalışmaları*, İstanbul, Işık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, S. 15,22

İnternet Kaynakları

http://www.brandingturkiye.com/font-nedir-font-bulma-ve-font-yukleme/ (E. T. 09.02.2020)

https://www.matbuu.com/blog/kullandiginiz-tipografi-tasariminizin-degerini-nasil-etkiliyor-bolum-2.html (09.02.2020)

https://www.matbuu.com/blog/kullandiginiz-tipografi-tasariminizin-degerini-nasil-etkiliyor-bolum-2.html (09.02.2020)

Katkı Veren Kurum ve Kuruluşlar

Esenler Belediye Başkanlığı Kültür Müdürlüğü, Kadir Topbaş Merkezi Tasarım Bölümü

Esenler Belediye Başkanlığı Kadir Topbaş Merkezi Ajansı

BÖLÜM 5

‘KLASİK TABLOLARIN DİJİTAL SANAT MERCEĞİNDE YAPI-SÖKÜMÜ, RİNO STEFANO TAGLİAFİERRO”NUN ‘GÜZELLİK’ [*BEAUTY*] YAPITININ İNCELENMESİ.’

Ziyad Guliyev*

Özet

Bu çalışma teknik olanakların sanatın yeni ifade biçimleri, farklı narrative yapıların ortaya çıkması için belirli disiplin içerisinde yapmış olduğu katkılara değinmektedir. 90‟lar sonrası gelişen teknolojik araçlarla birlikte, sanatın fizikle, matematikle, teknoloji ile birlikte inşası için büyük imkânlar yaratılmış, disiplinler arası çalışmalar bağlamında hibrit yapılar ortaya çıkmıştır. Video-art bu bağlamda teknik ve sanat ilişkisinin sonucu olarak değerlendirilebilir niteliktedir. Bu çalışmada Rino Stefano Tagliafierro‟nun „Güzellik‟ [*Beauty*] isimli video-artı teknoloji ve sanat ilişkisinin yeni olanakları ve Derrida‟nın „yapı-söküm‟, Benjamin‟in „aura‟ kavramları bağlamında incelenecektir.

Anahtar Sözcükler; Dijital Sanat, Video-Art, Yapı-Söküm.

Giriş

Alan Turing‟in modern bilgisayarların teorik temellerini atmasıyla „binary code‟ (Turing, 1937) narratolojinin yeni alanı olan dijital narratoloji disiplini geliştirmiş oldu. Anlatının (narrative) kendine bulduğu dijital alanla birlikte sanat nesnel dokunmalardan, metalardan

* Dr. Öğr.Üye., Nişantaşı Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi, İletişim Tasarımı Bölümü, ORCID ID: 0000-0003-0720-3698

KAYNAKÇA.

Altunay, D. (2013). **Video Sanatında Yapı Çözümü: Araç ve Mesaj Olarak Video**. Selçuk İletişim, 4 (2), 234-239 .

Apter, M. J. (1969) **"Cybernetics and art."** Leonardo: 257-265.

Baudrillard, J. and Paul F. (1983) **Simulations.** New York: Semiotext (e),

Baudrıllard, J. (2004) **Tam Ekran**, Çev.Bahadır Gülmez, Y.K.Y. İstanbul

Bazin, A. (1967). **The myth of total cinema. What is cinema**, 1, 17-

Benjamin, W. (2008) **The work of art in the age of mechanical reproduction.** Penguin UK,

Görenek, B.G. (2016) **'Nam June Paik ve Onun Tabula Rasa'sı: Video.'** İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi 8.29

Crary, J. (2015). **Geç Kapitalizm ve Uykuların Sonu.** İstanbul: Metis.

Derrida, J. & Caputo, J. D. (1997). **Deconstruction in a Nutshell.** New York, NY.

Duttlinger, C. (2008) **"Imaginary Encounters: Walter Benjamin And The Aura Of Photography."** Poetics Today 29.1: 79-101.

Eco, U. (1992). **Açık Yapıt**, Çev. Yakup Şahan, İstanbul: Kabalcı Yayınları.

Foucault, M. (2001). **Kelimeler Ve Şeyler.** (Çev: MA Kılıçbay), İmge Yayınları.

Gombrich, E. H. (1992). **Sanat ve Yanılsama**, çev. Ahmet Cemal, İstanbul: Remzi Kitabevi.

Lefebvre, H. (1991) **The Production Of Space.** Vol. 142. Blackwell: Oxford,

Manovich, L. (2009) **"The Practice Of Everyday (Media) Life: From Mass Consumption To Mass Cultural Production?."** Critical

Inquiry 35.2: 319-331.

McLuhan, M. and Quentin F. (1967) **"The Medium İs The Message."** New York 123: 126-128.

Meigh-Andrews, C. (2013). **A History Of Video Art.** A&C Black.

Neupert, R. (2011). **French Animation History**. John Wiley & Sons.

Powers, B. R., & McLuhan, M. (1989). **The Global Village: Transformations in World Life And Media in The 21st Century**. New York: Oxford University Press.

Sofuoğlu, H. (1994) **"Yeniden Üretimler, Simülasyon ve Postmodernizm."**

Şahin, H. (2000). **Postmodern Sanat**. Yüksel Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Timisi, N. (2007) **"Digitalization, democracy, and the parliamentary libraries."** online] http://www. tbmm. gov. tr/aplap/turkey2002/APLAP- Timisi. doc (accessed 15 January 2014)

Tribe, M., Jana, R. & Grosenick, U. (2006). **New media art** (p. 118). London and Cologne: Taschen.

Turing, A. M. (1937) **"On computable numbers, with an application to the Entscheidungsproblem."** Proceedings of the London mathematical society 2.1: 230-265.

Viehhauser-Mery, G. and Florian B. (2017) **"Towards a Digital Narratology of Space.**" DH..

http://www.teknokulis.com/ipucu/2016/01/22/

https://tr.wikipedia.org/wiki/Video_sanat%C4%B

http://www.tdk.gov.tr/index

http://www.rinostefanotagliafierro.com/

http://nevart.net/animasyonun-tarihi-4696/

https://www.vangoghmuseum.nl/

BÖLÜM 6

TÜRK HALILARINDA GÖRSEL SANATLAR BAĞLAMINDA YILDIZ YANIŞI İKONOĞRAFİSİ VE TASARIM ÖZELLİKLERİ (STAR PATTERN ICONOGRAPHY AND DESIGN FEATURES IN THE CONTEXT OF VISUAL ARTS IN TURKISH CARPETS)

Ahmet AYTAÇ*

ÖZET

Simgesel bir yanış (motif) olarak yıldız, ikonografik manada çağlar boyu hemen hemen tüm milletlerde yer almıştır. Proto-Türklerden bu yana da Türk kültüründe de yıldızın ciddi bir yeri olmuştur.

Eski Türk inanışlarında ve astronomide önem arz eden yıldız, kimi zaman bir tamga, kimi zaman bir dokumada yanış ya da bir çini bezemesi olarak karşımıza çıkmış ve taşıdığı sembol diliyle de dikkat çekmiştir. Günümüzde görsel sanatlar bağlamında plastik bir değer olarak görülen halı sanatında kullanılan yanışların ilk çıkış noktalarında ikonografik anlamlar taşıdıkları da bilinmektedir. İletişim ve medya dünyasının olmadığı dönemde halı motifleri adeta mesaj veren semboller gibiydi.

Bilinen, bulunmuş en eski halı olma özelliğini taşıyan ve yaklaşık 2500 yaşındaki Pazirik halısından günümüze kadar Orta Asya'yı takiple Türklerin gittikleri her yere beraberlerinde götürdükleri maddi kültür ürünü olan dokuma geleneği 11. yüzyıldan beri Anadolu'da da devam etmektedir. Türk halılarının en ilginç yanı ise ilk çıkış noktasındayken barındırdıkları

* Dr. Öğr. Üyesi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, ORCID ID: 0000-0001-5424-4607

KAYNAKÇA

ANOHİN, Andrey Viktoroviç, "Altay Şamanlığına Ait Maddeler", *Makaleler ve İncelemeler*, (çev. Abdülkadir İNAN), C. I, Ankara, 1968, s. 120-121.

ASLANAPA, Oktay, "1970 Temmuz Van Ulu Camii Kazısı", *Sanat Tarihi Yıllığı,* IV, 1970-71, s. 1-5.

ASLANAPA, Oktay, "Konya Selçuklu Halılarının Menşei ve Gelişmesi", *Türk Edebiyat Dergisi*, S: 132, İstanbul, 1984, s. 15-16.

ASLANAPA, Oktay, "Türk Halı Sanatında Yeni Keşifler", *Arış Dergisi*, S: 2, Ankara, 1997, s. 10-17.

ATEŞ, Mehmet, *Mitolojiler ve Semboller Anatanrıça ve Doğurganlık Sembolleri*, İstanbul, 2001.

ATEŞ, Mehmet, *Mitolojiler, Semboller ve Halılar*, İstanbul, 1996.

ATEŞ, Mehmet, *Türk Halıları Motiflerin Sembollerin Dili*, Nevşehir, 1992.

AYTAÇ, Ahmet, "About the Current Status of Weaving in Manisa Yuntdağ Region", *13. Uluslararası Türk Kültürü, Sanatı ve Kültürel Mirası Koruma Sempozyumu/Sanat Etkinlikleri "Türkiye-Romanya İlişkileri"*, 04-08 Eylül 2019- Köstence/Romanya, s. 35-44.

AYTAÇ, Ahmet, "Konya Yöresi Halı ve Kilim Dokumalarında Yıldız Yanışı", *Tarih Dergisi*, İstanbul, S: 210, 2004, s. 28-31.

BOZER, Rüstem, "Kubadabad Çinilerinde Fırınlama Sonrası yapılan İşlemler*", I. Uluslararası Selçuklu Kültür ve Medeniyeti Kongresi Bildirileri I*, Konya, 2001, s. 175-186.

ÇORUHLU, Yaşar, "Türk Topluluklarında Şaman Davulu ve Üzerindeki Resimlerin Anlamı", *Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sanat ve İnanç Sempozyumu Bildirileri, II*., İstanbul, 2004, s. 113-126.

DEMİRİZ, Yıldız, *İslam Sanatında Geometrik Süsleme Bir Envanter Denemesi*, İstanbul, 2000.

DOĞAN ŞAMAN, Nermin, "Oklu Çakır/Oklu Çark/Gök Çığrısı: Selçuklu Süslemesine Bir Motif", *I. Uluslararası Selçuklu Kültür ve Medeniyeti Kongresi*, I, Konya, 2001, s. 243-249.

DURUÇAY, Afif, "Türk İslam Eserleri Müzesinde Bulunan 8 Selçuklu Halısı**"** *Kültür ve Sanat* 5, Ocak 1977, s. 78–85.

ERDEMİR, Yaşar ve YAVUZYILMAZ, Ahmet, "Alâeddin Keykubat'ın Sanat Anlayışı ve Konya'da İnşa Ettirdiği Mimarlık Eserleri", *S. Ü. Selçuklu Arş. Mrk. ve İl Kültür Turizm* Md.lüğü, *I. Ulusal Alâeddin Keykubat Sempozyumu Bildirileri*, Konya, 06-07 Kasım 2008, s. 129-174.

ERDEMİR, Yaşar, *Beyşehir Eşrefoğlu Süleyman Bey Camii ve Külliyesi*, Beyşehir, 1999.

ESİN, Emel, *Orta Asya'dan Osmanlıya Türk Sanatında İkonoğrafik Motifler*, İstanbul, 2004.

KIRZIOĞLU G., Neriman, *Altaylardan Tuna Boyuna Türk Dünyası'nda Ortak Yanışlar (Motifler)*, Kültür Bakanlığı Yay. No:2753, Ankara, 2001.

LAMM, C. Johan, "The Marby Rug and Same Fragments of Carpets Found in Egypt", *Svenska Orient Selskapets Arsbok*, 1937, s. 51–130.

ORKUN, H. Namık, *Eski Türk Yazıtları*, Ankara, 1987.

ÖNDER, Mehmet, "Selçuklu Devri Konya Halıları", *Türk Etnografya Dergisi*, VII-VIII, Ankara, 1964–65, s. 46–49.

PARLIYAN, Abdullah, *Kur'an-ı Kerim ve Özlü Tefsir*, Konya, 2002.

RIEFSTAHL, Rudolf Meyer, "Primitive Rugs of the Konya. Type in the Mosque of Beyşehir", *The Art Bulletin*, XIII, Newyork, 1931, s. 177-220.

SELÇUK, Kezban, "Nahcıvan Devlet Halı Müzesi'nde Bulunan Halılardan Birkaç Örnek", *S. Ü. Selçuklu Arş. Mrk. I. Uluslararası Türk El Dokumacılığı Kongresi Bildirileri*, Konya, 2007, s. 189–195.

YALMAN (YALGIN), Ali Rıza, *Cenupta Türkmen Oymakları*, I., Ankara, 2000.

YETKİN, Şerare, *Türk Halı Sanatı*, Ankara, 1991.

DALOĞLU,Yavuz,*http://74.125.77.132/search?q=cache:zYIaHBZbfYQJ:www.uydukurdu.com/forum/archive/index.php/index.php/gokturk_sikkelerinde_ay_yildizt78815.html+orta+asya+y%C4%B1ld%C4%B1z+motifi&hl=tr&ct=clnk&cd=10&gl=tr*, 10.12.2008.

BÖLÜM 7
POSTMODERNİZM VE SİNEMA İLİŞKİSİ

Ali ÖZTÜRK*

GİRİŞ

Postmodernizm, 1950'lerde ortaya çıkan, birçok sanat dalını etkilemiş olan ve 1980'lerle birlikte sinemada görülmeye başlanan ve 1990'lı yıllarla birlikte daha da kalıcı hale gelmiş bir akım. Kısaca, modern sonrası ya da modernizmin aşıldığı dönem olarak anlamlandırılan postmodernizm, 2. Dünya Savaşı'ndan günümüze gelen bir dönemi ifade eder. Postmodernizmin modernizmden ayıran özelliklerinin başında modernizmin sorguladıklarının doğrusal zaman anlayışının ortadan kalkması ve zaman kavramının şimdiki zaman içinde var edilmesi, eklektik ve çoğulcu bir sanat anlayışı gelir.

Postmodernizm,. sanatın birçok dalını etkilemiştir ve etkilediği bu dallardan biride sinemadır. Postmodern anlayışın sinemada karşılık bulması 1980'li yıllara rastlar. Bu yıllardan itibaren bazı film anlatısında çok zamanlılık, metinlerarasılık, pastiş, parçalı kurgu gibi postmodern unsurlarla kendini göstermiştir.

Postmodern sinemanın modernist sinemadan farklılaşarak anlatısını gerçekleştirdiği üzerine duran Connor'a göre postmodern sinema anlatısını belirleyen unsurlar, farklı biçimlerde pastiş veya tarz çokluğudur. (Connor, 2001, s. 261) Postmodern sinema anlatısında pastiş, kişisel özneden ayrılmanın bir sonucu olarak bireysel üslubun zor bulunması olarak ifade edilir (Jameson, 1990, s. 76). Pastiş'in varlığının bireysel öznenin kayboluşu ve bunun formel sonucu olarak, kişisel üslubun giderek zor bulunur olmasından kaynaklandığını söyleyen Jameson'a göre bu durum da postmodern sinemayı, geçmişten aldığı motif ve imgelerle yüzeysel ve parçalanmış hikâyeler yoluyla anlatma yoluna itmiştir. Bu durum da

*Dr. Öğr. Üyes., İstanbul Ayvansaray Üniversitesi- Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Bölüm: Radyo, Televizyon ve Sinema, aliiozturkk@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-2753-4286

KAYNAKÇA

Aktulum, K. (2000). Metinlerarası İlişkiler (2. baskı). Ankara: Öteki Yayınevi.

Berman,, M., (2004) KatıOlan Her Şey Buharlaşıyor- Modernite Deneyimi, Çeviren:Ümit Altuğ& Bülent Peker, 8. Baskı, İletişim Yayınları, İstanbul.

Best S., Kellner D., (1998) Postmodern Teori, Çev. Mehmet Küçük, 1. Basım, Ayrıntı Yayınevi, 1998, 47

Bertens, H. (1995) The Idea of the Postmodern: A History, Routledge,London.

Burbules, N. C. (1995). Postmodern doubt and philosophy of education. Philosophy of Education. http://www.ed.uiuc.edu/EPS/PES-Yearbook/95_docs/burbules.html.

Büyükdüvenci, S. ve Öztürk, S. R. (1997). Postmodernizm ve Sinema. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları

Bloland, H. G. (2005). Whatever happened to postmodernism in higher education? No requiem in the new millennium. The Journal of Higher Education, 76, 121–150

Bauman, Z., Yasa Koyucular ile Yorumcular, Modernite, Postmodernite ve Entelektüeller Üzerine, çev. Kemal Atakay, Metis Kitap, İstanbul, 2003, s. 143; Zygmunt Bauman, "Modernite, Postmodernite ve Etik", s.54.

Bauman, Z., (2003) Modernlik ve Müphemlik, çev. İsmail Türkmen, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 2003, s. 34.

Bauman, Z., (2018) Yasa Koyucular ile Yorumcular, Modernite, Postmodernite ve Entelektüeller Üzerine, s. 139; Bauman, Modernlik ve Müphemlik, 5. Basım: Kasım 2018 s. 69-70.

Baudrillard, J., (2005). Anahtar Sözcükler. Ankara: Paragraf Yayınları.

Connor, S. (2001). Post-modernist Kültür. (Çev: D. Şahiner). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Chatman, S.(1990). Coming to Terms: The Rhetoric of Narrative in Fiction and Film. London: Cornell University Press.hatman, S. (2009). Öykü ve Söylem. (Çev: Ö. Yaren). Ankara: De Ki Basım Yayım.

Daddow, O. J. (2004). The Ideology of Apathy: Historians and Postmodernism. Rethinking History:The Journal of Theory and Practicei, 8(3), 417-437.

Esposti C. D. (1998) ,"Postmodernism in the Cinema", Ed.by. Cristina Degli- Espoti, New York and Oxford, Berghahn Books.

Featherstone, M. (2013). Postmodernizm ve Tüketim Kültürü. (Çev: M. Küçük). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Fokkema, D. W. (1983). Literary history, modernism, and postmodernizm (The Harvard University Erasmus Lectures, Spring 1983). Philadelphia: Utrecht Publications.

Foucault, M., İktidarın Gözü: Seçme Yazılar, çev. Işık Ergüden, Ayrıntı Yayınları, İstanbul,2003, s. 35;

Foucault, M., Özne ve İktidar: Seçme Yazılar 2, çev. Işık Ergüden, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 2011, s. 57.

Jameson, F., "Postmodernizmin ya da Geç Kapitalizmin Mantığı", Postmodernizm, der. Necmi Zeka, Kıyı Yayınları, İstanbul, 1994, s. 59.

GHOJOGHI, Ghonche (2020). Türkiye'deki Bilgilendirme Tasarımı Sorunları: Tarihi Çarşılar, Kapalıçarşı Üzerine Örnek Olay Çalışması, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of International Social Research, Cilt: 13 Sayı: 72 Volume: 13. Sayfa 441-450.

Gioux, H. A. (1988). Border pedagogy in the age of postmodernism. Joumal of Education, 170(3), 162-181.

Habermas J., . "Postmoderniteye Giriş: Bir Dönüm Noktası Olarak Nietzsche", Modernite versus Postmodernite, der. ve çev. Mehmet Küçük, Vadi Yayınları, 2000, 3. basım, s. 236-41.

Hassan, Ihab (1985). "The Culture of Postmodernism", Theory, Culture and Society, S. 123- 124. s.119- 131.

Harvey, D. (1990). The condition of postmodernity: An enquiry into the origins of cultural change. Cambridge: Blackwell.

Jameson, F. (1990). Postmodernizm ya da Geç Kapitalizmin Kültürel Mantığı. Dumrul Sabuncuoğlu (Çev.). N. Zeka. (der.), Postmodernizm içinde (ss. 59-116). İstanbul: Kıyı Yayınları

Kellner, D., (1998) Douglas Kellner, Postmodern Teori: Eleştirel Soruşturmalar, çev. Mehmet Küçük, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 1998, s. 139.

Leicester, M. (2000). Post-postmodernism and continuing education. International Journal of Lifelong Education, 19, 73–81.

Lyotard, F. (2011). "Postmodernizm Nedir". Sanat ve Kuram. (Ed: C. Harrison ve P.Wood). İstanbul: Küre Yayınları, ss. 1185-1191.

Lyotard, J. F. (1984). The postmodern condition: A report on knowledge. Minneapolis: The University of Minnesota Press.

Watson, Nigel. W.,(2006) "Postmodernizm ve Yaşam Tarzları", Postmodern Düşüncenin Eleştirel Sözlüğü, çev. Mukadder Erkan, Ali Utku, Babil Yayınları, Ankara, 2006, s. 56.

Rao, M. M. (2008). Rushdie: Postmodernism and history. The Icfai University Journal of English Studies, 3, 7-13

Rousseau, J.-J. "İnsanlar Arasındaki Eşitsizliğin Kaynağı", çev. Rasih Nuri İleri, Say Yayınları, İstanbul, 2010, s. 11;

Smith,D.,"Bauman'ı Postmodernitenin Bir Peygamberi" olarak anar. Bkz: Dennis Smith,Zygmunt Bauman Prophet of Postmodernity. Polity Press, Cambridge, 1999, s. 135.

Şaylan, G. (2016). Postmodernizm. Ankara: İmge Kitabevi

Şentürk, R. (2011). Postmodern Kaos ve Sinema (2. baskı). İstanbul: Avrupa Yakası Yayınları.

BÖLÜM 8

GRAFİK SANATLAR VE HAT SANATINDAKİ GRAFİK DEĞERLER

Mustafa Savaş ÇEVİK*

GİRİŞ

Tarihi Yazı ile başlatmak bir genel kuram olmuştur. Gerçekten de yazı, insanoğlunun yaptıklarını belgelemek ve gelecek yüzyıllara taşımak için en önemli belge niteliğindedir. Tarih hakkındaki bilgilerimizi de bu yazılı ve görsel kaynaklardan elde ediyoruz. Başlangıcından itibaren yazının gelişim süreci bize insanlığın da medeniyet ve teknolojik gelişimini anlatmaktadır. Önceleri sembollerden ve basit resimsel ögelerden oluşan yazı, sonraları gelişerek daha detaylı ve ayrıntılı ifade gücüne kavuşmuştur. Piktogram denilen resimsel yazı, sonraları ideogram ve nihayet alfabetik bir düzeye kavuşmuş ve bugünkü girift ve detaylı duyguları anlatacak teknik hassasiyete ulaşmıştır. Resimsel ögeler ve semboller de ifade edici karakterler olarak belirmiş ve fonetik yazı alfabe, seslerin karşılığı olan işaret ve sembollere dönüşmüştür. İşte dünyada kullanılan alfabetik yazının her işareti harfler olarak karşımıza çıkmaktadır ve aslında bunlar da birer sembolik işaretlerden öte bir şey değildir. Bugün uzak doğu ülkelerinde kullanılan Çin, Hint ve Japon yazı sistemleri halen ilk çıkış dönemlerindeki piktografik özelliktedirler.

Bugün yeryüzünde kullanılan bütün yazı sistemleri esasen aynı temel biçim ve anlayışa sahiptirler. Gerek piktografik olsun gerekse ideografik veya alfabetik sisteme dayansınlar hepsinin temel özelliği soyut veya soyutlaştırılmış biçimler olmalarıdır. Piktografik yazıdaki somut nesneler stilize edilerek soyut biçimlere dönüştürülmüşlerdir. Fonetik yazılardaki harfler ise keza somut nesnelerin stilize forma dönüşmüş biçimleri veya bazıları tamamen soyut ve geometrik veya organik biçimlerden oluşmuşlardır. Hepsinin temel özelliği her bir yazı elemanının aslında

* Dr. Öğr. Üye., Haliç Üni. Güzel Sanatlar Fak. Grafik Tasarım Bölümü, ORCID ID: 0000-0002-2422-8451

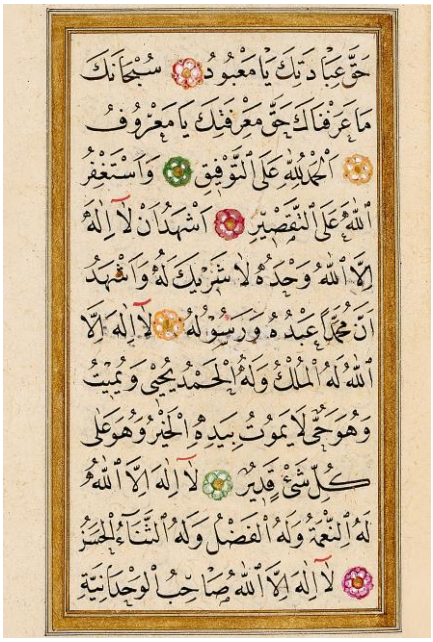

Görsel 2: Nesih yazıda ekol olmuş önemli bir hat sanatçısı Şevki Efendi'ye ait bir nesih sayfa. Arap yazısının en kolay okunabilen yazı karakteri olarak Nesih yazı ilk sırada bulunmaktadır.

Görsel 3: Önemli bir celî sülüs hattatı Abdullah Zühdî Efendi'nin Medîne'deki Mescid-i Nebevî yazıları. Hem satır hem de bağımsız formlarda kompozisyona son derece uygun harf anatomileri ile bu yazı karakteri hat sanatının kompozisyon karakteri olarak revaçtadır.

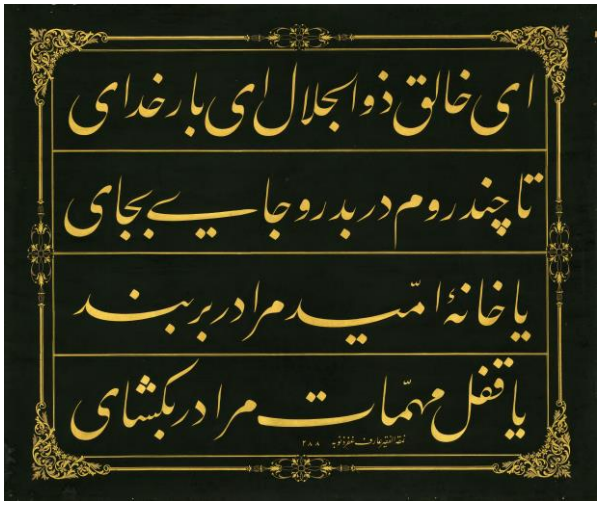

Görsel 4: Çarşambalı Ârif Efendi'nin dört satırlık tâlik yazı ile yazmış olduğu düz satırlar. Harflerin tek formları olan ve diğer yazılara göre farklı harf versiyonlarının ve keşidelerinin sabit olduğu kesin kurallara sahip bir hat karakteridir. Uzun metinlerde de kullanıma elverişli ve harflerin bariz farklılıklarıyla okumaya son derece elverişli bir hat karakteridir.

Görsel 5: Nazif Efendi'nin celî sülüs yazısı ile yaptığı girift bir hat eseri. Harflerin alternatif formlarının kullanıldığı ve birbirlerini keserek istiflendiği, tüm boşlukların homojen dengelendiği bir hat eserine güzel bir örnektir.

SONUÇ

Arap yazı sisteminde(kısaca hat sanatında), gerek harflerin organik yapılarındaki ve gerekse yazılış kurallarındaki özellikler dolayısıyla bu yazının grafik değerlerinin, çağımız iletişimindeki ikon sistemine oldukça benzerlikler göstermektedir. Bu üstün özelliklerin bundan sonra da korunması şarttır. Bu konuda gerekli hassasiyetin sanat-bilim insanları tarafından gösterileceği umudumu ve arzumu belirtmeliyim.

BÖLÜM 9

GÖRSEL OLARAK SİNEMADA ÜRÜN YERLEŞTİRME; MANDIRA FİLOZOFU 2: İSTANBUL ÖRNEĞİ

Erkan ÇİÇEK*

ÖZ

Sinema önemli bir sanattır. Arz-Talep dengesinde işlev gören medya ve medyanın içerinde yer alan Sinema; toplumları etkimekte ve dönüştürmektedir. Günümüz teknolojilerini kullanarak sosyal, siyasal ve toplumsal değişimlere öncülük ederken aynı zaman da kar amacını da gütmektedir. İşte bu noktada son yıllarda kitle iletişim araçları üzerinden verilen doğrudan reklamlara bir yenisi daha eklenmiştir. Bu da hiç kuşkusuz Ürün yerleştirme şeklinde yapılan reklamdır. Özellikle büyük firmalar günümüzde önemli sinema yapımları içerine değişik yöntemler ile ürün yerleştirerek reklam ihtiyaçlarını gidermektedirler.

Bu çalışmamızda, ana hatları ile Mandıra Filozofu 2: İstanbul Filminin Ürün Yerleştirme Açısından İncelenmesi yapılmıştır. Filmde yer alan ürün yerleştirmeleri izleme ve analiz etme yöntemi ile aktarılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sinema, Reklam, Madra Filozofu 2, Ürün Yerleştirme.

* Dr. Öğr. Gör.,Yıldız Teknik Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi, ORCID ID: 0000-0002-3935-7117

KAYNAKÇA

Tosun, B. N., İletişim Temelli Marka Yönetimi, İstanbul, Beta Yay. 1, 2010, s. 113.

Tığlı, Mehmet., Bir Aktör Olarak Markalar:Ürün Yerleştirme, İstanbul, Türkmen Kitabevi, 2004, s. 1.

Arslan, Eylem., Hollywood A.Ş. Sunar: Ürün Yerleştirme, İstanbul, Beta Basım Yayım, 2011, s. 7.

Yolcu, Ergün., "Bir Halkla İlişkiler Yöntemi Olarak Ürün Yerleştirme: Halkla İlişkiler Sektörünün Ürün Yerleştirme Pratiklerine Bakışı",İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, Sayı:20, 2004, s. 298.

Okay, A., Sponsorluğun Temelleri, İstanbul, Der Yay. 1, 2005, s. 19.

http://www.beyazperde.com/filmler/film-232958/ (08.06.2015)

http://www.axisofjustice.org/tr/mandira-filozofu-2-manisa-bulusmasi-sinema-seanslari-fragman.html (05.06.2015)

BÖLÜM 10

MAKROEKONOMİK BİR BAKIŞ AÇISIYLA DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLARIN (DYY) TÜRKİYE EKONOMİSİNDEKİ ETKİLERİ

Dr. Hasan ALPAGO[1]
Dr. Tuğba DAYIOĞLU[2]

Özet

Doğrudan Yabancı Yatırımlar (DYY) bir ülke ekonomisi için hem kaynak oluşturması hem de ekonomik yapının gelişmesi ve genişlemesi için büyük önem arz etmektedir. Bu çalışmada FDI akımlarının GSMH üzerindeki etkileri değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmede FDI akımlarının gerek teorik arka planı, gerekse GSMH üzerindeki etkisi test edilmiştir. Bu amaçla önce FDI akımlarını yönlendiren temel etmenler tartışılmış ve Türkiye'nin makro ekonomik indikatörleri konuyla alakalı olarak analiz edilmiştir. Daha sonra T.C Merkez Bankası Elektronik Veri Dağıtım Sisteminden (EVDS) elde edilen veriler eş bütünleşme (Koentegrasyon) ve durağanlık analizi yapılmıştır. Serilerin durağanlıkları için Dickey-Fuller (ADF) birim kök analizi ile test edilmiştir. Çalışmada değişkenlerin koentegre olup olmadıkları Johensan testiyle incelenmiştir. Eş bütünleşme söz konusu olduğunda VECM modeli ile devam edilmiştir. Nedensellik testi sonuçlarına göre ekonomik büyümeden yabancı yatırımlara doğru tek yönlü bir nedensellik ilişki tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: DYY, GSMH, Büyüme, Johensan Eşbütünleşme ,VECM

[1] Dr. Öğr. Üyesi, Nişantaşı Üniversitesi, İİSBF, hasan.alpago@nisantasi.edu.tr , ORCID ID: 0000-0001-7695-2794
[2] Dr. Öğr. Üyesi, Nişantaşı Üniversitesi, İİSBF, tugba.dayioglu@nisantasi.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-8987-3080

KAYNAKÇA

Alpago, H., (2018), İktisadi Düşünce Tarihi Güncel ve Eleştirisel Bir Bakış Açısıyla, Çizgi Yayınları, Konya, 2018

Case, K. E., Fair, R. C., S. M. Oster, (2009), Principles Of Economics, New York, 10th edition

Dayıoğlu, T., (2019), "Determinants of Sovereign Ratings in Emerging Countries with Panel

Probit Analysis," International Journal of Engineering and Management, vol. 1, no. 3, pp. 0–0, Jul. 2019.

Dunning, J. H. (1993); Multinational Enterprises and the Global Economy, Addison-Wesley.
Fischer, I., (1930), The Theory of Interest, The Macmillan, New York, 1930

Invest in Turkey, https://www.invest.gov.tr/en/whyturkey/pages/fdi-in-turkey.aspx /09.12.2019

Keynes, J.M., (1935), The General Theory of Employment, Interest, and Money, Stellar Classics, 2016)

Loewendahl H., Ertugal-Loewendahl E., (2011), Turkey's performance in attracting foreign

direct investment implications of EU enlargement, European network of economic policy research institutes working paper no. 8/ November, 2011

Marx, K., Das Kapital – Capital: A Critique of Political Economy, Penguin Classics; Reprint edition (March 1, 1993

Smith, A., (1776), An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations, Edited by

S.M. Soares, Meta Libri Digital, Library, 29.05.2007

Yıllık Raporlar, TÜİK, TCMB, Ticaret Bakanlığı Yıllık Raporları

https://evds2.tcmb.gov.tr/

BÖLÜM 11

GAME THEORY AND ITS PLACE IN SOCIO-ECONOMIC LIFE

Dr. Hasan ALPAGO*
DR. Zafer ÖZDEMİR*

Introduction

Game theory is a mathematical model of the interaction between independent agents who want to maximize their interests. The application of the theory is evaluated through the mathematical models of the computer, which is the tool of digital technology. In this respect, theory is increasingly being applied to include disciplines as diverse as political science, biology, psychology, economics, linguistics, sociology, and computer science. In game theory, individuals are accepted as players and take steps by taking each other's moves into account in the decision-making process. The theory is based on how to achieve rational decision-making by modeling these behaviors.

The disciplines as economics, sociology, psychology, and political science are studying human behavior in different social aspects with various theories and methods. Furthermore, as a social entity, people from household members to social groups take part in a continuous process of mutual interaction and exchange process. This is a necessary process for the continuation of the cycle of goods and services. However, this process is sometimes interrupted by conflicts and crises. Throughout human history, people who could not solve their problems through mutual communication and cooperation have faced wars and conflicts. In this respect, a separate effort and strategy is required to act rationally, to be in harmony and to avoid

* Dr. Hasan ALPAGO, Nisantasi University, İİSBF, hasan.alpago@nisantasi.edu.tr, ORCID ID: 0000-0001-7695-2794

* Dr. Zafer ÖZDEMİR, Nisantasi University, İİSBF, zafer.ozdemir@nisantasi.edu.tr, ORCID ID: 0000-0001-7090-3730

Conclusion

Game theory is a mathematical study of the interaction between independent agents who want to maximize their interests. The flow of information in relations between economic agents is complex and asymmetrical despite the internet and technological developments, therefore, in the 21st century, when disinformation comes to the foreground, game theory is still up-to-date and its area of use is expanding. In this respect, the scope of this theory has been strikingly expanding to cover disciplines as diverse as political science, biology, psychology, economics, linguistics, sociology, and computer science.

Game theory has been an effective tool for interpreting conflict and cooperation between decision makers. More and more complex game theoretical models have become much more powerful and useful as a result. Mathematical logic has been successfully applied to a wide variety of disciplines such as computer science, philosophy, and economics. The game theoretical semantics have helped sharpen our intuition by allowing different ideas, norms and values to be reconstructed between players for important philosophical explanations.

Bibliography

Alpago, H. (2018), İktisadi Düşünce Tarihi Güncel ve Eleştirisel Bir Bakış Açısıyla, Çizgi Yayınları, Konya

Blackburn, P., van Benthem, J. F., & Wolter, F. (Eds.). (2006). *Handbook of modal logic*. ,Elsevier.

Bhuiyan, B. A. (2016). An overview of game theory and some applications. *Philosophy and Progress*, 111-128.

Bonanno, G. (2002). Modal logic and game theory: two alternative approaches. *Risk, Decision and Policy*, *7*(3), 309-324

Case, K. E. Fair, R. C, Oster, S. (2014), Principles of Economics, Pearson

Güth,W, Schmittberger, R.,& Schwarze, B.1982.An Experimental Analysis of Ultimatum

Bargaining. Journal of Economic Behaviour and Organization 3, s. 367-388.

Harrenstein, P., Van Der Hoek, W., Meyer, J. J., & Witteveen, C. (2002, July). On modal logic

interpretations of games. In *ECAI* (pp. 28-32).

Weibull, J. W. (1997). *Evolutionary game theory*. MIT press.

van der Hoek, W., & Pauly, M. (2007). Modal logic for games and information. *Handbook of modal logic*, *3*, 1077-1148.

Van Benthem, J., Pacuit, E., & Roy, O. (2011). Toward a theory of play: A logical perspective on games and interaction. Games, 2(1), 52-86.

LGS YOLCULUĞUNDA BAŞARININ ŞİFRELERİ

Doç. Dr. Bülent ALCI

Uzm. Ü. Raşit AYDOĞDU

EFEAKADEMİ YAYINLARI

LGS Yolculuğunda Başarının Şifreleri

Yazar: Doç. Dr. Bülent ALCI, Uzm. Ü. Raşit AYDOĞDU

ISBN: 978-625-7729-23-9

2. Baskı: Aralık 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ'ye aittir.

KÜTÜPHANE KARTI

ALCI, Bülent; AYDOĞDU, Ü, Raşit
LGS Yolculuğunda Başarının Şifreleri
1. Basım, 50 + VI s., 130 x 190 mm.
Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. LGS, 2. Başarı 3. Sınav

Dizgi / Mizanpaj: SRA Grafik Tasarım Dizgi Merkezi (www.dizgimerkezi.com)

Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ..... III

1. 2023 EĞİTİM VİZYON PLANI VE ÖLÇME - DEĞERLENDİRMEYE BAKIŞ 1

2. LGS SİSTEMİ VE İÇERİĞİ 3

2.1. LGS Amacı 3

2.2. LGS Başvuru Şartları.....3

2.3. LGS Hakkında Genel Bilgiler.....3

2.4. Sınavın Değerlendirilmesi 4

3. 2018-2019 LGS SORULARININ BİLİŞSEL ALAN BASAMAKLARI SINIFLAMASI 8

4. 2018 LGS DERS BAŞARILARI İLİŞKİSİ 9

5. YENİ LGS SORULARINA YÖNELİK ÇALIŞMA STRATEJİLERİ 19

5.1. Planlama 19

5.2. İyi Okuma 21

5.3. Not Alma.....23

5.3.1. Not Almada Dikkat Edilmesi Gereken İlkeler.....24

5.4. Dinlenme.....26

5.4.1. Fiziksel Dinlenme 26

5.4.2. Zihinsel Dinlenme.....27

5.5. Beslenme.....27

5.6. Akademik Başarı ve İlgili Değişkenlere İlişkin Önemli Notlar 29

6. SINAV STRATEJİLERİ VE TEST ÇÖZME TEKNİKLERİ.....34
6.1. Sınav Stratejileri 34
6.1.1. Sınav Öncesinde: *35*
6.1.2. Sınav Sürecinde: *35*
6.1.3. Sınav Sonunda: *36*
6.2. Test Soruların Çözüm Teknikleri 37

KAYNAKÇA.....43

KAYNAKÇA

Abacı, Ç. Ç. (2015). Merkezi Sistem Ortak Sınavlarının Farklı Değişkenler Açısından İrdelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Acar, S. (2018). Sınav Kaygısının Yordanmasının Psikolojik Dayanıklılık ve Karar Verme Becerileri Açısından İncelenmesi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Akgün, E., Yılmaz, E. O. ve Seferoğlu, S. S. (2011). Vizyon 2023 Strateji Belgesi ve Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi (FATİH) Projesi: Karşılaştırmalı Bir İnceleme. Akademik Bilişim, 2(4), 115-122.

Aksoy, T. (2018). Okuma Alışkanlığının Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş (Teog) Sınavına Etkisi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Akyüz, Y. (1996). "Anaokullarının Türkiye'de Kuruluş ve Gelişim Tarihçesi", Millî Eğitim Dergisi, Sayı: 132.

Ataş, M. (2015). İlkokul Öğrencilerinin Okuma Motivasyonlarının Bazı Değişkenler Bakımından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

Bacanlı, F. ve Sürücü, M. (2006). İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Sınav Kaygıları ve Karar Verme Stilleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 45, 7-35.

Baltaş, A. (1996). Üstün Başarı. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Baykal, A. (2018). 2018 Liselere Giriş Sınav Verilerinden Varılan Sonuçlar. 10.13140/RG.2.2.29439.25769

Beyaztaş, İ. ve Özdemir, B. (2018) Öğretmen Adaylarının Sınav Türüne Göre Kullandıkları Öğrenme Yaklaşımlarını Benimseme Nedenlerine İlişkin Görüşleri. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 46, 363-385.

Bozanoğlu, İ. (2005) Bilişsel Davranışçı Yaklaşıma Dayalı Grup Rehberliğinin Güdülenme, Benlik Saygısı, Başarı ve Sınav Kaygısı Düzeylerine Etkisi. Ankara University, Journal of Faculty of Educational Sciences, 38(1), 17-42.

Böğrek, Avar, E. (2019). Benlik Saygısı ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkiyi Açıklamada Sınav Kaygısının Aracı Rolü. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Credé, M. ve Phillips, L. A. (2011). A Meta-Analytic Review Of The Motivated Strategies For Learning Questionnaire. Learning and Individual Differences, 21(4), 337-346.

Çabuk, F., Ulaş Karaahmetoğlu, G. ve Kaçan Softa, H. (2015). Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Sınav Kaygısı ve Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi. K. Ü. Kastamonu Eğitim Dergisi, 23 (4), 1481-1494.

Çapulcuoğlu, U. ve Gündüz, B. (2013). Öğrenci Tükenmişliği Yordamada Stresle Başaçıkma, Sınav Kaygısı, Akademik Yetkinlik ve Anne-Baba Tutumları. Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 3 (1).

Çoşğun, V. ve Çoşğun Çimen, Ü. (2018). Programlama Öğretiminin Ortaokul Öğrencilerinin Öz-düzenleme Stratejileri ve

Motivasyonel İnançları Üzerindeki Etkisi. 27. Uluslararası Eğitim Bilimleri Kongresi. Antalya, Türkiye, 18-22 Nisan 2018.

Demir, Ö. ve Doğanay, A. (2010). Bilişsel Koçluk Yöntemiyle Ö0retilen Bilişsel Farkındalık Stratejilerinin Altıncı Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Bilişsel Farkındalık Becerilerine ve Kalıcılığa Etkisi. Elementary Education Online, 9(1), 106-127.

Duman, G., K. (2008). İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Durumluk Sürekli Kaygı Düzeyleri ile Sınav Kaygısı Düzeyleri ve Ana – Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Duman, S. (2016). Ergenlerin Problemli İnternet Kullanımı ile Akademik Başarı ve Ertelemeleri Arasındaki ilişkinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Konya.

Eker, O. (2016). Ortaokul Öğrencilerinin Yaşadığı Sınav Kaygısının Nedenleri ve Anne- Baba Tutumlarının Sınav Kaygısına Etkisi: Merzifon Örneği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Elçiçek, Z. ve Han, B. (2018). Evaluation Of 2023 Education Vision. Inesec International Social Sciences And Education Conference, 1, 250.

Erkol, M., Gül, Ş. ve Özay Köse, E. (2018). Biyoloji Öğretmen Adaylarının Ders Çalışma Becerilerinin İncelenmesi. Kuramsal Eğitimbilim Dergisi, 24-40.

Eser, T.M. (2011). Öğrencilerin Sınav Türü Tercih Nedenlerini Etkileyen Bazı Faktörlerin İncelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Gökçedağ, S. (2001). "Lise Öğrencilerinin Okul Başarısı ve Kaygı Düzeyi Üzerinde Anne Baba Tutumlarının Etkilerinin Belirlenip Karsılaştırılması.". Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Gündüver, A. ve Göktaş, İ. (2011). İlköğretim Öğrencilerinin Seviye Belirleme Sınav Başarılarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi, 2 (2), 30-47.

İlhan, M., Çetin, B. ve Sünkür, M. Ö. (2013). Olumlu ve Olumsuz Mükemmeliyetçilik ile Ders Çalışma Becerileri Arasındaki İlişkinin Kanonik Korelasyon ile İncelenmesi. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 10(1), 47-73.

Kaya, M. (2015). Ortaöğretime Geçiş Sistemi Ortak Sınavlarına Girecek Ortaokul 8. Sınıf Öğrencilerinin Bağlanma Stilleri ile Sınav Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişki. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Aydın Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kayapınar, E. (2006). Ortaöğretim Kurumları Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı (OKS)' na Hazırlanan İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Kaygı Düzeylerinin İncelenmesi. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Afyon.

Kılıç, Z. (2016). Öğrencilerin Sınav Türü Tercihlerinin Çeşitli Değişkenlerle İlişkisi. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Kitsantas, A., Winsler, A. ve Huie, F. (2008). Self-Regulation and Ability Predictors of Academic Success During College: A Predictive Validity Study. Journal of Advanced Academics, 20(1), 42-68.

Kurşun, K. ve Çobanoğlu-Aktan, D. (2016). Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Dersinde Başarıyı Etkileyen Faktörlerin Çoklu Göstergeler Çoklu Nedenler Modeliyle İncelenmesi. Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi. 7(2), 372-387.

MEB. (2018). Eğitim Analiz ve Değerlendirme Raporları Serisi No:3. Ankara: MEB.

MEB. (2018). Güçlü Yarınlar İçin 2023 Eğitim Vizyonu. Ankara: MEB.

MEB. (2018). Millî eğitim istatistikleri. Ankara: MEB.

MEB. (2019). Eğitim Analiz ve Değerlendirme Raporları Serisi No:7. Ankara: MEB.

Önder, S. (2008). Ortaöğretim Öğrencilerinin Öğrenme ve Ders Çalışma Stratejileri. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Öner, N. (1997). Sınav Kaygısı Envanteri el kitabı. İstanbul: Yöret Vakfı Yayını No:1.

Özbaş, A. A., Sayın, A. ve Çoşar, B. (2012). Üniversite Sınavına Hazırlanan Öğrencilerde Sınav Öncesi Anksiyete Düzeyi ile Erken Dönem Uyumsuz Şema İlişkilerinin İncelenmesi, Bilişsel Davranışçı Psikoterapi ve Araştırmalar Dergisi, 1; 81-89.

Pintrich, P. R. (1999). The Role Of Motivation İn Promoting And Sustaining Self-Regulated Learning. International Journal Of Educational Research, 31(6), 459–470.

Pintrich, P. R. (2000). Chapter 14 - The Role of Goal Orientation in Self-Regulated Learning. M. Boekaerts, P. R. Pintrich ve M. Zeidner (Ed.), Handbook of Self-Regulation içinde (ss. 451-502). San Diego: Academic Press.

Pintrich, P. R. ve De Groot, E. V. (1990). Motivational And Self-Regulated Learning Components Of Classroom Academic Performance. Journal Of Educational Psychology, 82(1), 33.

Sarıcı, M. (2016). Aile İçi Mutluluk İle Ortaokul Öğrencilerinin TEOG Sınavı Başarısı Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi, Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Schunk, D. H. (2005). Self-Regulated Learning: The Educational Legacy of Paul R. Pintrich. Educational Psychologist, 40(2), 85-94.

Sever, D., Baldan, B., Tuğlu, B., Kabaoğlu, K. ve Hamzaj, Y. A. (2018). Küreselleşme Sürecinde Eğitim Alanında Atılan Adımlar: Türkiye ve Eğitimde Başarılı Ülke Örnekleri. İlköğretim Online, 17(3), 74-95.

Somuncuoğlu, Y. ve Yıldırım, A. (1998). Öğrenme Stratejileri: Teorik Boyutları, Araştırma Bulguları ve Uygulama İçin Ortaya Koyduğu Sonuçlar. Eğitim ve Bilim, 22(110), 31-39.

Şen, M. (2015). Ortaokul Öğrencilerinin Serbest Zamanlı Okuma Alışkanlıklarının Sosyal Bilgiler Dersindeki Akademik Başarıya Etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan.

Tektaş, M. ve Tektaş, N. (2010). Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Zaman Yönetimi ve Akademik Başarıları Arasındaki İlişki. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 23, 221-229.

Topkaya, N. ve Uzun Özer, B. (2011). Akademik Erteleme ve Sınav Kaygısı. Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi, 2(2), 12-19.

Tüzer, A. (2016). Ortaokul Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıkları ile Sayısal Ders Başarıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.

Uluğ, F. (1981). Verimli Çalışma Alışkanlıkları Kazandırma Konusunda Yapılan Rehberliğin Okul Başarısına Etkisi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara.

Uluğ, F. (2012). Okulda Başarı Etkili Öğrenme ve Ders Çalışma Yöntemleri (9. basım). İstanbul: Remzi kitapevi.

Ünlü, M. (2015). Ders Çalışma ve Öğrenme Stratejisi Temelli Çevrimiçi Etkinliklerin Başarı, Kalıcılık ve Bilişsel Yük Açısından İncelenmesi. Yayımlanmamış doktora lisans tezi. Gazi Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Üredi, I. (2005). Algılanan Anne Baba Tutumlarının İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Öz- Düzenleme Stratejileri ve Motivasyonel İnançları Üzerindeki Etkisi. Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi.

Üredi, I. Ü. ve L. (2005). İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Öz-düzenleme Stratejileri ve Motivasyonel İnançlarının Matematik Başarısını Yordama Gücü. Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 1(2).

Yalçınöz, V. (2017). Ergenlerin Problemli İnternet Kullanımı ile Sınav Kaygısı Düzeylerinin İncelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Yıldırım, A., Türkoğlu, A. ve Doğanay, A. (2009). Okulda Başarı İçin Ders Çalışma ve Öğrenme Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Young Suk Hwang ve Vrongistinos, K. (2002). Elementary In-Service Teachers' Self- Regulated Learning Strategies Related to Their Academic Achievements. Journal of Instructional Psychology, 29(3), 147.

Yüce, S. (2019). Görsel Materyallerle Zenginleştirilmiş Sınav Sorularının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi ve Öğrenci Görüşlerinin Belirlenmesi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Sakarya Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Zengin, H. (2008). Endüstri Meslek Liselerinde Eğitim Gören Öğrencilerin Öğrenme Stilleri, Sınav Kaygısı ve Akademik Başarıları Arasındaki İlişki (Kocaeli İli Gebze İlçesi Örneği) Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

OKUL ÖNCESİNDE ETKİNLİK HAZIRLAMA ve UYGULAMA

Öğretmen El Kitabı

36 - 72 AY

Uzm. Naciye KAYA
Uzm. Nuray ERAN TÜREDİ
Prof. Dr. Yavuz ERİŞEN

Editör: Doç. Dr. Bülent ALCI

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Okul Öncesinde Etkinlik Hazırlama ve Uygulama

Yazar: Uzm. Naciye KAYA, Uzm. Nuray ERAN TÜREDİ, Prof. Dr. Yavuz ERİŞEN
Editör: Doç. Dr. Bülent ALCI

ISBN: 978-625-7729-24-6

2. Baskı: Aralık 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ' ye aittir.

KÜTÜPHANE KARTI

KAYA, Naciye; TÜREDİ ERAN, Nuray; ERİŞEN, Yavuz
Okul Öncesinde Etkinlik Hazırlama ve Uygulama
1. Basım, 140 + X s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. Okul öncesi, 2. Etkinlik, 3. Uygulama

Dizgi / Mizanpaj: SRA Grafik Tasarım Dizgi Merkezi (www.dizgimerkezi.com)
Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

36 – 48 AY ETKİNLİKLERİ

ZIP ZIP KURBAĞA 3
EĞLENCELİ YÜZLER 5
RENK DENEYLERİ 7
YÜZEN - BATAN NESNELER 9
BONCUK İSTASYONU 11
GÖLGEYİ YAKALA 13
SU TAŞIYORUZ 15
BALONCUKLAR 17
DENİZ ALTINDA YAŞAYAN CANLILAR 19
HAYVANLARIN ŞARKISI 21
GÖKKUŞAĞI 23
SAYILARI YAZ 25
ÇÜRÜK DİŞ – SAĞLIKLI DİŞ 27
SİNCAP 29
ÇORABINI GİY, AYAKKABINI GİY 31
YANARDAĞ GÖRDÜNÜZ MÜ? 33
DANS EDEN ÜZÜMLER 35
ÇÖMLEK BOYAMA 37

48 – 60 AY ETKİNLİKLERİ

TOPLARI TOPLA 41
SIRALAMA 43
BALONLAR NASIL ŞİŞER? 45
ÖRÜNTÜ 47
RENK EŞLEŞTİRME 49
KAZIMA TEKNİĞİ İLE RESİM 51
SÜT İLE SANAT 53
RENK DEĞİŞTİREN KARANFİL 55
OYUNCAĞIMIN GÖLGESİ 57
BULUTLAR NEYE BENZER? 59
MARAKAS YAPALIM 61
KOLAJ 63
ÇORABIN EŞİNİ BUL 65
YUMURTA CANAVARI 67

PALYAÇOLAR KONUŞUYOR 69
ARABANI DOĞRU YERE PARK ET 71
AKCİĞERLER NASIL ÇALIŞIYOR? 73
RENKLİ ÇİZGİLER 75
SAYI KADAR NESNE EKLE 77
GAZETE ADASI 79
PARÇA - BÜTÜN 81
GECE – GÜNDÜZ 83
HİKAYENİ OLUŞTUR 85
GEOMETRİK ŞEKİLLER 87
OKULUM 89
NASREDDİN HOCA 91
KARAGÖZ VE HACİVAT 93

60 – 72 AY ETKİNLİKLERİ

TURŞU YAPALIM 97
ASTRONOT 99
BİRUNİ VE TELESKOP 101
YÜZÜNÜ TASARLA 103
AYNA AYNA SÖYLE BANA 105
KUTUPLARDA YAŞAM 107
SANAT ESERİM 109
M. KEMAL ATATÜRK 111
ŞEKER KULESİ 113
BONCUKLAR DONAR MI? 115
KORKULUK 117
İSKELETİMİZ 119
KAHVALTI TABAĞI 121
ÇİZGİ SİNEMA 123
MESLEK İSTASYONU 125
VİTRAY 127
MEYVE AĞACI 129
KIYAFETİNİ TASARLA 131
TÜRK DÜNYASI 133
ROBOTLAR 135
EBRU SANATI 137

KAYNAKÇA

Akman, B., Yükselen, A.I. & Uyanık, G. (2000). Okulöncesi dönemde matematik etkinlikleri. İstanbul: Epsilon Yayınlan.

Aklaş, Y. (2002). Okulöncesi dönemde matematik eğitimi. Adana: Nöbet Tıp Kitabevi. Arştan, A. (1997). Çocuğun kavram gelişiminde müziğin önemi. /. Ulusal çocuk gelişimi ve eğitimi kongresi kitapçığı. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınlan.

Alisinanoğlu, F., Özbey, S. & Kahveci, G. (2015). Okul öncesinde Fen Eğitimi (3. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Bayram, E., Özgül, E., Kaplan, G., Ünal, A., Yapağılı, H., Demir, K., Morgül, M., Uğurlu, N., Tantoğlu, S.,Özünel, Ş. & Ömür, Ü. (1999). İlköğretimde drama I. Ankara: MEB Devlet Kitaptan.

Bennett, S. & Bennett, R. (1999). Çocuklarınızla birlikte gerçekleştireceğiniz 365 televizyondan uzak etkinlik. (Çev: D. B. Ulusoğlu). İstanbul: Rota Yayınlan.

Bilaloğlu, R. G. (2014). Okul Öncesi Dönemde Fen Eğitimi ve Etkinlik Örnekleri. Y. Aktaş Arnas (Ed.). Okul Öncesi Eğitiminde Matematik ve Fen Etkinlikleri İçinde (2. Baskı). Ankara: Vize Yayıncılık.

Danca, N. (1993). Okulöncesi dönemde sanat eğitimi. 9. Ya-Pa okulöncesi eğitim ve yaygınlaştırılması semineri kitapçığı. Ankara: YaPa Yayınlan.

Dere, H. & Ömeroğlu, E. (2001). Okulöncesi dönemde fen, doğa, matematik çalışmaları. Ankara: Anı Yayıncılık. Dinler, Ç. & Ulutaş, 1. (1999). Okulöncesi eğilimde matematik kavranılan ve etkinlikler. Yaşadıkça Eğitim, 6 2 ,6 - 11.

Karamustafaoğlu, S. & Kandaz, U. (2006). Okul Öncesi Eğitimde Fen Etkinliklerinde Kullanılan Öğretim Yöntemleri ve Karşılaşılan Güçlükler. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 26(1), 65-81.

Mangır, M., & Aktaş, Y. (1993). Çocuğun gelişiminde oyunun önemi. Yaşadıkça Eğitim Dergisi, 26(16), 14-19.

Meb (2013) Okul Öncesi Eğitim Programı –Ankara

Oğuzhan, Ş. Sı Oral, G. (1997). Okulöncesi eğitim. İstanbul: Milli Eğilim Basını Evi.

Onur, B., & Güney, N. (2004). Türkiye'de çocuk oyunları: araştırmalar. Ankara: Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları.

Parlakyıldız, B. & Aydın, F. (2004). Okul Öncesi Dönem Fen Eğitiminde Fen ve Doğa Köşesinin Kullanımına Yönelik Bir İnceleme. XIII Ulusal Eğitim Birimleri Kurultayında Sunulmuş Bildiri. İnönü Üniversitesi, Malatya.

Sevinç M. (2004) Erken Çocukluk Gelişimi ve Eğitiminde Oyun, İstanbul, Morpa Kültür Yayınları,

Şen, S. (2007). Okul öncesi dönem çocuklarının temel özellikleri ve gereksinimleri. İçinde G. Haktanır (Ed.), Okul öncesi eğitime giriş (s. 71-123). Ankara: Anı Yayıncılık.

Şener Demir, T. (2004). Okulöncesi eğitim kurumlarında oyun politikası. İçinde B. Onur & N. Güney (Ed.), Türkiye'de çocuk oyunları: araştırmalar (s. 68-77). Ankara: Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi.

Tekin, G., & Tortamış Özkaya, B. (2012). Çocuk ve oyun: çocukların öğrenmesini anlama ve destekleme.

Tuğrul, B. (2010). Oyun temelli öğrenme. İçinde R. Zembat (Ed.), Okul öncesinde özel öğretim yöntemleri (s. 35-76). Ankara: Anı Yayıncılık.

Ulutaş, A. (2011). Okul öncesi dönemde drama ve oyunun önemi. Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 4(6), 233-242.

Yıldız, V. (1999). Okulüncesinde matematik eğitimi, işbirlikli öğrenme ve geleneksel öğretimin okulöncesi çocuklarının (emel matematik becerilerinin gelişimi üzerine etkisi. Eğitim ve Dilim Dergisi, 23 (II), 4 2 -5 0 .

Yıldız, V. (2002). Okulöncesi dönemde matematik eğilimi. Çoluk Çocuk Dergisi, 11,16—19.

SPORDA BİLİMSEL METİNLER

Editörler

Doç. Dr. İlker ÖZMUTLU

Doç. Dr. Bülent KİLİT

EFEAKADEMİ

Sporda Bilimsel Metinler

Editör: İlker ÖZMUTLU ORCID (0000-0002-8287-4275)
Editör: Bülent KİLİT ORCID (0000-0002-9061-0691)

ISBN: 978-625-7729-76-5

1. Baskı: Aralık 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ'ye aittir.

KÜTÜPHANE KARTI

Sporda Bilimsel Metinler
KİLİT, Bülent - ÖZMUTLU, İlker
1. Basım, 316 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. Araştırma 2. Bilim 3. Spor

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)

Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ **3**

İÇİNDEKİLER **5**

EGZERSİZİN ÇOCUKLARDA MOTOR YARATICILIK VE BİLİŞSEL GELİŞİM SÜREÇLERİNE ETKİSİ **7**
MURAT TEKİN

KAS LİF TİPLERİ **29**
İBRAHİM CAN

EGZERSİZDE SPORCU İÇECEKLERİ VE PERFORMANS **49**
BÜLENT KİLİT

ZAMAN YÖNETİMİ VE AKADEMİK BAŞARI **65**
ŞAHİN ARSLAN - İSA SAĞIROĞLU

YAŞLANMA VE EGZERSİZ **85**
DUYGU AKSOY

KISA VE UZUN SÜRELİ ANTRENMANSIZLIĞIN ETKİLERİ **99**
ASIM TUNÇEL - ERBİL HARBİL

SPOR ORGANİZASYONLARININ KÜLTÜREL VE EKONOMİK BOYUTA ETKİSİNİN İNCELENMESİ **115**
EMİNE TOKDEMİR - İLKER ÖZMUTLU

SPOR VE ENERJİ İÇECEKLERİ **139**
YASEMİN ARI

SPORDA PSİKOLOJİK BECERİNİN ÖNEMİ VE ZİHİNSEL ANTRENMAN MODELLERİ **163**
KADİR SEVİNÇ - SÜLEYMAN ERİM ERHAN

SPOR YÖNETİMİNDE ÖZERKLEŞME SÜRECİ 183
ALARA HİLAL TAŞKIN - İLKER ÖZMUTLU

ELİT SPORCULARDA COVİD-19 SALGININ ETKİLERİ VE ANTRENMANA DÖNÜŞ..... 215
ASIM TUNÇEL

REKREASYON VE SPOR İLİŞKİSİ..... 229
TUFAN ÖZEN

BASKETBOLDA TEKNİK BECERİLER VE MOTORİK ÖZELLİKLER..... 251
MUAMMER BAYRU - ARİF KAAN EROĞLU

PROFESYONEL FUTBOL KULÜP YÖNETİMLERİNİN MALİ SÜREÇLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ (TRABZONSPOR VE BURSASPOR ÖRNEĞİ) 273
HAYRİ AYDOĞAN - EMİN ÖZDEMİR

TÜRK FUTBOLUNDA SİYASİ ETKİ..... 297
EMİN ÖZDEMİR

EGZERSİZİN ÇOCUKLARDA MOTOR YARATICILIK VE BİLİŞSEL GELİŞİM SÜREÇLERİNE ETKİSİ

➢ ***Prof. Dr. Murat TEKİN***

- *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Karaman / TÜRKİYE*
- *ORCID ID: 0000-0002-7942-242X*

Kaynaklar

Apache, R. R. G. (2005). Activity-based intervention in motor skill development. Perceptual and Motor Skills, 100(3-2): 1011-1020.

Alvarez-Bueno, C., Pesce, C., Cavero-Redondo, I., SanchezLopez, M., Martinez-Hortelano, J. A., & MartinezVizcaino, V. (2017). The effect of physical activity interventions on children's cognition and metacognition: A systematic review and meta-analysis. Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry, 56 (9), 729–738.

Araujo, D., Davids, K., & Passos, P. (2013). The intending-perceiving-acting cycle in sports performance. In T. Mc Garry, P. O' Donoghue & J. Sampaio (Eds.), The Routledge handbook of sports performance analysis (pp. 32–41). London, UK: Routledge, Taylor & Francis Group.

Athey, I. (1984) Contributions of play to development, In: Yawkey, T. D. and Pellegrini, A. D. (Eds.), Child's Play: Developmental and Applied (pp. 9–28). Hillsdale, NJ: Erlbaum.

Barnett, L. A. (1990) Playfulness: definition, design, and measurement, Play & Culture, (3): 319–336.

Barnett, L. A. & Kleiber, D. A. (1984) Playfulness and the early play environment, Journal of Genetic Psychology, (144): 153–164.

Best, J. R., Miller, P. H., & Jones, L. L. (2009). Executive function after age 5: Changes and correlates. Developmental Review, (29): 180–200.

Blanchette, D. M., Ramocki, S. P., O'Del, J. N., & Casey, M. S. (2005). Aerobic exercise and creative potential: Immediate and residual effects. Creativity Research Journal, 17(2–3): 257–264.

Bournelli, P., Makri, A., & Mylonas, K. (2009). Motor creativity and self concept. Creativity Research Journal, (21): 104–110.

Bournelli, P., & Mountakis, C. (2008). The development of motor creativity in elementary school children and its retention. Creativity Research Journal, (20): 72 –80.

Bournelli, P. (1998). The development of motor creativity in elementary school children through a specific physical education program. Journal of Biology of Exercise, (3): 68 –82.

Boyer, W. A. R. (1997) Enhancing playfulness with sensorial stimulation, Journal of Research in Childhood Education, (12): 78–88.

Cattell, R. B. (1979) Personality and Learning Theory: The Structure of Personality in its Environment(vol. 1). New York: Springer.

Cenizo, J.M. (2005). Implicaciones de los recursos materiales de Educación Física en el desarrollo de la Creatividad Motriz [Implications of the material resources of Physical Education for the development of Motor Creativity]. Unpublished doctoral dissertation, Univer. Seville, Spain.

Chatoupis, C. (2013). Young children's divergent movement ability: A study revisited. Early Child Development and Care, (183): 92 –108.

Cleland, F.E., & Gallahue, D.L. (1993). Young children´s divergent movement ability. Perceptual and Motor Skills, (77): 535-544.

Colzato, L., Szapora, A., Pannekoek, J. N., & Hommel, B. (2013). The impact of physical exercise on convergent and divergent thinking. Frontiers Human Neuroscience, (7): 824.

Cropley, A. (2006). In praise of convergent thinking. Creativity Research Journal, 18(3): 391–404.

De Dreu, C. K., Nijstad, B. A., Baas, M., Wolsink, I., & Roskes, M. (2012). Working memory benefits creative insight, musical improvisation, and original ideation through maintained task-focused attention. Personality and Social Psychology Bulletin, (38): 656–669.

De Dreu, C. K., & Nijstad, B. A. (2008). Mental set and creative thought in social conflict: Threat rigidity versus motivated focus. Journal of Personality and Social Psychology, (95): 648–661.

Diamond, A. (2002). Normal development of prefrontal cortex from birth to young adulthood: Cognitive functions, anatomy, and biochemistry. In D. T. Stuss & R. T. Knight (Eds.), Principles of frontal lobe function (pp. 466–503). New York: Oxford University Press.

Dietrich, A. (2004). The cognitive neuroscience of creativity. Psychonomic Bulletin & Review, (11): 1011–1026.

Domínguez, A., Díaz-Pereira, M. P., & Martínez-Vidal, A. (2015). The evolution of motor creativity during primary education. Journal of Human Sport and Exercise, 10(2), 583–589. doi:10.14198/jhse.2015.102.05

Donnelly, J.E. Hillman C.H., Castelli etal. D. (2016)"Physical Activity, Fitness, Cognitive Function, and Academic Achievement in Children," Medicine &Science in Sports & Exercise, 48 (6) 1197–1222

Fink, A., Graif, B., & Neubauer, A. C. (2009). Brain correlates underlying creative thinking. EEG alpha activity in professional vs. novice dancers. Neuro-image, (46): 854–862.

Friedman, R. S., Fishbach, A., Förster, J., & Werth, L. (2003). Attentional priming effects on creativity. Creativity Research Journal, (15): 277–286.

Fisher, A., Reilly, J.J. Kelly L.A. Montgomery C , Williamson A, Paton A. J ,Grant S

(2005) "Fundamental movement skills and habitual physical activity in young children, "Medicine & Science in Sports & Exercise, 37(4): 684–688.

Fisher A., Boyle J. M., Paton J. Y., Tomporowski P, Watson C., Mccoll.H.J & Reilly J (2011) "Effects of a physical education intervention on cognitive function in young children: randomized controlled pilot study,"BMCPediatrics, (97):1-9.

Glaveanu, V.P. (2013). Rewriting the language of creativity: The five A's framework. Review of General Psychology, (17): 69 –81.

Goldfield, G. S., Harvey, A., Grattan, K., & Adamo, K. B. (2012). Physical activity promotion in the preschool years: A critical period to intervene. International Journal of Environmental Research and Public Health, 9(4): 1326–1342.

Grammatikopoulos, V., Gregoriadis, A., & Zachopoulou, E. (2012a). Acknowledging the role of motor domain in creativity in early childhood education. In O. N. Saracho (Ed.), Contemporary perspectives on research in creativity in early childhood education (pp. 159–176). Charlotte, NC: Information Age Publishing.

Grammatikopoulos, V., Gregoriadis, A., & Evridiki, Z. (2012b). Acknowledging the role of motor domain in creativity in early childhood education. In O. Saracho (Ed.), Contemporary perspectives on research in creativity in early childhood education (pp. pp. 161–178). Charlotte, NC: Information age publishing

Guilford, J. P. (1967). The nature of human intelligence. New York, NY: McGraw-Hill

Hillman C. H., Erickson K. I., &Kramer A. F. (2008) "Be smart, exercise your heart: exercise effects on brain and cognition," Nature Reviews Neuro-science, 9 (1): 58–65.

Hillman, C. H., Castelli, D. M., & Buck, S. M. (2005). Aerobic fitness and neuro-cognitive function in healthy preadolescent children. Medicine & Science in Sports & Exercise, 37 (11), 1967–1974.

Huizinga, M., Dolan, C. V., & Van der Molen, M. W. (2006). Age-related change in executive function: Developmental trends and a latent variable analysis. Neuro-psychologia, (44): 2017–2036.

Hunter, L. (2006). Research into elementary physical education programs. In D. Kirk, D. Macdonald, & M. O'Sullivan (Eds.), The Handbook of Physical Education, (pp. 580-595). London: Sage Publications

Kasof, J. (1997). Creativity and breadth of attention. Creativity Research Journal, (10): 303–315.

Kaufman, J. C., Glăveanu, V. P., & Baer, J. (2017). Creativity across different domains: An expansive approach. In J. C. Kaufman, V. P. Glăveanu, & J. Baer (Eds.), The cambridge handbook of creativity across domains (pp. 3–8). New York, NY: Cambridge University Press.

King G., Law M., King, S.P.R Osenbaum,M.K. & Kertoy, N. L. (2003)Young," A-conceptual model of the factors affecting the recreation and leisure participation of children with disabilities," Physical & Occupational Therapy in Geriatrics, 23(1): 63–90.

Klein, J. (1990). Young children and learning. In W. J. Stinson (Ed.), Moving and learning for the young children (pp. 23-30). Reston, VA: American Alliance for Health, Physical Education, Recreation and Dance.

Latorre Román, P. A., Pinillos, F. G., Pantoja Vallejo, A., & Berrios Aguayo, B. (2017). Creativity and physical fitness in primary school-aged children. Pediatrics International, 59(11): 1194–1199.

Lupu, E. (2012). Physical activities as a manner of lifelong developing creativity. Procedia-Social and Behavioral Sciences, (46): 1893–1898.

McBride, R. E. (1991). Critical thinking - An overview with implications for physical education. Journal of Teaching in Physical Education, 11(2): 112-125.

Memmert, D. (2015). Teaching tactical creativity in sport: Research and practice. New York, NY: Routledge.

Memmert, D. (2007). Can creativity be improved by an attention-broadening training program? An exploratory study focusing on team sports. Creativity Research Journal, 19(2–3): 281–291.

Memmert, D. (2009). Noticing unexpected objects improves the creation of creative solutions—Inattentional blindness by children influences divergent thinking negatively. Creativity Research Journal, (21): 302–304.

Memmert, D., & Roth, K. (2007). The effects of non-specific and specific concepts on tactical creativity in team ball sports. Journal of Sports Sciences, (25):1423–1432.

Milić, N. S. (2014). The influence of motor experience on motor creativity (fluency) of preschool children. Kinesiology, (46): 81 –86.

Moraru A, Memmert D & van der Kamp J (2016): Motor creativity: the roles of attention breadth and working memory in a divergent doing task, Journal of Cognitive Psychology, 28(7):856-867.

Naglieri, J. A., & Kaufman, J. C. (2001). Understanding intelligence, giftedness and creativity using PASS theory. Roeper Review, (23):151–156.

National Institutes of Health, "Benefits of Physical Activity," (2016), https:// www. nhlbi. nih. Gov / health / health-topics / topics / phys / benefits.

Nijstad, B. A., De Dreu, C. K., Rietzschel, E. F., & Baas, M. (2010). The dual pathway to creativity model: Creative ideation as a function of flexibility and persistence. European Review of Social Psychology, (21): 34 –77.

Okely A. D., Booth M. L., & Patterson J. W. (2001) "Relationship of cardiorespiratoryen durance to fundamental movement skill proficiency among adolescents," Pediatric exercise science, 13(4):.380 – 391.

Orth, D., Van der Kamp, J., Memmert, D., & Savelsbergh, G.J.P. (2017). Creative motor actions as emerging from movement variability. Frontiers in Psychology,(8): 1 –8.

Ourdaa D, Gregoriadis A, Mouratidou K , Grouiosd G G & Tsorbatzoudis H (2017) A motor creativity intervention in the Greek early childhood education settings: Effects on beliefs about health Varhaiskasvatuksen Tiedelehti, Journal of Early Childhood Education Research 6(1):22-42

Pepler, D. J. & Ross, H. S. (1981) The effects of play on convergent and divergent problem-solving, Child Development, (52): 1202–1210.

Piaget, J. (1962) Play, Dreams, and Imitation in Childhood New York: W. W. Norton.

Plucker, J., & Beghetto, R. (2004). Why creativity is domain general, why it looks domain specific, and why the distinction does not matter. In R. J. Sternberg, E. L. Grigorenko, & J. L. Singer (Eds.), Creativity: From potential to realization (pp. 153–167). Washington, DC: American Psychological Association.

Renshaw, I., Davids, K., Shuttleworth, R., & Jia Yi, C. (2009). Insights from ecological psychology and dynamical systems. Theory can underpin a philosophy of coaching. International Journal of Sport Psychology, (40): 580–602.

Richard, V., Lebeau, J.-C., Becker, F., Boiangin, N., & Tenenbaum, G. (2018). Developing cognitive and motor creativity in children through an exercise program using nonlinear pedagogy principles. Creativity Research Journal, 30(4): 391–401.

Richardv, Zaken B.S Siek Anska M. K, & Tenen Baum G. (2020) Effects Of Movement Improvisation And Aerobic Dancing On Motor Creativity And Divergent Thinking, The Journal Of Creative Behavior, 54(3): 1–13.

Riethmuller A. M., Jones R. A., & Okely A. D. (2009) "Efficacy of interventions to improve motor development in young children: A systematic review," Pediatrics, 124(4): 782–792.

Robinson, L. E., Stodden, D. F., Barnett, L. M., Lopes, V. P., Logan, S. W., Rodrigues, L. P., & D'Hondt, E. (2015). Motor competence and its effect on positive developmental trajectories of health. Sports Medicine, (45): 1273 – 1284.

Roebers C. M. & Kauer M., "Motor and cognitive control in anormative sample of 7-year-olds,"Developmental Science, 12(1): 175–181.

Rosin H. (2014). The overprotected kid. The Atlantic, 19.(March 2014), Retrieved on February 10, 2017 from https: // www. theatlantic. Com / magazine / archive / 2014 / 04 / hey-parentsleave-those-kids-alone/358631

Rowlands, M. (2010). The new science of the mind: From extended mind to embodied phenomenology. Cambridge, MA: MIT Press.

Rubin, K., Fein, G. & Vanderberg, B. (1983) Play, In: Mussen, P. H. (Ed.), Handbook of Child Psychology (Vol. 3) New York: Wiley.

Runco, M. A. (2014). Creativity: Theories and themes: Research, development, and practice (2nd ed.). San Diego, CA: Academic Press.

Runco, M., Millar, G., Acar, S., & Cramond, B. (2010). Torrance tests of creative thinking as predictors of personal and public achievement: A fifty-year follow-up. Creativity Research Journal, 22(4), 361–368.

Runco, M.A., & Jaeger, G.J. (2012). The standard definition of creativity. Creativity Research Journal, (24): 92 –96.

Runco, M. A., & Acar, S. (2012). Divergent thinking as an indicator of creative potential. Creativity Research Journal, 24(1): 66–75.

Runco, M. A. (2007).Creativity, theories and themes: Research, development, and practice. Burlington, MA: Elsevier Academic Press.

Runco, M. A. (1999). Divergent thinking. In M. A. Runco & S. Pritzker (Eds.), Encyclopedia of creativity (1):. 577–582). San Diego, CA: Academic Press.

Santos, S., Memmert, D., Sampaio, J., & Leite, N. (2016). The spawns of creative behavior in team sports: A creativity developmental framework. Frontiers in Psychology, (7):1–14.

Santos S & Monteiro D (2020): Uncovering the Role of Motor Performance and Creative Thinking on Sports Creativity in Primary School-aged Children, Creativity Research Journal, 32(3):1-14.

Seifert, L., Komar, J., Araujo, D., & Davids, K. (2016). Neurobiological degeneracy: A key property for functional adaptations of perception and action to constraints. Neuroscience and Bio-behavioral Reviews, (69):15.

Scibinetti, P., Tocci, N., & Pesce, C. (2011). Motor creativity and creative thinking in children: The diverging role of inhibition. Creativity Research Journal,(23): 262–272.

Singer, D. G. & Rummo, J. (1973) Ideational creativity and behavioral style in Kindergarten aged children, Developmental Psychology, (8): 154–161.

Sternberg, R.J., & Lubart, T.I. (1999). The concept of creativity: Prospects and paradigms. In R.J. Sternberg (Ed.), Handbook of creativity (pp. 3–15). New York, NY: Cambridge University Press.

Sutterby, J. (2009). What kids don't get to do anymore and why? Childhood Education, 85(5): 289–292.

Tekin, M. (2018). Fiziksel aktivitenin bilisel gelişim süreçlerine etkisi,[Bilimin ilkeleri ışığında spor, Editör: Özmutlu, İ (2018)]. Gece Kitaplığı, New York , USA, / Ankara Türkiye.

Tekin, M., & Güllü, M. (2010). Examined of creativity level of primary school students who make sports and do not make sports. Procedia - Social and Behavioral Sciences, 2 (2): 3351–3357.

Theodorakou, K., & Zervas, Y. (2003). The effects of the creative movement teaching method and the traditional teaching method on elementary school children's self-esteem. Sport, Education and Society, (8): 91–104.

Timmons B. W., Naylor P.-J., &. Pfeiffer K. A (2007) "Physical activity for preschool children-How much and how?"Applied Physiology, Nutrition, and Metabolism, (32):122–134.

Trevlas E., Matsouka O., & Zachopoulou E. (2003) "Relationship between playfulness and motor creativity in preschool children, "Early Child Developmental Care, 173(5):535– 543.

Torrance, E.P. (1981). Norms-technical manual:Thinking creatively in action and movement, Torrance test of creative thinking. Bensenville, Illinois: Scholastic Testing Service, Inc.

Torrents, C., Ric, Á., & Hristovski, R. (2015). Creativity and emergence of specific dance movements using instructional constraints. Psychology of Aesthetics, Creativity, and the Arts, (9):65–74.

Torrents, C., Castaner, M., Dinusova, M., & Anguera, M. T. (2010). Discovering new ways of moving: observational analysis of motor creativity while dancing contact improvisation and the influence of the partner. Journal of Creative Behavior, (44):45–61.

Ulrich B. D. (1987) "Perceptions of physical competence, motor competence, and participation in organized sport: Their inter relationships in young children, "Research Quarterly for Exercise and Sport, 58(1):57–67.

Underdown, A. (2007).Young children's health and well-being. New York, NY: Open University Press.

US Department of Health and Human Services (2008) Physical Activity Guidelines for Americans, US Department of Health and Human Services, Washington, wash, USA, 2008.

Van Cauwenberghe, E., Labarque, V., Gubbels, J., De Bourdeaudhuij, I., & Cardon, G. (2012). Preschooler's physical activity levels and associations with lesson context, teacher's behaviour, and environment during preschool physical education. Early Childhood Research Quarterly, 27(2):221–230.

Van der Fels, I. M. J.,. te Wierike S. C. M, Hartman E., Elferink-Gemser M. T., Smith J., & Visscher C. (2005) "The relationship between motor skills and cognitive skills in 4-16 year old typically developing children: A systematic review," Journal of Science and Medicine in Sport, 18(6): 697–703.

Vygotsky, L.S. (1981). The genesis of higher mental functions. In J. V. Wersch (Ed. and Trans.). The concept of activity in soviet psychology (pp. 61-80). Armonk: M.E. Sharpe.

Warren, W.H. (2006). The dynamics of perception and action. Psychological Review, (113): 358–389.

Wyrick, W. (1968). The development of a test of motor creativity. Research Quarterly for Exercise and Sport, (39): 756–765.

Zachopoulou, E. (2007).Early years physical education. Expression of children's creative thinking through physical education activities. Bulletin of the International Council of Sport Science and Physical Education (ICSSPE), (51):14-21.

Zachopoulou, E., Makri, A., & Pollatou, E. (2009). Evaluation of children's creativity: Psychometric properties of Torrance's "Thinking Creatively in Action and Movement" test. Early Child Development and Care, 179(3): 317-328.

Zeng N, Ayyub M, Sun H, Wen X, Xiang, P & Gao Z (2017) Effects of Physical Activity on Motor Skills and Cognitive Development in Early Childhood: A Systematic Review. Hindawi BioMed Research International 2017, Article ID 2760716, 13 pages

https://www.nhlbi.nih.gov

https://tr.411answers.com/a/kardiyorespiratuar-sistem-nedir.html./erişim tarihi: 9.11.2020

https://sinirbilim.org/norotrofik-faktorler/ erişim tarihi: 9.11.2020

http://noroblog.net/2019/01/15/noroplastisite-nedir/ erişim tarihi: 9.11.2020

https://tr.wikipedia.org/wiki/Prefrontal_korteks/ erişim tarihi: 9.11.2020

https://schhun1.blogspot.com/sports and cognitive development/erişim tarihi:15.11.2018

KAS LİF TİPLERİ

➢ ***Doç. Dr. İbrahim CAN***

- *Iğdır Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokul, Antrenörlük Eğitimi Bölümü, Iğdır / TÜRKİYE*
- *ORCID ID: 0000-0002-2050-1473*

KAYNAKLAR

Akgün N. Egzersiz fizyolojisi (Cilt I). İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi; 1992.

Astrand P, Rodahl K, Dahl HA, StrommeSB. Textbook of work physiology: Physiologicl bases of exercises. 4th Ed. United States: Human Kinetics; 2013.

Behnke RS. Kinetic anatomy (2nd edition). United States: Human Kinetics; 2006.

Bell RD, MacDougall JD, Billeter R, Howald H. Muscle fiber types and morphometric anaylsis of skeletal muscle in six-year-old children. Medicine and Science in Sports and Exercise. 1980; 12(1): 28-31.

Bergh U, Thorstensson A, Sjodin B, Hulten B, Piehl K, Karlsson J. Maximal oxygen uptake and muscle fiber types in trained and untrained humans. Medicine and Science in Sports and Exercise. 1978: 10(3): 151-4.

Billeter R, Hoppeler H. Muscular basis of strength. In Komi PV (Editor), Strength and power in sport. 2nd ed. Oxford: Blackwell Science Ltd; 2003, p. 50-72.

Boicelli CA, Baldassarri AM, Borsetto C, Conconi F. An approach to noninvasive fiber type distribution by nuclear magnetic resonance. International Journal of Sports Medicine. 1989; 10(1): 53-4.

Brown PS, Miller CW, Eason MJ. Exercise physiology: Basis of human movement in health and disease. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins; 2006.

Byrnes CW, Jensen AC. Physiology of exercise. In Kamen G. (Editor). Foundations of exercise science. Baltimore: Lippincott Williams & Wilkins; 2001, p. 15-35.

Can I. Squat hareketinin kinetik ve kinematikleri. Ankara: Spor Yayınevi; 2018.

Celichowski J. Krutki P. Motor units and muscle receptors. In Zoladz JA (Editor), Muscle and exercise physiology. London: Academic Press; 2019, p. 51-91.

Essen-Gustavsson B, Borges O. Histochemical and metabolic characteristics of human skeletal muscle in relation to age. Acta Physiologica Scandinavica. 1986; 126(1): 107-14

Fitts RH, Widrick JJ. Muscle mechanics: Adaptations with exercise training. Exercise and Sport Sciences Reviews. 1996; 26: 427-74.

Fleck JS, Kraemer JW. Designing resistance training programs. 3rd Ed. United States: Human Kinetics; 2004.

Fox EL, Bowers RW, Foss ML Beden eğitimi ve sporun fizyolojik temelleri (Çeviri ve Derleme Cerit M.). Ankara: Spor Yayınevi ve Kitapevi; 2012.

Fry AC, Schilling BK, Staron RS, Hagerman FC, Hikida RS, Thrush JT. Muscle fiber characteristics and performance correlates of male Olympic-style weightlifters, Journal of Strength and Conditioning Research. 2003; 17(4): 746-54.

Grimby G, Saltin B. The againg muscle. Clinical Physiology. 1983; 3(3): 209-18

Hale T. Exercise physiology: A thematic approach. West Sussex: John Wiley & Sons. Ltd. 2003.

Henneman E, Somjen G, Carpenter DO. Functional significance of cell size in spinal motoneurons, Journal of Neurophysiology. 1965: 28(3): 560-80.

Hoffman J. Physiological aspects of sport training and performance. United States: Human Kinetics; 2002.

Karp RJ. Muscle fiber types and training. Strength and Conditioning Journal. 2001; 23(5): 21-6.

Kendrick VZ. Exercise physiology: Implications for sports nutrition. In Berning RJ, Steen NS, (Editors), Nutrition for sport & exercise. 2nd Ed. United States: Jones and Bartlett Publishers; 2006, p. 1-19.

Kenney LW, Wilmore HJ, Costill LD. Physiology of sport and exercise. 5th Ed. United States: Human Kinetics; 2012.

Klausen K. Strength and weight training. In Reilly T, Necher N, Snell P, Williams C, (Editors). Physiology of aports. London: E & FN Spon; 1990, p. 41-67.

Komi PV, Karlsson J. Physical performance, skeletal muscle enzyme activities and fibre types in monozygous and dizygous twins of both sexes. Acta Physiologica Scandinavica. 1979; 462: 1-28.

Knudson D. Fundementals of biomechanics. 2nd Ed. New York: Kluwer Academic / Plenum Publishers, 2007.

Kraemer JW, Fleck JS, Deschenes RM. Exercise physiology: Integrating theory and application China: Lippincott Williams / Wilkins; 2012.

Kroemer EHK, Kroemer JH, Kroemer EK. Engineering physiology: Bases of human factors engineering / ergonomics. 4th Ed. Hiedelberg: Springer; 2010.

Lieber LR. Skeletal muscle structure, function, plasticity: Physiological basis of rehabilitation (2nd edition). Baltimore: Lippincott Williams & Wilkins; 2002.

Manilal KP. Science of strength training. New Delhi: Sports Publication; 2006.

Pierce M, Musnick D, Hansen, M. Functional core and strength training. In Musnick D, Pierce M. (Editors). Conditioning for outdoor fitness: Functional exercise and nutrition for every body. 2nd Ed. Seattle: The Mountaineers Books; 2004, p. 83-124.

Pipes TV. Strength training and fiber types. Scholastic Coach. 1994; 63(8): 67-71.

Plowman AS, Smith LD. Exercise physiology: for health, fitness and performance. 2nd Ed. Baltimore: Lippincott Williams / Wilkins; 2008.

Ranvier L. Proprietes et structures differentes des muscle rouges et des muscles blancs chez les lapins et chez les raisec. Comptes Rendus Academic Sciences Paris, 1873; 77: 1030-34.

Scott W, Stevens J, Binder-Macleod SA. Human skeletal muscle fiber type classifications. Physical Therapy. 2001; 81(11): 1810-16.

Sherwood L. Fundamentals of human physiology. 4th Ed. Canada: Cengage Learning; 2012.

Silvester JL. Weight training: For strength and fitness. United States: Jones and Bartlett Publishers; 1992.

Smith LD, Plowman AS. Understanding muscle contraction. In Donatelli R. (Editor). Sports-specific rehabilitation. Philadelphia: Churchill Livingstone Elsevier: 2006, p. 15-38.

Stone MH, Chandler TJ, Conley MS, Kramer JB, Stone ME. Training to muscular failure: Is it necessary? Journal of Strength and Conditioning. 1996; 18(3): 44-8.

Tesch PA, Larsson, L. Muscle hypertrophy in bodybuilders. European Journal of Applied Physiology and Occupational Physiology, 1982; 49(3): 301-6.

Weineck J. Spor anatomisi. (Çeviri: Elmacı S.). Ankara: Bağırgan Yayımevi; 1998.

Wiggins J. In pursuit of a powerful performance: Training and racing with power-meters. Gent: Academia Press: 2010.

Zatsiorsky VM, Kraemer WJ. Science and practice of strength training. 2nd Ed. United States: Human Kinetics; 2006.

Zuber TJ. Punch biopsy of the skin. American Family Physicians. 2002: 65(6): 1155-58.

EGZERSİZDE SPORCU İÇECEKLERİ VE PERFORMANS

➢ ***Doç. Dr. Bülent KİLİT***

- *Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Tekirdağ / TÜRKİYE*
- *ORCID ID: 0000-0002-9061-0691*

KAYNAKLAR

Arı, Y., Tunçel, A., Harbili, E. (2020). Genç Hentbolcularda Üst Ekstremite Kuvveti, Anaerobik Güç, Sürat Ve Çeviklik Arasındaki İlişkiler. Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi, 22(2), 71-81.

Cheuvront, S. N., Carter III, R., Sawka, M. N. (2003). Fluid balance and endurance exercise performance. Current sports medicine reports, 2(4), 202-208.

Coombes, J. S. (2005). Sports drinks and dental. American journal of dentistry, 18(2), 101-104.

Coombes, J. S., Hamilton, K. L. (2000). The Effectiveness Of Commercially Available Sports Drinks. Sports Medicine, 29(3), 181-209.

Coso, J. D., Estevez, E., Baquero, R. A., Mora-Rodriguez, R. (2008). Anaerobic Performance When Rehydrating With Water Or Commercially Available Sports Drinks During Prolonged Exercise İn The Heat. Applied Physiology, Nutrition, And Metabolism, 33(2), 290-298.

Gisolfi, C. V., Summers, R. W., Schedl, H. P., Bleiler, T. L. (1992). Intestinal water absorption from select carbohydrate solutions in humans. Journal of Applied Physiology, 73(5), 2142-2150.

Judelson, D. A., Maresh, C. M., Anderson, J. M., Armstrong, L. E., Casa, D. J., Kraemer, W. J., Volek, J. S. (2007). Hydration and muscular performance. Sports medicine, 37(10), 907-921.

Kenefick, R. W., Maresh, C. M., Armstrong, L. E., Riebe, D., Echegaray, M. E., Castellani, J. W. (2007). Rehydration with fluid of varying tonicities: effects on fluid regulatory hormones and exercise performance in the heat. Journal of Applied Physiology, 102(5), 1899-1905.

Lee, J. K., Shirreffs, S. M. (2007). The influence of drink temperature on thermoregulatory responses during prolonged exercise in a moderate environment. Journal of sports sciences, 25(9), 975-985.

Millard-Stafford, M. L., Sparling, P. B., Rosskopf, L. B., DiCarlo, L. J. (1992). Carbohydrate-electrolyte replacement improves distance running performance in the heat. Medicine and science in sports and exercise, 24(8), 934-940.

Millard-Stafford, M., Rosskopf, L. B., Snow, T. K., Hinson, B. T. (1997). Water versus carbohydrate-electrolyte ingestion before and during a 15-km run in the heat. International Journal of Sport Nutrition and Exercise Metabolism, 7(1), 26-38.

Özmutlu, İ. (2014). Investigation Of Problem Solving Ability Of Students İn School Of Physical Education And Sports (Kafkas University Sample). Educational Research And Reviews, 9(3), 92-96.

Özmutlu, İ. (2018). Sporda hizmetkar liderlik, Bilimin ilkeleri ışığında spor. (Editör: Doç Dr. İlker Özmutlu), Gece Kitaplığı, Ankara.

Özmutlu, İ., Durmuş, S., Tekin, M., & Yeşil, Ü. (2009). Beden Eğitimi Ve Spor Yüksekokullarında Öğrenim Gören Öğrencilerin Yaratıcılık Düzeylerinin Karşılaştırılması. Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitü Dergisi, 1(3), 233-244.

Özmutlu, İ., Şentürk Yazıcı, E. (2020). Geçmişten Günümüze Okçuluk, Sporda Bilimsel Araştırmalar. Efe Akademi, İstanbul, 145-154.

Roy, B. D., Green, H. J., Burnett, M. (2000). Prolonged exercise after diuretic-induced hypohydration: effects on substrate turnover and oxidation. American Journal of Physiology-Endocrinology and Metabolism, 279(6), 1383-1390.

Sawka, M. N., Burke, L. M., Eichner, E. R., Maughan, R. J., Montain, S. J., Stachenfeld, N. S. (2007). American College of Sports Medicine position stand. Exercise and fluid replacement. Medicine and science in sports and exercise, 39(2), 377-390.

Shirreffs, S. M. (2009). Hydration İn Sport And Exercise: Water, Sports Drinks And Other Drinks. Nutrition Bulletin, 34(4), 374-379.

Tekin, M., Özmutlu, İ., Erhan, S. E. (2009). Özel Yetenek Sınavlarına Katılan Öğrencilerin Karar Verme Ve Düşünme Stillerinin İncelenmesi/Investıgatıon The Thınkıng And Decısıon Makıng Styles Of The Student That Partıcıpate Specıal Abılıty Examamınatıon. Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi, 11(3).

Tunçel, A., Arı, Y. (2019). Çocuklarda Spor ile Birlikte Değişen Fizyolojik Özellikler. Çocuklar İçin Spor Eğitimi, Gazi Kitabevi, Ankara, 167-186.

Tunçel, A., Harbili, E., Arıtan, S. (2019). Futbolda Penaltı Vuruşunun Kinematiği: Kaleci Ve Hedef Faktörünün Etkisi. Spor Bilimleri Dergisi, 30(1), 25-38.

Vist, G. E., Maughan, R. J. (1995). The effect of osmolality and carbohydrate content on the rate of gastric emptying of liquids in man. The Journal of physiology, 486(2), 523-531.

Von Duvillard, S. P., Arciero, P. J., Tietjen-Smith, T., Alford, K. (2008). Sports Drinks, Exercise Training, And Competition. Current Sports Medicine Reports, 7(4), 202-208.

ZAMAN YÖNETİMİ VE AKADEMİK BAŞARI

➢ ***Şahin ARSLAN***

- *Orhan Okay Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Edremit, Van / TÜRKİYE*
- *ORCID ID: 0000-0002-6334-4439*

➢ ***Doç. Dr. İsa SAĞIROĞLU***

- *Trakya Üniversitesi, Kırkpınar Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü, Edirne / TÜRKİYE*
- *ORCID ID: 0000-0003-1436-9960*

KAYNAKLAR

Açıkalın, A., (1994): *Teknik ve toplumsal yönleriyle okul yöneticiliği*. Ankara: Pegem A Yayınları.

Ahmann, J., Stanley ve Marvin D., (1971): *Evaluating Pupil Growth: Principles of Tests and Measurement*. 4. Baskı. Boston:Allyn and Bacon Inc.

Alay, S., (2000): *Relationship Between Time Management and Academic Achievement of Selected University Students* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Orta Dogu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Argan, M., (2007): *Eğlence pazarlaması*. Ankara: Detay Yayıncılık.

Atalay, O., (1999): "Örgütlerde Zaman Yönetimi ve Kahramanmaraş Tekstil Sanayinde Bir Uygulama", *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*.

Ataman, G., (2001): *İşletme Yönetimi*. Türkmen Kitapevi, İstanbul.

Bay, E., Gençdogan, B., Tugluk, M.N., (2005): "Üniversite Ögrencilerinin Ders Çalısma Becerilerinin İncelenmesi (Kazım Karabekir Egitim Fakültesi Örnegi)" *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, http://www.e-sosder.com.(18.03.2008).

Britton, B.K. ve Tesser, A., (1991): "Effects of Time Management Practices on College Grades", *Journal of Educational Psychology*, Cilt: LXXXIII, Sayı: 3, s.405– 410.

Bull, C., Hoose, J. ve Weed, M., (2003): *An introduction to leisure studies*. London: Prentice Hall.

Can, H., (1992): *Organizasyon ve Yönetim*. Ankara: Adım Yayıncılık. Can, H., & Güney, S., (2015): *Genel İşletme*. Ankara: Siyasal Kitabevi.

Carter, V. Good, E., (1973): *Dictionary of Education*. 4. Baskı. New York: McGraw Hill Book Company.

Celep, C., (1997): "Öğretmenlik Yeterlilik Duygusu". *Yaşadıkça Eğitim Dergisi*, İstanbul, Ocak/Şubat.

Demirtaş, H., (1999): "Orta Öğretim Kurumlarında Sorumluluğa Dayalı Sınıf Yönetimi". *Öğretmen Dünyası*, Sayı 238 .

Demirtaş, E., Erdem, R. ve Pirinçci, E., (2004): "Üniversite Öğrencilerinin Zaman Yönetimi Davranışları ve Bu Davranışların Akademik Başarı İle İlişkisi," *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, http://yordam.manas.kg/ekitap/pdf/Manasdergi (24.02.2008)

Dumazedier, J., (1960): Editorial, International social science journal, 1, Winter, 526'dan aktaran G. Torkildsen (2005). *Leisure and recreation management*. London: Routledge Taylor & Francis Group, p. 53

Efil, İ., (2000): *Sınıf yönetimi*. (Ed. L. Küçükahmet). Ankara: Nobel Yayıncılık

Efil, İ., (2004): *Zaman Yönetimi*. *Sınıf Yönetimi*. (Ed. L. Küçükahmet). Nobel Yayın Dağıtım. Ankara

Erdem, R., Kaya, S., (1998): Zaman Yönetimi, Çağdaş Yerel Yönetimler, İstanbul.

Erdul G., (2005): *Üniversite Öğrencilerinin Zaman Yönetimi Becerileri ile Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişki* Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.

Fidan, Y., (2011): "Özel Sektör ve Kamu Yöneticilerinin Zaman Yönetimi Davranışlarının Karşılaştırılması," Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, S.6, s.47-74.

Grainger-Jones, B., (1999): *Managing leisure. Butterwort-Heinemann*: Plant a Tree.

Güçlü, N., (2000): *Öğretmen Davranışları*. Milli Eğitim. Sayı. 147.

Güzel, Ü., (1999): *İzmir'de Kimya Sektöründe Çalışan Büyük İşletmelerde Zaman Yönetimi Etkileyen Faktörler Üzerine Bir Araştırma*, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Hendry, C., (2004): *Making Most of Time*. Nurse Rearcher, 12 (2).

Horner, S. ve Swarbrooke, J., (2005): *Leisure marketing a global perspective*.Oxford:Elsevier Butterworth-Heinemann.

Hurd, A. R. ve Anderson, D. M., (2011): *The park and recreation professional's handbook*. Champaign: Human Kinetics.

Julian, C. Stanley, K. D., (1972): *Educational and Psychological Measurement and Evaluation*. 50. Baskı New Jersey: Prentice-Hall Inc.

Karataş, N.Y., (2006): *Yatılı İlköğretim Bölge Okullarında Okuyan Öğrencilerin Boş Zamanlarını Değerlendirme Alışkanlıkları (Bingöl Örneği)*. (Yüksek lisans tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi/Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Bursa.

Karslı, M. D., (2006): *Sınıfta Öğrenme Zamanının Yönetimi*. Teori ve Uygulamada Sınıf Yönetimi. (Ed. M. Şişman ve S. Turan). Öğreti Pegem A Yayıncılık. Ankara, ss.101-115

McLean, D. D. ve Hurd, A., (2012): *Kraus' recreation and leisure in modern society* (9. Edition). London: Jones and Bartlett Learning.

Özdemir, A., (2006): *Farklı Örgüt Kültürü Olan İsletmelerde Zaman Yönetimi Üzerine Ampirik Bir Araştırma: Bursa İli Örneği*. Balıkesir Üniversitesi, Balıkesir.

Özgen, C., (2002): *Etkili Zaman Yönetimi*, Bilkent Üniversitesi Yayınları, Ankara.

Page, S. J. ve Connell, J., (2010): *Leisure an intruduction*. Edinburg: Prentice Hall.

Sabuncuoğlu, Z., Paşa, M., (2002): *Zaman Yönetimi*, Ezgi Kitabevi, 1.Baskı, Livane Matbaası, Bursa.

Sadık, F., (2002): Sınıf İçindeki Problem Davranışların Nedenleri. *Eğitim Araştırmaları*, Sayı.9 Ankara.

Smith, H., (1998): *Hayatı ve Zamanı Yönetmenin 10 Doğal Yasası*. (Çelbiş, A. Çev.). İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Tengilimoğlu, D., Tutar, H., Altınöz, M., Başpınar, N., Erdönmez, C., (2003): *Zaman Yönetimi*. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

Torkildsen, G., (2005): *Leisure and recreation management*. London: Routledge Taylor & Francis Group.

Torkildsen, G., (1992): *Leisure and Recreation Management*. London: E&FN Spon.

Tutar, H., (2003): *Zaman Yönetimi,* Nobel Yayın Dağıtım. Ankara.

Türk Dil Kurumu, "Türk Dil Kurumu Sözlüğü", Ankara 2009, www.tdk.gov.tr (02.02.2009).

Wells G. D., (1993): *Time–Management and Academic Achievement* (Master of Arts in Psychology), University of Windsor, Canada, http://proquest.umi.com (12.07.2007).

Williams, S., (2003): *Tourism and recreation*. London: Prentice Hall.

Bu kitap bölümü Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Rekreasyon Yönetimi Anabilim Dalı'nda yürütülmüş olan "Üniversite Öğrencilerinde Zaman Yönetimi İle Akademik Başarı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" isimli yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

YAŞLANMA VE EGZERSİZ

➢ ***Dr. Öğretim Üyesi Duygu AKSOY***

- *Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Tekirdağ / TÜRKİYE*
- *ORCID ID: 0000-0003-0110-2554*

KAYNAKÇA

Akgün, N.(1996). Egzersiz fizyolojisi I.Cilt. Ege Üniversitesi Basımevi, İzmir, 229-59.

Aksoy, D. (2020). Egzersiz. Gökmen Özen (Ed.). Sporun kavramsal temelleri-1, (temel kavramlar), Efe Akademi Yayınevi, İstanbul, 247-257,

American College of Sports Medicine Position Stand (1998); Exercise and physical activity for older adults. Medicine & Science in Sports & Exercise, 30(6):992-1008.

American College of Sports Medicine position stand (2009): Exercise and physical activity for older adults. *Medicine* & *Science* in *Sports* & *Exercise* , 41: 1510-3.

American Diabetes Association: Stand position. Diabetes and exercise. Diabetes Care 2000: 23(l): 50-54.

Balcombe NR, Sinclair, A.(2001). Ageing: definition, mechanism and the magnitude of the problem. Best Practice & Research: Clinical Gastroenterology, 15: 835-849.

Barry, C.B., Rich, BSE., Carlson, RT. (1993). How exercise can benefit older patients. The Physician and Sportsmedicine, 21(2):124-43.

Baygören S (1998). Fiziksel aktivite ve yaşlanma. Geriatrik hasta ve sorunları sempozyumu. 12-13 kasım 1998. İstanbul s.123-132.

Bean, J.F., Vora, A., Frontera, W.F. (2004). Benefits of exercise for community dwelling older adults. Archives of physical medicine and rehabilitation, 85, 31-42.

Brach, J., Simonsick, E., Kritchevsky, S. (2004). The association between physical function and lifestyle activity and exercise in the health, aging and body composition study. Journal of the American Geriatrics Society, 52 (7):502-9.

Brown, D.R., Yore, M.M., Ham, S.A., Macera, C.A.(2005). Physical activity among adults >or=50 yr with and without disabilities, BRFSS 2001. Medicine & Science in Sports & Exercise, 37(4): 620-29.

Ceceli, E., Kısaoğlu, S., Saraçoğlu,M., Kocaoğlu, S., Yorgancıoğlu, R. (2001). Postmenopozal osteoporozda egzersiz ve kalsiyum tedavisinin etkinliği. Romotizma 16(2):90- 94.

Cindaş, A. (2001). Yaşlılarda egzersiz uygulamasının genel ilkeleri. Turkish Journal of Geriatrics 4 (2): 77-84,

Cordts, G.A. (1996). Exercise in the elderly: Can it improve function? In: Forcia MA, Mourey RS, editors. Geriatrics Secrets. Philadelphia; Mosby, 68-73.

Cousins, S.O. (2005). Active living coalition for older adults. Overcoming Ageism in Active Living. Brampton, ON.

Csapo, R., Alegre, L.M. (2016). Effects of resistance training with moderate vs heavy loads on muscle mass and strength in the elderly: A meta-analysis. Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports, 26(9).

Dunsky, A. Netz, Y. (2012). Physical activity and sport in advanced age: is it risky?-a summary of data from articles published between: 2000-2009. Current Aging Science, 5(1), 66-71.

Duyar, İ., (2008). Yaşlanma, yaşlılık ve antropoloji. İn:Geriatri. Edts: Mas R, Işık TA, Karan MA, Beğer T, Akman Ş, Ünal T. Birinci Baskı, Ankara, TGV, s.9-19.

Erkan, N. (1998). Sağlık, mutluluk, zindelik, güzellik ve uzun ömür için yaşam boyu spor. Bağırgan Yayınevi. Ankara.

Eskiyurt, N., Akyüz, G. (2002). Osteoporoz: genel bir değerlendirme. Karaaslan Y , Akyüz G, eds. Osteoporoz 40.MD Yayıncılık. Ankara. 1-22.

Evans, W.J. (1999). Exercise training guidelines for the elderly. Medicine & Science in Sports & Exercise , 31(1):12-1 7.

Fletcher, G.F., Balady, G., Blair, S.N., Blumenthal, J., Caspersen, C., Chaitman. B., ….. Pollock, M.L.(1996) Statement on exercise. Benefıts and recommendations for physical activîty programs for all Americans: A statement for health professionals by the committee on exercise and cardiac rehabilitation of the council on clinical cardiology, American Heart Association. Circulation, 94(4):857-862.

Galloza, J., Castillo, B., Micheo, W. (2017). Benefits of exercise in the older population. Physical Medicine and Rehabilitation Clinics of North America, 28:659-69.

George, P., Rontoyannes, M.D. (1992). Sixty-three years of competitive sport activity The Journal of Sports Medicine and Physical Fitness. vol.32. No.3.

Gokkaya, N.K.O. (2009). Exercise for the eldery: Neither feast nor famine. Turkish Journal of Physical Medicine and Rehabilitation, 55, 92-94.

Hakola ,L., Hassinen, M., Komulainen, P.,ve ark. (2015). Correlates of low physical activity levels in aging men and women: The DR's EXTRA Study (ISRCTN45977199). Journal of Aging and Physical Activity, 23(2):247-55.

Harris, M. (1996). The ageing athlete. In: Harris M, Williams C, Stanish WD, Micheli LJ (eds.) Oxford Textbook of Sports Medicine. 1st edition. New York; Oxford University Press, 596-619.

Hirayama, F.M.P.H., Lee, A.H., Binns, C.W.(2008). Physical activity of adults aged 55 to 75 years in Japan. Journal of Physical Therapy Science .,20(4): 217-20.

Kane, R.L. (2009). The geriatric patient: demography, edpidemiology, and health services utilization. Kane RL. (Ed.) Essential of Clinical Geriatrics (s.23-40). ABD: McGraw-Hill Professional.

Karaduman, A. (2002). Egzersiz ve yaşlı. I.Ulusal Geriatri Kongre Kitabı. Antalya 30 Ekim-3 Kasım.122-125.

Karan, A. (2006). Yaşlılıkta Egzersiz ve Spor, Türkiye *Fiziksel Tıp* ve *Rehabilitasyon Dergisi* , 52(Özel Ek A):A53-A56

Mas, R., Işık, A.T., Karan, M.A. ve ark. (Editör). Gerontolojinin temelleri. İçinde: Duyar İ, Geriatri. Ankara: TGV, 2008: 9-19.

Mc Clymont, U., Suchak. N.N. (2001). Joint Pains. In: Adelman AM, Daly MP, editors. Geriatrics. Boston; McGraw-Hill,161-85.

Morio, B., Barra, V., Ritz, P., Fellmann, N., Bonny, Jm., Beaufrere, B., Boire, J.Y., Vermorel, M. (2000). Benefit of endurance training ın elderly people over a short period ıs reversible. European Journal of Applied Physiology, 81(4):329-36.

National Health and Medical Research Council. Exercise and the older person: Series on clinical management problems in the elderly. No. 2. Canberra; Australian Government Publishing Service:1994.

Neuberger, G., Kasal, S., Smıth, K.,Hassaneın, R., Devıney, S.(1994). Determinants of exercise and aerobic fitness in outpatients with arthritis. Nursing Research 43(1):11-17.

Nguyen, T.V., Center, J.R., Eisman, J.A. (2000). Osteoporosis in elderly men and women: effects of dietary calcium, physical activity and bone mass index. Journal of Bone and Mineral Research, 15:322-331.

Nied, R.J., Franklin, B. (2002). Promoting and prescribing exercise for the eldery. American Family Physician, 65(3), 419- 427.

Özcan, S., Saatçi, E., Bozdemir, N., Akpınar, E., Ergün, G.Ö. (2002). Egzersiz, sağlık, hastalık, toplum ve hekim. Arşiv 11:388- 415.

Penedo, F.J., Dahn, J.R. (2005). Exercise and well-being: a review of mental and physical health benefits associated with physical activity. Current Opinion in Psychiatry, 18(2):189-93.

Podhorodecki, A.D., Simon, R.M. (2003). Exercise in the elderly. In: Dharmarajan TS, Norman RA, editors. Clinical Geriatrics. London; The Parthenon Publishing Group,70-81.

Pollock M, Franklin B, Balady G, Chaitman, B.L., Fleg, L.J., Fletcher, B., Limanvher, M., Pina, I.L., Stein, R.A., Williams, M., Bazzare, T. (2000). American heart association science advisory. resistance exercise in individuals with and without cardiovascular disease: benefits, rationale, safety, and prescription: an advisory from the committee onexercise, rehabilitation, and prevention, council on clinical cardiology, american heart association. position paper endorsed by the american college of sports medicine, Circulation, Feb 22; (7); 828-33

Protas, E.J., Harris, C., Moch, C., Rusk, M.(2000). Sensitivity of a clinical scale of balance and gait in frail nursi home residents. Disability and Rehabilitation, May 22(8):372-8.

Rutherford, O.M. (1999). Is there a role for exercise in the prevention of osteoporotic fractures? British Journal of Sports Medicine, 33:378-386.

Stephard, R.J.(1990). The scientific basis of exercise prescribing for the very old. Journal of the American Geriatrics Society, 11: 91-101.

Soyuer, F., Soyuer ,A. (2008). Yaşlılık ve fiziksel aktivite. İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi, 15 (3): 219-224

Türkiye İstatistik Kurumu (2013). İstatistiklerle yaşlılar 2012 , Ankara, Türkiye İstatistik Kurumu. 2013; 9-15.

United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division (2019). World Population Ageing.

https://www.un.org/en/development/desa/population/publications/pdf/ageing/WorldPopulationAgeing2019-Highlights.pdf (Erişim Tarihi 02-12-2020)

Wojtek, J.C., David, N., Maria, A.F.S. ve ark. (2009). Exercise and physical activity for older adults. Medicine & Science in Sports & Exercise, 41(7):1510-30.

Yıldız M. (2012). Bağlanma kuramı açısından yaşlılık dönemine genel bir bakış. Sosyal Bilimler Dergisi, 36(1): 1-30.

KISA VE UZUN SÜRELİ ANTRENMANSIZLIĞIN ETKİLERİ

➢ ***Asım TUNÇEL***

- *Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Tekirdağ / TÜRKİYE*
- *ORCID ID: 0000-0003-1182-4497*

➢ ***Erbil HARBİL***

- *Selçuk Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Konya/ TÜRKİYE*
- *ORCID ID: 0000-0001-9117-5823*

Kaynaklar

Açıkada C. (2017). Antrenman Mirzeoğlu N (Ed.2nd) Spor Bilimlerine Giriş içinde (175-214.ss). Spor Yayınevi ve Kitapevi, Ankara.

Arı Y. (2020). The relationship between anthropometric characteristics and motoric performance of female futsal players. International Journal of Applied Exercise Physiology. 9(9).11-17.

Blasco-Lafarga C, Cordellat A, Forte A, Roldan A, Monteagudo. (2020). Short and long-term trainability in older adults: training and detraining following two years of multicomponent cognitive—physical exercise training. International Journal of Enviromental Resarch and Public Health. 17(1):1-16.

Brandner CR, Clarkson M, Kidgell DJ, Wamington SA. (2019). Muscular adaptations to whole body blood flow restriction training and detraining. Frontier in Physiology. 10(1099):1-12.

Branquinho L, Ferraz R, Mendes PD, Petricia J, Serrano J, Marques MC. (2020). The Effect of an ın-season 8-week plyometric training programme followed by a detraining period on explosive skills in competitive junior soccer players. Montenegrin Journal of Sports Science and Medicine. 9:1-8.

Christensen PM, Krustrup P, Gunnarsson TP, Killerich K, Nybo L, Bangsbo J. (2011). VO_2 kinetics and performance in soccer players after intense training and inactivity. Medicine and Science inSports and Exercise. 43(9):1716-1724.

Cohen D, Restrepo A, Richter C, Harry JT, Franchi MV, Restrepo C, Poletto R, Taberner M. (2020).Detraining of specific neuromuscular qualities in elite footballers during covid-19 quarantine. Science and Medicine in Football. 1:13

Coyle EF, Martin WH, Bloomfield SA, Lowry OH, Holloszy JO. (1985). Effect of detraining on responses to submaximal exercise. American Physiological Society, 588-859.

Fathi A, Hammami R, Moran J, Borji R, Sahli S, Rebai H. (2018). Effect of a 16-week combıned strength and plyometric training program followed by a detraining period on athletic performance in pubertal volleyball players. Journal of Strength and Conditioning Research. 33(8):2117-2127.

Fleck SJ. (1994). Detraining: its effects on endurance and strength. Strength and Conditioning. 16 (1): 22-28.

Fox JL, Stanton R, Sargent C, Wintour SA, Scanlan A. (2018). The association between training load and performance in team sports: a systematic rewiev. Sports Medicine. 48(2018):2743-2774.

Giada F, Bertaglia E, de Piccoli B, Franceschi M, Sartori F, Raviele A, Pascotto. (1998). Cardiovascular adaptations to endurance training and detraining in young and older athletes. International Journal of Cardiology. 65(1998):149-155.

Godfrey RJ, Ingham SA, Pedlar CR, Whyte. (2005). The detraining and retraining of an elite rower: a case study. Journal of Science and Medicine in Sport. 8(3):314-320.

Gripp F, Nava RC, Cassilhas RC, Esteves EA, Magalhaes COD, Dias-Peixoto MFD, Magalhaes FC. (2020) HIIT is superior than MICT on cardiometabolic health during training and detraining. European Journal and Applied Physiology. 247(23):1-14.

Hardman, EA., Hudson, A. (1994). Brisk walking and serum lipid and protein variables in previously sedentary women- effect of 12 weeks of regular brisk walking followed by 12 weeks of detraining. British Journal of Sports Medicine. 28 (4): 261-6.

Hyatt, JPK, Brown EA, Deacon, HM, Mccall, GE. (2019). Muscle Specific Sensitivity To Voluntary Physical Activity and Detraining. Frontiers in Physiology. 10(1328):1-12.

Joo CH. (2018). The effects of short term detraining and retraining on physical fitness in elite soccer players. Plos One. 13(5):1-15.

Kilit B, Arslan E. (2019). Effects of high-intensity interval training vs. on-court tennis training in young tennis players. The Journal of Strength and Conditioning Research, 33(1):188-196.

Kilit B, Şenel Ö, Arslan E, Can S. (2016). Physiological responses and match characteristics in professional tennis players during a one-hour simulated tennis match. Journal of human kinetics, 51(1),83-92.

Maldonado-Martín S, Cámara J, James DVB, Fernández-López JR, Artetxe-Gezuraga X. (2017). Effect of long-term training cessation in young top-level road cyclists. Journal of Sports Sciences. 35(14);1396-1401.

Melchiorri G, Ronconi M, Vieora V, Padua E. (2014). Detraining in young soccer players. The Journal of Sports Medicine and Physical Fitness. 54(1):27-33.

Mujika I, Padilla S. (2000a). Detraining: loss of training-induced physiologcal and performance adaptations. Part I. Sports Medicine. 30(2)79-87.

Mujika I, Padilla S. (2000b). Detraining: Loss of training-ınduced physiological and performance adaptations. part II. Sports Medicines. 30(3):145-154.

Mujika I, Padilla S. (2001a). Muscular characteristics of detraining in humans. Medicine and Science in Sports & Exercise. 33(8):1297-1303.

Mujika I, Padilla S. (2001b). Cardiorespiratory and metabolic charasteristics of detraining in humans. Medicine and Science in Sports and Exercise. 33(3):413-421.

Muriel X, Courel-Ibanes J, Cerezuela-Espejo V, Pallares JG. (2020). Training load and performance impairments in professional cyclists during covid-19 lockdown. International Journal of Sports Physiology and Performance. International of Journal Sports Physiology Performance. 19(1):1-4.

Neufer PD. (1989). The effect of detraining and reduced training on the physiological adaptations to aerobic exercise trainings. Sports Medicine 8(5):302-321.

Nunes PRP, Martins F, Souza P, Carneiro MAS, Orsatti CL, Michelin MA, Murta EFC, de Oliveira EP, Orsatti FL. (2018). Effect of high intensity interval training on body composition and inflammatory markers in obese postmenopausal women: a randomized controlled trial. The North American Menopause Society. 26(3):256-264.

Oliveira R, Santa-Marinha C, Leao R, Monteiro D, Bento T, Rocha RS, Brito JP. (2017). Exercise training programs and detraining in older women. Journal of Human Sport and Exercise. 12(1):142-155.

Paoli A, Musumeci G. (2020). Elite athletes and coivd-18 lockdown:future health concern for an entire sector. Journal of Functional Morphology and Kinesiology. 5(30):1-3.

Pedlar CR, Brown MG, Shave RE, Otto JM, Drane A, Michaud-Finch J, Contursi M, Wasfy MM, Hutter A, Picard MH, Lewis GD, and Baggish AL. (2018). Cardiovascular response to prescribed detraining among recreational athletes. Journal of Applied Physiology, 124: 813-820.

Pereira LA, Freitas TT, Pivetti B, Alcaraz PE, Jeffreys I, Loturco I. (2020). Short-terms detraining does not impair strength, speed, and power performance in elit ypung soccer players. Sports. 8(11):1-8.

Rampichini S, Limonta E, Pugliese L, Cè E, Bisconti AV, Gianfelici A, La Torre A, Esposito F. (2018). Heart rate and pulmonary oxygen uptake response in professional badminton players: comparison between on-court game simulation and laboratory exercise testing. European Journal of Applied Physiology. 118:2339-2347.

Rodriguez-Fernandez A, Sanchez-Sanchez J, Ramirez-Campillo R, Rodriguez-Marroyo JA, Vicente JGV, Nakamura FY. (2018). Effects of short-term in-season break detraining on repeated-sprint ability and intermittent endurance according to initial performance of soccer player. Plos One. 13(8):1-10.

Ruivo RM, Carita AI, Pezarat-Correia PP. (2016). The effects of training and detraining after an 8 month resistance and stretching training program on forward head and protracted shoulder postures in adolescents: Randomised controlled study. 21(2016)76-82.

Sakugawa RL, Moura BM, Orssato LBR, Bezerra ES, Cadore EL, Diefenthaeler F. (2019). Effect of resistance training, detraining, and retraining on strength and functional capacity in elderly. Aging Clinical and Experimental Research. 31(2019):31-39.

Santos EJAN, Jeneira MAAS. (2009). Effects of reduced training and detraining on upper and lower body explosive strength in adolescent male basketball players. Journal os Strength and Conditioning Research. 23(6):1737-1744.

Tsolakis CK, Vegenas GK, Dessypriss AG. (2004). Strength adaptations and hormonal responses to resistance training and detraining in preadolescent males. Journal of Strength and Conditioning Research. 18(3):625-629.

Vassilis S, Yiannis M, Athanasios M, Dimitrios M, Ioannis G, Thomas M. (2019). Effect of a 4-week detraining period followed by a 4-week strength program on isokinetic strength in elite youth soccer players. Journal of Exercise Rehabilitation, 15(1);57-73.

SPOR ORGANİZASYONLARININ KÜLTÜREL VE EKONOMİK BOYUTA ETKİSİNİN İNCELENMESİ

➢ ***Emine TOKDEMİR***

- *Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Tekirdağ / TÜRKİYE*
- *ORCID ID: 0000-0003-1782-0331*

➢ ***Doç. Dr. İlker ÖZMUTLU***

- *Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Tekirdağ / TÜRKİYE*
- *ORCID ID: 0000-0002-8287-4275*

KAYNAKLAR

Ak, Duygu. (2014). Olimpiyatların ev sahibi kente etkileri açısından değerlendirmesi. Eurasian Socioeconomic Studies, 1(2).

Alpullu A.(2011). Uluslar arası Basketbol Organizasyonlarının Spor Turizmine, Ülke Ekonomisine ve Tanıtımına Katkılarının Değerlendirilmesi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Doktora Tezi. İstanbul.

Altıntaş, M, M.ABD'de futbol (2): Federasyon ve Uluslararası Organizasyonlar."http://arsiv.ntv.com.tr/news/250183.asp/mehmetmetealtintaş/15.06.2020"

Andreff W. (2008). Globalization of the Sports Economy. Rivista Di Diritto Ed EconomiaDello Sport. ISSN 1825- 6678, IV, Fasc. 3''

Badiru A. B (1991) Project Management Tolls for Engineering and Management Professionals, Instute of Industrial Engineers, U.S.A

Büyükbaykal, G. N. (2004). Geçmişten günümüze Türkiye'deki yazılı spor basınında futbolun yeri ve önemi. İstanbul Üniversitesi.

Cantürk, E. (2009). Kültür Eksenli Kentsel Stratejiler: Kentin Büyük Ölçekli Etkinliklerle Sergilenmesi Ve Dönüşmesi (Doctoraldissertation, Fen Bilimleri Enstitüsü).

Cerrahoğlu, N. – İmamoğlu, A. F.: "Sporun Ekonomik Önemi, Almanya Örneği" (Gazi Üniversitesi, I. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Kongresi, Spor Yönetim Bilimleri, Mayıs 2000, Ankara) s. 243.

Çavuşoğlu, S. B., Tükenmez, A., ve Serdar, E. (2017). Kış Olimpiyat Oyunlarının Ülkelerin Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Açıdan Gelişimlerine Etkisinin İncelenmesi. Journal of International Social Research, 10 (49).

Çolakoğlu, T , Peçenek, A . (2020). Olimpiyat Oyunlarının Ülke Ekonomilerine Etkileri ve Ekonomik Olarak Karşılaştırılması. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi , 25 (1) , 1-11.

Demirci, N. (1986). Sporda Yönetim ve Organizasyon. Ankara: M.E.G ve S.B Yayını.

Devecioğlu, S., "Sporun Ekonomik Boyutu" Standart Ekonomik ve Teknik Dergi T.S.E., Yıl 43, Sayı, 511, Temmuz, (2004).

Doralp, B., Barkul, Ö.(2011). Sustainability as an Input for the Design of Olympic Villages. Megaron Dergisi, CİLT VOL.6-SAYI NO.2.

Erdal, R. (2012). Sporda yönetim ve organizasyon. İstanbul: Bedray Yayınları.

Erdal R (2014). 14. Dünya Salon Atletizm Şampiyonası'na Katılanların Organizasyon Memnuniyet Düzeylerinin Belirlenmesi. Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Ersungur, M. Ş., Akıncı, M. (2011), The Effects of the 2011 UnıversıadeWınter Games on The Economy of Erzuru: an Applıcatıon, Journal of Yasar University 2013 30(8) 5064-5085.

Eryılmaz, S. S., & Cengiz, H. (2012). Mega Etkinliklerin Kent Mekanına Ekonomik Yansımaları, FORMULA 1 ÖRNEĞİ. Sigma, 4, 77-96.

Girgin, Esra. Ekonomi Nedir? https://www.iienstitu.com/blog/ekonominedir/esragirgin/09.06.2020

Gillet B. (1975). Spor Tarihi, Gelişim Yayınları, İstanbul.

Ferran Brunet, "An Economic Analysis of the Barcelona" 1992 Olympic Games: Resources, Financing and Impact", 1995 Erişim Adresi: http://docshare01.docshare.tips/files/14225/142259447.pdf'' Erişim Tarihi: 02.06.2020

Fişek K. (2003). Dünyada ve Türkiyede Spor Yönetimi, YGS Yayınları, İstanbul.

Hacıcaferoğlu, S , Gundoğdu, C , Hacıcaferoğlu, B . (2012). Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Spor Tesisleri ve Organizasyonları Hakkındaki Düşüncelerinin Değerlendirilmesi. Sport Sciences , 7 (4) , 59-67 .

Halaç, H , Bademci, F . "U17 CEV Avrupa Erkekler Voleybol Şampiyonası İçin Konya'ya Gelen Takım Kafilelerinin Kültürel Mirasa Temasının Değerlendirilmesi". CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi 14 (2019): 234-248

Halıcıoğlu, F. (2018). Medya Ekonomisi. İstanbul Medeniyet Üniversitesi, İstanbul. Erişim Adresi: http://www.ferda-halicioglu.com/YOE604TurkiyeEkonomisi/spor%20ekonomisi%202018.pdf Erişim Tarihi: 15.06.2020

Yıldıran, İ. (2014). Antikiteden Moderniteye Olimpiyat Oyunları: İdealler ve Gerçekler, Hece (Batı medeniyeti Özel Sayısı), 18 (210-212): 555-570.

Jensen C.R (1988) AdministrativeManagement of PhysicalEducation and Athletic Porgrams, Philadelphia.

Johns T. G (1995) Managing the Behaviour of People Working in Teams- Applying the Project Management Method, İnternational Journal of Project Management, U.S.A

Kaplan, Y., & Akkaya, C. (2014). Spor kültürü ve Türkiye'de spor. International Journal of Sport Culture and Science, 2(SpecialIssue 2), 114-119.

Kim, S. S., ve Petrick, J. F. (2005). Residents, Perceptions on the Impact of the FIFA 2002 World Cup: The Case of Seoul as a Host City. TourismManagement, 26 (1), 25- 38.

Koçum, G. (2013). Yerel Yönetimlerin Kadın Sorunlarına Yaklaşımı. İstanbul Aydın Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı. Yüksek Lisan Tezi. İstanbul. Erişim Adresi:http://www.skb.gov.tr/wp-content/uploads/2012/09/SPORUN-SOSYAL-VE-EKONOM%C4%B0K-FAYDALARI.pdf Erişim Tarihi: 10.06.2020

Mehmet Şahin, Spor Ahlakı ve Sorunları, İstanbul, Evrensel Basım Yayın, Şubat 1998, s.44.

Niksarlıoğlu, A., 2007. Kültür Eksenli Kentsel Dönüşüm: 2010 Avrupa Kültür Başkenti Olarak İstanbul, Yüksek Lisans Tezi, İTÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Nyurguvana, Fedotova. (2005). Organizasyon Yapısı ve Teknoloji. Kadir Has Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Özmutlu İ, Erhan S. E. (2020). Sporda Bilimsel Araştırmalar, Efe Akademi Yayınları, İstanbul.

Özmutlu, İ. (2019). Bilimin İlkeleri Işığında Spor, Gece Akademi, Ankara.

Saltuk S. (1995) Antik Stadyumlar, İnkilap Kitabevi, İstanbul.

Silik, C. E., ve Güçer, E. (2016). Uluslararası Spor Organizasyonlarının Sosyo-Kültürel Etkileri: 2013 Mersin XVII. Akdeniz Oyunlarına Yönelik Bir Uygulama. Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi.

Şahinoğlu, Z. Yerel Yönetimlere Bağlı Spor Şirketleri Tarafından Organize Edilen Spor Organizasyonlarında Karşılaşılan Sorunların İncelenmesi (İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Spor İstanbul, İstanbul Maratonu Örneği). İstanbul Gelişim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Antrenörlük Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi. İstanbul, 2019.

Talimciler, A. (2008), "Futbol Değil İş: Endüstriyel Futbol", İletişim Kuram Ve Araştırma Dergisi, Sayı 26, Kış-Bahar, s.89-114

Terekli, M. S., & Çobanoğlu, H. O. (2018). Mega Spor Organizasyonlarının Ekonomik Etkilerinin Türkiye Açısından Avantaj ve Dezavantajları. *The Journal of Social Science*, *2*(3), 95-107.

Toramanlı A., Spor Turizminde Olimpiyat Oyunları ve Spor Turizminin Gelişimine Katkıları, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Türkçe Tezli Yüksek Lisans Programında Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2014

Torkildsen, G. (2010). Leisure and Recreation Management, Routledge Taylor & Francis Group, London and New York.

Türsab, (2018). Türsab Spor Turizmi Raporu, "https://www.tursab.org.tr/dosya/12195/tursab-sporturizmi-raporu_12195_5670173.pdf"

Uslu, N.Ç. (Editör) (2013). Spor Ekonomisi. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları. Eskişehir.

Uysal, E. Ü. (2014). Büyük Etkinlikler: Kente ve Kent Mekanına Etkileri. İ.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, No:51, ss.163-179.

Voigt, D. (1988). Spor Sosyolojisi, Alkım Yayınları, Ankara.

Yağmurlu, A. (2019). Kamu Diplomasisi Bakışından Spor Diplomasisi. Gaziantep University Journal of Social Sciences, 18(4).

Yavaş, Ö. (2005). Sporun Ekonomi İçindeki Yeri Ve Spor Pazarlama: Üç Büyük Spor Kulübünde Uygulamalı Bir Araştırma. Edirne Trakya Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Edirne.

Yıldız, E , Bitirim, S . "Kültürlerarası İletişim Açısından Unıversıade (Dünya Üniversite Oyunları) İzmir 2005". İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi | Istanbul University Faculty of Communication Journal 0 (2012):https://dergipark.org.tr/tr/pub/iuifd/issue/22871/244362

Zeigler, F.(1973). A History of Sport and Physical Education, Stipes Campaign, Ilinois.

SPOR VE ENERJİ İÇECEKLERİ

➢ ***Yasemin ARI***

- *Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Tekirdağ / TÜRKİYE*
- *ORCID ID: 0000-0002-1241-1347*

Egzersizin doğru şekilde yapılması için uygun beslenme şarttır. Özellikle, atletik performansın iyileştirilmesi, kondisyon, egzersiz sonrası toparlanma ve sakatlanmanın önlenmesi için doğru beslenme kritik öneme sahiptir. Sporcular, yoğun antrenman nedeniyle daha fazla besine ihtiyaç duydukları için normal bir diyetten yeterli düzeyde elde edilmesi zor olan birkaç beslenme stratejilerine ihtiyaç duyarlar. Bu nedenle, karbonhidrat, protein, vitamin ve mineral içeren besin takviyeleri, egzersizden önce, egzersiz sırasında ve / veya sonrasında kolayca alındığı için çeşitli spor alanlarında yaygın olarak kullanılmaktadır (Aoi ve ark., 2006).

Beslenme gereksinimlerinin yanında atletik performansın daha da iyileştirilmesi ihtiyacı sonucunda, performansta artış ve kas büyümesine yardımcı olduğu iddia edilen birçok takviye kullanımına neden olmuştur. Başlangıçta, elektrolit kaybını azaltmak ve karbonhidrat yüklemesi sağlamak için spor içecekleri geliştirilmiştir. Daha sonra, spor salonlarında ve marketlerde uyarıcılar ve katkı maddeleri içeren enerji içecekleri ortaya çıkmıştır (Higgins ve ark., 2010).

Spor içecekleri ve enerji içecekleri değişik ürünlerdir ve farklı amaçlar için kullanıldıkları için karıştırılmaması gerekmektedir (Petrelli ve ark., 2018). Spor içecekleri, karbonhidratlar, mineraller (sodyum, potasyum, kalsiyum ve magnezyum), elektrolitler ve vitaminler (B12 vitamini ve B6 vitamini) içeren içeceklerdir (Aljaloud, 2018). Bu içecekler, sportif performans sırasında veya toparlanma sürecinde olumlu etkilerinin yanında geniş bir antrenman kapsamı ve genel olarak daha yüksek antrenman verimliliği sağlanması için birçok spor dalında enerji kaynağı olarak kullanılmaktadır (Demirörs ve Toktaş, 2019). Enerji içecekleri ise kafein, taurin, guarana ve değişen miktarlarda karbonhidrat, protein, vitamin ve diğer mineraller gibi uyarıcılar içermektedir (American Academy of Pediatrics, 2011). Enerji içeceği tüketiminin, dikkat ve hafızayı artırdığı, reaksiyon sürelerini ve zihinsel yorgunluğu azalttığı ve bazı fiziksel aktivitelerde performansı arttırdığı gösterilmiştir. Aynı zamanda, bu içecekler asabiyet, aritmi, sinirlilik, mide bulantısı ve nöbetler gibi olumsuz sağlık etkileriyle ilişkilendirilmiştir (Azagba ve ark., 2013).

HİDRASYON

Vücudun sıvı düzenleyici mekanizmaları, dinlenik durumda gün boyunca gerekli sıvı dengesinin (hidrasyon) korunmasını sağlar. Su, fiziksel olarak etkin olan herkes için en önemli besin kaynağıdır (Murray ve Kenney, 2017). İnsan vücudunun temel bileşeni olan su, dolaşım fonksiyonunda, enerji metabolizmasında yer alan kimyasal reaksiyonlarda, atık ürünlerin ortadan kaldırılmasında, plazma hacmi ve vücut ısısının korunmasında önemlidir (Aoi ve ark., 2006). Yaşamın sürdürülmesinde kilit bir rolü olan su, toplam vücut kütlesinin % 50-70'ini oluşturur, hücre içi (% 65) ve hücre dışı (% 35) boşluklar içinde bölümlere ayrılır (Belval ve ark., 2019).

Yoğun egzersiz veya yüksek ortam sıcaklığı nedeniyle vücut ısısı yükseldiğinde, ısıyı yaymak için terleme meydana gelmektedir (Kondo ve ark., 2000). Terlemenin bir sonucu olarak vücut suyu kaybolur ve sıvı alımı ter kayıplarının yerini almak için yetersiz olduğunda hipohidratasyon (vücutta su eksikliği) oluşur (Nuccio ve ark., 2017). Sıvı kaybının oluştuğu durumlarda, kan hacmi azalmakta, kaslarda ve deride kan akışı azalmakta ve dolaşım sistemi bozularak atletik performansın düşmesi gerçekleşmektedir (Aoi ve ark., 2006).

Egzersiz sırasında hidrasyon durumunu korumak, egzersiz türüne ve sıvının mevcudiyetine bağlı olarak değişmektedir (Belval ve ark., 2019). Ayrıca, çevresel faktörler (sıcaklık, nem) de egzersiz performansını etkileyebilir (Kara, 2020). Egzersiz öncesi ve sonrası vücut kütlesinin karşılaştırılması, sporcuya aktivite sırasındaki sıvı dengesine ulaşmada etkili olup olmadığını ve aynı zamanda egzersiz sonrasında temel hidrasyon seviyelerine dönmek için gereken sıvı hacmini bilmesinde önemli rol oynamaktadır. Genel olarak % 2 den fazla vücut kütle kaybı dayanıklılık performansını olumsuz etkileyebilir (Cheuvront ve ark., 2003). Bu nedenle, vücut ağırlığı kaybını en aza indirgemek için fiziksel etkinlik sırasında bol miktarda sıvı (su ya da spor içecekleri) alımı, en iyi yaklaşımlardan birisidir (Murray ve Kenney, 2017).

Sıvı alımı, dehidrasyona eşlik eden birçok metabolik, kardiyovasküler, termoregülasyon ve performans bozukluklarını azaltabilir veya önleyebilir (Snell ve ark., 2010). Egzersiz sırasında su, elektrolitler ve karbonhidrat gibi hayati besinler içeren kafeinsiz spor içeceklerinin yutulması fizyolojik homeostazın korunmasına yardımcı olabilir. Bu

durumun da sporcunun kardiyovasküler, merkezi sinir ve kas sistemleri üzerinde artmış performans ve / veya azalmış fizyolojik stres ile sonuçlanabilir (Coyle, 2004) Nitekim hipohidratlı olarak egzersize başlamak performansın bozulmasına neden olabilmektedir. Rehidrasyon (ter kayıplarının yerine konması ve vücut sıvı dengesinin yeniden sağlanması), özellikle sporcuların kısa bir zaman dilimi içinde sonraki bir egzersize katılmaları gerektiğinde, iyileşme sürecinin önemli bir parçasıdır (Heaton ve ark., 2017). Uluslararası Olimpiyat Komitesi de dahil olmak üzere büyük kuruluşlar, sporcu rehidrasyonunun performansı iyileştirdiğini ifade etmişlerdir (Briars ve ark., 2017). Bu nedenle, farklı içeriklere sahip içecekler, sporcuların rehidrasyonuna yardımcı olmak ve ayrıca antrenman öncesi, sırası veya sonrasında tüketilebilen elektrolitleri, karbonhidratları ve diğer besin maddelerini geri kazanmak için tasarlanmıştır (de Melo ve ark., 2016).

SPOR İÇECEKLERİ

Spor içecekleri, sodyum, potasyum, magnezyum gibi şeker ve elektrolit karışımı içeren aromalı içeceklerdir (Pound ve ark., 2017). Egzersiz öncesi, sırası veya sonrasında su, elektrolit ve enerji (karbonhidrat) harcamalarının yerine konulmasına yardımcı olmak amacıyla geliştirilmiştir (Colakoglu ve ark., 2016). Uygun içecek seçimi ile su (kaybedilen sıvı), karbonhidrat (şekerler; glikojen ve enerji depoları) ve elektrolitler (hızlı rehidrasyon için) geri yerine konulmaktadır (Ersoy ve Ersoy, 2013). Spor içecekleri ilk kez 1960'lı yıllarda sıcak ve nemli havada müsabakaya katılan futbolcuların istenilen performansları gerçekleştiremeyince, araştırmacıların spor içeceğini geliştirmesiyle kullanılmaya başlanmıştır (Kays ve Phillips-Han, 2003). 1980'li yıllarda araştırmacılar ve sponsorların hidrasyon üzerinde çalışmalar yapmaya başlaması spor içeceklerini hızla büyüyen bir pazar haline getirmiştir (Cohen, 2012). Günümüzde spor içecekleri yaygın olarak tüketilmekte (Şahin ve Karayiğit, 2020) ve satışları önemli ölçüde artmaktadır (Park ve ark., 2013). Yapılan çalışmalarda, seçkin sporcularda performansı artırmak, dehidratasyonu, sıcak çarpmasını ve kas kramplarını önlemek için geliştirilen spor içeceklerinin rekreasyonel sporcular, orta düzeyde egzersiz yapanlar ve hareketsiz bireyler arasında tüketim miktarında artış olduğu belirtilmektedir (White, 2019).

Türk Gıda Kodeksi Sporcu Gıdaları Tebliğinde, spor içeceği ürünlerinin özelliklerini sodyum miktarları 460-1150 mg/L, osmolaliteleri 200-330 mOsml/kg ve karbonhidrat miktarının 2-10 g/100 mL aralığında olması gerektiği belirtilmiştir (Ersoy ve Ersoy, 2013). Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC)' ne göre ideal spor içecekleri; % 5-8 karbonhidrat, 10-35 mmol / L Na, 3-5 mmol / K değerleri aralığında bildirilmektedir (Maughan ve ark., 2018). Günümüzde yaygın olarak tüketilen spor içecekleri, içerik ve konsantrasyonlarına göre sınıflandırılmaktadır.

Karbonhidrat İçerikli Spor İçecekleri

Karbonhidratlar, kas glikojeninin tükenmesini geciktirerek fiziksel performansı iyileştirdikleri için spor içeceklerinin ana bileşenleridir (Jeukendrup, 2014). Önemli bir enerji substratı olan karbonhidratların kullanımı, eğitim ve beslenme durumu ile birlikte egzersizin yoğunluğu ve süresine göre belirlenir (Orrù ve ark., 2018). Karbonhidratlar enerji depolarının yenilenmesine destek vererek motorik özelliklerden kuvvet, dayanıklılık gibi parametrelerde yüksek verimlilik ortaya konulmasına yardımcı olmaktadır (Çakır ve ark., 2016; Çakır, 2019). Bazı çalışmalar, spor performansında fayda sağlayabilmek için az miktarda karbonhidrat alınmasının (20 g / saat) yeterli olduğunu göstermiştir. Fielding ve arkadaşları, saatte 22 g karbonhidrat alındığında performansta iyileşme gözlemlerken, 11 g / saat tüketildiğinde hiçbir etki olmadığını tespit etmişlerdir (Fielding ve ark., 1985). Amerikan Spor Tıbbı Koleji (ACSM), egzersiz sırasında 30-60 g / saat karbonhidrat alımını önermektedir (Rodriguez ve ark., 2009).

Sporculara egzersizden 1-4 saat kadar önce vücut ağırlığının her bir kilogramı için 1-4 gram karbonhidrat alımı önerilmektedir. Egzersizin süresi 45 dakikaya kadar uygulanacaksa karbonhidrat alımına gerek olmadığı belirtilmiştir. 1-2.5 saat süren egzersizlerde egzersiz esnasında saatte 30-60 gram karbonhidrat alımı, egzersizin süresi 2.5 saat üzeri ise saatte 90 grama kadar karbonhidrat alımı önerilmektedir. Ayrıca egzersiz sonrasında ilk 4 saat içinde vücut ağırlığının her bir kilogramı için 1.0-1.2 gram karbonhidrat alımı yapılmasının boşalan glikojen depolarının hızlıca dolması açısından gerekli olduğu vurgulanmıştır (Burke ve ark., 2011; Şahin ve Karayiğit, 2020).

Tablo 1: Sporcuların egzersiz öncesinde, sırasında ve sonrasında ihtiyaç duydukları karbonhidrat miktarları.

Zaman	**Karbonhidrat miktarı**
Egzersizden önceki son 1-4 saat içinde	1-4 g/kg
45 dakikaya kadar olan egzersizler	Gerek yok
1-2.5 saat süren egzersizler	Saatte 30-60 g/saat
2.5 saat üzeri süren egzersizler	Saatte 90 g/saat
Egzersizden sonraki ilk 4 saat içinde	1.0-1.2 g/kg

Spor içecekleri karbonhidrat düzeyine göre hipotonik, izotonik ve hipertonik olmak üzere üç grupta sınıflandırılmaktadır (Urdampilleta ve ark., 2015). Hipotonik içecekler; % 4'ten daha az karbonhidrat içerirler. Ter ile kaybedilen sıvıları hızlı bir şekilde yerine koymak amacıyla tercih edilmekte ve karbonhidrat gereksinmesi daha az olan jimnastik ve jokey gibi sporlarda tüketimi uygun içeceklerdir. İzotonik içecekler, terle kaybedilen sıvıyı hızlı geri yerine koymakta ve karbonhidrat alımını desteklemektedir (Colakoglu ve ark., 2016). İzotonik spor içecekleri, % 5-8 oranında karbonhidrat, 0.5-0.7 g/L sodyum içeriğine ve kan osmolaritesine daha yakın bir osmoloriteye (200-320 mOsm/kg su) sahip olduğu için vücut tarafından daha hızlı kullanılabilmektedir (Urdampilleta ve Gomez-Zorita, 2014). Genel olarak, vücut sıvılarındakine yakın konsantrasyonlarda sodyum, potasyum ve klorür gibi elektrolitler içeren izotonik sıvının içilmesinin yararlı olduğuna inanılmaktadır (Aoi ve ark., 2006). Sporcuların çoğu için iyi bir seçenektir, özellikle orta ve uzun mesafe koşu ve takım sporları için uygundur (Millard-Stafford ve ark., 2005). Amerikan Spor Hekimliği Koleji'ne (ACSM) göre, 3 saatten kısa fiziksel aktivite için izotonik bir içecek (0.5-0.7 g / L Na^+), 3 saatten uzun fiziksel aktivite için ise daha konsantre bir içecek tavsiye edilmektedir (0.7 –1 g / L Na^+), (Orrù ve ark., 2018). Hipertonik içecekler ise 1-1.5 g/L sodyum ve % 8'den daha fazla oranda karbonhidrat içermektedir (Urdampilleta ve Gomez-Zorita, 2014). Günlük karbonhidrat alımını desteklemek ve kas glikojen depolarını doldurmak için özellikle ultra dayanıklılık egzersizlerden sonra kullanılmaktadır (Ersoy ve Ersoy, 2013). Hipertonik içeceklerin insan bağırsaklarında su tutarak, karbonhidratların tam emilememesine neden olduğu ve bu durumun da gastrointestinal rahatsızlık riskini artırabileceği ileri sürülmüştür (Pettersson ve ark., 2020). Spor içeceklerinin karbonhidrat miktarı % 10'dan fazla olması gastrik

KAYNAKLAR

Alford, C., Cox, H., & Wescott, R. (2001). The effects of red bull energy drink on human performance and mood. *Amino Acids*, *21*(2), 139-150. https://doi.org/10.1007/s007260170021

Aljaloud, S. O. (2018). Knowledge and behavior of Saudi college athletes toward energy and sports drinks with an emphasis on microbial quality and safety. *Sports*, *6*(3), 60. https://doi.org/10.3390/sports6030060.

Amendola, C., Iannilli, I., Restuccia, D., Santini, I., & Vinci, G. (2004). Multivariate statistical analysis comparing sport and energy drinks. *Innovative Food Science & Emerging Technologies*, *5*(2), 263-267. https://doi.org/10.1016/j.ifset.2004.01.006

American Academy of Pediatrics. (2011). Clinical Report—Sports drinks and energy drinks for children and adolescents: Are they appropriate. *Pediatrics*, *127*(6), 1182-1189.

Aoi, W., Naito, Y., & Yoshikawa, T. (2006). Exercise and functional foods. *Nutrition Journal*, *5*(1), 15. doi:10.1186/1475-2891-5-15.

Azagba, S., Langille, D., & Asbridge, M. (2013). The consumption of alcohol mixed with energy drinks: prevalence and key correlates among Canadian high school students. *CMAJ open*, *1*(1), E19-E26. doi: 10.9778/cmajo.20120017.

Ballard, S. L., Wellborn-Kim, J. J., & Clauson, K. A. (2010). Effects of commercial energy drink consumption on athletic performance and body composition. *The Physician and Sports Medicine*, *38*(1), 107-117. https://doi.org/10.3810/psm.2010.04.1768.

Baykara, C., Yaman, M. S., Dönmez, A., & Genç, H. İ. (2019). Ergonejik Yardımcılar. *Her Yönüyle Spor*, 51-64.

Beelen, M., Zorenc, A., Pennings, B., Senden, J. M., Kuipers, H., & Van Loon, L. J. (2011). Impact of protein coingestion on muscle protein synthesis during continuous endurance type exercise. *American Journal of Physiology-Endocrinology and Metabolism*, *300*(6), E945-E954. https://doi.org/10.1152/ajpendo.00446.2010.

Belval, L. N., Hosokawa, Y., Casa, D. J., Adams, W. M., Armstrong, L. E., Baker, L. B., ... & Huggins, R. A. (2019). Practical hydration solutions for sports. *Nutrients*, *11*(7), 1550. https://doi.org/10.3390/nu11071550.

Breda, J. J., Whiting, S. H., Encarnação, R., Norberg, S., Jones, R., Reinap, M., & Jewell, J. (2014). Energy drink consumption in Europe: a review of the risks, adverse health effects, and policy options to respond. *Frontiers in Public Health*, *2*, 134. Doi: 10.3389 / fpubh.2014.00134.

Briars, G. L., Gordon, G. S., Lawrence, A., Turner, A., Perry, S., Pillbrow, D., ... & Molyneux, P. (2017). Swim drink study: a randomised controlled trial of during-exercise rehydration and swimming performance. *BMJ Paediatrics Open*, *1*(1). doi: 10.1136/bmjpo-2017-000075.

Burke, L. M., Hawley, J. A., Wong, S. H., & Jeukendrup, A. E. (2011). Carbohydrates for training and competition. *Journal of Sports Sciences*, *29*(sup1), S17-S27. https://doi.org/10.1080/02640414.2011.585473

Calder, P. C. (2015). Marine omega-3 fatty acids and inflammatory processes: Effects, mechanisms and clinical relevance. *Biochimica et Biophysica Acta (BBA)-Molecular and Cell Biology of Lipids*, *1851*(4), 469-484. https://doi.org/10.1016/j.bbalip.2014.08.010.

Campbell, B., Wilborn, C., La Bounty, P., Taylor, L., Nelson, M. T., Greenwood, M., ... & Schmitz, S. (2013). International Society of Sports Nutrition position stand: energy drinks. *Journal of the International Society of Sports Nutrition*, *10*(1), 1. DOI: 10.1186/1550-2783-10-1.

Carvajal, S. A., & Moncada, J. J. (2005). The acute effect of an energy drink on physical and cognitive performance of male athletes. Kinesiologia Slovenica, 11(2),5–16.

Cheuvront, S. N., Carter III, R., & Sawka, M. N. (2003). Fluid balance and endurance exercise performance. *Current Sports Medicine Reports*, *2*(4), 202-208. DOI: 10.1249/00149619-200308000-00006.

Cohen, D. (2012). The truth about sports drinks. *Bmj*, *345*. doi: https://doi.org/10.1136/bmj.e4737

Colakoglu, F. F., Cayci, B., Yaman, M., Karacan, S., Gonulateş, S., Ipekoglu, G., & Er, F. (2016). The effects of the intake of an isotonic sports drink before orienteering competitions on skeletal muscle damage. *Journal of Physical Therapy Science*, *28*(11), 3200-3204. https://doi.org/10.1589/jpts.28.3200.

Coombes, J. S., & Hamilton, K. L. (2000). The effectiveness of commercially available sports drinks. *Sports Medicine*, *29*(3), 181-209. doi: 10.2165/00007256-200029030-00004.

Coyle, E. F. (2004). Fluid and fuel intake during exercise. *Journal of Sports Sciences, 22*(1), 39-55. https://doi.org/10.1080/0264041031000140545.

Curran, C. P., & Marczinski, C. A. (2017). Taurine, caffeine, and energy drinks: Reviewing the risks to the adolescent brain. *Birth Defects Research, 109*(20), 1640-1648. doi:10.1002/bdr2.1177.

Çakir, E. (2019). Investigation of Female Soccer Players Performance Values Based on Ambient Temperature. *Universal Journal of Educational Research*, *7*(1), 239-243. DOI: 10.13189/ujer.2019.070130.

Çakir, E., Yüksek, S., Asma, B., & Arslanoglu, E. (2016). Effects of Different Environment Temperatures on Some Motor Characteristics and Muscle Strength. *International Journal of Environmental and Science Education*, *11*(10), 3985-3993.

de Melo, M. A. S., Passos, V. F., Lima, J. P. M., Santiago, S. L., & Rodrigues, L. K. A. (2016). Carbohydrate-electrolyte drinks exhibit risks for human enamel surface loss. *Restorative Dentistry & Endodontics*, *41*(4), 246-254. doi: 10.5395/rde.2016.41.4.246.

Demirörs, R., & Toktaş, N. (2019). Teniste Beslenme ile İlgili Toparlanma Stratejileri ve Kullanılan Besinsel Ergojenik Yardımcılar. Herkes İçin Spor ve Wellness Araştırmaları, 2, 9-21.

Ersoy, N., & Ersoy, G. (2013). Sports drinks for hydration and alternative drinks review. *Türkiye Klinikleri Journal of Sports Science, 5*, 96-100.

Ersoy, G., & Hasbay, A. (2006). *Sporcu beslenmesi*. Sinem Matbaacılık, Ankara.

Fielding, R. A., Costill, D. L., Fink, W. J., King, D. S., Hargreaves, M., & Kovaleski, J. E. (1985). Effect of carbohydrate feeding frequencies and dosage on muscle glycogen use during exercise. *Medicine and Science in Sports and Exercise*, *17*(4), 472-476. DOI: 10.1249/00005768-198508000-00012

Ganio, M. S., Klau, J. F., Casa, D. J., Armstrong, L. E., & Maresh, C. M. (2009). Effect of caffeine on sport-specific endurance performance: a systematic review. *The Journal of Strength & Conditioning Research*, *23*(1), 315-324. doi: 10.1519/JSC.0b013e31818b979a.

Ghozayel, M., Ghaddar, A., Farhat, G., Nasreddine, L., Kara, J., & Jomaa, L. (2020). Energy drinks consumption and perceptions among University Students in Beirut, Lebanon: A mixed methods approach. *PloS one*, *15*(4), e0232199. https://doi.org/10.1371/journal.pone.0232199.

Goldstein, E. R., Ziegenfuss, T., Kalman, D., Kreider, R., Campbell, B., Wilborn, C., ... & Wildman, R. (2010). International society of sports nutrition position stand: caffeine and performance. *Journal of the International Society of Sports Nutrition*, *7*(1), 1-15.

Heaton, L. E., Davis, J. K., Rawson, E. S., Nuccio, R. P., Witard, O. C., Stein, K. W., ... & Baker, L. B. (2017). Selected in-season nutritional strategies to enhance recovery for team sport athletes: a practical overview. *Sports Medicine*, *47*(11), 2201-2218. DOI 10.1007/s40279-017-0759-2.

Higgins, J. P., Tuttle, T. D., & Higgins, C. L. (2010). Energy beverages: content and safety. In *Mayo clinic proceedings*, 85(11), 1033-1041. Elsevier. https://doi.org/10.4065/mcp.2010.0381.

James, L. (2012). Milk protein and the restoration of fluid balance after exercise. In *Acute Topics in Sport Nutrition*, 59, 120-126. Karger Publishers. https://doi.org/10.1159/000341958.

Jeukendrup, A. (2014). A step towards personalized sports nutrition: carbohydrate intake during exercise. *Sports Medicine*, *44*(1), 25-33. Doi: 10.1007 / s40279-014-0148-z

Jeukendrup, A. E., & Moseley, L. (2010). Multiple transportable carbohydrates enhance gastric emptying and fluid delivery. *Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports*, *20*(1), 112-121. https://doi.org/10.1111/j.1600-0838.2008.00862.x

Kalmar, J. M., & Cafarelli, E. (1999). Effects of caffeine on neuromuscular function. *Journal of Applied Physiology*, *87*(2), 801-808. DOI: 10.1152/jappl.1999.87.2.801

Kalpana, K., Lal, P. R., Kusuma, D. L., & Khanna, G. L. (2013). The effects of ingestion of sugarcane juice and commercial sports drinks on cycling performance of athletes in comparison to plain water. *Asian Journal of Sports Medicine*, *4*(3), 181. doi: 10.5812/asjsm.34256.

Kara, E. (2020). Coronavirus (COVID-19) Pandemic: Immunity and Exercise Intervention. International Journal of Applied Exercise Physiology, 9(10), 97-104.

Kays, J., & Phillips-Han, A. (2003). Gatorade: The idea that launched an industry. *Explore: Research at the University of Florida*, *8*(1).

Kondo, N., Tominaga, H., Shibasaki, M., Aoki, K., Okada, S., & Nishiyasu, T. (2000). Effects of exercise intensity on the sweating response to a sustained static exercise. *Journal of Applied Physiology*, *88*(5), 1590-1596.

Laurent, D., Schneider, K. E., Prusaczyk, W. K., Franklin, C., Vogel, S. M., Krssak, M., ... & Shulman, G. I. (2000). Effects of caffeine on muscle glycogen utilization and the neuroendocrine axis during exercise. *The Journal of Clinical Endocrinology & Metabolism*, *85*(6), 2170-2175. doi: 10.1210 / jcem.85.6.6655.

Li, L., Sun, F. H., Huang, W. Y. J., & Wong, S. H. S. (2018). Effects of whey protein in carbohydrate-electrolyte drinks on post-exercise rehydration. *European Journal of Sport Science*, *18*(5), 685-694. DOI: 10.1080/17461391.2018.1442499

Li, L., Wong, S. H. S., & Sun, F. H. (2015). Effects of protein addition to carbohydrate–electrolyte solutions on postexercise rehydration. *Journal of Exercise Science & Fitness*, *13*(1), 8-15. https://doi.org/10.1016/j.jesf.2014.11.001

Martorell, M., Capó, X., Bibiloni, M. M., Sureda, A., Mestre-Alfaro, A., Batle, J. M., ... & Pons, A. (2015). Docosahexaenoic acid supplementation promotes erythrocyte antioxidant defense and reduces protein nitrosative damage in male athletes. *Lipids*, *50*(2), 131-148. doi: 10.1007/s11745-014-3976-6.

Martorell, M., Capó, X., Sureda, A., Batle, J. M., Llompart, I., Argelich, E., ... & Pons, A. (2014). Effect of DHA on plasma fatty acid availability and oxidative stress during training season and football exercise. *Food & Function*, *5*(8), 1920-1931. doi: 10.1039/c4fo00229f.

Maughan, R. J., Burke, L. M., Dvorak, J., Larson-Meyer, D. E., Peeling, P., Phillips, S. M., ... & Meeusen, R. (2018). IOC consensus statement: dietary supplements and the high-performance athlete. *International Journal of Sport Nutrition and Exercise Metabolism*, *28*(2), 104-125.

Millard-Stafford, M., Warren, G. L., Thomas, L. M., Doyle, J. A., Snow, T., & Hitchcock, K. (2005). Recovery from run training: efficacy of a carbohydrate-protein beverage?. *International journal of Sport Nutrition and Exercise Metabolism*, *15*(6), 610-624. doi: 10.1123/ijsnem.15.6.610.

Murray, R., & Kenney, W. L. (2017). Egzersiz Fizyolojisi Uygulama Kılavuzu (T. Bağırgan, çev.) Spor Yayınevi ve Kitabevi.

Mwape, R. K., & Mulenga, D. (2019). Consumption of energy drinks and their effects on sleep quality among students at the Copperbelt university school of medicine in Zambia. *Sleep Disorders*, *2019*. https://doi.org/10.1155/2019/3434507.

Nowak, D., & Jasionowski, A. (2015). Analysis of the consumption of caffeinated energy drinks among Polish adolescents. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, *12*(7), 7910-7921. doi: 10.3390/ijerph120707910.

Nowak, D., & Jasionowski, A. (2016). Analysis of consumption of energy drinks by a group of adolescent athletes. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, *13*(8), 768. doi: 10.3390/ijerph13080768.

Nuccio, R. P., Barnes, K. A., Carter, J. M., & Baker, L. B. (2017). Fluid balance in team sport athletes and the effect of hypohydration on cognitive, technical, and physical performance. *Sports Medicine*, *47*(10), 1951-1982.

Orrù, S., Imperlini, E., Nigro, E., Alfieri, A., Cevenini, A., Polito, R., ... & Mancini, A. (2018). Role of functional beverages on sport performance and recovery. *Nutrients*, *10*(10), 1470. https://doi.org/10.3390/nu10101470

Park, S., Onufrak, S., Blanck, H. M., & Sherry, B. (2013). Characteristics associated with consumption of sports and energy drinks among US adults: National Health Interview Survey, 2010. *Journal of the Academy of Nutrition and Dietetics*, *113*(1), 112-119. doi: 10.1016/j.jand.2012.09.019

Pettersson, S., Ahnoff, M., Edin, F., Lingström, P., Simark Mattsson, C., & Andersson-Hall, U. (2020). A hydrogel drink with high fructose content generates higher exogenous carbohydrate oxidation and lower dental biofilm pH compared to two other, commercially available, carbohydrate sports drinks. *Frontiers in Nutrition*, *7*, 88. doi: 10.3389/fnut.2020.00088

Petrelli, F., Grappasonni, I., Evangelista, D., Pompei, P., Broglia, G., Cioffi, P., Kracmarova, L., & Scuri, S. (2018). Mental and physical effects of energy drinks consumption in an Italian young people group: a pilot study. *Journal of Preventive Medicine and Hygiene*, *59*(1), E80-E87. doi: 10.15167/2421-4248/jpmh2018.59.1.900.

Pound, C. M., Blair, B., Boctor, D. L., Casey, L. M., Critch, J. N., Farrell, C., ... & Tomlinson, C. (2017). Energy and sports drinks in children and adolescents. *Paediatrics & Child Health*, *22*(7), 406-410.

Qin, L., Wang, Q. R., Fang, Z. L., Wang, T., Yu, A. Q., Zhou, Y. J., ... & Yi, M. Q. (2017). Effects of three commercially available sports drinks on substrate metabolism and subsequent endurance performance in a postprandial state. *Nutrients*, *9*(4), 377. doi: 10.3390/nu9040377.

Rak, K., Völker, J., Jürgens, L., Scherzad, A., Schendzielorz, P., Radeloff, A., ... & Hagen, R. (2014). Neurotrophic effects of taurine on spiral ganglion neurons in vitro. *Neuroreport*, *25*(16), 1250-1254. DOI: 10.1097/WNR.0000000000000254.

Reissig, C. J., Strain, E. C., & Griffiths, R. R. (2009). Caffeinated energy drinks—a growing problem. *Drug and Alcohol Dependence*, *99*(1-3), 1-10. doi: 10.1016/j.drugalcdep.2008.08.001.

Roberts, J. D., Tarpey, M. D., Kass, L. S., Tarpey, R. J., & Roberts, M. G. (2014). Assessing a commercially available sports drink on exogenous carbohydrate oxidation, fluid delivery and sustained exercise performance. *Journal of the International Society of Sports Nutrition*, *11*(1), 8. DOI: 10.1186/1550-2783-11-8.

Rodriguez, N. R., Di Marco, N. M., Langley, S., American Dietetic Association, & American College of Sports Medicine. (2009). American College of Sports Medicine position stand. Nutrition and athletic performance. *Medicine and Science in Sports and Exercise*, *41*(3), 709-731. doi: 10.1249/MSS.0b013e31890eb86

Saunders, M. J., Kane, M. D., & Todd, M. K. (2004). Effects of a carbohydrate-protein beverage on cycling endurance and muscle damage. *Medicine & Science in Sports & Exercise*, *36*(7), 1233-1238.

Scuri, S., Petrelli, F., Tesauro, M., Carrozzo, F., Kracmarova, L., & Grappasonni, I. (2018). Energy drink consumption: a survey in high school students and associated psychological effects. *Journal of Preventive Medicine and Hygiene*, *59*(1), E75. doi: 10.15167/2421-4248/jpmh2018.59.1.898.

Snell, P. G., Ward, R., Kandaswami, C., & Stohs, S. J. (2010). Comparative effects of selected non-caffeinated rehydration sports drinks on short-term performance following moderate dehydration. *Journal of the International Society of Sports Nutrition*, *7*(1), 28.

Sökmen, B., Armstrong, L. E., Kraemer, W. J., Casa, D. J., Dias, J. C., Judelson, D. A., & Maresh, C. M. (2008). Caffeine use in sports: considerations for the athlete. *The Journal of Strength & Conditioning Research*, *22*(3), 978-986. doi: 10.1519/JSC.0b013e3181660cec.

Şahin, M. A. & Karayiğit, R. (2020). Sporcu ve Enerji İçeceklerinin Spor Performansına Etkileri ve Sporcu Beslenmesindeki Yeri. *Türkiye Klinikleri Journal of Sports Science, 12*(3), 406-12. doi: 10.5336/sportsci.2020-74320

Tunçel, A., Harbili, E., & Arıtan, S. (2019). Futbolda Penaltı Vuruşunun Kinematiği: Kaleci ve Hedef Faktörünün Etkisi. *Spor Bilimleri Dergisi*, *30*(1), 25-38. https://doi.org/10.17644/sbd.445220.

Turnagöl, H., Aktitiz, S., Korur, D. C., & Kuru, D. (2020). Farklı Spor Dallarında Spor ve Enerji İçeceklerinin Kullanımı ve Performansa Etkileri. *Spor Bilimleri Dergisi*, *31*(1), 29-44. https://doi.org/10.17644/sbd.669792.

Urdampilleta, A., & Gómez-Zorita, S. (2014). From dehydration to hyperhidration isotonic and diuretic drinks and hyperhydratant aids in sport. *Nutr Hosp*, *29*(1), 21-25. DOI: 10.3305/nh.2014.29.1.6775

Urdampilleta, A., Gómez-Zorita, S., Soriano, J. M., Martínez-Sanz, J. M., Medina, S., & Gil-Izquierdo, A. (2015). Hydration and chemical ingredients in sport drinks: food safety in the European context. *Nutrición Hospitalaria*, *31*(5), 1889-1899. DOI:10.3305/nh.2015.31.5.786

Visram, S., Cheetham, M., Riby, D. M., Crossley, S. J., & Lake, A. A. (2016). Consumption of energy drinks by children and young people: a rapid review examining evidence of physical effects and consumer attitudes. *BMJ open*, *6*(10). http://dx.doi.org/10.1136/bmjopen-2015-010380.

Von Duvillard, S. P., Arciero, P. J., Tietjen-Smith, T., & Alford, K. (2008). Sports drinks, exercise training, and competition. *Current Sports Medicine Reports*, *7*(4), 202-208. doi: 10.1249 / JSR.0b013e31817ffa37.

Warburton, D. M., Bersellini, E., & Sweeney, E. (2001). An evaluation of a caffeinated taurine drink on mood, memory and information processing in healthy volunteers without caffeine abstinence. *Psychopharmacology*, *158*(3), 322-328. doi: 10.1007/s002130100884.

Wassef, B., Kohansieh, M., & Makaryus, A. N. (2017). Effects of energy drinks on the cardiovascular system. *World journal of Cardiology*, *9*(11), 796. DOI: 10.4330/wjc.v9.i11.796.

White, N. D. (2019). Approaches to Reduce Sports Drink Consumption Among Adolescents. *American Journal of Lifestyle Medicine*, *13*(2), 145-147. https://doi.org/10.1177/1559827618815808

Williams, M. B., Raven, P. B., Fogt, D. L., & Ivy, J. L. (2003). Effects of recovery beverages on glycogen restoration and endurance exercise performance. *The Journal of Strength & Conditioning Research*, *17*(1), 12-19. doi: 10.1519/1533-4287(2003)017<0012:eorbog>2.0.co;2.

SPORDA PSİKOLOJİK BECERİNİN ÖNEMİ VE ZİHİNSEL ANTRENMAN MODELLERİ

➢ ***Kadir SEViNÇ***

- *Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Tekirdağ / TÜRKİYE*
- *ORCID ID: 0000-0003-2595-6044*

➢ ***Süleyman Erim ERHAN***

- *Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Tekirdağ / TÜRKİYE*
- *ORCID ID: 0000-0003-4437-0807*

KAYNAKÇA

Aktop, A. (2008). Biyolojik Geribildirimle Zihinsel Antrenman Yönteminin Dart Performansına Etkisinin İncelenmesi. Doktora Tezi. Antalya; 28–30.

Altintaş A.ve Akalan C .(2008). Zihinsel antrenman ve yüksek performans. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi,* , 6: 39-43.

Başer, E. (1986). *Uygulamalı spor psikolojisi: performans sporunda psikolojinin rolü*. Baskı. Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı, Beden Terbiyesi ve Spor Genel Müdürlüğü.

Bayraktar B.ve Kurtoğlu M (2009). Sporda performans, etkili faktörler, değerlendirilmesi ve artırılması. *Klinik Gelişim Dergisi,* 22: 16-24.

Beşiktaş, Y. (2012). Sporda Zihinde Canlandırmak. 1. Baskı, İstanbul: Beyaz Yayınları.

Biçer, T. (1997). *Yaşam ve Sporda Doruk Performans (2. Basım)*. Baskı. İstanbul, Mayıs Yayınevi,.

Bluemenstein B.ve Bar-elı M. (2003). The Effect Of Mental Training With Bio-Feedback On The Performance Of Young Athletes , XI European Congress Of Sport Psychology , Copanhagen

Bull SJ, Albinson JG.ve Shambrook CJ. (1996). *The mental game plan: Getting psyched for sport*. Baskı. Sports Dynamics.

Burton, D. (1993). GoalSetting İn Sport. In R.N. Singer, M. Murphey, &L.K.Tennant (Eds), Handbook of Researc On Sport (Pp. 467-491). New York: Macmillan.

Burton, D.ve Raedeke T. (2008). Sport Psychology For Coaches. (1st. Edition), USA Human Kinetics.

Ergen, E. (1983). Egzersiz Yapan Çocukların Akciğer Volüm. Değişiklikleri, Spor Hekimliği Der. 18, 3, 131-140.

Erhan, S.E.ve Ark.(2015) Sporcuların Psikolojik Becerilerini Değerlendirme Ölçeğinin Türkçe Geçerlilik Güvenirlik Çalışması. Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi sayı:1,cilt:17.Erzurum

Eroğlu, E. (2012). Türkiye'de 1990-2010 Yılları Arasında Spor Yönetiminde Meydana Gelen Gelişmeler. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, Malatya: İnönü Üniversitesi.

Frank, G.ve Zella M (2004). "A Mindfulness-Acceptance-Commitment Based Approach to Athletic Performance Enhancement: Theoretical Consideration", Behavior Therapy, 35, 707-723, s. 709.

İkizler, C (1997). Sporda Başarının Psikolojisi. İstanbul: Alfa Basın Yayım Dağıtım.

İkizler, C.ve Karagözoğlu C (1997). Sporda Başarının Psikolojisi, 3. Basım, Alfa Basın Yayın Dağıtım, İstanbul.

Kolayiş, H. (2002). Futbolcularda Zihinsel Hayal Etme Antrenmanının Kaygı Üzerine Etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli; 21.

Kılıçaslan, U. (2015). Spor Lisesi ile Diğer Liselerde Öğrenim Gören Öğrencilerin Bazı Motorik Özelliklerinin Karşılaştırılması: Trabzon İli Örneği. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi.

Konter, E. (1998). Psikolojik Hazırlığın Teori ve Pratiği. Bağırgan Yayınevi, Ankara;16.

Konter, E. (2006). *Spor psikolojisi el kitabı*. Nobel Yayın Dağıtım.

Konter, E. (2003). *Spor psikolojisi uygulamalarında yanılgılar ve gerçekler*. Baskı. Dokuz Eylül Yayınları.

Koruç, Z.ve Bayar P. (1990). Kitle Sporu ve Spor Psikolojisi. Spor ahlaki ve spor felsefesine yeni yaklaşımlar sempozyumu. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, s:115- 118.

Krejci, M. (2003). Mental Techniques, Breathing Exercises And Compensatory Yoga Exercises As Part Of Psychological Training In Sport, XI European Congress Of Sport Psychology, Copanhagen.

Neff, R. (2010). Mental Training For Athletes and Other Performers 2006, www.Mentaltraininginc.Com

Nideffer, R.M.ve Sagal, M (1998). "Concentration And Attention Control". In J.M. Williams (Ed), Applied Sport Psychology: Personal Growth To Peak Performance (3rd Ed.,Pp.296-315). Mountainview, CA: MayfieldMurphy& Jowdy,1992).

Orlick, T.ve Partington, J. (1988). "Mental Links To Excellence". The Sport Psychologist, 2, 105-130.

Özmutlu, İ.ve ERHAN, S.E. (2020). *Bilimsel Spor Araştırmaları.* Efe Akademi, İstanbul.

Richard, C. (2007). Sport Psychology: Concepts and Applications, McGraw Hill, Columbia, s. 5.

Robert W.vd.(2001). "Collegiate Coaches' Perceptions of Their Goal-Setting Practices: A Qualitative Investigation", Journal of Applied Sport Psychology, 13, 374-398, s. 376.

Schling, G.ve Gubelman, H. (1995). Erchaning Performance with Mental Training. Eurapean Perspectives on exercise and Sport Phychology, Human Kinetics Leeds ;180.

Smith, R.E.,Schutz, R.W., Smoll, F.L.ve Ptacek, J.T. (1995). Development And Validation Of A Multidimensional Measure Of Sport-Specific Psychological Skills: The Athletic Coping Skills Inventory-28. Journal of Sport&Exercise Psychology, 17, 379-398.

Tükenmez, M. (2009) Toplumbilim ve spor, Kaynak Yayınları, İstanbul, 2009.

Urfa,O.(2015a).OtojenikAntrenman,https://egzersizvesporpsikolojisi.wordpress.com /2015/11/04/119/ (Erişim: 11.08.2019)

Vealey, R.S. (1986). "Conceptualization of Sport-Confidence And Competitive Orientation: Preliminary Investigation And Instrument Devolopment". Journal of Sport Psychology, 8,

Weinberg, R.ve Gould, D. (2003). Foundations of Sport And Exercise Psychology. 3rd. Edition USA. Human Kinetics.

Williams, J. (Ed),. (2006). Applied Sport Psychology Personal Growth To Peak Performance. 5th. Ed, New York: Mcgraw-Hill.

Yıldıran, İ., Yetim, A.ve Şenel, Ö. (1996). Farklı cinsiyetteki lise öğrencilerinin beden eğitimi dersinden beklentileri, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 1, s.52-57.

SPOR YÖNETİMİNDE ÖZERKLEŞME SÜRECİ

- ***Alara Hilal TAŞKIN***

- *Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Tekirdağ / TÜRKİYE*
- *ORCID ID: 0000-0001-6703-5468*

- ***Doç. Dr. İlker ÖZMUTLU***

- *Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Tekirdağ / TÜRKİYE*
- *ORCID ID: 0000-0002-8287-4275*

KAYNAKLAR

Ağaoğlu, S.A. (1984). Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü Teşkilat Yapısı. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Ajans Spor (2004). Erişim adresi: www.ajansspor.com. Erişim Tarihi: 17.05.2020.

Akın, C. (1997). Türkiye'de Yerel Özerkliğin Anlamı. Türk İdare Dergisi, 414:114-121.

Altıok, M. (2007). Neo-Liberal Yapısal Uyum Sürecinde Son Evre: AKP Hükümeti. Toplum ve Demokrasi, 1(1):57-72.

Atabeyoğlu, C. (2001). Sporda Devlet 'mi Devlette Spor 'mu. Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi Yayınları, İstanbul.

Avcı M. (2012). Spor Federasyonlarının Hukuki Niteliği, İdari Teşkilat İçindeki Konumu ve Bağımsızlık Sorunu. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası,70(2):3-20.

Aydın, M. (2009). Sporda Özerklik. İstanbul Barosu Yayınları, İstanbul.

Bağımsız Spor Federasyonlarının Çalışma Usul Ve Esasları Hakkında Yönetmelik. (2012, 19 Temmuz). T.C. Resmi Gazete (Sayı: 28358). Erişim adresi: http://www.Resmigazete.Gov.Tr/Eskiler/2012/07/20120719-7.Html E.t.: 02.06.2020

Balcı, V. (1999) Spor Etkinliklerinin Planlanması ve Yönetimi. Bağırgan Yayınevi, Ankara.

Bilir, P. (2012). Spor Federasyonları Özerkti'de Şimdi ise Bağımsız mı? Erişim adresi: http://www.sporbox.net/tr/s_detay.asp?id=15826 Erişim Tarihi: 19.06.2020

Can, H. (1999). Organizasyon ve Yönetim. Siyasal Kitapevi, Ankara.

Cankalp, M. (2005). Sporda Yönetim ve Organizasyon. Geliştirilmiş 2.Baskı. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

Castorıadıs, C. (1993). Dünyaya İnsana ve Tabiata Dair İletisim. Çev. H Tufan, İletişim Yayımcılık, s.54-57, İstanbul.

Çağdaş, T. (2011). Türkiye'de Yerel Yönetimlerde İdari Özerklik. Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, 30(1):391-346.

Çolakoğlu, T. (2006). Spor Federasyonlarının Özerkleşmeleri ve Hukuksal Boyutunda Spor Hukuku Gereksinimleri. Kadir Has Üniversitesi Spor Hukuku Sertifika Programı Bitirme Tezi, Ankara.

Çolakoğlu, E., Erturan, E. (2009). Spor Federasyonlarının Özerkleşmeleri ve Hukuksal Boyutunda Spor Hukuku Gereksinmeleri. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 8(27):325-326.

Çolakoğlu, T., Solmaz, S., Kaya O. (2016). Opinions And Recommendations Of Members Of Parliment Relating To Turkish Sports Management And The Current Situation Of Sports. Niğde University Journal Of Physica lEducation And Sport Sciences, 10(2):204-212.

Çolakoğlu, T., Solmaz, S. (2017). Spor Federasyonlarında Uygulanan Bağımsızlık Paradoksu. Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 19(3).

Demirci, N. (1986). Sporda Yönetim Teşkilatlanma ve Organizasyonlar. Milli Eğitim Basımevi, Ankara.

Dere, C. (2009). Sporda Özerkliğin Yasal Dayanakları, Sporda Özerklik. İstanbul Barosu Yayınları, İstanbul.

Devecioğlu, S. (2003). Türkiye Futbol Federasyonu'nun Özerkliği. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 8(3):49-58.

Devecioğlu, S. (2016). Spor Federasyonlarının Özerkliği ve Seçimler. Erişim adresi: http://www.ekospor.com/spor-federasyonlari-secimi. Erişim Tarihi: 13.06.2020

Dönmez, E. (2003). Türkiye' de Bağımsız İdari Otoriteler. Ankara Barosu Dergisi, 1(2):55-78.

D.P.T. (2000) Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, Beden Eğitimi, Spor ve İstanbul Olimpiyatları Özel İhtisas Komisyon Raporu. DPT Yayınları, s.8-15, Ankara.

D.P.T. (2000) Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, Küreselleşme Özel İhtisas Komisyonu Raporu. DPT Yayınları, s.75-76, Ankara.

Doğar, Y. (1997). Türkiye'de Spor Yönetimi. Öz Akdeniz Ofset, s.63-78, Malatya.

Dülger, İ. (1991). Üniversite yönetiminde değişim ve özerklik. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Eko. Anabilim Dalı. Doktora Tezi, Ankara.

Eren, H. (1994). Yönetimde merkeziyetçilik, Âdem-i Merkeziyetçilik ve Özerklik-Denetim. Türk İdare Dergisi, 403:145-150.

Erkiner, K. (2009). Sporda Özerklik. İstanbul Barosu Yayınları, İstanbul.

Erturan, E., İmamoğlu, F. (2006). Özerkleşen Spor Federasyonlarının İdari ve Mali Açıdan Değerlendirilmesi. 9.Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi, Muğla.

Erturan, E., Yenel, F. (2004). Federasyon Başkanlarının Spor Federasyonlarının Özerkliğine İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi. Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 8(1):71-87.

Erturan, E. (2010). Almanya ve Türkiye'deki spor kulüplerinin karşılaştırmalı analizi-Türkiye'deki spor kulüplerinin yapı ve işleyişine yeni bir yaklaşım. (Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Eryılmaz, B. (2009). Kamu Yönetimi. Okutman Yayıncılık, Ankara.

Fişek, K. (1985). 100 Soruda Türkiye Spor Tarihi. 1.Baskı. Gerçek Yayınevi, İstanbul.

Fisek, K. (1998). Devlet Politika ve Toplumsal Yapıyla İlişkileri Açısından Spor Yönetimi. Bağırgan Yayınevi, s.247-258, Ankara.

Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Özerk Spor Federasyonları Çerçeve Statüsünde Değişiklik Yapılmasına Dair Statü. (2007, 11 Ocak). T.C. Resmi Gazete (Sayı: 26400). Erşim adresi: https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2007/01/20070111-4.htm. Erişim Tarihi: 10.06.2020

Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Federasyon Başkanları Seçim Yönergesi. (2009, 12 Şubat). T.C. Resmi Gazete (Sayı: 27139). Erişim adresi: https://sgm.gsb.gov.tr/Public/Edit/images/SGM/Mevzuat/Federasyon_Baskanlari_Secim_Yonergesi.pdf Erişim Tarihi: 11.06.2020

Gençlik ve Spor Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname. (2011, 8 Haziran). T.C. Resmi Gazete (Sayı: 27958). Erişim adresi: https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/06/20110608M1-6.pdf E.t.:22.05.2020

Geray, C. (1995). Yerel demokrasi özerklik ve halk katılımı. Yeni Türkiye, 1(4):72-75.

Goldsmith, M. (1995). Autonomy and city limits, in: Judge D., Stoker G. Ve Wolman H. (Eds), Theories of Urban Politics. Sage Publications, 228–252, London.

Gök, Y., Sunay, H. (2010). Türkiye'de ve Fransa'da Uygulanan Spor Yönetiminin Kamu Yönetimi Açısından Karşılaştırılması. SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 8(1):7-16.

İmamoğlu, A. F. (1992). İki binli Yıllara Doğru Türk Sporu Üzerine Bazı Gözlemler. G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 8(1).

İmamoğlu, A. F. (1992). Fonksiyonel Açıdan Spor yönetiminin Anlam ve Önemi. G.Ü Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 8(1):23, Ankara.

İmamoğlu, A. F., Çimen, Z. (1999). Türkiye'de Spor Federasyonlarında Örgütsel Değişme İhtiyacı ve Bazı Uygulamalar Üzerine Düşünceler. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 4(2):59-76, Ankara.

Kabaalioğlu, H., Yıldırım, T. (1995). Türkiye'nin idari Teşkilatı. Kazancı Yayınları, İstanbul.

Karacan, A. İ. (2002). Özerk Kurumların Özerkliği. Rekabet Dergisi, 8:7-62.

Karacan, A. İ. (2002). Özerk Kurumlar Üzerine Denemeler. Creative Yayıncılık, İstanbul.

Keleş, R. (2000). Yerinden yönetim ve siyaset. Genişletilmiş 4. Basım, Cem Yayınevi, İstanbul.

Küçükgüngör, E. (2009). Türkiye'de Sporla İlgili Mevzuatın Değerlendirilmesi. Spor Yönetimi Dersleri, Khüshaum Yayınları, 5:43.

Küçükgüngör, E. (2009). Sporda Özerklik. İstanbul Barosu Yayınları, İstanbul.

Larousse, M. (1973). Milliyet Yayıncılık, s.787, İstanbul.

Lucien, V. (2010). Spor Hukuku Kurultayı. Ankara Barosu Yayınları, Ankara.

Martins, R. (2010). Spor Hukuku Kurultayı. Ankara Barosu Yayınları, Ankara.

Mele, A. R. (2001). Autonomous agents-from self control to autonomy. Oxford University Pres, NewYork.

Mengütay, S. (2009). Sporda Özerklik. İstanbul Barosu Yayınları, Müka Yayıncılık, İstanbul.

Ozan, E. (2012). Anayasanın 59. Maddesi ve Bireysel Başvuru Hakkı.Erişim adresi: http://yasaizleme.org.tr/anayasanin-59-maddesi-ve-bireysel-basvuru-hakki. E.t.:19.06.2020

Öğüt, E. (2014). Türkiye'de Spor Yönetiminin Neo-Liberal Dönüşümü. Amme İdaresi Dergisi, 47(4):31-58.

Özelçi, M. A. (2007). Türk Spor Yönetiminde Kendine Özgü Bir Yapılanma: Türkiye Futbol Federasyonu. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Özkurt, E. (2010). Spor Hukuku Kurultayı, Ankara Barosu Yayınları, Ankara.

Özmaden, M. (2010). Tici Dönemi Sporla ilgili Gelişmeler ve Dönemin Spor Anlayışı. Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 8(2).

Radovane, T. (2010). Spor Hukuku Kurultayı. Ankara Barosu Yayınları, Ankara.

Saran, M. (1995). Özerklik ve Mahalli İdareler Düzeyinde Denetim. Türk İdare Dergisi, 408:21-32, Ankara.

Sartori, G. (1993). Demokrasi Teorisine Geri Dönüş. Çev. Tuncay Karamustafaoğlu, Türk Demokrasi Vakfı Yayını, s.343-344, Ankara.

Serarslan, Z. (1989). Kurum Kulüplerinin Kuruluş Amaçları ve Türk Sporu İçindeki Yerleri. Spor Bilimi Dergisi, 1:44, İstanbul.

Solmaz, S. (2016). Bağımsızlık Sürecinde Spor Federasyonlarına Yapılan Yasal Düzenlemelerin Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi.

Sosyal, M. (2000). İki Kavram: Özerklik ve Tarafsızlık. Mülkiye Dergisi, 14(121):114-121, Ankara.

Spor Şurası (1999). Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara.

Sunay, H. (2009). Spor Yönetimi. Gazi Kitabevi, Ankara.

Sümer, R. (1990). Sporda Demokrasi 2. Şafak Matbaacılık, Ankara.

Şıktar, E., Mızrak, O., Öztaşyonar, Y., Tanyeri, Y. (2001). T.C Hükümetlerinin Beden Eğitimi ve Sporla İlgili Uygulamaları. Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 1:3-88.

Tayga, Y. (1990). Türk Spor Tarihine Genel Bakış. GSGM Yayınlar, Ankara.

TOBB (1996) Mahalli İdarelerin Yeniden Yapılandırılması. Yerel Yönetim Reformu Özel İhtisas Komisyonu Raporu, s.89-303, Ankara.

Tortop, N. (1993). Güçlü Mahalli İdare Anlayışının Gelişmesi, Çağdaş Yerel Yönetimler. 2 (2):3-10.

Tortop, N. (1996). Özerk Üretken ve Katılımcı Mahalli İdare Anlayışı. Amme İdare Dergisi, 24(4): 3-15, Ankara.

Ulusoy, A., Akdemir, T. (2009). Yerel Yönetimler ve Mali Özerklik: Türkiye ve OECD Ülkelerinin Karşılaştırmalı Analizi. Balıkesir Enstitüsü Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 12:259-287.

Üçışık, H. F. (2011). Spor Hukuku. Ötüken Neşriyat, İstanbul.

Yener, Ü. (2009). Sporda Özerklik. İstanbul Barosu Yayınları, İstanbul.

Yurtcan, E. (2002). Ulusal ve Uluslararası Boyutta Şiddet, Sporda Şiddet ve Fanatizm Semineri Notları. GSÜ Yayınları, İstanbul.

Yüksel, F. (2005). "Yerel Özerklik Kavramı Üzerine Bir İnceleme", Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar- I. Nobel Yayıncılık, Ankara

3530 Sayılı Beden Terbiyesi Kanunu Md. 6. (1938, 29 Eylül). T.C. Resmi Gazete (Sayı: 3961). Erişim adresi: www.resmigazete.gov.tr/arşiv/3961.pdf. E.t.: 08.06.2020

https://shgm.gsb.gov.tr/Sayfalar/112/105/Tarihce. Erişim Tarihi: 22.05.2020.

ELİT SPORCULARDA COVİD-19 SALGININ ETKİLERİ VE ANTRENMANA DÖNÜŞ

➢ ***Asım TUNÇEL***

- *Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Tekirdağ / TÜRKİYE*
- *ORCID ID: 0000-0003-1182-4497*

Kaynaklar

1. Ahmetov II, Borisov OV, Semenova EA, Andryushchenko ON, Andruyushencko LB, Generozov EV, Pickering C. (2020). Team sport, power, and combat athletes are high genet,c risk for coronavirus disease-2019 severity. Journal of Sport and Health Science. 9(2020):430-431. doi:10.1016/j.jshs.2020.07.010.

2. Browes A, Lomax L, Piasecki J. (2020). The impact of the Covid-19 lockdown on elite sportswomen. Managing Sport and Leisure. 1-18. DOI: 10.1080/23750472.2020.1825988.

3. Cagno A, Buonsenso A, Baralla F, Grazioli E, di Martino G, Lecce E, Calcagno G, Fiorilli G. (2020). International of Enviromental Research and Public Health. 17:1-13. doi:10.3390/ijerph17238867

4. Cohen D, Restrepo A, Richter C, Harry JT, Franchi MV, Restrepo C, Poletto R, Taberner M. (2020).Detraining of specific neuromuscular qualities in elite footballers during covid-19 quarantine. Science and Medicine in Football. 1:13 DOI: 10.1080/24733938.2020.1834123

5. Dauty M, Menu P, Fouasson-Chailloux A. (2020). Effects of the Covid-19 confinement period on physical conditions in young elite soccer players. The Journal of sports Medicine and Physical Fitness. 1-23. DOI: 10.1080/24733938.2020.1834123

6. Fikenzer S, Fikenzer K, Laufs U, Falz R, Pietrek H, Hepp P. Impact of Covid-19 lockdown on endurance cağacity of elite handball players. The Journal of Sports Medicine and Physical Fitness. DOI: 10.1080/23750472.2020.1825988

7. Fransson, D., Nielsen, T. S., Olsson, K., Christensson, T., Bradley, P. S., Fatouros, I. G., Krustrup, P., Nordsborg, N. B., & Mohr, M. (2018). Skeletal muscle and performance adaptations to highintensity training in elite male soccer players: Speed endurance runs versus small-sided game training. European Journal of Applied Physiology, 18(1), 111–121. doi: 10.1007/s00421-017-3751-5

8. Giada F, Bertaglia E, de Piccoli B, Franceschi M, Sartori F, Raviele A, Pascotto. (1998). Cardiovascular adaptations to endurance training and detraining in young and older athletes. International Journal of Cardiology. 65(1998):149-155. doi: 10.1016/s0167-5273(98)00102-8

9. Hammami A, Harrabi B, Mohr M, Krustrup P. (2020). Physical activity and coronavirus disaase 2019 (covid-19): specific recommendations for home-based physical training. Managing Sport and Leisure. doi: doi.org/10.1080/23750472.2020.1757494

10. Hardman, EA., Hudson, A. (1994). Brisk walking and serum lipid and protein variables in previously sedentary women- effect of 12 weeks of regular brisk walking followed by 12 weeks of detraining. British Journal of Sports Medicine. 28 (4): 261-266. doi: 10.1136/bjsm.28.4.261

11. Inciardi RM, Lupi L, Zaccone G, ,Italia L, Raffo M, Tomasoni D, Cani DS, Cerini M, Farina D, Gavazzi E, Moraldi R, Adamo M, Ammiratti E, Sinagra G, Lombardi CM, Metra M. (2020). Cardiac involvement in a patient with coronavirus disease 2019 (COVID-19). JAMA Cardiology. 5(7):819-824 doi:10.1001/jamacardio.2020.1096

12. Jukic I, Calleja-Gonzalez J, Cos F, Cuzzolin F, Olma J, Terrados N, Njardi N, Sassi R, Requena B, Milanovic L, Krakan I, Chatzichristos K, Alcaraz PE. (2020). Strategies and solutions for team sport athletes in isoation dueto Covid-19. Sports. 8(56):1-9. doi:10.3390/sports8040056

13. Kalu B. (2020). Respiratory health in athletes: facing the Covid-19 challenge. Spotligth. www.bernardkalu.com.

14. Mohr M, Nassis GP, Brito J, Randers MB, Castagna C, Parnell D, Krustrup P. (2020). Return to elite football after the Covid-19 lockdown. Managing Sport and Leisure. 1-10. doi: 10.1080/23750472.2020.1768635

15. Mujika I, Padilla S. (2000a). Detraining: loss of training-induced physiologcal and performance adaptations. Part I. Sports Medicine. 30(2)79-87. Doi: 10.2165/00007256-200030020-00002.

16. Mujika I, Padilla S. (2000b). Detraining: Loss of training-ınduced physiological and performance adaptations. part II. Sports Medicines. 30(3):145-154. Doi: 10.2165/00007256-200030030-00001.

17. Mulcahey MK, Gianakos AL, Mercurio A, Rodeo S, Sutton KM. (2020). Sports medicine considerations during the covid-19 pandemic. The American Journal of Sports Medicine. 1-10. DOI: 10.1177/0363546520975186

18. Paoli A, Musumeci G. (2020). Elite athletes and coivd-18 lockdown:future health concern for an entire sector. Journal of Functional Morphology and Kinesiology. 5(30):1-3. doi:10.3390/jfmk5020030

19. Pedlar CR, Brown MG, Shave RE, Otto JM, Drane A, Michaud-Finch J, Contursi M, Wasfy MM, Hutter A, Picard MH, Lewis GD, and Baggish AL. (2018). Cardiovascular response to prescribed detraining among recreational athletes. Journal of Applied Physiology, 124: 813-820. doi:10.1152/japplphysiol.00911.2017

20. Pillay L, van Rensburg CJ, van Resburg AJ, Ramagole DA, Holtzhausen L, Dijkstra HP, Cronje T. (2020). Journal of Science and Medicine in Sport. 1-10. doi.org/10.1016/j.jsams.2020.05.016

21. Sarto F, Imoellizzeri FM, Spörri J, Porcelli S, Olmo J, Requena B, Suarez-Arrones L, Arundale A, Bilsborough J, Buchheit M, Cubb J, Coutts A, Babhan D, Torres-Ronda L, Mendez-Villanueva A, Mujika I, Maffiuletti NA, Franchi MV.(2020) Impact of potential physiological changes due to covid-19 home confinement on athlete health protection in elite sportsÇ a call for awareness in sports programming. Sports Medicine. 50(1)14717-1419. doi.org/10.1007/s40279-020-01297-6

22. US Olympic and Paralympic Committee. Coronavirus updates. Erişim: 18.11.2020. https://www.teamusa.org/coronavirus

23. Wilson MG, Hull JH, Rogers J, Pollock N, Dodd M, Haines J, Harris S, Loosemore M, Malhota A, Pieles G, Shah A, Taylor L, Vyas A, Haddad FS, Sharma S. (2020). Cordiorespiratory considerations for return-to-play in elite atheletes afret covid-19 infection: a practical guide fors port and exercise medicine physcians. British of Journal Sports and Medicine. 54:1157-1161. doi:10.1136/bjsports-2020-102710

24. Zeng JH, Liu Y-X, Yuan J, Wang FX, WU WB, Li JX, Wang LF, Gao H, Wang Y, Dong CF, Li YJ, Wie XJ, Freng C, Liu L. (2020). First case of COVID-19 complicated with fulminant myocarditis: a case report and insights. Infection. 48(5)773-777. doi: 10.1007/s15010-020-01424-5.

25. Mon-Lopez D, Garci-Aliaga, Bratolome AG, Solana DM. (2020). How has Covid-19 modified training and mood in Professional and non-professional football players. Physiology & Behavior. 227(2020):1-7 doi: https://doi.org/10.1016/j.physbeh.2020.113148

26. Löllgen H, Bachl N, Papadopoulou T, Shafik A, Holoway G, Vonbank K, Jones NE, Bigard X, Niederseer D, Meyer J, Muniz-Pardos B, Zupet P, Steinacker JM, Wolarth B, Bilzon JLJ, Ionescu A, Dohi M, Swart J, Badtieva V, Zelenkova I, Casasco M, Geistlinger M, Luigi LD, Webborn N, Singleton P, Miller M, Pigozzi F, Ğitsiladis YP. (2020). Clinical recommendations for

return to play during the Covid-19 pandemic. Infographics. British Journal of Sports and Medicine. 0(0):1-2. doi:10.1136/bjsports-2020-102985

27. Verwoert GC, de Vries ST, Bijsterveld N, Willems AR, vd Borg R, Jongman JK, Kemps HMC, Snoek JA, Rienks R, Jorstad HT. (2020). Return to sports after covid-19: a possition paper from the Dutch cardiology section of the netherlands society of cardiology. Point of View. 28(1):391-395. https://doi.org/10.1007/s12471-020-01469-z

REKREASYON VE SPOR İLİŞKİSİ

➢ ***Tufan ÖZEN***

- *Trakya Üniversitesi Kırkpınar Spor Bilimleri Fakültesi, Tekirdağ / TÜRKİYE*
- *ORCID ID: 0000-0002-9095-4769*

KAYNAKÇA

Akyol, A. G. A. Bilgiç, A. G. P. & Ersoy, G. (2008). Fiziksel Aktivite, Beslenme ve Sağlıklı Yaşam. Baskı. Ankara: Klasmat Matbaacılık.

Allan, G. Dunlop, S. & Swales, K. (2007). The economic impact of regular season sporting competitions: the Glasgow Old Firm football spectators as sports tourists. Journal of Sport Tourism, 12(2), 63-97.

Alpözgen, A. Z. & Özdinçler, A. R. (2016). Fiziksel aktivite ve koruyucu etkileri: Derleme. Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi, 3(1), 66-72

Ardahan, F.& Lapa, T. Y. (2011). Açık alan rekreasyonu: bisiklet kullanıcıları ve yürüyüşçülerin doğa sporu yapma nedenleri ve elde ettikleri faydalar. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 8(1), 1327-1341.

Bailey, R. (2006). Okullarda beden eğitimi ve spor: Faydaların ve sonuçların gözden geçirilmesi. Okul sağlığı dergisi, 76 (8), 397-401.

Bal, F. & Aras, H. (2020). SP Depresyon Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi. Journal of International Social Research, 13(73).

De Berg, M. ve van Kreveld, M. (1997). Donmadan ve yorulmadan Alplerde yürüyüş yapmak. Algorithmica , 18 (3), 306-323.

Emel, C. A. N. (2015). Boş zaman, rekreasyon ve etkinlik turizmi ilişkisi. İstanbul Sosyal Bilimler Dergisi, (10), 1-17.

Erkır, B. (2011). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde karşılaştırmalı Türkçe-İngilizce sözde denkteşler (false cognates) listesinin oluşturulması ve bu listenin eğitbilimsel olarak kullanılması (Doctoral dissertation, DEÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü).

Fernandes, RA, Júnior, IFF, Cardoso, JR, Ronque, ERV, Loch, MR ve de Oliveira, AR (2008). Brezilyalı ergenlerde spora düzenli katılım ve boş zaman davranışları arasındaki ilişki: kesitsel bir çalışma. BMC Halk Sağlığı, 8 (1), 329.

Gençer, Y. D. D. R. T., & Aycan, Y. D. D. A. Seyircilerin Profesyonel Futbol Müsabakalarına Katılım Kararını Etkileyen Değişkenler Üzerine Bir İnceleme.

Getzner, M. (2002). 17. Ecotourism, Stakeholders and Regional Sustainable Development. Environmental Co-operation and Institutional Change: Theories and Policies for European Agriculture, 315.

Gunn, CA ve Var, T. (2002). Turizm planlaması: Temel bilgiler, kavramlar, örnekler. Psychology Press.

Gül, A., Keleş, E., Uzun, Ö. F., & Türker, H. B. (2016, February). Davraz kayak merkezi'nin Isparta kentine çok yönlü etkileri. In International Winter Cities Symposium (pp. 1216-1231).

Highfill, T. ve Franks, C. (2019). ABD açık hava rekreasyon ekonomisinin ölçülmesi, 2012–2016. Açık Hava Rekreasyon ve Turizm Dergisi, 27 , 100233

Hill, JL ve Hill, RA (2011). Amazon Peru'da ekoturizm: turizm, koruma ve topluluk gelişimini birleştirmek. Coğrafya, 96, 75

Hoşgörür, V., & Orhan, A. (2017). Okulda zorbalık ve şiddetin nedenleri ve önlenmesinin yönetimi (Muğla merkez ilçe örneği). Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi, 12(24), 859-880.

Howat, G. ve Assaker, G. (2016). Katılımcı spor ve rekreasyon hizmet kalitesi modellerinde sonuç kalitesi: Avustralya'daki halka açık su merkezlerinden deneysel sonuçlar. Spor Yönetimi İncelemesi, 19 (5), 520-535.

Hurd, AR ve Anderson, DM (2010). Park ve Rekreasyon Uzmanlarının El Kitabı. İnsan Kinetiği.

İmamoğlu, O, Dilek, A. N., & Türkmen, M. (2017). Türkiye'de Sporcu Eğitim Merkezleri ve Olimpik Hazırlık Merkezleri. Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (UKSAD), 3(Special Issue 2), 95-106.

KA, İ. H. C. (2002). Outdoor Recreation, Sagamore Pub.

Kapur, S., Mieczkowski, T., & Mann, J. J. (1992). Antidepressant medications and the relative risk of suicide attempt and suicide. Jama, 268(24), 3441-3445

Karaküçük, S. (2014). Rekreasyon: boş zamanları değerlendirme. Suat Karaküçük

Kattwinkel, B. (2011). ABD Patent Başvurusu No. 12 / 977,951.

Kızanlıklı, M. M., & Birinci, M. C. (2018). Türkiye'de Yükseköğretim Düzeyindeki Rekreasyon Eğitimine Yönelik Bir Değerlendirme. Disiplinler Arası Akademik Turizm Dergisi, 3(1), 37-50.

Kraus, MJ ve Aslan, A. (1993). Eosen hidromorfik Paleosoller; Antik taşkın yatağı süreçlerini yorumlamanın önemi. Sedimanter Araştırmalar Dergisi, 63 (3), 453-463

Kurt, S. (2012). Spor Salonu Tasarimi: Prof. Dr. Ahmet Taner Kislali Kapali Spor Salonu. Lulu. com.

Murathan, G. (2017). Spor merkezlerine devam eden kadınların fiziksel aktivite durumları ile solunum parametrelerinin değerlendirilmesi/Evaluation of the physical activities status with the respiratory parameters among women attending phsical activity centers.

Ramazanoğlu, F., Altungül, O., & Özer, A. (2004). Sportif Açıdan Rekreasyon Etkinliklerinin Değerlendirmesi. Fırat Üniversitesi Doğu Araştırmaları Dergisi, 3(1), 199-202.

Sabırlı, T. N., & Yetim, A. A. (2019). Belediyelerin Sunduğu Rekreasyonel Spor Hizmetlerinden Yararlanan Tüketicilerin Tatmin Düzeylerinin Cinsiyet Ve Etkinliklere Katılma Sürelerine Göre İncelenmesi. GSI Journals Serie A: Advancements in Tourism Recreation and Sports Sciences, 1(2), 27-39.

Şahinoğlu, Z. (2019). Yerel yönetimlere bağlı spor şirketleri tarafından organize edilen spor organizasyonlarında karşılaşılan sorunların incelenmesi (İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Spor İstanbul, İstanbul Maratonu örneği) (Master's thesis, İstanbul Gelişim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü).

Sözlüklerin, B. Sözlüklerin, T. D. K. Ç. Uzun, D. S. & Çelebi, S. A Rewiew On The Educational Use Of The Turkısh Language Association's Online Dictionaries And Print Dictionaries.

(Türkiye Cumhuriyeti, Resmi Gazete, 11 Nisan 2015 Cumartesi, sayı 29323).

Yalçın, İ., Turgut, M., Gacar, A., & Çalık, F. (2017). Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu'nda Öğrenim Gören Kadın Sporcuların Spora Katılım Motivasyonlarının Bazı Değişkenlere Göre Araştırılması. Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (UKSAD), 3(Special Issue 2), 201-210.

Yıldırım, K. 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun Akademik Unvanlarla İlgili Problemli Maddeleri, Aksayan Yönler ve Bazı Öneriler. 100. Yılına Doğru Üniversite Vizyonumuz, 39.

Zaman, M., & Birinici, S. (2009). Kaçkar Dağları'nda Alternatif Bir Turizm Aktivitesi: Heliski (Dağ Kayağı). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 13(2), 33-46.

Webster, N., & Gove, P. B. (1961). Webster's third new international dictionary. Bell.

Resimler

https://www.gzt.com/skyroad/turkiyenin-alpleri-kackarlardan-yuruyus-rotalari-3529333[kaçkarlar]

http://www.deepnature.com/Peru-inka-Yolu-Trekking-Turu/1200

https://www.yaylasenlikleri.com/rizesenlikler/rize-rafting-senlikleri Fırtına deresi

https://www.yasemin.com/yasam/haber/2775619-kartepeye-nasil-gidilir-ve-neler-yapilir

https://www.zermatt.ch/en/Media/News/Awards/Zermatt-is-the-Best-Ski-Resort-in-Switzerlan

https://www.allaboutarizonanews.com/grand-canyon-accepting-applications-in-lottery-for-colorado-river-rafting-trips/

BASKETBOLDA TEKNİK BECERİLER VE MOTORİK ÖZELLİKLER

➢ ***Muammer BAYRU***

- *Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Tekirdağ / TÜRKİYE*
- *ORCID ID: 0000-0003-2169-2598*

➢ ***Arif Kaan EROĞLU***

- *Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Tekirdağ / TÜRKİYE*
- *ORCID ID: 0000-0002-4350-2313*

KAYNAKLAR

Açıkada, C.ve Ergen, E. (1990). Bilim ve Spor. Büro-Tek Matbaacılık, Ankara.

Akandere, M. (1999). 17-22 Yaş Gurubu Kız Çocukların Esnekliklerinin Geliştirilmesinde Statik ve Dinamik Gerdirme Egzersizlerinin Etkisi.

Akçakaya, İ. (2009). Futbol, Atletizm ve Basketbol Takımlarındaki Sporcuların Bazı Motorik ve Antropometrik Özelliklerinin Karşılaştırılması

Anderson,C.E. Sforzo, G.A.ve Sigg, J.A. (2008) The Effects Of Combining Elastic And Free Weight Resistance On Strength And Power İn Athletes. J Strength Cond Res

Eroğlu. (2014). Farklı Türdeki Hareketlilik Çalışmalarının Basketbolculardaki Bazı Fizyolojik Parametrelere, Motorsal Yeteneklere Ve Teknik Özelliklere Etkisi.

Balčiūnas, M. Stonkus, S., Abrantes, C.ve Sampaio, J. (2006) Long Term Effects Of Different Training Modalities On Power, Speed, Skill And Anaerobic Capacity İn Young Male Basketball Players. Journal Of Sports Science & Medicine

Biçer, T. (1998). Doruk Performans. 2. Baskı. Beyaz Yayınları, İstanbul.

Blimkie, C.J.(1992).ResistanCetrainingDuringPre-Andearlypuberty:Efficacy, Trainability, Mechanisms, AndPersistence. Can JournalSportSci. 17(4): 264-79.

Bompa, T.O. (2013). Dönemleme-Antrenman Kuramı ve Yöntemi. 4. Bası. (T. Bağırgan, İ. Keskin, A. B. Tuner& H. Küçükgöz, Çev.). Spor Yayınevi, Ankara.

Brewer, B.W. (2009). Introduction. In: SportPsychology. Ed: Brewer BW.,Wiley-Blackwell, Chichester, UK, p. 1-7

Brouha, L. (1945). Training Specificity Of Muscularwork. Review Of Canadianbiology. 4: 144

Castagna, C., Abt, G., Manzi, V., Annino, G., Padua, E., D'ottavio, S. (2008). Effect Of Recovery Mode On Repeated Sprint Ability İn Young Basketball Players. J Strength Cond Res,

Çakiroğlu, M.İ. (1997). Antrenman Bilgisi-Antrenman Teorisi Ve Sistematiği. Eker Yayınevi, İstanbul.

Delextrat, A.cohen, D. (2009). Strength, Power, Speed, And Agility Of Women Basketball Players According To Playing Position. J Strength Cond Res, 23 (7), 1974-1981.

Doğan, A.A.ve Zorba, E. (1991). Esnekliğin Geliştirilmesinde Kullanılan Farklı Esnetme Tekniklerinin Etkinliği

Dündar, U. (2012). Antrenman Teorisi. 8. Baskı. Nobel Yayınevi, Ankara.

Ercan, H.Y.ve (2013). Spor ve Egzersiz Psikolojisi. 2.Baskı. Nobel Yayıncılık, Ankara.

Erol, E.ve Sevim, Y. (1993). Çabuk Kuvvet Çalışmalarının 16-18 Yaş Grubu Basketbolcuların Motorsal Özellikleri Üzerine Etkisinin İncelenmesi.

Erdoğan, K. Resimlerle Basketbol

Fredericson, M.ve Moore, T. (2005). CoreStabilizationTrainingForMiddleAndLongDistanCerunners. New Studies İn Athletics. 20 (1): 25-37

Goldberg, A.S. (1998). Sports SlumpBusting. Human Kinetics, IIIinois

Güvel, H., Kayatekin, M., Acarbay, Ş.ve Özgönül, H. 1996. Genç Erkek Sporcularda Vücut Yağ Oranı İle Fiziksel İş Kapasite Arasındaki İlişki.

Güven, N. (1979). Süt Çocuğunda Motor Gelişim.

Janeira, M.ve Maia, J. (1998). Game İntensity İn Basketball. An İnteractionist View Linking Time-Motion Analysis, Lactate Concentration And Heart Rate. Coaching And Sport Science Journal

Konter, E. (1998). Sporda Hazırlığın Teoriği ve Pratiği.Bağırgan Yayınevi, Ankara.

Konter, E. (2003). Spor Psikolojisi Uygulamalarında Yanılgılar ve Gerçekler. Dokuz Eylül Yayınları, Ankara.

Konter, E. (2006). Spor Psikolojisi El Kitabı. Nobel Yayıncılık, Ankara.

Kuter, M.ve Öztürk, F. 1997. Antrenör ve Sporcu El Kitabı, Bursa Gazetecilik ve Yayıncılık A.Ş. Matbaası, Bursa.

Malina, R.M., Riberio, B., Aroso, J.ve Cumming, S.P. (2007). Characteristics Of YouthSoccerPlayers Aged 13-15yearsClassifiedBySkillLevel. Br J Sports Med.41: 290-295

MeckeL,Y., Casorla,T.ve Eliakim,A.(2009)The İnfluence Of Basketball Dribbling On Repeated Sprints. International Journal Of Coaching Science

Metaxas, T.I., Koutlianos N., Sendelides, T.ve Mandroukas A. (2009). Preseason Physiological Profile Of Soccer And Basketball Players İn Different Divisions. J Strength Cond Res.

Muratli, S. (2003). Çocuk ve Spor. Nobel Yayınevi, Ankara.

Muratli, S. Kalyoncu, O. Şahin, G. (2011). Antrenman ve Müsabaka. Kalyoncu Spor ve Danışmanlık, İstanbul.

Nihan, A. Basketbolda Esnekliğin Motorik Özelliklere Etkisi.

Oğuzhan, Y.ve Yağmur A. Basketbolcularda Core Alt Ekstremite Kuvveti Antrenmanlarının Dinamik Denge ve Şut İsabeti Üzerine Etkisi.

Oliver, J.A. (2004). Basketball Fundamentals. Human Kinetics, IIIinois.

Ozolin,N.(1971).SovremennaiaSystenzaSportiunolTrenirovky.(Athlete'strainingSystemForCompetition). MoscowFiskultura İ Sport.

Özer, K.(1993).Antropometri Sporda Morfolojik Planlama. Kazan Matbaacılık, İstanbul.

Pelin, A.,Cengizhan.ve Mehmet G.Çabuk Kuvvet Ve Kuvvette Devamlılık Antrenman Metodlarının Erkek Basketbolculardaki Bazı Teknik, Motorik Özelliklere Ve Kas Hasarına Etkisinin İncelenmesi.

Rizgar, R.A.ve Yildirim G.G. Basketbolda Dinamik Dengenin Şut İsabetine Etkisinin İncelenmesi.

Sevim, Y. (1997). Basketbol Teknik-Taktik Antrenman.Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.

Sevim, Y. (2007). Antrenman Bilgisi. Nobel Yayıncılık, Ankara.

Seyfi, S.ve Yaşar S. 14-18 Yas Grubu Kız Basketbolcularda Dairesel Antrenman Metodunun Genel Kuvvet Gelişimine Etkileri.

Şen, C. (2000).Basketbol Teknik. Bağırgan Yayınevi, Ankara.

Tamer, K.(2000). Sporda Fiziksel-Fizyolojik Performansın Ölçülmesi ve Değerlendirilmesi.Bağırgan Yayınevi, Ankara.

Tiryaki, Ş.(1991). Sportif Performans İle Edward Kişisel Tercih Envanterleri Verilerinin İlişkisi. Spor Bilimleri Dergisi.

Ziyagil, M.A.(2006). Basketbol: Antreman Bilgisi, Kenar Yönetimi, Teknik, Taktik. Morpa Kültür Yayınları, İstanbul.

PROFESYONEL FUTBOL KULÜP YÖNETİMLERİNİN MALİ SÜREÇLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ
(TRABZONSPOR VE BURSASPOR ÖRNEĞİ)

➢ ***Doç. Dr. Hayri AYDOĞAN***

- *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Rize / TÜRKİYE*
- *ORCID ID: 0000-0003-3011-5792*

➢ ***Araş. Gör. Emin ÖZDEMİR***

- *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Rize / TÜRKİYE*
- *ORCID ID: 0000-0001-6674-7287*

KAYNAKÇA

Akkoyun S. (2014). Türkiye'deki Futbol Kulüplerinin Alt yapılarının Yapılanması, Yönetim Biçimleri, İdari Yapısı ve Avrupa'daki Örneklerle Kıyaslanması Yüksek Lisans Tezi. İstanbul. İstanbul Üniversitesi.

Akşar, T. ve Merih, K. (2006). "Futbol Ekonomisi", Literatür Yayıncılık, İstanbul, s. 470-471.

Atabeyoğlu C. (1994). Futbol. İstanbul: İstanbul Ansiklopedisi (24).

Aydoğan, H. (2012). Profesyonel Futbolcuların Örgütsel Adalet Algıları ve Benlik Saygıları İle İş Doyumları Arasındaki İlişki (Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.

Bıçakçı, L. (2013) "Uluslararası Spor Yargılamaları" T. Çağlar (Ed.), Spor Hukuku Kurulu Av. İsmail İnan Armağanı içinde, Ankara Barosu: Ankara, 123-156.

Boniface P. (2007). Futbol ve Küreselleşme, Çev. İsmail Yerguz, İstanbul, NTV Yayınları, 31.

Devecioğlu S., Çoban B., Karakaya Y. E., Karataş Ö. (2012). Türkiye'de Spor Kulüplerinin Şirketleşmeye Yönelimlerinin Değerlendirilmesi, SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 35-42.

Doğar, Y. (1997). Türkiye'de Spor Yönetimi, Adana: Öz Akdeniz Ofset.

Dunning E. (1999). Sport Matters, Londra, Routledge, 103.

İkizler C. (2000). Sporda Sosyal Bilimler, Bursa, Alfa Yayınevi, 153.

Karaman, T. (2000). Yönetim Stratejilerindeki Gelişmeler, Türk İdare Dergisi, Sayı: 426, Ankara, 37, 38.

Katırcı H. (2007). Spor Kulüplerinde İletişim Yönetimi: Türkiye Profesyonel Futbol Liglerinde Yer Alan Spor Kulüplerinin İletişim Uygulamalarına İlişkin Bir Araştırma. Doktora. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.

Morpa. (2005). Spor Ansiklopedisi. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları Ltd. Ş.

OECD. (1998). Corporate Governance Principles, 2.

Ongan, H. ve Demiröz, D. M. (2010) Akademik Futbol Futbolda Rekabet-Başarı İlişkisi, İstanbul: Hiperlink Yayınları 14.

Serarslan M.Z.(2006). Spor Yönetimi ve Örnek Olay Analizi. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları Ltd.Ş.

Soydan E. (2017). PARADOKS Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi, Bursa'da Kentlilik Bilincinin Oluşumunda Bursaspor'un Rolü ve Yerel Medyanın Önemi, Cilt/Vol: 13, Sayı/Num: 1, Page: 15-28.

Sultanoğlu, B. (2008). "Hisseleri Halka Arz Edilen Türk Futbol Kulüplerinin Mali Tablolarının Türkiye Muhasebe Standartları Çerçevesinde İncelenmesi", Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara, s. 14-28.

Sümer R. (1988). Sporda Demokrasi: Belgeler-Yorumlar. Ankara: Güven Matbaası.

Talimciler A. (2003). Türkiye'de Futbol Fanatizmi ve Medya İlişkisi. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.

Tercüman Spor Ansiklopedisi. (1980). Türkiye'de Futbol. İstanbul.

Ünüvar A., Gürkan B., Acar D., Bıçakçı L., Karacar G., İkiz M., Tanrıöver Ö., Akşar T. (2010). Kurumsal Yönetim İlkeleri Işığında Türk Futbol Kulüpleri Yönetim Rehberi, İstanbul, Türkiye Kurumsal Yönetim Derneği Yayınları, 15.

Vigarello G. (2002). Du Jeu Ancien Au Show Sportif, Fransa, Seuil, 129.

Yenerer Çakmut, Ö. (2013) "Sporda Yolsuzluk: Şike ve Teşvik Primi Suçu" T. Çağlar (Ed.), Spor Hukuku Kurulu Av. İsmail İnan Armağanı içinde, Ankara: Salmat Basım, 159-173.

URL1.https://ajansspor.com/haber/trabzonspor-agaoglu-doneminde-yukselise-gecti-362193 [Erişim Tarihi: 15.11.2020].

URL2.https://bspor.net/haber/3-puan-silme-cezasi-neden-geldiiste-detaylar-h956.html [Erişim Tarihi: 15.11.2020].

URL3.https://tr.eurosport.com/futbol/super-lig/2015-2016/iste-bursaspor-un-borcu_sto5422634/story.shtml [Erişim Tarihi: 15.11.2020].

URL4.https://tr.wikipedia.org/wiki/Bursa_B%C3%BCy%C3%BCk%C5%9Fehir_Belediye_Stadyumu [Erişim Tarihi: 15.11.2020].

URL5.https://tr.wikipedia.org/wiki/Medical_Park_Stadyumu [Erişim Tarihi: 15.11.2020].

URL6.https://tr.wikipedia.org/wiki/Trabzonspor_(futbol_tak%C4%B1m%C4%B1) [Erişim Tarihi: 15.11.2020].

URL7.https://www.bursahayat.com.tr/haber/bursaspor-un-ne-kadar-borcu-var-iste-detaylar-214880.html [Erişim Tarihi: 15.11.2020].

URL8.http//www.bursaspor.org.tr [Erişim Tarihi: 15.11.2020].

URL9.https://www.bursaspor.org.tr/data/serbest/Bursaspor-kulubu-derne%C4%9Fi-2020-yili-butce-tasarisi.pdf [Erişim Tarihi: 15.11.2020].

URL10.https://www.cnnturk.com/spor/futbol/trabzonsporun-borcu-940-milyon-liraya-dustu [Erişim Tarihi: 15.11.2020].

URL11.https://www.cnnturk.com/spor/futbol/trabzonsporun-transfer-yasagi-kalkmadi [Erişim Tarihi: 15.11.2020].

URL12.http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/bursaspora-transfer-yasagi-geldi-1133698 [Erişim Tarihi: 15.11.2020].

URL13.https://www.hurriyet.com.tr/sporarena/bursasporun-borcu-aciklandi-41384514 [Erişim Tarihi: 15.11.2020].

URL14.https://www.mackolik.com [Erişim Tarihi: 15.11.2020].

URL15.https://www.milliyet.com.tr/skorer/bursaspor-un-borcu-307-milyon-tl-2468184 [Erişim Tarihi: 15.11.2020].

URL16.https://www.milliyet.com.tr/skorer/iste-bursasporun-mali-tablosu-2127728 [Erişim Tarihi: 15.11.2020].

URL17.https://www.milliyet.com.tr/skorer/4-buyuklerin-borcu-6-5-milyar-liraya-dayandi-2456218 [Erişim Tarihi: 15.11.2020].

URL18.https://www.ntvspor.net/futbol/trabzonspor-un-borcu-160-milyon-lira-azaldi-5de27eb0b3fe692358e62a1f?_ref=infinity [Erişim Tarihi: 15.11.2020].

URL19.https://www.sabah.com.tr/spor/futbol/2018/09/25/bursasporun-borc-miktari-belli-oldu [Erişim Tarihi: 15.11.2020].

URL20.https://www.sabah.com.tr/spor/futbol/2019/11/21/uluslararasi-futbol-ekonomi-forumu-canli [Erişim Tarihi: 15.11.2020].

URL21.https://www.sporx.com/trabzonsporun-toplam-borcu-resmen-aciklandi-SXHBQ698090SXQ [Erişim Tarihi: 15.11.2020].

URL22.https://www.tff.org/default.aspx?pageID=297 [Erişim Tarihi: 15.11.2020].

URL23.https://www.tff.org/default.aspx?pageID=1502 [Erişim Tarihi: 15.11.2020].

URL24.http://www.theguardian.com/football/2004/jun/06/euro2004.sport6 [Erişim Tarihi: 15.11.2020].

URL25.https://www.trabzonspor.org.tr/tr/arsiv/baskanlarimiz [Erişim Tarihi: 15.11.2020].

URL26.https://www.trabzonspor.org.tr/Download/files/trabzonspor-30-11-2019-raporfinal-2_2175286651.pdf [Erişim Tarihi: 15.11.2020].

URL27.https://www.trabzonspor.org.tr/tr/kulup/tarihce [Erişim Tarihi: 15.11.2020].

URL28.https://www.trabzonspor.org.tr/tr/yatirimci-iliskileri/sportif-as-sirket-bilgileri/finansal-raporlar [Erişim Tarihi: 15.11.2020].

URL29.https://www.transfermarkt.com/bursaspor/alletransfers/verein/20 [Erişim Tarihi: 15.11.2020].

URL30.https://www.transfermarkt.com/bursaspor/tabelle/verein/20?saison_id=2019 [Erişim Tarihi: 15.11.2020]

URL31.https://www.transfermarkt.com/trabzonspor/alletransfers/verein/449 [Erişim Tarihi: 15.11.2020].

URL32. https://www.transfermarkt.com/trabzonspor/tabelle/verein/449 [Erişim Tarihi: 15.11.2020].

URL 33.
https://www.wikizero.com/tr/Bursaspor_ba%C5%9Fkanlar%C4%B1_listesi [Erişim Tarihi: 15.11.2020]

TÜRK FUTBOLUNDA SİYASİ ETKİ

➢ ***Araş. Gör. Emin ÖZDEMİR***

- *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Rize / TÜRKİYE*
- *ORCID ID: 0000-0001-6674-7287*

KAYNAKÇA

Anonim, (2013); Akt. Karataş. Ö. (2014). İnönü Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 2014, 1(2), 39-47.

Akkaya, C. (2009). 'Spor ve Medya: Medyanın Futbolu Kitle Kültürü Haline Getirmesi', Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Antalya, s.2,40,89.

Atabeyoğlu, C. (1991). Türk Spor Tarihi Ansiklopedisi. İstanbul: Fotospor

Aydoğan, H. (2016a). Profesyonel Futbol'da Örgütsel Adalet Benlik Saygısı İş Doyumu. Spor Yayınevi ve Kitabevi, Spor Araştırmaları Dizisi:1, syf:12, Ankara.

Aydoğan, H. (2016b). Decentralization of sports services opinions of youth services and provincial directors of sports, US-China Education Review B, Vol:6(9), p:521, David Publishing, NY, USA).

Ceylan, B. (2016). Türkiye'de Futbol, Siyaset ve Medya İlişkisi: 3 Temmuz 2011 Şike Operasyonu Haberlerine Eleştirel Bir Yaklaşım. (Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi, Erzurum.

Doğan, Y. (1989). Fenerbahçe Cumhuriyeti. İstanbul: Tekin.

Ekenci. G. (1997). "Gelişim Aşamaları Bakımından Türk Spor Teşkilatı Değerlendirmesi", Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi, (2) 72-80.

Fişek, K. (1985). 100 Soruda Türkiye Spor Tarihi. İstanbul: Gerçek Yayınevi, Birinci Baskı. S: 149

Gençlik Spor (2001).Geçmişten Günümüze Spor Toto, 1 (2), 25.

Gökaçtı M, A. (2008). Bizim İçin Oyna: Türkiye'de Futbol ve Siyaset. İstanbul: İletişim Yayınları, 1. Baskı.

Gökdemir, O. (1999). 'Bir Politik Söylem Aracı Olarak Futbol'. Düşünen Siyaset Dergisi, 2, s.32-39.

Huizinga, J,. Ludens,H. (2006). "Oyunun Toplumsal işlevi Üzerine Bir Deneme", Çev: Mehmet Ali Kılıçbay, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, s,75.

Kılıç, E. (2006). Politik Goller Futbol ve Siyaset. Güncel Yayıncılık, İstanbul.

Özsoy, S. (2016). Siyasi Sempati Aracı Olarak Futbol: Türkiye'de 2015 Milletvekili Seçim Kampanyalarında Gazetelere Yansıyanlar, 4 (1).

Sümer, R. (1989). Sporda Demokrasi,2.Baskı, Ankara: Şafak Matbaası.

Sümer, R. (1990). Türkiye'de Spor Federasyonlarının Tarihsel Gelişimi: Bir Örnek Olay Futbol (Sporda Demokrasi 2. Cilt). Ankara: Şafak Matbaacılık. 155-156

Şahin, M.Y., İmamoğlu, F.A. (2011). 'Akademisyenlerin ve Milletvekillerinin Spor Siyaset Etkileşimine Yönelik Görüşleri'. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi. Cilt: Xvı Sayı:2 Nisan 2011.s.10.

Talimciler, A. (2005a). Bir Meşrulaştırma Aracı Olarak Türkiye'de Futbol. Toplum ve Bilim, Spor: Oyun Değil Ciddi İş, sayı:103, Birikim Yayıncılık, s.148.

Talimciler, A. (2005b). Türkiye'de Futbol ve İdeoloji İlişkisi: Medya'daki Futbol Söylemi Üzerine Bir İnceleme. Doktora Tezi. İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

URL1.https://bjk.com.tr/tr/cms/tarihce/2/84/ [Erişim Tarihi: 02.12.2020].

URL2.https://dokuz8haber.net/gundem/gokcek-ve-oglu-osmanlispora-belediye-uzerinden-1-1-milyar-tl-aktarmis/ [Erişim Tarihi: 02.12.2020].

URL3.https://indigodergisi.com/2018/08/ataturk-gunes-spor-kulubu/ [Erişim Tarihi: 02.12.2020].

URL4.https://odatv4.com/belediyelerin-futbol-takimi-olabilir-mi-1301081200.html [Erişim Tarihi: 02.12.2020].

URL5.http://sampiy10.gazetevatan.com/ulusoy-simdi--mezun--oldu-68073-futbol-sampiy10-haber/ [Erişim Tarihi: 02.12.2020].

URL6.https://spor.haber7.com/futbol/haber/2537297-sahadan-cekilen-amedspora-chpden-destek [Erişim Tarihi: 02.12.2020].

URL7.https://spor.haber7.com/super-lig/haber/2942155-ridvan-dilmen-canli-yayinda-acikladi-berat-albayrak-fbahceye-yardim-etti [Erişim Tarihi: 02.12.2020].

URL8.https://tr.beinsports.com/haber/cumhurbaskani-erdogan-turk-futbolu-hakkinda-konustu [Erişim Tarihi: 02.12.2020].

URL9.https://tr.beinsports.com/haber/parasutle-indirildiler [Erişim Tarihi: 02.12.2020].

URL10.https://tr.euronews.com/2020/02/09/futbol-tribunlerine-siyaset-sicradi-fenerbahce-taraftari-damat-istifa-protestosu-albayrak [Erişim Tarihi: 02.12.2020].

URL11.http://tr.wikipedia.org/wiki/2010-11_S%C3%BCper_Lig [Erişim Tarihi: 02.12.2020].

URL12.https://www.aktifbank.com.tr/Documents/aktif-bank-ekolig-covid-19.pdf

[Erişim Tarihi: 02.12.2020].

URL13.https://www.biyografya.com/biyografi/1293 [Erişim Tarihi: 02.12.2020].

URL14.https://www.biyografya.com/biyografi/8662 [Erişim Tarihi: 02.12.2020].

URL15.https://www.evrensel.net/haber/226036/fakir-fukaranin-parasi-galatasaray-a-verilmis [Erişim Tarihi: 02.12.2020].

URL16.https://www.fenerbahce.org/kulup/baskanlarimiz [Erişim Tarihi: 02.12.2020].

URL17.https://www.futbolarena.com/-berat-albayrak-20102011-sampiyonu-trabzonspordur--71408v/ [Erişim Tarihi: 02.12.2020].

URL18.https://www.gunboyugazetesi.com.tr/tff-kume-dusme-kaldirildi-dedi-uc-kulupten-skandal-aciklama-geldi-57680h.htm [Erişim Tarihi: 02.12.2020].

URL19.https://www.habertire.com/kultur-sanat/tire-tarihinin-onemli-ismi-sadik-giz-h27293.html [Erişim Tarihi: 02.12.2020].

URL20.https://www.haberturk.com/spor/futbol/haber/726893-basbakandan-sike-davasi-yorumu [Erişim Tarihi: 02.12.2020].

URL21.https://www.haber3.com/spor/futbol/spor-toto-super-lig/20-agustos-20058217de-basladi-haberi-3957808 [Erişim Tarihi: 02.12.2020].

URL22.https://www.haber61.net/spor/sancakli-dan-olay-sozler-tff-yi-siyasi-guc-getirdi-kulupler-batmis-durumda-h302686.html [Erişim Tarihi: 02.12.2020].

URL23.https://www.hurriyet.com.tr/bakan-sahin-geregini-yapacagim-3813265

[Erişim Tarihi: 02.12.2020].

URL24.https://www.hurriyet.com.tr/gundem/sahin-ulusoyun-aday-olmamasi-3796836

[Erişim Tarihi: 02.12.2020].

URL25.https://www.hurriyet.com.tr/siyaset-4-kez-karisti-3801880 [Erişim Tarihi: 02.12.2020].

URL26.https://www.kayserianadoluhaber.com.tr/haber/kayserispor-icin-tesekkur-afisleri-siyasi-rant-gostergesi-58267 [Erişim Tarihi: 02.12.2020].

URL27.https://www.milligazete.com.tr/haber/5130518/mustafa-cengiz-vergi-yasasinin-en-az-2-yil-ertelenmesini-istiyoruz [Erişim Tarihi: 02.12.2020].

URL28.https://www.milliyet.com.tr/gundem/siyasetle-futbolun-iliskisi-kesilecek-262390

[Erişim Tarihi: 02.12.2020].

URL29.https://www.milliyet.com.tr/yerel-haberler/istanbul/cumhurbaskani-erdogan-vodafone-arena-nin-acilisini-yapti-11312691 [Erişim Tarihi: 02.12.2020].

URL30.https://www.rizedeyiz.com/Yazar/Makale/TURK-SIYASETININ-RENKLI-ISMI-OSMAN-KAVRAKOGLU-1513.html [Erişim Tarihi: 02.12.2020].

URL31.https://www.superfb.com/ali-koctan-berat-albayrak-aciklamasi-SXHBQ117387SXQ [Erişim Tarihi: 02.12.2020].

URL32.https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5340.html#:~:text=Bu%20Kanunun%20amac%C4%B1%3B%20her%20t%C3%BCrl%C3%BC,T%C3%BCrkiye%20Futbol%20Federasyonunun%20kurulmas%C4%B1%2C%20te%C5%9Fkil%C3%A2t%2C [Erişim Tarihi: 02.12.2020].

URL33.https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d11/c008/b054/tbmm110080540261.pdf [Erişim Tarihi: 02.12.2020].

URL34.https://www.tff.org/default.aspx?pageID=283&ftxtID=542 [Erişim Tarihi: 02.12.2020].

URL35.https://www.trtspor.com.tr/haber/futbol/super-lig/tff-ile-yayinci-kurulus-anlasmaya-vardi-220906.html [Erişim Tarihi: 02.12.2020].

URL36.https://www.yurtspor.com/haber/36976/onlar-da-dusmemisti.html

[Erişim Tarihi: 02.12.2020]

Yarar, B. (1999). Popüler Kültür ve Siyaset: Türkiye'de 1980'lerde Yeni Sağ ve Futbol. Mürekkep Dergisi. Sayı: 13, (47).

HIZIRZÂDE MEHMED FEVZÎ EFENDİ

BAHÂRİSTÂN TERCÜMESİ

Prof. Dr. İbrahim Halil TUĞLUK

EFEAKADEMİ

Hızırzâde Mehmed Fevzî Efendi Bahâristân Tercümesi

İbrahim Halil TUĞLUK ORCID (0000-0003-2920-0607)

ISBN: 978-625-7729-77-2

1. Baskı: Aralık 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ'ye aittir.

KÜTÜPHANE KARTI

TUĞLUK, İbrahim Halil
1. Basım, 271 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin var.
Anahtar kelimeler:
1. Bahâristân 2. Hızırzâde Mehmed Fevzî Efendi 3. Molla Câmî

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)

Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER **5**
ÖN SÖZ **7**
KISALTMALAR VE İŞARETLER **11**
GİRİŞ **13**
1. Molla Câmî 13
1.1. Hayatı 13
1.2. Eserleri 14
2. Bahâristân 15
3. Hızırzâde Mehmed Fevzî Efendi 17
4. Hızırzâde Mehmed Fevzî Efendi'nin Bahâristân Tercümesi 22
4.1. Muhteva 23
4.2. Dil ve Üslup 31
BAHÂRİSTÂN TERCÜMESİ (METİN) **34**
HATÂ SAVÂB CEDVELİ **132**
SÖZLÜK **133**
ÖZEL ADLAR DİZİNİ **169**
KAYNAKÇA **176**
EK **178**
TIPKIBASIM **183**

KAYNAKÇA

A'lâ Han Efsahzâd, Muhammed Cân Ömerof, Ebû Bekir Zuhûreddîn (1379). *Bahâristân ve Resâil-i Câmî*, Tahran: Miras Maktoob Yayınevi.

AKAT, Davut (1999). *Şem'î, Şerh-i Bahâristân (Giriş-Metin).* (Yüksek Lisans Tezi), Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.

AYVERDİ, İlhan (2005). Asırlar Boyu Tarihi Seyri İçinde Misalli Büyük Türkçe Sözlük, İstanbul. Kubbealtı Neşriyatı.

BOA. DH. SAİDd: 122-160

ÇELEBİ, Asaf Hâlet (2012). *Mollâ Câmî.* Ankara: Hece Yayınları.

GENÇOSMAN, M. Nuri (1990). *Baharistan*. Ankara: MEB Yayınları.

Hızırzâde Mehmed Fevzî (1327/1909). *Bahâristân Tercümesi*. İstanbul: Şirket-i Sahâfiye-i Osmâniyye Matbaası.

HUART, CL. (1979). "Bahâristân" *İslam Ansiklopedisi*. C 2, s. 222, İstanbul: MEB Yayınları.

KARAİSMAİLOĞLU, Adnan (2002). *Bahâristân*, Ankara: Akçağ Yayınları.

KARTAL, Ahmet (2010), "Türk-Fars Edebi İlişkileri". *Şiraz'dan İstanbul'a Türk-Fars Kültür Coğrafyası Üzerine Araştırmalar*. İstanbul: Kurtuba Kitap.

Kilisli Rıfat Bilge (1970). *Bahâristân*. İstanbul: Meral Yayınevi.

KURNAZ, Cemal (1989), "Divan Şiirinde Söz Konusu Edilen Kitap Adları Üzerine". *Millî Eğitim*. nr. 86, s. 44-51.

MACİT, Muhsin (1995). "Molla Câmî'nin Osmanlı Edebiyatına Tesiri-I". *Erdem* VII, 20 (Ocak 1991), s. 519-529.

NECEFZADE, Yakup Kenan (1967). *Bahâristân*, İstanbul: Neşriyat Yurdu.

OKUMUŞ, Ömer (1991). "Bahâristân", Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi. C 4, s. 470-471, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

RİYAHİ, Muhammed Emin (1995). *Osmanlı Topraklarında Fars Dili ve Edebiyatı*. Mehmet Kanar (çev.), İstanbul: İnsan Yayınları.

Şemsettin Sâmî. (2005). Kâmûs-ı Türkî, İstanbul: Çağrı Yayınları.

TUĞLUK, İbrahim Halil - CİĞA, Özkan (2018). "Değerler Eğitimi Yönünden Klâsik Hikâyelerimizin Önemi: Kıssa-i Seyyid Cüneyd ve Reşîde-i Arab Örneği", *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* S 21, s. 18-29

TUĞLUK, İbrahim Halil (2016). "Türk Edebiyatında Baharistan" *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C 26, S 1, s. 45-57.

UZUN, Adem (1998). *Baharistan'a Göre Sözdizimi*. (Yüksek Lisans Tezi). Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.

YALSIZUÇANLAR, Sadık (2001). *Baharistan*, Ankara: Akçağ Yayınları.

EK

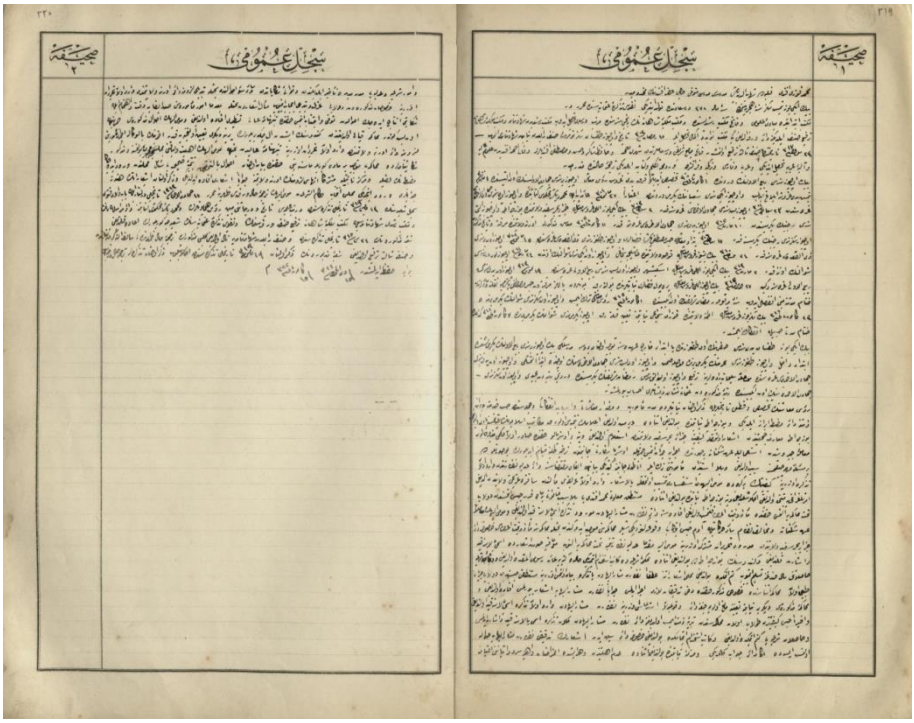

Ek: Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi Dâhiliye Nezâreti Sicill-i Ahvâl İdaresi Defterleri (BOA. DH. SAİDd.), 122/60

Ek: Devlet Arşivleri BaşkanlığıOsmanlı Arşivi Dâhiliye Nezâreti Sicill-i Ahvâl İdaresi Defterinde Hızırzâde Mehmed Fevzî Efendi Hakkındaki Bilgiler

Mehmed Fevzî Efendi Filibe'de Şehâbeddîn Paşa Medresesi müderrisi müteveffâ Hâcı Hızır Efendi'nin mahdûmudur.

Bin iki yüz yetmiş sekiz sene-i hicriyesinde sene-i mâliye 1278 Dersaâdet'de tevellüd ettigi nüfûs-ı tezkere-i Osmâniye'sinde muharrerdir.

Mekteb-i İbtidâ'iye'de mebâdi-i ulûmu ve Fâtih Mekteb-i Rüşdiyesinde ve Mekteb-i Mülkiye-i Şâhâne'nin birinci senesinde müretteb dersleri tahsîl edip Mekteb-i Rüşdiye'den şehâdetnâme ve Mekteb-i Mülkiye-i Şâhâne'den terfî'-i sınıf eyledigine dâ'ir varaka aldığı gibi Mekteb-i Nüvvâb'da ikmâl-i tahsîl ile 17 Ramazân 1302 târîh ve üç yüz doksan sekiz numaralı sınıf-ı erba'adan niyâbet şehâdetnâmesi alıp 29 Rebî'ü'l-evvel 1317 târihinde sınıf-ı sâlise terfî' olunmuştur. Fâtih Câmi'-i Şerîf'i ders-i 'âmlarından Şehrî Ahmed ve Hâfız Şâkir ve Hasan ve Mustafâ Efendilerle Vefâlı Ahmed Efendi'den ulûm-ı 'âliye ve âliye-i 'Arabiye tahsîl ettigi ve 'A'râbî ve Fârisî ve Türkçe ve Fransızca ve Rûmca tekellüm ve kitâbet eyledigi tercüme-i hâlinde münderictir.

Bin üç yüz senesi Rebî'ü'l-evvelinin dördünde 1 Kânûn-ı Sânî 98 tahsîs edilen kırk yedi kuruş ru'ûsî ma'âşı üç yüz bir senesi Cemâziye'l-ulâsının on altısında 1 Mart 1300 yetmiş yedi guruşa iblâğ edilmiş ve üç yüz iki senesi Şa'bânının yirmi dördünden i'tibâren 27 Mayıs 1301 'â'idât ile Mahmûd Paşa mahkemesi kitâbetinde ve üç yüz üç senesi cemâziye'l-âhiresi gurresinden 23 Şubat 1301 üç yüz beş senesi cemâdiye'l-âhiresi gurresine kadar 2 Şubat 1302 bin iki yüz elli guruş ma'âşla Cezâyir-i Bahr-ı Sefîd vilâyetinde Bozcaada ve üç yüz altı senesi Recebinin yirmisinden 10 Mart 1305 üç yüz yedi senesi Cemâziye'l-âhiresi gurresine kadar 11 Kânûn-ı Sânî 1305 ma'âş-ı mezkûrla Edirne vilâyetinde murakkate ve târîh- i mezkûrdan üç yüz

sekiz senesi Recebinin yirmisine kadar 17 Şubat 1306 yine o ma'âşla Cisr-i Mustafâ Paşa kazaları ve üç yüz dokuz senesi Zi'l-ka'desi gurresinin 15 Mayıs 1308 üç yüz on bir senesi zi'l-ka'desi gurresine kadar 24 Nisan 1310 bin beş yüz guruş ma'âşla Kosova vilâyetinde Taşlıca Sancağı ve üç yüz on iki Şevvâlinin onundan 24 Mart 1311 üç yüz on dört senesi şevvâlinin onuna kadar 2 Mart 1313 bin iki yüz elli kuruş ma'âşla Eskişehir ve üç yüz on beş senesi rebî'ü'l-evveli gurresinin 19 Temmuz 1313 üç yüz on yedi sene ki Rebî'ü'l-evveli gurresine degin 27 Haziran 1315 bin üç yüz elli guruş ma'âşla Prepol kazâları niyâbetlerinde bulunarak bundan yalnız murakkateden Cisr-i Mustafâ Paşa'ya nakline ve sâirlerinden hitâm-ı müddetine mebnî infisâl edip sene-i merkûme Ramazân-ı şerîfinün on ikisinde 1 Kânûn-ı Sânî 1315 ru'ûsî ma'âşı terk eylemiş ve üç yüz on sekiz senesi Şevvâlinin yirmi birinde 29 Kânûn-ı sânî 1316 bin sekiz yüz guruş ma'âşla Adana vilâyetinde Kozan Sancağı Niyâbeti'ne ta'yîn kılınarak üç yüz yirmi senesi Şevvâlinin yirmi birinde 7 Kânûn-ı sânî 1318 kezâlik hitâm müddeti hasebiyle infikâk eylemiştir.

Bin iki yüz doksan yedi senesi saferinin on dokuzunda bâ-ibtidâd-ı hâric uhdesine teveccüh olunan Bursa müderrisliği bin üç yüz bir senesi Rebî'ü'l-evvelinin yirmi beşinde ibtidâd-ı dâhil ve üç yüz dokuz senesi Muharreminin yirmi birinde Musul'a himmet ve üç yüz on beş senesi Cemâziye'l-âhiresinin üçünde ibtidâ altmışlı ve üç yüz on yedi senesi cemâziye'l-âhiresinin on ikisinde rütbe-i mezkûreden Osmânî nişân-ı zî-şânları ihsân buyrulmuştur.

Ruûsî ma'âşının tahsîs ve kat'ı târihleriyle zikr olunan niyâbetlerde müddet-i me'mûriyet ve mikdâr-ı ma'âşâtı ve esbâb-ı infikâkı ve cümlesinin hüsn-i hizmet ve berât-ı zimmetine dâ'ir mazbata ibrâz eyledigi ve Bozcaada Niyâbeti'nde bulunduğu esnâda vermiş olduğu i'lâmın netîcesi olarak mekâtib-i İslâmiye'nin kapanmasına bâdî olduğu Bozcada ma'ârif cemiyyetinden iş'âr olunmakla keyfiyet Cezâyir-i Bahr-i Sefîd vilâyetinin isti'lâm olunduğu ve yine bir Avusturyalı hakkında sâdır olan hükmü mugâyir-i kânûn mu'âmele-i cebr ü şiddet isti'mâliyle ahd-şikenâne bir sûrette icrâya cür'et etmesi cihetiyle Avusturya sefâreti cânibinden tarziye talebine kıyâm edilerek bu sûretle de bir mes'ele-i mühimme çıkmasına sebep olduğu ve bilâ-istîzân me'mûriyetini terk ile Anadolu cânibine gittigi beyânıyla îfâ-yı

muktezâsına dâ'ir adliye nezâretinden vârid olan tezkere üzerine keyfiyetin bir kerre de mûmâ ileyhten istifsârı tensîb olunmakla bi'l-iş'âr vârid olan arîzası meâlinden Sâkız'a azîmeti vilâyetten aldığı emr-i telgrâfiye metni olduğu anlaşıldığı ve yine Bozcaada Niyâbeti'nde bulunduğu esnâda müstantık mu'âvini Mehmed Efendi'ye bilâ-sebep kânûnî bir mâh kadar habs etmesinden dolayı taht-ı muhâkemeye alınması hakkında me'zûniyet i'tâ kılınmış olduğu ifâdesine dâ'ir nezâret-i müşârünileyhâdan mevrûd tezkere ismi bâlâsına kayd olunduğu ve mûmâileyhin mu'âmelât-ı ahd-şikenâne ve muhâlif-i nizâm, sâir harekâtıyla âdem habs etmek gibi vukû'a getirdigi şeyler muhâkemesini mûcibe idügünden bahisle muhâkemesine me'zûniyet i'tâsı husûsuna da'îr Cezâyir-i Bahr-ı Sefîd vilâyetinden mevrûd tahrîrât-ı müştereke üzerine mûmâileyh mukaddemâ 'adliye nezâretince taht-ı muhâkemeye alınıp ma'mâfîh sûret-i iş'ârda ismi bâlâsına kayd u işâret kılındığı ve kendisinin Bozcaada'da bulunduğu esnâda mahkeme-i şer'iyyede kâtib istihdâm etmedigi hâlde kendüye â'id rusûmu almakta olduğu vesâik-i şer'iyye hâsılâtını mâl sandığına teslîm etmeyip ketm etmekte bulunduğu mahallî iş'âratına 'atfen nezâret-i müşârünileyhâdan bâ-tezkere beyân olunması üzerine müstantıkı habsinden dolayı cereyânı tabiî olan muhâkeme esnâsında husûs-ı mezkûr hakkında dahi tedkîkât-ı lâzıme icrâ edilmesi cevâben nezâret-i müşârünileyhâya iş'âr buyurulması ifâde olunduğu ve muhâkeme-i mezkûresi dîger bir niyâbete ta'yînine mâni' olamayacağına dâ'ir vukû' bulan istid'âsı üzerine nezâret-i müşârünileyhâdan vârid olan tezkere ismi bâlâsına kayd olunduğu ve âhîren habs keyfiyetinden dolayı olan mahkemesinden tebrie-i zimmet eylemiş olduğuna dâ'ir nezâret-ı müşârünileyhâdan gelen tezkere ismi bâlâsına kayd u işâret edilmesi ve hâsılât-ı şer'iyyeyi ketm etmekte olduğu ve kâtib istihdâm etmemekte bulunduğu husûsuna dâ'ir sebk eden iş'ârın tedkîki nezâret-i müşârünileyhâya havâle olunmuş ise de ona dâ'ir cevâb gelmedigi ve Mürefte Niyâbeti'nde bulunduğu esnâda adem-i ehliyetine ve her işte itirâzât-ı vâhiye serd ü ityânını i'tiyâd ve umûr-ı şer'iyye ve 'adliyeyi müddet-i medîde te'hîr eylediğinden ve tevâli-i şikâyetten ve sâir sû-i ahvâlinden bahisle tebdîli lüzûmuna dâ'ir Edirne vilâyetinden vârid olan tahrîrât üzerine husûsât-ı mezkûreden dolayı 'azl u tebdîli îcâb etmeyip me'âl-i iş'ârdan bahisle ba'demâ umûr-ı me'mûresini hüsn-i îfâya dikkat ve ihtimâm ile

şikâyeti intâc edecek ahvâlden tevakkî ve ictinâb etmesi hakkında tenbihnâme-i ‘âlî tanzîri ifâde olunduğu ve mûmâileyhin ahvâl-i mezkûresi cihetiyle on beş gündür mahâkim kapalı olduğundan kendisinin işten el çektirilerek yerine digeri ta’yîn oluncaya kadar ahzının bi’l-vekâle icrâ-yı me’mûriyeti lüzûmuna dâ’ir Edirne vilâyetinden vârid olan tahrîrât üzerine tenbihnâme-i ‘âlîden bahisle mûmâileyhin ehliyet ve liyâkati meclisçe mücerreb bulunmasına ve mezkûr şikâyetnâmelerde muhâkemeyi mûcib bir mâdde görülememesine mebnî hakkında beyân olunan ahvâl bi’t-tahkîk netîce-i sahîheyi şâmil mahallinden vürûd edecek mazbatanın leffiyle ve merkez nâ’ibiyetiyle müştereken inhâsı lüzûmunun Edirne vilâyetine cevaben iş’ârı ifâde eyledigi ve zikr olunan iş’ârâtın henüz cevâbları vürûd etmedigi meclis-i intihâb-ı hükkâmü’-l şer’den mûmâileyhin terceme-i hâl varakası zahrına muharrer 17 Cemâziye’l-âhir 1313 târihli der-kenâr ile bâb-ı ûlâ-yı fetvâ sicil şu’besinin 19 Mayıs 1319 târihli tezkeresinde ve rüteb-i ‘ilmiyesi târîh ve derecâtını mübeyyin ru’ûs-ı hümâyûnların ve Mahmûd Paşa mahkemesi kitâbetine dâ’ir mürâselenün Mekteb-i Rüşdî şehâdetnâmesiyle Mekteb-i Mülkiye-i Şâhâne terfî’-i sınıf varakasının ve nüfûs-ı tezkere-i ‘Osmâniyyesinin şu’bece görülerek i’âde kılındığı şu’be-i mezkûrenin 24 Şa’bân 1317 târîhli tezkeresinde ve sınıf-ı râbi’den şehâdetnâmeye nâil olduğu meclis-i mezkûrun terceme-i hâl zahrındaki sâlifü’z-zikr der-kenârından ve sınıf-ı sâlise terfî’ olunduğu şu’be-i mezbûrenin zikr olunan 19 Mayıs 1319 târihli tezkeresinden anlaşılıp zikrolunan tezkereler terceme-i hâli derecesiyle berâber hıfz edilmiştir. 15 Zi’l-hicce 1324 / 15 Kânûn-ı Sânî 1322.

TIPKIBASIM

20680

علامه عبدالرحمن الجامی حضرتلرینك بهارستان نامیله مشهور
ومقبول جهان اولان فارسی العباره کتابنك ترجمه سیدر

مترجمی
قلبه مدرسی حضرزاده محمد فوزی

تکرار طبع ونشری حقی مترجمی مومی الیهکدر

سنهٔ قمریه
١٣٢٧

شرکت صحافیهٔ عثمانیه ایله
مشترکاً طبع اولنمشدر

891.5

بسم الله الرحمن الرحيم

چونکه شرفلی برامر قوشی ابتدادن جناب واجب الوجوده حمد قوتیله طیران ایلمز مقصد
ایرشمیوب قنادینی دوکرو دوشرکه بودوشمکدن آرتق یوقاری قالقه مزبیك حمد وثنادن
عشق و وفا بهارستانی قوشلرینك دللرندنکه فضل واحسان آغاچلری داللری منبرلرندن
کوزل سسلر وطیب الحان ایله دوام اوزره اوقورلر ومجامع قدس حاضرلرك ومناظر
انس ناظرلرك قولاقلرینه ایرشدیررلر بر صانعه اولسونکه فلك کلستانی آنك صنعی
کللیکندن بر یاپراق اولور ویا اکا ثنا ایدنلر ایچون جوهر اینجودن طولو صاچیجی بر طباق
آنك عظمت جلالی بیوك وکلمهٔ کمالی عالی اولدی دخی بیکلرجه دعا وتحیت نغمه لری
سرای فضل واحسان بوستانی بلبللرینك بوغازندنکه مشاهده مجلسنك مطربلری
ووجد و وجود عشرتخانه سنك مغنیلریدر رسالت روضه سنك کلی اوزره اولسون
که بو باغ جهانك کلی آنك یوزندن بر عرقدر چمن یاپراقلرندن قوشلره آنك اوصاف
جمالنی ذکردن بشقه درس یوقدر وآنك علوم احوالی چراغندن اقتساب ایدیجی
صحبی وآلی اوزره اولسون بعد ذا معلوم اوله که بو دلپسند وقتده احترامی اوغلم
الله تعالی آنی تحسر وتحزنه افضا ایدن شیدن حفظ ایلسون ضیاء الدین یوسف
مقدمات کلامی عربی اوکرنمکلکه وفنون ادب قاعده لرینی تحصیله اشتغال
کوستردیکنده مخفی قالمیه که نورسیده چوجقلر وزحمت کورمه مش اوغللر

٣

برطاقم اصطلاحلری تعلیمدن که آنلرك طبیعتلری مأنوس وسماعلری مألوف
دکلدر کوکل اوزره وحشت یوکی وخاطر اوزره دهشت توزی اوتورر آنك سترینی
تلطیف وخاطرینی تشحیذ ایچون وقت وقت کلستان کتابی که شیخ نامدار واستاد
بزرکوار مصلح الدین سعدی شیرازینك رحمه الله تعالی انفاس متبرکه لریدر
کلستان دکل که جنتدن بر روضه در آنك طبراق وچورچوبی عبیر یوغرلمشدر
آنك بابلری جنته قیولردر فیض ویریجی قصه لری کوثرلردر نکته لری پرده ده
کیزلنمشدر نازایله بسلنمش حوریلرك محسودیدر آنك کوکل چیکیجی شعرلری
اولو آغاجلردر که لطف رطوبتندن آلتلرنده نهرلر واردر برقاچ سطر اوقومش
ایدی اول اثناده خاطره کلدیکه حضرت شیخك انفاس شریفه سنی تبرکا دخی
اشعار لطیفه سنی تتبعا اول اسلوب اوزره برقاچ صحیفه یاپلمش اوله
واول منوال اوزره برقاچ جزؤ دخی ترتیب اوله تاکه حاضرلره بردستان
غائبلره برارمغان اولسون چونکه بو معنی ختامه ارشدی وبو صورت انما
ایله نهایت بولدی عقله دیدم نه قیله یم بو یکی عروسك زینتنی تاکیم آنی ایسته
ییجیلرك کوزینه زینت ویاراشقلغی زیاده اولسون جوابنده دیدی شهریار
کامکارك ثناسی اینجولری قیل که دنیانك ناصری دولتنی عزیز ایدیجی شرق وغربك
ملجائیدر بیوکلك برجنك یلدیزی شرف حقه سنك جوهریدر تیمور دوده سنك
شمع بزمی سلطان حسیندر برآسمان قدردر که کنش کبی جهان ذرلرینك حالنی چشم
عنایتدن کورمك اکا فرض عین اولور آنك احسان اذمتنده جمیع خلقك حاجتلرینی اسعاف
بورج بیلینجیدر نصل انك احسانی کندی بوینده بورج عارینی پسندیده قبول ایدر اول
شهریارك الله انصارینی عزیز واقتدارینی مضاعف ایلسون اولاد کرامنی ملك
وسلطنتی کولکه لرینك التنده ادامه ایلسون وجمیع ناسی انك عدل واحسانی
حمایه سنده راحتجه اویونسون کلستانی هرنه قدر سعدی بوندن مقدم زنکی
اوغلی سعدك نامیله تمام ایلدی بنم بهارستانم ایسه برکسه دن نام بولدی که
زنکی اوغلی سعد آکا کوله اولمغه لایقدر ای شهریار بو بهارستان اوزرینه برکذر
ونظر ایله تا آندنیجه کلستانلر کوره سین دخی بهر کلستانك لطافتندن کلنلر

آچلمش وریحانلر ظاهر اولمشدر ایمدی بو بهارستانك ترتیبی سکز روضه
اوزرینه راست دوشمشدر هر روضهٔ جنت آیینی شقایقدن دیکرلنکی وریحانلرك
بشقه بشقه قوقولری مشتملدر انلرك شقایقی خزان روزکارینك چیکه مسنك
نه صولغلق اولور ونه ده ریحانلرینه قیشك شدید صغوغی اذن طوکمقلق
اولور آنك قوشلی یرلری اطرافی اوزره ظاهر اولمش وکلارلرنده لاله لکلری
آچیلمشدر چیکدن لاله سنك قولاغی توزنده تر وبارلاندن غنچه نك صراحیسنده می
وارد رعین ساقیلرندن جاری صوبی قوقولی وثغراقاحیدن فششتایدن ضحکی چوقدر
زکی اشارت ایدیور که می ایچ زیرا عنوخدا ذله لری محو ایدیجیدر قورقیور
که لطف اشارتندن مشقیلری مباحی ایراپویله روضه لری که غرضلرملاحظه سی
دیکمتندن وعوضلرمطلبه سی چوچوپنه لیدر زیا تجیلردن التماس اولدرکبوکز
اوزرلرینه قدم اهتمام اینه مرور ایده لر ونظر اعتبار ایله آنلره باقه لر چونکه باغچوانی آنلرك
تربیتنده جکر قانی یمشدر وانلری بیوتمکده طاتلی جانی دوداق اوزره کتورمشدر بزده
ایله یادایده لر وبزنا ایله مسرور ایده لر اویوبجلیلردن زهر کیسه بویکی بشمشی آغاچلرندن
برکولکه ده اوتوره ویا برمیوه دوشیره اول ایودرکه حق کذارلق قانونی اوکنده طوته
وکرم یولنی التزام اینیوب دعا رسمنی ترجیح ایلیه وسویلیه که جامی بندسی که بوروضه
دوزدی ذکر خدای متعالدن ناشی کندی بنلکندن خالی اوتوره اول خدانك
غیریسنك یولنی قوقیه انك وصلتندن بشقه سنی استمیه آنك نامنك غیریسنی
سویلیه وانك یوزینك بشقه سنی کورمیه لر اولکی روضه هدایت یولنك دوریلری
وولایت بارکاهنك صدرنشینلری بوستانلرندن طوپلانمش ریحانلری طاغمقده
بوطائفه نك سیدی سری تقدیس اولنسون جُنَیْد بیورمشلرکه حکایه لری
اللهك جنودندن برجندر یعنی مشایخك سوزلری علم وراسخ معرفتده خدای تعالا
نك عسکرلرندن برعسکردر هرکوکل مملکتنه که عنان عزیمتی پارهٔ دیو نفس وهوا یخالفلر
هزیمت بولور هجوم نفس وهوا کشیطانك عسکرلریدر بخدا پرستان آدمك کوکل
اوزره کوچلك کوسترلر رهنمای رشد لرك حکایه لری عسکرلرینك غیریسیله آنك
نه قدرتی اولورکه اول رهزنلر اوزرلرینه بوزغینلق کتیره لر الله تعالی کندی رسولی علیه

الصلوة

الصلاة والسلامه خطاب ایلر که سنك اوزرینه پیغمبرلرك حکایه لرینی اوقورز
تاکه سنك کوکلکی سن آنك اوزره بولندیغك شیئه ثابت وراسخ ایلرز ایمدی
کوکلکه طوغری ارادتدن برصورت قویار ایسه ك عارفلرك دمی صورینك نفخندن
آکا حیات ویرر واکر قلبك طبیعتك حرکتندن متزلزل اولور ایسه صاحب دللرك
قصه سی شرحیله اکا ثبات ویر پیر هرات عبدالله انصاری رضی الله تعالی عنه کندی
اصحابنه وصیت ایلمشدر که هر بیردن برسوز خاطرده طوتیکز واکر قادر اولمز ایسه کز
آنلرك نامنی یاده کتیریکز تاکه برنصیب بوله سکز ای خداسن اول ذات مفیض سین که
سنك اسمکدن عشق یاغیور دخی سنك خبر وکتابلرکدن عشق فیضان ایدیور
عاشق اولور اول کمسه که سنك جانبکه مرور ایدر اوت سنك طامکدن
وقیوکدن عشق یاغیور خبرده وار در که خدای متعال یارین قیامت کوننده سرمایه سزلك
ومفلسلکدن اوتانیجی برقولنه بیوره که فلان محله ده فلان عالمی یا فلان عارفی بیلورمی
ایدك اول قول دیه که بیلورم باری تعالادن فرمان کله که سنی اول عالمه باغشلادم
بنم مقدارم سنك عاشقلرك صفکندن آندن چوق اشاغیدر که ارادت ایدیمی وصول
مقاملرینه اتایم همان کوکلده سنك قیوکك عاشقلری نامی نقش اولمشدر بنم دفتر اعماله
کافی مهر قبول اولسون (سری سقطی قدس سره جنیده ایش بیوردی جنید آنك کوکلنك
ارزوسی موجبیله اول ایشه قیام کوستردی سری اکا برکاغد پارچه سی اتدی آتده
یازلمش که بن ایشتدم بردوه چوبانی بادیه ده وه لری برسوز ایله سور بیور که بن آغلارم
وبنی آغلادان شیئی سکا نه شی بیلدیرر آغلارم بکا مفارقت ایلمك قورقوسندن
ومحبتلرمی کسمك وبنی مهجور براقمق خوفندن قان آغلارم دخی سندن نه کیزلو طوته یم
ندن ایچون بو ایکی کوزمی آغلار طوته رم هرنه قدر وصلت ایله ممنون برکوکلم وار آنك اوزرینه
هجران قورقوسندن یوز طاغم وار او هم جنید قدس سره نقل ایدر که برکون سرینك خانه
سنه کلدم بو بیتی اوقور وآغلار ایدی مآل بیت نه کوندوزده نه کیجه دینم ایچون فرح
بوقدر بن دقت ایله مم کیجه اوزونمی اولدی یا قیصه می کیجه وکوندز ناله وآهدن
خالی دکلم استرسه بنم کیجه م اوزون اولسون استرسه قیصه حلاج منصوره
قدس سره سؤال ایلدیلر که مرید کمدر جوابنده دیدی مرید اول کمسه در که ابتدای

امردن که حضرت حقی کندینک هدف مقصودی ایلدی آکا واصل اولمینجیه قدر
هیچ برشی ایله دکلمز وهیچ برکسه ایله دوزلمز سنک قره ودکز طولاشمشم اووکسمش
وطاغ یارمشم وحضورمه کلان هرشیدن یوز چویرمشم تاکه سنک وصلتک انکین
دکزی یولنی بوله یم ابو هاشم صوفی قدس سره دیمشدر که طاغی ایکنه اوجیله کوکندن
قوپارمق کبر رزیلتنی کوکلدن دوشورمکدن دها قولایدر کبر سزلک لافنی سویلمه که
اول قراکلق کیجه ده سیاه طاش اوزره قارنجه نک ایاغنک ایزندن دها کیزلیدر واول کبری
ایچرودن طشره ایلمکی آسان طوتمه که اندن زمیندن ایکنه ایله طاغی قوپارمق دها قولایدر
ذوالنون مصری قدس سره مغرب شیخلرندن برینک حضورینه برمسئله جهتندن کیتدی
اول شیخ دیدی ایچون کلمشسین اکر کلمش ایسه ک که اولین وآخرینک علمنی اوکرنه سین
بوکا امکان یوقدر که بوجمله یی خالق بیلور واکر کلمش ایسه ک که آنی ایسترسین اول محل که
ابتدا آدیمی یوقارو طوتدک اول آرادیغک تحقیق اوراده اولور بوندن مقدم سنی کندمدن
طشره صانور ایدم وسنی سیر وسلوکک نهایتنده ظن ایلر ایدم شمدی که سنی بولدم
آنی بیلیرم که اوسنی براقدیغم قدم اولدم پیر هرات دیر اول خدا کندیسنی رایجی ایله
بولداشدر آنک النی طوتمش کندی طلبنده قوشدیرر اول ذات اعلی که المده نه نام نه نشان
یوقدر بنم الیمی طوتمش کندی عقبنده چکیجیدر اودر بنم الم دخی ایاغم هر محله که کیدرم آیاغم
دوکه رک وال صاللایه رق سنک اوکندن کیدرم فضیل بن عیاض قدس سره بیورر که
بن حق سبحانه وتعالایه دوستلق ایله عبادت ایدرم چونکه صبر ایده مم که عبادت ایتمیه یم
بوطائفه دن بعضیسنه سؤال ایلدیلر که سفله کیمدر جوابنده دیدی اول کمسه در که
حق تعالایه خوف رجا اوزره عبادت ایدر بویله ایسه سن نصل عبادت ایلرسین دیدیلر
دوستلق ایچون که آنک محبت ودوستلغی بنی خدمت وطاعت اوزره طوتار دیدی
ای جانان سنک قپوکه اوزاق اولمغه قادر دکلم جنت وحوری یه قانع اوله مم سنک
قپونه عشقم حکمیله باش قویدم اجرت ایله دکل نه ایده یم بو قپودن صابر اوله مم
نصل اولورده مقتولک قراکلق طوپراق آلتنده یانمه سی سوینیر چونکه بو آتش آنک
آیدنلق جانندن پیدا اولمشدر نیجه قادر اولور عاشق سنک وفاکک طوقندن
باش چکمکه قمری کبی آنک طوقی کندی بوینندن ظاهر اولمشدر معروف کرخی قدس

سره

٧

سره دیمشدرکه صوفی بوراده یعنی دنیاده مسافردر ضیافت صاحبی اوزره مسافرلر
اکرام طلبی جفادر ادیب اولان مسافر منتظر اولور طلب ایدیجی اولمز ارباب ارادت
صره سنده سنك مسافرکم اوتورمش هر شیئه که سندن کله راضیم سنك کرمك
سفره سنه امید کوزینی قویمش انعامکه منتظرم متقاضی دکل ایا یزیده قدس سره سؤال
ایلدیلرکه سنت یعنی اثر پیغمبری یه کیتمك قنغیسیدر وفرض یعنی مؤمنك لازمهٔ ذمتی
قنغیسیدر بیوردیکه سنت ترك دنیادر وفرض صحبت مولادر ای کیمسه حال
صاحبلرینك مسلکنده بکا سنت وفرضدن سؤال ایلیورسین سنت دنیادن یوز
چویرمك فرض قرب مولی یولنی بولمق اولدی شبلی یه قدس سره پریشانلق واقع اولدی
بیمارخانه یه کوتوردیلر وبرالای کمسه لرانك تماشاسنه کیتدیلر شبلی اول کمسه لره
سؤال ایلدیکه سز کیملرسکز انلر سنك دوستلریکز دیدیلر شبلی یردن بر طاش
قالدیردی وآنلرك اوزلرینه هجوم ایلدی جمله سی قاچدیلر دیدی کیرو کلیکز ای مدعیلر
که دوستلرندن قاچمازلر وآنلرك جفا طاشلرندن صاقینمزلر دوست طوتیجی اول
کمسه درکه هرنه قدر دوستندن دشمنلق کورسه دها زیاده دوستلغنی طوتیجی اولور
اول دوستندن باشی اوزره بیك طاش اکر بیر ایسه آنك بنای عشقی اولکندن دها
محکم اولور دخی شبلیدن نقل ایدرلرکه بروقت خسته اولدی خلیفه اکا علاج
ایلمك ایچون خرستیان بر طبیب کوندردی طبیب آندن سؤال ایلدیکه خاطرك
نه ایستیور شبلی دیدی آنی استرکه سن مسلمان اوله سین خرستیان دیدی اکر بن
مسلمان اولور ایسه م سن ایو اولورمیسین وخسته لك دوشکندن قالقتا
میسین شبلی دیدی اوت ایمدی آنك اوزرینه ایمان عرض ایلدی چونکه خرستیانه
کتوردی شبلی دوشکدن قالقدی دخی آنك اوزرنده خسته لکدن اثر یوغیدی ایمدی
هر ایکیسی یولداش اولوب حضور خلیفه یه کیتدیلر وکیفیتی خلیفه مقتدر بالله آچیق
سویلدیلر خلیفه دیدی ظن ایدردم که خسته یاننه طبیب کوندردم بن شبهه سز طبیب
یاننه خسته کوندرمشم هر کیمسه که محبتك هجومندن مریض اولدی محبوبنك وصالنی
کندی طبیبی بیلور چونکه بویله خسته نك باشی اوجنه طبیب وارلق یعنی کبر وعجب ایله
ایاق باصه طبیبه وارلق علتندن شفا باغشلار سهل عبد الله تستری قدس

سره بیورر هر کسه صباح ایله دخی آنك همتی اول اوله که نه ییه اول کسه دن ال ییقه
یعنی هر کیم ایسه صباح اویقودن قالدقده باشنده طعام سوداسنك بشقه سی اولمیه
آندن اویانیقلق آدابنی ایستمه دخی اول کسه چونکه دوشك اوجندن ایاق چکوب ال
ییقار طعام تبسیسی وسفره حاضر ایدر آندال ییقا (ابو سعید خراز قدس سره بیورر که
ارادت حالنك اوللرنده کندی وقتمی محافظه ایلر ایدم برکون برچول محله کیردم کیدر
ایدم بنم ارقه مدن برشی سسی کلدی کندی کوکلمی اکا التفاتدن وکوزیمی اول شیئه
نظردن حفظ طوتدم تا که بکا یقین اولدی کوردم ایکی بیوك یرتیجی حیوان بنم اوموزیمه
چیقدیلر بن آنلره نظر ایتمدم نه چیقدقلری وقتده دخی نه ایندکلری وقتده بیلورمیسز
پریشانلق صورتنده خلاص بولان صوفی کیمدر اول کسه درکه بو ایکی رنکلی کوشکده
بر رنك ایله کیدیجیلك طوتار اول سرینك ایپلکی اوجنی جاناندن کسمز اکر بالفرض بولده بولنی
برطرفدن ارسلان وبرطرفدن قپلان طوتار ایسه دخی ابو سعید نقل ایلمشدر که هر کسه
ظن ایدر که سعی ایله خدای متعال ایرشمکه قادر اولور فائده سز برمشقت چکدی
وهر کسه تصور ایلر که سعیسز اریشه بیلور هوا وهوس بولنی کوستردی یعنی
مشقتدن هیچ وصلت حزینه سنه ایرشمدی بو عجب که مشقتسز دخی کسه اول
حزینه یی کورمدی هر کسه که قوشدی صحراده یبان اشکی طوتمدی لکن اول شکاری
قوشان کیمسه نك بشقه سی طوتمدی (ابو الحسین نوری قدس سره بیورر که کیمسه که
خدای متعال کندینی آندن اورتر اول کسه یی هیچ بر دلیل وخبر اکا ایرشدرمز چونکه بنم دلبرم
پرده دن یوز کوسترمز کیمسه قادر اولمز که آندن پرده یی آچه اکر جمله جهان پرده اولورسه
هیچ قورقو اولمز اول محلده که جلوه ایچون جمال تزیین ایلسه (ابو بکر واسطی قدس سره بیورر
اول کسه که الله تعالایه یقینم دخی سویلر اوزاقدر اول کسه که اوزاغم دیو سویلر
کندیو قلغنی آنك وارلغندن ستر ایتمشدر هر کسه سویلر که اول جهانك جاننه یقینم
آنك اول یقینلق دعواسی اوزاقلقدن اولور دخی اول کسه درکه اندن اوزاغم آنك
اول اوزاقلغی جناب حقك یقینلغی پرده سنده مستور اولمسندندر (ابو الحسن قوشجی
قدس سره دیمشدر دنیاده هیچ برشی بر دوستدن دها کنود کلدر که اول کسه نك
دوستلغی برغوض یا برغرض ایچون اوله عاشق که دوستك هجراندن دادخواه اولمز

یا وصلت قپوسنه استنادلق استرآندن دها آچلی کیمسه عالمده اولمزکه دوستلق
دوستلك غیری برمراد ایسترایسه اوعلی دقاق قدس سره نقل ایدرلرکه آخر عمرنده اول قدر
درد آکا عارض اولدیکه هرکون طعام اوستنه کلیرایدی ویونیی کنشه توجیه ایلر
ایدی وسویلرایدی ای مملکت طولاشیجی بوکون بنجه ایدك ونیجه یکورلك
هیچ بوندن دها غصه لو بر محل اوزره طولاشدکمی وهیچ بوطائفه عشاقك پریشانی
اولانلرندن خبر بولدکمی ودها بوجنس سوزلردن سویلرایدی کنش غروب ایدنجیه
قدر ای کنش که سنك کبی عالم طولاشیجی بوقدر بوکزدیکك بولدن بکا بولدهیچ
کنورد کمی بوکوزکمی کوردك که عشق بولنده یوزی اوزره برتوزدخی کوکلنه بردیر اولمش
شیخ ابوالحسن خرقانی قدس سره برکون کندی اصحابنه دیدی عالمده اك ابوشی نا اولور
دیدیلر یاشیخ ینه سز بیور بکز جوابنده دیدی برکوکل که جمله دوشیجه سی آندن
ذکرالله اوله یعنی برکوکلیکز طوتمه یم که اول کوکل هرفکرکه طوتدی خاطر
صحیفه سی اوزره سنك ذکرینك غیرینی نقش ایلدی سنك ذکرك آنجلین
آنی آشاغی طوتدیکه آنده هیچ بشقه شی صغه جق بریر اقمدی شیخ ابوسعید
ابوالخیره قدس سره سؤال ایلدیلرکه تصوف ندرجوابنده دیدی اول باشده طوتدیغکز
شیئی براقه سین والده طوتدیغنی ویره سین واول نسنه دنکه سنك اوزریکه کلور
صحرامیه سین یعنی استرسین که صوفی اولوب کندی وارلغندن قورتیله سین
کرکدرکه هوا وهوسی باشدن براقه سین واول شیکه الده طوتارسین
الدنویره سین ویوزبلازخمسی بیرایسه لك برکدن اویامیه سین وصبرسزلق ایلیه
سین اویم قدس سره دیمشدرکه جوانمردلك اولدرکه کندی برادرلرینی هرنله
دمکه آنلردن واقع اولمشدر معذورطوته سین وانلره اویله معامله ایتمیه سین که
بومعامله دن عذرديله مك لازم اولدیعنی مروت وآدمیت ایکی شیدر ای جوانمرد
بنم طرفمه قولاق قوی تاکه سکا طوغرینی سویلیه یم بری اول که رفیقلردن هرلحظه
یوزاکسیك ونقصان کورر ایسه لك عفوایلیه سین ایکنجیسی اول که سندن
هیچ بروقت اول برایشکه آنك عذرینی دیله مك لازم درصدورایلیه دیشرحا فی فقره
سره حضرتنك برمریدی آکا دیدیکه الیمه اتمك کثیر بنجه بلالر قتنی فایق ایلدییه یم

جوابنده بیوردی که عافیت نعمتنی خاطر اوزره طوت وآنی کندی قاتیغك ظن ایله یعنی
بر فقیر آدم کندی اوکنه قوری اتمك قویدیغنده که روحه فقر سفره سندن دویوملق ویرر
آنك طبیعتی اول زمان قاتیغه مائل اولدیغنده عافیت ذکری کبی آکا هیچ قاتیق یوقدر شقیق بلخی
قدس سره دیمشدر زنکینلر صحبتندن حذر ایله که کوکلکی آکا مربوط توتدیغنده وآنك ویرکو
سنه قانع اولدیغك وقتده خدای متعالدن بشقه بر پروردکار طوتدك یعنی بر زنکین سکا
هرکون کلور ایسه آکا ربط قلب ایله بر ممسکی کندی رزقنك کفیلی صایمه بر مدبری کندی
خداك پسند ایله یوسف ابن حسین الرازی قدس سره دیمشدر که جمله ایولکلر بر خانه ده در
وآنك مفتاحی آلچاق کوکللی ومتواضع اولمقدر وجمله کوتیلکلر بر خانه ده در وآنك مفتاحی
عجب وتکبردر یعنی خیرلر جمله سی بر خانه ده جمع اولمشدر اول خانه یه تواضعدن بشقه
آنا ختار یوقدر شرلر دخی بو قیاس ایله بر خانه ده طوپلودر که آکا دخی عجب وتکبردن بشقه
آنا ختار یوقدر آکاه اول احتیاط ایله که خیر یولندن سورچمیه سین کندینی خطرلی اولان شر
معرضنه دوشیرمیه سین سمنون محب قدس سره دیمشدر که قوله خدای متعالك
محبتی خالص اولماز تا که چیرکینلك ایله جمیع عالمه تهمت براقمینجیه قدر اکر کوکلکده
جمال ازلی عشقی یرایدر ایسه جنت حوریلرینه امید کوزینی قویمازسین نصل سکا
مسلم اولور اول عاشق جمله آفاق اوزره چیرکینلك تهمتی براقمینجیه قدر ابوبکر
وراق قدس سره دیمشدر اکر طمع سؤال اولنورسه که سنك باباك کیمدر تکری
تعالانك مقدوراتنده شبهه در دیو جواب ویرر واکر ینه طمعه دیرلر ایسه سنك
صنعتك ندر سویلر که مذلت وخورلق قازانمقدر واکر دیرلر ایسه سنك غایتك
ندر مشقت ومحروملغه مبتلا اولمق دیر یعنی طمعه صورار ایسه ك که سنك پدرك
کیمدر الله تعالانك قدرلرنده شك ایلمك دیر واکر سویلر ایسه ك که سنك ایشك
ندر مذلت ایله آلچاقلردن مراد استمك دیر اکر آکا ایشینك صوکندن سؤال
ایسه محروملق محنتلریله عمر اکسیلتمك دیر ابراهیم خواص قدس سره دیمشدر که
مشقت چکمه قسمت ازلیده سنك ایچون کفایت ایلدکلری اول شیئك طلبنده
دخی اول شی رزقدر وضایع ایلمه سندن کفایتنی طلب ایلدکلری شی اول دخی اوامر ونواهی
جهتلرندن احکام الهیه مطیع اولمقدر سنك رزقکی ازلدن تقسیم ایلمشلردر

نقدر

قدر رزق پشینده پریشان اوله جقسین سنك درلکنك فائده سی قوللقدر قوللق
قاعده سندن باش چیکیجی اولمه ابو علی رودباری قدس سره دیمشدر زندانلرك اك زیاده طاری
ضد کیمسه لرك همدم اولملریدر هر نه قدر صاحب دللر اوزرلرینه وصلت یاردن هیچ قوقی
کلمیان هر بر زنداندر عاشق مشتاقه اغیار صحبتندن زیاده طار هیچ زندان یوقدر شیخ
ابو العباس قصاب قدس سره بر درویشی کوردی که کندی لباسنی دیکر ایدی و هر دیکش
بویی که طوغری کلمز ایدی سوکر و تکرار دیکر ایدی شیخ اول درویشه بیوردی که اول دیکش
سنك صنمکدر بر صوفی که خرقه دیکمك ایله بازاری واردر اکر احتیاج سببیله دیکش
ایلر ایسه ایو ایشدر اکر طبیعتك حرکتی آنك النی قلدا تیر ایسه اول خرقه نك هر دیکش
و ایپلکی بت و زنار در حصری قدس سره دیمشدر صوفی اول کیمسه در که چونکه کندی
وجود طبیعیسندن فانی اولور ارتق اول وجودده تکرار اولمز که (الفانی لا یرد) در
دخی اول وجوددن صکره وجوده کلیر و بقا بعد الفنا متحقق اولور آرتق فانی اولمز
خوش اولدر که چونکه بو نقش مجازیدن محو وجود ایلدی آرتق کندی وجودینه تکرار
کلمیه آندن صکر چونکه اول ناز خلقتندن وجود بولدی باقی اولوب آنك اوزره عدم
قپوسی قپاندی خواجه یوسف همدانی قدس سره بر وقت بغداد نظامیه سنده
وعظ سویلر ایدی ابن السقا دیمکله معروف بر فقیه مجلس وسطنده ایاغه قالقدی
و بر مسئله سؤال ایلدی خواجه دیدی اوتورکه سنك کلامکده کفر قوقوسی آلیورم
اولورکه سنك موتك دین اسلام اوزره اولمیه بر مدت صکره اول فقیه نصرانی
اولدی والعیاذ بالله نصرانیت اوزره اولدی هر کیمسه یی کوررسین که فقیر تربیه
سندن صکره آنك زنده دللر صره سنده نامی ارشاد ایله کیدر دعوی هوسنی آنك
باشنه کوتورمه ای خواجه اولمیه که بو ادبسزلکدن سنك دینك هوایه کیدر
خواجه عبد الخالق غجدوانی قدس سره حضرتنك بر کون بر درویشی آنك حضورنده
دیدی اکر خدای متعال بنی جنت ایله جهنم بیننده مخیر ایلر ایسه سین جهنمی اختیار ایلیدم
زیرا که جنت مراد نفس و جهنم خدای تعالانك مرادیدر خواجه اول درویشك
سوزینی رد ایلدی و بیوردی قوله اختیار ایله نه ایش وار هر قنغی محله کیت دیر ایسه
کیدرز و هر قنغی محلده اول دیر ایسه اولورز خواجه نك اختیاری آرقه سندن ایش

ایله ای ذات که سن قوللغه اقرار طوتدك خواجه نك اختیاری هر قنده اولورسه قوللره
اختیار ایله نه ایش وار خواجه علی رامیتنی یه قدس سره سؤال ایلدیلر که ایمان ندر بیوردی
قوپمق واولاشمقدر هر کیمسه که سنك ایمانکی قوپمق واولاشمق دیدی اول پسندیده
سوزی آندن بیکنه سین اول قوپمق واولاشمغك حاصل معناسی ندر دیر ایسه ك
خلقدن آیریلوب خدایه کوکل باغلایه سین دیمکدر خواجه بهاء الدین نقشبنده
قدس سره سؤال ایلدیلر سزك سلسله کز نره یه ایریشور جوابنده بیوردیلر که سلسله
دن هیچ کیمسه بریره ایریشه مز یعنی صوفی یه اسکی خرقه وعصادن هیچ صدق وصفا
ایرشمز دخی تسبیح اوینا تمقدن ریا قوقوسنك بشقه سی ایرشمز هر لحظه سویله که
سنك سلسله ك نره یه ایریشور سلسله دن هیچ کیمسه ایرشمز ایکنجی روضه
حکمتلر دقایقی شقایقنك حقایقنی ترشیح وتربیه ده درکه کرم بلوطی طاملرلریله
حکما قلبلری زمیننده وآنلرك خاطرلری ارضنده پیدا اولمشدر دخی اول دورلمش
وبوکولمش حکمت دفترلرینك شرح وبیانیله زینتلنمشدر ﴿ فائده ﴾ حکما
حکیمك جمعی اولوب حکیم بر کیمسه یه دیرلر که اشیانك حقیقتنی اولقدر که قادر
اولور بیله وعمله متعلق اولنلرك مقتضاسیله عمل طوتوب کندی نفسنه ملکه
ایله خوش اولدر که فانی حظی ترك ایلیه سین دائمی بقانك تدبیرینی ایلیه سین
سعی ایلیه سین وهر نه بیلمك ممکندر بیله سین آندن صکره هر نه یی بیلدك ایسه
ایشلیه سین حکایت اسکندر رومی جهانکرلکی اثناده تمام قوتیله بر حصاری
فتح ایتمکله خراب ایلمکه فرمان ویردی دیدیلر اول محلده چوق بیلیجی ومشکلات
حلنه قادر بر حکیم وار در اسکندر آنی طلب ایلدی حکیم کلنجه اسکندر
بر شکل کوردی طبعك قبولندن اوزاق واهل قبولك طبیعتی آندن نفرت
ایدیجیدر بونه صورت غریب وهیکل مهیبدر دیدی حکیم اول سوزدن
متعجب اولوب بو تعجبی اثناسنده کوله کوله دیدی چرکین صورت ایله بنم اوزریمه
طعن ایلمه ای فضیلت وانصافدن خالی اولان وجود قیلیف وجان قیلیچ اولور
ایشی قیلیچ ایلر قیلیف دکل دها دیدی هر کیمك اخلاقی خلق ایله ایو دکلدر
بدنی اوزره پوستی آنك زندانیدر اول کیمسه وجودندن اویله طارلقده درکه

زندان

زندان آنك یاننده آچیق تفرجکاهدر برکشی که جمله کیمسه لر ایله کوتی خویلیلق ایشی
ایلر دائما آنی النده یوز غصه ایله محتلی ومشقتلی بیل شحنه یه کیتمه که آنك مقامنی زندان
ایلیه چونکه کوتی خویلینك وجودی اوزره دریسی زندانیدر ودها دیدی حسدجی
کیمسه دائما اضطراب ومشقتده وکندی پروردکاریله عناد ایدیجیدر هرنه بشقه لرینه
ویررایسه اول کیمسه بیکنمز وهرنه آنك نصیبی دکل اوله کوکلنی آکا باغلار خدای
علیمك احکامی اوزره حسد صنعتلی کیمسه نك عادتی اعتراضدر که آنك آغزینه
طبراق هرنه بشقه سنك النده کوررایسه برفغان طوتار که نیچون آکا اول شیئی
سببسز ویردی بکا ویرمدی ودها دیدی کریم عقللی کیمسه لر مالنی دوستلری
اوزره بخش ایدرلر ولئیم عقلسزلر دشمنلری ایچون ترك ایدرلر کریم آدمك النه
هرنه کلور ایسه جمله سنی دوستلرینك ایاغنه صاچار دخی آلچاق طبیعتلی سفیل
کیمسه قازاندیغی شیلری موتندن صکره دشمنی ایچون آلیقور ودها دیدی کندندن
کوچکلر ایله شاقه وبیهوده سوزلره آلیشمقده بیوکلك یوز صوینی دوکمك ومذلت
وخورلق توزینی قازشدیرمق واردر ای کیمسه سفیللر اوزره لباس بیرتار ایسه ك
قورقارم نامك قوردلق ایله کیدر کوچکلر ایله بیهوده سویلمکی عادت ایدیجی
اولمه یوخسه سنك بیوکلکك رونقی کیدر ودها دیدی هر کیمسه یومرق اورمق
شیوه سنی الی اوزره طوتار یعنی ظلم ایدر اوستاللرك دیمه سیله اوریله رق اولور
ای کوکل بندن بونکته یی یودیکله که بنم قولاغمده برنکته داندن قالمشدر هر کیمسه که
مرحمتسزلك قیلیجنی چکر مرحمتسزلر قیلیجینك مقتولی اولور چونکه اسکندر کندی
قولاغنی اول حکمت جوهرلرندن طولو ایلدی اول حکیمك آغزینی کندی قولاغی کبی
جوهرلر ایله مملو ایلدی یعنی احسان ایتدی واول قلعه نك خرابلغندن دیزکین
بوکوب وانه کلدی حکمت فریدونکه شفقت زمیننده نصیحت تخمنك بشقه سنی
اکمز ایدی کندی اوغللرینه بوفرمانی یازدی که کونلرك دوزلکلری عمرلرك
صحیفه سیدر آکا زیاده ایو عمللر واثرلردن بشقه شیئی یازمیکز زمانك دوز
لکلری اولور جمله خلقك دفتر عمری عاقل چونکه فکر جولان ایتدیردی بویلجه دیدی
اول کیمسه طالعلودر که بو جمله حرفدن پاك دفتره خیر رقمی چکدی واثر خیر

براقدی حکمت حکمادن بری دیمشدر علم حکمتده فرق دفتر یازدم وانکله
منفعت فازانجی اولدم اولدفترلردن فرق کلمه اختیار ایلدم بوکلمه لردن دخی اله
فائده کثیره مدم وآنلردن درت کلمه انتخاب ایلدم بونلرده طلب ایلدیکم منفعتی
بولدم اول درت کلمه دن اولکیسی اولدرکه قاریلری رکاکلرکبی محرم اسرار ایله
زیراکه قاری هرنه قدر معتمد لرقبیله سندن کلورایسه ده اول قبیلدن دکلدرکه
معتمد لکه لایق اوله قارینك عقلی ودینی نقصان اولمغله اصلا آنی کامل اعتقاد ایله
اکر کوتیدر آنك کوتیلکنه اعتبار طوتمه اکرایود رآنك ایولکنه اعتماد ایله
ایکنجیسی اولدرکه مالله مغرور اوله هرنه قدر چوق اولسه زیراکه عاقبت زمانك
حادثه لرینك چیکنه یملشی اولور خبرسز لرکبی مال ایله غرور ایدیجی اوله زیراکه
مال بکچپی بلوط اولور بکن بلوط هرنه قدر جوهر یاغدیرسه آنك اوزرینه عاقل
آدم خاطر قویمازاوچنجیسی اولدرکه کندینك کیزلی طوتیله جق سترلرینی هیچ
بردوستا یله اورته یه قویمه زیراچوق اولورکه دوستلغه خلل وشروثمنلغه
مبدا اولور دخی دوستلق ضایع اولور ای اوغل برسزکه آنی دشمندن کیزلمك
لازمدر ایودرکه آنی دوستاره افشا ایلمکدن قسکی اکسیك آله سین چوق
کورمشزکه اکری طبیعتلی فلکك حرکتندن دوستلرد شمن اولورلر ودوستلقلرو
دشمنلق اولور دردنجیسی اولدرکه برعملك غیر بسنه امك ویرمه که آنك زکیله
صوجلی اولورسین فضله سندن قاچ واول علم که ضروریدر آکا یاپیش برعلم که
سنك حاجتلرکدن اولور آکا تعلق ایله دخی اول علم که آندن قاچمق ممکن اولور
جست وجو ایله اول لحظه که ضروری اولان علم سنك حاصلك اولور آرتق
آنك موجبیله عمرلدن بشقه سنی آرزو ایله حکمت بن منبع نقل ایلرهند حکماسنك
کتبخانه سنی یوزدوه اوزره یوکلیه یازدیلرکه اول حکمادن اختصار استدعا ایلدکده
بودویه یاندردیلر دخی تکرار رجا ایتمکله درت کلمه اوزره قرار طوتدیلر اولکه
کله لردن اولکیسی پادشاهلری عدالته فلاغوزلق یلکده درچونکه شاه
جهاندن عدالتی معتاد ایلرایسه کوچکك بیوکك راحتی دائم اولور برمظلوم
سینه سی پاره لنمسون دیکر اولدقده ظلم ایکنه سندن باشه برجهاز

مجروح اولور بوکلم بوکلم جفای دهردن خلاصلق خصوصنده پادشاهلردن
عدالت لازمدر بشقه سی هیچدر ایکنجیسی رعیته اعمال حسنه وتابع فرمان
مطیع اولمق ایله وصیت ایلمکدر پادشاهك ظلمنك تخمی ادمك فرمان عدم
قبولی واطاعتسزلکیدر آرپه اکر ایسه ك اول اکینك حاصلی نصل بغدای اولور
اوچنجیسی بدنلرك صحتنی محافظه ده درکه آج اولمینجیه قدر النی طعامه کتیرمیه لر
وچونکه بیدیلر اندن اول که طوق اولورلر طعامدالنی چکه لر اول ایوکه خسته لك
دکرمنندن یعنی معده دن صاقنیه سین وحیله کار متطببلره مراجعت عارندن
قاچه سین معده بوش اولمینجیه قدر سفریه اوتورمیه سین آندن اوکجه که معده
طولو ایلرسین یوقاری قالقه سین دردنجیسی قاریلره نصیحتده درکه کوزینی
یبانجیلر یوزندن اوزاق طوتسونلر ویوزلرینی نامحرملر کوزندن مستور ایلسونلر
قادین اول اولورکه هرکسه که آنك محرمی دکلدر هرنه قدر کوزینك بیکی ایسه ده
یوز کوسترمز هرکیمك یوزینه که آنك زوجی دکلدر هرنه قدر کوزللکده فلك طاقنه
آیی اولسه کوز آچماز حکمت درت کلمه درکه درت پادشاه ترتیب ایلمشلردرکه
صانکه براوقدرکه درت یایدن آتمشلردر کسری دیمشدرکه اصلا پشیمان
اولمدم سویلمه مش اولدیغم سوزدن دخی چوق سوزی سویلمك پشیمانلغندن
که طیراق وقان ایچنداویومشم صوصیجی اوتورکه صوصوب جمعیت خاطر ایله
اوتورمق پریشانلق کتورن برسوزی سویلمکدن دها ایودر مخفی سراوجندن هیچ
کیمسه پشیمان اولمدی چوقدرکه آشکار اولان سر پشیمانلق کتوردی | قیصر
بیورمشدرکه بنم قدرتم سویلنمه مش سوز اوزرینه اول سوزدن که سویلنمش
اوله زیاده در یعنی سویلمه مش اولدیغم سوزی قادرم سویلمکه سویلدیکم سوزی
قدرتم یوقدر کیزلمکه هرکسه طویورمسی مشکل اولان شیئ قولایلقله رفیقلرینه
سویله زیرا مخفی طوتدتغك شیئی سویلیه بیلیرسین اما سویلدیکك شیئی کیزلیه
مزسین خاقان چین دخی بومعناده دیمشدر سویلمك پریشانلغی کیزلمك
پشیمانلغندن دها زیاده شدید اولور اخفاسی لازم اولان شیئی خاطرینه
کلدیکی آنده صحیفهٔ بیانه نقش ایلمکه تعجیل ایتمه قورقارم اوسری آشکار ایتمه نك

بیوب اول ضرره علاج ایلر امّا مباشرت زنان وجماع حقنده سویلدیکك
ترکیبی استعمال جنوندن برنوعدر وقاعدهٔ عقلدن اوزاقدر لایقمی که بر یوزینك
خلیفه سی بر قیزجغزك اوکنه دیز اوزره اوتوره و یالطاقلق وتبصبص ایلیه
ای عاقل دیبن کیمسه نه وقته قدر شهوت ایله محبوب صاچی طوتارسین
ودلیلك زنجیرنی اوینادیرسین برقارینك اوکنه دیز اوجنه اوتوروب کوت اوینامقدن
زیاده دلیلك اولورمی حکایت کسرانك مجلسنه حکمادن اوچ کیمسه که
روم فیلسوفی هند حکیمی وبزرجمهر ایدی جمع اولدیلر اثنای مصاحبتده سوز اول
محله ایرشدی که جهانده اك کوچ شی ندر رومك فیلسوفی پیرلك ایله برابر فقیرلك
دید هندك حکیمی وجود خسته اولمغله برابر چوق غصه یه کرفتار اولمق دیدی
بزرجمهر اجلك یقینلغی ایله برابر حسن عملدن اوزاق اولمق دیدی جمله بزرجمهرك
سوزینه رضا کوستردیلر اکسرانك حضورینه عاقل حکیملر کیتدیلر بو غم
دریاسی دنیاده مشکل طالغه لردن سوز واقع اولدی حکمادن بری خسته لك
وطول ودراز غم وغصه در دیدی دیکری فقیرلك وپیرلك جمع اولمسیدر دیدی
اوچنجیسی اجل وانقضای عمر یقین اولدیغی حالده کوتی عملده بولنمقدر دیدی
نهایت حکیملرك حکمی اوچنجی سوزك ترجیحنه کیتدی حکمت برحکیمه
سؤال ایلدیلر که بنی آدم نه وقت طعامه قوشاردیدی زنکین اولان اول وقتکه
آچ اوله فقیر اولان هر وقت که طعام بوله اول مقداریکه عمر خانه سنی
طعامك چوقلغندن یاخود آزلغندن خرابه یوز طوتیجی قومیه سین چونکه سن
زنکین ایسه ك استدیکك وقتده فقیر ایسه ك بولدیغك وقتده بیرسین
حکمت برحکیم کندی اوغلنه دیرایدی خانه کده صباحلین طعامه دوداق
آچمقسزین یعنی یمك یمکسزین طشره چیقمیه سین چونکه طوقلق حلم وحمولك
تخمیدر آجلق ایسه صوغوق بینلك وخفیف باشلیلق اساسیدر کندی
خوبکی اوروج طوته رق کوتی ایلمکدن حلم وتحمل دها ایودر زیرا اوروجك
خلقی اینجتمکلکه سبب اولور ایسه مفطرلکك صائملکدن
اعلادر آچ اولدیغك وقتده هر کوردیکك طعامه حرص واشتهاك

کلور اما دوستلر ایله اولدیغک وقتده خرصک آنلره تعلق ایدر وموجب خجالت اولور خانه‌کده
قوری ویاش بولنان طعامکدن طوقلق حدینه قدر یمکلکک ایودر آنک ایچون که خلقک
طعامنه هوس ایلمیه سین دخی آلچاقلر عطاسندن امیدی قطع ایده سین حکمت هر
کیمسه که صاحب خانه اولور سفره کنارینه اوتورر وکندینی کوره رک وارلغنی کوسترر
جکرکدن یمکلکک آنک اتمکندن وکندوقانک آنک شربتندن ایودر هر خانه صاحبی که
بنم سفره واتمکم دیو سویلر آنک اتمکندن الیکی وآنک صفره سندن ایاغیکی چک برتره یی که
کندی بوستانندن بیرسین او خانه صاحبنک پریان اولمش قوزی کبابندن دها ایودر
حکمت اول کیمسه که بش شیئه مالک اولور خوش معیشت ودیرلکه مظهر اولور بش شیئدن
اولکیسی صحت بدن ایکنجیسی جمله مخلوقاتدن امنیتده اولمق اوچنجیسی وسعت رزقی اولمق
دردنجیسی محبتلی رفیقی اولمق بشنجیسی خاطری غم وغصه دن فارغ اولمقدر وبو بش شیئدن
محروم اولان کیمسه اوزرینه خوش کچینمک قیوسنی قپادیلر ایمدی بش شی ایله انسانه خوش
زندکانی ودیرلک ایریشورکه آنلرده حکمانک اتفاقیله فراغ خاطر وامنیت وصحت بدن
وکافی معیشت وکوزل اخلاق وسیرتلی رفیقدر حکمت هر نعمت که زوال قبول ایدرک
زائل اولور عاقل آنی حسابده تام نعمت صایماز عمر نقدر اوزون اولور ایسه مادامکه موت
ایله ختام بولور اوزونلقدن نه فائده حضرت نوح علیه السلام بیک ییل جهانده قالمش
ایسه ده وفات ایده لیدنبرو بوکون بش بیک ییل اولمشدر اول نعمتک مرد دانا قتنده قدری
اولورکه ابدی اولوب زوال قبول ایتمیه اوسنک جانک همیشه اول نعمتدن مستفید ومسرور
اوله سیم وزر کبی اولمیه چونکه محلک قبر اولدقده مزار طاشی کبی طشره ده باشک اوزرنده
قالور حکمت بزرجمهره سؤال ایتدیلرکه هانکی پادشاه چوق ایودر جوابنده دیدی
اعمال صالحه ایله موصوف اولانلر اول پادشاهدن امین اوله لر وطریق مستقیمدن
انحراف ایدن مجرملر اول پادشاهدن قورقه لر یعنی اول پادشاهک سایهٔ مرحمتنده
صلحا آسوده وراحت اوله لر واشقیا عدلی قیلیجی قورقوسندن خوف وهراس اوزره اوله لر
پادشاه اولدرکه قلبی حقد وکیندن مبرا وپاک اوله رق روشن اوله وغایت عاقل اولوب
احوال ناسه کمالیله اطلاع حاصل ایلیه واول پادشاهک عدالتندن ایو کیمسه لرک
حالی ایو وکوتی کیمسه لرک حالی کوتی اوله حکایت حجاج ظالمه دیدیلر الله تعالادن

قورق

قورق مسلمانلره جور واذا ایلمه حجاج منبره چیقدی وکندوسنه مخصوص بلاغت
وفصاحتله دیدی که خدای متعال بنی سزك اوزریکزه مسلط ایتمشدر اکر بن اولورایسه‌م
بو سزك ایشلریکزدن ناشی سزینه ظلمدن قورتیلمزسکز الله تعالانك بندن بشقه
قوللری چوقدر اکر بن اولورایسه‌م سزك اوزریکزه بندن دها کوتیسنی تسلیط ایدر
ای کیمسه ایستر ایسه‌ك که پادشاه عادل اوله کندك عدالتلی اول چونکه پادشاه
آیینه در هرنه که اول آیینه ده کوررسین سنك کاروکسبك آنده پرتو صالمشدر حکایت
بر پادشاه حکمانك بریسندن نصیحت طلب ایلدی حکیم بر مسئله صورایم کوکلکده اولدیغی
کبی جواب ویردیدی پادشاه سویله دیجه سویله که التونیمی زیاده سورسین یوخسه
خصمکی می دیدی پادشاه التونی دیدی حکیم نیچون آنی سویورسین او آلتونی دنیاده
براقورسین واول نسنه یی که سومزسین یعنی خصمکی کندکله برابر اخرته کوتوردسین
دیدی پادشاه آغلادی وبیوردی که ایو نصیحت ایلدك جمله نصیحتلر بونده مندرجدر
ای کیمسه خلق جهان ایله بیك درلو خصومت ایدرسین کومش قازانمق هوسنده والتون
تحصیلی آرزوسی یوزندن ودیرسین که التون وکومش دوستدر واول خصمدر واول
واول التونی وکومشی ظلم وحیله ایله الده ایدرسین مقتضای فکر ونتیجهٔ عقل دکلدر که برقدر
دوست اتخاذ ایده سین برابرجه کوتوردیکنی دشمن اتخاذ ایده سین حکایت اسکندر
ایش ارلرندن یعنی ارباب مناصبدن برینی مأموریت ومنصبندن عزل ایلدی وآنی کوچك
بر منصبه تعیین ایلدی اول کیمسه برکون اسکندرك حضورینه کلدی اسکندر دیدی که
نصل بولیورسین شمدیکی منصبنی اول کیمسه دیدی پادشاهك عمری اوزون اولسون
انسان شریف منصب ایله بیوك اولماز بلکه منصب بیوك آدم ایله شریف اولور هر منصب
ومأموریت که النده در ایو سیرتلی وعدالتلی منصف اولمق لازمدر بو سوز اسکندره
خوش کلدی اول کیمسه نك منصبنی اعاده ایدوب کیرو مأموریتنه اعا ایلدی ای کیمسه
اکر سکا عالی منصب کرکسه سعی ایله که فضل وهنر کوستره سین چونکه کشینك بیوکلکی
منصب ایله اولماز بلکه عالی کیشی ایله منصب بیوك اولور حکمت اوچ ایش اوچ کروهدن
چیرکین کلور پادشاهلردن چیرکین خویلیلق عالملردن مال حریص اولمق رنکینلردن
بخل وناکسلکدر ایمدی بو اوچ فعلی نقاشك قلمی چیرکین نقش ایدر اوچ کیمسه دن قوی

پادشاه

پادشاهدن درشت وغلیظ خویی عالم ذاتندن ماله خریص اولمقلغی زنکیندر امساك
ایتمکلکی حکمت حکما دیمشلردر جهان عدالت ایله آبادان اولور ظلم ایله ویران اولور عدالت
کندی طرفندن بیك فرسخ اوزاق محله آیدینلق ویرر ظلم ایسه کندی سنورندن بیك فرسخ
محله قراکلق ویرر ای عقل صاحبی عدالته چالیش چونکه صباح کونشی مثللو عدالت ظاهر
اوله بیك فرسنك محله قدر ضیا پاش اولور ظلمك قراکلغی ایسه اولقدر محلی قراکلق وآجیلق
وطارلق ایله طولدیرر حکایت برقوی همتلو درویش برصاحب شوکت پادشاه ایله مصا
حبت وملاطفت ایلرایدی اول درویشك فراستنه برآغرلق حسی کلدی سببنی آرایوب
پادشاهه چوقچه کیدوب کلمکدن بشقه سبب بوله مدی بونك اوزرینه پادشاهك
صحبتندن اتکنی چکدی وملاطفه قپوسنی قپادی برکون اول پادشاهه اثنای راهده
تصادف ایتدی پادشاه سوزه کلوب ایتدی ای درویش سبب ندرکه بزدن منقطع
اولوب یاغکی طرفمزه کلمکدن چکدك درویش دیدی بیلدمکه کلمدیکك سببنی سؤال
کلمکلکم جهتندن اظهار ملالدن ایودر کورشدیکی برزنکین بردرویشه دیدی حضور
یمه چوق اولدی که کلمدك درویش جوابنده دیدی نیچون کلمدك دیمك نه ایچون کلدك
دیمکدن ایو اولدیغی ایچون اوچنجی روضه انصاف وعدالت میوه لری نشر ایدن
حکومت وایالت باغلرینك چیچکلرینك آچلمسی بیاننده در (فائده) پادشاهلرك وجودنده
حکمت انصاف وعدالتك ظاهر اولمسیدر عظمت وجلال صفتیله ظهور دکلدر نوشیروان
دیندن بیکانه اولمغله برابر عدالت وطوغریلقده یکانه ایدی شبهه سز بو عدالتی ایچون
سرور کائنات علیه افضل الصلوات بن سلطان عادلك زماننده طوغدم دیو بیوردی
نوشیروان زماننده تشریفیله سعادتلی یوزیله چشم جهانی روشن ایلیان آخر زمان
پیغمبری دائما دیرایدی که ظلمدن اول اجلدن پاك وطاهرم که عادل پادشاه زماننده
طوغمشم نه کوزل سویلدی اول ایولك ایسته پیچی ناصح اول ظالم پادشاهك قولاغنه
که ای پادشاه ظلمك قراکلغندن قورق تجربه طریقیله برکره عدالتی النه آل اکر عدالت
سکا ایو کلمز ایسه ینه ظلم طریقنه ایاق قوی حکایت تاریخ کتابلرنده بویله جه
مذکوردرکه بش بیك سنه جهانك پادشاهلغی آتش پرست مشرکلرده قالدی
وبو دولت دخی آنلرك خاندانده ایدی بو سببدرکه ظلمی سومزلر ایدی رعایایه عدالت

ایلرلر ایدی خبرده وارد در خدای متعال داود علیه السلامه وحی ایلدی که کندی قومنه
سویله عجم پادشاهلرینه کوتی سویلسونلر وسب ایتمه سونلر زیرا اول پادشاهلر جهانی
معمور ایلدیلر بنم قوللرم آنده راحت یاشایورلر ملکی حفظده قاعده عدل وانصافی بیل
کفر ودینی بیلمه زیرا دینسز کافرك عدالتی دیندار پادشاهك ظلمندن ایودر حکمت
پادشاهك قرینی مسخره لق دوشنیجی ندیم اولمه ملیدر چونکه پادشاه حکیمك
فکرندن درجات عالیه یه ارتقا ایدر واول ندیمدن نقصان درکه لرینه تنزل ایدر ایمدی
هر نکته که عالم آغزندن صدور ایلیه برجوهر کبیدر خوش اول کیمسه که سینه حقه سنی
جوهر خزینه سی ایلدی دانادل حکمت جواهرندن خزینه درکندندن اوزاق طوتمه
اول خزینه یی حکایت برصباح وقتی مؤبد مؤبدان قباد پادشاه ایله آت باشی برابر
کیدر ایدی آنك مرکبی یستهله مکله ایاقلرینی قویریغندن طرناغنه قدر بولاشدیردی
مؤبده بوجهتدن خجالت کلدی بو اثناده قباد سؤال ایلدی که پادشاه ایله آت باشی برابر
کیتمکده آداب ندر مؤبد جوابنده دیدی اول آدابدن بریسی بودرکه صباحنده پادشاه
ایله برابر سوار اوله جغی کندی مرکبنه کیجه سنده اولقدر علف ویرمه مك که اول صباح موجب
خجالتی اوله بوجوابی قباد تحسین ایلدی وبیوردی که بودکا وعقلنك کوزلکیله ایر
یشدیکك بوعالی منصبه ایرشمشین ایمدی بوعقلسز حرکت ایدن کیمسه نك جمله
آدابی آنجق صدق وطوغریلغندن اولور لکن دستور عقل ایله حرکت ایدن کیمسه نك
حسن کیاست واذعانندن دابه لر بیله آداب اوکرنیجی اولورلر حکمت پادشاهلرك
مقربلری شول کیمسه لره بکزرلرکه یوکسك طاغه چیقارلر اما عاقبت تلونات دهریه
وحوادث کونیه ایله اول طاغدن آشاغی دوشه جکلردر شبهه یوقدرکه یوکسکدن
دوشنلرك زحمتی زیاده واشاغیده اولنلرك کلمکلکی قولای اوله جقدر ای ذات
پادشاهك مقامی یوکسکدر اول مقامه چوق یقین وارمه چونکه قورقارم دو
شدیکك وقتده هپ دوشمشلردن زیاده اینجینیرسین حکمت کرکدرکه پادشاهه
طوغری ایشلی وسوزلی صدق وصوابی کوستریجی ندیملر اوله لرکه رعایانك حاللرینی
وعامل مأمورلرك معامله لرینی آکا ایریشدیره لر نقل ایدرلرکه اردشیر بابکان آکاه
ومتیقظ برپادشاه ایدی ندیمارینك کیزلیجه معامله لرینی اوکرنیر ایدی کلدکلرنده فلان

کیمسه بو کیجه فلان یمکی یمشدر و فلان عورت و جاریه ایله اکلنمشدر و سائر
ایشلرینی سویلر ایدی شو درجه که عالم کوکدن ملك کلوب اردشیره خبر ویریور ظن
ایدرلر ایدی محمود سبکتکین دخی بو قبیل پادشاهلردن ایدی چونکه پادشاهك
عسکرك حالندن خبری اولمیه عسکر اول پادشاهك قهرندن نه وقت احتراز ایدر بلکه
ظلم قصدیله بیکلرجه بهانه کتیررلر و فسق و فجور چنکیسلمه بیکلرجه نغمه سویلرلر حکمت
ارسطاطالیس دیرکه پادشاهلرك اك ایوسی کرکس قوشنه مشابه اولاندرکه آنك
اطرافی مردارلاشه لر ایله مملو اولوب کندوسی تمیز و یانیقدر یعنی پادشاهلر کندی
حوالیسندن آکاه اولوب حوالیسی اول پادشاهك حالندن آکاه و خبردار اولمه لیدر
اویله دکلدرکه پادشاه رعایاسنك حاللرندن غافل و رعایاسی آنك حالنه آکاه اوله لر
پادشاه لازمدرکه کرکس قوشی کبی اطرافنده اولان مردارلردن خبیر و آکاه اوله و اول
مردارلر کبی اولمیه که آنك اطرافنده کرکس قوشلری صف چکمش و کندی منفعتلری ایچون
منقارلرینی تیز ایلمش اوله لر حکایت نوشیروان نوروز و یا مهرجان کونی جمعیت
یاپار ایدی جمعیتده کوردی حاضرلردن بریسی که کندوسنه اقربالغی اولوردی بر التونلی
قدحی قولتغنه قودی و صاقلادی نوشیروان تغافل ایلدی هیچ برشی سویلدی چونکه
مجلس ختام بولدی شرابدار دیدی هیچ کیمسه طشره چیقمه سین تحری ایده یم که بر التونلی
قدح اکسیکدر نوشیروان دیدی تجسس ایله چونکه اول قدحی الان کیمسه کدیلکدن
ویرمز و آنی کورن کیمسه دخی سویلمز و قوغیجیلق ایلمز برقاچ کون صکره اول قدحی آلان
شخص حضور نوشیروانه کلدی یکی لباسلر کسدیرمش و یکی موزه لر کیمش نوشیروان
اشارت ایلدی که بو لباسلر اول قدحدندر اول شخص دخی انکنی قالدیروب موزه لرینی
کوستردیکه بونلر دخی اول قدحدندر نوشیروان کولدی و بیلدی که اول کیمسه نك
بر فعلی ارتکابی صحیحا احتیاجندندر فرمان ایلدی بیك مثقال التون آکا اعطا ایلدیلر
چونکه سنك کناهك اوزره کریم اولان پادشاه آکاه اوله اقرار ایدیجی اول و آنك ایچون
عذر و عفو ایسته یجی اول کناهنی انکار ایدیجی اولمه اول اجلدن که بو انکار دخی
بشقه بر کناهدر بلکه اولکی کناهدن بدتردر حکایت مأمون خلیفه نك بر کوله سی
وار ایدی که آبدست صویی ترتیبی آنك ذمتنده ایدی مأمون کوردیکه برقاچ کونده

لیکن وابریق ضایع اولیور غلامه دیدی اول لیکن وابریقلری که بو محلدن کوتوریورسین
کاشکه آنلری بزه صاتسه ك غلام دیدی بیوردیغکز کبی سزه صاته یم اشته بو موجود
لیکن وابریقی صاتون آل مأمون دیدی قاچه صاتارسین غلام ایکی التونه دیدی
مأمون فرمان ایلدی ایکی التونی ویردیلر مأمون غلامه بیوردی اول لیکن وابریق
سنده امانت اولسونمی غلام اولسون دیدی پاره ایله صاتون آلدیغك کوله یی طارکوکللی
طوتمه احسان ایله که نفسی دکلنوب راحت بوله اتلاف ماله توطین نفس ایله اهلاك جانه
نتیجه ویرمیه حکایت ابی طالب اوغلی عقیل ایله معاویه آره سنده تمام دوستلق ودوام
اوزره الفت وانسیت جاری ایدی اولدجق محبتلری طریقنده بردیکن پیدا اولدی مودتلری
چهره سنه غبار اوتوردی ومحبتلری بوزلدی عقیل معاویه دن کسلدی وآنك مجلسنه
کیدوب کلمکدن ایاغنی چکدی معاویه عذر دیلیجی اولدرق نامه ترتیب ایدوب یازدیکه
ای عبد المطلب اوغللرینك مطلب اعلاسی وای قصی سلاله سنك مقصد اقصاسی
وای عبد مناف نافه کشای آهوسی وای هاشم اولادینك کرملر منبعی نبوت علامتی سزك
شانکزده در ورسالت عزتی سزك اهل بیتکزده در نره یه کیتدی اولقدر بیوکلك وتحمل
وحلم عفو ایدوب ینه تشریف ایله کیتدیکزدن پشیمان وکچمشدن پریشانم نه وقته قدر
غضب وخشم اوقینه هدف اولدجغم سزك اوزاقلغکزدن کوکلمك راحتی ودینمك رونقی
ضایع اولیور براوزرنده سنك حضورنده یوزم زمین اوزره اولمق ایستدیکم کبی آخرتده
دخی بویله جه اولمق ایسترم عقیل جواب صوابنده بویله جه یازدیکه سوزکده صادقسین
وطوغری سویلدك لکن بن سنی کورمه مکلکی وسن بنی کورمه مکلکی رأی ایدیورم
بن دوستم حقنده کوتو سویلینلردن دکلم آنجق دوستم بکا جفا ایلدکده مفارقت ایلرم یعنی
کریم کیمسه دوستندن اینجینور اینسه مفارقت کوشه سنی طوتملی وآنك جانبندن هجرت
ایلملی اویله اولمه ملی که کوتولکه باشلایوب دوستنه ذم وغیبت ایله مشغول اولدوست
چونکه سنك ایله جنك فکری ایلیه اول دوست ایله اوزاقلاشمقدن غیری یی رأی
ایلمه وزیاده خصومته سعی ایلمه بلکه آزاجق محبت وآشنالق آلیقوی بو جوابه معاویه
قانع اولمیوب ینه اعتذارینی تکرار ایدرك صلح قپوسنی آچدی ویوز بیك درهم بدل
صلح کوندره رك عهد الفتی محکم ایلدی ایمدی اسکی دوستلرك دوستلقلرینه خلل

عارض اولدیغی وقتده عذر وعفو دیله ییجی اول سوز ایله عذرك مقبول اولمز واول خلل
ورخنه قپانمز ایسه آنك تعمیرینه التون وکومش کرپیچلری قوی حکایت حجاج ظالم
برکون صید وشکار اثناسنده کندینك عسکرلرندن آیری دوشدی وبردپه یه چیقوب
کوردی که بر اعرابی اوتورمش کندیسنك خرقه سندن کهله آیبقلار ودوه لر اطرافنده
اوتلارلر دوه لر حجاجی کوردیلر اورکدیلر اعرابی باشنی قالدیردی وطارغین باقدق دیدی که کیمدر
بو قیرویبانده پارلاق البیسه ایله طولاشان لعنت اوکیمسه اوزرینه اولسون حجاج
قارشولق هیچ سویلمدی وایلرو کلدرك السلام علیك یا اعرابی دیدی اعرابی جوابنده
لا علیك السلام ولا رحمة الله ولا برکاته دیدی حجاج اعرابیدن صو طلب ایلدی اعرابی
مذلتله تنزل ایدرك آشاغی کل ایچ اللهه قسم ایدرم که بن سنك رفیق وخدمتکارك
دکلم دیدی حجاج آشاغی کلدی وصو ایچدی صکره دیدی ای اعرابی انسانلرك افضل
واعلاسی کیمدر اعرابی دیدی خدانك رسولی محمد مصطفی صلی الله تعالی علیه وسلمدر
سنك کورلککه ینه حجاج دیدی ابی طالب اوغلی علی حقنده نه دیرسین اعرابی دیدی
اول علی کرم الله وجهه اولقدر بیوکدر که بیوکلکی وکرمی آغزلره صیغماز بونك اوزرینه
حجاج مروانك اوغلی عبد الملك حقنده نه دیرسین دیدی اعرابی هیچ جواب ویرمدی حجاج
جوابی چابوق سویله دیدی اعرابی اول عبد الملك کوتی آدمدر دیدی حجاج نه ایچون دیدی
اعرابی آندن برخطا وجوده کلمشدر که مغرب ایله مشرق آره سی کناه ایله طولمشدر حجاج
سؤال ایلدی اول خطاسی ندر اعرابی دیدی بو فاسق وفاجر حجاجی مسلمانلر اوزرلرینه
مسلط ایتمسیدر حجاج هیچ سنی چیقارمدی اوصره ده هواده برقوش اوچدی
وصدا چیقاردی اعرابی یوزینی حجاجه چویروب دیدی سن کیمسین ای آدم حجاج دیدی
بو ایلدیکك سؤال ندر اعرابی دیدی بو قوش بکا خبر ویریور که بر عسکر کلیورسن
اول عسکرلرك سرداریسین بو مکالمه اثناسنده حجاجك عسکرلری یتیشدیلر
وحجاجه سلام ویردیلر چونکه بو حالی اعرابی کوردی یوزینك رنکی متغیر اولدی
حجاج بیوردی اعرابی یی برابر آلوب کتوردیلر ایرتسی کون صباح وقتی طعام سفره سی
قورلدی مسافرلر سفره یه طویلاندیلر حجاج اعرابی یی دعوت ایلدی اعرابی
ایچرویه کیرنجه السلام علیك ایها الامیر دیدی حجاج دیدی بن اویله سویلیم

که سن سویلمش ایدك وعلیك السلام صکره طعام یرمیسین دیدی اعرابی دیدی طعام
سنکدر اجازت ویرر ایسه ك یرم حجاج اجازت ویردم دیدی اعرابی حجاجك
اوکنه اوتوردی والنی طعامه اوزاده رق بسم الله انشاء الله اول ایش که بعد الطعام
اولور خیر اوله دیدی حجاج کولدی هیچ بیلورمیسین که دونکی کون بنم اوزرمدن
نه کچدی اعرابی دیدی اصلح الله الامیر بر وقعه که سنك ایله بنم بینمده دونکی کون کچمشدر
بو کون اول سری افشا ایله بوندن صکره حجاج دیدی ای اعرابی ایکی ایشدن برینی ترجیح
ایله یا بنم یانمده اوتور که سنی خاص خادملرمدن ایده یم یا خود سنی عبد الملکك حضورینه
کوندره یم واول سوزلری که آنك حقنده سویلدك آکا اخبار ایلیه یم تا که سکا نه ایستر
ایسه اویله یا پسون اعرابی دیدی بر بشقه صورت دخی یاپمق ممکندر حجاج سؤال
ایلدی اول صورت ندر اعرابی دیدی اول صورت دخی اولدر که بنی براقلیسین تا که
سلامتله کیرو کندی وطنمه کیده یم وآرتق نه سن بنی کوره سین ونه ده بن سنی کوره یم حجاج
کولدی وفرمان ایلدی اول اعرابی یه یوز بیك درهم ویردیلر وکندی وطننه مرفها کوندردیلر
ایمدی آدم اولملی لطیف سوز ایله وحسن خطاب ایله دل آویز وشوق آمیز سوزلر سویلیوب
ظالملره طبیعتلری اولان ظلمی ترك ایتدیره واول کریم کمسه یی کرم طریقندن موقتاً
رجوع ایتمشدر سوز افسونیله آنی ینه کرم طریقنه رجوع ایتدیره حکایت یزدجرد
پادشاه کندی اوغلی بهرامی حرمندن بر موقعده کوردی که مناسب دکل ایدی اوغلنه امر
ایلدی طشره چیق وحاجبه اوتوز قرباج اور وسرای قپوسندن تبعید ایله واسمی فلان
اولان کمسه یی آنك یرینه نصب ایله بهرام باباسنك بیوردیغی کبی عمل ایلدی اما هنوز
اون اوچ یاشنده اولمغله بیلمدی که پدرینك غضب وحدتنك سببی نه ایدی بو وقعه
دنصکره بر کون بهرام ینه اول قپویه کلوب ایچرو کیرمك ایستدی فقط ایکنجی حاجب
صالیویرمیوب کیرمکه براقمدی وبهرامه دیدی که اکر بوندنصکره سنی بو موضعده کورر
ایسه م سکا اوتوز قامچی اوریرم شول خیانتدن ایچون که سلفم حاجبه ایلدك واوتوز
قامچی دخی بکا ایتمك ایستدیکك خیانتلك ایچون ضرب ایدرم یزدجرده بو خبر واصل اولدی
بو ایکنجی حاجبی چاغردی تحسین واحسان ایلدی وخلعت اکسا ایلدی ورتبه سنی
ترفیع ایلدی ای کمسه پادشاهك حفظی اویله اولملیدر که آنك قپوسی اشیکندن

بکمك تصوری بنده وآزادك خاطرندن کچمیه وعزیز ومحترم حریمی که سر دولتدر قوش
پروازه و روزکار هبوبه قادر اولمیه حکایت شاپورك اوغلی هرمز پادشاهك وزیری
هرمزه مکتوب کوندردی که دریا تاجرلری چوق جواهر یوکی کتوردیلر اول جواهری پادشاه
ایچون یوزبیك آلتونه صاتون آلدم اما شمدی ایشتدم که پادشاه اول جواهری ایسته
میور ایمش صحیح ایسه فلان تاجر یوزبیك آلتون فائده ویریبور صانه یمی هرمز وزیره جواب
یازدی که عندمزده یوزبیك آلتون ودها زیاده سنك قدری یوقدر اول سببدن که
بز تاجرلك ایلر ایسه‌ك پادشاهلق کیم ایلسون وتاجرلر نه ایش ایلسونلر پادشاهلق
منصبنه الویرمز که کندی معاشنی کسب ایچون آلیم صاتیم اختیار ایلیه چونکه پادشاه
بو ایشلری طوتار ایسه سن سویله که جهانك تاجرلری نه ایش طوتار حکایت امیر
المؤمنین عمر رضی الله تعالی عنه کندی خلافتی وقتنده مدینهٔ منوره ده بر دیواره
چامور یاپار ایدی بر یهودی آنك حضورنده تظلم حال ایلدی که بصره حاکمی بندن
یوزبیك درهم بر متاع صاتون آلدی ثمنی اداده تعلل ومماطله ایلیور حضرت عمر یهودی‌یه
بیوردی کاغد پارچه سی وارمیدر یهودی یوق دینجه حضرت عمر بردن بر ساقسی پارچه
قالدیردی واوزرینه یازدی که ای بصره حاکمی سندن شکایت ایدیجیلر حسابسزدرلر
تشکر ایدیجیلر ایسه بولنماز شکایتی موجب معامله دن اجتناب ایله یاخود مسند
حکومتدن فارغ اول ومکتوبك آخرنده یازدی که بو مکتوبی عمر بن الخطاب یازدی آنك
اوزرینه نه مهر اوردی نه طوغرا چکدی اما حضرت عمرك شدت عدالت وهیبت
سیاستی کوکلرده اولقدر یرلشمش ایدی که اول یهودی او مکتوبی بصره حاکمنه اعطا
ایلدکده حاکم سواری ایدی درحال پیاده اولوب بیری اوپدی ویهودی سوار اولدیغی
حالده آلاجغنی تماماً ادا ایلدی ایمدی شاهك عزت وسیاستی اولماز ایسه ادبسزلر
الندن خورلق کورر اکر ارسلانك دیشی وطرناغی دوکیلور ایسه طوپال دلکولردن شامار
بیدیکی کبی حکایت بر جوانی خرسزلق ایله طوتدیلر خلیفه بیوردی الینی کسسونلر تاکه
مسلمانلرك مالنه ال اوزاده مسون جوان ایکلدی ودیدی ای پادشاه خدای متعال بنی
صاغ وصول اللر ایله تزیین ایلدی لایق کورمکه صول الم صاغ المدن آیریله خلیفه تکرار
بیوردی که الینی کسسونلر زیرا بو حد شرعیدر مساعده ایتمك مسلمانلقده یوقدر اول

جوانك والده سی دخی برابر ایدی یاغه قالقدی ودیدی ای پادشاه بو بنم اوغلمدر آنك
الینك امکیله کیجه یی کوندوز وکوندزی کیجه ایلرم وکیجه کوندوز آنك اتمکنی بیرم ایمدی
اوغل جان کبیدر باغشلا ظلم کورمشك جانی بنم رزقمك سببی آنك الیدر لایق
کورمه که اول رزق الی کسلمش اولسون خلیفه بیوردی آنك الینی کسیکز بن آندن بو کناهی
عفو ایلمام وحد شرعی یه ترك ایتمك کناهکارلغنی کندی اوزریمه لایق کورمم جوانك
والده سی دیدی ای خلیفه بو کناهی دخی اول کناهلردن صای که دائما آندن استغفار ایلر
سین وعفو اولنمق ایسترسین بو سوز خلیفه یه خوش کلدی وجوانه خلاصلق فرمان ایلدی
نقدر خوشدر اول عالم وعاقل که پادشاهك قهر وغضب وقتنده کوزل نکته لر کتورر
وبر نکته سویلر که صو کبی لطیف اولوب صانکه پادشاهك غضب آتشنه صو دوکر
حکایت بر کناهکاری خلیفه حضورینه کتوردیلر بر فتوی ایله که اول کیمسه آنك مستحق
ایدی موجبنك اجراسنی فرمان ایلدی اول کناهکار دیدی ای امیر المؤمنین کناه اوزره انتقام
عدالتدر وکناهی عفو ایلمك فضیلتدر وامیر المؤمنینك همت پایه سی آندن زیاده یوکسکدر
که بیوك وعالی شیدن وازکلوب اشاغی شیئه تنزل ایلیه بو سوز خلیفه یه خوش کلدی آنك
قباحتنی عفو بیوردی ایمدی کناهی عفو ایلمك فضیلت انتقام آلمق عدالتدر فضیلت اجراسیله
عدل اجراسی آره سنده یردن کوکه قدر فرق واردر بویله اولنجه نه وقت فضیلتی ترك
ایدرك عدالته کیدر بر عالم که بو ایکیسنك آره سنده اولان فرقدن آکاهدر حکایت
بنی هاشمدن بر چوجق ارباب مکارمدن بریسنه تربیه سزلك ایلدی اول چوجغی عموجه سنه
شکایت ایلدیلر عموجه سی ایستدی که آنی تأدیب وتربیه ایلیه چوجق دیدی ای عموجه بن اول
تربیه سزلکی ایلدیکم وقتده عقلم بنم ایله برابر دکل ایدی شمدی سن اول تربیه یی ایله که عقلك
سنك ایله برابر اولسون ایمدی اکر بر سفیه نفس وهواسی حکمیله مقتضای عقل اوزره برایش
ایلمز ایسه چونکه سنك اوزریکز نفس وهوا غالب اولمدی عقل طریقندن بشقه یوله
کیتمه باری حکایت بر جماعت حجاج ظالم اوزرینه خروج ایتمشلر ایدی اول جماعتدن
بر قاری یی حجاجك حضورینه کتوردیلر حجاج اول قاری ایله سوز سویلر ایدی قاری
باشنی قالدیرمیوب نظرینی زمینه دکمش ایدی مجلسه حاضر اولنلردن بری قاری یه دیدی
که امیر سکا سوز سویلیور سن اعراض ایدیورسین جوابنده اول قاری دیدی بن الله

تعالادن حیا ایده رم بر کیمسه یه نظر ایده یم که اول کیمسه یه الله تعالی نظر ایلر ایمدی
ظالمك یوزینی کورمه چونکه سنك یوزك اوزرینه جهنمدن آچلمش بر قپودر آنك
یوزی سنك جانبنه آچیله لیدنبرو خدای متعالك رحمت نظری کیدوب
دوشمدی حکایت اسکندره دیدیلر نه سببله بولدك دولت وسلطنت ووسعت
مملکتدن سنك کوچك وزمانك آز اولمغله برابر بولدیغك شیلری جوابنده اسکندر
دیدی دشمنلرمك استمالتی یعنی جلب قلوبیله که آنلر دشمنلق فسادینی کیرو چویردیلر
دخی دوستلره تعاهد واحسان ایله که دوستلقده ثبات ایلدیلر ایمدی سکا اسکندر
کبی ملك وسلطنت لازم ایسه اسکندر کبی کوزل سیرتلردن دشمنلری دوست ایله
ودوستلری دها زیاده دوست ایله حکایت برکون اسکندر کندی چاوشلریله برابر
اوتورمش ایدی آنلردن بری اسکندره دیدی حق سبحانه وتعالی سکا بیوك ملك
وسلطنت ویرمشدر تأهل ایله چوق قادین آل تاکه اوغللرك چوق اولوب جهانده
یادکارك قالسون اسکندر دیدی که انسانك جهانده یادکاری کندی اوغلی دکلدر
بلکه یادکاری کندیسنك کوزل خویلری وایو عادتلریدر یوخسه مردان جهانه غلبه
ایتمش کیمسه یه لایق دکلدر که آنك اوزرینه قاریلر غلبه ایلیه لر ایمدی پدر عندنده
اولقدر یقین یوقدر که اوغلی عاقل اوله یاخود اولمیه بویله اولنجه حکیم کمسنه یه اوغل
اخلاق حسنه وسیرت مستحسنه در اوغللر امیدیله قاریلرك مغلوب اولمق دکل
در دنجی روضه جود وکرم باغلرینك آغاجلری میوه ویریجیلکی وآنلرك التون وکومش
بذل واکراملریله چیچکلر دوکیجیلکی وصفی بیاننده در ﴿ فائده ﴾ جود لازملی برشیئی
غرض ملاحظه وعوض مطالبه ایتمکسزین باغشلامقدر اکرچه اول غرض ثنای
جمیل یاخود ثواب جزیل اولسه ده ایمدی کریم کیمدر صورارایسه ك کریم اول کیمسه در که
کندیسندن صدور ایدن کرملر جزا ایچون دکلدر اول کرم که ثنا وثواب ایچون اوله سن
آنی بیع وشراطوت کرم وجود صایمه هر کیمسه که آنك کرمدن مقصودی عالمده شهرت
حاصل ایتمکدر اول کیمسه نك خانه سی قپوسی جود مصرینك وکرم شهرینك قلعه سی
خارجنده اولور حکایت جومرد بر کیمسه یه سؤال ایلدیلر که محتاجلره ویردیکك وسائلره
اوزرلرینه صاچدیغك احسانلردن هیچ کندی باطننده تکبر وفقیرلر اوزرلرینه منت یوکی

بولور مسین جوابنده جومرد دیدی نقدر اورزاق بنم حکم چالیشمق و بخشش ایلکدر اولف
آشیجنك النده بولنان کیمسه نك حکمیدر کر آشیجی هرنه ویررایسه کیمسه نك اوزرندن نرو
ایدر اما کیمسه کندوسنك ویریجیلکنی اصلا ظن ایلز اهر نقدر رزق زنکینك النده ایسه
ده رزق ویرن الله تعالی در اول رزقدن مستفید اولنلر اوزرینه خوش دکلدر کر زنکینك
منتی اولمه زنکین رزق چوملکك کاسه وکیسه سندن بشقه برشی دکلدر همانلا بودر کر
کاسه وکیسه اولان منتدن خالی اولمه حکایت برصوفی ربیعی مدح وثنا ایدوب علم
وعرفان جهتندن برصفت بیورمشکر فلان آدم سفره دوزیجید سفره طوتیجی دکلدر
وکندوسنی سفره سی مسافر اینك رفیقی صایارمالکی صایمازیعنی سفره ده بولنانلر ایله
برابر ویلکه کندی نظرنده آترك تابعید رچونکه اوندی کندی مسافر خانه سنه فقیر لر
ایچون سفره قورار اکر کندینی اول فقیرلرك تابعی صایمازایسه هنوز جومردلك بولنه
عجب میسید رحکایت براعرابی امیرالمؤمنین علی کرم الله وجهه نك حضورینه کلدی
سکوت ایله اوتوردی اما فقیرلك واحتیاج مذلتی آنك ناصیه سی اوزره ظاهر ایدی
حضرت امیر صوردی کر نه حاجتك وار اول اعرابی لسان ایله سویلکه اوقانوب زمین
اوزره یاندی کر فقیرآدم امیر حضرتلری آکا ایکی روبه احسان ایلدی وبورو به ایراد
بشقه هیچ برشیئه مالك دکل ایدی اعرابی اول روبه لرك برینی داوریجنه زار ایلدی دخی
ایاقده طوروب کمال فصاحت وبلاغتله بداهةً برقاچ بیت انشاد ایلدی حضرت
امیره خوش کلوب شاهزاده لر امیرالمؤمنین حسن وامیرالمؤمنین حسین رضی الله
عنهما نك حقلرنده نازنده اولان اوچ التونی دخی احسان ایلدی اعرابی بوپارلری
دخی آلوب ای امیرالمؤمنین سن بنی اهل بیتمدن اك زنکین ایلدك دیدی وکیندی
حضرت امیر کرم الله وجهه بیوردیکه رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم
ایشتدم ﴿قیمة کل امرء ما یحسنه﴾ یعنی هرکسك قیمتی آنی محاسن افعالك
وبدایع اقوالدن ترکیب ایدن شیلر مقدار نجه در ایمدی انسانك قدر واعتباری
کومش وآلتوندن دکلدر بلکه هنری مقدار نجه درای عقل صاحبی چوق کوله وارکه
فازاندیغی هنر سبیله آنك قدر واعتباری افندیسندن چوق زیاده اولور دخی چوق
افندی وارکه هنرسزلکندن ناشی کندی کوله سنه مغلوبدر حکایت عبدالله بن

جعفر رضی الله عنهمادن روایت ایلدیلرکه برکون سفره کیدوب برقومك خرما آغاچلری
یاننده نزول ایلدی برسیاه کوله که اول آغاچلرك بکچیسی ایدی آکا کوردی که رزق اولمق اوزره
اوچ قرص اتمك کتوردیلر اول مجلسده برکلب حاضر اولدی اول کوله اول اتمکك برقرصی
کوپکك اوکنه آتدی کوپك بیدکه نصکره برقرصی دها آتدی آنی دخی ییدی اوچنجیسنی دخی
آتدی کوپك ییدی عبدالله حضرتلری اول کوله یه سؤال ایلدی که هرکون سنك رزق
وتعیینك ندر کوله دیدی اول اتمکلردرکه کوردك عبدالله دیدی نه ایچون اول کوپکی کندو
نفسکه ترجیح ایلدك کوله دیدی اول کلب بویرده غریبدر وظن ایدرمکه اوزاق محلدن
کلدی ایسته مدم که آنی آج براقه یم عبدالله حضرتلری دیدی بویله اولنجه بوکون نه ییه
جکسین کوله دیدی اوروج طوته جغم حضرت عبدالله کندی کندینه دیدی جمله
عالم بنی سخا وتمدنتاشی لوم ایدر حالبوکه بوکوله بندن زیاده سخیدر همان اول کوله یی
وخرما آغاچلغنی وجوارنده بولنان شیلری صاتون الدی صکره اول کوله یی آزاد ایلدی
وصاتون آلدیغی آغاچلق وسائره یی کوله یه باغشلادی ایمدی هرکیمسه که کلبك نفسنی
برقاچ لقمه ایله کندی نفس کلبی اوزره ترجیح ایلدی اول کیمسه مثلا کوله اولسه اقدیلر
اول کوله یه بنده لك اقرار ایدرلر حکایت مدینه ده برعالم وار ایدی عامل وجمیع علوم
دینده کامل ایدی اول عالم برکون اسیرجیلر خاننه اوغرادی برمغنیه جاریه کوردی
که حسن صداده غیرت ناهید وکوزل صورتده حیرت خورشیددر اول ساعت
مفتون جمالی وفریفتهٔ زلف وخالی اولدی وآنك نغمه وترنمی استماعدن وارلغنی
یوقلق صحراسنه کوتوردی ونواسنی ایشتمکدن عقل طارلغندن مجنونلغك
واسع میداننه کندوسنی آتدی چونکه کوزل یوز وکوزل صدا هربری باشلو باشنه
عاشقك کوکلنی آلور بونلرك هرایکیسی بربرده جمع اولورسه اول زمان صاحب
دللرك حاللری مشکل اولور عشق حالیله عالمك لباسنی قورلاتدی ومسخرلق
پرتوسنی اورتندی وسرسری ورسوا ایلقله مدینه پازار ومحله لرینی طولاشمغه
باشلادی دوستلری اول عالمی لوم وتکدیر ایتدیلر اما هیچ فائده ایلمدی کویا آنك
لسان حالی بوکلمه یی سویلیور وبوترانه یی ترنم ایدیوردی که اول کوکل آلیجی معشوقم
جلوه واستغناده دوام ایلدکجه عاشق ایچون نه وجهله پرهیز ایتمك وصاقینمق

ممکن

ممکن اولور بو عشق بر روزکاردر اما خلقك لومی قولاغمه کلدکجه آتشمی زیاده
ایدیور ایمدی بو قصه یی عبدالله حضرتلرینه خبر ویردیلر جاریه نك صاحبنی دعوت
ایلدی و قرق بیك درهمه صاتون آلدی و اول جاریه یه امر ایدوب آنجیلین صدا ایله که
آنی ایشتمکله عالم حیران اولمشیدی تغنی ایلدی عبدالله حضرتلری جاریه یه بو مقامه لری
کیمدن اوکرندك دیه صوردی جاریه فلان مغنیه دن دیو سویلدی اول ساعت
آنی دخی چاغردی بوندن صکره عالمی کتیردوب دیدی ایسترمیسین خیران اولدیغك
صدایی ایشیده سین عالم ایسترم دیمسیله بیوردی اول مغنیه اویله ترنم ایلدی که عالم
کندیسندن بی خبر و بیهوش اوله رق بایلدی که حاضر بولنانلر اولدی ظن ایلدیلر عبدالله
حضرتلری کوردیکزمی بز بو آدمك موتنه سبب اوله رق کناهه کیردك دیدی و امر ایلدی
عالمك یوزینه صو سرپدیلر کیرو کندویه کلدی حضرت عبدالله عالمه دیدی بز بیلمدك که
سن بو جاریه نك عشقنده بو مرتبه یه کلدك عالم دیدی اللهه قسم ایدرمکه کیزلو عشقم
آشکار اولاندن زیاده در عبدالله عالمه صوردی ایسترمیسین بو صوتی اول
عاشق اولدیغك جاریه دن دکلیه سین عالم دیدی آنی عاشقی اولمدیغم بشقه
سندن ایشتدیکم حالده باشمدن نلر کچدیکنی کوردك بنم حالم نصل اولور آنی کندی
معشوقه مك آغز و دوداغندن ایشیدیر ایسه م عبدالله سؤال ایلدی آنی کورر
ایسه ك طانیرمیسك عالم آغلادی و دیدی دیورسین که سندن کیم آلدی
دل و دینی بیلیرمیسین حالبوکه اللهه یمین ایدرم عالمده آندن بشقه سنی بیلمام عبدالله
بیوردی جاریه یی طشره کتوردیلر و عالمه تسلیم ایلدیلر عبدالله عالمه بیوردی که
تحقیق بو جاریه سنکدر اللهه یمین ایدرم آکا کوز اوجیله بیله باقمامشم همان
عالم عبداللهك ال و ایاغنه دوشدی و دیدی ای ذات محترم بنی قعر دریادن یوزه
کتوردك و فراق طالغه سندن کناره کتوردك و غمدن مجروح اولان کوکلمه صبر
کتوردك کثرت کریه یه مبتلا اولان کوزیمه اویخو کتوردك ایمدی جاریه نك الینی
طوتوب کندی خانه سنه کتوردی در حال عبدالله حضرتلری بر کوله سنه فرمان
ایلدی که قرق بیك درهم آل و آنلره یتیشدیر تا که معیشت فکریله خاطرلرینه کدر
کلمیه و فراغ خاطر ایله یکدیکرندن متمتع و فائده مند اوله لر حکایت عبدالله جعفر

حضرتلرینه معاویه زماننده خزینهٔ بیت المالدن هر سنه کیوزبیك درهم ویررلر ایدی
چون نوبت سلطنت یزیده کلدی اول مبلغی بشبیك درهمه چیقاردی یزیدی لوم وتکدیر
ایلدیلر که بو جمله مسلمانلرك حقوقیدر نه ایچون بر کیمسه یه ویریورسین یزید جوابنده دیدی
بن بو پاره یی حقیقتده مدینه نك محتاجلرینه ویریورم چونکه عبدالله ارباب احتیاجدن هیچ
دریغ ایلمز ویزید کیزلیجه بر کیمسه یی لوم ایدن شخصه یولداش ایلدی مدینه یه واروب
عبدالله حضرتلرینك حاللرینی تفحص ایلدیلر برآیده اول پاره لرك جمله سنی صرف ایلدیکنی
واول قدر که بر قرضه محتاج اولدیغنی کوردیلر اکر کریم کیمسه نك النه جهان باشدن
باشه دوشر ایسه نه اولور یوز جهان قدر دها اوکنده اولسه بیله نه ایچون فقیرك کوکلی
حسرتدن یاره لی اولسون چونکه آنك جود واحسان کیسه سی فقیرك خزینه سیدر
حکایت بغداد خلیفه سی دولت وشوکت آلایلرینی سورر ایدی بر دیوانه بو اثناده اول
خلیفه نك حضورینه کلوب دیدی ای خلیفه آتنك باشنی چکوب طور زیرا سنك مدحنده
اوچ بیت سویلدم خلیفه طوروب اوقودیدی اول دیوانه اوقودی خلیفه یه خوش کلدی
دیوانه خلیفه نك خوشلغنی کورنجه دیدی بکا اوچ درهم عنایت ایله که یاغ وخرما آلهم
وصارمساق ییه یم خلیفه فرمان ایلدی تاکه بهر بیت ایچون بیکر درهم ویردیلر چونکه شاعره
فقیرلك ذلت وخولغی هجوم ایلر ایسه سخی وکریم پادشاهك مدح وثناسنی ایلمك جائزدر
ممدوح کریم آدم اولور ایسه شاعرك شعرینك هر بیتی بر خزینه اولسه لایقدر
حکایت سلیمان بن عبدالملك بن مروانك اوغلی ابراهیم نقل ایدر اول وقتکه نوبت
خلافت بنی امیه دن بنی عباسه انتقال ایلدی وبنی عباس بنی امیه یی طوتوب
اولدیریورلر ایدی بو صره ده بن کوفه نك طشره سنده صحرایه ناظر بر سرایك طامی
اوزرنده اوتوریور ایدم سیاه بایراقلی عسکرلر کوفه دن چیقدقلرینی کوردم بنم خاطریمه
شویله کلدی که اول عسکرلر بنی طوتمغه کلیورلر همان طامدن ایندم ومتنکراً کوفه یه
داخل اولدم وهیچ کیمسه یی بیلمز ایدم که آنك خانه سنه کیزلنه یم بر بیوك قوناق اوکنه
کلوب ایچرو کیردم کوردم که کوزل صورتلی بر آدم سوار اوله رق طوریور وکوله وخادملرندن
اطرافنده بر طاقم خلق طوپلانمش سلام ویردم سن کیمسین وحاجتك ندر دیدی
خصملرندن قاچمش بر آدمم قورقیورم سنك خانه که صیغنیورم دیدی در حال بنی کندی

خانه سنه کوتوردی وبر اوطه ده که حرم دائره سنه پك یقین ایدی اوتورتدی برقاچ کون
طوردم کوردم که هر ایستدیکم یمکلر وایچه جکلر وکیه جکلر یانمده حاضر بولندیریلیور
وبندن هیچ برشی سؤال ایتمیور هرکون سوار اولوب کیدیور وینه کلیور برکون سؤال ایلدم که
هرکون سنی کوریورم سوار اولوب کیدیورسین وچابوق عودت ایدوب کلیورسین نه ایشه
کیدرسین اول مرد کریم جوابنده دیدی که ابراهیم بن سلیمان بنم بابامی اولدردی ایدی ایشتدم که
بو شهرده کیزلنمشدر هرکون آنی بولمق امیدیله کیدرم بوله یم وپدرمك قصاصنی اجرا ایده یم
چونکه بو سوزی ایشتدم کندمك بدبختلغنه تعجبده قالدم که بنی قضا وقدر قتلمه طالب
اولان برخانه یه آتمشدر کندی حیاتمدن ناامید اولدم اول آدمك کندی نامندن وپدرینك نامندن
سؤال ایلدم وبیلدم که سوزی طوغریدر دیدم که ای جوانمرد سنك بنم ذمتمده حقوقك چوق اولدی
بنم اوزریمه واجبدر سنی خصمکه دلالت ایلیم وبو کیدوب کلدیکك یولی قیصالده یم ابراهیم
ابن سلیمان بنم کندی پدرینك قاتی بندن ایسته اینانمدی دیدی که بویله سویلیورسین چونکه
حیاتکدن طارالدك ایسترسین که بو صاغلق محنتندن خلاص اوله سین دیدم که دکل
والله بن آنی اولدرمشم ونشانلرینی سویلدم بیلدی که طوغری سویلرم رنکی پارلادی وکوزلری
قرمزی اولدی برزمان باشنی اوکنه قویوب تفکر ایلدی اندنصکره دیدی که یقین زمانده پدریمه
ایریشورسین وکندی قاتنی سندن طلب ایدر بن سکا امان ویرمشم ابطال ایلمام وقالق
طشره کیت چونکه نفسمه امین دکلم اولمیه که سکا برضرر ایریشدیره یم ایمدی احسان بیوردیغی
بیك آلتونی آلدم وطشره کیتدم ای جوانمرد جوانمردلکی اوکرن همده مردان جهاندن مردلکی
اوکرندرونکی کیجه لره کین طوتمه دن حفظ ایله لسانکی دخی کوتی سویلینلره طعندن حفظ
ایله ایولك ایله اول کسه یه که سکا کوتولك ایلدی اول کوتیلك سببیله اول کیمسه کندی
اقبالنه ضرر ایلدی چونکه ایو عمللری کندینه طبیعت ایلرسین سکا اول ایولکدن بشقه سی
رجوع ایلمز حکایت برکیجه مصرك جمعه مسجدینه آتش دوشدی محترق اولدی
مسلمانلره وهم کلدی که بو حریقه نصارا سبب اولدیلر جزا ایچون نصارانك خانه لرینه آتش
براقدیلر ویاقدیلر سلطان مصر برجماعتی که اول خانه لره آتش آتمشلر ایدی طوتدی وبر
محلده جمع ایلدی وبیوردی تاکه آنلرك عددنجه کاغد پارچه لری یازدیلر بعضیسنه اولدرمك
بعضیسنه آل کیمك وبعضیسنه قامچی اورمق یازیلی ایدی اول پارچه لری آنلرك اوزرلرینه صاچدیلر

هرکس اوزرینه بر پارچه دوشدی و موجبنجه معامله ایدیلر ایدی بر پارچه که آنك
مضمونی اولدرمك ایدی بر کیمسه اوزرینه دوشدی دیدی که بن اولمکدن قورقام فقط
والدم وار بندن بشقه کیمسه سی یوق بو آدمك یاننده بریسی طورمقده ایدی که آنك پارچه
سنه قاچی اورلمق یازیلی ایدی کندی پارچه سنی اول کیمسه یه ویردی و آنك رقعه سنی
اخذ ایلدی و بنم والدم یوق دیدی ایمدی بو کیمسه یی اول آدمك یرینه اولدیردیلر و اول
آدمه بونك یرینه قاچی اوردیلر ای عقل صاحبی دقت ایله کومش و آلتون ایله جومردلك
ایلمك ممکندر نه موطلو اول کیمسه یه که کندی جانیله جومردلك و جوانمردلك ایلدی
چونکه دوستك جانه احتیاجنی آکلادی کندی حیاتنی آنك جاننه فدا ایلدی
حکایت اصمعی دیرکه بر کریم کیمسه ایله آشنالق طوتار ایدم و دائما آنك قپوسنه کرم
و احسان امیدیله کیدر ایدم بر کره اول کیمسه نك خانه سی قپوسنه کیتدم قپوجی
اوتورتمش ایدی بنی منع ایلدی و دیدی ای اصمعی بو ایچرو کیرمکلکدن منعك سببی آنك
الینك طارلغی و فقیرلکیدر که بو کونلرده دوچار اولمشدر همان بو بیتی یازدم و قپوجی یه
ویردم که آکا ایریشدیرسون معنای بیت کریم کیمسه نك قپوسنده حجاب اولدیغی
وقتده کریمك لئیم اوزره فضلی نه شئ اولور بر از وقت صکره عودت ایلدی و بیتك محرر
اولدیغی ورقه یی کوردی آرقه سنه بر بیت یازلمش مآلی کریم کمسنه نك مالی آز اولدیغی
وقتده دائنندن حجاب ایله تستر ایدر ورقه ایله برابر بشیوز آلتونلق صره دخی ویردی کندی
کندیمه دیدم که بوندن عجائب شی باشمدن کچمدی بونی مأمون خلیفه نك مجلسنك هدیه سی
ایلیه یم حضور خلیفه یه کیتدم نره دن کلیورسین ای اصمعی دیدی جوابنده عرب
قبیله لرینك زیاده کریمی بر کمسنه نك حضورندن کلیورم دیدم خلیفه کیمدر دیدی
بر آدمدر که بنی علم و مالندن حصه دار ایلدی دیدم و مذکور ورقه ایله صره یی اوکنه
قودم چونکه صره یی کوردی رنکی بوزلدی و بنم خزینه مك مهریله ممهور اولمغله اول
کیمسه یی بولمق ایسترم دیدی ای امیر المؤمنین حیا ایدرم که سنك مأمورلرك بعض
جهتله آنك قلبنه خوف و هراس دوشیره لر دیدم مأمون خلیفه خاص بنده لرندن
برینه اصمعی ایله برابر کیت چونکه اول آدمی کوررسین خاطرینه تفرقه کتیرمیه جك
صورتده سویله که امیر المؤمنین سنی طلب ایدر دیدی ایمدی اول کریم خلیفه نك

مجلسنه

مجلسنه حاضر اولدقده مأمون آکا دیدی سن اول شخص دکلمیسین که دونکی کون حضوریمه
کلدك فقر وضرورتنی بیان ایلدك وبو صره یی سکا ویردم تاکه کندی معاشنه صرف
ایلیه سین سن اصمعینك سکا کوندردیکی بر بیت شعره ویردك جوابنده اوت احسان
ایلدك والله که دونکی کون اظهار ایلدیکم فقر وفاقه یالان دکلدر لکن ایسمدم که اصمعینك
قاصدینی امیر المؤمنین بنی بوش چویرمینجه بوش چویره یم ایمدی مأمون خلیفه بیوردی
تاکه بیك آلتون آکا ویردیلر اصمعی دیدی ای امیر المؤمنین بنی دخی بو احسانده آکا ملحق
ایله خلیفه بیوردی تاکه آنك عطاسنی دخی بیك آلتونه ابلاغ ایلدیلر وخلیفه اول آدمی
کندی ندیملرندن ایلدی ایمدی کرم صاحبنك الی آیه سی اقچه سز قالور ایسه قپویی قپادیغی
فقیرلکدن صای لکن بخیلك قپویی قپادیغی آنك ایچوندر که آقچه کیسه سنك باشنی باغلار
حکایت حاتمه سؤال ایلدیلر که هیچ کندندن زیاده کریم کوردکمی جوابنده دیدی اوت
برکون بر یتیم چوجغك خانه سنده ایدم اول چوجغك اون رأس قیونی وار ایدی فی الحال
بر بنی کسدی وپیشردی وبنم اوکمه کتیردی بکا اول قیوندن بر محلی خوش کلدی ییدم
ودیدم والله بکا بو راسی پك خوش اولدی اول غلام طشره چیقدی بر بر قیونلری
کسدی واول موضعی پیشوردی وبنم اوکمه کتیردی وبن بو ایشدن آکاه دکل ایدم چونکه
طشره چیقدم آته راکب اولدجغم اثناده خانه نك طشره سنده کوردم که چوق قان
دوکلمشدر سؤال ایلدم بوندر دیدیلر اول چوجق جمله قیونلرینی کسدی چوجغی لوم وتکدیر
ایلدم که نه ایچون بویله ایلدك دیدی سبحان الله سنك برشی خوشنه کلسون بن دخی اوشیئه
مالك اوله یم وآنك اعطاسنده بخیللك ایدیم اولاد عرب آره سنده بوکیدش ایو اولماز
حاتمه سؤال ایلدیلر بوکا مقابل سن نه ویردك دیدی اوچیوز قیزل توکلی دوه وبشیوز تیمون
دیدیلر که سن دها زیاده کریمسین حاتم دیدی نقدر اوزاق اول چوجق هر نه سی وار ایدی
ویردی بن ایسه مالك اولدیغم اموالك آزینی بیله ویرمدم چونکه بر فقیرك یارم اکمکی اولور
اکر خانه سندن تمامنی ویرر ایسه شاه جهان کندی خزینه سندن یاریسنی ویرمکدن زیاده
اولور حکایت بر شاعر احسان امیدیله معن زایده نك قپوسنه کلدی بر قاچ کون بکلدی
دخوله مجال بولمدی معنك باغچوانندن رجا ایلدی چونکه معن باغچه سنه کلوب صو
کنارینه اوتوره بنی آکاه ایله وقتا که اول وقت ایرشدی باغچوان شاعری آکاه ایلدی شاعر

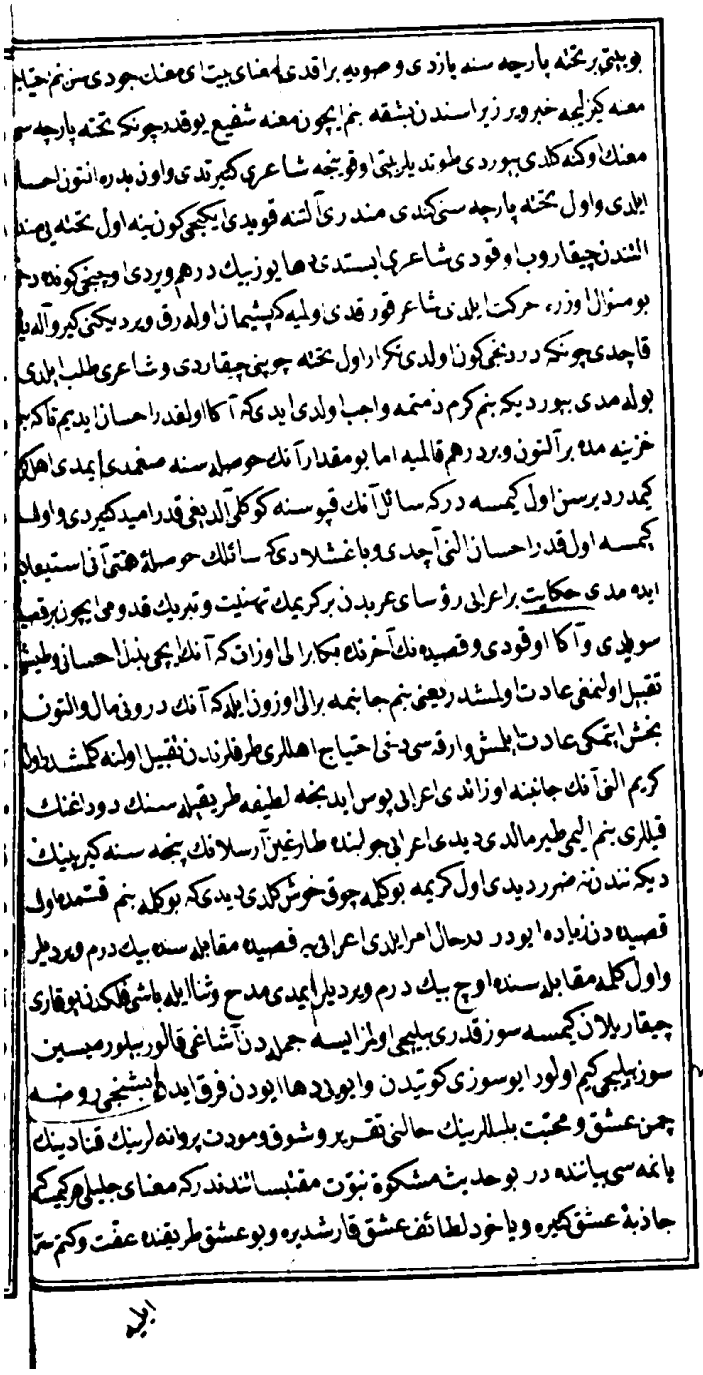

ایلیه وفات ایلدکده شهید اولور عفت وکتم سرّ آنك ایچون شرطدرکه میل طبعی وهوای
نفس امّاره ایله قاریشق اولورسه ووصول قپوسنه اول وسائط ایله توسل طلب
اولنور واظهار ایدیلورسه نفس حیوانی شهواتی قبیلندن اولور روح انسانی فضیلتلرندن
اولماز ایمدی اول عشقکه آدمه خاص منقبتدر نره ده اولور ایسه عفت وکتم اسرار لازملرندندر
بر عشقکه طبیعتك استکی ونفس امّاره بالسوئك هواسیدر سباع خاصیتی وبهائم
طبیعتیدر حکایت عاقل ایکی کشی بیننده عشق سوزی جریان ایدر ایدی بریسی دیدی که
عشقك فائده سی دائما بلا ومشقتدر وعشقه مبتلا اولان هر وقت محنت چکر وبلایه
مبتلا اولور دیکری دیدی سکوت ایله بکز بیورکه سن جنك وجدالدن صکره صلح ومسالمت
کورمه مشسین وآیریلقدن صکره وصلت چاشنیسنی طاتمه مشسین عالمده صاف دل
عاشقلردن لطیف هیچ کیمسه یوقدر وبو عشق اندیشه سندن اوزاق آغر جانلی کیمسه دن
ثقیل کیمسه اوله مازایمدی کشینك کوکلنك کوزللکی عشق شاهدینك ضیاسیله در نه وقت
کوکلی جمیل اولمیان جماله میل ایدر اکر بو قاعده یه دلیل طلب ایدر ایسه جاهل دلیلم جنس هم
جنسنه میل ایدر حکایت بر وقت صدّیق اکبر رضی الله تعالی عنه کندی خلافتی ایامنده
مدینهٔ منوّره نك سوقاقلرینی طولاشیر ایدی وخانه خانه قپولری کزر ایدی آنسزین بر خانه یه
کلدی وآغلامق سسی ایشتدی که بر قادین بر بیت اوقور ایدی وکوزندن قیزغین یاشلر دوکر ایدی
مضمون بیت بو ایدی که ای جوان سنك طلعت وجمالك کوزللکده ماهدن زیاده آی طلعتنك
قارشوسنده کونش چیرکین قالور اولوقتدنبرو که دایه م آغزیمه سود قویدی سنك قرمزی
دوداغنك تذکاری اوزرینه قان ایچمکده یم بو بیتی استماعدن صدیق رضی الله تعالی عنهك
مبارك کوکلنده تأثیر واقع اولدی قپویی دق ایلدی صاحب بیت طشره کلدی سؤال ایلدی که
آزاد لیمیسك بنده میسین جوابنده بنده دیدی بیوردی بو بیتی کیمك عشق ومحبتنده اوقورسین
وبو صیچاق کوز یاشینی کیمك ایچون دوکرسین جاریه دیدی ای خلیفهٔ رسول الله آنك
روضهٔ منوره سی حرمتنه بنم جزامی عفو ایله خلیفه بیوردی بورادن آدیم قالدیرمام تا که
سنك مرادیکی حاصل ایتمینجه جاریه درونندن بر صغوق آه کتوردی وبنی هاشم جوانلرندن
برینی ذکر ایلدی صدّیق رضی الله تعالی عنه مسجده کیتدی جاریه نك صاحبنی دعوت ایدوب
جاریه یی صاتون آلدی وبهاسنی تمام ویردی وآنی معشوقنه کوندردی ایمدی ای کوکل سنی

مرادك محبوبله كم چفتايده بيلور اول كيمسه نك بشقه سمكه جمله مرادات جهاندن مستغنى
اوله دردايله ايش حاصل اولور واكر سنه يوغيسه فريادايله اوله كه برصاحب دل بوله كلا
حكايت برمغنّيه جاريه زياده كوزل غنا وترنم ايله متصف ايدى ولطيف صدايله معروف
ايدى وبى بدن جمال ونقصانسز حسنه مالك ايدى بوجاريه بركون افندسى حضورنده
ساز چالاروغزل سويلرايدى برنازه يكيت كه اول جاريه يه محبت ايدر وباشنده آنك سوكى
طوتارايدى بنجه نك آلتنده طورمش وعقل قولاغنى آنك صداسنه وبرمش ايدى
آنك شعرلرينى تأمل والحان دلنشيندن تمايل ايدرايدى ايمدى نه موطلى اولدوستك
ديدارندن محروم اولمش عاشقه كه محرومييت ديوارى آرقه سندن معشوقه سنك
كنارينه قولاق طوتمشدر بواشاده آفندسى باشنى منظره دن شاغى ايله
اولديكنى كوردى كندّيانه دعوت ايلدى وكندى ايله برابر صفره يه اوتوردكده هرلحظه
يكيت ايله هرجهتدن خبرسويلشير ايدى وجملهسنى زده آنك ايله جوهرلرايدى يكيت
فراغ خاطر ايله ستون خبرلرده قولاغنى افندسى يه طوتمش وكوزينى جاريه يه ديكمش ايدى
هرنسنه يى اول جاريه غمزه سيله سؤال ايدرايدى يكيت قاشى ايله جواب ويررايدى وهر
نسنه يى كه جاريه طرّه سيله دوكلرايدى يكيت شكرخنده ايله آچارايدى ايمدى دها زياده
نه كوزل اولورا اول ايكى عاشقك دشمنلرى كورلكه بريله موافق اوله رق وصالندن
وعاشقلر يكديكرى كوزوقاشى ايده رك افسونايلكده وبربرينك بوسه ووصالنه بهاله
آرامقده اولدقلرينى كه صحبت اوزادى افندى آنجيلين كه بيلرسين عارض اولان بعض
حاجت ضرورتيله طشره چيقدى واول ايكى آرزومند ومشتاق بر محله براقدى مجلس
خالى اولدعا ايكى جانبدن وصلت داعيلرى توالى ايتمكده ايدى جاريه لسانى آچوب
اول يكيتك مخاطبه سنده بوصدايى ويردى كه اول برخدايوچرنه كه كيزلى وآشكارآنك انس
وجن قولرمدر يمين ايدرم جهاندهٔ هركسدن كه كوردم بنم نزدمده جمله سندن عزيزسك
يكيت بونكله بى بشبد نجه قريا قالدبردى كه اى جانان بنم كوزم وكوكلم سنك منزلكدر
جهانك جمله كوزللرينك حسنى سنك حاصلكدر اكر كوكلم سنك عاشقك دكل ايسه
عجب طاشدرسنك ماثلك اولميان كوكل دكلدر بيكره جاريه ديدى جهانده بويله بيچاره
آرزوايلوم كه بربيمزك بللرينه ال قويه لم وبكديكرينك آغزودوداغندن شكريملم

یکیت دیدی بن دخی بونی آرزو ایدرم امانه ایدهیم الله تعالی بور ربارینده وزقیامتده
دوستلرك دوستلغی دشمنلق ایله ظاهر اولور آنجق پرهیزکار و متقیلرك دوستلغی
زیاده لشور ایسته مم کربارین یوم قیامتده بزم محبتمز بناسنده نقصان کله ودوستلغز
دشمنلغه مبدّل اوله بونی سویلدی و صحبت انکنی براقدی و بوترانه ایله کیتمك یولنی
قالدیردی ای کوکل بو ایکی کونلك عشقی کیروبراق زیرا ایکی کونلك عشقدن مقصود حاصل
اولماز عشقلردن اول عشقی اختیار ایله که یوم حشرده وقرار کوندهٔ آنکله قرار طوته سین
حکایت دانشمند لردن بریسی نقل ایدرکه بروقت وعظ مجلسنده پارایدم ودیکلیلرك
کوکلنه ارادت تخمی اکرایدم بریرکیمسه مجلسك ملازمی ایدی وظیفهٔ ملازمتده
تخلف کوسترمزایدی اتفاقا بر کون آه چکروکوزیاشی دوکرایدی وبرلحظه آهنه فاصله
ویرمزایدی برکون تنها محلده آنی چاغردم وآندن بوآه ووزارك موجبنی سؤال ایلدم دیدکه
بن کوله وجاریه لرصاتون الیروصاتارم آدم ایدم وکنده معیشتمی بویله بیع وشرایدن
قازانورایدم برکون کوچك برکوله صاتون آلدم دوداغی خالص شکر کبی ویوزی نور کی آی کبی
هنوز وایه سی آنك شکر بنهیقا ماسش اوجیوز آلتونه صاتون آلدم واندن تربیه ده چوق سنه
زحمت چکدم چونکه دلبرلك شیوه سی وکوکل طوتیجیلغی وکرندی وشوخلق وعیارلق
چهره سی پارلادی یوسف کبی بازاره کوتوردم وصاتون آلیجیلره آنك شمائل واخلاقنی
یازایلدم ناکاه کوردم که صالحلر قیافتنده برفازین سواری بلکه زینت خانده تصور
کوزك واول محله ایرشدی وکوزاوجیله اول کوله یی کوردی همان کندینی آنك کرندن
آتوب کوله نك یانه کلدی واوتوردی سؤال ایلدی که اسمك ندر وقنغی دیارلی سین
ونده هنرییلیرسین ونه ایش ایچون بوراده قادرسین آندن صکره بکا توجیه خطاب ایدوب
کوله نك ثمنندن سؤال ایلدی دیدم که کرچه حسن وجمالده یکانه اولوندر اما بهاسی
بیك عدد تمام العیار آلتوندر هیچ برشی سویلدی وحاضرلردن کیزلیجه الفی کوله نك
النه کوتوردی وآنك النه برشی براقدی کیندکدن صکره آنی وزن ایلدم یوز آلتون ایدی
ایکنجی واوچنجی کوندخی بو اسلوب اوزره حرکت ایلدی وبو وجهله آلتون کیردی
وکوله یه ویرمش اولدیغی مبلغ اوچیوز درهمه بالغ اولدی کندی کندیمه دیدم بو
کوله نك سرمایه سنی تمام ادا ایلدی کز بورکه آنك بو کوله یه خاطری متعلق اولمشدر

وبنم سویلدیکم مقداری اعطایه قدرتی یوقدر چونکه اول نازنین کیتدی بندخی
طورمقسزین آنك عقبنده قوشدم آنجیلین که خانه سنی بولدم وقتا که کیجه اولدی
قالقدم اول کوله یی نفیس البیسه ایله کیدیردم وکوزل قوقولر ایله معطر ایلدم واول
نازنینك قپوسنه ایرشدیردم قپویی چالدم آچدی وطشره کلدی چونکه بزی کوردی
مبهوت اولدی وانا لله وانا الیه راجعون دیدی سؤال ایلدیکه سزی بورایه کیم
کتوردی وبنم خانه مه کیم یول کوستردی دیدم ابنای ملوکدن بعضیلری بوکوله یی
صاتون آلمق ایستدیلر وکیفیت بیع برشیده قرار بولمدی قورقدم که بو کیجه بوکوله یی
آلمسونلر سکا سپارش ایلیه یم تا که سنك امانتکده راحت اویوسون جوابمده سن دخی
کل برابر اولکز دیدی بنم مهم برضرورتم ظهور ایلدی بوراده طوره مم دیدم وکوله یی
آکا براقدم بن دوندم چونکه خانه مه کلدم قپویی قپادم ودوشکك باشنه اوطوردم
اول اندیشه ده ایدم که آنلرك آره سی بو کیجه نصل کچدی ومصاحبتلری نیه قرار بولدی
ناکاه ایشتدم قپوسی اولدی وکوله سس عقبندن کلدی دتره یور وآغلا یور ایدی
سکا نه اولدی اول نازنینك صحبتنده نه کوردك که بو حال ایله کلیورسین دیدم کوله
دیدی اول نازنین اولدی جانی جانانه تسلیم ایلدی دیدم سبحان الله نصل اولدی دیدی
چونکه سن کیتدك بنی خانه سی ایچروسنه کوتوردی وبنم ایچون طعام احضار ایلدی
یمك ییدم والیمی یقادم بنم ایچون دوشك حاضر ایلدی ومشك وکلاب بنم اوزریمه
صاچدی وبنی یانیردی آندنصکره کلدی پارمغنی بنم یکاغم اوزره قویدی ودیدی
سبحان الله بونقدر کوزللك نه محبوب ومرغوب یوزونه قدر چیر کیندر اول شی که بنم
نفسم طلب ایدیور وآنك هواسنده مضطرب اولیور حالبوکه خدای متعالك عقوبتی
جمله دن شدیدر وآکا کرفتار اولان هرکسدن زیاده بدبختدر بوندنصکره دیدی
انا لله وانا الیه راجعون وبرکره دها پارمغنی بنم یکاغمه قویدی دخی دیدی شاهدم
بو غایت کوزلدر وامل وآرزولرك نهایت دلیلیدر اما عفت والله قورقوسی آندن
دها کوزلدر وموعود ثواب الهی آنلرك جمله سنه کوزللکده فائقدر بویله سویله دکدن
صکره دوشدی چونکه آنی قیمیلداتدم اولمش وحیات جاودانیه قاوشمش ایدی
اول پیر دیدی ایمدی بنم هپ آغلامم اول نازنینك تخطری اوزرینه در اصلا آنك

عفت

عفت وظافت ولطف ظرافتنی خاطردن چیقارمام واول نازنینك حسن شمائل ولطیف
طور وحرکاتی بنم نظرم اوکدن هیچ کیتمیور صاغ اولدیغم مدتجه آنك یولنه کتمك ایستم
وبو حال ایله اولك مراد ایدرم ایمدی دوست چونکه جمیع عالمدن کوزلکله برابر جهاندن
کیدی آنله فراقدن نطولایی جلادن زیاده آغلاسم کرکدر شمدی کوکلم قانی صاری
چهره مدن طیراغه دوکیلور چونکه طیراغه کیدرم بوکونه قاندن آغلامق ایستم
حکایت سلالهٔ کرامدن سلیل نامنده برذات عرب قبیله لرندهٔ کمال ادب ایله مشهور
ایدی وارسلان نظراورماننده وبهادرلرمعرکه سنده ضعف وکوشکلکدن اوزاق ایدی
وکوکلنده برقیزك محبت غمنی وباشنده آنك عشق وسوداسنی طوتاروبیچه سنه آنله
اشتیاقنی چکرایدی آخرالامر مطلوبنه نائل اولدی بویچه عشق کوتکی بیبوب محبوبه سنه
جانانی کوردکده بزم وصالدیرینی یصیتمامش ووصلت بارداغندن برجرعه دن زیاده
طاتمامش ایدی کا اول عزیمت ظاهر اولدی که اوتوردیغی منزلندن غیری یرده مقام
طوته ویکی برمنزله آرام ایلیه اول ماه پیکری محفه یه اوتوردی ومحفه یی اول
یولده کوکلی ایستدی سوردی برقوناق محلی مسافه قطع ایلدکده برخوش موقع ودلکش
منزله ایرشدی نزول ایلدی ومحفه یی اشاغی ایندردی ناکاه کوردی که برجانبدن اوتوز
سواری آشکار اولدیلرهمان قالقوب سلاحنی یاغلادی وآت کرینه اوتوردی چونکه آنلر
یاقلاشدیلر بلدی که کندینك دشمنلریدر آنلرك مقابله ومقاتله سنه مشغول اولدی
وآنلردن چوغنی اولدیردی اما مؤثر یاره لر آلدی عموجه سنك قوی محبوبه سنك یانه کلدی
دیدی ای جانانم بکا دشمندن اولدیرلك خبری کلدی اوتورکه برکره دها سنی کورم حسرت
نظریله کورسون سنك قاتنی دوکمك ایستدم تاکه بنم قانمی دوکدکلرندهٔ سنك دوداغندن
بشقه کیمسه مراد المیه لبونك اوزرینه محبوبه سوردی الله بیمن ایدرم اکرسن بنم قانمی
دوکمزایسه لك بن کندی قانمی دوکه جکم وسنك قانك ایله قارشدیرجغم امابو اعلادرکه
سن آل چابوقلغی کوسترمسین وبو عقدی کندی کوکلندن چوزمسین سلیل قالقدی بو
ترانه یه باشلادی ای بونا همواربرخك درستاولیان کوره شدن نیافکه بنم ارقه مدن
زده ده طیراغه کیردی اول جانانکه بنم نقد حیاتم آنك اوزنده در بوکون کندی الله اولدرمك
ایستدم ایمدی اول بوغازکه سلیل آنی بیچه زرهندن رشك ایدردی وحسمائل باغنه

غیرتندن کوزیاشی دوکرایدی برقیلیچ حواله ایلدی واول جهان پارلاد یجی شمعه دن برلحظه ده
سوندوری ونور طپراغه بولاشمش یوزینی اول محبوبه سنك قاشنه سوردی واول قومزی
یوزایله برکزه دها یوزینی قره کونلی اشقیا اوزرینه چویردی وبرقاچ وجودك دها باشنی
قوپاردی ونهایة الامر باش یره قویدی بووقعه دن نسلیلك قومی خبرآلدیلر اثواب
یرتارق صاچلرینی یولدرق قوشدیلر وهرایکی مقتول قبیله نك مزارلغنه کوتوردیلر ایکیسو
دخی برقبره براقدیلر یعنی هرایکی معشوقی برآلتنه عزت ایله براقدیلر تاکه روزجزاده ذلیل
وغصه لوقا لقیه لر طپراق التنده بردوشکده آنلره براید یلر تاکه برلکده شادان یاشه لر
وبرابرجه قالقه لر حکایت برجوانکه کمال ادب ایله متصف بدی اشترلقبیله ملقب ایدی
قبیله نك اولولرندن برینك جیدا نامنده برکوزل قزینه عاشق اولدی آنلرك بینلرنده محبت
رابطه سی واتحاد قاعده سی مستحکم اولدی بوسترى اوزاق وبقیند نکتم ایدرلرایدی
وآنك اخفاسنده قدرتلری مقدار نجه چالیشورلرایدی اما اول حکمتك حکیمی که دیعشلرك
عشق وسوزوکه سویلك ممکن دکل وایکیسوزپرده ایله کیزله مك دخی ممکن دکل عاقبت آنلرك
اسراری فاش اولدی وسرلری حفظ نشیمندن بروزا نجمنه دوشدی وقوملری آرسنه
جنکلر براقدی ونیجه قانلر دوکلدی جیدانك قومی توطن چادرینی اول یاردن قالدیردیلر
وبشقه دیاردہ اقامت یوکتی یوکلندیلر چونکه شدائد فراقا وزادی واشتیاق آرزولری تزاید
ایدرا اولدی برکون اشترکندی دوستلرندن برینه دیدی هیچ ممکن اولورمکه بنم ایله برابر
کله سین وبکا چیدانك زیارتنده معاونت ایلیه سین چونکه جانم آنك آرزوسنده دوشمش
کلدی وکوندوزم آنك مفارقتنده کجمه یه ایرشدی اول کجمه سمعا وطاعة هرنه امر
ایدرایسه ای کولدیم وهرنه بیورایسه ك قوشارم دیدی هرایکیسو قالقدیلر وبول لوازمنی
دوزدیلر برکون برکجمه وبرکون دها کیتدیلر کجمه اولدی اول دیاره واصل اولدیلر برطاغك
ایچنه بولندیغی اول قومه یقین محله نزول ایلدیلر وراحله یی یاتیردیلر اشترا اول دوستنه دیدی
قالق شوضایع اولان دوه یی تحرى ایدرك بو قبیله یه اوغرا وهیچ کیمسه یه بنم نامم سویله
آنجق اول جاریه یه سویله که قویونلرك چوبانی وکیزلی سرلرك محرمی اولدرینم سلامی آنکا
ایریشدیروآندن جیدانك حالنی تحقیق ایله ویرنم نازل اولدیغم محلی نشان ویراول دوست
دیرکه بن قالقدم اول قبیله نك ایچینه کیردم ابتدا قارشومه کلان اول جاریه اولدی اشترك

سلامنی سویلدم وجیدانك حالنی سؤال ایلدم دیدیکه قوجه سی جیدایی صیقی طوتمشدر
ومحافظه سنده هرنه ممکن ایسه یاپمشدر اما سزك موعدکز اول آغاچلردرکه فلان
پشته درکرکدرکه یتسونمازی وقتنده اوراده اوله سکز بن چابوق دوندم واشتره یوخبری
یتیشدیردم هرایکیمز قالقدق آهسته آهسته راحله یی چکدك تا اول وقتده وعد محلنه
ایرشدك اوراده انتظارده اولدق کریه وآه ایله یارك یولنده اوتورمش ایدك آنسزین
یولدن حلی آوازی وخلخال صداسی کلدی خبر ویرر ایدیکه قالقیکز اول آیك اون دردی
کلدی اشتریرندن صچرادی واستقبال ایلدی وسلام ایدوب ال اوپدی بن یوزیمی
آنلردن چویردم ودیکر جانبه قاچدم بنی چاغردیلر کیرو کل بینمزده لایق اولمیان برشی یوقدر
ودیل اوجیله کفت وکودن بشقه برشی اولماز دیدیلر بن کیرو دوندم هرایکیسی اوتوردیلر
کچمش وکله جکدن بربریله سوزلشدیلر صوکنده اشتر دیدیکه بو کیجه امید ایدرم بنم ایله
اولورسین وبنم چهرهٔ امیدمی مفارقت طرناغیله طرمه الامزسین جیدا دیدی یوق والله بو
دیدیکك هیچ بردرلو میسر دکلدر وبنم اوزریمه بو تکلیف ایلدیکك ایشدن مشکل هیچ برایش
یوقدر ایسترمیسین که اول کچن جسیم وقعه لر عودت ایلسون وزمانك اکری دونشی شدائد
وآلام قپولرینی بنم اوزریمه یکیدن آچسون اشتر دیدی لا والله سنی براقام وسنك اتککدن
الیمی چکمام هرنه کلور ایسه سویله کلسون وهرنه یاپار ایسه سویله یاپسون جیدا دیدی بو سنه
دوستك قادرمیدرکه بنم سویلدیکم ایشلری ایفا ایلیه همان بن قالقدم هرنه سویلر ایسه
اویلجه یاپارم وکندی پایمه بیك کره بو امرکزدن طولایی تشکر ایدرم هرنه قدر بو اوغورده
جانم بیله فدا اولسه دیدم جیدا کندی البیسه سنی چیقاردی بونلری کی وسنك البیسه کی
بکا ویر قالق کیدوب بنم چادریمه کیرو یرده نك آرقه سنده اوتور بنم قوجه م کله جکدر وبر
بلرداق سود کتیره جکدر وبو سنك ایچه جککدر آل دیه جکدر سن آلمقده تعجیل ایله براز
نازکوستر اول سودی یاسنك النه ویره جکدر یاخود یره قویه جقدر وکندیسی کیدوب
تا ایرتسی صباحه قدر کلمیه جکدر دیدی بن هرنه سویلدی ایسه اویلجه یاپدم چونکه آنك زوجی
سود کتیردی بن ابتدادن نازکوستردم ایستدیکه براوزرینه براقه وبن ایستدم که آنك
الندن آله یم الم قدحه کلدی قدح دورلدی سود دوکلدی غضبه کلدی ودیدی بو
هروقت بنم ایله عنادا بلرهمان الینی اوزادوب خانه دن کیك دریسندن اوموز باشنده

قو برق صوقنه قدر کسیلمش وشدت وجلادت ایله بوکلمش قانلی وقیورقلقده
بیلانك مثل اوزوللقده آژدرك شبیهی صفتی ایسه بیلانك وصفی بیلمایدی وآنلماز
تصوری تعریفان ایدی قالدیردی وبنم ارقمی طاووك قوینکی چیلاقلایدی وجنك کون
طاو ولجیسی کبی بربری آردنجه ضربه لری وموسیقی نغراتی مثالو توالی ایدیردی بنم ایچون
فریاد وفغاندن هرسی بوغیدی چونکه قورقارایدم که بنم صدامی بیلیر وصبره طاقم دوق
یوق ایدی دوشونوردایدم که بنم تنم اوزرنده پوستم بیرتیلیور اویله اولوردم که قالقه یم خپخپ
ایله آنك بوغازینی کسه یم وفانتی دوکه یم بنه دیرایدم بو صورتده فنه آیا قلانوروفتنه یی
اونوردقق هیچ کمسه نك السندن کلمز. صبرایلدم تاکه آنك والده سی وهمشیره سی دویدیلر وبنی
آنك السندن چکدیلر وآنی طشره چیقاردیلر برساعت کچمدی که چیدانك والده سی کلدی اویله
ظن ایلدکه بن چیدانم آغلامغه باشلادم فاله وفریاد ایلدم وخرقه می باشمه قالدیروب
ارقه می آکارانه ایلدم دیدی ای قزم اللهدن قورق برایشکه زوجنك طبیعتنك خلافیدر
شروع ایله زیرا قوجه نك برقیلی بیك اشتردن دها ایدر تحقیق اول اشترکیم اولورکه سن
آنك ایچون محبت چکه سین ویویله آجی شربتلر طاته سین قالقدی وسنك قیزقوندا شکی
بوللاسم کرك تاکه بوکیجه سکا موافقت وسرداش اوله دیوب چیدانك والده سی کیندی بنم شتاب
صکره چیدانك قیزقوندا شی کلدی آغلادی وبنی ضرب ایلیه نه بددعا ایلدی آکا سوز
سویلدم بنم یانمده یاندی وقناکه قرارایلدی الیمی اوزادوب آنك آغزینی محکم قپادم ودیدم که
سنك قیزقوندا شك اشترایله برابر دروبن آنك برینه بوجمله محنتلری چکدم وبویله
کیزلی طوت بوخسه هم سزهم بن دسوای اولورز دیدم اینانمایه اورکدی ووحشت
ایلدی وبرازصکره اول وحشت موانسته مبدل اولدی تاصباحه قدر بوقصه یی سویلر
وکولرایدی چونکه صباح اولدی چیدانکلدی وبزی کوردی قورقدی وسکاحیف اولسون
سنك یاستنه بوکیمدر دیدی سنك همشیره نك وخیرخواهکدر دیدم بونصل بورایه
دوشدی دیدی بونی کندیسندن سؤال ایله که وقت طارد ردیدم وکندی البسه می
کیدم اشترینیشدم وهرایکمز سوار اولدق ویولده کلدیکمز اثناده بوقصه یی آنکله سویلشیر
ایدك بنم ارقه می آچدی وقچی پاره لرینی کوردی وچوق عذرلر دیلدی ودیدیکه بشلاردن
دوست محنت کوتی ایچون اولق لازمدر بوخسه راحت کوتده دوست آزدکدن صکره کوکل

برکون غمه مبتلا اولور ایسه ك چونکه غمنی چکیجی بر دوستك اولور غم یوقدر محنت کونی ایچون
دوست لازمدر یوخسه راحت کونی ایچون دوست اکسیك اولماز حکایت بر وقت خلفاء
عباسیه دن هرون رشید کوفه یه کلدی آنك وزیری اسیر پازارینه واردی بر کوله یی عرض
ایلدیلر که غنا و ترنم ایلدیکی وقتده هوادن قوشی ایندیرر ایدی آنك خبری رشیده ایرشدی
بیوردی اول کوله یی صاتون الدیلر وقتا که کوفه دن عزم رحلت ایلدیلر اولکی کونده ایشتدیلر
کوله آغلایور و تغنی ایدرك سویلیور که اول کیمسه که یارك مهجورلغیله بنم قانمی کناهسز
اوله رق دوکر بو ایودر که بنم کبی محذوب الحالك قاتندن وازکچه بن که بر کونلك آیریلقدن بویله
الدن کیدم وای بنم حالمه اکر آی و سنه کچر ایسه بو خبر دخی رشیده یتیشدی اول کوله یی
احضار بیوردی و آنك حالندن استفسار ایلدی بیلدی که کوفه ده بر یسنك عشقنه مبتلادر
مرحمت ایدوب آنی آزاد ایلدی وزیر دیدی یازیق اولور که بویله کوزل سسلی کوله یی آزاد ایده لر
رشید دیدی یازیق اولور که بویله بلند پرواز بر کسه یی کوله اوله رق طوته لر ای آدم که سنك
شاهلق دولتنه آرزوك واردر و قوللر آزاد ایلمکه قدرتك واردر بنده عشق اولان قولی
آزاد ایله زیرا اول کوکلی قاپیلمشه عشق بنده لکی کافیدر حکایت بر کوزل یوزلی محبوب که بیك
قدر عالم آنك عشق و سوداسندن مجنون ایدی و هر لحظه آنك محله و جانبنه کلان
کیدن سودالیلردن بیك غوغا و منازعه اولور ایدی آنك کوزللك زمانی کچدی و چرکینلك
نوبتی طام و قپودن کیردی عاشقلر انبساط دوشکلرینی دوبردیلر و اختلاط ایاغنی چکدیلر
اول عاشقلردن برینه دیدم بو محبوب همان اودر که کچن سنه ایدی کوز قاش یرنده آغز
و دوداق اولکی قرارده قد و قامتی ایسه اولکیدن دها یوکسك و وجودی دهانندرست
بونه رذالت و حیاسزلق و وفاسزلق و حرمتسزلکدر که صحبت اتکنی آندن طوپلایه سین
و ارادت ایاغنی آندن چکه سین دیدی هیهات نه سویلیورسین اول شی که بنم کوکلمی کوتوردی
عقلمی قاپدی بر روح ایدی که تناسب اعضا و نعومت بدن و لطافت جلد و ملایمت
آوازده ظاهر اولمش ایدی چون اول روح بو قالبدن مفارقت ایلدی اولمش قالب ایله
نصل عشق اویاندیریرم وصولمش کل اوزرنده نه نغمه سویلیه بیلیرم ایمدی کل کیتدی
باغدن دیکن و چورچوب نه ایشیمه کلیر بر مملکتده که پادشاه یوقدر اکشی چهره لی
عسس نه ایشیمه کلور محبوبلر قفصه و حسن و کوزللك طوطی یه مشابهدر چونکه

طوطی اوچدی قفصی نه ایدیم حکایت کوکل ایلیجی بر محبوبکه آنك رونق و جمالی کیتمش
ایدی و صقال قراکلغی آنك چهره سنی طوتمش ایدی طالبلری کندی صحبتندن صبر طوتیجی
کوردی و عاشقلری کندی مصاحبتندن نفرت ایدیجی بولدی بونك سببنی یکاق
و چکه سی اوزره پیدا اولمش برقاچ قیلدن عبارت آکلادی و بو اندامسز طوزاقدن آنلرك
کوکللری اورکمشدر دیدی بر حجام کتورتدی دیدی که بو کونلرده دوستسز نقدن صقیلمشم
و طالبسزلکدن فغان کلمشم کل بو پرده لری قالدیر و بو طوزاغی بر برندن تفریق ایله
حجام ایسه مرد ظریف اولوب لطیف طبیعتلی ایدی و ستره یی سورر و بو قطعه یی اوقور
ایدی چونکه کوزللك نوبتی زائل اولدی اول ایودرکه عشوه و ناز ایچون یکاق یری ایله چکك
طراش ایلمیه سین یکاق تخته سی طراش اولان قیللردن بر دورپی اولدی چوق ایودرکه کوکل
صحیفه سنی طرمالتمیه سین حکایت بر عاشق محبوبك حیرتندن کوکلی طار اولمش ایدی
و رقیبك وحشتندن ایاغی طاشده یعنی مضطرب ایدی ایستر ایدی که بر وقت اولوب اول
ساده یوزلی صقال کیره و کوزللك ظنی باشندن قالقه تا که بی پروا آنك خدمتنده اوله
و بی تکلیف آنك صحبتندن راحت اوطوره چونکه اول وقت کلوب صقال کیروب تازه لك
کوزللکی کیتدی و نهایته ایرشدی اول عاشق دخی سائرلری کبی آنك وصلتی تمناسندن
فارغ اولدی و کوزینی اول محبوبك تماشاسندن قپادی اول عاشقه دیدیلرکه بو معامله
سویلدیکك سوزه مخالفدر جوابنده دیدی بن نه بیلیرم که بو صید بر حوی ایله قاچه جقدر
و بو قید بر قیل ایله قیریله جقدر ایمدی لغت کتابنده اوقومیشم که لغت پرداز عالم نزدنده
صقال قناتدر لکن اول قنات ایله ایولك و کوزللك قوشی عدم یووه سنه اوچلر ایمدی
سنك حسنك رونقی کیتمشدر ای چوجق قوری فداندن تازه لك بکلمه سنك یکاق قیللرك
سیاهلقله هجوم ایدیور جمال ظننی کوکلکدن بیقه برقاچ قیل سنك یکاقلرندن ظاهر
اوله رق سنی پیرلر صره سنده برابر ایلمشدر حکایت بر فقیر آدم جفاکار بر محبوبك عشقنه
کرفتار اولمش ایدی آنك یول اوجنه قوشار ایدی و کوز یاشی دوکر ایدی و آندن چشم
مرحمتله هیچ بر نکاه کورمز ایدی اول عاشقه دیدیلر سنك معشوقك دائما سرخوشلر
ایله هم بزم الفتدر و مستانه لر ایله بر خانه ده یاتوب قالقار درویشلر ایله دوستلغی
یوقدر و آنك اعتقادی جمله کراماتی انکاردن بشقه بر شی دکلدر آنك طالبی آنك کبی اولملی

ومصاحبو

ومصاحبی بولندیغی حالده وزره بولنملیدر آندن ایو هیچ اوله مازکه انکله آندن طوپلانه بیلسون
وکندی ایشنی ومنفعتنه باقه سین فقیر درویش چونکه بو نصیحتی دیکدی کوندی ودیدی
جانم اندن بکا نصیب عشق دیدیر غصه لی اولمام اگر بشقه سی دخی آندن حسن بحمل
کوستررایسه اول محبوب جمال وکوزللك کلستانیدیر عجب کلدرکه آندن دیکن طوپلایوب بکا
بولور کل ایستیان کلدوشیر حکایت برکوزل یوزلی نی ارادت کمندی درویش خلقه سنه
چکدی ومرکز نقطه سی کبی صوفیلر آره سنده قرارایلدی بر منك بکا غی طالب خدا اولان
درویشلرك قبله سی اولدی خدادن یوزلرینی آکاوندیردیلر فوطه پوشان اول شکرکفتار
اوزرینه سینکلرك شکره هجومی کبی غلوایلدیلر هردرویش اول محبوب یالکزکندی بسنك
اولمسنی ایستدی وکندینی آنك قبولی ایچون تزیین ایلدی قاکه عاقبت بوکشاکشده آنلرك
بینلرینه مخالفت دوشدی غوغا قالقدی ایمدی محبوبه دوستلردن بریلیده وکشمکش
بعید دکلدر هربری یالکز کوزل برمحبوب ایچون دم اوردقلری وقتده کعبه نی طواف ایدیجك
شوق وخیزلی آدیم آتارلرایسه بری دیکرینك بریخی طوتوب رق یکدیکرینه یازاورلرصع هذا
نکیه دك شیخی دخی بوکچه دن کلاه طوقارایدی واول عواده هروقت کندیسنه شاهدلك
ایدرایدی اول چوجغی طلب ایلدی ونصیحت لسانی آچدیکه ای فرزندارجمند وکوکل
باغلایجی جوان هرکس ایله سودشکر کبی قاریشمه وهرناکسك آلدادیجی ایپیله آسیلمه سن
خداکوسترمیجی رآینه سین یازیق اولورکه هرادنی وارزله یوزآچه سینی ایمدی هروقت
اغیارك النه دیرکین ویرمه خلوت حاصه کعامه یه انجازت ویرمه سنك یوزك صاف
ومصفی رآینه در آینه مصیقلکی ژنکاره مقابل ایلمه چونکه اول شیرین چوچق بونصیحتی
دیکلدی آکا آجی کلدی یوزینی کشیدوب قالقدی ویرسانه ایله نکیه دن طشره چیقدی
ویرقاچ کون کلدی شیخ ومریدیان آنك مفارقتی غمندن جانه کلدیلر وآنك الم مهاجرتندن
فغانه کلدیلر ومژه الماسیله عجز واضطرار جوهرینی دلدیلر واحتیاج لسانیله واعتذار دلیله
سویلدیلر کبیر وکل سنك اوزرینه هیچ کیمسه نك حکمی اولمازای چوچق کیمك ایله ایسه
ایسه لك اوتورو هرکیمدن ایسترایسه لك کچ هرنقدرعقل آلدیجی ودین خصمی ایسه که
بنه کلکه قبرلشی کوکله راحت ویرمیسین بویرکه بولا ومحبتی کورسین بزم ایله دیکرلرینك
طفیلی اولدرقا وطورسین اول جوان درویشلرك اعتذارینی استماع بیوردی وسرت

خویلیلق شیوه سندن کچدی واول تنها قالمش مهجور وفراق کورمش خسته لرك صحبتنه
عودت ایلدی درت شید نصکره درت شی جاناندن زیاده خوش کلور تعذیبد نصکره مرحمت
وراحت ایریلقد نصکره وصلت ومخالفتد نصکره اتفاق ومنازعه د نصکره مصالحه
وتوبیخ وعتابد نصکره رضا وموافقتدر التنجی روضه ملاطفه لر نسیملرینك ومطایبه لر
روزکارینك اسملری که غنچه دوداقلری کولدیرر وکوکل چیچکلرینی آچدیرر حضرت فخر
رسالت صلی الله تعالی علیه وسلمدن روایت اولندی بیورمشدر که مؤمن اولان لطیفه
ایدیجی وطاتلی سوزلی اولور منافق اولان اکشی یوزلی وکوتو خویلی اولور وامیر المؤمنین
علی کرم الله وجهه بیورمشدر که هیچ بأس یوقدر اکر برکسه کوتی خویلیلق حدندن واکشی
یوزلیلك دائره سندن خارج اولنجیه قدر لطیفه سویلر ایسه رسول الله صلی الله علیه
وسلم بر عجوزه یه بیوردی که عجوزه لر جنته کیره مزلر بو عجوزه آغلامغه باشلادی حضرت
پیغمبر بیوردیکه الله تعالی عجوزه لری جوان ایلرونه قدر کوزل ایدیسه لر آندن کوزل ایلیه رك
حشر ایلر صکره جنته داخل ایدر وانصاردن بریسنك زوجه سنه بیوردیلر که زوجکدن
سؤال ایله که آنك کوزینه بیاضلق دوشمشدر اول قادین تمام سرعت واضطراب ایله زوجنك
یاننه کیتدی قوجه سی آندن سبب اضطرابنی صوردی حضرتك بیوردیغی سوزی آکلاتدی
زوجی دیدی حضرت طوغری سویلدی بنم کوزمده بیاضلق هم سیاهلق واردر اما
چرکینلك یوقدر بلکه کوز بیاضلغیدر اکر مقبل برکسه لطیفه ایلر ایسه آنی تعییب ایلمه
چونکه اول عقل ودین قاعده سنده مباح اولان برایشدر کوکل آیینه اولمغله جد مشقتی
اول آیینه یه پاص ویرر بو پاصی کیدرمکه مزاح ولطیفه دن بشقه نه اوله بیلور حکایت
برکون مشهور شاعر اصمعی هرونك مائده سنه حاضر اولمش ایدی پالوده نك ذکرینی
ایلدیلر اصمعی دیدی اعرابیدن چوق کمسه اولور که اصلا پالوده کورمه مشلردر
وایشتمامشلردر هرون دیدی بو دعوایی که ایلدك برشاهد اقامه ایله یوخسه یالانك
راست کله هرون شکار طریقیله قیره چیقدی واصمعی دخی آنکله برابر ایدی کوردیلر که
کندو خالنده بر اعرابی بادیه دن کلدی هرون اصمعی یه دیدی اول اعرابی یی بزم حضورمزه
کتور درحال اصمعی کیدوب امیر المؤمنین سنی دعوت ایدیور اجابت ایله دیدی اعرابی
مومنلره امیر اولورمی دینجه اوت اولور دیدی اعرابی بن آکا ایمان ایلمام دیدی اصمعی آکا

صبر

سب ایلدی ویا ابن الزانیه دیدی اعرابی غضبه کلدی واصمعینك بقه سنی طوتدی وهر طرفه
چکروسوکر ایدی هرون دخی کولر ایدی وآندن صکره هرونك حضورینه کلدی ودیدی
ای امیر المؤمنین بو کمسه بو نجیلین بکا سوء ظن ایدر بنم انتقامی آندن آل بکا سوکمشدر
هرون دیدی ایکی درهم آکا ویر اعرابی دیدی سبحان الله بکا هم سوکدی هم بنم آکا ایکی درهم
ویرمکلکمی لازم کلور هرون اوت بنم حکمم بویله در دیدی اعرابی یوزینی اصمعی یه
دوندردی یا ابن الزانیین حضوردن بیقل کیت وبکا امیر المؤمنین حکمی وجهله درت درهم
ویر دیدی هرون ایسه کولمکدن آرقه سی اوزره دوشدی ایمدی اول اعرابی یی برابر کتوردیلر
چونکه هرونك کوشکنه کلدی واول عظمت وشوکتی کوردی وهرونك مجلسنی مشاهده
ایلدی آنك کوزنده چوق بیوك کورندی حضور هرونه کلدی ودیدی السلام علیك یا الله
هرون دیدی ایسم اول نه سویلیورسین دیدی السلام علیك یا نبی الله دیدیلر یازیق سکا نه
سویلیورسین اول امیر المؤمنین در دیدی السلام علیك یا امیر المؤمنین هرون دیدی وعلیك السلام
ایمدی اول اعرابی یی اوتورتدیلر وسفره چکدیلر وهر شیدن یدیردیلر آخر الامر پالوده کتوردیلر
اصمعی دیدی امید ایدرم پالوده یی بیلمز که ندر هرون دیدی اکر بویله اولورسه سکا بر بدره
ویره یم ایمدی اعرابی النی اوزاده رق بر وجهله یمکه باشلادی که بکز بیور کویا هیچ پالوده یمامش
هرون اول اعرابیدن سؤال ایلدیکه بو نه نسنه در که ییورسین جوابنده دیدی اول خدای تعالی یه
آند ایچرم که سنی خلافتله مکرم ایتمشدر بن بیلمام که نه شیدر اما الله تعالی قرآن کریمده بیورر
﴿ وفاکهة ونخل ورمان ﴾ نخل بزم یانمزده وار در ظن ایدرمکه بو رمانده بونك اوزرینه
بونك اوزرینه اصمعی دیدی ای امیر المؤمنین شمدی ایکی بدره سنك اوزرینه واجب اولدی
زیرا اول اعرابی آنجیلین که پالوده یی بیلمز رمانی دخی بیلمز ایمش هرون بیوردی اصمعی یه ایکی بدره
ویردیلر اول اعرابی یه دخی اولقدر احسان بیوردیلر که زنکین اولدی ایمدی کریم کیمدر
بیلورمیسین اول کمسه در که کلید ومفتاحدن درم خزینه سی آکاه دکلدر جد وهزل
طریقندن هر نه کلور ایسه آنك کرمنه بهانه اولور حکایت خلیفه بر کون قوشلق طعامی
یپر ایدی بر بریان قوزی اوکنه قویدیلر بر اعرابی بادیه دن کلدی آنی سفره یه دعوت ایلدی
وتمام حرص ایله یمکه قویولدی خلیفه دیدی نه اولدی که آنجیلین بو قوزی یی بر برندن
تفریق ایدرسین ورغبت ایله یپرسین که کویا آنك پدری سکا طوس اوروب سوسمشدر

اعزاید یدی تحقیق بودکلدر اما سن شفقت کوزیله آنجیلین اول قوزی یه باقارسین ویرتمه
ویمکدن اورکلك ایدرسین که کویا آنك والده سی سکا سود ویرمشدر رضا جی کندیها لی
اوزرینه اولکونه مرحمت وشفقتلیدرکه جمله شیئی اوزره شفقت کوزیله نظر ایدر مثلا آنك
قیون وقوزیسنه آزه جق ضرر کلورایسه آنلره فدا ایدر آفاسنی وعزیز اوغلنی ایمدی اکر سنك
مال سنك اوکچه سفره اوزرینه اینمك وقوری پاتر قوریسنه اکر برکون آنك مسافری اولورایسه
اکر یورستم طاشندن آنك دیشنه یوزضرر ایرایسه لك دها اولدرآندن که سنك دیشندن آنك
اتمکه ضرر دوشه دخی سنك الکدن یاندن وآرقه سی اوزره یوزنجه یرایسه سنك آنك
پرماندن قارنکدن دوپورمقلغکدن ایودر ﴿مطایبه﴾ بهلوله دیدیلر بصره دیوانه لرینی
تعداد ایله دیدیکه آنلرصایلمزدرجه سنده زیاده در اکرصورارایسه کز عاقللری صایه یم که
آنلرپرقاچ عدد دن زیاده دکلدر ایمدی هرکمسه یه که عاقل کوررسین آنك دیوانه لك عرضه
سنده نقد وقتی اولورکه بوسبیله حادثات کونشلرندن دیوانه لك سایه سنده شادمان
یشار ﴿مطایبه﴾ برفاضل کمسه کندی دوستلرندن برینه مکتوب یازارایدی برشخص
آنك یانده اولورمش ایدی کوزیك وجیله آنك یازدقلرینی اوقورایدی اول فاضل
اوزرینه کوج کلدی یازدیکای دوست اکرنم یانمه برخرسن یزه ونك اوتومش اوایدی وبنم
یازدقلریمی اوقومیدی جمله اسراریمی سکا یازارایدم اول شخص دیدی واللهای مولا کابرسنك
مکتوبکی اوقومدم ومطالعه ایلدم فاضل دیدیکه نجاهل یومعلومانکه سن بلورسین دن سوبلورسین
ایمدی هراول کمسه که خرسز لقله برکشیك سرینه مطلع اولا آنی خرسز چاغرمق لایقدر
اکراول یاپدیغمایشی اوزرینه اجرت ایستر ایسه بویله رکه آنك فامنی یزه ونك قویه سین
حکایت برسرخوش خانه سنده نطشره کلدی واشای راهده دوشدی وقی ایلدی وکندی
دوداق وآغزینی کیرلندی برکوپك کلیورایدی آنلری یالامغه باشلادی سرخوش ظن ایلدیکه
اول کوپك آدمدرآنی تمیزلدیبوده دعا ایلدی که خدای متعال سنك اوغلرینی سکا خدمت
ایدنلردن ایلیه بوندن صکره کوپك یاغنی قالدیردی وآنك بوزینه ایشه دی سرخوش
بلرك الله ای افندم صیحاق صوبی کیردك تاکه بنم بوزیمی یقایه سین دیدی ایمدی شراب ایچوب
چونکه کندیسنه قوصه بغدن بیغنی بولاشدیرمغی جائزکورن کمسه بوحالت مستکره
قبولنه بناءً کوپك اکرمثانه سندن صیحاق صوایریغنی کتوروب آنك مرداریغنی یقاسه لایقدر

مطایبه

٥١

(مطایبه) قاضی بغداد جمعه مسجدینه عزیمته پیاده چیقدی بر سرخوش آنك حضورینه
یتیشدی و آنی طانیدی و دیدی الله سنی عزیز ایلسون ای قاضی لایق اولمازکه پیاده کیده سین
اولوقت زوجه سنك طلاقنه آند ایچدی که قاضی یی کندی بوینینه بندره قاضی دیدی ای
ملعون اوکمه کل چونکه اول سرخوشك بوینینه سوار اولدی سرخوش یوزینی چویروب باقدی
تیزمی یوخسه آهسته می کیده یم دیدی قاضی حیزلی یواش آره سی اما لازمدرکه اوکمیه سین
وسورجمیه سین و دیوار دیبنه یقین کیده سین تا که کلوب کیدنلرك مزاحمه سندن امین اولهلم
دیدی سرخوش بارك الله ایها القاضی سن سواریلك قاعده سنی ایو بیلیورسین دیدی چونکه
قاضی یی مسجده کوتوردی قاضی بیوردی آنی کوتوروب حبس ایده لر سرخوش دیدی اصلحك الله
ایها القاضی بو معامله سنی پیاده لك زحمتندن قورتاران وسنك زحمتکه تن ویره رك
کندوسنی مرکوبك قیلان و سواریلك عزتیله سنی مسجده ایصال ایلیان کسه یه لایقمیدر
قاضی کولدی و آنی عفو ایلدی ایمدی عرض و ناموس بر قیل کبیدر ای خرده دان ایش بیلیجی
حکیم بر سرخوش عربده قصدیله سنك یولینی طوتار ایسه آکا رفق و ملایمتله ایش ایلیوب
اول قیل کبی اولان عرضی جاهللر ایله اوغراشه رق ایکی پارچه ایلمه (مطایبه) بر چولخه
بر دانشمندك خانه سنده بر امانت براقدی چونکه بر قاچ کون کچدی اول امانته محتاج
اولدی اول دانشمندك حضورینه کیتدی کوردی که کندی خانه سنده تدریس مسندنده
اوتورمش و شاکردلردن بر آلای آنك اوکنده صف باغلامش دیدی ای استاد اول ودیعه یه
احتیاجم واردر دانشمند دیدی بر ساعت اوتور تا که درسدن فارغ اوله یم چولخه اوتوردی
و آنك درس مدتی اوزون سوردی و اول چولخه تعجیل ایدردی دخی اول دانشمندك عادتی
درس تقریری اثناسنده کندی باشنی صاللار ایدی چولخه یه اول فکر کلدی که درس سویلمك
همان باش صاللامقدر دیدی قالق ای استاد بنی کندینك وکیلی ایله تا که سنك مقامنده
بن باشیمی صاللایم سن بنم ودیعه می طشره چیقار بن عجله ایدیورم دانشمند چونکه بونی
ایشتدی کولدی و دیدی شهرك فقیهی جهلا مجلسنده آشکار و کیزلی عملری بیلدیکده
دم اورر جاهل ظن ایدرکه هر صوریلا شیئك جوابی اولدرکه ال ایله اشارت ایده سین
یا خود باش اوینا ده سین (مطایبه) بر اعمی قراکلق کیجه ده النده بر چراق و اوموزنده
بر دستی یولده کیدر ایدی بر فضول کیمسه آکا ایرشدی و دیدی ای جاهل کیجه کوندوز

سنك فنكده بر در و آيدينلق و قونكلق يكساندر بوچراغك فائده سي ندر اعمى كوردى ويدى
بو چراغ كندم ايچون دكلدر سنك كبى عقلسز وقلبى كور لرا يچوندر تا كه بكا يانار ورميه لرو بنم دستمى
قيرميه لر ايمدى جاهلك حالتى جاهلدن ايو كيمسه بيلز اكرچه علمده ابو على سينادن زياده
اولورسه كه اعمى وكور لره طعن ايله اى كور بجلكدن دم اوران كيمسه اول سبيدن كه كور كدر
ايشنه كور بجى اولور (مطلب) عمر وليث كندى عسكرلرندن برينى كوردى برضعيف آت
اوزرينه لوقه زمش اولغدر ضعيف وآريق آتى كه كرنيور آنك تركيبك اصلى كيكلردن بشقه دكلدر
عمر عليه السلام ملك اشكى كبى كيكلر بره كلمش لكن لحم الآن كيكلره بنماش وبعد آخره آنجه لين
لاغر وآريق آتى كه اكر آرا ايسه لك آتده اقدن نشان بوله مازسين باشندن طرفا غنه دك
اكر آنى صويا ايسه لك كيك اوزرنده دريدن غيرى شى بوله مزسين عمر ديدى بنم عسكرلرم
اوزرلرينه لعنت اولسونكه آنلره ويرديكم آلتون وكوشلرى كندى قارينلرينك فرجلرينه صرف ايدلر
سميرتديرو بينكلرى اولان حيوانلرى آچلقدن ارينديرلر اول شخص بونى ايشيدنجه ديدى
واقعه اى اميرا كر دقت نظرينى بنم قارينمك فرجينه حواله ايلسك بنم آتمك اويلوغندن آندهما
ضعيف عدا يلرسين عمر وليث بو سوزدن كولدى واول عسكره برمقدار انعام ايلدى وكيت
هرايكى مركوب وبينكلرينى سميز ايله ديدى ايمدى خداى متعال سكا ايكى دوست ميركوب
وبينك ويردى وجودينى بعضاً فرج زندن وبعضاً آتدن اميستبعض كرم آنى بنك ايله وبعض
كره بونى ما فرج زندن كجه آنى ايله آنى كوندوزبار كرى ايله بوآتى اكر الله چك وفرج زندن
اويلوآتدن (مطلب) رعلوى بغداده برقارى يى كندويه دعوت ايلدى قارى آندن التوك
وكوشطلب ايلدى علوى ديدى آكار اضى دكلسينزكه خاندان نبوتدن برپارچه وخانوادهٔ
ولايتدن برجزء كه مراد نطفه در سكا نزول ايليه قارى ديدى سن بوافساندينى قسم
وكاشان قحبه لرينه سوكله بغداد قحبه لرندن بوآرزو يى آلتون وكوشك غيريله طلب
ايله بناءً عليه آچلغه استد يكك شيئك ايكى قاتينى ويرمينجه طمع ايلمه كه آندن كوكل
مراد ينى الله كوره سين كيسه دن باغى چوز زيرا قحبه خدا ورسول عشقنه ودوستلغنه
شلوار دوكمنى آچمر (مطلب) برجاريه نك آرقه سندن فساد يوليله طوقان مولاسنه
جاريه بوفعلى ترك ايله چونكه شرع نماز دين طوتيجيلرك عندنده جائز دكلدر ديدى مولاسو
ديدى مبوصركه شيخ دين مالك بويله ذوقده بزه رخصت ويردى بونك اوزرينه مسكين

جاریه آنك آلتندن دیدی که خدای تعالی مالکك حکمنده سنی جهنمه آتسون (مطایبه) فاضل غایت
قبیح صورت وکریه هیئتلی ایدی شاعر فرزدق ایله کورشدی فرزدقك بر مرض سببیله یوزی
صارارمش ایدی دیدی سکا نه اولدی که بو درجه یوزك صاراردی فرزدق دیدی چونکه سنی
کوردم کندی کناهلرمدن قورقدم آنك ایچون بنم رنکم صاری اولدی فاضل دیدی بنی کوردیکه
وقتده نیچون کناهلرك خاطره کلدی فرزدق دیدی قورقدم که خدای متعال بکا عقوبت ایلیه
وسنك صورتنه مسخ ایده چونکه سنك چیرکین یوزینی کوردیکی وقتده بنم کوکلم کناهه اصرار
عقدینی فسخ ایلر اول سببدنکه قورقارم کناهك شآمتندن حق تعالی قهر ایدوب سنك کبی
بنی مسخ ایده (مطایبه) هم دخی بو فاضل سویلرکه یولده بر دوست ایله دیکلمش طورر ایدم
وسوز سویلر ایدم بر قاری کلدی بنم برابرمده طوردی بنم یوزیمه نظر ایلر ایدی چونکه آنك
نظر ایتمکلکی حدی تجاوز ایلدی کوله یه دیدم کیت اول قارینك یاننه وسؤال ایله که
نه ایستیور کوله کیدوب کیرو کلدی سویلیور که بنم کوزم بر بیوك کناه ایشلمش ایدی ایستدم که
آکا بر عقوبت وجزا ایلیم آندن هیچ زیاده عقوبت بولمدم که بو چیرکین یوزلی کسه یه نظر
ایلیم دیدی کوزمك ببکك نامهٔ اعمالی کناهدن بیقانمدی هر نقدر ایکی یوز دفعه آغلامقدن
صو طولو ایلدم ایسه ده تا که فردای قیامت آتشدن قورتیلسون ایچون بو کون سنك چیرکین
یوزیکه نظر ایتمکله آکا عذاب وجزا ایلیه یم (مطایبه) جاحظ نقل ایدر کندیمی اصلا
اولقدر جمل کورمدم که بر کون بنی بر قاری طوتدی استاد دوکمه جی دکاننه کوتوردی بکا
ایشته بویله یاب دیدی بن حیرتده قالدم که بو نه اوله سؤال ایلدیکمده اول استاد دیدی
بو قاری بکا بیورمش ایدی که بنم ایچون شیطان صورتی اوزره بر تمثال ایله بن دیدم بیلمام که هانکی
شکل اوزره یاپیلمق لازمدر سنی کتوردی بو شکل اوزره دیو ای کسه عجبلردن عجب یوز
ورنکك واردر کیمسه بویله یوز ورنکده بولنمق ممکن دکل شیطانك صورتنی تصویر ایچون
سنك یوزکدن بشقه سنی نمونه ایلمك ممکن دکلدر (مطایبه) بر شخص بر کون بر چیرکین یوزلی یی
کوردی که کندی کناهلرندن استغفار ایدیور وجهنم آتشندن نجات طلب ایدیور دیدی
ای دوست بو یوز ایله نیچون جهنمه بخیللك ایلیورسین وآنی آتشدن اسیر کیورسین ایمدی سو
چونکه کورمزسین کندی یوزینی اول سببدن هر کس اوزره چیرکیندر سکا دکل اکر بو یوز ایله
سنی آتشه آتارلر ایسه آتشه یازیق اولور سکا دکل (مطایبه) بر چیرکین یوزلی کسه

طبیبك حضورینه کیندی که برغایت چیرکین محلده برچاپانچیقار مشم طبیب چابوق آنك یوزینه
باقدی دیدی بلان سویلرسین ایشته بوسنك یوزکدر کوریورم آنده هیچ چپاز یوقدر ایمدی
چیرکیلکدن ناشیدکه سلطان شرع اذن ویرمز بیلدن آشاغی اعضایی چپلاق ایله سین
چونکه یوزك جمله عضولردن چیرکندر عجبه کلدرکه یوزیکی اورته سین وبشقه برلرینی آچه سین
(مطایبه) برهولدی بر شخص بر قاری طلبکارلق ایلدی اول کسه کندی تعریفنه دیرایدی بن
برآدم هم کخفت وسبکبار لقدن اوزاق وبلالره تحمل ایلکه صبرایدیجی قاری دیدی اکر
سن بلالره صبرایتمکه متحمل اولمایدك بوبورون قرق سنه طاشیمغه مقتدراولهزایدك
ایمدی سنك یولك بورونندن جمله خلق اوزره ثقلت واردر نه وقته دك آنك بونك
جانبنه یوزقویه سین هرلحظه سنك سجده ك طاعت ایچون ذکلدر بلکه بورنیله آغر
یوکلی زه قویمق ایچوندر ﴿مطایبه﴾ برظریف برشخصی کوردی که یوزی اوزره چوق قیل
ظاهر اولمش ایدی دیدی بوقیللری قوپارآنده مقدم که سنك یوزك باش اولورخواجه
هرکون جنبز ایله کندی یکاغندن قیل قوپاروب بولمیه برقاچ کون بوبلجه کچرسه آنك
یوزی قیلدن باش حکمنی طوتار ﴿مطایبه﴾ معاویه وعقیل بن ابی طالب برابراولورمش
ایدیلر معاویه دیدی ای اهل شام هیچ ایشتمش میسکز که الله تعالی اول محلده بورد
(تبت یدا ابی لهب وتب) دیدیلراولت دیدی ابولهب عقیلك عمی وجه سیدر عقیل
دیدی ای اهل شام هیچ ایشتمدیکز می الله تعالانك قولینی اول محلده که بورد (وامرأته
حمالة الحطب) دیدیلراولت دیدی حمالة الحطب معاویه نك عمته سیدر ایمدی
سنه عیب یوقیکی بشقه سنك عیبنی سویلك عقلی باشنده آدمك قاعده سی دکلدر
چونکه اول کسه که سندن وسنك عیبکدن سکوت ایدیبورکندی عیبنه ساکت اولان
کسه دیمکون سویلیه سین ﴿مطایبه﴾ علوی برشخصی ایله جادله اشاسنده دیدی بن
نجه دشمن طوتارسین حالبوکه سن مأمورسین آنك ایله که هرنمازده بنم اوزریمه صلاة
ارسال ایلیه سین ودیه سین اللهم صل علی محمد وعلی آل محمد خصمی دیدی من الطیبین
الطاهرین دخی درم سن بوندن خارجسین ایمدی ای کسه که کندیکی آل نبی دن
صایارسین آنك اوزرینه ذات وصفاتك یاکلکی شاهدی لازمدر چونکه سن
طیبین وطیبات دن دم اورسین سویله زه درطیبین صفتی طیبات علامتی

(مطایبه) بر مدعی کندیسنی علویلر صورتنده دوزمش و عالی نسب دعواسنه قالقمش ایدی
اما آنك دعواسنده صدقدن هیچ آشکار علامت یوق اوموزی اوزره بلوك بلوك
صاچلردن یالان شاهدلری وار ایدی صاحب دل اوزره کچدی درحال صاحب دل یرندن
صچرادی اول مدعی یی باشه اوتورتدی وکندیسی صف نعالده اوتوردی هرنه ایستدیسه
زیاده سیله عطا واحسان ایلدی وآنك کیندیکی وقتده تشییع مسافر ادبنی یرینه کتیردی
اصحابی دیدیلر بز بو شخصی طانیرز آنك نسبی بو ادعا ایلدیکی نسبدن اوزاقدر وآنك
بو بابده دعواسی یالان وافترادر نه آنك پدرنده بو خاندان عالیدن قوقو واردر نه
والده سنده شو نسب سامیدن یوز واردر آنك آنه سی شهر دولاینجی وخانه دیلنجیسی
جرار باباسی ایسه چوملك یاپیجی وایکه جیدر یعنی بریسی رزیللر قبیله سندن بو دیکری
ایپسزلر طاوله سندندر بو سوز اوزرینه صاحب دل دیدی اول نسنه یی که بز ایشلدك
بو خاندان عالی صادقلرینك لایقی دکلدر بلکه یولدن دوشوب یولینی شاشیرمش کمسه لرك
لایقیدر ایمدی هرکس که خاندان عالی نبوتدن نصیب بولدی آکا تعظیم هر سعادتسزك
نصیبی دکلدر خاندان نبوت بو دهرك غریبیدرلر آنلر محبتی یولنده مال وملك ومنصب
صرف ایدر ایسه ك عجب دکلدر (مطایبه) خلیفه بادیه دن بر اعرابی ایله طعام
یپرایدی بو اثناده خلیفه نك نظری آنك لقمه سنه اصابت ایلدی کوزینه بر قیل
کورندی دیدی ای اعرابی اول قیلی کندی لقمه کدن اوزاق ایله اعرابی دیدی اول کمسه نك
مائده سی اوزره که یه بیجینك لقمه سنه اولقدر نظر ایلیه که بر قیلی دخی کوره طعام ایلمك
لایق دکلدر الینی طعامدن کیرو چکدی ویمین ایتدی که آرتق آنك سفره سی اوزره طعام
ریمیه ایمدی مسافر پرور کیمسه اکرام سفره سنی اورته یه قویه اول ایودر که مسافرك
ملاحظه سندن صاقینه وموجب اغبرار اوله جق اوله جق ایشی ایشلمیه یوخسه
اول دکلدر که سفره باشنده هر لقمه سنی کوز اوجیله کوره کوکلی ایله لقمه لرینی تعداد
ایلیه (مطایبه) بر جمعیت اوتورمش وسوزی آدملرك کمال ونقصانلرینه اولاشدیرمش
ایدیلر آنلرك ایچلرندن بریسی دیدی هر کیمك ایکی کوریجی کوزی اولمیه یارم آدمدر
وهر کیمك خانه سنده یاقیشقلی بر کلینی بولنماز یارم آدمدر وهر کیمك سباحت دریا
اوزره وقوفی اولمیه یارم آدمدر بر کور مجلسده حاضر ایدی که کلینی یوق ایدی

وسباحت یعنی یوزمك بیلمز ایدی کندیسی اوزره حایقردی که ای عزیز عجب مقدمه
کوردك وبنی آدملك دائره سندن بخیلین آوزاق آتدك که هنوز بکا یارم آدملك لازمدر
تاکه هیچ آدملك نامی بنم اوزریمه لایق اوله خواجه آنجیلین مردلك پایه سندن
طشره دوشدی طوکقلق وتدبیرسزلکندن وصغوقلغندن که اکر آدیملرندن بیك
فضیلت ایریشور ایسه اول نامردلك حدودینك خارجنه آیاق قویه مز ﴿مطایبه﴾
بهلول هرون الرشیده کلدی وزرادن بریسی دیدی مژده اولسون تحقیق سکا ای بهلول که
امیرالمؤمنین سنی میمونلر وخنزیرلر باشلری اوزره سردار ایلدی بهلول دیدی قولاغنی بکا
ویرو بنم فرمانمی یرینه کتیر که بنم رعایام جمله سندن بریسی سنسین یعنی ای کسه که بکا
اوکوز واشك پادشاهلغیله مژده ویررسین بر رعیت که پادشاهه خاص اوله
سنسین بنم عسکرلریمی خنزیر وآیودن تعداد ایلوسین بو تعداددن ابتداء کلن کیمسه
سنسین ﴿مطایبه﴾ بر زنکین کسه ظالملردن برینك زماننده وفات ایلدی اول
ظالمك وزیری اوزنکینك اوغلنی دعوت ایلدی وسؤال ایلدی که سنك پدرك نه شی
ترك ایلدی جوابنده دیدی مال ومنالدن شونلر بونلر وارثلردن وزیر کبیر ایده الله سبحانه
وبو فقیر وحقیری وزیر کولدی وبیوردیکه متوفی زنکینك میراثنی ایکی یه تقسیم ایلدیلر یارینی
اول اوغلنه براقدی یاریسنی پادشاه ایچون قالدیردی ایمدی ظلمی عادت ایدن وزیر پادشاهك
حقنده بشقه مال یتیمی طایماز عدل بیلیر اکر تماماً آلور ایسه فضیلت بیلیر اکر ایکی قسم
ایلر ایسه ﴿مطایبه﴾ بر ترکه دیدیلر هانکیسنی دها زیاده سورسین بوکونکی غصب
وغارتیمی یوخسه یارین یوم قیامتده جنتمی ترك جوابنده دیدی آنی که بوکون غارته الم آچه یم وهرنه
بولور ایسه م قاپایم یارین قیامتده فرعون ایله آتشه کیره یم ایمدی آنی ایشتدکمی که بر ترك
چونکه جنتك ومفتی ایشتدی دیدی یا واعظ اول جنتده غارت وتاراج یعنی چاپول وارمیدر
واعظ یوق دینجه ترك جهنم اولور اول جنتکه آنده چاپول ایتمکدن ال قیصه اوله دیدی
﴿مطایبه﴾ بر سائل بر خانه نك قپوسنه کلوب برشی ایستدی اوصاحبی ایچرودن
سس ویردی که معذور طوت خانه ده کیلر بونده یوقدر سائل دیدی بن بر پارچه اتمك
ایسترم خانه ده کیلر ایله مباشرت ایستمام چونکه سائل سنك قپونه کلور هرنه وار ایسه
ویر بهانه ایلمه تاکه آنك خاطرینه برشی کلمیه وآنك اوکنده اهل خانه یی ذکر ایلمه ایمدی

مردار طبیعتلی اولان آلچاغك حرمنده انسان کوزندن اتمك کبی فرج کیزلی اولماز آنك
خانه دن اتمك طلب ایتمکلکی آکا بتردر خانه ده کیلردن بشقه شی ایسته مکلکدن
(مطایبه) بر معلمك اوغلی خسته اولوب موته قریب اولدی معلم دیدی غسال کلورك آنی غسل
ایلیه دیدیلر هنوز اولمامشدر دیدی بأس یوقدر اول زمان که آنك غسلندن فارغ اوله
شبهه سز اوله جکدر ایمدی هر کیمسه که کندی ایشنده وقتندن اول طبیعتی حکیمله عجله ایدر
کیجه یه ایرشمدین اوروج بیر وصویه ایرشمدین چزمه چکر (مطایبه) بر معلمك اوغلنه
دیدیلر نه بلا احمقسین جوابنده دیدی اکر بن احمق اولمیایدم ولد زنا اولور ایدم ایمدی
والده نك عیبی اولور اکر اوغلك خوبی واطواری باباسنك وفقی اوزره اولمازسه قاطرك
قولاغنك اوزون اولدیغی شاهدر که آنك پدری آت دکل بلکه اشکدر (مطایبه) بر
معلمدن سؤال ایلدیلر که سن می بیوکسك یوخسه برادر کمی بیوکدر جوابنده دیدی بن بیوکم
اما دها برسنه آنك اوزرینه کچدکده بنم ایله برابر اوله جقدر ایمدی سنك هیچ فائده ك
اولمدیغی حالده نه سؤال ایدرسین که فلانك زمانی نه سنده کچیور هر کسك عمرینی صیارسین
بیلمزسین که مقابله ده سنك عمرك دخی کچیور (مطایبه) بر خسته موته یاقلاشمش
ایدی بر شخص که آغزندن خسته یه فنا قوقو کلور ایدی آنك باشی اوجنه اوتورمش ایدی
باشنی خسته نك جانبنه اوزادیر و تلقین شهادت ایلر ایدی و آنك یوزینه نفس
اورر ایدی خسته یوزینی دیکر طرفه هر نقدر چویرر ایسه اول شخص دها زیاده الحاح
ایدر ایدی و باشنی پك یقین کوتورر ایدی چونکه بو معامله خسته اوزرینه طارکلدی
دیدی ای عزیز براقورمیسین که بن پاکیزه و ایو حالده اوله یم یوخسه ایسترمیسین که
بنم اولوم اول شیئه که آندن مردار دها زیاده بر شی یوقدر بولاشدیره سین ایمدی
جهانده اهل فضل پك آز بولنور هر فضول کیمسه یه قولاق طوتمامق کرك هر کیمسه که
ریا قوقوسی آنك دوداغی اوزره ظاهر اولور اول کیمسه نك نفسنی قبول ایتمه مك کرك
(مطایبه) بر آدم بر شخصه ایرشمش و شکایته باشلامش ایدی که لایق اولورمی بنی
طانیمیه سین و حقوقه رعایت ایلمیه سین اول شخص حیران قالدی و دیدی بو سنك
سویلدکلرندن بنم خبرم یوقدر اول آدم دیدی بنم پدرم سنك والده نی تزوجه
طلبکار اولمش ایمش اکر تزوج ایتمش اولایدی بن و سن برادر اولوردق اول شخص دیدی که

بو بر خصملق اولور که آنك سببیله بن سندن میراث ییرم وسن ده بندن میراث ییرسین ایمدی
خام طمعلی کیمسه نك ظنی اول اولور که جمیع خلق اوزرینه فرض اولور آکا احسان
ایدیجی اولمق بر خامك چونکه طمعی پیشمشلك درجه سنه ایرشمیه کوکل طارلغندن
محنت ومشقت مضایقه سنه دوشر مطایبه بر قانبوره دیدیلر ایسترمیسین که الله تعالی
سنك آرقه کی بشقه لری کبی طوغری ایلیه یوخسه آنی ایسترمیسین که سنك آرقه ك کبی
دیکرلرینك آرقه سنی دخی قنبور ایلیه قنبور دیدی آنی ایسترم که جمله یی بنم کبی قنبور ایلیه تا اول
بر کوز ایله که آنلر بکا باقدیلر بن دخی همان اول کوز ایله آنلره باقه یم ایمدی اول خوشدر
خصومت کار بر عیب ایله چونکه سکا طعنه اوره آنك کورلکنه اومثللو عیبدن قورتیلوب
راحت اوتوره سین دخی بویلجه عیبسز اوتورمقدن دها خوش اول اولور که آنی کندیکك
عیبنه مبتلا اولمش کوره سین (مطایبه) بر شخص نماز ادا ایلدی ونمازدنصکره دعایه
باشلادی وکندی دعاسنده جنته کیرمك وجهنم آتشندن خلاص اولمق ایستدی بر قوجه
قاری آنك آرقه سنده طورمش ایدی اول دعایی دیکلر ودیر ایدی ای الله بنی اول شیده کی
طلب ایدیور شریك ایله چونکه اول شخص آنك سویلدیکی سوزی ایشتدی دیدی ای خدا
بنی دار آغاجنه بردار ایله وقامچی یاره سیله اولدر بونك اوزرینه قوجه قاری دیدی ای
خداوند بنی یارلغه واول شیئی که طلب ایدیور بنی حفظ ایله اول شخص یوزینی
کیرو چویردی وبونه عجب یاکلش حکمدر ونقدر مقبول اولمیان قسمتدر که راحت
وآسوده لکده اورتاق زحمت ومشقتده بندن آیری اوله سین ایمدی منصف اولماز اول
طمعکار کمسه که الله تعالادن بر مراد بولدیغی وقتده شریك اولور واکر نامردلك
یولنه آدیم قویارسه ك دها اولکی آدیمدن کیرو دونر (مطایبه) بر قاری کندی
قوجه سندن شکایتی قاضی حضورینه کوتوردی که بنی بر لحظه بوش طوتمازنه خالی
وقتده نه ایش وقتنده نه خمور یغورمق وقتنده نه اتمك پیشورمك وقتنده ونه اوروج
طوتدیغم وقتنده ونماز ادا ایلدیکم وقتنده آنك قوجه سی جوابنده دیدی بن آنی بو ایش
ایچون آلمشم بونك اوزرینه قاری دیدی ایها القاضی حسبة لله تعیین ایله که کیجه لر
وکوندوزلرده قاچ کره بنم ایله یقینلق ایلیه تا که بن بیله یم وکندیمی آکا مطیع طوته یم
قاضی دیدی اون کره قاری دیدی بو مقداره طاقت کتوره مام طقوز کره دیدی بو قدره

دخی طاقتم یوق دیدی بو اسلوب اوزره سویلیه رك قاضی بش دفعه یه ایندیردی قاری دیدی
بو کا دخی طاقت کتوره مام قاضی دیدی یازیق سکا ایستمزمیسین که بو زواللی فاتنه لنسین
قاری دیدی راضی اولدم زوجی دیدی ای قاضی فرمان ایله تا که بر کسه یی کندیسنه کفیل
ویرسون قاری دیدی ایشته مسلمانلرك قاضیسی بنم کفیلمدر بونك اوزرینه قاضی دیدی
ای زانیه ایسترمیسین که آندن قاچه سین و بنی آنك النه آته سین تا اول فعلی که سکا ایشلر
باکه ایشلیه قالق وطشره چیق لعنت خداسنك اوزرینه اولسون ایمدی نفس بورجلرنده
کسه یه کفیل اولمه قورقارم که بیك عزیزلکك ایله برابر ذلیل اولورسین قحبه لکه
رضا ویرر چونکه ایش وقتی کلور هر پاك دامنی ناموسلی کیمسه که قحبه یه کفیل اولور
مطایبه بر پیر کسه که جوانلق مرادینی سورمش ایدی و مراد سوریجلك قوتندن
قالمش ایدی حسن وجمال صاحبی بر جاریه صاتون آلدی و وقت فرصتده آنی قوجاغنه
چکدی هر نقدر پیر حریص ایسه ده اما آلتی مساعده ایتمدی جاریه یه دیدی بر لطف
کوستر و عنایت النی آچ آزاجق وخشامق ایله بو اویومشی اویاندر و بو اولوبی احیا ایله
ایپلك کبی بنم آلتم پك کوشکدر صیغامق ایله بکا یاردم ایله ای کوزل قادین ایپلکك
اوجنی قادین پارمغیله اوغمینجه ایکنه نك کوزینه کیده مز جاریه هر نقدر ال ویناتدی
بریره ایرشمدی و هر نقدر اوخشادی و صیغادی برشی فتح ایده مدی ایشتدیلر که اول
جاریه بو بیتلری سویلر ایدی ولکن اول پیردن کیزلر ایدی پیرك آلتی منزله ایرشمیوب
آرتق لاشه کبی یاتیور ال زوریله نصل آنی یرندن قالدیررسین چونکه النی چکرسین
ینه یاتور (مطایبه) بر شخص بر حیله کار آدم اوزرینه اون درهم دعوی ایلدی قاضی
سؤال ایلدی شاهدك وارمی خایر یوق دیدی قاضی آکا یمین ویریرم دیو سویلدی
اول شخص دیدی آنك یمینه نه اعتبار هر لحظه بیك یالان آند ایچر آنك کبی که چولده
اعراب آیران ایچرا حیله کار دیدی ای مسلمانلرك قاضیسی بزم محله مزده بر امام واردر
پرهیزکار و متقی طوغری سوزلی و ابو عمللی صالح کمسنه آنی طلب ایله و بنم بریمه آکا
آتدویر تا کیم بو آدمك خاطری قرار بوله (مطایبه) بر اعرابی دوه سنی غائب ایلمش
ایدی یمین ایلدی که آنی بولدیغی وقتده بر درهمه صاته چونکه دوه یی بولدی کندی
یمیندن پشیمان اولدی بر کدی یی دوه نك بوینه آصدی و ندا ایلدی که صاتیورم

دوه بر دنکه وکدی یوزدرهه اما بر بنی بیکر نسر صاتمام بر شخص اورایه کلدی
ودیدی نه اوجوزاولوردی بوده اکر آنلر بوبنده بوکردانلق ولمایدی ایدك
بداصل آلجاق کمسه سکا اکردوه باغشلار ایسه آلمه زیراکه بواهل کرم عادتلرك
خارج اولور چونکه مشتهاتلرك بوجنه برکردانلق باغلار بیلك کره دوه بوکندنا غراولور
(مطایبه) براعرابی دوه سنی ضایع ایلدی ندا ایلدی هرکیم بنم دوه می باکه کتورر تحقیق
ایکی دوه یوکی آنکردیدیلر هیهات بونه ایشدرکه بردوه ایکی دوه بوکندنا بواولور اعرابی
دیدی الله چورمك و بولمق لذتی وخلاوتی طاتمه مشکه معلوم سکا یمدی ضایع ایلدیکك
شوهر نقدر حقیر ایسه ده سویلکه آنی تفحص وآرامقدن واز کچمك ایواولور محقق
ومدققلرك قاعده سنده واردرکه بولمقلغك لذتی بولنانمشیدن زیودر (مطایبه)
برطبیبه کوردیلرکه هرنه وقت مزارلغه ایرمیشسه رواسنی باشنه چکرایدی تاکه بوایله یاپمقلغنه
سببیدن سؤال ایلدیلرجوابنده دیدی بومزارستانك موتالرندن حیا ایدرم هرهانکیسنه
اوغرارایسه م بنم ضربه مه چمشدر وهرکیمه باقارایسه م بنم شریتمدن وفات ایتمشدر
ای کمسه کسنك تدبیرك خسته نك علاجندن عاجیلدر اولومك کلمکده سنك
کلمه ك دلیلدر بزم اقلیمزده جان آلمق زحمتنی عزرائیل بوبنده نا لمشسین ای صنعت
طبیبان نه سندن غیرلشن کمسه هروقت خسته نك مشقتی سنك اولورالمه متکاسلکه خ شودر اولوبا نه ایچرو وکفن
صاتیجی ومزارقازیجیلر (مطایبه) حکمادن بری دیدی ناقص طبیب طاعوندر جمله
عالمه ای کمسه که کندینك ناقص طبیتندن طولایی جمله عالمه طاعون یرمه سین عجب
خلق اکرسکا لعنت ایدرلرایسه چونکه سنك لعنتك دفع وبا وطاعون دعاسیدر
(مطایبه) برکون دوستلردن برجمعیت ایلدیلر فصلنه کرمك وطولاشمق وصحرا
ویابان تماشا ایتمك آرزوسیله طشره یه کیندك برخوش موضعده منزل ایلدك وسفره
دوشه دك اوزاقدن برکوپك بوحرکتمزی کوردی چابوق اورایه یشیشدی حاضرلردن
بریسی برطاش پارچه سی قالدردی وکوپکا وکه امکانا مدقدری مثللو آندی کوپك بوطاشك
قوقلادقدن صکره هیچ طورمقصدینه کیروودوندی هرنقدرکوپکی تکرار چاغردی ایسه لره
التفات ایلدی اصحاب تعجبا ایلدیلرآنلرك اچمندن بری دیدی بیلورمیسکزکه بوکوپك
نه دیدی بوبدبختلر خسیسلکدن وآچلقدن طاشی بیرلرآنلرك ضیافتلرینه مأمورك

ایدیله بیلیر و آنلرك سفره سندن نه فائده کوریلور خواجه چونکه صفره دوشه دی اوزاق
یقین آمدن خط و نصیب ایستر اولورمی یقین بولنان زواللی کدینك نصیبی چوب و اوزاق
بولنان بیچاره کوپکك حظی طاش اولسون (مطایبه) برچوجغه سؤال ایلدیلرکه ایسترمیسین
پدرك اولسون تاکیم آنك میراثنی آله سین دیدی خایر ایسته مم اما ایسترم که پدریمی اولدیرسونلر
آنجیلین که میراثنی آلورم آنك قاننك بهاسنی یعنی دیتنی دخی آله یم ایمدی براوغل که مالـــ
طولاییسیله پدرینی ایسته یه ایسترکه پدری قالمیوب مالی قالسون پدرینك اولومیله
و میراث آلمق ایله قانع دکلدر ایسترکه آنی اولدیرسونلر تاکه دیتنی دخی آلسون (مطایبه)
برصاحب حسن و آن جاریه کچدی برشخص آنك آرقه سنده دیکلدی جاریه اول شخصه دیدی
آنی ایسترمیسین بنم افندم باکه نه ایشلیور ایسه سکا دخی ایشله سین اول شخص اوت
ایسترم دیدی جاریه اوتورکه ایشته افندم یتیشور باکه ایشلدیکی فعلی سکا ایشلر مطایبه
برچوجغك باباسی سفردن کلدی هرکیمسه که خانه قپوسی اوکندن کچر ایدی دیر ایدی ای
افندی بکا بابامك سفردن قدومی مژده سنه آلتون و یاکموش پاره ویر برعاقل کمسه اول
چوجغه دیدیکه ای چوجق باباکك کلمسی هرکسه خوش دکلدر آناکك قوجه سی سفردن کلمش
مژده لری آناکك کندندن ایسته (مطایبه) برشخص برشاعره بربیت اوقودیکه برمصراعده
قافیه راء مهمله مضمومه کتورمش ایدی و دیکر مصراعده زاء معجمهٔ مکسوره شاعر بو
قافیه طوغری دکلدر زیراکه بریسی حرف رادر نقطه سز و بریسی حرف زادر نقطه لی اول
شخص دیدی بوکا یعنی زایه نقطه اورمه شاعر دیدی بریسنده قافیه مضمومه و بریسنده
مکسوره در اول شخص هله باقیکز شو جاهله بن دیرم نقطه اورمه او اعراب یاپار ایمدی اول
سفله که مدحی ذمدن آییرماز و فتحه یی کسره دن و کسره یی ضمه دن فرق ایلمز آندن عجبده قالیرم که
شعردن نصل دم اورر اول کیمسه شعر ایله شعیری بربرندن فرق ایلمز (مطایبه) ایکی شاعر
برضیافتده جمع اولدیلر برپالوزه کلدیکه غایت ایله صیجاق آنلردن بری دیکرینه دیدی بو پالوزه
زیاده صیجاقدر حمیم و غساقدنکه یارین جهنمده ایچه جکسین دیکر شاعر جوابنده دیدی
کندی شعرلرندن بربیت اوقو و آکا اوفله که هم سن راحت ایده سین هم بشقه لری ایمدی کندی
شعرلرندن برمصراعی اکر جهنم قپوسنه نقش ایلر ایسه ك جهنمدن آتش حرارتی کسیدر
جهنمك قاینار صوینه بوز صغوقلغی کتورر (مطایبه) برشاعر صاحب عبادك حضورینه

بر قصیده کوتوردی که هر بیت بر دیواندن آلنمش و هر معنی بر سوز بیلیجینک کوکلی طبعنک زاده سیدر
صاحب عباد دیدی بزم ایچون عجب بر دوه قطاری کتوردک که اکر بر کیمسه آنلرک یولارینی چوره
ایسه هر بری بشقه لرینک سوریلرینه طاغیلیر ایمدی دونکی کون دعوی ایله دیدک که بنم طائلی
شعرم یاننده بال قالور هیچ هر محلدن طوپلادک بر قاچ بیتی سنک دیوانکده بو طوپلانمه
اشعاردن بشقه کورمام هیچ اکر بر شعر کندی یرینه کیدر ایسه کاغددن بشقه بونده بر شی قالمز هیچ
(مطایبه) فرزدق ملک بصره که خالد اسمنده ایدی مدح ایلدی و کندی مدحنک احسانی
اولقدر که ایستر ایدی بولمدی بو ایکی بیت ایله آنی هجو ایلدی تحقیق بنی خالدک قپوسی آلداتدی
بن بیلمدم که آلچاقلق خالدک دریسی ایچنده در هر نقدر خالدک مدح و ثناسنده خطا ایلدم
ایسه ده اثوابنه یستهلین کمسه لرک اولی بن اولمدم یعنی طشره سی مزین بر سرای کوردم سرای
صاحبنک مدحنده طولاشدم اما بنم پاک اولان شعرمک جامهٔ معانیسی حدث مردارلغنه
بولاشدی چونکه آنک مدحنی دوشندم بو ایکی بیت خالده ایریشنجه بیک درهم آکا ارسال
ایلدی و خبر یوللادی که بو درهملر ایله بر معنایی که کندی باطنندن کوسترمشسین و کندی
ظاهرینی آنک ایله بولاشدیرمشسین یایقه ایلمدی عجب طوتمه بر ممدوح کمسه اکر احسان
ایلر ایسه هر نقدر ایو و کوتی سویلر ایسه ده کندی مدح ایدیجیسنه جود و سخا بحرنده
بر صنزنتی روان اولور که آنک ایله اول ممدوح کندی خاطرندن ذم حرفنی یقار (مطایبه)
بر شاعر بر فاضله بر شعر اوقودی چونکه تمامه ایریشدیردی سویلدی که بو شعری خلا محلنده
سویلیشم فاضل بیوردی که والله طوغری سویلرسین بو شعردن نجس قوقوسی کلیور ایمدی
سوز بیلیجی شاعر دیمه اول کمسه یه که آنک شعرلری بحر کدردن و یاخود بحر صفادن
کلمشدر صاحب ذوق سلیمک قوهٔ شامه سنه بر نسیم روزکار اورر که او شعرلر قنغی
جانبدن کلمشدر خبر ویرر (مطایبه) بر شاعر طبیب حضورینه کیتدی و دیدی بر شی
بنم کوکلم اوزره عقده اولمشدر بنم وقتمی ایو طوتماز و اول سببدن بتون اعضامه اوشومک
و تیتره مک کلور و بدنم اوزره قیللر قالقار طبیب ایسه ظریف آدم ایدی تازه جه هیچ
بر شعر سویلدکمی که هنوز بر کمسه یه اوقومامش اوله سین دیدی شاعر اوت دیدی طبیب
اوقودیدی شاعر اوقودی تکرار اوقودیدی ینه اوقودی طبیب شاعره قالق آرتق شفایاب
اولدک بو شعر ایدی که سنک کوکلکده عقده اولمشیدی و آنک یبوستی ایدی که طشره

چیقمش ایدی چونکه کندی کوکلندن خارجه چیقاردك خلاص بولدك دیدی ایمدی نه
شعر بوکه آنك نامنی عالم کیمسه دن سؤال ایتدیکك وقت دیلنه هرزه کله واکر اول شعری
خسته نك علاجنه اوقورایسه‌ك حمای محرقه کیدیرینه تیتره دیجی ایصتمه کلور مطایبه
بر واعظ منبرك بالاسی اوزرنده هرزمیندن پك طاتسز شعر اوقورایدی واول شعری
ترویج ایچون والله بونی نماز آثناسنده سویلدم دیرایدی ایشتدم که مجلسده بولنانلردن
بری سویلرایدی بر شعرکه نمازده سویلنمشدر بو بخیلین طاتسز اوله بر نمازکه آنده بو شعر
سویلنمشدر اول نمازده نه طات اولور ایمدی دیدك که دون کیجه نمازی ایچنده سویلیشم
بر شعری که جمله شعرلرك قدری آندن منکسر اولور اول شعری سفل منفذندن ایندیره ایدك
آندن نمازك بوزلدیغی کبی آبدستك دخی بوزولور ایدی دخی بر شاعر نقصانلر ایله طولی
بر غزل اوقودی بر نقصانی حذف الف ایله موصوفدر اول شاعره دیدم بوندن ایو صنعت
اوله مزکه آندن جمیع حروفی حذف ایده سین دخی دون دعوی ایله بر مطلع اوقورایدك که
بو مطلع دکل بلکه جوهر بحریدر نصل یاراشور آنی یالکز اوقومق اول جهتدن که هر بر
مصراع بشقه بحردر اکر وزن ایله اوقویه مز و یازه مز ایسه‌ك وزادهٔ طبعك آنی نظمه
کتورمکدن خارج دوشر ایسه شاعرلکده سنك نصل عیبك اولور چونکه بو اوج
خصلت اولمه مسیله پیغمبرلك منصبنه خلل کلمدی (یدنجی روضه) شاعرلك
سرابوستانك مسجع و مقفی سوزلی قوشلرینك و نظم کسترلك شکرلکی سراینك
غزل سویلیجی طوطیلرینك دستاننده در ایمدی شعر حکمای متقدمینك عرف و اصطلاحنده
مقدمات محیله دن مرکب بر کلامدر یعنی بر شیئه موجب اقبال و یاخود بر شیئه موجب
نفرت اولان معانی یی سامعك خیالنه القا ایلمك اول کلامك شانندن اوله اول کلام
نفس الامرده ایستر صادق اولسون ایستر اولمسون و سامع آکا ایستر صدق اعتقاد
طوتسون ایستر طوتمسون آنجیلین که خمر ارینمش لعلدر یاخود آقیجی یاقوتدر و یا بال
بر آجی شیدر یاخود بولانق آری قوصموغیدر کبی حکمای متأخرین شعرده مقدمات
محیله ایله برابر وزن و قافیه یی اعتبار ایلدیلر اما جمهور عرف و اصطلاحنده شعرده
وزن و قافیه دن بشقه سی معتبر دکلدر ایمدی شعر بر کلام دیمك اولورکه وزنلی و قافیه‌لی
اولسون تخیل و عدم تخیل صدق و عدم صدق خصوصلرینه اول کلامده اعتبار بوقدر

شعرك خير كيرى الله ايچون اولسون مكانى نقدر يوكسكدر نه اولايدى بيله ايدم
قنغى فضيلت شعردن بيوكدر وقنغى سحر بو سحردن فائده ليدر ايمدى موزون سوز كبى
محبوب هيچ يوقدر وآنجيلين كوزللك خطى طشره چيقمش يوقدر اويله سوزه صبر
زور وتسلى كوچدر على الخصوص بر وقتكه كوكل آلمق مراد اوله اول سوز وزندن نازخلعتى
كيرآنك اتكى قافيه دن مزين اولور وايا غنى رديف خلخاليله سوسلر وناصيه سى اوزره
خيال خال لطيفنى آرتيرر ويكاغى تشبيه واستعاره لردن آى كبى جلوه ايدر ويوزقدر
دوشكونك عقلنى كيرو چويرر تجنيس ايله صاچلرى بربرندن آييرر وبرخالى يعنى يكى ايكى
بلوك صاچ آره سندن كوستريرر ودواغى ترصيعدن جوهر دوكيجى اولور زلف مشكين
كوهر آصيجى اولور صنعت ايهامدن كوزى بركوزللك اولوركه وهم قالديريجى انجمنده فتنه در
سوز چهره سى اوزره مجاز زلفنى قويار ويرده دن حقيقته صورت ياپار واولكه حضرت
حق سبحانه وتعالى معجزه عنوانلى قرآنى ماء نفى ايله ﴿وما هو بقول شاعر﴾ بيورديغى
جهتله شعر تهمتى بولاشقلغندن پاك ايتمشدر وقرآن كريمك بلاغت موردى بايراغنى
يعنى حضرت محمد صلى الله عليه وسلمى بل هو شاعر تدنس حضيضندن ﴿وما علمناه الشعر
وما ينبغى له﴾ قول شريفى اوج مقدسنه چيقارمشدر يوخسه بو معنايى اثبات ايچون
دكلدركه شعر حد ذاتنده مذمومدر وشاعر موزون كلام ايراديله عتاب ولوم اولنمشدر
بلكه آنك اوزرينه بناءً دركه عقلى قاصر اولنلر نظم قرآنى سليقهٔ شعره مستند طوتميلر
ومعاندلر خصمى الزام ايديجى پيغمبريمز محمد مصطفى صلى الله عليه وسلمى شعر ازمره سنده
صايميه لر وبو زياده آچيق دليلدر شعرانك شعر مقامنك رفعتنه كه وسحر ايجاد ايديجى
سوزلرينك منزلت ومكانلرينك علوينه كه كافرلر نبى صلى الله عليه وسلمدن چونكه پيغمبرلك
صفتنى نفى ايلديلر پايهٔ شعرى كوركه قرآنك نسبتنى تصحيح ايچون تشبيهه آندن اقرب
بشقه برشى يوله مدقلرندن آنى شاعرلك ايله تهمت ايلديلر ايمدى شعر برقاچ قسم اوزره در
قصيده كبى غزل كبى مثنوى كبى قطعه كبى رباعى كبى وشاعرلرك بو قسملرك هر برينك
ممارسه سنده تفاوتلرى واردر بعضيسى متفننلردركه شعرك بو قسملرينك جمله سنه
سويلشلردر وبعضيسى اول قبيلدندركه آنلرك ميلى بو قسمدن بعضيلرينه زياده در
شعراى متقدمين كبى كه آنلرك اهتمامى مدحلر وموعظه لر وبونلرك غيريلرده قصيده لر

اولمشدر

اولمشدر و بعضیسینك مثنوی یه اهتمامی اولمشدر شعرای متأخرین خلافنه که آنلرك
شعرلری چوق کره غزل اوزره واقع اولمشدر و بو طائفه نك عددی حصر و تعداددن زیاده در
و آنلرك تفاصیلنی ذکر احاطه قاعده سندن متجاوزدر شبهه سز آنلرك مشهورلرندن برقاچی
اوزره اختصار ایدلمش اولور ایمدی رودکی نام شاعر رحمه الله ماوراء النهردندر و اناسندن
کور اوله رق طوغمشدر اما اولقدر ذکی و تیز فهملی ایمش که یدی یاشنده قرآنك حفظنی اتمام
ایلدی و قرائت اوکرندی و شعر سویلمکه باشلادی و کوزل صداسی حسبیله مطربلغه دوشدی
عود اوکرندی و آنده ماهر اولدی و نصر بن احمد سامانی آنی تربیه ایلدی دیرلر که آنك ایکیوز
کوله سی وار ایدی درتیوز دوه آنك رخت و یوکی آلتنده کیدر ایدی و آندن صکره هیچ بر شاعره
بو مکنت و قدرت اولمامشدر و آنك شعرلری العهدة علی الراوی یوز دفتر اوزره کلمشدر
و یمینك شرحنده مذکوردر که آنك شعرلری بیك کره بیك واوچیوز بیت ایمش و آنك شراب
وصفنده سویلمش اولدیغی سوزلرندندر اول عقیق رنکلی اولان شرابی هر کیم کورسه اریدلمش
عقیقدن فرق و تمییز ایده مز هر ایکیسی بر اصلدندر لکن طبیعتده عقیق دوکدی و شراب اریدی
یا پشمقسزین ایکی الی رنکلی ایلر طاتمقسزین باشه اوروب مست ایلر و نصیحت حقنده دیمشدر
ایمدی زمانه بکا غرض و عوضدن خالی بر نصیحت ویردی زمانه یه چونکه ایو کوز ایله باقارسین
جمله نصیحتدر ثروت و سامانلی کیمسه لرك مالرینه صاقین حسد ایتمه چونکه چوق کشی وارسنك
مالنه و ایو کوننه حسد ایدرلر و بعض تواریخده بویلجه مذکوردر که نصر بن احمد بخارادن مرو
شاه جهانه نزول بیوردی ایدی اوراده مدت مکث و آرامی اوزادی ارکان دولتك خاطری
بخارایه و آنك کوشکلرینه و بستانلرینه چکر ایدی رودکیدن چوق رجا ایلدیلر تا که بخارایه
ترغیب و تشویق ایدیجی بر قاچ بیت سویلیه و بر مناسب محلده عود آهنکی اوزره نصره ترنم ایله
بر سحر وقتنده کی پادشاه صبوح ایلمش ایدی بو بیتلری عود آهنکی اوزره ساز ایلدی و اوقودی
ایمدی مولیان ایرمغنك روزکاری کلیور مرحمت و شفقت ایدیجی دوستك قوقوسی کلیور آمو
شهرینك قومی و آنك قاتیلغی آیاق آلتنده قالیچه کبی کلیور نهر جیحونك صویی و آنك درینلکی یزم
آتیمزك بلنه کلیور ای بخارا مسرور اول و چوق یشا پادشاه سنك جانبنه مسافر کلیور شاه
آیدر بخارا ایسه کوکدر آی کوك طرفنه کلیور دخی شاه سروی آغاجی بخارا ایسه بوستاندر
سروی بوستان جانبنه کلیور بو بیتلر آنك نفسنده آنجیلین تأثیر ایلدی که شاه کیجه لك

اثوابی وپا بوج ایله سوار اولدی و بر منزل کیندی وقار بخارك بعضیسنه بو حکایه یی سلطان
سنجر وامیر معزی یه نسبت ایلمشلر در والله اعلم دقیقی نام شاعر رحمه الله ما تقدم شعر سوزلرندن
وشاه نامه نك ابتدا سنی اول نظم ایلمشدر ویکرمی بیك بیت قدر سویلمشدر وفردوسی آنی تمام
ایرشدیردی وبو ایکی بیت آنك سوزلری جمله سندندر ایمدی مجموع بنی آدمدن پری اصلی بی اعتبار
ایدیکم اجلدن بم کوزومك اوکنده بوکون پری کبی غائب اولدی عسکر کیندی وعسکرشکار اول
محبوب دخی کیندی هیچ کسه نك کوکلی عسکری میل ایدر اولمسون بن بو حالمه کی قائلم وذلیل وخوار
عزیز کسه دائمك قلبلقدن ذلیل اولور صوکی کچونکحوصده چوق قاله تعفن حاصل ایدر چوق قوزولمز
عما رفام شاعر رحمه الله دخی شعرای متقدمیندندر ودولت سامانیان زمانده اولمشدر
وبر خوش طبیعتی وتوکل چکیجی شعری وار ایدی وبو ایکی بیت آنك سوزلرندندر ایمدی هر نقدر
قاردن برقاچ وقت کومش دنك ایدی زمردکلدی وکومش یفتك رنکی طوتدی کشمیر منسوب
نکارخانه وقت بهاردر جمله کندی نقشنی باغه تسلیم ایلدی وبو قطعه دخی آنکدر مفرد
اولمله کجهان سنی عزیز ایلدی کاملرکه جهانه چوق عزیزی چابوق ذلیل ایلر بوجهان بیلا نقدر وجهانه
طالب ایسه بیلان طوتیجیدر بنابرین بیلان طوتیجیلرین بعضلری بیلانلرنی انتقامزاً اورمسلطانلر
الطریقه شیخنك مقدماً شنده مذکور درکه برکون سلطان الطریقه ابو سعید قدس سره نك
حضورلرنده برقوالجی بویتی اوقودی کندی غزلده کیزلی اولمق ایسترم فاکم اوقودیغنك وقتده
سنك دوداغنی اوپه یم شیخ حضرتلرینك خوشنه کلدی سؤال ایلدیکه بو شعر کیمك در
دیدیلر عمار در ندر وایت اولندی بیوردیکه قالقیکر آنك زیارتنه کیده لم بونك اوزرینه
قالقوب مریدلرینك جمله سیله زیارته کیتدیلر عنصری نام شاعر رحمه الله کندی
عصرینك ایلروده کی شاعرلرندندر وآنی یمین الدوله محمود سبکتکین حسن قبوله
قبول ایدوب التفاتلر بیور مشدر وعصرینك سوزلرندندر آنك مدحی حقنده بو ایکی
بیت سزاوار شاهسین کی شرق وغربده یهودی ونصرانی وبت پرست وعلی الخصوص
مسلمانلر تسبیح وتهلیل دعالرنده دیرلرکه یارب عاقبتی محمود کبی وبوریاعی دخی آنکدرسنك
زلفنك وجی کوکلکدن رنك طوتمك وفا وعهد سنك کوکلکدن پاسی آچمق فاکم سنك کوکلکدن
قیلان تکبری غائب اولدی بنم کوکلمدن هوم آلورلرسنك کوکلکدن طاش آلورلر ودیرلرکه آنده
مشهوری چوق واقع اولمشدر کسلطان مذکورك مدحیله مرتبدر اولجمله دندر واسق وعنا

ایله موسوم اولان اتا آنلردن عین واثر ظاهر اولمدی عسجدی رحمه الله مرو دندر ویمین الدوله دنک
مدح ایدیجیلردندر وآنک هند وستانی فتحنده برقصیده سی وارد رکه مطلعی بودر مدفق اولان پادشاه تاکه
سومنات سفری بلدی کندی عملنی معجزات بابرانی بلدی ادخی قاووندنک وصفنده سویلیان زبرجد رنک
ومسک قوقولی اطم ولذتی بال اولان شیده کویا دیبارنکی وخام . عود آغاجی قوقوسی وارد رچونکه بو وصفلره
موصوف اولان قاونی کسه سین آندن اونیکی آی اولور واکر کسمر ایسه لک حذف اللغه برغام آیدر فرخی قالمش شاعر
رحمه الله بودر دخی یمین الدوله یامینه یدک وآنک چوق چوق احسانلرندن بیوك مالکر الدوله اتمش ایدی سمرقندلک
تماشاسی کیجی بلدی چونکه اول خطه یه یقین ایرشدی قطاع طریقه دوچار اولملرندن بوقطعه یی سویلدی کبرو دوندی
سمرقنده داخل اولدی وکندیسی آشکارا بلدی برقاچ کون اوراده بولندی بوقطعه یی سویلدی کبرو دوندی
سمرقندلک نفسلرینك جملسی باشندن باشه کوردم باغنه راغنه وادیسنه دشتنه نظارت ایدم چونکه کیمسه
درهم وپاره دن خالی ایدی کوکلم اصحنه سندن مسرور اولدی وشکرلر وردی بوکدی چوقلرهنرینی بیمه
کن لرهرشهرده ایشندم که حوض کوثر درجنت سکر بوشهرده بیلك جنت یعنی باغچه کوردم بیکدن زیاده
کوثر یعنی چشمه لکن نه فائده که صوصز مشروبات قلی وحرارتی عودت ایدیوردم چونکه کوز نعمتی کوره والده
درهم اولیه آلنوز لکن ایچنده کسیلك باش کیی اولوفرد وسی نام شاعر رحمه الله طوسندندر وآنک فضل
وکمالی ظاهر در برکسمه فلکه شاهنامه کبی نظمی اوله نه حاجت اولور بشقه لرینك مدح ونعریفلرینه نقل
ایدرلرکه اوکوی ایشلریله مشغول ایدی آنک اوزرینه نظم ونقدی واقع اولدی نظم وتشکی مقصدیله
غزنین شهری جانبنه یوزلندی که سلطان محمودك تختکاهی ایدی وقتاکه غزنینه ایرشدی ایلاغنی
طولاشدیکوردیکه اوچ کیمسه اوطورمش ایدیلر ومعاشرته اشتغال قام طوتمشلر ایدی که سلطانلره ملازمتلرینه
کدینه دیدیکی آنلرك یانلرینه کیدیم وآنلردن کیفیت حالی تحقیق ایدیم چونکه آنلرك بعضیسه ایرشکلی اول کیمسه
آندن اورکه ایلروده دیدیلرزم مجلسمز مکدر اولمه جوچیم آندن ایو بوقدرکه نکدیکی وقتده سویلیم بزلر پادشاهك
شاعرلریدر وشاعرلردن نشئه لری ایله صحبت ایلیز واوچ مصراع سویلرزکه دردنجیسی ولیه ایکیدیرزکه
هرکیم دردنجی مصراعی سویلیه آنك ایله صحبت ایدرز بوخصه بزی بعض ورطوت فردوسی چونکه آنلرك
یانه کلدی اول نسنه یی که قرارلشدیرمش ایدیلر سویلدیلر فردوسی دیدی اول مصراعلرکه سویلیشه
ایدیکز اوقوییکز اوقودیلر مآلدرین عنصری دیدی سنك یکانکی کبی آی روشن وآیدین اولمزدیکرکه
فرخی نام شاعر ایدی دیدی سنك یکانه بکزر کلشنده کل اولمزدیکرکه عسجدی نام شاعر ایدی
دیدی سنك کبی بکلرك جوشن وزرهدن کچمیورچونکه فردوسی بواوچ ایشندی بداهةً دیدی

پشنك چنكده كوتاك سونكوسى كى ردبخى معراى بوبله سويليوبر نجه شاعر فردوسى يه تعجب ايلديلر
وكيوپش قصه ارندن استفسار ايلديلر بوقصه لرى دخى شرح ايلدى بويندن عسكر سلطانك مجلسنه نائل
اولوب مقبول نظرى اولدى وسلطانى كا ديدى سن بزم مجلسمزى فردوسى يعنى جنت كبى ايلدك بوسبيله
مخلص فردوسى اولدى چونكه رقاچ وقت كجدى شاهنامه نظمنه مأمور اولدى وبيك بيت سويليوب سلطانك
حضورينه عرض ايلدى چوق تخسير قارانلدى سلطان ديدك قرمزى آلتونا تعلم بوردى ايمدى اوتوزنسه
مدتنه شاهنامه يى تمام ايلدى وحضوره تقديم ايلدى اول قاعده اوزره كه اول واقع اولمش ايدى كه بيت
مقابله سنده برقرمزى آلتون مأمور ايدردى اما حاسدلر خوض والقاى فساد ايدوب سلطانه ديديلركه
برشاعرك نه قدر واعتبارى اولوركه آنى بوقدر عطا واحسان ايله سرافراز وممتاز ايليه لر واتمك احسانه
آلتمش بيك درهم واقچه يه قرار ايتديلر فردوسى بو معامله دن كوجندى ديرلركه اول وقتكه اول درهملرى
حماكورديلر حمامدن ايدى چونكه حمامدن طشره بچيقدى بكرمى بيك درهم حما بجيلره ويردى وبكرمى بيك
درهم شربتجيلره ويردى چونكه رقاچ دفعه سراى ويرمش ايديلر وبكرمى بيك درهم دخى اوكسه لره
ويردى كه بودرهملرى كوزمش ايديلر وسلطانى قرقدديت ايله ذم ايلدى كه بورقاچ بيتلرى اوچمله نده متأثر
ايمدى اكر شاهك پدرى شاه اولايدى بنم باشمه آلتون تاج قويارايدى چونكه آنك نسلنده اولانلر بويله
اولورلر ناصلى باشتمكه قادر اولدى برآغاچ كه طبيعتى آجيدر اكر آنى جنت باغنه ديكر ايسه لر واكر جنت
ايرمغندن آنك كوكنه صويرنه بال وخاصيتسود دوكر ايسه لر اصلى ميدانه چيقاروب بنه آجى بيوه ويرر
بومناسبتله عسكر سلطانمدن هر نقدر كه آنلار ايديلر نام ونشانلرى بولنه مديلر رقاچ وقت عسكر خوانجه حسن بمنكه
وزارت رتبه سى طوتار ايدى برشكار محلنده رقاچ بيت شاهنامه دن برمناسبت ايله كه واقع اولدى اوقرئ
سلطانه چوق خوش كلدى سؤال ايلدى كه بوشعر كيمكدر جواب ويردى كه فردوسينك شعريدر پادشاه كندى
ايشندن پشيمان اولدى وفرمان ويردى كه آلتمش بيك قرمزى آلتونى خاصخلعتلر ايله برابر فردوسى يه نازد
ايلديلر وطوس شهرينه كوندرديلر اقاطع مساعده ايلدى چونكه اول عطيه يى طوسك برقاچ قريه سنك
صوقدير اطابوت فردوسى يه ديكر قيودن طشره چيقارايديلر وآندن وارث برقيز قالمش ايدى اول آكا
عرض ايلديلر هفت كوسترو دقبول ايلدى ودييدى بنم اولقدر مال ونعمتم كه كفاف معيشت اولا موجوددر
آكا احتياجم يوقدر سلطانك مباشرلرى اول مالى اول حواليده برمسافرخانه نك بناسنه صرف ايلديلر
قدرشناسلق خوشدر كه اكرى فلك عاقبت حادثه لو قرينه قوس ايلر محمود ك شوكتى كيدى بوزمانه
قالمدى جوانمانه دن غيرى كه فردوسينك قدرينى آكلامدى قاصر خسروانصارى صناعت شعرده ام

ایدی وفنون حکمتده کامل انعاسوء اعتقاد دوزندقه والحاده میل ایلمشلرایدی آنلرك سفرنامه سی
واردرکه معمور بلرك مکرر یسنك سفرینی فاضل کمسه لر ایله محاوره سنی نظم ایله بیان ایلمشلردر وبو بیتلرکه
عین القضات زبدة الحقایق کابنده ایراد ایلمشدر آنلرك منظومه لری جمله سندندر مآثاری ایچنده بکا جور
واذا جمله سی بلغار لیلردندرکه صباغ اولدیغم مدینه چیقمق کرك کاه بلغار لیلرك دخی کلدکلرینی
ودیکلکه قادر ایسه لك سکا سویلیه یم ای خدابو بلاوفتنه سندندر ولکن کیمسه دورشمکه قادر اولمز
جمله محبوبلری بلغاردن کتورلر خلقك عرض وقاریغه بقمق ایچون اولکه کورلرك آی کبی اولادوداق ودیشلرینی
بوکونلکده یارامق لازم کلمز ایدی زیرا آنلرك دوداق ودیشلری عشقندن دیشلرودماغی ایصیرمق کبی
ازرقی هروی رحمه الله شعرقاعده سنه وفضل کمالنه ماهر ایدی وعلم وحکمت قانونلرنده کامل ایدی آنك
ممدوحنده عارضه وجودیه حادث اولدیکه مباشرت وجماع قوتی ساقط اولدی طبیبلر آنلره معالجه دن
عاجز قالدیلر ازرقی آلفیة وشلفیة کابنی نظم کتوردی وتصویر ایلدی وپادشاهك خاص کولمرندن
بغدجاریه ایله نکاح ایتدیردی نازه پادشاهك حرمنده آنلر ایله پادشاه بنده برشبکه دن زیاده حال
اولیاز براوطه تخصیص ایتدیردی واولکابی آنلرك اوکنه قودی وبورد یکه کابدی اولان مخالف سورتلر
ایله معاشرت ومباشرته مشغول اولمله رو پادشاهه دیدیکه شبکه نك آرقه سندن آنلرك خبری
اولمقسزین حالرینی مشاهده ایلیه چونکه بو مشاهده مکرر اولدی حرارت غریزی قوتبولدی واول اثنا
آنلرك قیامنه مانع ایدی منقطع ایلدی وپیرمشالی طوتوق برمایه احلیل منفذندن طشره چیقدی
ومقصود حاصل اولدی ایچدیکی شراب وصفنده سوزلرندن بو نلرسا قی کتورلر اول لعل رنك شرابکه آنلرك
شعله سندن فکر لاله زار اولور کورکلستان ایلور آنلرك شعاعندن اکر اولپری کیمه ایچنده کچرایسه
بنی آدمدن کورندن کیزلی اولمغه قادر اولمه مزعبردن زیاده کوزل قوفولی وعفیفدن دها زیاده کوزل کولر
بیلدیرندن دها زیاده پارلاق وجاندن زیاده صافی امیر معزی نام شاعر رحمه الله معزالدنیا والدین سنجرین
ملك شاه دولتی زمانده ایدی وآنلر مدح ایدیجیلر ندندو معزیه نسبت آکا دروا ولرتبه آکا
سلطان سنجرك زمانده علوشان ورفعت درجه سینه اولدیکه بشقه برشاعره میسر اولدی دیرلرکه
شعرادن اوچ کیمسه اوج دولتده چوق اقبالره نائل اولدیلر وزیاده مقبولیت بولدیلر بری کیمسه بولندی
سلمانیلر زمانده رودکی محمود یلرزمانده عنصری وسنجریلرزمانده معزی وآنلرك سبب وفاتی
اولایدیکه برکون سلطان خرکاه ایچندن اوقاتلایدی وبو شاعر خرکاه طشره سندن دیکلمش ضرورتی
ناکاه اوق خطا ایدوب آکا اصابت ایتمکله درحال وفات ایلدی وآنلرك سوزلری جمله سندن بو بتلر

بیت مآلری بم محبوبم سنبل کبی اولان زلفلرنك سمن آسا یکاغی اوزره بوکلم قیوریلمز قویه لیدیغنی بیلمزم
تصویر جیلرینك کوکلنه داغ حسرت قودی هر رکوکلکه سرکشلکدن ناشی هیچ برفرمانه اطاعت یتمه
شمدی آنك زلفی آلتنده خط مشکینه باش قودی بن اول مشکین خطلك بنده سی یم که کویا فاریغه جق
مشك بولاشمش یاغنی نسرین کلبرگ یاغی اوزره قودی و بودیکر رقاچ بیت نی برقصیده سنده که
عرب شعراسی اسلوبی اوزره سویلشدی امیر معزی معشوقی سفر کرده فراقه عدم تحملندن ناشی رکبای
دوه جی بم یاریمك دیارینك غیری برده منزل ایله قاکیم برزمان ربع واطلال ودمن اوزره فریاد
وفغان ایدیم منزل جانانی کوکلمدن پرخون ایلیه یم ویرانه یی جیحون کبی نهر ایلیه یم منزله طور اغنی
کلکوزایلیه یم کندی کوزمك یاشندن حرکاهه منسوب یاریوزندن یوانی همان بوش کوریم واول
طوغری سروی بویندن چمن خرامانی کوریرم برمحل که اوراده کوکل آلیجی محبوبه وستایله بوستانده ایدی
قورد ودلکویه مکان اولدی ویوهو وآق باباقوشلریله وطن اولدی عبدالواسع جبلی نام شاعر
رحمه الله فاضل وکامل وشاعر ماهر ایدی عربی وفارسی هرایکی لسانده شعر سویلیش ایدی واتفاق
اولدی که هیچ کیمسه قصیدهٔ مشهوری که مطلعی مآلی بودر کیمك واردر سنك کبی بر معشوقی که بنفشه
زلفلی زکس کوزلی لاله یوزلی نسرین کوکلی دلبر وچابك محبوب اوله بوقصیدهنك لایقی اولدیغنی وجمله
هیچ کیمسه عهده سندن کلمه مشدی وبعض قصیده لرینك بنداسنده یورمشدی دهرده سندن زیاده
کوکلی یارلاده یی محبوب بوقدر شهره سندن زیاده جکر یاقیجی هوجق بوقدر قاکه سنك سیراب لاله کی
کوزه لی وهوجق وبقول زکس کوزلرینه نظر ایدیلیدیغنی بیلمزم وبعض کزه لاله کبی سنك وصالکدن آچیق یوزلی
وخندانم بعض کره زکس کبی سنك فراقکدن باشی دوشمش ومضطرم بم ادیب صابر نام شاعر رحمه
فصیح شاعر وفاضل عاقل ایدی وآنك شعرلرینك لطافتی کامل وحسن وملاحتی تمام حاصلدر
وفاضللر آنك نقدمنه معترفلردر آنجیلین که انوری آنکندی اوزره ترجیح ایلشدر اول مجلده که کلک
کالمریخ تعداد ایلیور آنك آخرنده سویلیور بو مجموعی کچ مزد شعرایله کلدم شعره عاقبت نایلی
قدر اولدم هرنقدر صابر منزله سنده دکل ایسه مده وآنك سوزلری جمله سندندر بو رقاچ بیت
مآلری یکاغی جنت کبی ودوداغی سلسبیل کبی اولان سنك جنت وسلسبیلکه جانم فدا اولسون
کوکلم سنك محبتك طاعتنده در زه اسنك طاعتندن سلسبیل وجنت بولنور زهره سنك طلعتنه
اوکنده نصل شعله ویرر کشش سنك خدمتنك قنکه قچن کوزل اولور بغداد حسن ومصر جمالیسیر
وبنم کوزم بغداد ده دجله ومصرده نیل کبی اولور سنك فراقکدن مشقتی بیلمزدن قاعتم مال کبی

اولمش و سنك عشقكك پاره سندن يكا غم چيويدكبى اولمشدر و آنك شعرلرى جمله سندندر
بو قطعه اى اوغل دوات آلت دولتدر اول دوات ايله سركش دولتى مطيع ايله چونكه ايسترسين دولتدن
دولت ايله سين الفى تايه اتصالندن لام ايله انورى نام شاعر رحمه الله بر حكيم كامل و فصيح فاضل ايدى
شعرينك حسنى و نظمنك لطافتى آنك حالنك علوندن برشمه و آنك كمالى جمالندن برنبذه در
و آنك سوزلرى مشهوردر و ديوانى مسطور آنك شعرلرى لطافتندندر بر قطعه كه شعرايه نصيحته
دائر يازلمشدر دون بكا بر شاعر جكر غزل سويلرميسين ديدى مدح و هجودن اعراض ايلدم ديدم
نصل اعراض ايلدك ديدى بن آكا شعر سويلمك آزغونلق حالتى ايدى كيتمش بر حالت آرتق عدمدن
كيرو كلمز ديدم غزل و مدح و هجو هر اوچندن سويلدم زيرا بنم حرص و غضبم وار ايدى و آنلره شهوت
منضم ايدى غزلده اول كيجه بتون كيجه آنك انديشه سى غمنده كه بتون دوداغك شكر كبى زلفك بوكلم كبى
وصفنده و اول برى يعنى مدحده كوندوز بتون كونده اول محنت و مشقتده دركه نره دن و كيمدن و نيجه
بش درهم قازانورم و اول اوچدن ديكرى كه هجو در هجو كو اولان كيمسه خسته كلب كبى تسليسى آنك
ايله كه برن بون النه كيرسون آندن آشاغى اولسون ايمدى خداى متعال چونكه حاشا بو اوچ كلبو
كرميله بن عاجز بنده سنك باشندن رجوع ايتديردى غزل و مدح و هجو سويلدم يارب يازيق كه
عقله چوق جفا و اذيت و نفسه ظلم ايلدم اى انورى يالكز سوز سويلمك يكيتلرك علامتى و ايو خوبى
اولمز چونكه لافى سويلدك آرتق مردانه آياغنى باصه رق حفظ ايله بر كوشه طوت و نجات يولى
اوجينى طلب ايله زيرا بو برقاچ كونلك دم چوق كچ نهايت بولور دكلدر ملك غورك قولاغنه
يتيشديرديلركه انورى سنى هجو ايلدى هرات ملكنه يازدى و انورى يى طلب ايلدى و آكا نسبتله
محبت و تلطف كوستردى آنك مقصودى انتقام ايدى ملك هرات آنى فرستله آكلادى اما آشكاره
يازمغه قادر اولمدى بر مكتوبده كه انورينك مطالبه سى يازلمش ايدى آنده بو بيتلرى درج ايلدى مآلكز
بو دنيا آغز طولوسيله سويلر قورق قورق بنم شدتمدن و غفلتده ايكن باصمقلغمدن اوزونجه
بر وقت كولدير مكلكم سزى آلداتمسون بنم سوزم كولديريجى و فعلم آغلاديجيدر انورى بو اشعارن
فراست كوزللكيله كيفيتى آكلادى سببلر واسطه لر بولوب ملك هرات مطالبه دن كچيردى بشقه كره
دخى ملك غور انورى يى طلب ايلدى و ملك هراته انورى مقابله سنده بيك قويون وعد ايلدى بونك
اوزرينه ملك هرات بر كيمسه يى انورى يه موكل ايلدى چاره سز ملك غوره كيتمك كرك چونكه بكا سنك
مقابلنده بيك قويون ويررلر ديدى انورى اى پادشاه بر آدم كه ملك غوره بيك قويونه صاتيلير سكا صف

وبجا نادکمی بنی صالیور باقی عمرمده سنك خادملرك سلكنده اولهیم ومدح جوهرلرینه سنك یانکه
صاچه یم دیدی ملك هراته بوسوزخوش كلدی آنی حفظ ایلدی رشید الدین وطواط نام شاعر ماوراء النهر
شاعرلرندن كیدی عصرمده شعرانك استادی واول طبقه نك مقتداسی ایدی وصنایع شعریه یاتده
اولان حدائق السحر كتابی آنك تصنیفیدر وبعض وزیرلره مخاطبه ده سویلرسن وزیرسین وسنه مدح
ایلیجك بنم بنم الیمی عطا واحسانسز لایق كورمیسین سن وزارتدیاكه رك ایله وبنی مدح ایلیجی اولماكه
احسانكوه سین وبوایكی دیاعی آنك زاده طبعیدر سنك یكاغنك ذكریله بوفانی جهانی ترك ایدیجك اولام ای
ماه سیماسزایسه خبرسزلردنسین هرشیدنالیجه یقادم وبركاره اوتوردم چونكه بوعالم سنك ایلكدن
بشقه سیدوخی كچرركوزم وارك دوستلرك صورتلرندن طوب طولوكوزم ایله دوستلغم وخوشلغم
وارد رچونكه دوستلرندن دركوزدن وسق فراقیلك ایودكدریاكوزمك یرنده اودریاخودكوزم اودر
عمیق نام شاعر رحمه الله دخی ماوراء النهر شعراسندندر وكندی وقتی شعراسنك استادی ایدی بو
برقاچ بیتكه قصیده لرك اولندر سویلیشدی غایله بدیع ولطیف واقع اولمشدر اكربرقاریجه سوزسویلر
ایسه واكربرقیل جانطوتارایسه بن اول قاریجه یم كه سوزسویلرین اول قیلم كه جانطوتار وجودیم برقیل
كولكه سی كیدكوكل ایسه قاریجه كوزی كیدر برمشك صاچلینك فراقندنكه قاریجه اركی بلی اولدی
اكربرقاریجه ایله ویابرقیل ایله كیمه وكوندوزیوندرش اولسه م نه قاریجه نك بندن خبری اولور
نه قیل بندن نشانطوتار قاریجه نك كوزینه صیغارم ایمدی بنی یمیجه لك وضعیفلكدن كرایستر
ایسه برقاریجه كوزینك یمنه صاقلاردخی بن اول قاریجه یم كه ایمجه لكدن بنی برقیل اورتر
دخی بن اول قیلم كه كوشكلكدن برقیلدن آز قوت طوتارم سوزنی شاعر رحمه الله نسفدندر تحصیل
علم وكمال ایچون بخارایه كلدی وسوزنكریله شاكردینه عاشولدی وآنك استادینك شاكردلكه
كیندی وسوزنكرلك یعنی ایكنه جیلكی تمام مهارت حاصل ایلدی وهرل سویلك آنك طبیعتنك
ایدی بوبناءً هذیانات چوق سویلیشدر وبوایكی بیت برقصیده سندندكه آنده مقام اعتذاره سویلر
نوقته قدرصرچه رنك فلكك دورندن عبادت وطاعت شیشه خانه سنه یعنی قلبه طاش
اوردیلم صرچه یه طاش اورمق بزم كاریمزدرمع هذا بزصرچه رنك فلك اوزره قباحت استاد ایدرنبوروق
بیت دخی بشقه قصیده سندندكه بنه اول معناده درهركوتوكی كه سن یلورسین آندن بیك قدر زیادیم
بن بونك كبی كیمسه یم كه بن یلورم ظاهره كوتو ویارامازم كزلیه ایسه كوتوندكوتویم زیراكیرلی
وآشكاریمن یلورم والله یلورم ركوچك كاهه شیطان بكادیل اولدی شمدی یوزبوك كاهه شیطانه

زیاده عملی سیر جلدز زیرا بو حقه و مهره یرلرنده بولندیغنه عمر کیسه سنی آچارلر وافنای عمر ایدرلر فرماه
الهی بساطنده بو عجب درکه بو مهره که زمینده حرکتسز و حقه که آسماندر متحرک تحقیق عجائب سلطنتدر که
بعضی کره قائم بعضی کره سمور کوزیرلر وقیدندکه وقتا وجه کلوب عدم سیلابی باشه کله وقید بودت
عنصر جمالی آی و سنه لر تحفه سنی قیه لره وقیدکه کربلدیر لوم رکبدی هم نعلنی هم طرناغی دوشیرنلر
فخر جهان قوام شاعر رحمه الله امائل و افاضل زماندندکمال و فضلنك وشعرینك لطافت وایجه لکلك
میزانی ویرور امین نگاهیدر و اول کتاب بو زمانه ده مهجور اولوب پك آز بولنور و بو رقاج بیت اولمه
کتابك مواضع متعدده سنده رجهان نیلیجه یردن بو نکته خوشدرکه جنك سیر جلرمقولای اولور
بکا اول آلتونلیکر لایق و لازم دکلکه دشمن بنم قانمی آنك ایچنه کوره بیلانك بیلاندنه بشقه یاورو
اوله مزیارامز فدان یارامز وکوتی نمدنه بشقه میوه ویره مزعزیمت وسفر بندرستلکدن بیله خوش
دکلدر باقکه مشقت وخسته لك زمانده ایجه اولور زکرن چیچکی باقفلقده ایو اولور لکن طاقفلقده
آجی اولور اولمزکاهی خلقه کینلنه اولدمشرکاهی سویلکدن چوق ایودر پادشاهك مثالی آتش اولدی
طبیعتده ایسه آتش دائما سرکش وعلوی اولور اکر زور وقوتنده فیل وطبیعتده آرسلان ایسه کده یا فیجی
آتشه بهادر لق یلدظهیر الدین فاریابی رحمه الله جهانك مشهور لرندندر زمانك فاضللرندن اولوب آنك
دیوانی تمام طبیعتده موافق و مقبولدر سوزینك لطافت وسلاستنده هیچ کیسه آکا معادله
دکلدر آنك دیوانی مشهور وشعرلری بیچه دلرده مذکوردر ابو بکر اقابك دولتنده تربیه بولدی
بر کیچه اول اقابك مجلسنده بورباعی بی سویلدی ای پادشاه سنك صحت وعافیتك دعاسی ملکلك
ویدیه زمانه نك سنك باشك محلنه سودیکی یوقدر یعنی منبره زهره وجبارلر اوله مزسنك دشمنکه
قیلیچکك قینیچه یم کوکلك سری سنك باشکك قضاسی دیمکله سون ابو بکر پوردی بیك قرمزی آلتونلی خلعت
مجلسده صاچدیلر بونك عقیبنده بشقه رباعی سویلدی ای پادشاه سنك ملك ودینا بشی موزونه
سنك عدالتکدن ظلم وفتنه نك جانی موقفلشدی سنك زمانکده رافضی وستمی موافقت ایدیلر که
ابو بکر رضی الله عنه افضل امتدر دمکی ظهیرك لطائف ومطایبه لرندندر مثنوی اسلوبی اوزره بو
بقاچ بیت مآلکی برعالم صبرك اوسنده دیدیکه یوم آخرت ظاهر اولدیغی وقتده کاهدن طولایی
آو صقالیلری حق سبحانه وتعالی قره صقالیلرینه باغشلار یعنی کنج صلایه باغشلار و یینه
سیاه صقال قیامتده آق صقالك حمایه سنده اولور یعنی صالح پیرلره باغشلار برقرمزی صقالی
آدمجکز حاضر ایدی چونکه بو کلامی ایشتدی ایسی صقالنه اوردی متأسفانه دیدیکه یا

دکلر بو حالده ایکی علاده هیچ ایشده دکلر و اظهیرلک شعرده کمالی برمشابه ده درکه اسکی شاعرلر آنلک
ایله انوریلک بینده وریلن آخره ترجیحده الخلاف ایلمشلردر آنجیلین که بعضیسی بعضیسنی استفسار
طرفنه اوزره دیمشلردرکه ای اولی نعین وقارکه فضیلت کوکی اوزره مبارک صورتلی آی وکنش یوزلیسیز
بو صفت ایله متصف سوزصرافلردن بر جماعت ظهیرلک سوزلریتی انوریلک اشعاری اوزره ترجیح
ایلیورلردیکر جماعت ایسه بو ترجیح سوزیتی انکار ایدیورلر فی الجمله محل نزاع اولمغله سن آنلرده
برطرفی ترجیح کوسترمزسن اشاعرلک سنلک حکملک نکیتی آلنده در امام هروی بو کلامک جوابنده دیمشدر
ای بو سؤاله فکر مسلکلرینه سلوک ایدیجی سالک معذور دکلسین چونکه حقیقت ایله نظر ایلیسیز
جوابکی طوره بعد تناسب تاشی تمیز و تفریق ایلمکه و بو معناده شرح ایتمکه هیچ احتیاج یوقدر انوریلک
شعرینی معجزه در اول ظهیرلک سوزی سحر در و بو نور اول چراغدر و بو آی دیکری یلدیزدر و بو حور
اول پریدر و بو شقه سی دخی همان اول قطعه نلک جوابنده دیمشدر هر مبتدی که بلاغت ترجیحلرینی
ظهیرلک شعرینی انوریلک پاک سوزلری اوزره بکزیسورکه بو کروه فرقا یتمدیلر موسی علیه السلام
معجزه لرینی سامریلک سحر ینه نظیر دیمکله رحمه الله کیمه دیمدیلر و آنلک فضیلتلری و کمالری دوشنده شرح
استیاجی بو قدر اولمغله لطیفه و دقیقه لرینی کیمسه درج ایلمشدرکه کیمسه به میسر دکل و بلکه مقدور
نوع بشر دکلدر و اول کابدن خارج آمدن آر شعر روایت ایلمشلردر و بو آنلک سوزلرندر آرپه آرپه بم
محنت و زحمتم اول بغدای رنکلی یکافدندر بو سبدن صاری صمان کبی یکاغم بتون کیجه طولوقاندی آنلک
بغدای آنده سی یاش سنبل میوه طوتار آنلک آشاغی یاشاغی فلکلک سنبل سیدن بن آمدن میویلم
صیرم آمدن بغدای بیدن زیرا آنلک قپوسی حشتدن کوزه لی خارجدر آنلک ترازویه مشابه یکی نفندن
چونکه برآرپه مقداری مشک آله یم بر بغدای زیاده آلمق ایستم که سوزموزندن بن بغدای کبی
اولمشم آنلک عمندن کوکلم ایکی شوبوغم آکابرآرپه قدردرکه نظا یحه درکال اسماعیل آنام شاعر
رحمه الله که آن خلاق المعانی ایله تلقیب اولدکلری کندی شعرلرینده درج ایلدیکی بنجه معنالرلک
چوقلغندن بحوندی واسکی و یکی شاعرلردن هیچ برینه آکا میسر اولمایان نصیب اولمشدر انصاف
ندقیق معاینه آنلک عبارهلری سلاست و لطافت حدندن خارجه کوتولمشدر و آنلک شعرلری
چوقدر و دیوانی مشهوردر سلمان ساوجی رحمه الله بر شاعر فصیح و سخن پرداز طبیعتدر عبارهلرینک
سلاستی و اشارتلرینک بنجه لکی نظیر سزدر و شمشیر استادلر جوابنده بنجه قصیدهلری واردر
بعضیسی لهندن دها کوزلدر و بعضیسی هاشاغی و بعضیسی بر درو آکا مخصوص معانی

چوقدر وچوق استادلرینك معانیسنی وبتخصیص کمال اسمعیلك معانلرینی کندی شعرلرنده ایراد
ایلمشدر چونکه مضمون ومعنی برقچ دفعه کوزل صورتده ودها مرغوب اسلوبده واقع اولمه طمع وملاحظه
محل دکلدر امدی بو معنی برکوزل تشبیه محبوبه مثالیدرکه آکاهر وقت بشقه دلوبا ایدرکیدیرلر اما
عارکسوه‌سی اولورسه‌کز که خلعتنی اکر کوزلکده اولکیدن دها علا کیدرمزایسه هرزمان اولسکز
محبوبك صرتندا سکی یوکلی خرقه وعبای چیقاروب یرینه آطلس واکسون کیدیرلر اوسلمانك ایکی
مثنوی کابدوارد رکه بری جمشید وبری خورشید در وآنلرده اولقدر تکلفات ایلمشدرکه چاشنی
ونطافتدن خارجه کونور مشدر وبردخی فراق نامه سی واردر آنك اسلوبی بدیع ونظمی لطیفدر
دخی آنك غزلیاتی چوق طبعه موافق ومصنعدر اما چونکه غزلدن مقصود اولان عشق ومحبتدن
خالیدر اربابذوقك طبعی آنك اوزرینه اقبال کوسترمز وآنك مقطعاتی جمله سندندر بورقاچ
بیت اولدیکی کوکل حرص قوجاغنه یه دك طولو ایلیه جکسین سن طمعدن که اورته سی بوش
اوچ حرفدن واقع اولدیکی اول حرفلرکه طامیم عیندر خط تعلیقك غیریدر وچینك دخی اورته‌سی
آچیقدر ای بنم عزیزم فقر وقناعت قپوسنی ورزیاخور لوقدن عزت قناعتدن طوغدی
اکر غیلك یاغی سورچرایسه قولایدر درویشلك وقناعت سوداسی سعادت اولور احمد
عصمتی تبریزی نام شاعر رحمه الله که مهر ومشتری کتابی صاحبیدر اول کتابده چوق لطیفه لر
وبدیعه لر ایراد ایلمشدر ومعشوقك وصفنده بورقاچ بیت اول کتابدن درهمالی نسرین چیچکی اوزره یاقمش
برخط چکمش که عین لطافت ونازنینلکدر دیرون کل بلکه قدرت الهی اول عنبرایله معمول اولان
ایکی کرنك آلنه برکومش دیرك نصب ایلمش اول کل اندامك کوزیله طوداغی آره سنده خام کومشدن
برشیشه نابت اولمشدر بورون کل زنبق چیچکی ولکن آچیلمه مش ویاسمین ولاله اوزره یاغمش بو
قطعه دخی اول مثنویدن سلکنه انتظام بولمشدر خلقك ضعیفندای عصار محبت طالب ایله
زیرا چوراق برلردن اصلا کل ظاهر اولمز وفا خلقك معناسز صورتندن فاچار ملکر صورتلرکه فاچقون
کی فلك قالور یله قضای الهی خلقك تبه سندن غدار لق توزندن بشقه سنی آله مازمحبت سبیله
اول کیمسه یه کم ایولك زیاده ایسته یه سین سکا کین وبغض ایله هرزمان لج وعناد ایدر کوزیاشکه
اول کیمسه یه کوزنده یرایلیه سین اکر فرصت بولورایسه سنك قانکی وکر شیخ سعدی رحمه الله که
آنك نامی مصلح الدین در بکزرکه سعدی محمد وحنك نامنه نسبتدر اول غزل سوبیلدیکی مقدار ایسه
هیچ کیمسه که آندن زیاده غزل طریقنه اوزغه مشدر وآنك سوزلری جمیع طائفه لره مقبول واقع

اولمشدر که شعرادن بریسی سویلمش و حقیقتده جوهر انصافی دلوب منصفانه سویلمشدر شعرده اوچ
کیمسه پیغمبرلردر هر نقدر که ﴿ لا نبی بعدی ﴾ حدیث شریفی صادقدر و صفلرده فردوسی قصیده‌لرده
انوری غزللرده سعدی در شاعرلرک امامی خواجه حافظ شیرازیدر آنک چوق شعرلری لطیف و موافق
طبعدر و بعضیسی سرحد اعجازه قریبدر آنک غزللری بشقه‌لرینک غزللرینه نسبتله سلاست و لطافتده
ظهیرک قصیده‌لرینک دیکرلرینک قصیده‌لرینه نسبت حکمنی طوتار و آنک شعرینک سلیقه‌سی نزاری
قهستانینک سلیقه‌سنه یقیندر اما نزارینک شعرنده غث و سمین چوقدر آنک شعری اویله دکل
چونکه حافظک شعرلرنده ظاهراً اثر تکلف یوقدر آکا لسان الغیب لقب ایلمشلردر شیخ کمال خجندی
نام شاعر رحمه الله سوزینک لطافتنده و معنالرک اینجه لکنده بر مرتبه‌ده‌در که آندن زیاده متصور
دکلدر اما آنک شعرنده اولان مبالغه‌لر آنک شعرینی بتون سلاستدن چیقاروب عشق و محبت چاشنی
و لذتندن خالی قالمشدر امثال ایرادنده و خفیف بحرلری قافیه‌لر ایله و غریب ردیفلر ایله کورمسی
سهل ممتنع کورینور حسن دهلوی یی تتبع ایلر اما اولقدر معانی لطیفه که کمالک شعرلرنده واردر
حسنک شعرلرنده یوقدر اول سببدن آکا حسنک شعرینک سارقی دیرلر همان اول تتبعه بنا اولنمق
کرک و آنک بعض دیوانلرندن بو فرد کورلمشدر هیچ کمسه بنم قباحت و عیبمی طوتمدی معلوم اولورکه
بن حسنک شعرینک سارقیم عارفلردن بعضیسی شیخ کمالک و حافظک هر ایکیسینک صحبتنه ایرشدیلر
بویله بیوردیلر که شیخک صحبتی شعرندن اعلا ایدی و حافظک شعری صحبتندن دها ایو ایدی
امیر خسرو دهلوی شعرده متفننده قصیده و غزل و مثنویه اوزنمش و جمله‌سنی کماله یتیشدرمشدر
خاقانی یی تتبع ایلر هر نقدر قصیده‌ده آکا ایرشمه‌مش ایسه‌ده اما غزلی آندن فائقدر غزللری هر کسک
بیلدیکی معانی اولمسی واسطه‌سیله که ارباب عشق و محبت کندولرینک ذوق و وجدانلری حسبیله
آکلارلر جمله‌یه مقبول واقع اولمشدر خمسهٔ نظامیه بر کمسه آندن ایو جواب ویرمه‌مشدر
و آندن بشقه دیکر مثنویلری واردر جمله‌سی مصنوع و مقبولدر حسن دهلوی دخی غزلده آیریجه
بر طریقی واردر اکثری طار قافیه‌لر و غریب ردیفلر و خوش آینده بحرلر که شعرک اصلی اولوب غزلده
شایان ملاحظه بونلردر اختیار ایلمشدر شبهه‌سز بونلرک اجتماعندن آنک شعرینه بر حالت
حاصل اولمشدر که اکرچه ایلک نظرده قولای کورینور اما سویلمکده کوچدر بونک ایچون آنک
اشعارینه سهل ممتنع دیمشلردر خسروک معاصری اولوب بر بریله صحبت ایلمشلردر و ملاطفه
ایلمشلردر آنجیلین که حسن سویلر خسرو کمال کرمندن قبول ایدر اول نسنه‌یی که بن بنده‌سی حسن

سویلرم بنم سوزم خسروك سوزی بکی دکلدر سوز بودرکه بن سویلرم ودیکر متغزل شاعرلردن بری
خواجه عماد فقیهدرکه کرماندندر اول خانقاه صاحبی شیخ ایدی کندی شعرلرینی خانقاهه کلوب
کیدنلرك جمله سنه اوقومشدر واصلا حلرینی رجا ایلمشدر اول سببدندرکه آنك شعری جمیع
کرمانلیلرك الیسنك شعریدر ودیکری خواجه درکه بودخی کرماندندر لفظلری تزیینده وعبارهلری
تحسینده چوق سعیی وار در آنك ایچون آکا تخلیندن شعرلرینه رنکلر دخی اوراء النهر شعرلیسنك بری دخی تامر
بخاریدر وآنك اشعارنده تصوفدن چاشنی لذت وار در ودیکری خواجه عصمت الله بخاریدر اول
غزلده خسرویه تتبع ایلر ودیکری بساطی سمرقندیدر آنك شعری لطافتدن خالی دکلدر اما فضائل
مکتسبه دن چوق عاری اولمشدر اما بیلدیکی آنك شعرلرندن ظاهردر ودیکری خیالیدر وبو تنك
شعری خیالدن خالی دکلدر وآنك شعرلرندندر بو کی بیت ای محبوب سنك غمك اوقنه عاشقلرك کوکلی
هدف ونشانه در بر طاقم خلق سکا مشغول سن اورته دن غائب سین بعضکزه کلیسا ده بعضکزه
مسجده ساکنم یعنی کسی طنب ایلرم خانه بخانه ویری خرسانك شاعرلرندن آزری اسفراینی در
اشعارنده چوق قواعد شرعیه وار در وآنك مقبول مطلعلرندندر بنه کیمه اولدی بزم کوزم تغلاسه
میدانی صولادی کوزیاشمیسیلکدی او یقوعسکرینه کیمه باصقینی ایدی دیکری دخی کاتبی نیشابوریدر
وآنك کندوسنه مخصوص معنالری چوقدر وبو معنالرك اداسنده دخی کندوسنه خاص اسلوبی وار در
اما آنك شعرینه برطریق اوزره رابطه لی دکلدر شترکربه واقع اولمشدر ودیکری شامی سبزه واریدر
آنك شعرلری لطیف وطریق واحد اوزره رابطه لیدر پاکیزه عبارهلر وچوق لذتلی معنالر ایله دولدر
ودیکری عارفدر کوی وچوکان مقاولهسی صاحبیدر وآنك سرآمد وممتاز نظملرندندر
وبو رفاجی بیت چوکانه منسوب آنك وصفنی بیانده اول کلبدندر چونکه فلك طوپی تورباغلابایدی
بعضیلر وقتی اولایدی میدان میدان طوب کبی صچرایدی وکندیسی آتارایدی هروقتکه تزاوزه
باتارایدی یاغمور اولایچنه شمشك کبی اولورایدی تیز وچابوق قلعه لرندن آتش طرمایه لرندن قاچارایدی
وشدید روزکار قوپوروغنه آصیلمش ایدی هر هجومده فنه طوپیکی قوشارایدی وسرعت سیرلرنده
طوپلر باشی دونرایدی اول لحظه کهجنکه کیدرایدی یوزعده صبارو زکاری توزه کیدرایدی
وطاغلرندن سیل کبی کچرایدی ودریادن زورکارکبی اوچارایدی بره خرصاحبی ولکه بزم زمانمز
آنك وجودیله مشرفدر هرنقدر آنك قدرینك پایه سی جاه وحشمت مرتبه لرینه وصاحب شوکت
اولان پادشاه کهحسین بیقرادر شرف قویمنه نظراً وفضل وادبنه کهفضائل وهویه ممکنه

معنوی مناقبه کوره آندن دها عالیدر کہ آنی حسن شعر ایله توصیف وجودت نظم ایله تعریف ایده
امّا خاطر شریفی فضیلت تواضع کسبی و کسر نفس آرزوسی واسطه سیله کندینی بوطائفه شعرا
سلکنه قارشدیرمش اولمغله بشقه لرینك قورقویرده سبی اول معاندکه آنی اول طبقه دن ظهوره
نقدا دایه لیقا لدیرمشدر راما انصاف اولدرکه هانکی محله بوطائفه دن اولسه لر اول باش اولسون
وهانکی مرتبه یه طبقه یه یازیلسون اول سردفتر اولور آنجیلین که آنك اسم شریفنه اولان بومعما اول معنا
خبر ویرر معما بنام علیشیر فاضللرك سیر قلری اوزره برزمان سیر ایلدك وفاضللر ایله اولان
فضائلی کسب وجمع ایلدك واسمك ایله اهل فضلك جمله سنه تفوق ایلدك آنك ایچون اسمنه
فاضللرك فوقنه تصویر ایلدم وچونکه آنك اسم جوهری آندن دها بیوکدرکه نظم مذکور هر محل آنك
صدقی اولمغه لایق اوله وهم مقام آنك شرف شونه مخلف سزاوار اولیه آنك شعرلرینك تخلصی آنلکه بودیکه معما
معلوم اولور معمانك اولی آنك اسمنك حقیقتی مخلصی ایچون هیچ کسه بولمز اولور نه آنلدن اولان یعنی سیر ایلدیکم اهل نقد
اولصاحب ذوقك طبیعت وقابلیتك وسعتی حسبیله فارسی وترکی هرایکی نوع شعر میسر دراما آنلك
طبیعتنك ترکی شعره میلی فارسیدن دها زیاده در وآنك ترکی لسانده غزلری اوزاشبیکدن
زیاده اولور ومثنویلری کہ خمسه نظامی مقابله سنده وقوف بولمشدر او تورلیکه یقینه بکزیور
اول ترکی لسانده آندن مقدم وزیاده هیچ کیمسه شعر سویله مشدر ونظم جوهریله مشدر وآنك
فارسی شعرلرینك جمله سندن در قصیده که خسرو دهلوینك قصیده سی جوابنده اولوب رباعی یاراد
اسمیله مستعمل در وایجه معما الردن ولطیف خیال الردن بك چوغی مشتمل در ومطلعی بودر شول
پرآتش کبی لعل که پادشاهلرك تاجنه زینت در باشده اولان خام خیالی قیاسا تموز ایچون برقور آتشدن
اولور رباعی نك بعض جهاز سفرلرنك کنارك تهنیت قدومنده بر قعه ده یازلمش ایلمشدر انصاف
ایله ای کوك رنکلی فلك تا بو ایکیدن قنغیسی هاکورل خرام ایدر جهانی پارلاد یجی سنك سیمجانبکدن
کلان کوشش یاخود جهان طولا نوب شام جانبندن کلان نسیم ما همدمی بودیکر رباعی نك معنی
بشقه رقعه ده یازلمش ایلدی بو نامه نامه دکلدر بلکه بزم دردیمی دفع ایلیه جك بزم مشقتلی آلوه
اولمش درومنك راحت وتسکینیدر بزم حرارتلی کوکلی وصفوق نفسیمی ساکن قیلیجك دیمکدر
طولا شیجی نسیم ما همدن خبر در ووبو بشقه رباعی نك دیکر رقعه ده یازلمش اکر کلیسا ده اولورایسم
سنك دست وجانبکده بزم واکر حرمده اولورایسم سنی جست وجوایلرم حضور وقنکده بوزیوزه
اولورم غیبت وقتنده سنی کوکلم سنك طرفکده اولور (سکر بحر روسنه) دلسزاولان خیالنك

لسان حالرندن برقاچ حکایه بیاننده درکه عقللیلر و نکته بیلیجیلر آنلره مثللر وضع ایلمشلردر
تاکیم غرابت وندرت سببیله طبیعت آنلره اقبال کوستره وطبیعته حکمت و مصلحتلری فهم واذعان
ایلمك قپولری آچیله آنی کورمدکمی کا اینجه بیلیجی حکیم شکر ایله آجی علاجی طاتلی ایلر تاکیم اول حیله ایله
خسته نك وجودندن اسکی علت و محنتی کیدره حکایت بر دلکو بر قورد ایله صادقانه
دوستلقندن دم اوردی وقدم موافقت قورایدی بر برلریله کشت وکذار اثناسنده بر باغه
اوغرادیلر قپوسی محکم باغلو و دیوارلری دیکن طولو ایدی باغك اطرافنی طولاندیلر تاکه بر دلیکه
ایرشدیلر که دلیك دلکویه کنیش قورده طار ایدی دلکو قولایجه کیردی قورد چوق مشقتله کیردی
باغده درلو درلو اوزملر کوردیلر ورنك رنك میوه لر بولدیلر دلکو عاقل ایدی چیقمق حالتنی
ملاحظه ایلدی قورد ایسه غافل ایدی قدرتی اولدیغی قدر بیدی آنسزین باغجی دویدی
والنه بر صوپا آلدی وآنلره توجه ایلدی اینجه بللی دلکو چابوقچه صچرایوب دلیکدن قاچدی
وبیوك قارنلی قورد اول دلیکده محکم صقیشدی باغجی آکا یتیشدی وصوپایی چکدی اولقدر
ضرب ایلدی که نه اولو ونه دیری قالدی پوستی یپرتیق وبوکی قوپیق اوله رق اول طار محلدن طشره
چیقدی ای خواجه آلتون ایله ظلم وتجاوز ایلمه که عاقبت ایش صوکی زبون وضعیت اوله رق
کیدیجیسین سنی چوق نعمت وناز سمیز ایلمشدر آندن دوشونکه نصل کیده جکسین بونجیلین
جثه ایله بیلمم نصل اولوم قپوسندن طشره چیقه جقسین حکایت ایکنه سنده مضرت زهری
ووجودنده خباثت اوق بولنان بر عقرب سفره عزیمت ایلدی وبر بسیط صوکنارینه ایرشدی
قوریدی قالدی نه صویی کچمکه قوتی وار نه کیرو دونمکه قدرتی وار بر قاپلو مباغه عقربدن بو مقتالی
کوردی آکا مرحمت ایلدی آنی کندی آرقه سنه بیندیردی وکندینی صویه آتدی یوزه رك دیکر
طرفه توجه ایلدی اول اثناده قولاغنه بر آواز ایرشدی که عقرب آرقه سنه بر نسنه یی ضرب
ایدیور سؤال ایلدی که بو نه آوازدر عقرب جواب ویردی که بو بنم ایکنه م آوازیدر سنك آرقه که
اوریورم هر نقدر بیلورم که بو محله تأثیر ایلمز اما کندیمك طبیعت وجبلتمی ترك ایتمکه قادر دکلم
قاپلو مباغه کندینه دیدی که هیچ آندن اعلا اوله مزکه بو یارامز کوتو طبیعتلی یی بو چیرکین خویدن
قورتاره یم وایو طبیعتلی کیمسه لری آنك فتنه سندن امین ایلیه یم همان صویه طالمه سیله عقربی
طالغه قاپدی آنی بر محله کوتوردی که کویا هیچ اولمامش ایدی ایمدی هر کوتو خویلی که بو شر وفساد
مجلسی محلنده یوز حیله تللرینی اویدیروب آنی قبول ایدرلر ایسه ده آندن ایو دکلدر که فنا طالغه

دوشوب هلاك اولسون تاكيم اول كشى كندى كوتوخويندن وجمله خلق آندن قورتيلسونلر (حكايت)
برفاره يتمه سنه لر برتاجر بقالك دكانده قورى نقللردن وطوبطونو ميوه لردن تعيش ايله عمر
كچيروب قورى وباش نقللردن بيرايدى تاجر بقال آنى كورايدى واغماض عين ايلرايدى وآنلك
جزاسنى ويرايلكدن اعراض كوسترايدى تاكيم بركون اول حكم سبيله كه حكادى مشدر دوچوكه آيلق
سافل كشينك قارنى طوموبيكلرجه شرّوكوتولكلرو جسارتلى اولور طبيعتى حسبيله فاره نك حرص
آنلك اوزرينه اولماندكه تاجر بقالك كيسه سنى كسوب قزل وآق هرنه وارايدى ايسه كندى خانه سنه
چكدى چونكه وقت حاجنده تاجرالينى كيسه يه اوزاندى مفلس كيسه سى كبى بوش وآچيقمشدك
معده سى كبى خالى بولدى بلدى كه بوايش فاره نكدركدى مثلو بوصوايلدى فاره يى طوتدى وياغنه
براوزوزايلك باغلادى ومراقدى فاره تاكه كندى دليكى ايچروسنه كيندى وايلك بوايله اول
دليكك نهايتنى بلدى اول ايلكك اوجنى طوتدى واول دليكى قازدى تاكه فاره نك خانه سنه
يتيشدى برخانه كودى كه صرافلرك دكانى كبى قزل وآق يعنى آلتون وكوش آچه لر برير ينه فارشمش
ودوكولمش بونك اوزرينه كندى حصه نه تصرف ايدوب اخذ ايلدى وفاره يى طشره چيقاروب
كدينك پنجه سنه تسليم ايلدى كه فاره كندى جزاسنى كوردى وكندينك حق نعمت بيله مكافاتك
جزاسنى ايسه چكدى كردياده برشرّوكوتولكه مستعد واريسه جمانه حريص اولمايدوب
بوطلوقناعتلى كوكله كه هرشرّوكوتولردن قورتيلدى قناعت عزّنده مجموع نعمت وراحت
واردر هرنقدر حرصدن زياده مالك اولورسه اولقدر باش دردى دخى وارد ر حكايت بردلكو
برجول باشنده ديكلمش طورمش ايدى ومراقبت كوزينى صولنه وصاغنه قومش ايدى ناكاه اوزنقدن
برقوالتى پيدا اولدى بقين كلدى كوردى كه بريرينجى قورد بربوك كوپك ايله صادق دوست وموافق
يار اصورنده يولداش اولوب رفاقلرنه قوردك كوپكدن آلدانمق قورقوسى وارونه كوپكك قوردك
ضررفنه قورقوسى وار دلكو ايلروقوشدى وسلام ويردى واحترام وظيفه سنى يرينه كتوردى
ديدى الحمدلله كه اسكى كين وعداوت فاره محبته مبدّل اولمشدر واسكى دوشمنلق جاى
دوستلغه عوض اولمش اما ايسترم كه بيله يم بونك سببى ندر وبو امنيته باعث نه در كوپك
ديدى بزم جمعيتمزك سببى چوبانمز دشمنلقدر اما قوردايله چوبانك دشمنلغى بيلمزمى
مستفيد روبنم چوبانمز دشمنلغمك سببى اولدركه دونكى كون بوقوردكه بوكون بكا آنك
يولداشلغى ولطف ميسر اولمشدر بزم قويون سورومزه هجوم ايلدى وبرقوزى قاپدى بن آنجيلين كه

بم عاد تمدر آنلك آرقه سندم قوشندم قاكه اول قوزوني كيروآلديم ركن قورده يلشه مدم چونكه كيرو
كلدم چوبان بكا صوبا چكدى وموجبسز بنى ايجندى بزدخى وستاق رابطه سنى چوباندن
قطع ايلدم وآنلك اسكى شمنيله برلشدم دشمن ايله دوست ولى آنجيلين كه اصلا دشمنلق قيلمياله
سنك پوستنى بارالاسيه دوست ايله دخى اولمقدر دشمنلق ايلمه كه سكا زخم دشمنك ايله دوست
اوله حكايت دلكوبه ديد يلرهيچ ممكن اولمزكه بوز آلتون آله سين وبرخبرى قريه نك كوكارينه
ايرشديره سين لكن ديدى والله اجرت چوقدر لكن بو آيش وويرديش معامله سنده جانم قورقوسى
واردر سفيل ونامردلكدن اكرامه نائل اولمق اميدينى طوتمق محروملغى رياسى طائفه سنه كى دوشوركه
دشمن قدنه مال ومنصبه ميلدن ناشى بوندن اولمق كندينه جان قورقوسى ورمله سنه آنقدر حكايت
بردوه صمراده اوتلاراييدى واول صحرانك ديكن واوشندن غذا پيرايدى برطوپل ديكنه ايرشدى
كوزلرى لقى كبى صيق ومحبوبلريوزى كبى تازه وسويملى بويننى اوزاندى قاكه آنى برنصيب ايليه كوردى كه
آنلك آره سنده بريلان چوركلنمش وباشنى قويريفله بريره كورمش كبروآرقه سنه دوندى واول ديكون
بيمك آرزوسندن فراغت ايلدى يكن ظن ايلدى كه دوه نك احترازى كندينك مزراغى يعنى ايكنجى
قورقوسندندر واجتنابى كندينك كمسكين ديشلرندندر دوه بو معنانى آكلادى ديدى كه بم قورقوم
بوسترا اولا زصاوفوندر آشكارا اولان خانه صاحبندن دكل وقورقويلانك ديشينك زهرندن
ديكك مزراغى پاره سندن دكل اكر صاوفك قورقوسنى بيمه ايدم صاوفصاحبى برلقمه ايله ايدم
اكر كريم اولان كمسه ليشمدن قورقارايسه عجب دكلدر نفسنك خباثتندن قورقاريوك وكيمكه
دكل بركسه كه فيلجملى كون يچنه آياق قويمز مقرر دركه نيزلى آشندن قورقاركولدن دكل
حكايت بركوپك يميه جكدن نصيبسز شهرك قپوسنده دوه يى كوردى كه
برچوك اكك دونه دونه شهردن چيقدى ويوزى صحراجانبنه قودى كوپك آنلك آرقه سندن
قوشدى وآوازايلدى كه اى وجودلك رزقى وجانك قوتى وكوكلك آرزوسى ورو حه راحتى
عزيمت شهره ايليورسين ويوزينى سمته چويرمشسين جوابنده ديدى بويله باقه قورقارديم
قپلانلردن اولانجا وشلردن آشنالغم وارديرآنلرى زيارته نيت ايلمشم كوپك ديدى بنى
قورقيتمه زيرا اكر تمساحك دماغنه وآرسلانك آغزينه كيدرسه ك ده بن سنك آرقكدم
بنا ول كمسه يم كه بتون عمرمده سنك محبتندن خالى اولمامام اكر دنيانك اطرافنى طولاشيرايسه ك
صنجست وجوا يلكدن ساكن اولمامام آنلركه اكمكك غيريسيله آنلرك حاقى صاغ اولمز

یوزطوتارلر آیلماقلرك خدمتنه اکمك ایچون کرخلقك الندن مثلا دخی یوز سکه دخی یوز لرایسه
یینه آیچ کوپك کبی اکمك آرقه سنده قوشارلر حکایت برینجه دیدیلر پچون اکر کیجه لیلر شکل
وصورتنده واقع اولسك واکری یورلیلر آره سنه آیاق قویدك جوابنده دیدی بیلاقدن تجربه
ایلدم که اول طوغریلغی وطوغری کدیشی سببیله دائما جفا طاشندن باشی زیلور وظلم زخمدن
قویریغی کسیلور هر محل که کیدینك پری صورتی آشکار اولور آنی جان کبی مغتنم کندی قوینجه
چکرلر هریرکه پری طوغری شکلنده بیلدن بکی طاشی هراوله طاشکو کلیلر آنی وزاقدن دکك
وطاش ایله اورلر حکایت برقوریغه کندی چفشندن آیری قالمش وچفتسز لك مشقتی آنی دریا
کارینه اوقورتمش ایدی هرطرفه نظر ایلر ایدی وکندوینك غم وغصه کورمش خاطرینی چفتسز
غمندن سپورر ایدی ناکاه صویك اورته سنده برمالتو کوردی قیچی صوکبی عجله ایله کیدیوبکو
کومشدن مقراض کبی آطلس یوزلی صوآول بالقدن بکیه بولیز ایدی هماخود آرتق واکسیکدن
امین اولان هلال کبی صاغدن وصولدن جنبشه تمایل ایدی چونکه قوریغه آنی کوردی خاطرو
اول بالغك صحبتنه چکدی وکندینك چفتسزلك قصه سنی ورته یه قویدی وآندن صاحبت
طلب ایلدی مالتو دیدی مصاحبت مناسبت لازمدر وصحبتی مناسب اولیان ایله مصاحبت لایق
دکلدر بنم سنك ایله نه مناسبتم وار بنم مکانم دکزین دریندر سنك منزلك ایسه ساحل
کاریدر بنم آغزم زیانسز سنك ایسه برخروش سکا چبرکین چهره بلاقه لقای اولوب هرکیمسه که
سنك شکلکو ره ایستمز کسنك ایله اوتوره وبکا ایسه کوزل منظره خوف وخطر سرمایه صید
هرمحل که بنم جمالم کوریله روشن اولور وضع کوزینی بنم وصاله قویار آسمانك قوشلری بنم آوزومه
دولر وصحرانك وحشیلری بنم سودامده درلر آوجیلر بعضکره بالتو آغی کبی بنی جست وجو ایلکده
بیك کوزلی اولورلر وبعضکره اونه کبی بنم آرزوم بولندن آرقه لری بوکیلور بوینی سویلدی
ودریانك دیبنه یولینی طوتدی وقوریغه یی دریاکارنده بالکز براقدی برکسه ایله اوقورمه کسنه
ایله اصلا برادلیه صحبت پیوندینك اینکی اصلك براولسه رجنس جنس ایله اولمقلغی فاجنس ایله
اولمقلغه قیاس وتمثیل طوتارایسه ك بوصوایله یاغ کبیدرکه اصلا امتزاج ایلزدیکری که
جنسك جنس ایله اولسی صوت ایله شکر کبیدر تمامیله امتزاج ایلر حکایت کوکرجینه دیدیلر
فصل اولبورکه سن ایکی یاوریدن زیاده کنور مزسین طاووق کبی اوله میورسین که دهاز ایله
قدرتلك واردر جوابنده دیدی کوکرجین یاورسی غدایی بابا وآنانك قورصاغنده

قورمزی آرودیک اگر آنلرال ایسه سن الپایجیسین واگر آنلر عسل ایسه سن سرچشمه لرسین ایکنجی خوش
اول حقیقت مردی که خبر وسلامتی بوزچیرر وصلت مائی سی طرفنه قوشار اصل چونکه فرع پرده سنك آرقه سنه
یوزکوسترفرعی کیروترلك ایدر اصل سودا سنده قوشار حکایت برقارنجه یی کوردیلرکه زور لوقنه یول اغلامش
وکندینك اومن براوی برچوکرکه دقالدیرمش تعجب ایله دیدیلرکه قارنجه یی کورنجه بو ضعیفلکی ایله رایه بوا غیرلقده
بوکنجه چکور قارنجه یوسوزی ایشدنکه کولدی ودیدی ارککلریوکمیت قوتیله وغیرت وحمیت بازوسیله
چکورلرمیدر قوتنه بدنزیوکلکله دکل یوکه کوکلرویرلرآمدن باش دوندیردی سن آنی جسم وجاننك یارد یمیله
ایله کوتورمکه قادراولورمشکلات طریق عشقی بوبحیلرینك یعنی اولیاء اللهك مدد دلریندن بیلمی قوی ایله ذیرالوا
محکمیت قوتیله چکنك ممکندرحکایت بردوه بولاینی آیاغنده چکرلك وسوروبه یرك صحراده نوتلامرایکه
برقاره آکلایرشدك وآنی صاحبسز کوردی قاره نك حرصی آنلك اوزرینه قالقدی که دوه نك بولاینی طوتدی
وکندی خانه سنه روان اولدی دوه دخی اول حالندن ناشی که آنك فطرتی طاعت اوزره یارادیلمش وجبلتی عدم
مخالفت وعدم عناد اوزره یحبولدی اول قاره یه موافقت ایدی چونکه خانه سنه ایرشدی دوه بردیلك
کوردیکه طاردوده یدی محالده وشو بنجه لی بوینه اوله که ایلدك سنك خانه نك بویجیلین کوچك وبنم جثه م
بویجیلین بیوك نه سنك خانه نك بوندن بویله بیلیرونه بنم جثه م بوندن اوفاق اولورسنك ایله بنم آرمزده
صحبت نیجه طوتار وبحالسته فصل صورت بولورایمدی اجل بولنه نیجه کیدرسین بوندن ناشی که سنی کوریدی
آرقه کده حرص وطمعك نیجه نیجه دوه یوکلری وارکه یوکلرینی برمقدار تخفیف ایله زیرایو یوکلرایله
اولوم طارلغنه صیغیشمق اوله مزحکایت برقوینون برادر مقدن صچرادی آنك قویرینی بوقاری قالقدی
کچکوکولدی که سنك عورت پرینی چیلاق کوردم قویون یوزینی کیروصچیردی که بن نیجه سنه لرسنك عوراتك
محلنی چیلاق کوردم اصلا کولمدم وسنك طعن وتشنیعی یکمدم برعمرده برکره بنی بویجیلین
کورمشسین نه ایچون سرزنش وتوبیخ ایدیورسین دیدکده آلچاق کیسه کیجه وکوندوز خلق عالمه آشکار
نجه لرایله عیب وعارلرایله برابر صاحبکرمدن براوفاق عیبکورر ایسه لعن وطعندن بشقه سیله
قصد یوقاری قالدیرمزاول آلچاق بوکوچك عیب اسنادیله باشلاآیاغه دولاولورپوصاحبکرم ایسه
اول آلچاغك عیبنك ذکرایله آغزینی بولاشدیرمز حکایت براوکوزکنك سوریسنه رئیس ایکی اوکوزی
آره سنده بویوزینك قوتیله مشهوروناموداریکه چونکه قوردلاوکوزلرزورکوتورایکه آنلرك ضرینه
بویوزحرمیسیله آنلردن دفع ایلرایکه ناکاه دست حادثه آکا قویقلق وضعیفلك وردوآنك بویوزینه
آفتلرشیکه بوندن صکره چونکه قوردی کورر ایکه سائراوکوزلرك حمایه سنه کیرلرایکه بوندن سیون آنلر

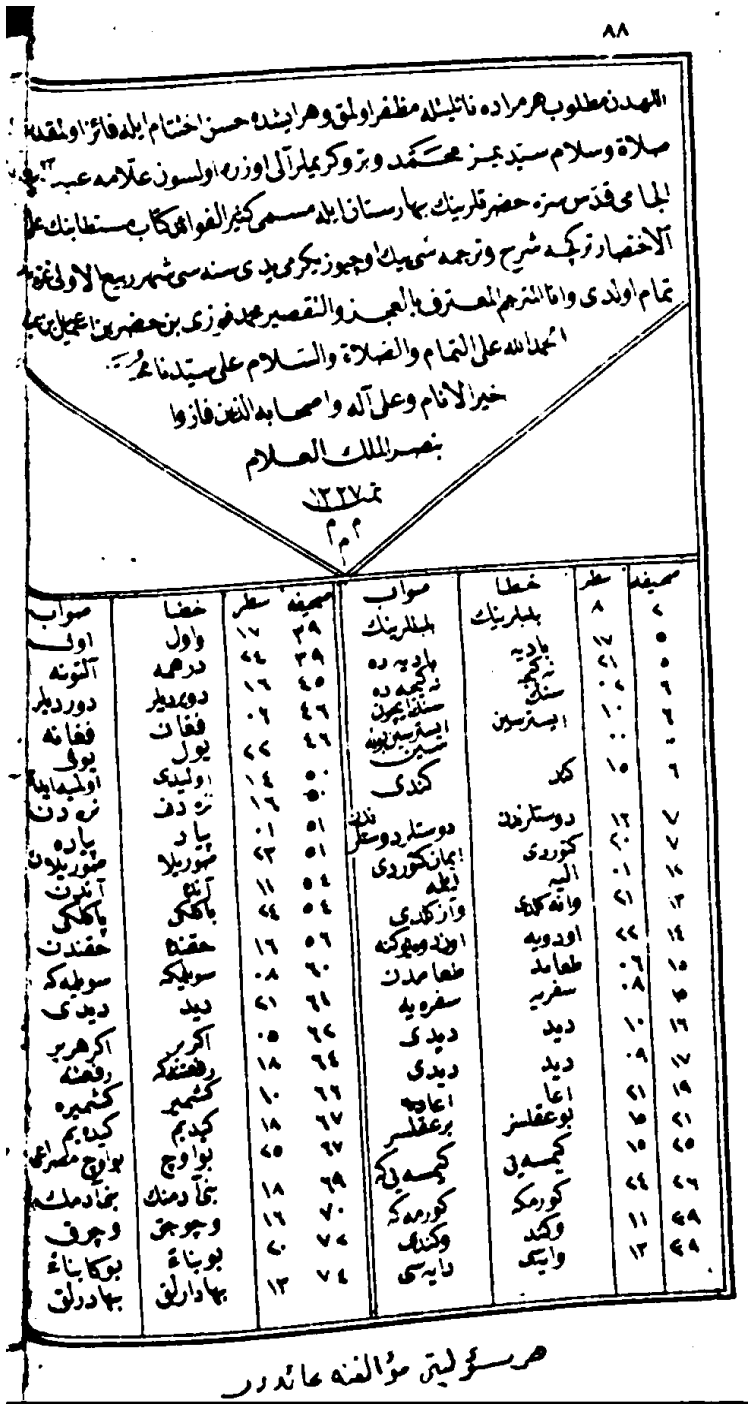

اللهدن مطلوب هر مراده نائلیله مظفر اولمق و هر ایشده حسن اختتام ایله فائز اولمقدر
صلاة وسلام سیدیمز محمد و بر و کریملر آلی اوزره اولسون علامه عبد الرحمن
الجامی قدس سره حضرتلرینک بهارستان ایله مسمی کثیر الفوائد کتاب مستطابنک علی
الاختصار ترکجه شرح و ترجمه سی بیک اوچیوز یکرمی یدی سنه سی شهر ربیع الاولی غره سنده
تمام اولدی وانا المترجم المعترف بالعجز والتقصیر محمد فوزی بن حضر بن اسمعیل بن سید
الحمد لله علی التمام والصلاة والسلام علی سیدنا محمد
خیر الانام وعلی آله واصحابه الذین فازوا
بنصر الملک العلام
تمت ١٣٢٧
م م م

صحیفه	سطر	خطا	صواب	صحیفه	سطر	خطا	صواب
٢	٨	بلبلرینک	بلبللرینک	٣٩	١٧	واول	اول
٥	١٧	بادیه	بادیه ده	٣٩	٢٤	درهمه	آلتونه
٥	٢١	نه کیجه	نه کیجه ده	٤٥	١٦	دوبدیلر	دوردیلر
٦	٠٢	سنک	سنک ایچون	٤٦	٠٦	فغان	فغانه
٦	١٠	ایسترسین	ایسترسین بونه سین	٤٦	٢٢	یول	یولی
٦	١٥	کند	کندی	٥٠	١٤	اولیدی	اولمیه ایدی
٧	١٢	دوستلرندن	دوستلر دوستلرندن	٥٠	١٦	نره دن	نره دن
٧	٢٠	کتوردی	ایمان کتوردی	٥١	٠١	پیاد	پیاده
١٢	٠١	الیه	ایله	٥١	٢٣	صوریلا	صوریلان
١٣	٢١	وانه کلدی	وآز کلدی	٥٤	١١	آنده	آندن
١٤	٢٢	اودویه	اوزدویه کنه	٥٤	٢٤	باکلکی	پاکلکی
١٥	٠٦	طعامد	طعامدن	٥٦	١٦	حقنده	حقندن
١٥	٠٨	سفریه	سفره یه	٦٠	٠٨	سویلکه	سویله که
١٦	١٠	دید	دیدی	٦١	٢١	دید	دیدی
١٧	٠٩	دید	دیدی	٦٢	٠٥	اکربر	اکرهربر
١٩	٢١	اعا	اعاده	٦٤	١٨	رفعتنده کر	رفعتنه
٢١	١٥	بوعقلسز	برعقلسز	٦٦	١٠	کشمیر	کشمیره
٢٥	١٥	کیمسه یی	کیمسه یی که	٦٧	١٨	کیدیم	کیدیم
٢٦	٢٤	کورمکه	کورمه که	٦٧	٢٥	بواوچ	بواوچ مصراعی
٢٩	١١	وکند	وکندی	٦٩	١٨	بنی آدمنک	بنی آدمک
٢٩	١٣	وایتک	دایه سی	٧٠	١٦	وچوجق	وچرق
				٧٢	٢٠	بوبناء	بوکابناء
				٧٤	١٣	بهادارلق	بهادرلق

هر مسئولیتی مؤلفنه عائددر

MÜZELERDE YÜZ YAPILANDIRMA TEKNİKLERİ

Doç. Dr. Mutlu ERBAY

İstanbul - 2020

EFEAKADEMİ

Müzelerde Yüz Yapılandırma Teknikleri

Mutlu ERBAY ORCID (0000-0003-3307-0200)

ISBN: 978-625-7729-78-9

1. Baskı: Aralık 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ'ye aittir.

KÜTÜPHANE KARTI

Müzelerde Yüz Yapılandırma Teknikleri
ERBAY, Mutlu
1. Basım, 190 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. Sergileme, 2. Masklar, 3. Müze, 4. Kafatası Canlandırma,
5. Yüz Yapılandırma.

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)

Kapak Tasarım: Cem Onur ERBAY

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER 3
FİGÜR VE GÖRSELLERİN LİSTESİ 7
SUNUŞ 13
GİRİŞ 15

BÖLÜM I
YÜZ YAPILANDIRMA TEKNİKLERİ 19

BÖLÜM II
YÜZ YAPILANDIRMA PROJELERİNİN GELİŞİMİ 27
1 - Perulu Soylu Kadın Huarmey Kraliçesi Yüz Yapılandırma Çalışması 32
2 - Fransız Maximilien de Robespierre Yüz Yapılandırma Çalışması 34
3 - Perulu Üç Aziz'in Yüz Yapılandırma Çalışması 36
4 - Yunanlı Kız Şafak (Avgi-Myrtis) Yüz Yapılandırma Çalışması 37

BÖLÜM III
MISIRLI MUMYALARIN YÜZ YAPILANDIRMA PROJELERİ 47
1 - Tutankhamun Mumyası'nın Yüz Yapılandırma Çalışması 47
2 - Meritamen Mumyası'nın Yüz Yapılandırma Çalışması 51
3 - Yaldızlı Kadın (Gilded Lady) Mumyası Yüz Yapılandırma Çalışması 53
4 - Mısır Soylusu Nebiri Projesi 54

BÖLÜM IV
MÜZE VE SERGİLER İÇİN YAPILAN YÜZ YAPILANDIRMA PROJELERİ 65
1 - Müze Sergilerinde Yüz Yapılandırma Örnekleri 65
- Bodrum Arkeloji Müzesi: Karya Kraliçesi Ada'nın Yüz Yapılandırma Çalışması 65
- Tekirdağ Arkeoloji Müzesi: Trakların Odyris Kralı Kerseplestes Yüz Yapılandırma Çalışması 68
- Alaskalı Beringya'lıların Yüz Yapılandırma Proje Çalışması 71
- Tahran Müzesi: Tahranlı Kadın Çalışması 72
- Cerrah Hunterian Müzesi: İskoç Kralı III. Richard/Robert The Bruce Dbert'in Yüz Yapılandırma Çalışması 74
- Tioslu Komutan'ın Yüz Yapılandırma Çalışması 76
- Kadın Savaşçı Ava'nın Yüz Yapılandırma Çalışması 77
- Amazon Savaşçı Kadın Jane'in Yüz Yapılandırma Çalışması 78

➢ Eski İstanbullu Kadına ait Holografik Yüz Yapılandırma Çalışması 81
2 - Fuar Sergilerinde Yüz Yapılandırma Örnekleri 83

BÖLÜM V
ARKEOLOJİK KAZILARDAN ÇIKARILAN KAFATASLARININ YENİDEN CANLANDIRILMASI 93
1 - Eriha'da Bulunan 9500 Yıllık Erkek Kafatası Canlandırma (2016) 94
2 - Belgrad Viminacium Roma Arkeolojik Park'ında Bulunan Kafatasları Canlandırması (2018) 95
3 - İskoçya'da Bulunan Druid Kahini Kadının Balmumu Mask Çalışması (2019) 97
4 - İskoçya Arkeolojik Kazı'sında Bulunan Lilias Adie Ait Yüz Yapılandırması (2017) 98
5 - İskoçya Whitehawk Bölgesi'nde Bulunan Kafataslarının Yeniden Canlandırılması (2019) 100
6 - Fransa'da Bulunan Magdalenian Kadınının Yüz Yapılandırması (2012) 103
7 - İtalya'da Bulunan Altamura Neandertali'nin Yüz Yapılandırması (2016) 105
8 - Varna Arkeoloji Müzesi'nde Bulunan Erkeğe Ait Yüz Yapılandırması (2019) 106
9 - Sagalassos'da Bulunan İskeletlerin Kafataslarının Yeniden Canlandırılması (2019) 107
10 - İngiltere, Stonehenge Roma Hamamı'nda Bulunan Kafatası Canlandırılması (2019) 110
11 - Amasya Arkeoloji Müzesi'nde Oluz Höyük Kazısı'nda Bulunan Kız Çocuğu'nun Yüz Yapılandırması (2019) 111
12 - Perulu Saçlı Kadın Mumyası 'nın Araştırılması (2015) 112
13 - Perulu Kurban Edilmiş Kadın Mumyası'nın Araştırılması (2019) 114
14 - Rusya'da bulunan İki Kardeşin Yeniden Canlandırılması (2017) 115
15 - Almanya Bavyera Eyaleti'nde Bulunan Madam Bavyera'nın Yeniden Canlandırılması (2015) 118
16-Mısır'ın Fayyum Kenti'nde bulunan Çocuk Portresinin Yeniden Canlandırması (2020) 120

BÖLÜM VI
ÖTZİ BUZ ADAM YÜZ YAPILANDIRMA PROJESİ 127
1 - Ötzi Buz Adam için Uygulanan Farklı Yüz Yapılandırma Yöntemleri (2019) 127
2 - Ötzi Buz Adam Araştırma Projesi ve Laboratuvar Çalışmaları 128

BÖLÜM VII
CENAZE/ ÖLÜM MASKELERİ 133
1 - Cenaze/ Ölüm Maskelerinin Önemi 133
2 - Hunlara Ait Cenaze/ Ölüm Maskeleri 134
3 - Yurt dışında Cenaze Maskı Alınan Ünlülerden Örnekler 136
4 - Türkiye'de Cenaze Maskı Alınan Ünlülerden Örnekler 142
- Tevfik Fikret'in Cenaze Maskı 143
- Mustafa Kemal Atatürk Cenaze Maskı 144

BÖLÜM VIII
YÜZ CANLANDIRMA ÇALIŞMALARINDA YER ALAN SANATÇILAR 151
1 - Yurtdışı Yüz Yapılandırma Sanatçılarından Örnekler 151
2 - Türkiye'de Yüz Yapılandırma Sanatçılarından Örnekler 154

BÖLÜM IX
YÜZ TANIMA SİSTEMLERİ ve MÜZE PROJELERİ 161
1 - Yüzlendirme Çalışmaları ve Makine Öğrenmesi 165
2 - Yapay Zeka Uygulamasının Mona Lisa Örneği 166
3 - Salvador Dali Yapay Zeka Olarak Aramızda Projesi (2019) 167
4 - Ziyaretçi Fotoğrafları Üzerinden Yüz Tanımı: LED Heykel Örneği (2017) 170
5 - Paleolitik Mağaradaki El Şablonları Araştırma Projesi (2017) 171
6 - Benim 2000 Yıl Önceki İkizim! Projesi (2018-2019) 173

SONUÇ 181

KAYNAKLAR 183

BÖLÜM I
YÜZ YAPILANDIRMA TEKNİKLERİ

Yeniden yüzlendirme, kil yapısında olan maddeye, bir dizi anatomik kurala bağlı olarak kafatası üzerinde form verilmesi yönteminin adıdır. Kimliği belirlenemeyen bir şahsın yüz özelliklerinin kafatası boyutlarından tahmin yoluyla belirlenebildiği bir kimlik tespit tekniğidir.

Yeniden yüzlendirme çalışmaları İki Boyutlu Yeniden Yüzlendirme ve Üç Boyutlu Yeniden Yüzlendirme olarak ikiye ayrılabilir. Bu yöntemler genel olarak Yumuşak Doku Kalınlığı (Amerikan metodu), Anatomik (Rus metodu), Kombine Metot olarak adlandırılır. Bilgisayarlı yeniden yüzlendirme yüz kimliklendirme çalışmaları kafatasından yüzün görünümünü çıkarılması için kullanılan yöntemlerdir. Bir bireyin fotoğrafından yararlanılarak kimlik tespiti yapmak günümüzde yüzlendirme çalışmaları için yaygın olarak kullanılan bir metottur.

Araştırmacı yazar G.Porter ve G.Doran 2000 yılında yayınladığı yüz yapılandırma kitabında; her bir fotoğraf üzerinde yüzün 4 farklı bölümünü analiz etmişlerdir. Bunlar:

- Bireysel yüz karakteristikleri (ben, yara izi vb.)
- Yüz özellikleri morfolojisi (burun, ağzın şekli, ölçüsü vb.
- Yüz simetrisi
- Antropometrik ölçülebilir olduğunu savunmaktadır. (Porter, G and G.Doran, 2000:7)

Mehmet Yaşar İşcan; yeniden yüzlendirme çalışmalarını "kayıp veya bilinmeyen bireyin kimliklendirilmesi amacıyla yüz çehresinin yeniden yapılması" olarak adlandırmıştır. (İşcan, M.Y.1993;23) ''Art and Illustration'' adlı kitabı yazan Karen Taylor'a göre, yeniden yüzlendirme çalışmaları bir sanattır. O, yüz yapılandırmasını sadece iskelet kalıntılarını 12 kırmızı noktanın kimliklendirilmesine yardımcı olmak için uygulanan bir yöntem olarak tanımlamamıştır. Karen Taylor yaptığı tanımda adli

Kaynaklar

1. Demircan, Kadir. "Geçmişle Yüzleşmek". *Bilim Teknik Dergisi*. Mart (2004).

2. Erbay, Mutlu. "Facial Reconstruction Projects for Egypt Mummies" (IWSC 2019, International Conference on Contemporary Womens's Studies) İstanbul University Congress Center. İstanbul, 2019.

3. İşcan, Mehmet Yaşar. *Introduction of the Techniques for Photographic Comparison Potential and Problem, Forensic Analysis of the Skull*. ed. İşcan, M.Y. Helmer: R.P. Wiley-Liss Publication, 1993.

4. İşcan, Mehmet. Yaşar. "Forensic Anthropology Around the World". *Forensic Science International*. 74 (1995): 1-3.

5. Kirman, Rüştü. "Türk Toplumuna Özgü Fasiyal Yumuşak Doku Kalınlıkları". İstanbul: T.C. İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi. 1999.

6. Özdemir, Aykut. "Adli Antropolojide Görüntüden Kimlik Tespiti Yapılması, Kimlik Tespitinde Uygulanan Yöntemler ve Yeniden Yüzlendirme". Ankara: T.C. Hacettepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Adli Bilimler Yayınlanmamış Doktora Tezi. 2016.

7. Porter, G and G. Doran, "An Anatomical and Photographic Technique for Forensic Facial İdentification". *Forensic Science International.* 114 (2000).

8. Taylor, Karen T. *Forensic Art and Illustration*. Washington DC: CRC Press, 2001.

9. Sever, Muhammed. "Adli Antropoloji Yeniden Yüzlendirme Çalışmalarında Mevcut Yumuşak Doku Kalınlıklı Cetvellerinin Türkiye'de Uygulanabilirliği". Ankara: Ankara Üniversitesi: Sosyal Bilimler Enstitüsü Antropoloji Anabilim Dalı YLT. 2007.

BÖLÜM II
YÜZ YAPILANDIRMA PROJELERİNİN GELİŞİMİ

Müze sergileme tekniklerinden biri olan yüz yapılandırma projeleri günümüz modern müzeciliğinin başvurduğu önemli tekniklerdendir. Bu teknik Avrupa, Amerika ve Türkiye müzelerinde kullanılmaktadır. Araştırmamızda bu konunun önemli ve başarılı örnekleri ele alınarak incelenmektedir. Bu amaçla yüz yapılandırma projelerinin gelişimi konusuna kısaca değinmek gereklidir.

Yüz yapılandırma konusunun gelişim tarihine bakacak olursak ilk olarak Neolitik dönemde karşımıza çıkan önemli ilk örneklerle karşılaşmaktayız. Ürdün Vadisi'nde Neolitik dönemde izlerine rastlanan Jerisho kültürü inancına göre, insanların ata kültü gereği ölülerin kafataslarını evlerinde bulundurduğu ve bu kültün farklı geleneklerde çeşitli uygulamaları olduğu bilinmektedir. Birçok kültürde kafatası oldukça önemlidir. 1953 yılında Jericho'da kazı yapan bazı araştırmacılar, evlerin tabanında çanak çömlek içinde Neolitik M.Ö. 7500-5500 yıllarına ait dokuz adet kafatası bulmuşlardır. Bu kafataslarının üzeri alçı sıvanmış, gözleri yerine deniz kabukları yerleştirilmiştir. Aynı şekilde Ürdün Amman'da Ain Ghazal'da da bu döneme ait benzer şekilde saklanmış kafatası örnekleri bulunmuştur. (Prag ve Neave, 1997). 1953 yılında Ürdün Vadisi'nde, Jericho Yerlileri'nin gerek dini gerekse anı/hatıra için kullandıkları kafatasları bulunmaktadır. Bu koleksiyonlar deniz kabukları, kil ve çamurla şekillendirilmiş adeta süslenmiştir. Jericho Kaftası 3 boyutlu modelleme çalışması 2009 yılında tamamlanmıştır. Kristin Romey'in National Geography Dergisi'deki makalesinde; *''Binlerce mikro BT taraması ile oluşturulan canlandırma projesinde yetişkin erkeğe ait kafatasında alt çenesi ortaya çıkartılmış, septum kırılmış ve arka azı dişleri eksik olduğu saptanmıştır. Kapatasında 9.500 yıllık parmak izleri bile aydınlatılmıştır''açıklaması* teknoloji odaklı çalışmaların araştırmalara katkısını göstermektedir. Antik rutiel eserler hakkında bize

Kaynaklar

1. Atasoy, Sümer, Şahin Yıldırım. *TİOS, Filiyos Arkeolojik Kazı Projesi, Zonguldak'ta Bir Antik Kent: TIOS*. Ankara: Kültür Bakanlığı, 2015.

2. Charlier, Philippe. "Robespierre: The Oldest Case of Sarcoidosis?" *The Lancet* 382. 9910 (2013).

3. Canday, Deniz. Jesse Greenspan, History Brandlife Dergisi. Sayı 16. Mayıs 2009.

4. Çelik, Tuba. "Kimliklendirmede Kullanılan Yeniden Yüzlendirme". İzmir: Ege Üniversitesi: Adli Tıp Anabilim Dalı Yayınlanmış Bitirme Tezi. 2015.

5. Erbay, Fethiye. *Müze Yönetimini Kurumsallaştırma Çabası (1984-2009)*. İstanbul: Mimarlık Vakfı Enstitüsü, 2009.

6. Erbay, Mutlu. *"*Müzelerin Üniversiteler İle Yürüttüğü Yüz Yapılandırma Projeleri*".* 5*. Üniversite Müzeleri Konferansı*. 3-5 Mayıs 2018. *ISBN: 978-975-374-233-7.*

7. Erbay, Nuri Özer. "Müzeler ve Engelli Ziyaretçilere Yönelik Eğitim Projeleri". *MEB Özel Müze Sayısı*. 8. 214 (2017).

8. Güleç, Erksin. ed. Hancı H. *Adli Antropoloji, Adli Tıp ve Adli Bilimler.* İstanbul: Seçkin Kitabevi, 2002.

9. Harbalioğlu, Semir. "Diş Hekimliğinde Yeniden Yüzlendirme Çalışmalarının Yeri ve Önemi". İzmir: Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı Bitirme Tezi. 2011.

10. İsrail, Jonathan. *Devrimci Fikirler, İnsan Haklarından Roberspierre'ye Fransız Devriminin Entelektüel Tarihi*. New Jersey: Princeton University Press, 2014.

11. Jones, Colin. "Maximilien Roberspierre'nin Devrilmesi ve Halkın Kayıtsızlığı" *The American Historical Review*. 119. 3 (2014): 689.

12. Kirman, Rüştü. "Türk Toplumuna Özgü Fasiyal Yumuşak Doku Kalınlıkları". İstanbul: T.C. İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi. 1999.

13. Krogman ve İşcan M. Y. "Reconstruction of Life from the Skeleton". *Amerikan Journal of Human Biology* 3. 2 (1989): 2-11.

14. Mc.Phee, P. Vrises Politiques. "Crises Medicales Dans La Vie De Maximilien Robersperre, 1790-1794*" Annales Historiques De La Revolution Française* 371. 1 (2012): 371.

15. McPhee, Peter. *Roberspierre: Devrimci Bir Yaşam*. New Haven: Yale University Press, 2012.

16. Özdemir, Aykut. "Adli Antropolojide Görüntüden Kimlik Tespiti Yapılması, Kimlik Tespitinde Uygulanan Yöntemler ve Yeniden Yüzlendirme" Ankara: Hacettepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Adli Bilimler Doktora Tezi. 2016.

17. Pragi, John ve Neave, Richard. *Making Faces Using Forensic and Archaeological Evidence*, Teksas: Texas A&M University Press, 1997.

18. Prokopec, Miroslav, Douglas H. Ubelaker. "Reconstructing the Shape on the Nose According to the Skull". *Forensic Sci.Commun*. 4. 1 (2002): 1-4.

19. Pliny. *Historia Naturalis, Volume II: Book 7.* Çev. H. Rackham. Harvard: Harvard University Press, 1938.

20. Sage, Adam "Unmasked at Last: Robespierre, Architect of The Terror and Victim of The Guillotine". *The Sunday Times.* 36. 1 (2013)

21. Sarıtaş, Mehmet Zahit. *Adli Tıp Uygulamalarında 3D Teknolojinin Kullanımı*. Denizli: Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı, 2005.

22. Sever, Muhammed. "Adli Antropoloji Yeniden Yüzlendirme Çalışmalarında Mevcut Yumuşak Doku Kalınlıklı Cetvellerinin

Türkiye'de Uygulanabilirliği". Ankara: Ankara Üniversitesi: Sosyal Bilimler Enstitüsü Antropoloji Anabilim Dalı YLT. 2007.

23. Sicimoğlu.Ayhan. Renkler Proğramı, Peru, Lima St.John the Apostle Katedrali, Lima Peru'dan 3 Aziz Portreleri ,Renkler Tv Programı,1.bölüm,48.50 20 nisan 2017,Youtube

24. Taylor, Karen T. *Forensic Art and Illustration*. Washington DC: CRC Press, 2001.

25. Üreten. Hüseyin. Gaius Plinius Secundus, *Doğa Tarihi* (I. ve II. Kitap), Latinceden Çeviren: İnanç Pastırmacı, İstanbul: Say Yayınları, ISBN: 978-605-02-0555-8. 2017:256

26. Yonuk, Aysun Altınöz. "Forensic Art: Facial Reconstruction, Adli Sanat, Yeniden Yüzlendirme". *Akdeniz Sanat Dergisi*. 7. 13. (2014)

27. Wilkinson, Dr. Caroline. *Forensic, Facial Reconstruction*. Cambridge: Cambridge University Press, 2013.

Çevrimiçi Kaynaklar

1. Ayhan Sicimoğlu. TV2. Renkler Programı. Televizyon.

2. Bulut, Özgür, İsmail Hızlıol. "Manchester Metodu (Kombine) ile Yeniden Yüzlendirme Çalışması". Pusula Gazetesi. Web. 19.01.2018.

3. Carl, Sagan. "This is How Scientists Successfuly Reconstructed Face of 9,000-Year-Old Teenager" Science Vibe. Web. 05.01.2020.

4. Charlier, Philippe. "Robespierre: The Oldest Case of Sarcoidosis?" The Lancet. Web. 13.02.2020

5. Charlier Philippe, Philippe Froesch, (2013), Robespierre: The oldest case of sarcoidosis?. McPhee P.Vrises politiques, crises medicales dans la vie de Maximilien Robersperre, 1790-1794.Annales Historiques de la Revolution Française,Vl 382, issu 9910,P2068,137-52. (10.1016/S0140-6736(13)62694-X

https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736(13)62694-X/fulltext

6. "Computerised 3D Facial Reconstruction". Shef. Web. 11.10.2020

7. Greshko. Michael., 2017, Face of Ancient Queen Revealed for First Time, National Geographic Dergisi, https://www.nationalgeographic.com/news/2017/12/wari-noblewoman-queen-el-castillo-face-reconstruction-archaeology/

8. Günata, Gülşah. "Büyük Atina Vebası Demokrasinin Çöküşünü Hazırladı". Arkeofili. Web. 23 Mart 2020.

9. https://en.wikipedia.org/wiki/Plastered_human_skulls (erişim,30.10.2020)

10. https://clare.photoshelter.com/gallery-image/Stonehenge-Preparations-for-the-opening-of-the-new-visitor-centre/G0000nWbe9K39AF4/I0000W90enD.S0hM

11. https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/63/Myrtis_reconstruction.jpg

12. Knapton, Sarah. "Face Of Robert The Bruce Reconstructed Showing Scottish King Had Leprosy". The Telegraphy. Web. 8 Aralık 2020.

13. Mandal. Dattatreya. The 3D Reconstruction of Roberspierre's face doesn't really present a flattering Picture,Realm of History,The Guardian News, https://www.realmofhistory.com/2016/10/21/3d-reconstruction-robespierre-face/2016

14. Romey. Kristin., The Jericho Skull, National Geohraphy, https://www.nationalgeographic.com/news/2017/01/jericho-skull-neolithic-facial-reconstruction-archaeology-british-museum/2017;

15. "Plastered Human Skulls" Vikipedi. Web. 20.07.2020.

16. Sagan.Carl. This How Scientists Successfuly Reconstructed Face of 9,000-Year-Old Teenager, **Science Viber**

,https://sciencevibe.com/2018/03/04/this-is-how-scientists-successfuly-reconstructed-face-of-9000-year-old-teenager/,2018

17. "Stonehenge Preparations fort he Opening of the New Visitor Centre". Clare. Web. 05.08.2020

18. "Yeniden Yapılandırılan Neolitik Döneme Ait Bir Kız Atina Akropolis Müzesinde". Aktüel Arkeoloji. Web. 11.11.2020

BÖLÜM III
MISIRLI MUMYALARIN YÜZ YAPILANDIRMA PROJELERİ

Müzelerde, üniversitelerde ya da çeşitli kurumların elinde bulunan kadın kafataslarının araştırılması konusu kültürel miras ve müzecilik açısından oldukça önemlidir. Gelişen teknoloji ile birlikte müzelerde bulunan eserler tekrar yeni teknikler ile değerlendirilmekte ve eser hakkında bulgular bazen tamamen bazen de kısmen değişebilmektedir. Yüz yapılandırma ya da etlendirme yöntemleri dünyada adli tıp alanında oldukça yaygın olarak kullanılan bir yöntemdir. Müzelerde ise uzun zaman önce ölmüş bir insanın yüzünü mevcut kemiklerinden, maskından, kafatasından, yola çıkarak yeniden etlendirilmesidir.

1 - Tutankhamun Mumyası'nın Yüz Yapılandırma Çalışması

Tutankhamun'un Hazineleri Dünyanın çeşitli müzelerinde sergilenmiştir. İlk kez 1972 yılında Londra British Museum'da sergilenmiştir.1972-1981 yılları arasında Amerika Birleşik Devletleri'nde birçok eyalette bu hazineler sergilenmiştir.1976- 1979 yılları arasında Metropollitan Müzesi bu sergilere ev sahipliği yapmıştır. 1977 yılında Amerika Birleşik Devletleri'ne sergilenmek üzere Tutankhamun (kral Tut) adlı firavunun mumyası sergilenmiştir.

2004-2011 yılları arasında '' Tutankhamun ve Firavunların Altın Çağı Hazineleri Sergisi'' Amerika Birleşik Devletleri'nin çeşitli müzelerinde açılmıştır.2004 yılında tekrar Amerika'da getirilen mumya; Bilgisayarlı Tomografi, (Computed Tomography-CT) tarama tekniği ile tekrar incelenmiştir. Bilgisayarlı ve lazerli taramalar sonucunda oluşan görüntülerden Mısır mumyasının yüzünün modeli oluşturulmaya çalışılmıştır. Jenifer Vernon önderliğinde bu çalışma, Haziran 2005 yılında 27 ay boyunca Amerika'nın pek çok eyaletinde sergilenmek üzere gezici

Kaynaklar

1. Charlier, Philippe. "Robespierre: The Oldest Case of Sarcoidosis?" *The Lancet* 382. 9910 (2013).

2. Charlier, Philippe et al. "Use of 3D surface scanning to match facial shapes against altered exhumed remains in a context of forensic individual identification." *Forensic science, medicine, and pathology* vol. 10,4 (2014): 654-61.

3. Demircan, Kadir. "Geçmişle Yüzleşmek". *Bilim Teknik Dergisi*. Mart (2004).

4. Erbay, Fethiye. *Müze Yönetimini Kurumsallaştırma Çabası (1984-2009)*. İstanbul: Mimarlık Vakfı Enstitüsü, 2009.

5. Erbay, Nuri Özer. "Azerbaycan Bakü, Devlet Üniversitesi Müzeleri Koleksiyonu". *Unimuseum* 1. 2 (2018): 51-56.

6. Erbay, Mutlu. "Facial Reconstruction Projects for Egypt Mummies". (IWSC 2019, International Conference on Contemporary Womens's Studies) İstanbul University Congress Center. İstanbul, 2019.

7. Erbay, Mutlu. "Facial Reconstruction Methods in the World" *INSAC Ereğli International Science and Academic Congress*. 1 Ereğli-Konya-İstanbul (2019): 159-164.

8. Erbay, Mutlu. "Facial Reconstruction Projects for Egypt Mummies" (IWSC 2019, International Conference on Contemporary Womens's Studies) İstanbul University Congress Center. İstanbul, 2019.

9. Erbay, Mutlu. *"*Müzelerin Üniversiteler İle Yürüttüğü Yüz Yapılandırma Projeleri*".* 5*. Üniversite Müzeleri Konferansı*. 3-5 Mayıs 2018. *ISBN: 978-975-374-233-7.*

10. "Facial Reconstruction Experts Release Digital 3D Images of Robert the Bruce". 3D Print. Web. 19.11.2016.

11. Greenspan, Jesse. Historical Channel, 2014. Televizyon.

12. Hindley, N. "Risk Factors for Recurrence of Maltreatment: A Systematic Review". *Pubmed*. 91. 9 (2006): 744–752.

13. Kirman, Rüştü. "Türk Toplumuna Özgü Fasiyal Yumuşak Doku Kalınlıkları". İstanbul: T.C. İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi. 1999.

14. Knapton, Sarah. "Face Of Robert The Bruce Reconstructed Showing Scottish King Had Leprosy". The Telegraphy. Web. 2 Ocak 2020.

15. Krogman ve İşcan M. Y. "Reconstruction of Life from the Skeleton". *Amerikan Journal of Human Biology* 3. 2 (1989): 2-11.

16. Lorenzi, Marco and Xavier Pennec. "Efficient Parallel Transport of Deformations in Time Series of Images: from Schild's to Pole Ladder". *Journal of Mathematical Imaging and Vision* 50. 1-2 (2014):5-17.

17. Lorenzi, Marco, Nicholas Ayache, Giovanni B. Frisoni, and Xavier Pennec. "LCC-Demons: A Robust and Accurate Symmetric Diffeomorphic Registration Algorithm". *NeuroImage*, 81. 1 (2013):470-483.

18. Lorenzi Marco and Xavier Pennec Geodesics. "Parallel Transport & One-parameter Subgroups for Diffeomorphic Image Registration". *International Journal of Computer Vision* 105. 1-2 (2013):111-127.

19. Mc.Phee, P. Vrises Politiques. "Crises Medicales Dans La Vie De Maximilien Robersperre, 1790-1794*" Annales Historiques De La Revolution Française* 371. 1 (2012): 371.

20. Sage, Adam "Unmasked at Last: Robespierre, Architect of The Terror and Victim of The Guillotine". *The Sunday Times.* 36. 1 (2013).

21. Sever, Muhammed. "Adli Antropoloji Yeniden Yüzlendirme Çalışmalarında Mevcut Yumuşak Doku Kalınlıklı Cetvellerinin Türkiye'de Uygulanabilirliği". Ankara: Ankara Üniversitesi: Sosyal Bilimler Enstitüsü Antropoloji Anabilim Dalı YLT. 2007.

22. Yonuk, Aysun Altınöz. "Forensic Art: Facial Reconstruction, Adli Sanat, Yeniden Yüzlendirme". *Akdeniz Sanat Dergisi*. 7. 13. (2014)

23. Wilkinson, Dr. Caroline. *Forensic Facial Reconstruction*. Cambridge: Cambridge Üniversity Press, 2013.

Çevrimiçi Kaynaklar:

1. Ann. R. Williams, National Geographic,2014.

2. Berber. Figen.*''Antik Mumyaların Sargıları Altında Neye Benzediği Ortaya çıktı*''; http://ww.sciencealert.com/a-special-exhibit-lets-visitors-see-what-mummies-look-like-undertheir-wrapping,2017

3. "CT Scanned Mummies World". PHYS. Web. 01.02.2020

4. Chichi. Sandra Capo. La verite sur le Pharaon Toutankhamon, Culture Nofi;https://www.nofi.media/wp-content/uploads/2014/11/89fd0a2bbf313df54c00ec246294c593.jpg,2014

5. Emir.Başak.''3500 Yıl Önce Mısır'da Mumyalamanın Nasıl Olduğunu Gösteren Yüz'', https://arkeofili.com/3500-yil-once-misirda-mumyalamanin-nasil-oldugunu-gosteren-yuz/ http://www.dailymail.co.uk/sciencetech/article-4618596/Scientists reconstruct head anticient mummy 2017

6. "Gilded Lady" Interspectral. Web. 10.07.2020

7. Hawass.Zahi. ''King Tut's Family Secrets'', National Geographic Magazine, September 2010, https://www.nationalgeographic.com/magazine/2010/09/tut-dna/(erişim.24.10.2020)

8. https://www.bizsiziz.com/antik-mumyalarin-sargilari-altinda-neye-benzedigi-ortaya-cikti/ /https://archaeologicalnews.tumblr.com/post/158544706149/gilded-lady-and-other-exquisite-mummies-on (Elizabet Daynes Projesi)(The Field Müzesi, Şikago, İllinois bulunmaktadır)(fotoğraf John Weinstein)

9. Jesse.Greenspan Historical Chanel, 2014

10. "Meet Meritamun, The 18 Year Old Egyptian Mummy With A Taste For Honey Researchers Reconstruct Face of High Status Sweet Toothed Woman Who Lived 2000 Years Ago". Daily Mail. Web. 22.08.2016

11. Milimore.Mark.*''Documentary on Reconstructing The Ancient Egyptian Ships''*.,Discovering Egypt Newsletter; https://discoveringegypt.com/category/discovering-egypt-newsletter/page/5/2016

12. Noonan, A. "Ancient Egyptian Mummified Head Brought To Life". ABC News. Web. 25.08.2020

13. Rogers, J. "Exhibit's CT Scanned Mummies Give New Look at Old World". PHYS. Web. 20.02.2020

14. "Scientists Reconstruct Head Ancient Mummy". Dailymail. Web. 02.08.2020

15. "Scientists Reconstruct Head of Egyptian Chief of Stables". Dailymail. Web. 24.10.2020.

16. "Special Exhibit- Mummies". NHM. Web. 05.09.2020

17. "Special Exhibits Mummies Highlights". NHM. Web. 05.01.2020

18. "Scientists Reconstruct Head Anticient Mummy"Dailymail. Web. 20.07.2020

19. Williams Ann. R. "The Day News to Open Minds*". National Geographic*. Web. 23 October 2014.

20. Williams, Ann. R. "The New Face of King Tut**".** *National Geographic Society*. Web. June 2015.

BÖLÜM IV
MÜZE VE SERGİLER İÇİN YAPILAN YÜZ YAPILANDIRMA PROJELERİ

Müze ve sergiler için yapılan yüz yapılandırma projeleri hem müzeler için yapılan sergilemeler hem de fuarlar için ayrı ayrı canlandırılarak düzenlenebilmektedir. Fuarlarda tanıtılan sergileme örnekleri dünya çapında birçok özel, belediye ve vakıf müzeleri için yol gösterici olmaktadır. Bu bölümde müze ve sergiler için bilgisayarla yapılan yüz yapılandırma projelerine yer verilmiştir.

1 - Müze Sergilerinde Yüz Yapılandırma Örnekleri

Müze Sergilerinde Yüz Yapılandırma Projelerinde; Karya Kraliçesi, Trakların Odyris Kralı (2013), Alaskalı Berjingyalılar, İranda bulunan Tahranlı Kadın (2014), III. Richard (2016), Tioslu Komutan (2017), Ava Savaşçı Kadın (2015), Amazon Kadın Savaşçı Jane (2016) ve Eski İstanbullu Kadın (2018) yüz rekonstrüksiyonlarına örnek olarak ele alınacaktır.

- **Bodrum Arkeloji Müzesi: Karya Kraliçesi Ada'nın Yüz Yapılandırma Çalışması**

Türkiye'de ve dünyada üniversite düzeyinde yapılan yüz yapılandırma çalışmaları incelendiğinde, Türkiye'deki ilk yüz yapılandırması 1989 yılında gerçekleştirilen Kraliçe Ada projesidir. Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nde yer alan Kral Midas'ın yüzlendirmesi, Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi'nde yer alan Karya Prensesi'nin yüzlendirme projesi bu alanda gerçekleştirilen ve oldukça önemli olan diğer çalışmalardır. Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nde özel eşyaları ile korunan ve sergilenen Kral Midas'ın yüzlendirmesi, İstanbul Üniversitesi'nden Dr. Veli Sevin, Ankara Üniversitesi Paleontoloji Bölümü'nden Prof. Dr. E. Bostancı ile Prof. Dr.

Kaynaklar

1. Atasoy, Sümer, Şahin Yıldırım. *TİOS, Filiyos Arkeolojik Kazı Projesi, Zonguldak'ta Bir Antik Kent: TIOS*. Ankara: Kültür Bakanlığı, 2015.

2. Bengi, A Osman et al. "Premaxillary distraction osteogenesis with an individual tooth-borne appliance." *The Angle orthodontist* vol. 74,3 (2004): 420-31.

3. Bıyıklı, Selma A. "Acıların Kralının Eşgali Doğrulandı" Hürriyet Haber. Web. 30.10.2020.

4. Dattatreya. Mandal. ''Forensic artist reconstructs the face of 3,700-year old 'young' woman from Bronze Age,2016

5. Erbay, Fethiye. *Müze Yönetimini Kurumsallaştırma Çabası (1984-2009)*. İstanbul: Mimarlık Vakfı Enstitüsü, 2009.

6. Erbay, Fethiye, Mutlu Erbay. *University Museums in the Period of Transformation, Dönüşüm Çağında Üniversite Müzeleri*. İstanbul: Üniversite Müzeleri Platformu Yay., 2009.

7. Erbay, Mutlu. "Facial Reconstruction Projects for Egypt Mummies" (IWSC 2019, International Conference on Contemporary Womens's Studies) İstanbul University Congress Center. İstanbul, 2019.

8. Erbay, Mutlu. "Facial Reconstruction Methods in the World" *INSAC Ereğli International Science and Academic Congress*. 1 Ereğli-Konya-İstanbul (2019): 159-164.

9. Hızlıol, İsmail, Özgür, Bulut. "Manchester Metodu (Kombine) ile Yeniden Yüzlendirme Çalışması". *Antropoloji Dergisi*. 1. 27 (2014): 17-28.

10. Kirman, Rüştü. "Türk Toplumuna Özgü Fasiyal Yumuşak Doku Kalınlıkları". İstanbul: T.C. İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi. 1999.

11. Knapton, Sarah. "Face Of Robert The Bruce Reconstructed Showing Scottish King Had Leprosy". The Telegraphy. Web. 2 Ocak 2020.

12. Özdemir, Aykut. "Adli Antropolojide Görüntüden Kimlik Tespiti Yapılması, Kimlik Tespitinde Uygulanan Yöntemler ve Yeniden Yüzlendirme" Ankara: Hacettepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Adli Bilimler Doktora Tezi. 2016.

13. Prokopec, Miroslav, Douglas H. Ubelaker. "Reconstructing the Shape on the Nose According to the Skull". *Forensic Sci.Commun*. 4. 1 (2002): 1-4.

14. Sage, Adam "Unmasked at Last: Robespierre, Architect of The Terror and Victim of The Guillotine". *The Sunday Times.* 36. 1 (2013)

15. Saunders, S., et al. "Extended use of Perioperative Antibiotics in Head and Neck Microvascular Reconstruction" *American Journal of Otolaryngology* 38. 2 (2017): 204-207.

16. "Sibirya'da 2.500 Yıl Önce Ölen Savaşçı Çift ile Bebeğinin Mezarı Bulundu". NTV Haber. Web. 22.09.2020

17. Yonuk, Aysun Altınöz. "Disiplinler Arası Etkileşim: Müze Bağlamında Adli Sanat ve Yeniden Yüzlendirme". *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*. 9. 20. (2019).

18. Wilkinson, Dr. Caroline. *Forensic Facial Reconstruction*. Cambridge: Cambridge Üniversity Press, 2013.

19. "2500 Yıl Önce Altay Dağlarına Gömülen Kadın Amazon Savaşçı". Larendem. Web. 24.10.2020.

Çevrimiçi Kaynaklar:

1. Adabaş . Selma Bıyıklı.'' Acıların kralı"nın eşgali doğrulandı'', Hürriyet haber, https://www.hurriyet.com.tr/acilarin-krali-nin-esgali-dogrulandi-23462089,2013

2. arşiv.ntv.com,tr/news/64564.sap

3. Ballı. Ali.;Karyalı Prensesin Mezarı ve altın Takıları yeni Salonundfa ilgi görüyor,AA Haber;https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/karyali-prensesin-mezari-ve-altin-takilari-yeni-salonunda-ilgi-goruyor/1951352,2020

4. Bulut, Özgür. Tios'ta Ölen Bizanslı Komutanın Muhtemel Yüzü, Arkeolojik Haber,18.04.2017, https://www.arkeolojikhaber.com/etiket/doc-dr-ozgur-bulut/2017

5. Bursalı Ayşe. arkeofili, https://arkeofili.com/author/ayse-bursali/page/21/(çevrimiçi 3.01.2020,2015

6. CNN Türk Haber, https://www.cnnturk.com/fotogaleri/bilim-teknoloji/bilim/sibiryali-prenses-boyle-gorunuyordu Sibiryalı Prenses böylü görünüyordu, tarih 29.01.2015

7. David James:'' Scientists Discover DNA Proving Original Native Americans Were White'', Thema Newsroom https://davidjamesboston.com/11418-2/2019

8. Ertuğrul, Erman.'' İskoçya'da Bulunan 4250 Yıllık Kadının Yüzü Canlandırıldı'', 5 Aralık, https://arkeofili.com/iskocyada-bulunan-4250-yillik-kadinin-yuzu-canlandirildi/2018

9. "Exposion Passee: Lascaux". Musee Art & Historie. Web. 17.11.2020

10. https://translate.google.com.tr/translate?hl=tr&sl=en&u=https://www.realmofhistory.com/2016/07/30/3700-year-woman-face-bronze-age-reconstructed/&prev=search http://galeri.genelturktarihi.net/pazirik-kurgani/attachment/54#!prettyPhoto[images]/0/

11. "Is This The Face of an Ancient Amazon Female Warrior". Siberian Times. Web. 20.10.2020

12. Kahyaoğlu, Dilara. Tarihsel Haritalarda Gösterilen Bilgiler Durağan Değildir, Tarih Eğitimi, History Education, https://tarihegitimi.blogspot.com/2019/12/2019

13. "Karyalı Ada". Bodrum Rehberin. Web. 30.10.2020

14. "Lascaux au Musee du Coquantenaire(Bruwelles) des le 14 via Archeologia". Musee Art&Historie. Web. 20.07.2020.

15. Lenfant.Pierre Emmanuel.*, http://www.archeologia.be/actualite2015019.html*,2015

16. Lenfant.Pierre Emmanuel.*,* Lascaux au Musee du Cnquantenaire(Bruwelles) des le 14 via Archeologia.be-facebook.com/ahttp://www.kmkg-mrah.be/fr/node/2978 rcheoscope,2015

17. Levith. Will, ''Famed Scottish King Robert the Bruce Finally Gets a Face, Liverpool John Moores University'', 19 December, https://www.insidehook.com/article/tech/famed-scottish-king-robert-bruce-finally-gets-face,2016

18. Müller. Silvia, Hier Wird das Federvieh Museumsreif, Underfinger Beitung,14.Feb. 2020.

19. News Network, Archaeology,(.2015); Face of Siberian Tattooed Princess Finally Revaled,

https://archaeologynewsnetwork.blogspot.com/2015/01/face-of-siberian-tattooed-princess.html

20. Öztürk.Aslı:Habertürk, Haber: (http://www.tayproject.org/haberarsiv20141.html),2014

21. "Scientists Discover DNA Proving Original Native Americans Were White". Prototheme. Web. 30.10.2020

22. ThemaNewsroom.'' Scientists discover DNA proving original Native Americans were White'' ThemaNewsroom/rawstreetjournal.comhttps://translate.google.com.tr/translate?hl=tr&sl=en&u=http://en.prototheme.gr/scientists-discover-dna-proving-original-native-americans-were-white/&prev=search)2018

23. "Trakya Halkları". Trakyanet. Web. 30.10.2020

24. ''Türk Tarihi, Dağ Keçisine Saldıran Grifon Tasvirli Eyer Örtüsü'', Wordpress14 Nisan 2012

25. "2500 Yıl Önce Altay Dağlarına Gömülen Kadın Amazon Savaşçı". Larendem. Web. 10.10.2020

26. "3700 Year Woman Face Bronze Age Reconstructed". Realm of History. Web. 10.10.2020

27. Wilkinson, Caroline. Forensic Facial Reconstruction, Cambridge Üniversity Press.p. 302.doi: 10.1017/CBO9781107340961,2013

BÖLÜM V
ARKEOLOJİK KAZILARDAN ÇIKARILAN KAFATASLARININ YENİDEN CANLANDIRILMASI

Müzelerde arkeolojik buluntulardan yararlanılarak yapılan yüz yapılandırma çalışmalarının sayısı oldukça fazladır. Müzelerde yüz yapılandırma çalışmaları, uzun zaman önce ölmüş bir insanın yüzünü mevcut kemiklerinden yola çıkarak yeniden inşa etmek anlamında kullanılmaktadır. Bir kafatasından cinsiyeti belirlemek, uzmanlar için oldukça kolaydır. Örneğin, erkeklerde kemikler genel olarak daha kalın ve sert olduğu gibi, bir erkeğin kafatası da bir kadının kafatasından daha hacimlidir. Dişler de aynı şekilde; kadınların dişleri genel olarak daha narin yapılı ve daha az pürüzlüdür. Alt çenenin uç kısmı da erkeklerde genellikle V şeklinde ve dik açılı, kadınlarda U şeklinde ve geniş açılıdır. Yine kemiklerden hareketle kafatasının hangi ırka ait olduğu kolayca bilinebilir. İskeletin diğer parçaları da mevcutsa ve kimliği biliniyorsa, bu teşhisi yapmak çok daha kolay olmaktadır.

Doku Kalınlığı Referans Noktaları	
Supraglabella	Suborbital
Glabella	Inferior malar
Nasion	Lateral nostril
End of nasal	Naso-labial ridge
Mid-philtrum	Supracanina
Upper lip	Subcanina
Lower lip	Mental tubercle anterior
Labiomental	Mid-lateral orbit
Pogonion	Supraglenoid
Gnathion	Zygomatic arch
Frontal eminence	Lateral orbit
Supraorbital	Supra-M2
Lateral glabella	Mid-masseter
Lateral nasal	Gonion
Occlusal line	Mid-mandibular
Sub-M2	

Tablo 1- Yüz Doku Kalınlığı Referans Noktalarının İsimlerini Gösteren Tablo (M. Sever, 2007, 26; E.Ertuğrul,2016)

Kaynaklar

1. Bahn, Paul. *Written in Bones: How Human Remains Unlock The Secrets Of The Dead, Archaeology*. New York: New York Times Sunday Book, 2012.

2. Brothwell, Dr. "Digging up Bones: The Excavation, Tratmnt and Study of Human Skultal Remains". *American Journal of Physical Anthropology* 59. 4 (1981): 208.

3. Charlier, Philippe. "Robespierre: The Oldest Case of Sarcoidosis?" *The Lancet* 382. 9910 (2013).

4. Erbay, Mutlu. *"*Müzelerin Üniversiteler İle Yürüttüğü Yüz Yapılandırma Projeleri*".* 5*. Üniversite Müzeleri Konferansı*. 3-5 Mayıs 2018. *ISBN: 978-975-374-233-7.*

5. Erbay, Mutlu. "Facial Reconstruction Methods in the World" *INSAC Ereğli International Science and Academic Congress*. 1 Ereğli-Konya-İstanbul (2019): 159-164.

6. Erbay, Mutlu. "Facial Reconstruction Projects for Egypt Mummies" (IWSC 2019, International Conference on Contemporary Womens's Studies) İstanbul University Congress Center. İstanbul, 2019.

7. Evision, Mp. "Computerized Three-Dimensional Facial Reconstruction". *International Journal of Computer Scince and Applications* 9. 3 (2006).

8. Erbay, Fethiye. *Müze Yönetimini Kurumsallaştırma Çabası (1984-2009)*. İstanbul: Mimarlık Vakfı Enstitüsü, 2009.

9. Fagan, Brian M. *In the Beginning: An Introduction to Archaeology*. New York: Harper Collins. 1994.

10. Güleç, Erksin. ed. Hancı H. *Adli Antropoloji, Adli Tıp ve Adli Bilimler.* İstanbul: Seçkin Kitabevi, 2002.

11. Harbalioğlu, Semir. "Diş Hekimliğinde Yeniden Yüzlendirme Çalışmalarının Yeri ve Önemi". İzmir: Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı Bitirme Tezi. 2011.

12. Hızlıol, İsmail, Özgür, Bulut. "Manchester Metodu (Kombine) ile Yeniden Yüzlendirme Çalışması". 2017. Rapor.

13. Kaptan, Özgür. "Maske Geleneği" *Anadolu Sanatı* 1. 22 (1999): 99-110.

14. Kaptan, Özgür. "İç Mekanda Seramik Maskelerin Mekana bağlı Yardımcı Malzemeler ile Uygulanması". Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış YLT. 1997.

15. Kirman, Rüştü. "Türk Toplumuna Özgü Fasiyal Yumuşak Doku Kalınlıkları". İstanbul: T.C. İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi. 1999.

16. Klimczak, Natalia. "The Face of a Beautiful Egyptian Woman Brought to Life from 2,000 Year Old Mummy". *National Geographic*. Web. 13 Aralık 2017.

17. Krogman ve İşcan M. Y. "Reconstruction of Life from the Skeleton". *Amerikan Journal of Human Biology* 3. 2 (1989): 2-11.

18. Lewis-Williams, David. *The Mind in the Cave*. Londra: Thames & Hudson, 2004.

19. Mc.Phee, P. Vrises Politiques. "Crises Medicales Dans La Vie De Maximilien Robersperre, 1790-1794*"* *Annales Historiques De La Revolution Française* 371. 1 (2012): 371.

20. Özdemir, Aykut. "Adli Antropolojide Görüntüden Kimlik Tespiti Yapılması, Kimlik Tespitinde Uygulanan Yöntemler ve Yeniden Yüzlendirme" Ankara: Hacettepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Adli Bilimler Doktora Tezi. 2016.

21. Prokopec, Miroslav, Douglas H. Ubelaker. "Reconstructing the Shape on the Nose According to the Skull". *Forensic Sci.Commun*. 4. 1 (2002): 1-4.

22. Sage, Adam "Unmasked at Last: Robespierre, Architect of The Terror and Victim of The Guillotine". *The Sunday Times.* 36. 1 (2013)

23. Sarıtaş, Mehmet Zahit. *Adli Tıp Uygulamalarında 3D Teknolojinin Kullanımı*. Denizli: Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı, 2005.

24. Yonuk, Aysun Altınöz. "Forensic Art: Facial Reconstruction, Adli Sanat, Yeniden Yüzlendirme". *Akdeniz Sanat Dergisi*. 7. 13. (2014)

Çevrimiçi Kaynaklar:

1. "Ancient Egyptian Mummified Head Brought to Life in Melbourne". ABC. Web. 20.10.2020

2. Arkeofili.com,''İskoçya'da bulunan 300 yıllık kadının yüzü canlandırıldı'', https://www.arkeolojisanat.com/shop/blog/iskocyada-300-yillik-%E2%80%98cadinin-yuzu-canlandirildi_3_293190.html,2017

3. Bahn. Paul.''*written in bones: how human remains unlock the secrets of the dead.;* https://ancientneareast.org/2013/04/14/magdalenian-girl-or-woman-or-girl/2012

4. Cumhuriyet.com.;https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/misirin-feyyum-kentinde-bulunan-yaklasik-2000-yillik-mumya-portresi-3-boyutlu-olarak-yeniden-modellendi-1768009,2020

5. "Computurised 3D Facial Reconstruction" Shef. Web. 15.10.2020

6. CNN Türk, ''300 yıl önceki cadıyı yeniden canlandırdılar'', 05.11.2017, (BBC 31 Ekim 2017)

7. Ertuğrul.Erman.Eriha'da Bulunan 9500 Yıllık Sıvalı Kafatası Canlandırıldı, Arkeofili, 14 Aralık https://arkeofili.com/erihada-bulunan-9500-yillik-sivali-kafatasi-canlandirildi/2016

8. Ertuğrul, Erman. Burdur'da Bulunan Antik İnsanların Yüzü Canlandırıldı.https://arkeofili.com/burdurda-bulunan-antik-insanlarin-yuzu-canlandirildi/2019

9. Erman, Ertuğrul, KU Leuven, Bregt van Hoeyveld. "Burdur'da Bulunan Antik İnsanların Yüzü Canlandırıldı". Arkeofili. Web. 20 Mayıs 2019.

10. Ertuğrul, Erman''2000 Yaşındaki Mumyanın Saçları En Son Neler Yediğini Gösteriyor, 1 Mart https://arkeofili.com/2000-yasindaki-mumyanin-saclari-en-son-neler-yedigini-gosteriyor/,2015

11. Ertuğrul, Erman,''30.000 Yıllık Kardeşlerin Yüzü Yeniden Canlandırıldı,'' 14 Ekim ; https://arkeofili.com/30-000-yillik-kardeslerin-yuzu-yeniden-canlandirildi/2017

12. "Facial Reconstruction". Forensic Artist. Web. 10.05.2020

13. "Findings 561: The Dead of Niederpöring at the Quintana Museum". News Network Archaeology. Web. 05.02.2020

14. Geggel.Laura. Live Sciencehttps://www.arkeolojikhaber.com/haber-yasli-druid-kahininin-yuzu-iki-bin-yil-sonra-boyle-canlandirildi-22804; https://www.google.com.tr/search;2019

15. Geggle. Laura, "Yaşlı Druid Kahininin Yüzü İki Bin Yıl Sonra Böyle Canlandırıldı". Arkeolojik Haber. Web. 17.07.2020

16. Heinrich Kramer and James Sprenger,''Cadı Çekici Malleus Maleficarum'', Artes Yayınları, ISBN: 9786055664459, İstanbul,2018

17. Knapton, Sarah. "Face Of Robert The Bruce Reconstructed Showing Scottish King Had Leprosy". The Telegraphy. Web. 2 Ocak 2020.

18. Lorenzi, Rossella.Discovery News: 27 Nisan 2016

19. Milliyet haber; ''500 yıllık Sır Çözüldü'', 27 Nisan;https://www.milliyet.com.tr/galeri/500-yillik-sir-cozuldu-54568/1.2016

20. News network archaeology;. https://archaeologynewsnetwork.blogspot.com/2019/05/findings-561-dead-of-niederporing-at.html2019

21. NTV Tarih Dergisi Ocak 2012.Sayı:36, Sayfa 48; Doğan Grubu Yayıncılık,İstanbul-- https://i.pinimg.com/originals/8d/19/62/8d1962ca4b937dbb582f39857a83bbe9.jpg

22. "Oluz Höyük Kazısı". Google Art. Web. 02.02.2020

23. Özcan, Fatih. "Sagalassos Erkeği ve Kadının Yüzü Canlandırıldı." Kıvılcım Haber. Web. 16.07.2020

24. Petherick, Sam.''summer set news,Live: Hidden Bath Uncovered At Roman Baths https://www.somersetlive.co.uk/news/somerset-news/live-hidden-bath-uncovered-roman-2748202,2019

25. "Tahran'da Bulunan 7000 Yıllık Kadının Yüzü Canlandırıldı" Arkeofili. Web. 22.08.2020.

26. Torun, Volkan. ''Binlerce Yıl Önce Yaşamış İnsan Canlandırıldı'', arkeofili, 20 Mart 2019 https://arkeofili.com/binlerce-yil-once-yasamis-insanlarin-yuzleri-canlandirildi/2019

27. "1.000 Yıl Önce Zonguldak'ta Yaşayan Komutanın Yüzü". Pusula Haber. Web. 18.07.2020

28. "30.000 Yıllık Kardeşlerin Yüzü Yeniden Canlandırıldı". Arkeofili. Web. 20.07.2020

29. Weindl, Roman; News network archaeology; DPA/ Plastische, wissenschaftliche Rekonstruktion einer jungst. Frau von W. Schnaubelt & N. Kieser - Atelier Wıld Lıfe Art, Germany,2019

BÖLÜM VI
ÖTZİ BUZ ADAM YÜZ YAPILANDIRMA PROJESİ

Otzi Buz Adam, üzerinde araştırma yapılarak en fazla bilgi toplanan mumyalardandır. Bilim insanları, 1991 yılında İtalya-Avusturya sınırında Ötztal Alpleri'nde bir ceset keşfettiler. Bedeni uzun yıllar buzulların altında kalmıştı. Dünyanın en eski ve en iyi korunan mumyası olarak tarihe geçti. 5300 yıl önce yaşamış çoban ve avcı bir kişidir. Buzlar içinde okla vurularak öldürülmüş ve bir kayanın üzerine düşmüş ve öylece donup kalmıştır. Bulunduğu konum iki yüksek kayalık tepe arasındadır. Bu kayalıkların konumu onun önce donmasını sonra da bedeninin korunmasını sağlamıştır.

1 - Ötzi Buz Adam için Uygulanan Farklı Yüz Yapılandırma Yöntemleri (2019)

Ötzi Buz Adam'ın kemiklerinden alınan DNA örneğine göre, kahverengi gözlü, uzun boylu ve 40-47 yaşlarında olduğu artık bilinmektedir. Vücudunda çok sayıda dövme vardır. Grup ya da ayrı ayrı 60 adet dövmesi bulunmaktadır. Bu dövmeler; karbon kullanılarak yapılmıştır. Karbon Taş Devri'nde, sivri kaya parçaları ile deri hafifçe delinir ve derinin altına karbon (yanmış odun tozu) zerk edilerek dövme yapılmıştır. Ötzi Buz adamın dövmeleri de bu teknıkle yapıldığı National Geography tarafından açıklanmıştır. Yapılan araştırmalarda Ötzi'nin eklem romatizması ve hayvanlardan geçen bir hastalık sebebi ile ağrıları olduğu tespit edilmiştir. Bu ağrıların bulunduğu eklem yerlerine de karbonlu dövmeler yapılmıştır. Bu dövmelerin acıları hafiflettiğine inanılmaktadır. Ötzi'nin mumyası bugünkü ileri tekniklerle araştırıldıkça çok sayıda bilgiye ulaşılmaktadır.

Ötzi'nin yanında taşıdıkları da oldukça ilginçtir. Bakırdan baltası vardır. Bu keşif, bakırın Taş Devri'nde de varlığını ispat etmektedir. Sonuçlara bakan *Current Biology* ekibi bakır çağ insanı yemeğinin de

BÖLÜM VII
CENAZE/ ÖLÜM MASKELERİ

Eski çağlarda komutan, suçlu ya da hatırası yaşatılmak istenen kişi öldüğünde, onu kıymetli kılacak şekilde yüzünün sergilenmesi istenirdi. Bunun tek bir yolu vardı. Cenaze ya da ölüm maskesi hazırlamak oldukça geleneksel ve dini bir ritüeldi. Önceleri önemli komutan ve kişilerin yüzlerinin maskeleri hazırlanırdı. Bu maskeler bazen hayatta kalan kişilerin önemli konularda kafataslarına danışması için de kullanılırdı. Ölüm maskesi yapımında kafanın sabit durması gerekir. Bu yüzden maske yapacak insanlar bazen sadece kafanın geçebileceği masa benzeri bir desteği de kullanırdı. Ardından, yüz kalıbı çıkarılır ve daha sonra yapılacak mermer heykellerin, topraktan, bronz ve pirinç gibi metallerden yapılabilecek rölyef kalıpların çoğaltılmasında kullanılması için saklanırdı. Alçı yapmak için ıslanan alçı sargılar, içi alçı malzemeyle dolu bir bez gibi malzemeyle yüzü sarardı. Bundan sonra yapılacak şey ise sadece beklemekti. Alçı tamamen kuruyana kadar beklenir ve alınan kalıp yüzden çekilirdi. Yüze sürülen yağ, tüylerin koparılmasını engeller ve böylece yüzün tüylerine kadar en ince detaylar kalıba aktarılırdı. Ölüm maskeleri ölen kişiye ait olmakla birlikte sergilenmek üzere yapılmamışlardı. Tamamen ölen kişinin yüz mimiklerini ve karakterinin bilgisini taşıyan veri kaynaklarıydı. Cenaze maskları bu detayları kolaylıkla kopyalayabilecek nitelikte olduğundan topraktan, bal mumundan, yumuşak malzemelerden ya da alçı malzemeden yapılır.

1 - Cenaze/ Ölüm Maskelerinin Önemi

Cenaze maskları, ölen kişiyi gelecek kuşaklara tanıtmak için kimlik kartı gibi görülebilir. Kahramanlık gösteren gelecek kuşaklara ilham olabilecek kişilerin yüzlerinin kalıpları çıkarılarak daima hatırda kalmaları sağlanır. Bu bölüm tarihteki maskları tespit etmek, neden ve ne amaçla yapıldıklarını gün yüzüne çıkarmak amacıyla hazırlanmıştır.

Kaynaklar

1. Bağcı, Atilla. "Şamanizm İnancında Ritüel Maskeleri ve Gömü Maskeleri". *Türk Dünyası, Dil ve Edebiyat Dergisi* 1. 46 (2018): 27-54.

2. Baker, Louise, Francesco M Galassi. "The Death of Madame Tussaud: A Cardiorespiratory Interpretation". *The Lancet* 4. 12 (2016): 955.

3. Bilgili, Nuray. *Gök Tanrınını Gölgesinde Şaman, Türklerde Şamanizm*. Ankara: Kripto Basımevi, 2019.

4. Bilgili, Nuray. *Türk Mitolojisi Türklerde Yaratılışı ve Evren Tasarımı*. Ankara: Kripto Basımevi, 2017.

5. Borisovna Elga, Vadetskaya. *Sibirya Kurganları*. Çev. Atilla Bağcı. Ankara: Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü Yayınları, 2014.

6. Erbay, Fethiye. *Müze Yönetimini Kurumsallaştırma Çabası (1984-2009)*. İstanbul: Mimarlık Vakfı Enstitüsü, 2009.

7. Erbay, Mutlu. *"*Müzelerin Üniversiteler İle Yürüttüğü Yüz Yapılandırma Projeleri*".* 5*. Üniversite Müzeleri Konferansı*. 3-5 Mayıs 2018. *ISBN: 978-975-374-233-7.*

8. Kaptan, Özgür. (1997)., "İç Mekanda Seramik Maskelerin Mekana bağlı Yardımcı Malzemeler ile Uygulanması". Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış YLT. 1997.

9. Kaptan, Özgür. "Maske Geleneği" *Anadolu Sanatı* 1. 22 (1999): 99-110.

10. Pragi, John ve Neave, Richard. *Making Faces Using Forensic and Archaeological Evidence*, Teksas: Texas A&M University Press, 1997.

11. Samuncuoğlu, Servet. *Taştaki Türkler: Sibirya'dan Anadolu'ya*. İstanbul: İlke Basım Yayımları, 2010.

12. Sitchin. Zecharia.''Tanrıların ve İnsanların Savaşları Dünya Tarihçesi'' 111. KİTAP Çeviren: Gülden Özbilun Ruh ve Madde Yayınları,2005

13. Topuz, Hıfzı. *Kara Afrika Sanatı.* İstanbul: Anadolu Matbaası. 1992.

14. Wilkinson, Dr. Caroline. *Forensic, Facial Reconstruction*. Cambridge: Cambridge University Press, 2013.

Çevrimiçi Kaynaklar:

1. Akar, Özgür. "Ölüm Maskesi". Sanatın Yolculuğu. Web. 15.05.2020

2. Artealinstante wordpress, 2018;Los Ritos Funerarios Del Neolitico, Artealinstante, 29 May, https://artealinstante.wordpress.com/2018/05/29/los-ritos-funerarios-del-neolitico/2018

3. Bilgili, Nuray. Hun-Türk Alp Ölüm Maskeleri Yenisey M.Ö. 3-2.yy. pinterest; https://tr.pinterest.com/pin/444660163211614757/2017

4. Bitiren, Gökhan .'' 10 Eylül Atatürk'ün Ebedi İstirahatgahı: İnşasından Barındırdığı Simgelere Adım Adım Anıtkabir'', Listelist. https://listelist.com/anitkabir-hakkinda/2019

5. Bourke. Sam. Death Mask Madame Tussaud Todesmaske madame Tussaud; https://www.youtube.com/watch?v=VMVj3W757eo,2017

6. Byzova. Elena. ''Minusinsk Müzesi Martyanov'dan iki" taş No. (18:427) "http://vtruda.ru/obshchestvo/kultura/dva-kamnya-minusinskogo-muzeya-martyanova-15-08-2019

7. Campbell, H.''13 Gruesome, Weird, And Heartbreaking Victorian Death Masks'',2015

8. Cheney, Liana de Girolami. "Giorgio Vassari's Portrait of Lorenzo the Magnificent: A Ciceronian Symbol of Virtue and a Machiavellian Princely Conceit". Iconocrazia. Web. 16.06.2020

9. "Computerised 3D Facial Reconstruction". Shef. Web. 11.10.2020

10. Detats, H., Hommes Detats et Dirigeants, Laurent de Medicis, dit le Magnifique ; https://www.histoire-pour-tous.fr/biographies/3192-laurent-de-medicis-dit-le-magnifique-1449-1492-biographie.html,2019

11. Dünyaca Ünlü Kişilerin Ölüm Maskeleri. Televizyon Programı.

15. 'Gardners's Art Throught the Ages, Human skul with restored features Jericho Neolithic'' https://a1084-2586169.cluster8.canvas-user,2011

16. Hutton, L., Portraits in Plaster: from the Collection of Laurence Hutton (New York: Harper & Brothers, 1894). Laurence Hutton Collection NB1293.H97, Princeton University, 2020

17. https://www.buzzfeed.com/hayleycampbell/death-masks-and-skull-amnesty (Hayley Campbell/BuzzFeed

18. https://quizlet.com/149684452/gardners-art-through-the-ages-quiz-1-flash-cards/

19. Kartalı, D. ''Atatürk Mumyalanmadı Tahnit Edilerek Korundu'', 12 Kasım ; https://denizkartali.com/ataturk-mumyalanmadi-tahnit-edilerek-korundu.html,2019

12. "Lorenzo de Medici". Wikipedia. Web. 15.05.2020

13. Miguel Angel, Muerte de Lorenzo el Magnifico, https://decopiaencopia.wordpress.com/2014/04/08/vr-muerte-de-lorenzo-el-magnifico/2014

14. "Madame Tussauds Hakkında". Madame Tussauds. Web. 15.05.2020

15. Science museum;'' Fowler's phrenological, head, Science Museum Group, Collection, Staffordshire England; https://collection.sciencemuseumgroup.org.uk/objects/co134200/fowlers-phrenological-head-phrenological-head,2020

16. Sıngh. Dıvjyot. Inferno:a Photo Guıde to Dan Brown's Novel; https://divjyot.wordpress.com/2013/05/24/inferno-a-photo-book/2013

17. Subaşı, Şebnem. "İzmir'in Direnen Maskecisi Eylem Sürer Gelecek Kuşaklara Eski Yüzler". Birgün Gazetesi. Web. 17.05.2020

18. "13 Gruesome, Weird, And Heartbreaking Victorian Death Masks". BuzzFeed. Web. 15.05.2020

BÖLÜM VIII
YÜZ CANLANDIRMA ÇALIŞMALARINDA YER ALAN SANATÇILAR

Yüz Yapılandırma heykeltıraşlığı iskeletleri bulunan kafataslarının yüzlerini araştırır. Kafatası kemiğinden yola çıkarak yapılan yüz giydirme çalışmaları 1800'lü yıllardan beri yapılmaktadır. Günümüzde üç boyutlu tarayıcılar, renk haritaları ve bilgisayarlı tomografi sayesinde işlemler daha hızlı ve kolay gerçekleşmektedir. Önce kafatasının röntgeni çekilmektedir. Daha sonra kaslar, en son kıkırdak, deri ve göz eklenerek yüz ortaya çıkarılmaktadır. Saç, sakal, gözlük, bıyık eklenebilmektedir. Heykeltıraşlar ve ressamlar bu işlemleri defalarca tekrarlayarak gerçeğe yakın sonuca ulaştıklarına inandıklarında işlemi tamamlamaktadırlar. (Demircan. K.2014:63-67)

Yurtdışında müzelerde eserleri bulunan yüz yapılandırma çalışmaları yürütmüş büyük projelerde görev almış sanatçılar bulunmaktadır. Bu uzmanlar kimi zaman alçı, kil, sıcak silikon gibi malzemelerin ona tanıdığı imkânları kullanmaktadır.

1 - Yurtdışı Yüz Yapılandırma Sanatçılarından Örnekler

► **Elizabeth Daynes:** 1960 doğumlu Fransız heykeltıraştır. Expo Lascaux Sergisi için hazırlanan yüzlendirmeleri o yapmıştır. 1981'de Lille'deki Théâtre de la Salamandre ile çalışmış ve tiyatro için maskeler yapmıştır. 1984'te Paris'te kendi stüdyosu olan Atelier Daynès'i kurmuştur. Ulusal Tarih Müzesi için yüzlendirilen Yaldızlı Kadın da kendisinin eseridir.

Çevrimiçi Kaynaklar

1. "Aşırı Gerçekçi Heykelleriyle Ağızları Açık Bırakan Heykeltıraş Murat Daşkın'ın Birbirinden Güzel Çalışmaları". Onedio. Web. 15.10.2020

2. "Bülent İşcan". Trendsetter İstanbul. Web. 10.09.2020

3. Ceurstemont, Sandrine; Stonehenge Man: not just a pretty face, NewScientist, https://www.newscientist.com/article/dn24811-stonehenge-man-not-just-a-pretty-face/,2014

4. "Elisabeth Daynes Sculptor". Science Photo. Web. 12.08.2020

5. Haber Masası, Mustehak, 4 Mart; http://gazetemustehak.com/sanatci-oscar-nilsson-binlerce-yil-once-yasayan-insanlarin-inanilmaz-gercekci-heykelleri-yaratiyor/2020

6. "Is This The Face of an Ancient Amazon Female Warrior". Siberian Times. Web. 20.10.2020

7. "Jennifer Mann". Jennifer Mann. Web. 10.09.10.

8. Liesowska, Anna.''Is this the face of an ancient Amazon, female Warrior'', The Siberian Times, 06 February; https://siberiantimes.com/science/casestudy/features/f0055-is-this-the-face-of-an-ancient-amazon-female-warrior/?comm_order=best,2015

9. Mann, Jennifer . Website by Munatha Design, Melbourne, 2018, Amerika, http://jennifermann.com.au/2018

10. Onedio. ''Aşırı Gerçekçi Heykelleriyle Ağızları Açık Bırakan Heykeltraş Murat Daşkın'ın Birbirinden Güzel Çalışmaları'', https://onedio.com/haber/asiri-gercekci-heykelleriyle-agizlari-acik-birakan-heykeltiras-murat-daskin-in-birbirinden-guzel-calismalari-779015,2017

11. Plailly. Philippe .'' Science Photo Library, SciencephotoLibrary, Website, Elizabet Daynes,England''. https://www.sciencephoto.com/media/601021/view/elisabeth-daynes-sculptor,2020

12. "Sanatçı Oscar Nilsson Binlerce Yıl Önce Yaşayan İnsanların inanılmaz Gerçekçi Heykellerini Yaratıyor". Gazete Müstehak. Web. 12.08.2020

13. Trendsetterİstanbul. ‘’Bülent İşcan’’, http://www.trendsetteristanbul.com/bulent-iscan/2013

14. “Yılmaz Büyükerşen Balmumu Heykeller Müzesi”. Hürriyet. Web. 10.09.2020

15. “Yılmaz Büyükerşen Görüşme’’, Eylül 2020

BÖLÜM IX
YÜZ TANIMA SİSTEMLERİ ve MÜZE PROJELERİ

Günümüzde bilişim ve iletişim teknolojilerindeki hızlı gelişme, insanlık tarihinde toplumsal, ekonomik, sosyolojik ve bilimsel değişimlerin yönünü kültürel açıdan hızla değiştirmektedir. İçinde bulunduğumuz çağ bilim insanları tarafından bilişim çağı olarak adlandırılmaktadır. Sayısal devrim, olarak da ifade edilen dijital devrim analog, mekanik ve elektriksel sistemlerin, 1980 yılından itibaren yerlerini, sayısal sistemlere bıraktığını anlatan bir terimdir. Dijital devrim, bilişim çağının başlangıcı olarak kabul edilmektedir. Dijital mantık devrelerinin, seri üretimi ve yaygın kullanımı bunların yan ürünleri olan bilgisayar, cep telefonu, i-pad ve internet gibi araçların kullanımını arttırmış; dijital devrimin çekirdeğini oluşturmuş faks, teleks, tepegöz, slayt makinası, telefon, hesap makinesi, fotoğraf makinesi gibi aletler raflardaki yerlerini hızla kaybetmişlerdir.

Değişen müze teknolojileri yeni sergileme sistemlerini karşımıza çıkarmıştır. Bunlar sırası ile ses duşu, radyo frekansı sistemleri, uzaktan algılama, sergi alanları ile ilgili sistemlerdir. Bu sistemlere yüz yapılandırma sistemleri, VR. gibi sistemler de eklenmiştir.

Bir müze için, hizmet verdiği ziyaretçiler hakkında bilgi toplaması, sürdürülebilirliği hizmet sektörü açısından da önemlidir. Bu bilgiler müzenin gelecek politikaları, uzman yatırımları, vizyon ve misyonunu, aktiviteleri ve stratejilerinin belirlemesinde etkilidir. Örneğin müzeyi ziyaret eden ziyaretçi kitlesi içinde çocuk ziyaretçiler çoğunlukta ise müze gelişen stratejilerin bu verilere göre yeniden değerlendirilebilir. Engelli ziyaretçiler müzeyi sıkça ziyaret ediyor ise, müze sergi planı, gezi güzergâhını bu ziyaretçi kitlesine uygun olarak değiştirilmiştir.

İleri teknolojinin ağırlık ve önem kazandığı günümüz toplumunda gelişmiş ve gelişmekte olan teknolojik aygıtların, zamanın ruhunu yansıtan müzelerde kullanılması, müzelerin çağının göstergesi olması

KAYNAKLAR

1. Amable, G.B, Devereux T Cockerell, G. Renshaw. "Analysis of the Interaction Patterns Between Vegetation Canopies and Small Footprint, High Density Airborne Lidar". Proceedings of 20th International Society for Photogrammetry and Remote Sensing Congress, İstanbul, July, 2004.

2. Atasoy, Sümer, Şahin Yıldırım. *TİOS, Filiyos Arkeolojik Kazı Projesi, Zonguldak'ta Bir Antik Kent: TIOS*. Ankara: Kültür Bakanlığı, 2015.

3. Bağcı, Atilla. "Şamanizm İnancında Ritüel Maskeleri ve Gömü Maskeleri". *Türk Dünyası, Dil ve Edebiyat Dergisi* 1. 46 (2018): 27-54.

4. Bahn, Paul. *Written in Bones: How Human Remains Unlock The Secrets Of The Dead, Archaeology*. New York: New York Times Sunday Book, 2012.

5. Baker, Louise, Francesco M Galassi. "The Death of Madame Tussaud: A Cardiorespiratory Interpretation". *The Lancet* 4. 12 (2016): 955.

6. Bell, Daniel. *The Coming of Post-Industrial Society: A Venture in Social Forecasting.* New York: Basic Books, 1979.

7. Bilgili, Nuray. *Gök Tanrınını Gölgesinde Şaman, Türklerde Şamanizm*. Ankara: Kripto Basımevi, 2019.

8. Bilgili, Nuray. *Türk Mitolojisi Türklerde Yaratılışı ve Evren Tasarımı*. Ankara: Kripto Basımevi, 2017.

9. Hızlıol, İsmail, Özgür, Bulut. "Manchester Metodu (Kombine) ile Yeniden Yüzlendirme Çalışması". *Antropoloji Dergisi*. 1. 27 (2014): 17-28.

10. Borisovna Elga, Vadetskaya. *Sibirya Kurganları*. Çev. Atilla Bağcı. Ankara: Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü Yayınları. 2014.

11. Brothwell, Dr. "Digging up Bones: The Excavation, Tratmnt and Study of Human Skultal Remains". *American Journal of Physical Anthropology* 59. 4 (1981): 208.

12. Borisovna Elga, Vadetskaya. *Sibirya Kurganları*. Çev. Atilla Bağcı. Ankara: Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü Yayınları, 2014.

13. Charlier, Philippe. "Robespierre: The Oldest Case of Sarcoidosis?" *The Lancet* 382. 9910 (2013).

14. Demircan, Kadir. "Geçmişle Yüzleşmek". *Bilim Teknik Dergisi*. Mart (2004).

15. Devereux, B. J., Amable GS, Amable T. Cockerell. "Modelling the 3D Structure of Woodland CanopiesUsing a Small Footprint Airborne Laser Scanner". Proceedings of the RSPOC Annual Conference, Aberdeen, 8-11 September 2004.

16. Devereux, B. J., Amable G. S., Crow, P., Cliff, A. D. "The Potential Of Airborne Lidar For Detection Of Archaeological Features Under Woodland Canopies" *Antiguity* 79. 305 (2005): 648-660.

17. Devereux, B. J., Amable G. S., Crow, P., Cliff, A. D. "Visualisation of LIDAR Terrain Models for Archaeological Feature Detection". *Antiquity* 82. 316 (2008): 470-479.

18. Erbay, Fethiye. *Müze Yönetimini Kurumsallaştırma Çabası (1984-2009)*. İstanbul: Mimarlık Vakfı Enstitüsü, 2009.

19. Erbay, Fethiye. "Development of The Display Techniques in Museums as a Service Sector". *IRCICA Newsletter, Research Center Islamic History, Architecture, Arts* 46. 76 (1998).

20. Erbay, Fethiye. "Reflection of the Changes in Museum Technology to Cultural Tourism, Technology Impact on Cultural Tourism". *Boğaziçi University Tourism Department and United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization*. İstanbul: Boğaziçi University Press, 2000.

21. Erbay, Mutlu. *"*Müzelerin Üniversiteler İle Yürüttüğü Yüz Yapılandırma Projeleri*".* 5*. Üniversite Müzeleri Konferansı*. 3-5 Mayıs 2018. *ISBN: 978-975-374-233-7.*

22. Erbay, Mutlu. "Facial Reconstruction Methods in the World" *INSAC Ereğli International Science and Academic Congress*. 1 Ereğli-Konya-İstanbul (2019): 159-164.

23. Erbay, Mutlu. "Facial Reconstruction Projects for Egypt Mummies" (IWSC 2019, International Conference on Contemporary Womens's Studies) İstanbul University Congress Center. İstanbul, 2019.

24. Erbay, Mutlu. "Gelişen Teknoloji Karşısında Müzelerin Değişen Konumu". *6.Müzecilik Semineri Bildirileri*. İstanbul: Askeri Müze Yayınları, 2002.

25. Erbay, Mutlu. "Theatrical Presentation Techniques in Museums". *Dolmabahçe Sarayı International Semposium, 150 Anniversary*. İstanbul, November 23-26, 2006.

26. Erbay, Mutlu. "Değişen Sergileme Teknolojilerinin Müzelerdeki Örnekleri" *Milli Saraylar Sanat-Tarih-Mimarlık Dergisi*. 11 (2013): 55-67.

27. Erbay, Fethiye, Mutlu Erbay. *University Museums in the Period of Transformation, Dönüşüm Çağında Üniversite Müzeleri*. İstanbul: Üniversite Müzeleri Platformu Yay., 2009.

28. Erbay, Nuri Özer. "Müzeler ve Engelli Ziyaretçilere Yönelik Eğitim Projeleri". *MEB Özel Müze Sayısı*. 8. 214 (2017).

29. Erbay, Nuri Özer. "Azerbaycan Bakü, Devlet Üniversitesi Müzeleri Koleksiyonu". *Unimuseum* 1. 2 (2018): 51-56.

30. "Facial Reconstruction Experts Release Digital 3D Images of Robert the Bruce". 3D Print. Web. 19.11.2016

31. Fagan, Brian M. *In the Beginning: An Introduction to Archaeology*. New York: Harper Collins. 1994

32. Güleç, Erksin. ed. Hancı H. *Adli Antropoloji, Adli Tıp ve Adli Bilimler.* İstanbul: Seçkin Kitabevi, 2002.

33. Haas, M. Wei. "An Artist Creates a Detailed Replica of Otzi, the 5300 Year Old Iceman" *Smithsonian Magazine.* Web. February 2016.

34. Harbalioğlu, Semir. "Diş Hekimliğinde Yeniden Yüzlendirme Çalışmalarının Yeri ve Önemi". İzmir: Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı Bitirme Tezi. 2011.

35. Hızlıol, İsmail, Özgür, Bulut. "Manchester Metodu (Kombine) ile Yeniden Yüzlendirme Çalışması". *Antropoloji Dergisi*. 1. 27 (2014): 17-28.

36. İsrail, Jonathan. *Devrimci Fikirler, İnsan Haklarından Roberspierre'ye Fransız Devriminin Entelektüel Tarihi*. New Jersey: Princeton University Press, 2014.

37. Jones, Colin. "Maximilien Roberspierre'nin Devrilmesi ve Halkın Kayıtsızlığı" *The American Historical Review*. 119. 3 (2014): 689.

38. Kaptan, Özgür. (1997)., "İç Mekanda Seramik Maskelerin Mekana bağlı Yardımcı Malzemeler ile Uygulanması". Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış YLT. 1997.

39. Kelly Kevin. *Büyük Teknolojik Dönüşüm*. İstanbul: Türk Hava Yolları Yayınları, 2016.

40. Kirman, Rüştü. "Türk Toplumuna Özgü Fasiyal Yumuşak Doku Kalınlıkları". İstanbul: T.C. İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi. 1999.

41. Kise, Stig Anders. "Museum Learning in the Digital Age: A Case Study of Digital Storytelling Production Practices in a Museum in Norway". Oslo: The University of Oslo Department of Educational Research Master Thesis, 2013.

42. Klimczak, Natalia. "The Face of a Beautiful Egyptian Woman Brought to Life from 2,000 Year Old Mummy". *National Geographic*. Web. 13 Aralık 2017.

43. Knapton, Sarah. "Face Of Robert The Bruce Reconstructed Showing Scottish King Had Leprosy". The Telegraphy. Web. 2 Ocak 2020.

44. Krogman ve İşcan M. Y. "Reconstruction of Life from the Skeleton". *Amerikan Journal of Human Biology* 3. 2 (1989): 2-11.

45. Lewis-Williams, David. *The Mind in the Cave*. Londra: Thames & Hudson, 2004.

46. Manhein, M. "The USS Monitor and Her Crew Facing the Past", *Natural History* 41. 10 (2014):12-16.

47. Mc.Phee, P. Vrises Politiques. "Crises Medicales Dans La Vie De Maximilien Robersperre, 1790-1794*" Annales Historiques De La Revolution Française* 371. 1 (2012): 371.

48. McPhee, Peter. *Roberspierre: Devrimci Bir Yaşam*. New Haven: Yale University Press, 2012.

49. McQuail, D. *McQuail's Mass Communication Theory*. London: Sage, 2002.

50. Nilsson, Nils J. *Yapay Zekâ Geçmişi ve Geleceği*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, 2019.

51. Özdemir, Aykut. "Adli Antropolojide Görüntüden Kimlik Tespiti Yapılması, Kimlik Tespitinde Uygulanan Yöntemler ve Yeniden Yüzlendirme" Ankara: Hacettepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Adli Bilimler Doktora Tezi. 2016.

52. Pragi, John ve Neave, Richard. *Making Faces Using Forensic and Archaeological Evidence*, Teksas: Texas A&M University Press, 1997.

53. Prokopec, Miroslav, Douglas H. Ubelaker. "Reconstructing the Shape on the Nose According to the Skull". *Forensic Sci.Commun*. 4. 1 (2002): 1-4.

54. Patrick, Hunt N. *Hannibal, Roma'nın Büyük Düşmanı.* Çev. Samet Özgüler. İstanbul: Kronik Yayınları, 2019.

55. Pliny. *Historia Naturalis, Volume II: Book 7.* Çev. H. Rackham. Harvard: Harvard University Press, 1938.

56. Raber, George T. Et al. "Creation of Digital Terrain Models Using an Adaptive LİDAR Vegetation Pointremoval Process". *Photogrammetric Engineering and Remote Sensing* 68. 12 (2002): 1307-1315.

57. Sage, Adam "Unmasked at Last: Robespierre, Architect of The Terror and Victim of The Guillotine". *The Sunday Times.* 36. 1 (2013)

58. Samuncuoğlu, Servet. *Taştaki Türkler: Sibirya'dan Anadolu'ya*. İstanbul: İlke Basım Yayımları, 2010.

59. Sarıtaş, Mehmet Zahit. *Adli Tıp Uygulamalarında 3D Teknolojinin Kullanımı*. Denizli: Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı, 2005.

60. Say, Cem. *50 Soruda Yapay Zekâ*. İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınları, 2009.

61. Sayar, K. Yalaz B. *Ağ: Sanal Dünyada Gerçek Kalmak*. İstanbul: Kapı Yayınları, 2009.

62. Schmidt, Eric ve Jared Cohen. *Yeni Dijital Çağ- İnsanların, Ulusların ve İş Dünyasının Geleceğini Yeni Baştan Şekillendirmek*. çev. Ümit Şensoy. İstanbul: Optimist Yayınları, 2014.

63. Sever, Muhammed. "Adli Antropoloji Yeniden Yüzlendirme Çalışmalarında Mevcut Yumuşak Doku Kalınlıklı Cetvellerinin Türkiye'de Uygulanabilirliği". Ankara: Ankara Üniversitesi: Sosyal Bilimler Enstitüsü Antropoloji Anabilim Dalı YLT. 2007.

64. Subaşı, Şebnem. "İzmir'in Direnen Maskecisi Eylem Sürer: Gelecek Kuşaklara Eski Yüzler" Bir Gün Gazetesi. Web. 14.03.2020

65. Topuz, Hıfzı. *Kara Afrika Sanatı.* İstanbul: Anadolu Matbaası. 1992.

66. Tuğal, Sibel Avcı. *Oluşum Süreci İçinde Dijital Sanat*. İstanbul: Hayalperest Yayınları, 2018.

67. Vision, M. P. "Computerized Three-Dimensional Facial Reconstruction" *International Journal of Computer Scince and Applications, Tehnomathmatics Research Foundation* 9. (1996): 108-127.

68. Yonuk, Aysun Altınöz. "Disiplinler Arası Etkileşim: Müze Bağlamında Adli Sanat ve Yeniden Yüzlendirme". *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*. 9. 20. (2019).

69. Yonuk, Aysun Altınöz. "Forensic Art: Facial Reconstruction, Adli Sanat, Yeniden Yüzlendirme". *Akdeniz Sanat Dergisi*. 7. 13. (2014)

70. Webster, Frank. *Theories of the Information Age*. Londra: Routledge, 2001.

71. Wilkinson, Dr. Caroline. *Forensic, Facial Reconstruction*. Cambridge: Cambridge University Press, 2013.

72. Williams, Ann. R. "Replica of King Tut's Tomb to Open in Egypt". *Journal Of The Nati**o**nal Geographi**c** Society*. Web. 23 Ekim 2013.

73. "2500 Yıl Önce Altay Dağlarına Gömülen Kadın Amazon Savaşçı". Larendem. Web. 24.10.2020.

Çevrimiçi Kaynaklar:

1. Akar, Özgür. "Ölüm Maskesi". Sanatın Yolculuğu. Web. 15.05.2020

2. "Amasya-Oluz Höyük Kazı Evi". Facebook. Web. 05.10.2020

3. "Aşırı Gerçekçi Heykelleriyle Ağızları Açık Bırakan Heykeltıraş Murat Daşkın'ın Birbirinden Güzel Çalışmaları". Onedio. Web. 15.10.2020

4. Bursalı, Ayşe. "Tahran'da Bulunan 7000 Yıllık Kadının Yüzü Canlandırıldı" Arkeofili. Web. 19.06.2020.

5. "Bülent İşcan". Trendsetter İstanbul. Web. 10.09.2020

6. "CT Scanned Mummies World". Pyhs. Web. 12.10.2020

7. "Do You Look Like Caesar or Venus?". Monsosie. Web. 07.10.2020

8. "Egyptian Mummy Gilded Lady". Interspectral. Web. 11.10.2020

9. "Elisabeth Daynes Sculptor". Science Photo. Web. 12.08.2020

10. Erman, Ertuğrul, KU Leuven, Bregt van Hoeyveld. "Burdur'da Bulunan Antik İnsanların Yüzü Canlandırıldı". Arkeofili. Web. 20 Mayıs 2019.

11. Erman, Ertuğrul. "30.000 Yıllık Kardeşlerin Yüzü Yeniden Canlandırıldı" IB Times. Web. 6 Ekim 2017.

12. "Eskişehir Arkeoloji Müzesi". Reo-Tek. Web. 12.11.2020

13. "Exposion Passee: Lascaux". Musee Art & Historie. Web. 17.11.2020

14. "Facial Reconstruction". Forensic Art World. Web. 12.10.2020

15. "Facing the Past". National History Magazine. Web. 19.06.2020

16. "Findings 561: The Dead of Niederpöring at the Quintana Museum". News Network Archaeology. Web. 05.02.2020

17. "Is This The Face of an Ancient Amazon Female Warrior". Siberian Times. Web. 20.10.2020

18. "İnsanlık Tarihi Kadar Eski Olan Maske Kullanımı". Pusula Haber Gazetesi. Web. 24.10.2020

19. "Jennifer Mann". Jennifer Mann. Web. 10.09.10.

20. Laura, Geggle. "Yaşlı Druid Kahininin Yüzü İki Bin Yıl Sonra Böyle Canlandırıldı". Arkeolojik Haber. Web. 17.07.2020

21. "Lorenzo de Medici". Wikipedia. Web. 15.05.2020

22. "Madame Tussauds Hakkında". Madame Tussauds. Web. 15.05.2020

23. "Meet Meritamun, The 18 Year Old Egyptian Mummy With A Taste For Honey Researchers Reconstruct Face of High Status Sweet Toothed Woman Who Lived 2000 Years Ago". Daily Mail. Web. 22.08.2016.

24. "Mummies". NHM. Web. 13.10.2020.

25. Özcan, Fatih. "Sagalassos Erkeği ve Kadının Yüzü Canlandırıldı". Kıvılcım Haber. Web. 24.10.2020

26. "Reconstruction". Forensci Artist. Web. 12.10.2020

27. "Sanat, Müzik ve Teknoloji Bu Sergide İç İçe". Bt Net. Web. 04.10.2020

28. "Sanatçı Oscar Nilsson Binlerce Yıl Önce Yaşayan İnsanların inanılmaz Gerçekçi Heykellerini Yaratıyor". Gazete Müstehak. Web. 12.08.2020

29. "Scientists Reconstruct Head Anticient Mummy". Dailymail. Web. 20.08.2020

30. "Scientists Reconstruct Head of Egyptian Chief of Stables". Dailymail. Web. 24.10.2020.

31. Subaşı, Şebnem. "İzmir'in Direnen Maskecisi Eylem Sürer Gelecek Kuşaklara Eski Yüzler". Birgün Gazetesi. Web. 17.05.2020

32. "Tahran'da Bulunan 7000 Yıllık Kadının Yüzü Canlandırıldı" Arkeofili. Web. 22.08.2020.

33. "Yeniden Yapılandırılan Neolitik Döneme Ait Bir Kız Atina Akropolis Müzesinde". Aktüel Arkeoloji. Web. 13.10.2020.

34. "Yılmaz Büyükerşen Balmumu Heykeller Müzesi". Hürriyet. Web. 10.09.2020

35. "13 Gruesome, Weird, And Heartbreaking Victorian Death Masks". BuzzFeed. Web. 15.05.2020

36. "30.000 Yıllık Kardeşlerin Yüzü Yeniden Canlandırıldı". Arkeofili. Web. 20.07.2020

GİRİŞİMCİLİK VE YENİLİKÇİLİKTE GÜNCEL YAKLAŞIMLAR

EDİTÖRLER

Prof.Dr. Kürşat DEMİRYÜREK

Dr. Öğr. Üyesi Bahar TÜRK

Dr. Öğr. Üyesi Ali KAHRAMANOĞLU

EFEAKADEMİ

Girişimcilik ve Yenilikçilikte Güncel Yaklaşımlar

Editör: Kürşat DEMİRYÜREK ORCID (0000-0002-6193-9957)
Editör: Bahar TÜRK ORCID (0000-0001-9590-769X)
Editör: Ali KAHRAMANOĞLU ORCID (0000-0002-8333-9151)

ISBN: 978-625-7729-25-3

1. Baskı: Aralık 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ'ye aittir.

KÜTÜPHANE KARTI

Girişimcilik ve Yenilikçilikte Güncel Yaklaşımlar
DEMİRYÜREK, Kürşat - KAHRAMANOĞLU, Ali - TÜRK, Bahar
1. Basım, 319 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. Girişimcilik, 2. Yenilikçilik, 3. Girişimcilik Örnekleri,
4. Girişimcilik Türleri, 5. Türkiye'de ve Dünyada Girişimcilik.

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)
Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İçindekiler

ÖNSÖZ V

HAKAN ŞEN
GİRİŞİMCİLİK VE GİRİŞİMCİLİK EKOSİSTEMİ 7

FARUK GÜLŞEN
TÜRKİYE'DE GİRİŞİMCİLİĞİN GELİŞİM SÜRECİ VE GİRİŞİMCİLİK UYGULAMALARI 35

FARUK GÜLŞEN
GİRİŞİMCİLİĞİN DÜNYADAKİ GELİŞİM SÜRECİ VE DEVLETLERİN BÖLGESEL ÖRGÜTLERİNDEKİ GİRİŞİMCİLİK UYGULAMALARI 57

ALİ KAHRAMANOĞLU
YENİLİKÇİLİK SÜREÇLERİ VE SİGORTA SEKTÖRÜNDE YANSIMALARI 85

BAHAR TÜRK
DÖNGÜSEL EKONOMİ VE SÜRDÜRÜLEBİLİR GİRİŞİMCİLİK 111

MAHMUT SAMİ ÖZTÜRK
GİRİŞİMCİLİĞİN YAPI TAŞI START-UP'LAR VE MELEK YATIRIMCILIK FİNANSMANI 133

AYŞEN AVCI
AİLE İŞLETMELERİ VE İÇ GİRİŞİMCİLİK ÖRNEKLERİNDE DUYGUSAL ZEKA VE SOSYAL SERMAYENİN ETKİLERİ 145

AYŞEN AVCI
PAZARLAMADA GİRİŞİMCİLİK VE YENİ PAZAR YAKLAŞIMLARI 163

RIFAT KARABAŞ
SOSYAL GİRİŞİMCİLİK 185

RIFAT KARABAŞ
SOSYAL GİRİŞİMCİLİK YÖNETİMİ 207

ZÜMRAL GÜLTEKİN, NUR İLKAY ABACI, KÜRŞAT DEMİRYÜREK
TEKNOPARKLAR VE AKADEMİK GİRİŞİMCİLİK 223

HÜSEYİN ERİŞGİN
GİRİŞİMCİLİKTE TEKNOLOJİ VE İNOVASYON 247

SABİNA ABDİGANY KYZY
KADIN GİRİŞİMCİLİĞİ 265

HİLAL DEMİR, KÜRŞAT DEMİRYÜREK
GİRİŞİMCİLİK EĞİTİMİ 285

NUR İLKAY ABACI
TÜRKİYE'DE GİRİŞİMCİLERE DESTEK VEREN KURUM VE KURULUŞLAR 297

GİRİŞİMCİLİK VE GİRİŞİMCİLİK EKOSİSTEMİ

Hakan ŞEN

- Girişimcilik ve Yenilikçilik A.B.D. Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Ondokuz Mayıs Üniversitesi
- senhkn87@gmail.com
- ORCID : 0000-0002-5092-7416

GİRİŞ

Teknolojik, sosyolojik, ekonomik ve kültürel gelişmelerdeki son yıllarda yaşanan değişimlerle birlikte küresel olduğu kadar ülkemizde de 'girişimcilik (entrepreneurship) kavramları' üzerinde tartışılması gereken popüler bir konu haline gelmiştir. Girişimcilik kavramı, başta sosyal bilimler olmak üzere siyasi ve iktisadi bilimler, fen bilimleri ve eğitim bilimleri gibi birçok bilimsel alanda yürütülen çalışmalarda odak noktası haline gelmiştir.

Girişimcilik kavramı, işletme ve iktisadi alanlarda uzun zamandan beri kullanılmaktadır (Durukan, 2007: 28). Yaşadığımız son yüzyılda girişimcilik kavramı; psikoloji, sosyoloji, ekonomik antropoloji ve ekonomik teori gibi birçok çalışma sahasında kendini göstermiştir. (Duran, 2016: 8). OECD' (Organisation for Economic Co-operation and Development, Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü)'e göre girişimcilik kavramı genel anlamda yeni ürün veya yeni hizmetleri oluşturmak için yeni ya da yenilikçi fikirler ile risk almaya hazır girişimci bireylerdir (Ahmad ve Seymour, 2008:5). ABD (Amerika Birleşik Devletleri) ulusal görüşüne göre girişimcilik, girişimcinin bireysel ve finansal risk alabilmesini, yenilikleri uygulayabilmesini, piyasalardaki girişimin imkan dâhilinde büyütmeye dönük çalışmaya kendini adayabilmesini kapsayan geniş bir kavram olarak bakılmaktadır. Avrupa Birliği'nde ise girişimcilik**,** bir kişinin veya ekibin yeni bir fikre veya fırsata ulaşarak, bunların hayata geçirilebilmesini

KAYNAKÇA

AHMAD Nadim ve Richard G. SEYMOUR, "Definitions Supporting Frameworks forData Collection", OECD Statistics Working Papers 2008/01 https://www.oecdilibrary.org/docserver/243164686763.pdf?expires=1566074968&id=id&accname=guest&checksum=1434955E0C88ABC2162F9DF3F0FFA493. 25.04.2020.

Alper, B. (2020). Girişimcilik Ekosistemi: Bursa bölgesi üzerine bir araştırma, Yayımlanmış yüksek lisans tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.

Atsan, E. (2015). *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi.* 10 (1). Marangoz, M. 2016 Girişimcilikte Güncel Konular ve Uygulamalar. İstanbul.

Aydın, N. (2015). "Büyüme Potansiyeli Yüksek, Yenilikçi Girişimlerin Erken Aşama Finansmanı: Çiçeksepeti.com Örneği", *Akademik Bakış Dergisi.* Sayı:52. ss.111- 125.

Aydın, O. (2016). Dünyadaki İnovasyon Kümelerinden Ne Öğrenebiliriz? Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV) Yayınları. No: 201634, ss.1-10.

Aytaç, Ö. ve İlhan, S. (2007). "Girişimcilik ve Girişimci Kültür: Sosyolojik Bir Perspektif", *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. (18). ss. 101-120.

(BJ, 2020). https://businessjargons.com. 21.04.2020.

Cansız, M. (2013). Türkiye'nin Yenilikçi Girişimcileri, T.C Kalkınma Bakanlığı, YayınNo: 2850, ss. 180. http://www.sbb.gov.tr . 05.05. 2020

Cansız, Kurnaz, Yavan, (2018)." Girişimcilik Ekosisteminde Türkiye İçin Yeni Bir Araç: Yenilik Merkezleri / Ağları". *Dergipark Verimlilik Dergisi*, 4(1).

Cohen, B. (2006). Sustainable Valley Entrepreneurial Ecosystems. Business Strategy and the Environment. 15 (1). ss.1-14.

Dikbaş, K. (2006). Halka Arz, MÜSİAD Yayınları: İstanbul, ss. 128.

Duman, H. Ve Yücenurşen, M. (2014). "*Girişimciliğin Finansmanı",* 241-255. Karadal, H.(Edit). Girişimcilik. Beta Basım A.Ş. ss.432.

Duman, H. (2019). Girişimcilik Ekosistemini Etkileyen Faktörler, Yayımlanmış yüksek lisans tezi, Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Iğdır.

Durukan, T.(2007) "Dünden Bugüne Girişimcilik ve 21. Yüzyılda Girişimciliğin Önemi", *Girişimcilik Ve Kalkınma Dergisi*, 1 (2), 31.

Duran, H. (2016). Devletin Girişimcilik Desteklerinin Türkiye Girişimcilik Ekosistemi Üzerine Etkisi, Yayımlanmış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Egirişim, (2020). https://egirisim.com/2018/09/01/kitlesel-fonlama-nedir-ve-turkiyedeki-kitlesel-fonlama-platformlari. 04.05.2020.

Ekonomist, (2020). https://www.ekonomist.com.tr/kapak-konusu/meleklerin-2020-planlari.html. 05.05.2020.

techWORM, (2020). Ekosistem. https://www.tech-worm.com/ 28.04.2020.

Essai sur la nature du commerce en general https://www.institutcoppet.org/wp-content/uploads/2011/12/Essai-sur-la-nature-du-commerce-en-gener-Richard-Cantillon.pdf 18.04.2020 .

Er, B. Şahin, Y.E. ve Mutlu, M. (2015). "Girişimciler için Alternatif Finansman Kaynakları: Mevcut Durum ve Öneriler". *Uluslararası Ekonomi ve YenilikDergisi.* 1(1), ss.31-54.

Feld, Brad. (2012). Startup communities: Building an entrepreneurial ecosystem in your city, New Jersey. John Wiley & Sons.

GEDI, (2020). https://thegedi.org/global-entrepreneurship-and-development-index. 18.04.2020.

GEM, (2011). https://www.gemconsortium.org/report/gem-2011-global-report. 18.04.2020.

GII, Global Innovation Index, https://www.globalinnovationindex.org/home. 05.05.2020.

Güney, S. ve Çetin, A. (2003). *Kültürün Girişimciliğe Etkisi ve Türkiye'de Girişimcilik*

Kültürü, Hacettepe Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, 21(1) , ss.189-210.

GİSEP (2015). "Türkiye Girişimcilik Stratejisi ve Eylem Planı 2015 – 2018", Ankara. .pdf, ss. 103. https://www.kosgeb.gov.tr. 05.05.2020.

Hisrich, Robert D., Micheal P. Peters, and Dean A. Shepherd. (2006). Entrepreneurship, 6th ed., Boston: McGraw - Hill.

İZKA & TEPAV. (2013). İzmir Girişimcilik Ekosisteminin Geliştirilmesi Stratejisi. ss.111 https://www.tepav.org.tr. 01.05.2020.

İzmirli Ata, F. (2018). "Yeni Nesil Finansman Yöntemi Olarak Kitle Fonlama: Türkiye

Potansiyeli". *MCBÜ Sosyal Bilimler Dergisi*. 16(2). ss.273-296.

Karabulut, A. T. (2016). "Yeni İşletmelerin Kurulması ve Büyümesi İçin Mevcut Girişimciden Yeni Girişimciye Destek Melek Yatırımcılık: İstanbul TicaretOdası Meslek Komitesi Üyeleri Üzerine Bir Araştırma", *İstanbul TicaretÜniversitesi Sosyal Bilimleri Dergisi,* 15(29), s.205-221. http://acikerisim.ticaret.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/11467/1396/M00660. 05.05.2020.

Lab-X. (2020). http://lab-x.org/ . 05.05.2020.

Mack, E. & H. Mayer. (2016). The evolutionary dynamics of entrepreneurial ecosystems. Urban Studies. 53(10): 2118-2133. https://pdfs.semanticscholar.org/. 04.05.2020.

Mason, C., Brown, R., (2014). https://www.oecd.org/cfe/leed/Entrepreneurial-ecosystems., **Entrepreneurial ecosystems and growthoriented entrepreneurship**, Paris. OECD.

Marangoz, M. (2016). Girişimcilikte Güncel Konular ve Uygulamalar, İstanbul, BETA Basım Yayım Tanıtım A.Ş.

Merriam-Webster. (2020) . https://www.merriam-webster.com/ 18.04.2020.

Moore, J. F., (1993). Predators and prey: A new ecology of competition, *Harvard Business Review*.

Nguyen Thu, T. (2018). How Do The Startup Accelerators Help The Start-ups to Scale?. Centria Unıversity of Applied Sciences, Degree Program in Business Management. pp. 41.

ODTÜ TEKNOKENT. (2020). http://odtuteknokent.com.tr/tr/blog/dunyada-ve-turkiyede-girisimcilik-ekosistemi . 25.04.2020.

OECD Özel Sektörü Geliştirme Merkezi İstanbul ve İMKB, "Türkiye'deki Dinamik Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin Geliştirilmesine ve Finansmanına YönelikÇerçeve", 2005. https://www.oecd.org/turkey/38369169.pdf. 25.04.2020.

Özdoğan, B.(2018). Bugün Girişimcilik Birinci Baskı, İstanbul: Abaküs Kitap Yayın Dağıtım Hizmetleri.

Sarıtaş,Ö.(2019).Teknokentlerde Girişimcilik Ekosistemi Malatya Teknokent Örneği, Yayımlanmış yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı, Malatya.

Schumpeter, Joseph A. (1939–1923). Business cycles: A theoretical, historical and statistical analysis of the capitalist process, vol. 1, USA: Mcgraw Hill. https://discoversocialsciences.com/wpcontent/uploads/2018/03/schumpeter_businesscycles_fels.pdf. 26.04.2020.

Schwarzkopf, Christian (2016). Fostering Innovation and Entrepreneurship Entrepreneurial Ecosystem and Entrepreneurial Fundamentals in the USA and Germany, Karlsruhe: Springer-Gabler.

SJİ, (2020). https://startupjobs.istanbul/turkiyedeki-tum-kulucka-merkezleri . 05.05.2020.

Spigel, B. (2015). The Relational Organization of Entrepreneurial Ecosystems. Entrepreneurship Theory and Practice. Forthcoming.

Stangler, Dane. (2009). The economic future just happened, Report, Ewing Marion Kauffman Foundation.

Stam, E. ve Spıgel, B., (2016). **Entrepreneurial Ecosystems**. Utrecht School of Economics Tjalling C. Koopmans Research Institute Discussion Paper Series 1, 6-13. 21.04.2020.

Şahin, M (2016). Bölgesel Girişimcilik Ekosistemi**,** Yayımlanmış yüksek lisans tezi, Namık Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tekirdağ.

(TDK). (2020). Türk Dil Kurumu. https://sozluk.gov.tr/ 18.04.2020.

Vogel, P. (2013). The Employment Outlook for Youth: Building Entrepreneurial Ecosystems as a Way Forward, pp.443-449.

WSJ. (2020). THE WALL STREET JOURNAL. https://www.wsj.com/articles/test-1391670384 04.05.2020.

4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Uygulama Yönetmeliği https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/03/20140312-2.htm. 01.05.2020.

TÜRKİYE'DE GİRİŞİMCİLİĞİN GELİŞİM SÜRECİ VE GİRİŞİMCİLİK UYGULAMALARI

Faruk GÜLŞEN

- Girişimcilik ve Yenilikçilik A.B.D. Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Ondokuz Mayıs Üniversitesi
- farukgulsen12@gmail.com
- ORCID : 0000-0002-9189-1966

Çağımızda ülkelerin ekonomik gücünü sanayi temelli kalkınmanın yerini bilgiye dayalı üretim almıştır (Kırmaz, 2010: 4). Bu bağlamda bilgiye dayalı üretim gösteren toplumlarda girişimciliğin teşvik edilmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır (KOSGEB, 2020). Ülkelerin ekonomik gelişmişliklerinin kilit anahtarının girişimciler olduğu ve girişimci nitelikleri taşıyan kişilerin desteklenerek girişimcilik ekosistemine dahil edilmesi gerektiği herkes tarafından kabul görmektedir (Türkeş, 2017:2-4). Schumpeter (1978)'in tanımıyla girişimcilik kavramı, üretilen ürün veya hizmeti, üretimdeki yenilikler ve değişik pazarlar aracılığıyla sunulmasını sağlayan yeni işletme modellerinin oluşturulması olarak özetlenebilir (Doğan, 2015: 88). Girişimci ise, ihtiyaçların karşılanması için üretilen mal ve hizmeti en yüksek verimi alacak şekilde kullanan veya yeniden oluşturan kişidir (Karalar, 2001: 13).

Girişimcilik ve girişimci kavramlarının önemi Türkiye özelinde düşünüldüğünde tarihsel süreç içerisinde farklılıklar göstermektedir. Türk tarihi incelendiğinde, Türklerin Anadolu'ya göçü ile birlikte esnaf ve zanaatkârlığın mesleki örgütlenme ihtiyacına göre Ahilik Teşkilatı oluşturmuş. Bu örgüt mesleki gelişmişliğe ve girişimciliğe olumlu katkı sağlanmıştır (Tabakoğlu, 2000: 59-89). Osmanlı Devleti'nin İmparatorluğa giden sürecinde önemli iktisadi girişimler yabancılara devredilmiştir. Türkiye Cumhuriyetinde ise Türk girişimcisi tekrar desteklenerek ayağa kaldırılmaya çalışılmıştır. Bu amaçla devlet desteğiyle milli girişimci sınıfı oluşturulmaya çalışılmıştır (Yasa ve Çelik, 2016). Siyasi ve ekonomik

KAYNAKÇA

ALTIPARMAK, A. G. A. (1998), Türkiye'de Cumhuriyetin İlk YıllarındaMüteşebbis Sınıfının Gelişimi.

AVCIOĞLU, D., (1971), Türkiye'nin Düzeni, Cilt 1, Bilgi Yaymevi, Ank.,

AYDIN R. (2007), Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, Cilt 1· Sayı 2

AYKAN, E. (2002), Girişimcilik ve Girişimcilerin Liderlik Davranışları, (Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Kayseri.

AYTAÇ, Ö. ve İlhan, S. (2007), "Girişimcilik ve girişimci kültür: sosyolojik bir perspektif", Selçuk ÜniversitesiSosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, sf. 18

BALLI, A. (2017). Girişimcilik ve Girişimci Tipolojileri. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 4(29), 143-166.

BİLGİNER, F. G. (2017). Küresel girişimcilik endeksi çerçevesinde Türkiye'de küresel girişimciliğin gelişimi: Teorik bir bakış açısı, Uluslararası Ticaret ve EkonomiAraştırmaları Dergisi, 1(1), sf. 29-46.

BÜLBÜL, Y. (2010), Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Özel Girişimciliğe Yönelik Devlet Politikaları, İstanbul Ticaret Odası, Yayın No: 2010-11, İstanbul

CABAR, H. (2006),Türkiye'de Girişimcilik Kültürünün Oluşmasında Etkili Faktörler ve Denizli Örneği, (Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,İşletme Anabilim Dalı, Yönetim ve Organizasyon Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi),Kütahya.

CANDAN, H. (2011), Osmanlı'dan günümüze Türk topraklarında girişimcilik serüvenine dair bir değerlendirme. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 1(2), sf.157-174.

CEM, İ. (1975), Türkiye'de Geri Kalmışlığın Tarihi. İstanbul, Yelken Matbaası

ÇELİK, H. (2019), Stratejik Düşünce Enstitüsü, Erişim 28.04.2020, https://www.sde.org.tr/hatice-celik/genel/asean-35-zirvesi-guneydogu-asyanin-potansiyeli-sorunlari-ve-dunyaya-bakisi-kose-yazisi-12032

ÇELİK, M. S. (2019), Türkiye Almanya ve İngiltere de Uygulanan Girişimcilik Politikalarının Karşılaştırılması, Yüksek Lisans Tezi, Konya

DOĞAN, N. (2013), Türkiye'de Girişimcilik Eğilimi: Üniversite Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma, (İstanbul Üniversitesi, Sosyal BilimlerEnstitüsü, Doktora Tezi), İstanbul.

DOĞANGÜN YASA, B., ve ÇELİK, F. (2016), Cumhuriyet ile birlikte girişimciliği etkileyen polikalar üzerine bir inceleme: 1923- 1929. International Journal of Human Sciences, 13(1), sf. 2418-2430

DURUKAN, T. (2007), Dünden bugüne girişimcilik ve 21. yüzyılda girişimciliğin önemi. Cilt 1, Sayı 2

GLOBAL GİRİŞİMCİLİK HAFTASI, GGH Hakkında, Erişim: 30.04.2020 http://globalgirisimcilikhaftasi.org/#

GÜNEŞ, H. (2019) XVI ve XVII. Asırlarda Akdeniz'in İktisadi Yapısı Ve Osmanlı Devleti, İçtimaiyat Sosyal Bilimler Dergisi, Yıl 3, Sayı 1 Sf 49-51

GÜNGÖR, E. (1999), İktisadi Gelişmenin Merhaleleri, Ötüken Neşriyat, İstanbul

KAYA, F. ve TURGUTTOPBAŞ, N. (2012), Dış Ticaret İşlemleri, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını, Eskişehir sf. 9

KOÇ, T., ve ÖZKALE, L. (2007), Avrupa Birliği Ve Türkiye'de Küçük Ve Orta Boy İşletmelerin Finansmanı, Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

KONAK, A. (2019), Küresel Ölçekte Gerçekleştirilen Girişimcilik Faaliyetleri Sürecinde Karşılaşılan Sorunların Tespiti ve Değerlendirilmesi: Türkiye Örneği, Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi, Makale, sf 447

MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI, Girişimcilik Eğitimine Yönelik İyi Uygulama Örnekleri, (2018), Erişim: 30.04.2020 http://ttkb-dot-meb-dot-gov-dot-tr.gateway.web.tr/www/girisimcilik-egitimine-yonelik-iyi-uygulama-ornekleri/icerik/335

MÜFTÜOĞLU, M. T. ve DURUKAN, T. (2004), Girişimcilik ve KOBİ'ler, Gazi Yayınevi, Ankara

MÜFTÜOĞLU, T. (2004), Girişimcilik, Eskişehir: Açık Öğretim Fakültesi Yayınları

ÖKÇÜN, G. (1971), 1920-1930 Yılları Arasında Kurulan Türk Anonim Şirketlerinde Yabancı Sermaye. Ankara: Sbf Yayınları, 127.

PIÇAK M., SÜLOĞLU D. ve EKER A. (2018), Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Türkiye İş Bankası'nın Kuruluşu ve Ekonomiye Etkisi, Dünden Bugüne Ekonomi Yazıları

SÖNMEZ, A. ve TOKSOY, A. (2014), Andaç Türkiye'de Girişimcilik ve Türk Girişimci Profili Üzerine Bir Analiz, Yönetim ve Ekonomi Cilt:21 Sayı:2 41-58

T. C. KALKINMA BAKANLIĞI ONUNCU KALKINMA PLANI 2014-2018, (2014), Girişimciliğin Geliştirilmesi Özel İhtisas Raporu, Ankara,

TABAKOĞLU A., (2000), Türk İktisat Tarihi, Dergah Yayınları, İstanbul

TANRISEVER, N. H. (2004), Avrupa Birliğinde Girişimciliğin Teşvik Edilmesi İçin İzlenen Politikalar ve Türkiye'deki Politikaların Avrupa Birliği Uygulamalarına Uyumu, Uzmanlık Tezi, sf. 2-14

TDK, Örgüt, Erişim: 08.05.2020, https://sozluk.gov.tr/

TÜRKİYE GİRİŞİMCİLİK STRATEJİSİ VE EYLEM PLANI 2014-2016, (2013), sf. 5, Erişim: 21.05.2020 http://www.ukgid.org/folders/girisimcilik_stratejisi_ve_eylemplani.pdf

TÜRKİYE GİRİŞİMCİLİK STRATEJİSİ VE EYLEM PLANI 2015-2018, Erişim: 24.06.2020https://www.kosgeb.gov.tr/Content/Upload/Dosya/Mali%20Tablolar/Gisep_2015-2018_TR.pdf

TÜRKİYE'DEKİ KÜÇÜK VE ORTA ÖLÇEKLİ İŞLETMELER, (2003), Mevcut Durum ve Politikalar, Erişim:26.04.2020, https://www.oecd.org/cfe/smes/33705673.pdf

TÜRKMEN, A. (2007), Girişimcilik ve Girişimcilik Kültürü, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Konya.

UFUK, H. ve ÖZGEN, Ö. (2000), Kadın Girişimcilerin Sosyo-Kültürel ve Ekonomik Profili: Ankara Örneği, KOSGEB Yayınları, Ankara

Tablolar

Tablo 1: Türkiye'de Girişimciliği Destekleyen Kamu ve Özel Sektör Kuruluşları

Tablo 2: İşveren Girişimlerin Doğum Göstergeleri (%), 2018

Tablo 3: Yeni Doğan İşveren Girişimlerinin Sektöre Göre Dağılımı (%), 2018

Tablo 4: Türkiye'den Örnek Girişim Uygulamaları

GİRİŞİMCİLİĞİN DÜNYADAKİ GELİŞİM SÜRECİ VE DEVLETLERİN BÖLGESEL ÖRGÜTLERİNDEKİ GİRİŞİMCİLİK UYGULAMALARI

Faruk GÜLŞEN

- Girişimcilik ve Yenilikçilik A.B.D. Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Ondokuz Mayıs Üniversitesi
- farukgulsen12@gmail.com
- ORCID : 0000-0002-9189-1966

İnsanlık tarihine baktığımızda varoluşun ilk zamanlarından itibaren bireysel veya toplumsal olarak büyük eşiklerden, badirelerden geçildiği görülmektedir. Bu sancılı geçişler ilkel insanların doğa ile girdiği mücadele ve hayatta kalma çabalarından yerleşik hayatın kazandırdığı birçok duruma zemin hazırlamıştır. Bunlar, enerjinin üretilmesi, kontrol altına alınması, bununla birlikte makinalarda kullanılarak sanayi toplumuna geçilmesi ve bilginin temellendirildiği, teknolojik gelişmelerdir (Bayraktaroglu ve Tunçbilek, 2005).

Dünya ülkelerinin ekonomik oluşumlarında yaşanan en önemli değişim sanayi temelli üretimin yerini bilgi temelli üretimin almasıdır (Kırmaz, 2010: 4). İçinde yaşadığımız bilgi ve teknoloji çağında insan gücü ve hatta zekasının (yapay zeka teknolojilerindeki hızlı ilerlemeler) üretimdeki yeri gittikçe azalırken bilgi temelli girişimlerin üretimdeki yeri artmaktadır (Torun, 2019). Girişimciliğin tarihsel süreci irdelendiğinde bilgiye dayalı rekabet gücünün arttığı bu çağda toplumların bağımsız bir şekilde ayakta kalabilmesi ve sosyal refahının sağlanması o toplumların ekonomik gelişmişlik düzeyleri ile yakından ilişkilidir (Aşkın, vd. 2011). İnsanlık tarihi kadar eski olan girişimcilik kavramı zaman içerisinde daha fazla önem kazanmıştır. Bu bağlamda bilgiye dayalı ekonomik gelişmişlik gösteren toplumlarda girişimciliğe verilen önem artmıştır (Durukan, 2007: 2). Bununla birlikte girişimciliğin teşvik edilmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır. Dünya ekonomilerinde gözlemlenen bu yeniden şekillenme

KAYNAKÇA

AB KOMİSYONU, İç Pazar, Sanayi, Girişimcilik ve KOBİ'ler, Erişim Tarihi: 23.04.2020,https://ec.europa.eu/growth/smes/promoting-entrepreneurship_en

AB'NİN TARİHÇESİ, Erişim: 21.05.2020, https://www.avrupa.info.tr/tr/abnin-tarihcesi-82

AÇIKLAMALARLA AVRUPA BİRLİĞİ, Avrupa Birliği Nasıl Çalışır?, Erişim: 24.04.2020, https://ec.europa.eu/cyprus/sites/cyprus/files/je0115325trc.pdf

AĞCA, V. ve CONKAR, K. (2007) Türkiye'de İşletmecilikte Yeni Perspektifler, Bölüm 7

AĞCA, V. ve YÖRÜK, D. (2006), Bağımsız Girişimcilik ve İç Girişimcilik Arasındaki Farklar: Kavramsal Bir Çerçeve, Afyon Kocatepe Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, Cilt 8, Sayı 2, sf. 155- 173.

AŞKIN, A., NEHİR, S. ve VURAL, Ö.(2011), Tarihsel Süreçte Girişimcilik Kavramı ve Gelişimi. Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, 6(2), 69-70.

ATEŞ, A. (2015), Su Konusunda Faaliyet Gösteren Uluslararası Kuruluşlar Özelinde İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT) Örneği, Uzmanlık Tezi, Ankara

AVRUPA BİRLİĞİ, AB Türkiye Delegasyonu, Erişim: 24.04.2020, https://www.avrupa.info.tr/tr/abnin-tarihcesi-82

AVRUPA KOMİSYONU, İç Pazar, Sanayi, Girişimcilik ve KOBİ'ler, Erişim: 26.04.2020, https://ec.europa.eu/growth/smes/promoting-entrepreneurship/action-plan_en

AVRUPA KOMİSYONU, KOBİ, Erişim: Erişim: 26.04.2020 https://ec.europa.eu/growth/smes/business-friendly-environment/small-business-act_en

AYDIN R. (2007), Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, Cilt 1· Sayı 2

AYKAN, E. (2002), Girişimcilik ve Girişimcilerin Liderlik Davranışları, (Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Kayseri.

AYTAÇ, Ö. ve İlhan, S. (2007), "Girişimcilik ve girişimci kültür: sosyolojik bir perspektif", Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, sf. 18

BAŞAR, H. (2007), Asya Pasifik Ekonomik İşbirliği (APEC), Dışilişkileri Bakanlığı Yayınları, Uluslararası Ekonomik Sorunlar Dergisi, Sayı 24 Erişim: 15.05.2020

BAYRAKTAR, S. (2011), Avrupa Birliği Mesleki Eğitim Programlarında Girişimcilik Eğitimlerinin Ekonomik Kalkınmadaki Önemi, Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt: 12, Sayı: 1, s. 245-264.

BAYRAKTAROĞLU, S., ve TUNÇBİLEK, M. (2013), Bilgi Toplumunda İnsan Kaynakları Yönetiminin Değişen Yüzü. Sosyal Siyaset Kürsüsü, Erişim Tarihi, 2013.

BRUTON, G. D., FILATOTCHEV, I., SI, S., ve WRIGHT, M. (2013). Entrepreneurship and strategy in emergingeconomies. StrategicEntrepreneurship Journal, 7(3), 169-180.

ÇAKANEL, Z. (2018), Duygusal Zekâ, Sosyal Zekâ Ve Sosyal Girişimcilik Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, sf. 25

ÇELİK, M. S. (2019), Türkiye Almanya ve İngiltere de Uygulanan Girişimcilik Politikalarının Karşılaştırılması, Yüksek Lisans Tezi, Konya

ÇETİNDAMAR, D. (2002), Türkiye'de Girişimcilik, TÜSİAD Yayınları, 33.

ÇINAR, Y. (2013). Çin'in Güney Doğu Asya'da Bölgesel İşbirliğine Açık Hegemonya Girişiminin Temelleri, Uluslararası Hukuk ve Politika, (34), 1-26.

DEMİREZ, M. (2005), KOSGEB Girişimciliği Geliştirme Merkezi Müdürlüğü Yayınları, Ankara, Erişim: 11.04.2020, www.kosgeb.gov.tr.

DOĞAN, S. (2015), Girişimcilik, İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi, İstanbul, sf. 127

DRUCKER, P. (2002): "The Discipline of Innovation". Harvard Business Review, 80 (8), 95-102

DURUKAN, T. (2007), Dünden bugüne girişimcilik ve 21. yüzyılda girişimciliğin önemi. Cilt 1, Sayı 2

ENTREPRENEURSHIP 2020 ACTION PLAN, 2013, Communıcatıon From The Commıssıon To The European Parlıament, The Councıl, The European Economıc And SocıalCommıttee And The Commıttee Of The Regıons, sf. 5-8

ER, P. H. (2013), Girişimcilik ve Yenilikçilik Kavramlarının İktisadi Düşüncedeki Yeri:

ERBOY, N. (2013), E-Dış Ticaret Ve Girişimcilik Üzerine Etkileri, Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi, Yıl 5 - Sayı 8

EROĞLU, O., ve PIÇAK, M. (2011), Entrepreneurship, National Culture And Turkey, International Journal of Business and Social Science, 2(16)

EUROPEAN COMMİSSİON, (1998) Activities in favour of SMEs and the CraftSector, sf. 5.

EUROPEAN COMMİSSİON, Entrepreurship and SMEs https://ec.europa.eu/growth/smes_en

GEROSKİ, P. A. ve JACQUEMİN,A. (1989), "IndustrialChange, Barriers to Mobility and European Industrial Policy", in A. Jacquemin and A. Sapir, The European Internal Market, Oxford, Oxford University Press, sf. 298-333.

GİSEP, Türkiye Girişimcilik Stratejisi Ve Eylem Planı 2015-2018, (2015), Erişim: 29.04.2020 https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/07/20150701-9-1.pdf

GÜMÜŞOĞLU, Ş. ve KARAÖZ, B. (2014),Tarihsel Süreçte Girişimcilik: Muğla Örneği, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi / Cilt:3 / Sayı:1 / Haziran 2014

GÜNEŞ, H. (2019) XVI ve XVII. Asırlarda Akdeniz'in İktisadi Yapısı Ve Osmanlı Devleti, İçtimaiyat Sosyal Bilimler Dergisi, Yıl 3, Sayı 1 Sf 49-51

GÜRAN, T., (1991), İktisat Tarihi, Acar Matbaacılık - Yayıncılık, İSTANBUL

HACIOĞLU, N ve SAYLAN, U., (2014), Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt: 17 - Sayı: 32 sf. 60

HACIOĞLU, N. ve SAYAN, U. (2014), Arap Baharı'nın Turizme Yansımaları: Arap Ülkeleri ve Türkiye, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt:17, Sayı: 32, sf. 60

HATİPOĞLU, M.A. (2006), Avrupa İstihdam Stratejisi, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Diyarbakır

KARADAĞ, H. (2018), Girişimcilik Politika ve Stratejilerinin Girişimcilik Ekosisteminin Gelişimi Üzerindeki Etkileri: Doğu Asya Örneği, Doğu Asya Araştırma Dergisi, Sayı2, sf. 67-68

KARALAR, R. (2001), Genel İşletme, AÖF Yayınları, Eskişehir

KAYGIN, E. ve GÜVEN, B. (2015) Girişimcilik: Temel Kavramlar, Girişimcilik Türleri, Girişimcilikte Güncel Konular, Bölüm:2, Siyahinci Akademi, İstanbul, sf. 35-47

KENAR, N., (2004), Avrupa İstihdam Stratejisi Ve Türkiye, İktisat İşletme ve Finans, 19(223), sf.71-90.

KIRMAZ, B. (2010), Bilgi çağı lideri. Ankara Barosu Dergisi, (3), 207-222.

KONAK, A. (2019), Küresel Ölçekte Gerçekleştirilen Girişimcilik Faaliyetleri Sürecinde Karşılaşılan Sorunların Tespiti ve Değerlendirilmesi: Türkiye Örneği, Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi, Makale, sf 447

KOSGEB, Girişimcilik El Kitabı,sf. 3-4 Erişim 02 Nisan 2020 https://kobidoktoru.files.wordpress.com/2019/09/kosgeb_geleneksel_girisimcilik_el_kitabi.pdf

KURUER, E. (2019), OECD Ülkelerinde Girişimcilik Endeksleri İle Finansal Gelişme Arasındaki İlişki: Panel Veri Analizi, Yüksek Lisans Tezi, sf.16

KÜÇÜK, O., (2005), Girişimcilik ve Küçük İşletme Yönetimi, Seçkin Yayıncılık, ANKARA, sf.32-33

LAJUGİE, J. (1968), Ekonomik Sistemler, Varlık Yayınları, İstanbul.

LİZBON AVRUPA DEVLET VE HÜKÜMET BAŞKANLARI KONSEYİ, Başkanlık Sonuçları, http://europa.eu.int/ISPO/docs/services/docs/2000/janmarch/doc_00_8_en.pdf.

NOBLE, G.W. (1998),CollectiveAction in East Asia: How rulingparties shape industrial policy, Ithaca: Cornell University Press.

ÖZKARA, B. (2007), Küreselleşme ve AB Sürecinde Örgüt Yapılarındaki Değişimin Kaynakları: Türkiye Üzerine Bir Değerlendirme, Türkiye'de İşletmecilikteYeni Perspektifler Bölüm 5, Ankara, sf. 125

POYRAZ AKYOL, C. (2017), Arap Devletleri Ligi, Orta Doğu ve Bölge Dengeleri Üzerindeki Etkisi, Gazi Akademik Bakış Dergisi, Cilt 11 Sayı 21

SEZER Ö. ve AK M. (2017), Bilgi Çağında İnsan Kaynakları Yönetiminin Değişen Fonksiyonları, C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt 18, Sayı 2 sf. 208

ŞAHİN, D. (2018), OECD Ülkelerinde Girişimcilik Faaliyetlerinin Ekonomik Büyüme Üzerine Etkisi: Panel Veri Analizi, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt: 5, Sayı: 3 Sf. 81-90

T. C. DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI, Avrupa Birliği Başkanlığı, Fasıl 20- İşletme ve Sanayi Politikası, Erişim: 26.04.2020, https://ab.gov.tr/_85.html

T. C. DIŞİŞLERİBAKANLIĞI, İktisadi İşbirliği ve Gelişme Teşkilatı (OECD), Erişim: 27.04.2020, http://www.mfa.gov.tr/iktisadi-isbirligi_ve-gelisme-teskilati-_oecd_.tr.mfa

T. C. DIŞİŞLERİBAKANLIĞI, Türkiye ve Avrupa Birliği, Lizbon Antlaşması, Erişim: 24.04.2020, http://www.mfa.gov.tr/lizbon-antlasmasi.tr.mfa

T.C. DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI, Uluslararası Kuruluşlar ve İlişkilerimiz, Erişim: 27.04.2020 http://www.mfa.gov.tr/afrika-birligi.tr.mfa

T.C. DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI, Asya Pasifik Ekonomik İşbirliği Forumu, Erişim: 25.04.2020, http://www.mfa.gov.tr/asya-pasifik-ekonomik-isbirligi-forumu.tr.mfa

T.C. DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI, Uluslararası Kuruluşlar ve İlişkilerimiz, http://www.mfa.gov.tr/arap-ligi.tr.mfa

TANRISEVER, N. H. (2004), Avrupa Birliğinde Girişimciliğin Teşvik Edilmesi İçin İzlenen Politikalar ve Türkiye'deki Politikaların Avrupa Birliği Uygulamalarına Uyumu, Uzmanlık Tezi, sf. 2-14

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI, Afrika Birliği, Erişim:28.04.2020, https://www.tarimorman.gov.tr/ABDGM/Belgeler/Uluslararas%C4%B1%20Kurulu%C5%9Flar/1-Afrika%20Birli%C4%9Fi%20Hakk%C4%B1nda%20Genel%20Bilgi.pdf

TAŞ, Y. H. (2010), Avrupa Birliği ve Türkiye'de KOBİ'lerin İstihdam Arttırıcı Etkileri, İstanbul Ticaret Odası, Yayın no: 2010-39, İstanbul

TDK, Örgüt, Erişim: 08.05.2020, https://sozluk.gov.tr/

TEMİZ, S. (2019), ASEAN ve Güneydoğu Asya Bölgeselciliği Üzerine Etkisi, Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 10(20), 1086-1116.

TORUN, Y.(2019), Küresel Girişimcilik Endeksine Göre Ülkelerin Veri Madenciliği Yöntemleri İle Sınıflandırılması, Yüklesek Lisans Tezi, Edirne, sf. 1-3

TÜİK, Girişimcilik İstatistikleri, (2018), Erişim: 29.04.2020 http://tuikweb.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=33664#

TÜRKEŞ, N. (2017), Türkiye'de Sosyal Girişimciliğin Gelişimi Ve Bir Örnek Olarak İhsan Doğramacı, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Sf. 2-4

TÜRKİYE GİRİŞİMCİLİK STRATEJİSİ VE EYLEM PLANI 2014-2016, (2013), sf. 5, Erişim: 21.05.2020 http://www.ukgid.org/folders/girisimcilik_stratejisi_ve_eylemplani.pdf

TÜRKİYE GİRİŞİMCİLİK STRATEJİSİ VE EYLEM PLANI 2015-2018, Erişim: 24.06.2020https://www.kosgeb.gov.tr/Content/Upload/Dosya/Mali%20Tablolar/Gisep_2015-2018_TR.pdf

TÜRKMEN, A. (2007), Girişimcilik ve Girişimcilik Kültürü, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Konya.

WİKİPEDİ, Afrika Ekonomik Topluluğu, Erişim: 25.04.2020, https://tr.wikipedia.org/wiki/Afrika_Ekonomi_Toplulu%C4%9Fu

WİKİPEDİ, Arap Birliği, Erişim: 25.04.2020 https://tr.wikipedia.org/wiki/Arap_Birli%C4%9Fi

WİKİPEDİ, OECD, https://tr.wikipedia.org/wiki/OECD#%C3%9Cye_%C3%BClkeler

YAKAR ÖNAL, A. (2004), Smıth'den Rıcardo'ya Rant Teorisindeki Değişim, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Maliye Araştırma Merkezi Konferansları 45. Seri Sf. 88

YALÇIN, F. E. (2017),Global girişimcilik endeksi, Startup Hukuku, Erişim: 08.04.2020, https://startuphukuku.com/global-girisimcilik-endeksi/

YAZICI, İ. G. (2018), Lizbon Stratejisi ve Avrupa 2020 Hedeflerinde Bölgesel Kalkınma ve Sosyal Politikalar, Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi, 2018, C.1, S.3, ss.436-451

Tablolar

Tablo 1: Dünyada Tarihinde Girişimciliğindeki Kırılma Anları

Tablo 2: 2019-2020 GEM Global Raporu Ulusal Girişimcilik Bağlam Endeksi (NECI)

Tablo 3: Dünya Devletlerinin Oluşturduğu Bölgesel Örgütlerdeki Girişimcilik

YENİLİKÇİLİK SÜREÇLERİ VE SİGORTA SEKTÖRÜNDE YANSIMALARI

Ali KAHRAMANOĞLU

- Dr.Öğr. Üyesi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Bafra İşletme Fakültesi, Sigortacılık ve Aktüerya Bilimleri Bölümü
- ali.kahramanoglu@omu.edu.tr
- ORCID : 0000-0002-8333-9151

GİRİŞ

Dijital ekonomiyi biçimlendiren çevresel ve kültürel ögelerin başında; hızla gelişen teknoloji, çapı ve boyutları genişleyen rekabet, bölgesel, ulusal gelenekleri aşan ulusal üstü ve etkileşimli kültür gelmektedir. Bilgi toplumlarında, stratejik kaynak olarak kabul edilen bilgi, bilgi teknolojilerinin sağladığı imkânlarla üretilmekte, sınıflandırılmakta, erişebilir kılınmakta, toplumsal ve kurumsal sorunlarımızın çözümünde kullanılabilmektedir (Öğüt ve diğ., 2007: 414). Bilginin bu denli işlenebildiği böyle bir ortamda, bilginin yenilikçiliğe dönüşümü daha da kolaylaşmış ve hızlanmıştır.

Tüm dünyada gelişmenin, değişmenin, farklılaşmanın ve yaratıcılığın en önemli itici güçlerinden birisinin yenilikçilik olduğu genel geçer bir kabul olmuştur. Yenilikçilik, örgütler ve toplumlararası rekabette üstünlük sağlayabilmenin en sağlıklı ve sürekli bir alanıdır. Bu alanı iyi kullanabilen örgütler, bulundukları şimdiki andan gelecek zamana daha güçlü ilerleyebilecektir (Kelley ve Littman, 2007: 16; Yalçınkaya, 2010: 382). Değişime ayak uyduramayan ve bu doğrultuda yenilik yapamayan örgütler ise zayıflayacak ve belki de yaşamlarını sürdüremeyeceklerdir.

1950 ve 1960'lardaki verimlilik çağı, 1970 ve 1980'lerde yaşanan kalite çağı ve 1990'lı yıllarda yaşanan esneklik çağından sonra içinde bulunulan bu dönemin yenilikçilik çağı olduğu söylenebilir. Bu dönemde yeni teknolojilerin mal ve/veya hizmet üretiminde kullanımı giderek artmaktadır (Janszen, 2000:3). Diğer taraftan yenilikçilik, işletmelerin en önemli rekabet gücü haline gelmiş, yenilikçi olamayan işletmelerin varlıklarını

KAYNAKÇA

Assink, Marnix (2006), "Inhibitors of Disruptive Innovation Capability: A Conteptual Model" European Journal of Innovation Management, 9(2), s.215-233

Basalla, George (1996), Teknolojinin Evrimi (2. Baskı), (Çev: Cem Soydemir), TÜBİTAK Yayınları, Ankara.

Bruch M., Insurance Innovation Reporter, "How will 'Strong' Artificial Intelligence Impact Insurance?", 2018

Claver, Enrique; Llopis, Juan; Garcia, Daniel; Molino, Hipolito.; "Organızatıonal Culture for Innovatıon and New Technologıcal Behavior", The Journal of High Technology Management Research, Cilt: 9, Sayı: 1, 1998.

Erdoğmuş, Nihat.; "Aile İşletmeleri: Yönetim Devri ve İkinci Kuşağın Yetiştirilmesi", İGİAD İktisadî Girişim ve İş Ahlâkı Derneği Yayınları, İstanbul, 2007.

Global Innovation Index 2020, SC Johnson College of Business,2020

Gorman, Tom.; "Innovation: Create An Idea Culture, Redefine Your Business, Grow Your Business", F + W Publications, 2007.

Insurance Innovation Reporter, "How will 'Strong' Artificial Intelligence Impact Insurance?" Michael Bruch, April 12, 2018, http://iireporter.com/how-will-strong-artificial-intelligence-impact-insurance/

İraz, Rıfat.; "Yaratıcılık ve Yenilik Bağlamında Girişimcilik ve KOBİ'ler", Çizgi Kitabevi, Konya, 2005.

Jain, Ravi K.; Triandis, Harry C.; Weick, Cynthia W.; "Managing Research, Development and Innovation: Managing The Unmanageable", John Wıley & Sons, Inc., Üçüncü Baskı, 2010.

Kapu, Hüsnü.; Baştürk, Faruk.; "Yaratıcılık Tekniklerinin İşletme Eğitimindeki Yeri", Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, Cilt: 10, Sayı: 16, Konya, 2009.

Kavrakoğlu, İbrahim.; "Yönetimde Devrimin Rehberi: İnovasyon", Alteo Yayıncılık, İstanbul, 2006.

Kelley, Tom; Littman, Jonathan.; "10 İnovasyon Emri", (Çev.: Can Sungur), İkinci Baskı, Media Cat Kitapları, İstanbul, 2007.

Luecke, Richard (2008), İş Dünyasında Yenilik ve Yenilikçilik, (Çev: Turan Parlak), Türkiye ĠĢ Bankası Kültür Yayınları, Ġstanbul.

Luecke, Richard.; "İş Dünyasında Yenilik ve Yaratıcılık", Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, (Çev.: Turan Parlak), Yayın: 1387, İstanbul, 2008.

McLean, Laird D.; "Organizational Culture's Influence on Creativity and Innovation: A Review of the Literature and Implications for Human Resource Development", Advances in Developing Human Resources, Sayı:7, 2005.

Müftüoğlu, Tamer, Metin Durgut, Ali Fıkırkoca, Bahar Çelikkol ErbaĢ, Arcan Tuzcu (2009), "Türkiye'deki Bölgesel Yenilik Sistemlerinin Belirlenmesi ve GeliĢtirilmesi" TÜBĠTAK, Sosyal Bilimler AraĢtırma Grubu, Ankara

N. D. du Preez and L. Louw, "A framework for managing the innovation process," PICMET '08 - 2008 Portland International Conference on Management of Engineering & Technology, Cape Town, 2008, pp. 546-558

Nasution, Hanny N.; Mavondo, Felix T.; Matanda, Margaret J.; Ndubisi, Nelson O.; "Entrepreneurship: Its Relationship with Market Orientation and Learning Orientation and As Antecedents to Innovation and Customer Value", Industrial Marketing Management, Cilt: 40, 2011.

OECD ; "Measuring Innovation: A New Perspective", OECD Innovation Strategy, 2010.

Oslo Manual (2005), "Guidelines for Collecting and Interpreting Innovation Data", OECD& Eurostat Manual, (Çev: TÜBĠTAK, 2006, Oslo Kılavuzu, Yenilik Verilerinin Toplanması ve Yorumlanması Ġçin Ġlkeler, 3. Baskı)

Öğüt, Adem.; "Bilgi Çağında Yönetim", Üçüncü Baskı, Çizgi Kitabevi, Konya, 2007.

Shane, Scott.; " Handbook of Technology and Innovation Management", John Wiley & Sons Ltd., ABD, 2008.

Slaughter E. Sarah, 1998 "Models of Construction Innovation", Journal of Construction Engineering and Management, pp.226-231.

SONAR 2018 and 2017 Report, Swiss Re,https://www.swissre.com/institute/research/sonar.html

Soysal, Abdullah.; "Türkiye'de Kadın Girişimciler: Engeller ve Fırsatlar Bağlamında Bir Değerlendirme", Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, Ankara, 2010.

Sternberg, Robert. J.; Lubart, Todd I.; "The Concept of Creativity: Prospects and Paradigms" Handbook of Creativity (Ed.: Robert J.Sternberg), Cambridge University Press, Cambridge, 1999.

Uzkurt, Cevahir (2008), Pazarlamada Değer Yaratma Aracı Olarak Yenilik Yönetimi ve Yenilikçi Örgüt Kültürü, Beta Yayınları, Ġstanbul

Van de Ven, Andrew H.; Angle, Harold L.; "An Introduction To The Minnesota Innovation Research Program, Research on The Management of Innovation", Harper & Row Publishing, New York, 1989.

Wetter, John J.; "Innovation, Technology, and Knowledge Management", Springer Science+Business Media, 2011.

World Economic Forum, "The Global Risks Report 2019," January 15, 2019, https://www.weforum.org/reports/the-global-risks-report-2019

DÖNGÜSEL EKONOMİ VE SÜRDÜRÜLEBİLİR GİRİŞİMCİLİK

Bahar TÜRK

- Dr.Öğr. Üyesi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Bafra İşletme Fakültesi, Sigortacılık ve Aktüerya Bilimleri Bölümü
- bahar.turk@omu.edu.tr
- ORCID : 0000-0001-9590-769X

1. Giriş

Doğa ile sürekli etkileşim halinde bulunan insanoğlunun, yaşadığı ortamı kendi amaç ve çıkarları doğrultusunda şekillendirme eğilimi içerisinde olduğu görülmektedir. Özellikle sanayi devrimi ile artan makineleşme ve kitlesel üretim daha fazla kaynak tüketilmesine ve çevreye çok daha fazla zarar verilmesine neden olmuştur. Üretim sürecinin başlangıcından itibaren düşük maliyet ve yüksek kar anlayışını benimseyen mevcut sistemin, çevreyi dikkate almaması bu durumun başlıca sorumlusu olarak gösterilmektedir. Benimsenen bu yaklaşımın çevreye verdiği zararların fark edilmesi 'sürdürülebilir kalkınma' anlayışının benimsenmesini zorunlu kılmıştır.

Ancak sürdürülebilir kalkınma anlayışının, doğrusal ekonomi modeli olarak bilinen mevcut ekonomik yaklaşım ile mümkün olmayacağı kısa sürede anlaşılmıştır. Bu farkındalık yeni arayışlar ortaya çıkarmış; döngüsel ekonominin zemininin oluşmasına yardım eden 'Yeşil Ekonomi' ve 'Mavi Ekonomi' gibi farklı ekonomik yaklaşımlar olgunlaşmaya başlamıştır. Bu süre zarfında artan çevre bilinci, sosyal sorumluluk ihtiyacı ve uygulamaya koyulan çevre mevzuatları işletmelerin faaliyetlerini devam ettirebilmeleri için yeni yollar aramalarına neden olmuştur. Farklı türde birçok işletme, varlıklarını uzun süre devam ettirebilmek, çevresel ve toplumsal fayda yarattıklarını gösterebilmek için sürdürülebilirlik prensiplerini benimsediklerini toplumla paylaşmaya başlamıştır. Sürdürülebilirlik anlayışı ile hareket eden işletme sayısındaki bu artış, mevcut doğrusal modelden, çevreye karşı sorumlu ve sosyal olarak eşit bir topluma katkı sunmayı hedefleyen döngüsel ekonomiye geçişe katkı sağlamıştır.

Kaynakça

Anderson, T. L., & Leal, D. (2001). *Free market environmentalism: revised edition*. St. Martin's Press.

Antikainen, R., Lazarevic, D., & Seppälä, J. (2018). Circular economy: origins and future orientations. In *Factor X* (pp. 115-129). Springer, Cham.

Ballı, A. (2019). Sürdürülebilirlik, Sürdürülebilir Girişimcilik Ve Türkiye'de Sürdürülebilir Girişimcilik. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, *11*(29), 464-483.

Battilana, J., Leca, B., & Boxenbaum, E. (2009). 2 how actors change institutions: towards a theory of institutional entrepreneurship. *Academy of Management annals*, *3*(1), 65-107.

Baumgartner, R. J., & Ebner, D. (2010). Corporate sustainability strategies: sustainability profiles and maturity levels. *Sustainable Development*, *18*(2), 76-89.

Bianco, M. (2018). Circular Economy and WWTPs: Water Reuse and Biogas Production. In *The Italian Water Industry* (pp. 237-257). Springer, Cham.

Bonciu, F. (2014). The European Economy: From a Linear to a Circular Economy. *Romanıan Journal Of European Affaırs*, *14*(4), 78-91.

Borzaga, C., & Solari, L. (2001). 19 Management challenges for social enterprises. *The emergence of social enterprise*, Borzaga C, Defourny J (eds). Routledge: New York; 333–349.

Bruyat, C., & Julien, P. A. (2001). Defining the field of research in entrepreneurship. *Journal of business venturing*, *16*(2), 165-180.

Cairns, C. N. (2005). E-waste and the consumer: improving options to reduce, reuse and recycle. In *Proceedings of the 2005 IEEE International Symposium on Electronics and the Environment, 2005.* (pp. 237-242). IEEE.

Cohen, B. (2006). Sustainable valley entrepreneurial ecosystems. *Business Strategy and the Environment*, *15*(1), 1-14.

Cohen, B., & Winn, M. I. (2007). Market imperfections, opportunity and sustainable entrepreneurship. *Journal of business venturing*, *22*(1), 29-49.

Costanza, R., d'Arge, R., De Groot, R., Farber, S., Grasso, M., Hannon, B., ... & Raskin, R. G. (1997). The value of the world's ecosystem services and natural capital. *nature*, *387*(6630), 253-260.

Dacin, T. M., Goodstein, J., & Richard Scott, W. (2002). Institutional theory and institutional change: Introduction to the special research forum. *Academy of management journal*, *45*(1), 45-56.

Dean, T. J., & McMullen, J. S. (2007). Toward a theory of sustainable entrepreneurship: Reducing environmental degradation through entrepreneurial action. *Journal of business venturing*, *22*(1), 50-76.

Desa, G., & Kotha, S. (2006). Ownership, mission and environment: an exploratory analysis into the evolution of a technology social venture. In *Social entrepreneurship* (pp. 155-179). Palgrave Macmillan, London.

EMF(Ellen MacArthur Foundation). (2014). Towards The Circular Economy: Accelerating The Scale-Up Across Global Supply Chains. https://www.ellenmacarthurfoundation.org/assets/downloads/publications/Towards-the-circular-economy-volume-3.pdf, Erişim Tarihi: 24.06. 2020

Esin, B. (2019). *Avrupa Birliği Döngüsel Ekonomi Politikası: Çok Düzeyli Yönetişim Açısından Bir Analiz*. Marmara Üniversitesi Avrupa Araştırmaları Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi.

European Comission, (2015). Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions—closing the loop—an EU action plan for the Circular Economy, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52015DC0614, Erişim Tarihi 23.06.2020

Freeman, R. E. (1984). Stakeholder management: framework and philosophy. *Pitman, Mansfield, MA*.

Geissdoerfer, M., Savaget, P., Bocken, N. M., & Hultink, E. J. (2017). The Circular Economy–A new sustainability paradigm?. *Journal of cleaner production*, *143*, 757-768.

Gerlach, A. (2003). Sustainable entrepreneurship and innovation. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 29-30.

Giuntin, R. ve Gaudette, K. (2016). The circular economy: The importance of remanufacturing for productivity. https://serviceinindustry.com/2016/11/24/the-circular-economy-remanufacturing/, Erişim Tarihi 23.06.2020

Giutini, R., & Gaudette, K. (2003). Remanufacturing: The next great opportunity for boosting US productivity. *Business Horizons*, *46*(6), 41-48.

Goodland, R. (1995). The concept of environmental sustainability. *Annual review of ecology and systematics*, *26*(1), 1-24.

Herremans, I. M., & Reid, R. E. (2002). Developing awareness of the sustainability concept. *The Journal of Environmental Education*, *34*(1), 16-20.

Hertwich, E. G. (2005). Life cycle approaches to sustainable consumption: a critical review. *Environmental science & technology*, *39*(13), 4673-4684.

Hockerts, K., & Wüstenhagen, R. (2010). Greening Goliaths versus emerging Davids—Theorizing about the role of incumbents and new entrants in sustainable entrepreneurship. *Journal of business venturing*, *25*(5), 481-492.

Kearins, K., & Collins, E. (2012). Making sense of ecopreneurs' decisions to sell up. *Business Strategy and the Environment*, *21*(2), 71-85.

Konak, N. (2009). Koşu Bandı Üretim Teorisi ve Ekolojik Modenleşme Teorisi Arasındaki Temel Tartışmalar. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, *12*(1-2), 469-488.

Lacy, P., & Rutqvist, J. (2015). *Waste to wealth: The circular economy advantage*. Springer.

Lehmann, M., Christensen, P., & Larsen, J. M. (2003). Self-regulation and new institutions: the case of Green Network in Denmark. In *11th Greening of Industry Network Conference, October 12-15 2003*.

MacArthur, E. (2013). Towards the circular economy. *Journal of Industrial Ecology*, *2*, 23-44.

Mair, J., & Noboa, E. (2003). *Emergence of social enterprises and their place in the new organizational landscape, The* (No. D/523). IESE Business School.

Mair, J., Robinson, J., & Hockerts, K. (Eds.). (2006). *Social entrepreneurship* (p. 3). Basingstoke: Palgrave Macmillan.

McArthur, E. (2020). What is a circular economy? A framework for an economy that is restorative and regenerative by design, https://www.ellenmacarthurfoundation.org/circular-economy/concept, Erişim Tarihi 24.06.2020

Nicholls, A. (Ed.). (2008). *Social entrepreneurship: New models of sustainable social change*. Oxford University Press: Oxford.

Önder, H. (2018). Sürdürülebilir Kalkınma Anlayışında Yeni Bir Kavram: Döngüsel Ekonomi. *Dumlupinar University Journal of Social Science/Dumlupinar Üniversitesi Soysyal Bilimler Dergisi*, (57), 196-204.

Perrini, F., & Vurro, C. (2006). Social entrepreneurship: Innovation and social change across theory and practice. In *Social entrepreneurship* (pp. 57-85). Palgrave Macmillan, London.

Pinkse, J., & Groot, K. (2015). Sustainable entrepreneurship and corporate political activity: Overcoming market barriers in the clean energy sector. *Entrepreneurship Theory and Practice*, *39*(3), 633-654.

Pope, J., Annandale, D., & Morrison-Saunders, A. (2004). Conceptualising sustainability assessment. *Environmental impact assessment review*, *24*(6), 595-616.

Prahalad, C. K., & Hammond, A. (2002). Serving the world's poor, profitably. *Harvard business review*, *80*(9), 48-59.

Preston, J. C., Hileman, L. C., & Cubas, P. (2011). Reduce, reuse, and recycle: developmental evolution of trait diversification. *American Journal of Botany*, *98*(3), 397-403.

Reichel, A., De Schoenmakere, M., Gillabel, J., Martin, J., & Hoogeveen, Y. (2016). Circular economy in Europe: Developing the knowledge base. *Eur. Environ. Agency Rep*, *2*, 2016.

Ridley-Duff, R. (2008). Social enterprise as a socially rational business. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*, *14*(5), 291-312.

Robinson, C. R. (2002). Reduce, reuse, and recycle. *Nature biotechnology*, *20*(9), 879-880.

Schaltegger, S. (2002). A framework for ecopreneurship. *Greener management international*, (38), 45-58.

Schaltegger, S., & Wagner, M. (2011). Sustainable entrepreneurship and sustainability innovation: categories and interactions. *Business strategy and the environment*, *20*(4), 222-237.

Seo, M. G., & Creed, W. D. (2002). Institutional contradictions, praxis, and institutional change: A dialectical perspective. *Academy of management review*, *27*(2), 222-247.

Shaw, E., & Carter, S. (2007). Social entrepreneurship: theoretical antecedents and empirical analysis of entrepreneurial processes and outcomes. *Journal of Small Business and Enterprise Development*, *14*(3), 418-434.

Shepherd, D. A., & Patzelt, H. (2011). The new field of sustainable entrepreneurship: Studying entrepreneurial action linking "what is to be sustained" with "what is to be developed". *Entrepreneurship theory and practice*, *35*(1), 137-163.

SKD (2018), Atıktan Servete, http://www.skdturkiye.org/yayin/atiktan-servete-waste-to-wealth-, Erişim Tarihi 23.06.2020

SKD (2020), Sürdürülebilir Sanayi ve Döngüsel Ekonomi, http://www.skdturkiye.org/surdurulebilir-sanayi-ve-dongusel-ekonomi, Erişim Tarihi 23.06.2020

Soto-Acosta, P., Cismaru, D. M., Vătămănescu, E. M., & Ciochină, R. S. (2016). Sustainable entrepreneurship in SMEs: A business performance perspective. *Sustainability*, *8*(4), 342; 1-12.

Steffen, W., Richardson, K., Rockström, J., Cornell, S. E., Fetzer, I., Bennett, E. M., ... & Folke, C. (2015). Planetary boundaries: Guiding human development on a changing planet. *Science*, *347*(6223), 736-736.

Tietenberg, T. H., & Lewis, L. (2018). *Environmental and natural resource economics*. Routledge.

Venkataraman, S. (1997). The distinctive domain of entrepreneurship research. *Seminal ideas for the next twenty-five years of advances*, 5-20.

WCED (Report of the World Commission on Environment and Development). (1987). Our Common Future. http://www.un-documents.net/our-common-future.pdf , Erişim Tarihi: 24.06. 2020

World Resources Institute. (2004). World Resources 2002–2004. World Resources Institute, Washington, D.C. https://www.wri.org/publication/world-resources-2002-2004, Erişim Tarihi 25.06.2020

Zahra, S. A., Rawhouser, H. N., Bhawe, N., Neubaum, D. O., & Hayton, J. C. (2008). Globalization of social entrepreneurship opportunities. *Strategic entrepreneurship journal*, *2*(2), 117-131.

GİRİŞİMCİLİĞİN YAPI TAŞI START-UP'LAR VE MELEK YATIRIMCILIK FİNANSMANI

Mahmut Sami ÖZTÜRK

- Doç. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü
- samiozturk@sdu.edu.tr
- ORCID : 0000-0002-7657-3150

1. Giriş

Girişimcilik faaliyetleri ticaretin ve dünya ekonomisinin en önemli parçalarından bir tanesidir. Girişimcilik sayesinde şirketler, yeni iş alanları ve yeni iş kolları kurulmaktadır. Böylece ticari faaliyetler yürütülmekte ve ekonomik gelişim sağlanmaktadır. Özellikle günümüzdeki COVID 19 pandemisi sürecinde girişimciliğin önemi bir kez daha anlaşılmıştır. Ülkelerin ekonomilerinin çökmemesi için ülkeler girişimcilik faaliyetlerine olan desteklerini daha da artırmışlardır.

Girişimciliğin yapı taşı ise start-up'lardır. Start-up genellikle önemli bir soruna çözüm arayan bir iş fikri, iş süreci, iş metodu veya iş aracının oluşturulmasını temsil etmektedir. Start-up'ları genel diğer girişimcilik faaliyetlerinden ayıran en önemli özellik start-up'da yapılan girişim faaliyetinin spesifik özel bir amaç için gerçekleştirilmesidir. Start-up firmaların sayısının artması girişimciliğin de niteliğini ve faydalarını geliştirecek ve topluma önemli yararlar sağlayacaktır.

Start-up girişimciliğin günümüzdeki yeni finansman kaynaklarından birisi melek yatırımcılıktır. Melek yatırımcılık start-up firmalar için hayati öneme sahiptir. Riskli bir yatırım alanı olması ve özel iş fikirlerini barındırması ile yeni kurulan işletmeler olması sebebiyle start-up'lara yapılacak yatırımlar diğer yatırımcılar açısından sakıncalı görülebilse de melek yatırımcılar bu alanlara yatırım yaparak start-up'ların büyümelerine ve gelişmelerine önemli ölçüde katkı vermektedirler.

COVID 19 pandemi sürecinde melek yatırımcılığa daha fazla görev düşmektedir. Ekonomik durgunluğun aşılması ve yeni iş fikirleri ile yeni

Kaynakça

Ağca, V., & Kandemir, T. (2008). Aile İşletmelerinde İç Girişimcilik Finansal Performans İlişkisi: *Afyonkarahisar'da Bir Araştırma. Sosyal Bilimler Dergisi, 10(3), 210.*

Ağca, V., & Böyükaslan, H. D. (2016). Aile İşletmelerinde İç Girişimciliğin Sosyal Girişimciliğe Etkisi: Afyonkarahisar'da Bir Araştırma. *Kastamonu University Journal of Economics & Administrative Sciences Faculty, 13.*

Akça, N. (2010). Aile işletmelerinin tanımı, özellikleri ve aile işletmelerinde kurumsallaşma, Denizli ilinde bir araştırma (Master's thesis).

Akdoğan, A. (2000). Aile işletmelerinin Özellikleri ve Aile işletmelerinde Kurumsallaşma İhtiyaci. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, (16), 31-47.*

Akyazı, T. E. (2014). Girişimcilik sürecinde sosyal sermaye ve sosyal ağlar ile iç girişimcilik arasındaki ilişki üzerine bir araştırma (Master's thesis, *Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).*

Antoncic, B. ve Hisrich, RD (2003). Girişimcilik kavramının açıklığa kavuşturulması. Küçük işletme ve işletme geliştirme dergisi .

Aslan, İ., & Çınar, O. (2010). Bir Aile Şirketinin Kurumsallaşması: Yeniden Yapılandırma Ve Varislerin Yönetime Hazırlanması Süreci. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi, 2(1), 89-97.*

Bakhshiyev,T. " Aile İşletmeleri ve Kurumsallaşma Sorunu: Türkiye Örneği Üzerine Bir Araştrma" (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi, İstanbul,2019

Barney, J. B., Clark, C., & Alvarez, S. (2002, December). Where does entrepreneurship come from: Network models of opportunity recognition and resource acquisition with application to the family firm. In Second Annual Conference on Theories of the Family Enterprise, Philadelphia, December.

Bulgurcu Gürel, E. B. (2012). İç Girişimcilik: Bir Literatür Taraması. *Gümüshane University Electronic Journal of the Institute of Social Science/Gümüshane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi, 3(6).*

Cin, H., & Günay, G. Y. (2013). Girişimcilerin Girişimcilik Tipleri İle Duygusal Zekâları Arasındaki İlişki: Edirne Örneği. *Journal of Entrepreneurship & Development/Girisimcilik ve Kalkinma Dergisi*, *8*(2).

Çakanel, Z. (2018). Duygusal zekâ, sosyal zekâ ve sosyal girişimcilik arasındaki ilişkinin incelenmesi (*Master's thesis, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).*

6. ÇAVUŞ, Ö. G. M. F. (2005). Aile işletmelerinde stratejik yönetim. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 14(2), 152-166.

Delice, M., & Günbeyi, M. (2013). Duygusal Zekâ Ve Liderlik İlişkisinin İncelenmesi: Polis Teşkilatı Örneği. *Ataturk University Journal of Economics & Administrative Sciences, 27(1).*

Dogan, S., & Demiral, O. (2007). Kurumlarin Basarisinda Duygusal Zekanin Rolu ve Onemi. *Celal Bayar Universitesi Yonetim ve Ekonomi Dergisi, 14(1), 209-230.*

Doğan, S., & Şahin, F. (2007). Duygusal Zekâ: Tarihsel Gelişimi Ve Örgütler İçin Önemine Kavramsal Bir Bakış. *Journal of the Cukurova University Institute of Social Sciences, 16(1).*

Durak, İ. (2018). Girişimcilik niyeti ile duygusal zekâ ve bazı sosyo-demografik değişkenler arasındaki ilişki: üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi, 7(1), 281-297.*

Erdirençelebi, M. (2012). Aile işletmelerinde kurumsallaşmanın gerçekleşmesi ile sürdürülebilirliğin sağlanmasında kuşaklar arası farklılıklar *(Doctoral dissertation, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).*

7. FINDIKÇI, İ. (2005). Family Firm in Turkey: The Struggle for Change. Family Business, 11-13.

Fort Worth, TX: Dryden Press

Goleman, D. (2006). Duygusal zeka . Bantam.

Günver, A. B. (2004). Aile İşletmelerinin Geleceği, İstanbul Kültür Üniversitesi 1. Aile İşletmeleri Sempozyumu Kitabı, İstanbul, 7.

Hamidianpour, F., Esmaeilpour, M., Alizadeh, M. S. ve Dorgoee, A. (2015). The Influence of Emotional Intelligence and Organizational Climate on Creativity and Entrepreneurial Orientation of Small to Medium-Sized Enterprises. European Online Journal of Natural and Social Sciences, Special Issue on New Dimensions in Economics, Accounting and Management, 4 (1): 20-30.

Hodgetts, R. M., & Kuratko, D. F. (2001). Entrepreneurship: A contemporary approach. South-Western/Thomson Learning.

KAPLAN, M., & GÖKER, H. Duygusal Zekânın İç Girişimcilik Performansı Üzerindeki Etkisi The Impact Of Emotıonal Intellıgence On The Performance Of Internal Entrepreneurship.

Kapu, H. (2008). Sosyal sermaye ve organizasyonlarin öngörü yeteneğini geliştirme gücü. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 22(1), 259-288.*

KARADAL, H., & AKYAZI, O. T. E. Girişimcilik Sürecinde Sosyal Sermayenin Etkisi Üzerine Bir Örnek Olay Çalışması: Altuntaş Örneği A Case Study On The Influence Of Socıal Capıtal On The Entrepreneurshıp Process: The Case Of Altuntaş.

Karagül, M., & Dündar, S. (2006). SOSYAL SERMAYE VE BELİRLEYİCİLERİ ÜZERİNE AMPİRİK BİR ÇALIŞMA. Akdeniz İİ BF Dergisi, 6(12), 61-78.

Karavardar, G. (2011). Aile İşletmelerinde Kurumsallaşma Yetki Devri ve Belirsizliğe Tolerans. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 1(1), 157-179.*

Kellermanns, F. W., & Eddleston, K. A. (2006). Corporate entrepreneurship in family firms: A family perspective. Entrepreneurship theory and practice, 30(6), 809-830.

KIRAN, F., & BOZKURT, Ö. Ç. Aile İşletmelerinde Birinci ve İkinci Kuşakların Girişimcilik Algısı: Bucak'taki Aile İşletmeleri Üzerinde Nitel Bir Araştırma1.

Kiracı, M., & Alkara, İ. (2009). Aile işletmelerinde kurumsallaşmaya verilen önem ve turizm sektöründeki konaklama işletmeleri üzerine bir araştırma: Alanya-Eskişehir örneği.

KOCAOĞLU, M., & ŞENER, E. Kurum İçi Girişimcilik, Örgütsel Bağlılık Ve Sosyal Sermaye İlişkisi: Kamu Sektörü ve Özel Sektörde Bġr Karşılaştırma. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi, 6(14), 164-175.*

KURATKO, D. F., & Welsch, H. P. (1994). Entrepreneurial strategy text and cases.

Luchsinger, V. ve Bagby, DR (1987). Girişimcilik ve girişimcilik: Davranışlar, karşılaştırmalar ve tezatlıklar. SAM Gelişmiş Yönetim Dergisi , 52 (3), 10.

Milani, C. (2003, October). Social Capital and Local Development Theories: Lessons from the Pintadas Experience (Bahia, Brazil). In IV Conferencia Regional ISTR_LAC (pp. 8-10).

Nóbrega, G. J., & Hoffmann, V. E. (2014). Family businesses and the creation of entrepreneurship through their internal resources. Revista Pensamento Contemporâneo em Administração, 8(2), 92-105.

Onay, M., & Vezneli, Z. Aile Şirketlerinde "Kurumsallaşamama" ve İkinci Kuşağın "Duyarsızlığı". Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi, 3(2), 167-176.

Pehlivan, Ş. (2015). Duygusal zekanın satış elemanlarının (EI) algıladıkları satış performansına etkisi (Master's thesis, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü).del

Polat, S., & Aktop, E. (2010). Öğretmenlerin duygusal zeka ve örgütsel destek algılarının girişimcilik davranışlarına etkisi. Akademik Bakış Dergisi, 22, 1-20.

Ross, J. E., & Unwalla, D. (1986). Who is an Intrapreneur. Personnel, 63(12), 45-49.

Salovey, P., & Mayer, J. D. (1990). Emotional intelligence. Imagination, cognition and personality, 9(3), 185-211.

TAŞLIYAN, M., GÜVEN, M., BAKAN, İ., & BÜYÜKBESE, T. (2004). Aile İşletmeleri ve Yönetim Sorunları; Doğu Akdeniz Bölgesinde Bir Alan Çalışması. İstanbul Kültür Üniversitesi, I. Aile İşletmeleri Kongresi-AİK, 4, 17-18.

Tilkioğlu, M. (2018). İç girişimciliğin geliştirilmesinde mentorluğun rolü: Aile işletmelerinde bir araştırma (Master's thesis, Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).

Tuğrul, C. (1999). Duygusal zeka. Klinik Psikiyatri, 1, 12-20.

Ulker, Y., Uluköy, M., Kılıç, R., Yumuşak, S., & Azaklı, S. (2016). Duygusal zekânın girişimcilik üzerine etkisi: Küçük ve orta ölçekli işletmeler üzerine bir analiz. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, *5*(5), 119-136.

Ulker, Y., Uluköy, M., Kılıç, R., Yumuşak, S., & Azaklı, S. (2016). Duygusal zekânın girişimcilik üzerine etkisi: Küçük ve orta ölçekli işletmeler üzerine bir analiz. MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi, 5(5), 119-136.

Ulukan, C. (1999). Aile işletmelerinde büyüme süreci.

Veysel, A. Ğ. C. A., & Mustafa, K. U. R. T. (2007). İç girişimcilik ve temel belirleyicileri: Kavramsal bir çerçeve. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakülte Dergisi*, (29), 83-112.

YAZICIOĞLU, İ., & Hakan, K. (2009). Aile İşletmelerinin Kurumsallaşma Düzeylerinin Belirlenmesine Yönelik KarşılaştırmalıBir Araştırma. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (21), 497-507.

Yetim, N. (2002). Sosyal Sermaye Olarak Kadın Girişimciler: Mersin Örneği. Ege Akademik Bakış Dergisi, 2(2), 79-92.

Yumuşakipek, H. D. (2015). Aile İşletmelerinde İç Girişimciliğin Sosyal Girişimciliğe Etkisi: Afyonkarahisar'da Bir Araştırma. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Afyon.*

Yüce, A., & Meriç, K. (2017). Duygusal Zekâ İle Girişimcilik Eğilimi Arasındaki İlişkiyi Belirlemeye Yönelik Bir Uygulama. *Kafkas University. Faculty of Economics and Administrative Sciences. Journal, 8(16), 433-446.*

PAZARLAMADA GİRİŞİMCİLİK VE YENİ PAZAR YAKLAŞIMLARI

Ayşen AVCI

- Girişimcilik Yenilikçilik A.B.D. , Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Ondokuz Mayıs Üniversitesi
- aysenu088@gmail.com
- ORCID : 0000-0002-0927-4791

Pazarlama ve girişimcilik iki farklı bilim dalı olmasına rağmen son yıllarda aralarındaki ilişki ile ilgili araştırmaların arttığı görülmektedir (Azizağaoğlu, 2019). Genel olarak pazarlama mevcut kaynakların etkin bir şekilde kullanılması olarak tanımlanırken, girişimcilik buna ek olarak, pazardaki fırsatları görerek risk almak şeklinde tanımlanmaktadır (Koçak ve Özer, 2005). Yeni ürünlerin tanınması, yeni fırsatların yakalanması, müşteri tatmini gibi birçok girişimci aktivite aynı zamanda pazarlamanın da önemli bir yönünü oluşturmaktadır (Marangoz ve Erboy, 2013).

Son yirmi beş yılda girişimcilik, pazarlama disiplinine katılan köklü bir disiplin haline gelmiş ve girişimsel pazarlama kavramı ortaya çıkmıştır (Hills vd., 2013). Girişimsel pazarlama, yeni girişimcilik faaliyetlerinden ziyade var olan bir işletmede, yüksek rekabet koşulları altında, hedefleri yüksek olan girişimciler tarafından gerçekleştirilen pazarlama faaliyeti olarak tanımlanmaktadır (Dal ve Dal, 2016). Diğer bir ifadeyle girişimsel pazarlama, pazarda özellikle yenilik, yaratıcılık, satış, ağ oluşturma veya esneklik sağlayarak müşterilerde değer yaratmayı hedefleyen bir yönelim olarak ifade edilmektedir (Hills vd., 2013).

Bu çalışmada, girişimciliğin pazarlama ile olan karşılıklı etkileşimi, girişimsel pazarlamanın boyutları ve girişimcilikte pazarlama yaklaşımının geleneksel pazarlama yaklaşımıyla ilişkisi ele alınmaktadır.

Kaynakça

Alabay, M. N. (2010). Geleneksel Pazarlamadan Yeni Pazarlama Yaklaşımlarına Geçis Süreci. *Suleyman Demirel University Journal of Faculty of Economics & Administrative Sciences, 15(2).*

Arslanoğlu, A. (2018). İçsel pazarlama uygulamalarının hasta güvenliği kültürü üzerine etkisinde iç girişimcilik ve kişilik özelliklerinin düzenleyici rolü (*Doctoral dissertation, Sosyal Bilimler Enstitüsü).*

AZİZAĞAOĞLU, A. (2019). Girişimci Pazarlama: Pazarlamaya Proaktif Ve İnovatif Bir Yaklaşım. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi, 15(1), 276-288.*

Betil, İ. (2010). Sivil toplum, sosyal sermaye, sosyal girişimcilik.

Blank, S. (2020). The four steps to the epiphany: successful strategies for products that win. John Wiley & Sons.

Boğa, T. (2019). Girişimcilerin pazarlamaya bakış açısı bağlamında pazarlama eğitimi ve deneyiminin girişimcilerin başarısına etkisi *(Master's thesis, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü).*

Bulgurcu Gürel, E. B. (2012). İç Girişimcilik: Bir Literatür Taraması. *Gümüshane University Electronic Journal of the Institute of Social Science/Gümüshane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi, 3(6).*

Carson, D., & Coviello, N. (1996). Qualitative research issues at the marketing/entrepreneurship interface. Marketing Intelligence & Planning.

Carson, D., & Coviello, N. (1996). Qualitative research issues at the marketing/entrepreneurship interface. Marketing Intelligence & Planning.

Cömert, Y., & SAĞIR, G. (2013). Amaca Yönelik Pazarlamanın Tüketici Satın Alma Kararına Etkisi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 12(45), 233-251.*

Çarboğa, A. U. (2008). Tekstil ve hazır giyim sanayinde elektronik pazarlama ve bir uygulama.

ÇELİK, N., ENE, S., & DEĞERLİ, B. Dinamik Girişimcilikte Yenilikçilik Anlayışı: Onlıne Ortamda Kullanıcıların Yeniliklere Bakış Açıları İle İlgili Uygulama.

Dahan, G. S. (2008). Organik gıda sektöründe niş pazarlama stratejileri.

DAL, N., & Dal, V. (2019). Girişimci Pazarlama: Kavramsal Bir Çalışma-Entrepreneurial Marketing: A Conceptual Study.

Davidsson, P., & Honig, B. (2003). The role of social and human capital among nascent entrepreneurs. Journal of business venturing, 18(3), 301-331.

De Bruin, A., & Ferrante, F. (2009). Entrepreneurship and the opportunity-knowledge nexus. Massey U. College of Business Research Paper, (19).

Dess, G. G. ve Lumpkin, G. T. (2005). The role of entrepreneurial orientation in stimulating effective corporate entrepreneurship. The Academy of Management Executive, 19(1), 147–156.

Dündar, İ. P., & FIRLAR, F. B. G. (2006). İçsel Pazarlama ve Toplam Kalite Yönetimi "Türkiye'deki Ulusal Basın İşletmelerinin Değerlendirilmesine Yönelik Bir Araştırma". Bilig, (37), 131-153.

Erbaslar, G. (2009). Isletmelerde Iliski Pazarlamasi. Ekonomi Sosyoloji ve Politika Dergisi, 5(2), 1-38.

ERGAN, Ö. K. S., & KAYAPINAR, P. Y. Girişimsel Pazarlama Boyutlarının Kobi ve Yönetici Profilleri Açısından İncelenmesi: Tekirdağ İlinde Bir Uygulama.

Erkan, İ. (2012). Pazarlama zekası ve girişimcilik. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.

Eßer, R. (2006). " Die deutschen Lehrer reden weniger und fragen mehr..." Zur Relevanz des Kulturfaktors im DaF-Unterricht. Zeitschrift für interkulturellen Fremdsprachenunterricht, 11(3).

Hamşioğlu, A. B. (2006). Değişin İş Dünyasında Girişimci Pazarlama: Türk İlaç Sanayi Uygulamalarının ve Birleştirici Bir Model Çalışmasının Değerlendirilmesi. *Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.*

Hills, G. E., & Hultman, C. (2013). Entrepreneurial marketing: Conceptual and empirical research opportunities. Entrepreneurship Research Journal, 3(4), 437-448.

Hills, G. E., Hansen, D. J., & Hultman, C. (2004). Opportunity recognition processes: A value creation context. Value Creation in Entrepreneurship and SMEs/Wertgenerierung durch Unternehmertum und KMU-Beiträge zu den Rencontres de St-Gallen, KMU-HSG.

Hills, G. E., Hansen, D. J., & Hultman, C. (2004). Opportunity recognition processes: A value creation context. Value Creation in Entrepreneurship and SMEs/Wertgenerierung durch Unternehmertum und KMU-Beiträge zu den Rencontres de St-Gallen, KMU-HSG.

http://girisimcilerizbiz.blogspot.com/2016/05/sanal-girisimcilik.html

https://girisimcikafasi.com/girisimcilik-turleri/

https://pazarlamasyon.com/pazarlamada-yenilik/

https://pazarlamaturkiye.com/dogrudan-pazarlama-nedir-dogrudan-pazarlama-ornekleri/

https://www.slideshare.net/sedadoc/mteriler-iin-deer-yaratma

İlter, B. (2008). Girişimcilik sürecinde kadın girişimcilerin karşılaştıkları sorunların analizi: Kagider örneği.

Jaworski, B., Kohli, A. K., & Sahay, A. (2000). Market-driven versus driving markets. Journal of the academy of marketing science, 28(1), 45-54.

Karaca, Ş. (2010). Hizmet Sektöründe İlişki Pazarlaması. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 10(19), 441-455.*

KIYAN, Ş. S., & Özer, A. (2011). İşletme Sınırlarının Girişimci Faaliyetle Yeniden Yapılandırılması: Yeni Pazar Oluşturma.

Kim, W. C., Alpagut, Ş., & Mauborgne. (2005). Mavi okyanus stratejisi. CSA Global Pub..

KOÇAK, A., & Özer, A. (2005). Küçük İşletmeler Pazarlamanın Neresinde?: Pazar Odaklılık ve ilişkisel Pazarlama. *Pazarlama ve İletişim Kültürü Dergisi, 4(14), 14-26.*

Kraus, S., Eggers, F., Harms, R., Hills, G. E., & Hultman, C. (2011). Diskussionslinien der entrepreneurial marketing-forschung: ergebnisse einer zitationsanalyse. Zeitschrift für Betriebswirtschaft, 81(6), 27-58.

Küçük, O. (2011). Girişimcilik ve küçük işletme yönetimi. Seçkin Yayıncılık.

Marangoz, M., & Erboy, N. (2013). Pazarlamada Paradigma Değişimi: Girişimci Pazarlama. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Ekonomi Ve Yönetim Araştırmaları Dergisi, 2(1).

Morris, M. H., Schindehutte, M., & LaForge, R. W. (2002). Entrepreneurial marketing: a construct for integrating emerging entrepreneurship and marketing perspectives. Journal of marketing theory and practice, 10(4), 1-19.

Morris, M. H., Schindehutte, M., & LaForge, R. W. (2002). Entrepreneurial marketing: a construct for integrating emerging entrepreneurship and marketing perspectives. Journal of marketing theory and practice, 10(4), 1-19.

Must, V. A. Y. D. D. (2007). İç girişimcilik ve temel belirleyicileri: Kavramsal bir çerçeve. Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, (29).e

Onay, M. (2010). " İsletmelerde Girişimcilik Özelligini Etkileyen Faktörler: İç Girişimcilik". *Journal of Management & Economics, 17(1).*

Orhun, B. (2009). Niş pazarda fırsatlar ve tehditler Denizli tekstil sektöründe bir uygulama (Master's thesis).

Osiri, J. K. (2013). Entrepreneurial marketing: Activating the four P's of marketing strategy in entrepreneurship. The Entrepreneurial Executive, 18, 1.

Özdevecioğlu, M., & Cingöz, A. (2009). Sosyal girişimcilik ve sosyal girişimciler: Teorik çerçeve. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, (32), 81-95.*

Rezvani, M., Mobaraki, M. H., & Farsi, J. Y. (2017). A systematic review on entrepreneurial marketing: Three decade research on entrepreneurial marketing. *International Journal of Applied Business and Economic Research,*

Sabah, Kıyan, Ş, Pazar Oluşturmada İşletmelerin Oluşturduğu Sınırların Etkileri: Türkiye'de Yeni Girişimciler Üzerine Uygulama (Yayınlanmamış Doktora Tezi), *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (2011*

Santos, F. M., & Eisenhardt, K. M. (2005). Organizational boundaries and theories of organization. Organization science, 16(5), 491-508.

Schindehutte, M., & Morris, M. H. (2009). Advancing strategic entrepreneurship research: The role of complexity science in shifting the paradigm. Entrepreneurship theory and practice, 33(1), 241-276.

Schindehutte, M., Morris, M. H., & Kocak, A. (2008). Understanding market-driving behavior: the role of entrepreneurship. Journal of small business management, 46(1), 4-26.

Schumpeter, JA (2013). Kapitalizm, sosyalizm ve demokrasi . Routledge

Semiz, D. (2008). Niş pazarlama stratejisi ve organik ürünler pazarında bir araştırma.

Slater, S. F., & Narver, J. C. (1995). Market orientation and the learning organization. *Journal of marketing, 59(3), 63-74.*

Slater, S. F., & Olson, E. M. (2002). A fresh look at industry and market analysis. Business Horizons, 45(1), 15-22.

Stokes, D. (2000). Putting entrepreneurship into marketing: the processes of entrepreneurial marketing. *Journal of research in marketing and entrepreneurship.*

Stokes, D. (2002). Entrepreneurial marketing in the public sector: The lessons of headteachers as entrepreneurs. *Journal of marketing management, 18(3-4), 397-413.*

TEKİN, M., ŞAHİN, E., & GÖBENEZ, Y. (2014). Postmodern pazarlama yaklaşımıyla modern pazarlama yöntemleri: Güncel şirket uygulamaları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 225-232.*

TOKSARI, M. İçsel Pazarlama Bağlamında, İç Müşterinin Çalıştığı İş Yerinden Tatmin Olma Düzeyi İle Demografik Özellikleri Arasındaki Farklılıkların Tespitine Yönelik Ampirik Bir Çalışma. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1(32), 155-183.*

.Veysel, A. Ğ. C. A., & Mustafa, K. U. R. T. (2007). İç girişimcilik ve temel belirleyicileri: Kavramsal bir çerçeve. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakülte Dergisi, (29), 83-112.*

Yetim, N. (2002). Sosyal Sermaye Olarak Kadın Girişimciler: Mersin Örneği. *Ege Akademik Bakış Dergisi, 2(2), 79-92.*

Yilmaz, E., & Sünbül, A. M. (2009). Üniversite Öğrencilerine Yönelik Girişimcilik Ölçeğinin Geliştirilmesi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (21), 195-203.

SOSYAL GİRİŞİMCİLİK

Rıfat KARABAŞ

- Girişimcilik Yenilikçilik A.B.D. , Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Ondokuz Mayıs Üniversitesi
- rfatkarabass@gmail.com
- ORCID : 0000-0001-8564-2464

Sosyal girişimcilik yakın zamanda ortaya çıkmış ve gelişmekte olan bir kavramdır. Yeni bir kavram olmasına rağmen her geçen gün artan önemi ile devletlerin dikkatini çekmekte ve öncelikli çalışma alanları içinde kabul edilmektedir. Toplumsal sorunlara yenilikçi ve sürdürülebilir çözümler ile fayda sağlamayı amaçlayan sosyal girişimler istihdam da sağladığı faydalar bakımından sosyal ve ekonomik olarak önemlidirler (Nicholls, 2008; Kolcu, 2018). Sosyal girişimciliğin öneminin artmasında sivil toplum örgütlerinin çalışma alanlarının güçlenmesi, çalışma yaşamındaki beklentiler ve tercihlerinin değişmesi ve özel sektörde sosyal sorumluluk faaliyetlerinin artmış olması önemli bir yer tutmaktadır (Kelgökmen, 2010; Demir, 2014). Sosyal girişimciliğin hızlı gelişim göstermesi ise geniş faaliyet alanlarına sahip olması ile bağdaştırılmaktadır. Birçok farklı sektörde, farklı amaçlarla faaliyet gösteren (Kümbül Güler, 2008; Thompson, 2002; Sullivan Mort vd., 2003) sosyal girişimciliğin; gelişimi, alanları, dünyadaki ve Türkiye'deki örnekleri bu çalışma içerisinde ele alınmıştır.

1. Sosyal Girişimcilik Olgusu

1.1. Sosyal Girişimcilik Kavramı

Sosyal girişimcilik kavramı incelendiğinde bu alanda çok farklı açıklamalar yapıldığı görülmektedir. Bu açıklamaların çok sayıda ve farklı olması bu kavramın kapsamının oldukça geniş olmasından kaynaklanmaktadır. Diğer girişim türlerinden farklı olarak sosyal girişimcilik kar amacını ikinci plana atmaktadır (Özdevecioğlu & Cingöz, 2009). Sosyal girişimcilik, toplumda olan bir sorunun çözülmesi ve yeni bir değer üretilmesi olarak açıklanmakta, dezavantajlı ve dışlanmış grupların

KAYNAKÇA

Addams J. (1931). Jane Addams Biyografik. Erişim 02.05.2020, https://www.nobelprize.org/prizes/peace/1931/addams/biographical/

Aslan, G., Araza, A., & Bulut, Ç. (2012). Sosyal girişimciliğin kavramsal çerçevesi. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, *7*(2), 69-88.

Austin, J. E., Gutiérrez, R., Ogliastri, E., & Reficco, E. A. (2007). Capitalizing on convergence.

Austin, J., Stevenson, H., & Wei-Skillern, J. (2006). Social and commercial entrepreneurship: same, different, or both?. Entrepreneurship theory and practice, 30(1), 1-22.

Barendsen, L., & Gardner, H. (2004). Is the social entrepreneur a new type of leader?. Leader to leader, 2004(34), 43.

Bayhan, V. (2002). Demokrasi ve sivil toplum örgütlerinin engelleri: Patronaj ve nepotizm. *CÜ Sosyal Bilimler Dergisi* , *26* (1), 1-13.

Betil, İ. (2010). Sivil toplum, sosyal sermaye, sosyal girişimcilik. Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, 5(1).

Borins, S. (2000). Loose cannons and rule breakers, or enterprising leaders? Some evidence about innovative public managers. *Public administration review*, *60*(6), 498-507.

Demir, F. O., & Kırdar, Y. (2007). Müşteri ilişkileri yönetimi: CRM. *Review of Social, Economic & Business Studies*, *7*(8), 293-308

Demir, Ö. (2014). Sivil Toplum Kuruluşları, Sosyal Girişimcilik, Kurumsal Sosyal Sorumluluk ve Sosyal İşletme. *ASOS Journal. The Journal of Academic Social Science*, (6), 347-356.

Denizalp, H. (2009). Toplumsal dönüşüm için sosyal girişimcilik rehberi (2. Baskı). Ankara: Sivil Toplum Geliştirme Merkezi Yayını, Odak Ofset Matbaacılık.

Doherty, B., Thompson, J., & Spear, R. (2006). Social entrepreneurship: a different model?. *International journal of social economics*.

Dollery, B., & Wallis, J. (2001). *Economic approaches to the voluntary sector: A note on voluntary failure and human service delivery*. University of New England, School of Economic Studies.

Dwivedi, A., & Weerawardena, J. (2018). Conceptualizing and operationalizing the social entrepreneurship construct. *Journal of Business Research*, *86*, 32-40.

Gentile, M. C. (2002). Social impact management and social enterprise: Two sides of the same coin or a totally different currency. *Aspen Institute for Social Innovation in Business, New York*, *128*.

GÜDER, N., (2004), Sivil Toplumcunun El Kitabı, Sivil Toplum Geliştirme Programı, Yerel Sivil Girişimler Projesi, Ankara.

http://ashokaturkiye.org/ Erişim: 02.05.2020

https://www.ashoka.org/ Erişim: 02.05.2020

http://www.sogla.org/ Erişim: 02.05.2020

http://www.tema.org.tr/ Erişim: 02.05.2020

KAYALAR, M., & ARSLAN, E. T. (2009). ASHOKA'YA ÜYE SOSYAL GİRİŞİMCİLERİN TÜRKİYE VE DÜNYADAKİ FAALİYET ALANLARININ KARŞILAŞTIRILMASI. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, *1*(1), 56-76.

Kelgökmen, D. (2010). İŞLETMELERİN KURUMSAL SOSYAL SORUMLULUK DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİNE YÖNELİK BİR LİTERATÜR TARAMASI. Ege Academic Review, 10(1).

KIRMIZI, C. (2016). Sosyal Girişimcilik Odaklı Örgüt İklimi Oluşturma: Dumlupınar Üniversitesinde Bir Uygulama. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.*

Koenig, A. (2013). 'Sosyal Girişimcilik' ve Türkiye'de durum. Erişim: 02.05.2020, http://www.milliyet.com.tr/yazarlar/dusunenlerin-dusuncesi/-sosyal-girisimcilik--ve-turkiye-de-durum-1729407/.

KOLCU R. 2018 GİRİŞİMCİLİK VE KİŞİLİKÖZELLİKLERİ: GELENEKSEL VE SOSYAL GİRİŞİMCİLERİN KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ ARASINDAKİ FARKLARA İLİŞKİN BİR ARAŞTIRMA, İstanbul, (Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü)

Kümbül Güler, B. (2008). *Sosyal girişimciliği etkileyen faktörlerin analizi* (Doctoral dissertation, DEÜ Sosyal Bilimleri Enstitüsü).

Leadbeater, C. (1997). The rise of the social entrepreneur (No. 25). Demos.

Light, P. C. (2005, November). Searching for social entrepreneurs: Who they might be, where they might be found, what they do. In *Draft presented at the Conference of the Association for Research on Nonprofit and Voluntary Organizations, November* (pp. 17-19).

Lumpkin, G. T., Moss, T. W., Gras, D. M., Kato, S., & Amezcua, A. S. (2013). Entrepreneurial processes in social contexts: how are they different, if at all?. *Small Business Economics*, *40*(3), 761-783.

Mair, J., & Marti, I. (2006). Social entrepreneurship research: A source of explanation, prediction, and delight. *Journal of world business*, *41*(1), 36-44.

Mair, J., & Noboa, E. (2003). Emergence of social enterprises and their place in the new organizational landscape.

Marshall, R. S. (2011). Conceptualizing the international for-profit social entrepreneur. *Journal of Business Ethics*, *98*(2), 183-198.

Martin, R. L., & Osberg, S. (2007). Social entrepreneurship: The case for definition.

Mengü, E. (2016). Yoksullukla mücadelede sosyal girişimcilik: Grameen mikrokredi modeli. *Unpublished doctoral thesis). Yalova University, Turkey*.

Murphy, P. J., & Coombes, S. M. (2009). A model of social entrepreneurial discovery. *Journal of business ethics*, *87*(3), 325-336.

Naumes, M. J., Kammermeyer, J. A., & Naumes, W. (2002, July). Social Entrepreneurship–A Relevant Concept for Business Schools?. In *Sixth Biennial Conference on Managerial Values, Attitudes and Ethics. Oxford, England*.

Nicholls, A. (Ed.). (2008). Social entrepreneurship: New models of sustainable social change. OUP Oxford.

Noruzi, M. R., Westover, J. H., & Rahimi, G. R. (2010). An exploration of social entrepreneurship in the entrepreneurship era. *Asian Social Science*, *6*(6), 3.

Okutan, E. (2008). Yerel Yönetimler ve Sivil Toplum Örgütlerinin Gelişmiş İşbirliği: İngiltere Örneği. *Sayıştay Dergisi*, (71), 91-108.

Özdemir, S., Başel, H., & Şenocak, H. (2009). Sivil Toplum Kuruluşları (STK)'nın Artan Önemi ve Üsküdar'da Faaliyet Gösteren Bazı STK'lar Üzerine Bir Araştırma. Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi, (56).

Özdevecioğlu, M., & Cingöz, A. (2009). Sosyal girişimcilik ve sosyal girişimciler: Teorik çerçeve. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (32), 81-95.

Palacios-Marqués, D., García, M. G., Sánchez, M. M., & Mari, M. P. A. (2019). Social entrepreneurship and organizational performance: A study of the mediating role of distinctive competencies in marketing. Journal of Business Research, 101, 426-432.

Peredo, A. M., & McLean, M. (2006). Social entrepreneurship: A critical review of the concept. Journal of world business, 41(1), 56-65.

Prabhu, G. N. (1999). Social entrepreneurial leadership. *Career development international*.

Robinson, J. (2006). Navigating social and institutional barriers to markets: How social entrepreneurs identify and evaluate opportunities. In *Social entrepreneurship* (pp. 95-120). Palgrave Macmillan, London.

Seçer, B., & Çinar, E. (2011). Bireycilik ve Yeni Kariyer Yönelimleri. *Journal of Management & Economics*, *18*(2).

SERT, N. Y. (2012). Türkiye'de Özel Sektörün Kurumsal Sosyal Sorumluk Anlayışına İlişkin Yarar Algısı: Kurumsal Sosyal Sorumluluk Faaliyetlerinin Duyurulmasında Web Sitelerinin Kullanılması. *AJIT-e: Online Academic Journal of Information Technology*, *3*(9).

Shaw, E., & Carter, S. (2007). Social entrepreneurship. *Journal of small business and enterprise development*.

Short, J. C., Moss, T. W., & Lumpkin, G. T. (2009). Research in social entrepreneurship: Past contributions and future opportunities. *Strategic entrepreneurship journal*, *3*(2), 161-194.

Smith-Hunter, A. E. (2008). Toward a multidimensional model of social entrepreneurship: definitions, clarifications, and theoretical perspectives. *Journal of Business & Economics Research (JBER)*, *6*(6).

Solmaz, B. (2005). İŞLETMELERİN DEĞİŞEN KONUMUYLA GELİŞEN KURUMSAL SOSYAL SORUMLULUK BİLİNCİ VE TURKCELL'İN DESTEKLEDİĞİ "ÇAĞDAŞ TÜRKİYE'NİN ÇAĞDAŞ KIZLARI" PROJESİNİN GENEL BİR DEĞERLENDİRMESİ. Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi, 4(1), 116-125.

Sullivan Mort, G., Weerawardena, J., & Carnegie, K. (2003). Social entrepreneurship: Towards conceptualisation. *International journal of nonprofit and voluntary sector marketing*, *8*(1), 76-88.

Talas, M. (2011). SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI ve TÜRKİYE PERSPEKTİFİ. Türklük Bilimi Araştırmaları, (29), 387-401.

Tan, W. L., Williams, J., & Tan, T. M. (2005). Defining the 'social'in 'social entrepreneurship': Altruism and entrepreneurship. The International Entrepreneurship and Management Journal, 1(3), 353-365.

Taş, H. Y., & Şemşek, İ. (2017). TÜRKİYE VE DÜNYA'DAN SOSYAL GİRİŞİMCİLİK ÖRNEKLERİ VE İSTİHDAMA KATKILARI. Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi, 6(16), 480-497

Thompson, J., Alvy, G., & Lees, A. (2000). Social entrepreneurship–a new look at the people and the potential. *Management decision*.

Thompson, J. L. (2002). The world of the social entrepreneur. *International journal of public sector management*.

Tüsev (2014). Sosyal Girişim Sosyal İçerme Ve Sürdürülebilir Toplumsal Gelişme Olanakları Konferans Raporu, Tüsev, İstanbul.

Uzunoğlu, E. (2007). Müşteri odaklı pazarlama anlayışına göre değer yaratma: Bir model olarak Değer İletim Sistemi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, *2*(1), 11-29.

Weerawardena, J., McDonald, R. E., & Mort, G. S. (2010). Sustainability of nonprofit organizations: An empirical investigation. *Journal of World Business*, *45*(4), 346-356.

Weerawardena, J., & Mort, G. S. (2006). Investigating social entrepreneurship: A multidimensional model. *Journal of world business*, *41*(1), 21-35.

VanSandt, C. V., Sud, M., & Marmé, C. (2009). Enabling the original intent: Catalysts for social entrepreneurship. *Journal of Business Ethics*, *90*(3), 419-428.

Yunus, M. (2009). Creating a world without poverty: Social business and the future of capitalism. Public Affairs.

SOSYAL GİRİŞİMCİLİK YÖNETİMİ

Rıfat KARABAŞ

- Girişimcilik Yenilikçilik A.B.D. , Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Ondokuz Mayıs Üniversitesi
- rfatkarabass@gmail.com
- ORCID : 0000-0001-8564-2464

Sosyal girişimciliği uygulama olarak hayata geçiren ve değer yaratan kişiler sosyal girişimci olarak adlandırılmaktadır (Thompson, 2002). Oluşturulan girişime liderlik etmekte sorumlu olan sosyal girişimcilerin birçok özelliği kendinde bulundurması gerekmektedir. Bireysel ve sosyal özellikleri birbirini tamamlayabilmeli ve girişimlerin gerektirdiği stratejileri uygulayabilmelidirler. Ayrıca ülkelerindeki potansiyelleri ve sosyal girişimcilik için uygun sektörleri bilmeleri gerekmektedir. Sosyal girişimcilerin oluşturacakları girişimler için izlemeleri gereken beş aşama bulunmaktadır. Sosyal girişimciliğin yönetimini belirten aşamalar araştırma, planlama, uygulama, değerlendirme ve sürdürmedir. Bu çalışmamda hayata geçirilecek girişimlerin ve bunu hayata geçirecek kişilerin özellikleri incelenecektir.

1. Sosyal Girişimci

Sosyal girişimci başlığımızın altında sosyal girişimci kavramı, sosyal girişimcilerin bireysel ve sosyal özellikleri üzerine durulacaktır.

1.1. Sosyal Girişimci Kavramı

Sosyal girişimciler bulundukları bölgedeki toplumsal sorunları tespit eden ve bu sorunların çözülmesi için yenilikçi bakış açısı ile değer yaratan kişilerdir (Saxena, 2018). Bu girişimciler kar amacı gütmekten çok, sürdürülebilir toplumsal fayda sağlamayı amaçlamaktadırlar. Sosyal girişimcilerin yarattıkları değerler ve oluşturdukları kuruluşlar da sosyal girişim olarak belirtilmektedir (Reyhanoğlu & Akın, 2012). Sosyal girişimciler, ortaya koydukları farklı değer ile sosyal katılımın arttırılması ve

KAYNAKÇA

AKSOY, T.; (2013), Sosyal Girişimcilik, http://www.temelaksoy.com/sosyal-girisimcilik/ , Erişim: 07.05.2020

Alikişioğlu, M. (2009). *Halkla ilişkiler: pazarlama yönlü bir yaklaşım*. Okan Üniversitesi Yayınları.

Alvord, S. H., Brown, L. D., & Letts, C. W. (2004). Social entrepreneurship and societal transformation: An exploratory study. *The journal of applied behavioral science*, *40*(3), 260-282.

Austin, J., Stevenson, H., & Wei-Skillern, J. (2006). Social and commercial entrepreneurship: same, different, or both?. Entrepreneurship theory and practice, 30(1), 1-22.

AYDEMİR, B. A. Ç. (2010). İşletmelerde Hedef Belirleme ve Etkili İletişimde NLP. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, *8*(1), 95-116.

BASIM, H. N., & ŞEŞEN, H. (2008) ÇALIŞANLARIN KONTROL ODAKLARININ ÖRGÜT İÇİ GİRİŞİMCİLİK TUTUMLARI İLE İLİŞKİSİ: KAMU SEKTÖRÜNDE BİR ARAŞTIRMA. Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 63(03), 49-64.

Bernardi, R. A. (2001, June). A theoretical model for the relationship among: stress, locus of control, and longevity. In *Business Forum* (Vol. 26, No. 3-4, pp. 27-34). California State University, Los Angeles.

British Council, Turkiye, 2019. 'Turkiye'de Sosyal Girişimlerin Durumu'.https://www.britishcouncil.org.tr/programmes/education/social-enterprise-research.

Canbal A. (2016). SOSYAL GİRİŞİMCİLİK VE TÜRKİYE'DE ÖDÜL ALMIŞ GENÇ SOSYAL GİRİŞİMCİLERİN PROFİLLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA. Yüksek Lisans Tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Entitüsü, İstanbul

CAN, P , CANBAL, A . (2017). TÜRKİYEDE ÖDÜL ALMIŞ GENÇ SOSYAL GİRİŞİMCİLERİN PROFİLLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA. Yüzüncü Yıl Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi , (3) , 117-136

Coşkun, E. (2015). Gönüllü kuruluşların okul öncesi sosyal girişimcilik eğitimindeki rolü. *Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Yalova*.

Çetindamar, D., Tutal, E., Titiz, S., & Taluk, Ş. (2010). SOSYAL DÖNÜŞÜMÜN AJANLARI: SOSYAL GİRİŞİMCİLER.

Demir, Ö. (2014). Sivil Toplum Kuruluşları, Sosyal Girişimcilik, Kurumsal Sosyal Sorumluluk ve Sosyal İşletme. *ASOS Journal. The Journal of Academic Social Science*, (6), 347-356.

De Vita, C. J., Fleming, C., & Twombly, E. C. (2001). Building nonprofit capacity. *Building capacity in nonprofit organizations*, 5.

Erdoğan, M. Y. (2014). *Sivil Toplum Örgütleri Gönüllü Yönetimi Yaklaşımları ve Sosyal Girişimcilik Gönüllü Yönetimi Modeli Önerisi.* Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.

Ersen, T. B., Kaya, D., & Meydanoğlu, Z. (2010). Sosyal Girişimler ve Türkiye İhtiyaç Analizi Raporu. *İstanbul: TÜSEV Yayınları*, (50).

Hansmann, H. B. (1980). The role of nonprofit enterprise. *The Yale law journal*, *89*(5), 835-901.

İrengün, O. (2014). Beş Faktör Kişilik Kuramının Sosyal Girişimcilik Yönelimine Etkisi ve Bir Alan Araştırması. *Unpublished Master Thesis. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul*.

Kaygusuz N.A. (2018), Sosyal Girişimciliğin Ticari Girişimcilikle İlişkisi ve Bir Model Önerisi. Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Giresun

KIRILMAZ, S. K. (2015). SOSYAL GİRİŞİMCİLİK BOYUTLARINA KURAMSAL BİR BAKIŞ. MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ İKTİSADİ ve İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ EKONOMİ VE YÖNETİM ARAŞTIRMALARI DERGİSİ, 3(2).

Kümbül Güler, B. (2008). *Sosyal girişimciliği etkileyen faktörlerin analizi* (Doctoral dissertation, DEÜ Sosyal Bilimleri Enstitüsü).

Lang, R., & Fink, M. (2019). Rural social entrepreneurship: The role of social capital within and across institutional levels. *Journal of Rural Studies*, *70*, 155-168.

London, M. ve Morfopoulos, RG (2009). *Sosyal girişimcilik: Başarılı kurumsal sosyal sorumluluk ve savunuculuk ve değişim için toplum temelli girişimler nasıl başlatılır* . Routledge.

Miller, T. L., & Wesley, C. L. (2010). Assessing mission and resources for social change: An organizational identity perspective on social venture capitalists 'decision criteria. *Entrepreneurship Theory and Practice*, *34*(4), 705-733.

Özer, P. S., & Topaloğlu, T. (2008). Motivasyonda kapsam kuramları. *Liderlik Ve Motivasyon*.

Reyhanoglu, M., & Akin, Ö. (2012). TICARI GIRISIMCILER NE KADAR SOSYAL GIRISIMCIDIR?. *Isletme Iktisadi Enstitüsü Yönetim Dergisi*, (71), 8.

ROUSE, M.; (2013), *Definition of Private Sector*, http://whatis.techtarget.com/definition/private-sector , Erişim: 07.05.2020

Sakarya, S., Bodur, M., Yildirim-Öktem, Ö., & Selekler-Göksen, N. (2012). Social alliances: Business and social enterprise collaboration for social transformation. *Journal of Business Research*, *65*(12), 1710-1720.

Saxena, G. (2018). Multidimensional competency construct for social entrepreneurs: A logistic regression approach. *Kasetsart Journal of Social Sciences*.

Sönmez, A., ARIKER, Ç., & Toksoy, A. (2016). Dünya'da ve Türkiye'de sosyal girişimciliğin gelişimi. SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ARAŞTIRMALARI DERGİSİ, 102.

Szreter, S., & Woolcock, M. (2004). Health by association? Social capital, social theory, and the political economy of public health. *International journal of epidemiology*, *33*(4), 650-667.

Şeker, M. (2014). *Sosyal Girişimciliğin Artan Önemi.* Marmara Üniversitesi , Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.

Thompson, J. L. (2002). The world of the social entrepreneur. *International journal of public sector management*.

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı (2019) Strateji ve Bütçe Başkanlığı, On Birinci Kalkınma Planı

TÜSEV (Türkiye Üçüncü Sektör Vakfı); (2012), Sosyal Girişimcilik Projesi, Özel Sektör-Sosyal Girişim İşbirliğinin Geliştirilmesi için Politika Belgesi, http://www.sosyalgirisim.org/userfiles/document/Ozel%20sektor%20politika%20belgesi%20FINAL.pdf, Erişim 07.05.2020

Ünlü, S. (2012). Sosyal Girişimcilik Bağlamında Halka İlişkiler Faaliyetleri: AKUT ve TOG Örneğinde Karşılaştırmalı Bir İnceleme. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksel Lisans Tezi*

YILMAZ, A. S. (2014). Bir sosyal değişim ajanı olarak girişimcilik eğitimi. *Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks*, *6*(1), 297-310.

TEKNOPARKLAR VE AKADEMİK GİRİŞİMCİLİK

Zümral GÜLTEKİN

- Dr.Öğr.Gör.,Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Alaçam MYO, Ulaştırma Hizmetleri Bölümü
- zumral.gultekin@omu.edu.tr
- ORCID : 0000-0003-4032-4651

Nur İlkay ABACI

- Dr.Arş.Gör.,Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Tarım Ekonomisi Bölümü
- ilkay.sonmez@omu.edu.tr
- ORCID : ORCID:0000-0002-4411-2800

Kürşat DEMİRYÜREK

- Prof. Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi ,Ziraat Fakültesi, Tarım Ekonomisi Bölümü
- kursatd@omu.edu.tr
- ORCID : 0000-0002-6193-9957

1. Teknopark Kavramı

Bu kısımda teknopark kavramının ne olduğu, teknoparkların kuruluş amaçları ve teknoparkların tarihçesi açıklanmaya çalışılacaktır.

1.1. Teknopark Nedir

Günümüzde işletmelerde sadece iyi bir teknoloji ya da sadece iyi bir fikir veya sadece iyi bir Ar-Ge çalışmaları rekabet üstünlüğü sağlama için yeterli olmayabilir. Hem teknolojinin, hem bilginin, hem Ar-Ge çalışmalarının bir arada yürütüldüğü kuruluşlara olan ihtiyaç her geçen gün artmaktadır ve artmaya devam etmektedir.

Ülkelerin gelişmişliklerinin ana kriterlerinden birisi sahip oldukları teknolojidir. Teknoloji geliştirmenin temeli ise bilimsel bilgiye

Kaynakça

Alkibay, S., Orhaner, E., Korkmaz, S. ve Sertoğlu, A.E. (2012). Üniversite Sanayi İşbirliği Çerçevesinde Teknoparklar, Yönetimsel Sorunları Ve Çözüm Önerileri. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt: 26, Sayı: 2:65-90.*

Arslan, N. ve Özmodanlı, Y., (2020). Teknoloji Geliştirme Bölgeleri ve Akademisyen Girişimciliği. Verimlilik Dergisi, Yıl: 2020, Sayı: 3, T. C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Yayını.

Bülbül, Y. ve Özbay, R.D. (2010). *Teknoparklar, Teknolojik bilginin ticarileşmesi*. İstanbul Ticaret Odası Akademik Yayınlar. Yayın No:2 010-111.

Campbell, D. F. (2005). Knowledge production of firms: research networks and the" scientification" of business R&D. International Journal of Technology Management,152-175.

Cansız, M. (2016). Türkiye'de Akademik Girişimcilik. T. C. Kalkınma Bakanlığı (Mülga) Yayınları, Yayın No: 2692, Ankara.

Cansız, M. (2017). 2023'e Doğru Teknoparklar. Kalkınma Bakanlığı Yayınları. Yayın No: 2972.

Çiftçi, M. (2010).Girişimci üniversite ve üçüncü kuşak üniversiteler. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 27, 341-348.

Demiryürek, K. (2015) Yayım sözlüğü. GTHB TEPGE Yayın No: 244, ss:ivx+76, Ankara.

Demiryürek, K., Emir, M., Abacı, N.İ., Kawamorita, H., Yıldırım, Ç., Türkten, H., Canan, S. ve Kaynakçı, C. (2016). Bütüncül Bir Yaklaşım İle Girişimcilik Eğitimi. XII. Tarım Ekonomisi Kongresi, Süleyman Demirel Üniversitesi, 25-27 Mayıs, Isparta.

D'este, P., Surya, M., And Neely., A. (2009). "Academic entrepreneurship: what are the factors shaping the capacity of academic researchers to identify and exploit entrepreneurial opportunities?." Biblioteca Digital de la Asociación Latino-Iberoamericana de Gestión Tecnológica 1.

Döner, A.S. (2016). İnovasyon Beşiği Teknoparklarda İlişki Dinamikleri. Kastamonu Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Nisan, Sayı:12: 419-430.

İskender, E., İskender, H. Y. (2016), Akademik Girişimcilik Bağlamında TÜBİTAK Desteklerinin Dağılımının İncelenmesi, Uluslararası İşletme, Ekonomik ve Yönetim Perspektifleri Dergisi, 1(3), s. 54-75.

Kandemir, T ve İlter, B. (2019) Girişimcilik Faaliyetlerinde Teknoparkların Önemi: Afyon-Uşak Zafer Teknoloji Geliştirme Bölgesi Örneği. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 21*(4), 1216-1229.

Kawamorita Kesim, H., Salamzadeh, A., ve Demiryürek, K. (2016). Academic Entrepreneurship: Some Evidence from a Turkish University. In The Third International Conference on Entrepreneurship (ICE2016),February, Tehran, Iran.

Kawamorita Kesim, H., Salamzadeh, A., Demiryürek, K. ve Ghajarzadeh, M. (2020),. Entrepreneurial Universities in Times of Crisis: Case of COVID-19 Pandemic (2020). Journal of Entrepreneurship, Business and Economics, 8(1), 77–88 .

Kayalıdere, G., (2014). Türkiye'nin Teknoloji Politikalarında Teknoparkların Önemi ve Teknoparklara Yönelik Vergi Avantajları, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 87-89, Ankara.

Kıncal, A. (2014). "Bütüncül Bir Yaklaşımla Teknoparkların Ülke Ekonomisi Üzerindeki Etkileri", http://www.academia.edu/2063768/Teknoparklarin_Ekonomik_Etkileri, Erişim:10.10.2020.

Kiper, M. (2010), Dünyada ve Türkiye'de Üniversite-Sanayi İşbirliği (Ankara: TTGV Yayınları).

Kocabaş, C., & Alpaydın, Y. (2018). Üniversite-Sanayi İşbirliği Bağlamında Teknoloji Geliştirme Bölgelerinin Misyon ve Vizyonlarının İncelenmesi. Journal of Higher Education & Science/Yükseköğretim ve Bilim Dergisi, 8(2):368-377.

Laukkanen, M. 2003. Exploring Academic Entrepreneurship: Drivers and Tensions University-Based Business. *Journal of Small Business and Enterprise Development* 10(4): 372-382.

MÜSİAD (Müstakil Sanayici ve İş Adamları Derneği) (2012). *Küresel Rekabet İçin Ar-Ge ve İnovasyon Stratejik Dönüşüm Önerisi.* Araştırma Raporları. Sayı:76. İstanbul: Pelikan Basımevi.

TGBK (2001). Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu

Tümer, S.T. (2004). Türk Bilim Ve Teknoloji Politikasının Dünü, Bugünü Ve Yarını. I.Ulusal Mühendislik Kongresi 20-21 Mayı Eski Foça, İZMİR.

TGBUY (2014). Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Uygulama Yönetmeliği

Uslu, B., Çalıkoğlu, A., Seggie, F. N., ve Seggie, S. H.. (2020). TÜBİTAK Girişimci ve Yenilikçi Üniversite Endeksi Kriterlerinin Girişimci Üniversitelerde Öne Çıkan Faaliyetler Açısından Değerlendirilmesi. *Yükseköğretim Dergisi*, *10*(1), 1–11.

Uslu, B. ve Çalıkoğlu, A. (2017). Bilgi toplumunda girişimci akademisyenler ve üniversitelere katkıları. *12. Eğitim Yönetimi Kongresi,* 11–13 Mayıs, Ankara.

Tunçay, B., Özcan M., P.,(2015) Türkiye'de Teknoparklara Yönelik Vergi İstisnaları, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi, 43-45, Konya.

Tuvay, B. (2020).Teknoparklarda 2020 planları. http://www.ekonomist.com.tr/teknoloji/teknoparklarda-2020-planlari.html Erişim Tarihi: 08.10.2020

YKTTOY (2017). Yükseköğretim Kurumları Teknoloji Transfer Ofisi Yönetmeliği.

İnternet Kaynakları

URL 1: https://www.iasp.ws Erişim tarihi :04.10.2020

URL 2: https://www.tgbd.org.tr/teknopark-tanimi-icerik-20.Erişim tarihi : 20.09.2020

URL 3: https://www.tgbd.org.tr/turkiyede-teknoparklar Erişim Tarihi: 08.10.2020

URL4:https://www.tubitak.gov.tr/tr/haber/2020-yilinin-en-girisimci-ve-yenilikci universiteleri-aciklandi Erişim Tarihi:09.11.2020

URL 5: https://www.ankarateknokent.com/on-kulucka-rehberi Erişim Tarihi:16.10.2020

URL 6: https://samsunteknopark.com/tr Erişim tarihi:17.10.2020

URL 7: https://www.haberturk.com/teknoparklarin-2018-yili-performans-sonuclari-belli-oldu-2541674-ekonomi Erişim tarihi:17.10.2020

URL 8: https://www.kobi-efor.com.tr/dosya/teknoloji-transfer-ofisleri-tto-ekosistemin-kilidi-olacak-h8645.html Erişim Tarihi:17.10.2020

URL (9): https://tubitak.gov.tr/tr/kurumsal/politikalar/icerik-gosterge-seti-ve-agirliklandirma-0 Erişim Tarihi: 09.11.2020

GİRİŞİMCİLİKTE TEKNOLOJİ VE İNOVASYON

Hüseyin ERİŞGİN

- .....
- .....
- ORCID : 0000-0002-9136-3370

Giriş

Teknolojinin gelişmesi ile birlikte teknoloji girişimciliği ortaya çıkmaktadır (Yener, 2020 :36). Bu kapsam doğrultusunda teknoloji ile entegrasyonu ön planda tutan işletmeler geleneksel girişimcilerden bir adım daha ileri gitmektedir (Özeroğlu, 2018:27). Teknolojinin gelişmesi, sonucunda dijital dönüşümün gücü dijital girişimciliği arttırmakta ve girişimcilere sonsuz fırsatlar sunmaktadır (Özeroğlu, 2018: s27). Dijitalleşme ile birlikte, Endüstri 4.0, Büyük Veri (Big Data), Nesnelerin İnterneti, Yapay Zeka, Blok Zinciri, Siber Güvenlik vb kavramlar iş hayatını ve toplumsal yaşamı etkisi altına almaktadır (Büyükuslu, 2020:s76). Bu kavramlar içinde olan dördüncü endüstri devrimi (Endüstri 4.0) içinde bir çok bileşeni bulundurmaktadır (Yıldız,2018:s547). Endüstri 4.0 'ın bileşenlerinden biri olan nesnelerin interneti sayesinde nesnelerin kendi aralarında bağlantı kurmaları sonucunda veri oluşmaktadır (Konya, 2019:26). Nesnelerin kendi aralarında konuşmaları sonucunda aklınıza gelebilecek her yerden veri akmakta ve bu veriler kayıt altına alınarak büyük veri oluşmaktadır (Büyükuslu, 2020:s120). Ayrıca büyük veriye veri toplayan ve büyük verinin verisini kullanabilen, insan zekasını taklit edebilen makineler üretmek için yapay zeka teknolojileri kullanılmaktadır (Başkaya,2019:s14). Endüstri 4.0 bileşenleri sayesinde üretilen verilerin güvenilir biçimde kayıt altına alınması ve ihtiyaç duyulduğuna kullanılabilmesi için blok zincir teknolojisi kullanılmaktadır (Develioğlu, 2018). Kayıt altına alınan büyük verinin yetkisiz kişiler tarafından erişiminin engellemesi ve sistemde izinsiz değişikliklerin yapılmaması için siber güvenlik sistemleri kullanılmaktadır (Alioğlu, 2019:s9).

KAYNAKÇA

Çakır, Akıllı Üretim Sistemlerinin Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerde Uygulanması adlı tezi, Eylül 2017, s 60)

Kuriş, Nesnelerin İnterneti Ekosisteminde Yapay Zeka Tabanlı Saldırı Tespit Sistemi Geliştirmesi tezi İstanbul 2020, s 1)

İstanbul Üniversitesi 3.Teknoloji ve Girişimcilik Konferansı (http://istanbuluniversityinnovation.org/tr/) Erişim Tarihi :(30.04.2020)

Çakır, Akıllı Üretim Sistemlerinin Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerde Uygulanması adlı tezi, Eylül 2017, s 9)

Yegen, Perakende Sektöründe Veri Madenciliği İle Satış Tahmini adlı tezi, İstanbul 2020, s İV)

Yener, Dijital Girişimcilikte Blok Zincir Teknolojilerinin Rolü ve Bir Model Önerisi: Blok Zincir Tabanlı İkinci El Araç Alım Satım Platformu (Sechandchain) adlı tezi, İstanbul 2020, s36)

Özeroğlu, Girişimcilik Faaliyetlerinde E-Ticaret Uygulamaları: İnovasyon ve Dijital Girişimcilik İstanbul 2018, s27)

Duman, A. Endüstri 4.0 İle Akıllı Üretimin İşletme Performansı Üzerine Etkisi: Vestel Buzdolabı Fabrikası'nda bir Uygulama adlı tezi, Manisa 2019, s 37)

Duman, A. Endüstri 4.0 İle Akıllı Üretimin İşletme Performansı Üzerine Etkisi: Vestel Buzdolabı Fabrikası'nda bir Uygulama adlı tezi, Manisa 2019, s 38)

Duman, A. Endüstri 4.0 İle Akıllı Üretimin İşletme Performansı Üzerine Etkisi: Vestel Buzdolabı Fabrikası'nda bir Uygulama adlı tezi, Manisa 2019, s 4)

Duman, Endüstri 4.0 İle Akıllı Üretimin İşletme Performansı Üzerine Etkisi: Vestel Buzdolabı Fabrikası'nda bir Uygulama adlı tezi, Manisa 2019, s 2)

Konya, Büyük Veri İle Reklamda Yaşanan Dijital Dönüşüm ve Tüketiciye Yansımaları İstanbul 2019, s26)

Akın, Büyük Veri Ve Analitik Sistemlerin Kullanımını Etkileyen Faktörlerin Genişletilmiş Teknoloji Kabul Model İle İncelenmesi, Doktor Tezi 2019, s25)

Muti, Üretim Sistemlerinde Nesnelerin İnterneti ve Büyük Veri Kullanılması adlı tezi. s7).

Büyükuslu, A, Toplum 5.0 Süper Akıllı Toplum Yeni Dünya Düzeni Yeni Sosyal Gelişim Manifestosu s.64,s76,s129,s68,s69)

Tacıkayan, H, Büyük Veri Uygulamalarının Önemi ve İşletme Performansına Olan Etkileri adlı tezi, s73)

Ergür, C,G. Uluslararası Marka Bilinirliği Açısından Uluslararası Pazarlama Stratejileri. Bilişim Sektörü (Siber Güvenlik) Firmaları Üzerine Bir Araştırma sİ).

Polat, S. Milli Güvenlik Açısından Siber Güvenlik adlı tezi, Şubat 2020, s 23)

Alioğlu, S,D. Siber Saldırılar ve Ülkelerin Siber Güvenlik Politikaları adlı tezi, İstanbul 2019 s9)

Adır, A,E. Kurumlar İçin Siber Güvenlik Laboratuvarı Altyapısının Oluşturulması adlı tezi, Konya 2019, s8)

Özeroğlu, C.A, Girişimcilik Faaliyetlerinde E- Ticaret Uygulamaları: İnovasyon ve Dijital Girişimcilik, s27)

Özsoylu, A. F. (2017). Endüstri 4.0. Çukurova Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, s51

Türkiye' nin Endüstri 4.0 platformu, https://www.endustri40.com/hakkimizda/ (17.05.2020)

Türkiye' nin Endüstri 4.0 platformu, https://www.endustri40.com/endustri-4-0-ile-birlikte-gelecek-10-yeni-meslek/ (17.05.2020)

Yıldız, A. Sakarya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 22 (2), 546~556, 2018

Bolat, S. Dördüncü Sanayi Devriminin Lojistik Sektörüne Etkileri: Antalya Bölgesinde Lojistik Faaliyetlerde Bulunan İşletmelerde Bir Araştırma adlı tezi s,34)

Natta, N. Dördüncü Sanayi Devrimine Uyum Çalışmaları Çerçevesinde Batı Afrika Ülkelerinin Durumu:Benin Örneği, 2019-s15

Bolat, S. Dördüncü Sanayi Devriminin Lojistik Sektörüne Etkileri: Antalya Bölgesinde Lojistik Faaliyetlerde Bulunan İşletmelerde Bir Araştırma adlı tezi s,29

https://www.elektrikport.com/teknik-kutuphane/yeni-nesil-fabrikalar-akilli-fabrika/22198#ad-image-0 (18.05.2020)

Müstakil Sanayici ve İş Adamları Derneği (2017) Endüstri 4.0 ve Geleceği Lojistiği MÜSİAD. İstanbul

https://www.endustri40.com/koronavirus-ve-endustri-4-0/(18.05.2020)

Dolgun, M. Ö., Özdemir, T. G., & Oğuz, D. (2009). Veri Madenciliğiâ Nde Yapısal Olmayan Verinin Analizi: Metin Ve Web Madenciliği. İstatistikçiler Dergisi: İstatistik Ve Aktüerya, s49

Doğan, M. Yapay Zeka Felsefesinde Bilinç Problemi adlı tezi s5

Başkaya, O : Akıllı Şehirler Kapsamında Yapay Zeka Teknikleri Kullanılarak Etkin Ulaşım Planlarının Hazırlanması Üzerine Bir Model Önerisi adlı tezi s14

Develioğlu, Halit. (2018). "Blockchain Teknolojisi" Cyberspot Dergisi. Sayı: 12, s. 10-11, Ocak 2018

https://www.kariyer.net/pozisyonlar/veri+bilimci/nedir (05.07.2020)

https://geturkiyeblog.com/daha-once-duyulmamis-iki-yeni-meslek-geliyor/ (05.07.2020)

https://univerlist.com/tr/blog/cozum-mimarligi-nedir-ne-is-yapar/ (05.07.2020)

https://www.endustri40.com/endustri-4-0-ile-birlikte-gelecek-10-yeni-meslek/ (05.07.2020)

https://www.endustri40.com/endustri-4-0-ile-birlikte-gelecek-10-yeni-meslek/ (05.07.2020)

https://www.muhendisbeyinler.net/veri-guvenligi-uzmanligi-nedir/ (06.07.2020)

http://www.butunhersey.com/haber_detay.asp (06.07.2020)

https://www.bilgiweb.net/3d-yazici-muhendisligi-nedir/ (06.07.2020)

https://www.sohbetortam.com/endustriyel-kullanici-arayuzu-tasarimciligi-nedir (09.07.2020)

https://www.muhendisbeyinler.net/giyilebilir-teknoloji-tasarimciligi/ (09.07.2020)

KADIN GİRİŞİMCİLİĞİ

Sabina ABDİGANY KYZY

- Girişimcilik Yenilikçilik A.B.D., Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Ondokuz Mayıs Üniversitesi
- sabinaabdyganykyzy@gmail.com.
- ORCID : 0000-0002-9030-1039

Kadın girişimciliği 1980 yıldan itibaren güç kazanmış ve toplum taraftan kabul edilmiştir. O yıllarda savaş olduğundan, kadınlar çalışmaya mecbur olarak görülmüştür. Ancak kadınlar savaşın son yıllarına doğru, sadece hayatta kalmak için değil, kendilerini ve yeteneklerini göstermek için de iş dünyasına girmiş ve dikkate alınması gereken bir güç haline gelimişlerdir

Günümüzde ise kadınlar, ekonomiye gittikçe daha fazla katkı sağlamakta ve kendi alanlarında profesyonel olmaktadırlar. Yaratıcı bir kişiliğe sahip oldukları için özellikle güzellik salonları, giyim ve dekoratörlük gibi alanlarda istihdamda bulunmaktadırlar. Eğitim alanına ve sosyal dönüşümlere katkıda bulunan kadın girişimcilerin sayısı da oldukça fazladır. Bu kadınlar ayrıca sadece erkeklerin gerçekleştirebileceği düşünülen birçok faaliyeti kolayca yerine getirebilmektedirler.

Kadın girişimciler, bir teşebbüs kurma sürecinde çeşitli işlevleri yerine getirmek zorundadırlar. Bu işlevleri gerçekleştirebilmek için bilgi, beceri ve aile desteğine ihtiyaçları vardır. Bununla birlikte kadın girişimciler, kültürel engeller, evlilik ve miras yasaları ile ilgili engeller, finansal kurumlardan finansmana yetersiz erişim, sınırlı hareketlilik, ağlara ve bilgilere yetersiz erişim, iş kurma ve geliştirme konusunda toplumsal cinsiyetle ilgili birçok sorunla karşı karşıyadır. Bu nedenle hükümet ve kalkınma örgütleri, farklı program ve teşvikleri ile kadın girişimcileri teşvik etmekte ve kadın girişimcinin erkek girişimciden daha fazla sorumluluğu olduğunu göstermektedir (Goswami,2019).

Çalışmada kadın girişimcilik kavramı, önemi, dünyadaki başarılı kadın girişimciler, erkek girişimcilerle karşılaştırılmalarına yer verilmiştir. Bununla birlikte yoksulluğun azaltılmasına ve kadınların güçlendirilmesine

KAYNAKÇA

Athena Theodore, (1971) *The Professional woman*;Published by Schenkman Pub.Co. Cambridge, Mass

Colman, Penny. Madam C.J. Walker: Building a Business Empire. — The Millbrook Press, 1994. — 48 p. — ISBN 978-1-56294-338-7.

Dhillon, P. (1993). *Women entrepreneurs: Problems and Prospects*. New Delhi:Blaze

Gökakın ZÖ, (2000) *Doksanlı Yılların Yeni Kahramanları:Türkiye'de Girişimci Kadın Profili*. 8. Yönetim ve Organizasyon Kongresi Bildirileri. Nevşehir

Goffee, Robert ve Richard Scase (1992); *Kadınlar İş Başında Kadın Girişimcilerin Deneyimleri*, (Çev. Ahmet Fethi), Eti Kitapları. İstanbul.

Gürol, MA (2000) *Türkiyede Kadın Girişimci ve Küçük İşletmesi: Fırsatlar , Sorunlar, Beklenriler ve Öneriler* (Atılım Üniversitesi Yayınları-2, Ankara).

Hisrich R.D, Peters M.P (1998) *Entrepreneurship*, İrwinMcGraw-Hill, USA

Howerton, Ashley Brooke. "The Estee Lauder Companies Background and History". *University of Tennessee*.

Hughes KD (2003) *Pushed or Pulled ?* Women's Entry İnto Self-Employment and Small Business Ownership, Gender, Work and Organization, Albera

https://www.kagider.org/kurumsal/kagider-hakkinda

https://www.tugiad.org.tr/

https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5251.html

https://www.kedv.org.tr/kedv-hakkinda

İlter, B. (2010). *Girişimcilik sürecinde Kadın Girişimcilerin karşılaştıkları sorunların analizi: KAGİDER örneği*, Ankara:Adalet Yayınevi

Kadın Girişimcilerin Risk Alma Eğilimi ve Kendine Güven Özellikleri Üzerine Yüksek Lisans Tez Çalışması , Şerife Erdun, Zonguldak 2011

Kelley, D., Singer, S.,and Harrington, M. 82016). Global Entrepreneurship Monitor 2015/2016 Global Report. Retrieved from http://gemconsortium.org/report/49480

Keskin S., Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi (9:1) 2014 Journal of Entrepreneurship and Development

Kutanis R.Ö, *Girişimcilikte Cinsiyet Faktörü: Kadın Girişimciler*, 11. Ulusal Yönetim Organizasyon Kongresi, Kocatepe Ü., Afyon, 22-24 Mayıs 2003

Loscocco, A.K.,and Robinson, J. (1991). *Barriers To Women's Small Business Succes in The United States.* Gender and Society, 5 (4). 511-532

Makal, Ahmet (2001); *"Türkiye'de 1950-1965 Döneminde Ücretli Kadın Emeğine İlişkin Gelişmeler"*, Ankara Ü. SBFD, 56(2), 117-155

McShane SL, Glinow MA (2003) *Organizational Behavior* (McGruw Hill, İrwin, NY)

Narin M., Marşap A., Gürol MA (2006) *Global Kadın Girişimciliğinin Maksimizasyonu Hedefleme*: Uluslararası Arenada Örgütlenme ve Ağ Oluşturma, Gazi Ü. İİBF Dergisi, 8/1

OECD.(2014). *Women İn Business 2014: Accelerating Entrepreneurship İn Middle East and North Africa Region*. OECD Publishing

Orhan M., Scott D(2001*) Why Women Enter İnto Entrepreneurship*: An Explanatory Model, Women in Management Review, Vol.16 No.5, Lismore

Rüstemzade, Nermin (1987); *"İş Hayatında Kadınların Yeri"*, YL Tezi, İstanbul Ü. SBE

Sharma,Y. (2013). *Women Entrepreneur In India. IOSR Journal of Business And Management,*15 (3), 9-14

Serpil Aytaç, Çift Kariyerli Eşler ve Çalışma Yaşamındaki Yeri, Bursa: Ezgi Kitapevi, 2001

Sinanoğlu Koç, E. (2005). *Kadın Girişimciler kavramı ve serbest meslek mensubu* kadın girişimcilere ilişkin Konya ilinde uygulamalı bir araştırma. Selçuk Ü.

Sipahi, E. (1997). *Türkiye'de Girişimcilik ve kadın girişimciler* üzerine bir araştırma. İstanbul Ü, İstanbul

Singh Kamala. (1992), Women entrepreneurs, Ashish publishing house, New Delhi

Ekonomist, 08-14 Mart 2020 Yıl, 152273 Sayı, 2020/10

Dobrev, S.D. and Barnett, W.P. (2005), "Organizational roles and transition to entrepreneurship", Academy of Management Journal, Vol. 48 No. 3, pp. 433-49.

Clain, S. (2000), "Gender differences in full-time self-employment", Journal of Economics and Business, Vol. 52, pp. 499-513.

GİRİŞİMCİLİK EĞİTİMİ

Hilal DEMİR

- Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Tarım Ekonomisi Bölümü, Samsun
- .....
- ORCID : 0000-0002-6020-1977

Kürşat DEMİRYÜREK

- Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Tarım Ekonomisi Bölümü, Samsun
- .....
- ORCID : 0000-0002-6193-9957

1. GİRİŞİMCİLİK

1.1 Girişimci Tanımı ve Özellikleri

Girişimci kavramı genel olarak herhangi bir malın ya da hizmetin üretilmesinde ya da pazarlamasında bulunmak suretiyle kar amacı doğrultusunda bir takım riskleri alarak kendi imkânları doğrultusunda ya da birtakım başka kişiler sayesinde elde ettiği bir sermayeyi yatırıma dönüştüren kişi olarak tanımlanmaktadır. Bu önemli kavram, son dönemlerde daha da fazla önem kazanmaya başlamıştır. Bunun en temel sebebi ise girişimciliğin iktisadi kalkınmaya, istihdama ve sosyal gelişimin temelinde yer alan bir faktör olarak ele alınmış olmasıdır. Girişimcilik ile ilgili yapılan farklı tanımlamalarda yer alan ortak payda girişimciliğin farklı fırsatların değerlendirilmiş olduğu bir süreç olarak da ifade edilmektedir (Dündar ve Ağca, 2007). Girişimci demek aynı zamanda kendisine yeni bir iş alanı yaratan kişidir. Bu açıdan ele alındığında girişimci adayı olarak gösterilen bireylerin genel özellikleri bilgiyi temel alan, kendine uygun alanları belirleyerek ya da bilgisi doğrultusunda girişimciliği referans alan, elinde bulunan herhangi bir kaynağı kullanarak bireylerin faydalı olan bir mal ya da hizmeti üretmek için işletme kurup ekonomik ihtiyaçları,

KAYNAKÇA

Adatepe, S. (2018). Beden Eğitimi Ve Spor Yüksekokulu'nda Okuyan Öğretmen Adaylarının Girişimcilik Özellikleri İle Yansıtıcı Düşünme Düzeylerinin İncelenmesi (Master's thesis, Bartın Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü).

Akdemir, Ali. İşletmeciliğin Temel Bilgileri, Ekin Yayınevi, Bursa 2009. Temel İşletmecilik Bilgileri, Yayıncı Yayınları, Kocaeli 2003.

Anonim (2020) https://girisimcikafasi.com/basarili-girisimcilerin-ortak-ozellikleri/ Erişim Tarihi: 06.09.2020

Arpacı, İ. (2015). Eğitim fakültesinde verilen girişimcilik dersinin öğretim etkinliğinin öğrenciler tarafından değerlendirilmesi. Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 30, 138-154.

Aslan , H., Yıldız , B., & Direzinci, A. (2017). Öğrencilerin Girişimcilik Dersi Kazanımlarının Girişimcilik Eğilimi ve İnovasyon Yeteneği Üzerine Etkisi. Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi(51), 524-538.

Aşkın,A.,Nehir,S. ve Vural, S.Ö.(2011). Tarihsel Süreçte Girişimcilik Kavramı Ve Gelişimi.Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, (6: 2) ,ss.55-72

Balaban, Ö. ve Y. Özdemir (2008), "Girişimcilik Eğitiminin Girişimcilik Eğilimi Üzerindeki Etkisi: Sakarya Üniversitesi İİBF Örneği", Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, 3 (2): 133-147.

Bozkurt, Ö. Ç. ve Alparslan, A. M. (2013). Girişimcilerde bulunması gereken özellikler ile girişimcilik eğitimi: girişimci ve öğrenci görüşleri. Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, 8 (1), 7-28.

Çuhadar, M & Altınel M. (2016). Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Girişimcilik Eğilimlerinin Analizi: Ortaöğretim Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma, Turizm Akademik Dergisi, 3 (2), 1-14.

Dağlı, A. G., Gürpınar, K. (2019). KOSGEB Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi Alan Üniversite Öğrencilerinin Girişimci Kişilik Özellikleri ve Kariyer Planları Arasındaki İlişki: AKÜ Örneği, İşletme Araştırmaları Dergisi, 11 (4), 2661-2679.

Demiryürek, K , Demir, H . (2018). Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinin Belirlenmesi: OMÜ Ziraat Fakültesi Örneği . Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Tarım ve Doğa Dergisi , 21 () , 168-176 . DOI: 10.18016/ksutarimdoga.vi.472966

Demirez, Murat; R. Cebeci, "Türkiye'de Girişimciliğin Tarihçesi Ve Girişimcilerin 84 Sosyolojik Profili", KOSGEB GGM Ulusal Girişimcilik Raporu, Bölüm II, 2004.

Dündar S, Ağca V 2007. "Afyon Kocatepe Üniversitesi Lisans Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin İncelenmesine İlişkin Ampirik Bir Çalışma", H.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 25(1):121-142.

European Commission. (2016). Entrepreneurship training at school in Europe. Luxemburg, Belgium: European Union Broadcast Office.

İbicioğlu, H., Taş, S. ve Özmen, H.İ. (2010). Üniversite Eğitiminin Girişimcilik Düşüncesinin Değişimine Etkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama, Alanya İşletme Fakültesi Dergisi,2(1), ss.53-74

Karaarslan, M. H. ve Altuntaş, B. (2016) "Kariyer Tercihini Etkileyen Faktör Düzeylerinin Öneminin Konjoint Analizi ile Belirlenmesi", İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 5(7), ss. 1972–1988. doi: 10.15869/itobiad.259499.

Korkmaz, O. (2012). Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma: Bülent Ecevit Üniversitesi Örneği, Afyon Kocatepe Üniversitesi, İİBF Dergisi, 14(2), 209-226.

KOSGEB (2015) Türkiye Girişimcilik Stratejisi ve Eylem Planı 2015-2018. Ankara. Adresinden erişildi: https://www.kosgeb.gov.tr/Content/Upload/Dosya/Mali Tablolar/Gisep_2015-2018_TR. pdf (Erişim: 15 Kasım 2020).

Kurt, Mustafa; Veysel Ağca; Saffet Erdoğan, "Afyonkarahisar İli Girişimcilik Performansının Coğrafi Bilgi Sistemleri İle Analizi", Afyon Kocatepe Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi (C.VIII, S.2), 2006.

Lee, H. J. (2005), Understanding and assessing preservice teachers' reflective thinking,

Teaching and Teacher, 21 (1), 699–715.

Öztürk H . Almanya'da Girişimcilik- Eğitimi ve Okullarda Uygulamalı Örnekleri. The Journal of International Scientific Researches. 2019; 4(2): 222-233.

Pehlivanoğlu, F. ve Kayan, K. (2019). Türkiye'de Girişimcilik Mevcut Durum Analizi ve Çözüm Önerileri. Kırklareli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 8 (1), 58-78.

Raposo, Mário, Arminda Do Paço. 2011. Entrepreneurship Education: Relationship between Education and Entrepreneurial Activity. Psicothema. c. 23. s. 3: 453-457

Ries, E. (2014). "Yalın Yeni Girişim". (çev. Ece Elgin), İstanbul: Özyeğin Üniversitesi Yayınları.

Scarborough, Norman 2014. Girişimciliğin ve Küçük İşletme Yönetiminin Temelleri. çev. Gamze Sart. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Seçgin, Y. (2020), Girişimcilik Eğitiminin Girişimcilik Eğilimi Üzerine Etkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma, BMIJ, (2020), 8(1): 803-827

Tarhan, M. (2019). MEB 2023 Eğitim Vizyonu Çerçevesince Türkiye'de Girişimcilik Eğitiminin Geleceğine Yönelik Bir Değerlendirme. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 19(2), 667-682.

Tekin, M. (2004). "Girişimcilik ve Küçük İşletme Yöneticiliği", Ankara: Detay Yayıncılık.

T.C. Kalkınma Bakanlığı (2014). Onuncu Kalkınma Planı 2014-2018 Girişimciliğin Geliştirilmesi. Özel İhtisas Komisyonu Raporu.

Ulucan S 2015. Girişimcilik Eğiliminin ve Girişimcilik Eğilimini Etkileyen Faktörlerin Analizi: Orta Öğrenimde Lise 3. ve 4. Sınıf Öğrencileri Üzerinde Bir Uygulama, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme ABD, Yüksek Lisans Tezi, 157 s.

Yelkikalan N, Akatay A, Yıldırım MH, Karadeniz Y, Köse C, Koncagül Ö, Özer E 2010. ''Dünya ve Türkiye Üniversitelerinde Girişimcilik Eğitimi: Karşılaştırmalı Bir Analiz'', KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 12(19): 51-59

Yıldız, H , Zehir, C . (2019). Uygulamalı Girişimcilik Eğitiminin Girişimcilik Eğilimi Üzerindeki Etkisi: Mühendis Adayları Üzerinde Bir Araştırma . Yönetim ve Ekonomi: Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi , 26 (2) , 453-476 . DOI: 10.18657/yonveek.494050

Yüzüak, E. (2010). Üniversitelerde Öğrenim Gören Kız Öğrencilerin Girişimcilik Eğilimlerini Etkileyen Faktörler: Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Biga İ.İ.B.F. Örneği. Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale: Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi.

TÜRKİYE'DE GİRİŞİMCİLERE DESTEK VEREN KURUM VE KURULUŞLAR

Nur İlkay ABACI

- Dr, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Tarım Ekonomisi Bölümü
- ilkay.sonmez@omu.edu.tr
- ORCID : 0000-0002-4411-2800

1. Giriş

Son yıllarda Türkiye'de kamu sektöründe istihdam olanaklarının azalmasıyla birlikte girişimcilik büyük önem kazanmaya başlamıştır. Ancak gelişmiş ülkelere bakıldığında girişimciliğin her zaman önemli bir kavram olduğu görülmektedir. Bu durum Türkiye'de girişimciliğin bir meslek olarak görülmemesinden kaynaklanmaktadır. Gençlerin; küçük yaşlardan itibaren kamu sektörüne özendirilmesi, özel sektörde çalışmalarının garanti iş olarak görülmemesi aynı şekilde özel sektörde maaşların düşük olması ya da belirsiz olması gibi düşünceler kamu sektörüne yönlenmelerine neden olmakta dolayısıyla kendi işini kurmalarının önündeki engeller olarak görülmektedir. Türkiye'de girişimciliğin gelişmesine yönelik çalışmalar 1980'li yıllardan itibaren başlamış ancak 1990'larda ivme kazanmıştır. 2000'li yıllara gelindiğinde, desteklerin ve destek veren kurum ve kuruluşların sayısında önemli bir artış olduğu görülmüştür (GEM, 2016). 2014-2018 yıllarını kapsayan Onuncu Kalkınma Planında diğer yıllardan farklı olarak Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerle (KOBİ) ilgili ihtisas komisyonundan ayrı bir girişimcilik komisyonu oluşturulmuştur (Duran, 2018). Kamu sektörü, sivil toplum örgütleri ve özel sektör temsilcileri ve akademisyenlerin katıldığı bu komisyon, girişimcilik ekosisteminin genişletilmesi ve girişimcilik faaliyetine yeni başlayanlar için önemli bir rehber niteliğindedir.

Dünyada girişimcilik destekleri incelendiğinde; finansman destekleri, eğitim destekleri ve firma işleyişine yönelik destekler olduğu görülmektedir. Eğitim destekleri arasında öğrencilerin girişimcilik bilinçlerini güçlendirmeye

Kaynaklar

Anonim, (2019). Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı 2019 Yılı Faaliyet Raporu.

Anonim, (2020). Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı, www.oka.org.tr, Erişim tarihi: 12.11.2020

Anonim, (2020). Sosyal Destek Programı, www.sodes.gov.tr, Erişim tarihi:8.6.2020

Anonim, (2020). T.C. Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı, www.kosgeb.gov.tr, Erişim tarihi: 8.6.2020

Anonim, (2020). Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu, https://www.tubitak.gov.tr/, Erişim tarihi: 8.6.2020

Anonim, (2020). Türkiye Grameen Mikrofinans Programı, www.tgmp.net, Erişim tarihi: 16.11.2020

Anonim, (2020). Türkiye İş Kurumu, www.iskur.gov.tr, Erişim tarihi:13.05.2020

Anonim, (2020a). Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu, www.tkdk.gov.tr, Erişim tarihi: 12.11.2019

Anonim, (2020b). Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı. "https://ttgv.org.tr/tr" Erişim tarihi: 13.11.2020.

Anonim, (2020c). Esnaf ve Sanatkarlar Kredi Kefalet Kooperatifleri, https://ticaret.gov.tr/kooperatifcilik/sikca-sorulan-sorular/esnaf-ve-sanatkarlar-kredi-kefalet-kooperatifleri, Erişim Tarihi: 14.11.2020.

Anonim, (2020d). Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, https://www.tobb.org.tr/Sayfalar/AnaSayfa.php. Erişim tarihi: 16.11.2020

Anonim, (2020e). www.kagider.org. Erişim tarihi:16.11.2020

Anonim, (2020f). www.inventram.com Erişim tarihi: 13.11.2020

Anonim, (2020g). www.eximbank.gov.tr Erişim tarihi: 13.11.2020

Anonim, (2020h). www.etohum.com Erişim tarihi: 13.11.2020

Anonim, (2020ı). www.tobb.org.tr Erişim tarihi:16.11.2020

Duran, H. (2018). Türkiye'de Devletin Girişimcilik Destekleri ve Seçilmiş Bazı Değişkenlerin Yeni Firma Doğum Oranı Üzerine Etkisi. *Ekonomi Politika ve Finans Araştırmaları Dergisi*, *3*(1), 68-85.

Kahan, D. (2013). Entrepreneurship in farming. *Farm management extension guide*, (5).

Monitor, G. E. (2017). GEM 2016. *GEM America Latina y el Caribe 2015*, *16*.

TOB. (2020). Tarım ve Orman Bakanlığı, www.tarimorman.gov.tr, Erişim tarihi: 15.10.2020

SPORDA ERGONOMİ

Editör
Prof. Dr. Seydi KARAKUŞ

EFEAKADEMİ

Sporda Ergonomi

Editör: Seydi Karakuş ORCID (0000-0003-2566-1764)

ISBN: 978-625-7729-26-0

1. Baskı: Aralık 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ'ye aittir.

KÜTÜPHANE KARTI

Sporda Ergonomi
KARAKUŞ, Seydi
1. Basım, 140 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. Ergonomi, 2. Sporda Ergonomi, 3. Spor Tesislerinde Planlama

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)

Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

BÖLÜMLER VE YAZARLARI

***EDİTÖR*: PROF.DR. SEYDİ KARAKUŞ**

1. Bölüm: Ergonomiye Giriş
Prof. Dr. Seydi KARAKUŞ
Dumlupınar Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi

2. Bölüm: Sporun Ergonomi İle İlişkisi
Prof. Dr. Seydi KARAKUŞ
Dumlupınar Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi

3. Bölüm: Antik Stadyumlardan, Modern Stadyumlara Spor Tesislerinin Ergonomik Gelişimi
Doç. Dr. Utku IŞIK
Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Beden Eğitimi Ve Spor Yüksekokulu

4. Bölüm: Spor Tesislerinin Planlanmasında Ergonomi
Doç. Dr. Utku IŞIK
Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Beden Eğitimi Ve Spor Yüksekokulu

5. Bölüm: Spor Malzemelerinde Ergonomi
Dr. Öğr. Üyesi Sultan YAVUZ EROĞLU
Siirt Üniversitesi, Beden Eğitimi Ve Spor Yüksekokulu

6. Bölüm: Ergonominin Spora Katkısı
Dr. Öğr. Üyesi Sultan YAVUZ EROĞLU
Siirt Üniversitesi, Beden Eğitimi Ve Spor Yüksekokulu

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ **3**
BÖLÜMLER VE YAZARLARI **5**
İÇİNDEKİLER **7**
ŞEKİLLER **9**

1.BÖLÜM - ERGONOMİYE GİRİŞ
PROF. DR. SEYDİ KARAKUŞ
Ergonomi Kavramı ve Tanımı 13
Ergonominin Amaçları 17
Ergonominin Önemi 18
Ergonominin Tarihi 19
Ergonominin Diğer Bilimlerle İlişkisi 22

2. BÖLÜM - SPORUN ERGONOMİ İLE İLİŞKİSİ
PROF. DR. SEYDİ KARAKUŞ
Spor Kavramı 27
Spor ve Ergonomi 29
Sporda Ergonominin Önemi 31

3. BÖLÜM - ANTİK STADYUMLARDAN, MODERN STADYUMLARA SPOR TESİSLERİNİN ERGONOMİK GELİŞİMİ
DOÇ. DR.UTKU ULUIŞIK
Antik Stadyumlar 37
Modern Stadyumlar 42
Teknolojideki Gelişmeler ve Eşsiz Stadyumlar 53
Gelecekteki Stadyumlar 55

4. BÖLÜM - SPOR TESİSLERİNİN PLANLAMASINDA ERGONOMİ
DOÇ. DR. UTKU ULUIŞIK
Futbol Sahalarının Evrimi 59
Spor Salonu Zeminleri 69
Yüzme Havuzları 76
Güreş Alanı 82

5. BÖLÜM - SPOR MALZEMELERİNDE ERGONOMİ
DR. ÖĞR. ÜYESİ SULTAN YAVUZ EROĞLU
Spor Malzemelerinin Ergonomik Gelişimi 87
Toplar 87
Ayakkabılar 95
Raketler 110

Bisikletler....115
Kayaklar....117
Spor Kıyafetleri....120

6. BÖLÜM - ERGONOMİNİN SPORA KATKISI
DR. ÖĞR. ÜYESİ SULTAN YAVUZ EROĞLU

Ergonominin Spora Katkısı....131
Performans Katkısı-Verimlilik....132
Ekonomik Katkısı....134
Görsellik Katkısı-Seyir Zevki Açısından....135
Pazarlama Katkısı....137

1.BÖLÜM
ERGONOMİYE GİRİŞ

Prof.Dr. Seydi KARAKUŞ
Kütahya Dumlupınar Üniversitesi
Spor Bilimleri Fakültesi
Kütahya

Ergonomi Kavramı ve Tanımı

Ergonomi kavramı insanoğlunun varlığı ile mevcut bir olgudur. Ancak bilinçli bir tanım, kavram olarak insanoğlunun gelişimine paralel ortaya çıkmış ve önem kazanmıştır. Her çağda insanlar her yaptığı işte kolaylığı, ekonomik olmayı, verimliliği, rahatı ve sağlığı dikkate almıştır. Sosyal ve ekonomik gelişmişliğe paralel olarak farkında olmadan ergonomik gelişme de ortaya çıkmıştır. 19. yüzyıldan itibaren bilimsel değer olarak evrensel kabul edilmiştir. . Ergonominin sosyal amacı (refah), ekonomik hedefi, fiziksel ve psikolojik yönden iyi hissettirme amaçları göz önüne alındığında; performans yönünden (çıktı hacmi, teslim süresi, üretim esnekliği, kalite ve işletim maliyeti) teknik ve organizasyonel alanlarda çözüm yollarını iyi belirlemesi gerekmektedir (Dul ve Neumann, 2009). Ergonominin gerçek ortamlar için uygun olması gerektiğinden (mali, teknolojik, yasal, örgütsel, sosyal, politik ve mesleki faktörler); anlaşılması, pratikte uygulanması ve bağlamın iyi bir şekilde kavranması beklenmektedir. Böylece toplumun ergonomiye bakışını, modern dünyadaki değeri ve yerini de etkileyecektir (Wilson, 2000).

Ergonomi kelimesi, "iş bilimi" Yunanca ergon (iş) ve nomos'tan (yasalar) türetilmiştir. Ergonomi (veya insan faktörü), insanlar ve diğer tüm sistemlerin etkileşimini anlamaya çalışan bilimsel bir disiplindir. Ergonomi insan refahını genel olarak optimize etmek için teorileri, ilkeleri, verileri ve yöntemleri tasarlamaya çalışan uygulamalı bir meslek dalıdır (Uluslararası Ergonomi Konseyi, 2000). Uluslararası Ergonomi Konseyi, ergonomi ve insan faktörleri terimlerinin genel itibari ile birbirinin yerine kullanılabileceğini belirtmektedir. Örneğin, insan faktörleri / ergonomi - İF / E veya E / İF olarak kullanılabilir.

İF / E uygulayıcıları genellikle belirli ekonomik sektörler, endüstriler ve uygulama alanlarında çalışsalar da İF / E'nin teorik kısmı çok da alana

Kaynakça

Akpınar, T., Çakmakkaya, B.Y., & Batur, N. (2018). Ofis Çalışanlarının Sağlığının Korunmasında Çözüm Önerisi Olarak Ergonomi Bilimi. *Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi*, 4 (2), 76-98.

Atalay, A., Yücel, A.S., & Korkmaz, M. (2014). Ergonomi ve Sporda Ergonominin Kullanım ve Öneminin İncelenmesi. *Uluslararası Hakemli Mühendislik ve Fen Bilimleri Dergisi*. Sayı: 01 Cilt: 01.

Aydın, S. (2001). *Spor Tesislerinin Tasarımında Ergonomik Kurallar*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2001.

Babalık, F.C. (2007). *Mühendisler İçin Ergonomi İşbilim*, 2. Baskı,, Nobel Yayın Dağıtım, 2007.

Baslo, M. (2002). *Ofis Ergonomisi- Sırt ve Boyun Ağrılarını Önlemek İçin Ofis Ortamını Düzenlemek.* İ.Ü. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Sürekli Tıp Eğitimi Etkinlikleri Sempozyum Dizisi No: 30

Battaloğlu, C. (1989). *Çalışma Yerleri İçin Bir İş Bilimsel Denetim Listesi Geliştirilmesi ve Çalışma Yerlerinin Değerlendirilmesi*. I. Ulusal Ergonomi Kongresi, Mp Yayınları, Ankara, 1989, s.372.

Bridger, R. S., Ashford, A. I., Wattie, S., Dobson, K., Fisher, I., & Pisula, P. J. (2018). Sustained attention when squatting with and without an exoskeleton for the lower limbs. *International Journal of Industrial Ergonomics*, *66*, 230-239.

Dinçer, H. (1978). *İnsanda Enerji Kullanımı ve Karşılanması*. MPM Ergonomi Eğitim Programı, Kasım 1978, Ankara.

Dul, J., & Neumann, W. P. (2009). Ergonomics contributions to company strategies. *Applied ergonomics*, *40*(4), 745-752.

Ekinci, N. E., Yalçın, İ., & Soyer, F. (2017). Digital game addiction level of high school students in Turkey. *Acta Kinesologica*, *11*(2), 98-103.

Erkan, C. (1976). *Ergonomi*, MPM Ergonomi Semineri, Ekim1976, Ankara.

Erkan, N. (1997). *Ergonomi*. Ankara: M.P. M Yayınları, Yayın No: 373.

Güler, Ç. (1997). *Ergonomiye Giriş*. Ankara: Çevre Sağlığı Temel Kaynak Dizisi No: 45

İncir, G. (2008). *Ergonomi*: Çalışma Ortamı ve Fiziksel Çevre, MPM Yayınları.

Kaya, S. (2008). *Ergonomi ve Çalışanların Verimliliği Üzerine Etkileri.* İzmir: İzmir Ticaret Odası Ar-Ge Bülteni.

Su, A.B. (2001). *Ergonomi*. Ankara: Atılım Üniversitesi mühendislik fakültesi yayınları.

Toka, C. (1978). *İnsan-Araç Bağıntısında Ergonomik Tasarım İlkeleri*. İ.D.G.S.A. Yayın No: 73, 1978.

Uzun, G. (2010). http://www.hayatHikayeleri.com/haber_oku.asp?haber=632.

Wilson, J.R. (2000). Fundamentals Of Ergonomics in Theory and Practice, *Applied Ergonomics*, 31, 557-567.

2. BÖLÜM
SPORUN ERGONOMİ İLE İLİŞKİSİ

Prof.Dr. Seydi KARAKUŞ
Kütahya Dumlupınar Üniversitesi
Spor Bilimleri Fakültesi
Kütahya

Spor Kavramı

Sporun amaçlarına göre çok farklı tanımları mevcuttur. Bugün spor, beden eğitimi hareket olgularını kapsamaktadır. Oysa spor belirli kurallar çerçevesinde, barış içinde yarıştır. Kazanma felsefesi taşır. Ülkeler arası spor yarışlarında (Olimpiyatlar, Dünya vs. şampiyonalarında) kazanan sporcuların ülkesinin bayrağı göndere dikilir; tıpkı savaşta kazanan ülkenin hakimiyet bayrağı dikmesi gibi. Spor denildiğinde çoğu insan, sağlık, barış, kardeşlik, sosyal uyum anlayışını düşünür. Spor evrensel olarak çok önemli bir eğitim ve toplumsallaşma aracı olarak kabul edilmektedir (Tezcan Kardaş ve Aktaş Üstün, 2018, s.67).

Spor kavramı, TDK sözlüğü 1977 basımında, "Avcılık, Binicilik, Denizcilik, Kayak, Tenis gibi vücut us yetileri eğitim ile birlikte eğlenceli yönleri de olan uğraş" olarak tanımlanırken sporcu ise "sporla uğraşan kimse" olarak ifade edilmiştir (Erkan, 1989).

Meydan Larousse sporu; "bireysel ya da kolektif oyunlar biçiminde yapılan genellikle mücadeleye yol açan, farklı kesin şartlara göre uygulanan ve ani bir yarar beklenmeyen beden hareketlerinin bütünüdür." şeklinde ifade ederek insana güç, hız, dayanıklılık, esneklik, refleks canlılığı gibi fiziki ve cesaret, fedakarlık, sebat, dürüstlük gibi manevi nitelikler kazandırarak kafa ve bedeni geliştirme özelliklerine sahip olduğunu belirtmiş ve sporcuyu da "spor yapan sporla uğraşan kimse" olarak açıklamıştır (Erkan, 1989).

Spor tanımlanması oldukça güç bir kavramdır. Sporun birbirinden son derece farklı, değişen hatta birbiriyle çelişen anlamlar içeren çok yönlü bir faaliyet olması, amacın kişiden kişiye farklılıklar göstermesi belki de bu kavramın net bir tanıma sahip olmamasının başta gelen sebeplerindendir. Spor bilimciler spor yarışmalarını çeşitli ölçütlere göre ayırırlar. Her ayırma

Kaynakça

Encyclopædia Britannica. (2013). *Hippodrome, encyclopaedia entry*, Encyclopædia Britannica, Chicago, United States of America.

Greeka. (2013). *Ancient Olympia Stadium*, Greek travel resource, Greeka, Athens, Greece.

Hellenic Olympic Committee. (2011). *The Panathenaic Stadium: History*, Hellenic Olympic Committee, Athens, Greece.

Hirst, P. (2013). *Associative democracy: New forms of economic and social governance*. John Wiley & Sons.

Hong, M. (2008). '*Technological innovation in Beijing Olympics'*, China.

Jenaway, B. (2013). *Evolution of stadiums: a study in the design and construction of ancient and modern stadia*. University of Southern Queensland Faculty of Health, Engineering & Sciences. Courses ENG4111 and ENG4112 Research Project.

Mezher, J. (2002). *Evolution in the design and construction of Stadiums*, University Saint Joseph, Lebanon.

National Geographic. (2007). *Ancient Megastructures: The Colosseum*, television documentary, National Geographic.

Pepe, A. (1998). *Before the Colosseum, historical reference*, The-Colosseum.net, Rome, Italy.

Rizzo, J. (2008). *Stadium Development and Urban Renewal: A Look at Washington DC*, Massachusetts Institute of Technology, United States of America.

Roman Colosseum. (2012). *Roman Colosseum History*, web page, Roman Colosseum, Rome, Italy.

Sheard, R. (2005). The Stadium: Architecture for the New Global Sporting Culture, Periplus Editions/Berkeley Books PTE LTD, Singapore.

Spampinato A. (2012). *Stadium History*, World Stadiums, <http://www.worldstadiums.com/stadium_menu/architecture/historic_stadiums.shtm l>

Thompson, P., Tolloczko, J., Clarke, N. (2000). *Stadia, Arenas and Grandstands*, 2nd Edn, Spoon Press, London.

Wayman, E. (2011). *The Secrets of Ancient Rome's Buildings,* Smithsonian Institution, New York City, United States of America.

Yaroni, E. (2012). *Evolution of Stadium Design*, Massachusetts Institute of Technology, United States of America, Dept. of Civil and Environmental Engineering.

Zeh, M. (2010). *Harzog & de Meuron's Allianz Arena 10+ years,* Fabric Architecture, case study.

Şekiller Kaynakçası:

https://ozhanozturk.com/2017/09/03/hippodrome-konstantinopolis-hipodromu/

https://www.tripadvisor.com.tr/LocationPhotoDirectLink-g1918711-d526413-i62833983-Aphrodisias-Geyre_Turkish_Aegean_Coast.html

https://www.hurriyet.com.tr/modern-olimpiyatlar-120-yasinda-doodle-oldu-40082295

https://celalgursoy.com/2015/09/01/1908-londra-olimpiyati/

https://en.wikipedia.org/wiki/White_City_Stadium

https://www.houstonchronicle.com/news/houston-texas/article/Once-a-symbol-of-ambition-Astrodome-turns-50-as-6177697.php

https://www.youtube.com/watch?v=y6wqicgJbTw&app=desktop

https://www.nrc.nl/nieuws/2016/04/14/ik-probeerde-alleen-maar-weg-te-komen-a1404292

http://www.footyindustry.com/?p=4244

http://www.footyindustry.com/?p=4244

https://www.mancity.com/news/mens/man-city-etihad-picture-gallery-63720469

https://www.youtube.com/watch?v=1NGslK4QgMg

https://www.tripadvisor.com.tr/Attraction_Review-g187309-d594437-Reviews-Allianz_Arena-Munich_Upper_Bavaria_Bavaria.html

https://tr.wikipedia.org/wiki/Pekin_Ulusal_Stadyumu

4. BÖLÜM
SPOR TESİSLERİNİN PLANLAMASINDA ERGONOMİ

Doç. Dr. Utku IŞIK
Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu
Rize

Futbol Sahalarının Evrimi

Dünya'da özellikle 1890'lı yıllardan sonra da ülkemizde "Günümüz Sporu"olarak adlandırılan "Futbol"; içinde barındırdığı birçok olgusuyla insanlarda merak uyandıran, gelişen teknoloji sayesinde takip edilebilirliği katlanarak artan, insanlara sadece oynarken değil izlerken de zevk veren, insanlara sosyalleşme imkanı sağlayan, bir araya gelerek taraftarlık, üyelik ve bir kulübe ait olma duygusunun heyecanını yaşatan "güzel bir oyun"dur (Aydoğan, 2016). Futbol, birçok insan için en heyecan verici oyun kabul edilir ve hayatın önemli bir parçasıdır, bununla birlikte bazı insanlar için oyun ve hobi ötesinde daha derin anlamlar taşımaktadır (Gümüşgül ve Acet, 2016). Futbol, dünyanın neresine giderseniz gidin yerel halk tarafından benimsenen ve tüm dünya tarafından bilinen evrensel bir spordur. Futbolun oynandığı alan ise geçmişten günümüze çok büyük bir evrim geçirmiştir. Futbolun ilk oynandığı zamanlarda bireyler mümkün olduğunca düz bir alanda futbolu icra etmeye çalışmışlardır. Bu alanlar çoğu zaman toprak zeminler olmuştur. Düz toprak zeminin üzerindeki çakıl taşları temizlenir; çukurlar başka toprak parçaları ile kapatılır, tümsekler ayakla vurularak ya da çapa yapılarak düzleştirilmeye çalışılırdı. Ülkemizde de futbol alanları 60-70'lere kadar toprak ve çakıl zeminlerde oynanmıştır. Bu dönemdeki futbol şu an gördüğümüz futboldan çok daha farklıydı. Zemin toprak olduğundan zeminin farklı yerlerindeki tümsek ve çukurlar sporcuların topa olan hakimiyetini zayıflatmaktaydı. Ayrıca herhangi bir yağmur yağma durumunda zemin çamur olmaktaydı ve topu bu zemin üzerinde ilerletmek, pas vermek neredeyse imkansızdı. Ancak bireyler futbolu hem oynamaktan hem de izlemekten vazgeçmediler. Birinci Dünya Savaşı'nda ülke ordularının, kamp alanlarındaki toprak zeminleri düzleştirerek futbol oynadıkları bilinmektedir. Zeminin bu yapısı çoğu zaman sporcuların sakatlanmasına neden olmaktaydı. Bir müdahalede yere düşen sporcu yerde

Kaynakça

Akıncı, A.Y. (2018). *Eskiçağlarda Atletler (Sporcular): Eğitim, Antrenman, Beslenme ve Sporcu Yetiştirme Geleneği*. Yayımlanmamış Doktora Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Aydın, S. (1998). *Spor Tesislerinin Tasarımında Ergonomik Kurallar*, İstanbul: Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 1998.

Aydoğan, A. (2016). *Profesyonel Futbol'da Örgütsel Adalet Benlik Saygısı İş Doyumu*, Spor Yayınevi ve Kitabevi, 1.Bası, s.12, Ankara.

Culley, P., & Pascoe, J. (2009). *Sports facilities and technologies*. Routledge.

Dul, J., Weerdmeester, B. A., Yavuz, M., Kahraman, N., & Ceylan, C. (2007). *Ergonomi: ne, neden, nasıl?*. Seçkin Yayıncılık.

Gumusgul, O., & Acet, M. (2016). The open sore of football: Aggressive violent behavior and hooliganism. *Physical Culture and Sport. Studies and Research, 71*(1), 30-37.

Gumusgul, O., Işık, U., Acet, M., & Konak, R. (2017). Impact of sports age and spent time with coach on coach's communication levels. *Sport & Society/Sport Si Societate*, 10-13.

Jenaway, B. (2013). *Evolution of stadiums: A study in the design and construction of ancient and modern stadia.* University of Southern Queensland Faculty of Health, Engineering & Sciences. Courses ENG4111 and ENG4112 Research Project.

Salman, M. (1992). *Ülkemizde Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğüne ait olan spor salonlarının kapasite ve dağlım yönünden değerlendirilmesi ve mevcut durumun tespiti*, 2. Ulusal Spor Sempozyum Bildirileri Ankara, Hacettepe Üniversitesi.

Salvendy, G. (Ed.). (2012). *Handbook of human factors and ergonomics*. John Wiley & Sons.

UEFA. (2011). *UEFA Guide to Quality Stadiums, design guide,* UEFA, Nyon, Switzerland.

Ürük, Z.F. (2016). Medeniyetler İçinde Hamamın Gelişimi ve Kültürel Olarak Mekân Analizleri. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4 (28), 185-209.

Yapıcı, F. & Baş, H. (2015). Verimlilikte Ergonomik Faktörler. *Mühendislik Bilimleri ve Tasarım Dergisi*, 3(3), 591-595.

Şekiller Kaynakçası:

http://www.orduolay.com/yasam/eski-sahalar-ve-eski-futbolcular/55194

https://www.newworldencyclopedia.org/entry/File:Gymnasium_Instruction_NGM-v31-p349.jpg

http://www.ardemzemin.com/sayfa/akrilik-zemin

https://aksenzemin.org/poliuretan-kaplama/

https://www.kromyapi.com/duyurular/crossfit-salonlarinda-karo-kaucuk-uygulamalari

https://www.tartanpist.com/

https://www.rectur.com.tr/urunler/tartan-gorsel-zemin-uygulamalari/

https://docplayer.biz.tr/189847281-Beseri-ve-ekonomik-cografya.html

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Aachen_Kaiserbad_1682.jpg

https://worldarkeoloji.blogspot.com/2017/11/roma-imparatorlugunda-hamamlar-ve.html

https://www.pinterest.co.uk/pin/417005246725093093/

https://tr.wikipedia.org/wiki/1896_Yaz_Olimpiyatlar%C4%B1%27nda_y%C3%BCzme

https://texashistory.unt.edu/ark:/67531/metapth123863/

https://www.seyirkafe.com/film-ve-kliplere-mekan-olan-yapi-hearst-kalesi/

https://tr.theplanetsworld.com/9155-hearst-castle-is-an-essential-stop-along-pacific-coast-highway

https://www.booking.com/hotel/us/sunset-tower.tr.html

https://www.cilekhavuz.com.tr/blog/havuz-cesitleri-nelerdir/

https://www.besyo.org/gures-nedir-gures-kurallari-gures-stilleri

5. BÖLÜM
SPOR MALZEMELERİNDE ERGONOMİ

Dr. Öğr. Üyesi Sultan YAVUZ EROĞLU
Siirt Üniversitesi
Beden Eğitimi Ve Spor Yüksekokulu
Siirt

Spor Malzemelerinin Ergonomik Gelişimi

Teknolojinin gelişimi ile spor alanındaki değişimlerin yanında sportif malzemelerde de önemli değişimler söz konusu olmuştur. Bu değişimler çoğu zaman sporcu sağlığı ve sporun heyecanının arttırmaya yönelik yapılmış olan ayarlamalardır. Bu değişimler hemen hemen tüm sporlardaki spor malzemelerinde gerçekleşmiştir. Spor malzemesi geliştikçe o spor farklı bir anlam kazanmış, hatta bazen oyun kurallarını bile etkilemiştir. Spor malzemelerindeki değişimler belirli başlıklar altında aşağıdaki gibi incelenmiştir:

Toplar

Futbol Topu

Futbol ilk oynanamaya başlandığında, bir top bulamayan insanlar kıl ve derileri toplayarak büyük parçalar halinde getirmiş bunları bir iple birleştirmiş ve yuvarlak hale getirmişlerdir. Bu deri parçalar başlarda içi hava ile doldurulduktan sonra dikilmiştir. Daha sonra deri parçaları birbirine yapıştırılarak toplar üretilmiştir. Çoğu zaman kumaş parçalarının üzerinde birleştirilen toplar su ile buluştuğunda top ciddi bir ağırlığa sahip oluyordu. Maçın başı ile sonu arasında topun ağırlığında büyük bir değişim söz konusu oluyordu. Birçok sporcunun ayaklarının yamuk olmasının sebebi de bu ağır toplara vurmalarından dolayıdır. Daha sonra üzerine sürülen kaygan maddeler sürtünmeyi azaltmış ve sporcu topa vurduğunda hızlı bir şekilde istenilen yere doğru atabilme imkanı sağlanmıştır. Bu durum sporun içerisindeki teknik ve taktiklerin de değiştirilmesine sebep olmuştur. Topun artan hızı seyir zevkini de arttırmıştır. Günümüzde futbol toplarının içine konmuş çipler sayesinde topun hızı ve gol çizgisini geçip geçmediği anlaşılmaktadır (URL-17).

Kaynakça

Akan, Z.İ.K. (2006). Hentbolde İsabetli Kale Atışlarında Submaksimal Atış Hızı ve Atış Kuvvetinin Biyomekanik Analizi, Doktora Tezi, İstanbul, 2006.

Akçakale, N. (2016). Ayakkabı Tabanlarında Kauçuk Kullanımı, Technological Applied Sciences. Haziran, 2016.

Akçalı, K. (2016). Teknik Tekstillerin Spor Branşlarında Kullanımının İncelenmesi, International Journal of Science Culture and Sport (IntJSCS), 2016; 4:(SI 2): 533-546.

Alaeddinoglu, V. (2019). İnteraktif Tenis Öğretimi, Gece Akademi, Ankara, ISSN: 978-625-7046-20-6

Atalay, A., Yücel, A. S., & Korkmaz, M. (2014). Ergonomi ve sporda ergonominin kullanım ve öneminin incelenmesi. Ergonomi ve Sporda Ergonominin Kullanım ve Öneminin İncelenmesi. *Uluslararası Hakemli Mühendislik ve Fen Bilimleri Dergisi*. Sayı: 01 Cilt: 01.

Atar, Ö. (2014). Raket Sporlarındaki Sporcuların Fiziksel ve Seçilmiş Temel Motorik Özelliklerinin Karşılaştırılması, Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Kayseri, 2014.

Bakırhan, E. (2014). K.T.Ü. Kanuni Yerleşkesinde Eğitim Gören Üniversite Öğrencilerinin Raket Sporlarına Yönelik Aldığı Dersler Sonucunda Spor Kültürü ve Rekreasyonel Kazanımlarının Araştırılması, Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi Ve Spor Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Trabzon, 2014.

Dankoff, R., & James, K. (1982). Mahmud al-Kasgari. Compendium of the Turkic Dialects (Divan Lugat at-Türk). Harvard, 1982.

Doerfer, G. (1963). *Türkische und mongolische Elemente im Neupersischen: unter besonderer Berücksichtigung älterer neupersischer Geschichtsquellen, vor allem der Mongolen-und Timuridenzeit* (Vol. 2). F. Steiner.

Enes, Ö. (2011). Spor Ayakkabıların Teknik ve İşlevsel Değişim Yoluyla Gündelik Kullanıma Yönelik Tasarımı. Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Tekstil Anasanat Dalı Sanatta Yeterlik Tezi, İzmir, 2011.

Kaftanoğlu, B., & Enöz, Ç. (1995). Bilgisayar Destekli Spor Ayakkabısı Taban Tasarımı ve Analizi, Makina Tasarım ve İmalat Dergisi, Cilt 3, S 1, Haziran, 1995.

Macdermid, P.W. (2015). Ergonomic Interventions, Health and Injury Prevention during Off-Road Mountain Biking, Macdermid, J Ergonomics 2015, 5:1.

Öçal, G. (2015). Spor Ürünlerinin Sporcu ve Yöneticilere Pazarlanması 2.Lig Masa Tenisi Takımlarına Yönelik Bir Uygulama, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Isparta, 2015.

Ögel, B. (1978). Türk Kültür Tarihine Giriş. C.V. Ankara: Kültür Bakanlığı Yay. no: 224.

Özcan, A. (2007). Futbolcu Giysilerinde Eşofman ve Formaların Futbolcuların Beklentilerine Uygunluğu, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Giyim Endüstrisi ve Giyim Sanatları Eğitimi Ana Bilim Dalı Giyim Sanatları Eğitimi, Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2007.

Sevilmiş, A., Erdoğan, A., Arı, A., Topuz, R., & Şirin, E. F (2014). Maraton Branşında Ayakkabı Seçimi ve Özellikleri. Türkmen, M. Mutlutürk, N. Spor Malzemelerinde Nano-Teknoloji Kullanımı ve Performansa Katkısı, *International Journal of Social Science Research*, ISSN: 2146-8257, 2014.

Sitti, S. (2013). Kış Sporlarında Seçilmiş Branşlardaki Sporcuların Statik ve Dinamik Denge Performanslarının Karşılaştırılması, Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Kayseri, 2013.

Türk, A.B. (2014). Koşu Sporcularında Antrenman Ayakkabısı Seçimi, Spor Hekimliği DergisiCilt: 49, S. 83-89, 2014.

URL-1. https://www.barcin.com/sportmen/kramponun-tarihcesi/.

URL-2. https://www.turkcebilgi.com.

URL-3. http://www.nkfu.com/orta-mesafe-kosulari-hakkinda-bilgi/.

URL-4. https://www.nedir.com/uzun-mesafe-ko%C5%9Fular%C4%B1.

URL-5. https://www.turkcebilgi.com/maraton.

URL-6.https://www.ozelliklerinedir.com/gulle-atma-kurallari-rekorlari-ve-ozellikleri/.

URL-7.https://www.ozelliklerinedir.com/uzun-atlama-kurallari-rekorlari-ve-ozellikleri/.

URL-8. http://www.nkfu.com/gures-sporu-hakkinda-bilgi/.

URL-9. https://www.dersimiz.com/bilgibankasi/ESKRIM-NEDIR-HAKKINDA-BILGI-1376.html.

URL-10 http://www.nkfu.com/boks-nedir-boks-tarihcesi/.

URL-11. http://www.nkfu.com/golf-hakkinda-kisa-bilgi/.

URL-12. http://www.mtbtr.com/gezi_yayin/yayin.asp?kayitno=591.

URL-13. https://www.yolacikmali.com/2017/09/outdoor-ne-demek/.

URL-14. https://tenishaber.net/tenisogreniyorum/tenis-raket-turleri-ve-ozellikleri/.

URL-15. http://www.squashtr.com/teknik-bilgiler.

URL-16.https://www.bisikletsepeti.com/b/bisiklet-turleri-nelerdir-hakkinda-faydali-bilgiler/.

URL-17.http://www.futbolekonomi.com/index.php/videolar/2867-duenya-kupasnda-topun-evrimsel-geliimi.html.

URL-18.https://basketboltarihcesi.wordpress.com/2014/12/12/basketbolun-tarihsel gelisimi /#:~:text=Sepet%2C%2045%20cm%20%C3%A7ap%C4%B1nda%20demir,a%C4%9F%C4%B1rl%C4%B1%C4%9F%C4%B1%20600%2D650%20gram%20kadard%C4%.B1r.

URL-19. https://www.spordamarka.com/blog/icerik/hentbol-topu-uzerindeki-incelemeler.

URL-20. https://toparsivi.wordpress.com/toparsivi/voleyboltopu/#:~:text=Voleybol%20to pu20%C3%B6l%C3%A7%C3%BCleri%20%C5%9Funlard%C4%B1r%3A, %2D318%20mbar%20veya%20hPa).

URL-21. https://tr.wikipedia.org/wiki/Tenis_topu.

Ünal, Ş.Ş. (1987). Kayak Sporu Yapanlarda Sakatlanma Nedenlerinin İncelenmesi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1987.

Yılmaz, N. (2013). Milli Takım ve Mahalli Liglerde Oynayan Badmintoncuların Antropometrik Özellikleri ile Çabukluk, Esneklik ve Dayanıklılıklarının Araştırılması, Dumlupınar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Kütahya, 2013.

Şekiller Kaynakça:

https://www.arkeolojikhaber.com/haber-tepuk-tepuk-oyunu-18625/

https://www.youtube.com/watch?v=nt9WGLym_Gk

https://www.physics.hku.hk/~phys1055/lectures/chap05.html

https://www.britannica.com/biography/James-Naismith

https://www.sportsleisurewear.com/basketballs.php

https://onedio.com/haber/gecmisten-gunumuze-dunya-kupasi-toplari-333160

https://www.hepsiburada.com/mikasa-mva-200-sentetik-deri-voleybol-topu-resmi-mac-topu-pm-sporfinnnn031

https://tr.pinterest.com/pin/480688960200194413/

https://www.nytimes.com/2016/09/04/sports/tennis/which-tennis-ball-is-in-use-it-makes-a-difference.html

https://www.cnnturk.com/spor/futbol/cristiano-ronaldoya-ozel-krampon

https://www.sontakip.net/adidas-sneaker-modelleri-teknoloji-ile-el-ele-verdi/

https://tr.pinterest.com/basaranelif50/eski-ayakkab%C4%B1lar/

https://www.google.com/url?sa=i&url=https%3A%2F%2Fsportmen.barcin.com%2Fkramponun-tarihcesi

https://www.ayakkabidunyasi.com.tr/nike-precision-iii-beyaz-erkek-basketbol-ayakkabisi-aq7495-100-2000aq7495100/

https://www.akakce.com/spor-ayakkabi/en-ucuz-asics-gel-rocket-8-kadin-voleybol-ayakkabisi-fiyati,254904167.html

https://www.mizunotr.com/wave-mirage-3-hentbol-ayakkabisi

https://www.asicstr.com/gel-resolution-8-erkek-tenis-ayakkabisi-1041a079-001

https://www.sporthink.com.tr/urun/adidas-runfalcon-erkek-kosu-ayakkabisi-f36200-00

https://tr.aliexpress.com/i/4000414213500.html

https://www.daylanspor.com.tr/urun/orta-mesafe-civili-3

https://sporium.net/profesyonel-en-iyi-kosu-ayakkabilari/

https://www.daylanspor.com.tr/urun/disk-gulle-atma-spesiyal-4

https://www.sporborsasi.com.tr/urun/asics-matflex-6-gures-ayakkabisi-1081a021-600

https://www.paratripost.com/urun/adidas-dartaganan-v-eskrim-ayakkabisi-mavi-beyaz/

https://www.hepsiburada.com/green-hill-profesyonel-boks-ayakkabisi-kirmizi-pm-HB00000NMSN0

https://www.golfdegolf.com/footjoy-greenjoy-bayan-golf-ayakkabisi,PR_9440.html

https://www.aslibisiklet.com/shot-mat-4621

https://www.hepsiburada.com/oquceha-kadin-outdoor-ayakkabi-gri-pembe-hafif-darbe-emici-ve-rahat-pm-HB00000KJLC1

https://tenis.market/magaza/indirim/tenis-raketi/wilson-blade-98l-16x19-yesil-tenis-raketi

https://www.meritspor.com.tr/wilson-ultra-26-tenis-raketi

https://www.tenisburada.com/wilson-burn-100s-cv-tenis-raketi

https://www.raketspor.com.tr/yonex-astrox38-s-badminton-raketi-1924

https://www.hepsiburada.com/delta-masa-tenisi-seti-2-masa-tenisi-raketi-3-pinpon-topu-pm-spordelta325

https://www.aksaspor.com.tr/urun/teshir-urunu-wilson-tour-pro-jr-cocuk-squash-raketi

https://blog.sporcard.com/bisiklet-sporu-hakkinda-bilgi/

https://kulturveyasam.com/10-madde-ile-5000-yillik-tarihi-olan-kayak-sporu-turkiyenin-kayak-merkezleri/

https://pixabay.com/tr/photos/kayak-tahta-kayaklar-eski-kayak-1993534/

https://www.advenport.com/makale/yuzlerce-yillik-bir-teknik-eskimo-donusu

http://www.antalyakayak.com/portfolio/kayak-fotograflari

https://www.ciceksepeti.com/torka-dijital-baski-forma-kc5760807

http://formacim.net/hentbol_forma_baski_talimatlari.asp

https://www.okansport.com/liggo-atlanta-basketbol-forma-kirmizi-pmu877

https://www.ticimax.com/blog/internetten-spor-malzemeleri-nasil-satilir

6. BÖLÜM
ERGONOMİNİN SPORA KATKISI

Dr. Öğr. Üyesi Sultan YAVUZ EROĞLU
Siirt Üniversitesi
Beden Eğitimi Ve Spor Yüksekokulu
Siirt

Ergonominin Spora Katkısı

Her alanda olduğu gibi, sporda da ergonominin önemi kavranmıştır. Hızla her spor branşında ergonomik uygulamaları görmekteyiz. Spor endüstrisinin ergonomi bilimiyle güç kazanıp büyüdüğü görünen bir gerçektir. Bu durum spor tesislerinde seyircinin rahatlığından, sporcuların performanslarının artmasına ve yarışmalarda sonuçları etkilemesine kadar uzandığı gözlemlenmektedir. Aşağıda da görüleceği gibi ergonomi ile spor içe içe alınmıştır.

Sanayileşme, hizmet sektörünün ilerlemesi, bilgi çağı ve hızlı şehirleşme neticesinde toplu yaşam kültürü ve sosyal yapı giderek çeşitli ünvanlar elde etmiştir. Toplumsal eğilimleri, moral, kültür, yaşam felsefesi ve ekonomik refah gibi olgular biçimlendirmektedir. Spor aslında gelişmişliğin bir ölçütü olarak da kabul edilmektedir (Yetim, 2000).

Sporda ortaya çıkan farklılaşma ile küresel ilerlemeler sporun kendisini de doğrudan ilgilendirmiştir. Bil hassa profesyonel ya da amatör seviyede güvenlik ve verimlilik olguları maziden itibaren sporun içindedir, günümüzde ise ergonomi terimiyle sporda da performans, etkinlik ve güvenlik çok derece mühimdir. Buna bağlı olarak spor faaliyetleri, dersler ve tesislerde ergonomi tartışmaları başlamış; spor araç gereç ve tesislerinin daha etkin biçimde kullanılması tartışıla gelmiştir. Dolayısı ile sporda ergonomi kavramı daha fazla ve yüksek sesle dile getirilmeye başlanmıştır (Atalay ve ark., 2014).

Kaynakça

Ada, E. (2010). *Dağ Sporlarında Kullanılan Giysilerdeki Kumaş ve Tasarım Özelliklerinin Ergonomik Açıdan İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, s. 20.

Atalay, A., Yücel, A. S., & Korkmaz, M. (2014). Ergonomi ve sporda ergonominin kullanım ve öneminin incelenmesi. Ergonomi ve Sporda Ergonominin Kullanım ve Öneminin İncelenmesi. *Uluslararası Hakemli Mühendislik ve Fen Bilimleri Dergisi*. Sayı: 01 Cilt: 01.

Atasoy, B., & Kuter, F.Ö., (2005). *Küreselleşme ve Spor*, Eğitim Fakültesi Dergisi XVIII (1): 11-22

Baslo, M., (2002). *Ofis Ergonomisi- Sırt ve Boyun Ağrılarını Önlemek İçin Ofis Ortamını Düzenlemek.* İ.Ü. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Sürekli Tıp Eğitimi Etkinlikleri Sempozyum Dizisi No: 30.

Baş, M., & Aydoğan, H. (2016). Problem-solving Skills of U20 FIFA World Cup Volunteers. *US-China Education Review B*, Vol. 6, No. 8, 503-510, p(503).

Colquhoun, I. (2004). Design out crime: Creating safe and sustainable communities. *Crime prevention and community safety*, *6*(4), 57-70.

Çağdaş, M., & Kaya, Z., (2011). *Tenis Kıyafetlerinin Ergonomik Açıdan İncelenmesi*, 17.Ulusal Ergonomi Kongresi 14-16 Ekim 2011 Eskişehir, s. 116.

Devecioğlu, S., & Altıngül, O., (2011). *Spor Teknolojilerinde İnovasyon*. 6. International AdvancedTechnologies Sympoium. Elazığ.

Karakuş, S. & Işık, U. (2017). Türkiye'nin Olimpiyatlardaki Genel Durumu ve Rio 2016 Olimpiyatlarındaki Başarısının Nüfus Ve Ekonomik Boyutlar Açısından Diğer Ab Ülkeleriyle Karşılaştırılması. *Researcher: Social Science Studies*, Cilt 5, Sayı 8, s. 213-223.

Kaya, S., (2008). *Ergonomi ve Çalışanların Verimliliği Üzerine Etkileri*. İzmir: İzmir Ticaret Odası Ar-Ge Bülteni.

Kılıçaslan, H., & Küçük, İ.E., (2013). *Türk Halk Oyunlarının Sergilenmesinde Sahnenin Ergonomik Yaklaşımla Değerlendirilmesi*. 19. Ulusal Ergonomi Kongresi Bildiriler Kitabı. Balıkesir.

Knudson, D.V., (2003). *Fundamentals of Biomechanics*. New York: Springer.

Lang, G. (1994). Quartare Vegetationsgeschichte Europas: Metho-den und Ergebnisse/G. *Lang,. Jena: Stuttgart*.

Ramazanoğlu, F., & Ramazanoğlu, N., (2000). Spor Tesislerinin Planlandırılması ve İşletilmesi. *Spor Araştırmaları Dergisi, 4*(3): 1-7.

Reilly, T. (2009). *Ergonomics in sport and physical activity*. Human Kinetics.

Tutar, H. (2000). *Kriz ve Stres Ortamında Yönetim*. İstanbul: Hayat Yayınları.

Yaman, M., Ayan, S., & Arslan, S. (2004). Sporun yaygınlaştırılması için spor tesisleri ve uygulanan politikaların incelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(1), 239-252.

Yetim, A.A., (2000). Sporun Sosyal Görünümü. *Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 5 (1): 65.

Şekiller Kaynakçası:

https://www.ekonomist.com.tr/kapak-konusu/e-spor-ekonomisi.html

https://www.emlakeki.com/orduya-yeni-proje-modern-stat-geliyor-haberi-223386-https://best-wallpaper.net/Russia-Kuban-Krasnodar-football-stadium-night-lights_iphone_wallpaper.html

AKADEMİK SPOR ARAŞTIRMALARI 2020

EDİTÖR
Doç. Dr. Akın ÇELİK

EFEAKADEMİ

Akademik Spor Araştırmaları 2020

Editör: Doç. Dr. Akın Çelik ORCID (0000-0002-2411-5465)

ISBN: 978-625-7729-33-8

1. Baskı: Aralık 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ'ye aittir.

KÜTÜPHANE KARTI

Akademik Spor Araştırmaları 2020
ÇELİK, Akın
1. Basım, 111 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. Akademik, 2. Spor, 3. Araştırma.

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)

Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

1. BÖLÜM
Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Alanının Akademik Yapılanması; Türkiye'nin Benzerlikleri ve Farklılıkları..... 5
Abdullah Bora ÖZKARA

2. BÖLÜM
Beden Eğitimi Öğretmen Adayları İle Diğer Öğretmen Adaylarının İletişim Becerilerinin İncelenmesi..... 17
Arslan KALKAVAN - Abdullah Bora ÖZKARA

3. BÖLÜM
Toplumsal Güvenlik ve Spor..... 29
Ahmet Gökhan YAZICI

4. BÖLÜM
1980 Moskova Olimpiyatları'nın Olimpik Felsefe Açısından Değerlendirilmesi 57
Zülbiye KACAY

5. BÖLÜM
Giresun Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü İş Görenlerinin Örgütsel Güven Algılarının İncelenmesi..... 69
Murat TURAN

6. BÖLÜM
Düzenli Spor Yapan ve Yapmayan Bireylerin Beden Algısı ve Kişilik Özelliklerinin İncelenmesi..... 87
Mustafa ŞAHİN - Seda TÜFEKÇİBAŞI

7. BÖLÜM
Futbolcularda Beslenme Düzeylerinin Değerlendirilmesi ve Günlük Besin Öğeleri Alımları.....101
Erkut TUTKUN - Gizem KÖSE

1.BÖLÜM

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR BİLİMLERİ ALANININ AKADEMİK YAPILANMASI; TÜRKİYE'NİN BENZERLİKLERİ VE FARKLILIKLARI

Abdullah Bora ÖZKARA

- *Erzurum Teknik Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü, Erzurum/TÜRKİYE*
- *bora.ozkara@erzurum.edu.tr*
- *ORCID: 0000-0003-1688-3410*

.

KAYNAKÇA

Bowen, G. A. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative Research Journal*, *9*(2), 27–40.

Choi, C., & Bum, C.-H. (2020). Changes in the Type of Sports Activity Due to COVID-19: Hypochondriasis and the Intention of Continuous Participation in Sports. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, *17*(13), 4871. https://doi.org/10.3390/ijerph17134871

Corbin, J., & Strauss, A. (2012). *Basics of Qualitative Research (3rd ed.): Techniques and Procedures for Developing Grounded Theory*. *Basics of Qualitative Research (3rd ed.): Techniques and Procedures for Developing Grounded Theory* (3rd ed.). Thousand Oaks: SAGE Publications, Inc. https://doi.org/10.4135/9781452230153

Gençoğlu, C., & Akkuş, E. (2020). Egzersize Tiroid Hormon Yanıtları. *Medical Sciences*, *15*(3), 71–80. https://doi.org/10.12739/NWSA.2020.15.3.1B0091

Gençoğlu, C., & Namlı, S. (2020). Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Psikolojik Sağlamlık ve Empati Düzeyleri/Erzurum Teknik Üniversitesi Örneği. *Sport Sciences*, *15*(3), 33–43. https://doi.org/10.12739/NWSA.2020.15.3.2B0125

Karadağ, E., & Yücel, C. (2020). *Devlet üniversiteleri ve fakülteleri sıralaması [DÜS]*.

Mutz, M., & Gerke, M. (2020). Sport and exercise in times of self-quarantine: How Germans changed their behaviour at the beginning of the Covid-19 pandemic. *International Review for the Sociology of Sport*, 1–12. https://doi.org/10.1177/1012690220934335

Özbay, S., Ulupinar, S., & Özkara, A. B. (2018). Sporda Çeviklik Performansı. *Ulusal Spor Bilimleri Dergisi*, *2*(2), 97–112. https://doi.org/10.30769/usbd.463364

Özkara, A. B., & Özbay, S. (2019). Lise düzeyindeki sporcu öğrencilerin psikolojik sağlamlıklarının incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, *48*(221), 207–214. https://doi.org/10.01.2018

Times Higher Education. (2020, September). World University Rankings 2020 - Times Higher Education. Retrieved 5 November 2020, from https://www.timeshighereducation.com/world-university-rankings/2021/ subject-ranking/life-sciences#!/page/0/ length/25/subjects/3054/sort_by/rank/ sort_order/asc/cols/stats

Yükseköğretim Kurulu. (2020, October 11). Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi. Retrieved 4 November 2020, from https://istatistik.yok.gov.tr/

2. BÖLÜM

BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMEN ADAYLARI İLE DİĞER ÖĞRETMEN ADAYLARININ İLETİŞİM BECERİLERİNİN İNCELENMESİ

Arslan KALKAVAN

- *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Rize/TÜRKİYE*
- *arslan.kalkavan@erdogan.edu.tr*
- *ORCID: 0000-0001-9439-4976*

Abdullah Bora ÖZKARA

- *Erzurum Teknik Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü, Erzurum/TÜRKİYE*
- *bora.ozkara@erzurum.edu.tr*
- *ORCID: 0000-0003-1688-3410*

KAYNAKÇA

Ahmetoglu, E., & Acar, I. H. (2016). The Correlates of Turkish Preschool Preservice Teachers' Social Competence, Empathy and Communication Skills. *European Journal of Contemporary Education*, *16*(2), 188–197. https://doi.org/10.13187/ejced.2016.16.188

Akdoğan, S. (2015). Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Empatik Becerileri Ve Kararsızlık Becerilerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, *3*(9), 148–158.

Allen, J., Gregory, A., Mikami, A., Lun, J., Hamre, B., & Pianta, R. (2013). Observations of Effective Teacher-Student Interactions in Secondary School Classrooms: Predicting Student Achievement With the Classroom Assessment Scoring System-Secondary. *School psychology review*, *42*(1), 76–98.

Alemdağ, C., & Alemdağ, S. (2015). Cheating Behaviorsk of School of Physical Education and Sport Students. *International Journal of Science Culture afand Sport (IntJSCS)*, (Special Issue 3). https://doi.org/10.14486/IJSCS292

Alemdağ, S., Alemdağ, C., & Özkara, A. B. (2016). Social Appearance Anxiety Of Fitness Participants. *Baltic Journal of Sport & Health Sciences*, *3*(102), 2–7.

Avrupa Komisyonu. (2013). *Avrupa'daki Okullarda Beden Eğitimi ve Spor*. Brüksel.

Aydin, E., Çelik, A., & Baş, M. (2017). Beden Eğitimi Öğretmen Adaylarının İletişim Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Uluslararası Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi* , *1*(1), 25–34.

Baykara, K. (2005). Öretmen Adaylarının iletişim Becerisi Algıları Üzerine Bir Çalıma A Study on Perception of Communication Skills Of Preservice Teachers. *İlköğretim-Online*, *4*(2), 17–23.

Çevik, D. B. (2011). Müzik Öğretmeni Adaylarının İletişim Becerileri. *Journal of Gazi Educational Faculty* , *31*(1), 1–13.

Demirhan, G., Açıkada, C., & Altay, F. (2001). Students perceptions of physical education teacher qualities. *Journal of the International Council for Health, Physical Education, Recreation, Sport and Dance*, *37*(3).

Dilekman, M., Başçı, Z., & Bektaş, F. (2008). Eğitim fakültesi öğrencilerinin iletisim becerileri. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, *12*(2).

Duncan, S. C., Duncan, T. E., Strycker, L. A., & Chaumeton, N. R. (2007). A cohort-sequential latent growth model of physical activity from ages 12 to 17 years. *Annals of Behavioral Medicine : A Publication of the Society of Behavioral Medicine*, *33*(1), 80–89. https://doi.org/10.1207/s15324796abm3301_9

Ellis, R. (1980). Simulated Social Skill Training for Interpersonal Professions. Içinde *The Analysis of Social Skill* (ss. 79–101). Boston, MA: Springer US. https://doi.org/10.1007/978-1-4684-3623-5_5

European Commission. (2014). *Special Eurobarometer 412 Sport and physical activity*. Brussels. https://doi.org/10.2766/73002

Güçlü, M. (2001). Avrupa, Amerika Birleşik Devletleri, Çin ve Türkiye'de Beden Eğitimi ve Sporun Gelişimi. *Milli Eğitim Dergisi*, *38*(150), 7.

Hacıoğlu, M. (2017). Üniversite Öğrencilerinin Beden İmgesi Hoşnutluğu ve İletişim Becerilerinin İncelenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, *2*(2), 1–16.

Hallal, P. C., Victora, C. G., Azevedo, M. R., & Wells, J. C. K. (2006). Adolescent Physical Activity and Health. *Sports Medicine*, *36*(12), 1019–1030. https://doi.org/10.2165/00007256-200636120-00003

Haskell, W. L., Lee, I.-M., Pate, R. R., Powell, K. E., & Blair, S. N. (2007). Physical Activity and Public Health: Updated Recommendation for Adults From the American College of Sports Medicine and the American Heart Association. *Circulation* , *116*(398), 1081–1093. https://doi.org/10.1249/mss.0b013e3180616b27

Kıssal, A., Mustafa, K., & Medine, K. (2016). Hemşirelik ile Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin İletişim Beceri Düzeyleri ve Etkileyen Faktörlerin Değerlendirilmesi. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi* , *7*(3).

Hubley, J. (1993). Communicating Health (2. baskı). London: London England Macmillan .

Johnson, S. D., & Roellke, C. F. (2009). Communication Education Secondary teachers' and undergraduate education faculty members' perceptions of teaching-effectiveness criteria: A national survey. Communication Education, 48(2), 127–138.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2017). *Öğretmenik Mesleği Genel Yeterlilikleri*. Ankara.

Muega, Michael Arthus|Acido, Maricris|Lusung-Oyzon, V. (2016). Communication, Social, and Critical Thinking Skills of Students with Low-Power-Distance Teachers in a High-Power-Distance Country. *International Journal of Whole Schooling*, *12*(1), 22–39.

Owen, F. K., & Bugay, A. (2014). Developing a Communication Skills Scale: Validity and Reliability Studies. *Mersin University Journal of the Faculty of Education*, *10*(2), 51–64.

Özden, Y. (1999). *Öğrenme ve öğretme* (12. baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Özkara, A. B., Kalkavan, A., Alemdağ, S., & Alemdağ, C. (2016). The role of physical activity in psychological resilience. *Baltic Journal of Sports and Helath Sciences*, *102*(3), 24–29.

Pınarcık, Ö., Salı, G., & Altındiş, M. N. (2016). Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Duygusal Zekaları Ve İletişim Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Asya Öğretim Dergisi*, *4*(1).

Saçlı, F., Bulca, Y., Demirhan, G., & Kangalgil, M. (2009). Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Kişisel Nitelikleri. *Hacettepe J. of Sport Sciences* , *20*(4), 145–151.

Simonds, B. K., Lippert, L. R., Hunt, S. K., Angell, M. E., & Moore, M. K. (2008). Communication and Diversity: Innovations in Teacher Education. *Communication Teacher*, *22*(2), 56–65.

Şişman, M. (1999). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Tan, Ç., & Suriye, T. (2016). Öğretmen Adaylarının İletişim Becerileri ile Sınıfı Yönetme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *e-Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi*, *3*(1), 1–14.

Tepeköylü-Öztürk, Ö., Soytürk, M., Ada, N. D., & Çamlıyer, H. (2011). Üniversite Takımlarında Sporcu Olan Öğrencilerle Spor Yapmayan Öğrencilerin İletişim Becerisi Düzeylerinin Karşılaştırılması. *Hacettepe J. of Sport Sciences* , *22*(2).

Welk, G. J. (2002). *Physical Activity Assessments for Health-related Research*. Leeds: Human Kinetics.

3.BÖLÜM

TOPLUMSAL GÜVENLİK VE SPOR

Ahmet Gökhan YAZICI

- *Atatürk Üniversitesi, Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor Bölümü, Erzurum /TÜRKİYE*
- *agokhan.yazici @atauni.edu.tr*
- *ORCID: 0000-0001-7069-304X*

KAYNAKÇA

Alçın S. Endüstri 4.0 ve insan kaynakları. Popüler Yönetim Dergisi. 2016; 63 (1), 47.

Andersen HT. Spatial-Not social polarisation social change and segretion ın Copenhagen". The Greek Review Of Social Research, 2004, p.147.

Binbaşıoğlu, C. (1982). *Eğitim Psikolojisi,* Ankara: Binbaşıoğlu Yayınevi

Dever A. Spor sosyolojisi tarihsel ve güncel boyutlarıyla spor ve toplum, Başlık Yayın Grubu, İstanbul. 2010.

Diener ED, Emmons RA, Larsen, RJ, Griffin S. The satisfaction with life scale. Journal of Personality Assessment, 1985; 49(1), 71-75.

Dollar D, Globalization, poverty and inequality since 1980. World Bank, Working Papers, No. 3333, 2005; p.159.

Dönmezer S. Toplumbilim. Beta Basın Yayın, İstanbul. 1994.

Erkal M. Güven Ö, Ayan D. *Sosyolojik açıdan spor.* İstanbul: Der Yayınları. 1998.

Freyssinet J. How can social vulnerability be measured: a work in progress. 3rd. OECD Forum on "Statistics, Knowledge and Policy": Charting Progress, Building Visions, Improving Life. 27-30 October 2009.

Gallie D. Skill trends, job quality and social polarization, Equalsoc Network, Sep 2005- Dec 2010; p.1.

Hamnett C, Cross D. Social change, social polarisation and ıncome ınequality in London, 1979-1993. Kluwer Academic Publishers, 1998, p.39.

Hansen AL, Andersen HT, Clark E. Creative copenhagen globalization, urban governance and social change. European Planning Studies, 2001; 9 (7), p.864

Hubscher R. *L'histoire en mouvements*, Paris: Armand Colin. 1992; s. 58.

İnal AN. Beden Eğitimi ve Spor Bilimi, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara. 2003.

İnce M. Toplumsal tabakalaşma ve eşitsizlik. Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi. 2017; 294-319.

Karasar, N.(2006). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Nobel yayın Dağıtım.

Kelstrup M. Globalisation and societal ınsecurity: the securitisation of terrorism and competing strategies for global governance. In D. Jung, & S. Guzzini (Eds.), contemporary security analysis and copenhagen peace researc. London: Routledge.2004; pp. 106-116.

Kılcıgil E., Sosyal çevre-spor ilişkileri (teori ve elit sporculara ilişkin bir uygulama), Bağırgan Yayımevi, Ankara, 1998; s. 39.

Kılcigil E. Sosyal çevre-spor ilişkileri, Bağıran Yayınevi, Ankara, 1985.

Kula A, Çakar B. Maslow ihtiyaçlar hiyerarşisi bağlamında toplumda bireylerin güvenlik algısı ve yaşam doyumu arasındaki ilişki. Bartın Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, 2015 cilt: 6 sayı: 12 .

Kurtkan A. Genel sosyoloji, İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1976; s. 4

Loy JW, Kenyon GS, McPherson BD. Sport culture and society, Second Edition, Philadelphia 1981.

Lundberg A, Schlarg C, Larsen N. Sosyoloji, çev: Özer Ozankaya, Ankara. 1985; c. I, s. 59.

Murathan T, Murathan F. Blockchain applications in sports sector. Gaziantep University Journal of Sport Science, 2019; p: 65.

Ovacı C. Endüstri 4.0 çağında açık inovasyon. Maliye ve FinansYazıları (Özel Sayı), 2017; s.113-132.

Özbaydar S. İnsan davranışının sınırları ve spor psikolojisi. Altın Kitaplar Yayınevi. 1983; I. baskı

Pratschke J, Morlicchio E. Social polarisation, the labour market and economic restructuring ın Europe: an urban perspective. Understanding Social Science Working Paper. 2008; No.02,p.3

Ritzer G. Klasik sosyoloji kuramları, Çev. Himmet Hülür. Ankara: De ki Yayınları. 2014.

Tai PF. Beyond 'social polarization? a test for asian world cities in developmental states. International Journal of Urban and Regional Research, 2010; Vol.34.4, p.744.

Tanrısever OF. Güvenlik, içinde *Devlet ve Ötesi*, ed. Atila Eralp,: İletişim Yayınları, İstanbul, 2005; s. 108.

Url 1. http://www.nedir.org/soru/fert-ne-demek; Erişim Tarihi: 21.06.2020.

Url 2. https://tr.wikipedia.org/wiki/Spor. Erişim Tarihi: 04.09.2020.

Url,3.https://cdn.acikogretim.istanbul.edu.tr/auzefcontent/19_20_Bahar/sosyolojiye_giris_2/8/index.html. Erişim Tarihi: 21.06.2020.

Url, 4. Introduction to sociology.Cdn-acikogretim.istanbul.edu.tr. Erişim Tarihi: 21.06.2020.

Url, 5. https://www.un.org/esa/socdev/documents/ifsd/SocialJustice.pdf. Social Justice in an Open World: The Role of the United Nations. The International Forum for Social Development, Department of Economic and Social Affairs Division for Social Policy and Development (ST/ESA/305), United Nations (UN), (2006)157 p., New York. Date of acces: 04.09.2020.

Wæver O, Lemaitre P, Kelstrup M, Buzan B. Identity, migration and the new security agenda. 1993, Londra: Pinter Publishers.

Waewer O. Toplumsal güvenliğin değişen gündemi, Uluslararası İlişkiler Akademik Dergi, 2008; Cilt 5, Sayı 18, s. 151-178.

Yetim A. Sosyoloji ve spor, Berikan Yayınevi, Ankara. 2010.

Yıldırım F. Gençlerin yaşamında bir sosyal savunmasızlık olarak "sosyal adaletsizlik": yaşam dönemi yaklaşımı. Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi 2012; s. 23-26.

4. BÖLÜM

1980 MOSKOVA OLİMPİYATLARI'NIN OLİMPİK FELSEFE AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Zülbiye KACAY

- *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Çanakkale, TÜRKİYE*
- *zulbiyekacay@comu.edu.tr*
- *ORCID: 0000-0002-9794-0888*

KAYNAKÇA

Amdur, N. (1983). The effect of the U.S. boycott on the 1980 Moscow Olympics. In U. Simri & S. Lieberman (Eds.), Proceedings of the 26th ICHPER World Congress, Vol. II (pp. 27-32). Israel: Wingate Institute.

Corthorn, P. (2012). The Cold War and British debates over the boycott of the 1980 Moscow Olympics. Cold War History, 13(1), 43–66. doi:10.1080/14682745.2012.727799

Crossman, J., & Lappage, R. (1992). Canadian Athletes' Perceptions of the 1980 Olympic Boycott. Sociology of Sport Journal, 9(4), 354–371. doi:10.1123/ssj.9.4.354

David Caute, The Dancer Defects: The Struggle for Cultural Supremacy during the Cold War (Oxford, 2003)

Erdemli, A. (1997). Spor, hümanizm ve olimpizm. Felsefe Arşivi, (30).

Hoberman, J. (1986). The Olympic crisis: Sport, politics and the moral order. New Rochelle, NY: Caratzas.

Hsu, L. (2000). Olympism: A dead ideal and a western product. In Fifth International Symposium for Olympic Research (Vol. 5, No. 1, pp. 249-56).

Kanin, D.B. (1981). A political history of the Olympic games. Boulder, CO: Westview.

Karaküçük S., (1989). Olimpiyat Oyun75ları/Tarihsel Ve Politik Yönden, Beden Dairesi ve Spor Genel Müdürlüğü 1988, Ankara.

Kavuncu, Sibel (2013). "Nükleer Silahsızlanma Yolunda START Süreci". Bilge Strateji. 8 (5): 119-148.

Kereliuk, S. (1986). The Canadian boycott of the 1980 Moscow Olympic Games. In G. Redmond (Ed.), Sport and politics (pp. 153-159). Champaign, IL: Human Kinetics.

Kieran, J., Daley, A. and Jordan, P. (1977) The Story of the Olympic Games 776 BC to 1976, (2nd Edn) Philadelphia: Lippincott. [Ancient Olympics] [History]

Macintosh, D. (1989, May). The politics of the 1980 Olympic boycott: A Canadianperspective. Paper presented at the annual conference of the North American Society for Sport History, Clemson, SC.

Riordan, J. (1982). Great Britain And The 1980 Olympics: Victory For Olympism. Current Research on Peace and Violence, 5(2/3), 144-158. Retrieved September 12, 2020, from http://www.jstor.org/stable/40724938

URL 3: https://stillmed.olympic.org/Documents/Olympic%20Charter/Charter_en_2010.pdf (Erişim: 27.09.2020)

URL 4: https://olimpiyatkomitesi.org.tr/Detay/Hakkimizda/Tarihce/46/1 (Erişim: 27.09.2020)

URL 1: https://gergedan.press/kirk-yil-sonra-yeniden-hatirlamak-1980-moskova-yazolimpiyatlari-7368/ (Erişim: 29.09.2020).

URL2:https://shgm.gsb.gov.tr/Public/Edit/images/SGM/Birimler/D%C4%B1%C5%9F%20%C4%B0li%C5%9Fk%C5%9Fler/disiliski_olimpik_anlasma.pdf. (Erişim: 28.09.2020).

URL 5: https://www.olympic.org/news/moscow-1980-forty-years-on (Erişim: 01.10.2020).

5. BÖLÜM

GİRESUN GENÇLİK VE SPOR İL MÜDÜRLÜĞÜ İŞ GÖRENLERİNİN ÖRGÜTSEL GÜVEN ALGILARININ İNCELENMESİ

Murat TURAN

- *Giresun Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü, Giresun /TÜRKİYE*
- *murat--turan@hotmail.com*
- *ORCID: 0000-0002-3865-7134*

KAYNAKÇA

Altuntaş, S. (2008). Hemşirelerin Örgütsel Güven Düzeyleri İle Kişisel Mesleki Özellikleri Ve Örgütsel Vatandaşlık Davranışları Arasındaki İlişki. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul

Bingöl, Ş. (2018), Gençlik Hizmetleri ve Spor İl müdürlüğü Antrenörlerinin Örgütsel Sinizm ve Bağlılığının İncelenmesi, Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi, Saplık Bilimleri Enstitüsü, Malatya.

Demircan, N., Ceylan, A. (2003). Örgütsel güven kavramı: nedenleri ve sonuçları. Yönetim ve Ekonomi Dergisi, 10(2), 139-150.

Gilberth Jacqueline A., Tang Thomas Li-Ping (1998). An examination of organizational trust antecedents, Public Personel Management, 27(3), 321-325.

Karakuş, B. (2019), Ortaokullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Örgütsel Güven Hakkında Algıları ve Görüşleri, Yüksek Lisans Tezi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sivas.

Okudan, B. (2018), Spor Genel Müdürlüğü Merkez ve Taşra Teşkilatı Çalışanlarının Örgütsel İklim ve Örgütsel Güven Algıları ile Örgütsek Bağlılık Duyguları Arasındaki İlişkilerde İş Yaşam Dengesinin Aracılık Rolü, Doktora Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Muğla.

Tokgöz, E., Seymen, Aytemiz, O. (2013). Örgütsel güven, örgütsel özdeşleşme ve örgütsel vatandaşlık davranışı arasındaki ilişki: bir devlet hastanesinde araştırma. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 11(42), 61-76

Yeşilçimen K. (2015). Hemşirelikte Örgütsel Sinizm Ve Örgütsel Güven İlişkisi Üzerine Bir Uygulama. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Wech, Barbara A. (2002). Trust context: effect on organizational citizenship behavior, supervisory fairness and job satisfaction beyond the ınfluence of leadermember exchange, Business and Society, 41(3), 353-360.

6. BÖLÜM

DÜZENLİ SPOR YAPAN VE YAPMAYAN BİREYLERİN BEDEN ALGISI VE KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİN İNCELENMESİ

Mustafa ŞAHİN

- *Trabzon Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Uygulama ve Araştırma Merkezi, Trabzon/TÜRKİYE*
- *mustafa61@trabzon.edu.tr*
- *ORCID: 0000-0002-5721-6211*

Seda TÜFEKÇİBAŞI

- *MEB Rehber Öğretmen*
- *ORCID: 0000-0002-9870-2785*

KAYNAKÇA

Bacanlı H, İlhan T, Aslan S. Beş faktör kuramına dayalı bir kişilik ölçeğinin geliştirilmesi: Sıfatlara dayalı kişilik testi (SDKT). Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 2009:7(2), 261-279.

Bachman LF. Statistical analyses for language assessment book. Cambridge: Cambridge University. 2004.

Baştuğ G, Kuru E. Bayan sporcuların bedenlerini algılama düzeyleri ve cinsiyet rolleri üzerine bir araştırma. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2009:29(2), 533-555.

Bayar P. Spor yapan ve yapmayan bayanların kişilik özelliklerinin karşılaştırılması. Hacettepe Spor Bilimleri Dergisi, 2003:14(3), 133-143.

Blanco S, Hill CD, Piedmont RL. Predicting athletic performance using the five-factor model of personality. Personality and Individual Differences, 1999:27, 769-777.

Büyüköztürk Ş, Çakmak KE, Akgün EÖ, Karadeniz Ş, Demirel F. Bilimsel Araştırma Yöntemleri. (19. Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık, 2015.

Cohen J. Statistical power analysis for the behavioral sciences. New York: Lawrence Erlbaum, 1988.

Costa PT, McCrae RR. Domains and facets: hierarchical personality assessment using the revised neo personality ınventory. Journal of Personality Assessment, 1995:64(1), 21-50.

Courneya KS, Hellsten LAM. Personality correlates of exercise behavior, movives, barriers and preferences: an application of the five-factor model . Personality and Individual Differences, 1998:24(5), 625-633.

Croll J. Body image and adolescents. J.Stang ve M. Story, (Ed.), Guidelines for Adolescent Nutrition Services (155-165). Minnesota: Center for Leadership, Education and Training in Maternal and Child Nutrition, 2005.

Çivitçi N, Arıcıoğlu A. Beş faktör kuramına dayalı kişilik özellikleri. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2012:12(23), 78–96.

Demir SB. (Çeviri Ed.). Araştırma deseni: Nitel, nicel ve karma yöntem yaklaşımları (3. Baskı). Ankara: Eğiten Kitap Yayıncılık, 2017.

Deryahanoğlu G, İmamoğlu O, Yamaner F, Uzun M. Sedanter kadınların antropometrik özellikleri ve psikolojik durumlarının karşılaştırılması. Journal of Human Sciences, 2016:13(3), 5257-5268.

Egloff B, Gruhn AJ. Personality and endurance sports. Personality and Individual Differences, 1996:21(2), 223-229.

Eppright TD, Sanfacon JA, Beck NC, Bradley JS. Sport psychiatry in childhood and adolescence: an overview. Child Psychiatry and Human Development, 1997:28(2), 71-88.

Hovardaoğlu S. Vücut Algısı Ölçeği. Psikiyatri, Psikoloji, Psikofarmakoloji Dergisi (3P). Testler Özel Eki, 1992.

İkizler C. Sporda Başarının Psikolojisi. İstanbul: Alfa Yayınevi, 1994.

İnanç YB, Yerlikaya EE. Kişilik Kuramları, 9. Baskı, Ankara:Pegem Yayınları, 2014.

Kasatura İ. Kişilik ve Özgüven. (1. Baskı). İstanbul: Evrim Yayınevi, 1998.

Kjelsas E, Augestad LB. Gender, Eating behavior, and personality characteristics in physically active students. Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports, 2004:14, 258-268.

Kuzu A. Genç yetişkinlerde sosyal medya kullanımı ile beden algısı ve depresyon arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019.

McCrea RR, Costa PT. Personality in Adulthood. New York: Guilford Press, 2003.

Mülazımoğlu B. Ö, Kirazcı S, Aşçı F. Sporcu ve sporcu olmayan bayanların sosyal fizik kaygı ve beden imgesinden hoşnut olma düzeyleri. Gazi Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi, 2006:11(1), 9-16.

Nernekli M. Üniversite öğrencilerinde psikolojik dayanıklılık, beden imajı ve emosyonel yeme arasındaki ilişki. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2017.

Oktan V, Şahin M. Kız ergenlerde beden imajı ile benlik saygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi. Uluslararası insan bilimleri dergisi, 2010:7(2), 543-556.

Philips JM, Drummond MJN. An investigation into the body ımage perception, body satisfaction and exercise expectations of male fitness leaders : ımplications for professional practice. Leisure Studies. 2001:20, 95-105.

Robinson K, Ferraro FR. The relationship between types of female athletic participation and female body type. Journal of Psychology, 2004:138(2), 115-128.

Schilder P. The image and appearance of the human body: Studies ın the constructive energies of the psyche. İnternational Universities Press (Science editions), 1950. Erişim adresi: https://books.google.com.tr/books?id=HuIbcDMNXOkC

Secord PF, Jourard SM. The appraisal of body-cahtexis: Body cathexis of the self. Journal of Consulting Psychology. 1953:17(3). 343-347.

Şahan H. Üniversite öğrencilerinin sosyalleşme sürecinde spor aktivitelerinin rolü. Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2007.

Tezcan B. Obez bireylerde benlik saygısı, beden algısı ve travmatik geçmiş yaşantılar. Yayınlanmamış uzmanlık tezi. TC Sağlık Bakanlığı Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi, 2009.

Vamos M. Body Image in chronic illness-a reconceptualization. Int J Psychiatry Med., 1993:23(2), 163-178.

7.BÖLÜM

FUTBOLCULARDA BESLENME DÜZEYLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ VE GÜNLÜK BESİN ÖĞELERİ ALIMLARI

Erkut TUTKUN

- *Uludağ Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Antrenörlük Eğitimi Bölümü Bursa/TÜRKİYE*
- *aerkuttutkun@uludag.edu.tr*
- *ORCID: 0000-0003-4233-7798*

Gizem KÖSE

- *Acıbadem Mehmet Ali Aydınlar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik, Bölümü İstanbul/ TÜRKİYE*
- *gizem.kose@acibadem.edu.tr*
- *ORCID: 0000-0001-6612-6253*

KAYNAKLAR

ADA, Position of the American Dietetic Association, Dietitians of Canada, and the American College of Sports Medicine. Nutrition and athletic performance, J Am Diet Assoc. 2000; 100: 1543-1556.

Baysal A. Beslenme. Hatiboğlu Basım ve Yayım, 1999.

Burke LM, Cox GR, Cummings NK. Guidelines for daily carbohydrate intake: do athletes achieve them? Sports Med 2002; 31:267–99.

Burke LM. Fueling strategies to optimize performance: training high or training low?. Scandinavian journal of medicine & science in sports 2010; 20: 48-58.

Burke LM. Hydration in Sport and Exercise. In: Périard J., Racinais S. (eds) Heat Stress in Sport and Exercise. Springer, Cham,

Burke LM, Maughan, RJ. The Governor has a sweet tooth–mouth sensing of nutrients to enhance sports performance. European journal of sport science 2015; 15(1): 29-40.

Garth AK, Burke LM. What do athletes drink during competitive sporting activities?. Sports Medicine 2013; 43(7): 539-564.

Hamilton G, Thomson C, Hopkins W. Nutrition knowledge of elite distance runners. Journal of Sport Nutrition 1994; 22(2): 26–29.

Holway FE, Spriet LL. Sport-specific nutrition: practical strategies for team sports. Journal of sports sciences 2011; 29(1): 115-S125.

Kreider RB, Wilborn CD, Taylor L, Campbell B., Almada AL, Collins R, Kerksick CM. ISSN exercise & sport nutrition review: research & recommendations. Journal of the international society of sports nutrition 2010; 7(1), 7.

Lozano-Berges G, Matute-Llorente Á, González-Agüero A, Gómez-Bruton A, Gómez-Cabello A, Vicente-Rodriguez G, Casajús JA. Soccer helps build strong bones during growth: a systematic review and meta-analysis. European journal of pediatrics 2018; 177(3), 25-310.

Mullinix MC, Jonnalagadda SS, Rosenbloom CA. Dietary intake of female U.S. soccer players. Nutr Res 2003; 23:585–93.

Steffl M., Kinkorova I, Kokstejn J, Petr M. Macronutrient Intake in Soccer Players—A Meta-Analysis. Nutrients 2019; 11(6), 1305.

Türkiye Sağlık Bakanlığı. Türkiye Beslenme Rehberi (TÜBER). Sağlık Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2015.

World Health Organization. Health and development through physical activity and sport (No. WHO/NMH/NPH/PAH/03.2), 2003.

Yıldız SA. Spor yapan çocuğun beslenmesi nasıl olmalıdır. İÜ Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Sürekli Tıp Eğitimi Etkinlikleri, Sağlıkta ve Hastalıkta Beslenme Sempozyum Dizisi 2004; (41): 191-202.

ERMENİ FIRILDAKLARI

Hazırlayan
Halit BAŞ

Muharriri
Mehmed Rasim

EFEAKADEMİ

Ermeni Fırıldakları

Hazırlayan: Halit Baş ORCID (0000-0002-6790-1634)

ISBN: 978-625-7729-29-1
E-ISBN: 978-625-7729-30-7
1. Baskı: Aralık 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ'ye aittir.

KÜTÜPHANE KARTI
BAŞ, Halit
Ermeni Fırıldakları
1. Basım, 110 s., 135 x 210 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar Kelimeler:
1. Adana, 2. Milli Mücadele, 3. Ermeni Olayları,
4. Mehmet Rasim 5. Tiyatro.

Dizgi - Mizanpaj: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)
Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER **5**
ÖNSÖZ **7**

GİRİŞ **9**
Adana Ermeni Olayları 11
Millî Mücadele Döneminde Adana Ermeni Olayları 14
Tarih ile Tiyatro 16
Oyunda Kişiler 20
EŞHAS 26

BİRİNCİ PERDE **27**
Birinci Meclis 28
İkinci Meclis 32
Üçüncü Meclis 41
Dördüncü Meclis 42

İKİNCİ PERDE **53**
Birinci Meclis 54
İkinci Meclis 58

ÜÇÜNCÜ PERDE **63**
Birinci Meclis 64
İkinci Meclis 76
Üçüncü Meclis 79
Dördüncü Meclis 83

DÖRDÜNCÜ PERDE **85**
Birinci Meclis 86
İkinci Meclis 88
Üçüncü Meclis 91
Dördüncü Meclis 94
Beşinci Meclis 99
Muhterem Kariilerimize 101

SÖZLÜK 102
KAYNAKÇA..... 105

KAYNAKÇA

- Mehmed Rasim, *Ermeni Fırıldakları*, 1928.

Akay, Tolga, "Osmanlı Devleti'nde Tiyatro ve Sinemanın Yaygınlaşması: Adana Vilayeti Örneği", *Tarihte Adana ve Çukurova*, III, ed. Yılmaz Kurt-M. Fatih Sansar, Akademisyen Yayınevi, Adana 2016, s. 265-268.

Ayverdi, Samiha, *Türkiye'nin Ermeni Meselesi*, Kubbealtı Neşriyat, İstanbul 2007.

Balcı, Dilara, *Yeşilçam Sinemasında Gayrimüslim Temsilleri*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2011.

Baş, Halit, ""Ermeni Fırıldakları" Adlı Tiyatro Oyunu Örneğinde Türk Tiyatrosunda Adana Ermeni Olayları", *I. Uluslararası 20. yy'in İlk Yarısında Türk-Ermeni İlişkileri Sempozyumu,* TTK, Iğdır 16-18 Ekim 2019, s. 382-402.

Beydilli, Kemal, "Şark Meselesi", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, XXXVIII, 2010, s. 352-357.

Bildirici, Yusuf Ziya, "Çukurova'da Fransız Ermeni İlişkileri ve 1919 Yılı Katliamları", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, XII, S. 36, s. 755-764.

Birol, Nurettin, "1890-1900 Ermeni Ayaklanmalarının Erzincan'a Yansımaları ve İlk Ermeni İsyanları", *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (ERZSOSDE)*, X, S. 1, 2017, s. 21-34.

Bozaslan, Neslihan Bolat, "Tekelioğlu Sinan Bey'in Günlüklerinde Milli Mücadeleye Karşı (Çıkan) Yerel Unsurlar", *Journal of History and Future*, I, S. 1, 2015, s. 39-50.

Brockett, Oscar G., *Tiyatro Tarihi*, haz. İnönü Bayramoğlu, Dost Kitabevi, Ankara 2000.

Cemal Paşa, *Hatıralar*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2001.

Çabuk, Musa, *1875–1925 Yılları Arasında Adana, Antakya, Antep, Maraş ve Mersin Bölgelerinde Misyonerlik Faaliyetleri ve Ermeni Olayları*, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Kahramanmaraş 2013.

Çanak, Erdem, *Cumhuriyet Döneminde Tarihi, Sosyal, Siyasal ve Ekonomik Yönüyle Seyhan (Adana) Şehri (1923-1956) (C.I-II),* Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Manisa 2016.

Çelik, Kemal, "Çukurova'nın İşgali Döneminde, Fransız Propaganda ve Casusluk Faaliyetleri ile Millî Kuvvetlerin Buna Karşı Yayımladığı 1920 Tarihli Yeni Bir Belge", *Gazi Akademik Bakış Dergisi,* II, S. 3, 2008, s. 103-124.

Çiçek, Kemal, "Adana Olayları Hakkında Bildiklerimiz ve Bilmediklerimiz", *1909 Adana Olayları/Makaleler*, Ed. Kemal Çiçek, Ankara TTK, 2011, s. 7-57.

Damadyan, Mihran, *Bir Ermeni Komitecinin İtirafları*, haz. Haluk Selvi, Timaş Yayınları, İstanbul 2009.

Devellioğlu, Ferit, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat,* Aydın Kitabevi, Ankara 2010.

Doğan, Orhan, "Ermeni Komiteleri Hınçak ve Taşnaksütun (Rus Adalet Bakanı Y. Muravyev'in Ermeni Komitelerine İlişkin Raporu)", *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* S. 20, 2008, s. 307-328.

Erim, Nihat, *Devletlerarası Hukuku ve Siyasi Tarih Metinleri*, TTK, Ankara 1953.

Gencer, Fatih, *Ermeni Soykırım Tezinin Oluşum Sürecinde Amerikan Yakın Doğu Yardım Komitesi,* Alternatif Düşünce Yayınevi, İstanbul 2006.

Gökhan, İlyas, "Millî Mücadele Dönemi'nde Türkoğlu Cephesi", *Millî Mücadele'de Güney Bölgesi Sempozyumu 25-27 Aralık 2013*, haz. Erdem Ünlen vd., Gaziantep 2015, s. 589-622.

Gölge, 26 Kanunuevvel 1341.

Gölge, 5 Kanunusani 1926.

Günay, Nejla, "Ermenilerin Kurdukları Cemiyetler ve Komitelerin Maraş ve Çevresindeki Faaliyetleri", *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, S. 3, 2012, s. 21-44.

Halaçoğlu, Yusuf, "Adana", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, I, 1988, s. 349-353.

Halıcı, Şaduman, "Hürriyet ve İtilaf Fırkası Adana Başkanı Hafız Mahmut Celal'e Ait Bilinmeyen İki Beyanname", *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü Tarih Araştırmaları Dergisi*, XXVII, S. 44, 2008, s. 99-111.

İbrahim İslam, "Milli Mücadele'ye Muhalif Bir Gazete: "Ferdâ", *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi,* S. 12, 2009, s. 158-174.

_____, "Kurtuluş Savaşı Yıllarında Çukurova: Sosyo-Ekonomik Bir Değerlendirme", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, XX, S. 58, 2004, s. 47-64.

Kara, Hamdi, "Cumhuriyete Kadar Çukurova Nüfusu", *Coğrafya Araştırmaları (Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Coğrafya Bilim ve Uygulama Kolu Yayını)*, S. 1, Ankara, Şubat-1989, s. 115-121.

Karal, Enver Ziya, *Osmanlı Tarihi*, IV, TTK, Ankara 2011.

Kaya, Mehtap, *Atatürk Dönemi Magazin Dergiciliği ve Sosyo Kültürel Dönüşüme Etkisi,* Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara 2014.

_____, "Doğuşundan Erken Cumhuriyet Dönemi'ne Kadar Türk Basınında Gündelik Hayat İzlenimleri", *Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi*, S. 28, 2018, s. 38-73.

Kaya, Ramazan, "Tarihin Hayat Bulma Alanı Tiyatro", *KKEDF*, S. 15, 2007, s. 238-252.

Kılıç, Tuğba, *Adana Ermeni Olayları (1918-1922),* Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2007.

Konur, Tahsin, "Cumhuriyet Döneminde Devlet Tiyatro İlişkisi", *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi*, XXXI, S. 1-2, 1987, s. 307-359.

Külekçi, Cahit, "Arşiv Vesikalarına Göre Osmanlı Devleti'nde Ermeni Cemiyetleri (1875-1925 Yılları Arası)", *İSTEM,* S. 15, 2010, s. 143-157.

Mehmed Asaf, *1909 Adana Ermeni olayları ve Hatıralarım,* haz. İsmet Parmaksızoğlu, TTK, Ankara 1986.

Nemutlu, Özlem, "Tanzimat ve II. Meşrutiyet Dönemleri Tiyatro Eserlerinde Bir Figür Olarak Ermeni Oyun Kişileri", *Hoşgörü Toplumunda Ermeniler*, III, haz. Metin Hülagü vd., Erciyes Üniversitesi Yayınları, Kayseri 2006, s. 520-543.

Osmanlı Belgelerinde Ermeni-Fransız İlişkileri (1920-1922), III, Başbakanlık Devlet Arşivleri Yayını, Ankara 2003.

Osmanlı Belgelerinde Ermeni İsyanları I (1878-1895), Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Ankara 2008.

Öğün, Tuncay, *Unutulmuş Bir Göç Trajedisi Vilayât-ı Şarkiye Mültecileri (1915-1923),* Babil Yayıncılık, Ankara 2004.

Öksüz, Hikmet – İsmail Köse, *ABD Yüksek Komiseri Amiral Bristol'un Rapor ve Savaş Günlüklerinde Ermeni Meselesi (1919-1927),* Karadeniz Teknik Üniversitesi Yayınları, Trabzon 2015.

Özdemir, Hikmet, *Ermeni İddiaları Karşısında Türkiye'nin Birikimi*, TBMM Basımevi, Ankara 2008.

Özer, Cem, *Atatürk'ün Türk Dünyası ile İlişkileri*, Ankara Üniversitesi, Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2007.

Özlü, Hüsnü, "Tekelioğlu Sinan Bey'in Günlüklerinde Millî Mücadele'de Adana ve Pozantı Yöresinde Yapılan Muharebeler", *Millî Mücadele'de Güney Bölgesi Sempozyumu 25-27 Aralık 2013*, haz. Erdem Ünlen vd., Gaziantep 2015, s. 309-338.

Resmi Gazete, 4 Temmuz 1934, s. 4090-4092.

Sarınay, Yusuf, "Arşiv Belgelerine Göre 1909 Adana Ermeni Olayları", *1909 Adana Olayları/Makaleler,* Ed. Kemal Çiçek, Ankara TTK, 2011, s. 59-85.

Sonyel, Salâhi R. *İngiliz Belgelerine Göre Adana'da Vuku Bulan Türk-Ermeni Olayları (Temmuz 1908-Aralık 1909)*, TTK, Ankara 2014.

Şemseddin Sami, *Kâmûs-u Türkî*, Çağrı Yayınları, İstanbul 2007.

Şengül, Abdullah, "Türk Tiyatrosunda Tarih", *Turkish Studies*, Volume 4 /1-II, 2009, s. 1931-1987.

Ahmet Uslu, "Cahit Zarifoğlu'nun "Sütçü İmam" Adlı Tiyatro Eseri Üzerine Bir İnceleme", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, IX, S. 45, 2016, s. 226-233.

Üçüncü, Uğur, "Büyük Taarruz Zaferinin Ortadoğu'da Yansımaları", *Tarih Okulu Dergisi (TOD)*, S. 37, 2018, s. 703-721.

http://www.lugatim.com/

Yavuz, Nuri, "Şark Meselesi Açısından Ortadoğu Gelişmeleri", *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, XXIII, S. 3, 2003, s. 89-98.

Yıldız, Mehmet, *Modernleşme Dönemi Osmanlı Siyasi Metinleri*, ATAM, Ankara 2015.

Yorulmaz, Şerife, "Çukurova'da Kuva-yı Milliye Yapılanmasının Temel Özellikleri", *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, S. 35-36, Mayıs-Kasım 2005, s. 345-373.

Yurtsever, Cezmi, *Adana Tarihi*, Çukurovalı Yayınları, Adana 2011.

OSMANLI DEVLETİ'NDE ÇERKEZLER VE ERMENİLER (1865-1923)

Yazar
Dr. Mahmut TURAN

EFEAKADEMİ

Osmanlı Devleti'nde Çerkezler ve Ermeniler (1865-1923)

Yazar: Mahmut Turan ORCID (0000-001-5811-3807)

ISBN: 978-625-7729-27-7
E-ISBN: 978-625-7729-28-4
1. Baskı: Aralık 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ'ye aittir.

KÜTÜPHANE KARTI
Osmanlı Devleti'nde Çerkezler ve Ermeniler (1865-1923)
TURAN, Mahmut
1. Basım, 203 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. Türk, 2. Çerkez, 3. Ermeni, 4. Osmanlı Devleti,
5. İsyan Bağımsızlık

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)
Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ....3
İÇİNDEKİLER....5
TABLOLAR LİSTESİ....8

1. GİRİŞ....9

2. ERMENİ VE ÇERKEZLERİN KISA TARİHİ....11
2.1.Ermenilerin Kökeni....12
2.1.1.Osmanlı Devleti Öncesi Türk Ermeni İlişkileri....13
2.1.2. Ermenilerin Osmanlı İdaresine Girmeleri....14
2.1.2.1.Millet Sistemi....15
2.1.2.2.Tanzimat Fermanı ve Ermeniler....16
2.1.2.3.Islahat Fermanı ve Ermeniler....17
2.1.3. Osmanlı Devletinde Ermenilerin Statüsü....18
2.1.4. Misyonerlik Faaliyetleri ve Ermeniler....20
2.1.5. Rusya'nın Ermeni Politikası....23
2.1.6. İngiltere'nin Ermeni Politikası....25
2.1.7. Fransa'nın Ermeni Politikası....26
2.2.Çerkezlerin Kökeni....27
2.2.1. Kafkasya Coğrafyası....28
2.2.2. Osmanlı Devleti'nin Kafkasya Politikası....29
2.2.3. İngiltere'nin Kafkasya Politikası....31
2.2.4.Rusya'nın Kafkasya Politikası....32
2.3.Kafkasya'da Köle Ticareti....33
2.4. Kırım Savaşı....34
2.5. Paris Antlaşması....36
2.6. Osmanlı Devleti'nin Göçmenlere Bakışı....36
2.6.1. Ticaret Nezareti ve Şehremaneti....38
2.6.2. Muhacirin Komisyonu....39
2.7.Osmanlı Devleti'nde Ermeni-Çerkez Nüfusu....41
2.7.1. Ermenilerin Yoğun Yaşadığı Bölgeler ve Çerkez iskanı....42
2.7.2.Ermenilerle Çerkezler Arasında Nüfuz Mücadelesi....44

3. 1865-1878 ARASI ERMENİ ÇERKEZ İLİŞKİLERİ....49
3.1.Osmanlı İskân Politikası....51
3.1.1. Çerkezlerin Anadolu'ya Taşınması....52
3.1.2. Göçmenler İçin Kampların Kurulması....53
3.1.3.Salgın Hastalıklar....54

3.2. 1862 Ermeni İsyanı 55
3.3. Çerkezlerin Anadolu'ya Yerleştirilmesi 56
3.4. Doğu Anadolu Bölgesine Çerkez İskanı ve Yaşanan Olaylar 58
3.5. Çerkez Köle Sorunu ve Ermeni Çerkez İlişkileri 60
3.6. Eşkıyalık Olayları ve Ermeni Konseyinin Çerkezleri Düşman İlan Etmesi 62
3.7. 1876 Ermeni Muhtırası 65
3.8. II.Abdülhamid ve Çerkez Politikası 66
3.9. Ermeniler ve Çerkezler Arasında Din Farklılığı 67
3.10. Çerkezler İçin Maddi Kaynak Arama ve Ermenilerin Tepkisi 70
3.11. 1877-1878 Osmanlı-Rus Harbi Sırasında Çerkezlerin ve Ermenilerin Tutumu 72
3.11.1. Ayastefanos Antlaşması 75
3.11.2. Berlin Antlaşması 76

4. 1878-1905 ERMENİ- ÇERKEZ İLİŞKİLERİ 81
4.1. Kafkasya'dan Anadolu'ya Göçler 82
4.2.Rumeli'den Anadolu'ya Göçler 83
4.3. Anadolu'dan Kafkasya'ya Göçler 85
4.4.Müşfika Kadın Efendi'nin Faaliyetleri 86
4.5. Kars, Ardahan ve Batum'un Rusya'ya Bırakılması ve Ermeni-Çerkez İlişkileri 87
4.6. Orduda Düzenleme ve Çerkez Birliklerinin Kurulması 90
4.7. Ermeni Islahat Hareketleri 92
4.8. Ermeniler Tarafından Kurulan Cemiyet ve Komiteler 93
4.8.1. Hınçak Komitesi 94
4.8.2. Taşnaksutyun Komitesi 95
4.9. Anadolu'da Çıkan İsyanlar ve Ermeni Çerkez ilişkileri 96
4.9.1.1890 Erzurum İsyanı 97
4.9.2.1895 Zeytun İsyanı 100
4.10.Jön Türkler ve Ermeni Çerkez İlişkileri 104
4.11. Anadolu'da Çıkan İsyanlar 106
4.11.1.Kastamonu Olayları 106
4.11.2.Van Olayları 107
4.12.Kafkasya'da Yaşanan Olaylar 108
4.12.1. Hümmet Teşkilatı 110
4.12.2. Difai Teşkilatı 110

5. 1906-1915 ERMENİ ÇERKEZ İLİŞKİLERİ 113
5.1. II Meşrutiyetin İlanı ve Ermeni Çerkez İlişkilerine Etkisi 114
5.2.Siyasi Partilerin Kurulması ve Ermeni Çerkez ilişkileri 115
5.2.1.Çerkez İttihat ve Teavün Cemiyeti 116

5.2.2.Şimali Kafkasya Cemiyeti 117
5.2.3.Anayasal Ramgavar Partisi 118
5.2.4.Veragazmyal Hınçak Partisi 119
5.3.Ermenilerle-Çerkezler Arasında Arazi Anlaşmazlıkları 120
5.3.Adana Olayları 123
5.4.Maraş Olayları 127
5.6.Balkan Savaşları 129
5.6.1.Ermeni Gönüllülerin Bulgar Ordusunda Yer Alması 130
5.6.2.Çerkezler ile İttihat ve Terakki Arasındaki Gerginlik 131
5.6.3.Ermenilerle İlgili Islahat Çalışmaları 132
5.6.4.Balkanlardan Anadolu'ya Göçler 135
5.6.5.İttihat ve Terakkinin IV. Kongresi ve Türkçülük 136
5.7.Fedai Örgütünün Kurulması ve Ermeni Çerkez İlişkileri 137
5.7.1. I Dünya Savaşı'nda Teşkilat-ı Mahsusa'nın Faaliyetleri 139
5.7.2.Kafkaslarda Teşkilat-ı Mahsusa'nın Faaliyetleri 140

6. 1915-1923 ERMENİ - ÇERKEZ İLİŞKİLERİ 143
6.1. Osmanlı Devleti'nin I.Dünya Savaşına Katılması 144
6.2.Osmanlı Devleti'nin Gayrimüslimleri Askere Alması ve Ermenilerin Tepki Göstermesi 146
6.2.1.Ermeni Askerlerin Ordudan Firar Etmesi ve Ermeni Dam Taburu 147
6.3.I.Dünya Savaşında Kafkas Cephesi 149
6.4.Ermeni İsyanları ve Ermeni-Çerkez İlişkileri 151
6.4.1.Van'da 1915 Ermeni İsyanı 154
6.4.2.Sevk ve İskan Kanunu ve Büyük Devletlerin Müdahalesi 157
6.5. Sevr Antlaşması 162
6.6.Milli Mücadele Dönemi Ermeni Çerkez İlişkileri 165
6.6.1.Kongreler ve Çerkezlerin Faaliyetleri 167
6.6.2.Milli Mücadelede Kilikya Bölgesi 169
6.6.3.Milli Mücadelede Doğu Cephesi ve Ermeni Çerkez İlişkileri 176
6.7.Düzenli Ordunun Kurulması ve Çerkez İsyanları 179

7. SONUÇ VE TARTIŞMA 183
KAYNAKLAR 188
ÖZGEÇMİŞ 198
EKLER 199

KAYNAKLAR

1.Başkanlık Osmanlı Arşivleri (BOA)

BOA,A.MKT.NZD.298/04;A.MKT.MHM.304/51;A.MKT.NZD.396/97; A.MKT.643/19; A.MKT.UM.463/43; A.MKT.UM.456/7; MKT.MHM.289/22; DH. ŞRF. 44/200;DH.ŞFR 64/106; DH.ŞFR 75/192; DH.ŞFR 62/21; DH.ŞFR 61/27; DH.ŞFR 468/147; DH.ŞFR468/148; DH.ŞFR 469/102; DH.ŞFR 48/182; DH.ŞFR 57/135; DH. MKT. 2807/40; DH.MKT 2810/72; DH.MKT.PRK. 2829/124;DH.MKT 683/41;DH.MKT 683/42; DH. MKT 683/43;DH.MUİ.2/84;DH.EUM 11/2;DH.EUM 3/51;DH.EUM 68/38 ; HR.MKT 158/00066.003; HR.MKT158/00066.004; DH.MKT.1620/10; DH. ŞHR159/73;İ.DH.62280/4;İ.ASK.58;İMM.696;Y.A.HUS.236/38;Y..EE..32/5 ;Y..EE.KP.1/34;YILDIZ,HUS,314/14;Y.PRK.AZJ.2/20;Y.PRK.HR.21/98;Y. PRK.ASK.73/79;Y.PRK.BŞK.75/102;Y.PRK.BŞK.80/105;Y.PRK.UM.33/21 ;Y.PRK.UM.33/22;Y.PRK.UM,33/28; Y.PRK.UM 43/00107.002; Y.PRK.UM 43/00107.003; Y.PRK.TKM.18/33; Y.MTV. 281/85; Şura-yı Devlet, 400/80; İRADE,30579;İ.DH.524/36128

2. Yayınlanmış Arşiv Belgeleri

Arşiv Belgelerine Göre Kafkaslarda ve Anadolu'da Ermeni Mezalimi IV (1920-1922) Ankara, 1998

Arşiv Belgelerine Göre Kafkaslarda ve Anadolu'da Ermeni Mezalimi III (1919-1920) Ankara, 1997

Arşiv Belgeleriyle Ermeni Faaliyetleri (1914-1918), 2005, Cilt I, Genelkurmay Atase ve Genelkurmay Başkanlığı Yayınları,Ankara,717s.

Osmanlı Belgelerinde Ermeni İngiliz ilişkileri(1896-1922) ,2006, Ankara,

Osmanlı Belgelerinde Ermeni İsyanları (1878-1895),2008, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Ankara, Cilt I, 457s.

Osmanlı Belgelerinde Ermeni İsyanları (1895-1896), 2008,Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Ankara, Cilt II, 500s.

Osmanlı Belgelerinde Ermeni İsyanları (1896-1909), 2009, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Ankara, Cilt III, 510s.

Osmanlı Belgelerinde Kafkas Göçleri,2012, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Cilt I, İstanbul, 580s.

Osmanlı Belgelerinde Kafkas Göçleri,2012, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Cilt II, İstanbul, 470s.

Türk Silahlı Kuvvetleri Tarihi Osmanlı Devri Osmanlı-Rus Kırım Harbi Kafkas Cephesi Hareketi(1853-1856), 1986, Genelkurmay Başkanlığı, Ankara,200s.

2.1.Yayınlanmış İngiliz Arşiv Belgeleri

ŞİMŞİR B, 1989, Brıtısh Documents On Ottoman Armenians, (1856-1880), Cilt I, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara,

_____,1989, Brıtısh Documents On Ottoman Armenians, (1891-1895), Cilt III, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara,

_____,1989, Brıtısh Documents On Ottoman Armenians, (1886-1891), Cilt II, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara,

_____,1989, Brıtısh Documents On OttomanArmenians, (1895-), Cilt IV, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara,

_____,1989, Rumeli'den Türk Göçleri,Türk Tarih Kurumu Basımevi CİL I, Ankara, 819s.

3. Salnameler Gazete ve Dergiler

3.1. Salnameler

Salname-i Vilayet Diyarbakır1321(1903)240s.

Salname-i Vilayet-i Erzurum,sene 1288(1871)449s.

Sivas Vilayeti Salnamesi 1325(1907) 329Ss.

3.2.Gazete ve Dergiler

Azatamart Gazetesi,Temmuz 1909, No.15

Tasviri Efkar, 12 Aralık 1912, No.616

Takvimi Vekâyi,12 Mayıs 1909.

Sabah Gazetesi, 2 Kasım 1914,No 9025

4.Kaynak Eserler

ABADİ,1959, Türk Verdünü Gaziantep Antep Dört Muhassarası, Çev.Kurmay Yüzbaşı Necmettin, Gaziantep, 131s.

ANTRANİK, 2012, Dersim Seyahatname, Çev. Payline Tomasyan, Aras Yayıncılık, İstanbul, 199s.

ARIKAN N,05.04.2020. Söyleşi,Kahramanmaraş Göksun İlçesi Temurağa Köyü.

BİRGEN M, 2007, İttihat ve Terakki'de On Sene,Cilt II, Kitap Yayınevi, Haz. Zeki Arıkan, İstanbul, 900s.

BOZDAĞ, İ.,1996, Sultan Abdülhamid'in Hatıra Defteri,Truva yayınları, İstanbul,230s.

BUTBAY,M,1990, Kafkasya Hatıraları,Çev. Ahmet Cevdet Canbulat,Türk Tarih Kurumu, Ankara.300s.

ÇAM M. M, 2017, İttihat ve Terakki Düşerken Kod Adı:Amil, Kültür Sanat Yayınları, İstanbul, 416s.

ÇAKMAK F, 2011, Büyük Harpte Şark Cephesi Harekatı, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul, Hazırlayan Ahmet Tetik,686s.
ÇAPA P,17.02.2020,Söyleşi, Hatay Samandağ İlçesi Vakıflı Köyü.
ÇERKES E,2005,Anılarım, Berfin Yayınları, İstanbul,180s.
, 2018,Hatıralarım, Bizim Kitaplar, İstanbul, 227s.
HUŞ H, 17.02.2020,Söyleşi,Hatay Samandağ İlçesi Vakıflı Köyü.
HUŞ S,17.02.2020,Söyleşi, Hatay Samandağ İlçesi Vakıflı Köyü.
İZGÖER A Z, 2006, Cemal Paşa Hatırat (1913-1922), Dün Bugün Yarın Yayınları, İstanbul,504s.
KARABEKİR K,1990,İstiklal Harbimiz,Yüce Yayınları, İstanbul,1200s.
KARTUN B,17.02.2020,Söyleşi,Hatay Samandağ İlçesi Vakıflı Köyü.
KAPTANYAN P, 2011, 1915 Ermeni Soykırımı Bir Tanığın Anıları, Çev. Fatma Özgen,Pencere Yayınları, İstanbul,110s.
KESBİ, H. M. E., 2012, Ahval-i Anapa ve Çerkes, Anapa ve Çerkesya Hatıraları, Hazırlayan Mustafa Özsaray, Kafkas Vakfı, İstanbul,160s.
OĞUZ O,14.05.2020.Söyleşi, Kahramanmaraş Göksun İlçesi Temurağa köyü.
OSMANOĞLU, A., 2012, Abdülhamid'in Hatıra Defteri, Alter Yayınevi,Ankara,192s.
OSMANOĞLU, A., 2017, Babam Sultan Abdülhamid,Timaş Yayınları, İstanbul,320s.
ÖZSÖZ H-KÖSE İ, 2015, ABD Yüksek Komiseri Amiral Bristol'un Rapor ve Savaş Günlüklerinde Ermeni Meselesi (1919-1927), Karadeniz Teknik Üniversitesi Yayınları,Trabzon, 370s.
ÖZÇELİK A, 1989, Ali Fuat Cebesoy, Akçağ Yayınları, Ankara, 416s.
TALAT P, 2006, Ermeni Vahşeti ve Ermeni Komitelerinin Amal ve Harekat-ı İhtilaliyesi, Örgün Yayınevi, İstanbul,663s.
TOĞUZ M, 2020, Arslan Bey'in Hatıratı, Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi, 61s.
TUNA Ş,09.05.2020.Söyleşi,Kahramanmaraş Göksun İlçesi Temurağa Köyü.
YAKAR S, 2014, Maraş Milli Mücadelesinde Arslan Bey, Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi,190.

5.Kitaplar, Makaleler ve Bildiriler

5.1. Kitaplar

AHMAD F.,1999, İttihat ve Terakki 1908-1914, Çev. Nuran Yavuz, Kaynak Yayınları, İstanbul, 256s.
AKBIYIK Y,1999, Milli Mücadelede Güney Cephesi Maraş, Ankara,455s.
AKSOY E., 2018 "Benim Adım 1864 "Çerkes Hikayeleri, İletişim Yayınları, İstanbul,
AKSOY Ş., 2007, İttihat ve Terakki, Nokta Kitap, İstanbul, 235s.
AKŞİN S, 2011, Çağdaş Türkiye 1908-1980,Türkiye Tarihi Cilt.4, Cem Yayınevi, İstanbul, s.27-122.
1987, Jön Türkler ve İttihat ve Terakki, Remzi Kitabevi, İstanbul, 319s.

ALKAN N , 2018, Karikatürlerle Sultan II.Abdülhamid, Kronik Yayınevi, İstanbul,
ALTINAY A, R ,1992, Kafkas Yollarında Ermeni Mezalimi, Fikir Yayınları,
ARMAOĞLU F., 2017,Türk Siyasi Tarihi,Kronik Yayınevi, İstanbul, 385s.
ARMAĞAN M, 2012, Kazım Karabekir'in Gözüyle Yakın Tarihimiz, Timaş Yayınları, İstanbul, 240s.
AVAGYAN A, GAİDZ F.M, 2005, Ermeniler ve İttihat Terakki İşbirliğinden Çatışmaya, Aras Yayıncılık, İstanbul, 230s.
AVAGYAN A,2004, Osmanlı İmparatorluğu ve Kemalist Türkiye'nin Devlet İktidar Sisteminde Çerkesler, Belge Yayınları, 300s.
BAL, İ., ÇUFALI, M.,2003,"Dünden Bugüne Türk Ermeni İlişkileri", Nobel Yayıncılık, Ankara,
Bİ M,2011, Kafkas Tarihi (CİLT 1-2), Berikan Yayınevi, Ankara,
BİRSEL, H., Lozan'dan AB Sürecine Türkiye'nin Azınlık Politikaları,2011, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul, 463s.
BOZAN O, Diyarbakır Vilayetinde Ermeniler ve Ermeni Olayları (1878-1920), Çizgi Yayınevi, Konya 390s.
CİN A- KORTEL H, 2011, İskan-ı Muhacirin,IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul,
COŞKUN A,1998, Kuvayı Milliye'nin Kuruluşu (En Uzun 15 Gün/Ödemiş Direnişi) İstanbul, 391s.
ÇAM M, M,2017, İttihat ve Terakki Düşerken, , İlgi Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul,
ÇAYCI A,2013,Türk- Ermeni İlişkilerinde Gerçekler, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara,87.
ÇELİK O,1992, İngiliz Belgelerinde Türkiye ve Kafkasya, Ankara,
ÇİÇEK H, 2004, Dr. Bahattin Şakir (İttihat ve Terakki'den Teşkilat-ı Mahsusa'ya Bir Türk Jakobeni), Kaynak Yayınları, İstanbul, 216s.
DAĞBAĞYAN L, P,2003, Türkiye Ermenileri Tarihi, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul,
DAYI, E,1997, Elviye-i Selase'de(Kars, Ardahan, Batum) Milli Teşkilatlanma, Ekev Yayınları, Erzurum, 293s.
DEMİREL M,1996, Birinci Dünya Harbinde Erzurum ve Çevresinde Ermeni Hareketleri (1914-1918), Genel Kurmay Basımevi, Ankara, 250s.
DERİ M,2009, Türkiye'de Azınlıklar ve Azınlık Kulları (Rum-Yahudi ve Ermeni Cemaatleri), IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul,288s.
DİNÇASLAN L, 2008, Zeytun ve Çevresindeki Ermeni İsyanları (1895-1921), Ukde Yayınları, Kahramanmaraş, 288s.
DUMAS A, 2016, Kafkaslar (1858),Çev. Haktan Birsel,IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul, 592s.
ESENGİN K,2006, Milli Mücadelede Ayaklanmalar,Kum Saati Yayınları, İstanbul, 248s.
ERDAL İ-KARAÇAVUŞ A, 2009,Osmanlı Siyasal ve Sosyal Hayatında Ermeniler, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul,

ERİCKSON E, J, 2015, Osmanlılar ve Ermeniler, Çev. İbrahim Türkmen,Timaş yayınları, İstanbul,398s.

ERKAN S,1996, Kırım ve Kafkasya Göçleri(1878-1908), Karadeniz Teknik Üniversitesi, Kafkasya ve Orta Asya Ülkeleri Uygulama ve Araştırma Merkezi, Trabzon,

ERSOY K, H, 2005, Sürdüler Sürgün Oldum, Çerkes Romanı, Belge Yayınları, İstanbul,

EYİCİL A, 2005, Siyasi Tarih, Gün Yayınları, Ankara,495s.

_____,2008, Osmanlı'nın Son Döneminde Maraş'ta Ermeni Siyasi Faaliyetleri, Gün Yayınları, Ankara,510s.

FRASER T.G, 2011, Modern Ortadoğu'nun Kuruluşu,Remzi Kitapevi, İstanbul,400s.

GEORGEON F, 2015, Sultan Abdülhamid, Çev.Ali Berktay, İletişim Yayınları, İstanbul, 645s.

GERGİN E, 2018, Haçeş Hikayeleri, Koyusiyah Yayıncılık, Ankara,

GÖKALP, Z.,1961, Türkçülüğün Esasları, Ötüken Yayınları, İstanbul, 207s.

GÖYÜNÇ N,1983,Osmanlı İdaresinde Ermeniler,Gültepe Yayınları,İstanbul,115s.

GRASSİ L. F, 2017, Yeni Bir Vatan Çerkeslerin Osmanlı İmparatorluğuna Zorunlu Göçü (1864),Tarihçi Kitabevi, İstanbul,

GÜLER A-AKGÜL S, 2007,"Sorun Olan Ermeniler",Türkar, Ankara, 336s.

GÜNAY N, 2015, Zoraki İttifaktan Yol Ayrımına İttihat-Terakki ve Ermeniler, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara,598s.

_____,2007, Maraş'ta Ermeniler ve Zeytun İsyanları, Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul, 416s.

_____,2009,1909 Maraş'ta Ermeni Olayları,Ukde Yayınları, Kahramanmaraş,110s.

GÜRÜN K, 1985, ErmeniDosyası,Türk Tarih Kurumu, Ankara, 400s.

KANSU A, 2009, 1908 Devrimi, İletişim Yayınları, İstanbul,270s.

KARABEKİR K, 1994, Ermeni Dosyası,Emre Yayınları, Hazırlayan Faruk Özerengin, İstanbul, 217s.

KARABEKİROĞLU Ş, 2019, Beyaz Öfke "Ben Sütçü İmam, Etkileşim Yayınları, Ankara, 184s.

KARATAY H, 2010, Milli Mücadelenin Romanı ÇALINAN SAVAŞ, Bengisu Yayınları, İstanbul.

KARPAT K, 2017,Türk Demokrasi Tarihi, Timaş Yayınları, İstanbul, 560s.

_____,2010, Osmanlı Nüfusu 1830-1914, Timaş Yayınları, İstanbul, 464s.

_____,2010, Osmanlı'dan Günümüze Etnik Yapılanma ve Göçler, Timaş Yayınları, İstanbul, 480s.

KAYA Ö, 2017, İmparatorluktan Cumhuriyete Azınlıklar, Kronik Yayınevi, İstanbul, 293s.

KEÇİK B,2015, Bizim Kürtler Bizim Ermeniler, Bilgitek Basım Evi, Ankara,

KILIÇ D, 2012, Osmanlı Ermenileri Arasında Dini ve Siyasi Mücadeleler,Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara,

KILIÇ S, 2005, Türk Alman Arşiv Belgeleriyle Ermeni Sorunu ve Almanya, Türk Tarih Kurumu, Ankara,380s.

KOÇAŞ S,1970,Türk-Ermeni İlişkileri,Truva Yayınları, Ankara, 336s.

KÜTÜKOĞLU M, 1998, Tarih Araştırmalarında Usul, İstanbul,182s.

MADEN F, 2014, II. Abdülhamid Dönemi, Tarihçi Kitabevi, İstanbul, 232s.

MEHMEDOVA İ, 2009, İrevan Bir Türk Hanlığıdır (Demografik Araştırma), II. Uluslararası Kafkasya Tarih Sempozyumu Bildirileri Kitabı, Erzurum,

MÜFTÜOĞLU M, 2007, Abdulhamid Ulu Hakanmı? Kızıl Sultan mı?, Seha Neşriyat, İstanbul,238s.

ORAT A, J-ORAN A, N- TANRIVERDİ M, 2011, Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Kafkas Göçleri(1828-1943), Kafkas Üniversitesi, Kars,222s.

ÖZÇELİK İ, 2005, Milli Mücadele'de Anadolu Basınında Güney Cephesi 1919-1921, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, 312s.

ÖZDEMİR H, 2004, Ermeniler: Sürgün ve Göç,Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara,

,2007,Türk Ermeni İhtilafı Makaleler,TBMM, Kültür Sanat ve Yayın Kurulu Yayınları, Ankara,

PAPŞU M, 2004,Vatanından Uzaklara Çerkesler,Chiviyazıları Yayınevi,

PARLAR S,2006, Kirli İşler İmparatorluğu, Mebhisto Kitabevi, İstanbul, 450s.

RİCHMOND W,2018,Çerkes Soykırımı, Çev, Erdoğan Boz, Koyusiyah Yayıncılık, Ankara,

SABİS A, İ,20016, Balkan Harbinde Neden Mağlup Olduk, İlgi Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul

SAKARYA İ,1984, Belgelerle ErmeniSorunu,Genel Kurmay Başkanlığı,Ankara,492s.

SARAY M, 2003, Ermenistan ve Türk Ermeni İlişkileri, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 231s.

SAYDAM A,1997, Kırım ve Kafkas Göçleri (1856-1876), Türk Tarih Kurumu, Ankara,

SAYGILI H,2016, Rumeli Türkleri ve Müslümanları 1878-1918, İlgi Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul,

SERT S, 2005, Haçlıların Son Kurbanı Ermeniler, (Cilt I.II), Kum Saati Yayınları, İstanbul, 709s.

SERTÇELİK S, 2015, Rus ve Ermeni Kaynakları Işığında Ermeni Sorunu 1915-1923 Sömürge Savaşı, Srt Yayınları, Ankara,590s.

SONYEL R. S,2014,Osmanlı Devleti'nin Yıkılmasında Azınlıkların Rolü,Türk Tarih Kurumu, Ankara,610s.

SÜSLÜ A, 1995, Türk Tarihinde Ermeniler (Temel Kitap),Kars Kafkas Üniversitesi Rektörlüğü, Ankara, 344s.

ŞİMŞİR B, 2005, Ermeni Meselesi 1774-2005, Bilgi Yayınevi, Ankara,500s.

TANSU S, N, 2017, İttihat ve Terakki, İlgi Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul,499s..

TUNAYA T, Z, 2009, Türkiye'de Siyasal Partiler, İkinci Meşrutiyet Dönemi, Cilt.1, İletişim Yayınları, İstanbul, 688s.

ULU C, 2012, Türkiye Cumhuriyetinde Ermeniler, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara,

ÜNAL M, 2008, Uzunyayla Rapor ve Belgeleri II, Kafdav Yayıncılık, Ankara,

_____,2000, Kurtuluş Savaşında Çerkeslerin Rolü, Kafkas Derneği Yayınları, Ankara, 314s.

YALÇINKAYA A, 2006, Kafkasya'da Siyasi Gelişmeler, Lalezar Kitabevi, Ankara,

YORULMAZ N,2014, Büyük Savaşın Kara Kutusu,Kronik Yayınevi,İstanbul,

5.2.Makaleler ve Bildiriler

ALTINTAŞ A,2005, Osmanlı İmparatorluğu'nun Tehcir Kararı Alması ve Uygulaması, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,Cilt 7, Sayı 1, 78-99s.

ASLAN D,S,2009, Rusya'ya Göçen Ermeniler Sorunu ve Bu Sorunun Ermeni Milliyetçilik Hareketleri Üzerindeki Etkiler, Hoşgörüden Yol Ayrımına Ermeniler,C. I,

AYDOĞAN E, 2012, Pantürkçülük :Kafkas İttihad ve Terakki Fırkası ve Protokol Metni, Belgi Dergisi, sayı,4, 356-375s.

AYSAL N, 2007,Çöküşten Mütarekeye Osmanlı'da Haberalma, Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi, Sayı 40,523-543s.

BERBER F, 2011,19.Yüzyılda Kafkasya'dan Anadolu'ya Yapılan Göçler, Karadeniz Araştırmaları Dergisi, Sayı 31,17-49s.

ÇABUK M, 2015, Amerikan Board Arşivine Göre;1878-1879 Zeytun'daki Ermeni İsyanı ve Amerikalı Misyonerler,Turkish Studies-International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish s131-140.

ÇABUK M-TOMBUL S, 2019, Osmanlı Arşiv Belgelerine Göre Muş'ta Ermeni İhtilalcilerin Ermenilere Zulmü(1892-1906),Asia Minor Studies Dergisi,s1-14.

ÇAVUŞOĞLU H, 2007, Yugoslavya-Makedonya Topraklarından Türkiye'ye Göçler ve Nedenleri, Bilig Dergisi, Sayı 41,123-154s.

ÇİÇEK K,2010, Osmanlı Ermenilerinin 1915'teki Tehciri: Bir Değerlendirme,Akademik Bakış Dergisi,Cilt 3, Sayı 6, 1-14s.

DEMİREL M,2002, Erzurum'da Ermeni İsyanları (1890-1895), Türkler Ansiklopedisi, Cilt,13,99-107s

DEMİRTAŞ M,2009, Kırım Savaşı ve 93 Harbi Sürecinde Osmanlı Memleketine Gelen Göçmenlerin Sevk ve İskanları, Atatürk Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, Sayı 41, Erzurum

DOĞAN A,2014, Osmanlı Devletinde Alman Kültürel Yayılmacılığı: Maraş Örneği, Gaziantep University Journal of Social Sciences, 437-467s.

DOĞANÇAY S, 2018, British Role in The Wahhabi Revolt and Its Impact on The Policy Over Iraq, Turkish Studies, Volume 13/15, Spring, p. 195-203

_____, 2018,British Missionary Activities Across Trans-Jordan, International Congress on Social Sciences INCSOS, 26-28 October , Targoviste-ROMANIA, p. 148-161

_____, 2016, XIX Yüzyılda Fırat ve Dicle Havzasında Büyük Güçlerin Nüfuz Mücadeleleri, VAKANÜVİS-Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi, Yıl 1, Ortadoğu Özel Sayısı,s. 30-68

ERASLAN C, 2002, Hamidiye Alayları,Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi,Cilt 15,

ERKAN S, 1999, XIX.Yüzyıl Sonlarında Osmanlı Devleti'nin Göçmenleri İskan Politikasına Yabancı Ülkelerin Müdahaleleri, Osmanlı Ansiklopedisi, Cilt, 4, s,612-632,Yeni Türkiye Yayınları, Ankara,

EYİCİL A, 2002, Osmanlı İttihat ve Terakki Cemiyeti, Türkler Ansiklopedisi, Cilt,13, 228-244s.

FİRUZOĞLU S, R,1999, Kırım ve Kafkasya'dan Osmanlı İmparatorluğuna Göçler, Osmanlı Ansiklopedisi, Cilt, 4, s,687-696,Yeni Türkiye Yayınları, Ankara,

GÖÇ E,2013,Türk İstihbaratının Tarihsel Gelişimi,Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,Cilt 3, Sayı 2,Çankırı,85-111s.

GÜLER A,1999, Osmanlı Devleti'nin Son Yıllarında Türkiye'nin Demografik Durumuna Genel Bir Bakış, Osmanlı Ansiklopedisi, Cilt, 4, s,567-575,Yeni Türkiye Yayınları, Ankara,

GÜLLÜ R. E, 2017, Milli Mücadele'de Güney Cephesinde Kılıç Ali Bey'in Faaliyetleri, Gaziantep Üniversity Journal of Social Sciences, 490-505s.

GÜNEŞ G, 2013,Teşkilat-ı Mahsusa ve Birinci Dünya Savaşı Yıllarındaki Faaliyetleri, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, Ankara, sayı 85,102-130s.

İPEK N ,1999, 93 Muhacereti, Osmanlı Ansiklopedisi, Cilt, 4, s,661-666,Yeni Türkiye Yayınları, Ankara,

KALAYCI İ-ÇATAL C. A,2017, XIX. Yüzyılın İkinci Yarısında Çankırı'ya Yapılan Kırım-Kafkas Göçleri,Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı 18, s 254-269.

KOBAL Y, 2002, Milli Mücadelede İç Ayaklanmalar,Türkler Ansiklopedi,Cilt 16, 78-88s.

KOCACIK F,1999, Rumeli'den Anadolu'ya Yönelik Göçler ve Sonuçları, Osmanlı Ansiklopedisi, Cilt, 4, s,655-660,Yeni Türkiye Yayınları, Ankara,

KODAMAN B,1979, Hamidiye Hafif Süvari Alayları,(II.Abdülhamid ve Doğu Anadolu Aşiretleri) İstanbul Üniversitesi,Tarih Dergisi,32s.

_____2010, II. Abdülhamid ve Kürtler-Ermeniler, Süleyman Demirel Üniversitesi Fen- Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, 21s.

KIZILKAYA O-KALAYCI İ,2012,Osmanlı Devleti'nin İskan Siyaseti ve Yerleşim Birimleri Üzerine Bir Değerlendirme,Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sayı 18, s.361-378

MEMİŞ E, Ermenilerin Kökeni ve Geçmişten Günümüze Türk-ErmeniİlişkileriAfyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,Cilt.7, s.1, s.1-11

NAZİM M,2014, Ermenilerin 1905-1906 Yıllarında Güney Kafkasya'da Yaptıkları Katliamlar, Erzurum Atatürk Üniversitesi, Atatürk Dergisi, Cilt 3, Sayı 1

ORTAYLI İ,2004, Çarlık Rusya'sı Yönetiminde Kars, Osmanlı İmparatorluğunda İktisadi ve Sosyal Değişim Makaleler I, Ankara,

POLAT B, AYAZ R, 2017, İngiliz Misyonerlik Faaliyetlerinin Osmanlı Devleti'nin Yıkılış Sürecine Etkileri, Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi,1-45s.

SAĞIR G, 2014, Bizans İmparatorluğu Döneminde Anadolu'da Ermeni Yerleşimleri, Tarihte Türkler ve Ermeniler, Türk Tarih Kurumu, Cilt.1, Ankara, s.183-207

SARICAOĞLU M, E,1999, İskan-ı Muhacirin İ'ane Pulları(Osmanlı Devleti'nin Göçmen Harcamalarında Uyguladığı Bir Finansman Yöntemi), Osmanlı Ansiklopedisi, Cilt, 4, s,603-611,Yeni Türkiye Yayınları, Ankara,

SAYDAM A,1999, Kırım ve Kafkasya'dan Yapılan Göçler ve Osmanlı İskan Siyaseti (1856-1876), Osmanlı Ansiklopedisi, Cilt, 4, s,677-686,Yeni Türkiye Yayınları, Ankara,

ŞEN Ö,1994,19-Yüzyılda, Osmanlı Devletindeki Köle Ticaretinde Kafkasya Göçmenlerinin Rolü,Toplum ve Ekonomi Dergisi,sayı 6 , 171-192s.

ŞÜKÜROV Q, 2009, Osmanlı Devleti'nin 1905-1906 Tarihli Kafkasya Olaylarına Yaklaşımı ve Alınan Önlemler, Osmanlı Siyasal ve Sosyal Hayatında Ermeniler, Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul, 81-103s.

TEZCAN M,2014, Ermeni Sasani Savaşları ve Ermenilere Hun Desteği, Tarihte Türkler ve Ermeniler,Türk Tarih Kurumu, Cilt.1, Ankara,133-149s.

URAL S, 2005, 1914-1915 Yıllarında Kafkas Cephesi'nde Yaşanan Askeri Olayların Türk Basınındaki Yankıları, Atatürk Dergisi, Erzurum,Sayı 4,65-89s.

ÜÇÜNCÜ U, 2014, İstikbal Gazetesi'ne Göre Doğu Cephesi'nde Türk- Ermeni Savaşı (1920), Karadeniz İncelemeleri Dergisi,Yıl 8, Sayı 16,Trabzon, 87-114s.

YAĞCI G, Z ,2015, Köle Kaynağı Bakımından Kafkasya'nın Önemi,Yeni Türkiye,Sayı 71, 429-444s.

2005,16.Yüzyılda Kırım'da Köle Ticareti, Karadeniz Araştırmaları,Sayı 8, 12-30s.

YILDIRIM S, 2012, Balkan Savaşları ve Göç, Türk Yurdu Dergisi, Sayı 303,80-95s.

YILMAZ M, 1999, XIX.Yüzyılda Osmanlı Devleti'nin Muhaciri İskan Politikası, Osmanlı Ansiklopedisi, Cilt, 4, s,587-602,Yeni Türkiye Yayınları, Ankara

6.Yüksek Lisans-Doktora Tezler

ÇABUK M, 2013, 1875–1925 Yılları Arasında Adana, Antakya, Antep, Maraş ve Mersin Bölgelerinde Misyonerlik Faaliyetleri ve Ermeni Olayları, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Kahramanmaraş, s. 278.

GİDE F, 2011, 1911-1914 yılları Arasında İstanbul'da Yayınlanan Guaze (rehber) Gazetesi Işığında Osmanlı Devleti'nde Yaşayan Çerkeslerin Siyasi ve Sosyo-Kültürel Faaliyetleri,Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir, s.120.

KANAT S, 2011, Osmanlı Devleti'ne Yapılan 1864 Kafkas Göçü,Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum, s.92.

TERZİOĞLU A, 2005, Vilayat-ı Sitte'de Ermeniler (1878-1914),Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Edirne, s.153.

7. Elektronik Kaynaklar

AKSOY E ,1864'ten Günümüze Çerkezler ve Ermeniler, 23.Şubat.2018 Tarihli Söyleşi , www.agos.com.tr, Erişim Tarihi 09.11.2018

AKSOY Z, Çerkez İttihat ve Teavün Cemiyeti (1908-1923), www.cerkesfed.org., Yayımlanma Tarihi, 26 Temmuz 2016, Erişim Tarihi, 05.09.2019.

ARMAĞAN M, 24 Saatliğine Padişah Olan Kadınefendi,www. gzt.com/derin tarih, Yayım Tarihi 23.02. 2017, Erişim Tarihi,19.12.2018

ERDOĞAN İ,Osmanlı İmparatorluğunda Kölelik,irfanerdogan.com. Erişim Tarihi: 05.08.2018.

GENCER F, I.Dünya Savaşı Yıllarında Osmanlı İmparatorluğu'nun Amerikan Vatandaşlarına Yönelik Politikası, Dergiler,Ankara,edu.tr.249-264s.

İLTER E, 1993, Ramgavar Partisi Tarafından II.Meşrutiyet(1908)Meclisi Mebus an'ına Sunulan Beyanname ve Program, Dergiler,Ankara,edu.tr.518-543s.

KELEŞYILMAZ V,2010, Kafkas Harekatının Perde Arkası, Dergiler, Ankara, edu. tr. 278-304s.

KONAK İ,1915' te Hınıs:Baskan Dramı,www.Agos.com.tr, Yayın Tarihi, 07.05.2016, Erişim Tarihi, 19.06.2020.

_____, Muş'ta Ermeni Soykırımı: Harutyun Naroyan'ınAnıları,www.Agos.com.tr,Yayın Tarihi 07.08.2018, Erişim Tarihi 19.06.2020

MUSTAFAYEV B, 2014, Rus ve Ermeni Tehdidine Karşı Kuzey Azerbaycan'da Kurulan İlk Türk Siyasi Teşekküller,Yeni Türkiye Yayınları, haypedia.com, Erişim Tarihi,05.04.2019

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı-Soyadı: Mahmut Turan

Doğum Yeri ve Tarihi: Merkez /Kahramanmaraş-13.11.1982

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi: Sütçü İmam Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü

Yüksek Lisans Öğrenimi: Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Ana Bilim Dalı

Doktora Öğrenimi: Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal bilimler Enstitüsü Tarih Ana Bilim Dalı

Bildiği Yabancı Diller: İngilizce

Bilimsel Faaliyetleri: "**Mutasarrıf Hayri Bey ve Maraş Olayı"** Asos JournalUluslar ArasıSosyal Bilimler Dergisi / The Journal of Academic Social Science Yıl 6, Sayı 68, Nisan 2018 Sayfa:312-321

"**Mısır Tarihinde Enver Sedat Dönemi"** Asos JournalUluslar ArasıSosyal Bilimler Dergisi / The Journal of Academic Social Science Yıl 6, Sayı 78, Eylül 2018 Sayfa:306-323

" **Agop Hırlakyan** "Uluslar Arası Milli Mücadele Döneminde Maraş Sempozyumu 3-4 Şubat 2017 Kahramanmaraş, Yayın Tarihi:Kasım 2017

"**Diyarbakır'da Ermeni- Çerkez İlişkileri**" Tanzimat'tan Günümüze Diyarbakır Sempozyumu 1-3 Kasım 2017 Diyarbakır, Yayın Tarihi:Ocak 2018

İş Deneyimi

Staj: Milli Eğitim Bakanlığı

Çalıştığı Kurumlar:

İletişim

e-posta adresi: turan_4682@hotmail.com

tel: 05368970756

EKLER

Ek 1 : Amasya Mutasarrıfına Tahriratı Samiye

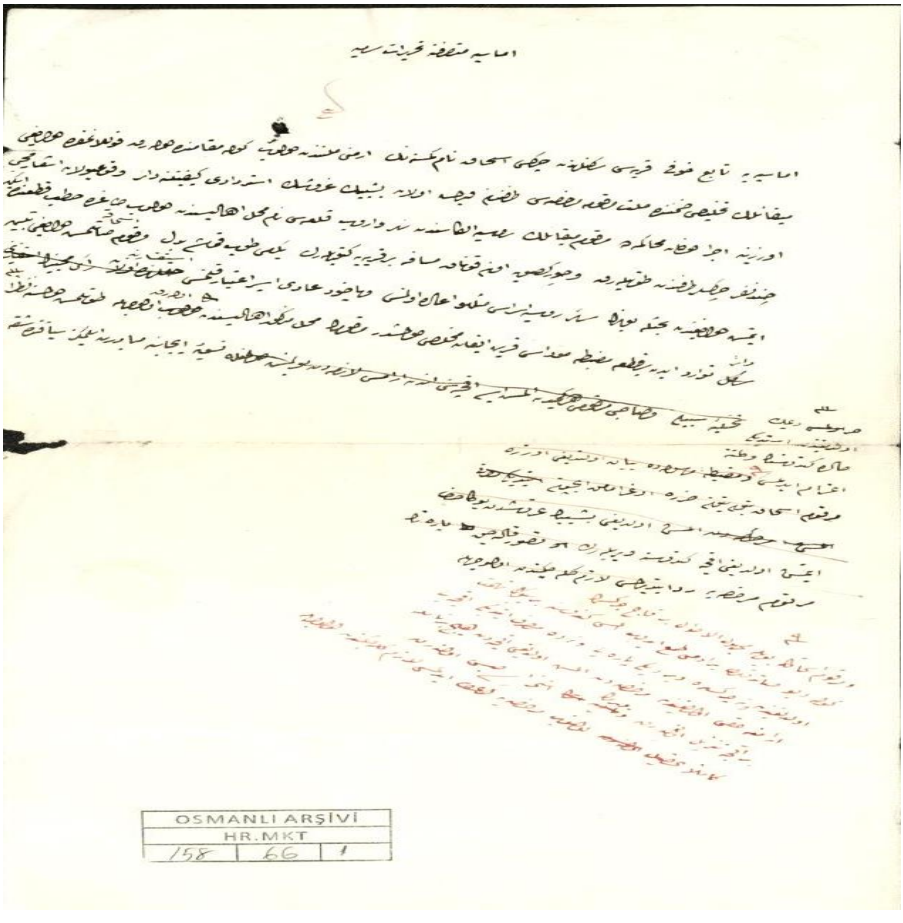

Amasya'ya tabi Hofi karyesi sükkanlarından Çerkes İshak nam kimsenin Ermeni milletinden olup köle makamında olarak kullanılmakta olduğu Mikail'in tahlisi zımmın da milleti merkum muhzırası tarafından virase olan beş bin kuruşun istirdadı keyfiyetine dair vuku bulan eşar-ı muma üzerine icra olunan muhakemede merkum Mikail'in Rusya Kobane şehri , Nehra varup kalası nam mahal ahalisinden olup dağda hitap katında iki cünt Çerkes tarafından tutularak kendüsü on konak mesafe bir karyeye getirilerek yirmi top kumaş bedeli merkum satılmış olduğu tepyin etmiş olduğundan bahisle bunun sair Rusya userası misülli iade olunması veyahud adi esir itibar kılınması ısfarına dair tevarud eden bir kıta mazbata .merkum İshak'ın böyle meçhulü ahval bir kaç Çerkesin böyle köle deyi sattıkta bir adamı

tamı edip alıkoyması kendüsüne bir büyük töhmet olduğundan ne Çerkeslere verdiği parayı ve nede masraf ettiği akçeyi aramaya hakkı olmadığından.

Ek 2 : Dahiliye Nezaret-i Celilesine

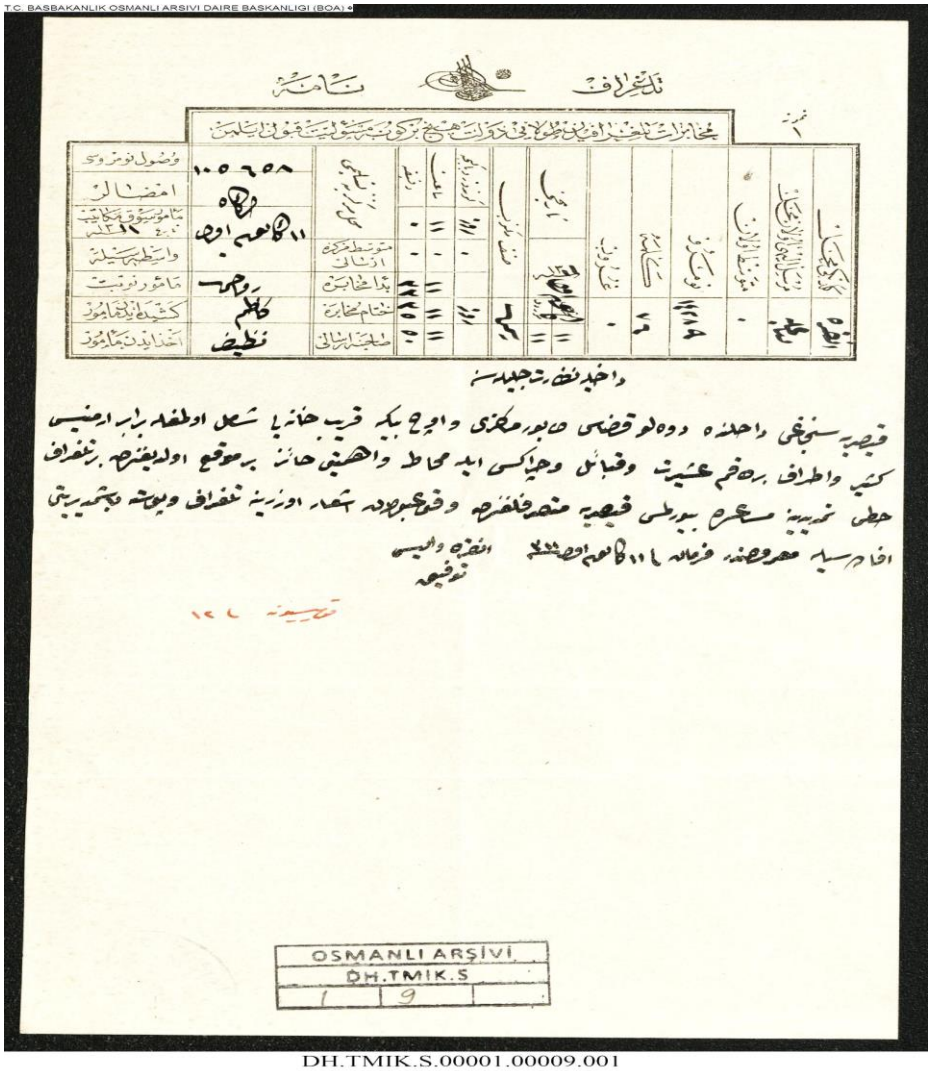
T.C. BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI (BOA)

OSMANLI ARŞİVİ
DH.TMIK.S
1 9

DH.TMIK.S.00001.00009.001

Kayseriye Sancağı dahilinde Develü kazası tabur merkezi ve üç bine karib haneye şamil olmağla beraber Ermenisi kesir ve etrafı bir takım aşiret ve kabail ile muhad ve ehemmiyeti haiz bir mevki olduğundan bir telgraf hattı temdidine müsaade buyurulması Kayseriye mutasarrıflığından vukubulan işar üzerine telgraf ve posta baş müdiriyeti ifadesi ile maruzdur.

ferman 11 Kanuni Evvel 211 Ankara Valisi Tevfik

Ek 3 : Sivas Vilayetinden Telgrafname

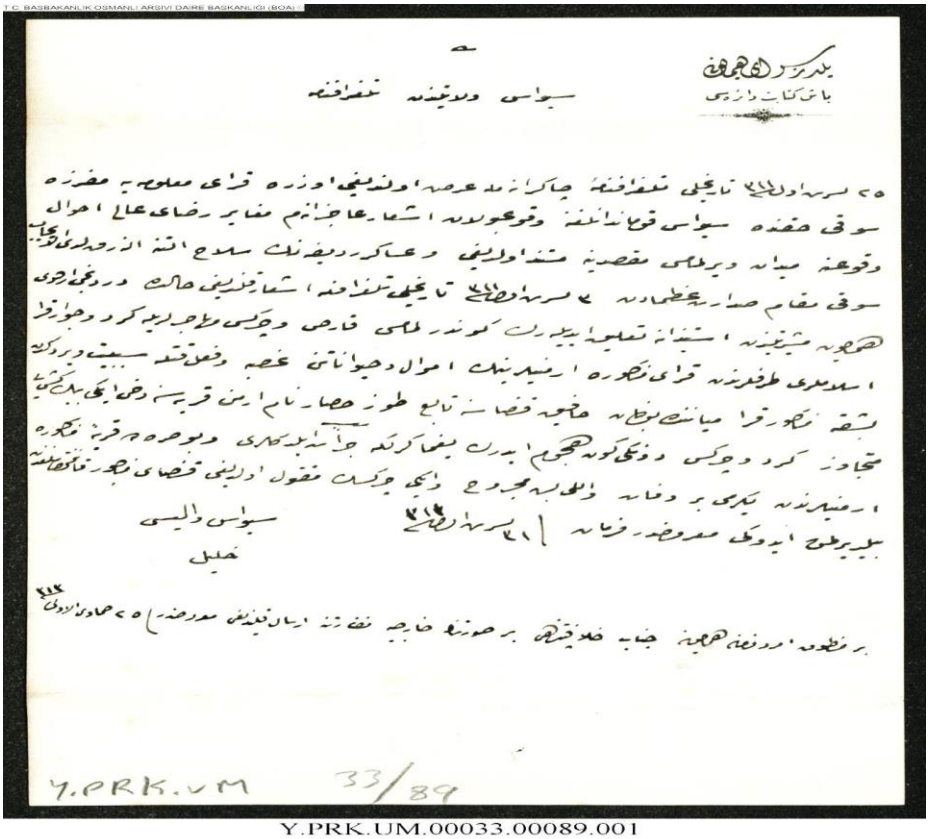

Y.PRK.UM.00033.00089.001

25 teşrini evvel 211 tarihli telgrafname-i çakeranemde arz olunduğu üzere kurray-ı ma'lumeye müfreze sevki hakkında Sivas kumandanlığına vukubulan eşar-ı acizanem mugayır rıza-i ali ahval vukuata meydan verilmemesi maksadına müstenid olduğu ve asakir-i redifenin silah altına alınarak ledel icab sevki makamı sadareti uzmadan 3 teşrini evvel 311 tarihli telgrafname işar kılındığı halde dördüncü orduyu humayun müsiriyetinden istizane talik edilerek gönderilmemesi Kars ve Çerkes muhacirleri ile Kürt ve civar İslamları taraflarından kurray-ı mezkure Ermenilerinin emval ve hayvanatını gasba ve fiili katle sebebiyet verdikten başka mezkur Kurra meyanında bulunan Hafik kazasına tabi Tuzhisar nam Ermeni karyesine dahi iki bin kişiyi mütecaviz Kürt ve Çerkes dünkü gün hücum ederek yağma karlığa cüret eyledikleri ve bu sırada karye-i mezkura Ermenilerinden 21 vefat ve elli beş mecruh ve iki Çerkesin maktul olduğu kazayı mezkur kaymakamlığından bildirilmiş idüğü maruzdur. ferman fi 21 teşrini evvel 313 Sivas valisi Halil

Bir menfule emru fermanı hümayun cenabı hilafet penahileri bir suretinin Hariciye nezaretine irsali kılındığı maruzdur.fi 25 Cumasal evvel 312.

Ek 4 : Erzurum Vilayetine Çekilen Şifre Telgrafname Sureti

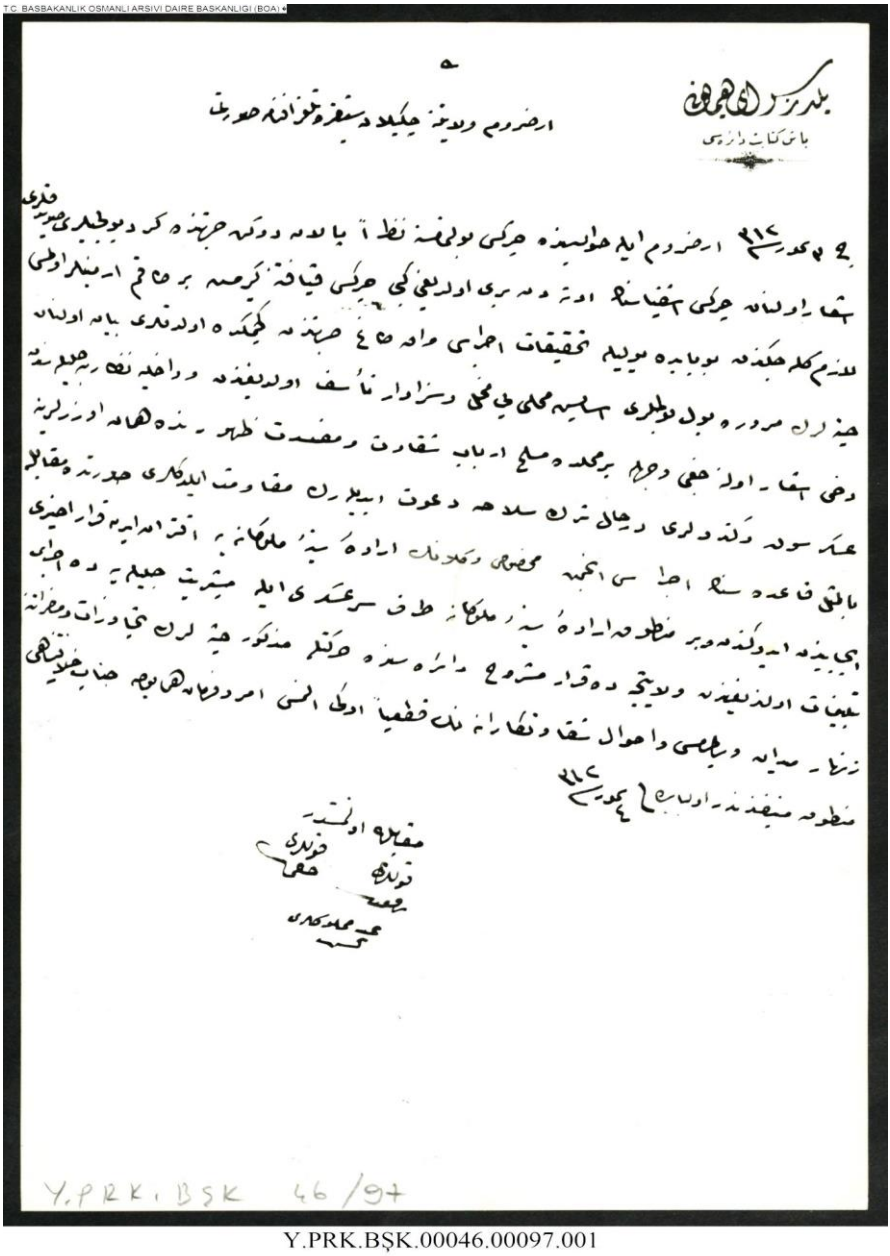
T.C. BASBAKANLIK OSMANLI ARSIVI DAIRE BASKANLIGI (BOA)

Y.PRK.BŞK.00046.00097.001

3 Temmuz 312 Erzurum ile havalisinde Çerkez bulunmamasına nazaran Palandöken cihetinde Kürt yolcuları soydukları işar olunan Çerkez eşkıyasının öteden beri olduğu gibi Çerkez kıyafetine girmiş bir takım Ermeniler olması lazım geleceğinden bu babda yol ile tahkikat icrası Van dağı cihetinden geçmekte oldukları beyan olunan çetelerin murura yol bulmaları asayiş-i muhalliyi ve sezadar-

ı teessüf olduğundan ve dahiliye nezareti celilesinden dahi işar olunacağı vecihle bir mahalde muslih erbab-ı şekavet ve mefsedet zuhurunda heman üzerlerine asker sevk ve kendileri derhal terk-i silaha davet edilerek mukavemet eyledikleri suretle mukabele bil misül kaidesinin icrası için mahsusu vukelanın irade-i seniyye-i mülükaneye iktiran eden kararı ahiri icabından idüğünden ve bir mantık iradeyi seniyyei mülükane tarafı seraskeri ile meşveret celileye de icray-ı tepligat olduğundan vilayetçe de karar-ı meşru dairesinde hareketle mezkur çetelerin tecavuzat ve mazarrata zinhar meydan verilmemesi ahval-ı şekavet kararenin katiyen öne alınması emri ferman-ı hümayun cenab-ı hilafet penahi mantık münifindendir.

4 Temmuz 312

mukabele olmuştur

Kulları Kulları

Hakkı Rıfat

ERDEMLİ RAPORLAMA ve ÖRGÜTSEL SAĞLIK İLİŞKİSİ

(Eğitim ve Sağlık Çalışanları Üzerinde Bir Araştırma)

Ögr.Gör.Mustafa ALTINTAŞ
Prof. Dr.Musa ÖZATA

EFEAKADEMİ

Erdemli Raporlama ve Örgütsel Sağlık İlişkisi
(Eğitim ve Sağlık Çalışanları Üzerinde Bir Araştırma)

Yazar: Mustafa ALTINTAŞ ORCID (0000-0002-9846-5513)
Yazar: Musa ÖZATA ORCID (0000-0003-17420215)

ISBN: 978-625-7729-31-4

1. Baskı: Aralık 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ'ye aittir.

KÜTÜPHANE KARTI
Erdemli Raporlama ve Örgütsel Sağlık İlişkisi (Eğitim ve Sağlık Çalışanları Üzerinde Bir Araştırma)
ALTINTAŞ, Mustafa - ÖZATA, Musa
1. Basım, 135 s., 135 x 210 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar Kelimeler:
1. Erdemli Raporlama, 2. Örgütsel Sağlık, 3. Eğitim Çalışanları,
4. Sağlık Çalışanları, 5. Eğitim ve Sağlık Kuruluşları.

Dizgi - Mizanpaj: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)

Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

TABLOLAR LİSTESİ....6

ŞEKİLLER LİSTESİ....7

YAZARLARIN ÖZGEÇMİŞİ....9

ÖNSÖZ....11

BİRİNCİ BÖLÜM

ERDEMLİ RAPORLAMA

1. ERDEMLİ RAPORLAMA....14

1.1. Erdem ve Örgütsel Erdem....14

1.2. Erdemli Raporlama....17

1.3. Davranışın Aktörü Erdemli Raporlayıcı....21

1.4. Erdemli Raporlama Türleri....23

1.4.1. İçsel Erdemli Raporlama....23

1.4.2. Dışsal Erdemli Raporlama....24

1.5. Erdemli Raporlama Süreci....25

1.6. Erdemli Raporlama Davranışının Sonuçları....30

1.6.1. Erdemli Raporlayıcı Açısından Karşılaşılan Sonuçlar30

1.6.2. Örgüt Açısından Karşılaşılan Sonuçlar....33

İKİNCİ BÖLÜM

ÖRGÜTSEL SAĞLIK

2. ÖRGÜT VE ÖRGÜTSEL SAĞLIK....36

2.1. Örgüt Kavramı....36

2.2. Örgütsel Sağlık Kavramı....39

2.3. Örgütsel Sağlığın İşleyişi....45

2.4. Örgütsel Hastalıklar (Örgütsel Patolojiler).....50

2.5. Sağlıklı ve Sağlıksız Örgütlere İlişkin Özellikler.....53

2.6. Örgütsel Sağlığın Boyutları.....63

2.6.1. Miles'e Göre Örgütsel Sağlık.....63

2.6.2. Hoy ve Feldman'a Göre Örgütsel Sağlık.....65

2.6.3. Lyden ve Klingele'ye Göre Örgütsel Sağlık 67

2.6.4. Rosen ve Berger'e Göre Örgütsel Sağlık.....69

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ERDEMLİ RAPORLAMA ve ÖRGÜTSEL SAĞLIK İLİŞKİSİ

3. ERDEMLİ RAPORLAMA VE ÖRGÜTSEL SAĞLIK İLİŞKİSİ 74

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ERDEMLİ RAPORLAMA VE ÖRGÜTSEL SAĞLIK ARASINDAKİ İLİŞKİNİN BELİRLENMESİNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA: EĞİTİM VE SAĞLIK ÇALIŞANLARI ÖRNEĞİ

4. ERDEMLİ RAPORLAMA VE ÖRGÜTSEL SAĞLIK ARASINDAKİ İLİŞKİNİN BELİRLENMESİNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA.....84

Araştırmanın Modeli.....84

Araştırmanın Amacı 85

Araştırmanın Evren ve Örneklemi.....85

Veri Toplama Araçları 86

BULGULAR 88

Araştırmaya Katılanların Sosyo-Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular 88

Çalışmada Kullanılan Ölçek Sorularına Ait Tanımlayıcı Bilgiler91

Örgütsel Sağlık ve Erdemli Raporlama Arasındaki İlişkinin Belirlenmesine Yönelik Korelasyon Analizi 105

Tartışma ve Sonuç 107

Öneriler 113

KAYNAKÇA 116

KAYNAKÇA

Acosta, H., Cruz-Qurtiz, V., Salanova, M. ve Llorens, S. (2015). Healthy organization: analysing its meaning based on the HERO Model / Organizaciones saludables: analizando su significado desde el Modelo HERO, Revista de Psicología Social: International Journal of Social Psychology. 2015, 1-12.

Açıkgöz, N. (2015). Hastanelerde Örgütsel Sağlık ve Değer Yaratma Kültürü İlişkisi. (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi/Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Akbaba, S. (1997) Ortaöğretim Okullarının Örgüt Sağlığı (Bolu İli Örneği). (Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Akbolat, M., Durmuş, A. ve Ünal, Ö. (2017). Örgütsel Erdemliliğin Personel Güçlendirmeye Etkisi ve Otantik Liderliğin Aracı Rolü. İşletme Bilimi Dergisi, 5 (2), 71-87.

Aktan, C. C. (2006). Organizasyonlarda Yanlış Uygulamalara Karşı Bir Sivil Erdem, Ahlâki Tepki ve Vicdani Red Davranışı: Whistleblowing. Mercek Dergisi, 1-13, http://www.canaktan.org/yonetim/whistleblowing/aktan-whistle.pdf

AL-Abrrow, H., Alnoor, A., Ismail, E., Eneizan, B. ve Makhamreh, H.Z. (2019). Psychological contract and organizational misbehavior: Exploring the moderating and mediating effects of organizational health and psychological contract breach in Iraqi oil tanks company. Cogent Business & Management (2019), 6: 1683123, 1-27.

Albrecht, K. (2003). The Power of Minds at Work: Organizational Intelligence in Action, New York: American Management Association.

Alp, M. (2014). Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin Heinisch/Almanya Kararı Işığında Whistleblowing (İşçinin İfşa ve İhbarı) ve İş İlişkisinde İfade Özgürlüğü. Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 15(Özel s.), 385-422.

Alpaslan Danışman, S. (2006). Sosyal Bir Sorumluluk Olarak İhbarcılık. İş Ahlâkı Dergisi. 227-238.

Alper, M. (2018). Whistleblowing İle Örgütsel Sessizlik Arasındaki İlişkiye Örgüt Kültürünün Etkisi ve Bir Araştırma. (Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Alqarni, S.A.Y. (2016). Linking Organizational Health in Jeddah Secondary Schools to Students Academic Achievement. Educational Research and Reviews. 11(7), 328-338.

Ardıç, K. ve Polatçı, S. (2007). İşgören Refahı ve Örgütsel Etkinlik Kavramlarına Bütüncül Bir Bakış: Örgüt Sağlığı. Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi,21 (1), 137-154.

Arıkan, E. (2011). Örgüt Sağlığının İş Tatmini Üzerine Etkisi: Afyonkarahisar'daki Beş Yıldızlı Otel İşletmelerinde Bir Uygulama. (Yüksek Lisans Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.

Arslan, E.T. ve Kayalar, M. (2017). Kamu ve Özel Sektör Çalışanlarının İfşa (Whistleblowing) Niyeti: Karşılaştırmalı Bir Analiz. KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 19(32), 15-26.

Aydan, S. (2017). Sağlık Sektöründe Etik İklim ve Örgütsel Güvenin İhbarcılık (Whistleblowing) Niyeti Üzerine Etkisi: Bir Üniversite Hastanesi Örneği. (Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Aydan, S. ve Kaya, S. (2018). Sağlık Sektöründe İhbarcılık: Bir Üniversite Hastanesinde Çalışan Hemşire ve Sekreterler Üzerine Bir Uygulama. Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi, 21(1): 1-29.

Aydın, U. (2002). İş Hukuku Açısından İşçinin Bilgi Uçurması (Whistleblowing). Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2(2), 79-100.

Ayduğ, D. (2014). İlkokulların Örgüt Sağlığı İle Öğretmenlerin Örgütsel Güven Düzeyleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

Aytaç, Ö. (2004). Örgütler: Sosyolojik Bir Perspektif. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 14 (1), 189-217.

Başol, O. ve Karatuna, I. (2015). Örgütlerde Olumsuz Durumların İfşa Edilmesi ve Örgütsel İletişim İlişkisi. Marmara Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Dergisi, 37 (2), 153-170.

Bauer, G.F. ve Jenny, J.G. (2012). Moving towards positive organisational health: challenges and a proposal for a research model of organisational health development. In: Houdmont, Jonathan; Leka, Stavroula. Contemporary occupational health psychology: global perspectives on research and practice. Chichester: Wiley-Blackwell, 126-145.

Bevan, H. (2009). Organisational Health: a new perspective on performance improvement?. Organisational Health in the NHS is published by the NHS Institute for Innovation and Improvement, Coventry House, University of Warwick Campus, Coventry, CV4 7AL.

Bolding J.T., ve Van Patten, J.J. (1982). Creating a healthy organizational climate. Adm. Update, 3(3), 4-9.

Bolsoy, N. ve Sevil, Ü. (2006). Sağlık-Hastalık ve Kültür Etkileşimi. Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 9 (3), 78-87.

Bright, D.S., Winn, B.A. ve Kanov, J. (2014). Reconsidering Virtue: Differences of Perspective in Virtue Ethics and the Positive Social Sciences. Journal of Business Ethics, 119(4), 445-460.

Bruhn, J.G. (2001). Trust and the Health of Organizations, New York: Kluwer Academic / Plenum Publishers.

Bruhn, J.G., ve Chesney, A.P. (1994). Diagnosing the health of organisations. Health Care Supervisor 13(2), 21-33.

Buckley, C., Cotter, D., Hutchinson, M. ve O'Leary, C. (2010). Empirical evidence of lack of significant support for whistleblowing. Corporate Ownership and Control, 7(3), 275-283.

Buluş, M. (2019). Bankacılık Sektöründe Etik İklim ve Örgütsel Güvenin Whistleblowing (Bilgi İfşası) Üzerine Etkisi. (Yüksek Lisans Tezi). Aksaray Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Bülbül Akıl, Ü.G. (2005). Bürokrasi ve İlköğretimde Örgütsel Sağlık. (Yüksek Lisans Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.

Bülbül, T. (2016). Muhibbî'nin "Gibi" Redifli Gazeline Ebussuûd Efendi'nin Bilinmeyen Bir Naziresi. Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi, 17, 1-12.

Büyükarslan, B.A. (2016). Örgütsel Vatandaşlık Davranışı ve Whistleblowing İlişkisine Yönelik Bir Araştırma. (Yüksek Lisans Tezi). Dumlupınar Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.

Büyükyılmaz, O., Yurdasever, E. ve Horuzoğlu, K. (2018). A Research on Determination of The Organizational Health Perceptions of The Employees Working in Kardemir Inc.Balkan Sosyal Bilimler Dergisi,7 (14), 60-79.

Candan, H. ve Kaya, T.P. (2015). İhbarcılık (Whistleblowing) ve Algılanan Örgütsel Destek Arasındaki İlişkinin İncelenmesine Yönelik Bir Kamu Kurumunda Araştırma. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi İdari bilimler Fakültesi Dergisi, 5 (2), 305-330.

Carmeli, A. ve Peretz, H.V. (2010). Linking Leader Social Skills and Organisational Health to Positive Work Relationships in Local Governments. Local Government Studies, 36(1), 151-169.

Cassematis, P. G. ve R. Wortley (2013). Prediction of Whistleblowing or Non- reporting Observation: The Role of Personal and Situational Factors, Journal of Business Ethics, 117, 615-634.

Celep, C. ve Konaklı, T. (2012). Bilgi Uçurma: Eğitim Örgütlerinde Etik ve Kural Dışı Uygulamalara Yönelik Bir Tepki. E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi, 3(4), 65-88.

Cemaloğlu, N. ve Akyürek, M.İ. (2017). Örgütlerde Whistleblowing (Bilgi Uçurma). Turkish Journal of Educational Studies, 4 (3), 123-142.

Cengiz, R. (2008). Profesyonel Futbol Kulübü Yöneticilerinin Dönüşümsel Liderlik Stilleri İle Kulüplerinin Örgüt Sağlığı ve Futbolcuların Yıldırma (Mobbing) Yaşamaları Arasındaki İlişki. (Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi/Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Chamunorwa, J.C. (2015). An Exploration of Whistle Blowing in Fighting Corruption in the Public Sector in South Africa: A Case Of Stellenbosch Municipality. (Master Thesis). In The Faculty of Management Science (School Of Public Leadership) At Stellenbosch University.

Chang, Y., Wilding, M. ve Shin, M.C. (2017). Determinants of Whistleblowing Intention: Evidencefrom the South Korean Government. Public Performance & Management Review, 40 (4), 676-700.

Cheng, X., Karim, K.E.ve Lin, K.J. (2015). A Cross-Cultural Comparison of Whistleblowing Perceptions.Int. J. Management and Decision Making,14(1), 15-31.

Çelebi, M. (2014). Ortaöğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Örgütsel Sağlık ve Örgütsel Bağlılık Algıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Zirve Üniversitesi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.

Çetinel, M.H. (2018). Çalışanların Kişilik Özellikleri İle İhbarcılık (Whistleblowing) Eğilimleri Arasındaki İlişki Üzerinde Örgütsel Adalet Algısının Aracılık Rolü. (Doktora Tezi). Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.

Çiftçi, B. (2017). Türkiye'de Toplumsal Kültürün Örgütlerde İhbarcılık Üzerine Etkisi: Hofstede'in Kültürel Boyutlar Teorisi Bağlamında Bir Değerlendirme. International Journal of Academic Value Studies (Javstudies), 3(10), 147-166.

Çiğdem, S. (2013). Büro Yönetiminde Whistleblowing ve Etik İlişkisi. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1(Özel s.), 93-109.

Demirtaş, Ö. (2014). İşyerlerinde Olumsuz Durumları İfşa Etmenin Etik İklim Üzerindeki Etkisi: Yıldırma Algısının Moderatör Rolü. İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi, 43 (1), 136-156.

Demirtaş, Ö. ve Biçkes, M. (2014). Makyavelizm'in Olumsuz Durumları İfşa Etme Niyeti Üzerindeki Etkisi: Bir Alan Çalışması. "İş, Güç" Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi, 16(2), 98-112.

Deniz, N. (2016). Meslek Lisesi Öğretmenlerinin Örgüt Sağlığı İle İlgili Algıları Üzerine Bir Araştırma. (Yüksek Lisans Tezi). Zirve Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.

Doğan, A. ve Bozkurt, S. (2008). İstanbul İlinde Beş Yıldızlı Otellerin Örgütsel Sağlık Durumlarının Çalışanların Algıları İle Ölçümüne Yönelik Bir Araştırma. Yönetim Dergisi, 19(60), 61-73.

Doğrul, M.A. (2013). Örgütsel Bağlılık ve Örgütsel Vatandaşlık Davranışı Arasındaki İlişki: Afyon Meslek Yüksek Okulu'nda Çalışanlar Üzerinde Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Duan, L., Krishan, R. ve Weddle, B. (2017). The Yin and Yang of Organizational Health. McKinsey Quarterly, November 2017.

Emhan, A. (2005). Organizasyon Sağlığı ve İş Örgütlerinde Bir Uygulama. (Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Eren, V. ve Orhan, U. (2013). Kurumsal Sosyal Sorumluluğun Çalışanların Kötü Yönetimi İfşa Düzeylerine Etkisi Üzerine Bir Araştırma. International Journal of Social Science, 6(2), 455-468.

Erin, O. ve Ogundele, I. (2016). Whistle-Blowing and Quality of FinancialReporting in the Nigeria Banking Sector. 3rd

International Conference on African Development Issues, (CU-ICADI 2016).

Erkmen, T. ve Esen, E. (2012). Örgütsel Erdemlilik Ölçeğinin Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. Business and Economics Research Journal, 3(4), 107-121.

Ertaş, G. ve Töre, E. (2016). Örgütiçi İletişim Beceri Düzeylerinin Örgüt Sağlığı Üzerindeki Etkisi. Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, 14(3): 85-100.

Ertürk, A. (2017). Bilgi Uçurma. S. Özdemir., N. Cemaloğlu (Ed.) Örgütsel Davranış ve Yönetimi. (619-648). Ankara:Pegem.

Farooq, M., Othman, A., Nordin, M.S. ve Ibrahim, M.B. (2017). Examining Organizational Health Practices Among Universities in the Central Region of Uganda. Journal of Positive Management, 8(2), 69-86.

Fettahlıoğlu, Ö. O. ve Demir, S. (2014). Konuşma Hürriyetinin Yanında Sessiz Kalma Seçeneği: Üniversite Akademik Personelinin Örgütsel Sessizlik ve Whistleblowing (İfşa Etme) Hakkındaki Görüşleri. Akademik Bakış Dergisi, 45, 27-56.

Fisher, P. (2020). Understanding Our 12-Factor Organizational Health Model. TEND Academy, (613), 547-3247, Erişim Tarihi: 1 Ekim 2020, https://www.tendacademy.ca/resources/

Garda, B. (2011). Örgütsel Sağlık Kriterlerinin Kuramsal Boyutta İncelenmesi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu Dergisi, 14(1-2): 269-291.

Gerçek, H. (2005). Mühendislikte Etik Sorunların Ele Verilmesi. Madencilik Dergisi, 44 (4), 29-38.

Gül, H. (2007). İş Stresi, Örgütsel Sağlık ve Performans Arasındaki İlişkiler: Bir Alan Araştırması. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, (2): 318-332.

Gül, İ. (2018). Sağlık Kurumlarında Örgütsel Bağlılık ve Örgütsel Değişime Açıklığın Örgüt Sağlığı Üzerindeki Etkisi:

Afyonkarahisar İl Merkezi Hastanelerinde Bir Araştırma. (Doktora Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

Güllü, S. (2018). Lider Üye Etkileşiminin Çalışma Yaşam Kalitesi İle Üretkenlik Karşıtı İş Davranışları Üzerine Etkisinde Örgüt Sağlığının Aracılık Rolü: Spor İşletmeleri Örneği. (Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi/Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Güney, S. (2017). Örgütsel Davranış. Nobel Yayıncılık, 4. Basım, İstanbul.

Gürkan, F.B. (2006). İlköğretim Okullarının Örgütsel Sağlık Düzeyi (Polatlı İlçesi Örneği). (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Güvercin, D. (2016). Ortaöğretim Kurumlarında Görülen Bilgi Uçurma Süreci ve Bilgi Uçurma Nedenlerine İlişkin Öğretmen ve Yönetici Görüşleri. (Yüksek Lisans Tezi). Uşak Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.

Holtzhausen, N. (2007). Whistleblowing and Whistleblower Protection in the South African Public Sector. Submitted in Accordance With the Requirements for the Degree of Doctor of Literature and Philosophy in the Subject Public Administration at the University of South Africa.

Hoy, K.W., Sabo, D. ve Barnes, K. (1996). Organizational Health and Faculty Trust: A View from the Middle Level. Research in Middle Level Education Quarterly, 1996, 21-39.

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5c12d2553aaa42.49827495 (Erişim Tarihi: 13.12.2018).

https://corporate.pirelli.com/corporate/en-ww/aboutus/aboutus (Erişim Tarihi 26.02.2019).

https://sabim.saglik.gov.tr/login.aspx (Erişim Tarihi 24.02.2019).

https://www.netafim.com.tr/ (Erişim Tarihi: 11.02.2019).

Iko Afe, C.E. (2016). Effect of Perceived Organizational Climate on Whistleblowing Intention: Research in International Trade Oriented Organizations. (Master Thesis). Selçuk University/Institute Of Social Sciences Graduate. Konya.

Kahriman, H. (2016). Vergi Kayıp Kaçağını Azaltmada Bilgi Uçurma (Whistleblowing). 2. International Congress on Economics and Business, Bosna.

Kamensky, J.M. ve Chair, P. (2018). Strengthening Organizational Health and Performance in Government. A Working Paper by the Standing Panel on Executive Organization and Management. National Academy of Public Administration, 2018, 1-21.

Kant, R. (2017). Organizational Health of Secondary School Teachers in Relation to Their Adjustment. Education Science and Psychology, 3(45), 63-72.

Karacan, K. (2017). İlkokul ve Ortaokul Öğretmenlerinin Algılarına Göre Örgütsel Sağlık İle Örgütsel Vatandaşlık Davranışları Arasındaki İlişki. (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Karakuş, H. (2008). İlköğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Örgüt Sağlığına İlişkin Görüşleri. (Yüksek Lisans Tezi). Fırat Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.

Kartal, Y. ve Sipahi, H. (2018). Whistleblowing İle Mobbing İlişkisi: Kavramsal Bir Bakış ve Çözüm Önerileri. International Journal of Management and Administration, 2(4), 119-134.

Kesken, J. ve İlic, D. (2008). Yönetimin İrrasyonel Yüzü: Örgütsel İşlev Bozuklukları. Ege Akademik Bakış, 8 (2), 451-468.

Keskin, H., Akgün, A.E. ve Koçoğlu, İ. (2016). Örgüt Teorisi. Nobel Yayıncılık, 4. Basım, Ankara.

Kısa, N. (2011). İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Duygusal Zeka Becerilerini Kullanma Düzeyleri İle İlköğretim Okullarının Örgüt Sağlığı Arasındaki İlişki. (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Kıvrak, İ. (2013). *Öğretmen Algılarına Göre Meslek Liselerindeki Örgüt Sağlığının İncelenmesi (İstanbul İli Kartal İlçesi Örneği).* (Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Kızıloğlu, E. ve Çelik, A. (2015). Whistleblowing Behavior in Organizations and Work Morality Interaction. International Journal of Social Sciences and Education Research. 1 (2), 399-414.

Kızıltaş, A. (2015). İzmir İli İlkokul Öğretmenlerinin Algılarına Göre Bilgi Uçurma ve Örgütsel Bağlılık İlişkileri. (Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Kieżun W. (2012). Patologia transformacji [Transformation pathology].Warszawa: Poltext.

Koç, E. (2017). Örgütsel Bağlılık Düzeylerine Göre Whistleblowing (İfşa) Davranışı Üzerine Bir Araştırma. (Yüksek Lisans Tezi). KTO Karatay Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Koçel, T. (2013). İşletme Yöneticiliği (13. Baskı), İstanbul: Beta.

Kotbaş, S. (2018). Örgütsel Erdemlilik İle Örgütsel Sağlık Arasındaki İlişkinin Öğretmen Algılarına Göre İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kozak Akoğlan, M. ve Şahin, S. (2018). Bilgi İfşası (Whistleblowing) ve Etik İkilem Üzerine Çıkarımlar. Turizm Araştırmaları Dergisi, 29(1), 31-38.

Köseoğlu, M. ve Karayormuk, K. (2009). Örgüt Sağlığı Nedir: Yöneticiler Arasında Görüş Farklılığı Var Mıdır? Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 23(2),175-193.

Kurgun, A. ve Bağıran, D. (2013). Rekabetçi Değerler Yaklaşımı İle Örgütsel Etkinliğin Belirlenmesinde Örgütsel Sağlığın Rolü: İzmir İli Merkezindeki Dört ve Beş Yıldızlı Otel İşletmelerinde Bir Araştırma. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 15 (3), 447-510.

Kurnaz, N., Ercan, C. ve Kestane, A. (2018). Muhasebe Bilgi Kalitesi Ekseninde İç Denetim Ve Bilgi İfşası (Whistleblowing) İlişkisi. Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 20(1), 150-169.

Kurum, G. (2013). Trakya Üniversitesi'nde Görev Yapan Öğretim Elemanlarının Örgüt Sağlığı Algıları İle Örgütsel Güven Düzeyleri Arasındaki İlişki. (Yüksek Lisans Tezi). Trakya Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.

Lee, H. (2018). The Implications of Organizational Structure,Political Control, and Internal System Responsiveness on Whistleblowing Behavior. Review of Public Personnel Administration, 1-23.

Lee, J.C., Chen, C.L. and Xie, S.H., (2014), The Influence of School Organizational Health and Occupational Burnout on Self-Perceived Health Status of Primary School TGeachers. Procedia - Social and Behavioral Sciences, 116 (2014), 985-989.

Lencioni, P. (2012). The Advantage, Published by Jossey-Bass.

Lencioni, P. (2013). The Advantage, Q&A with Patrick Lencioni, Erişim adresi, https://www.tablegroup.com/imo/media/doc/The%20Advantage%20-%20Q&A%20with%20Patrick%20Lencioni.pdf

Liang, C. (2017). The Influence Of School Organizational Health And Teacher Efficacy On Chinese Middle School Beginning Teachers‘ Professional Indentity, A Thesis Submitted to the Faculty of the Department of Educational Psychology in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of Master of Education in the Graduate College the University of Arizona.

Lövey, I., Nadkarni, M.S. ve Eldélyi, E. (2007). How Healthy is Your Organization? (1. Baskı) USA: Praeger Publisher.

Lyden, J. A. ve Klingele, W. E. (2000). Supervising Organizational Health. Supervision, 61 (12), 3-6.

Mecca, J.T., Giorgini, V., Medeiros, K., Gibson, C., Devenport, L. ve Connelly, S. (2014). Perspectives on Whistleblowing: Faculty

Member Viewpoints and Suggestions for Organizational Change. Accountability in Research, 21, 159-175.

Mercan, N. (2015). Ajzen'in Planlanmış Davranış Teorisi Bağlamında Whistleblowing (Bilgi İfşası). Sosyal ve Beşeri Bilimleri Dergisi, 7(2), 1-14.

Mercan, N., Altınay, A. ve Aksanyar, Y. (2012). Whistleblowing (Bilgi İfşası, İhbar) ve Yolsuzlukla Mücadelede İç Denetimin Değişen ve Gelişen Rolü.Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi, 4(2), 167-176.

Mesmer-Magnus, J.R. ve Viswesvaran, C. (2005). Whistleblowing in Organizations: An Examination of Correlates of Whistleblowing Intentions, Actions, and Retaliation. Journal of Business Ethics, 62 (2005), 277-297.

Miles, M.B. (1969). Planned change and organizational health: Figure and ground. F. Carver ve T. J. Sergiovanni (Eds.), Organizations and human behavior: Focus on schools (375-391). New York: McGraw-Hill.

Mohammadisadri M., Siadat, S. ve Arbabisarjou, A. (2012). Relationship Between Managers' Performance and Organizational Health. International Education Studies, 5(3), 228-234.

Motevallizadeh, S. ve Zakiani, S.H. (2011). Studying Role of Organizational Justice and Organizational Health Personality in Deputy of Research and Technology, Ministry of Health and Medical Education, Tehran, Iran. Journal of American Science, 7(7), 897-905.

Nalcı Arıbaş, N. (2017), Kamu Yönetiminde Yasa/Etik Dışı Davranışların Önlenmesinde "İfşa" Mekanizması: Bir Model Önerisi. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İnönü Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.

Nartgün, Ş.S. ve Kaya, A. (2017). Öğretmenlerin Bilgi Uçurma Davranışları ve Bilgi Uçurma Nedenleri İle Bireysel Değerleri Arasındaki İlişki. International Journal of Social Science, 54, 65-89.

Orak, Z. (2019). Liderlik Davranışları ve İhbarcılık (Whistleblowing) Niyetleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi: Güzellik ve Estetik Amaçlı Sağlık Kuruluşlarında Bir Çalışma. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Oran, F.Ç. (2018). Liderlik Tarzlarının Örgütsel Güven ve Etik Dışı Davranışların İfşasına (Whistleblowing) Etkisi: Uygulamalı Bir Çalışma. (Doktora Tezi). Trakya Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.

Orvik, A.F. (2016). Conceptualizing Organizational Health - Public Health Management and Leadership Perspectives, Aalborg Universitetsforlag. Ph.d.-Serien for Det Samfundsvidenskabelige Fakultet, Aalborg Universitet, DOI: 10.5278/vbn.phd.socsci.00039

Özaslan, G. ve Ünal, A. (2016). Öğretmenlerde Açığa Çıkarma Davranışı: Mevcut Durum ve Öneriler. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 22(3), 321-350.

Özata, M. ve Altıntaş, M. (2018). Örgütsel Sağlık: Bir Kamu Üniversitesi Örneği. Journal of Institute of Economic Development and Social Researches, 4(9), 248-263.

Özdemir, N.E. (2015). Whistleblowing (Bilgi İfşasının) Örgütsel Güvene Etkileri Üzerine Bir Alan Araştırması. (Yüksek Lisans Tezi). Dumlupınar Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.

Özler Ergun, D., Şahin Dil, M. ve Atalay Giderler, C. (2010). Teorik Bir Çerçevede Whistleblowing Etik İlişkisi. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 11(2), 169-194.

Park, H., Blenkinsopp, J., Oktem, M.K. ve Omurgonulsen, U. (2008). Cultural Orientation and Attitudes Toward Different Forms of Whistleblowing: A Comparison of South Korea,Turkey, and the U.K.. Journal of Business Ethics, 82(4), 929-939.

Parsaeemehr, M. (2016). Improving Organizational Health Through Green Companies. International Journal of Asian Social Science, 6(1), 1-11.

Pasieczny, J. (2017). Organisational Pathologies Under Conditions of Economic Downswing. Economics and Culture, 14(1), 21-30.

Pillay, S.,Dorasamy, N., Ramphul, N. ve Meyer, D. (2018). Predictors of Whistle-Blowing Intentions: An Analysis of Multi-Level Variables. Administration & Society, 50 (2), 186-216.

Polatçı, S., Ardıç, K. ve Kaya, A. (2008). Akademik Kurumlarda Örgüt Sağlığı ve Örgüt Sağlığını Etkileyen Değişkenlerin Analizi. Yönetim ve Ekonomi: Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,15(2), 145-161.

Quick, J.C., Macik-Frey, M., ve Cooper, C. (2007). Managerial dimensions of organisational health: the healthy leader at work. Journal of Management Studies, 44(2), 189-205.

Quintero, E.T., Botía, J.L. ve Sáenz, F., (2013), Healthy Organizations: A Competitiveness Strategy. Journal of Advanced Management Science, 1 (1), 39-42.

Recepoğlu, E. ve Özdemir, S. (2013). Okul Müdürlerinin Öğretim Liderliği Davranışları İle Okulun Örgütsel Sağlığı Arasındaki İlişki. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 19(4), 629-664.

Rego, A., Riberio, N. ve Cunha, M.P. (2010). Perceptions of Organizational Virtuousness and Happiness as Predictors of Organizational Citizenship Behaviors. Journal of Business Ethics, 93, 215-235.

Reyhanoğlu, M. ve Akın, Ö. (2016). Toksik Liderlik Örgütsel Sağlığı Olumsuz Yönde Tetikler Mi?. İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 5 (3), 442-459.

Robinson, J. ve Elkan, R. (1996). Health Needs Assessment.Pearson Professional Limited. New York.

Rosen, H.R. ve Berger, L. (1992). The Healty Company: Eight Strategies to Develop People, Productivity and Profits. Washington USA: First Tarcher, Perigee Edition.

Sam Hong, K., Law, L. ve Toner, A.M. (2014). Organizational Health: A Study of A Malaysian Private Higher Learning Institution. International Journal of Business and Society, 15(2), 277-302.

Sayğan, S. (2011). Whistleblowing ve Örgütsel Etik İklimi İlişkisi Üzerine Bir Uygulama. (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Sayğan, S. ve Bedük, A. (2013). Ahlâki Olmayan Davranışların Duyurulması (Whistleblowing) ve Etik İklimi İlişkisi Üzerine Bir Uygulama. Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 28(1), 1-23.

Schuyler, K.G. (2004). The Possibility of Healthy Organizations: Toward A New Framework for Organizational Theory and Practice. Journal of Applied Sociology / Sociological Practice, 21(2) / 6(2), 57-79.

Shirali, M., Feizi, M. ve Alipour, H. (2013). Studying The Relationship Between Organizational Health and Organizational Commitment (Case Study: Mehr Housing Cooperative Companies in Shoushtar City). Arabian Journal of Business and Management Review (Nigerian Chapter), 1(9), 45-53.

Soylu, İ. (2017). Örgütsel Güven İle Lider-Üye Etkileşiminin Örgütsel Sağlık Üzerindeki Etkisi: Özel Okullar Üzerine Bir Araştırma. (Yüksek Lisans Tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.

Sönmez, V. ve Alacapınar, F.G. (2016). Örneklendirilmiş Bilimsel Araştırma Yöntemleri. (4. Baskı). Ankara: Anı.

Stanford, N. (2013). Organizational Health: An Integrated Approach to Building Optimum Performance, Kogan Page, London Philadelphia New Delhi.

Şener, E. (2018). Örgütsel Teoriden Örgütsel Davranışa Erdem. Savaş Yayınları, 1. Basım.

Taber, C.W. (2013). Taber's cyclopedic medical dictionary. 22th ed. Philadelphia, PA: F.A. Davis Company.

Taheri Lari, M., Shekari, A. ve Bahmanpor, R. (2015). Exploring the Relationship among Financial Supervision, Organizational Health and Adjusting Role of Organizational Commitment in Executive Organizations of North Khorasan Province. Cumhuriyet Üniversitesi Fen Fakültesi Fen Bilimleri Dergisi, 36 (3), 2892-2993.

Tak, B., Sarp, N. ve Divleli, A. (2009). Çalışanların Yasal, Etik Olmayan ve Hatalı Uygulamaları Bildirme (Whistleblowing) Eğilimi Göstermelerinin Nedenleri:Çok Kültürlü Görgül Bir Çalışma. 17. Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi, Bildiriler Kitabı, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, No: 162.

Tan, S. (2017). Öğretmen Algılarına Göre Örgütsel Sağlık ve Örgütsel Bağlılık Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Siirt Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siirt.

Tariq, A. (2017). Impact of Ethical Leadership on Whistle Blowing Intentions with a Mediating role of Moral Attentiveness and Moderating role of Collectivism. (Master's Thesis). Capital University of Science & Technology, Islamabad.

Tarride, M.I., Villena, B. ve Alez J.G. (2020). Organizational Diseases. Cybernetics and Systems: an International Journal, 51 (6), 1-16.

Taş, F. (2015). Özel ve Kamu Hastanelerinde Çalışan Hemşirelerin İzharcılık (Whistleblowing) Tutumları Üzerine Bir Çalışma. (Yüksek Lisans Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

Taş, F. ve Antalyalı, Ö.F. (2015). Kamu Hastanelerinde ve Özel Hastanelerde Çalışan Hemşirelerin İzharcılık (Whistleblowing) Tutumları. MAKÜ İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 2(2), 34-54.

Taylor, E.Z.ve Curtis, M.B. (2010). An Examination of the Layers of Workplace Influences in Ethical Judgments: Whistleblowing Likelihood and Perseverance in Public Accounting. Journal of Business Ethics, 93(2010), 21-37.

Tekin, A. (2007). Sağlık-Hastalık Olgusu ve Toplumsal Kökenleri (Burdur Örneği). (Yüksek Lisans Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

Tengilimoğlu, D. (2009). Sağlık İşletmeleri Yönetimi. Nobel Yayınları, 1. Baskı, Ankara.

Timurtaş, M. (2018). Hastanelerde Örgüt Kültürü İle Bilgi İfşası İlişkisinin Değerlendirilmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi/Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Toker Gökçe, A. (2014). Öğretmenlerin Farklı Bilgi Uçurma Tercihlerinde Belirleyici Olan Değer Yönelimleri. Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2 (4), 1-11.

Toker Gökçe, A. ve Oğuz, E. (2015). Öğretmen Adaylarının Farklı Bilgi Uçurma (Whistleblowing) Tercihlerinde Belirleyici Olan Kültürel Değerler. Sakarya University Journal of Education, 5 (1), 55-69.

Topgül, S. (2018). Demografik Özelliklerin Whistleblowing (Bilgi Uçurma) Davranışı Üzerindeki Etkisi ve Kamu Kurumları Üzerine Bir Araştırma. Verimlilik Dergisi, (4), 153-183.

Tsachouridi, I. ve Nikandrou, I. (2016). Organizational virtuousness and spontaneity: a social identity view. Personnel Review. 45 (6), 1302-1322.

Turan, B. ve İpçioğlu, İ. (2018). Planlı Davranış Teorisi İle Whistleblowing Niyetinin İncelenmesi: Sağlık Sektörü Çalışanları Üzerinde Bir Araştırma. Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi, 2018(17), 147-166.

Tutar, H. (2010). İşgören Yabancılaşması ve Örgütsel Sağlık İlişkisi: Bankacılık Sektöründe Bir Uygulama. Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 65(01), 175-204.

Türker, Y. (2010). İlköğretim Okullarının Etkililik Düzeyleri İle Örgüt Sağlığı Arasındaki İlişki. (Yüksek Lisans Tezi). Akdeniz Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.

Uğur, F. (2017). Ortaokul Öğretmenlerinin Algılanan Örgütsel Destek Düzeyi İle Örgüt Sağlığı Arasındaki İlişki. (Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Uyar, S. ve Yelgen, E. (2015). Bilgi İfşası (Whistleblowing) ve Denetim. Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, 13(1), 85-106.

Ünlü, M. (2011). Örgüt Sağlığı Algısının Çalışma Yaşamı Kalitesi Üzerine Etkisi: İzmir Gaziemir İlçesindeki Ortaöğretim Kurumları Uygulaması. (Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Van Den Berg T., Alavinia S., Bredt F., Lindeboom D., Elders L. ve Burdorf A. (2008). The Influence of Psychosocial Factors at Work and Life Style on Health and Work Ability Among Professional Workers. Int Arch Occup Environ Health, 81:1029-1036.

Vural, T. (2013). Otel İşletmelerinde Dönüştürücü Liderlik Davranışlarının Örgüt Sağlığı Üzerine Etkisi: Afyonkarahisar İlinde Bir Araştırma. (Yüksek Lisans Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.

WHO (1984). Health Promotion: a discussion document on the concept and principles: summary report of the Working Group on Concepts and Principles of Health Promotion. Erişim Tarihi: 29 Ekim 2020 https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/107835/E90607.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Wozir, F.M. (2018). The Effect of Organizational Culture & Authentic Leadership on Whistleblowing: Cross-Cultural Research Between Turkey & Ethiopia. (Doctoral Dissertation). Marmara Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Xenidisa, Y. ve Theocharous, K. (2014). Organizational Health: Definition and Assessment, Procedia Engineering, 85(2014), 562-570.

Yarmacı, N. (2018). İşgörenlerin Örgütsel Dışlanma Algılarının Örgütsel Sessizlik ve Olumsuz Durumları Bildirme Eğilimleri Üzerine Etkisi: Otel İşletmeleri Örneği. (Doktora Tezi). Adnan Menderes Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü. Aydın.

Yazarkan, H. ve Yılmaz, Z. (2016). Muhasebe Dersi Alan Lisans Öğrencilerinin Ahlâki Olmayan Davranışların Duyurulmasına Yönelik Tutumları:Ordu Üniversitesi'nde Bir Uygulama. Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, 18(4), 945-972.

Yener, S. (2018). İşgören Sesliliğinin Tükenmişlik ve Bilgi Uçurma Arasındaki İlişkide Düzenleyici Rolü. Yönetim Bilimleri Dergisi, 16 (31), 217-236.

Yerlikaya, H. (2019). Spor Genel Müdürlüğü Personelinin Kariyer Tatmini ve Örgütsel Vatandaşlık Düzeylerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

Yıldız, Ç. (2014). Okul Yöneticilerinin Kriz Yönetim Tutumları İle Algılanan Örgüt Sağlığı Arasındaki İlişki (Üsküdar İlçesi Örneği). (Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Yılmaz, A.İ. (2014). Whistleblowing İle İşten Ayrılma Niyeti İlişkisinde Örgüt Kültürünün Rolü. (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Yılmaz, N. (2015). Kadın Girişimciliğinde Yönetsel Etik Değerler ve İfşa (Whistleblowing): Mersin İlinde Uygulamalı Bir Araştırma. (Yüksek Lisans Tezi). Mersin Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.

Yürür, S. ve Nart, S. (2016). Örgütsel Adalet Algısı Kamu Çalışanlarının İhbar Etme Niyetinin Belirleyicisi midir?. Amme İdaresi Dergisi, 49(3), 117-148.

Zamantılı Nayır, D. (2012). Kurumsal Etik ve Whistleblowing. (1.Baskı), İstanbul: Pozitif.

Zengin, E. (2014). Orman ve Su İşleri Bakanlığına Bağlı Kurumlarda Çalışanların Örgütsel Sağlık ve İş Tatmin Düzeyleri (Adıyaman

İli Örneği). (Yüksek Lisans Tezi). Türk Hava Kurumu Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Zincirkıran, M. (2016). Örgütsel Sağlık, Hizmet Kalitesi ve Sağlıkta Hizmet Kalitesi Üzerine Etkileri. (Yüksek Lisans Tezi). Beykent Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Zorel, F.İ. (2009). Örgüt Sağlığını Tehdit Eden Bir Olgu Olarak Psikolojik Şiddetin (Mobbing) Engellenmesinde Örgüt İçi İletişimin Rolü. (Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

FUTBOLUN YOL HARİTASI

Editör
Doç. Dr. Mahmut AÇAK

Yazarlar
Teknik Direktör Bayram BEKTAŞ
Doç. Dr. Mahmut AÇAK
Dr. Kemal KURAK

EFEAKADEMİ

Futbolun Yol Haritası

Editör: Mahmut Açak
Yazar: Bayram Bektaş
Yazar: Mahmut Açak ORCID (0000-0002-2843-4834)
Yazar: Kemal Kurak ORCID (0000-0001-6089-4892)

ISBN: 978-625-7729-22-2

1. Baskı: Kasım 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları Mahmut AÇAK'a aittir.
İletişim: Mahmut AÇAK
m.acak@hotmail.com - 0544 445 19 44

KÜTÜPHANE KARTI
Futbolun Yol Haritası
BEKTAŞ, Bayram - AÇAK, Mahmut - KURAK, Kemal
1. Basım, 176 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. Futbol, 2. Yol Haritası, 3. Analiz, 4. Hücum, 5. Savunma.

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)
Kapak Tasarım: Ömer ÇELİK Teknik Ofset -Malatya
Çizimler: Mahmut AÇAK (m.acak@hotmail.com)
Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ **7**
İÇİNDEKİLER **9**
GİRİŞ **11**

1. BÖLÜM
DÜNYA KUPALARININ VE AVRUPA ŞAMPİYONALARININ TRENDLERİ **15**
2006 DÜNYA KUPASI TRENDLERİ **16**
2008 AVRUPA ŞAMPİYONASI TRENDLERİ **17**
2010 DÜNYA KUPASI TRENDLERİ **18**
2012 AVRUPA ŞAMPİYONASI TRENDLERİ **20**
2014 DÜNYA KUPASI TRENDLERİ **21**
2016 AVRUPA ŞAMPİYONASI TRENDLERİ **25**
2018 DÜNYA KUPASI TRENDLERİ **27**

2. BÖLÜM
AVRUPA'DAKİ EN BAŞARILI LİGLERDE BAŞARIYI ETKİLEYEN FAKTÖRLER **29**
MAÇ SONUCUNA ETKİ EDEN OYUN İÇİ DEĞİŞKENLER **30**
OYUN İÇİ DEĞİŞKENLER VE PERFORMANS İLİŞKİSİ **32**
FİZİKSEL PERFORMANSIN SONUCA ETKİSİ **32**
TAKTİKSEL DİZİLİŞ FARKLILIKLARI **36**
YAPILAN ÇALIŞMALARIN YORUMLANMASI **39**

3. BÖLÜM
BAŞARIYI GELİŞTİR **41**
BU YOLDAKİ HEDEFLERİMİZ **42**
GÖREVİMİZ – MİSYONUMUZ *"BAŞARIYI GELİŞTİRMEK"* **45**
YOL HARİTASI **47**

4. BÖLÜM
OYUN VİZYONU **49**
OYUN ANLAYIŞI **50**
HERKES İÇİN ÖNEMLİ İLKELER **51**
TOPA SAHİPKEN BÖLGELERİN ÖNEMİ **53**
SAVUNMA ANLAYIŞININ İLKELERİ **69**
HÜCUM ANLAYIŞININ İLKELERİ **81**

5. BÖLÜM
OYUN VİZYONU - OYUN KONSEPTİ 97
TAKIMA ÖZGÜ OYUN STRATEJİSİ 97
DEFANSİF - GEÇİŞ ANI TOP KAYBINDAN SONRA PRES (KONTRA ATAĞA KARŞI) 99
SAVUNMA ANI ORGANİZASYONDAN PRES (POZİSYONDAN HÜCUMA KARŞI) 101
OFANSİF GEÇİŞ ANI KONTRA ATAK (TOP KAYBINDAN SONRA KARŞI PRES) 103
OFANSİF ANI POZİSYONDAN HÜCUM VEYA DİREK HÜCUM (ORGANİZASYONDAN KARŞI PRES) 105

6. BÖLÜM
EĞİTİM VİZYONU 107
PRENSİPLER 108
OYUNCULAR İÇİN EĞİTİM KONSEPTİ 109
UZMANLAR İÇİN EĞİTİM KONSEPTİ 113

7. BÖLÜM
ANTRENMAN VİZYONU 115
PRENSİPLER 116
ANTRENMAN KONSEPTLERİ 117

8. BÖLÜM
TAKIM DİZİLİŞLERİ VE HÜCUM ORGANİZASYONLARI 119
4-1-3-2 TAKIM DİZİLİŞİ ve HÜCUM ORGANİZASYONLARI 122
4-2-3-1 TAKIM DİZİLİŞİ ve HÜCUM ORGANİZASYONLARI 129
3-5-2 TAKIM DİZİLİŞİ ve HÜCUM ORGANİZASYONLARI 138
4-1-4-1 TAKIM DİZİLİŞİ ve HÜCUM ORGANİZASYONLARI 149
4-4-2 TAKIM DİZİLİŞİ ve HÜCUM ORGANİZASYONLARI 155
4-3-3 TAKIM DİZİLİŞİ ve HÜCUM ORGANİZASYONLARI 160
3-4-3 TAKIM DİZİLİŞİ ve HÜCUM ORGANİZASYONLARI 167

KAYNAKLAR 173

KAYNAKLAR

Açak M. Kurak K. 2016 Avrupa Futbol Şampiyonasında En Başarılı Dört Takımın Oyun Sistemleri İle Hücum Varyasyonlarının İncelenmesi. Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 2018. 20(3), 71-91.

Batty E. Modern futbol, İstanbul, Sander Yayınları, 1971.

Bauer G, Uerberle H. Futball, BLV Sportwissen 1984.

Bauer G. Lehrbuch fussball, München, 1994.

Bdfl Bund Deutscher Fussball-Lehrer, İnternationaler Trainer Kongress, Analyse der Fussball-EM 2008 und aktuelle Auswirkungen auf die Trainingsarbeit. 2008.

Bernd S. Wormuth F., Rutemöller E., Engel F., 2008. Bdfl Bund Deutscher Fussball-Lehrer, İnternationaler Trainer Kongress 2008, Analyse der Fussball-EM 2008 und aktuelle Auswirkungen auf die Trainingsarbeit. s.4,5,6,7,8,9.

Bernd B. Wormuth, Frank. Rutemöller, Erich. Engel, Frank 2008.

Bernd B. 2010, Deutscher Fussball-Bund, Analye Weltmeisterschaft 2010.

Bernd B. 2012, Deutscher Fussball-Bund, Analyse Europameisterschaft 2012.

Bizans G, Gerish G. Fussball Training, Technik, Taktik. Rowohlt verlag GmbH. Reinbek bei Hamburg, 1988.

Büyükçelebi H.& Sarı C., Sporda Bilimsellik ve Akademik Yaklaşımlar-1 (Çocuklarda ve Gençlerde Futbol). Editörler: Bingöl Ş., Temel AS. Gece Kitaplığı. 2020.

Castellano, J. and Blanco-Villaseñor, A, El marcador como elemento orientador del comportamiento estratégico de los equipos de fútbol: Estimación y análisis de la variabilidad. VIII Congreso de Metodología de las Ciencias Sociales y de la Salud. Valencia. 2003.

Coşkuner Z., Büyükçelebi H., Kurak K. Türkiye Süper Ligi'ndeki Oyun İçi Değişkenlerin Analizi. GERMENİCA Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi 2019. 1(1): 46-54.

Durusoy İ. Futbol Teorisi, İstanbul, Boyut yayınları, 2002.

Eker G. Futbolun dayanılmaz çekiciliği, büyülenen taraftar portresi, fanatizm ve Beşiktaş. Milli Folklor Kültür ve Araştırma Dergisi 2010, 22 (85): 173-82.

Eniseler N. Futbolda Gol Vuruşunun Analizi (Teknik, Atak Biçimi, Zaman, Mekân Açısından). Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi 1994.

Erdem K. Futbolda Kenar Yönetimi, Yönetsel Beceriler, Strateji, Taktik. Morpa Kültür Yayınları Ltd.Ş, İstanbul, 2005.

Falopa M. The Brezilian Way. Trinidad and Tobago, 1994.

Flick H. Deutsher Fussball-Bund. Unser weg Das Sportliche Leitbild Der DFB. DFB-Webseite (www.dfb.de) und mobile Applikationen. Erişim Tarihi: 10.10.2020.

Harrold M. Uefa Euro 2016 France Technıscher berıcht. Swıtzerland, Nyon. 2016.

Hughes M, Franks I. Analysis of passing sequences, shots and goals in soccer. Journal of Sports Sciences 2005, 23(5):509-14.

Hrubesch H. Deutsher Fussball-Bund. Unser weg spielvision. https://www.dfb.de/sportliches-leitbild/spielvision/spielauffassung/leitlinien-fuer-die-offensivphase/. Erişim Tarihi: 11.05.2020.

Işık T ve Gençer RT, Basketbolda takım performansının teknik analizi: iç saha ve dış saha performanslarının değerlendirilmesi. Spor Bilimleri Dergisi 2007, 18 (3): 101-8.

Küçük V, Acet M, Çakır İ. Futbol'da taktik. Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya 1996.

Mackenzie, Rob, and Chris Cushion. "Performance Analysis in Professional Soccer: Player and Coach Perspectives." In Performance Analysis of Sport IX. 2013.

Manna I, Khanna GL, Dhara PC. Effect of training on morphological, physiological and biochemical variables of U-19 soccer players. Baltic Journal of Health and Physical. 2011, 3(4): 227-37.

Moore, G. Soccer Skills and Tactics, London, Regent Publishing Services, 1997.

Randers Mb, Mujikai, Hewitt A, Santisteban J, Bischoff R Solano R, Zubillaga A, Peltola E, Krustrup P, Mohrm. Application of four different football match

analysis systems: A comperative study. Journal of Sports Sciences 2010, 28:2: 171-82.

Sajad N, Rahnama N. Analysis of goals in 2006 FIFA World Cup, 2007.

Sarmento, H., Marcelino, R., Anguera, M.T., Campaniço, J, Matosi N. and Leitão, J.C. Match analysis in football: a systematic review, Journal of Sport Sciences 2014, 32-20: 1831-43.

Şahinoğlu Z. Futbol eğitim, Fransa ve önceki Dünya Kupalarına bakış. TFF eğitim yayınları 1998, s. 4- 8.

Shott U., 2014, Deutscher Fussball-Bund, Analyse Weltmeisterschaft 2014. s.2, 46.

Topkaya İ, Tekin T. Futbol Genel Kuramsal Bir Bakış ve Futbol Eğitim Öğretimi. İzmir, Ünv. Büro Malz. San. Tic. Ltd. Şti 1998.

UEFA EUROPA 2016 Technischer Bericht https://de.uefa.com/ MultimediaFiles/Download/TechnicalReport/competitions/EURO/02/40/26/71/2402671.

Vieth N. Deutscher Fussball Verband. Deutschland, Analyse Der Uefa Euro 2016. 2016: 8-101.

Vogts, Hans-Hubert 2006, Deutscher Fussball-Bund, Analyse Weltmeisterschaft 2006. s.3.

Zıvalıoğlu H., Doğan, A. A., Sakallıoğlı, F., Türkan, M. ve Baş, M. Trabzonspor futbol takımının saha içerisindeki teknik hareketlerinin analizi. 1. Spor Bilimleri Kongresi Bildirileri, Atatürk Üniversitesi Bildiri Özetleri Kitapçığı 1998, 5: 122-29.

http://basitoyna.blogspot.com/2010/07/futbolun-gerektirdigi-sey-pozisyon.html, Erişim: 03.03.2019.

https://sportistan.com/futbol-pozisyon-mevkii-rehberi,Erişim: 06.03.2019.

http://www.yenimakale.com/futbolda-sistemler.html,Erişim: 05.03.2019.

thecoachingmanual.com. Erişim: 05.03.2020.

http://www.futbolakademi.net/2017/09/4-4-2ye-genel-bakis.html, Erişim: 11.03.2019.

http://www.futbolekonomi.com/index.php/raporlar/906-futbolda-dizili-ve-sistemler-uezerine-teori-ve-pratik-2-.html, Erişim: 14.03.2019.

https://resources.fifa.com/image/upload/2018-fifa-world-cup-russia-technical-study-group-report.pdf?cloudid=ynspenf2ebsqjx8bke2x Erişim: 05.05.2020.

https://resources.fifa.com/image/upload/brasilien-2014-2421548.pdf?cloudid=ryosb4uxpe11qbilr288 Erişim:10.10.2017.

https://de.fifa.com/who-we-are/official-documents/development/ technical-study-group-reports. Erişim:10.10.2019.

SPOR BİLİMLERİNDE MULTİDİSİPLİNER ARAŞTIRMALAR-II

MULTIDISCIPLINARY RESEARCH IN SPORTS SCIENCES-II

EDITOR

Doç. Dr. Gökmen ÖZEN [1] & Dr. Mustafa Deniz DİNDAR [2]

[1] Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü, Çanakkale/TÜRKİYE.
gokmenozen44@gmail.com

[2] Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Rekreasyon Bölümü, Çanakkale/TÜRKİYE.
mddindar@comu.edu.tr

EKİM/OCTOBER-2020

EFE AKADEMİ YAYINLARI

İÇİNDEKİLER/CONTENTS

BÖLÜMLER	BÖLÜM ADI	Sayfa
1.BÖLÜM	**Futbolda Taraftarlık** *Levent GÖRÜN*	7-23
2.BÖLÜM	**Etik Durum ve Mesleğe Yönelik Tutum Arasındaki İlişki: Beden Eğitimi Öğretmenlerine Yönelik Bir Araştırma** *Aydın KARAÇAM & Umut CANLI*	25-33
3.BÖLÜM	**Amatör Spor Kulüpleri Yönetici ve Çalışanların İş Doyumları ve Örgütsel Bağlılık Düzeyi** *Erdal BAL*	35-55
4.BÖLÜM	**Spor Merkezlerinde Çalışan Personellerin Karar Verme Stillerinin İncelenmesi** *Mustafa VURAL, Fikret RAMAZANOĞLU,* *Nuray DENİZ VURAL, Tolga Mert RAMAZANOĞLU*	57-72
5.BÖLÜM	**Sporda Tükenmişlik (Burnout In Sport)** *Hale KULA*	73-89
6.BÖLÜM	**Sporda Kaygı ve Uyarılmışlığın Düzenlenmesi** *Çiğdem ÖNER*	91-112
7.BÖLÜM	**Psikolojik Beceri (Mental) Antrenmanının Özgüven, Kaygı ve Tükenmişlik Düzeyine Etkisi** *Ersin AFACAN*	113-135
8.BÖLÜM	**Sporda Performansı Etkileyen Psikolojik Faktörler ve Spor Psikolojisinde Kullanılan Psikolojik Testler** *Ahmet Yılmaz ALBAYRAK&Yeşim BAYRAKDAROĞLU*	137-165
9.BÖLÜM	**Veteranlar Masa Tenisi Sporcularında Egzersiz Bağımlılığı** *Burçak KESKİN & Burcu GÜVENDİ*	167-177
10.BÖLÜM	**Spor Tesislerine Giden Kadınların Benlik Saygılarının, Yaşam Tatmini ve Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları Üzerine Etkisinin İncelenmesi** *Abdullah ARISOY, Betül SARAÇ, Ünzile DERYA*	179-192
11.BÖLÜM	**ESPOR: Spor ve Oyun Birlikteliği** *Alp Kaan KİLCİ*	193-215
12.BÖLÜM	**Teknoloji Destekli Aktif Oyun & Beden Eğitimi ve Sağlık** *Hidayet Süha YÜKSEL*	217-229
13.BÖLÜM	**Yaratıcı Drama ve Rekreasyon İlişkisi Üzerine Betimsel Bir Çalışma** *Şebnem TELCİ DERELİ*	231-243

14.BÖLÜM	**Temel Fiziksel Uygunluk** *Mehmet Onur SEVER*	**245-262**
15.BÖLÜM	**Çocuklarda Performansla İlişkili Fiziksel Uygunluk Parametreleri: Cinsiyetin Rolü** *Aslıhan BUKSUR, Umut CANLI*	**263-272**
16.BÖLÜM	**Okula Dayalı Fiziksel Aktivite** *Hidayet Suha YÜKSEL*	**273-285**
17.BÖLÜM	**Kronik Hastalıklar ve Egzersiz** Eren BOZYILAN, Gamze MURATHAN, Yusuf ULUSOY	**287-306**
18.BÖLÜM	**Genetik ve Atletik Performans** *Mesut CERİT*	**307-330**
19.BÖLÜM	**Post Aktivasyon Potansiyalizasyonu (PAP)** *Ahmet ATLI*	**331-346**
20.BÖLÜM	**Tai Chi Chuan Aliştirmalari ve Yaşlilik İlişkisi** *Özgür ÖZDEMİR*	**347-358**
21.BÖLÜM	**Sporcularda Vücut Ağırlık Denetimi** *Neşe TOKTAŞ*	**359-372**
22.BÖLÜM	**Sporda Beslenme ve Performans** *Damla Selin YILDIRIM KÖSE*	**373-393**
23.BÖLÜM	**Sporcu Beslenmesinde Besinsel Ergojenik Destekler** *Yusuf ULUSOY*	**395-411**
24.BÖLÜM	**Sporcularda Yeme Bozuklukları** *Neşe TOKTAŞ*	**413-426**
25.BÖLÜM	**Cluster Setleme Yöntemi** *Ahmet ATLI*	**427-440**
26.BÖLÜM	**Sporda Kafa Yaralanmaları** *Özkan GÜLER*	**441-449**
27.BÖLÜM	**Spor Yaralanmalarına Epidemiyolojik Bakış** *Özgür ÖZDEMİR*	**451-463**
28.BÖLÜM	**Toparlanma Stratejileri** *Ulaş Can YILDIRIM*	**465-475**
29.BÖLÜM	**Pliometrik ve Dairesel Antrenman Programlarının Voleybolcular Üzerine Etkileri** *Hüseyin Özden YURDAKUL*	**477-493**
30.BÖLÜM	**Antrenmanda Periyodizasyon** *Ulaş Can YILDIRIM*	**495-503**
31.BÖLÜM	**The Psycholoy Of Motor Learning In Artistic Gymnastcs** *Milaim BERISHA, William MOSIER*	**505-529**
32.BÖLÜM	**Lipid Metabolism Responses In Breathing Exercises** *Zarife PANCAR*	**531-542**

1. BÖLÜM

FUTBOLDA TARAFTARLIK

Dr. Levent GÖRÜN

Düzce Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü, Düzce/TURKEY.
https://orcid.org/0000-0003-1142-3167
leventgorun@duzce.edu.tr

EKİM-2020

EFE AKADEMİ YAYINLARI

aşağıdaki tabloda verilmiştir. Tablo incelendiğinde büyük takımların seyirci ortalamaları diğer takımlara göre çok yüksektir. Seyirci ortalamaları maç günü hasılatlarıyla direk ilgilidir. Ayrıca gişe gelirlerinin belirlenmesinde temel kriter olarak ele alınabilir. Bu verilere göre büyük takımların elde ettiği maç günü gelirleri ve gişe gelirlerinin diğer takımlara göre çok yüksek olduğu söylenebilir. Burada da taraftarın takım gelirleri üzerindeki etkisi gözlenmektedir. Takımların ticari gelirlerine bakıldığında forma satışları, lisanslı ürün satışları, turizm ve diğer hizmetler vasıtasıyla elde ettiği gelirler yüksektir. Burada da taraftarların etkisinin olduğunu söyleyebiliriz. Taraftarı az olup yayın gelirleri dışında diğer gelir kalemleri, diğer kulüplere göre yüksek olan takım görmek neredeyse imkânsızdır. İşin özünde ticaret olduğu için, endüstriyel futbolda hizmet sektörü ve gösteri sektöründe ürünü alacak olan kitle taraftarlar olduğu için, artık taraftarları müşteri olarak tanımlamak yanlış olmayacaktır. Aksi halde paranın bu kadar ön planda olduğu bir sektörde, takımların ayakta kalması mümkün olmayacaktır.

BÖLÜM KAYNAKLARI

Acet, M. (2001). Futbol Seyircisini Fanatik ve Saldırgan Olmaya Yönelten Sosyal Faktörler. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı. Doktora Tezi.

Akşar, T. (2016). "Vodafone Arena Beşiktaş'a Sınıf Atlatacak!", (http:// www.futbol ekonomi .com /index. php /haberler -makaleler /genel /122 -tugrul -aksar/3889 vodafone-arena-stat-bjk.html, 30 Ağustos 2020'de erişildi).

Akşar, T., Kutlu, M. (2006). Futbol Ekonomisi. İstanbul: Literatür Yayınları.

Argan, M., Katırcı, H. (2002). Spor pazarlaması. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Argın, Ş. (1992). Boş zamanın toplumsal anlamı üzerine notlar, Birikim, 43, 29-41.

Arıkan, Y. (2000). Farklı branşlardaki spor seyircilerinin sosyo-kültürel profili ve izleyicilik durumları üzerine bir araştırma. Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi EBE.

Australia. (2000). A conceptual framework, advancing sport management in Australia and New Zealand In: Quick S Contemporary sport consumers: Some implications of linking fan typology with key spectator variables. Sport Marketing Quarterly; 9(3): 149-56

Ayhan, B. Aktaş, H ve Çelik, F. (2017). Lisanslı Taraftar Ürünlerinin Kullanım Motivasyonları: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. Gümüşova Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi. Cilt 5, Sayı 2, sayfa. 568

Bayram, A. (2011). Futbol seyircilerinin Taraftarlık ve şiddet ifadelerine yaklaşımlarının incelenmesi, Gazi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, s.9. 50

Deloitte (2019). Annual Review of Football Finance 2019 Sports Business Group.

Demir, M. ve Talimciler, A (2015). Şiddet, şike ve medya kıskacında futbol ve taraftarlık. Konya: Literatür Academia

Erdoğan, İ. (1995). Dünyanın çarpık düzeni: Uluslararası iletişim. İstanbul: Kaynak.

Eskiler, E., Sarı, İ. ve Soyer, F (2011). Takıma psikolojik bağlılık ölçeğinin Türkçe formunun geçerlilik ve güvenirlik çalışması. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 8(1),1429-1440.

Gültekin, H (2008). Türk futbolunda şiddetin önlenmesine yönelik uygulamaların yasalar çerçevesinde incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Niğde: Niğde Üniversitesi SBE

Günay, N. ve Tiryaki, Ş (2003). Spor taraftarı özdeşleşme ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışması. Hacettepe Spor Bilimleri Dergisi, 14(1), 14-26.

King, A. (1997). New directors, customers and fans: The transformation of English Football in 1990's. Sociology of Sport. 14(3), 226-244.

Mittal V., Kumar P (1993). "Attribute-Level Performance, Satisfaction, and Behavioral Intentions Overtime: A Consumption Sysytem Approach", Journal of Marketing, 63, 88-102.

Mullin, B.J., Hardy S. & WA (2000). Sutton, Sport Marketing, Champaign; Human Kinetics, pp. 66-67.

Ongan, Hakan ve Demiröz, Murat Dündar (2010). Akademik Futbol: Futbolda Rekabet-Başarı İlişkisi. İstanbul: Hiperlink Yayınları.

Or, E. (2009). Taraftar Memnuniyeti. Futbol Eğitim Yayınları-7. Türkiye Futbol Federasyonu. Elma Basım Evi

Scneider, B., Bowen, D. E. (1999). "Understanding Customer Delight and Outrage", Sloan Management Review, sayı:41/1, s. 36.

Sutton, W. A., McDonald, M. A., Milne, G. R. ve Cimperman, J. (1997). Creating and fostering fan identification in professional sports. Sports Marketing Quarterly, 6(1), 15-22.

Szymanski, S, Hoehn, T (1999). "The Americanisation of Europen Football". Economic Policy, Vol. 28: 28.

Şahin, HM. (2003) Sporda Şiddet ve Saldırganlık, Nobel Yayın, Ankara, s.50

Talimciler, A (2008). Futbol değil iş: endüstriyel futbol. İletişim kuram ve araştırma dergisi Sayı 26 Kış-Bahar 2008, s.89-114

UEFA (2010) "The European Club Footballing Landscape, Club Licensing Benchmarking Report Financial":58

İnternet Kaynakları

http://www.futbolekonomi.com/inde x.php /haberler -makaleler / genel/ 126-meteikiz /247futbolun- tairhsel- gelisimi. html, 01.10. 2020'da erişildi.

http://www.futbolekonomi.com/index.php/haberler-makaleler/genel/126meteikiz/247-futbolun-tarihsel gelisimi .html, 28 Temmuz 2020'da erişildi.

https://www.cnnturk.com/spor/futbol/3-buyuklerin-sponsorluk-gelirleri?page=16, 01.10 2017 'de erişildi.

https://www.birgun.net/haber-detay/avrupa-da-yayin-haklari-ne-kadar-136494.html, 29. 09. 2020 de erişildi.

https://www.ntvspor.net/futbol/premier-lig-de-internet-devrimi-5de7805055e bb0192ced 03 aa, 02.10.2020 tarihinde erişildi.

https://www.transfermarkt.com.tr/superlig/besucherzahlen/wettbewerb/TR1/plus/?saison_id=2016, 04.10.2020m tarihinde erişildi.

2. BÖLÜM

ETİK DURUM VE MESLEĞE YÖNELİK TUTUM ARASINDAKİ İLİŞKİ: BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENLERİNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA

Doç. Dr. Aydın KARAÇAM

İstanbul Aydın Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, İstanbul/TURKİYE.
. https://orcid.org/0000-0001-6509-427X
aydinkaracam@gmail.com

Doç. Dr. Umut CANLI

Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Tekirdağ/TURKİYE
https://orcid.org/0000-0001-8603-3492
ucanli@nku.edu.tr

EKİM-2020

EFEAKADEMİ YAYINLARI

sınıf öğretmenleri üzerinde yaptığı çalışmada öğretmenlerin mesleğe yönelik tutumları ile etik durumları arasında çalışmanın paralelinde pozitif yönde ilişki olduğu sonucuna ulaşmıştır. Çalışmamızdan elde edilen sonuçlar bu yönüyle alan yazındaki diğer çalışmalarla paralellik göstermektedir.

Sonuç olarak, beden eğitimi öğretmenlerinin mesleğe yönelik olumlu yöndeki tutumları arttıkça meslek etiğine uyma konusunda olumlu davranış sergileyeceği düşünülmektedir. Dolayısıyla, beden eğitimi öğretmenlerinin gerek etik gerekse de mesleğe yönelik tutumunun geliştirilmesine yönelik verilecek mesleki hizmet eğitimleri ile beraber eğitim-ortamında yer alan öğretmenlerin performanslarının arttırılabileceği ayrıca öğrencilerinde dolaylı olarak alacağı eğitim kalitesinin arttırılması sağlanmış olacaktır.

BÖLÜM KAYNAKLARI

Aydoğan İ. (2011). Öğretmenlerin mesleki etik ilkelere uyma düzeylerinin öğrenciler tarafından algılanması. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 21(2), 87-96.

Camadan F. (2018). Psikolojik danışmanın yaşadığı çatışma: etik ikilem. Sakarya University Journal of Education, 8(1), 76-94.

Çeliköz N, Çetin F. (2004). Anadolu öğretmen lisesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını etkileyen etmenler. Milli Eğitim Dergisi, 162 (1), 139-157.

Çetin Ş. (2006). Öğretmenlik mesleği tutum ölçeği. Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi, 18, 28-37

Doğaner S, Özbek O. (2019). Beden eğitimi öğretmeni adaylarının mesleki etik ilkelere ve öğretmenliğe yönelik tutumlarına ilişkin görüşleri. SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 17 (1) , 197-208. DOI: 10.33689/spormetre.526089

Erdemli E. (2019). Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin mesleğe yönelik tutumu ile serbest zaman doyum düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Bartın Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bartın.

Erdoğan O. (2013). İlköğretim öğretmenlerinin öz yeterlilik ve başarı algılarında yordayıcı olarak akademik iyimserlik, umut ve mesleki haz.

Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Fraenkel J. R, Wallen N. E. (2009). The nature of qualitative research. How to design and evaluate research in education, seventh edition. Boston: McGraw-Hill, 420.

Gözütok F. D. (1999). Öğretmenlerin etik davranışları. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 32 (1–2), 83-99.

Gündüz Y, Coşkun Z. S. (2012). Öğrenci algısına göre öğretmen etik değerler ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 13(1), 111-131.

Haynes F. (2002). The ethical school. (Routledge 1998 basımından çeviren: Semra Kunt Akbaş).

Kağıtçıbaşı Ç. (2013). Günümüzde İnsan ve İnsanlar. İstanbul: Evrim Yayınevi.

Karaçam A, Pulur A. (2016). Beden eğitimi öğretmenlerinin başarı algısı, akademik iyimserlik, psikolojik iyi oluş ve fiziksel saygı düzeylerinin incelenmesi. Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi, 3(1), 1-22.

Kuçuradi İ. (2014). Etik, Türkiye Felsefe Kurumu, Ankara.

Luckovski J. A. (1997). A virtue-centered approach to ethics education. Journal Of Teacher Education,. 48 (4), 264-271.

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) (2015). Beden eğitimi öğretmenleri özel alan yeterlilikleri. <http://otmg.meb.gov.tr/belgeler/ogretmen_yeterlikleri_kitabi/%C3%96%C4%9Fretmen_Yeterlikleri_Kitab%C4%B1_beden_e%C4%9Fitimi_%C3%B6%C4%9Fretmeni_%C3%B6zel_alan_yeterlikleri_ilk%C3%B6%C4%9Fretim_par%C3%A7a_14.pdf > (2020, eylül 01) sayfasından erişilmiştir.

Özbek O. (2018). Beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki etik ilkeleri ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışması. SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 16(4), 179-189.

Pieper A. (1999). Einführung in die ethik. (Francke Verlag, 1994, 3. basımından çevirenler: Atayman, V., Sezer, G.) Istanbul: Ayrıntı Yayınları

Recepoğlu E. (2013). Öğretmen adaylarının yaşam doyumları ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Özel, (1), 311-326.

R.G. (1991). Okul Spor Kulüpleri Yönetmeliği, Resmî Gazete Sayı: 20832 Tarih: 01.04.1991

Seghe E. (2014). From the teachers professional ethics to the personal professional responsibility. Acta Didactica Nacopensia, 7(4), 13-22.

Semerci N, Semerci Ç. (2004). Türkiye'de öğretmenlik tutumları. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 14(1), 137-146.

Tamer K, Pulur A. (2001). Beden Eğitimi ve Sporda Öğretim Yöntemleri. Ankara: Ada.

Tarım K. (2020). Sınıf öğretmenlerinin etik yönelimleri, demokratik tutumları ve mesleğe yönelik tutumları arasındaki ilişki. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Thomas S, Coral L. A. (1982). Negligence and The Physical Education Teacher. Legal Procedures and Guideliens Physical Educator. USA.

Utlu N. (2016). Hastane ortamında hemşirelerin etik yaklaşımı ve etik ikilemler. İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi, 29, 17-35.

Yazıcı A, Yazıcı S. (2010). Etik durum ölçeğinin geçerlilik ve güvenirlik çalışması. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 8(4), 1001-1017.

Yetim A. (2005). Sosyoloji ve Spor. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

3. BÖLÜM

AMATÖR SPOR KULÜPLERİ YÖNETİCİ VE ÇALIŞANLARIN İŞ DOYUMLARI VE ÖRGÜTSEL BAĞLILIK DÜZEYİ

Dr. Erdal BAL

Sağlık Bilimleri Üniversitesi Yaşam Bilimleri Fakültesi
Egzersiz ve Spor Bölümü, İstanbul/TÜRKİYE
https://orcid.org/0000-0002-4927-3945
balerdalbilim@gmail.com

Bu çalışma; Erdal BAL'ın Ankara Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor alanında hazırladığı doktora bitirme tezinden üretilmiştir.

EKİM-2020

EFE AKADEMİ YAYINLARI

göreve başlamış bireylerin kulübün işleyişi, amacı, vizyonu hakkında açık bir şekilde ifade edilmelidir. Gelişen spor dünyasında çağın gereklerini analiz edilebilmeli, amatör spor kulüplerinin ilke ve politikaları hakkında toplum bilgilendirilmeli ve eşgüdümlü bir şekilde hareket edilmelidir.

BÖLÜM KAYNAKLARI

Aktay, D. D. (2010). İş tatmini ve örgütsel bağlılık arasındaki ilişki ve askeri hastanede bir uygulama (Yükseklisans tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Hastane ve Sağlık Kuruluşlarında Yönetim Anabilim Dalı. İstanbul.

Argon, T. (2015). Öğretmenlerin sahip oldukları duygu durumlarını okul yöneticilerinin dikkate alıp almamalarına ilişkin görüşleri. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 15(1).

Arı, M., Gülova, A. A., & Köse, S. (2017). Örgütsel adalet algısı ile örgütsel bağlılık davranışının ilişkisi: Bir sağlık kuruluşunda araştırma. Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi, 10(1).

Aslan, H., & Kesik, F. (2016). Yenilikçi okul ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışması.

Educational Administration in Theory and Practice, 22(4), 463-482.

Avşaroğlu, S., Deniz, M. E., & Kahraman, A. (2005). Teknik öğretmenlerde yaşam doyumu iş doyumu ve mesleki tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (14), 115-129.

Avşaroğlu, S., & Barış, M. (2018). Özel eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerin iş doyumu ve mesleki tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi. Turan: Stratejik Arastirmalar Merkezi 10(37), 102-112.

Ayan, S., Kocacık, F., & Karakuş, H. (2009). Lise öğretmenlerinin iş doyumu düzeyi ile bunu etkileyen bireysel ve kurumsal etkenler: Sivas merkez ilçe örneği. Anadolu Psikiyatri Dergisi, 10(1), 18-25.

Barutçugil, İ. (2004). Stratejik insan kaynakları yönetimi. İstanbul: Kariyer yayıncılık.

Bayram, L. (2005). Yönetimde yeni bir paradigma örgütsel bağlılık. Sayıştay Dergisi, 59, 130.

Boylu, Y., Pelit, E., & Güçer, E. (2007). Akademisyenlerin örgütsel bağlılık düzeyleri üzerine bir araştırma. Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar, 44 (511), 55-74.

Bozkuş, K., & Gündüz, Y. (2016). Ruhsal liderlik ile örgütsel bağlılık arasındaki ilişkinin mdellemesi.

Kastamonu Eğitim Dergisi, 24(1), 405-420

Buluç, B. (2009). Sınıf öğretmenlerinin algılarına göre okul müdürlerinin liderlik stilleri ile örgütsel bağlılık arasındaki ilişki. Kuram ve Uygulamada Egitim Yönetimi Dergisi, 15(1), 16-34.

Çekmecelioğlu, H. G. (2005). Örgüt ikliminin iş tatmini ve işten ayrılma niyeti üzerindeki etkisi: Bir araştırma. Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 6(2).

Cihangiroğlu, N., Teke, A., Özata, M., & Çelen, Ö. (2015). Mesleki bağlılık ile örgütsel bağlılık arasındaki ilişkinin analizi. Gülhane Tıp Dergisi, 57(4), 367-372.

Efeoğlu, İ. E., & Özgen, H. (2007). İş aile yaşam çatışmasının iş stresi iş doyumu ve örgütsel bağlılık üzerindeki etkileri: İlaç sektöründe bir araştırma. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 16(2).

Eroğluer, K., (2011). Örgütsel iletişim ile iş tatmini unsurları arasındaki ilişkiler: Kuramsal bir inceleme. Ege Akademik Bakış, 11(1), 121-136.

Gedik, A., & Üstüner, M. (2017). Eğitim örgütlerinde örgütsel bağlılık ve iş doyumu ilişkisi: Bir meta analiz çalışması. e-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi, 8(2), 41-57.

Gökkaya, D., İzgüden, D., & Erdem, R. (2018). İnformal ilişkilerin örgütsel bağlılık üzerine etkisinin incelenmesi: Akademisyenler üzerine bir araştırma. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 31.

Gül, H., Oktay, E., & Gökçe, H. (2008). İş tatmini, stres, örgütsel bağlılık, işten ayrılma niyeti ve performans arasındaki ilişkiler: Sağlık sektöründe bir uygulama. Akademik Bakış, 15(11), 1-11.

Güçlü, N., Kalkan, F., & Dağlı, E. (2017). Mesleki ve teknik ortaöğretim okulu öğretmenlerin algılarına göre okul müdürlerinin liderlik stilleri ile örgütsel sinizm arasındaki ilişki. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 37(1).

İşcan, Ö. F., & Timuroğlu, M. K. (2007). Örgüt kültürünün iş tatmini üzerindeki etkisi ve bir uygulama.

Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 21(1).

Izgar, H. (2008). Okul yöneticilerinde iş doyumu ve örgütsel bağlılık. Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi, 25, 317-334.

Kanbur, E., Kanbur, A., & Özdemir, B. (2017). Psikolojik dayanıklılık ile örgütsel vatandaşlık davranışı arasındaki ilişkide iş daracılık rolü: Havacılık sektöründe bir araştırma. İş ve İnsan Dergisi, 4(2), 127-141.

Karakuş, Ş., & Yardım, M. (2014). Algılanan örgütsel değişim, belirsizlik, iş doyumu ve işten ayrılma niyeti arasındaki ilişkiler. İş ve İnsan Dergisi, 1(1), 21-31.

Karataş, S., & Güleş, H. (2010). İlköğretim okulu öğretmenlerinin iş tatmini ile örgütsel bağlılığı arasındaki ilişki. Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 6.

Keser, A. (2006). Çağrı merkezi çalışanlarında iş yükü düzeyi ile iş doyumu ilişkisinin araştırılması.

Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (11), 100-119.

Koç, M., Öztürk, L., & Yıldırım, A. (2016). A Study on job satisfaction and organizational commitment of X and Y generations. Research Journal of Business and Management, 3(2).

Korkmaz, M. (2006). Okul yöneticilerinin kişilik özellikleri ile liderlik stilleri arasındaki ilişki. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 46(46), 199-226.

Koustelios, A. D. (2001). Personal characteristics and job satisfaction of Greek teachers. The International Journal of Educational Management, 15(7).

Meyer, J. P., & Allen, N. J. (1991). A three-component conceptualization of organizational commitment. Human Resource Management Review, 1(1), 61-89.

Özdemir, T. Y. (2018). Investigation of students‘ commitment to schools in terms of some variables. Üniversitepark Bülten, 7(1), 51-65.

Özdemir, T. Y., & Boydak Özan, M. (2013). İlköğretim müfettişlerinin unvanlarında yapılan değişikliğin iş doyumu ve motivasyonlarına etkisi. Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 23(1), 147-158.

Sezgin, F. (2005). Örgütsel vatandaşlık davranışları: Kavramsal bir çözümleme ve okul açısından bazı çıkarımlar. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 25(1).

Sunay, H. (2014). Job satisfaction of Turkish volleyball league trainers. The Antropologist, 18(2), 363-370.

Taşdan, M., & Tiryaki, E. (2010). Özel ve devlet ilköğretim okulu öğretmenlerinin iş doyumu düzeylerinin karşılaştırılması. Eğitim ve Bilim Dergisi, 33(147), 54-70.

Timuroğlu, M. K. (2015). Örgütsel ve çevresel faktörlerin örgütsel yenilik üzerine etkisi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 19(1).

Uştu, H., & Tümkaya, S. (2017). Sınıf öğretmenlerinin mesleki bağlılık, işten ayrılma niyeti ve bazı sosyo-demografik özelliklerinin örgütsel bağlılığı yordama düzeylerinin incelenmesi. İlköğretim Online, 16(3).

Uyar, Y. (2013). Ankara ilindeki, özel spor merkezlerinde çalışan personelin iş doyum düzeylerinin değerlendirilmesi (Yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Uyar, Y., & Sunay, H. (2016). Ankara'daki özel spor merkezlerinde çalışan personelin iş doyum düzeylerinin değerlendirilmesi. Journal of Human Sciences, 13(2).

Varol, F. (2017). Çalışanların örgütsel bağlılık ve iş tatminlerinin işten ayrılma niyetlerine olan etkisi: İlaç sektörü örneği. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (38), 200-208.

Yalçınkaya, M. (2000). Okul öncesi eğitim kurumlarında örgüt iklimi ve iş doyumu. EÜ Eğitim Fakültesi Yayınları.

Yaşar, O. M., & Sunay, H. (2018). Investigation of job satisfaction and organizational commitment level of football coaches. Journal of Human Sciences, 15(2).

Yelboğa, A. (2007). Bireysel demografik değişkenlerin iş doyumu ile ilişkisinin finans sektöründe incelenmesi. Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 4(2), 1-18.

Yılmaz, A., & Ceylan, Ç. B. (2011). İlköğretim okul yöneticilerinin liderlik davranış düzeyleri ile öğretmenlerin iş doyumu ilişkisi. Kuram ve Uygulamada Egitim Yönetimi Dergisi, 17(2), 277-394.

http://www.taskk.org.tr/turkiye-amator-spor-kulupleri-konfederasyonu-tarihcesi-icerik-7550 Erişim tarihi: 08.08.2018

4. BÖLÜM

SPOR MERKEZLERİNDE ÇALIŞAN PERSONELLERİN KARAR VERME STİLLERİNİN İNCELENMESİ

Mustafa VURAL[1], Fikret RAMAZANOĞLU[2], Nuray DENİZ VURAL[3], Tolga Mert RAMAZANOĞLU[4]

[1]Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Ağrı/TÜRKİYE. mvural@agri.edu.tr. https://orcid.org/0000-0002-9297-6240

[2]Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Sakarya/TÜRKİYE. framazanoglu@subu.edu.tr, https://orcid.org/0000-0002-1540-9576

[3]Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ağrı/TÜRKİYE. https://orcid.org/0000-0001-6221-2699

[2]Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Sakarya/TÜRKİYE.

EKİM-2020

EFE AKADEMİ YAYINLARI

BÖLÜM KAYNAKLARI

Altay Ü. (2011). Yöneticilerin Duygusal Zekâ Düzeylerinin Karar Verme Stillerine Etkisi ve Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.

Bakırcıoğlu R. (2000). İlköğretim, Ortaöğretim, Yükseköğretimde Rehberlik ve Psikolojik Danışma. Ankara: Anı Yayıncılık, 5. Baskı.

Bar-Eli M, Raab M. (2006). Judgement and Decisionmaking in Sport and Exercise: Rediscovery and New Visions. Psychology of Sport and Exercise. 7; 519-524.

Baron JL, Granato M, Spranca E. Teubal. (1993). Exploration study of youth early from bias decision making in children. Merrill-Palmer Quarterly: 39: 23–47.

Büyüköztürk G, Çakmak EK, Akgün ÖE, Karadeniz G, Demirel F. (2009). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. (3. baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Can A. (2013). SPSS ile Bilimsel Araştırma Sürecinde Nicel Veri analizi. Ankara: Pegem Akademi.

Çoban E, Hamamcı Z. (2006). Kontrol Odaklı Farklı Ergenlerin Karar Stratejileri Açısından İncelenmesi, Kastamonu Eğitim Dergisi, Cilt: 14, No: 2.

Çoruh Y, Vural M. (2019). Study on High School Teachers' Self-Esteem in Decision Making and Decision Making Styles. Asian Journal of Education and Training, Vol. 5, No. 2, 362-368. DOI: 10.20448/journal.522.2019.52.362.368.

Deniz ME. (2004). Üniversite Öğrencilerinin Karar Vermede Öz Saygı Karar Verme Stilleri ve Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi Üzerine Bir Araştırma. Eğitim Araştırmaları Dergisi, 15: 4.

Dinçer N. (2013). Spor Yöneticilerinin Karar Verme Stilleri ile Problem Çözme Becerileri Üzerine Bir Araştırma. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Egesoy H, Eniseler N, Çamlıyer H, Çamlıyer H. (1999). Elit ve Elit Olmayan Futbol Oyuncularının Karar Verme Performanslarının Karar Verme Hızı

ve Verilen Kararın Doğruluğu Açısından Karşılaştırılması. Manisa, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi. 2: 22-33.

Harris R. (1998). Introduction to Decision Making. California: Vanguard Üniversity of Southern California.

Ilmez M. (2010). Determining the relationship between leadership styles and decision making styles of executives and employees in a public institution. Master's Thesis. Ufuk University Institute of Social Sciences.

Johnson JG. (2006) Cognitive Modeling of Decision Making ın Sports. Psychology of Sport and Exercise, 7: 631–52.

Karasar N. (2009). Bilimsel Araştırma Yöntemi. (20. baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Kurban C. (2015). Bireysel Algılarına Göre Okul Yöneticilerinin Karar Verme Stilleri. Yüksek Lisans Tezi. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Kuzgun Y. (2000). Meslek Danışmanlığı. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Mann L, Radford M, Burnett P, Ford S, Bond M, Leung K, Nakamura H, Vaughan G, Yang K.S. (1998). Cross-cultural differences in self-reported decision-making style and confidence. International Journal of Psychology, 33(5): 325-335.Available at: https://doi.org/10.1080/002075998400213.

Mau WC. (2000). Cultural differences in career decision-making styles and self efficacy. Journal of Vocational Behavior, Volume 57, Issue 3, December, Pages 365-378.

Ölçüm D, (2015). The effect of school administrators 'decision making styles on teachers' job satisfaction. Master Thesis, Sakarya University, Institute of Educational Sciences.

Phillips SD. (1984). Decision-Making Styles and Problem-Solving Apprasial. Journal of Counseling Psychology, 31: 497-502.7

Ramazanoğlu F, Arslan C, Karahüseyinoğlu M.F. (2003). İşletme ve Organizasyonlarda Personel Yönetimi, İşlevi ve Boyutlarının Değerlendirilmesi, Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları, Cilt 2, Sayı 1.

Ramazanoğlu F, Öcalan M. (2005). Spor İşletmelerinde İşletmecilik ve Personel Yönetimi Anlayışı. Doğu Anadolu araştırmaları. Elazığ.

Seiller R. (1997). Decision Making ın Sport. International Symposium of the Turkish Association of Sport Psychology, Mersin, 10-12.

Sunay H. (2009). Spor Yönetimi. Ankara: Gazi kitabevi.

Taşçı Ö. (2011). İlköğretim Öğretmenlerinin Okul Yöneticilerinin Karar Verme Sürecindeki Etkilerine İlişkin Algıları ile Örgütsel Adanmışlıkları Arasındaki İlişki. Yeditepe Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi.

Tekin Ö.A. (2009). Yönetimde Karar Verme: Batı Antalya Bölgesinde Bulunan Beş Yıldızlı Otel İşletmelerindeki Çeşitli Departman Yöneticilerinin Karar Verme Stillerini Tespit Etmeye Yönelik Uygulamalı Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Temur ÖF. (2012). The effect of managers 'decision making styles on teachers' organizational commitment according to teacher perceptions. Master Thesis, Recep Tayyip Erdoğan University Institute of Social Sciences.

Üngüren E. (2011). Psikobiyolojik Kişilik Kuramı Ekseninde Yöneticilerin Kişilik Özellikleri, Karar Verme Stilleri ve Örgütsel Sonuçlara Yansımaları. Doktora Tezi. Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Antalya.

Vural M. (2016). Spor Federasyonları Personelinin Örgütsel Adalet Algıları ile Karar Verme ve Örgütsel Bağlılık Düzeylerinin Araştırılması. Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Sakarya.

5.BÖLÜM

SPORDA TÜKENMİŞLİK (BURNOUT IN SPORTS)

Dr. Hale KULA

Erciyes Üniversitesi-Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yöneticiliği Bölümü, Kayseri/TÜRKİYE

https://orcid.org/0000-0003-2969-1784

hkula@erciyes.edu.tr

EKİM-2020

EFE AKADEMİ YAYINLARI

BÖLÜM KAYNAKLARI

Aktaş A., & Aktaş R. (1992). İş stresi, Verimlilik Dergisi, Milli Prodüktivite Yayınları, s.2

Aydın Ş. (2004). Örgütsel Stres Yönetimi. Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 6(3): 49-74

Baker J., & Schorer J. (2010). Identification and Development of Talent in Sport: Introduction to The Special Issue. Talent Development & Excellence, 2(2): 119–121

Brenner J.S. (2016). Sports Specialization and Intensive Training in Young Athletes. American Academy of Pediatrics, 138(3): e20162148

Budgett R., Newsholme E., Lehmann M., Sharp C., Jones D., Peto T. et al., (2000). Redefining the Overtraining Syndrome as The Unexplained Underperformance Syndrome, British Journal of Sports Medicine, 34; 67-68

Çam Z., Kardaş F., Eşkisu M., ve Gelibolu, S. (2019). Spor Tükenmişliği Envanteri'nin Türk Kültürüne Uyarlanması ve Psikometrik Özellikleri. CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 14(1): 79-96

DeFreese J.D., & Mihalik J.P. (2016). Work-Based Social Interactions, Perceived Stress, and Workload Incongruence as Antecedents of Athletic Trainer Burnout, Journal of Athletic Training, 51(1): 28–34

Dickerson S.S. & Kemeny M.E. (2004). Acute Stressors and Cortisol Responses: A Theoretical Integration and Synthesis of Laboratory Research. Psychological Bulletin, 130(3): 355-391

DiFiori J.P., Brenner J.S., Comstock D., et al., (2017). Debunking Early Single Sport Specialisation and Reshaping The Youth Sport Experience: an NBA Perspective. Br J. Sports Med., 51(3): 142-143

Feeley B.T., Agel J., & LaPrade R.F. (2016). When Is It Too Early for Single Sport Specialization? Am J Sports Med., 44(1): 234-241

Giusti N.E., Carder S.L., Vopat L., et al., (2020). Comparing Burnout in Sport-Specializing Versus Sport-Sampling Adolescent Athletes. A Systematic Review and Meta-Analysis, The Orthopaedic Journal of Sports Medicine, 8(3): 1-7

Goodger K., Gorely T., Lavallee D., & Harwood C. (2007). Burnout in Sport: A Systematic Review. The Sport Psychologist, Human Kinetics, Inc, 21; 127-151

Gustafsson H. (2007). Burnout in Competetive and Elite Athletes. Merten H. (Ed.), Örebro Studies in Sport Science 1, Universitetsbiblioteket Pub., pp.38-41

Gustafsson H., DeFreese J.D., & Madigan D.J. (2017). Athlete Burnout: Review and Recommendations. Curr. Opin. Psychol., 16; 109-113

Gustafsson H., Madigan D.J., & Lundkvist E. (2018). Burnout in Athletes, Fuchs R., Gerber M., (Hrsg.), Handbuch Stressregulation und Sport, Springer Reference Psychologie, Chapter-January, pp.1-21

Gustafsson H., Martinent G., Isoard-Gautheur S., Hassmén P., & Guillet-Descas E. (2018). Performance Based Self-esteem and Athlete Identity in Athlete Burnout: A Person-Centered Approach. Psychology of Sport and Exercise, 38; 56-60

Güçlü N. (2001). G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 21(1): 91-109

Halbesleben J. R.B., & Buckley M. R. (2004). Burnout in Organizational Life. Journal of Management, 30(6): 859–879

Li C., Wang C.K.J., & Pyun D.Y. (2017). Impacts of Talent Development Environments on Athlete Burnout: A Self-determination Perspective. Journal of Sports Sciences, 35(18): 1838–1845

Malina R. M. (2010). Early Sport Specialization: Roots, Effectiveness, Risks. Current Sports Medline Reports, 9; 364-371

Maslach C., Schaufeli W.B., & Leiter M.P. (2001). Job Burnout. Annu Rev Psychol., 52; 397–422

Moen F., Hrozanova M., Stiles T.C., & Stenseng F. (2019). Burnout and Perceived Performance Among Junior Athletes-Associations with Affective and Cognitive Components of Stress. Sport, 7(7):171.

Pines A. M. (1993). Burnout: An Existential Perspective. In. Schaufeli W. B., Maslach C., & Marek T. (Eds.), Series in Applied Psychology: Social Issues and Questions. Professional Burnout: Recent Developments in Theory and Research, pp. 33–51

Phillips E., Davids K., Renshaw I., & Portus M. (2010). Expert Performance in Sport and The Dynamics of Talent Development. Sports Medicine, 40(4): 271-283

Post E.G., Thein-Nissenbaum J.M., Stiffler M.R., et al., (2017). High School Sport Specialization Patterns of Current Division-I Athletes. Sports Health, 9(2): 148-153

Raedeke T.D. (1997). Is Athlete Burnout More Than Just Stress? A Sport Commitment Perspective. Journal of Sport & Exercise Psychology, 19; 396-417

Raedeke T.D., & Smith A.L. (2001). Development and Preliminary Validation Of An Athlete Burnout Measure. Journal of Sport & Exercise Psychology, 23(4): 281-306

Raedeke T.D., Lunney K., & Venables K. (2002). Understanding Athlete Burnout: Coach Perspectives. Journal of Sport Behavior, 25(2): 181-206

Raedeke T.D., Arce C., Francisco C., Seoane G., & Ferraces M. J. (2013). The Construct Validity of The Spanish Version of The ABQ Using a Multi-Trait/Multi-Method Approach, Anales de Psicología, 29(3): 693-700

Raedeke T.D., Smith A.L., Kenttä G., Arce C., & Francisco C. (2014). Burnout in Sport: From Theory to Intervention. Gomes A.R., Resende R, & Albuquerque A. (Eds.), Positive Human Functioning From a Multidimansional Perspective Promoting Stress Adaptation, Chapter 6, (1;113-143), Nova Publishers, New York

Rotella R.J., Hanson T., & Coop R.H. (1991). Burnout in Youth Sports. The Elementary School Journal, Special Issue: Sports and Physical Education, May, 91(5): 421-428

Sarkar M., & Fletcher D. (2014). Psychological Resilience in Sport Performers: A Review of Stressors and Protective Factors. J. Sports Sci., 32; 1419–1434

Schaufeli W.B., & Buunk B.P. (2003). Burnout: An Overview of 25 Years of Research and Theorizing. In Schabracq M.J., Winnubst J.A.M., & Cooper C.L. (Eds.), The Handbook of Work and Health Psychology (2nd ed., pp. 383-425). John Wiley & Sons, New York

Shanafelt T.D., Dyrbye L.N., & West C.P. (2017). Addressing Physician Burnout The Way Forward. JAMA, Opinion Viewpoint Published Online February 9.

Shirom A. (2005). Reflections on The Study of Burnout. Work and Stress, An International Journal of Work, Health & Organisations, 19(3): 263–270

Smith J.A. (Ed.). (2003). Qualitative Psychology: A Practical Guide to Research Methods. Sage Publications, Inc., Thousand Oaks, New Delhi, pp.63-67

Williams A.M., & Reilly T. (2000). Talent Identification and Development In Soccer. Journal of Sports Sciences, 18; 657-667

6. BÖLÜM

SPORDA KAYGI VE UYARILMIŞLIĞIN DÜZENLENMESİ

Dr. Çiğdem ÖNER

İstanbul Gelişim Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Spor Yöneticiliği Bölümü, İstanbul/TÜRKİYE
https://orcid.org/0000-0002-1939-0526
coner@gelisim.edu.tr

EKİM-2020

EFE AKADEMİ YAYINLARI

bilincinden hareketle sportif kariyer yaşantısını düzenleyici tedbirlerin alınmasının gerek kamusal gerekse özel alanda faaliyet gösteren tüm spor kurum ve kuruluşları açısından yarar sağlayacağına inanılmaktadır. Bu tedbirlerin iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarından, sporcuların çalışma ilke, esas ve koşullarına değin geniş bir yelpazede değerlendirilmesinin ve güncellenmesinin spor sektörünü yücelteceği gibi, bir meslek olarak spora yönelmeyi teşvik edeceği, spor kültürünün tabana yayılmasında ve saygınlığının artmasında etken olacağı kanısı taşınmaktadır.

BÖLÜM KAYNAKLARI

Altıntaş, A, ve Akalan, C. (2008). Zihinsel antrenman ve yüksek performans. Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 6(1), 39-43.

Başer, E. (1998). Uygulamalı Spor Psikolojisi. Ankara: Bağırgan Yayınevi.

Carlsson, N. (2018). Fizyolojik psikoloji. Davranışın nörolojik temelleri. Şahin, çev. Ankara: Nobel Yayınevi.

Cheng, W. N. K., Hardy, L., & Markland, D. (2009). Toward a three-dimensional conceptualization of performance anxiety: Rationale and initial measurement development. Psychology of Sport and Exercise, 10(2), 271-278.

Duda, J. L. (2004). Goal setting and achievement motivation in sport. In: Spielberger, C., editor. Encyclopedia of applied psychology (p.109–119). Elsevier Academic press. doi:10.1016/b0-12-657410-3/00804-7.

Dugas, M. J., & Koerner, N. (2005). Cognitive-behavioral treatment for generalized anxiety disorder: Current status and future directions. Journal of Cognitive Psychotherapy, 19(1), 61-81.

Ekmekçi, R. (2017). Sporda zihinsel antrenman (Bir adım önde). Ankara: Detay Yayıncılık.

Foote, S. L., Bloom, F. E. &d Aston-Jones, G. (1983). Nucleus locus ceruleus: new evidence of anatomical and physiological specificity. Physiological reviews, 63(3), 844-914.

Gould, D., Greenleaf, C., & Krane, V. (2002). Arousal-anxiety and sport behavior. In Horn, T. S. (Ed.), Advances in sport psychology (p. 207–236). Human Kinetics.

Hackfort, D., & Schwenkmezger, P. (1993) Anxiety. In: Singer, R. N., Murphy, M., & Tennant, L.K., editors. Handbook of research on sport psychology (p. 328-364). New York: Macmillan.

Hanin, Y. L. (2000). Individual zones of optimal functioning (IZOF) model. In: Hanin, Y. L. Emotions in sport (p. 65-89). USA: Human Kinetics.

Hardy L. (1996). Testing the predictions of the cusp catastrophe model of anxiety and performance. Sport Psychology, 10(2),140–56. doi:10.1123/tsp.10.2.140.

Jarvis, M. (2006). Sport psychology: A student's handbook. Newyork: Routledge.

Karageorghis, C. I. & Terry, P. (2015). Spor psikolojisi. Çadır, A. ve Demir, E. (çev.). Ankara: Nobel.

Kerr, J. H. (1985). The experience of arousal: A new basis for studying arousal effects in sport. Journal of sports sciences, 3(3),169–79. doi:10.1080/02640418508729749.

Konter, E. (2006). Sporda karşılaşma psikolojisi. Ankara: Nobel.

Landers, D. M., & Arent, S. M. (2010). Arousal–performance relationship. In: Williams, J. M., editor. Applied sport psychology: Personal growth to peak performance. 6th ed. Mc Graw Hill Higher Education.

Martens, R. Vealey, R.S. & Burton, D. (1990). Competitive anxiety in sport. Champaign, Illinois: Human Kinetics.

Mellalieu, S. D., Hanton, S. & Fletcher D. A. (2009). Competitive anxiety review: Recent directions. In: Hanton, S. & Mellalieu, S. D., editors. Literature rreviews in sport psychology research. (p. 1-44). New York: Nova Science Publishers.

Paker, A. (2014). Beynimizdeki bazı kimyasallara kısa bir bakış. Erişim adresi: https://evrimagaci.org/beynimizdeki-bazi-kimyasallara-kisa-bir-bakis-2728. (Erişim: 10.10.2020).

Tavacıoğlu, L. (199). Spor psikolojisi. Ankara: Bağırgan Yayınevi.

Tiryaki, Ş. (2000). Spor psikolojisi: Kavramlar, kuramlar ve uygulama. Ankara: Eylül Kitap ve Yayınevi.

Üngüren, E. (2015). Beynin nöroanatomik ve nörokimsayal yapısının kişilik ve davranış üzerindeki etkisi. Journal of Alanya Faculty of Business/Alanya İşletme Fakültesi Dergisi, 7(1), 193-219.

Özbay, D. (2017). Büyükler güreş milli takımında yer alan sporcuların, müsabaka öncesi ve sonrası durumluk kaygı düzeylerinin karşılaştırılması. Yüksek Lisans tezi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karaman.

Weinberg, R., & Gould, D. (2015). Spor ve egzersiz psikolojisinin temelleri. Şahin M, Koruç Z, çev. Ankara: Nobel Yayınevi.

7. BÖLÜM

PSİKOLOJİK BECERİ (MENTAL) ANTRENMANININ ÖZGÜVEN, KAYGI VE TÜKENMİŞLİK DÜZEYİNE ETKİSİ

Dr. Ersin AFACAN

Ege Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Misafir Öğretim Üyesi, İzmir/TÜRKİYE

https://orcid.org/0000-0002-3382-4116

mentorersin@hotmail.com

Bu kitap bölümü Ersin AFACAN'ın 2019 yılında Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı'nda yaptığı "6 Haftalık Psikolojik Beceri (Mental) Antrenmanının Futbol Hakemlerinin Özgüven, Kaygı Ve Mesleki Tükenmişlik Düzeylerine Olan Etkisi" başlıklı doktora tezinden üretilmiştir.

Tez Danışmanım Doç. Dr. Serdar Tok'a teşekkür ederim.

EKİM-2020

EFE AKADEMİ YAYINLARI

BÖLÜM KAYNAKLARI

Andersen MB. (2009). "Sport Psychology in Practice", Handbook of Sports Medicine and Science Sport Psychology. Chichester: John Wiley&Sons Ltd.

Bademli, M. (2017). Türk Futbolunun Şeref Madalyası: Dr.Tarık Özerengin. İstanbul: Alemdar Ofset.

Başer E. (1985). Uygulamalı Spor Psikolojisi. Ankara: BSY Yayınları.

Başer E. (1996). Futbolda Psikoloji ve Başarı. Ankara: Sporsal Kuram Dizisi.

Bakırcıoğlu, R. (2012). Ansiklopedik Eğitim ve Psikoloji Sözlüğü. Ankara: Anı Yayıncılık.

Beck JS. (2015). Bilişsel Davranışçı Terapi: Temelleri ve Ötesi. Çeviri Editörü: Muzaffer Şahin, Ankara: Nobel Yayıncılık.

Brown JL. (2011). "Cognitive–Behavioral Strategies", Behavioral Sport Psychology. New York: Springer.

Cashmore E. (2002). Sport Psychology. London: Routledge.

Cevizci A. (1999). Felsefe Sözlüğü. İstanbul: Paradigma Yayıncılık.

Cohn, PJ. (2006). When is Sports Psychology Useful?. Orlando: Peak Performance Sports &Publications.

Claspell E. (2010). "Cognitive-Behavioral Therapies", Handbook of Applied Sport Psychology. New York: Routledge.

Daco P. (1989). Çağdaş Psikolojinin Olağanüstü Başarıları. Çeviren: O.A.Gürün. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.

Dosil, J. (2006). The Sport Psychologist's Handbook. Chichester: John Wiley&Sons Ltd.

Eisenberg S, Delaney DJ. (1993). Psikolojik Danışma Süreci. Çeviren: Nihal Ören, Mehmet Takkaç. İstanbul: M.E.B.Yayınları.

Eccles DW. Riley K. (2014). "Psychological Skills Training", Encyclopedia of Sport and Exercise Psychology. California: SAGE Publications.

Fehr SS. (2000). Grup Terapisine Giriş. Çeviren: F.Zengin. İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Furnham A. (2014). Gerçekten Bilmeniz Gereken 50 Psikoloji Fikri. Çeviren: Sumru Ağıryürüyen. İstanbul: Domingo Yayıncılık.

Hagger M, Chatzisarantis N. (2005). The Social Psychology of Exercise and Sport. New York: Open University Press.

Hasırcı S, Seiler R, Stock A. (2018). Performans Sporcularında Zihinsel Antrenman. Ankara: Ertem Matbaa.

Helmstetter S. (1998). İçe Dönük Konuşmanın Gücü. Çeviren: H.Betül Çelik. İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Jarvis M. (2006). Sport Psychology a Student's Handbook. New York: Routledge.

Karagözoğlu, C. (2005). Sporda Psikolojik Destek. İstanbul: MORPA Yayınları.

Koludar, S. (1996). Futbolda Hakem ve Sporcu. İzmir: Gençkurt Matbaacılık.

Konter, E. (2003). Spor Psikolojisi Uygulamalarında Yanılgılar ve Gerçekler. İzmir: 9 Eylül Yayınları.

Köroğlu, E. (2011). Bilişsel-Davranışçı Psikoterapiler. Ankara: HYB Yayıncılık.

Marchant D.B. (2010). "Anxiety", Handbook of Applied Sport Psychology. New York: Routledge

Mathers JF, Karen B. (2011). Elite refereeing in professional soccer: A case study of mental skills support. Journal of Sport Psychology in Action. 2 (3).

McCann S. (2005). "Roles: The Sport Psychologist", The Sport Psych Handbook. Champaign: Human Kinetics.

Nesti M. (2004). Existential Psychology and Sport. New York: Routledge.

Porter K. (2003). The Mental Athlete. Champaign: Human Kinetics.

Raedeke TD. (2014). "Burnout", Encyclopedia of Sport and Exercise Psychology, California: SAGE Publications.

Sarvan, M. (2012). Anılarla Yolculuk. İzmir: Zeus Kitabevi.

Vealey R. (2007). "Mental Skills Training in Sport", Handbook of Sport Psychology, Chichester: John Wiley and Sons.

Wann DL. (1997). Sport Psychology, New Jersey: Prentice Hall.

Weinberg RS, Gould D. (2011). Foundations of Sport and Exercise Psychology, Champaign: Human Kinetics.

Wolfson S, Nick N (2007). Coping under pressure: Cognitive strategies for maintaining confidence among soccer referees. Journal of Sport Behavior. 30 (2).

8. BÖLÜM

SPORDA PERFORMANSI ETKİLEYEN PSİKOLOJİK FAKTÖRLER ve SPOR PSİKOLOJİSİNDE KULLANILAN PSİKOLOJİK TESTLER

Doç. Dr. Ahmet Yılmaz ALBAYRAK [1] & Dr. Yeşim BAYRAKDAROĞLU [2]

[1] Gümüşhane Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Gümüşhane/TÜRKİYE
https://orcid.org/ 0000-0002-3345-6579,
ahmetyilmazalbayrak@hotmail.com

[2] Gümüşhane Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Gümüşhane/TÜRKİYE
https://orcid.org/0000-0003-1460-4780
yesimsongun@hotmail.com

EKİM-2020

EFE AKADEMİ YAYINLARI

ölçeğinin yedi-faktör yapısını ve ölçeğin yapı geçerliliğini desteklemektedir. Yedi alt boyut arasındaki korelasyonun motivasyonel sonuçları temsil etmesi, bu ölçek sonuçlarının Spor Motivasyon Ölçeğinin Fransız-Kanada versiyonlarından elde edilen verilerle ve teorik öngörülerle örtüştüğünü göstermektedir (Vallerand, 1993). Spor motivasyon ölçeğinin psikometrik özelliklerinin oluşturulması için farklı araştırmalara da yer verilmesi gerektiği üzerinde durulmuştur (Pelletier ve ark., 1995).

BÖLÜM KAYNAKLARI

Abbott, A., & Collins, D. (2004). Eliminating the dichotomy between theory and practice in talent identification and development: considering the role of psychology. Journal of sports sciences, 22(5), 395-408.

Abernethy, B., Maxwell, J. P., Masters, R. S., Van Der Kamp, J., & Jackson, R. C. (2007). Attentional processes in skill learning and expert performance. Handbook of sport psychology, 3, 245-263.

Anshel, M. H., & Lidor, R. (2012). Talent Detection Programs in Sport: The Questionable Use of Psychological Measures. Journal of Sport Behavior, 35(3).

Bali, A. (2015). Psychological factors affecting sports performance. International Journal of Physical Education, Sports and Health, 1(6), 92-95.

BriStre, N.M., Vallerand, R.J., Blais, M.R., & Pelletier, L.G. (in press). Dcveloppement et validation d'une mesure de motivation intrindque et extrinsbque et d'amotivation en contexte sportif: L'Echelle de Motivation vis-his les Sports (EMS) [Development and validation of a measure of intrinsic, extrinsic, and amotivation in sports: The Sport Motivation Scale (SMS)]. Journal International de Psychologie du Sport.

Bull, S.J., Shambrook, C.J., James, W., & Brooks, J.E. (2005). Towards an understanding of mental toughness in elite English cricketers. Journal of Applied Sport Psychology, 17, 209–227

Butler, R. J., & Hardy, L. (1992). The performance profile: Theory and application. The sport psychologist, 6(3), 253-264.

Clough, P., Earle, K., & Sewell, D. (2002). Mental toughness: The concept and its measurement. In I. Cockerill (Ed.), Solutions in Sport Psychology (pp. 32–45). London: Thomson

Côté, J., Baker, J., & Abernethy, B. (2007). Practice and play in the development of sport expertise. Handbook of sport psychology, 3, 184-202.

Crust, L. (2007). Mental toughness in sport: A review. International Journal of Sport and Exercise Psychology, 5, 270–290.

Crust, L., & Clough, P. (2005). Relationship between mental toughness and physical endurance. Perceptual and Motor Skills, 100, 192–194

Cumming, J., & Duda, J. L. (2012). Profiles of perfectionism, body-related concerns, and indicators of psychological health in vocational dance students: An investigation of the 2× 2 model of perfectionism. Psychology of Sport and Exercise, 13(6), 729-738.

Deci, E.L. (1975). Intrinsic motivation. New York: Plenum Press

Deci, E.L., & Ryan, R.M. (1985). Intrinsic motivation and self-determination in human behavior. New York: Plenum

Deci, E.L., & Ryan, R.M. (1991). A motivational approach to self: Integration in personality. In R. Dientsbier (Ed.), Nebraska symposium on motivation: Vol. 38. Perspectives on motivation (pp. 237-288). Lincoln: University of Nebraska Press

Duda, J.L. (1989). Goal perspectives and behavior in sport and exercise settings. In C. Ames & M. Maehr (Eds.), Advances in motivation and achievement (Vol. 6, pp. 81-1 15). Greenwich, CT: JAI Press.

Farrow, D., & Raab, M. (2008). A recipe for expert decision making. Developing Sport Expertise, 137-159.

Fletcher, D., & Sarkar, M. (2012). A grounded theory of psychological resilience in Olympic champions. Psychology of sport and exercise, 13(5), 669-678.

Fortier, M.S., Vallerand, R.J., Bribe, N.M., & Provencher, P. (in press). Competitive and recreational sport structures and gender: A test of their relationship with sport motivation. International Journal of Sport Psychology.

Gagné, F. (2004). Transforming gifts into talents: The DMGT as a developmental theory. High ability studies, 15(2), 119-147.

Golby, J., & Sheard, M. (2004). Mental toughness and hardiness at different levels of rugby league. Personality and Individual Differences, 37, 933–942.

Golby, J., & Sheard, M. (2006). The relationship between genotype and positive psychological development in national-level swimmers. European Psychologist, 11, 143–148.

Golby, J., Sheard, M., & Lavallee, D. (2003). A cognitivebehavioral analysis of mental toughness in national rugby league football teams. Perceptual and Motor Skills, 96, 455–462.

Golby, J., Sheard, M., & Wersch, A. (2007). Evaluating the factor structure of the psychological performance inventory. Perceptual and Motor Skills, 105, 309–325

Goldberg, A. (1998). Sports slump busting: 10 steps to mental toughness and peak performance. Champaign, IL: Human Kinetics.

Gould, D., Dieffenbach, K., & Moffett, A. (2002). Psychological characteristics and their development in Olympic champions. Journal of applied sport psychology, 14(3), 172-204.

Gucciardi, D. F., & Gordon, S. (2009). Development and preliminary validation of the Cricket Mental Toughness Inventory (CMTI). Journal of Sports Sciences, 27(12), 1293-1310.

Gucciardi, D. F., Gordon, S., & Dimmock, J. A. (2009). Development and preliminary validation of a mental toughness inventory for Australian football. Psychology of Sport and Exercise, 10(1), 201-209.

Gucciardi, D. F., Gordon, S., & Dimmock, J. A. (2009). Evaluation of a mental toughness training program for youth-aged Australian footballers: I. A quantitative analysis. Journal of applied sport psychology, 21(3), 307-323.

Gucciardi, D. F., Mallett, C. J., Hanrahan, S. J., & Gordon, S. (2011). Measuring mental toughness in sport. Mental toughness in sports: developments in theory and research. 1st ed. New York, NY: Routledge, 108-32.

Gucciardi, D.F., & Gordon, S. (2009). Development and preliminary validation of the Cricket Mental Toughness

Gulbin, J. (2007). Identifying and developing sporting experts. In Developing sport expertise (pp. 82-94). Routledge.

Hackfort, D., & Spielberger, C.D. (1989). Sport-related anxiety: Current trends in theory and research. In D. Hackfort & C.D. Spielberger (Eds), Anxiety in sports: An international perspective (pp. 261- Psychology, 9, 33-42.

Hardy, L. (1990). A catastrophe model of performance in sport.

Hardy, L., Roberts, R., Thomas, P. R., & Murphy, S. M. (2010). Test of Performance Strategies (TOPS): Instrument refinement using confirmatory factor analysis. Psychology of Sport and Exercise, 11(1), 27-35.

https://www.preservearticles.com/education/short-essay-on-tension-and-sports-performance/22621 Erişim: 18.07.2020

Inventory (CMTI). Journal of Sports Sciences, 27(12), 1293–1311 Gucciardi, D.F., Gordon, S., & Dimmock, J. (2009). Development and preliminary validation of a mental toughness inventory for Australian football. Psychology of Sport and Exercise, 10, 201–209.

Jackson, S. A., Thomas, P. R., Marsh, H. W., & Smethurst, C. J. (2001). Relationships between flow, self-concept, psychological skills, and performance. Journal of applied sport psychology, 13(2), 129-153.

Jackson, S.A., & Eklund, R.C. (2012). Flow. In G. Tenenbaum, R.C. Eklund, & A. Kamata (Eds.), Measurement in sport and exercise psychology (pp. 349-357). Champaign, IL: Human Kinetics.

Jones, G. (1995). More than just a game: Research developments and issues in competitive anxiety in sport. British journal of psychology, 86(4), 449-478.

Jones, G. (2008). How the best of the best get better and better. Harvard Business Review, 86, 123–127 10.1225/R0806H. PubMed

Jones, G., Hanton, S., & Connaughton, D. (2002). What is this thing called mental toughness? An investigation of elite sport performers. Journal of Applied Sport Psychology, 14, 205–218

Jones, G., Hanton, S., & Connaughton, D. (2007). A framework of mental toughness in the world's best performers. The Sport Psychologist, 21, 243–264.

Kamlesh, M. L. (2011). UGC net digest on papers III, physical education. New Delhi: Khel Sahitya Kendra. P-169-171.

Karageorghis, C. I., & Terry, P. C. (2011). Inside sport psychology. Champaign, IL: Human Kinetics.

Krishnaveni, K., & Shahin, A. (2014). Aggression and its influence on sports performance. International Journal of Physical Education, Sports and Health, 1(2), 29-32.

Loehr, J.E. (1986). Mental toughness training for sports: Achieving athletic excellence. New York, New York: Penguin Group.

Loehr, J.E. (1994). The new toughness training for sports. New York, New York: Penguin Group.

Mack, M., & Ragan, B. (2008). Development of the mental, emotional, and bodily toughness inventory in college athletes and nonathletes. Journal of Athletic Training, 43, 125–132

Madrigal, L., Hamill, S., & Gill, D. L. (2013). Mind over matter: The development of the Mental Toughness Scale (MTS). The Sport Psychologist, 27(1), 62-77.

Mahoney, M.J., Gabriel, T.J., & Perkins, T.S. (1987). Psychological skills and exceptional athletic performance. The Sport Psychologist, 1, 181–199.

Marchant, D. B. (2010). Objective/self-report measures. Routledge handbook of applied sport psychology: A comprehensive guide for students and practitioners, 111.

Marsh, M.W., & Cheng, J.H.S. (2012). Physical self-concept. In G. Tenenbaum, R.C. Eklund, & A. Kamata (Eds.), Measurement in sport and exercise psychology (pp. 215-226). Champaign, IL: Human Kinetics

Martens, R. (1977). Sport Competition Anxiety Test. Champaign, IL: Human Kinetics.

Martens, R., Burton, D., Rivkin, F., & Simon, J. (1980). Reliability and validity of the Competitive State Anxiety Inventory (CSAI). In C.H. Nadeau, W.R. Halliwell, K.M. Newell, & G.C. Roberts (Eds.), Psychology of motor behavior and sport - I979 (pp. 91-99). Champaign, IL: Human Kinetics.

Middleton, S., Marsh, H., Martin, A., Richards, G., Savis, J., Perry, C., & Brown, R. (2004). The psychological performance inventory: Is the mental

toughness test tough enough? International Journal of Sport Psychology, 35, 91–108

Morgan, W. P. (1980). Sport personology: The credulous-skeptical argument in perspective. Sport psychology: An analysis of athlete behavior, 330-339.

Nixon, P., Murray, R., & Bryant, C. (1979). Stress Response curve. Retrived 8/6/17, from https://explorable. com/how-does-stress-affect-performance.

Ostrow, A. C. (Ed.). (1990). Directory of psychological tests in the sport and exercise sciences. Fitness Information Technology.

Roberts, G.C. (Ed.) (1992). Motivation in sport and exercise. Champaign, IL: Human Kinetics

Sarason, I.G. (1984). Stress, anxiety, and cognitive interference: Reactions to Tests. Journal of Personality and Social Psychology, 46, 929-938.

Sever, M. O. (2020). Spor Fizyolojisi. Sporun Kavramsal Temelleri-3 (Multidisipliner Bakış). Ed. Özen, G. & Dindar, M. D. 105-135. İstanbul: Efe Akademi Yayınevi.

Sheard, M. (2009). A cross-national analysis of mental toughness and hardiness in elite university rugby league teams. Perceptual and Motor Skills, 109, 213–215.

Sheard, M., & Golby, J. (2006). Effect of a psychological skills training program on swimming performance and positive psychological development. International Journal of Sport Psychology, 4, 149–169.

Sheard, M., Golby, J., & van Wersch, A. (2009). Progress toward construct validation of the Sport Mental Toughness Questionnaire (SMTQ). European Journal of Psychological Assessment, 25, 186–193

Smith, R. E., Smoll, F. L., & Schutz, R. W. (1990). Measurement and correlates of sport-specific cognitive and somatic trait anxiety: The Sport Anxiety Scale. Anxiety research, 2(4), 263-280.

Smith, R.E., & Smoll, F.L. (in press). Sport performance anxiety. In H. Leitenberg (Ed.), Handbook of social anxiety. New York: Plenum.

Smith, R.E., Schutz, R.W., Smoll, F.L., & Ptacek, J.T. (1995). Development and validation of a multidimensional measure of sport-specific

psychological skills: The Athletic Coping Skills Inventory-28. Journal of Sport & Exercise Psychology, 17, 379–398.

Stoeber, J. (2011). The dual nature of perfectionism in sports: Relationships with emotion, motivation, and performance. International Review of Sport and Exercise Psychology, 4(2), 128-145.

Taylor, M. K., Gould, D., & Rolo, C. (2008). Performance strategies of US Olympians in practice and competition. High Ability Studies, 19(1), 19-36.

Tenenbaum, G. E., Eklund, R. C., & Kamata, A. E. (2012). Measurement in sport and exercise psychology. Human Kinetics.

Terry, P. C., Lane, A. M., & Fogarty, G. J. (2003). Construct validity of the Profile of Mood States—Adolescents for use with adults. Psychology of sport and exercise, 4(2), 125-139.

Thomas, P. R., Murphy, S. M., & Hardy, L. E. W. (1999). Test of performance strategies: Development and preliminary validation of a comprehensive measure of athletes' psychological skills. Journal of sports sciences, 17(9), 697-711.

Vallerand, R.J. (1993). La motivation intrins2que et extrinskque en milieu naturel: Implications pour les secteurs de I'Cducation, du travail, des relations interpersomelles et des loisirs [Intrinsic and extrinsic motivation in real life domain: Implications for education, work, interpersonal relationships, and leisure]. In R.J. Vallerand & E. Thill (Eds.), Introduction d la psychologie de la motivation. Montrkal: ~t u d e sV ivantes

Vallerand, R.J., Deci, E.L., & Ryan, R.M. (1987). Intrinsic motivation in sport. Exercise and Sport Sciences Review. 15, 389-425.

Vallerand, R.J., Deci, E.L., & Ryan, R.M. (1987). Intrinsic motivation in sport. Exercise 15, and Sport Sciences Review. 389 425.

Weinberg, R., & Forlenza, S. (2012). Psychological skills. In G. Tenenbaum, R.C. Eklund, & A. Kamata (Eds.), Measurement in sport and exercise psychology (pp. 381-392). Champaign, IL: Human Kinetics.

Weinberg, R.S., & Gould, D. (2011). Foundations of sport and exercise psychology (5th ed.). Champaign, IL: Human Kinetics.

Weissensteiner, J. R., Abernethy, B., Farrow, D., & Gross, J. (2012). Distinguishing psychological characteristics of expert cricket batsmen. Journal of Science and Medicine in Sport, 15(1), 74-79.

Williams, A. M., & Abernethy, B. (2012). Anticipation and decision-making: Skills, methods and measures.

Williams, J. M. E. (1993). Applied sport psychology: Personal growth to peak performance. Mayfield Publishing Co.

Woodcock, C., Duda, J. L., Cumming, J., Sharp, L. A., & Holland, M. J. (2012). Assessing mental skill and technique use in applied interventions: Recognizing and minimizing threats to the psychometric properties of the TOPS. The Sport Psychologist, 26(1), 1-15.

Woodman, T., Roberts, R., Hardy, L., Callow, N., & Rogers, C. H. (2011). There is an "I" in TEAM: Narcissism and social loafing. Research Quarterly for Exercise and Sport, 82(2), 285-290.

Woodman, T., Zourbanos, N., Hardy, L., Beattie, S., & McQuillan, A. (2010). Do performance strategies moderate the relationship between personality and training behaviors? An exploratory study. Journal of Applied Sport Psychology, 22(2), 183-197.

9. BÖLÜM

VETERANLAR MASA TENİSİ SPORCULARINDA EGZERSİZ BAĞIMLILIĞI

EXERCISE ADDICTION OF VETERAN TABLE TENNIS ATHLETES

Dr. Burçak KESKİN [1] ***& Dr. Burcu GÜVENDİ*** [2]

[1] *Yalova Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Yalova/TÜRKİYE*

https://orcid.org/0000-0003-4313-7720

burcakka@hotmail.com

[2] *Yalova Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Yalova/TÜRKİYE*

https://orcid.org/0000-0002-6170-9107

burcuguvendi@gmail.com

EKİM-2020

EFE AKADEMİ YAYINLARI

BÖLÜM KAYNAKLARI

Bavlı Ö, Kozanoğlu M, Doğanay A. (2011). Investigation the Effects of Participation Regular Exercise on Exercise Dependence. Selçuk Universıty Journal of Physical Education and Sport Science, 13(2), 150-153.

Bircher J, Griffiths M.D, Kasos K, Demetrovics Z, Szabo A. (2017). Exercise addiction and personality: a two-decade systematic review of the empirical literatüre. Baltic Journal of Sports and Health Sciences, 3(106), 19-33.

Chapman C, De Castro J.M. (1990). Running addiction: Measurement. J Sports Medphys Fitness, 30, 283-290.

Cicioğlu H.İ, Tekkurşun-Demir G, Bulğay C, Çetin E. (2019). Exercise Addiction Levels among Elite Level Athletes and Students of Sports Sciences Faculty. Journal of Dependence, 20(1), 12-20.

Garman J.F, Hayduk M.D, Crider D.A, Hodel M.M. (2004). Occurrence Of Exercise Dependence in A College-Aged Population. Journal of American college health, 52, 221-228.

Güvendi B, Abanoz E.I. (2019). Examination of Exercise Dependency Levels and State of Loneliness in Students of Sports Sciences Faculty. International Journal of Higher Education, 8(4), 231-238.

Güvendi B, Güçlü M, Güvendi Y. (2019). Rekreatif Faaliyetlere Katılan Kadınlarda Egzersiz Bağımlılığı İle Yalnızlık İlişkisi (Esenyurt Belediyesi Örneği), Çukurova II. Uluslararası Multidisipliner Çalışmalar Kongresi, 26-28 Nisan 2019, Adana/Türkiye

Özer K. (2001). Fiziksel Uygunluk. Ankara: Nobel Yayın.

Polat C, Şimşek K.Y. (2015). The study of individuals' exercise addictıon levels at sports centres: Eskişehir sample. The Journal of Academic Social Science, 3(15), 354-369.

Tekkurşun Demir G, Hazar Z, Cicioğlu H.İ. (2018). Exercise addiction scale (EAS): A study of validity and reliability. Kastamonu Education Journal, 26(3), 865-874.

Tekkurşun Demir G, Türkeli A. (2019). Examination of exercise addiction and mental strength levels of students of sport sciences faculty. Journal of Sport Sciences Researches, 4(1), 10-24

10. BÖLÜM

SPOR TESİSLERİNE GİDEN KADINLARIN BENLİK SAYGILARININ, YAŞAM TATMİNİ VE SAĞLIKLI YAŞAM BİÇİMİ DAVRANIŞLARI ÜZERİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ

Abdullah ARISOY [1], Betül SARAÇ [2], Ünzile DERYA [3]

[1] Süleyman Demirel Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Isparta/TÜRKİYE
https://orcid.org/0000-0002-2193-7519
abdullaharisoy@hotmail.com

[2] Süleyman Demirel Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Isparta /TÜRKİYE
https://orcid.org/0000-0002-3850-308X

[3] Süleyman Demirel Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Isparta /TÜRKİYE
0000-0001-7180-6675
https://orcid.org/deryaunzile@gmail.com

EKİM-2020

EFE AKADEMİ YAYINLARI

Öneriler

• Spor tesislerine giden daha büyük ölçekte gruplar için benzer çalışma yapılabilir.

• Spor tesislerine giden erkeklerin benlik saygısı, yaşam tatmini ve sağlıklı yaşam biçimi davranışları incelenebilir.

BÖLÜM KAYNAKLARI

Akıncı, A.Y. & Çakır, F. (2019). 14-17 Yaş Grubunda Liselerde Futbol Oynayan Sporcuların Spora Karşı Sporcu Beklentileri ve Çevresel Faktörlerin Bazı Değişkenlere Göre Sporcuyu Etkileme Düzeylerinin İncelenmesi, Social Sciences Studies Journal, Vol:5, Issue:50, pp.6486-6491.

Akıncı 2019, Lisanslı Olarak Spor Yapma, Rekreasyonel olarak Spora Katılım ve Sosyal Etkinliklere Katılımın Sosyal Görünüş Kaygısına Etkisinin İncelenmesi, Social Mentality and Researcher Thinkers Journal 5(25). 1640-1644.

Alp H. (2019) The effects of Recreational and Sportive Activities on the Quality of Life of Mothers' with Autistic Children's. Journal of Education and Training Studies. 7(8):79-92

Aşan Ö, Erenler E. (2008). İş Tatmini ve Yaşam Tatmini İlişkisi, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 13(2), 203-216.

Bahar Z, Beşer A, Gördes N, Ersin F, Kıssal A. (2008). Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları Ölçeği II'nin Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması C.Ü. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 12 (1):1-13.

Büyüköztürk, Ş. (2007). Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı. (7.Baskı), Pegem Akademi Yayıncılık, 40.

Brenda J. Health Promotion in Adolescents: A Review of Pender's Health Promotion Model. Nursing Science Quartely, 2006;19(4):362-367)

Çeçen, R. A. (2008). Üniversite Öğrencilerinde Yaşam Doyumunu Yordama da Bireysel Bütünlük (Tutarlılık) Duygusu, Aile Bütünlük Duygusu ve Benlik Saygısı. Eğitimde Kuram ve Uygulama, 4(1): 19-30

Çıngı, H. (1994). Örnekleme Kuramı, H.Ü. Fen Fakültesi Yayınları, Ankara, 346.

Dalbudak İ, Yılmaz T &Yiğit ŞM. (2020). The relationship Between University Students' Quality of Life and Nutrition, Progress in Nutrition 22(1), 112-121

Dalbudak İ & Yiğit, ŞM. (2019). Spor Yapan ve Yapmayan İşitme Engelli Bireylerin Benlik Düzeylerinin İncelenmesi. Social Sciences, 14(4), 1387-1398.

Dalbudak İ, Yiğit ŞM. (2019). Evaluation of Healthy Lifestyle Behaviours of B2-B3 Visually Impaired People Doing Sport. European Journal of Physical Education and Sport Science, Vol 5: Issue 12, 84-98.

Deniz, ME. (2004). Üniversite öğrencilerinin karar vermede öz saygı, karar verme stilleri ve problem çözme yöntemleri arasındaki ilişkinin incelenmesi üzerine bir araştırma. Eğitim Araştırmaları Dergisi. 4(15), 25-35.

Diener E, Emmons RA, Larsen RJ ve Griffin S. (1985). The satisfaction with life scale, Journal of Personality Assessment, 49, 71-75.

Dil S. Şentürk SG. Girgin BA. (2015). Çankırı İlinde Ergenlerin Benlik Saygısı ve Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışlarının Riskli Sağlık Davranışları ve Bazı Sosyodemografik Özelliklerle İlişkisi, Anadolu Psikiyatri Derg; 16:51-59

Dilmaç, B., Ekşi, H.(2008). Meslek Yüksek Okullarında Öğrenim Gören Öğrencilerin Yaşam Doyumları ve Benlik Saygılarının İncelenmesi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı:20: 279-289

Erbil, N. Önder, P. Yılmaz, A. (2005) Öğrencilerin Benlik Saygısı Düzeyleri İle Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi IV. Ulusal Hemşirelik Öğrencileri Kongresi, 5-6 Mayıs, Ordu, Türkiye

Ergül OK, Alp H, Çamlıyer H. (2018). Ders Dışı Etkinlikler Kapsamında Uygulanan Fiziksel Aktivite Programının İlköğretim Öğrencilerinin Yaşam Kaliteleri Üzerine Etkisi. Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi 3(2):208-222

George D, Mallery P. IBM SPSS Statistics 23 Step by Step: A Simple Guide and Reference. New York: Routledge; 2016, pp:112-120.

Hamarta, E. ve Demirbaş, E. (2009). Lise Öğrencilerinin Utangaçlık ve Benlik Saygılarının Fonksiyonel Olmayan Tutumlar Açısından İncelenmesi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 21(1), 239-247.

Karakuş M, (2020). 'Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Yaşam Tatmini ve Boş Zaman Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi'. (Ed. Zeynep Filiz Dinç), Sporda Psiko-Sosyal Alanlar, ss. 153-160, Akademisyen Yayınevi, Ankara

Karasar N. Bilimsel Araştırma Yöntemi (2007) (17.Baskı), Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, pp:49-53.

Kaynak, K. (2019) Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Yaşam Tatminleri İle Sağlıklı Yaşam Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, (Ed. Oktay KIZAR) Spor Bilimler Alanında Araştırma Makaleleri-1, Gece Kitaplığı Ankara/Türkiye: 143-155

Koç K. (2018). Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Yaşam Doyum Düzeyleri ile Akademik Motivasyon Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi Türk Spor Bilimleri Dergisi, Cilt 1, Sayı 2, 58-65

Koç K. Gözler A. (2019) Examination of Relationship Between Self-Respect Levels and Success Tendencies of Sports Sciences Faculty Students, International Journal Of Applied Exercise Physiology , Vol.8, Pp.78-87

Koç, K., & Pepe, O. (2018). The Investigation of the Relationship between Happiness Levels of the Faculty of Sports Sciences and the Levels of Life Satisfaction and Optimism. World Journal of Education, 8(6), 74-81.

Menteş, E., Menteş, B., ve Karacabey, K. (2011). Adölesan dönemde obezite ve egzersiz. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 8(2), 965-975).

Meydanlıoğlu, A. (2015). Çocuklarda Fiziksel Aktivitenin Biyopsikososyal Yararları, Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar. Current Approaches in Psychiatry, 7(2), 125-135.

Oktan, V., Şahin, M. (2010). Kız Ergenlerde Beden İmajı ile Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Cumhuriyet Hemşirelik Dergisi, 6(2):91-99.

Öğmen M, Akıncı AY, Atay E (2019)Lise Öğrencilerinde Fiziksel Aktivitelere ve Sosyal Etkinliklere Katılımın Akademik Motivasyon

Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi, Journal of Social Humanities and Administrative Sciences. 5(20)1003-1008.

Öner, U. (1987). Benlik gelişimine ilişkin kuramlar, Ed. B. Onur, Ergenlik Psikolojisi, II. Basım, Hacettepe Taş Kitapçılık, Ankara.

Pekel, A.; Karaoğlu, B. & Atar Ö. (2016). Üniversite Yöneticilerinin Yaşam Tatmini ile Çalışma Performanslarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi (Erciyes Üniversitesi Örneği) Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 4, Sayı: 29:. 384-393

Pepe, O, Atar Ö, Karaoğlu B, Koç MC, Şahin O (2015) Health Promoting Behaviours of Sub-Elite Athletes, Journal Of Athletic Performance And Nutrition 2 (1) 1-5

Pepe K, Türkay İK (2017). Genç Bireylerde Spora Katılım ve Bu Bireylerde Spora Katılımı Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi, Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 5, Sayı: 62, s. 60-71

Pişkin, M. (1997). Türk ve İngiliz lise öğrencilerinin benlik saygısı yönünden karşılaştırılması (21 – 35). III. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi Kitabı. Adana: Çukurova Üniversitesi yayını.

Şener, O. A. (2018). Spor Eğitimi Alan Bireylerde Vücut İmajı, Benlik Tasarımı ve Stres Düzeyi, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt: 11 Sayı: 60:1410-1414

Turan, N. & Tufan, B. (1987). Coopersmith Benlik Saygısı Envanteri üzerinde geçerlik, güvenirlik çalışması. XIII. Ulusal Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Kongresi, İstanbul, 14 – 18 Eylül.

Türkay, İ.K. (2020). Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümünde Öğrenim Gören Öğrencilerin Benlik Saygısı ve Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi, 3(1):107-117

Türkay İ.K. (2020). Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü Öğrencilerinin Benlik Saygısı ile Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi, 3 (1) , 107-117.

Türkay İ.K., Akgül-Arslan T. (2020). Investigation of the Relationship between the Social Appearence Anxiety and Nutritional Habits of the

Students at the Faculty of Sports Sciences. International Journal of Applied Exercise Physiology, 9 (9): 34-39

Yetim Ü. (1991). Kişisel projelerin organizasyonu ve örüntüsü açısından yaşam doyumu. Doktora tezi, Ege üniversitesi, İzmir.

Yetim, U. (2003). The impacts of individualism/collectivism, self-esteem, and feeling of mastery on life satisfaction among Turkish university students and academicians. Social Indicators Research, 61, 297-317.

Yiğit, H. (2010). Ergenlerin Benlik Saygılarının Yaşam Doyumu ve Bazı Özlük Nitelikleri Açısından İncelenmesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya

Yiğit, R. (2012) Çevik Kuvvet Görevlilerinin Benlik Saygıları ile Yaşam Doyumu ve Stresle Başa Çıkma Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD) Cilt 13, Sayı 1, 61-75

Yörükoğlu, A. (2000). Gençlik Çağı. Özgür Yayınları: Ankara: 37-39

Zorba E. (2000). Yaşam Boyu Spor, Gazi Kitabevi Ankara.:s4.

11. BÖLÜM

ESPOR: SPOR ve OYUN BİRLİKTELİĞİ

Uzm. Alp Kaan KİLCİ [1]

[1] *Balıkesir Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yöneticiliği Bölümü, Balıkesir/TÜRKİYE*

https://orcid.org/0000-0001-6445-6400

alpkaankilci@balikesir.edu.tr

EKİM-2020

EFE AKADEMİ YAYINLARI

BÖLÜM KAYNAKLARI

Akgöl O. (2018). Spor Endüstrisi ve Dijitalleşme: Türkiye'de Espor Yapılanması Üzerine Bir İnceleme. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yeni Medya ve İletişim Yönetimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.

Aksoy A. (2014). Tüketimin Dijitalleşmesi. Hacettepe Üniversitesi Tüketici-Pazar-Araştırma-Danışma Test ve Eğitim Merkezi Tüketici Yazıları IV, 46-64.

Argan M, Akın E. (2007). Elektronik spor; Özellikleri, kavram ve uygulamalarına yönelik kuramsal çerçeve. Akdeniz 4. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi, Antalya, Bildiri Kitabı, s: 80.

Argan M, Alper Ö, Erkan A. (2006). Elektronik Spor: Türkiye'deki Siber Sporcuların Tutum ve Davranışları. Spor Yönetimi ve Bilgi Teknolojileri, 1(2), 8-17.

Brakus JJ, Schmitt BH, Zarantonello L. (2009). Brand experience: what is it? How is it measured? Does it affect loyalty?. Journal of Marketing, 73, 52–68.

Breslau R. (2012). Riot VP of eSports: 'Haters gonna hate'. https://www.gamespot.com. Erişim Tarihi: 19 Ağustos 2019.

Catalyst (2017). Special Edition: The 2017 Esports Ecosystem. https://meta.catalystsports.com/2017/09/26/577. Erişim Tarihi: 05 Ekim 2019.

Cesar P, Geerts, D. (2011). Past, present, and future of social TV: A categorization. 2011 IEEE consumer communications and networking conference (CCNC) (pp. 347-351). IEEE.

Ceylan H. (2019). Intel, 2020'de Olimpiyatlara eSports Turnuvasına Ev Sahipliği Yapıyor! https://teknodiot.com/intel-2020de-olimpiyatlara-esports-turnuvasina-ev-sahipligi-yapiyor. Erişim Tarihi 18 Ekim 2019.

Eğitim Kültür ve Araştırma Genel Müdürlüğü. (2018). E-spor raporu. Ankara: Gençlik ve Spor Bakanlığı.

Fanatik. (2017). Espor Nedir? Bora Koçyiğit Fanatik'e Anlattı! Röportaj: Yakup Çınar. https://www.fanatik.com.tr/espor-nedir-bora-kocyigit-fanatik-e-anlatti-1286961. Erişim Tarihi: 13 Eylül 2019.

Froböse I. (2016). Science shows that eSports professionals are real athletes. https://www.dw.com/en/science-shows-that-esports- professionals-are-real-athletes/a-19084993. Erişim Tarihi: 07 Ekim 2019.

Gittleson K. (2014). Amazon buys video-game streaming site Twitch. http://www.bbc.com/news/technology-28930781. Erişim Tarihi: 11 Ekim 2019.

Gratton C, Taylor P. (2000). Economics of sport and recreation (No. Ed. 2). E & FN Spon Ltd.

Hallmann K, Giel T. (2017). eSports–Competitive sports or recreational activity?. Sport Management Review.

Hamari J, Sjöblom M. (2017). What is eSports and why do people watch it? Internet Research, 27(2), 211-232.

Hutchins B. (2006). Computer gaming, media and e-Sport. In Proceedings of the 2006 Australian Sociological Association Annual Conference s. 1-9.

Iesf.org. (2016). Increasing e-Sports Momentum in Europe, Recognition as a Sport. https://www.ie-sf.org/news/increasing-e-sports- momentum-in-europe-recognition-as-a-sport. Erişim Tarihi: 13 Ekim 2019.

Karjaluoto H, Munnukka J, Salmi M. (2016). How Do Brand Personality, Identification and Relationship Length Drive Loyalty In Sports? Journal of Service Theory and Practice, 26, 50–71.

Keach S. (2015). What are eSports? A beginner's guide to pro gaming. http://www.trustedreviews.com/opinions/what-are-esports-a-beginner-s-guide-to-pro-gaming#disqus_thread. Erişim Tarihi: 15 Eylül 2019.

Mirzeoğlu N. (Ed.). (2006). Spor Bilimlerine Giriş, Ankara: Spor Yayınevi.

Ocasia. (2017). OCA, Alisports announce E-Sports partnership for Hangzhou 2022. Erişim Tarihi: 04.10.2019, http://www.ocasia.org/News/IndexNewsRM.aspx?WKegervtea30hootVhTdtQ.

Payne K, Keith MJ, Schuetzler RM, Giboney JS. (2017). Examining the learning effects of live streaming video game instruction over Twitch. Computers in Human Behavior, 77, 95-109.

Scholz T. (2016). Sky is the limit-esports as entrepreneurial innovator for media management, Proceedings of the International Congress on Interdisciplinarity in Social and Human Sciences, 5th-6th May 2016.

Segal D. (2014). Behind League of Legends, E-Sports's Main Attraction. https://www.nytimes.com/2014/10/12/technology/riot-games-league-of-legends-main-attraction-esports.html. Erişim Tarihi: 6 Ağustos 2019.

T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı (2018). Gençlik Araştırmaları: E-Spor Raporu. 5. sayı. http://yayinlar.gsb.gov.tr/Public//Files/2018.05.14_16.57.28_espor-raporu-sayı5.pdf. Erişim Tarihi: 13 Eylül 2019.

TDK (2019). Rekreasyon kelimesi. Erişim Tarihi: 14 Eylül 2019.

TMOK (2018). Uluslararası Olimpik Antlaşma. http://www.olimpiyatkomitesi.org.tr/Upload/Menu/624923_ioc_antlasmasi.pdf. Erişim Tarihi: 25 Ekim 2019.

Üçüncüoğlu M. (2018). Bilgi Toplumunun Sportif Bir Yansıması Olarak Espor ve Modern Spor ile Etkileşimi. İstanbul Üniversitesi. Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Spor Yönetim Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Üçüncüoğlu M, Çakır VO. (2017). Modern Spor Kulüplerinin Espor Faaliyetlerine İlgi Gösterme Nedenleri Üzerine Bir Araştırma. İnönü Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 4(2), 34-47.

Wagner MG. (2006). On the Scientific Relevance of eSports. In International Conference on Internet Computing (pp. 437-442).

Yazıcı ZT. (2018). Yeni Bir Dünya: Espor. Espor ve Futbol Kitlelerinin Karşılaştırması. İstanbul Bilgi Üniversitesi, Lisansüstü Programlar Enstitüsü, Pazarlama İletişimi Programı. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Yükçü S, Kaplanoğlu, E. (2018). e-Spor Endüstrisi. Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi, 17. UİK Özel Sayısı:533-550.

12. BÖLÜM

TEKNOLOJİ DESTEKLİ AKTİF OYUN & BEDEN EĞİTİMİ VE SAĞLIK

Dr. Hidayet Suha YÜKSEL

Ankara Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Bölümü, Ankara/TÜRKİYE

https://orcid.org/0000-0002-3841-6568

hyuksel@ankara.edu.tr

EKİM-2020

EFE AKADEMİ YAYINLARI

BÖLÜM KAYNAKLARI

Anderson-Hanley, C., Arciero, P. J., Barcelos, N., Nimon, J., Rocha, T., Thurin, M., & Maloney, M. (2014). Executive function and self-regulated exergaming adherence among older adults. Frontiers in human neuroscience, 8, 989.

Bailey, B. W., & McInnis, K. (2011). Energy Cost of Exergaming: A Comparison of the Energy Cost of 6 Forms of Exergaming. Archives of Pediatrics & Adolescent Medicine, 165(7), 597-602. doi:10.1001/archpediatrics.2011.15

Barcelos, N., Shah, N., Cohen, K., Hogan, M. J., Mulkerrin, E., Arciero, P. J.., et al. (2015). Aerobic and Cognitive Exercise (ACE) pilot study for older adults: executive function improves with cognitive challenge while exergaming. Journal of the International Neuropsychological Society: JINS, 21(10), 768.

Barnett, A., Cerin, E., & Baranowski, T. (2011). Active video games for youth: a systematic review. Journal of Physical Activity and Health, 8(5), 724-737.

Bayrak, H. (2019). Türkiye internet kullanım ve sosyal medya istatistikleri. Access address: https://dijilopedi. com/2019-turkiye-internet-kullanim-ve-sosyal-medya-istatistikleri.

Benzing, V., & Schmidt, M. (2018). Exergaming for children and adolescents: strengths, weaknesses, opportunities and threats. Journal of clinical medicine, 7(11), 422.

Chen, A. (2013). Effects of exergaming and the physical education curriculum. Journal of Sport and Health Science, 2(3), 129-130.

Daley, A. J. (2009). Can exergaming contribute to improving physical activity levels and health outcomes in children? Pediatrics, 124(2), 763-771.

Dyson, B. P. (1995). Students' Voices in Two Alternative Elementary Physical Education Programs. Journal of Teaching in Physical Education, 14(4), 394-407.

Ennis, C. D. (2013). Implications of exergaming for the physical education curriculum in the 21st century. Journal of Sport and Health Science, 2(3), 152-157.

Fogel, V. A., Miltenberger, R. G., Graves, R., & Koehler, S. (2010). The effects of exergaming on physical activity among inactive children in a physical education classroom. Journal of applied behavior analysis, 43(4), 591-600.

Gao, Z., Hannan, P., Xiang, P., Stodden, D. F., & Valdez, V. E. (2013). Video game–based exercise, Latino Children's physical health, and academic achievement. American journal of preventive medicine, 44(3), S240-S246.

Gao, Z., Zhang, T., & Stodden, D. (2013). Children's physical activity levels and psychological correlates in interactive dance versus aerobic dance. Journal of Sport and Health Science, 2(3), 146-151.

Goldfield, G. S., Adamo, K. B., Rutherford, J., & Murray, M. (2012). The effects of aerobic exercise on psychosocial functioning of adolescents who are overweight or obese. Journal of pediatric psychology, 37(10), 1136-1147.

Graf, D. L., Pratt, L. V., Hester, C. N., & Short, K. R. (2009). Playing active video games increases energy expenditure in children. Pediatrics, 124(2), 534-540.

Hansen, L., & Sanders, S. (2008). Interactive gaming: Changing the face of fitness. Florida Alliance for Health, Physical Education, Recreation, Dance & Sport Journal, 46(1), 38-41.

Hilton, C. L., Cumpata, K., Klohr, C., Gaetke, S., Artner, A., Johnson, H., & Dobbs, S. (2014). Effects of Exergaming on Executive Function and Motor Skills in Children With Autism Spectrum Disorder: A Pilot Study. American Journal of Occupational Therapy, 68(1), 57-65. doi:10.5014/ajot.2014.008664

Ho, S. S., Lwin, M. O., Sng, J. R., & Yee, A. Z. (2017). Escaping through exergames: Presence, enjoyment, and mood experience in predicting children's attitude toward exergames. Computers in Human Behavior, 72, 381-389.

Hwang, J., Lee, I.-M., Fernandez, A. M., Hillman, C. H., & Lu, A. S. (2019). Exploring energy expenditure and body movement of exergaming in children of different weight status. Pediatric exercise science, 31(4), 438-447.

Koster, R. (2005). Theory of Fun for Game Designers. In: Paraglyph Press, Scottsdale, Arizona.

McDonough, D. J., Pope, Z. C., Zeng, N., Lee, J. E., & Gao, Z. (2018). Comparison of college students' energy expenditure, physical activity, and enjoyment during exergaming and traditional exercise. Journal of Clinical Medicine, 7(11), 433.

Mears, D., & Hansen, L. (2009). Technology in physical education article# 5 in a 6-part series: Active gaming: Definitions, options and implementation. Strategies, 23(2), 26-29.

Merino-Campos, C., & del Castillo Fernndez, H. (2016). The benefits of active video games for educational and physical activity approaches: A systematic review. Journal of New Approaches in Educational Research (NAER Journal), 5(2), 115-122.

Mitchell, J. A., Mattocks, C., Ness, A. R., Leary, S. D., Pate, R. R., Dowda, M., . . . Riddoch, C. (2009). Sedentary behavior and obesity in a large cohort of children. Obesity, 17(8), 1596-1602.

Ntoumanis, N. (2001). A self-determination approach to the understanding of motivation in physical education. British Journal of Educational Psychology, 71(2), 225-242.

Robertson-Wilson, J., Baker, J., Derbyshire, E., & Côté, J. (2003). Childhood physical activity involvement in active and inactive female adults. Avante-Ontario-, 9(1), 1-8.

Sheehan, D. P., Katz, L., & Kooiman, B. J. (2015). Exergaming and physical education: A qualitative examination from the teachers' perspectives. Journal of Case Studies in Education Volume, 4, 1-14.

Staiano, A. E., Beyl, R. A., Guan, W., Hendrick, C. A., Hsia, D. S., & Newton, R. (2018). Home-based exergaming among children with overweight and obesity: a randomized clinical trial. Pediatric obesity, 13(11), 724-733.

Sun, H. (2013). Impact of exergames on physical activity and motivation in elementary school students: A follow-up study. Journal of Sport and Health Science, 2(3), 138-145.

TUİK. (2019). 2019 Türkiye Sağlık Araştırması sonuçları. Retrieved from https://www.aa.com.tr/tr/info/infografik/18898

Van Biljon, A., & Longhurst, G. (2012). The influence of exergaming on the functional fitness in overweight and obese children:: physical activity, health and wellness. African Journal for Physical Health Education, Recreation and Dance, 18(Issue-4_2), 984-991.

WHO. (2015). Obesity and overweight. Updated January 2015. Retrieved from https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/obesity-and-overweight (13.10.2020).

WHO. (2017). Obesity. Retrieved from https://www.who.int/health-topics/obesity#tab=tab_1

WHO (2018). Physical activitiy. Retrieved from https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/physical-activity (15.09.2020).

Ye, S., Pope, Z. C., Lee, J. E., & Gao, Z. (2019). Effects of School-Based Exergaming on Urban Children's Physical Activity and Cardiorespiratory Fitness: A Quasi-Experimental Study. International Journal of Environmental Research and Public Health, 16(21), 4080.

Yüksel, H. S. (2018). Teknoloji Destekli Aktif Oyun Programına Katılan Ortaokul Öğrencilerinin Deneyimlerinin İncelenmesi. (Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi,

Zeng, N., & Gao, Z. (2016). Exergaming and obesity in youth: current perspectives. International journal of general medicine, 9, 275.

13. BÖLÜM

YARATICI DRAMA VE REKREASYON İLİŞKİSİ ÜZERİNE BETİMSEL BİR ÇALIŞMA

Doktorant. Şebnem TELCİ DERELİ

Kocaeli Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Rekreasyon Bölümü,
Kocaeli/TÜRKİYE
https://orcid.org/0000-0002-9573-8352
sebnemtelci@gmail.com

EKİM-2020

EFEAKADEMİ YAYINLARI

BÖLÜM KAYNAKLARI

Abacı, S. (2014). Yaratıcı Dramanın Ergenlerin Utangaçlıkla Baş Etme ve Atılganlıklarını Geliştirmeye Yönelik Etkisinin İncelenmesi. Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Adler, A. (1985). İnsanı Tanıma Sanatı, (çev: Kamuran Şipal), İstanbul: Say Yayınları, İstanbul.

Çaykuş, E. T. (2015). Öğrenci Kişilik Hizmetleri Kavramlarının Yaratıcı Drama Programı Kapsamında Araştırılması, Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi.

Çubuk .M.,Akgül .M, Eşigül. Z. (2020) Sanatsal Rekreasyon-Yaşam Doyumu İlişkisi: "Ben" Duyusunun Uyarılmasında Dramatik Oyunların Rolü. Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, 1-12.

Erkoca-Akköse, E. (2008). Okul Öncesi Eğitimi Fen Etkinliklerinde Doğa Olaylarının Neden Sonuç İlişkilerini Belirlemede Yaratıcı Dramanın Etkililiği. Yaratıcı Drama Dergisi, 3(6), 7-24.

Gültekin, D. (2014). Yaratıcı Drama Eğitiminin 60-72 Aylık Çocukların Sosyal-Duygusal Gelişimine Etkisi (Malatya İli Örneği). Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi.

Huizinga, J. (1995). Homo Ludens, (çev. Mehmet Ali Kılıçbay), Ayrıntı Yayınları, İstanbul.

Kadan, Ö. F. (2013). Yaratıcı Drama Yönteminin Ortaokul 7. Sınıf Öğrencilerinin İngilizce Dersindeki Başarı, Tutum ve Motivasyonlarına Etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi.

Koç, N. (2009). Eğitimde Dramanın Altı Yaş Çocuklarının Dil Gelişimleri Üzerindeki Etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Uludağ Üniversitesi.

Mutlu, İ. (2008). Egzersiz Yapan Kişilerin Boş Zamanlarına Yönelik Tutumları Üzerine Bir Araştırma (Kayseri İli Örneği), Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Özcan, Ş. (2013). Yaratıcı Dramanın Anlayarak Anlatma Becerilerinin Geliştirilmesine Etkisi. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim bilimleri Enstitüsü.

Özer, E. Z., Çavuşoğlu, F. (2014). Rekreasyonel Bir Faaliyet Olarak Yerel Etkinliklerin Kırsal Turizme Etkisi. International Journal Of Science Culture And Sport.

Sağlam, T. (2003). ‘’Dramatik Eğitim: Amaç mı? Araç mı? Dramatic Education: Aim or Medium?’’ Tiyatro Araştırmaları Dergisi, 17(17), Ankara

Yalman, Y. (2019). Güneydoğu Anadolu Bölgesi Gençlik Ve Spor İl Müdürlüklerinde Çalışan Personellerin Rekreasyona Bakış Açısı İle Rekreasyonel Spora Katılım İlişkisi. Yüksek Lisans Tezi. Batman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

14. BÖLÜM

TEMEL FİZİKSEL UYGUNLUK

Dr. Mehmet Onur SEVER

Gümüşhane Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu,
Antrenörlük Eğitimi, Gümüşhane/TÜRKİYE
https://orcid.org/0000-0001-6422-9144
m.onursever@gmail.com

EKİM-2020

EFEAKADEMİ YAYINLARI

5. Reaksiyon Zamanı

Reaksiyon zamanı dışarıdan gelen herhangi bir uyarına karşı kasların istenen tepkiyi en kısa süre içerisinde verme durumudur. Reaksiyon zamanı geliştirile bilinirken bu durumu kasların özelliğine ve genetik faktörlere bağlıdır. Reksiyon zamanı, uyaranın tanımlanması, tepkinin seçilmesi ve tepkinin programlanması işlem basamaklarını kapsar. Reaksiyon zamanı, bu üç aşamada geçen süre ve işlemleri kapsadığı için her üç aşamada bir veya birden fazlasını uzatan her faktör reaksiyon zamanını da uzatır (Tamer, 2000).

Alınan uyarıya karşı cevap oluşturulup harekete geçilmesi arasındaki zamana, reaksiyon zamanı olarak tanımlanmaktadır (Sevim, 2010).

Fiziksel aktivitenin etkisi ile reaksiyon zamanı 11-14 yaşları arasında yüksek gelişim gösterirken, 15-20 yaşlarında en yüksek seviyesine erişir ve gelişimi tamamlanır (Muratlı, 2007).

Reaksiyon zamanında, 30 yaş ve üstünde yavaşlama olduğu, 60 yaş ve üstü ile 10 yaş ve altına bulunanların, 18-50 yaş arasındaki yetişkinlere göre daha yavaş reaksiyon zamanına sahiptirler. Fakat bütün yaş gruplarının değerlendirilmesinde, birbirlerinden belirgin derecede farklı olmadıkları birçok araştırma sonucunda ortaya koyulmuştur (Bal, 2020).

BÖLÜM KAYNAKLARI

Abatay B. (2018). 7-13 Yaş Spor Okulu Futbolcularının Antropometrik Değerleri ile Motor Becerilerinin Karşılaştırılması–İstanbul İli Örneği (Master's thesis, İstanbul Gelişim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü).

Açıkada C. (1990). Sporcularda vücut kompozisyonu parametrelerinin incelenmesi (Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Albayrak A.Y. (2020). Sporda Eşitlik ve Toplum. Şahan H. (Edt). Adil Oyun ve Spor. Gece Kitaplığı. İstanbul.

Albayrak A.Y. (2020). Spor Yönetimi. Özen G., Mustafa D.D. (Edt). Sporun Kavramsal Temelleri 3. İstanbul. Efe Akademi Yayınevi. İstanbul.

Bal E. (2020). Işıklı reaksiyon sistemleri ile yapılan antrenmanların boksörlerin vuruş mekaniğine, sürat, çeviklik ve çabukluklarına olan

etkisinin incelenmesi. Doktora Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Kocaeli.

Bayrakdaroğlu S. (2020). Sporun Kavramsal Temelleri 2. Ed: Özen, G. ve Atar, Ö. Sürat (131-152. ss.) Efe Akademi: İstanbul.

Bayrakdaroğlu S., & Tekin A. (2020). The Effect of Defense Sports on the Treatment of Attention-Deficit/Hyperactivity Disorder in Children. International Journal of Applied Exercise Physiology, 9(8),47-54.

Bayrakdaroğlu S., & Can İ. (2018). Anaerobic Power, Lower-Body Strength Characteristic and Some Kinetics and Kinematics During Loaded-Squat Jump Movement in Turkish National Boxers and Kickboxers. Archieve of Budo Science of Martial ARts and Extreme Sports, 14(1):153-159

Bayrakdaroğlu Y. (2020). Spor Bilimleri Alanında Akademik Araştırmalar. Ed: Karataş Ö. Spor Medya (115-135). Duvar Yayınları.

Bompa T. O., Keskin İ., Tuner B., Küçükgöz H., & Bağırgan T. (2011). Antrenman kuramı ve yöntemi: dönemleme. Spor Yayınevi ve Kitabevi.

Fahey T., Insel P., Roth W., & Insel C., (2017). Fit and well: Core concepts and labs in physical fitness and wellness. McGraw-Hill Education.

Günay M., Şıktar E., & Şıktar E. (2017). Antrenman bilimi. Ankara: Gazi Kitabevi.

Johannsen D. L., Knuth N. D., Huizenga R., Rood J. C., Ravussin E., & Hall K. D. (2012). Metabolic slowing with massive weight loss despite preservation of fat-free mass. The Journal of Clinical Endocrinology & Metabolism, 97(7), 2489-2496.

Muratlı S., Kalyoncu O., & Şahin G. (2007). Antrenman ve müsabaka. İstanbul: Ladin Matbaası.

Riddoch C. J., & Boreham C. A. (1995). The health-related physical activity of children. Sports Medicine, 19(2), 86-102.

Sever O. (2016). Statik ve dinamik core egzersiz çalışmalarının futbolcuların sürat ve çabukluk performansına etkisinin karşılaştırılması (Doctoral dissertation, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık bilimleri Enstitüsü. Ankara. s46

Sevim Y. (2010). Antrenman bilgisi. 8. Baskı. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Tamer K. (2000). Sporla Fiziksel Fizyolojik Performansın Ölçülmesi ve Değerlendirilmesi, Ankara, Bağırgan Yayınevi.

Tekin A., Tekin G., Çalışır M., & Bayrakdaroğlu S. (2015). Düzenli aerobik egzersiz programının üniversiteli obez kız öğrencilerin fiziksel, motorik ve psiko-sosyal parametrelerine etkisi. Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi, 6(1), 19-29.

Visnapuu M., & Jürimäe T. (2008). The influence of basic body and hand anthropometry on the results of different throwing tests in young handball and basketball players. Anthropologischer Anzeiger, 225-236.

Yılmaz M. (2019). 14-15 yaş grubu futbolcularda tekrarlı sprint ve patlayıcı kuvvet antrenmanlarının sürat ve vücut kompozisyonuna etkisinin incelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.

Zambak Ö. (2019). Evaluation Of Maximum Aerobic Power, Shoot Speed And 20m. Sprint Powerof Football Players At Pre-Season, Mid-Season. International Journal Of Disabilities Sports And Health Sciences, 2(2), 72-77.

Zambak Ö. (2020) Müsabaka Öncesi Ve Sonrası Futsal Sporcularının Fiziksel Ve Fizyolojik Parametrelerinin İncelenmesi. Spor Eğitim Dergisi, 4(2), 23-32.

Zambak Ö. (2020). Investıgatıon of The Effects of Explosıve Strength Traınıng On Physıcal And Physıologıcal Capacıtıes Of Futsal Players. European Journal of Physical Education and Sport Science, 6(4), 142-153.

Zorba E. (2000). Fiziksel Uygunluk. Ankara: Neyir Matbaası.

Zorba E., Saygın Ö. (2013). Fiziksel aktivite ve fiziksel uygunluk. 3. Baskı. Ankara: Fırat Matbaası.

15. BÖLÜM

ÇOCUKLARDA PERFORMANSLA İLİŞKİLİ FİZİKSEL UYGUNLUK PARAMETRELERİ: CİNSİYETİN ROLÜ

Aslıhan BUKSUR [1], Doç. Dr. Umut CANLI [2]

[1] Başakşehir Okulları, Beden Eğitimi Öğretmeni, Tekirdağ/TÜRKİYE
https://orcid.org/0000-0003-3852-120X
aslihan_ck@hotmail.com

[2] Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Tekirdağ/TURKİYE
https://orcid.org/0000-0001-8603-3492
ucanli@nku.edu.tr

EKİM-2020

EFE AKADEMİ YAYINLARI

çocukların fiziksel uygunluk özelliklerini geliştirebilecekleri ortak eğitim programlarına birlikte katılmalarında bir problem olmayacağı sonucu çıkarılabilir. Aynı zamanda, aynı spor ortamı içerisinde bulunan kız ve erkek çocukların çok erken yaşlardan itibaren birbirleri ile iletişim ve birbirlerine karşı sağlıklı bir saygı geliştirmelerini sağlayabilecek ortamların oluşmasına da katkı sağlanmış olacaktır.

BÖLÜM KAYNAKLARI

Altınkök, M. (2006). Temel motor hareketlerinin geliştirilmesini içeren özel beden eğitimi program tasarısının 5-6 yaş çocukların temel motor hareketlerinin gelişimine etkisinin araştırılması. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Balcı, Ş. S., Pekel, H.A., Karakuş, S., Pepe, H., Revan, S., Bağcı, E. (2009). 9-11 yaş grubu ilköğretim öğrencilerinin performansla ilgili fiziksel uygunluklarının değerlendirilmesi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 103- 108.

Çelik, A., Günay, E., Aksu, F. (2013). 7-9 Yaş Grubu İlköğretim Öğrencilerinin Fiziksel ve Motorik Özelliklerinin Değerlendirilmesi. DEÜ Tıp Fakültesi Dergisi, 27(1), 7-13.

Gül, G. K. (2011). Çocuklar ve spor. Spor Yayınevi. Ankara.

Hazar, F., Taşmektepligil, Y. (2008). Puberte öncesi dönemde denge ve esnekliğin çeviklik üzerine etkilerinin incelenmesi. Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 6(1), 9-12.

Koç, H., Tekin, A. (2011). Effect of physical education courses on some certain motoric features of

Children. YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi Özel Sayısı,9-17.

Lippincott, W. (2000). ACSM's Guidelines for Exercise Testing and Prescription, SixthEdition, American College of Sport Medicine, 78-82, 217-234, USA

Maghsoudi, A. (2009). Relation between leadership scales and wrestlers' expression and satisfaction in Mazandaran province (Master's Thesis). Physical Education–Allameh Tabatabaei University, Faculty of Psychology & Educational Sciences

Mengütay, S. (2006). Çocuklarda hareket gelişimi ve spor. Morpa Kültür Yayınları. İstanbul.

Meydanlıoğlu, A. (2015). Çocuklarda fiziksel aktivitenin biyopsikososyal yararları. Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar, 7(2), 125-135.

Morgan, G. A., Leech, N. L., Gloeckner, G. W., & Barret K, C. (2004). SPSS for Introductory Statistics: Use and Interpretation. London: Lawrence Erlbaum Associates.

Opstoel, K., Pion, J., Elferink-Gemser, M., Hartman, E., Willemse, B., Philippaerts, R., ... & Lenoir, M. (2015). Anthropometric characteristics, physical fitness and motor coordination of 9 to 11 year old children participating in a wide range of sports. PloS one, 10(5), e0126282

Özer, D. S., Özer, K. (2007). Çocuklarda motor gelişim. Nobel Dağıtım. Ankara.

Pekel, H. A. (2007). Atletizmde Yetenek Aramasına Bağlı Olarak 10-12 Yaş Grubu Çocuklarda Bazı Değişkenler Üzerinde Normatif Çalışma (Ankara İli Örneği). Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Sağlam, F., Rakıcıoğlu, N., Karaağaoğlu, N., Hazır, T., Cinemre, A., Tınazcı, C., ... & Turnagöl, H. H. (2002). İlköğretim okulu öğrencilerinin fiziksel uygunluk ve beslenme durumları. Spor Bilimleri Dergisi, 13(4), 2-21.

Saygın, E., Karacabey, K., Saygın, Ö. (2011). Çocuklarda fiziksel aktivite ve fiziksel uygunluk unsurlarının araştırılması. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 8(2), 921-35.

Simoneau, G.G. (1998). The impact of various anthropometric and flexibility measurements on the sit-and-reach test. J Strength Cond Res, 12(4),232-7.

Tınazcı, C., Emiroğlu, O., Burgul, N. (2004). KKTC 7-11 yaş kız ve erkek ilkokul öğrencilerinin eurofit test bataryası değerlendirilmesi, The 10th ICHPER•SD European Congress and the TSSA 8th International Sports Science Congress. Antalya, Turkey.

Zahner, L., Puder, J. J., Roth, R., Schmid, M., Guldimann, R., Pühse, U., et al. (2006). School-based physical activity program to improve health and fitness in children aged 6-13 years "Kinder Sport studie KISS'': study design of a randomized controlled trial. BMC Public Health, 6(6), 14

16. BÖLÜM

OKULA DAYALI FİZİKSEL AKTİVİTE

Dr. Hidayet Suha YÜKSEL

Ankara Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Bölümü, Ankara/TÜRKİYE

https://orcid.org/0000-0002-3841-6568

hyuksel@ankara.edu.tr

EKİM-2020

EFEAKADEMİ YAYINLARI

kültürünün oluşması, fiziksel okuryazar bireylerin yetişmesi ve çocukların sosyal öğrenmeleri için çok yardımcı olacaktır.

Sonuç olarak ülkemizde istisnalar dışında bu türden kapsamlı programların uygulanmadığı düşünüldüğünde çocukların günün önemli bir kısmını geçirdiği okul zamanlarının verimliliği üzerine çok ciddi şekilde düşünülmesi gerekmektedir. ODFA programlarının ülkemizde yapılandırılması çocukların sağlıklı gelişimi ve yaşam boyu aktivite alışkanlıkları edinmeleri için önemli bir temel teşkil edecektir. Şu anda beden eğitimi derslerinin dışında altı saatlik ders dışı etkinlik ya da kurs programları ile gerçekleşen programların bütüncül bir anlayış içerisinde yapılandırılması ve kapsayıcılığının artırılması gerekmektedir. Fiziksel aktivite seviyelerindeki düşüşler, artan obezite oranları ve bunlara paralel gelişecek rahatsızlıklar düşünüldüğünde ODFA programları üzerine daha fazla düşünerek çocukların katılımını artırıcı yeni ve yaratıcı yolların bulunması, denenmesi ve sürdürülmesi önem arz etmektedir.

BÖLÜM KAYNAKLARI

Beets, M. W., Beighle, A., Erwin, H. E., & Huberty, J. L. (2009). After-school program impact on physical activity and fitness: a meta-analysis. American journal of preventive medicine, 36(6), 527-537.

Beighle, A., & Moore, M. (2012). Physical activity before and after school. Journal of Physical Education, Recreation & Dance, 83(6), 25-28.

Bevans, K. B., Fitzpatrick, L.-A., Sanchez, B. M., Riley, A. W., & Forrest, C. (2010). Physical Education Resources, Class Management, and Student Physical Activity Levels: A Structure-Process-Outcome Approach to Evaluating Physical Education Effectiveness. Journal of School Health, 80(12), 573-580. doi:10.1111/j.1746-1561.2010.00544.x

Bhave, S., Pandit, A., Yeravdekar, R., Madkaikar, V., Chinchwade, T., Shaikh, N., . . . Fall, C. H. D. (2016). Effectiveness of a 5-year school-based intervention programme to reduce adiposity and improve fitness and lifestyle in Indian children; the SYM-KEM study. Archives of Disease in Childhood, 101(1), 33-40. doi:10.1136/archdischild-2015-308673

Bocarro, J. N., Kanters, M. A., Cerin, E., Floyd, M. F., Casper, J. M., Suau, L. J., & McKenzie, T. L. (2012). School sport policy and school-based

physical activity environments and their association with observed physical activity in middle school children. Health & Place, 18(1), 31-38.

Brewer, H. J. (2018). Foundations of Physical Activity and Health Promotion in Early Childhood. Physical Activity and Health Promotion in the Early Years: Effective Strategies for Early Childhood Educators, 14, 3-17.

Carlson, J. A., Engelberg, J. K., Cain, K. L., Conway, T. L., Mignano, A. M., Bonilla, E. A., . . . Sallis, J. F. (2015). Implementing classroom physical activity breaks: Associations with student physical activity and classroom behavior. Preventive medicine, 81, 67-72.

Carlson, J. A., Engelberg, J. K., Cain, K. L., Conway, T. L., Mignano, A. M., Bonilla, E. A., . . . Sallis, J. F. (2015). Implementing classroom physical activity breaks: Associations with student physical activity and classroom behavior. Prev Med, 81, 67-72. doi:10.1016/j.ypmed.2015.08.006

Demetriou, Y., & Honer, O. (2012). Physical activity interventions in the school setting: A systematic review. Psychology of Sport and Exercise, 13(2), 186-196.

Eather, N., Morgan, P. J., & Lubans, D. R. (2013a). Feasibility and preliminary efficacy of the Fit4Fun intervention for improving physical fitness in a sample of primary school children: a pilot study. Physical Education and Sport Pedagogy, 18(4), 389-411.

Eather, N., Morgan, P. J., & Lubans, D. R. (2013b). Improving the fitness and physical activity levels of primary school children: Results of the Fit-4-Fun group randomized controlled trial. Preventive medicine, 56(1), 12-19.

Eather, N., Morgan, P. J., & Lubans, D. R. (2013). Improving the fitness and physical activity levels of primary school children: results of the Fit-4-Fun group randomized controlled trial. Prev Med, 56(1), 12-19.

Erwin, H., Beighle, A., Carson, R. L., & Castelli, D. M. (2013). Comprehensive school-based physical activity promotion: A review. Quest, 65(4), 412-428.

Fairclough, S., & Stratton, G. (2005). 'Physical education makes you fit and healthy'. Physical education's contribution to young people's physical activity levels. Health Education Research, 20(1), 14-23.

Fairclough, S. J., & Stratton, G. (2006). A review of physical activity levels during elementary school physical education. Journal of Teaching in Physical Education, 25(2), 240-258.

Greco, G., Cataldi, S., & Fischetti, F. (2019). Effectiveness of a Short After-School Intervention on Physical Fitness in School-Aged Children. Ricerche di Pedagogia e Didattica. Journal of Theories and Research in Education, 14(1), 143-164.

Green, K. (2008). Understanding physical education: Sage.

Harris, K. C., Kuramoto, L. K., Schulzer, M., & Retallack, J. E. (2009). Effect of school-based physical activity interventions on body mass index in children: a meta-analysis. CMAJ, 180(7), 719-726.

Kamijo, K., Pontifex, M. B., O'Leary, K. C., Scudder, M. R., Wu, C. T., Castelli, D. M., & Hillman, C. H. (2011). The effects of an afterschool physical activity program on working memory in preadolescent children. Developmental science, 14(5), 1046-1058.

Kriemler, S., Meyer, U., Martin, E., van Sluijs, E. M., Andersen, L. B., & Martin, B. W. (2011). Effect of school-based interventions on physical activity and fitness in children and adolescents: a review of reviews and systematic update. Br J Sports Med, 45(11), 923-930.

Kriemler, S., Zahner, L., Schindler, C., Meyer, U., Hartmann, T., Hebestreit, et al. (2010). Effect of school based physical activity programme (KISS) on fitness and adiposity in primary schoolchildren: cluster randomised controlled trial. BMJ, 340, c785.

Li, X. H., Lin, S. T., Guo, H. X., Huang, Y. L., Wu, L. J., Zhang, Z. L., . . . Wang, H. J. (2014). Effectiveness of a school-based physical activity intervention on obesity in school children: a nonrandomized controlled trial. BMC Public Health, 14. doi:10.1186/1471-2458-14-1282

Martin, R., & Murtagh, E. M. (2015). An intervention to improve the physical activity levels of children: design and rationale of the 'Active Classrooms' cluster randomised controlled trial. Contemporary clinical trials, 41,180-191.

MEB. (2018). Beden eğitimi ve spor dersi öğretim programı. Retrieved from: http://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/2018120201950145-BEDEN%20EGITIMI%20VE%20SPOR%20OGRETIM%20PROGRAM%202018.pdf

Mirzeoğlu, D. (2013). Eğitim (pedagoji) temelleri. Mirzeoğlu N. Editör, Spor bilimlerine giriş, 1, 110.

Morgan, C. F., Beighle, A., & Pangrazi, R. P. (2007). What are the contributory and compensatory relationships between physical education and physical activity in children? Research Quarterly for Exercise and Sport, 78(5), 407-412.

NASPE. (2008). Comprehensive school physical activity programs. Position statement: ERIC Clearinghouse.

Shore, S. M., Sachs, M. L., DuCette, J. P., & Libonati, J. R. (2014). Step-Count Promotion Through a School-Based Intervention. Clinical Nursing Research, 23(4), 402-420.

Sigmund, E., El Ansari, W., & Sigmundova, D. (2012). Does school-based physical activity decrease overweight and obesity in children aged 6-9 years? A two-year non-randomized longitudinal intervention study in the Czech Republic. BMC Public Health, 12, 570.

Tannehill, D., MacPhail, A., & Van Der Mars, H. (2013). Building effective physical education programs: Jones & Bartlett Publishers.

van de Kop, J. H., van Kernebeek, W. G., Otten, R. H. J., Toussaint, H. M., & Verhoeff, A. P. (2019). School-Based Physical Activity Interventions in Prevocational Adolescents: A Systematic Review and Meta-Analyses. Journal of Adolescent Health, 65(2), 185-194.

Van Sluijs, E. M., McMinn, A. M., & Griffin, S. J. (2007). Effectiveness of interventions to promote physical activity in children and adolescents: systematic review of controlled trials. Bmj, 335(7622), 703.

Wallhead, T. L., & Buckworth, J. (2004). The role of physical educationin the promotionof youth physical activity. Quest, 56(3), 285-301.

Welk, G. J., Jackson, A. W., Morrow Jr, J. R., Haskell, W. H., Meredith, M. D., & Cooper, K. H. (2010). The association of health-related fitness with indicators of academic performance in Texas schools. Research Quarterly for Exercise and Sport, 81(sup3), S16-S23.

WHO. (2010). In Global Recommendations on Physical Activity for Health.

Yuksel, H. S., Şahin, F. N., Maksimovic, N., Drid, P., & Bianco, A. (2020). School-Based Intervention Programs for Preventing Obesity and Promoting Physical Activity and Fitness: A Systematic Review. International Journal of Environmental Research and Public Health, 17(1), 347.

17. BÖLÜM

KRONİK HASTALIKLAR VE EGZERSİZ

Eren BOZYILAN[1], Gamze MURATHAN[2], Yusuf ULUSOY[3]

[1]Adıyaman Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Adıyaman/TÜRKİYE.
https://orcid.org/0000-0002-8450-880X, ebozyilan@adiyaman.edu.tr

[2]Adıyaman Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Adıyaman/TÜRKİYE.
https://orcid.org/0000-0003-3325-0252, gmurathan23@gmail.com

[3]Fenerbahçe Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, İstanbul/TÜRKİYE.
https://orcid.org/0000-0001-6442-871, yusufulusoy@gmail.com

EKİM-2020

EFE AKADEMİ YAYINLARI

BÖLÜM KAYNAKLARI

American College of Sports Medicine(ACSM) Position Stand (2014). "Exercise and Hypertension". Med Sci Sports Exerc., 36(3):533–552.

Amerıcan College Of Sports Medıcıne (ACSM). (2010). ACSM's guidelines for exercise testing and prescription. 8th ed. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins, pp. 559-774

Blaır, S.N., Davey Smıth, G., Lee, I.M., Fox, K., Hıllsdon, M., Mckeown, R.E., Haskell, W.L., Marmot, M., (2010). A tribute to Professor Jeremiah Morris: the man who invented the field of physical activity epidemiology. Ann Epidemiol, 20(9): pp. 651–660. doi: 10.1016/j. annepidem.2010.06.001

Bonita R. (1992). Epidemiology of Stroke. Lancet 239: 342-344.

Das, P., Horton, R., (2012). Rethinking our approach to physical activity. The Lancet Physical Activity, 380(9838), 189- 190. DOI: http://dx.doi.org/10.1016/S0140- 6736(12)61024-1.

Durstıne, J.L., Gordon, Wang, Z., Luo, X., (2013). Chronic disease and the link to physical activity. Journal of Sport and Health Science, 2(1):3-11

Global Initiative for Asthma (2015). Available from: www.ginasthma.org (Erişim Tarihi 19.10.2020)

Global İniative For Chronic Obstructive Lung Disease (2014).

Global Strategy for the Diagnosis (2020). Management and Prevention of COPD, Global Initiative for Chronic Obstructive Lung Disease.

GSRNCD. (2011) Bulaşıcı Olmayan Hastalıklara İlişkin Küresel Durum Raporu. Dünya Sağlık Örgütü

Günay M., Tamer K., Cicioglu İ., Şıktar E. (2017) Spor Fizyolojisi ve Performans Ölçüm Testleri. Batman Belediyesi Spor Kulübü Eğitim, Kültür ve Spor Yayınları. Ankara. 2017

Hallal, P.C., Bauman, A.E., Heath, G.W., Kohl, H.W., Lee, M., Pratt, M. (2012). Physical activity: more of the same is not enough. The Lancet, 380(9838): pp. 190-191

Halpın, H.A., Morales-Suárez-Varela, M.M., Martın-Moreno, J.M. (2010). Chronic disease prevention and the new public health. Public health reviews, 32(1): pp. 120-154

Haskell, W.L., Lee, I.M., Pate, R.R., Powell, K.E., Blaır, S.N., Franklın, B.A., Macera, C.A., Heath, G.W., Thompson, P.D., Bauman, A. (2007). Physical

activity and public health: updated recommendation for adults from the American College of Sports Medicine and the American Heart Association. Med Sci Sports Exerc, 39(8): pp. 1423–1434

Jeffrey M. Drazen. (2012). Asthma. Goldman's Cecil Medicine. Ed: Meloni DM. United States of America, Elsevier Saunders.

Karakovan A, Eti Aslan F. (2014) Hipertansiyon-Dahili ve Cerrahi Hastalıklarda Bakım, Üçüncü Baskı, Ankara, Akademisyen Tıp Kitap Evi s. 49-72.

Lafontaine T. (2003) Resistance Exercise For Persons With Coronary Heart Disease, National Strength & Conditioning Association.;25(5):17-21

Lavie CJ, Arena R, Swift DL, Johannsen NM, Sui X, Lee DC, et al. (2015) Exercise and the cardiovascular system: clinical science and cardiovascular outcomes. Circulation research. 117(2):207-19.

Lee, I.M., Shıroma, E.J., Lobelo, F., Puska, P., Blaır, S., Katzmarzyk, P.T. (2012) For The Lancet Physıcal Actıvıty Serıes Workıng Group. Effect of physical inactivity on major non-communicable diseases worldwide: An analysis of burden of disease and life expectancy, The Lancet, pp. 219-229. doi: 10.1016/S0140-6736(12)61031-9

Nelson, M.E., Rejeski, W.J., Blair, S.N., Duncan, P.W., Judge, J.O., King, A.C., Macera, C.A., Castaneda- Sceppa, C., (2007). Physical activity and public health in older adults Recommendation from the American College of Sports Medicine and the American Heart Association, Circulation, 116, pp. 1094-1105. DOI: 10.1161/CIRCULATIONAHA.107.185650

Otman S, Aksu S, Aras Ö, Karaduman A, Kerem M, Köse N, Meriç A, Livanelioğlu A. Hemipleji Rehabilitasyonunda Nörofizyolojik Yaklaşımlar. 1.baskı, Hipokrat Kitapevi, Ankara-2001.

Pate, R.R., O'neıll, J.R., Lobelo, F. (2008). The Evolving definition of ''Sedentary''. Exercise and Sport Sciences Reviews, 36(4): pp.173-178

Rook, A. (1954). An investigation into the longevity of Cambridge sportsmen. BMJ, 1, pp. 773–777

TEMD. (2018) Obezite, Lipid Metabolizması ve Hipertansiyon Çalışma Grubu. Hipertansiyon Tanı ve Tedavi Kılavuzu.Türkiye Endokrinoloji ve Metabolizma Derneği. Ankara.

Thune, I., Furber, As. (2001). Physical activity and cancer risk: dose-response and cancer, all sites and site-specific. Med Sci Sport Exerc, 33(6 Suppl): pp. S530–S550

Unıted Natıons (UN). (2011). Political declaration of the high-level meeting of the general assembly on the prevention and control of non-communicable diseases. The general assembly

Web 1, Hüseyinoğlu O. https://www.hepsifitness.com/tr/diyabet-ve-egzersiz (Erişim 19.10.2020)

Web 2, Hüseyinoğlu O. https://www.hepsifitness.com/tr/bronsit-ve-amfizem (Erişim 19.10.2020)

Wendel-Vos, G.C., Schuıt, A.J., Feskens, E.J., Boshuızen, H.C., Verschuren, W.M., Sarıs, W.H., Kromhout, D. (2004). Physical activity and stroke. A meta-analysis of observational data. Int J Epidemiol, 33, pp. 787–798

Weuve, J., Kang, J.H., Manson, J.E., Breteler, M.M., Ware, J.H., Grodsteın, F. (2004). Physical activity, including walking, and cognitive function in older women. JAMA, 292, pp. 1454–1461. doi:10.1001/ jama.292.12.1454

Wolters K. (2018) Exercise Prescription for Patients with Cardiac, Peripheral, Cerbrovascular, and Pulmonary Disease. In: Riebe D, ed. ACSM's Guidelines for Exercise Testing and Prescription. China p.226-45.

Wu MY,Li CJ, Hou MF,Chu PY.(2017) New Insights into the Role of Inflammation in the Pathogenesis of Atherosclerosis. Int J MolSci. pp:18(10):2034.

Zanchetti A, Dominiczak A, Coca A, Tsioufis C, Clement DL, Agabiti Rosei E, et al. (2018) ESC/ESH Guidelines for the Management of Arterial Hypertension. European Heart Journal. 39(33):3021-104.

18. BÖLÜM

GENETİK VE ATLETİK PERFORMANS

Dr. Mesut CERİT

Lokman Hekim Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Rekreasyon Bölümü
Ankara/Türkiye.
https://orcid.org/0000-0001-6910-4770
mesut.cerit@lokmnanhekim.edu.tr

EKİM-2020

EFE AKADEMİ YAYINLARI

BÖLÜM KAYNAKLARI

Bella, J. N., ve ark., (2004). Heritability of left ventricular dimensions and mass in American Indians: The Strong Heart Study. *Journal of Hypertension* 22, 281–286.

Bigham, A. W., ve ark., (2008). Angiotensin-converting enzyme genotype and arterial oxygen saturation at high altitude in Peruvian Quechua. *High Alt Med Biol*, 9 (2): 167-78.

Bouchard, C., Malina, R. M., Perusse, L., (1997). Genetics of Fitness and Physical Performance. Human Kinetics, Champaign, IL

Cerit, M. (2006). Relationship between ace genotypes and short duration aerobic performance development. PhD Thesis, Institute of Health Sciences, Sport Sciences Division, Ege University, Izmir, Turkey.76-85.

Cerit. M., Çolakoğlu, M., Berdeli A., Çam, F. S., Erdoğan, M., (2006). Relationship between ace genotype and short duration aerobic performance development. *European Journal of Applied Physiology,* 98(5), 461-465., Doi: 10.1007/s00421-006-0286-6.

Cerit, M., (2018). Hypothetical Approach to the Location of Genotypes (ACE ACTN3) Associated with Energy Systems for the Athletic Performance. *Journal of Sport Sciences Researches*, 3(1), 98-105., Doi: https://doi.org/10.25307/jssr.421427.

Cerit, M., Erdogan, M., (2018). Evaluation of The Soldier's Physical Fitness Test Results (StrengthEndurance) In Relation To Ace Genotype International Journal of Sport Sciences and Health/ Vol. 5 / No. 9-10 Pp. 123- 136 Tetova / 2018; Issn 2545-4978

Cerit, M., Oral, O., (2019). Genetik ve Atletik Performans. TURAN-SAM Uluslararası Bilimsel Hakemli Dergisi, 11(43), 494- 500. doi.org/10.15189/1308-8041 - ISSN :1308-8041.

Cerit M., (2019). The Effects of the Angiotensin-Converting Enzyme (ACE) Genotype on 3000 m Running (VO2max) Performance & Body Composition in Turkish Army Soldiers: Longitudinal Study. International Journal of Applied Exercise Physiology. Vol.8, (2.1). Doi: 10.30472/ijaep. v8i2.1.566 .

Colakoglu, M., Cam, F, S., Kayitken, B., Cetinoz, F., Colakoglu, S., Turkmen, M., Sayin, M. (2005). ACE Genotype May Have an Effect on Single vs Multiple Set Preferences in Strength Training. *European Journal of Applied Physiology*, 95: 20-27.

Danser, A., ve ark., (1999). Is there a local renin–angiotensin system in the heart? *Cardiovascular Research*, 44, 252– 265.

David., E. (2010). "The Speed Gene", Sports Illustrated.

Devor, E. J., Crawford, M. H., (1984). Family resemblance for neuromuscular performance in a Kansas Mennonite community. *American Journal of Physical Anthropology* 64, 289–296.

Eynon, N., ve ark., (2012). The ACTN3 R577X polymorphism across three groups of elite male European athletes. *PLoS On*e. 7, e43132.

Gonzalez A. J., ve ark., (2006). ACE gene polymorphism and erythropoietin in endurance athletes at moderate altitude. *Med Sci Sports Exerc*, 38 (4): 688-93.

https://www.omedyam.com/kose-yazisi/304/genetik-ozelliklerimiz-limitlerimizi-belirler-mi.html.

Katzmarzyk, P. T., Perusse, L., Rao, D. C., Bouchard, C., (2000b). Familial risk ratios for high and low physical fitness levels in the Canadian population. *Medicine & Science in Sports & Exercise* 32, 614–619.

Li, J., Huo, Y., Zhang, Y., ve ark., (2009). Familial aggregation and heritabilityof electrocardiographic intervals and heart rate in a rural Chinese population. *Annals of Noninvasive Electrocardiology* 14, 147–152.

Lisa., M., Guth., V, Stephen., M. (2013). Genetic Influence on Athletic Performance. C*urr Opin Pediatr*. 2013 dec 25 (6) 653-658.

Massidda, M., ve ark., (2013). ACTN-3 and ACE genotypes in elite male Italian athletes. *Anthropol Rev*.;75(1):51–59.

Mcdougall, C., (2009). Born to Run.

Maes, H. H., ve ark., (1996). Inheritance of physical fitness in 10-yr-old twins and their parents. *Medicine & Science in Sports & Exercise* 28, 1479–1491.

Montgomery, H. E., ve ark., (1997). Association of angiotensin-converting enzyme gene I/D polymorphism wiht change in left ventricular mass in response to physical training. *Circulation,* 96 (3): 741-747.

Mueller, W. H., (1985). The genetics of size and shape in children and adults. In:F.Falkner & J.M. tanner (eds) *Human Growth: a Comprehensive Treatise*. Plenum Press, New York, NY.

Myerson, S., ve ark., (1999). Human angiotensin I-converting enzyme gene and endurance performance. *Journal of Applied Physiology*, 87 (4): 1313-1316.

Myerson, S. G., ve ark., (2001). Left ventricular hypertrohy with exercise and ACE gene insertion/deletion polymorphism A randomized controlled trail with losartan. *Circulation*, 103 (2): 226-230.

Qadar, P., ve ark., (2001). Angiotensin converting enzyme insertion allele in relation to high al- titude adaptation. *Ann Hum Genet*, 65 (6): 531-6.

Öztürk, L., (1997). İşlevsel Anatomi. Saray Kitapevi.

Papadimitriou I, D., ve ark., (2009). The ACE I/ D polymorphism in elite Greek track and field athletes. *J Sports Med Phys Fitness*. 49:459–63.

Papadimitriou ve ark., (2016). ACTN3 R577X and ACE I/D gene variants influence performance in elite sprinters: a multi-cohort study. 17:285 DOI 10.1186/s12864-016-2462-3.

Peeters, M. W., Thomis, M. A., Beunen, G. P., Malina, R. M., (2009). Genetics and sports: An overview of the pre-molecular biology era. *Medicine and Sport Science* 54, 28–42.

Perusse, L., Leblanc, C., Tremblay, A., ve ark., (1987). Familial aggregation in physical fitness, coronary heart disease risk factors, and pulmonary function measurements. *Preventive Medicine* 16, 607–615.

Perusse, L., Leblanc, C., Bouchard, C., (1988). Inter-generation transmission of physical fitness in the Canadian population. *Canadian Journal of Sport Sciences* 13, 8–14.

Perusse, L., ve ark., (1987b). Genetic and environmental sources of variation in physical fitness. *Annals of Human Biology* 14, 425–434.

Pitsiladis, Y., Wang, G., Wolfarth, B., (2011). Genomics of aerobic capacity and endurance performance: clinical implications In: Pescatello, L.S. and Roth, S.M., eds. Exercise Genomics. Molecular and Translational Medicine Series. New York: Humana Press. pp. 179-230. ISBN 9781607613541.

Rankinen, T., ve ark., (2000b). No association between angiotensin-converting enzyme ID polymorphism and elite endurance athlete status. *J Appl Physiol*, 88 (5): 1571-1575.

Rebato, E., Jelenkovic, A., Salces, I., (2007). Heritability of the somatotype components in Biscay families. *Homo: internationale Zeitschrift für die vergleichende Forschung am Menschen* 58, 199–210

Rigat, B., ve ark., (1990). An insertion/deletion polymorphism in the angiotensin I-converting enzyme gene accounting for half the variance of serum enzyme levels. *J Clin Invest*. 86:1343–6.

Saranga, S. P., ve ark., (2008). Heritabilities of somatotype components in a population from rural Mozambique. *American Journal of Human Biology* 20, 642–646.

Silventoinen, K., (2003). Determinants of variation in adult body height. *Journal of Biosocial Science* 35, 263–285.

Silventoinen, K., ve ark., (2008). Heritability of body size and muscle strength in young adulthood: A study of one million Swedish men. *Genetic Epidemiology* 32, 341–349.

Singh, J, P., ve ark., (1999). Heritability of heart rate variability: The Framingham Heart Study. *Circulation* 99, 2251–2254.

Sonna, L. A., ve ark., (2001). Angiotensin-converting enzyme genotype and physical performance during US Army basic training. *J Appl Physiol*, 91 (3): 1355-63.

Trost, S. G., ve ark., (2002). Correlates of adults' participation in physical activity: Review and update. *Medicine & Science in Sports & Exercise* 34,1996–2001.

Thompson, J., ve ark., (2007). Angiotensin- converting enzyme genotype and successful ascent to ex- treme high altitude. *High Alt Med Biol*, 8 (4): 278-85.

Woods, D, R., Montgomery, H, E., (2001). Angeotensin-converting enzyme and genetics at high altitude. *High Altitude Medicine and Biology*, 2 (2): 201- 210Yang, N., ve ark., (2003). ACTN3 genotype is associated with human elite athletic performance. *Am J Hum Genet. 73:627–31*.

Zhang, B., Tanaka, H., Shono, N., Miura, S., Kiyonaga, A., Shindo, M., Saku, K. (2003). The I allele of the angiotensin-converting enzyme gene is associated with an increased percentage of slow-twitch type I fibers in human skeletal muscle. *Clin Genet*, 63(2): 139-144.

Zhao, B., ve ark., (2003). Relationship between angiotensin-converting enzyme ID polymorphism and VO_2 max of Chinese males. *Life Sciences*, 73: 2625– 2630.

Zudin, Puthucheary., ve ark., (2011). The ACE gene and human performance: 12 Years on. *Article in Sports Medicine,* DOI: 10.2165/11588720-000000000-00000.

19. BÖLÜM

POST AKTİVASYON POTANSİYALİZASYONU (PAP)

Dr. Ahmet ATLI

Iğdır Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Antrenörlük Eğitimi Bölümü, Iğdır/TÜRKİYE
https://orcid.org/0000-0002-7516-2675
atliahmett@gmail.com

EKİM-2020

EFE AKADEMİ YAYINLARI

BÖLÜM KAYNAKLARI

Abbate, FA., Sargeant, AJ., Verdijk, PW. (2000). Effects of high-frequency initial pulses and posttetanic potentiation on power output of skeletal muscle. J. Appl. Physiol, 88:35-40.

Baudry, S., Duchateau, J. (2007). Postactivation potentiation in a human muscle: effect on the rate of torque development of tetanic and voluntary isometric contractions. Appl Physiol, 102:1394-1401.

Chiu, LZ., Fry, AC., Weiss, LW., Schilling, BK., Brown, LE., Smith, SL. (2003). Post activation potentiation responses in athletic and recreationally trained individuals. J. Strength Cond. Res,17(4):671-677.

Gilbert, G., Lees, A., Graham-Smith, P. (2001). Temporal profile of posttetanic potentiation of muscle force characteristics after repeated maximal exercise. J. Sport Sci, 19:6.

Gossen, ER., Sale, DG. (2000). Effect of postactivation potentiation on dynamic knee extension performance. Eur. J. Appl. Physiol, 83:524-530.

Gourgoulis, V., Aggeloussis, N., Kasimatis, P., Mavromatis, G., Garas, A. (2003). Effect of a submaximal half-squats warmup program on vertical jumping ability. J. StrengthCond. Res, 17:342-344.

Hamada, T., Sale, DG., MacDougall, JD., Tarnopolsky, MA. (2000). Postactivation potentiation, fiber type, and twitch contraction time in human knee extensor muscles. J. Appl. Physiol, 88:2131- 2137.

Hodgson, M., Docherty, D., Robbins, D. (2005). Post-activation potentiation: Underlying physiology and implications for motor performance. Sports Med, 35:585-595.

Hrysomallis, C., Kidgell, D. (2001). Effect of heavy dynamic resistive exercise on acute upper-body power. J. Strength Cond. Res, 15:426-430.

Hughes, SC., Gossen, ER., Sale, DG. (2001). Effect of postactivation potentiation on dynamic knee extension performance. Can. J. Appl. Physiol, 26:486.

Kilduff, LP., Bevan, HR., Kingsley, MIC. (2007). Postactivation potentiation in professional rugby players: optimal recovery. J Strength Cond Res, 21:1134-38.

Kotzamanidis, C., Chatzopoulos, D., Michailidis, C., Papaiakovou, G., Patikas, D. (2005). The effect of a combined highintensity strength and speed training program on the running and jumping ability of soccer players. J Strength Cond Res, 19(2):369-75.

Kubo, KZ., Yata, Z., Kanehisa, H., Fukunaga, T. (2006). Effects of isometric squat training on the tendon stiffness and jump performance. Eur J Appl Physiol, 96:305-314.

Kubo, K., Ikebukuro, T., Yaeshima, K., Yata, Y., Tsunoda, T., Kanehisa, H. (2009). Effects of static and dynamic training on the stiffness and blood volume of tendon in vivo. J Appl Physiol, 106:412-417.

McBride, JM., Nimphius, S., Erickson, TM. (2005). The acute effects of heavy-load squats countermovement jump on sprint performance. J Strength Cond Res, 19(4), 893-897.

Pääsuke, M., Saapar, L., Ereline, J., Gapeyeva, H., Requena, B., Oöpik, V. (2007). Postactivation potentiation of knee extensor muscles in power- and endurance-trained, and untrained women. European Journal of Applied Physiology, 101(5):577-85.

Requena, B., Gapeyeva, H., García, I., Ereline, J., Pääsuke, M. (2008). Twitch potentiation after voluntary versus electrically induced isometric contractions in human knee extensor muscles. Eur J Appl Physiol, 104(3):463-472.

Requena, B., De Villareal, SS., Gapeyeva, H. (2011). Relationship between postactivation potentiation of knee extensor muscles, sprinting, and vertical jumping performance in professional soccer players. J Strength Cond Res, 25:367-373.

Shima, N., Rice, CL., Ota, Y., Yabe, K. (2006). The effect of postactivation potentiation on the mechanomyogram. Eur J Appl Physiol, 96(1):17-23.

Smith, S., Fry, C., Weiss, W., Yuhua, L., Stephen, J. (2001). The effects of high-intensity exercise on a 10-second sprint cycle test. J Strength Cond Res, 15:344-348.

Tillin, NA., Bishop, D. (2009). Factors Modulating Post-Activation Potentiation and its Effect on Performance of Subsequent Explosive Activities. Sports Med, 39(2):147-166.

20. BÖLÜM

TAİ CHİ CHUAN ALIŞTIRMALARI VE YAŞLILIK İLİŞKİSİ

Dr. Özgür ÖZDEMİR

Akdeniz Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Antalya/TÜRKİYE
https://orcid.org/0000-0002-6114-0424
oozdemir@akdeniz.edu.tr

EKİM-2020

EFEAKADEMİ YAYINLARI

BÖLÜM KAYNAKLARI

Adler P, Good M, Roberts B & Snyder S. (2000). The effects of Tai Chi on older adults with chronic arthritis pain. Journal of Nursing Scholarship, (32), 377.

Angus C. (2001). Secrets of Qigong. UK: Dorling Kindersley Book.

Audette JF, Jin YS, Newcomer R, Stein L, Duncan G, Frontera WR. (2006). Tai Chi versus brisk walking in elderly women. Age Ageing, Jul;35(4):388-93.

Au-Yeung SS, Hui-Chan CW, Tang JC. (2009). Short-form Tai Chi improves standing balance of people with chronic stroke. Neurorehabil Neural Repair., 23(5):515-22.

Brill PA. (2004). Functional Fitness for Olders Adults; USA,Human Kinetics.

Burschka J, Kuhn P, Menge U, Oschmann P. (2013). Research on Tai Chi as a sport in health care. Sportwiss, (43), 181-196.

Caride JRS, Calvo XD, García MAV, Soler EI, López José TLL. (2008). Three months of practıce of taı-chı-chuan ımprove the balance of people older than 60 years, practıcal study. Fitness and Performance Journal.7(5), 306-11.

Chaline E. (1998). Tai Chi For Body, Mind and Spirint. New York: Sterling Publishing Co.

Chen KM, Chen WT, Huang MF. (2006). Development of the simplified Tai Chi exercises program(step) for frail older adults. Complementary Therapies in Medicine,(14), 200-201.

Chen, CH, Yen, MF, Fetzer, S. (2008). The effects of Tai Chi exercise on elders with osteoarthritis: A Longitudinal Study. Asian Nurs Res.,2, 235-241.

Cheng TO. (2007). Tai Chi: the chinese ancient wisdom of an ideal exercise of cardiac patients. İnternational Journal of Cardiology,(117),293-295.

Chia M, Li J. (2002). İner Structure of Tai Chi. Thailand, Universal Tao Publications.

Choi JH., Moon JS. & Song R. (2005). Effects of Sun-style Tai Chi exercise on physical fitness and fall prevention in fall-prone older adults. Journal of Advanced Nursing, 51(2), 150–157.

Cohen U, Cohen R. (2006). Environment, Culture, and Physical activity of older Persons; Measurement Issues in Aging and Physical activity, edt: Weimo Zhu, Wojtek Chodzko- Zajko, Human Kinetics.

Daly RM, Ahlborg HG, Ringsberg K, Gardsell P, Sernbo I, Karlsson MK. (2008). Association between changes in habitual physical activity and changes in bone density, muscle strength, and functional performance in elderly men and women. J Am Geriatr Soc.,56 (12), 2252-60.

Fisher LKL, Harmer P, Shirai MA. (2003). Simpler eight-form easy Tai Chi for elderly adults. Journal of Aging And Physical Activity.11: 206-218.

Fong S-M, Ng GY. (2006). The effects on sensorimo-tor performance and balance with Tai Chi training. Arch PhysMed Rehabil., (87):82-7.

Harling A, Simpson JP. (2008). A systematic review to determine the effectiveness of Tai Chi in reducing falls and fear of falling in older adults. Physical Therapy Reviews,3(4): 237-248.

Ji Z, Li A, Feng T, Liu X, You Y, Meng F, Wang R, Lu J, Zhang C. (2017). The benefits of Tai Chi and brisk walking for cognitive function and fitness in older adults. Peer J.,5:e3943.

Lan C, Chou S W, Chen SS Y, Lai J, Kuen Wong S M. (2004). The aerobic capacity and ventilatory efficiency during exercise in qigong and thai chi chuan practitioners. The American Journal Of Chinese Medicine. 32(1):141,142.

Lan C, Yuan CS, Lai JS. (2004). Relative exercise intensity of Tai Chi chuan is similar in different ages and gender. The American Journal of Chinese Medicine. 32(1): 151–160.

Li F, Fisher K J, Harmer P, McAuley E. (2002). Delineating the impact of Tai Chi training on physical function among the elderly. Am J Prev Med .23(2):92–97.

Li F, Harmer P, Fisher KJ, McAuley E. (2004). Tai Chi: improving functional balance and predicting subsequent falls in older persons. Med Sci Sports Exerc.,36(12):2046-52.

Li Y, Devault CN, Oteghen SV. (2007). Effects of extended Tai Chi intervention on balance and selected motor functions of the elderly. The American Journal of Chinese Medicine.35(3): 383–391.

Lin MR, Hwang HF, Wang YW, Chang SH, Wolf SL. (2006). Community-based Tai Chi and its effect on injurious falls, balance, gait, and fear of falling in older people. Physical therapy., (86):1189 –1201.

Long BJ, Calfas KJ, Wooten W, Sallis JF, Patrick K, Goldstein M, Marcus B H. (1996). A Multisite Field Test of The Acceptability of Physical Activity Counseling in Primary Care: Project PACE. Am J Prev Med.,12(2):73-81.

Maciaszek J, Osiński W, Szeklicki R. & Stemplewski R. (2007). Effect of Tai Chi on body balance:randomized controlled trial in men with osteopenia or osteoporosis, The American Journal of Chinese Medicine, 35(1): 1–9.

Marijke JM. Chin AP, Uffelen JGZ, Riphagen I, Mechelen W. (2008). The functional effects of physical exercise training in frail older people. Sports Med.38(9): 781-793.

Metzger W, Zhou P, Grosser M. (1997). Tai Chi Chuan and Qigong Technigues and Training. Malaysia, Eastern dragon pres.

Organization, W.H. (2017). Depression and Other Common Mental Disorders; Global Health Estimates: Geneva, Switzerland.

Posadzki P, Jacques S. (2009). Tai Chi and meditation a conceptual (re)synthesis? Journal of Holistic Nursing. 27 (2): 103-114.

Ruth E, Taylor P, Froelicher ES. (2004). The effectiveness of Tai Chi exercise in improving aerobic capacity a meta-analysis. Journal of Cardiovascular Nursing. (19): 48–57.

Shen CL, Williams J S, Chyu MC, Paigetal RL. (2007). Comparison of the effects of Tai Chi and resistance training on bone metabolism in the elderly, a feasibility study. The American Journal of Chinese Medicine. 35(3): 369–381.

Song R., Lee EO, Lam P & Bae SC. (2003). Effects of Tai Chi exercise on pain, balance, muscle strength, and perceived difficulties in physical functioning in older women with osteoarthritis: A randomized clinical trails. Journal of Rheumatology, (30), 2039–2044.

Spirduso WW. (1995). Physical Dimensions of Aging. Canada: Human Kinetics.

Taggart HM. (2002). Effects of Tai Chi exercise on balance, functional mobility, and fear of falling among older women. Applied Nursing Research.15(4):235-242.

Taylor AW, & Johnson MJ. (2007) Physiology Of Exercises and Healthy Aging. UK: Human Kinetics.

Taylor-Piliae RE, Haskell WL, Waters CM, Froelicher ES. (2006). Change in perceived psychosocial status following a 12-week Tai Chi exercise programme. Journal of Advanced Nursing, 54(3): 313–329

Tsang WW, Hui-Chan CW. (2004). Effects of exercise on joint sense and balance in elderly men: Tai Chi versus golf. Med Sci Sports Exerc., 36(4):658-67.

Tse M. (1995). Qigong for Health And Vitaly. New York: St. Martin's Griffin.

Wang J, Feng B, Yang X, Liu W, Teng F, Li, S., & Xiong, X. (2013). Tai Chi for essential hypertension. Evid Based Complement Alternat Med.2013:215254.

Wang, C, Bannuru R, Ramel J. et al. (2010). Tai Chi on psychological well-being: systematic review and meta-analysis. BMC Complement Altern Med., (10), 23.

Wolf L, Sattin RW, Kutner M, O'Grady M, Greenspan AI, Gregor R J. (2003). Intense Tai Chi exercise training and fall occurrences in older, transitionally frail adults, a randomized, controlled trial. Journal American Geriatrics Society. 51:1693–1701.

Woo J, Hong A, Lau E, Lynn H. (2007). A randomised controlled trial of Tai Chi and resistance exercise on bone health, muscle strength and balance in community-living elderly people. Age and Ageing. (36): 262–268.

Yeh GY, Wang C, Wayne PM, Phillips RS. (2008). The effect of Tai Chi exercise on blood pressure: a systematic review. Prev Cardiol. (11):82–9.

Zhang JG, Takata KI, Yamazaki H, Morita T, Ohta T. (2006). The effects of Tai Chi chuan on physiological function and fear of falling in the less robust elderly. An intervention study for preventing falls. Archives of Gerontology and Geriatrics, 42107–116.

Zhang, S, Zou, L, Chen, L-Z, Yao Y, Loprinzi PD, Siu PM, Wei G-X. (2019). The effect of Tai Chi Chuan on negative emotions in non-clinical populations: A Meta-Analysis and Systematic Review. Int. J. Environ. Res. Public Health,(16), 3033.

21. BÖLÜM

SPORCULARDA VÜCUT AĞIRLIK DENETİMİ

Dr. Neşe TOKTAŞ

Akdeniz Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Antrenörlük Eğitimi Bölümü, Antalya/TÜRKİYE

https://orcid.org/0000-0002-3206-6536

nesetoktas@hotmail.com

EKİM-2020

EFE AKADEMİ YAYINLARI

• Haftada 0.5 kg kaybettirmek için günlük enerji alımını 500 kkal azaltmak, haftada ortalama 1 kg kaybettirmek için günlük enerji alımını 1000 kkal azaltmak gerekmektedir. Haftalık 1 kg kayıp her sporcu için uygun olmayabilir.

• Enerji alımının arttırılması (pozitif enerji dengesi), yeterli dinlenme, iyi planlanmış kuvvet antrenman programı ve yeterli protein tüketimi ağırlık kazanımında etkili olabilir. 300-500 kkal/gün enerji tüketimi arttırılmalıdır.

BÖLÜM KAYNAKLARI

Al-Masri L, Bartlett S. (2011). 100 Questions & Answers About Sports Nutrition and Exercise. 1 st ed. United States of America,: Jones and Bartlett Publishers.

Bean A. (2009). The Complete Guide to Sports Nutrition. 6 th ed. London: A&C Black Publishers Ltd.

Bonci CM, Bonci LJ, Granger LR, Johnson CL, Malina RM, Milne LW, et al. (2008). National Athletic Trainers' Association position statement: preventing, detecting, and managing disordered eating in athletes. Journal of Athletic Training, 43(1), 80-108.

Burke, L. M., Castell, L. M., Casa, D. J., Close, G. L., Costa, R. J., Desbrow, B., ... & Saunders, P. U. (2019). International Association of Athletics Federations consensus statement 2019: Nutrition for athletics. International Journal of Sport Nutrition and Exercise Metabolism, 29(2), 73-84.

Driskell, J. A., Wolinsky, I. (2011). Nutritional Assessment of Athletes. 2E. London: CRC press.

Dunford M, Doyle JA. (2012). Nutrition for Sport and Exercise. 2 nd ed. United States of America: Wadsworth Cengage Learning.

Gibbs AE, Pickerman J, Sekiya JK. (2009). Weight management in amateur wrestling. Sports Health, 1(3):227-230.

Hector, A. J., & Phillips, S. M. (2018). Protein recommendations for weight loss in elite athletes: A focus on body composition and performance. International Journal of Sport Nutrition and Exercise Metabolism, 28(2), 170-177.

Hedrick Fink H, Mikesky AE, Burgoon LA. (2012). Practical Applications in Sports Nutrition. 3 th ed. United States of America: Jones&Bartlett Learning.

Herring SA, Kibler WB, Putukian M, and expert panel. (2013). Selected issues for nutrition and the athlete: a team physician consensus statement. Medicine Science Sports and Exercise. 45, 2378–86.

Javed A, Tebben PJ, Fischer PR, Lteif AN. (2013). Female athlete triad and its components: toward improved screening and management. Mayo Clinic Proceedings, 88(9):996-1009.

Jeukendrup AE, Gleeson M. (2010). Sport Nutrition An Introduction to Energy Production and Performance. 2 nd ed. United States of America: Human Kinetics.

Joy E, Kussman A, Nattiv A. (2016). 2016 update on eating disorders in athletes: a comprehensive narrative review with a focus on clinical assessment and management. British Journal of Sports Medicine. 50:154-162.

Kerksick, C. M., Wilborn, C. D., Roberts, M. D., Smith-Ryan, A., Kleiner, S. M., Jäger, R., ... & Greenwood, M. (2018). ISSN exercise & sports nutrition review update: research & recommendations. Journal of the International Society of Sports Nutrition, 15(1), 38.

Kreider RB, Wilborn CD, Taylor L, Campbell B, Almada AL, Collins R, et al. (2010). ISSN exercise & sport nutrition review:research & recommendations. Journal of the International Society of Sports Nutrition, 7:1-43.

Lanham-New SA, Stear SJ, Shirreffs SM, Collins AL. (2011). Sport and Exercise Nutrition. 1 st ed. United Kingdom: Wiley-Blackwell.

Macedonio MA, Dunford M. (2009). The Athlete's Guide to Making Weight. 1 st ed. United States of America: Human Kinetics.

Manore MM. (2012). Dietary supplements for improving body composition and reducing body weight: where is the evidence? International Journal of Sport Nutrition and Exercise Metabolism, 22:139-154.

Manore MM. (2015). Weight management for athletes and active individuals: a brief review. Sports Medicine , 45(S1):83-92.

Mountjoy M, Sundgot-Borgen J, Burke L, Carter S, Constantini N, Lebrun C, et al. (2014). The IOC consensus statement: beyond the Female Athlete Triad-Relative Energy Deficiency in sport (RED-S). British Journal of Sports Medicine., 48:491-497.

Mullin GE. (2015). Supplements for weight loss: hype or help for obesity? Part III. Nutrition in Clinic Practice, 30(3):446-449.

Muth, N. D. (2015). Sport Nutrition for Health Professionals. Philadelphia: FA Davis.

Nattiv A, Loucks AB, Manore MM, Sanborn CF, Sundgot-Borgen J, Warren MP. (2007). American College of Sports Medicine position stand. The female athlete triad. Medicine and Science in Sports and Exercise, 39(10):1867-1882.

Rosenbloom CA, Coleman EJ. (2012). Sports Nutrition A Practice Manual for Professionals. 5 th ed. Chicago:Academy of Nutrition and Dietetics.

Sammarone Turocy P, DePalma BF, Horswill CA, Laquale KM, Martin TJ, Perry AC, et al. (2011). National athletic trainers' association position statement: safe weight loss and maintenance practices in sport and exercise. Journal of Athletic Training, 46(3):322-336.

Schoenfeld, B. J., & Aragon, A. A. (2018). How much protein can the body use in a single meal for muscle-building? Implications for daily protein distribution. Journal of the International Society of Sports Nutrition, 15(1), 1-6.

Sundgot-Borgen J, Garthe I. (2011). Elite athletes in aesthetic and Olympic weight-class sports and the challenge of body weight and body composition. Journal of Sports Scienes, 29(S1):101-114.

Thomas, D. T., Erdman, K. A., & Burke, L. M. (2016). Position of the academy of nutrition and dietetics, dietitians of canada, and the american college of sports medicine: Nutrition and athletic performance. Journal of the Academy of Nutrition and Dietetics, 116(3), 501-528.

Trexler ET, Smith-Ryan AE, Norton LE. (2014). Metabolic adaptation to weight loss: implications for the athlete. Journal of the International Society of Sports Nutrition, 11:1-7.

Williams MH. (2010). Nutrition for Health, Fitness, and Sport. 9 th ed. Newyork: Mc Graw Hill Higher Education.

22. BÖLÜM

SPORDA BESLENME VE PERFORMANS

Doktorant. Damla Selin YILDIRIM KÖSE

Lokman Hekim Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Antrenörlük Eğitimi Bölümü, Ankara/TÜRKİYE.

https://orcid.org/ 0000-0001-6092-2849

selin.yildirim@lokmanhekim.edu.tr

EKİM-2020

EFEAKADEMİ YAYINLARI

BÖLÜM KAYNAKLARI

Acar G. (2008). Boksörlerin beslenme bilgi ve alışkanlıklarının belirlenmesi. Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Konya.

Babal A.F. (2015). Egzersiz yapan bireylerde beslenme durumu ve supleman kullanımının araştırılması. Haliç Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Baykara C., Cana H., Sarıkabak M., Aydemir U. (2019). Her Yönüyle Spor (Ed. Hergüner G). İstanbul: Güven Plus Grup A.Ş. Yayınları.

Baysal A. (2007). Beslenme. Ankara: Hatipoğlu Yayınevi.

Bilge M. (2013). Stretching İlkeleri. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Braun B., Miller B.F. (2008). Sports Nutrition, Energy Metabolism and Exercise (Ed. Wolinsky I, Driskell J.A.). Washington: CRC Press, Taylor & Francis Group.

Cerit M. (2016). Erkek ve Fit Yaşantı. Ankara: Spor Yayınevi ve Kitapevi.

Cerit M. (2016). Kadın ve Fit Yaşantı. Ankara: Spor Yayınevi ve Kitapevi.

Cerit M. (2018). Hypothetical approach to the location of genotypes (ACE & ACTN3) associated with energy system for the athletic performance. Journal of Sport Science Researches, 3 (1), 97- 105.

Cerit M. (2020). The Secrets to better athletic performance. journal of scientific and technical research. Biomedical Journal of Scientific & Technical Research, 25(1), 18740-41.

Di Pasquale M.G. (2008). Sports Nutrition, Energy Metabolism and Exercise (Ed. Wolinsky I, Driskell J.A.). Washington: CRC Press, Taylor & Francis Group.

Dinç N., Gökmen M.H., Ergin E. (2017). Düzenli egzersiz yapan bireylerin beslenme alışkanlıkları. Ulusal Spor Bilimleri Dergisi, 1(1), 43-53.

Doyle J.A., Papacopoulos C., Green M.S. (2008). Sports Nutrition, Energy Metabolism and Exercise (Ed. Wolinsky I, Driskell J.A.). Washington: CRC Press, Taylor & Francis Group.

Dunford M., Doyle J.A. (2008). Nutrition for Sport and Exercise. USA: Thompson Higher Education.

Güneş Z. (2005). Spor ve Beslenme. Antrenör ve Sporcu El Kitabı. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Karabudak E., Önür Y. (2006). Yüzücülerde beslenme. Spor Bilimleri Dergisi, Hacettepe J. of Sport Scienes, 17(4), 192-204.

Karagöz M.F., Şanlıer N. (2018). Egzersizde makro besin öğelerinin planlanması. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 23(1), 43-57.

Karayiğit R., Sari C., Yıldırım U.C., et al. (2021). The effects of carbohydrate mouth rinsing on upper body strength and muscular endurance performance. Progress in Nutrition, 23(2). doi:https://doi.org/10.23751/pn.v23i2.9333.

Knuttgen H.G. (2000). Nutrition in Sport (Ed. Maughan R.J.). Germany: Blacwell Science.

Moffatt R.J., Cheuvront S.N. (2002). Nutritional Assessment of Athletes (Ed. Driskell J.A, Wolinsky I.). Washington: CRC Press.

Özdemir G. (2010). Spor dallarına göre beslenme. Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 8(1), 1-6.

Öztürk E. (2017). Futbolda 'Hakim Olma Sanatı' (Ed. Satman C.). Ankara: Spor Yayınevi ve Kitapevi.

Saygın Ö., Göral K., Gelen E. (2009). Amatör ve profesyonel futbolcuların beslenme alışkanlıklarının incelenmesi. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 6(2), 177-196.

Soytürk M. (2019). Analysis of self and peer evaluation in basic volleyball skills of physical education teacher candidates. Journal of Education and Learning, 8(2), 256-263.

Süel E., Şahin İ., Karakaya M., Savucu Y. (2006). Elit seviyedeki basketbolcuların beslenme bilgi ve alışkanlıkları. Fırat Üniversitesi, 20(4), 271-75.

Von Duvillard S.P., Hamra J., Lyerly W., et al. (2008). Sports Nutrition, Energy Metabolism and Exercise (Ed. Wolinsky I, Driskell J.A.). Washington: CRC Press, Taylor & Francis Group.

Williams C., Rollo I. (2015). Carbonhydrate nutrition and team sport performance. Sports Med., 45(1), 13-22.

Yıldırım U.C. (2020). Spor Hekimliği. (e.d. Özen G., Dindar M.D.). Sporun Kavramsal Temelleri (s. 151-163). İstanbul: Efe Akademi Yayınevi.

Yüksek M. (2013). Amatör ve profesyonel milli takım futbolcularında beslenme alışkanlıkları ve bilgi düzeylerinin incelenmesi. Haliç Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

23. BÖLÜM

SPORCU BESLENMESİNDE BESİNSEL ERGOJENİK DESTEKLER

Dr. Yusuf ULUSOY

Fenerbahçe Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, İstanbul/TÜRKİYE.

https://orcid.org/0000-0001-6442-871

yusufulusoy@gmail.com

EKİM-2020

EFE AKADEMİ YAYINLARI

BÖLÜM KAYNAKLARI

Aljaloud SU, Ibrahim SA. (2013). Use of Dietary Supplements among Professional Athletes in Saudi Arabia. Journal of Nutrition and Metabolism. Article ID 245349

Austin K, Seebohar B. (2011). Performance Nutrition. USA: Human Kinetics

Backhouse SH, Whitaker L, Petroczi A. (2013). Gateway to doping? Supplement use in the context of preferred competitive situations, doping attitude, beliefs, and norms. Scand J Med Sci Sports, 23: 244–252

Başoğlu İ, Güneş E. (2018). Sporcularda ß-Alanin Takviyesinin Ergojenik Etkileri. Turkiye Klinikleri J Sports Sci,10(1):44-50

Bean A. (2013). The Complete Guide to Sports Nutrition. 7.baskı. London: Bloomsbury Publishing

Benardot D. (2012). Advanced Sports Nutrition. 2. Baskı. USA: Human Kinetics

Bescos R. (2012). 'The effect of nitric oxide related supplements on human performance'. Sports Med, vol. 42(2), pp 99–117.

Cardwell G. (2012). Gold Medal Nutrition. USA: Human Kinetics

Clark N. (2014). Nancy Clark's Sports Nutrition Guidebook. USA: Human Kinetics

Ersoy G, Hasbay A. (2000). Sporcu Beslenmesi. Ankara: Klasmat Matbaacılık

Ersoy G. (2012). Egzersiz ve Spor Yapanlar için Beslenme. 5. Baskı. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım

Ersoy G. (2010). Egzersiz ve Spor Performansı İçin Beslenme. Ankara: Betik Kitap Yayın Dağıtım

Faure C, Morio B, Chafey P. (2013). Citrulline enhances myofibrillar constituents expression of skeletal muscle and induces a switch in muscle energy metabolism in malnourished aged rats. Proteomics, 13: 2191-201

Greer BK, Woodard JL, White JP, Arguello EM ve Haymes EM. (2007). Branched-chain amino acid supplementation and indicators of muscle damage after endurance exercise. International Journal of Sport Nutrition and Exercise Metabolism, 17, 595-607

Heaton LE, Davis JK, Rawson ES, Nuccio RP, Witard OC, Stein KW, Baar K, Carter JM, Baker LB. (2017). Selected In-Season Nutritional Strategies to Enhance Recovery for Team Sport Athletes: A Practical Overview. Sports Med, 47(11): 2201–2218.

Hector AJ, Phillips SM. (2018). Protein Recommendations for Weight Loss in Elite Athletes: A Focus on Body Composition and Performance. International Journal of Sport Nutrition and Exercise Metabolism, 28, 170-177.

Ivy J, Portman R. (2004). Nutrition timing. The Future of Sports Nutrition. USA: Basic Healths

Jackman SR, Witard OC, Jeukendrup AE, Timpton KD. (2010). Branched-Chain Amino Acid Ingestion Can Ameliorate Soreness from Eccentric Exercise. Med. Sci. Sports Exerc., Vol. 42, No. 5, pp. 962–970

Jacqueline RB. (2000). Nutrition for Exercise and Sports Performance. Krause's Food, Nutrition and Diet Therapy. 10. Baskı. UK: Pub W.B. Saunders Company

Jeukendrup AE. (2008). Carbohydrate feeding during exercise, European Journal of Sport Science, 8:2, 77-86, DOI: 10.1080/17461390801918971

Kreider RB. (2003). Effects of creatine supplementation on performance and training adaptations. Moleculer and Cellular Biochemistry. 244: 89-94.

Lukaski HC. (2004) Vitamin and mineral status: Effects on physical performance. Nutrition, 20: 632–644.

Maughan RJ, Greenhaff PL, Hespel P. (2011). Dietary supplements for athletes: emerging trends and recurring themes. J Sports Sci, 29 Suppl 1:S57-66.

Maughan RJ. (2007). The use of dietary supplements by athlets. Journal of Sport Sciences, 25: S103-S113

Maughan RJ, Shirrefs SM. (2007). Nutrition for Soccer Players. Current Sports Medicine Reports, 6:279–280

Maughan R.J. Greenhaff P.L., Hespel P. (2011) Dietary supplements for athletes: Emerging trends and recurring themes, Journal of Sports Sciences, 29:sup1, S57-S66

Mueller K., Hingst J. (2013). The athlete's guide to sports supplements. USA: Human Kinetics

Murray B. (2007). Hydration and Physical Performance. Journal of the American College of Nutrition, 26 (5) 542-548.

Pehlivan A. (2005). Sporda beslenme. İstanbul: Yaylacık Matbaası

Perez-Guisado J, Jakeman PM. (2010). Citrulline malate enhances athletic anaerobic performance and relieves muscle soreness. The Journal of Strength and Conditioning Research, 24(5):1215-22.

Ronsen O. (1999). "Supplement Use and Nutritional Habits in Norwegion Elite Athletes" Scand.J. Med. Sci. Sports, 9:28-35.

Skolnik H, Chernus A. (2010). Nutrient Timing for Peak Performance. USA: Human Kinetics

Tscholl P, Junge A, Dvoral J. (2008). The use of medication and nutritional supplements during FIFA World Cups 2002 and 2006. Br J Sports Med, 42:725–730.

24. BÖLÜM

SPORCULARDA YEME BOZUKLUKLARI

Dr. Neşe TOKTAŞ

Akdeniz Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Antrenörlük Eğitimi Bölümü, Antalya/TÜRKİYE

https://orcid.org/0000-0002-3206-6536

nesetoktas@hotmail.com

EKİM-2020

EFE AKADEMİ YAYINLARI

BÖLÜM KAYNAKLARI

Al-Masri L, Bartlett S. (2011). 100 Questions & Answers About Sports Nutrition and Exercise. 1 st ed. United States of America,: Jones and Bartlett Publishers.

Bean A. (2009). The Complete Guide to Sports Nutrition. 6 th ed. London: A&C Black Publishers Ltd.

Bonci CM, Bonci LJ, Granger LR, Johnson CL, Malina RM, Milne LW, et al. (2008). National Athletic Trainers' Association position statement: preventing, detecting, and managing disordered eating in athletes. Journal of Athletic Training, 43(1), 80-108.

Bratland-Sanda, S., & Sundgot-Borgen, J. (2013). Eating disorders in athletes: overview of prevalence, risk factors and recommendations for prevention and treatment. European Journal of Sport Science, 13(5), 499-508.

Burke, L. M., Castell, L. M., Casa, D. J., Close, G. L., Costa, R. J., Desbrow, B., ... & Saunders, P. U. (2019). International Association of Athletics Federations consensus statement 2019: Nutrition for athletics. International Journal of Sport Nutrition and Exercise Metabolism, 29(2), 73-84.

Conviser, J. H., Tierney, A. S., & Nickols, R. (2018). Assessment of athletes with eating disorders: Essentials for best practice. Journal of Clinical Sport Psychology, 12(4), 480-494.

Conviser, J. H., Tierney, A. S., & Nickols, R. (2018). Essentials for Best Practice: Treatment Approaches for Athletes With Eating Disorders. Journal of Clinical Sport Psychology, 12(4), 495-507.

Daily, J. P., & Stumbo, J. R. (2018). Female athlete triad. Primary Care: Clinics in Office Practice, 45(4), 615-624.

Driskell, J. A., Wolinsky, I. (2011). Nutritional Assessment of Athletes. 2E. London: CRC press.

Dunford M, Doyle JA. (2012). Nutrition for Sport and Exercise. 2 nd ed. United States of America: Wadsworth Cengage Learning.

Hedrick Fink H, Mikesky AE, Burgoon LA. (2012). Practical Applications in Sports Nutrition. 3 th ed. United States of America,:Jones&Bartlett Learning.

Javed A, Tebben PJ, Fischer PR, Lteif AN. (2013). Female athlete triad and its components: toward improved screening and management. Mayo Clinic Proceedings, 88(9):996-1009.

Jeukendrup AE, Gleeson M. (2010). Sport Nutrition An Introduction to Energy Production and Performance. 2 nd ed. United States of America: Human Kinetics.

Joy E, Kussman A, Nattiv A. (2016). 2016 update on eating disorders in athletes: a comprehensive narrative review with a focus on clinical assessment and management. British Journal of Sports Medicine. 50:154-162.

Lanham-New SA, Stear SJ, Shirreffs SM, Collins AL. (2011). Sport and Exercise Nutrition. 1 st ed. United Kingdom: Wiley-Blackwell.

Macedonio MA, Dunford M. (2009). The Athlete's Guide to Making Weight. 1 st ed. United States of America: Human Kinetics.

Melin, A., Tornberg, Å. B., Skouby, S., Møller, S. S., Sundgot-Borgen, J., Faber, J., ... & Sjödin, A. (2015). Energy availability and the female athlete triad in elite endurance athletes. Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports, 25(5), 610-622.

Mountjoy M, Sundgot-Borgen J, Burke L, Carter S, Constantini N, Lebrun C, et al. (2014). The IOC consensus statement: beyond the Female Athlete Triad-Relative Energy Deficiency in sport (RED-S). British Journal of Sports Medicine, 48:491-497.

Mountjoy, M., Sundgot-Borgen, J., Burke, L., Carter, S., Constantini, N., Lebrun, C., ... & Ljungqvist, A. (2015). Authors' 2015 additions to the IOC consensus statement: Relative Energy Deficiency in Sport (RED-S). British Journal of Sports Medicine ,49:417–20.

Mountjoy, M., Sundgot-Borgen, J. K., Burke, L. M., Ackerman, K. E., Blauwet, C., Constantini, N., ... & Sherman, R. T. (2018). IOC consensus statement on relative energy deficiency in sport (RED-S): 2018 update. British Journal of Sports Medicine, 52:687–697.

Muth, N. D. (2015). Sport Nutrition for Health Professionals. Philadelphia: FA Davis.

Nattiv A, Loucks AB, Manore MM, Sanborn CF, Sundgot-Borgen J, Warren MP. (2007). American College of Sports Medicine position stand. The female athlete triad. Medicine and Science in Sports and Exercise, 39(10):1867-1882.

Nose-Ogura, S., Harada, M., Hiraike, O., Osuga, Y., & Fujii, T. (2018). Management of the female athlete triad. Journal of Obstetrics and Gynaecology Research, 44(6), 1007-1014.

Rosenbloom CA, Coleman EJ. (2012). Sports Nutrition A Practice Manual for Professionals. 5 th ed. Chicago:Academy of Nutrition and Dietetics.

Sammarone Turocy P, DePalma BF, Horswill CA, Laquale KM, Martin TJ, Perry AC, et al. (2011). National athletic trainers' association position statement: safe weight loss and maintenance practices in sport and exercise. Journal of Athletic Training, 46(3):322-336.

Stranberg, M., Slager, E., Spital, D., Coia, C., & Quatromoni, P. A. (2020). Athlete-Specific Treatment for Eating Disorders: Initial Findings from the Walden GOALS Program. Journal of the Academy of Nutrition and Dietetics, 120(2), 183-189.

Tenforde, A. S., Barrack, M. T., Nattiv, A., & Fredericson, M. (2016). Parallels with the female athlete triad in male athletes. Sports Medicine, 46(2), 171-182.

Thomas, D. T., Erdman, K. A., & Burke, L. M. (2016). Position of the academy of nutrition and dietetics, dietitians of canada, and the american college of sports medicine: Nutrition and athletic performance. Journal of the Academy of Nutrition and Dietetics, 116(3), 501-528.

Williams MH. (2010). Nutrition for Health, Fitness, and Sport. 9 th ed. Newyork: Mc Graw Hill Higher Education.

25. BÖLÜM

CLUSTER SETLEME YÖNTEMİ

Dr. Ahmet ATLI

Iğdır Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Antrenörlük Eğitimi Bölümü, Iğdır/TÜRKİYE
https://orcid.org/0000-0002-7516-2675
atliahmett@gmail.com

EKİM-2020

EFEAKADEMİ YAYINLARI

BÖLÜM KAYNAKLARI

Binder-MacLeod, SA., Dean, JC., Ding, J. (2002). Electrical stimulation factors in potentiation of human quadriceps femoris. Muscle Nerve, 25:271-279.

Chiu, LZ., Fry, AC., Weiss, LW., Schilling, BK., Brown, LE., Smith, SL. (2003). Postactivation potentiation response in athletic and recreationally trained individuals. J Strength Cond Res, 17:671-677.

Denton, J., Cronin, JB. (2006). Kinematic, kinetic, and blood lactate profiles of continuous and intraset rest loading schemes. J Strength Cond Res, 20:528-534.

Figueiredo, VC., De Salles, BF., Trajano, GS. (2018). Volume for Muscle Hypertrophy and Health Outcomes: The Most Effective Variable in Resistance Training. Sports Med, 48(3):499-505.

García-Ramos, A., Nebot, V., Padial, P., Valverde-Esteve, T., Pablos-Monzó, A., Feriche, B. (2016). Effects of short inter-repetition rest periods on power output lossess during the half squat exercise. Isokinetics and Exercise Science, 24(4):323-330.

Haff, GG., Whitley, A., McCoy, LB., O'Bryant, HS., Kilgore, JL., Haff, EE., Pierce, K., Stone, MH. (2003). Effects of different set configurations on barbell velocity and displacement during a clean pull. J Strength Cond Res, 17:95-103.

Hodges, NJ., Hayes, S., Horn, RR., Williams, AM. (2005). Changes in coordination, control and outcome as a result of extended practice on a novel motor skill. Ergonomics, 48:1672-1685.

Iglesias, E., Boullosa, DA., Dopico X., Carballeira, E. (2010). Analysis of factors that influence the maximum number of repetitions in two upper-body resistance exercises: curl biceps and bench press. J Strength Cond Res, 24(6):1566-1572.

Izquierdo, M., Ibanez, J., Gonzalez-Badillo, JJ., Hakkinen, K., Ratamess, NA., Kraemer, et al. (2006). Differential effects of strength training leading to failure versus not to failure on hormonal responses, strength, and muscle power gains. J Appl Physiol, 100:1647-1656.

Jensen, BR., Pilegaard, M., Sjogaard, G. (2000). Motor unit recruitment and rate coding in response to fatiguing shoulder abductions and subsequent recovery. Eur J Appl Physiol, 83:190-199.

Lawton, T., Cronin, J., Drinkwater, E., Lindsell, R., Pyne, D. (2004). The effect of continuous repetition training and intra-set rest training on bench press strength and power. J Sports Med Phys Fitness, 44:361-367.

Lawton, TW., Cronin, JB., Lindsell, RP. (2006). Effect of interrepetition rest intervals on weight training repetition power output. J Strength Cond Res, 20:172-176.

Oliver, JM., Jagim, AR., Sanchez, AC., Mardock, MA., Kelly, KA., Meredith, et al. (2013). Greater gains in strength and power with intraset rest intervals in hypertrophic training. J Strength Cond Res, 27(11):3116-3131.

Schoenfeld, BJ. (2010). The mechanisms of muscle hypertrophy and their application to resistance training. J Strength Cond Res, 24(10):2857-2872.

Spencer, M., Bishop, D., Dawson, B., Goodman, C. (2005). Physiological and metabolic responses of repeated-sprint activities: specific to field-based team sports. Sports Med, 35:1025-1044.

Stone, MH., Sands, WA., Pierce, KC., Ramsey, MW., Haff, GG. (2008). Power and Power Potentiation Among Strength Power Athletes: Preliminary Study. Int J Sports Physiol Perf, 3:55-67.

Szczesna, D., Zhao, J., Jones, M., Zhi, G., Stull, J., Potter, J. (2002). Phosphorylationof the regulatory light chains of myosin affects Ca^2 sensitivity of skeletal muscle contraction. J Appl.Physiol, 92:1661-1670.

Tufano, JJ., Conlon, JA., Nimphius, S., Brown, LE., Banyard, HG., Williamson, BD., et al. (2017). Cluster Sets: Permitting Greater Mechanical Stress Without Decreasing Relative Velocity. Int J Sports Physiol Perform, 12(4):463-469.

Vaile, J., Halson, S., Gill, N., Dawson, B. (2008). Effect of cold water immersion on repeat cycling performance and thermoregulation in the heat. J Sports Sci, 26:431-440.

Willardson, JM., Burkett, LN. (2008). The effect of different rest intervals between sets on volume components and strength gains. J Strength Cond Res, 22:146-152.

Yetter, M., Moir, GL. (2008). The acute effects of heavy back and front squats on speed during forty meter sprint trials. J Strength Cond Res, 22:159-165.

26. BÖLÜM

SPORDA KAFA YARALANMALARI

Dr. Özkan GÜLER

Ankara Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Antrenörlük Eğitimi Bölümü, Ankara/TÜRKİYE

ozkanguler@msn.com

https://orcid.org/0000-0002-5713-3395

EKİM-2020

EFEAKADEMİ YAYINLARI

- Öğrenme güçlüğü, odaklanma sorunu ve hiperaktivite
- Psikiyatrik hastalıklar

Sub-Konküzyon

Subkonküzyon başa alınan darbe sonrasında konküzyon benzeri yapısal nöral değişiklik yaşanmasına karşın, konküzyon ile ilgili herhangi bir semptomun görülmemesi olarak tanımlanmaktadır. Subkonküzyon semptom vermemesi nedeni ile sporcular farkında olmadan birden çok tekrarlayan kafa travmaları geçirmelerine neden olmaktadır. Tekrarlayan subkonkuziv kafa yaralanmaları ise kamülatif etki yaprak ileriki yıllarda ciddi beyin hasarlarına ve nöropsikolijik bozulmalara neden olabilmektedir. Birçok spor branşında yaşanılan subkonkuziv kafa travmaları soncunda sporcularda bir semptom görülmediği için herhangi bir müdahale yapılmamaktadır. Bu tür yaralanmalarda özellik beyinin frontal lobunda oluşan hasarlar nörobilişsel özellikler ile ilişkilidir. Subkonkuziv kafa yaralanmaları birçok kontak sporda görülebilmektedir. Özellikle Amerikan futbolu, boks, güreş, futbol ve buz hokeyi gibi sporlarda bir sezon içinde sporcular binlerce defa sub-konküziv darbelere maruz kalabilmektedirler. Tekrarlayan bu darbeler sonucunda boksörlerde uzun süreli nörolojik ve nöropatolojik etkilerin görüldüğü genel olarak bilinmesine karşın son yıllarda patolojik olarak kronik travmatik ensefolapati gibi hastalıkların profesyonel Amerikan futbolcularında, güreşçilerde ve futbolcularda da görüldüğü yapılan çalışmalarda rapor edilmiştir.

BÖLÜM KAYNAKLARI

Abrahams S, et al. Risk factors for sports concussion: an evidence-based systematic review Br J Sports Med 2013;0:1–9. doi:10.1136/bjsports-2013-092734

Harmon KG, et al. Br J American Medical Society for Sports Medicine position statement: concussion in sport Sports Med 2013;47:15–26. doi:10.1136/bjsports-2012-091941

Giza CC, Hovda DA. The neurometabolic cascade of concussion. *J Athl Train*. 2001; 36(3):228 –235

Guskiewicz KM, McCrea M, Marshall SW, Cantu RC, Randolph C, Barr W, et al. Cumulative effects associated with recurrent concussion in collegiate football players: the NCAA Concussion Study. JAMA 2003;290:2549e55.

Kutcher, Andrea Pana, Margot Putukian, William O Roberts American Medical Society for Sports Medicine position statement: concussion in sportBr J Sports Med 2013;47:15–26

Omalu BI, DeKosky ST, Minster RL, Kamboh MI, Hamilton RL, Wecht CH: Chronic traumatic encephalopathy in a National Football League player. Neurosurgery 57:128–134, 2005

Margot Putukian, Martin Raftery, Kevin Guskiewicz, Stanley Herring, Mark Aubry, Robert C Cantu, Mick Molloy Onfield assessment of concussion in the adult athlete Br J Sports Med 2013;47:285–288

McCrory P, Johnston KM, Mohtadi NG, Meeuwisse W. Evidence-based review of sport-related concussion: basic science. *Clin J Sport Med*. 2001;11(3):160 –165

McCrory P, et al. Consensus statement on concussion in sport: the 4th International Conference on Concussion in Sport held in Zurich, November 2012 Br J Sports Med 2013;47:250–258. doi:10.1136/bjsports-2013-092313

McCrory P et al.Consensus statement on Concussion in Sport-the 3rd International Conference on Concussion in Sportheld in Zurich, November 2008. *J Sci Med Sport* 2009; 12:340-351

Meehan WP, d'Hemecourt P, Comstock RD. High school concussions in the 2008–2009 academic year: mechanism, symptoms, and management. Am J Sports Med 2010;38:2405–9.

Talavage T, Nauman E, Breedlove E, et. al. Functionally-Detected Cognitive Impairment in High School Football Players Without Clinically-Diagnosed Concussion. *J Neurotrauma*. 2010; DOI:10.1089/neu.2010.1512. Martland HS. Punch drunk. JAMA 1928;91:1103Y7

Teasdale G, Jenette B. Assessment of coma and impaired consciousness. A practical scale 1974 Jul 13;2(7872):81-4.

27. BÖLÜM

SPOR YARALANMALARINA EPİDEMİYOLOJİK BAKIŞ

Dr. Özgür ÖZDEMİR

Akdeniz Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Antalya/TÜRKİYE

https://orcid.org/0000-0002-6114-0424

oozdemir@akdeniz.edu.tr

EKİM-2020

EFEAKADEMİ YAYINLARI

BÖLÜM KAYNAKLARI

Aaltonen, S., Karjalainen, H., Heinonen, A., Parkkari, J., & Kujala, U. M. (2007). Prevention of sports injuries: systematic review of randomized controlled trials. Archives of Internal Medicine, 167(15), 1585–1592.

Anderson MK, Hall SJ and Martin M. (2004). Foundations of Athletic Training Prevention, Assessment and Management,. 3rd ed. Philadelphia. Lippincott Williams & Wilkins.

Anderson, MK., Parr GP. (2003). Fundamentals of Sports İnjury Management. 2nd ed. Philadelphia. Lippincott Williams& Wilkins.

Arnason A., Sigurdsson SB., Gudmundsson A., Holme I., Engebretsen L., & Bahr R. (2004). Risk factors for injuries in football. The American Journal of Sports Medicine, 32(1 Suppl), 5S–16S.

Bahr R., & Krosshaug T. (2005). Understanding injury mechanisms: a key component of preventing injuries in sport. British Journal of Sports Medicine, 39(6), 324–329.

Booher JM, Thibodeau GA. (2000). Athletic Injury Assessment. 4th. ed, Mc Graw-Hill.

Brooks JH., Fuller CW., Kemp SP., & Reddin DB. (2005). Epidemiology of injuries in English professional rugby union: part 1 match injuries. British Journal of Sports Medicine, 39(10), 757–766.

Bruckner P & Khan P.(2006). Clinical Sports Medicine. 3. Edit. Australia : McGraw-Hill.

Caine DJ., Caine CG., Lindner KJ. (1996). The Epidemiologic Approach to Sports İnjuries, (The Epidemiology of Sports İnjuries.1.st.edit. Human Kinetics.

Dvorak J., Junge A., Derman W., & Schwellnus M. (2011). Injuries and illnesses of football players during the 2010 FIFA World Cup. British Journal of Sports Medicine, 45(8), 626–630.

Fohler S.(2000). Sportverletzungen Spitta Verl (Spor Yaralanmaları). [çev.] Hakan Yaman. Ankara : Bağırgan Yayınevi.

Heipertz W & Böhmer D. (1985). Sportmedizin, einf. für ärzte, lehrer, trainer, studenten und sportler(Spor Hekimliği). [çev.] Arman M. Arkadaş Tıp Kitapları.

Hopkins WG., Marshall SW., Quarrie KL., & Hume P A. (2007). Risk factors and risk statistics for sports injuries. Clinical Journal of Sport Medicine: official journal of the Canadian Academy of Sport Medicine, 17(3), 208–210

Junge A., Cheung K., Edwards T., & Dvorak J. (2004). Injuries in youth amateur soccer and rugby players--comparison of incidence and characteristics. British Journal of Sports, Medicine 38(2), 168–172.-c

Junge, A., Dvorak, J., Graf-Baumann, T., & Peterson, L. (2004). Football injuries during FIFA tournaments and the Olympic Games, 1998-2001: development and implementation of an injury-reporting system. The American Journal of Sports Medicine, 32(1 Suppl), 80S–9S.-a

Junge A., Dvorak J., & Graf-Baumann T. (2004). Football injuries during the World Cup 2002. The American Journal of Sports Medicine, 32(1 Suppl), 23S–7S.- e

Junge A., Engebretsen L., Alonso JM., Renström P., Mountjoy M., Aubry M., & Dvorak, J. (2008). Injury surveillance in multi-sport events: the International Olympic Committee approach. British Journal of Sports Medicine, 42(6), 413–421.- d

Junge A., Engebretsen L., Mountjoy ML., Alonso JM., Renström PA., Aubry M J., & Dvorak J. (2009). Sports injuries during the Summer Olympic Games 2008. The American Journal of Sports Medicine, 37(11), 2165–2172.-b

Kalyon TA. (1997). Spor Hekimliği. 4.basım. Ankara. Gülhane Askeri Tıp Akademisi Basımevi.

Kuzuhara K., Shimamoto H., & Mase Y. (2009). Ice hockey injuries in a Japanese elite team: a 3-year prospective study. Journal of Athletic Training, 44(2), 208–214

Mc Caw ST. (2005). Qualitative Biomechanical Analysis to Understand Injury Development. Edit: Mc Ginnis PM. Biomechanics of Sport and Exercise. 3rd ed. USA, Human Kinetics.

Parkkari J., Kujala UM., & Kannus P. (2001). Is it possible to prevent sports injuries? Review of controlled clinical trials and recommendations for future work. Sports Medicine (Auckland, N.Z.), 31(14), 985–995.

Peterson, L ve Renström , P. (2001). Sports injuries: their prevention and treatment. 3rd ed. London. Martin Dunitz Ltd.

Özer K. (2001). Fiziksel Uygunluk, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım.

Schneider, S., Seither, B., Tönges, S., & Schmitt, H. (2006). Sports injuries: population based representative data on incidence, diagnosis, sequelae, and high risk groups. British Journal of Sports Medicine, 40(4), 334–339.

Shelton G L., Walsh W M., & Mellion M B. (1997). The Team Physician's Handbook. 2nd ed. Philadelphia: Hanley & Belfus.

van Mechelen W. (1997). Sports injury surveillance systems. "'One size fits all" Sports Medicine (Auckland, N.Z.), 24(3), 164–168.

Verhagen EA., Van der Beek AJ., Bouter LM., Bahr, RM., & Van Mechelen W. (2004). A one season prospective cohort study of volleyball injuries. British Journal of Sports, Medicine, 38(4), 477–481.

Wikipedia, Erişim: https://tr.wikipedia.org/wiki/Epidemiyoloji.

Yaman H. (2005). Spora Katılım Öncesi Bedensel Değerlendirme. Muratlı S, Şahin G & Kalyoncu O. Antrenman ve Müsabaka.

Yoon YS., Chai M. & Shin DW. (2004). Football injuries at Asian tournaments. The American Journal of Sports Medicine, 32(1 Suppl), 36–42.

28. BÖLÜM

TOPARLANMA STRATEJİLERİ

Doktorant. Ulaş Can YILDIRIM

Ankara Üniversitesi Spor Bilimleri Enstitüsü, Spor Bilimleri ABD, Ankara/TÜRKİYE

https://orcid.org/ 0000-0001-7767-8416

ulascanyldrm.ucy@gmail.com

EKİM-2020

EFE AKADEMİ YAYINLARI

Sıcak ve Soğuk uygulamasının dönüşümlü olarak uygulandığı metot ise kontrat toparlanma metotu olarak adlandırılmaktadır. Özellikle sakatlıkların tedavisi ve toparlanma veriminin artırılması için uygulanan bu yöntem spor hekimleri tarafından sıkça kullanılmaktadır.

BÖLÜM KAYNAKLARI

Abaïdia, A. E., Lamblin, J., Delecroix, B., Leduc, C., McCall, A., Nédélec, M., ... & Dupont, G. (2017). Recovery from exercise-induced muscle damage: Cold-water immersion versus whole-body cryotherapy. International journal of sports physiology and performance, 12(3), 402-409.

Ashdown, S. P. (1998). An investigation of the structure of sizing systems. International Journal of Clothing Science and Technology.

Banfi, G., Lombardi, G., Colombini, A., & Melegati, G. (2010). Whole-body cryotherapy in athletes. Sports medicine, 40(6), 509-517.

Beaven, C. M., Maulder, P., Pooley, A., Kilduff, L., & Cook, C. (2013). Effects of caffeine and carbohydrate mouth rinses on repeated sprint performance. Applied Physiology, Nutrition, and Metabolism, 38(6), 633-637.

Bompa, T. O., & Buzzichelli, C. (2018). Periodization-: theory and methodology of training. Human kinetics.

Bovenschen, H. J., Booij, M. T., & Van Der Vleuten, C. J. (2013). Graduated compression stockings for runners: friend, foe, or fake?. Journal of Athletic Training, 48(2), 226-232.

Budak, H., Sanioğlu, A., & Taşkin, M. (2020). The Effect of Selected Massage Manipulations on Lactic Acid Elimination After Anaerobic Running. International Journal of Applied Exercise Physiology, 9(1), 133-138.

Ceyhan, A. M., & Erturan, İ. (2013). Venöz hastalıklarda kompresyon tedavisi. Türkiye Klinikleri Kozmetik Dermatoloji-Özel Konular, 6(2), 46-49.

Güler, Ö., Aras, D., Akça, F., Bianco, A., Lavanco, G., Paoli, A., & Şahin, F. N. (2020). Effects of Aerobic and Anaerobic Fatigue Exercises on Postural

Control and Recovery Time in Female Soccer Players. International Journal of Environmental Research and Public Health, 17(17), 6273.

Günay, M., Tamer, K., Cicioğlu, İ., & Şıktar, E. (2018). Spor fizyolojisi ve performans ölçüm testleri. Ankara: Gazi Kitabevi, 639-640.

Hohenauer, E., Taeymans, J., Baeyens, J. P., Clarys, P., & Clijsen, R. (2015). The effect of post-exercise cryotherapy on recovery characteristics: a systematic review and meta-analysis. PLoS one, 10(9), e0139028.

İpek, D., Özkaya, Ö., Sözen, H., & Tekat, A. (2009). Pasif germe hareketlerinin sedanterlerde oluşturulan gecikmiş kas ağrısı üzerine etkileri.

Jakeman, J. R., Byrne, C., & Eston, R. G. (2010). Lower limb compression garment improves recovery from exercise-induced muscle damage in young, active females. European journal of applied physiology, 109(6), 1137-1144.

Kellmann, M., Bertollo, M., Bosquet, L., Brink, M., Coutts, A. J., Duffield, R., ... & Kallus, K. W. (2018). Recovery and performance in sport: consensus statement. Int J Sports Physiol Perform, 13(2), 240-245.

Knapp, M. E. (1968). Massage. Postgraduate medicine, 44(1), 192-195.

MacRae, B. A., Cotter, J. D., & Laing, R. M. (2011). Compression garments and exercise. Sports medicine, 41(10), 815-843.

Petrofsky, J. S., Khowailed, I. A., Lee, H., Berk, L., Bains, G. S., Akerkar, S., ... & Laymon, M. S. (2015). Cold vs. heat after exercise—is there a clear winner for muscle soreness. The Journal of Strength & Conditioning Research, 29(11), 3245-3252.

Robertson, A., Watt, J. M., & Galloway, S. D. R. (2004). Effects of leg massage on recovery from high intensity cycling exercise. British journal of sports medicine, 38(2), 173-176.

Rosch, D., Hodgson, R., Peterson, L., Graf-Baumann, T., Junge, A., Chomiak, J., & Dvorak, J. (2000). Assessment and evaluation of football performance. The American journal of sports medicine, 28(5_suppl), 29-39

Stanton, J. R., Freis, E. D., & Wilkins, R. W. (1949). The acceleration of linear flow in the deep veins of the lower extremity of man by local compression. The Journal of clinical investigation, 28(3), 553-558.

Takagi, R., Fujita, N., Arakawa, T., Kawada, S., Ishii, N., & Miki, A. (2011). Influence of icing on muscle regeneration after crush injury to skeletal muscles in rats. Journal of applied physiology, 110(2), 382-388.

Wang, L., Felder, M., & Cai, J. Y. (2011). Study of properties of medical compression garment fabrics. Journal of Fiber Bioengineering and Informatics, 4(1), 15-22.

Wilcock, I. M., Cronin, J. B., & Hing, W. A. (2006). Physiological response to water immersion. Sports medicine, 36(9), 747-765.

29. BÖLÜM

PLİOMETRİK VE DAİRESEL ANTRENMAN PROGRAMLARININ VOLEYBOLCULAR ÜZERİNE ETKİLERİ*

Dr. Hüseyin Özden YURDAKUL

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Çanakkale/TÜRKİYE

https://orcid.org/0000-0001-6879-3658

yurdakul@comu.edu.tr

** Bu çalışma bölüm yazarı Hüseyin Özden YURDAKUL'un Yüksek lisans tezinden üretilmiştir.*

EKİM-2020

EFE AKADEMİ YAYINLARI

bir fark görülmüştür ($p<0.05$). Pliometrik ve kontrol grupları katılımcılarının vücut ağırlığı, istirahat kalp atım sayası, durarak sağlık topunu çift elle öne atına, durarak sağlık topunu tek elle itme ve ters mekik değerlerinde anlamlı bir fark oluşmamıştır. Ağırlık grubunun değerlerini pliometrik ve kontrol grupları ile karşılaştırdığımızda antrenman sonrası değerlerde anlamlı bir farklılık görülmektedir ($p<0.05$).

Bu çalışmaya katılan grupların aerobik güç ve boy değerlerinde anlamlı bir değişme kaydedilmemiştir ($p>0.05$).

Sonuç olarak; sekiz haftalık pliometrik ve ağırlık antrenmanlarının anaerobik güç, yatay sıçrama ve mekik performanslarını geliştirdiği; ancak pliometrik antrenman grubundaki anaerobik güç performansındaki gelişimin daha fazla olduğu görülmüştür. Ayrıca ağırlık antrenmanının, ters mekik, durarak sağlık topunu çift elle öne atma, durarak sağlık topunu itme performanslarını geliştirdiği, vücut ağırlığı ve istirahat kalp atım sayısında anlamlı bir azalma sağladığı görülmüştür.

BÖLÜM KAYNAKLAR

Allen ES. (1976). Winning Volleyball, Allyn and Bacon Inc, Boston.

Bompa TO. (1986). Theory and Methodologv of Training, Dubugue IOWA WA, 140-141.

Casady DR. (1974). Sport Activities For Men, Macmillan Publishing Co inc, New York.

Chu DA. (1984). The Language of Plyometrics, NSCA Journal 6 (4), 30-31.

Chu DA. (1992). Jumping Into Plyometrics, Leisure Press Champaign, Illionois, 1-24

Duda M. (1988). Plyometrics; A Legitimate Firm of Power Training, The Physician and Sport Medicine 16,213-218.

Fox EL, Bowers RW, Foss LM. (1988). The Physiological Basis of Physical Education and Athletics, Sounders College Publishing, 62-82, 675.

Gambetta V. (1989). Plyometrics For Beginners-Basic Considerations, New Studies in Athletics, Roma, IAAF 1,61-66.

Günay M, Sevim Y, Savaş S, Erol AE. (1994). Pliometrik Çalışmaların Sporcularda Vücut Yapısı ve Sıçrama Özelliklerine Etkisi, Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, Cilt 4, Sayı 2, 38-45.

Letzelter HI. (1986). Kraftraining, Ro Ro Ro Verlag, Hamburg, 65,83, 111.

Mathews KD. (1963). Measurement in Physical Education, Second Edition, The Ohio State University , W B Saunders Company, Philadelphia and London,12.

Radcliffe J. (1988). Producing Power Through Plyometrics, Sport Science, 12-15.

Sevim Y. (1989). Doktora Programı Ders Notları, Ankara.

Sevim Y. (1991). Kondisyon Antrenmanı, Gazi Büro Kitabevi Yayınları, Birinci Baskı, Ankara, 35-63.

Tamer K. (1991). Fiziksel Performansın Ölçülmesi ve Değerlendirilmesi, Birinci Baskı, Gökçe Ofset Matbaacılık, Ankara, 114-119.

Zanon S. (1989). Plyometrics: Past and Present, New Studies in Athletics, Roma, I AAF, 1, 7-17.

30. BÖLÜM

ANTRENMAN PERİYODİZASYONU

Doktorant. Ulaş Can YILDIRIM

Ankara Üniversitesi Spor Bilimleri Enstitüsü, Spor Bilimleri ABD, Ankara/TÜRKİYE

https://orcid.org/ 0000-0001-7767-8416

ulascanyldrm.ucy@gmail.com

EKİM-2020

EFE AKADEMİ YAYINLARI

BÖLÜM KAYNAKLARI

Açıkada, C. (2018). Antrenman Bilimi. Ankara: Spor Yayınevi ve Kitabevi

Açıkada, C. (2017). Antrenman Periodizasyonu: Tarihsel Sürecin Bilim Boyutu. Spor Bilimleri Dergisi, 27 (3), 133-148.

Bompa, T. O., & Buzzichelli, C. (2018). Periodization-: theory and methodology of training. Human kinetics.

Bondarchuk, A. (2005). Periodization of sports training. Kyiv: Olympic literature.

Gabbett, T. J. (2006). Skill-based conditioning games as an alternative to traditional conditioning for rugby league players. The Journal of Strength & Conditioning Research, 20(2), 306-315.

Graham, J. (2002). Periodization research and an example application. Strength & Conditioning Journal, 24(6), 62-70.

Kiely, J. (2012). Periodization paradigms in the 21st century: evidence-led or tradition-driven?. International journal of sports physiology and performance, 7(3), 242-250.

Mallo, J., & Navarro, E. (2008). Physical load imposed on soccer players during small-sided training games. Journal of sports medicine and physical fitness, 48(2), 166.

Matveev, L. P., & Zdornyj, A. P. (1981). Fundamentals of sports training. Progress.

Pedemonte, J. (1986). Foundations of training periodization Part I: historical outline. Strength & Conditioning Journal, 8(3), 62-66.

Karayiğit R. (2020). Hız ve Çabukluk. (e.d. Özen G., Atar Ö.). Sporun Kavramsal Temelleri-2 (s. 219-231). İstanbul: Efe Akademi Yayınevi.

Tschiene, P. (1989). Finally a theory of training to overcome doping. Athletics Science Bulletin, l (1), 1-7.

Verkhoshanski, Y. (1999). The skills of programming the training process. Journal New Studies in Athletics, 14(4), 45-54.

CHAPTER: 31

THE PSYCHOLOGY OF MOTOR LEARNING IN ARTISTIC GYMNASTICS

Milaim Berisha [1], William Mosier [2]

[1]Istanbul Gelisim University, School of Physical Education and Sports Istanbul/TURKEY, https://orcid.org/0000-0002-0353-724.

[2]Istanbul Gelisim University, School of Health Sciences & Institute of Social Sciences Istanbul/TURKEY. https://orcid.org/0000-0003-4120-810X

OCTOBER-2020

EFEAKADEMİ YAYINLARI

considered one of the most important factors in achieving competative success. The performance of the gymnasts can be optimized by having a strong bond between the gymnast and the coach. Due to the difficulty degree of the artistic gymnastic elements, mental training is an essential part of a learning methodology and assistance that can minimize mistakes that lead to sub-optimal performance. It is hoped that the information provided in this chapter will help coaches and gymnasts enhance the learning process in artistic gymnastics.

REFERENCES

Caine D.J., Caine C.J., and Linder K.J. (1996). Epidemiology of Sport Injuries. Champaign, IL: Human Kinetics.

Callow N, Waters A. (2004). The effect of kinesthetic imagery on the sport confidence of flat-race horse jockeys. Psychology of Sport and Exercise, 6, 443–459.

Callow N., Jiang D., Roberts R., & Edwards M.G. (2016). Kinesthetic Imagery Provides Additive Benefits to Internal Visual Imagery on Slalom Task Performance. Journal of Sport & Exercise Psychology: 1, 18. http://journals.humankinetics.com/ doi/10.1123/jsep.2016-0168.

Çetin H.N. and Flock T. (2014). Genel Kondüsyon Antrenmanı ve Sporda Performans Kontrolü (7th ed.). Turkey.

Čoh M., Jovanović-Golubović D., Bratić M. (2004). Motor learning in sport. Physical Education and Sport. 2,1, 45–59.

Decety J. (1996). The neurophysiological basis of motor imagery. Behav Brain Res 77(1–2):45–52.

Decety J., & Grezes, J. (1999). Neural mechanisms subserving the perception of human actions. Trends in Cognitive Science, 3, 172–178.

Duda J.L. (1995). Level of competitive trait anxiety and sources of stress among members of the 1993 TOP Team. Technique, 16, 10-13.

Duda J.L. and Gano-Overway L. (1996). Anxiety in elite young gymnasts. Part II – Sources of stress. Technique, 16, 4-5.

Enoka R. M. (1994). Neuromechanical basis of kinesiology (2nd ed.). Champaign, IL: Human Kinetics.

Erden. Ş. (2018). Öğrenme ve bellek. Neil R. Carlson. Fundations of behavioral neuroscience. Translate: [Muzaffer Şahin] Fizyolojik Psikoloji: Davranış nörolojik temelleri, 8th ed, ISBN: 978-605-133-127-0.

Feltz D.L. and Landers D.M. (1983).The effects of mental practice on motor skill learning and performance: A meta-analysis. J Sport Psychol 5,1:25-57.

Filgueiras, A. (2016). Imagery for the Improvement of Serving in Beach Volleyball: A Single Case Study. Revista Brasileira de Psicologica do Esporte, 6, 57–76.

Fink H. (2013). Men's artistic gymnastics technical manual (level 1). Edition 2, International Gymnastics Federation.

Gould D., and Udry E. (1994). Psychological skills for enhancing performance: Arousal regulation strategies. Med Sci Sports Exerc 26:478-485.

Günay M, Cicioğlu İ, Tamer K, Şıktar E. (2017). Spor Fizyolojisi be Performans Ölçüm Testleri. Ankara: Gazi Kitabevi.

Husserl E. (1973). In L. Landgrebe (Ed.), Experience and Judgment, trans. J.S. Churchill and K. Ameriks. Evanston: Northwestern University Press.

Jeannerod M. (1999). The 25th Bartlett Lecture—to act or not to act: Perspectives on the representation of actions. Quarterly Journal of Experimental Psychology, 52, 1–29.

Kerr G. and Minden H. (1988). Psychological factors related to the occurrence of athletic injuries. Journal of Sport and Exercise Psychology, 10, 167-173.

Klint K.A. and Weiss M.R. (1986). Dropping in and dropping out: Participation motives of current and former youth gymnasts. Canadian Journal of Applied Sport Sciences, 11, 106-114.

Magill, R. (1993). Motor Learning: Concepts and Applications. 3rd. Ed. Madison: WCB Brown & Benchmark. Schmidt, R. The schema as a solution to some persistent problems in motor learning theory. In Stelmach, G. E.: Motor Control (41-65). New York: Academic Press, (1976).

Magyar M.T., Chase M.A. (1996). Psychological Strategies Used by Competitive Gymnasts to Overcome the Fear of Injury. Purdue University, 16, 10.

Wisniewskia M.G, Ballb, B.I et al, (2020). Auditory detection learning is accompanied by plasticity in the auditory evoked potential. Neuroscience Letters, 721, 134721,

Sheets-Johnstone M. (2000). Kinetic Tactile-Kinesthetic Bodies: Ontogenetical Foundations of Apprenticeship Learning. Human studies 2000 Kluwer Academic Publishers, 23, 343–370.

Mizuguchi N., Nakamura M., & Kanosue K. (2017). Task - dependent engagements of the primary visual cortex during kinesthetic and visual motor imagery. Neurosci Lett 636:108–112.

Statler T.A. and DuBois A.M. (2016). Psychology of Athletic Preparation and Performance. National strength and conditioning association, 4th edition. Essentials of Strength Training and Conditioning.

Virgilio S. J. (2012). Fitness Education for Children: A Team Approach: Human Kinetics.

Weinberg R.S. (2010). Activation/arousal control. In Routledge Handbook of Applied Sport Psychology. Anderson SHM, ed. New York: Routledge, 471-480.

Weinberg, R.S., and Gould D. (2015). Foundations of Sport and Exercise Psychology. 3rd edition. Champaign, IL: Human Kinetics.

Williams J.M. and Krane V. (1998). Psychological characteristics of peak performance. In Applied Sport Psychology: Personal Growth to Peak Performance. Williams JM, ed. Mountain View CA: Mayfield, 158-170.

CHAPTER: 32

LIPID METABOLISM RESPONSES IN BREATHING EXERCISES

Zarife PANCAR

Gaziantep University, Faculty of Sport Sciences Istanbul/TURKEY,

https://orcid.org/0000-0002-1659-2157

z_pancar@hotmail.com

OCTOBER-2020

EFEAKADEMİ YAYINLARI

smokers and those who have the risk of lung disease and chronic diseases due to lipid metabolism.

REFERENCES

Akbulut E. (2011). Sedanter Bayanlarda Aerobik Egzersiz Programının Kan Lipitleri ve Vücut Kompozisyonu Üzerindeki Etkileri. Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Antrenörlük Eğitimi Anabilim Dalı.

American Thoracic Society/European Respiratory Society, (2002). ATS/ERS statement on respiratory muscle testing. Am. J. Respir. Crit. Care Med. 166, 518–624.

Amonette W, Dupler T. (2002). The effects of respiratory muscle training on VO2max, the ventilatory threshold and pulmonary function. Journal of Exercise Physiology. 5(2), 29-35.

Bakırcı Ö. (2018). Hiperlipidemili Çocuklarda Serum Arginaz Aktivitesinin Kan Lipitler İle İlişkisi. Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstġtüsü, Tıbbi Biyokimya Anabilim Dalı.

Burtis CA, Ashwood ER. (2005). Tietz Klinik Kimyada Temel İlkeler. Aslan D (Çeviri Editörü). 5. Baskıdan Çeviri, Ankara: Palme Yayınları.

Chapman MJ, Ginsberg HN, Amarenco P, Andreotti F, Boren J, Catapano AL, et al. (2011). Triglyceriderich lipoproteins and high-density lipoprotein cholesterol in patients at high risk of cardiovascular disease: evidence and guidance for management. European Heart Journal. 32: 1345-61.

Evans JD, Wheeler DE. (1999). Differential gene expression between developing queens and workers in the honey bee, Apis mellifera. Proc. Natl. Acad. Sci. USA, 96, 5575–5580.

Forti N, Diament J. (2006). High-density lipoproteins: metabolic, clinical, epidemiological and therapeutic intervention aspects an update for clinicians. Arq Bras Cardiol. 87(5): 614-622.

Fratini F, Cilia G, Mancini S, Felicioli A. (2016). Royal Jelly: An ancient remedy with remarkable antibacterial properties. Microb. Res. 192, 130–141.

Ginsberg HN, Zhang YL, Antonio Hernandez-Ono A. (2005). Regulation of Plasma Triglycerides in Insulin Resistance and Diabetes. Archives of Medical Research. 36: 232-40.

Hong S, Lee M, Lee S, Ahn K, Oh J, Kım K, Lee H B. (2006). High body mass index and dietary pattern are associated with childhood asthma. Pediatric pulmonology. 41(12): 1118-1124.

Kantor MA, Cullinane EM, Herbert PN, Thompson PD. (1984). Acute increase in lipoprotein lipase following prolonged exercise. Metabolism. 33: 454-7.

Kawamura J. (1961). Influence of Gelee Royale on Embryos, Journal of Show a Medical Association. 20, 1465–1471.

Kilding AE, Brown S, McConnell AK. (2010). Inspiratory muscle training improves 100 and 200 m swimming performance. Eur J Appl Physiol. 108(3), 505-511.

Kohno K, Okamoto I, Sano O, Arai N, Iwaki K, Ikeda M, Kurimoto M. (2004). Royal jelly Inhibits The Production of Proinflammatory Cytokines by Activated Macrophages, Biosci. Biotechnol. Biochem. 68, 138–145.

Kürkçü R. (2011). The Effects of Regular Exercise Programme on The Lipid Profile in Adolescent Footballer. Sport Sciences. 6(1): 25-30.

La Monte MJ, Durstine JL, Addy CL, Irwin ML, Ainsworth BE. (2001). Physical activity, physical fitness, and Framingham 10-year risk score: cross-cultural activity participation study. J Cardiopulm Rehabil. 21: 63.

Li JK, Feng M, Begna D, Fang Y, Zheng AJ. (2010). Proteome Comparison of Hypopharyngeal Gland Development between Italian and Royal Jelly-ProducingWorker Honeybees (Apis mellifera L). J. Proteome Res. 9, 6578–6594.

Lomax M, Tasker L, Bostancı Ö. (2014). Inspiratory muscle fatigue affects latissimus dorsi but not pectoralis major activitiy during arms only front crawl sprinting. J Strength Cond Res. 28(8), 2262-2269.

Mehmetoğlu İ. (2004). Klinik Biyokimya Laboratuarı El Kitabı. 3. Baskı, Konya: Yelken Basım Dağıtım.

Melliou E, Chinou I. (2005). Chemistry and Bioactivity of Royal Jelly from Greece, Journal of Agricultural and Food Chemistry. 53, 8987–8992.

Montgomery R, Conway T, Spector A, Chappell D. (2000). Biyokimya. Altan N (Çeviri Editörü). 6. Baskı, Ankara: Palme Yayınları.

Murugan A, Sharma G. (2008). Obesity and respiratory diseases. Chron Respir Dis. 5(4): 233–242.

Nakajin S, Okiyama K, Yamashita S, Akiyama Y, Shinoda M. (1982). Effect of Royal Jelly on Experimental Hyper Cholesterol Emia in Rabbits, Yakugaku Zasshi. 36, 65–69.

Nakaya M, Onda H, Sasaki K, Yukiyoshi A, Toshibana H, Yamada K. (2007). Effect of Royal Jelly on Bisphenol A-Induced Proliferation of Human Breast Cancer Cells, Biosciences, Biotechnology and Biochemistry. 71, 253–255.

Onat T, Emerk K, Sözmen E. (2002). İnsan Biyokimyası. Ankara; Palme Yayınları.

Öztürk Ç. (2009). Sporcularda ve Sedanter Bireylerde Akut Egzersiz Öncesi Gliserol Takviyesinin Bazı Biyokimyasal Parametreler ile Laktat Ve Aerobik Güç Üzerine Etkileri, Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Öğretimi Anabilim Dalı.

Pardy RL, Reid WD, Belman MJ. (1988). Respiratory muscle training. Clin Chest Med. 9(2), 287-96.

Ramadan MF, Al-Ghamdi A. (2012). Bioactive compounds and health-promoting properties of royal jelly: Areview. J. Funct. Foods. 4, 39–52.

Santos MLM, Rosa BD, Ferreira CR, Medeiros AA, Batiston AP. (2012). Maximal respiratory pressures in healthy boys who practice swimming or indoor soccer and in healthy sedentary boys. Physiother Theory Pract. 28(1), 26-31.

Sanudo B, Munoz T, Davison GW, et al. (2018). High-Intensity ınterval training combined with vibration and dietary restriction ımproves body composition and blood lipids in obese adults: a randomized trial. Dose-Response. 5-16(3): 1-7.

Shinoda M, Nakajin S, Oikawa T, Sato K, Kamogawa A, Akiyama Y. (1978). Biochemical Studies on Vasodilative Factor in Royal Jelly, Yakugaku Zasshi. 98, 139–145.

Taniguchi Y, Kohno K, Inoue S, Koya-Miyata S, Okamoto I, Arai N, Iwaki K, Ikeda M, Kurimoto M. (2003). Oral administration of royal jelly inhibits the development of atopic dermatitis-like skin lesions in NC/NGA mice. Int Immunopharmacol. 3, 1313-1324.

Tong TK, Fu FH. (2006). Effect of specific inspiratory muscle warm-up on intense intermittent run to exhaustion. Eur J Appl Physiol. 2006; 97(6), 673-680.

Uğraş F, Aydos L. (2001). Elit düzeyde spor yaptıktan sonra yarışma sporunu bırakmış sporcularda kan profilinin araştırılması. Ankara: Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi. 6(2): 27–38.

Viuda-Martos M, Ruiz-Navajas Y, Fernandez-Lopez J, Perez-Alvarez, JA. (2008). Functional Properties of Honey, Propolis, and Royal Jelly, J. Food Sci. 73, 117– 124.

Xu X, Wu L, Wang K. (2017). Bee Products-Chemical and Biological Properties; Alvarez-Suarez, JM. Ed. Springer: Berlin/Heidelberg, Germany. pp. 181–190.

Yatsunami K, Echigo T. (1985). Antibacterial Action of Royal Jelly, Bulletin of the Faculty of Agriculture of The Tamagawa University. 25, 13–22.

Zorba E, Cengız T, Karacabey K. (2011). Exercise training improves body composition, blood lipid profile and serum insulin levels in obese children. J Spor Med Physical Fitness. 51(4): 664-9.

HİPOKİNETİK HASTALIKLAR VE EGZERSİZ

EDİTÖR
Prof. Dr. Hürmüz KOÇ

EFEAKADEMİ

Hipokinetik Hastalıklar ve Egzersiz

Editör: Hürmüz Koç ORCID (0000-0003-1588-7583)

ISBN: 978-625-7729-15-4

1. Baskı: Ekim 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ'ye aittir.

KÜTÜPHANE KARTI

Hipokinetik Hastalıklar ve Egzersiz
KOÇ, Hürmüz
1. Basım, 234 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)

Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

HİPOKİNETİK HASTALIKLARIN ETİYOLOJİSİ
Dr. Özdemir ATAR

İSKELET - KAS SİSTEMİ RAHATSIZLIKLARI VE EGZERSİZ
Doç. Dr. Selcen KORKMAZ ERYILMAZ

KORONER KALP HASTALIĞI VE EGZERSİZ
Doç. Dr. Gökmen ÖZEN

HİPERLİPİDEMİ / DİSLİPİDEMİ VE EGZERSİZ
Doç. Dr. Zübeyde ASLANKESER

OBEZİTE VE EGZERSİZ
Doç. Dr. Günay ESKİCİ

DİYABET VE EGZERSİZ
Dr. Hüseyin Özden YURDAKUL

HİPERTANSİYON VE EGZERSİZ
Dr. Barış BAYDEMİR

KANSER VE EGZERSİZ
Dr. Mustafa KARAKUŞ & Doç. Dr. Soner AKKURT

EGZERSİZ VİDEOLARI
Blm. Uzm. Gürkan SIRBUDAK

HİPOKİNETİK HASTALIKLARIN ETİYOLOJİSİ

Dr. Özdemir ATAR
ORCID: 0000-0001-7941-2865

BÖLÜM KAYNAKLAR

1. Armbruster, B. & Gladwin, L. A. (2001). More than fitness for older adults: A whole-istic approach to wellness. ACSM's Health and Fitness Journal, 5 (2) : 6 -10.

2. Manson, J.E. (2002). Walking compared with vigorous exercise for the prevention of cardiovascular event in women. New England Journal of Medicine. 347 (10) :716-725.

3. Oliveridia, R. (2000). Muscle Dysmorphia in Male Weight Lifters. American Journal of Psychiatry, 157: 1291-1296.

4. Robergs, R. A. & Keteyian, S. J. (2003). Fundamentals of exercise physiology for fitness, performance and health (2nd ed.) Boston: Mcgraw – Hill.World Health Organization. *Global Recommendations on Physical Activity for Health*. Geneva: WHO; 2010.

5. U.S. Department of Health and Human Services (2000). Healthy People 2010, (2nd ed.) with Understanding and Improving Health and Objectives for Improving Health. 2 Vols. Washington, D.C. U.S. Government Printing Office.

6. Leitzmann M. ve ark. European code against cancer 4th edition: Physical activity and cancer. The International Journal of Cancer Epidemiology, Detection, and Prevention. 2015; 1-10.

7. Öztürk, Y. E., Kırlıoğlu, M., & Kıraç, R. (2016). Alkol ve madde bağımlılığında risk faktörleri. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu Dergisi, 18(2) : 97-118.

8. Durna, U. (2004). Stres, A ve B tipi kişilik yapısı ve bunlar arasındaki ilişki üzerine bir araştırma. Yönetim ve Ekonomi: Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 11(1) : 191-206.

9. Sitthipornvorakul E, Janwantanakul P, J van der Beek A. Correlation between pedometer and the Global Physical Activity Questionnaire on

physical activity measurement in office workers. BMC Res Notes. 2014;7:280.

10. Yıldırım, A. G. M., Akyol, A. G. A., & Ersoy, G. (2008). Şişmanlık (Obezite) ve Fiziksel Aktivite. Hacettepe Üniversitesi-Sağlık Bilimleri Fakültesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü.

11. Owen N, Sparling PB, Healy GN, et al. Sedentary behavior: emerging evidence for a new health risk. Mayo Clin Proc. 2010a;85(12):1138-41.

12. Lowry A. ve ark. Associations of physical activity and sedentary behaviors with dietary behaviors among US high school students. Journal of Obesity, 2015;1-8.

13. Han H, Gabriel KP, Kohl HW. Evaluations of validity and reliability of a Transtheoretical Model for sedentary behavior among college students.Am J Health Behav. 2015; 39 (5): 601-609

14. Merdol, T. K. (2017). Sağlıklı Yaşamak İçin Doğru Diyet Planı Uygulamak Bir Gerekliliktir. Beslenme ve Diyet Dergisi, 45(1), 1-2.

15. Koçak, A. ve Bulduklu, Y. (2010). Sağlık İletişimi: Yaşlıların Televizyonda Yayınlanan Sağlık Programlarını İzleme Motivasyonları. Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi, 6(3), 5-17.

16. Alpözgen, A. Z., & Özdinçler, A. R. (2016). Fiziksel aktivite ve koruyucu etkileri: Derleme. Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi, 3(1) : 66-72.

17. Robinson, L. E., Goodway, J. G., Dunn, R., Johnson, E.and Devins, L. (2007). Developmental Changes in Object Control Skills as A Result of Motor İntervention in Disadvantaged Preschoolers. NASPSPA Free Communications: Verbal.

18. Ainsworth, B.E. (2003). The compendium of physical activities. President's Council on Physical Fitness and Sport Research Digest 4(2), 1 – 8

19. Chen, M., Yeh, G. P., Shih, J. C., & Wang, B. T. (2004). Trisomy 13 mosaicism: study of serial cytogenetic changes in a case from early pregnancy to infancy. Prenatal Diagnosis: Published in Affiliation With the International Society for Prenatal Diagnosis, 24 (2) : 137-143.

20. Raber MF, Dyck G. Understanding stress. In: Raber MF., editor. Managing stress for mental fitness, revised edition (previously published as mental fitness). California: A Fifty Minute Series Book; 1993. p.3-25.

21. Gibbs BB, Hergenroeder AL, Katzmarzyk PT, et al. Definition, measurement, and health risks associated with sedentary behavior. Med Sci Sports Exerc. 2015;47(6):1295-300.

22. Trudeau F, Shephard RJ. Physical education, school physical activity, school sports and academic performance. Int J Behav Nutr Phys Act 2008;5:10

23. Lloyd LJ, Langley-Evans SC, McMullen S. Childhood obesity and risk of the adult metabolic syndrome: a systematic review. Int J Obes (Lond) 2012;36(1):1-11

24. Waugh, A. & Grant, A. (2001). Ross and Wilson anatomy and physiology in health and illness. (9 th ed.) London: Churchill Livingstone.

25. F. Filiz Çolakoğlu, Selma Karacan, "Genç Bayanlar İle Orta Yaş Bayanlarda Aerobik Egzersizin Bazı Fizyolojik Parametrelere Etkisi", Kastamonu Eğitim Dergisi, Cilt:14 No:1, 277-284, Mart 2006.

26. Matthews CE, Chen KY, Freedson PS, Buchowski MS, Beech BM, Pate RR, et al. Amount of time spent in sedentary behaviors in the United States, 2003–2004. Am J Epidemiol 2008;167:875–81.

27. Balboa-Castillo T, Leon-Munoz LM, Graciani A, Rodriguez-Artalejo F, GuallarCastillon P. Longitudinal association of physical activity and sedentary behaviorduring leisure time with health-related quality of life in community-dwelling older adults. Health and quality of life outcomes 2011; 9: 47

28. Warburton DE, Nicol CW, Bredin SS. Health benefits of physical activity: the evidence. CMAJ: Canadian Medical Association journal = journal de l'Association medicale canadienne 2006 Mar 14; 174(6): 801-809

29. Oboh OP, Favour T and Okagbare. (2016). Danger of hypokınetıc dıseases the sılent kıller: the sıgnıfıcant role of exercıse towards preventıon, management and treatment. International Journal of Progressive and Alternative Education. 2(1):378-387

30. www.mhhe.com/phys

BÖLÜM 1

İSKELET - KAS SİSTEMİ RAHATSIZLIKLARI VE EGZERSİZ

Doç. Dr. Selcen KORKMAZ ERYILMAZ
ORCID: 0000-0002-3680-3580

Egzersiz Videoları İçin Karekodu Okutunuz

BÖLÜM KAYNAKLARI

1. Altan L, Korkmaz N, Dizdar M, Yurtkuran M. Effect of Pilates training on people with ankylosing spondylitis. Rheumatology international. 2012;32 (7) : 2093-2099.
2. American College of Sports Medicine. ACSM's Guidelines for Exercise Testing and Prescription, 10th ed. Philadelphia: Lippincott Williams and Wilkins; 2018.
3. Baillet A, Vaillant M, Guinot M, Juvin R, Gaudin P. Efficacy of resistance exercises in rheumatoid arthritis: meta-analysis of randomized controlled trials. Rheumatology. 2012; 51(3): 519-527.
4. Balsamo S, Diniz LR. Exercise and fatigue in rheumatoid arthritis. The Israel Medical Association journal: IMAJ, 2014; 16(1): 57-60.
5. Barker AL, Talevski J, Morello RT, Brand CA, Rahmann AE, Urquhart DM. Effectiveness of aquatic exercise for musculoskeletal conditions: a meta-analysis. Archives of physical medicine and rehabilitation. 2014; 95(9), 1776-1786.
6. Bemben DA, Bemben MG. Dose-response effect of 40 weeks of resistance training on bone mineral density in older adults. Osteoporos Int 2011;22:179-86.
7. Bidonde J, Busch AJ, Bath B, Milosavljevic S. Exercise for adults with fibromyalgia: an umbrella systematic review with synthesis of best evidence. Curr Rheumatol Rev. 2014;10(1):45–79.
8. Bodur H, Ataman S, Rezvani A, Buğdaycı DS, Cevik R, Birtane M, Koçyiğit H. Quality of life and related variables in patients with ankylosing spondylitis. Quality of Life Research. 2011; 20(4), 543-549.
9. Braun J, Van Den Berg R, Baraliakos X, Boehm H, Burgos-Vargas R, Collantes-Estevez E, Geher P. 2010 update of the ASAS/EULAR recommendations for the management of ankylosing spondylitis. Annals of the rheumatic diseases. 2011; 70(6), 896-904.
10. Buckley, John P. Exercise Physiology in Special Populations E-Book: Advances in Sport and Exercise Science. Elsevier Health Sciences, 2008.
11. Bullo V, Bergamin M, Gobbo S, Sieverdes JC, Zaccaria M, Neunhaeuserer D, Ermolao A. The effects of Pilates exercise training on physical fitness and wellbeing in the elderly: A systematic review for future exercise prescription. Preventive medicine, 2015, 75: 1-11.
12. Busch AJ, Webber SC, Richards RS, Bidonde J, Schachter CL, Schafer LA, et al. Resistance exercise training for fibromyalgia. Cochrane Database of Systematic Reviews. 2013;12:CD010884.
13. Cadore EL, Rodríguez-Mañas L, Sinclair A, Izquierdo M. Effects of different exercise interventions on risk of falls, gait ability, and balance in physically frail older adults: a systematic review. Rejuvenation Res. 2013;16(2):105–14.

14. Cruz-Ferreira A, Fernandes J, Laranjo L, Bernardo LM, Silva A. A systematic review of the effects of pilates method of exercise in healthy people. Archives of physical medicine and rehabilitation. 2011;92(12), 2071-2081.
15. Dragoi RG, Amaricai E, Dragoi M, Popoviciu H, Avram C. Inspiratory muscle training improves aerobic capacity and pulmonary function in patients with ankylosing spondylitis: a randomized controlled study. Clinical rehabilitation. 2016;30(4):340–346.
16. Dundar U, Solak O, Toktas H, Demirdal US, Subasi V, Kavuncu V, Evcik D. Effect of aquatic exercise on ankylosing spondylitis: a randomized controlled trial. Rheumatology international. 2014;34 (11) : 1505-1511.
17. Emery K, De Serres SJ, McMillan A, Côté JN. The effects of a Pilates training program on arm–trunk posture and movement. Clinical Biomechanics. 2010; 25(2): 124-130.
18. Fleck SJ, Kraemer W. Designing resistance training programs, 4E. Human Kinetics. 2014.
19. Garber CE, Blissmer B, Deschenes MR, Franklin, BA, Lamonte MJ, Lee IM, Swain DP. American College of Sports Medicine position stand. The quantity and quality of exercise for developing and maintaining cardiorespiratory, musculoskeletal, and neuromotor fitness in apparently healthy adults: guidance for prescribing exercise. Med Sci Sports Exerc. 2011;43(7):1334–59.
20. Hassett AL, Wiliams DA. Non-pharmacological treatment of chronic widespread musculoskeletal pain. Clinical Rheumatology. 2011; 25(2). 299-309.
21. Hauser W, Klose P, Langhorst J, Moradi B, Steinbach M, Schiltenwolf M, Busch A. Efficacy of different types of aerobic exercise in fibromyalgia syndrome: a systematic review and meta-analysis of randomized controlled trials. Arthritis research & therapy. 2010; 12(3), R79.
22. Hochberg MC, Altman RD, April KT, Benkhalti M, Guyatt G, McGowan J, Tugwell P. American College of Rheumatology 2012 recommendations for the use of nonpharmacologic and pharmacologic therapies in osteoarthritis of the hand, hip, and knee. Arthritis care & research. 2012; 64(4), 465-474.
23. Howe TE, Shea B, Dawson LJ, Downie F, Murray A, Ross C, Creed G. Exercise for preventing and treating osteoporosis in postmenopausal women. Cochrane Database of Systematic Reviews. 2011; (7).
24. Iversen MD, Brandenstein JS. Do dynamic strengthening and aerobic capacity exercises reduce pain and improve functional outcomes and strength in people with established rheumatoid arthritis?. Physical therapy. 2012; 92(10): 1251-1257.

25. Koç H, Kafkas ME, Direnç Antrenman Felsefesi, Egzersiz Profesyonelleri Temel Bilimler Kitabı, Spor Yayınevi, Ankara, s.180, 2019.
26. Løppenthin K, Esbensen BA, Jennum P, Østergaard M, Christensen JF, Thomsen T, Midtgaard J. Effect of intermittent aerobic exercise on sleep quality and sleep disturbances in patients with rheumatoid arthritis - design of a randomized controlled trial. BMC Musculoskelet Disord 2014; 15(1), 49.
27. Marques EA, Wanderley F, Machado L, Sousa F, Viana JL, Moreira-Gonçalves D, Carvalho J. Effects of resistance and aerobic exercise on physical function, bone mineral density, OPG and RANKL in older women. Experimental gerontology, 2011; 46(7): 524-532.
28. McAlindon TE, Bannuru RR, Sullivan MC, Arden NK, Berenbaum F, Bierma-Zeinstra SM, Kwoh, K. OARSI guidelines for the non-surgical management of knee osteoarthritis. Osteoarthritis and cartilage. 2014; 22(3), 363-388.
29. Nelson AE, Allen KD, Golightly YM, Goode AP, Jordan JM. A systematic review of recommendations and guidelines for the management of osteoarthritis: the chronic osteoarthritis management initiative of the US bone and joint initiative. In: Seminars in arthritis and rheumatism, WB Saunders. 2014; 43(6): 701-712.
30. Osthoff AKR, Niedermann K, Braun J, Adams J, Brodin N, Dagfinrud H, Juhl CB. 2018 EULAR recommendations for physical activity in people with inflammatory arthritis and osteoarthritis. Annals of the rheumatic diseases. 2018; 77(9):1251-1260.
31. Papaioannou A, Morin S, Cheung AM, Atkinson S, Brown JP, Feldman S, Kaiser SM. Clinical practice guidelines for the diagnosis and management of osteoporosis in Canada: Background and technical report. Scientific Advisory Council of Osteoporosis Canada, Ontario. 2010; 182:1864-73.
32. Polidoulis I, Beyene J, Cheung AM. The effect of exercise on pQCT parameters of bone structure and strength in postmenopausal women — a systematic review and meta-analysis of randomized controlled trials. Osteoporos Int. 2012;23:39–51.
33. Sañudo B, Galiano D, Carrasco L, Blagojevic M, De Hoyo M, Saxton J. Aerobic exercise versus combined exercise therapy in women with fibromyalgia syndrome: a randomized controlledtrial. Archives Of Physical Medicine and Rehabilitation, 2010; 91(12), 1838-43.
34. Schmitt B, Tim T, McHugh M. Hamstring injury rehabilitation and prevention of reinjury using lengthened state eccentric training: a new concept. International journal of sports physical therapy. 2012; 7(3): 333.
35. Searle A, Spink M, Ho A, Chuter V. Exercise interventions for the treatment of chronic low back pain: a systematic review and meta-analysis of

randomised controlled trials. Clinical rehabilitation. 2015; 29 (12): 1155-1167.

36. Strasser B, Leeb G, Strehblow C, Schobersberger W, Haber P, Cauza E. The effects of strength and endurance training in patients with rheumatoid arthritis. Clin Rheum 2011;30:623-32.
37. Thomas EN, Blotman F. Aerobic exercise in fibromyalgia: a practical review. Rheumatol Int. 2010;30(9):1143–50.
38. Ward L, Stebbings S, Cherkin D, Baxter GD. Yoga for functional ability, pain and psychosocial outcomes in musculoskeletal conditions: A systematic review and meta-analysis. Musculoskeletal Care. 2013; 11(4), 203-217.
39. Zakharavo-Luneva E, Jull G, Johnston V, O'Leary S. Altered trapezius muscle behavior in individuals with neck pain and clinical signs of scapular dysfunction. Journal of manipulative and physiological therapeutics. 2012, 35(5): 346-353.

BÖLÜM 2

KORONER KALP HASTALIĞI VE EGZERSİZ

Doç. Dr. Gökmen ÖZEN
ORCID: 0000-0001-5756-653X

Egzersiz Videoları İçin Karekodu Okutunuz

BÖLÜM KAYNAKLARI

1. Adams, J., Cline, M., Reed, M., Masters, A., Ehlke, K., & Hartman, J. (2006). Importance of resistance training for patients after a cardiac event. Proceedings (Baylor University. Medical Center), 19(3): 246–248.

2. American College of Sports Medicine (2000). ACSM's guidelines for exercise testing and prescription (6th ed.) Philadelphia: Lippincott, Williams and Wilkins.

3. Arslan, H., Arkar, H., Danaoğlu, Z. (2011). Temperament and character dimensions and levels of anger, anxiety, and depression in persons with myocardial infarction. *J Clin Psy*. 14(3): 143-149.

4. Badıllıoğlu, O., Ünal Toğrul, B., Uçku, Ş. (2011). İzmir, Güzelbahçe'de koroner kalp hastalığı beş yıllık insidansı ve risk faktörleri ile ilişkisi. *Turkish Journal of Public Health*, 9(3): 129-132.

5. Bare, L., Morrison, A., Rowland, C. et al. (2007). Five common gene variants identify elevated genetic risk for coronary heart disease. *Genet Med*, 9: 682–689.

6. Benjamin, E.J., Muntner, P., Alonso, A., Bittencourt, M.S., Callaway, C.W, Carson. A.P, et al. (2019). Heart disease and stroke statistics—2019 update: a report from the American Heart Association. *Circulation*. 2019;139(10): 56–528.

7. Bijnen FC, Caspersen CJ, Feskens EJ, et al. (1998). Physical activity and 10-year mortality from cardiovascular diseases and all causes: the Zutphen Elderly Study. *Arch Intern*

8. Bruning, R. S., & Sturek, M. (2015). Benefits of exercise training on coronary blood flow in coronary artery disease patients. *Progress in Cardiovascular Diseases*, 57(5): 443-453.Med. 158:1499e1505.

9. Cleveland Clinic. (2009). Koroner Arter Hastalık Tedavisi Rehberi 2000-2009. Erişim: https://my.clevelandclinic.org/ccf/media/files/ghs/Turkish%20Guides/158339-CAD%20Guide%20for%20GPS_TR.pdf

10. Ghilarducci, L.E., Holly, R.G, Amsterdam, E.A. (1989). Effects of high resistance training in coronary artery disease. *Am J Cardiol*, 64(14):866-870.

11. Hakim, A.A., Curb, J.D., Petrovitch, H., et al. (1999). Effects of walking on coronary heart disease in elderly men: the Honolulu Heart Program. Circulation. 100:9e 13.

12. Ildızlı, M., Kayıkçıoglu, M., Yavuzgil, O., Hasdemir, C., Gürgün, C., Kültürsay, H. (2004). Koroner Arter Hastalığında Güncel Tedavi Yaklaşımlarını Ne Düzeyde Gerçekleştire biliyoruz?. *Türk Kardiyol Dem Arş,* 32:542-549.

13. İşlegen, Ç. (2007). Derleme: Fiziksel aktivite ve koroner kalp hastaliklari risk faktörleri. *Spor Hekimliği Dergisi*, 42:157-180.

14. Karacabey, K., Özmerdivenli R., (2017). Sağlıklı Yaşam ve Spor. Ankara: Nobel Basım Yayın

15. Kenney, W.L., Wilmore, J.H. and Costill, D.L. (2015). Physiology of sport and exercise. Human kinetics.

16. Li, J., Siegrist, J. (2012). Physical activity and risk of cardiovascular disease--a meta-analysis of prospective cohort studies. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, *9*(2): 391–407.

17. Mathews, M. J., Mathews, E. H., & Mathews, G. E. (2017). The integrated effect of moderate exercise on coronary heart disease. *Cardiovascular Journal of Africa*, 28(2), 125-133.

18. Morris, J.N., Chave, S.P., Adam, C., Sirey, C., Epstein, L., Sheehan, D.J. (1973). Vigorous exercise in leisure-time and the incidence of coronary heart-disease. *Lancet*. 1:333–339.

19. Murtagh, E.M., Murphy, M.H., Boone-Heinonen, J. (2010). Walking: the first steps in cardiovascular disease prevention. *Current Opinion in Cardiology*, *25*(5): 490–496.

20. Neufeld, H.N., Goldbourt, U. (1983). Coronary Heart Disease: Genetic Aspects. Circulation, 67:943–954.

21. Oğuz, S., Gülşah Çamcı, G. (2016). Koroner Arter hastalığı ve iş yaşamı. *Journal of Cardiovascular Nursing*, 7(12):15-23.

22. Onat, A. (Ed). (2017) TEKHARF 2017: Tıp Dünyasının Kronik Hastalıklara Yaklaşımına Öncülük. İstanbul: Lodos Yayıncılık.

23. Şahan, C., Sözmen, K., Doğanay, S., Ünal, B. (2015). Türkiye'de kalp ve damar hastalıkları sıklıklarındaki değişimin değerlendirilmesi. *Turk J Public Health*, 13(1): 62-80.

24. Soares-Miranda, L., Siscovick, D. S., Psaty, B. M., Longstreth, W. T., Jr, & Mozaffarian, D. (2016). Physical Activity and Risk of Coronary Heart Disease and Stroke in Older Adults: The Cardiovascular Health Study. *Circulation*, 133(2): 147–155.

25. Sho-Jen, Cheng., Huei-Kung, Yu., Yu-Chi, Chen., Chun-Yen, Chen., Wei-Chung, Lien., Po-Yi, Yang., Gwo-Chi, Hu. (2013). Physical Activity and Risk of Cardiovascular Disease Among Older Adults. *International Journal of Gerontology*, 7(3):133-136.

26. Sattelmair, J., Pertman, J., Ding, E.L., Kohl, H.W III., Haskell, W., Lee, I.M. (2011). Dose response between physical activity and risk of coronary heart disease: a meta-analysis. Circulation. 124:789–795.

27. Tanasescu, M., Leitzmann, M. F., Rimm, E. B., Willett, W. C., Stampfer, M. J., & Hu, F. B. (2002). Exercise type and intensity in relation to coronary heart disease in men. Jama, 288(16): 1994-2000.

28. T.C. Sağlık Bakanlığı Türkiye Halk Sağlığı Kurumu. (2015). Türkiye Kalp ve Damar Hastalıkları Önleme ve Kontrol Programı Eylem Planı 2015-2020. Ankara.

29. Ufuoma, A. (2012). Reflections on the dangers of hypokinetic diseases: The role of exercise towards prevention, management and treatment. *Journal of Qualitative Education*, *8*(2):1-9.

30. Ünal, B., Ergör, G., (Ed). (2013). T.C. Sağlık Bakanlığı Türkiye Halk Sağlığı Kurumu, Türkiye Kronik Hastalıklar ve Risk Faktörleri Sıklığı Çalışması 2013. Ankara.

31. Xanthos, P. D., Gordon, B. A., & Kingsley, M. I. (2017). Implementing resistance training in the rehabilitation of coronary heart disease: a systematic review and meta-analysis. *International Journal of Cardiology*, *230*: 493-508.

32. Winzer, E. B., Woitek, F., & Linke, A. (2018). Physical activity in the prevention and treatment of coronary artery disease. *Journal of the American Heart Association*, 7(4):e007725.

33. World Health Organization (WHO). (2020). The Atlas of Heart Disease and Stroke. Erişim: https://www.who.int/cardiovascular_diseases/resources/atlas/en/

34. Zheng W, Brown MD, Brock TA, Bjercke RJ, Tomanek RJ. (1999). Bradycardia-induced coronary angiogenesis is dependent on vascular endothelial growth factor. *Circ Res*. 85:192–198.

BÖLÜM 3

HİPERLİPİDEMİ / DİSLİPİDEMİ VE EGZERSİZ

Doç. Dr. Zübeyde ASLANKESER

ORCID: 0000-0003-1850-7048

Egzersiz Videoları İçin Karekodu Okutunuz

BÖLÜM KAYNAKLAR

1. American College of Sports Medicine. ACSM's Guidelines for Exercise Testing and Prescription, 10th ed. Philadelphia: Lippincott Williams and Wilkins; 2018.

2. Ahmado I, Abela OG, Safiia MA, Janoudi A, Abela GS. Lipid and Inflammation in Atherosclerosis from Basics to Clinic. In: Lipid Management. Yassine H(ed). Springer International Publishing, Switzerland, 2015, p:37-63.

3. Ahmed SS. Treating dyslipidemia in adults: an update. Journal of Advances in Medicine and Medical Research 2020; 32(5): 114-135.

4. Altena TS, Michaelson JL, Ball SD, Thomas TR. Single session of intermittent and continuous exercise and postprandial lipemia. Med.Sci. Sports. Exerc.2004 ;36(8):1364-1371.

5. Bagchi D, Nair S, Sen CK(Edts). Nutrition and Enhanced Sports Performance. Elsiver, 2013.

6. Bays HE, Gonzalez-Campoy JM, Bray GA, et al. Pathogenic potential of adipose tissue and metabolic consequences of adipocyte hypertrophy and increased visceral adiposity. Expert Rev Cardiovasc Ther. 2008; 6:343–368.

7. Bays HE, Toth PP, Kris-Etherton PM, Abate N, Aronne LJ, Jones SR, Kumar R, Forge RL, Samuel VT. Obesity, adiposity, and dyslipidemia: a consensus statement from the national lipid association. Journal of Clinical Lipidology. 2013; 7(4): 304–383, 2013

8. Bays HE. Adiposopathy: Is ''sick fat'' a cardiovascular disease? J Am Coll Cardiol. 2011; 57:2461–2473.

9. Brewer HB. New Features of the National Cholesterol Education Program Adult Treatment Panel III Lipid-Lowering Guidelines. Clin. Cardiol. 2003;26 (3):19-24.

10. Carmienke S, Freitag MH, Pischon T, Schlattman P, Fankhaenel T, Goebel H, Gensichen J. General and abdominal obesity parameters and their combination in relation to mortality: a systematic review and meta-regression analysis. Eur J Clin Nutr.2013;20–61.

11. Carter R, Jones HP. The Vascular Biology of Atherosclerosis. In: Lipid Metabolism and Health.Moffatt RJ, Stamford B(Eds). Taylor &Francis,2006.

12. Çetinkalp Ş. Trigliserit nedir? Normal Fizyolojideki yeri nedir? Turk Kardiyol Dern Ars 2017;45 Suppl 1: 1–63.

13. Di Castelnuovo A, Rotondo S, Iacoviello L, Donati MB, Gaetano G. Meta-analysis of wine and beer consumption in relation to vascular risk. Circulation 2002; 105:2836–2844.

14. Durstine JL, Grandjean PW, Davis PG, Ferguson MA, Alderson NL, DuBose KD. Blood lipid and lipoprotein adaptations to exercise: aquantitative analysis. Sports Med. 2001; 31:1033–1062.

15. Elsayed YMH. Physical inactivity and clinical cardiovascular ımpact-updating narrative review. Worlwide Medicine,2019; 1(4):123-143.

16. Expert Panel on Detection, Evaluation, and Treatment of High Blood Cholesterol in Adults. Executive Summary of the Third Report of the National Cholesterol Education Program (NCEP) Expert Panel on Detection, Evaluation, and Treatment of High Blood Cholesterol in Adults (Adult Treatment Panel III). JAMA. 2001;285(19):2486-2497.

17. Ferrucci L, Simonsick EM. A Little Exercise. J Gerontol A Biol Sci Med, 2006;61(11): 1154-1156.

18. Fiuza-Luces C, Santos-Lozano A, Joyner M, Carrera-Bastos P, Picazo O, Zugaza JL, Izquierdo M, Ruilope LM, Lucia A. Exercise benefits in cardiovascular disease: beyond attenuation of traditional risk factors. Nature Reviews Cardiol. 2018;15:731-743.

19. German JB, Dillard CJ. Saturated fats: what dietary intake? Am J Clin Nutr 2004; 80:550-559.

20. Gurr MI. Lipids in Nutrition and Health: A Reappraisal. Woodhead Publishing Limited, Cambridge, USA, 2013.

21. Guyton AC, Hall JE. 2006, Textbook of medical physiology(11th ed.). Tıbbi Fizyoloji,Çavuşoğlu H, Yeğen BÇ. Nobel Tıp Kitabevleri, 2007.

22. Harris WS. Fish oil supplementation: evidence for health benefits. Clevel Clin J Med 2004; 71:208–221.

23. Harvey RA, Champe PC, 2005, Lippincott's Illustrated Reviews Biochemistry. Lippincott's Illustrated Reviews Serisinden Biyokimya, 3.Baskı. Çev. Ed. Ulukaya E, Nobel Tıp Kitabevleri, 2007.

24. Haskell WL, Lee IM, Pate RR, Powell KE, Blair SN, Franklin BA, Macera CA, Heath GW, Thompson PD, Bauman A. Physical activity and public health: updated recommendation for adults from the American College of Sports Medicine and the American Heart Association. Med Sci Sports Exerc. 2007;39(8):1423–34.

25. Howe AS, Jarvis CG. Exercise Interventions to Reduce Lipids and Cardiovascular Disease Risk. In: Hyperlipidemia Management for Primary Care An Evidence-Based Approach. Reamy BV(Ed.)Springer New York, 2008.

26. Hudgins LC. Effect of high-carbohydrate feeding on triglyceride and saturated fatty acid synthesis. Proc Soc Exp Biol Med.2000;225:178–83.

27. Hyson D, Rutledge JC, Berglund L. Postprandial lipemia and cardiovascular disease. Curr Atheroscler Rep. 2003; 5:437-44.

28. Kelley GA, Kelley KS. Aerobic exercise and lipids and lipoproteins in men: a meta-analysis of randomized controlled trials. J Mens Health Gender 2006;3(1):61–70.

29. Kelley GA, Kelley KS. Impact of progressive resistance training on lipids and lipoproteins in adults: Another look at a meta-analysis using prediction intervals. Preventive Medicine. 2009;49: 473–475.

30. Kelly GS. Seasonal variations of selected cardiovascular risk factors. Altern Med Rev 2005; 10:307–20.

31. Koç H, Kafkas ME, Direnç Antrenman Felsefesi, Egzersiz Profesyonelleri Temel Bilimler Kitabı, Spor Yayınevi, Ankara, s.180, 2019.

32. Koylan N. Trigliserit düzeyleri nasıl sınıflandırılır? Türk Kardiyol Dern Ars 2017;45(1):2-4.

33. Kraus WE, Houmard JA, Duscha BD, et al. Effects of the amount and intensity of exercise on plasma lipoproteins. N Engl J Med. 2002; 347:1483–1492.

34. Kris-Etherton PM, Lichtenstein AH, Howard BV, Steinberg D, Witztum JL. AHA Scientific Advisory: antioxidant vitamin supplements and cardiovascular disease. Circulation 2004; 110:637–641.

35. MacKnight JM. Exercise considerations in hypertension, obesity and dyslipidemia. Clin Sports Med 2003; 20:101–121.

36. MahmoodL. Nonpharmacological cholesterol-lowering approach: Managing cholesterol naturally. Journal of Health and Research. 2015; 2(3):193-198.

37. Mestek ML. Physical activity, blood lipids, and lipoproteins. Am J Lifestyle Med. 2009; 3:279–283.

38. Millán J, Pintó X, Muñoz a, Zúñiga M, rubiés-Prat J, Pallardo JF, Masana L, Mangaz A, Hernandez-Mijares A, Gonzalez-Santos P, Ascaso JF, Pedro-Botet J. Lipoprotein ratios: Physiological significance and clinical usefulness in cardiovascular prevention. Vasc Health risk Manag. 2009; 5:757–765.

39. Moffatt RJ, Stamford B. Lipids and Health: Past, Present and Future. In: Lipid Metabolism and Health.Moffatt RJ, Stamford B(Eds). Taylor &Francis,2006.

40. Pescatello L, Arena R, Riebe D, Thompson PD (Edts) ACSM's Guidelines for Testing and Prescription 9th ed. Lippincott Williams&Wilkins, 2014.

41. Schaefer EJ. High Density Lipoproteins, Dyslipidemia, and Coronaryheart Disease. Springer, New York, 2010.

42. Sniderman AD., Bergeron J, Frohlich J. Apolipoprotein B versus lipoprotein lipids: vital lessons from the AFCAPS/TexCAPS trial. Can. Med. Assoc. J.2001;164(1): 44-47.

43. Sofi F, Abbate R, Gensini GF, Casini A. Accruing evidence on benefits of adherence to the Mediterranean diet on health: an updated systematic review and meta-analysis. Am J Clin Nutr. 2010;92(5):1189–96.

44. Stevinson C, Pittler MH, Ernst E. Garlic for treating hypercholesterolemia. A meta-analysis of randomized clinical trials. Ann Intern Med 2000;133(6):420–429.

45. Third Report of the National cholesterol education program (NCEP) Expert Panel on Detection, Evaluation and Treatment of High Blood Cholesterol in Adults(Adult Treatment Panel III),September, 2002.

46. Thompson PD, Crouse SF, Goodpaster B, Kelley D, Moyna N, Pescatello L. The acute versus the chronic response to exercise. Med Sci Sports Exerc 2001;33(6):438–445.

47. Whyte LJ, Ferguson C, Wilson J, Scott RA, Gill JM. Effects of single bout of very high-intensity exercise on metabolic health biomarkers in overweight/obese sedentary men. Metabolism, 2013; 62: 212-219.

48. Zarraga IG, Schwarz ER. Impact of dietary patterns and interventions on cardiovascular health. Circulation 2006;114(9):961–973.

BÖLÜM 4

OBEZİTE VE EGZERSİZ

Doç. Dr. Günay ESKİCİ
ORCIDD 0000-0002-4349-4704

Egzersiz Videoları İçin Karekodu Okutunuz

BÖLÜM KAYNAKLAR

1. Akkurt S. Obezite ve Egzersiz Tedavisi. Spor Hekimliği Dergisi. 2012;47:123-130.

2. Ashwell M & Hsieh SD. Six reasons why the waist-to-height ratio is a rapid and effective global indicator for health risks of obesity and how its use could simplify the international public health message on obesity. International Journal of Food Sciences and Nutrition, August 2005; 56(5): 303-307.

3. Baltacı G. Obezite ve Egzersiz. 2. Baskı. Ankara: Sağlık Bakanlığı Yayını, 2012.

4. Baysal A. Beslenme.18. Baskı. Ankara: Hatiboğlu Yayınevi, 2018.

5. Baysal A, Aksoy M, Besler T, Bozkurt N, Keçecioğlu S, Mercanlıgil SM, Merdol TK,

6. Pekcan G, Yıldız E. Diyet El Kitabı. 10. Baskı. Ankara: Hatiboğlu Yayınevi, 2018.

7. Baysal A, Baş M. (Ed). Yetişkinlerde Ağırlık Yönetimi. 1. Baskı. Ankara: Ekspress Baskı, 2008.

8. Can S, Arslan E, Ersöz G. Kronik Hastalıklar ve Egzersiz. Journal of Sports, Health and Medical Sciences. 2015;16(5):137-167.

9. Demirel H, Kayıhan H, Özmert EN, Doğan A. (Eds). T.C. Sağlık Bakanlığı Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Türkiye Fiziksel Aktivite Rehberi. 2. Baskı. Ankara: Kuban Matbaacılık Yayıncılık, 2014.

10. Dumankaya FB. Fazla Kilolu ve Obez Bireylerde Direnç Egzersizi ve Diyetin Vücut Kompozisyonu ile Sağlığa Etkisi. Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri ve Teknolojisi Programı Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2019.

11. Ersoy N, Ersoy G. Sağlığın Korunmasında Fiziksel Aktivite ve Spor Beslenmesi Temel İlkeleri. Ankara: Nobel Tıp Kitabevi, 2020.

12. Eskici G, Ersoy G. Yaşlanma Sürecinde Egzersiz ve Sağlıklı Beslenmenin Kazandırdıkları. Türkiye Emekliler Derneği. Ankara: İlksan Matbacılık, 2014.

13. Fink HH, Mikesky A. Practical Applications in Sports Nutrition. 5th ed. USA: Jones and Barlett Learning, 2018.

14. Fonseca-Junior SJ, De Bustamante Sá CGA, Rodrıgues PAF, Oliveira AJ, Fernandes-Filho J. Physical exercise and morbid obesity: A systematıc review. ABCD Arq Bras Cir Dig Review Article. 2013;26(Suplemento 1):67-73.

15. Hankey C. Advanced Nutrition and Dietetics in Obesity. USA: John Wiley & Sons, Inc, 2018.

16. http://www.mdpedi.com/wp-content/uploads/2015/04/eKids1.pdf (Erişim Tarihi: 19.05.2020)

17. https://www.wellspan.org/media/3648/activitypyramid-2009.pdf (Erişim Tarihi: 20.05.2020)

18. Kaila B, Raman M. Obesity: A review of pathogenesis and management strategies. Can J Gastroenterol. 2008 Jan; 22(1):61-68.

19. Khan A, Khan S, Khan S, Khan D, Bharti S, Zahid Z. Exercise is more important than Medicines: A Clinical Approach. International Journal of Medical Research & Health Sciences. 2019;8(6):75-79.

20. Lavie CJ, Carbone S, Kachur S. O'Keefe EL, Elagizi A. Effects of physical activity, exercise, and fitness on obesity-related morbidity and mortality. Curr Sports Med Rep. 2019;18(8):292-298.

21. Mercanlıgil S. Şişmanlık. T.C. Sağlık Bakanlığı. 2. Basım. Ankara: Sağlık Bakanlığı Yayını, 2008.

22. Petridou A, Siopi A, Mougios V. Exercise in the management of obesity. Metabolism Clinical and Experimental. 2019;92:163-169.

23. Philippou A, Chryssanthopoulos C, Maridaki M, Koutsilieris M. The role of exercise in obesity. Diabetes Metab Syndr. Sep-Oct 2019;13(5):2861-2862.

24. Pradinuk M, Chanoine JP, Goldman RD. Obesity and physical activity in children. Canadian Family Physician. 2011;57:779-782.

25. Rolfes SR, Pinna K, Whitney E. Understanding Normal and Clinical Nutrition. 9 th ed., USA: Watsword Cengage Learning, 2012.

26. Saavedra JM. Indian J Med Res. Obesity- a risk factor or a disease. What can exercise do for obese children? 2014;139:661-662.

27. T.C. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü Sağlıklı Beslenme ve Hareketli Hayat Dairesi Başkanlığı. https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/beslenmehareket-anasayfa (Erişim tarihi: 22.05.2020).

28. T.C. Sağlık Bakanlığı Türkiye Halk Sağlığı Kurumu. Türkiye Sağlıklı Beslenme ve Hareketli Hayat Programı (2014-2017). 3. Baskı. Ankara: Anıl Reklam Matbaa, 2013.

29. Türkiye Beslenme ve Sağlık Araştırması- TBSA 2010. Beslenme Durumu ve Alışkanlıklarının Değerlendirilmesi Sonuç Raporu. Ankara: Sağlık Bakanlığı Sağlık Araştırmaları Genel Müdürlüğü, 2014.

30. Türkiye Fiziksel Aktivite Rehberi-Çocuk ve Ergenlerde Fiziksel Aktivite. Tuğba Matbaacılık: Ankara, 2014.

31. Türkiye Endokrinoloji ve Metabolizma Derneği. Obezite Tanı ve Tedavi Kılavuzu. Ankara: Miki Matbaacılık, 2018.

32. Türkiye Endokrinoloji ve Metabolizma Derneği. Obezite Tanı ve Tedavi Kılavuzu. Ankara: Miki Matbaacılık, 2019.

33. Ufuoma A. Reflections On The Dangers Of Hypokinetic Diseases: The role of exercise towards prevention, management and treatment. Journal of Qualitative Education. 2012;8(2):1-9.

34. Valerio G, Maffeis C, Saggese G, Ambruzzi MA, Balsamo A, Bellone S, et al. Diagnosis, treatment and prevention of pediatric obesity: Consensus Position Statement of the Italian Society for Pediatric Endocrinology and Diabetology and the Italian Society of Pediatrics. Ital J Pediatr. 2018 Jul 31;44(1):88.

35. Wiklund P. The role of physical activity and exercise in obesity and weight management: time for critical appraisal. J Sport Health Sci. 2016 Jun;5(2):151-154.

36. Wirth A, Wabitsch M, Hauner H. The Prevention and Treatment of Obesity. Dtsch Arztebl Int. 2014;111:705-713.

37. Waist Circumference and Waist-Hip Ratio Report of a WHO Expert Consultation. GENEVA 8-11 December 2008. Geneva, Switzerland: WHO Document Production Services, 2011.

38. https://www.who.int/nutrition/publications/obesity/WHO_report_waistcircumference_and_waisthip_ratio/en/) (Erişim tarihi: 26.05.2020).

39. World Health Organisation. WHO-a.

40. https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/obesity-and-overweight (Erişim Tarihi: 19.05.2020)

41. World Health Organisation.-WHO-b

42. http://www.euro.who.int/en/health-topics/disease-prevention/nutrition/a-healthy lifestyle/body-mass-index-bmi (Erişim Tarihi: 18.05.2020)

43. World Health Organisation. WHO-c. https://www.who.int/growthref/who2007_bmi_for_age/en/ (Erişim Tarihi: 19.05.2020).

44. World Health Organisation. WHO-d http://www.euro.who.int/en/health-topics/Life-stages/child-and-adolescent-health/health-behaviour-in-school-aged-children-hbsc/about-hbsc (Erişim Tarihi: 20.05.2020).

BÖLÜM 5

DİYABET VE EGZERSİZ

Dr. Hüseyin Özden YURDAKUL
ORCID: 0000-0001- 6879-3658

Egzersiz Videoları İçin Karekodu Okutunuz

BÖLÜM KAYNAKLAR

1. Acar Özköslü, M. Sıçan tip 2 diyabet modelinde farklı egzersiz tiplerinin metabolik parametreler, inflamatuar belirleyiciler ve kasın histolojik yapısı üzerine etkisi. 2019, Hacettepe Üniversitesi, Kardiopulmoner Rehabilitasyon Programı, Doktora Tezi, Ankara.

2. ADA (2014). Diyabetin sınıflandırılması https://care.diabetesjournals.org/content/diacare/37/Supplement_1/S81.full.pdf Erişim tarihi:13.10.2020

3. ADA. (2017). American Diabetes Association Standards of Medical Care in Diabetes. The Journal of Clinical and Applied Research and Education, 40 (Diabetes Care), 1–135.

4. Altuntaş Y. Diabetes Mellitus'un Tanımı, Tanısı ve Sınıflaması In: Yenigün M ed. Her Yönüyle Diabetes Mellitus. İstanbul: Nobel Tıp Kitapevleri. 2001: p: 51 – 63.

5. Ardıçlı D. Tip 1 Diyabetli Çocuk ve Adölesanlarda İki Farklı Zaman Aralığındaki Epidemiyolojik Özelliklerin Karşılaştırılması. 2012, Hacettepe Üniversitesi, Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Uzmanlık Tezi, Ankara.

6. Asuman Orçun A., Küçükercan İ., Madenci Ö., Kolcu N., Tekçe B. Diabetes Mellitus Tanı Kriterlerinin Karşılaştırılması. Türk Klinik Biyokimya Dergisi, 2003; 2, 69-74.

7. Bahadır ÇT., Atmaca MH. Diyabet ve egzersiz. Deneysel ve Klinik Tıp Dergisi, 2012; 29(1s), 16-22.

8. Bird SR., Hawley JA. Update on the effects of physical activity on insulin sensitivity in humans. BMJ open sport & exercise medicine, 2017; 2(1). 1-26.

9. Bozdemir Özel, C. Tip 2 Diyabetli Hastalarda Farklı Yüksek Şiddette Aralıklı Egzersiz Eğitimi Protokollerinin Kardiyorespiratuar Parametreler Üzerine Etkileri. 2020, Hacettepe Üniversitesi, Kardiopulmoner Rehabilitasyon Programı, Doktora Tezi, Ankara.

10. Broman-Fulks JJ., Abraham CM., Thomas K., Canu WH., ve Nieman DC. Anxiety sensitivity mediates the relationship between exercise frequency and

anxiety and depression symptomology. Stress and Health, 2018; 34(4), 500-508.

11. Bulguroğlu M. Tip 2 Diyabeti Olan Kişilerde Pilates Egzersizleri ve Farkındalık Eğitiminin Sağlıkla İlişkili Fiziksel Uygunluk Parametrelerine Etkisi. 2020, Hacettepe Üniversitesi, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Ankara.

12. Buse JB., Polonsky KS., ve Burant, C F. Type 2 Diabetes Mellitus. In: Kronenberg H, Melmed S, Polonsky K, Larsen PH,editors. Williams Textbook of Endocrinology, 11th ed. Philadelphia; Saunders; 2008; 1329-1358.

13. Cassidy S, Thoma C, Hallsworth K, Parikh J, Hollingsworth KG, Taylor R, et al. High intensity intermittent exercise improves cardiac structure and function and reduces liver fat in patients with type 2 diabetes: a randomised controlled trial. Diabetologia. 2016; 59(1):56-66.

14. Civil, T. (2019). Tip 1 Diyabet ve Fiziksel Aktivite - Çocuk, Ergen ve Ebeveyn Görüşleri. Efe Akademi ISBN: 978-625-7957-04-5, 2019.

15. Colberg SR, Albright AL, Blissmer BJ, Braun B, Chasan-Taber L, Fernhall B, ve ark. Exercise and type 2 diabetes: American College of Sports Medicine and the American Diabetes Association: joint position statement. Exercise and type 2 diabetes. Med Sci Sports Exerc. 2010; 42(12):2282-2303.

16. Curi VS., Haas AN., Alves-Vilaça J., Fernandes, HM. Effects of 16-weeks of Pilates on functional autonomy and life satisfaction among elderly women. Journal of bodywork and movement therapies, 2018; 22(2), 424-429.

17. Çorakçı A, Kaya A, Tuzcu AK, Akıncı B, Güney E, Akarsu E. Türkdiab Diyabet tanı ve tedavi rehberi 2018. 8. Baskı. İstanbul: Pasifik Reklam ve Tanıtım Hizmetleri.

18. Daneman D. State of the world's children with diabetes. Pediatr Diabetes. 2009; 10, 20–126. Diabetes Prevention Program Research Group. Reduction in the incidence of type 2 diabetes with lifestyle intervention or metformin. New England journal of medicine, 2002; 346(6), 393-403.

19. Eray E., Balcı MK. Tip 2 diyabet tedavisi. Dahili Tıp Bilimleri Dergisi, 2005; 12 (2), 66-69.

20. Giacco F., Brownlee M. "Pathogenesis of microvascular complications," in Textbook of Diabetes, 4th Edn, eds R. I. G. Holt, C. S. Cockram, A. Flyvbjerg, and B. J. Goldstein (Oxford: Wiley-Blackwell). 2010

21. Günöz H, Öcal G, Yordam N, Kurtoğlu S. Pediatrik Endokrinoloji. 1. basım. Pediatric Endokrinoloji ve Oksoloji Derneği Yayınları. Ankara, 2003: 8-35.

22. Hamdy G., Amin M., Rashad A. Pulmonary function changes in diabetic lung. Egyptian Journal of Chest Diseases and Tuberculosis, 2013; 62(3), 513-517.

23. Hameed I., Masoodi SR., Mir SA., Nabi M., Ghazanfar K., Ganai BA. Type 2 diabetes mellitus: from a metabolic disorder to an inflammatory condition. World journal of diabetes, 2015; 6(4), 598.

24. Homafar A. Tip II diyabetik bireylerde balık yağının açlık kan sekeri, kan basıncı, serum lipid profili, insülin düzeyi, duyarlılıgı ve direnci üzerindeki etkileri. 2008, Gazi Üniversitesi, Doktora Tezi, Ankara.

25. International Diabetes Federation IDF Diabetes Atlas. 8th Edition. Belgium: IDF. 2017 İlkova H. Diabetes Mellitus Tanı, Epidemiyoloji ve Sınıflandırma. Cerrahpaşa İç Hastalıkları. 1. Baskı, 2005: 1086-1091.

26. Johnson E. L., Brosseau JD., Soule M., Kolberg J. Treatment of diabetes in long-term care facilities: a primary care approach. Clinical Diabetes, 2008; 26(4), 152-156.

27. Kandemir N, Alikaşifoğlu A, Özön ZA, Gönç EN. Diyabetle Elele, Alp Ofset Matbaacılık, Ankara, 2008.

28. Kohei KA. K. U. (2010). Pathophysiology of type 2 diabetes and its treatment policy. JMAJ, 2010; 53(1), 41-46.

29. Kumar AS., Maiya AG., Shastry BA., Vaishali K., Ravishankar N., Hazari A., Jadhav R. Exercise and insulin resistance in type 2 diabetes mellitus: a systematic review and meta-analysis. Annals of Physical and Rehabilitation Medicine, 2019; 62(2), 98-103.

30. Lumb A. Diabetes and exercise. Clinical Medicine, 2014; 14(6), 673-676

31. Madsen SM, Thorup AC, Overgaard K, Jeppesen PB. High Intensity Interval Training Improves Glycaemic Control and Pancreatic beta Cell Function of Type 2 Diabetes Patients. PLoS One. 2015; 10(8):e0133286.

32. Niddk. National Institute of Diabetes and Digestive and Kidney Diseases. https://www.niddk.nih.gov/health-information/diabetes2005; Erişim:11.10.2020

33. Ostman C., Jewiss D., King N., ve Smart NA. Clinical outcomes to exercise training in type 1 diabetes: a systematic review and meta-analysis. diabetes research and clinical practice, 2018; 139, 380-391.

34. Özçimen EE, Uçkuyu A, Çiftçi FC, Yanık FF, Bakar C. Diagnosis of gestational diabetes mellitus by use of the homeostasis model assessment-insulin resistance index in the first trimester. Gynecol Endocrinol. 2008; 24(4): 224-249 http://dx.doi.org/10.1080/09513590801948416. PMid:18382910

35. Özen G , Civil T . Tip 1 Diyabetik Hastalarda Egzersizin Glisemik Kontrole Etkisi: Bir Meta-Analiz Çalışma. SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi. 2019; 17(3): 35-47.

36. Özkan Y., Çolak, R., Koca, S. S., Dağ, S., Kan, E. K., ve Sırma, N. Diyabet ve hiperlipidemi: Tedavide ne kadar başarılıyız. FÜ Sağ. Bil. Derg, 2008; 22(2), 97-100.

37. Öztürk B. Farklı egzersiz programlarının tip 2 diyabetik hastalarda fonksiyonel performans ve yaşam kalitesine etkisinin araştırılması. 2014, Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara.

38. Özyurt R., Aşıcıoğlu O., Gültekin T., Güngördük K., Boran B. İstanbul Eğitim ve Araştırma Hastanesi Kadın Hastalıkları ve Doğum Kliniği'ne başvuran gebelerde gestasyonel diyabet sıklığı. JOPP Derg, 2013; 5(1), 7-12.

39. Satman İ. Tip 2 Diabetes Mellitus. In: Büyüköztürk K ed. İç hastalıkları cilt I. İstanbul: Nobel Tıp Kitapevleri 2007: 501 – 32.

40. Satman İ, Alagöl F, Ömer B, Kalaca S, Tütüncü Y, Çolak N. ve ark. Türkiye diyabet, hipertansiyon, obezite ve endokrinolojik hastalıklar prevalans

çalışması-II. (TURDEP II).http://cdn.istanbul.edu.tr/statics/istanbultip.istanbul.edu.tr/wpcontent/uploads/attachments/021_turdep.2.sonuclarinin.aciklamasi.pdf.sonuclarinin.aciklamasi.pdf. 2010; Erişim tarihi:15.10.2020

41. Savikj M., Gabriel, BM., Alm, PS., Smith J., Caidahl K., Björnholm M., Fritz T., Krook A., Wallberg-Henriksson H. Afternoon exercise is more efficacious than morning exercise at improving blood glucose levels in individuals with type 2 diabetes: a randomised crossover trial. Diabetologia, 2019; 62(2), 233-237.

42. Sigal R. J., Kenny G. P., Wasserman DH., ve Castaneda-Sceppa C. Physical activity/exercise and type 2 diabetes. Diabetes care, 2004; 27(10), 2518-2539.

43. Turok DK, Ratcliffe SD, Baxley AG. Management of gestational diabetes mellittus. Am Fam Physician. 2003; 68(9):1769-1772.

44. Tümer G., Çolak, R. Tip 2 diabetes mellitusda tıbbi beslenme tedavisi. Journal of Experimental and Clinical Medicine, 2012; 29 (1s), 12-15.

45. Uygur MM., Yavuz, D., G. Diyabet Tanısı ve Sınıflandırılması. Turkiye Klinikleri J Nutr Diet- Special Topics, 2017; 3(3), 120-9.

46. Who (2018) Dünya sağlık örgütü yaş, cinsiyet, ülkelere göre ölüm nedenleri Erişim tarihi(15.10.2020)https://www.who.int/healthinfo/global_burden_disease/estimates/en/index1.html.

47. Yardley JE., Hay J., Abou-Setta, AM., Marks SD., ve McGavock JA systematic review and meta-analysis of exercise interventions in adults with type 1 diabetes. Diabetes research and clinical practice, 2014; 106(3), 393-400.

48. Yetgin MK. Diyabetli Hastalarda Egzersiz Reçetesi. Klinik Tıp Bilimleri, 2017; 5(4), 65-70.

BÖLÜM 6

HİPERTANSİYON VE EGZERSİZ

Dr. Barış BAYDEMİR
ORCID: 0000-0002-8653-0664

Egzersiz Videoları İçin Karekodu Okutunuz

BÖLÜM KAYNAKLARI

1. Agarwal, S. K. (2012). Cardiovascular benefits of exercise. *International journal of general medicine*, *5*, 541.

2. Anyaegbu, E. I., & Dharnidharka, V. R. (2014). Hypertension in the teenager. *Pediatric Clinics*, *61*(1), 131-151.

3. Aydoğdu, S., Güler, K., Bayram, F., Altun, B., Derici, Ü., Abacı, A., ... & Özin, B. (2019). Türk Hipertansiyon Uzlaşı Raporu 2019. *Turk Kardiyol Dern Ars*, *47*(6), 535-546.

4. Baydemir, B. Yüzme Sporuna Bilimsel Bakış. Akademisyen Yayınevi, 2020:p.97-98.

5. Börjesson, M., Onerup, A., Lundqvist, S., & Dahlöf, B. (2016). Physical activity and exercise lower blood pressure in individuals with hypertension: narrative review of 27 RCTs. *Br J Sports Med*, *50*(6), 356-361.

6. Carnethon, M. R., Evans, N. S., Church, T. S., Lewis, C. E., Schreiner, P. J., Jacobs Jr, D. R., & Sidney, S. (2010). Joint associations of physical activity and aerobic fitness on the development of incident hypertension: coronary artery risk development in young adults. *Hypertension*, *56*(1), 49-55.

7. Collier, S. R., Frechette, V., Sandberg, K., Schafer, P., Ji, H., Smulyan, H., & Fernhall, B. (2011). Sex differences in resting hemodynamics and arterial stiffness following 4 weeks of resistance versus aerobic exercise training in individuals with pre-hypertension to stage 1 hypertension. *Biology of sex differences*, *2*(1), 9.

8. Diaz, K. M., & Shimbo, D. (2013). Physical activity and the prevention of hypertension. *Current hypertension reports*, *15*(6), 659-668.

9. Dimeo, F., Pagonas, N., Seibert, F., Arndt, R., Zidek, W., & Westhoff, T. H. (2012). Aerobic exercise reduces blood pressure in resistant hypertension. *Hypertension*, *60*(3), 653-658.

10. Falaschetti, E., Mindell, J., Knott, C., & Poulter, N. (2014). Hypertension management in England: a serial cross-sectional study from 1994 to 2011. *The Lancet*, *383*(9932), 1912-1919.

11. Falkner, B. (2010). Hypertension in children and adolescents: epidemiology and natural history. *Pediatric nephrology*, *25*(7), 1219-1224.

12. Fowler, R. M., Gain, K. R., & Gabbay, E. (2012). Exercise intolerance in pulmonary arterial hypertension. *Pulmonary medicine*, *2012*.

13. Fitzgerald, W. (1981). Labile hypertension and jogging: new diagnostic tool or spurious discovery?. *Br Med J (Clin Res Ed)*, *282*(6263), 542-544.

14. Garber, C. E., Blissmer, B., Deschenes, M. R., Franklin, B. A., Lamonte, M. J., Lee, I. M., ... & Swain, D. P. (2011). Quantity and quality of exercise for developing and maintaining cardiorespiratory, musculoskeletal, and neuromotor fitness in apparently healthy adults: guidance for prescribing exercise. *Medicine & Science in Sports & Exercise*, *43*(7), 1334-1359.

15. Ghadieh, A. S., & Saab, B. (2015). Evidence for exercise training in the management of hypertension in adults. *Canadian Family Physician*, *61*(3), 233-239.

16. Gil-Extremera, B., & Cía-Gómez, P. (2012). Hypertension in the elderly. *International journal of hypertension*, *2012*.

17. Guimarães, G. V., Ciolac, E. G., Carvalho, V. O., D'Avila, V. M., Bortolotto, L. A., & Bocchi, E. A. (2010). Effects of continuous vs. interval exercise training on blood pressure and arterial stiffness in treated hypertension. *Hypertension Research*, *33*(6), 627-632.

18. Hallal, P. C., Andersen, L. B., Bull, F. C., Guthold, R., Haskell, W., Ekelund, U., & Lancet Physical Activity Series Working Group. (2012). Global physical activity levels: surveillance progress, pitfalls, and prospects. *The lancet*, *380*(9838), 247-257.

19. Heath, G. W., Parra, D. C., Sarmiento, O. L., Andersen, L. B., Owen, N., Goenka, S., ... & Lancet Physical Activity Series Working Group. (2012). Evidence-based intervention in physical activity: lessons from around the world. *The lancet*, *380*(9838), 272-281.

20. Hoeper, M. M., Humbert, M., Souza, R., Idrees, M., Kawut, S. M., Sliwa-Hahnle, K., ... & Gibbs, J. S. R. (2016). A global view of pulmonary hypertension. *The Lancet Respiratory Medicine*, *4*(4), 306-322.

21. Ivy, D. D., Abman, S. H., Barst, R. J., Berger, R. M., Bonnet, D., Fleming, T. R., ... & Steinhorn, R. H. (2013). Pediatric pulmonary hypertension. *Journal of the American College of Cardiology*, *62*(25 Supplement), D117-D126.

22. Karvonen, M. J., Kentala, E., & Mustala, O. (1957). The effects of training heart rate: A longitudinal study. *Annals Medicinae Experimentalis et Biologiae Fenniae*, 35, 307– 315.

23. Kohl 3rd, H. W., Craig, C. L., Lambert, E. V., Inoue, S., Alkandari, J. R., Leetongin, G., ... & Lancet Physical Activity Series Working Group. (2012). The pandemic of physical inactivity: global action for public health. *The lancet*, *380*(9838), 294-305.

24. Kokkinos, P. (2012). Physical activity, health benefits, and mortality risk. *ISRN cardiology*, *2012*.

25. Lackland, D. T., & Voeks, J. H. (2014). Metabolic syndrome and hypertension: regular exercise as part of lifestyle management. *Current hypertension reports*, *16*(11), 492.

26. Larsen, M. K., & Matchkov, V. V. (2016). Hypertension and physical exercise: The role of oxidative stress. *Medicina*, *52*(1), 19-27.

27. Masuo, K., Tuck, M. L., & Lambert, G. W. (2011). Hypertension and diabetes in obesity. *International journal of hypertension*, *2011*.

28. Neves, M. F., Virdis, A., Sanjuliani, A. F., & Tibiriçá, E. V. (2013). Hypertension and cardiometabolic risk factors. *International journal of hypertension*, *2013*.

29. Oliveira, L. P., & Lawless, C. E. (2010). Hypertension update and cardiovascular risk reduction in physically active individuals and athletes. *The Physician and sportsmedicine*, *38*(1), 11-20.

30. Omboni, S., Aristizabal, D., De la Sierra, A., Dolan, E., Head, G., Kahan, T., ... & Narkiewicz, K. (2016). Hypertension types defined by clinic and ambulatory blood pressure in 14 143 patients referred to hypertension clinics worldwide. Data from the ARTEMIS study. *Journal of hypertension*, *34*(11), 2187-2198.

31. Petriz, B. A., & Franco, O. L. (2014). Effects of hypertension and exercise on cardiac proteome remodelling. *BioMed research international*, *2014*.

32. Phillips, S. A., Das, E., Wang, J., Pritchard, K., & Gutterman, D. D. (2011). Resistance and aerobic exercise protects against acute endothelial impairment induced by a single exposure to hypertension during exertion. *Journal of applied physiology*, *110*(4), 1013-1020.

33. Riebe, D., Franklin, B. A., Thompson, P. D., Garber, C. E., Whitfield, G. P., Magal, M., & Pescatello, L. S. (2015). Updating ACSM's recommendations for exercise preparticipation health screening. *Medicine & Science in Sports & Exercise*, *47*(11), 2473-2479.

34. Ruivo, J. A., & Alcântara, P. (2012). Hypertension and exercise. *Revista Portuguesa de Cardiologia (English Edition)*, *31*(2), 151-158.

35. Sharman, J. E., La Gerche, A., & Coombes, J. S. (2015). Exercise and cardiovascular risk in patients with hypertension. *American journal of hypertension*, *28*(2), 147-158.

36. Simonneau, G., Gatzoulis, M. A., Adatia, I., Celermajer, D., Denton, C., Ghofrani, A., ... & Olschewski, H. (2013). Updated clinical classification of pulmonary hypertension. *Journal of the American College of Cardiology*, *62*(25 Supplement), D34-D41.

37. Staessen, J. A., Wang, J., Bianchi, G., & Birkenhäger, W. H. (2003). Essential hypertension. *The Lancet*, *361*(9369), 1629-1641.

38. Waxman, A. B. (2012). Exercise physiology and pulmonary arterial hypertension. *Progress in cardiovascular diseases*, *55*(2), 172-179.

39. Williams B, Mancia G, Spiering W, Agabiti Rosei E, Azizi M, Burnier M, et al. (2018) ESC/ESH Guidelines for the management of arterial hypertension. *European Heart Journal* 39(33):3021-104.

BÖLÜM 7

KANSER VE EGZERSİZ

Dr. Mustafa KARAKUŞ
ORCID: 0000-0002-8910-4302
Doç. Dr. Soner AKKURT
ORCID: 0000-0002-7564-3532

Egzersiz Videoları İçin Karekodu Okutunuz

BÖLÜM KAYNAKLARI

1. Al-Majid S, Gray DP. A biobehavioral model for the study of exercise interventions in cancer-related fatigue. *Biological research for nursing*, 2009;*10*(4):381-391.

2. American Academy of Pediatrics Section on Hematology/Oncology Children's Oncology Group. Long-term follow-up care for pediatric cancer survivors. Pediatrics, 2009;123(3), 906-915.

3. Bernstein L, Patel AV, Ursin G, Sullivan-Halley J, Press MF, Deapen D, et al. Lifetime recreational exercise activity and breast cancer risk among black women and white women. J Natl Cancer Inst, 2005;97(22):1671–1679.

4. Bilgin AU. Kanser ilişkili halsizlik ve fiziksel egzersiz. Genel Tıp Dergisi, 2014;24:38-44.

5. Cherkas LF, Hunkin JL, Kato BS, Richards JB, Gardner JP, Surdulescu GL, Aviv A. The association between physical activity in leisure time and leukocyte telomere length. *Archives of internal medicine*, 2008;*168*(2):154-158.

6. Courneya KS, Friedenreich CM. Freamework PEACE: an organizational model for examining physical exercise across the cancer experience. Ann Behav Med, 2001;23;263-72.

7. Demircioglu S, Bilgin AU. Yaşlılarda Kanser ve Egzersiz. Turkiye Klinikleri J Sports Med-Special Topics, 2017;3(2):102-5

8. Ergün M, Tedavisi Tamamlanmış Meme Kanserli Hastalarda Egzersizin İmmun Sistem (Anjiogenez ve Apopitoz), Yaşam Kalitesi, Yorgunluk ve Depresyon Üzerine Etkisinin Değerlendirilmeasi, Fiziksel Tıp Ve Rehabilitasyon Anablimdalı, Ege üniversitesi (tez), 2011;SS:42-47

9. Friedenreich CM, Neilson HK, Lynch BM. State of the epidemiological evidence on physical activity and cancer prevention. Eur J Cancer, 2010; 46:2593-604.

10. Goljan EF. Rapid Review Pathology. 5th edt., Elsevier, Philadelphia, 2019.

11. Gomez-Cabrera MC, Domenech E, Vina J. Moderate exercise is an antioxidant: upregulation of antioxidant genes by training. Free Radic Biol Med, 2008; 44:126-31.

12. Hewitt M, Greenfield S, Stovall E. From Cancer Patient to Cancer Survivor. Washington, D.C. National Academies Press; 2006.

13. http://www.yeditepehastanesi.com.tr/kanser-ve-egzersiz, Erişim tarihi: 31.08.2020

14. https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/kanser-nedir-belirtileri, erişim tarihi: 22.07.2020

15. https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/cancer, erişim tarihi: 30.09.2020

16. Idorn M, Straten P. Exercise and cancer: From"health" to " therapeutic"? Cancer Immunol Immunother, 2017; 66:667-671.

17. Kafkas, ME. Kanser ve egzersiz. Türkiye Fitness Dergisi, 2019.

18. Karakuş M, Terapötik Egzersizlerin Allojenik Hastalarda Bazı Motorik ve Kan Parametreleri Üzerine Etkisinin İncelenmesi, Beden Eğitimi ve Spor ABD (tez), Erciyes üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2017; 16-18.

19. Kruk J, Czerniak U. Physical activity and its relation to cancer risk: Updating the evidence. Asian Pacific Journal of Cancer Prevention, 2013;14(7):3993–4003.

20. Kruk J. Physical exercise and oxidative stress. Med Sport, 2011;15:30-40.

21. Kumar V, Abbas AK, Aster JC. Robbins and Cotran Pathologic Basis of Disease. 9th edt., Elsevier Saunders, Philadelphia, 2015.

22. Lynch BM, Neilson HK, Friedenreich CM. Physical activity and breast cancer prevention. In: Courneya KS, Friedenreich (eds) Physical Activity and Cancer, Recent Results in Cancer Research, Chap. 2. Springer Verlag, Berlin Heidenberg, 2011, 186, 13-42.

23. McNeely M, Peddle C, Parliament M, Courneya K. Cancer Rehabilitation: Recommendations for Integrating Exercise Programming in the Clinical Practice Setting. Curr Cancer Ther Rev. 2006;2(4):351–60.

24. Neilson HK, Friedenreich CM, Brockton NT, et al. Physical activity and postmenopausal breast cancer: Proposed biologic mechanisms and areas for future research. Cancer Epidemiol Biomark Prev, 2009;18:11-27.

25. Newton, RU, Galvão DA. Exercise in prevention and management of cancer. Current Treatment Options in Oncology, 2008 ;9(2–3):135–146.

26. Niederhuber JE, Armitage JO, Doroshow JH, Kastan MB, Tepper JE. Abeloff's Clinical Oncology, 6th edition. Elsevier, Philadelphia, 2020.

27. Oruç Z, Kaplam MA. Kanser ve Egzersiz. Türkiye Klinikleri J Med Oncol-Special Topics, 2016; 9(3):45-50.

28. Özcan Ö, Dikmen M. Kanser Tedavisinde mTOR İnhibitörleri. Marmara Pharmaceutical Journal, 2015;19: 290-297.

29. Schmitz KH, Courneya KS, Matthews C, et al. American College of Sports Medicine roundtable on exercise guidelines for cancer survivors. Med Sci Sports Exerc, 2010; 42: 1409-26.

30. Şenışık S. Kanser ve Egzersiz. Spor Hekimliği Dergisi, 2014; 49(6):99–110.

31. Tahsinoğlu M, Çöloğlu AS, Erseven G. Dişhekimleri için Genel Patoloji, Altın Matbaacılık, İstanbul, 1981.

32. T.C. Sağlık Bakanlığı Türkiye halk sağlığı kurumu Türkiye kanser istatistikleri-2016 Ankara SS:43.

33. Thompson WR, Neil F. Gordon MD. ACSM's Guidelines for ExerciseTesting and Prescription Eight edition, 2009; p.229-232.

34. Uluslararası Kanser Araştırmaları Kurumu (IARC), Dünya kanser raporu, Lyon, 2008.

35. Yach D, Hawkes C, Gould CL, Hofman KJ. The global burden of chronic diseases: overcoming impediments to prevention, control. JAMA, 2004; 291(21):2616–2622.

36. Yeşilbalkan ÖU, Akyol AD, Çetinkaya Y, Altın T, Ünlü D, Kemoterapi Tedavisi Alan Hastaların Tedaviye Bağlı Yaşadıkları Semptomlar ve Yaşam Kalitesine Olan Etkisinin İncelenmesi. Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi, 2005; 21 (1):13-31.

SAĞLIK BİLİMLERİNDE MULTİDİSİPLİNER ARAŞTIRMALAR

1

EDİTÖR

Doç. Dr. Ayten DİNÇ

EFEAKADEMİ

Sağlık Bilimlerinde Multidisipliner Araştırmalar - 1

Editör: Ayten Dinç ORCID (0000-0002-8903-675X)

ISBN: 978-625-7729-16-1

1. Baskı: Ekim 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ'ye aittir.

KÜTÜPHANE KARTI

Sağlık Bilimlerinde Multidisipliner Araştırmalar-1
DİNÇ, Ayten
1. Basım, 396 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin var.
Anahtar kelimeler:
1. Sağlık, 2. Bilim, 3. Tıp.

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)

Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

Alzheimer Hastalığı ve Halk Sağlığı 311
Canan AKÜNAL TÜREL

COVID-19 Krizi Sırasında Antioksidan Minerallerle Bağışıklık Sistemini Güçlendirmek 325
Fatma TAYHAN KARTAL - Sevinç BAKAN

Yetişkinlerde Sepsis 339
Güleser AKPINAR

Obstrüktif Uyku Apne Sendromunda PAP Tedavisi 353
Hakan KOCA

Tip 2 Diyabet Ve Beslenme 363
S. Gonca ÜNAL

Diyabetik Ayak Enfeksiyonları 377
Şafak ÖZER BALIN

Diyabetik Ayak Tedavisinde Multidisipliner Yaklaşım 385
Ulaş Serkan TOPALOĞLU

SAĞLIK ÇALIŞANLARINDA İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ

Ayten DİNÇ

- Doç. Dr. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi Çanakkale/TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0002-8903-675X

Ayşin AŞKIN

- Öğr. Gör. Dr. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Biga Meslek Yüksekokulu Çanakkale/TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0001-8573-3518

KAYNAKÇA

Aasa, U. Brulin, C. Angquist, K.A. and Barnekow-Bergkvist, M. (2005). Work-Related Psychosocial Factors, Worry About Work Conditions And Health Complaints Among Female And Male Ambulance Personnel. Scand J Caring Sci., p:19: 251-258. 10.1111/j.1471- 6712.2005.00333.x.

Akarsu H, Ayan B, Çakmak E, Doğan B, Boz E. D, Karaman E, Koçak D. (2013). Meslek Hastalıkları, Çasgem, Ankara, 13-40.

Akarsu, H. "Sağlık İşkolunda Tehlike ve Riskler: Bir Hastanede Risk Analizi Uygulaması", Uzmanlık Tezi, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim ve Araştırma Merkezi, Ankara (2015).

http://www.casgem.gov.tr/sayfalar/sayfa/params/tip-kitap/id-93/saglik-iskolunda-tehlike-veriskler-bir-hastanede.html

Akıllı H, Aydoğdu Ö. (2013). İş sağlığı ve Güvenliğini Önemi Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü, Enerji Hammadde Etüt ve Arama Dairesi Başkanlığı–Ankara
http://www.mta.gov.tr/v3.0/sayfalar/hizmetler/kutuphane/ekonomibultenleri/2013_16/245.pdf.

Aşkın A, Dinç A. (2020). 112 Acil Sağlık Hizmeti Çalışanlarının İş Sağlığı ve Meslek Hastalıklarına Yönelik Görüşleri: Çanakkale İli Örneği. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 13(71), Haziran,ss.1104-1111, ISSN: 1307-9581.

Ayan B. (2015). Montaj Hattında Ergonomik Risk Unsurlarının İncelenmesi: Otomotiv Sektörüne Yönelik Bir Uygulama, Uzmanlık Tezi, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim ve Araştırma Merkezi, Türkiye.

Aytaç S, Kaya Ö. (2019). Ergonominin Çalışma Yaşamındaki Önemi, *Karatahta İşyazıları Dergisi*, 14(1-14), l ISSN: 2149-2417, Ağustos.

Babalık F. C. (2011). Mühendisler İçin Ergonomi İşbilim, Dora Yayıncılık, Bursa.

Basford B. P. (2017) The Heinrich Model: Determining Contemporary Relevance, master thesis, Eastern Kentucky University.

Baykam N. (2004). Hastane İnfeksiyonlarının Kontrolünde Havalandırmanın Önemi. Hastane İnfeksiyonları Kontrolü El Kitabı, Hastane Enfeksiyonları Derneği Yayını No: 2. Bilimsel Tıp Yayınevi; ss. 373–381.

Bayraktaroğlu S, Aras M, Atay E. (2018). Çalışanlarda İş Güvenliği ve İş Kazası Algısı: Mavi Yakalılar Üzerine Bir Araştırma, *Uluslararası Yönetim ve Sosyal Araştırmalar Dergisi* 5(9):1-15, ISSN:2148-1415.

Beyzadeoğlu H., Cengiz İ. (2013). Sağlık Çalışanlarının Riskleri ve Sağlık Takipleri. *Sağlık Düşüncesi ve Tıp Kültürü Dergisi,* 28 : 28–33

Bilir N. (2016). İş sağlığı ve Güvenliği, Güneş Tıp Kitapevi, ISBN: 978-975-277-641-8.

Camkurt M. Z. (2007). İşyeri Çalışma Sistemi ve İşyeri Fiziksel Faktörlerinin İş kazaları Üzerindeki Etkisi, *TÜHİS İş Hukuku ve İktisat Dergisi*, 20(6)-21(1), s:80-16, Mayıs-Ağustos.

ÇASGEM (2013). Türkiye'de İş Sağlığı ve Güvenliği Algısı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim ve Araştırma Merkezi, ISBN: 978-975-455-276-8, Ankara.

Çeven S, Özer K . (2013). Büro Ergonomisinin Çalişma Psikolojisiv ve İş Verimine Etkisi . *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, ss. 61-70 .

Connor T. H, Mcdiarmid M. A. (2006). Preventing Occupational Exposures to Antineoplastic Drugs in Health Care Settings. *Cancer J Clin*. 56:354–365.

ÇSGB, (2018). Meslek Hastalıkları ve İş İle İlgili Hastalıklar Tanı Rehberi, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü.

Dinç A, Aşkın A. (2018). Sağlık Çalışanlarının İş Sağlığı Önlemlerine Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi; Çanakkale'de Bir Kamu Hastanesi Örneği. *Düzce Üniversitesi Bilim ve Teknoloji Dergisi,* 6: 422-432.

European Union Programme for Employment and Social Solidarity – PROGRESS. Occupational health and safety risks in the healthcare sector. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2011. ISBN 978-92-79-19454-2, https://www.ilo.org/dyn/travail/docs/1965/osh.pdf (Erişim 20.10.2020).

Eurostat (2010). Health and Safety at Work in Europe (1999-2007) –A Statistical Portrait https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/5718905/KS-31-09-290.

Gökçe A. (2020). İş Sağlığı ve Güvenliği Açısından İş Güvenliği Kültürünün Önemi Üzerine Bir Odak Grup Çalişması, *Ergonomi*, 3(2), 82 – 95.

Güler G.(1997). Ergonomiye Giriş, ISBN 975-8088-52-1,Ankara.

Karaer G, Özmen D. (2016). Occupational Safety of Employees: An Example of Public Hospital. Turkiye Klinikleri J Nurs Sci.,8(4):306-16.

Kanyina EW, Boru WG, Mucheru GM, Amwayi SA, Galgalo T. Kanyina EW, et al. (2013). Tuberculosis Infection among Health Care Workers: A Case Series in Two District Hospitals, Kenya, August *Pan Afr Med J*. 2017 Nov 3;28 (Suppl 1): 4. Doi:10.11604/pamj.supp.2017.28.1.8222.

Kaya D. (2010). Ergonomi Antropometrik Verilerin Güncellenmesi, Detay Yayıncılık, Ankara.

Meydanlıoğlu A. Sağlık Çalışanlarının Sağlığı ve Güvenliği. *Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2013; 2 : 192–199.

Okada, N. Ishi, N. Nakata, M. and Nakayama, S. (2005). Occupational Stress Among Japanese Emergency Medical Technicians: Hyogo Prefecture. *Prehospital Disaster Med*. 20: 115-121.

Ortabağ T, Güleşen A, Yava A, Bakır B.(2009). Exploring the Frequency of Sharps Injurıes and Affectıng Factors among Health Care Worker in a University Hospital. *Anatol J Clin Investig.* 3:208–212.

Oshwiki, (n.d.) (13. Ekim 2020) Accidents And Incidents? https://oshwiki.eu/wiki/Accidents_and_incidents

Parlar S. (2008) Sağlık Çalışanlarında Göz Ardı Edilen Bir Durum: Sağlıklı Çalışma Ortamı *TAF Prevent Med Bull.* 7 : 547–554.

Prüss-Üstün ARE, Hutin Y. (2003). Introduction and Methods: Assessing The Environmental Burden of Disease at National and Local Levels Geneva, WHO..

Sağlık Bakanlığı T.C. Çalışan Güvenliği Genelgesi. https://www.saglik.gov.tr/TR, 3282/calisan-guvenligi-genelgesi-14052012.html. (Erişim 20.10.2020).

Türk Tabipleri Birliği Yayınları (2008). Sağlık Çalışanlarının Meslek Riskleri (Birinci Baskı), Ankara: http://www.ttb.org.tr/kütüphane.sc_meslek_risklri.pdf (Erişim 20.10.2020).

Sağlıkta Kalitenin Geliştirilmesi ve Değerlendirilmesine Dair Yönetmelik" 27/06/2015 tarih ve 29399 sayılı Resmi Gazete.

https://kalite.saglik.gov.tr/TR-12545/saglikta-kalitenin-gelistirilmesi-ve-degerlendirilmesine-dair-yonetmelik.html. (Erişim 20.10.2020).

Saygun M. (2012). Sağlık Çalışanlarında İş Sağlığı ve Güvenliği Sistemleri *TAF Prevent Med Bull*. 11: 373–382.

Senthil A, Anandh B, Jayachandran P, et al. (2015). Perception and Prevalence of Work-Related Health Hazards among Health Care Workers in Public Health Facilities in Southern India. *Int J Occup Environ Health*. 21(1):74-81. doi:10.1179/2049396714Y.0000000096

Tekin B.(2009). Risk Değerlendirmesi, *Mühendis ve Makina Dergisi*, 50(592), 37-41.

Tozkoparan G, Taşoğlu J. (2011). İş Sağlığı ve Güvenliği Uygulamaları İle İlgili İş görenlerin Tutumlarını Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* Cilt/Vol. XXX, Sayı/No. 1,ss. 181-209.

Ulutasdemir N, Cirpan M, Copur EO, et al. (2015). Occupational Risks of Health Professionals in Turkey as an Emerging Economy. *Ann Glob Health*. 81:522–529. DOI:10:10.1016/j.aogh.2015.08.019.

WHO (2020). Violence Against Health Workers. (Erişim:13 Ekim 2020) https://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/workplace/en

Yiğit A. (2012). İş güvenliği, Alfa Aktüel, Ankara, ISBN: 978-975-253-224-3.

Yıldız AN, Akın N, Ünal S. (2017). Sağlık Çalışanlarında Kesici Delici Alet Yaralanmaları Raporu, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, Yelken Ajans Reklamcılık, Yayıncılık ve Matbaacılık, 1. Baskı İstanbul. ISBN 978-605-86462-8-6.

SAĞLIK HUKUKU ÜZERİNE ÜRETİLEN TEZ ÇALIŞMALARININ BİBLİYOMETRİK ANALİZİ

Burhanettin UYSAL

- Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sağlık Yönetimi Bölümü, Bilecik/TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0003-2801-9726

Ebrar ULUSİNAN

- Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sağlık Yönetimi Bölümü, Bilecik/TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0002-1182-7578

KAYNAKLAR

1. 1219 sayılı Tababet ve Şuabatı San'atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun, Resmî Gazete Tarihi: 14/4/1928; Sayı: 863

2. 2238 sayılı Organ ve Doku Alınması, Saklanması, Aşılanması ve Nakli Hakkında Kanun, Resmi Gazete Tarihi ve Sayısı: 3/6/1979-16655

3. 2827 sayılı Nüfus Planlaması Hakkında Kanun, Resmi Gazete: 27/5/1983 Sayı: 18059

4. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu, Resmi Gazete Tarihi: 12/10/2004 Sayı :25611

5. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun

6. Bardak, Ü., Tengilimoğlu, D. (1998). Sağlık Alanında İnsan Hakları ve Etik. Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Bilimler Fakültesi Dergisi, 16: 1-2, 215-232.

7. Boran, B. (2007).Açlık Grevi/ Ölüm Orucuna Müdahale Sorunu Tıbbi ve Hukuki Yaklaşım. Ankara Barosu Dergisi. 65:3, 96-104.

8. Er, Ü. (2019). Sağlık Hukuku. Ankara: Savaş Yayınevi.

9. Hasta Hakları Yönetmeliği, Resmî Gazete: 01.08.1998 Resmî Gazete Sayısı: 23420

10. Hasta Hakları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, 08.05.2014 tarih ve 28994 sayılı Resmi Gazete, http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/05/20140508-3.htm Erişim Tarihi: 26.09.2020

11. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi, Ocak 2019.

12. https://www.saglik.gov.tr/TR,3282/calisan-guvenligi-genelgesi-14052012.html, Erişim Tarihi: 12.03.2020

13. Öztürk, H. (2003). Tıpta Aydınlatılmış Onam Öğretisi Bağlamında Hekimin Rolü. 1. Ulusal Uygulamalı Etik Kongresi Kitabı, 2003, 267-273.

14. Şimşek, U. (2014). Sağlık Hukukunda Aydınlatılmış Rıza. Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Özel Sayı:16, 3535-3556.

15. T.C. Sağlık Bakanlığı. Çalışan Güvenliğinin Sağlanması Genelgesi. http://www.saglik.gov.tr/TR/belge/1-15642/calisan-guvenligi-genelgesi.html, Sağlık Bakanlığının 14.05.2012 tarihli ve 6665 sayılı yazısı. Erişim Tarihi: 26.09.2020

16. Türk Dil Kurumu, Güncel Türkçe Sözlük, https://sozluk.gov.tr/

17. Türk Tabipler Birliği Disiplin Yönetmeliği, Resmi Gazete: 28.4.2004 – 25446

18. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 18/10/1982 tarihli, Resmi Gazete 9/11/1982 Sayı:17863 (Mükerrer)

19. World Health Organization. (1946). Constitution of the world health organization, signed on 22 July 1946 in New York City. International Organization, 1(1), 225–239.

CERRAHİ HASTALIKLAR HEMŞİRELİĞİ ALANINDA MULTİDİSİPLİNER ARAŞTIRMALAR

Perihan ŞİMŞEK

- Balıkesir Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Balıkesir/TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0002-0216-3968
- p_simsek19@hotmail.com

KAYNAKÇA

Bodor R, Nyugen JB, Broder K. (2017). We are going to name names and call you out! ımproving the team in the academic operating room environment. *Annals of Plastic Surgery*, 78(5 Suppl 4), 222-224.

Carnevale FA. (2014). Interdisciplinarity and nursing research: opportunities and challenges. *Revista brasileira de enfermagem*, 67(6), 881-885.

Cooper L, Siam B, Sagee A, Orgad R, Levi Y, Wasserberg N, Beloosesky Y, Kashtan H. (2020). Some nursing screening tools can be used to assess high-risk older adults who undergo colorectal surgery for cancer, *Clinical Interventions in Aging*, 15, 1505—1511

Demirhan İ, Pınar G. (2014). Postoperatif iyileşmenin hızlandırılması ve hemşirelik yaklaşımları. *Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Hemşirelik E-Dergisi*, 1(2), 43-53.

Ferrito Mendes DIA, Ferrito CRDAC, Gonçalves MIR. (2018). Nursing interventions in the enhanced recovery after surgery: scoping review. *Revista Brasileira de Enfermagem*, 71, 2824-2832.

Fox-Wasylyshyn SM, Oldfield P, Muscedere J, El-Masri MM. (2005). Enhancing health-care research: an interdisciplinary collaborative approach. *Canadian Journal of Nursing Research Archive*, 37(3).

Foye U, Simpson A, Reynolds L. (2020). "Somebody else's business": The challenge of caring for patients with mental health problems on medical and surgical wards. *J Psychiatr Ment Health Nursing,* 00:1–11.

Higginbottom GM, Richter MS, Mogale RS, Ortiz L, Young S, Mollel O. (2011). Identification of nursing assessment models/tools validated in clinical practice for use with diverse ethno-cultural groups: an integrative review of the literature. *BMC Nursing*, 10(1), 16.

Hübner M, Addor V, Slieker J, Griesser AC, Lécureux E, Blanc C, Demartines N. (2015). The impact of an enhanced recovery pathway on nursing workload: A retrospective cohort study. *International Journal of Surgery*, 24, 45-50.

Johnson KR, Hagadorn JI, Sink, DW. (2017). Alarm Safety and Alarm Fatigue. *Clinics in Perinatology*, 44(3), 713–728.

Karasin B, Karasin M. (2017). Epilepsy: clinical review and surgical options, *AORN Journal,* 106(5), 393-414

Kartal H, Kantek F. (2018). Hemşirelikte inovasyon örnekleri. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi*, 5(1), 57-63.

Kelley-Quon LI, Kenney BD, Bartman T, Thomas R, Robinson V, Nwomeh BC, Bapat R. (2019). Safety and feasibility of skin-to-skin care for surgical infants: A quality improvement Project. *J Pediatr Surg*, 54(11), 2428-2434.

Khanna AK, Ahuja S, Weller RS, Harwood TN. (2019). Postoperative ward monitoring–Why and what now? *Best Practice & Research Clinical Anaesthesiology*, 33(2), 229-245.

Kim PJ, Evans KK, Steinberg JS, Pollard ME, Attinger CE. (2013). Critical elements to building an effective wound care center. *J Vasc Surg*, 57, 1703-1709.

Kirk PA, McGlinsey A, Beckett A, Rudd P, Arbour R. (2015). Restraint reduction, restraint elimination, and best practice role of the clinical nurse specialist in patient safety, *Clinical Nurse Specialist,* 29(6):321-8.

Lavallée JF, Gray TA, Dumville J, Russell W, Cullum N. (2017). The effects of care bundles on patient outcomes: a systematic review and meta-analysis. *Implementation Science*, 12(1), 142.

Lyons N, Heron P, Bethune R. (2015). Improvement Programme Improving the recording of surgical drain output. *BMJ Open Quality*, doi: 10.1136/bmjquality.u209264.w3964

McCarron K. (2011). Understanding care bundles. *Nursing Made Incredibly Easy*, 9(2), 30-33.

Montgomery R, McNamara AS. (2016). Multimodal pain management for enhanced recovery: reinforcing the shift from traditional pathways through nurse-led ınterventions, *AORN Journal,* 104(6S):S9-S16.

Morley L, Cashell A. (2017). Collaboration in health care. *Journal of Medical Imaging and Radiation Sciences*, 48(2), 207-216.

O'Daniel M, Rosenstein AH. (2008). Professional communication and team collaboration. in patient safety and quality: An evidence-based handbook for nurses. In Hughes RG, ed. Rockville (MD): Agency for Healthcare Research and Quality (US).

Pokojová R, Bártlová S. (2018). Effective communication and sharing information at clinical handovers. *Central European Journal of Nursing and Midwifery*, 9(4), 947-955.

Roncaglia, I. (2016). A practitioner's perspective of multidisciplinary teams: analysis of potential barriers and key factors for success. *Psychological Thought*, 9(1), 15-23

Sierchio PG. (2003). A Multidisciplinary Approach for Improving Outcomes. *Journal of Infusion Nursing*, 26(1), 34-43

Smith H, Greenberg J, Yeh SY, Williams S, Moloo H. (2018). Improving Communication Between Nurses and Resident Physicians: A 3-Year Quality Improvement Project. *Quality Management in Healthcare Journal*, 27(4):229-233.

Souza LM da S, Santana RF, Capeletto C da SG, Menezes AK, Delvalle R. (2019). Factors associated with mechanical restraint in the hospital environment: a cross-sectional study. *Revista Da Escola de Enfermagem Da USP*, 53. doi:10.1590/s1980-220x2018007303473

Srinivasa E, Mankoo J, Kerr C. (2017). An Evidence-Based Approach to Reducing Cardiac Telemetry Alarm Fatigue. *Worldviews on Evidence-Based Nursing*, 14(4), 265-273.

Tritter J. (2012). Mixed Methods and Multidisciplinary Research in Healthcare. Researching Health: Qualitative, Quantitative and Mixed Methods. Thousand Oaks, California, USA: SAGE Publishing, Sayfa: 421-431.

Wessman BT, Sona C, Schallom M. (2015). Improving caregivers' perceptions regarding patient goals of care/end-of-life ıssues for the multidisciplinary critical care team. *Journal of Intensive Care Medicine*, 32(1):68-76.

Wilkes L, Cioffi J, Cummings J, Warne B, Harrison K. (2014). Clients with chronic conditions: community nurse role in a multidisciplinary team. *Journal of Clinical Nursing*, 23(5-6), 844-855.

ASKERİ SAĞLIK SİSTEMİ

Uğur Tarık ÖZKUT

- İstanbul Okan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü, İstanbul/TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0002-4614-1824
- tarik.ozkut@okan.edu.tr

KAYNAKÇA

Ataç, A. (1996). Gülhane Askeri Tıp Akademisi'nin kuruluşu (Vol. 87). Ataturk Kultur DIL Ve Tarih Yuks.

GATA Tarihçesi. https://gulhaneeah.saglik.gov.tr/TR,114856/hastane-tarihcesi.html

Gülhan Seyhun, (2018). Tıp Tarihimizde Askeri Sağlık Hizmetleri, Altınbaş Ü. Yayını, İstanbul.

http://gulhaneeah.saglik.gov.tr/yazdir?578DBC07DC9FC7248C63EE51F9899B74 Erişim: 01.10.2020

Jean-Paul Chretien,a David L Blazes,b Rodney L Coldren,c Michael D Lewis,d Jariyanart Gaywee,c Khunakorn Kana,c…, The İmportance of Militaries From Developing Countries in Global İnfectious Disease Surveillance, Bulletin of the World Health Organization 2007;85:174-180.

Özbay K (1976). Türk Asker Hekimliği Tarihi ve Asker Hastaneleri, İstanbul,1976.

Özkut Özel Arşivi.

Selmanpakoğlu, N., & Işık, S. (1997). Gülhane ve Modern Türk Tıbbı Kuruluşunun 100. Yılı. Türk Plastik, Rekonstrüktif ve Estetik Cerrahi Dergisi (Turk J Plast Surg), 5(3), 183-185.

Tengilimoğlu, D., Işık O, Akbolat M. (2012). Sağlık İşletmeleri Yönetimi, Ankara.

TSK Sağlık Yönerge ve Talimnameleri (Tasnif dışı gizlilik dereceli).

Uçar M, Deniz S. (2012). TAF Preventive Medicine Bulletin, 11(1). İstabip.org.tr/14 mart1919

WHO, (200). World Report 2000.

WHO, (2007). World Report 2007.

Yıldırım, N. (1994). Askeri Hastaneler. Gülhane Tatbikat Mektebi ve Seririyat Hastanesi", Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı Ortak Yayını, İstanbul.

ANATOMİ ANABİLİM DALINDA ÇALIŞANLARIN VE ÇALIŞMA ORTAMLARININ İŞ SAĞLIĞI VE GÜCENLİĞİ AÇISINDAN DURUM ANALİZİ

Situation Analysis of Anatomy Department's Employees and Their Working Environments in Terms of Occupational Health and Safety

Nurullah YÜCEL

- Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hamidiye Tıp Fakültesi Anatomi Anabilim Dalı, İstanbul/TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0003-2689-4287

Emine Nurhan AKIN

- İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul/TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0001-9462-1307

Nuri BİNGÖL

- Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi İş Sağlığı ve Güvenliği Bölümü , İstanbul/TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0001-6208-7277

Zekeriye ÇELİK

- İstanbul Medipol Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu İş Sağlığı ve Güvenliği Bölümü, İstanbul/TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0003-4418-0798

Mehmet Tuğrul YILMAZ

- Necmettin Erbakan Üniversitesi Meram Tıp Fakültesi Anatomi Anabilim Dalı Konya/TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0001-5744-0902

Muzaffer ŞEKER

- Necmettin Erbakan Üniversitesi Meram Tıp Fakültesi Anatomi Anabilim Dalı Konya/TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0002-7829-3937

KAYNAKLAR

1- Habbal O. The state of human anatomy teaching in the medical schools of gulf cooperation council countries. Sultan Qaboos Univ Med J. 2009;9(1):24-31.

2- Serageldin I. Ancient Alexandria and the dawn of medical science. Glob Cardiol Sci Pract. 2013;(4):395-404.

3- Noel SYB, Boon HB. Greek anatomist herophilus: the father of anatomy. Anat Cell Biol. 2010;43(4):280-283.

4- Develi S. A detailed cadaver donation form. Anatomy 2018;12(1):38-44.

5- Bhullar DS. Safety measures ın dealıng wıth dead. J Punjab Acad Forensic Med Toxicol 2012;12(2): 69-75.

6- Hoffman PN, Healing TD, Young SEJ. The Infection Hazards of Human Cadavers. Bearmen GML,Stevens M, Edmond MB, Wenzel MB. A Guide to infection control in the hospital. Fifth edition. Brookline.USA. International Society for Infectios Disiase. Chapter 41. 266-276

7- Kadam SS, Akhade S, Desouza K. Autopsy Practice, Potential Sources of Occupational Hazards: A Review for Safety and Prevention. J Indian Acad Forensic Med. 2015;37(2):196-201.

8- Gharehdaghi J, Khorasgani MHA, Ghadiani MH, Kazemifar AM, Solhi H, and Solhi S. Prevalence of HCV, HBV, and HIV Seropositivity among Cadavers Referred to Autopsy Hall of Legal Medicine Bureau of Tehran, Iran. Hindawi Advances in Preventive Medicine. 2017:1-4

9- Nisa G, Shah BA, Shahdad S, Jan N, Samoon S, Ahmad S. Acute Toxic Effects of Formalin on First Year MBBS Students during Dissection In Gross Anatomy Laboratory. Journal of Dental and Medical Sciences . 2016;15(8):56-59

10- Elshaea NSM, Mahmoud MAE. Toxic effects of formalin-treated cadaver on medical students, staff members, and workers in the Alexandria Faculty of Medicine. Alexandria Journal of Medicine. 2017;53(4):337-343

11- Onyije FM, Avwioro OG. Excruciating Effect of Formaldehyde Exposure to Students in Gross Anatomy Dissection Laboratory. www.theijoem.com. 2012;3(2);92-95

12- Burton JL. Health and safety at necropsy. J Clin Pathol. 2003;56:254-260

13- Akarsu H, Güzel M. Sağlık Sektöründe Tehlike ve Riskler. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim ve Araştırma Merkezi'nin (ÇASGEM) Kurumsal

Kapasitesinin Güçlendirilmesi Teknik Destek Projesi. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim ve Araştırma Merkezi. 2016.Ankara

14- Koyuncu A, Aslan FE, Yavaş A. [Contact wıth lesser-known latex contaınıng products: two cases of contact dermatıtıs]. Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi 2015;(6):229-232

15- Sarıcaoğlu H, Ovalı Toka S, Sema Algan Sİ. [Latex allergy in health care workers].Türkderm.2013;47:94-98

16- Çalışkan H. [The factors affecting personal protective equipment use behavior in health services]. Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi.2017;20(3):313-328

17- Yalcın AD, Çakın Ö, Polat HH, Terzioğlu E. [Occupational disease of healthcare workers: latex allergy]. Erciyes Tip Dergisi. 2011;33(2):103-110

18- İnce N, Özyıldırım B, İnce H, İşsever H, Malkoç S, Karagöz Z, et al. [An ınvestıgatıon on occupatıonal dıseases among teachers ın Sılıvrı,İstanbul]. Nobel Medicus Journal. 2012:8(1);35-41.

19- MJ, Kim YK, Kang DM, Kim JE, Ha WC, Jung KE, HW. A Study on Prevalence and Risk Factors for Varicose Veins in Nurses at a University Hospital, Saf Health Work. 2018; 9(1):79-83.

20- Cezarv-Vaz MR, Severo LO, Borges AM, Bonow CA, Rocha LP, Verde de Almeida MC. Voice disorders in teachers. Implications for occupational health nursing care. 2012;31(2):252-260

21- Petit A, Roquelaure Y. Low back pain, intervertebral disc and occupational diseases. International Journal Of Occupational Safety And Ergonomics. 2015;21(1):15-19

22- Parlar S. [A problem that is not considering in health workers: healthy work environment]. TAF Prev Med Bull 2008; 7(6):547-554

23- KE, SS Peterside SS. Assessment of workplace hazards in mortuaries in Port Harcourt, Nigeria. Port Harcourt Medikal Journal, 2016;10(3);102-110

24- Bhullar DS. Safety measures in dealing with dead. J Punjab Acad Forensic Med Toxicol 2012;12(2):69-75.

25- Başerer Z, Başerer D. [Burnout of academicians and self-efficacy levels]. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi. 2019;17(1);1-19

26- Çiçek Sağlam A. [Relatıonship of socio-demographic characteristics of academicians with their burnout levels]. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 2011;(8)15;407-420

27- Göksel A, Tomruk Z. [The relatıonshıp between academıcs' stress sources and the behavıours of copıng wıth stress and ın case of stress]. Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi 2016;20:315-348

28- Çınar M, Özyürek A. [An evaluatıon of the relatıonshıp between perceptıons of mobbıng ın workplace and emotıonal ıntellıgence level of research assıstants].Akademik Bakış Dergisi. 2015;141-154

29- Lui PSC, Sarangapany J, Begley K, Coote K, Kishore.K. Medical and nursing students perceived knowledge, attitudes, and practices concerning human ımmunodeficiency virus. ISRN Public Health Volume 2014;1-9

EVDE BAKIM HİZMETİ ALAN YAŞLILARDA AKILCI İLAÇ KULLANIMI

Dilek ONARAN

- (Evde Bakım Hemşiresi); Muğla Büyük Şehir Belediyesi, Sağlık ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı, Sağlık Hizmetleri Şube Müdürlüğü, Muğla-TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0001-9341-2909
- dilek-onaran@hotmail.com

Fatma BİRGİLİ

- (Dr. Öğr. Üyesi); Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Muğla-TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0003-0942-2122
- fatmab@mu.edu.tr

KAYNAKLAR

1. Akbaş E, Taşdemir Yiğitoğlu G, Çunkuş N. (2020). Yaşlılıkta Sosyal İzolasyon ve Yalnızlık. OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi. Vol. 15 (26). ss. 4540-4562.

2. Aksoy M, Alkan A, İşli F. (2015). ‘‘Turkey rational drug use newsletter’’. Türkiye Klinikleri J Pharmacol-Special Topics. Vol. 3(1), ss.19–26.

3. Alghamdi M.G., Urden L.D. (2016). Transforming the nursing profession in S audi A rabia. Journal of nursing management, Vol.24(1), E95-E100.

4. Altındiş S. (2017). İlaç Kullanımına Sistematik Bir Bakış. ‘‘J Biotechnoland Strategic Health Res.’’ Vol.2, ss. 34-38.

5. Aslam A, Khatoon S, Mehdi M, Mumtaz S, Murtaza B. (2016). ‘‘Evaluation of Rational Drug Use at Teaching Hospitals in Punjab, Pakistan’’. Eczacılık Uygulamaları ve Toplum Hekimliği Dergisi. Vol.2(2). Pp. 54-57.

6. Arnold T, (2017). ‘‘Medikationsmanagement bei Polypharmazie im Alter’’. Der Klinikartz. Vol.46(12). pp. 635-641.

7. Arshad S, Mahmood S, Rasool S, Hayat S, Zafar S, Tehreem Z. (2016). ‘‘Rational Drug use in Pakistan: A systematic review’’. J Pharm Pract Community Med, Vol. 2(4), pp. 116-122.

8. Atif M, Scahill S, Azeem M, Sarwar M.R, Babar Z.U.D. (2017). ‘‘Drug utilization patterns in the global context: a systematic review’’. Health Policy Technol. Vol.6(4), pp. 457–470.

9. Aypak C, Serin K, Görpelıoğlu S. (2019). Yaşlıların yaşadıkları ortamlara göre yaşam kalitesi ve geriatrik depresyon ölçeği sonuçlarının karşılaştırılması. Türkiye Aile Hekimliği Dergisi, Vol. 23(4). ss.150-156.

10. Bağlama Samancıoğlu S, Bakır E, Köleoğlu Ş, Dişli E, Çırak K. (2019). Huzurevinde Kalan Yaşlıların Yaşam Kalitesi: Özürlülük ve İlaç Kullanımının Etkisi?. ACU Sağlık Bil Derg. Vol. 10(2). ss. 277-281.

11. Bakhshalıyeva G. (2019). Sosyal Güvenlik Sisteminin Yaşlılık Ödenekleri Açısından Gelişimi Ve Yeterliliği. Marmara Üniversitesi Bankacılık Ve Sigortacılık Enstitüsü Sigortacılık Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.

12. Bahşi R, Öztorun H.S, Turgut T, Sürmeli Mut D, Coşarderelioğlu Ç, Atmış, V,Yalçın A, Aras S, Varlı M. (2019). Hastanede Yatan Yaşlılarda Polifarmasi ile Kas Gücü ve Fonksiyonu Arasındaki İlişki. Ankara Medical Journal. Vol. 19(3). ss. 460-467.

13. Barutçu İ.A, Tengılımoğlu D, Naldöken Ü. (2017). Vatandaşların Akılcı İlaç Kullanımı, Bilgi Ve Tutum Değerlendirmesi: Ankara İli Metropol İlçeler Örneği. Gazi Universitesi Iktisadi ve Idari Bilimler Fakultesi Dergisi. Vol.19(3). S. 1062.

14. Bayram V.D. (2019). ‘‘Yaşlılık, Polifarmasi, Akılcı İlaç Kullanımı ve Önemi’’. Geriatriye Disiplinler, ss. 210-235.

15. Benlier N, Şahin B, Göğer M.E, Sezal E, Sankır D, Pamukiçi A.K, Songurtekin B, Deniz B, Ülgey B, Caf İ, Gürkan S, Günayligil T, Soran Ö. (2019). ‘‘Rational Drug Use in Geriatric Patients in the County of Gaziantep’’. Geriatrik Bilimler Dergisi, Vol. 2(2), ss. 30-35.

16. Bennett F, Ferner R, Sofat R. (2020). ‘‘Overprescribing and rational therapeutics: Barriers to change and opportunities to improve’’. British Journal of Clinical Pharmacology.

17. Buyuker S.M, Odabasi G. (2018). ‘‘Assessment of Knowledge and Behaviour of Pharmacy Services Students in Vocational School Of Health Services for Rational Drug Use’’. Eastern Journal of Medical Sciences. Vol. 3(3), ss. 28-33.

18. Caruso R, Pittella F, Zaghini F, Fida R, Sili A. (2016). Development and validation of the nursing profession self-efficacy scale. International nursing review, Vol.63(3), pp.455-464.

19. Cengiz Z, Ozkan M. (2020). ‘‘Development and validation of a tool to assess the rational use of drugs in Turkish adults’’. Journal of Public Health, pp.1-6.

20. Chauhan I, Yasir M, Kumari M, Verma M. (2018). Rasyonel uyuşturucu kullanımının takibi: faktörleri ve müdahaleleri anlamak. Pharmaspire, 10(2), 48-4.

21. Chao J, Gu J, Zhang H, Chen H, Wu Z. (2018). The Impact of the National Essential Medicines Policy on Rational Drug Use in Primary Care Institutions in Jiangsu Province of China. Iranian journal of public health, Vol. 47(1). Pp. 24-32.

22. Chen J, Guo C, Sun L, Lu M. (2019). ‘‘Mining typical treatment duration patterns for rational drug use from electronic medical records’’. Journal of Systems Science and Systems Engineering, Vol. 28(5), pp. 602-620.

23. Chongtrakul P. (2015). RDU Hastanesi: akılcı ilaç kullanımına giden yol. Tay Farmakoloji Dergisi, 37(1), 48-62.

24. Cooney D, Pascuzzi K. (2009). "Polypharmacy in the elderly: focus on drug interactions and adherence in hypertension." Clinics in geriatric medicine. Vol. 25(2). pp. 221-233.

25. Cooper J.A, Cadogan C.A, Patterson S.M, Kerse N, Bradley M.C, Ryan C, Hughes C.M. (2015). ‘‘Intervention stoim prove the appropriate use of polypharmacy in olderpeople: a Cochrane systematic review’’. BMJ Open. Vol.5(12). pp. 10-11.

26. Çelik Bulut Sercan, Can H. (2012). ‘‘Birinci basamakta akılcı ilaç kullanımı’’. Smyrna Tıp Dergisi. ss. 79-81.

27. Çetin A, Arslan İ, Tekin O, Sarı O. (2020). Yaşlıların Yaşadığı Yerin Ve Sosyodemografik Özelliklerinin Yaşam Kalitesi Üzerine Etkisi. Journal of Medicine and Palliative Care. Vol.1(2), ss. 34-40.

28. Dağtekin G, Demirtaş Z, Alaiye M, Sağlan R, Önsüz F.M, Işıklı B, Kılıç S.F, Metintaş S. (2018). ‘‘Birinci Basamak Sağlık Kuruluşuna Başvuran Erişkinlerin Akılcı İlaç Kullanım Tutum ve Davranışları. Türk Dünyası Uygulama ve Araştırma Merkezi Halk Sağlığı Dergisi. Vol.3(1). ss. 12-23.

29. Deniz S. (2019). ‘‘Akılcı İlaç Kullanımına İlişkin Tutum ve Davranışların Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma’’. Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi. Vol. 22(3). ss. 619-632.

30. Doğan D.H, Çalışkan K. (2019). ‘‘Why Ratıonal Drug Management In An Elderly Indıvıdual?’’. In International Journal of Health Administration and Education Congress (Sanitas Magisterium). Vol. 5(2). pp. 60-70.

31. Durna Z. Kuş E. (2016). Akılcı İlaç Kullanımda Hemşirenin Rolü ve Eğitimin Önemi. Vol. 26(2). ss.3-9.

32. Ercan T, Biçer D.F. (2019). Tüketicilerin Akılcı İlaç Kullanımına Yönelik Bilgi Düzeyleri Ve Davranışlarını Etkileyen Faktörlerin Değerlendirilmesi: Sivas İli Örneği. Business & Management Studies: An International Journal. Vol. 7(2). ss. 998-1021.

33. Ergün Y. Altıntaş Aykan D. (2019). ‘‘Akılcı İlaç Kullanımı: Genel Prensipler’’. Arşiv Kaynak Tarama Dergisi. Vol. 28(1). ss. 19-27.

34. Ekenler Ş. Koçoğlu D. (2016). ‘‘Bireylerin Akılcı İlaç Kullanımıyla İlgili Bilgi ve Uygulamaları’’. Journal of Hacettepe University Faculty of Nursing, 3(3). ss. 44-55.

35. Gelal A. (2015). ‘‘Rational drug use in elderly’’. Turkiye Klinikleri J Pharmacol-Special Topics, Vol.3(1). ss. 57-64.

36. Gutierrez Valencia M, Izquierdo M, Cesari M, Casas Herrero A, Inzitari M, Martínez Velilla N. (2018). The relationship between frailty and polypharmacy in older people: A systematic review. British journal of clinical pharmacology, Vol.84(7), pp. 1432-1444.

37. Kalaycı I, Özkul M. (2017). Geleneksel Kalabilsem Modern Olabilsem: Modernleşme Sürecinde Yaşlılık Deneyimleri. Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi Vol.8(18). ss. 90-110.

38. Karaman A, Ayoğlu T, Aydoğan M.N, Kuğu E. (2019). Hemşirelik Öğrencilerinin Akılcı İlaç Kullanma Durumları. Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi. Vol. 27(2). ss. 143-156.

39. Karahan Ş, Hamarta E. (2019). Geriatrik Olgularda Kronik Hastalıkların ve Polifarmasinin Ölüm Kaygısı ve Anksiyete Üzerine Etkisi. Ege Tıp Bilimleri Dergisi, Vol. 2(1). ss. 8-13.

40. Karakoç M.D, Uyanık Ö. (2018). Bir Kamu Hastanesinde Görevli Hemşirelerin Akılcı İlaç Kullanımı Konusundaki Bilgi, Tutum Ve Davranışlarının Değerlendirilmesi. SDU Journal of Health Science Institute/SDÜ Saglik Bilimleri Enstitüsü Dergisi, Vol. 9(2). ss. 112-118.

41. Karakurt P, Ünsal A. (2020). Yaşlılarda Akılcı İnhaler Kullanımı Ve Hemşirenin Sorumlulukları. ERÜ Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi. Vol.6(1). ss. 84-92.

42. Kartal S.E, Gündoğar Soykut H. (2017). Üniversite Öğrencilerinin Akılcı İlaç Kullanımı Hakkındaki Görüşleri. Bartın Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi. Vol. 1(1). ss. 25-34.

43. Kaya H, Turan N, Çulha Y, Özdemir Aydın G. (2018). ‘‘Yaşlı Bireylerde İlaç Yönetiminde Hemşirenin Rolü’’. JAREN/Hemşirelik Akademik Araştırma Dergisi, Vol. 4(2). ss. 120-126.

44. Kirchmayer U, Mayer F, Basso M, Cristofaro De R, Mores N, Cappai G, Agabiti N, Fusco D, Davoli M, Gambassi G.G. (2016). ‘‘Polypharmacy in the Elderly: A Population Based Cross-Sectional Study in Lazio, Italy’’. European Geriatric Medicine. Vol. 7:(5). pp. 484–487.

45. Kitiş Y, Terzi H. (2016). ‘‘Beers Kriterleri: Yaşlı Bireylerde Uygunsuz İlaç Kullanımının Önlenmesinde Bir Rehber’’. Türkiye Klinikleri J Nurs Sci. Vol. 8:(2). ss. 162-175.

46. Khamis S, Abdi A.M, Uzan A, Basgut B. (2019). Applying Beers Criteria for elderly patients to assess rational drug use at a university hospital in Northern Cyprus. Journal of pharmacy & bioallied sciences, Vol. 11(2). pp. 133-141.

47. Metin Akten İ. (2017). ‘‘The Role of Nurse in Rational Drug Use in the Elderly’’.

48. Mamo Desalegn B, Alemu Belete K, (2020). ‘‘Rational drug-use evaluation based on World Health Organization core drug-use indicators in a tertiary

referral hospital, Northeast Ethiopia: a cross-sectional Study''. Drug Healthc Patient Saf. 2020; Vol.12. pp.15–21.

49. Mahmood A, Elnour A.A, Ali A.A.A, Hassan N.A, Shehab A, Bhagavathula A.S. (2016). ''Evaluation of rational use of medicines (RUM) in four government hospitals in UAE''. Saudi Pharmaceutical Journal. Vol.24(2). pp. 189-196.

50. Masnoon N, Shakib S, Kalisch Ellett L, Caughey G.E. (2017). What is polypharmacy? A systematic review of definitions. BMC geriatrics, 17(1), 230.

51. Ulupınar S, Akıcı A. (2015). ''Hemşirelik Uygulamalarında Akılcı İlaç Kullanımı''. Turkiye Klinikleri J Pharmacol-Special Topics. Vol. 3(1). ss. 84-93.

52. Soygür H, Duyan V, Hasgül E, Adıbatmaz M. (2017). "Turkish Adaptation Study Of Multidimensional Observation Scale For Elderly Subjects." Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care. Vol. 11.3. pp. 171-185.

53. Şendir M, Çelik Z, Güzel E, Büyükyılmaz F. (2015). Determination of rational drug use of incoming individuals to family health. TAF Prev Med Bull. Vol.14(1). pp.15–22.

54. Şenol D, Erdem S. (2017). Yaşlılık Ve Yaşlı Kadınlarda Huzurevi Algısı: Nitel Bir Çalışma. Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2017, Vol.7(2). ss. 31-50.

55. İlhan B, Öztürk Bahat G. (2015). ''Yaşlı ve Akılcı İlaç Kullanımı''. Turkiye Klinikleri Geriatrics-Special Topics, Vol. 1(1). ss. 1-7.

56. Jianqian C, Jiangyi G, Hua Z, Huanghui C, Zhenchun W. (2018). The Impact of the National Essential Medicines Policy on Rational Drug Use in Primary Care Institutions in Jiangsu Province of China. Iran J Public Health. 47(1), pp. 24-32.

57. Özatik F.Y, Babaoğlu Ü.T, Özkaraman A, Yiğitaslan S, Kevser E. (2019). ''The Knowledge and Attitude of Nursing Students from School of Health Towards Rational Drug Use''. Osmangazi Tıp Dergisi, Vol. 41(4). pp. 315-325.

58. Öztop K.E, Aykaç V, Varım P. (2018). ''Yaşlılarda Kullanılması Uygun Olmayan İlaçlar: Priscus Listesi''. Journal of Human Rhythm. Vol. 4(2). ss. 104-110.

59. Peksu S, Şahin E, Güner A.E. (2020). Akılcı İlaç Kullanımı Farkındalık Çalışmalarının Birinci Basamak Sağlık Hizmetleri Sunumunda Etkisi Zeynep Kamil Tıp Bülteni, Vol. (51)1. ss. 40-45.

60. Prasetio E, Utami W, Othman Z, Wardani A, Rahem A, Hermansyah A. (2020). ''Evaluation of rational drug use based on World Health Organization

prescribing indicators in a primary care center in Pamekasan East Java, Indonesia''. Journal of Basic and Clinical Physiology and Pharmacology, Vol.30(6).

61. Pınar N, Karataş Y, Bozdemir N, Ünal İ. (2013). ''Adana İlindeki İnsanların İlaç Kullanım Alışkanlıkları''. TAF Prev Med Bull. Vol. 12(6). ss. 639-650.

62. Saengchai S, Pattanapongthorn J, Jermsittiparsert K. (2019). ''Perception Regarding Generic Drug Policy in Thailand to Ensure Patient Safety and Quality of Care: Mediating Role of Rational Drug Use''. Sys Rev Pharm. 10(2):70-79 10(2), pp. 70-79.

63. Saygılı M, Özer Ö, Uğurluoğlu Ö. (2015). ''An evaluation on levels of knowledge and behavior of nurse about rational drug use in a public hospital''. Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi. Vol. 8(3). pp.162 – 170.

64. Serın K, Görpelıoğlu S, Aypak C. (2019). Yaşlıların Yaşadıkları Ortamlara Göre Yaşam Kalitesi Ve Geriatrik Depresyon Ölçeği Sonuçlarının Karşılaştırılması. Turkish Journal of Family Practice/Türkiye Aile Hekimligi Dergisi, Vol. 23(4). ss. 150-156.

65. Soysal G. (2020). Koronavirüs Salgını Ve Yaşlılık. Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, Vol.7(5). ss. 290-301.

66. Sisay M, Mengistu G, Molla B, Amare F, Gabriel T. (2017). ''Evaluation of rational drug use based on World Health Organization core drug use indicators in selected public hospitals of eastern Ethiopia: a cross sectional study''. BMC health services research, Vol.17(1). pp. 1-9.

67. Silva T.N. Freire M.E.M, Vasconcelos M.F.D, Silva Junior S.V.D, Silva Wilton J.D.C, Araujo P.S, Eloy A.V.A. (2018). Deontological aspects of the nursing profession: understanding the code of ethics. Revista brasileira de enfermagem, Vol.71(1), pp.3-10.

68. Şahingöz M, Balcı E. (2015). ''Rational drug use of nurses''. TAF Preventive Medicine Bulletin, Vol. 12 (1). pp. 57- 64.

69. Tekin Samancı Ç, Kara F. (2018). Dünyada ve Türkiye'de Yaşlılık. Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi (IBAD), 3(1). ss. 219-229.

70. Uzuntarla Y, Cihangiroğlu N. (2016). The analysis of relationship between nurses' rational use of drugs and their personal characteristic. TAF Preventive Medicine Bulletin, Vol. 15(1), pp.1-8.

71. Yağar F, Soysal A. (2018). Akılcı İlaç Kullanımı İle İlgili Hastane Uygulamalarının Değerlendirilmesi: Asistan Hekimler Örneği. Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi. Vol.14(1). Ss. 81-96.

72. Yerli G. (2017). Yaşlılık Dönemi Özellikleri Ve Yaşlılara Yönelik Sosyal Hizmetler. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi. Vol. 10(52). ss. 1278-1287.

73. Yoğurtçu Gökçe, (2019). Yaşlılık Olgusu ve Yaşlılığın Medyada Temsili: Türkiye, Rusya ve Kırgızistan Gazeteleri Örneği. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Vol. (23)3. ss. 1049-1066.

74. Wastesson J. W, Morin L, Ta E.C, Johnell K. (2018). An update on the clinical consequences of polypharmacy in older adults: a narrative review. Expert opinion on drug safety, Vol.17(12), pp. 1185-1196.

75. World Health Organisation, Definition of an older or elderly person. Erişim Tarihi: 15.07.2020 http://www.who.int/healthinfo/survey/ageingdefnolder/en/index.html.)

KANSERLİ HASTALARA BAKIM VEREN AİLE ÜYELERİNİN DESTEKLENMESİ

Nilay BEKTAŞ AKPINAR

- Ankara Medipol Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Hizmetler Ve Teknikler Bölümü, Ankara/TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0003-4142-6457
- nilaybektas88@gmail.com

KAYNAKLAR

American Cancer Society. (2019). Caregiver resource guide, caring for a loved one with cancer,2019. Erişim Adresi: [https://www.cancer.org/content/dam/cancerorg/cancer-control/en/booklets-flyers/american-cancer-society-caregiver-resourceguide.pdf]

Belgacem B, Auclair C, Fedor MC, Brugnon D, Blanquet M, Tournilhac O, Gerbaud L (2013). A caregiver educational program improves quality of life and burden for cancer patients and their caregivers: a randomised clinical trial. Eur J Oncol Nurs, 17: 870-6.

Bray F, Ferlay J, Soerjomataram I, Siegel R, Torre L A, Jemal A. (2018). Global cancer statistics 2018: Globocan estimates of incidence and mortality worldwide for 36 cancers in 185 countries. Ca Cancer J Clın, 68,394–424.

Bradley JC. (2020). Economic Burden Associated with Cancer Caregiving, Seminars in Ongolocy Nursing, 35, 333-336

Can G. (2015). Onkoloji Hemşireliği. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevi, İstanbul;

Chi NC, Demiris G, Lewis FM, Walker AJ, Langer SL. (2016). Behavioral and Educational Interventions to Support Family Caregivers in End-of-Life Care A Systematic Review. American Journal of Hospice and Palliative Medicine, 33(9) 894-908

Çıtlık Sarıtaş S, Büyükbayram Z. (2016). Kemoterapi alan hastaların ve bakım veren yakınlarının anksiyete düzeyleri ve etkileyen faktörler. TAF Preventive Medicine Bulletin, 15: 141-50

Duimering A, Turner J, Chu K, Huang F, Severin D, Ghosh S, Yee D, Wiebe E, Usmani N, Gabos Z, Patel S, Danielson B, Amanie J, Roa W, Fairchild A. (2020). Informal caregiver quality of life in a palliative oncology population , Supportive Care in Cancer, 28,1695–1702

Grobe J, Treml J, Kersting A. (2017). Impact of caregiver burden on mental health in bereaved caregivers of cancer patients: a systematic review. Psycho-oncology,

Grov EK, Dahl AA, Moum, T, Fossa, SD. (2005). Anxiety, Depression, and Quality of Life in Caregivers of Patients With Cancer in Late Palliative Phase, Annals of Oncology, 16, 1185-1191

Hendrix CC, Bailey DE Jr, Steinhauser KE, Olsen MK, Stechuchak KM, Lowman SG, Schwartz AJ, Riedel RF, Keefe FJ, Porter LS, Tulsky JA. Effects of Enhanced Caregiver Training Program on Cancer Caregiver's Self-Efficacy, Preparedness, and Psychological Well-Being, Support Care Cancer, 24(1), 327–336.

Johansen S, Cvancarova M, Ruland C. (2017). The effect of cancer patients' and their family caregivers' physical and emotional symptoms on caregiver burden. Cancer Nursing, 41(2), 91-99

Johns SA, Beck-Coon K, Stutz PV, et al. (2020). Mindfulness training supports quality of life and advance care planning in adults with metastatic cancer and their caregivers: results of a pilot study. Am J Hosp Palliat Med, 37, 88–99

Kaakinen JW, Gedaly-Duff V, Coehlo DB, Hanson HMS. (2010). Family Health Care Nursing, Theory, Practice And Research, United States of America : F. A. Davis Company.

Kılıç TS, Öz F. (2019). Kanser Hastalarına Bakım Veren Aile Üyelerinin Sorunları, Yaşam Kalitesi ve Müdahaleler. Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi, 6(3),195-203.

Laidsaar-Powell R, Butow P, Boyle F, Juraskova I. Managing challenging interactions with family caregivers in the cancer setting: guidelines for clinicians (TRIO Guidelines-2). Patient Educ Counsel 2018; 101:983–994.

Laidsaar-Powell R, Butow P, Boyle F, Juraskova I. (2018). Facilitating collaborative and effective family involvement in the cancer setting: guidelines for clinicians (TRIO Guidelines-1). Patient Educ Counsel, 101, 970–982.

Litzelman K. (2019). Caregiver Well-being and the Quality of Cancer Care. Seminars in Oncology Nursing, 35,348-353.

Longacre ML. (2013). Cancer Caregivers Information Needs and Resource Preferences. Journal Cancer Education, 28,297–305

Longacre ML, Applebaum AJ, Buzaglo JS, Miller MF, Golant M, Rowland JH, Given B, Dockham B,Northouse L. (2018). Reducing informal caregiver burden in cancer: evidence-based programs in practice. Translation on Behavioral Medicine, 8(2), 145-155.

Rha S Y, Park Y, Song SK, Lee CE, Lee J. (2015). Caregiving bur-den and healthpromoting behaviors among the family caregivers of cancer patients. European Journal of Oncology Nursing, 19 (2), 174–181.

Schulz R, Sherwood PR. (2008). "Physical and mental health effects of family caregiving," American Journal of Nursing, 108 ,23–27.

Sağlık Bakanlığı, Ankara 2018.Türkiye Kanser İstatistikleri,2016. https://hsgm.saglik.gov.tr/depo/birimler/kanserdb/istatistik/Trkiye_Kanser_statistikleri_2016.pdf

Sun V, Raz DJ, Kim YJ. (2019). Caring for the informal cancer caregiver. Supportive and Palliative Care, 13(3), 238-242

Temiz G, Durna Z. (2020). Evaluation of Quality of Life and Health Care Needs in Cancer Patients Receiving Chemotherapy. Journal of Cancer Education, 35, 796–807

Trenaor JC. (2020). Psychosocial support interventions for cancer caregivers: reducing caregiver burden. Current Opinion in Supportive and Palliative Care, 14(3), 247-262

Tsigaroppoulos T, Mazaris E, Chatzidarellis E, Skolarikos A, Varkarakis I, Deliveliotis C. (2009). Problems faced by relatives caring for cancer patients at home. International Journal of Nursing Practice, 15(1), 1-6.

Van Ryn M, Sanders S, Kahn K, et al. (2011). Objective burden, resources, and other stressors among informal cancer caregivers: a hidden quality issue? Psychooncology, 20,44–52

Vitaliano P, Zhang J, Scanlan J. (2003). Is caregiving hazardous to one's physical health?A meta-analysis. Psychological Bulletin, 129(6), 946-972.

Yıldız E, Dedeli Ö, Çınar Pakyüz S. (2016). Kanser Hastalarına Bakım Veren Aile Üyelerinin Bakım Yükü ve Yaşam Kalitesinin İncelenmesi. Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi, 13(3), 216-225.

KÜRESEL SALGIN SONRASI FİZYOTERAPİ İHTİYACI OLAN KRONİK HASTALAR VE ONLARIN BAKIM VERİCİLERİ

CHRONIC PATIENTS IN NEED OF PHYSIOTHERAPY AFTER THE GLOBAL EPIDEMIC AND THEIR CAREGİVERS

Ramazan Cihad YILMAZ

- Iğdır Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, FTR Bölümü, Iğdır, TÜRKIYE
- ORCID: 0000-0002-2247-8123

Mehmet Sadık ÖZTANRIKULU

- Ardahan Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu, Sağlık Hizmetleri Bölümü, Yaşlı Bakımı Programı, Ardahan, TÜRKIYE
- ORCID: 0000-0002-7970-5286

KAYNAKLAR

1. Prasad S, Holla VV, Neeraja K, Surisetti BK, Kamble N, Yadav R, Pal PK. (2020). Parkinson's Disease and COVID-19: Perceptions and İmplications in Patients and Caregivers. Movement Disorders, 35(6), 912-914.

2. Zhou F, Yu T, Du R, Fan G, Liu Y, Liu Z, Xiang J, Wang Y, Song B, Gu X, Guan L, Wei Y, Li H, Wu X, Xu J, Tu S, Zhang Y, Chen H, Cao B. (2020). Clinical Course and Risk Factors for Mortality of Adult Inpatients with COVID-19 in Wuhan, China: A Retrospective Cohort Study. Lancet, 28;395(10229):1054-1062.

3. Jiménez-Pavón D, Carbonell-Baeza A, Lavie CJ. (2020). Physical Exercise as Therapy to Fight Against the Mental and Physical Consequences of COVID-19 Quarantine: Special Focus in Older People. Prog Cardiovasc Dis, 63(3):386-388

4. Lavie CJ, Ozemek C, Carbone S, Katzmarzyk PT, Blair SN. (2019). Sedentary behavior, exercise, and cardiovascular health. Circ Res, 124(5):799–815.

5. Ozemek C., Lavie C.J., Rognmo Ø. (2019). Global physical activity levels: need for intervention. Prog Cardiovasc Dis, 62(2):102–107.

6. Fletcher GF, Landolfo C, Niebauer J, Ozemek C, Arena R, Lavie CJ. (2018). Promoting physical activity and exercise: JACC health promotion series. J Am Coll Cardiol, 72(14):1622–1639.

7. Mehta SP, Roy JS. (2011). Systematic review of home physiotherapy after hip fracture surgery. Journal of rehabilitation medicine, 43(6):477-80.

8. Wu D, Zhu X, Zhang S. (2018). Effect of home-based rehabilitation for hip fracture: A meta-analysis of randomized controlled trials. Journal of rehabilitation medicine, 50(6):481-6.

9. Mbada C, Olaoye M, Ayanniyi O, Johnson O, Odole A, Dada O. (2017). Comparative Efficacy of Clinic-Based and Telerehabilitation Application of Mckenzie Therapy in Low-Back Pain. Archives of Physical Medicine and Rehabilitation, 98(10):e46-7.

10. Alpalhão V, Alpalhão M. (2020). Impact of COVID-19 on Physical Therapist Practice in Portugal. Physical Therapy, 100(7).

11. Odole AC, Ojo OD. (2013). A Telephone-based Physiotherapy Intervention for Patients with Osteoarthritis of the Knee. International journal of telerehabilitation, 5(2), 11–20.

12. Russell TG, Buttrum P, Wootton R, Jull GA. (2011). Internet-based outpatient telerehabilitation for patients following total knee arthroplasty: a randomized controlled trial. JBJS, 93(2), 113-120.

13. Zheng H, Davies RJ, Black ND. (2005). Web-based monitoring system for home-based rehabilitation with stroke patients. In 18th IEEE Symposium on Computer-Based Medical Systems (CBMS'05) (pp. 419-424). IEEE.).

14. Chen P, Mao L, Nassis GP, Harmer P, Ainsworth BE, Li F. (2020). Wuhan coronavirus (2019-nCoV): The need to maintain regular physical activity while taking precautions. Journal of sport and health science, 9(2), 103.

15. Narzisi A. (2020). Handle the Autism Spectrum Condition During Coronavirus (COVID-19) Stay At Home period: Ten Tips for Helping Parents and Caregivers of Young Children. Brain sciences, 10(4), 207.

16. Lakicevic N, Moro T, Paoli A, Roklicer R, Trivic T, Cassar S, Drid P. (2020). Stay fit, don't quit: Geriatric Exercise Prescription in COVID-19 Pandemic. Aging clinical and experimental research, 32(7), 1209–1210.

17. Adelman RD, Tmanova LL, Delgado D, Dion S, Lachs MS. (2014). Caregiver burden: A clinical review. Journal of the American Medical Association, 311, 1052-1060.

18. Strömberg A, Luttik ML. (2015). Burden of caring: Risks and consequences imposed on caregivers of those living and dying with advanced heart failure. Current Opinion in Supportive and Palliative Care, 9, 26-30.

19. Doherty LC, Fitzsimons D, Mcilfatrick SJ. (2016). Carers' needs in advanced heart failure: A systematic narrative review. European Journal of Cardiovascular Nursing, 15, 203-212.

20. Manto M, Dupre N, Hadjivassiliou M, Louis ED, Mitoma H, Molinari M, Shaikh AG, Soong BW, Strupp M, Van Overwalle F, Schmahmann JD. (2020). Management of Patients with Cerebellar Ataxia During the COVID-19 Pandemic: Current Concerns and Future Implications. Cerebellum (London, England), 19(4), 562–568.

21. Yang, Y, Li W, Zhang Q, Zhang L, Cheung T, Xiang YT. (2020). Mental health services for older adults in China during the COVID-19 outbreak. The Lancet Psychiatry, 7(4), e19.

EUnetHTA KRİTERLERİ DOĞRULTUSUNDA SAĞLIK TEKNOLOJİLERİ DEĞERLENDİRME SÜRECİ

HEALTH TECHNOLOGY ASSESSMENT PROCESS IN ACCORDANCE WITH EUnetHTA CRITERIA

İzzet AYDEMİR

- Bingöl Üniversitesi Sağlık Yönetimi Bölümü, Bingöl/TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0003-4222-2659
- iaydemir@bingol.edu.tr

Hasan KÖSE

- Bingöl Üniversitesi Hemşirelik Bölümü, Bingöl/TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0002-1504-700X
- hkose@bingol.edu.tr

KAYNAKLAR

Ashcroft R. (2002). What is Clinical Effectiveness?, *Stud. Hist. Phil. Biol. & Biomed. Sci.* 33, 219-233.

Autti-Rämö I, Mäkelä M. (2007). Ethical Evaluation in Health Technology Assessment Reports: An Eclectic Approach. *International Journal of Technology Assessment in Health Care*, 23(1),1-8.

Busse R, Orvain J, Velasco M, Perleth M, Drummond M, vd. (2002). Best Practice in Undertaking and Reporting Health Technology Assessments Working Group 4 Report. *International Journal of Technology Assessment in Health Care*, 18(2), 361-422.

Drummond MF, Sculpher MJ, Torrance WG, O'brien BJ, Stoddart GI. (2005). Methods for the Economic Evaluation of Health Care Programmes. Third edition, Oxford Medical Publication, Oxford University Press Inc., New York.

Elbarbary M. (2010). Health Technology Assessment (HTA) in Cardiac Field. *Journal of the Saudi Heart Association*, 22(2), 77-84.

Endonezya Sağlık Bakanlığı. (2017). Health Technology Assessment (HTA) Guideline, Indonesian Health Technology Assessment Committee (InaHTAC), Jakarta.

European Patients' Academy (EUPATI) (2019). Health Technology Assessment Process: Fundamentals, (https://www.eupati.eu/health-technology-assessment/fundamentals-of-health-technology-assessment-process/), Erişim Tarihi: 02.12.2019.

European Network for Health Technology Assessment (EUnetHTA) (2011). HTA Core Model for Screening Technologies. Joint Action 2010-2012, Work Package 4 Core HTA, (https://eunethta.eu/wpcontent/uploads/2018/01/HTACoreModelForScreeningTechnologies1-0Final_0-1.pdf), Erişim Tarihi: 10.11.2019.

European Network for Health Technology Assessment (EUnetHTA) (2016). HTA Core Model Version 3.0 (pdf), Joint Action on HTA 2012 2015. (www.htacoremodel.info/BrowseModel.aspx.), Erişim Tarihi: 10.11.2019.

Finta H, Kelemen L, ACS V. (2013). The Need and Importance of Implementing Health Technology Assessment, Public Health and Management. *AMT*, 2(1), 169-171.

Garrido MV, Kristensen FB, Nıelsen CP, Busse R. (2008). Health Technology Assessment and Health Policy-Making in Europe: Current Status, Challenges and Potential, European Observatory on Health Systems and Policies, (http://www.euro.who.int/pubrequest) Erişim Tarihi: 15.11.2019.

Goodman CS. (2014). HTA 101: Introduction to Health Technology Assessment. Bethesda, MD: National Library of Medicine (US).

Haynes B. (1999). Can It Work? Does It Work? Is It Worth?: The Testing of Healthcare Interventions is Evolving. *BMJ*, 139, 602-603.

Health Information and Quality Authority. (2016). A Guide to Health Technology Assessment at HIQA, (hiqa.ie/sites/default/files/2017-01/A-Guide-to-HealtHTechnology-Assessment.pdf), Erişim Tarihi: 15.11.2019.

Reeves B. (1999). Health-Technology Assessment in Surgery. *The Lancet*, 353, 3-5.

Sampietro-Colom L, Lach K, Cicchetti A, Kidholm K, Pasternack I, Fure B, vd. (2015). The AdHopHTA handbook: A Handbook of hospital-based Health Technology Assessment (HB-HTA), Public deliverable, The AdHopHTA Project (FP7/2007-13 grantagreement nr 305018), (adhophta.eu/handbook), Erişim Tarihi: 21.11.2019.

Specchia Ml, Favale M, DI Nardo F, Rotundi G, Favaretti C, Ricciardi W, de Waure C. (2015). How to Choose Health Technologies to Be Assessed by HTA? A Review of Criteria For Priority Setting. *Epidemiol Prev*, 39(4), 39-44.

Uğurlu M. (2017). Ülke Deneyimleri Işığında Sağlık Teknoloji Değerlendirmesinin Sağlık Finansman Sisteminin Sürdürülebilirliğine Etkisi Ve Türkiye İçin Model Önerisi, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Yazdizadeh B, Mohtasham F, Velayati A. (2018). Impact Assessment of Iran's Health Technology Assessment Programme. *Health Research Policy and Systems*, 16(15), 1-20.

SAĞLIK SİSTEMİNDE GELİŞTİRİLEN ÖNLEYİCİ YAKLAŞIMIN ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜNÜ TANILAMADA MÜDAHALEYE TEPKİ MODELİ YAKLAŞIMINDAKİ YANSIMALARI

Ulviye AKIN

- Süleyman Demirel Üniversitesi, Terapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Isparta, TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0002-1425-1666
- ulviyeakin@sdu.edu.tr

Kaynakça

Akın, U. (2020). Öğrenme Güçlüğü Riski Olan Öğrencilerin Akıcı Okuma Ve Okuduğunu Anlama Becerilerinde Zenginleştirilmiş Okuma Becerileri Müdahale Paketinin Etkililiği: Müdahaleye Tepki Modeli Düzey-Ia Yaklaşımı Uygulaması, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Bryant, B. R.& Bryant, D. P. (2008). Introduction to the special series: Mathematics and learning disabilities, *Learning Disability Quarterly, 31*(1), 3-11.

Compton, D. L., Fuchs, D., Fuchs, L. S. & Bryant, J. D. (2006). Selecting at-risk readers in first grade for early intervention: A two-yearlongitudinal study of decision rules and procedures. *Journal of Educational Psychology, 98*(2), 394.

Cortiella, C., & Horowitz, S. H. (2014). *The state of learning disabilities: Facts, trends and emerging issues.* New York: National Center for Learning Disabilities, 25.

Durlak, Joseph A. (1997). Primary prevention programs in schools. Advances in Clinical Child Psychology, 19, 283-318.

Fuchs, D. & Fuchs, L. S. (2006). Introduction to response to intervention: What, why and how valid is it? Reading Research Quarterly, 41, 92-99.

Fuchs, L. S. & Fuchs, D. (2007). A model for implementing responsiveness to intervention. *Teaching Exceptional Children, 39*(5), 14-20.

Mastropieri, M. A. & Scruggs, T. E. (2014). Intensive instruction to improve writing for students with emotional and behavioral disorders. *Behavioral Disorders, 40*(1), 78-83.

Mellard, D., McKnight, M. & Jordan, J. (2010). RTI tier structures and instructional intensity. *Learning Disabilities Research & Practice, 25*(4), 217-225.

Mellard, D., McKnight, M. & Jordan, J. (2010). RTI tier structures and instructional intensity. *Learning Disabilities Research & Practice, 25*(4), 217-225.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2006). Özel eğitim hizmetleri yönetmeliği. *Resmi Gazete, 26184*, 31-05.

Özmen, E. R. (2014). Öğrenme problemleri: Önlenmesi ve düzeltilmesi. Bir model önerisi. *Yeni Türkiye Dergisi, 59*, 1321-1332.

Pierangelo, R. & Giuliani, G. A. (2006). *Learning disabilities: A practical approach to foundations, assessment, diagnosis, and teaching*. Boston, NY: Pearson College Division.

Şener-Akın, U. & Özmen, E.R. (2019). Öğrenme güçlüğünün tanılanması. E.R. Ozmen & A. Ataman (Ed.), *Öğrenme güçlüğü ve özel yetenek* içinde (s. 27-53). Ankara: Maya.

Stanford, G. & Oakland, T. (2000). Cognitive deficits underlying learning disabilities: Research perspectives from the United States. *School Psychology International, 21*(3), 306-321.

Vaughn, S. & Fuchs, L. S. (2005). Redefining learning disabilities as inadequate response to instruction: The promise and potential problems. *Learning Disabilities Research & Practice, 18*, 137-146.

SAĞLIĞI KORUMAYA YÖNELİK ERKEN MÜDAHALE YAKLAŞIMI VE EĞİTİMDE MÜDAHALEYE TEPKİ MODELİNİN ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ MÜDAHALESİNDEKİ ROLÜ

Ulviye AKIN

- Süleyman Demirel Üniversitesi, Terapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Isparta, TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0002-1425-1666
- ulviyeakin@sdu.edu.tr

Kaynakça

Akın, U. (2020). Öğrenme Güçlüğü Riski Olan Öğrencilerin Akıcı Okuma Ve Okuduğunu Anlama Becerilerinde Zenginleştirilmiş Okuma Becerileri Müdahale Paketinin Etkililiği: Müdahaleye Tepki Modeli Düzey-II Yaklaşımı Uygulaması, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Chidsey, R. & Steege, M. W. (2011). *Response to intervention: Principles and strategies for effective practice*. New York: Guilford.

Denton, C. A. (2012). Response to intervention for reading difficulties in the primary grades: Some answers and lingering questions. *Journal of Learning Disabilities*, *45*(3), 232-243.

Fletcher, J. M., Lyon, G. R., Fuchs, L. S. &Barnes, M. A. (2007). *Learning disabilities: From identification to intervention.* New York: Guilford.

Gargiulo, R. M. (2003). *Education on contemporary society: An introduction to exceptionality.* Thomson Learning: United Station.

Gökçe-Sarıpınar, E. & Erden, G. (2010). Okuma güçlüğünde akademik beceri ve duyusal motor işlevleri değerlendirme testlerinin kullanılabilirliği. *Türk Psikoloji Dergisi*, *25*, 56-66.

Individuals with Disabilities Education Improvement Act, H.R. 1350, 108th Congress (2004), USAPortsmouth, NY.

Justice, L. M. (2006). Evidence-based practice, response to intervention, and the prevention of reading difficulties. *Language, Speech, and Hearing Services in Schools*, *37*(4), 284-297.

Klingner, J. K. & Edwards, P. A. (2006). Cultural considerations with response to intervention models. *Reading Research Quarterly*, *41*(1), 108-117-18.

Köroğlu, E. (2013). Amerikan Psikiyatri Birliği, Ruhsal Bozuklukların Tanımsal ve Sayımsal Elkitabı (beşinci baskı) (DSM-V) *Tanı ölçütleri başvuru elkitabı*. Ankara: Hekimler.

Mellard, D. F. & Johnson, E. S. (Eds.). (2008). *RTI: A practitioner's guide to implementing response to intervention*. CA: Corwin.

Mellard, D. (2004). Understanding responsiveness to intervention in learning disabilities determination. *Retrieved July*, *1*, 2005.https://www.wrightslaw.com/info/rti.sld.mellard.pdfsayfasından erişilmiştir.

Özmen, R. (2017). Öğrenme güçlüğü hakkında temel bilgiler ve uygulamalar, E.R. Özmen (Ed.), *Öğrenme güçlüğü sınıf içi destek seti* içinde(1.Set).Ankara: Eğiten Kitap.

Pierangelo, R. & Giuliani, G. A. (2006). *Learning disabilities: A practical approach to foundations, assessment, diagnosis, and teaching*. Boston, NY: Pearson College Division.

Şener-Akın, U. & Özmen. R. G. (2018). *Müdahaleye yanıt modeli: Öğrenme güçlüğü açısından risk grubunda olan çocuklara yönelik bir tanılama modeli.* V. International Eurasian Educational Research Congress, Akdeniz Üniversitesi, Antalya.

Şener-Akın, U. & Belfiore, P. J. (2017). Mnemonic strategies: Improving letter–sound correspondence for students with dyslexia Enrolled in an EFL Program in Belgium. *Journal of Evidence-Based. Practices for Schools-N1*, *16*(1), 23.

Vaughn, S., Linan-Thompson, S. & Hickman, P. (2003). Response to instruction as a means of identifying students with reading/learning disabilities. *Exceptional Children*, *69*(4), 391-409.

World Health Organization. (1996). *The World health report: 1996: fighting disease, fostering development*. Geneva: World Health Organization.

YENİDOĞANIN İLK 24 SAATTE DEĞERLENDİRİLMESİ VE BAKIMI

Hamide ZENGİN

- Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı Bilecik/TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0002-2389-6466
- hamide.zengin@bilecik.edu.tr

Öznur TİRYAKİ

- Sakarya Üniversitesi Eğitim Araştırma Hastanesi, Sakarya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Doktora Programı Sakarya/TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0001-8788-3077
- oznuritiryaki@gmail.com

Nursan ÇINAR

- Sakarya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı Sakarya/TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0003-3151-9975
- ndede@sakarya.edu.tr

Kaynakça

1. Anderson GC, Chiu SH, Dombrowski MA, Swinth JY, Albert JM, Wada N. (2003). Mother-Newborn Contact in a Randomized Trial of Kangaroo (Skin-to-Skin) Care. *J Obstet Gynecol Neonatal Nurs,* 32(5), 604-11.

2. Ataman A. (2005). Gelişim ve Öğrenme. 3. Baskı. Ankara: Ümit Ofset Matbaacılık.

3. Bastani F, Rajai N, Farsi Z, Als H. (2017). The Effects of Kangaroo Care on the Sleep and Wake States of Preterm Infants. *The Journal of Nursing Research,* 25(3), 231Y239. doi:10.1097/jnr.0000000000000194

4. Baymak N, Şevketoğlu E. (2014). Yenidoğan Akıl Notları (In: Pediatri Akıl Notları, Ed: Yavuz Furuncuoğlu). Güneş Tıp Kitabevleri, p: 375-383.

5. Behrman RE, Kliegman RM, Jenson H, editors. (2004). Nelson textbook of pediatrics, 17th ed. Philadelphia: Saunders.

6. Bergh AM, Davy K, Van Rooyen E. (2011). Mother and Child Health the Neonatal Nurse's Role in Kangaroo Mother Care. *In Professional Nursing Today*, 15(3), 32-37.
7. Can G, İnce Z. (2010). Preterm Yenidoğanlar, İntrauterin Büyüme Geriliği, Makrozomi, Çoğul Gebelikler. (In: Pediatri, Eds: Neyzi O, Ertuğrul T.) 4. Baskı. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri, p.367-385.

8. Christensson K, Bhat GJ, Amadi BC, Eriksson B, Höjer B. (2000). Randomised Study of Skin-to-Skin Versus İncubator Care for Rewarming Low-Risk Hypothermic Neonates. *Lancet,* 15(355), 9212-1364.

9. Chwo MJ, Anderson GC, Good M, Dowling DA, Shiau SH, Chu DM. (2007). A randomized Controlled Trial of Early Kangaroo Care for Preterm Infants: Effects on Temperature, Weight, Behavior, and *Acuity. J Nurs Res,* 10(2), 129-42. doi:10.1097/jnr.0000000000000194

10. Cimete G, Çınar DN, Kuğuoğlu S. Çocuk, Hastalık ve Hastane Ortamı. (2013). (In: Pediatri Hemşireliği Eds: Conk Z.Başbakkal Z.Balyılmaz H.Bolışık B.)1. Baskı. Ankara: Akademisyen Kitapevi, p.101-141.

11. Conde-Agudelo A, Díaz-Rossello JL. (2014). Kangaroo Mother Care to Reduce Morbidity and Mortality in Low Birthweight Infants. *Cochrane Database SystRev,* 4, CD002771.

12. Çınar N, Zengin H. (2019). Two Hearts Beating: The History and Benefits of "Kangaroo Care". *Hektoen International Journal.* 22 April 2019. https://hekint.org/2019/04/22/two-hearts-beating-the-history-and-benefits-of-kangaroo-care/

13. Çınar N, Sözer C, Dede C, Cevahir R. (2010). Anne ve Bebeğin Aynı Odada Uyumasının Emzirmeye Etkisi. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi,* Sempozyum Özel Sayısı, 235-241.

14. Cinar N, Dede C. (2013). Why breast feeding is the best feeding? *Health Scope*, 2(1), 63-64. DOI: https://doi.org/10.17795/jhealthscope-10039

15. Cinar N, Kose D, Dede, C. (2013). Knowledge of Mothers Having Multiple Babies About Breast Milk Storing and Later Use. *Intensıve Care Medıcıne*, 39, S112-S113. WOS:000342430900324

16. Çiğdem Z, Özkan H, Balcı S, Gözen D, Özdemir R. (2018). Normal ve Yüksek Riskli Yenidoğan ve Hemşirelik Bakımı. (In: Pediatri Hemşireliği Akıl Notları. Ed: Hicran Çavuşoğlu). Güneş Tıp Kitabevleri, p: 25-29.

17. Çoban A, İnce Z. (2012). Tedavi, Girişimler, Sık Karşılaşılan Sorunlar, Hastalıklar ve İlaçlar. Neonatoloji 6. Baskı. İstanbul: İstanbul Tıp Kitabevi, p.23-30.

18. Dağoğlu T, Görak G. (2008). Temel Neonatoloji ve Hemşirelik İlkeleri. (In: Dağoğlu T, Görak G. (Eds). Yenidoğanın Değerlendirilmesi). 2. Baskı. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevi, p. 127-152.

19. Erdoğan F.F. Yenidoğan Nörolojik Muayenesi (In: Süt Çocuğu ve Çocuklarda Nörolojik Değerlendirme) Galenos Yayınevi, İstanbul, 2018: 94-110.

20. Gathwala G, Singh B, Balhar B. (2008). KMC facilitates mother baby attachment in low birth weight infants. *Indian J Pediatr,* 75(1), 43-7.

21. Howson CP, Kinney MV, Lawn J. (2012). March of Dimes, PMNCH, Save the Children, WHO; Born Too Soon: the global action report on preterm birth. https://www.who.int/pmnch/knowledge/publications/preterm_birth_report/en/index3.html Erişim Tarihi: 30/03/2019).

22. Hunt F. (2008). The importance of Kangaroo Care on Infant Oxygen Saturation Levels and Bonding. *Journal of Neonatal Nursing*, 14(2), 47-51.

23. Karabulut A. (2011). Yenidoğanda Deri Fizyolojisi ve Topikal İlaç Kullanımı. *Turkderm-Deri Hastalıkları ve Frengi Arşivi Dergisi*, 45(2), 60-65.

24. Karen E, Varda RN, MSHSA, Rita S, Behnke RN, DNS. (2000). The Effect of Timing of Initial Bath on Newborn's Temperature. *Journal of Obstetric, Gynecologic, & Neonatal Nursing*, 29(1), 27–32.

25. Lomax A. (2014). Yenidoğan Muayenesi. Kanıta Dayalı Rehber. (Çeviri Eds: Zenciroğlu A, Okumuş N.). Akademisyen Kitabevi.

26. Ludington-Hoe SM, Golant S.K. (1993). Kangaroo care. The Best You Can Do To Help Your Pretem Infant. Bantam Books, USA. ISBN: 0-553-37245-9.

27. Neu M, Robinson J. (2010). Maternal Holding of Preterm Infants During the Early Weeks After Birth and Dyad Interaction at Six Months. *J Obstet Gynecol Neonatal Nurs*, 39(4), 401-14. doi: 10.1111/j.1552-6909.2010.01152.x 8.

28. Polat A. (2018). Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesinde Kanguru Bakımı. (In: Yenidoğan Yoğun Bakım Hemşireliği Eds: Eren Özek, Hülya Selva Bilgen), Güneş Tıp Kitabevleri, p:105-116.

29. Sarıkaya Karabudak S, Ergün S. (2018). Yenidoğan Hastalıkları ve Hemşirelik Bakımı (In: Pediatri Hemşireliği, Eds: Zeynep Conk, Zümrüt Başbakkal, Hatice Bal Yılmaz, Bahire Bolışık). 2. Baskı., Akademisyen Kitabevi, p: 289-357.

30. T.C. Sağlık Bakanlığı Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Çocuk ve Ergen Sağlığı Dairesi. (2015). Emzirme Danışmanlığı El Kitabı.

31. T.C. Sağlık Bakanlığı. Türkiye Halk Sağlığı Kurumu. Çocuk ve Ergen Sağlığı Daire Başkanlığı. (2015). Temel Yenidoğan Bakımı (Editör Doç. Dr. Ayşegül Zenciroğlu - Dr. Sema Özbaş Editör Yardımcıları Doç. Dr. Nurullah Okumuş Uzm. Dr. Ramiz Coşkun Gündüz Uzm. Dr. Neşe Onat Tıb. Tek. Şirin Aydın). Ankara, p: 1-225.

32. Taşkın L. (2012). Özel bakım gerektiren yenidoğan. (In: Doğum ve Kadın Sağlığı Hemşireliği, Eds: Eroğlu K, Koç GI), 11. Baskı. Ankara: Sistem Ofset Matbaacılık, p. 427- 451.

33. Tiryaki Ö, Çınar N. (2017). Pulse Oksimetre İle Satürasyon Takibi Yapılan Çocukda Bu Uygulama İle İlgili Yoğun Bakım Hemşirelerinin Deneyimleri: Niteliksel Çalışma. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi,* 33(3), 78-90.

34. Tiryaki Ö, Pekşen S, Çınar N. (2019). Anne Sütü ve Emzirme, Anneler Sordu Biz Cevapladık. Gece Akademi Yayınevi.

35. Törüner EK, Büyükgönenç L. (2017). Çocuk Sağlığı Temel Hemşirelik Yaklaşımları. Ankara: Nobel Tıp Kitabevleri. pp. 253-260.

36. Uçar E, Çınar N. (2016). Yenidoğanın İlk Banyosu: Ne Zaman Yapılmalı? *Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Hemşirelik E-Dergisi, 3*(1).

37. WHO. (19 February 2018). Preterm birth. https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/preterm-birth (Erişim Tarihi: 06/05/2019).

38. Yiğit R. (2020). Çocukluk Dönemlerinde Büyüme ve Gelişme. 2 Baskı. Çukurova Nobel Tıp Kitabevi. p: 46-47.

39. Yükselmiş U, Adal SE, Demir F, Yalçın K, Sarıtaş Ü, Türkmenoğlu Y. (2013). Gebelik Yaşının Tayini İçin USG ya da SAT Eşliğinde Dubowitz, Yeni Ballard ve Eregie Yöntemlerinin Karşılaştırması ve Eregie Yönteminin Etkinliğinin Değerlendirilmesi. *Okmeydanı Tıp Dergisi*, 29(2), 81-88, doi:10.5222/otd.2013.081

40. Zengin H, Çınar N. (2019). Kanguru Bakımı Konfor Ölçeği'nin Geliştirilmesi, Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi (HEMAR-GE)*,21(1-2), 69-83.

EBELİK VE LİDERLİK

Yasemin SÖKMEN

- Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Samsun/TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0003-0044-4173
- yasemin.sokmen@omu.edu.tr

KAYNAKLAR

Aksu D, Yiğit R (2019). Çocuk Kliniklerinde Çalışan Hemşirelerin Liderlik Özellikleri ve Aile Merkezli Bakım Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi,* 3(2), 98-110.

Ardahan M, Konal E. (2017). Hemşirelikte Yöneticilik ve Liderlik. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi,* 6(1), 140-47.

Carragher J, Gormley K. (2017). Leadership and Emotional İntelligence in Nursing and Midwifery Education and Practice: A Dizcussion Paper. *İnforming Practice and Policy Worldwide Through Research and Scholarship*, 73(1), 85-96.

Divall B. (2015). Negotiating Competing Discourses in Narratives of Midwifery Leadership in the English NHS. *Midwifery*, 31, 1060-6.

Eren E. (2012). Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi, İstanbul: Beta Yayın.

Erturgut R, Erturgut P. (2010). Transformasyonel Lider Karizmatik Mi? Vizyoner Mi? Sağlık Örgütlerinde Bir Araştırma. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 9,223-39.

Havig AK, Skogstad A, Kjekshus LE, Romøren TI. (2011). Leadership, Staffing and Quality of Care in Nursing Homes. *BMC Health Serv Res,* 28(11), 327-40.

International Confederation of Midwives. (2018). International Day of the Midwife. Hollanda. https://reliefweb.int/report/world/international-day-midwife-2018 Erişim Tarihi:20.10.2020.

International Confederation of Midwives. (2020). The International Year of the Midwife and the Nurse 2020. Hollanda. https://www.internationalmidwives.org/icm-events/international-year-of-the-midwife-and-the-nurse.html Erişim Tarihi:20.10.2020.

Janssens S, Simon R, Barwick S, Clipperton S, Beckmann M, Marshall S. (2019). Midwifery Leadership in Maternity Emergencies: A Video Analysis. *Journal of Interprofessıonal Care*, 1-7.

Johnson G. (2012). Leadership. What's That Got To Do With Me? *Midwives,* 3, 52-3.

Kirkup B. (2015) The Report of the Morecambe Bay Investigation. an İndependent İnvestigation into the Management, Delivery And Outcomes of Care Provided by the Maternity and Neonatal Services at the University Hospitals

of Morecambe Bay NHS Foundation Trust from January 2004 to June 2013. *The Stationary Office*.

Knight M, Kenyon S, Brocklehurst P, Neilson J, Shakespeare J, Kurinczuk JJ. (2014). Saving Lives, Improving Mothers' Care-Lessons Learned to İnform Future Maternity Care from the UK and Ireland Confidential Enquiries into Maternal Deaths and Morbidity 2009–12. *National Perinatal Epidemiology Unit, University of Oxford.*

Midwifery Leadership Competency Model. (2006), Londra: Modernisation Agency in NHS

Ngabonzima A, Asingizwe D, Kouveliotis K. (2020). Influence of Nurse and Midwife Managerial Leadership Styles on Job Satisfaction, İntention to Stay, and Services Provision in Selected Hospitals of Rwanda. *BMC Nursing*, 19,35.

National Health Services Improvement. (2016). Developing People-Care: A National Framework for Action on İmprovement and Leadership Development in NHS-Funded Services. https://improvement.nhs.uk/documents/542/Developing_People-Improving_Care-010216.pdf Erişim Tarihi: 20.10.2020

Özdemir Özkan N, Akın S, Durna Z. (2015). Hemşirelik Öğrencilerinin Liderlik Yönelimleri ve Motivasyon Düzeyleri. *Hemşirelik Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 12(1), 51-61.

Öztürk H, Bahçecik N, Paslı Gürdoğan E. (2012). Hastaneye *Göre Yönetici Hemşirelerin Liderlik Yaklaşımlarının Değerlendirilmesi*. İ.Ü.F.N. Hemşirelik Dergisi, 20(1), 17-25.

Sözen Şahne B, Şar S. (2015). Liderlik Kavramının Tarihçesi ve Türkiye'de İlaç Endüstrisinde Liderliğin Önemi. *Marmara Pharmaceutical Journal* 19, 109-15.

Tabak A, Yalçınkaya H, Erkuş A. (2007). Liderlik Kavramına Tarihsel Bir Bakış. İstanbul: Türkmen Kitapevi.

The Royal College of Mıdwıves. (2019). Strengthening midwifery leadership: a manifesto for beter maternity care. 1-11.

Tunçer P. (2011). Örgütsel Değişim ve Liderlik. *Danıştay Dergisi*, 80, 57-83.

Türk Dil Kurumu. Lider Tanımı. https://sozluk.gov.tr/ Erişim Tarihi:22.10.2020.

Van Tassel JM, Poe-Howfield L. (2010). Leadership and Management. Managing Electronic Media: Making, Marketing and Moving Digital Content. Focal Press/Elsevier.

Whitehead DK, Weiss SA, Tappen RM. (2010). Leadership and Followership. Essentials of Nursing Leadership and Management. Philadelphia: FA Davis Company.

World Health Organization. (2016). Midwives Voices, Midwives Realities. Findings from a Global Consultation on Providing Quality Midwifery Care. Birleşik Krallık: Elsevier.

Yılmaz H, Kantek F. (2016). Nurse Managers' Leadership Styles in Turkey: Literature Review. *Journal of Health and Nursing Management*, 3(2), 110-7.

Yücel U, Kurt A, Moralılar Cansever S. (2018). Ebelikte Yönetim ve Liderlik. *Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi*, 7(3), 93-100.

MADDE KULLANIMI OLAN GEBELERDE EBELİK YAKLAŞIMI

Hacer YALNIZ DİLCEN

- Bartın Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü, Bartın/ TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0001-5911-7201
- haceryalniz@hotmail.com

Hülya TÜRKMEN

- Balıkesir Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü, Balıkesir/ TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0001-6187-9352
- hulyayurter@hotmail.com

Kaynaklar

Bandstra ES, Morrow CE, Mansoor E, Accornero VH. (2010). Prenatal Drug Exposure: Infant and Toddler Outcomes. J Addict Dis. 29(2).245-58. Doi: 10.1080/10550881003684871.

Bhuvaneswar CG, Chang G, Epstein LA, Stern TA. (2008). Cocaine and Opioid Use During Pregnancy: Prevalence and Management. J Clin Psychiatry. 10(1), 59-65.

Bobo JK, Klepinger DH, Dong FB. (2006). Changes in the Prevalence of Alcohol Use during Pregnancy among Recent and At-Risk Drinkers in the NLSY Cohort. J Women's Heal. 15(9),1061-70. PMID: 17125425 Doı: 10.1089/jwh.2006.15.1061.

Can E, Bülbül A, Uslu S, Güran Ö & Nuhoğlu A.(2010) Neonatal yoksunluk sendromu. Şişli Etfal Hastan. Tıp Bülteni, 44, 124–27.

Clemans-Cope L, Lynch V, HowellIan E, Hill I, Holla N, Morgan J, Johnson P, Caitlin Cross-Barnet C, Thompson J A. (2019). Pregnant women with opioid use disorder and their infants in three state Medicaid programs in 2013–2016. Drug and Alcohol Dependence. 195,156-163 https://doi.org/10.1016/j.drugalcdep.2018.12.005.

Creanga AA, Sabel JC, Ko JY et al. (2012) Maternal drug use and its effects on neonates: a population-based study in Washington State. Obs. Gynecol., 119(5),924-33. Doi: 10.1097/AOG.0b013e31824ea276.

Dowdell JA, Fenwick J, Bartu A & Sharp J. (2009). Midwives' descriptions of the postnatal experiences of women who use illicit substances: A descriptive study. Midwifery 25(3):295-306. Doi:10.1016/j.midw.2007.03.008

Dugosh K, Abraham A, Seymour B, McLoyd K, Chalk M, Festinger D. (2016). A systematic review on the use of psychosocial interventions in conjunction with medications for the treatment of opioid addiction. J. Addict. Med. 10, 93–103.

Economidoy E, Klim A & Vivilaki VG. (2012). Caring for substance abuse pregnant women: The role of the midwife. Health Science Journal. 6(2),773-83.

Floyd RL, O'Connor MJ, Sokol RJ, Bertrand J, Cordero JF. (2005). Recognition and Prevention of Fetal Alcohol Syndrome. Obstet Gynecol 106(5),1059–64.

Doi: 10.1097 / 01.AOG.0000181822.91205.6f. http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/16260526

Forray A. (2016). Substance use during pregnancy, 5,887. Doi: 10.12688/f1000research.7645.1

Gilbert ES, Harmon JS, (2011). Yüksek Riskli Gebelik ve Doğum El Kitabı, Çev. Ed. L. Taşkın, İkinci Baskı, Palme Yayıncılık, Ankara, 659-83.

Gopman, S. (2014). Prenatal and postpartum care of women with substance use disorders. Obstet. Gynecol. Clin. 41, 213–28.. Doı:https://doi.org/10.1016/j.ogc.2014.02.004

Haight SC, (2018). Opioid use disorder documented at delivery hospitalization-United States, 1999–2014. MMWR Morb. Mortal. Wkly. Rep. 67, 845–849.

Hayatbakhsh MR, Kingsbury AM, Flenady V, Gilshenan KS, Hutchinson DM, Najman JM. (2011). Illicit drug use before and during pregnancy at a tertiary maternity hospital 2000-2006. Drug Alcohol Rev. 30(2),181-7. Doi: 10.1111/j.1465-3362.2010.00214.x.

Hepburn M & Elliott L. (1997). Women with special needs. A community obstetric service for women with special needs. Br. J. Midwifery. 5,485–488.

Jones HE, Kaltenbach K, Heil SH, Stine SM, Coyle MG, Arria AM, et al. (2010). Neonatal abstinence syndrome after methadone or buprenorphine exposure. N Engl J Med. 363, 2320-2331. Doı: 10.1056/NEJMoa1005359

Kaplan, Sadock. (2016). Comprehensive Textbook of Psychiatry 11th Ed. Vol. 53, Journal of Chemical Information and Modeling. 1689-99 .

Keegan j, Parva M, Finnegan M, Gerson A & Belden, M. (2010). Addiction in Pregnancy. J. Addict. Dis. 29, 175–191. Doi; 10.1080/10550881003684723

Ko JY, (2016). Incidence of neonatal abstinence syndrome-28 States, 1999–2013. MMWR Morb. Mortal. Wkly. Rep. 65, 799–802.

Macrory F & Boyd S C. (2007). Developing primary and secondary services for drug and alcohol dependent mothers. Semin. Fetal Neonatal Med. 12(2), 119-26. Doi:10.1016/j.siny.2007.01.005

Matijevic V, Bartolovic J, Crnkovic M, Kosicek T, Barisic I. (2014). Habilitational treatment of a child with fetal alcohol syndrome: Case report. Acta Clinica Croatica. 53(1), 88-93.

Myles, J. (2000). Pregnancy and Drug Misuse Update 2000: Proceedings, Seminar - Co-operation Group to Combat Drug Abuse and Illicit Trafficking in Drugs (Pompidou Group), Council of Europe Publishing. 21–29.

Oei J, Lui K. (2007). Management of the newborn infant affected by maternal opiates and other drugs of dependency. Journal of Paediatrics and Child Health. 43(1), 9-18.https://doi.org/10.1111/j.1440-1754.2007.00994.x

Patrick SW, Davi MM, Lehman CU, Cooper WO, (2015). Increasing incidence and geographic distribution of neonatal abstinence syndrome: United States 2009–2012. J. Perinatol. 35, 650–655.

Plessinger MA, Woods JR. (1993). Maternal, placental, and fetal pathophysiology of cocaine exposure during pregnancy. Clin Obstet Gynecol. 36(2), 267-78. Doi:10.1097/00003081-199306000-00008

Rizk A H, Simonsen SE, Roberts L, Taylor-Swanson L, Lemoine JB, Smid M. (2019). Maternity Care for Pregnant Women with Opioid Use Disorder: A Review, J Midwifery Womens Health, 64(5), 532-544. Doi: 10.1111/jmwh.13019

Scully M, Geoghegan N, Corcoran P, Tiernan, M. & Keenan, E. (2004). Specialized drug liaison midwife services for pregnant opioid dependent women in Dublin, Ireland. Journal of Substance Abuse Treatment. 26(1),329-35. Doi:10.1016/S0740-5472(03)00154-5.

Smith L, Savory J, Couves J, Burns E. (2014). Alcohol consumption during pregnancy: Cross-sectional survey. Midwifery. 30(12),1173-8. Doi: 10.1016/j.midw.2014.04.002.

Stephany T. (1999). The pregnant addict: treat or prosecute? Implications for midwifery management. J. Nurse. Midwifery.1999, 44, 154–56. PMID: 10220973

Substance Abuse and Mental Health Services Administration (SAMHSA), (2016). Results From the 2015 National Survey on Drug Use and Health: Detailed Tables. Substance Abuse and Mental Health Services Administration, Rockville, MD.

Substance Abuse and Mental Health Services Administration (SAMHSA), (2008). Clinical Guidance for Treating Pregnant and Parenting Women with Opioid Use Disorder and Their Infants. Substance Abuse and Mental Health Services Administration, Rockville, MD.

Substance Abuse and Mental Health Services Administration. (2018). Results from the 2018 National Survey on Drug Use and Health: Detailed tables. Rockville, MD: Center for Behavioral Health Statistics and Quality, Substance Abuse and Mental Health Services Administration. Retrieved from https://www.samhsa.gov/data/

Substance Abuse and Mental Health Services Administration Key Substance Use and Mental Health Indicators in the United States: Results from the 2017 National Survey on Drug Use and Health (HHS Publication No. SMA 18-5068, NSDUH Series H-53) Center for Behavioral Health Statistics and Quality, Substance Abuse and Mental Health Services Administration, Rockville, MD (2018)

US deparment of health and human services, (2019). Substance Abuse and mental Health services Administration Center for Behavirol Health Statistics and Quality. https://www.samhsa.gov/data/release/2018-national-survey-drug-use-and-health-nsduh-releases).

Winkelman TNA, Villapiano N, Kozhimannil KB, et al. (2018). Incidence and costs of neonatal abstinence syndrome among infants with Medicaid: 2004–2014. Pediatrics 141- 5.

Winklbaur B, Kopf N, Ebner N, Jung E, Thau K, Fischer G. (2008). Treating pregnant women dependent on opioids is not the same as treating pregnancy and opioid dependence: A knowledge synthesis for better treatment for women and neonates. Addiction 2008;103(9):1429-40. doi:10.1111/j.1360-0443.2008.02283.x.

Wright A & Walker J. (2007). Management of women who use drugs during pregnancy. Semin. Fetal Neonatal Med. 12(2),114-8. Doi:10.1016/j.siny.2007.01.001

Zuckerman B, Frank DA, Mayes L. (2002). Cocaine-Exposed Infants and Developmental Outcomes " Crack Kids Revisited. JAMA. 17, 287(15), 1990-1. Doi:10.1001/jama.287.15.1990. PMID: 1196054

FAZLA KİLOLU-OBEZ OLAN VE OLMAYAN KADIN AKADEMİSYENLERİN İŞ STRES DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

COMPARISON OF WORK STRESS LEVELS OF FEMALE ACADEMICS WITH AND WITHOUT OVERWEIGHT OR OBESITY

Fatma TAYHAN KARTAL

- Çankırı Karatekin Üniversitesi/Sağlık Bilimleri Fakültesi/Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Çankırı/TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0001-8524-9048

Memnune KABAKUŞ AYKUT

- Gümüşhane Üniversitesi/Sağlık Bilimleri Fakültesi/Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Gümüşhane/TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0002-8023-4282

Necla İrem ÖLMEZOĞLU İRİ

- Gümüşhane Üniversitesi/Gümüşhane Meslek Yüksekokulu/Mülkiyet Koruma ve Güvenlik Bölümü, Gümüşhane/TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0003-2997-3343

KAYNAKLAR

Aktaş AM. (2001). Bir Kamu Kuruluşunun Üst Düzey Yöneticilerinin İş Stresi ve Kişilik Özellikleri. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 56(4), 25-42.

Bonde JPE. (2008). Psychosocial Factors at Work and Risk of Depression: A Systematic Review of the Epidemiological Evidence. *Occupational and Environmental Medicine*, 65(7), 438–445.

Dumont L, Marin M-F, Lupien SJ, Juster R-P. (2020). Sex Differences in Work-Stress Memory Bias and Stress Hormones. *Brain Sciences*, 10(7), 432.

Fang L, Hsiao L-P, Fang S-H, Chen B-C. (2018). The Associations with Work Stress, Social Support and Overweight/Obesity among Hospital Nurses: A Cross-Sectional Study. *Contemporary Nurse*, 54(2), 182–94.

Göksel A, Tomruk Z. (2016). Akademisyenlerde Stres Kaynakları ile Stresle Başa Çıkmada ve Stres Durumunda Gösterilen Davranışların İlişkisi. Turkish Journal of Social Research, 20(2), 315-343.

Kivimäki M, Singh-Manoux A, Nyberg S, Jokela M, Virtanen M. (2015). Job Strain and Risk of Obesity: Systematic Review and Meta-Analysis of Cohort Studies. *International Journal of Obesity*, 39(11), 1597–1600.

Klingberg S, Mehlig K, Johansson I, Lindahl B, Winkvist A, Lissner L. (2019). Occupational Stress Is Associated with Major Long-Term Weight Gain in a Swedish Population-Based Cohort. *International Archives of Occupational and Environmental Health* 92(4): 569–76.

Koçer C. (2015). Kariyer Yönetimi-İş Stresi İlişkisi ve İmalat Sektöründe Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir.

Magnusson Hanson LL, Westerlund H, Goldberg M, Zins M, Vahtera J, Rod NH, Stenholm S, Steptoe A, Kivimaki M. (2017). Work Stress, Anthropometry, Lung Function, Blood Pressure, and Blood-Based Biomarkers: A Cross-Sectional Study of 43,593 French Men and Women. *Scientific Reports*, 7(1): 9282.

Deborah M, Preston A. (2003). Organizational Stress: Focusing on Ways to Minimize Distress. *CUPA-HR Journal*, 54(2): 15–18.

Morris MJ, Beilharz JE, Maniam J, Reichelt AC, Westbrook RF. (2015). Why Is Obesity Such a Problem in the 21st Century? The Intersection of Palatable Food, Cues and Reward Pathways, Stress, and Cognition. *Neuroscience &*

Biobehavioral Reviews, 58, 36–45.

Mouchacca J, Abbott GR, Ball K. (2013). Associations between Psychological Stress, Eating, Physical Activity, Sedentary Behaviours and Body Weight among Women: A Longitudinal Study. *BMC Public Health,* 13(1): 828.

Schütte S, Chastang J-F, Malard L, Parent-Thirion A, Vermeylen G, Niedhammer I. (2014). Psychosocial Working Conditions and Psychological Well-Being among Employees in 34 European Countries. *International Archives of Occupational and Environmental Health,* 87(8), 897–907.

Stansfeld S, Candy B. (2006). Psychosocial Work Environment and Mental Health—a Meta-Analytic Review. *Scandinavian Journal of Work, Environment & Health,* 32(6): 443–62.

Ulrich-Lai YM, Fulton S, Wilson M, Petrovich G, Rinaman L. (2015). Stress Exposure, Food Intake and Emotional State. *Stress,* 18(4),381-399.

Vanagas G, Bihari-Axelsson S, Vanagiene V. (2004). Do Age, Gender and Marital Status Influence Job Strain Development for General Practitioner? *Medicina,* 40 (10),1014-18.

Yıldız S, Bayrakçı C. (2020). İşyeri Nezaketsizliği İle İş Stresi Arasındaki İlişki: Akademisyenler Üzerine Bir Araştırma. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* (40), 515-529.

PREMATÜRE RETİNOPATİSİ ve HEMŞİRELİK BAKIMI

Mahmut ATUM

- Sakarya Üniversitesi Tıp Fakültesi, Göz Hastalıkları Anabilim Dalı Sakarya/TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0001-8230-8137
- mahmutatum@sakarya.edu.tr

Hamide ZENGİN

- Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı Bilecik/TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0002-2389-6466
- hamide.zengin@bilecik.edu.tr

Kaynaklar

Askie LM, Darlow BA, Davis PG et al. (2017). Effects of Targeting Lower Versus Higher Arterial Oxygen Saturations On Death Or Disability In Preterm Infants. *Cochrane Database Syst Rev,* 11, 4.

Askın DF, Jones WD. (2010). Ophthalmologic and Auditory Disorders. (In: Verklan MT, Walden M ve Missouri SL. Core Cirriculum for Neonatal İntensive Care Nursing). 4th eds, Printed in U.S.A.: Saunders Elseiver, 842-843.

Bas AY, Koc E, Dilmen U, ROP Neonatal Study Group. (2015). Incidence and Severity of Retinopathy Of Prematurity In Turkey. *British Journal of Ophthalmology,* 1311–1314. doi:10.1136/bjophthalmol-2014-306286

Bharwani SK, Dhanireddy R. (2008). Systemic Fungal Infection Is Associated With The Development Of Retinopathy Of Prematurity In Very Low Birth Weight Infants: A Meta-Review. *J Perinatol.,* 28, 61–66.

Bilgeç MD, Gürsoy H, Erol N. (2018). Prematüre Retinopatisinde Epidemioloji, Prevelans ve İnsidans. *Güncel Retina Dergisi (Current Retina Journal),* 2(1), 2–4. doi:10.37783/crj-0059

Can E, Bülbül A, Uslu S, Cömert S, Bolat F, Nuhoğlu A. (2012). Effects of aggressive Parenteral Nutrition On Growth And Clinical Outcome In Preterm Infants. *Pediatr Int.,* 54(6), 869-74

Castellanos MAM, Schwartz S, García-Aguirre G, Quiroz-Mercado H. (2013). Short-Term Outcome After Intravitreal Ranibizumab Injections For The Treatment Of Retinopathy Of Prematurity. *Br J Ophthalmol.,* 97, 816–819.

Çınar N, Zengin H. (2019). Two Hearts Beating: The History and Benefits of "Kangaroo Care". Hektoen International Journal. 22 April 2019. https://hekint.org/2019/04/22/two-hearts-beating-the-history-and-benefits-of-kangaroo-care/

Conde-Agudelo A, Díaz-Rossello JL. (2014). Kangaroo Mother Care to Reduce Morbidity and Mortality in Low Birthweight Infants. Cochrane Database SystRev, 4, CD002771.

Filippi L, Cavallaro G, Bagnoli P, Dal Monte M, Fiorini P, Donzelli G, et al. (2013). Oral propranolol for retinopathy of prematurity: risks, safety concerns, and perspectives. *J Pediatr.,* 163, 1570–1577.e6.

Fortes Filho JB, Bonomo PP, Maia M, Procianoy RS. (2009). Weight Gain Measured At 6 Weeks After Birth As A Predictor For Severe Retinopathy Of Prematurity: Study With 317 Very Low Birth Weight Preterm Babies. *Graefes Arch Clin Exp Ophthalmol.*, 247, 831-836.

Gilbert C. (2008). Retinopathy of Prematurity: A Global Perspective Of The Epidemics,Population Of Babies At Risk And Implications For Control. *Early Hum Dev*., 84, 77-82.

Görak G, Savaşer S, Yıldız S. Girişimler. (2008). (In: Dağoğlu, T., Görak, G. (eds), Temel Neonatoloji ve Hemşirelik İlkeleri). İstanbul, Nobel Tıp Kitabevi, p: 833-837.

Hellström A, Engström E, Hård AL, Albertsson-Wikland K, Carlsson B, Niklasson A, Löfqvist C, Svensson E, Holm S, Ewald U, Holmström G, Smith LE. (2003). Postnatal Serum Insulin-Like Growth Factor I Deficiency Is Associated With Retinopathy Of Prematurity And Other Complications Of Premature Birth. *Pediatrics*, 112(5), 1016–1020.

Hockenberry M. (2005). Rethinopathy of prematurity. (In: Wong's Essentials of Pediatric Nursing). 7th eds. New York: Lippincott Williams and Wilkins, p:280.

İlaraslan EÇ, Dilli D, Kabataş EU, Sorguç NH, Şimşek Y, Zinciroğlu A, Okumuş N. (2011). Prematüre retinopatisi muayenesinde topikal anestezik uygulamasına ilaveten oral sükroz verilmesinin ağrı kontrolü üzerine etkisi: prospektif randomize kontrollü çalışma. UNEKO 2011 Özet Kitabı (EPoster-EP19).

International Committee for the Classification of Retinopathy of Prematurity. (2005). The International Classification of Retinopathy of Prematurity revisited. *Archives of ophthalmology (Chicago, Ill. : 1960)*, *123*(7), 991–999. https://doi.org/10.1001/archopht.123.7.991

Koç E, Baş AY, Özdek Ş, Ovalı F, Başmak H, TOD ROP Komisyonu, TND ROP Çalışma Grubu. (2016). Türkiye Prematüre Retinopatisi Rehberi. http://www.neonatology.org.tr/wp-content/uploads/2016/12/premature_retinopatisi_rehberi.pdf (Erişim Tarihi: 06.10.2020)

Koç E, Baş AY, Özdek Ş, Ovalı F, Başmak H, Others. (2018). Türk Neonatoloji Derneği ve Türk Oftalmoloji Derneği Prematüre Retinopatisi Uzlaşı Rehberi. *Türk Pediatri Arşivi*, 53, 151–160.

Köroğlu ÖA. (2018). Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesinde İzlenen Bebeklerde Ağrının Değerlendirmesi ve Yönetimi. (In: Yenidoğan Yoğun Bakım Hemşireliği Eds: Eren Özek, Hülya Selva Bilgen), Güneş Tıp Kitabevleri, p:89-96.

Kösa E, Çınar N. (2014). Prematüre Bebeklerde Hipoterminin Önlenmesi: Plastik Örtü Kullanımı. *Balıkesir Sağlık Bil Derg,* 3(3), 161-165.

Kychenthal BA, Dorta SP, Kychenthal BA. (2017). Retinopathy of Prematurity: Current Diagnosis and Management. Springer.

Ludington-Hoe SM, Golant S.K. (1993). Kangaroo care. The Best You Can Do To Help Your Pretem Infant. Bantam Books, USA. ISBN: 0-553-37245-9.

Metreş Ö. (2014). Hemşirelik Bakış Açısıyla Prematüre Retinopatisi. *Okmeydanı Tıp Dergisi,* 30(2), 63-67. doi:10.5222/otd.2014.063

Mintz-Hittner HA, Kennedy KA, Chuang AZ, BEAT-ROP Cooperative Group. (2011). Efficacy Of Intravitreal Bevacizumab For Stage 3+ Retinopathy Of Prematurity. *N Engl J Med*, 364, 603-615.

Murki S, Kadam S. (2018). Role of Neonatal Team Including Nurses In Prevention of ROP. *Comm Eye Health,* 101(31), S11 - S15.

Olsson E, Eriksson M. (2011). Oral glucose for Pain Relief During Eye Examinations For Rethinopathy Of Prematurity. *Journal of Clinical Nursing*, 20, 1054-1059. http://dx.doi.org/10.1111/j.1365-2702.2010.03529.x

Özdemir H. (2018). Prematüre Bebeğin Sorunları: Prematüre Retinopatisi. (In: Yenidoğan Yoğun Bakım Hemşireliği Eds: Eren Özek, Hülya Selva Bilgen), Güneş Tıp Kitabevleri, p:239-243.

Phelps DL. (2001). Retinopathy of Prematurity: Practical Clinical Approach. *NeoReviews,* 174e–179. doi:10.1542/neo.2-7-e174

Polat A. (2018). Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesinde Kanguru Bakımı. (In: Yenidoğan Yoğun Bakım Hemşireliği Eds: Eren Özek, Hülya Selva Bilgen), Güneş Tıp Kitabevleri, p:105-116.

Quiroga A, Moxon S. (2017). Preventing Sight-Threatening ROP: The Role of Nurses in Reducing the Risk. *Community Eye Health,* 30(99), 53-54. PMID: 29434437; PMCID: PMC5806219.

Roberts D, Brown J, Medley N, Dalziel SR. (2017). Antenatal corticosteroids for

accelerating fetal lung maturation for women at risk of preterm birth. *Cochrane Database of Systematic Reviews*, 3, CD004454. DOI: 10.1002/14651858.CD004454

Shah PK, Narendran V, Tawansy KA, Raghuram A, Narendran K. (2007). Intravitreal Bevacizumab (Avastin) For Post Laser Anterior Segment Ischemia In Aggressive Posterior Retinopathy Of Prematurity. *Indian J Ophthalmol*., 55, 75–76.

Slevin, M, Coats DK, Daly L, O'Keefe M. (1998). Retinopathy Of Prematurıty Screening, Stress Related Responses, The Role Of Nesting. *British Journal of Ophthalmology*,116, 1195-1198.

Sun X, Lemyre B, Barrowman N, Conner MO. (2010). Pain Management During Eye Examinations For Rethinopathy Of Prematurity In Preterm Babies: A Systematic Review. *Acta Pediatrica*, 20, 329-334. http://dx.doi.org/10.1111/j.1651-2227.2009.01612.x

Taplak AŞ, Erdem E. (2012). Prematüre Retinopatisi Muayenesinde Ağrıyı Azaltmada Anne Sütü Ve Sükrozun Etkisi. 56. Türkiye Milli Pediatri 11. Milli Çocuk Hemşireliği Kongresi, (Sözel Bildiri-HS09).

Wilkinson AR, Haines L, Head K, Fielder AR, Guideline Development Group of the Royal College of Paediatrics and Child Health, Royal College of Ophthalmologists, et al. (2009). UK Retinopathy of Prematurity Guideline. *Eye*, 23, 2137–2139.

Zengin H, Çınar N. (2019). Kanguru Bakımı Konfor Ölçeği'nin Geliştirilmesi, Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi (HEMAR-GE),21(1-2), 69-83.

AMATÖR VE PROFESYONEL MÜCADELE VE TAKIM SPORCULARININ ÖFKE KONTROL DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

Investigation of Anger Control Levels of Amateur and Professional Struggle and Team Athletes

Deniz ÖZTÜRK

- Ataturk University, Health Services Vocational School, Erzurum, TURKEY
- ORCID: 0000-0002-9939-5895
- d.ozturk@atauni.edu.tr

Mehmet Ertuğrul ÖZTÜRK

- Atatürk University,Physical Education and Sports Department, Erzurum,TURKEY
- ORCID: 0000-0002-4801-7632
- meozturk@atauni.edu.tr

KAYNAKÇA

1. Birinci R, Sivrikaya A.H, Erhan S.E. Farklı Spor Branşlarındaki Erkek Sporcuların Öfke ve Anksiyete Düzeylerinin İncelenmesi. Turkiye Klinikleri Journal Sports Sciences 2012;4(1):16-21.

2. Certel Z, Bahadır Z. Takım Sporu Yapan Sporcularda Benlik Saygısı ve Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarz İlişkisinin İncelenmesi. Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi 2012;14(2):157-164.

3. Corr, P. J. (2008). Reinforcement sensitivity theory (RST): Introduction. In P. J. Corr (Ed), The reinforcement sensitivity theory of personality (s. 1-43). Cambridge: Cambridge University Press.

4. Demir H, Sezan T, Demirel H, Yalçın Y.G, Altın M. Sporcuların Öfke İfade Tarzları. Mehmet Akif Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 2017; 9(19): 408-414.

5. Filiz K, Pepe K, Can S, Pepe H. Athletes' precompetition anxiety detection levels. Journal of Physical Education and Sport Sciences 2000;2(1):34-40.

6. Gray, J. A. (1987). Perspectives on anxiety and impulsivity: A commentary. Journal of Reseach in Personality, 21, 493-509.

7. Gray, J. A. & McNaughton, N. (2000). The neuropsychology of anxiety: An enquiry into the functions of the septo-hippocampal system (2. Ed.). Oxford: Oxford University Press.

8. Hillman C. H, Erickson K, Kramer A. F. 2008. Be smart, exercise your heart: Exercise effects on brain and cognition. Nature Reviews Neuroscience 9: 58–64.

9. İnal A. N. Beden Eğitimi ve Spor Bilimi. Ankara, Nobel Yayın Dağıtım. 2009.

10. Kısaç, İ. (1997). Üniversite Öğrencilerinin Bazı Değişkenlere Göre Sürekli Öfke ve Öfke İfade Düzeyleri, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, s.25-29.

11. Kim YR, Choi HG, Yeom HA. Relationships between Exercise Behavior and Anger Control of Hospital Nurses. Asian Nurs Res (Korean Soc Nurs Sci) 2019: Feb;13(1):86-91.

12. Lee FS., Chao MV., 2008. Neurotrophic factors. Neural Sciences, 1, 96-102.

13. Ozawa T., Yamada K., Ichitani Y., 2014. Hippocampal BDNF treatment facilitates consolidation of spatial memory in spontaneous place recognition in rats. Behavioral Brain Research, 263, 210-216.

14. Rose, J. & West, C. (1999). Assessment of Anger in People With Intellectual Disabilities. Journal of Applied Research in Intellectual Disabilities. 12(3):211–224.

15. Spielberger CD, Crane RS, Kearns WD. Anger and anxiety in essential hypertension. In: Spielberger CD, Sarason IG, eds. Stress and Emotion: Anxiety, Anger and Curiosity. 1sted. New York: Taylor&Francis; 1991. p.265-79.

16. Şahin, M. H. (2002). Beden eğitimi ve sporda temel kavramlar sözlüğü. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

17. Tutkun E, Güner B.Ç, Ağaoğlu S.A, Soslu R. Takım sporları ve bireysel sporlar yapan sporcuların saldırganlık düzeylerinin değerlendirilmesi. Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi 2010; 1(1): 23-29.

18. Uluışık, V, Pepe K. Spor Yapan Ve Yapmayan Ortaöğretim Öğrencilerinin Stres ve Saldırgnlık Düzeylerinin İncelenmesi Uluslararası Spor Bilimleri Dergisi / Cilt: 1 Sayı:1 Journal of International Sport Sciences 2015: 1 (1): 9-11.

19. Yalçın Y.(2009). Spor tatmininin sporcuların stres ve saldırganlık düzeyleri üzerindeki etkisi: Antrenör cinsiyetinin rolünü belirlemeye yönelik Antalya ilinde bir uygulama Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Spor Yöneticiliği Anabilim Dalı.

20. Yıldız M. (2008). Farklı Liglerde Yer Alan Futbolcuların Kişilik Tipleri ile Sürekli Öfke, Öfke İfade Tarzlarının İncelenmesi. Doktora Tezi.Ankara: Gazi Üniversitesi.

PELVİK TABAN KAS EGZERSİZLERİ VE CİNSELLİK

Saliha YURTÇİÇEK EREN

- Muş Alparslan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Muş/TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0002-3303-7526
- s.yurtcicek@alparslan.edu.tr

KAYNAKLAR

Bø, K. (2012). Pelvic floor muscle training in treatment of female stress urinary incontinence, pelvic organ prolapse and sexual dysfunction. *World journal of urology, 30*(4), 437-443.

Cohen, D., Gonzalez, J., & Goldstein, I. (2016). The role of pelvic floor muscles in male sexual dysfunction and pelvic pain. *Sexual medicine reviews, 4*(1), 53-62.

Colpi, G., Negri, L., Nappi, R., Chinea, B., & Colpi, D. (1999). Perineal floor efficiency in sexually potent and impotent men. *International journal of impotence research, 11*(3), 153-157.

Dinc, A., Beji, N. K., & Yalcin, O. (2009). Effect of pelvic floor muscle exercises in the treatment of urinary incontinence during pregnancy and the postpartum period. *International Urogynecology Journal, 20*(10), 1223-1231.

Dorey, G. (2000). Conservative treatment of erectile dysfunction 3: Literature review. *British Journal of Nursing, 9*(13), 859-863.

Dorey, G. (2006). *Pelvic dysfunction in men: Diagnosis and treatment of male incontinence and erectile dysfunction* (Vol. 27): John Wiley & Sons.

Feldman, H. A., Goldstein, I., Hatzichristou, D. G., Krane, R. J., & McKinlay, J. B. (1994). Impotence and its medical and psychosocial correlates: results of the Massachusetts Male Aging Study. *The Journal of urology, 151*(1), 54-61.

Golmakani, N., Zare, Z., Khadem, N., Shareh, H., & Shakeri, M. T. (2015). The effect of pelvic floor muscle exercises program on sexual self-efficacy in primiparous women after delivery. *Iranian journal of nursing and midwifery research, 20*(3), 347.

Hall, B., & Woodward, S. (2015). Pelvic floor muscle training for urinary incontinence postpartum. *British Journal of Nursing, 24*(11), 576-579.

Helgason, A. R., Adolfsson, J., Dickman, P., Arver, S., Fredrikson, M., GÖTHBERG, M., & Steineck, G. (1996). Sexual desire, erection, orgasm and ejaculatory functions and their importance to elderly Swedish men: a population-based study. *Age and Ageing, 25*(4), 285-291.

Herschorn, S. (2004). Female pelvic floor anatomy: the pelvic floor, supporting structures, and pelvic organs. *Reviews in urology, 6*(Suppl 5), S2.

https://www.health.harvard.edu/bladder-and-bowel/step-by-step-guide-to-performing-kegel-exercises Erişim tarihi: 22.10.2020

Huang, Y.-C., & Chang, K.-V. (2020). Kegel Exercises. In *StatPearls [Internet]*: StatPearls Publishing.

Kawanishi, Y., Kishimoto, T., Kimura, K., Yamaguchi, K., Nakatuji, H., Kojima, K., . . . Numata, A. (2001). Spring balance evaluation of the ischiocavernosus muscle. *International journal of impotence research, 13*(5), 294-297.

Kegel, A. H. (1948). Progressive resistance exercise in the functional restoration of the perineal muscles. *American journal of obstetrics and gynecology, 56*(2), 238-248.

Kegel, A. H. (1949). The physiologic treatment of poor tone and function of the genital muscles and of urinary stress incontinence. *Western J. of Surgery Ob-Gyn., 57*, 527-535.

Kegel, A. H. (1952). Sexual Function of the Pubococcygeus Muscle. *West. JSO & G., 60*, 521-524.

Lavoisier, P., Roy, P., Dantony, E., Watrelot, A., Ruggeri, J., & Dumoulin, S. (2014). Pelvic-floor muscle rehabilitation in erectile dysfunction and premature ejaculation. *Physical therapy, 94*(12), 1731-1743.

Lowenstein, L., Gruenwald, I., Gartman, I., & Vardi, Y. (2010). Can stronger pelvic muscle floor improve sexual function? *International Urogynecology Journal, 21*(5), 553-556.

McLennan, M. T., Melick, C. F., Alten, B., Young, J., & Hoehn, M. R. (2006). Patients' knowledge of potential pelvic floor changes associated with pregnancy and delivery. *International Urogynecology Journal, 17*(1), 22-26.

Messé, M. R., & Geer, J. H. (1985). Voluntary vaginal musculature contractions as an enhancer of sexual arousal. *Archives of sexual behavior, 14*(1), 13-28.

Milios, J. E., Ackland, T. R., & Green, D. J. (2020). Pelvic Floor Muscle Training and Erectile Dysfunction in Radical Prostatectomy: A Randomized Controlled Trial Investigating a Non-Invasive Addition to Penile Rehabilitation. *Sexual Medicine*.

Modarres, M., Rahimikian, F., & Booriaie, E. (2013). Effect of pelvic muscle exercise on sexual satisfaction among primiparous women.

Nazarpour, S., Simbar, M., Tehrani, F. R., & Majd, H. A. (2017). Effects of sex education and Kegel exercises on the sexual function of postmenopausal women: a randomized clinical trial. *The journal of sexual medicine, 14*(7), 959-967.

Pera, G. L., & Nicastro, A. (1996). A new treatment for premature ejaculation: the rehabilitation of the pelvic floor. *Journal of Sex & Marital Therapy, 22*(1), 22-26.

Prota, C., Gomes, C., Ribeiro, L., de Bessa, J., Nakano, E., Dall'Oglio, M., . . . Srougi, M. (2012). Early postoperative pelvic-floor biofeedback improves erectile function in men undergoing radical prostatectomy: a prospective, randomized, controlled trial. *International journal of impotence research, 24*(5), 174-178.

Ricci, S. S., & Kyle, T. (2009). *Maternity and pediatric nursing.* China: Lippincott Williams & Wilkins.

Rosenbaum, T. Y. (2007). REVIEWS: Pelvic floor involvement in male and female sexual dysfunction and the role of pelvic floor rehabilitation in treatment: a literature review. *The journal of sexual medicine, 4*(1), 4-13.

Shoskes, D. A. (2012). The challenge of erectile dysfunction in the man with chronic prostatitis/chronic pelvic pain syndrome. *Current urology reports, 13*(4), 263-267.

Siegel, A. L. (2014). Pelvic floor muscle training in males.: practical applications. *Urology, 84*(1), 1-7.

Topuz, Ş., & Seviğ, E. Ü. (2016). Effects of kegel exercises applied to urinary ıncontinence on sexual satisfaction. *Int J Clin Exp Med, 9*(6), 12365-12374.

Tran, C. N., & Shoskes, D. A. (2013). Sexual dysfunction in chronic prostatitis/chronic pelvic pain syndrome. *World journal of urology, 31*(4), 741-746.

Yilmaz, B. A., Sonmez, Y., & Sezik, M. (2020). Prevalence and risk factors for sexual dysfunction in reproductive-aged married women: A cross-sectional epidemiological study. *Journal of Obstetrics and Gynaecology Research, 46*(3), 507-516.

Zanetti, M. R. D., Castro, R. d. A., Rotta, A. L., Santos, P. D. d., Sartori, M., & Girão, M. J. B. C. (2007). Impact of supervised physiotherapeutic pelvic floor exercises for treating female stress urinary incontinence. *Sao Paulo Medical Journal, 125*(5), 265-269.

KALP HASTALIKLARI VE GEBELİK

Derya ÖZTÜRK

- Fatih Medicalpark Hastanesi. Kardiyoloji Departmanı, İstanbul/TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0003-1580-8574
- dr.deryaerbas@hotmail.com

Arif Oğuzhan ÇİMEN

- Bahçeşehir Üniversitesi Kardiyoloji ABD, İstanbul/TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0002-8202-0712
- arif_cimen@yahoo.com

KAYNAKÇA

Anderson RA, Fineron PW. (1994) Aortic dissection in pregnancy: importance of pregnancy-induced changes in the vessel wall and bicuspid aortic valve in pathogenesis. Br J Obstet Gynaecol, 101:1085–1088.

Bhargava B, Agarwal R, Yadav R, Bahl VK, Manchanda SC. (1998) Percutaneous balloon aortic valvuloplasty during pregnancy: use of the Inoue balloon and the physiologic antegrade approach. Cathet Cardiovasc Diagn, 45:422– 425.

Brian P.Griffin ,MD ,Venu Menon ,MD .(2019) Manual of cardiovascular medicine. Fifth Edition Wolters Kluwer Health, 580.

Chan WS, Anand S, Ginsberg JS. (2000). Anticoagulation of pregnant women with mechanical heart valves: a systematic review of the literature. Arch Intern Med, 160:191–196.

Cockburn J, Moar VA, Ounsted M, Redman CW. (1982). Final report of study on hypertension during pregnancy: the effects of specific treatment on the growth and development of the children. Lancet , 1:647–649.

Diller GP, Dimopoulos K, Okonko D, Li W, Babu-Narayan SV, Broberg CS, Johansson B, Bouzas B, Mullen MJ, Poole-Wilson PA, Francis DP, Gatzoulis MA. (2005). Exercise intolerance in adult congenital heart disease: comparative severity, correlates, and prognostic implication. Circulation, 112: 828-83515.

Donnelly JE, Brown JM, Radford DJ. (1991). Pregnancy outcome and Ebstein's anomaly. Br Heart J , 66:368–371.

Drenthen W, Boersma E, Balci A, Moons P, Roos-Hesselink JW, Mulder BJ, Vliegen HW, van Dijk AP, Voors AA, Yap SC, van Veldhuisen DJ, Pieper PG. (2010) Predictors of pregnancy complications in women with congenital heart disease. Eur Heart J., 31:2124–2132.

Drenthen W, Pieper PG, Roos-Hesselink JW, van Lottum WA, Voors AA, Mulder BJ, van Dijk AP, Vliegen HW, Yap SC, Moons P, Ebels T, van Veldhuisen DJ. (2007). Outcome of pregnancy in women with congenital heart disease: a literature review. J Am Coll Cardiol , 49:2303–231.

Elkayam U, Bitar F. (2005). Valvular heart disease and pregnancy: part II: prosthetic valves. J Am Coll Cardiol 46:403–410.

Hameed AB, Goodwin TM, Elkayam U. (2007). Effect of pulmonary stenosis on pregnancy outcomes—a case–control study. Am Heart J , 154:852– 854.

Hogstedt S, Lindeberg S, Axelsson O, Lindmark G, Rane A, Sandstrom B, Lindberg BS. (1985). A prospective controlled trial of metoprolol–hydralazine

treatment in hypertension during pregnancy. Acta Obstet Gynecol Scand , 64: 505–510.

Immer FF, Bansi AG, Immer-Bansi AS, McDougall J, Zehr KJ, Schaff HV, Carrel TP. (2003). Aortic dissection in pregnancy: analysis of risk factors and outcome. Ann Thorac Surg , 76:309–314.

Lesniak-Sobelga A, TraczW, KostKiewicz M, Podolec P, Pasowicz M. (2004). Clinical and echocardiographic assessment of pregnant women with valvular heart diseases— maternal and fetal outcome. Int J Cardiol, 94:15–23.

Mancia G, De Backer G, Dominiczak A, Cifkova R, Fagard R, Germano G, Grassi G, Heagerty AM, Kjeldsen SE, Laurent S, Narkiewicz K, Ruilope L, Rynkiewicz A, Schmieder RE, Boudier HA, Zanchetti A. (2007). 2007 ESH-ESC Practice Guidelines for the Management of Arterial Hypertension: ESHESC Task Force on the Management of Arterial Hypertension. J Hypertens, 25:1751–1762.

Pacini L, Digne F, Boumendil A, Muti C, Detaint D, Boileau C, Jondeau G. (2009). Maternal complication of pregnancy in Marfan syndrome. Int J Cardiol., 136:156–161.

Regitz-Zagrosek V, Roos-Hesselink JW, Bauersachs J, Blomström-Lundqvist C, Cífková R, De Bonis M, Iung B, Johnson MR, Kintscher U, Kranke P, Lang IM, Morais J, Pieper PG, Presbitero P, Price S, Rosano GMC, Seeland U, Simoncini T, Swan L, Warnes CA; (2018) 27. 2018 ESC Guidelines for the management of cardiovascular diseases during pregnancy.ESC Scientific Document Group.Eur Heart J. Sep 7;39(34):3165-3241.

Silversides CK, Colman JM, Sermer M, Siu SC. (2003). Cardiac risk in pregnant women with rheumatic mitral stenosis. Am J Cardiol , 91:1382–1385.

Siu SC, Sermer M, Colman JM, Alvarez AN, Mercier LA, Morton BC, Kells CM, Bergin ML, Kiess MC, Marcotte F, Taylor DA, Gordon EP, Spears JC, Tam JW, Amankwah KS, Smallhorn JF, Farine D, Sorensen S. (2001). Prospective multicenter study of pregnancy outcomes in women with heart disease. Circulation , 104:515–521.

Thorne S, MacGregor A, Nelson-Piercy C. (2006). Risks of contraception and pregnancy in heart disease. Heart, 92:1520–1525.

Vahanian A, Baumgartner H, Bax J, Butchart E, Dion R, Filippatos G, Flachskampf F, Hall R, Iung B, Kasprzak J, Nataf P, Tornos P, Torracca L, Wenink A. (2007). Guidelines on the management of valvular heart disease: the Task Force on the Management of Valvular Heart Disease of the European Society of Cardiology. Eur Heart J., 28:230–268

Veldtman GR, Connolly HM, Grogan M, Ammash NM, Warnes CA.(2004) Outcomes of pregnancy in women with tetralogy of Fallot. J Am Coll Cardiol , 44: 174–180

Vriend JW, Drenthen W, Pieper PG, Roos-Hesselink JW, Zwinderman AH, van Veldhuisen DJ, Mulder BJ. (2005). Outcome of pregnancy in patients after repair of aortic coarctation. Eur Heart J26:2173–2178.

Warnes CA, Williams RG, Bashore TM, Child JS, Connolly HM, Dearani JA, et. Al. (2008) ACC/AHA 2008 guidelines for the management of adults with congenital heart disease: a report of the American College of Cardiology/American Heart Association Task Force on Practice Guidelines (Writing Committee to Develop Guidelines on the Management of Adults With Congenital Heart Disease). Developed in Collaboration with the American Society of Echocardiography, Heart Rhythm Society, International Society for Adult Congenital Heart Disease, Society for Cardiovascular Angiography and Interventions, and Society of Thoracic Surgeons. J Am Coll Cardiol ., 52: e1–e121.

Yap SC, Drenthen W, Meijboom FJ, Moons P, Mulder BJ, Vliegen HW, van Dijk AP, Jaddoe VW, Steegers EA, Roos-Hesselink JW, Pieper PG.(2009) Comparison of pregnancy outcomes in women with repaired versus unrepaired atrial septal defect. BJOG , 116:1593–1601.

Yap SC, Drenthen W, Pieper PG, Moons P, Mulder BJ, Mostert B, Vliegen HW, van Dijk AP, Meijboom FJ, Steegers EA, Roos-Hesselink JW. (2008). Risk of complications during pregnancy in women with congenital aortic stenosis. Int J Cardiol ., 126:240–246.3

Yap SC, DrenthenW, Pieper PG, Moons P, Mulder BJ, Vliegen HW, van Dijk AP, Meijboom FJ, Jaddoe VW, Steegers EA, Boersma E, Roos-Hesselink JW.(2010) Pregnancy outcome in women with repaired versus unrepaired isolated ventricular septal defect. BJOG , 117:683–689.

ALZHEİMER HASTALIĞI VE HALK SAĞLIĞI

Canan AKÜNAL TÜREL

- Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi/Tıp Fakültesi/Dahili Tıp Bilimleri Bölümü/Nöroloji Anabilim Dalı, Bolu/TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0001-8791-235X
- cananakunal@gmail.com

KAYNAKLAR

1.Emre M. (2012). Nöroloji Temel Kitabı. Güneş Tıp Kitabevleri.

2.Öge A.E., Baykan B. (2015). İTF Nöroloji Nobel Tıp Kitabevleri.

3.Karaman Y. (2010). Demanslar. Sigma Publishing.

4.Karaman Y. (2012). Kognitif Nöroloji ve Davranış Bozuklukları. Yelken Basım.

5.Önal AE, (2015). Nörolojik Hastalıkların Toplum Sağlığı Boyutu. İstanbul Üni. Halk Sağlığı A.B.D.

6.Ağar E, Alican İ. (2018). Ganong'un Tıbbi Fizyolojisi. Lange.

7.Hall J.E. (2017). Guyton ve Hall Tıbbi Fizyoloji. Elsevier.

8.Kumar, Abbas, Aster. (2015). Robbins Temel Patoloji. Güneş Tıp Kitabevleri.

9.Brust J.C.M. (2013) Current Diagnosis and Treatment Serisi. Güneş Tıp Kitabevleri.

10.Öktem S, Özhan M.H., Özol D. (2001) Apoptozisin Önemi Toraks Dergisi, 2(1):91-95

11.İnce B. Vasküler Demans Türkiye Klinikleri Nöropsikiyatri özel sayısı:cilt 9/sayı 4 (2016).

12.Kenangil G. Karacı R. Demans Hastalarında Nöropsikiyatrik Bulgular ve Yönetimi:Cilt 9/Sayı:4(2016)

13.Emre M. Hanağası H.A. Gürvit İ.H. Türkiye Klinikleri Nöroloji Özel Konular 2009 - Cilt 2 Sayı 1 Alzheimer Hastalığı Özel Sayısı

14.Raffa R.B.Rawls S.M. (2007) Netter in Resimli Farmakolojisi Nobel Tıp Kitabevi

15.Kayaalp O. Tıbbi Farmakoloji (2010) Hacettepe-Taş

16.Uddin S. Rahman M. Jakaria (2020). Estrogen Signaling in Alzheimer's Disease: Molecular

Insights and Therapeutic Targets for Alzheimer's Dementia. Springer Nature Molecular Neurobiology (2020) 57:2654–2670

17.Yu L, Petyuk V.A., Gaiteri C.(2018). Targeted Brain Proteomics Uncover Multiple Pathways to Alzheimer's Dementia. Annals of Neurology. 84/1:78–88

18. Honig L.S.Vellas B.Woodward. M.(2018). Trial of Solanezumab for Mild Dementia Due to Alzheimer's Disease. The New England Journal of Medicine, vol. 378 no. 4.

19. Ritchie K.Ropacki M.Albala B. (2017).Recommended cognitive outcomes in preclinical Alzheimer's disease: Consensus statement from the European Prevention of Alzheimer's Dementia Project. Elsevier, 13/2, 186-195.

20. Farina N. Llewellyn D. (2017). Vitamin E for Alzheimer's dementia and mild cognitive impairment. Cochrane Systematic Review – Intervention, 27/01 2017.14651858 CD002854.

21. BirksRichard J.S., Harvey J.(2018). Donepezil for dementia due to Alzheimer's disease. Cochrane Systematic Review – Intervention, 14651858 CD001190.

22. Bunch T.J.Weiss P.J. Atrial fibrillation is independently associated with senile, vascular, and Alzheimer's dementia. Elsevier/ Heart Rhythm, Volume 7, Issue 4, Pages 433-437.

23. Apostolova L.G., Mosconi L. (2010). Subregional hippocampal atrophy predicts Alzheimer's dementia in the cognitively normal.Elsevier/Neurobiology of Aging,31/7, Pages 1077-1088.

24. Boyle P.A,Yu L.(2018). Attributable risk of Alzheimer's dementia attributed to age-related neuropathologies. Annals of Neurology,10.1002/25380.

25. Peters M.E. Schwartz S.(2015). Neuropsychiatric Symptoms as Predictors of Progression to Severe Alzheimer's Dementia and Death: The Cache County Dementia Progression Study. The American Journal of Psychiatry 10.1176/ 14040480.

26.Dickerson B.C.,Stoub T.R. (2011). Alzheimer-signature MRI biomarker predicts AD dementia in cognitively normal adults. American Academy of Neurology 10.1212/ /WNL.0b013e3182166e96.

COVID-19 KRİZİ SIRASINDA ANTİOKSİDAN MİNERALLERLE BAĞIŞIKLIK SİSTEMİNİ GÜÇLENDİRMEK

BOOSTING IMMUNE SYSTEM WITH ANTIOXIDANT MINERALS DURING THE COVID-19 CRISIS

Fatma TAYHAN KARTAL

- Çankırı Karatekin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü Çankırı-TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0001-8524-9048
- fatmatk@karatekin.edu.tr

Sevinç BAKAN

- Çankırı Karatekin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü Çankırı-TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0002-8660-7756
- sevincbakan@karatekin.edu.tr

KAYNAKLAR

Acevedo-Murillo JA, García León ML, Firo-Reyes V, Santiago-Cordova JL, Gonzalez-Rodriguez AP, Wong-Chew RM. (2019). Zinc Supplementation Promotes a Th1 Response and Improves Clinical Symptoms in Fewer Hours in Children With Pneumonia Younger Than 5 Years Old. A Randomized Controlled Clinical Trial. Frontiers in Pediatrics, 7:431.

Akkaş İ, Ince N, Sungur MA. (2020). Serum trace element and heavy metal levels in patients with sepsis. Aging Male.

Alpert PT. (2017). The Role of Vitamins and Minerals on the Immune System. Home Health Care Management and Practice, 29(3):199–202.

Barnett JB, Dao MC, Hamer DH, Kandel R, Brandeis G, Wu D, Dallal GE, Jacques PF, Schreiber R, Kong E, Meydani SN. (2016). Effect of zinc supplementation on serum zinc concentration and T cell proliferation in nursing home elderly: A randomized, double-blind, placebo-controlled trial1. American Journal of Clinical Nutrition. 103(3):942–51.

Bhandari N, Bahl R, Taneja S, Strand T, Mølbak K, Ulvik RJ, Sommerfelt H, Bhan MK. (2002). Effect of routine zinc supplementation on pneumonia in children aged 6 months to 3 years: Randomised controlled trial in an urban slum. British Medical Journal, 324(7350):1358–61.

Bhutta ZA, Black RE, Brown KH, Meeks Gardner J, Gore S, Hidayat A, Khatun F, Martorell R, Ninh NX, Penny ME, Rosado JL, Ruel M, Sazawal S, Shankar A. (1999). Prevention of diarrhea and pneumonia by zinc supplementation in children in developing countries: Pooled analysis of randomized controlled trials. The Journal of Pediatrics, 135(6):689–97.

Calder PC. (2013). Feeding the immune system. Proceedings of the Nutrition Society, 21;72(3):299–309.

Calder PC. (2020). Nutrition, immunity and COVID-19. BMJ Nutrition Prevention and Health.

Castelo-Branco C, Soveral I. (2014). The immune system and aging: a review. Gynecological Endocrinology, 30(1),16–22.

Cavezzi A, Troiani E, Corrao S. (2020). COVID-19: hemoglobin, iron, and hypoxia beyond inflammation. A narrative review. Clinics and Practice, 10(2): 1271.

Cummings JE, Kovacic JP. (2009). The ubiquitous role of zinc in health and disease: State-of-the-Art Review. Journal of Veterinary Emergency and Critical Care, 19(3):215–40.

Derwand R, Scholz M. (2020). Does zinc supplementation enhance the clinical

efficacy of chloroquine/hydroxychloroquine to win todays battle against COVID-19? Medical Hypotheses, 142:109815.

Dong J, Muthiah A, Hussain P, Yoshida M, Venketaraman V. (2018). Selenium Supplementation, Antioxidant Effects, and Immune Restorative Effects in Human Immunodeficiency Virus. In: HIV/AIDS: Oxidative Stress and Dietary Antioxidants, 197–205.

Fan BE, Chong VCL, Chan SSW, Lim GH, Lim KGE, Tan GB, Mucheli SS, Kuperan P, Ong KH. (2020). Hematologic parameters in patients with COVID-19 infection. American Journal of Hematology,95(6): E131-E134.

Gombart AF, Pierre A, Maggini S. (2020). A review of micronutrients and the immune system–working in harmony to reduce the risk of infection. Nutrients, 12(1).

Guillin OM, Vindry C, Ohlmann T, Chavatte L. (2019). Selenium, selenoproteins and viral infection. Nutrients. 11(9):2101.

Jayawardena R, Sooriyaarachchi P, Chourdakis M, Jeewandara C, Ranasinghe P. (2020). Enhancing immunity in viral infections, with special emphasis on COVID-19: A review. Diabetes and Metabolic Syndrome Clinical Research and Reviews. 14(4):367–82.

Kieliszek M, Lipinski B. (2020). Selenium supplementation in the prevention of coronavirus infections (COVID-19). Medical Hypotheses, 143:109878.

Maggini S, Pierre A, Calder P. (2018). Immune Function and Micronutrient Requirements Change over the Life Course. Nutrients, 10(10):1531.

Méplan C, Hughes DJ. (2020). The role of selenium in health and disease: Emerging and recurring trends. Nutrients, 12(4):10–3.

Minich DM, Brown BI. (2019). A review of dietary (Phyto)nutrients for glutathione support. Nutrients, 11(9):1–20.

Muzembo BA, Mbendi NC, Ngatu NR, Suzuki T, Wada K, Ikeda S. (2018). Serum selenium levels in tuberculosis patients: A systematic review and meta-analysis. Journal of trace elements in medicine and biology : organ of the Society for Minerals and Trace Elements, 50:257–62.

Parham P. (2014). The immune system. US: Garland Science.

Prasad AS, Fitzgerald JT, Bao B, Beck FWJ, Chandrasekar PH. (2000). Duration of symptoms and plasma cytokine levels in patients with the common cold treated with zinc acetate: A randomized, double-blind, placebo-controlled trial. Annals of Internal Medicine, 133(4):245–52.

Razzaque M. (2020). COVID-19 Pandemic: Can Maintaining Optimal Zinc Balance

Enhance Host Resistance? The Tohoku Journal of Experimental Medicine, 251(3):175-181.

Richardson S, Hirsch JS, Narasimhan M, Crawford JM, McGinn T, Davidson KW. (2020). Presenting Characteristics, Comorbidities, and Outcomes Among 5700 Patients Hospitalized With COVID-19 in the New York City Area. Journal of the American Medical Association, 323(20):2052.

Romano L, Bilotta F, Dauri M, Macheda S, Pujia A, de Santis GL, Tarsitano G, Merra L, Espesito E, De Lorenzo A. (2020). Short Report – Medical nutrition therapy for critically ill patients with COVID-19. European Review for Medical and Pharmacological Sciences. 24(7):4035–9.

Rondanelli M, Miccono A, Lamburghini S, Avanzato I, Riva A, Allegrini P, Faliva MA, Peroni G, Nichetti M, Perna S. (2018). Self-Care for Common Colds: The Pivotal Role of Vitamin D, Vitamin C, Zinc, and Echinacea in Three Main Immune Interactive Clusters (Physical Barriers, Innate and Adaptive Immunity) Involved during an Episode of Common Colds—Practical Advice on Dosages and on the Time to Take These Nutrients/Botanicals in order to Prevent or Treat Common Colds. Evidence- Based Complementary and Alternative Medicine.

Sharma L. (2020). Dietary management to build adaptive immunity against COVID-19. Journal of PeerScientist, 2 (2):e1000016.

Shittu MO, Afolami OI. (2020). Improving the efficacy of Chloroquine and Hydroxychloroquine against SARS-CoV-2 may require Zinc additives - A better synergy for future COVID-19 clinical trials. Le infezioni in medicina, 28 (3):192–7.

Skalny AV, Rink L, Ajsuvakova OP, Aschner M, Gritsenko VA, Alekseenko SI, Svistunov A, Petrakis D, Spandidos D, Aaseth J, Tsatsakis A, Tinkov A. (2020). Zinc and respiratory tract infections: Perspectives for COVID-19 (Review). International Journal of Molecular Medicine, 46(1):17-26.

Stýblo M, Walton FS, Harmon AW, Sheridan PA, Beck MA. (2007). Activation of superoxide dismutase in selenium-deficient mice infected with influenza virus. . Journal of trace elements in medicine and biology : organ of the Society for Minerals and Trace Elements, 2007;21(1):52–62.

Taneri PE, Gómez-Ochoa SA, Llanaj E, Raguindin PF, Rojas LZ, Roa-Díaz ZM, Salvador D, Groothof D, Minder B, Kopp-Heim D, Hautz WE, Eisenga MF, Franco OH, Glisic M, Muka T. (2020). Anemia and iron metabolism in COVID-19: a systematic review and meta-analysis. European Journal of Epidemiology, 35(8):763–73.

Türkiye Beslenme Rehberi (TÜBER). (2015). T.C. Sağlık Bakanlığı Yayın No:

1031, Ankara 2016. Erişim Adresi: https://okulsagligi.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_01/27102535_TYrkiye_Beslenme _Rehberi.pdf. (Erişim Tarihi: 10.10.2020).

Zabetakis I, Lordan R, Norton C, Tsoupras A. (2020). COVID-19: The Inflammation Link and the Role of Nutrition in Potential Mitigation. Nutrients, 2020;12(5):1466.

Zhang J, Taylor EW, Bennett K, Saad R, Rayman MP. (2020). Association between regional selenium status and reported outcome of COVID-19 cases in China. The American Journal of Clinical Nutrition, 111(6):1297–9.

YETİŞKİNLERDE SEPSİS

Güleser AKPINAR

- Düzce Üniversitesi Tıp Fakültesi, Dahili Tıp Bilimleri Bölümü, Acil Tıp Anabilim Dalı, Düzce/TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0001-8559-5098
- guleserakpinarduman@gmail.com

KAYNAKLAR

Aygün, G. (2006). Sepsis Tanısı. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Sürekli Tıp Eğitimi Etkinlikleri, 51, 51-60.

Casserly B, Phillips GS, Schorr C, et al. (2015). Lactate measurements in sepsis-induced tissue hypoperfusion: results from the Surviving Sepsis Campaign database. Crit Care Med, 43-567.

Cheng MP, Stenstrom R, Paquette K, et al. (2019). Blood Culture Results Before and After Antimicrobial Administration in Patients With Severe Manifestations of Sepsis: A Diagnostic Study. Ann Intern Med, 171-547.

Churpek MM, Snyder A, Han X, et al. (2017). Quick Sepsis-related Organ Failure Assessment, Systemic Inflammatory Response Syndrome, and Early Warning Scores for Detecting Clinical Deterioration in Infected Patients outside the Intensive Care Unit. Am J Respir Crit Care Med, 195-906.

Churpek MM, Zadravecz FJ, Winslow C, et al. (2015). Incidence and Prognostic Value of the Systemic Inflammatory Response Syndrome and Organ Dysfunctions in Ward Patients. Am J Respir Crit Care Med, 192-958.

Churpek, M. M.,Zadravecz, F. J., Winslow, C., Howell, M. D., Edelson, D. P. (2015). Incidence and prognostic value of the systemic inflammatory response syndrome and organ dysfunctions in ward 57 patients. American journal of respiratory and critical care medicine, 192(8), 958-964

Dellinger, R. P.,Levy, M. M., Rhodes, A., Annane, D., Gerlach, H., Opal, S. M., .Osborn, T. M. (2013). Surviving Sepsis Campaign: 59 international guidelines for management of severe sepsis and septic shock, 2012. Intensivecare medicine, 39(2), 165-228.

Elke G, Bloos F, Wilson DC, et al. (2018). The use of mid-regional proadrenomedullin to identify disease severity and treatment response to sepsis - a secondary analysis of a larger and omised controlled trial. Crit Care, 22-79.

Epstein L, Dantes R, Magill S, Fiore A. (2016). Varying Estimates of Sepsis Mortality Using Death Certificates and Administrative Codes--United States, 1999-2014. MMWR Morb Mortal Wkly Rep, 65-342.

Freund Y, Lemachatti N, Krastinova E, et al. (2017). Prognostic Accuracy of Sepsis-3 Criteria for In-Hospital Mortality Among Patients With Suspected Infection Presenting to the Emergency Department. JAMA, 317-301.

Kaukonen KM, Bailey M, Suzuki S, et al. (2014). Mortality related to severe sepsis and septic shock among criticallyill patients in Australiaand New Zealand, 2000-2012. JAMA, 311-1308.

Khwannimit, B.,Bhurayanontachai, R., &Vattanavanit, V. (2018). Comparison of the performance of SOFA, qSOFA and SIRS for predicting mortality and organ failure among sepsis patients admitted to the intensivecare unit in a middle-incomecountry. Journal of criticalcare, 44, 156-160

Levy MM, Evans LE, Rhodes A (2018) The surviving sepsis campaign bundle: 2018 update. Intensive Care Med, 44(6), 925-928

Rhodes, A.,Evans, L. E., Alhazzani, W., Levy, M. M., Antonelli, M., Ferrer, R., ... &Rochwerg, B. (2017). Surviving sepsis campaign: international guidelines for management of sepsis and septic shock: 2016. Intensivecare medicine, 43(3), 304-377.

Rudd KE, Johnson SC, Agesa KM, et al. (2020). Global, regional, and national sepsis incidence and mortality, 1990-2017: analysis for the Global Burden of Disease Study. Lancet: 395-200.

Ruiz-Alvarez MJ, García-Valdecasas S, De Pablo R, et al. (2009). Diagnostic efficacy and prognostic value of serum procalcitonin concentration in patients with suspected sepsis. J Intensive Care Med, 24-63.

Seymour CW, Gesten F, Prescott HC, Friedrich ME, Iwashyna TJ, Phillips GS et al (2017) Time to treatment and mortality during mandated emergency care for sepsis. N Engl J Med, 376(23), 2235-2244

Seymour CW, Liu VX, Iwashyna TJ, et al. (2016). Assessment of Clinical Criteriafor Sepsis: For the Third International Consensus Definitionsfor Sepsis and Septic Shock (Sepsis-3). JAMA, 315-762.

Surviving Sepsis Campaign update 2018: the 1 h bundle

Türkiye Acil Tıp Derneği (2018). Kritik Bakım Çalışma Grubu Sepsis Tanı Ve Tedavi Kılavuzu.

Cander B.(2016) Temel Başvuru Kitabı Acil Tıp. İstanbul, İstanbul Medikal Sağlık yayıncılık.

Williams MD, Braun LA, Cooper LM, et al. (2004). Hospitalized cancer patients with severe sepsis: analysis of incidence, mortality, and associated costs of care. CritCare, 8-R291.

Schmidt GA, Mandel J. Up to Date : Evaluation and management of suspected sepsis and septic shock in adults.

Singer M, Deutschman CS, Seymour CW, Shankar-Hari M, Annane D, Bauer M, et al. The Third International Consensus Definitions for Sepsis and Septic Shock (Sepsis-3). JAMA. 2016 Feb 23;315(8):801-10.

OBSTRÜKTİF UYKU APNE SENDROMUNDA PAP TEDAVİSİ

Hakan KOCA

- İzmir Tınaztepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, Dahili Tıp Bilimleri Bölümü, Göğüs Hastalıkları Anabilim Dalı, İzmir/TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0002-2403-8287
- drhakankoca@yahoo.com.tr

KAYNAKLAR

Antonescu-Turcu A, Parthasarathy S. CPAP and bi-level PAP therapy: new and established roles. Respir Care 2010;55:1216-28.

Berry RB, Chediak A, Brown LK, et al. Best clinical practices for the sleep center adjustment of noninvasive positive pressure ventilation (NPPV) in stable chronic alveolar hypoventilation syndromes. J Clin Sleep Med 2010;6:491-509.

Camacho M, Riaz M, Tahoori A, Certal V, Kushida CA. Mathematical Equations to Predict Positive Airway Pressures for Obstructive Sleep Apnea: A Systematic Review. Sleep Disord. 2015;2015:293868.

Çiftçi B. PAP Tedavisinin Etkileri ve Endikasyonları. In: İtil O, Köktürk O, Ardıç S, Çuhadaroğlu Ç, Fırat H. Uykuda Solunum Bozuklukları. Toraks Kitaplar Ankara. Miki Matbaacılık San.Tic.Ltd.Şti.2015;511-528.

Epstein LJ, Kristo D, Strollo PJ Jr, Friedman N, Malhotra A, Patil SP, et al. Clinical guideline for the evaluation, management and longterm care of obstructive sleep apnea in adults. J Clin Sleep Med. 2009 Jun 15;5(3):263-7.

Freedman N. Treatment of obstructive sleep apnea syndrome. Clin Chest Med 2010;31:187-201.

Grig-Damberger M. The AASM Scoring Manuel Four Years Later. J Clin Sleep Med 2012;8:323-32.

Haba-Rubio J,Janssens JP ,Rochat T,Sforza E. Rapid eye movement-related disordered breathing: clinical and polysomnographic features ,Chest,2005 ,vol.128 (pg.3350 - 7).

Hertegonne KB, Volna J, Portier S, De Pauw R, Van Maele G, Pevernagie DA (2008) Titration procedures for nasal CPAP: automatic CPAP or prediction formula? Sleep Med 9:732–738.

Hoffstein V, Mateika S (1994) Predicting nasal continuous positive airway pressure. Am J Respir Med 150:486–488.

Iber C. The AASM manual for the scoring of sleep and associated events. Rules, terminology and technical specifications. AASM, Westchester; 2007.

Kakkar RK, Berry RB. Positive airway pressure treatment for obstructive sleep apnea. Chest. 2007 Sep;132(3):1057-72.).

Köktürk O. Uykuda solunum bozuklukları sınıflaması, tanımlar ve obstrüktif uyku apne sendromu. Epidemiyoloji ve klinik bulgular. Türkiye Klinikleri J Pulm Med-Special Topics 2008;1:40-5.

Kuna ST, Bedi DG, Ryckman C. Effect of nasal airway positive pressure on upper airway size and configuration. Am Rev Respir Dis 1988;138:969-75.

Kushida CA, Chediak A, Berry RB, Brown LK, Gozal D, Iber C, et al. Clinical guidelines for the manual titration of positive airway pressure in patients with obstructive sleep apnea. J Clin Sleep Med 2008;4(2):157-171.

Kushida CA, Littner MR, Hirshkowitz M, et al. Practice parameters for the use of continuous and bilevel positive airway pressure devices to treat adult patients with sleep-related breathing disorders. Sleep. 2006;29(3):375-80.

Loredo JS, Berry C, Nelesen RA, Dimsdale JE. Prediction of continuous positive airway pressure in obstructive sleep apnea. Sleep Breath. 2007 Mar;11(1):45-51.

Morgenthaler TI, Aurora RN, Brown T, et al. Practice parameters for the use of autotitrating continuous positive airway pressure devices for titrating pressures and treating adult patients with obstructive sleep apnea syndrome: an update for 2007. An American Academy of Sleep Medicine report. Sleep 2008;31:141-7.

Resta O, Guido P, Picca V, et al. Prescription of NCPAP and nBIPAP in obstructive sleep apnoea syndrome: Italian experience in 105 subjects. A prospective two center study.Respir Med 1998:92:820-7.

Sanders MH, Montserrat JM, Farré R, Givelber RJ. Positive pressure therapy. A perspective on evidence-based outcomes and methods of application. Proc Am Thorac Soc 2008;5:161-72.

Schafer H, Ewig S, Hasper E, Luderitz B. Failure of CPAP therapy in obstructive sleep apnoea syndrome: predictive factors and treatment with bilevel-positive airway pressure. Respir Med 1998;92:208-15.

Storre JH, Seuthe B, Fiechter R, et al. Average volume-assured pressure support in obesity hypoventilation: a randomized crossover trial. Chest 2006;130:815-21.

Stradling JR, Hardinge M, Paxton J, Smith DM. Relative accuracy of algorithm-based prescription of nasal CPAP in OSA. Respir Med. 2004 Feb;98(2):152-4.

Sullivan C, Issa F, Berthon-Jones M, et al. Reversal of obstructive sleep apnea by continuous positive airway pressure applied through the nares. Lancet 1981; 1: 862-5.

Teschler H, Dohring J, Wang YM, et al. Adaptive pressure support servo-ventilation: a novel treatment for Cheyne-Stokes respiration in heart failure. Am J Respir Crit Care Med 2001;164:614-9.

TİP 2 DİYABET VE BESLENME

S. Gonca ÜNAL

- İstanbul Rumeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü İstanbul/TÜRKİYE
- gonca@goncaguzel.com
- ORCID: 0000-0002-1181-479

KAYNAKLAR

Türkiye Endokrinoloji ve Metabolizma Derneği Diabetes Mellitus çalışma ve eğitim grubu. (Ekim 2011). Diyabet ve Sağlıklı Beslenme Kitapçığı. 2011, http://www.diyabet.gov.tr/content/files/yayinlar/brosurler/diyabetbrosur/DiyabetveSaglikliBeslenmeKitapcigi.pdf

Dünya Sağlık Örgütü yayını. (Ekim 2013). Diabetes. 2013, http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs312/en/.

Franz, M. Bantle, J. Beebe, C. Brunzell, J. Chiasson, J. Garg, A. Holzmeister, L. Hoogwerf, B. Mayer-Davis, E. Moordian, AD. Purnell, JQ. Wheeler, M. (2004). Nutrition principles and recommendations in diabetes. American Diabetes Association. Jan;27 Suppl 1:S36-46.

Lin, Y. Guo, H. Deng, Z. (2004). Evaluating dietary quality of type 2 diabetics in Macao by Healthy Eating Index.Wei Sheng Yan Jiu. Nov;33(6):737-40.

Yukiko, K. Mikako, H. Sayori, W. Hiroya, I. Mayuko, K. Hina, T. Masashi, K. Michiaki, F. Goji, H. Naota, N. Yasuhiro, K. (2013). Assessment of daily food and nutrient intake in Japanese tip 2 Diabetes Mellitus patients using dietary referance intakes. Nutrients. July; 5(7): 2276–2288.

Eating Disorders and Diabetes: A Dangerous Connection. http://www.raderprograms.com/health-concerns/diabetes-eating-disorders.html

Munsch, S. Herpertz, S. (2011). Eating disorders associated with obesity and diabetes.Nervenarzt. Sep;82(9):1125-32.

Herpetz, S. Petrak, F. Kruse, J. Kulzer, B. Lange, K. Albus, C.(2006). Eating disorders and diabetes mellitus. Ther Umsch. Aug;63(8):515-9.

Meltzer, L. Johnson, S. Prine, J. Banks, R. Desrosiers, P. Silverstein, J. (2001). Disordered eating, body mass and glycemic control in adolescents with type 1 diabetes. Diabetes Care. Apr;24(4):678-82.

Hee-jin ,P. Jinju, L.Ji-myung,K.Hyun ah,L.Sung-hoon, K.Yuri,K.(2013).A study of snack consumption, night eating habits,and nutrient intake in gestational diabetes. Clin Nutr Res. January; 2(1): 42–51

Makery, R. Giovannucci, E. Willet, W. Van Dam, R. Hu, F. (2012). Eating patterns and type 2 diabetes risk in men; breakfast omision, eating frequency and snacking. Am J Clin Nutr. May; 95(5): 1182–1189.

Colles, S. Singh, S. Kohli, C. Mithal, A. (2013). Dietary beliefs and eating patterns influence metabolic health in type 2 diabetes: a clinic –based study in urban North India. Indian J Endocrinol Metab. Nov-Dec; 17(6): 1066–1072.

Belinova L, Kahleova H, Malinska H, et al. The effect of meal frequency in a reduced-energy regimen on the gastrointestinal and appetite hormones in patients with type 2 diabetes: A randomised crossover study. PLos One. 2017; 12(4)

Jakubowics D, Wainstein J, Bar-Dayan Y, et al. High-energy breakfast with low-energy dinner decreases overall daily hyperglycaemia in type 2 diabetic patients: a randomised clinical trial. Diabetologia. 2015 May; 58(5):912-9.

Pickel L, Sung H. Feeding Rhythms and the Circadian Regulation of Metabolism. Front Nutr .2020 Apr 17;7:39.

Maki K, Philips-Eakley A, Smith K. The Effects of Breakfast Consumption and Composition on Metabolic Wellness with a Focus on Carbohydrate Metabolism. Adv Nutr. 2016 May 16; 7(3):613S-21S.

Kuzu F. Bağırsak Mikrobiyatasının Obezite, İnsülin Direnci ve Diyabetteki rolü J Biotechnol and Strategic Health Res. 2017;1 (Special issue) :68-80

Cani PD, Everard A, and Duparc T. Gut microbiota, enteroendocrine functions and metabolism. Current opinion in pharmacology 2013;13(6):935-940.

Han JL, Lin HL. Intestinal microbiota and type 2 diabetes: from mechanism insights to therapeutic perspective. World journal of gastroenterology: WJG 2014;20(47):17737.

Alokail MS, Sabico S, Al Saleh Y, et al. Effects of probiotics in patients with diabetes mellitus type 2: study protocol for a randomized, double-blind, placebo-controlled trial. Trials 2013;14:195

Lye HS, Huan CY, Ewe JA, et al. The Improvement of Hypertension by Probiotics: Effects on Cholesterol, Diabetes, Renin, and Phytoestrogens. Int. J. Mol. Sci. 2009;10:3755-3775.

Blandino G, Inturri R, Lazzara F, et al. Impact of gut microbiota on diabetes mellitus. SEPDiabetes & metabolism 2016;42(5):303-315.

Alokail MS, Sabico S, Al-Saleh Y, et al. Effects of probiotics in patients with diabetes mellitus type 2: study protocol for a randomized, double-blind, placebo-controlled trial. Trials 2013;14:195

Han JL, Lin HL. Intestinal microbiota and type 2 diabetes: from mechanism insights to therapeutic perspective. World journal of gastroenterology: WJG 2014;20(47):17737.

Cani PD, Knauf C, Iglesias MA, et al. Improvement of glucose tolerance and hepatic insulin sensitivity by oligofructose requires a functional glucagon-like peptide 1 receptor. Diabetes 2006;55:1484-1490

DİYABETİK AYAK ENFEKSİYONLARI

Şafak ÖZER BALIN

- Fırat Üniversitesi Tıp Fakültesi, Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji ABD, Elazığ/TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0002-3722-4660
- safakozerbalin@hotmail.com

KAYNAKLAR

Abbas M, Uckay I, Lipsky BA. In diabetic foot infections antibiotics are to treat infection, not to heal wounds. Expert Opin Pharmacother 2015;16:821-32.

Beroukhim G, Shah R, Bucknor MD. Factors Predicting Positive Culture in CT-Guided Bone Biopsy Performed for Suspected Osteomyelitis. AJR Am J Roentgenol 2019;212:620-4.

Commons RJ, Raby E, Athan E, et al. Managing diabetic foot infections: a survey of Australasian infectious diseases clinicians. J Foot Ankle Res 2018;11:13.

Dinh MT, Abad CL, Safdar N. Diagnostic accuracy of the physical examination and imaging tests for osteomyelitis underlying diabetic foot ulcers: meta-analysis. Clin Infect Dis. 2008;47:519–527.

Gariani K, Lebowitz D, von Dach E, Kressmann B, Lipsky BA, Uckay I. Remission in diabetic foot infections: Duration of antibiotic therapy and other possible associated factors. Diabetes Obes Metab 2019;21:244-51.

Hinchliffe RJ, Andros G, Apelqvist J, et al. A systematic review of the effectiveness of revascularization of the ulcerated foot in patients with diabetes and peripheral arterial disease. Diabetes Metab Res Rev. 2012; 28(Suppl. 1): 179-217.

International Diabetes Federation. Diabetes Atlas, 8th edition, www.diabetesatlas.org. 2019.

Lipsky BA, Itani K, Norden C. Treating foot infections in diabetic patients: a randomized, multicenter, open-label trial of linezolid versus ampicillin-sulbactam/ amoxicillin-clavulanate. Clin Infect Dis. 2004;38:17–24.

Lipsky BA, Berendt AR, Cornia PB, et al. 2012 Infectious Diseases Society of America clinical practice guideline for the diagnosis and treatment of diabetic foot infections. Clin Infect Dis. 2012; 54(12): e132-73.

Lipsky BA, Aragon-Sanchez J, Diggle M, et al. IWGDF guidance on the diagnosis and management of foot infections in persons with diabetes. Diabetes Metab Res Rev 2016;32 Suppl 1:45-74

Lipsky BA, Senneville E, Abbas G, et al. IWGDF guideline on the diagnosis and treatment of foot infections in persons with diabetes. Diabetes Metab Res Rev 2020;36(S1):e3280.

Smith EM, Khan MA, Reingold A, et al. Group B streptococcus infections of sof tissue and bone in California adults, 1995-2012. Epidemiol Infect. 2015;143:3343–3350.

Seth A, Attri AK, Kataria H, Kochhar S, Seth SA, Gautam N. Clinical Profile and Outcome in Patients of Diabetic Foot Infection. Int J Appl Basic Med Res 2019;9:14-9.

Tone A, Nguyen S, Devemy F, et al. Six-week versus twelve-week antibiotic therapy for nonsurgically treated diabetic foot osteomyelitis: a multicenter open-label controlled randomized study. Diabetes Care. 2015;38: 302–307.

Tsang KK, Kwong EW, Woo KY, To TS, Chung JW, Wong TK. The Anti-Inflammatory and Antibacterial Action of Nanocrystalline Silver and Manuka Honey on the Molecular Alternation of Diabetic Foot Ulcer: A Comprehensive Literature Review. Evid Based Complement Alternat Med 2015;2015:2182-83.

van Asten SA, Jupiter DC, Mithani M, La Fontaine J, Davis KE, Lavery LA. Erythrocyte sedimentation rate and Creactive protein to monitor treatment outcomes in diabetic foot osteomyelitis. Int Wound J 2017;14:142-8.

DİYABETİK AYAK TEDAVİSİNDE MULTİDİSİPLİNER YAKLAŞIM

Ulaş Serkan TOPALOĞLU

- Kayseri Şehir Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İç Hastalıkları Bölümü, Kayseri/TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0001-6625-7763
- ustop38@gmail.com

Kaynaklar

American Diabetes Association. Standards of medical care in diabetes-2019. (2020). Diabetes Care, 42:S13-8.

Arıcan Ö, Şaşmaz S. Diyabetik Hastalarda Ayak Bakımı. (2004). Türkiye Klinikleri J Med Sci., 24(5):541-6.

Batın S, Gürbüz K, Ekinci Y, Çelik İ. (2020). Diyabetik Ayak Enfeksiyonlarının Tedavisine Dair Şehir Hastanesi Modelinde Klinik Sonuçlarımız: Diyabetik Yara Servisi'nde Mutlidisipliner Yaklaşım. Journal of Anatolian Medical Research, 5(2),5-10.

Hicks CW, Canner JK, Mathioudakis N, Lippincott C, Sherman RL, Abularrage CJ. (2020). Incidence and Risk Factors Associated With Ulcer Recurrence Among Patients With Diabetic Foot Ulcers Treated in a Multidisciplinary Setting. J Surg Res. 2020 Feb;246:243-50.

Horswell RL, Birke JA, Patout CA Jr. (2003). A staged management diabetes foot program versus standard care: a 1-year cost and utilization comparison in a state public hospital system. Arch Phys Med Rehabil., 84:1743-6.

Huizing E, Schreve MA, Kortmann W, Bakker JP, de Vries JPPM, Ünlü Ç. (2019). The effect of a multidisciplinary outpatient team approach on outcomes in diabetic foot care: a single center study. J Cardiovasc Surg (Torino), 60(6):662-71.

Joret MO, Osman K, Dean A, Cao C, van der Werf B, Bhamidipaty V. (2019). Multidisciplinary clinics reduce treatment costs and improve patient outcomes in diabetic foot disease. J Vasc Surg., 70(3):806-14

Menke A, Casagrande S, Geiss L, Cowie CC. (2015). Prevalence of and Trends in Diabetes Among Adults in the United States, 1988-2012. JAMA, 314(10):1021-9.

Musuuza J, Sutherland BL, Kurter S, Balasubramanian P, Bartels CM, Brennan MB. (2020). A systematic review of multidisciplinary teams to reduce major amputations for patients with diabetic foot ulcers. J Vasc Surg., 71(4):1433-1446.e3.

Nason GJ, Strapp H, Kiernan C, Moore K, Gibney J, Feeley TM, et al. (2013). The cost utility of a multi-disciplinary foot protection clinic (MDFPC) in an Irish hospital setting. Ir J Med Sci., 182:41-5.

Rerkasem K, Kosachunhanun N, Tongprasert S, Guntawongwan K. (2009). A multidisciplinary diabetic foot protocol at Chiang Mai University Hospital: cost and quality of life. Int J Low Extrem Wounds, 8(3):153-6.

Topaloğlu US, Erol K. (2019). Sociodemographic Status and Disability of Patients with Prediabetes. Sakarya Med J., 9(2):319-25.

Zoberi KA, Salas J, Morgan CN, Scherrer JF. (2017). Comparison of family medicine and general internal medicine on diabetes management. Mo Med., 114(3):187-94.

SAĞLIK BİLİMLERİNDE MULTİDİSİPLİNER ARAŞTIRMALAR 2

EDİTÖR

Doç. Dr. Ayten DİNÇ

EFEAKADEMİ

Sağlık Bilimlerinde Multidisipliner Araştırmalar - 2

Editör: Ayten Dinç ORCID (0000-0002-8903-675X)

ISBN: 978-625-7729-17-8

1. Baskı: Ekim 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ'ye aittir.

KÜTÜPHANE KARTI

Sağlık Bilimlerinde Multidisipliner Araştırmalar-2
DİNÇ, Ayten
1. Basım, 418 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. Sağlık, 2. Bilim, 3. Tıp.

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)

Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ 3
İÇİNDEKİLER 5

Telomeraz Enziminin Kanserdeki Rolü 9
Tuba İBİŞOĞLU - Süleyman AKOCAK

Matriks Metalloproteinaz (Mmp) Enzimlerinin Kanserdeki Rolü 21
Muhammed TUNEĞ - Sevcan İZGİ - Gülsüm TUNEĞ
Mehmet BOĞA - Süleyman AKOCAK

İn Vivo ve İn Vitro Mitokondri Transplantasyonu 41
Zehra ÇİÇEK

Kasa İnvaze Olmayan Mesane Kanserinde İntravezikal Bacillus Calmette-Guerin (BCG) İmmunoterapi 55
Mehmet YARIŞ

Pür Ovaryan Stromal Neoplazmlar Ve Over Stromasının Tümör Benzeri Proliferatif Lezyonları 70
Ülkü KAZANCI

Karbonik Anhidraz Enzim Aktivatörlerinin Alzheimer Hastalığı Üzerindeki Rolü 89
Ahsen KALAYCI - Melike ZORLU - Gülçin KARAKOÇ
Süleyman AKOCAK

Parabenler ve Paraben Analizlerinde Dispersif Sıvı-Sıvı Mikroekstraksiyon Yöntemi 103
Pelin KÖSEOĞLU YILMAZ

Kistik Akciğer Hastalıklarına Yaklaşım 119
Aylin PIHTILI

Multi Travmalı Hastalara Yaklaşım 131
Hasan SULTANOĞLU

Ani İşitme Kayıplarına Yaklaşım 151
Ali GÜVEY

Çocuklarda Göğüs Ağrısına Yaklaşım 165
Özgür KIZILCA

Primer Hiperparatiroidiye Yaklaşım 177
Mustafa EROĞLU

Yetişkinlerde Sepsis Ve Septik Şokun Yönetimi 189
Güleser AKPINAR

Fakomatozlarda Kardiyak Tutulum 203
Özgür KIZILCA

İnflamatuvar Barsak Hastalıklarında Oküler Tutulum 223
Pırıl AKINCIOĞLU

Hiperprolaktinemi Tanı Ve Tedavisi 235
Mustafa EROĞLU

Üriner Sistem Enfeksiyonları 249
Arzu ŞENOL

Peyronie Hastalığı 265
Dursun BABA

Adolesan Varikosele Yaklaşım Ve Yönetim 275
Salih POLAT - Onur DANACIOĞLU

Hematospermi 293
Ömer KORAŞ

Benign Prostat Hiperplazisinde Cerrahi Tedavi
Yusuf ŞENOĞLU - Gizem DEMİR ŞENOĞLU 301

Multiple Skleroz Tanı ve Takibinde Optik Koherens Tomografi
Hayati YILMAZ 311

Endo-Perio Lezyonlar: Tanı ve Tedavileri 325
Fatma UÇAN YARKAÇ - Betül IRIZ

Fibromiyalji Sendromu ve Tedavisi 343
Tuba ERDEM SULTANOĞLU

Metakarp Kırıkları Tanı Ve Tedavisi 359
Fatih DURGUT

Distal Radius Kırıkları 371
Musa ERGİN

Erişkin Distal Humerus Kırıkları Tanı ve Tedavisi 377
Mehmet Sait AKAR

Konjenital Diz Çıkığı 389
Şeyhmus YİĞİT

Oftalmoloji ve Tıp Bilişimi 399
Dorukcan AKINCIOĞLU

Sağlık Sisteminde Yer Verilen Evrensel Tarama Yaklaşımı Ve Eğitimde Müdahaleye Tepki Modelinin Öğrenme GüçlüğünüBelirlemedeki Etkisi 409
Ulviye AKIN

TELOMERAZ ENZİMİNİN KANSERDEKİ ROLÜ

Tuba İBİŞOĞLU

- Adıyaman Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, Farmasötik Kimya ABD. Adıyaman/TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0001-7411-3209
- tubaibisoglu@gmail.com

Süleyman AKOCAK

- Adıyaman Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, Farmasötik Kimya ABD. Adıyaman/TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0003-4506-5265
- sakocak@adiyaman.edu.tr

KAYNAKLAR

1) Greider, C.W. (1996), Telomere length regulation (Review), *Annual Review of Biochemistry*, 65, 337-365.
2) Nan,H., Du, M., Vivo, I.D., Manson, J.E, Liu, S., McTiernan, A., Curb, J.D., Lessin, L.S., Bonner, M.R., Guo, Q., Qureshi, A.A., Hunter D.J., Han, J. (2011). Shorter Telomeres Associate with a Reduced Risk of Melanoma Development. *Cancer Research.* 71(21), 6758-6763.
3) Shay, J.W., Zou,Y., Hiyama, E., Wright, W.E. (2001). Telomerase and cancer. *Human Molecular Genetics*, 10(7), 677–685.
4) Şekil 1: Thomas Splettstoesser (www.scistyle.com).
5) Shalev, I., Entringer, S., Wadhwa, P.D., Wolkowitz, O.M., Puterman, E., Lin J., Epel, E.S. (2013). Stress and telomere biology: A lifespan perspective Psychoneuroendocrinology, 38, 1835-1842.
6) Artandi, S.E., DePinho, R.A. (2010). Telomeres and telomerase in cancer *Carcinogenesis*, 31, 9–18.
7) Salamati, A., Majidinia, M., Asemi, Z., Sadeghpour, A., Oskoii, M.A., Shanebandi, D., Alemi, F., Mohammadi, E., Karimian, A., Targhazeh, N., Hoseini,F., Shirzad,M., Farsad-Akhtar, N., Safa, A., Yousefi, B. (2020). Modulation of telomerase expression and function by miRNAs: Anti-cancer potential. Life Sciences. 259, 118387.
8) Xu Yan (2018). Recent progress in human telomere RNA structure and function. *Bioorganic & Medicinal Chemistry Letters.* 28(15), 2577-2584.
9) Rosen, J., Jakobs, P., Ale-Agha, N., Altschmied, J., Haendeler, J. (2020). Non-canonical functions of Telomerase Reverse Transcriptase–Impact on redox homeostasis. *Redox Biology.* 34, 101543.
10) Sethi, L., Bhat, G.R., Kumar, R., Rai, E., Sharma, S. (2020). Dual Labeled Fluorescence Probe Based qPCR Assay to Measure the Telomere Length. *Gene.* Available online 30 September 2020, 145178.
11) Hengesbach, M., MAkiyama, B., Stone, D., Single, M. (2011). Molecule analysis of telomerase structure and function. *Current Opinion in Chemical Biology*, 15(6), 845-852.
12) Wu, L., Fidan, K., Um, J.Y., Ahn, K.S. (2020). Telomerase: Key regulator of inflammation and cancer. Pharmacological Research. 155, 104726.
13) Harrington L. (2005). Making the most of a little: dosage effects in eukaryotic telomere length maintenance. Chromosome Research. 13, 493-504.
14) Xu, J., Wang,Y., Yang, L., Gao, Y., Li, B., Jin,Y. (2017). A cytometric assay for ultrasensitive and robust detection of human telomerase RNA based

on toehold strand displacement. *Biosensors and Bioelectronics.* 87, 1071-1076.

15) Gürel, B., Iwata, T., Koh, C.M., Jenkins, R.B., Lan, F., Dan, C.V., Hicks, J.L., Morgan, J., Cornish, T.C., Sutcliffe, S., Isaacs, S., Luo, L., Marzo, A.M.D. (2008). Nuclear MYC protein overexpression is an early alteration in human prostate carcinogenesis. Modern Pathology, 21, 1156–1167.

16) Hahn, W.C., Stewart, S.A., Brooks, M.W., York, S.G, Eaton, E., Kurachi, A., Beijersbergen, R.L., Knoll, J.HM., Meyerson, M., Weinberg, R.A. (1999). Inhibition of telomerase limits the growth of human cancer cells. *Nature Medicine.* 5, 1164–1170.

17) Chen, L., Lü, M.H., Zhang, D.Z., Hao, N.B., Fan,Y.H., Wu, Y.Y., Wang, S.M., Xie, R., Fang, D.C., Zhang, H., Hu, C.J., Yang, S.M. (2014). miR-1207-5p and miR-1266 suppress gastric cancer growth and invasion by targeting telomerase reverse transcriptase. *Cell Death & Disease,* 5, 1034.

18) Sansone, V., Grazie, M.L., Roselli, J., Polvani, S., Galli, A., Tovoli, F., Tarocchi, M. (2020). Telomerase reactivation is associated with hepatobiliary and pancreatic cancers. Hepatobiliary & Pancreatic Diseases International. 19(5), 420-428.

19) Koh, C.M., Khattar, E., Leow, S.C., Liu, C.Y., Muller, J., Ang, W.X., Li, Y., Franzoso, G., Li, S., Guccione, E., Tergaonkar, V. (2015). Telomerase regulates MYC-driven oncogenesis independent of its reverse transcriptase activity. *Journal of Clinical Investigation.* 125(5), 2109-2122.

20) Harley, C.B. (2008). Telomerase and cancer therapeutics. *Nature Reviews Cancer*. 8, 167–179.

21) Kusoglu, A., Bagca, B.G., Ay, N.P.O., Gunduz, C., Avci, C. (2020). Telomerase inhibition regulates EMT mechanism in breast cancer stem cells. *Gene.* 759, 145001.

MATRİKS METALLOPROTEİNAZ (MMP) ENZİMLERİNİN KANSERDEKİ ROLÜ

Muhammed TUNEĞ

- Dicle Üniversitesi Eczacılık Fakültesi, Analitik Kimya Anabilim Dalı
- ORCID: 0000-0002-3001-0635
- mtuneg@gmail.com

Sevcan İZGİ

- Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıbbi Biyoloji Anabilim Dalı,
- ORCID: 0000-0002-8799-2043
- sevcan214@hotmail.com

Gülsüm TUNEĞ

- Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıbbi Biyoloji Anabilim Dalı
- ORCID: 0000-0001-6926-1418
- gulsumtuneg04@gmail.com

Mehmet BOĞA

- Dicle Üniversitesi Eczacılık Fakültesi, Analitik Kimya Anabilim Dalı
- ORCID: 0000-0003-4163-9962
- mehmetboga1980@gmail.com

Süleyman AKOCAK

- Adıyaman Üniversitesi Eczacılık Fakültesi, Farmasötik Kimya Anabilim Dalı
- ORCID: 0000-0003-4506-5265
- sakocak@adiyaman.edu.tr

KAYNAKLAR

1. Jabłońska-Trypuć, A., Matejczyk, M., & Rosochacki, S. (2016). Matrix metalloproteinases (MMPs), the main extracellular matrix (ECM) enzymes in collagen degradation, as a target for anticancer drugs. Journal of enzyme inhibition and medicinal chemistry, 31(sup1), 177-183.

2. Theocharis, A. D., Skandalis, S. S., Gialeli, C., & Karamanos, N. K. (2016). Extracellular matrix structure. Advanced drug delivery reviews, 97, 4-27.

3. Frantz, C., Stewart, K. M., & Weaver, V. M. (2010). The extracellular matrix at a glance. Journal of cell science, 123(24), 4195-4200.

4. Naba, A., Clauser, K. R., Ding, H., Whittaker, C. A., Carr, S. A., & Hynes, R. O. (2016). The extracellular matrix: Tools and insights for the "omics" era. Matrix Biology, 49, 10-24.

5. Tanzer, M. L. (2006). Current concepts of extracellular matrix. Journal of Orthopaedic Science, 11(3), 326.

6. Griffith, L. G., & Swartz, M. A. (2006). Capturing complex 3D tissue physiology in vitro. Nature reviews Molecular cell biology, 7(3), 211-224.

7. Yurchenco, P. D. (2011). Basement membranes: cell scaffoldings and signaling platforms. Cold Spring Harbor perspectives in biology, 3(2), a004911.

8. Wagenseil, J. E., & Mecham, R. P. (2009). Vascular extracellular matrix and arterial mechanics Physiological reviews, 89(3), 957-989.

9. Lu, P., Weaver, V. M., & Werb, Z. (2012). The extracellular matrix: a dynamic niche in cancer progression. Journal of Cell Biology, 196(4), 395-406.

10. Rozario, T., & DeSimone, D. W. (2010). The extracellular matrix in development and morphogenesis: a dynamic view. Developmental biology, 341(1), 126-140.

11. Solomonov, I., Zehorai, E., Talmi-Frank, D., Wolf, S. G., Shainskaya, A., Zhuravlev, A., ... & Jaitin, D. A. (2016). Distinct biological events generated by ECM proteolysis by two homologous collagenases. Proceedings of the National Academy of Sciences, 113(39), 10884-10889.

12. Yamamoto, K., Murphy, G., & Troeberg, L. (2015). Extracellular regulation of metalloproteinases. Matrix Biology, 44, 255-263.

13. Yue, B. (2014). Biology of the extracellular matrix: an overview. Journal of glaucoma, S20.

14. Rundhaug, J. E. (2005). Matrix metalloproteinases and angiogenesis. Journal of cellular and molecular medicine, 9(2), 267-285.

15. Folgueras, A. R., Pendas, A. M., Sanchez, L. M., & Lopez-Otin, C. (2004). Matrix metalloproteinases in cancer: from new functions to improved inhibition strategies. International Journal of Developmental Biology, 48(5-6), 411-424.

16. Nagase, H., & Woessner, J. F. (1999). Matrix metalloproteinases. Journal of Biological chemistry, 274(31), 21491-21494.

17. Atkinson, J. J., & Senior, R. M. (2003). Matrix metalloproteinase-9 in lung remodeling. American journal of respiratory cell and molecular biology, 28(1), 12-24.

18. Tallant, C., Marrero, A., & Gomis-Rüth, F. X. (2010). Matrix metalloproteinases: fold and function of their catalytic domains. Biochimica et Biophysica Acta (BBA)-Molecular Cell Research, 1803(1), 20-28.

19. Massova I, Kotra LP, Fridman R, Mobashery S. (1998) Matrix metalloproteinases: structures, evolution, and diversification. FASEB J. 12: 1075-1095.

20. Cathcart, J., Pulkoski-Gross, A., & Cao, J. (2015). Targeting matrix metalloproteinases in cancer: bringing new life to old ideas. Genes & diseases, 2(1), 26-34.

21. Davies, K. J. (2014). The complex interaction of matrix metalloproteinases in the migration of cancer cells through breast tissue stroma. International journal of breast cancer, 2014.

22. Woessner, J. F. (2002). MMPs and TIMPs—an historical perspective. Molecular biotechnology, 22(1), 33-49.

23. Klein, T., & Bischoff, R. (2011). Physiology and pathophysiology of matrix metalloproteases. Amino acids, 41(2), 271-290.

24. Roy, R., Yang, J., & Moses, M. A. (2009). Matrix metalloproteinases as novel biomarkers and potential therapeutic targets in human cancer. Journal of clinical oncology, 27(31), 5287.

25. Radisky, E. S., & Radisky, D. C. (2010). Matrix metalloproteinase-induced epithelial-mesenchymal transition in breast cancer. Journal of mammary gland biology and neoplasia, 15(2), 201-212.

26. Turunen, S. P., Tatti-Bugaeva, O., & Lehti, K. (2017). Membrane-type matrix metalloproteases as diverse effectors of cancer progression.

27. Peng, W. J., Yan, J. W., Wan, Y. N., Wang, B. X., Tao, J. H., Yang, G. J., ... & Wang, J. (2012). Matrix metalloproteinases: a review of their structure and role in systemic sclerosis. Journal of clinical immunology, 32(6), 1409-1414

28. Amar, S., Smith, L., & Fields, G. B. (2017). Matrix metalloproteinase collagenolysis in health and disease. Biochimica et Biophysica Acta (BBA)-Molecular Cell Research, 1864(11), 1940-1951.

29. Hadler-Olsen, E., Fadnes, B., Sylte, I., Uhlin-Hansen, L., & Winberg, J. O. (2011). Regulation of matrix metalloproteinase activity in health and disease. The FEBS journal, 278(1), 28-45.

30. Maskos, K. (2005). Crystal structures of MMPs in complex with physiological and pharmacological inhibitors. Biochimie, 87(3-4), 249-263.

31. Zhou, Z., Apte, S. S., Soininen, R., Cao, R., Baaklini, G. Y., Rauser, R. W., ... & Tryggvason, K. (2000). Impaired endochondral ossification and angiogenesis in mice deficient in membrane-type matrix metalloproteinase I. Proceedings of the National Academy of Sciences, 97(8), 4052-4057.

32. Chakraborti, S., Mandal, M., Das, S., Mandal, A., & Chakraborti, T. (2003). Regulation of matrix metalloproteinases: an overview. Molecular and cellular biochemistry, 253(1-2), 269-285.

33. Lambert, E., Dassé, E., Haye, B., & Petitfrère, E. (2004). TIMPs as multifacial proteins. Critical reviews in oncology/hematology, 49(3), 187-198.

34. Hadler-Olsen, E., Fadnes, B., Sylte, I., Uhlin-Hansen, L., & Winberg, J. O. (2011). Regulation of matrix metalloproteinase activity in health and disease. The FEBS journal, 278(1), 28-45.

35. Murphy, G., & Nagase, H. (2008). Progress in matrix metalloproteinase research. Molecular aspects of medicine, 29(5), 290-308.

36. Gill, S. E., Kassim, S. Y., Birkland, T. P., & Parks, W. C. (2010). Mouse models of MMP and TIMP function. In Matrix Metalloproteinase Protocols (pp. 31-52). Humana Press, Totowa, NJ.

37. Van Doren, S. R. (2015). Matrix metalloproteinase interactions with collagen and elastin. Matrix Biology, 44, 224-231.

38. Neha M., Ganji Purnachandra N., Balney R., Saipriya L., Kishore Kumar J., Zachary S.B., Sajani S.L., Arif N.A. (2017).Matrix metalloproteinases: their functional role in lung cancer. Carcinogenesis. 38, 766–780.

39. Kessenbrock K, Plaks V, Werb Z. (2010). Matrix metalloproteinases: regulators of the tumor microenvironment. Cell . 141,52-67.

40. Krizkova S, Zitka O, Masarik M. (2011), Clinical importance of matrix metalloproteinases. Bratislavske Lekarske Listy. 112, 435-440.

41. Zhang, Shuai H., Junchao G., Li Z., Lei Y., Taiping Z., Yupei Z. (2016).Internatıonal Journal of Oncology. 48, 1783-1793.

42. Fan, X., Tian, F., Wang, Y., Xing, L. 2019. Wnt signaling: a promising target for osteoarthritis therapy. Cell Communication and Signaling. 17, 1-14.

43. Pia Heikkilä, 2005, Effect of Bısphosphonates and Small Cyclıc Peptıdes On Matrıx Metalloproteınases And Human Cancer Cells, Faculty of Medicine, University of Helsinki.

44. Bloomston, M., Zervos, E., Rosemurgy, A.S.,2002, Matrix Metalloproteinases and Their Role in Pancreatic Cancer.A Review of Preclinical Studies and Clinical Trials, Annals of Surgical Oncology. 9, 668–674.

45. Sugreev V., Kousik K., Nilanjan G., Sayantan J., Snehasikta S. (2014).Matrix metalloproteinases and gastrointestinal cancers:Impacts of dietary antioxidants. World J Biol Chem. 26; 355-376.

46. Manuel Hidalgo, S. Gail Eckhardt. (2001).Development of Matrix Metalloproteinase Inhibitorsin Cancer Therapy J. of Nation Cancer Ins. 93,178–184.

47. Jian Hua Q.,Bela A. (2015). Tissue Inhibitor of Metalloproteinase-3 (TIMP3) Promotes Endothelial Apoptosis via a Caspase-Independent Mechanism. Apoptosis.20, 523–534.

48. Farina AR, Mackay AR. (2014). Gelatinase B/MMP-9 in Tumour Pathogenesis and Progression. Cancers. 6, 240-296.

49. Arthur W., Sylvia A., Paolo M.(2018). Matrix Metalloproteinase Inhibitors in Cancer Therapy: Turning Past Failures Into Future Successes. Mol Cancer Ther.17, 1147-1155.

50. Joyce E.R. (2003).Matrix Metalloproteinases, Angiogenesis and Cancer. Clinical Cancer Research. 9, 551-554.

51. Kai K., Vicki P., Zena W. (2010).Matrix Metalloproteinases: Regulators of the Tumor Microenvironment. Cell. 141, 52–67.

52. Matrisian, L. M. (1999). Cancer biology: extracellular proteinases in malignancy. *Current biology*, *9*(20), R776-R778.

53. Naoyo N., Hirohisa Y.,Takashi N.,Toshiharu K.,Masamichi K.(2006). Angiogenesis in cancer. Vascular Health and Risk Management. 2, 213–219.

54. Joyce E. R. (2005). Matrix metalloproteinases and angiogenesis. J. Cell. Mol. Med. 9, 267-285.

55. Claire M.P., Amareshwar T.K.S. (2018). Apoptosis: A Target for Anticancer Therapy. Int. J. Mol. Sci. 2018, 19, 2-10.

56. Masanorı L., Hıroyukı Y., Yasushı A., Yumıko M.,Yasuhısa S.(2006). Role of Matrix Metalloproteinase-7 (Matrilysin) in Human Cancer Invasion, Apoptosis, Growth, and Angiogenesis. Exp. Bioi Med. 231, 20-27.

57. Yiping Y.(2015) .Cancer immunotherapy: harnessing the immune system to battle cancer. J Clin Invest.125, 3335-3337.

58. Lin WW,Karin M. (2007). A cytokine-mediated link between innate immunity, inflammation, and cancer. The Journal of Clinical Investigation; 117, 1175-1183.

59. Mimori K, Fukagawa T, Kosaka Y, Ishikawa K, Iwatsuki M, Yokobori T, et al. A Large-Scale Study of MT1–MMP as a Marker for Isolated Tumor Cells in Peripheral Blood and Bone Marrow in Gastric Cancer Cases. Ann Surg Oncol. 2008; 15: 2934–2942.

60. Laudański, P., Swiatecka, J., Kozłowski, L., Leśniewska, M., Wojtukiewicz, M., & Wołczyński, S. (2010). Increased serum level of membrane type 1-matrix metalloproteinase (MT1-MMP/MMP-14) in patients with breast cancer. Folia histochemica et cytobiologica, 48(1), 101-103.

61. Kaimal R, Aljumaily R, Tressel SL, Pradhan R V, Covic L, Kuliopulos A, et al. Selective blockade of matrix metalloprotease-14 with a monoclonal antibody abrogates invasion, angiogenesis, and tumor growth in ovarian cancer. Cancer Res. 2013; 73: 2457–2467.

62. Morgia G, Falsaperla M, Malaponte G, Madonia M, Indelicato M, Travali S, et al. Matrix metalloproteinases as diagnostic (MMP-13) and prognostic (MMP-2, MMP-9) markers of prostate cancer. Urol Res 2005; 33:44–50.

63. Vizoso, F. J., Gonzalez, L. O., Corte, M. D., Rodriguez, J. C., Vazquez, J., Lamelas, M. L., ... & Garcia-Muniz, J. L. (2007). Study of matrix metalloproteinases and their inhibitors in breast cancer. *British journal of cancer*, *96*(6), 903-911.

64. Christopoulos T.A., Papageorgakopoulou N., Ravazoula P., Mastronikolis N.S., Papadas T.A., Theocharis D.A., Vynios D.H.: Expression of metalloproteinases and their tissue inhibitors in squamous cell laryngeal carcinoma. Oncol. Rep., 2007; 18: 855-860

65. Bachmeier B.E., Iancu C.M., Jochum M., Nerlich A.G.: Matrix metalloproteinases in cancer: comparison of known and novel aspects of their inhibition as a therapeutic approach. Expert Rev. Anticancer Ther., 2005; 5: 149-163

66. Colović Z., Pesutić-Pisac V., Poljak N.K., Racić G., Cikojević D, Kontić M.: Expression of matrix metalloproteinase-9 in patients with squamous cell carcinoma of the larynx. Coll. Antropol., 2013; 37: 151-155

67. Schütz, A. et al. (2002) Differential expression and activity status of MMP-1, MMP-2 and MMP-9 in tumor and stromal cells of squamous cell carcinomas of the lung. Tumour Biol., 23, 179–184.

68. Egeblad, M., & Werb, Z. (2002). New functions for the matrix metalloproteinases in cancer progression. *Nature reviews cancer*, *2*(3), 161-174.

69. Rydlova, M., Holubec, L., Ludvikova, M., Kalfert, D., Franekova, J., & Povysil, C. (2008). Biological activity and clinical implications of the matrix metalloproteinases. *Anticancer research*, *28*(2B), 1389-1397.

70. Baker E.A., Bergin F.G., Leaper D.J.: Matrix metalloproteinases, their tissue inhibitors and colorectal cancer staging. Br. J. Surg., 2000; 87: 1215-1221.

71. Tamburrino, D., Partelli, S., Crippa, S., Manzoni, A., Maurizi, A., & Falconi, M. (2014). Selection criteria in resectable pancreatic cancer: a biological and morphological approach. *World Journal of Gastroenterology: WJG*, *20*(32), 11210.

72. Hsu C-P, Shen G-H, Ko J-L. Matrix metalloproteinase-13 expression is associated with bone marrow microinvolvement and prognosis in nonsmall cell lung cancer. Lung Cancer 2006;52:349–57.

73. Pritchard, S.C. et al. (2001) Expression of matrix metalloproteinases 1, 2, 9 and their tissue inhibitors in stage II non-small cell lung cancer: implications for MMP inhibition therapy. Oncol. Rep., 8, 421–424.

İN VİVO VE İN VİTRO MİTOKONDRİ TRANSPLANTASYONU

Zehra ÇİÇEK

- Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Gülhane Tıp Fakültesi Fizyoloji Ana Bilim Dalı, Ankara, TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0003-3205-5463
- zehra.cicek@sbu.edu.tr

Kaynaklar

1. Osellame, L.D., T.S. Blacker, and M.R. Duchen, *Cellular and molecular mechanisms of mitochondrial function.* Best Pract Res Clin Endocrinol Metab, 2012. 26(6): p. 711-23.
2. Roushandeh, A.M., Y. Kuwahara, and M.H. Roudkenar, *Mitochondrial transplantation as a potential and novel master key for treatment of various incurable diseases.* Cytotechnology, 2019. 71(2): p. 647-663.
3. Nzigou Mombo, B., et al., *MitoCeption: Transferring Isolated Human MSC Mitochondria to Glioblastoma Stem Cells.* J Vis Exp, 2017(120).
4. Gollihue, J.L. and A.G. Rabchevsky, *Prospects for therapeutic mitochondrial transplantation.* Mitochondrion, 2017. 35: p. 70-79.
5. McCully, J.D., et al., *Mitochondrial transplantation for therapeutic use.* Clinical and Translational Medicine, 2016. 5.
6. Alberts, B., et al., *Molecular Biology of the Cell, Sixth Edition.* Molecular Biology of the Cell, Sixth Edition, 2015: p. 1-1342.
7. Frezza, C., S. Cipolat, and L. Scorrano, *Organelle isolation: functional mitochondria from mouse liver, muscle and cultured filroblasts.* Nature Protocols, 2007. 2(2): p. 287-295.
8. Chang, J.C., et al., *Mitochondrial transplantation regulates antitumour activity, chemoresistance and mitochondrial dynamics in breast cancer.* J Exp Clin Cancer Res, 2019. 38(1): p. 30.
9. Caicedo, A., et al., *Artificial Mitochondria Transfer: Current Challenges, Advances, and Future Applications.* Stem Cells Int, 2017. 2017: p. 7610414.
10. Caicedo, A., et al., *MitoCeption as a new tool to assess the effects of mesenchymal stem/stromal cell mitochondria on cancer cell metabolism and function.* Sci Rep, 2015. 5: p. 9073.
11. Bertero, E., C. Maack, and B. O'Rourke, *Mitochondrial transplantation in humans: "magical" cure or cause for concern?* J Clin Invest, 2018. 128(12): p. 5191-5194.
12. Shin, B., et al., *Mitochondrial Transplantation in Myocardial Ischemia and Reperfusion Injury.* Adv Exp Med Biol, 2017. 982: p. 595-619.
13. McCully, J.D., et al., *Injection of isolated mitochondria during early reperfusion for cardioprotection.* Am J Physiol Heart Circ Physiol, 2009. 296(1): p. H94-H105.
14. Masuzawa, A., et al., *Transplantation of autologously derived mitochondria protects the heart from ischemia-reperfusion injury.* Am J Physiol Heart Circ Physiol, 2013. 304(7): p. H966-82.
15. Cowan, D.B., et al., *Intracoronary Delivery of Mitochondria to the Ischemic Heart for Cardioprotection.* PLoS One, 2016. 11(8): p. e0160889.

16. Emani, S.M., et al., *Autologous mitochondrial transplantation for dysfunction after ischemia-reperfusion injury.* J Thorac Cardiovasc Surg, 2017. 154(1): p. 286-289.
17. Li, C., et al., *Mesenchymal stem cells and their mitochondrial transfer: a double-edged sword.* Bioscience Reports, 2019. 39.
18. Pacak, C.A., et al., *Actin-dependent mitochondrial internalization in cardiomyocytes: evidence for rescue of mitochondrial function.* Biol Open, 2015. 4(5): p. 622-6.
19. Cowan, D.B., et al., *Transit and integration of extracellular mitochondria in human heart cells.* Sci Rep, 2017. 7(1): p. 17450.
20. Konari, N., et al., *Mitochondria transfer from mesenchymal stem cells structurally and functionally repairs renal proximal tubular epithelial cells in diabetic nephropathy in vivo.* Sci Rep, 2019. 9(1): p. 5184.
21. Kheirandish-Rostami, M., et al., *Mitochondrial characteristics contribute to proliferation and migration potency of MDA-MB-231 cancer cells and their response to cisplatin treatment.* Life Sci, 2020. 244: p. 117339.
22. McCully, J.D., et al., *Mitochondrial transplantation: From animal models to clinical use in humans.* Mitochondrion, 2017. 34: p. 127-134.
23. Yamada, Y., et al., *Challenges in Promoting Mitochondrial Transplantation Therapy.* Int J Mol Sci, 2020. 21(17).
24. Gnaiger, E., et al., *Mitochondria in the cold.* Life in the Cold, 2000: p. 431-442.
25. Greiff, D. and M. Myers, *Effect of dimethyl sulphoxide on the cryo-tolerance of mitochondria.* Nature, 1961. 190: p. 1202-4.
26. Simula, L. and S. Campello, *Monitoring the Mitochondrial Dynamics in Mammalian Cells.* Methods Mol Biol, 2018. 1782: p. 267-285.
27. Canto, C., *Mitochondrial Dynamics: Shaping Metabolic Adaptation.* Int Rev Cell Mol Biol, 2018. 340: p. 129-167.
28. Cid-Castro, C., D.R. Hernandez-Espinosa, and J. Moran, *ROS as Regulators of Mitochondrial Dynamics in Neurons.* Cell Mol Neurobiol, 2018. 38(5): p. 995-1007.
29. Tilokani, L., et al., *Mitochondrial dynamics: overview of molecular mechanisms.* Essays Biochem, 2018. 62(3): p. 341-360.
30. Arnoult, D., et al., *Release of OPA1 during apoptosis participates in the rapid and complete release of cytochrome c and subsequent mitochondrial fragmentation.* J Biol Chem, 2005. 280(42): p. 35742-50.
31. Bach, D., et al., *Mitofusin-2 determines mitochondrial network architecture and mitochondrial metabolism. A novel regulatory mechanism altered in obesity.* J Biol Chem, 2003. 278(19): p. 17190-7.
32. Ehses, S., et al., *Regulation of OPA1 processing and mitochondrial fusion by m-AAA protease isoenzymes and OMA1.* J Cell Biol, 2009. 187(7): p. 1023-36.

33. Liesa, M., M. Palacin, and A. Zorzano, *Mitochondrial dynamics in mammalian health and disease.* Physiol Rev, 2009. 89(3): p. 799-845.
34. Mombo, B.N., et al., *MitoCeption: Transferring Isolated Human MSC Mitochondria to Glioblastoma Stem Cells.* Jove-Journal of Visualized Experiments, 2017(120).
35. Kesner, E.E., A. Saada-Reich, and H. Lorberboum-Galski, *Characteristics of Mitochondrial Transformation into Human Cells.* Scientific Reports, 2016. 6.
36. Kitani, T., et al., *Internalization of isolated functional mitochondria: involvement of macropinocytosis.* Journal of Cellular and Molecular Medicine, 2014. 18(8): p. 1694-1703.
37. Han, D.Q., et al., *Mesenchymal Stem/Stromal Cell-Mediated Mitochondrial Transfer and the Therapeutic Potential in Treatment of Neurological Diseases.* Stem Cells International, 2020. 2020.
38. Shiri, E., et al., *Mesenchymal Stem Cells Ameliorate Cuprizone-Induced Demyelination by Targeting Oxidative Stress and Mitochondrial Dysfunction.* Cell Mol Neurobiol, 2020.
39. Preble, J.M., et al., *Rapid isolation and purification of mitochondria for transplantation by tissue dissociation and differential filtration.* J Vis Exp, 2014(91): p. e51682.
40. Paliwal, S., et al., *Regenerative abilities of mesenchymal stem cells through mitochondrial transfer.* Journal of Biomedical Science, 2018. 25.

KASA İNVAZER OLMAYAN MESAN KANSERİNDE İNTRAVEZİKAL BACİLLUS CALMETTE-GUERİN (BCG) İMMUNOTERAPİ

Dr. Mehmet YARIŞ

- Özel Genesis Hospital Diyarbakır, TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0001-6907-3310
- drmyaris@gmail.com

KAYNAKÇA

1. Alan J. Wein, Louis R. Kavous. Campbell-Walsh Urology Eleventh Edition Vol:3 Chap:93 Philadelphia: Elsevier 2016:2205-223

2. Babjuk, M., Burger M. European Association of Urology Guidelines on Non-muscle-invasive Bladder Cancer (TaT1 and Carcinoma in situ) – Limited Update March 2020

3. Babjuk, M., et al. European Association of Urology Guidelines on Non-muscle-invasive Bladder Cancer (TaT1 and Carcinoma in situ) - 2019 Update. Eur Urol, 2019. 76: 639.

4. Boehm, B.E., et al. Efficacy of bacillus Calmette-Guerin Strains for Treatment of Nonmuscle Invasive Bladder Cancer: A Systematic Review and Network Meta-Analysis. J Urol, 2017. 198: 503.

5. Bohle, A., et al. Intravesical bacille Calmette-Guerin versus mitomycin C in superficial bladder cancer: formal meta-analysis of comparative studies on tumor progression. Urology, 2004. 63: 682.

6. Cockerill, P.A., et al. Intravesical gemcitabine in combination with mitomycin C as salvage treatment in recurrent non-muscle-invasive bladder cancer. BJU Int, 2016. 117: 456.

7. Cui, J., et al. Combination of Intravesical Chemotherapy and Bacillus Calmette-Guerin Versus Bacillus Calmette-Guerin Monotherapy in Intermediate- and High-risk Nonmuscle Invasive Bladder Cancer: A Systematic Review and Meta-analysis. Medicine (Baltimore), 2016. 95: e2572.

8. Herr, H.W., et al. BCG-refractory vs. BCG-relapsing non-muscle-invasive bladder cancer: a prospective cohort outcomes study. Urol Oncol, 2015. 33: 108.e1.

9. Dabagni G, Odonnell M. Intravezikal Therapy. In: Vogelzang NJ, Scardino PT; eds. Compherensive Testbook of Genitourinary Oncology. 3.rd ed Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins; 2006:452-465

10. Jakse, G., et al. Intravesical BCG in patients with carcinoma in situ of the urinary bladder: long-term results of EORTC GU Group phase II protocol 30861. Eur Urol, 2001. 40: 144.

11. Jarvinen, R., et al. Long-term outcome of patients with frequently recurrent non-muscle-invasive bladder carcinoma treated with one perioperative plus four weekly instillations of mitomycin C followed by monthly bacillus Calmette-Guerin (BCG) or alternating BCG and interferon-alpha2b instillations: prospective randomised FinnBladder-4 study. Eur Urol, 2015. 68: 611.

12. Lamm, D.L., et al. Maintenance bacillus Calmette-Guerin immunotherapy for recurrent TA, T1 and carcinoma in situ transitional cell carcinoma of the bladder: a randomized Southwest Oncology Group Study. J Urol, 2000. 163: 1124

13. Malmstrom, P.U., et al. An individual patient data meta-analysis of the long-term outcome of randomised studies comparing intravesical mitomycin C versus bacillus Calmette-Guerin for nonmuscle-invasive bladder cancer. Eur Urol, 2009. 56: 247.

14. Martinez-Pineiro, J.A., et al. Long-term follow-up of a randomized prospective trial comparing a standard 81 mg dose of intravesical bacille Calmette-Guerin with a reduced dose of 27 mg in superficial bladder cancer. BJU Int, 2002. 89: 671.

15. Meng, M.V., et al. Emerging Immunotherapy Options for Bacillus Calmette-Guerin Unresponsive Nonmuscle Invasive Bladder Cancer. J Urol. 2019. 202: 1111

16. Morales, A., et al. Intracavitary Bacillus Calmette-Guerin in the treatment of superficial bladder tumors. J Urol, 1976. 116: 180.

17. Morales, A., et al. Efficacy and safety of MCNA in patients with nonmuscle invasive bladder cancer at high risk for recurrence and progression after failed treatment with bacillus Calmette-Guerin. J Urol, 2015. 193: 1135.

18. Palou, J., et al. Intravesical treatment of severe bacillus Calmette-Guerin cystitis. Int Urol Nephrol, 2001. 33: 485.

19. Rodriguez, F., et al. [Practical guideline for the management of adverse events associated with BCG installations]. Arch Esp Urol, 2008. 61: 591.

20. Shelley, M.D., et al. A systematic review of intravesical bacillus Calmette-Guerin plus transurethral resection vs transurethral resection alone in Ta and T1 bladder cancer. BJU Int, 2001. 88: 209.

21. Soyupak B. Özen H., Türkeri L. Üroonkoloji Kitabı Cilt 1 Bölüm 20 2007:241-7 Üroonkoloji Derneği Ankara

22. Sylvester, R.J., et al. Bacillus calmette-guerin versus chemotherapy for the intravesical treatment of patients with carcinoma in situ of the bladder: a meta-analysis of the published results of randomized clinical trials. J Urol, 2005. 174: 86.

23. Sylvester, R.J., et al. Intravesical bacillus Calmette-Guerin reduces the risk of progression in patients with superficial bladder cancer: a meta-analysis of the published results of randomized clinical trials. J Urol, 2002. 168: 1964.

24. Sylvester, R.J., et al. Long-term efficacy results of EORTC genito-urinary group randomized phase 3 study 30911 comparing intravesical instillations of epirubicin, bacillus Calmette-Guerin, and bacillus Calmette-Guerin plus isoniazid in patients with intermediate- and high-risk stage Ta T1 urothelial carcinoma of the bladder. Eur Urol, 2010. 57: 766.

25. van der Meijden, A.P., et al. Maintenance Bacillus Calmette-Guerin for Ta T1 bladder tumors is not associated with increased toxicity: results from a European Organisation for Research and Treatment of Cancer Genito-Urinary Group Phase III Trial. Eur Urol, 2003. 44: 429.

26. Witjes J.A., et al. Clinical practice recommendations for the prevention and management of intravesical therapy-associated adverse events. Eur Urol Suppl, 2008. 7: 667.

PÜR OVARYAN STROMAL NEOPLAZMLAR VE OVER STROMASININ TÜMÖR BENZERİ PROLİFERATİF LEZYONLARI

Ülkü KAZANCI

- Necip Fazıl Şehir Hastanesi, Tıbbi Patoloji Bölümü, Kahramanmaraş/TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0003-3769-1338
- ulkukazanci@hotmail.com

KAYNAKLAR

Bianco R, de Rosa G, Staibano S, et al. Ovarian luteinized thecoma with sclerosing peritonitis in an adult woman treated with leuprolide and toremifene in complete remission a 5years. Gynecol Oncol. 2005;96:846–849.

Bjorkholm E, Silfversward C. Theca-cell tumors: clinical features and prognosis. Acta Radiol Oncol. 1980;19:241–244.

Cashell AW, Cohen ML. Masculinizing sclerosing stromal tumor of the ovary during pregnancy. Gynecol Oncol. 1991;43:281–285.

Cathro HP, Stoler MH. The utility of calretinin, inhibin, and WT1 immunohistochemical staining in the differential diagnosis of ovarian tumors. Hum Pathol. 2005;36:195–201.

Clement PB, Young RH. Atlas of gynecologic surgical pathology. Philadelphia, PA: Saunders/Elsevier; 2008.

Costa MJ, Morris R, DeRose PB, et al. Histologic and immunohistochemical evidence for considering ovarian myxoma as a variant of the thecoma-fibroma group of ovarian stromal

tumors. Arch Pathol Lab Med. 1993;117:802–808.

Dallenbach-Hellweg G, Schmidt D. History of gynecological pathology. X. Dr. Robert Meyer. Int J Gynecol Pathol. 2001;20:289–308.

Deavers MT, Malpica A, Liu J, et al. Ovarian sex cord-stromal tumors: an immunohistochemical study including a comparison of calretinin and inhibin. Mod Pathol. 2003;16:584–590.

Irving JA, McCluggage WG. Ovarian spindle cell lesions: a review with emphasis on recent developments and differential diagnosis. Adv Anat Pathol. 2007;14:305–319.

Irving JA, Young RH. Microcystic stromal tumor of the ovary: report of 16 cases of a hitherto uncharacterized distinctive ovarian neoplasm. Am J Surg Pathol. 2009;33:367–375.

Irving JA, Alkushi A, Young RH, et al. Cellular fibromas of the ovary: a study of 75 cases Surg Pathol. 2006;30:929–938.

Kostopoulou E, Moulla A, Giakoustidis D, et al. Sclerosing stromal tumors of the ovary: a clinicopathologic, immunohistochemical and cytogenetic analysis of three cases. Eur J Gynaecol Oncol. 2004;25:257–260.

Lee HY, Ahmed Q. Fibrosarcoma of the ovary arising in a fibrothecomatous tumor with minor sex cord elements: a casereport and review of the literature. Arch Pathol Lab Med. 2003;127:81–84.

Liang SB, Sonobe H, Taguchi T, et al. Tetrasomy 12 in ovarian tumors of thecoma-fibroma group: a fluorescence in situ hybridization analysis using paraffin sections. Pathol Int. 2001;51:37–42.

Micci F, Haugom L, Abeler VM, et al. Consistent numerical chromosome aberrations in thecofibromas of the ovary. Virchows Arch. 2008;452:269–276.

Noyes N, Perretta RC, Fino ME, et al. Use of hormone suppression then oocyte freezing to preserve reproductive capability in an adolescent girl with ovarian luteinized thecoma associated with sclerosing peritonitis. Fertil Steril. 2009;92:393.11–14.

Oliva E, Garcia-Miralles N, Vu Q, et al. CD10 expression in pure stromal and sex cord-stromal tumors of the ovary: an immunohistochemical analysis of 101 cases. Int J Gynecol Pathol. 2007;26: 359–367.

Rager KM, Omar HA. Androgen excess disorders in women: the severe insulin-resistant hyperandrogenic syndrome, HAIR-AN. ScientificWorldJournal. 2006;6:116–121.

Roth LM, Reed RJ. History of gynecological pathology. II. Dr. William H. Sternberg. Int J Gynecol Pathol. 1997;16:81–85.

Schonman R, Klein Z, Edelstein E, et al. Luteinized thecoma associated with sclerosing peritonitis-conservative surgical approach followed by corticosteroid and GnRH agonist treatmenta case report. Gynecol Oncol. 2008;111:540–543.

Smith CJ, Ferrier AJ, Russell P, et al. Primary synovial sarcoma of the ovary: first reported case. Pathology. 2005;37:385–387.

Staats PN, McCluggage WG, Clement PB, et al. Luteinized thecomas (thecomatosis) of the type typically associated with sclerosing peritonitis: a clinical, histopathologic, and immunohistochemical analysis of 27 cases. Am J Surg Pathol. 2008;32: 1273–1290.

Tavassoli FA, Devilee P. Pathology and genetics of tumours of the breast and female genital organs. Lyon: IARC Press; 2003.

Tsuji T, Catasus L, Prat J. Is loss of heterozygosity at 9q22.3 (PTCH gene) and 19p13.3 (STK11 gene) involved in the pathogenesis of ovarian stromal tumors? Hum Pathol. 2005;36:792–796.

Young RH. A brief history of the pathology of the gonads. Mod Pathol. 2005;18(suppl2):S3–S17.

Young RH. The rich history of gynaecological pathology: brief notes on some of its personalities and their contributions. Pathology. 2007;39:6–25.

Zhao C, Vinh TN, McManus K, et al. Identification of the most sensitive and robust immunohistochemical markers in different categories of ovarian sex cord-stromal tumors. Am J Surg Pathol. 2009;33:354–366.

KARBONİK ANHİDRAZ ENZİM AKTİVATÖRLERİNİN ALZHEİMER HASTALIĞI ÜZERİNDEKİ ROLÜ

Ahsen KALAYCI

- Adıyaman Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, Farmasötik Kimya ABD, Adıyaman/TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0001-7520-8285
- ahsenk753@gmail.com

Melike ZORLU

- Adıyaman Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, Farmasötik Kimya ABD, Adıyaman/TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0001-6137-4696
- melikezorlu7@gmail.com

Gülçin KARAKOÇ

- Adıyaman Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, Farmasötik Kimya ABD, Adıyaman/TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0002-8747-4633
- krkcgulcin@gmail.com

Süleyman AKOCAK

- Adıyaman Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, Farmasötik Kimya ABD, Adıyaman/TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0003-4506-5265
- sakocak@adiyaman.edu.tr

KAYNAKLAR

1. Sun MK, Alkon DL. Carbonic Anhydrase Gating Of Attention: Memory Therapy Andenhancement. *Trends in Pharmacological Sciences.* 2002;23(2): 83 – 89.

2. Alzheimer nedir? https://www.acibademmobil.com.tr/alzheimer-nedir/ 02.10.2020

3. Alzheimer Hastalığı. https://www.noroloji.org.tr/menu/94/alzheimer-hastaligi/ 02.10.202

4. Kumar A, Singh A, Ekavali. A Review on Alzheimer's Disease Pathophysiology and Its Management: An Update. *Pharmacological Reports*. 2015; 67(2): 195 – 203.

5. Alzheimer Hastalığı. Prof. Dr. M. Şerefettin Canda. https://www.slideshare.net/SerafettinCanda/alzheimer-hastal-alzheimer-disease 03.10.2020

6. Hane FT, Lee BY, Leonenko Z. Recent Progress in Alzheimer's Disease Research, Part 1: Pathology. *Journal of Alzheimer's Disease*. 2017;57(1): 1 – 28.

7. Alzheimer A. Über eine eigenartige Erkrankung der Hirnrinde. *Allgemeine Zeitschrift fur Psychiatrie und Psychisch-gerichtliche Medizin*. 1907;64: 146 – 148.

8. Katzman R. The Prevalence and Malignancy of Alzheimer Disease: A Major Killer. *Archives of Neurology*. 1976;33(4): 217 – 218.

9. Çam SA. Alzheimer Hastalığı Patogenezini Açıklayan Hipotezler ve Güncel İlaç Araştırmaları. Dalkılıç M (edt.). *International Researches in Health and Natural*. 2019;4: 45 – 62. Ankara.

10. Talwar P, Sinha J, Grover S, Rawat C, Kushwaha S, Agarwal R, Taneja V, Kukreti R. Dissecting Complex and Multifactorial Nature of Alzheimer's Disease Pathogenesis: a Clinical, Genomic, and Systems Biology Perspective. *Molecular Neurobiology*. 2016;53(7): 4833 – 4864.

11. Kozlov S, Afonin A, Evsyukov I, Bondarenko A. Alzheimer's Disease: As it was in the Beginning. *Reviews in the Neurosciences*. 2017;28(8): 825 – 843.

12. Gurvit H, Emre M, Tinaz S, Bilgic B, Hanagasi H, Sahin H, Gurol E, Kvaloy JT, Harmanci H. The Prevalence of Dementia in an Urban Turkish Population. *American Journal of Alzheimer's Disease & Other Dementias*. 2008;23(1): 67 – 76.

13. TÜİK. İstatistiklerle Yaşlılar, 2015, 2016. http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=24644 02.10.2020

14. TÜİK. İstatistiklerle Yaşlılar; 2018, 2019. http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=30699 02.10.2020

15. Alzheimer Hastalığı Nedir? https://www.alzheimerdernegi.org.tr/alzheimer-hastaligi-nedir/ 01.10.2020

16. Sayar Gümüş G. Potansiyel Anti-Alzheimer Heteroaromatik Hidrazit-Hidrazon Türevi Bileşikler Üzerinde Sentez ve Biyoaktivite Çalışmaları. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Farmasötik Kimya Anabilim Dalı. Doktora tezi, İzmir: Ege Üniversitesi, 2017.

17. Parlar S. Potansiyel Anti-Alzheimer 1,4-Dihidropiridin Türevleri Üzerinde Sentez ve Biyoaktivite Çalışmaları. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Farmasötik Kimya Anabilim Dalı. Doktora tezi, İzmir: Ege Üniversitesi, 2012.

18. Zengin M. Bazı Benzotiyazol Türevleri Üzerinde Çalışmalar. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Farmasötik Kimya Anabilim Dalı. Yüksek lisans tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi, 2018.

19. Akocak S, Lolak N, Bua S, Nocentini A, Karakoc G, Supuran CT. α-Carbonic anhydrases are strongly activated by spinaceamine derivatives. *Bioorganic & Medicinal Chemistry*. 2019;27: 800 – 804.

20. Akocak S, Supuran CT. Activation of α-, β-, γ- δ-, ζ- and η- class of carbonic anhydrases with amines and amino acids: a review. *Journal of Enzyme Inhibition and Medicinal Chemistry*. 2019;34(1): 1652 – 1659.

21. Telefoncu, A. Temel ve Uygulamalı Enzimoloji. İzmir: Ege Üniversitesi Fen –Edebiyat Fak. Yayını; 1986, 59.

22. Maren, TH. Carbonic Anhydrase; Chemistry, Physiology and Inhibition. *Phsiological Reviews*. 1967;47: 595 – 781

23. Nar M. Rozmarinik Asitin Antioksidan Kapasitesinin Belirlenmesi ve İnsan Karbonik Anhidraz İzoenzimleri (hCA-I VE hCA-II) Üzerine İnhibisyon Etkisinin İncelenmesi. Fen Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi, 2011.

24. Meldrum NU, Roughton F. Carbonic Anhydrase. Its Preparation and Properties. *J Physiol (Lond)* 1933;80: 113 – 42.

25. Bayram E, Şentürk M, Küfrevioğlu Öİ, Supuran CT. In Vitro Inhibition of Salicylic Acid Derivatives on Human Cytosolic Carbonic Anhydrase Isozymes I and II. *Bioorganic and Medicinal Chemistry*. 2008;16: 9101 – 9105.

26. Coban TA, Beydemir S, Gülcin I, Ekinci D, Innocenti A. Sildenafil is a Strong Activator of Mammalian Carbonic Anhydrase Isoforms I-XIV. *Bioorganic and Medicinal Chemistry*. 2009;17: 5791 – 5795.

27. Feldstein JB, Silverman DN. Purification and Characterization of Carbonic Anhydrase From the Saliva of Therat. *Journal of Biological Chemistry*. 1984;259: 5447 – 5453.

28. Krungkrai SR, Suraveratum N, Rochanakij S, Krungkrai J. Characterization of Carbonic Anhydrase in Plasmodium Falciparum. *International Journal of Parasitology*. 2001;31: 661 – 668.

29. Beydemir Ş, Çiftçi M, Küfrevioğlu Öİ, Büyükokuroğlu ME. Effects of Gentamicine Sulfate on Enzyme Activities of Carbonic Anhydrase From Human Erythrocytes In Vitro and From Rat Erythrocytes In Vivo. *Biological and Pharmaceutical Bulletin*. 2002;25: 966 – 969.

30. Akocak S, Lolak N, Nocentini A, Karakoc G, Tufan A, Supuran CT. Synthesis and Biological Evaluation of Novel Aromatic and Heterocyclic Bis-Sulfonamide Schiff Bases as Carbonic Anhydrase I, II, VII and IX Inhibitors. *Bioorganic & Medicinal Chemistry*. 2017;25(12): 3093 – 3097.

31. Supuran CT. Carbonic anhydrases: catalytic and inhibition mechanisms, distribution and physiological roles. In carbonic anhydrase. Its inhibitors and activators. Supuran CT, Scozzafara A, Conway J (eds). London: CRC Press, 2004, 1 – 23.

32. Supuran CT. Carbonic Anhydrases: Novel Therapeutic Applications For Inhibitors and Activators. *Nat. Rev. Drug Discov.* 2008;7(2): 168 – 181.

33. Şahin A. Bazı Karbonik Anhidraz İzoenzimlerinin Saflaştırılması İçin Yeni Bir Afinite Jelinin Sentezi ve Uygulanması. Fen Bilimleri Enstitüsü, Kimya Anabilim Dalı. Yüksek Lisans tezi, Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi, 2008.

34. Chegwidden WR, Edwards Y and Carter N. The Carbonic anhydrase-new horizons molecular bases of inherited disease. Scriver CR, Beaudet AL, Sly WS, Valle D (eds). 8. Baskı Newyork: McGraw-Hill Education; 2000, 2165 – 2204.

35. Briganti F, Mangani S, Orioli P, Scozzafava A, Vernaglione G, Supuran CT. Carbonic Anhydrase Activators: X-ray Crystallographic and Spectroscopic Investigations for the Interaction of Isozymes I and II with Histamine. *Biochemistry*. 1997;36(34): 10384 – 10392.

36. Supuran CT, Scozzafava A. Carbonic Anhydrase Inhibitors. *Current Medicinal Chemistry*. 2001;1: 61 – 97.

37. De Simone G, Supuran CT. Antiobesity Carbonic Anhydrase Inhibitors. *Current Topics in Medicinal Chemistry*. 2007;7(9): 879 – 884.

38. Wolfensberger TJ. The Role of Carbonic Anhydrase Inhibitors in the Management of Macular Edema. *Documenta Ophthalmologica*. 1999;97(3-4): 387 – 397.

39. Pastorekova S, Zatovicova M, Pastorek J. Cancer-Associated Carbonic Anhydrases and Their Inhibition. *Current Pharmaceutical Design*. 2008;14(7): 685 – 698.

40. Dilek E. Activation of Two Different Drugs Used in Alzheimer's Disease Treatment on Human Carbonic Anhydrase Isozymes I and II Activity: an In Vitro Study. *Turkish Journal of Pharmaceutical Sciences*. 2007;14(2): 164 – 168.

41. Aggarwal M, Kondeti B, McKenna R. Anticonvulsant/antiepileptic Carbonic Anhydrase Inhibitors: A Patent Review. *Expert Opinion on Therapeutic Patents*. 2013;23(6): 717 – 724.

42. Akocak S, Lolak N, Vullo D, Durgun M, Supuran CT. Synthesis and Biological Evaluation of Histamine Schiff Bases as Carbonic Anhydrase I, II, IV, VII, and IX Activators. *Journal of Enzyme Inhibition and Medicinal Chemistry*. 2017;32(1): 1305 – 1312.

43. Roth DE, Venta PJ, Tashian RE, Sly WS. Molecular Basis of Human Carbonic Anhydrase II Deficiency. *National Academy of Sciences of the United States of America*. 1992;89(5): 1804 – 1808.

44. DeCoursey TE. Hypothesis: Do Voltage-gated H(+) Channels in Alveolar Epithelial Cells Contribute to CO(2) Elimination by The Lung. *American Journal of Physiology - Cell Physiology*. 2000;278(1): C1 – C10.

45. Rousselle AV, Heymann D. Osteoclastic Acidification Pathways During Bone Resorption. *Bone*. 2002;30(4): 533 – 540.

46. Alper SL. Genetic Diseases of Acid-base Transporters. *Annual Review of Physiology*. 2002;64: 899 – 923.

PARABENLER VE PARABEN ANALİZLERİNDE DİSPERSİF SIVI-SIVI MİKROEKSTRAKSİYON YÖNTEMİ

Pelin KÖSEOĞLU YILMAZ

- İstanbul Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, Analitik Kimya Anabilim Dalı İstanbul/TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0002-9871-1710
- pelink@istanbul.edu.tr

KAYNAKLAR

Aubert N, Ameller T, Legrand JJ. (2012). Systemic exposure to parabens: pharmacokinetics, tissue distribution, excretion balance and plasma metabolites of [14C]-methyl-, propyl- and butylparaben in rats after oral, topical or subcutaneous administration. *Food and Chemical Toxicology*, 50(3-4): 445-454.

Barr L, Metaxas G, Harbach CAJ, Savoy LA, Darbre PD. (2012). Measurement of paraben concentrations in human breast tissue at serial locations across the breast from axilla to sternum. *Journal of Applied Toxicology*; 32, 219-232.

Cabaleiro N, de la Calle I, Bendicho C, Lavilla I. (2014). An overview of sample preparation for the determination of parabens in cosmetics. *TRAC-Trends in Analytical Chemistry*, 57, 34-46.

Cashman AL, Warshaw EM. (2005). Parabens: a review of epidemiology, structure, allergenicity, and hormonal properties. *Dermatitis*, 16(2), 57-66.

Cinelli G, Avino P, Notardonato I, Centola A, Russo MV. (2013). Rapid analysis of six phthalate esters in wine by ultrasound-vortex-assisted dispersive liquid–liquid micro-extraction coupled with gas chromatography-flame ionization detector or gas chromatography–ion trap mass spectrometry. *Analytica Chimica Acta*, 769, 72-78.

Cosmetic Ingredient Review Expert Panel. Final amended report on the safety assessment of Methylparaben, Ethylparaben, Propylparaben, Isopropylparaben, Butylparaben, Isobutylparaben, and Benzylparaben as used in cosmetic products. (2008). International Journal of Toxicology, 27(Suppl 4), 1-82.

Çabuk H, Akyüz M, Ata Ş. (2012). A simple solvent collection technique for a dispersive liquid–liquid microextraction of parabens from aqueous samples using low-density organic solvent, Journal of Separation Science, 35, 2645-2652.

Darbre PD. (2006). Environmental oestrogens, cosmetics and breast cancer. *Best Practice & Research: Clinical Endocrinology & Metabolism*, 20, 121–143.

EU, Seventh Commission Directive 96/45/EC of 2 July 1996, Methods of analysis necessary for checking the composition of cosmetic products.

Farajzadeh MA, Djozan Dj, Bakhtiyari RF. (2010). Use of a capillary tube for collecting an extraction solvent lighter than water after dispersive liquid–liquid microextraction and its application in the determination of parabens in different samples by gas chromatography-flame ionization detection. *Talanta*, 81, 1360-1367.

Grzanka A, Misiolek H, Filipowska A, Miśkiewicz-Orczyk K, Jarząb J. (2010). Adverse effects of local anaesthetics – allergy, toxic reactions or hypersensitivity. *Anestezjologia intensywna terapia*, 42(4), 175-178.

Hossaini A, Larsen JJ, Larsen JC. (2000). Lack of oestrogenic effects of food preservatives (parabens) in uterotrophic assays. *Food and Chemical Toxicology*, 38, 319-323.

Ishiwatari S, Suzuki T, Hitomi T, Yoshino T, Matsukuma S, Tsuji T. (2007). Effects of methyl paraben on skin keratinocytes. *Journal of Applied Toxicology*, 27, 1-9.

Jain R, Mudiam MKR, Chauhan A, Ch R, Murthy RC, Khan HA. (2013). Simultaneous derivatisation and preconcentration of parabens in food and other matrices by isobutyl chloroformate and dispersive liquid– liquid microextraction followed by gas chromatographic analysis. *Food Chemistry*, 141, 436-443.

Janjua NR, Frederiksen H, Skakkebaek NE, Wulf HC, Andersson AM. (2008). Urinary excretion of phthalates and paraben after repeated whole-body topical application in humans. *International Journal of Andrology*, 31(2), 118-130.

Kajimoto Y, Rosenberg ME, Kytta J, Randell T, Tuominen M, Reunala T, Rosenberg PH. (1995). Anaphylactoid skin reactions after intravenous regional anaesthesia using 0.5% prilocaine with or without preservative–a double-blind study. *Acta Anaesthesiologica Scandinavica*, 39(6), 782-784.

Kang K-S, Che JH, Ryu DY, Kim T-W, Li G-X, Lee Y-S. (2002). Decreased sperm number and motile activity on the F1 offspring maternally exposed to butyl p-hydroxybenzoic acid (butyl paraben*). Journal of Veterinary Medical Science*, 64(3), 227-235.

Labat L, Kummer E, Dallet P, Dubost JP. (2000). Comparison of high-performance liquid chromatography and capillary zone electrophoresis for the

determination of parabens in a cosmetic product. *Journal of Pharmaceutical and Biomedical Analysis*, 23, 763-769.

Lepri de Oliveira M, Alves Rocha B, de Oliveira Souza VC, Barbosa Jr F. (2019). Determination of 17 potential endocrine-disrupting chemicals in human saliva by dispersive liquid-liquid microextraction and liquid chromatography-tandem mass spectrometry. *Talanta*, 196, 271-276.

Meeker JD, Yang T, YE X, Calafat AM, Hauser R. (2011). Urinary concentrations of parabens and serum hormone levels, semen quality parameters, and sperm DNA damage. *Environmental Health Perspectives*, 119(2), 252-257.

Oishi S. (2004). Lack of spermatotoxic effects of methyl and ethyl esters of p-hydroxybenzoic acid in rats. *Food and Chemical Toxicology*, 42(11), 1845-1849.

Ozaki H, Sugihara K, Watanabe Y, Fujino C, Uramaru N, Sone T, Ohta S, Kitamura S. (2013). Comparative study of the hydrolytic metabolism of methyl-, ethyl-, propyl-, butyl-, heptyl- and dodecylparaben by microsomes of various rat and human tissues. *Xenobiotica*, 43(12), 1064-1072.

Pažoureková S, Hojerová J, Klimová Z, Lucová M. (2013). Dermal absorption and hydrolysis of methylparaben in different vehicles through intact and damaged skin: using a pig-ear model *in vitro*. *Food and Chemical Toxicology*, 59, 754-765.

Piao C, Chen L, Wang Y. (2014). A review of the extraction and chromatographic determination methods for the analysis of parabens. *Journal of Chromatography B*, 969, 139-148.

Prusakiewicz JJ, Harville HM, Zhang Y, Ackermann C, Voorman RL. (2007). Parabens inhibit human skin estrogen sulfotransferase activity: possible link to paraben estrogenic effects. *Toxicology*, 232(3), 248-256.

Rezaee M, Assadi Y, Milani Hosseini MR, Aghaee E, Ahmadi F, Berijani S. (2006). Determination of organic compounds in water using dispersive liquid-liquid microextraction. *Journal of Chromatography A*, 1116(1-2), 1-9.

Routledge EJ, Parker J, Odum J, Ashby J, Sumpter JP. (1998). Some alkyl hydroxy benzoate preservatives (parabens) are estrogenic. *Toxicology and Applied Pharmacology*, 153(1), 12-19.

Sasseville D. (2004). Hypersensitivity to preservatives. *Dermatologic Therapy*, 17(3), 251-263.

Shaw J, Decatanzaro D. (2009). Estrogenicity of parabens revisited: impact of parabens on early pregnancy and an uterotrophic assay in mice. *Reproductive Toxicology*, 28(1), 26-31.

Shen X, Liang J, Zheng L, Lv Q, Wang H. (2017). Application of dispersive liquid–liquid microextraction for the preconcentration of eight parabens in real samples and their determination by high-performance liquid chromatography. *Journal of Separation Science*, 40, 4385-4393.

Shen X, Liang J, Zheng L, Wang H, Wang Z, Ji Q, Chen Q, Lv Q. (2018). Ultrasound-assisted dispersive liquid-liquid microextraction followed by gas chromatography–mass spectrometry for determination of parabens in human breast tumor and peripheral adipose tissue. *Journal of Chromatography B*, 1096, 48-55.

Soni MG, Taylor SL, Greenberg NA, Burdock GA. (2002). Evaluation of the health aspects of methyl paraben: a review of the published literature. *Food and Chemical Toxicology*, 40, 1335-1373.

Soni MG, Carabin IG, Burdock GA. (2005). Safety assessment of esters of p-hydroxybenzoic acid (parabens). *Food and Chemical Toxicology*, 43, 985-1015.

Tade RS, More MP, Chatap VK, Deshmukh PK, Patil PO. (2018). Safety and toxicity assessment of parabens in pharmaceutical and food products. *Inventi Rapid: Pharmacy Practice*, 3, 1-9.

Tavares RS, Martins FC, Oliveira PJ, Ramalho-Santos J, Peixoto FP. (2009) Parabens in male infertility—Is there a mitochondrial connection?. *Reproductive Toxicology*, 27, 1-7.

Vela-Soria F, Ballesteros O, Rodríguez I, Zafra-Gómez A, Ballesteros L, Cela R, Navalón A. (2013). A new treatment by dispersive liquid–liquid microextraction for the determination of parabens in human serum samples. *Analytical and Bioanalytical Chemistry*, 405, 7259-7267.

Vo TTB, Yoo YM, Choi KC, Jeung EB. (2010). Potential estrogenic effect(s) of parabens at the prepubertal stage of a postnatal female rat model. *Reproductive Toxicology*, 29, 306-316.

Vo TTB, Jung EM, Choi KC, Yu, FH, Jeung EB. (2011). Estrogen receptor α is involved in the induction of Calbindin-D9k and progesterone receptor by parabens in GH3 cells: A biomarker gene for screening xenoestrogens. *Steroids*, 76, 675-681.

Yılmaz PK. 2020. Determination of parabens in urine by ultrasound and vortex-assisted dispersive liquid–liquid microextraction and HPLC with fluorescence detection. 3rd International Eurasian Conference on Biological and Chemical Sciences (EurasianBioChem 2020) Mart 19-20, 2020 / Ankara, Türkiye, Sözlü bildiri, sf 48.

Zgoła-Grzeskowiak A, Werner J, Jeszka-Skowron M, Czarczynska-Goslinska B. (2016). Determination of parabens in cosmetic products using high performance liquid chromatography with fluorescence detection. *Analytical Methods*, 8, 3903-3909.

KİSTİK AKCİĞER HASTALIKLARINA YAKLAŞIM

Aylin PIHTILI

- İstanbul Üniversitesi/İstanbul Tıp Fakültesi Dahili Tıp Bilimleri Bölümü Göğüs Hastalıkları Anabilim Dalı, İstanbul/TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0001-8846-048X
- draylin02@yahoo.com

Kaynaklar

1) Gupta N, Vassallo R, Wikenheiser-Brokamp KA, McCormack FX (2015).Diffuse Cystic Lung Disease. Part I. Am J Respir Crit Care Med,191 (12),1354-66..

2) Gupta N, Vassallo R, Wikenheiser-Brokamp KA, McCormack FX (2015). Diffuse Cystic Lung Disease. Part II. Am J Respir Crit Care Med,192(1),17-29.

3) Hansell DM, Bankier AA, MacMahon H (2008).Fleischner Society: glossary of terms for thoracic imaging. Radiology, 246 (3), 697-722.

4) Venkata C, Ghafoor S, Venkateshiah SB (2008). A 35-year-old man with recurrent pneumonias, eczema, coarse facial features, and cystic lung lesions. Chest,133(4),1026-9.

5) Thompson GR 3rd (2011). Pulmonary coccidioidomycosis. Semin Respir Crit Care Med, 32(6),754-63.

6) Gonzalez BE, Hulten KG, Dishop MK (2005). Pulmonary manifestations in children with invasive community-acquired Staphylococcus aureus infection. Clin Infect Dis, 41(5),583-90.

7) Zamora AC, White DB, Sykes AM (2016). Amyloid-associated Cystic Lung Disease. Chest, 149(5),1223-33.

8) Ueda K, Honda O, Satoh Y (2015). Computed tomography (CT) findings in 88 neurofibromatosis 1 (NF1) patients: Prevalence rates and correlations of thoracic findings. Eur J Radiol, 84(6),1191-5.

9) Rogers C, Kent-Bramer J, Devaraj A (2018). Rapidly Progressive Cystic Lung Disease. Am J Respir Crit Care Med, 198(2), 264.

10) Gupta N, Colby TV, Meyer CA (2018). Smoking-Related Diffuse Cystic Lung Disease. Chest, 154(2), 31-35.

11) Irion KL, Hocchegger B, Marchiori E (2009). Proteus syndrome: high-resolution CT and CT pulmonary densitovolumetry findings. J Thorac Imaging, 24(1),45-48.

12) Schiavina M, Di Scioscio V, Contini P (2007). Pulmonary lymphangioleiomyomatosis in a karyotypically normal man without tuberous sclerosis complex. Am J Respir Crit Care Med, 176(1), 96-98.

13) Adriaensen ME, Schaefer-Prokop CM, Duyndam DA (2011). Radiological evidence of lymphangioleiomyomatosis in female and male patients with tuberous sclerosis complex. Clin Radiol, 66(7),625-8.

14) Schmidt LS, Linehan WM (2015). Molecular genetics and clinical features of Birt-Hogg-Dubé syndrome. Nat Rev Urol,12(10),558-69.

15) Marciniak SJ, Johnson SR. Pneumothorax and the biology of Birt-Hogg-Dubé syndrome. Thorax 2020; 75(6),442-43.

16) Chu L, Luo Y, Chen H (2020). Mesenchymal folliculin is required for alveolar development: implications for cystic lung disease in Birt-Hogg-Dubé syndrome. Thorax, 75(69),486-93.

17) Toro JR, Pautler SE, Stewart L (2007). Lung cysts, spontaneous pneumothorax, and genetic associations in 89 families with Birt-Hogg-Dubé syndrome. Am J Respir Crit Care Med, 175(10),1044-53.

18) Ayo DS, Aughenbaugh GL, Yi ES (2007). Cystic lung disease in Birt-Hogg-Dube syndrome. Chest,132(2),679-84.

19) Toro JR, Wei MH, Glenn GM (2008). BHD mutations, clinical and molecular genetic investigations of Birt-Hogg-Dubé syndrome: a new series of 50 families and a review of published reports. J Med Genet, 45(6),321-331.

20) Torricelli E, Occhipinti M, Cavigli E (2019). The Relevance of Family History Taking in the Detection and Management of Birt-Hogg-Dubé Syndrome. Respiration, 98(2),125-132.

21) Gupta N, Meraj R, Tanase D (2015). Accuracy of chest high-resolution computed tomography in diagnosing diffuse cystic lung diseases. Eur Respir J, 46(4),1196-9.

22) Tobino K, Gunji Y, Kurihara M (2011). Characteristics of pulmonary cysts in Birt-Hogg-Dubé syndrome: thin-section CT findings of the chest in 12 patients. Eur J Radiol, 77(3),403-9.

23) Kim HJ, Lee KS, Johkoh T (2011). Pulmonary Langerhans cell histiocytosis in adults: high-resolution CT-pathology comparisons and evolutional changes at CT. Eur Radiol, 21(7),1406-15.

24) Baqir M, Kluka EM, Aubry MC (2013). Amyloid-associated cystic lung disease in primary Sjögren's syndrome. Respir Med,107(4),616-21.

25) Muzykewicz DA, Black ME, Muse V (2012). Multifocal micronodular pneumocyte hyperplasia: computed tomographic appearance and follow-up in tuberous sclerosis complex. J Comput Assist Tomogr, 36(5), 518-22.

26) Sirajuddin A, Raparia K, Lewis VA (2016). Primary Pulmonary Lymphoid Lesions: Radiologic and Pathologic Findings. Radiographics, 36(1), 53-70.

27) McCormack FX, Gupta N, Finlay GR (2016). Official American Thoracic Society/Japanese Respiratory Society Clinical Practice Guidelines: Lymphangioleiomyomatosis Diagnosis and Management. Am J Respir Crit Care Med, 194(6),748-61.

28) Hirose M, Matsumuro A, Arai T (2019). Serum vascular endothelial growth factor-D as a diagnostic and therapeutic biomarker for lymphangioleiomyomatosis. PLoS One,14(2), e0212776.

29) Gupta N, Finlay GA, Kotloff RM (2017). Lymphangioleiomyomatosis Diagnosis and Management: High-Resolution Chest Computed Tomography, Transbronchial Lung Biopsy, and Pleural Disease Management. An Official American Thoracic Society/Japanese Respiratory Society Clinical Practice Guideline. Am J Respir Crit Care Med,196(10),1337-48.

30) Harari S, Torre O, Cassandro R (2012). Bronchoscopic diagnosis of Langerhans cell histiocytosis and lymphangioleiomyomatosis. Respir Med,106(9),1286-92.

31) Meraj R, Wikenheiser-Brokamp KA, Young LR (2012). Utility of transbronchial biopsy in the diagnosis of lymphangioleiomyomatosis. Front Med, 6(4), 395-405.

32) Koba T, Arai T, Kitaichi M (2018). Efficacy and safety of transbronchial lung biopsy for the diagnosis of lymphangioleiomyomatosis: A report of 24 consecutive patients. Respirology, 23(3), 331-8.

MULTİ TRAVMALI HASTALARA YAKLAŞIM

Dr Öğr Üyesi Hasan SULTANOĞLU

- Düzce Üniversitesi Tıp Fakültesi, Dahili Tıp Bilimleri Bölümü, Düzce/TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0003-4099-572X
- drsultanoglu@hotmail.com

KAYNAKLAR

ACoSCo, T. (2018). Advanced trauma life support for doctors. Chicago, IL: American College of Surgeons.

Baker CC, Oppenheimer L, Stephens B, Lewis FR, Trunkey DD. (1989) Epidemiology of travma deaths. Am J Surg, 140,144-50.

Baldassarre E, Valenti G, Gambino M, Arturi A, Torino G, Porta IP and Barone M. (2007). The role of laparoscopy in the diagnosis and the treatment of missed diaphragmatic hernia after penetrating trauma. Journal of Laparoendoscopic & Advanced Surgical Techniques, 17(3), 302-306.

Branco B, Inaba K, Doughty R.(2012). The increasing burden of phlebotomy in the development of anaemia and need for blood transfusion amongst trauma patients. Injury, 43(1), 78-83.

Chiu WC, Scalea TM (2008) Diagnostic Imaging İn: Trauma: Contemporary Principles and Therapy 1st Edition. Lippincott Williams & Wilkin

Coran AG,Caldamone A, Adzick NS, Krummel TM, Laberge JM, Shamberger R. (2012). Pediatric Surgery. USA: Mosby Year Book

Cowley RA.(1976). The resuscitation and stabilization of mayor multiple trauma patients in trauma center environment. Clin Med, 83(1), 14-22.

Curry N, Davis PW. (2012). What's new in resuscitation strategies for the patient with multiple trauma? Injury, 43(7), 1021–8.

Demetriades D, Murray J, Charalambides K, Alo K, Velmahos G, Rhee P, Chan, L. (2004). Trauma fatalities: time and location of hospital deaths. Journal of the American College of Surgeons, 198(1), 20-26.

Eichelberger MR.(2011).Pediatric Trauma: Prevention, Acute Care and Rehabilitation. St Louis, Mosby Year-Book.

Ernest EM, David VF, Kenneth LM.(2017). Trauma 8 edition. USA: The McGraw-Hill Companies.

Ertekin C. (2002). Multiple travmalı hastaya yaklaşım. Yoğun Bakım Dergisi, 2, 77-87.

Ertekin C, Belgerden S. (1995). Travmalı hastaya ilk yaklaşım.Ulus Travma Dergisi,1(1) 17-25.

Feliciano DV, Rozycki GS. (1999). Advances in the Diagnosis and Treatment of Thoracic Trauma. Surg Clin North Am, 79: 1417-18.

Gaarder C, Naess PA, Eken T, Skaga NO, Pillgram-Larsen J, Klow NE, Buanes T. (2007). Liver injuries—improved results with a formal protocol including angiography. Injury, 38(9), 1075-83.

Greenfield LJ, Mullholland MW, Oldham KT, Zelenock GB, Lilimoe KD.(1997). Surgery scientific principles and practice (2nd.ed). Philadelphia: Lippincott-Raven.

Jennett B, Teasdale G. (1977). Aspects of coma after severe head injury. The lancet, 309(8017), 878-81.

Kimura A, Tanaka N. (2013). Whole-body computed tomography is associated with decreased mortality in blunt trauma patients with moderate-to-severe consciousness disturbance: a multicenter, retrospective study. Journal of Trauma and Acute Care Surgery, 75(2), 202-206.

Kraus JF, Peek C, Mc Arthur DL, Williams A.(1994). The effects of the 1992 California motorcycle helmet use law on motorcycle crash fatalities and injuries. JAMA, 272:1506-11.

Monnin V, Sengel C, Thon F, Bricaul I, Voirin D, Letoublon C, Ferretti G. (2008). Place of arterial embolization in severe blunt hepatic trauma: a multidisciplinary approach. Cardiovascular and interventional radiology, 31(5), 875-882.

Moore L, Lavoie A, LeSage N, Abdous B, Bergeron E, Liberma, M, Emond M. (2006). Statistical validation of the revised trauma score. Journal of Trauma and Acute Care Surgery, 60(2), 305-11.

Moskowitz H. I.C.U.(2010). Chest Radiology. Principles and Case Studies. New Jersey: Wiley-Blackwell

Oktay C. (2000). Multi travmalı hastaya yaklaşım ve son gelişmeler. Acil Tıp Dergisi Ekim, 73-95.

Richards JR, Schleper NH, Woo BD, Bohnen, PA, McGahan JP. (2002). Sonographic assessment of blunt abdominal trauma: a 4-year prospective study. Journal of clinical ultrasound, 30(2), 59-67.

Rozycki GS, Ballard RB, Feliciano DV, Schmidt JA, Pennington SD. (1998). Surgeon performed ultrasound for the assessment of truncal injuries: lessons learned from 1540 patients. Ann Surg. 228(4), 557-67.

Seder DB, Riker RR, Jagoda A, Smith WS, Weingart SD.(2012). Emergency neurological life support: airway, ventilation, and sedation. Neurocrit Care, 17 (1),4-20.

Sultanoğlu H, Özkan S, Sultanoğlu TE, Kavak N. (2019). Comparison of Trauma Scoring Systems in Pediatric Trauma Patients. Eurasian Journal of Emergency Medicine, 18(1), 1.

Swadron SP, LeRoux P, Smith WS, Weingart SD. (2012). Emergency neurological life support: traumatic brain injury. Neurocrit Care,17 (1),112-21.

Tayal VS, Beatty MA, Marx JA, Tomaszewski CA, Thomasonm MH. (2004). FAST (focused assessment with sonography in trauma) accurate for cardiac and intraperitoneal injury in penetrating anterior chest trauma. Journal of Ultrasound in Medicine, 23(4), 467-472.

Tintinalli JE, Kelen GD, Stapczynski JS. (2016) Emergency Medicine 9th Edition. USA: The McGraw-Hill Companies.

Ulman I., Avanoglu A, Ozcan C, Demircan M, Ozok G, Erdener A. (1996). Gastrointestinal perforations in children: a continuing challenge to nonoperative treatment of blunt abdominal trauma. Journal of Trauma and Acute Care Surgery, 41(1), 110-113.

Wilson CW, Grande CM, Hoyt DB.(2007). Trauma Emergency Resuscitation, Perioperative Anesthesia Surgical Management Volume 1. New York , Informa Healthcare.

Veenema KR, Rodewald LE. (1995). Stabilization of rural multiple-trauma patients at level III emergency departments before transfer to a level I regional trauma center. Annals of emergency medicine, 25(2), 175-181.

Zengerink I, Brink PR, Laupland KB, Raber EL, Zygun D, Kortbeek JB. (2008). Needle thoracostomy in the treatment of a tension pneumothorax in trauma patients: what size needle?. Journal of Trauma and Acute Care Surgery, 64(1), 111-114.

Ziegler MM, Azizkhan RG, Weber TR. (2013). Operatif Pediatric Surgery. Newyork: McGraw-Hill.

.

ANİ İŞİTME KAYIPLARINA YAKLAŞIM

Ali Güvey

- Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi Tıp Fakültesi, Cerrahi Tıp Bilimleri Bölümü, Kütahya/TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0003-2972-4056
- aliguvey76@gmail.com

KAYNAKLAR

1. Alexander TH, Harris JP. (2003). Insidance of sudden sensorineural hearing loss. Otol Neurotol, 34(9):1586-9.

2. Bennett MH, Kertesz T, Yeung P. (2007). Hyperbaric oxygen for idiopathic sudden hearing loss and tinnitus. Cochrane database Syst Rev, 24(1)

3. Bora A, Altuntaş EE, Özdemir Ö, Uysal İÖ, Müderris S. (2010). İdyopatik ani işitme kayıplı olguların genetik yapılarının analizi. Kulak Burun Bogaz Ihtis Derg, 20(5),219-225.

4. Bozkurt MK, Elsürer Ç, Erkan K. (2014) Ani İşitme Kaybında Güncel Yaklaşım Ve Tedavi. Bozok Tıp Derg, 1(1):60-6

5. Chandrasekhar SS, Tsai Do BS, Schwartz SR et al. (2019). Clinical practice Guideline: Sudden hearing loss (update). Otolaryngol Head and Neck Surg. 161:1-45.

6. Chau JK, Lin JR, Atashband S, Irvine RA, Westerberg BD. (2010). Systematic review of the evidence for the etiology of adult sudden sensorineural hearing loss. The Laryngoscope, 120(5), 1011-1021.

7. Dallan I, Bruschini L, Nacci A, Bruschini P, Traino C, Rognini F, et al. (2006). Transtynpanic steroids as a salvage therapy in sudden hearing loss: preliminary results. ORL J Otorhinolaryngol Relat Spec, 68:247-52

8. Kılıç C. (2016) Ani işitme kaybi sonuçlarimiz ve kurtarma tedavisinde hiperbarik oksijenin yeri. Ortadoğu Tıp Dergisi, 8(4), 190-194.

9. Klemm E, Deutscher A, Mösges R. (2009). A present investigation of the epidemiology in idiopathic sudden sensorineural hearing loss. Laryngorhinootologie, 88(8):524-7

10. Koç C. (2013). Kulak burun boğaz hastalıkları ve baş-boyun cerrahisi. Güneş Tıp Kitabevleri.

11. Kuhn M, Heman-Ackah SE, Shaikh JA, Roehm PC. (2011). Sudden sensorineural hearing loss: a review of diagnosis, treatment, and prognosis. Trends in amplification, 15(3),91-105.

12. Labus J, Breil J, Stützer H, Michel O. (2010). Meta-analysis for the effect of medical therapy vs. Placebo on recovery of idiopathic sudden hearing loss. The Laryngoscope, 120(9), 1863-1871.

13. Lazarini PR, Camargo AC. (2006). Idiopathic sudden sensorineural hearing loss: etiopathogenic aspects. Rev Bras Otorrinolaringol, 72 (4):554–561.

14. Lin RJ1, Krall R, Westerberg BD, Chadha NK, Chau JK. (2012). Systematic Review and Meta-Analysis of the Risk Factors for Sudden Sensorineural Hearing Loss in Adults. Laryngoscope, 122(3):624-35.

15. Marx M, Younes E, Chandrasekhar SS, Ito J, Plontke S, O'Leary S, Sterkers O. (2018). International consensus (ICON) on treatment of sudden sensorineural hearing loss. European Annals of Otorhinolaryngology Head and Neck diseases, 135(1), S23-S28.

16. Matthew R, O'Malley, David S. (2008). Sudden Hearing Loss. Otolaryngol Clin N Am, 633-649.

17. Seggas I, Koltsidopoulos P, Bibas A, Tzonou A, Sismanis A. (2011). Intratympanic steroid therapy for sudden hearing loss: a review of the literature. Otology&Neurotology, 32(1), 29-35.

18. Sheu J, Keller J, Chen Y, et al. (2012) No increased risk of sudden sensorineural hearing loss following recent herpes zoster: a nationwide population-based study. Otolaringologica, 132:167-172.

19. Slattery WH, Fisher LM, Iqbal Z, et al. (2005) Oral steroid regi¬ments for idiopathic sudden sensorineural hearing loss. Oto¬laryngol Head Neck Surg, 132:5-10.

20. Uri N, Doweck I, Cohen-Kerem R et al. (2003). Acyclovir in the treatment of idiopathic sudden sensorineural hearing loss. Otolaryngol Head Neck Surg, 128(4):544-9

21. Wang M, Fan Z, Hou Z, Zhang D, Wang H. (2014) Topical injection and systemic application of glucocorticoids in the treatment of idiopathic sudden sensorineural hearing loss by type. Chinese Journal of Otorhinolaryngology Head and Neck Surgery, 49(1):11-5.

22. Wei BP, Stathopoulos D, O'Leary S. (2013). Steroids for idiopathic sudden sensorineural hearing loss. Cochrane Database of Systematic Reviews, (7).

23. Wycherly BJ, Thompkins JJ, Kim HJ. (2011). Early posttreatment audiometry underestimates hearing recovery after intratympanic steroid treatment of sudden sensorineural hearing loss. International journal of otolaryngology, 465-831.

24. Yang C, Wu R, Hwang C. (2013). Comparison of intratympanik ste¬roid injection, hyperbaric oxygen and combination therapy in refractory sudden sensorineural hearing loss. Otology&Neurology, 34:1411-1416

25. Yıldırım E, Özcan K, Palalı M, et. al. (2013). Prognostic effect of hyperbaric oxygen therapy starting time for sudden sensorineural hearing loss. Eur Arch Otorhinolaryngol, 10:1007.

ÇOCUKLARDA GÖĞÜS AĞRISINA YAKLAŞIM

Dr Özgür KIZILCA

- Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı Hastalıkları Anabilim Dalı Tekirdağ/TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0003-1587-7051
- drozca@yahoo.com

KAYNAKLAR

1- Geggel RL, Endom EE. (2020). Nontraumatic chest pain in children and adolescents: Approach and initial management. Uptodate. 1-43.

2- Veeram Reddy SR, Singh HR. (2010). Chest Pain in Children and Adolescents. Pediatrics in Review. 31; 1: 1-9.

3- Driscoll DJ. (2001) Chest pain in children and adolescents. Moss and Adams Heart Disease in Infants, Children, and Adolescents.1379– 1382.

4- Thull-Freedman J.(2010). Evaluation of chest pain in the pediatric patient. Med Clin North Am. 94; 327-47.

5- Lipsitz J.D., Masia C., Apfel H., et. al. (2005). Noncardiac chest pain and psychopathology in children and adolescents. J Psychosom Res 59: 185-188.

6- Asnes R.S., Santulli R., Bemporad J.R. (1981). Psychogenic chest pain in children. Clin Pediatr (Phila) 20: 788-791.

7- Biss T.T., Brandão L.R., Kahr W.H., et. al. (2009). Clinical probability score and D-dimer estimation lack utility in the diagnosis of childhood pulmonary embolism. J Thromb Haemost. 7: 1633-1638.

8- Rajpurkar M., Warrier I., Chitiur M., et. al. (2007). Pulmonary embolism: experience at a single children's hospital. Thromb Res 119: 699-703.

9- Friedman KG, Alexander ME. (2013). Chest pain and syncope in children: a practical approach to the diagnosis of cardiac disease. J Pediatr.163:896.

10- Danduran MJ, Earing MG, Sheridan DC, et al. (2008). Chest pain: characteristics of children/adolescents. Pediatr Cardiol. 29:775.

11- Selbst SM. (2010). Approach to the child with chest pain. Pediatr Clin North Am. 57:1221.

12- Kane DA, Fulton DR, Saleeb S, et al. (2010). Needles in hay: chest pain as the presenting symptom in children with serious underlying cardiac pathology. Congenit Heart Dis. 5:366.

13- Saleeb SF, Li WY, Warren SZ, Lock JE. (2011). Effectiveness of screening for life-threatening chest pain in children. Pediatrics.128:1062.

14- Friedman KG, Kane DA, Rathod RH, et al. (2011). Management of pediatric chest pain using a standardized assessment and management plan. Pediatrics. 128:239.

PRİMER HİPERPARATİROİDİYE YAKLAŞIM

Mustafa EROĞLU

- Balıkesir Üniversitesi Tıp Fakültesi, Dahili Tıp Bilimleri Bölümü, Balıkesir/TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0002-7526-7151
- drmustafaeroglu@hotmail.com

KAYNAKLAR:

Aaroh M.P, Raymon H.G 3, Fanny E.M. (2020). Localization of Parathyroid Disease in Reoperative Patients with Primary Hyperparathyroidism. Int J Endocrinol. Jan 25;2020:9649564

Asik M, Sahin S, Ozkul F, Anaforoglu I, Ayhan S, Karagol S, Gunes F and Algun E. (2017). Evaluation of epicardial fat tissue thickness in patients with Hashimoto thyroiditis. Clinical Endocrinology, 79, 571-576.

Cuderman A, Senica K, Rep S, Hocevar M, Kocjan T, Sever MJ, Zaletel K, Lezaic L. (2020). J Nucl Med. Nisan; 61 (4): 577-583.

Diane A, Adam S. Cifu, Scott D. C. Stern. (2020). Symptom to Diagnosis An Evidence Based Guide, 4th Edition. Mc Graw Hill Education.

Michael T. McDermott. (2019) Endocrine Secrets. Colorado: Elsevier

Emanuela T, Rocco B, Serena E.T, Salvatore R, Carmela De C, Celestino Pio L, Marco Raf. (2018). Is parathyroidectomy safe and effective in patients with normocalcemic primary hyperparathyroidism? Langenbeck's Archives of Surgery volume 403(3), 317–323

Heath DA. (1989). Primary hyperparathyroidism. Clinical presentation and factors influencing clinical management. Endocrinol Metab Clin North Am. Sep;18(3):631-46.

Minisola S, Pepe J, Piemonte S, consultant, Cipriani C. (2015). The diagnosis and management ofhypercalcaemia. BMJ, 350:h2723.

Júlia V O.M, Carolina A .M. (2020). Primary hyperparathyroidism. Best Pract Res Clin Rheumatol. Jun;34(3):101514

Ozkul F, Arik M.K, Eroglu M, Faydaci U, Toman H, Tas S, Ukinc K, Asik M (2016). A new technique to simplify the minimally invasive parathyroidectomy: Ultrasound-assisted guided wire localization for solitary parathyroid adenomas. J Pak Med Assoc. Vol. 66, No. 11, 1427-1432.

Ruda JM, Hollenbeak CS, Stack BC Jr. (2005) A systematic review of the diagnosis and treatment of primary hyperparathyroidism from 1995 to 2003. Otolaryngol Head Neck Surg. Mar;132(3):359-72.

TEMD Osteoporoz ve Diğer Metabolik Kemik Hastalıkları Çalışma Grubu. (2019). Osteoporoz Metabolik Kemik Hastalıkları Tanı ve Tedavi Kılavuzu. Ankara: BAYT Bilimsel Araştırmalar Basın Yayın ve Tanıtım.

Walker MD & Silverberg SJ. (2008). Cardiovascular aspects of primary hyperparathyroidism. J. Endocrinol. Invest 31, 925–931

YETİŞKİNLERDE SEPSİS VE SEPTİK ŞOKUN YÖNETİMİ

Dr. Öğr. Üyesi Güleser AKPINAR

- Düzce Üniversitesi Tıp Fakültesi, Dahili Tıp Bilimleri Bölümü, Acil Tıp Anabilim Dalı, Düzce/TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0001-8559-5098
- guleserakpinarduman@gmail.com

KAYNAKLAR:

Aygün, G. (2006). Sepsis Tanısı.Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Sürekli Tıp Eğitimi Etkinlikleri, 51, 51-60.

Buck DL, Vester-Andersen M, Møller MH. (2013). Surgical delay is a critical determinant of survival in perforated peptic ulcer. Br J Surg, 100, 1045.

Cheng MP, Stenstrom R, Paquette K, et al. Blood Culture Results Before and After Antimicrobial Administration in Patients With Severe Manifestations of Sepsis: A DiagnosticStudy. Ann Intern Med 2019; 171:547.

Dubin, A.,Loudet, C., Edul, V. S. K., Osatnik, J., Ríos, F., Vásquez, D.,Piezny, D. (2020). Characteristics of resuscitation, and association between use of dynamictests of fluid responsi veness and outcomes in septic patients: results of a multicenter prospective cohort study in Argentina. Annals of intensive care, 10(1), 1-10.

Haas SA, Lange T, Saugel B, et al. Severe hyperlactatemia, lactate clearance and mortality in unselected criticallyill patients. Intensive Care Med 2016; 42:202.

Honarmand K, Um KJ, Belley-Côté EP, et al. (2020).Canadian Critical Care Society clinical practice guideline: Theuse of vasopressin and vasopressin analogues in criticallyill adults with distributive shock. Can J Anaesth, 67, 369.

Levy MM, Evans LE, Rhodes A (2018).The surviving sepsis campaign bundle: 2018 update. Intensive Care Med, 44(6), 925-928.

Liu VX, Fielding-Singh V, Greene JD, et al. (2017).The Timing of Early Antibiotics and Hospital Mortality in Sepsis. Am J Respir Crit Care Med, 196, 856.

Martínez, M. L.,Plata-Menchaca, E. P., Ruiz-Rodríguez, J. C., Ferrer, R. (2020). An approach to antibiotic treatment in patients with sepsis. Journal of Thoracic Disease, 12(3), 1007.

Mc Intyre WF, Um KJ, Alhazzani W, et al. (2018).Association of Vasopressin Plus CatecholamineVasopressorsvs Catecholamines Alone With Atrial Fibrillation in Patients With Distributive Shock: A Systematic Review and Meta-analysis. JAMA, 319, 1889.

Peltan ID, Mitchell KH, Rudd KE, et al. (2017). Physician Variation in Time to Antimicrobial Treatment for Septic Patients Presenting to the Emergency Department. Crit Care Med 45, 1011.

PRISM Investigators. Early, Goal-Directed Therapy for Septic Shock-A Patient-Level Meta-Analysis. N Engl J Med 2017.

Retter A, Wyncoll D, Pearse R, et al. (2013).Guidelines on themanagement of an aemia and redcell transfusion in adult criticallyill patients. Br J Haematol, 160, 445.

Rhodes A, Evans LE, Alhazzani W, et al. Surviving sepsis campaign: International guidelines for management of sepsis and septic shock: 2016. Crit Care Med 2017;45:486.

Rhodes, A.,Evans, L. E., Alhazzani, W., Levy, M. M., Antonelli, M., Ferrer, R., Rochwerg, B. (2017). Surviving sepsis campaign: international guidelines for management of sepsis and septic shock: 2016. Intensive care medicine, 43(3), 304-377.

Ruiz-Alvarez MJ, García-Valdecasas S, De Pablo R, et al. (2009). Diagnostic efficacy and prognostic value of serum procalcitonin concentration in patients with suspected sepsis. J Intensive Care Med, 24-63.

Schmidt GA, Mandel J. UptoDate: Evaluation andmanagement of suspected sepsis and septic shock in adults. https://www.uptodate.com/contents/evaluation-and-management-of-suspected-sepsis-and-septic-shock-in-adults?search=septik%20%C5%9Fok&source=search_result&selectedTitle=1~150&usage_type=default&display_rank=1

Sethi M, Owyang CG, Meyers C, et al. (2018).Choice of resuscitative fluids and mortality in emergency department patients with sepsis. Am J Emerg Med, 36, 625.

Seymour CW, Gesten F, Prescott HC, et al. (2017). Time toTreatment and Mortality during Mandated Emergency Care for Sepsis. N Engl J Med, 376, 2235.

Türkiye Acil Tıp Derneği (2018). Kritik Bakım Çalışma Grubu Sepsis Tanı ve Tedavi Kılavuzu.

Xu JY, Chen QH, Xie JF, et al. (2014).Comparison of the effects of albumin and crystalloid on mortality in adult patients with severe sepsis and septic shock: a meta-analysis of randomized clinical trials. Crit Care, 18, 702.

FAKOMATOZLARDA KARDİYAK TUTULUM

Dr Özgür KIZILCA

- Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı Hastalıkları Anabilim Dalı, Tekirdağ/TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0003-1587-7051
- drozca@yahoo.com

Kaynaklar

1- Qun L, Yan H, Carmen JB, Volker H, Randall SJ, Celeste S, Frank JG, Zhong Y. (2013). Activation of Hypoxia-Inducible Factor-2 in Adipocytes Results in Pathological Cardiac Hypertrophy. J Am Heart Assoc. 10: 1-22.

2- Valero E, Rumiz E, Pellicer M. (2016). Cardiac Involvement in Von Hippel-Lindau Disease. Med Princ Pract.25(2):196-8.

3- Ruggieri M, Pascual I, Di Ricco C. (2008). Neurocutaneous Disorders Phakomatoses and Hamartoneoplastic Syndromes.

4- Bulduk EB, Borcek AÖ. (2017). Neurocutaneous Syndromes-Phacomatoses. Türk Nöroşir Derg 27(2):131-136.

5- Seferian A, Jaïs X, Savale L, Jevnikar M, Ghigna MR, Weatheral J, et al. (2019). Klippel-Trenaunay syndrome as a rare cause of chronicthromboemboembolic pulmonary hypertension. Respir. Med. Res. 76:48-53.

6- Tural K, , Bilgi Z, Coşkun C. (2018). Klippel-Trenaunay syndrome in a patient presenting with venous stasis ulcer. J Surg Med.;2(3):356-358.

7- Brandenburg VM, Graf J, Schubert H, Koch KC. (2005). Klippel-Trenaunay-Weber Syndrome. Circulation. 3; 23.

8- Huson S.(2008). Neurofibromatosis: emerging phenotypes, mechanisms and management. Clin Med.8:611–7.

9- Ferner RE. (2007). Neurofibromatosis 1. Eur J Hum Gent.15: 131–8.

10- Listernick R, Charrow J. (2004). Neurofibromatosis type 1in childhood. Adv Dermatol. 20:75–115.

11- Richetta A, Giustini S, Recupero SM, et al. (2004). Lisch nodules of the iris in neurofibromatosis type 1. J Eur Acad Dermatol Venereol.18:342–4.

12- Staley BA, Vail EA, Thiele EA. (2011). Tuberous sclerosis complex: diagnostic challenges, presenting symptoms, and commonly missed signs. Pediatrics. 27(1):117-25.

13- Leung KC, Robson LM. (2007). Tuberous Sclerosis Complex: A Review. J Pediatr. 21(2):108–14.

14- Teng JM, Cowen EW, Wataya-Kaneda et al. (2014). 2. Dermatologic and Dental Aspects of the 2012 International Tuberous Sclerosis Complex Consensus Statements. JAMA Dermatology Published online July 16.

15- Roth J, Fried I, Constantini S. (2014).Neurosurgical aspects in the treatment of children with tuberous sclerosis complex. Harefuah.153(1):43-7.

16- Digilio MC, Sarkozy A, de Zorzi A, et al. (2006). LEOPARD syndrome: clinical diagnosis in the first year of life. Am J Med Genet A.140(7):740-6.

17- Santoro C, Pacileo G, Limongelli G, et al. (2014). LEOPARD syndrome: clinical dilemmas in differential diagnosis of RASopathies. BMC Med Genet. 15(44):1-6.

18- Martínez-Quintana E, Rodríguez-González F. (2012). LEOPARD Syndrome: Clinical Features and Gene Mutations. Mol Syndromol. 3(4):145-57.

19- Digilio MC, Sarkozy A, Capolino R, et al. (2008). Costello syndrome: clinical diagnosis in the first year of life. Eur J Pediatr. 167(6):621-8.

20- Goodwin AF, Oberoi S, Landan M, et al. (2014). Craniofacial and dental development in Costello syndrome. Am J Med Genet. 164(6):1425-30.

21- Siegel DH, Mann JA, Krol AL, Rauen KA. (2012). Dermatological phenotype in Costello syndrome: consequences of Ras dysregulation in development. Br J Dermatol.166(3):601-7.

22- Detweiler S, Thacker MM, Hopkins E, Conway L, Gripp KW. (2013). Orthopedic manifestations and implications for individuals with Costello syndrome. Am J Med Genet A.161(8):1940-9.

23- Ergül Y, Nişli K, Dindar A. (2011). Pulmonary arteriovenous malformation associated with Osler-Weber-Rendu syndrome.46;264-6.

24- Luthra S, Antippa P, Tatoulis F, tatoulis J. (2008). Pulmonary Arteriovenous Aneurysm as Manifestation of Osler–Weber–Rendu Syndrome. Heart, Lung and Circulation. 17:330–351.

25- Fujii K, Miyashita T. (2014) Gorlin syndrome (nevoid basal cell carcinoma syndrome): update and literature review. Pediatr Int; 56: 667-74.

26- Manfredi M, Vescovi P, Bonanini M, Porter S. (2004). Nevoid basal cell carcinoma syndrome: a review of the literature. Int J Oral Maxillofac Surg; 33: 117-24.

27- Wong Ramsey KN, Loichinger MH, Slavin TP, Kuo S, Seaver LH. (2014). The perinatal presentation of cardiofaciocutaneous syndrome. Am J Med Genet A.164(8):2036-42.

28- Roberts A, Allanson J, Jadico SK, et al. (2006). The cardiofaciocutaneous syndrome. J Med Genet.43(11):833-42.

29- DeSena HC, Niyazov DM, Parrino PE, Lucas VW, Shah SB, Moodie DS. (2010). An unusual cardiac defect in a patient with clinical features overlapping between cardiofaciocutaneous and Noonan syndromes. Congenit Heart Dis.5(1):70-5.

30- Olson LL, Bernard LM. (2005).Hypomelanosis of ito. Current Management in Chıld Neurol 476-78.

31- M Ruggieri, L Pavone. (2000). Hypomelanosis of Ito: Clinical Syndrome or Just Phenotype. J Chıld Neurol 15(10):635-44.

32- Emre S, Firat Y, Güngör S, Firat AK, Karincaoğlu Y. (2009). Incontinentia pigmenti: a case report and literature review. Turk J Pediatr. 51(2):190-4.

33- Chung WK, Lee DW, Chang SE, Lee MW, Choi JH, Moon KC. (2009). A case of incontinentia pigmenti associated with multiorgan abnormalities. Ann Dermatol. 21(1):56-9.

34- Metry DW, Haggstrom AN, Drolet BA, et al. (2006). A prospective study of PHACE syndrome in infantile hemangiomas: demographic features, clinical findings, and complications. Am J Med Genet A. 140(9):975-86.

35- Metry DW, Garzon MC, Drolet BA, et al. (2009). PHACE syndrome: current knowledge, future directions. Pediatr Dermatol. 26(4):381-98.

36- Hess CP, Fullerton HJ, Metry DW, et al. (2010). Cervical and intracranial arterial anomalies in 70 patients with PHACE syndrome. AJNR Am J Neuroradiol. 31(10):1980-6.

37- Bayer ML, Frommelt PC, Blei F, et al. (2013). Congenital cardiac, aortic arch, and vascular bed anomalies in PHACE syndrome (from the International PHACE Syndrome Registry). Am J Cardiol. 112(12):1948-52.

İNFLAMATUVAR BARSAK HASTALIKLARINDA OKÜLER TUTULUM

Dr. Pırıl AKINCIOĞLU

- Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi, İç Hastalıkları Anabilim Dalı, Gastroenteroloji Bilim Dalı, Antalya/TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0002-5924-6756
- dr_prl@hotmail.com

KAYNAKLAR

1. Brazilian Study Group of Inflammatory Bowel Diseases. (2010). Consensus guidelines for the management of inflammatory bowel disease. Arq Gastroenterol, 47: 313-325.

2. Buran T. (2017). Inflammatory Bowel Disease; Epidemiology, Prevalence, Incidence. Turkiye Klinikleri J Gastroenterohepatol-Special Topics. 10(1):15-17.

3. Calvo P, Pablo L. (2013). Managing IBD Outside the Gut: Ocular Manifestations. Digestive Diseases, 31(2), 229–232.

4. Castellano F, Alessio G, Palmisano C. (2020). Ocular manifestations of inflammatory bowel diseases: an update for gastroenterologists. Minerva Gastroenterol Dietol.

5. Crohn BB. (1925). Ocular lesions complicating ulcerative colitis. Am JMed Sci, 169: 260-267.

6. Friedman S, Blumberg RS. Harrison's Gastroenterology and Hepatology 2nd Edition Section III Chapter 17, Inflammatory Bowel Disease, 179-203.

7. Kaplan GG. (2015). The global burden of IBD: from 2015 to 2025. Nat Rev Gastroenterol Hepatol, 12: 720−727.

8. Karmiris K, Avgerinos A, Tavernaraki A, Zeglinas C, Karatzas P, Koukouratos T, Oikonomou KA, Kostas A, Zampeli E, Papadopoulos V, Theodoropoulou A, Viazis N, Polymeros D, Michopoulos S, Bamias G, Kapsoritakis A, Karamanolis DG, Mantzaris GJ, Tzathas C, Koutroubakis JE. (2016). Prevalence and Characteristics of Extra-intestinal Manifestations in a Large Cohort of Greek Patients with Inflammatory Bowel Disease. Journal of Crohn's and Colitis, 429–436.

9. Leibowitz HM. (2000). The red eye. N Engl J Med., 343:345–351.

10. Mady R, Grover W, Butrus S. (2015). Ocular Complications of Inflammatory Bowel Disease. The Scientific World Journal, 1–5.

11. Molodecky NA, Soon IS, Rabi DM, et al. (2012). Increasing incidence and prevalence of the inflammatory bowel diseases with time, based on systematic review. Gastroenterology, 142: 46−54.

12. Miller HL, Farraye FA (2016). Cecil Essentials Section VI Chapter 37, Gastrointestinal Disease Inflammmatory Bowel Disease, 417-424.

13. Ng SC, Shi HY, Hamidi N, Underwood FE, Tang W, Benchimol EI, Panaccione R, Ghosh S, Wu JCY, Chan FKL, Sung JJS, Kaplan GG. (2017). Worldwide incidence and prevalence of inflammatory bowel disease in the 21st century: a systematic review of population-based studies. The Lancet, 390(10114), 2769–2778.

14. Shivashankar R, Tremaine WJ, Harmsen WS, Loftus EV Jr. (2017). Incıdence and Prevalence of Crohn's Disease and Ulcerative Colitis in Olsted Country, Minnesota From 1970 Through 2010. Clin Gastroenterol Hepatol, 15(6):857.

15. Troncoso LL, Biancardi AL, Moraes HV Jr, Zaltman C. (2017). Ophthalmic manifestations in patients with inflammatory bowel disease: a review. World J Gastroenterol, 23(32): 5836-5848.

16. Vavricka SR, Greuter T, Zeitz J. (2019). Extraintestinal manifestations in chronic inflammatory bowel diseases. Ther Umsch, 75(5): 281-285.

17. Veloso FT. (2011). Extraintestinal manifestations of inflammatory bowel disease: do they influence treatment and outcome. World J Gastroenterol, 17: 2702-2707.

18. Walldorf J, Twarz M, Schober C, et al. (2018). High frequency of secondery, but not primary ocular manifestations of inflammatory bowel disease in patients treated at a tertiary care center. Eur J Gastroenterol Hepatol, 30; 1502-1506.

19. Zhang YZ, Li YY. (2014). Inflammatory bowel disease: Pathogenesis. World J Gastroenterol, 7; 20(1): 91-99.

HİPERPROLAKTİNEMİ TANI VE TEDAVİSİ

Mustafa EROĞLU

- Balıkesir Üniversitesi Tıp Fakültesi, Dahili Tıp Bilimleri Bölümü, Balıkesir/TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0002-7526-7151
- drmustafaeroglu@hotmail.com

KAYNAKLAR:

Barlier A, Jaquet P. 2006. Quinagolide--a valuable treatment option for hyperprolactinaemia Eur J Endocrinol. 154(2):187-95.

Casanueva FF, Molitch ME, Schlechte JA, Abs R, Bonert V, Bronstein MD, Brue T, Cappabianca P, Colao A, Fahlbusch R, Fideleff H, Hadani M, Kelly P, Kleinberg D, Laws E, Marek J, Scanlon M, Sobrinho LG, Wass JA, Giustina A.(2006). Guidelines of the Pituitary Society for the diagnosis and management of prolactinomas. Clin Endocrinol (Oxf); 65(2):265-73.

Colao A, Di Sarno A, Guerra E, De Leo M, Mentone A, Lombardi G. 2006. Drug insight: Cabergoline and bromocriptine in the treatment of hyperprolactinemia in men and women. Nat Clin Pract Endocrinol Metab. 2(4):200-10.

David G.G, Dolores S. 2018. LANGE Greenspan's Basic and Clinical Endocrinolog, Ten Edition, San Francisco. McGraw-Hill Education.

Dogansen SC, Cikrikcili U, Oruk G, Kutbay NO, Tanrikulu S, Hekimsoy Z, Hadzalic A, Gorar S, Omma T, Mert M, Akbaba G, Yalin GY, Bayram F, Ozkan M, Yarman S (2019) Dopamine agonist-induced impulse control disorders in patients with prolactinoma: a cross-sectional multicenter study. J Clin Endocrinol Metab.104(7):2527–2534

Dogansen SC, Selcukbiricik OS, Tanrikulu S, Yarman S. 2016. Withdrawal of dopamine agonist therapy in prolactinomas: In which patients and when?Pituitary 19 (3), 303-310

Ertürk E. (2013). Prolaktinoma sorularına yanıtlar. Nobel Tıp Kitabevleri.

Khawaja NM, Taher BM, Barham ME, et al (2006). Pituitary enlargement in patients with primary hypothyroidism. Endocr Pract. 12: 29–34

Lucio V, Clarice F.V, Ruy, Maria da C.F. (2019). Pitfalls in the Diagnostic Evaluation of Hyperprolactinemia. Neuroendocrinology;109(1):7-19.

Maria F, Michael L, Maria M.P, Mario S, Sethu K.R, Elias S.S, Amir H.H. (2006). Giant invasive pituitary prolactinoma with falsely low serum prolactin: the significance of 'hook effect'. J Neurooncol
Aug;79(1):41-3.

Prabhakar VK, Davis JR. (2008). Hyperprolactinaemia. Best Pract Res Clin Obstet Gynaecol. Apr; 22(2):341-53.

Schernthaner-Reiter MH, Trivellin G, Stratakis CA (2016). MEN1, MEN4, and Carney Complex: Pathology and Molecular Genetics. Neuroendocrinology; 103(1):18-31.

TEMD Hipofiz Çalışma Grubu. (2019). Hipofiz Hastalıkları Tanı, Tedavi ve İzlem Kılavuzu. Ankara: BAYT Bilimsel Araştırmalar Basın Yayın ve Tanıtım.

ÜRİNER SİSTEM ENFEKSİYONLARI

Arzu ŞENOL

- Fethi Sekin Şehir Hastanesi, Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji, Elazığ/TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0002-8537-0195
- asenol2017@gmail.com

Kaynaklar

1. Centers for Disease Control and Prevention (CDC). Vital and Health Statistics. Ambulatory Medical Care Utilization Estimates for 2007. Series 13, Number 159. Hyattsville, MD, 2011.

2. Asadi Karam MR, Habibi M, Bouzari S. Urinary tract infection: Pathogenicity, antibiotic resistance and development of effective vaccines against Uropathogenic *Escherichia coli.* Molecular Immunology 2019; 108: 56–67.

3. Sobel JD, Kaye D. Urinary tract infections. In: Mandell GL, Bennett JE, eds. Principles and Practice of Infectious Diseases, 8th ed. Philadelphia: Elsevier Saunders, 2014: 886-913.

4. Lee BHS, Le J. Jennifer Le. Urinary Tract Infections**.** PSAP Book 1 Infectious Diseases 2018: 7-28.

5. Hooton TM. Pathogenesis of urinary tract infections: an update. J Antimicrob Chemother 2000; 46(1): 1-7.

6. Naber K, Bishop MC, Bjerklund-Johansen TE, et al. Guidelines on the management of urinary and male genital tract infections. European Association of Urology, 2006.

7. Smelov V, Naber K, Johansen T.E.B. Improved classification of urinary tract infection: future considerations. Eur Urol 2016; 15: 71–80.

8. Terlizzi M.E, Gribaudo G, Maffei M.E. Uropathogenic *Escherichia coli* (UPEC) infections: virulence factors, bladder responses, antibiotic, and non-antibiotic antimicrobial strategies. Front Microbiol 2017; 8: 1566.

9. Zacche MM, Giarenis I. Therapies in early development for the treatment of urinary tract inflammation. Expert Opin Investig Drugs 2016; 25: 531–540.

10. Ashraf MS, Gaur S, Bushen OY, Chopra T, Pharm PC, Pharm KC, et al. Diagnosis, Treatment, and Prevention of Urinary Tract Infections in Post-Acute and Long-Term Care Settings: A Consensus Statement From AMDA's Infection Advisory Subcommittee. JAMDA 2020; 21: 12-24.

11. CDC. Catheter-Associated Urinary Tract Infections. 2017.

12. Tabasi M, Karam MR, Habibi M, Mostafavi E, Bouzari S. Genotypic characterization of virulence factors in *Escherichia coli* isolated from patients with acute cystitis, pyelonephritis and asymptomatic bacteriuria. J Clin Diagn Res 2016; 10: 1–7.

13. Van Buul LW, Vreeken HL, Bradley SF, et al. The development of a decision tool for the empiric treatment of suspected urinary tract infection in frail older adults: A delphi consensus procedure. J Am Med Dir Assoc 2018;19:757-764.

14. Hooton TM, Roberts PL, Cox ME, et al. Voided midstream urine culture and acute cystitis in premenopausal women. N Engl J Med 2013; 20: 1883-91.

15. Nicolle LE, Bradley S, Colgan R, et al. Infectious Diseases Society of America guidelines for the diagnosis and treatment of asymptomatic bacteriuria in adults. Clin Infect Dis 2005;5: 643-54.

16. Coyle EA, Prince RA. Urinary tract infections and prostatitis. In: DiPiro JT, Talbert RL, Yee GC, et al, eds. Pharmacotherapy: A Pathophysiologic Approach, 10th ed. New York: McGraw-Hill, 2017.

17. Gupta K, Hooton TM, Naber KG, et al. International clinical practice guidelines for the treatment of acute uncomplicated cystitis and pyelonephritis in women: a 2010 update by the Infectious Diseases Society of America and the European Society for Microbiology and Infectious Diseases. Clin Infect Dis 2011; 5: 103-20.

18. Hooton TM. Clinical practice. Uncomplicated urinary tract infection. N Engl J Med 2012; 11: 1028-37.

19. FDA Safety Information and Adverse Event Reporting Program. Fluoroquinolones Antibacterial Drugs: Drug Safety Communication-FDA Advises. Restricting Us efor Certain Uncomplicated Infections.

20. Grabe M, Bartoletti R, Bjerklund Johansen TE, et al, for the European Association of Urology. Guidelines on Urological Infections. 2015.

21. Angelescu K, Nussbaumer-Streit B, Sieben W, et al. Benefits and harms of screening for and treatment of asymptomatic bacteriuria in pregnancy: a systematic review. BMC Pregnancy Childbirth 2016;1:336.

22. Giancola SE, Mahoney MV, Hogan MD, et al. Assessment of fosfomycin for complicated or multidrug-resistant urinary tract infections: patient characteristics and outcomes Chemotherapy 2017; 62: 100-4.

23. Van Duin D, Bonomo RA. Ceftazidime/avibactam and ceftolozane/tazobactam: second generation beta-lactam/beta-lactamase inhibitor combinations. Clin Infect Dis 2016; 2: 234-41.

24. Wollin DA, Joyce AD, Gupta M, et al. Antibiotic use and the prevention and management of infectious complications in stone disease. World J Urol 2017; 35: 1369-79.

PEYRONİE HASTALIĞI

Dr. Öğr. Üyesi. Dursun BABA

- Düzce Üniversitesi Tıp Fakültesi, Üroloji Kliniği, Düzce/TÜRKİYE
- ORCID: 000-0002-4779-6777

KAYNAKLAR

1. Abdel raheem A, Johnson M, Abdel-raheem T, et al. (2017) "Collagenase Clostridium histolyticum in the Treatment of Peyronie's Disease-A Review of the Literature and a New Modified Protocol." *Sex Med Rev* 5(4): 529-35.

2. Akkus E, Carrier S, Rehman J. (1994) "Is colchicine effective in Peyronie's disease? A pilot study." *Urology* 44:291-295.

3. BH, Smith. (1969)"Subdinical Peyronie's disease." *Am J Clin Pathol* 52:385.

4. Biagiotti G, Cavallini G. (2001) "Acetyl-L-carnitine vs tamoxifen in the oral therapy of Peyronie's disease:a preliminary report." *BJU Int* 88: 63-7.

5. Brant WO, Dean RC, Lue TF. (2006)"Treatment of Peyronie's disease with oral pentoxifylline." *Nat Clin Pract Urol* 3: 111-5.

6. Carson CC, Jordan GH, Gelbard MK. (1999) "Peyronie's disease: New concepts in etiology, diagnosis and treatment." *Contemp Urol* 11: 44-64.

7. F, Peyronie. (1743) "Sur quelques obstacles qui s'opposent a I'ejaculation naturelic de la semence." *Memoire Acad Chir* 1: 318.

8. Gelbard MK, Dorsey F, James K. (1990) "The natural history of Peyronie's disease." *J Urol* 144: 1376-1379.

9. Greenfield JM, Levine LA. (2005) "Peyronie's disease: etiology, epidemiology and medical treatment." *Uro Clin North Am* 32: 469-78.

10. Jarow JP, Lowe FC. (1997) "Penile trauma: An etiologic factor in Peyronie's disease and erectile dysfunction." *J Urol* 158: 1388-1390.

11. Kadioglu A, Tefekli A,Erol B et al. (2002)"A retrospective review of 307 men with peyronie's diease." *J Urol* 168: 1075-9.

12. Kadıoğlu A, Tefekli,A Köksal. (2000) "Treatment of Peyronie's disease with oral colchicine: long-term results and predictive parameters of successful outcome." *İnt J Impot Res* 12:169-75.

13. Levine LA, Dimitriou RJ. (2000) "A surgical algorithm for penile prosthesis placement in men with erectile failure and Peyronie's disease." *Int J Impot Res* 12(3): 147-51.

14. Levine LA, Estrada CR, Shou W, et al. (2003) "Tunica albuginea tissue analysis after electromotive drug administration." *J Urol* 169(5): 1775-8.

15. Levine LA, Lenting EL.(1997) "A surgical algorithm for the treatment of Peyronie's disease." *J Urol* 158(6): 2149-52.

16. Lindsay MB, Schain DM, Grambsch P, et al.(1991) "The incidence of Peyronie's disease in Rochester, 1950 through 1984".*J Urol* 146: 1007-1009.

17. Nehra A, Alterowitz R, Culkin DJ, et al. (2015) "Peyronie's Disease: AUA Guideline. A systematic review of the literature regarding the diagnosis and treatment of PD. Based on the review, guideline statements were created to help." *J Urol* 194(3): 745-53.

18. Ostrowski KA, Gannon JR, Walsh TJ. (2016) "A review of the epidemiology and treatment of Peyronie's disease." *Res Rep Urol* 8: 61-70.

19. Ralph DJ, Minhas S. (2004)"The managemenent of Peyronie's disease." *BJU İnt* 93: 208-15.

20. Rybak J, Papagiannopoulos D, Levine L. (2012) "A retrospective comparative study of traction therapy vs. no traction following tunica albuginea plication or partial excision and grafting for Peyronie's disease: measured lengths and patient perceptions." *J Sex Med* 9: 2396-403.

21. Scardino PL, Scott WW. (1949)"The use of tocopherols in the treatment of Peyronie's disease." *Ann N Y Acad Sci* 52: 390.

22. Schwarzer U, Sommer F, Klotz T, et al. "The prevelance,of Peyronie's disease:results of a large survey." *BJU İnt* 88: 727-30.

23. Shaw EJ, Mitchell GC, Tan RB, et al. (2013) "The non-surgical treatment of peyronie disease: 2013 update." *World J Mens Health.31(3)*:183-92.

24. Sherer BA, Levine LA. (2016) "Contemporary review of treatment options for Peyronie's disease." *Urology* 95: 16-24.

25. Somers KD, Dawson DM.(1997) "Fibrin deposition in Peyronie's disease plaque." *J Urol* 157: 311-315.

26. Teasley G. (1954) "Peyronie's disease: The new approach." *J Urol* 105:523.

27. Valente EG, Vernet D, Ferrini MG, et al. (2003) L-arginine and phosphodiesterase (PDE) inhibitors counteract fibrosis in the Peyronie's fibrotic plaque and related fibroblast cultures. Nitric Oxide." 9(4): 229-44.

28. Yachia D. (1993) "Corporeal plication for surgical correction of Peyronie's disease." *J Urol* 149 869.

ADOLESAN VARİKOSELE YAKLAŞIM VE YÖNETİM

Dr. Öğr. Üyesi Salih POLAT

- Amasya Üniversitesi Tıp Fakültesi, Sabuncuoğlu Şerefeddin EAH, Üroloji Amasya/TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0002-7580-6872
- salihpolat@gmail.com

Op.Dr. Yavuz Onur DANACIOĞLU

- Sağlık Bilimleri Üniversitesi Bakırköy Sadi Konuk EAH, Üroloji, İstanbul/TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0002-3170-062X
- yavuzonurd@gmail.com

KAYNAKLAR

1. Agarwal A, Deepinder F, Cocuzza M, Agarwal R, Short RA, Sabanegh E, et al. Efficacy of varicocelectomy in improving semen parameters: new meta-analytical approach. Urology 2007;70:532-8.

2. M. Surgical management of male infertility. In: Wein AJ, Kavoussi LR, Novick AC, Partin AW, Peters CA, editors. Campbell-Walsh urology. Philadelphia: Elsevier Saunders; 2012;648-87.

3. Chiba K, Ramasamy R, Lamb DJ, Lipshultz LI. The varicocele: diagnostic dilemmas, therapeutic challenges and future perspectives. Asian J Androl 2016;18:276-81.

4. Sayfan J, Siplovich L, Koltun L, Benyamin N. Varicocele treatment in pubertal boys prevents testicular growth arrest. J Urol 1997;157:1456-7.

5. Shen JK, Huang GO, Ko EY. Controversies in varicocele repair: much ado about nothing? Asian J Androl 2016;18:317-8.

6. Glassberg KI, Korets R. Update on the management of adolescent varicocele. F1000 Med Rep 2010;2:25. doi: 10.3410/M2-25.

7. Mehta A, Goldstein M. Microsurgical varicocelectomy: a review. Asian J Androl 2013;15:56-60.

8. Kadyrov ZA, Teodorovich OV, Zokirov OO, Ishonakov KhS, Muminov NO. Bilateral varicocele: epidemiology, clinical presentation and diagnosis. Urologiia 2007;(3):64-8.

9. Diamond DA, Gargollo PC, Caldamone AA. Current management principles for adolescent varicocele. Fertil Steril 2011;96:1294-8.

10. Dubin L, Amelar RD. Varicocele size and results of varicocelectomy in selected subfertile men with varicocele. Fertil Steril 1970;21:606-9.

11. Glassberg KI. My indications for treatment of the adolescent varicocele (and why?). Transl Androl Urol 2014;3:402-12.

12. Diamond DA, Zurakowski D, Bauer SB, Borer JG, Peters CA, Cilento BG Jr, et al. Relationship of varicocele grade and testicular hypotrophy to semen parameters in adolescents. J Urol 2007;178:1584-8.

13. Masson P, Brannigan RE. The varicocele. Urol Clin North Am 2014;41:129-44.

14. Vasavada S, Ross J, Nasrallah P, Kay R. Prepubertal varicoceles. Urology 1997;50:774-7.

15. Roque M, Esteves SC. A systematic review of clinical practice guidelines and best practice statements for the diagnosis and management of varicocele in children and adolescents. Asian J Androl 2016;18:262-8.

16. Sakamoto H, Ogawa Y, Yoshida H. Relationship between testicular volume and testicular function: comparison of the Prader orchidometric and ultrasonographic measurements in patients with infertility. Asian J Androl 2008;10:319-24.

17. Diamond DA, Paltiel HJ, DiCanzio J, Zurakowski D, Bauer SB, Atala A, et al. Comparative assessment of pediatric testicular volume: orchidometer versus ultrasound. J Urol 2000; 164:1111-4.

18. Esteves SC, Agarwal A. Afterword to varicocele and male infertility: current concepts and future perspectives. Asian J Androl 2016;18:319-22.

19. Chu DI, Zderic SA, Shukla AR, Srinivasan AK, Tasian GE, Weiss DA, et al. The natural history of semen parameters in untreated asymptomatic adolescent varicocele patients: A retrospective cohort study. J Pediatr Urol 2017;13:77.e1-77.e5.

20. Rajfer J. Varicoceles: practice guidelines. Rev Urol 2007;9:161.

21. de Los Reyes T, Locke J, Afshar K. Varicoceles in the pediatric population: Diagnosis, treatment, and outcomes. Can Urol Assoc J 2017;11:S34-9.

22. Tanrikut C, Goldstein M, Rosoff JS, Lee RK, Nelson CJ, Mulhall JP. Varicocele as a risk factor for androgen deficiency and effect of repair. BJU Int 2011;108:1480-4.

23. Trost LW, Mulhall JP. Challenges in testosterone measurement, data interpretation, and methodological appraisal of interventional trials. J Sex Med 2016;13:1029-46.

24. Choi WS, Kim SW. Current issues in varicocele management: a review. World J Mens Health 2013;31:12-20.

25. Moursy EE, ElDahshoury MZ, Hussein MM, Mourad MZ, Badawy AA. Dilemma of adolescent varicocele: long-term outcome in patients managed surgically and in patients managed expectantly. J Pediatr Urol 2013;9:1018-22.

26. Richter F, Stock JA, LaSalle M, Sadeghi-Nejad H, Hanna MK. Management of prepubertal varicoceles-results of a questionnaire study among pediatric urologists and urologists with infertility training. Urology 2001;58:98-102.

27. Practice Committee of the American Society for Reproductive Medicine. Report on varicocele and infertility. Fertil Steril 2006;86:S93-5.

28. Decastro GJ, Shabsigh A, Poon SA, Laor L, Glassberg KI. Adolescent varicocelectomy: is the potential for catch-up growth related to age and/or Tanner stage? J Urol 2009;181:322-7.

29. Reşorlu B, Kara C, Sahin E, Unsal A. The significance of age on success of surgery for patients with varicocele. Int Urol Nephrol 2010;42:351-6.

30. Laven JS, Haans LC, Mali WP, te Velde ER, Wensing CJ, Eimers JM. Effects of varicocele treatment in adolescents: a randomized study. Fertil Steril 1992;58:756-62.

31. Bogaert G, Orye C, De Win G. Pubertal screening and treatment for varicocele do not improve chance of paternity as adult. J Urol 2013;189:2298-303.

32. Van Batavia JP, Woldu SL, Raimondi PM, Spencer BA, Insel BJ, Poon SA, et al. Adolescent varicocele: influence of Tanner stage at presentation on the presence, development, worsening and/or improvement of testicular hypotrophy without surgical intervention. J Urol 2010;184(4 Suppl):1727-32.

33. Paduch DA, Niedzielski J. Repair versus observation in adolescent varicocele: a prospective study. J Urol 1997;158:1128-32.

34. Sathya Srini V, Belur Veerachari S. Does varicocelectomy improve gonadal function in men with hypogonadism and infertility? Analysis of a prospective study. Int J Endocrinol 2011. doi: 10.1155/2011/916380.

35. C. Radmayr, G. Bogaert, H.S. Dogan, et al. Guidelines on Paediatric Urology EAU Update March 2018 pg29-31

36. Harel M, Herbst KW, Nelson E. Practice patterns in the surgical approach for adolescent varicocelectomy. Springerplus 2015;4:772.

37. Pastuszak AW, Kumar V, Shah A, Roth DR. Diagnostic and management approaches to pediatric and adolescent varicocele: a survey of pediatric urologists. Urology 2014;84:450-5.

38. Zampieri N, Cervellione RM. Varicocele in adolescents: a 6-year longitudinal and followup observational study. J Urol 2008;180(4 Suppl):1653-6.

39. Sinanoglu O, Eyyupoglu SE, Ekici S. Ipsilateral testicular catch-up growth rate following microsurgical inguinal adolescent varicocelectomy. ScientificWorldJournal 2012. doi: 10.1100/2012/356374.

40. Poon SA, Kozakowski KA, Decastro GJ, Gjertson CK, Glassberg KI. Adolescent varicocelectomy: postoperative catch-up growth is not secondary to lymphatic ligation. J Pediatr Urol 2009;5:37-41.

41. Fast AM, Deibert CM, Van Batavia JP, Nees SN, Glassberg KI. Adolescent varicocelectomy: does artery sparing influence recurrence rate and/or catch-up growth? Andrology 2014;2: 159-64.

42. Li F, Chiba K, Yamaguchi K, Okada K, Matsushita K, Ando M, et al. Effect of varicocelectomy on testicular volume in children and adolescents: a meta-analysis. Urology 2012;79:1340-5.

43. Shiraishi K, Oka S, Matsuyama H. Surgical comparison of subinguinal and high inguinal microsurgical varicocelectomy for adolescent varicocele. Int J Urol 2016;23:338-42.

44. Atassi O, Kass EJ, Steinert BW. Testicular growth after successful varicocele correction in adolescents: comparison of artery sparing techniques with the Palomo procedure. J Urol 1995;153:482-3.

45. Chiba K, Fujisawa M. Clinical outcomes of varicocele repair in infertile men: a review. World J Mens Health 2016;34:101-9.

46. Nork JJ, Berger JH, Crain DS, Christman MS. Youth varicocele and varicocele treatment: a meta-analysis of semen outcomes. Fertil Steril 2014;102:381-7.e6.

47. Pastuszak AW, Wang R. Varicocele and testicular function. Asian J Androl 2015;17:659-67.

48. Pajovic B, Radojevic N. Prospective follow up of fertility after adolescent laparoscopic varicocelectomy. Eur Rev Med Pharmacol Sci 2013;17:1060-3.

49. Kim SO, Jung H, Park K. Outcomes of microsurgical subinguinal varicocelectomy for painful varicoceles. J Androl 2012; 33:872-5.

50. Park HJ, Lee SS, Park NC. Predictors of pain resolution after varicocelectomy for painful varicocele. Asian J Androl 2011; 13:754-8.

HEMATOSPERMİ

Dr. Ömer KORAŞ

- Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Tıp Fakültesi, Üroloji Kliniği, Hatay/TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0001-9749-5254
- korasdr@gmail.com

KAYNAKÇA

Abdelkhalek MA, Abdelshafy M, Elhelaly HA, El Nasr MK. (2012). Hemospermia after transrectal ultrasound (TRUS)-guided prostatic biopsy: a prospective study. J Egypt Soc Parasitol, 42, 63–70.

Ahmad I, Krishna NS. (2007). Hemospermia. J Urol,177,1613–8.

Akhter W, Khan F, Chinegwundoh F. (2013). Should every patient with hematospermia be investigated? A critical review. Cent European J Urol, 66: 79–82.

Brock M, von Bodman C, Palisaar J, Becker W, Martin-Seidel P, Noldus J. (2015). Detecting prostatecancer. Dtsch Arztebl Int,112,605–11

Han M, Brannigan RE, Antenor JA, Roehl KA, Catalona WJ. (2004). Association of hemospermia with prostate cancer. J Urol,172,2189–92.

Kulchavenya E, Zhukova I, Kholtobin D. (2013). Spectrum of urogenital tuberculosis. J InfectChemother,19,880–3.

Kumar P, Kapoor S, Nargund V. (2006). Haematospermia—a systematic review. Ann R CollSurgEngl,88,339–42.

Leocadio DE, Stein BS. (2009). Hematospermia: etiological and management considerations. Int Urol Nephrol,41, 77–83.

Li BJ, Zhang C, Li K, et al. (2013). Clinical analysis of the characterization of magnetic resonance imaging in 102 cases of refractory haematospermia. Andrology; 1: 948–56.

Li YF, Liang PH, Sun ZY, Zhang Y, Bi G, Zhou B, et al. (2012). Imaging diagnosis, transurethral endoscopic observation, and management of 43 cases of persistent and refractory hematospermia. J Androl,33(5),906-16.

Manoharan M, Ayyathurai R, Nieder AM, Soloway MS. (2007). Hemospermia following transrectal ultrasound-guided prostate biopsy: a prospective study. Prostate Cancer Prostatic Dis,10,283–7.

Mathers MJ, Degener S, Sperling H, Roth S. (2017). Hematospermia—a symptom with many possible causes. DtschArzteblInt,114,186–91

Mulhall JP, Albertsen PC. (1995). Hemospermia: diagnosis and management. Urology, 46: 463–7.

Ng YH, Seeley JP, Smith G. (2013). Haematospermia as a presenting symptom: outcomes of investigation in 300 men. Surgeon,11,35–8.

Polito M, Giannubilo W, d'Anzeo G, Muzzonigro G. (2006). Hematospermia: diagnosis and treatment. Arch Ital Urol Androl,78,82–5.

Prando A. (2008). Endorectal magnetic resonance imaging in persistent hemospermia. Int Braz J Urol,34,171–7.

Raviv G, Laufer M, Miki H. (2013). Hematospermia—the added value of transrectal ultrasound to clinical evaluation: is transrectal ultrasound necessary for evaluation of hematospermia? Clin Imaging, 37,913–6.

Oh TH, Seo IY. (2016). Endoscopic Treatment for Persistent Hematospermia: A Novel Technique Using a Holmium Laser. Scandinavian Journal of Surgery,105, 174–177.

Wilson C, Boyd K, Mohammed A, Little B. (2010). A single episode of haematospermia can be safely managed in th ecommunity. Int J ClinPract, 64, 1436–9.

Yada B. (1963) On the study of hemospermia. HinyokikaKiyo,9,175–206.

Zargooshi J, Nourizad S, Vaziri S, et al. (2014). Hemospermia: long-term outcome in 165 patients. Int J Impot Res,26,83–6.

Zhang XR, Gu BJ, Xu YM, Chen R, Zhang J, Qiao Y. (2008). Transrectal ultrasonography-guided transperineal bilateral seminal vesicle puncture and continuous irrigation for the treatment of intractable hematospermia. ChinMed J; 121,1052–4.

Zhao H, Luo J, Wang D, et al. (2012). The value of transrectal ultrasound in the diagnosis of hematospermia in a large cohort of patients. J Androl, 33,897–903.

BENİGN PROSTAT HİPERPLAZİSİNDE CERRAHİ TEDAVİ

Yusuf ŞENOĞLU

- Düzce Üniversitesi Tıp Fakültesi, Üroloji Anabilim Dalı Düzce/TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0002-3072-9252
- ysenoglu@yahoo.com

Gizem DEMİR ŞENOĞLU

- Düzce Atatürk Devlet Hastanesi, Anesteziyoloji ve Reanimasyon Kliniği Düzce/TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0001-9173-2271
- gizem123demir@hotmail.com

KAYNAKLAR

Blandy JP, Notley RG, Reynard JM. Transurethral Resection. 5th Ed. Taylor & Francis Group, Hampshire, 2005.

Fitzpatrick JM, Mebust WK. Minimally invasive and endoscopic management of benign prostatic hyperplasia. pp 1379-1422. In Walsh PC, Retik AB, Vaughan ED, Wein AJ (eds). Campbell's Urology 8th ed.). Saunders, Philadelphia, 2002.

D'Silva, K.A., *et al.* Does this man with lower urinary tract symptoms have bladder outlet obstruction?: The Rational Clinical Examination: a systematic review. JAMA, 2014. 312: 535.

De Ridder, D., *et al.* Urgency and other lower urinary tract symptoms in men aged >/= 40 years: a Belgian epidemiological survey using the ICIQ-MLUTS questionnaire. Int J Clin Pract, 2015. 69: 358.

Gravas S (Chair), Cornu JN, Drake MJ, Gacci M, Gratzke C, Herrmann TRW, Madersbacher S, Mamoulakis C, Tikkinen KAO. European Association of Urology Guidelines on the Management of Non-Neurogenic Male Lower Urinary Tract Symptoms (LUTS), incl. Benign Prostatic Obstruction (BPO) (2018). (http:// www.uroweb.org).

Mauermayer W. Allgemeine und spezielle Operationslehre. Bd. VIII, Transurethrale Operationen. Berlin, Heidelberg, New York: Springer Verlag, 1981.

May F, Hartung R. Surgical atlas: transurethral resection of the prostate. BJU Int 2006; 98: 921-34.

Nesbit RM. Transurethral Prostatectomy. Springfield, Illinois, Charles C Thomas, 1943.

Stravodimos, K.G., *et al.* TRUS versus transabdominal ultrasound as a predictor of enucleated adenoma weight in patients with BPH: a tool for standard preoperative work-up? Int Urol Nephrol, 2009. 41: 767.

Thomas, A.W., *et al.* The natural history of lower urinary tract dysfunction in men: minimum 10-year urodynamic followup of transurethral resection of prostate for bladder outlet obstruction. J Urol, 2005. 174: 1887.

MULTİPLE SKLEROZ TANI VE TAKİBİNDE OPTİK KOHERENS TOMOGRAFİ

Dr. Hayati YILMAZ

- Hitit Üniversitesi Tıp Fakültesi, Cerrahi Tıp Bilimleri Bölümü, Göz Hastalıkları Anabilim Dalı, Çorum/TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0001-5051-5713
- dr.hyilmaz@hotmail.com

Kaynaklar

Abalo-Lojo, J. M., Limeres, C. C., Gómez, M. A., Baleato-González, S., Cadarso-Suárez, C., Capeáns-Tomé, C., & Gonzalez, F. (2014). Retinal nerve fiber layer thickness, brain atrophy, and disability in multiple sclerosis patients. *Journal of Neuro-Ophthalmology*, *34*(1), 23–28. https://doi.org/10.1097/WNO.0000000000000057

Allen, N. B., Lichtman, J. H., Cohen, H. W., Fang, J., Brass, L. M., & Alderman, M. H. (2008). Vascular disease among hospitalized multiple sclerosis patients. *Neuroepidemiology*, *30*(4), 234–238. https://doi.org/10.1159/000128103

Bennett, J. L., de Seze, J., Lana-Peixoto, M., Palace, J., Waldman, A., Banwell, B., … Paul, F. (2015). Neuromyelitis optica and multiple sclerosis: Seeing differences through optical coherence tomography. *Multiple Sclerosis Journal*, *21*(6), 678–688. https://doi.org/10.1177/1352458514567216

Britze, J., & Frederiksen, J. L. (2018). Optical coherence tomography in multiple sclerosis. *Eye (Basingstoke)*, *32*, 884–888. https://doi.org/10.1038/s41433-017-0010-2

Britze, J., Pihl-Jensen, G., & Frederiksen, J. L. (2017). Retinal ganglion cell analysis in multiple sclerosis and optic neuritis: a systematic review and meta-analysis. *Journal of Neurology*, *264*, 1837–1853. https://doi.org/10.1007/s00415-017-8531-y

Costello, F., Hodge, W., Pan, Y. I., Freedman, M., & DeMeulemeester, C. (2009). Differences in retinal nerve fiber layer atrophy between multiple sclerosis subtypes. *Journal of the Neurological Sciences*, *281*(1–2), 74–79. https://doi.org/10.1016/j.jns.2009.02.354

Cree, B. A. C., Gourraud, P. A., Oksenberg, J. R., Bevan, C., Crabtree-Hartman, E., Gelfand, J. M., … Hauser, S. L. (2016). Long-term evolution of multiple sclerosis disability in the treatment era. *Annals of Neurology*, *80*(4), 499–510. https://doi.org/10.1002/ana.24747

Daldal, H., Yalçın Tök, Ö., Koyuncuoğlu, H. R., Tök, L., Özkaya, D., & Bardak, Y. K. (2011). Retinal Nerve Fiber Layer Thickness in Multiple Sclerosis. *Turkish Journal of Ophthalmology*, *41*(1), 1–5. https://doi.org/10.4274/tjo.

DI Maggio, G., Santangelo, R., Guerrieri, S., Bianco, M., Ferrari, L., Medaglini, S., … Leocani, L. (2014). Optical coherence tomography and visual evoked potentials: Which is more sensitive in multiple sclerosis? *Multiple Sclerosis*.

https://doi.org/10.1177/1352458514524293

Doche, E., Lecocq, A., Maarouf, A., Duhamel, G., Soulier, E., Confort-Gouny, S., … Zaaraoui, W. (2017). Hypoperfusion of the thalamus is associated with disability in relapsing remitting multiple sclerosis. *Journal of Neuroradiology*, *44*(2), 158–164. https://doi.org/10.1016/j.neurad.2016.10.001

Esen, E., Sizmaz, S., Balal, M., Yar, K., Demirkiran, M., Unal, I., & Demircan, N. (2016). Evaluation of the Innermost Retinal Layers and Visual Evoked Potentials in Patients with Multiple Sclerosis. *Current Eye Research*, *41*(10), 1353–1358. https://doi.org/10.3109/02713683.2015.1119283

Galetta, S. L., Villoslada, P., Levin, N., Shindler, K., Ishikawa, H., Parr, E., … Balcer, L. J. (2015). Acute optic neuritis: Unmet clinical needs and model for new therapies. *Neurology: Neuroimmunology and NeuroInflammation*, *2*(4), 1–11. https://doi.org/10.1212/NXI.0000000000000135

Gelfand, J. M., Nolan, R., Schwartz, D. M., Graves, J., & Green, A. J. (2012). Microcystic macular oedema in multiple sclerosis is associated with disease severity. *Brain*, *135*(6), 1786–1793. https://doi.org/10.1093/brain/aws098

Gh Popescu, B. F., & Lucchinetti, C. F. (2012). Meningeal and cortical grey matter pathology in multiple sclerosis. *BMC Neurology*, *12*(11), 1–8. https://doi.org/10.1186/1471-2377-12-11

Havla, J., Kümpfel, T., Schinner, R., Spadaro, M., Schuh, E., Meinl, E., … Outteryck, O. (2016). Optical coherence tomography (OCT) pattern in myelin-oligodendrocyte-glycoprotein (MOG) autoantibodies positive patients: characterised by severe optic neuritis and subclinical retinal axonal degeneration. *Multiple Sclerosis Journal*, *264*, 139–151.

Huhn, K., Lämmer, R., Oberwahrenbrock, T., Lämmer, A., Waschbisch, A., Gosar, D., … Lee, D. H. (2015). Optical coherence tomography in patients with a history of juvenile multiple sclerosis reveals early retinal damage. *European Journal of Neurology*, *22*(1), 86–92. https://doi.org/10.1111/ene.12532

Ikuta, F., & Zimmerman, H. M. (1976). Distribution of plaques in seventy autopsy cases of multiple sclerosis in the United States. *Neurology*, *26*(6), 26–28. https://doi.org/10.1212/wnl.26.6_part_2.26

Krieger, S. C., Cook, K., de Nino, S., & Fletcher, M. (2016). The topographical model of multiple sclerosis: A dynamic visualization of disease course.

Neurology: Neuroimmunology and NeuroInflammation, *3*(5), 1–9. https://doi.org/10.1212/NXI.0000000000000279

Leocani, L., Rovaris, M., Boneschi, F. M., Medaglini, S., Rossi, P., Martinelli, V., … Comi, G. (2006b). Multimodal evoked potentials to assess the evolution of multiple sclerosis: A longitudinal study. *Journal of Neurology, Neurosurgery and Psychiatry*, *77*(9), 1030–1035. https://doi.org/10.1136/jnnp.2005.086280

Marchello, L. P., Bellusci, C., Stecchi, S., & Campos, E. C. (2010). Retinal nerve fibre layer thickness in Multiple Sclerosis and Neuromyelitis Optica. *Multiple Sclerosis*, *16*(10), S338.

Martinez-Lapiscina, E. H., Arnow, S., Wilson, J. A., Saidha, S., Preiningerova, J. L., Oberwahrenbrock, T., … Villoslada, P. (2016). Retinal thickness measured with optical coherence tomography and risk of disability worsening in multiple sclerosis: A cohort study. *The Lancet Neurology*, *15*(6), 574–584. https://doi.org/10.1016/S1474-4422(16)00068-5

Mendoza-Santiesteban, C. E., Gabilondo, I., Palma, J. A., Norcliffe-Kaufmann, L., & Kaufmann, H. (2017). The retina in multiple system atrophy: Systematic review and meta-analysis. *Frontiers in Neurology*, *8*(206), 1–11. https://doi.org/10.3389/fneur.2017.00206

Nolan-Kenney, R. C., Liu, M., Akhand, O., Calabresi, P. A., Paul, F., Petzold, A., … Balcer, L. J. (2019). Optimal intereye difference thresholds by optical coherence tomography in multiple sclerosis: An international study. *Annals of Neurology*, *85*(5), 618–629. https://doi.org/10.1002/ana.25462

Oberwahrenbrock, T., Schippling, S., Ringelstein, M., Kaufhold, F., Zimmermann, H., Keser, N., … Brandt, A. U. (2012). Retinal damage in multiple sclerosis disease subtypes measured by high-resolution optical coherence tomography. *Multiple Sclerosis International*, *2012*, 1–10. https://doi.org/10.1155/2012/530305

Odom, J. V., Bach, M., Brigell, M., Holder, G. E., McCulloch, D. L., Tormene, A. P., & Vaegan. (2010). ISCEV standard for clinical visual evoked potentials (2009 update). *Documenta Ophthalmologica*, *120*, 111–119. https://doi.org/10.1007/s10633-009-9195-4

Oertel, F. C., Zimmermann, H. G., Brandt, A. U., & Paul, F. (2019). Novel uses of retinal imaging with optical coherence tomography in multiple sclerosis. *Expert Review of Neurotherapeutics*, *19*(1), 31–43. https://doi.org/10.1080/14737175.2019.1559051

Petzold, A., de Boer, J. F., Schippling, S., Vermersch, P., Kardon, R., Green, A., … Polman, C. (2010). Optical coherence tomography in multiple sclerosis: A systematic review and meta-analysis. *The Lancet Neurology*, *9*(9), 921–932. https://doi.org/10.1016/S1474-4422(10)70168-X

Petzold, A., Wattjes, M. P., Costello, F., Flores-Rivera, J., Fraser, C. L., Fujihara, K., … Plant, G. T. (2014). The investigation of acute optic neuritis: A review and proposed protocol. *Nature Reviews Neurology*, *10*, 447–458. https://doi.org/10.1038/nrneurol.2014.108

Polman, C. H., Reingold, S. C., Banwell, B., Clanet, M., Cohen, J. A., Filippi, M., … Wolinsky, J. S. (2011). Diagnostic criteria for multiple sclerosis: 2010 Revisions to the McDonald criteria. *Annals of Neurology*, *69*(2), 292–302. https://doi.org/10.1002/ana.22366

Puthenparampil, M., Federle, L., Poggiali, D., Miante, S., Signori, A., Pilotto, E., … Gallo, P. (2017). Trans-synaptic degeneration in the optic pathway. A study in clinically isolated syndrome and early relapsing-remitting multiple sclerosis with or without optic neuritis. *PLoS ONE*, *12*(8), 1–13. https://doi.org/10.1371/journal.pone.0183957

Ratchford, J. N., Saidha, S., Sotirchos, E. S., Oh, J. A., Seigo, M. A., Eckstein, C., … Calabresi, P. A. (2013). Active MS is associated with accelerated retinal ganglion cell/inner plexiform layer thinning. *Neurology*, *80*(1), 47–54. https://doi.org/10.1212/WNL.0b013e31827b1a1c

Rebolleda, G., Diez-Alvarez, L., Casado, A., Sánchez-Sánchez, C., de Dompablo, E., González-López, J. J., & Muñoz-Negrete, F. J. (2015). OCT: New perspectives in neuro-ophthalmology. *Saudi Journal of Ophthalmology*, *29*(1), 9–25. https://doi.org/10.1016/j.sjopt.2014.09.016

Satue, M., Obis, J., Rodrigo, M. J., Otin, S., Fuertes, M. I., Vilades, E., … Garcia-Martin, E. (2016). Optical Coherence Tomography as a Biomarker for Diagnosis, Progression, and Prognosis of Neurodegenerative Diseases. *Journal of Ophthalmology*, *2016*, 1–9. https://doi.org/10.1155/2016/8503859

Scheel, M., Finke, C., Oberwahrenbrock, T., Freing, A., Pech, L. M., Schlichting, J., … Brandt, A. U. (2014). Retinal nerve fibre layer thickness correlates with brain white matter damage in multiple sclerosis: A combined optical coherence tomography and diffusion tensor imaging study. *Multiple Sclerosis Journal*, *20*(14), 1904–1907. https://doi.org/10.1177/1352458514535128

Schippling, S., Balk, L. J., Costello, F., Albrecht, P., Balcer, L., Calabresi, P. A., …

Petzold, A. (2015). Quality control for retinal OCT in multiple sclerosis: Validation of the OSCAR-IB criteria. *Multiple Sclerosis Journal*, *21*(2), 163–170. https://doi.org/10.1177/1352458514538110

Schmidt, F., Zimmermann, H., Mikolajczak, J., Oertel, F. C., Pache, F., Weinhold, M., … Brandt, A. U. (2017). Severe structural and functional visual system damage leads to profound loss of vision-related quality of life in patients with neuromyelitis optica spectrum disorders. *Multiple Sclerosis and Related Disorders*, *11*, 45–50. https://doi.org/10.1016/j.msard.2016.11.008

Wang, L., Murphy, O., Caldito, N. G., Calabresi, P. A., & Saidha, S. (2018). Emerging Applications of Optical Coherence Tomography Angiography (OCTA) in neurological research. *Eye and Vision*, *5*(11), 1–11. https://doi.org/10.1186/s40662-018-0104-3

Wang, X., Jia, Y., Spain, R., Potsaid, B., Liu, J. J., Baumann, B., … Huang, D. (2014). Optical coherence tomography angiography of optic nerve head and parafovea in multiple sclerosis. *British Journal of Ophthalmology*, *98*(10), 1368–1373. https://doi.org/10.1136/bjophthalmol-2013-304547

Yilmaz, H., Ersoy, A., & Icel, E. (2019). Assessments of vessel density and foveal avascular zone metrics in multiple sclerosis: an optical coherence tomography angiography study. *Eye*, *34*, 771–778. https://doi.org/10.1038/s41433-019-0746-y

Zimmermann, H., Oberwahrenbrock, T., Brandt, A. U., Paul, F., & Dörr, J.-M. (2014). Optical coherence tomography for retinal imaging in multiple sclerosis. *Degenerative Neurological and Neuromuscular Disease*, *4*, 153–162. https://doi.org/10.2147/DNND.S73506

ENDO-PERİO LEZYONLAR: TANI VE TEDAVİLERİ

Fatma UÇAN YARKAÇ

- Necmettin Erbakan Üniveristesi Diş Hekimliği Fakültesi Periodontoloji Anabilim Dalı, Konya/TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0001-8126-585X
- fatma_ucan413@hotmail.com

Betül IRIZ

- Necmettin Erbakan Üniveristesi Diş Hekimliği Fakültesi Periodontoloji Anabilim Dalı, Konya/TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0002-7088-6762
- dt_betul06@hotmail.com

KAYNAKÇA

Adriaens, P. A., De Boever, J. A., & Loesche, W. J. (1988). Bacterial invasion in root cementum and radicular dentin of periodontally diseased teeth in humans: a reservoir of periodontopathic bacteria. *Journal of periodontology, 59*(4), 222-230.

Aguiar, T., Tristao, G., Mandarino, D., Zarranz, L., Ferreira, V., & Barboza, E. (2014). Histopathologic changes in dental pulp of teeth with chronic periodontitis. *Compendium of continuing education in dentistry (Jamesburg, NJ: 1995), 35*(5), 344; 346; 348; 350-341.

Aksel, H., & Serper, A. (2014). A case series associated with different kinds of endo-perio lesions. *Journal of clinical and experimental dentistry, 6*(1), e91.

Bashutski, J. D., & Wang, H.-L. (2009). Periodontal and endodontic regeneration. *Journal of endodontics, 35*(3), 321-328.

Bignozzi, I. (2016). *The interrelationship between Endodontic and Periodontal pathology*. University of Turin,

Bonaccorso, A., & Tripi, T. R. (2014). Endo-perio lesion: Diagnosis, prognosis and decision-making. *END0 (Lond Engl), 20148*(2), 105-127.

Carrotte, P. (2004). Endodontics: Part 9 Calcium hydroxide, root resorption, endo-perio lesions. *British Dental Journal, 197*(12), 735-743.

Cortellini, P., Tonetti, M. S., Lang, N. P., Suvan, J. E., Zucchelli, G., Vangsted, T., . . . Fonzar, A. (2001). The simplified papilla preservation flap in the regenerative treatment of deep intrabony defects: clinical outcomes and postoperative morbidity. *Journal of periodontology, 72*(12), 1702-1712.

Czarnecki, R. T., & Schilder, H. (1979). A histological evaluation of the human pulp in teeth with varying degrees of periodontal disease. *Journal of endodontics, 5*(8), 242-253.

Emerich-Poplatek, K., Sawicki, L., Bodal, M., & Adamowicz-Klepalska, B. (2005). Forced eruption after crown/root fracture with a simple and aesthetic method using the fractured crown. *Dental Traumatology, 21*(3), 165-169.

Friedman, S., Rotstein, I., Libfeld, H., Stabholz, A., & Heling, I. (1988). Incidence of external root resorption and esthetic results in 58 bleached pulpless teeth. *Dental Traumatology, 4*(1), 23-26.

Gizem, I., Guher, B., & Hare, G. (2017). Classification and current treatment options of endo-perio lesions. *Yeditepe Dent J, 13*(1), 45-48.

Heling, I., Gorfil, C., Slutzky, H., Kopolovic, K., Zalkind, M., & Slutzky-Goldberg, I. (2002). Endodontic failure caused by inadequate restorative procedures: review and treatment recommendations. *The Journal of prosthetic dentistry, 87*(6), 674-678.

Jansson, L., Ehnevid, H., Blomlöf, L., Weintraub, A., & Lindskog, S. (1995). Endodontic pathogens in periodontal disease augmentation. *Journal of Clinical Periodontology, 22*(8), 598-602.

Kim, E., Song, J.-S., Jung, I.-Y., Lee, S.-J., & Kim, S. (2008). Prospective clinical study evaluating endodontic microsurgery outcomes for cases with lesions of endodontic origin compared with cases with lesions of combined periodontal–endodontic origin. *Journal of endodontics, 34*(5), 546-551.

Langeland, K., Rodrigues, H., & Dowden, W. (1974). Periodontal disease, bacteria, and pulpal histopathology. *Oral Surgery, Oral Medicine, Oral Pathology, 37*(2), 257-270.

Lowman, J., Burke, R., & Pelleu, G. (1973). Patent accessory canals: incidence in molar furcation region. *Oral Surgery, Oral Medicine, Oral Pathology, 36*(4), 580-584.

Mergoni, G., Percudani, D., Lodi, G., Bertani, P., & Manfredi, M. (2018). Prevalence of Candida species in endodontic infections: Systematic review and meta-analysis. *Journal of endodontics, 44*(11), 1616-1625. e1619.

Moter, A., Hoenig, C., Choi, B.-K., Riep, B., & Göbel, U. B. (1998). Molecular epidemiology of oral treponemes associated with periodontal disease. *Journal of Clinical Microbiology, 36*(5), 1399-1403.

Nair, M. K., Nair, U. D. P., Gröndahl, H. G., Webber, R. L., & Wallace, J. A. (2001). Detection of artificially induced vertical radicular fractures using tuned aperture computed tomography. *European journal of oral sciences, 109*(6), 375-379.

Oh, S.-L., Fouad, A. F., & Park, S.-H. (2009). Treatment strategy for guided tissue regeneration in combined endodontic-periodontal lesions: case report and review. *Journal of endodontics, 35*(10), 1331-1336.

Oh, S. L. (2012). Mesiobuccal root resection in endodontic–periodontal combined lesions. *International Endodontic Journal, 45*(7), 660-669.

Parolia, A., Gait, T. C., Porto, I. C., & Mala, K. (2013). Endo-perio lesion: A dilemma from 19 th until 21 st century. *Journal of Interdisciplinary Dentistry, 3*(1), 2.

Petka, K. (2001). The 14 warning signs. *Endod Prac, 4*, 8-26.

Raja Sunitha, V., Emmadi, P., Namasivayam, A., Thyegarajan, R., & Rajaraman, V. (2008). The periodontal–endodontic continuum: A review. *Journal of conservative dentistry: JCD, 11*(2), 54.

Ray, H., & Trope, M. (1995). Periapical status of endodontically treated teeth in relation to the technical quality of the root filling and the coronal restoration. *International Endodontic Journal, 28*(1), 12-18.

Rayner, M. G., Zhang, Y., Gorry, M. C., Chen, Y., Post, J. C., & Ehrlich, G. D. (1998). Evidence of bacterial metabolic activity in culture-negative otitis media with effusion. *Jama, 279*(4), 296-299.

Rotstein, I., & Simon, J. H. (2004). Diagnosis, prognosis and decision-making in the treatment of combined periodontal-endodontic lesions. *Periodontology 2000, 34*(1), 165-203.

Rotstein, I., & Simon, J. H. (2006). The endo-perio lesion: a critical appraisal of the disease condition. *Endodontic Topics, 13*(1), 34-56.

Salehrabi, R., & Rotstein, I. (2004). Endodontic treatment outcomes in a large patient population in the USA: an epidemiological study. *Journal of endodontics, 30*(12), 846-850.

Sharma, R., Hegde, V., Siddharth, M., Hegde, R., Manchanda, G., & Agarwal, P. (2014). Endodontic-periodontal microsurgery for combined endodontic-periodontal lesions: An overview. *Journal of conservative dentistry: JCD, 17*(6), 510.

Simon, J., Hemple, P., Rotstein, I., & Salter, P. (1999). The possible role of L-form bacteria in periapical disease. *Endodontology, 11*, 40-45.

Singh, P. (2011). Endo-perio dilemma: a brief review. *Dental research journal, 8*(1), 39.

Stoodley, P., Sauer, K., Davies, D. G., & Costerton, J. W. (2002). Biofilms as complex differentiated communities. *Annual Reviews in Microbiology, 56*(1), 187-209.

Torabinejad, M., & Kiger, R. D. (1985). A histologic evaluation of dental pulp tissue of a patient with periodontal disease. *Oral Surgery, Oral Medicine, Oral Pathology, 59*(2), 198-200.

Tsai, Y.-L., Ian, W.-H., & Jeng, J.-H. (2006). Treatment of pulp floor and stripping perforation by mineral trioxide aggregate. *Journal of the Formosan Medical Association, 105*(6), 522-526.

Vitkov, L., Krautgartner, W.-D., & Hannig, M. (2005). Bacterial internalization in periodontitis. *Oral microbiology and immunology, 20*(5), 317-321.

von Arx, T. (2011). Apical surgery: A review of current techniques and outcome. *The Saudi dental journal, 23*(1), 9-15.

White, S. N., Yu, Z., Tom, J. F., & Sangsurasak, S. (1994). In vivo microleakage of luting cements for cast crowns. *The Journal of prosthetic dentistry, 71*(4), 333-338.

FİBROMİYALJİ SENDROMU VE TEDAVİSİ

Tuba ERDEM SULTANOĞLU

- Düzce Üniversitesi Tıp Fakültesi Dahili Tıp Bilimleri Bölümü Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon Anabilim Dalı, Düzce/TÜRKİYE
- 0000-0003-0021-5952
- drtubaerdem@gmail.com

KAYNAKÇA

1. Clauw DJ. (2014). Fibromyalgia: A clinical review. *JAMA*, 311(15),1547.

2. Bazzichi L, Giacomelli C, Consensi A, Giorgi V, Batticciotto A, DiFranco M, Sarzi-Puttini P. (2020). One year in review 2020: fbromyalgia. *Clinical and Experimental Rheumatology*, 38 (123), 3-8.

3. Pomares FB, Funck T, Feier NA, Roy S, Daigle-MartelA, Ceko M, et al. (2017). Histological Under pinnings of Grey Matter Changes in Fibromyalgia Investigated Using Multimodal Brain Imaging. *J Neurosci*, 37(5), 1090-1101.

4. López-Solà M, Woo CW, Pujol J, et al. (2017). Towards a neurophysiological signature for fibromyalgia. *Pain*,158(1), 34.

5. Limer KL, Nicholl BI, Thomson W, McBeth J. (2008). Exploring the genetic susceptibility of chronic widespread pain: the tender points in genetic association studies. *Rheumatology (Oxford)*, 47(5), 572-577.

6. Ataman Ş, Yalçın P (2012). Romatoloji: Ankara. Nobel Tıp.

7. Jones GT, Atzeni F, Beasley M, et al (2015). The prevalence of fibromyalgia in the general population: a comparison of the American College of Rheumatology 1990, 2010, and modified 2010 classification criteria. *Arthritis Rheumatol*, 67(2), 568-75.

8. Mc Beth J, Jones K. (2007). Epidemiology of chronic musculoskeletal pain. *Best Pract Res Clin Rheumatol*. 21(3),403-425.

9. Wolfe F, Ross K, Anderson J, Russell IJ, Hebert L. (1995). The prevalence and characteristics of fibromyalgia in the general population. *Arthritis Rheumatol*,38(1),19-28.

10. Gulec H, Sayar K, Yazici Gulem. (2007). The relationship between psychological factors and health care seeking behavior in fibromyalgia patients. *Türk Psikiyatri Derg*, 18(1), 22-30.

11. Phillips K, Clauw DJ.(2013). Central pain mechanisms in the rheumatic diseases: future directions. *Arthritis Rheum*, 65(2), 291-302.

12. Arnold LM, Bennett RM, Crofford LJ, et al. (2019). AAPT Diagnostic Criteria for Fibromyalgia. J *Pain*, 20(1), 611.

13. Wu YL, Huang CJ, Fang SC, et al. (2018). Cognitive Impairment in Fibromyalgia: A Meta-Analysis of Case-Control Studies. *Psychosom Med*, 80(5), 432.

14. Løge-Hagen JS, Sæle A, Juhl C, et al. (2019). Prevalence of depressive disorder among patients with fibromyalgia: Systematic review and meta-analysis. *J Affect Disord*, 245, 1098-1105.

15. Carta MG, Moro MF, Pinna FL, et al. (2018). The impact of fibromyalgia syndrome and the role of comorbidity with mood and post-traumatic stress disorder in worsening the quality of life. *Int J Soc Psychiatry*, 64(7), 647-655.

16. Küçükşen S, Genç E, Yılmaz H, et al. (2013). The prevalence of fibromyalgia and its relation with headache characteristics in episodic migraine. *Clin Rheumatol*, 32(1),983-990.

17. Kang JH, Kim JK, Hong SH, et al. (2016). Heart Rate Variability for Quantification of Autonomic Dysfunction in Fibromyalgia. *Ann Rehabil Med*, 40(2),301-309.

18. Stranden M, Solvin H, Fors EA, et al.(2016). Are persons with fibromyalgia or other musculoskeletal pain more likely to report hearing loss? A HUNT study. *BMC Musculoskelet Disord*, 17(1),477.

19. Arora N, Gupta A, Reddy SB. (2017). Antinuclear Antibody and Subserology Testing in the Evaluation of Fibromyalgia: A Teachable Moment. *JAMA Intern Med*, 177(9),1369-1370.

20. Maafi AA, Ghavidel-Parsa B, Haghdoost A, et al. (2016). Serum Vitamin D Status in Iranian Fibromyalgia Patients: according to the Symptom Severity and Illness Invalidation. *Korean J Pain*, 29(3), 172-178.

21. Viola-Saltzman M, Watson NF, Bogart A, et al. (2010). High prevalence of restless legs syndrome among patients with fibromyalgia: a controlled cross-sectional study. *J Clin Sleep Med*, 6(5),423-427.

22. Prados G, Miró E, Martínez MP, et al. (2013). Fibromyalgia: gender differences and sleep-disordered breathing. *Clin Exp Rheumatol*, 31(6), 102-10.

23. Goldenberg DL. (2019). Diagnosing Fibromyalgia as a Disease, an Illness, a State, or a Trait? *Arthritis Care Res (Hoboken)*, 71(3),334-336.

24. Wolfe F, Smythe HA, Yunus MB, et al. (1990). The American College of Rheumatology 1990 Criteria for the Classification of Fibromyalgia. Report of the Multicenter Criteria Committee. *Arthritis Rheum*, 33(2),160-72.

25. Wolfe F, Clauw DJ, Fitzcharles MA, et al. (2010). The American College of Rheumatology preliminary diagnostic criteria for fibromyalgia and measurement of symptom severity. *Arthr Care Res (Hoboken)*, 62(5),600-10.

26. Wolfe F, Clauw DJ, Fitzcharles MA, et al. (2011). Fibromyalgia criteria and severity scales for clinical and epidemiological studies: a modification of the ACR Preliminary Diagnostic Criteria for Fibromyalgia. *J Rheumatol*, 38(6),1113-22.

27. Bennett R, Friend R, Marcus D, et al. (2014). Criteria for the Diagnosis of Fibromyalgia: Validation of the Modified 2010 Preliminary ACR Criteria and the Development of Alternative Criteria. *Arthritis Care & Research*, 66(9), 1364-73.

28. Jones GT, Atzeni F, Beasley M, et al. (2015). The prevalence of fibromyalgia in the general population: a comparison of the American College of Rheumatology 1990, 2010, and modified 2010 classification criteria. *Arthritis Rheumatol*, 67(2), 568-75.

29. Hurtig I M, Raak RI, Kendall SA, Gerdle B, Wahren LK. (2001). Quantitative Sensory Testing in Fibromyalgia Patients and in Healthy Subjects: Identification of Subgroups. The Clinical *Journal of Pain*, 17(4),316-22.

30. Burckhardt CS, Goldenberg D, Crofford L, et al. (2005) Guideline for the management of fibromyalgia syndrome. Pain in adult and children. APS Clinical Practice Guideline Series No:4 Glenview, IL: American Pain Society.

31. Macfarlane GJ, Kronisch C, Dean LE, et al.(2017) EULAR revised recommendations for the management of fibromyalgia. *Ann Rheum Dis*, 76(2),318-328.

32. Sultanoğlu TE, Sultanoğlu H. (2020). Comparison and Short Term Effect of Extracorporeal Shock Wave Therapy and Kinesiotaping in Treatment of Lateral Epicondylitis. *J Basic Clin Health Sci*, 4,218-223.

33. Silverman S, Kupperman E, Bukata S. (2018) Bisphosphonate-related atypical femoral fracture: Managing a rare but serious complication. *Cleve Clin J Med*, 85(11),885-893.

34. Bone HG, Wagman RB, Brandi ML, et al. (2017). 10 years of denosumab treatment in postmenopausal women with osteoporosis: results from the phase 3 randomised FREEDOM trial and open-label extension. *Lancet Diabetes Endocrinol*, 5(7),513-23.

35. Cording M, Derry S, Phillips T, Moore RA, Wiffen PJ. (2015). Milnacipran for pain in fibromyalgia in adults. *Cochrane Database Syst Rev*, 20(10),CD008244.

36. Moore A, Wiffen P, Kalso E. (2014). Antiepileptic drugs for neuropathic pain and fibromyalgia. *JAMA*, 312(2),182-3.

37. Cooper TE, Derry S, Wiffen PJ, Moore RA. (2017). Gabapentin for fibromyalgia pain in adults. *Cochrane Database Syst Rev*, 1(1),CD012188.

38. Derry S, Wiffen PJ, Häuser W, et al. (2017). Oral nonsteroidal anti-inflammatory drugs for fibromyalgia in adults. *Cochrane Database Syst Rev*, 3(1),CD012332.

39. Goldenberg DL, Clauw DJ, Palmer RE, Clair AG. (2016). Opioid Use in Fibromyalgia: A Cautionary Tale. *Mayo Clin Proc*, 91(5),640-8.

METAKARP KIRIKLARI TANI VE TEDAVİSİ

Dr.Öğr.Üyesi Fatih DURGUT

- Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi Ortopedi ve Travmatoloji Anabilim Dalı, Diyarbakır/TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0001-5782-4842
- drdurgut84@hotmail.com

Kaynaklar

Buchler, Ueli, Stephen M McCollam, and Claude Oppikofer. "Comminuted Fractures of the Basilar Joint of the Thumb: Combined Treatment by External Fixation, Limited Internal Fixation, and Bone Grafting." *The Journal of hand surgery* 16, no. 3 (1991): 556-60.

Bunnell, Sterling. "Reconstruction of the Thumb." *The American Journal of Surgery* 95, no. 2 (1958): 168-72.

Chin, Simon H, and Nicholas B Vedder. "Moc-Ps (Sm) Cme Article: Metacarpal Fractures." *Plastic and Reconstructive Surgery* 121, no. 1S (2008): 1-13.

Greene, TL. "Metacarpal Fractures." *Hand Surgery Update. Rosemont, IL: American Academy of Orthopaedic Surgery* (1996): 11-15.

Hardy, Maureen A. "Principles of Metacarpal and Phalangeal Fracture Management: A Review of Rehabilitation Concepts." *Journal of Orthopaedic & Sports Physical Therapy* 34, no. 12 (2004): 781-99.

Imaeda, Toshihiko, Kai-Nan An, William P Cooney III, and Ronald Linscheid. "Anatomy of Trapeziometacarpal Ligaments." *The Journal of hand surgery* 18, no. 2 (1993): 226-31.

Kollitz, Kathleen M, Warren C Hammert, Nicholas B Vedder, and Jerry I Huang. "Metacarpal Fractures: Treatment and Complications." *Hand* 9, no. 1 (2014): 16-23.

Kumar, VP, and K Satku. "Surgical Management of Osteochondral Fractures of the Phalanges and Metacarpals: A Surgical Technique." *The Journal of hand surgery* 20, no. 6 (1995): 1028-31.

Lehman, T, J Hildenbrand, and G Rayan. "Fractures and Ligament Injuries of the Thumb and Metacarpals." *Principles of Hand Surgery and Therapy. 2nd ed. Philadelphia: Saunders/Elsevier* (2010): 35-59.

Lilling, Menachem, and H Weinberg. "The Mechanism of Dorsal Fracture Dislocation of the Fifth Carpometacarpal Joint." *The Journal of hand surgery* 4, no. 4 (1979): 340-42.

Margles, SW. "Intra-Articular Fractures of the Metacarpophalangeal and Proximal Interphalangeal Joints." *Hand clinics* 4, no. 1 (1988): 67.

McCarthy, C, JB Samora, and H Awan. "Metacarpal Shaft Fractures: A Review." *OA Orthopaedics* 2, no. 02 (2014): 12.

McNemar, Thomas B, Julianne Wright Howell, and Eric Chang. "Management of Metacarpal Fractures." *Journal of Hand Therapy* 16, no. 2 (2003): 143-51.

Rawles Jr, JG. "Dislocations and Fracture-Dislocations at the Carpometacarpal Joints of the Fingers." *Hand Clinics* 4, no. 1 (1988): 103-12.

ROLANDO, Snrs-no. "Fracture De La Base Du Premier Metacarpien, Et Principalement Sur Une Variete Non Encore Decrite." *Press Med* 33 (1910): 303-04.

Shehadi, Sameer I. "External Fixation of Metacarpal and Phalangeal Fractures." *The Journal of hand surgery* 16, no. 3 (1991): 544-50.

DİSTAL RADİUS KIRIKLARI

Dr. Musa ERGİN

- Selçuk Üniversitesi Tıp Fakültesi Ortopedi veTtravmatoloji Anabilim Dalı, Konya/TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0002-8690-6115
- drmusaergin@gmail.com

Kaynaklar

1. Fracture of the distal radius: epidemiology and premanagement radiographic characterization. Porrino JA Jr, Maloney E, Scherer K, Mulcahy H, Ha AS, Allan C.AJR Am J Roentgenol. 2014 Sep;203(3):551-9.

2. https://www.orthobullets.com/trauma/1027/distal-radius-fractures

3. Distal Radius Fracture Fixation Devices and Their Radiographs. Boydstun S, Nash L, Rayan GM.J Hand Surg Asian Pac Vol. 2019 Dec;24(4):412-420.

4. Treatment goals for distal radius fractures in 2018: recommendations and practical advice.Loisel F, Bourgeois M, Rondot T, Nallet J, Boeckstins M, Rochet S, Leclerc G, Obert L, Lepage D.Eur J Orthop Surg Traumatol. 2018 Dec;28(8):1465-1468.

5. Comparison of treatment outcomes between nonsurgical and surgical treatment of distal radius fracture in elderly: a systematic review and meta-analysis. Ju JH, Jin GZ, Li GX, Hu HY, Hou RX.Langenbecks Arch Surg. 2015 Oct;400(7):767-79

6. Classification systems for distal radius fractures. Kleinlugtenbelt YV, Groen SR, Ham SJ, Kloen P, Haverlag R, Simons MP, Scholtes VAB, Bhandari M, Goslings JC, Poolman RW.Acta Orthop. 2017 Dec;88(6):681-687.

7. Evaluation of distal radius fracture treatment--non-operative vs. operative with percutaneous pinning].

8. Grabicki M, Grzegorzewski A.Chir Narzadow Ruchu Ortop Pol. 2010 Jul-Aug;75(4):205-10.

9. Evaluation of current treatment techniques for distal radius fractures amongst Belgian orthopaedic surgeons. van Schaik DE, Goorens CK, Wernaers P, Hendrickx B, Scheerlinck T, Goubau JF.Acta Orthop Belg. 2015 Jun;81(2):321-6.

10. Management of complications of distal radius fractures. Mathews AL, Chung KC.Hand Clin. 2015 May;31(2):205-15. doi: 10.1016/j.hcl.2014.12.002. Epub 2015 Feb 28.

11. Güdemez E, Uludağ S, Ataker Y : Distal radius kırıklarına genel bakış ve konservatif tedavisi TOTBİD Dergisi 2014; 12:177–193

12. Özaksar K, Sadık Süğün T: Distal radius kırıklarının cerrahi tedavisi : TOTBİD Dergisi 2014; 12:194–205

ERİŞKİN DİSTAL HUMERUS KIRIKLARI TANI VE TEDAVİSİ

Dr.Öğr. Üyesi Mehmet Sait AKAR

- Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi Ortopedi ve Travmatoloji Anabilim Dalı/Diyarbakır/TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0002-2999-2141

KAYNAKLAR

Ahmed AF, Parambathkandi AM, Kong WJG, Salameh M, Mudawi A, Abousamhadaneh M, Abuodeh Y, Ahmed GO. The role of ulnar nerve subcutaneous anterior transposition during open reduction and internal fixation of distal humerus fractures: a retrospective cohort study. Int Orthop. 2020 Oct 3. doi: 10.1007/s00264-020-04745-0. Epub ahead of print. PMID: 33009916.

Atalar AC, Tunalı O, Erşen A, Kapıcıoğlu M, Sağlam Y, Demirhan MS. Biomechanical comparison of orthogonal versus parallel double plating systems in intraarticular distal humerus fractures. Acta Orthop Traumatol Turc. 2017 Jan;51(1):23-28. doi: 10.1016/j.a.

Demir MT, Ertan Birsel S, Salih M, Pirinçci Y, Birsel O, Kesmezacar H. Outcome after the surgical treatment of the Dubberley type B distal humeral capitellar and trochlear fractures with a buttress plate. Acta Orthop Traumatol Turc. 2020 Jul;54(4):364-371.

Green, H, Pederson, W. Green's operative hand surgery. Philadelphia: Elsevier; 2017 697-733.p.

Haglin JM, Lott A, Kugelman DN, Bird M, Konda SR, Tejwani NC, Egol KA. Olecranon Osteotomy Fixation Following Distal Humerus Open Reduction and Internal Fixation: Clinical Results of Plate and Screws Versus Tension Band Wiring. Orthopedics. 2020.

Jacobson SR, Glisson RR, Urbaniak JR. Comparison of distal humerus fracture fixation: a biomechanical study. J South Orthop Assoc. 1997 Winter;6(4):241-9. PMID: 9434244.

Jupiter JB, Mehne DK. Fractures of the distal humerus. Orthopedics. 1992 Jul;15(7):825-33. PMID: 1630966.

Kundel, Klaus; Braun, Walter; Wieberneit, Johannes; Rüter, Axel Intraarticular Distal Humerus Fractures: Factors Affecting Functional Outcome, Clinical Orthopaedics and Related Research: November 1996 - Volume 332 - Issue - p 200-208 .

Kural C, Ercin E, Erkilinc M, Karaali E, Bilgili MG, Altun S. Bicolumnar 90-90 plating of AO 13C type fractures. Acta Orthop Traumatol Turc. 2017 Mar;51(2):128-132. doi: 10.1016/j.aott.2016.09.003. Epub 2017 Mar 22. PMID: 28341102; PMCID: PMC6197599.

Mehne DK, Matta J: Bicolumn fractures of the adult humerus. New Orleans, Fifty-third Annual Meeting of the American Academy of Orthopaedic Surgeons1986.

Muller ME, Nazarian S, Koch P, et. al.: The comprehensive classification of fractures of long bones.1990.Springer-VerlagBerlin.

Ring D, Gulotta L, Jupiter JB. Unstable nonunions of the distal part of the humerus. J Bone Joint Surg Am. 2003 Jun;85(6):1040-6. doi: 10.2106/00004623-200306000-00008. PMID: 12783999.

Riseborough EJ, Radin EL. Intercondylar T fractures of the humerus in the adult. A comparison of operative and non-operative treatment in twenty-nine cases. J Bone Joint Surg Am. 1969 Jan;51(1):130-41. PMID: 5762707.

Schemitsch EH, Tencer AF, Henley MB. Biomechanical evaluation of methods of internal fixation of the distal humerus. J Orthop Trauma. 1994 Dec;8(6):468-75. PMID: 7869160.

Terry Canale S. James H Beaty. Campbell's Operative Orthopedics 11th Edition, 2008 volume 3.

Wiggers JK, Brouwer KM, Helmerhorst GT, Ring D. Predictors of diagnosis of ulnar neuropathy after surgically treated distal humerus fractures. J Hand Surg Am. 2012 Jun;37(6):1168-72. doi: 10.1016/j.jhsa.2012.02.045. Epub 2012 Apr 21. PMID: 22522105.

KONJENİTAL DİZ ÇIKIĞI

Dr. Şeyhmus YİĞİT

- Dicle Üniversitesi Ortopedi ve Travmatoloji ABD, Diyarbakır/TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0002-7290-6798
- seyhmusygt@gmail.com

KAYNAKLAR

Beaty JH: Congenital anomalies of lower extremity. Volume 1, In Canale ST (ed): Operative Orthopaedics. St.Louis. Mosby. pp 925-1021, 1998.

Bell MJ, Atkins RM, Sharrard WJ. Irreducible congenital dislocation of the knee. Aetiology and management. J Bone Joint Surg Br. May;69(3):403-6, 1987

Bensahel H, Dal Monte A, Hjelmstedt A, Bjerkreim I, Wientroub S, Matasovic T, Porat S, Bialik V. Congenital dislocation of the knee. J Pediatr Orthop. Mar-Apr;9(2):174-7, 1989.

Bhatia RK, Pyman J, Gargan MF, Witherow PJ. Cases of congenital dislocation of the knee (CDK) not associated with clubfoot, arthrogryposis multiplex congenita, and Larsen's syndrome can be treated conservatively. J Pediatr Orthop. MarApr;18(2):273-4, 1998.

Curtis BH, Fisher RL. Heritable congenital tibiofemoral subluxation: Clinical features and surgical treatment. J Bone Joint Surg Am. 52:1104, 1970.

Fernandez-Palazzi F, Silva JR. Congenital dislocation of the knee. Int Orthop.;14(1):17-9, 1990.

Jacobsen K, Vopalecky F. Congenital dislocation of the knee. Acta Orthop Scand. Feb;56(1):1-7, 1985.

Johnson E, Audell R, Oppenheim WL. Congenital dislocation of the knee. J Pediatr Orthop. MarApr;7(2):194-200, 1987.

Kamata N, Takahashi T, Nakatani K, Yamamoto H. Ultrasonographic evaluation of congenital dislocation of the knee. Skeletal Radiol. Sep;31(9):539-42, 2002.

Katz MP, Grogono BJ, Soper KC. The etiology and treatment of congenital dislocation of the knee. J Bone Joint Surg Br. 49:112, 1967.

Ko JY, Shih CH, Wenger DR. Congenital dislocation of the knee. J Pediatr Orthop. MarApr;19(2):252-9, 1999.

Kumar J, Dhammi IK, Jain AK. Bir adölesanda cerrahi müdahale ile ihmal edilen bilateral konjenital diz çıkığı. Hintli J Orthop. 2014; 48 (1): 96–9.

Lage Jde A, Guarniero R, de Barros Filho TE, de Camargo OP. Intrauterine diagnosis of congenital dislocation of the knee. J Pediatr Orthop. JanFeb;6(1):110-1, 1986.

Niebauer, J.J. and King, O.E.: Co ge al dislocation of the knee.J. Bone Joinl Surg. 47·A: 207, 1960

Oetgen ME, Walick KS, Tulchin K, Karol LA, Johnston CE. Doğuştan diz çıkığı için cerrahi tedavi sonrası fonksiyonel sonuçlar. J Pediatr Orthop. 2010; 30 (3): 216–2

Oki T, Terashima Y, Murachi S, Nogami H. Clinical features and treatment of joint dislocations in Larsen's syndrome. Report of three cases in one family. Clin Orthop Relat Res. Sep;(119):206-10, 1976.

Ooishi T, Sugioka Y, Matsumoto S, Fujii T. Congenital dislocation of the knee. Its pathologic features and treatment. Clin Orthop Relat Res. Feb;(287):187-92, 1993.

Roach JW, Richards BS. Congenital dislocation of the knee. J Pediatr Orthop. Mar-Apr;8(2):226-9, 1988.

Tachdjian MO: Pediatric Orthopaedics. Volume 1. Philadelphia. Saunders. pp: 609-618, 1990.

Tachdjian, M.D. Pediatric Orthopedics. Vol 1, W.B. Saunders Company. Philadelphia, London . Toronla 609·615. 1990.

Warner WC, Canale ST, Beaty JH: Congenital deformities of the knee. Volume 2, In Insall JN, Scott WN (eds): Surgery of the Knee. Philadelphia. Churchill Livingstone. pp:1337-1356, 2001.

OFTALMOLOJİ VE TIP BİLİŞİMİ

OPHTHALMOLOGY AND MEICAL INFORMATICS

Op. Dr. Dorukcan AKINCIOĞLU

- Antalya Atatürk Devlet Hastanesi, Göz Hastalıkları Uzmanı Antalya/TÜRKİYE
- Akdeniz Üniversitesi, Biyoistatistik ve Tıp bilşimi A.D., Doktora Öğrencisi
- ORCID: 0000-0001-6409-9802
- dr.dorukcan@yahoo.com

Kaynaklar

Abramoff MD, Lavin PT, Birch M, et al. (2018). Pivotal trial of an autonomous AI-based diagnostic system for detection of diabetic retinopathy in primary care offices. NPJ Digit Med 1, 1–8.

Abràmoff MD, Lou Y, Erginay A, et al. (2016). Improved automated detection of diabetic retinopathy on a publicly available dataset through integration of deep learning. Invest Ophthalmol Vis Sci 57(5), 200–206.

Bas AY, Demirel N, Koc E, Ulubas Isik D, Hirfanoglu İM, Tunc T; TR-ROP Study Group. (2018). Incidence, risk factors and severity of retinopathy of prematurity in Turkey (TR-ROP study): a prospective, multicentre study in 69 neonatal intensive care units. Br J Ophthalmol. 102(12):1711-1716. doi: 10.1136/bjophthalmol-2017-311789. Epub 2018 Mar 8. PMID: 29519879; PMCID: PMC6287567.

Brown JM, Campbell JP, Beers A, et al. (2018). Automated Diagnosis of Plus Disease in Retinopathy of Prematurity Using Deep Convolutional Neural Networks. *JAMA Ophthalmol.* 136(7):803–810. doi:10.1001/jamaophthalmol.2018.1934

Campbell JP, Ryan MC, Lore E, et al. (2016). Diagnostic discrepancies in retinopathy of prematurity classification. Ophthalmology 123:1795–1801.

Daniel E, Quinn GE, Hildebrand PL, Ells A, Hubbard GB 3rd, Capone A Jr, Martin ER, Ostroff CP, Smith E, Pistilli M, Ying GS; e-ROP Cooperative Group. (2015). Validated System for Centralized Grading of Retinopathy of Prematurity: Telemedicine Approaches to Evaluating Acute-Phase Retinopathy of Prematurity (e-ROP) Study. JAMA Ophthalmol. 133(6):675-82. doi: 10.1001/jamaophthalmol.2015.0460. PMID: 25811772; PMCID: PMC4910817.

Dash, S., Shakyawar, S.K., Sharma, M. *et al.* (2019).Big data in healthcare: management, analysis and future prospects. *J Big Data* 6, 54 https://doi.org/10.1186/s40537-019-0217-0

De Fauw J, Ledsam JR, Romera-Paredes B, et al. (2018). Clinically applicable deep learning for diagnosis and referral in retinal disease. Nat Med 24:1342–1350.

Elze T, Pasquale LR, Shen LQ, et al. (2015). Patterns of functional vision loss in glaucoma determined with archetypal analysis. J R Soc Interface 12

Gargeya R, Leng T. (2017).Automated identification of diabetic retinopathy using deep learning. Ophthalmology 124:962–9.

Gulshan V, Peng L, Coram M, et al. (2016). Development and validation of a deep learning algorithm for detection of diabetic retinopathy in retinal fundus photographs. JAMA 316:2402–10.

Haines L, Fielder AR, Scrivener R, et al. (2002). Retinopathy of prematurity in the UK I: the organisation of services for screening and treatment. Eye (Lond) 16:33–38

James M. Brown, J. Peter Campbell, Andrew Beers, Ken Chang, Kyra Donohue, Susan Ostmo, R. V. Paul Chan, Jennifer Dy, Deniz Erdogmus, Stratis Ioannidis, Michael F. Chiang, and Jayashree Kalpathy-Cramer . (2018). Fully automated disease severity assessment and treatment monitoring in retinopathy of prematurity using deep learning", Proc. SPIE 10579, Medical Imaging 2018: Imaging Informatics for Healthcare, Research, and Applications, 105790Q (6 March 2018)

Kazemian P, Lavieri MS, Van Oyen MP, et al. (2018). Personalized prediction of glaucoma progression under different target intraocular pressure levels using filtered forecasting methods. Ophthalmology 125:569–77.

Li Z, He Y, Keel S, et al. (2018). Efficacy of a deep learning system for detecting glaucomatous optic neuropathy based on color fundus photographs. Ophthalmology 125:1199–206.

Solebo AL, Teoh L, Rahi J. (2017). Epidemiology of blindness in children. Arch Dis Child 102, 853–857.

Tham YC, Li X, Wong TY, et al. (2014). Global prevalence of glaucoma and projections of glaucoma burden through 2040: a systematic review and meta-analysis.Ophthalmology 121, 2081–90.

Ting DSW, Cheung CY, Lim G, et al. (2017). Development and validation of a deep learning system for diabetic retinopathy and related eye diseases using retinal images from multiethnic populations with diabetes. JAMA 318, 2211–2223.

Yousefi S, Kiwaki T, Zheng Y, et al. (2018). Detection of longitudinal visual field progression in glaucoma using machine learning. Am J Ophthalmol 193,71–9.

SAĞLIK SİSTEMİNDE YER VERİLEN EVRENSEL TARAMA YAKLAŞIMI VE EĞİTİMDE MÜDAHALEYE TEPKİ MODELİNİN ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜNÜ BELİRLEMEDEKİ ETKİSİ

Dr. Ulviye AKIN

- Süleyman Demirel Üniversitesi, Terapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Isparta, TÜRKİYE
- ORCID: 0000-0002-1425-1666
- ulviyeakin@sdu.edu.tr

Kaynakça

Akın, U. (2020). Öğrenme Güçlüğü Riski Olan Öğrencilerin Akıcı Okuma Ve Okuduğunu Anlama Becerilerinde Zenginleştirilmiş Okuma Becerileri Müdahale Paketinin Etkililiği: Müdahaleye Tepki Modeli Düzey-II Yaklaşımı Uygulaması, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Armbruster, B. B. (2010). *Put reading first: The research building blocks for teaching children to read: Kindergarten through grade 3*. Jessup: Diane.

Bender, W. N. (2012). *Differentiating instruction for students with learning disabilities: New best practices for general and special educators*. Thousand Oaks: Corwin.

Canter, A. (2004). A problem-solving model for improving student achievement. *Principal Leadership Magazine*, *5*(4), 11-15.

Chu K, Elimian A, Barbera J, Ogburn P, Spitzer A. Antecedents of newborn hearing loss. Am Coll Obstet Gynecol 2003; 101: 584-588.

Cortiella, C., & Horowitz, S. H. (2014). *The state of learning disabilities: Facts, trends and emerging issues.* New York: National Center for Learning Disabilities, 25.

Fuchs, D. & Fuchs, L. S. (2006). Introduction to response to intervention: What, why and how valid is it? *Reading Research Quarterly*, *41*, 92-99.

Gargiulo, R. M. (2003). *Education on contemporary society: An introduction to exceptionality.* Thomson Learning: United Station.

Lyon, G. R., Fletcher, J. M., Shaywitz, S. E., Shaywitz, B. A., Torgesen, J. K., Wood, F. B. & Olson, R. (2001). Rethinking learning disabilities. *Rethinking Special Education for a New Century*, 259-287.

Pressley, M. (2003). A few things reading educators should know about instructional experiments. *The Reading Teacher*, *57*(1), 64-71.

Pierangelo, R. & Giuliani, G. A. (2006). *Learning disabilities: A practical approach to foundations, assessment, diagnosis, and teaching*. Boston, NY: Pearson College Division.

Scanlon, D. (2013). Specific learning disability and its newest definition: Which is comprehensive? And which is insufficient? *Journal of Learning Disabilities*, *46*(1), 26-33.

Şener-Akın, U. & Özmen. R. G. (2018). *Müdahaleye yanıt modeli: Öğrenme güçlüğü açısından risk grubunda olan çocuklara yönelik bir tanılama modeli.* V. International Eurasian Educational Research Congress, Akdeniz Üniversitesi, Antalya.

Talbot, P., Astbury, G.& Mason, T. (Eds.). (2010). *Key concepts in learning disabilities*. London: Sage.

Sağlık Sisteminde Yer Verilen Evrensel Tarama Yaklaşımı Ve Eğitimde Müdahaleye Tepki Modelinin Öğrenme Güçlüğünü Belirlemedeki Etkisi

MULTIDISCIPLINARY RESEARCH IN HEALTH SCIENCES

EDITOR
Assoc. Prof. Ayten DİNÇ

EFEACADEMY

Multidisciplinary Research In Health Sciences

Editor: Ayten DİNÇ ORCID (0000-0002-8903-675X)

ISBN: 978-625-7729-19-2
First Edition: October 2020

© 2020 Efe Akademi. All rights reserved.

No part of this book may be reproduced or transmitted in any form by any means, electronic or mechanical, including photocopying and recording, or by any information storage or retrieval system, without written permission from the publisher, except for brief passages quoted by a reviewer in a newspaper or a magazine.

LIBRARY CATALOG

Multidisciplinary Research In Health Sciences
DİNÇ, Ayten
First Edition, p. 227 , 160 x 240 mm.
Keywords:
1. Health, 2. Science, 3. Medicine.

Graphic Design: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)

Cover Design: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Certificate No: 43370

Printing House Certificate No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
+90212 482 22 00
www.efeakademi.com

Printing House:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
+90212 483 13 13
www.ofis2005.com

INDEX

PREFACE 3
INDEX 5

Anatomical And Physiological Changes Due To Aging And The Cost In Turkey 7
Nurullah YÜCEL - Deniz EROL KUTUCU - Meryem Esma DÜZ - Muzaffer ŞEKER

Comparison of a commercial 3D fabricated laryngoscope (Airangel®) with a widely-used videolaryngoscopes (Glidescope® and C-MAC Video Laryngoscope) in Aerosol box Simulation: A Randomized Controlled Cross-over Study 33
Ali Kaan ATAMAN - Emel ALTINTAS - Mehmet Cihat DEMİR

Circumcision Procedure In Children; Risks And Timing 45
Ahmet Gökhan GÜLER

Chronic Constipation In Children 57
Serkan ARSLAN

Inguinoscrotal Pathologies In Children 67
Ali Erdal KARAKAYA

Diagnosis Of Meningeal Tumors 83
Serkan Yaşar ÇELİK

Cardiovascular Complications Associated with COVID-19 Infection 93
Hakan KAYA

Using of Micro-Computed Tomography in Root Canal 103
Zuhal GÖRÜŞ

Itraconazole May Induce Sinus Bradycardia:
It's All A Person, Heart To Toenail 115
Mehmet Cihat DEMİR - Esra POLAT

Vaginal Birth After Cesarean: A Case Study and AReview
of The Literature 127
Hale UYAR HAZAR - Ebru ERSİN
Gökçe KAYIN - Erdal GEZER

Progressive Relaxation Exercises Within The Scope Of
Complementary Therapies 137
Zeliha CENGİZ - Sema KÖMÜRKARA

A Review Of Cosmetic Gynecology 157
Özge KÖMÜRCÜ KARUSERCİ

The Relationship Between Mental Health and
Basic Needs with Socially Self-Assessments of University
Students in Nursing School 1th and 4th Grades 173
Gülcan KENDİRKIRAN - Makbule BATMAZ
Canan PERİM - Selma CANİKLİ

Relationship Between Empathy Trends And
Personal Problem Solving Skills Of Personal Opening And
Feedback Levels Of Executive Nurses 191
Özge ÇAVDAR İSPİRLİ - Makbule BATMAZ

Priapism Management 219
Hakan Hakkı TAŞKAPU - Harun UÇMAK

ANATOMICAL AND PHYSIOLOGICAL CHANGES DUE TO AGING AND THE COST IN TURKEY

Nurullah YÜCEL

- Health Sciences University, Hamidiye Medical Faculty, Departman of Anatomy İstanbul/TURKEY
- ORCID: 0000-0003-2689-4287

Deniz EROL KUTUCU

- İstanbul Universty, Institute of Graduate Studies in Science and Engineering, Department of Biology İstanbul/TURKEY
- ORCID: 0000-0001-6867-2362

Meryem Esma DÜZ

- Necmettin Erbakan University, Meram Medical Faculty, Department of Anatomy Konya/TURKEY
- ORCID: 0000-0002-6815-2540

Muzaffer ŞEKER

- Necmettin Erbakan University, Meram Medical Faculty, Department of Anatomy Konya/TURKEY
- ORCID: 0000-0002-7829-3937

REFERENCES

1. Gökbunar, AR, Uğur, A, Duramaz, S. The Importance of Public Policies in Reducing Health Expenditures for The Elderly Population. Journal of Economic and Social Research, 2016; 12: 1.

2. Şahinli, S. ve Tarım, M. Elderly Health Services: Turkey-Norway. Comparative Analysis. Journal of Social Research and Management, 2019: (1), 13-27.

3. Genç, Y, Barış, I. Contemporary Approach to Aged Care Services: Strengthening Home Care Services Instead of Institutional Care. Journal of Academic Social Research, 2015, 3 (10): 36-57

4. Karsh O, Aging and Aging Problems in Turkey. 1982, Republic of Turkey. Ministry of Health and Social Affairs. The School of Public Health, Health and Social Services Department, Ankara.

5. Bilen M, Healthy Family Relationships,1978, Mars Printing House, Ankara.

6. Kayhan Ş, Biology of Geriatric Elderly and Clinical Characteristics of Elderly. 1970, Hilal Typography Co. Ltd. Istanbul.

7. Velicangil S, Preventive and Social Medicine for Physicians, Industrial Physicians, Dentists Pharmacists and Health Environmental Engineers. 1980, Filiz Bookstore.

8. S Balkan, EÖ Göksu Brain Aging and Emerging Problems, Current Medicine Clinical Neuropsychiatry Forum, 2007; 1 (1): 7-15

9. Rahmati M, Nalesso G, Mobasheri A, Mozafari M, Aging and Osteoarthritis: Central Role of the Extracellular Matrix. Ageing Res Rev 2017; 40: 20-30.

10. Gomes MJ, Martinez PF, Pagan LU, Damatto RL, Cezar MDM, Lima ARR, et al. Skeletal Muscle Aging: Influence of Oxidative Stress and Physical Exercise. Oncotarget, 2017; 8(12):20428-20440.

11. Tobin DJ, Biochemistry of Human Skineour Brain on Theoutside. Chem Soc Rev, 2006;35(1):52-67.

12. Hay RJ, Johns NE, Williams HC, Bolliger IW, Dellavalle RP, Margolis DJ, et al. The Global Burden of Skin Disease in 2010:Skin Aging 43 an Analysis of The Prevalence and Impact of Skin Conditions. J Invest Dermatol, 2014; 134:1527-34.

13. Kligman AM, Koblenzer C, Demographics and Psychologicalimplications for The Aging Population. Dermatol Clin, 1997; 15:549-53.

14. Ünal T, "Age-Related Changes in Organs and Systems" 2005, 4th National Congress of Geriatrics

15. Zeng JP, Bi B, Chen L, Yang P, Guo Y, Zhou YQ, et al., Repeated Exposure of Mouse Dermal Fibroblasts at a Sub-Cytotoxic Dose of UVB Leads to Premature Senescence: A Robust Model of Cellular Photoaging. J Dermatol Sci, 2014; 73: 49-56.

16. Purohit T, He T, Qin Z, Li T, Fisher GJ, Yan Y, et al., Smad3-Dependent Regulation of Type I Collagen In Human Dermal Fibroblasts: Impact on Human Skin Connective Tissue Aging. J Dermatol Sci, 2016; 83(1):80-3.

17. Xia W, Quan T, Hammerberg C, Voorhees JJ, Fisher GJ, A Mouse Model of Skin Aging: Fragmentation of Dermal Collagen Fibrils and Reduced Fibroblast Spreading Due To Expression of Human Matrix Metalloproteinase-1. J Dermatol Sci, 2015; 78: 79-82.

18. Walraven M, Beelen RH, Ulrich MM, Transforming Growth Factor-Beta (TGF-beta) Signaling in Healthy Human Fetal Skin: A Descriptive Study, J Dermatol Sci. 2015; 78: 117-124.

19. Lin JB, Tsubota K, Apte RS, A Glimpse at The Aging Eye, NPJ Aging and Mech Dis, 2016; 2:16003.

20. The American Psychiatric Press Textbook of Geriatric Neuropsychiatry, edited by CE Coffey, JL Cummings, Washington, DC: American Psychiatric Pr Psychologists Association Publications, 2000: American Psychiatric Press Textbook, in Geriatric Neuropsychiatry, Edited by CE Coffey, JL Cummings, Washington, DC.

21. Alavi MV. Aging and Vision in: Rickman CB, et al. (eds.), Retinal Degenerative Diseases, Advances in Experimental Medicine and Biology 854, Springer International Publishing Switzerland, 2016.

22. Hampton, JK, Craven, RF, and Heitkemper, MM The Biology of Human Aging , Dubuque: Wm. Hampton, JK, Craven, RF ve Heitkemper, MM The Biology Of Human Aging, Dubuque: Wm. C. Brown, 1997. C. Brown, 1997.

23. Davis A, McMahon CM, Pichora-Fuller MKM, Russ S, Lin F, Olusanya BO, Chadha S, et al. Aging and Hearing Health: The Life-Course Approach, Gerontologist, 2016; 56(2): 256–267.

24. Hewitt D, Age-Related Hearing Loss and Cognitive Decline: You Haven't Heard the Half of It, Frontiers Aging Neuroscience, 2017; 9: 112.

25. Nalbant S. Age-Related Phsiological Changes, Nobel Medicus Online Journal, 2008

26. Skloot GS, The Effects of Aging on Lung Structure and Function. Clin Geriatr Med, 2017; 33: 447–457.

27. Miller KE, Zylstra RG, Standridge JB. The Geriatric Patient: A Systematic Approach to Maintaining Health. Am Fam Physician, 2000; 61: 1089-1104.

28. Brandenberger C, Mühlfeld C, Mechanisms of Lung Aging. Cell Tissue Res. 2017; 367 (3): 469–480

29. Fries JF, Green LW, Levine S. Health Promotion and The Compression of Morbidity. Lancet; 1989; 1: 481-483

30. Öge A. Endocrine Changes Caused By Aging, Turkish Journal of Geriatrics, 2004; 7:2,117-121

31. Pavlov EP, Harman SM, Chrouses GP. Responses of Plasma Adrenocorticotropin, Cortisol and Dehydroepiandrosterone to Ovine Corticotropin Releasing Hormone in Healthy Aging Men. J Clin Endocrinol Metab 1986; 62: 767-772.

32. Kudielka BM, Buske-Kirschbaum A, Hellhammer DH, Kirschbaum C. HPA Axis Responses to Laboratory Psychosocial Stress in Healthy Elderly Adults, Younger Adults, and Children: Impact of Age and Gender. Psychoneuroendocrinology. 2004;29 (1): 83-98

33. Vitale G, Cesari M, Mari D, Aging Of The Endocrine System And Its Potential Impact On Sarcopenia. Eur J Intern Med, 2016;35:10-15.

34. Nanba K, Vaidya A, Rainey EW, Aging and Adrenal Aldosterone Production. Hypertension, 2018; 71(2): 218–223.

35. O'Sullivan ED, Hughes J, Ferenbach DA, Renal Aging: Causes and Consequences. J Am Soc Nephrol, 2017; 28(2): 407–420.

36. Hommos MS, Glassock RJ, Rule AD, Structural and Functional Changes in Human Kidneys with Healthy Aging. J Am Soc Nephrol, 2017; 28: 2838–2844.

37. Zenilman ME. Surgery İn The Elderly. Curr Probl Surg; 1998; 35(2):99-179.

38. Soenen S, Rayner CK, Jones KL, Horowitz M, The Ageing Gastrointestinal Tract. Current Opinion in Clinical Nutrition and Metabolic Care, 2016; 19(1):12–18,

39. Nursal T.Z., Hamaloğlu E. Gastrointestinal System Surgery in the Elderly, Turkish Journal of Geriatrics 1999; 2 (1): 22-25,

40. Tremayne P, Harrison P, Gastrointestinal Care For Older People. Nursing Standard, 2016; 30, 45, 53-62.

41. Öztop P, "Common Musculoskeletal Diseases In Old Age", 2011, Turkish Geriatrics Association Symposium

42. Öge AE, Istanbul University Istanbul Faculty of Medicine Basic and Clinical Sciences Textbooks, Neurology. Istanbul: Nobel Medical Bookstores, 2004: 367-415.

43. Zweig RM, Ross CA, Hedreen JC, et al: The Neuropathology Of Aminergic Nuclei in Alzheimer's Disease. Ann Neurol 1988; 24: 233-242.

44. Polat F Auburn E, Normal And Pathological Brain Aging. Ege Medical Journal 2010; 49: (3) Annex / 3-10.

45. Braak H, Braak E. Staging of Alzheimer's Disease-Related Neurofibrillary Changes. Neurobiol Aging, 1995;16: 271-278.

46. Chamorro Á, Dirnagl U, Urra X, Planas AM, Neuroprotection in Acute Stroke: Targeting Excitotoxicity, Oxidative and Nitrosative Stress, and Inflammation. Lancet Neurol, 2016; 15, 869–881.

47. Galluzzi L, Bravo-San Pedro JM, Blomgren K, Kroemer G, Autophagy In Acute Brain Injury. Nat Rev Neurosci, 2016; 17, 467–484.

48. Wen, Y.-D.;Sheng, R.;Zhang, L.-S.;Han, R.; Zhang, X.; Zhang, X.-D.; Han, F.; Fukunaga, K.; Qin, Z.-H.Neuronal Injury in Rat Model of Permanent Focal Cerebral Ischemia Is Associated With Activation Of Autophagicand Lysosomal Pathways.Autophagy 2008,4, 762–769.

49. Oğlak, S. Unseen Workforce in Elderly Care: Family Care and Economic Value, IGU Journal of Social Studies. 2017, 4 (2): 73-87.

50. Camkurt, MZ. Old Age and Elderly Social Security Within The Scope Of The 65-Year Old Age Pension Procedures. Public-Duty 2014, 13: 3.

51. Bayri, O. Social Security System and Scope of Authority as Social Security Justice and Development in Turkey. Journal of Social Security, 2013; 3 (2): 18-60

52. Özmete E, Hussein S. 2017. Elderly Care Services Turkey Report: European 'Best Practices And Examples, A Model Design For Turkey. Ministry Of Family, Labour And Social Policies.

53. Oğlak, S. Care Models for Elderly Care Needs in the Living Environment. "Business, Power" Journal of Industrial Relations and Human Resources, 2011; 13 (4) : 115-130.

54. Gemlik N. Policies For Senior Citizens. 2018, Istanbul, Nobel Publishing.

55. Nacak O, New Public Management and The Creation of Public Policies in Turkey: Actor-Based Analysis, in 2015, Sakarya University, Institute of Social Sciences, Unpublished PhD Thesis, Sakarya.

Comparison of a commercial 3D fabricated laryngoscope (Airangel®) with a widely-used videolaryngoscopes (Glidescope® and C-MAC Video Laryngoscope) in Aerosol box Simulation: A Randomized Controlled Cross-over Study

Ali Kaan ATAMAN

- Okan University, Faculty of Medicine, Department of Emergency Medicine, Istanbul, Turkey
- ORCID: 0000-0002-1248-6226

Emel ALTINTAS

- Ankara Training and Research Hospital, Department of Emergency Medicine, Ankara, Turkey
- 0000-0003-4487-5661

Mehmet Cihat DEMİR

- Düzce University, Faculty of Medicine, Department of Emergency Medicine, Düzce, Turkey
- mdcihat@gmail.com
- 0000-0002-0106-3383

REFERENCES

1. Waleed Alhazzani , Morten Hylander Møller , Yaseen M Arabi , Mark Loeb , Michelle Ng Gong , Eddy Fan et all. Surviving Sepsis Campaign: Guidelines on the Management of Critically Ill Adults With Coronavirus Disease 2019 (COVID-19) Crit Care Med.2020 Jun;48(6):e440-e469.

2. David J Brewster , Nicholas Chrimes , Thy Bt Do , Kirstin Fraser, Christopher J Groombridge , Andy Higgs et all. Consensus Statement: Safe Airway Society Principles of Airway Management and Tracheal Intubation Specific to the COVID-19 Adult Patient Group Med J Aust. 2020 Jun;212(10):472-481.

3. Pin-Hui Fang, MD, Yu-Yuan Lin, MD, and Chih-Hao Lin, MD.A Protection Tent for Airway Management in Patients With COVID-19 Infection. Ann Emerg Med. 2020 Jun; 75(6): 787–788.

4. Jazuli F, Bilic M, Hanel E, Ha M, Hassall K, Trotter BG. Endotracheal intubation with barrier protection. Emerg Med J. 2020 Jul;37(7):398-399.

5. Begley JL, Lavery KE, Nickson CP, Brewster DJ.Begley JL, et al The aerosol box for intubation in coronavirus disease 2019 patients: an in-situ simulation crossover study. Anaesthesia. 2020 Aug;75(8):1014-1021.

6. Clariot S, Dumain G, Gauci E, Langeron O, Levesque É.Clariot S, et al. Minimising COVID-19 exposure during tracheal intubation by using a transparent plastic box: A randomised prospective simulation study. Anaesth Crit Care Pain Med. 2020 Jun 17:S2352-5568(20)30106-5

7. Teoh WH ,Saxena S, Shah MK, Sia AT. Comparison of three videolaryngoscopes: Pentax Airway Scope, C-MAC, Glidescope vs the Macintosh laryngoscope for tracheal intubation. Anaesthesia 2010 Nov;65(11):1126-32.

8. Su YC, Chen CC, Lee YK, Lee JY, Lin KJ. Comparison of video laryngoscopes with direct laryngoscopy for tracheal intubation: a meta-analysis of randomised trials. Eur J Anaesthesiol. 2011 Nov;28(11):788-95.

9. Cohen T, and Nishioka H. "Comparison of a Low-cost 3D Printed Video Laryngo-Borescope Blade versus Direct Laryngoscope for Simulated Endotracheal Intubations." Anesthesia And Analgesia. Vol. 124. Two Commerce Sq, 2001 Market St, Philadelphia, Pa 19103 Usa: Lippincott Williams & Wilkins, 2017.

CIRCUMCISION PROCEDURE IN CHILDREN; RISKS AND TIMING

Ahmet Gökhan GÜLER

- Kahramanmaraş Sütçü Imam University, Faculty of Medicine, Department of Pediatric Surgery, Kahramanmaras/TURKEY
- ORCID: 0000-0003-4740-3512
- drgokhanguler@hotmail.com

REFERENCES

Başaklar AC (2006). Surgery and Urological Diseases in Infants and Children. Ankara: Palme Publishing

Dunsmuir WD, Gordon EM (1999). The history of circumcision. https://doi.org/10.1046/j.1464-410x.1999.0830s1001.x.

Feryal GÜN SOYSAL (2017). Male Circumcision Complications. Turkish Clinics Pediatric Surgery - Special Topics, 7(3),383-4

Gee WF, Ansell JS (1976). Neonatal circumcision: a ten-year overview: with comparison of the Gomco clamp and the Plastibell device. Pediatrics, 58, 824-27.

Holman JR, Lewis EL, Ringler RL(1995). Neonatal circumcision techniques. Am Fam Physician, 52, 511-20.

Hutcheson JC. (2004). Male neonatal circumcision: indications, controversies and complications. Urology Clinics of North America, 31,461–467.

Karakaya AE, Güler AG, Doğan AB (2017). Rapid circumcision: An epidemiological and technical research. Cocuk Cerrahisi Derg,31,108–12. https://doi.org/10.5222/JTAPS.2017.108.

Massry SG (2011). History of circumcision: a religious obligation or a medical necessity. J Nephrol,24,100-2.

Özdemir T, Sayan A, Candan B, Orhan G, Köylüoglu G (2019). Secondary phimosis after circumcision. Turkish J Urol,45,135–8. https://doi.org/10.5152/tud.2018.94984.

Rickwood AMK (1999). Medical indications for circumcision. BJU Int Suppl,83,45–51. https://doi.org/10.1046/j.1464-410x.1999.0830s1045.x.

Simpson E, Carstensen J, Murphy P (2014). Neonatal circumcision: new recommendations & implications for practice. Mo Med,111,222–30.

Stang HJ, Snellman LW, Condon LM, Conroy MM, Liebo R, Brodersen L, et al (1997). Beyond dorsal penile nerve block: a more humane circumcision. Pediatrics,100. https://doi.org/10.1542/peds.100.2.e3.

Tasci A.I., Danacioglu Y.O., Arikan Y. et al (2020). Management of post-circumcision necrosis of the penis: the medicolegal aspect. Pediatr Surg Int, 36, 523–28. https://doi.org/10.1007/s00383-020-04630-2

CHRONIC CONSTIPATION IN CHILDREN

Assoc. Prof. Serkan ARSLAN

- Dicle University, Medical Faculty, Pediatric Surgery Department, Diyarbakir/TURKEY
- ORCID 0000-0002-5879-4478
- drserkanarslan@hotmail.com

REFERANCES

Malone PS. The management of bowel problems in children with urological disease. Br J Urol. 1995 Aug;76(2):220-5. doi: 10.1111/j.1464-410x.1995.tb07679.x. PMID: 7663915.

Başaklar AC, Türkyılmaz Z. Kabızlık In: Başaklar AC (ed), Bebek ve Çocukların Cerrahi ve Ürolojik Hastalıkları. Palme Yayıncılık, Ankara, 2006; pp: 579-603

van den Berg MM, Benninga MA, Di Lorenzo C. Epidemiology of childhood constipation: a systematic review. Am J Gastroenterol. 2006 Oct;101(10):2401-9. doi: 10.1111/j.1572-0241.2006.00771.x. PMID: 17032205

Mugie SM, Benninga MA, Di Lorenzo C. Epidemiology of constipation in children and adults: a systematic review. Best Pract Res Clin Gastroenterol. 2011 Feb;25(1):3-18. doi: 10.1016/j.bpg.2010.12.010. PMID: 21382575.

Mugie SM, Di Lorenzo C, Benninga MA. Constipation in childhood. Nat Rev Gastroenterol Hepatol. 2011 Aug 2;8(9):502-11. doi: 10.1038/nrgastro.2011.130. PMID: 21808283.

Rajindrajith S, Devanarayana NM. Constipation in children: novel insight into epidemiology, pathophysiology and management. J Neurogastroenterol Motil. 2011 Jan;17(1):35-47. doi: 10.5056/jnm.2011.17.1.35. Epub 2011 Jan 26. PMID: 21369490; PMCID: PMC3042216.

Poddar U. Approach to Constipation in Children. Indian Pediatr. 2016 Apr;53(4):319-27. doi: 10.1007/s13312-016-0845-9. PMID: 27156546.

Hyman PE, Milla PJ, Benninga MA, Davidson GP, Fleisher DF, Taminiau J. Childhood functional gastrointestinal disorders: neonate/toddler. Gastroenterology. 2006 Apr;130(5):1519-26. doi: 10.1053/j.gastro.2005.11.065. PMID: 16678565.

Rasquin A, Di Lorenzo C, Forbes D, Guiraldes E, Hyams JS, Staiano A, Walker LS. Childhood functional gastrointestinal disorders: child/adolescent. Gastroenterology. 2006 Apr;130(5):1527-37. doi: 10.1053/j.gastro.2005.08.063. PMID: 16678566; PMCID: PMC7104693.

Loening-Baucke V. Constipation in early childhood: patient characteristics, treatment, and longterm follow up. Gut. 1993 Oct;34(10):1400-4. doi: 10.1136/gut.34.10.1400. PMID: 8244110; PMCID: PMC1374550.

Loening-Baucke V. Functional constipation. Semin Pediatr Surg. 1995 Feb;4(1):26-34. PMID: 7728505.

Baran Maşallah, Eliaçık Kayı. Çocukluk çağında kronik kabızlık etyoloji ve patogenezi. İzmir Beyçet Uz Çocuk Hastalıkları Dergisi 2013;3;(1): 12-17.

Rodriguez L, Sood M, Di Lorenzo C, Saps M. An ANMS-NASPGHAN consensus document on anorectal and colonic manometry in children. Neurogastroenterol Motil. 2017 Jan;29(1). doi: 10.1111/nmo.12944. Epub 2016 Oct 9. PMID: 27723185.

Berger MY, Tabbers MM, Kurver MJ, Boluyt N, Benninga MA. Value of abdominal radiography, colonic transit time, and rectal ultrasound scanning in the diagnosis of idiopathic constipation in children: a systematic review. J Pediatr. 2012 Jul;161(1):44-50.e1-2. doi: 10.1016/j.jpeds.2011.12.045. Epub 2012 Feb 15. PMID: 22341242.

INGUINOSCROTAL PATHOLOGIES IN CHILDREN

Ph.D. Ali Erdal KARAKAYA

- Kahramanmaraş Sütçü Imam University Faculty of Medicine, Department of Pediatric Surgery, Kahramanmaras/TURKEY
- ORCID: 0000-0003-0241-7646
- draekarakaya@gmail.com

References

Başaklar AC , (2006) Bebek ve Çocukların Cerrahi ve Ürolojik Hastalıkları. Palme Yayıncılık, Ankara, pp: 1695-1716

Başaklar AC , (2006) Bebek ve Çocukların Cerrahi ve Ürolojik Hastalıkları. Palme Yayıncılık, Ankara, pp: 1717-1752

Başaklar AC , (2006) Bebek ve Çocukların Cerrahi ve Ürolojik Hastalıkları. Palme Yayıncılık, Ankara, pp: 1753-1764

Bisgaard T, Kehlet H, Oehlenschlager J, et al.(2014) Acceptable nation- wide outcome after paediatric inguinal hernia repair. *Hernia*. 2014;18:325–331.

Bowlin PR, Lorenzo AJ, Holcomb and Ashcraft's Pediatric Surgery, (2020) 7th edition, Elsevier. 805-820

Chang SJ, Chen JYC, Hsu CK, et al.(2016) The incidence of inguinal her- nia and associated risk factors of incarceration in pediatric inguinal hernia: a nation-wide longitudinal population-based study. *Hernia*. 2016;20:559–563.

Clark WR, Kramer SA. (1986) Henoch-Schönlein purpura and the acute scrotum. *J Pediatr Surg*. 1986;21:991–992.

De Caluwé D, Chertin B, Puri P.(2003) Childhood femoral hernia: a com- monly misdiagnosed condition. *Pediatr Surg Int*. 2003;19:608–609.

Erdoğan D, Karaman I, Aslan MK, et al. (2013) Analysis of 3776 pediatric inguinal hernia and hydrocele cases in a tertiary center. *J Pediatr Surg*. 2013;48:1767–1772.

Gatti JM, Axt J, Holcomb and Ashcraft's Pediatric Surgery, (2020) 7th edition, Elsevier, 2020: 821-826

Kolon TF, Herndon CDA, Baker LA, et al. (2014) Evaluation and treatment of cryptorchidism: AUA guideline. *J Urol*. 2014;192:337–345.

Nelson CP, Williams JF, Bloom DA. (2003) The cremasteric reflex: a useful but imperfect sign in testicular torsion. *J Pediatr Surg*. 2003;38:1248– 1249.

Rabinowitz R, Hulbert WC.(1995) Acute scrotal swelling. *Urol Clin North Am*. 1995;22:101–105.

Sijstermans K, Hack WWM, Meijer RW, et al. (2008) The frequency of undescended testis from birth to adulthood: a review. *Int J Androl*. 2008;31:1–11.

Synder CL, Escolino M, Esposito C, (2020) Holcomb and Ashcraft's Pediatric Surgery, 7th edition, Elsevier, 2020: 784-804

Tekgul S.(2012) *Guidelines on Paediatric Urology*. European Association of Urology; 2012.

Zamakhshary M, To T, Guan J, et al. Risk of incarceration of inguinal hernia among infants and young children awaiting elective surgery. *CMAJ*. 2008;179:1001–1005.

DIAGNOSIS OF MENINGEAL TUMORS

Serkan Yaşar ÇELİK

- Mugla Sıtkı Koçman University, Faculty of Medicine, Department of Pathology, Mugla/TURKEY
- ORCID: 0000-0001-6557-1451
- sycelik@gmail.com

REFERENCES

Al-mefty O, Topsakal C, Pravdenkova S, Sawyer JR, Harrison MJ. (2004). Radiation-induced meningiomas: clinical, pathological, cytokinetic and cytogenetic characteristics. *Journal of Neurosurgery*, 100,1002-1013.

Bhatti P, Veiga LH, Ronckers CM, Sigurdson AJ, Stovall M, Smith SA, et all. (2010). Risk of second primary thyroid cancer after radiaotherapy for a childhood cancer in a cohort study: an update from the childhood cancer survivor study. *Radiation Research*, 174(6), 741-752.

Claus EB, Calvocoressi L, Bondy ML, Wrensch M, Wiemels JL, Schildkraut JM. (2013). Exogenous hormone use, reproductive factors and the risk of intracranial meningioma in females. *Journal of Neurosurgery*, 118(3), 649-656.

Hasselblatt M, Nolte KW, Paulus W. (2004). Angiomatous meningioma: a cliinicopathologic study of 38 cases. *American Journal of Surgical Pathology.* 28(3), 390-393.

Hijiya N, Hudson MM, Lensing S, Zacher M, Onciu M, Behm FG, et all. (2007). Cumulative incidence of secondary neoplasmsas a first event after childhood acute lymphoblastic leukemia. *JAMA.* 297(11):1207-1215.

Jacques TS, Valentine A, Bradford R, McLaughlin JE. (2003).A 70 year old woman with a recurrent meningeal mass. Recurrent meningioma with rhabdomyosarcomatous differentiation. *Brain Pathology.*13,229-230.

Kane AJ, Sughrue ME, Rutkowski MJ, Shangari G, fang S, McDermott MW, et all. (2011). Anatomic location is a risk factor for atypical and malignant meningiomas. *Cancer.* 117(6), 1272-1278.

Longstreth WT jR, Dennis LK, McGuire VM, Drangsholt MT, Koepsell TD. (1993). Epidemiology of intracranial meningioma. *Cancer*,72,639-648.

Louis DN, Ohgaki H, Wiestler OD, Cavenee WK, Ellison DW, Figarella-Branger D, Perry A, Reifenberger G, von Deimling A. (2016). WHO Classification of tumours of the central nervous system, Lyon, France: International Agency for Research on Cancer (IARC).

Mathews JD, Forsythe AV, Brady Z, Butler MW, Goergen SK, Bymes GB, et all. (2013). Cancer risk in 680,000 people exposed to computed tomography

scans in childhood or adolescence: data linkage study of 11 million Australians. *British Medical Journal,* 346: f2360.

Osawa T, Tosaka M, Nagaishi M, Yoshimoto Y. (2013). Factors affecting peritumoral brain edema in meningioma: special histological subtypes with prominently extensive edema. *Journal of Neuro-oncology,* 111(1), 49-57.

Paek SH, Kim SH, Chang KH, Park CK, Kim JE, Kim DG. (2005). Microcystic meningiomas: radiological characteristics of 16 cases. *Acta Neurochirurgica.*147(9), 965-972.

Rosai H. (2011). Rosai and Ackerman's Surgical Pathology. USA, Mosby, Elsevier.

Wiemels JL, Wrensch M, Sison JD, Zhou M, Bondy M, Calvocoressi L, et all. (2011). Reduced allergy and immunoglobulin E among adults with intracranial meningioma compared to controls. *International Journal of cancer,* 129(8), 1932-1939.

Cardiovascular Complications Associated with COVID-19 Infection

Hakan KAYA

- Faculty of Medicine, Department of Cardiology, Adiyaman University, Adiyaman,Turkey
- ORCID: 0000-0002-5925-5150
- kardiyolog02@gmail.com

REFERENCES

1. Wang D, Hu B, Hu C, Zhu F, Liu X, Zhang J, Wang B, Xiang H, Cheng Z, Xiong Y, Zhao Y, Li Y, Wang X, Peng Z. Clinical Characteristics of 138 Hospitalized Patients With 2019 Novel Coronavirus-Infected Pneumonia in Wuhan, China. JAMA 2020 Feb 7. [Epub ahead of print], doi:10.1001/jama.2020.1585.

2. Coronavirus Disease 2019 (COVID-19). Centers for Disease Control and Prevention. https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/cases-updates/cases-in-us.html, Accessed date: 11 April 2020.

3. Huang C, Wang Y, Li X, Ren L, Zhao J, Hu Y, et al. Clinical features of patients infected with 2019 novel coronavirus in Wuhan, China. Lancet 2020;395:497–506.

4. World Health Organization. Situation report. https://www.who.int/docs/defaultsource/ coronaviruse/situation-reports/20200403-sitrep-74-covid-19-mp.pdf? sfvrsn=4e043d03_4, Accessed date: 4 April 2020.

5. Driggin E, Madhavan MV, Bikdeli B, et al. Cardiovascular considerations for patients, health care workers, and health systems during the coronavirus disease 2019 (COVID-19) pandemic. J Am Coll Cardiol Mar 18 2020.

6. Corman VM, Muth D, Niemeyer D, Drosten C. Hosts and Sources of Endemic Human Coronaviruses. Adv Virus Res 2018;100:163–88.

7. Andersen KG, Rambaut A, Lipkin WI, Holmes EC, Garry RF. The proximal origin of SARS-CoV-2. Nat Med 2020 Mar 17. [Ebup ahead of print], doi: 10.1038/s41591-020-0820-9.

8. World Health Organization. Report of the WHO-China Joint Mission on Coronavirus Disease 2019 (COVID-19). https://www.who.int/ Downloaded from http://ahajournals.org by on October 6, 2020 Clerkin et al COVID-19 and Cardiovascular Disease 1654 May 19, 2020 *Circulation.* 2020;141:1648–1655. DOI: 10.1161/CIRCULATIONAHA.120.0469 publications-detail/report-of-the-who-china-joint-mission-on-coronavirusdisease- 2019-(covid-19). Published 2020. Accessed February 28, 2020

9. Zou L, Ruan F, Huang M, Liang L, Huang H, Hong Z, Yu J, Kang M, Song Y, Xia J, et al. SARS-CoV-2 viral load in upper respiratory specimens of infected patients. *N Engl J Med.* 2020;382:1177–1179. doi: 10.1056/NEJMc2001737

10. Report of the WHO-China Joint Mission on Coronavirus Disease 2019 (COVID-19). Available at: https://www.who.int/docs/defaultsource/coronaviruse/who-china-joint-mission-on-covid-19-final-report.pdf. Accessed Apr 27, 2020.

11. Murthy S, Gomersall CD, Fowler RA. Care for critically ill patients with COVID-19.JAMA Mar 11 2020. https://doi.org/10.1001/jama.2020.3633 [Epub ahead of print].

12. Chen N, Zhou M, Dong X, et al. Epidemiological and clinical characteristics of 99 cases of 2019 novel coronavirus pneumonia in Wuhan, China: a descriptive study. Lancet 2020;395:507–13.

13. Intensive Care National Audit & Research Centre. ICNARC report on COVID-19 in critical care. March 27, 2020. Accessed March 30, 2020.

14. Weiss P, Murdoch DR. Clinical course and mortality risk of severe COVID-19. Lancet 2020;395(10229):1014–5. https://doi.org/10.1016/S0140-6736(20)30633-4.

15. Alhogbani T. Acute myocarditis associated with novel middle east respiratory syndrome coronavirus. Ann Saudi Med 2016;36:78–80.

16. Chen T,Wu D, Chen H, et al. Clinical characteristics of 113 patients with coronavirus disease 2019: retrospective study. BMJ Mar 26 2020;368:m1091.

17. Liu K, Fang YY, Deng Y, et al. Clinical characteristics of novel coronavirus cases in tertiary hospitals in Hubei Province. Chin Med J (Engl) Feb 7 2020. https://doi.org/10. 1097/CM9.0000000000000744 [Epub ahead of print].

18. Liu Y, Yang Y, Zhang C, et al. Clinical and biochemical indexes from 2019-nCoV infected patients linked to viral loads and lung injury. Sci China Life Sci 2020;63:364–74.

19. Ruan Q, Yang K, Wang W, Jiang L, Song J. Clinical predictors of mortality due to COVID-19 based on an analysis of data of 150 patients from Wuhan, China. [published online ahead of print, 2020 Mar 3] Intensive Care Med 2020:1–3. https://doi.org/10.1007/s00134-020-05991-x

20. Wong, C. K. et al. Plasma inflammatory cytokines and chemokines in severe acute respiratory syndrome. *Clin. Exp. Immunol.* 136,95–103 (2004).

21. Welt FGP, Shah PB, Aronow HD, fromthe American College of Cardiology's (ACC) Interventional Council and the Society of Cardiovascular Angiography and Intervention (SCAI), et al. Catheterization laboratory considerations during the coronavirus (COVID-19) pandemic: from ACC's Interventional Council and SCAI. JACC 2020. https://doi.org/10.1016/j.jacc.2020.03.021.

22. Guo T, Fan Y, Chen M, et al. Cardiovascular implications of fatal outcomes of patients with coronavirus disease 2019 (COVID-19). JAMA Cardiol. doi:https://doi.org/10. 1001/jamacardio.2020.1017.

23. Zhou F, Yu T, Du R, Fan G, Liu Y, Liu Z, Xiang J, Wang Y, Song B, Gu X, Guan L, Wei Y, Li H, Wu X, Xu J, Tu S, Zhang Y, Chen H, Cao B. Clinical course and risk factors for mortality of adult inpatients with COVID-19 in Wuhan, China: a retrospective cohort study. Lancet 2020;395:1054–1062.

24. KALETRA(R) oral film coated tablets, oral solution, lopinavir ritonavir oral film coated tablets, oral solution. Product insert. North Chicago, IL: AbbVie Inc. (per FDA); 2013.

Using of Micro-Computed Tomography in Root Canal

Zuhal GÖRÜŞ

- Department of Prosthodontics, Harran University, Faculty of Dentistry, Şanlıurfa, TURKEY
- ORCID: 0000-0003-1114-3333
- dtzuhal24 @hotmail.com

References

1. Oi T, Saka H, Ide Y. (2004). Three-dimensional observation of pulp cavities in the maxillary first premolar tooth using micro-CT. Int Endod J 37(1): 46–51

2. Cheung GS, Yang J, Fan B. (2007). Morphometric study of the apical anatomy of C-shaped root canal systems in mandibular second molars. Int Endod J 40:239-46.

3. Fan B, Cheung GS, Fan M, Gutmann JL, Bian Z. (2004). C-shaped canal system in mandibular second molars: Part I Anatomical features. J Endod 30(12): 899– 903

4. Fan B, Cheung GS, Fan M, Gutmann JL, Fan W. (2004). C-shaped canal system in mandibular second molars: Part II Radiographic features. J Endod 30(12): 904– 908

5. Fan B, Yang J, Gutmann JL, Fan M. (2008). Root canal systems in mandibular first premolars with C-shaped root configurations. Part I: Microcomputed tomography mapping of the radicular groove and associated root canal cross-sections. J Endod 34(11): 1337–1341.

6. Min Y, Fan B, Cheung GS, Gutmann JL, Fan M. (2006). C-shaped canal system in mandibular second molars: Part III—The morphology of the pulp chamber floor. J Endod 32(12): 1155–1159.

7. Fan B, Pan Y, Gao Y, Fang F, Wu Q, Gutmann JL. (2010). Three-dimensional morphologic analysis of isthmuses in the mesial roots of mandibular molars. J Endod 36:1866-9

8. Moore J, Fitz-Walter P, Parashos P. (2009). A micro-computed tomographic evaluation of apical root canal preparation using three instrumentation techniques. Int Endod J 42:1057-64.

9. Ikram OH, Patel S, Sauro S, Mannocci F. (2009). Micro-computed tomography of tooth tissue volume changes following endodontic procedures and post space preparation. Int Endod J 42:1071-6.

10. Roggendorf MJ, Legner M, Ebert J, Fillery E, Frankenberger R, Friedman S. (2010). Micro-CT evaluation of residual material in canals filled with Activ GP or GuttaFlow following removal with NiTi instruments. Int Endod J 43:200-9.

11. Jung M, Lommel D, Klimek J. (2005). The imaging of root canal obturation using micro-CT. Int Endod J 38:617-26.

12. Nair MK, Joy J, Vasudevan P, Hinckley L, Hoagland TA, Venkitanarayanan KS. (2005). Antibacterial effect of caprylic acid and monocaprylin on major bacterial mastitis pathogens. J Dairy Sci 88:3488-95.

13. Villas-Boas MH, Bernardineli N, Cavenago BC, Marciano M, Del Carpio-Perochena A, de Moraes IG, Duarte MAH, Bramante, CM, Ordinola-Zapata R. (2010). Micro-computed tomography study of the internal anatomy of mesial root canals of mandibular molars. J Endod 37:1682-6.

14. Baratto Filho F, Zaitter S, Haragushiku GA, de Campos EA, Abuabara A, Correr GM. (2009). Analysis of the internal anatomy of maxillary first molars by using different methods. J Endod 35:337-42.

15. Michetti J, Maret D, Mallet JP, Diemer F. (2010). Validation of cone beam computed tomography as a tool to explore root canal anatomy. J Endod 36:1187-90.

16. Hammad M, Qualtrough A, Silikas N. (2008). Three-dimensional evaluation of effectiveness of hand and rotary instrumentation for retreatment of canals filled with different materials. J Endod 34:1370-3.

17. Peters OA, Schönenberger K, Laib A. (2001). Effects of four Ni-Ti preparation techniques on root canal geometry assessed by micro computed tomography. Int Endod J 34:221-30.7.

18. Peters OA. (2004). Current challenges and concepts in the preparation of root canal systems: a review. J Endod 30:559-67

19. Wu MK, Wesselink PR. (1993). Endodontic leakage studies reconsidered. Part I. Methodology, application and relevance. Int Endod J 26:37- 43.

20. Rhodes JS, Ford TR, Lynch JA, Liepins PJ, Curtis RV. (1999). Micro-computed tomography: a new tool for experimental endodontology. Int Endod J 32:165-70

21. Baird E, Taylor G. (2017). X-ray micro computed-tomography. Current Biology 27:289-291

ITRACONAZOLE MAY INDUCE SINUS BRADYCARDIA: IT'S ALL A PERSON, HEART TO TOENAIL

Mehmet Cihat DEMİR

- Department of Emergency Medicine, School of Medicine, Düzce University, Düzce, Turkey
- ORCID: 0000-0002-0106-3383
- mdcihat@gmail.com

Esra POLAT

- Department of Cardiology, Fethiye State Hospital, Muğla, Turkey
- ORCID: 0000-0002-2330-2816
- esrapolat-1907@hotmail.com

REFERENCES

1. Sigurgeirsson B, Ólafsson JH, þ Steinsson J, et al. Long-term effectiveness of treatment with terbinafine vs itraconazole in onychomycosis: a 5-year blinded prospective follow-up study. 2002;138(3):353-357.
2. Lipner S, Scher RKJC. Onychomycosis: current and future therapies. 2014;93(2):60.
3. Summerbell R, Kane J, Krajden SJM. Onychomycosis, Tinea Pedis and Tinea Manuum Caused by Non-Dermatophytic Filamentous Fungi Nicht-Dermatophyten-Fadenpilze als Erreger von Onychomykosen, Tinea pedis und Tinea manuum. 1989;32(12):609-619.
4. Lipner SR, Scher RKJCmr, opinion. Onychomycosis–a small step for quality of care. 2016;32(5):865-867.
5. Faergemann J, Baran RJBJoD. Epidemiology, clinical presentation and diagnosis of onychomycosis. 2003;149:1-4.
6. Paul V, Rawal HJCR. Cardiotoxicity with Itraconazole. 2017;2017.
7. Okamoto J, Fukunami M, Kioka HJCJ. Frequent premature ventricular contractions induced by itraconazole. 2007;71(8):1323-1325.
8. Ahmad SR, Singer SJ, Leissa BGJTL. Congestive heart failure associated with itraconazole. 2001;357(9270):1766-1767.
9. Nelson M, Smith D, Erskine D, et al. Ventricular fibrillation secondary to itraconazole induced hypokalaemia. 1993;26(3):348.
10. Gupta A, Ryder J, Johnson AJBJoD. Cumulative meta-analysis of systemic antifungal agents for the treatment of onychomycosis. 2004;150(3):537-544.
11. Ameen M, Lear J, Madan V, et al. British Association of Dermatologists' guidelines for the management of onychomycosis 2014. 2014;171(5):937-958.
12. Sachs MK, Blanchard LM, Green PJJCid. Interaction of itraconazole and digoxin. 1993;16(3):400-403.
13. Tokarev J, Benditt DGJHcr. Sinus bradycardia and chronotropic incompetence associated with single-agent itraconazole antifungal therapy: A case report. 2015;1(1):6.
14. Dobrev D. Ion channel portrait of the human sinus node: useful for a better understanding of sinus node function and dysfunction in humans? : Am Heart Assoc 2009.

15. Deal N. Evaluation and management of bradydysrhythmias in the emergency department. Emergency medicine practice. 2013;15(9):1-15; quiz 15.

16. Oken K, Schoenfeld MH, Kusumoto F. Evaluation and Treatment of Patients With Bradycardia and Cardiac Conduction Delay. JAMA cardiology. 2019;4(7):708-709.

17. Pai V, Ganavalli A, Kikkeri NN. Antifungal resistance in dermatology. Indian journal of dermatology. 2018;63(5):361.

Vaginal Birth After Cesarean: A Case Study and A Review of The Literature*

Hale UYAR HAZAR

- Assist. Prof. Dr. Midwifery Department, Faculty of Health Sciences, Aydın Adnan Menderes University, Aydın, TURKEY
- ORCID: 0000-0002-1236-6929

Ebru ERSİN

- M.Sc. Midwifery Department, Institute of Health Sciences, Aydın Adnan Menderes University, Aydın, TURKEY
- ORCID: 0000-0002-2667-9213

Gökçe KAYIN

- M.Sc. Midwifery Department, Institute of Health Sciences, Aydın Adnan Menderes University, Aydın, TURKEY
- ORCID: 0000-0001-5583-3219

Erdal GEZER

- Medicine Doctor. Aydın Private Ege Liva Hospital, Aydın, TURKEY
- ORCID: 0000-0003-1859-9237

*It was presented as an oral presentation at the 6th International 10th National Midwifery Students Congress held in Sivas/Türkiye between 19-21 April 2019.

REFERENCES

1. World Health Organization. Caesarean sections should only be performed when medically necessary; 2015. (http://www.who.int/mediacentre/news/releases/2015/caesarean-sections/en). Accessed 17.03.2019.

2. Davis G, Thou S, Miller T, Gardner K, Henry A. Improving VBAC rates: the combined impact of two management strategies. Aust N Z J Obstet Gynaecol. 2014;54(4): 327–332. https://doi.org/10.1111/ajo.12229

3. Guise J-M, Denman MA, Emeis C, Marshall N, Walker M, Fu R, McDonagh M. Vaginal birth after cesarean section: Risk of uterine rupture with labor induction. American College of Obstetricians and Gynecologists. 2010;115(6):1267–1278. https://doi.org/10.1055/s-0031-1275386

4. Konstantina N, George M, Charalampos G. Vaginal birth after cesarean section in Greece and the contribution of the midwives, 2014;13(3):73–76.

5. Rossi AC, Addario VD. Maternal morbidity following a trial of labor after cesarean section vs elective repeat cesarean delivery: a systematic review with meta analysis. Am J Obstet Gynecol. 2008;199(3):224–231. https://doi.org/10.1016/j.ajog.2008.04.025

6. White HK, May A, Cluett ER. Evaluating a Midwife-Led Model of Antenatal Care for Women with a Previous Cesarean Section: A Retrospective, Comparative Cohort Study. Birth. 2016;43(3):200–208. https://doi.org/10.1111/birt.12229

7. Yanıkkerem E, Karakuş A. Vaginal Birth After Caesarean: According to Some Countries Guideline. Journal of Education and Research in Nursing. 2016;13(2):79–87. https://doi.org/10.5222/HEAD.2016.079

8. Chaillet N, Dubé E, Dugas M, Francoeur D, Dubé J. et al. Identifying barriers and facilitators towards implementing guidelines to reduce caesarean section rates in Quebec. Bulletin of the World Health Organization. 2007 October 85; 10: 791–797. https://doi.org/10.2471/BLT.06.039289

9. MacDorman M, Declercq E, Menacker F. Recent Trends and Patterns in Cesarean and Vaginal Birth After Cesarean (VBAC) Deliveries in the United States. Clin Perinatol. 2011;38(2):179–192. https://doi.org/10.1016/j.clp.2011.03.007

10. Homer CSE, Johnston R, Foureur MJ. Birth after caesarean section: Changes over a nine-year period in one Australian state. Midwifery. 2011;27(2):165–169. https://doi.org/10.1016/j.midw.2009.04.009

11. Göngör ES, Ertaş E, Moröy P, Danışman N, Mollamahmutoğlu L. Vaginal birth after cesarean section: Is it safe? Perinatal Journal. 2005;4(13):208–212.

12. Cormier C, Landon MB, Lai Y, Spong CY, Rouse DJ, Leveno KJ. White's Classification of Maternal Diabetes and Vaginal Birth After Cesarean Success in Women Undergoing a Trial of Labor. Obstet Gynecol. 2010;115(1):60-64. doi:10.1097/AOG.0b013e3181c534ca.

13. Harper LM, Cahill AG, Boslaugh S, Odibo AO, Stamilio DM, Roehl KA. Association of Induction of Labor and Uterine Rupture in Women Attempting Vaginal Birth After Cesarean: A Survival Analysis. Am J Obstet Gynecol. 2012;206(1):51.e1–51.e5. doi:10.1016/j.ajog.2011.09.022.

14. Yokoi A, Ishikawa K, Miyazaki K, Yoshida K, Furuhashi M, Tamakoshi K. Validation of the Prediction Model for Success of Vaginal Birth after Ce-sarean Delivery in JapaneseWomen. Int. J. Med. Sci. 2012;9(6):488-491. doi: 10.7150/ijms.4682.

15. Cheng YW, Eden KB, Marshall N, Pereira L, Caughey AB, Guise J-M. Delivery After Prior Cesarean: Maternal Morbidity and Mortality. Clin Perinatol. 2011;38(2):297-309. doi:10.1016/j.clp.2011.03.012.

16. Göynümer FG, Temel M, Şahin S, Naki M, Kepkep K. Is vaginal birth after cesarean delivery performed in our clinic?. Perinatal Journal. 2006;14(4):176-182.

17. Erez O, Novack L, Kleitman-Meir V, Dukler D, Erez-Weiss I, Gotsch F, Mazor M. Remote prognosis after primary cesarean delivery: the association of VBACs and recurrent cesarean deliveries with maternal morbidity. Int J Womens Health. 2012;4:93-107.

18. Başkaya Y, Sayıner FD. Evidence-Based Midwifery Practices to Reduce Cesarean Rate. Journal of Health Sciences and Professions. 2017;5(1):113–119. https://doi.org/10.17681/hsp.335472

19. Nousia K, Michalopoulos G, Grigoriadis C, Stournaras S, Brezeanou C, Vrachnis N, Farmakides G. Vaginal birth after cesarean section in Greece and the contribution of the midwives. HJOG. 2014;13(3):73-76.

20. Chapman V. The Midwife's Labour and Birth Handbook. India. 2018; 227.

21. Langdana F, Geary M, Haw W, Keane D. Peripartum hysterectomy in the 1990s: Any new lessons? J Obstet Gynaecol. 2001;21(2):121–123. https://doi.org/10.1080/01443610020025976

22. Bangal VB, Giri PA, Shinde KK, Gavhane SP. Vaginal Birth after Cesarean Section. N Am J Med Sci. 2013;5(2):140-144. doi: 10.4103/1947-2714.107537.

23. Obara H, Minakami H, Koike T, Takamizawa S, Matsubara S, Sato I. Vaginal birth after cesarean delivery: results in 310 pregnancies. J Obstet Gynaecol Res. 1998;24(2): 129-34.

PROGRESSIVE RELAXATION EXERCISES WITHIN THE SCOPE OF COMPLEMENTARY THERAPIES

Zeliha CENGİZ, Ph.D, RN

- Inonu University Faculty of Nursing, Department of Fundamentals Nursing, Assistant Professor
- ORCID: 0000-0002-3819-1717
- zeliha.cengiz@inonu.edu.tr

Sema KÖMÜRKARA, MSc, RN

- Inonu University Health Sciences Institute, Department of Fundamentals Nursing
- ORCID: 0000-0002-4965-8650
- sema.komurkara@gmail.com

REFERENCES

1. Duran T. (2011). Kanser Tedavisinin Yan Etkilerine Yönelik Alternatif Uygulamalar. *SDÜ Tıp Fakültesi Dergisi,* 18(2), 72-77.

2. Muslu KG, Öztürk C. (2008). Tamamlayıcı ve Alternatif Tedaviler ve Çocuklarda Kullanımı. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 51, 62-67.

3. Aktan T, Altan Y. (2011). Yenişehir (Bursa) Mezarlıklarının Doğal Süs Bitkileri. *Celal Bayar Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi,* 7(2), 31-39.

4. Faydaoğlu E, Sürücüoğlu M S. (2011). Geçmişten Günümüze Tıbbi ve Aromatik Bitkilerin Kullanılması ve Ekonomik Önemi. *Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 11(1), 52-67.

5. Erer S, Atıcı E. (2010). Selçuklu ve Osmanlılarda Müzikle Tedavi Yapılan Hastaneler. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi,* 36(1), 29-32.

6. Madenci E. (2007). Klasik Masaj. *Türk Fiz Tıp Rehab Derg,* 53, 58- 61.

7. Ilgaz A, Gözüm S. (2016). Tamamlayıcı Sağlık Yaklaşımlarının Güvenilir Kullanımı için Sağlık Okuryazarlığının Önemi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergi,* 9(2), 67-77.

8. Kavak F, Ünal S, Yılmaz E. (2016). Effects of relaxation exercises and music therapy on the psychological symptoms and depression levels of patients with schizophrenia. *Archives of Psychiatric Nursing,* 30, 508-512.

9. Argyl M, Koç M. (2006). İbadet ve Dua. *Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* 21(2), 317-338

10. Doğan B, Karabudak A, Buaf Ö, Karabacak E. (2012). Tamamlayıcı/Alternatif Tıp ve Dermatoloji, *Türk derm,* 46, 62-6.

11. İmseytoğlu D, Yıldız S. (2012). Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitelerinde Müzik Terapi *İ.Ü.F.N. Hem. Der,* 20(2), 160-165.

12. Stuckey H, Nobel J. (2010). The connection between art healing and public health. *A review of current literature. American Journal Of Public Health*, 100(2), 254- 263.

13. İsbir GG, Okumuş H. (2011). Doğum Ağrısı ile Baş Etmede Güvenli Yaklaşım: Hipnozla Doğum. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 8(2), 7-10.

14. Olness K. (2008). Helping Children and Adults with Hypnosis and Biofeedback. *Cleve Clin J Med*, 75, 39-43.

15. Simonart T, Kabagabo C, De Maertelaer V. (2011). Homeopathic remedies in dermatology: A systhematic review of controlled clinical trials. *Brıtical Journal Dermatol*, 165(4), 897-905.

16. Fleming S, Gutknecht N. (2010). Naturopathy and the primary care practice. *Clinics in Office Practice,* 37(1), 119–136.

17. Herman MA, Dalen JE, David M, Werbach MR, Balick M, Lee R. (2008). Cost Effectiveness Of Naturopathic Care For Chronic Low Back Pain. Alternative Therapies in Health and Medicine, 14(2), 32-39.

18. Khaksarian M, Behzadifar M, Alipour M, Jahanpanah F, Re T, Firenzuoli F, Zerbetto R ve ark. (2019). The efficacy of crocus sativus (Saffron) versus placebo and Fluoxetine in treating depression: A systematic review and meta-analysis. *Psychology Research and Behavior Management*, 12, 297-305.

19. Yıldız S, Eriş S, Duruhan S, Ürper S, Biçer B, Güzel S, Çivitci B. (2015). Mezoterapi ve cilt hastalıkları. *Integratif Tıp Dergisi*, 3(1), 11-15.

20. Corbin L. (2005). Safety And Efficacy Of Massage Therapy for Patients with Cancer. *Cancer Control,* 12, 158- 64.

21. Karagülle Z. (2008). Hidroterapi, SPA, Balneoterapi, Talassoterapi. *Türkiye Klinikleri Tıp Bilimleri Dergisi,* 28(Suppl), 224-9.

22. Yıldırım YY, Fadıloğlu Ç, Uyar M. (2006). Palyatif Kanser Bakımında Tamamlayıcı Tedaviler. Ağrı. *Dergipark*, 18 (1): 26-32.

23. Zhang J, Qin S, Zhou Y, Meng L, Su H, Zhou S. (2018). A randomized controlled trial of mindfulness based tai chi chuan for subthreshold depression adolescents. *Neuropsychiatric Disease and Treatment*, 14, 2313-2321.

24. Nguyen MH, Kruse A. (2012). A randomized controlled trial of tai chi for balance, sleep quality and cognitive performance in elderly Vietnamese. *Clinical Interventions in Aging*, 7, 185-190.

25. Musal N. (2008). Birinci Derece İçin Uygulamalı Reiki El Kitabı, İstanbul: Akis Yayıncılık.

26. Olness K. (2008). Helping Children and Adults with Hypnosis and Biofeedback. *Cleve Clin J Med*, 75, 39-43.

27. Wardell DW, Weymouth KF. (2004). Review of Studies of Healing Touch. *Journal of Nursing Scholarship*, 36(2), 147-54.

28. Çam O, Engin E. (2014). Gevşeme (relaksasyon) ve rahatlama terapisi: Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Bakım Sanatı. İstanbul: İstanbul Tıp Kitabevi.

29. Akmeşe Z B, Oran N T. (2014). Effects of progressive muscle relaxation exercises accompanied by music on low back pain and quality of life during pregnancy. *Journal Midwifery Womens Health*, 59(5), 503-9.

30. Conrad A, Roth W T. (2007). Muscle relaxation therapy for anxiety disorders: It works but how?. *Journal of Anxiety Disorders*, 21, 243-264.

31. McCallie M S, Blum C M, Hood C J. (2006). Progressive Muscle Relaxation. *Journal of Human Behavior in the Social Environment*, 13(3), 51-66

32. Seyedi Chegeni P, Gholami M, Azargoon A, ve ark. (2018). The effect of progressive muscle relaxation on the management of fatigue and quality of sleep in patients with chronic obstructive pulmonary disease: A randomized controlled clinical trial. *Complementary Therapies in Clinical Practice*, 31, 64-70.

33. Jayarathne W, Zoysa P. (2016). The impact of a progressive muscular relaxation exerciseprogramme for reducing insomnia in an elderly population: results from a preliminary study at two elderly homes in the Colombo District of Sri Lanka. *Sri Lanka Journal of Social Sciences* 39 (1), 47-52.

34. Boyacıoğlu G, Kabakçı E. (2016). Gevşeme Egzersizleri Kaseti. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.

35. Essa RM, Abdel Aziz Ismail NI, Hassan NI. (2017). Effect of progressive muscle relaxation technique on stress, anxiety and depression after hysterectomy. *Journal of Nursing Education and Practice* 7 (7), 77-86.

36. Gupta B, Kumari M, Kaur T. (2016). Effectiveness of progressive muscle relaxation technique on physical symptoms among patients receiving chemotherapy. *Nursing and Midwifery Research Journal,* 12(1), 33-40.

37. Otman S, Köse N. (2017). Gevşeme Egzersizleri. Ankara: Ertem Basım Yayın.

38. İbrahimoğlu Ö, Kanan N. (2017). The Effect of Progressive Muscle Relaxation Exercises After Endotracheal Extubation on Vital Signs and Anxiety Level in Open Heart Surgery Patients. *Turk Journal Intense Care*, 15(3), 98-106.

A REVIEW OF COSMETIC GYNECOLOGY

Özge KÖMÜRCÜ KARUSERCİ

- Gaziantep University, Faculty of Medicine, Department of Surgical Medical Sciences/ Obstetrics and Gynaecology, Gaziantep/TURKEY
- ozgekomurcu@hotmail.com
- ORCID: 0000-0003-3836-2958

REFERENCES

Aleem S, Adams EJ. (2011). Labiaplasty. *Obstet Gynaecol Reprod Med* , 22(2), 50-3.

Alinsod R. (2017). Labia Majore Reduction Surgery: Majoraplasty, Female Cosmetic Genital Surgery : Concepts, Classification, And Techniques (pp. 83 87). New York: Thime.

Balmforth J, Cardozo L. (2006). Designer vaginas. *Journal of the Association of Chartered Physiotherapists in Women's Health*, 99, 72-7.

British Association of Aesthetic Plastic Surgeons (BAAPS). (2011). Aesthetic genital surgery: female genital aesthetic surgery (aesthetic genital surgery, designer vaginas). London: British Association of Aesthetic Plastic Surgeons (BAAPS).

Boztosun A. M. (2010). Sigmoid vajinoplasti: olgu sunumu, 32, 98-102.

Braun V. (2009). 'The women are doing it for themselves': the rhetoric of choice and agency around female genital 'cosmetic surgery'. *Australian Feminist Studies*, 24(60), 233-49.

Cao Y, Li Q, Zhou C. et al. (2015). Measurements of female genital appearance in Chinese adults seeking genital cosmetic surgery: a preliminary report. *Chinese Academy of Medical Sciences*, 26(5), 729- 35.

Cook RJ, Dickens BM. (2009). Hymen reconstruction: ethical and legal issues. *Int J Gynecol Obstet*, 107(3), 266–9.

Crouch N, Deans R, Michala L, Liao L, Creighton SM. (2011). Clinical charactecristics of well women seeking labial reduction surgery: a prospective study. *BJOG*, 10, 1-4.

Çetinkaya K, Bacıoğlu A, Altınok M. (2011). Bir Primer Vajen Kanser Olgusunda Radikal Cerrahi Vajen Rekonstrüksiyonu ve literatürün Gözden geçirilmesi. *Journal of Turkish Society of Obstetrics and Gynecology*, 8(3), 214-8.

Desai SA, Varun VD. (2018). Audit of Female Genital Aesthetic Surgery: Changing Trends. *The Journal of Obstetrics and Gynecology of India*, 68(3), 214-220.

Florantina A, Vinicius A, Bretas TH. et al. (2018). Lasers for Aesthetic and Functional Vaginal Rejuvenation. Lasers, Lights and Other Technologies, Clinical Approaches and Procedures in Cosmetic Dermatology, 285-296.

Giarenis I, Cardozo L. (2014). Cosmetic genital surgery. *Obstet Gynaecol Reprod Med*, 24(9), 286-8.

Goodman M, Placik O, Benson RH, et al. (2010). A large multicenter outcome study of female genital plastic surgery. *Journal of Sex Med*, 7(4-1), 1565-77.

Goodman MP. (2011). Female genital cosmetic and plastic surgery: a review. *J Sex Med*, 8, 1813–25.

Gonzales F, Dass D, Almeida B. (2015). Custom Flask Labiaplasty. *Ann Plast Surg*, 75(3), 266-71.

Karram MM. (2015). Vaginoplasty and Perineal Reconstruction. *Atlas of Pelvic Anatomy and Gynecologic Surgery*, 104, 1159-66.

Ladin A, Yurteri-Kaplan M, Danielle D. et al. (2012). Interest in cosmetic vulvar surgery and perception of vulvar appearance. *American Journal of Obstetrics & Gynecology*, 207(5), 428e1-e7.

Liao LM, Creighton SM. (2011). Female genital cosmetic surgery: a new dilemma for GPs. *Br J Gen Pract*, 61(582), 7-8.

Lloyd J, Crouch NS, Minto C, Liao L, Creighton S. (2005). Female genital appearance: "normality" unfolds. *BJOG*,112(5), 643-6.

Logmans A, Verhoeff A, Raap RB, Creighton F, van Lent M. (1998). Should doctors reconstruct the vaginal introitus of adolescent girls to mimic the virginal state? Who wants the procedure and why. *BMJ*, 316(7129), 459–60.

Lynch A, Marulaiah M, Samarakkody U. (2008). Reduction labioplasty in adolescents. *J Pediatr Adolesc Gynecol*, 21(3), 147-9.

Michala L, Koliantzaki S, Antsaklis A. (2011). Protruding labia minora: abnormal or just uncool? *J Psychosom Obstet Gynaecol* , 32(3), 154-6.

Miklos JR, Moore RD. (2008). Labiaplasty of the labia minora: patients' indications for pursuing surgery. *J Sex Med*, 5(6), 1492-5.

Moore RD, Miklos J. R. (2011). Postoperative Cosmetic Expectations for Patients Considering Labiaplasty Surgery: Our Experience with 550 Patients. *Gynecology Surgical Tecnology International*, 21, 170- 4.

Moran C, Lee C. (2014). What's normal? In uencing women'sperceptions of normal genitalia: an experiment involving exposure to modi ed and nonmodi ed images. *BJOG*, 121, 761–6.

Nappi R, Liekens G, Brandenburg U. (2006). Attitudes, perceptions and knowledge about the vagina: the International Vagina Dialogue Survey. *Contraception*, 73(5), 493-500.

Ostrzenski, A. ACOG Scientific Integrity Deficiency in Recommendation for the Practice of Cosmetic- Plastic Gynecology Misleads Other Gynecological Societies, Inhibits Clinical Education and Research, and Jeopardizes Women's Health. (2016). *The Journal of Reproductive Medicine*, 61(1-2), 33-38.

Pauls R, Rogers R. (2014). Should gynecologists provide cosmetic labiaplasty procedure?, ACOG, 211(3), 218.

Shaw D, Lefebvre G, Bouchard C, Shapiro J, Blake J, Allen L et al. (2013). Female Genital Cosmetic Surgery. *J Obstet Gynaecol Can*, 35(12), 1108-12.

Shindel AW, Goldstein I. (2016). Sexual function and dysfunction in the Female. Campbell-Walsh Urology, 32, 749-64.

Smith NK, Scott B, Brandon W, Erika C, Lucia C, Debby H. (2017). Genital Self Image and Considerations of Elective Genital Surgery. *J Sex Marital Ther*, 43(2),169-84.

The Royal Australian and New Zealand College of Obstetricians and Gynaecologists. (2008). RANZCOG College Statement: C-Gyn 24. Vaginal "Rejuvenation" and Cosmetic Vaginal Procedures.

Wei S, Li Q, Li S, Zhou C, Li F, Zhou Y. (2015). A new surgical technique of hymenoplasty. *International Journal of Gynecology and Obstetrics*, 30,14-18.

Zuckerman D. Reasonably safe?: breast implants and informed consent. (2010). Reprod Health Matters, 18(35), 94-102.

The Relationship Between Mental Health and Basic Needs with Socially Self-Assessments of University Students in Nursing School 1th and 4th Grades

Gülcan KENDİRKIRAN

- Asistant Professor, Haliç University Faculty of Health Sciences Nursing Department
- ORCID: 0000-0002-3243-9590
- gulcank_87@hotmail.com

Makbule BATMAZ

- Asistant Professor, Haliç University Faculty of Health Sciences Nursing Department
- ORCID: 0000-0003-1856-6793
- makbulebatmaz@halic.edu.tr

Canan PERİM

- Nurse, Istanbul University Istanbul Medical Faculty Hospital İstanbul/TURKEY
- ORCID: 0000-0003-0704-5124
- cananperim@gmail.com

Selma CANİKLİ

- Nurse,
- ORCID: 0000-0003-3624-6056
- selmacanikli@gmail.com

NOT: Presented at the 14th National Congress of Nursing Students as a poster

6. References

1. Bingöl G, Gebeş R, Yavuz R. (2012). An Analysis of Students' General State of Health at Amasya School of Health Sciences According to Some Variables. *Göztepe Medical Journal,* 27(3), 106-111.

2. Coşgun M. (2012). Effect of Television Series on Youngs People's Identity Development and Socialization Process. Akademik Bakış Dergisi, 28, 1-20.

3. Dohlman L, DiMeglio M, Hajj J, Laudanski K. (2019). Maslow's Theory of Motivation Has Remained İnfluential, Particularly in Psychology and Business Management, as a Tool to Understand People's Motivation for Behavioral Change. International Journal of Environmental Research and Puclic Health, 16, 1-13.

4. Erdem E. (2008). The Assesment of Houses with Swot Analysis in The Theory of Maslow's Hierarchy of Needs. Ankara University Institute of Science, Master's Thesis. Ankara: Ankara University.

5. Erözkan A. (2004). Social Comparison and Depression Levels of High School Students According to Certain Variables Examined. *Muğla Üniversitesi SBE Dergisi*, 13, 1-18

6. Eryılmaz A, Mutlu T. (2017). Career Development and Mental Health From The Perspective of Life-Span Development Approach. *Current Approaches in Psychiatry*, 9(2), 227-249.

7. Ezegbe BN, Eseadi C, Ede MO, Igbo JN, Anyanwu JI, Ede KR, et al. (2019). Impacts of Cognitive-Behavioral Intervention on Anxiety and Depression Among Social Science Education Students, A Randomized Controlled Trial. *Medicine*, 98(15), 1-11.

8. French KA, Dumani S, Allen TD, Shockley KM. (2018). A Meta-analysis of Work-Family Conflict and Social Support. *Psychol Bull*, 144(3), 284-314.

9. Griffin E. (2011). Deficiency Needs Must be Satisfied for Growth to Occur, a first Look at Communication Theory. McGraw-Hill, New York, 125.

10. Güngörmüş K, Okanlı A, Kocabeyoğlu T. (2015). Factors influencing resilience in nursing students. *Journal of Psychiatric Nursing*, 6(1), 9-14.

11. Güss D, Burger ML, Dörner D. (2017). The Role of Motivation in Complex Problem Solving. *Frontiers in Psychology*, 8, 1-5.

12. Güzel O, Barakazı M. (2018). A Relational Evaluation on The Partıcıpatıon of People in Tourism Movements within The Context of Maslow's Hierarchy of Needs. *Social, Mentality and Researchers Thinkers Journa*l, 4(14), 1001-1010.

13. Kılıç C. (1996). General Health Questionnaire: a Reliability and Validity Study (in Turkish). *Turkish Psychiatry*, 7(1), 3-9.

14. Korkut-Owen F, Owen DW. (2012). The well-star model of wellness, applications and evaluation. *International Journal of Eurasia Social Sciences*, 3(9), 24-33.

15. Kula S, Çakar B. (2015). The Relationship between Perceived Life Satisfaction and Safety of People in Society within the Frame of Maslow's Hierarchical Needs. *Bartın University Journal of Economics and Administrative Sciences* 6(12), 191-2010.

16. Musalek M, Larach-Walters V, Lépine JP, Millet B, Gaebel W. (2010). Psychopathology in the 21st Century. *The World Journal of Biological Psychiatry*, 11, 844-851.

17. Namjoo S, Shagaghi A, Sarbasksh P, Allahverdipour H, Pakpour AH. (2016). Psychometric Properties of The General Health Questionnaire (GHQ-12) to be Applied for The Iranian Elder Population. *Aging&Mental Health*, 21(10), 1-5.

18. Özdemir H, Rezaki M. (2007). General health questionnaire-12 for the detection of depression. Turkish Journal of Psychiatry, 18(1), 13-21.

19. Özgür G, Gümüş Babacan Ö, Durdu B. (2010). Life Satisfaction of University Students Living at Home or in The Dormitory. *Journal of Psychiatric Nursing*, 1(1), 25-32.

20. Sarı İ, Yenigün Ö, Altıncı EE, Öztürk A. (2011). Effect of Satisfaction of The Basic Psychological Needs on General Self-Efficacy and Trait Anxiety (Example of Sakarya University Department of Sport Management). *SPORMETRE Journal of Physical Education and Sport Sciences*, 4(4), 149-156.

21. Şahin NH, Durak A, Şahin N. (1993). Social Comparison Scale: Evaluation in cognitive behavioral therapies. Ankara: Turkish Psychologists Association Publications.

22. Türkdoğan T, Duru E. (2011). The Investigation of The Fulfillment Level of Basic Needs in University Students According to Some Sociodemographic Variables. *Mehmet Akif Ersoy University Journal of Education Faculty*, 22, 199-223.

23. Ünalan E. (2014). The Relationships Between Mental Health, Health Anxiety and Health Behaviors in University Students. Okan University Institute of Social Sciences Master Thesis. İstanbul: Okan Üniversity.

24. WHO, 2001. Mental Health, Strengthening Mental Health Promotion.

25. Yılmaz M, Yaman Z, Erdoğan S. (2017). Stressful Situation in Nursing Students and The Methods of Coping with Stress. *Mersin University Journal of Health Sciences*, 10(2), 88-99.

26. Zheng Z, Gu S, Lei Y, Lu S, Wang W, Li Y, Wang, F. (2016). Safety Needs Mediate Stressful Events Induced Mental Disorders. Neural Plasticity, (1), 1-6.

RELATIONSHIP BETWEEN EMPATHY TRENDS AND PERSONAL PROBLEM SOLVING SKILLS OF PERSONAL OPENING AND FEEDBACK LEVELS OF EXECUTIVE NURSES

Özge Çavdar İSPİRLİ

- Gaziosmanpaşa School/ HealthTeacher Istanbul/TURKEY
- ORCID: 0000-0002-8334-9288
- ozgecavdar@gmail.com

Makbule BATMAZ

- Haliç University / Nursing / Asistant Professor Istanbul/TURKEY
- ORCID: 0000-0003-1856-6793
- makbulebatmaz@halic.edu.tr

NOTE: Presented as Master Thesis

REFERENCES

Abaan S, Altıntoprak A. (2005). Nurses' Perceptions of Their Problem Solving Ability: Analysis of Self Apprasials. *Hacettepe Üniversite Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*. 62-76.

Armstrong R. (2006). Revisiting the Johari Window: Improving Communications Through Self-Disclosure and Feedback. *Human Development*. 27(2), 10-14.

Aydemir S. (2014). The nurses' self-esteem (Diyarbakır Women and Children's Hospital case), *Master Thesis*, Beykent Üniversitesi, İstanbul.

Berkant HG, Eren İ. (2013). Investigating Problem Solving Skills of Students of Primary School Math Teaching Department in Terms of Some Variables. *International Journal of Social Science*. 6(3), 1021-1041. **DOI:** http://dx.doi.org/10.9761/JASSS_777

Birol L. (2004). Hemşirelik Süreci. İzmir: Etki Matbaacılık.

Büyükbayram A, Gürkan A. (2014). The role of Emotional Intelligence in Job Satisfaction of Nurses. *Journal of Psychiatric Nursing*, 5(1), 41-48. **DOI:** 10.5505/phd.2014.50470

Çakır, A, (2010). Nurses Who Worked at The Hospital for Self-Actualization and Assertiveness Levels of Examination. *Master Thesis*, Marmara University, Department of Nursing Principles. Istanbul.

Çam S, Tümkaya S. (2007). Developing an Interpersonal Problem-Solving Inventory (IPSI): Validity and Reliability Study. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal.* 3(28), 95-111.

Çam S, Tümkaya S. (2008). Development of Interpersonal Problem Solving Inventory for High School Students: The Validity and Reliability Process. *International Journal of Human Sciences.* 5(2), 1-17. ISSN: 1303-5134.

Çam S, Tümkaya S, Yerlikaya E. (2011). The Validity and Reliability Process of İnterpersonal Problem Solving İnventory for Adults. *International Journal of Human Sciences.* 8(1), 1703-1724.

Çelik C, Yurdakul M. (2009). Hospital Managers Problem-Solving Skills: A Field Study. *Çukurova University Journal of Social Sciences Institute.* 18(1), 95–108.

Çiçek HS, Akbayrak N. (2004). Examine the Difference Between Problem Solving Skills of Nurses and Other Health Workers Lady. *Nursing Forum Journal*. 7, 55-59.

D'Zurilla TJ, Nezu AM. (2001). Problem Solving Therapies. *Handbook of Cognitive-Behavioral Therapies*, 2nd edn. Editor: Dobson KS. Guilford Pres, New York.

Dökmen Ü. (1988). Measurement of Empathy Based on A New Model and its Development with Psychodrama. *Journal of the Faculty of Educational Sciences.* 21(1-2), 155-190. **DOI:** 10.1501/Egifak_0000000999

Eckroth-Bucher M. (2010). Self -awareness: A Review and Analysis of A Basic Nursing Concept. *Advances in Nursing Science*. 33(4), 297–309**. DOI:** 10.1097 / ANS.0b013e3181fb2e4c

Ersoy G, Kösger F. (2016). Empathy: Definition and its Importance. *Osmangazi Medical Journal*. 38, 1-9. **DOI:** http://dx.doi.org/10.20515/otd.33993

Gemlik N, Sur H. (2003). A Review of The Level of Perception of Problem Solving Skills of Private Hospital Managers. *Journal of Modern Hospital Management*. 7(1), 1-5.

Gessler R, Ferron L. (2012). Making the Workplace Healthier, One Self- Aware Nurse at A Time. *American Nurse Today*, 41-43

Göktepe N, Baykal Ü. (2006). Study of Leadership Styles of Manager Nurses and How These Styles are Perceived by Subordinate Manager Nurses. *Journal of Education and Research in Nursing.* 3(1), 37-41.

Hiçdurmaz D, Öz F. (2011). Empowerment of Self Via Cognitive Approach. *Faculty of Health Sciences Journal of Nursing.* 68-78.

Kahraman N. (2013). Determination of Emotional Intelligence Skills of Nurses, Hacettepe University Institute of Health Sciences, Master's Thesis (Advisor: Yard. Doç. Dr. Duygu Hiçdurmaz), Ankara.

Karaca S. (2010). An Indispensable Concept for Nurses: Self-Knowledge. *Maltepe University Nursing Science and Art Journal*. 3(1), 79-83.

Katman H. (2010). Investigation of School Administrators' Empathic Tendencies: The Sample of Isparta Province Center. Süleyman Demirel University, Institute of Social Sciences, Department of Business Administration, Master's Thesis (Advisor: Doç. Dr. Ramazan Erdem), Isparta.

Kaya A, Kantek F. (2016). Nurse Managers' Perception of Professional Values and Affecting Factors. *Journal of Health and Nursing Management.* 3(1), 18-25. **DOI:**10.5222/SHYD.2016.018

Kelleci M, Gölbaşı Z, Doğan S, Tuğut N. (2011). Problem-Solving Abilities of The Nursing Students Studying İin İntegrated Education: A Follow-Up Study. *Florence Nightingale Journal of Nursing*. 19(1), 23-28. **ISSN** 1304-4869.

Koca Ş, Erigüç G. (2017). Evaluation of Self Disclosure and Feedback Levels of Healthcare Workers by The Johari Window Model. *Akademik Bakış Dergisi*, November-December. 64, 343-367.

Koçel T. (2010). İşletme Yöneticiliği. İstanbul: Beta Yayınları. 12.bs.

Kondrat ME. (1999). Who is the "self" in Self-Aware: Professional Self- Awareness from A Critical Theory Perspective. *Social Service Review*. 451-477. **DOI:** https://doi.org/10.1086/514441

Köksal H. (2009). Relation Between The Nurses' Empathic Tendency and Burnoutlevels. Dokuz Eylul University Department of Psychiatric Nursing. İzmir.

Kuşaklı B, Bahçecik N. (2012). The Emotional Intelligence Skills & Leadership Attitudes of Nurse Manager. *Florence Nightingale Journal of Nursing.* 20(2), 112- 119. ISSN 1304-4869

Metin H. (2011). Empathic Communication and The Governance. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*. Bahar: 32

Polat H. (2013). The Relationship Between The Nurses Problem Solving Skills with Their Assertiveness. Department of Mental Health and Disease Nursing Unpublished Master's Thesis. Adnan Menderes University Institute of Health Sciences. Aydın, Türkiye.

Severinsson EI. (2001). Confirmation, Meaning and Self-Awareness as Core Concepts of The Nursing Supervision Model. *Nursing Ethics.* 8(1). **DOI:** 10.1177/096973300100800105

Sezen G, Paliç G. (2011). High School Students' Perceptions of Problem Solving Skills Determination. 2nd International Conference on New Trends in Education and Their Implications 27-29 April, Antalya-Turkey, www.iconte.org, Siyasal Kitabevi, Ankara, Turkey.

Scheick DM. (2011). Developing Self-Aware Mindfulness to Manage Countertransference in The Nurse-Client Relationship: An Evaluation and Developmental Study. *Journal of Professional Nursing*. 27(2), 114–123. **DOI:** 10.1016/j.profnurs.2010.10.005.

Topçu Ç, Baker Ö, Aydın Ç. (2010). Turkish Adaptation of Basic Empathy Scale: Validity and Reliability Study. *Turkish Journal of Psychological Counseling and Guidance.* 4(34), 174-182.

Tunç HA, Kıyak M. (2008). Problem Solving Skills of Nurses Working in A Public Service Hospital in Terms of Some Variables [Thesis]. Istanbul: Okan University Institute of Social Sciences, Department of Health Management.

Yıldız F. (2013). The effects of machiavellianism, self disclosure and feed back to differentiate the perceived pseudo and authentic transformational leadership behaviours of the managers. Gazi University, Institute of Social Sciences, Department of Business Administration. Doctorate Thesis, Ankara (Advisor: Dursun Bingöl).

Yıldız H, Güven M. (2009). Research on Burnout Level of Nurses and Their Problem Solving Skills. *e-Journal of New World Sciences Academy*. 4(4), 1-20.

Yüksel, F., 2002. A Study of the Decision-Making and Problem-Solving Levels of the Administrator Candidates. *Education and Science Journal*. 27(125), 8-16.

Wilson B. (2007). *Nurses' knowledge of pain*, 24-26.*AUTHOR CONTRIBUTIONS*

All authors approve the content of the manuscript and have contributed significantly to research involved/ the writing of the manuscript.

PRIAPISM MANAGEMENT

Assistant Prof. Hakan Hakkı TAŞKAPU

- Department of Urology, Meram Medical Faculty, Necmettin Erbakan University, Konya, Turkey
- ORCID: 0000-0003-3836-2958

Harun UÇMAK (MD)

- Department of Urology, Meram Medical Faculty, Necmettin Erbakan University, Konya, Turkey
- ORCID: 0000-0003-3836-2958

REFERENCES

1. Eland IA, van der Lei J, Stricker BH, et al. Incidence of priapism in the general population. Urology 2001;57:970-972
2. Montague DK, Jarow J, Broderick GA, et al. American Urological Association guideline on the management of priapism J Urol 2003;170:1318-1324.
3. Banos JE, Bosch F, Farre M. Drug-induced priapism. Its aetiology, incidence and treatment. Med Toxicol Adverse Drug Exp 1989;4:46-58.
4. Salonia A, Eardley I, Giuliano F, et al. European Association of Urology guidelines on priapism. Eur Urol 2014;65:480-489.
5. Mireku-Boateng AO, Tasie B. Priapism associated with intracavernosal injection of cocaine. Urol Int 2001;67:109-110.
6. Becerra-Pedraza LC, Jiménez-Martínez LE, Peña-Morfin I, et al. Priapism as the initial sign in hematologic disease: Case report and literature review. Int J Surg Case Rep 2018 ;43:13-17.
7. Levey HR, Kutlu O, Bivalacqua TJ. Medical management of ischemic stuttering priapism: A contemporary review of the literature. Asian J Androl 2012;14:156-163. 8. Ridgley J, Raison N, Sheikh MI, et al. Ischaemic priapism: A clinical review. Turk J Urol 2017;43:1-8.
9. Sedigh O, Rolle L, Negro CL, et al. Early insertion of inflatable prosthesis for intractable ischemic priapism: Our experience and review of the literature. Int J Impot Res 2011;23:158-164.
10. Rees RW, Kalsi J, Minhas S, et al. The management of lowflow priapism with the immediate insertion of a penile prosthesis. BJU Int 2002;90:893-897.
11. Shigehara, Kazuyoshi, and Mikio Namiki. "Clinical management of priapism: a review." *The world journal of men's health* 34.1 (2016): 1-8.
12. Montague DK, Jarow J, Broderick GA, Dmochowski RR, Heaton JP, Lue TF, et al; Members of the Erectile Dysfunction Guideline Update Panel; Americal Urological Association. American Urological Association guideline on the management of priapism. J Urol 2003;170:1318-24
13. Pryor J, Akkus E, Alter G, Jordan G, Lebret T, Levine L, et al. Priapism. J Sex Med 2004;1:116-20.
14. Burnett AL, Bivalacqua TJ, Champion HC, Musicki B. Feasibility of the use of phosphodiesterase type 5 inhibitors in a pharmacologic prevention program for recurrent priapism. J Sex Med 2006;3:1077-84

ARKTİKA JEOPOLİTİĞİ

1

Jeopolitik Durum, Küresel İklim Değişikliği ve Yeni Enerji Havzaları

Yazar
Onur LİMON

EFEAKADEMİ

Arktika Jeopolitiği - 1
Jeopolitik Durum, Küresel İklim Değişikliği ve Yeni Enerji Havzaları

Yazar: Onur Limon ORCID (0000-0002-4097-303X)

ISBN: 978-625-7729-10-9

1. Baskı: Kasım 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ'ye aittir.

KÜTÜPHANE KARTI

Arktika Jeopolitiği - 1 Jeopolitik Durum, Küresel İklim Değişikliği ve Yeni Enerji Havzaları
LİMON, Onur
1. Basım, 532 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. Arktika, 2. Arktika Devletleri, 3. Enerji, 4. İklim Değişikliği, 5. Jeopolitik.

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)

Kapak Tasarım: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

ÖZET 3
ÖNSÖZ 5
BAŞLARKEN 7
İÇİNDEKİLER 13
FOTOGRAFLAR 15
GRAFİKLER 16
HARİTALAR 17
ŞEKİLLER 19
TABLOLAR 20
KISALTMALAR 21
GİRİŞ 23
A. Yazın 28
B. Sınırlılıklar 42
C. Kavramlar 44

BİRİNCİ BÖLÜM
KURAMSAL ÇERÇEVE 49
1.1. Jeopolitik Teori 51
1.1.1. Kara Hâkimiyet Teorisi 66
1.1.2 Deniz Hâkimiyet Teorisi 71
1.1.3 Hava Hâkimiyet Teorisi 77
1.1.4 Uzay Hâkimiyet Teorisi 82

İKİNCİ BÖLÜM
ARKTİKA 97
2.1 Arktika'nın Tanımlanması 98
2.2 Arktika'nın Tarihsel Geçmişi: Keşifler Çağı'ndan Arktika Çağı'na 107
2.3 Coğrafî Konum, Coğrafî Özellikler, Coğrafî Bütünlük ve Sınırlar 132
2.4 Saha ve Stratejik Kaynaklar 164
2.5 Arktika'ya Hukukî Bakış 174
2.5.1 Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi 175
2.5.2 Arktika Konseyi 189
2.5.3 Svalbard Antlaşması 202

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
KÜRESEL İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ, ARKTİKA VE YENİ ENERJİ HAVZALARI 213
3.1 İklim Değişikliğinin Arktika'ya Etkileri: Geçmiş, Şimdi ve Gelecek 214
3.1.1 Arktika ve Paris İklim Anlaşması 237
3.1.2 Arktika Okyanusu ve Eriyen Buzullar 242
3.1.3 Çevresel Etkiler, İnsan ve Sınırlar 258
3.2 Küresel Enerjinin Genel Görünümü 276
3.2.1 Fosil Kaynakların Coğrafî Dağılımı 291
3.2.2 Küresel Enerji Arzı ve Bölgelere Göre Dağılımı 303
3.2.3 Küresel Enerji Üretimi ve Bölgelere Göre Dağılımı 306
3.2.4 Küresel Enerji Tüketimi ve Bölgelere Göre Dağılımı 308
3.2.5. Arktika Devletleri, Arktika Konseyi ve Türkiye 310
3.2.6 Küresel Enerji Yatırımları, Kaynakların Dağılımı ve Arktika 315
3.2.7. Jeopolitik Açıdan Önemli Stratejik Suyolları, Boğazlar ve Kanallar 325
3.3 Arktika'daki Yeni Enerji Havzaları ve Potansiyeli 344
3.3.1. A5 Devletleri'nin Girişimleri ve Yeni Enerji Havzaları 357
3.3.1.1 Amerika Birleşik Devletleri 360
3.3.1.2 Danimarka 371
3.3.1.3 Kanada 378
3.3.1.4 Norveç 384
3.3.1.5 Rusya Federasyonu 393
3.4 Ortaya Çıkan Zorluklar 412
3.4.1 Siyasî, Mevsimsel ve Çevresel Zorluklar 413
3.4.2 Teknolojik Zorluklar 417
3.4.3 Ulaşım ve Taşımacılıkla İlgili Zorluklar 419

SONUÇ VE ÖNERİLER 427
KAYNAKLAR 455

KAYNAKLAR

KİTAPLAR

Acemoğlu, Daren ve A. Robinson, James, *Ulusların Düşüşü,* Faru R. Velioğlu (Çev.), Doğan Yayıncılık, İstanbul, 2015.

ACIA, *Impacts of a Warming Arctic: Arctic Climate Impact Assessment,* Cambridge University Press, 2004, https://www.amap.no/documents/doc/impacts-of-a-warming-arctic-2004/786, (Erişim: 17.12.2018).

A Fram Museum, *Expolore The Arctic - Past, Present, and Future,* A Fram Museum, Oslo, 2015, ss. 67.

AMAP, *Arctic Climate Issues 2011: Changes in Arctic Snow, Water, Ice and Permafrost,* Arctic Monitoring and Assessment Programme, Oslo, 2012, https://www.amap.no/documents/doc/Arctic-climate-issues-2011-changes-in-Arctic-snow-water-ice-and-permafrost/129, (Erişim: 21.02.2018).

AMSA, *Arctic Marine Shipping Assessment (AMSA) 2009 Report,* Arctic Council, Nisan 2009, https://oaarchive.Arctic-council.org/handle/11374/54, (Erişim: 18.12.2017).

Anderson, Alun, *After The Ice Life, Death and Geopolitics in the New Arctic,* Smithsonian Books, New York, 2009.

Arıbaş, Kenan, *Küresel Çağda Siyasî Coğrafya,* Çizgi Kitapevi, Konya, 2007.

Barr, Susan, Norway's Polar Territories, Engers Boktrykkeri A/S., Otta, 1987.

Bilge, Suat, *Milletlerarası Politika,* Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, No: 207-189, Ankara, 1966.

Boyd, Rognvald, Bjerkgard, Terje, Nordahl, Bobo ve Schiellerup, Henrik, *Mineral Resources in The Arctic an Introduction,* NGU-Geological Survey of Norway, Norveç, 2016,

http://www.ngu.no/upload/Aktuelt/CircumArtic/Mineral_Resources_Arctic_Shortver_Eng.pdf, (Erişim: 18.01.2018).

Burke, C. Danita, *International Disputes and Cultural Ideas in the Canadian Arctic*, Palgrave Macmillan, Odense, 2018.

Byers, Michael, *International Law and The Arctic*, Cambrdige Universty Press, New York, 2013.

Callow, Lin, *Oil and Gas Exploration and Development Activity Forecast Canadian Beaufort Sea 2013 – 2028*, Aboriginal Affairs and Northern Development Canada, Mart 2013, https://www.beaufortrea.ca/wp-content/uploads/2012/03/NCR-5358624-v4-BREA_-_FINAL_UPDATE_-_EXPLORATION_AND_ACTIVITY_FORECAST-__MAY_2013.pdf, (Erişim: 24.09.2018).

Centore, Michael, *Exploring The Polar Regions Today, Oil And Gas in The Arctic*, Mason Crest, ABD, 2018.

Childe, Gordon, *Tarihte Neler Oldu?*, Alâeddin Şenel ve Mete Tunçay (Çev.), Kırmızı Yayınları, İstanbul.

Clive Holland, *Arctic Exploration and Development C.500 B.C. to 1915*, The Fram Museum, Oslo, 2013.

Cömert, Servet, *Jeopolitik ve Türkiye'nin Yer Aldığı Yeni Jeopolitik Ortam*, Harp Akademileri Basımevi, İstanbul, 2001.

Defense, *Operational Arctic: The Potential for Crisis of Conflict in the Arctic Region and Application of Operational Art*, Polonya, 2015.

Dodds, Klaus ve Nuttall, Mark, *The Scramble for The Poles*, Polity Press, USA, 2016.

Doğanay, Hayati ve Çoşkun, Ogün, *Enerji Kaynakları*, Pegem Akademi, Ankara, 2017, https://www.pegem.net/dosyalar/dokuman/2052017164918en.pdf, (Erişim: 12.11.2017).

Emmerson, Charles, *The Future History of The Arctic*, Vintage, Great Britain, 2011.

Eve Hartman ve Wendy Weshbesher, *Kuzey Kutup Bölgesi'nde Petrol Aramaları,* TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları, Ankara, 2014, s. 25.

Fukuyama, Francis, *Tarihin Sonu ve Son İnsan,* Zülfü Dicleli (Çev.), Simavi Yayınları, İstanbul, 1993.

Funston, W. Bernard, *SWDG Report on Arctic Energy,* Arctic Council Sustainable Development Working Group (SDWG), 2009, http://www.sdwg.org/wp-content/uploads/2016/04/ArcticEnergyReport-2009.pdf, (Erişim: 03.04.2018).

Funston, W. Bernard, *SWDG Report on Arctic Energy,* Arctic Council Sustainable Development Working Group (SDWG), 2009, http://www.sdwg.org/wp-content/uploads/2016/04/ArcticEnergyReport-2009.pdf, (Erişim: 03.04.2018).

Gautier, Catherine, *Petrol, Su ve İklim,* Sevgi Genç (Çev.), TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları, Ankara, 2014.

Goldsmith, Mike, *Uzay Ansiklopedisi*, TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları, Ankara, 2016.

Gorbaçov, Mihail, *Muramansk Konuşması*, Süha Sert (Çev.), Barış Basın Yayın Sanayi, İstanbul, 1987.

Göney, Süha, *Siyasî Coğrafya Cilt: II,* İstanbul Üniversitesi Basımevi, İstanbul, 1993.

Gümrükçü, Harun, Şanlı, Natalia Shulgina, Demirkılınç, Selçuk, İnan, Aybüke ve Tamer İlbuğa (Ed.), *"Küresel Bakışla Kutup Çağı: Çatışmalar, İşbirlikleri ve Ulusal Çıkarlar", Siyasal* Kitapevi, Ankara, 2015.

Gümrükçü, Harun, Şimşek, İ. Aybüke ve Ersoy, Güneş, *Küresel Bakışla Kutup: Çağı Farklı Disiplinler Çok Yönlü Perspektifler, Efil* Yayınevi, Ankara, 2016.

Gümrükçü, Harun, Ersoy, Güneş, Şimşek, Aybüke İnan ve Dinçer, Fatma Cande Yaşar, *Küresel Bakışla Kutup Çağı-3: Tarihi ve Hukuki Perspektif-Ekolojik Dönüşüm, Efil* Yayınevi, Ankara, 2017.

Günel, Kâmil, *Coğrafyanın Siyasal Gücü,* Çantay Kitapevi, İstanbul, 2008.

Hasanov, Ali, *Jeopolitik,* Ağaoğlu, Azad ve Şammedov, Fuad (Çev.), Babıali Kültür Yayıncılığı, İstanbul, 2012.

Honneland, Geir, *Arctic Euphoria And International High North Politics,* Springer Nature, Norway, 2017.

Hooper, Meredith, *A For Antarctica, Fact and Stories from The Frozen South,* Pan Books, London, 1991.

Howard, Roger, *The Arctic Gold Rush The New Race for Tomorrow's Natural Resources,* Continuumbooks, ABD, 2009.

Hulme, Mike, *İklim Değişikliği Konusunda Neden Anlaşamıyoruz?,* Merve Özenç (Çev.), Alfa Yayınları, İstanbul, 2016.

IMB, *Piracy and Armed Robbery Against Ships,* ICC International Maritime Bureau (IMB), Ocak 2018, https://www.icc-ccs.org/reports/2017-Annual-IMB-Piracy-Report.pdf, (Erişim: 18.07.2018).

Inter Academy Council, *Lighting the Way: Toward a Sustainable Energy Future,* Inter Academy Council, Amsterdam, 2007, http://www.interacademies.org/34720/1-The-Sustainable-Energy-Challenge#publicationContent, (Erişim: 12.11.2017).

IPCC, *IPCC Fifth Assessment Report-Climate Change 2013: The Physical Science Basis Summary for Policymakers,* Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC), 2013, http://templatelab.com/climatechange-WGI-AR5-SPM-brochure/, (Erişim: 11.11.2017).

İlhan, Suat, *Dünya Yeniden Kuruluyor, Jeopolitik ve Jeokültür Tartışmaları,* Ötüken Neşriyat, İstanbul, 1999.

Jacobs, Joseph, *The Story of Geographical Discovery How the World Became Known,* New York and London D. Appleton and Company, 1916.

Jones, Philip, McGrath-Horn, Max, Merighi, Matt, Murray, Stephen, Riley, Cullan, Rotar, Bogdan, Singh, Krittika, Tobin, Meaghan, Urban, Timothy, Whitacre, Jack, Young, Steven, *Law of The Sea A Policy Primer*, John Burgess, Lucia Foulkes, Philip Jones, MattMerighi, StephenMurray, JackWhitacre (Ed.), TuftsUniversity, Massachusetts, 2017, https://sites.tufts.edu/lawofthesea/files/2017/07/LawoftheSeaPrimer.pdf, (Erişim: 21.01.2018).

Karabulut, Bilal, *Uluslararası İlişkilerde Anahtar Kavramlar Serisi-1 Strateji-Jeostrateji-Jeopolitik*, Barış Kitapevi, Ankara, 2013.

Kaya, Şenay, *Kutup Bölgelerinde Egemenlik Mücadelesi ve Ekonomik Yatırım Fırsatları,* Kozmostar, Ankara, 2020.

Kronfeld-Goharani, Ulrike ve Exzellenzcluster, Kieler, *Deniz Atlası: Denizlerle İlişkimize Dair Veriler ve Olgular,* Filiz Yavuz (Türkçe Ed.), Ogün Duman (Çev.), Heinrich Böll Stiftung Derneği Türkiye Temsilciliği, 2017, https://tr.boell.org/sites/default/files/deniz_atlasi_tum_son.pdf, (Erişim: 11.03.2018).

Köni, Hasan, *Kaos-Batı Hâkimiyetinin Çöküşü*, WizartEdutainmet, İstanbul, 2016.

Lacoste, Yves, *Coğrafya Her Şeyden Önce Savaş Yapmaya Yarar*, Selim Sezer (Çev.), Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 2014.

Laws, Richard, *Antarctica The Last Frontier*, Boxtree Limited, 1989.

Lupton, E. David, *Space Warfare: A Space Power Doctrine*, Air University Press, Alabama, 1998, http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.182.6911&rep=rep1&type=pdf, (Erişim: 12.01.2018).

Mackinder, J. Halford, *DemocraticIdeals and Reality: A Study in The Politics of Reconstruction,* The Library of The University of California Los Angeles Gift, Constable and Company Ltd., London, 1919, https://ia802705.us.archive.org/30/items/democraticideals00mackiala/democraticideals00mackiala.pdf, (Erişim: 28.11.2017).

Mahan, T. Alfred, *The Influence of Sea Power upon History, 1660-1783,* Little, Brown and Company, Boston, 1918, https://ia902708.us.archive.org/13/items/seanpowerinf00maha/seanpowerinf00maha.pdf, (Erişim: 12.12.2017).

Marchand, Stephane, *Dünya Hâkimiyeti Yolunda ABD-Çin Asimetrik Savaş,* Fazıl B. Kocamemi (Çev.), Bilge kültür Sanat Yayınları, İstanbul, 2011.

Marshall, Tim, *Coğrafya'nın Mahkûmları,* Mert Doğruer (Çev.), Epsilon Yayınevi, İstanbul, 2018.

McCannon, John, *A History of The Arctic, Nature, Exploration, and Expoloation,* Reaktion Books, London, 2012.

McGhee, Robert, *The Last Imaginary Place A Human History of the Arctic World,* Oxford University Press, Kanada, 2005.

McPherson, S. Stephanie, *ArcticThaw: Climate Change And The Global Race for Energy Resources,* Twenty-First Century Books, USA, 2015.

Mütercimler, Erol, *Geleceği Yönetmek ve Kazanmak İçin Stratejik Düşünme,* Alfa Yayınları, İstanbul, 2016.

Nansen, Fridtjof, In *Northern Mists,* Arthur G. Chater (İngilizce Çev.), Cilt: 2, Frederick A. Stokes Company, New York, 1911.

Nansen, Fridtjof, *In Northern Mists,* Arthur G. Chater (İngilizce Çev.), Cilt: 1, Ballantyne Press, Londra, 2012.

Özey, Ramazan, *Jeopolitik-Tanımlar, Teoriler ve Değişimler,* Pegem Akademi, Ankara, 2017.

Özey, Ramazan, *Ülkeler Coğrafyası,* Aktif Yayınları, İstanbul, 2013.

Öztürk, Bayram, *Neden Antarktika?,* E Yayınları, İstanbul, 2015.

Pazarcı, Hüseyin, *Uluslararası Hukuk,* Turhan Kitapevi, Ankara, 2012.

Perry, M. Charles ve Andersen, Bobby, *New Strategic Dynamics in The Arctic Region Implications for National Security and International Collaboration*, The Institute for Foreign Policy Analysis, Washington, Şubat 2012, http://www.ifpa.org/pdf/StrategicDynamicsArcticRegion.pdf, (Erişim: 18.06.2018).

Ritzer, George, *Küresel Dünya*, Melih Pekdemir (Çev.), Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 2011.

SWIPA, *Snow, Water, Ice and Permafrost in the Arctic (SWIPA) 2017,* Arctic Monitoring and Assessment Programme (AMAP), Oslo, Norway, 2017, https://www.amap.no/documents/download/2888, (Erişim: 15.01.2018).

TÜBİTAK, "*Yakından Tanıyın Arktik ve Antarktika"*, TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları: 732, Ankara, 2015.

UNCTAD, *Review of Maritime Transport,* United Nations Conference on Trade and Development, New York ve Geneva, 2017, https://unctad.org/en/PublicationsLibrary/rmt2017_en.pdf, (Erişim: 18.07.2018).

UNEP, *GEO Year Book,* United Nations Environment Programme (UNEP), Malta, 2006,https://digital.library.unt.edu/ark:/67531/metadc28575/m2/1/high_res_d/UNEP_GEO_2006.pdf, (Erişim: 11.12.2017).

Woodward, John, *Yakından İklim Değişimi*, Deniz Candaş (Çev.), TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları: 732, Ankara, 2015.

WWF, *Enerji Verimliliği ve İklim Değişikliği,* WWF-Türkiye (Doğal Hayatı Koruma Vakfı), İstanbul, 2011, http://awsassets.wwftr.panda.org/downloads/wwf_enerjiverimliligi.pdf, (Erişim: 12.06.2017).

DERGİLER, MAKALELER VE RAPORLAR

Adams, Jarret, "Five Reasons Nuclear Energy will Rebound in 2018", *World Nuclear Association,* 07 Mart 2018, http://www.world-nuclear-news.org/V-Five-reasons-nuclear-energy-will-rebound-in-2018-07031801.html, (Erişim: 20.04.2018), ss. 1-3.

Adedeji, Olufemi, Reuben, Okocha ve Olatoye, Olufemi, "Global Climate Change", *Journal of Geoscience and Environment Protection,* Cilt: 2, No: 2, Nisan 2014, https://file.scirp.org/pdf/GEP_2014042109284451.pdf, (Erişim: 17.01.2018), ss. 114-122.

Akgül, İbrahim, "Uzay Hukuku", Hava Kuvvetleri Komutanlığı, *1'inci Uluslararası Uzay Sempozyumu,* Grafiker Ofset, Ankara, 2001, ss. 361-372.

Alexandra, Zoltai, "Polar Silk Road", *PAGEO Research Institute,* 22 Ağustos 2018, http://www.geopolitika.hu/en/2018/08/22/polar-silk-road/, (Erişim: 12.02.2019), ss. 1-6.

Alemdaroğlu, Nazif ve Toker, Atılgan, "Uzay Teknolojilerinde Gelişmeler", Sait Yılmaz (Ed.), *Uzay Güvenliği*, Milenyum yayınları, İstanbul, 2013, ss. 113-135.

AMSA, *"Arctic Operational Platform – ARCOP",* http://www.arctis-search.com/Arctic+Operational+Platform, (Erişim: 15.10.2018), ss. 1-3.

Ananyeva, Ekaterina, "Russia in the Arctic Region: Going Bilateral or Multilateral?", *Journal of Eurasian Studies,* Cilt: 10, Sayı: 1, 2019, https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/1879366518814655, (Erişim: 15.04.2019), ss. 85-97.

Arctic Council, "Rovaniemi Joint Ministeral Stateinment 2019", *Arctic Council Ministering Meeting,* 07 Mayıs 2019, https://Arctic-council.org/images/PDF_attachments/Rovaniemi_Joint_Ministerial_Statement_2019_Signed.pdf, (Erişim: 07.05.2019), ss. 1-2.

Arctic Council, "Expert Group on Black Carbon and Methane: Summary of Progress and Recommendations", *Arctic Council Secretariat,* 2017, https://oaarchive.Arctic-council.org/handle/11374/1936, (Erişim: 20.01.2018), ss. 1-52.

Arctic Council, *"Arctic Council Observer Manual For Subsidiary Bodies",* https://oaarchive.Arctic-council.org/bitstream/handle/11374/939/EDOCS-3020-v1B-Observer-manual-with-addendum-finalized_Oct2016.PDF?sequence=8&isAllowed=y, (Erişim: 06.01.2018), ss. 1-16.

Arctic Council, *"Who is The Arctic Council?",* https://arctic-council.org/en/, (Erişim: 05.02.2020).

Arctic Council, "Arctic Offshore Oil and Gas Guidelınes 2009", *Arctic Council Protection of The Arctic Marine Environment Working Group,* 29 Nisan 2009, https://oaarchive.Arctic-council.org/bitstream/handle/11374/63/Arctic-Guidelines-2009-13th-Mar2009.pdf?sequence=1&isAllowed=y, (Erişim: 15.05.2018), ss. 1-98.

Arctic Council, *"Arctic Council Rules of Procedure",* Kiruna, İsveç, 15 Mayıs 2013, https://oaarchive.Arctic-council.org/bitstream/handle/11374/940/2015-09-01_Rules_of_Procedure_website_version.pdf?sequence=1&isAllowed=y, (Erişim: 16.12.2017), ss. 1-16.

Arıboğan, Ü. Deniz, "Geçmişten Bugüne ve Geleceğe Enerjinin Siyaseti", *TÜSİAD,* Sayı: 82, Şubat, 2014, ss. 22-29.

Arruda, M. Gisele, Arruda, M. Feb ve Hogenson, M. Julianna, "Renewable Energy fort he Arctic, Nwe Perspectives", Gisele M. Arruda (Ed.), *Renewable Energy for the Arctic New Perspectives,* Routledge Explorations in Energy Studies, New York, 2019, ss. 27-43.

Aşkın İ. Sökmen, *"Uzay Jeopolitiği: Güç Dengesinde Önemli Avantaj Alanı",* http://www.academia.edu/20035448/UZAY_JEOPOL%C4%B0T%C4%B0%C4%9E%C4%B0_G%C3%9C%C3%87_DENGES%C4%B0N

DE_%C3%96NEML%C4%B0_AVANTAJ_ALANI, (Erişim: 10.01.2018), ss. 1-9.

Ateş, Ayşegül, "Arktika Bölgesi'nin Enerji Kaynakları ve ABD'nin Arktika Politikası", Harun Gümrükçü, Güneş Ersoy, Aybüke İnan Şimşek ve Fatma Cande Yaşar Dinçer (Ed.), *Küresel Bakışla Kutup Çağı-3: Tarihi ve Hukuki Perspektif-Ekolojik Dönüşüm,* Efil Yayınevi, Ankara, 2017, ss. 65-85.

Athey, J.E., ve Werdon, M.B., "Alaska's Mineral Industry 2017" *Alaska Division of Geological and Geophysical Surveys Special Report 73",* 2018, http://dggs.alaska.gov/webpubs/dggs/sr/text/sr073.pdf, (Erişim: 12.08.2018), ss. 1-103.

Atvur, Senem, "Ekolojik Perspektifte Antarktika'da Güvenlik", Harun Gümrükçü, Güneş Ersoy, Aybüke İnan Şimşek ve Fatma Cande Yaşar Dinçer (Ed.), *Küresel Bakışla Kutup Çağı-3: Tarihi ve Hukuki Perspektif-Ekolojik Dönüşüm,* Efil Yayınevi, Ankara, 2017, ss. 89-111.

Bamber, J., ve Riva, R., "The Sea Level Fingerprint of Recent Ice Mass Fluxes", *The Cryosphere,* No: 4, 2010, https://www.the-cryosphere.net/4/621/2010/tc-4-621-2010.pdf, (Erişim: 02.02.2018), 621-627.

Bambulyak, Alexei, Frantzen, Bjorn ve Rautio, Rune, *Oil Transport from The Russian Part of The Barents Region 2015 Status Report,* The Norwegian Barents Secretariat, http://deb.akvaplan.com/downloads/Oil_Transport_2015_internet.pdf, (Erişim: 05.07.2018), ss. 1-107.

Başlar, Kemal, "21. Yüzyıla Girerken Uzaydaki Doğal Kaynaklar ve Rejim Oluşturma Çabaları", Faruk Sönmezoğlu (Ed.), *Uluslararası Politikada Yeni Alanlar Yeni Bakışlar*, Der Yayınları, İstanbul, 1998, ss. 37-41.

Bilgin, Mert, "21. Yüzyılda Küresel Enerjinin Parametreleri ve Türkiye", *TÜSİAD,* Sayı: 82, Şubat 2017, ss. 13-20.

Bird, Julia, Lebrand, Mathilde ve Venables J. Anthony, "The Belt and Road Initiative Reshaping Economic Geography in Central Asia?", *World Bank Group Policy Research Working Paper 8807*, http://documents.worldbank.org/curated/en/836301554729486900/pdf/The-Belt-and-Road-Initiative-Reshaping-Economic-Geography-in-Central-Asia.pdf, (Erişim: 16.04.2019), ss. 1-38.

Boersma, Tim ve Foley, Kevin, "The Greenland Gold Rush Promise and Pitfalls of Greenland's Energy and Mineral Resources", *The John L. Thornton China Center, The Energy Security Initiative (ESI),* 2014, https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2016/06/24-greenland-energy-mineral-resources-boersma-foley-pdf-2.pdf, (Erişim: 12.12.2017), ss. 1-68.

Bonikowsky, N. Laura, *"The Arctic, Country by Country",* 2012, http://diplomatonline.com/mag/2012/10/the-Arctic-country-by-country/, (Erişim: 19.10.2017), ss. 1-5.

BP, "BP Statistical Review of World Energy", *BP Statistical Review,* Haziran 2018, https://www.bp.com/content/dam/bp/business-sites/en/global/corporate/pdfs/energy-economics/statistical-review/bp-stats-review-2018-full-report.pdf, (Erişim: 19.03.2019), ss. 1-38.

BP, *Energy Outlook 2018,* Haziran 2018, https://www.bp.com/en/global/corporate/energy-economics/energy-outlook.html, (Erişim: 10.07.2018).

BP, *Energy Outlook 2018 (Data Pack),* Haziran 2018, https://www.bp.com/en/global/corporate/energy-economics/energy-outlook.html, (Erişim: 10.07.2018).

BP, *Statistical Review of World Energy 2018,* Haziran 2018, https://www.bp.com/content/dam/bp/en/corporate/pdf/energy-economics/statistical-review/bp-stats-review-2018-full-report.pdf, (Erişim: 07.07.2018).

Briggs, M. Chad, "Arctic Environmental Security and Abrupt Climate Change", *Global Interconnections,* 2011, https://www.academia.edu/2471071/Arctic_environmental_security_and_abrupt_climate_change, (Erişim: 02.02.2018), ss. 1-15.

Brigham, W. Lawson, "Thinking About the New Arctic Geography", Heininen, Lassi (Ed.), *"Arctic Yearbook,* Northern Research Forum Akureyri, Iceland, 2012, http://www.Arcticyearbook.com, (Erişim: 18.10.2017), ss. 308-311.

Brigham, W. Lawson, Exner-Pirot, Heather, Heininen, Lassi ve Plouffe, Joel, "Arctic Council: Twenty Years of Policy Shaping", Lassi Heininen (Ed.), *Arctic Yearbook,* Northern Research Forum Akureyri, Iceland, 2016, http://www.Arcticyearbook.com, (Erişim: 18.10.2017), ss. 14-22.

Brinton, Crane, Craig, A Gordon ve Gilbert, Felix, "Jomini", Edward M. Earle (Ed.), *Modern Stratejinin Yaratıcıları,* Demirhan Erdem, Çiğdem Erdem ve Gülçin Ülgezen (Çev.), ASAM Yayınları, Ankara, 2003, ss. 77-78.

Budzik, Philip, "Arctic Oil and Gas Potential", *US. Energy Information Administration Office of Integrated Analysis and Forecasting Oil and Gas Division,* Ekim 2009, http://www.arlis.org/docs/vol1/AlaskaGas/Paper/Paper_EIA_2009_ArcticOilGasPotential.pdf, (Erişim: 11.11.2017), ss. 1-18.

Burke, C. Danita, *"The Northwest Passage Dispute",* 26 Şubat 2018, http://findresearcher.sdu.dk/portal/files/136624827/The_Northwest_Passage_Dispute.pdf, ss. 1-3.

Büyüksağnak, Barbaros, *"Svalbard Antlaşması ve Türkiye",* https://drive.google.com/file/d/177BqGZ1DXSrgHlwzi3619P6rQ0U4LT7G/view, (Erişim: 15.05.2019), ss. 1-40.

Byers, Michael, "Arctic Oil: Canada's Chance to Get it Right", *SSHRC Knowledge Synthesis Report,* Canada Research Chair in Global Politics and International Law University of British Columbia, 01 Haziran, 2016, https://byers.typepad.com/files/michaelbyers_knowledgesynthesisreport_Arcticoil_18may2016.pdf, (Erişim: 16.03.2018), ss. 1-64.

Carlson, D. Jon, "The Scramble for the Arctic: The United Nations Convention on the Law of the Sea (UNCLOS) and Extending National Seabed Claims", *Annual Meeting of the Midwest Political Science*

Association, Chicago, https://works.bepress.com/jondcarlson/28/, (Erişim: 18.12.2018), ss. 1-44.

Casey, Kevin, "Greenland's New Frontier: Oil and Gas Licenses Issued, Though Development Likely Years Off", *Arctic Institute,* 20 Ocak 2014, https://www.theArcticinstitute.org/greenland-new-frontier-oil-gas/, (26.09.2018), ss. 1-6.

Ceren, T. Akgör ve Kurtsatar, Burcu, "Uzay çalışmaları", Sait Yılmaz (Ed.), *Uzay Güvenliği*, Milenyum yayınları, İstanbul, 2013, ss. 135-147.

Challe, Tiffany, "Climate Change Will Displace Millions of People. Where Will They Go?", *Columbia University,* 04 Ocak 2018, http://blogs.ei.columbia.edu/2018/01/04/climate-migration-displace-millions/, (Erişim: 11.03.2018), ss. 1-5.

Cimsec, D. Jimmy, "The Gate of Tears: Interests, Options, and Strategy in the Bab-El-Mandeb Straıt", *Center for International Maritime Security (CIMSEC),* 30 Ocak 2018, http://cimsec.org/gate-tears-interests-options-strategy-bab-el-mandeb-strait/35351, (Erişim: 05.06.2018), ss. 1-14.

Cinelli, Claudia, "The Law of the Sea and the Arctic", *Arctic Review on Law and Politics,* Sayı: 2, No: 1, 2011, https://Arcticreview.no/index.php/Arctic/article/view/18, (Erişim: 15.12.2017), ss. 1-21.

Claes, H. Dag ve Moe, Arild, "Arctic Offshore Petroleum: Resources and Political Fundemantals", Svein V. Rottem ve Ida F. Soltvedt (Ed.), *Arctic Governance Volume II, Energy, Living Marine Resources and Shipping*, I.B. Tauris, The Fridtj of Nansen Institute, Londra, 2018, ss. 9-26.

Claes, H. Dag, Moe, Arild ve Svein V. Rottem, "Arctic Hydrocarbon Developments: State Interests and Policies", Geir Honneland (Ed.), *Arctic Governance Volume 2,* I.B. Tauris, London, 2018, ss. 26-51.

Columbia University, "Most of Greenland Ice Melted to Bedrock in Recent Geologic Past, Lamont-Doherty Earth Observatory", *Science Daily,* 7 Aralık 2016,

www.sciencedaily.com/releases/2016/12/161207133453.htm, (Erişim: 14.02.2018), ss. 1-4.

CRS Report, "Coast Guard Polar Security Cutter (Polar Icebreaker) Program: Background and Issues for Congress", Congressional Research Service (CRS), RL34391, 12 Mart 2020, https://assets.documentcloud.org/documents/6809673/Coast-Guard-Polar-Security-Cutter-Polar.pdf, (Erişim: 12.04.2020), ss. 1-59.

Çakmak, Sinan, "İzlanda: Ateş ve Buz Adası", *Atlas Dergis,* Sayı: 259, Ekim 2014, https://www.atlasdergisi.com/kesfet/doga-cografya/ates-ve-buz-adasi.html, (Erişim. 26.10.2019), s. 1-2.

Çolak, H. Alper ve Kırca, Simay, "Turbalıklar Gezegenin", *ATLAS Dergisi,* Sayı: 49, Aralık 2013, https://www.atlasdergisi.com/kesfet/doga-cografya/5439.html, (Erişim: 21.02.2018), ss. 1-10.

Dahlman, LuAnn, "Climate Change: Global Temperature", *National Ocenaic Atmospheric Administarition,* 11 Eylül 2017, https://www.climate.gov/news-features/understanding-climate/climate-change-global-temperature, (Erişim: 21.02.2018), ss. 1-2.

Dasgupta, Susmita, Laplante, Benoit, Meisner, Craig, Wheeler, David ve Yan, Jianping, "The Impact of Sea Level Rise on Developing Countries: A Comparative Analysis", *World Bank Policy Research Working Paper,* No: 4136, 2007, https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/7174/wps4136.pdf?sequence=1, (Erişim: 14.02.2018), ss. 1-51.

Davis, L. James ve Vinogradova, T. Nadya, "Causes of Accelerating Sea Level on the East Coast of North America", *Geophysical Research Letters,* No: 44, 2017, https://agupubs.onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1002/2017GL072845, (Erişim: 10.10.2017), ss. 5133–5141.

Demirkılınç, Selçuk, "Bölgeselcilik Teorisi Çerçevesinde Arktika Bölgeselciliği", Harun Gümrükçü, Natalia Shulgina Şanlı, Selçuk Demirkılınç, Aybüke İnan ve Tamer İlbuğa (Ed.), *"Küresel Bakışla*

Kutup Çağı: Çatışmalar, İşbirlikleri ve Ulusal Çıkarlar", Siyasal Kitapevi, Ankara, 2015, ss. 47-71.

Demirkılınç, Selçuk ve Pehlivanlı, Ragıp, "Kuzey Kutup Bölgesi'ndeki İşbirliğinde Arktika Konseyi'nin Rolü", *2.Uluslararası Çin'den Adriyatik'e Sosyal Bilimler Kongresi,* Hatay, 2016, ss. 246-265.

Depledge, Duncan, "Climate Change, Geopolitics, And Arctic Futures", Gustavo Sosa-Nunez ve Ed Atkins (Ed.), *Environment, Climate Change and International Relations,* http://www.e-ir.info/wp-content/uploads/2016/05/Environment-Climate-Change-and-International-Relations-E-IR.pdf, (Erişim: 14.11.2017), ss.162-175.

Diependaal, A. Enzo ve Ringjob, K. Hans, "Modelling of Longyearbyen's Energy System Towards 2050", Gisele M. Arruda (Ed.), *Renewable Energy for the Arctic New Perspectives,* Routledge Explorations in Energy Studies, New York, 2019, ss. 68-83.

Dinçer, Fatma Cande Yaşar, "Arktika Bölgesi'nde Tarım Alanında Gözlemlenen Transformasyonlar: Bölge Tarım Faaliyetlerinin Türkiye'de Uygulanabilirliğinin İncelenmesi", Harun Gümrükçü, Güneş Ersoy, Aybüke İnan Şimşek ve Fatma Cande Yaşar Dinçer (Ed.), *Küresel Bakışla Kutup Çağı-3: Tarihi ve Hukuki Perspektif-Ekolojik Dönüşüm,* Efil Yayınevi, Ankara, 2017, ss. 133-171.

Dodds, Klaus, "Squaring the Circle: The Arctic States, Law of the Sea, and the Arctic Ocean", *Eurasia Border Review.* http://src-h.slav.hokudai.ac.jp/BorderStudies/en/publications/review/data/ebr51/V5_N1_07Dodds.pdf, (Erişim: 14.01.2018), ss. 113-124.

Dolman, Everett, "Uzay Çağında Jeostrateji: Astropolitik Bir Çözümleme", Colin S. Gray ve Geoffrey Sloan (Ed.), *Jeopolitik, Strateji ve Coğrafya,* Tuğrul Karabacak (Çev.), ASAM Yayınları, 2003, s. 111-143.

Dowdeswell, A. Julian, Hagen, O. Jon, Bjornsson, Helgi, Glazovsky, F. Andrey, Harrison, D. William, Holmlund, Per, Jania, Jacek, M. Roy, Koerner, Lefauconnier, Bernard, Simon, C., Ommanney, L. ve Thomas, H. Robert, "The Mass Balance of Circum-Arctic Glaciers and Recent Climate Change", *Quaternary Research 48,* NO:

QR971900, 1997, https://www.researchgate.net/publication/222442765_The_Mass_Balance_of_Circum-Arctic_Glaciers_and_Recent_Climate_Change, (Erişim: 19.01.2018), ss. 1-14.

Durak, S. Onur, "Polar Law-Relevant International Legal Documents (1914-2015) and Selected Literature Rewiew (2000-2015)", Harun Gümrükçü, Natalia Shulgina Şanlı, Selçuk Demirkılınç, Aybüke İnan ve Tamer İlbuğa (Ed.), *"Küresel Bakışla Kutup Çağı: Çatışmalar, İşbirlikleri ve Ulusal Çıkarlar", Siyasal* Kitapevi, Ankara, 2015, ss. 211-238.

Duyck, Sebastien, "What Role for the Arctic in the UN Paris Climate Conference (COP-21)?", Lassi Heininen ve Heather Exner-Pirot (Ed.), *Arctic Yearbook,* Northern Research Forum, Akureyri, Iceland, 2015, http://www.Arcticyearbook.com, (Erişim: 18.10.2017), ss. 413-422.

Ece, N. Jale, "Montreux Boğazlar Konferansı Tutanaklarından Tarihe Düşen Notlar ve Kanal İstanbul", *ORSAM Rapor No: 155*, Mayıs 2013, https://istihbaratsahasi.files.wordpress.com/2013/05/montreux-boazlar-konferans-tutanaklarndan-tarihe-den-notlar-ve-kanal-stanbul.pdf, (Erişim: 18.06.2018), ss. 1-40.

EIA, "Three Important Oil Trade Chokepoints Are Located Around The Arabian Peninsula", *The U.S. Energy Information Administration (EIA),* 4 Ağustos 2017, https://www.eia.gov/todayinenergy/detail.php?id=32352, (Erişim: 20.08.2018), ss. 1-2.

EIA, "The Danish and Turkish Straits are Critical to Europe's Crude Oil and Petroleum Trade", *U.S. Energy Information Administration (EIA),* 18 Ağustos 2017, https://www.eia.gov/todayinenergy/detail.php?id=32552, (Erişim: 20.08.2018), ss. 1-2.

EIA, *Maritime Chokepoints Are Critical to Global Energy Security*, The U.S. Energy Information Administration, 01 Ağustos 2017, https://www.eia.gov/todayinenergy/detail.php?id=32292, (Erişim: 20.08.2018).

EIA, *World Oil Transit Chokepoints,* The U.S. Energy Information Administration (EIA), 25 Temmuz 2017, https://www.eia.gov/beta/International/analysis_includes/special_topics/World_Oil_Transit_Chokepoints/wotc.pdf, (Erişim: 18.07.2018).

Elset, Dyveke, "Corporations and the Renewable Energy Transition in the Arctic", Gisele M. Arruda (Ed.), *Renewable Energy for the Arctic New Perspectives,* Routledge Explorations in Energy Studies, New York, 2019, ss. 136-154.

Emmerson, Charles ve Lahn, Glada, "Arctic Opening: Opportunity and Risk in the High North", *Chatham House,* 2012, https://www.chathamhouse.org/sites/files/chathamhouse/publications/0412arctic.pdf, (Erişim: 21.12.2017), ss. 1-60.

Erbaş, Yılmaz, "Uzay Hukuku", Hava Kuvvetleri Komutanlığı, *1'inci Uluslararası Uzay Sempozyumu,* Grafiker Ofset, Ankara, 2001, ss. 451-455.

Ergüven, Nasıh Sarp, "Uluslararası Hukuk Açısından Antarktika Güvenliği", Harun Gümrükçü, Güneş Ersoy, Aybüke İnan Şimşek ve Fatma Cande Yaşar Dinçer (Ed.), *Küresel Bakışla Kutup Çağı-3: Tarihi ve Hukuki Perspektif-Ekolojik Dönüşüm,* Efil Yayınevi, Ankara, 2017, ss. 51-65.

Ernst ve Young, "Arctic Oil and Gas", *Global Oil and Gas Center,* 2013, https://www.green4sea.com/wp-content/uploads/2014/09/pdf/EY-Arctic_oil_and_gas.pdf, (Erişim: 15.11.2017), ss. 1-16.

Ersoy, Güneş ve Gümrükçü, Harun, "Coğrafî Keşifler Çağı'nın Birinci Aşaması: Hindistan'ın Avrupalılar Tarafından Keşfedilmesi ve Bu Sürecin Osmanlı Devleti'ne Etkisi", Harun Gümrükçü, Güneş Ersoy, Aybüke İnan Şimşek ve Fatma Cande Yaşar Dinçer (Ed.), *Küresel Bakışla Kutup Çağı-3: Tarihi ve Hukuki Perspektif-Ekolojik Dönüşüm, Efil* Yayınevi, Ankara, 2017, ss. 1-23.

Eurasia Group, "Opportunities and Challenges For Arctic Oil and Gas Development", *Eurasia Group Report for The Wilson Center,* Washington, 2013, https://www.wilsoncenter.org/sites/default/files/Artic%20Report_F2.pdf, (Erişim: 14.12.2018), ss. 1-29.

Eurogas, "Long Term Outlook For Gas Demand and Supply 2007–2030", *The European Union of the Natural Gas Industry*, https://eurogas.org/website/wp-content/uploads/2018/03/Statistics_Eurogas_LT_Outlook_2007-2030_Final_251110.pdf, (Erişim: 12.04.2019), ss. 1-12.

European Parliament, *"An Integrated EU Policy for the Arctic",* Rapor Nu: A8-0032/2017, 16 Mart 2017, http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2017-0093_EN.html?redirect, (Erişim: 16.04.2014), ss. 1-3.

Exner-Pirot, Heather, *"The Return of the Arctic Five",* www.rcinet.ca/eye-on-the-Arctic/2015/07/23/blog-the-return-of-the-Arctic-five/, (Erişim: 05.01.2018), ss. 1-3.

Exner-Pirot, Heather *"The Arctic 5 Meeting in Chelsea – Disaster, or Just Disappointment?",* 2010, http://www.rcinet.ca/eye-on-the-arctic/2010/06/01/the-Arctic-5-meeting-in-chelsea-disaster-or-just-disappointment/, (Erişim: 11.01.2018), ss. 1-2.

Fjellheim, S. Rune ve Henriksen, B. John, "Oil and Gas Exploitation on Arctic Indigenous Peoples Territories Human Rights, International Law and Corporate Social Responsibility", Aboriginal Policy Research Consortium International (APRCi), *Journal of Indigenous Peoples Rights*, No: 4/2006,

https://ir.lib.uwo.ca/cgi/viewcontent.cgi?article=1251&context=aprci, (Erişim: 19.09.2018), ss. 1-53.

Fleming, J. A., "The Proposed Second International Polar Year, 1932-1933", Geographical Review, Cilt: 22, No: 1, Ocak 1932, http://www.jstor.org/stable/209531, (Erişim: 16.01.2018), ss. 131-134.

Gainer, Robert, "Yamal and Anthrax", *The Canadian Veterinary Journal*, Cilt: 57(9), Eylül 2016, https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4982572/, (Erişim: 04.04.2020), ss. 985-987.

Gautier, L. Donald ve Moore, E. Thomas, "Introduction to the 2008 Circum-Arctic Resource Appraisal (CARA)", *U.S. Geological Survey*,

Professional Paper 1824, Virginia, 2017, https://pubs.usgs.gov/pp/1824/a/pp1824a.pdf, (Erişim: 12.03.2018), ss. 1-20.

Gray, S. Colin, "Coğrafya Kaçınılmazdır", Colin S. Gray ve Geoffrey Sloan (Ed.), *Jeopolitik, Strateji ve Coğrafya,* Tuğrul Karabacak (Çev.), Asam Yayınları, Ankara, 2003, s. 215-238.

Greenland Minerals and Energy Limited, *"Greenland Minerals Releases Initial Mineral Resource",* 212, http://www.ggg.gl/docs/ASX-announcements/Zone-2-Mineral-Resource-Estimate.pdf, (Erişim: 17.12.2017), ss. 1-12.

Gomez, Tamar, "Environmental Challenges in The Arctic", Arctic Oil and Gas, *World Petroleum Council Guide,* http://www.world-petroleum.org/resources/%20education-guides/290-guide-oil-sp-233579939, (Erişim: 04.10.2018), ss. 48-59.

Gönençgil, Barbaros ve Vural, Güneyi, "Çevre Tarihi Açısından Küçük Buzul Çağı ve Sosyal Etkileri", *TÜCAUM Uluslararası Coğrafya Sempozyumu,* 13-14 Ekim 2016, ss. 10-25.

Gulledge, Jay, Lajeunesse, Adam, Exner-Pirot, Heather ve Huebert, Rob, "Climate Change and International Security: The Arctic as a Bellwether", *Center for Climate and Energy Solutions,* Virginia, 2012, https://www.c2es.org/document/climate-change-International-security-the-Arctic-as-a-bellwether/, (Erişim: 14.01.2018), ss. 1-54.

Gunitskiy, Vsevolod, "İnce Buz Üzerinde: Arktika Okyanusu'nda Su Kullanma Hakkı ve Kaynak Tartışmaları", Aybüke İnan (Çev.), Harun Gümrükçü, Natalia Shulgina Şanlı, Selçuk Demirkılınç, Aybüke İnan ve Tamer İlbuğa (Ed.), *"Küresel Bakışla Kutup Çağı: Çatışmalar, İşbirlikleri ve Ulusal Çıkarlar",* Siyasal Kitapevi, Ankara, 2015, ss. 95-107.

Gümrükçü, Harun, "Küresel Bakışla Kutup Çağının Genel Hatları", Harun Gümrükçü, Natalia Shulgina Şanlı, Selçuk Demirkılınç, Aybüke İnan ve Tamer İlbuğa (Ed.), *"Küresel Bakışla Kutup Çağı: Çatışmalar, İşbirlikleri ve Ulusal Çıkarlar", Siyasal* Kitapevi, Ankara, 2015, ss. 3-29.

Gümrükçü, Harun, "Douglas Wawson ve Antarktika", Harun Gümrükçü, Natalia Shulgina Şanlı, Selçuk Demirkılınç, Aybüke İnan ve Tamer İlbuğa (Ed.), *"Küresel Bakışla Kutup Çağı: Çatışmalar, İşbirlikleri ve Ulusal Çıkarlar",* Siyasal Kitapevi, Ankara, 2015, ss. 241-249.

Gümrükçü, Harun, "Ön Söz Yerine: Yüksek Kuzey'e Genel Bir Bakış", Harun Gümrükçü, Aybüke İnan Şimşek ve Güneş Ersoy (Ed.), *"Küresel Bakışla Kutup Çağı Farklı Disiplinler Çok Yönlü Perspektifler",* Efil Yayınevi, Ankara, 2016, ss. 1-25.

Gümrükçü, Harun, ve Ersoy, Güneş, "Coğrafî Keşiflerin İkinci Aşaması: 17'inci Yüzyıl-Birinci Dünya Savaşı Arası Dönemde Yüksek Kuzey'in Keşfi", Harun Gümrükçü, Güneş Ersoy, Aybüke İnan Şimşek ve Fatma Cande Yaşar Dinçer (Ed.), *Küresel Bakışla Kutup Çağı-3: Tarihi ve Hukuki Perspektif-Ekolojik Dönüşüm,* Efil Yayınevi, Ankara, 2017, ss. 23-51.

Halinen, Hannu, *"Arctic Council in Perspective: Moving Forward",* Lassi Heininen (Ed.), *Arctic Yearbook,* Northern Research Forum Akureyri, Iceland, 2016, http://www.Arcticyearbook.com, (Erişim: 18.10.2017), ss. 28-33.

Hansen, M. Anne, "Managing the Social Impacts of Offshore Hydrocarbon Development in Greenland: Lessons Learned from Alaska", The Many Faces of Energy in the Arctic, *Arctic and International Relations Series*, Sayı: 4, 2016, https://jsis.washington.edu/Arctic/wp-content/uploads/sites/21/2016/05/AIRS-Issue-4.pdf, (Erişim: 29.06.2018), ss. 1-44.

Harrison, J. C., "Canada", Rognvald Boyd, Terje Bjerkgard, Bobo Nordahl ve Henrik Schiellerup (Ed.), *Mineral Resources in The Arctic an Introduction,* NGU-Geological Survey of Norway, Norveç, 2016, http://www.ngu.no/upload/Aktuelt/CircumArtic/Mineral_Resources_Arctic_Mainbook.pdf, (Erişim: 18.01.2018), ss. 78-154.

Hasanoğlu, İbrahim, "Enerji Politikası Özelinden Rusya'nın Arktika'ya Yönelik Stratejisi", Harun Gümrükçü, Natalia Shulgina Şanlı, Selçuk Demirkılınç, Aybüke İnan ve Tamer İlbuğa (Ed.), *"Küresel Bakışla Kutup Çağı: Çatışmalar, İşbirlikleri ve Ulusal Çıkarlar",* Siyasal Kitapevi, Ankara, 2015, ss. 163-190.

Hasanoğlu, İbrahim ve Demirkılınç, Selçuk, "Arktika'da Bölgesel Güvenlik", Harun Gümrükçü, Aybüke İnan Şimşek ve Güneş Ersoy (Ed.), *"Küresel Bakışla Kutup Çağı Farklı Disiplinler Çok Yönlü Perspektifler",* Efil Yayınevi, Ankara, 2016, ss. 41-58.

Hearting, Greg, "Oil and Gas Transportation Challenges in The Arctic", Arctic Oil and Gas, *World Petroleum Coincil Guide,* http://www.world-petroleum.org/resources/%20education-guides/290-guide-oil-sp-233579939, (Erişim: 11.12.2018), ss. 32-41.

Heleniak, Timothy ve Bogoyavlensky, Dimitry, "Arctic Populations and Migration", Joan Nymand Larsen ve Gail Fondahl (Ed.), *Arctic Human Development Report Regional Processes and Global Linkages,* Rosendahls-Schultz Grafisk, Danimarka, 2014, http://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:788965/FULLTEXT03.pdf, (Erişim: 14.11.2017), ss. 53-104.

Heininen, Lassi, "Circumpolar International Relatios and Geopolitics", *Arctic Human Development Report 2004,* http://www.svs.is/static/files/images/pdf_files/ahdr/English_version/AHDR_chp_12.pdf, (Erişim: 01.10.2017), ss. 207-225.

Heininen, Lassi, "Küreselleşmenin Etkileri ve Dünya Siyasetinde Kuzey Kutbu'nun Yeri", Demet Tunçeri (Çev.), Harun Gümrükçü, Natalia Shulgina Şanlı, Selçuk Demirkılınç, Aybüke İnan ve Tamer İlbuğa (Ed.), *Küresel Bakışla Kutup Çağı: Çatışmalar, İşbirlikleri ve Ulusal Çıkarlar,* Siyasal Kitapevi, Ankara, 2015, ss 33-46.

Henderson, James ve Loe, Julia, "The Prospects and Challenges for Arctic Oil Development", *The Oxford Institute for Energy Studies,* 2014, https://www.oxfordenergy.org/wpcms/wp-content/uploads/2014/11/WPM-56.pdf, (Erişim: 15.11.2017), ss. 1-66.

Hilde, Paal, "The "new" Arctic-Military Dimension", *Journal of Military Strategic Studies,* Cilt: 15, No: 2, 2013, ss. 129-145.

Hoel, H. Alf ve Ravna, Oyvind, "The New Age of the Arctic", *Arctic Review on Law and Politics,* Cilt: 1, 2010,

http://site.uit.no/Arcticreview/files/2012/11/AR2010-2_HoelRavna.pdf, (Erişim: 12.01.2018), ss. 159-163.

Hogenson, M. Julianna, "Geothermal Energy Development in the Arctic", Gisele M. Arruda (Ed.), *Renewable Energy for the Arctic New Perspectives,* Routledge Explorations in Energy Studies, New York, 2019, ss. 62-65.

Hohmann, Sophie ve Laruelle, Marlene, "From The Mediterranean to The Far North: A Refugees Corridor at The Russian-Norwegian Border", 24 Ağustos 2016, https://www.theArcticinstitute.org/refugees-corridor-russian-norwegian-border/, (Erişim: 14.12.2017), ss. 1-4.

Höök, Mikael, Li, Junchen, Johansson, Kersti ve Snowden, Simon, "Growth Rates of Global Energy Systems and Future Outlooks", *Natural Resources Research,* Cilt: 22(1), Mart 2012, https://www.researchgate.net/publication/231240674_Growth_Rates_of_Global_Energy_Systems_and_Future_Outlooks, (Erişim: 10.12.2019), ss. 1-26.

Hsiung, W. Christopher, "China and Arctic Energy: Drivers and Limitations", *The Polar Journal,* 2016, Cilt: 6, Sayı: 2, https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/2154896X.2016.1241486?needAccess=true, (Erişim: 17.04.2018), ss. 243-248.

Hsu, Angel, Rosengarten, Carlin, Weinfurter, Amy ve Xie, Yihao, "Renewable Energy and Energy Efficiency in Developing Countries: Contributions to Reducing Global Emissions", *United Nations Environment Programme,* 2017, https://www.unenvironment.org/resources/report/renewable-energy-and-energy-efficiency-developing-countries-contributions-0, (Erişim: 18.05.2018), ss. 1-90.

Humpert, Malte ve Raspotnik, Andreas, "The Future of Arctic Shipping", *The Arctic Instute,* 2012, https://www.theArcticinstitute.org/future-Arctic-shipping/, (Erişim: 18.10.2017), ss. 1-5.

Humpert, Malte ve Raspotnik, Andreas, "The Future of Arctic Shipping Along The Tranpolar Sea Route", Heininen, Lassi (Ed.), *"Arctic*

Yearbook". Northern Research Forum Akureyri, Iceland, 2012, http://www.Arcticyearbook.com, (Erişim: 18.10.2017), ss. 281-307.

Hunter, Tina, "Russian Arctic Policy, Petroleum Resources Development and the EU: Cooperation or Coming Confrontation?", Nengye Liu, Elizabeth A. Kirk, Tore Henriksen (Ed.), *The European Union and The Arctic,* Brill, Yayınları, 2017, https://www.jstor.org/stable/10.1163/j.ctt1w8h3gv.12?seq=1#page_scan_tab_contents, ss. 172-199.

Huskey, Lee ve Maenpaa, Ilmo, "Economic Systems", Joan Nymand Larsen ve Gail Fondahl (Ed.), *Arctic Human Development Report Regional Processes and Global Linkages,* Rosendahls-Schultz Grafisk, Danimarka, 2014, s. 153

Hüdaverdi, Murat, "Uzay Çöplüğü", *TÜBİTAK, Bilim ve Teknik Dergisi,* Sayı: 502, 2009, s. 52-53.

IEA, "Global Energy and CO2 Status Report 2017", *International Energy Agency,* Mart 2018, https://www.iea.org/publications/freepublications/publication/GECO2017.pdf, (Erişim: 15.04.2018), ss. 1-15.

IEA, "Resources to Reserves, Oil, Gas and Coal Technologies for the Energy Markets of the Future", *International Energy Agency,* 2013, https://www.iea.org/publications/freepublications/publication/Resources2013.pdf, (Erişim: 03.03.2018), ss. 1-272.

IEA, *World Energy Outlook 2017,* International Energy Agency, https://www.iea.org/weo2017/, (Erişim: 10.05.2018).

IEA, *World Energy Balances Overview,* International Energy Agency (IEA), https://webstore.iea.org/download/direct/2710?fileName=World_Energy_Balances_2019_Overview.pdf, (Erişim: 12.03.2020).

İlbuğa, Tamer, "A5 Ülke Ekonomileri İçin Arktika Bölgesi'nin Önemi" Harun Gümrükçü, Aybüke İnan Şimşek ve Güneş Ersoy (Ed.), *"Küresel Bakışla Kutup Çağı Farklı Disiplinler Çok Yönlü Perspektifler",* Efil Yayınevi, Ankara, 2016, ss. 67-85.

İnam, İlknur, Ünal, Eda ve Koçak, Mesut, "Arktik Bölgesi ve Yürütülen Çalışmalar, Türkiye'nin Kutup Çalışmaları", *Kalkınmada Anahtar Verimlilik Dergisi,* Ekim 2018, Yıl: 30, Sayı: 358, T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Sanayi ve Verimlilik Genel Müdürlüğü, http://anahtar.sanayi.gov.tr/Files/Pdfs/anahtar_ekim_2018.pdf, (Erişim: 05.06.2019), ss. 41-43.

Jakobsson, E. Thor, "Climate Change and the Northern Sea Route: An Icelandic Perspective", Myron H. Nordquist, John N. Moore ve Alexander S. Skaridov (Ed.), *International Energy Policy, The Arctic and The Law of The Sea*, Martinus Nijhoff Yayınları, Leiden/Boston, 2005, ss. 285-303.

Jessen, Henning, "The Role of Non-Arctic Parties in Addressing "Common" Arctic Challenges – The Examples of The EU and Gearmany*",* Harun Gümrükçü, Aybüke İnan Şimşek ve Güneş Ersoy (Ed.), *"Küresel Bakışla Kutup Çağı:Farklı Disiplinler Çok Yönlü Perspektifler",* Efil Yayınevi, Ankara, 2016, ss. 119-132.

Jensen, Oystein, "The International Code for Ships Operating in Polar Waters: Finalization, Adoption and Law of the Sea Implications", *Arctic Review on Law and Politics,* Sayı: 7, No: 1, 2016, https://arcticreview.no/index.php/Arctic/article/view/236, (Erişim: 21.01.2018), ss. 60-82.

Jensen S. Soren ve Hannibal, Marlene, "Perspectives on Greenland's New Draft Oil And Mineral Strategy", *International Law Office,* 14 Nisan 2014, https://www.Internationallawoffice.com/Newsletters/Energy-Natural-Resources/Greenland/Plesner/Perspectives-on-Greenlands-new-draft-oil-and-mineral-strategy, (Erişim: 02.06.2018), ss. 1-5.

Jiasheng, Zhao ve Sai, Vikram, "Technical Challenges and Developments in the Arctic", *World Petroleum Council Guide,* Arctic Oil And Gas, http://www.world-petroleum.org/resources/%20education-guides/290-guide-oil-sp-233579939, (Erişim: 21.09.2018), ss. 20-31.

Johnston, Ellie, "Analysis: U.S. Role in the Paris Agreement", *Climate Interactive,* 27 Nisan 2017, https://www.climateinteractive.org/analysis/us-role-in-paris/, (Erişim: 12.03.2018), ss. 1-3.

Johnston, F. Peter, "Arctic Energy Resources and Global Energy Security", *Journal of Military and Strategic Studies,* Cilt: 12, Sayı: 2, 2010, http://oceans.mit.edu/wp-content/uploads/arctic_energy_security.pdf, (Erişim: 19.02.2018), ss. 1-22.

Karaca, Mehmet ve Nicholls, Robert, "Potential Implications of Accelerated Sea-Level Rise for Turkey", *Journal of Coastal Research,* Cilt: 24, Sayı: 2, http://www.jcronline.org/doi/pdf/10.2112/07A-0003.1, (Erişim: 14.02.2018), ss. 288-298.

Karapınar, Nuray, "Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi ve Deniz Alanlarına İlişkin Bazı Kavramlar", *Doğal Kaynak ve Ekoloji Bülteni,* Sayı: 20, 2015, http://www.mta.gov.tr/v3.0/sayfalar/hizmetler/kutuphane/ekonomi-bultenleri//2015_20/3.pdf, (Erişim: 18.10.2017), ss. 13-21.

Kaufman, Leslie, "Yüksek ve Kuru", *Popular Science,* Sayı: 59, Mart 2017, ss. 38-48.

Kavas, Alp Yüce, "Soğuk Savaş Sonrası Arktika Bölgesi Jeopolitiği ve Bölgesel İş Birliği Potansiyeli", *Akdeniz İİBF Dergisi,* Cilt 19, 2019, http://static.dergipark.org.tr/article-download/41d2/2676/58fa/5da46fb6449d0.pdf?, (Erişim: 12.01.2020), ss. 25-44.

Kavuncu, Sibel "Nükleer Silahsızlanma Yolunda Start Süreci", *Bilge Strateji,* Cilt: 5, Sayı: 8, 2013, ss. 119-148.

Kern, Stefan ve Çiçek, Ö. Burcu, "Sea Ice in The Arctic: Observations, Changes and Selected Implications", Harun Gümrükçü, Natalia Shulgina Şanlı, Selçuk Demirkılınç, Aybüke İnan ve Tamer İlbuğa (Ed.), *"Küresel Bakışla Kutup Çağı: Çatışmalar, İşbirlikleri ve Ulusal Çıkarlar",* Siyasal Kitapevi, Ankara, 2015, ss. 76-93.

Kern, Stefan ve Çiçek, Ö. Burcu, "Arktika'daki Deniz Buzu: Gözlemler, Değişimler ve Çıkarımlar", Güneş Ersoy (Çev.), Harun Gümrükçü, Aybüke İnan Şimşek ve Güneş Ersoy (Ed.), *"Küresel Bakışla Kutup Çağı: Farklı Disiplinler Çok Yönlü Perspektifler",* Efil Yayınevi, Ankara, 2016, ss. 139-154.

Kern, Stefan ve Özsoy, Burcu, "Remote Sensing (Uzaktan Algılama)", Harun Gümrükçü, Güneş Ersoy, Aybüke İnan Şimşek ve Fatma Cande Yaşar Dinçer (Ed.), *Küresel Bakışla Kutup Çağı-3: Tarihi ve Hukuki Perspektif-Ekolojik Dönüşüm,* Efil Yayınevi, Ankara, 2017, ss. 1176-202.

Kılıçaslan, Emine, "Enerji Savaşları", Hasret Çomak, Caner Sancaktar ve Zafer Yıldırım (Ed.), *Enerji Diplomasisi,* Beta Yayınları, İstanbul, 2015, ss. 87-124.

King, Pamela, "Trump Administration Takes First Steps Toward Drilling in Alaska's Arctic Refuge", *Science,* 19 Nisan 2018, http://www.sciencemag.org/news/2018/04/trump-administration-takes-first-steps-toward-drilling-alaska-s-arctic-refuge, (Erişim: 25.09.2018), ss. 1-5.

Kocakenar, Mustafa, "Amerikan Dış Politikasında Jeopolitik Teoriler ve Pratikler", *Tasam Yayınları,* http://www.tasam.org/Files/Icerik/File/amerikan_d%C4%B1%C5%9F_politikas%C4%B1nda_jeopolitik_teoriler_ve_pratikler.pdf_bbb8f41e-d1bd-47e0-9202-38be4882d7b8.pdf, (Erişim: 11.12.2017), ss. 1-23.

Koçer, Seda ve Kuzucu, Gökçe, "Avrupa Uzay Politikası ve Türklerde Havacılık", Sait Yılmaz (Ed.), *Uzay Güvenliği*, Milenyum yayınları, İstanbul, 2013, ss. 263-278.

Kollmorgen, Sarah, "The Faroe Islands Bid for Energy Independence", *Science for The Curious Discover,* 2015, http://discovermagazine.com/2015/july-aug/24-power-island, (Erişim: 17.03.2018), ss. 1-3.

Kopp, E. Robert, DeConto, M. Robert, Bader, A. Daniel, Hay, C. Carling, Horton, M. Radley, Kulp, Scott, Oppenheimer, Michael, Pollard David ve Strauss, S. Benjamin, "Evolving Understanding of Antarctic Ice-Sheet Physics and Ambiguity in Probabilistic Sea-Level Projections", *Earth's Future,* No: 5, 2017,https://agupubs.onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1002/2017EF000663, (Erişim: 25.01.2018), ss. 1217-1233.

Konişev, N. Valeriy ve Segunin, A. Aleksandr, "Rusya'nın Arktika'daki Ulusal Çıkarları: Mitler ve Gerçekler", Ekaterina Bayram (Çev.), Harun Gümrükçü, Natalia Shulgina Şanlı, Selçuk Demirkılınç, Aybüke İnan ve Tamer İlbuğa (Ed.), *"Küresel Bakışla Kutup Çağı: Çatışmalar, İşbirlikleri ve Ulusal Çıkarlar",* Siyasal Kitapevi, Ankara, 2015, ss. 191-207.

Kryukov, A. Valeriy, "*Mineral Resources of the Russia's Arctic -Not Only Hydrocarbons",* 2016, https://www.researchgate.net/publication/306034413_Mineral_Resources_of_the_Russia%27s_Arctic_-Not_Only_Hydrocarbons, (Erişim: 29.12.2017), ss. 1-5.

Kurnaz, Levent, "IPCC Raporu Ne Anlama Geliyor?", Murat Türkeş, Ömer Lütfı Şen, Levent Kurnaz, Ömer Madra, Ümit Şahın (Ed.), *İklim Değişikliğinde Son Gelişmeler: IPCC 2013 Raporu,* Aralık 2013, http://ipc.sabanciuniv.edu/wp-content/uploads/2014/01/13672_IPCCRapor.web_.02.01.14.pdf, (Erişim: 11.10.2017), ss. 1-40.

Lambeth, Benjamin, "Hava Gücü, Uzay Gücü ve Coğrafya", Colin S. Gray ve Geoffrey Sloan (Ed.), *Jeopolitik, Strateji ve Coğrafya,* Tuğrul Karabacak (Çev.), ASAM Yayınları, 2003, s. 81-100.

Larour, Eric, Ivins, R. Erik ve Adhikari, Surendra, "Should Coastal Planners Have Concern Over Where Land İce is Melting?", *Science Advances,* Cilt: 3(11), No: e1700537, 2017, http://advances.sciencemag.org/content/advances/3/11/e1700537.full.pdf, (Erişim: 02.03.2018), ss. 1-8.

Lasco, Daniel, "Assessment of Oil and Gas Resources: Alaska Outer Continental Shelf Region", *US Bureau of Ocean Energy Management (BOEM),* 2016, https://www.boem.gov/BOEM-2016A-Assessment-of-Oil-and-Gas-Resources-OCS/, (Erişim: 25.09.2018), ss. 1-14.

Law Business Research, "Greenland Oil Regulation", *Getting the Deal Through,* Temmuz 2018, https://gettingthedealthrough.com/area/24/jurisdiction/120/oil-regulation-2017-greenland/, (Erişim: 25.09.2018), ss. 1-4.

Lindsey, Rebecca, "Climate Change: Atmospheric Carbon Dioxide", *National Ocenaic Atmospheric Administarition,* 17 Ekim 2017, https://www.climate.gov/news-features/understanding-climate/climate-change-atmospheric-carbon-dioxide, (Erişim: 21.02.2018), ss. 1-5.

Mackinder, J. Halford, "The Geographical Pivot of History (1904)", *The Geopraphical Journal,* Volume: 170, No: 4, 2004, ss. 298-321.

Mackinder, J. Halford, "The Round World and The Winning of The Peace", *Foreing Affairs,* Volume: 21, No: 4, 1943, s. 595-605.

MacNeil, Gillian, "The Northwest Passage: Sovereign Seaway or International Strait? A Reassessment of the Legal Status", *Dalhousıe Journal of Legal Studıes*, Cit: 15, 2006, https://ojs.library.dal.ca/djls/article/view/4196, (Erişim: 18.02.2018), s. 204-240.

McGee, Rylin, "Mapping Russia's Arctic Hydrocarbon Development Scheme", The Arctic Institute, 18 Şubat 2020, https://www.thearcticinstitute.org/mapping-russia-arctic-hydrocarbon-development-scheme/?cn-reloaded=1, (Erişim: 10.04.2020), ss. 1-8.

McGlade, Christophe ve Ekins, Paul, "The Geographical Distribution of Fossil Fuels Unused When Limiting Global Warming to 2 ^{o}C", *Nature International Journal of Science*, Cilt: 517, 08 Ocak 2015, https://www.nature.com/articles/nature14016#acknowledgements, (Erişim: 16.07.2018), ss. 187-190.

Manninen, Lotta, "The Paris Agreement and Arctic Region", Lassi Heininen ve Heather Exner-Pirot (Ed.), *Arctic Yearbook*, Northern Research Forum, Akureyri, Iceland, 2017, http://www.Arcticyearbook.com, (Erişim: 18.10.2017), ss. 452-453.

Markham, A.H., "The North Polar Problem", *The North American Review,* Cilt: 162, No. 473, Nisan 1896, https://www.jstor.org/stable/25103698?seq=1#page_scan_tab_contents, (Erişim: 10.11.2017), ss. 486-496.

Martineau, Kim, "Hotter Temperatures will Accelerate Migration of Asylum-Seekers to Europe", Says Study, *Columbia University,* 21 Aralık 2017, http://blogs.ei.columbia.edu/2017/12/21/hotter-temperatures-will-accelerate-migration-europe-says-study/, (Erişim: 11.03.2018), ss. 1-4.

Marsik, Tom ve Wiltse, Nathan, "A Low Carbon Arctic Energy System? Challanges, Oppotunities and Trends", *Rewable Energy for The Arctic,* Rougledge Yayınları, New York, 2019, ss. 3-24.

Mazur, İvan, "Arktika: Global Dünyanın Gelişiminde Bifürkasyon Noktası", Natalia Shulgina Şanlı (Çev.), Harun Gümrükçü, Natalia Shulgina Şanlı, Selçuk Demirkılınç, Aybüke İnan ve Tamer İlbuğa (Ed.), *"Küresel Bakışla Kutup Çağı: Çatışmalar, İşbirlikleri ve Ulusal Çıkarlar",* Siyasal Kitapevi, Ankara, 2015, ss. 149-162.

Meier, F. Mark, Dyurgerov, B. Mark, Rick, K. Ursula, O'Neel, Shad, Pfeffer, W. Tad, Anderson, S. Robert, Anderson P. Suzanne ve Glazovsky, F. Andrey, "Glaciers Dominate Eustatic Sea-Level Rise in The 21st Century", *Science 317,* 2007, http://science.sciencemag.org/content/317/5841/1064/tab-pdf, (Erişim: 02.03.2018), 1064-1067.

Meyers, Michael, "Greenland", Cristopher B. Strong (Ed.), *The Oil And Gas Law Review,* Law Business research Ltd, London, 2017, https://thelawreviews.co.uk//digital_assets/ac9ae5d1-cc3e-45bd-a87d-97815eda8240/OandG.pdf, (Erişim: 15.04.2018), ss. 154-162.

Micallef, Steve, "Russia's Evolving Arctic Capabilities", *Center for International Maritime Security (CIMSEC),* 07 Şubat 2017, http://cimsec.org/russias-evolving-Arctic-capabilities/30712, (Erişim: 14.03.2019), s. 1-4.

Moe, Arild, Fjaertoft, Daniel ve Overland, Indra, "Space and Timing: Why was the Barents Sea Delimitation Dispute Resolved in 2010?", *Polar Geography,* Cit: 34, No: 11, Temmuz 2011, https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/1088937X.2011.597887?needAccess=true, (Erişim: 19.07.2018), ss. 145-162.

National Space Policy, *"Presidential Directive/NSC-37",* 11 Mayıs 1978, https://www.globalsecurity.org/space/library/policy/national/nsc-37.htm, (Erişim: 10.01.2018), ss. 1-2.

National Space Policy, *"National Security Decision Directive Number 42",* 4 Temmuz 1982, https://www.globalsecurity.org/space/library/policy/national/nsdd-42.htm, (Erişim: 10.01.2018), ss. 1-3.

"National Space Policy of The United States of America", 28 Haziran 2010, https://obamawhitehouse.archives.gov/sites/default/files/national_space_policy_6-28-10.pdf, (Erişim: 10.01.2018), ss. 1-18.

Norwegian Ministry of Justice and Public Security, "Svalbard", *Meld. St. 32 (2015–2016) Report to The Storting (White Paper),* https://www.regjeringen.no/contentassets/379f96b0ed574503b47765f0a15622ce/en-gb/pdfs/stm201520160032000engpdfs.pdf, (Erişim: 29.01.2018), ss. 1-119.

Numminen, Lotta, "A History of Functioning of The Spitsbergen Treaty", Diana W. Mep ve Stewart Arnold (Ed.), The Spitsbergen Treaty, Multilateral Governance in The Arctic, *Arctic Papers*, Cilt: 01, https://dianawallis.org.uk/en/document/spitsbergen-treaty-booklet#document, (Erişim: 11.12.2017), ss. 7-20.

Office of Technology Assessment Washington DC, *"Nuclear Wastes in the Arctic: An Analysis of Arctic and Other Regional Impacts from Soviet Nuclear Contamination",* OTA-ENV-623, Washington, 1995, https://www.princeton.edu/~ota/disk1/1995/9504/950403.PDF, (Erişim: 14.12.2017), ss. 1-26.

OECD/IEA, *World Energy Outlook 2008 Executive Summary*, International Energy Agency, http://www.iea.org/Textbase/npsum/WEO2008SUM.pdf, (Erişim: 12.08.2018), ss. 37-49.

OECD/IEA, *World Energy Outlook 2008 Executive Summary*, International Energy Agency, http://www.iea.org/Textbase/npsum/WEO2008SUM.pdf, (Erişim: 12.08.2018).

OECD/IEA, *World wide Trends in Energy Use and Efficiency,* International Energy Agency, 2008, https://www.iea.org/publications/freepublications/publication/Indicators_2008.pdf, (Erişim: 10.02.2018).

OECD/IEA, *World Energy Balances 2017,* The International Energy Agency (IEA), https://www.iea.org/, (Erişim: 17.02.2018).

OECD/IEA, *World Energy Investment 2017,* International Energy Agency, https://webstore.iea.org/download/direct/1242?fileName=WEI2018.pdf, (Erişim: 01.11.2018).

Oğuz, Ceren Uysal ve Ersoy, Güneş, "Kutuplardaki İklim Değişikliğinin Bölgesel ve Küresel Etkileri", Harun Gümrükçü, Aybüke İnan Şimşek ve Güneş Ersoy (Ed.), *"Küresel Bakışla Kutup Çağı: Farklı Disiplinler Çok Yönlü Perspektifler",* Efil Yayınevi, Ankara, 2016, ss. 157-166.

Oğuz, Ceren Uysal, "Inuit Halkı ve İklim Değişikliği", Harun Gümrükçü, Güneş Ersoy, Aybüke İnan Şimşek ve Fatma Cande Yaşar Dinçer (Ed.), *Küresel Bakışla Kutup Çağı-3: Tarihi ve Hukuki Perspektif-Ekolojik Dönüşüm,* Efil Yayınevi, Ankara, 2017, ss. 111-133.

Olivier, J.G.J., Schure, K.M. ve Peters, J.A.H.W., "Trends In Global CO_2 And Total Greenhouse Gas Emissions", *Netherlands Environmental Assessment Agency,* Yayın No: 2674, Aralık 2017, http://www.pbl.nl/sites/default/files/cms/publicaties/pbl-2017-trends-in-global-co2-and-total-greenhouse-gas-emissons-2017-report_2674.pdf, (Erişim: 24.03.2018), ss. 1-69.

Olivier, J.G.J. ve Peters, J.A.H.W., "Trends In Global CO2 And Total Greenhouse Gas Emıssıons 2019 Report", *Netherlands Environmental Assessment Agency,* Yayın No: 4068, February 2020, https://www.pbl.nl/sites/default/files/downloads/pbl-2020-trends-in-global-co2-and-total-greenhouse-gas-emissions-2019-report_4068.pdf, (Erişim: 24.03.2020), s. 61.

O'Rourke, Ronald, "Changes in the Arctic: Background and Issues for Congress", *Specialist in Naval Affairs,* 27 Şubat 2012,

https://fas.org/sgp/crs/misc/R41153.pdf, (Erişim: 27.12.2017), ss. 1-131.

Osterud, Oyvind ve Honneland, Geir, "Geopolitics and International Governance in the Arctic", *Arctic Review on Law and Politics,* Cilt: 5, 2014, http://site.uit.no/Arcticreview/files/2015/01/Geopolitics-International-Governance.pdf, (Erişim: 18.12.2017), ss. 156-176.

Osthagen, Andreas, "Hedging Bets: Oil and Gas in the Canadian Arctic", *The Arctic İnstitute*, 12 Mart 2013, https://www.theArcticinstitute.org/hedging-bets-oil-gas-canadian-Arctic/, (Erişim: 15.09.2018), ss. 1-2.

Özbilgin, Mert, "Küresel Isınmaya Karşı Karbon Vergisi Çözümü ve Türkiye'deki Çevreci Vergilerin Etkinliği", *Lebyalkın Dergisi,* Sayı:157, Ocak 2017, s. 3.

PAME, "The Increase In Arctic Shipping", PAME's Arctic Ship Status Report (ASSR),https://storymaps.arcgis.com/stories/592bfe70251741b48b0a9786b75ff5d0, (Erişim: 17.03.202020).

Pamir, Necdet, "Enerji Politikaları ve Küresel Gelişmeler*", Elektrik Mühendisleri Odası,* 2005, http://www.emo.org.tr/ekler/c6744c9d42ec2cb_ek.pdf, (Erişim: 12.11.2017), ss. 57-73.

Pamir, Necdet, "Petrol Rezervleri 50 Yıl sonra Tükenecek mi?", Bütün Dünya, Başkent Üniversitesi Kültür Yayını, Eylül 2017, ss. 69-73.

Pamir, Necdet, "Venezuela'daki Karmaşanın Petrol Boyutu", *Bütün Dünya Dergisi,* Başkent Üniversitesi Kültür Yayınları, Sayı: 2019/4, Nisan 2019, s. 43-47.

Paschke, Marian ve Zink, Andreas, "Shipping in The Artctic: Current Developments and Future Challenges", Harun Gümrükçü, Natalia Shulgina Şanlı, Selçuk Demirkılınç, Aybüke İnan ve Tamer İlbuğa (Ed.), *"Küresel Bakışla Kutup Çağı: Çatışmalar, İşbirlikleri ve Ulusal Çıkarlar",* Siyasal Kitapevi, Ankara, 2015, ss. 95-107.

Pelaudeix, Cecile, "Along the Road China in the Arctic", *European Union Institute for Security Studies (EUISS),* Aralık 2018, https://www.iss.europa.eu/sites/default/files/EUISSFiles/Brief%2013%20Arctic.pdf, (Erişim: 22.04.2019), ss. 1-8.

Pfeffer, W. Tad, Arendt, A. Anthony, Bliss, Andrew, Bolch, Tobias, Cogley, J. Graham, Gardner, S. Alex, Hagen, Jon-Ove, Hock, Regine, Kaser, Georg, Kienholz, Christian, Miles, S. Evan, Moholdt, Geir, Lg, M. Nico, Paul, Frank, Radic, Valentina, Rastner, Philipp, Raup, H. Bruce, Rich, Justin ve Sharp, J. Martin, "The Randolph Glacier Inventory: A Globally Complete Inventory of Glaciers", *Journal of Glaciology,* Cilt: 60, No: 221, 2014, https://www.researchgate.net/publication/264125572_The_Randolph_Glacier_Inventory_a_globally_complete_inventory_of_glaciers, (Erişim: 19.01.2018), ss. 537-552.

Pehlivan, Hakan, "Mılankovitch Döngüleri", *Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü, Deniz ve Çevre Araştırmaları Dairesi,* Ankara, http://www.mta.gov.tr/v3.0/sayfalar/hizmetler/kutuphane/ekonomi-bultenleri/2014_18/b18_89-95.pdf, (Erişim: 18.02.2018), ss. 89-95.

Petursson, Gustav, "Cooperation in the High North: The Case Of Iceland", Lassi Heininen & Regis Rouge-Oikarinen (Ed.), *NGP Yearbook 2011 Sustainable Development in the Arctic Region Through Peace and Stability,* Nordia Geographical Publications, https://wiki.oulu.fi/download/attachments/28086119/NGBY2011ABSTRACT.pdf?version=1&modificationDate=1344583001000, (Erişim: 05.01.2018), ss. 1-10.

Pritchin, Stanislav, "Russia's Untapped Arctic Potential", *Chatham House,* 29 Ocak 2018, https://www.chathamhouse.org/expert/comment/russia-s-untapped-arctic-potential, (Erişim: 01.10.2018), ss. 1-4.

PWC, "Transportation and Logistics 2030", *EBS Business School Supply Chain Management Institute,* Cilt: 4, 2011, https://www.pwc.com/gx/en/transportation-logistics/pdf/tl2030_vol.4_web.pdf, (Erişim: 02.12.2017), ss. 1-52.

Raygorodetsky, Glep, "Bıçak Sırtında Yaşam", *National Geographic,* No: 198, Ekim 2017, ss. 46-67.

Redlinger, Michael, Burdick, John ve Gregersen, Laura, "Cook Inlet Natural Gas Availability", *Alaska Division of Oil and Gas,* Anchorage/Alaska, Mart 2018, https://dog.dnr.alaska.gov/Documents/ResourceEvaluation/CI_Natural_Gas_Availability_Study_2018.pdf, (Erişim: 17.04.2019), ss. 1-38.

RIAC, "Developing Offshore Oil and Gas Resources in the Russian Arctic Shelf: Now and Tomorrow", *The Russian International Affairs Council (RIAC),* http://russiancouncil.ru/en/analytics-and-comments/analytics/razvedat-i-osvoit/, (Erişim: 01.10.2018), ss. 1-7.

Richter-Menge Jacqueline ve Mathis, Jeremy, "The Arctic", Jessica Blunden ve Derek S. Arndt (Ed.), *State of The Clımate In 2016*, Special Supplement to the Bulletin of the American Meteorological Society Vol. 98, No. 8, August 2017, http://www.ametsoc.net/sotc2016/StateoftheClimate2016_lowres.pdf, (Erişim: 15.12.2017), ss. 129-151.

Rignoti, Eric ve Cazenave, Anny, "Ice Sheets and Sea-Level Rıse Feedbacks", Martin Sommerkorn ve Susan Joy Hassol (Ed.), *Arctic Cıimate Feedbacks: Global Impiıcations*, WWF International Arctic Programme, 2009, http://d2ouvy59p0dg6k.cloudfront.net/downloads/wwf_Arctic_feedbacks_report.pdf, (Erişim: 10.10.2017), ss. 39-53.

Roger, Paul, "Climate Change, Migration and Security", *Oxford Research Group,* 31 Temmuz 2017, http://www.oxfordresearchgroup.org.uk/sites/default/files/ORGjuly2017.pdf, (Erişim: 19.03.2018), ss. 1-4.

Rothwell, R. Donald, "*International Law and Arctic Shipping*", Michigan State International Law Review, 67, 2013, https://digitalcommons.law.msu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1126&context=ilr, (Erişim: 21.01.2018), ss. 67-99.

Russian Institute of Energy Strategy (IES), *Energy Strategy of Russia for the Period up to 2030*, Rusya Hükümeti'nin 1715-R Sayılı Kararı, 13 Kasım 2009 (IES: Moscow, 2010), http://www.energystrategy.ru/projects/docs/ES-2030_(Eng).pdf, (Erişim: 14.03.2018), ss. 1-174.

Sarıgül, Gül, "Uzay Hukuku", Hava Kuvvetleri Komutanlığı, *1'inci Uluslararası Uzay Sempozyumu*, Grafiker Ofset, Ankara, 2001, ss. 351-360.

Schlosser, Peter, Pfirman, L. Stephanie, Pomerance, Rafe, Williams, Margaret, Ack, Brad, Duffy, Phil, Eicken, Hajo, Latif, Mojib, Murray, Maribeth ve Wallace, Doug, "A 5˚C Arctic in a 2˚C World: Challenges and Recommendations for Immediate Action", *Columbia University Academic Commons*, 2016, https://academiccommons.columbia.edu/catalog/ac:n5tb2rbp1z, (Erişim: 11.02.2018), ss. 1-12.

Scott, B. James, "Arctic Exploration and International Law", *The American Journal of International Law*, Cilt: 3, No: 4 (Ekim 1909), https://www.jstor.org/stable/2186419?seq=1#page_scan_tab_contents, (Erişim: 27.12.2017), ss. 928-941.

Secher, K. ve Johnsen, O., "Minerals in Greenland", *Geology and Ore*, No: 12, 2008, http://www.geus.dk/minex/go12.pdf, (Erişim: 11.02.2018), ss. 1-12.

Sellheim, Nikolas, Zou, Leilei ve Inagaki, Osamu, "Legal Arctopia? How Arctic Governance Express a Better World", Heininen, Lassi (Ed.), *Arctic Yearbook, Northern* Research Forum Akureyri, Iceland, 2017, http://www.Arcticyearbook.com, (Erişim: 18.10.2017), ss. 415-428.

Sevim, Cenk, "Küresel Enerji Jeopolitiği ve Enerji Güvenliği", *Journal of Yasar University*, Cilt: 26(7), 2012, https://journal.yasar.edu.tr/wp-content/uploads/2012/10/26_Sayi_1_makale_Cenk-Sevim.pdf, (Erişim: 16.01.2018), ss. 4378-4391.

Sharman Haley, Matthew Klick, Nick Szymoniak ve Andrew Crow, "Observing Trends and Assessing Data for Arctic Mining", *Polar Geography*, Cilt: 34, Sayı: 1-2, 2011, http://www.iser.uaa.alaska.edu/people/haley/Mining%20trends.pdf, (12.12.2017), ss. 37-61.

Sheehan, Michael, "Çin Uzay Programının Stratejik Sonuçları", Sait Yılmaz (Ed.), *Uzay Güvenliği*, Milenyum yayınları, İstanbul, 2013, ss. 2015-232.

Shellenberger, Michael, "The Nuclear Option", *Foreign Affairs,* Cilt: 96, Sayı: 5, Ekim-Kasım 2017, ss. 159-165.

Şimşek, İ. Aybüke, "Arktika Bölgesindeki Deniz Yetki Alanlarındaki Çatışmalara Genel Bakış", Harun Gümrükçü, Aybüke İnan Şimşek ve Güneş Ersoy (Ed.), *"Küresel Bakışla Kutup Çağı: Farklı Disiplinler Çok Yönlü Perspektifler",* Efil Yayınevi, Ankara, 2016, ss. 93-110.

Shusterich, M. Kurt, "International Jurisdictional Issues in the Arctic Ocean", *Journal Ocean Development and International Law,* Cilt: 14, Sayı: 3, 1984, https://web.whoi.edu/seagrant/wp-content/uploads/sites/24/2015/01/WHOI-R-84-016-Shusterich-K.M.-Internati.pdf, (Erişim: 26.08.2018), s. 245;

Sloan, Geoffrey, "Sir Harlford Mackinder: Geçmişten Günümüze Kalpgâh Kuramı", Colin S. Gray ve Geoffrey Sloan (Ed.), *Jeopolitik, Strateji ve Coğrafya,* Tuğrul Karabacak (Çev.), ASAM yayınları, Ankara, 2003, ss. 16-47.

Sloan, Geoffrey ve Gray, S. Colin, "Neden Jeopolitik", Colin S. Gray ve Geoffrey Sloan (Ed.), *Jeopolitik, Strateji ve Coğrafya,* Tuğrul Karabacak (Çev.), Asam Yayınları, Ankara, 2003, ss. 1-16.

Sprout, T. Margaret, "Mahan", Edward Mead (Ed.), *Modern Stratejinin Yaratıcıları,* Demirhan Erdem, Çiğdem Erdem ve Gülçin Ülgezen (Çev.), ASAM Yayınları, Ankara, 2003, s. 347.

Sorensen, T. Camilla ve Klimenko, Ekaterina, "Emerging Chinese–Russian Cooperation in The Arctic Possibilities and Constraints", *Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI),* Haziran 2017, https://www.sipri.org/sites/default/files/2017-06/emerging-chinese-russian-cooperation-Arctic.pdf, (Erişim: 15.04.2018), ss. 1-56.

Stephenson, R. Scott, Smith, C. Laurence ve. Agnew, A. John, "Divergent Long-term Trajectories of Human Access to The Arctic, *Nature Climate Change,* Volume: 1, No: 3, https://www.researchgate.net/publication/241605071_Divergent_long-term_trajectories_of_human_access_to_the_Arctic, (Erişim: 02.12.2017), ss. 1-5.

Sternbergh, Sarah, "Energy and Arctic Investment", *Rewable Energy for The Arctic,* Rougledge Yayınları, New York, 2019, ss. 121-138.

Struzik, Ed, "How a Wayward Arctic Current Could Cool the Climate in Europe", *Yale School of Forestry & Environmental Studies,* Aralık 2017, https://e360.yale.edu/features/how-a-wayward-Arctic-current-could-cool-the-climate-in-europe, (Erişim: 12.03.2018), ss. 1-3.

Sumida, Jon, "Alfred Thayer Mahan, Jeopolitisyen", Colin S. Gray ve Geoffrey Sloan (Ed.), *Jeopolitik, Strateji ve Coğrafya*, Tuğrul Karabacak (Çev.), ASAM Yayınları, 2003, ss. 47-81.

Şöhret, Mesut, "Enerji Güvenliğinin Ekonomi Politiği ve Uluslararası Çatışmalara Etkisi", Hasret Çomak, Caner Sancaktar ve Zafer Yıldırım (Ed.), *Enerji Diplomasisi,* Beta Yayınları, İstanbul, 2015, ss. 1-46.

Taner, C. Ahmet, "Dünyanın Üçüncü Kutup Bölgesi Sayılan Tibet Platosu Buzul Kütlelerinin Erimesi ile Küresel Isınma ve Global İklim Değişikliği Mekânizmaları İlişkisi", *Fizik Mühendisleri Odası,* 2013, https://www.fmo.org.tr/, (Erişim: 14.03.2019), ss. 1-4.

Taylor, Susan ve Parry, Jo-Ellen, "Enhancing the Resilience of Manitoba's Winter Roads System", *The International Institute for Sustainable Development (IISD),* 2014, https://www.iisd.org/sites/default/files/publications/winter_roads.pdf, (Erişim: 04.03.2018), ss. 1-4.

Terzioğlu, Tosun, "Atomun Çekirdeği, Nükleer Enerji ve Toryum", Zafer Ali Yavan (Ed.), Aktörler, Kaynaklar, Fırsatlar ve Enerjinin Geleceği, *TUSİAD,* Sayı: 82, Şubat 2014, ss. 90-93.

The Unesco Courier, "Antarctica International Land of Science", *The United National Educational, Scientific and Cultural Organization,* France, January 1962, ss. 1-43.

The US Energy Information Administration, "Other Challenges for Arctic Oil and Gas Expoloration", *World Petroleum Council Guide,* Arctic Oil and Gas, http://www.world-

petroleum.org/resources/%20education-guides/290-guide-oil-sp-233579939, (Erişim: 04.10.2018), ss. 1-18.

Tormodsgard, Yngvild, "The Norwegian Petroleum Sector", *Ministry of Petroleum and Energy,* 2014, https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/oed/pdf_filer_2/faktaheftet/fakta2014og/facts_2014_nett_.pdf, (Erişim: 05.08.2018), ss. 1-79.

TSKB, "Paris Anlaşması Kural Kitabı'na Doğru: Uluslararası İklim Müzakerelerinde Neredeyiz?", *Türkiye Sinai Kalkınma Bankası,* 25 Mayıs 2018, http://www.tskb.com.tr/web/333-3536-1-1/tskb-site-tr/tr-blog/tr-blog-yazilar/paris-anlasmasi-kural-kitabina-dogru-uluslararasi-iklim-muzakerelerinde-neredeyiz-, (Erişim: 30.05.2018), s. 1-2.

Tuathail, O. Gearoid, "Eleştirel Jeopolitiği Anlamak: Jeopolitik ve Risk Toplumu", Colin S. Gray ve Geoffrey Sloan (Ed.), *Jeopolitik, Strateji ve Coğrafya,* Tuğrul Karabacak (Çev.), Asam Yayınları, Ankara, 2003, ss. 143-168.

Tunçeri, Demet, "Arktika ve Antarktika Bölgeleri Arasındaki Benzerlikler ve Farklılıklar", Harun Gümrükçü, Aybüke İnan Şimşek ve Güneş Ersoy (Ed.), *"Küresel Bakışla Kutup Çağı Farklı Disiplinler Çok Yönlü Perspektifler",* Efil Yayınevi, Ankara, 2016, ss. 30-35.

United States Enviroment Protection Agency, *"Methane and Black Carbon Impacts on the Arctic: Communicating the Science",* 2016, https://19january2017snapshot.epa.gov/sites/production/files/2016-09/documents/arctic-methane-blackcarbon_communicating-the-science.pdf, (Erişim: 15.04.2018), ss. 1-19.

University of Cambridge, "Transits Of The Northwest Passage to End of the 2019 Navigation Season Atlantic Ocean ↔ Arctic Ocean ↔ Pacific Ocean", *Scott Polar Research Institute,* 23 Ağustos 2018, https://www.spri.cam.ac.uk/resources/infosheets/northwestpassage.pdf, (Erişim: 05.05.2020), ss. 1-13.

Upton, Geoff, "Missing in Action: Washington's Arctic Security Plan", *The National Interest,* 10 Nisan 2019,

https://nationalinterest.org/feature/missing-action-washingtons-Arctic-security-plan-51807, (Erişim: 18.04.2019), ss. 1-5.

"U.S. Space Policy", https://www.globalsecurity.org/space/library/policy/national/us-space-policy_060831.htm, (Erişim: 10.01.2018), ss. 1-3.

USGS, "Circum-Arctic Resource Appraisal: Estimates of Undiscovered Oil and Gas North of Arctic Circle", *US Geological Survey,* 2008, https://pubs.usgs.gov/fs/2008/3049/fs2008-3049.pdf, (Erişim: 10.10.2017), ss. 1-4.

USGS, "U.S. Geological Survey Energy and Minerals Science Strategy-A Resource Lifecycle Approach", *U.S. Geological Survey,* Virginia, 2013, https://pubs.usgs.gov/circ/1383d/circ1383-D.pdf, (Erişim: 14.11.2017), ss. 1-52.

USGS, "The Water Cycle: Freshwate Storage", *U.S. Geological Survey,* 2016, https://water.usgs.gov/edu/watercyclefreshstorage.html, (Erişim: 17.10.2018), ss. 1-4.

USGS, "An Estimate of Undiscovered Conventional Oil and Gas Resources of the World", *US Geological Survey,* 2012, https://pubs.usgs.gov/fs/2012/3042/fs2012-3042.pdf, (Erişim: 17.12.2018), ss. 1-5.

Vardar, Esra Tutan ve Arpalıer, Seçkin, "Uluslararası İlişkilerde Yeni Rekabet Alanı Olarak Arktik", *Barış Araştırmaları ve Çatışma Çözümleri Dergisi,* Cilt: 8, No: 1, 2020, ss. 21-58, https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/968573, (Erişim: 14.02.2020).

Weber, Mel, "Defining the Outer Limits of the Continental Shelf Across the Arctic Basin: The Russian Submission, States Rights, Boundary Delimitation and Arctic Regional Cooperation", *The International Journal of Marine and Coastal Law 24,* 2009, http://iilj.org/wp-content/uploads/2016/08/Weber-Defining-the-Outer-Limits-of-the-Continental-Shelf-across-the-Arctic-Basin-2009.pdf, (Erişim: 25.12.2017), ss. 653-681.

White, D. Larry, "Uzay Jeopolitiği", Sait Yılmaz (Ed.), *Uzay Güvenliği*, Milenyum Yayınları, İstanbul, 2013, ss. 17-21.

World Atlas, *"Finland Geography",* https://www.worldatlas.com/webimage/countrys/europe/finland/filand.htm#page, (Erişim: 24.10.2017), ss. 1-3.

WWF, Arctic Climate Feedbacks: Global Implications, *WWF International Arctic Programme,* Norway, Oslo, 2009, http://d2ouvy59p0dg6k.cloudfront.net/downloads/wwf_Arctic_feedbacks_report.pdf, (Erişim: 21.02.2018), ss. 1-100.

WWF, *Polar Bear Species Action Plan 2014-2020,* World Wide Fund For Nature (WFF), İsviçre, 2014, http://d2ouvy59p0dg6k.cloudfront.net/downloads/polar_bear_sap_web.pdf, (Erişim: 15.12.2018), ss, 1-50.

Yıldız, Dursun, *"Buzullardaki Petrol Paylaşımı",* 2013, ss.1-27, http://docplayer.biz.tr/1864629-Rapor-no-13-buzuldaki-petrol-paylasimi-agustos-2013.html, (Erişim: 10.09.2017), ss. 1-27.

Yıldız, Güzel ve Çelik, Hatice, "Yeni Bir Egemenlik Mücadelesi Alanı Olarak Arktika: ABD-Rusya Rekabeti", *Güvenlik Çalışmaları Dergisi,* Yıl: 21, Cilt: 21, Sayı: 1, Haziran 2019, ss. 57-77, https://dergipark.org.tr/tr/pub/gcd/issue/53135/704357, (Erişim: 10.02.2020).

Yılmaz, Nihat ve Çiftçi, Ali, "Arktika Bölgesi'nin Siyasal Önemi ve Siyasal Hukuksal Statüsünün Karşılaştırılmalı Değerlendirilmesi", *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 31, 2016, ss. 1-16.

Yılmaz, Sait, "Evrensel Güvenlik ve Uzay Güvenliği", Sait Yılmaz (Ed.), *Uzay Güvenliği*, Milenyum yayınları, İstanbul, 2013, ss. 21-79.

Young, R. Oran, "Introduction: Human Development in the Arctic", Einarsson, Níels, Larsen, N. Joan, Nilsson, Annika, Young, R. Oran (Ed.), *Arctic Human Development Report,* Oddi Printing Co., Reykjavik, Iceland, 2004, https://oaarchive.Arctic-council.org/handle/11374/51, (Erişim: 02.01.2018), ss. 15-27.

Young, R. Oran, "The Age of the Arctic", *Foreign Policy, No: 61, 1985*, https://www.jstor.org/stable/1148707?seq=1#page_scan_tab_contents, (Erişim: 12.01.2018), s. 160-179.

Zolotukhin, A. ve Gavrilov, V., "Russian Arctic Petroleum Resources", *Oil and Gas Science and Technology – Rev. IFP Energies Nouvelles,* Cilt: 66, No: 6, https://ogst.ifpenergiesnouvelles.fr/articles/ogst/pdf/2011/06/ogst100044.pdf, (Erişim: 16.02.2018), ss. 899-910.

350.Org, *"World Refugee Day: Migrants and the Climate Crisis",* https://350.org/world-refugee-day-migrants-and-the-climate-crisis/, (Erişim: 11.03.2018), ss. 1-2.

"1993, Nuuk, Greenland", https://Arctic-council.org/eppr/reports/ministerial-direction/1993-nuuk-greenland/, (Erişim: 05.01.2018).

"1996, Inuvik, Canada", https://Arctic-council.org/eppr/reports/ministerial-direction/1996-inuvik-canada/, (Erişim: 05.01.2018).

"1997, Alta, Norway", https://Arctic-council.org/eppr/reports/ministerial-direction/1997-alta-norway/, (Erişim: 05.01.2018).

GAZETELER VE RESMİ İNTERNET ERİŞİMLERİ

AMAP, "Effects on Global Shipping and Trade - the Northwest Passage and the Northern Sea Route", *Arctic Monitoring and Assessment Programme,* https://www.amap.no/documents/doc/effects-on-global-shipping-and-trade-the-northwest-passage-and-the-northern-sea-route/938, (Erişim: 14.03.2020).

Anishchuk, Alexei ve Soldatkin, Vladimir, "Medvedev Raps Sechin Over BP-Rosneft Deal Failure", *Reuters,* 18 Mayıs 2011, https://www.reuters.com/article/us-bp-rosneft-idUSTRE74H1P120110518, (Erişim. 02.10.2018), ss. 1-3.

Arctic Council, *"Permanent Participants",* http://www.arctic-council.org/index.php/en/about-us/permanent-participants, (Erişim: 12.12.2017), s. 1-2.

Arctic Council, *"Working Groups",* https://Arctic-council.org/index.php/en/about-us/working-groups, (Erişim: 15.02.2019), ss. 1-3.

Arctic Council, *"Expert Group on Black Carbon and Methane",* http://www.arctic-council.org/index.php/en/expert-groups/339-egbcm, (Erişim: 05.01.2018).

Arctic Council, *"Arctic Athabaskan Council (AAC)",* http://www.Arctic-council.org/index.php/en/about-us/permanent-participants/aac, (Erişim: 06.01.2018), ss. 1-2.

Arctic Council, *"Aleut International Association (AIA),* http://www.Arctic-council.org/index.php/en/about-us/permanent-participants/aia, (Erişim: 12.12.2017).

Arctic Council, *"Gwich'in Council International (GCI),* http://www.Arctic-council.org/index.php/en/about-us/permanent-participants/gci, (Erişim: 12.12.2017).

Arctic Council, *"Inuit Circumpolar Council (ICC),* http://www.Arctic-council.org/index.php/en/about-us/permanent-participants/icc, (Erişim: 12.12.2017).

Arctic Council, *"Declaration on The Establishment of Arctic Council"*, https://oaarchive.Arctic-council.org/bitstream/handle/11374/85/EDOCS-1752-v2-ACMMCA00_Ottawa_1996_Founding_Declaration.PDF?sequence=5&isAllowed=y, (Erişim: 05.01.2018), ss. 1-3.

Arctic Council, *"Arctic Council: A Backgrounder"*, https://oaarchive.Arctic-council.org/bitstream/handle/11374/2076/2017-09-25_Arctic_Council_Backgrounder_PRINT_VERSION_NO_LINKS.pdf?sequence=1&isAllowed=y, (Erişim: 05.01.2018).

Arctic Council, *"About Us"*, http://www.Arctic-council.org/index.php/en/about-us, (Erişim: 05.01.2018).

Arctic Council, *"Agreements",* https://www.arctic-council.org/index.php/en/our-work/agreements, (Erişim: 21.12.2018).

Arctic Council, *"Observers",* http://www.Arctic-council.org/index.php/en/about-us/Arctic-council/observers, (Erişim: 05.01.2018).

Arctic Council, *"Arctic Council Secretariat"*, http://www.Arctic-council.org/index.php/en/about-us/Arctic-council/the-Arctic-council-secretariat (Erişim: 05.01.2018).

Arctic Council, *"Arctic Council",* http://www.arctic-council.org/index.php/en/about-us, (Erişim: 25.12.2017).

Arctic Institute, *"Canada-Environment",* https://www.theArcticinstitute.org/countries/canada/, (Erişim: 19.10.2017).

Arctic Institute, *"Kıngdom of Denmark-Environment",* https://www.theArcticinstitute.org/countries/denmark/, (Erişim: 19.10.2017), ss. 1-2.

Arctic Institute, *"Canada-Economy",* https://www.theArcticinstitute.org/countries/canada/, (Erişim: 29.12.2017).

Arctic Institute, *"Denmark-Economy",* https://www.theArcticinstitute.org/countries/denmark/, (Erişim: 29.12.2017).

Arctic Energy, *"Arctic Development",* http://Arcticenergycenter.com/potential/, (Erişim: 05.05.2018).

Arctic Institute, *"India",* https://www.theArcticinstitute.org/countries/india/, (Erişim: 16.02.2019).

Arctic Institute, *"United States-Environment",* https://www.theArcticinstitute.org/countries/united-states/, (Erişim: 19.10.2017).

Arctic Institute, *"Iceland-Economy",* https://www.theArcticinstitute.org/countries/iceland/, (Erişim: 29.12.2017).

Arctic Institute, *"Sweden-Economy",* https://www.theArcticinstitute.org/countries/sweden/, (Erişim: 29.12.2017).

Arctic Institute, *"Norway-Economy",* https://www.theArcticinstitute.org/countries/norway/, (Erişim: 29.12.2017).

Arctic Institute, *"Kıngdom of Denmark-People",* https://www.theArcticinstitute.org/countries/denmark/, (Erişim: 19.10.2017).

Arctic Institute, *Kıngdom of Denmark- Environment.*World Atlas, *"The Largest Islands Of The Faroe Islands",* https://www.worldatlas.com/articles/the-largest-islands-of-the-faroe-islands.html, (Erişim: 22.10.2017).

Arctic Institute, *"Iceland-Environment",* https://www.theArcticinstitute.org/countries/iceland/, (Erişim: 23.10.2017).

Arctic Institute, *"United States-People",* https://www.theArcticinstitute.org/countries/united-states/, (Erişim: 19.10.2017).

Arctic Institute, *"Russia-People", https://www.theArcticinstitute.org/countries/russia/,* (Erişim: 25.10.2017).

Arctic Institute, *"Russia-Environment",* https://www.theArcticinstitute.org/countries/russia/, (Erişim: 25.10.2017).

Arctic Institute, *"Alaska-Economy",* https://www.theArcticinstitute.org/countries/united-states/, (Erişim: 29.12.2017).

Arctic Institute, *"Sweden-People",* https://www.theArcticinstitute.org/countries/sweden/, (Erişim: 24.10.2017).

Arctic Institute, *"Finland-People",* https://www.theArcticinstitute.org/countries/finland/, (Erişim: 24.10.2017).

Arctic Institute, *"Finland-Environment",* https://www.theArcticinstitute.org/countries/finland/, (Erişim: 24.10.2017).

Arctic Institute, *"Norway-Environmet",* https://www.theArcticinstitute.org/countries/norway/, (Erişim: 23.10.2017).

Arctic Institute, *"Norway-People",* https://www.theArcticinstitute.org/countries/norway/, (Erişim: 23.10.2017).

Arctic Institute, *"Sweden-Environment",* https://www.theArcticinstitute.org/countries/sweden/, (Erişim: 24.10.2017).

Arctic Green Energy Corporation, *"What is Geothermal Energy",* http://Arcticgreencorp.com/geothermal-energy/, (Erişim: 17.03.2018), ss. 3-4.

ArcticStat Socioeconomic Circumpolar Database, *"Circumpolar Arctic",* http://www.Arcticstat.org/map.aspx, (Erişim: 17.12.2017).

"Barents Euro-Arctic Cooperation", http://www.barentscooperation.org/en/About, (Erişim: 25.12.2017).

BBC News, *"Russia Wildfires Still Spreading-50 Dead",* 05 Ağustos 2010, http://www.bbc.com/news/world-europe-10881892, (Erişim: 11.03.2018).

BBC News, *"Yemen'in En Büyük Askerî Üssü Hadi Yanlılarının Eline Geçti",* 3 Ağustos 2015,

https://www.bbc.com/turkce/haberler/2015/08/150803_yemen_saldiri, (Erişim: 20.08.2018).

BBC News, *"Climate Change: Trump Says Us Could Conceivably Rejoin Paris Deal",* 11 Ocak 2018, http://www.bbc.com/news/world-us-canada-42642331, (Erişim: 16.03.2018).

BBC News, "BP: Petrol Sızıntısının Bir Değil, Çok Nedeni Var", *BBC News Türkçe,* 8 Eylül 2010, https://www.bbc.com/turkce/haberler/2010/09/100908_bp_leak, (Erişim: 27.09.2018).

BBC Türkçe, *"Kiribati Adası Sular Altında Kalıyor",* 25 Kasım 2013, https://www.bbc.com/turkce/haberler/2013/11/131125_kiribati_deniz_seviyesi, (Erişim: 12.03.2018).

Bender, Jeremy, "These 8 Narrow Chokepoints Are Critical to The World's Oil Trade", *Business Insider,* Nisan 2015, https://www.businessinsider.com/worlds-eight-oil-chokepoints-2015-4, (Erişim: 20.08.2018), ss. 1-4.

Bloomberg, *"Emtia WTI",* https://www.bloomberght.com/emtia/petrol, (Erişim: 25.09.2018).

Bloomberg, *"Emtia Brent",* https://www.bloomberght.com/emtia/brent-petrol, (Erişim: 25.09.2018).

Bloomberg, *"UEA/Birol: Petrol Fiyatları Tarihi Düşüşe Geçecek",* 09 Mart 2020, https://www.bloomberght.com/ueabirol-petrol-fiyatlari-tarihi-dususe-gececek-2248716, (Erişim: 12.04.2020).

Bradner, Tim, "Escopeta may Produce New Cook Inlet Well by 2013", *Alaska Journal of Commerce,* 11 Ekim 2011, https://www.alaskajournal.com/community/2011-11-10/escopeta-may-produce-new-cook-inlet-well-2013, (Erişim: 17.04.2019).

Brennan, Pat, "Greenland Melt Speeds East Coast Sea Level Rise", *NASA Sea Level News,* 31 Ekim 2017, https://sealevel.nasa.gov/news/102/greenland-melt-speeds-east-coast-sea-level-rise, (Erişim: 02.03.2018), ss. 1-3.

Cainenga, Zou, Qunb, Zhao, Guoshengb, Zhang ve Bob, Xiong, "Energy revolution: From A Fossil Energy Era to A New Energy Era", *Natural Gas Industry*, B 3, 2016, https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2352854016300109, (Erişim: 12.01.2018), ss. 1-11.

Catherıne Porteraug, "Canadian Town, Isolated After Losing Rail Link, Feels Held Hostage", *New York Times,* 30 Ağustos 2017, https://www.nytimes.com/2017/08/30/world/canada/canada-climate-change-Arctic.html, (Erişim: 27.12.2017), ss. 1-5.

CBC News, "Trudeau Announces Review of Arctic Strategy, Joint Drilling Ban with U.S.", *CBC News,* 21 Aralık 2016, https://www.cbc.ca/news/politics/trudeau-obama-Arctic-1.3905933, (Erişim: 22.09.2018), ss. 1-5.

CBC News, *"Manitoba Closing Winter Roads",* 15 Mart 2010, http://www.cbc.ca/news/canada/manitoba/manitoba-closing-winter-roads-1.934153, (Erişim: 04.03.2018), ss. 1-3.

CCAC Secretariat, "Arctic Countries Commit to Reduce Black Carbon Emissions By As Much As A Third", *Climate and Clean Air Coalition,* 12 Mayıs 2017, http://www.ccacoalition.org/en/news/Arctic-countries-commit-reduce-black-carbon-emissions-much-third, (Erişim: 12.03.2018).

CHNL, "NSR-General Area Description", *Centre for High North Logistics (CHNL),* http://www.Arctic-lio.com/nsr_generalareadescription, (Erişim: 21.07.2018).

CHNL, "The Northern Sea Route Administration", *Centre for High North Logistics (CHNL),* http://Arctic-lio.com/?p=1159, (Erişim: 19.06.2018), ss. 1-12.

CHNL, "Transit Statistics 2011", *Centre for High North Logistics (CHNL),* http://Arctic-lio.com/wp-content/uploads/2018/05/statistics2011.pdf, (Erişim: 18.06.2018);

CHNL, "Transit Statistics 2012", *Centre for High North Logistics (CHNL),* http://Arctic-lio.com/wp-content/uploads/2018/05/statistics2012.pdf, (Erişim: 18.06.2018);

CHNL, "Transit Statistics 2013", *Centre for High North Logistics (CHNL),* http://Arctic-lio.com/wp-content/uploads/2018/05/statistics2013.pdf, (Erişim: 18.06.2018);

CHNL, "Transit Statistics 2014", *Centre for High North Logistics (CHNL),* http://Arctic-lio.com/wp-content/uploads/2018/05/statistics2014.pdf, (Erişim: 18.06.2018)

CHNL, "Transit Statistics 2015", *Centre for High North Logistics (CHNL),* http://Arctic-lio.com/wp-content/uploads/2018/05/statistics2015.pdf, (Erişim: 18.06.2018).

CHNL, "Transit Statistics 2016", *Centre for High North Logistics (CHNL),* http://Arctic-lio.com/wp-content/uploads/2018/05/statistics2016.pdf, (Erişim: 18.06.2018).

CHNL, "Transit Statistics 2017", *Centre for High North Logistics (CHNL),* https://arctic-lio.com/transit-statictics-2017/, (Erişim: 12.03.2020).

CHNL, "Transit Statistics 2018", *Centre for High North Logistics (CHNL),* https://arctic-lio.com/transit-statistics-2018/, (Erişim: 12.03.2020).

CHNL, "NSR Shipping Traffic – Transits in 2019", *Centre for High North Logistics (CHNL),* https://arctic-lio.com/nsr-shipping-traffic-transits-in-2019/, (Erişim: 12.03.2020).

CHNL, "NSR Shipping Traffic – Transits in 2019", *The Northern Sea Route Administration,* https://arctic-lio.com/nsr-shipping-traffic-transits-in-2019/, (Erişim: 12.03.2020).

Climate Change Post, *"Climate change Iceland",* 02 Mayıs2018, https://www.climatechangepost.com/iceland/climate-change/, (Erişim: 15.12.2017), s.1-3.

CNN International, *"Climate Change Threatens To Wash Away Couple's History",* 02 Mart 2017, https://edition.cnn.com/2017/03/02/us/heart-

of-the-matter-climate-change-louisiana/index.html, (Erişim: 06.04.2018).

Columbia University, *"Ocean Circulation Implicated in Past Abrupt Climate Changes",* 30 Haziran 2016, http://www.earth.columbia.edu/articles/view/3335 (Erişim: 21.03.2018), ss. 1-3.

ConocoPhillips, "Announces Successful Results of 2018 Winter Exploration and Appraisal Program in Alaska", *ConocoPhillips News,* 16 Nisan 2018, https://www.conocophillips.com/news-media/story/conocophillips-announces-successful-results-of-2018-winter-exploration-and-appraisal-program-in-alaska/, (Erşim: 17.09.2018), ss. 1-3.

Conservation of Arctic Flora and Fauna, *"Protected Areas Index 2017",* https://www.caff.is/indices-and-indicators/protected-areas-index, (Erişim: 02.01.2018).

Crop Trust, *"Svalbard Global Seed Vault, Frequently Asked Questions",* https://cdn.croptrust.org/wp/wp-content/uploads/2017/02/SGSV-FAQ-FINAL-ENG.pdf, , (Erişim: 12.01.2018), ss. 1-4.

Deloitte, *"Crude Awakening The Impact of Plummeting Crude Oil Prices on Company Finances"* https://www2.deloitte.com/uk/en/pages/energy-and-resources/articles/crude-awakening.html, (Erişim: 16.07.2018), ss. 1-5.

DeMarban, Alex, "Caelus Delays Drilling at Smith Bay, Leaving a Big Alaska Energy Prospect Unconfirmed", *Anchorage Daily News,* 2 Aralık 2017, https://www.adn.com/business-economy/energy/2017/06/11/caelus-wont-drill-this-winter-at-smith-bay-leaving-its-promised-prospect-unconfirmed/, (Erişim: 29.09.2018), ss. 1-3.

Deutsche Welle Türkçe, *"Batan Adalar",* 05 Mart 2015, http://www.dw.com/tr/batan-adalar/a-18294445, (Erişim: 12.03.2018).

EIA, "Alaska State Profile and Energy Estimates", *U.S. Energy Information Administration,* 19 Ocak 2017,

https://www.eia.gov/state/analysis.php?sid=AK, (Erişim. 19.09.2018), ss. 1-5.

EIA, "Alaska Field Production of Crude Oil", *U.S. Energy Information Administration*,https://www.eia.gov/dnav/pet/hist/LeafHandler.ashx?n=pet&s=mcrfpak2&f=a, (Erişim. 19.09.2018).

Emergency Prevention, Preparedness and Response, *"About EPPR"*, http://www.eppr.org/about-eppr/, (Erişim: 17.12.2017).

Encyclopedia Britannica, *"Sea of Osthotsk",* https://www.britannica.com/place/Sea-of-Ohotsk, (Erişim: 27.11.2017).

Encyclopedia Britannica, *"Arctic Ocean",* https://www.britannica.com/place/Arctic-Ocean, (Erişim: 25.02.2018); World Atlas, *"Deepest Oceans And Seas",* https://www.worldatlas.com/aatlas/infopage/deepest.htm, (Erişim: 25.02.2018).

Encyclopedia Britannica, *"Shetland Islands",* https://www.britannica.com/place/Shetland-Islands-Scotland, (Erişim: 24.10.2017), ss. 1-2.

Encyclopedia Britannica, *"Norway",* https://www.britannica.com/place/Norway, (Erişim: 24.10.2017), ss. 1-3.

Encyclopedia Britannica, "Vitus Bering", https://www.britannica.com/biography/Vitus-Bering, (Erişim: 27.12.2017), ss. 1-2.

Encyclopedia Britannica, *"Sweden",* https://www.britannica.com/place/Sweden, (Erişim: 24.10.2017), s. 1-3.

Encyclopedia Britannica, *"Finland",* https://www.britannica.com/place/Finland, (Erişim: 24.10.2017), ss. 1-3.

Encyclopedia Britannica, *"Ural Mountains",* https://www.britannica.com/place/Russia/The-Ural-Mountains#ref422283, (Erişim: 25.10.2017).

Enerji Günlüğü, "*Siemens'ten Mısır'a 14 bin 400 MW İlave Kapasite",* 26 Temmuz 2018, https://www.enerjigunlugu.net/siemensten-misira-14-bin-400-mw-ilave-kapasite-28203h.htm, (Erişim: 12.02.2020).

EPPR, *"Ministerial Direction",* https://arctic-council.org/eppr/reports/ministerial-direction/, (Erişim: 05.01.2018).

Equinor, *"Johan Castberg Pdo Approved",* 12 Haziran 2018, https://www.equinor.com/en/news/12jun2018-johan-castberg-pdo-approved.html, (Erişim: 21.09.2018), ss. 1-3.

Equinor, *"Johan Castberg",* https://www.equinor.com/en/what-we-do/new-field-developments/johan-castberg.html, (Erişim: 21.09.2018), ss. 1-4.

ESA, "Welcome to ESA", http://www.esa.int/About_Us/Welcome_to_ESA/What_is_ESA, (Erişim: 10.01.2018).

Escopeta, *"Escopeta Oil Exploring Alaska's Cook Inlet",* Company Valuation, http://www.escopeta.biz/companyvaluation.pdf, (Erişim: 17.08.2018), s. 8.

Euroconsult, *"Government Spending in Space Programs Reaches $62 Billion in 2016",* http://euroconsult-ec.com/30_May_2017, (Erişim: 10.01.2018).

Euronews, *"Norveç Neden AB Üyesi Değil",* 29 Mart 2013, http://tr.euronews.com/2013/03/29/norvec-neden-ab-uyesi-degil, (Erişim: 29.01.2018).

European Union External Action, "Northern Dimension", *An official Website of the European Union,* 02 Mayıs 2016, https://eeas.europa.eu/diplomatic-network/northern-dimension/347/northern-dimension_en, (Erişim: 12.04.2019).

ExxonMobil, *"Sakhalin-1",* https://www.exxonmobil.ru/en-ru/energy/oil/operations/sakhalin-1, (Erişim: 17.09.2018), ss. 1-2.

Exxon Neftegas, *"Project History",* https://www.sakhalin-1.com/en-ru/company/about-us/about-sakhalin-1-project/history, (Erişim: 19.09.2018), ss. 1-3.

Exxon Neftegas, *"About the Sakhalin-1 Project",* https://www.sakhalin-1.com/en-ru/company/about-us/about-sakhalin-1-project, (Erişim: 17.09.2018).

Farchy, Jack ve Blas, Javier, "Global Oil Producers Face Brutal Reckoning After Epic OPEC+ Fail", *Bloomberg,* 07 Mart 2020, https://www.bloomberg.com/news/articles/2020-03-06/global-oil-producers-face-brutal-reckoning-after-epic-opec-fail, (Erişim: 12.04.2020), ss. 1-4.

Fears, Darlly, "Trump Takes First Step in Aggressive Effort to Drill for Oil in Arctic National Wildlife Refuge", *Independent,* 20 Nisan 2018, https://www.independent.co.uk/news/world/americas/us-politics/trump-oil-drilling-Arctic-national-wildlife-refuge-blm-alaska-latest-a8313496.html, (Erişim: 25.09.2018), ss. 1-3.

Fighter Control, *"Russian Naval Air Station Totally Destroyed",* 3 Ağustos 2010, http://www.fightercontrol.co.uk/forum/viewtopic.php?f=287&p=87762, (Erişim: 11.03.2018).

"Formal Nordic Co-operation", http://www.norden.org/en/om-samarbejdet-1/formal-nordic-co-operation, (Erişim: 25.12.2017).

Garcia, Feliks, "Barack Obama Permanently Bans Offshore Drilling in Atlantic and Arctic Before Donald Trump Takes Office*", Independent,* 21 Aralık 2016, https://www.independent.co.uk/news/world/americas/barack-obama-offshore-drilling-permanent-ban-Arctic-atlantic-donald-trump-climate-change-a7487886.html, (Erişim: 25.09.2018), ss. 1-3.

GASSCO, *"Due to Run for 480 Kilometres, the Pipeline will tie Aasta Hansteen in the Norwegian Sea to the Nyhamna Gas Processing*

Facility in North Western Norway", 08 Mayıs 2017, https://www.gassco.no/en/our-activities/projects/polarled/, (Erişim: 26.09.2018), ss. 1-3.

Gazetem, "Rosneft, BP, Sibirya'da Doğalgaz ve Petrol Üretmeyi Hedefliyor", *Gazetem Türkçe*, 22 Aralık 2017, https://www.gazetem.ru/rosneft-bp-sibiryada-dogalgaz-petrol-uretmeyi-hedefliyor/(Erişim: 29.09.2018), ss. 1-2.

Gazprom, *"The Prirazlomnoye Project",* http://www.gazprom-neft.com/company/business/exploration-and-production/new-projects/prirazlomnoe/, (Erişim: 01.10.2018), ss. 1-7.

Gazprom, *"Prirazlomnoye Field",* http://www.gazprom.com/projects/prirazlomnoye/, (Erişim: 01.10.2018), ss. 1-5.

Gazprom, *"Shtokmanovskoye Field",* http://www.gazprom.com/projects/shtokmanovskoye/, (Erişim: 28.09.2018), ss. 1-4.

Gazprom, *"Sakhalin II Russia's First Liquefied Natural Gas Plant",* http://www.gazprom.com/projects/sakhalin2/, (Erişim: 19.09.2018), ss. 1-13.

Gazprom, *"Sakhalin III",* http://www.gazprom.com/projects/sakhalin3/, (Erişim: 01.10.2018), ss. 1-7.

Gazprom, "Bovanenkovskoye Field", http://www.gazprom.com/projects/bovanenkovskoye/, (Erişim: 16.09.2018), ss. 1-12.

Gazprom, *"Yamal Project",* http://www.gazprom.com/projects/yamal/, (Erişim: 16.09.2018), ss. 1-17.

Gazprom, *"Bovanenkovskoye Field",* http://www.gazprom.com/projects/bovanenkovskoye/, (Erişim: 16.09.2018), ss. 1-12.

Gill, Joanna, *"Svalbard Seed Vault-Banking on the Future",* Euronews, 17 Mart 2017 http://www.euronews.com/2017/03/17/svalbard-seed-vault-banking-on-the-future, (Erişim: 12.01.2018).

Government of Canada, *"International Polar Year: A Brief History",* http://www.api-ipy.gc.ca/pg_IPYAPI_018-eng.html, (Erişim: 12.01.2018).

"Jet Rüzârları (Jet Stream) Nedir?", http://www.havaforum.com/jet-ruzgarlari-jet-stream-nedir/, (Erişim: 18.01.2018).

Government of Canada, *"Exploration and Mining in Canada: An Investor's Brief",* 2016,http://www.nrcan.gc.ca/sites/www.nrcan.gc.ca/files/mineralsmetals/pdf/mms-smm/poli-poli/pdf/Investment_Brief_e.pdf, (Erişim: 21.02.2018), s. 2;

Goverment of Greenland Brue of Minerals and Petroleum, *"Licensing Round in The Greenland Sea Area",* https://www.govmin.gl/images/stories/petroleum/exploration_exploitation/2012-13/BMP_Invitation_letter_North_East_Greenland.pdf, (Erişim: 23.09.2018), ss. 1-13.

Government of The Faroe Islands, *"Foroyar-The Faroe Islands",* http://www.government.fo/en/foreign-relations/about-the-faroe-islands/, (Erişim: 22.10.2017).

Government of the Russian Federation, *"The Development Strategy of The Arctic Zone Of The Russian Federation, Approved by Russian President Vladimir Putin",* 20 Şubat 2013, http://www.research.kobe-u.ac.jp/gsics-pcrc/sympo/20160728/documents/Keynote/Russian%20Arctic%20strategy%202013.pdf, (Erişim: 14.03.2018), ss. 1-12.

Government of The Faroe Islands, *"A Nation in the Arctic Opportunities and Challenges",*https://d3b1dqw2kzexi.cloudfront.net/media/10243/f%C3%B8royar-eitt-land-%C3%AD-arktis-uk-web.pdf, (Erişim: 23.10.2017), ss. 13-14.

Greenpeace, "Deepwater Horizon Petrol Sızıntısı Hakkındaki Gerçekler", *Greenpeace Akdeniz,* 28 Ekim 2010, http://www.greenpeace.org/turkey/tr/news/deepwater-petrol-sizintisi-280610/, (Erişim: 27.09.2018).

Gyory, Joanna, Arthur J. Mariano, Edward H. Ryan, "The Gulf Stream", *Ocean Surface Currents,* https://oceancurrents.rsmas.miami.edu/atlantic/gulf-stream.html, (Erişim: 12.01.2020).

Haberrus, "*Rusya, Alaska'yı Kırım Savaşı Yüzünden Satmış",* 05 Nisan 2012, http://haberrus.com/politics/2012/04/05/rusya-alaskayi-kirim-savasi-yuzunden-satmis.html, (Erişim: 12.01.2018).

Haner, Josh, "İklim Değişikliği Hakkında Bilmeniz Gerekenler", *National Geography*, 31 Mart 2017, http://www.nationalgeographic.com.tr/makale/nisan_2017/iklim-degisikligi-hakkinda-bilmeniz-gerekenler-/3887, (Erişim: 12.04.2018), ss. 1-5.

High North News, *"Canada Makes Substantial Step in Arctic Territory Delimitation, Submits Claim Which Includes North Pole",* https://www.highnorthnews.com/en/submits-claim-which-includes-north-pole, (Erişim: 27.05.2019).

History Page Type, *"Camp Century",* The Atomic Heritage Foundation, 19 Temmuz 2018, https://www.atomicheritage.org/history/camp-century, (Erişim: 18.04.2019), ss. 1-3.

Hydrocarbons Technology, *"Polarled Gas Pipeline",* https://www.hydrocarbons-technology.com/projects/polarled-gas-pipeline/, (Erişim: 26.09.2018), ss. 1-3.

Hoag, Hannah, *"Arctic Development Stalls With Tumbling Oil Prices",* 22 Ocak 2016, https://www.huffingtonpost.com/entry/Arctic-development-stalls_us_56a2b40be4b076aadcc6c444, (Erişim: 16.07.2018), ss. 1-5.

Hürriyet, "BP, Meksika Körfezi'ndeki Sızıntı İçin 1,7 Milyar Dolar Daha Ödeyecek", *Hürriyet Haber*, 16 Ocak 2018,

http://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/bp-meksika-korfezindeki-sizinti-icin-1-7-milyar-dolar-daha-odeyecek-40712171, (Erişim: 27.09.2018).

Hydrocarbons Technology, *"Shtokman Natural Gas Project, Barents Sea, Russia",* https://www.hydrocarbons-technology.com/projects/shtokman_gas_project/, (Erişim: 01.10.2018), ss. 1-13.

ICLG, "Greenland Oil and Gas Regulation", *International Comperative and Legal Guide (ICLG),* 12 Şubat 2018, https://iclg.com/practice-areas/oil-and-gas-laws-and-regulations/greenland, (Erişim: 25.09. 2018).

IEA, *Global Energy and CO2 Status Report 2018,* International Energy Agency,https://webstore.iea.org/download/direct/2461?filename=global_energy_and_co2_status_report_2018.pdf, (Erişim: 12.02.2020).

IEA, "Global Oil Demand to Decline in 2020 as Coronavirus Weighs Heavily on Markets", *International Energy Agency News,* 09 Mart 2020, https://www.iea.org/news/global-oil-demand-to-decline-in-2020-as-coronavirus-weighs-heavily-on-markets, (Erişim: 12.04.2020), ss. 1-3.

IEA, *Key World Energy Statistics,* International Energy Agency (IEA), 2019, https://www.connaissancedesenergies.org/sites/default/files/pdf-actualites/Key_World_Energy_Statistics_2019.pdf, (Erişim: 12.03.2020).

IEA, *World Energy Balances 2019, The International Energy Agency* (IEA), https://iea.blob.core.windows.net/assets/8bd626f1-a403-4b14-964f-f8d0f61e0677/World_Energy_Balances_2019_Overview.pdf, (Erişim: 17.03.2020).

IEA, "North America", *International Energy Agency (IEA),* https://www.iea.org/regions/north-america, (Erişim: 12.03.2020).

IEA, "Eurasia", *International Energy Agency (IEA),* https://www.iea.org/regions/eurasia, (Erişim: 12.03.2020).

IEA, "Countries and Regions", *International Energy Agency (IEA),* https://www.iea.org/countries, (Erişim: 15.04.2020).

IEA, "Europe", *International Energy Agency (IEA),* https://www.iea.org/regions/europe, (Erişim: 14.04.2020).

IEA, "Asia Pacific", *International Energy Agency (IEA),* https://www.iea.org/regions/asia-pacific, (Erişim: 14.04.2020).

IEA, "The Global Oil Industry is Experiencing a Shock Like No Other in Its History", *International Energy Agency (IEA),* 01 Nisan 2020, https://www.iea.org/articles/the-global-oil-industry-is-experiencing-shock-like-no-other-in-its-history, (Erişim: 12.04.2020).

IHO**, "**Bathymetry and Ocean Mapping", *International Hydrographic Organization, https://iho.int/srv1/index.php?option=com_content&view=article&id=318&lang=en*, (Erişim: 30.12.2017).

Independent, *"Meet America's First Climate Change Refugees, Whose İsland İs Disappearing Under Rising Seas",* 31 Mart 2018, https://www.independent.co.uk/news/world/americas/time-almost-up-island-louisiana-sinking-into-the-sea-american-indians-coastal-erosion-isle-de-jean-a8280401.html, (Erişim: 06.04.2018).

Integralforex, *"Ham Petrol Çeşitleri",* https://www.integralforex.com.tr/ham-petrol-cesitleri-7906496, (Erişim: 16.07.2018); *Brent Petrolü, WTI Petrolü ve Dubai Petrolü Arasındaki Fark,* 11 Temmuz 2016, https://limenya.com/brent-petrolu-wti-petrolu-ve-dubai-petrolu-arasindaki-fark/, (Erişim: 16.07.2018).

"IPCC Factsheet: What is the IPCC?", http://www.ipcc.ch/news_and_events/docs/factsheets/FS_what_ipcc.pdf, (Erişim: 21.02.2018).

İTÜ PolRec, http://www.polarresearch.center/, (24.11.2017).

Jones, Nicola, "Arctic Ocean Feels the Heat", *International Weekly Journal of Science,* 2011,

http://www.nature.com/news/2011/110127/full/news.2011.52.html, (Erişim: 20.11.2017).

"Karbon Vergisi Uygulayan Ülkeler", http://karbonvergisi.com/karbon-vergisi-uygulayan-ulkeler/ (Erişim: 01.04.2018), ss. 1-6.

King, M. Hobart, *"Arctic Ocean Seafloor Features Map",* https://geology.com/articles/Arctic-ocean-features/, (Erişim: 30.12.2017).

Kingsley, Patrick, *"Syrians Fleeing War Find New Route to Europe – Via the Arctic Circle",* The Guardian, 29 Ağustos 2015, https://www.theguardian.com/world/2015/aug/29/syrian-refugees-europe-arctic-circle-russia-norway, (Erişim: 12.12.2016).

Krauss, Clifford ve Reed, Stanley, *"Shell Exits Arctic as Slump in Oil Prices Forces Industry to Retrench", New York Times,* 28 Eylül 2015, https://www.nytimes.com/2015/09/29/business/International/royal-dutch-shell-alaska-oil-exploration-halt.html, (Erişim: 25.09.2018), ss. 1-4.

Lidji, Eric, "Kenai Gas Field Shows Age but Keeps Producing", *Anchorage Daily News,* 29 Eylül 2016, https://www.adn.com/economy/article/kenai-gas-field-shows-age-keeps-producing/2009/10/25/, (Erişim: 29.09.2018), ss. 1-5.

Loy, Wesley, "Ice Road Supports NordAq's Kenai Peninsula Gas Exploration", *Petroleum News,* 23 Ocak 2011, http://www.petroleumnews.com/pntruncate/582312009.shtml, (Erişim: 17.04.2019).

MAREX, "CSSC Starts Assembly of China's First Domestic Icebreaker", *The Maritime Executive,* 29 Mart 2018, https://www.maritime-executive.com/article/cssc-starts-assembly-of-china-s-first-domestic-icebreaker, (Erişim: 11.02.2019).

Mary Fagan, "Sheikh Yamani Predicts Price Crash As Age of Oil Ends", *The Telegraph,* 25 Haziran 2000, https://www.telegraph.co.uk/news/uknews/1344832/Sheikh-Yamani-

predicts-price-crash-as-age-of-oil-ends.html (Erişim: 16.04.2018), s. 1.

Mia, Bennett, "What the Arctic Reveals About Coronavirus", *Arctic Today,* 23 Mart 2020, https://www.arctictoday.com/what-the-arctic-reveals-about-coronavirus/, (Erişim: 04.04.2020), ss. 1-7.

Ministry of Petroleum and Energy's Website, *"Norway's Oil History in 5 Minutes",* https://www.regjeringen.no/en/topics/energy/oil-and-gas/norways-oil-history-in-5-minutes/id440538/, (Erişim. 16.06.2018), ss. 1-5.

Ministry for Foreing Affairs of Finland, "*Strategic Priority Areas in the Foreign Service",* 14 Mart 2018, https://um.fi/documents/35732/0/Strategic%20priority%20areas%20in%20the%20Foreign%20Service%2014.3.2018%20%282%29.pdf/8802ce3a-056f-5ca6-08e9-1cb776a7342b?t=1533649959681, (Erişim: 05.05.2018).

Murphy, Joseph, "Vankor Sees Production Slide By 15% In 2017", *News Base,* 17 Ocak 2018, https://newsbase.com/topstories/vankor-sees-production-slide-15-2017, (Erişim: 16.09.2018), ss. 1-2.

NASA, "Shipping Responds to Arctic Ice Decline", *NASA Earth Observatory*, Mart 2018, https://earthobservatory.nasa.gov/images/91981/shipping-responds-to-Arctic-ice-decline, (Erişim: 18.07.2018), ss. 1-5.

NASA, "2019 Arctic Sea Ice Minimum Tied for Second Lowest On Record", *National Aeronautics and Space Administration,* 23 Eylül 2019, https://www.nasa.gov/feature/goddard/2019-arctic-sea-ice-extent-fourth-lowest-on-record, (Erişim: 04.04.2020).

National Association Manufacturers, *"Adverse Economic Impacts of a Carbon Tax in Alaska",* http://www.nam.org/Issues/Tax-and-Budget/Carbon-Tax/State-Sheets/Alaska/, (Erişim: 01.04.2018).

National Energy Board, "Review of Offshore Drilling in the Canadian Arctic", National Energy Board Canada, Aralık 2011,

https://www.neb-one.gc.ca/nrth/rctcffshrdrllngrvw/2011fnlrprt/index-eng.html, (Erişim: 27.09.2018).

National Geophysical Data Center, *"Volumes of the World's Oceans from ETOPO1",* https://ngdc.noaa.gov/mgg/global/etopo1_ocean_volumes.html, (Erişim: 27.11.2017).

National Geography Türkçe Belgesel, *"Buzulların Sıradışı Hareketleri",* 2017, https://www.youtube.com/watch?v=5URzyKaNIO4, (Erişim: 11.09.2017).

National Post, *"Hans Island is Just the Beginning",* https://nationalpost.com/opinion/national-post-editorial-board-hans-island-is-just-the-beginning, (Erişim: 18.09.2018), ss. 1-4.

New York Times, *"BP Deal With Russian Oil Giant Collapses",* 17 Mayıs 2011, https://www.nytimes.com/2011/05/18/business/global/18bp.html, (Erişim. 02.10.2018), ss. 1-3.

Nilsen, Thomas, "Nuclear Waste Removal Starts in Andreeva Bay", *The Independent Barents Observer*, 18 Mayıs 2017, https://thebarentsobserver.com/en/ecology/2017/05/nuclear-waste-removal-starts-andreeva-bay, (Erişim: 10.12.2017), ss. 1-6.

NOAA, "Fisheries of the United States, 2017", *National Oceanic and Atmospheric Administration,* 2017, https://www.fisheries.noaa.gov/national/fisheries-united-states-2017, (Erişim: 07.04.2018).

NOAA, "What is the World's Smallest Ocean?", *National Oceanic and Atmospheric Administration,* https://oceanservice.noaa.gov/facts/smallestocean.html, (Erişim: 25.02.2018).

NOAA, "2017 was Earth's Third-Warmest Year on Record", *National Ocenaic Atmospheric Administarition,* 18 Ocak 2018, https://www.climate.gov/news-features/featured-images/2017-was-earths-third-warmest-year-record, (Erişim: 21.02.2018).

NOAA, "Arctic Change, Land Roads", *National Oceanic and Atmospheric Administration,* https://www.pmel.noaa.gov/Arctic-zone/detect/land-road.shtml?page=land, (Erişim: 27.12.2017).

Nordregio, "Settlements on Permafrost in the Arctic", *Nordregio Research Centre,* 20 Mart 2019, https://nordregio.org/maps/settlements-on-permafrost-in-the-arctic/, (Erişim: 12.03.2020).

Nordregio, "Sea Routes and Ports in the Arctic", *Nordregio Research Centre,* Ocak 2019, https://nordregio.org/maps/sea-routes-and-ports-in-the-arctic/, (Erişim: 12.03.2020).

Nordregio, "Settlements by Size in the Arctic", *Nordregio Research Centre,* 20 Mart 2019, https://nordregio.org/maps/settlements-by-size-in-the-arctic/, (Erişim: 12.03.2020).

Nordregio, "Road Accessibility of Arctic Settlements", *Nordregio Research Centre,* Ocak 2019, https://nordregio.org/maps/road-accessibility-of-arctic-settlements/, (Erişim: 12.03.2020).

Nordregio, "Airports in the Arctic 2019", *Nordregio Research Centre,* Ocak 2019, https://nordregio.org/maps/airports-in-the-arctic-2019/, (Erişim: 12.03.2020).

Norwegian Polar Institute, *"The Climate in The Arctic has Impact Worldwide",* http://www.npolar.no/en/themes/climate/climate-change/global-climate-change/the-climate-in-the-Arctic-has-impact-worldwide.html, (Erişim: 17.01.2018), ss. 1-3.

Norwegian Petroleum, *"Activity Per Sea Area",* https://www.norskpetroleum.no/en/developments-and-operations/activity-per-sea-area/, (Erişim: 17.09.2018).

Norwegian Petroleum, *"Licences"*, https://www.norskpetroleum.no/en/facts/licences/, (Erişim: 17.09.2018).

Norwegian Petroleum Directorate, *"Resource Accounts at 31 December 2017",* 12 Mart 2018, http://www.npd.no/en/Topics/Resource-

accounts-and--analysis/Temaartikler/Resource-accounts/2017/, (Erişim: 16.09.2018), ss. 5-6.

Norwegian Petroleum, *"Goliat",* https://www.norskpetroleum.no/en/facts/field/goliat/, (Erişim: 21.09.2018), ss. 1-4.

Norwegian Petroleum, *"7220/8-1 Johan Castberg",* https://www.norskpetroleum.no/en/facts/discoveries/72208-1-johan-castberg/, (Erişim: 21.09.2018).

NSIDC, "Climate and Frozen Ground", *National Snow and Ice Data Center,* https://nsidc.org/cryosphere/frozenground/climate.html, (Erişim: 02.04.2018), s. 5.

NSIDC, "Arctic Winter Warms Up to A Low Summer Ice Season", *National Snow and Ice Data Center,* 3 Mayıs 2018, http://nsidc.org/Arcticseaicenews/2018/05/arctic-winter-warms-up-to-a-low-summer-ice-season/, (Erişim: 02.04.2018).

NSIDC, "Contribution of the Cryosphere to Changes in Sea Level", *National Snow and Ice Data Center,* 19 Şubat 2018, http://nsidc.org/cryosphere/sotc/sea_level.html, (Erişim: 12.03.2018).

NSIDC, "Greenland Ice Sheet Today-2017 Review And 2018 Season Kick-Off", *National Snow and Ice Data Center,* 09 Nisan 2018 http://nsidc.org/greenland-today/2018/04/2017-review-and-2018-season-kick-off/, (12.04.2018), ss. 1-2.

NSIDC, "People and Frozen Ground", *National Snow and Ice Data Center,* https://nsidc.org/cryosphere/frozenground/people.html, (Erişim: 04.03.2018), ss. 1-4.

NSIDC, "Beaufort Gyre", *National Snow and Ice Data Center,* https://nsidc.org/cryosphere/glossary/term/beaufort-gyre, (Erişim: 10.03.2018).

NSIDC, "Dynamics: Circulation", *National Snow and Ice Data Center,* https://nsidc.org/cryosphere/seaice/processes/circulation.html, (Erişim: 12.03.2018), ss. 1-2.

NSIDC, "Sea Ice", *National Snow and Ice Data Center,* http://nsidc.org/cryosphere/sotc/sea_ice.html, (Erişim: 01.04.2018), ss. 1-3.

NSIDC, "Browse Image Subset Tool", *National Snow and Ice Data Center,* http://nsidc.org/data/seaice_index/bist, (Erişim: 24.03.2018).

NSIDC, "Arctic Sea Ice Maximum at Second Lowest in The Satellite Record", *National Snow and Ice Data Center,* http://nsidc.org/Arcticseaicenews/2018/03/arctic-sea-ice-maximum-second-lowest/, (Erişim: 24.03.2018), ss. 1-2.

NSIDC, "Arctic Sea Ice at Minimum Extent", *National Snow and Ice Data Center,* http://nsidc.org/Arcticseaicenews/2017/09/arctic-sea-ice-at-minimum-extent-2/, (Erişim: 24.03.2018), ss. 1-3.

NSIDC, "Albedo", *National Snow and Ice Data Center,* https://nsidc.org/cryosphere/glossary/term/albedo (Erişim: 21.02.2018).

NSIDC, "Environment: Climate", *National Snow and Ice Data Center,* https://nsidc.org/cryosphere/seaice/environment/global_climate.html, (Erişim: 21.02.2018).

NSIDC, "Fram Strait", *National Snow and Ice Data Center,* https://nsidc.org/cryosphere/glossary/term/Fram-Strait, (Erişim: 25.12.2017).

NSIDC, "Factors Affecting Arctic Weather and Climate", *National Snow and Ice Data Center,* http://nsidc.org/cryosphere/Arctic-meteorology/factors_affecting_climate_weather.html, (Erişim: 28.10.2017).

NSIDC, "Arctic vs. Antarctic", *National Snow and Ice Data Center,* http://nsidc.org/cryosphere/seaice/characteristics/difference.html, (Erişim: 20.02.2018).

NSIDC, "A Warm Approach to the Equinox", *National Snow and Ice Data Center,* 6 Mart 2018, http://nsidc.org/Arcticseaicenews/, (Erişim: 20.02.2018).

NSIDC, "State of the Cryosphere (SOTC): Sea Ice", *National Snow and Ice Data Center,* http://nsidc.org/cryosphere/sotc/sea_ice.html, (Erişim: 20.11.2017), ss. 1-3.

NSIDC, "Arctic People", *National Snow and Ice Data Center,* https://nsidc.org/cryosphere/Arctic-meteorology/arctic-people.html, (Erişim: 01.02.2018).

NSIDC, "A Warm Approach to The Equinox", *National Snow and Ice Data Center,* http://nsidc.org/Arcticseaicenews/, (Erişim: 28.01.2018).

NSIDC, "Studying Arctic Climate", *National Snow and Ice Data Center,* http://nsidc.org/cryosphere/Arctic-meteorology/studying.html#highlights, (Erişim: 01.02.2018), ss. 1-2.

NSIDC, "Factors Affecting Arctic Weather and Climate", *National Snow and Ice Data Center,* http://nsidc.org/cryosphere/Arctic-meteorology/factors_affecting_climate_weather.html, (Erişim: 28.10.2017), ss. 1-2.

NSIDC, "What is Arctic", *National Snow and Ice Data Center***,** https://nsidc.org/cryosphere/Arctic-meteorology/arctic.html, (Erişim: 30.12.2017).

NSIDC, "Climate vs. Weather", *National Snow and Ice Data Center,* https://nsidc.org/cryosphere/Arctic-meteorology/climate_vs_weather.html, (Erişim: 17.12.2017).

NSIDC, "Falling Up", *National Snow and Ice Data Center,* 09 Ekim 2019, http://nsidc.org/arcticseaicenews/2019/10/falling-up/, (Erişim: 04.04.2020).

NSIDC, "Polar Sun Rise", *National Snow and Ice Data Center,* 02 Nisan 2020, http://nsidc.org/arcticseaicenews/2020/04/polar-sunrise/, (Erişim: 04.04.2020).

NSIDC, "Sea Ice Index Animation Tool", *National Snow and Ice Data Center,* https://nsidc.org/data/seaice_index/bist, (Erişim: 20.03.2020).

NSIDC, "Sea Ice Index Animation Tool", *National Snow and Ice Data Center,* https://nsidc.org/data/seaice_index/bist, (Erişim: 20.03.2020).

NSIDC, "Browse Image Subset Tool", *National Snow and Ice Data Center,* http://nsidc.org/data/seaice_index/bist, (Erişim: 24.04.2020).

NSIDC, "Avarage Monthly Arctic Sea Ice Extent March 1979-2020", *National Snow and Ice Data Center,* http://nsidc.org/arcticseaicenews/files/2020/04/Figure-3.png, (Erişim: 03.04.2020).

NSRA, "Object of Activity and Functions of NSRA", *The Northen Sea Route Administration,* http://www.nsra.ru/en/glavnaya/celi_funktsii.html, (Erişim: 15.10.2018).

Nunoil, *"Nunaoil A/S",* https://nunaoil.gl/en/about-nunaoil.htm, (Erişim: 27.09.2018).

OCIMF, "Northern Sea Route Navigation Best Practices and Challenges", *Oil Companies International Marine Forum* (OCIMF), 2017, https://www.ocimf.org/media/73010/Northern-Sea-Route-Navigation-Best-Practices-and-Challenges-1-.pdf, (Erişim: 21.07.2018), s. 1-2.

OECD, *"Greenhouse Gas Emissions",* https://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=AIR_GHG, (Erişim: 24.03.2018).

Offshore Technology, *"Prirazlomnoye Oilfield",* https://www.offshore-technology.com/projects/prirazlomnoye/, (Erişim: 01.10.2018), ss. 1-5.

Oil and Gas Journel, *"Rosneft, Statoil, Eni Advance Joint Ventures",* 22 Haziran 2012, https://www.ogj.com/articles/2012/06/rosneft-statoil-eni-advance-joint-ventures.html, (Erişim: 29.09.2018), ss. 1-2.

Oil Price, "Oil Price Charts", *Oil Price News,* https://oilprice.com/oil-price-charts (Erişim: 14.04.2020).

One World Nations Online, *"Greenland",* http://www.nationsonline.org/oneworld/greenland.htm#Map, (Erişim: 22.10.2017), ss. 1-2.

Page, Jeremy, "Chinese Navy Ships Came Within 12 Nautical Miles of U.S. Coast", *The Wall Street Journal,* 04 Eylül 2015, https://www.wsj.com/articles/chinese-navy-ships-off-alaska-passed-through-u-s-territorial-waters-1441350488, (Erişim: 18.02.2019).

Pitt, Anthea, "Pushing Upstream Boundaries in the Arctic", *Petroleum Economist,* 22 Şubat 2012, http://www.petroleum-economist.com/articles/upstream/exploration-production/2012/pushing-upstream-boundaries-in-the-arctic, (Erişim: 26.09.2018), ss. 1-3.

Railway Gazette, *"Heavy Haul in the High North",* 24 Haziran 2008, http://www.railwaygazette.com/news/single-view/view/heavy-haul-in-the-high-north.html, (Erişim: 27.12.2017).

Repseol, "Repsol Makes the Largest U.S. Onshore Oil Discovery in 30 Years", *Repseol News,* 9 Mart 2017, https://www.repsol.com/en/press-room/press-releases/2017/03/09/repsol-makes-the-largest-us-onshore-oil-discovery-in-30-years.cshtml, (Erşim: 17.09.2018), ss. 1-2.

Resource Development Council, "Alaska's Oil and Gas Industry", *Resource Development Council for Alaska,* https://www.akrdc.org/oil-and-gas, (Erişim. 19.09.2018), ss. 1-4.

Reuters, "RPT-Statoil Hands Back Three Greenland Exploration Licences", 14 Ocak 2015, https://www.reuters.com/article/statoil-greenland-idUSL6N0UT33R20150114, (Erişim: 26.09.2018), ss. 1-3.

Richter, Alexandr, *"Offshore Geothermal Development – An Option for The Arctic?",* http://www.thinkgeoenergy.com/offshore-geothermal-development-an-option-for-the-Arctic/, (Erişim: 17.03.2018), ss. 1-4.

Romero, Luiz, "Seven Places in The World Where Global Trade Could be Stopped Cold", *Quartz News,* 14 Ekim 2017, https://qz.com/1101860/seven-places-in-the-world-where-global-trade-could-be-stopped-cold/, (Erişim: 20.08.2018), ss. 1-6.

Rosneft, *"Vankor Field Produced 100 Millionth Ton Of Oil",* 27 April 2015, https://www.rosneft.com/press/news/item/174491/, (Erişim: 16.09.2018), ss. 1-2.

Rosneft, *"Vankor History",* https://cjscvankorneft.rosneft.com/about/Rosneft_today/Operational_structure/Development_and_Production/CJSCVankorneft/, (Erişim: 16.09.2018), ss. 1-2.

Sailing Guide, *"Strait of Malacca (East)",* https://www.sea-seek.com/sites.php?lien=Strait-of-Malacca-East-, (Erişim: 05.06.2018).

Panama Canal Authority, "Transit Statistics", http://www.pancanal.com/eng/op/transit-stats/index.html, (Erişim: 05.06.2018).

Sağlam, Mühdan, "Riyad Moskova'ya Karşı: Petrolde Fiyat Savaşları", *Gazete Duvar,* 09 Mart 2020, https://www.gazeteduvar.com.tr/ekonomi/2020/03/09/riyad-moskovaya-karsi-petrolde-fiyat-savaslari/, (Erişim: 12.04.2020).

Sciencedaily, *"Bering Strait",* https://www.sciencedaily.com/terms/bering_strait.htm, (Erişim: 17.12.2017).

"Settlements and Stations", https://www.spitsbergen-svalbard.com/spitsbergen-information/settlements-and-stations.html, (Erişim: 29.01.2018).

Shetland, *"Shetland Geography",* https://www.shetland.org/about/location, (Erişim: 23.10.2017).

Shedland, *"Shetland Location",* https://www.shetland.org/about/location, (Erişim: 23.10.2017).

Shell, *"Shell Updates on Alaska Exploration",* 28 Eylül 2015, https://www.shell.com/media/news-and-media-releases/2015/shell-updates-on-alaska-exploration.html, (Erişim: 25.09.2018), ss. 1-4.

Ship Technology, *"August's Top Stories: Cosco Ship Sails to Europe Through Shorter Arctic Route",* 01 Temmuz 2013, https://www.ship-technology.com/features/feature-august-stories-cosco-europe-shorter-Arctic-trade-route/, (Erişim: 12.02.2019).

Shtokman Development AG, *"Shtokman Project Significance*", http://www.shtokman.ru/en/project/importance/, (Erişim: 29.09.2018).

Shtokman Development AG, *"Shtokman Project",* http://www.shtokman.ru/en/project/, (Erişim: 29.09.2018).

Shtokman Development AG, *"Shtokman Project",* http://www.shtokman.ru/en/project/, (Erişim: 29.09.2018).

Siberian Times, *"Warning of Collapse of Buildings in Siberia's Permafrost Cities in Next 35 Years",* 28 Aralık 2016, http://siberiantimes.com/science/casestudy/features/f0280-warning-of-collapse-of-buildings-in-siberias-permafrost-cities-in-next-35-years/, (Erişim. 21.02.2018), ss. 1-11.

Sputnik News, *"Suudi Arabistan'da Dünyanın En Büyük Güneş Enerjisi Santrali Kurulacak",* 30 Mart 2018, https://tr.sputniknews.com/amp/yasam/201803301032841228-suudi-arabistan-gunes-enerjisi-santrali/, (Erişim: 27.06.2018).

Sputnik News, *"May'den Rusya'ya G8 Şartı",* 11 Haziran 2018, https://tr.sputniknews.com/avrupa/201806111033825787-may-rusya-g8/ (Erişim: 16.08.2018).

Statistical Portal, *"Government Expenditure on Space Programs in 2016, By Country (In Billion U.S. Dollars)",* https://www.statista.com/statistics/745717/global-governmental-spending-on-space-programs-leading-countries/, (Erişim: 10.01.2018).

Staalesen, Atle, "Why Arctic Oil Development could Soon be in Crisis", *Arctic Today,* 26 Mart 2020, https://www.arctictoday.com/why-arctic-oil-development-could-soon-be-in-crisis/, (Erişim: 12.04.2020).

Staalesen, Atle, "Putin Signs Russia's New Arctic Master Plan", *Arctic Today,* 06 Mart 2020, https://www.arctictoday.com/putin-signs-russias-new-arctic-master-plan/, (Erişim: 12.04.2020), ss. 1-3.

Steve Wright, "Cook Inlet Challenges and Opportunities", *Chevron Alaska Asset Development,* 6 Ocak 2009, http://www.aoga.org/wp-content/uploads/2010/06/004.pdf, (Erişim: 17.08.2018), s. 1-2.

Suez Canal Authority, *"Suez Canal Navigation Statistics",* https://www.suezcanal.gov.eg/English/Navigation/Pages/NavigationStatistics.aspx, (Erişim: 05.06.2018).

Svalbard Museum, *"The Svalbard Treat"* https://svalbardmuseum.no/en/kultur-og-historie/svalbardtraktaten/, (Erişim: 04.03.2020).

Terra Daily News, *"Russian Fires Spread, Death Toll Hits 50",* 05 Ağustos 2010, http://www.terradaily.com/reports/Russian_fires_spread_death_toll_hits_50_999.html, (Erişim: 11.03.2018).

Tellier, B. Frederic, "The Arctic: Hydrocarbon Resources", *Parliament of Canada,* 24 Ekim 2008, http://www.res.parl.gc.ca/Content/LOP/ResearchPublications/prb0807-e.htm, (Erişim: 24.09.2018), s. 1-3.

The Arctic, *"Geography",* http://Arctic.ru/geographics/, (Erişim: 30.12.2017).

The Conservation, "*Will Obama's Offshore Drilling Ban be Trumped?"*, 3 Ocak 2017, https://theconversation.com/will-obamas-offshore-drilling-ban-be-trumped-70125, (Erişim: 25.09.2018), ss. 1-4.

The Guardian, "US Signs Treaty to Protect Arctic, Giving Some Hope for Paris Agreement", 12 Mayıs 2017, https://www.theguardian.com/environment/2017/may/12/us-signs-treaty-to-protect-Arctic-giving-some-hope-for-paris-agreement, (Erişim: 02.03.2018), ss. 1-3.

"The Northern Dimension", http://www.northerndimension.info/northern-dimension, (Erişim: 25.12.2017).

"The Spitsbergen Treaty", https://www.spitsbergen-svalbard.com/spitsbergen-information/history/the-spitsbergentreaty.html, (Erişim: 04.03.2020).

"The White House, U.S.-Canada Joint Statement on Climate, Energy, and Arctic Leadership", 10 Mart 2016, https://www.whitehouse.gov/the-press-office/2016/03/10/us-canada-joint-statement-climate-energy-andArctic-leadership, (Erişlim21.03.2018), ss. 2-3.

Tuttle, Robert, "Alaska Oil Reserves May Have Grown 80% on Giant Discovery", *Bloomberg,* 5 Ekim 2016, https://www.bloomberg.com/news/articles/2016-10-05/alaska-oil-known-reserves-may-have-just-grown-80-on-discovery, (Erişim: 29.09.2018), ss. 1-2;

Türk Dil Kurumu, "Arktik" http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&view=bts&kategori1=veritbn&kelimesec=20757 (Erişim: 12.12.2017).

Türk Dil Kurumu, *"Antarktik",* http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5a4a87f566c763.85861111 (Erişim: 12.12.2017).

Türk Dil Kurumu, *"Antarktika",* http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5a4a8a226984c9.79246310 (Erişim: 12.12.2017).

UNFCCC, "Background on The UNFCCC: The International Responseto Climate Change", *United Nations Climate Change,* http://unfccc.int/essential_background/items/6031.php, (Erişim: 21.02.2018).

UNFCCC, "Making Those First Steps Count: An Introduction to the Kyoto Protocol", *United Nations Climate Changes,* http://unfccc.int/kyoto_protocol/items/6034.php, (Erişim: 21.02.2018).

United Nations, "Commission on the Limits of the Continental Shelf (CLCS) Outer Limits of the Continental Shelf Beyond 200 Nautical Miles from the Baselines: Submissions to the Commission: Partial Submission by Canada", *United Nations and Law of The Sea,* 06 Aralık 2014, https://www.un.org/Depts/los/clcs_new/submissions_files/submission_can_70_2013.htm, (Erişim: 18.08.2018).

United Nations, "Commission on the Limits of the Continental Shelf (CLCS) Outer Limits of the Continental Shelf Beyond 200 Nautical Miles from the baselines: Submissions to the Commission: Partial Submission by Canada", *United Nations and Law of The Sea,* 30 Ağustos 2019, https://www.un.org/Depts/los/clcs_new/submissions_files/submission_can1_84_2019.html, (Erişim: 18.12.2019).

U.S. Department of the Interior, "Secretary Zinke Announces Plan For Unleashing America's Offshore Oil and Gas Potential", *U.S. Department of the Interior,* 04 Ocak 2018, https://www.doi.gov/pressreleases/secretary-zinke-announces-plan-unleashing-americas-offshore-oil-and-gas-potential, (Erişim: 25.09.2018), ss. 1-4.

Wagener, V. Dana, "Analysis of Projected Crude Oil Production in the Arctic National Wildlife Refuge", *Issue in Focus from the Annual Energy Outlook,* 2018 https://www.eia.gov/outlooks/aeo/anwr.php, (Erişim. 19.09.2018), ss. 1-2.

Walker, Shaun, "Russia Begins Cleaning up The Soviets Top-Secret Nuclear Waste Dump", *The Guardian,* 02 Temmuz 2017, https://www.theguardian.com/environment/2017/jul/02/russia-begins-cleaning-up-the-soviets-top-secret-nuclear-waste-dump, (Erişim: 10.12.2017), ss. 1-4.

WFF, "The Arctic", *World Wide Fund For Nature,* http://wwf.panda.org/what_we_do/where_we_work/arctic/, (Erişim: 30.12.2017).

WHO, "Air Pollution", *World Health Organization,* http://origin.who.int/airpollution/en/, (Erişim: 20.04.2018).

WHOI, "Beaufort Gyre Exploration Project", *Woods Hole Oceanographic Institution,* 2016, http://www.whoi.edu/website/beaufortgyre/home, (Erişim: 10.03.2018).

World Atlas, *"Canada Geography",* https://www.worldatlas.com/webimage/countrys/namerica/caland2.htm#page, (Erişim: 19.10.2017).

World Atlas, *"Geography Statistics Of Canada",* https://www.worldatlas.com/webimage/countrys/namerica/calandst.htm#page, (Erişim: 19.10.2017).

World Atlas, *"Greenland Geography",* https://www.worldatlas.com/webimage/countrys/namerica/greenland/glland.htm#page, (Erişim: 19.10.2017).

World Atlas, *"Iceland Geography"* https://www.worldatlas.com/webimage/countrys/europe/iceland/island.htm#page, (Erişim: 23.10.2017).

World Atlas, *"Geography Statistics of Iceland",* https://www.worldatlas.com/webimage/countrys/europe/iceland/islandst.htm#page, (Erişim: 23.10.2017).

World Atlas, *"Norway Geography",* https://www.worldatlas.com/webimage/countrys/europe/norway/noland.htm#page, (Erişim: 24.10.2017), s. 1-2.

World Atlas, *"Geography Statistics Of Norway",* https://www.worldatlas.com/webimage/countrys/europe/norway/nolandst.htm#page, (Erişim: 24.10.2017).

World Atlas, "*Sweden Geography",* https://www.worldatlas.com/webimage/countrys/europe/sweden/seland.htm#pages, (Erişim: 24.10.2017).

World Atlas, *"Rivers Of Asia-Map and Details",* https://www.worldatlas.com/webimage/countrys/aslandrivers.htm, (Erişim: 15.02.2019).

World Atlas, "*Sweden Geography",* https://www.worldatlas.com/webimage/countrys/europe/sweden/seland.htm#pages, (Erişim: 24.10.2017).

World Atlas, *"Ob River",* https://www.worldatlas.com/articles/where-does-the-ob-river-flow.html, (Erişim: 25.10.2017).

World Atlas, *"Yenisey River",* https://www.worldatlas.com/articles/where-does-the-yenisei-river-flow.html, (Erişim: 25.10.2017).

World Atlas, *"Lena River",* https://www.worldatlas.com/articles/where-does-the-lena-river-flow.html, (Erişim: 25.10.2017).

World Bank, *"What is Carbon Pricing?",* http://www.worldbank.org/en/programs/pricing-carbon, (Erişim: 01.04.2018).

World Bank, *"Water",* 11 Nisan 2018, http://www.worldbank.org/en/topic/water/overview, (Erişim: 19.04.2018), ss. 1-5.

Wright, Laura, "Thawing Permafrost Sinks Buildings, Hikes Costs In North", *CBC News*, 18 Kasım 2011, http://www.cbc.ca/news/canada/north/thawing-permafrost-sinks-buildings-hikes-costs-in-north-1.1108686, (Erişim: 12.03.2018), ss. 2-3.

WWF, "İklim Değişikliği", *World Wildlife Fund*, http://www.wwf.org.tr/ne_yapiyoruz/iklim_degisikligi_ve_enerji/iklim_degisikligi/, (Erişim: 21.02.2018), ss. 1-4.

WWF, "İklim Değişikliği ve Enerji", *World Wildlife Fund*, http://www.wwf.org.tr/ne_yapiyoruz/iklim_degisikligi_ve_enerji/, (Erişim: 21.02.2018).

Yamal LNG, *"About The Project",* http://yamallng.ru/en/project/about/, (Erişim: 25.09.2018), ss. 1-2.

Yamal LNG, *"Yamal LNG Ships Third Million Tons Of LNG",* 24 Temmuz 2018, http://yamallng.ru/en/press/news/36521/, (Erişim: 25.09.2018).

2B1st Consulting, *"Rosneft and Statoil Sign for Barents and Ohotsk Seas Exploration",* 10 Mayıs 2012, https://www.2b1stconsulting.com/rosneft-and-statoil-sign-for-barents-Ohotsk-seas-exploration/, (Erişim: 29.09.2018), ss. 1-5.

ANTLAŞMALAR VE BELGELER

"Agreement on Cooperation on Aeronautical and Maritime Search and Rescue in the Arctic", https://oaarchive.Arctic-council.org/bitstream/handle/11374/531/EDOCS-3661-v1-ACMMDK07_Nuuk_2011_SAR_Search_and_Rescue_Agreement_signed_EN_FR_RU.PDF? sequence=5&isAllowed=y, (Erişim: 25.01.2018), ss. 1-58.

"Agreement on Cooperation on Marine Oil Pollution Preparedness and Response in the Arctic", https://oaarchive.Arctic-council.org/bitstream/handle/11374/529/EDOCS-2067-v1-ACMMSE08_KIRUNA_2013_agreement_on_oil_pollution_preparedness_and_response__in_the_arctic_formatted.PDF?sequence=5&isAllowed=y, (Erişim: 25.01.2018), ss. 1-11.

"Agreement on Enhancing International Arctic Scientific Cooperation", https://oaarchive.Arctic-council.org/handle/11374/1916, (Erişim: 25.01.2018), ss. 1-18.

Arctic Council, "Fairbanks Declaration 2017", *On the Occasion of the Tenth Ministerial Meeting of ArcticCouncil*, 11 Mayıs 2017, https://oaarchive.Arctic-council.org/bitstream/handle/11374/1910/EDOCS-4072-v5-ACMMUS10_FAIRBANKS_2017_Fairbanks_Declaration-2017.pdf?sequence=9&isAllowed=y, (Erişim: 02.03.2018), ss. 1-9.

Arctic Council, "Kiruna Declaration", *Arctic Council,* Kiruna / Sweden, 15 Mayıs 2013, https://oaarchive.Arctic-council.org/bitstream/handle/11374/93/MM08_Kiruna_Declaration_final_formatted.pdf?sequence=5&isAllowed=y, (Erişim: 12.12.2017), ss. 1-12.

BM Enformasyon Merkezi UNIC-Ankara, *"Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi",* Prof. Dr. Aydoğan (Çev.)

http://denizmevzuat.udhb.gov.tr/dosyam/denizhukuku.pdf, (Erişim: 05.01.2018), ss. 1-47.

"Chronological Lists of Ratifications of Accessions and Successions to the Convention and the Related Agreements", http://www.un.org/depts/los/reference_files/chronological_lists_of_ratifications.htm, (Erişim: 21.12.2018), ss. 1-6.

"Declaration Concerning The Prevention of Unregulated High Seas Fishing in The Central Arctic Ocean", https://www.regjeringen.no/globalassets/departementene/ud/vedlegg/folkerett/declaration-on-Arctic-fisheries-16-july-2015.pdf, (Erişim: 27.01.2018), s. 1-2.

"International Polar Year", http://nas-sites.org/us-ipy/the-history-of-ipy/, (Erişim: 12.01.2018), ss. 1-2.

"International Polar Year 2007-2008", http://www.ipy.org/index.php?/ipy/about/, (Erişim: 25.12.2017), ss. 1-2.

Oceans and Law of the Sea, "Commission on the Limits of the Continental Shelf (CLCS) Outer Limits of the Continental Shelf Beyond 200 Nautical Miles from the Baselines: Submissions to the Commission: Partial Submission by Canada", *Oceans and Law of the Sea,* 24 Mayıs 2019, https://www.un.org/Depts/los/clcs_new/submissions_files/submission_can1_84_2019.html, (Erişim: 27.05.2019), ss. 1-2.

Ramsar Sözleşmesi, *"Özellikle Su Kuşları Yaşama Ortamı Olarak Uluslararası Öneme Sahip Sulak Alanlar Hakkında Sözleşme"* http://www.unesco.org.tr/dokumanlar/dogal_k_m/su_kuslari.pdf, (Erişim: 02.01.2018).

"Report of The United Nations Conference on The Human Environment", Stockholm, 5-16 Haziran 1972, http://www.un-documents.net/aconf48-14r1.pdf, (Erişim: 21.02.2018), ss. 1-80.

Svalbard Treaty, *"Treaty Between Norway, The United States of America, Denmark, France, Italy, Japan, The Netherlands, Great Britain And*

Ireland and The British Overseas Dominions and Sweden Concerning Spitsbergen Signed in Paris 9th February 1920", https://www.sysselmannen.no/globalassets/sysselmannen-dokument/english/legacy/the_svalbard_treaty_9ssfy.pdf, (Erişim: 12.12.2017), ss. 1-15.

"Treaty of 9 February 1920 Relating to Spitsbergen (Svalbard)-Act of 17 July 1925 Relating to Svalbard The Mining Code for Spitsbergen (Svalbard)", http://app.uio.no/ub/ujur/oversatte-lover/data/lov-19250717-011-eng.pdf, (Erişim: 12.12.2017), ss. 1-19.

"The Arctic Ocean Foreign Ministers Meeting, Chelsea, Canada, March 29", http://www.mid.ru/en/foreign_policy/news/-/asset_publisher/cKNonkJE02Bw/content/id/257162, (Erişim: 15.12.2017), ss. 1-3.

"The History of Spitsbergen", https://www.spitsbergen-svalbard.com/spitsbergen-information/history.html, (Erişim: 29.01.2018), s. 1.

"*The Ilulissat Declaration Arctic Ocean Conference-Ilulissat, Greenland, 27 – 29 May 2008",* http://www.oceanlaw.org/downloads/Arctic/Ilulissat_Declaration.pdf, (Erişim: 15.12.2017), ss. 1-2.

"The Ilulissat Declaration" ,http://www.oceanlaw.org/downloads/Arctic/Ilulissat_Declaration.pdf, (Erişim: 11.12.2017), ss. 1-2.

"The United Nations Convention on The Law of The Sea (A Historical Perspective)", http://www.un.org/depts/los/convention_agreements/convention_historical_perspective.htm#Historical, (Erişim: 21.01.2018), ss. 1-7.

"Treaty Concerning The Archipelago of Spitsbergen, Including Bear Island", https://verdragenbank.overheid.nl/en/Verdrag/Details/004293, (Erişim: 30.01.2018), s. 1.

UNFCCC, "Adoption of The Paris Agreement", *United Nations Framework Convention On Climate Change,* 12 Aralık 2015, https://unfccc.int/resource/docs/2015/cop21/eng/l09r01.pdf, (Erişim: 21.02.2018), ss. 1-32.

UNFCCC, "Arctic Council Contribution to the Impact of the Paris Agreement", *United Nations Climate Change,* 21 Mart 2016, https://unfccc.int/news/Arctic-council-contribution-to-the-impact-of-the-paris-agreement, (Erişim: 02.03.2018), s. 1-3.

UNFCCC, "Kyoto Protocol to The United Nations Framework Convention on Clımate Change", Unıted Nations *1998,* http://unfccc.int/resource/docs/convkp/kpeng.pdf, (Erişim: 21.02.2018), ss. 1-21.

UNFCCC, "Paris Agreement-Status of Ratification", *United Nations Framework Convention on Climate Change,* https://unfccc.int/process/the-paris-agreement/status-of-ratification, (Erişim: 14.03.2018), s. 1.

UNFCCC, "United Nations Framework Convention On Climate Change", *UNFCCC/INFORMAL/84*, GE.05-62220 (E) 200705, 1992, https://unfccc.int/resource/docs/convkp/conveng.pdf, (Erişim: 21.02.2018), s. 3.

"United Nations Convention on the Law of the Sea", http://www.un.org/Depts/los/convention_agreements/texts/unclos/unclos_e.pdf, (Erişim: 05.01.2018), ss. 1-202.

United Nations News, *"Un Officially Notified of Us Intention to Withdraw from Paris Climate Pact",* 04 Ağustos 2017, https://news.un.org/en/story/2017/08/562872-un-officially-notified-us-intention-withdraw-paris-climate-pact, (Erişim: 10.03.2018), ss. 1-2.

United Nations Treaty Collections, *"Paris Agreement",* 12 Aralık 2015, https://treaties.un.org/doc/Publication/MTDSG/Volume%20II/Chapter%20XXVII/XXVII-7-d.en.pdf, (Erişim: 21.02.2018), ss. 1-7.

United States Department of State, "Limits in the Seas No: 112", *United States Department of State Bureau of Oceans and International*

Environmental and Scientific Affairs, 9 Mart 1992, https://www.state.gov/documents/organization/58381.pdf, (Erişim: 11.10.2018).

Wernick, Adam, "Scientists are Keeping A Close Eye on The Beaufort Gyre", *Puplic Radio International,* 6 Ocak 2018, (Erişim: 10.03.2018), ss. 1-3.

World Meteorological Organization, *"World Climate Programme (WCP)",* http://www.wmo.int/pages/prog/wcp/wcp.html, (Erişim: 21.02.2018), ss. 1-2.

WFF, "What WWF is Doing For Polar Bears", *World Wide Fund For Nature (WFF),* http://wwf.panda.org/knowledge_hub/where_we_work/Arctic/wildlife/polar_bear/wwf_polar_bears/, (Erişim: 15.12.2017).

GÖRÜŞMELER

Dr. Ebru Caymaz ile elektronik posta yoluyla yapılan görüşme, 14 Mayıs 2020.

Prof.Dr. Heather Exner-Pirot ile elektronik posta yoluyla yapılan görüşme, 22 Nisan 2019.

ARKTİKA JEOPOLİTİĞİ 2

Sorunlar ve Anlaşmazlıklar, Bölge ve Bölge Dışı Aktörlerin Stratejileri

Yazar
Onur LİMON

EFEAKADEMİ

Arktika Jeopolitiği - 2
Sorunlar ve Anlaşmazlıklar, Bölge ve Bölge Dışı Aktörlerin Stratejileri

Yazar: Onur Limon ORCID (0000-0002-4097-303X)

ISBN: 978-625-7729-12-3

1. Baskı: Kasım 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ'ye aittir.

KÜTÜPHANE KARTI

Arktika Jeopolitiği - 2 Sorunlar ve Anlaşmazlıklar, Bölge ve Bölge Dışı Aktörlerin Stratejileri
LİMON, Onur
1. Basım, 358 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. Arktika, 2. Arktika Okyanusu, 3. Jeopolitik, 4. Strateji, 5. Türkiye.

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)

Kapak Tasarım: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....3
FOTOĞRAFLAR.....5
HARİTALAR.....6
ŞEKİLLER.....7
TABLOLAR.....8
KISALTMALAR.....9
GİRİŞ.....11

BİRİNCİ BÖLÜM
ARKTİKA'DA SORUNLAR VE ANLAŞMAZLIKLAR.....15
1.1. Arktika Konseyi ve A5 Devletleri: Rekabet ve Tamamlayıcılık.....16
1.2 Yerli Halklar.....20
1.3 Deniz Yetki Alanlarından Doğan Sorun ve Anlaşmazlıklar...27
1.3.1 Kuzeybatı Geçidi.....27
1.3.2 Kuzey Deniz Rotası.....34
1.3.3 Barents Denizi.....40
1.3.4 Beaufort Denizi.....46
1.3.5 Bering Denizi.....50
1.3.6 Arktika Okyanusu Deniz Tabanındaki Sorun ve Anlaşmazlıklar.....56
1.3.6.1 Lomonosov Sırtı.....58
1.3.6.2 Alpha-Mendeleyev Sırtı.....61
1.4 Svalbard Takımadaları.....63
1.5 Hans Adası.....67

İKİNCİ BÖLÜM
BÖLGE VE BÖLGE DIŞI AKTÖRLERİN ARKTİKA STRATEJİLERİ VE POLİTİKALARI.....73
2.1 Bölge Devletlerinin Arktika Politikaları.....75
2.1.1 Amerika Birleşik Devletleri.....75
2.1.2 Danimarka.....94
2.1.3 Kanada.....103
2.1.4 Norveç.....114
2.1.5 Rusya Federasyonu.....124
2.1.6 Finlandiya.....148
2.1.7 İsveç.....159

2.1.8 İzlanda 164
2.2 Bölge Dışı Aktörlerin Arktika Politikaları 169
2.2.1 Çin..... 169
2.2.2 Güney Kore 204
2.2.3 Hindistan 217
2.2.4 Japonya 225
2.2.5 Singapur 237
2.2.6 Avrupa Birliği 244
2.2.7 Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü 255
2.3 Türkiye'nin Arktika Politikası: Geçmiş, Şimdi ve Gelecek 268
2.3.1 Arktika Konseyi: Türkiye'nin Unutulan Gözlemci Üyelik Başvurusu 271
2.3.2 Svalbard Antlaşması, Küresel Tohum Sığınağı ve Türkiye 276
2.3.3 Türkiye İçin Arktika Stratejisi 281

SONUÇ VE ÖNERİLER 287
KAYNAKLAR 307

KAYNAKLAR

KİTAPLAR

Acemoğlu, Daren ve A. Robinson, James, *Ulusların Düşüşü,* Faru R. Velioğlu (Çev.), Doğan Yayıncılık, İstanbul, 2015.

ACIA, *Impacts of a Warming Arctic: Arctic Climate Impact Assessment,* Cambridge University Press, 2004, https://www.amap.no/documents/doc/impacts-of-a-warming-arctic-2004/786, (Erişim: 17.12.2018).

A Fram Museum, *Expolore The Arctic - Past, Present, and Future,* A Fram Museum, Oslo, 2015, ss. 67.

AMAP, *Arctic Climate Issues 2011: Changes in Arctic Snow, Water, Ice and Permafrost,* Arctic Monitoring and Assessment Programme, Oslo, 2012, https://www.amap.no/documents/doc/Arctic-climate-issues-2011-changes-in-Arctic-snow-water-ice-and-permafrost/129, (Erişim: 21.02.2018).

Anderson, Alun, *After The Ice Life, Death and Geopolitics in the New Arctic,* Smithsonian Books, New York, 2009.

Brzezinski, Zbigniew, Büyük Satranç Tahtası, İnkilap Kitapevi, İstanbul, 2005.

Brzezinski, Zbigniew, *Stratejik Vizyon Amerika ve Küresel Güç Buhranı,* Sezen Yalçın ve Abdullah T. Orhan (Çev.), Timaş Yayınları, İstanbul, 2011.

Burke, C. Danita, *International Disputes and Cultural Ideas in the Canadian Arctic*, Palgrave Macmillan, Odense, 2018.

Byers, Michael, *International Law and The Arctic,* Cambrdige Universty Press, New York, 2013.

Chomsky, Noam, *Güç Kimin Elinde,* Cihan Özpınar (Çev.), İnkilâp Kitapevi, İstanbul, 2017.

Dağıstanlı, Hande, *Ege Kıta Sahanlığı Uyuşmazlığı,* Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku (Uluslararası Kamu Hukuku) Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2006.

Emmerson, Charles, *The Future History of The Arctic,* Vintage, Great Britain, 2011.

Funston, W. Bernard, *SWDG Report on Arctic Energy,* Arctic Council Sustainable Development Working Group (SDWG), 2009, http://www.sdwg.org/wp-content/uploads/2016/04/ArcticEnergyReport-2009.pdf, (Erişim: 03.04.2018).

Gorbaçov, Mihail, *Muramansk Konuşması*, Süha Sert (Çev.), Barış Basın Yayın Sanayi, İstanbul, 1987.

Günel, Kâmil, *Coğrafyanın Siyasal Gücü,* Çantay Kitapevi, İstanbul, 2008.

Honneland, Geir, *Arctic Euphoria And International High North Politics,* Springer Nature, Norway, 2017.

Jacobs, Joseph, *The Story of Geographical Discovery How the World Became Known,* New York and London D. Appleton and Company, 1916.

Jones, Philip, McGrath-Horn, Max, Merighi, Matt, Murray, Stephen, Riley, Cullan, Rotar, Bogdan, Singh, Krittika, Tobin, Meaghan, Urban, Timothy, Whitacre, Jack, Young, Steven, *Law of The Sea A Policy Primer,* John Burgess, Lucia Foulkes, Philip Jones, MattMerighi, StephenMurray, JackWhitacre (Ed.), TuftsUniversity, Massachusetts, 2017, https://sites.tufts.edu/lawofthesea/files/2017/07/LawoftheSeaPrimer.pdf, (Erişim: 21.01.2018).

Kennedy, Paul, *Büyük Güçlerin Yükseliş ve Çöküşleri,* Birtane Karanakçı (Çev.), Türkiye İş Bankası yayınları, İstanbul, 2001.

Henry Kissinger, *Çin Dünden Bugüne Yeni Çin,* Nalan Işık Çeper (Çev.), Kaknüs Yayınları, İstanbul, 2015.

Köni, Hasan, *Kaos-Batı Hâkimiyetinin Çöküşü*, WizartEdutainmet, İstanbul, 2016.

Laws, Richard, *Antarctica The Last Frontier*, Boxtree Limited, 1989.

Marchand, Stephane, *Dünya Hâkimiyeti Yolunda ABD-Çin Asimetrik Savaş,* Fazıl B. Kocamemi (Çev.), Bilge kültür Sanat Yayınları, İstanbul, 2011.

Marshall, Tim, *Coğrafya'nın Mahkûmları,* Mert Doğruer (Çev.), Epsilon Yayınevi, İstanbul, 2018.

McPherson, S. Stephanie, *ArcticThaw: Climate Change And The Global Race for Energy Resources,* Twenty-First Century Books, USA, 2015.

Nansen, Fridtjof, In *Northern Mists,* Arthur G. Chater (İngilizce Çev.), Cilt: 2, Frederick A. Stokes Company, New York, 1911.

Nansen, Fridtjof, *In Northern Mists,* Arthur G. Chater (İngilizce Çev.), Cilt: 1, Ballantyne Press, Londra, 2012.

Nye, S. Joseph, *Dünya Siyasetinde Başarının Yolu Yumuşak Güç,* Rayhan İ. Aydın (Çev.), Elips Kitap, Ankara, 2005.

Özey, Ramazan, *Ülkeler Coğrafyası,* Aktif Yayınları, İstanbul, 2013.

Öztürk, Bayram, *Neden Antarktika?,* E Yayınları, İstanbul, 2015.

Perry, M. Charles ve Andersen, Bobby, *New Strategic Dynamics in The Arctic Region Implications for National Security and International Collaboration*, The Institute for Foreign Policy Analysis, Washington, Şubat 2012, http://www.ifpa.org/pdf/StrategicDynamicsArcticRegion.pdf, (Erişim: 18.06.2018).

Sangcheol, Kwon, Jonghyuk, Kim, Eui-Han, Lee ve Chi-Young, Jung, *Geography of Korea*, Daniel Kane (İng. Çev.), The Academy of Korean Studies, Understanding Korea Series No: 7, Seoul, 2016, http://intl.ikorea.ac.kr/korean/UserFiles/UKS7_Geography_of_Korea_eng.pdf, (Erişim: 17.12.2017).

SIPRI, "Armaments, Disarmament and International Security", *SIPRI Yearbook 2018,* https://www.sipri.org/sites/default/files/2018-11/yb_18_summary_en.pdf, (Erişim: 16.01.2019).

SWIPA, *Snow, Water, Ice and Permafrost in the Arctic (SWIPA) 2017,* Arctic Monitoring and Assessment Programme (AMAP), Oslo, Norway, 2017, https://www.amap.no/documents/download/2888, (Erişim: 15.01.2018).

Tonami, Aki, *Asian Foreign Policy in a Changing Arctic*, Nordic Institute of Asian Studies University of Copenhagen, Copenhagen, 2016.

DERGİLER, MAKALELER VE RAPORLAR

Aaltola, Mika, Kapyla, Juha, Mikkola, Harri ve Behr, Timo, "Towards the Geopolitics of Flows Implications for Finland, The Finnish Institute of International Affairs", *FIIA Report: 40,* https://www.files.ethz.ch/isn/180917/FIIA_Report_40_web.pdf, (Erişim: 01.02.2019), ss. 1-218.

A. Conley, Heather, Melino, Matthew, Tsafos, Nikos ve Williams, Ian, "America's Arctic Moment: Great Power Competition in the Arctic to 2050", *The Center for Strategic and International Studies (CSIS),* 30 Mart 2020, https://www.csis.org/analysis/americas-arctic-moment-great-power-competition-arctic-2050, (Erişim: 16.04.2020), ss. 1-52.

Alexandra, Zoltai, "Polar Silk Road", *PAGEO Research Institute,* 22 Ağustos 2018, http://www.geopolitika.hu/en/2018/08/22/polar-silk-road/, (Erişim: 12.02.2019), ss. 1-6.

Algan, Nesrin, "Türkiye'nin Antarktika Antlaşması'na Taraf Olma Süreci", Bayram Öztürk ve Osman Atasoy (Ed.), *Antarktika'da Türk Araştırma Üssü kurulması Çalıştayı,* İstanbul, 30 Nisan 2013, ss. 1-4.

Ananyeva, Ekaterina, "Russia in the Arctic Region: Going Bilateral or Multilateral?", *Journal of Eurasian Studies,* Cilt: 10, Sayı: 1, 2019, https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/1879366518814655, (Erişim: 15.04.2019), ss. 85-97.

Antrim, L. Caitlyn, "The Next Geographical Pivot, The Russian Arctic in the Twenty-first Century", *Naval War College Review,* Cilt: 63: Sayı: 3, 2010, https://digital-commons.usnwc.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=https://www.google.com/&httpsredir=1&article=1639&context=nwc-review, (Erişim: 15.06.2017), ss. 1-25.

Arctic Council, "Rovaniemi Joint Ministeral Stateinment 2019", *Arctic Council Ministering Meeting,* 07 Mayıs 2019, https://Arctic-council.org/images/PDF_attachments/Rovaniemi_Joint_Ministerial_Statement_2019_Signed.pdf, (Erişim: 07.05.2019), ss. 1-2.

Arctic Council, *"Arctic Council Observer Manual For Subsidiary Bodies",* https://oaarchive.Arctic-council.org/bitstream/handle/11374/939/EDOCS-3020-v1B-Observer-manual-with-addendum-

finalized_Oct2016.PDF?sequence=8&isAllowed=y, (Erişim: 06.01.2018), ss. 1-16.

Arctic Council, *"Arctic Council Rules of Procedure",* Kiruna, İsveç, 15 Mayıs 2013, https://oaarchive.Arctic-council.org/bitstream/handle/11374/940/2015-09-01_Rules_of_Procedure_website_version.pdf?sequence=1&isAllowed=y, (Erişim: 16.12.2017), ss. 1-16.

Ateş, Ayşegül, "Arktika Bölgesi'nin Enerji Kaynakları ve ABD'nin Arktika Politikası", Harun Gümrükçü, Güneş Ersoy, Aybüke İnan Şimşek ve Fatma Cande Yaşar Dinçer (Ed.), *Küresel Bakışla Kutup Çağı-3: Tarihi ve Hukuki Perspektif-Ekolojik Dönüşüm,* Efil Yayınevi, Ankara, 2017, ss. 65-85.

Athey, J.E., ve Werdon, M.B., "Alaska's Mineral Industry 2017" *Alaska Division of Geological and Geophysical Surveys Special Report 73",* 2018, http://dggs.alaska.gov/webpubs/dggs/sr/text/sr073.pdf, (Erişim: 12.08.2018), ss. 1-103.

Atland, Kristian, "Russia and Its Neighbors: Military Power, Security Politics, and Interstate Relations in the Post-Cold War Arctic", *Arctic Review on Law and Politics,* Cilt: 1, No: 2, 2010, https://Arcticreview.no/index.php/Arctic/article/view/8, (Erşim: 22.04.2019), ss. 279-298.

Baev, K. Pavel, "Russia's Arctic Aspirations", Juha Jokela (Ed.), *Arctic Security Matters,* EU Institute for Security Studies, Rapor No: 24, 2015, https://rafhladan.is/bitstream/handle/10802/16687/Report%2024.pdf?sequence=1, (Erişim: 25.11.2017), ss. 1-85.

Baker, Rodger, "A Warmer Arctic Makes for Hotter Geopolitics", *Stratfor*, 05 Eylül 2019, https://worldview.stratfor.com/article/warmer-arctic-makes-hotter-geopolitics-climate-change, (Erişim: 12.02.2020), ss. 1-10.

Balzer, Harley ve Repnikova, Maria, "Migration Between China and Russia", *Post-Soviet Affairs,* Cilt: 26, Sayı: 1, Ocak 2010, https://www.researchgate.net/publication/250172103_Migration_between_China_and_Russia/download, (Erişim: 18.01.2019), ss. 1-37.

Bambulyak, Alexei, Frantzen, Bjorn ve Rautio, Rune, *Oil Transport from The Russian Part of The Barents Region 2015 Status Report,* The Norwegian Barents Secretariat, http://deb.akvaplan.com/downloads/Oil_Transport_2015_internet.pdf, (Erişim: 05.07.2018), ss. 1-107.

Başlar, Kemal, "Antarktika Antlaşmalar Sistemi (1961-2001): 40 Yılın Ardından Antarktika'nın Hukukî Rejimi", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, No: 52/2, 2003, ss. 77-99.

Beixi, Deng, "The Impact of U.S.-Russian Relations on Chinese-Russian Cooperation in the Arctic", *Russia Global Affairs*, 30 Mart 2016, https://eng.globalaffairs.ru/number/Arctic-Geopolitics-18074, (Erişim: 05.02.2019), ss. 1-5.

Bennett, Mia, "What does Trudeau's Victory Mean for the Canadian Arctic?, *Cryopolitics*, 20 Ekim 2015, http://www.cryopolitics.com/2015/10/20/what-does-trudeaus-victory-mean-for-the-canadian-Arctic/, (Erişim: 18.04.2019), ss. 1-7.

Berbrick, Walter ve Pincus, Rebecca, "10 Big Ideas to 'Up America's Game in the Arctic", *The National Interest*, 22 Eylül 2018, https://nationalinterest.org/feature/10-big-ideas-%E2%80%98-america%E2%80%99s-game-Arctic%E2%80%99-31622, (Erişim: 07.03.2019), ss. 1-7.

Bertelsen, G. Rasmus, Justinussen, C. Jens ve Smits, Coco, "Energy as a Developmental Strategy: Creating Knowledge-Based Energy Sectors in Iceland, the Faroe Islands and Greenland", Leif C. Jensen ve Geir Honneland (Ed.), *Handbook of the Politics of the Arctic*, Edward Elgar Yayınları, Birleşik Krallık, 2015, s. 3-26.

Bird, Julia, Lebrand, Mathilde ve Venables J. Anthony, "The Belt and Road Initiative Reshaping Economic Geography in Central Asia?", *World Bank Group Policy Research Working Paper 8807*, http://documents.worldbank.org/curated/en/836301554729486900/pdf/The-Belt-and-Road-Initiative-Reshaping-Economic-Geography-in-Central-Asia.pdf, (Erişim: 16.04.2019), ss. 1-38.

Blanchard, F. Jean-Marc ve Flint, Colin, "The Geopolitics of China's Maritime Silk Road Initiative", *Geopolitics*, Cilt: 22, No: 2, 2017, : https://www.tandfonline.com/loi/fgeo20, (Erişim: 22.07.2018), ss. 223-245.

Blaxekjer, O. Lau, Lanteigne, Marc ve Shi, Mingming, "The Polar Silk Road and the West Nordic Region", Lassi Heininen (Ed.), *Arctic Yearbook*, Northern Research Forum Akureyri, Iceland, 2018, http://www.Arcticyearbook.com, (Erişim: 18.01.2018), ss. 1-19.

Bochkarev, Danila, "The Arctic Governance And EU "Soft Power", Hooman Peimani (Ed.), *Energy Security and Geopolitics in the Arctic Challenges and Opportunities in the 21st Century,* Singapore, 2013, ss. 221-249.

Boswell, Randy, *"Work Underway to Resolve Beaufort Sea Boundary Dispute",* 26 Temmuz 2010, http://byers.typepad.com/Arctic/2010/07/work-underway-to-resolve-beaufort-sea-boundary-dispute.html, (Erişim: 18.08.2018), ss. 1-3.

Botselier, Bram, Piqueres, L. Sofia ve Schunz, Simon, "Addressing the Arctic Paradox: Environmental Policy Integration in the European Union's Emerging Arctic Policy", *Department of EU International Relations and Diplomacy Studies,* EU Diplomacy Papers 03/2018, https://www.coleurope.eu/system/tdf/research-paper/edp-3-2018_debotselier-lopez-schunz.pdf?file=1&type=node&id=46460&force=, (Erişim: 18.11.2018), ss. 1-38.

BP, "BP Statistical Review of World Energy", *BP Statistical Review,* Haziran 2018, https://www.bp.com/content/dam/bp/business-sites/en/global/corporate/pdfs/energy-economics/statistical-review/bp-stats-review-2018-full-report.pdf, (Erişim: 19.03.2019), ss. 1-38.

Brigham, W. Lawson, "Thinking About the New Arctic Geography", Heininen, Lassi (Ed.), *"Arctic Yearbook,* Northern Research Forum Akureyri, Iceland, 2012, http://www.Arcticyearbook.com, (Erişim: 18.10.2017), ss. 308-311.

Brigham, W. Lawson, Exner-Pirot, Heather, Heininen, Lassi ve Plouffe, Joel, "Arctic Council: Twenty Years of Policy Shaping", Lassi Heininen (Ed.), *Arctic Yearbook,* Northern Research Forum Akureyri, Iceland, 2016, http://www.Arcticyearbook.com, (Erişim: 18.10.2017), ss. 14-22.

Brigham W. Lawson ve Hildebrand, P. Lawrence, "Introduction to the New Maritime Arctic", Lawrence P. Hildebrand, Lawson W. Brigham ve Tafsir M. Johansson (Ed.), *Sustainable Shipping in a Changing Arctic,* Springer, İsveç, 2018, ss. 1-11.

Brigham, W. Lawson, "China's Polar Ships and Future Operations", Lassi Heininen (Ed.), *Arctic Yearbook,* Northern Research Forum Akureyri, Iceland, 2018, http://www.Arcticyearbook.com, (Erişim: 18.10.2019), ss. 1-3.

Brubaker, Douglas ve Ragnera, L. Claes, "A Review of the International Northern Sea Route Programme (INSROP) – 10 Years on", *Polar Geography,* Cilt: 33, No: 1-2, 2010, https://www.fni.no/getfile.php/131517-

1467552084/Filer/Publikasjoner/DB-CLR-PG-2010.pdf, (Erişim: 03.03.2018), ss. 1-21.

Burke, C. Danita, *"The Northwest Passage Dispute",* 26 Şubat 2018, http://findresearcher.sdu.dk/portal/files/136624827/The_Northwest_Passage_Dispute.pdf, ss. 1-3.

Büyüksağnak, Barbaros, *"Svalbard Antlaşması ve Türkiye",* https://drive.google.com/file/d/177BqGZ1DXSrgHlwzi3619P6rQ0U4LT7G/view, (Erişim: 15.05.2019), ss. 1-40.

Byers, Michael ve Osthagen, Andreas, "Why Does Canada Have So Many Unresolved Maritime Boundary Disputes?" C*anadian Yearbook of International Law/Annuaire Canadien De Droit International,* Cilt: 54, 2016, https://doi.org/10.1017/cyl.2017.14, (Erişim: 05.09.2018), ss. 1-62.

Chaturvedi, Sanjay, "India's Arctic Engagement: Challenges and Opportunities", *Asia Policy,* No: 18, Temmuz 2014, ss. 73-80.

Coffey, Luke ve Kochis, Daniel, "NATO Summit 2016: Time for an Arctic Strategy", *Heritage Foundation Research,* No: 4578, 16 Haziran 2016, https://www.heritage.org/global-politics/report/nato-summit-2016-time-Arctic-strategy, (Erişim: 15.05.2019), ss. 1-4.

Council of the European Union, *"Council Conclusions on the Arctic",* 10400/16, 20 Haziran 2016, http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10400-2016-INIT/en/pdf, (Erişim: 21.12.2018), ss. 1-5.

Conley, Heather ve Kraut, Jamie, "U.S. Strategic Interests in the Arctic, An Assessment of Current Challenges and New Opportunities for Cooperation", A Report of the CSIS Europe Program, *Center for Strategic and International Studies,* Nisan 2010, https://csis-prod.s3.amazonaws.com/s3fs-public/legacy_files/files/publication/100426_Conley_USStrategicInterests_Web.pdf, (Erişim: 16.09.2018), ss. 1-33.

Conley, Heather, "A New Security Architecture for the Arctic", *Center for Strategic and International Studies (CSIS),* Ocak 2012, https://csis-prod.s3.amazonaws.com/s3fs-public/legacy_files/files/publication/120117_Conley_ArcticSecurity_Web.pdf, (Erişim: 24.02.2018), ss. 1-50.

Conley, Heather ve Melino, Matthew, "The Implications of U.S. Policy Stagnation Toward the Arctic Region", *The Center for Strategic and International*

Studies (CSIS), Mayıs 2019, https://csis-prod.s3.amazonaws.com/s3fs-public/publication/190503_U.S.%20Arctic.pdf, (Erişim: 08.05.2019), ss. 1-7.

Çakmak, Sinan, "İzlanda: Ateş ve Buz Adası", *Atlas Dergis,* Sayı: 259, Ekim 2014, https://www.atlasdergisi.com/kesfet/doga-cografya/ates-ve-buz-adasi.html, (Erişim. 26.10.2019), s. 1-2.

"Department of Defense Report to Congress on Strategy to Protect United States National Security Interests in the Arctic Region", https://dod.defense.gov/Portals/1/Documents/pubs/2016-Arctic-Strategy-UNCLAS-cleared-for-release.pdf, (Erişim: 17.06.2018), ss. 1-17.

Derudder, Ben, Liu, Xingjian ve Kunaka, Charles, "Connectivity Along Overland Corridors of the Belt and Road Initiative", *World Bank,* No: 6, Ekim 2018, http://documents.worldbank.org/curated/en/264651538637972468/pdf/130490-MTI-Discussion-Paper-6-Final.pdf, (19.01.2019), ss. 1-75.

Dodds, Klaus, "Squaring the Circle: The Arctic States, Law of the Sea, and the Arctic Ocean", *Eurasia Border Review.* http://src-h.slav.hokudai.ac.jp/BorderStudies/en/publications/review/data/ebr51/V5_N1_07Dodds.pdf, (Erişim: 14.01.2018), ss. 113-124.

Dodds, Klaus ve Ingimundarson, Valur, "Territorial Nationalism and Arctic Geopolitics: Iceland as an Arctic Coastal State", *The Polar Journal,* Cilt: 2, Sayı: 1, Haziran 2012, https://www.researchgate.net/publication/238595640, (Erişim: 12.08.2018), ss. 37-41.

Dolata, Petra, "A New Canada in the Arctic? Arctic Policies under Harper", *Canadian Studies,* 2015, https://journals.openedition.org/eccs/521?lang=en#article-521, (Erişim: 16.09.2018), ss. 131-154.

EIA, "Country Analysis Brief: South Korea", *U.S. Energy Information Administration,* Temmuz 2018, https://www.eia.gov/beta/International/analysis_includes/countries_long/Korea_South/south_korea.pdf, (Erişim: 19.03.2019), ss. 1-23.

EIA, "Energy Policies of IEA Countries Japan", *International Energy Agency,* 2016 Review,https://www.iea.org/publications/freepublications/publication/EnergyPoliciesofIEACountriesJapan2016.pdf, (Erişim: 16.02.2019), ss. 1-183.

EIA, "Energy Implications of Faster Growth in India with Different Economic Compositions", *U.S. Energy Information Administration*, Temmuz 2018,

https://www.eia.gov/outlooks/ieo/india/pdf/india_detailed.pdf, (Erişim: 10.01.2019), ss. 1-9.

Engdahl, William, "NATO's Doomsday Seed Vault in the Arctic", *Global Research News,* 22 Eylül 2008, https://www.globalresearch.ca/nato-s-doomsday-seed-vault-in-the-Arctic/10300, (Erişim: 16.05.2019), ss. 1-3.

Eurostat, *"EU Imports of Energy Products-Recent Developments",* https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/pdfscache/46126.pdf, (Erişim: 10.06.2019), ss. 1-13.

Eurogas, "Long Term Outlook For Gas Demand and Supply 2007–2030", *The European Union of the Natural Gas Industry,* https://eurogas.org/website/wp-content/uploads/2018/03/Statistics_Eurogas_LT_Outlook_2007-2030_Final_251110.pdf, (Erişim: 12.04.2019), ss. 1-12.

European Commission, "An Integrated European Union Policy for the Arctic", Joint *Communication to the European Parliament and the Council,* 27 Nisan 2016, http://eeas.europa.eu/archives/docs/arctic_region/docs/160427_joint-communication-an-integrated-european-union-policy-for-the-Arctic_en.pdf, (Erişim: 21.12.2018), ss. 1-17.

European Parliament, *"EU Strategy for the Arctic",* http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+TA+P7-TA-2014-0236+0+DOC+PDF+V0//EN, (Erişim: 10.04.2019), ss. 1-10.

European Union, *"Communication from the Commission To The European Parliament and The Council The European Union and The Arctic Regıon",* COM (2008) 763 Final, Brussels, 20 Kasım 2008, http://eeas.europa.eu/archives/docs/arctic_region/docs/com_08_763_en.pdf, (Erişim: 18.10.2017), ss. 1-13.

European Parliament, *"An Integrated EU Policy for the Arctic",* Rapor Nu: A8-0032/2017, 16 Mart 2017, http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2017-0093_EN.html?redirect, (Erişim: 16.04.2014), ss. 1-3.

Exner-Pirot, Heather, *"The Return of the Arctic Five",* www.rcinet.ca/eye-on-the-Arctic/2015/07/23/blog-the-return-of-the-Arctic-five/, (Erişim: 05.01.2018), ss. 1-3.

Exner-Pirot, Heather *"The Arctic 5 Meeting in Chelsea – Disaster, or Just Disappointment?",* 2010, http://www.rcinet.ca/eye-on-the-arctic/2010/06/01/the-Arctic-5-meeting-in-chelsea-disaster-or-just-disappointment/, (Erişim: 11.01.2018), ss. 1-2.

Fedorovsky, A.N., "The Republic of Korea's Strategy in the Arctic", I.S. Ivanov (Ed.), *Assian Players in The Arctic: Interest, Opportunities, Prospect,* Russian International Affairs Council, Moskova, 2016, https://russiancouncil.ru/upload/asia-Arctic-report26-en.pdf, (Erişim: 17.04.2018), ss. 30-36.

Fjellheim S. Rune ve Henriksen, B. John, "Oil and Gas Exploitation on Arctic Indigenous Peoples Territories Human Rights, International Law and Corporate Social Responsibility", Aboriginal Policy Research Consortium International (APRCi), *Journal of Indigenous Peoples Rights,* No: 4/2006,

https://ir.lib.uwo.ca/cgi/viewcontent.cgi?article=1251&context=aprci, (Erişim: 19.09.2018), ss. 1-53.

Fleming, J. A., "The Proposed Second International Polar Year, 1932-1933", Geographical Review, Cilt: 22, No: 1, Ocak 1932, http://www.jstor.org/stable/209531, (Erişim: 16.01.2018), ss. 131-134.

Frayer, Kevin, "The Geopolitics of China: A Great Power Enclosed", *Stratfor Worldview,* 25 Mart 2012, https://worldview.stratfor.com/article/geopolitics-china-great-power-enclosed, (Erişim: 11.02.2019), ss. 1-11.

French, Nadia, Coppes, Mieke, Sharp, Greg ve Menezes, Dwayne, "Continental Divide: Shifting Canadian and Russian Arcticness", Ilan Kelman (Ed.), *Power and Voice from the North,* UCL Press, 2017, https://www.jstor.org/stable/pdf/j.ctt1tm7jp1.18.pdf?refreqid=excelsior%3Ab75d4b16e8b9962fbae7df263d5928c3, (Erişim: 12.01.2018), s. 115-129.

Gadihoke, Neil, "The Arctic: Geopolitics, International Relations and Energy Securıty-A View from India", Hooman Peimani (Ed.), *Energy Security and Geopolitics In the Arctic,* World Scientific Publishing, Singapore, 2013, ss. 167-191.

Ghiasy, Richard, Su Fei ve Saalman, Lora, "The 21st Century Maritime Silk Road Security Implications and Ways Forward for the European Union", *SIPRI,* 2018, https://www.sipri.org/sites/default/files/2018-09/the-21st-century-maritime-silk-road.pdf, (Erişim: 15.11.2018), ss. 1-63.

Green, Niall, "Denmark to Open Arctic Military Command", *World Socialist Web Site,* 22 Temmuz 2010, https://www.wsws.org/en/articles/2009/07/arct-j22.html, (Erişim: 16.04.2019), ss. 1-3.

Grieger, Gisela, "China's Maritime Silk Road Initiative Increasingly Touches the EU", *European Parliamentary Research Service Briefing PE 614.767,* Mart 2018, http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/614767/EPRS_BRI(2018)614767_EN.pdf, (Erişim: 12.02.2019), s. 1-5.

Grieger, Gisela, "China's Arctic Policy How China Aligns Rights and Interests", *EU Parliament Briefing,* Members Research Service PE 620.231, Mayıs 2018, http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/620231/EPRS_BRI(2018)620231_EN.pdf, (Erişim: 07.02.2019), ss. 1-4.

Government of China, "Full Text: China's Arctic Policy, White Paper", *The State Council Information Office of the People's Republic of China,* Ocak 2018, http://english.gov.cn/archive/white_paper/2018/01/26/content_281476026660336.htm, (Erişim: 15.02.2019), ss. 1-6.

Government of Japan, "On the Publication of Defense of Japan 2018", *Minister of Defense*,https://www.mod.go.jp/e/publ/w_paper/pdf/2018/DOJ2018_Full_1130.pdf, (Erişim: 16.01.2019), ss. 1-550.

Government of Denmark, *"Denmark, Greenland and the Faroe Islands: Kingdom of Denmark Strategy for the Arctic 2011–2020",* https://naalakkersuisut.gl/~/media/Nanoq/Images/Udenrigsdirektoratet/100295_Arktis_Rapport_UK_210x270_Final_Web.pdf, (Erişim: 12.11.2018), ss. 1-58.

Government of Finland, "Finland's Strategy for the Arctic Region", *Prime Minister's Office Publications,* 08/2010, 05 Temmuz 2010, https://Arcticportal.org/images/stories/pdf/J0810_Finlands.pdf, (Erişim: 12.08.2018), ss. 1-98.

Government of Finland, "Finland's Strategy for the Arctic Region 2013", *Prime Minister's Office Publications,* 16/2013, https://vnk.fi/documents/10616/334509/Arktinen+strategia+2013+en.pdf/6b6fb723-40ec-4c17-b286-5b5910fbecf4/Arktinen+strategia+2013+en.pdf.pdf, (Erişim: 12.08.2018), ss. 1-70.

Government of Finland, "Government Policy Regarding The Priorities in the Updated Arctic Strategy", *Prime Minister's Office Publications,* The

Government's Strategy Session, 26 Eylül 2016, https://vnk.fi/documents/10616/334509/Arktisen+strategian+p%C3%A4ivitys+ENG.pdf/7efd3ed1-af83-4736-b80b-c00e26aebc05/Arktisen+strategian+p%C3%A4ivitys+ENG.pdf.pdf, (Erişim: 12.08.2018), ss. 1-3.

Government of Finland, "Action Plan for The Update of The Arctic Strategy", *The Government's Strategy Session,* 27 Mart 2017, https://vnk.fi/documents/10616/3474615/EN_Arktisen+strategian+toimenpidesuunnitelma/0a755d6e-4b36-4533-a93b-9a430d08a29e/EN_Arktisen+strategian+toimenpidesuunnitelma.pdf, (Erişim: 12.08.2018), ss. 1-7.

Government of Japan, *"Basic Plan on Ocean Policy",* Nisan 2013, https://tethys.pnnl.gov/sites/default/files/publications/Japan-Ocean-Policy-2013.pdf, (18.01.2018), 1-65.

Government of Japan, "Japan's Arctic Policy", *The Headquarters for Ocean Policy,* 16 Ekim 2015, https://www8.cao.go.jp/ocean/english/Arctic/pdf/japans_ap_e.pdf, (Erişim: 17.01.2018), ss. 1-11.

Government of South Korea, "Arctic Policy of the Republic of Korea", *Korea Maritime Institute, Korea Polar Research Institute, Korea Institute of Geoscience and Mineral Resources etc.,* http://library.Arcticportal.org/1902/1/Arctic_Policy_of_the_Republic_of_Korea.pdf, (Erişim: 19.02.2019), s. 1-16.

Government of South Korea, "Military and Security Developments Involving the Democratic People's Republic of Korea", *Office of The Secretary of Defence,* 2017, https://fas.org/irp/world/dprk/dod-2017.pdf, (Erişim: 16.10.2018), ss. 1-32.

Government of Sweden, "Sweden's Strategy for the Arctic Region", *Ministry for Foreign Affairs,* 2011, https://www.government.se/49b746/contentassets/85de9103bbbe4373b55eddd7f71608da/swedens-strategy-for-the-Arctic-region, (Erişim: 18.04.2018), ss. 1-52.

Government of Sweden, "New Swedish Environmental Policy for the Arctic", *Ministry of the Environment and Energy,* 25 Ocak 2016, https://www.government.se/4901d4/globalassets/regeringen/dokument/miljo-

-och-energidepartementet/pdf/160125-environmental-policy-for-the-arctic.pdf, (Erişim: 21.04.2018), ss. 1-5.

Government of the Russian Federation, *"Basics of The State Policy of The Russian Federation in the Arctic for The Period Till 2020 and for A Further Perspective",* 18 Eylül 2008, http://www.arctis-search.com/Russian+Federation+Policy+for+the+Arctic+to+2020#I._General_Provisions, (Erişim: 18.10.2018), ss. 1-4.

Government of Norwegian, "The Norwegian Government's High North Strategy", *The Ministry of Foreign Affairs,* 1 Aralık 2006, https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/ud/vedlegg/strategien.pdf, (Erişim: 26.09.2018), ss. 1-76.

Government of Norwegian, "New Building Blocks in the North The next Step in the Government's High North Strategy", *The Ministry of Foreign Affairs,* 12 Mart 2009, https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/ud/vedlegg/nordomradene/new_building_blocks_in_the_north.pdf, (Erişim: 26.09.2018), ss. 1-94.

Government of Norwegian, "Norway's Arctic Strategy-Between Geopolitics and Social Development", *Norwegian Ministries,* https://www.regjeringen.no/contentassets/fad46f0404e14b2a9b551ca7359c1000/Arctic-strategy.pdf, (Erişim: 26.09.2018), ss. 1-40.

Government of Canada, *"Achievements Under Canada's Northern Strategy, 2007-2011",* https://www.northernstrategy.gc.ca/cns/au-eng.pdf, (Erişim: 21.03.2018), ss. 1-20.

Government of Canada, *"Canada's Northern Strategy Our North, Our Heritage, Our Future, 2009",* https://www.northernstrategy.gc.ca/cns/cns.pdf, (Erişim: 21.03.2018), ss. 1-48.

Goverment of Canada, "*Statement on Canada's Arctic Foreign Policy*", https://International.gc.ca/world-monde/assets/pdfs/canada_Arctic_foreign_policy-eng.pdf, (Erişim: 16.04.2019), ss. 1-29.

Government of Canada, *"Canada First Defence Strategy",* https://www.canada.ca/content/dam/dnd-mdn/migration/assets/FORCES_Internet/docs/en/about/CFDS-SDCD-eng.pdf, (Erişim: 12.09.2018), s. 1-22.

Government of Iceland, "Parliamentary Resolution on a National Security Policy for Iceland", *145th Legislative Session 2015-2016, Parliamentary Document 1166 - Case No. 327,* https://www.government.is/media/utanrikisraduneyti-media/media/Varnarmal/National-Security-Policy-ENS.pdf, (Erişim. 26.10.2019), ss. 1-2.

Governmen of Iceland, "A Parliamentary Resolution on Iceland's Arctic Policy", *Approved by Althingi at the 139th Legislative Session*, 28 Mart 2011, https://www.government.is/media/utanrikisraduneyti-media/media/nordurlandaskrifstofa/A-Parliamentary-Resolution-on-ICE-Arctic-Policy-approved-by-Althingi.pdf, (Erişim. 26.10.2019), ss. 1-11.

Halinen, Hannu, "Arctic Council in Perspective: Moving Forward", Lassi Heininen (Ed.), *Arctic Yearbook,* Northern Research Forum Akureyri, Iceland, 2016, http://www.Arcticyearbook.com, (Erişim: 18.10.2017), ss. 28-33.

Hansen, F. Ketil ve Bankes, Nigel, "Human Rights and Indigenous Peoples in the Arctic. What are the Implications for the Oil and Gas Industry?", Aslaug Mikkelsen ve Oluf Langhelle (Ed.), *Arctic Oil and Gas Sustainability at Risk?* Routledge Yayınları, ABD ve Kanada, 2008, ss. 291-316.

Hee-Yong, Cho, "Protection Before Development", Lo Zse Ping (Ed.), *Asia in The Arctic,* The WWF Global Arctic Programme, No: 3, 2014, https://d2ouvy59p0dg6k.cloudfront.net/downloads/circle_0314_asia_web.pdf , (Erişim: 15.12.2017), ss. 1-24.

Heininen, Lassi, Sergunin, Alexander ve Yarovoy, Gleb, *"Russian Strategies In The Arctic: Avoiding a New Cold War",* Valdai Discussion Club Grantees Report, Mosokova, Eylül 2014, http://valdaiclub.com/files/11482/, (Erişim: 1202.2018), ss. 1-106.

Heininen, Lassi, "State of the Arctic Strategies and Policies-A Summary", Lassi Heininen, (Ed.), *Arctic Yearbook,* Northern Research Forum Akureyri, Iceland, 2012, http://www.Arcticyearbook.com, (Erişim: 18.10.2017), ss. 2-47.

Hideki, Asari, *"Recommendations for Japan's Diplomacy Arctic Governance and Japan's Diplomatic Strategy Project",* 2012, https://www2.jiia.or.jp/en/pdf/research/2012_Arctic_governance/08e-recommendations.pdf, (Erişim: 26.07.2018), ss. 1-12.

Honneland, Geir ve Jensen, C. Leif, "Norway's Approach to the Arctic: Policies and Discourse", Leif C. Jensen ve Geir Honneland (Ed.), *Handbook of the*

Politics of the Arctic, Edward Elgar Yayınları, Birleşik Kırallık, 2015, ss. 462-481.

Horobets, Alex, *"Adapting NATO to New Challenges in the Arctic and Black Sea Regions",* 22 Ocak 2019, https://icds.ee/adapting-nato-to-new-challenges-in-the-arctic-and-black-sea-regions/, (Erişim: 30.04.2019), ss. 1-3.

Ingimundarson, Valur, "Framing the National Interest: The Political Uses of the Arctic in Iceland's Foreign and Domestic Policies", *The Polar Journal,* Şubat 2015, (Erişim: 12.04.2019), ss. 82-100.

Isted, Kathryn, "Sovereignty in the Arctic: An Analysis of Territorial Disputes and Environmental Policy Considerations", J. *of Transnational Law and Policy,* Cilt: 18, Sayı: 2, 2009, https://heinonline.org/HOL/LandingPage?handle=hein.journals/jtrnlwp18&div=17&id=&page= (Erişim: 26.08.2018), ss. 344-369.

İnam, İlknur, Ünal, Eda ve Koçak, Mesut, "Arktik Bölgesi ve Yürütülen Çalışmalar, Türkiye'nin Kutup Çalışmaları", *Kalkınmada Anahtar Verimlilik Dergisi,* Ekim 2018, Yıl: 30, Sayı: 358, T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Sanayi ve Verimlilik Genel Müdürlüğü, http://anahtar.sanayi.gov.tr/Files/Pdfs/anahtar_ekim_2018.pdf, (Erişim: 05.06.2019), ss. 41-43.

İsmayıl, Elnur, "Ukrayna Krizi ve İskandinav Ülkelerinin Güvenliği Sorunu", *BİLGESAM,* 30 Ekim 2014, http://www.bilgesam.org/Images/Dokumanlar/0-66-20141104181161.pdf, (Erişim: 21.08.2018), ss. 1-7.

Jacobsen, Marc, "Denmark's Strategic Interests in the Arctic: It's the Greenlandic Connection, Stupid!", *Arctic Institute,* 4 Mayıs 2016, https://www.theArcticinstitute.org/denmark-interests-Arctic-greenland-connection/, (Erişim: 14.04.2019), ss. 1-5.

Jackson, H. Ruth, Dahl-Jensen, Trine ve The LORITA Working Group, "Sedimentary and Crustal Structure from the Ellesmere Island and Greenland Continental Shelves onto the Lomonosov Ridge, Arctic Ocean", *Geophysical Journal International,* Cilt: 182, Temmuz 2010, https://doi.org/10.1111/j.1365-246X.2010.04604.x, (Erişim: 18.08.2018), ss. 11-35.

Jakobsson, E. Thor, "Climate Change and the Northern Sea Route: An Icelandic Perspective", Myron H. Nordquist, John N. Moore ve Alexander S. Skaridov

(Ed.), *International Energy Policy, The Arctic and The Law of The Sea*, Martinus Nijhoff Yayınları, Leiden/Boston, 2005, ss. 285-303.

Jakobson, Linda ve Lee, Seong-Hyon, "The North East Asian States Interests in the Arctic and Possible Cooperation with the Kingdom of Denmark", Report prepared for the Ministry of Foreign Affairs of Denmark, *SIPRI*, Nisan 2013, https://www.sipri.org/sites/default/files/NEAsia-Arctic-130524.pdf, (Erişim: 18.12.2017), ss. 1-52.

Jessen, Henning, "Arctic Strategies of the EU and Non-Arctic States: Identifying Some Common Elements", Lawrence P. Hildebrand, Lawson W. Brigham ve Tafsir M. Johansson (Ed.), *Sustainable Shipping in a Changing Arctic*, WMU Studies in Maritime Affairs, Springer International Publishing, Switzerland, 2018, ss. 173-187.

Jin, Dongmin, Seo, Won-sang ve Lee, Seokwoo, "Arctic Policy of the Republic of Korea", *Ocean and Coastal Law Journal*, Cilt: 22, No: 1, 2017, https://digitalcommons.mainelaw.maine.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1342&context=oclj, (Erişim: 21.12.2018), ss. 1-13.

Kaczynski, M. Vlad, "US-Russian Bering Sea Marine Border Dispute: Conflict Over Strategic Assets, Fisheries and Energy Resources", *Russian Analytical Digest*, No: 20, 1 Mayıs 2007, http://www.laender-analysen.de/russland/rad/pdf/Russian_Analytical_Digest_20.pdf, (Erişim: 25.08.2018), ss. 1-13.

Kassow, Jonas, "Western Sanctions will not Create a Chinese-Russian Alliance", *Arctic Institute*, 25 Mart 2015, https://www.theArcticinstitute.org/western-sanctions-china-russia/, (Erişim: 05.03.2019), ss. 1-2.

Kharlampyeva, K. Nadezhda, "The Transnational Arctic and Russia", Hooman Peimani (Ed.), *Energy Security and Geopolitics in the Arctic Challenges and Opportunities in the 21st Century*, Singapore, 2013, ss. 95-126.

Kilisek, Roman, "Why is the Arctic at the Center of World Politics?", *Energy Breaking*, 07 Ekim 2014, https://breakingenergy.com/2014/10/07/why-is-the-Arctic-at-the-center-of-world-politics/, (Erişim: 18.04.2019), ss. 1-6.

Kim, D. Jong, "Overview of Korea's Arctic Policy Development", *Routledge Strategic Analysis*, Cilt: 38, No: 6, 2014, https://doi.org/10.1080/09700161.2014.952939, (Erişim: 17.03.2019), ss. 913-923.

Klimenko, Ekaterina, "Russia's Arctic Security Policy Still quiet in the High North?", *SIPRI Policy Paper,* No: 45, Şubat 2016, https://www.sipri.org/sites/default/files/SIPRIPP45.pdf, (Erişim: 18,11.2017), ss. 1-48.

Knecht, Sebastian, "New Observers Queuing Up: Why Arctic Council should Expand - and Expel", *Arctic Institute,* 20 Nisan 2015, https://www.theArcticinstitute.org/new-observers-queuing-up/, (Erişim: 26.05.2019), ss. 1-4.

Kollmorgen, Sarah, "The Faroe Islands Bid for Energy Independence", *Science for The Curious Discover,* 2015, http://discovermagazine.com/2015/july-aug/24-power-island, (Erişim: 17.03.2018), ss. 1-3.

Koptelov, Vladimir, "Sweden's Arctic Strategy", *Russian International Affairs Council (RIAC),* 04 Eylül 2012, https://russiancouncil.ru/en/analytics-and-comments/analytics/sweden-s-Arctic-strategy/, (Erişim: 05.05.2019), ss. 1-5.

Konişev, N. Valeriy ve Segunin, A. Aleksandr, "Rusya'nın Arktika'daki Ulusal Çıkarları: Mitler ve Gerçekler", Ekaterina Bayram (Çev.), Harun Gümrükçü, Natalia Shulgina Şanlı, Selçuk Demirkılınç, Aybüke İnan ve Tamer İlbuğa (Ed.), *Küresel Bakışla Kutup Çağı: Çatışmalar, İşbirlikleri ve Ulusal Çıkarlar,* Siyasal Kitapevi, Ankara, 2015, ss. 191-207.

Konyshev, Valery ve Sergunin, Alexander, "Russia's Policies on the Territorial Disputes in the Arctic", *Journal of International Relations and Foreign Policy*, Cilt: 2, No: 1, Mart 2014, http://jirfp.com/journals/jirfp/Vol_2_No_1_March_2014/4.pdf, (Erişim: 28.07.2018), ss. 55-83.

Kuersten, Andreas, "The Arctic Five Versus Arctic Council", Lassi Heininen (Ed.), *Arctic Yearbook,* Northern Research Forum Akureyri, Iceland, 2016, http://www.Arcticyearbook.com, (Erişim: 18.10.2017), ss. 429-437.

Kun, Wang, "The Types, Distribution and Basic Characteristics of Geothermal Areas in China", *Department of Geothermal Management Bureau of Land,* Rapor No: 7, 2008, https://orkustofnun.is/gogn/flytja/JHS-Skjol/UNU%20Visiting%20Lecturers/07WangKun01.pdf, (Erişim: 18.07.2018), ss. 1-15.

Lackenbauer, Whitney ve Lalonde, Suzanne, "Searching for Common Ground in Evolving Canadian and EU Arctic Strategies", Nengye Liu, Elizabeth A. Kirk, Tore Henriksen (Ed.), *The European Union and the Arctic,* Brill, 2017,

https://www.jstor.org/stable/10.1163/j.ctt1w8h3gv.11, (Erişim: 17.07.2018), ss. 119-171.

Lajeunesse, Adam, "Finding Win-Win: China's Arctic Policy and What It Means for Canada", *Canadian Global Affairs,* Cilt: 11/33, Aralık 2018, https://d3n8a8pro7vhmx.cloudfront.net/cdfai/pages/4100/attachments/original/1545187741/Finding_Win-Win_Chinas_Arctic_Policy_and_What_It_Means_for_Canada.pdf?1545187741, (Erişim: 12.01.2019), ss. 1-14.

Lanteigne, Marc, "China's Emerging Arctic Strategies: Economics and Institutions", *The Centre for Arctic Policy Studies (CAPS),* Institute of International Affairs University of Iceland, 2014, https://nupi.brage.unit.no/nupi-xmlui/bitstream/handle/11250/285164/ChinasEmergingArcticStrategiesPDF_FIX2.pdf?sequence=3&isAllowed=y, (Erişim: 17.12.2017), ss. 1-44.

Lanteigne, Marc, "South Korea's Arctic Journeys", *Over the Circle Arctic Politics and Foreign Policy,* 10 Şubat 2018, https://overthecircle.com/2018/02/10/south-koreas-Arctic-journeys/, (Erişim: 22.02.2019).

Levitt, Michael, "Nation-Building at Home, Vigilance Beyond: Preparing for The Coming Decades in The Arctic", *42nd Parliament, 1st Session,* Nisan 2019, https://www.ourcommons.ca/Content/Committee/421/FAAE/Reports/RP10411277/faaerp24/faaerp24-e.pdf, (Erişim: 01.05.2019), ss. 1-142.

Lim, S. Kong, "China's Arctic Policy and the Polar Silk Road Vision", Lassi Heininen (Ed.), *Arctic Yearbook* Northern Research Forum Akureyri, Iceland, 2018, http://www.Arcticyearbook.com, (Erişim: 18.10.2019), ss. 10-11.

Losos, Elizabeth, Pfaff, Alexander, Olander, Lydia, Maso, Sara ve Morgan, Seth, "Reducing Environmental Risks from Belt and Road Initiative Investments in Transportation Infrastructure", *Policy Research Working Paper 8718,* Ocak 2019, https://www.researchgate.net/publication/330764703, (Erişim: 12.02.2019), ss. 1-84.

MacNeil, Gillian, "The Northwest Passage: Sovereign Seaway or International Strait? A Reassessment of the Legal Status", *Dalhousıe Journal of Legal Studıes*, Cit: 15, 2006, https://ojs.library.dal.ca/djls/article/view/4196, (Erişim: 18.02.2018), s. 204-240.

Mikola, Harri, "Jeostratejik Arktik Bölgesi: Yukarı Kuzey'de Sert Güvenlik", *Turque Diplomatique,* Sayı: 121, Mayıs 2019, ss. 3-5.

Moe, Arild, Fjaertoft, Daniel ve Overland, Indra, "Space and Timing: Why was the Barents Sea Delimitation Dispute Resolved in 2010?", *Polar Geography,* Cit: 34, No: 11, Temmuz 2011, https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/1088937X.2011.597887?needAccess=true, (Erişim: 19.07.2018), ss. 145-162.

Moe, Arild, "Norway and Russia: Neighbours with Strong Interests in the Arctic", Hooman Peimani (Ed.), *Energy Security And Geopolitics in the Arctic*, World Scientific Publishing, Singapore, 2013, ss. 127-164.

Moe, Arild, "Russian and Norwegian Petroleum Strategies in the Barents Sea", *Arctic Review on Law and Politics,* Cilt: 1, Sayı: 2, https://Arcticreview.no/index.php/Arctic/article/view/13, (Erişim: 12.08.2018), ss. 225-248.

Moe, Arild ve Stokke, S. Olav *"Asian Countries and Arctic Shipping: Policies",* Arctic Review on Law and Politics, Cilt: 10, 2019, https://arcticreview.no/index.php/arctic/article/view/1374/3029, (Erişim: 04.04.2019), ss. 24-52.

Nadarajah, Hema, "How has Singapore been Legitimising Its Presence in the Arctic?", *Economics, Politics and Public Policy in East Asia and the Pacific,* 21 Temmuz 2018, http://www.eastasiaforum.org/2018/07/21/how-has-singapore-been-legitimising-its-presence-in-the-Arctic/, (Erişim: 16.02.2019), ss. 1-2.

Nakno, Jane, "China Launches the Polar Silk Road", *Center for Strategic and International Studies (CSIS),* 02 Şubat 2018, https://www.csis.org/analysis/china-launches-polar-silk-road, (Erişim: 21.04.2019), ss. 1-3.

Narula, Kapil, "Asia and the Arctic: Summary and Takeaways", Vijay Sakhuja ve Kapil Narula (Ed.), *Asia and the Arctic Narratives, Perspectives and Policies,* Springer Geology, Singapore, 2016, ss. 125-130.

"National Security Presidential Directive-NSPD-66 and Homeland Security Presidential Directive-HSPD-25", https://fas.org/irp/offdocs/nspd/nspd-66.pdf, (Erişim: 17.06.2018), ss. 1-14.

"National Strategy for The Arctic Region-2013", http://library.Arcticportal.org/1894/1/nat_Arctic_strategy.pdf, (Erişim: 17.06.2018), ss. 1-13.

NATO, "Security in the High North: NATO's Role", *NATO Parliamentary Assembly Draft Report,* 071 PCTR 13 E, March 28, 2013, ss. 1-7.

NATO, "NATO and Security ın the Arctic", *NATO Parliamentary Assembly,* 172 PCTR 17, 07 Ekim 2017, https://www.nato-pa.int/download-file?filename=sites/default/files/2017-11/2017%20-%20172%20PCTR%2017%20E%20rev.1%20fin%20-%20NATO%20AND%20SECURITY%20IN%20THE%20ARCTİC.pdf, (Erişim: 14.04.2019), ss. 1-14.

Nima Khorrami, "Sweden's Arctic Strategy: An Overview", *Arctic Institute,* 16 Nisan 2019, https://www.theArcticinstitute.org/sweden-Arctic-strategy-overview/, (Erişim: 21.04.2019), ss. 1-5.

Norwegian Ministry of Justice and Public Security, "Svalbard", *Meld. St. 32 (2015–2016) Report to The Storting (White Paper),* https://www.regjeringen.no/contentassets/379f96b0ed574503b47765f0a15622ce/en-gb/pdfs/stm201520160032000engpdfs.pdf, (Erişim: 29.01.2018), ss. 1-119.

Numminen, Lotta, "A History of Functioning of The Spitsbergen Treaty", Diana W. Mep ve Stewart Arnold (Ed.), The Spitsbergen Treaty, Multilateral Governance in The Arctic, *Arctic Papers*, Cilt: 01, https://dianawallis.org.uk/en/document/spitsbergen-treaty-booklet#document, (Erişim: 11.12.2017), ss. 7-20.

Ocean Policy Research Institute, "White Paper on the Oceans and Ocean Policy in Japan", *Sasakawa Peace Foundation,* Tokyo, Ekim 2018, https://www.spf.org/global-data/20181107105524314.pdf, (Erişim: 21.02.2019), ss. 1-61.

Ohnishi, Fujio, "East Asian Arctic Relations: Boundary, Security and International Politics", *The Centre for International Governance Innovation (GIGI),* Rapor No: 1, Kasım 2013, https://www.files.ethz.ch/isn/174278/no1_5.pdf, (Erişim: 25.01.2019), ss. 1-12.

O'Rourke, Ronald, "Changes in the Arctic: Background and Issues for Congress", *Specialist in Naval Affairs,* 27 Şubat 2012, https://fas.org/sgp/crs/misc/R41153.pdf, (Erişim: 27.12.2017), ss. 1-131.

Osterud, Oyvind ve Honneland, Geir, "Geopolitics and International Governance in the Arctic", *Arctic Review on Law and Politics,* Cilt: 5, 2014, http://site.uit.no/Arcticreview/files/2015/01/Geopolitics-International-Governance.pdf, (Erişim: 18.12.2017), ss. 156-176.

Pelaudeix, Cecile, "Along the Road China in the Arctic", *European Union Institute for Security Studies (EUISS),* Aralık 2018, https://www.iss.europa.eu/sites/default/files/EUISSFiles/Brief%2013%20Arctic.pdf, (Erişim: 22.04.2019), ss. 1-8.

Petrovsky, V.E., "China's Strategy in the Arctic", I.S. Ivanov (Ed.), *Assian Players in The Arctic: Interest, Opportunities, Prospect,* Russian International Affairs Council, Moskova, 2016, https://russiancouncil.ru/upload/asia-Arctic-report26-en.pdf, (Erişim: 17.04.2018), ss. 17-30.

Petursson, Gustav, "Cooperation in the High North: The Case Of Iceland", Lassi Heininen & Regis Rouge-Oikarinen (Ed.), *NGP Yearbook 2011 Sustainable Development in the Arctic Region Through Peace and Stability,* Nordia Geographical Publications, https://wiki.oulu.fi/download/attachments/28086119/NGBY2011ABSTRACT.pdf?version=1&modificationDate=1344583001000, (Erişim: 05.01.2018), ss. 1-10.

Pritchin, Stanislav, "Russia's Untapped Arctic Potential", *Chatham House,* 29 Ocak 2018, https://www.chathamhouse.org/expert/comment/russia-s-untapped-arctic-potential, (Erişim: 01.10.2018), ss. 1-4.

Plotnikov, Vladimir, Kutepova, Maria ve Sushko, Olga, "The Economy of the Russian Arctic: State and Specifics of Development", *Advances in Economics, Business and Management Research (AEBMR),* Cilt: 39, Ocak 2018, https://www.researchgate.net/publication/325723531, (Erişim: 19.08.2018), ss. 706-710.

Popadiuk, O.A., "India's Strategy in the Arctic", I.S. Ivanov (Ed.), *Assian Players in The Arctic: Interest, Opportunities,* Prospect, Russian International Affairs Council, Moskova, 2016, https://russiancouncil.ru/upload/asia-Arctic-report26-en.pdf, (Erişim: 17.04.2018), ss. 8-17.

Rahbek-Clemmensen, Jon, "The Road to the East Goes via the North-Asian Partnerships in Danish Arctic Policy", Vijay Sakhuja ve Kapil Narula (Ed.), *Asia and the Arctic Narratives, Perspectives and Policies,* Springer Geology, Singapore, 2016, ss. 99-114.

Rahbek-Clemmensen, Jon, "Playing the Greenland Card", *Arctic Institute,* 17 Nisan 2018, https://www.theArcticinstitute.org/playing-greenland-card/, (Erşim: 22.04.2019), ss. 1-3.

Rajan, S. ve Krishnan, P. K., "India's Scientific Endeavours in the Arctic", V. Sakhuja, K. Narula (Ed.), *Asia and the Arctic Narratives, Perspectives and Policies,* Springer Geology, Singapore, 2016, ss. 43-48.

Ragner, L. Claes, "International Northern Sea Route Programme (INSROP)", *Fridjof Nansen Institute,* https://www.fni.no/projects/International-northern-sea-route-programme-insrop-article318-277.html, (Erişim: 11.10.2018), ss. 1-2.

Rosamond, B. Annika, "The Kingdom of Denmark and the Arctic", Leif C. Jensen ve Geir Honneland (Ed.), *Handbook of the Politics of the Arctic,* Edward Elgar Yayınları, Birleşik Kırallık, 2015, s. 501-516.

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, "Ulusal Kutup Bilim Programı (2018-2022)", *Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Bilim ve Teknoloji Genel Müdürlüğü,* https://www.tubitak.gov.tr/sites/default/files/2204/bstb_btgm_ukbp_kitapcik_195x265_final.pdf, (Erişim: 16.04.2019), ss. 1-17.

Sarna, Navtej, "The Third Pole", Lo Zse Ping (Ed.), *Asia in The Arctic,* The WWF Global Arctic Programme, No: 3, 2014, https://d2ouvy59p0dg6k.cloudfront.net/downloads/circle_0314_asia_web.pdf, (Erişim: 15.12.2017), ss. 1-24.

Sellheim, Nikolas, Zou, Leilei ve Inagaki, Osamu, "Legal Arctopia? How Arctic Governance Express a Better World", Heininen, Lassi (Ed.), *Arctic Yearbook, Northern* Research Forum Akureyri, Iceland, 2017, http://www.Arcticyearbook.com, (Erişim: 18.10.2017), ss. 415-428.

Sharp, Greg, "An old problem, a New Opportunity: A Case for Solving the Beaufort Sea Boundary Dispute", *Arctic Institute,* 17 Haziran 2016, https://www.theArcticinstitute.org/an-old-problem-a-new-opportunity-a-case-for-solving-the-beaufort-sea-boundary-dispute/, (Erişim: 26.08.2018), ss. 1-4.

Shaumyan, L. Tatyana ve Zhuravel, P. Valeriy, "India and the Arctic: Environment, Economy and Politics", *Arctic and North,* 2016, No: 24, http://www.arcticandnorth.ru/upload/iblock/eac/13_shaumyan_zhuravel.pdf, (Erişim: 12.10.2018), ss. 153-161.

Sinclair, Jasmin, "Japan and the Arctic: Not So Poles Apart", *JOGMEC Washington Office,* Cilt: 48, No: 2, 2014, https://oilgas-info.jogmec.go.jp/_res/projects/default_project/_project_/pdf/5/5225/201403_039a.pdf, (Erişim: 16.12.2018), ss. 39-48.

Sinha, K. Kumar ve Gupta, Arvind, "The Arctic and India: Strategic Awareness and Scientific Engagement", *Strategic Analysis,* Cilt: 38, No: 6, 2014, https://doi.org/10.1080/09700161.2014.952945, (Erişim: 16.11.2018), ss. 872-885.

SIPRI, "Military Expenditure by Country, 1988-2018", *SIPRI,* 2019, https://www.sipri.org/sites/default/files/Data%20for%20all%20countries%20from%201988%E2%80%932018%20in%20constant%20%282017%29%20USD%20%28pdf%29.pdf, (Erişim: 05.05.2019), ss. 1-21.

Stepien, Adam ve Raspotnik, Andreas, "Exploring Reasons and Remedies for the EU's Incapability to Devise an Arctic Policy: The Quest for Coherence", Lassi Heininen, Heather Exner-Pirot ve Joel Plouffe (Ed.), *Arctic Yearbook,* Northern Research Forum Akureyri, Iceland, 2015, http://www.Arcticyearbook.com, (Erişim: 18.10.2017), ss. 431-436.

Sorensen, T. Camilla ve Klimenko, Ekaterina, "Emerging Chinese–Russian Cooperation in The Arctic Possibilities and Constraints", *Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI),* Haziran 2017, https://www.sipri.org/sites/default/files/2017-06/emerging-chinese-russian-cooperation-Arctic.pdf, (Erişim: 15.04.2018), ss. 1-56.

Stratfor, "The Geopolitics of Japan: An Island Power Adrift", *Stratfor World View,* 18 Mart 2012, https://worldview.stratfor.com/article/geopolitics-japan-island-power-adrift, (Erişim: 25.02.2019), ss. 1-11.

Stratfor, "The Geopolitics of Russia: Permanent Struggle", *Stratfor Global Intelligence,* 15 Nisan 2012, https://www.stratfor.com/api/v3/pdf/265881, (Erişim: 25.04.2019), ss. 1-8.

Stephenson, R. Scott, Smith, C. Laurence ve. Agnew, A. John, "Divergent Long-term Trajectories of Human Access to The Arctic, *Nature Climate Change,* Volume: 1, No: 3, https://www.researchgate.net/publication/241605071_Divergent_long-term_trajectories_of_human_access_to_the_Arctic, (Erişim: 02.12.2017), ss. 1-5.

Sternbergh, Sarah, "Energy and Arctic Investment", *Rewable Energy for The Arctic*, Rougledge Yayınları, New York, 2019, ss. 121-138.

Storey, Ian, "Singapore and the Arctic: Tropical Country, Polar Interests", Vijay Sakhuja ve Kapil Narula (Ed.), *Asia and the Arctic Narratives, Perspectives and Policies*, Springer Geology, Singapore, 2016, ss. 63-76.

Storey, Ian, "The Arctic Novice: Singapore and the High North", *Asia Policy*, No: 18, Temmuz 2014, http://muse.jhu.edu/article/551539, (Erişim: 17.01.2019), ss. 66-72.

Streltsov, D.V., "Japan's Arctic Policy", I.S. Ivanov (Ed.), *Assian Players in The Arctic: Interest*, Opportunities, Prospect, Russian International Affairs Council, Moskova, 2016, https://russiancouncil.ru/upload/asia-Arctic-report26-en.pdf, (Erişim: 17.04.2018), s. 36-47.

Taner, C. Ahmet, "Dünyanın Üçüncü Kutup Bölgesi Sayılan Tibet Platosu Buzul Kütlelerinin Erimesi ile Küresel Isınma ve Global İklim Değişikliği Mekânizmaları İlişkisi", *Fizik Mühendisleri Odası,* 2013, https://www.fmo.org.tr/, (Erişim: 14.03.2019), ss. 1-4.

Taylor, Susan ve Parry, Jo-Ellen, "Enhancing the Resilience of Manitoba's Winter Roads System", *The International Institute for Sustainable Development (IISD),* 2014, https://www.iisd.org/sites/default/files/publications/winter_roads.pdf, (Erişim: 04.03.2018), ss. 1-4.

Tian, Nan, Fleurant, Aude, Kuimova, Alexandra, D. Wezeman, Pieter ve T. Wezeman, Siemon, "Trends in World Military Expenditure, 2018", *SIPRI Fact Sheet,* Nisan 2019, https://www.sipri.org/sites/default/files/2019-04/fs_1904_milex_2018_0.pdf, (Erişim: 17.01.2020), ss. 1-8.

Tonami, Aki ve Watters, Stewart, "Japan's Arctic Policy: The Sum of Many Parts", Lassi Heininen (Ed.), *Arctic Yearbook*, Northern Research Forum Akureyri, Iceland, 2012, http://www.Arcticyearbook.com, (Erişim: 18.10.2017), ss. 94-105.

Upton, Geoff, "Missing in Action: Washington's Arctic Security Plan", *The National Interest,* 10 Nisan 2019, https://nationalinterest.org/feature/missing-action-washingtons-Arctic-security-plan-51807, (Erişim: 18.04.2019), ss. 1-5.

USCG, "The United States Coast Guard's Vision for the Arctic Region", *USCG Arctic Strategic Outlook,* Washington D.C., Nisan 2019, https://www.uscg.mil/Portals/0/Images/Arctic/Arctic_Strategic_Outlook_APR_2019.pdf, (Erişim: 10.05.2019), ss. 1-48.

Vaatanen, Vesa, "Securing Anticipatory Geographies: Finland's Arctic Strategy and the Geopolitics of International Competitiveness", *Journal of Geopolitics,* 22 Şubat 2019, ss. 24.

Watters, Stewart ve Tonami, Aki, "Singapore: An Emerging Arctic Actor", Lassi Heininen (Ed.), *Arctic Yearbook,* Northern Research Forum Akureyri, Iceland, 2012, http://www.Arcticyearbook.com, (Erişim: 18.10.2017), ss. 105-115.

Wegge, Njord, "The European Union's Arctic Policy", Leif C. Jensen ve Geir Honneland (Ed.), *Handbook of the Politics of the Arctic,* Edward Elgar Yayınları, Birleşik Kırallık, 2015, ss. 533-550.

Wezeman, T. Siemon, "Military Capabilities in The Arctic: A New Cold War in the High North?", *SIPRI,* Ekim 2016, https://www.sipri.org/sites/default/files/Military-capabilities-in-the-Arctic.pdf, (Erişim: 18.10.2018), ss. 1-24.

Willy Ostreng, "On the Geopolitical Significance of the Arctic States", *The Arctic Database,* http://www.arctis-search.com/On the Geopolitical Significance of the Arctic States, (Erişim: 18.04.2019), ss. 1-5.

World Bank, "Russian Federation Systematic Country Diagnostic: Pathways to Inclusive Growth, *Document of World Bank Group, Europe and Central Asia Region,* No: 110765-RU, 16 Aralık 2016, http://documents.worldbank.org/curated/en/477441484190095052/pdf/FINAL-Russia-SCD-Dec-22-ENG-12222016.pdf, (Erişim: 21.03.2019), ss. 1-232.

WTO, "Trade Policy Review Report by The Secretariat Singapore", *World Trade Organization,* WT/TPR/S/343, 07 Haziran 2016, https://www.wto.org/english/tratop_e/tpr_e/s343_e.pdf, (Erişim: 12.01.2019), ss. 1-83.

Young, R. Oran, "Introduction: Human Development in the Arctic", Einarsson, Níels, Larsen, N. Joan, Nilsson, Annika, Young, R. Oran (Ed.), *Arctic Human Development Report,* Oddi Printing Co., Reykjavik, Iceland, 2004, https://oaarchive.Arctic-council.org/handle/11374/51, (Erişim: 02.01.2018), ss. 15-27.

Zhuravel, P. Valeriy ve Danilov, P. Artem, "Singapore on the Way to the Arctic", *Arctic and North,* No: 24, 2016, https://narfu.ru/upload/iblock/d05/10_zhuravel_danilov.pdf, (17.06.2018), ss. 127-134.

"1971 National Security Decision Memorandum NSDM-144", https://www.hsdl.org/?abstract&did=750480, (Erişim: 17.06.2018), ss. 1-2.

"1983 National Security Decision Directive-NSDD-90", https://www.reaganlibrary.gov/sites/default/files/archives/reference/scanned-nsdds/nsdd90.pdf, (Erişim: 17.06.2018), ss. 1-2.

"1993, Nuuk, Greenland", https://Arctic-council.org/eppr/reports/ministerial-direction/1993-nuuk-greenland/, (Erişim: 05.01.2018).

"1996, Inuvik, Canada", https://Arctic-council.org/eppr/reports/ministerial-direction/1996-inuvik-canada/, (Erişim: 05.01.2018).

"1997, Alta, Norway", https://Arctic-council.org/eppr/reports/ministerial-direction/1997-alta-norway/, (Erişim: 05.01.2018).

GAZETELER VE RESMİ İNTERNET ERİŞİMLERİ

AIIB, "Who We Are", *Asian Infrastructure Investment Bank,* https://www.aiib.org/en/about-aiib/index.html, (Erişim: 02.04.2019).

AIIB, "Partnerships", *Asian Infrastructure Investment Bank,* https://www.aiib.org/en/about-aiib/who-we-are/partnership/index.html, (Erişim: 02.04.2019).

AIIB, "Members and Prospective Members of the Bank", *Asian Infrastructure Investment Bank,* https://www.aiib.org/en/about-aiib/governance/members-of-bank/index.html, (Erişim: 02.04.2019).

Alaska Gasline Development Corporation, *"GDC and Sinopec Joint Development Agreement Signing",* https://agdc.us/sinopec-jda/ (Erişim: 17.02.2020).

Arctic Council, *"Declaration on The Establishment of Arctic Council"*, https://oaarchive.Arctic-council.org/bitstream/handle/11374/85/EDOCS-1752-v2-ACMMCA00_Ottawa_1996_Founding_Declaration.PDF?sequence=5&isAllowed=y, (Erişim: 05.01.2018), ss. 1-3.

Arctic Council, *"Observers",* http://www.Arctic-council.org/index.php/en/about-us/Arctic-council/observers, (Erişim: 05.01.2018).

Arctic Council, *"Arctic Council",* http://www.arctic-council.org/index.php/en/about-us, (Erişim: 25.12.2017).

Arctic Institute, *"China",* https://www.theArcticinstitute.org/countries/china/, (Erişim: 6.02.2019).

Arctic Institute, *"European Union",* https://www.theArcticinstitute.org/countries/european-union/, (Erişim: 11.04.2019).

Arctic Institute, *"India",* https://www.theArcticinstitute.org/countries/india/, (Erişim: 16.02.2019).

Arctic Institute, "*Singapore",* https://www.theArcticinstitute.org/countries/singapore/, (Erişim: 16.02.2019), s. 6.

Arctic Institute, "*South Korea",* https://www.theArcticinstitute.org/countries/south-korea/, (Erişim: 21.03.2019).

Arctic Institute, *"United States-Environment",* https://www.theArcticinstitute.org/countries/united-states/, (Erişim: 19.10.2017).

Arctic Institute, *"Japan",* https://www.theArcticinstitute.org/countries/japan/, (Erişim: 16.01.2019).

BBC Türkçe, "*ABD ile Küba Arasında Vapur Seferleri Yakında",* 06 Mayıs 2015, https://www.bbc.com/turkce/haberler/2015/05/150506_kuba_florida, (Erişim: 16.02.2019).

BBC News, *"The Race to Become East Africa's Biggest Port",* 07 Haziran 2016, https://www.bbc.com/news/world-africa-36458946, (Erişim: 11.02.2019).

BBC News, *"Italy Joins China's New Silk Road Project",* 23 Mart 2019, https://www.bbc.com/news/world-europe-47679760, (Erişim: 25.04.2019).

Bennett, Mia, China, "Japan and South Korea Hold Their Own Arctic Dialogue", *Arctic Today,* 15 Haziran 2017, (Erişim: 18.03.2019).

Bernal, Rafael, "House Funding Bill Scraps Arctic Icebreaker Program", *The Hill News,* 13 Aralık 2018, https://thehill.com/homenews/house/421314-house-funding-bill-scraps-Arctic-icebreaker-program, (Erişim: 01.04.2019).

BP, *"Country Insight – India",* https://www.bp.com/en/global/corporate/energy-economics/energy-outlook/country-and-regional-insights/india-insights.html, (Erişim: 10.01.2019).

Brehmer, Elwood, "Sinopec Drops Interest in Managing Ak LNG Construction", *Anchorage Daily News,* 02 Ağustos 2018, https://www.adn.com/business-economy/2018/08/02/chinas-sinopec-drops-interest-in-managing-construction-of-alaska-lng-project/, (Erişim: 12.01.2019).

Brown, D. James, "Japan and the Northern Sea Route", *Shingetsu News Agency (SNA),* http://shingetsunewsagency.com/2018/03/05/japan-northern-sea-route/, (Erişim. 18.02.2019), ss. 1-4.

Brown, Erik, "The Belt and Road Initiative: Investment Opportunities in China's Project of the Century", *Global Risk Institute,* 04 Şubat 2019, https://globalriskinstitute.org/publications/the-belt-and-road-initiative/, (Erişim: 10.02.2019).

Busch, K. Gary, "Russia's New Arctic Military Bases", *Lima Charlie Media,* 29 Nisan 2017, https://limacharlienews.com/russia/russia-Arctic-military-bases/, (Erişim: 12.03.2019), ss. 3-4.

Catherıne Porteraug, "Canadian Town, Isolated After Losing Rail Link, Feels Held Hostage", *New York Times,* 30 Ağustos 2017, https://www.nytimes.com/2017/08/30/world/canada/canada-climate-change-Arctic.html, (Erişim: 27.12.2017), ss. 1-5.

CBC News, "Trudeau Announces Review of Arctic Strategy, Joint Drilling Ban with U.S.", *CBC News,* 21 Aralık 2016, https://www.cbc.ca/news/politics/trudeau-obama-Arctic-1.3905933, (Erişim: 22.09.2018), ss. 1-5.

Cecco, Leyland, "Mike Pompeo Rejects Canada's Claims to Northwest Passage as Illegitimate", 07 Mayıs 2019, *The Guardian News,* https://www.theguardian.com/us-news/2019/may/07/mike-pompeo-canada-northwest-passage-illegitimate, (Erişim: 07.05.2019).

Charles Kunaka, "Six Corridors of Integration: Connectivity Along the Overland Corridors of the Belt and Road Initiative", *World Bank,* 04 Ekim 2018,

https://blogs.worldbank.org/trade/six-corridors-integration-connectivity-along-overland-corridors-belt-and-road-initiative, (Erişim: 19.02.2019).

Chatzky, Andrew ve McBride, James, "China's Massive Belt and Road Initiative", *Council on Foreign Relations,* 21 Şubat 2019, https://www.cfr.org/backgrounder/chinas-massive-belt-and-road-initiative, (Erişim: 11.02.2019), ss. 1-5.

Chi, Ma, "China's First Home-Built İcebreaker Named Snow Dragon 2", *China Daily,* 27 Eylül 2017, http://www.chinadaily.com.cn/china/2017-09/27/content_32544019.htm, (Erişim: 12.02.2019), s. 1-3.

China Briefing, *"Norway and Sichuan Build Belt and Road Arctic Bridge",* 13 Aralık 2018, https://www.china-briefing.com/news/norway-sichuan-build-belt-road-Arctic-bridge/, (Erişim: 12.03.2019).

China Water Risk, *"China's Water Sources",* http://www.chinawaterrisk.org/the-big-picture/chinas-water-sources/, (Erişim: 12.02.2019).

CHNL, "NSR-General Area Description", *Centre for High North Logistics (CHNL),* http://www.Arctic-lio.com/nsr_generalareadescription, (Erişim: 21.07.2018).

Conley, Heather, "The EU Needs an Overarching Policy Toward China in the Arctic", *Friends of Europe,* 05 Aralık 2018, https://www.friendsofeurope.org/publication/eu-needs-overarching-policy-toward-china-Arctic, (Erişim: 21.04.2019), ss. 1-3.

Crop Trust, *"Svalbard Global Seed Vault, Frequently Asked Questions",* https://cdn.croptrust.org/wp/wp-content/uploads/2017/02/SGSV-FAQ-FINAL-ENG.pdf, , (Erişim: 12.01.2018), ss. 1-4.

Crop Trust, *"Turkey",* https://www.croptrust.org/country/turkey/, (Erişim: 20.06.2018).

"Dalian Port, Dalian, Liaoning, China", https://www.latlong.net/place/dalian-port-dalian-liaoning-china-12414.html, (Erişim: 12.02.2019).

Defense News, *"Tensions High as Russia Responds to Exercise",* 31 Mayıs 2015, https://www.defensenews.com/global/europe/2015, (Erişim: 17.02.2020).

Deniz Haber Ajansı, *"Çin, Gwadar Limanı'na İnmek İçin 50 Milyar Euro'yu Gözden Çıkardı",* 03 Şubat 2017, https://www.denizhaber.net/cin-gwadar-limanina-inmek-icin-50-milyar-euroyu-gozden-cikardi-haber-72479.htm, (Erişim: 27.02.2019).

Deryck O. Lodrick ve Nafis Ahmad, "Ganges River", *Encyclopedia Britannica,* https://www.britannica.com/place/Ganges-River, (Erişim: 18.01.2019);

Deryck O. Lodrick ve Nafis Ahmad, "Brahmaputra River", *Encyclopedia Britannica,* https://www.britannica.com/place/Brahmaputra-River, (Erişim: 18.01.2019).

Deutsche Welle Türkçe, *"Çin'in İpek Yolu Projesinde İkinci Zirve",* 26 Nisan 2019, https://www.dw.com/tr/%C3%A7inin-ipek-yolu-projesinde-ikinci-zirve/a-48493970, (Erişim: 30.04.2019), ss. 1-2.

Devonshire-Ellis, Chris, "China's Arctic Passage Ambitions Grow with Arkhangelsk Port Development", *Silk Road Briefing,* 29 Mart 2017, https://www.silkroadbriefing.com/news/2017/03/29/china-artic-passage-ambitions-grow-with-arkhangelsk-port-development/, (Erişim: 14.03.2019).

Dipanjan R. Chaudhury, "UN Warns About Financial Risks in China's One Belt One Road Project", *Economic Times,* 27 Mayıs 2017, https://economictimes.indiatimes.com/news/defence/un-warns-about-financial-risks-in-chinas-one-belt-one-road-project/articleshow/58831087.cms, (Erişim: 12.02.2019).

DiSavino, Scott ve Choy, Marguerita, "BP, Exxon to Help Advance Alaska LNG Export Project -Alaska Gasline", *Reuters News,* 11 Mart 2019, https://www.reuters.com/article/us-usa-alaska-lng/bp-exxon-to-help-advance-alaska-lng-export-project-alaska-gasline-idUSKBN1QR0WQ, (Erişim: 17.02.2020).

DNA India News, *"India's Arctic Victory: A Major Diplomatic Achievement",* https://www.dnaindia.com/analysis/column-india-s-arctic-victory-a-major-diplomatic-achievement-1837429, (Erişim: 29.03.2019).

Edwards, Mark "Alaska Economic Update Part-I", *Alaska Economic,* 05 Nisan 2019, https://www.alaskanomics.com/oil-gas/, (Erişim: 14.04.2019), ss. 1-5.

Emma Campbell-Mohn ve Cameron Hickert, "Fire and Ice: Unlikely Cooperation Between Iceland and China", *Woodrow Wilson International Center,* 20 Temmuz 2017, https://www.newsecuritybeat.org/2017/07/fire-ice-cooperation-iceland-china/, (Erişim: 04.03.2019).

Encycolpiedia Britannica, *"Channel Tunnel",* https://www.britannica.com/topic/Channel-Tunnel, (Erişim: 16.02.2019).

European Commission, *"Arctic Operational Platform",* https://trimis.ec.europa.eu/?q=project/Arctic-operational-platfor, (Erişim: 15.10.2018).

Eco-Business, "Singapore Takes First Steps on Plan to Protect Its Coasts", *Asia Pacific's Sustainable Business Community,* https://www.eco-business.com/news/singapore-takes-first-steps-plan-protect-its-coasts/, (Erişim: 19.03.2019).

Engdahl, William, "Strategic China Russia Arctic Cooperation", *Williamengdahl,* 21 Mart 2017, http://www.williamengdahl.com/englishNEO21Mar2017.php, (Erişim: 04.04.2019).

Engdahl, William, "The Huge Implications of Russia's Northern Sea Route", *Williamengdahl,* 22 Kasım 2017, http://www.williamengdahl.com/englishNEO22Nov2017.php, (Erişim: 15.11.2018), ss. 1-2.

Enomoto, Hiroyuki, "As a Bridge of Japanese and International Arctic Researches", *National Institute of Polar Research*, https://www.nipr.ac.jp/english/Arctic/center.html, (Erişim: 19.01.2019).

Euronews, *"Norveç Neden AB Üyesi Değil",* 29 Mart 2013, http://tr.euronews.com/2013/03/29/norvec-neden-ab-uyesi-degil, (Erişim: 29.01.2018).

Euronews, *"Paris'te Düzenlenen AB-Çin Zirvesinden Güvene Dayalı İşbirliği Çağrısı Çıktı",* 26 Mart 2019, https://tr.euronews.com/2019/03/26/paris-te-duzenlenen-ab-cin-zirvesinden-guvene-dayali-isbirligi-cagrisi-cikti, (Erişim: 05.04.2019), ss. 1-2.

European External Action, *"International Cooperation on Arctic Matters",* 20 Şubat 2017, https://eeas.europa.eu/Arctic-policy/eu-Arctic-policy/20954/International-cooperation-Arctic-matters_en, (Erişim: 16.04.2019).

European Parliament, "Arctic Continental Shelf Claims Mapping Interests in the Circumpolar North", *Briefing Ocak 2017,* http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2017/595870/EPRS_BRI(2017)595870_EN.pdf (Erişim: 12.12.2017) ss. 1-6.

European Union External Action, "Northern Dimension", *An official Website of the European Union,* 02 Mayıs 2016, https://eeas.europa.eu/diplomatic-

network/northern-dimension/347/northern-dimension_en, (Erişim: 12.04.2019).

Eurostat, "From where do We Import Energy and How Dependent are We?", *Eurostat Data*, https://ec.europa.eu/eurostat/cache/infographs/energy/bloc-2c.html, (Erişim: 12.04.2019).

Fridtjof Nansen Institute, *"International Northern Sea Route Programme (INSROP)",* https://www.fni.no/projects/International-northern-sea-route-programme-insrop-article318-277.html#project-content, (Erişim: 28.02.2019).

"Formal Nordic Co-operation", http://www.norden.org/en/om-samarbejdet-1/formal-nordic-co-operation, (Erişim: 25.12.2017).

Fouche, Gwladys ve Solsvik, Terje, "Russian Build up Worries Norway Before Big NATO Military Exercise", *Reuters,* 02 Ekim 2018, https://www.reuters.com/article/us-norway-Arctic-nato-russia/russian-buildup-worries-norway-before-big-nato-military-exercise-idUSKCN1MC123, (Erişim: 05.04.2019).

Gilchrist, Karen, "China's Belt and Road Initiative could be the Next Risk to the Global Financial System", *CNBC,* 24 Ağustos 2017, https://www.cnbc.com/2017/08/24/chinas-belt-and-road-initiative-could-be-the-next-risk-to-the-global-financial-system.html, (Erişim: 10.02.2019).

Gill, Joanna, *"Svalbard Seed Vault-Banking on the Future",* Euronews, 17 Mart 2017 http://www.euronews.com/2017/03/17/svalbard-seed-vault-banking-on-the-future, (Erişim: 12.01.2018).

Global Security, *"Finland's Borders",* https://www.globalsecurity.org/military/world/europe/fi-borders.htm, (Erişim. 24.04.2019).

Global Security, *"Russian Military Districts",* https://www.globalsecurity.org/military/world/russia/mo-md.htm, (Erişim: 01.02.2019).

Government of Canada, *"Partial Submission of Continental Shelf Executive Summary",*https://www.un.org/Depts/los/clcs_new/submissions_files/can1_84_2019/CDA_ARC_ES_EN_secured.pdf, (Erişim: 12.12.2019), ss. 1-46.

Goverment of Finland, *"Finland is an Active and Responsible Partner",* https://vnk.fi/en/Arctic-issues/finlands-Arctic-policy,(Erişim: 04.05.2019).

Government of Iceland, *"Joint Understanding",* https://www.government.is/library/01-Ministries/Ministry-for-Foreign-Affairs/Joint_Understanding.pdf, (Erişim. 26.10.2019), s. 1-2.

Government of Iceland, *"Iceland in Europe",* https://www.government.is/topics/foreign-affairs/iceland-in-europe/, (Erişim: 11.04.2019).

Government of Iceland, "The Arctic Region", *Ministiry of Foreiing Affairs,* https://www.government.is/topics/foreign-affairs/Arctic-region/, (Erişim. 26.10.2019).

Government of India, "Ny-Alesund", *Natıonal Centre For Polar And Ocean Research,* Ministry of Earth Sciences, http://www.ncaor.gov.in/app/webroot/pages/view/339-ny%C3%85lesund, (Erişim: 12.01.2019).

Government of Sweden*, "Sweden Assumes Chairmanship of the Nordic Defence Cooperation (NORDEFCO) in 2019",* https://www.government.se/articles/2019/01/sweden-assumes-chairmanship-of-the-nordic-defence-cooperation-nordefco-in-2019/, (Erişim: 04.05.2019).

Government of China, "President Xi Jinping Delivers Important Speech and Proposes to Build a Silk Road Economic Belt with Central Asian Countries", *Ministry of Foreign Affairs, the People's Republic of China,* 07 Eylül 2013, https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/topics_665678/xjpfwzysiesgjtfhshzzfh_665686/t1076334.shtml, (Erişim:11.02.2019).

Government of Canada, *"International Polar Year: A Brief History",* http://www.api-ipy.gc.ca/pg_IPYAPI_018-eng.html, (Erişim: 12.01.2018).

"Jet Rüzârları (Jet Stream) Nedir?", http://www.havaforum.com/jet-ruzgarlari-jet-stream-nedir/, (Erişim: 18.01.2018).

Government of Canada, *"Exploration and Mining in Canada: An Investor's Brief",* 2016,http://www.nrcan.gc.ca/sites/www.nrcan.gc.ca/files/mineralsmetals/pdf/mms-smm/poli-poli/pdf/Investment_Brief_e.pdf, (Erişim: 21.02.2018), s. 2;

Goverment of Canada, *"Canada's Northern Strategy, Exercising Our Arctic Sovereignty",* https://www.northernstrategy.gc.ca/sov/index-eng.asp, (Erişim: 16.04.2019).

Government of Denmark, "Home Rule Act of the Faroe Islands", *The Prime Minister's Office,* No: 137, 23 Mart 1948, http://www.stm.dk/_p_12710.html, (Erişim: 16.04.2019), ss. 3-4.

Government of Denmark, "Greenland and The Faroe Islands", *Ministry of Foreign Affairs of Denmark,* http://um.dk/en/foreign-policy/the-Arctic/greenland-and-the-faroe-islands/, (Erşim: 22.04.2019).

Goverment of Greenland Brue of Minerals and Petroleum, *"Licensing Round in The Greenland Sea Area",* https://www.govmin.gl/images/stories/petroleum/exploration_exploitation/2012-13/BMP_Invitation_letter_North_East_Greenland.pdf, (Erişim: 23.09.2018), ss. 1-13.

Government of India, "Himadri Station", *Natıonal Centre For Polar And Ocean Research,* Ministry of Earth Sciences, http://www.ncaor.gov.in/app/webroot/pages/view/340-himadri-station, (Erişim: 12.01.2019).

Government of India, "India and the Arctic", *Ministry of External Affairs,* 10 Haziran 2013, https://mea.gov.in/in-focus-article.htm?21812/India+and+the+Arctic, (Erişim: 12.01.2019).

Government of Japan, "Statement by H.E. Seiko Hashimoto State Secretary for Foreign Affairs of Japan on the Occasion of the 50th Anniversary of the Ant Arctic Treaty", *Ministry of Foreign Affairs of Japan,* 06 Nisan 2009, https://www.mofa.go.jp/announce/svm/state0904.html, (Erişim: 16.02.2019).

Goverment of Japan, *"Launching of the Arctic Task Force (ATF)",* 02 Eylül 2010, https://www.mofa.go.jp/announce/announce/2010/9/0902_01.html, (Erişim: 25.01.2019).

Government of The Faroe Islands, *"Takeover Act of the Faroe Islands",* Danish Act no. 578, https://www.government.fo/en/foreign-relations/constitutional-status/the-takeover-act/, (Erişim: 16.04.2019).

Government of the Russian Federation, *"The Development Strategy of The Arctic Zone Of The Russian Federation, Approved by Russian President Vladimir Putin",* 20 Şubat 2013, http://www.research.kobe-u.ac.jp/gsics-

pcrc/sympo/20160728/documents/Keynote/Russian%20Arctic%20strategy%202013.pdf, (Erişim: 14.03.2018), ss. 1-12.

Government of South Korea, "9-BRIDGE Strategy", *The Presidential Committee on Northern Economic Cooperation,* http://www.bukbang.go.kr/bukbang_en/vision_policy/9-bridge/, (Erişim: 12.03.2019).

Gutierrez, Alexandra, "As Field Season Ends, Gasline Becomes Focal Point in Gubernatorial Race", *KTOO News,* 21 Ekim 2014, https://www.ktoo.org/2014/10/21/field-season-ends-gasline-becomes-focal-point-gubernatorial-race/, (Erişim: 17.02.2019).

Haun, Eric, "China Issues Guidance on Arctic Navigation", *Maritime Logistics,* 10 Mayıs 2016, https://www.maritimeprofessional.com/news/china-issues-guidance-Arctic-navigation-289399, (Erişim: 06.02.2019).

Hamada, Masanori, "Message from the Chairman", *The Asian Disaster Reduction Center (ADRC),* https://www.adrc.asia/aboutus/message.php, (Erşim: 16.02.2019).

Hambling, David, "Does the U.S. Stand a Chance Against Russia's Icebreakers?", *Popular Mechanics,* 04 Nisan 2018, https://www.popularmechanics.com/military/navy-ships/a19673250/future-icebreakers/, (Erişim: 17.02.2019).

History Page Type, *"Camp Century",* The Atomic Heritage Foundation, 19 Temmuz 2018, https://www.atomicheritage.org/history/camp-century, (Erişim: 18.04.2019), ss. 1-3.

Hobson, K. Margaret, "China Chases Elusive North Slope Gas Bonanza", The Essential News for Energy and Environment Professionals, 17 Nisan 2018, https://www.eenews.net/stories/1060079247, (Erişim: (Erişim: 17.02.2020).

Hong Kong Trade Development Council, *"The Belt and Road Initiative: Country Profiles",* http://china-trade-research.hktdc.com/business-news/article/The-Belt-and-Road-Initiative/The-Belt-and-Road-Initiative-Country-Profiles/obor/en/1/1X3CGF6L/1X0A36I0.htm, (Erişim: 07 Mart 2020).

Hui, S. Tan, "Singapore must Guard Against Going the Way of Venice", *Today News,* 13 Ekim 2013, https://www.todayonline.com/singapore/spore-must-guard-against-going-way-venice, (Erişim: 14.02.2019), ss. 1-3.

Humpert, Malte, "Iceland For Sale: Chinese Tycoon Seeks to Purchase 300 km² of Wilderness", *Arctic Institute,* 02 Eylül 2011, https://www.theArcticinstitute.org/iceland-sale-chinese-tycoon/, (Erişim: 12.02.2019).

Kaiman, Jonathan, "China Pours Cash into Melting Arctic in Bid to Win Influence", *The Guardian,* 18 Mart 2013, https://www.theguardian.com/world/2013/mar/18/china-Arctic-mineral-investment, (Erişim: 12.02.2019).

Karakaş, Gökhan, "Türkiye Svalbard'da Olmalı", *Milliyet Gazetesi,* 06 Mart 2018, http://www.milliyet.com.tr/turkiye-svalbard-da-olmali--gundem-2621745/, (Erişim: 16.05.2019).

Karan, Ceyda, "Almanya ve Fransa, Çin ile İlişkileri Bu Kadar Geliştirmişken İtalya'nın Eleştirilmesi İkiyüzlülük", *Sputnik,* 28 Mart 2019, https://tr.sputniknews.com/ceyda_karan_eksen/201903281038481641-cin-avrupa-italya-kusak-yol-ab-abd-tepki/, (Erişim: 02.04.2019).

Keppel Offshore and Marine, *"Keppel Singmarine Completes Asia's First Two Icebreakers for the Arctic",* 03 Kasım 2008, http://www.keppelom.com/en/news_item.aspx?sid=2605&aid=1903, (Erişim: 22.01.2019).

Keppel Offshore and Marine, *"Keppel Delivers Ice-Class Rescue Vessel to LUKOIL on Time",* 02 Temmuz 2009, http://www.keppelom.com/en/news_item.aspx?sid=2605&aid=2044, (Erişim: 22.01.2019).

Keppel Offshore and Marine, *"Keppel and ConocoPhillips to Design First İce-Worthy Jackup Rig for the Arctic Offshore",* 07 Şubat 2012, http://www.keppelom.com/en/news_item.aspx?sid=2605&aid=2044, (Erişim: 22.01.2019).

King, M. Hobart, *"Arctic Ocean Seafloor Features Map",* https://geology.com/articles/Arctic-ocean-features/, (Erişim: 30.12.2017).

Kingsley, Patrick, *"Syrians Fleeing War Find New Route to Europe – Via the Arctic Circle",* The Guardian, 29 Ağustos 2015, https://www.theguardian.com/world/2015/aug/29/syrian-refugees-europe-arctic-circle-russia-norway, (Erişim: 12.12.2016).

KNOC, "Operations", *Korea Naıonal Oil Corporation,* http://www.knoc.co.kr/ENG/sub03/sub03_1_2_1.jsp, (Erişim: 17.03.2019).

KORPI, "Arctic Dasan Station", *Korea Polar Research Institute,* https://eng.kopri.re.kr/, (Erişim: 12.01.2019).

LaGrone, Sam, "Chinese Warships Made Innocent Passage Through U.S. Territorial Waters off Alaska", *U.S. Naval Institute,* 03 Eylül 2015, https://news.usni.org/2015/09/03/chinese-warships-made-innocent-passage-through-u-s-territorial-waters-off-alaska, (Erişim: 12.02.2019).

Lee, Danny, "United Nations Highlights One Belt, One Road Crime Risks", *South China Morning Post,* 28 Şubat 2016, https://www.scmp.com/comment/insight-opinion/article/3008796/china-u-turn-head-terror-group-will-boost-ties-india, (Erişim: 12.02.2019).

Levin, Dan, "Canada and Denmark Fight Over Island With Whisky and Schnapps", *The New York Times,* 7 Kasım 2016, https://www.nytimes.com/2016/11/08/world/what-in-the-world/canada-denmark-hans-island-whisky-schnapps.html?_r=0, (Erişim: 07.12.2018), ss. 1-2.

Lidji, Eric, "Kenai Gas Field Shows Age but Keeps Producing", *Anchorage Daily News,* 29 Eylül 2016, https://www.adn.com/economy/article/kenai-gas-field-shows-age-keeps-producing/2009/10/25/, (Erişim: 29.09.2018), ss. 1-5.

Loy, Wesley, "Ice Road Supports NordAq's Kenai Peninsula Gas Exploration", *Petroleum News,* 23 Ocak 2011, http://www.petroleumnews.com/pntruncate/582312009.shtml, (Erişim: 17.04.2019).

MAREX, "CSSC Starts Assembly of China's First Domestic Icebreaker", *The Maritime Executive,* 29 Mart 2018, https://www.maritime-executive.com/article/cssc-starts-assembly-of-china-s-first-domestic-icebreaker, (Erişim: 11.02.2019).

Maritime Singapore, *"About Maritime Singapore",* http://www.maritimesingapore.sg/about-maritime-singapore/, (Erişim: 22.01.2019).

Maritime and Port Authority of Singapore, *"Maritime Singapore",* https://www.mpa.gov.sg/web/portal/home/maritime-singapore, (Erişim: 17.02.2019).

Martin Breum, "Finland Plans Arctic Corridor Linking China to Europe", *EU Observers,* 28 Şubat 2018, https://euobserver.com/nordic/141142, (Erişim: 04.04.2019), ss. 1-3.

McGwin, Kevin, "For Asian Countries, Arctic Co-operation Reflects Regional Realities", *Arctic Today,* 14 Haziran 2018, https://www.arctictoday.com/asian-countries-Arctic-co-operation-reflects-regional-realities/, (Erişim: 18.03.2019).

Millitary Bases, *"Alaska Military Bases",* https://militarybases.com/alaska/, (Erişim: 25.04.2020).

Ministry for Foreing Affairs of Finland, "*Strategic Priority Areas in the Foreign Service",* 14 Mart 2018, https://um.fi/documents/35732/0/Strategic%20priority%20areas%20in%20the%20Foreign%20Service%2014.3.2018%20%282%29.pdf/8802ce3a-056f-5ca6-08e9-1cb776a7342b?t=1533649959681, (Erişim: 05.05.2018).

Nations Online, *"Singapore",* https://www.nationsonline.org/oneworld/singapore.htm, (Erişim: 18.02.2019).

National Post, *"Hans Island is Just the Beginning",* https://nationalpost.com/opinion/national-post-editorial-board-hans-island-is-just-the-beginning, (Erişim: 18.09.2018), ss. 1-4.

National University of Singapore, *"Singapore Takes First Steps on Plan to Protect Its Coast",* 19 Haziran 2013, http://newshub.nus.edu.sg/news/1306/PDF/COASTS-st-19jun-pB6-B7.pdf, (Erişim: 19.03.2019).

NATO, *"What is NATO?",* https://www.nato.int/nato-welcome/index.html, (Erişim: 16.05.2019).

NATO, "Member Countries", *North Atlantic Treaty Organization,* https://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_52044.htm#, (Erişim: 16.05.2019).

NATO, "CEPS Network", *NATO Support and Procurement Agency (NSPA),* https://www.nspa.nato.int/en/organization/CEPS/network.htm, (Erişim: 21.05.2019).

NATO, "NATO Pipeline System", *North Atlantic Treaty Organization,* 09 Mart 2017, https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_56600.htm?, (Erişim: 24.05.2019).

NATO, "NATO Discusses Security Prospects in the High North", *North Atlantic Treaty Organization,* 29 Ocak 2009, https://www.nato.int/cps/en/natolive/news_49745.htm?selectedLocale=en, (Erişim: 21.05.2019).

NATO, "Speech by NATO Secretary General Jaap de Hoop Scheffer on Security Prospects in the High North", *North Atlantic Treaty Organization,* 29 Ocak 20009, https://www.nato.int/docu/speech/2009/s090129a.html, (21.05.2019).

NATO, "Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü Üyelerinin Savunması ve Güvenliği için Stratejik Kavram", *Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü,* 19-20 Kasım 2010, Lizbon,https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/pdf_publications/20120207_strategic-concept-2010-tur.pdf, (Erişim: 16.04.2019).

Naval Technology, "Thetis Class", https://www.naval-technology.com/projects/thetis/, (Erişim: 02.02.2020).

News Deeply, *"Geopolitics and Control",* https://www.newsdeeply.com/Arctic/background/geopolitics-and-control, (Erişim: 16.05.2019).

NIPR, "Arctic Observation Reinforced by the Start of a New Observation Project", *National Institute of Polar Research,* https://www.nipr.ac.jp/english/Arctic/arctic.html, (Erişim: 19.01.2019).

NIPR, "History of the National Institute of Polar Research", *National Institute of Polar Research,* https://www.nipr.ac.jp/english/outline/summary/history.html, (Erişim: 21.02.2019).

Nijhuis, Michelle, "Mekong'dan Yararlanmak (Ya Da Onu Yok Etmek)", *National Geography,* 29 Nisan 2015, http://www.nationalgeographic.com.tr/makale/mayis_2015/mekongdan-yararlanmak-ya-da-onu-yok-etmek-/2460, (Erişim: 15.02.2019), ss. 1-3.

Nilsen, Thomas, "Chinese Icebreaker Navigates Across Central Arctic", *The Barents Observer,* 01 Ağustos 2017,

https://thebarentsobserver.com/en/Arctic/2017/08/chinese-icebreaker-navigates-across-central-Arctic, (Erişim: 12.02.2019).

Nilsen, Thomas, "Nuclear Waste Removal Starts in Andreeva Bay", *The Independent Barents Observer*, 18 Mayıs 2017, https://thebarentsobserver.com/en/ecology/2017/05/nuclear-waste-removal-starts-andreeva-bay, (Erişim: 10.12.2017), ss. 1-6.

O'dwyer, Gerard, "NATO Rejects Direct Arctic Presence", *Atlantic Council,* 30 Mayıs 2013, https://www.atlanticcouncil.org/blogs/natosource/nato-rejects-direct-Arctic-presence, (Erişim: 21.05.2019).

OECD, "China, People's Republic of", https://data.oecd.org/china-people-s-republic-of.htm, (Erişim: 05.05.2019).

Page, Jeremy, "Chinese Navy Ships Came Within 12 Nautical Miles of U.S. Coast", *The Wall Street Journal,* 04 Eylül 2015, https://www.wsj.com/articles/chinese-navy-ships-off-alaska-passed-through-u-s-territorial-waters-1441350488, (Erişim: 18.02.2019).

POLOG, *"Lorita-1",* 2006, https://www.polog.dk/Lorita-1, (Erişim: 02.09.2018).

President of Russia, *"Vladimir Putin Approved Basic Principles of State Policy in the Arctic",* 05 Mart 2020, http://en.kremlin.ru/acts/news/62947, (Erişim: 01.04.2020).

Ragnhild Gronning, "Op-Ed: Need Debate on the Svalbard Treaty", *High North News,* 10 Kasım 2017, http://www.highnorthnews.com/op-ed-need-debate-on-the-svalbard-treaty/, (Erişim: 12.02.2018), ss. 1-2.

Rediff News, *"CPEC: How Pakistan is Losing Out to China",* 10 Nisan 2017, https://www.rediff.com/news/column/cpec-how-pakistans-losing-out-to-china/20170410.htm, (Erişim: 11.02.2019).

Repseol, "Repsol Makes the Largest U.S. Onshore Oil Discovery in 30 Years", *Repseol News,* 9 Mart 2017, https://www.repsol.com/en/press-room/press-releases/2017/03/09/repsol-makes-the-largest-us-onshore-oil-discovery-in-30-years.cshtml, (Erşim: 17.09.2018), ss. 1-2.

Reuters, "*Norway Hails Barents Treaty OK by Russian Duma*", 27 Mart 2011, https://www.reuters.com/article/barentstreaty/norway-hails-barents-treaty-ok-by-russian-duma-idUSLDE72P0HY20110326, (Erişim: 30.08.2018), ss. 1-2.

Reuters, "South Korean Shipbuilders Lock on LNG Tanker Market Could Last for Years", *Reuters News,* 20 Kasım 2018, https://gcaptain.com/south-korean-shipbuilders-lock-on-lng-tanker-market-could-last-for-years/, (Erişim: 15.04.2019).

Reuters, *"Thaw of Himalayas Set to Disrupt Asia's Rivers, Crops: Study",* 04 Şubat 2019, https://www.reuters.com/article/us-climatechange-himalayas/thaw-of-himalayas-set-to-disrupt-asias-rivers-crops-study-idUSKCN1PT157, (Erişim: 06.02.2019).

Rosen, Yereth, "Americans Still aren't Fully Embracing the Nation's Arctic Identity, a New Survey Finds", *Arctic Today,* 13 Kasım 2018, https://www.Arctictoday.com/americans-still-arent-fully-embracing-nations-Arctic-identity-new-survey-finds/, (Erişim: 09.02.2018).

Russell Mclendon, *"Canada, Denmark Wage Whisky War on the Rocks",* 13 Kasım 2015, https://www.mnn.com/earth-matters/wilderness-resources/blogs/canada-denmark-wage-whisky-war-on-rocks, (Erişim: 18.09.2018), ss. 1-4.

Sailing Guide, *"Strait of Malacca (East)",* https://www.sea-seek.com/sites.php?lien=Strait-of-Malacca-East-, (Erişim: 05.06.2018).

Panama Canal Authority, "Transit Statistics", http://www.pancanal.com/eng/op/transit-stats/index.html, (Erişim: 05.06.2018).

Sea News, *"The Lomonosov Ridge and the Overlapping Outer Continental Shelf Claim to North Pole",* 2 Nisan 2015, http://www.seanews.com.tr/the-lomonosov-ridge/146032/, (Erişim: 28.08.2018), ss. 1-6.

Sengupta, Somini, "United States Rattles Arctic Talks With a Sharp Warning to China and Russia", *The New York Times,* 06 Mayıs 2019, https://www.nytimes.com/2019/05/06/climate/pompeo-arctic-china-russia.html, (Erişim: 06.05.2019), ss. 1-3.

Shanley, Mia, "China's Wen in Iceland, Eyes on Arctic Riches", *Reuters News,* 20 Nisan 2012, https://www.reuters.com/article/us-china-europe-idUSBRE83J0M920120420, (Erişim: 04.03.2019).

Ship Technology, *"August's Top Stories: Cosco Ship Sails to Europe Through Shorter Arctic Route",* 01 Temmuz 2013, https://www.ship-

technology.com/features/feature-august-stories-cosco-europe-shorter-Arctic-trade-route/, (Erişim: 12.02.2019).

Ship Technology, *"Araon Icebreaker Vessel",* https://www.ship-technology.com/projects/araonicebreaker/, (Erişim: 16.02.2019).

Silk Road Briefing, *"The Arctic Link: Connecting Norway, Sweden, and Russia to China Trade",* 15 Mart 2018, https://www.silkroadbriefing.com/news/2018/03/15/Arctic-link-connecting-norway-sweden-russia-china-trade/, (Erişim: 14.03.2019).

Sojung, Yoon, "Let's Build 9 Bridges Between Seoul, Moscow: President Moon", *Korea Net,* 07 Eylül 2017, http://www.korea.net/NewsFocus/policies/view?articleId=149046, (Erişim: 12.03.2019), ss. 1-3.

South China Morning Post, *"China Mulls Joining Scheme to Lay Telecom Cable Across Arctic Circle",* 14 Aralık 2017, https://www.scmp.com/news/china/diplomacy-defence/article/2124239/china-mulls-joining-scheme-lay-telecom-cable-across, (Erişim: 12.02.2019).

Sputnik News, *"Norveçli Uzmanlar, Rus Donanmasının Casus Balina Kullandığından Şüpheleniyor",* 29 Nisan 2019, https://tr.sputniknews.com/rusya/201904291038897556-norvecli-uzmanlar-rus-donanmasinin-casus-balina-kullandigindan-supheleniyor/, (Erişim: 04.05.2019).

Staalesen, Atle, "COSCO Sends Five Vessels Through Northern Sea Route", *The Barents Observer,* 10 Ekim 2016, https://thebarentsobserver.com/en/Arctic-industry-and-energy/2016/10/cosco-sends-five-vessels-through-northern-sea-route, (Erişim: 12.02.2019).

Staalesen, Atle, "Putin Signs Russia's New Arctic Master Plan", *Arctic Today,* 06 Mart 2020, https://www.arctictoday.com/putin-signs-russias-new-arctic-master-plan/, (Erişim: 12.04.2020), ss. 1-3.

Staalesen, Atle, "State Oil Company might Redirect Millions of Tons to Arctic Coast", *The Barents Observer,* 28 Şubat 2019, https://thebarentsobserver.com/en/arctic-industry-and-energy/2019/02/state-oil-company-might-redirect-millions-tons-arctic-coast, (Erişim: 01.04.2020).

Stratfor, "South Korea", *Stratfor World View*, https://worldview.stratfor.com/region/asia-pacific/south-korea, (Erişim: 12.05.2019).

Tannet Group Limited, *"Norway and China's Sichuan Road and Bridge Group (SRBG) Build Belt and Road Arctic Bridge",* 17 Aralık 2018, http://www.tannet-group.net/vip/263/1608/20181217095330 (Erişim: 07.03.2020).

The Arctic, *"Putin Endorses Foundations of Government Policy in the Arctic until 2035",* 06 Mart 2020, https://arctic.ru/infrastructure/20200306/931543.html, (Erişim: 01.04.2020).

The Arctic, *"Far East Development Ministry: Some 200,000 New Jobs for Russian Citizens in the Arctic by 2035",* 28 Ekim 2019, https://arctic.ru/news/20191028/883458.html, (Erişim: 01.04.2020).

The Baltic Initiative and Network, *"Keflavik Airbase, Reykjavik",* http://coldwarsites.net/country/iceland/keflavik-airbase-reykjavik/, (Erişim. 26.04.2019).

"The Constitution of Finland", 11 Haziran 1999 (731/1999), https://publicofficialsfinancialdisclosure.worldbank.org/sites/fdl/files/assets/law-library-files/Finland_Constitution_2000_en.pdf, (Erişim: 07.03.2020).

The Economist, *"China's Expanding Investment in Global Ports",* 11 Ekim 2017, http://country.eiu.com/article.aspx?articleid=965980480&Country=Pakistan&topic=Economy&subtopic=Regional+developments&subsubtopic=Investment, (Erişim: 10.02.2019).

The New Silk Road Project, *"The New Silk Road, China Vision",* https://www.thenewsilkroadproject.com/the-new-silk-road, (Erişim: 12.01.2019).

The Straits Time, *"The Trains and Sea Ports of One Belt, One Road, China's New Silk Road",* 14 Mayıs 2017, https://www.straitstimes.com/asia/the-trains-and-sea-ports-of-one-belt-one-road-chinas-new-silk-road, (Erişim: 11.02.2019).

The University of the Arctic (UArctic), "Polar Research Institute of China", *Polar Research Institute of China,* https://www.uArctic.org/member-profiles/non-arctic/8627/polar-research-institute-of-china, (Erişim: 03.02.2019).

"The U.S. Army's Top Secret Arctic City Under the Ice!, Camp Century" Restored Classified Film", www.youtube.com/watch?v=1Ujx_pND9wg, (Erişim: 18.04.2019).

The Week Asia, *"South China Morning Post, Chinese in the Russian Far East: a Geopolitical Time Bomb?",* https://www.scmp.com/week-asia/geopolitics/article/2100228/chinese-russian-far-east-geopolitical-time-bomb, (Erişim: 12.02.2019).

Thomas Nilsen, "The Dream of an Arctic Railway Fades as Sami Herders Signal Veto", *Arctic Today,* 05 Mart 2020, https://www.arctictoday.com/the-dream-of-an-arctic-railway-fades-as-sami-herders-signal-veto/, (Erişim: 07.03.2020).

Thordarsson, T. Gudlaugur, "Iceland-China Relations will Continue to Strengthen", *China Daily,* 06 Eylül 2018, http://global.chinadaily.com.cn/a/201809/06/WS5b90702ba31033b4f465477b.html, (Erişim: 12.02.2019).

Times of India, *"Rosneft Oils India Ties to Counter West on Crimea",* 25 Mart 2014, https://timesofindia.indiatimes.com/business/india-business/Rosneft-oils-India-ties-to-counter-West-on-Crimea/articleshow/32618993.cms, (Erişim: 22.03.2019).

UNC University Libriaries, *"Chinese Ethnic Groups: Overview Statistics",* https://guides.lib.unc.edu/china_ethnic/statistics, (Erişim: 05.02.2019); Keith Dede, "Ethnic Minorities in China", *Asia Society,* https://asiasociety.org/ethnic-minorities-china, (Erişim: 05.02.2019), ss. 1-3

United States, *"GDP*-2017", https://data.worldbank.org/country/united-states, (Erişim: 17.04.2019).

United Nations, "Commission on the Limits of the Continental Shelf (CLCS) Outer Limits of the Continental Shelf Beyond 200 Nautical Miles from the baselines: Submissions to the Commission: Partial Submission by Canada", *United Nations and Law of The Sea,* 30 Ağustos 2019, https://www.un.org/Depts/los/clcs_new/submissions_files/submission_can1_84_2019.html, (Erişim: 18.12.2019).

U.S. Embassy in Norway, *"U.S., U.K. Ships Operate in the Barents Sea",* https://no.usembassy.gov/u-s-u-k-ships-operate-in-the-barents-sea/, (Erişim: 12.05.2020).

Vanderklippe, Nathan, "South Koreans Eye Arctic LNG Shipments", *The Golobe and Mail Energy Resources,* 01 Mayıs 2018, https://www.theglobeandmail.com/report-on-business/industry-news/energy-and-resources/south-koreans-eye-Arctic-lng-shipments/article597537/, (Erişim: 21.03.2019).

Welch, Laine, "Alaska Dominates U.S. Seafood Industry", *Anchorage Daily News,* 18 Aralık 2018, https://www.adn.com/business-economy/2018/12/18/alaska-dominates-us-seafood-industry/, (Erişim: 04.04.2019), ss. 1-3.

Wieslander, Anna, "What Makes an Ally? Sweden and Finland as NATO Partners", *Atlantic Council,* 01 Nisan 2019, https://www.atlanticcouncil.org/blogs/new-atlanticist/what-makes-an-ally-sweden-and-finland-as-nato-partners, (Erişim: 21.05.2019).

Wingate, Sophie, "US Opens a Consulate in Greenland, a Year After a Bid to Buy", *Arctic Today,* 11 Haziran 2020, https://www.arctictoday.com/us-opens-a-consulate-in-greenland-a-year-after-a-bid-to-buy/, (Erişim: 11.06.2020).

Woody, Christopher, "We can do Better: The Navy's Newest Fleet Commander Says US Ships and Sailors got Beat up During NATO's Biggest Exercise Since the Cold War", *Business Insider Singapore,* 04 Aralık 2018, https://www.businessinsider.sg/us-ships-and-sailors-got-beat-up-during-natos-massive-war-games-2018-12/, (Erişim: 20.05.2019).

World Bank, *"Military Expenditure (% of GDP)",* https://data.worldbank.org/indicator/MS.MIL.XPND.GD.ZS?locations=DK, (Erişim: 18.04.2019).

World Bank, *"Denmark",* https://data.worldbank.org/country/denmark, (Erişim: 17.01.2020).

World Bank, *"United States GDP"*, https://data.worldbank.org/country/united-states, (Erişim: 17.01.2020).

World Bank, *"Canada GDP",* https://data.worldbank.org/country/canada, (Erişim: 17.01.2020).

World Bank, *"Faroe Islands",* https://data.worldbank.org/country/faroe-islands?view=chart, (Erişim: 17.01.2020).

World Bank, *"Japan",* https://data.worldbank.org/country/japan, (Ekim: 21.01.2019).

World Bank, *"Korea, Rep.",* https://data.worldbank.org/country/korea-rep, (Erişim: 19.03.2019).

World Bank, *"Greenland",* https://data.worldbank.org/country/greenland?view=chart, (Erişim: 17.01.2020).

World Bank, *"Russian Federation GDP",* https://data.worldbank.org/country/russian-federation, (Erişim: 17.01.2020).

World Bank, *"Iceland GDP",* https://data.worldbank.org/country/iceland, (Erişim: 17.01.2020).

World Bank, *"Belt and Road Initiative",* https://www.worldbank.org/en/topic/regional-integration/brief/belt-and-road-initiative, (Erişim: 12.02.2019).

World Bank, *"All Countries and Economies",* https://data.worldbank.org/indicator/ny.gdp.mktp.cd, (Erişim: 12.02.2019).

World Bank, *"World Bank In China Overview",* 08 Nisan 2019, https://www.worldbank.org/en/country/china/overview, (Erişim: 09.04.2019).

World Bank, *"China",* https://data.worldbank.org/country/china, (Erişim: 17.01.2020).

World Bank, *"Gross Domestic Product 2017",* https://databank.worldbank.org/data/download/GDP.pdf, (Erişim: 12.01.2019).

World Bank, "India Country Profile", https://databank.worldbank.org/data/views/reports/reportwidget.aspx?Report_Name=CountryProfile&Id=b450fd57&tbar=y&dd=y&inf=n&zm=n&country=IND, (Erişim: 12.01.2019).

World Bank, *"Finland Military expenditure (% of GDP)",* https://data.worldbank.org/indicator/ms.mil.xpnd.gd.zs, (Erişim: 04.05.2019).

World Bank, *"Sweden GDP",* https://data.worldbank.org/country/sweden, (Erişim: 17.01.2020).

World Bank, *"Korea, Rep.",* https://data.worldbank.org/country/korea-rep, (Erişim: 17.01.2020).

World Bank, *"United States GDP",* https://data.worldbank.org/country/united-states, (Erişim: 17.01.2020).

World Factbook, *"North America: Canada",* https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ca.html, (Erişim: 16.04.2019).

World Factbook, *"East Asia / Southeast Asia: China",* https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ch.html, (Erişim. 26.10.2019).

World Factbook, *"Country Comparison: Area",* https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/fields/279rank.html#CA, (Erişim: 16.04.2019).

World Factbook, "East Asia/Southeast Asia: Japan", https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/geos/ja.html, (Erişim: 16.02.2019).

World Factbook, *"North America: United States",* https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/us.html, (Erişim: 12.04.2019).

World Population Review, *"Singapore Population 2019",* http://worldpopulationreview.com/countries/singapore-population/, (Erişim: 18.02.2019).

Xinhua, "China Focus: China's Maritime Economy Expands by 7.5 pct in Recent Five Years", *Xinhuanet News,* 21 Ocak 2018, http://www.xinhuanet.com/english/2018-01/21/c_136913316.htm, (Erişim: 12.02.2019).

Viet, Tieng, "The Lower Mekong Dams Factsheet Text", *International Rivers,* 28 Mart 2013, https://www.Internationalrivers.org/resources/the-lower-mekong-dams-factsheet-text-7908, (Erişim: 15.02.2019), ss. 1-2.

Yang, Yang, "Belt and Road Initiative Warmly Welcomed in Australia's Northern Territory", *China Daily,* 16 Temmuz 2018, http://global.chinadaily.com.cn/a/201807/16/WS5b4c0bfda310796df4df6a16.html, (Erişim: 10.02.2019).

ANTLAŞMALAR VE BELGELER

"Agreement With The Union of Soviet Socialist Republics on The Maritime Boundary", 26 Temmuz 1990, https://www.state.gov/documents/organization/125431.pdf, (Erişim: 16.09.2018).

"Agreement Between the Government of the Kingdom of Denmark and the Government of CanadaRelatingtotheDelimitation of theContinental Shelf Between Greenland and Canada (17 December 1973)", http://www.un.org/depts/los/LEGISLATIONANDTREATIES/PDFFILES/TREATIES/DNK-CAN1973CS.PDF, (Erişim: 16.07.2018), ss. 1-5.

American Foreign Policy, "Defense of Greenland: Agreement Between the United States and the Kingdom of Denmark", *Lillian Goldman Law Library,* 27 Nisan 1951, http://avalon.law.yale.edu/20th_century/den001.asp, (Erşim: 22.04.2019), ss. 1-2.

Arctic Council, "Kiruna Declaration", *Arctic Council,* Kiruna / Sweden, 15 Mayıs 2013, https://oaarchive.Arctic-council.org/bitstream/handle/11374/93/MM08_Kiruna_Declaration_final_formatted.pdf?sequence=5&isAllowed=y, (Erişim: 12.12.2017), ss. 1-12.

"Convention Between Great Britain and Russia", http://explorenorth.com/library/history/bl-ruseng1825.htm, (Erişim: 26.08.2018), ss. 1-2.

Government of Iceland, *"Free Trade Agreement Between Iceland and China",* https://www.government.is/media/utanrikisraduneyti-media/media/fta-kina/Iceland-China.pdf, (02.05.2019), ss. 1-62.

Government of Iceland, "Defense of Iceland: Agreement Between the United States and the Republic of Iceland", *Lillian Goldman Law Library,* http://avalon.law.yale.edu/20th_century/ice001.asp, (Erişim. 26.04.2019), s. 1.

Government of Denmark, "The Greenland Self-Government Arrangement", *The Prime Minister's Office,* http://www.stm.dk/_p_13090.html, (Erşim: 22.04.2019), ss. 1-7.

Government of Denmark, "The Faroe Islands Home Rule Arrangement", *The Prime Minister's Office,* http://www.stm.dk/_a_2956.html, (Erşim: 22.04.2019), ss. 1-2.

Government of Denmark, *"Act on Greenland Self-Government",* 12 Haziran 2009 Tarih ve 473 Sayılı Yasa, https://naalakkersuisut.gl/~/media/Nanoq/Files/Attached%20Files/Engelske-tekster/Act%20on%20Greenland.pdf, (Erişim: 12.10.2018), ss. 1-7.

Government of Japan, "Joint Declaration for Peace and Cooperation in Northeast Asia Seoul, Republic of Korea", *Ministry of Foreign Affairs of Japan,* 01 Kasım 2015, https://www.mofa.go.jp/a_o/rp/page1e_000058.html, (Erişim: 12.01.2019), ss. 1-3.

International Labour Organization (ILO), *C169 - Indigenous and Tribal Peoples Convention, 1989 (No. 169),* https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_ILO_CODE:C169, (Erişim: 17.09.2018), ss. 1-9.

"Joint Statement on Maritime Delimitation and Cooperation in the Barents Sea and the Arctic Ocean" https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/ud/vedlegg/folkerett/030427_english_4.pdf, (Erişim: 30.08.2018), ss. 1-2.

NATO, "Chicago Summit Declaration", *North Atlantic Treaty Organization*, Şikago, 20 Mayıs 2012, https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_87593.htm?mode=pressrelease, (Erişim: 16.04.2019), ss. 1-4.

NATO, "Wales Summit Declaration", *North Atlantic Treaty Organization*, 05 Eylül 2014, https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_112964.htm, (Erişim: 21.05.2019), ss. 1-5.

OAS, "American Declaration on the Rights of Indigenous Peoples", *Organization of American States (OAS),* 2016, https://www.oas.org/en/sare/documents/DecAmIND.pdf, (Erişim: 17.09.2018), ss. 1-68.

"Report of The United Nations Conference on The Human Environment", Stockholm, 5-16 Haziran 1972, http://www.un-documents.net/aconf48-14r1.pdf, (Erişim: 21.02.2018), ss. 1-80.

"The Ilulissat Declaration" ,http://www.oceanlaw.org/downloads/Arctic/Ilulissat_Declaration.pdf, (Erişim: 11.12.2017), ss. 1-2.

"Treaty Concerning The Archipelago of Spitsbergen, Including Bear Island", https://verdragenbank.overheid.nl/en/Verdrag/Details/004293, (Erişim: 30.01.2018), s. 1.

"Treaty Concerning the Cession of the Russian Possessions in North America by His Majesty theEmperor of All the Russias to the United States of America : June 20, 1867", http://avalon.law.yale.edu/19th_century/treatywi.asp, (Erişim: 20.08.2018), ss. 1-2.

United Nations, "General Assembly Adopts Declaration on Rights of Indigenous Peoples; Major Step Forward Towards Human Rights ForAll, Says President", *Meetings Coverage and Press Releases,* 13 Eylül 2017, https://www.un.org/press/en/2007/ga10612.doc.htm, (Erişim: 17.09.2018), ss. 1-4.

"United Nations Human Rights Council", https://www.ohchr.org/en/hrbodies/chr/pages/commissiononhumanrights.aspx, (Erişim: 19.09.2018).

United Nations, *"Partial Revised Submission of The Russian Federation to The Commission on The Limits of The Continental Shelf in Respect of The Continental Shelf of The Russian Federation in The Arctic Ocean",* http://www.un.org/depts/los/clcs_new/submissions_files/rus01_rev15/2015_08_03_Exec_Summary_English.pdf, (Erişim: 25.07.2018), ss. 1-36.

"United Nations Declaration on the Rights of Indigenous Peoples", *United Nations Declaration on the Rights of IndigenousPeoples (UNDRIP),* 13 Eylül 2007, https://www.un.org/development/desa/indigenouspeoples/wp-content/uploads/sites/19/2018/11/UNDRIP_E_web.pdf, (Erişim: 17.09.2018), ss. 1-32.

United States Department of State, "Limits in the Seas No: 112", *United States Department of State Bureau of Oceans and International Environmental and Scientific Affairs,* 9 Mart 1992, https://www.state.gov/documents/organization/58381.pdf, (Erişim: 11.10.2018).

GÖRÜŞMELER

Çin Büyükelçiliği ile elektronik posta üzerinden yapılan görüşme, 05 Kasım 2019.

Dışişleri Bakanlığı, Denizcilik, Havacılık ve Hudut Genel Müdür Yardımcılığı (DHGY) ile elektronik posta üzerinden yapılan görüşme, 02 Şubat 2018.

Dr. Ebru Caymaz ile elektronik posta yoluyla yapılan görüşme, 14 Mayıs 2020.

Prof.Dr. Heather Exner-Pirot ile elektronik posta yoluyla yapılan görüşme, 22 Nisan 2019.

Tarım ve Orman Bakanlığı, Tarla Bitkileri Araştırmaları Daire Başkanlığı ile elektronik posta yolu ile yapılan görüşme, 20 Haziran 2018.

ŞEHRÎZÂDE MEHMED SAÎD EFENDİ

TUHFE-İ MUSTAFÂVİYYE FÎ BEYÂN-I KAPUDANÂN-I DEVLET-İ ALİYYE

Hazırlayan

Dr. Davut ADLIĞ

EFEAKADEMİ

Şehrîzâde Mehmed Saîd Efendi Tuhfe-i Mustafâviyye Fî Beyân-ı Kapudanân-ı Devlet-i Aliyye

Davut Adlığ ORCID (0000-0003-3140-5919)

ISBN: 978-625-7729-07-9

E-ISBN: 978-625-7664-61-5

1. Baskı: Ekim 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ'ye aittir.

KÜTÜPHANE KARTI

Şehrîzâde Mehmed Saîd Efendi Tuhfe-i Mustafâviyye Fî Beyân-ı Kapudanân-ı Devlet-i Aliyye
ADLIĞ, Davut
1. Basım, 463 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin var.
Anahtar kelimeler:
1. Osmanlı Denizcilik Tarihi, 2. Kaptanıderya, 3. Tersane-i Amire,
4. Şehrîzâde Mehmed Saîd, 5. Tuhfe-i Mustafâviyye.

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)

Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Editör: Dr. Öğr. Üyesi Abdülkerim ÖNER ORCID (0000-0001-9643-1603)

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

ÖN SÖZ **3**

İÇİNDEKİLER **5**

KISALTMALAR **13**

GİRİŞ

OSMANLI ÖNCESİ İSLAM DÜNYASI VE OSMANLI DENİZCİLİĞİNE GENEL BİR BAKIŞ **15**

1.HZ. PEYGAMBER VE DÖRT DÖNEMİ'NDE DENİZCİLİK FAALİYETLERİ **16**

1.1. EMEVİLER, ABBASİLER, FATİMÎLER, EYYÛBÎLER VE MEMLÜKLER DÖNEMİ DENİZCİLİK FAALİYETLERİ **18**

1.2.TÜRKLERDE DENİZCİLİK FAALİYETLERİ **21**

1.2.1. Selçuklu ve Beylikler Döneminde Denizcilik 21

1.2.2.Osmanlı Devleti'nde Denizcilik Faaliyetleri 25

BİRİNCİ BÖLÜM

ŞEHRÎZÂDE MEHMED SAÎD EFENDİ'NİN HAYATI VE ESERLERİ **53**

1.1.HAYATI **54**

1.2.ESERLERİ **55**

1.3. TUHFE-İ MUSTAFÂVİYYE FÎ BEYÂN-I KAPUDANÂN-I DEVLET-İ ALİYYE **59**

1.3.1.Tarih Metodolojisine Göre Tuhfe-i Mustafâviyye 60

1.3.Kaynakları Kullanma Şekli **68**

1.4.Dil ve Üslubu **70**

1.5.Tasvirler **70**

1.6.Padişahlar Hakkındaki Görüşleri **71**

1.7.Devlet Adamları Hakkındaki Görüşleri 73
1.8.Hz. Muhammed (s.a.v) Hakkındaki Görüşleri 74
1.9.Şiirler 76
1.10.Atasözleri ve Deyimler 78
1.11.Ayet ve Hadisler 79
1.12.Şehrîzâde'nin Tuhfe-i Mustafaviyye'sine Göre Tarih Felsefesi 81

İKİNCİ BÖLÜM
TUHFE-İ MUSTAFÂVİYYE FÎ BEYÂN-I KAPUDANÂN-I DEVLET-İ ALİYYE'NİN ÖZETİ 85
SÜLEYMAN BEY 88
HAS YUNUS 88
MAHMUD PAŞA 88
GEDİK AHMED PAŞA 89
MESİH PAŞA 89
SİNAN PAŞA 89
DAVUD PAŞA 89
HERSEK-ZÂDE AHMED PAŞA 90
CAFER PAŞA 90
YALAK MUSTAFA PAŞA 91
KEMANKEŞ AHMED PAŞA 91
HAYREDDİN PAŞA 91
TAVİL MEHMED PAŞA 92
SİNAN PAŞA 93
PİYALE PAŞA 93
MÜEZZİN-ZÂDE ALİ PAŞA 93
ULUÇ ALİ PAŞA 94
İBRAHİM PAŞA 94
ULUÇ HASAN PAŞA 95
CİGALA-ZÂDE SİNAN PAŞA 95

HALİL PAŞA **95**
MUSTAFA PAŞA **96**
DERVİŞ PAŞA **96**
CAFER PAŞA **96**
HAFIZ AHMED PAŞA **96**
HALİL PAŞA **97**
ÖKÜZ MEHMED PAŞA **98**
ÇELEBİ ALİ PAŞA **98**
DAVUD PAŞA **99**
MUSTAFA PAŞA **99**
RECEP PAŞA **99**
ÇELEBİ HASAN PAŞA **100**
CANBOLAD-ZÂDE MUSTAFA PAŞA **100**
CAFER PAŞA **101**
DELİ HÜSEYİN PAŞA **101**
KEMANKEŞ MUSTAFA PAŞA **103**
SİLAHTAR MUSTAFA PAŞA **104**
SİYAVUŞ PAŞA **104**
UZUN PİYALE PAŞA **105**
EBUBEKİR PAŞA **105**
SİLAHTAR YUSUF PAŞA **106**
KOCA MUSA PAŞA **107**
KAPICIBAŞI MUSA PAŞA **108**
DAMAD FAZLI PAŞA **108**
AMMAR-ZÂDE MEHMET PAŞA **109**
VOYNUK AHMED PAŞA **109**
BIYIKLI MUSTAFA PAŞA **110**
HAYDAR AĞA-ZÂDE MEHMED PAŞA **110**
HÜSAM PEYKER-ZÂDE ALİ PAŞA **112**
DERVİŞ MEHMED PAŞA **112**

ÇAVUŞ-ZÂDE MEHMED PAŞA **113**
MURAD PAŞA **113**
DELLAK MUSTAFA PAŞA **114**
SURNÂZEN MUSTAFA PAŞA **114**
FİRARİ KARA MUSTAFA PAŞA **115**
DAMAD SARI KENAN PAŞA **116**
SEYDİ AHMED PAŞA **117**
TOPAL MEHMED PAŞA **118**
KILAVUZ ALİ PAŞA **120**
MERZİFONLU KARA MUSTAFA PAŞA **120**
KAPLAN MUSTAFA PAŞA **121**
KÖSE ALİ PAŞA **122**
SEYDİ-ZÂDE MEHMED PAŞA **122**
BAYBURD'LU İBRAHİM PAŞA **123**
BOZOKLU MUSTAFA PAŞA **124**
MÜSAHİB MUSTAFA PAŞA **125**
MISIRLI-ZÂDE İBRAHİM PAŞA **126**
KALAYLI HACI AHMED PAŞA **127**
ÇELEBİ YUSUF PAŞA **129**
AMCA-ZÂDE HÜSEYİN PAŞA **130**
Sakız'ın Fethi **130**
MEZEMORTA HÜSEYİN PAŞA **131**
ABDÜLFETTAH PAŞA **131**
AŞÇI MEHMED PAŞA **132**
KÜÇÜK OSMAN PAŞA **133**
BALTACI MEHMED PAŞA **133**

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ŞEHRİ ZÂDE MEHMED SAİD EFENDİ'NİN TUHFE-İ MUSTAFÂVİYYE FÎ BEYÂN-I KAPUDANÂN-I DEVLET-İ ALİYYESİ'NİN TRANSKRİPSİYONU 135

BU ÇALIŞMADA KULLANILAN TRANSKRİPSİYON ESASLARI 136
TRANSKRİPSİYON ALFABESİ 137
3.1.SÜLEYMÂN BEY 150
3.2.HAS YUNUS 151
3.2.MAḤMÛD PAŞA 152
3.3.AḤMED PAŞA 152
3.4.MESÎḤ PAŞA 153
3.5.SİNÂN PAŞA 153
3.6.DAVUD PAŞA 153
3.7.Ẕİ KR-İ KEYFİYYET-İ AḤMED PAŞA 154
3.8.Ẕİ KR-İ KEYFİYYET-İ CAFER PAŞA 156
3.9.MUṢṬAFÂ PAŞA 156
3.11.Ẕİ KR-İ KEYFİYYET-İ AḤMED BEY ÎN-EST 157
3.12.Ẕİ KR-İ TERCEME-İ ḲAPUDÂN ḪAYREDDİN PAŞA 158
3.13.Ẕİ KR-İ AḤVÂL-İ MEḤMED PAŞA 160
3.14.Ẕİ KR-İ AḤVÂL-İ SİNAN PAŞA ÎN 161
3.15.Ẕİ KR-İ AḤVÂL-İ PİYÂLE PAŞA 162
3.16.Ẕİ KR-İ AḤVÂL-İ 'ALİ PAŞA ÎN-EST 163
3.17.Ẕİ KR-İ AḤVÂL-İ ḲAPUDÂN 'ALİ PAŞÂ-YI DİĠER 164
3.18.Ẕİ KR-İ AḤVÂL-İ İBRAHİM PAŞA 164
3.19.Ẕİ KR-İ AḤVÂL-İ ḲAPUDÂN HASAN PAŞA ÎN-EST 165
3.20.Ẕİ KR-İ AḤVÂL-İ SİNAN PAŞA ÎN-EST 166
3.21.Ẕİ KR-İ AḤVÂL-İ ḪALİL PAŞA ÎN 167
3.22.Ẕİ KR-İ AḤVÂL-İ MUSTAFA PAŞA 168
3.23.Ẕİ KR-İ TERCEME-İ ḤÂL-İ DERVİŞ PAŞA 168
3.24.SEBEB-İ ḲATL-İ DERVİŞ PAŞA 169

3.25.ẐİKR-İ TERCEME-İ AḤVÂL-İ CAFER PAŞA 171
3.26.ZİKR-İ AḤVÂL-İ ḤAFIZ AḤMED PAŞA..... 171
3.27.ẐİKR-İ AḤVÂL-İ ḤALİL PAŞA-YI DİGER 179
3.28.ẐİKR İ AḤVÂL-İ MEḤMED PAŞA..... 182
3.29.ẐİKR-İ AḤVÂL-İ ‘ALİ PAŞA ÎN-EST..... 185
3.30.ẐİKR-İ AḤVÂL-İ DÂVUD PAŞA ÎN-EST..... 186
3.31.ẐİKR-İ AḤVÂL-İ MUṢṬAFÂ PAŞA 186
3.32.ẐİKR-İ RECEB PAŞÂ-YI BED-HASLET 187
3.33.ẐİKR-İ AḤVÂL-İ ÇELEB-İ HASAN PAŞA 190
3.34.ẐİKR-İ AḤVÂL-İ MUṢṬAFÂ PAŞA 192
3.35.ẐİKR-İ AḤVÂL-İ CAFER PAŞÂ-YI SÂLİS..... 194
3.36.ẐİKR-İ AḤVÂL-İ DELİ ḤÜSEYİN PAŞA ÎN-EST..... 195
3.37.KELÂM-I SÂDIḴĀNE 202
3.38.ẐİKR-İ AḤVÂL-İ MUṢṬAFÂ PAŞA [43B] 203
3.39.ẐİKR-İ AḤVÂL-İ MUṢṬAFÂ PAŞA 218
3.40.TAFṢÎL-İ ḴATL-İ SİLAḤDAR PAŞA 219
3.41.ẐİKR İ AḤVÂL-İ SİYAVUŞ PAŞA..... 222
3.42.ẐİKR-İ AḤVÂL-İ PİYÂLE PAŞA 222
3.43.ẐİKR-İ ḤÂL-İ EBÛ BEKİR PAŞA..... 224
3.44.ẐİKR-İ AḤVÂL-İ SİLAḤDAR YUSUF PAŞA ÎYN 224
3.45.ẐİKR-İ AḤVÂL-İ ḴAPUDÂN KOCA MUSA PAŞA 230
3.46.ẐİKR-İ AḤVÂL-İ DİĠER MUSA PAŞA..... 231
3.47.ẐİKR-İ AḤVÂL-İ FAŻLI PAŞA ÎYN..... 231
3.48.ẐİKR-İ AḤVÂL-İ MEHMET PAŞA 234
3.49.ẐİKR-İ AḤVÂL-İ AḤMED PAŞA İN-EST..... 235
3.50.ẐİKR-İ AḤVÂL-İ MUṢṬAFÂ PAŞA 236
3.51.ẐİKR-İ AḤVÂL-İ ḴAPUDÂN MEḤMED PAŞA 237
3.52.ẐİKR-İ AḤVÂL-İ ‘ALİ PAŞA ÎN-EST..... 240
3.53.ẐİKR-İ AḤVÂL-İ MEḤMED PAŞA 241
3.54.ẐİKR-İ AḤVÂL-İ MEḤMED PAŞA 246

3.55.ẔİKR-İ AḤVÂL-İ MURAD PAŞA ÎNEST 247
3.56.ẔİKR-İ AḤVÂL-İ MUṢṬAFÂ PAŞA 266
3.57.ẔİKR-İ AḤVÂL-İ MUṢṬAFÂ PAŞA 267
3.58.ẔİKR-İ AḤVÂL-İ MUṢṬAFÂ PAŞA 269
3.59.ẔİKR-İ AḤVÂL-İ ḲAPUDÂN ŞARI KEN'AN PAŞA 273
3.60.SEYDÎ AḤMED PAŞA-YI ŞECÂ'AT NİHÂDDIR. 287
3.61.FÂ'İDE-İ MÜHİMME 288
3.62.TOPAL MEḤMED PAŞA 308
3.63.KILAVUZ 'ALİ PAŞA 326
3.64.MERZİFONÎ ḲARA MUṢṬAFÂ PAŞADIR 328
3.65.KAPLAN MUṢṬAFÂ PAŞA 335
3.66.ẔİKR-İ AḤVÂL-İ ḲAPUDÂN 'ALİ PAŞA ÎNÎST 339
3.67.ẔİKR-İ AHVÂL-İ MEḤMED PAŞA 340
3.68.BAYBURDLU İBRAHİM PAŞA 341
3.69.ẔİKR-İ AḤVÂL-İ MUṢṬAFÂ PAŞA 345
3.70.ẔİKR-İ AḤVÂL-İ MUṢṬAFÂ PAŞA 349
3.71.TÂRİḪ-İ ḤAMDÎ AḤMED ḤALİFE-İ ṢÂLİṢE 352
3.72.ẔİKR-İ AḤVÂL-İ İBRAHİM PAŞA 357
3.73.ẔİKR-İ AḤVÂL-I ḲALAYLI ḤACI AḤMED PAŞA 360
3.74.ḤİKÂYE-İ ĠARÎBE-İ KALÂYLI PAŞA ÎN 381
3.75.ẔİKR-İ AḤVÂL-İ YUSUF PAŞA 385
3.76.MUḤÂKEME 386
3.77.ẔİKR-İ ḤÂL ḤÜSEYİN PAŞA ÎN 389
3.78.ẔİKR-İ FETḤ-İ SAKIZ 390
3.79.ṢÛRET-İ ḤAṬṬ-I MUṢṬAFÂ ḤÂNÎ 398
3.80.ẔİKR-İ AḤVÂL-İ ḤÜSEYİN PAŞA-YI DİĠER 400
3.81.ẔİKR-İ AḤVÂL-İ ABDULFETTÂH PAŞA 403
3.82.ẔİKR-İ AḤVÂL-İ MEḤMED PAŞA 404
3.83.TARİḪ-İ ḤAṬṬ-I PADİŞÂHÎ 405
3.3. ẔİKR-İ AḤVÂL-İ 'OṢMÂN PAŞA 408

3.84ẒİKR-İ AḤVÂL-İ MEḤMED PAŞA 414

SONUÇ 433

KAYNAKÇA 436

EKLER 443

İNDEKS 445

KAYNAKÇA

AFYONCU, Erhan, "Sokullu Mehmed Paşa", **DİA**, C. 37, İstanbul 2009, s. 354-357.

Ahmet Cevdet Paşa, **Tarih-i Cevdet**, C. 1, (Sad. Dündar Günay), Üçdal Neşriyat, İstanbul 1983.

AKKAYA, İbrahim, AYANOĞLU, Fahri**, Denizlerimizin Amirleri**, Deniz Basımevi, İstanbul 2009.

AKPINAR, Deniz, **Osmanlı Su Projeleri (Hindiye Barajı)**, Arı Sanat Yayınları, İstanbul 2017.

AKTEPE, Münir, "Çeşme Vak'ası", **DİA**, C. 8, İstanbul 1993, s. 288-289.

ALTIER, Selim Sırrı, **Osmanlı Bahriyesinin Yelken Devri ve Türk Korsanları**, Boğaziçi Yayınları, İstanbul.

AYDIN, Yusuf Alperen, **Osmanlı Denizciliği (1700-1770),** Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, İstanbul 2007.

BABİNGER, Franz, **Die Geschichtsschreiber der Osmanen und ihre Werke (Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri)**, (Çev. Çoşkun Uçok), Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 1982.

BAŞARAN, Selman, "Alkame b. Mücezziz", **DİA**, C. 2, İstanbul 1989, s. 467-468.

BAŞARAN, Serdar, DÜZCÜ, Levent, **Osmanlıdan Cumhuriyete Denizciler**, Kriter Yayınevi, İstanbul 2016.

BATMAZ, Şakir, **Osmanlı Bahriyesi**, Yitik Hazine Yayınları, İstanbul 2010.

BELÂZURÎ, Ahmed b. Yahya b. Câbir b. Davud, **Fütûhu'l-büldân**, Mektebetü'l-Meârif, Beyrut 1987.

BEYDİLLİ, Kemal, "Mühendishane-i Bahri Hümâyun", **DİA**, C.31, İstanbul 2006, s. 514-516.

BİLGE, Reha, **II. Bayezid Deniz Savaşları ve Büyük Strateji**, Giza Yayıncılık, İstanbul 2012.

BİLİCİ, Faruk, "Şehrîzâde Mehmed Said"**, DİA**, C. 38, İstanbul 2010, s. 472-473.

BOSTAN İdris, "Piyâle Paşa", **DİA**, C. 34, İstanbul 2007, s. 296-297.

BOSTAN, İdris, "Baltaoğlu Süleyman Bey", **DİA**, C. 5, İstanbul 1992, s. 41.

BOSTAN, İdris, "Barbaros Hayreddin Paşa: İlk Deniz Beylerbeyi (1534)", **Türk Denizcilik Tarihi**, C. 1, Deniz Basımevi, İstanbul 2009, s. 143-153.

BOSTAN, İdris, "Fatih Sultan Mehmed ve Osmanlı Denizciliği", **Türk Denizcilk Tarihi**, C. 1, Deniz Basımevi, İstanbul 2009, s. 85-95.

BOSTAN, İdris, "İlk Osmanlı Deniz Üssü: Gelibolu", **Türk Denizcilik Tarihi**, C.1, Deniz Basımevi, İstanbul 2009. s. 73-83.

BOSTAN, İdris, "Kapudan Paşa", **DİA**, C. 24, İstanbul 2001, s. 354-355.

BOSTAN, İdris, "Malta Kuşatmasından Tunus'un Fethine", **Türk Denizcilk Tarihi**, C. 1, Deniz Basımevi, İstanbul 2009, s. 185-188.

BOSTAN, İdris, **Adriyatik'te Korsanlık**, Timaş Yayınları, İstanbul 2009.

BOSTAN, İdris, BARAN, Salih, **Türk Denizcilik Tarihi**, C. 1, Deniz Basımevi, İstanbul 2009.

BOSTAN, İdris, **Beylikten İmparatorluğa Osmanlı Denizciliği**, Kitap Yayınevi, İstanbul 2006.

BOSTAN, İdris, **İstanbul'un 100 Denizcisi**, İstanbul'un Yüzleri Serisi, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul 2014.

BOSTAN, İdris, **Osmanlı Akdenizi**, Küre Yayınları, İstanbul 2017.

BOSTAN, İdris, **Osmanlılar ve Deniz**, Küre Yayınları, İstanbul 2017.

BOZKURT, Nebi, "Bahriye", **DİA**, C. 4, İstanbul 1991, s. 501-509.

BRUMMETT, Palmira, **Osmanlı Deniz Gücü (Keşifler Çağında Osmanlı Denizgücü ve Doğu Akdeniz'de Diplomasi)**, (Çev. Nazlı Pişkin), Timaş Yayınları, İstanbul 2009.

BURSALI Mehmet Tahir Efendi, **Osmanlı Müellifleri III (1299-1915)**, (Haz. İsmail Özen) Meral Yayınevi, İstanbul 1975.

BÜYÜKARKIN, Bekir, Suların Gölgesinde (Kurdoğlu Muslihittin Reis'in Maceraları), Ötüken Neşriyat, İstanbul 1975.

ÇORUH, Haydar, ERTAŞ, M. Yaşar, KÖSE, M. Ziya, **Osmanlı Dönemi Akdeniz Dünyası**, Yeditepe Yayınevi, İstanbul 2011.

DABAĞYAN, Levon Panos, "**Türk Denizcilik Tarihi ve Ertuğrul Fırkateyni***"*, Yedirenk Yayınevi, İstanbul 2016.

DAŞ, Abdurrahman, **Şeyhülislam Hoca Sadedin Efendi'nin Hayatı, Eserleri ve Münşeatı**, Kayseri 2018.

DAVER, Abidin, **Türk Denizciliği**, Varoğlu Yayınevi, İstanbul ?,

DEMİR, Tanju, **Denizlerdeki Osmanlı,** Yakın Kitapevi, İzmir 2015.

DERMAN, M. Uğur, "Nesih", **DİA**, C. 33, İstanbul 2007. s. 1-3.

DERİN, Fahri Çetin, **Abdurrahman Abdi Paşa Vekâyi'nâme'si,** Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1993.

DÜZCÜ, Levent, **Yelkenliden Buharlıya Geçişte Osmanlı Denizciliği (1827-1853)**, Doğu Kütüphanesi, İstanbul 2017

EMECEN, Feridun, "Recep Paşa (Topal)", **DİA,** C. EK-2, İstanbul 2016, s. 423-425.

ENGİN, Nihat, **Osmanlıda İlk Denizcilik Hareketleri ve Tuna Donanmasının Kurulması**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1984.

ERDEMİR, Ayşegül Demirhan, "Davud-i Antakî", **DİA**, C. 9, İstanbul 1994, s. 26-27.

ERTUĞ, Nejdet, **Osmanlı Döneminde İstanbul Deniz Ulaşımı ve Kayıkçılar,** Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 2001.

FAYDA, Mustafa, Vâkıdî, **DİA**, C. 42, İstanbul 2012, s. 471-475.

FİDANNAZ, Püryani, "İmparatorluğa Geçiş Sürecinde Osmanlı Denizciliği", **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, C. 10, Sayı 50, Samsun 2017, s. 215-222.

GENCER, Ali İhsan, **Bahriye'de Yapılan Islahat Hareketleri ve Bahriye Nezaretinin Kuruluşu (1789-1867)**, Türk Tarih Kurumu, Ankara 2001.

GENCER, Ali İhsan, **Türk Denizcilik Tarihi Araştırmaları**, Türkiye Denizciler Sendikası, İstanbul 1986.

GÜNAY Fatih, "Râşid Mehmed Efendi", **DİA**, C. 34, İstanbul 2007, s. 463-465.

GÜNGEN, Çoşkun, **XVI. Yüzyıldaki Gelişmeler Işığında Osmanlı Denizciliği**, Dz. K.K. Karargâh Basımevi, Ankara 1997.

HALÎFE B. HAYYÂT, Ebû Amr Halîfe b. Hayyât b. Halîfe eş-Şeybânî el-Basrî, **Târîhu Halife b. Hayyât**, Dâru Tayyibe, Riyad 1985.

HASAN, İbrahim Hasan, **İslâm Tarihi**, C. 2, Kayıhan Yayınevi, İstanbul 1991.

HİZMETLİ, Sabri, **İslam Tarihi- İlk Dönem**, Ankara 2001, s. 411.

IŞIN, İ. Bülent, **Osmanlı Bahriyesi Kronolojisi**, Deniz Kara Komutanlığı Merkez Daire Başkanlığı Basımevi, Ankara 2004.

İBN ASÂKİR, Ebu'l-Kasım Ali b. El-Hasan b. Hibetullah b. Abdullah eş-Şafiî, **Târîhu medîneti Dımeşk,** C. 39, Daru'l-Fikr, Beyrut 1990.

İBN KESÎR, Ebu'l-Fida İsmail b. Ömer, **el-Bidâye ve'n-nihâye,** C. 12, Mektebetu'l-Maârif, Beyrut 1990.

İBNÜ'L-ESÎR, İzzuddin Ebü'l Hasan Ali b. Muhammed, **el-Kâmil fi't-târih**, C. 7, thk. Ömer Abdusselam et-Tedmirî Dârü'l Kitâbi'l Arabiyye, Beyrut 1997.

İLGÜREL, Mücteba, "Hüseyin Paşa (Deli)", **DİA**, C. 19, İstanbul 1999, s. 4-6.

İLGÜREL, Mücteba," Osmanlı Denizciliğinin İlk Devirleri", **Belleten,** Sayı 243, C. 65, Ankara 2001, s. 637-653.

İNAN, A. Âfet, **Pirî Reis'in Hayatı ve Eserleri**, Türk Tarih Kurumu, Ankara 1992.

İNCİ, Tevfik, **Deniz Tarihimizin Şeref Sayfaları**, Deniz Basımevi, İstanbul 2005.

İPEKTEN Haluk, "Azmîzâde Mustafa Hâletî", **DİA**, C. 4, İstanbul 1991, s. 348-349.

İPŞİRLİ, Mehmet "Nâimâ", **DİA**, C. 32, İstanbul 2006, s. 316-318.

İPŞİRLİ, Mehmet, "Derviş Mehmet Paşa", **DİA**, C. 9, İstanbul 1994, s. 193-194.

KAFESOĞLU, İbrahim, **Türk Milli Kültürü**, Ötüken Neşriyat, İstanbul 1999.

KARATAŞ, Mehmet, **Nazmî-zâde Murtezâ, Gülşen-i Hulefâ, Bağdat Tarihi 762-1717, Tahlil ve Metin Tenkidi**, Türk Tarih Kurumu, Ankara 2014.

Kâtip Çelebi, **Tuhfetü'l-Kibâr fî Esfâri'l-Bihâr,** (Yay. Haz. Orhan Şaik Gökyay), Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1973.

KOYUNCU, Nadir, "İfrikiye", **DİA,** C. 21, İstabnul 2000, s. 515-516.

KÜTÜKOĞLU, Bekir, "Mehmed Halife", **DİA**, C. 28, Ankara 2003, s. 489-490.

MEVLÂNA ŞİBLİ, **Asr-ı Saadet**, C, 5, (Çev. Ömer Rıza Doğrul), Eser Neşriyat, İstanbul 1978.

MİCHAEL, A. Palmer, **Denizde Komuta, On Altıncı Yüzyıldan Günümüze Donanmada Komuta ve Kontrol**, (Çev. Erkan Bebek), Doruk Yayımcılık, İstanbul 2012.

MİRMİROĞLU, Vladimir, **Fatihin Donanması ve Deniz Savaşları**, İstanbul Belediye Matbaası, İstanbul 1946.

ORAL, Ertuğrul, **Mehmed Halife- Târîh-i Gılmânî**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2000.

ORHONLU, Cengiz, "Hint Kaptanlığı ve Pirî Reis", **Belleten**, Sayı 34, C. 134, Ankara 1970, s. 235-254.

ÖNER, Abdulkerim, **Beytülmâl Devlet Hazinesi**, Siyer Yayınları, İstanbul 2019.

ÖZBARAN, Salih, "Osmanlı İmparatorluğu'nun Hint Okyanus'na Açılması", **Türk Denizcilk Tarihi**, C. 1, Deniz Basımevi, İstanbul 2009, s. 201-211.

ÖZCAN, Abdulkadir, "Âsım Efendi (Çelebi-zâde)", **DİA**, C. 3, İstanbul 1991, s. 477-478.

ÖZCAN, Abdulkadir, "Hadîkatü'l-Vüzerâ", **DİA**, C. 15, İstanbul 1997, s. 22-23.

ÖZCAN, Abdulkadir, "Solakzâde Mehmed Hemdemî", **DİA**, C. 37, İstanbul 2009, s. 370-372.

ÖZCAN, Abdulkadir, "Vecîhî Hasan Efendi", **DİA**, C. 42, İstanbul 2012, s. 586-587.

ÖZCAN, Abdülkadir, "Mustafa Paşa (Zurnazen)", **DİA**, C. 31, İstanbul 2006, s. 346-348.

ÖZDEMİR, Mehmet, "Tuleytula", **DİA,** C. 41, İstabnul 2012, s. 363-368.

ÖZTÜRK, Murat, "Zâtüssavâri", **DİA**, C. 44, İstanbul 2013, s. 152-153.

PANZAC, Daniel, **Osmanlı Donanması (1572-1923)**, (Çev. Ahmet Maden, Sertaç Canpolat), Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2018.

R. SEVİMAY, Hayri, **Osmanlıdan Günümüze Denizcilik Sektörü (Politikalar, Uygulamalar, Sorunlar ve Çözümler)**, Kişisel Yayın, 1992.

SANCAR, Erdinç, **21. Yüzyıl Stratejilerinde Türk Denizcilik Tarihi**, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul 2006.

ŞEŞEN, Ramazan, **Müslümanlarda Tarih-Coğrafya Yazıcılığı**, İslâm Tarih, Sanat ve Kültürünü Araştırma Vakfı, İstanbul 1998.

ŞİMŞEK, Erdoğan, **Uzakdoğu Elçisi Ertuğrul Fırkateyni**, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul 2005.

TANERİ, **Aydın, Osmanlı Kara ve Deniz Kuvvetleri (Kuruluş Devri)**, Kültür Bakanlığı, Ankara 1981.

TARAKÇI, Nejat, **Deniz Gücünün Osmanlı Tarihi Üzerindeki Etkileri**, Deniz Basımevi, İstanbul 2009.

TEZEL, Hayati, **Anadolu Türklerinin Deniz Tarihi**, C. 1, Deniz Basımevi, İstanbul 1973.

TURAN, Şerafettin, "Barbaros Hayreddin Paşa", **DİA**, C. 5, İstanbul 1992, s. 65-67.

TURAN, Şerafettin, "Hersek-zâde Ahmed Paşa", **DİA**, C. 17, İstanbul 1998, s. 235-237.

TURAN, Şerafettin, "Hoca Sâdeddin Efendi", **DİA**, C. 18, İstanbul 1998, s. 196-198.

UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, **Merkez ve Bahriye Teşkilatı**, Türk Tarih Kurumu, Ankara 1988.

VÂKİDÎ, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ömer b. Vâkıd, **Kitâbu'l-meğâzi**, C. 3, Dâru'l-A'lemî, Beyrut 1989.

YILDIZ, Gültekin, **Dünya Savaş Tarihi: Osmanlı Askerî Tarihi (Kara Deniz ve Hava Kuvvetleri 1792-1918)**, Timaş Yayınları, İstanbul 2103.

YILDIZ, Özlem, **Osmanlı Devleti'nde Deniz Ticareti**, Tarihçi Kitapevi Yayınları, İstanbul 2014.

YİĞİT, İsmail, **İslâm Tarihi**, C. 7, Kayıhan Yayınevi, İstanbul 1991.

EKLER

EK 1: Şehrîzâde Mehmed Saîd Efendi'nin Tuhfe-i Mustafâviyye Fî Beyân-ı Kapudanân-ı Devlet-i Aliyyesi Adlı Eserin İlk Sayfası

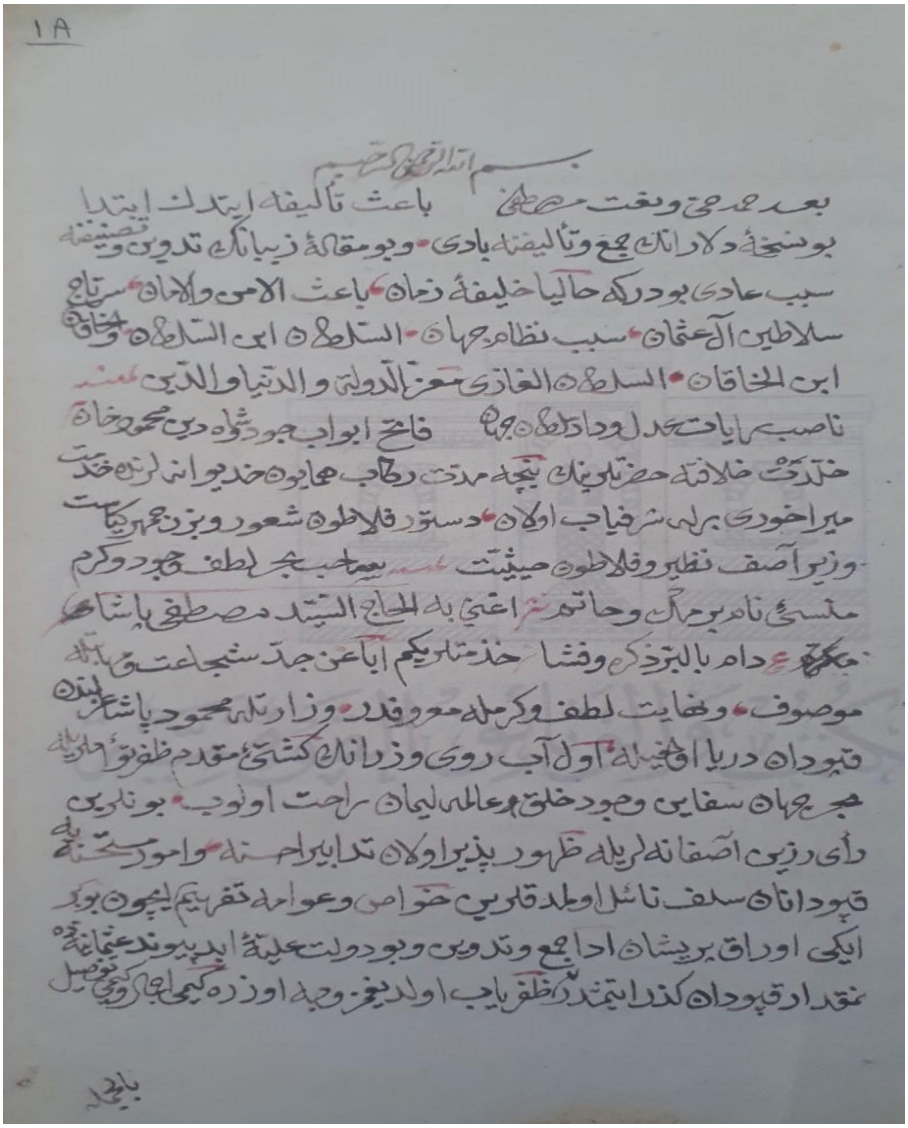

EK 2: Şehrîzâde Mehmed Saîd Efendi'nin Tuhfe-i Mustafâviyye Fî Beyân-ı Kapudanân-ı Devlet-i Aliyyesi Adlı Eserin Son Sayfası

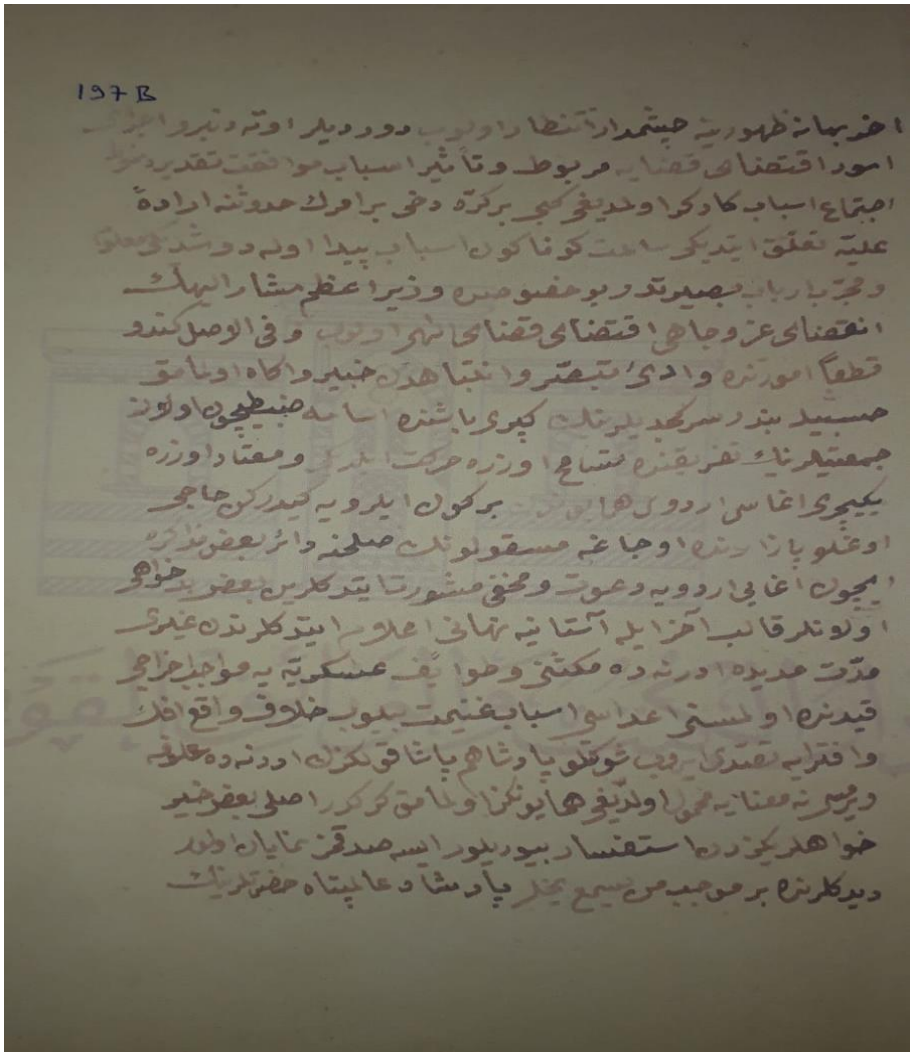

ÖTEKİLEŞEN VE ÖTEKİLEŞTİRİLEN GÖÇMENLER

Türk - Sudan - Pakistan Romanları Bağlamında

Karşılaştırmalı Bir İnceleme

Yazar
Dr. Mehmet CİHANGİR

EFEAKADEMİ

Ötekileşen ve Ötekileştirilen Göçmenler - Türk-Sudan-Pakistan Romanları Bağlamında Karşılaştırmalı Bir İnceleme

Yazar: Mehmet Cihangir ORCID (0000-0002-3894-191X)

ISBN: 978-625-7729-08-6

E-ISBN: 978-625-7664-62-2

1. Baskı: Ekim 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ'ye aittir.

KÜTÜPHANE KARTI

Ötekileşen ve Ötekileştirilen Göçmenler - Türk-Sudan-Pakistan Romanları Bağlamında Karşılaştırmalı Bir İnceleme
CİHANGİR, Mehmet
1. Basım, 253 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. Göç, 2. Göçmenlik, 3. Ötekileşme, 4. Ötekileştirme, 5. Roman.

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)

Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER **3**
ÖNSÖZ **7**
GİRİŞ **9**

1. BÖLÜM
GÖÇ VE GÖÇMENLİK **15**
1.1. Göç **16**
1.2. Göç Nedenleri **18**
1.3. Göçün Eylemsel Boyut Kazanması **22**
1.4. Göç ve Alt Başlıkları **23**
1.4.1. İç ve Dış Göçler 23
1.4.2. İsteğe Bağlı ve Zorunlu Göçler 25
1.4.3. Düzenli ve Düzensiz Göçler 30
1.4.4. Transit Göç 33
1.4.5. Geri Dönüş 34
1.5. Tarihsel Süreçte Göç **35**
1.5.1. Türk Toplumunda Göç ve Göçmenlik 38
1.5.2. Sudan Toplumunda Göç ve Göçmenlik 40
1.5.3. Pakistan Toplumunda Göç ve Göçmenlik 45

2. BÖLÜM
ÖTEKİLEŞME/ÖTEKİLEŞTİRME **51**
2.1. Öteki **52**
2.2. Ötekileşme **55**
2.3. Ötekileştirme **57**
2.4. Göç ve Göçmenlik ile Ötekileşme/Ötekileştirme İlişkisi **61**
2.4.1. Yabancı Düşmanlığı 63
2.4.2. Irkçılık 68
2.4.3. İslamofobi 72
2.5. ...Göçmen Uyum Politikaları ile Ötekileşme/Ötekileştirme İlişkisi **83**
2.5.1. Entegrasyon 83
2.5.2. Asimilasyon 88
2.5.3. Çokkültürlülük 91

3. BÖLÜM
"KOCA REN", "CİNLERLE YOLCULUK" VE "GÖNÜLSÜZ KÖKTENDİNCİ" ADLI ESERLERDE GÖÇ/GÖÇMENLİK VE ÖTEKİLEŞME/ÖTEKİLEŞTİRME 95

3.1. Yöntem 96
3.2. Yazarların Biyografileri 100
3.2.1. Fakir Baykurt'un Biyografisi 100
3.2.2. Jamal Mahjoub'un Biyografisi 102
3.2.3. Mohsin Hamid'in Biyografisi 103
3.3. Eser Özetleri 104
3.3.1. "Koca Ren" 104
3.3.2. "Cinlerle Yolculuk" 106
3.3.3. "Gönülsüz Köktendinci" 109
3.4. Göç ve Göçmenlik bağlamında "Koca Ren", "Cinlerle Yolculuk" ve "Gönülsüz Köktendinci" 112
3.4.1. Kaynak – Hedef Ülke 112
3.4.2. Göçün Nedenleri 113
3.4.2.1. İtici Faktörler 114
3.4.2.2. Çekici Faktörler 126
3.4.3. Zorunlu/Serbest Göç 130
3.4.4. Ulusötesi Göç 133
3.4.5. Göçün Kaynak Ülkeye Etkileri 135
3.4.6. Kültürel ve Ekonomik İlişki 139
3.4.7. Beklentiler ve Gerçekler 141
3.4.8. Gurbet, Ayrılık ve Özlem 144
3.4.9. Umursanmama/Değersiz Görülme 149
3.4.10. Yalnızlık ve Bunalım 151
3.4.11. Geri Dönüş 153
3.5. Ötekileşme ve Ötekileştirme bağlamında "Koca Ren", "Cinlerle Yolculuk", "Gönülsüz Köktendinci" 155
3.5.1. Ötekileşme 156
3.5.1.1. Doğu ve Doğulu İmgesi 161
3.5.1.2. Aidiyyet Sorunu 168
3.5.2. Ötekileştirme 173
3.5.2.1. Yabancı Düşmanlığı/Irkçılık/İslamofobi 173
3.5.2.2. Batı ve Batılı İmgesi 192
3.5.3. Ötekileştirme Nedenleri 199
3.5.3.1. Kalıp yargı - Önyargı 199

3.5.3.2. Savaş ve Saldırılar 207
3.5.3.3. Ötekileştirmede Siyaset ve Medya 210
3.5.4. İçe Kapanma ve Mutsuzluk 214
3.5.5. Karamsarlık ve Öfke 217
3.5.6. Diyalog Yoluyla Sorunları Aşma 225

SONUÇ 233
KAYNAKÇA 241

KAYNAKÇA

Acun, Fatma (2007). "Görsel Verilerde Kadın İmajı (1923-1960)" *SDE Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 16, s.91-112.

Ahıska, Meltem (2005). *Radyonun Sihirli Kapısı*, Metis Yayınları, İstanbul.

Akalın, Ayşe (2015). "Açık, Döner, Mühürlü Kapılar: 20. Yüzyılda Batı/Doğu Ekseninde Emek Göçünün Seyri", *Küreselleşme Çağında Göç,* Derleyenler: S. Gülfer Ihlamur-Öner, N. Aslı Şirin Öner, İletişim Yayınları, İstanbul, s. 89 -106.

Akça, Nesime Ceyhan (2015). "Menekşe Toprak'ın Öykülerinde Almanya'ya Göç'ün Farklı Yüzleri" *Turkish Migration Conference,* Editörler: Güven Şeker, Ali Tilbe, Mustafa Ökmen, Pınar Yazgan Hepgül, Deniz Eroğlu, Transnational Press, London, s. 577-587.

Akçapar, Şebnem Köşer (2015). "Uluslararası Göç Alanında Güvenlik Algılamaları ve Göçün İnsani Boyutu", *Küreselleşme Çağında Göç,* Derleyenler: S. Gülfer Ihlamur-Öner, N. Aslı Şirin Öner, İletişim Yayınları, İstanbul, s. 563 -575.

Akdemir, Bünyamin - Çalış Duman, Meral (2017). "Kadın Çalışanların Performansında Cam Tavan Sendromu Engeli", *International Journal of Academic Value Studies,* Volume: 3, Issue: 15 s. 517-526.

Akdemir, Erhan (2009). "11 Eylül 2001, 11 Mart 2004 ve 7 Temmuz 2005 Terörist Saldırılarının Ardından İslam'ın Avrupa'da Algılanışı" *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi,* Cilt: 8, No: 1, s.1-26.

Akgönenç, Oya (2012). "İslama Fobya İle Mücadele" *İslamofobi Kolektif Bir Korkunun Anatomisi Sempozyum Tebliğleri,* Editörler: Osman Alacahan-Betül Duman, Ankamat Matbaacılık, Ankara, s. 17-24.

Akın, Banu Ayten (2017). "Türk Tiyatrosunda 12 Eylül Darbesini Okumak", *Turkish Studies,* Volume: 12/16, s. 1-24.

Akıncı, Buket - Nergiz, Ahmet - Gedik, Ercan (2015). "Uyum Süreci Üzerine Bir Değerlendirme: Göç ve Toplumsal Kabul", *Göç Araştırmaları Dergisi,* Cilt: 1, Sayı: 2, s. 58-83.

Akıner, Nurdan (2014). *Uluslararası Medya Empeyalizmi*, Hükümdar Yayınları, İstanbul.

Aktaş, Elif (2011). *12 Eylül 1980 Askeri Darbesi ve Tarih Öğretimine Etkileri,* Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Basılmamış Doktora Tezi), Erzurum.

Aktaş, Şerif (2005). *Roman Sanatı ve Roman İncelemesine Giriş*, Akçağ Yayınları, Ankara.

Alkan, M. Nail (2015). "Avrupa'da Yükselen Irkçılık: Pegida Örneği", *Akademik Bakış,* Cilt: 8, Sayı: 16, s. 275-289.

Al-Shetawi, Mahmoud F. (2017). "Jamal Mahjoub's The Carrier as a Re-writing of Shakespeare's Othello", *International Journal of Applied Linguistics & English Literature,* Volume: 6 No: 5, s. 173-181.

Alver, Köksal (2006). "Edebiyatın Sosyolojik İmkânı", *Edebiyat Sosyolojisi,* Editör: Köksal Alver, Hece Yayınları, Ankara.

Amicis, De Edmondo (2013). *İstanbul,* Çeviren: Beynun Akyavaş, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.

Arı, C. Tayyar (1986). *Uluslar Arası Sistem Teorisi Açısından 1947-1972 Hindistan-Pakistan Çatışmasına Bir Yaklaşım,* Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Bursa.

Arınç, Kenan (2018). "Doğu Sınırlarından Türkiye'ye Yaya Mülteci Akını ve Ortaya Çıkan Sorunlar", *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* 22(3), s. 1467-1485.

Arlı, Âlim (2009). *Oryantalizm Oksidantalizm ve Şerif Mardin,* Küre Yayınları, İstanbul.

Arpa, Enver (2011). "Sudan ve Darfur Sorunu", *Dergipark,* s. 97-122.

Ataseven, Füsun Bilir (2015). "Türkiye'den Avrupa'ya Göç ve Göçmenlerin Ürettikleri Metinler", *Göç Dergisi,* Cilt: 2, Sayı: 1, s. 59-68.

Atasü-Topçuoğlu, Reyhan (2015). "Düzensiz Göç: Küreselleşmede Kısıtlanan İnsan Hareketliliği", *Küreselleşme Çağında Göç,* Derleyenler: S. Gülfer Ihlamur-Öner, N. Aslı Şirin Öner, İletişim Yayınları, İstanbul, s. 501-518.

Aydın, Mehmet (2006). "Küreselleşme Koşullarımız ve Göçler" *Uluslararası Göç Sempozyumu,* Sistem Matbaacılık, İstanbul, s. 200-205.

Aydın, Mustafa - Özcan, Nihat Ali - Kaptanoğlu, Neslihan (2007). *Riskler ve Fırsatlar Kavşağında Irak'ın Geleceği ve Türkiye,* TEPAV Ortadoğu Çalışmaları II.

Aytaç, Gürsel (2009). *Karşılaştırmalı Edebiyat Bilimi,* Say Yayınları, İstanbul.

Babacan, İsrafil (2012). *Klasik Türk Şiirinin Son Baharı Sebk-i Hindî,* Akçağ Yayınları, Ankara.

Bağ, Yaşar (2001). "Çerkezlerin Dramı İşgal, Soykırım, Sürgün ve Göç", *Çerkezlerin Sürgünü,* Kafkas Derneği Yayınları, Ankara, s. 207-217.

Bağlı, Mazhar - Özensel, Ertan (2005). *Çokkültürlü Vatandaşlık Kanadalı Türklerin Aidiyet Çabaları ve Değer Yapıları*, Çizgi Kitabevi Yayınları, Konya.

Baklacıoğlu, Nurcan Özgür (2013). "Bulgaristan'da Türk ve Müslümanlara Uygulanan Etnik Arındırma ve Göç Politikalarının Türkçe Yazında Yansıması", *Tarihe Not Düşmek: 1989 Göçü,* Editörler: Hüseyin Mevsim, Muzaffer Kutlay, Karınca Yayınları, Ankara, s. 61-75

Balibar, Etienne (1995). "Bir Yeni Irkçılık Var Mı?", *Irk Ulus Sınıf Belirsiz Kimlikler,* Etienne Balibar-Immanuel Wallerstein, Çeviren: Nazlı Ökten, Metis Yayınları, İstanbul, s. 25-38.

Bauman, Zygmunt (2012). *Sosyolojik Düşünmek*, Çeviren: Abdullah Yılmaz, Ayrıntı Yayınları, İstanbul.

Baykurt, Fakir (2003). *Koca Ren,* Adam Yayınları, İstanbul.

Baykurt, Fakir (2015). *Yarım Ekmek,* Literatur Yayınları, İstanbul.

Bernasconi, Robert (2011). *Irk Kavramını Kim İcat Etti? Felsefi Düşüncede Irk ve Irkçılık*, Hazırlayan: Zeynep Direk, Çev. Zeynep Direk- İsmail Esiner-Tendü Meriç- Nazlı Öktem, Metis Yayınları, İstanbul.

Buehler, Arthur F. (2014). "İslamofobi: Batı'nın 'Karanlık Tarafı'nın Bir Yansıması", Çeviren: Mehmet Atalay, *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi,* 55: 1, s. 123-140.

Buruma, İan - Margalit, Avishai (2009). *Garbiyatçılık Düşmanlarının Gözünde Batı,* Çeviren: Güven Turan, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.

Busdachin, Marino (2006). "BM'de Temsil Edilmeyen Halklar" *Uluslar arası Göç Sempozyumu,* Sistem Matbaacılık, İstanbul, s. 57-60.

Canatan, Kadir (2007). "İslamofobi ve Anti-İslamizm: Kavramsal ve Tarihsel Yaklaşım", *Batı Dünyasında İslamofobi ve Anti-İslamizm,* Editörler: Kadir Canatan, Özcan Hıdır, Eskiyeni Yayınları, Ankara, s. 19-62.

Canatan, Kadir - Hıdır, Özcan (2007). "Önsöz", *Batı Dünyasında İslamofobi ve Anti- İslamizm,* Editörler: Kadir Canatan, Özcan Hıdır, Eskiyeni Yayınları, Ankara, s. 7-15.

Çetinkaya, Bayram Ali (2012). "Batı'da Hz. Muhammed Üzerinden İslamofobi'nin Yansımaları, İslamofobi'nin Felsefi Kökenleri" *İslamofobi Kolektif Bir Korkunun Anatomisi Sempozyum Tebliğleri,* Editörler: Osman Alacahan-Betül Duman, Ankamat Matbaacılık, Ankara, s. 117-152.

Çevik, Salim (2013). *Pakistan Siyasetini Anlama Kılavuzu,* Katkıda Bulunanlar: Muhammet Koçak-Ahmet Halit Hatip, SETA Vakfı-Pelin Ofset, Ankara.

Dağlarca, Fazıl Hüsnü (1972). *Toprak Ana,* Cem Yayınevi, İstanbul.

Durgun, Sezgin (2015). "Uluslararası Emekli Göçünün Türkiye'deki Yansımaları", *Küreselleşme Çağında Göç,* Derleyenler: S. Gülfer Ihlamur-Öner, N. Aslı Şirin Öner, İletişim Yayınları, İstanbul, s. 519-535.

Evkuran, Mehmet (2012). "Bir Kimlik Politikası Olarak İslamofobi" *İslamofobi Kolektif Bir Korkunun Anatomisi Sempozyum Tebliğleri,* Editörler: Osman Alacahan-Betül Duman, Ankamat Matbaacılık, Ankara, s. 203-217.

Ezer, Özlem (2012). *Üç Kadın Seyyahımızın Kaleminden Doğu, Batı ve Kadın,* Kitap Yayınevi, İstanbul.

Ferro, Marc (2002). *Sömürgecilik Tarihi,* Çeviren: Muna Cedden, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara.

Fono Modern Sözlük (2001) "Almanca-Türkçe, Türkçe-Almanca", Fono Yayınları, İstanbul.

Gautier, Théophile (2007). *İstanbul Dünyanın En Güzel Şehri,* Çeviren: Nuriye Yiğitler, Profil Yayıncılık, İstanbul.

Göksu, Vahap - Saygılı, Rukiye (2012). "Amerikan Medyasının İslam Algısı" *İslamofobi Kolektif Bir Korkunun Anatomisi Sempozyum Tebliğleri,* Editörler: Osman Alacahan - Betül Duman, Ankamat Matbaacılık, Ankara, s. 91-102.

Gölcü, Abdulkadir - Aydın Varol, F. Betül (2018). "Yükselen Bir Trend Olarak İslamofobi Endüstrisi: Amerikan Medyasına Yönelik Araştırmaların Bir Panoraması", *Medya ve Din Araştırmaları Dergisi,* Sayı: 1, s. 73-88.

Gölcü, Abdulkadir - Çuhadar, Mustafa (2018). "Batı Toplumlarında İslamofobi'nin Üretilmesinde Medyanın Rolü", *Ombudsman Akademik,* Sayı: 7, s. 71-99.

Göle, Nilüfer (2010). *İç İçe Girişler: İslam ve Avrupa,* Çeviren: Ali Berktay, Metis Yayınları, İstanbul.

Günay, Mustafa (2010). "Çokkültürlülük Gerçeği ve Türkiye", *Kaygı,* 2010/14, s.141- 151.

Gürbüz, Şefika (2006). "Kırdan Kente Zorunlu Göçün Nedenleri ve Sonuçları" *Uluslararası Göç Sempozyumu, S*istem Matbaacılık, İstanbul, s. 211-214.

Güven, Fikret (2018). *Discourses of Orientalism in Post-September 11 Novels: John Updike's Terrorist, Don Delillo's Falling Man, Mohsin Hamid's The Reluctant Fundamentalist, and I an Mcewan's Saturday,* Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Basılmamış Doktora Tezi), Kayseri.

Habiçoğlu, Bedri (2001). "Göçün (veya Sürgünün Nedenleri)", *Çerkezlerin Sürgünü,* Kafkas Derneği Yayınları, Ankara, s.118-122.

Hamid, Mohsin (2008). *The Reluctant Fundamantalist,* Published By the Penguin Group, London.

Hanefi, Hasan (2007). "Oryantalizmden Oksidentalizme", *Uluslararası Oryantalizm Sempozyumu,* Çeviren: Hakan Çopur, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültürel ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı, Kültür Müdürlüğü Yayınları, s. 79-90.

Hourani, Albert (2001). *Avrupa ve Orta Doğu,* Çeviren: Ahmet Aydoğan, Fahrettin Altun, Yöneliş Yayınları, İstanbul.

İçduygu, Ahmet - Sirkeci, İbrahim (1999). *Cumhuriyet Dönemi Türkiyesinde Göç Hareketleri*, Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul.

İlhan, Rifat S. ve Çevik, Abdülkadir (t.y.). "Önyargıların Psikolojisi: Psikodinamik bir Gözden Geçirme" *Nesne Dergisi,* s. 52-67.

İnat, Kemal (2010). "Sudan: Neo-kolonializmin Kıskacında Bölünme Sancısı", *Dünya Çatışmaları,* Editörler: Kemal İnat-Burhanettin Duran-Muhittin Ataman, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, s. 3-59.

İnsel, Ahmet (2004). "Sudan: Katliam Karşısında Suskunluk", *Birikim Dergisi,* Sayı 184-185, s. 7–11.

Kahraman, Ferruh (2013). "Bir Tefsir-Kelam Problemi: Hz. Adem'in Yasak Ağaca Yaklaşması" *Sakarya Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi Dergisi,* Cilt: XV, Sayı: 27, s.191-226.

Karabela Şermet, Sevim (2007). *Fakir Baykurt (Hayatı ve Romanları Üzerine Bir İnceleme),* Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Basılmamış Doktora Tezi), Ankara.

Karadağ, Şule (2015). *Evlilik Uyumu İlişkisinde Aile İçi İletişimin Rolü: Konya Örneği,* Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Basılmamış Doktora Tezi), Konya.

Karadere, Mervenur Lüleci (t.y.). Afganistan: Asya'daki Stratejik Çıkmaz, *İnsamer,* s. 1-15.

Karakuş, Mahmut. (2001) "Yazmayı Göçle Bulgulayan Bir Yazar: Habib Bektaş", *Gurbeti Vatan Edenler,* Hazırlayanlar: Mahmut Karakuş – Nilüfer Kuruyazıcı, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, s. 177-200.

Karpat, Kemal (2013). *Osmanlı'dan Günümüze Etnik Yapılanma ve Göçler,* Timaş yayınları, İstanbul.

Karrenbrock, Gesche (2006). "Göç ve İltica" *Uluslararası Göç Sempozyumu,* Sistem Matbaacılık, İstanbul, s. 165-167.

Kaya, Ayhan (2006). "Göç: Güvenlik ve Korkunun İktidarı Olgusu" *Uluslararası Göç Sempozyumu,* Sistem Matbaacılık, İstanbul, s. 23-28.

Kaya, Ayhan - Kentel, Ferhat (2005). *Euro-Türkler: Türkiye ile Avrupa Birliği Arasında Köprü mü Engel mi?* Almanya-Türkleri ve Fransa-Türkleri Üzerine Karşılaştırmalı Bir Çalışma, Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

Kearny, J. A. (2007). "Transcultural Journeys in Mahjoub's Historical Novels", *Research in African Literatures,* Volume: 38 No: 4, s. 127-141.

Kentel, Ferhat (2012). "İslamofobi Vesilesiyle Türkiye'nin Fobilerine Bakmak" *İslamofobi Kolektif Bir Korkunun Anatomisi Sempozyum Tebliğleri,* Editörler: Osman Alacahan-Betül Duman, Ankamat Matbaacılık, Ankara, s. 261-276.

Kılıç, Taner (2006). "Bir İnsan Hakkı Olarak İltica" *Uluslararası Göç Sempozyumu,* Sistem Matbaacılık, İstanbul, s. 173-191.

Kınık, Kerem (2017). "Göç, Sürgün, İltica" *Hayatsağlık,* s. 36-39.

Kiran, Sobia (2013). "Identity Crisis as Reflected in Selected Works: The Reluctant Fundamentalist by Mohsin Hamid and the Black Album by Hanif Kureishi", *International Journal of Linguistics and Communication,* Volume: 1 No: 2, s. 34-40.

Kirman, M. Ali (2010). "İslamofobinin Kökenleri: Batılı Mı Doğulu Mu?" *Journal of Islamic Research,* s.21-39

Koca, Burcu Toğral (2015). "Biyopolitika, Güvenlik ve Frontex'in Türkiye-Yunanistan Sınırındaki Rolü", *Göç Dergisi,* Cilt: 1, Sayı: 1, s. 57-76.

Kula, O. Bilge (2011). *Batı Edebiyatında Oryantalizm –I,* Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.

Kundakçı, F. Seda (2013). "Heteroseksizm ve Ötekileştirme Eleştirisi", *Liberal Düşünce,* Yıl: 18, Sayı: 71, s. 65-79.

Kuruyazıcı, Nilüfer (2001). "Almanya'da Oluşan Yeni Bir Yazının Tartışılması", *Gurbeti Vatan Edenler,* Hazırlayanlar: Mahmut Karakuş – Nilüfer Kuruyazıcı, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, s. 3-24.

Lewis, Bernard (2011). *Çatışan Kültürler,* Çeviren: Nurettin Elhüseyni, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.

Mahjoub, Jamal (2004). *Travelling With Djinns,* Published by Vintage, London.

Mermer, Cengiz Topel (2010). *Siyasal Bütünlük ve Bölge Sorunları Açısından Pakistan,* Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul

Metin, Abdullah (2013). *Oksidentalizm İki Doğu İki Batı,* Pınar Yayınları, İstanbul.

Mohsen, Carolina A. (2000). "Narrating Identity of Conflict: History, Geography and The Nation In Jamal Mahjoub's Portrayal of Modern-Day-Sudan", *World Literature Today,* 74/3, s. 541-554

Moran, Berna (2014). *Edebiyat Kuramları ve Eleştiri,* İletişim Yayınları, İstanbul.

Morkoç, Ayvaz (2015). "Fakir Baykurt'un Duisburg Üçlemesi'nde Almanya'daki Göçmen Türklerin Karşılaştığı Sorunlar", *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* Cilt: 13, Sayı: 1, s. 482-499.

Mustafa, Mustafa Khalid (2014). *Darfur Sorunun Sudan'ın İç Güvenliğine Etkisi,* Ankara Polis Akademisi, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara.

Narlı, Mehmet (2012). *Roman Ne Anlatır*, Akçağ Yayınları, Ankara.

Nyman, Jopi (2011). "Beyond Liverpool, 1957: Travel, Diaspora and Migration in Jamal Mahjoub's the Drift Latitudes", *Journal of Commonwealth Literature,* Volume: 46 (3), s. 493-511.

Orakçı, Serhat (t.y.). "Güney Sudan Kriz Raporu" *İnsamer,* s. 1-9.

Ortaylı, İlber (2006). "Genel Göç Olgusu" *Uluslararası Göç Sempozyumu,* Sistem Matbaacılık, İstanbul, s. 19-22.

Öç, Enes (2018). *The Concept of Islam and the 'Other' in Postcolonial Context After 9/11: A Comparative Analysis of the Novels The Reluctant Fundamentalist By Mohsin Hamid and The Terrorist By John Updike,* Bingöl Üniversitesi, Ortadoğu Araştırmaları Enstitüsü, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Bingöl.

Öğdür, İsa (2010). *Sudan'daki Askerî Darbeler ve Ortadoğu'ya Etkileri,* Marmara Üniversitesi, Ortadoğu Araştırmaları Enstitüsü, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul.

Öndül, Uluhan Berk (2015). *Sudan'da Etnik Çatışma ve Çözüm Süreci,* Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara.

Öner, N. Aslı Şirin (2015). "Göç Çalışmalarında Temel Kavramlar", *Küreselleşme Çağında Göç,* Derleyenler: S. Gülfer Ihlamur-Öner, N. Aslı Şirin Öner, İletişim Yayınları, İstanbul, s. 13-27.

Önkal, Ahmet (1998). "Hicret", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi,* Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Cilt: 17, Ankara.

Özkul, Derya (2015). "Ulus-Ötesi Göç Yazınında Yeni Bir Paradigma", *Küreselleşme Çağında Göç,* Derleyenler: S. Gülfer Ihlamur-Öner, N. Aslı Şirin Öner, İletişim Yayınları, İstanbul, s. 483 -500.

Öztaş, Cemal - Zengin, Eyüp (2006). "Göç ve Azerbaycan" *Uluslararası Göç Sempozyumu,* Sistem Matbaacılık, İstanbul, s. 65-75.

Öztürk, Nahide (t.y.). "Azınlık Gruplarının Toplumsal Entegrasyon Sürecinde Azınlık Medyasının Rolü", *Sosyal Bilimler Dergisi,* s. 253-268.

Parla, Jale (2012). *Efendilik, Şarkiyatçılık, Kölelik,* İletişim Yayınları, İstanbul.

Parlak, Betül (2002). "Özne ve Toplumsal Anlamlandırma Aracı Olarak Roman" *Hece Aylık Edebiyat Dergisi,* Sayı: 65-66-67, Yıl: 6, s. 247-251.

Rittersberger Tılıç, Helga - Özen, Yelda - Çelik, Kezban (2015). "Geriye Göçün Dinamikleri: Almanya'dan Eve Dönüş", *Küreselleşme Çağında Göç,* Derleyenler: S. Gülfer Ihlamur-Öner, N. Aslı Şirin Öner, İletişim Yayınları, İstanbul, s. 287 -307.

Rousseau A.M. - Pichois Cl. (1994). *Karşılaştırmalı Edebiyat,* Çeviren: Mehmet Yazgan, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul.

Sağıroğlu, Ali Zafer (2014). *Türkiye'de Etnisite, Din ve Önyargı: Üniversite Öğrencileri Örneği,* Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Basılmamış Doktora Tezi), Konya.

Said, W. Edward (1989). *Oryantalizm/Sömürgeciliğin Keşif Kolu,* Çeviren: Selahaddin Ayaz, Pınar Yayınları, İstanbul.

Said, W. Edward (2008). *Şarkiyatçılık,* Çeviren: Berna Ülner, Metis Yayınları, İstanbul.

Sakallı, Cemal (2014). *Karşılaştırmalı Yazınbilim ve Yazınlararasılık / Sanatlararasılık Üzerine*, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

Saydam, Abdullah (2010). *Kırım ve Kafkas Göçleri,* Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.

Sévry, Jean (2001). "Interviewing Jamal Mahjoub", *Commonwealth: Essays and Studies,* Volume: 23/2, s. 85-93.

Sheikh, Aabid Majeed (2016). *Hürriyet Partisinin Keşmir Siyasal Hareketindeki Rolü: Hindistan ve Pakistan Arsasındaki Bir Anlaşmazlık Bölgesi,* Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara.

Sirkeci, İbrahim (2006). "Küresel Kontrol Çabalarına Karşı Bireysel Aşma Çabaları: Türkiye ve Irak Örneklerinde Uluslararası Göçün Evrimi" *Uluslararası Göç Sempozyumu,* Sistem Matbaacılık, İstanbul, s. 33-39.

Sumbas, Ahu (2009). "Batı Avrupa'da Yükselen Yeni-Irkçılık Üzerine Bir Deneme", *Alternatif Politika,* Cilt: 1, Sayı: 2, s. 260-281.

Şen, Hasine (2013). "1989 Bulgaristan Göçmenlerinin Kimlik Oluşturma Süreçleri", *Tarihe Not Düşmek: 1989 Göçü,* Editörler: Hüseyin Mevsim, Muzaffer Kutlay, Karınca Yayınları, Ankara, s. 197-208.

Şenocak, Naciye Selin (2006). "Fransa ve Göç Olgusuna Giriş" *Uluslararası Göç Sempozyumu,* Sistem Matbaacılık, İstanbul, s. 48-51.

Şimşek, Fatih (2017). "Batı'dan Osmanlıya Medeniyet Kavramının Tarihsel Süreç İçerisindeki Dönüşümü", *Türük Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi,* Yıl: 5, Sayı: 11, s. 437-453.

Şimşek, Murat (2015). "Uluslar arası Ceza Mahkemesinin Taraf Olmayan Devletler ve Devlet Başkanları Üzerindeki Yargı Yetkisi: Sudan Örneği" *IV. Türkiye Lisansüstü Çalışmaları Kongresi,* s. 151-163.

Şimşek, Yaşar (2013). "Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın 'Kızılırmak Kıyılarında' Şiirini Sosyolojik Okuma Denemesi", *Turkish Studies,* Volume: 8/1, s. 2547-2562.

Şirin, İbrahim (2006). *Osmanlı İmgeleminde Avrupa,* Lotus Yayınevi, Ankara.

Tapan, Nilüfer (2001). "İki Kültür Arasında Bir Köprü", *Gurbeti Vatan Edenler,* Hazırlayanlar: Mahmut Karakuş – Nilüfer Kuruyazıcı, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, s. 95-112.

Taşar, Murat (t.y.). "Batı'nın Kendi Kimliğini İnşa Etme Sürecinde Öteki Olarak Doğulu Kadın ve Harem", s. 153-175.

Tekşan, Mesut (2011). *Karşılaştırmalı Edebiyat Bilimi,* Kriter Yayınevi, İstanbul.

Timur, Kemal (2012). *Meçhule Yolculuk-Türk Romanında Sürgün,* Akademik Kitaplar- Vesta Ofset, İstanbul.

Tirab Abbkar Tirab (2016). *Çokkültürlü Toplumlarda Güvenlik: Sudan Örneği,* Ankara Polis Akademisi, Güvenlik Bilimler Enstitüsü, (Basılmamış Doktora Tezi), Ankara.

Tosun, Cemal (2016). "Alman Medyasında Müslüman Kadın Algısı", *Dini Araştırmalar, Kadın Özel Sayısı,* s. 255-269.

Tuna, Çağla (2012). *Başarısız Devletlerin Bölgesel Güvenliğe Etkisi: Afganistan-Pakistan Etkileşimi*, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış (Yüksek Lisans Tezi), Trabzon.

Tutum, Cahit (2001). "1864 Sürgünü İle İlgili Bazı Belgeler", *Çerkezlerin Sürgünü,* Kafkas Derneği Yayınları, Ankara, s.7-25.

Türkçe Sözlük (2011). Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

Ulağlı, Serhat (2006). *İmgebilim "Ötekinin" Bilimine Giriş,* Sinemis Yayınları, Ankara.

Uluç, Güliz (2009). *Medya ve Oryantalizm,* Anahtar Kitaplar Yayınevi, İstanbul.

Unutulmaz, K. Onur (2015). "Gündemdeki Kavram: Göçmen Entegrasyonu – Avrupa'daki Gelişimi ve Britanya Örneği", *Küreselleşme Çağında Göç,* Derleyenler: S. Gülfer Ihlamur-Öner, N. Aslı Şirin Öner, İletişim Yayınları, İstanbul, s. 135 -159.

Ünver, O. Can (2008). *Otuzbeş Yıllık Göç ve Bürokrasi Tanıklıklarım,* Phoenix Yayınevi, Ankara.

Wallerstein, Immanuel (1995). "Kapitalizmin İdeolojik Gerilimleri: Irkçılık ve Cinsiyetçilik Karşısında Evrenselcilik", *Irk Ulus Sınıf Belirsiz Kimlikler,* Etienne Balibar-Immanuel Wallerstein, Çeviren: Nazlı Ökten, Metis Yayınları, İstanbul, s. 39-49.

Yanardağ, Mehmet Fetih (2005). *Fakir Baykurt Hikaye ve Romanlarının Tema ve Yapısı Üzerine Bir İnceleme,* İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Basılmamış Doktora Tezi), Malatya.

Yazıcı Okuyan, Hülya (2006). *Türkçenin Söz Varlığı Açısından Fakir Baykurt'un Romanları,* Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Basılmamış Doktora Tezi), Ankara.

Yılancıoğlu, S. Seza (2015). "Günümüzün Göç Edebiyatı Nedir" *Turkish Migration Conference,* Editörler: Güven Şeker, Ali Tilbe, Mustafa Ökmen, Pınar Yazgan Hepgül, Deniz Eroğlu, Transnational Press, London, s. 632-641.

Yılmaz, Fatma (2008). *Avrupa'da Irkçılık ve Yabancı Düşmanlığı: AB Politikalarının Etkin(siz)liği*, USAK Yayınları, Ankara.

Yılmaz, Hakan (2015). "Önsöz" *Boğaziçi Üniversitesi Avrupa Çalışmaları Merkezi Öğrenci Forumu Bülteni,* Sayı: 3, s. 4-4.

Yusuf, Sayit (2006). "Türkiye'ye Yönelik Soydaş Göçü ve Sonuçları" *Uluslararası Göç Sempozyumu,* Sistem Matbaacılık, İstanbul, s. 112-118.

Yüksel, Aytaç (2014). *Çin Halk Cumhuriyeti Afrika İlişkileri Sudan Örneği,* Harp Akademileri, Stratejik Araştırmalar Enstitüsü, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul.

İnternet Kaynakları

https://tureng.com/tr/turkce-ingilizce, erişim tarihi: 08.01.2018.

https://deik.org.tr/uploads/sudan-ulke-bulteni-2014.pdf, erişim tarihi: 23.10.2018.

https://ticaret.gov.tr/data/5b8a43355c7495406a2274f5/SUDAN%20ÜLKE%20PROFİLİ-HTM.pdf, erişim tarihi: 24.10.2018.

https://www.unhcr.org/tr/istatistikler, erişim tarihi: 17.11.2018.

http://www.goc.gov.tr/icerik6/duzensiz-goc_363_378_4710_icerik, erişim tarihi: 17.11.2018.

http://www.gazetevatan.com/fransa--yikiliyor--hukumet-caresiz--63820-gundem/, erişim tarihi: 18.011.2018.

http://amerikabulteni.com/2015/11/04/iki-kasim-sabahi-politikaya-ne-anlatiyor/, erişim tarihi: 09.12.2018.

https://www.bbc.com/turkce/spor-44919776, erişim tarihi: 10.12.2018.

https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-44279584, erişim tarihi: 07.04.2019.

https://tr.sputniknews.com/afrika/201901151037110308-kenya-nairobi-el-sebab-saldiri/, erişim tarihi: 09.04.2019.

https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-47578620, erişim tarihi: 11.04.2019.

http://www.madde14.org/index.php?title=%C4%B0nsan_Haklar%C4%B1_Evrensel_Beyannamesi, erişim tarihi: 23.04.2019.

http://www.multeci.org.tr/wp-content/uploads/2016/12/1951-Cenevre-Sozlesmesi-1.pdf, erişim tarihi: 23.04.2019.

https://www.nbcnews.com/politics/politics-news/gop-s-anti-muslim-display-likening-rep-omar-terrorist-rocks-n978371, erişim tarihi: 30.04.2019.

http://yeniedebiyat.blogcu.com/fakir-baykurt-ile-soylesi/252797, erişim tarihi: 21.07. 2019.

https://tr.euronews.com/2019/04/29/sri-lanka-da-253-kisinin-oldugu-saldirilarin-ardindan-burka-giymek-yasaklandi, erişim tarihi: 05.05.2019.

Yaqin, Amina (2008). "Mohsin Hamid in Conversation", *Wasafiri, Journal Homepage*, 23:2, s. 44-49, https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/02690050801954344, erişim tarihi: 08.09.2019.

Carpani, Jessica (2017). Mohsin Hamid (Interview), https://search.proquest.com/docview/1932579704?accountid=15780, erişim tarihi: 09.09.2019.

Fırat, Derya - Muti, Öndercan (t.y.). "Geçmişin İzleri", s. 19-24. https://www.academia.edu/37752315/Geçmişin_İzleri, erişim tarihi: 09.10.2019.

FONKSİYONEL ANTRENMAN

YAZARLAR

Erdal ARI

İbrahim CAN

Serdar BAYRAKDAROĞLU

Mehmet Onur SEVER

Özgür EKEN

Nurper ÖZBAR

Emrah ÖZDEMİR

EDİTÖRLER

Ali TEKİN

Nuri TOPSAKAL

EFEAKADEMİ

Fonksiyonel Antrenman

Editör: Ali Tekin ORCID (0000-0003-4029-5424)
Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Beden Eğitimi Spor Yüksekokulu/ Spor Yöneticiliği Bölüm Başkanı

Editör: Nuri Topsakal ORCID (0000-0003-1583-107X)
Düzce Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi /Antrenörlük Eğitimi Bölümü

ISBN: 978-625-7729-09-3

1. Baskı: Ekim 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ'ye aittir.

KÜTÜPHANE KARTI

Fonksiyonel Antrenman
TEKİN, Ali - TOPSAKAL, Nuri
1. Basım, 243 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. Antrenman, 2. Spor, 3. Fonksiyonel Antrenman 4. Egzersiz
5. Kuvvet

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)

Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ 3
İÇİNDEKİLER.....5

1. BÖLÜM
FONKSİYONEL ANTRENMAN VE ÖNEMİ 7-20
Dr. Öğr. Üyesi Erdal ARI

2. BÖLÜM
FONKSİYONEL KUVVET.....21-82
Doç. Dr. İbrahim CAN

3. BÖLÜM
FONKSİYONEL GÜÇ.....83-108
Dr. Öğr. Üyesi Serdar BAYRAKDAROĞLU

4. BÖLÜM
FONKSİYONEL ANTRENMANLAR VE SPOR YARALANMALARI İLİŞKİLERİ 109-146
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Onur SEVER

5. BÖLÜM
ISINMA EGZERSİZLERİNİN TÜRLERİ, ÖNEMİ, TARİHİ VE MEKANİZMASI 147-174
Arş. Gör. Özgür EKEN

6. BÖLÜM
ÇOCUK VE GENÇLERDE FONKSİYONEL KUVVET ÇALIŞMALARI 175-212
Doç.Dr. Nurper ÖZBAR

7. BÖLÜM
YETİŞKİNLERDE FONKSİYONEL KUVVET ÇALIŞMALARI 213-242
Öğr. Gör. Emrah ÖZDEMİR

FONKSİYONEL ANTRENMAN VE ÖNEMİ

Dr. Erdal ARI

- Ordu Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu / Spor Yöneticiliği
- 0000-0003-1348-7930
- arierdal@hotmail.com

Sporda yüksek performans, doğru zamanda müsabaka ya da yarışmaya uyum sağlayacak düzeye ulaşmak anlamına gelir. Bu amaçla birçok farklı bilimsel antrenman metodundan faydalanılmaktadır. Son dönemlerde, sporcuların fiziksel uygunluk seviyesini arttırmak için kalistenik ve serbest ağırlıklarla yapılan egzersizler sıklıkla kullanılmaktadır.

Fonksiyonel antrenman kavramı, spor dallarında uygulanan temel hareket formlarında gerekli performansa ulaşmak için sadece bir kas grubuna odaklanmadan birçok kas grubunu geliştirmeye yönelik egzersizler olarak tanımlanabilir. Fonksiyonel antrenmanın günlük yaşam aktivitelerinde ve sportif hareketlerde fonksiyonelliğin arttırılmasını, vücut dengesinin değişen durumlara uygun olarak sürdürülmesini, hareketin verimliliğinin sağlanmasını, sakatlıkların önlenmesini ve eklemlerin kuvvetlendirilmesini amaçlayan egzersizlerden oluştuğu bildirilmiştir (Riberio ve ark., 2016). Fonksiyonel antrenman, daha az zaman ve malzemeyle herhangi bir spor tesisine ihtiyaç duymaksızın egzersiz yapmaya imkân verir (Santana, 2016). Fonksiyonel antrenman ile spor dallarında baskın olarak kullanılan kas gruplarının kuvveti de arttırılabilir. Yüksek şiddetli fonksiyonel antrenmanlar, fiziksel uygunluğu geliştirmek amacıyla kullanılan etkili egzersiz yöntemleri olarak görülür. Yüksek şiddetli fonksiyonel antrenmanlar, dinlenme içeren veya içermeyen sürekli fonksiyonel egzersizlerden oluşur (Feito ve ark., 2018). Yüksek şiddetli fonksiyonel

KAYNAKLAR

Bermejo, F.J., Olcina, G., Martínez, I., Timón, R. (2018). Effects of a HIIT protocol including functional exercises on performance and body composition. *Arch Med Deporte*, 35, 386-391.

Boyle, M. (2004). Functional training for sports. Champaign, IL: Human Kinetics.

Brisebois, M.F., Rigby, B.R., Nichols, D.L. (2018). Physiological and fitness adaptations after eight weeks of high-intensity functional training in physically inactive adults. *Sports*, 6(4), 146.

Crawford, D.A., Drake, N.B., Carper, M.J., DeBlauw, J., Heinrich, K.M. (2018). Are changes in physical work capacity induced by high-intensity functional training related to changes in associated physiologic measures?. *Sports*, 6(2), 26.

De Rezende Barbosa, M.P., Júnior, J.N., Cassemiro, B.M., Bernardo, A.F.B., Da Silva, A.K.F., Vanderlei, F.M., Pastre, C.M., Vanderlei, L.C.M. (2016). Effects of functional training on geometric indices of heart rate variability. *Journal of Sport and Health Science*, 5(2), 183-189.

Ericsson, Y.B., Dahlberg, L.E., Roos, E.M. (2009). Effects of functional exercise training on performance and muscle strength after meniscectomy: a randomized trial. *Scandinavian Journal of Medicine and Science in Sports*, 19(2), 156-165.

Feito, Y., Heinrich, K.M., Butcher, S.J., Poston, W.S.C. (2018). High-intensity functional training (HIFT): definition and research implications for improved fitness. *Sports*, *6*(3), 76.

Haddock, C.K., Poston, W.S., Heinrich, K.M., Jahnke, S.A., Jitnarin, N. (2016). The benefits of high-intensity functional training fitness programs for military personnel. *Military Medicine*, 181(11-12), e1508-e1514.

Heinrich, K.M., Patel, P.M., O'Neal, J.L., Heinrich, B.S. (2014). High-intensity compared to moderate-intensity training for exercise initiation, enjoyment, adherence, and intentions: an intervention study. *BMC Public Health*, 14(1), 789.

Heinrich, K.M., Spencer, V., Fehl, N., Carlos Poston, W.S. (2012). Mission essential fitness: comparison of functional circuit training to traditional Army physical training for active duty military. *Military Medicine*, 177(10), 1125-1130.

Kong, M.M., Liu, Q. (2013, August). The interpretation of functional training and its application in badminton. In 2013 International Conference on Educational Research and Sports Education (ERSE 2013). Atlantis Press.

La Scala Teixeira, C.V., Evangelista, A.L., Novaes, J.S., Da Silva Grigoletto, M.E., Behm, D.G. (2017). "You're only as strong as your weakest link": a current opinion about the concepts and characteristics of functional training. *Frontiers in Physiology*, 8, 643.

Mangine, G.T., Van Dusseldorp, T.A., Feito, Y., Holmes, A.J., Serafini, P.R., Box, A.G., Gonzalez, A.M. (2018). Testosterone and cortisol responses to five high-intensity functional training competition workouts in recreationally active adults. *Sports*, 6(3), 62.

Neto, J.H.F., Kennedy, M.D. (2019). The multimodal nature of high-intensity functional training: potential applications to improve sport performance. *Sports*, 7(2), 33.

Pacheco, M.M., Teixeira, L.A.C., Franchini, E., Takito, M.Y. (2013). Functional vs. strength training in adults: specific needs define the best intervention. *International Journal of Sports Physical Therapy*, 8(1), 34.

Poston, W.S., Haddock, C.K., Heinrich, K.M., Jahnke, S.A., Jitnarin, N., Batchelor, D.B. (2016). Is high-intensity functional training (HIFT)/CrossFit safe for military fitness training?. *Military Medicine*, 181(7), 627-637.

Ribeiro, A.S., Godinho, W.D.N., Filho, F.S.L.V., Da Rocha-e-Silva, R.C.,Viera, L.L., Magalhães, S.C., Soares, P.M., De Godoy Palomares, E.M. (2016). Comparison between functional training and resistance training for balance. *IOSRJournal of Sports and Physical Education*, 3(6), 8-12.

Santana, J.C. (2015). Functional training. Champaign, IL: Human Kinetics.

Swanik, K.A., Swanik, C.B., Lephart, S.M., Huxel, K. (2002). The effect of functional training on the incidence of shoulder pain and strength in intercollegiate swimmers. *Journal of Sport Rehabilitation*, 11(2), 140-154.

FONKSİYONEL KUVVET

Doç. Dr. İbrahim CAN

- Iğdır Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Antrenörlük Eğitimi Bölümü
- ORCID: 0000-0002-2050-1473
- ibrahimcan_61_@hotmail.com

KAS KASILMA TÜRLERİ

Literatürde, kas kasılma türlerine yönelik farklı yaklaşımlar bulunmaktadır. Genel olarak, iskelet kasları statik ve dinamik olmak üzere iki farklı şekilde kasılır. Fakat, bazı araştırmacılarstatik kasılmaların izometrik, dinamik kasılmaların izotonik ve izokinetik kasılmalar olduğunu ve her üç kasılmanın da özellik olarak eksantrik ve konsantrik olabileceğini ileri sürmüşlerdir. Bazı araştırmacılar ise sadece dinamik kasılmaların eksantrik ve konsantrik olabileceğini ifade etmiştir (Günay ve ark, 2010). Statik kasılmalarda eklemlerde herhangi bir hareket olmazken, dinamik kasılmalarda eklem hareketi gerçekleşir. Bu yaklaşımlara göre genel bir sınıflandırma yapmak gerekirse, kas kasılmalarını; ***izometrik, izotonik*** ve ***izokinetik*** olmak üzere üç başlıkta sınıflandırabiliriz (Kroemer ve ark., 2010).

Herhangi bir hareketin sadece izometrik, izotonik veya izokinetik kasılmalar ile yapılması mümkün değildir. Günlük yaşamda ve spor faaliyetlerinde bu kasılma türlerinin hepsi kullanılır ama hareketin yapılma amacına göre bu kasılmalardan biri daha çok etkindir (Strojnik ve Komi, 1998; Komi, 2000).İzometrik ve izotonik kasılmaların peşpeşe olduğu veya kasın hem uzunluk hem de geriminin değiştiği kasılmalara ise ***oksotonik***

KAYNAKLAR

Aagaard P, Anderson JL. Correlation between contractile strength and myosin heavy chain isoform composition in human skeletal muscles. Medicine and Science in Sports and Exercise. 1998; 30(8): 1217-22.

Abernethy PJ, Jurimae J, Logan PA, Taylor AW, Thayer RE. Acute and chronic response of skeletal muscle to resistance exercise. Sports Medicine. 1994; 17(1): 22-38.

Ackland TR, Elliott B, Bloomfield J. Applied anatomy and biomechanics in sport. Oxford: Blackwell Science Ltd; 2003.

Açıkada C, Ergen E. Bilim ve spor. Ankara: Büro Tek Ofset; 1990.

Adams G, Bamman MM. Characterization and regulation of mechanical loading-induced compensatory muscle hypertrophy. Journal of Comparative Physiology. 2012; 2(4): 2829-70.

Akgün N. Egzersiz fizyolojisi (Cilt I). İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi; 1992.

Alegre LM, Jimenez F, Gonzalo-Orden JM, Martin-Acero R, Aguado, X. Effects of dynamic resistance training on fascicle length and isometric strength. Journal of Sports Science.2006; 24(5): 501-8.

Alway SE, Gonyea WJ, Davis ME. Muscle fiber formation and fiber hypertrophy during the onset of stretch-overload. American Journal of Physiology. 1990; 259(1): 92-102.

Aniansson A, Sperling L, Rundgren A, Lehnberg E. Muscle function in 75 year old men and women: a longitudinal study. Scandinavian Journal of Rehabilitation Medicine.1983; 9: 92-102.

Aniansson A, Hedberg M, Henning GB, Grimby G. Muscle morphology, enzymatic activity, and muscle strength in elderly men: A follow-up study. Muscle Nerve. 1986; 9(7): 585-91.

Aniansson A, Grimby G, Hedberg M. Compensatory muscle fiber hypertrophy in elderly men. Journal of Applied Physiology. 1992; 73(3): 812-6.

Antonio J, Gonyea, WJ. Progressive stretch overload of skeletal muscle results in hypertrophy before hyperplasia. Journal of Applied Physiology. 1985; 75(3): 1263-71.

Baker D., Nance S. The relation between strength and power inprofessional rugby league players. Journal of Strength and ConditioningResearch. 1999; 13(3): 224-9.

Baltzopoulos V, Gleeson PN. Skeletal muscle function. In Eston R, Reilly T. (Editors), Kinanthropometry and exercise physiology laboratory Manual: Exercise physiology, test, procedures and data. 2nd Ed. Oxon: Routledge; 2009, p. 7-36.

Bartlett R. Introduction to sports biomechanics: Analysing human movement patterns. 2nd ed. Oxon: Routledge; 2007.

Bassey EJ, Harries UJ. Normal values for handgrip strength in 920 men and women aged over 65 years, and longitudinal changes over 4 years in 620 survivors. Clinical Science, 1993; 84(3): 331-7.

Bean A. The complete guide to strength training. 4th Ed. London: A & C Black Publishers Ltd; 2008.

Bellamy LM, Joanisse S, Grubb A, Mitchell CJ, McKay BR, Phillips SM, et al., The acute satellite cell response and skeletal muscle hypertrophy following resistance training. PloS One. 2014; 9(10): 1-10.

Bemben MG, Massey BH, Bemben DA, Misner JE, Boileau RA. Isometric muscle force production as a function of age in healthy 20-74 years old men. Medicine Science and Sports Exercise, 1991; 23(11): 1302-10.

Billeter R, Hoppeler H. Muscular basis of strength. In Komi PV (Editor), Strengthand power in sport. 2nd ed. Oxford: Blackwell Science Ltd; 2003, p. 50-72.

Bishop P, Cureton K, Collins M. Sex differences in muscular strength in equally-trined men and women. Ergonomics. 1987; 30(4): 675-87.

Blazevich AJ, Cannavan D, Coleman DR, Horne S. Influence of concentric and eccentric resistance training on architectural adaptation in human quadriceps muscles. Journal of Applied Physiology. 2007; 103(5): 1565-75.

Bompa OT. Dönemleme: Antrenman kuramı ve yöntemi (Çeviri: Keskin İ, Tuner AB, KüçükgözH,

Bağırgan T). 3. Baskı. Ankara: Spor Yayınevi ve Basımevi, 2007.

Bompa OT, Di Pasquale MG, Cornacchia L. Serious strength training. 3rd Ed. United States: Human Kinetics; 2012.

Bompa OT, Buzzichelli CA. Periodization: Theory and methodology of training. 6th Ed. United States: Human Kinetics; 2019.

Brown PS, Miller CW, Eason MJ. Exercise physiology: Basis of human movement in health and disease. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins; 2006.

Burd NA, West DW, Staples AW, Atherton PJ, Baker JM, Moore DR, et al., Lowload high volume resistance exercise stimulates muscle protein synthesis more than high-load low volume resistance exercise in young men. PLoS One. 2010; 5(8): 1-10.

Byrnes CW, Jensen AC. (2001). Physiology of exercise. In Kamen G. (Editor). Foundations of exercise science. Baltimore: Lippincott Williams & Wilkins; 2001, p. 15-35.

Can I. Squat hareketinin kinetik ve kinematikleri. Ankara: Spor Yayınevi; 2018.

Celichowski J. Krutki P. Motor units and muscle receptors. In Zoladz JA (Editor), Muscle and exercise physiology. London: Academic Press; 2019, p. 51-91.

Cerny JF, Burton WH. Exercise physiology for health care professionals. United States: Human Kinetics; 2001.

Cheuvront SN, Moffatt RJ, DeRuisseau KC. Body composition and gender differences in performance. In Driskell JA, Wolinsky I (Editors), Nutritional assessment of athletes, United State:
CRC Press; 2002, p. 177-202.

Cihan H, Kale R, Can I, Arı E. The effect of maximal leg press strength training on bilateral deficit. Turkish Journal of Sport and Exercise. 2012; 14(3): 24-40.

Clippinger K. Dance anatomy and kinesiology: Principles and exercise for improving technique and avoiding common injuries.United States: Human Kinetics; 2015.

Davis JP, Tikunova SB, Janssen PML. Mechanisms of muscle contraction and relaxion. In Zoladz JA (Editor), Muscle and exercise physiology. London: Academic Press; 2019, p. 39-50.

De Koning FL, Binkhorst RA, Vos JA, Van Hof MA. The force-velocity relationship of arm flexion in untrained males and females and arm-trained athletes. European Journal of Applied Physiology. 1985; 54(1): 89-94.

Eckerson JM. Gender differences in isokinetic strength. In Brown LE (Editor), Isokinetic in human Performance. United States: Human Kinetics; 2000, p. 339-57.

Edman KAP, Elzinga G, Noble MIM. Enhancement of mechanical performance by stretch during tetanic contractions of vertebrate skeletal muscle fibre. The Journal of Physiology, 1978; 281: 139-155.

Edman KAP. Contractile performance of skeletal muscle fibres. In Komi PV (Editor), Strength and power in sport. 2nd Ed. Oxford: Blackwell Science Ltd; 2003, p. 114-32.

Enoka RM. Neuromechanics of human movement 4th Ed. United States: Human Kinetics; 2008.

Enoka RM, Duchateau J.Muscle function: Strength, speed, and fatigability. In Zoladz JA (Editor), Muscle and exercise physiology. London: Academic Press; 2019, p. 129-58.

Era P, Lyyra AL, Viitasalo JT, Heikkinen E. Determinants of isometric muscle strength in men of different ages. European Journal of Applied Physiology. 1992; 64(1): 84-91.

Farrell PA, Joyner MJ, Caiozzo VJ. ACSM's advanced sport physiology.Philadelphia: Lippincott Williams& Wilkins;2012.

Fenn WO, Marsh BS. Muscular force at differentspeed of shortening. Journal of Physiology. 1935; 85(3): 277-97.

Fitts RH, Widrick JJ. Muscle mechanics: Adaptations with exercise training. Exercise and Sport Sciences Reviews. 1996; 26: 427-74.

Fleck JS, Kraemer JW. Designing resistance training programs. 3rd Ed. United States: Human Kinetics; 2004.

Fox EL, Bowers RW, Foss ML Beden eğitimi ve sporun fizyolojik temelleri (Çeviri ve Derleme Cerit M.). Ankara: Spor Yayınevi ve Kitapevi; 2012.

Freedson P. Muscle strength and endurance. In Costa DM, Guthrie SR. (Editors), Women and sport: Interdisciplinary perspectives. United States: Human Kinetics; 1994, p. 177-84.

Fry AC, Schilling BK, Staron RS, Hagerman FC, Hikida RS, Thrush JT. Muscle fiber characteristics and performance correlates of maleOlympic-style weightlifters, Journal of Strength and Conditioning Research. 2003;17(4): 746-54.

Gordon AM, Huxley AF, Julian FJ, The variation in isometric tensionwith sarcomere length in vertebrate muscle fibres. The Journal of Physiology. 1966; 184(1): 170-92.

Gonyea WJ. Role of exercise in inducing increases in skeletal muscle fiber number. Journal of Applied Physiology: Respiratory, Environmental and Exercise Physiology. 1980; 48(3): 421-26.

Günay M, Tamer K, Cicioğlu İ. Spor fizyolojisi ve performans ölçümü. 2. Baskı. Ankara: Gazi Kitabevi; 2010.

Hakkinen K, Alen M, Komi PV. Changes in isometric force andrelaxation - time, electro-myographic and muscle fibre characteristics of humanskeletal muscle during strength training and detraining. Acta PhysiologicaScandinavica. 1985; 125(4): 573-85.

Hakkinen K, Pakarinen A, Kallinen M. Neuromuscular adaptations and serum hormones in women during short-term intensive strength training. European Journal of Applied Physiology. 1993; 64(2): 106-111.

Harman E. Biomechanics of resistance exercise. In Beachle TR, Earle WR. (Editors): Essentials of strength training and conditioning. 3rd Ed. United States: Human Kinetics; 2008, p. 65-91.

Henry FM, Smith LE. Simultaneous, separate bilateral muscular contractions in reletion to neural overflow theory and neural specifity, The Research Quartely. 1961; 31(1): 42-46.

Herzog W. Mechanical properties and performance in skeletal muscles. In Zatsiorsky W. (Editor). Biomechanics in sport: Performance enhancement and injury prevention. Oxford: Blackwell Publishing; 2000, p. 21-32.

Herzog W, Ait-Haddou R. Mechanical muscle models and their application to force and power production. In Komi PV. (Editor), Strength and power in sport. 2nd Ed. Oxford: Blackwell Science Ltd; 2003, p. 154-83.

Hill AV. The heat of shortening and the dynamic constants of muscle. Proceedings of the Royal Society of London Series B, 1938; 126(843): 136-95.

Hoffman J. Physiological aspects of sport training and performance. United States: Human Kinetics; 2002.

Hoffman MD, Sheldahl LM, Kraemer, WJ. Therapeutic exercise. In Delisa JA, Gans BM, Walsh NE (Editors), Physical medicine and rehabilitation: principles and practive; 2005, p. 389-434.

Hughes VA, Frontera WR, Weed M, Evans WJ, Dallal GE, Roubenoff R, et al. Longitudinal muscle strength changes in older adults: Influence of muscle mass, physical activity, and health. Journal of

Gerontology: Biological Sciences, Medical Sciences. 2001; 56(5): 209-17.

Hurley BF. Age, gender, and muscular strength. Journal of Gerontology: Biological Sciences, Medical Sciences. 1995; 50(Special Issue): 41-4.

İnal HS. Spor biyomekaniği: Temel prensipler. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım; 2004.

Kadi F, Thornell LE. Concomitant increases in myonuclear and satellite cell content in female trapezius muscle following strength training. Histochemistry and Cell Biology. 113:99-103.

Kalyon AT. Sporcu sağlığı ve spor sakatlıkları. Ankara: Gata Basımevi; 1994.

Karp RJ. Muscle fiber types and training. Strength and Conditioning Journal. 2001; 23(5): 21-6.

Katzmarzyk PT. Physical activity and fitness with age, sex, and ethnic differences. In Bouchard C, Blair SN, Haskell WL. (Editors), Physical Activity and Health. 2nd Ed. United States: Human Kinetics; 2012, p. 78-98.

Kawakami Y, Abe T, Kuno S, Fukunaga T. Training-induced changes inmuscle architecture and specific tension. European Journal of AppliedPhysiology, 1995; 72(1-2): 37-43.

Kelley G. Mechanical overload and skeletal muscle fiber hyperplasia: A meta-analysis. Journal of Applied Physiology. 1996; 81(4): 1584-88.

Kendrick VZ. Exercise physiology: Implications for sports nutrition. In Berning RJ, Steen NS, (Editors), Nutrition for sport & exercise. 2nd Ed. United States: Jones and Bartlett Publishers; 2006, p. 1-19.

Kenney LW, Wilmore HJ, Costill LD. Physiology of sport and exercise. 5th Ed. United States: Human Kinetics; 2012.

Kerr A. Introduction biomechanics. Chine: Churchill Livingstone Elsevier; 2010.

Khurana I. Essential of medical physiology. 2nd Ed. Delhi: Elsevier India Private Limited; 2012.

Klausen K. Strength and weight training. In Reilly T, Necher N, Snell P, Williams C, (Editors). Physiology of aports. London: E & FN Spon; 1990, p. 41-67.

Klitgaard H, Mantoni M, Schiaffino S, Aussoni S, Gorza L, Laurent-Winter C, et al. Function, morphology and protein expression of ageing skeletal muscle: A cross sectional study of elderly men with different training backgrounds. Acta Physiologica Scandinavica. 1990; 140(1): 41-54.

Komi VP. Stretch-shortening cycle: A powerful model to study normal and fatigued muscle. Journal of Biomechanics. 2000; 33(10): 1197-1206.

Kraemer JW, Vinger LJ.Strength training.United States: Human Kinetics; 2007.

Knudson D, Magnusson P, McHugh M. Current issues in flexibility fitness. The President's Council on Physical Fitnessand Sports Research Digest. 2000; 3(10): 1-8.

Knudson D. Fundementals of biomechanics. 2nd Ed. New York: Kluwer Academic / Plenum Publishers, 2007.

Knuttgen HG, Komi PV. Basic considerations for exercise. In Komi PV (Editor), Strengthand Power in Sport (2nd edition), Oxford: Blackwell Science Ltd; 2003, p. 3-8.

Kraemer JW, Fleck JS, Deschenes RM. Exercise physiology: Integrating theory and application China: Lippincott Williams / Wilkins; 2012.

Kroemer EHK, Kroemer JH, Kroemer EK. Engineering physiology: Bases of human factors engineering / ergonomics. 4th Ed. Hiedelberg: Springer; 2010.

Lamontagne A, Malouin F, Richards CL. Contribution of passive stiffness to ankle plantar flexor moment during gait after stroke. Archives of Physical Medicine andRehabilitation. 2000; 81(3): 351-8.

Latash LM. Neurophysiological basis of movement. 2nd Ed. United States: Human Kinetics; 2008.

Laubach LL. Comparative muscular strength of men and women: A review of the literature. Aviation, Space and Environmental Medicine. 1976; 47(5): 534-42.

Lippert LS. Clinical kinesiology and anatomy. 5th Ed. Philadelphia: Davis Company; 2011.

Lorenz T, Campello M. Biomechanics of skeletal muscle. In Nordin M, Frankel VH. (Editors), Basic biomechanics of the musculoskeletal system. 3rd Ed. Philadelphia: Lippincott Williams / Wilkins; 2001, p. 148-71.

Lynn R, Morgan DL. Decline running produces more sarcomeres in rat vastus intermedius muscle fiber than does incline running. Journal of Applied Physiology. 1994; 77(3): 1439-44.

McCall GE, Byres WC, Dickinson A, Pattany PM, Fleck SJ. Muscle fiber hypertrophy, hyperplasia, and capillar density in collage men after resistance training. Journal of Applied Physiology. 1996; 81(5): 2004-12.

McCarthy JJ, Esser KA. Counterpoint: Satellite cell addition is not obligatory for skeletal muscle hypertrophy. Journal of Applied Physiology. 2007; 103(3): 1100-2.

MacDougall JD, Ward GR, Sale DG, Sutton JR. Biochemical adaptation of human skeletal muscle to heavy resistance training and immobilization. Journal of Applied Physiology. 1977; 43(4): 700-3.

MacDougall JD, Sale DG, Elder GC, Sutton JR. Muscle ultrastructural characteristics of elite powerlifter and bodybuilders. European Journal of Applied Physiology and Occupational Physiology. 1982; 48(1): 117-26.

MacDougall JD, Sale DG, Alway SE, Sutton JR. Muscle fiber number in biceps brachii in bodybuilders and control subjects. Journal of Applied Physiology. 1984; 57(5): 1399-1403.

MacDougall D, Sale D. The physiology of training for high performance. Oxford: Oxford University Press; 2014.

Manilal KP. Science of strength training. New Delhi: Sports Publication; 2006.

McGinnis PM. Biomechanics of sport and exercise. 3rd Ed. United States: Human Kinetics; 2013.

McMahon TA. Muscles, Reflexes, and Locomotion. New Jersey: Princeton University Press; 1984.

Meth S. Gender differences in muscle morphology. In Swedan N. (Editor), Women's Sport Medicine and Rehabilitation. Gaithersburg: Aspan Publication; 2001, p. 3-6.

Metter EJ, Conwit R, Tobin J, Fozard JL. Age associated loss of power and strength in the upper extremities in women and men. Tje Journals of Gorontology Series A Biological Sciences and
Medicine. 1997; 52(5): 267-76.

Milner-Brown HS, Stein RB, Lee RG. Synchronization of human otor units: Possible roles of exercise and supraspinal reflexes. Electroencephalography and Clinical Neurophysiology 1975; 38(3): 245-54.

Moir LG. Muscular stregth. In Miller T. (Editor). Science of strength and conditioning series: NSCA's guide to tests and assessment. United States: Human Kinetics; 2012, p. 147-91.

Moritani T, Vries HA. Neural factors versus hypertrophy in the timecourse of muscle strength gain. American Journal of Physical Medicine. 1979; 58(3):115-30.

Moss BM, Refsnes PE, Abildgard A, Nicolaysen K, Jensen J. Effects of maximal effort strength training with different loads on dynamic strength, cross-sectional area, load-power and load-velocity relationships.European Journal of Applied Physiology. 1997; 75(3): 193-99.

Müller EA. Influence of training and of inactivity on muscle strength. Archives of Physical Medicine and Rehabilitation, 1970; 51(8): 449-462.

Muraoka T, Muramatsu T, Takeshita D, Kanehisa H, Fukunaga T. Estimation of passive ankle joint moment during standing and walking. Journal of AppliedBiomechanics. 2005; 21(1): 72-84.

Muratlı S, Şahin G, Kalyoncu O. Antrenman ve Müsabaka. İstanbul: Yaylım Yayıncılık; 2005.

Muratlı S. Antrenman bilimi yaklaşımıyla çocuk ve spor. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım; 2007.

Muratlı S, Hindistan İE. Sporda kuvvet antrenmanı. Ankara: Spor Yayınevi; 2018.

Nande JP, Vali AS. Fitness evaluation tests for competitive sports. Mumbai: Himalaya Publishing House; 2010.

Nawoczenski DA, Neumann DA. Biomechanics principles. In Neumann DA. (Editor). Kinesiology of the musculoskeletal system: Foundations for physical rehabilitation. United States: Elsevier Health Sciences; 2002, p. 41-55.

Newton RU, Kraemee JW. Developing explosive muscular power: Implications for a mixed methods training strategy. Strength and Conditioning Association Journal. 1994; 16(5): 20-31.

Newton RU, Dugan E. Application of strength diagnosis Strength andConditioning Association Journal. 2002; 24(5): 50-59.

Nichols TR. A biomechanic perspective on spinal mechanisms of coordinated muscular action: An architecture principle. Acta Anatomica. 1994; 151(1): 1-13.

Patton D. Health, Physical education and sports. Essex: Ed - Tech Press; 2019.

Paul AC, Rosenthal N. Different modes of hypertrophy in skeletal muscle fiber. Journal of Cell Biology. 2002; 156(4): 751-60.

Pehlivan F. Biyofizik. Ankara: Pelikan Yayınevi; 2015.

Pierce M, Musnick D, Hansen, M. Functional core and strength training. In Musnick D, Pierce M. (Editors). Conditioning for outdoor fitness: Functional exercise and nutrition for every body. 2nd Ed. Seattle: The Mountaineers Books; 2004, p. 83-124.

Pipes TV. Strength training and fiber types. Scholastic Coach. 1994; 63(8): 67-71.

Plowman AS, Smith LD. Exercise physiology: for health, fitness and performance.2nd Ed. Baltimore: Lippincott Williams / Wilkins; 2008.

Premkumar K. The massage connection: anatomy and physiology. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins; 2004.

Radcliffe CJ, Farentinos CR. High-powered plyometrics. United States: Human Kinetics; 1999.

Ramos E, Frontera WR, Llopart A, Feliciano D. Muscle strength and hormonal levels in adolescents: gender related differences. International Journal of Sports Medicine. 1998; 19(8): 526-31.

Ranvier L. Proprietes et structures differentes des muscle rouges et des muscles blancs chez les lapins et chez les raisec. Comptes Rendus Academic Sciences Paris, 1873; 77: 1030-34.

Ratamess N. ACSM'S foundations of strength training and conditioning. Chine: Lippincott Williams & Wilkins; 2012.

Ribeiro AS, Avelar A, Schoenfeld BJ, Dias RRM, Altimari LR, Cyrino ES. Resistance training promotes increase in intracellular hydration in men and women. European Journal of Sports Science. 2014; 14(6): 578-85.

Sale DG, Norman RW. Testing strength and power. In MacDougall JD, Wenger HA, Green HJ, (Editors), Physiological testing of the elite athlete. Ithaca: Movement Publications, 1982; p. 7-38.

Sale DG. Neural adaptation to strength trining. In Komi PV (Editor), Strength and Power in Sport (2nd edition), Oxford: Blackwell Science Ltd; 2003, p. 281-314.

Sale DG. Neuromuscular Function. Tarnopolsky M. (Editor) Gender differences in metabolism: Practical and nutritional implications. Boca Raton: CRP Press: 2018, p. 61-86.

Salsich GB, Brown M, Mueller MJ. Relationships between plantar flexor musclestiffness, strength, and range of motionin subjects with diabetes-peripheral neuropathycompared to age-matched controls.Journal of Orthopaedic and Sports PhysicalTherapy. 2000; 30(8): 473-83.

Sanchez JC, Principe JC. Brain machine interface engineering. Williston: Morgan Claypool Publishers; 2007.

Scanlon CV, Sanders T. Essentials of anatomy and physiology. 5th Ed. Philadelphia: Davis Company; 2007.

Schoenfeld B. Science and development of muscle hypertrohy. United States: Human Kinetics; 2016.

Semmler JG, Nordstrom MA. Motor unit discharge and force tremor in skill and strength training individuals. Experimental Brain Research. 1998; 119(1): 27-38.

Seynnes OR, De Boer M, Narici MV. Early skeletal muscle hypertrophy and architectural changes in response to high-intensity resistance training. Journal of Applied Physiology. 2007; 102(1): 368-73.

Sherwood L. Fundamentals of human physiology. 4th Ed. Canada: Cengage Learning; 2012.

Silvester JL. Weight training: For strength and fitness. United States: Jones and Bartlett Publishers; 1992.

Sircar S. Principles of medical physiology.Stuttgart: Georg Thieme Verlag; 2008.

Smith LD, Plowman AS. Understanding muscle contraction. In Donatelli R. (Editor). Sports-specific rehabilitation. Philadelphia: Churchill Livingstone Elsevier: 2007, p. 15-38.

Steindler A. Mechanics of normal and pathological locomotion in man. Baltimore: Thomas; 1935.

Stoppani J. Encyclopedia of muscle & strength: Principles, equipment, exercises, workouts, programs. United States: Human Kinetics; 2006.

Stone MH, Sanborn K, O'Bryant HS, Hartman M, Stone ME, Proulx C., et al.,Maximum strength-power-performancerelationships in college throwers. Journal of Strength and ConditioningResearch. 2003; 17(4): 739-45.

Strojnik V, Komi VP. Neuromuscular fatigue after maximal stretch-shortening cycle exercise. Journal of Applied Physiology. 1998; 84(1): 344-50.

Taşkıran Y. Klasik antrenman teorisi. İzmit: Yayıncı Yayınları; 2003.

Tesch PA, Larsson, L. Muscle hypertrophy in bodybuilders. European Journal of Applied Physiology and Occupational Physiology, 1982; 49(3): 301-6.

Tipton KD, Wolfe RR. Exercise induced changes in protein metabolism. Acta Physiologica Scandinavica. 1998; 162(3): 377-387.

Toigo M, Boutellier, U. New fundamental resistance exercise determinants of molecular and cellular muscle adaptations. Eurepean Journal of Applied Physiology. 2006; 97(6): 643-63.

Velloso CP. Regulation of muscle mass by growth hormone and IGF-I. British Journal of Pharmacology and chemotherapy.2008; 154(3): 557-68.

Verkhoshansky Y. Special strength training: A practical manual for coaches. Moscow: Fizkultura Sports; 2006.

Vierck J, O'Reilly B, Hossner K, Antonio J, Byrne K, Bucci L, et al., Satellite cell regulation following myotrauma caused by resistance exercise. Cell Biology International. 2000; 24 (5): 263-72.

Watkins J. Structure and function of the musculoskeletal system. United States: Human Kinetics; 1999.

Weinberger M, Dostrovsky JO. Motor unit synchronization. In Kompoliti K, Metman LV. (Editors),The encyclopedia of movement disorders, Oxford: Academic Press; 2010.

Wiggins-James N, James R, Thompson G. AS PE for aqua. Chine: Harcourt Education Limited; 2005.

Wilmore JH. Alterations in strength, body composition and anthropometric measurements conseuent to a 10 week wieght training program. Medicine and Science in Sports, 1974; 6(2): 133-8.

Yessin M, Hatfield F. Plyometric Training: Achieving explosive power in sports. 3rd Ed. United States: Human Kinetics; 2007.

Zammit PS. All muscle satellite cells are equal, but are some more equal than others? Journal of Cell Science. 2008; 121(18): 2975-82.

Zatsiorsky VM, Kraemer WJ. Science and practice of strength training. 2nd Ed.United States: Human Kinetics; 2006.

Ziyagil MA, Tamer K, Zorba E. Beden egitimi ve sporda temel motorik özelliklerin veesnekligin geliştirilmesi. Ankara: Ofset Hazırlık ve Baskı, EmelMatbaacılık San. Tic. Ltd. Sti; 1994.

Fonksiyonel Güç

Dr. Serdar BAYRAKDAROĞLU

- Gümüşhane Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu / Antrenörlük Eğitimi
- ORCID: 0000-0002-2166-6675
- bayrakdaroglu85@gmail.com

Fonksiyon kelimesi fiili olarak hareket, eylem ve çalışma performansı anlamına gelir. Bu sebeple fonksiyonel olarak kabul edilen egzersiz eğitim programları tasarlama aşamasında, bir kişinin günlük yaşamında yaptıklarına benzer hareketlerin tercih edilmesi daha etkin bir eğitim programının oluşturulmasına olanak sağlar (Weiss ve ark., 2010). Buradan hareketle fonksiyonel antrenman programında yer alan bir hareketin belirli bir spor branşına özel bir harekete ne ölçüde uyarlanabileceğini çok önemlidir. Fonksiyonel antrenman, merkezi sinir sistemi talebine ilişkin bir konudur. Merkezi sinir sisteminin talebi ne kadar fazla ise fonksiyonel hareketlerin uygulanabilirliği de o kadar yüksektir. Kas hareketini kontrol eden beyin, hareketi tek bir kas ile değil, bir bütün olarak düşünür. Fonksiyon antrenmanın birincil amacı, bir hareketten elde edilen gelişimle tüm nöromüsküler sistemi etkileyerek başka bir hareketin performansını arttırmayı sağlamaktır. Fonksiyonel antrenman vücudu denge, stabilite, döndürme, eğilme ve kaldırma gibi günlük hayatımızda uyguladığımız hareketlere hazırlamaya dayanan bir antrenman yöntemidir. Bu yöntemle sinir siteminin düzgün çalışması ve vücudun tüm bölümlerine doğru zamanda ileti gönderilerek kasların uygun bir şekilde kullanılması sağlanır. Fonksiyonel egzersizler genelde dik pozisyonlarda çalışılır ve aynı anda birden fazla hareket düzlemindeki egzersizleri içerir, tıpkı futbol, voleybol, atletizm vb. spor branşlarında olduğu gibi (Shaikh ve Mondal, 2012).

KAYNAKLAR

Aktüre, K. G. (2019). Farklı yüklerdeki olimpik kaldırış varyasyonlarının kuvvet gelişim oranları ve optimal yükün belirlenmesi (Doctoral dissertation, Sağlık Bilimleri Enstitüsü).

Arabatzi, F., & Kellis, E. (2012). Olympic weightlifting training causes different knee muscle–coactivation adaptations compared with traditional weight training. The Journal of Strength & Conditioning Research, 26(8), 2192-2201.

Banyard, H. G., Tufano, J. J., Delgado, J., Thompson, S., & Nosaka, K. (2018). Comparison of velocity-based and traditional 1RM-percent-based prescription on acute kinetic and kinematic variables. *International journal of sports physiology and performance*.

Bartlett, R. (2007). Introduction to Sports Biomechanics: Analysing Human Movement Patterns. E&FN Spon.

Bedoya, A. A., Miltenberger, M. R., & Lopez, R. M. (2015). Plyometric training effects on athletic performance in youth soccer athletes: a systematic review. The Journal of Strength & Conditioning Research, 29(8), 2351-2360.

Behm, D. G., Anderson, K., & Curnew, R. S. (2002). Muscle force and activation under stable and unstable conditions. The Journal of Strength & Conditioning Research, 16(3), 416-422.

Behm, D., & Sale, D. (1993). Velocity Specificity of Resistance Training. Sports Medicine, 15(6), 374-388.

Blume, J. D., Greevy, R. A., Welty, V. F., Smith, J. R., & Dupont, W. D. (2019). An introduction to second-generation p-values. The American Statistician, 73(sup1), 157-167.

Boyle, M. (2004). Functional training for sports. Human Kinetics Publishers.

Boyle, M. (2016). New functional training for sports. Human Kinetics.

Bridge, C. A., Jones, M. A., & Drust, B. (2009). Physiological responses and perceived exertion during international taekwondo competition. International Journal of Sports Physiology and Performance, 4(4), 485-493.

Casolino, E., Cortis, C., Lupo, C., Chiodo, S., Minganti, C., & Capranica, L. (2012). Physiological versus psychological evaluation in taekwondo elite athletes. International Journal of Sports Physiology and Performance, 7(4), 322-331.

Cassemiro, B. M., Lemes, Í. R., Figueiredo, M. P. F. D., Vanderlei, F. M., Pastre, C. M., & Netto Júnior, J. (2017). Effects of functional resistance training on muscle strength and musculoskeletal discomfort. Fisioterapia em Movimento, 30(2), 347-356.

Collins, A. (2012). The Complete Guide toFunctional Training, Electronic Edition Published, ISBN (EPDF) 978 1 4081 8018 1, 113-117.

Crewther, B., Cronin, J., & Keogh, J. (2005). Possible stimuli for strength and power adaptation. Sports medicine, 35(11), 967-989.

Cronin, J. B., McNair, P. J., & Marshall, R. N. (2002). Is velocity-specific strength training important in improving functional performance?. Journal of sports medicine and physical fitness, 42(3), 267.

de Hoyo, M., Núñez, F. J., Sañudo, B., Gonzalo-Skok, O., Muñoz-López, A., Romero-Boza, S., ... & Nimphius, S. (2019). Predicting Loading Intensity Measuring Velocity in Barbell Hip Thrust
Exercise. Journal of Strength and Conditioning Research.

Dorrell, H. F., Smith, M. F., & Gee, T. I. (2020). Comparison of velocity-based and traditional percentage-based loading methods on maximal strength and power adaptations. The Journal of Strength & Conditioning Research, 34(1), 46-53.

Enoka, R.M (1997). Neural adaptations with chronic physical activity. Journal of Biomechanics, 30(5), 447-445.

Folland, J. P., & Williams, A. G. (2007). Morphological and neurological contributions to increased strength. Sports medicine, 37(2), 145-168.

Gambetta, V. (2007). Athletic development. Champaign, IL: Human Kinetics.

Garhammer, J. (1993). A Review of power output studies of olympic and powerlifting: methodology, performance. J. Strength Cond. Res, 7, 76-89.

Gonzales-Badillo, J.J.,Sanchez-Medina, L. (2010).“MovementVelocity as A Measure of LoadingIntensity in Resistance Training’’, International Journal of Sports Medicine, 31(5). pp.347-352.

Guerriero, A., Varalda, C., & Piacentini, M. F. (2018). The Role of Velocity Based Training in the Strength Periodization for Modern Athletes. Journal of Functional Morphology and Kinesiology, 3(4), 55.

Hackett, D., Davies, T., Soomro, N., & Halaki, M. (2016). Olympic weightlifting training improves vertical jump height in sportspeople: a systematic review with meta-analysis. British journal of sports medicine, 50(14), 865-872.

Hermassi, S., Gabbett, T. J., Ingebrigtsen, J., Van Den Tillaar, R., Chelly, M. S., & Chamari, K. (2014). Effects of a short-term in-season plyometric training program on repeated-sprint ability, leg power and jump performance of elite handball players. International Journal of Sports Science & Coaching, 9(5), 1205-1216.

Jones A. (2020). Kettlebell for Men: The Ultimate Kettlebell Workout to Get Shredded. **ISBN-13 :** 979-8655613034, Independently published .

Jones, K, Bishop, P., Hunter, G.,& Fleisig, G. (2001). The effects of varying resistance-training loads on intermediate and high velocity specific adaptations. Journal of Strength and Conditioning Research, 15 (3),349-356.

Jovanović, M., & Flanagan, E. P. (2014). Researched applications of velocity based strength training. J Aust Strength Cond, 22(2), 58-69.

Knudson, D. (2007). Fundamentals of biomechanics. Springer Science & Business Media.

Knudson, D. V. (2009). Correcting the use of the term "power" in the strength and conditioning literature. The Journal of Strength & Conditioning Research, 23(6), 1902-1908.

Kraemer, J.W., & Vinger, L.J. (2007). Muscle anatomy. In Brown, E.L. (Ed). Strength training: National strength and conditioning association (pp. 3-28). Champaign, IL: Human Kinetics.

Kraemer, W. J., & Looney, D. P. (2012). Underlying mechanisms and physiology of muscular power. Strength & Conditioning Journal, 34(6), 13-19.

Loturco, I., Ugrinowitsch, C., Tricoli, V., Pivetti, B., & Roschel, H. (2013). Different loading schemes in power training during the preseason promote similar performance improvements in Brazilian elite soccer players. The Journal of Strength & Conditioning Research, 27(7), 1791-1797.

Mc Bride, J.M., Triplett-McBride, T., Davie, A., & Newton, R.U. (2020) The effect of heavy –vs. light load jump squats on the development of strength, power and speed. Journal of strength and Conditioning Research, 16(1), 75-82.

Otto III, W. H., Coburn, J. W., Brown, L. E., & Spiering, B. A. (2012). Effects of weightlifting vs. kettlebell training on vertical jump, strength, and body composition. The Journal of Strength & Conditioning Research, 26(5), 1199-1202.

Pareja-Blanco, F., Sánchez-Medina, L., Suárez-Arrones, L., & González-Badillo, J. J. (2017). Effects of velocity loss during resistance training on performance in professional soccer players. International journal of sports physiology and performance, 12(4), 512-519.

Patel, R. (2014). Plyometric training in overhead throwers with partial thickness tear of the rotator cuff muscles. GRIN Verlag.

Pérez-Castilla, A., & García-Ramos, A. (2020). Changes in the Load–Velocity Profile Following Power-and Strength-Oriented Resistance-Training Programs. International Journal of Sports Physiology and Performance, 1(aop), 1-7.

Radcliffe, J. C. (2007). Functional training for athletes at all levels: workouts for agility, speed and power. Simon and Schuster.

Randolph, D. (2015). Ultimate Olympic Weightlifting: A Complete Guide to Barbell Lifts—from Beginner to Gold Medal. Simon and Schuster.

Ratamess, N. A. (2012). ACSM's foundations of strength training and conditioning. Wolters Kluwer Health/Lippincott Williams & Wilkins.

Reiman, M. P., & Manske, R. C. (2009). Functional testing in human performance. Human kinetics.

Sale, D. (1981). Specificity in strength training: a review for the coach and athlete. Can. J. Appl. Sport Sci., 6, 87-92.

Sanchez-Medina, L., & González-Badillo, J. J. (2011). Velocity loss as an indicator of neuromuscular fatigue during resistance training. Medicine & Science in Sports & Exercise, 43(9), 1725-1734.

Sandler, D. (2005). Sports power. Human kinetics.

Santana, J. C. (2015). Functional training. Human Kinetics.

Shaikh, A., & Mondal, S. (2012). Effect of functional training on physical fitness components on college male students-A pilot study. IOSR Journal of Humanities and Social Science, 1(2), 01-05.

Siff, M. C., & Verkhoshansky, Y. V. (2004). Supertraining: Supertraining Institute. Denver USA.

Singh, G. (2016). The influence of velocity based resistance training on neuromuscular strength and power adaptations in semi-professional rugby union and professional rugby league players (Doctoral dissertation, Auckland University of Technology).

Teo, S. Y., Newton, M. J., Newton, R. U., Dempsey, A. R., & Fairchild, T. J. (2016). Comparing the effectiveness of a short-term vertical jump vs. weightlifting program on athletic power development. Journal of strength and conditioning research, 30(10), 2741-2748.

Tricoli,V.A., Richard, M.D., Parcel, A.C., & Sawyer, R.D. (2001). Internal vs external ve velocity: Effects of strength training protocols on velocity-specific adaptations and human skeletal muscle variables. Medicine and Science in Sports and Exercise, 33(5), 264-27

Vernon, A., Joyce, C., & Banyard, H. G. (2020). Readiness to train: Return to baseline strength and velocity following strength or power training. International Journal of Sports Science & Coaching, 15(2), 204-211.

Weakley, J., Wilson, K., Till, K., Read, D., Scantlebury, S., Sawczuk, T., ... & Jones, B. (2019). Visual kinematic feedback enhances velocity, power, motivation and competitiveness in adolescent female athletes. Journal of Australian Strength and Conditioning, 27(3).

Weakley, J., Mann, B., Banyard, H., McLaren, S., Scott, T., & Garcia-Ramos, A. (2020). Velocity-Based Training: From Theory to Application. Strength & Conditioning Journal.

Weiss, T., Kreitinger, J., Wilde, H., Wiora, C., Steege, M., Dalleck, L., & Janot, J. (2010). Effect of functional resistance training on muscular fitness outcomes in young adults. Journal of Exercise
Science & Fitness, 8(2), 113-122.

Zatsiorsky, V. M. (1998). Differential kinematics of human movement. Kinematics of Human Motion 1st edition (Champaign, IL: Human Kinetics) chapter, 3.

FONKSİYONEL ANTRENMANLAR VE SPOR YARALANMALARI İLİŞKİLERİ

Dr. Mehmet Onur SEVER

- Gümüşhane Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu / Antrenörlük Eğitimi
- ORCID: 0000-0001-6422-9144
- m.onursever@gmail.com

Spor Yaralanmaları

Egzersiz ve fiziksel aktivite, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde sağlığın en önemli belirleyicisidir. Hareketsiz yaşam, bulaşıcı olmayan hastalıklardan kaynaklanan hasta sayısı (morbidite) ve ölüm oranında (mortalite) bağımsız bir risk faktörüdür. Düzenli fiziksel aktivite genel olarak kardiyovasküler hastalık, yüksek tansiyon, tip 2 diyabet, bazı kanser türleri ve bu hastalıklara bağlı olarak erken ölümleri azaltır. Fiziksel hareketsizlik, aşırı kilolu olmak, sigara içmek, yüksek kolesterol veya yüksek tansiyon gibi sağlık için büyük bir risk oluşturabilir. Orta düzeyde bir fiziksel aktivite yapmakla daha sağlıklı bir yaşam elde edilebilir. Hatta ileri yaşlar için oturmanın aksine ayakta durmakla bile sağlık açısından fayda sağlayabilir.

Spor yaralanması, spor faaliyetleri veya egzersiz sırasında meydana gelen bir yaralanma olarak tanımlanabilir. Bu durum her yaştaki ve her düzeydeki sporcularda olumsuz bir etki yaratabilir. (Rolf, 2007).

Başka bir ifadeyle; kişinin müsabaka veya antrenman esnasında hasar meydana gelmesi ile kısa, orta ya da uzun süreli egzersiz yapamama durumudur.

KAYNAKLAR

Baltaci G, Harput G, Haksever B, Ulusoy B, Ozer H. Comparison between nintendo wii fit and conventional rehabilitation on functional performance outcomes after hamstring anterior cruciate ligament reconstruction: prospective, randomized, controlled, double-blindclinicaltrial. KneeSurg Sports Traumatol Arthrosc. 2013; 21(4): 880-7.

Boyle M. Functional training for sports. Human Kinetics Publishers; 2004.

Clark MA, Cappuccio R., Mısır R., Humphrey R., Kraus SJ., Lucett S., and Robbins P. Optimum performence training for the healt hand fitness Professional. (2004).

Çiçek ME. Futbolcularda görülen spor sakatlıklarının bireysel faktörler açısından değerlendirilmesi. [yüksek lisans tezi]. Erzincan: Erzincan Binali Yıldırım üniversitesi sağlık bilimleri enstitüsü; 2019.

Drew MK, Finch CF. There relationship between training load and injury, illness and soreness: a systematic and literature review. Sports Medicine. 2016; 46(6): 861-83.

Egesoy H, Yapıcı A, Alptekin A. Sıcak ortamda egzersiz ve sportif performans. Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi (UGEAD). 2017; 3(2): 80-92.

Engström BK, Renström PA. How can injuries be prevented in the World Cup soccer athlete? Clinics in Sports Medicine. 1998; 17(4): 755-68.

Ergen E. Spor yaralanmalarından korunma. Dirim; 2002; *77*(1): 6-13.

Ergen E, Güner R, Zergeroğlu AM, Ulkar B, Kunduracıoğlu B. Sporcu sağlığı ve spor yaralanmaları. Ankara: Nobel Yayınevi; 2003.

Fields KB, Sykes JC, Walker KM, Jackson JC. Prevention of running injuries. Current Sports Medicine Reports. 2010; 9(3): 176-82.

Gonçalves DFF, Ricci NA, Coimbra AMV. Functional balance among older adults from the community. Rev Bras Fisioter. 2009; 13(4):316-23.

Hootman JM, Dick R, Agel J. Epidemiology of collegiate injuries for 15 sports: summary and recommendations for injury prevention initiatives. J Athl Train 2007; 42: 311–319.

https://www.aysetolga.com/bosu-topu-hareketleri. Erişim tarihi. 03.05.2020 16:53

https://www.sportsandmerits.com/makale/17-bosu-topu-egzersizleri 03.05.2020 16:08

https://www.sprint-sporakademisi.com/spor-ve-sakatliklari/ Erişim tarihi. 13.07.2020. 15.32

Kanbir O. Sporda sağlık bilinci ve ilkyardım. 2. Baskı. Bursa: Ekin Kitapevi; 2001.

Kaya M, Gökdemir K. Profesyonel futbolda sakatlanan oyuncu psikolojisi ve kulüpler tarafından sağlanan hizmetler üzerine bir araştırma. Bed. Eğt. Spor Bil. Der. 1996; 3: 57-65.

Knowles SB, Marshall SW, Bowling JM, Loomis D, Millikan R, Yang J, Mueller FO. A prospective study of injury incidence among North Carolina high school athletes. American Journal of Epidemiology. 2006; 164(12): 1209-21.

Kucera KL, Marshall SW, Kirkendall DT, Marchak PM, Garrett WE. Injury history as a risk factor for incident injury in youth soccer. British Journal of Sports Medicine. 2005; 39(7): 462.

Liao CD, Liou TH, Huang YY, Huang YC. Effects of balance training on functional outcome after total knee replacement in patients with knee osteoarthritis: a randomized controlled trial. ClinRehabil. 2013; 27(8): 697-709.

Liebenson C. Functional training handbook. Lippincott Williams &Wilkins; 2014.

Murphy DF, Connolly DAJ, Beynnon BD. Risk factors for lower extremity injury: a review of the literature. British Journal of Sports Medicine, 2003; 37(1): 13-29.

Oliver GD, DiBrezzo R. Functional balance training in collegiate women athletes. J Strength CondRes. 2009; 23(7): 2124-9.

Olsen OE, Myklebust G, Engebretsen L, Holme I, Bahr R. Exercises to prevent lower limb injuries in youth sports: cluster randomised controlled trial. BMJ 2005; 330: 449.

Orchard J. Is there a relationship between ground and climatic conditions and injuries in football. Sports Med. 2002; 32: 419–432.

Özdemir M. Spor yaralanmalarında korunma ve rehabilitasyon ilkeleri. Konya: Çizgi Kitabevi; 2004.

Palmgren A, Stahle A, Skavberg Roaldsen K, Dohrn IM, Halvarsson A. "Stay balanced"–effectiveness of evidence-based balance training for older adults transferred into a physical therapy primary care setting–a pilot study. Disability and rehabilitation. *2018;* 1-6.

Rolf C. The sports ınjurıes handbook. London: A & C Black Publishers Ltd; 2007.

Sağlam M, Güçlü MB, İnce İD, Savcı S, Arıkan H. Sigara ve fiziksel aktivite. Ankara: Klasmat Matbaacılık; 2008.

Santana JC. Functionaltraining. Human KineticsPublishers; 2015.

Sneyers CJL, Lysens R, Feys H, Andries R. Influence of malalignment of feet on the plantar pressure pattern in running. Foot and ankle international. 1995; 16(10): 624-32.

Sucan S, Yılmaz A, Can Y, Süer C. The Different Balance Parameters Evaluation of the Active Soccer Players. Journal of Health Sciences. 2005; 14(1): 36-42.

Şentürk D. Spor ve tıp. Nobel Yayınevi. İstanbul; 2014.

Şeker T. 15-17 yaş grubu okul takım sporlarında faaliyet gösteren erkek öğrencilerde görülen spor yaralanmaları ve bu yaralanmaların çeşitli değişkenlere göre incelenmesi (Kütahya örneği) [yüksek lisans tezi]. Konya: Selçuk üniversitesi sağlık bilimleri enstitüsü; 2017.

Teasdale N, Bard C, LaRue J, Fleury M. On the cognitive penetrability of postural control. Experimental Aging Research 1993; 19: 1-13.

Verrall G, Arnason A, Bennell K. Preventing hamstring injuries. In: Bahr R, Engebretsen L, eds. Handbook of Sports Medicine and Science, Sports Injury Prevention. West Sussex, UK: Wiley-Blackwell; 2009: 72–90.

Wiese-Bjornstal DM, Smith AM, LaMott EE. A model of psychologic response to athletic injury and rehabilitation. Athletic training: sports healthcare perspectives. 1995; 1(1): 17-30.

ISINMA EGZERSİZLERİNİN TÜRLERİ, ÖNEMİ, TARİHİ ve MEKANİZMASI

Arş. Gör. Özgür EKEN

- İnönü Üniversitesi-Spor Bilimleri Fakültesi /Beden Eğitimi Ve Spor Öğretmenliği Bölümü
- ORCID: 0000-0002-5488-3158

GİRİŞ

Dünyada sportif performans öncesi egzersiz hakkında pek çok görüş olmasına rağmen, ısınma evrensel bir unsurdur. Sporcuların, hangi seviyede olursa olsun, herhangi bir ısınma yöntemi uygulamadan bir egzersiz yaptığı veya müsabakaya çıktığını görmek nadirdir. Her ne kadar ısınma metotları farklı şekillerde, sürelerde olabilse de, ısınmanın herhangi bir antrenman yada müsabaka öncesinin bir parçası olması gerektiğine dair genel bir kanı bulunmaktadır. Çoğu sporcu veantrenör sadece performansa etkisi açısından değil aynı zamanda ısınma yöntemleri sebebiyle psikolojik olarak da müsabaka yada antrenmana ısınmayı eklerler. Isınma alıştırmalarının genel etkinliği düşünüldüğünde, çelişkili bilgiler bulunmaktadır. Sonuç olarak, genel ısınma kavramı kabul edilen bir olgu olsa da, neden ısınıyoruz sorusunun yanıtı ve özellikle etkili bir ısınmanın ne olması gerektiğinin cevabı antrenör ve sporcular tarafından net bilinmemektedir.Isınma esnasında vücudumuzda fizyolojik olarak ne gibi değişikliklerin olduğu bilinmesi gereken bir olgudur. Ayrıca ısınma yöntemleriyle ilgili bilimsel araştırmaların çoğalmasına rağmen, gerçek şu ki, sporcular ve antrenörler genellikle deneme yanılma yöntemiyle kanıksadıkları ısınma yöntemlerini uygulamaktadırlar. Neden ısındıkları sorulduğunda, genel olarak çoğu yaralanma riskini azaltmaya, performans gelişimine odaklandıklarına yada

KAYNAKLAR

Allen, D. G., Lee, J. A., & Westerblad, H. (1989). Intracellular calcium and tension during fatigue in isolated single muscle fibres from Xenopus laevis. The Journal of Physiology, 415(1), 433-458.

Asmussen, E., & Bøje, O. (1945). Body temperature and capacity for work. Acta Physiologica Scandinavica, 10(1), 1-22.

Astrand I. Aerobic work capacity in men and women with special reference to age. Acta Physiol Scand 49: 1-92, 1960.

Atkinson, G., Todd, C., Reilly, T., & Waterhouse, J. (2005). Diurnal variation in cycling performance: influence of warm-up. Journal of sports sciences, 23(3), 321-329.

Barcroft J. On the relation of external temperature to blood volume. Philos Trans R Soc London Ser B ccxi: 417, 455, 1923.

Behara, B., & Jacobson, B. H. (2017). Acute effects of deep tissue foam rolling and dynamic stretching on muscular strength, power, and flexibility in division I linemen. Journal of Strength and Conditioning Research, 31(4), 888-892.

Bishop, D. (2003). Warm up II. Sports medicine, 33(7), 483-498.

Bishop, D. (2003). Warm-up II: Performance changes following active warm up on exercise performance. Sports Med, 33(1), 483-498.

Bligh JA. A theoretical consideration of the means whereby the mammalian core temperature is defended at a null zone. J Appl Physiol 100: 1332-1337, 2006.

Boyle, M. (2016). New functional training for sports. Human Kinetics.

Carter JE, Gisolfi CV. Fluid replacement during and after exercise in the heat. Med Sci Sports Exerc 21: 532-539, 1989.

Cheatham, S.W., Kolber, M.J., Cain, M., & Lee, M. (2015). The effects of self-myofascial release using a foam roll or roller massager on joint range of motion, muscle recovery, and performance: A systematic review. The International Journal of Sports Physical Therapy, 10(6), 827-838.

Cochrane, D. (2013). The sports performance application of vibration exercise for warm-up, flexibility and sprint speed. European Journal of Sport Science, 13(3), 256-271.

Cochrane, D. J. (2016). Does muscular force of the upper body increase following acute, direct vibration?. International journal of sports medicine, 37(07), 547-551.

Cochrane, D. J. (2016). The acute effect of direct vibration on muscular power performance in master athletes. International journal of sports medicine, 37(02), 144-148.

D. K. Welsh, J. S. Takahashi, and S. A. Kay, "Suprachiasmatic Nucleus: Cell Autonomy and Network Properties," Annual Review of Physiology 72 (2010): 551–77."

de Candolle, A. P. (1832). Physiologie végétale, ou Exposition des forces et des fonctions vitales des végétaux. (Vol. 3). Béchet jeune.

de Mairan, J. J. (1729). Observation botanique. Histoire de l'Académie Royale des Sciences Paris.

Dill DB, Jones BF, Edwards HT, Oberg SA. Salt economy in extreme dry heat. J Biol Chem 100: 755, 1933.

Dumitru, D. C. (2010). The importance of a specific warm-up on the performance of the handball goalkeeper. Journal of Physical Education and Sport/Citius Altius Fortius, 28(3), 23–31.

Eken, Ö., Özkol, M. Z., & Varol, S. R. (2020). Acute effects of different stretching and warm up protocols on some anaerobic motoric tests, flexibility and balance in junior male judokas. Pedagogy of Physical Culture and Sports, 24(4), 169-174.

Evans, J. A., & Davidson, A. J. (2013). Health consequences of circadian disruption in humans and animal models. In Progress in molecular biology and translational science (Vol. 119, pp. 283-323). Academic Press.

Faigenbaum AD, Bellucci M, Bernieri A, et al. 2005. Acute Effects of Different Warm-Up Protocols on Fitness Performance in Children. J Strength Cond Res 19:376–381.

Fama, B. J., & Bueti, D. R. (2011). The acute effect of self-myofascial release on lower extremity plyometric performance. Sacret Heart University, Master of Science Thesis in Exercise Science and Nutrition.

Foster, R., & Kreitzman, L. (2005). Rhythms of life. The biological clocks that control the daily lives of every living thing. Yale University Press.

Gelen, E., Dede, M., Bingul, B. M., Bulgan, C., & Aydin, M. (2012). Acute effects of static stretching, dynamic exercises, and high volume upper extremity plyometric activity on tennis serve performance. *Journal of sports science & medicine*, *11*(4), 600.

Gossen, E. R., & Sale, D. G. (2000). Effect of postactivation potentiation on dynamic knee extension performance. European journal of applied physiology, 83(6), 524-530.

Güllich, A., & Schmidtbleicher, D. (1996). MVC-induced short-term potentiation of explosive force. New studies in athletics, 11, 67-84.

Hatori, M., Gronfier, C., Van Gelder, R. N., Bernstein, P. S., Carreras, J., Panda, S., ... & Furukawa, T. T. K.(2017). Global rise of potential health hazards caused by blue light-induced circadian disruption in modern aging societies. NPJ aging and mechanisms of disease, 3(9).

Healey, K. C., Hatfield, D. L., Blanpied, P., Dorfman, L. R., & Riebe, D. (2014). The effects of myofascial release with foam rolling on performance. The Journal of Strength & Conditioning Research, 28(1), 61-68.

Hellon RF, Lind AR. The influence of age on peripheral vasodilation in a hot environment. J Physiol (Lond) 141: 262-272, 1958.

Hunt EH. The regulation of body temperature in extremes of dry heat. J Hygiene 12: 479-488, 1912.

Jeffreys, I. (2018). The Warm-up: Maximize Performance and Improve Long-term Athletic Development. Human Kinetics.

Koçyiğit F. Aktif sporcularda ve spor yapmamış kişilerde ısınmanın oluşumu, değişik ısınma türlerinin performansa etkisi, Uludağ Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Doktora tezi, Bursa 1993.

Linderoth, F. (2015). Foam rolling compared to dynamic stretch and 20-meter sprint time performance. Halmstad University, Egzersiz Biyomedikal Yüksek Lisans Tezi.

Malin, B., Jordan, M., Cook, R., Draeger, A., Hagenbucher, J., Van Guilder, G., & Janot, J. (2013). Effects of self-myofascial release & static stretching on anaerobic power output. J Fit Res, 2(1), 2.

Manchado, C., García-Ruiz, J., Cortell-Tormo, J. M., & Tortosa-Martínez, J. (2017). Effect of core training on male handball players' throwing velocity. Journal of Human Kinetics, 56(1), 177–185.

Mascarin, N. C., Vancini, R. L., Lira, C. A., & Andrade, M. S. (2015). Stretch-induced reductions in throwing performance are attenuated by warm-up before exercise. The Journal of Strength and Conditioning Research, 29(5), 1393–1398.

McKemy DD, Neuhausser WM, Julius D. Identification of a cold receptor reveals a general role for TRP channels in thermosensation. Nature 416: 52-58, 2002.

McLean J, Tobin G. Historical. In: Animal and Human Calorimetry. Cambridge, UK: Cambridge University Press, 1987, 6-23.

Moore, R. L., & Stull, J. T. (1984). Myosin light chain phosphorylation in fast and slow skeletal muscles in situ. American Journal of Physiology-Cell Physiology, 247(5), C462-C471.

Nadel ER. Circulatory and thermal regulations during exercise. Fed Proc 39: 1491-1497, 1980.

Nielsen M. Die regulation der korpertemperatur bec muskelarbeit. Skan Arch Physiol 79: 193-230, 1938.

Özkaptan BM. Çocuklarda farklı ısınma germe protokollerinin sürat performansına etkisi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya, 2006.

Özsu, İ., & Kurt, C (2018). Myofascial training paradigm. Uluslararası Spor Egzersiz ve Antrenman Bilimi Dergisi, 4(4), 131-139.

Panda, S. (2018). The Circadian Code: Lose weight, supercharge your energy and sleep well every night. Random House.

Pardeiro, M., & Yanci, J. (2017). Efectos del calentamiento en el rendimiento físico y en la percepción psicológica en jugadores semi profesionales de fútbol. RICYDE. Revista Internacional De Ciencias Del Deporte, 48(13), 104–116.

Peacock, C. A., Krein, D. D., Silver, T. A., Sanders, G. J., & Von Carlowitz, K. P. A. (2014). An acute bout of self-myofascial release in the form of foam rolling improves performance testing. International Journal of Exercise Science, 7(3), 202.

Polat, S. C., Cetin, E., Yarim, I., Bulgay, C., & Cicioglu, H. I. (2018). Effect of ballistic warm-up on isokinetic strength, balance, agility, flexibility and speed in elite freestyle wrestlers. Sport Mont, 16(3), 85-89.

Racinais, S., Blonc, S., & Hue, O. (2005). Effects of active warm-up and diurnal increase in temperature on muscular power. Medicine & Science in Sports & Exercise, 37(12), 2134-2139.

Sale, D. G. (2002). Postactivation potentiation: role in human performance. Exercise and sport sciences reviews, 30(3), 138-143.

Sevim Y. Antrenman Bilgisi. Geliştirilmiş baskı. Ankara: Tutibay Yayınevi; 1997;312-320.

Souissi, N., Driss, T., Chamari, K., Vandewalle, H., Davenne, D., Gam, A., ... & Jousselin, E. (2010). Diurnal variation in Wingate test performances: influence of active warm-up. Chronobiology international, 27(3), 640-652.

Souron, R., Besson, T., Millet, G. Y., & Lapole, T. (2017). Acute and chronic neuromuscular adaptations to local vibration training. European journal of applied physiology, 117(10), 1939-1964.

Steib, S., Zahn, P., Zu Eulenburg, C., Pfeifer, K., & Zech, A. (2016). Time-dependent postural control adaptations following a neuromuscular warm-up in female handball players: A randomized controlled trial. BMC Sports Science, Medicine and Rehabilitation, 8(1), 33–40.

Strydom NB, Wyndham CH, Williams CG, Morrison JF, Bredell GAG, Benade AJS, von Rahden M. Acclimatization to humid heat and the role of physical conditioning. J Appl Physiol 21: 636-642, 1966.

Stull, K. (2017). Complete Guide to Foam Rolling. Human Kinetics.

Taylor, K., Cronin, J. B., Gill, N., Chapman, D. W., & Sheppard, J. M. (2011). Warm-up affects diurnal variation in power output. International journal of sports medicine, 32(03), 185-189.

Thomas, M. (2000). The functional warm-up. Strength & Conditioning Journal, 22(2), 51.

Tipton, C. M. (2014). History of exercise physiology. Human Kinetics.

Van den Tillaar, R., & Von Heimburg, E. (2016). Comparison of two types of warm-up upon repeated-sprint performance inexperienced soccer players. The Journal of Strength and Conditioning Research, 30(8), 2258–2265.

Vandervoort, A. A., Quinlan, J., & McComas, A. J. (1983). Twitch potentiation after voluntary contraction. Experimental neurology, 81(1), 141-152.

Woods K, Bishop P, Jones E. 2007. Warm-up and stretching in the prevention of muscular injury. Sport Med 37:1089–1099.

Yadav, A., Verma, P., & Singh, S. (2017). Going beyond the limits: Effect of clock disruption on human health. Biological Rhythm Research, 48(5), 693–700.

Young, W. B., Jenner, A., & Griffiths, K. (1998). Acute enhancement of power performance from heavy load squats. The Journal of Strength & Conditioning Research, 12(2), 82-84.

Zois, J., Bishop, D., & Aughey, R. (2015). High-intensity warm-ups: Effects during subsequent intermittent exercise. International Journal of Sports Physiology and Performance, 10(4), 498–503.

ÇOCUK ve GENÇLERDE FONKSİYONEL KUVVET ÇALIŞMALARI

Doç. Dr. Nurper ÖZBAR

- Düzce Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi /Antrenörlük Eğitimi Bölümü
- ORCID: 0000-0003-0931-5263
- nurperozbar@gmail.com

Son zamanlarda sporda geleneksel antrenman modellerinin eksikliklerini ve yetersizliklerini ortadan kaldırabilmek amacı ile fonksiyonel antrenman modellerinin kullanılmaya başlandığı görülmektedir. Çocuk ve gençler için hazırlanacak olan antrenman programları, fiziksel hazırlığın tasarımı ve uygulanması için özel ve farklı yaklaşımlar gerektirir. Çocuk ve gençler asla "küçük yetişkinler" olarak kabul edilmemelidirler. Çocukların ve ergenlerin fizyolojik yapısı yetişkinlerden belirgin şekilde farklılık gösterdiğinden, antrenman programları tasarlanırken uygulanacak parametrelerin bu farklılıkları yansıtması gerektiği unutulmamalıdır.

Kuvvet çalışması denildiğinde genellikle insanların aklına ağırlık antrenmanları gelmektedir. Ancak özellikle ergenlik öncesi çocuklarda kuvvet gelişimini sağlamak için ağırlık kullanılmasına gerek yoktur. Ergenlik öncesi dönem ve ergenlik döneminde çocukların kendi vücut ağırlığı ile yapacağı fonksiyonel kuvvet çalışmaları gelişimlerini olumlu yönde etkileyecektir. Ergenlik sonrasında ise kendi vücut ağırlığını kullanarak yapacağı çalışmalara ek olarak direnç lastiği, sağlık topu ve ek ağırlıklar rahatlıkla kullanılabilir.

Fonksiyonel hareketler sportif performansı geliştirmek için oldukça önemli bir faktör olarak görülmektedir. Günlük yaşam esnasında gerçekleştirilen aktivitelerin ve sportif performansın devam ettirilebilmesi için bazı ihtiyaçları yerine getirilebilmesi gerekir. Bu ihtiyaçlar insan

KAYNAKLAR

Balyi I, Way R, Higgs C. Uzun vadeli sporcu gelişimi (Çevirenler: Pekünlü E, Özsu İ), Spor Yayınevi, Ankara, 2016.

Bloch GB. Cross-training: the complete handbook and training guide for athletes of all sports and levels of experience. Foreword by Paula Newby-Fraser. A Fireside Book. Published by Simon&Schuster, New York, 1992.

Bompa T. Total training for young champions. Champaign, IL: Human Kinetics, 2000.

Boyle M. Functional training for sports, superior conditioning for today's athlete. USA: Human Kinetics. 2004.

Bruscia G. The functional training bible. Meyer&Meyer Verlag. 2015.

Cook G, Burton L, Kiesel K, Rose G, Bryant, MF. Movement: Functional movement systems - screening, assessment, corrective strategies. USA: On Target Publications. 2010.

Faigenbaum AD, Westcott WL. Youth Strength Training: Programs forhealth, fitness and sport, Human Kinetics Publishers, 2009.

Gallahue, DL, Ozmun, JC, Goodway JD: Understanding motor development: infants, children, adolescents, adults, Seventh Edition, TheMcGraw-Hill Companies, New York, 2012.

Gamble P. Approaching physical preparation for youth team-sports players, Strength and Conditioning Journal. 2008; 30(1): 29-42.

Irrgang JJ, Neri R. The rationale for open and closed kinetic chain activities for restoration of proprioception and neuromuscular control following injury. Proprioception and Neuromuscular Control in Joint Stability, 2000; 363-374.

Kovar SK, Combs CA, Campbell K, Napper Owen G, Worrell VJ. Elementary classroom teachers as movement educators, First Edition, Published by Mcgraw-Hill, Mew York 2004.

Kraemer WJ and Fleck SJ. Strength training and your child. In: Strength Training for Young Athletes (2nd ed.). Champaign, IL: Human Kinetics, 2005.

Lancaster Sand Teodorrescu R. Athletic fitness for kids, Human Kinetics, USA, 2008.

Lohne-Seiler H, Torstveit MK, Anderssen SA. Traditional- versus functional strength training. effects on muscular strength and power among elderly. J Aging Phys Act. 2012; 21(1): 51-70.

Mengütay S. Çocuklarda hareket gelişimi ve spor, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul 2005.

Muratlı S. Çocuk ve spor, Geliştirilmiş 3. Basım, Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti., Ankara, Şubat 2013.

Myer GD, Ford KR, Brent JL andHewett TE. The Effect of plyometric vs dynamic stabilization and balance training on power, balance and landing force in female athletes. J Strength Condition Res 20: 345–358, 2006.

Myer GD, Ford KR, Palumbo JP, andHewett, TE. Neuromuscular training improves performance and lower-extremity biomechanics in female athletes. J Strength ConditionRes 19: 51–60, 2005.

Naughton G, Farpour-Lambert NJ, Carlson J, Bradley M, and Van Praagh, E. Physiological issues surrounding the performance of adolescent athletes. Sports Med 30: 309–325, 2000.

Ozbar N, Ates S, Agopyan A. The effect of 8-week plyometric training on leg power, jump and sprint performance in female soccer players. J Strength Cond Res. 2014; 28(10): 2888-94.

Ozbar N. Effects of Plyometric training on explosive strength, speed and kicking speed in female soccer players. Anthropologist. 2015; 19(2): 333-9.

Özbar N. Çocuklarda psikomotor gelişim, Erol Ergün Basın Yayınevi, 2. Baskı, Ekim, İzmir, 2018a.

Özbar N. Çocuklarda Egzersiz (10. Bölüm), Egzersiz Fizyolojisi, Ed. Onur Oral, Ergün yayınevi, 2018b, sy:131-148, İzmir, ISBN:978-605-9543-24-8.

Özbar, N. Hareket eğitimi programının 4-6 yaş grubu çocuklarda motor beceri ve vücut kompozisyonu üzerine etkisinin incelenmesi. Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, 196 sayfa, İstanbul, (Danışman: Prof. Dr. Sami Mengütay), 2007.

Özer DS, Özer MK. Çocuklarda motor gelişim, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2000.

Taşkıran Y. Klasik antrenman teorisi, Ergün Yayınevi, İstanbul 2016.

Yildiz, S, Pinar, S, and Gelen, E. Effects of 8-week functional vs. traditional training on athletic performance and functional movement on prepubertal tennis players. J Strength Cond Res. 2019; 33(3): 651– 661.

YETİŞKİNLERDE FONKSİYONEL KUVVET ÇALIŞMALARI

Öğr. Gör. Emrah ÖZDEMİR

- İstanbul Rumeli Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi
- ORCID: 0000-0001-7928-9342
- emrahozdemir87@hotmail.com

Fonksiyonel hareket, antrenman içeriğinde kişiye özel atletik yeterliliği geliştirmek için çok önemli bir etkendir. Günlük yaşamdaki gereklilikleri yerine getirebilmek için, aktiviteler ve atletik performansın sürdürülebilmesi için yapmış olduğumuz hareketlerin enerji tüketimi açısından ekonomik ve en önemlisi sağlık ilişkili yönüyle güvenli olması hayati önem taşır. Bu unsurlar ile hem sportif performans bileşenleri hem de günlük hayatımızda ihtiyaç duyulan gereksinimleri elde etmiş olmamız gerekir.

Gereksinimler doğası gereği insan vücudunun hareketlerin de var olan itme, çekme, rotasyon ve yer-yön değiştirmeden oluşan hareketler evrenindeki kuvvet, sürat, dayanıklılık, esneklik, çabukluk, çeviklik, koordinasyon ve derin duyu (propriosepsiyon) gibi motorik özellikleri ve yetenekleri kapsar (Boyle, 2016).

Sportif faaliyetlerin tümü için günümüz antrenör ve sporcuları daha başarılı olabilmek adına performanslarını her geçen gün arttırabilmek için multidispliner alanlarla birlikte yoğun bir çalışma ve rekabet içerisine girmiştir. Branşların gerektirdiği fiziksel uygunluk antrenmanlarında sportif verimi en üst seviyeye çıkarmak için teknolojiden de faydalanarak gelişimlerin her aşaması detaylı olarak değerlendirilmektedir. Bu nedenle fiziksel uygunluk parametrelerin gelişimi ve sportif faaliyetlerin gereklilikleri olan teknik ve taktik becerilerini uygulama alanında en iyi

KAYNAKLAR

Boyle, M. (2016). New Functional Training for Sports, Human Kinetics, Second Edition, p; 38-39

Bompa, T.O.,Paquale, M.Di. &Cornacchia, L.J. (2017). Nitelikli Kuvvet Antrenmanı, Spor Yayınevi ve Kitabevi, Ankara, p;165-166.

Cook, G.,Burton, L., Kiesel, K., Rose, G. &Bryant, M.F. (2010). Movement: Functional Movement Systems - Screening, Assessment, CorrectiveStrategies. USA: On Target Publications, p;1

Collins, A. (2012). The Complete Guide toFunctional Training, Electronic Edition Published, ISBN (EPDF) 978 1 4081 8018 1, 113-117.

Miranda, T. A. B.,Vicente, J. M. Y., Marcon, R. M., Cristante, A. F., Morya, E., & do Valle, A. C. (2012). Time-Related Effects of General Functional Training in Spinal Cord-Injured Rats. Clinics, 67(7), 799-804. doi: DOI 10.6061/clinics/2012(07)16

Liebenson, C. (2015). Functional Training Handbook, ISBN 978-1-58255-920-9, p;339-340.

Lowery, L. (2016). Functional Fitness, ThePersonalTrainer's Guide, Mayer and Mayer

Sport, ISBN 978-1-78255-762-3, p; 202-203.

Santana, J.C. (2016). Functional Training, Human Kinetics, ISBN:978-1-4504-1482-1, p;72-74.

Yıldız, S. (2013). Çocuk Tenisçilerde Fonksiyonel Antrenman Yaklaşımı, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Doktora Tezi, s;13-14.

KENT VE ÇEVRE ÇALIŞMALARI

EDİTÖRLER

Cihan KAYMAZ

Murat DEMİREL

Hatice Kübra ALTUNSOY COŞKUN

Duygu DEMİROL DUYAR

Sevgi KEÇELİ ERCİYAS

EFEAKADEMİ

Kent ve Çevre Çalışmaları

Editörler: Cihan KAYMAZ ORCID (0000-0002-6477-3980)
Murat DEMİREL ORCID (0000-0003-0994-545X)
Hatice Kübra ALTUNSOY COŞKUN ORCID (0000-0002-0403-3550)
Duygu DEMİROL DUYAR ORCID (0000-0001-5067-8213)
Sevgi KEÇELİ ERCİYAS ORCID (0000-0003-3118-9099)

ISBN: 978-625-7729-06-2

1. Baskı: Ekim 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ'ye aittir.

KÜTÜPHANE KARTI

KAYMAZ, Cihan - DEMİREL, Murat - ALTUNSOY COŞKUN, Hatice Kübra - DEMİROL DUYAR, Duygu - KEÇELİ ERCİYAS, Sevgi
Kent ve Çevre Çalışmaları
1. Basım, 376 s., 135 x 210 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar Kelimeler:
1. Kentsel Politika, 2. Sürdürülebilir Çevre, 3. Yerel Yönetimler,
4. Toplumsal Cinsiyet, 5. İşbirliği ve Katılım.

Dizgi - Mizanpaj: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)

Kapak Tasarım: Fırat DEMİREL (firat@hey.com)

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....III
ÖNSÖZ.....V

MUTENALAŞTIRMA YOLUYLA KENTSEL MEKÂNIN YAPILANDIRILMASI 11
Cihan KAYMAZ

AKILLI BİR KENT ÖRNEĞİ, İSTANBUL: AFET YÖNETİMİ, ULAŞIM VE GÜVENLİK..... 39
Semih KÖSEOĞLU- Mehmet Okan BALCI- Sönmez DÜZGÜN

EŞİTSİZ DAĞILAN KENTSEL KOLEKTİF HİZMETLERİN KADINLARIN GÜNDELİK HAYATTAKİ İŞ YÜKÜNE ETKİLERİ Malatya İli Tandoğan Mahallesinde Bir Araştırma..... 71
Esra TUNÇ

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ VE KENTLER ARASI İŞ BİRLİĞİ: TÜRKİYE'DEKİ KENTLERİN DURUMU ÜZERİNE BİR İNCELEME 97
Levent MEMİŞ

TÜRKİYE'DE ÇEVRE POLİTİKASININ ŞEKİLLENMESİNDE AVRUPA BİRLİĞİ'NE UYUM SÜRECİNİN KATKISI..... 125
Didem SAYGIN- Orhan Veli ALICI

ÖNLEYİCİ BİR ÇEVRE POLİTİKASI OLARAK SIFIR ATIK DÜŞÜNCESİ VE TÜRKİYE UYGULAMASI 157
Murat DEMİREL

ORMANSIZLAŞMANIN ÇEVRE HAKKI AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ 187
Aslı YÖNTEN BALABAN- İnci ÇOBAN İNCE

GIDA GÜVENLİĞİ VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ ARASINDAKİ ETKİLEŞİMİN TOPLUMSAL CİNSİYET BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ 207
Duygu YILDIZ KARAKOÇ- Ezgi KOVANCI

ARAP BAHARI SU GÜVENLİĞİ İLİŞKİSİ: IRAK VE SURİYE'DE IŞİD ÖRNEĞİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME 242
Hatice Kübra ALTUNSOY-COŞKUN

PLATON, ARİSTOTELES VE EPİKUROS'UN FELSEFE BAHÇELERİ 267
Mehmet DEMİR

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ'NDEKİ SİYASİ PARTİLERİN PARTİ PROGRAMLARINDA YEREL YÖNETİM DÜŞÜNCESİ ÜZERİNE KARŞILAŞTIRMALI BİR ANALİZ 281
Mehdi PEKEDİS

BELEDİYELERDE İÇ DENETİMİN ETKİNLİĞİ ÜZERİNE NİTEL BİR ARAŞTIRMA 311
Maksud Emre MÜLAZIMOĞLU

KENT KONSEYİ MEKANİZMASININ HESAP VEREBİLİRLİK İLKESİNİN KURUMSALLAŞMASINDAKİ ROLÜ: KARS ÖRNEĞİ 333
Duygu DEMİROL DUYAR- Sevgi KEÇELİ ERCİYAS

6. KAYNAKÇA

Acemoğlu, D., & Robinson, J. A. (2013). *Ulusların düşüşü*. (F. R. Velioğlu, Çev.), 8. Baskı İstanbul: Doğan Kitap.

Adorno, T. (2011). *Kültür endüstrisi kültür yönetimi*. (N. Ülner, M. Tüzel ve E. Gen, Çev.), 6. Baskı İstanbul: İletişim Yayınları.

Althusser, L. (2002). *Marx için*. (I. Ergüden, Çev.), 1. Baskı İstanbul: İthaki Yayınları.

Althusser, L. (2005). *Yeniden üretim üzerine*. (I. Ergüden, Çev.), 1. Baskı İstanbul İthaki Yayınları.

Barber, B. (1995). *Güçlü demokrasi yeni bir çağ için katılımcı siyaset*. (M. Beşikçi, Çev.), 1. Baskı İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Barber, B. (2003). *Mcworld'e karşı cihad: Küreselleşme ve kabilecilik dünyayı nasıl yeniden şekillendiriyor*. (E. Birey, Çev.), 1. Baskı İstanbul: Cep Kitapları.

Behar, D., & İslam, T. (Der.) (2006). *İstanbul'da soylulaştırma eski kentin yeni sakinleri*. 1. Baskı İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Bell, D. (2013). *İdeolojinin sonu ellilerdeki siyasi fikirlerin tükenişine dair*. (V. Hacıoğlu, Çev.), 1. Baskı Bursa: Sentez Yayım ve Dağıtım.

Berman, M. (2013). *Katı olan her şey buharlaşıyor*. (Ü. Altuğ ve B. Peker, Çev.), 16. Baskı İstanbul: Yordam Kitap.

Castells, M. (1977). *The urban question: a marxist approach*. (A. Sheridan, Çev.), 1st. Translated Edition London: Edward Arnold Publishing.

Castells, M. (2014). *Kent, sınıf, iktidar*. (A. Türkün, Çev.), 1. Baskı Ankara: Phoenix Yayınları.

Coşkun, M. K. (2013). *Sınıf, kültür ve bilinç Türkiye'de işçi sınıfı kültürü, sınıf bilinci ve gündelik hayat*. 1. Baskı Ankara: Dipnot Yayınları.

Davis, M. (1985). *Urban renaissance and the spirit of postmodernism*. *New Left Review* 1(151): 106-113.

Davis, M. (2010). *Gecekondu gezegeni*. (G. Koca, Çev.), 2. Baskı İstanbul: Metis Yayınları.

Dirlik, A. (2010). *Post kolonyal aura küresel kapitalizm çağında üçüncü dünya eleştirisi*. (G. Doğduaslan, Çev.), 1. Baskı İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.

Florida, R. (2005). *Cities and creative class*. 1st. Edition London-New York: Routledge.

Florida, R. (2012). *The Rise of Creative Class –Revisited-*. New York: Basic Books.

Florida, R. (2018). *Yeni kentsel kriz*. (D. N. Özer, Çev.), 1. Baskı İstanbul: Doğan Kitap.

Fukuyama, F. (2016). *Tarihin sonu ve son insan*. (Z. Dicleli, Çev.), 6. Baskı İstanbul: Profil Yayıncılık.

Giddens, A. (2000). *Üçüncü yol sosyal demokrasinin yeniden dirilişi*. (M. Özay, Çev.), 1. Baskı İstanbul: Birey Yayınları.

Glass, R. (2010). Aspect of change. J. Brown-Saracino (Ed.), *The gentrification debates* içinde (ss. 19-30), 1st. Edition New York: Routledge.

Hall, S., & Jacques, M. (1995). Giriş. (A. Yılmaz, Çev.) S. Hall ve M. Jacques (Der.), *Yeni zamanlar 1990'larda politikanın değişen çehresi* içinde (ss. 15-28), 1. Baskı İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Hardt, M., & Negri, A. (2008). *İmparatorluk*. (A. Yılmaz, Çev.), 8. Baskı İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Harvey, D. (2015). *On yedi çelişki ve kapitalizmin sonu*. (E. Soğancılar, Çev.), 1. Baskı İstanbul: Sel Yayıncılık.

Harvey, D. (2016). *Kent deneyimi*. (E. Soğancılar, Çev.), 2. Baskı İstanbul: Sel Yayıncılık.

Harvey, D. (2016). *Sosyal adalet ve şehir*. (M. Moralı, Çev.), 5. Baskı İstanbul: Metis Yayınları.

Huntington, S. (2019). *Medeniyetler çatışması ve dünya düzeninin yeniden kurulması*. (C. Soydemir ve M. Turhan, Çev.), 17. Baskı İstanbul: Okuyan Us Yayınları.

Husson, M., & Louça, F. (2012). *Geç kapitalizm ve neoliberalizm kapitalist gelişme uzun dalgasının cari evresi üzerine bir perspektif*. 05 Ağustos 2020 tarihinde http://hussonet.free.fr/geckapi.pdf adresinden erişildi.

Jacobs, J. (1961). *The death and life of great American cities*. 1st. Edition New York: Vintage Books.

Jameson, F. (2008). *Postmodernizm ya da geç kapitalizmin kültürel mantığı*. (N. Plümer ve A. Gölcü, Çev.), 1. Baskı Ankara: Nirengi Kitap.

Jessop, B. (2008). *Devlet teorisi kapitalist devleti yerine oturtmak*. (A. Özcan, Çev.), 1. Baskı Ankara: Epos Yayınları.

Kaymaz, C. (2017). *Neoliberalizm ve çevreci hareketler: Sinop-Gerze termik santral örneği*. Yayımlanmamış doktora tezi, Akdeniz Üniversitesi, Antalya.

Keleş, R. (2013). *Kentleşme politikası*. 12. Baskı Ankara: İmge Kitabevi.

Kentsel Strateji. *Yenilikçi kent yaklaşımları*. 30 Temmuz 2020 tarihinde https://kentselstrateji.com/proje/yenilikci-kent-yaklasimlari/ adresinden erişildi.

Keyder, Ç. (2006). Soylulaştırma, kapitalizmin kentsel mekân düzeyinde yansımasıdır. (A. Ciravoğlu ve T. İslam, Çev.), *Mimar.İst* 2 (21): 46-51.

Keyder, Ç. (2013). Enformel konut piyasasından küresel konut piyasasına. Ç. Keyder (Haz.) (S. Savran, Çev.), *İstanbul küresel ile yerel arasında* içinde (ss. 171-191), 4. Baskı İstanbul: Metis Yayınları.

Kipfer, S. (2002). Urbanization, everyday life and the survival of capitalism: Lefebvre, Gramsci and the problematic of hegemony. *Capitalism nature socialism*, 13 (2): 117-149.

Lefebvre, H. (1976). *The survival of capital reproduction of the relations of production*. (F. Bryant, Çev.), 1st. Translated Edition New York: St. Martin's Press.

Lefebvre, H. (2013). *Kentsel devrim*. (S. Sezer, Çev.), 1. Baskı İstanbul: Sel Yayıncılık.

Lefebvre, H. (2014). *Mekânın üretimi*. (I. Ergüden, Çev.), 1. Baskı İstanbul: Sel Yayıncılık.

Lefebvre, H. (2015). *Gündelik hayatın eleştirisi III moderniteden modernizme (gündelik hayatın meta-felsefesi)*. (I. Ergüden, Çev.), 1. Baskı İstanbul: Sel Yayıncılık.

Mandel, E. (1991). Neo-liberalizm ve dünya ekonomik bunalımı. *Ankara konferansları* içinde (ss. 45-66), Ankara: Mülkiyeliler Birliği Vakfı Yayınları 11.

Mandel, E. (2013). *Geç kapitalizm*. (C. Badem, Çev.), 2. Baskı Ankara: Versus Kitap.

Marcuse, P. (2014). Hangi kent, kim(ler)in hakkı?. N Brenner, P Marcuse ve M. Mayer (Haz.) (A. Y. Şen, Çev.), *Kâr için değil halk için eleştirel kent teorisi ve kent hakkı* içinde (ss. 47-71), 1. Baskı İstanbul: Sel Yayıncılık.

Rodrik, D. (2011). *Akıllı küreselleşme*. (Ç. B. Aksu, Çev.), 1. Baskı Ankara: Elif Yayınevleri Yayınları.

Rogers, R. (2005). *Towards a strong urban renaissance*. 19 Temmuz 2020 tarihinde http://image.guardian.co.uk/sys-files/Society/documents/2005/11/22/UTF_final_report.pdf adresinden erişildi.

Smith, N. (2006). Yeni küresellik, yeni şehircilik: Küresel kentsel strateji olarak soylulaştırma. (İlknur Urkun-Bowe ve İbrahim Gündoğdu, Çev.) *Planlama Dergisi* (2): 13-27.

Smith, N. (2015). Sınır ve kentsel mekânın yeniden yapılandırılması. N. Smith ve P. Williams (Haz.) (M. Uzun, Çev.), *Kentin mutenalaştırılması* içinde (ss. 29-55), 1. Baskı İstanbul: Yordam Kitap.

Smith, N. (2017). *Eşitsiz gelişim doğa sermaye ve mekânın üretimi*. (E. Soğancılar, Çev), 1. Baskı İstanbul: Sel Yayıncılık.

Şengül, T. (2004). Kent yönetimi ve katılım sorunu: Türkiye'de kent düzeyinde katılım sorununun dönüşümü. *Antakya Kent Kurultayı Bildiriler Kitabı* içinde (ss. 29-43), Ankara: Detay Yayıncılık.

Şengül, T. (2009). *Kentsel çelişki ve siyaset: Kapitalist kentleşme süreçlerinin eleştirisi*. 2. Baskı Ankara: İmge Kitabevi.

Tochterman, B. (2012). .Theorizing neoliberal urban development a genealogy from Richard Florida to Jane Jacobs. *Radical History Review* (112): 65-87.

Wallerstein, I. (2015). *Liberalizmden sonra*. (E. Öz, Çev.), 1. Baskı İstanbul: Metis Yayınları.

Williams, P., & Smith, N. (2015). Rönesans'tan yeniden yapılandırmaya: Çağdaş kentsel gelişimin dinamikleri. N Smith ve P Williams (Haz.) (M. Uzun, Çev.), *Kentin mutenalaştırılması* içinde (ss. 271-297), 1. Baskı İstanbul: Yordam Kitap.

Wood, E. M. (2016). *Sermaye imparatorluğu*. (O. Köymen, Çev.), 2. Baskı İstanbul: Yordam Kitap.

AKILLI BİR KENT ÖRNEĞİ, İSTANBUL: AFET YÖNETİMİ, ULAŞIM VE GÜVENLİK*

Semih KÖSEOĞLU**
Mehmet Okan BALCI**
Sönmez DÜZGÜN***

1. GİRİŞ

Her geçen gün önemini biraz daha arttıran teknoloji, insan yaşamını kolaylaştıran bir araç olma niteliğini daima korumuştur. Kolaylaştırmanın yanında yaşamımızı tehdit eden olgulara karşı da teknolojiden faydalanmaktayız. Hiç kuşkusuz teknolojinin bu işlevi, insanlığı tehdit eden unsurlarla mücadele noktasında daha fazla önem arz etmektedir. Günümüzde nüfus artışı ve ekonomik sistemin getirdiği hızlı kentleşme olgusu tehditleri daha da arttırmış bunun sonucunda teknoloji bu mücadelede vazgeçilmez bir araç haline gelmiştir.

Veriye sahip olmak, ulaşmak, veriyi değerlendirmek ve elde edilen verilerle tarafların karşılıklı etkileşime geçmesi, akıllı kent yönetiminin ana temaları olarak değerlendirilebilir. Teknolojideki ilerleme veriye sahip olmayı çok daha kolaylaştırmış ve oluşturulacak politikaları daha efektif hale getirmede önemli role sahip olmuştur. Veriye ulaşma noktasında akıllı cihaz-internet birlikteliğinin öne çıkması veriye ulaşımı daha kolay ve hızlı hale getirmektedir. Her verinin yerelin kendisinde anlam kazanması, ulaşılan verinin değerlendirilmesini yönetim aşamasındaki en önemli safha haline getirmektedir. Verinin değerlendirilmesi sürekli diyalog ve işbirliği içinde olmayı gerektiren bir süreci de

* 5-7 Mart 2020 tarihlerinde Kars'ta düzenlenen 1. Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulan çalışmanın genişletilmiş halidir.

** Bilim Uzmanı, semih.90@hotmail.fr, ORCID: 0000-0001-9297-1418
*** Yüksek Lisans Öğrencisi, Giresun Üniversitesi, mehmetokanbalci@gmail.com, ORCID: 0000-0002-2074-5646.
**** Bilim Uzmanı, sonmez_duzgun@windowslive.com, ORCID: 0000-0001-9554-0621

6.KAYNAKÇA

AFAD, (28.04.2019). https://www.afad.gov.tr/tr/23792/Aciklamali-Afet-Yonetimi-Terimleri Sozlugu?kelime=erken+uyar%C4%B1+sistemi adresinden alınmıştır.

Akbaş, A. (2009, Mart) Toplu Ulaşımda Akıllı Sistem Çözümleri. Toplu Ulaşımda Akıllı Sistemler ve Uygulamaları Paneli. İstanbul.

Akçalı, E. & Arman, H., (2013). "Yağış Eşiği Bazlı Heyelan Erken Uyarı Sistem Önerisi: Trabzon İli Örneği ", İMO Teknik Dergi, Cilt 24(16), s. 6307-6332.

Akıllı Şehir Yol Haritası, 2016, http://www.vodafone.com.tr/VodafoneBusiness/iot/pdf/akilli-sehir-yol-haritasi.pdf adresinden alınmıştır.

Akillikent.gov.tr.(2019,Mayıs19). https://www.akillikent.gov.tr/wp-content/uploads/2018/06/Akill Guvenlik.pdf adresinden alındı.

AKOM.(15.03.2020).https://akom.ibb.istanbul/calismalar/Sayfalar/35/Hazirlik-Planlama adresinden alındı.

Arca, D., (2012). "Afet Yönetiminde Coğrafi Bilgi Sistemi ve Uzaktan Algılama", Karaelmas Fen ve Mühendislik Dergisi, Cilt 2, Sayı 2, s. 53-61.

Beyaz Bülten (15.03.2020). https://webdosya.csb.gov.tr/db/cbs/akillisehirler/ adresinden alındı.

Bilici, Z. & Babahanoğlu, V. (2018). Akıllı Kent Uygulamaları ve Konya Örneği. Akademik Yaklaşımlar Dergisi, 124-139.

Çapalı, B. (2009). Akıllı Ulaşım Sistemleri ve Türkiye'deki Uygulamaları. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yapı Eğitimi Anabilim Dalı, Isparta.

Dalğın, S. & Doğru, Ö., "Mobil Sensörlerin Afet Anında Kullanım Alanları", TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası, 15. Türkiye Harita Bilimsel ve Teknik Kurultayı, Ankara.

Gerçek, D. & Güven, İ. T., (2016). "Kentsel Dirençliliğin Coğrafi Bilgi Sistemleri ile Analizi: Deprem ve İzmit Kenti", Harita Teknolojileri Elektronik Dergisi, 8(1), ss.51-54.

İSBAK (15.03.2020). https://www.isbak.istanbul/akilli-ulasim-cozumleri/eds-trafik-denetleme-sistemleri/ adresinden alındı.

Kaypak, Ş. (2016). Kentsel Bir Sorun Olarak Kentsel Güvenlik. Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, ss. 35-50.

Kılıçaslan, T. (2012). Kentsel Ulaşım. İstanbul: Ninova Yayınları.

Köz, A. (2011). Akıllı Ulaşım Sisteminin Kentiçi Uygulamaları; İstanbul Örneğinin Değerlendirilmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Bahçeşehir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Kentsel Sistemler ve Ulaştırma Yönetimi Anabilim Dalı, İstanbul

Memiş, L. & Babaoğlu, C. (2018). Kentleri Akıllandıran Yollar: Akıllı Kentler Üzerine Bir Değerlendirme. Aksaray Üniversitesi İİBF Dergisi, 151-157.

Öztürk, N.B. (2006). Akıllı Trafik Sistemleri. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Elektronik-Bilgisayar Eğitimi Anabilim Dalı, Sakarya .

T.C. Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı (2014). Ulusal Akıllı Ulaşım Sistemleri Stratejik Belgesi 2014-2023 ve Eki Eylem Planı 2014-2016. Ankara.

Tanrıverdi, E., Bağla, D., Ünlü, F., (2011). Sel Tahmin ve Erken Uyarı Sistemlerin Genel Bakış. Doğu Karadeniz Bölgesi Heyelan ve Taşkınları Sempozyumu-10,11 Şubat 2011, Trabzon

Tiwari, G. (2006). Mayıs 15, 2019 tarihinde Asian Development Bank: https://www.adb.org/sites/default/files/publication/29370/inrm01-urban-transport-framework.pdf. adresinden alındı.

Ulaşım Yönetim Merkezi(15.03.2020). https://uym.ibb.gov.tr/hizmetler/trafik-bilgilendirme adresinden alındı.

Ulaştırma Bakanlığı (2005). Ulaştırma Ana Planı Stratejisi Sonuç Raporu.

EŞİTSİZ DAĞILAN KENTSEL KOLEKTİF HİZMETLERİN KADINLARIN GÜNDELİK HAYATTAKİ İŞ YÜKÜNE ETKİLERİ Malatya İli Tandoğan Mahallesinde Bir Araştırma*

*Esra TUNÇ***

1. GİRİŞ

Kent içerisinde ortaya çıkan kolektif ihtiyaçlar kent yaşamının değişen koşullarına bağlı olarak çeşitlilik gösterir. Kentsel mekânda ortaya çıkan çeşitli ihtiyaçların giderilmesi kentsel kolektif hizmetler ile sağlanır. Kolektif hizmetler imar, su ve kanalizasyon ve ulaşım hizmetlerinin yanında kentsel altyapı; çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık gibi kentsel hizmetleri kapsamaktadır. Ortak ihtiyaçların karşılanmasına yönelik kolektif hizmetler, belediyeler tarafından yerine getirilmektedir. Ancak bu hizmetler ekonomik, siyasi, sosyal, kültürel vb. faktörlere bağlı olarak kentsel mekânda eşit dağılmamaktadır. Sosyoekonomik anlamda gelişmiş yerler ile geri kalmış ya da merkezi konumda bulunmayan yerlerde kentsel kolektif hizmetlerin dağılımı farklılık gösterebilmektedir.

Kentsel mekânda yaşanan eşitsizlik, eksik kalan hizmetlerin yerine getirilmesi sırasında da bir eşitsizliği beraberinde getirmektedir. Bu durumda eşit dağılmayan ve eksik kalan kentsel hizmetlerin yerine getirilmesi ve ihtiyaçların giderilmesi o mekânda yaşayan

* 5-7 Mart 2020 tarihlerinde Kars'ta düzenlenen 1. Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulan çalışmanın genişletilmiş halidir

** Yüksek Lisans Öğrencisi, İnönü Üniversitesi, esratuncesra@gmail.com, ORCID: 0000-0002-8046-2162

6.KAYNAKÇA

Alkan, A. (1999), "Özel Alan- Kamusal alan ayrımının feminist eleştirisi çerçevesinde kentsel mekân", *AÜ. SBE Kamu yönetimi ve siyaset bilimi doktora programı güncel toplumsal sorunlar dersi seminer metni*, No:17.

Alkan, A. (2005*), Yerel Yönetimler ve cinsiyet: Kadınların kentte görünmez varlığı: Ankara araştırması*, Dipnot Yayınları.

Bora, A. (2012), "Toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılık", *Ayrımcılık: Çok boyutlu yaklaşımlar*, K. Çayır & M. Ayan Ceyhan (Ed.) *Ayrımcılık: Çok boyutlu yaklaşımlar* içinde, İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Butler, J. (2016), *Cinsiyet belası Feminizm ve kimliğin altüst edilmesi*, Çev. Başak Ertür, İstanbul: Metis Yayınları.

Castells, M. (2014), *Kent, şehir, iktidar*, Çev. Asuman Türkün, Ankara: Phoenix Yayınevi.

Eryılmaz, B. (2015), *Kamu yönetimi düşünceler-yapılar-fonksiyonlar-politikalar,* 8. Baskı, Kocaeli: Umuttepe Yayınları.

Güler, B. A. (2013), *Yerel yönetimler liberal açıklamalara eleştirel yaklaşım*, Ankara: İmge Kitabevi.

Kümbetoğlu, B. (1995), "Gizli işçiler: Kadınlar ve bir alan araştırması", S. Çakır & N. Akgökçe (Ed.), *Farklı feminizmler açısından kadın araştırmalarında yöntem* içinde (ss.230-238), İstanbul: Sel Yayıncılık.

Lefebvre, H. (2007), *Modern dünyada gündelik hayat*, Çev. Işın Gürbüz, İstanbul: Metis Yayınları.

Mackenzie, S. (2002), "Kentte kadınlar", A. Alkan & B. Duru (Ed.) *20. Yüzyıl Kenti* içinde (ss.249-283-713), Ankara: İmge Yayınevi.

Pustu, Y. (2005), "Yerel Yönetimler ve Demokrasi", *Sayıştay Dergisi*, 57, 121–134.

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ VE KENTLER ARASI İŞ BİRLİĞİ: TÜRKİYE'DEKİ KENTLERİN DURUMU ÜZERİNE BİR İNCELEME*

*Levent MEMİŞ***

1.GİRİŞ

Havanın durumu, bireysel ve örgütsel yaşamı etkileyen önemli temel değişkenlerden biridir. Özellikle sanayileşme ve kentleşmeyle birlikte enerji ihtiyacının temel kaynağını oluşturan fosil kaynakların kullanımının yaygınlık kazanması, oluşan karbon salınımları üzerinden kürenin ısınmasına ve beraberinde iklimlerin hızlı değişmesine yol açmaya başlamıştır. Temelde sıcaklık artışına bağlı bu hızlı değişim bitkileri, hayvanları, tarımsal üretimi, su kaynaklarını vb. alanları etkilemektedir. Diğer taraftan havada yaşanan hızlı değişim, hortum, dolu, sıcak hava dalgası, sel gibi sonuçlara yol açarak özellikle kentsel alanda önemli can ve mal kayıplarına yol açmaktadır. Adı geçen durumların ısı artışıyla birlikte dünyanın farklı yerlerinde daha fazla yaşanır olması, iklim değişikliğini de aynı doğrultuda hissedilir kılmaya başlamıştır. Bu noktada iklim değişikliğiyle mücadele ve uyum sağlama açısından uluslararası ölçekte en önemli gelişme 2015 yılında Paris'te gerçekleşen "İklim Zirvesi" ve sonrasında imzaya açılan "Paris Antlaşması" dır. Bu Antlaşma'da, küresel ortalama sıcaklığın en fazla 2 dereceye yükselmesi ve ısı artışının da 1,5 derecede sabitlenmesi hedefi üzerinde durulmaktadır.

* Bu metin 5-7 Mart 2020 tarihlerinde Kars'ta düzenlenen 1. Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulan çalışmanın genişletilmiş halidir.

** Dr. Öğr. Üyesi, Giresun Üniversitesi, levent_memis@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-5438-691X

6. KAYNAKÇA

Akman, Ç. (2017). Türkiye'de yerel yönetimlerin uluslararası kuruluşlara üyelikleri üzerine bir değerlendirme. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22 (2), 485-510.

Baş, C. (2017). Yerel yönetim ağları, Türkiye Belediyeler Birliği yayınları, 10 Şubat 2020 tarihinde https://www.tbb.gov.tr/online/kitaplar/yerel_yonetim_aglari_2017/html5forpc.html?page=null&bbv=1&pcode= adresinden erişildi.

Betsill, M. M. ve Bulkeley, H. (2004). Transnational networks and global environmental governance: The cities for climate protection program. *International Studie sQuarterly*, 48, 471-493.

Birpınar, M. E. (2019). Küreselden yerele iklim eylemi paneli, 1. Yerel iklim eylemi Uluslararası Konferansı, Antalya, ss. 18-27, 25 Şubat 2020 tarihinde http://www.iklimin.org/wp-content/uploads/2019/08/iklimdegisikligikonferansikitapcigi.pdf adresinden erişildi.

Bütün, G. D. (2016). The impact of transnational municipal networks on climate policy-making: The case study of Gaziantep, Nilüfer and Seferihisar Municipalities, A Thesis Submitted To The Graduate School of SocialSciences of Middle East Technical University, Ankara.

Cerit Mazlum, S. (2019). Küresel iklim politikaları, İklim Değişikliği Eğitim Modülleri Serisi 2, 6 Eylül 2020 tarihinde http://www.iklimin.org/wp-content/uploads/egitimler/seri_02.pdf adresinden erişildi.

Çolakoğlu, E. (2019). İklim değişikliği, sürdürülebilir kentler ve kentsel planlama etkileşimi, 21 Şubat 2020 tarihinde http://www.iklimin.org/moduller/kentmodulu-surdurulebilirkentler.pdf adresinden erişildi

Demirci, M. (2015a). İklim değişikliğinin yerel bir sorun olarak inşası, *Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7 (1), 103-114.

Demirci, M. (2015b). Kentsel iklim değişikliği yönetişimi, *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 46, 75-100.

Doğan, B. ve Kocabaş, A. (2019). İklim dostu kentler için bir yol haritası: iklim eylem planı. Y. Aksoy (Ed.). *İklim değişikliği ve kentler: yapısal çevre ve yeşil alanlar* İçinde (s. 94-119), İstanbul: DAKAM Yayınları.

Erol, F. (2017). İstanbul & Belediye Başkanları Sözleşmesi (Compact of Mayors), 25 Şubat 2020 tarihinde http://uclg-mewa.org/uploads/Seferihisar/Fatih_erol-Compact_of_Mayors.pdf adresinden erişildi.

Erol, F. (2019). Türkiye'de yerel yönetimler ve iklim eylemi politikaları ve uygulamaları, 1. Yerel iklim eylemi Uluslararası Konferansı, Antalya, 34-56, 25 Şubat 2020 tarihinde http://www.iklimin.org/wp-content/uploads/2019/08/iklimdegisikligikonferansikitapcigi.pdf adresinden erişildi.

IPA (2018). İklime dirençli kentler, 25 Şubat 2020 tarihinde https://www.ipa.gov.tr/assets/uploads/files/climate_change_261217.pdf adresinden erişildi.

Kuluözüv Uzunboy, N. (2020). Effect of transnational climate networks on climate experiments: The Nilüfer Municipality, a case from Turkey, *Environment, Development and Sustainability*, 22, 3005–3031.

Ötegen, A. (2019). Türkiye'de yerel yönetimler ve iklim eylemi politikaları ve uygulamaları, 1. Yerel iklim eylemi Uluslararası Konferansı, Antalya, ss. 34-56, 25 Şubat 2020 tarihinde http://www.iklimin.org/wp-content/uploads/2019/08/iklimdegisikligikonferansikitapcigi.pdf adresinden erişildi.

Reckien, D., Salvia, M., Heidrich, O., Church, J. M., Pietrapertosa, F., Gregorio-Hurtado, S., Dalonzo, V., Foley, A., Simoes, S. G., Lorencova, E. K., Orru, H., Orru, K., Wejs, A., Flarke, J., Olazabal, M., Geneletti, D., Feliu, E. Vasilie, S., Nador, C., Krook-Riekkola, A., Matosovic, M., Fokaides, P. A., Ioannou, B.

I., Flamos, A., Spyridaki, N.A., Balzan, M. V:, Fülöp, O., Paspaldzhiev, I., Grafakos, S. Ve Dawson, R. (2018). How are cities planning to respond to climate change? Assessment of local climate plans from 885 cities in the EU-28, *Journal of CleanerProduction*, 191, 207-219.

Talu, N. (2019a). Yerel iklim eylem planlaması ve Türkiye pratikleri, 25 Şubat 2020 tarihinde http://www.iklimin.org/wp-content/uploads/egitimler/seri_10.pdf adresinden erişildi.

Talu, N. (2019b). Yerel iklim eylem planlaması ve Türkiye pratikleri, 25 Şubat 2020 tarihinde http://www.iklimin.org/egitimmateryalleri/Kent_YE%C4%B0P_NT.pdf adresinden erişildi.

Uncu, B. A. (2019). İklim için kentler yerel yönetimlerde iklim eylem planı, 15 Şubat 2020 tarihinde https://world.350.org/iklimicinkentler/files/2019/05/350_booklet_2.pdf adresinden erişildi.

Uysal Oğuz, C. (2019). İklim değişikliği konusunda yerel yönetimlerin uluslararası girişimleri, Y. Aksoy (Ed.), *İklim değişikliği ve kentler: Yapısal çevre ve yeşil alanlar* İçinde (s.348-365), İstanbul: DAKAM Yayınları.

Yıldırım, K. (2019). Assessing capacity of urban climate governance: A case from Turkish metropolitan municipalities. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 14 (2), 299- 338.

TÜRKİYE'DE ÇEVRE POLİTİKASININ ŞEKİLLENMESİNDE AVRUPA BİRLİĞİ'NE UYUM SÜRECİNİN KATKISI*

Didem SAYGIN**
Orhan Veli ALICI****

1. GİRİŞ

Türkiye AB'ye katılım serüvenine 1959 yılında Adnan Menderes döneminde atılmıştır. Ancak Türkiye'nin iç siyasetindeki dalgalanmalar bu üyelik sürecini günümüze kadar taşımıştır. Çevre politikası da bu süreçte AB ile birlikte şekillenmiştir.

AB'nin çevre politikası aslında ilk oluşum sürecinde mevcut değildir. Çünkü 1951 yılında oluşturulmak istenen bütünleşme hareketinin temel hedefi yıkılmış olan Avrupa'yı yeniden canlandırmaktır. Burada canlandırmadan kasıt öncelikle ekonomik ve sonrasında siyasi bir birlikteliktir. Bu nedenledir ki çevre içeren düzenlemelere kurucu metinlerde pek değinilmez. Ancak ATS'nin kabul edilmesiyle çevre sorunları AB'nin gündemine girmeyi başarmıştır. Sonrasında Maastricht Antlaşması bunu bir adım öne taşımıştır. Lizbon Stratejisi'nden başarılı sonuç alınamaması Birliği, Avrupa 2020 Stratejisi hedeflerine yöneltmiştir. Bu hususta müzakere süreci devam eden Türkiye de kendi iç hukukunda birtakım düzenlemelere gitmiştir.

* Bu metin, 5-7 Mart 2020 tarihlerinde Kars'ta düzenlenen 1. Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulan çalışmanın genişletilmiş halidir.

** Dr. Öğr. Üyesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, didemsaygin@comu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2832-351X
*** Doç. Dr., Tarsus Üniversitesi, orhanvelialici@tarsus.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8670-3879

9. KAYNAKÇA

Akay, H. (2005). Lizbon stratejisi. D. Dinan (Ed.) *Avrupa Birliği Ansiklopedisi* içinde İstanbul: Kitap Yayınevi.

Avrupa Birliği Bakanlığı, (2018). *Fasıl 27- çevre*. 8 Aralık 2019 tarihinde https://www.ab.gov.tr/fasil-27-cevre_92.html adresinden erişildi.

Avrupa Birliği Bakanlığı, (2015). 8 Aralık 2019 tarihinde

https://www.ab.gov.tr/files/SEPB/cevrefaslidokumanlar/cevre_mevzuat_kasim2015.pdf adresinden erişildi.

Avrupa Konseyi (2019). 2019 *Türkiye raporu*. 14 Ocak 2020 tarihinde https://www.ab.gov.tr/siteimages/birimler/kpb/2019_trkiye_raporu-_tr.pdf adresinden erişildi.

Aydın, A. H., & Çamur, Ö. (2017). Avrupa Birliği çevre politikaları ve çevre eylem programları üzerine bir inceleme. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(13), 21-44.

Baykal, T. (2010). Türkiye'de çevre yönetim sisteminin merkezi örgütlenmesi. *Mevzuat Dergisi*, 13 (147). 31 Ağustos 2020 tarihinde https://www.mevzuatdergisi.com/2010/03a/02.htm adresinden erişildi.

BBC Türkiye, 25 Şubat 2020 tarihinde https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-37295426, adresinden erişildi.

Bozkurt, Y. (2010). *Avrupa Birliğine uyum sürecinde Türkiye'de çevre politikalarının dönüşümü*. Bursa: Ekin Basın Yayın Dağıtım.

Can, F. (2016). Çevre politikasının ekonomik araçları. *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(3), 58-73.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı (2020). Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarihçesi. 31 Aralık 2020 tarihinde https://csb.gov.tr/tarihcemiz-i-7012 adresinden erişildi.

Çokgezen, J. (2007). Avrupa Birliği çevre politikası ve Türkiye. *Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 23 (2), 91–115.

Güneş, A. (2011). Yeni anayasa tartışmaları bağlamında çevre. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, XV(3), 259-283.

İzci, R. (2017). Çevre politikası. B. Akçay & S. Akgül Açıkmeşe (Ed.) *Türkiye-Avrupa Birliği İlişkileri* içinde Ankara: Seçkin Yayınları.

Kalkan, E. (2018). Türkiye'nin Avrupa Birliği çevre müktesabatına uyum çabaları. B. Hergüner & E. Kalkan (Ed.) *Türkiye'de Çevre Politikaları* içinde Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Karluk, R. (2005). *Avrupa Birliği ve Türkiye*. İstanbul: Beta Yayınları.

Saygın, D. & Alıcı, O. V. (2019). Yerel yönetimlerde evsel katı atık yönetimi ve geleceği hakkında bir değerlendirme. *Turkish Studies Economics, Finance, Politics.* 14 (3), 975-994.

Onuk, N. B. (2007). *Avrupa Birliği'nde çevre hukukunun gelişimi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Öz, C.S. & Karagöz, S. (2015). Avrupa 2020 hedeflerinin Avrupa istihdam stratejisi çerçevesinde değerlendirilmesi. *Bilgi* (31). 2015 Kış/ Winter: 99 – 122.

Şengün, H. (2015). Türkiye'de çevre yönetimi ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın uygulamaları. *Strategic Public Management Journal* (SPMJ). 1 October. - ISSN 2149-9543, 109-130.

Toprak, D. (2006). Sürdürülebilir kalkınma çerçevesinde çevre politikaları ve mali araçlar. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2 (4), 147-169.

Turgut, N. (1995). Kirleten öder ilkesi ve çevre hukuku. *AÜHFD*, 44 (1), 607-654.

Ulucak, R. (2013). İktisat politikaları olarak çevre politikaları ve araç seçimi. *Akademik Bakış Dergisi*, 34, 1-16.

Yaman, K. & Gül, M. (2018). Kuruluşundan günümüze Avrupa Birliği'nin çevre politikası. *Ekonomi, İşletme ve Yönetim Dergisi,* 2(2), 198-217.

Yazıcı, İ. G. (2018). Lizbon stratejisi ve Avrupa 2020 hedeflerinde bölgesel kalkınma ve sosyal politikalar. *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, 1(3), 436-451.

Yıldırım, U. (2003). Avrupa Birliği ortak çevre politikası. M. Kar & H. Arıkan (Ed.) *Avrupa Birliği Ortak Politikalar ve Türkiye* içinde, İstanbul: Beta Yayınları.

ÖNLEYİCİ BİR ÇEVRE POLİTİKASI OLARAK SIFIR ATIK DÜŞÜNCESİ VE TÜRKİYE UYGULAMASI*

*Murat DEMİREL***

1. GİRİŞ

Çevre sorunlarına ilişkin uluslararası ilginin ilk tohumları, 1972 Stockholm Konferansı'nda atılmıştır. Stockholm Konferansı ve sonrasında düzenlenen bir dizi konferansta çevre ve kalkınma ikilemi üzerine tartışmalar yürütülmüş, kalkınmayı sürdürürken çevreyi de göz ardı etmeyecek sürdürülebilir kalkınma konusunda fikir birliğine varılmıştır. Bu doğrultuda çevre politikalarında da sürdürülebilir kalkınma odaklı değişimler yaşanmıştır. Çevre sorunlarının ortaya çıkmasına izin verdikten sonra sorunları onarmaya çalışan onarıcı politikaların yerini çevre sorunlarını ortaya çıkmadan önlemeye dönük önleyici politikalar almıştır.

Önleyici politikalar sorunların ortaya çıkmamasını, sorunları önlemeyi hedeflemektedir. Önleyici politikalar ile hem sorunlar azaltılacak hem de sorun onarma maliyetlerine katlanılmayacaktır. Böylece çevre politikası, sürdürülebilir kalkınma modeline uygun bir şekilde hem çevresel riskleri hem de ekonomik maliyetleri azaltacak, uzun vadeli ve kümülatif fayda sağlamış olacaktır.

Önleyici bir çevre politikası olarak ele alınan sıfır atık düşüncesi de uluslararası toplantılar ve güncel çevre gündemine uygun, sürdürülebilir kalkınma ve döngüsel ekonomi modelinin gerektirdiği bir düşünce olarak ele alınmaktadır. Sıfır atık

* Bu metin, 5-7 Mart 2020 tarihlerinde Kars'ta düzenlenen 1. Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulan çalışmanın genişletilmiş halidir.

** Dr. Öğr. Üyesi, Kafkas Üniversitesi, muratdemirel@kafkas.edu.tr, ORCID: 0000-0003-0994-545X

5. KAYNAKÇA

AB Komisyonu (2006). *2006 Regular report on Turkey's progress towards accession*. 10 Ağustos 2020 tarihinde https://www.ab.gov.tr/regular-progress-reports_46224_en.html. adresinden erişildi.

AB Komisyonu (2010). *2010 Regular report on Turkey's progress towards accession*, Brussels. 10 Ağustos 2020 tarihinde https://www.ab.gov.tr/regular-progress-reports_46224_en.html. adresinden erişildi.

AB Komisyonu (2011). *2011 Regular report on Turkey's progress towards accession*, Brussels. 10 Ağustos 2020 tarihinde https://www.ab.gov.tr/regular-progress-reports_46224_en.html. adresinden erişildi.

AB Komisyonu (2013). *2013 Regular report on Turkey's progress towards accession*, Brussels. 10 Ağustos 2020 tarihinde https://www.ab.gov.tr/regular-progress-reports_46224_en.html. adresinden erişildi.

AB Komisyonu (2017). *2017 Regular report on Turkey's progress towards accession*, Brussels. 10 Ağustos 2020 tarihinde https://www.ab.gov.tr/regular-progress-reports_46224_en.html. adresinden erişildi.

Alakaş, H.M., Kızıltaş, Ş., Eren, T., Özcan, E., (2018). Sıfır atık projesi kapsamında atıkların toplanması: Kırıkkale ilinde homojen çok araçlı araç rotalama uygulaması, *Harran Üniversitesi Mühendislik Dergisi*, 3 (3): 190-196.

Aydın, M., Deniz, K., (2017). Atık yönetiminde vergi politikasının rolü: Türkiye değerlendirmesi, *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 15 (30): 435-461.

Barlas, N. (2013). Küresel krizlerden sürdürülebilir topluma, 1. Baskı, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.

Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, (2014). *Ulusal Geri Dönüşüm Strateji Belgesi ve Eylem Planı 2014-2017*, Ankara.

Büyükkol M., Bedük, F. (2020). Antalya'da faaliyet gösteren beş yıldızlı otel işletmelerinde 'Sıfır Atık Projesi'nin uygulanabilirliği, *Uludağ Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Dergisi*, 25 (1), 529-538.

Cheremisinoff, N. P. (2003). *Handbook of solid waste management and waste minimization technologies*, Burlington: Elsevier Science.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, (2015). *Atık Yönetimi Yönetmeliği*. Ankara.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, (2016). *Ulusal Atık Yönetimi ve Eylem Planı 2023*. Ankara.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, (2017). *Sıfır atık el kitapçığı*. Ankara, Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü Atık Yönetimi Dairesi Başkanlığı Yayını.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, (2019). *Sıfır Atık Yönetmeliği*. Ankara.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, (2020), *Sıfır atık*. 20 Ağustos 2020 tarihinde http://sifiratik.gov.tr/. adresinden erişildi.

DEMIS - Association for Development Migration and Social Policies, (2018). *Türkiye'de sorumlu tüketim ve üretim süreci raporu*, 12 Ağustos 2020 tarihinde http://demis.org.tr/uploads/T%c3%bcrkiye%e2%80%99de%20Sorumlu%20T%c3%bcketim%20ve%20%c3%9cretim%20S%c3%bcreci%20Raporu.pdf. adresinden erişildi.

Er, M. K. (2012). *Sıfır atık yönetimi ve ofis tipi binalarda uygulanması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Erdur, E. (2019). *Türkiye'de sıfır atık projesi ve projenin kamu kurumlarında uygulanması; Süleymanpaşa Belediyesi örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Ertürk, H. (2018). *Çevre politikası*, Genişletilmiş 2. Baskı, Ankara: Ekin Yayınevi.

Ferrel F., (2002). *George Washington Carver and Henry Ford: Pionners of zero waste*. 14 Ağustos 2020 tarihinde http://www.zerowaste.org/publications/PIONEERS.PDF. adresinden erişildi.

Fırat, F. K., Akbaş, F. (2015). İnşaat endüstrisinde geri dönüşüm çalışmalarının geliştirilmesi ve ekonomi üzerine etkileri, *International Conference On Eurasian Economies*, Kazan-Russia 9-11 September 2015, 637-644.

Greyson, J. (2007). An economic instrument for zero waste, economic growth and sustainability, *Journal of Cleaner Production*, 15, 1382-1390.

Gündüzalp, A. A., Güven, S. (2016). Atık, çeşitleri, atık yönetimi, geri dönüşüm ve tüketici: Çankaya Belediyesi ve semt tüketicileri örneği, *Hacettepe Üniversitesi Sosyolojik Araştırmalar E-Dergisi*, ISSN, 1304-2823. 14 Ağustos 2020 tarihinde http://www.sdergi.hacettepe.edu.tr/makaleler/Atik-Cesitleri-Yonetimi-GeriDonusumVeTuketici.pdf. adresinden erişildi.

Gürbüz, E. R. (2019). *Sıfır atık*, Kayseri.

Hengeveld, R. (2019). *Atık küre*, 1. Baskı, N. Güder (Çev). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Karaca, C. (2019). *Çevre ve kentleşme politikası*, Ankara: Ekin Yayınevi.

Kaymaz, C. & Tut, G. (2020). İklim değişikliği politikalarına yönelik bir çerçeve denemesi. *Kent ve Çevre Araştırmaları Dergisi*, 2 (1): 78-98.

Keleş, R., Hamamcı, C., Çoban, A. (2015). *Çevre politikası*, 8. Baskı, Ankara: İmge Kitabevi.

Murray, R. (2002). *Zero waste*. Greenpeace Environmemtal Trust. UK.

Mutlu, A. (2002). *Çevre ekonomisi, politikalar, uygulamalar ve Türkiye*, İstanbul: Marmara Üniversitesi Maliye Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları, No.15.

Nshimbi, M., Vinya, R., (2014). Impacts of public-private partnership on local livelihoods and natural resource dynamics: Perceptions from Eastern Zambia, *Resources 2014*, 3 (2): 471-487.

Öktem, B., (2016). Atık yönetiminde entegre uygulama, *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 6 (2): 135-147.

Ömürbek, V, Erk, Ç,& Herek, S. (2019). Üniversitelerde atık yönetimi uygulamaları, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 35, 124-161.

Önal H., Kaya N.,& Çalışkan T. (2019). Çevre eğitiminde sıfır atık politikası ve mevcut ders kitaplarındaki görünümü, *Millî Eğitim Dergisi*, 48 (221): 123-140.

Önder, H. (2018). Sürdürülebilir kalkınma anlayışında yeni bir kavram: Döngüsel ekonomi, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (57), 196-204.

Parker, D. (2010). Briefing: Remanufacturing and reuse- trends and prospects, *Waste and resource management*, 163 (4): 141-147.

Sapmaz Veral, E. (2019). An evaluation on the circular economy model and the loops design in the context of waste management, *Avrupa Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 15: 18-27.

Sapmaz Veral, E. ve Yiğitbasıoğlu, H. (2018). Avrupa Birliği atık politikasında atık yönetiminden kaynak yönetimi yaklaşımına geçiş yönelimleri ve döngüsel ekonomi modeli, *Ankara Üniversitesi Çevre Bilimleri Dergisi*, 6 (1), 1-19.

Sıfır Atık (2020). 16 Ağustos 2020 tarihinde http://www.sifiratik.gov.tr adresinden erişildi.

Tuğaç, Ç. (2018). Uluslararası sürdürülebilir kent ölçütleri bağlamında Türkiye için bir değerlendirme, *Kent Akademisi*, 11 (36), Issue 4, ss.703-740.

TÜDAM - Değerlendirilebilir Atık Malzemeler Sanayiciler Derneği (2016). *Geri Dönüşüm Sektörü Teşvik Raporu*, Ankara.

TÜİK, (2017). 14 Ağustos 2020 tarihinde http://www.tuik.gov.tr/basinOdasi/haberler/2017_65_20171206.pdf. adresinden erişildi.

Ulaşlı, K. (2018). *Geri kazanılabilir atıkların yönetimi ve Sıfır Atık Projesi uygulamaları: Kadıköy Belediyesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Gaziantep.

Uluçakar, M. (2018). Türkiye'de siyasi partilerin çevre sorunlarına yaklaşımları. B. Hergüner ve E. Kalkan. (Ed.) *Türkiye'de çevre politikaları* içinde (ss.63-100). 1. Basım, Ankara: Nobel Akademik.

Upadhyaya, L. (2013) *Zero waste*, Bachelor's Thesis, Centria University of Applied Sciences, Chemical Engineering, Kokkola.

Uzunoğlu, H., (2014). Çevremizi kirleten atıklar ve atık yönetiminin önemi, *Ar&Ge Bülten*, 2014 Haziran, 25-31.

Yaman, K. ve Olhan, E. (2010). Atık yönetiminde sıfır atık yaklaşımı ve bu anlayışa küresel bir bakış. *Biyoloji Bilimleri Araştırma Dergisi*, 3 (1), 53-57.

Yıldız, Ş. (2019). Sürdürülebilir kalkınma anlayışı kapsamında döngüsel ekonomi yaklaşımı: Atık yönetimi ve sıfır atık. E. E. Başar, A. Ağ,& Ü. Gülhan. (Ed). *Sürdürülebilirlik: Ekonomik ve sosyal eğilimler* içinde (ss.83-99). Ankara: İmaj Yayınevi.

Zaman, A. U. & Lehmann, S. (2013). The zero waste index: a performance measurement tool for waste management systems in a 'zero waste city, *Journal of Cleaner Production*, 50, 123-132.

ORMANSIZLAŞMANIN ÇEVRE HAKKI AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ*

*Aslı YÖNTEN BALABAN***
*İnci ÇOBAN İNCE****

1.GİRİŞ

Avcılık-toplayıcılık döneminden itibaren insan-doğa ilişkisi bugüne gelinceye dek çeşitli kırılma noktaları yaşamıştır. İnsan, ilkel toplumlarda doğa karşısında edilgen bir konumdayken, özellikle Sanayi Devrimi sonrası doğa karşısında etken konuma gelerek doğayı hızla dönüştürmeye başlamıştır. Çevre sorunlarının birikimli ilerleme özelliği de göz önünde bulundurulduğunda, Sanayi Devrimi sonrası dünyada hızlı nüfus artışı, kentleşme gibi çeşitli insan faaliyetlerinden en çok etkilenen alanlardan biri de ormanlar olmuştur. Özellikle 1970'li yıllardan itibaren çevre sorunlarının küresel düzeyde tehdit oluşturmaya başlamasının en önemli nedenlerinden biri, yerleşim, tarım ve sanayi faaliyetlerinin baskısı altında bulunan ormanların giderek azalmasıdır. Bu durum ormanlık alanların yönetiminin küresel ve ulusal düzeyde öncelikle ele alınması gereken konulardan biri haline getirmektedir.

Ormanlar, sağladığı temiz hava ve su, biyolojik çeşitliğinin korunması, gıda güvenliğinin sağlanması, insanlar için geçim kaynağı olması, kırsal yoksullukla mücadelede rol oynaması gibi nedenlerle stratejik öneme sahip bir kaynaktır. Bununla birlikte, bugünün en önemli çevre sorunlarından biri olan iklim değişikliğinin nedenleri arasında sayabilecek ormansızlaşma, iklim değişikliğinin çevresel ve sosyo-ekonomik etkileri düşünüldüğünde yaşam hakkını engelleyen en önemli sorunlardan

* Bu metin, "5-7 Mart 2020 tarihlerinde Kars'ta düzenlenen 1. Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulan çalışmanın genişletilmiş halidir.

** Dr. Öğr. Üyesi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, asli.yonten@omu.edu.tr
*** Dr. Öğr. Üyesi, Çankırı Karatekin Üniversitesi, inci.ince@karatekin.edu.tr

6. KAYNAKÇA

AİHM Öneryıldız-Türkiye Kararı, 30 Kasım 2004. 10 Mart 2020 tarihinde https://hudoc.echr.coe.int/tur#{%22languageisocode%22:[%22TUR%22],%22appno%22:[%2248939/99%22],%22documentcollectionid2%22:[%22GRANDCHAMBER%22],%22itemid%22:[%22001-162089%22]}. adresinden erişildi.

Aral, B. (2010). Üçüncü kuşak insan hakları olarak kolektif haklar, Ankara: Siyasal Kitabevi.

Atar, Y. (2017). Türk Anayasa Hukuku, Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Bilben, Ü; Ünal, H. E. Orman Mülkiyet Rejimlerinde Reform Hareketleri Dünyadan Örnekler, IV. Ormancılık Kongresi, İnsan-Doğa etkileşiminde orman ve ormancılık, 15-16 Kasım 2017, Antalya, Cilt I. https://www.ormancilardernegi.org/dosyalar/files/kongre_kitap_1.compressed(1).pdf.

Çağlar, B. (1989). Anayasa bilimi, İstanbul: BFS Yayınları.

Çiçek, E. (2012), İnsan hakkı olarak çevre hakkı ve çevre hukukuna hakim olan bazı ilkeler, *TBB Dergisi*, 351-378.

Deforestation and Forest Degradation, 12 Mart 2020 tarihinde https://www.worldwildlife.org/threats/deforestation-and-forest-degradation. adresinden erişildi.

Devecioğlu, B., Tolunay, A., Özmış, M. *Ormansızlaşmanın önlenmesine yönelik görüşlerin belirlenmesi: Isparta ili örneği*. 15 Mart 2020 tarihinde dergipark.org.tr/tr/download/article-file/842719. adresinden erişildi.

Gemalmaz, M. S. (1987). "Bir insan hakkı olarak çevre hakkı ve Türk düzenlemesi", *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 52, 1-4, 233-278.

Gözler, K. (2016). *Anayasa hukukunun genel esasları*, Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım.

Güveyi, Ü. (2018). "1982 Anayasası kapsamında çevre hakkının karşılaştırmalı kısa bir tahlili", *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 24, 2, 633-659.

Helmons, Silvio Marcus. (2001), "İnsan hakları alanında yeni gelişmeler", (Çev. Burak ÖZTÜRK), *Uluslararası Anayasa Hukuku Kurultayı*, 9-13 Ocak 2001, Ankara: Türkiye Barolar Birliği Yayını, 155-164.

Keleş, Ruşen. (2016). Kentleşme politikası, İmge Kitabevi, Ankara.

NTV, NASA verileri Amazonlar'da yangın yoğunluğunun rekor düzeye ulaştığını gösteriyor, 18 Mart 2020 tarihinde https://www.ntv.com.tr/galeri/teknoloji/nasa-verileri-amazonlarda-yangin-yogunlugunun-rekor-duzeye-ulastigini-gosteriyor,MIjTy6paQ0ibtw95g54lFg/_UPEknazD0iD2HBjRT5EhQ. adresinden erişildi.

Nunez, C. (2019). Climate 101: Deforestation. 12 Mart 2020 tarihinde https://www.nationalgeographic.com/environment/global-warming/deforestation/. adresinden erişildi.

Ormanlar Üzerine Birleşmiş Milletler Stratejik Planı, 2017-2030. 10 Şubat 2020 tarihinde https://www.ogm.gov.tr/ekutuphane/Dokumanlar/Ormanlar üzerine Birleşmiş Milletler stratejik planı 2017-2030.docx. adresinden erişildi.

Orman Genel Müdürlüğü 2018 Faaliyet Raporu, 2019, https://www.ogm.gov.tr/ekutuphane/FaaliyetRaporu/Orman%20Genel%20M%C3%BCd%C3%BCrl%C3%BC%C4%9F%C3%BC%202018%20Y%C4%B1l%C4%B1%20Faaliyet%20Raporu.pdf, 12.02.2020.Özdek, E. Y. (1993). *İnsan hakkı olarak çevre hakkı*, Ankara: Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları No: 249.

Şenel, A. (1996). *İnsanlık tarihi boyunca insan hakları demokrasi ilişkisi*, İzmir: İzmir Barosu İnsan Hakları Hukuku ve Hukuk Araştırmaları Merkezi Yayını.

The State of the World's Forests 2018, http://www.fao.org/state-of-forests/en/, 10.02.2020.

Türkiye Orman Varlığı 2015. 12 Şubat 2020 tarihinde https://www.ogm.gov.tr/ekutuphane/Yayinlar/T%C3%BCrkiye%20Orman%20Varl%C4%B1%C4%9F%C4%B1-2016-2017.pdf. adresinden erişildi.

UNEP, Financing Sustainable Land Use For People And Planet. 17 Mart 2020 tarihinde https://wedocs.unep.org/bitstream/handle/20.500.11822/31216/FSLU.pdf?sequence=1&isAllowed=y. adresinden erişildi.

Ünal, Ş. (1997). *Temel hak ve özgürlükler ve insan hakları hukuku*, Ankara: Yetkin Yayınları.

GIDA GÜVENLİĞİ VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ ARASINDAKİ ETKİLEŞİMİN TOPLUMSAL CİNSİYET BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ* **

Duygu YILDIZ KARAKOÇ***

Ezgi KOVANCI****

1. GİRİŞ

Tarımsal üretim ve üretkenlik ilkçağlardan itibaren kadınların doğurganlığıyla özdeşleştirilen metafor olarak kullanılagelmiştir. Toprakla özdeşleştirilen "analık" "bakirlik" gibi kavramlar doğanın dişil özellikler taşıdığını ifade eden zihniyetin bir yansımasıdır. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde kadınların tarımsal üretimin ve gıda güvenliğinin aktörleri olmaları yüzdelerle de desteklenmektedir. FAO (Food and Agricultural Organization/ Gıda ve Tarım Örgütü) tarafından yürütülen bir çalışma kadın çiftçilerin kırsal alanda karşılaştıkları engellerin erkeklere oranla daha yüksek olduğunu ortaya konmuştur. Bununla birlikte karşılaşılan sonuç ise düşük gıda üretiminin ve gıda güvensizliğinin ortaya çıkmasıdır. Yine aynı raporda, kadınlar erkeklerle eşit toprak kullanımına, kaynaklara eşit erişime ve adil

* Bu metin, 5-7 Mart 2020 tarihlerinde Kars'ta düzenlenen 1. Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulan çalışmanın genişletilmiş halidir.

** Bu çalışmada Duygu Yıldız Karakoç tarafından yazılan "Genetiği Değiştirilmiş Tarımsal Ürünler ve Uluslararası Ticareti" ve Ezgi Kovancı tarafından yazılan "İklim Krizi Bağlamında Toplumsal Cinsiyet Tartışması ve Türkiye" başlıklı basılmamış doktora tezlerinden yararlanılmıştır.

*** Dr. Arş. Gör., Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi,

**** Dr. Arş. Gör., Adıyaman Üniversitesi, ezgi.kovanci@hotmail.com, ORCID: 0000-0003-1434-2581

7. KAYNAKÇA

Agarwal, B. (2011). Food crises and gender inequality. *DESA Working Paper* No. 107, ST/ESA/2011/DWP/107.

Brody, A., Demetriades, J., & Esplen, E. (2008). *Gender and climate change: Mapping the linkages: A scoping study on knowledge and gaps*. BRIDGE ScopingStudy, Brighton: IDS.

Brown, L., Deshpande, C., Hill, C.L.M., Lambrou, Y., Lambrou, M., & Ragasa, C. (2009). *'Module 1: Gender and food security', gender and agriculture sourcebook: Investing in women as drivers of agricultural growth*. Washington, DC: World Bank.

CSB (2013). *Türkiye iklim değişikliği 6. ulusal bildirimi*. Ankara.

Denton, F. (2000). Gender Impact of climate change: A human security dimension. *Energia News*, 3 (3): 13-14.

FAO (2008a). An introduction to the basic concepts of food security. *Food Security Information for Action: Practical Guides*, EC-FAO Food Security Programme.

FAO (2008b). *Climate change and food security: A framework document*. Rome: FAO.

FAO, IFAD, UNICEF, WFP & WHO (2018). *The state of food security and nutrition in the world 2018: Building climate resiliance for food security and nutrition*. Rome: FAO.

IPCC (2008). *Climate change and water, technical paper of the intergovernmental panel on climate change*. Geneva: IPCC Secretariat.

IPCC (2019). Food security. *Climate change and land: An IPCC special report on climate change, desertification, land degredation, sustainable land management, food security and greenhouse gas fluxes in terrertrial ecosystems*, Geneva: IPCC Secreteriat.

Kovancı, E. (2019). *İklim krizi bağlamında toplumsal cinsiyet tartışması ve Türkiye*. Yayımlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

Madeley, J. (2003). *Herkese gıda*. (A. E. Yıldırım, Çev.), İstanbul Çitlembik Yayınları.

Nitschke, M. (2017). Hunger is a racial equity ıssue, the alliance to end hunger. 22 Eylül 2019 tarihinde https://alliancetoendhunger.org/wp-content/uploads/2017/07/Factsheet_Alliance-To-End-Hunger_HUNGER-IS-A-RACIAL-EQUITY-ISSUE_071917.pdf adresinden erişildi.

OXFAM (2019). Gender inequalities and food insecurity, ten years after the food price crisis, why are women farmers still food –insecure?. 09 Mart 2020 tarihinde https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/bp-gender-inequalities-food-insecurity-150719-en.pdf adresinden erişildi.

SİDA (2015). Women and food security: Brief. 20 Aralık 2019 tarihinde https://www.sida.se/contentassets/3a820dbd152f4fca98bacde8a8101e15/women-and-foodsecurity.pdf adresinden erişildi.

TBMM, (2015). Mevsimlik tarım işçilerinin sorunlarının araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla kurulan meclis araştırması komisyonu raporu. *Yasama Dönemi 24, Yasama Yılı 5*, Sıra Sayısı 716.

TÜİK (2012). Temel istatistikler. 01 Ağustos 2019 tarihinde http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id= 10806&tb_id=3 adresinden erişildi.

UNDP (2011). *UNDP Asia-pacific human development report 2011: Overview of linkages between gender and climate change*. USA: Policy Brief.

UNICEF, WHO & World Bank Group (2019). *Levels and trends in child malnutrition: Key findings of the 2019 edition of the joint child malnutrition estimates*. Geneva: WHO.

United Nations (2015). UN report of the special rapporteur on integrating a gender perspective in the right to food. A/HRC/31/51.

USDA (2015). Climate change, global food security and the us food system. 12 Şubat 2020 tarihinde

https://www.usda.gov/oce/climate_change/FoodSecurity2015Assessment/FullAssessment.pdf adresinden erişildi.

Wheeler, T., & von Braun, J. (2013). Climate change impacts and global food security. *Science*, 341, 508-513.

WHES (2018). World child hunger facts. 04 Ocak 2020 tarihinde https://www.worldhunger.org/world-child-hunger-facts/ adresinden erişildi.

World Bank, FAO & IFAD (2009). Gender in agriculture sourcebook. Washington DC: World Bank. 19 Şubat 2020 tarihinde http://siteresources.worldbank.org/INTGENAGRLIVSOUBOOK/Resources/CompleteBook.pdf adresinden erişildi.

World Food Summit (1996). Rome declaration on world food security-world food summit plan of action. 19 Ocak 2020 tarihinde http://www.fao.org/WFS/ adresinden erişildi.

Yıldız-Karakoç, D. (2019). *Genetiği değiştirilmiş tarımsal ürünler ve uluslararası ticareti*. Yayımlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

ARAP BAHARI SU GÜVENLİĞİ İLİŞKİSİ: IRAK VE SURİYE'DE IŞİD ÖRNEĞİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Hatice Kübra ALTUNSOY-COŞKUN*

1.GİRİŞ

Arap Baharı; Tunus'ta ortaya çıkan ve kısa sürede Kuzey Afrika'yı ve Arap coğrafyasını etkisi altına alan halk hareketleridir. Arap Baharı'nın beraberinde getirdiği sonuçlar bazı ülkeler için değişimi, bazıları için ise kargaşayı ortaya çıkarmıştır. Bu halk hareketleri sonrasında eylemleri artan IŞİD(Irak Şam İslam Devleti)'in bölgede edindiği güç de son derece önemli bir hale gelmiş ve IŞİD, büyük bir tehdit olmaya başlamıştır. IŞİD'in su kaynaklarını bir baskı ve tehdit unsuru olarak kullanması başta bölge için huzursuz bir ortam oluştururken, uzun vadede, bu huzursuzluk bölgedeki halkların küresel etkiler ortaya çıkaran bir biçimde göç etmesine sebebiyet vermiştir.

Orta Doğu ülkeleri genel olarak su zengini ülkeler değildir. Ancak Irak ve Suriye gibi ülkelerin yıllık su tüketimlerine bakıldığında bu ülkeler, diğer Orta Doğu ülkelerine oranla su açısından daha iyi durumdadır. Ancak yanlış su politikaları, düzensiz yağışlar ve IŞİD'in bölgedeki su kaynaklarına yönelik yürüttüğü faaliyetler gibi nedenlerden ötürü Suriye ve Irak su güvenliği konusunda sorunlar yaşamaktadır.

Çalışmada IŞİD tehdidi, su güvenliği açısından, Irak ve Suriye özelinde incelenmiştir. Çalışmanın temel amacı ise Arap Baharı ve

* Arş. Gör., Kafkas Üniversitesi, kubracoskun@kafkas.edu.tr, ORCID : 0000-0002-0403-3550

6.KAYNAKÇA

Akbaş, Z. (2015). Türkiye'nin Fırat ve Dicle sınıraşan sularından kaynaklanan güvenlik sorunu ve çatışma riski. *Bilig Dergisi*, 72, 93-116.

Aslan, C. (2012). *Su ve Yaşam.* Ankara: Algı Tanıtım Yayınları.

Aytemiz, L. Ve Kodaman, T.(2006) Sınır Aşan Sular Kullanımı ve Türkiye-Suriye İlişkileri, *TMMOB Su Politikaları Kongresi kitabı* içinde (s.527-537). 2. Cilt, Ankara. 527-537.

Boz, G. ve Kuru, N.O. (2015). IŞİD'in finansmanı. *Ankara Strateji Enstitüsü*, Analiz No: 6, 5-26.

Dalar, M. (2009). Irak'ın su gerçeği: sorun su kaynaklarının yetersizliği mi?. *Orta Doğu Analiz*, 1 (9), 85-100.

Demirel, M. (2019). Change in Water Resources Management Policy in Turkey from Public Service to Commercial Good. O. Kulaç, E. Akman,& C. Babaoğlu. (Ed.). *Public policy analysis in Turkey: Past, present, future* içinde (ss.405-423). Berlin: PeterLang GmbH.

Duran, H. ve Özdemir, Ç. (2012). Türk dış politikasına yansımalarıyla Arap Baharı. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 7 (2), 181-198.

Dursun, A. (2006). *Sınıraşan sular Fırat ve Dicle nehirlerinin Türkiye, Suriye ve Irak ilişkileri üzerine etkileri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Isparta.

Ekinci, N. (2013). *Orta Doğu'nun Su Problemi*, 4 Eylül 2020 tarihinde http://akademikperspektif.com/2013/12/31/ortadogunun-su-problemi/ adresinden erişildi.

Erdoğan, Ş. ve Deligöz, E. (2015). Irak Şam İslam Devleti (IŞİD): gücü ve geleceği., *Savunma Bilimleri Dergisi*, 14 (1), 5-37.

Göçer İ. ve Çınar, S. (2014). Arap Baharı'nın nedenleri, uluslararası ilişkiler boyutu ve Türkiye'nin dış ticaret ve turizm gelirlerine etkileri, *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,* 6 (10), 51-68.

Güngörmüş Kona, G. (2004). Orta Doğu'da güvenlik algılaması ve dahili risk faktörlerinin etkisi. *Akdeniz Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8, 113-138.

Hatahet, S. (2015). Suriye'de IŞİD. *Orsam Bölgesel Gelişmeler Değerlendirmesi Orta Doğu Analiz*, 20, 1-12.

Karakılçık, Y. (2008). Bölgesel su anlaşmazlıklarının küresel çatışmaya dönüşme riski: Fırat ve
Dicle örneği. *Uluslararası Hukuk ve Politika Dergisi*, 4 (16), 19-56.

Kılıç, S. (2012). Irak'ta su yönetimine ilişkin anayasal sorunlar. *Orta Doğu Analiz*. . Şubat 2012. Cilt:4(Sayı:12), . S.45-50.

Kılıç, S. (2014a). IŞİD, IKBY ve Fırat-Dicle havzasında yeni hidropolitik düzen. *Orsam Bölgesel Gelişmeler Değerlendirmesi Orta Doğu Analiz*, 6, 1-11.

Kılıç, S. (2014b). Arap dünyasında su güvenliği algısı. *Orta Doğu Analiz*, 6 (63), 48-49.

Kılıç, S. (2014c). Irak'taki çatışmalarda su yapılarının önemi: Musul Barajı Örneği, *Orta Doğu Analiz*, 6 (64), 66-67.

Kuyumcu, O. (2011). Suriye ülke raporu., *Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı Yayını. İhracatı Geliştirme Etüd Merkezi*. Nisan, 1-50.

Lanz, M. (2015). IŞİD ve bir baskı aracı olarak su. *Orta Doğu Analiz,* 7 (66), 70-71.

Maden, T. E. (2012). Kriz dönemlerinde su politikaları: Türkiye-Suriye. , *Orta Doğu Analiz,* 4 (44), 87-94.

Maden, T. E. ve Kılıç, S. (2012). Irak'ta su kaynakları sorunu ve yönetimi. *, Orta Doğu Analiz*, 4 (43). 84-97.

Orhan, O. (2014). IŞİD ile mücadele, sınır geçişleri ve Türkiye. *Orsam Bölgesel Gelişimler Değerlendirmesi Orta Doğu Analiz,* 11, 1-12.

Pehlivanlı, Ç. (2015). IŞİD'in Irak'taki alternatif silahı: su. 25 Eylül 2020 tarihinde https://www.suhakki.org/2015/02/isidin-iraktaki-alternatif-silahi-su/ adresinden erişildi.

Türkiye Cumhuriyeti Kalkınma Bakanlığı. (2014). Su Kaynakları Yönetimi ve Güvenliği. Özel İhtisas Komisyonu Raporu. Ankara. 14 Eylül 2020 tarihinde http://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/10/10_SuKaynaklariYonetimiveGuvenligi.pdf adresinden erişildi.

United Nations Security Council - Analytical Support and Sanctions Monitoring Team (2020). 25 Eylül 2020 tarihinde https://undocs.org/S/2020/53 adresinden erişildi.

Yıldız, D. (2014). *Su Güvenliği*. İstanbul: Truva Yayınları.

Yılmaz, M. (2011). Orta Doğu'da su sorunu kapsamında Türkiye'nin sınıraşan sularının jeopolitik önemi. *VI. Ulusal Coğrafya Sempozyumu (3- 5 Kasım, 2010) içinde (ss.*, sayfa: 315- 327). Ankara.

Yılmaz, M.L. ve Peker, H.S. (2013). Su kaynaklarının Türkiye açısından ekono-politik önemi ekseninde olası bir tehlike: su savaşları. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 3 (1), 57-74.

PLATON, ARİSTOTELES VE EPİKUROS'UN FELSEFE BAHÇELERİ

Mehmet DEMİR*

1.GİRİŞ

Bahçe, estetik alanla sınırlandırılamayacak bir anlam genişliğine sahiptir. Bahçe, görsel bir güzellik sunmasının yanı sıra hem doğa ile insanın birlikteliği hem de bu ikisi arasındaki çatışmanın oluşturduğu düşünsel bir serüven anlamını da içinde barındırır. Felsefenin sadece üniversitelerde (ya da herhangi bir binada değil) yapılması gerekmediğini söyleyen Damon Young'a göre bahçe, estetik kaygıların bir sonucu olmasının dışında insanla tenhalığı bir araya getirdiği için felsefenin ihtiyacı olan şeydir (Young, 2017, s. 18). Bu nedenle bahçeyi, düşünsel faaliyetin bir mekânı olarak incelemek zaruri bir uğraş olmalıdır.

Türkçe literatürde bahçe ile ilgili çalışmalara bakıldığında genel olarak peyzaj açısından ele alındığı ve bahçenin düşünceye etkisine pek değinilmediği görülmektedir. Burada hedeflenen ise görünen eksiklik çerçevesinde literatüre katkı sağlamaktır.

Bu çalışmada, Antik Yunan ve Helenistik dönem filozoflarından Platon, Aristoteles ve Epikuros'un bahçeyle kurduğu ilişki ve bahçenin onların düşünsel serüvenlerindeki yerinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu doğrultuda, ilk olarak bahçenin kavramsal bir değerlendirilmesi yapılmış, ilerleyen bölümde ise antik ve klasik dönemdeki bahçe mekan ilişkisi tarihi bağlamda değerlendirilmiştir. Son bölümde ise bahçe, Platon, Aristoteles ve Epikuros özelinde tartışılmıştır.

* Arş. Gör., Kafkas Üniviersitesi, mehmetiron@gmail.com, ORCID : 0000-0002-6889-689X

7. KAYNAKÇA

Bachelard, G. (2017). *Mekanın poetikası* (Çev. Alp Tümertekin,). İstanbul: İthaki Yayınları.

Bergsma, A. & Poot, G.& Liefbroer(2008). Happiness in the garden of epicurus. *Journall of Happines Study,9,* 397-423.

Bigger, C. P. (1968). *A platonic inquiry*. Charlotte: Louisiana State University Press.

Campell, G.(2010). Epicurus, the Garden, and the Golden Age. D. O'Brien (Ed.) *Gardening – Philosophy for Everyone: Cultivating Wisdom* içinde(220-231),Singapur: Routlegde.

Cauquelin, A. (2016). *Peyzajın İcadı*.(Çev., M. Cedden) Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.

Cooper, D. E. (2006). *A philosophy of gardens.* New York: Oxford University Press.

Evyapan, G. (1991). Bahçe.*Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA) içinde ss.477-481) 4.* İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM).

Farrer, L. (1998). *Ancient Roman gardens.* Stroud: Sutton Publishing.

Güç, A. (1998). Dinlerde kutsal ve kutsallık anlayışı. *Dinler Tarihi Araştırmaları I* içinde (337-353), Ankara: Dinler Tarihi Derneği Yayınları.

Harman, Ö., F. Firavun. (1996). *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA), 13.* İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM) içinde (ss.118-121).

Kuş Ş., C. & Erol, U. E. (2009). Türk bahçelerinin tasarım özellikleri. *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 2,* 170-181.

Kara Sarıoğlu, D. (2018). Land art ve Çağdaşları. 14 Eylül 2020 tarihinde https://xxi.com.tr/i/land-art-ve-cagdaslari adresinden erişildi.

Lygouri-Tolia, E. (2020). The gymnasium of the academy and the school of Plato. Paul Kalligas (Ed.) *Plato's Academy* içinde. (ss. 46-64). New York: Cambridge University Press.

Masson, G. (2009). *The companion guide to Rome.* 9. Baskı. Woodbridge: Companion Guides.

Panayiotopoulas, M. & Chatziefthimiou, T. (2020). Observations on the topography of ancient academia. Paul Kalligas (Ed.) *Plato's academy* içinde. (ss. 28-45). New York: Cambridge University Press.

Schopenhauer, A. (1969). *The World as will and wepresentation..*(E. F. J. Payne, V. I, Çev). New York: Dover Publications.

Tikkanen, A. (2017). Academy. 14 Eylül 2020 tarihinde https://www.britannica.com/topic/Academy-ancient-academy-Athens-Greece adresinden erişildi.

Turner, T. (2005). *Garden history: Philosophy and design 2000 BC-2000 AD.* Routledge: Soon Press.

Türkan, M. (2019). Platon diyaloglarında gelişen ontolojik çatallaşma üzerine bir deneme, *Birey ve Toplum. 12,* 191-222.

Tyldesley J. A. (1998). *Hatchepsut: The female pharaoh.* London: Penguin.

Young, D.(2017). *Bahçede felsefe.* İstanbul: Can Yayınları.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ'NDEKİ SİYASİ PARTİLERİN PARTİ PROGRAMLARINDA YEREL YÖNETİM DÜŞÜNCESİ ÜZERİNE KARŞILAŞTIRMALI BİR ANALİZ*

*Mehdi PEKEDİS***

1. GİRİŞ

Yerel yönetim olgusu ve yerel yönetim kurumları tarihsel geçmişi Antik Çağ'a kadar götürülebilir (Keleş, 2019, s.39). Türkiye'de yerel yönetim kurumları ise Osmanlı'dan günümüze kadar farklı süreçlerden geçerek gelişim göstermiştir. Yerel yönetimler Osmanlı İmparatorluğu döneminde kapitalist üretim ilişkilerinin gelişmesi sonucunda, mekânsal olarak farklılık göstermesine karşılık ortaya çıkmış kurumlardır (Güler, 2006, s. 38). Osmanlı toplumsal düzeninde çok önceden var olan yerel kurumlar, yasal ve yönetsel yetkilere sahipti (Ortaylı, 2012). Osmanlı İmparatorluğu içerisinde ise bu kurumlar hem yerel düzeyde hem de merkezi düzeyde yeniden yapılanmıştır. İmparatorluk'un 18. yüzyıla kapitalist periferiye eklemlenmesi sonucunda yarı sömürgeleşme evresinde girmesi, eklemlenmenin yarattığı ticari-finans temelli kapitalist yapının İmparatorluk'u sanayileşmiş Batı ülkelerine karşı savunmasız bırakması, siyasal ve kurumsal reformları zorunlu kılmıştır (Kazgan, 2006, s. 32). Yine cumhuriyet döneminde yerel yönetimler, siyasal açıdan bağımsızlığını kazanan ülke olarak uluslaşma ve kapitalistleşme

* Bu metin, 5-7 Mart 2020 tarihlerinde Kars'ta düzenlenen 1. Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulan çalışmanın genişletilmiş halidir.

** Doktora Öğrencisi, İnönü Üniversitesi, mehdi.pekedis@gmail.com, ORCID : 0000-0003-3824-2606

6. KAYNAKÇA

Adalet ve Kalkınma Partisi, parti programı. 20 Aralık 2019 tarihinde http://akparti.org.tr/parti/parti-programi/ adresinden erişildi.

Arslan, E. (2018). Milliyetçilik. G. Atılgan & E. A. Aytekin (Haz.) *Siyaset bilimi: kavramlar, ideolojiler ve disiplinler arası ilişkiler* içinde. İstanbul: Yordam Yayınları.

Aytekin, E. A. (2016). Son dönem Osmanlı imparatorluğu: 1703-1908 kapitalistleşme ve merkezileşme kavşağında. G. Atılgan, C. Saraçoğlu & A. Uslu (Haz.) *Osmanlı'dan günümüze Türkiye'de siyasal hayat* içinde. İstanbul: Yordam Yayınları.

Başkaya, F. (1999). Yediyüz Osmanlı beyliğinden 28 şubat'a: bir devlet geleneğinin anatomisi. Ankara: Ütopya Yayınevi.

Bayırbağ, M. K. (2009). Devletin yeniden ölçeklenmesi, dışlanma ve neoliberalizmin zamansallığı. B. Şen & A.E. Doğan (Haz.) *Tarih, sınıflar ve kent* içinde. Ankara: Dipnot Yayınları.

Benedikter, T. (2014). Modern özerklik sistemleri. H. Türker vd. (Çev.) *Dünya özerklik örnekleri*. Nika Yayınları.

Coşkun, V. (2015). 7 Haziran seçimine doğru halkların demokratik partisi (HDP). Ankara: SETA Yayınları.

Cumhuriyet Halk Partisi, parti programı. (Tarihsiz).

Çubukçu, Uçan, S. (2008). Sosyal demokrasi: melez bir politik gelenek. B. Örs (Haz.) *Modern siyasal ideolojiler*. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Çukurçayır, M. Â. (2000). *Siyasal katılma ve yerel demokrasi*. Ankara: Yargı Yayınevi.

Doğan, A. E. (2002). *Birikimin hamalları: kriz, neoliberalizm ve kent*. İstanbul: Donkişot Yayınları.

Duran, H. (2017). *Meral Akşener'in siyasi anlamı ve iyi parti.* İstanbul: SETA Yayınları.

Erciyas, S., & Baykal, A. (2019). *31 mart seçimlerine doğru: dünden bugüne partilerin yerel yönetim vizyonu.* İstanbul: SETA Yayınları.

Eryılmaz, B. (2019). *Kamu yönetimi (düşünceler, yapılar, fonksiyonlar, politikalar).* Kocaeli: Umuttepe Yayınları.

Güler, Ayman, B. (2009 a). *Türkiye'nin yönetimi (yapı).* Ankara: İmge Kitabevi.

Güler, Ayman, B. (2006). *Yerel yönetimler: liberal açıklamalara eleştirel yaklaşım.* Ankara: İmge Kitabevi.

Güler, Ayman, B. (2009 b). Yönetişim: tüm iktidar sermayeye. *Praksis Dergisi*, 9, 93-116.

Halkların Demokratik Partisi, parti programı. 6 Ocak 2020 tarihinde https://www.hdp.org.tr/tr/parti/parti-programi/8 adresinden erişildi.

Heywood, A. (2013). *Siyasi ideolojiler: bir giriş.* Ankara: Adres Yayınları.

İsmail, C. (2016). *Türkiye'de geri kalmışlığın tarihi.* İstanbul: Cem Yayınevi.

İyi Parti, parti programı, (Tarihsiz).

Kazgan, G. (2006). *Tanzimat'tan 21. yüzyıla Türkiye ekonomisi.* İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Keleş, R. (2008). *Yerinden yönetim ve siyaset*. İstanbul: Cem Yayınevi.

Keleş, R. (2019). *Yerinden yönetim ve siyaset.* İstanbul: Cem Yayınevi.

Kocabıyık, H. (2011). *12 eylül'den 12 haziran'a siyasi partiler: milliyetçi hareket partisi (mhp).* Ankara: SETA Yayınları.

Koç, Y. T. (2014). *12 eylül'den 12 haziran'a siyasi partiler: adalet ve kalkınma partisi (ak parti*). Ankara: SETA Yayınları.

Lewis, B. (2014). *Modern Türkiye'nin doğuşu.* Ankara: Arkadaş Yayınları.

Milliyetçi Hareket Partisi, parti programı, (2009).

Ortaylı, İ. (2012). *Türkiye teşkilat ve idare tarihi***.** Ankara: Cedit Neşriyat.

Şaylan, G. (2003). *Değişim, küreselleşme ve devletin yeni işlevi*. Ankara: İmge Kitabevi.

Ökmen, M. & Parlak, B. (2010). *Kuramdan uygulamaya yerel yönetimler (ilkeler, yaklaşımlar ve mevzuat).* Bursa: Alfa Aktüel Yayınları.

Övür, M. (2011). *12 eylül'den 12 haziran'a siyasi partiler: cumhuriyet halk partisi (chp).* Ankara: SETA Yayınları.

Özgül, C. G. (2009). Türkiye'de siyasi parti programlarında yerel yönetimler. *Toplum ve Hekim Dergisi*, 24 (4-5), 305-324.

Saraçoğlu, C. (2016). Tank paletiyle neoliberalizm. G. Atılgan, C. Saraçoğlu & A. Uslu (Haz.) *Osmanlı'dan günümüze Türkiye'de siyasal hayat* içinde. İstanbul: Yordam Yayınları.

Saraçoğlu, C. (2018). Sosyal Demokrasi. G. Atılgan & E. A. Aytekin (Haz.) *Siyaset bilimi: kavramlar, ideolojiler ve disiplinler arası ilişkiler* içinde. İstanbul: Yordam Yayınları.

Timur, T. (2010). *Osmanlı toplumsal düzeni.* Ankara: İmge Kitabevi.

Tekeli, İ. (1995). Yerel yönetimlere farklı bir yaklaşım: siyasal gücün mekânsal paylaşımı. M. Kabasakal (Haz.) *Türkiye sorunlarına çözüm arayışları.* İstanbul: Kolektif Yayınları.

BELEDİYELERDE İÇ DENETİMİN ETKİNLİĞİ ÜZERİNE NİTEL BİR ARAŞTIRMA*

*Maksud Emre MÜLAZIMOĞLU***

1. GİRİŞ

Yeni Kamu Yönetimi anlayışı ile kamu sektöründe fazlasıyla tartışılmaya başlanan iki ilke şüphesiz hesap verebilirlik ve etkinliktir. Kamusal faydayı gözetmek üzere kullanılan kamu kaynaklarını denetlemek ve kamu sektöründe mali yönetimin kurulmasını sağlamak üzere geliştirilen iç denetim, bu kapsamda hesap verebilirlik ve etkinlik ilkeleriyle yakından ilişkilidir (Rensburg & Coetzee, 2016, s. 182).

Tarafsızlığı ve bağımsızlığı güvence altında olan ve bir kurumun tüm iş ve işlemlerini geliştirme ve değer katma misyonlarına sahip olan iç denetim, Koçak ve Kavakoğlu'nun (2010, s. 123) ifadesiyle idareye yön veren bir pusula işlevi görmekte ve onun politikalarının gerçekleşmesi adına yönetime ayna tutan bir fonksiyonu yerine getirmektedir. Bu nedenle geleneksel denetim yöntemlerinden farklı olarak bir kurumun gelecekte karşılaşması muhtemel sorunları hedef alan ve çıktılarını daha verimli kılmaya çalışan iç denetim, öncelikle özel sektörde daha sonra kamu sektöründe başvurulan bir denetim sistemi haline gelmiştir. Bilhassa kamu yönetiminin ve yerel yönetimlerin gerek yerinden yönetim ve demokrasi ilkeleri bağlamında gerekse de artan görevleri sonucunda kaynaklarını daha etkin, ekonomik ve verimli kullanması gerektiği aşikârdır. Bu kapsamda 2003 yılında 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile hukuki

* Bu metin, 5-7 Mart 2020 tarihlerinde Kars'ta düzenlenen 1. Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulan çalışmanın genişletilmiş halidir.

** Arş. Gör., Kocaeli Üniversitesi, maksud.mulazimoglu@kocaeli.edu.tr, ORCID: 0000-0002-4168-3720

6. KAYNAKÇA

Akçay, S. (2013). Türkiye'de iç denetim sürecinin kamu kurumlarının faaliyet sonuçları üzerindeki etkinliği: Belediyeler üzerinde bir uygulama. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF Dergisi*, 15(1), 57-77.

Alıcı, O. V. (2008). Belediyelerin denetlenmesi üzerine bir değerlendirme. *Akademik İncelemeler*, 3(2), 223-233.

Alptürk, E. (2008). *İç denetim rehberi finans, muhasebe ve vergi boyutlarında*. Ankara: Maliye ve Hukuk Yayınları.

Alzeban, A., & Gwilliam, D. (2012). Perceptions of managers and internal auditors as to factors affecting the effectiveness of internal audit in the public sector context. In *10th European Academic Conference on Internal Audit and Corporate Governance* (pp. 1-54).

Arslan, M. C. (2013). *İç denetim ve Türkiye'de büyükşehir belediyelerinin iç denetim uygulamaları üzerine bir araştırma*. Yayımlanmamış doktora tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Arslan, N. (2014). *Kamuda iç denetim sistemi: Büyükşehir belediyeleri örneği*. Yayımlanmamış yükseklisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.

Asare, T. (2009). Internal auditing in the public sector: Promoting good governance and performance improvement. *International Journal on Governmental Financial Management*, *9*(1), 15-28.

Aslan, B. (2010). Bir yönetim fonksiyonu olarak iç denetim. *Sayıştay Dergisi*, (77), 63-86.

Aydın, A. H. (2018). *Kamu yönetimine giriş*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Bakırcı, F. (2006). *Üretimde etkinlik ve verimlilik ölçümü veri zarflama analizi teori ve uygulama*. Ankara: Atlas Yayınları.

Coşkun, G. (1981). Kalkınma yönetiminde etkinliğin arttırılması. *Amme İdaresi Dergisi*, 14 (3).

Cowperthwaite, P. (2010). Culture matters: How our culture affects the audit. *Accounting Perspectives/ Perspectives Comptables*, 9(3), 175-215.

Çevikbaş, R. (2011). Türkiye'de iç denetim kurumu. *Türk İdare Dergisi*, (471-472), 47-67.

Erturan, İ. E. (2007). *Kültürün denetçi ve denetim sürecine etkileri: Türkiye'deki denetçiler üzerine bir araştırma*. Yayımlanmamış doktora tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.

Eryılmaz, B. (2017). *Bürokrasi ve siyaset*. İstanbul: Alfa Yayınları.

Janse van Rensburg, J. O., & Coetzee, P. (2016). Internal Audit Public Sector Capability: A Case Study. *Journal of Public Affairs*, 16(2), 181-191.

Kızılboğa, Ruveyda (2013). "İç Denetim Sisteminde Denetçilerin Bağımsızlık ve Tarafsızlığının Önemi". Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi, 1(1), 107-119.

Koçak, S. Y., & Kavakoğlu, T. (2010). İl özel idarelerinde iç denetim sisteminin değerlendirilmesine ilişkin bir araştırma. *Sayıştay Dergisi*, (77), 119-148.

Korkmaz, U. (2007). Kamuda iç denetim. *Bütçe Dünyası Dergisi*, 2(25), 4-15.

Mantar, A. (2013). *İç denetim sürecinin kontrol faaliyetleri üzerindeki rolü: Kamu mali yönetimi ve kontrol kanunu açısından bir araştırma*. Yayımlanmamış yükseklisans tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir.

Mihret, D. G., & Yismaw, A. W. (2007). Internal audit effectiveness: an Ethiopian public sector case study. *Managerial auditing journal*. 08 Eylül 2020 tarihinde https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/02686900710750757/full/html?journalCode=majhttps://opendocs.ids.ac.uk/opendocs/handle/123456789/5418http://buscompress.com/uploads/3/4/9/8/34980536/riber_7-s1_sp_h17-021_46-58.pdfArticle adresinden erişildi.

Parlak, B. (2015). Yerel yönetim reformları perspektifinden temel bir yerel yönetim birimi olarak belediyeler. M. Mecek, M. Doğan, B. Parlak (Ed.), *İdari ve mali açıdan Türkiye'de yerel yönetimler* (ss. 93-117), Antalya: Bekad Yayınları.

Şarbak, Z. (2017). *Türkiye'de yerel yönetimler*. Ankara: Salmat Basım Yayıncılık.

Şengül, R. (2017). *Yerel yönetimler*. Kocaeli: Umuttepe Yayınları.

T.C. İçişleri Bakanlığı (t.y.). *İç denetim rehberi*. Erişim tarihi: 03.09.2020, https://www.icisleri.gov.tr/icdenetim/kamu-ic-denetim-rehberi.

T.C. Resmi Gazete (08.10.2005). *İç denetim koordinasyon kurulunun çalışma usul ve esasları hakkında yönetmelik*. 25960.

T.C. Resmi Gazete (12.07.2006). *İç denetçilerin çalışma usul ve esasları hakkında yönetmelik*. 26226.

T.C. Resmi Gazete (13.07.2005). *Belediye kanunu*, 5393.

T.C. Resmi Gazete (16.08.2011). *Kamu iç denetim standartları*. 28027.

T.C. Resmi Gazete (22.02.2017). *Kamu iç denetim standartları*, 29987.

T.C. Resmi Gazete (24.12.2003). *Kamu mali yönetimi ve kontrol kanunu*, 5018.

The Institute Of Internal Audit (t.y.). 05 Aralık 2019 tarihinde https://na.theiia.org/Pages/IIAHome.aspx adresinden erişildi.

Toprak, Z. (2006). *Yerel yönetimler*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Tufan, M. (2012). *Uluslararası iç denetim standartları çerçevesinde kamuda iç denetim: Türkiye'deki iç denetim sisteminin değerlendirilmesi üzerine bir araştırma*. Yayımlanmamış yükseklisans tezi, Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.

Türkiye İç Denetim Enstitüsü (t.y.). 05 Aralık 2019 tarihinde www.tide.org.tr adresinden erişildi.

Türkyılmaz, A. (2014). Belediyelerde denetim. *Denetişim*, (15), 16-33.

Yereli, A. B., & Ünal, M. (2014). Yerel yönetimlerde iç denetim sisteminin yapısal sorunları. M. Sakal, A. Kesik & T. Akdemir (Ed.), *Mali yerinden yönetim teori, kavramsal açıklamalar ve türkiye'ye ilişkin değerlendirmeler*, Nobel Akademik Yayıncılık, 08 Eylül 2020 tarihinde
https://scholar.google.com.tr/scholar?hl=tr&as_sdt=0%2C5&q=Yerel+Y%C3%B6netimlerde+%C4%B0%C3%A7+Denetim+Sisteminin+Yap%C4%B1sal+Sorunlar%C4%B1&btnG= adresinden erişildi.

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2003). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.

KENT KONSEYİ MEKANİZMASININ HESAP VEREBİLİRLİK İLKESİNİN KURUMSALLAŞMASINDAKİ ROLÜ: KARS ÖRNEĞİ*

*Duygu DEMİROL DUYAR***

*Sevgi KEÇELİ ERCİYAS****

1. GİRİŞ

Demokrasi, katılım, yönetişim, yerinden yönetim, hesap verebilirlik gibi temel değerlerin hayata geçirilmesinde bir araç veya mekanizma olarak tasavvur edilen kent konseyleri kendilerine yüklenen bu ve diğer işlevlerini yürütmede birbirleri ile çeşitli farklılıklara, benzerliklere ve sorunlara sahip bulunmaktadır. Bunun arkasındaki önemli sebepler ise ne sadece yasal alt yapı eksiklikleri ne de sadece yukarıda ifade edilen temel değerlerin benimsenmemesi veya kurumsallaşamaması ile ilgilidir. Her iki alanda da var olan sorunlar, kent konseylerine yüklenen işlevlerin sorunsuzca yürütülmesine engel olabilmektedir. Bu çalışmada ise kent konseyleri Kars ili örneğinde ele alınarak, hesap verebilirlik ilkesinin kurumsallaşmasındaki[1] rolü üzerinden spesifik bir bakışla araştırılmaktadır.

* Bu çalışmada iki yazar arasındaki yük paylaşımına göre ikinci başlıktaki hesap verebilirlik konusu çalışmanın ikinci yazarı tarafından kaleme alınmış, üçüncü başlıktaki kent konseyi birinci yazar tarafından yazılmış olup, dördüncü başlıktaki araştırma kısmı ise iki yazar tarafından ortak yürütülmüştür.

** Arş. Gör., Kafkas Üniversitesi, duygu_demirol@hotmail.com, ORCID ID: 0000-0001-5067-8213

*** Arş. Gör., Kafkas Üniversitesi, skecelierciyas@gmail.com, ORCID ID: 0000-0003-3118-9099

[1]Kurumsallaşma kelimesi, Türk Dil Kurumu Sözlüğü'ne (20.09.2020 tarihinde https://sozluk.gov.tr/ adresinden erişildi) göre, "Kurumsal

6. KAYNAKÇA

Ağır, O., Belli, A. & Arslan, Ş. (2017). Kent konseylerinde halk katılımı ve gönüllülük: Adana kent konseyi örneği. *AL-Farabi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(3), 320-332.

Akman, Ç. (2018a). Kent konseylerini yeniden düşünmek: Türkiye kent konseyleri birliği'ne üye olan kent konseyleri üzerinden bir değerlendirme. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 5(3), 740-764.

Akman, Ç. (2018b). Kent konseylerinde kadın eli: Söke kent konseyi kadın meclisi üzerinden bir değerlendirme. Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi, 1(3), 396-410.

Akyüz, K. (2006). Kamusal hesap verebilirlik ve medya. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli.

Altun, D. & Toker, H. (2017). Kadınların bakışıyla kent konseyleri katılımcılık aracı mıdır? İzmir kent konseyi örneği. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 13(2), 461-474.

Ateş, H. (2011). Yeni kamu işletmeciliği bağlamında hesapverebilirlik. B. Parlak (Ed.) *Kamu yönetiminde yeni vizyonlar* içinde (ss.178-223). Bursa: Alfa akademi.

Atvur, S. (2009). Yerel Gündem 21 ve çevre: Antalya kent konseyi örneği. C.*Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, 35 (2), 231-241.

Balcı, A. (2003). Kamu yönetiminde hesap verebilirlik anlayışı. Asım Balcı ve diğerleri (Ed.), *Kamu yönetiminde çağdaş yaklaşımlar* içinde. (ss.155-179). Ankara: Seçkin Yayınları.

Baş, H. (2007). Hesap verme sorumluluğu ve kamu mali yönetimi ve kontrol kanunu. 10.8.2020 tarihinde http://www.maliyesempozyumu.org/wp-content/uploads/2017/10/Maliye-Sempozyumu_20_400_416.pdf adresinden erişildi.

Batal, S. (2012). Türkiye'de yönetim kültürünün dönüşümü ve yeni kamu yönetimi anlayışının temel dinamikleri. *Hukuk Ve İktisat Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 223-234.

5393 Sayılı Belediye Kanunu, 27.11.2019 tarihinde https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5393.pdf, adresinden erişildi.

Bovens, M. (2008). Two concepts of accountability: accountability as a virtue and as a mechanism. 10.08.2020 tarihinde https://www.researchgate.net/publication/248944084_Two_Concepts_of_Accountability_Accountability_as_a_Virtue_and_as_a_Mechanism adresinden erişildi.

Bozkurt, Y. (2014). Yerel demokrasi aracı olarak Türkiye'de kent konseyleri: yapı, işleyiş ve sorunlar. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 40, 229-240.

Caiden, G. E. (1989). The problem of ensuring the public accountability of public officials. Joseph G. Jabbra & O.P. Dwivedi (Ed). *Public Services Accountability A Conparative Perspective* içinde. (ss.17-38). USA: Kumarian Press.

Çelik, A. (2013). Kent yönetimi bağlamında kent konseylerinin işlevleri üzerine bir değerlendirme. *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 14 (2), 251-229.

Doğan, H., & Kalkışım, H. M. (2015). Türkiye'de yerel siyaset katılım açısından kent konseyleri: Gümüşhane kent konseyi örneği. *Paradoks Ekonomi Sosyoloji ve Politika Dergisi*, 11(2), 118-136.

Eken, M. (2005). *Yönetimde şeffaflık. Adapazarı*: Sakarya Kitapevi.

Emrealp, S. (2005). *Türkiye yerel gündem 21 programı yerel gündem 21 uygulamalarına yönelik kolaylaştırıcı bilgiler elkitabı*. 2. Baskı. IULA-EMME (UCLG-MEWA) Yayını. ISBN 975-7741-51-5

Eroğlu, H.T. (2010). Sürdürülebilir yerel kalkınma ve kent konseyleri. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 26, 44-55.

Eryılmaz, B. (2019). *Kamu yönetimi*. İzmit-Kocaeli: Umuttepe yayınları.

Eryılmaz, B., & Biricikoğlu, H. (2011). Kamu yönetiminde hesap verebilirlik ve etik. *İş Ahlakı Dergisi*, 4(7), 19-45.

Forrer, J., Kee, E. J., Newcomer, E. K., Boyer, E. (2010), Public-private partnerships and the public accountability question. *Public Administration Review*, 70 (3), 475-484.

Gül, S.K. (2008). Kamu yönetiminde ve güvenlik hizmetlerinde hesapverebilirlik. *Polis Bilimleri Dergisi*, 10(4), 71-94.

Lamba, M., Kerman, U. (2016). Kent konseylerinin belediye meclisindeki gündem belirlemedeki etkisi: Antalya, Afyon, Burdur örneği. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8 (16), 89-106.

Karakurt, Tosun, E. (2018). Parlamenter sistemde katılımcı yerel yönetim mekanizmaları olarak kent konseyleri: Bursa kent konseyi örneği. *Strategic Public Management Journal*, 4(7), 1-12. ISSN:2149-9543.

Kent Konseyi Yönetmeliği, 22.09.2020 tarihinde https://www.mevzuat.gov.tr/File/GeneratePdf?mevzuatNo=10687&mevzuatTur=KurumVeKurulusYonetmeligi&mevzuatTertip=5 adresinden erişildi.

Kılınç, A. (2017). Yerel ölçekte siyasal katılım ve temsiliyet açısından Adana kent konseyi. *Bilgi* (34), 95-116.

Kocaoğlu, M. (2014). Katılımcı demokrasi algılaması ve kent konseyleri: Kırşehir kent konseyi örneği. *Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi*, 6(1), ISSN:2146-0817.

Merriam, S. B. (2018). Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber. 3. Basımdan Çeviri. Selahattin Turan (Çev. Ed.). Ankara: Nobel

Mulgan, R. (2003). *Holding power to account accountability in modern democracies.* New York: Palgrave Macmillan.

Mutlu, A. (2015). Kent konseylerinin siyasal işlev ve siyasal kimlik paradoksu. *Paradoks Ekonomi Sosyoloji ve Politika Dergisi*, 11(2), 30.48.

Önder, Ö. & Güler, E. (2016). Türkiye'de yerel demokrasi açısından kent konseyleri üzerine bir araştırma: Kütahya kent konseyi örneği. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 881-902.

Özbaran, M. H., (2001). Kamu kesiminde hesap verme sorumluluğu uygulamalarının modernizasyonu. *Sayıştay Dergisi*, 39, 1-12.

Özen, B., Bahtiyar, E. & Şaşmaz, M.Ü, (2015). Türkiye'de kamu hizmetlerinin toplumsal denetimi: kent konseyi örneği. *Optimumu Ekonomi ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 2(2), 123-132.

Romzek, B. S., & Dubnick, M. J. (2000). Accountability of congressional staff. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 10 (2), 413–446.

Samsun, N. (2003). Hesap Verebilirlik ve İyi Yönetişim. *İyi Yönetişimin Temel Unsurları*. Ankara: Ayrıntı Basımevi.

Shafritz, J.M., Russell, E.W. & Borick, C.P. (2017). *Kamu yönetimini tanımak*. 8. Basımdan Çeviri. N. Öztaş (Çev. Ed.), İstanbul: Nobel.

Sumbas, A. & Ömürgönülşen, U. (2018). Etkin bir yerel paydaş olma yolunda kadın meclislerinin karşılaştığı sorunlar üzerine bir değerlendirme: Ankara kadın meclisleri örneği. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 32(1), 65-81.

Şahin, S.Z. (2015). Kent konseylerinin katılımcılık kapasitelerinin değerlendirilmesi: Ankara örneğinden bazı çıkarımlar. *Paradoks Ekonomi Sosyoloji ve Politika Dergisi,*11(2), 194-216.

Taş, E. & Çiçek, Y. (2017). Kent konseyi üyelerinin katılım ve temsil açısından kent konseyi algısı: GAP bölgesi örneği. International Journal of AcademicValues Studies, 3(6), 368-390, ISSN: 2149-8598.

Taştekin, A. (2017). Kent konseyleri'nin yerel demokrasi açısından işlevselliği (Gaziantep Örneği). *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 19(1), 95-109.

Thomas, Paul G. (2003) Accountability. B. Guy Peters ve Jon Pierre (Ed.) *Handbook of Public Adinistration* içinde (ss. 549-556). London: SAGE

Türk Dil Kurumu Sözlüğü, 20.09.2020 tarihinde https://sozluk.gov.tr/ adresinden erişildi.

Usta, S. & Bilgiç, E. (2016). Katılım kültürünün gelişiminde kent konseylerinin rolü: Karaman kent konseyi örneği. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 18(31), 36-45.

Uzun, A. &Ersavaş Kavonoz, S. (2018). Katılım ve etkinlik boyutları açısından kent konseylerinin değerlendirilmesi: Trabzon büyükşehir kent konseyi örneği. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, 9(23), 251-272.

SPORDA GEÇMİŞİN İZLERİ

YAZARLAR

Dr. Mahmut GÜLLE

Dr. Ramazan ŞEKER

EDİTÖR

Doç. Dr. Gürkan YILMAZ

Bilimsel Danışma Kurulu

Prof. Dr. Özer YILDIZ

Prof. Dr. Hüseyin KIRIMOĞLU

Doç. Dr. Mehtap YILDIZ

EFEAKADEMİ

Sporda Geçmişin İzleri

Editör: Gürkan Yılmaz ORCID (0000-0002-8113-8436)
Niğde Ömer Halis Demir Üniver Spor Bilimleri Fakültesi
Niğde/TÜRKİYE

Yazarlar: Mahmut Gülle ORCID (0000-0002-9967-0703)
Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu
Hatay/TÜRKİYE

Ramazan Şeker ORCID (0000-0002-8624-7113)
Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu
Hatay/TÜRKİYE

ISBN: 978-605-60173-9-1

1. Baskı: Ekim 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ'ye aittir.

KÜTÜPHANE KARTI
YILMAZ, Gürkan - GÜLLE, Mahmut - ŞEKER, Ramazan
Sporda Geçmişin İzleri
1. Basım, 211 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. Spor, 2. Efsaneler, 3. Fair-Play, 4. Teknik, 5. Spor Tarihi.

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)

Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi

Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL

0212 482 22 00

www.efeakademi.com

Matbaa Adres:

Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.

Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL

0212 483 13 13

www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ **3**

İÇİNDEKİLER **5**

DÜNYA SPORUNA YÖN VERMİŞ EFSANELER **13**

FRANZ BECKENBAUER 14

ROBERTO BAGGİO 17

SİYAH İNCİ PELE 24

DİEGO ARMANDO MARADONA 33

NADİA ELENA COMANECİ 39

MİCHAEL JORDAN (AİR JORDAN) 45

MUHAMMED ALİ (Kelebek Gibi Uçar Arı Gibi Sokar) 52

USAİN BOLT (YILDIRIM) 56

NAİM SÜLEYMANOĞLU 60

ROGER FEDERER 63

MİCHAEL PHELPS (EFSANE) 73

HAMZA YERLİKAYA (ASRIN GÜREŞÇİSİ) 75

TİGER WOODS 77

BOBBY JONES (JACK NİCKLAUS) 81

ALEXANDER KARALİN (SİBİRYA AYISI) 83

KOBE BRYANT 88

SPORDA İLGİNÇ TEKNİKLER **104**

"KNUCKLE BALL"(ÖLÜ YAPRAK VURUŞU) RONALDO FRİKİĞİ 105

PANENKA PENALTISI 106

BERGKAMP ÇALIMI 107

BİCYCLE KİCK RÖVEŞATA 108

CRUYFF DÖNÜŞÜ 109
ZİDANE ÇALIMI (MARSEİLLE ROULETTE) 110
FLİP FLAP (ELASTİCO) 111
GÖKKUŞAĞI ÇALIMI 112
ART OF PASS (PİRLO'NUN PAS SANATI) 113
STEP OVER (TOPLA HİPNOZ) DENÍLSON DE OLİVEİRA 114
RENÉ HİGUİTA-SCORPİON KİCK (AKREP VURUŞ) 115
TRİVELA RİCARDO QUARESMA 116
RONALDİNHO (HOKUS POKUS ÇALIMI) 117
DELAP'IN FÜZELERİ 118
GİOVANNİ ROCCOTELLİ (ROBANA VURUŞU) 119
IBRAHIMOVIC'IN GÜVERCİN KANADI 120

SPORDA FAIR PLAY VE VEFA ÖRNEKLERİ 122
İSMET KARABABA (1983) 123
ÖMER ONAN 123
EUGENIO MONTI (1964) 124
ZABALA (1969) 124
JUDY GUINESS 126
ARSENE WENGER 127
STIRLING MOSS 128
JOHN LADY 128
EUGENIO MONTI 128
ISTVAN ZSOLT 129
YILLE WHITE 129
ALPAY ÖZALAN 130
ROBBIE FOWLER 130

DI CANIO 131
NURİ YAKUPOĞLU 131
PAVEL NEDVED 132
OLIVER KAHN 132
RICANIO 133
FREDDIE FLINTOFF 133
CENK İŞLER 133
ÖZGÜRCAN ÖZCAN 133
KONYASPOR 134
AFC AJAX 134
DE ROSSİ 135
ÖZHAN CANAYDIN 135
MUSTAFA HÜKKAMOĞLU (MUĞLA SPOR KULÜBÜ BAŞKANI) 135
MIROSLAV KLOSE 136
DUYGU AKAÇ – DUYGU ÜNAL 136
ELVAN ABEYLEGESSE 137
GÖKHAN GÖNÜL 137
TURGAY BAHADIR 137
NECİP UYSAL 137
UFUK YAHŞİ 138
HAMİT ALTINTOP 138
SİNAN GÜLER 139
ÇANAKKALE DARDANEL SPOR 139
GALATASARAY 139
YAKUP MERCAN 140
MAHMUD ZATARA 141

ABBEY D'AGNOSTINE – NIKKI HAMLINX 141
SEMİH KAYA 141
OLCAN ADIN 142
SERHAT KOT 142
GÖKHAN GÖNÜL 143
MURATCAN GÜLER 143
DRAGO VUKOVIC 144
MERVE DEMİRTAŞ – EBRU KIRMAZ 144
FERNANDEZ ANAYA 145
1207 ANTALYA DÖŞEMEALTI SPOR KULÜBÜ 145
GÖKÇE ERGÜN – MELİSA DURSUN 146
BORA İSMAİL BİREN 147
YUNUSEMRE BELEDİYE SPOR 148
BİLGE KESKİ 149
TERMINO - TORES 149
ERHAN YAVUZ 150
FATALLION STADI 151
BEYZA NUR 151
SALİH UÇAN 152
MADS WIE 152
WAYNE ROONEY 153
YASİN SÜLÜN 153
CRISTIANO RONALDO 154
JACK SOCK 154
LEBRON JAMES 155
METİN OKTAY VE CAN BARTU 155
RONALDINHO 156

AJAX'IN BU HAREKETİ DUYGULARI ALTÜST ETTİ 157
ABEL'İN AZMİ, MOURİNHO'NUN İNSANİYETİ..... 158
ALBERT FANTRAU VE C.RONALDO'DAN ADAMLIK DERS . 159
KUZEY VE GÜNEY KORELİ ATLETLER ARASINDA DUYGUSAL ANLAR 160
CRİSTİANO RONALDO VE KÜÇÜK HAYRANI 161
MATA'DAN ALKIŞLANACAK HAREKET 162
KOLTUĞU BOŞ BIRAKILDI..... 162
ELAZIĞSPOR GALATASARAY MAÇINDA DUYGULANDIRAN ANLAR 163
2016 AVRUPA FUTBOL ŞAMPİYONASI FİNALİNDE DUYGULANDIRAN ANLAR 164
TÜRK TELEKOM ARENA'DA DUYGU DOLU ANLAR 165
DÜNYA TRİATLON FİNAL SERİSİNDE MÜTHİŞ BİR KARDEŞLİK OLAYI YAŞANDI..... 166
DUYGUSAL BİR FUTBOL HİKAYESİ 167
FELÇ GEÇİREN TARAFTARIN DUYGUSAL HİKAYESİ..... 168
GÖZYAŞLARI İÇİNDEKİ DEREK REDMOND VE BABASI BİTİŞ ÇİZGİSİNİ BİRLİKTE GEÇİYOR..... 169
BASKETBOL TARİHİNE GEÇEN DUYGUSAL ANLAR 170
DUYGULANDIRAN O ANLAR..... 171
MİRSAD'DAN DUYGUSAL VEDA 172
YAŞAYAN EFSANE TOTTİ'DEN, ROMA'YA DUYGU DOLU VEDA..... 173
ALEX'İN EVİ MAHŞER YERİ..... 174
BECKHAM'DAN "DUYGUSAL VEDA"!. EFSANE FUTBOLCU GÖZYAŞLARI İÇİNDE VEDA ETTİ! 175
RİEKERİNK'TEN DUYGUSAL VEDA! İŞTE O SÖZLER..... 176
EFSANENİN VEDASINDA GÖZYAŞLARI SEL OLDU 176

DUYGU DOLU VEDA! 178
XAVİ'YE DUYGUSAL VEDA 179
UNUTULMAYACAK BİR VEDA GECESİ 180
İNÖNÜ'YE BURUK VEDA 181
CHAPECOENSEYİ TAŞIYAN UÇAK DÜŞTÜ 182
PETER NORMAN 182
AYRTON SENNA 184
JOE FRAZİER 185
ERKEKLER HALTERDE KORKUNÇ BİR KAZA 185
AKIL HASTASI İRLANDALI SEYİRCİ BİR ATLETİ DURDURMAYA ÇALIŞIYOR 186
ACIYLA BİRLİKTE GELEN BİR ALTIN DAHA KERRİSTRUG .. 186
ANKARA'DA DUYGUSAL ANLAR! TARAFTARLAR HÜNGÜR HÜNGÜR AĞLADI 187
KAYNAKLAR 188

SPORDA KOMİK VE İLGİNÇ OLAYLAR 190
MAYMUN CO-PİLOT 191
MAGDEBURG PROTESTOSU 194
12. OYUNCU 194
Maçın Kırılma Anı 194
DUTY FREE AMA O KADAR DA DEĞİL! 195
DİLİNE HAKİM OLAMAYAN FUTBOLCU 195
BURASI TÜRKİYE! 195
YOĞUN SİS MAÇA HEYECAN KATTI 195
MAHALLE MAÇINDA OLMAZ 196
İLK VE SON 196
BREZİLYALI YILDIZ FUTBOLCU RİVALDO 196

WAYNE ROONEY 196
EFSANEVİ İTALYAN FUTBOLCU GİUSEPPE MEAZZA 197
ALİ SAMİ YEN'DE OYNANAN BİR GALATASARAY-KOCAELİSPOR MAÇI 197
METİN OKTAY ANISI 197
THİERRY HENRY'NİN EFSANE KAPAĞI 197
HULK'LA DALGA GEÇİLMEZ 198
GÜNLERDEN BİR GÜN YİNE BİZİM TÜRKLER EFSANE 198
MİKE TYSON'UN KULAK AVCILIĞI 198
METROYU KULLANDI MARATONU KAZANDI 198
MICHAEL JORDAN'IN ŞAKASI YOK 199
TAKIM OLGUSU (!) 199
İLGİNÇ GOL İSTATİSTİĞİ 199
İLK GOLÜ HERHALDE 199
UEFA FİNALİ ANILARI 200
FENERBAHÇELİ VOLKAN MİNİK GALATASARAYLIYA KARŞI 200
ANA YÜREĞİ 200
HADİ BAKALIM SIRA SENDE 201
TENİS ve DANS 201
EVLİLİK TEKLİFİ 201
YIL 1992 GALATASARAY BURSASPOR LİG MAÇI, ALİ SAMİ YEN STADYUMU 202
YIL 1992 GALATASARAY DİYARBAKIRSPOR LİG MAÇI, ALİ SAMİ YEN STADYUMU 202
YIL 2001 202
YIL 2003 BEŞİKTAŞ SLAVİA PRAG MAÇI, İNÖNÜ STADYUMU 203

YIL 2004 BEŞİKTAŞ FENERBAHÇE MAÇI, İNÖNÜ STADYUMU 203
YIL 2010 LİLLE FENERBAHÇE MAÇI 204
ABABE BİLİKA'NIN TÜM DÜNYAYA VERDİGİ DERS 205
EN DÜRÜST HAKEM 205
1936 BERLİN OLİMPİYATLARINDAKİ SİYAHİ ATLETİN BAŞARISI HİTLER'E DERT OLDU 205
ÖLÜMCÜL YARIŞ 206
TÜRK GÜREŞÇİ KOÇ MEHMET'İN AZMİ 206
TERTEMİZ KARİYER 206
KENDİ KALESİNE 149 GOL 207
MİLLİ MARŞLARDA 3 DAKİKA KURALI 207
MADALYA YERİNE TABLO 207
HİNDİSTAN'IN HAKLI GEREKÇESİ 207
''İŞİ ZAMANINDA YAPMAK!'' 208
''GECE YARIŞI!'' 208
İLGİNÇ ŞAMPİYONLUK 208
ÖDENEK YOK 208
KIRMIZI KART MAÇI 209
BOYKOT 209
CANTONA'NIN UÇAN TEKMESİ 209
ZİDANE'NİN MATARRAZİ'YE KAFASI 210
EN KISA İŞ 210
HAKEM VAKASI 210
SPORA VE SPORCUYA SAYGI! 211
TÜRK POLİSİ VE KÜPE! 211
500 OYUM VAR, KAYBETME' 211

KAYNAKLAR

http://www.yildizspor.com/sayfa.asp?idx=60

https://listelist.com/fair-play-ornekleri/

https://onedio.com/haber/sporun-ruhunu-yucelttigi-kadar-tarafli-tarafsiz-herkesin-takdir-ettigi-12-fair-play-ornegi-640950

https://www.haberler.com/jobson-rakip-kalecinin-ayakabbi-bagciklarini-5301390-haberi/

https://www.goal.com/tr/news/2556/editoryal/2011/11/22/2769774/goalcom-%C3%B6zel-top-10-fair-play-hareketi

https://gq.com.tr/populer/spor-tarihinin-en-centilmen-10-adami

https://www.kizlarsoruyor.com/spor/a122385-spor-dunyasinin-gecmisten-gunumuze-en-guzel-fair-play-ornekleri

https://emreates3 3.wordpress.com/fair-play-ornekleri/

SOSYAL BİLİMLERDE İSTATİSTİKSEL UYGULAMALAR

(SPSS, EViews, R, Amos, Stata ve Gauss İle)

Meral EROL FİDAN
Serpil TÜRKYILMAZ
Nur Kuban TORUN
Tolga TORUN
Erdoğan CEYLAN
Nursefa ERGİN
Müslime SÖZEN

EFEAKADEMİ

Sosyal Bilimlerde İstatistiksel Uygulamalar (SPSS, EVİEWS, R, Amos, Stata ve Gauss İle)

Meral EROL FİDAN ORCID (0000-0002-3954-676X)

Serpil TÜRKYILMAZ ORCID (0000-0002-7193-4148)

Nur Kuban TORUN ORCID (0000-0002-9115-5838)

Tolga TORUN ORCID (0000-0003-4215-406X)

Erdoğan CEYLAN ORCID (0000-0001-6890-967)

Nursefa ERGİN ORCID (000-0002-6830-4049)

Müslime SÖZEN ORCID (0000-003-1381-6052)

ISBN: 978-625-44453-7-8

1. Baskı: Eylül 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ'ye aittir.

KÜTÜPHANE KARTI

EROL FİDAN, Meral - TÜRKYILMAZ, Serpil - TORUN, Nur Kuban - TORUN, Tolga - CEYLAN, Erdoğan - ERGİN, Nursefa - SÖZEN, Müslime

Sosyal Bilimlerde İstatistiksel Uygulamalar (SPSS, EVİEWS, R, Amos, Stata ve Gauss İle)

1. Basım, 375 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.

Anahtar kelimeler:

1. Muhasebe, 2. Bankacılık ve Finans, 3. Ekonometri, 4. Endüstri 4.0, 5. Pazarlama.

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)

Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi

Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL

0212 482 22 00

www.efeakademi.com

Matbaa Adres:

Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.

Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL

0212 483 13 13

www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER 3

BİRİNCİ BÖLÜM
MESLEK MENSUPLARI GÖZÜYLE SOSYAL MEDYA ARAÇLARININ MÜKELLEFLERİN VERGİ BİLİNCİ OLUŞTURMASINA ETKİSİ: Bilecik Örneği 11

ÖNSÖZ 12

ÖZET 13

Abstract 14

GİRİŞ 15

1. VERGİ BİLİNCİ 16

2. VERGİ ALGISI 16

3. VERGİ UYUMU 17

4. MUHASEBE MESLEK MENSUPLARININ VERGİ UYUMUNA ETKİSİ 19

5. TÜRKİYE'DE ELEKTRONİK DEVLET UYGULAMALARININ GELİŞİMİ 20

6. İNTERNET KULLANIMI VE SOSYAL MEDYA 24

6.1. WhatsApp 32

6.2. Facebook 33

6.3. Instagram 34

6.4. LinkedIn 35

6.5. Twitter 36

6.6. YouTube 37

7. E - VERGİ 38

7.1. VEDOP 1 38

7.2. VEDOP 2 38
7.3. VEDOP 3 39
8. SOSYAL MEDYA VE MUHASEBE 40
9. VERGİ İDARELERİ AÇISINDAN SOSYAL MEDYA KULLANIMININ FAYDALARI 41
10. LİTERATÜR 44
11. UYGULAMA: MESLEK MENSUPLARI GÖZÜYLE SOSYAL MEDYA ARAÇLARININ MÜKELLEFLERİN VERGİ UYUMUNA ETKİSİ 49
10.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi 49
10.2. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırları 49
10.3. Araştırmanın Yöntemi 50
10.4. Güvenilirlik Testi 50
10.5. Araştırma Frekans Sonuçları 51
10.6. Araştırmada Kullanılan Mann-Whitney Testi 56
10.7. Araştırma Analiz Sonuçları 57
SONUÇ 65
KAYNAKÇA 67

İKİNCİ BÖLÜM
MUHASEBEDE HATA VE HİLE MUHASEBE MESLEK MENSUPLARINI VERGİ AÇISINDAN HATA ve HİLELERE YÖNLENDİREN FAKTÖRLERE YÖNELİK AMPİRİK BİR ARAŞTIRMA 77
ÖNSÖZ 78
ÖZET 79
ABSTRACT 80
1. GİRİŞ 81
2. LİTERATÜR İNCELEMESİ 83

3. ARAŞTIRMA DESENİ 85
3.1. Araştırmanın Amacı, Önemi, Kapsamı ve Kısıtları 85
3.2. Araştırma Yöntemi ve Uygulanan Testler 86
3.3. Araştırma Hipotezleri 87
4. ARAŞTIRMA BULGULARI VE VERİLERİN ANALİZİ 89
4.1. Güvenilirlik Testi 89
4.2. Tanımlayıcı İstatistikler 89
4.3. Araştırma Hipotezlerinin Test Edilmesi 101
5. SONUÇ 121
KAYNAKLAR 123

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
TÜRKİYE ÖZEL SERMAYELİ KATILIM BANKALARININ FİNANSAL RİSK YÖNETİMİ: LİKİDİTE RİSKİ İÇİN İSTATİSTİKSEL BİR YAKLAŞIM 127

ÖNSÖZ 128
ÖZET 129
ABSTRACT 130
KISALTMALAR 131
1. GİRİŞ 132
2. İSLAMİ FİNANS VE KATILIM BANKACILIĞI SİSTEMİ 133
3. İSLAMİ BANKACILIK SEKTÖRÜNÜN KARŞILAŞTIĞI RİSKLER 135
4. KATILIM BANKACILIĞI SİSTEMİNDE LİKİDİTE RİSK YÖNETİMİ 137
5. LİTERATÜR TARAMASI 140
6. İSTATİSTİKSEL ANALİZ 146
6.1. YÖNTEM VE KULLANILAN DEĞİŞKENLER 146
6.2. VERİ 150

7. ANALİZ BULGULARI 153
7.1. Albaraka Türk Katılım Bankası İçin Bulgular 153
7.2. Kuveyt Türk Katılım Bankası İçin Bulgular 160
7.3. Türkiye Finans Katılım Bankası İçin Bulgular 165
7.4. Albaraka Türk, Kuveyt Türk Ve Türkiye Finans Katılım Bankası İçin Özet Bulgular 171
8. ÇALIŞMANIN KISITLARI 172
9. SONUÇ VE ÖNERİLER 173
KAYNAKÇA 175

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
OECD ÜLKELERİNİN BAZI MAKROEKONOMİK DEĞİŞKENLERİ İLE PETROL FİYATLARI ARASINDAKİ NEDENSELLİK İLİŞKİLERİ İÇİN PANEL VERİ ANALİZİ 181
ÖNSÖZ 182
ÖZET 183
ABSTRACT 184
1. GİRİŞ 185
2. EKONOMETRİK YÖNTEM 192
2.1. Yatay Kesit Bağımlılık Testi 192
2.2. Panel Birim Kök Testi 194
2.3. Yapısal Kırılmalı Birim Kök Testi 195
2.4. Panel Nedensellik Testi 196
3. AMPİRİK ANALİZ 197
3.1. Veri 197
3.2. Yatay Kesit Bağımlılık Testi Sonuçları 210
3.3. Panel Birim Kök Test Sonuçları 212
3.4. Yapısal Kırılmalı Panel Birim Kök Testi Sonuçları 215

3.5. Panel Nedensellik Testi Sonuçları 223
4. SONUÇ VE ÖNERİLER 224
KAYNAKÇA 225

BEŞİNCİ BÖLÜM
R PROGRAMLAMA İLE ENDÜSTRİ 4.0 ve TEKNOLOJİLERİNİN BİLİNİRLİK DÜZEYLERİNİN ÖLÇÜLMESİ ÜZERİNE BİR UYGULAMA 229

Önsöz 230
ÖZET 231
ABSTRACT 232
GİRİŞ 233
1. ENDÜSTRİ 4.0 KAVRAMI 234
2. ENDÜSTRİ 4.0 ALT BİLEŞENLERİ NELERDİR? 235
2.1. Nesnelerin İnterneti Nedir? 235
2.2. Yapay Zeka Nedir? 239
2.3. Büyük Veri Nedir? 240
2.4. Bulut Bilişim Teknolojisi Nedir? 248
2.5. Makine Öğrenmesi Nedir? 250
2.6. Akıllı Robotlar Nedir? 252
2.7. Arttırılmış Gerçeklik Nedir? 253
2.8. Sanal Gerçeklik Nedir? 254
2.9. Siber Fiziksel Sistemler Nedir? 254
2.10. 3D Eklemeli Yazıcılar Nedir? 256
2.11. Otomasyon Sistemleri Nedir? 258
2.12. Siber Güvenlik Sistemleri Nedir? 258
3. R PROGRAMLAMA NEDİR? 259
3.1. Neden R Programla Kullanmalıyım? 259

3.2. RStudio Nasıl Kurulur? 260
3.3. R Programlamada Nasıl Kod Yazarım? 262
4. UYGULAMA 264
4.1. Gmail Formlar Anket Yanıtlarını İndirme İşlemi 264
4.2. Excel Dosyasını csv Dosyasına Dönüştürme 265
4.3. Rscript Oluşturma 266
4.4. Veri Seti İçeriği 266
4.5. Veri Seti Özeti 267
4.6. Cinsiyet Dağılımlarının Renkli Histogram Grafiği İle Gösterimi 269
4.7. Bölüm Dağılımlarının Renkli Histogram Grafiği İle Gösterimi .. 270
4.8. R Programlamada Geçerlilik (Reliability) Analizi 271
4.9. R Programlamada Normallik Varsayımı 272
4.10. R Programlamada Paired(Bağımlı Örneklem) T test Uygulaması 277
4.11. Dönem Başı ve Dönem Sonu Veri Seti Ortalamaları 288
5. SONUÇLAR 290
KAYNAKÇA 293
ÖZGEÇMİŞ 303

ALTINCI BÖLÜM
DİJİTAL TOPLUMLARDA VATANDAŞLIK ve HAYIRSEVERLİK ETKİLEŞİMİNİN YAPISAL EŞİTLİK MODELLEMESİ İLE ANALİZİ 305

Önsöz 306
Özet 307
Abstract 308
GİRİŞ 309
1. Toplum Kavramı 310

1.1. Avcı-Toplayıcı Toplum 310
1.2. Çoban (Pastoral) ve Çiftçi Toplumu 311
1.3. Endüstri Öncesi veya Geleneksel Toplum 311
1.4. Endüstri Toplumu 312
1.5. Post-Modern Toplum 312
2. Yeni Toplum Anlayışı ve Dijital Dönüşüm 315
2.1. Dijital Toplumlar 317
2.2. Dijital Toplumların Tarihsel Gelişimi 319
3. Hayırseverlik Kavramı 321
3.1. Bireysel Hayırseverlik 323
3.2. Kurumsal Hayırseverlik 324
3.3. Dijital Hayırseverlik 327
4. Uygulama 331
4.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi 331
4.2. Araştırmanın Sınırlılıkları 331
4.3. Araştırmanın Yöntemi 332
4.4. Yapısal Eşitlik Modeli için AMOS Yazılımının Kullanımı ... 332
4.5. Anket Formunun Hazırlanması 343
4.6. Demografik Özelliklere Ait Bulgular 343
4.7. Ölçeğin Güvenilirlik Analizi ve Faktör Boyutları 344
4.8. Her Bir Değişken İçin Farklılık Testlerinin Uygulanması..... 353
4.9. Dijital Vatandaşlığın Dijital Hayırseverlik Üzerindeki Etkisinin Yapısal Eşitlik Modeliyle (YEM) Ölçülmesi 361
SONUÇLAR 365
KAYNAKLAR 369
ÖZGEÇMİŞ 375

MESLEK MENSUPLARI GÖZÜYLE SOSYAL MEDYA ARAÇLARININ MÜKELLEFLERİN VERGİ BİLİNCİ OLUŞTURMASINA ETKİSİ: Bilecik Örneği

Doç.Dr.Meral EROL FİDAN*

- Vergi Bilinci
- Vergi Algısı
- Vergi Uyumu
- Muhasebe Meslek Mensuplarının Vergi Uyumuna Etkisi
- Türkiye'de Elektronik Devlet Uygulamalarının Gelişimi
- İnternet Kullanımı ve Sosyal Medya
- E - Vergi
- Sosyal Medya ve Muhasebe
- Vergi İdareleri Açısından Sosyal Medya Kullanımının Faydaları

* Orcid: 0000-0002-3954-676X

KAYNAKLAR

Alampay, E. (2009). Living the Information Society in Asia, Singapor: ISEAS.

Bağcılar Belediyesi (2020). Askıda Ekmek, http://bagcilar.bel.tr/icerik/456/19324/koklu-gelenegimiz-askida-ekmeke-yogun-ilgi.aspx. Erişim: 20.08.2020.

Armstrong, A. ve Hagel III, J., (1996). The Real Value of On-Line Communities. Harvard Business Review, 74, 134-141.

Balıkçıoğlu, B. ve Karacaoğlu, K. (2007). Sosyal Bir Ürün Olarak Topluma Pazarlanan Hayırseverlik: Stratejik Hayırseverlik, Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 9(2), 121 - 141.

Barone, M., Miyazaki, J. Taylor, A.D. ve Kimberly A. (2000). The Influence Of Cause-Related Marketing On Consumer Choice: Does One Good Turn Deserve Another?. Journal Of The Academy Of Marketing Science, 28(2), 248-262.

Baştürk, Ş., Zencirkıran, M., ÇALIŞ, Ş., Keser, A., Omay, U. ve Sungur, Z. (2012). Çalışma Sosyolojisi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.

Bi'komşu, https://bikomsu.com/. Erişim: 20.08.2020.

Boyd, D. M. ve Ellison, N. B., (2008). Social Network Sites: Definition, History, and Scholarship. Journal of Computer-Mediated Communication, 13, 210-230.

Bozan, M. (2016). Bir Yumuşak Güç: Hayırseverlik. Bartın Üniversitesi İİBF Dergisi, 7(14), 407-426.

Davidson, C.N. ve Goldberg, D.T. (2009). The Future of Learning Institutions in a Digital Age, London: MIT.

Dolgin, A. (2012). Manifesto of the New Economy, London: Springer.

Erdem, C. ve Koçyiğit, M. (2019). Exploring Undergraduates' Digital Citizenship Levels: Adaptation of the Digital Citizenship Scale to Turkish Malaysian Online Journal of Educational Technology, 7(3), 22-38.

Fırat A.F. (1991). The Consumer in Postmodernity. Advances in Consumer Research, 18, 70-77.

Fırat A.F. (1992). Postmodernism and the Marketing Organization. Journal of Organizational Change Management, 5(1), 79-83.

Flavian, C. ve Guinaliu, M., (2005). The Influence of Virtual Communities on Distribution Strategies in The Internet. International Journal of Retail & Distribution Management, 33 (6), 405-425.

Halis, M. (2011). Pre-Modernden Postmoderne Örgütsel Evrim. https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/574770. Erişim: 20.08.2020.

Jepsen, A. L., (2006). Information Search in Virtual Communities: Is It Replacing Use of Off-Line Communication?. Journal of Marketing Communications, 12(4), 247-261.

Karadeniz, M. (2009). Pazarlama İletişimi Kapsamında Sponsorluk Faaliyetlerinin Önemi. Journal of Naval Science and Engineering 5(1), 62-75.

Keser, A. (2009). Çalışma Psikolojisi. Bursa:Ekin Basım Yayın.

Meydan, C. H. ve Şeşen, H. (2011). Yapısal Eşitlik Modellemesi AMOS Uygulamaları. Ankara: Detay Yayıncılık.

Massumi, B. (1987). Realer Than Real: The Simulacrum According to Deleuze and Guattari. Copyright, 1 (Fall), 90-96.

Nar, M . (2019). Arkaik Toplumlardan Günümüze Değiş-Tokuş Ekonomisi ve Örnek Ülke Uygulamaları . Journal of Economy Culture and Society , (60) , 207-225.

Odabaşı, Y. (2004). PostModern Pazarlama. İstanbul:Mediacat.

Ölçer, F. (2001). Günümüzde Sosyal Sorumluluğun Değişen Boyutları ve İşletmeler Üzerine Etkileri. Standart Dergisi, 473, 22-32.

Özgür Dönüşüm, http://www.ozgurdonusum.org/. Erişim: 20.08.2020.

Parsons, T. (1991). The Early Essays. Ed. Charles Camic. Chicago: The University of Chicago Press.

Petter, C., Helling, K. ve Reich, K., (2007). Social Software and the Establishment of Virtual Communities of Practice in the Tourism Sector. Elearning Papers, www.elearningpapers.eu. Erişim: 01.10.2010).

Sandler, M. N. ve Shani, D. (1989). Olympic Sponsorship Vs. ‘‘ Ambush’’ Marketing: Who Gets The Gold?. Journal of Advertising Research August/September, 29(4), 11-18.

Şaylan, G., (1996). Çağdaş Düşünce Akımları: Postmodernizm. Ankara: TODAİE.

Şimşek, O.(2003). Sanayi Toplumunda Çalışma İlişkileri ve Bu Süreçteki Türk Sendikacılığının Gelişim Sosyolojisi. Kamu-İş Dergisi, 7(2), 801-821.

Turner, B.S. (1991). Religion and Social Theory, London: Sage.

Tusev, (2019). Türkiye'de Bireyse Bağışçılık ve Hayırseverlik. Tusev Yayınlar, İstanbul: İmak.

Webb, D.J., Green, C.L. ve Brashear, T.G. Development And Validation Of Scales To Measure Attitudes Influencing Monetary Donations To Charitable Organizations. J. of the Acad. Mark. Sci. 28, 299-309.

Wilhelm, A. G. (2004). Digital Nation, London:MIT.

Yayla, A. (2013). Avcı-Toplayıcılar: Orijinal Liberteryenler, Liberal Düşünce, 18(71), Yaz 2013, 227 - 246.

Yeygel, S. (2006). Postmodern Toplumsal Yapının Pazarlamaya Getirdiği Yeni Boyut: Topluluk Pazarlaması (Tribal Marketing), Bilig, 38, 197-228.

Youtube, (2020). https://support.google.com/youtube/answer/9457362?hl=tr. Erişim: 12.08.2020.

Yaman Y. (2003). Sosyal Sorumluluk Kampanyaları. Sivil Toplum Dergisi, 1(1), 83-89.

Messinger, P. R., Stroulıa, E. v e Lyons, K. (2008). A Typology of Virtual Worlds: Historical Overview and Future Directions. Journal of Virtual Worlds Research, 1(1), 1-18.

Wellman, B. ve Gulia, M., (1997). Net Surfers Don't Ride Alone: Virtual Communities as Communities, http://www.chass.utoronto.ca/~ wellman/publications/netsurfers/netsurfers.pdf. Erişim:24.07.2009.

Whittaker, S., Issacs, E. ve O'day, V., (1997). Widening the Net. Workshop Report on the Theory and Practice of Physical and Network Communities. SIGCHI Bulletin, 29(3), 27-30.

Valck, K. D., (2005). Virtual Communities of Consumption: Networks of Consumer Knowledge and Companionship. ERIM Ph.D. Series Research in Management, RSM Erasmus University Rotterdam, 1-319.

Yamamoto, G. T., (2007). Buzz Gibi Söylenti Pazarlaması. Pazarlama Dünyası, 8-11.

TAM ÖĞRENME YÖNTEMİNİN ÖĞRENCİLERİN BAŞARI VE HATIRLAMA DÜZEYİNE ETKİSİ

YAZAR

Kamil Arif KIRKIÇ

EFEAKADEMİ

Tam Öğrenme Yönteminin Öğrencilerin Başarı ve Hatırlama Düzeyine Etkisi

Yazar: Kamil Arif Kırkıç ORCID (0000-0002-8902-437X)

ISBN: 978-605-60173-5-3

2. Baskı: Eylül 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ'ye aittir.

KÜTÜPHANE KARTI

KIRKIÇ, Kamil Arif
Tam Öğrenme Yönteminin Öğrencilerin Başarı ve Hatırlama Düzeyine Etkisi
1. Basım, 132 s., 135 x 210 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar Kelimeler:
1. Tam Öğrenme Yöntemi, 2. Akademik Başarı, 3. Hatırlama Düzeyi,
4. Kimya Öğretimi, 5. Kavram Haritası.

Dizgi - Mizanpaj: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)

Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

ÖZGEÇMİŞ **3**

İÇİNDEKİLER **5**

TABLOLAR **8**

ŞEKİLLER **13**

TEŞEKKÜR **15**

ÖNSÖZ **17**

BÖLÜM I
ÖĞRENME ve ÖĞRETİM **19**

1.1. Giriş 20
1.2. Öğrenme İhtiyacı 20
1.3. Öğretme Sorumluluğu 25
1.4. Öğrenme-Öğretme Süreçlerinde Öğretmen İnançları 27
1.5. Başarının Sürdürülebilirliği 28
1.6. Öğrenme ve Hatırlama 29

BÖLÜM II
TAM ÖĞRENME YÖNTEMİ **31**

2.1. Giriş 32
2.2. Tam Öğrenme Yöntemi 32
2.3. Tam Öğrenme Yönteminin Tarihçesi 33
2.4. Tam Öğrenme Yönteminin Felsefesi 37
2.5. Tam Öğrenme Yönteminin Bileşenleri 38
2.6. Tam Öğrenme Yönteminin Uygulanması 40
2.7. Tam Öğrenme Yöntemi ile Yapılan Araştırmalar 42
2.8. Tam Öğrenme Yöntemine Yöneltilen Eleştiriler 44

BÖLÜM III
KAVRAM HARİTALARI 47

3.1. Giriş 48
3.2. Kavram Haritaları Yöntemi 48
3.3. Kavram Haritalarının Tarihçesi 50
3.4. Kavram Haritalarının Kullanım Şekli 51
3.5. Kavram Haritalarının Öngörülen Yararları 53
3.6. Kavram Haritalarının Oluşturulması ve Uygulanması 54
3.7. Kavram Haritalarıyla İlgili Yapılmış Çalışmalar 55

BÖLÜM IV
ARAŞTIRMA 61

4.1. Kavram Haritalarıyla İlgili Yapılmış Çalışmalar 62
4.2. Problem Durumu 66
4.3. Yöntem 67
4.3.1. Çalışmada Kullanılan Örneklem 67
4.3.2. Çalışmanın Tasarımı 67
4.3.3. Ölçme Araçları ve Geliştirilmesi 68
4.3.4. Çalışmanın Sayıltıları 71
4.3.5. Çalışmanın Sınırlılıkları 71
4.3.6. Çalışmanın Önemi 72
4.3.7. Veri Analiz Teknikleri 72
4.4. Bulgular 74
4.5. Yorumlar 101
4.5.1. Bulgular Üzerinde Yapılan Yorumlar 101

BÖLÜM V
ÖNERİLER 109

5.1. Araştırmacılar ve uygulayıcılar için öneriler 110

KAYNAKÇA.....111
SÖZLÜK.....120

KAYNAKÇA

1. ÖSYM KILAVUZU (2019). 2019 Yılı YKS Sayısal Bilgiler. https://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2019/YKS/sayisalbilgiler18072019.pdf

2. MEB (2019). PISA 2018 Türkiye Ön Raporu, http://www.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2019_12/03105347_PISA_2018_Turkiye_On_Raporu.pdf

3. TIMSS (2015). TIMSS 2015 Fen ve Matematik Ön Raporu http://timssandpirls.bc.edu/timss2015/international-results/timss-2015/mathematics/achievement-in-content-and-cognitive-domains/achievement-in-mathematics-content-domains/

4. Feurestein & Levin Benham (2012). *What Learning looks like Mediated learning theory and practice K-6*. New York: Teachers College Press.

5. Levin, T. & Nevo, Y. (2009). Exploring teachers' views on learning and teaching in the context of a trans-disciplinary curriculum, *Journal of Curriculum Studies, 41*(4), 439-465. doi: 10.1080/00220270802210453

6. Deemer, S. (2004). Classroom goal orientation in high school classrooms: Revealing links between teacher beliefs and classroom environments. *Educational Research, 46*(1), 73-90. doi: 10.1080/0013188042000178836

7. Çöğmen, S. ve Saracaloğlu, A.S. (2016). Views of high school teachers on learning and teaching. *Journal of Theory and Practice in Education, 12(5),* 1081-1103.

8. Mc Neill, K. L., Pimentel, D.S. & Strauss, E. G. (2013). The impact of high school science teachers' beliefs, curricular enactments and experience on student learning during an inquiry-based urban ecology curriculum. *International Journal of Science Education, 35*(15), 2608-2644, doi: 10.1080/09500693.2011.618193

9. Yekta, M. (2005). Müjgan Yekta Okulöncesi Eğitimi Almış İlköğretim 2.Kademe 7.Sınıf Öğrencilerinin Resim Derslerindeki Başarı Durumu Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi

10. Taner, M. ve Başal, H.A. (2005). Farklı sosyoekonomik düzeylerde okulöncesi eğitimi alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin dil gelişimlerinin cinsiyete göre karşılaştırılması. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 18*(2), 395-420.

11. Çelik Örücü, M. (2015). Sürdürülebilir eğitimde yükseköğretimin ve psikolojik danışman eğitiminin rolü ve önemi. *EKEV Akademi Dergisi, 19* (63), 231-242.

12. Öztürk, M. (2017). Sürdürülebilir gelişme odaklı eğitim: Kuramsal çerçeve, tarihsel gelişim ve uygulamaya dönük öneriler. *İlköğretim Online, 16*(4),1-11, 2017. doi: 10.17051/ilkonline.2017.342997

13. Arslan, M. ve Senemoğlu, N. (1998). Altı çizili materyalle çalışma ve tam öğrenme yönteminin öğrenme düzeyine, hatırlamaya ve akademik benlik kavramına etkisi. *Eğitim ve Bilim, 22* (108), 22-29. http://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/5222

14. Hopper, W.J. & Huber, D.E. (2018). Learning to recall: Examining recall latencies to test an intra-item learning theory of testing effects. *Journal of Memory and Language 102*, 1–15.

15. Merkov, M.B., Burke, J.F., Ramayya, A.G., Sharan, A.D.,Sperling, M.R. & Kahana, M.J. (2017). Stimulation of the human medial temporal lobe between learning and recall selectively enhances forgetting. *Brain Stimuli, 10*(3), 645–650. doi:10.1016/j.brs.2016.12.011.

16. Bloom, B.S. (1976). *Human Characteristics and School Learning.* New York: Mc Grow-Hill Book Company.

17. Jensen, R.A. (1986). *Individual differences in mental ability*. In J.A. Glover & R.R. Ronning (Eds.). Historical Foundations of Educational Psychology, New York: Plenum Press.

18. Hunt, J. McV. (1961). *Intelligence and experience.* New York: Ronald Press.

19. Carroll, J. (1963). A model of school learning. *Teachers College Record, 64,* 723-733.

20. Thorndike, E.L. (1913). Introduction to the theory of mental and social measurement (2nd ed.) In J.B. Carroll Measurement and Educational Psychology. Historical Foundations of Educational Psychology. J.A. Glover and R.R Ronning (1988) Premium Press: New York.

21. Eisner, E. (1994). *The educational imagination: On the design and evaluation of school programs*. New York: Mcmillan Publishing Company.

22. Gagne, R.M. (1987). *Instructional technology foundations.* Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.

23. Skinner, B.F. (1954). The Science of learning and the art of teaching. *Harvard Educational Review, 24,* 86-97.

24. Tyler, R. (1975). Educational benchmarks in retrospect: Educational change since 1915. *Viewpoints, 51*(2), 11-31.

25. Bloom, B.S. (1956). Taxonomy of educational objectives: The Classification of educational goals. Handbook I: Cognitive domain. New York: Longman, Green.

26. Bloom, B.S. (1968). Learning for Mastery. *UCLA-Center for Study Evaluation of Instructional Programs. Evaluation Comment 1*, (2), 1-5.

27. Bloom, B.S. (1971). Individual differences in school achievement: A vanishing Point? Education at Chicago, Chicago: Chicago University.

28. Guskey, T.R. & Gates, S.L. (1986). Synthesis of research on the effects of mastery learning in elementary and secondary of classrooms. *Educational Leadership, 43*(8), 73-80.

29. Slavin, R.E. (1987) Mastery learning reconsidered. *Review of Educational Research, 57* (2), 175-213.

30. Guskey, T.R. & Pigott, T.D. (1988). Research on group-based mastery learning programs: A meta-analysis. *Journal of Educational Research, 81*(4), 197-216.

31. Block, J.H & Burns, R.B. (1976). Mastery learning. R.E Slavin's mastery learning reconsidered. *Review of Educational Research, 57*(2), 175-213.

32. Andersen, L.W. & Burns, R.B. (1986). Values, evidence, and mastery learning. *Review of Educational Research, 57*(2), 215-223.

33. Kulik, C.C., Kulik, J.A. & Bangert –Drowns, R.L. (1986). Effects of testing for mastery on student learning. In Slavin, R.E. (1987). Mastery learning reconsidered. *Review of Educational Research, 57* (2), 175-213.

34. Bloom, B.S. (1987). A response to Slavin's Mastery Learning reconsidered. *Review of Educational Research, 57* (4), 507-508.

35. Yıldıran, G. & Eğinlioğlu, U. (1988). The effects of mastery learning and improved materials on English achievement levels of Turkish students. *Boğaziçi University Journal, 12*, 73-83.

36. Yıldıran, G & Sayar, Y. (1987). Tam öğrenme yöntemi ile birlikte, öğrencilerin bilişsel giriş davranışlarına sahip olmalarının başarı üzerine etkileri. *Psikoloji Dergisi, 6*(21), 67-72.

37. Çetin, E.(1990) *The Effects of university preparatory courses and mastery learning on final achievement test scores and university entrance examination scores of seniors in a turkish*

high school. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi.

38. Yıldıran, G. & Nwabuaze, B. (1991). The effects of mastery learning and improved materials on mathematics achievement of seventh grade Turkish students. *Boğaziçi University Journal, 14,* 111-121.

39. Hackenberg, R. (1993). The Effects *of instruction, aptitude and grouping on mathematics achievement of fourth grade German students studying under mastery learning and normal classroom instruction.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi.

40. Kırkıç, K.A. (1994). *The Effects of mastery learning method of instruction and laboratory experiments on achievement levels and science misconception scores of secondary school Turkish students.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi.

41. Aydın, E. (1995). *The Effects of mastery learning method of instruction and learning environment organization on mathematics achievement levels and mathematics attitude scores of second year junior high school students in a private high school.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi.

42. Tuğal, İ. (1995). *The Effects of grouping and mastery learning method of instruction on english achievement levels of lycee one students in Kuleli military high school.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi,İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi.

43. Gazi-Demirci, Y. (1995). *The Effects of mastery learning method of instruction and a particular conceptual change strategy on achievement and misconception levels of eighth grade science students.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi.

44. Bloom, B.S. (1984). The search for group instruction as effective as one-to-one tutoring. *Educational Leadership, 41*

(8), 4-17.

45. Ricon, (2019). Ricón, José Luis, "On Bloom's two sigma problem: A systematic review of the effectiveness of mastery learning, tutoring, and direct instruction", Nintil (2019-07-28), available at https://nintil.com/bloom-sigma/.

46. Yıldırım, B. ve Selvi, M. (2017). An experimental research on effects of stem applicatıons and mastery learning. *Journal of Theory and Practice in Education, 13*(2), 183-210.

47. Elaladı, Ş. ve Semerci, Ç. (2016). Yansıtıcı düşünme etkinlikleriyle destekli tam öğrenme modelinin tıp öğrencilerinin üst biliş becerilerine etkisi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 5*(1), 63-82.

48. Freudenthal, H. (1978). *Weeding and sowing*, Dardrecht: Reidel.

49. Skemp, R.R. (1976).Relational understanding and instrumental understanding. *Mathematics Teaching, 77*, 20-26.

50. Guskey, T.R. (1987). Rethinking mastery learning: mastery learning reconsidered. *Review of Educational Research, 57*(2), 225-229.

51. Novak,J.D., Gowin,D.B& Johansen,G.T. (1983). The use of concept mapping and knowledge vee mapping with junior high school students, *Science Education, 67*, 625-645.

52. BSCS Development Team (1994). *Investigating patterns of change –teachers' guide resource book*. Kendall-Hunt Publishing Company.

53. Martin, R.E. (1994). *Teaching science for all children.* Boston: Allyn & Bacon.

54. Hamachek, D.E. (1986). *Humanistic psychology*. In J.A. Glover & R.R. Ronning (Eds). Historical Foundations of

Educational Psychology, New York: Plenum Press.

55. Andersen, R. & Demetrius, O. (1993). A flow-map method of representing cognitive structure based on respondents narrative using science content. *Journal of Research in Science Teaching, 30*(8), 953-969.

56. Roth, W.M. (1994). Students views of collaborative concept mapping: An emancipatory research project. *Science Education, 78*(1), 1-34.

57. Pankratius,W.J (1990). Building an organized knowledge base: Concept mapping and achievement in secondary school physics. *Journal of Educational Research in Science Teaching, 27*(4), 315-333.

58. Briscoe, C. & La Master, S.U. (1991). Meaningful learning in college biology through concept mapping. *The American Biology Teacher, 53*(4), 445-450.

59. Slotte, V. & Lonka, K. (1999). Spontaneous concept maps aiding the understanding of scientific concepts. *International Journal of Science Education, 21*, 515-531.

60. Edmondson, K.M, & Smith, D.F. (1991) Concept mapping to facilitate veterinary students' understanding of fluid and electrolyte disorders. *Teaching and Learning in Medicine, 10*(1), 21-33.

61. Okebukola, P.A. (1992) Can good concept mappers be good problem solvers in science? *Research in Science & Technological Education, 10*(2), 53-180.

62. Smith, K.M. & Dweyer, M. (1995). The effects of concept mapping strategies in facilitating student achievement. *International Journal of Instructional Media, 22*(1), 25-31.

63. Ritchie, D. & Volkl, C. (2000). Effectiveness of two generative learning strategies in science classroom. *School Science and Mathematics, 100*(2), 83-89.

64. Pankratius, W.J. & Keith, T.M.(1987). Building an organized knowledge base: Concept mapping in secondary school science. Paper presented at the Annual; Meeting of the National Science Teachers Association. Washington, DC, March 26-29, (Eric Document Reproduction Service No: ED 280-720.

65. Schmid, R.F and Telaro, G. (1990). Concept mapping as an instructional strategy for high school biology. *Journal of Educational Research, 84,* 78-85.

66. Bayram, S. (1995). *The Effectiveness of concept and software mapping for representing student data and process schema in science*. Yayımlanmamış Doktora Tezi,Pittsburgh: Pittsburgh Üniversitesi.

67. Savcı, H., Bayram, H. & Sökmen, N. (1997). Önbilgi, mantıksal düşünme yeteneği, laboratuvar ve kavram haritası yöntemlerinin temel kimya kavramlarının öğretilmesinde başarıya etkisi. *Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 9*, 79-88.

68. Gürdal, A. ve Kulaberoğlu, N. (1998). Fen öğretiminde kavram haritaları. *Milli Eğitim Dergisi,140*, 47-53.

69. Kulaberoğlu, N.(1999). *İlköğretim II. kademe fen derslerinde kavram haritalarının başarıya etkisi.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi.

70. Sarıçayır, H. (2000). *Lise 2 kimya derslerinde kavram haritalarının başarıya etkisi.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi.

71. ÖSYM KILAVUZU (2000). *1999 Yılı ÖSS Sonuçları.* ÖSYM: Ankara.

72. Yıldıran, G. (1991).The replacement of stable characteristics with alterable ones in explaining individual differences. *Boğaziçi University Journal, 14*, 1-6.

73. Yıldıran, G. & Kırkıç, K.A. (1995). The effects of mastery

learning method of instruction and laboratory experiments on achievement levels and science misconception scores of secondary school Turkish students. *Boğaziçi University Journal, 16,* 95-111.

74. Ault, C.R. (1985). Concept mapping as a study strategy in earth science. *Journal of College Science Teaching, 15,* 38-44

75. Kinchin, I.M. (2000). Concept mapping in Biology. *Journal of Educational Research, 14*(2), 61.

HOLISTIC ANALYSIS OF POSTGRADUATE THESES ON FOREIGN LANGUAGE TEACHING IN TURKEY WITH ACTOR-TECHNIC PERSPECTIVE 1987-2017

Dr. Çağlar DEMİR

EFEACADEMY

Holistic Analysis of Postgraduate These on Foreign Language Teaching in Turkey With Actor-Technic Perspective 1987-2017

Author: Çağlar Demir (erkandemir508@hotmail.com)

ORCID (0000-0002-3447-9596)

ISBN: 978-605-60173-6-0

E-ISBN: 978-605-60173-7-7

First Edition: October 2020

© 2020 Efe Akademi. All rights reserved.

No part of this book may be reproduced or transmitted in any form by any means, electronic or mechanical, including photocopying and recording, or by any information storage or retrieval system, without written permission from the publisher, except for brief passages quoted by a reviewer in a newspaper or a magazine.

LIBRARY CATALOG

DEMİR, Çağlar

Holistic Analysis of Postgraduate These on Foreign Language Teaching in Turkey With Actor-Technic Perspective 1987-2017

First Edition, p. 279, 160 x 240 mm.

Keywords:

1. Postgraduate Theses, 2. Foreign Language Teaching, 3. Holistic Analysis, 4. Actor-Technic Perspective.

Graphic Design: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)

Cover Design: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Certificate No: 43370

Printing House Certificate No: 43370

Efe Akademi Yayınevi

Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL

+90212 482 22 00

www.efeakademi.com

Printing House:

Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.

Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL

+90212 483 13 13

www.ofis2005.com

TABLE OF CONTENT

Page

FOREWORD.....iii
TABLE OF CONTENT.....v
ABBREVIATIONS……...vii
LIST OF TABLES.....ix
PREFACE.....ixi

1. INTRODUCTION.....13
1.1 Research Background.....13
1.2 Significance of The Study……15
1.3 Rationale of the Study.....16
1.4 Statement of Problem.....17
1.4.1 Sub-Problems.....18

2. LITERATURE REVIEW.....19
2.1 Foreign Language Teaching in Turkey.....19
2.2 The Features of Effective Language Teaching.....22
2.3 Current Situation in Language Education in Turkey.....30
2.4 Scientific Studies about Foreign Language Teaching in Turkey.....33
2.5 Summary of Related Studies.....38

3. METHODOLOGY OF THE RESEARCH.....43
3.1 Methods and Techniques.....43
3.2 Research Sample.....43
3.3 Data Sources.....46
3.4 Data Analysis.....46

4. FINDINGS AND RESULTS.....49
4.1 Findings related to Types of Postgraduate theses.....49
4.2 Findings Related to the Titles of Postgraduate Theses.....53
4.3 Findings Related to Contents of Postgraduate Theses.....77
4.4 Findings related to Universities in which Postgraduate Theses were published.....86

4.5 Findings Related to the Institutes in which Postgraduate Theses were published.....90
4.6 Findings related to the Languages used in Postgraduate Theses on Foreign Language Teaching Published in between 1987-2017 in Turkey.....91
4.7 Findings Related to the Methods of Postgraduate Theses.....91
4.8 Findings related to the Findings and Interpretations of the Postgraduate Theses.....97
4.9 Findings related to Results and Suggestions of Postgraduate Theses.....145
4.10 Findings related to whether Subjects, Methods, Findings, Interpretations and Results and Suggestions of Postgraduate Theses change by years or not.....169
4.11 Evaluation of the Results and Suggestions in the Context of Actors, Teaching Methods and Techniques.....261

5. CONCLUSION AND SUGGESTIONS.....263
5.1 Conclusion.....263
5.2 Suggestions.....266
5.2.1 Pedagogical Suggestions.....266
5.2.2 Practical suggestions.....269

REFERENCES.....273

ABBREVIATIONS

CALL	: Computer Assisted Language Learning
UbD	: Understanding by Design
EBIT	: Information and Communication Technologies in Education
ELT	: English Language Teaching
EFL	: English as a Foreign Language
ETI	: Eleboration Theory of Instruction
EU	: European Union
FLT	: Foreign Language Teaching
DMP	: Digital Media Project
HRCS	: Hotel, Restaurant and Catering Services
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı (Ministry of National Education)
TPRS	: Teaching Proficiency through Reading and Storytelling
TBLT	: Task- based Language Teaching
TPR	: Total Physical Response
TEPAV	: Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (Economic Policy Research Foundation of Turkey)
TPCK	: Technological, Pedagogical, and Content Knowledge
TUBITAK	: Turkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (The Scientific and Technological Research Council of Turkey)
YOK	: Yüksek Öğretim Kurumu (Council of Higher Education)

REFERENCES

Acat, MB & Demiral, S 2002, 'Türkiye'de Yabancı Dil Öğreniminde Motivasyon Kaynakları ve Sorunları', *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi,* 31, 312-329.

Arık, A 1992, *Psikolojide Bilimsel Yöntem*. İstanbul Üniversitesi Basımevi, İstanbul.

Akın, A 2016, 'Yabancı Dil Öğretiminde Yaratıcı Drama Yöntemi Kullanımının Lise 12. Sınıf Öğrencilerinin Eleştirel, Yansıtıcı Düşünme Becerilerine ve Öğrencilerin Yabancı Dil Öğrenme Tutumlarına Etkisi', Yüksek Lisans Tezi. Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.

Aküzel, G 2006, 'İlköğretim 4–8. Sınıflarda Yabancı Dil Öğretimindeki Başarısızlık Nedenlerinin İncelenmesi (Adana Örneği)', Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Arslan, H 2017, 'Bilgisayar Oyunlarından Gündelik Hayata Kültürel Bir Aktarım Süreci Olarak Yabancı Dil Öğrenimi', Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Ateş, G & Günbayı, İ 2017, 'Ortaokullarda İngilizce Öğretmenlerinin Yabancı Dil Öğretiminde Karşılaştıkları Sorunlar', *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 6, 2, 347-361.

Bayraktaroğlu, S 2014b, 'Neden Yabancı Dil Eğitiminde Başarılı Olamıyoruz?' Sarıçoban, A. ve Öz, H. (Ed), *Türkiye'de Yabancı Dil Eğitiminde Eğilim Ne Olmalı?* Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi İngiliz Dili Eğitimi Anabilim Dalı, 1. Yabancı Dil Eğitimi Çalıştayı Bildirileri, 12 – 13 Kasım 2012, Hacettepe Üniversitesi Yay., Ankara.

Berelson, B 1952, *Content Analysis in Communication Research*, Free Press, New York.

Bozavlı, E 2017, 'Yabancı Dilde Öğrenenlerin Sosyal Medya Aracılığıyla Sözel Dil Becerilerinin Geliştirilmesine Yönelik Algıları', *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 6, 1, 627-640.

British Council & TEPAV 2015, *Türkiye'de Yükseköğretim Kurumlarındaki İngilizce Eğitimi. Bir Durum Analizi*, Yorum Basın Yayın Sanayi Ltd. Şti, Ankara.

Brown, HD 1994, *Principles of Language Learning and Teaching.* Prentice Hall Regents, New Jersey.

Büyüköztürk, Ş, Çakmak, EK, Akgün ÖA, Karadeniz, Ş & Demirel F 2016 *Bilimsel Araştırma Yöntemleri,* Pegem Akademi, Ankara.

Cajkler, W & Ron, A 2012, *The Practice of Foreign Language Teaching*, Routledge, USA.

Can, E & Can, CI 2014, 'Türkiye'de İkinci Yabancı Dil Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar', *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 4, 2, 43-63.*

Carter, N 2012,' Master's Level Research in Second Language Teaching and Learning (Canada, 2008–2010): Paradigms, Methods and Analyses', Carleton University, ProQuest Dissertations Publishing, Canada.

Candel-Mora, MA & Vargas-Sierra, C 2013, **'**An Analysis of Research Production in Corpus Linguistics Applied to Translation', *Elsevier, Procedia - Social and Behavioral Sciences*, Vol. 95, 25 October 2013, pp. 317-324.

Ceylan, H &Yorulmaz, M 2011, 'Avrupa Birliği Dil Politikaları ve Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne Uyum Süreci Bağlamında Türkçe'nin Yabancı Dil Olarak Öğretilmesi', *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, Vol. 2, pp. 5-13.

Chomsky, N 2016, 'The Language Capacity: Architecture and Evolution', *Psychonomic Bulletin & Review*, Vol.24, 1.pp. 200-203, Springer, Switzerland.

Çelebi, MD 2006, 'Türkiye'de Anadili Eğitimi ve Yabancı Dil Öğretimi', *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21, 2, pp. 285-307.

Çetinkaya YB & Oruç, N 2010, 'Turkish Students Motivation to Learn English at Public and Private Universities', *Procedia-Social and Behavioral Sciences,* Vol. 2(2), pp.4662-4666, Elsevier.

Çiftçi, M 1998, 'Türkçe Öğretiminde Temel İlkeler', *A.Kocatepe Ün. S.B. Dergisi*, 1, 1, 59-71.

Demircan, Ö 1990, *Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri*, Ekin Kitabevi, İstanbul.

Demirel, Ö 1990, *Yabancı Dil Öğretimi: İlkeler, Yöntemler, Teknikler*, USEM Yayınları, Ankara.

Demirel, Ö 2004, *Yabancı Dil Öğretimi, Dil Pasaportu Dil Biyografisi Dil Dosyası*, Pegem Yayınları, Ankara.

Demirkan, C 2008, 'Yabancı Dil Öğreniminin Bireylerin Sosyal Yaşamına Etkisi: Isparta'da Öğretmenler Üzerine Bir Araştırma', Yüksek Lisans Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

Demirpolat, BC 2015, 'Türkiye'nin Yabancı Dil Öğretimiyle İmtihanı Sorunlar ve Çözüm Önerileri', Analiz, Sayı, 131, Seta, İstanbul.

Dickinson, D & Snow, C 1987, 'Interrelationships Among Prereading And Oral Language Skills In Kindergartners From Two Social Classes', *Early Childhood Research* Quarterly, Vol.1, 2.

Dieter, W 2003, 'Integrating Language and Content in the Language Classroom: Are Transfer of Knowledge and of Language Ensured?', *Pratiques et Recherches en Centres de Langues*, Vol. 41, 42, pp.1-13.

Dörnyei Z & Schmidt, R 2001, *Motivation and Second Language Acquisition*, Second Language Teaching & Curriculum Center, University of Hawai, USA.

Ekuş, B & Babayiğit, Ö 2013, 'İlkokul 2. Sınıftan İtibaren Yabancı Dil Eğitimi Verilmesine İlişkin Sınıf ve İngilizce Öğretmenlerinin Görüşlerinin İncelenmesi', *Researcher: Social Science Studies*, 1, pp. 40-49.

Erdem, MD, Gün, M., Şengül, M & Özkan, E 2015, 'Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Alanında Yazılmış Bilimsel Makalelerde Geçen Anahtar Sözcüklere İlişkin Bir İçerik Analizi', *OMÜ Eğt. Fak. Derg.*, 34(1), pp.213-237.

Flick, U 2009, *An Introduction to Qualitative Research.* Fourth Edition, Sage Publications, London.

Gömleksiz, M 2002, 'Üniversitelerde Yürütülen Yabancı Dil Derslerine İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Değerlendirilmesi (Fırat Üniversitesi Örneği)', *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12, 1, pp. 143-158.

Gürsoy, E, Korkmaz, SÇ & Damar, AE 2013, 'Foreign Language Teaching within 4+4+4 Education System in Turkey: Language Teachers' Voice', *Eğitim Araştırmaları-Eurasian Journal of Educational Research*, 53/A, 59-74.

Hare, J 2010, *Holistic Education: An Interpretation for Teachers in the IB Programmes*, International Baccalaureate Organization, viewed 10 June 2019, <https://manchesters.in/public/portal-docs/1800_Holistic_learning.pdf >.

Hengirmen, M 1993, *Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri*, Engin Yayınevi, Ankara.

Haznedar, B 2010, *Türkiye'de Yabancı Dil Eğitimi: Reformlar, Yönelimler ve Öğretmenlerimiz.* International Conference on New Trends in Education and Their Implications, 11-13 November, 2010 Antalya, Turkey ISBN: 978 605 364 104 9.

İlter, BG & Güzeller, CO 2000, Cultural Problems of Turkish Students While Learning English as a Foreign Language. *Journal of Language*, pp.54-59.

Karaca, S 2016, 'Yabancı Dil Öğretiminde Drama ve Arapça Konuşma Becerisine Etkisi', Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

Karapirinler, E 2006, 'Özel İlköğretim Okullarında İkinci Yabancı Dil Öğretimi',Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Kırkıç, KA & Boray, T 2017, İngilizce Öğretiminde ve Öğreniminde Türkiye İçin İnovatif Bir Teknik: Boray Tekniği (BT*). Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi,* 3, 3, pp. 13-29.

Kırkgöz, Y 2007, English Language Teaching in Turkey: Policy Changes and their Implementations, *Sage Journals*, August 38(2):216-228 DOI: 10.1177/0033688207079696.

Kırkgöz, Y 2008, 'A Case Study of Teacher's Implementation of Curriculum innovation in English Language Teaching in Turkish Primary Education', *Elsevier, Teaching and Teacher Education*, Vol.24, Issue 7, October, Pages 1859-1875.

https://doi.org/10.1016/j.tate.2008.02.007.

Kirkpatrick, R 2017, *English Language Education Policy in the Middle East and North Africa,* Springer International Publishing, Switzerland.

Kuhn, T. S 1962, *The Structure of Scientific Revolutions,* University of Chicago Press, Chicago.

Larsen-Freeman, D 2003, *Techniques and Principles in Language Teaching*, Oxford University Press, China.

Lei, L & Liu D 2018, 'Research Trends in Applied Linguistics from 2005 to 2016: A Bibliometric Analysis and Its Implications', *Oxford Academic, Applied Linguistics*, Volume 40, Issue 3, June 2019, Pages 540–561, https://doi.org/10.1093/applin/amy003

Lim, JMH, Loi, CK., Hashim A.& Liu, MS 2015, 'Purpose statements in experimental doctoral dissertations submitted to U.S.universities: An inquiry into doctoral students' communicative resources in language education', *Elsevier, Journal of English for Academic Purposes*, Vol.20, December 2015, pp.69-89.

Littlewood, W 2001, *Foreign and Second Language Learning; Language Acquisation Research and its Implications for the Classroom.* (15th Ed), Cambridge University Press, UK.

Mayring P 2000, '*Qualitative content Analysis', Forum: Qualitative Social Research*, 1(2):20.

McDonough, J 2002, 'The Teacher as Language Learner: Worlds of Difference', *ELT Journal*, 56, 4, pp. 404-411

Memiş, MR & Erdem, MD 2013,'Yabancı Dil Öğretiminde Kullanılan Yöntemler, Kullanım Özellikleri ve Eleştiriler, Turkish Studies', *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish*, Volume 8/9, pp. 297-318.

Mete, HC 2004, 'Bilişim Teknolojisinin Yabancı Dil Eğitiminde Kullanımı', Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Mezquita, JV 2016, 'Content analysis of developmental education in the community college from the Chronicle of Higher Education (2010 – 2015)', PhD thesis, University of Central Florida, Orlando, Florida.

Mora, HF 2001, *Teaching English in a Spanish Setting*, University of Valencia, De los Autores, Valencia, Spain.

Nunan, D 1989, *Designing Tasks For The Communicative Classroom*, Cambridge University Press, England, p.23.

Özmen KS, Cephe PT& Kınık B 2016, 'Trends in Doctoral Research on English Language Teaching in Turkey', *Educational Sciences: Theory and Practice*, Vol:16, No: 5, pp.1737-1759 Istanbul

Özer, B & Korkmaz, C 2016, 'Yabancı Dil Öğretiminde Öğrenci Başarısını Etkileyen Unsurlar', *EKEV Akademi Dergisi*, 20, 67, 59-8

Rakıcıoğlu-Söylemez, A 2016, 'Türkiye'de Yabancı Dil Eğitiminde Yaşanılan Sorunlar', Yücel, E Yılmaz, H. ve Öztürk, M.S. (Ed) *Yabancı Dil Öğretimine Genel Bir Bakış, Ss.* 119-140, Çizgi Kitabevi, Konya.

Richards, JC & Rodgers, TS 2014, *Approaches and Methods in Language Teaching*, Cambridge University Press, UK.

Saraswathi, V 2004, *English Language Teaching: Principles and Practice,* Orient Longman Private Limited, India.

Sarı, SN 2011, 'Türkiye'de kimya eğitimi alanında 2000-2010 Yılları arasında Yazılmış Yüksek Lisans Tezlerinin İçerik Analizi, Yüksek Lisans Tezi', Gazi, Üniversitesi, Ankara.

Sarıçoban G & Sarıçoban A 2012, 'Atatürk and the History of Foreign Language Education in Turkey', *The Journal of Language and Linguistic Studies* Vol. 8, No. 1, April.

Qiang N & Wolff, M 2011, *The Lowdown on China's Higher Education, The Lowdown on China's Higher Education,* Cambridge Scholars Publishing, UK.

Tavşancıl, E, Büyükturan EB & Ozmen, TD 2012, 'The Subject Areas of Postgraduate Theses Completed at Educational Sciences Between 2000-2008', *Elsevier, Procedia - Social and Behavioral Sciences,* Vol. 46, pp. 5756-5762.

Temel, ZF, Kanat, K & Güral, M 2016, 'An Analysis of the Postgraduate Dissertations on the Language Development of Children in Early Childhood Conducted in Turkey', *International Journal of Languages' Education and Teaching,* 4, 2, pp. 201-216.

Tosun, C 1983, 'Anadiliyle Amaç Dilin İlişkileri ve Etkileşim Alanları Üzerine.Türk Dili', *Türk Dili,Aylık Dil ve Yazın Dergisi*-Dil Öğretimi Özel Sayısı, (XLVII), 379, 380, 220-226.

Trimnell, E 2005, *Why You Need a Foreign Language & how to Learn One*, Beechmont Crest Publishing, Ohio, USA.

Ur, P 1992, *A Course in Language Teaching*, Cambridge University Press, UK.

Ünal, M 2017, 'Öğrencilerin Yabancı Dil Başarılarının Farklı Öğretim Kademelerine Göre Gelişiminin İncelenmesi (Kırşehir İli Örneği)', *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD),* 18, 1, 99-113.

Yalçın, A 2017, 'Yabancı Dil Öğretimi İçin Önce Öğretmen', *Eğitime Bakış Dergisi*, 13,39, 1-2.

Yan, Z & Wildemuth, BM 2009, 'Qualitative analysis of content. In Applications of Social Research Methods to Questions in Information and Library Science'. Libraries Unlimited, Westport, Connecticut, pp. 308-319.

Yaşar, Ş 1992, 'Küçük Gruplarla Öğretim Yönteminin Yabancı Dil, Öğretiminde Kullanılması', *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* 5 (1-2) pp. 69-77.

Yılmaz, H 2016, 'Geleneksel Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri ve Yeni Yönelimler,' İçinde E. Yücel, H, Yılmaz, MS. Öztürk (Ed) *Yabancı Dil Öğretimine Genel Bakış,* Bölüm 1, Ss 7-17, Çizgi Kitabevi, Ankara.

Yolcu, M 2002, 'Yabancı Dil Öğrenimi', *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 2 (2), pp.19-73.

Yurtseven, N 2016, 'Yabancı Dil Öğretiminde Eylem Araştırmasına Dayalı UbD (Anlamaya Dayalı Tasarım) Uygulamalarının Öğretmenler Ve Öğrenciler Üzerindeki Yansımalarının İncelenmesi', Doktora Tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Wallen, NE & Fraenkel, JR 2011, *Educational Research: A Guide To the Process,* Taylor & Francis, UK.

TANIDAN TEDAVİYE UYKU TIBBI

Editör
Doç. Dr. Tülin FİDAN

Yardımcı Editör
Doç. Dr. Vural FİDAN

Yazarlar
Handan KOYUNCU
Hayal TOKTAŞ
Kemal ÖZCAN
Mehmet METİN
Okay ERÖZGÜN
Tülin FİDAN
Vural FİDAN
Yaşar Okan AKIN

EFEAKADEMİ

Tanıdan Tedaviye Uyku Tıbbı

Editör: Tülin Fidan

Yardımcı Editör: Vural Fidan

Yazarlar: Handan Koyuncu
Hayal Toktaş
Kemal Özcan
Mehmet Metin
Okay Erözgün
Tülin Fidan
Vural Fidan
Yaşar Okan Akın

ISBN: 978-605-60173-8-4

1. Baskı: Ekim 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ'ye aittir.

KÜTÜPHANE KARTI

Tanıdan Tedaviye Uyku Tıbbı
Koyuncu, Handan - Toktaş, Hayal - Özcan, Kemal - Metin, Mehmet - Erözgün, Okay - Fidan, Tülin - Fidan, Vural - Akın, Yaşar Okan
1. Basım, 149 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. Uyku Tıbbı , 2. Uyku Apnesi , 3. Polisomnografi , 4. Pozitif Hava-yolu Basıncı Cihazı, 5. Hipopne.

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)

Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER 3
ÖNSÖZ 5

1. UYKU FİZYOLOJİSİ VE ANATOMİSİ 7
Doç. Dr. Vural FİDAN

2. UYKU BOZUKLUKLARININ SINIFLANDIRILMASI 15
Doç. Dr. Tülin FİDAN

3. UYKU İLE İLGİLİ TANIMLAR.....19
Doç. Dr. Tülin FİDAN

4. POLİSOMNOGRAFİ TANIMI VE ENDİKASYONLARI.....23
Uzm. Dr. Mehmet METİN

5. POLİSOMNOGRAFİ'DE GENEL PRENSİPLER ve TEMEL PROTOKOLLER.....27
Uzm. Dr. Yaşar Okan AKIN

6. POLİSOMNOGRAFİDE UYKU EVRELERİNİN SKORLANMASI.....37
Uzm. Dr. Kemal ÖZCAN

7. POLİSOMNOGRAFİ'DE SOLUNUM OLAYLARININ SKORLANMASI.....61
Uzm. Dr. Mehmet METİN

8. POLİSOMNOGRAFİ'DE BACAK HAREKET OLAYLARININ SKORLANMASI.....73
Uzm. Dr. Hayal TOKTAŞ

9. KAYIT ARTEFAKTLARI VE ÇÖZÜM YOLLARI 77
Uzm. Dr. Yaşar Okan AKIN

10. POLİSOMNOGRAFİNİN KULLANILDIĞI DİĞER ALANLAR (MSLT, MWT, PLMS, NPT) 81
Uzm. Dr. Vecihi FİDAN

11. PAP TİTRASYONU.....85
Doç. Dr. Vural FİDAN

12. PAP (Pozitif Havayolu Basınç) TEDAVİSİ 'SORUNLAR VE ÇÖZÜMLERİ' 91
Uzm. Dr. Handan KOYUNCU

13. OSAS'TA HANGİ CİHAZ? HANGİ DURUMDA TERCİH EDİLMELİ? 95
Uzm. Dr. Kemal ÖZCAN

14. UYKU LABORATUVARI İLK GECE ETKİSİ.....97
Uzm. Dr. Hayal TOKTAŞ

15. ÇOCUKLARDA POLİSOMNOGRAFİ, ÖZELLİKLERİ ve ERİŞKİNDEN FARKLARI.....99
Doç. Dr. Tülin FİDAN

16. SPLİT-NİGHT VE ÇALIŞANIN ROLÜ 105
Doç. Dr. Vural FİDAN

17. UYKU LABORATUVARI STANDARTLARI.....107
Uzm. Dr. Handan KOYUNCU

18. MASKE ve AKSESUARLAR.....113
Uzm. Teknolog Okay ERÖZGÜN

19. POLİSOMNOGRAFİDE ELEKTROTLAR ve SENSÖRLER 119
Uzm. Teknolog Okay ERÖZGÜN

KAYNAKLAR 135

KAYNAKLAR

Abraham G, Vlatkovic D. Sommeil et sexuatité [Sleep and sexuality]. Rev Med Suisse. 2006 Mar 22;2(58):789-91. PMID: 16615725.

Acerbi A, McNamara P, Nunn CL. To sleep or not to sleep: the ecology of sleep in artificial organisms. BMC Ecol. 2008 May 14;8:10. doi: 10.1186/1472-6785-8-10. PMID: 18479523; PMCID: PMC2396600.

Aguirre CC. Sleep deprivation: a mind-body approach. Curr Opin Pulm Med. 2016 Nov;22(6):583-8. doi: 10.1097/MCP.0000000000000323. PMID: 27583670.

Airhihenbuwa CO, Iwelunmor JI, Ezepue CJ, Williams NJ, Jean-Louis G. I sleep, because we sleep: a synthesis on the role of culture in sleep behavior research. Sleep Med. 2016 Feb;18:67-73. doi: 10.1016/j.sleep.2015.07.020. Epub 2015 Sep 1. PMID: 26601625.

Åkerstedt T, Ghilotti F, Grotta A, Zhao H, Adami HO, Trolle-Lagerros Y, Bellocco R. Sleep duration and mortality - Does weekend sleep matter? J Sleep Res. 2019 Feb;28(1):e12712. doi: 10.1111/jsr.12712. Epub 2018 May 22. PMID: 29790200; PMCID: PMC7003477.

Alger SE, Chambers AM, Cunningham T, Payne JD. The role of sleep in human declarative memory consolidation. Curr Top Behav Neurosci. 2015;25:269-306. doi: 10.1007/7854_2014_341. PMID: 25227928.

Allen SL, Howlett MD, Coulombe JA, Corkum PV. ABCs of SLEEPING: A review of the evidence behind pediatric sleep practice recommendations. Sleep Med Rev. 2016 Oct;29:1-14. doi: 10.1016/j.smrv.2015.08.006. Epub 2015 Sep 1. PMID: 26551999.

Anafi RC, Kayser MS, Raizen DM. Exploring phylogeny to find the function of sleep. Nat Rev Neurosci. 2019 Feb;20(2):109-116. doi: 10.1038/s41583-018-0098-9. PMID: 30573905.

Ancoli-Israel S. "Sleep is not tangible" or what the Hebrew tradition has to say about sleep. Psychosom Med. 2001 Sep-Oct;63(5):778-87. doi: 10.1097/00006842-200109000-00011. PMID: 11573026.

Andrillon T, Pressnitzer D, Léger D, Kouider S. Formation and suppression of acoustic memories during human sleep. Nat Commun. 2017 Aug 8;8(1):179. doi: 10.1038/s41467-017-00071-z. PMID: 28790302; PMCID: PMC5548898.

Antunes BM, Campos EZ, Parmezzani SS, Santos RV, Franchini E, Lira FS. Sleep quality and duration are associated with performance in maximal incremental test. Physiol Behav. 2017 Aug 1;177:252-256. doi: 10.1016/j.physbeh.2017.05.014. Epub 2017 May 11. PMID: 28502838.

Bach V, Telliez F, Libert JP. The interaction between sleep and thermoregulation in adults and neonates. Sleep Med Rev. 2002 Dec;6(6):481-92. doi: 10.1053/smrv.2001.0177. PMID: 12505480.

Bailes C, Caldwell M, Wamsley EJ, Tucker MA. Does sleep protect memories against interference? A failure to replicate. PLoS One. 2020 Feb 13;15(2):e0220419. doi: 10.1371/journal.pone.0220419. PMID: 32053586; PMCID: PMC7018054.

Baran B, Daniels D, Spencer RM. Sleep-dependent consolidation of value- based learning. PLoS One. 2013 Oct 9;8(10):e75326. doi: 10.1371/journal.pone.0075326. PMID: 24130703; PMCID: PMC3793990.

Bartel K, Scheeren R, Gradisar M. Altering Adolescents' Pre-Bedtime Phone Use to Achieve Better Sleep Health. Health Commun. 2019 Apr;34(4):456-462. doi: 10.1080/10410236.2017.1422099. Epub 2018 Jan 9. PMID: 29313721.

Bélanger MÈ, Bernier A, Simard V, Desrosiers K, Carrier J. Sleeping Toward Behavioral Regulation: Relations Between Sleep and Externalizing Symptoms in Toddlers and Preschoolers. J Clin Child Adolesc Psychol. 2018 May- Jun;47(3):366-373. doi: 10.1080/15374416.2015.1079782. Epub 2015 Nov 25. PMID: 26605811.

Biddle C, Oaster TR. The nature of sleep. AANA J. 1990 Feb;58(1):36-44. PMID: 2180245.

Busch V, Altenburg TM, Harmsen IA, Chinapaw MJ. Interventions that stimulate healthy sleep in school-aged children: a systematic literature review. Eur J Public Health. 2017 Feb 1;27(1):53-65. doi: 10.1093/eurpub/ckw140. PMID: 28177474.

Cairney SA, Sobczak JM, Lindsay S, Gaskell MG. Mechanisms of Memory Retrieval in Slow-Wave Sleep. Sleep. 2017 Sep 1;40(9):zsx114. doi: 10.1093/sleep/zsx114. PMID: 28934526; PMCID: PMC5804984.

Campbell KB. Information processing during sleep onset and sleep. Can J Exp Psychol. 2000 Dec;54(4):209-29. English, French. doi: 10.1037/h0087342. PMID: 11195713.

Carskadon MA. Sleep's effects on cognition and learning in adolescence. Prog Brain Res. 2011;190:137-43. doi: 10.1016/B978-0-444-53817-8.00008-6. PMID: 21531249.

Carskadon MA, Tarokh L. Developmental changes in sleep biology and potential effects on adolescent behavior and caffeine use. Nutr Rev. 2014 Oct;72 Suppl 1(Suppl 1):60-4. doi: 10.1111/nure.12147. PMID: 25293544; PMCID: PMC4658519.

Cerqueira ACDR, Cardoso MVLML, Viana TRF, Lopes MMCO. Integrative literatüre review: sleep patterns in infants attending nurseries. Rev Bras Enferm. 2018 Mar-Apr;71(2):424-430. English, Portuguese. doi: 10.1590/0034-7167-2016-0480. PMID: 29412302.

Chiba S, Yagi T, Ozone M, Matsumura M, Sekiguchi H, Ganeko M, Uchida S, Nishino S. High rebound mattress toppers facilitate core body temperature drop and enhance deep sleep in the initial phase of nocturnal sleep. PLoS One. 2018 Jun 27;13(6):e0197521. doi: 10.1371/journal.pone.0197521. PMID: 29949584; PMCID: PMC6021054.

Cirelli C, Bushey D, Hill S, Huber R, Kreber R, Ganetzky B, Tononi G. Reduced sleep in Drosophila Shaker mutants. Nature. 2005 Apr 28;434(7037):1087-92. doi: 10.1038/nature03486. PMID: 15858564.

Coenen AM, Drinkenburg WH. Animal models for information processing during sleep. Int J Psychophysiol. 2002 Dec;46(3):163-75. doi: 10.1016/s0167-8760(02)00110-1. PMID: 12445946.

Corner M, van der Togt C. No phylogeny without ontogeny: a comparative and developmental search for the sources of sleep-like neural and behavioral rhythms. Neurosci Bull. 2012 Feb;28(1):25-38. doi: 10.1007/s12264-012-1062-8. PMID: 22233887; PMCID: PMC5560289.

Cousins JN, Fernández G. The impact of sleep deprivation on declarative memory. Prog Brain Res. 2019;246:27-53. doi: 10.1016/bs.pbr.2019.01.007. Epub 2019 Mar 21. PMID: 31072562.

Daban KDY, Goh DYT. Comparison of Sleep Characteristics, Patterns, and Problems in Young Children Within the Southeast Asian Region. Behav Sleep Med. 2019 May-Jun;17(3):281-290. doi: 10.1080/15402002.2017.1342168. Epub 2017 Jul 17. PMID: 28613954.

Dijk DJ. EEG slow waves and sleep spindles: windows on the sleeping brain. Behav Brain Res. 1995 Jul-Aug;69(1-2):109-16. doi: 10.1016/0166-4328(95)00007-g. PMID: 7546301.

Donlea JM. Roles for sleep in memory: insights from the fly. Curr Opin Neurobiol. 2019 Feb;54:120-126. doi: 10.1016/j.conb.2018.10.006. Epub 2018 Oct 23. PMID: 30366270; PMCID: PMC6361691.

Elsey T, Keller PS, El-Sheikh M. The role of couple sleep concordance in sleep quality: Attachment as a moderator of associations. J Sleep Res. 2019 Oct;28(5):e12825. doi: 10.1111/jsr.12825. Epub 2019 Feb 20. PMID: 30790373; PMCID: PMC6702108.

Engstrøm M, Rugland E, Heier MS. Polysomnografi ved utredning av søvnlidelser [Polysomnography (PSG) for studying sleep disorders]. Tidsskr Nor Laegeforen. 2013 Jan 8;133(1):58-62. Norwegian. doi: 10.4045/tidsskr.12.0172. PMID: 23306997.

Faria GS, Varela SAM, Gardner A. The social evolution of sleep: sex differences, intragenomic conflicts and clinical pathologies. Proc Biol Sci. 2019 Jan 16;286(1894):20182188. doi: 10.1098/rspb.2018.2188. PMID: 30963856; PMCID: PMC6367171.

Farthouat J, Atas A, Wens V, De Tiege X, Peigneux P. Lack of frequency- tagged magnetic responses suggests statistical regularities remain undetected during NREM sleep. Sci Rep. 2018 Aug 6;8(1):11719. doi: 10.1038/s41598-018-30105-5. PMID: 30082719; PMCID: PMC6079006.

Feinberg I, Campbell IG. Shorter sleep durations in adolescents reduce power density in a wide range of waking electroencephalogram frequencies. PLoS One. 2019 Jan 22;14(1):e0210649. doi: 10.1371/journal.pone.0210649. PMID: 30668606; PMCID: PMC6342317.

Ferguson SA, Paterson JL, Hall SJ, Jay SM, Aisbett B. On-call work: To sleep or not to sleep? It depends. Chronobiol Int. 2016;33(6):678-84. doi: 10.3109/07420528.2016.1167714. Epub 2016 Apr 12. PMID: 27070367.

Fidan T, Fidan V, Ak M, Sütbeyaz Y. Neuropsychiatric symptoms, quality of sleep and quality of life in patients diagnosed with nasal septal deviation. Kulak Burun Bogaz Ihtis Derg. 2011;21(6):312-317. doi:10.5606/kbbihtisas.2011.048

Field JM, Bonsall MB. The evolution of sleep is inevitable in a periodic world. PLoS One. 2018 Aug 6;13(8):e0201615. doi: 10.1371/journal.pone.0201615. PMID: 30080877; PMCID: PMC6078299.

Fischer S, Diekelmann S, Born J. Sleep's role in the processing of unwanted memories. J Sleep Res. 2011 Jun;20(2):267-74. doi: 10.1111/j.1365-2869.2010.00881.x. Epub 2010 Aug 17. PMID: 20723021.

Fry JM. Sleep disorders. Med Clin North Am. 1987 Jan;71(1):95-110. doi: 10.1016/s0025-7125(16)30885-9. PMID: 3543546.

Fusz K , Ritecz B , Balogh B , Takács K , Somlai E , Raposa L B , Oláh A . Alvási szokások és alvásminőség óvodás- és iskoláskorú gyermekek körében [Sleep habits among preschool- and schoolchildren]. Ideggyogy Sz. 2019 Jul 30;72(7-8):264-272. Hungarian. doi: 10.18071/isz.72.0264. PMID: 31517459.

Goldenberg F. Le sommeil du sujet âgé normal [Sleep in normal aging]. Neurophysiol Clin. 1991 Oct;21(4):267-79. French. doi: 10.1016/s0987-7053(05)80375-2. PMID: 1795693.

Guo D, Peng H, Feng Y, Li D, Xu T, Li T, Liao S. [Effects of obstructive sleep apnea-hypopnea syndrome and age on sleep architecture]. Nan Fang Yi Ke Da Xue Xue Bao. 2015 Jun;35(6):922-6.PMID: 26111698.

Haeffel GJ. Don't sleep on it: Less sleep reduces risk for depressive symptoms in cognitively vulnerable undergraduates. J Pers Soc Psychol. 2017 Dec;113(6):925-938. doi: 10.1037/pspp0000119. Epub 2016 Sep 22. PMID: 27657305.

Halász P, Terzano M, Parrino L, Bódizs R. The nature of arousal in sleep. J Sleep Res. 2004 Mar;13(1):1-23. doi: 10.1111/j.1365-2869.2004.00388.x. PMID: 14996030.

Halász P. A mikroébredések szerepe az alvás szervezodésében [The role of micro-arousals in the regulation of sleep]. Ideggyogy Sz. 2006 Jul 20;59(7-8):252-60. Hungarian. PMID: 17076303.

Hasler BP, Smith LJ, Cousins JC, Bootzin RR. Circadian rhythms, sleep, and substance abuse. Sleep Med Rev. 2012 Feb;16(1):67-81. doi: 10.1016/j.smrv.2011.03.004. Epub 2011 May 26. PMID: 21620743; PMCID: PMC3177010.

Henderson JM, France KG, Blampied NM. The consolidation of infants' nocturnal sleep across the first year of life. Sleep Med Rev. 2011 Aug;15(4):211-20. doi: 10.1016/j.smrv.2010.08.003. Epub 2010 Nov 3. PMID: 21051245.

Henst RHP, Pienaar PR, Roden LC, Rae DE. The effects of sleep extension on cardiometabolic risk factors: A systematic review. J Sleep Res. 2019 Dec;28(6):e12865. doi: 10.1111/jsr.12865. Epub 2019 Jun 5. PMID: 31166059.

Hobson JA, Stickgold R, Pace-Schott EF, Leslie KR. Sleep and vestibular adaptation: implications for function in microgravity. J Vestib Res. 1998 Jan-Feb;8(1):81-94. PMID: 9416594.

Horne JA. REM sleep - by default? Neurosci Biobehav Rev. 2000 Dec;24(8):777-97. doi: 10.1016/s0149-7634(00)00037-3. PMID: 11118606.

Horne RS, Franco P, Adamson TM, Groswasser J, Kahn A. Effects of body position on sleep and arousal characteristics in infants. Early Hum Dev. 2002 Oct;69(1-2):25-33. doi: 10.1016/s0378-3782(02)00025-7. PMID: 12324180.

Horner RL. Neuromodulation of hypoglossal motoneurons during sleep. Respir Physiol Neurobiol. 2008 Dec 10;164(1-2):179-96. doi: 10.1016/j.resp.2008.06.012. PMID: 18620080.

Idzikowski C. The pharmacology of human sleep, a work in progress? Curr Opin Pharmacol. 2014 Feb;14:90-6. doi: 10.1016/j.coph.2014.01.002. Epub 2014 Feb 11. PMID: 24524996.

Inostroza M, Born J. Sleep for preserving and transforming episodic memory. Annu Rev Neurosci. 2013 Jul 8;36:79-102. doi: 10.1146/annurev- neuro-062012-170429. Epub 2013 Apr 29. PMID: 23642099.

Miyazaki S, Liu CY, Hayashi Y. Sleep in vertebrate and invertebrate animals, and insights into the function and evolution of sleep. Neurosci Res. 2017 May;118:3-12. doi: 10.1016/j.neures.2017.04.017. Epub 2017 May 10. PMID: 28501499.

Kalkbrenner C, Stark P, Kouemou G, Algorri ME, Brucher R. Sleep monitoring using body sounds and motion tracking. Conf Proc IEEE Eng Med Biol Soc. 2014;2014:6941-4. doi: 10.1109/EMBC.2014.6945224. PMID: 25571592.

Kaplowitz K, Dredge J, Honkanen R. Relationship between sleep position and glaucoma progression. Curr Opin Ophthalmol. 2019 Nov;30(6):484-490. doi: 10.1097/ICU.0000000000000612. PMID: 31589185.

Kayaba M, Park I, Iwayama K, Seya Y, Ogata H, Yajima K, Satoh M, Tokuyama K. Energy metabolism differs between sleep stages and begins to increase prior to awakening. Metabolism. 2017 Apr;69:14-23. doi: 10.1016/j.metabol.2016.12.016. Epub 2017 Jan 4. PMID: 28285643.

Kelman BB. The sleep needs of adolescents. J Sch Nurs. 1999 Aug;15(3):14-9. PMID: 10745797

Klinzing JG, Rasch B, Born J, Diekelmann S. Sleep's role in the reconsolidation of declarative memories. Neurobiol Learn Mem. 2016 Dec;136:166-173. doi: 10.1016/j.nlm.2016.10.004. Epub 2016 Oct 6. PMID: 27720856.

Konrad C, Dirks ND, Warmuth A, Herbert JS, Schneider S, Seehagen S. Sleep-dependent selective imitation in infants. J Sleep Res. 2019 Feb;28(1):e12777. doi: 10.1111/jsr.12777. Epub 2018 Oct 17. PMID: 30334304.

Kruger JL, Gravett N, Bhagwandin A, Bennett NC, Archer EK, Manger PR. Sleep in the Cape Mole Rat: A Short-Sleeping Subterranean Rodent. Brain Behav Evol. 2016;87(2):78-87. doi: 10.1159/000444742. Epub 2016 Apr 19. PMID: 27088160.

Kwon Y, Koene RJ, Johnson AR, Lin GM, Ferguson JD. Sleep, sleep apnea and atrial fibrillation: Questions and answers. Sleep Med Rev. 2018 Jun;39:134-142. doi: 10.1016/j.smrv.2017.08.005. Epub 2017 Sep 4. PMID: 29029984.

Lasselin J, Ingre M, Regenbogen C, Olsson MJ, Garke M, Brytting M, Edgar R, Lekander M, Axelsson J. Sleep during naturally occurring respiratory infections: A pilot study. Brain Behav Immun. 2019 Jul;79:236-243. doi: 10.1016/j.bbi.2019.02.006. Epub 2019 Feb 8. PMID: 30742884; PMCID: MC7127143.

Lazar AS, Lazar ZI, Dijk DJ. Circadian regulation of slow waves in human sleep: Topographical aspects. Neuroimage. 2015 Aug 1;116:123-34. doi: 10.1016/j.neuroimage.2015.05.012. Epub 2015 May 12. PMID: 25979664; PMCID: PMC4503801.

Lee Kavanau J. Evolutionary approaches to understanding sleep. Sleep Med Rev. 2005 Apr;9(2):141-52. doi: 10.1016/j.smrv.2004.11.002. PMID: 15737792.

Lee Kavanau J. REM and NREM sleep as natural accompaniments of the evolution of warm-bloodedness. Neurosci Biobehav Rev. 2002 Dec;26(8):889-906. doi: 10.1016/s0149-7634(02)00088-x. PMID: 12667495.

Leger D, Beck F, Richard JB, Godeau E. Total sleep time severely drops during adolescence. PLoS One. 2012;7(10):e45204. doi: 10.1371/journal.pone.0045204. Epub 2012 Oct 17. PMID: 23082111; PMCID: PMC3474762.

Lemmer B. The sleep-wake cycle and sleeping pills. Physiol Behav. 2007 Feb 28;90(2-3):285-93. doi: 10.1016/j.physbeh.2006.09.006. Epub 2006 Oct 16. PMID: 17049955.

Leonetta V, Livani ML, Di Benedetto G, Nebbioso M. Mutue interazioni tra sonno ed epilessia [Influence between sleep and epilepsy: synopsis and prospectus]. Clin Ter. 2010;161(5):465-70. Italian. PMID: 20949246.

Lesku JA, Ly LMT. Sleep Origins: Restful Jellyfish Are Sleeping Jellyfish. Curr Biol. 2017 Oct 9;27(19):R1060-R1062. doi: 10.1016/j.cub.2017.08.024. PMID: 29017039.

Lesku JA, Meyer LC, Fuller A, Maloney SK, Dell'Omo G, Vyssotski AL, Rattenborg NC. Ostriches sleep like platypuses. PLoS One. 2011;6(8):e23203. doi: 10.1371/journal.pone.0023203. Epub 2011 Aug 24. PMID: 21887239; PMCID: PMC3160860.

Levenstein D, Buzsáki G, Rinzel J. NREM sleep in the rodent neocortex and hippocampus reflects excitable dynamics. Nat Commun. 2019 Jun 6;10(1):2478. oi: 10.1038/s41467-019-10327-5. PMID: 31171779; PMCID: PMC6554409.

Liu A. Sleep Training. Pediatr Ann. 2020 Mar 1;49(3):e101-e105. doi: 10.3928/19382359-20200218-01. PMID: 32155274.

Lo MJ. Relationship between Sleep Habits and Nighttime Sleep among Healthy Preschool Children in Taiwan. Ann Acad Med Singapore. 2016 Dec;45(12):549- 56. PMID: 28062883.

Luu B, Rodway GW, Rice E. Should we be targeting sleep architecture to more effectively treat schizophrenia? JAAPA. 2018 Dec;31(12):52-54. doi: 10.1097/01.JAA.0000544303.53824.71. PMID: 30489392.

Mang GM, Franken P. Genetic dissection of sleep homeostasis. Curr Top Behav Neurosci. 2015;25:25-63. doi: 10.1007/7854_2013_270. PMID: 24338665.

Manoach DS, Stickgold R. Sleep: Keeping One Eye Open. Curr Biol. 2016 May 9;26(9):R360-1. doi: 10.1016/j.cub.2016.03.041. PMID: 27166693.

McDonald L, Wardle J, Llewellyn CH, Johnson L, van Jaarsveld CH, Syrad H, Fisher A. Sleep and nighttime energy consumption in early childhood: a population-

based cohort study. Pediatr Obes. 2015 Dec;10(6):454-60. doi: 10.1111/ijpo.12006. Epub 2015 Jan 7. PMID: 25565402; PMCID: PMC4737211.

McNamara P, Pace-Schott EF, Johnson P, Harris E, Auerbach S. Sleep architecture and sleep-related mentation in securely and insecurely attached people. Attach Hum ev. 2011 Mar;13(2):141-54. doi: 10.1080/14616734.2011.553999. PMID: 21390907; PMCID: PMC3060050.

Moldofsky H. Sleep and the immune system. Int J Immunopharmacol. 1995 Aug;17(8):649-54. doi: 10.1016/0192-0561(95)00051-3. PMID: 8847159.

Montes-Rodríguez CJ, Rueda-Orozco PE, Urteaga-Urías E, Aguilar-Roblero R, Prospero-García O. De la restauración neuronal a la reorganización de los circuitos neuronales: una aproximación a las funciones del sueño [From neuronal recovery to the reorganisation of neuronal circuits: a review of the functions of sleep]. Rev Neurol. 2006 Oct 1-15;43(7):409-15. PMID: 17006860.

Murillo-Rodriguez E, Arias-Carrion O, Zavala-Garcia A, Sarro-Ramirez A, Huitron-Resendiz S, Arankowsky-Sandoval G. Basic sleep mechanisms: an integrative eview. Cent Nerv Syst Agents Med Chem. 2012 Mar;12(1):38-54. doi: 10.2174/187152412800229107. PMID: 22524274.

Murthy CL, Bharti B, Malhi P, Khadwal A. Sleep Habits and Sleep Problems in Healthy Preschoolers. Indian J Pediatr. 2015 Jul;82(7):606-11. doi: 10.1007/s12098-015-1728-0. Epub 2015 Mar 19. PMID: 25783155.

Nelson MD, Raizen DM. A sleep state during C. elegans development. Curr Opin Neurobiol. 2013 Oct;23(5):824-30. doi: 10.1016/j.conb.2013.02.015. Epub 2013 pr 3. PMID: 23562486; PMCID: PMC3735717.

Nunn CL, Samson DR. Sleep in a comparative context: Investigating how human sleep differs from sleep in other primates. Am J Phys Anthropol. 2018 Jul;166(3):601-612. doi: 10.1002/ajpa.23427. Epub 2018 Feb 14. PMID: 29446072.

Pace-Schott EF, Germain A, Milad MR. Effects of sleep on memory for conditioned fear and fear extinction. Psychol Bull. 2015 Jul;141(4):835-57. doi: 10.1037/bul0000014. Epub 2015 Apr 20. PMID: 25894546; PMCID: PMC4486610.

Pace-Schott EF, Spencer RM. Sleep-dependent memory consolidation in healthy aging and mild cognitive impairment. Curr Top Behav Neurosci. 2015;25:307-30. doi: 10.1007/7854_2014_300. PMID: 24652608.

Palmer CA, Clementi MA, Meers JM, Alfano CA. Co-Sleeping among School-Aged Anxious and Non-Anxious Children: Associations with Sleep Variability and Timing. J Abnorm Child Psychol. 2018 Aug;46(6):1321-1332. doi: 10.1007/s10802-017-0387-1. PMID: 29302831; PMCID: PMC6033696.

Pan SC, Rickard TC. Sleep and motor learning: Is there room for consolidation? Psychol Bull. 2015 Jul;141(4):812-34. doi: 10.1037/bul0000009. Epub 2015 Mar 30. PMID: 25822130.

Pardilla-Delgado E, Payne JD. The impact of sleep on true and false memory across long delays. Neurobiol Learn Mem. 2017 Jan;137:123-133. doi: 10.1016/j.nlm.2016.11.016. Epub 2016 Nov 27. PMID: 27903437.

Paruthi S, Brooks LJ, D'Ambrosio C, Hall WA, Kotagal S, Lloyd RM, Malow BA, Maski K, Nichols C, Quan SF, Rosen CL, Troester MM, Wise MS. Consensus Statement of the American Academy of Sleep Medicine on the Recommended Amount of Sleep for Healthy Children: Methodology and Discussion. J Clin Sleep Med. 2016 Nov 15;12(11):1549-1561. doi: 10.5664/jcsm.6288. PMID: 27707447; PMCID: PMC5078711.

Paterson LM, Nutt DJ, Wilson SJ. Sleep and its disorders in translational medicine. J Psychopharmacol. 2011 Sep;25(9):1226-34. doi: 10.1177/0269881111400643. Epub 2011 Apr 13. PMID: 21490119.

Peigneux P, Laureys S, Delbeuck X, Maquet P. Sleeping brain, learning brain. The role of sleep for memory systems. Neuroreport. 2001 Dec 21;12(18):A111-24. doi: 10.1097/00001756-200112210-00001. PMID: 11742260.

Pennestri MH, Laganière C, Bouvette-Turcot AA, Pokhvisneva I, Steiner M, Meaney MJ, Gaudreau H; Mavan Research Team. Uninterrupted Infant Sleep, Development, and Maternal Mood. Pediatrics. 2018 Dec;142(6):e20174330. doi: 10.1542/peds.2017-4330. Epub 2018 Nov 12. PMID: 30420470.

Perdomo VL, Hofman WF, Talamini LM. Sleep Fosters Insight Into Real-Life Problems. Arch Ital Biol. 2018 Sep 1;156(3):87-98. doi: 10.12871/00039829201831. PMID: 30324605.

Person E, Rife C, Freeman J, Clark A, Castell DO. A Novel Sleep Positioning Device Reduces Gastroesophageal Reflux: A Randomized Controlled Trial. J Clin Gastroenterol. 2015 Sep;49(8):655-9. doi: 10.1097/MCG.0000000000000359. PMID: 26053170.

Prather AA, Janicki-Deverts D, Hall MH, Cohen S. Behaviorally Assessed Sleep and Susceptibility to the Common Cold. Sleep. 2015 Sep 1;38(9):1353-9. doi: 10.5665/sleep.4968. PMID: 26118561; PMCID: PMC4531403.

Rana M, Riffo Allende C, Mesa Latorre T, Rosso Astorga K, Torres AR. Sueño en los ninos: fisiología y actualizacion de los últimos conocimientos [Sleep in children: physiology and update of a literature review]. Medicina (B Aires). 2019;79 Suppl 3:25-28. Spanish. PMID: 31603839.

Rasch B, Born J. About sleep's role in memory. Physiol Rev. 2013 Apr;93(2):681-766. doi: 10.1152/physrev.00032.2012. PMID: 23589831; PMCID: PMC3768102.

Rattenborg NC, Amlaner CJ, Lima SL. Behavioral, neurophysiological and evolutionary perspectives on unihemispheric sleep. Neurosci Biobehav Rev. 2000 Dec;24(8):817-42. doi: 10.1016/s0149-7634(00)00039-7. PMID: 11118608.

Regal AR, Amigo MC, Cebrián E. Sueño y mujer [Sleep and women]. Rev Neurol. 2009 Oct 1-15;49(7):376-82. Spanish. PMID: 19774533.

Rial RV, Canellas F, Gamundí A, Akaârir M, Nicolau MC. Pleasure: The missing link in the regulation of sleep. Neurosci Biobehav Rev. 2018 May;88:141-154. doi: 10.1016/j.neubiorev.2018.03.012. Epub 2018 Mar 13. PMID: 29548930.

Richter K, Adam S, Geiss L, Peter L, Niklewski G. Two in a bed: The influence of couple sleeping and chronotypes on relationship and sleep. An overview. Chronobiol Int. 2016;33(10):1464-1472. doi: 10.1080/07420528.2016.1220388. Epub 2016 Sep 13. PMID: 27624285; PMCID: PMC5152533.

Roach GD, Zhou X, Darwent D, Kosmadopoulos A, Dawson D, Sargent C. Are two halves better than one whole? A comparison of the amount and quality of sleep obtained by healthy adult males living on split and consolidated sleep-wake schedules. Accid Anal Prev. 2017 Feb;99(Pt B):428-433. doi: 10.1016/j.aap.2015.10.012. Epub 2015 Nov 11. PMID: 26574119.

Sadeh A, El-Sheikh M. Xi. Sleep and development: conclusions and future directions. Monogr Soc Res Child Dev. 2015 Mar;80(1):177-81. doi: 10.1111/mono.12151. PMID: 25704742.

Schierenbeck T, Riemann D, Berger M, Hornyak M. Effect of illicit recreational drugs upon sleep: cocaine, ecstasy and marijuana. Sleep Med Rev. 2008 Oct;12(5):381-9. doi: 10.1016/j.smrv.2007.12.004. Epub 2008 Mar 3. PMID: 18313952.

Schreiner T, Rasch B. The beneficial role of memory reactivation for language learning during sleep: A review. Brain Lang. 2017 Apr;167:94-105. doi: 10.1016/j.bandl.2016.02.005. Epub 2016 Mar 29. PMID: 27036946.

Schreiner T, Doeller CF, Jensen O, Rasch B, Staudigl T. Theta Phase- Coordinated Memory Reactivation Reoccurs in a Slow-Oscillatory Rhythm during NREM Sleep. Cell Rep. 2018 Oct 9;25(2):296-301. doi: 10.1016/j.celrep.2018.09.037. PMID: 30304670; PMCID: PMC6198287.

Seifritz E. Contribution of sleep physiology to depressive pathophysiology. Neuropsychopharmacology. 2001 Nov;25(5 Suppl):S85-8. doi: 10.1016/S0893-133X(01)00319-0. PMID: 11682280.

Siegel JM. Clues to the functions of mammalian sleep. Nature. 2005 Oct 27;437(7063):1264-71. doi: 10.1038/nature04285. PMID: 16251951.

Siegel JM. Phylogeny and the function of REM sleep. Behav Brain Res. 1995 Jul-Aug;69(1-2):29-34. doi: 10.1016/0166-4328(95)00023-m. PMID: 7546315.

Sigl-Glöckner J, Seibt J. Peeking into the sleeping brain: Using in vivo imaging in rodents to understand the relationship between sleep and cognition. J Neurosci Methods. 2019 Mar 15;316:71-82. doi: 10.1016/j.jneumeth.2018.09.011. Epub 2018 Sep 9. PMID: 30208306; PMCID: PMC6390172.

Sönmez A, Aksoy Derya Y. Effects of sleep hygiene training given to pregnant women with restless leg syndrome on their sleep quality. Sleep Breath. 2018 May;22(2):527-535. doi: 10.1007/s11325-018-1619-5. Epub 2018 Jan 13. PMID: 29332218.

Staedt J, Hauser M, Gudlowski Y, Stoppe G. Schlafstörungen bei schizophrenen Erkrankungen [Sleep disorders in schizophrenia]. Fortschr Neurol Psychiatr. 2010 Feb;78(2):70-80. German. doi: 10.1055/s-0028-1109967. Epub 2010 Jan 11. PMID: 20066610.

Stickgold R. Sleep-dependent memory consolidation. Nature. 2005 Oct 27;437(7063):1272-8. doi: 10.1038/nature04286. PMID: 16251952.

Stickgold R, Walker MP. Sleep and memory: the ongoing debate. Sleep. 2005 Oct;28(10):1225-7. doi: 10.1093/sleep/28.10.1225. PMID: 16295206.

Takada M. [Hygiene in Sleep: Problems of Sleeping Habits in Shift Workers]. Nihon Eiseigaku Zasshi. 2018;73(1):22-26. Japanese. doi: 10.1265/jjh.73.22. PMID: 29386442.

Tamura N, Tanaka H. Effects of a sleep education program with self-help treatment on sleeping patterns and daytime sleepiness in Japanese adolescents: A cluster randomized trial. Chronobiol Int. 2016;33(8):1073-85. doi: 10.1080/07420528.2016.1199561. Epub 2016 Jul 6. PMID: 27385272.

Tannenbaum PL, Tye SJ, Stevens J, Gotter AL, Fox SV, Savitz AT, Coleman PJ, Uslaner JM, Kuduk SD, Hargreaves R, Winrow CJ, Renger JJ. Inhibition of Orexin Signaling Promotes Sleep Yet Preserves Salient Arousability in Monkeys. Sleep. 2016 Mar 1;39(3):603-12. doi: 10.5665/sleep.5536. PMID: 26943466; PMCID: PMC4763356.

Tisdale RK, Lesku JA, Beckers GJL, Vyssotski AL, Rattenborg NC. The low-down on sleeping down low: pigeons shift to lighter forms of sleep when sleeping near the ground. J Exp Biol. 2018 Oct 4;221(Pt 19):jeb182634. doi: 10.1242/jeb.182634. PMID: 30287589.

Touzet C. Sleep: The hebbian reinforcement of the local inhibitory synapses. Med Hypotheses. 2015 Sep;85(3):359-64. doi: 10.1016/j.mehy.2015.06.013. Epub 2015 Jun 24. PMID: 26138624.

Troynikov O, Watson CG, Nawaz N. Sleep environments and sleep physiology: A review. J Therm Biol. 2018 Dec;78:192-203. doi: 10.1016/j.jtherbio.2018.09.012. Epub 2018 Oct 5. PMID: 30509635.

Ungurean G, Rattenborg NC. Neuroethology: Fur Seals Don't Lose Sleep over REM Lost at Sea. Curr Biol. 2018 Jun 18;28(12):R699-R701. doi: 10.1016/j.cub.2018.05.006. PMID: 29920262.

Van Dyk TR, Zhang N, Catlin PA, Cornist K, McAlister S, Whitacre C, Beebe DW. Feasibility and Emotional Impact of Experimentally Extending Sleep in Short-Sleeping Adolescents. Sleep. 2017 Sep 1;40(9). doi: 10.1093/sleep/zsx123. PMID: 28934531.

Van Dyk TR, Zhang N, Combs A, Howarth T, Whitacre C, McAlister S, Beebe DW. Feasibility and impact on daytime sleepiness of an experimental protocol inducing variable sleep duration in adolescents. PLoS One. 2019 Jun 21;14(6):e0218894. doi: 10.1371/journal.pone.0218894. PMID: 31226161; PMCID: PMC6588251.

Van Someren EJ. Mechanisms and functions of coupling between sleep and temperature rhythms. Prog Brain Res. 2006;153:309-24. doi: 10.1016/S0079-6123(06)53018-3. PMID: 16876583.

Vincent GE, Aisbett B, Hall SJ, Ferguson SA. Sleep quantity and quality is not compromised during planned burn shifts of less than 12 h. Chronobiol Int. 2016;33(6):657-66. doi: 10.3109/07420528.2016.1167734. Epub 2016 Apr 27. PMID:27120102.

Volkovich E, Ben-Zion H, Karny D, Meiri G, Tikotzky L. Sleep patterns of co-sleeping and solitary sleeping infants and mothers: a longitudinal study. Sleep Med. 2015 Nov;16(11):1305-1312. doi: 10.1016/j.sleep.2015.08.016. Epub 2015 Sep 2. PMID: 26498228.

Voltaire ST, Teti DM. Early nighttime parental interventions and infant sleep regulation across the first year. Sleep Med. 2018 Dec;52:107-115. doi: 10.1016/j.sleep.2018.07.013. Epub 2018 Aug 20. PMID: 30308450.

Vorster APA, Born J. Sleep supports inhibitory operant conditioning memory. Learn Mem. 2017 May 15;24(6):252-256. doi: 10.1101/lm.045054.117. PMID: 28507034; PMCID: PMC5435883.

Vyazovskiy VV, Faraguna U. Sleep and synaptic homeostasis. Curr Top Behav Neurosci. 2015;25:91-121. doi: 10.1007/7854_2014_301. PMID: 24844680.

Vyazovskiy VV, Harris KD. Sleep and the single neuron: the role of global slow oscillations in individual cell rest. Nat Rev Neurosci. 2013 Jun;14(6):443-51. doi: 10.1038/nrn3494. Epub 2013 May 2. PMID: 23635871; PMCID:PMC3972489.

Wamsley EJ, Stickgold R. Dreaming of a learning task is associated with enhanced memory consolidation: Replication in an overnight sleep study. J Sleep Res. 2019 Feb;28(1):e12749. doi: 10.1111/jsr.12749. Epub 2018 Aug 8. PMID: 30091247; PMCID: PMC6338510.

Whitworth-Turner C, Di Michele R, Muir I, Gregson W, Drust B. A shower before bedtime may improve the sleep onset latency of youth soccer players. Eur J Sport Sci. 2017 Oct;17(9):1119-1128. doi: 10.1080/17461391.2017.1346147. Epub 2017 Jul 9. PMID: 28691581.

Wielek T, Del Giudice R, Lang A, Wislowska M, Ott P, Schabus M. On the development of sleep states in the first weeks of life. PLoS One. 2019 Oct 29;14(10):e0224521. doi: 10.1371/journal.pone.0224521. PMID: 31661522; MCID: PMC6818777.

Wild CJ, Nichols ES, Battista ME, Stojanoski B, Owen AM. Dissociable effects of self-reported daily sleep duration on high-level cognitive abilities. Sleep. 2018 Dec

1;41(12):zsy182. doi: 10.1093/sleep/zsy182. PMID: 30212878; PMCID: PMC6289236.

Williamson AA, Leichman ES, Walters RM, Mindell JA. Caregiver-perceived sleep outcomes in toddlers sleeping in cribs versus beds. Sleep Med. 2019 Feb;54:16-21. doi: 10.1016/j.sleep.2018.10.012. Epub 2018 Nov 1. PMID: 30529772; PMCID: PMC6432782.

Zander T, Volz KG, Born J, Diekelmann S. Sleep increases explicit solutions and reduces intuitive judgments of semantic coherence. Learn Mem. 2017 Nov 15;24(12):641-645. doi: 10.1101/lm.044511.116. PMID: 29142060; PMCID: PMC5688963.

STRATEJİ ARAŞTIRMALARININ KURAMSAL TEMELLERİ

Doç. Dr. Mahmut HIZIROĞLU

EFEAKADEMİ

Strateji Araştırmalarının Kuramsal Temelleri

Yazar: Mahmut Hızıroğlu ORCID (0000-0002-9147-7706)

ISBN: 978-605-60173-4-6

1. Baskı: Ekim 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ'ye aittir.

KÜTÜPHANE KARTI

HIZIROĞLU, Mahmut
Strateji Araştırmalarının Kuramsal Temelleri
1. Basım, 325 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. Stratejik Yönetim, 2. Teorik Temeller, 3. Paradoks, 4. Tarihsel Gelişim, 5. Düşünce Okulları.

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)
Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İçindekiler

İÇİNDEKİLER 5
ÖNSÖZ 9

BÖLÜM 1
BİR OLGU OLARAK STRATEJİ 13
Giriş 14
Strateji Tanımının Tarihsel Serüveni 15
Strateji Olgusuna İlişkin Kavramsallaştırma Çabaları 25
Strateji Olgusunun Doğası 31
Strateji Disiplininin Temel Araştırma Soruları ve Varsayımları 42
Özet 50

BÖLÜM 2
STRATEJİK YÖNETİM ALANININ DİSİPLİNER GELİŞİMİ 51
Giriş 52
Strateji Disiplininin Evrimini İnceleyen Önceki Çalışmalar 53
Strateji Disiplinin Gelişimine Katkısı Olan Yönetsel Uygulamalar 58
Strateji Disiplininin Gelişimine Katkısı Olan Entelektüel Çabalar 76
Özet 91

BÖLÜM 3
STRATEJİK YÖNETİM BİLGİSİNİN EPİSTEMOLOJİK TEMELLERİ 93
Giriş 94
Bilim, Bilimsel Bilgi ve Epistemoloji 95
Pozitivist Epistemolojinin Varsayımları 96
Poperyan Epistemoloji ve Yanlışlamacılık 102
Yapısalcı Epistemolojinin Varsayımları 107
Eleştirel Gerçekçi Epistemolojinin Varsayımları 115
Özet 124

BÖLÜM 4
STRATEJİK DÜŞÜNCE OKULLARI VE EGEMEN KURAMLAR 125
Giriş 126
Düşünce Okullarına İlişkin İlk Sınıflandırmalar 127
Whittington'un 4'lü Sınıflandırması 133
Mintzberg'in 10'lu Sınıflandırması 143

Stratejik Yönetim Alanında İki Egemen Kuram **167**
Özet **169**

BÖLÜM 5
SÜRDÜRÜLEBİLİR REKABET AVANTAJININ KAYNAKLARINA İLİŞKİN TARTIŞMALAR **171**
Giriş **172**
Rekabet Avantajı ve Sürdürülebilir Rekabet Avantajı Kavramları **173**
Analiz Birimi Olarak Endüstriye Karşılık Firma **179**
Pozisyon Oluşturmaya Karşılık Kaynak Tabanı Oluşturmak **186**
Giriş Engelleri Oluşturmaya Karşılık Taklit Edilme Engelleri Oluşturmak **192**
Uzun Süreli Üstünlüğe Karşılık Yenilenen Üstünlük **194**
Özet **196**

BÖLÜM 6
STRATEJİ GELİŞTİRME SÜRECİNE İLİŞKİN TARTIŞMALAR **199**
Giriş **200**
Formülasyona Karşılık Formasyon **201**
Bilim Olarak Stratejiye Karşılık Sanat Olarak Strateji **207**
Yukarıdan Aşağıya Sürece Karşılık Aşağıdan Yukarıya **209**
Hareket Noktası Olarak Müşterilere Karşılık Kaynaklar **211**
Dıştan İçe Formülasyona Karşılık İçten Dışa Formasyon **212**
Keşfetmeye Karşılık Yaratma **217**
Özet **222**

BÖLÜM 7
FİRMALARIN BÜYÜME SÜRECİNE İLİŞKİN TARTIŞMALAR **225**
Giriş **226**
Çeşitlenmenin Kavramsallaştırılması Problemi **227**
Çeşitlenme-Performans İlişkisi: Görgül Çalışmalar **233**
İlişkisiz Çeşitlenmenin Nedensel Mantığı **237**
İlişkili Çeşitlenmenin Nedensel Mantığı **244**
Özet **251**

BÖLÜM 8
ÖRGÜT YAPISI VE STRATEJİ İLİŞKİSİNE DAİR TARTIŞMALAR **253**
Giriş **254**
Örgütsel Yapı Stratejiyi Takip Eder Argümanının Nedensel Mantığı **256**

Strateji Örgütsel Yapıyı Takip Eder Argümanının Nedensel Mantığı 262
Strateji Süreci, Büyüme ve Örgüt Yapısı İlişkisi 269
Çevre-Strateji-Yapı İlişkisi 278
Özet 283

BÖLÜM 9
SONUÇ: STRATEJİK YÖNETİMDE KURAMSAL TARTIŞMALARIN BİLİMSEL İLERLEME AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ 287

KAYNAKÇA 295

Kaynakça

Ackelsberg, R. & Arlow, P. (1985). "Small Businesses Do Plan and It Does Pay Off", *Long Range Planning*, Vol. 18, No. 5, s. 61-7.

Ackoff, R. L. (1983). "Beyond Prediction and Preparation [I]". *Journal of Management Studies*, *20*(1), 59-69.

Ackroyd, S. & Fleetwood, S. (2003). *Realist perspectives on management and organisations*. Routledge, London.

Agarwal, R. & Hoetker, G. (2007). "A Faustian bargain? The growth of management and its relationship with related disciplines". *Academy of Management Journal*, *50*(6), 1304-1322.

Alchian, A. A. (1950). "Uncertainty, evolution, and economic theory". *Journal of political economy*, *58*(3), 211-221.

Alderson, W. (1937). "A Marketing View of Competition." *Journal of Marketing*, Vol. 1 (January), s. 189–190.

Alderson, W. (1965). *Dynamic Marketing Behavior: A Functionalist Theory of Marketing*. Homewood, IL: Richard D. Irwin, Inc.

Aldrich, H. E. (1979). *Organizations and Environments*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.

Allison, G. (1971). *Essence of Decision: Explaining The Cuban Missile Crisis*, 1st ed. Little Brown.

Amburgey, T. L. & Dacin, M. T. (1994), "As The Left Foot Follows the Right? The Dynamics of Strategic and Structural Change", *Academy of Management Journal*, Vol. 37, No. 6, s. 1427–1452.

Amburgey, T. L., Kelly, D. & Barnett, W. P. (1993), "Resetting The Clock: The Dynamics of Organizational Change and Failure", *Administrative Science Quarterly*, Vol. 38, s. 51-73.

Andrews, K. R. (1969). "Toward Professionalism in Business Management," *Harvard Business Review*, Op. Cit. 91–107, March-April, s. 49–60

Andrews, K. R. (1971). *The Concept of Corporate Strategy*, Homewood, IL: Irwin.

Andrews, K. R. (1981). "Replaying The Board's Role in Formulating Strategy", *Harvard Business Review*, Vol. 59, No. 3, May-June.

Ansoff, H. 1. (1984). *Implementing Strategic Management*. Prentice Hall, Hemel Hempstead.

Ansoff, H. 1. (1990). *Implementing Corporate Strategy*. Prentice Hall, Hemel Hempstead.

Ansoff, H. I. (1958). "A Model for Diversification", *Management Science* (July): 392–414.

Ansoff, H. I. (1965). *Corporate Strategy*, Mcgraw Hill, New York.

Ansoff, H. I. (1987). "The Emerging Paradigm of Strategic Behavior". *Strategic management journal*, *8*(6), 501-515.

Ansoff, H. I. (1991). "Critique of Henry Mintzberg's 'The Design School: Reconsidering The Basic Premises Of Strategic Management", *Strategic Management Journal*, Vol. 12, s. 449–461.

Ansoff, H. I. (1979). *Strategic Management*, Macmillan, London,

Ansoff, H. I., Avner, J., Brandenburg, R.G., Portner, F. E & Radosevich, R. (1970). "Does Planning Pay? The Effect of Planning on Success of Acquisitions in American Firms", *Long Range Planning*, Vol. 3, No. 2.

Archer, M., Bhaskar, R., Collier, A., Lawson, T., & Norrie, A. (2013). *Critical realism: Essential readings*. Routledge.

Arend, R. J. (2003). "Revisiting The Logical and Research Considerations of Competitive Advantage". *Strategic Management Journal*, *24*(3), 279-284.

Arend, R. J. (2009). "Industry Effects and Firm Effects: No Effect is an Island", *Journal of Business Research*, Vol. 62(6):651-659.

Armour, H. O. & Teece, D. J. (1980). "Vertical Integration and Technological Innovation". *The Review of Economics and Statistics*, 470-474.

Armstrong, J. S. (1982). "The Value of Formal Planning for Strategic Decision: Review of Empirical Research", *Strategic Management Journal*, Vol. 3, s. 197–221.

Assudani, R. & Kilbourne, L. (2014). "Enabling Entrepreneurial Minds: Using Appreciative Inquiry as A Pedagogical Tool for Uncovering Self-Awareness and for Generating Constructivist Learning". *Journal of Entrepreneurship Education*, *17*(2), 52.

ATO, (2005). "*Basın Açıklamalımız ve ATO Raporları", "Şirketlerin Ortalama Ömrü 12 Yıl*", http://www.atonet.org.tr/Yeni/İndex.Php?P=331&L=1 (05.11.2005)

Augier, M. & Teece, D. J. (2008). "Strategy as Evolution with Design: The Foundations of Dynamic Capabilities and The Role of Managers in The Economic System". *Organization studies*, *29*(8-9), 1187-1208.

Bağış, M. & Hızıroğlu, M. (2018). *Stratejik Yönetim'in Kaynaklara Dayalı Yaklaşımı-Ekonomik, Sosyolojik, Psikolojik Temeller*. Nobel Akademik Yayıncılık.

Bain, J. S. (1956). *Barriers to New Competition*. Cambridge: Harvard University Press.

Balakrishnan, S. (1988). "The Prognostics of Diversifying Acquisitions". *Strategic Management Journal*, 9(2), 185–197.

Bamard, C. I. (1938). *The functions of the executive*. Cambridge (Mass.).

Barbour, I. G. (1966). *Issues in Science and Religion*, London: SCM.

Barca, M. (2001). "Strateji Bir Yönetim Disiplini Olarak Görülebilir mi?", 9. *Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi*, Silivri, İstanbul.

Barca, M. (2002). "Stratejik Yönetim Yaklaşımları: Rekabet Avantajı Yaratmada Sinerjik Etki", Eds: Dalay, İ., R. Coşkun, R. Altunışık, *Stratejik Boyutuyla Modern Yönetim Yaklaşımları*, Beta Yayınları, İstanbul.

Barca, M. (2003). *Economic Foundations of Strategic Management*, Aldershot, Hants, England; Burlington, VT: Ashgate.

Barca, M. (2005). "Stratejik Yönetim Düşüncesinin Evrimi: Bilimsel Bir Disiplinin Oluşum Hikayesi", *Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 5(1).

Barker, L., McKeown, T., Wolfram Cox, J., & Bryant, M. (2018). "More of the same? A dual case study approach to examining change momentum in the public sector". *Australian Journal of Public Administration*, *77*(2), 253-271.

Barlett, C. & Ghoshal, S. (1989). *Managing Across Borders*, Harvard Business School Press: Boston

Barley S. R. (1988). "The Social Construction of a Machine: Ritual, Superstition, Magical Thinking and other Pragmatic Responses to Running a CT Scanner". In: Lock M., Gordon D. (eds) *Biomedicine Examined. Culture, Illness and Healing*, vol 13. Springer, Dordrecht.

Barney J. B. (1997). *Gaining and Sustaining Competitive Advantage*. Addison-Wesley: Reading, MA.

Barney, J. B. & Arikan, A. M. (2001). "The Resource-Based View: Origins and Implications". *The Blackwell handbook of strategic management*, 124-188.

Barney, J. B. (1986). "Strategic Factor Markets: Expectations, Luck, And Business Strategy". *Management science*, *32*(10), 1231-1241.

Barney, J. B. (1991). "Firm Resources and Sustained Competitive Advantage". *Journal of management*, 17(1), 99-120.

Barney, J. B., Mcwilliams, A. & Turk, T. (1989). "On The Relevance of the Concept of Entry Barriers in The Theory Of Competitive Strategy", *Strategic Management Society Conference*, San Francisco.

Barry, D. & Elmes, M. (1997). "Strategy Retold: Toward a Narrative View of Strategic Discourse", *Academy of Management Review*, Vol. 22 No. 2, s. 429–452.

Bart, C. & Baetz, M. (1998). "The Relationship Between Mission Statements and Firm Performance: An Exploratory Study", *Journal of Management Studies*, Vol. 35, No. 6, s. 823–853.

Bartunek, J. M. & Woodman, R. W. (2015). "Beyond Lewin: Toward A Temporal Approximation of Organization Development and Change". *Annual Review of Organizational Psychology and Organizational Behavior*, Vol. 2:157-182

Baumol, W. J., Panzer, J. C. & Willig, R. D. (1982). *Contestable Markets and The Theory of Industrial Structure*, Harcourt Brace Jovanovich, New York.

Bergh, D. D. & Holbein, G. F. (1997). "Assessment and Redirection of Longitudinal Analysis Demonstration with A Study of the Diversification and Divestiture Relationship". *Strategic Management Journal*, 18(7), 557-571.

Bettis, R. A. & Hall, W. K. (1982). "Diversification Strategy, Accounting Risk, Accounting Determined Return", *Academy of Management Journal*, Vol. 25, No. 2, June, s. 254–264.

Bhaskar, R. (1975). *A Realist Theory of Science*, Leeds: Leeds Books.

Bhaskar, R. (1979). "On the Possibility of Social Scientific Knowledge and the Limits of Naturalism," in Mepham, J. & Ruben, D.H. eds. *Issues in Marxist Philosophy: Epistemology, Science, Ideology*, Atlantic Highlands NJ: Humanities Press, 1979: 107-140.

Bhaskar, R. (1979). *The Possibility of Naturalism: A Philosophical Critique of the Contemporary Human Sciences*. Atlantic Highlands, N.J.: Humanities Press.

Bonn, I. & Christodoulou, C. (1996). "From Strategic Planning to Strategic Management", *Long Range Planning*, Vol. 29, No. 4, s. 543–37.

Bower, J. L. & Doz, Y. (1979). "Strategic Formulation: A Social and Political Process", Eds: D. E. Schendel & C. W. Hofer, *Strategic Management: A New View of Business Policy and Planning*. Boston: Little, Brown: s. 152–165.

Bower, J. L. (1970). "Managing the Resource Allocation Process: A Study of Corporate Planning and Investment", Graduate School of Business Administration. *Harvard University, Boston, MA*.

Bower, J.L. (1970). *Managing the Resource Allocation Process*. Boston, MA: Harvard Business School Press.

Boyd, B. K. (1991). "Strategic Planning and Financial Performance: A Meta-Analytical Review", *Journal of Management Studies*, Vol. 28, No. 4, s. 353–374.

Boyd, B. K., Finkelstein, S., & Gove, S. (2005). "How Advanced is the Strategy Paradigm? The Role of Particularism and Universalism in Shaping Research Outcomes". *Strategic Management Journal*, *26*(9), 841-854.

Boyd, B. K., Gove, S., & Hitt, M. A. (2005). "Construct Measurement in Strategic Management Research: Illusion or Reality?". *Strategic Management Journal*, 26(3), 239-257.

Boyd, R. (1991). "On The Current Status in Scientific Realism". In: Boyd, R., Gasper, P., Trout, J.D. (Eds.), *Philosophy of Science*, MIT Press, Cambridge, MA, pp. 195-212.

Boyd, R. (1992). "Constructivism, Realism, and Philosophical Method". *Inference, explanation, and other frustrations: Essays in the philosophy of science*, 131-198.

Bracker, J. (1980). "The Historical Development of the Strategic Management Concept". *Academy of management review*, *5*(2), 219-224.

Brown, J. R. & Butts, R. E. (1989). *Constructivism and Science: Essays in Recent German Philosophy*. Dordrecht; Boston: Kluwer Academic Publishers

Burgelman, R. A. (1983). "A Model of the Interaction of Strategic Behavior, Corporate Context, and the Concept of Strategy", *Academy of Management Review*, Vol. 8, No. 1, s. 61–70.

Burns, T. & Stalker, G. M. (1961). *The Management of Innovation*, London, Tavistock.

Burrell, G. & Morgan, G. (1979). *Sociological Paradigms and Organizational Analysis*. London: Heinemann.

Burton, R. M. & Kuhn, A. J. (1979). "Strategy Follows Structure: The Missing Link of Their Intertwined Relation", *Duke University Working Paper*.

Buzzle, R. D. & Gale, B. T. (1987). *The PIMS Principles: Linking Strategy to Performance*. New York: The Free Press.

Byars, L. L. (1987). "Organizational Philosophy and Mission Statements", *Planning Review*, Vol. 15, No. 4.

Calori, R. (1998). "Essai: Philosphizing on Strategic Management Models", *Organization S*tudies, Vol. 19, s. 281–306.

Camerer, C. (1985). "Redirecting Research in Business Policy and Research", *Strategic Management Research*, 6: 137-152.

Cameron, K. S., Kim, M. U., & Whetten, D. A. (1987). "Organizational Effects of Decline And Turbulence". *Administrative Science Quarterly*, 222-240.

Campbell, A. & Luchs, K. S. (1992). *Strategic Synergy*, Butterworth-Heinemann, Oxford.

Campbell, A. & Yeung S. (1991). "Brief Case: Mission, Vision and Strategic Intent", *Long Range Planning*, Vol. 24, No. 4, s. 145–147.

Campbell, A. (1989). "Does Your Organization Need a Mission?", *Leadership And Organization Development*, Vol.3.

Campbell, A. (1993). "The Power of Mission: Aligning Strategy and Culture", *Planning Review*, Special Issue.

Cannon, J. T. (1968). *Business strategy and policy*. Harcourt, Brace & World.

Carleton, W. T., Haris, R. S. & Stewart, J. F. (1984). "The Role of Market Structure in Merger Behavior", *Journal of Industrial Economics*, Vol.32, s. 293-312.

Castells, M. (1996). *The Rise of the Network Society*, Oxford: Blackwell.

Caves, R. E. & Porter, M. E. (1977). "From Entry Barriers to Mobility Barriers: Conjectural Decisions and Contrived Deterrence to New Competition". *The quarterly journal of economics*, 241-261.

Caves, R. E., Porter, M. E., Spence A. M. & Scott, J. T. (1980). *Competition in the Open Economy: A Model Applied to Canada*, Cambridge, Massachusetts, Harvard University Pres.

Chaffee, E. (1985). "Three Models of Strategy". *Academy of Management Review*, Vol. 10, No 1, s. 89–98.

Chakravarty, B. S. & Doz Y. (1992). "Strategy Process Research: Focusing on Corporate Self- Renewal," *Strategic Management Journal*, Vol. 13, Special Issue, Summer, s. 5–14.

Chalmers, A. F. (1999). *What is This Thing Called Science?* Third Edition. Indianapolis: Hackett.

Chandler, A. D. (1962). *Strategy and Structure*. The M.I.T. Press, Cambridge, MA.

Chandler, A. D. (1978). "The United States: Evolution of Enterprise", Eds: Mathias, P. & M.N. Poston, *The Economic History of Europe*, Cambridge University Press, Cambridge, Cambridge, VII, Part 2.

Chandler, A. D. (1990). *Scale and Scope: The Dynamics of Industrial Capitalism*, Harvard University Press, Cambridge, Mass.

Channon, D. (1973). *The Strategy and Structure of British Enterprise*, Cambridge, MA: Harvard University Press.

Chatterjee, S. & Wernerfelt, B. (1991). "The Link Between Resources and Type of Diversification: Theory and Evidence", *Strategic Management Journal*, Vol. 12 (January), s. 33–48.

Chatterjee, S. (1992). "Sources of Value in Take-Overs: Synergy or Restructuring —Implications for Target and Bidder Firms," *Strategic Management Journal*, Vol. 13, No. 5, s. 267–86.

Child, J. (1972). "Organization Structure, Environment and Performance: The Role of Strategic Choice", *Sociology*, 6 (1): 1–22.

Christensen, C.R., Andrews, K.R. Bower, J.R. Hamermesh, G. & Porter, M.E. (1982). *Business Policy: Text and Cases*, 5th Edition, Homewood, IL: Irwin.

Christensen, H. K. & Montgomery, C. A. (1981). "Corporate Economic Performance: Diversification Strategy Versus Market Structure". *Strategic Management Journal, 2*(4), 327-343.

Clausewitz, C.V. (1832/1999). *Savaş Üzerine* (Cev: Fahri Celiker), Özne Yayınları.

Coase, R. H. (1937). "The Nature of the Firm". *Economica*, Vol. 4, s. 386–405.

Cockburn, I. M. & Griliches, Z. (1988). "Industry Effects and Appropriability Measures in The Stock Market's Valuation of R&D and Patents", *American Economic Review*, Vol. 78, May, s. 419.

Cockburn, I. M., Henderson, R. M., & Stern, S. (2000). "Untangling the origins of competitive advantage". *Strategic management journal*, *21*(10-11), 1123-1145.

Cohen, W. & Levinthal, D. (1990). "Absorptive capacity: A new perspective on learning and innovation". *Administrative Science Quarterly*, 35, 128–152.

Conner, K. R. (1991). "A historical comparison of resource-based theory and five schools of thought within industrial organization economics: do we have a new theory of the firm?". *Journal of management*, *17*(1), 121-154.

Cornelissen, J. & Durand, R. (2012). "More than just novelty: Conceptual blending and causality". *Academy of Management Review*, *37*(1), 152-154.

Cornelissen, J. P. & Durand, R. (2014). "Moving forward: Developing theoretical contributions in management studies". *Journal of Management Studies*, *51*(6), 995-1022.

Coşkun, R. (2002). "Stratejik Bir Karar Olarak Küçülme (Downsizing)", içinde Dalay, İ.; R. Coşkun & R. Altunışık, (Eds) "*Stratejik Boyutuyla Modern Yönetim Yaklaşımları*", (8. Bölüm) Beta Yayınları, İstanbul.

Cyert, R. M. & March, J. G. (1963). *A Behavioral Theory of the Firm*, 2nd Edition, Prentice-Hall, Englewood Cliffs, CA.

Daellenbach, U. S. & Rouse, M. J. (2007). "Ten years after: Some suggestions for future resource-based view research". *Research methodology in strategy and management*, *4*, 3-18.

David, F. R. (1989). "How Companies Define Their Missions", *Long Range Planning*, Vol. 22, No. 1.

David, F. R. (2001). *Strategic Management Concepts*, 8th Edition, Upper Saddle River, NJ: Macmillan.

Davidson, P. (1989). "Entrepreneurship and After? A Study of Growth Willingness in Small Firms", *Journal of Business Venturing*, Vol. 4, No.3, s. 211–216.

Davies, J. J. (1968). *On the Scientific Method*. London, Longman.

Day, G. S. & Wensley, R. (1988). "Assessing Advantage: A Framework for Diagnosing Competitive Superiority", Journal of Marketing, Vol. 52, July, s. 1–20.

Day, G. S. (1977). "Diagnosing The Product Portfolio", Journal *of Marketing*, Vol.41, April, s. 29–38

Day, G. S. (1984). *Strategic Market Planning: The Pursuit of Competitive Advantage*. St Paul, MN: West.

Day, G. S. (1990). *Market Driven Strategy, Processes for Creating Value*, New York: The Free Press.

De Geus, A. (1999). *The Living Company: Growth, Learning and Longevity in Business*. London: Nicholas Brealey Publishing.

De Rooij, E. (1996). *A Brief Desk Research: Study into the Average Life Expectancy of Companies in a Number of Countries*. Amsterdam: Stratix Consulting Group.

De Witt, B. & Meyer, R. (2002). *Strategy Synthesis: Resolving Strategy Paradoxes to Create Competitive Advantage*, London: International Thomson Publishing.

Denrell J. (2003). "Vicarious learning, under-sampling of failure, and the myths of management". *Organization Science* 14: 227–243.

Deny, S. (1992). "Beyond symbolic processing: Expanding horizons in educational psychology". *Journal of Educational Psychology*, 413-418.

Desai, A. B. (2000). "Does Strategic Planning Create Value? The Stock Market's Belief", *Management Decision*. London: Vol. 38, No. 10, s. 685

Dickson, P. R. (1992). "Toward A General Theory of Competitive Rationality," *Journal of Marketing*, Vol. 56, January, s. 69–83.

Dierickx, I. & Cool, K., (1989). "Asset Stock Accumulation and Sustainability of Competitive Advantage", *Management Science*, Vol. 35(1299: 1504–1511.

DiMaggio, P. & Powell, W. W. (1983). "The iron cage revisited: Collective rationality and institutional isomorphism in organizational fields". *American sociological review*, *48*(2), 147-160.

Dimaggio, P. J. & Powell, W. W. (1983). "The Iron Cage Revisited: Institutional Isomorphism and Collective Rationality in Organizational Fields", *American Sociological Review*, Vol. 48, April, s. 147–160.

Donaldson, L. (1987). "Strategy And Structural Adjustment to Regain Fit and Performance: In Defence of Contingency Theory," *Journal of Management Studies*, Vol. 24, No. 1, s. 1- 24.

Donaldson, L. (1996). For cartesianism: Against organizational types and quantum jumps. *For Positiwst Organisation Theory: Proving the Hard Core*, 108-129.

Doz, Y. L. (1996). "The evolution of cooperation in strategic alliances: initial conditions or learning processes?". *Strategic management journal*, *17*(S1), 55-83.

Drucker, P. F. (1946). *The Concept of the Corporation*, New York. Harper & Row Publishers.

Drucker, P. F. (1947). *Big Business: A study of the political problems of American capitalism*. W. Heinemann ltd.

Drucker, P. F. (1954). *The Practice of Management*. New York: Harper & Row Publishers.

Drucker, P. F. (1959). *The Landmarks of Tomorrow*, New York: Harper & Row

Drucker, P. F. (1974). *Management: Tasks, Responsibilities*, Practices. New York: Harper & Row.

Durand, R. & Vaara, E. (2009). "Causation, counterfactuals, and competitive advantage". *Strategic Management Journal*, *30*(12), 1245-1264.

Durand, R. (2002). "Competitive advantages exist: a critique of Powell". *Strategic Management Journal*, *23*(9), 867-872.

Durand, R., Grant, R. M., & Madsen, T. L. (2017). The expanding domain of strategic management research and the quest for integration. *Strategic Management Journal*, *38*(1), 4-16.

Dyas, G. P. & Thanheiser, H. T. (1976). *The Emerging European Enterprise*, London: Macmillan.

Edwards, P. K., O'Mahoney, J., & Vincent, S. (Eds.). (2014). *Studying organizations using critical realism: A practical guide*. OUP Oxford.

Elfring, T. & Volberda, H. W. (2001). "Schools of Thought in Strategic Management: Fragmentation, Integration and Synthesis", Eds: Volberda, H. W. & T. Elfring, *Rethinking Strategy*, London, Thousand Oaks, New Delhi, s. 1–25.

Elster, J. (1998). "A Plea for Mechanisms". In P. Hedstrom & R. Sweberg (eds) *Social Mechanisms: An Analytical Approach to Social Theory*, Cambridge: Cambridge University Press, pp. 45-73.

Erickson, K. C. (2019). "Personal Printers and Ink in São Paulo and Recife: Getting New Things Done". *Journal of Business Anthropology*, *8*(2), 273-297.

Eriksen, B. & Knudsen, T. (2003). "Industry and firm level interaction: Implications for profitability". *Journal of business research*, *56*(3), 191-199. Andrews K. (1971). *The Concept of Corporate Strategy*.R.D. Irwin: Homewood, IL.

Ernest, P. (1995). "The one and the many". In *Constructivism in education* (pp. 477-504). Routledge.

Evered R. (1983). "So what is strategy?", *Long Range Planning* 16(3): 57–72.

Feldman, S. P. (1986). "Management in context: An essay on the relevance of culture to the understanding of organizational change". *Journal of Management Studies*, *23*(6), 587-607.

Feyerabend, P. (1975). *Against Method*, Humanities Pres, London.

Fleetwood, S. & Ackroyd, S. (Eds.). (2004). *Critical realist applications in organisation and management studies* (Vol. 366). Routledge, London.

Fleetwood, S. (2004). "An ontology for organization and management studies". In Fleetwood S, Ackroyd S (eds). *Critical realist applications in organisation and management studies*, Routledge: London, UK; 27–54.

Fligstein, N. (1985). "The Spread of the Multidivisional Form, 1919–1979", American *Sociological Review*, Vol. 50, s. 377–391.

Fligstein, N. (1990). *The Transformation of Corporate Control*, Harvard University Press: Cambridge, MA.

Ford, C. M. & Gioia, D.A. (2000). "Factors İnfluencing Creativity in the Domain of Managerial Decision Making", *Journal of Management*, Vol. 26, s. 705–732.

Fosnot, C. T. (1996). *Constructivism: Theory, perspectives, and practice*. Teachers College Press. NewYork.

Foss, N. J. (1996). "Knowledge-Based Approaches to the Theory of the Firm: Some Critical Comments", *Organization Science*, Vol. 7, s. 470–476.

Foss, N. J. (2005). "Scientific Progress in Strategic Management: The Case of the Resource-based View, *The Journal of Learning and Intellectual Capital*", Special Issue on "Twenty Years after the Resource-based View."

Frederickson, J. W. & laquinto, A. L. (1989) "Inertia and creeping rationality in strategic decision processes". *Academy of Management Journal* 32, 516–542.

Frederickson, J. W. (1986). "The Strategic Decision Process and Organizational Structure", *Academy of Management Review*, Vol. 11, s. 280–297.

Friedman M. (1953). *Essays in Positive Economics*, University of Chicago Press: Chicago, IL.

Fruhan, W. E. (1979). *Financial Strategy: Studies in the Creation, Transfer, and Destruction of Shareholder Value*, Homewood, Irwin.

Galunic, D. C. & Eisenhardt, K. M. (1994). "Renewing the Strategy-Structure-Performance Paradigm," *Research in Organizational Behavior*, Vol. 16, No. 2, pp. 215-255

Gergen, K. J. & Thatchenkery, T. J. (1996). "Organization Science as Social construction: Postmodern potentials". *Journal of Applied Behavioral Science*, 32(4), 356-377.

Gergen, K. J. (1999). "Agency: Social construction and relational action". *Theory & Psychology*, *9*(1), 113-115.

Germain, R. & Cooper, M. B. (1990). "How a Customer Mission Statement Affects Company Performance", Industrial Marketing Management, Vol. 19.

Ghemawat, P. (2002). "Competition and Business Strategy in Historical Perspective", Business History Review, Vol. 6, Spring, s. 37–74.

Ghemewat, P. (1986). "Sustainable Advantage," *Harvard Business Review*, Vol. 64, September-October, s. 53–58.

Ghyczy, Tv., Bassford, C. & Oetinger, Bv. (2001). *Clausewitz On Strategy: Inspiration and Insight from a Master Strategist*, Jon Willey and Sons Publications.

Ginsberg, A. (1988). "Measuring and modelling changes in strategy: Theoretical foundations and empirical directions". *Strategic Management Journal*, *9*(6), 559-575.

Godfrey, P. C. & Hill, C. W. (1995). "The problem of unobservables in strategic management research". *Strategic management journal*, 16(7), 519-533.

Golembiewski, R. T. (1989). *Organization Development*: Ideas and İssues. New Brunswick, NJ: Transaction.

Goodstein, L., Nolan, T. M., & Pfeiffer, J. W. (1993). *Applied strategic planning: How to develop a plan that really works* (P. Ruppel Ed. 2nd ed.). New York, NY: McGraw-Hill.

Goold, M. & Campbell A. (1987). *Strategies and Styles: The Role of the Centre in Managing Diversified Corporations*, Basil Blackwell.

Goold, M. & Campbell A. (1991). "From Corporate Strategy to Parenting Advantage". *Long Range Planning*, Vol. 24, s. 115–117.

Gort, M. (1962). *Diversification and Integration in American Industry*, Princeton.

Grandori, A. (1984). "A Prescriptive Contingency View of Organizational Decision Making", *Administrative Science Quarterly*, No. 29, s. 192–209.

Grant, R. M. (1991). "The Resource-Based Theory of Competitive Advantage: Implications for Strategy Formulation", *California Management Review*, Vol. 1991, Spring: 114–135.

Greiner, L. E. & Bhambri, A. (1989). "New CEO intervention and dynamics of deliberate strategic change". *Strategic Management Journal* 10, 67–86.

Greve, H. R. & Goldeng, E. (2004). "Longıtudınal Analysis in Strategıc Management", *Research Methodology in Strategy and Management*, Volume 1.

Grinyer, P. J. & Yasai-Ardekani, M. (1981). "Strategy, Structure, Size and Bureaucracy", *Academy of Management Journal*, Vol. 24, No. 3, s. 471–486.

Hafsi, T. & Thomas, H. (2005). "The Field of Strategy: In Search of a Walking Stick". *European Management Journal*, 23(5), 507-519.

Hall, D. J. & Saias, M.A. (1980). "Strategy Follows Structure", *Strategic Management Journal*, Vol. 1, s. 149–163.

Hall, R. (1993). "A Framework Linking Intangible Resources and Capabilities to Sustainable Competitive Advantage", *Strategic Management Journal*, Vol. 14, s. 607–618.

Hambrick, D. C. (2004) 'The disintegration of strategic management: It's time to consolidate our gains'. *Strategic Organization* 2/1: 91–98.

Hambrick, D. C., & Mason, P. A. (1984). "Upper echelons: The organization as a reflection of its top managers". *Academy of management review*, *9*(2), 193-206.

Hamel, G. & Heene, A. (1994). *Competence-Based Competition*, New York: John Willey & Sons.

Hamel, G. & Prahalad, C. K. (1989). "Strategic Intent", *Harvard Business Review*, May-June, s. 63–76.

Hamel, G. & Prahalad, C. K. (1990). "The Core Competence of the Corporation", *Harvard Business Review*, Vol. 69, No. 3.

Hamel, G. & Prahalad, C. K. (1994). "Introduction: Competing Paradigms in Strategic Management", Eds: Hamel, G. & Heene, *A. Competence-Based Competition*, New York: John Willey & Sons, s. 1–7.

Hamel, G. (1994). The Concept of Core Competence, Eds: Hamel, G. & A. Heene, *Competence-Based Competition*, New York: John Willey & Sons, s. 11–33.

Hamel, G. (1996). "Strategy as Revolution", Harvard Business Review, July-August.

Hamermesh, R. G. & White, R. E. (1984). "Manage Beyond Portfolio Analysis", *Harvard Business Review*, January/February, s. 103–109.

Handel, M. I. (2001). *Savaşın Ustaları*, (Cev: Berna Kara), Doruk Yayıncılık, Ankara.

Handerson, B. D. (1979). *Handerson on Corporate Strategy*, Cambridge, MA: ABT Books.

Hannan, M. & Freeman, J. (1984). "Structural Inertia and Organizational Change", *American Journal of Sociology*, Vol.49, s. 149–164.

Hannan, M. & Freeman, J. (1984). "Structural Inertia and Organizational Change", *American Journal of Sociology*, Vol.49, s. 149–164.

Hannan, M. T. & Freeman, J. (1977). "The population ecology of organizations". *American Journal of Society*, 82, 5, 929–964.

Hannan, M. T. & Freeman, J. (1988). "The ecology of organizational mortality: American labor unions, 1836-1985". *American Journal of sociology*, *94*(1), 25-52.

Harr´e R. & Madden, E. H. (1975). *Causal Powers: A Theory of Natural Necessity*. Basil Blackwell: Oxford, UK.

Hart, S. L. (1992). "An integrative framework for strategy-making processes". *Academy of management review*, *17*(2), 327-351.

Haspeslagh, P. (1982). "Portfolio Planning: Uses and Limits", *Harvard Business Review*, Vol. 60, No. 1.

Hatch, M. J. (1999). "Exploring The Empty Spaces of Organizing: How İmprovisational Jazz Helps Redescribe Organizational Structure", *Organizational Studies*, Vol. 20, No. 1, s. 75 – 100.

Hawawini, G, Subramanian, V. & Verdin, P. (2003). "Is Performance Driven By Industry- or Firm-Specific Factors? A New Look at The Evidence", *Strategic Management Journal*, Vol. 24, No.1 s. 1–16.

Hedley, B. (1977). "Strategy and The Business Portfolio," *Long Range Planning*, Vol. 10, February, s. 10.

Henderson, B. D. (1989). "The origin of strategy". *Harvard business review*, *67*(6), 139-143.

Heracleous, L. (1998). "Strategic Thinking or Strategic Planning?", *Long Range Planning*, Vol. 31, No.3, s. 481–487.

Herold, D. M. (1972). "Long-Range Planning and Organizational Performance: A Cross Valuation Study", *Academy of Management Journal*, Vol. 15, s. 91–102.

Hess, D. J. (1997). *Science studies: An advanced introduction*. NYU press.

Heylighen, F. (1993). "Selection criteria for the evolution of knowledge". In *Proc. 13th Int. Congress on Cybernetics* (pp. 524-528).

Hill, C. W. L. & Hoskisson, R. (1987). "Strategy and Structure in the Multiproduct Firm," *Academy of Management Review*, Vol. 12, s. 331–341.

Hill, C. W. L. (1988). "Internal Capital Market Controls and Financial Performance in Multidivisional Firms," *Journal of Industrial Economics*, Vol. 37, s. 67–83.

Hill, C. W. L., Hitt, M. A. & Hoskisson, R. E. (1992). "Cooperative Versus Competitive Structures in Related and Unrelated Firms", *Organization Science*, Vol. 45, s. 501–521.

Hirshleifer, J. (1980). "Privacy, its Origin, Function, and Future", *Journal of Legal Studies*, Vol. 9, s. 649–660.

Hitt, M. A., Gimeno, J. & Hoskisson, R. E. (1998). "Current and Future Research Methods in Strategic Management" *Organizational Research Methods*, Vol. 1, No. 1, s. 6–44.

Hitt, M. A., Hoskisson, R. E., & Ireland, R. D. (1990). "Mergers and acquisitions and managerial commitment to innovation in M-form firms". *Strategic management journal*, 29-47.

Hitt, M. A., Ireland, R. D., & Hoskisson, R. E. (2003). *Strategic Management: Competitiveness and Globalization*: Thomson. South-Eastern.

Hitt, M. A., Ireland, R. D., Camp, S. M., & Sexton, D. L. (2001). "Strategic entrepreneurship: Entrepreneurial strategies for wealth creation". *Strategic management journal*, *22*(6-7), 479-491.

Hofer, C. W. & Schendel, D. (1978). *Strategy Formulation: Analytical Concepts*, St. Paul, MN: West Publishing.

Hoffman, N. P. (2000). "An Examination of the 'Sustainable Competitive Advantage' Concept: Past, Present and Future", *Academy of Marketing Science Review*, Vol. 4, s. 1–16.

Hofstede, G. (1980). Motivation, leadership, and organization: do American theories apply abroad?. *Organizational dynamics*, *9*(1), 42-63.

Hoskisson, R. E. & Galbraith, C. S. (1985). "The Effects of Quantum Versus Incremental M-Form Reorganization on Performance: A Time-Series Exploration of Intervention Dynamics", *Journal of Management*, Vol. 11, No. 3, s. 55–70.

Hoskisson, R. E. (1987). "Multidivisional Structure and Performance: The Contingency of Diversification Strategy", *Academy of Management Journal*, Vol. 30, s. 625–644.

Hoskisson, R. E., Hill, C. W. L. & Kim, H. (1993). "The Multidivisional Structure: Organizational Fossil or Source of Value?", *Journal of Management*, Vol. 19, s. 269–298.

Hoskisson, R. E., Wan, W. P., Yiu, D., & Hitt, M. A. (1999). "Theory and research in strategic management: Swings of a pendulum". *Journal of management*, *25*(3), 417-456

Hoskisson, R., E., Hitt, M. & Hill, C. W. L. (1993). "Managerial Incentives and Investment in R&D in Large Multiproduct Firms," *Organization Science*, Vol. 4, No. 2, s. 325–341.

Howell, K. E. (2012). *An introduction to the philosophy of methodology*. Sage.

Hume, D. (1955). *An inquiry concerning human understanding*. Indianapolis: Bobbs-Merrill. (Orjinali 1748 yılında yayımlanmıştır).

Hutt, M. D., Reingen P. H. & Ronchetto Jr. J. R. (1988). "Tracing Emergent Processes in Marketing Strategy Formation", *Journal of Marketing*, January, Vol. 52, s. 4–19.

Ireland, R. D. & Hitt M. A. (1992). "Mission Statements: Importance, Challenge and Recommendations for Development", *Business Horizons*, May-June.

Ireland, R. D., Hitt, M. A., & Sirmon, D. G. (2003). "A model of strategic entrepreneurship: The construct and its dimensions". *Journal of management*, *29*(6), 963-989.

Itami, H. (1987). *Managing İnvisible Assets*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Jackson J. H. & Morgan, C. P. (1982). *Organization Theory*, Second Ed., Prentice-Hall,

Jackson, T. M., & Sanyal, P. (2019). "Struggles and Strategies of Black Women Business Owners in the US". *Journal of Business Anthropology*, *8*(2), 228-249.

Jacobsen, R. (1988). "The Persistence of Abnormal Returns", *Strategic Management Journal*, Vol. 9, No. 1, s. 41–58.

Jarzabkowski, P. (2004). "Strategy as practice: recursiveness, adaptation, and practices-in-use". *Organization studies*, *25*(4), 529-560.

Jarzabkowski, P., Balogun, J., & Seidl, D. (2007). "Strategizing: The challenges of a practice perspective". *Human relations*, *60*(1), 5-27.

Jaworski, B. J. & Kohli A. K. (1993). "Market Orientation: Antecedents and Consequences", *Journal of Marketing*, Vol. 57, No. 3, s. 53–70

Jensen, M. C. & Meckling, W. H. (1976). "Theory of the Firm: Managerial Behaviour, Agency Costs and Ownership Structure", *Journal of Financial Economics*, 3 (4), 305-360.

Jensen, M. C., & Meckling, W. F. (1976). "Theory of the firm: Managerial behavior, agency costs, and ownership structure". *Journal of Financial Economics*, 3, 305–360.

John, C. H. S. (2005). "Multi-theoretical mixed-level research in strategic management". *Research methodology in strategy and management*, *197*

Johnson, G. (1987). *Strategic change and the management process*. Blackwell.

Johnson, G., Melin, L., & Whittington, R. (2003). "Micro strategy and strategizing: towards an activity-based view". *Journal of management studies*, *40*(1), 3-22.

Jorgensen, J. J. (1989). "Managing Three Levels of Culture in State-Controlled Enterprises". In *Strategic Issues in State-Controlled Enterprises,* ed. T. Hafsi. JAI Press, Greenwich, CT.

Kakkuri-Knuuttila, M. L. & Vaara, E. (2007). "Reconciling Opposites in Organisation Studies: An Aristotelian Approach to Modernism and Post-modernism". *Philosophy of Management*, *6*(1), 81-98.

Kallman, E. A. & Shapiro H. J. (1978). "The Motor Freight İndustry - A Case Against Planning", *Long Range Planning*, Vol. 11, No. 1, s. 81–86.

Kant, I. (1999). *Pratik Aklın Eleştirisi* (Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu) (çev. İ. Kuçuradi, Ü. Gökberk, F. Akatlı).

Kanter, R. M. (1989). "The New Managerial Work", *Harvard Business Review*, Vol. 67, s. 85–92.

Karcı, B. (2017). "Eleştirel Gerçekçi Bilgi Teorileri". *Turkish Academic Research Review*, *2*(2), 89-108.

Katz, D. & Kahn R. L. (1978). *The Social Psychology of Organizing*, Second Ed., New York: Wiley,

Kay, J. (1993). "The Structure of Strategy" *Business Strategy Review*, Summer, Vol.4, No.2, s.17-37.

Kay, N. M. (2002). *Chandlerism in Post-War Europe: Strategic and Structural Change in France, Germany and United Kingdom, 1950-1993: A Comment*.

Keats, B. W. & Hitt M. A. (1988). "A Causal Model of Linkages Among Environmental Dimensions, Macro Organizational Characteristics, and Performance", *Academy of Management Journal*, Vol. 31, s. 570–598.

Keck, S. L. & Tushman M. L. (1993). "Environmental and Organizational Context and Executive Team Structure", *Academy of Management Journal*, Vol. 36, s. 1314–1344.

Kets de Vries, M. F. R. & Miller, D. (1984). *The Neurotic Organization*. Jossey-Bass, New York, NY.

Khandwalla, P. N. (1970) "The Effect of the Environment on the Organizational Structure of Firm" (doctoral dissertation, Carnegie-Mellon University).

Khandwalla, P. N. (1977). *The Design of Organizations*. New York: Harcourt Brace Jovanovich, Inc. s. 326–354.

Kieser, A. & Nicolai, A. T. (2005). "Success factor research: overcoming the trade-off between rigor and relevance?". *Journal of Management Inquiry*, *14*(3), 275-279.

Kiesler, S. & Sproul, L. (1982). "Managerial Response - Social Cognition", *Administrative Science Quarterly*, No. 37.

Killing, J. P., Crossan, M. M. & Fry, J. N. (1995). *Strategic analysis and action*. Scarborough, Ont.: Prentice-Hall Canada.

Knights, D. & Morgan, G. (1991). "Corporate Strategy, Organizations and the Subject: A Critique", *Organization Studies*, Vol. 12, No. 2, s. 251–273.

Kock, C. J. & Guillen M. F. (2001). "Strategy and Structure in Developing Countries: Business Groups as an Evolutionary Response to Opportunities

for Unrelated Diversification", *Industrial and Corporate Change*, Vol. 10, No. 1, s. 77–113.

Kuhn, T. (1962). *The Structure of Scientific Revolutions*. Chicago: University of Chicago Press.

Kuhn, T. (1970). "Reflections on My Critics", In: *Imre Lakatos & Alan Musgrave, Critisim and Growth of Knowledge*, Cambridge: Cambridge University Pres.

Kwan, K. M. & Tsang, E. W. (2001). "Realism and constructivism in strategy research: A critical realist response to Mir and Watson". *Strategic Management Journal*, *22*(12), 1163-1168.

Lakatos, I, (1970). "Falsification and the Methodology of Scientific Research Programme", Eds: Imre Lakatos and Alan Musgrave, *Critisim and Growth of Knowledge*, Cambridge: Cambridge University Pres, s. 91–196.

Law, J. (1992). "Notes on the theory of the actor-network: Ordering, strategy, and heterogeneity". *Systems practice*, *5*(4), 379-393.

Learned, E. P., Christensen, C. R. Andrews, K. R. & Guth, W. D. (1965). *Business Policy: Text and Cases*. Homewood, IL: Irwin.

Lemelin, A. (1982). "Relatedness in the Patterns of Industrial Diversification", *Review of Economics and Statistics*, Vol. 64, s. 646–657.

Leontiades, M. & Tezel A. (1980). "Planning Perceptions and Planning Results", *Strategic Management Journal*, Vol. 1, s. 65–75.

Leplin, J. (Ed.). (1984). *Scientific realism* (Vol. 323). Univ of California Pres.

Levinthal, D. & March, J. G. (1993). "The myopia of learning". *Strategic Management Journal*, 14, 95–112.

Levitt, B. & March, J. G. (1988). "Organizational learning". *Annual Review of Sociology*, 14, 319– 340.

Liedtka, J. (1998). "Strategic Thinking; Can It Be Taught?", *Long Range Planning*, Vol. 31, No. 1, s. 120–129.

Lindblom, C. E. (1959). "The science of muddling through". *Public administration review*, 79-88.

Lippman, S. A. & Rumelt, R. P. (1982). "Uncertain Imitability: An Analysis of Interfirm Differences in Efficiency Under Competition." *Bell Journal of Economics*, Vol. 13, s. 418–438.

Lubatkin, M. & O'Neill, H. M. (1987). "Merger Strategies and Capital Market Risk". *Academy of Management Journal*, Vol. 30, s. 664–684.

Luo, Y. (2002). "Product diversification in international joint ventures: Performance implications in an emerging market". *Strategic Management Journal*, 23, 1–20.

Maclean, M., Harvey, C., Sillince, J. A., & Golant, B. D. (2018). "Intertextuality, rhetorical history and the uses of the past in organizational transition". *Organization Studies*, *39*(12), 1733-1755.

Mahner M (ed). (2001). *Scientific Realism: Selected Essays of Mario Bunge*. Prometheus Books: Amherst, NY.

Mahoney, J. T. & McGahan, A. M. (2007). "The Field of Strategic Management within the Evolving Science of Strategic Organization", *Strategic Organization*, Vol. 5(1): 79–99

Mahoney, J. T. & Pandian, J. R. (1992). "The resource-based view within the conversation of strategic management". *Strategic Management Journal*, 13(5), 363-380.

Makhija, M. (2003). "Comparing The Resource-Based and Market-Based Views of The Firm: Empirical Evidence From Czech Privatization", *Strategic Management Journal*, Vol. 24: 433-451.

Mäki, U. (2005). "Reglobalizing realism by going local, or (how) should our formulations of scientific realism be informed about the sciences?". *Erkenntnis*, *63*(2), 231-251.

Mancke, R. B. (1974). "Causes of interfirm profitability differences: a new interpretation of the evidence". *The Quarterly Journal of Economics*, *88*(2), 181-193.

March, J. G. & Simon, H. A. (1958). *Organizations*, John Wiley & Sons. *New York*.

Markides, C. (1996). Diversification, Refocusing and Economic Performance. MIT Press: Cambridge.

Markides, C. C. & Williamson P. J. (1996). "Corporate Diversification and Organizational Structure: A Resource-Based View", *Academy of Management Journal*, Vol. 39, No. 2, s. 340–367.

Mason, E. S. (1939). "Price and Production Policies of Large-Scale Enterprise", *American Economic Review*, Supplement 29.

McCabe, D. & Knights, D. (2016). "Learning to listen? Exploring discourses and images of masculine leadership through corporate videos". *Management Learning*, *47*(2), 179-198.

Mcghan, A. (1992). *Selected Profitability Data on U.S: Industries and Companies*, Harward Business School, Cambridge, MA. Case 9–792–066.

Melicher, R. W. & Rush, D. F. (1974). "Evidence On the Acquisition-Related Performance Of Conglomerate Firms," *Journal of Finance*, March, s. 141–149.

Meyer, J. W. & Rowan, B. (1977). "Institutionalized Organizations: Formal Structure As Myth And Ceremony", *American Journal of Sociology*, Vol. 83, s. 340–363.

Meyer, J. W. & Rowan, B. (1977). "Institutionalized organizations: Formal structure as myth and ceremony". *American journal of sociology*, *83*(2), 340-363.

Michaelson, G. (2001). *Sun Tzu: The Art of War for Managers*, Adams Media Corporation Pres.

Michel, A. & Shaked, I. (1984). "Does business diversification affect performance?". *Financial Management*, 18-25

Miles, R. E. & Snow, C. C. (1978). *Organizational Strategy, Structure and Process*. New York: McGraw Hill.

Miller, C. & Cardinal, L. (1994). "Strategic Planning and Firm Performance: A Synthesis of More Than Two Decades of Research" *Academy of Management Journal*, Vol. 37, s. 1649–1666.

Miller, D. & Friesen, P. H. (1984). "A longitudinal study of the corporate life cycle". *Management science*, *30*(10), 1161-1183.

Miller, D. J. & Friesen, P. H. (1984). *Organizations: A Quantum View* (Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.

Miller, D. J. (1976). "Strategy Making in Context: Ten Empirical Archetypes" (Ph. D. thesis, Faculty of Management, McGill University, Montreal.

Miller, D. J. (1986). "Configurations of Strategy and Structure: Towards A Synthesis", *Strategic Management Journal*, Vol. 7(3): 233–249.

Miller, D. J. (1990). *The Icarus Paradox*. Harper Business, New York, NY.

Mintzberg, H. & Lampel, J. (1999). "Reflecting on the strategy process". *Sloan management review*, *40*, 21-30.

Mintzberg, H. & Waters, J. (1990). "Studying deciding: An exchange of views between Mintzberg and Waters, Pettigrew, and Butler". *Organization Studies*, *11*(1), 001-6.

Mintzberg, H. & Waters, J. A. (1982). "Tracking Strategy in an Entrepreneurial Firm", *Academy of Management Journal*, Vol. 25, No. 3, s. 465–499.

Mintzberg, H. & Waters, J. A. (1983). "The Mind of the Strategist(s)" Eds: S. Srivasta, *The Executive Mind*, Jossey Bass, San Francisco, CA, s. 58–83.

Mintzberg, H. & Waters, J. A. (1985). "Of Strategies, Deliberate and Emergent", *Strategic Management Journal*, Vol. 6, No. 3, s. 257–272.

Mintzberg, H. (1973). 'Strategy making in three modes', *California Management Review*, 16 (2): 44–53.

Mintzberg, H. (1978). "Patterns in Strategy Formation", *Management Science*, Vol. 24, s. 934–948.

Mintzberg, H. (1979). The *Structuring of Organizations: A Synthesis of the Research* (Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.

Mintzberg, H. (1980). *The Nature of Managerial Work*, Prentice Hall, Englewood Cliffs, NJ.

Mintzberg, H. (1983). *Power in and Around Organizations*, (Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall,

Mintzberg, H. (1987). "Crafting Strategy". *Harvard Business Review*, pp. 66-75.

Mintzberg, H. (1990). "Strategy Formation: Schools of Thought", Eds: J. Fredrickson, *Perspectives on Strategic Management*, New York: Ballinger. s. 105–235.

Mintzberg, H. (1994). *The Rise and Fall of Strategic Planning*, New York: The Free Press.

Mintzberg, H., Ahlstrand, B. & Lampel, J., (1998). *Strategy Safari: a guided tour through the wilds of strategic management*. New York.

Mintzberg, H., Brunet, J., & Waters, J.A. 1986). "Does Planning İmpede Strategic Thinking? Tracking The Strategies Of Air Canada From 1937 To 1976". İçinde R. Lamb P. Shrivastava (Eds.), *Advances İn Strategic Management* (Vol. 4, Pp. 3-41). Greenwich, CT: JAI Press.

Mir, R. & Watson, A. (2000). "Strategic management and the philosophy of science: The case for a constructivist methodology". *Strategic Management Journal*, *21*(9), 941-953.

Mirowski, P. (1989). "The Probabilistic Counter-Revolution, or How Stochastic Concepts came to Neoclassical Economic Theory". *Oxford Economic Papers*, *41*(1), 217-235.

Misangyi V.F., Elms H, Greckhamer T, & Lepine J.A. (2006). "A New Perspective on a Fundamental Debate: A Multilevel Approach to İndustry, Corporate, and Business Unit Effects", *Strategic Management Journal*, Vol.27:571–90.

Miyashita, K. & Russell, D. (1994). *Keiretsu: Inside the hidden Japanese conglomerates*. McGraw-Hill Companies. McGraw-Hill, New York.

Montgomery, C. A. & Hariharan S. (1991). "Diversified Entry by Established Firms", *Journal of Economic Behavior and Organization*, No. 15, s. 71–89.

Montgomery, C. A. & Michael E. Porter (1991). Strategy: Seeking and Securing Competitive Advantage. Boston: Harvard Business School Publishing.

Montgomery, C. A. & Singh H. (1984). "Diversification Strategy and Systematic Risk", *Strategic Management Journal*, Vol. 5, s. 181–191.

Montgomery, C. A. (1982). "The Measurement of Firm Diversification: Some New Empirical Evidence", *Academy of Management Journal*, Vol. 25 No. 2, 299–s. 307.

Montgomery, C. A., Wernerfelt, B., & Balakrishnan, S. (1989). "Strategy content and the research process: A critique and commentary". *Strategic Management Journal*, *10*(2), 189-197.

Moore, J. (1993). "Predators and Prey: A New Ecology of Competition", *Harvard Business Review*, Vol. 71, No. 3, s. 75–86.

Morgan, G. (1986). *Images of Organisation*. Sage, Newbury Park, CA.

Morgan, G. (1998). *Images of Organization: The Executive Edition*, San Francisco, CA: Berrett-Koehler; Thousand Oaks. CA: Sage Publications.

Muris, T. J., Scheffman, D. T., &. Spiller P. T (1992). "Strategy and Transaction Costs: The Organization of Distribution in the Carbonated Soft Drink Industry", *Journal of Economics and Management Strategy*, Vol. 1, s. 83–128

Nadler, D. A. & Tushman, M. L. (1986). *Managing Strategic Organizational Change: Frame Bending and Frame-Breaking*. Delta Consulting Group, New York, NY.

Nag, R., Hambrick, D. C. & Chen, M. J. (2007). "What is strategic management, really? Inductive derivation of a consensus definition on the field". *Strategic Management Journal* 28(9): 935–955.

Nagel, E. (1979). *The Structure of Science*. Hackett Publishing, Indianapolis, IN.

Nelson, R. R & Winter, S. (1982). *An Evolutionary Theory of the Economic Change*, Cambridge, MA: Belknap Press.

Newman, W. H. & Logan, J. P. (1971). *Strategy, policy, and central management*. South-western Pub. Co.

Niiniluoto, I. (1991). "Realism, scientfic", In Burkhardt, H. and Smith, B. (Eds), *Handbook of Metaphysics and Ontology*, Vol. 2, Philosophia Verlag, Munich, pp. 761-3.

Nystrom, P. C. & Starbuck, W. H. (1984). "To avoid organizational crises, unlearn". *Organizational Dynamics, 12*(4), 53–65.

Oertel, S., Thommes, K. & Walgenbach, P. (2016). "Organizational failure in the aftermath of radical institutional change". *Organization Studies*, *37*(8), 1067-1087.

Oliver, C. (1997). "Sustainable Competitive Advantage: Combining Institutional And Resource-Based Views", *Strategic Management Journal*, Vol. 18 (October), s. 697–713.

Ortega, M. J. R. (2010). "Competitive Strategies and Firm Performance: Technological Capabilities' Moderating Roles", *Journal of Business Research*, Vol.63:1273–1281

Özcan, K. & Barca, M. (2010). "Yönetim Düşüncesinin Evrim Dinamiği: Çevresel Determinizm mi", Düşünsel İlerleme mi. *Amme İdaresi Dergisi*, *43*(1), 1-31.

Palepu, K. (1985). "Diversification Strategy, Profit Performance, and The Entropy Measure." *Strategic Management Journal*, Vol. 6, No. 3, s. 239–255.

Palich, L. E., Cardinal L.B. & Miller C.C. (2000). "Curvilinearity in the Diversification-Performance Linkage: An Examination of Over Three Decades of Research," *Strategic Management Journal*, Vol. 21, No. 2, s. 155–174.

Palmer, D. Friedland, R., Jennings, P. D. & Powers M. E. (1987). "The Economics and Politics of Structure: The Multidivisional Form and the Large US. Corporation." *Administrative Science Quarterly*, Vol. 32, s. 25–48.

Pascale, R. T. (1984). "Perspectives on strategy: The real story behind Honda's success". *California Management Review*, *26*(3), 47-72.

Pavan, R. J. (1976). "Strategy and structure-Italian experience". *Journal of Economics and Business*, *28*(3), 254-260.

Pearce, J. A., Freeman, E. B. & Robinson, R.B. (1987), "The Tenuous Link Between Formal Strategic Planning and Performance", *Academy of Management Review*, Vol. 12, s. 658–675.

Pekar, P. & Abrahams S. (1995). "Is Strategic Management Living Up to its Promise?", *Long Range Planning*, Vol. 28 No. 5, s. 32–44.

Penrose, E. T. (1952). "Biological analogies in the theory of the firm". *The American Economic Review*, *42*(5), 804-819.

Penrose, E. T. (1959). *The Theory of the Growth of the Firm*, New York, NY: Wiley.

Penrose, E. T. (1971). *The Growth of the Firm, Middle East Oil and Other Essays*, London: Cass

Peteraf, M. A. (1993). "The Cornerstones of Competitive Advantage: A Resource-Based View", *Strategic Management Journal*, Vol. 14, s. 179 – 192.

Peters, T. & Waterman, R. (1982). *In Search of Excellence: Lessons from America's Best Run Companies*. New York: Harper and Row.

Pettigrew, A. M. (1985). *The awakening giant: Continuity and change in ICI*. Oxford: Blackwell.

Pettigrew, A. M. (1987). "Context and action in the transformation of the firm". *Journal of management studies*, *24*(6), 649-670.

Pettigrew, A. M., Thomas, H., & Whittington, R. (2002). "Strategic management: the strengths and limitations of a field". *Handbook of strategy and management*, *3*.

Pfeffer, J. & Salancik, G. R. (1978). *The external control of organizations*. New York: Harper and Row.

Pfeffer, J. (1997). *New Directions in Organizational Theory*, New York: Oxford University Press.

Pinchot III, G. (1985). "Intrapreneuring: Why you don't have to leave the corporation to become an entrepreneur". *University of Illinois at Urbana-Champaign's Academy for Entrepreneurial Leadership Historical Research Reference in Entrepreneurship*.

Pitts, R. A. (1980). "The Strategy-Structure Relationship: An Explanation into Causality", *Paper Presented at Annual Meeting of the Academy of Management*, Detroit.

Popper, K. R. (1959). *The Logic of Scientific Discovery*, Basic Books, New York, NY.

Popper, K. R. (1963). *Conjectures and Refutations*. Harper & Row Press: New York.

Porter, M. E. (1980). *Competitive Strategy, Techniques for Analysing Industries and Competitors,* The Free Press, New York.

Porter, M. E. (1981). "The Contributions of Industrial Organization to Strategic Management", *Academy of Management Review*, Vol. 6, s. 609–620.

Porter, M. E. (1983). "The Technological Dimension of Competitive strategy", in: In *Research on Technological Innovation, Management and Policy*. Vol. 7, edited by Robert A Burgelman and Henry Chesbrough. Greenwich, CT: JAI Press. pp. 1 34.

Porter, M. E. (1985). *Competitive Advantage*, New York: Free Press.

Porter, M. E. (1990). *The Competitive Advantage of Nations*. The Macmillan Press Ltd., London and Basingstoke.

Porter, M. E. (1996). "What is Strategy", *Harvard Business Review*, November-December.

Powell, T. C. (1992). "Strategic Planning as Competitive Advantage", *Strategic Management Journal*, Vol. 13, s. 551–558.

Powell, T. C. (2001). "Competitive advantage: logical and philosophical considerations". *Strategic management journal*, *22*(9), 875-888.

Powell, T. C. (2002). "The philosophy of strategy". *Strategic Management Journal*, *23*(9), 873-880.

Powell, T. C. (2003). "Strategy without Ontology", *Strategic Management Journal*, Vol. 24(3): 285-291

Prahalad, C. (1993). "The Role of Core Competencies in The Corporation." *Research and Technology Management*, Vol. 36, November – December, s .40-47.

Prahalad, C. K. & Bettis, R. A. (1986). "The Dominant Logic: A New Linkage Between Diversity and Performance", *Strategic Management Journal*, Vol. 7, s. 485–501.

Prahalad, C. K. & Doz Y. (1987). *The Multinational Mission: Balancing Local Demands and Global Vision*, Free Pres.

Prahalad, C. K. & Hamel, G. (1994). "Strategy as a Field of Study: Why Search for a New Paradigm?", *Strategic Management Journal*, Vol. 15, s. 5–16

Prasad, P. (1997). "Systems of meaning: Ethnography as a methodology for the study of information Technologies". In *Information systems and qualitative research* (pp. 101-118). Springer, Boston, MA.

Priem, R. L. & Butler, J. E. (2001a). "Is the resource-based view a useful perspective for strategic management research?" *Academy of Management Review*, 26, 1–22.

Priem, R. L. & Butler, J. E. (2001b). "Tautology in the resource-based view and the implications of externally determined resource value: Further comments". *Academy of Management review*, *26*(1), 57-66.

Priem, R., Lyon, D., & Dess, G. (1999). "Inherent Limitations of demographic proxies in top management team heterogeneity research". *Journal of Management*, 25(6), 935–953.

Psillos, S. (2009). "The present state of the scientific realism debate". In *Knowing the Structure of Nature* (pp. 3-33). Palgrave Macmillan, London.

Pugh D. S., Hickson, D. J., Hinings, C. R. & Turner, C. (1968). "Dimensions Oforganization Structure"., *Administrative Science Quarterly*, Vol. 13, s. 56–105

Quinn, J. B. (1978). "Strategic change: logical incrementalism". *Sloan Management Review (pre-1986)*, *20*(1), 7.

Raimond, P. (1996). "Two Styles of Foresight: Are We Predicting the Future or Inventing it?", *Long Range Planning*, Vol. 29, No.2, s. 208–214.

Ramanujam, V. & Varadarajan P. (1989). "Research on Corporate Diversification: A Synthesis", *Strategic Management Journal*, Vol. 10, s. 523–551.

Reed, M. I. (2001). "Organization, trust and control: a realist analysis". *Organization studies*, *22*(2), 201-228.

Reed, R. & DeFillippi, R. J. (1990). "Causal ambiguity, barriers to imitation, and sustainable competitive advantage". *Academy of Management Review*, 15(1), 88-102.

Reed, R. & Luffman G. A. (1986). "Diversification: The Growing Confusion", *Strategic Management Journal*, Vol. 7, s. 29–35.

Reimann, B. C. (1974). "Dimensions of Structure in Effective Organization: Some Empirical Evidence", *Academy of Management Journal*, December, s. 693–708.

Ricardo, D. (1891). *The Principles of Political Economy and Taxation*. London: G. Bells and Sons.(Reprint of the 3rd Edition).

Ringbakk, K. A. (1969). Organised planning in major US companies. *Long Range Planning*, *2*(2), 46-57.

Ronda-Pupo, G. A. & Guerras-Martin, L. Á. (2012). "Dynamics of the evolution of the strategy concept 1962–2008: a co-word analysis". *Strategic management journal*, *33*(2), 162-188.

Rouse, M. J. & Daellenbach, U. S. (1999). "Rethinking research methods for the resource-based perspective: Isolating research of sustainable competitive advantage". *Strategic Management Journal*, 20(5), 487–494.

Rousseau, D. M. (1985). "Issues of level in organizational research: Multilevel and cross-level perspectives". In: L. L. Cummings & B. M. Staw (Eds), *Research in organizational behavior*, (Vol. 7, pp. 1–37). Greenwick, CT: JAI Press.

Rumelt, R. P. (1974). *Strategy, Structure, and Economic Performance*, Cambridge, Mass., Harvard University Press.

Rumelt, R. P. (1982). "Diversification Strategy and Profitability", *Strategic Management Journal*, Vol. 3(4):359–369

Rumelt, R. P. (1984). "Towards A Strategic Theory of the Firm." Eds: R. B. Lamb, *Competitive Strategic Management*, Engelwood Cliffs, NJ: Prentice-Hall, s. 566–570.

Rumelt, R. P. (1991). "How Much Does Industry Matter?", *Strategic Management Journal*, Vol. 12, s. 167–185.

Rumelt, R. P. (2003). "What in the World is Competitive Advantage?", *Policy Working Paper* 2003-105. The Anderson School At UCLA.

Rumelt, R. P., Schendel, D. E & Teece D. J. (1994). "Fundamental issues in strategy. In *Fundamental Issues in Strategy: A Research Agenda*", Rumelt RP, Schendel DE, Teece DJ (eds). Harvard Business School Press: Boston, MA; 9–47.

Russo, M. V. (1991). "The Multidivisional Structure as an Enabling Device: A Longitudinal Study of Discretionary Cash as a Strategic Resource", *The Academy of Management Journal*, Vol 30, No. 3. s. 718-733

Sakakibara, M. (2002). "Formation of R&D consortia: Industry and company effects". *Strategic Management Journal*, 23, 1033–1050

Sarala, R. M., Vaara, E. & Junni, P. (2019). "Beyond merger syndrome and cultural differences: New avenues for research on the "human side" of global mergers and acquisitions (M&As)". *Journal of World Business*, 54(4), 307-321.

Schein, E. H. (1990). *Organizational culture* (Vol. 45, No. 2, p. 109). American Psychological Association.

Schendel, D. & Hofer, C. W. (Eds.). (1979). *Strategic management: A new view of business policy and planning*. Little, Brown.

Schendel, D. (1991). "Editor's comments on the Winter Special Issue on 'Fundamental Research Issues in Strategy and Economics". *Strategic Management Journal*, 1-3.

Schendel, D. E. & Hatten, K. J. (1972). "Business Policy or Strategic Management: A Broader View for an Emerging Discipline". In *Academy of management proceedings* (Vol. 1972, No. 1, pp. 99-102). Briarcliff Manor, NY 10510: *Academy of Management*.

Scherer, F. M. & Ross, D. (1990). "Industrial market structure and economic performance". *University of Illinois at Urbana-Champaign's Academy for entrepreneurial leadership historical research reference in entrepreneurship*.

Scherer, F. M. (1980). *Industrial Market Structure and Economic Performance*, Rand Mcnally College Publishing Company, Chicago.

Schmalensee, R. (1988). "Industrial Economics: An Overview", *The Economic Journal*, Vol. 98, s. 643–668.

Schoeffler, S., Buzzel, R.D. & Heany, D.F. (1974). "Impact of Strategic Planning on Profit Performance", *Harvard Busness Review*, March-April.

Schrader, C., Taylor, L. & Dalton, D. (1984). "Strategic Planning and Organizational Performance: A Critical Analysis", *Journal of Management*, Vol. 10, No. 2, s. 149–171.

Schumpeter, J. A. (1934). *The Theory of Economic Development*, Cambridge: Harvard University Press.

Scott, B. R. (1973). "The industrial state: Old myths and new realities". *Harvard Business Review*, 51(2), 133-148

Segal-Horn, S. (1998). "The Resource Based View of Strategy: Introduction", Eds: S. Segal-Horn, *The Strategy Reader*, Oxford: Basil Blackwell, p. 177–178.

Selznick, P. (1957). *Leadership in administration: A sociological interpretation.*, Berkeley.

Senge, P. (1990). *Beşinci Disiplin*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.

Shiba, S. & Shiba, T. A. (1997). *Beyond the firm: Business groups in international and historical perspective*. Oxford University Press.

Short, J., McKelvie, A., Ketchen, D. & Chandler, G. (2009). "Firm and Industry Effects on Firm Performance: A Generalization and Extension for New Ventures". *Strategic Entrepreneurship Journal*, 3(1), 47-65.

Shrivastava, P. & Grant, J. H. (1985). "Empirically derived models of strategic decision-making processes". *Strategic management journal*, *6*(2), 97-113.

Shrivastava, P. & Mitroff, I. I. (1984). "Enhancing organizational research utilization: The role of decision makers' assumptions". *Academy of management review*, *9*(1), 18-26.

Shrivastava, P. (1986). "Is Strategic Management Ideological?", *Journal of Management*, Vol.12: 363-377.

Simmonds, P. G. (1990). "The Combined Diversification Breadth and Mode Dimensions and the Performance of Large Diversified Firms," *Strategic Management Journal*, Vol. 11, September, s. 399–410.

Simon, H. A. (1957). "A behavioral model of rational choice. Models of man, social and rational*", Mathematical essays on rational human behavior in a social setting*, 241-260.

Simon, H.A. (1976). *Administrative Behavior*. New York: Free Press.

Spanos Y. E, Zaralis, G. & Lioukas, S. (2004). "Strategy and Industry Effects on Profitability: Evidence from Greece", *Strategic Management Journal*, Vol.25:139–65.

Spee, A. P. & Jarzabkowski, P. (2011). "Strategic planning as communicative process". *Organization Studies*, *32*(9), 1217-1245.

Spender, J. C. (2001). "Business policy and strategy as a professional field". *Rethinking strategy. London: Sage*.

Spivey, N. N. (1995). "Written discourse: A constructivist perspective". In L. P. Steffe & J. E. Gale (Eds.), *Constructivism in education* (p. 313–329). Lawrence Erlbaum Associates, Inc.

Srivastava, R. K., Shervani, T. A. & Fahey, L. (1998). "Market-Based Assets and Shareholder Value: A Framework For Analysis", *Journal of Marketing*, Vol. 62, s. 2–18.

Stacey, R. (1993). *Strategic Thinking and the Management of Change*, Kogan Page, London.

Steiner, G. A. & Miner, J. B. (1977). *Management policy and strategy* (2002 ed.). *New York, USA: Mc Millan*.

Steiner, G. A. (1969). Top management planning Macmillan. New York.

Stevenson, H. (1976). "Defining Corporate Strengths And Weaknesses" *Sloan Management Review*, Vol. 17, Spring, s. 51–68.

Stevenson, H. (1985). "A New Paradigm for Entrepreneurial Management", Eds: J. Kao & H. Stevenson, *Entrepreneurship: What it is and How to Teach it*, Boston: HBR Press.

Stewart, R. F. A. (1963). "Framework for Business Planning Report, No. 162", *Long Range Planning Service*, Stanford Research Institute, Menlo Park, CA.

Sun Tzu, (2003). *Savaş Sanatı*, Q-Matris Yayınları.

Swedberg, R. (1991). *Schumpeter: a biography* (Vol. 24). Princeton, NJ: Princeton University Press.

Taleb, N. M. (2007). *The black swan* (2nd ed.). New York, NY: Random House.

Teece, D. J. (1980). "Economies of Scope and the Scope of the Enterprise", *Journal of Economic Behaviour and Organisation*, Vol. 1, s. 233–247.

Teece, D. J. (1982). "Toward an Economic Theory of the Multiproduct Firm", *Journal of Economic Behaviour and Organization*, Vol. 3, s. 39–63.

Teece, D. J. (1988). "Technological Change and the Nature of The Firm", Eds: G. Dosi, C. Freeman, R. Nelson, G. Silverberg & L. Soete, *Technical Change and Economic Theory*, London and NY, Pinter Publishers, s. 256–281.

Teece, D. J. (1990). "Contributions and Impediments of Economic Analysis to The Study of Strategic Management", Eds: J. W. Fredericson, *Perspectives on Strategic Management*, p. 39–79.

Teece, D. J. (2012). "Next-generation competition: New concepts for understanding how innovation shapes competition and policy in the digital economy". *JL Econ. & Pol'y*, *9*, 97.

Teece, D. J. (2020). "Fundamental Issues in Strategy: Time to Reassess?". *Strategic Management. Review*, *1*(1).

Teece, D. J., Pisano, G. & Shuen, A. (1990). "Firm Capabilities, Resources and the Concept of Strategy", *CCC Working Paper* No. 90-8, University of California at Berkeley.

Teece, D. J., Pisano, G. & Shuen, A. (1997). "Dynamic capabilities and strategic management". *Strategic management journal*, *18*(7), 509-533.

Thompson, J. D. (1966). *Organization in Action*, New York: Mcgraw-Hill,

Thune, S. S. & House, R. J. (1970). "Where Long-Range Planning Pays Off", *Business Horizons*, Vol. 13, No. 4, s. 81–87.

Tooley, M. (1987). *Causation: A Realist Approach*. Oxford University Press.

Tranfield, D. & Starkey, K. (1998). "The nature, social organization and promotion of management research: Towards policy". *British journal of Management*, *9*(4), 341-353.

Trautwein, F. (1990). "Merger Motives and Merger Prescriptions", *Strategic Management Journal*, Vol. 11, s.283–295.

Treviño, L. K. & Weaver, G. R. (2003). *Managing ethics in business organizations: Social scientific perspective*. Stanford University Press.

Tsang, E. W. & Kwan, K. M. (1999). "Replication and theory development in organizational science: A critical realist perspective". *Academy of Management review*, *24*(4), 759-780.

Tsang, E. W. (2006). "Behavioral assumptions and theory development: The case of transaction cost economics". *Strategic Management Journal*, *27*(11), 999-1011.

Tsoukas, H. (1989). "The validity of idiographic research explanations". *Academy of management review*, *14*(4), 551-561.

Van Cauwenbergh, A., & Cool, K. (1982). "Strategic management in a new framework". *Strategic Management Journal*, *3*(3), 245-264.

Van Den Hoed, R. & Vergragt, P. J. (2017). "Institutional change in the automotive industry: Or how fuel-cell technology is being institutionalised." In *The Business of sustainable mobility* (pp. 61-79). Routledge.

Van Fraassen, B. C. (1980). *The scientific image*. Oxford University Press.

Varadarajan, P. R. & Ramanujam, V. (1987). "Diversification and Performance: A Reexamination Using a New Two-Dimensional Conceptualization of Diversity in Firms" *Academy of Management Journal*, Vol. 30, No. 2, s. 380–393.

Volberda, H. W. (2004). "Crisis in Strategy: Fragmentation, Integration or Synthesis", *European Management Review*, Special Issue: The Millennium Nexus: Strategic Management at the Cross-Roads, Vol. 1(1): 35-42.

Von Glasersfeld, E. (1995). "A constructivist approach to teaching". In *Constructivism in education* (pp. 21-34). Routledge.

Von Neumann, J. & Morgenstern, O. (1947). *Theory of games and economic behavior*, 2nd rev.

Von Wright, J. M. (1971). "Effects of distributed practice and distributed recall tests on later recall of paired associates". *Journal of Verbal Learning and Verbal Behavior*, *10*(3), 311-315.

Walsh, J. P. (1995). "Managerial and Organizational Cognition: Notes from a Trip Down Memory Lane", *Organization Science*, Vol. 6, No. 3, s. 280–321.

Webster, F. E. (1994). *Market-Driven Management: Using the New Marketing Concept to Create A Customer-Oriented Company*, John Wiley and Sons Weick,

Weick, K. E. & Sandelands, L. E. (1990). "Social behaviour in organizational studies". *Journal for the theory of social behaviour*, 20, (4), pp. 323 -346.

Weick, K. E. (1976). "Educational organizations as loosely coupled systems". *Administrative science quarterly*, 1-19.

Weick, K. E. (1979). The Social Psychology of Organizing (Reading MA: Addison-Westley, 1st.

Weihrich, H. (1999). "Analyzing The Competitive Advantages and Disadvantages of Germany with the TOWS Matrix-An Alternative Model To Porter's Model", *European Business Review*, Vol. 99, No. 1.

Wernerfelt, B. (1984). "A Resource-Based View of the Firm", *Strategic Management Journal*, Vol. 5, No. 2, s. 171–180.

Wernerfelt, B. (1995). "The resource-based view of the firm: Ten years after". *Strategic management journal*, *16*(3), 171-174.

Whitley, R. D. (1991). "The social construction of business systems in East Asia". *Organization Studies*, *12*(1), 1-28.

Whittington, R. & Mayer, M. (2000). *The European Corporation: Strategy, Structure and Social Science* Oxford: Oxford University Pres.

Whittington, R. (1993). *What is Strategy and Does It Matter*? London: Routledge.

Whittington, R. (2002). "Practice Perspectives on Strategy: Unifying and Developing A Field", *Paper Presented at the Academy of Management*, Denver.

Whittington, R. (2003). "Organizational Structure", Eds: Faulker, D. ve A. Campell, *The Oxford Handbook of Strategy*, Vol. 2, Corporate Strategy, Oxford University Press.

Whittington, R. (2006). "Completing the practice turn in strategy research". *Organization studies*, *27*(5), 613-634.

Whittington, R., Mayer, M. & Curto (1999). "Chandlerism in Post-War Europe: Strategic and Structural Change in France, Germany and the UK, 1950-1993", *Industrial and Corporate Change*, Vol. 8, No. 3, s. 519–551.

Whorf, B. L. (1956). *Language, thought, and reality: selected writings of…*. (Edited by John B. Carroll.). Technology Press of MIT.

Williamson, O. E. (1975). *Markets and hierarchies: Analysis and antitrust implications*. New York: Free Press.

Williamson, O. E. (1981). "The Economics of Organization: The Transaction Cost Approach", *American Journal of Sociology* 87, s. 548–577.

Williamson, O. E. (1985). *The economic institutions of capitalism: Firms, markets, relational contracting*. New York: Free Press.

Williamson, O. E. (1999). "Strategy research: governance and competence perspectives". *Strategic management journal, 20*(12), 1087-1108.

Williamson, O.E. (1970). *Corporate control and business behavior An inquiry into the effects of organizational form on enterprise behavior*, Prentice Hall, Englewood Cliffs, NJ.

Williamson, O.E. (1975). *Markets and Hierarchies: Analysis and Antitrust Implications*, New York: Free Press.

Wilson, I. (1994). "Strategic Planning Isn't Dead - It Changed", *Long Range Planning*, Vol. 27, No. 4, s. 12–24.

Winch, R.F. (1958). *Mate Selectıon. A Study of Complementary Needs*. New York: Harper & Brothers,

Zaleznik, A. (1989). *The Managerial Mystique*. Harper & Row, New York, NY.

Zenger, T. & W. Hesterly (1997). "The Disaggregation of Corporations: Selective Intervention, High-Powered Incentives and Molecular Units", *Organization Science*, Vol. 8, No. 3, s. 209–220.

Zey-Ferrell, M. (1981). "Criticisms of the dominant perspective on organizations". *The Sociological Quarterly*, *22*(2), 181-205.

SPSS İLE
İSTATİSTİK REHBERİ

Doç. Dr. İbrahim DEMİR

EFEAKADEMİ

SPSS ile İstatistik Rehberi

Yazar: İbrahim Demir (Yıldız Teknik Üniversitesi)
ORCID (0000-0002-2734-4116)

ISBN: 978-605-60173-2-2

1. Baskı: Eylül 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ'ye aittir.

KÜTÜPHANE KARTI
DEMİR, İbrahim
SPSS İle İstatistik Rehberi
1. Basım, 557 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. SPSS, 2. Hipotez Testleri, 3. Lojistik Regresyon, 4. Regresyon Analizi,
5. Güvenirlik Analizi.

Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
Bölüm 1	**1**
1. Bilimsel Araştırma Süreci	**1**
1.1. Anket Hazırlama	**3**
1.1.1. Kapsam Hatası	**4**
1.1.2. Örnekleme Hatası	**4**
1.1.3. Ölçüm Hatası:	**4**
1.1.4. Cevaplanmama Hatası:	**5**
1.2. Anket İçeriğinin Belirlenmesi	**5**
1.2.1. Problemin Belirlenmesi	**5**
1.2.2. Kullanılacak Anket Yönteminin Belirlenmesi	**6**
1.3. Hedef Kitlenin Belirlenmesi	**7**
1.4. Örnekleme Yöntemi	**8**
1.4.1. Rastgele Örnekleme	**8**
1.4.1.1. Basit Tesadüfi Örnekleme	**8**
1.4.1.2. Sistematik Örnekleme	**11**
1.4.1.3. Zümrelere Göre Örnekleme	**12**
1.4.1.4. Kademeli Örnekleme	**12**
1.4.1.5. Çok Aşamalı Örnekleme	**12**
1.4.2. Karar Örneklemesi	**12**
1.4.2.1. Amaçlı Örnekleme	**12**
1.4.2.2. Bulunan Örnekleme	**13**
1.4.2.3. Kolayda Örnekleme	**13**
1.4.2.4. Yargısal (Karar) Örneklemesi	**13**
1.4.2.5. Kota Örneklemesi	**13**
1.4.2.6. Kartopu Örnekleme	**14**
1.5. Anket Sorularının Oluşturulması	**14**
1.5.1. Açık ve Net Olmalı	**14**
1.5.2. Anlamı Belirsiz Soru Tipi	**15**
1.5.3. Kısa ve Öz Olmalı	**15**
1.5.4. Spesifik Olmalı	**15**
1.5.5. Cevaplar Birbiriyle Örtüşmemeli	**15**
1.5.6. Anket Açık ve Kesin Olmalı	**16**
1.5.7. İki Tane Olumsuz Kelime Aynı Soruda Olmamalı	**16**
1.5.8. Yeterli Soru	**16**
1.5.9. İmalı Soru	**16**
1.5.10. Gereksiz Soru	**16**
1.6. Soru İçerikleri	**17**
1.6.1. Demografik Sorular	**17**
1.6.2. Olgusal Sorular	**17**
1.6.3. Tutum Soruları	**17**
1.7. Soru Türleri	**17**
1.7.1. Derecelendirme Ölçekleri:	**18**
1.7.2. Cevapları Sıralama	**18**
1.7.3. Opsiyonlar Seçme	**19**
1.7.4. Çok Cevaplı Sorular	**19**

1.7.5. Yorumlar ve Ucu Açık Sorular 20
1.7.6. Demografik Sorular 20
1.8. Anketin Amacına Uygunluk 21
1.9. Anketin Giriş Kısmı ve Talimatlar 21
1.10. Anketin Pilot Testi 21
1.11. Anket Sonuçlarının Analizi 21
1.12. Davranış Araştırmaları İçin Desenler 23
1.12.1. Deney Öncesi Desenler 23
1.12.2. Deneysel Desenler 23
1.12.3. Yarı Deneysel Desenler 24
1.12.4. İlişkisel Araştırmalar Deseni 24

Bölüm 2 25
2. Değişken ve Ölçek Türleri 25
2.1. Değişkenler 27
2.2. Ölçme ve Ölçekler Türleri 29
2.2.1. İsimsel (Nominal) Ölçek 29
2.2.2. Sıralama (Ordinal) Ölçek 30
2.2.3. Aralıklı (Interval) Ölçek 31
2.2.4. Oransal (Ratio) ölçek 32
2.2. Alıştırmalar 34

Bölüm 3 35
3. Değişken Tanımlaması ve Veri Girişi 35
3.1. SPSS'i Başlatma ve Değişken Tanımlama: 37
3.2. Veri Giriş Editörü 37
3.3. Değişken tanımlama Editörü 38
3.4. Örnek bir anket tanımlama 40
3.5. Excel'den SPSS'e veri alma 48
3.6. Alıştırmalar 49

Bölüm 4 51
4. SPSS Genel Tanıtımı 51
4.1 File (Dosya) Menüsü 54
4.1.1 Mevcut Veri Dosyasının Açılması 54
4.1.2. Excel'den Veri Almak 55
4.1.3. Dosyaları Kaydetmek 56
4.1.4. Yeni SPSS Veri Dosyası Oluşturmak 57
4.1.5. SPSS Çıktı Dosyalarını Oluşturmak ve Düzenlemek 57
4.2 Edit (Düzenleme) Menüsü 57
4.2.1 Değişken Ekleme (Insert Variable) 57
4.2.2. Tercihler (Options) 58
4.3 View (Görünüm) Menüsü 59
4.4 Data (Veri) Menüsü 59
4.4.1. Örnek Seçimi (Select Cases) 59
4.4.2. Dosya Bölme (Split File) 62

4.4.3. Birim Ağırlıklandırma (Weight Cases) 64
4.5 Transform (Dönüşüm) Menüsü 64
4.5.1. Değişkenlerin Hesaplanması (Compute Variable) 64
4.5.2. Belirli Özelliğin Sayılması (Count Values within Cases) 66
4.5.3. Değişkenlerin Yeniden Kodlanması (Recode into Different Variable) 67
4.5.4. Verilerin Otomatik Olarak Yeniden Kodlanması (Automatic Recode) 71
4.5.5. Oransal Değişkenlerin Sınıflandırılması (Visual Binning) 72
4.6 Analyze (Analiz) Menüsü 74
4.7 Direct Marketing (Doğrudan Pazarlama) Menüsü 74
4.8 Graphs (Grafik) Menüsü 75
4.8.1. Özel Grafik Oluşturma (Chart Builder) 75
4.9. Utilities (Araçlar) Menüsü 77
4.10 Add-Ons (Ekleme) Menüsü 77
4.11 Window (Pencere) Menüsü 77
4.12 Help (Yardım) Menüsü 77
4.13 Alıştırmalar 77

Bölüm 5 79
5. Veri Hazırlama ve Betimsel İstatistik 79
5.1. Veri Hazırlama 81
5.2. Betimsel İstatistik 82
5.2.1. Serilerin Düzenlenmesi 83
5.2.2. Eğilim Ölçüleri 83
5.2.3. Dağılım Ölçüleri 85
5.3. Analizlerin SPSS'te Uygulanması 88
5.3.1. Betimsel İstatistiklerin Oluşturulması 88
5.3.2. Frekans Tablolarının Oluşturulması 90
5.3.3. Çapraz Tabloların Oluşturulması 94
5.3.4. Çok Seçenekli Değişkenlerin Tablolarının Oluşturması 96
5.3.5. Özel Tablo Oluşturma (Custom Tables) 103
5.4. Grafiksel Gösterim 108
5.5. Normallik Ölçü Değerleri 109
5.6. Alıştırmalar 109

Bölüm 6 111
6. Normallik Analizi 111
6.1. Betimsel İstatistiklere Dayanan Normallik İncelemesi 114
6.2. Görsel ve Sayısal Yöntemlere Dayanan Normallik İncelemesi 117
6.3. Veri Kümesindeki Değişkenlerin Genel İncelenmesi 125
6.4. Alıştırmalar 127

Bölüm 7 **129**
7. Hipotez Testleri **129**
7.1. Uygulanan Testler **134**
7.2. Evren Ortalamasının Karşılaştırılması **139**
7.2.1 Analizin Uygulaması **141**
7.2.2 Analizin Yorumu **144**
7.3. Bağımsız İki Ortalamanın Karşılaştırılması **144**
7.3.1 Analizin Uygulaması **145**
7.3.2 Analizin Yorumu **149**
7.4. Bağımlı İki Ortalamanın Karşılaştırılması **150**
7.4.1 Analizin Uygulaması **152**
7.4.2 Analizin Yorumu **155**
7.5. Alıştırmalar **156**

Bölüm 8 **157**
8. Varyans Analizi **157**
8.1. Tek Yönlü Varyans Analizi **159**
8.1.1. Analizin Uygulaması **162**
8.1.2. Analizin Yorumu **167**
8.2. İki Yönlü Varyans Analizi **168**
8.2.1. Analizinin Uygulaması **169**
8.2.2. Analizin Yorumu **178**
8.3. Tekrarlı Varyans Analizi (Repeated ANOVA) **180**
8.3.1. Analizin Uygulaması **182**
8.3.2. Analizin Yorumu **188**
8.4. Karışık Ölçümler İçin İki Faktörlü ANOVA (Mixed-Repeated ANOVA) **189**
8.4.1. Analizin Uygulaması **191**
8.4.2. Analizin Yorumu **200**
8.5. Alıştırmalar **215**

Bölüm 9 **217**
9. Parametrik Olmayan İstatistiksel Yöntemler **217**
9.1. Oran Karşılaştırma **220**
9.1.1. Analizin Uygulaması **221**
9.1.2. Alternatif Yöntem **223**
9.2. Verilerin Rassallığının İncelenmesi **225**
9.2.1. Analizin Uygulaması **225**
9.2.2. Alternatif Yöntem **227**
9.3. Tek Örneklem Kolmogorov-Smirnov Testi **228**
9.3.1. Analizin Uygulaması **228**
9.4. t Testlerinin Parametrik Olmayan Alternatifleri **230**
9.4.1. Wilcoxon Signed Testi (Tek Örneklem İçin) **230**
9.4.1.1. Analizin Uygulaması **230**
9.4.1.2. Alternatif Yöntem **232**

9.4.2. Mann-Whitney U Testi 234
9.4.2.1. Analizin Uygulaması 234
9.4.2.2. Alternatif Yöntem 236
9.4.3. Wilcoxon Signed Rank (t) Testi 239
9.4.3.1. Analizin Uygulaması 239
9.4.3.2. Alternatif Yöntem 241
9.4.4. McNemar Testi 244
9.4.4.1. Analizin Uygulaması 244
9.4.4.2. Alternatif Yöntem 246
9.5. Varyans Analizinin Parametrik Olmayan Alternatifleri 247
9.5.1. Kruskal Wallis H Testi 247
9.5.1.1. Analizin Uygulaması 248
9.5.1.2. Alternatif Yöntem 251
9.5.2. Friedman Testi 253
9.5.2.1. Analizin Uygulaması 253
9.5.2.2. Alternatif Yöntem 255
9.5.3. Cochran Q Testi 257
9.5.3.1. Analizin Uygulaması 258
9.5.3.2. Alternatif Yöntem 260
9.6. Alıştırmalar 262

Bölüm 10 263
10. Ki-Kare Analizi 263
10.1. Ki-Kare Uygunluk Analizi 265
10.1.1. Analizin Uygulaması 266
10.1.2. Analizin Yorumu 267
10.2. Ki-Kare Bağımsızlık Testi 272
10.2.1. Analizin Uygulaması 273
10.2.2. Analizin Yorumu 275
10.3. Ki-Kare Homojenlik Testi 285
10.3.1. Analizin Uygulaması 286
10.4. Çapraz Tablo Üzerinde Yapılan Diğer Analizler 288
10.4.1. Üç Yönlü Kontenjans Tabloları İçin Ki-Kare Analizi 288
10.4.2. Kappa Testi 290
10.4.3. McNemar Testi 291
10.4.4. Risk (Odds-Ratio) Testi 293
10.4.5. Eta Kare Analizi 295
10.5. İsimsel Değişkenler İçin İlişki Katsayısı 297
10.5.1. Contingency Coefficient Katsayısı 297
10.5.2. Phi ve Cramer V Katsayısı 297
10.5.3. Lambda Katsayısı 298
10.5.4. Belirsizilik Katsayısı (Uncertainty Coefficient) 300
10.6. Alıştırmalar 300

Bölüm 11 301

11. Korelasyon Analizi **301**
11.1. Pearson Korelasyon Katsayısı **305**
11.1.1. Analizin Uygulaması **306**
11.1.2. Analizin Yorumu **309**
11.2. Çok Değişkenli Korelasyon Analizi **309**
11.1.2. Analizin Yorumu **311**
11.3. Kısmi Korelasyon **314**
11.3.1. Analizin Uygulaması **314**
11.4. Spearman Sıra Korelasyon Katsayısı **316**
11.5. Diğer Korelasyon Yöntemleri **316**
11.5.1. Çift Serili Korelasyon **316**
11.5.2. Nokta Çift Serili Korelasyon **317**
11.5.3. Tetra Korik Korelasyon **317**
11.5.4. Korelasyon Oranı **317**
11.6. Sıralı Değişkenler İçin İlişki Katsayısı **317**
11.6.1. Kendall Tau-b Katsayısı: **318**
11.6.2. Kendall Tau-c Katsayısı: **318**
11.6.3. Gamma Katsayısı: **318**
11.6.4. Somers' d Katsayısı: **319**
11.7. Alıştırmalar **321**

Bölüm 12 **323**
12. Regresyon Analizi **323**
12.1. Basit Regresyon Analizi **326**
12.1.1. Analizin Uygulaması **329**
12.1.2. Analizin Yorumu **337**
12.2. Çoklu Regresyon Analizi **338**
12.2.1. Analizin Uygulaması **341**
12.2.2. Analizin Yorumu **350**
12.3. Gölge (Kukla) Değişkenli Regresyon Analizi **351**
12.3.1. Analizin Uygulaması **351**
12.4. Aşamalı Regresyon Analizi **354**
12.4.1. Analizin Uygulaması **355**
12.5. Doğrusal Yapılan Regresyon Analizi **360**
12.5.1. Üstel Durumdaki Yapılar **360**
12.5.2. Diğer Durumdaki Yapılar **361**
12.6. Eğri Tahmini **363**
12.6.1. Analizin Uygulaması **364**
12.7. Uygun Lineer Model Belirleme **367**
12.8. Alıştırmalar **372**

Bölüm 13 **373**
13. Diğer Varyans Analizi Yöntemleri **373**
13.1. Kovaryans Analizi **375**
13.1.1. Analizin Uygulanması **376**
13.1.2. Analizin Yorumu **384**

13.2. İki yönlü Kovaryans Analizi 385
13.2.1. Analizin Uygulanması 385
13.2.2. Analizin Yorumu 392
13.3. Çok Değişkenli Varyans Analizi 393
13.3.1. Analizin Uygulanması 395
13.3.2. Analizin Yorumu 402
13.4. İki yönlü Çok değişkenli Varyans Analizi 403
13.4.1. Analizin Uygulanması 403
13.5. Çok Değişkenli Kovaryans Analizi 408
13.5.1. Analizin Uygulanması 408
13.6. Alıştırmalar 410

Bölüm 14 411
14. Kategorik Veriler İçin Regresyon Analizi 411
14.1. Lojistik Regresyon Analizi 413
14.1.1. Tek değişkenli Lojistik Regresyon Analizi 416
14.1.1. Analizin Uygulanması 416
14.1.2. Çok değişkenli Lojistik Regresyon Analizi 422
14.1.3. Etkileşimli Lojistik Regresyon Analizi 443
14.2. Çok Terimli (Multinominal) Regresyon Analizi 444
14.2.1. Analizin Uygulanması 445
14.3. Sıralı (Ordinal) Lojistik Regresyon Analizi 449
14.3.1. Analizin Uygulanması 450
14.4. Probit Regresyon Analizi 452
14.4.1. Analizin Uygulanması 453
14.5. Alıştırmalar 457

Bölüm 15 459
15. Arabulucu ve Aracı Modeller 459
15.1. Arabulucu (Mediation) Regresyon Analizi 461
15.1.1. Analizin Uygulanması 465
15.1.2. Analizin Yorumu 471
15.1.3. Alternatif Yöntem 472
15.2. Etkileşim (Interaction) Analizi 475
15.2.1. Analizin Uygulanması 476
15.2.2. Analizin Yorumu 482
15.3. Alıştırmalar 486

Bölüm 16 487
16. Faktör Analizi 487
16.1. Faktör Analizinin Aşamaları 491
16.1.1. Veri Setinin Uygunluğu 491
16.1.2. Faktörlerin Elde Edilmesi 492
16.1.3. Faktörlerin Rotasyonu 494
16.1.4. Faktörlerin İsimlendirilmesi 495
16.1.5. Faktör Skorlarının Oluşturulması 495

16.2. Analizin Uygulanması **496**
16.3. Analizin Yorumu **510**
16.4. Faktör Analizi ile İndeks Oluşturma **512**
16.5. Alıştırmalar **512**

Bölüm 17 **513**
17. Geçerlilik ve Güvenirlik Analizi **513**
17.1. Geçerlilik **515**
17.2. Güvenirlik Analizi **519**
17.2.1 Analizin Uygulanması **522**
17.2.2. Analizin Yorumu **534**
17.3. Alıştırmalar **538**

Kaynakça **539**

KAYNAKÇA

Abbott, M. L. (2014). Understanding educational statistics using Microsoft Excel and SPSS. John Wiley & Sons.
Abbott, M. L., 2017, Using statistics in the social and health sciences with SPSS and Excel, John Wiley & Sons, Inc.
Akgül, A., 2003, Tıbbi Araştırmalarda İstatistiksel Analiz Teknikleri, SPSS uygulamaları, Emek ofset, Ankara
Aldrich, J. O., Cunningham, J. B., 2016, Using SPSS Statistics:An Interactive Hands-On Approach, SAGE Publications, Second edition
Allen, M. (2004) Assessing Planning and Implementation, in Assessing Academic Programs in Higher Education. California State University, Institute for Higher Learning. Anker Publishing Company.
Alpar, R. (2011). *Uygulamalı Çok değişkenli İstatistiksel Yöntemler*. (3. Baskı). Ankara: Detay Yayıncılık
Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlı, S., Yıldırım, E., (2007), *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS uygulamalı*, Sakarya, Sakarya yayıncılık, 5. Baskı
Arıkan, R. (2013). *Anketler ve Anket Soruları*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
Barton, B., Peat, J., 2005, Medical statistics : a guide to SPSS, data analysis, and critical appraisal, John Wiley & Sons.
Baş, T. (2009). *Anket*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
Bayram, N.,2007, Sosyal Bilimlerde SPSS ile veri Analizi, Ezgi Kitapevi, Bursa
Boweman, O'Connell, Murphree, Orris, (2014), Essentials of Business Statistics, Mc Grawhill, 4ed
Brian C. Cronk., 2018, How to use SPSS : a step-by-step guide to analysis and interpretation, 2018 Taylor & Francis, Tenth Edition
Brunswik, E. (1956). Perception and the representative design of psychological experiments. (2nd ed.). Berkeley: University of California Press.
Burns, Robert B. and Burns, Richard A., 2008, BurnsBusiness Research Methods and Statistics Using SPSS, SAGE Publications,
Büyüköztürk, Ş., (2012), Sosyal Bilimler için Veri analizi el kitabı, 17. Baskı, Ankara: Pegem Akademi
Büyüköztürk, Ş., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. ve Kılıç, E. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri.* Ankara: Pegem Akademi
Can, A., 2013, SPSS ile Bilimsel Araştırma sürecinde Nicel Veri Analizi, Ankara: Pegem Akademi
Casella, G., Berger, R., 2001, Statistical Inference, Duxbury, Thomson Learning
Chambers, J., M., Cleveand, W., S., Kleiner, B., Tukey, P., A., 2018, Graphical Methods for Data Analysis, CRC Press, Taylor & Francis Group, New York, page: 87-88
Cleophas, T. J., Zwinderman, A. H., 2016, SPSS for Starters and 2nd Levelers, Springer , Second Edition
Connolly, P., 2007, Quantitative data analysis in education: a critical introduction using SPSS, Taylor & Francis Group
Çevik, O., Yürekli, K., 2003, Mevsimsel ARIMA Modeli Kullanılarak Yeşilırmak Nehri Aylık Akım Serisinin Modellenmesi, Tarım Bilimleri Dergisi, 9(3), 261-268
Çıngı, H., (2009), Örnekleme Kuramı, 3. Baskı, Ankara, sayfa:69-70
Dallal, G., E., The Little Handbook of Statistical Practice, http://www.jerrydallal.com/LHSP/corr.htm, Erişim:12/12/2018
Davis, Cole, 2013, SPSS for applied sciences : basic statistical testing, Csiro Publishing
Demir, İ., 2017, R ile Uygulamalı İstatistik, Papatyabilim, İstanbul
Denis, D., J., (2019), SPSS Data Analysis for Univariate, Bivariate and Multivariate Statistics, Wiley Pub.
Elliott, A. C., Woodward, W. A., 2007, Statistical analysis quick reference guidebook: With SPSS examples, SAGE Publications,
Evans, J., D., 1996, Straigth Forward statistics for the Behavioral Sciences, Pasific Grove, CA Brooks, Cole Publishing
Field, A., 2013, Discovering Statistics Using IBM SPSS Statistics, SAGE Publications, 4th Edition
Field, A., 2018, Discovering Statistics Using IBM SPSS Statistics, SAGE Publications, 5th Edition
Fink, A., (1995), *How to sampling in Survey*, London, Sage Publication
Fornell, C. & Larcker, D. (1981). Evaluating Structural Equation Models with Unobservable Variables and Measurement Error. Journal of Marketing Research Vol. 18, No. 1 (Feb), pp. 39-50.
George, D. And Mallery, P., 2019, IBM SPSS Statistics 25 Step by Step A Simple Guide and Reference, Taylor & Francis, Fifteenth edition
George, D. And Mallery, P., 2020, IBM SPSS Statistics 26 Step by Step A Simple Guide and Reference, Taylor & Francis, Sixteenth edition

Gnanadesikan, R. (2011). Methods for statistical data analysis of multivariate observations (Vol. 321). John Wiley & Sons.
Gray, C. D., Kinnear, P. R., 2012, IBM SPSS statistics 19 made simple, Psychology Press
Green, S., B., Salkin, N., J., 2005, Using SPSS for Windows and Macintosh: Analyzing and Understanding Data, Pearson, New jersey, 4. Edition
Harris, R.J., 1994, ANOVA, An analysis of variance primer, Itasca, III:Peacock.
Hayes, A., F., (2017), Introduction to Mediation, Moderation, and Conditional Process Analysis:A Regression-Based Approach, İkinci baskı, Guilford Publications.
Ho, R, 2018, *Understanding statistics for the social sciences with IBM SPSS*, CRC Press
Ho, Robert. 2006, Handbook of univariate and multivariate data analysis and interpretation with SPSS, Chapman & Hall/CRC Press
Ho, Robert. 2014, Handbook of univariate and multivariate data analysis and interpretation with SPSS, Chapman & Hall/CRC Press
Hosmer DW Jr, Lemeshow S, Sturdivant RX (2013) Applied Logistic Regression. Third Edition. New Jersey: John Wiley & Sons.
Howell, David C., 2014, Fundamental Statistics for the Behavioral Sciences, Wadsworth Publications, Eighth Edition
Howitt, D., And Cramer, D., 2014, Introduction to Statistics in Psychology with SPSS, Pearson Publications, Sixth Edition
Howitt, D., And Cramer, D., 2017, Introduction to in psychology with SPSS: for version 23 and earlier, Pearson Publications, Seventh edition
Jama, A, A., 2020, Statistics guide for student and researchers With SPSS illustrations
James, G., Witten, D., Hastie T. and Tibshirani, R., (2017), An Introduction to Statistical Learning with Applications in R, Springer, 8. Baskı
Janssens, W,. Wijnen K., Pelsmacker, P, De., Kenhove, P., V., 2008, Marketing research with SPSS, Pearson Publications
Joaquim P. Marques de Sá, 2007, Applied Statistics Using SPSS, STATISTICA, MATLAB and R, Springer-Verlag Berlin Heidelberg, Second Edition
Kayri, M., (2009), Araştırmalarda gruplar arası farkın Belirlemesine yönelik çoklu karşılaştırma (Post Hoc) teknikleri, Fırat üniversitesi sosyal bilimler dergisi,19(1), 51-64.
Kelley, T., (1939), The selection of upper and lower groups for the validation of test items, journal of educational psychology, 30,17-24
Keppel,G., Zedeck, S., 2004, DeSign and Analysis: A researcher's handbook, 4ed, New York: Prentice Hall.
Knapp, H., 2014, Introductory statistics using SPSS, SAGE Publications
Krippendorff, K. (2012). Content Analysis: An Introduction to its Methodology. SAGE, Apr. 12.
Kul, S. (2014). Uygun istatistiksel test seçim klavuzu. Plevra Bülteni, 8(2), 26-29.
Landau, S., And Everitt, Brian S., 2004, A handbook of statistical analyses using SPSS, Chapman & Hall/CRC Press
Lee, AS & Hubona, GS. (2009). A scientific basis for rigor in Information Systems research. MIS Quarterly, 33(2), 237-262.
Lind, D. A., Marchal, W. G., & Wathen, S. A. (2006). Basic statistics for business & economics. Boston: McGraw-Hill/Irwin.
Lodico, M. & Spaulding, D. (2006). Methods in Educational Research: From Theory to Practice. John Wiley and Sons.
Long JS (1997) Regression Models for categorical and limited dependent variables. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
Lorcu, F., (2005), *Örneklerle veri analizi SPSS Uygulamalı*, Ankara, Detay yayıncılık
Marston, L., 2010, Introductory Statistics for Health and Nursing Using SPSS, SAGE Publications Ltd.
Mayers, A., 2013, Introduction to statistics and SPSS in Psychology, Pearson Publications
McClung, M. S. (1978). Competency testing programs: Legal and educational issues. Fordham Law Review, 47, 651-712.
McKillup, S. (2011). Statistics explained: an introductory guide for life scientists. Cambridge University Press. (kitabı indirebilirsiniz)
Messick, S. (1989). Validity. In R.L. Linn (Ed.), Educational measurement (3rd ed., pp. 13-103). New York: Macmillan.

Mohsen Tavakol and Reg Dennick. Making Sense of Cronbach's Alpha. International Journal of Medical Education. 2011; 2:53-55 Editorial
Morgan, G. A., Leech, N. L., Gloeckner, G. W., Barrett K. C., 2011, IBM SPSS for introductory statistics : use and interpretation, Taylor & Francis Group, 4th ed.
Nakip, M., (2008), *Pazarlama Araştırmalarına Giriş* ,Ankara, Seçkin Yayıncılık, 3. Baskı
Nicol, A.A.M., Pexman, P.M., 2010, Presenting your findings: A practical guide to creating tables, 6th, Washington:American Psychological Association.
Orhunbilge, N., (2000), *Örnekleme Yöntemleri ve İstatistik Testleri*, İstanbul, Avcıol Basım Yayın, 2. Baskı
Pallant, J., 2016, SPSS Survival Manual: A step by step guide to data analysis using SPSS, McGraw-Hill Education, 6th edition
Pallant, J., 2020, SPSS Survival Manual: A step by step guide to data analysis using SPSS, McGraw-Hill Education, 7th edition
Pampel FC (2000) Logistic regression: A primer. Sage University Papers Series on Quantitative Applications in the Social Sciences, 07-132. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
Peduzzi P, Concato J, Kemper E, Holford TR, Feinstein AR (1996) A simulation study of the number of events per variable in logistic regression analysis. Journal of Clinical Epidemiology 49:1373-1379.
PISA, 2009, Data Analysis Manual SPSS, OECD; Second Edition
Richard G. Lomax, Debbie L. Hahs-Vaughn, 2012, An introduction to statistical concepts, Taylor & Francis Group, Third edition
Serper, Ö., 2004, Uygulamalı İstatistik, Ezgi Kitapevi, Bursa
Serper, Ö., Aytaç, M., (2000), *Örnekleme*, Bursa, Ezgi Yayıncılık
Shapiro, S. S., & Wilk, M. B. (1965). An analysis of variance test for normality (complete samples). Biometrika, 52(3/4), 591-611.
Shavelson, R, J., (2012), Statistical Reasoning for the Behavioral Science, Ally and Bacon, 3ed,
Shepard, L.A. (1993). "Evaluating Test Validity." In L. Darling-Hammon (Ed.), Review of Research in Education, Vol. 19. Washington, DC: AERA.
Stevens, J., 1996, Applied multivariate statistics fort he social sciences, 3ed.,Mahwah, NJ, Lawrence Erlbaum.
Tabachnick, B. G., Fidell, L. S., 2015, Using Multivariate Statistics, Pearson Education, Inc., sixth edition
Taşdelen, S, A., (2019), Examining The Role of SES, Mothers' Reflective Functioning, Mothers' Psychopathological Symptoms, and Emotion Socialization Practices on the Toddlers' Behavior Problems, Basılmamış yüksek lisans tezi.
Trayfos, P., (1996), *Sampling Methods for Applied Research*, New york, John Wiley and Sons Inc.
Turanlı, M., Güriş, S.,(2012), Temel İstatistik, İstanbul, Der Yayınları, 4. Baskı
Uslu, E., E., 2011, Mevsimsel Düzeltme Yöntemlerinin Hanehalkı İşgücü İstatistiklerine Uygulanması, D icle Üniversitesi İktisadi ve İdari B ilim ler Fakültesi D ergisi, 1(2), 40-56
Verma, J. P., 2016, sports research with analytical solution using SPSS, John Wiley & Sons, Inc
Video dosyaları için ,https://helpdeskspss.femplaza.nl/index.html,
Wagner, William, E., 2015, Using IBM SPSS statistics for research methods and social science statistics, SAGE Publications, Fifth edition.
Whittier, N., Wildhagen, T. And Gold, H, J., 2020, Statistics for social understanding: with Stata and SPSS, The Rowman & Littlefield Publishing Group, Inc.
Wilcox, R. (2011). Modern statistics for the social and behavioral sciences: A practical introduction. CRC press.
Winter, J.C.F. and D. Dodou (2010), Five-Point Likert Items: t test versus Mann-Whitney-Wilcoxon, *Practical Assessment, Research and Evaluation*, 15(11).
Yockey, Ronald D., 2016, SPSS demystified : a step-by-step guide to successful data analysis, Pearson Education, Inc., 2nd ed.
Yürür S. ve Keser A. (2011). İşe Bağlı Gerginlik İle İş Tatmini İlişkisinde Duygusal Tükenmenin Aracı Rolü. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi* 65–4:165–194.

Web Sayfaları

http://calcnet.mth.cmich.edu/org/spss/index.htm
http://core.ecu.edu/psyc/wuenschk/SPSS/SPSS-Data.htm
http://data.princeton.edu/wws509/datasets/#cuse
http://helpdeskspssabs.femplaza.nl/index.htm
http://komarix.org/ac/ds

http://psy.mq.edu.au/psystat/download.htm
http://spss.allenandunwin.com.s3-website-ap-southeast-2.amazonaws.com/data-files.html#.Xh45qP4zYdU
http://users.stat.ufl.edu/~winner/
http://wps.pearsoned.co.uk/ge_deveaux_stats_series/251/64373/16479645.cw/content/index.html
http://wps.pearsoned.co.uk/ge_deveaux_stats_series/251/64373/16479645.cw/content/index.html
http://ww2.coastal.edu/kingw/statistics/R-tutorials/simplelinear.html
http://www.ats.ucla.edu/stat/r/dae/logit.htm
http://www.cyclismo.org/tutorial/R/linearLeastSquares.html
http://www.real-statistics.com (Erişim tarihi: 29.03.2020)
http://www.stat.ufl.edu/~winner/datasets.html
http://www.statmethods.net/stats/regression.html
http://www2.1010data.com/documentationcenter/beta/Tutorials/MachineLearningExamples/LogisticRegression.html
https://archive.ics.uci.edu/ml/index.php
https://blog.minitab.com/blog/adventures-in-statistics-2/best-way-to-analyze-likert-item-data-two-sample-t-test-versus-mann-whitney
https://blog.minitab.com/blog/adventures-in-statistics-2/choosing-between-a-nonparametric-test-and-a-parametric-test
https://data.princeton.edu/wws509/datasets/#smoking
https://docs.google.com/spreadsheets/d/1tD9CEVeJo1KQkbZf2UR91LsjRrepZ3ZJv401N60ELBw/edit#gid=0
https://machinelearningmastery.com/cost-sensitive-logistic-regression/
https://people.bath.ac.uk/pssiw/stats2/page16/page16.html
https://statistics.laerd.com/
https://stats.idre.ucla.edu/spss/examples/chp/regression-analysis-by-example-third-editionchatterjee-hadi-and-pricedata-files/#
https://towardsdatascience.com/real-world-implementation-of-logistic-regression-5136cefb8125
https://www.ibm.com/support/knowledgecenter/SSLVMB_sub/statistics_mainhelp_ddita/spss/base/idh_curv.html
https://www.machinelearningplus.com/machine-learning/logistic-regression-tutorial-examples-r/
https://www.pearson.com/uk/educators/higher-education-educators.html
https://www.publichealthnotes.com/17-differences-between-validity-and-reliability/
https://www.su.se/publichealth/english/education/a-guide-to-quantitative-methods-1.372985
https://www.umass.edu/statdata/statdata/stat-logistic.html
Wikipedia, https://en.wikipedia.org/wiki/Correlation_and_dependence, Correlation and dependence, 25.07.2019

SPORDA BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR

Editörler
Doç. Dr. İlker ÖZMUTLU
Doç. Dr. S. Erim ERHAN

EFEAKADEMİ

Sporda Bilimsel Araştırmalar

Editör: İlker Özmutlu ORCID (0000-0002-8287-4275)
Editör: S. Erim Erhan ORCID (0000-0003-4437-0807)

ISBN: 978-605-60173-3-9

1. Baskı: Eylül 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ'ye aittir.

KÜTÜPHANE KARTI
ERHAN, Süleyman Erim - ÖZMUTLU, İlker
Sporda Bilimsel Araştırmalar
1. Basım, 242 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. Spor, 2. Performans, 3. Tenis, 4. Beden Eğitimi, 5. Okçuluk.

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)
Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com
Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER **3**

ÖNSÖZ **9**

OTİZMLİ ÇOCUKLARDA BEDEN EĞİTİMİ VE SPORUN ÖNEMİ **11**

OTİZM KAVRAMI **12**

Otizm Spektrum Bozukluğu 13

Otizmin Belirtileri 14

Otizmin Tanısı 15

Otizmin Tedavisi 17

Otizm Spektrum Tanısı Almış Çocukların Özellikleri 18

Otizm Spektrum Tanısı Almış Çocuklarda Eğitim 23

Otizm Spektrum Tanısı Almış Çocuklarda Hareket Eğitimi 24

Otizm Spektrum Tanısı Almış Çocuklarda Fiziksel Aktivite 24

Otizm Spektrum Tanısı Almış Çocuklarda Oyun 25

Otizm Spektrum Tanısı Almış Çocuklarda Eğitsel Oyun 26

Otizm Spektrum Tanısı Almış Çocuklarda Yaşam Kalitesi 27

Otizm Spektrum Tanısı Almış Çocuklarda Beden Eğitimi ve Sporun Önemi 28

Alanda Yapılan Yurt İçi Araştırmalar 31

SONUÇ 33

KAYNAKLAR 35

ÖRGÜTSEL SİNİZM **39**

1. GİRİŞ 41
2. ÖRGÜTSEL SİNİZM KAVRAMI 42
3. ÖRGÜTSEL SİNİZM TÜRLERİ 45
4. ÖRGÜTSEL SİNİZMİN KURAMSAL TEMELLERİ 49

5. ÖRGÜTSEL SİNİZMİN BOYUTLARI 52
6. ÖRGÜTSEL SİNİZMİN SONUÇLARI 56
KAYNAKLAR 62

BEDEN EĞİTİMİNDE İŞBİRLİĞİNE DAYALI ÖĞRENME MODELİNİN BİLİŞSEL SÜREÇLERE ETKİSİ 67
Sporla İlgili Yapılan Çalışmalarda İşbirlikli Öğrenme Modeli 74
İşbirlikli Öğrenme Modelinin Faydaları 74
İşbirlikli Öğrenme İle Küme Çalışması Arasındaki Fark 77
Bilişsel Gelişim ve İşbirlikli Öğrenme 80
Üst Biliş ve İşbirlikli Öğrenme 81
KAYNAKÇA 85

SPORDA İMGELEME VE PERFORMANS 93
1.GİRİŞ 94
2.GENEL BİLGİLER 95
2.1. İmgeleme 95
2.2. Sporda Kullanılan İmgeleme Modelleri 96
2.3. İmgeleme Çeşitleri 100
2.4. Performansı Arttırmada İmgeleme Kullanımı 101
2.5. İmgelemenin Yararları 101
2.6. Sporda İmgeleme Kullanımları 103
2.7. İmgelemeyi Etkileyen Faktörler 104
2.8. İmgeleme Performans İlişkisini Açıklayan Kuramlar 105
2.9. Performans 106
2.10. Performansı Etkileyen Faktörler 107
2.11. İmgeleme ve Sportif Performans 107
SONUÇ 110
KAYNAKÇA 112

DUYGUSAL ZEKÂ VE SPOR 117
1.GİRİŞ 118
2. GENEL BİLGİLER 119
2.1. Spor 119
2.2. Duygusal Zekâ 121
SONUÇ 141
KAYNAKÇA 142

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE OKÇULUK 145
OKÇULUĞUN TANIMI 146
BAŞLICA OKÇULUK KATEGORİLERİ 146
Savaş Okçuluğu 146
Av Okçuluğu 146
Atlı Okçuluk 147
Menzil Okçuluğu 147
Hedef Okçuluğu (Modern Okçuluk) 147
Spor Okçuluğu 147
OKÇULUK TARİHİ 147
İslamiyet'te Okçuluk 148
Osmanlı'da Okçuluk 148
Türkiye'de Okçuluk 150
İlk Spor Kulübü 151
Dünya'da Okçuluk 151
Sonuç ve Değerlendirmeler 153
KAYNAKLAR 154

SIKLET SPORLARINDA SPORCU SAĞLIĞI VE PERFORMANS AÇISINDAN KİLO VERME YÖNTEMLERİ 155

GİRİŞ 156

JUDO 157

TAEKWONDO 160

GÜREŞ 162

KİLO KATEGORİLERİ VE KİLO KAYBI 163

KİLO KAYBI VE KULLANILAN YÖNTEMLER 165

KİLO KAYBININ PERFORMANSA ETKİSİ 166

KİLO KAYBI VE SAĞLIK 167

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME 169

KAYNAKLAR 171

ARTİSTİK CİMNASTİK YER ALETİNDE BAZI TEMEL HAREKETLERİN ÖĞRENİM AŞAMALARI 177

YER ALETİ 179

Öne Takla 179

Geri Takla 181

AMUT DURUŞU 183

Amut Takla (Teknik yapım) 187

ÇEMBER 189

YUNUS TAKLA (UÇUŞLU TAKLA) 195

TURNA TAKLA 197

KAYNAKLAR 199

TENİSTE GIDA TAKVİYESİ VE PERFORMANS 203

GİRİŞ 204

Karbonhidrat 204

Protein ve Yağ 206

Farklı Antrenman Modellerinin Servis Hızına Etkileri 229
a) Pliometrik Antrenmanların Servis Hızına Etkisi 230
b) Kor Kuvvet Antrenmanlarının Servis Hızına Etkisi 231
c) Kuvvet Antrenmanlarının Servis Performansına Etkisi 232
d) Kas Aktivasyonlarının Servis Performansı Üzerine Etkileri 233
KAYNAKÇA 235

Kreatin 207
Sodyum Bikarbonat 208
Nitrik Oksit 209
Kafein 209
SONUÇ 211
KAYNAKLAR 212

TENİS OYUNUNDA SERVİS HIZI 217
Teniste Servis Hızının Önemi 218
Dünya'da En Hızlı Servis 219
Teniste Servis Çeşitleri 221
a) Flat Servis 221
b) Slice Servis 221
c) Kick Servis 222
Mükemmel Bir Servisin Altın Kuralları 222
a) Birinci Servisin Güvenirliliği 222
b) Servis Atışında Topun Gücü ve Güç Bölgesine Ulaşımı 223
c) İkinci servis (Kick) Kullanımı 223
d) Slice Servis Etki Düzeyi 223
e) Servis Atılacak Yeri Belli Etmemek 224
f) Önemli Puanlarda Etkili Servis 224
Servis Hızını Arttırmanın 4 Temel Yolu 225
a) Topu Öne ve Yukarı Doğru Fırlatmak 225
b) Daha Az Spinli Vuruş Sağlamak 226
c) Vücut Döngüsü (Rotasyon) 226
d) Her Sporcunun Kendine Özgü Raketinde Ayarlamalar Yapmak 226
e) Teniste Servis ve Boy Uzunluğu İlişkisi 226
Kort Çeşitlerinin Tenis Servis Hızına Etkileri 228

OTİZMLİ ÇOCUKLARDA BEDEN EĞİTİMİ VE SPORUN ÖNEMİ

Nezihe ŞAŞMAZ

- *ORCID: 0000-0001-6168-8361*
- *Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Tekirdağ/TURKEY*

Doç.Dr.İlker ÖZMUTLU

- *ORCID: 0000-0002-8287-4275*
- *Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Tekirdağ/TURKEY*

KAYNAKLAR

Atalay, A. Karadağ, A. (2011). Otizmli hastaların rehabilite sürecinde spor terapilerinin önemi. I. Uluslararası Engellilerde Beden Eğitimi ve Spor Kongresi, Konya.

Aydın, A. (2008). "Otizmde İlk Adım", Epsilon Yayıncılık, 2.Baskı, İstanbul.

Bayraktar, E. (2007). Görsel sanatlar eğitiminin otistik çocuklar üzerindeki etkileri. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Beyazoğlu, G. (2014). Oyun ve su terapilerinin otizm tanısı almış bir çocukta gözlenen davranış bozukluklarının azaltılması üzerindeki etkilerinin incelenmesi. Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Trabzon.

Çalışkan, E. (2011). Engelli Çocuklarda Spor Eğitimi ve Ailelerin Yaklaşımı, I. Uluslararası Katılımlı Engellilerde Beden Eğitimi Ve Spor Kongresi (s. 3033). Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Konya.

Darıca, N. Abidoğlu, Ü. Gümüşçü, S. (2011). Otizm ve Otizmli Çocuklar. Özgür Yayınları, İstanbul. s:15.

Diken, İ. (2011). Otistik bozukluğu olan öğrenciler. Özel eğitime gereksinimi olan öğrenciler ve özel eğitim. içinde Ankara: Pegem Akademi.

Ekici, Ö. K. (2013). Otizm farkındalığı bilimsel, sosyal ve yasal yönleriyle. *TÜBİTAK Bilim ve Teknik Dergisi,* 30-40.

Er, Ö. (2018). Otizmli Çocuklarda Hareket Eğitimi Ve Eğitsel Oyun İle Yaşam Kalitesi İlişkisinin İncelenmesi. Hitit Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Çorum.

Ergun, N. (2011) Bedensel Engellilerde Sportif Aktiviteler ve Klasifikasyon. I.Uluslararası Katılımlı Engellilerde Beden Eğitimi Ve Spor Kongresi (s. 4246). Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Yüksekokulu, Konya

Fazlıoğlu, Ö. Y. (2004). Duyusal Entegrasyon Programının Otizmli Çocukların Duyusal ve Davranış Problemleri Üzerine Etkisinin İncelenmesi. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi, Ankara.

Fazlıoğlu, Y., Yurdakul, E. M. (2005) "Otizm, Otizmde Görsel İletişim Tekniklerinin Kullanımı", Morpa Yayıncılık, İstanbul.

Kafkas, A., & Özen, G. (2015). Teaching of swimming technique to children with autism: a pilot study. *Journal of Rehabilitation and Health on Disability*, 1(1), 12-20.

Kargın , T. (2004). Kaynaştırma: Tanımı gelişimi ve ilkeleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi , 5*(2), 1-13.

Korkmaz, B. Kulaksızoğlu, A. (2003). *Farklı gelişen çocuklar*. Epsilon Yayıncılık, İstanbul.

Koyuncu, M. (2009). Karşılıklı yoğunlaştırılmış etkileşim yönteminin otizmli çocuklarda iletişim becerilerinin gelişimine etkisinin değerlendirilmesi Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi, Konya

Kulaksızoğlu, A. (2003). "Farklı Gelişen Çocuklar" (s.22). Epsilon Yayınevi, İstanbul.

Meaden, H. HALLE, J. EBATA, A. (2010). Families with children who have autism spectrum disorders: stress and support, *Exceptional Children, 77(1),* 7–36

MEB Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü. (2012). Tohum Otizm Vakfı. Otizmde Eğitim, Terapi ve Tedavi Yöntemleri. Available from: http://tohumotizm.org.tr/sites/default/files/kcfinder/files/Otizmde, %20egitim, %20terapi %20 ve %20 tedavi %20 yöntemleri. Erişim Tarihi: 21 Mayıs 2019.

Mukaddes, N. M. (2013) Otizm Spektrum Bozuklukları: Tanı ve Takip. Nobel Tıp Kitabevi, İstanbul.

Muratlı, S. (2013). Çocuk ve spor. Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.

Namlı, S. (2012). Spor Yapan Ve Yapmayan Otistik Engelli Bireylerin Davranış ve Motor Performanslarının Karşılaştırılması. Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Sakarya.

Nealy, C. O'Hare, L. Powers, J. Swġck, D. (2012). The Impact of Autism Spectrum Disorders on The Family: A Qualitative Study of Mothers' Perspectives. *Journal of Family Social Work, 15(3),* 187–201.

Otsimo, Otizm belirtileri. https://otsimo.com/tr/otizm-belirtileri/. Erişim tarihi: 25 Mayıs 2019

Öner, N. (1997). Durumluk sürekli kaygı envanterinin Türk toplumunda Geçerliği, Ankara.

Özbek, F. (2017). Okul öncesi dönem otizm spektrum bozukluğunda yaşam kalitesini belirleyici olarak hastalık şiddeti, komorbid ruhsal sorunlar ve annenin ruhsal sorunlarının rolü, İstanbul.

Özer, D. Kaplan, Ö. (2000). Eğitilebilir zihinsel engelli erkek çocukların görsel ve işitsel reaksiyon sürelerinin normal gelişim gösteren akranları ile

karşılaştırılarak incelenmesi. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 5(3),* 31-38.

Öztürk, M. A. (2012). TEACCH otizm programı unsurlarının eğitimi ve sporda kullanımı. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi,19,* 259-268.

Özusta. (1999). Otizm: Tanı ve Ayırıcı Tanı, Ed. : Aysel Ekşi, Ben Hasta Değilim-Çocuk Sağlığı ve Hastalıklarının Psikososyal Yönü içinde, Nobel Tıp Kitapevi, İstanbul.

Papatğa, E. (2012). Otizmli Çocukların Oyun Becerileri İle Davranış Ve Sosyal Beceri Özelliklerinin Karşılaştırılması. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Edirne.

Sarol, H. Ekinci, E. Karaküçük, S. (2011). Otistik çocuklar spor eğitim projesine gönüllü olarak katılan beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin görüşleri. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi, 13(Ek sayı),* 67 73.

Saymaz, E. B. (2008). Otizmde duygu algılama ve ifade etme: Bir olgu sunumu. *Çocuk ve Gelişimi Ruh Sağlığı Dergisi , 16*(2), 32-36.

Sucuoğlu, B. ve ÇİFCİ, Ġ. (2010). *Bilişsel süreç Yaklaşımıyla Sosyal Beceri Öğretimi,* Kök Yayıncılık, 7. Baskı, Ankara.

Topçu, S. (2017) Çocuklarda otizm spektrum bozukluğunun m.chat (modıfied chech lıst for autısm ın toodlers/ değiştirilmiş erken çocukluk dönemi otizm tarama ölçeği) ve tıdos (three- ıtem dırect observatıon screen/ üç maddelik direk gözlemsel tarama) tarama testlerinin değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara Üniversitesi, Ankara.

Uzunlular, Y. (2018). Yaygın Gelişimsel Bozukluk Tanısı Almış Çocuklarda Spor Uğraşısının İyileştirici Etkisinin İncelenmesi, Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Mersin.

Ünlüer, E. (2009) 2-6 yaş arası otistik çocuğa sahip annelerin, algıladıkları sosyal destek ve umutsuzluk düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Yanardağ, M. (2007). Otistik çocuklarda farklı egzersiz uygulamalarının motor performans ve stereotip davranışlar üzerine etkileri. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Yetim, A. (2005). Sosyoloji ve Spor, 1nd Ed. Topkar Matbaa, Trabzon.

ÖRGÜTSEL SİNİZM

Aydın TUFAN

- *ORCID: 0000-0002-0828-7996*
- *Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Tekirdağ/TURKEY*

Süleyman Erim ERHAN

- *ORCID: 0000-0003-4437-0807*
- *Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Tekirdağ/TURKEY*

Kadir SEVİNÇ

- *ORCID: 0000-0003-2595-6044*
- *Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Tekirdağ/TURKEY*

KAYNAKLAR

Abraham, R. (2000). Organizational Cynicism: Bases and Consequences, Genetic, Social and General Psychology Monographs, 126 (3), 269-292.

Abraham, R. (2004). Orrganizational Cynicism: Definitions, Bases and Consequences, New York: Melen Studies in Business.

Andersson, L. M. (1996). Employee cynicism: an examination using a contract violation framework. Human Relation. 49: 1395-1418.

Arslan, T. E. (2012). Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi akademik personelinin genel ve örgütsel sinizm düzeyi. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 13(1): 12-27.

Aydın, O. (2002). Davranış bilimlerine giriş. Ebver Özkalp. (Ed.). Tutumlar (üçüncü baskı) içinde, 279-295. Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.

Boyalı, H. (2011). Örgütsel Sinizm ve İş Tatmini Arasındaki İlişkiler: Karaman'daki Bankalar Üzerine Bir Uygulama. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Karaman.

Brandes, P. (1997). Organizational Cynicism: Its Nature, Antecedents and Consequences, (Doktora Tezi), Ohio: University of Cincinnati.

Can, H. Aşan, Ö. Aydın, E. M. (2006). Örgütsel Davranış. Arıkan Yayıncılık, İstanbul.

Çağ, A. (2011). Algılanan Örgütsel Adaletin, Örgütsel Sinizme ve İşten Ayrılma Niyetine Etkisinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Afyon.

Delken, M. (2004). Organizational Cynicism: A Study Among Call Centers, University Of Maastricht Faculty of Economics and Business Administration Department of Organization and Strategy, Limburg.

Duman, B. (2004). Attribution theory (katkı=anlam yükleme teorisinin) öğrenme-öğretme sürecinde öğrencilerin öğrenilmiş çaresizliği üzerindeki etkisi. 13. Ulusal Eğitim Kurultayı, 129-131. İnönü Üniversitesi, Malatya.

Eaton, J. A. (2000). A Social motivation approach to organizational cynicism. Unpublished Master Dissertation. Faculty of Graduate Studies, York University, Toronto.

Edgar, A. Sedgwick, P. (2007). Kültürel Kuramda Anahtar Kavramlar. (Çeviri: M. Karaşahan), Açılım Kitap Yayınevi, İstanbul.

Göksu, T. (2012)., Tutumlar, (19.05.2019)

Gül, H. AĞIRÖZ, A. (2011). Mobbing ve örgütsel sinizm arasındaki ilişkiler: hemşireler üzerinde bir uygulama. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF Dergisi*, 13(2), 27-47.

Güney, S. (2013). Örgütsel Davranış, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

Helvacı, M. A. (2010). Örgütsel Sinizm. (Ed.: H. B. Memduhoğlu ve K. Yılmaz) Yönetimde yeni yaklaşımlar içinde, Pegem Akademi, 383-397, Ankara.

Helvacı, M. A. Çetin, A. (2012). İlköğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Örgütsel Sinizm Düzeylerinin Belirlenmesi (Uşak İli Örneği). Uşak Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Uşak

İnceoğlu, M. (2010). Tutum Algı İletişim. Beykent Üniversitesi Yayınevi, İstanbul.

James, M. S. L. (2005). Antecedents and cosequences of cynicism in organizations: An examination of the potential positive and negative effects on school systems. Unpublished Doctoral Dissertation. The Florida State University, Florida.

Kalağan, G. (2009). Araştırma görevlilerinin örgütsel destek algıları ile örgütsel sinizm tutumları arasındaki ilişki. Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Antalya.

Karacaoğlu, K. İNCE, F. (2012). Brandes, Dharwadkar ve Dean'in örgütsel sinizm ölçeği Türkçe formunun geçerliliği ve güvenilirlik çalışması: Kayseri organize sanayi bölgesi örneği. Business and Economics Research Journal, 3, s.77,-92.

Kanter, D. L. Mirvis, P. H. (1991). Cynicism: The new America malaise. Business and Society Review, 57-61.

Kılıç, Ş. (2011). İlköğretim okulu öğretmenlerinin örgütsel sinizm ve örgütsel bağlılık düzeyleri arasındaki ilişki: Keçiören İlçesi Örneği, Hacettepe

Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Köklü, N. (1995). Tutumların Ölçülmesi ve Likert Tipi Ölçeklerde Kullanılan Seçenekler, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi,* 28(2), 81-93. Ankara.

Luthans, F. (2010). Organizational Behavior, Boston: McGraw-Hill Inc.

Mantere, S. Martinsuo, M. (2001). Adopting and questioning strategy: Exploring the roles of cynicism and dissent. Presented at 17th European Group for Organisation Studies Colloquium, July 5-7, Lyon, France.

Mimaroğlu, H. (2008). Psikolojik sözleşmenin personelin tutum ve davranışlarına etkileri: Tıbbi satış temsilcileri üzerinde bir araştırma. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Adana.

Naus, A. J. A. M. (2007). Organizational Cynicism on The Nature, Antecedents and Consequences of Employee Cynicism Toward The Employing Organization. Unpublished Doctoral Dissertation, Maastricht University.

Özdevecioğlu, M. (2004). Duygusal olaylar teorisi çerçevesinde pozitif ve negatif duygusallığın algılanan örgütsel adalet üzerindeki etkilerini belirlemeye yönelik bir araştırma. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Dergisi,* 59(3) 181-202. Ankara.

Özgener, Ş. Öğüt, A. Kaplan, M. (2008). İşgören-İşveren İlişkilerinde Yeni Bir Paradigma: Örgütsel Sinizm. (Ed: M. Özdevecioğlu ve H. Karadal) Örgütsel Davranışta Seçme Konular Organizasyonların Karanlık Yönleri ve Verimlilik Azaltıcı Davranışlar İçinde, 53-72, İlke Yayınevi, Ankara.

Özkalp, E. Kırel, Ç. (2010). Örgütsel Davranış. Ekin Basım-Yayın Dağıtım, Bursa.

Özkalp, E. Kırel, Ç. (2005). Örgütsel Davranış, Anadolu Üniversitesi Eğitim, Sağlık ve Bilimsel Araştırma Çalışmaları Vakfı, Yayın No: 149, Eskişehir.

Pelit, N. PELİT, E. (2014). Örgütlerde Kanser Yapıcı İki Başat Faktör: Mobbing ve Ötgütsel Sinizm. Detay Yayıncılık, Ankara.

Robbins, S. P. (2005). Organizational Behaviour (11th ed). NJ: Prentice Hall.

Robbins, S. P. (2013). Örgütsel Davranış, 14. Basımdan Çeviri, Çeviri Editörü: İnci Erdem, Nobel Yayın Dağıtım.

Sabuncuoğlu, Z. Tüz, M. (2001). Örgütsel Psikoloji, Ezgi Kitapevi, Bursa

Shea, L. (2009). The Cynic Enlightenment: Diagones In The Salon. Baltimore: JHU Press.

Sur, Ö. (2010). Örgütsel Sinizm: Eskişehir İli Büro Çalışanları Üzerine Bir Alan Araştırması, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Büro Yönetimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Şirin, E. (2011). İlköğretim okullarındaki öğretmenlerin okul kültürü algıları ile örgütsel sinizm tutumları arasındaki ilişki (İstanbul ili, Esenyurt ilçesi örneği). Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Linsans Tezi, İstanbul.

Tokgöz, N. Yılmaz, H. (2008). Örgütsel Sinizm: Eskişehir ve Alanya'daki Otel İşletmelerinde Bir Uygulama. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* 8(2), 283-305.

Turan, Ş. (2011). Küreselleşme Sürecinde Örgütsel Değişimi Etkileyen Bir Unsur Olarak Örgütsel Sinizm ve Karaman İli Kamu Kurumlarında Bir Çalışma, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi. Karaman.

Tütüncü, Ö. Küçükusta, D. (2008). Organizasyonlarda Bireyler, Davranış, Tutum ve Motivasyon, 2. Uluslararası Katılımlı Sterilizasyon Konferansı, 15-16, İzmir.

Tınaztepe, C. (2012). Örgüt İçi Etkin İletişimin Örgütsel Sinizme Etkisi, *Organizasyon Ve Yönetim Bilimleri Dergisi,* 4(1), 3-63.

BEDEN EĞİTİMİNDE İŞBİRLİĞİNE DAYALI ÖĞRENME MODELİNİN BİLİŞSEL SÜREÇLERE ETKİSİ

Prof. Dr. Murat TEKİN

- *ORCID: 0000-0002-7942-242x*
- *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Karaman / TURKEY*

Gülfidan OYLUM

- *ORCID: 0000-0002-7350-7713*
- *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Karaman / TURKEY*

KAYNAKÇA

Alavi, M. (1994). Computer-mediated collaborative learning: An empirical evaluation. Management Information Systems Research Center, University of Minnesota. MIS Quarterly, 18(2), 159-174.

Adey, P., Robertson, A., & Venville, G. (2001). *Let's Think! A Programme for Developing Thinking in Five and Six Year Olds: Teachers Guide*. The NFER-NELSON Publishing Company Ltd.

Antil, L. R., Jenkins, J. R., Wayne, S. K., & Vadasy, P. F. (1998). Cooperative learning: Prevalence, conceptualizations, and the relation between research and practice. *American Educational Research Journal, 35*(3), 419–454.

Artz, A. F., & Armour-Thomas, E. (1992). Development of a cognitive-meta-cognitive framework for protocol analysis of mathematical problem solving in small groups. Cognition and instruction, 9(2), 137-175.

Artzt, A. F., & Newman, C. M. (1997). How to use cooperative learning in the mathematics class. International Electronic Journal of Mathematics Education, 2017 - Volume 12 Issue 3, pp. 475-491.

Baldwin, D. A., & Moses, L. J. (1996). The ontogeny of social information gathering. Child Development, 67, 1915–1939. doi:10.1111/j.1467-8624.1996.tb01835.

Barrett, T. (2005). Effects of cooperative learning on the performance of sixth – grade physical education students. Journal of Teaching in Physical Education, 24, 88-102.

Baron-Cohen, S. (2001). Theory of mind and autism: A review. International Review of Research in Mental Retardation, 23, 169-184. doi: 10.1016 / S0074-7750(00)80010-5.

Bayrakçeken S., Doymuş K. ve Doğan A. (2013). İşbirlikli Öğretim Modelinin Uygulanması. Pegem Akademi, Ankara.

Bernard, M., & Bachu, E. (2015). Enhancing the Meta-cognitive Skill of Novice Programmers through Collaborative Learning. Meta-cognition: Fundaments, Applications, and Trends (pp. 277-298): Springer.

Bigge, M. (1990). Learning Theories. Athens: Patakis.

Blair, C. (2002). School readiness. Integrating cognition and emotion in a neurobiological conceptualization of children's functioning at school entry. American Psychologist, 57, 111–27.doi: 10.1037/0003-066X.57.2.111

Cannella, G. S. (1993). Learning through social interaction: shared cognitive experience, negotiation strategies, and joint concept construction for young children. Early Childhood Research Quarterly, 8, 427-444. doi: 10.1016/S0885-2006(05)80078-X.

Capage, L., & Watson, A. C. (2001). Individual differences in theory of mind, aggressive behavior, and social skills in young children. Early Education and Development, 12, 613 – 628. doi: 10.1207 / s15566935eed1204_7.

Carlson, S. M., & Moses, L. J. (2001). Individual differences in inhibitory control and children's theory of mind. Child Development, 72, 1032–1053. doi: 10.1111/1467-8624.00333.

Cohen, E.G. (1994). Restructuring in the classroom: Conditions for productive small groups. Review of Educational Research, 64, 1-35.

Cohen, E.G., & Lotan, R.A. (1997). Working for equity in heterogeneous classrooms: Sociological theory in practice. New York: Teachers College Press.

Chinn, C. (2010). Collaborative and cooperative learning. Encyclopedia of cross-cultural school psychology (pp. 229-232): Springer.

Demers, J. (2008). Character Building Activities. Human Kinetics, Champing

Desoete, A. (2007). Evaluating and improving the mathematics teaching-learning process through meta-cognition. Electronic Journal of Research in Educational Psychology, 5(3), 705-730.

Doise, W., Mugny, G., &Perret-Clermont, A. N. (1975). Social interaction and the development of cognitive operations. European Journal of Social Psychology, 5, 367-383. doi:10.1002 / ejsp.2420050309.

Dunn, W. (1994). Performance of typical children on the sensory profile: An item analysis. American Journal of Occupational Therapy, 48, 967-974. doi:10.5014/ajot.48.11.96.

Duran, R. T., & Gauvain, M. (1993). The role of age versus expertise in peer collaboration during joint planning. Journal of Experimental Child Psychology, 55, 227-242. doi: 10.1006/jecp.1993.1013.

Dunn, W. (1994). Performance of typical children on the sensory profile: An item analysis. American Journal of Occupational Therapy, 48, 967-974. doi:10.5014/ajot.48.11.967.

Dyson, B. (2001). Cooperative learning in an elementary school physical education program. Journal of Teaching in Physical Education, 20, 264-281.

Dyson, B. (2002). The implementation of cooperative learning in an elementary school physical education program. Journal of Teaching in Physical Education, 22, 69-85.

Dyson B., Linda L. Griffin & Hastie P. (2004) Sport Education, Tactical Games, and Cooperative Learning: Theoretical and Pedagogical Considerations, Quest, 56:2, 226-240,doı: 10.1080/00336297.2004.10491823

Dyson B., Griffin L. L., & Hastie P. (2004) "Sport education, tactical games, and cooperative learning: theoretical and pedagogical considerations," Quest, vol. 56, no. 2, pp. 226–240, 2004.

Elias, M. J., & Haynes, N. M. (2008). Social competence, social support, and academic achievement in minority, low-income, urban elementary school children. School Psychology Quarterly, 23, 474-495. doi:10.1037/1045-3830.23.4.474

Extremera, N. & -Berrocal, F. P. (2004). The role of student's emotional intelligence: empirical evidence. Revista Electronica de Investigacion Educativa 6(2), November.

Geier C. S. and Bogner F. X. (2011)"Learning at workstations. Students' satisfaction, attitudes towards cooperative learning and intrinsic motivation," Journal for Educational Research Online, vol. 3, no. 2, pp. 3–14, 2011.

Goos, M., & Galbraith, P. (1996). Do it this way! Meta-cognitive strategies in collaborative mathematical problem solving. Educational studies in mathematics, 30(3), 229-260.

Hala, S., Hug, S., & Henderson, A. (2003). Executive function and false-belief understanding in preschool children: Two tasks are harder than one. Journal of Cognition and Development, 4, 275–298.

Hooper S. and Hannafin M. J. (1991) "The effects of group composition on achievement, interaction, and learning efficiency during computer-based cooperative instruction,". Educational Technology Research and Development, vol. 39, no. 3, pp. 27–40, 1991.

Hooper S. (1992) "Effects of peer interaction during computer-based mathematics instruction," The Journal of Educational Research, vol. 85, no. 3, pp. 180–189, 1992.

Hurme, T.-R., Järvelä, S., Merenluoto, K., &Salonen, P. (2015). What Makes Meta-cognition as Socially Shared in Mathematical Problem Solving?.Meta-cognition: Fundaments, Applications, and Trends (pp. 259-276): Springer.

Hsiung C.M. (2012) "The effectiveness of cooperative learning," Journal of Engineering Education, 101(1), 119–137.

Hurme, T.-R., Järvelä, S., Merenluoto, K., &Salonen, P. (2015). What Makes Meta-cognition as Socially Shared in Mathematical Problem Solving?.Meta-cognition: Fundaments, Applications, and Trends (pp. 259-276): Springer.

Hinsz, V. B. (2004). Meta-cognition and mental models in groups: An illustration with meta-memory of group recognition memory. Paper presented at the Annual Society for Experimental Social Psychology Preconference on Small Groups, Fourth, Oct, 1996, Sturbridge Village, MA, US; Portions of this research were presented at the aforementioned conference.

Johnson, D.W., & Johnson, R.T. (1989). Cooperation and competition: Theory and research. Edina, MN: Interaction Book.

Johnson D. W. and Johnson R. T. (1993) "Cooperative learning and feedback in technology-based instruction," in Interactive Instruction and Feedback, J. V. Dempsey and G. C. Sales, Eds., pp. 133–157, Educational Technology Publications, Englewood Cliffs, NJ, USA.

Johnson, R., & Johnson, D. (1994). Learning together and alone: Cooperative, competitive and individualistic learning. (5th ed.). Needham Heights, Mass: Allyn and Bacon.

Johnson, C. M. (2001). A survey of current research on online communities of practice. The Internet and Higher Education, 4(1), 45-60.

Johnson, M., & Ward, P. (2001). Effects of class wide peer tutoring on correct performance of striking skills in 3rd grade physical education. Journal of Teaching in Physical Education, 20, 247-263.

Johnson, D. W., Johnson, R., & Holubec, E. (1990). Circles of Learning. Cooperation in the Classroom. Edina, Minn.: Interaction Book Company.

Kagan, S. (1990). The structural approach to cooperative learning. Educational Leadership, 47, 12-16.

Kramarski, B., &Mevarech, Z. R. (2003). Enhancing mathematical reasoning in the classroom: The effects of cooperative learning and meta-cognitive training. American Educational Research Journal, 40(1), 281-310.

Khalid S. Alzahrani (2017) Meta-cognition and Cooperative Learning in the Mathematics Classroom International Electronic Journal of Mathematics Education, 12(3), 475-491.

Lee T.E (2014) Effects of a Cooperative Learning Strategy on the Effectiveness of Physical Fitness Teaching and Constraining Factors, Hindawi Publishing Corporation Mathematical Problems in Engineering Volume 2014, Article ID 519291, 6 pages http://dx.doi.org/10.1155/2014/519291

Marios Goudas &Evmorfia Magotsiou (2009) The Effects of a Cooperative Physical Education Program on Students' Social Skills, Journal of Applied Sport Psychology, 21:3, 356-364, DOI: 10.1080/10413200903026058.

Metzler, M. W. (2005). Instructional Models for Physical Education. Second Edition. United States of America: Holcomb Hathaway, Inc.

Moga, A. (2012). Meta-cognitive Training Effects on Students Mathematical Performance from Inclusive Classrooms. (PhD), Babeș-Bolyai University, Cluj-Napoca.

Orlick, T.D. (1981). Positive socialization via cooperative games. Developmental Psychology, 4, 426-429.

Özdoğan, E. (2008). İşbirlikli Öğrenme Yönteminin İlköğretim 4.Sınıf Matematik Öğretiminde Öğrenci Tutum ve Başarısına Etkisi: Bilgisayar Destekli

İşbirlikli Öğrenme ve Küme Destekli Bireyselleştirme Tekniği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eğe Üniversitesi, İzmir

Pan C. Y. and Wu H. Y. (2013) "The cooperative learning effects on English reading comprehension and learning motivation of EFL freshmen," Journal of English Language Teaching, vol. 6, no. 5, pp. 13–27, 2013.

Pannitz, R. (1996). A definition of collaborative vs. cooperative learning. Cooperative Learning and College Teaching. http:// www. londonmet.ac.uk / deliberations / collaborative-learning /panitz-paper.cfm.

Panitz, T. (1999). Collaborative versus Cooperative Learning: A Comparison of the Two Concepts Which Will Help Us Understand the Underlying Nature of Interactive Learning. Retrieved from ERIC

Papathanasiou, G., & Manousou, E. (2011). E-portfolio as tool implementation supplementary school distance learning. In 6th International Conference in Open and Distance Learning. Alternative Forms of Education, (pp. 153-165).

Piaget, J. (1928). Judgment and Reasoning in the Child. London: Routledge & Kegan Paul.

Piaget, J. (1932). The Moral Judgment of the Child. London: Routledge & Kegan Paul.

Piaget, J. (1959). The language and thought of the child (Vol. 5). New York: Harcourt, Brace, and World.

Piaget, J. (1995). Sociological studies. London and New York: Taylor & Francis Group.

Piaget, J. (1977). The development of thought: Equilibration of cognitive structures. New York: Viking.

Pineteh, E. A. (2012). Using virtual interactions to enhance the teaching of communication skills to Information Technology students. British Journal of Educational Technology, 43(1) 85-96.

Putnam, J.W. (1998). Cooperative learning and strategies for inclusion: Celebrating diversity

in the classroom. (2nd ed.). Baltimore, MD: Brookes. Journal, 35, 419-454.

Robin, B. R. (2008). Digital storytelling: A powerful technology tool for the 21st century classroom. Theory into Practice, 47, 220-228.

Rockwood, R. (1995). National Teaching and Learning Forum. Paper presented at the National Teaching and Learning Forum.

Riggs, N. R., Blair, C. B., & Greenberg, M. T. (2003). Concurrent and 2-year longitudinal relations between executive function and the behavior of 1st and 2nd grade children. Child Neuropsychology, 9, 267–276.doi: 10.1076/chin.9.4.267.23513.

Riga, A., & Skopeliti, I.(2019).Collaborative learning activities and their substantial role in the cognitive development of children with Learning Disabilities, Educational Journal of the University of Patras UNESCO Chair, 6(2), p. 127-136, ISSN: 2241-9152.

Sapon-Shevin, M.K. (1994). Cooperative learning and middle schools: What would it take to really do it right? Theory into Practice, 33, 183-190.

Slavin R. E. (1985) Learning to Cooperate, Cooperating to Learn. Plenum Press, New York, NY, USA.

Slavin, R. (1990). Cooperative learning: Theory, practice, research. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.

Slavin, R. (1990). An Introduction to cooperative learning research. New York: Plenum Press.

Slavin, R.E. (1995). Cooperative learning: Theory, research, and practice (2nd ed.). Boston: Allyn& Bacon.

Slavin, R.E. (1996). Research on cooperative learning and achievement: What we know, what we need to know. Contemporary Educational Psychology, 21, 43-69.

Smith, B. L., &Mac Gregor, J. T. (1992). What is collaborative learning? In A. S. Good sell, M. R. Maher & V. Tinto (Eds.), Collaborative learning: A sourcebook for higher education (pp. 10-30). University Park, PA: National Center on Postsecondary Teaching, Learning, & Assessment, Syracuse University.

Stipek, D., & Miles, S. (2008). Effects of aggression on achievement: Does conflict with the teacher make it worse?.Child Development, 79, 1721-1735. doi:10.1111/j.1467- 8624.2008.01221.x

Sills, J., Rowse, G. orcid.org/0000-0003-3292-4008 and Emerson, L.M. (2016) the role of collaboration in the cognitive development of young children: a systematic review. Child: Care, Health and Development, 42 (3). pp. 313-324. ISSN 0305-1862

Song X.Q., Yin H. C., and Wang Q. (2012) "The Effect of Cooperative learning mode applied in the University Students' Shaping Class,". Creative Education, vol. 3, pp. 6–10, 2012.

Tudge, J., &Winterhoff, P. (1993). Can young children benefit from collaborative problem solving? Tracing the effects of partner competence and feedback. Social Development, 2, 242-259. doi:10.1111 / j.1467-9507.1993.tb00016.x

Vygotsky, L. S. (1978). Interaction between learning and development. In Mind and Society: The development of higher psychological processes (pp. 79-91). Cambridge, M.A.: Harvard University Press.

Vygotsky, L. S. (1978). Mind in Society: the development of higher mental processes. Cambridge: Harvard University Press.

Wang J., Hu X., and Xi J. (2012) "Cooperative learning with role play in Chinese pharmacology education," Indian Journal of Pharmacology, vol. 44, no. 2, pp. 253–256, 2012.

Wimmer, H., & Perner, J. (1983). Beliefs about beliefs: Representation and constraining function of wrong beliefs in young children understands of deception. Cognition, 13, 103–128. doi:10.1016/0010-0277(83)90004z.

https://www.hurriyet.com.tr/gundem/optimize-ne-demek-optimize-etmek-nedir-optimize-tdk-kelime-anlami-41542684.ErişimTarihi: 27.07.2020

https://health.tki.org.nz/Key-collections/Sports-studies/Teaching-approaches.ErişimTarihi:27.07.2020

SPORDA İMGELEME VE PERFORMANS

Prof. Dr. Yılmaz ÇAKICI

- *ORCID: 0000-0003-4587-787X*
- *Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Tekirdağ/TURKEY*

Aslıhan ARSLANGÖRÜR

- *ORCID: 0000-0001-5987-6670*
- *Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Tekirdağ/TURKEY*

KAYNAKÇA

Andersen, M. (2000). Doing sport psychology. Human Kinetics, USA.

Anshel MH. 1990. Sport Psychology, from Theory to Practise. Publishers Scottsdale, Arizona.

Aşçı, F. H, Gökmen, H., Tiryaki, G. ve Aşçı, A. (1997). Self- concept and body image of male athletes and nonathletes, Adolescence, 32 (128) :959-968.

Bandura, A. (1986). Social Foundations Of Thought And Actions: A Social Cognitive Theory, Prentice Hall, Englewood Cliffs.

Bayraktar B, Kurtoğlu M. Sporda performans ve performansı artırma yöntemleri. Atasü T, Yücesir İ, eds. Doping ve futbolda performans artırma yöntemleri, İstanbul, 2004, 269-296.

Biçer, T. (1998). Doruk Performans. 2. Baskı, Beyaz Yayınları, İstanbul.

Botwina R, Krawczynski M. (2003). Application of visulation in training of young football players, XI. European Congress of Sport Psychology, (9):5054.

Callow, N. ve Hardy, L. (2001). Types of imagery associated with sport confidence in netball players of varying skill levels. Journal of Applied Sport Psychology, 13(1), 1-17.

Carlin, J. (2006). Most Bonito. Erişim 21.12.2018, The New York Times.

De Francesco C, Burke KL. (1997). Performance enhancement strategies used in a professional tenis tournament. International Journal of Sport Psychology, (28):185-195.

Driskell JE, Copper C, Moran A. "Does mental practice enhance performance". Journal of Applied Psychology 1994, 79(4), 481-492.

Ekmekçi, R. (2016). Hakemlikte Zihinsel Hazırlık. Ankara: Nobel Yayınevi.

Feltz, D. L. and Riessinger, C. A. (1990). Effects of in vivo imagery and performance feedback on self-efficacy and muscular endurance. Journal of Sport and Exercise Psychology, 12; 132-143.

Feltz, Deborah ve Landers, Daniel M. (1983). "The effects of mental practice on motor skill learning and performance: A meta-analysis". Journal of Sport Psychology, 5, 25-27.

Gentile AM. (2000). Skill Acquisition: Action, Movement, and Neuromotor Processes. In Movement Science: Foundations For Physical Therapy, 2th ed, ed.J.H.Carr and R.B.Shepherd,111-187. Rockville,MD:Aspen.

Güven Ö. 1998. Spor Psikolojisi Ders Notları, Ankara.

Hall, CR. (2001). Handbook of research on sport psychology: (2nd Ed.). In: R. N. Singer, H. A. Hausenblas (Eds.) Imagery in Sport and Exercise (p.538). New York: John Willy Sons.

Helvacı MA. "Performans Yönetimi Sürecinde Performans Değerlendirmenin Önemi", Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi 2002, 35(1–2), 155–169.

Holmes PS, Collins D. (2001). The Pettlep approach to motor ımagery: a functional equiva lence model for sport psychologists. Journal of Applied Sport Psychology, (13):60-83.

İkizler C, Karagözoğlu C.1997. Sporda Başarının Psikolojisi, 3. Basım, Alfa Basın Yayın Dağıtım, İstanbul.

Jacobson. E. Electrical Measurement of Neuromusculer State During Mental Activities, American Journal of Physiology, 96, 115-121. 1931.

Jones L, Stuth G. "The uses of mental imagery in athletics: An overview". Applied and Preventive Psychology 1997, 6, 101-115.

Karagözoğlu, C. (2005). Sporda Psikolojik Destek, Morpa Kültür Yayınları, s.13, İstanbul.

Karahan M (2002). L-Karnitin Alımının 1500m Koşu Performansı ve Kan Laktat Seviyesine Etkisi.

Ankara: Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Doktora Tezi.

Kendall, Gail vd. (1990). "The effects of an imagery rehearsal, relaxation, and self-talk package on basketball game performance". Journal of Sport and Exercise Psychology, 12, 157-166.

Kızıldağ E. (2007). Farklı Spor Branşlarındaki Sporcuların İmgeleme Biçimleri. Me.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Mersin, (Danışman: Prof. Dr. Şefik Tiryaki)

Konter E. (1997). Futbolda Süratin Teori ve Pratiği. Bağırgan Yayınevi, Ankara.

Konter E. (1999). Uygulamalı Spor Psikolojisinde Zihinsel Antrenman. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara. S.8.

Konter, E. (2006) Sporda Karşılaşma Psikolojisi, Nobel Yayınları, syf: 2.

Kossyln, S.M., Margolis, J.A., Barret, A.M., Goldknopf, E.J. ve Daly, P.F. (1990). Age differences in imagery abilities. Child Development, 61(4), 995-1010.

Martin,K.A., Moritz, S.E. and Hall,C.R. (1999) Imagery use in Sport. A Literature Review and Applied Model. Sport Psychologist, 13: 245-268

Mills KD, Munroe KJ, Hall CR. (2001). The Relationship between imagery and self-efficacy in competitive athletes, Imagination, Cognition and Personality, 20(1):33-39.

Morris T, Spittle MP, Watt A. (2005). Imagery in Sport. Human Kinetics. GV 706.4.M (67):225.

Munroe-Chandler, K.J, Giaccobi, P.R., Hall, C.R. ve Weinberg, C. (2000). The four Ws of imagery use: Where, when, why and what, The Sport Psychologist, 14(2), 119-137.

Murphy, S.M., and Martin, K.A. (2002) The Use of Imagery in Sport. In Advances in Sport Psychology, 2nd ed., Champaign,IL:Human Kinetics. 405-439.

Özdal, Mustafa vd. (2013). "Video Destekli Zihinsel Antrenman Programının Futbolda Şut Becerisi Üzerine Etkisi". Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi.

Özyürek, M. (1983). Birlikte ve ayrı eğitimin etkinliği: benlik kavramı ve denetleme odağı, AÜ. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları. AÜ. Basımevi, Ankara.

Richardson, A. (1967). "Mental practice: A review and discussion". Research Quarterly, 38, 263-273.

Schinke, R.J., McGannon, K.R. ve Smith, B. (2016). Routledge International Handbook of Sport Psychology.

Sonmaz S. (2002). Problem Çözme Becerisi İle Yaratıcılık ve Zeka Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. M.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Suinn, Richard M. (1985). “Imagery rehearsal applications to performance enhancement”. The Behavior Therapist , 8, 155-159.

Siyer, J., Connolly, C., Sporcular Için Zihinsel Antrenman Rehberi, (çev. Erkan, F. U.), Bağırgan Yayımevi, s. 9, 11, Ankara, 1998.

Taylor J, Wilson G. (2005). Applying Sport Psychology: Four Perspectives. Human Kinetics, 119-132.

Vealey RS, Greenleaf CA. (2001). Seeing is Believing: Understanding and Using Imagery in Sport.In Applied Sport Psychology: Personal Growth to Peak Performance, 4th ed., ed.J.M. Williams, Mountain, 247-288.

Vurgun N. (2010). Sporda İmgeleme Anketinin Türkçeye Uyarlanması ve Sporda İmgelemenin Yarışma Kaygısı İle Sportif Güven Üzerindeki Etkisi E.Ü, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sporda Psiko-Sosyal Alanlar, Doktora Tezi, İzmir.

Weinberg, R.S. ve Gould D. (2015). Spor ve Egzersiz Psikolojisinin Temelleri. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Yeltepe, H. (2007). Spor ve Egzersiz Psikolojisi. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.

Yetim A. 2000. Sosyoloji ve Spor, Topkar Matbaacılık, Ankara.

Yıldız, M. (2006). Benlik kavramı ve benliğin gelişiminde dinin rolü. Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, (23):87-127.

Yılmaz F, Ünsar S. Performans Değerlendirme Sistemi ve Kullanım Alanları, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 2007, 9(1), 36.

DUYGUSAL ZEKÂ VE SPOR

İnci GÜLER,

- *ORCID: 0000-0002-6275-2414*
- *Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Tekirdağ/TURKEY*

Süleyman Erim ERHAN

- *ORCID: 0000-0003-4437-0807*
- *Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Tekirdağ/TURKEY*

KAYNAKÇA

Adiloğulları, İ. (2011). Profesyonel futbolcularda duygusal zekâ ile örgütsel bağlılık ilişkisi. Yayımlanmamış doktora tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Aksu, O. (2018). Karate sporcularının sürekli kaygı düzeyleri, duygusal zekâ ve kişilik özelliklerinin çeşitli değişkenlere göre belirlenmesi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Bartın Üniversitesi, Bartın.

Aydoğan Y, Özyürek A, Gültekin Akduman G. (2015). Okul öncesi dönem çocuklarının spora ilişkin görüşlerinin incelenmesi. International Journal of Science Culture and Sport, 4, 595-607

Başaran, I. (2004). Etkili öğrenme ve çoklu zekâ kuramı: bir inceleme. Ege Eğitim Dergisi, 5, 7-15

Çakar, U., Arbak, Y. (2004). Modern yaklaşımlar ışığında değişen duygu-zekâ ilişkisi ve duygusal zekâ. Dokuz zEylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 6, 23-48

Çeçen, A. (2002). Duygular insan yaşamında neden vazgeçilmez ve önemlidir?. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 9, 164-170

Çinel Özer, İ. (2010). Duygusal zekâ ve liderlik tarzları arasındaki ilişki. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Danacı, E. (2015). Spor yöneticilerinin liderlik ve duygusal zekâ düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gelişim Üniversitesi, İstanbul.

Edizler, G. (2010). İnsan kaynakları yönetiminde duygusal zekâ ölçüm ve modelleri. Journal of Yasar University, 18, 2970- 2984

Eraslan, M. (2016). Gençlerde duygusal zekâ ve empatik eğilim düzeylerinin yaş, cinsiyet ve spor yapma değişkenlerine göre incelenmesi. Kastamonu Eğitim Dergisi, 24,1839-1852

Erbektaş, E., Üzüm, H., Özen, G., Arslan, T., Ertan, G., Elveren, A. (2017). Amatör ve profesyonel sporcuların duygusal zekâlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 17, 263-274

Güler, Elif. (2006). Ortaöğretim kurumlarında beden eğitimi dersinin çocuğun ahlaki gelişimine etkisi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.

Gürbüz, S., Yüksel, M. (2008). Çalışma ortamında duygusal zekâ: iş performans, iş tatmini, örgütsel vatandaşlık davranışı ve bazı demografik özelliklerle işlişkisi. Doğuş Üniversitesi Dergisi, 9, 174-190.

İlhan, A., Mirzeoğlu D., Aktaş, İ., Demir, V. (2005). Çoklu zekâ uygulamaları doğrultusunda işlenen jimnastik ve voleybol ünitelerinin öğrencilerin bilişsel ve devinişsel yönden gelişimlerine olan etkisi. Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 3, 5-10

Karademir, T., Döşyılmaz, E., Çoban, B., Kafkas, M.E. (2010). Beden eğitimi ve spor bölümü özel yetenek sınavına katılan öğrencilerde benlik saygısı ve duygusal zekâ. Kastamonu Eğitim Dergisi, 18, 653-674

Karademir, T., Çoban, B. (2011). Spor alanında örgütsel adalet ve duygusal zekâ. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 10, 25-41

Kuyucu, Y. (2012). Duyguları anlama becerileri farklı düzeydeki çocukların (60-72 ay) akranlarına karşı gösterdikleri duygusal ve davranışsal tepkilerinin incelenmesi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.

Maboçoğlu, F. (2006). Duygusal zekâ ve duygusal zekânın gelişimine katkıda bulunan etkenler. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

Özdemir, M. (2015). Eğitim fakültesi öğrencilerinin duygusal zekâları ile yaşam doyumlarının incelenmesi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.

Özdenk, S. (2018). Spor eğitimi alan üniversite öğrencilerinin duygusal zekâ düzeylerinin incelenmesi. Turkish Studies, 13, 1033-1045

Özen, N. (2012). Türk kültür tarihinde spor ve Türklerin spora katkıları. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Batman Üniversitesi, Batman.

Özkan, H.H. (2008). Çoklu zekâ kuramı ve eğitim programı ögeleri ilişkisi. e-Journal of New World Sciences Academy. 3, 332-344

Öztürk Kuter, F., Kuter, M. (2012). Beden eğitimi ve spor yoluyla değerler eğitimi. Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi, 3, 75-94

Özyer, K., Alıcı, İ. (2015). Duygusal zekâ ile örgütsel bağlılık ve örgütsel vatandaşlık davranışı ilişkisi üzerine ampirik bir araştırma. Zeitschrift für die Welt der Türken, 7, 69-85

Salar, B., Hekim, M., Tokgöz, M. (2012). 15-18 yaş grubu takım ve ferdi spor yapan bireylerin duygusal durumlarının karşılaştırılması. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 0, 123-135

Salman, M. (2001). Sporda duygusal zekânın kullanımı ve iş performansına yansıması. 20 Mayıs 2020 tarihinde http://www.sbt.hacettepe.edu.tr/abk2011/documents/Salman_Celiksoy_Duygusal_Zeka.pdf adresinden erişildi.

Talu, N. (1999). Çoklu zekâ kuramı ve eğitime yansımaları. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 15, 164-172

Taşkın, A. (2008). Beden eğitimi öğrencilerinde duygusal zekâ düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.

Tozoğlu, E. (2018). Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin duygusal zekâ düzeyleri ile liderlik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. 15 Mayıs 2020 tarihinde [http://earsiv.atauni.edu.tr/xmlui/handle/123456789/3410] adresinden erişildi.

Tuğrul, C. (1999). Duygusal zekâ. Klinik Psikiyatri, 1, 12-20

Yalçın, U. Balcı, V. (2013). 7-14 yaş arası çocuklarda spora katılımdan sonra okul başarılarında fiziksel ve sosyal davranışlarında oluşan değişimlerin incelenmesi. Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 6, 27-33

Yanar, N. (2017). Tenis, squash ve badminton sporcularında duygusal zekâ düzeylerinin incelenmesi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Uludağ Üniversitesi, Bursa.

Yeniçeri, E.N., Yıldız, E., Seydaoğulları, A., Güleç, S., Sakallı Çetin, E., Baldemir, E. (2015). Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi tıp fakültesi öğrencilerinde duygusal zekâ ve empati ilişkisi. Türkiye Aile Hekimliği Dergisi, 19, 99-107

Yeşilyaprak, B. (2001). Duygusal zekâ ve eğitim açısından doğurguları.Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 7, 139-146

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE OKÇULUK

Esra ŞENTÜRK YAZICI,

- *ORCID: 0000-0003-2613-5272*
- *Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Tekirdağ/TURKEY*

Doç. Dr. İlker ÖZMUTLU

- *ORCID: 0000-0002-8287-4275*
- *Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Tekirdağ/TURKEY*

KAYNAKLAR

Abdullah b.Mehmed Salih el-Eyyubi, Tezkiret-er Rumat, (Hadis-i Erbain), Topkapı Sarayı Müzesi Ktb. E.H. 1418, (Unsal Yücel'den naklen).

Aktepe K. Okçuluk. Ankara: Nobel Yayın, 2003, 5

Atabeyoğlu C. Okçuluk Tarihi, Türk Spor Vakfı Yayınları 5/6, Başkent Yayınevi, Ankara, 1988, 3.

Ayanoğlu ĠF. Ok Meydanı ve Okçuluk Tarihi, Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara, 1974, 11.

Bulut A. Rasih‟in Okçulukla İlgili bir Manzumesi. Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi 2001, 17, 95-104.

Kahraman A. Osmanlı‟da Spor, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1995, 361.

Köseoğlu N. Fatih Sultan Mehmed ve Okmeydanı, Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Yayınları, İstanbul, 1953.

Morpa Spor Ansiklopedisi. Morpa Kültür Yayınları Ltd. Şti., 4. Cilt, İstanbul.2005

Öngel B. Gelişim Sürecinde Erken İç Asya Türk Okçuluğu. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi 2001, 21, 189-215.

N.Köseoğlu., Fatih Sultan Mehmet ve Okmeydanı, T.T.O.K.yay. 1953, s. 12. (2) "Okçuluk'mad., Büyük Ansiklopedi, Milliyet vav.C.III. 1991,5.727.

Şimşek D, Cerrah A, Ertan H. Olimpik,Makaralı Ve Geleneksel Türk Okçuluğu Denge Yeteneklerinin Karşılaştırılması. Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi 2013, 7, 93-99

Tunç A. Osmanlı Devleti'nde Spor Okçuluk, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Niğde Üniversitesi: Niğde, 2000,

SIKLET SPORLARINDA SPORCU SAĞLIĞI VE PERFORMANS AÇISINDAN KİLO VERME YÖNTEMLERİ

Mehmet ATAKLI

- *ORCID: 0000-0002-3014-0202*
- *Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Tekirdağ/TURKEY*

Doç. Dr. Bülent KİLİT

- *ORCID: 0000-0002-9061-0691*
- *Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Tekirdağ/TURKEY*

KAYNAKLAR

Açak, M. (2005). Beden eğitimi öğretmeninin el kitabı. Morpa Kültür, İstanbul.

Akgün, N. (1989). Egzersiz Fizyolojisi Cilt I, 3. Baskı. Gökçe Ofset Matbaacılık.

Artioli, GG., Gualano, B. Franchini, E. Scagliusi, FB. Takesian, M. Fuchs, & M. Lancha, AH. (2010). Prevalence, magnitude, and methods of rapid weight loss among judo competitors. 42(3): 436-42.

Avcuoğulları, C. (1993). Türkiye Güreş Ligine Katılan Kulüplerin Çalışma Şartları ve Sporcu Kaynakları. İstanbul Güreş İhtisas Kulübü Koruma Vakfı Yayınları, (6): 125.

Aydın, MS., & Pehlivan, A. (1997). Elit judocuların fizyolojik ve fiziki profili. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Bayar, P., & Koruç, Z. (1992). Reaksiyon zamanı ve el-göz koordinasyonu ölçer iki aracın Türkiye normlarının saptanmasına yönelik ön çalışma. II. Spor Bilimleri Ulusal Sempozyumu, 20-22.

Berkovich, I. (2016). When the going gets tough: Schools in challenging circumstances and the effectiveness of principals' leadership styles. 54(5): 609-622.

Bradley, DD. (2006). Prevalence and Effect Rapid Weight loss Among International style Wrestlers Dep. Hper, Northern Michigan University , MI,USA 1401 presque isle Marquette. 1-17.

Bridge, CA., Da Silva Santos, JF., Chaabene, H., Pieter, W., & Franchini, E. (2014). Physical and physiological profiles of taekwondo athletes. Sports Medicine, 44(6): 713-733.

Brito, CJ., Roas, AFCM., Brito, ISS., Marins, JCB., Cordova, C., & Franchini, E. (2012). Methods of body-mass reduction by combat sport athletes. International journal of sport nutrition and exercise metabolism, 22(2): 89-97.

Burke, LM. & Cox, GR. (2009). Nutrition in combat sports. Combat Sports Medicine. 1st edition. London: Springer-Verlag, 1-20.

Çatıkkaş, F. (2016). Genç Taekwondo Sporcularının Sağlıksız Kilo Verme Davranışları. CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 11(2): 125-130.

Çelik, G. (2010). Üst Düzeydeki Judoculardа Müsabaka Öncesi Durumluk Kaygı Düzeylerinin Değerlendirilmesi. Dumlupınar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 37.

Chaabene, H., Negra, Y., Capranica, L., Bouguezzi, R., Hachana, Y., Rouahi, MA., & Mkaouer, B. (2018). Validity and reliability of a new test of planned agility in elite taekwondo athletes. The Journal of Strength & Conditioning Research, 32(9): 2542-2547.

Chiviacowsky, S., Wulf, G., Wally, R., Campos, T., & Lewthwaite, R. (2009). A special judo fitness test classificatory table. Archives of budo, 5(1): 127-129.

Cho, JW., & Choe, M. (1988). A Study an The Effect of Taekwondo Traning on The Physical Fitness in Pre-School Children. WTF, Taekwondo, 8(283).

Coufalova, K., Prokesova, E., Maly, T., & Heller, J. (2013). Body weight reduction in combat sports. Archives of Budo, 9(4): 267-272.

Degoutte, F., Jouanel, P., & Filaire, E. (2003). Energy demands during a judo match and recovery. British journal of sports medicine, 37(3): 245-249.

Eroğlu, A.K. (2018). Hız, çeviklik ve çabukluk antrenmanları, Bilimin ilkeleri ışığında spor. (Editör: Doç Dr. İlker Özmutlu), Gece Kitaplığı, Ankara.

Fleming, S., & Costarelli, V. (2009). Eating behaviours and general practices used by Taekwondo players in order to make weight before competition. Nutrition Food Science, 39(1): 16-23.

Fox, EL., Bowers, RW., Foss, ML., & Mathews, DK. (1981). The physiological basis of physical education and athletics. Saunders College Pub, 55-77.

Franchini, E., Brito, CJ., & Artioli, GG. (2012). Weight loss in combat sports: physiological, psychological and performance effects. Journal of the international society of sports nutrition, 9:52.

Franchini, E., De Moraes Bertuzzi, RC., Takito, MY., & Kiss, MA. (2009). Effects of recovery type after a judo match on blood lactate and performance in

specific and nonspecific judo tasks. European journal of applied physiology, 107(4): 377.

Franchini, E., Del Vecchio, FB., Matsushigue, KA., & Artioli, GG. (2011). Physiological profiles of elite judo athletes. Sports Medicine, 41(2), 147-166.

Hall, CJ., & Lane, A. (2001). Effects of rapid weight loss on mood and performance among amateur boxers. J Sports Med. Dec, 35(6): 390-395.

Hellicksen, RD. (1977). An Evaluation of Maximal Aerobic Capacity and Percent Body Fat in United States Olympic Class Wrestlers. Unpub (Doctoral dissertation, MA Thesis, University Of Wisconsin).

İmamoğlu, O., Ağaoğlu, SA., Kishalı, NF., & Çebi, M. (2001). Erkek Milli Judocularda Aerobik, Anaerobik Güç, Vücut Yağ Oranı, El Kavrama Kuvveti Ve Vital Kapasite Aralarındaki İlişki, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 1(3).

İmamoğlu O., Soyguden A., & Türkmen M., (2017). Comparison of Female Wrestler and Female Judokas Weight loss Situations, International Scientific and Professional Conference on Wrestling " Applicable Research in Wrestling, Proceedings Book, Zagrep/Novi Sad, pp.181-187 (6): 545-53.

James, LJ. & Shirreffs M. (2013). Fluid and electrolyte balance during 24-hour fluid and/or energy restriction. 23(6), 545-53.

Kano, J. Judo (jujitsu). (1995). Edizioni Mediterranee.

Karahüseyinoğlu, MF. (2007). Küreselleşme ve Geleneksel Türk Sporları. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor ABD, Doktora Tezi, İstanbul.

Kazemi, M., Casella, C., & Perri, G. (2009). 2004 Olympic taekwondo athlete profile. The Journal of the Canadian Chiropractic Association, 53(2), 144.

Kazemi, M., Rahman, A., & De Ciantis, M. (2011). Weight cycling in adolescentTaekwondo athletes. The Journal of the Canadian Chiropractic Association, 55(4), 318.

Kim S., Greenwell TC., Andrew DPS., Lee J., Mahony DF. (2008). An analysis of spectator motives in an individual combat sport: a study of mixed martial arts fans. Sport Mark Q. 17:109-119.

Kiningham, RB., & Gorenflo, DW. (2001). Weight loss methods of high schooll wrestlers. Medicine and science in sports and exercise, 33(5): 810-813.

Kordi, R., Ziaee, V., Rostami, M., & Wallace, WA. (2011). Patterns of weight loss and supplement consumption of male wrestlers in Tehran. Sports Medicine, Arthroscopy, Rehabilitation, Therapy & Technology, 3(1), 4.

Köklü, Y., Özkan, A., Alemdaroğlu, U., & Ersöz, G. (2009). Genç Futbolcuların Bazı Fiziksel Uygunluk ve Somatotip Özelliklerinin Oynadıkları Mevkilere Göre Karşılaştırılması. Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 7(2): 61-68.

Kurt, C., & Sagıroglu, I., (2015). Rapid weight loss practice and perceived problems during reduction periods of Turkish young combat athletes. Journal of Physical Education and Sport, 15(4): 748.

Langan-Evans, C., Close, GL., & Morton, JP. (2011). Making weight in combat sports. Strength & Conditioning Journal, 33(6): 25-39.

Liao, YH., Sung, YC., Chou, CC., & Chen, CY. (2016). Eight-week training cessation suppresses physiological stress but rapidly impairs health metabolic profiles and aerobic capacity in elite taekwondo athletes. PloS one, 11(7), e0160167.

Macdougall, JD., Wenger, HA., & Green, HJ. (1993). Physiological testing of the highperformance athlete. Medicine & Science in Sports & Exercise, 25(2): 305.

Mokha, R., Kaur, G., & Sidhu, LS. (1992). Effect of training on the reaction time of Indian female hockey players. The Journal of sports medicine and physical fitness, 32(4): 428-431.

Oppliger, R., Steen, S., & Scott J. (2003). Weight loss practices of college wrestlers. International Journal of Sport Nutrition and Exercise Metabolism, 13(1): 29-46.

Öcal, D. (2007). Elit güreşçilerin somatotip özellikleri ile antropometrik oransal ilişkilerinin stiller ve sıkletler arası karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi,

Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Ankara.

Özal, M. (2001). 1999-2000 Yılı güreş eğitim merkezleri sınavına katılan sporculara uygulanan testlerin kazananlar ve kaybedenler açısından karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Özmutlu, İ. (2018). Sporda hizmetkar liderlik, Bilimin ilkeleri ışığında spor. (Editör: Doç Dr. İlker Özmutlu), Gece Kitaplığı, Ankara.

Rashidlamir, A., Goodarzi, M., Ravasi, A. (2009). The Comparison of Acute and Gradual Weight Loss Methods in Well-Trained Wrestlers.World Journal of Sport Sciences, 2(4): 236-240.

Roemmich, JN., & Sinning, WE. (1997). Weight loss and wrestlingtraining: effects on growthrelated hormones. J. Appl.Physiol, 82: 1760–1764.15.

Rossow, LM., Fukuda, DH., Fahs, CA., Loenneke, JP. & Stout JR. (2013). Natural bodybuilding competition preparation and recovery: a 12-month case study. Int J Sports Physiol Perform, 8(5): 582-92.

Sevim, Y. (1997). Antrenman Bilgisi. Tutibay Beden Egitimi ve Spor Yayınları, 74-75.

Steen, SN. & Brownell, KD. (1990). Patterns of weight loss and regain in wrestlers: has the tradition changed? Medicine and Science Sports Exercise, 22: 762-768.

Tegner, B. (1974). Complete Book Of Judo: London, S.11–13, 133.

Tsai, ML., Chou, KM., Chang, CK., & Fang, SH. (2011). Changes of mucosal immunity and antioxidation activity in elite male Taiwanese taekwondo athletes associated with intensive training and rapid weight loss; 45(9):729-34.

Yang, WH., Heine, O., Pauly, S., Kim, P., Bloch, W., Mester, J., & Grau, M. (2015). Rapid rather than gradual weight reduction impairs hemorheological parameters of Taekwondo athletes through reduction in RBC-NOS activation. PloS one, 10(4):e0123767.

Yarar, H., Eroğlu, H., Üzüm, H., & Polat, E. (2016). Sporcu Kilo Düşme Yöntemleri ve Etkileri Ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması, journal of Human Sciencies, 13(3).

Zengin, B., Yılmaz, S., Gülmez, İ., Ramazanoğlu, N. (2011). The Analysis Rapid Weight Loss Effects On General Strength For Young Elite Female Judo Athletes Before Competition, İstanbul Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi. (1).

Ziyagil, MA. (1991). Güreşçilerin Antropometrik Özellikleri, Biomotor Yetenekleri ve Başarıları Arasındaki İlişkilerin Araştırılması. Yayınlanmış Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü BESAD. İstanbul.

Weiss, EP., Racette, SB., Villareal, DT., Fontana, L., Steger-May, K., Schechtman, KB., Klein, S., Ehsani, AA., & Holloszy, JO. (2007). Lower extremity muscle size and strength and aerobic capacity decrease with caloric restriction but not with exercise-induced weight loss; 102(2): 634-40.

ARTİSTİK CİMNASTİK YER ALETİNDE BAZI TEMEL HAREKETLERİN ÖĞRENİM AŞAMALARI

Dr. Erhan KARA

- *ORCID: 0000-0003-0727-5755*
- *Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Tekirdağ/TURKEY*

Prof. Dr. Seyhan HASIRCI

- *ORCID: 0000-0003-4859-0479*
- *Nişantaşı Üniversitesi, İstanbul/TURKEY*

KAYNAKLAR

Chernenko, S. O. (2015). Effectieness of junior form pupils' training of gymnastic exercises in different modes of their fulfillment. Pedagogics, psychology, medical-biological problems of physical training and sports, 19(8), 65-74.

Crouching man doing exercises crouches squat vector image. (2020, 6 Haziran) Erişim adresi: https://www.vectorstock.com/royalty-free-vector/crouching-man-doing-exercises-crouches-squat-vector-22885924

Culjak, Z., Kalinski, S. D., Kezic, A., & Miletic, Đ. (2014). Influence Of Fundamentals Movement Skills On Basic Gymnastics Skills Acquiision. Science of Gymnastics Journal, 6(2), 73.

Delas Kalinski, S., Miletic, D., & Bozanic, A. (2011). Gender-based progression and acquisition of gymnastic skills in physical education. Croatian Journal of Education: Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje, 13(3), 4-24.

Gerhard Nolte., Gerätturnen., Handbuch der Grund-Fertigkeiten., Eine methodische Unterrichthilfe für den Sportlehrer, Übungsleiter und Trainer. Limpert Verlag 1980 Kassel

Gym drills pro. 2020, 18 Haziran). Erişim adresi: http://www.gymdrills4profs.com/gymnastics-events/skill-drills-floor/gymnastics-floor-dive-roll.php

Gymnastics/b2_backwardAcros (2020, 8 Haziran). Erişim adresi: https://www.shopgi.com/gymnastics/b1_handstandPlus.php

Hedbávný, P., Sklenaříková, J., Hupka, D., & Kalichová, M. (2013). Balancing In Handstand On The Floor. Science of Gymnastics Journal, 5(3).

Heinen, T., Pizzera, A., & Cottyn, J. (2010). When is manual guidance effective for the acquisition of complex skills in Gymnastics? International Journal of Sport Psychology, 41(3), 255-276.

Hennig, L., Ghesneh, M., Mack, M., & Heinen, T. (2017). Development of individual instructions based on pupils' mental representations of a gymnastics skill. Journal of Physical Education and Sport, 17(4), 2604-2611..

International Gymnastics Federation FONDÉE EN 1881 (2020, 6 Haziran). Erişim adresi: http://www.fig-

gymnastics.com/publicdir/rules/files/mag/CoP_MAG_2017-2020_ICI-e.pdf

Kochanowicz, A., Kochanowicz, K., Niespodziński, B., Mieszkowski, J., & Biskup, L. (2015). The level of body balance in a handstand and the effectiveness of sports training in gymnastics. Baltic Journal of Health and Physical Activity, 7(4), 103-116.

Kovač, M. (2012). Assessment Of Gymnastic Skills At Physıcal Education-The Case Of Backward Roll. Science of gymnastics journal, 4(3).

Kunjesic, M. (2012). Parent's expectations towards children's artistic gymnastics exercise. Science of gymnastics journal, 4(2), 65.

Kutac, P., Jurkova, S., & Farana, R. (2019). Morphological characteristics of young female artistic gymnasts from the czech republic. Science of Gymnastics Journal, 11(1).

Medina, J. (2007). Dicas de aprendizagem na aquisição do rolamento peixe por crianças com transtorno do desenvolvimento da coordenação.

Molinari, C. I., Costa, V. R., Monteiro, K. O. F. F., & Nunomura, M. (2018). Critical analysis of the performance of women's artistic gymnastics in brazil in the 2004-2016 olympic cycles. Science of Gymnastics Journal, 10(3), 453-515

Rohleder, J., & Vogt, T. (2018). Teaching novices the handstand: a practical approach of different sport-specific feedback concepts on movement learning. Science of Gymnastics Journal, 10(1), 29-42.

Smith, P. J., Gregory, S. K., & Davies, M. (2003). Alternating versus blocked practice in learning a cartwheel. Perceptual and motor skills, 96(3_suppl), 1255-1264.

The Royal Marines Gymnastics. (2020, 17 Haziran). Erişim adresi: https://docplayer.net/20765089-The-royal-marines-gymnastics.html

Thomas JR, Nelson JK, Silverman SJ. Métodos de pesquisa em atividade física. 6. ed. Porto Alegre: Artmed; 2012

Uzunov, V. (2008). The handstand: A four stage training model. Gym Coach, 2, 52-59.

Yeadon, M. R., & Trewartha, G. (2003). Control strategy for a hand balance. Journal of the International Society of Motor Control, 7(4), 421-442.

İnternet Kaynakları

http://www.amazonaws.com. (2020, 12 Haziran). Erişim adresi: https://s3.eu-central 1.amazonaws.com/gymfed/media/d1c0d9645149b7d22dfd2180b7cd0d37.pdf

http://www.cimnastikmalzemelerim.com/index.asp?islem=gall3&sayfa=14

https://gramho.com/media/2209265269340588102 Erişim tarihi: (2020, 3 Haziran)

https://medium.com/@p/the-handstand-theory-21a714e82dd6 (2020, 3 Haziran)

TENİSTE GIDA TAKVİYESİ VE PERFORMANS

Doç. Dr. Bülent KİLİT

- *ORCID: 0000-0002-9061-0691*
- *Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Tekirdağ/TURKEY*

KAYNAKLAR

Akşit, T., Turgay, F., Kutlay, E., Özkol, M. Z., & Vural, F. (2013). The relationships between simulated tennis performance and biomarkers for nitric oxide synthesis. Journal of Sports Science & Medicine, 12(2), 267.

Barbaros-Tudor, P., Radman, I., & Janković, G. (2011). Nutritional knowledge and dietary habits of croatian tennis coaches. Proceedings Book, 102.

Bemben, M.G. and Lamont, H.S. (2005). Creatine supplementation and exercise performance: recent findings. Sports Medicine 35, 107-125.

Birnbaum, L. J., & Herbst, J. D. (2004). Physiologic effects of caffeine on crosscountry runners. The Journal of Strength & Conditioning Research, 18(3), 463-465.

Branch, J.D. (2003). Effect of creatine supplementation on body composition and performance: a meta-analysis. International Journal of Sport Nutrition and Exercise Metabolism 13, 198-226.

Burke, L. M., & Pyne, D. B. (2007). Bicarbonate loading to enhance training and competitive performance. International Journal of Sports Physiology and Performance, 2(1), 93-97.

Carr, A. J., Slater, G. J., Gore, C. J., Dawson, B., & Burke, L. M. (2011). Effect of sodium bicarbonate on [HCO3−], pH, and gastrointestinal symptoms. International journal of sport nutrition and exercise metabolism, 21(3), 189-194.

Coyle, E. F. (2004). Fluid and fuel intake during exercise. Journal of sports sciences, 22(1), 39-55.

Davis, J.K. and Green, J.M. (2009). Caffeine and anaerobic performance: ergogenic value and mechanisms of action. Sports Medicine 39, 813-832.

Ferrauti, A., Pluim, B. M., Busch, T., & Weber, K. (2003). Blood glucose responses and incidence of hypoglycaemia in elite tennis under practice and tournament conditions. Journal of science and medicine in sport, 6(1), 28-39.

Ferrauti, A., Weber, K. and Struder, H.K. (1997). Metabolic and ergogenic effects of carbohydrate and caffeine beverages in tennis. The Journal of Sports Medicine and Physical Fitness 37, 258-266.

Fleming, J. A., Naughton, R. J., & Harper, L. D. (2018). Investigating the nutritional and recovery habits of tennis players. Nutrients, 10(4), 443.

Fricke, O., Baecker, N., Heer, M., Tutlewski, B., & Schoenau, E. (2008). The effect of l-arginine administration on muscle force and power in postmenopausal women. Clinical physiology and functional imaging, 28(5), 307-311.

Gomes, R. V., Capitani, C. D., Ugrinowitsch, C., Zourdos, M. C., Fernandez-Fernandez, J., Mendez-Villanueva, A., & Aoki, M. S. (2013). Does carbohydrate supplementation enhance tennis match play performance?. Journal of the International Society of Sports Nutrition, 10(1), 46.

Gropper, S.S., Sorrels, L.M. and Blessing, D. (2003). Copper state of collegiate female athletes involved in different sports. International Journal of Sports Nutrition and Exercise Metabolism 13, 343-357.

Hornery, D. J., Farrow, D., Mujıka, I., & Young, W. (2006). A comprehensive profile of elite tennis and strategies to enhance match play performance (Doctoral dissertation, University of Ballarat).

Hornery, D. J., Farrow, D., Mujika, I., & Young, W. B. (2007). Caffeine, carbohydrate, and cooling use during prolonged simulated tennis. International journal of sports physiology and performance, 2(4), 423-438.

Juzwiak, C.R., Amancio, O.M., Vitalle, M.S., Pinheiro, M.M. and Szejnfeld, V.L. (2008). Body composition and nutritional profile of male adolescent tennis players. Journal of Sports Sciences 26, 1209-1217.

Kilit, B., Arslan, E., & Soylu, Y. (2018). Time-motion characteristics, notational analysis and physiological demands of tennis match play: A review. Acta Kinesiologica, 12(2), 5-12.

Kilit, B., Şenel, Ö., Arslan, E., & Can, S. (2016). Physiological responses and match characteristics in professional tennis players during a one-hour simulated tennis match. Journal of human kinetics, 51(1), 83-92.

Kovacs, M. S. (2006). Carbohydrate intake and tennis: are there benefits?. British journal of sports medicine, 40(5), e13.

López-Samanes, A., Fonseca, J. F. O., Elías, V. E. F., Borreani, S., Maté-Muñoz, J. L., & Kovacs, M. S. (2015). Nutritional ergogenic aids in Tennis: a brief review. Strength & Conditioning Journal, 37(3), 1-11.

López-Samanes, Á., Moreno-Pérez, V., Kovacs, M. S., Pallarés, J. G., Mora-Rodríguez, R., & Ortega, J. F. (2017). Use of nutritional supplements and ergogenic aids in professional tennis players. Nutrición Hospitalaria, 34(6), 1463-1468.

McNaughton, L. R., Siegler, J., & Midgley, A. (2008). Ergogenic effects of sodium bicarbonate. Current sports medicine reports, 7(4), 230-236.

McRae, K.A. and Galloway, S.D. (2012). Carbohydrate-electrolyte drink ingestion and skill performance during and after 2 hr of indoor tennis match play. International Journal of Sport Nutrition and Exercise Metabolism 22, 38-46.

Mitchell, J. B., Cole, K. J., Grandjean, P. W., & Sobczak, R. J. (1992). The effect of a carbohydrate beverage on tennis performance and fluid balance during prolonged tennis play. The Journal of Strength & Conditioning Research, 6(2), 96-102.

Nutter, J. (1991). Seasonal changes in female athlete's diets. International Journal of Sports Nutrition 1, 395-407.

Op 't Eijnde, B., Vergauwen, L., & Hespel, P. (2001). Creatine loading does not impact on stroke performance in tennis. International Journal of Sports Medicine, 22, 76 – 80.

Özmutlu, İ. (2018). Sporda hizmetkar liderlik, Bilimin ilkeleri ışığında spor. (Editör: Doç Dr. İlker Özmutlu), Gece Kitaplığı, Ankara.

Peart, D. J., Siegler, J. C., & Vince, R. V. (2012). Practical recommendations for coaches and athletes: a meta-analysis of sodium bicarbonate use for athletic performance. The Journal of Strength & Conditioning Research, 26(7), 1975-1983.

Peltier, S. L., Leprêtre, P. M., Metz, L., Ennequin, G., Aubineau, N., Lescuyer, J. F., ... & Sirvent, P. (2013). Effects of pre-exercise, endurance, and recovery designer sports drinks on performance during tennis tournament simulation. The Journal of Strength & Conditioning Research, 27(11), 3076-3083.

Pluim, B.M., Ferrauti, A., Broekhof, F., Deutekom, M., Gotzmann, A., Kuipers, H. and Weber, K. (2006). The effects of creatine supplementation on selected factors of tennis specific training. British Journal of Sports Medicine 40, 507-511.

Ranchordas, M. K., Rogersion, D., Ruddock, A., Killer, S. C., & Winter, E. M. (2013). Nutrition for tennis: practical recommendations. Journal of sports science & medicine, 12(2), 211.

Requena, B., Zabala, M., Padial, P., & Feriche, B. (2005). Sodium bicarbonate and sodium citrate: ergogenic aids?. The Journal of Strength & Conditioning Research, 19(1), 213-224.

Rodriguez, N. R., Di Marco, N. M., Langley, S., American Dietetic Association, & American College of Sports Medicine. (2009). American College of Sports Medicine position stand. Nutrition and athletic performance. Medicine and science in sports and exercise, 41(3), 709.

Sánchez-Oliver, A. J., Mata-Ordoñez, F., Domínguez, R., & López-Samanes, Á. (2018). Use of nutritional supplements in amateur tennis players.

Stellingwerf, T., Maughan, R.J. and Burke, L.M. (2011). Nutrition for power sports; Middle distance running, track cycling, rowing, canoeing/kyaking and swimming. Journal of Sports Sciences 29(Suppl. 1), S79-S89.

Sureda, A., & Pons, A. (2012). Arginine and citrulline supplementation in sports and exercise: ergogenic nutrients?. In Acute Topics in Sport Nutrition, Vol. 59, 18-28.

Vergauwen, L., Brouns, F. and Hespel, P. (1998). Carbohydrate supplementation improves stroke performance in tennis. Medicine and Science in Sports and Exercise 30, 1289-1295.

Webster, M. J., Webster, M. N., Crawford, R. E., & Gladden, L. B. (1993). Effect of sodium bicarbonate ingestion on exhaustive resistance exercise performance. Medicine and science in sports and exercise, 25(8), 960-965.

Wu, C. L., Shih, M. C., Yang, C. C., Huang, M. H., & Chang, C. K. (2010). Sodium bicarbonate supplementation prevents skilled tennis performance decline after a simulated match. Journal of the International Society of Sports Nutrition, 7(1), 33.

TENİS OYUNUNDA SERVİS HIZI

Berat KOÇYİĞİT

- *ORCID: 0000-0002-0853-204X*
- *Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta/TURKEY*

Sedat ÖZCAN

- *ORCID: 0000-0002-0428-3883*
- *Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta/TURKEY*

KAYNAKÇA

Antoun, R. (2008, Mayıs 06) Tactical trends in women‘s tennis. Manager of women‘s tennis at the tennis academy, erişim adresi; Url:http//www.itftennis.com/shared/ medialibrary/pdf/original/ıo_6672_original.pdf.

Ateş, M., Ateşoğlu, U. (2007). Effect of Plyometric Workout on the upper and lower power parameters of male football players in age group 16 to 18 Spormetre Journal of Physical Education and Sport Sciences, (1):21-28.

Avar, P., Akça, F. (2013). 10-12 Yaş Grubu Tenisçilerin Türkiye Klasman Sıralamalarına Göre Antropometrik Özellikleri Ve Servis Hızlarının İncelenmesi, Spormetre Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi, Xı (1) 35-40.

Bahamonde, R. (2000). Changes in angular momentum during the tennis serve, Journol of Sport Sciences, 18, 579-592.

Baiget, E., Corbi, F., Fuentes, JP., Fernández-Fernández, J. (2016). The Relationship Between Maximum Isometric Strength and Ball Velocity in the Tennis Serve. Journal of Human Kinetics, 53, 63–71.

Baktaal, DG. (2008). Determination of effects of plyometric workouts on female volleyball players in age group 16 to 22, Çukurova University İnstitute of medical sciences, Unpublished MSc Thesis, Adana.

Barbaros-Tudor, P., Zečić, M., Matković, B. (2014). Differences Between 2010 And 2011 Performance Indicators of Tennis Play At The Grand Slam Tournaments. Kineziologija, 46(Supplement 1), 102-107.

Bayios, IA., Anastasopoulou, EM., Sioudris, DS., Boudolos, KD. (2001). Relationship between isokinetic strength of the internal and external shoulder rotators and ball velocity in team handball. J Sports Med Phys Fitness, 2.

Behringer, M., Vom, Ha., Matthews, M., Mester, J. (2011). Effects Of Strength Training On Motor Performance Skills İn Children And Adolescents: A MetaAnalysis. Pediatr Exerc Sci, 23(2),186–206.

Bozoğlu, MS. (2017). Erkek Tenis Oyuncularında 8 Haftalık Direnç Lastiği Antrenmanlarının Servis Hızına Ve İzokinetik Kuvvete Etkisi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Kütahya.

Brody, H. (1988). Tennis Science for Advanced Tennis Players. USA.

Carboch, J. (2017). Comparison of game characteristics of male and female tennis players at grand-slam tournaments in 2016. Trends in Sport Sciences, 24(4): 151-155.

Chow, JW, Park, S, Tillman, MD. (2009). Lower trunk kinematics and muscle activity during different types of tennis serves. Sports Medicine Arthroscopy Rehabilitation Therapy & Technology, 1(1): 24

Chow, JW., Knudson, DV., Tillman, MD., Andrew, DPS. (2007). Pre- and Post-Impact Muscle Activation in the Tennis Volley: Effects of Ball Speed, Ball Size and Side of the Body, Br J Sports Med. 41: 754–759.

Cross, R, Pollard, G. (2009). Grand Slam men's singles tennis 1991-2009 serves speeds and other related data. Coaching and Sport Science Review, 16(49): 8–10.

Cross, R., Pollard, G. (2009). Grand Slam men's singles tennis 1991-2009 serve speeds and other related data, International Tennis Federation Coaching and Sport Science Review, 49, 8-10.

Çoban, O., Marangoz, İ. (2018). Grand Slam Tenis Turnuvaları Final Maçlarının Bazı Değişkenlere Göre Analizi, Spor Ve Performans Araştırmaları Dergisi, 9(3):184-191.

Del Corral, J. (2009). Competitive balance and match uncertainty in grand-slam tennis: effects of seeding system, gender, and court surface. Journal of Sports Economics.

Dindar, MD. (2008). 2006 Wımbledon Tenis Turnuvası Erkekler Yarı Final Ve Final Maçlarında Atılan Servislerin İstatistikî Analizi, Yüksek Lisans Tezi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Trakya Üniversitesi, Edirne.

Ebben, WP. (2002). Complex training: a brief review, Journal of Sports Science and Medicine 1,42-46.

Ellenbecker, T., Roetert, EP. (2004). An Isokinetic Profile of Trunk Rotation Strength in Elite Tennis Players. Medicine & Science in Sports & Exercise, 36(11), 1959– 1963.

Ellenbecker, TS., Roetert, EP., Riewald, S. (2006). Isokinetic profile of wrist and forearm strength in elite female junior tennis players, Br. J. Sports Med.40;411-414.

Elliott, B., Fleisig, G., Nicholls, R., Escamilla, R. (2003). Technique effects on upper limb loading in the tennis serve. Journal of Science and Medicine in Sport, 6, 76–87.

Erdoğan, E. (2013). Tenisçilerin Temel Vuruşlarında Kas Aktivasyonunun Top Hızına Etkisi. Doktora Tezi. On dokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Samsun.

Eren, E. (2019). 12-14 Yaş Grubu Tenisçilerde 8 Haftalık Core Antrenmanın Yer Vuruş Hızlarına Ve Bazı Motorik Özelliklere Etkisinin İncelenmesi, Bartın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bartın.

Fernandez, FJ, Sanz, RD, Mendez, VA. (2009): A review of the activity profile and physiological demands of tennis match play. Strength and Conditioning Journal, 31(4), 15-26.

Fernandez, FJ., Ellenbecker, T., Sanz, RD., Ulbricht, A., Ferrauti, A. (2013). Effects of a 6-Week Junior Tennis Conditioning Program on Service Velocity. Journal of Sports Science and Medicine. 12, 232-239.

Ferrauti, A., Bastiaens, K. (2007). Short-Term Effects Of Light And Heavy Load İnterventions On Service Velocity And Precision İn Elite Young Tennis Players. Br J Sports Med. 41(11), 750-3.

Ferrauti, A., Maier, P., Weber K. (2002). Tennistraining. Meyer und Meyer Verlag, Deutchland.

Filipcic, A., Zecic, M., Reid, M., Crespo, M., Panjan, A., Nejc, S. (2015). Differences in performance indicators of elite tennis players in the period 1991-2010. Journal of Physical Education and Sport, 15(4): 671-677.

Fleisig, G., Nicholls, R., Elliott, B., Escamilla, R. (2003). Kinematics used by world class tennis players to produce high-velocity serves. Sports Biomechanics, 2, 51–71.

Gelen, E., Mengütay, S., Karahan, M. (2009). Teniste servis performansını belirleyen fiziksel uygunluk ve biyomekaniksel faktörlerin incelenmesi, International Journal of Human Sciences, 6(2) 666-682.

Gelen, E., Mengütay, S., Karahan, M., Kaldırımcı, M. (2008). Elit erkek tenis oyuncularının fiziksel uygunluk özelliklerinin incelenmesi, Atatürk Journal of Physical Education and Sport Sciences, 10(2):55-64.

Gezer, F. (2013). 10-12 Yaş Bayan Tenisçilerde Hedefli ve Hedefsiz Uygulanan Tenis Eğitiminin Vuruş İsabeti Üzerindeki Etkisi. Kocaeli Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Yüksekokulu.

Gillet, E., Leroy, D., Thouvarecq, R., Stein JF. (2009). A notational analysis of elite tennis serve and servereturn strategies on slow surface. Journal of Strength and Conditioning Research, 23(2): 532-539.

Girardin, Y., Alain, C. (1978). Task analysis in tenis. Can. J. Appl. Sport Sci., 4.

Gorostiaga, EM., Izquierdo, M., Itrralde, P., Ruasta, M., Ibanec, J. (1999). Effect of heavy resistance training on maximal and explosive force production, endurance and serum hormones in adolescent handball players. Eur J Appl Physiol 80; 485-93.

Gül, M. (2019). Direnç Lastiği İle Yapılan Üst Ektremite Antrenmanlarının Tenis Servis Atışına Etkisi, Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi, 10(3):198-207.

Hernández, DH., Urbán, T., Sarabia, JM., Juan, RC., Moreno, FJ. (2014). Variable Training: Effects On Velocity And Accuracy İn The Tennis Serve. J Sports Sci. 32(14), 1383-8.

http:1 (http://www.donchu.com/articles, Access date:July 14th 2020.)

https://tr.wikipedia.org/wiki/Kaydedilmi%C5%9F_en_h%C4%B1zl%C4%B1_tenis_servisleri?veaction=edit&section=1 01.07.2020

Hughes, M. (1990). The winnig Formula: London.

Kandaz, N. (2001). 2000 wimbledon tenis turnuvası erkekler yarı final ve final maçlarında atılan servislerin istatistiki analizi, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Kara, E., Akşit, T., Özkol, MZ., Işık, T. (2015). Effects Of 6 Week Tennis Specific Exercises Program On Service Velocity, Turkish Journal Of Sport And Exercise, 17(1); 71-76.

Keskin, B., Ateş, O., Kiper, K. (2016). Tenis Performans Sporcularına Uygulanan Özel Antrenman Programının ITN Derecelerine Etkisi, İstanbul Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, 6: 79-81.

Kilit, B., Arslan, C., Akçınar, F., Rad, AG. (2012). Elit erkek tenis maçlarının notasyonel analizi, Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 9(2): 1311-1320.

Kilit, B., Arslan, E. (2016). 2016 Rio Olimpiyat Oyunları tenis müsabakalarının analizi, International Journal of Science Culture and Sport, 4(3): 682-688.

Kilit, B., Arslan, E. (2018). Teniste Servis ve Karşılama Oyun Durumlarının Performans Gereksinimleri, Spormetre, 16 (3); 20-27.

Kilit, B., Şenel, Ö., Arslan, E., Can, S. (2016). Physiological responses and match characteristics in professional tennis players during a one-hour simulated tennis match. Journal of Human Kinetics, 51(1): 83-92.

Kleinöder, H. (1997). Quantitative Analysen von Sclagtechniken im Tenis, Intra und Interindividuelle Studien Bei Spielern Unterschidlichen Leistungsniveaus. Deutsche Sport Hochschule Köln, Institut für Trainings und Bewegungslehre, Dissertation.

Knudson, D. (2006). Biomechanical principles of tennis technique. Using science to improve your strokes. Vista, CA: Racquet Tech Publishing.

Koçyiğit, B. (2018). 12-14 Yaş Elit Tenisçilere Uygulanan Kombine Antrenmanlarının Servis Performanslarına Etkisinin Araştırılması, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sağlık Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Isparta.

Kovacs, M., Ellenbecker, T. (2011). An 8-Stage Model for Evaluating the Tennis Serve: İmplications for Performance Enhancement and İnjury Prevention. Sports Health, 3(6), 504–513.

Kovacs, MS., Ellenbecker, TS. (2011). A performance evaluation of the tennis serve: implications for strength, speed, power, and flexibility training. Strength and Conditioning Journal, 33(4): 22-30.

Kovalchik, SA., Reid, M. (2017). Comparing Matchplay Characteristics and Physical Demands of Junior and Professional Tennis Athletes in the Era of Big Data. Journal of Sports Science and Medicine, 16(4): 489- 497.

Mark, SK., Ellenbecker, TS. (2011). A Performance Evaluation of the Tennis Serve: Implications for Strength, Speed, Power, and Flexibility Trainin. Strength and Conditioning Journal, 33(4) 22-30.

Marques, MC., Gonzalez-Badillo JJ. (2006). In-season resistance training and detraining in professional team handball players. J. Strength Cond Res 20: 563-71.

Martin, C., Kulpa, R., Delamarche, P. (2013). Professional tennis players' serve: correlation between segmental angular momentums and ball velocity. Sports Biomech; 12(1):2-14.

Mendez, VA., Fernandez, FJ., Bishop D., Fernandez, GB., Terrados, N. (2007). Activity patterns, blood lactate concentrations and ratings of perceived exertion during a professional singles tennis tournament. British Journal of Sports Medicine, 41(5): 296-300.

Mendez, VA., Fernandez, FJ., Bishop, D., Fernandez, GB. (2010). Ratings of perceived exertion-lactate association during actual singles tennis match play. Journal of Strength and Conditioning Research, 24(1): 165-170.

Miller, MG., Herniman, JJ., Ricard, MD., Cheatham, CC., Michael, TJ. (2006). The effects of a 6 week plyometric training program on agility, Journal of Sports Science and Medicine 5,459-465.

O'Donoghue, P. (2001a). The most important points in grand slam singles tenis, Res Q Exerc Sport. 72 (2), 125-31.

O'Donoghue, P., Ingram, B. (2001b). A notational analysis of elite tennis strategy. J Sport Sci, 19:107–15.

O'Donoghue, PG., Ballantyne, A. (2004). The impact of speed of service in Grand Slam singles tennis. In A. Lees, J.F. Kahn and I. Maynard (Eds.), Proceedings, "Science and Racket Sports III" 179-184.

Over, S., O'Donoghue, P. (2010). Analysis of strategy and tactics in tennis. International Tennis Federation Coaching and Sport Science Review, 50(18): 15-16.

Ölçücü, B., Edil, G., Cenikli, A., Bostancı Ö. (2012). 2011 İstanbul WTA Championships Tenis Turnuvası Bayanlar Yarı Final Ve Final Maçlarında Atılan Servislerin Analizi, Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Bilim Dergisi, 14 (2): 233-242.

Ölçücü, B., Edil, G., Cenikli, A., Bostancı, Ö. (2012). 2011 İstanbul WTA Championships Tenis Turnuvası Bayanlar Yarı Final Ve Final Maçlarında Atılan Servislerin Analizi, Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Bilim Dergisi, 14 (2): 233-242

Ölçücü, B., Erdil, G., Altınkök, M. (2013). Evaluatıon Of The Effect Of Plyometrıc Exercıses On The Speed Of The Ball And The Hıttıng

Percentage Durıng A Servıce, Nigde University Journal of Physical Education And Sport Sciences, (7)1, 48-59.

Ölçülü, B. (2011). Tenisçilerde Pliometrik Antrenmanların Kol ve Bacak Kuvveti, Servis, Forehand, Backhand, Vuruş Süratleri ve Vurulan Hedefe İsabet Yüzdelerine Etkisinin İncelenmesi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Reid, M., Whiteside, D., Elliott, B. (2011). Hitting to different spots on the court: The ball kinematics of the professional tennis service. Portuguese Journal of Sport Sciences, 11(2), 373–376.

Rota, S., Hautier, C., Creveaux, T., Champely, S., Guillot, A., Rogowski, I. (2011). Relationship Between Muscle Coordination and Forehand Drive Velocity In Tenis. Journal of Electromyography and Kinesiology. (22) 294–300.

Sağıroğlu, İ. (2008). Effects of plyometric workouts on anaerobic performance and vertical jump heights of young basketball players, Dokuz Eylül University, İnstitute of medical sciences, Department of Physiology, Unpublished MSc Thesis, İzmir.

Sever, O., Kır, R., Yaman, M. (2017). 11-13 Yaş Arası Erkek Tenisçilerde Periyotlanmış Core Antrenman Programının İsabetli Servis Hızına Etkisi. Journal of Human Sciences, 14(3), 3022-3030.

Söğüt, M. (2018). Stature: Does it really make a difference in matchplay outcomes among professional tennis players, International Journal of Performance Analysis in Sport, 18(2): 255-261.

Stojanovic, T., Kostic, R. (2002). Effect of plyometric training model on the development of vertical jump volleyball players.Facta Universtatıs Series:Physical Education and Sport, 1(9): 11-25.

Treiber, FA., Lott, J., Duncan, J., Slavens, G., Davis, H. (1998). Effects of theraband and lightweight dumbbell training on shoulder rotation torque and serve performance in college tennis players, American Journal of Sports Medicine, 26(4): 510-515.

Türkay, İK, Gökbel S. (2020). 11-13 Yaş Tenisçilerde Uygulanan Kombine Antrenmanların Vücut Kompozisyonlarına Etkisi. Spor Eğitim Dergisi. 4(1): 33-41.

Ulbricht, A., Fernandez, FJ., Mendez, VA. (2016). Impact of fitness characteristics on tennis performance in elite junior tennis players. J Strength Cond Res. 30(4): 989-98.

Urartu, Ü. (1996). Tenis Teknik Taktik Kondisyon. İstanbul: İnkılap Kitabevi.

Vaverka, F., Cernosek, M. (2007). Za ´kladnı ´ te ˇlesne ´ rozme ˇry a tenis [Basic body dimensions and tennis]. Olomouc: Palacky University.

Whiteside, D., Reid, M. (2016). Spatial characteristics of professional tennis serves with implications for serving aces: A machine learning approach. Journal of Sports Sciences, 35(7): 1–7.

Willardson, JM. (2018). Core Gelişimi. Ç. Bulgan ve M.A. Başar (Çev). İstanbul: İstanbul Medikal Sağlık ve Yayıncılık.

TÜRKİYE'DE SİYASAL HAYAT VE KURUMLAR BAĞLAMINDA

SİYASET BİLİMİ ÇALIŞMALARI

EDİTÖRLER

Atıl Cem ÇİÇEK - Adem ÇELİK

EFEAKADEMİ

Türkiye'de Siyasal Hayat ve Kurumlar Bağlamında Siyaset Bilimi Çalışmaları

Editör: Atıl Cem Çiçek ORCID (0000-0001-9859-182X)
Editör: Adem Çelik ORCID (0000-0002-9297-1116)

ISBN: 978-625-44453-5-4

1. Baskı: Eylül 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ'ye aittir.

KÜTÜPHANE KARTI
ÇELİK, Adem - ÇİÇEK, Atıl Cem
Türkiye'de Siyasal Hayat ve Kurumlar Bağlamında Siyaset Bilimi Çalışmaları
1. Basım, 297 s., 135 x 210 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar Kelimeler:
1. Türk Siyasal Hayatı, 2. Medya ve Siyaset, 3. Anayasa ve Kurumlar,
4. Türkiye'de Siyasal Aktörler, 5. İdeoloji.

Dizgi - Mizanpaj: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)
Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com
Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER 3
GİRİŞ 5
Atıl Cem ÇİÇEK - Adem ÇELİK

TÜRKİYE'DE SİYASETİN DİNAMİKLERİNİ ANALİZDE ANAHTAR BİR KAVRAM: POLİTİK KÜLTÜR 9
Fatih ERTUGAY

TANZİMAT DÖNEMİ BASININDA SİYASİ MUHALEFET ARACI OLARAK OKUYUCU MEKTUPLARI 35
Nergiz AYDOĞDU

ATTİLÂ İLHAN, POLİTİK KİMLİK VE ELEŞTİREL DÜŞÜNCE 63
Ömer BAYKAL

TÜRKİYE CUMHURİYETİ'NDE DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞININ ROLÜ..... 89
Binali KOÇOĞLU

TÜRKİYE'NİN SOSYAL DEMOKRASİ SERÜVENİ: BÜLENT ECEVİT ÜZERİNDEN BİR DEĞERLENDİRME 121
Hayrettin Alparslan ÇELİK

KARS'TA TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ'NİN KURULUŞU TEŞKİLATLANMASI VE 1965 SEÇİMLERİ..... 155
Nebahat ARSLAN

ŞİDDET "ÇUKUR"UNDA DÖRDÜNCÜ KUVVET: TÜRK TELEVİZYON DİZİLERİNDEKİ ŞİDDET TEMASINI ÇUKUR DİZİSİ ÜZERİNDEN OKUMAK 175
Atıl Cem ÇİÇEK - Gökbörü ÖNALP

AKP DÖNEMİNDE KÜLTÜREL HEGEMONYA ARAYIŞI 213
Erdem Ünal DEMİRCİ

CUMHURBAŞKANLIĞI HÜKÜMET SİSTEMİNİN YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNDEN SONRA TBMM'NİN YÜRÜTMEYİ DENETLEME YETKİSİNDEKİ DEĞİŞİMLER ÜZERİNE 253
Hasan BURAN - Mustafa KARAMAN

CUMHURBAŞKANLIĞI HÜKÜMET SİSTEMİNDE KAMU POLİTİKASI AKTÖRLERİNİN OLUŞTURULMASI VE İDARENİN İŞLEYİŞİ .. 273
Melih Ammar DEMİRCİ

TÜRKİYE'DE SİYASETİN DİNAMİKLERİNİ ANALİZDE ANAHTAR BİR KAVRAM: POLİTİK KÜLTÜR[1]

Fatih ERTUGAY[2]

> "Siyasi kültür, ne tür bir içerik taşırsa taşısın, hâkim olduğu toplumlarda, bireylerin siyaset alanındaki algılamalarını elekten geçiriyor; bu yolla davranışları yönlendiriyor; en önemlisi, bireyin siyasi hayata katılma sürecindeki üslubunu belirliyordu. Siyaset, bir bakıma siyasi kültür süzgecinden geçerek oynanan bir oyun, hayatiyet kazanan bir faaliyet oluyordu. Siyasi olana ilgi duymaktan, bu ilginin sonunda tavır sergilemeye, davranış göstermeye, toplum içinde siyasi kararlarda düşünce teati etmeye; tüm bunların yanı sıra, kamu kurumlarına yönelik beklentilere kadar her şeyi, kültürün biçimlendirdiği, ete ve kemiğe büründürdüğü görülüyordu."[3]

GİRİŞ

Politik kültür kavramı oldukça kapsamlı bir kavram olmakla birlikte ve belki de bundan kaynaklı olarak da sosyal bilimlerin diğer kavramlarına benzer şekilde ortak bir tanımlaması yapılamayan kavramlardan birisidir. Politik kültür kavramı aslında, mevcut siyasal sistemin işleyişi ve dinamikleri ile bir takım kültürel tutum, yaklaşım, algılar, davranışlar vb. arasında doğrudan (kimi zaman da dolaylı) ve yakın bir ilişkinin kabulü ve bunun ele alınması üzerine temellenir. Bu açıdan politik kültür,

---

[1] Bu çalışma, 5-7 Mart 2020 tarihleri arasında Kafkas Üniversitesi'nde düzenlenen 1. Ulusal Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Kongresi'nde sözlü sunumu yapılan bildirinin gözden geçirilmiş halidir.

[2] Doç. Dr., Cumhuriyet Üniversitesi, İİBF, Kamu Yönetimi Bölümü, fertugay@hotmail.com, Orcid: 0000-0001-8469-4393

[3] Bkz. (Oktay, 2003: 215).

KAYNAKÇA

Almond, G. A. (1956). Comparative Political Systems. *The Jornal of Politics*, 18(3), 391-409.

Almond, G. A. ve Powell, G. B. (Eds.) (1978). *Comparative Politics Today: A World View*. Boston: Little, Brown.

Almond, G. A. ve Verba, S. (1972). *The Civic Cultere: Political Attitudes And Democracy In Five Nations*.Princeton: Princeton Univ. Press.

Akın, M. H. (2018). İki Modernleşme Arasında Türkiye'de Siyasal Kültür Değişmesi ve Medya. *Türkiye İletişim Araştırmaları Dergisi*, Özel Sayı, 54-164.

Akyol, E. (2016). Siyasal Kültür. Hatice Altınok ve Fatma G. Gedikkaya (Ed.), *Kamu Politikaları Ansiklopedisi*.Ankara: Nobel Yayınları.

Brint, M. (2018). *A Genealogy of Political Culture*. New York: Routledge.

Çam, E. (1987). *Siyaset Bilimine Giriş*. İstanbul: Der Yayınları.

Durdu, Z. (2009). Türkiye'de Cumhuriyet Dönemi Siyasal Kültürün Monist İnşası ve Siyasal Sonuçları. *Sosyoloji Dergisi*, 20-21, 41-63.

Durdu, Z. (2018). Siyasal Kültür, Modern Devlet Ve Demokrasinin Demokratikleştirilmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(61), 574-582.

Easton, D. (1965). *A Systems Analysis of Political Life*. New York: Wiley.

Erdenir, B. (2014). "Europeanization of Value Orientations in Turkey: Continuity or Change in Turkish Political Culture?", *Mediterranean Quarterly*, 25(4), 83-106.

Ertugay, F. (2017). Devlet ve Örgütlü Yapılar: Kamusal Alanda Bir Karşılaşmanın İmkân ve Sonuçları Üzerine. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 19(2), 475-491.

Ertugay, F. (2018). Bir "Ara Kurum" Olarak Cemevleri. *Bilig*, Kış (84), 197-218.

Erzen, Ü. M. ve Yalın, E. M. (2012). Siyasal Kültürün Temel Paradigmaları Üzerine: Kültürden, Siyasal Toplumsallaşma, Örgütlenme Ve Katılma Süreçlerine Yansıyanlar. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, Sayı 41, 49-61.

Fagen, R. R. (1969). *The Transformation Of Political Culture In Cuba*. Stanford: Stanford University Press.

Hanioğlu, Ş. (2006). *Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Zihniyet, Siyaset ve Tarih*. İstanbul: Bağlam Yayınları.

Heywood, A. (2007). *Siyaset*. Çev. Bekir Berat Özipek vd., Ankara: Adres Yayınları.

Kavanagh, D. (1972). *Political Culture*. London: Macmillan.

Kurt, H. (2012). Politik Kültür ve İletişim. Halis Çetin (Ed.), *Siyaset Bilimi*. Ankara: Orion Yayınları.

Mardin, Ş. (2007). *Türk Modernleşmesi*. Mümtaz'er Türköne ve Tuncay Önder (Der.). İstanbul: İletişim Yayınları.

Oktay, C. (2003). *Siyaset Bilimi İncelemeleri*. İstanbul: Alfa Yay.

Özdemir, E. (tarih belirtilmemiş). *Siyaset Sosyolojisi*, İstanbul: İÜ Açık Öğretim Fakültesi Yayınları.

Pye, L. W. (1965). Introduction: Political Culture and Political Development. Lucian W. Pye ve Sidney Verba (Ed.), *Political Culture And Political Development*. Princeton, N. J.: Princeton University Press.

Sarıbay, A. Y. (2000). *Global Bir Bakışla Politik Sosyoloji*, İstanbul: Alfa Yayınları.

Sarıbay, A. Y. ve Öğün, S. S. (1999). *Politikbilim*. İstanbul: Alfa

Yayınları.

Turan, İ. (1986). *Siyasal Sistem ve Siyasal Davranış*. İstanbul: Der Yayınları.

Turan, İ. (2007). Türkiye'de Siyasal Kültürün Oluşumu. Ersin Kalaycıoğlu ve A. Yaşar Sarıbay (Ed.), *Türkiye'de Siyasal Değişim ve Modernleşme*. İstanbul: Alfa Akademi Basım.

TANZİMAT DÖNEMİ BASININDA SİYASİ MUHALEFET ARACI OLARAK OKUYUCU MEKTUPLARI[1]

Nergiz AYDOĞDU[2]

GİRİŞ

Osmanlı Devleti'nde siyasal otoritenin ve yönetici sınıfın faaliyetlerini denetleyen geleneksel siyasal muhalefet organları, Yeniçerilik Teşkilatı, Ulemâ, Tekke ve zaviyelerden oluşmaktadır. Geleneksel dönem Osmanlı Devleti'nde halkın şikâyetlerinin ulaştığı meclis sisteminin işlevini kaybetmesi ile birlikte, halkın merkezi ve yerel otoritelerin politikalarına yönelik beklenti ve eleştirileri, bürokratik sürecin kendi içerisindeki patronaj ilişkileri ve denge mekanizmaları ile sonuçsuz kalmaya başlamıştır. Ondokuzuncu yüzyılın ortalarında özel girişim aracılığı ile kurulan gazeteler, halkın talep ve şikâyetlerine sözcülük yapmaya, hükümetin politikalarına yönelik, görüş, öneri ve eleştiri sunmaya başlamış, siyasal muhalefet gücü olarak basın doğmuştur (Türköne, 1994: 58).

Sözü edilen muhalif gazetecilik özellikle Yeni Osmanlılar olarak bilinen bir grup aydının yayınlamış olduğu gazetelerde ortaya çıkmış ve Türk basın tarihinde güçlü bir kamuoyu organı olarak basının gelişimine katkıda bulunmuştur. Söz konusu Yeni Osmanlı düşünce hareketinin Tanzimat hükümetlerine yönelik olarak muhalefeti, Londra merkezli Türkçe gazetelerde yoğunlaşmıştır. Mustafa Fazıl Paşa'nın siyasi emelleri doğrultusunda Osmanlı gençlerini örgütleme amacı güden bu siyasi hareket (Berkes, 2002: 279-280), zaman içerisinde Fazıl

---

[1] Bu konuya dair ilk bulgular, Kafkas Üniversitesi tarafından 5-7 Mart 2020 tarihinde düzenlenen 1. Ulusal Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

[2] Dr. Öğr. Üyesi, Kırklareli Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, nergiz.aydogdu@klu.edu.tr, Orcid: 0000-0003-4651-2629

KAYNAKÇA

Ahmet Midhat Efendi. (1295). Üss-i İnkılap. İstanbul: Takvim-i Vekâyi Matbaası.

Arıkan, Z. (1992). Tanzimat ve Kamuoyu. Tanzimatın 150. Yıldönümü Sempozyum Bildirileri. İzmir: Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.

Avrupa Akademilerinden Biri Azasından. (1868). Hürriyet, 13, 5-6.

Aydoğdu, N. Y. (2016). (2016). Impact of the Press Law of 1865 on the Turkish Press. M. Ibish (Ed.) International Conference on Social Sciences and Humanities Conference Procedings (ICSSH2016) içinde (545-556). Skopje: International Balkan University.

Aydoğdu, N. Y. (2020). Tanzimat Dönemi Avrupa Merkezli Türkçe Gazeteler: Güçlü Kamuoyu, Güçlü Siyasal Muhalefet Anlayışı. Y Avcı, U Karabulut&Sezen Karabulut (Ed.) Osmanlı Payitahtında Siyasi Muhalefet ve Protesto Kültürü içinde (ss. 199-238). İstanbul: Libra Yayınları

Berkes, N. (2002). Türkiye'de Çağdaşlaşma, (Haz. A. Kuyaş), İstanbul: Yapı Kredi Yayınları

Bir Zat Tarafından. (1868). Le Mukhbir, 36, 2-4.

Çadırcı, M. (1987). Tanzimatın Uygulanması ve Karşılaşılan Güçlükler. Mustafa Reşid Paşa ve Dönemi Semineri içinde (97-104). Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Çelik, H. (1994). Ali Suavi ve Dönemi. İstanbul: İletişim Yayınları.

Ebüzziya Tevfik. (1973). Yeni Osmanlılar Tarihi I. İstanbul: Kervan Yayınları.

Edirne'den Bir Mektup. (1868). Hürriyet, 8.

Giridden Tahrirat. Le Mukhbir, 1868, 22.

Girit'ten Gelen Tahrirat. (1869). Hürriyet, 58, 2-6.

Girit'ten Mektup. (1867) Le Mukhbir, 34, 4.

Girit'ten Tahrirat. (1867) Le Mukhbir, 17, 2-3.

Girit'ten Tahrirat. (1868). Hürriyet, 17, 6.

Hanya'dan Tahrirat. (1869) Hürriyet, 40, 5.

İstanbul Mektubu. (1868). Hürriyet, 9, 4.

İstanbul Mektubu. (1868). Hürriyet, 16, 6-7.

İstanbul Mektubu. (1868). Hürriyet, 17, 4-6.

İstanbul Mektubu. (1868). Hürriyet, 18, 2-5.

İstanbul Mektubu. (1868). Hürriyet, 31, 3.

İstanbul Mektubu. (1868). Hürriyet, 34, 5.

İstanbul Mektubu. (1868). Hürriyet, 8.

İstanbul Mektubu. (1868). Hürriyet, 31, 5.

İstanbul Mektubu. (1869). Hürriyet, 39, 4-5.

İstanbul Mektubu. (1869). Hürriyet, 51, 4-6.

İstanbul'dan Mektup. (1868). Hürriyet, 21, 7-8.

İstanbul'dan Tahrirat. (1868). Hürriyet, 6, 3.

İzmir'den Mektup. (1868). Hürriyet, 31, 5.

Koloğlu, O. (2010). Osmanlı'da Kamuoyu. İstanbul: İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları.

Kuntay, M. C. (1944). Namık Kemal Devrinin Olayları ve İnsanları Arasında. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

Kuntay, M. C. (1949). Namık Kemal, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi

Mardin, Ş. (1997), Türk Modernleşmesi, İstanbul: İletişim Yayınları,

Mardin, Ş. (1996). Jön Türklerin Siyasi Fikirleri, İstanbul: İletişim Yayınları.

Namık Kemal (1324), Edib-i A'zam Namık Kemal Bey'in Gayr-ı matbu Asârından- Ahmed Midhat Efendi'ye Yazdığı İki Mektup. İzmir: Tanıkyan Matbaası.

Namık Kemal, (2018). Sürgünde Muhalefet Namık Kemal'in Hürriyet Gazetesi. A. E. Topal (Haz.) İstanbul: Vakıfbank Kültür Yayınları.

Niçüncü Mektup. Le Mukhbir 1867, 14, 2-3.

Niş'ten Tahrirat. (1868). Hürriyet, 21, 8.

North East Gazetesine İstanbul'dan 15 Ağustos Tarihiyle Yazılub "Constitutional Gazetesinin 22 Ağustos Tarihli Nüshasında Görülen Mektubun Tercümesidir.(1868). Hürriyet, 24, 3-4

Reybe'l-menün. (1869). Hürriyet, 53, 4.

Rusçuk'tan Tahrirat. (1869). Hürriyet, 71, 2-3.

Selanik'ten Tahrirat. (1869). Hürriyet, 58, 6-7.

Suavi Efendi Tarafından Gelen Mektup Sureti. (1869). Hürriyet, 78, 1-3 ve Hürriyet, 79, 4

Şarls Vels (Charles Wells) efendinin Muhbir'e irsal buyurduğu benddir. (1867). Le Mukhbir 1867, 16, 2-3.

Tansel, F. A. (1969). Namık Kemal'in Mektupları, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Tırnova'dan Mektup. (1869). Hürriyet, 76, 2-3.

Türköne, M. (1994). Siyasî İdeoloji Olarak İslâmcılığın Doğuşu (2.b). İstanbul: İletişim Yayınları.

Vidin'den Tahrirat. (1868). Hürriyet, 35, 6.

Yeni Osmanlıların İlan-ı Resmisi. (1868). Hürriyet, 16, 1.

Yılmaz, H. (2008). Osmanlı Siyaset ve Hukuk Düşüncesi Geleneğinde Anayasacılık. Yüzüncü Yılında İkinci Meşrutiyet: Milletlerarası Kongre Tebliğleri, IRCICA, 7-10 Mayıs 2008, 381-404.

Yılmaz, N. (2000). Namık Kemal'de Siyasi Kavramlar. M. Ü. Ortadoğu ve İslam Ülkeleri Enstitüsü.

Ziya Paşa, (1869). Müslümanlardan da Protestan Olmaya Başladılar. Hürriyet, 65, 1-

Ziya Paşa. (1326). Veraset-i Saltanat-ı Seniyye Mektupları. Dersaadet.

Ziyad Ebüzziya (1985). Osmanlı İmparatorluğu'nun Türkçe Dili. Türkiye'de Yabancı Dilde Basın. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.

ATTİLÂ İLHAN, POLİTİK KİMLİK VE ELEŞTİREL DÜŞÜNCE[1]

Ömer BAYKAL[2]

GİRİŞ

Siyasi varoluşunu askeri güç üzerinden sürdüren Osmanlı İmparatorluğu'nun, savaş meydanlarında Batı karşısında duraksaması, görünüş itibariyle savunma kapasitesi açısından sorun yaşadığına işaret etmekteydi. Problemin kaynağını askeri, doğal olarak teknik düzeyde telakki eden imparatorluk idaresi, aynı yerden tadil etme eğilimi gösterdi ve yenileşme olgusunu askeri açıdan başlattı. Osmanlı modernleşmesinin temel amacı, öncelikle askeri açıdan kaybettiği gücü geri getirmek ve baş gösteren siyasi yıkımı sonlandırmaktı. Yenileşme deneyiminin askeri bir başarıyı getirdiğini söylemek bir hayli zor olmakla birlikte, modernitenin Osmanlı politik düzenine sirayet ettiği kesindir. Entelektüel, ekonomik ve politik sacayağı üzerine kurulu Batı modernitesi, askeri yenileşme üzerinden girdiği imparatorluk düzenini önemli ölçüde sarsmıştı. Fakat Osmanlı yenileşmesinin bir medeniyet değişimini ihtiva etmemesi, toplumdan öte siyasi ve idari işleyişe odaklanması, mahiyet bakımından kendisinden sonra varoluş gösterecek olan Cumhuriyet modernleşmesi ile önemli ölçüde farklılaşmaktadır. Osmanlı modernleşmesi var olan siyasi yapıyı muhafaza etmeye çalışırken, Cumhuriyet modernleşmesi yeni bir ulus-devlet inşası hedeflemekteydi. Kemalist rejim, geçmiş ile olan rabıtasını inkâr etmekle birlikte, Osmanlı yenileşme tecrübesinden aldığı modern

[1] Bu çalışma, 5-7 Mart 2020 tarihleri arasında Kafkas Üniversitesi'nde düzenlenen 1. Ulusal Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Kongresi'nde sözlü sunumu yapılan bildirinin gözden geçirilmiş halidir.

[2] Dr. Öğr. Üyesi, Bartın Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, obaykal@bartin.edu.tr, Orcid: 0000-0001-7182-4793

KAYNAKÇA

Akyol, T. (1993). Cedidcilik. TDV İslam Ansiklopedisi. C.7. s.211-213.

Argın, Ş. (2009). Türk Aydının Devlet Aşkı ve Aşkın Devlet Anlayışı. (Ed. Ömer Laçiner). Modern Türkiye'de Siyasî Düşünce, Dönemler ve Zihniyetler. İstanbul: İletişim Yayınları. s.84-111.

Arslan, A. (2002). Aydınlar, Entelektüeller ve Müminler. Cogito Dergisi. S.31. s.13-106.

Aydın, S. (2003). Sosyalizm ve Milliyetçilik: Galiyefizmden Kemalizme Türkiye'de "Üçüncü Yol" Arayışları. (Ed. Tanıl Bora). Modern Türkiye'de Siyasî Düşünce, Milliyetçilik. İstanbul: İletişim Yayınları. s.433-482.

Başkaya, F. (2018). Türkiye'de Sol Hareketin İdeolojik Geri Planı Üzerine Bazı Gözlemeler. (Ed. Murat Gültekingil). Modern Türkiye'de Siyasî Düşünce, Sol. İstanbul: İletişim Yayınları. s.73-85.

Baykal, Ö. (2019). İçeriden Bir Ses Olarak Attilâ İlhan. Türkiye Notları Dergisi. S.3. s.29-34.

Belge, M. (1983). Tarihi Gelime İçerisinde Aydınlar. Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi. İstanbul: İletişim Yayınları. C.1. s.122-129.

Bora, T. (2017). Cereyanlar. İstanbul: İletişim Yayınları.

Çiğdem, A. (2003). Aydınlanma Düşüncesi. İstanbul: İletişim Yayınları.

Hanioğlu, Ş. (2013). Kemalizm'in Tarihî Kökleri. (Ahmet T. Kuru, Alfred Stephan). Türkiye'de Demokrasi, İslâm ve Laiklik. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları. s.31-57.

Hilav, S. (2002). Entelektüeller ve Eylem. Cogito Dergisi. S.31. s.13-106.

İlhan, A. (1991). Aydınlar Savaşı. İstanbul: BDS Yayınları.

İlhan, A. (1992). Atilla İlhan İle Çağdaşlaşma Üzerine Soruşturma. Türkiye Günlüğü Dergisi. S.1. s.15-17.

İlhan, A. (1995). Ulusal Kültür Savaşları. İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları.

İlhan, A. (1995). Hangi Laiklik. Ankara: Bilgi Yayınevi.

İlhan, A. (2011). Hangi Sol. İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları.

İlhan, A. (2011). Kemalizm Müdafaa-i Hukuk Doktrini. (Ed. Ahmet İnsel) Modern Türkiye'de Siyasî Düşünce, Kemalizm. İstanbul: İletişim Yayınları. s.518-528.

İlhan, A. (2013). Hangi Atatürk. İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları.

Kılıçbay, M. A. (1983). Osmanlı Aydını. Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi. İstanbul: İletişim Yayınları. C.1. s.55-60.

Mardin, Ş. (2005). Türkiye'de Din ve Siyaset. İstanbul: İletişim Yayınları.

Mahçupyan, E. (1999). Kemalizm, Pozitivizm ve İktidar: Devlet Ulema İlişkilerinde Modern Dönem, Doğu Batı Dergisi, S.7. s.107-125.

Özcan, A. (2005). Mir Said Sultan Galiyev. TDV İslam Ansiklopedisi. C.30. s.130-132.

Reyhan, H. (2012). Attilâ İlhan'ın Siyasal Düşüncesi. Ankara: Phoenix Yayınları.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ'NDE DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞININ ROLÜ[1]

Binali KOÇOĞLU[2]

GİRİŞ

Batılı bir tarzda inşa edilen Türkiye Cumhuriyeti, laiklik ve milliyetçilik ilkeleri üzerine kurulmuştur. Başlangıçta din ve devlet işlerinin birbirinden ayrılması olarak tanımlanan laiklik, süreç içerisindeki keyfi uygulamalarla evrilmiş ve Türkiye'ye özgü bir laiklik anlayışı oluşmuştur. Yeni kurulan devlet, Osmanlı ve İslam geçmişini söylemsel olarak ötekileştirmiş ve bazı dönemlerde ne olduğu belli olmayan söylemler üreterek onu "irticayı" bir tehlike olarak görmüştür. Devlet bir taraftan laiklik ilkesine uygun olduğunu düşündüğü uygulamaları hayata geçirirken, diğer taraftan da halkın dini faaliyetler ile ilgili ihtiyacını gidermek için kendisinde bir zorunluluk hissederek Diyanet İşleri Başkanlığı'nı kurmuştur. Diyanet kurumu ile sadece halkın dinî ihtiyaçları giderilmemiş aynı zamanda Milli Eğitim Bakanlığı'nda olduğu gibi devletin sınırlarını çizdiği yeni bir Müslüman tipinin oluşturulması amaçlanmıştır. Bu da Diyanet İşleri Başkanlığı'nca hutbe, fetva, camilerde halka vaaz edilecek konular; hangi konuların daha çok işleneceği, imam-hatip eğitimleri gibi her türlü faaliyetin merkezden belirlenmesiyle sağlanmaya çalışılmıştır. Camilerde devlet yetkililerinin istemediği konular din adamlarınca vaaz konusu edilmemiştir. Devlet, istediği konuları Diyanet üzerinden cami

[1] Bu çalışma, 5-7 Mart 2020 tarihleri arasında Kafkas Üniversitesi'nde düzenlenen 1. Ulusal Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Kongresi'nde sözlü sunumu yapılan bildirinin gözden geçirilmiş halidir.

[2] Doktora Öğrencisi, Atatürk Üniversitesi İslam Tarihi ve Sanatları ABD, kocoglubinali@gmail.com, Orcid: 0000-0002-3273-4573

KAYNAKÇA

Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri. (1954). 3: 69-70. Ankara.

Adıvar, H. E. (1995). Türkiye'de Diktatörlük ve Reformlar. Çev. M. Özden, Türkiye Günlüğü, 37.

Alican, M. (2011). "Bizans İmparatorluğu'nda Kilise ve Devlet Sezaropapizm Sorununu Yeniden Düşünmek".Tarih Okulu (11): 169-198.

Arın, E. (1955). Atatürkçülük'te Dil ve Din. İstanbul: Atatürkkent.

Aydemir, Ş. (2016). İhtilalin Mantığı ve 27 Mayıs İhtilali (7 b.). İstanbul: Remzi Kitapevi.

Bağdatlı, Ö. (2008). İslam Siyaset Düşüncesinin Kavramsal Temelleri. İstanbul: Deragah Yayınları.

Baktır, M. (1998). "Hutbe". TDV İslam Ansiklopedisi (Cilt 18, s. 425-428). Diyanet Vakfı Ansiklopedisi.

Başdemir, H. Y. (2009). "Optimum Değerler Olarak Laiklik ve Din Özgürlüğü". Liberal Düşünce, 14(55): 23- 40.

Başdemir, H. Y. (2016). Alevi Açılımında Çözüme Odaklanmak. Liberal Düşünce Topluluğu.

Belazüri, A. (1996). Ensabu'l Eşraf. Beyrut.

Biber, N. (2014, 8 21). http://blog.milliyet.com.tr/. http://blog.milliyet.com.tr/endoktrinasyon--beyin-yikama/Blog/?BlogNo=471447 adresinden alınmıştır

Bolat, B., & Ayaz, R. (2017). "İngiliz Misyonerlik Faaliyetlerinin Osmanlı Devleti'nin Yıkılış Sürecine Etkileri". Atatürk Yolu Dergisi (61):1-45.

Boyacıoğlu, R. (1992). Hilafetten Diyanet İşleri Başkanlığına Geçiş .

Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara.

Cesur, A. (2018). "Tarihsel Süreklilik Bağlamında Resmi İdeoloji Olarak Kemalizm'in Entellektüel Temelleri". Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 11(55):248-258.

Çaylak, A., & Çelik, A. (2009). "Osmanlı ve Cumhuriyet Modernleş(tir)meşinde Tarih, Din ve Etnisite Algısı". Adem Çaylak vd. (ed.) Osmanlı'dan İkibinli Yıllara Türkiye'nin Politik Tarihi içinde (93-133), Ankara: Savaş Yayınları.

Daver, B. (1955). Türkiye Cumhuriyetinde Laiklik. İstanbul: Ankara Üniversitesi SBF Yayınları.

DİB Komisyon. (1999). Kuruluştan Günümüze Diyanet İşleri Başkanlığı. Ankara: TDV.

Din Hizmetleri Genel Müdürlüğü: Hutbe. (2016, 7 22). Gün Milletçe Kenetlenme ve Geleceğimizi İnşa Etme Günüdür. Ankara.

Duman, M. Z. (2010). "Türkiye'de Laiklik Sorununun Siyasal Temelleri". Uluslararası İnsan Bilimler Dergisi, 7(2):284-303.

Ensari, A. i. (1994). Ehlü'l-Hal ve'l-Akd. Komisyon içinde, Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (539-541).

Esen, A.K. (2019). CHP İktidarı Döneminde Diyanet İşleri Reisliği'nin Devlet İçindeki Konumu. Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul.

Evkuran, M. (2015). Sünni Paradigmayı Anlamak: Bir Ekolün Politik ve Teolojik Yapılanması. Ankara: Ankara Okulu.

Göl, Y. S. (2018). Abbasiler Döneminde Kadı'l-Kudatlık. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayımlanmamış Doktora Tezi, Konya.

İmer, C. (1981). Atatürk'ten Seçme Sözler. İstanbul: Remzi Kitapevi.

Karaosmanoğlu, Y. K. (1981). Atatürk. İstanbul: Birikim Yayınları.

Kaya, S. (tarih yok). Laiklik. http://derinsular.com/pdf/laiklik.pdf adresinden alınmıştır

Kocaman, H., & Ceylan, M. (tarih yok). Türkiye Cumhuriyetinin İlk Muhalefet Fırkası: Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası. http://www.yasader.org/web/yasama_dergisi/2016/sayi34/sayi34_5-23.pdf. adresinden alınmıştır

Kongar, E. (1983). Devrim Tarihi ve Toplumbilim Açısından Atatürk. İstanbul: Timaş.

Köçer, M. (2003). "Osmanlı Devletinde Türkçülük Akımının Ortaya Çıkması". Doğu Anadolu Bölge Araştırmaları Dergisi (3): 10-11.

Mahkemesi, A. (21/10/1971). K.1971/76 Sayılı Karar. Anayasa Mahkemesi Kararları Dergisi.

Mardin, Ş. (2011). Türkiye, İslam ve Sekülarizm / Makaleler V. İstanbul: İletişim.

Onay, A. (2004). "Diyanet Hutbelerinin Muhteva Analizi". İslami Araştırmalar Dergisi, 17(1), 1-13. Ozankaya, Ö. (2000). Türkiye'de Laiklik. İstanbul: Cem Yayınevi.

Önder, M. (2012). "Milli Mücadele Yıllarında Atatürk, Dini Yayınlar ve Din Adamları". Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 17(1): 75-83.

Özbolat, A. (2014). "Hutbelerde Söylem Değişimi- Diyanet Hutbeleri Örneği". Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 7(29), 662-679.

Özbudun, E. (2017). Türk Anayasa Hukuku. Ankara: Yetkin Yayınevi.

Paşaoğlu, M. T. (2019). Din-Siyaset İlişkisinin Kurumsallaşması, Diyanet İşleri Başkanlığı Örneği. Ondokuz MAyıs Üniversitesi Sosyal Bilimle Enstitüsü Yayımlanmamış Doktora Tezi, Samsun.

Runyun, M. (1954). Hacıbayram Minberinden Hutbelerim. Ankara: Diyanet İşleri Reisliği.

Şaylan, G. (1992). Türkiye'de İslamcı Siyaset (2 b.). Ankara: Verso.

Taberi, E. C. (tarih yok). Tarihu-l Ümem ve-l Mülük. Beyrut: Daru's-Süveydan.

TBMM. (1937). Kavanin Mecmuası (Cilt 17). Ankara: TBMM Matbaası.

TBMM. (tarih yok). Anayasa Metni Başlangıç Kısmı,. 2001.

Türk Tarihi Tetkik Cemiyeti. (1934). Türkiye Cumhuriyeti. İstanbul.

Usta, E. Ş. (2016). Atatürk'ün Hazırlattığı Hutbeler. İstanbul: Beyaz Köşe.

Uzunçarşılı, İ. H. (1988). Osmanlı Devletinin İlmiye Teşkilatı (3 b.). Ankara: Türk Tarih Kurumu.

Yılmaz, E. (1982). Hukuk Sözlüğü. Ankara: Yorum Matbacılık.

TÜRKİYE'NİN SOSYAL DEMOKRASİ SERÜVENİ: BÜLENT ECEVİT ÜZERİNDEN BİR DEĞERLENDİRME[1]

Hayrettin Alparslan ÇELİK[2]

GİRİŞ

Sosyal demokrasi akımı, 19. yüzyılda ortaya çıkmış ve zaman içerisinde meydana gelen değişim ve dönüşümlerden etkilenerek dünyanın çeşitli yerlerine yayılmıştır. İlk yıllarda Marksizmle ittifak halinde olduğu gözlemlenen sosyal demokrat hareket, İkinci Enternasyonal'in son bulmasıyla ve 1917 yılında meydana gelen Bolşevik Devrimi ile birlikte devrimci sosyalistlerden kesin olarak ayrılmıştır (Karatepe, 2014: 89-92). Bu tarihten itibaren devrimci sosyalistler (veya kendi tabirleri ile komünistler), sosyal demokratları da karşı cephenin bir parçası olarak görmeye başlamışlardır. Sosyal demokratlar (veya evrimci sosyalistler) ise, demokratik yollardan iktidara gelerek kapitalizme son vermeyi hedeflemişlerdir (Bernstein, 1991: 90-94; 150-154). 1929 yılında yaşanan ekonomik buhran sonrasında dünya çapında kabul gören Keynesyen ekonomi modeli, sosyal demokrasiye de altın çağını yaşatmıştır. Ne var ki, kısa bir süre sonra patlak veren İkinci Dünya Savaşı, sosyal demokrat hareketlerin de kendi ideolojik konumlarını yeniden tartışmaya açmalarına sebep olmuştur. Artık dünyadaki sosyal demokrat partiler, demokratik yollardan iktidara gelerek kapitalizme son verme hedefinden vazgeçmişlerdir. Sosyal demokrat hareketler, kapitalizmin sivrilen yönlerini törpüleyerek, servetin adil bölüşümünü esas alan hedeflere öncelik vermişlerdir (Heywood, 2015: 152-153). 1980'den sonra

---

[1] Bu çalışma, 5-7 Mart 2020 tarihleri arasında Kafkas Üniversitesi'nde düzenlenen 1. Ulusal Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Kongresi'nde sözlü sunumu yapılan bildirinin gözden geçirilmiş halidir.

[2] Kamu Yönetimi Uzmanı, alparslancelik1969@gmail.com, Orcid: 0000-0002-2225-1949

KAYNAKÇA

Ağtaş, Ö. (2008). "Ortanın Solu: İsmet İnönü'den Bülent Ecevit'e". Murat Gültekingil (Edt.). Modern Türkiye' de Siyasi Düşünce Cilt 8, Sol içinde 194-201. İstanbul: İletişim Yayınları.

Ahmad, F. (2017). Modern Türkiye'nin Oluşumu. Yavuz Alogan Ankara: Kaynak Yayınları.

Akar, R. ve Dündar, C. (2008). Ecevit ve Gizli Arşivi. Ankara: İmge Kitabevi.

Aksoy, M. (1977). Sosyalist Enternasyonal ve CHP. İstanbul: Tekin Yayınevi.

Alkan, M. Ö. (2015). CHP'de Eski Kuşak ile Yeni Kuşak Diyalog Kuramıyor ve Adeta Devir Teslim Yapamıyor. Yunus Emre ve Burak Cop (Haz.). Türkiye İçin Sosyal Demokrasi: Zorluklar ve Fırsatlar içinde 163-186 İstanbul: Kalkedon Yayınları.

Alper, E. (2008). "Bülent Ecevit". Murat Gültekingil (Edt.). Modern Türkiye' de Siyasi Düşünce Cilt 8, Sol içinde 202-221. İstanbul: İletişim Yayınları.

Arcayürek, C. (2006). Bir Özgürlük Tutkunu Bülent Ecevit. İstanbul: Detay Yayıncılık.

Bahçe, S. ve Eres, B. (2017). "İktisadi Yapılar, Türkiye ve Değişim". Faruk Alpkaya ve Bülent Duru (Der.).

1920'den Günümüze Türkiye'de Toplumsal Yapı ve Değişim içinde 17-68. Ankara: Phoenix Yayınevi.

Bernstein, E. (1991). Evrimsel Sosyalizm. B. Alkım Cerit ve Evren Bülaycı(çev.). İstanbul: Kavram Yayınları.

Bila, F. (2001). Phoenix: Ecevit'in Yeniden Doğuşu. İstanbul: Doğan Kitap.

Bila, H. (1999). CHP 1919-1999. İstanbul: Doğan Kitap.

Bora, T. (2017). Cereyanlar-Türkiye'de Siyasi İdeolojiler. İstanbul: İletişim Yayınları.

Bozarslan, H. (2009). "Bülent Ecevit". Ahmet İnsel (Edt.). Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce Cilt 2, Kemalizmiçinde 458-463. İstanbul: İletişim Yayınlar.

CHP. (1973). Ak Günlere. Ankara: Ajans-Türk Matbaacılık Sanayii.

CHP. (2008). Çağdaş Türkiye İçin Değişim. Ankara: CHP.

Coşkun, A. (1978). Cumhuriyet Halk Partisi ve Demokratik Sol. Ankara: Tekin Yayınevi.

Çolak, M. (2016). Bülent Ecevit-Karaoğlan. İstanbul: İletişim Yayınları.

Derviş, K. (2015). "Gezi, CHP ve HDP Birbirlerini Tamamlayan, Birbirlerine Güç Verebilecek Potansiyeller". Yunus Emre ve Burak Cop (Haz.). Türkiye İçin Sosyal Demokrasi: Zorluklar ve Fırsatlar içinde 147-162. İstanbul: Kalkedon Yayınları.

DSP. (2002). Sessiz Devrim: DSP'nin Ülke Sorunlarına Yaklaşımı ve Çözüm Önerileri. Ankara: DSP.

Ecevit, B. (19 Aralık 1952). "Devrimler Türkiye'sinde: Dün ve Yarın". Ulus. 2, 5.

Ecevit, B. (23 Mayıs 1954). "Neden Halkçı?". Halkçı. 3.

Ecevit, B. (28 Aralık 1955). "CHP'yi Bekleyen Görevler". Ulus. 3.

Ecevit, B. (17 Ekim 1956). "Fedakarlıkta Eşitlikten Nimetlerde Eşitliğe". Ulus. 2.

Ecevit, B. (18 Ekim 1956). "İngiliz Sosyalizmi Dönüm Noktasında". Ulus. 2.

Ecevit, B. (12 Temmuz 1957). "Hedefleri Birleşen Oklar". Ulus. 3.

Ecevit, B. (1966). Ortanın Solu. Ankara: Kim Yayınları.

Ecevit, B. (1970). Atatürk ve Devrimcilik. İstanbul: Tekin Yayınevi.

Ecevit, B. (1973). Bu Düzen Değişmelidir. Ankara: Tekin Yayınevi.

Ecevit, B. (1975). Üreticinin Hakkı Üreticiye, İşçinin Hakkı İşçiye. Ankara: Ajans-Türk Matbaacılık Sanayii.

Ecevit, B. (1975). Demokratik Solda Temel Kavramlar ve Sorunlar. Ankara: Ajans-Türk Matbaacılık Sanayii.

Ecevit, B. (1976). Ecevit'in Açıklamaları. Ankara: Ajans-Türk Matbaası.

Ecevit, B. (1990). Mithat Paşa ve Türk Ekonomisinin Tarihsel Süreci. İstanbul: Tekin Yayınevi.

Ecevit, B. (2011). Savunmam. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Emre, Y. (2015). CHP, Sosyal Demokrasi ve Sol: Türkiye'de Sosyal Demokrasinin Kuruluş Yılları (1960-1966). İstanbul: İletişim Yayınları.

Erdoğan Tosun, G. (2016). Sosyal Demokrasi ve İlkeleri. Ankara: Alabanda Akademi.

Ergül, T. (2000). Sosyaldemokraside Ayrışma Yılları (1980-1985). İstanbul: Gündoğan Yayınları.

Eroğul, C. (1990). Demokrat Parti (Tarihi ve İdeolojisi). Ankara: İmge Kitabevi.

Eryıldız, S. (1975). Demokratik Sol Cilt:I. Ankara: Kalite Matbaası.

Filiztekin, A. (2016). Sosyal Demokrasi ve Ekonomi. Ankara: Alabanda Akademi.

Gezici, A. (2006). Bir Karaoğlan Masalı Bülent Ecevit. İstanbul: Akis Kitap.

Günay, E. (2008). "Özgür İnsan Dergisi". Murat Gültekingil (Edt.). Modern Türkiye' de Siyasi Düşünce Cilt 8, Sol içinde 234-251. İstanbul: İletişim Yayınları.

Güneş Ayata, A. (2010). CHP (Örgüt ve İdeoloji). Belkıs Tarhan ve Nüvit Tarhan(çev). İstanbul: Gündoğan Yayınları.

Güneş, H. (2015). "Toplumu, Mağdur Olanlar ve Mağdur Edenler Diye Ayırmalı". Yunus Emre ve Burak Cop (Haz.). Türkiye İçin Sosyal Demokrasi: Zorluklar ve Fırsatlar içinde 130-146. İstanbul: Kalkedon Yayınları.

Hakan, A. (2001). Deniz Baykal: CHP ve Anadolu Sol'u. İstanbul: Birey Yayıncılık.

Heywood, H. (2015). Siyasi İdeolojiler. Ahmet K. Bayram, Özgür Tüfekçi, Hüsamettin İnanç, Şeyma Akın ve Buğra Kalkan (çev.). Ankara: Adres Yayınları.

Karakaş, E. (2008). "Sosyal Demokrasi Arayışları". Murat Gültekingil (Edt.). Modern Türkiye' de Siyasi Düşünce Cilt 8, Sol içinde 252-261. İstanbul: İletişim Yayınları.

Karakaş, E. (2015). "Solda İdeoloji Yoksa Parti de Yok Demektir". Yunus Emre ve Burak Cop (Haz.). Türkiye İçin Sosyal Demokrasi: Zorluklar ve Fırsatlar içinde 89-109. İstanbul: Kalkedon Yayınları.

Karatepe, Ş. (2014). Siyasi İdeolojiler. İstanbul: İz Yayıncılık.

Kepenek, Y. (2014). "CHP'nin Asıl Eksiği". 100. Yıla Doğru CHP içinde 126-131. İstanbul Kalkedon Yayınları.

Kili, S. (1976). 1960-1975 Döneminde Cumhuriyet Halk Partisinde Gelişmeler -Siyaset Bilimi Açısından Bir İnceleme. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.

Koloğlu, O. (2001). Kim Bu Ecevit?. İstanbul: Boyut Kitapları.

Konuralp, E. (2013). Ecevit ve Milliyetçilik. İstanbul: Togan Yayıncılık.

Kömürcü, D. (2010). "Türkiye Merkez Solunda Farklı Bir Deneyim: SODEP". Tunahan, vd. (Der.). Tarabya Çalışmaları (20. Yıl Armağan Kitap) içinde 247-270. İstanbul: Marmara Üniversitesi Nihad Sayar Eğitim Vakfı Yayınları.

Millet Meclisi Tutanak Dergisi, Dönem: 21, C. 1, Toplantı: 1, Birleşim: 1.

Ölçen, A. N. (1995). Ecevit Çemberinde Politika. Ankara: TŞOF Trafik Matbaacılık A.Ş..

Övür, M. (2011). 12 Eylül'den 12 Haziran'a Siyasal Partiler: Cumhuriyet Halk Partisi (CHP). Cilt: 40. Ankara: SETA Analiz.

Öymen, Ö. K. (2014). "CHP'nin Geleceği Türkiye'nin Geleceğidir". 100. Yıla Doğru CHP içinde 69-76. İstanbul Kalkedon Yayınları.

Özdalga, H. (2005). Kötü Yönetilen Türkiye-Örnek Vaka DSP. İstanbul: Kitap Yayınevi.

Saraçoğlu, C. (2015). "Tank Paletiyle Neoliberalizm". Gökhan Atılgan, Cenk Saraçoğlu ve Ateş Uslu (Haz.).

Osmanlı'dan Günümüze Türkiye'de Siyasal Hayat içinde 747-869.

Sayılgan, A. (2009). Türkiye'de Sol Hareketler. İstanbul: Doğu Kütüphanesi.

Şen, A. ve Yenigün Altın, Ş. (2019). "Sosyal Demokrasiden Yeni Sağa CHP'nin Söylemsel Dönüşümü: Bir Siyasal Söylem Çözümlemesi Denemesi". Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 21 (3), 434-461.

Taşkın, Y. (2016). Sosyal Demokrasi ve Din. Ankara: Alabanda Akademi.

Tekin, G. (2015). "Ne İşimiz Vardı Bizim 28 Şubat'ta?". Yunus Emre ve

Burak Cop (Haz.). Türkiye İçin Sosyal Demokrasi: Zorluklar ve Fırsatlar içinde 110-129. İstanbul: Kalkedon Yayınları.

Tevetoğlu, F. (1967). Türkiye'de Sosyalist ve Komünist Faaliyetler (1910-1960). Ankara: Ayyıldız Matbaası.

Toker, M. (1971). Solda ve Sağda Vuruşanlar. Ankara: Akis Yayınları.

Tunaya, T. Z. (1986). Türkiye'de Siyasal Partiler Cilt: 2 (Mütareke Dönemi). İstanbul: Hürriyet Vakfı Yayınları.

Tunaya, T. Z. (1988). Türkiye'de Siyasal Partiler Cilt: 1 (İkinci Meşrutiyet Dönemi). İstanbul: Hürriyet Vakfı Yayınları.

Tuncer, E. (2014). "Ortanın Solundan Demokratik Sola ve Sosyal Demokrasiye…". 100. Yıla Doğru CHP içinde 83-101. İstanbul Kalkedon Yayınları.

Tunçay, M. (2009a). Türkiye'de Sol Akımlar (1908-1925)-Cilt I. İstanbul: İletişim Yayınları.

Tunçay, M. (2009b). Türkiye'de Sol Akımlar (1925-1936)-Cilt II. İstanbul: İletişim Yayınları.

Tütüncü Esmer, G. (2006). CHP: 1965-1980-Türk Siyasal Yaşamında Ortanın Solu. Antalya: Yeniden Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Yayınları.

Uçan Çubukçu, S. (2016). "Sosyal Demokrasi: Melez Bir Politik Gelenek". H. Birsen Örs (Der.). 19. Yüzyıldan20. Yüzyıla Modern Siyasal İdeolojiler içinde 253-306. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Ülkü, F. (1974). Üçüncü Adam Ecevit ve İstifa Olayı. İstanbul: Başak Kitabevi.

Yetkin, Ç. (1970). Türkiye'de Soldaki Bölünmeler (1960-1970). İstanbul: Toplum Yayınevi.

Yılmaz, M. (2008). "Demokrasi İçin Toplumcu Düşün Dergisi". Murat Gültekingil (Edt.). Modern Türkiye' de Siyasi Düşünce Cilt 8, Sol içinde 222-233. İstanbul: İletişim Yayınları.

Yücel, Y. (Mart/Nisan 2018). "Necmi Erdoğan ile Söyleşi". Ayrıntı Dergi, 25, 75-85.

Zürcher, E. J. (2015). Modernleşen Türkiye'nin Tarihi. Yasemin Saner(çev.). İstanbul: İletişim Yayınları.

KARS'TA TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ'NİN KURULUŞU TEŞKİLATLANMASI VE 1965 SEÇİMLERİ[1]

Nebahat ARSLAN[2]

GİRİŞ

TÜRKİYE'DE 1960 DARBESİ SONRASI SİYASİ GELİŞMELER

1957 seçimleri sonrasında ülkenin ekonomik durumunun kötü yönde değişmesi DP iktidarını içte ve dışta zor duruma soktu. 1958 yılında fiyat artışlarına bağlı olarak kuyruklar ve karaborsa ortaya çıktı. Bunlara paralel olarak siyasi ortamda hareketlendi ve DP hükümetine karşı siyasi ittifaklar oluştu. Türkiye Köylü Partisi, Cumhuriyetçi Millet Partisi'ne, Hürriyet Partisi ise CHP'ye katılarak iktidara karşı güç birliği oluşturdu. DP ise buna karşılık Vatan Cephesi'ni kurarak ülke içinde örgütlenmeye çalıştı. Kıbrıs Meselesi ve Menderes'in geçirmiş olduğu uçak kazası iktidar muhalefet ilişkilerini ne yazık ki düzeltemedi. 1959 yılında Türk lirasının değerinin düşmesiyle birlikte kamuoyu tepkileri arttı ve CHP erken seçimi gündeme getirmeye başladı (Ural, 2018: 14-15).

DP bütün bu gelişmeler karşısında 1960 yılı içerisinde bir tahkikat komisyonu kurarak olayları incelemeye çalıştı. Ardından sıkıyönetim ilan edildi. Ancak sonu gelmeyen sivil tepkiler ve ordunun hoşnutsuzluğu neticesinde 27 Mayıs askeri darbesi gerçekleşti. Darbenin ardından birçok tutuklama ve görevden almalar başladı. Demokrat Parti kapatıldı. Darbe sonrası her

[1] Bu çalışma, 5-7 Mart 2020 tarihleri arasında Kafkas Üniversitesi'nde düzenlenen 1. Ulusal Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Kongresi'nde sözlü sunumu yapılan bildirinin gözden geçirilmiş halidir.

[2] Doç. Dr., Kafkas Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, nebahatarslan@hotmail.com, Orcid: 0000-0002-2500-4564

KAYNAKÇA

Ahmad, B. ve Ahmad, F. (1976). Türkiye'de Çok Partili Politika'nın Açıklamalı Kronolojisi 1945- 1971, Ankara: Bilgi Yayınevi.

Aren, S. (1993). TİP Olayı, İstanbul: Cem Yayınevi.

Arslan, N. ve Ural, S. (2018). Kars Tarihi 1960-1980. Ankara: Son Çağ Yayınları.

Arslan, T. (2019). "1960 Darbesi Sonrasında Kars'ta Siyasi Gelişmeler, Kars ve Güney Kafkasya Tarihi Yazıları" Muharrem Turp (ed.). İstanbul: İdeal Kültür Yayıncılık, 339-362.

Ateşoğlu, E. (2006). Türk Siyasal Yaşamında Milli Demokratik Devrim Düşüncesi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi.

Çakır, G. (2011). Türkiye'de Birey ve Parti İlişkisinde Sosyalist Gelenek: Türkiye İşçi Partisi Örneği, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi.

Çayın, N. (2019). 1960'larda Sosyo-Politik Ortam ve Türkiye İşçi Partisinin TBMM'de Temsiliyeti, Batman: Batman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi.

Çiçek, Y. (2008). Türkiye'de Faaliyet Gösteren Yasadışı Sol Örgütlenme Olarak TKP/ML-TİKKO, Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi.

Döner, H. (2017). Türkiye İşçi Partisinin Geçirdiği Siyasal Dönüşüm Süreçlerinin Arka Planı (1961-1969), Adıyaman: Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi.

Keleş, D. (2009), Türkiye İşçi Partisinin Parlamenter Muhalefeti, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi.

Makal, A. (2002). Türkiye'de Çok Partili Dönemde Çalışma İlişkileri 1946-1963, Ankara: İmge Yayınevi.

Özdemir, H. (2007). Türkiye Tarihi, Çağdaş Türkiye 1908-1980, Cilt:4, İstanbul: Cem Yayınevi.

Sayılgan, A. (1968). Solun 94 Yılı (1871- 1965): Başlangıçtan Günümüze Türkiye'de Sosyalist ve Komünist Hareket, Ankara: Mars Matbaası.

Sabuncu, Y. (2009). Anayasaya Giriş, Ankara: İmaj Yayınevi.

Sargın, N. (2001). Tip'li Yıllar (1961-1971); Anılar- Belgeler 2, İstanbul: Felis Yayınevi.

Timur, T. (2002). CHP, DP ve 27 Mayıs Devrimciliği, Mülkiye Dergisi, Şubat 2014, Cilt:26, sayı: 237, s. 81-92.

Ural, S. (2018). Kars'ta 15 Temmuz Darbe Girişimi, Ankara: Son Çağ Yayınları.

Uzun, T. (2013). İttihat ve Terakki'den Günümüze Siyasal Partiler, Ankara: Orion Kitapevi Yayınları.

Ünsal, A. (2002). Umuttan Yalnızlığa: Türkiye İşçi Partisi, (1961-1971). İstanbul, Kırmızı Kedi Yayınevi.

Varuy, N. (2016). Türkiye İşçi Partisi Tarihi 1961-1971: Olaylar, Belgeler, Yorumlar. İstanbul: Sosyal Tarih Yayınları.

Yurdakul, Ş. (2003). Cezaevinden Babıali'ye Babıali'den Tip'e: Anılar. İstanbul: Evrensel Basım Yayın.

RESMİ YAYINLAR

Kemal Kaya Arşivi, Hal Tercümesi kağıdı, Sicil No: 254

TBMM albümü 1920-2010 (Cilt II, 1950-1980).

Türk Parlamento Tarihi, (1995) TBMM XIII. Dönem (1965-1969), Ankara. TÜİK; Milletvekili Genel Seçimleri, 1923-2001.

TBMM Tutanak Dergisi, Cilt, 7, Birleşim, 101. TBMM Tutanak Dergisi, Cilt, 7, Birleşim, 107.

TBMM Tutanak Dergisi, Cilt 8, Birleşim, 123. TBMM Tutanak Dergisi, Cilt 1, Birleşim, 30.

GAZETELER

Bugün Gazetesi, 27 Mayıs 1960, sayı:662.

Ekinci Gazetesi, 19 Ekim 1965, sayı: 4130.

23 Şubat Gazetesi, 18 Ocak 1965, sayı:652.

23 Şubat Gazetesi, 23 Ocak 1965, sayı: 657.

23 Şubat Gazetesi, 24 Şubat 1965, sayı:680.

23 Şubat Gazetesi, 4 Haziran 1965, sayı: 759.

23 Şubat Gazetesi, 7 Haziran 1965, sayı: 761.

23 Şubat Gazetesi, 8 Haziran 1965, sayı: 762.

23 Şubat Gazetesi, 9 Haziran 1965, sayı: 763.

23 Şubat Gazetesi, 7Ağustos 1965, sayı:814.

23 Şubat Gazetesi, 13 Ağustos 1965, sayı: 819.

23 Şubat Gazetesi, 29 Ekim 1967, sayı: 1260.

23 Şubat Gazetesi, 30 Ekim1968, sayı: 1301.

23 Şubat Gazetesi, 8 Kasım1971, sayı: 1662.

23 Şubat Gazetesi, 13 Kasım 1965, sayı: 892.

23 Şubat Gazetesi, 16 Kasım 1965, sayı: 894.

23 Şubat Gazetesi, 19 Kasım 1971, sayı:1665.

23 Şubat Gazetesi, 1 Aralık 1972, sayı:1770.

ŞİDDET "ÇUKUR"UNDA DÖRDÜNCÜ KUVVET: TÜRK TELEVİZYON DİZİLERİNDEKİ ŞİDDET TEMASINI ÇUKUR DİZİSİ ÜZERİNDEN OKUMAK[1]

Atıl Cem ÇİÇEK[2]
Gökbörü ÖNALP[3]

GİRİŞ

Tarihin her döneminde iletişim olgusu gelişimini aktif bir şekilde sürdürmüştür. Yüz yüze kurulan bağın dışında birçok metot kullanarak insanoğlu iletişim ihtiyacını karşılamıştır. Son yüzyılda ise müthiş bir ivme kazanan iletişim kavramı, bireysel ve toplumsal hayatın merkezinde yer almakla birlikte niteliği gereği birçok fonksiyonu da üstlenmiş durumdadır. Medya adı ile kavramsallaştırdığımız kitle iletişim araçları vasıtasıyla dünyayı anlamlandırma çabaları kolaylaşmış ve bilgiye ulaşma lüksü toplumun tüm tabanına yayılmıştır. Günlük hayatta sıkça ve uzun sürelerle kullanılan medya araçları bilgilendirme ve eğlendirme işlevleri ile birlikte yönlendirici ve yapılandırıcı özelliği ile de karşımıza çıkmaktadır. Bireylerin sıklıkla kullandıkları medya araçlarının kitleleri etkileme seviyesi toplum katmanlarında farklı yönlerde ve yoğunlukta yaşanmaktadır. Özellikle çocuk ve gençlerin kimlik arayışı medya aracılığı ile yönlendirilmektedir.

Medya, ekonomik kaygılar ile toplumda ilgi uyandıran birçok olumsuz davranış ve tutumu yayınlarında işlemektedir. Özellikle son zamanlarda yazılı ve görsel basında popülerliği artan şiddet

---

[1] Bu çalışma, 5-7 Mart 2020 tarihleri arasında Kafkas Üniversitesi'nde düzenlenen 1. Ulusal Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Kongresi'nde sözlü sunumu yapılan bildirinin gözden geçirilmiş halidir.

[2] Doç. Dr., Kafkas Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, atilcemcicek@yahoo.com, Orcid: 0000-0001-9859-182X

[3] Öğr. Gör., Kafkas Üniversitesi, Sosyal Bilimler MYO, g.onalp@hotmail.com, Orcid: 0000-0001-8098-1483

KAYNAKÇA

Arendt, H. (2018). Şiddet Üzerine. Bülent Peker (çev.). İstanbul: İletişim Yayınları.

Aziz, A. (1981). Radyo ve Televizyona Giriş. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları.

Aziz, A. (1982). Radyo ve Televizyonla Eğitim. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.

Batmaz, V. ve Aksoy, A. (1995). Türkiye'de Televizyon ve Aile (Elektronik Hane). Ankara: Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları.

Bocock, R. (1997). Tüketim. İrem Kutluk (çev.). Ankara: Dost Kitabevi.

Cheviron, N. T. (2013). Televizyon ve İçimizdeki Şiddet. İstanbul: Kırmızı Yayınları.

Çakır, S. (2008). Medya ve Şiddet. Doğu Batı Düşünce Dergisi, S. 43, 161-180.

Çelebi, A. (2010). Şiddete Karşı Siyaset Hakkı. Aykut Çelebi (ed.). Şiddetin Eleştirisi Üzerine içinde, İstanbul: Metis Yayınları, 255-313.

Demir, V. (2006). Medya Etiği. İstanbul: Beta Basım Yayım.

Devellioğlu, F. (1993). Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat. Ankara: Aydın Kitabevi.

Ergil, D. (2001). Şiddetin Kültürel Kökenleri. Bilim ve Teknik Dergisi. S. 399, 40- 41.

Freud, S. (2009). Uygarlığın Huzursuzluğu. Haluk Barışcan (çev.). İstanbul: Metis Yayınları.

Geçer, E. (2013). Medya ve Popüler Kültür Diziler, Televizyon ve

Toplum. İstanbul: Metamorfoz Yayıncılık.

Geray, H. (2003). İletişim ve Teknoloji Uluslararası Birikim Düzeninde Yeni Medya Politikaları. Ankara: Ütopya.

Gezgin, S. (2002). Medyanın Toplumsal İşlevi ve Kamuoyu Oluşumu. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, S. 1(12), 11-20.

Giddens, A. (2000). Sosyoloji. Hüseyin Özel/Cemal Güzel (yayına haz.) Ankara: Ayraç Yayınevi.

İnuğur, M.N. (2005). Basın ve Yayın Tarihi. İstanbul: Der Yayınları.

Keane, J. (1988). Şiddetin Uzun Yüzyılı. Bülent Peker (çev.). İstanbul: Dost Yayınları.

Kocabay, Y. (1990). Türkçe Fransızca Büyük Sözlük. Ankara: Okutman Yayıncılık.

Köknel, Ö. (2000). Bireysel ve Toplumsal Şiddet. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.

Michaud, Y. (1991). Şiddet. Cem Muhtaroğlu (çev.). İstanbul: İletişim Yayınları.

Mutlu, E. (2005). Globalleşme, Popüler Kültür ve Medya. Ankara: Ütopya Yayınevi.

Ocakcıoğlu, B. (2019). Modern Zamanın İlkel Hastalığı Şiddet. İstanbul: Sıfır Yayınları.

Oskay, Ü. (1993). XIX. Yüzyıldan Günümüze Kitle İletişiminin Kültürel İşlevleri. İstanbul: Der Yayınları.

Özgen, M. (2003). Türkiye'de Televizyon Yayıncılığının Gelişimi ve Yasal Çerçevesi. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi. S. 17, 423–433.

Özkök, E. (1985). İletişim Kuramları Açısından Kitlelerin Çözülüşü.

Ankara: Tan Yayınları.

Özer, M. (2010). Medyada Şiddet Kültürü. İstanbul: Literatürk Academia Yayınevi.

Postman, N. (1994). Televizyon Öldüren Eğlence, Gösteri Çağında Kamusal Söylem. Osman Akınhay (çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Reemtsma, J.P. (1998). Vahşeti Kavramak: İnsan Zulmünü Açıklama Denemeleri. Ender Ateşmen (çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Riches, D. (1989). Antropolojik Açıdan Şiddet. Dilek Hattatoğlu (çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Sami, Ş. (1987). Kamus-ı Türki. İstanbul: Çağrı Yayınları.

Tokgöz, O. (2000). Temel Gazetecilik. İstanbul: İmge Kitabevi.

Tosun, N. B. (2014). Marka Yönetimi. İstanbul: Beta Yayınevi.

Tozlu N. ve Solak, A. (2007). Küresel Süreçte Medya ve Şiddet. Ankara: Detay Yayıncılık.

Türk Dil Kurumu Sözlüğü. (1988). Ankara: Atatürk, Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları.

Türkoğlu, N. (2004). Toplumsal İletişim. İstanbul: Babil Yayınları.

Tutar, H. (2004). İş Yerinde Psikolojik Şiddet. Ankara: Platin Yayınları.

World Health Organization (WHO). (2002). World Report On Violence and Health: Summary Geneva. www.beyazperde.com/haberler/diziler/haberler-85541/

www.haber7.com/medya/haber/2926667-cukur-dizisi-elestirilerin-tam-gobegine-oturdu-rtuk-asla-geri-adim- atmadi

www.https://www.haberler.com/cukur-sezona-iddiali-bir-giris-yapti-

10165458-haberi/ www.haberturk.com/tokat-haberleri/66958162-diziden-etkilenip-soyadlarini-degistirdiler

www.internethaber.com/cukurda-senanin-olumu-yurek-yakti-sosyal-medya-calkalandi-foto-galerisi- 2013612.htm

www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/03/20120320-16.htm

www.televizyongazetesi.com/cukur-dizisinin-gunluk-hayata-etkisinin-farkinda-misiniz/188092/2

Vatandaş, C. (2003). Aile ve Şiddet: Türkiye'de Eşler Arası Şiddet. Afyon: Afyon Kocatepe Üniversitesi.

Yumlu, K. (1994). Kitle İletişim Kuram ve Araştırmaları. İzmir: Nam Basım.

Yüksel, E. ve Gürcan, H. G. (2005). Haber Toplama ve Yazma. Konya: Tablet Kitabevi.

AKP DÖNEMİNDE KÜLTÜREL HEGEMONYA ARAYIŞI[1]

Erdem Ünal DEMİRCİ[2]

GİRİŞ

Türkiye siyasal hayatına, Millî Görüş Hareketini aşma iddiasıyla birlikte merkez sağın bir uzantısı olarak dahil olan Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP), kazandığı genel ve yerel seçimlerin yanı sıra referandum başarıları sayesinde siyasal, sosyal ve iktisadi alanda hegemonik bir görüntü yaratmıştır. 1980'lerin ekonomi-politik fideliğinde şekillenen sınıf temelli bir hegemonyanın neo-liberal iktisadi politikalar ve İslamcı-muhafazakâr ideoloji ile inşa edildiği söylenebilir. AKP iktidarı, "hükümette bulunduğu yıllar boyunca neo-liberal gündemin işletilmesinde kaydettiği rekor düzeyde politika uygulaması ve muhafazakâr milliyetçi politika tercihlerini liberal değerlerle sentezlemedeki becerisi açısından, neo- liberalizmin daha önceki taşıyıcılarından ayrılır" (Coşar, 2014: 75). Dış siyasetten, ekonomik gidişata; eğitim sisteminden kentsel dönüşüme, sağlık alanından sosyal devlete kadar birçok mayınlı alan, rızanın inşasıyla birlikte, sermaye diline çevrilmiştir.

Bu makale AKP'nin geleneği, neo-liberal politikalarla sentezleyip kültürel hegemonya kurabilmek adına muhafazakâr sanat inşasına girişmesini konu almaktadır. Bu inşada, özelleştirme kanunları ile sanatın piyasalaşmasını, geleneğin yeniden fethini, Cumhuriyetin yüksek sanat formlarına karşılık popüler kültürün ihyasını görebilmek mümkündür. Postmodern sürecin 'her şey mübah' (anything goes) düsturuna uygun düşen bu sentezde, muhafazakarlık kavramı kültürün piyasalaşma

[1] Bu çalışma, 5-7 Mart 2020 tarihleri arasında Kafkas Üniversitesi'nde düzenlenen 1. Ulusal Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Kongresi'nde sözlü sunumu yapılan bildirinin gözden geçirilmiş halidir.

[2] Dr., erdemunaldemirci@hotmail.com, Orcid: 0000-0001-9393-0220

KAYNAKÇA

Adorno, T. W. (2012). Kültür Endüstrisi, (Kültür Yönetimi), Elçin Gen ve diğerleri (çev.), 7. Baskı, İstanbul: İletişim Yayınları.

Akça, İ. (2018). "1980 Sonrası Türkiye'de Hegemonya Projeleri ve Otoriterizmin Değişen Biçimleri", Yeni Türkiye"ye Varan Yol içinde (27-67), İsmet Akça ve diğerleri (drl.), İstanbul: İletişim Yayınları.

Akın, Z. F. (2017). "AKP, Kültürel İktidar, Tiyatrolar", Birikim Dergisi, Sayı: 347, ss. 87-95.

Aksoy, A. (2009). "Zihinsel Değişim? AKP İktidarı ve Kültür Politikası", Türkiye'de Kültür Politikalarına Giriş içinde (179-198), Serhan Ada ve H. Ayça İnce (drl.), İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Artun, A. (2015). Çağdaş Sanatın Örgütlenmesi (Estetik Modernizmin Tasfiyesi), 3. Baskı, İstanbul: İletişim Yayınları.

Bali, R. N. (2015). Tarz-ı hayat'tan Life Style'a (Yeni Seçkinler, Yeni Mekanlar, Yeni Yaşamlar), 11. Baskı, İstanbul: İletişim Yayınları.

Başaran P., & Günal, A. (2017). "Kültür Sanat Alanı Daralırken", Birikim Dergisi, Sayı: 347, ss. 78-86.

Bay, Y. "Onu Almak İçin Daha Fazla da Verirdim", Milliyet Gazetesi, http://www.milliyet.com.tr/onu-almak- icin- daha-fazla-da-verirdim-pembenar-detay-yasam-1520333/ (12 Ocak 2018)

Baytekin, S. B. (2013). "Mustafa İsen ile Mülakat Muhafazakâr Sanat Üzerine Geçmiş ve Gelecek Arasında 'Denge'", Gelenekten Geleceğe Dergisi, Sayı: 1, ss. 9-21.

Bekmen, A. (2018). "Neoliberal Dönemde Türkiye'de Devlet ve Sermaye", Yeni Türkiye'ye Varan Yol içinde (69- 102), İsmet Akça ve diğerleri (drl.), İstanbul: İletişim Yayınları.

Buğra, A., & Savaşkan, O. (2015). Türkiye'de Yeni Kapitalizm, 3. Baskı, İstanbul: İletişim Yayınları, İstanbul.

Buttigieg (Ed.), J.A. (2002). Antonio Gramsci Hapishane Defterleri 2. Cilt – 4. Defter (1930-32), Barış Baysal (çev.), İstanbul: Kalkedon Yayınları.

Buttigieg (Ed.), J.A. (2014). Antonio Gramsci Hapishane Defterleri 4. Cilt – 7. Defter (1930-31), Barış Baysal (çev.), İstanbul: Kalkedon Yayınları.

Büker, S. (2017). "Film Ateşli Bir Öpüşmeyle Bitmiyor", Deniz Kandiyoti ve Ayşe Saktanber (hzl.), Kültür Fragmanları (Türkiye'de Gündelik Hayat) içinde (159-182), 4. Baskı, İstanbul: Metis Yayınları.

Canyürek, Ö. (2016). "Kültürel Mekanlar Olarak Alışveriş Merkezleri", Kültüre Müdahale (Kültür Politikaları ve Yönetimi Araştırma Merkezi (KPY) Yıllık 2014-2015) içinde (164-173), Kevin Robins & Burcu Yasemin Şeyben (drl.), İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Coşar, S. (2014). "AKP'nin İktidarla Dansı: Neoliberalizm ve Türk-İslam Sentezi", Simten Coşar ve diğerleri (hzl.), İktidarın Şiddeti (AKP'li Yıllar, Neoliberalizm ve İslamcı Politikalar) içinde (72-90), İstanbul: Metis Yayınları.

Coşkun, B. (2007). "Göbeğini Kaşıyan Adam…". Hürriyet Gazetesi. http://www.hurriyet.com.tr/gobegini- kasiyan- adam-6449176 (9 Nisan 2017)

Cumhurbaşkanı Erdoğan: Bu bizim değerlerimize terstir. (2017). https://www.ntv.com.tr/turkiye/cumhurbaskani- erdogan-bu-bizim-degerlerimize-terstir%2cw5ipZ9KblkGJ0h4BV52msw (18 Ocak 2019)

Cumhurbaşkanı Erdoğan 10 araştırma üniversitesini açıkladı. (2017). http://www.ntv.com.tr/turkiye/cumhurbaskani-erdogan-10-arastirma- universitesini%20acikladi,qT4C7XIYTUmWS5PP-

1ihBQ (20 Şubat 2019)

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan Ensar Vakfı`nın 38. Genel kurulu`nda.(2017). https://ensar.org/cumhurbaskani-recep-tayyip-erdogan-ensar-vakfinin-38-genel-kurulunda_H1231.html (18Aralık 2019)

Çamlıca Tepesi'ne cami yapılacak, İstanbul'un her yerinden görülecek. (2012). https://www.hurriyet.com.tr/gundem/camlica-tepesine-cami-yapilacak-istanbulun-her-yerinden-gorulecek- 20654499 (14 Aralık 2919)

Çubukçu, A. (1995). Kültür ve İdeoloji Sorunları, İstanbul: Evrensel Kültür Kitaplığı.

Eagleton, T. (2011). Kültür Yorumları, Özge Çelik (çev.), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Erciyes, C. (2013). "Şehir Tiyatroları'nda ikinci raunt başladı", Radikal Gazetesi. http://www.radikal.com.tr/yazarlar/cem_erciyes/sehir_tiyatrolarinda_ikinci_raunt_basladi-1134490 (22 Aralık 2016)

Erdoğan: "Bu millete bidon kafalı diyeceksin...". (2010). https://www.cnnturk.com/2010/turkiye/01/25/erdogan.bu.millete.bidon.kafali.diyeceksin/560821.0/ index.html (9 Nisan 2017)

Erdoğan, R. T. (2017). III. Milli Kültür Şurası (03-05 Mart 2017) / Şura Kitabı (Açılış Konuşması), İstanbul: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

Fırat, B. Ö. (2018). "Senin bir ihtimalin var!: Yeditepe bienali, gelenekli sanatlar, hamiler ve başka bir dünya", https://www.e-skop.com/skopbulten/senin-bir-ihtimalin-var-yeditepe-bienali-%E2%80%9Cgelenekli%E2%80%9D-sanatlar-hamiler-ve-baska-bir-dunya/3810 (02.02.2020)

Gambetti, Z. (2009). "İktidarın Dönüşen Çehresi: Neoliberalizm, Şiddet ve Kurumsal Siyasetin Tasfiyesi", İ.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi

Dergisi, No: 40, ss. 145-166.

Gans, H. J. (2014). Popüler Kültür ve Yüksek Kültür, Emine Onaran İncirlioğlu (çev.), 4. Baskı, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Güneysu, S. (2013). "Yardımda 'ahlak' kriteri", Cumhuriyet Gazetesi. (20 Ekim 2017) http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/13073/Yardimda ahlak kriteri.html

Gürbilek, N. (2016). Kötü Çocuk Türk, 5. Baskı, İstanbul: Metis Yayınları.

Harvey, D. (2014). Postmodernliğin Durumu, Sungur Savran (çev.), 7. Baskı, İstanbul: Metis Yayınları.

Hobsbawm, E. (2006). "Giriş: Gelenekleri İcat Etmek", Geleneğin İcadı, Eric Hobsbawm ve Terence Ranger (drl.), Mehmet Murat Şahin (çev.), İstanbul: Agora Kitaplığı, ss. 1-18.

İnce, A. (hzl.). "Kültür sanatta katılımcı yaklaşımlar raporu (Şubat 2017)", İstanbul Kültür Sanat Vakfı (İKSV), http://cdn.iksv.org/media/content/files/KulturSanattaKatilimciYaklasimlar.pdf

İsen, M. (2013). "21'inci Yüzyıl Türkiyesi'nde Kültür ve Sanat Anlayışı", Çağdaş Türkiye'de Muhafazakâr Sanat Sorunu içinde (13-17), Servet Gündoğdu (drl.), İstanbul: Granada Yayınları.

İsen, M. (2013). "Devletin Sineması Yoksa Tiyatrosu da Olmamalı", Çağdaş Türkiye'de Muhafazakâr Sanat Sorunu içinde (27-46), Servet Gündoğdu (drl.), İstanbul: Granada Yayınları.

Kara, M. (2012). "'En-el hak' 2.7 milyon liraya alıcı buldu, mavi senfoni rekorunu yakaladı", Hürriyet Gazetesi. http://www.hurriyet.com.tr/en-el-hak-2-7-milyon-liraya-alici-buldu-mavi-senfoni-rekorunu-yakaladi-20204824 (12 Ocak 2018)

Kara, M. (2012). "Durdurun Zamanı, 'Muhafaza' Edilecek", Evrensel Kültür, Sayı: 246, ss. 59-61.

Karacabey, S. (2014). "Perde Kapanmaz Yıkılmaz ya da Muhafazakârın Tiyatrosu". Ayrıntı Dergi. http://ayrintidergi.com.tr/perde-kapanmaz-yikilir-ya-da-Muhafazakârin-tiyatrosu/ (12.01.2016)

Karatepe, İ. D. (2017). "1990'lı yıllar: Kent, Konut, İslamcılar ve Tahayyüller", R. Funda Barbaros ve Erik Jan Zurcher (hzl.), Modernizmin Yansımaları: 90'lı Yıllarda Türkiye içinde (156-177), Ankara: Efil Yayınevi.

Koyuncu, S. (2014). San'atda Muhafazakâr Yapılanma, İstanbul: Actamedya.

Kozanoğlu, C. (2000). Cilalı İmaj Devri (1980'lerden 90'lara Türkiye ve Starları), 9. Baskı, İstanbul: İletişim Yayınları.

Kuban, D. (2010). Türk ve İslam Sanatı Üzerine Denemeler, 3. Baskı, İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.

"'Kuran Okuyan Kız' En Pahalı Türk Resmi". (2019). https://www.milliyet.com.tr/gundem/kuran-okuyan-kiz- en-pahali-turk-resmi-6042099 (3 Ocak 2019)

Mert, N. (2007). Merkez Sağın Kısa Tarihi, İstanbul: Selis Kitaplar.

Miraç, Z. (2016). "Heykeli yıkılacak adam", Cumhuriyet Gazetesi. (18 Ocak 2019) http://www.cumhuriyet.com.tr/koseyazisi/461315/Heykeli yikilacak adam.html

Naef, S. (2018). İslamda "Tasvir Sorunu" Var Mı?, Can Belge (çev.), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Öğün, S. S. (2004). "Muhafaza Edecek Neyimiz Kaldı?", Uluslararası Muhafazakârlık ve Demokrasi Sempozyumu, IV. Oturum, ss. 138-145.

Öğün, S. S. (2006). Gündelik Hayatın Kültürel Yansımaları, İstanbul: Alfa Aktüel Yayınları.

Özbek, M. (2006). Popüler Kültür ve Orhan Gencebay Arabeski, 7. Baskı, İstanbul: İletişim Yayınları.

Özbek, M. (2010). "Arabesk Kültür: Bir Modernleşme ve Popüler Kimlik Örneği", Sibel Bozdoğan ve Reşat

Kasaba (Ed.), Türkiye'de Modernleşme ve Ulusal Kimlik içinde (189-209), 4. Baskı, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

Özbudun, S. (2012). "Bir Şehir Efsanesinden Bir Rant Masalına", Zamanın Ruhu (AKP, Muhafazakârlık, Milliyetçilik) içinde (299-303), Ankara: Ütopya Yayınevi.

Özdil, Ö. (2007). "Bidon Kafa…". Hürriyet Gazetesi. http://www.hurriyet.com.tr/bidon-kafa-7074842 (9 Nisan 2017)

Özgüden, M. (2015). Hegemonya ve Politik Toplum, Ankara: Phoenix Yayınları, 2015.

Pala, İ. (2012). "Günlük Müstehcen Sırlar", Zaman Gazetesi. (14 Şubat 2012) http://www.zaman.com.tr/iskander- pala/gunluk-mustehcen-sirlar_1244776.html

Sülün, E. N. (2019). Türkiye'de Çağdaş Sanat Koleksiyonculuğu, İstanbul: Hayalperest Yayınevi.

"Şehir tiyatrolarına yapılan darbe protesto edildi!". (2012) http://www.mimesis-dergi.org/2012/04/sehir- tiyatrolarina-yapilan-darbe-protesto-edildi/ (20 Ekim 2017)

Taşkın, Y. (2013). Milliyetçi Muhafazakâr Entelijansiya, 2. Baskı, İstanbul: İletişim Yayınları.

T.C. Kalkınma Bakanlığı, Onuncu Kalkınma Planı 2014-2018. (2013). http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Kalknma%20Planlar/Attachments/12/Onuncu_Kalk%C4%B1nma_Plan%C4% B1.pdf (17 Aralık 2017)

Tekelioğlu, O. (2006). Pop Yazılar: Varoştan Merkeze Yürüyen 'Halk Zevki', İstanbul: Telos Yayıncılık.

Tiyatro dünyası, "günlük müstehcen sırlar". (2015). http://www.tiyatrodunyasi.com/makaledetay.asp?makaleno=240 (30 Mayıs 2015)

Tokdoğan, N. (2018). Yeni Osmanlıcılık Hınç, Nostalji, Narsisizm, 2. Baskı, İstanbul: İletişim Yayınları.

Türk, H. B. (2014). Muktedir (Türk Sağ Geleneği ve Recep Tayyip Erdoğan), İstanbul: İletişim Yayınları.

TÜSAK yasa tasarısı (3 Mart 2014 öncesindeki tasarı). (2014). http://www.tiyatrodergisi.com.tr/?p=1990#.VWj2JM_tlHw (20 Ekim 2017)

TÜSAK yasa tasarısı (3 Mart 2014 sonrasındaki tasarı). (2014) http://www.tiyatrodergisi.com.tr/?p=2109#.VWj22M_tlHw (20 Ekim 2017)

Wu, C. (2014). Kültürün Özelleştirilmesi (1980'ler Sonrasında Şirketlerin Sanata Müdahalesi), Esin Soğancılar (çev.), 2. Baskı, İstanbul: İletişim Yayınları.

Yılmaz, T. (2001). Tayyip Kasımpaşa'dan Siyasetin Ön Saflarına, Ankara: Ümit Yayıncılık.

CUMHURBAŞKANLIĞI HÜKÜMET SİSTEMİNİN YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNDEN SONRA TBMM'NİN YÜRÜTMEYİ DENETLEME YETKİSİNDEKİ DEĞİŞİMLER ÜZERİNE[1]

Hasan BURAN[2]
Mustafa KARAMAN[3]

GİRİŞ

Parlamento-hükümet/yürütme ilişkileri günümüzde siyasal sistemleri ve yüksek devlet erklerini analiz etmede kullanılan önemli bir alanı oluşturmaktadır. Bu devlet organları arasında parlamentolar, yasama gücüne sahip olmaları, halkı, milleti/ulusu temsil etmeleri, hükümeti denetlemeleri, önemli yürütme, hatta yargı konularında karar verebilmeleri ve sonuçta temsile dayalı demokratik yönetimin hayata geçirilmesi bakımından kilit roller oynayabilmektedirler. Çoğu siyasal rejimde yürütme görevini ifa eden organlardan özellikle hükümetlerin ise parlamentolar tarafından denetlemesi yetkisi üzerine kurulduğu da görülmektedir. Parlamentolar farklı siyasal sistemlerde farklı denetim araçlarıyla yürütme ile ilişki içerisine girmektedir. Ulusun veya halkın temsilcisi konumundaki parlamentolar; demokratik siyasal sistemin gereği olarak yürütmenin hesap verebilir olmasını sağlama ve bunun sonucu olarak çeşitli yaptırımları hayata geçirme imkanlarına yine farklılaşan derecelerde sahip olmaktadırlar. Bu açıdan ele alındığında Türkiye'de uzun bir süreden bu yana var olan parlamenter sistem

---

[1] Bu çalışma, 5-7 Mart 2020 tarihleri arasında Kafkas Üniversitesi'nde düzenlenen 1. Ulusal Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Kongresi'nde sözlü sunumu yapılan bildirinin gözden geçirilmiş halidir.

[2] Prof. Dr., Trakya Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, hasanburan@trakya.edu.tr, Orcid: 0000-0001-7403-1676

[3] Arş. Gör., Trakya Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, mustafakaraman1@trakya.edu.tr, Orcid: 0000-0003-4466-2105

KAYNAKÇA

İba, Ş. (1997). Parlamenter Denetim: ''Yolları, etkinliği ve Susurluk örneği''. Ankara: Bilgi Yayınevi.

İba, Ş. (2009). Parlamento İçtüzük Metinleri: Osmanlı'dan Günümüze. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Neziroğlu, İ. (2008). Türk Parlamento Hukukunun Temel Kavramları. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Sağlam, S. (2012). Meclis Araştırması ve Genel Görüşmede İşleyiş ve Uygulamadaki Sorunlar. Türkiye Büyük Millet Meclisi Parlamenter Denetim Sempozyumu (Ed. H. Erikli ve B. Yeşilırmak), 07.05.2012.

Teziç, E. (2018). Anayasa Hukuku. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı Yasama Bülteni (2016), Ankara: TBMM Basımevi.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı Yasama Bülteni (2019), Ankara: TBMM Basımevi.

https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/tbmm_internet.anasayfa, (Denetim Arayüzü İstatistikleri), E.T. 19.02.2020.

https://www.aa.com.tr/tr/politika/tbmmnin-26-yasama-yili-yogun-gecti/1143615, E.T. 21.02.2020

https://www.anayasa.gov.tr/tr/kararlar/yuce-divan-kararlari/, E.T. 21.02.2020.

CUMHURBAŞKANLIĞI HÜKÜMET SİSTEMİNDE KAMU POLİTİKASI AKTÖRLERİNİN OLUŞTURULMASI VE İDARENİN İŞLEYİŞİ[1]

Melih Ammar DEMİRCİ[2]

GİRİŞ

Türkiye'de kamu politikalarının oluşum sürecine dâhil olan onlarca iç ve dış aktör sayılabilse de bunların içinden TBMM, Cumhurbaşkanı, bürokrasi, sivil toplum kuruluşları, kamuoyu ve medyanın ön plana çıktığını söyleyebiliriz. Anayasa değişikliği ile bu aktörler içinde değişimler yaşanmıştır. Yeni sistemle birlikte başbakanlık ve bakanlar kurulu kaldırılmış ve politika üretim sürecinde en önemli yetki ve görev cumhurbaşkanına verilmiştir. Ayrıca "ofisler" ve "politika kurulları" gibi oluşturulan yeni yapılar ile kamu politikası oluşturulmasında bakanlıkların etkinliği azaltılmıştır. Bakan ve bakanlıkların rolü, bakanlar kurulunun da kaldırılmasıyla politika belirlemeden daha çok politika uygulama alanına kaydırılmıştır.

Kamu politikası yapımı süreci devletin yönetim biçimine doğrudan bağlıdır. Türkiye Cumhuriyeti Devleti tarihsel olarak hükümet sistemlerinin birçoğunu yaşamıştır. Osmanlı'nın son dönemlerinde yürürlüğe konulan 1876 Kanun-i Esasi ile birlikte mutlak monarşiden meşruti monarşiye geçilmiştir. 1921 Anayasası ile meclis hükümeti sistemi benimsenmiş ve daha sonrasında kuvvetler birliğinden kuvvetler ayrılığına geçiş başlamıştır. Önce cumhuriyetin ilanı ve 1924 Anayasası ile

[1] Bu çalışma, 5-7 Mart 2020 tarihleri arasında Kafkas Üniversitesi'nde düzenlenen 1. Ulusal Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Kongresi'nde sözlü sunumu yapılan bildirinin gözden geçirilmiş halidir.

[2] Yüksek Lisans Öğrencisi, Sinop Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi ABD, melihdemirc@gmail.com, Orcid: 0000-0002-9047-6664

KAYNAKÇA

Akman, E. (2019). Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminde Kamu Politikası Aktörleri. Paradoks Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi, 15(1), 35-54.

Anderson, J. E. (2010). Public Policymaking (7th edition). Boston: Cengage Learning.

Atar, Y. (2018). Türk Anayasa Hukuku. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Aygen, M., & Atmaca, Y. (2009). Kuruluşunun İlk Yıllarında Türkiye Cumhuriyeti'nde Uygulanan Hükümet Sistemleri. Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi, 2(2), 386-401.

Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin Sayısı: 1, Yayımlandığı Resmî Gazetenin Tarihi - Sayısı: 10/7/2018 – 30474.

Çevik, H. H., & Demirci, S. (2012). Kamu Politikası: Kavramlar, Aktörler, Süreç, Modeller, Analiz, Karar Verme.Ankara: Seçkin Yayınlar.

Çiçeker, Z. (2019). Bir Kamu Politikası Analizi Olarak Türkiye'de Kamu Denetçiliği Kurumunun Kuruluşu. Burdur: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi.

Demirhan, Y. (2011). Türk Kamu Yönetiminde E-devlet Politikası ve Yönetimi. Ankara: Ankara Üniversitesi, Doktora Tezi.

Demirhan, Y., & Adıgüzel, Ö. (2016). Türkiye'de Hükümet Sistemi Arayışlarına Halkın Bakışı: Diyarbakır Örneği. Dicle Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 6(11), 177-212.

Dilaveroğlu, A. (2017). Kamu Politikası Sürecinin Politik Çevre Bağlamında Değerlendirilmesi. İşletme & Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi, 6(2), 37-51.

Dye, T. R. (2014). Understanding Public Policy (14th edition). USA:

Pearson.

Efe, H., & Kotan, L. (2015). Türliye'de Hükümet Sistemleri Tartışmaları Çerçevesinde Başkanlık Sistemi ve Türkiye'de Uygulanabilirliği. KAÜ İİBF Dergisi, 6(9), 65-94.

Eryılmaz, B. (2018). Kamu Yönetimi. İzmit: Umuttepe Yayınları.

Eyestone, R. (1971). The Threads of Public Policy: A Study in Policy Leadership, İndianapolis. USA: Bobbs- Merrill Co.

Göçoğlu, V. (2014). Kamu Politikası ve Sosyal Medya İlişkisi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi.

Hill, M. (2013). The Public Policy Process (6th edition). USA: Longman.

Howlett, M., & Ramesh, M. (2009). Studying Public Policy: Policy Cycles and Policy (3th edition). New York: Oxford University Press.

Kapani, M. (2012). Politika Bilimine Giriş. Ankara: Bilgi Yayınevi.

Kaptı, A. (2011). Giriş: Kamu Politikası Süreci. E. A. Kaptı içinde, Kamu Politikası Süreci: Teorik Perspektifler (s. 15-21). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Karatepe, Ş. (2016). Türk Anayasa Hukuku. Ankara: Savaş Yayınevi.

Kartal, N., & Demirhan, Y. (2017). Türkiye'de Cumhurbaşkanlığı Hükümeti Sistemi ve Yeni Sistemin Kamu Yönetimine Yansımaları. Uluslararası Ekonomi, Siyaset ve Yönetim Sempozyumu Bildiriler Kitabı. Bursa: Ekin Yayınevi.

Keskinsoy, Ö., & Kaya, S. B. (2018). Türkiye'nin Hükümet Sistemleri Üzerine Bir Değerlendirme. TBB Dergisi(137), 67-96.

Köseoğlu, Ö. (2013). Meslek, Sanat ve Disiplin Olarak Kamu Politikası ve Yönetimi: Türkiye'ye İzdüşümleri. Bilgi Dergisi(26), 4-36.

Kulaç, O., & Çalhan, H. S. (2013). Bir Kamu Politikası Süreci Analizi: Milli Eğitim Bakanlığı ve Yükseköğretim Kurulu Yurtdışı Lisansüstü Bursları. Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 205-225.

Lasswell, H. D. (1971). A Pre-Wiew of Policy Sciences. American Elsevier Publishing.

Nacak, O. (2014). Kamu Politikalarının Belirlenmesinde Yeni İletişim Araçları ve Sosyal Ağların Rolü. Akademik Bakış Dergisi(46), 100-116.

Nacak, O. (2015). Yeni Kamu Yönetimi ve Türkiye'de Kamu Politikalarının Oluşturulması: Aktör Temelli Bir Analiz. Sakarya: Sakarya Üniversitesi, Doktora Tezi.

Özbudun, E. (2010). Türk Anayasa Hukuku. Ankara: Yetkin Yayınları.

Öztürk, N. K. (2019). Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminin Temel Dinamikleri. ASSAM Uluslararası Hakemli Dergi (ASSAM-UHAD), 6(15), 49-65.

Parsons, W. (2001). Public Policy. Cheltenha: Edward Elgar Publishing.

Sabatier, P. A. (2007). The Theories of the Policy Process. Colorado: Westview Press.

Sobacı, Z. M., Miş, N., & Köseoğlu, Ö. (2018). Türkiye'nin Yeni Yönetim Modeli ve Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı. Seta Perspektif(206), 1-6.

Tamzok, N. (2007). Kamu Politikası Analizi: Elektrik Enerjisi Sektörü. Ankara: Ankara Üniveristesi, Doktora Tezi.

Tanör, B. (2017). Osmanlı-Türk Anayasal Gelişmeleri. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Tataroğlu, M. (2013). Parlamenter ve Başkanlık Sistemlerinde Siyasi İktidar ve Bürokrasi İlişkileri ve Türkiye Açısından Bir Değerlendirme. Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler

Fakültesi Yönetim ve Ekonomi Dergisi, 13(1), 99-119.

Tekin, Y. (2015). Başkanlık Sistemi ve Kuvvetler Ayrılığı Tartışmaları. İstanbul: Kesit Yayınları.

Tumay, M., & Okatan, F. (2015). Alexis De Tocqueville'e Göre Sivil Toplum. Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 19(3), 321-339.

Tunç, H. (2008). Demokrasi Türleri ve Müzakereci Demokrasi Kavramı. Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 12(1-2), 1113-1132.

Tunç, H. (2018). Türk Anayasa Hukuku. Ankara: Gazi Kitabevi.

Uluşahin, N. (2011). Türkiye'de Mevcut Hükümet Sisteminin Niteliği ve Rejimin Başkanlık Sistemine Kaymasının Getireceği Tehdit ve Tehlikeler. Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi, 3(1), 29-38.

Yağmurlu, A. (2011). Kamu Yönetiminde Halkla İlişkiler ve Sosyal Medya. Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, 7(1), 5-15.

Yavuz, B. (2008). 2007 Anayasa Değişikliğinin Doğurduğu Tereddütler ve Çözüm Yolları. Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 12(1), 1173-1214.

Yücel, B. (2009). Parlamenter Hükümet Sisteminin Rasyonelleştirilmesi ve Türkiye Örneği. Ankara: Adalet Yayınevi.

SİYASET TEORİSİNDE GÜNCEL TARTIŞMALAR

EDİTÖRLER

Aykut AYKUTALP

Aliye Bilge CERTEL

EFEAKADEMİ

Siyaset Teorisinde Güncel Tartışmalar

Editör: Aykut Aykutalp ORCID (0000-0001-5991-0306)
Editör: Aliye Bilge Certel ORCID (0000-0003-2705-8213)

ISBN: 978-625-44453-8-5

1. Baskı: Eylül 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ'ye aittir.

KÜTÜPHANE KARTI
AYKUTALP, Aykut - CERTEL, Aliye Bilge
Siyaset Teorisinde Güncel Tartışmalar
1. Basım, 209 s., 135 x 210 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar Kelimeler:
1. Siyaset Bilimi, 2. Siyaset Teorisi, 3. Siyaset Sosyolojisi.

Dizgi - Mizanpaj: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)
Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com
Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER 3
ÖN SÖZ 5

GİRİŞ 6
Aykut Aykutalp, Aliye Bilge Certel

AVRUPA'DA KRİZLER KISKACINDA POPÜLİZM OLGUSU.....11
Şenol ARSLANTAŞ , Düzgün ARSLANTAŞ

21. YÜZYILIN DEVLETİNE PARTİZAN TEORİSİNDEN BAKMAK 29
Mustafa KARAHÖYÜK

ANA AKIM AKTÖRLERİN DÜŞÜŞÜ BAĞLAMINDA POPÜLİST SAĞIN YÜKSELİŞİ 51
Şenol ARSLANTAŞ, Düzgün ARSLANTAŞ, Rüya TELLİ

MICHEL FOUCAULT VE İKTİDARIN MİKROFİZİĞİ.. 67
Adem ÇELİK

KLASİK SİYASET FELSEFESİNDE DOĞA VE TOPLUM 93
Ümit FEYZİOĞLU

MODERN DÜNYADA TOPLUMSAL EŞİTSİZLİKLERİN YENİDEN ÜRETİLMESİ BAĞLAMINDA KÜLTÜREL SERMAYE ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME 127
Selçuk AYDIN, Muhammed BAHADIR

SINIF İLİŞKİLERİNDEN HAREKETLE KADININ KONUMUNU TARTIŞMAK: MARKSİZM'DE KADIN VE AİLE.....143
Ayşem Sezer ŞANLI

NÜFUZ ALANLARI VE ULUSLARARASI TOPLUM: JEOPOLİTİKTEN EVRENSELCİLİK ELEŞTİRİSİNE... 171
Cavit Emre AYTEKİN

CARL SCHMİTT'İN "DOST-DÜŞMAN AYRIMI" BAĞLAMINDA İKTİDAR-MUHALEFET İLİŞKİLERİNE BİR BAKIŞ: 1912 SEÇİMLERİ ÖRNEĞİ..... 191
Mehmet DUYAR

AVRUPA'DA KRİZLER KISKACINDA POPÜLİZM OLGUSU[*]

Şenol ARSLANTAŞ[**]

Düzgün ARSLANTAŞ[***]

Tarihsel Arka Plan

1970'lerin başından itibaren Avrupa'nın politik ekonomisinde gerek sermayenin karlılık oranlarının düşmesi gerekse de Arap-İsrail savaşı sonrasında petrol fiyatlarının rekor seviyede yükselerek kamu maliyelerini olumsuz etkilemesi sonrasında Keynezyen uzlaşı sona ermiştir. Bu, aynı zamanda kapitalizmin altın çağının da sonunu simgelemektedir.

Yeni döneme düşük büyüme oranları, işsizlik ve enflasyon dalgası damgasını vurmuştur (Duménil ve Lévy, 2005, s. 9). Artan sosyal sorunlar, farklı siyasi alternatifleri gündeme getirmiştir. Böylece yönetici sınıflar açısından çalkantılı bir dönem başlamıştır (Harvey, 2006, s. 148).

Siyasi yönetici sınıf, Keynezyen uzlaşıya karşı neoliberal uzlaşıyı inşa etmeye yönelmiştir. Harvey'e (2015, s. 9) göre neoliberalizm:

> *"[H]er şeyden önce bir politik-ekonomik pratikler teorisidir. Bu teori, insan refahını artırmanın en iyi yolunun güçlü özel mülkiyet hakları, serbest piyasalar ve serbest ticaretin temel alındığı bir*

---

[*] Bu makale, Kafkas Üniversitesi'nde düzenlenen I. Ulusal Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Kongresi'nde sözlü sunulan bildirinin genişletilmiş halidir.

[**] Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi.
ORCID: 0000-0003-3320-8652

[***] Kıdemli Doktor Araştırmacı, Köln Üniversitesi Karşılaştırmalı Siyaset Bölümü.
ORCID: 0000-0002-8133-6280

Kaynakça

Abts, K., & Rummens, S. (2007). Populism versus democracy, *Political Studies*. 55, 405-424.

Albertazzi, D., & McDonnell, D. (2008). Conclusion: populism and twenty-first century western european democracy. D. Albertazzi & D. McDonnell (Ed.) *Twenty-First Century Populism: The Spectre of Western European Democracy* içinde (ss.217-223). New York: Palgrave Macmillan.

Alonso, S., & Kaltwasser, C.R. (2015). Spain: no country for the populist radical right?. *South European Society and Politics*, 20 (1), 21-45.

Amini, B. (2015). Situating the radical left in contemporary europe. *Socialism and Democracy*, 29 (3), 7-24.

Arslantaş, Ş. & Arslantaş, D. (2020a). Fransa'da değişen siyasal paradigma çerçevesinde radikal solun yükselişi. *Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi*, 8 (1), 1-26.

Arslantaş, Ş. & Arslantaş, D. (2020b). Küçük hayaller, büyük başarısızlıklar: syriza'nın yükselişi ve düşüşü. *Amme İdaresi Dergisi,* 8 (4), 91-116.

Arslantaş, Ş. & Arslantaş, D. (2020c). 'Doğu sorunu' ve 'sosyal adalet' talebi bağlamında alman radikal solu ve PDS (1990-2007). *Ankara SBF Dergisi*, 2020 (online).

Bailey, D. J. (2009). The transition to 'new' social democracy: the role of capitalism, representation and (hampered) contestation. *The British Journal of Politics and International Relations*, 11, 593-612.

Bailey, D. J. (2016). Capitalist crisis or crisis of capitalism? how the radical left conceptualises the crisis. L. March & D. Keith (Ed.) *Europe's Radical Left: From Marginality to the Mainstream?* içinde (ss. 51-70). London and New York: Rowman & Littlefield.

Bieling, H. J. (2003). Social forces in the making of the new european economy: the case of financial market integration. *New Political Economy*, 8 (2), 203-224.

Bieling, H. J. & Schulten T. (2001). Competitive restructuring and industrial relations within the european union: corporatist involvement and beyond?. *WSI Discussion Paper*, 99, 1-35.

Bull, M.J. (1995). The west european communist movement in the late twentieth century. *West European Politics*, 18 (1), 78-97.

Canovan, M. (1999). Trust the people! populism and the two faces of democracy," *Political Studies*, 48, 2-16.

Chiocchetti, P. (2016). *The Radical Left Party Family in Western Europe, 1989-2015*, New York: Routledge.

Clift, B. (2002). Social democracy and globalization: the cases of france and the UK. *Government and Opposition*, 37(4), 466-500.

Crouch, C. (2004). *Post-democracy*, Londra: Polity Press.

Crouch, C., della Porta, D. & Streeck, W. (2016). Democracy in neoliberalism?. *Anthropological Theory*, 16 (4), 497-512.

Duménil, G. & Lévy, D. (2005). "*The Neoliberal (Counter-)Revolution," Neoliberalism: A Critical Reader*. A. Saad-Filho (Ed.). Londra: Pluto Press, s. 9-19.

Emre, Y., Cop, B., Aladağ, A. & Arslantaş, Ş. (2018). Kimlik siyasetleri ve kimlik mücadelelerinin chp ve sosyal demokrasi ilişkisine etkisi. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 73(3), 731-762.

Emre, Y., Cop, B., Arslantaş, Ş. & Aladağ, A. (2017). küreselleşme karşısında sosyal demokrasi'nin konumu: CHP örneği üzerine bir alan araştırması. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 14 (53), 111-128.

Esping-Andersen, G. (1999). *Social Foundations of Postindustrial Economies*. New York: Oxford University Press.

Fukuyama, F. (1989). The end of history. *The National Interest*, 16, 3-18.

Giddens, A. (2000). *Runaway world*. New York: Routladge.

Harvey, D. (2015). Neoliberalizmin kısa tarihi. İstanbul: Sel Yayıncılık.

Hudson, K. (2015). The radical left in britain. *Socialism and Democracy*, 29 (3), 149-157.

Judis, J. B. (2016). Rethinking populism. *Politics&Policy*, 63 (4), 116-122.

Katsambekis, G., & Stavrakakis, Y. (2017). Revisiting the nationalism/populism nexus: lessons from the greek case. *Javnost-The Public*, 24 (4), 391-408.

Kriesi, H. & Pappas, T. P. (2015). Populism in europe during crisis: an introduction. H. Kriesi & T. S. Pappas (Ed.), *European Populism in the Shadow of the Great Recession* içinde (ss. 1-19). United Kingdom: ECPR Press.

Laclau, E. (2005). *On populist reason*, Londra: Verso.

Lapavitsas, C. (2009). Financialised capitalism: crisisand financial expropriation. *Historical Materialism*, 17, 114-148.

Lavelle, A. (2007). Social democracy or neo-liberalism? the cases of germany and sweden. C. Giorel, & Van Acker, E. (Ed.). *Social Democratic Parties in the European Union: History, Organization, Policies* içinde (ss. 117-143). NSW, Frenchs Forest: Pearson Longman.

Lavelle, A. (2008). *The death of social democracy: political consequences in the 21th century*. Hampshire-Burlington: Ashgate.

Mair, P. (2002). *Party system change: approaches and interpretations*. Oxford and New York: Oxford University Press.

March, L. (2011). *Radical left parties in europe*. New York: Routladge.

March, L. & Mudde, C. (2005). What's left of the radical left? the european radical left after 1989: decline and mutation. *Comparative European Politics*, 3, 23-49.

Mudde, C. & Kaltwasser, C. R. (2013). Populism. M. Freeden, L. T. Sargent & Marc Stears (Ed.). *The Oxford Handbook of Political Ideologies* içinde (ss. 474-492). Oxford: Oxford University Press.

Musto, M. (2015). Introduction. *Socialism and Democracy*, 29 (3), 1-6.

Solty, I. (2013). The crisis interregnum: from the new right-wing populism to the occupy movement. *Studies in Political Economy*, 91(1), 85-112.

Standing, G. (2011). *The Precariat*. New York: Bloomsbury Academic.

Stanley, B. (2008). The thin ideology of populism. *Journal of Political Ideologies*, 13 (1), 95-110.

Upchurch, M. (2009). the crisis of social democratic trade unionism in western europe. (Çevrimiçi) http://column.global-labouruniversity.org/2009/11/crisis-of-social-democ ratic-trade_8878.html.

Urbinati, N. (1998). Democracy and populism. *Constellations*, 5 (1), 110-124.

Yıldırım, Y. (2017). Liberal demokrasinin krizi bağlamında avrupa'da sağ-popülizm ve yükselen aşırı-sağ. *Amme İdaresi Dergisi*, 50 (2), 51-72.

21. YÜZYILIN DEVLETİNE PARTİZAN TEORİSİNDEN BAKMAK*

Mustafa KARAHÖYÜK**

Kai nomon egno "Yasayı da bildi!" [1]

"Her temel düzen bir mekân düzenidir."[2]

-Carl Schmitt

Giriş

Bu çalışmada devletin güncel konumu tartışılacaktır. Tartışma, Carl Schmitt'in 1963 yılında kaleme aldığı 'Partizan Teorisi' başlıklı eserinde öne sürdüğü iddialar üzerinden yürütülecektir. Schmitt II. Dünya Savaşı öncesinde yazdığı 'Siyasal Kavramı'nda, siyasetin 'üzerine kurulması gereken' zeminin dost-düşman ayrımı olduğunu iddia eder. 'Dünyanın Nomosu'nda ise devletin *nomos'*unun ve toprağa bağımlılığını tartışır. II. Dünya Savaşı sonrasında ise dünyanın *nomos*'unun genel bir başkalaşıma

---

* Bu makale, Kafkas Üniversitesi'nde düzenlenen I. Ulusal Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Kongresi'nde sözlü sunulan bildirinin genişletilmiş halidir.

** Dr. Öğr. Üyesi, Beykent Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, ORCID: 0000-0002-9051-7665

[1] Carl Schmitt, 2006, s. 76-77. Schmitt'in mezar taşında da kazılı olan bu söz Homeros'un *Odyyseia* destanında geçen bir ibarenin değiştirilmiş bir formudur. Destanda Latin harfi transkripsiyonuna göre "*Kai noon egno*" şeklinde geçen bu ibare "ne çok yerler gördü, ne çok insan tanıdı" şeklinde çevrilmekteyken (Kardeş, 2015, s. 184-185) Schmitt bu ibarenin "*Kai nomos egno*" olması gerektiği kanısındadır (Schmitt, 2006, s. 76-77). Böylelikle yer ile yasanın birlikteliği olan *nomos* tam anlamıyla ifade edilebilecek olacaktır.

[2] Carl Schmitt, 2009, s. 113.

Kaynakça

Clausewitz, C. v. (2011). Savaş üzerine. (S. Koçak, Çev.) İstanbul: Doruk.

Çelebi, A. (2017). Schmitt ve Geniş Mekânlarda Siyaset. A. Okumuş & M. Demir (Ed.), Siyasal Üzerine Konuşmalar içinde (s. 145-199). İstanbul: Küre Yayınları.

Derrida, J. (1997). Politics of friendship. (G. Collins, Çev.) London: Verso.

Gürkan, E. S. (2018). Sultanın korsanları: Osmanlı Akdenizi'nde gaza, yağma ve esaret, 1500-1700. İstanbul: Kronik.

Kardeş, E. (2015). Schmitt'le birlikte Schmitt'e karşı: Politik felsefe açısından Carl Schmitt ve düşüncesi. İstanbul: İletişim.

Schmitt, C. (2006). The nomos of the Earth: In the internetional law of Jus Publicum Europaenum. (G. L. Ulmen, Çev.) New York, NY: Telos Press Publishing.

Schmitt, C. (2009). Roma Katolikliği ve politik form & kara ve deniz. (G. Yıldız, Çev.) İstanbul: Paradigma.

Schmitt, C. (2014). Siyasal kavramı. (E. Göztepe, Çev.) İstanbul: Metis Yayınları.

Schmitt, C. (2017). Partizan teorisi: Siyasal kavramı üzerine bir arasöz. (S. Bekiroğlu, Çev.) Ankara: Nika.

Walker, N. (2003). From Großraum to Condominium - A Comment. C. Joerges, & N. S. Ghaleigh (Ed.), Darker legacies of law in Europe: The shadow of national socialism and fascism over Europe and its legal traditions içinde (s. 193-205). Oxford & Portland, OR: Hart Publishing.

Wood, E. M. (2013). Yurttaşlardan lordlara: Eskiçağdan ortaçağa batı siyasi düşüncesinin toplumsal tarihi. (O. Köymen, Çev.) İstanbul: Yordam.

Yalçınkaya, H. (2017). IŞİD'in yabancı savaşçıları ve yarattığı tehdit: Türkiye'nin tecrübesi (2014-2016). Uluslararası İlişkiler, 14(53), 23-43.

ANA AKIM AKTÖRLERİN DÜŞÜŞÜ BAĞLAMINDA POPÜLİST SAĞIN YÜKSELİŞİ*

*Şenol ARSLANTAŞ***

*Düzgün ARSLANTAŞ****

*Rüya TELLİ*****

Tarihsel Gerilimler

1970'lerin sonlarından itibaren Avrupa'da sosyal demokrat uzlaşının sona ermesinin ardından neoliberal küreselleşme süreci başlamıştır. Avrupa solu, yeni dönemde yükselen çeşitli sorunlara -örneğin işsizliğe, yoksulluğa ve güvencesizliğe- yanıt veremediği gibi, ciddi bir kimlik kriziyle de karşı karşıya kalmıştır. Bu durum, "devletlerin gerek ulusal egemenlik ve ekonomik kararlar gerekse de yeniden dağıtım ilişkileri yönünden zayıflamış pozisyonlarıyla birleşmiş" ve sürecin kaybedenlerinde büyük bir güvensizlik duygusunu tetiklemiştir (March, 2011, s. 6). Bu duygu, en belirgin biçimde işçi sınıfında gözlemlenmiş ve siyasi açıdan protesto oyunun yaygınlaşmasıyla sonuçlanmıştır.

---

* Bu makale, Kafkas Üniversitesi'nde düzenlenen I. Ulusal Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Kongresi'nde sözlü sunulan bildirinin genişletilmiş halidir.

** Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi.
ORCID: 0000-0003-3320-8652

*** Kıdemli Doktor Araştırmacı, Köln Üniversitesi Karşılaştırmalı Siyaset Bölümü.
ORCID: 0000-0002-8133-6280

**** Doktora Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi.
ORCID: 0000-0002-4576-0842

Kaynakça

Abts, K., & Rummens, S. (2007). Populism versus democracy, *Political Studies*. 55, 405-424.

Akçay, Ü., & Güngen, A. R. (2016). *Finansallaşma, Borç Krizi ve Çöküş: Küresel Kapitalizmin Geleceği*. Ankara: NotaBene Yayınları.

Albertazzi, D., & McDonnell, D. (2008). Conclusion: populism and twenty-first century western european democracy. D. Albertazzi & D. McDonnell (Ed.) *Twenty-First Century Populism: The Spectre of Western European Democracy* içinde (ss.217-223). New York: Palgrave Macmillan.

Alonso, Sonia, Cristóbal Rovira Kaltwasser (2015). "Spain: No Country for the Populist Radical Right?," *South European Society and Politics*, C. 20, No: 1, s. 21-45.

Alonso, S., & Kaltwasser, C.R. (2015). Spain: no country for the populist radical right?. *South European Society and Politics*, 20 (1), 21-45.

Amini, B. (2015). Situating the radical left in contemporary europe. *Socialism and Democracy*, 29 (3), 7-24.

Arslantaş, Ş. & Arslantaş, D. (2020a). Fransa'da değişen siyasal paradigma çerçevesinde radikal solun yükselişi. *Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi*, 8 (1), 1-26.

Arslantaş, Ş. & Arslantaş, D. (2020b). Küçük hayaller, büyük başarısızlıklar: syriza'nın yükselişi ve düşüşü. *Amme İdaresi Dergisi,* 8 (4), 91-116.

Arslantaş, Ş. & Arslantaş, D. (2020c). 'Doğu sorunu' ve 'sosyal adalet' talebi bağlamında alman radikal solu ve PDS (1990-2007). *Ankara SBF Dergisi*, 2020 (online).

Bailey, D. J. (2016). Capitalist crisis or crisis of capitalism? how the radical left conceptualises the crisis. L. March & D. Keith (Ed.) *Europe's Radical Left: From Marginality to the Mainstream?* içinde (ss. 51-70). London and New York: Rowman & Littlefield.

Beaudonnet, L., & Gomez, R. (2017). Red europe versus no europe? the impact of attitudes towards the eu and the economic crisis on radical-left voting. *West European Politics*, 40 (2), 1-26.

Canovan, M. (1999). Trust the people! populism and the two faces of democracy," *Political Studies*, 48, 2-16.

Crouch, C. (2004). *Post-democracy*, Londra: Polity Press.

Emre, Y., Cop, B., Aladağ, A. & Arslantaş, Ş. (2018). Kimlik siyasetleri ve kimlik mücadelelerinin chp ve sosyal demokrasi ilişkisine etkisi. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 73(3), 731-762.

Emre, Y., Cop, B., Arslantaş, Ş. & Aladağ, A. (2017). küreselleşme karşısında sosyal demokrasi'nin konumu: CHP örneği üzerine bir alan araştırması. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 14 (53), 111-128.

Giles, C., Spiegel, P. & H. (2016). Eurozone: if greece goes. (Çevrimiçi) https://www.ft.com/content/175fcc8c-9b7f-11e18b3 6-00144feabdc0.

Inglehart, R. F., & Norris, P. (2016). Trump, brexit, and the rise of populism: economic have-nots and cultural backlash. *Harvard Kennedy School Faculty Research Working Paper Series RWP16-026*.

Katsambekis, G., & Stavrakakis, Y. (2017). Revisiting the nationalism/populism nexus: lessons from the greek case. *Javnost-The Public*, 24 (4), 391-408.

Kitschelt, H. (1995). Formation of party cleavages in post-communist democracies: theoretical propositions. *Party Politics*, 1 (4), 447-472.

Kriesi, H. (2008). Political mobilisation, political participation and the power of the vote. *West European Politics*, 31 (1-2), 147-168.

Kriesi, H. (2014). The political consequences of the economic crisis in europe: electoral punishment and popular protest. N. Bermeo & L. M. Bartels(Ed.). *Mass Politics in Tough Times: Opinions, Votes, and Protest in the Great Recession* içinde (ss. 297-333). Oxford-New York: Oxford University Press.

Kriesi, H. & Pappas, T. P. (2015). Populism in europe during crisis: an introduction. H. Kriesi & T. S. Pappas (Ed.), *European Populism in the Shadow of the Great Recession* içinde (ss. 1-19). United Kingdom: ECPR Press.

Laclau, E. (2005). *On populist reason*, Londra: Verso.

Mair, P. (2002). *Party system change: approaches and interpretations*. Oxford and New York: Oxford University Press.

March, L. (2011). *Radical left parties in europe*. New York: Routladge.

Mouffe, C. (1999). Deliberative democracy or agonistic pluralism?. *Social Research*, 66, (3), 745-758.

Mudde, C. (2004). The populist zeitgeist. *Government and Opposition*, 39(4), 541-563.

Mudde, C. (2015). Populism in europe: a primer?. (Çevrimiçi) https://www.opendemocracy.net/can-europe-make-it/cas-mudde/populism-in-europe-primer, 12 Mayıs 2015.

Musto, M. (2015). Introduction. *Socialism and Democracy*, 29 (3), 1-6.

Poguntke, T. & Webb P. (Ed.) (2007). *The Presidentialization of Politics: A Comparative Study of Modern Democracies*. Oxford-New York: Oxford University Press.

Schmidt, V. A. (2013). The eurozone crisis: a crisis of politics, not just economics. The *International Spectator: Italian Journal of International Affairs*, 48 (3), 1-6.

Solty, I. (2013). The crisis interregnum: from the new right-wing populism to the occupy movement. *Studies in Political Economy*, 91(1), 85-112.

Stanley, B. (2008). The thin ideology of populism. *Journal of Political Ideologies*, 13 (1), 95-110.

Taggart, P. (1995). New populist parties in western europe. *West European Politics*, 18 (1), 34-51.

Urbinati, N. (1998). Democracy and populism. *Constellations*, 5 (1), 110-124.

Yıldırım, Y. (2017). Liberal demokrasinin krizi bağlamında avrupa'da sağ-popülizm ve yükselen aşırı-sağ. *Amme İdaresi Dergisi*, 50 (2), 51-72.

MICHEL FOUCAULT VE İKTİDARIN MİKROFİZİĞİ

Adem ÇELİK[*]

Giriş

İktidar, siyaset biliminin incelediği kavramların başında gelmektedir. Bir birey ya da grubun başka birey ya da gruplar üzerinde istediğini yaptırabilme gücü olarak tanımlanan iktidarın, hayatın birçok alanında görüldüğü kabul edilmektedir. Buna karşın siyaset biliminin, hayatın birçok alanında görülen mikro iktidarları incelemek yerine siyasal iktidar olarak tanımlanan devlet ve onun kurumlarını incelemesi gerektiği fikri uzunca süre hâkim görüş olmuştur. Siyaset bilimi alanında uzunca bir süre hegemonya kurmuş olan kurumsalcı yaklaşım, siyasal analizin temel nesnesinin devlet iktidarı ve aygıtı olduğunda ısrar etmiştir. Egemenlik, yasa ve yasak kavramları ekseninde tanımlanan iktidarın bireylere dışarıdan ve devlet kurumları aracılığıyla uygulandığı, iktidarın baskıcı yönü olduğu sıklıkla vurgulanmıştır. Bu durum, gündelik hayatın çeşitli alanlarında görülen mikro iktidar ilişkilerinin siyasal boyutunun ihmal edilmesi sonucunu doğurmuştur.

Siyaset teorisi ve siyasal ideolojiler alanında da durum farksız değildir. İktidarın devlette merkezileştiği ve oradan yayıldığı sıklıkla kabul edilmektedir. Özgür ve eşit bir dünyanın düşünü kuran siyasal ideolojilerin büyük çoğunluğunda iktidarın devlette tecessüm ettiği varsayımına rastlamak mümkündür. Devlet iktidarı ile özgürlük arasında bir dikotomi kuran liberal gelenek, bireysel

[*] Dr. Öğr. Üyesi, Kafkas Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü.
ORCID: 0000-0002-9297-1116

Kaynakça

Aykutalp, A. & Çelik, A. (2018). Antonio Negri ve Michael Hardt Düşüncesinde İmparatorluk, Çokluk ve Biopolitik Üretim Kavramları Üzerine. *Kaygı Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi*, 34 (34), 404-430.

Balibar, E. (1990). *Proletarya diktatörlüğü üzerine.* Çev: M. A. Akay, İstanbul: Pencere Yayınları.

Barrett, M. (1996). *Marx'tan Foucault'ya ideoloji*. Çev: Ahmet. Fethi, İstanbul: Sarmal Yayınevi.

Bidet, J. (2016). *Foucault'u Marx'la okumak.* Çev: Zehra Cunillera, İstanbul: Metis Yayınları.

Deleuze, G. (2013). *Foucault.* Çev: Burcu Yalım & Emre Koyuncu, İstanbul: Norgunk.

Foucault, M. (2000). *Entelektüelin siyasi işlevi.* Çev: Işık Ergüden, Osman Akınhay & Ferda Keskin, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Foucault, M. (2005a). *Özne ve iktidar*. Çev: Işık Ergüden, & Osman Akınhay, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Foucault, M. (2005b). *Büyük kapatılma.* Çev: Işık Ergüden, & Ferda Keskin, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Foucault, M. (2006). *Hapishanenin doğuşu.* Çev: Mehmet Ali Kılıçbay, Ankara: İmge Kitabevi.

Foucault, M. (2012). *İktidarın gözü.* Çev: Işık Ergüden, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Foucault, M. (2015a). *Cinselliğin tarihi.* Çev: Hülya Uğur Tanrıöver, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Foucault, M. (2015b). *Toplumu savunmak gerekir*. Çev: Şehsuvar Aktaş, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Foucault, M. (2019a). *Biyopolitikanın doğuşu.* Çev: Alican Tayla, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Foucault, M. (2019b). *Güvenlik, toprak, nüfus.* Çev: Ferhat Taylan, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Giddens, A. (2001). *Siyaset, sosyoloji ve toplumsal teori.* Çev: Tuncay Birkan, İstanbul: Metis Yayınları.

Lemke, T. (2013). *Biyopolitika*. Çev: Utku Özmakas, İstanbul: İletişim Yayınları.

Marx, K. (2005). *Ekonomi politiğin eleştirisine katkı.* Çev: Sevim Belli, Ankara: Sol Yayınları.

May, T. (2000). *Postyapısalcı anarşizmin siyaset felsefesi.* Çev: Rahmi G. Öğdül, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Newman, S. (2006). *Bakunin'den Lacan'a Anti-Otoriteryanizm ve iktidarın altüst oluşu.* Çev: Kürşad Kızıltuğ, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Philp, M. (1991). Michel Foucault. Q. Skinner (Ed.), *Çağdaş temel kuramlar* içinde (ss. 71-88). Çev: Ahmet Demirhan, Ankara: Vadi Yayınları.

KLASİK SİYASET FELSEFESİNDE DOĞA VE TOPLUM[*]

Ümit FEYZİOĞLU[**]

Giriş

Siyasal düşünceler tarihi literatüründe Antik Yunan'dan başlayarak Machiavelli'ye kadar uzanan zaman diliminde ortaya koyulan siyasal düşünceler, klasik siyaset felsefesi/kuramı olarak ifade edilmektedir. İlkçağ ve Ortaçağ'ı kapsayan bu zaman diliminde belirleyici nitelikleri temelinde İlkçağ, erdem siyaseti; Ortaçağ da iman siyaseti olarak betimlenmektedir. Erdem siyaseti, rasyonel felsefenin; iman siyaseti ise Hristiyan inancının politik bir çabası olarak ortaya çıkmaktadır. Bu iki betimleme biçimi her ne kadar farklı dayanaklara sahip gibi görünse de, ontolojik ve epistemolojik olarak benzer düşünsel yöntem ve yaklaşımları barındırmaktadır. Bu benzerliklerin kökeninde de doğa ve evren tasavvuru yer almaktadır. Bu bağlamda doğa ve insan ile ilgili sistematik felsefeleri çerçevesinde ardılları için önemli bir kaynak olan Platon ve Aristoteles (Arslan, 2010, s. 9, 11), ontolojik ve epistemolojik yöntem ve birikim itibariyle gerek klasik dönem kozmolojisinde, gerekse klasik siyaset felsefesinde belirleyici ve baskın düşün kaynağı haline gelmiştir. Öyle ki Vorlander'e göre

[*] Bu çalışma; Feyzioğlu, Ü. (2015). Doğa Paradigmasından Siyasal Paradigmaya: Derin ve Toplumsal Ekoloji. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi çalışmasından türetilmiş ve Kafkas Üniversitesi'nde düzenlenen I. Ulusal Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Kongresi'nde sözlü sunulan bildirinin genişletilmiş halidir

[**] Arş. Gör., Afyon Kocatepe Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü.
ORCID: 0000-0002-5729-7306

Kaynakça

Ağaoğulları, M. A. (2009). *Kent Devletinden İmparatorluğa* (6. Baskı), Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.

Ağaoğulları, M. A. (2011). Aydınlanma: Düşünceler Yumağı. M. A. Ağaoğulları, (Ed.). *Sokrates'ten Jakobenlere Batı'da Siyasal Düşünceler* içinde (517-540). İstanbul: İletişim Yayınları.

Aristoteles. (1996). *Metafizik* (2. Baskı), (A. Arslan Çev.), İstanbul: Sosyal Yayınlar.

Aristoteles. (2001). *Fizik* (2. Baskı), (S. Babür Çev.), İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Aristoteles. (2004). *Politika* (7. Baskı), (M. Tuncay Çev.), İstanbul: Remzi Kitabevi Yayınları.

Arnhart, L. (2011). *Platon'dan Rawls'a Siyasi Düşünce Tarihi* (4. Baskı), (A. K. Bayram Çev.). Ankara: Adres Yayınları.

Arslan, A. (2011). *İlkçağ Felsefe Tarihi 1 Sokrates Öncesi Yunan Felsefesi* (4. Baskı), İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Arslan, A. (2010). *İlkçağ Felsefe Tarihi 2 Sofistlerden Platon'a* (3. Baskı), İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Arslan, A. (2014). *İlkçağ Felsefe Tarihi 2 Sofistlerden Platon'a* (4. Baskı), İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Arslan, A. (2011). *İlkçağ Felsefe Tarihi 3 Aristoteles* (3. Baskı), İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Arslan, A. (2014). *İlkçağ Felsefe Tarihi 3 Aristoteles* (4. Baskı), İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Arslan, A. (2008). *İlkçağ Felsefe Tarihi 4 Helenistik Dönem Felsefesi: Epikurosçular Stoacılar Septikler*, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Arslan, A. (2010). *İlkçağ Felsefe Tarihi 4 Helenistik Dönem Felsefesi: Epikurosçular Stoacılar Septikler* (2. Baskı), İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Arslan, A. (2014). *İlkçağ Felsefe Tarihi 4 Helenistik Dönem Felsefesi: Epikurosçular Stoacılar Septikler* (3. Baskı), İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Arslan, A. (2012). *İlkçağ Felsefe Tarihi 5 Potinos, Yeni Platonculuk ve Erken Dönem Hıristiyan Felsefesi* (2. Baskı), İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Arslan, İ. (2012). *Çağdaş Doğa Düşüncesi*, İstanbul: Küre Yayınları.

Aquinas, T. (2006). Prenslik Yönetimi Üstüne. (M. Tuncay Çev.), M. Tuncay (Ed.). *Batı'da Siyasal Düşünceler Tarihi Seçilmiş Yazılar Eski ve Orta Çağlar* içinde (429-437). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Aquinas, T. (2006). Toplu Dinbilim. (M. Tuncay Çev.), M. Tuncay (Ed.). *Batı'da Siyasal Düşünceler Tarihi Seçilmiş Yazılar Eski ve Orta Çağlar* içinde (439-462). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Barnes, J. (2004). *Sokrates Öncesi Yunan Felsefesi*, (H. Portakal Çev.), İstanbul: Cem Yayınevi.

Bravo, I. B. (2007). Antikçağ'da Varlık ve Bilgi Problemleri Üstüne. *FLSF Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 4, 43-58.

Cevizci, A. (2011). *Felsefe Tarihi* (3. Baskı), İstanbul: Say Yayınları.

Cicero. (2006). Devlet Üzerine. (M. Tuncay Çev.), M. Tuncay (Ed.). *Batı'da Siyasal Düşünceler Tarihi Seçilmiş Yazılar Eski ve Orta Çağlar* içinde (297-329). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Cicero. (2006). Yasalar Üzerine. (M. Tuncay Çev.), M. Tuncay (Ed.). *Batı'da Siyasal Düşünceler Tarihi Seçilmiş Yazılar Eski ve Orta Çağlar* içinde (297-329). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Çaha, Ö. (2013). *Siyasi Düşüncelere Giriş* (3. Baskı), İstanbul: Değerler Eğitim Merkezi Yayınları.

Çelik, A., Aykutalp, A. (2017). Bios Politikos'tan Homo Economicos'a: Karşılaştırmalı Bir Perspektifle Antik ve Modern Dönemde İnsan, Ekonomi ve Siyaset İlişkisi. *İnsan&İnsan Bilim Kültür ve Sanat Dergisi*, Sayı: 13, 223-241.

Çüçen, A.K., Zafer, Z., Esenyel, A. (2009). *Varlık Felsefesi*, Bursa: Ezgi Kitabevi.

Collingwood, R. G. (1999). *Doğa Tasarımı*, (K. Dinçer Çev.), Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.

Denkel, A. (2011). *İlkçağ'da Doğa Felsefeleri*, İstanbul: Doruk Yayımcılık.

Eflatun. (1989). *Timaios*, (E. Güney ve L. Ay Çev.), Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Erdoğan, E. (2009). *Aristoteles'ten Newton'a Paradigmatik Bilim Tarihi*, İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.

Erdoğan, E. (2009). Platon ve Aristoteles'in Bilimlere İlişkin Sınıflamaları. *FLSF Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 7, 137-162.

Fahri, M. (2000). *İslam Felsefesi Tarihi* (5. Baskı), (K. Turhan Çev.), İstanbul: Birleşik Yayıncılık.

Göze, A. (1998). *Siyasal Düşünceler ve Yönetimler* (8. Baskı), İstanbul: Beta Yayınları.

Gürel, A. O. (2001). *Doğa Bilimleri Tarihi*, Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.

Guthrie, W. K. C. (2011). *Yunan Felsefesi Tarihi-I Sokrates Öncesi İlk Filozoflar ve Pythagorasçılar*, (E. Akça Çev.), İstanbul: Kabalcı Yayınevi.

Jones W. T. (2006). *Ortaçağ Düşüncesi Batı Felsefesi Tarihi (Cilt 2*), (H. Hünler Çev.), İstanbul: Paradigma Yayıncılık.

Korkmaz, Ö. (2002). Tarihsel Süreç İçerisinde Evrensellik Düşüncesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 4, Sayı: 3, s. 154-197.

Koyre, A. (2002). *Bilim Tarihi Yazıları I* (4. Baskı), (K. Dinçer Çev.), Ankara: TÜBİTAK Yayınları.

Losee, J. (2008). *Bilim Felsefesine Tarihsel Bir Giriş*, (E. Böke Çev.), Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.

Mcneill, W. H. (2004). *Dünya Tarihi* (8. Baskı), (A. Şenel Çev.), Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.

Platon. (2005). *Devlet*, (C. Saraçoğlu ve V. Atayman Çev.), İstanbul: Bordo Siyah Yayınları.

Platon. (2006). Devlet. (S. Eyüboğlu ve M. A. Cimcoz Çev.), M. Tuncay (Ed.). *Batı'da Siyasal Düşünceler Tarihi Seçilmiş Yazılar Eski ve Orta Çağlar* içinde (45-140). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Pustu, Y. (2006). Küreselleşme Sürecinde "Antik Site'den Dünya Kentine". *Sayıştay Dergisi*, Sayı: 60, 129-151.

Ruby, C. (2012). *Siyaset Felsefesine Giriş*, (A. F. Kılıç Çev.), İstanbul: İletişim Yayınları.

Russ, J. (2011). *Avrupa Düşüncesinin Serüveni Antik Çağlardan Günümüze Batı Düşüncesi*, (Ö. Doğan Çev.), Ankara: Doğu Batı Yayınları.

Shakian, W. S. (1997). *Felsefe Tarihi* (3.Baskı), (A. Yardımlı Çev.), İstanbul: İdea Yayınevi.

Skirbekk, G. ve Gilje, N. (2004). *Antik Yunan'dan Modern Döneme Felsefe Tarihi*, (E. Akbaş ve Ş. Mutlu Çev.), İstanbul: Üniversite Kitabevi.

Skirbekk, G. ve Gilje, N. (2006). *Antik Yunan'dan Modern Döneme Felsefe Tarihi* (3. Baskı), (E. Akbaş ve Ş. Mutlu Çev.), İstanbul: Kesit Yayınları.

Störig, H. J. (2011). *Vedalardan Tractatus'a Dünya Felsefe Tarihi*, (N. Epçeli Çev.), İstanbul: Say Yayınları.

Sunar, İ. (1999). *Düşün ve Toplum*, Ankara: Doruk Yayınları.

Şenel, A. (2001). *İlkel Topluluktan Uygar Topluma, Geçiş Aşamasında Ekonomik Toplumsal Düşünsel Yapıların Etkileşimi* (6. Baskı), Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.

Şenel, A. (2002). *Siyasal Düşünceler Tarihi, Tarihöncesinde İlkçağda Ortaçağda ve Yeniçağda Toplum ve Siyasal Düşünüş* (8. Baskı), Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.

Tannenbaum, D. G. ve Schultz, D. (2010). *Siyasi Düşünce Tarihi: Filozoflar ve Fikirleri* (5. Baskı), (F. Demirci Çev.), Ankara: Adres Yayınları.

Thilly, F. (2010). *Bir Felsefe Tarihi* (2. Baskı), (N. Küçük ve Y. Çevik Çev.), İstanbul: İdea Yayınevi.

Toku, N. (2005). *Siyaset Felsefesine Giriş*, İstanbul: Kaknüs Yayınları.

Topdemir, H. G. (2011). Tarih Boyunca Geliştirilmiş Evren Modelleri-1: Yer Merkezli Evren Modeli. *TÜBİTAK Bilim ve Teknik Dergisi*, Sayı: 518, 104-106.

Vorlander, K. (2008). *Felsefe Tarihi (Cilt: 1-2)* (2. Baskı), (M. İzzet ve O. Saadettin Çev.), İstanbul: İz Yayıncılık.

Weber, A. (1998). *Felsefe Tarihi* (5. Baskı), (H. V. Eralp Çev.), İstanbul: Sosyal Yayınlar.

Yalçınkaya, A. (2011). İlahi Siyaset. M. A. Ağaoğulları (Ed.). *Sokrates'ten Jakobenlere Batı'da Siyasal Düşünceler Tarihi* içinde (197-225). İstanbul: iletişim Yayınları.

MODERN DÜNYADA TOPLUMSAL EŞİTSİZLİKLERİN YENİDEN ÜRETİLMESİ BAĞLAMINDA KÜLTÜREL SERMAYE ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME*

Selçuk AYDIN**

Muhammed BAHADIR****

Giriş

Toplumsal etkileşim ve iletişim, sosyal bir varlık olarak kabul edilen insanın, hayatını sürdürebilmesi için diğer insanlarla kurmuş olduğu birliktelikler aracılığıyla oluşmaktadır. Toplum olarak kolektif bir yaşantıyı organize eden tüm insanların, fiziksel ve bilişsel olarak tamamen aynı olmaları beklenilemeyeceği gibi esasen eski çağlardan günümüze kadar da toplumsal farklılaşmanın olmadığı bir topluma rastlanılmamıştır. Neredeyse her toplum, farklı fiziksel ve bilişsel özelliklere sahip ve bunun yanında farklı yaşlardan, farklı cinsiyetlerden olan birçok insanı kendi bünyesinde barındırmaktadır. Aynı toplumda yaşamalarına rağmen farklı birçok özelliğe sahip insanlar arasında bulunan toplumsal

---

* Bu makale, Kafkas Üniversitesi'nde düzenlenen I. Ulusal Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Kongresi'nde sözlü sunulan bildirinin genişletilmiş halidir.

** Dr. Öğr. Üyesi, Selçuk Aydın, Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü.
ORCID: 0000-0001-8997-9283

*** Yüksek Lisans Öğrencisi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Genel Sosyoloji ve Metodoloji Ana Bilim Dalı.
ORCID: 0000-0002-3046-6616

Kaynakça

Bottomore, T. B. (2015). *Toplumbilim: Sorunlarına ve Yazınına İlişkin Bir Kılavuz, Çev: Ünsal Oskay.* İstanbul: İnkılap Kitabevi.

Bourdieu, P. (2017). *Ayrım: Beğeni Yargısının Toplumsal Eleştirisi, Çev:Derya Fırat & Günce Berkkurt.* Ankara: Heretik Yayınları.

Bourdieu, P. (1986). The Forms of Capital. *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education* .

Giddens, A. (2012). *Sosyoloji.* İstanbul: Kırmızı Yayınları.

Göker, E. (2016). *"Ekonomik İndirgemeci" mi Dediniz?, Ocak ve Zanaat: Pierre Bourdieu Derlemesi, Der: Güney Çeğin, Emrah Göker vd.* İstanbul: İletişim Yayınları.

Pierre Bourdieu, J. C. (2018). *Varisler; Öğrenciler ve Kültür.* Ankara: Heretik Yayıncılık.

Pierre Bourdieu, J. C. (2015). *Yeniden Üretim: Eğitim Sistemine İlişkin Bir Teorinin İlkeleri.* Ankara: Heretik Yayınları.

Pierre Bourdieu, L. W. (2014). *Düşünümsel Bir Antropoloji İçin Cevaplar, Çev: Nazlı Ökten.* İstanbul: İletişim Yayınları.

Sunar, L. (2018). *Sosyal Tabakalaşma: Kavramlar, Kuramlar ve Temel Meseleler*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Swartz, D. (2011). *Kültür ve İktidar; Pierre Bourdieu'nün Sosyolojisi Çev: Elçin Gen.* İstanbul: İletişim Yayınları.

Ünal, A. Z. (2011). *Toplumda Tabakalaşma ve Hareketlilik.* Ankara: Birleşik Yayınevi.

Yalçın, E. (2019). Toplumsal Tabakalaşma Sistemlerinin Genel İncelenmesi. *HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi , 8* (20), 158-179.

YouTube. (2018, Şubat 26). Şubat 21, 2020 tarihinde Ünlü Fransız Düşünür Pierre Bourdieu "Kültürel Sermaye" Kavramını Anlatıyor, Çeviri Konuşmalar: https://www.youtube.com/watch?v=Ar_IxWC1KUw adresinden alındı.

SINIF İLİŞKİLERİNDEN HAREKETLE KADININ KONUMUNU TARTIŞMAK: MARKSİZM'DE KADIN VE AİLE*

*Ayşem Sezer ŞANLI***

Giriş

Marksizm'de kadın hakları meselesi, sınıf sorunundan bağımsız olarak değerlendirilmemekte; yapısal bir sorun olarak ele alınmaktadır. Marksizm, kadınların ezilmesinin tarihin ilk çağlarından beri var olan bir kanun olarak ele alınamayacağını ve sömürünün sınıflı toplum yapısından ve özel mülkiyetten kaynaklandığını belirtmektedir. Buna göre, kadınların sorunlarının ortadan kalkması ancak sınıfsız topluma geçilmesiyle ve sosyalist bir devrimle mümkün olabilecektir. Aile ise özel mülkiyet örüntülerinden biri olarak tezahür etmektedir. Burjuvazi, kendi ideolojisini ailede kurumsallaştırarak topluma aşılamaktadır. Karl Marks, kadın sorununu doğrudan ele almamıştır. Ancak, cinsler arası eşitliğin sağlanabilmesi için kadınların sorunlarının materyalist tarih kavramı ile değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koymuştur. Kadın ve aile sorununu tarihsellik içerisinde, genel toplumsal bağlantıların ışığında dolayısıyla sınıf ilişkilerinden hareketle açıklamak istemiştir.

---

* Bu makale, Kafkas Üniversitesi'nde düzenlenen I. Ulusal Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Kongresi'nde sözlü sunulan bildirinin genişletilmiş halidir.

** Dr. Öğr. Üyesi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü.
ORCID: 0000-0002-9954-4811

Kaynakça

Aziz, A. (1992). Kadın ve yabancılaşma. N. Arat (Ed.) *Her yönüyle türkiye'de kadın olgusu* içinde (ss.251- 271). İstanbul: Say Yayınları.

Bebel, A. (1976). *Kadın ve sosyalizm.* Ankara: Toplum Yayınları.

Can, İ. (2013). Ailenin tarihsel gelişimi: dünü, bugünü ve yarını. M. Aydın (Ed.) *Sistematik aile sosyolojisi* içinde (ss. 65-91). İstanbul: Çizgi Kitabevi.

Engels, F. (1979). *Ailenin, özel mülkiyetin ve devletin kökeni.* Ankara: Sol Yayınları.

Engels, F., & Marx, K. (1976). *Alman ideolojisi.* Ankara: Sol Yayınları.

Engels, F., & Marx, K. (2003). *Kutsal aile ya da eleştirel eleştirinin eleştirisi.* Ankara: Sol Yayınları.

Engels, F., Marx, K., & Lenin, V, I. (1996). *Kadın ve marksizm.* İstanbul: Sorun Yayınları.

Engels, F., Marx, K., & Lenin, V, I. (2000). *Marksizm, kadın ve aile.* Ankara: Bilim ve Sosyalizm Yayınları.

Engels, F., Marx, K., Lenin, V. I., & Stalin, J. (1970). *Kadın ve komünizm.* İstanbul: Öncü Yayınları.

Karaca, S. (2018). Marksist Kaynaklardan Cinsiyete Bakmak: Bir Okuma Denemesi. 15 Şubat 2020 tarihinde https://teoriveeylem.net/tr/2018/05/marksist-kaynaklardan-cinsiyete-bakmak-bir-okuma-denemesi/ adresinden erişildi.

Onaran, Ö. (2015). Marksist ve Feminist Bir Bakış: Cinsiyet ve Sınıf. 10 Şubat 2020 tarihinde https://baslangicdergi.org/marksist-ve-feminist-bir-bakis-cinsiyet-ve-sinif-ozlem-onaran/ adresinden erişildi.

Pelizzon, M. S. (2009). *Kadının konumu nasıl değişti? Feodalizmden kapitalizme.* İstanbul: İmge Yayınları.

Serinken, N. D. (2016). Anaerkil toplumun sonu. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9 (42), 1070-1076.

Vogel, L. (2003). *Marksist teoride kadın.* İstanbul: Pencere Yayınları.

Yanıkkaya Aydemir, P. (2012). Antropolojide sınıf ve toplumsal cinsiyet gerilim hattında marksist ve feminist yaklaşımlar. *İnsanbilim Dergisi*, 1 (2), 108-120.

NÜFUZ ALANLARI VE ULUSLARARASI TOPLUM: JEOPOLİTİKTEN EVRENSELCİLİK ELEŞTİRİSİNE[*]

Cavit Emre AYTEKİN[**]

Giriş

Nüfuz alanı, uluslararası politikayı güç siyaseti perspektifinden inceleyen araştırmalarda sıklıkla başvurulan kavramlar arasında yer alır. Bu tür çalışmalarda nüfuz alanları genellikle siyasi coğrafyaya dair çağrışımlar taşıyan dar anlamının sınırları içerisinde açıklayıcı bir kavram olarak kullanılmaktadır. Fakat uluslararası toplumun bir unsuru olarak çeşitli roller ve işlerler taşıyan nüfuz alanlarının geniş anlamda kuramsallaştırılması ihtiyacı varlığını sürdürmektedir. Zira imparatorluk çağının anahtar kavramları arasında yer alan nüfuz alanları, modern uluslararası sistemin dönüşümü süreçlerinde ortaya çıkan maddi ya da normatif değişimlerle birlikte yeni içerikler kazanırken bu dönüşümler nüfuz alanlarının kuramsal düzeydeki kapasitesini artırmaktadır.

II. Dünya Savaşı sonrası uluslararası sistemde ortaya çıkan dönüşüm nüfuz alanlarına ideolojik/iktisadi yeni boyutlar kazandırırken, Soğuk Savaş sonrası yaşanan dönüşüm bu boyutları geride bırakarak çoğulculuk ve çok merkezlilik söylemine dayanan

[*] Bu makale, Kafkas Üniversitesi'nde düzenlenen I. Ulusal Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Kongresi'nde sözlü sunulan bildirinin genişletilmiş halidir.

[**] Arş. Gör., Kafkas Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü.
ORCID: 0000-0003-4229-9381

Kaynakça

Aytekin, C. E. (2017). *The human factor in geopolitics.* Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Bull, H. (1977). The anarchical society: A study of order in world politics (Vol. London): Macmillan.

Bull, H. (2012). *The anarchical society: a study of order in world politics*: Macmillan International Higher Education.

Cui, S., & Buzan, B. (2016). Great power management in international society. *The Chinese Journal of International Politics, 9*(2), 181-210.

Duve, T. (2013). Treaty of Tordesillas. Wolfrum, Rüdiger (Max Planck Society) (Eds.), *the Max Planck encyclopedia of public international law* içinde, (1-10). Oxford: Oxford University Press.

Gardner, L. C. (1993). *Spheres of influence: the great powers partition Europe, from Munich to Yalta*. Chicago: Ivan R. Dee.

Gartenstein-Ross, D. (2005). No other Gods before Me: Spheres of Influence in the Relationship Between Christianity and Islam", (2005). *Denver Journal of International Law & Policy, 33*, 250.

Gilpin, R. (1981). *War and change in world politics*. Cambridge: Cambridge University Press.

Guzzini, S. (2013). *Realism in International Relations and International Political Economy: the continuing story of a death foretold*. London: Routledge.

Hast, S. (2014). *Spheres of influence in international relations: History, theory and politics*. Surrey: Ashgate.

Hobsbawm, E. (2010). *Age of empire: 1875-1914*. New York: Vintage Books.

Kaufmann, E. (1976). *The Superpowers and their Spheres of Influence*. London: Croom Helm.

Keal, P. (1983). *Unspoken rules and superpower dominance*. London: Macmillan.

Kennedy-Pipe, C. (1995). *Stalin's cold war: Soviet strategies in Europe, 1943 to 1956*. Manchester: Manchester University Press.

Lepgold, J., & Weiss, T. G. (1998). *Collective conflict management and changing world politics*. New York: SUNY press.

Little, R. (2007). The balance of power and great power management. R. Little & J. Williams (Eds.), *The anarchical society in a globalized world* içinde, (97-120). New York: Palgrave Macmillan.

McColl, R. W. (2014). *Encyclopedia of world geography* (Vol. 1). New York: Infobase Publishing.

Nyyssönen, H. (2016) Spheres of influence: A few reflections on the concept, *Corvinus Journal of International Affairs*, 1(3). doi: 10.14267/cojourn.2016v1n3a4.

Okur, M. A. (2011). Yeni çağın eşiğinden "avrasya'nın kalbi" ne bakmak: Tarihten geleceğe orta asya'nın jeopolitiği üzerine değerlendirmeler. Ankara: Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi.

Schemitt, C. (2003). *The nomos of the earth in the international law of the jus publicum europaeum*. New York: Telos Press.

Smith, T., & Smith, C. A. (1981). *The Pattern of Imperialism: The United States, Great Britian and the Late-Industrializing World Since 1815*. Cambridge: Cambridge University Press.

Tucker, S. (2009). *The encyclopedia of the Spanish-American and Philippine-American wars: a political, social, and military history* (Vol. 1). California: ABC-CLIO.

Wallerstein, I. M. (1991). *Geopolitics and geoculture: Essays on the changing world-system*. Cambridge: Cambridge University Press.

Waltz, K. N. (2010). *Theory of international politics*. Long Grove: Waveland Press.

Watson, A. (2009). *The Evolution of International Society: A Comparative Historical Analysis Reissue with a new introduction by Barry Buzan and Richard Little*. New York: Routledge.

CARL SCHMİTT'İN "DOST-DÜŞMAN AYRIMI" BAĞLAMINDA İKTİDAR-MUHALEFET İLİŞKİLERİNE BİR BAKIŞ: 1912 SEÇİMLERİ ÖRNEĞİ

Mehmet DUYAR*

Giriş

Parlamenter demokrasilerde siyasal sistemin demokratik niteliğini gösteren en önemli unsurlardan bir tanesi sistem içerisinde muhalefetin konumudur. Bu muhalefet parlamento içerisinde olabileceği gibi parlamento dışı da olabilir. Önemli olan gerek ülkenin idaresinde gerekse politika yapım süreçlerinde ona ne kadar söz hakkı tanındığıdır. Yani, "İktidar ne ölçüde muhalefete yaşama izni vermektedir?" Bu, iktidar ile muhalefet arasındaki ilişkinin ortaya konulabilmesi için cevaplandırılması gereken ilk sorudur. Diğer taraftan muhalefetin niteliği de önem taşımaktadır. Burada cevaplandırılması gereken soru ise muhalefetin siyasal sistem içerisinde rolünün ne olduğudur. "Yapıcı bir muhalefet anlayışı mı yoksa tam tersi bir şekilde yıkıcı bir muhalefet anlayışı mı?" mevcuttur. Bu soruların cevapları iktidar ile muhalefet arasındaki ilişkiyi anlamada katkı sağlayacaktır. Söz konusu sorulara Türk siyasal hayatı bağlamında cevap aranacak olursa: iktidar ile muhalefet arasındaki ilişkilerin Osmanlıdan günümüze kadar sağlıklı bir biçimde ilerlediği söylenemez. Bazı dönemlerde

* Öğretim Görevlisi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Söke Meslek Yüksekokulu, Sakarya Üniversitesi, SBE Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi ABD Doktora Öğrencisi.
ORCID: 0000-0001-6699-3920

Kaynakça

Ahmad, F. (2013). *İttihat ve Terakki (1908-1914)*. İstanbul: Kaynak Yayınları.

Akşin, S. (2004). *Ana Çizgileriyle Türkiye'nin Yakın Tarihi*. Ankara: Kırlangıç Yayınları.

Althusser, L. (2014). *İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları*. (çev.) Alp Tümertekin, İstanbul: İthaki Yayınları.

Aydın, S. (2009). *Amacımız Devletin Bekası Demokratikleşme Sürecinde Devlet ve Yurttaşlar*. İstanbul: TESEV Yayınları.

Bayri, H. (2015). *Baskıcı İktidar Yıkıcı Muhalefet & DP Döneminde İktidar Muhalefet İlişkileri*. Ankara: A Kitap.

Bezci, B. (2006). *Carl Schmitt'in Politik Felsefesi / Modern Devletin Müdafaası*. İstanbul: Paradigma Yayıncılık.

Birinci, A. (1990). *Hürriyet ve İtilaf Fırkası II. Meşrutiyet Döneminde İttihat ve Terakki'ye Karşı Çıkanlar.* İstanbul: Dergah Yayınları.

Çilliler, Y. (2016). Türk Siyasal Hayatında Devlet Ve Hikmet-İ Hükümet Geleneği. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(34), 416-430.

Emrence, C. (2014). *99 Günlük Muhalefet Serbest Cumhuriyet Fırkası*. İstanbul: İletişim Yayınları.

Erdem, Ç. (2013). Tek Parti Döneminde Muhalefet Algısı: Serbest Cumhuriyet Fırkası Hareketi Üzerine Bir İnceleme. *Gazi Üniversitesi İİBF Dergisi, 15(1), 227-248.*

Heper, M. (2015). *Türkiye'de* Devlet *Geleneği*. Ankara: Doğu-Batı Yayınları.

Hocaoğlu, B. (2010). *II. Meşrutiyette İktidar ve Muhalefet İlişkileri*. İstanbul: Kitap Yayınevi.

Kansu, A. (2016). *İttihadcıların Rejim ve İktidar Mücadelesi 1908-1913*. İstanbul: İletişim Yayınları.

Kardeş, M. E. (2015). *Schmitt'le Birlikte Schmitt'e Karşı & Politik Felsefe Açısından Carl Schmitt Düşüncesi*. İstanbul: İletişim Yayınları.

Koçak, C. (2006). *Belgelerle İktidar ve Serbest Cumhuriyet Fırkası*. İstanbul: İletişim Yayınları.

Lukes, S. (1990). "İktidar ve Otorite", (çev.) Sabri Tekay. T. Bottomore – R. Nisbet (Ed.). *Sosyolojik Çözümlemenin Tarihi*. (ss.644-666). Ankara: Verso Yayınları.

Okutan, E. (2014). *Türkiye'de Siyasal Muhalefet*. İstanbul: Selis Yayın.

Schmitt, C. (2005). *Siyasi İlahiyat Egemenlik Kavramı Üzerine Dört Bölüm*, (çev.) Emre Zeybekoğlu. Ankara: Dost Kitabevi.

Schmitt, C. (2014). *Siyasal Kavramı*, (çev.) Ece Göztepe. İstanbul: Metis Yayıncılık.

Şahin, E. & Tunç, B. (2015). Demokrat Partinin Kurtuluş Süreci ve DP-CHP Mücadelesi (1945-1947). *Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 1(2), 31-69.

Tunaya T. Z. (2015). *Türkiye'de Siyasal Partiler Cilt 1 / İkinci Meşrutiyet Dönemi*. İstanbul: İletişim Yayınları.

Tunç, M. N. (2004). Osmanlı'da Hanedan İçi Katl. *Turkish Studies*, 9(4), 1133-1167.

Turan, İ. (1984). Türkiye'de Siyasal Kültürün Oluşumu. E. Kalaycıoğlu – A. Y. Sarıbay (Ed.), *Türk Siyasal Hayatı Türkiye'de Politik Değişim ve Modernleşme* (ss.479-514). İstanbul: Sentez Yayın.

Turgut, N. Y. (2014). *Siyasal Muhalefet*. Ankara: İmaj Yayınevi.

Ülken, H. Z. (2002). *Türkiye'de Çağdaş Düşünce Tarihi*. İstanbul: Ülken Yayınları.

Vergin, N. (2006). *Siyasetin Sosyolojisi Kavramlar, Tanımlar, Yaklaşımlar*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.

Yeşil, A. (2002). *Türkiye Cumhuriyeti'nde İlk Teşkilatı Muhalefet Hareketi Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası*. Ankara: Cedit Neşriyat.

Yıldız, A (2013). Erken Cumhuriyet Döneminde Siyasal Muhalefet ve Eleştirinin Sınırları: Yarın'ı Okumak. *Turkish Studies*, 8(7), 783-795.

Zürcher, E. J. (2003). *Cumhuriyetin İlk Yıllarında Siyasal Muhalefet Terakkiperver* Cumhuriyet *Fırkası (1924-1925)*. İstanbul: İletişim Yayınları.

Zürcher, E. J. (2007). *Modernleşen Türkiye'nin Tarihi*. İstanbul: İletişim Yayınları.

ESKİ JAPON EDEBİYATINDA
HALK ŞARKILARI
JŌDAI KAYŌ

ESİN ESEN

EFE AKADEMİ

ESKİ JAPON EDEBİYATINDA HALK ŞARKILARI JŌDAI KAYŌ

Yazar/ Author: Esin Esen

ISBN: 978-605-06535-7-1

1. Baskı/ 1st Edition: Ağustos 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ' ye aittir.
EFE AKADEMİ bir OFİS 2005 kuruluşudur.
Tüm hakları saklıdır./ All rights reserved.
Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında hiçbir yolla çoğaltılamaz/
No part of this book may be reproduced or transmitted in any form or by any means whatsoever, except in the case of brief quotations

Kapak Resmi/ Cover Image: Chieko Adachi
Kapak Tasarımı/ Cover Design: Esin Esen

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi
Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi
Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

ESKİ JAPON EDEBİYATINDA
HALK ŞARKILARI
JŌDAI KAYŌ

ESİN ESEN

EFE AKADEMİ

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ **9**

JŌDAI KAYŌ **21**

KADİM JAPON ŞARKILARININ OLUŞTURULDUĞU DÖNEMLERİN ARKA PLANI 23
KADİM JAPON ŞARKILARININ KÖKENLERİ VE GELİŞİMİ 29
KADİM JAPON ŞARKILARININ OLUŞTURULMA NEDENLERİYLE İLGİLİ TAHMİNLER 32
KADİM JAPON ŞARKILARINI KİMLER OLUŞTURDU? 33
İLK ŞARKILARIN TARİHLERİNE DAİR TAHMİNLER 34
KADİM JAPON ŞARKILARININ TARİHİ SÜREÇTE GELİŞİMİNE DAİR BİR GÖRÜŞ 36
KADİM JAPON ŞARKILARININ BULUNDUĞU ESERLER 38
KOJIKI VE NIHON SHOKI 38
BUSSOKUSEKIKAI 39
JŌGŪ SHŌTOKU HŌŌ TEISETSU 40
FUDOKILER 40
DİĞER KAYNAKLAR 41
YAPISAL AÇIDAN KADİM JAPON ŞARKILARI 42
KULLANILAN YAZI SİSTEMİ 42
TÜRLER 43
KONULAR 47
SÖZ SANATLARI 48
İFADE 49

KADİM JAPON ŞARKILARINDAN ÖRNEKLER **51**

Susano-o no Mikoto・須佐之男命 [Tanrı Susano-o] 53
Shitateru-hime・下照姫 [Tanrıça Shitateru-hime] 61
Jinmu Tennō・神武天皇 [İmparator Jinmu] 66
Kumebe・久米部 [Kume Cengaverleri] 66
Yamato Takeru no Mikoto・倭建命 [=Ousu no Mikoto・小碓命] [Cesur Yamatolu Prens/ Prens Ousu] 71

Nintoku Tennō・仁徳天皇 [İmparator Nintoku] 76
Doğulu Erkeğin Utagaki Şarkısı 81
Taşralı Erkeğin Şarkısı 86
Söyleyeni Belirtilmemiş 90
Buda'nın Kutsal Ayak İzi Şarkısı 93

SONUÇ **97**

KAYNAKÇA **109**

DİZİN **121**

KAYNAKÇA

Ağrış, Ayşe. “Some Reflections on Gesture in Japanese Novels and Its Translations into Turkish”. Shaping the Field of Translation in Japanese↔Turkish Context I, Eds. Esen, E., Miyashita, R. Berlin: Peter Lang. 2019.

Akalın, Sami. Japon Şiiri. İstanbul: Varlık. 1962.

Akbay, Okan Haluk. Kojiki Japon Mitolojisine Bir Yolculuk. Konya: Çizgi Kitabevi. 2014a.

Akbay, Okan Haluk. Fudoki Antik Çağ Japon Söylenceleri. Konya: Çizgi Kitabevi. 2014b.

Akdemir, Nuray. “The Translation Strategies of Cultural Factors from Japanese to Turkish in Kafka on the Shore” Shaping the Field of Translation in Japanese↔Turkish Context I, Eds. Esen, E., Miyashita, R. Berlin: Peter Lang. 2019.

Ashkenazi, Michael. Handbook of Japanese mythology. ABC-CLIO, 2003.

Atalay, İrfan. Jean-Paul Sartre’ın Özgürlük Yolları Adlı Yapıtına Oluşumsal Yapısalcı Bir Yaklaşım, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yayınlanmamış Doktora Tezi. 2007.

Atalay, İrfan. “Yapıt Çözümlemesinde Toplumeleştiri, Yazın Toplumbilimi Yöntemleri ve Lucien Goldmann’ın Oluşumsal Yapısalcılığı”. Humanitas,. 4(8), 387-412. 2016.

Atlı, Nihan. "Japon Edebiyatı Eğitimi ve Toplum- Kawabata Yasunari’nin Shojo no Inori Öyküsü Örneklemi" Japon Dili İncelemeleri. London: Transnational Press London, pp.169-182, 2018a.

Atlı, Nihan. "Edebiyat, Kültür ve Toplum "Küçük Bey" ve "Araba Sevdası" Romanlarında Batılılaşma Teması," VII. Uluslararası Karşılaştırmalı Edebiyat Kongresi - Komparatistik 2018. Sivas, Turkey, pp.371-381, 2018b

Atlı, Nihan. Edebiyat Sosyolojisi Bakış Açısı ile Japon Edebiyatı Eğitimi. Japon Dili ve Kültürü İncelemeleri. Ed. Cahit Kahraman, Levent Toksöz. London: Transnational Press. pp.175-184, 2017.

Atlı, Nihan. "Küçük Bey'in Anlam Arayışı," Türkiye'de Japonya Çalışmaları Konferansı III. İstanbul, Turkey, pp.241-251,2016.

Baba, Akiko. Waka no Yomikata. Japan: Iwanami Shinsho.1988.

Baykara, Oğuz. Türkçeye Çevirileriyle Kadim Japon Şiiri. Türkiye'de Japonya Çalışmaları Konferansı II. Eds. Esenbel, S.; Küçükyalçın, E. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları. pp. 128-150.

Baykara, Oğuz. Modern Japon Edebiyatının Doğuşu ve Shiga Naoya. İstanbul: Boğaziçi Universitesi Yayınları. 2014.

Baykara, Oğuz. "Taisho Edebiyatından Özgün Bir Çeviri: 'Kappa'." Türkiye'de Japonya Çalışmaları Konferansı I. Eds. Esenbel S., Küçükyalçın, E. İstanbul: Boğaziçi Universitesi Yayınları, 2012a.

Baykara, Oğuz. Japanese Literature in Turkish, 1959-2005 and Beyond. Akademik Araştırmalar Dergisi. Vol. 14. No. 55, 131–154, 2012b.

Baykara, Oğuz. "Yabancı Dilden Türkçeye Çeviri Sorunları- Örnek Dil Japonca." 14. Kibatek Edebiyat Sempozyumu Bildirileri - Gagavuz Kültürü, 87–94., 2007.

Berk Albachten, Özlem. Translation Flows from Japanese Literature into Turkish Between 1959-2017. Shaping the Field of Translation in Japanese↔Turkish Context II. Miyashita, R. Esen E. (eds.). Berlin: Peter Lang, 2019.

Chamberlain, B. H. The Kojiki: Records of Ancient Matters (Tuttle Edition). Tokyo: Charles E. Tuttle Co. 1981.

Cranston, Edwin A. The Gem-Glistening Cup. Standford: Stanford University Press. 1998.

Çiftçi, Ümmühan. Japoncadan Türkçeye Yapılan Çevirilerde Ortaya Çıkan Sorunlar: Dilbilimi Açısından Farklılıklar Üzerine. Japon Dili ve Kültürü İncelemeleri III. Eds. Kahraman, C., Toksöz, L. 219-234. London: Transnational Press London, 2017.

De Bary, Theodore. et.al., Sources of Japanese Tradition. C.1, New York: Columbia Univ. 2001.

Earl, David Magarey. Emperor and nation in Japan: political thinkers of the Tokugawa period. USA: University of Washington Press. 1964.

Erdemir, Ali Volkan. “Japon Edebiyatı ve Çeviri” Edebiyat Bilinci Journal. (2016).: 22–26.

Erdemir, Ali Volkan. "Fact and Fiction- Japanese Social Norms in Mishima Yukio's "Patriotism"," Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi. vol.54, no.1, (2014): 369-378.

Erdemir, Ali Volkan. "Üç sıra dışı Japon yazarın eserlerinde Türkiye imgeleri," Ankara Üniversitesi Dil Ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi , vol.53, (2013a): 3-10.

Erdemir, Ali Volkan. "Küçük Beyin Kendine Çıkan Yolculuğu - Natsume Soseki'nin "Küçük Bey" Adlı Romanının İncelemesi," Türkiye'de Japonya Çalışmaları Konferansı II. Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi. İstanbul, Turkey, pp.209-220., 2013b.

Erdemir, Ali Volkan. "Oe Kenzaburo'nun Kendi Ağacımın Altında Adlı Eserinde Japon Kültür, Tarih ve Toplum Öğeleri," Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi. vol.1, no.1, (2012): .37-44.

Erdemir, Ali Volkan. "Mishima Yukio'nun "Vatanseverlik" Öyküsünde Japon Toplumsal Düşünce Yansımaları,"I. Uluslararası Asya Dilleri ve Edebiyatları Sempozyumu. Kayseri, Turkey, pp.551-558., 2011.

Erdemir, Ali Volkan. "Akutagava Ryunosuke'nin Burun Adlı Öyküsüne Vicdan Kavramı Açısından Bir Bakış," Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. no: 4, (2010).36-42.

Erkin, Hüseyin Can. "Çağdaşlaşma Dönemi Japon Yazınında Türk İmgesi" Cumhuriyet'in 80. Kuruluş Yıldönümü Sempozyumu Bülteni. Ankara: Ankara Üniversitesi. 2003.

Erkin, Hüseyin Can. "Çağdaş Japon Yazınında Türk İmgesine Bir Örnek: Şiba Ryotaro'nun "Tepedeki Bulutlar" Eseri" Littera No:14. 2004.

Erkin, Hüseyin Can. İkinci Dilden Çeviri İkilemi:Türkçede Japon Yazınından Çeviriler. Kül Eleştiri No:5. 2005.

Esen, Esin. "Japon Edebiyatından Türkçeye Çeviriye 'Okuyucu-Dinleyici Sorumluluğu' Yaklaşımı –Sasame Yuki Örnekleminde" Ed. Küçükler A. and Erinç, E. 3. Asya Dilleri ve Edebiyatları Sempozyumu. Erciyes: Erciyes Üniversitesi. (2014).: 461–483. 2

Esen, Esin. "Nazlı Kar-Sasameyuki'yi Türkçe Algılamak". Nazlı Kar. Istanbul: Can Yayınları. p. 9–15. 2015.

Esen, Esin. Zor Zamanlarda Japonya'da Bir Kadın Romanı : Sasameyuki (Nazlı Kar)". 20. Yüzyılda Savaş ve Kadın. Ed. Onur Yamaner, Bilge Yayıncılık, pp. 190 -, 232. (2016).

Esen, Esin. Kadim Japon Şiiri Man'yōshū. Ankara: Gece Akademi. 2019.

Fujii, Sadakazu. "Kodai Bungakushi-ron". Tokyo: Iwanami Kōza Nihon Bungakushi. C.2, s. 3-46. 1996.

Fukutō, Sanae. "Ukareme kara Yūjo e" Nihon Josei Seikatsu-shi 1- Genshi Kodai. Tokyo: Tokyo Daigaku. s. 217-246. 1993.

Gençer, Zeynep. Kokoro (Gönül) ve Eylül Romanlarında K, Sensei ve Necib'in Ölümlerinin Durkheim'ın İntihar Teorisi Bağlamında Analizi. International Journal of Languages' Education and Teaching Volume 6, Issue 2, (2018): 454-470.

Gotō, S., Et.al. Nihon Josei Bungaku-shi. Japan: Mineruwa Shobō. 2003.

Güven, Devrim Çetin. Foucauldian “Medical Gaze” as an Ideological Apparatus of Modern Power Structures in the Works of Rıfat Ilgaz, Ōoka Shōhei, Jean-Paul Sartre and Joseph Conrad. Folklor/Edebiyat, 26 (101) , 2019a: 157-171 . DOI: 10.22559/folklor.1148

Güven, Devrim Çetin. Reviewing the Concepts of “the Modern Child” and “Small Adult”— A Plea for “Third World Small Adults’ Literature” as an Alternative to “Children’s Literature”. İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 8 (2), (2019b): 897-915. DOI: 10.15869/itobiad.499649

Güven, Devrim Çetin. Non-European Literature in Translation A Plea for the Counter-Canonization of Weltliteratur. Shaping the Field of Translation In Japanese Turkish Contexts I, Eds. Esen E. and Miyashita R. Berlin: Peter Lang. 2019c.

Güven, Devrim Çetin. Zen, Hiççilik ve "Üçüncü Dünya" Edebiyatı Fenomenleri Arasında Bir Kültürel Manifesto: Kavabata Yasunari’nin Nobel Konuşması. Türkiye’de Japonya Çalışmaları 3. Eds. Esenbel, S., Baykara O. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları. 2018a.

Güven, Devrim Çetin. 21. Yüzyıl Postmodern Japon Edebiyatının Aykırı Sesleri: İkezava Natsuki, Seirai Yūiçi ve Kobayaşi Takici. Japon Dili İncelemeleri IV. Ed. Atay, A. London: Transnational Press London. 2018b.

Güven, Devrim Çetin. Dünya Edebiyatında "Amansız Hastalık"Söylemi--Sontag, Karatani ve Dumas Fils Örneklerinde. Electronic Turkish Studies, (2016): 11(4).

Güven, Devrim Çetin. Dünya Edebiyatında bir Usta Çırak İlişkisi: Vatanabe Kazuo ve OE KENZABURO. Dokuz Eylül Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, 4 (5), (2015): 1-17.

Hall, John Whitney. The Cambridge History of Japan. Vol. 4. Cambridge: Cambridge University Press. 1988.

Henshall Kenneth. "A History of Japan: From Stone Age to Superpower." UK: Macmillan. 2012.

Honjo, Eijiro. "A Short History of Social Problems in Japan before the Restoration." Kyoto University Economic Review: 41-85. 1928.

Ichiko Teiji. Nihon Bungakushi Gaisetsu. Tokyo,: Shūeishuppan. 1993.

Janeira, Armando Martins. Japanese and Western literature: A comparative study. USA:Tuttle Publishing. 2016.

Kaba Kato、Melek. “Inspirations of Japanese Language and Literature in Turkey: Between Reality and Imagination”, The 2009 4th International Conference on Foreign Literature Teaching, 1-5 May , Asia University, Taipei, Taiwan. 2009.

Kaba Kato、M.elek “Akutagawa Ryunosuke’s Understanding of Pierre Loti”. Tsukuba University and Korai University International Symposiun, 29 January 2010, Tsukuba University, Tsukuba, Japan. 2010.

Kaba, Melek, 「国語教科書における児童文学作品の日本語教材としての活用ー新美南吉の 「ごんぎつね」を事例に」Japon Dili İncele-meleri Serisi III. Eds. Kahraman, Cahit.; Toksöz Levent. Transnational Press London Ltd; 201-218, (2017).

Kato, Şuiçi. Japon Edebiyatı Tarihi. Çev. Oğuz Baykara. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları. 2012.

Keene, Donald. Seeds in The Heart. New York: Columbia University Press. 1999.

Kitagawa, Joseph M. “Japonya Dinleri” Asya Dinleri. Çev. Abdullah Davudoğlu. s. 473-615, 2002.

KJN., Shinmura, Izuru. Kojien. (5. baskı). Japan: Iwanami Shoten. 1998.

Kojima, Y, Kinoshita, M, Tōno, H. Man’yōshū 1. Japan: Shōgakukan. 1994.

Kojima, Y, Kinoshita, M, Tōno, H. Man'yōshū 2. Japan: Shōgakukan. 1995a.

Kojima, Y, Kinoshita, M, Tōno, H. Man'yōshū 3. Japan: Shōgakukan. 1995b.

Kojima, Y, Kinoshita, M, Tōno, H. Man'yōshū 4. Japan: Shōgakukan. 1996.

Konishi, Jin'ichi. A History of Japanese Literature. C. 1, The Archaic and Ancient Ages, Lawrenceville: Princenton University Press. 1983.

Kubo, Akio. Kiki, Man'yō no Josei. Japan: Musashino Shoin. 1988.

Masuda, Katsumi. Kiki Kayō. Tokyo: Chikuma Shobō. 1972.

Matsumura, Kazuo. Mythical Thinkings: What Can We Learn from Comparative Mythology?. Lulu. com, 2014.

MHJ. Maipedia Hyakka Jiten. Japan: Heibonsha. 1996.

Miner, E., Odagiri H., Morrell, R. The Princeton Companion to Classical Japanese Literature. Princeton: Princeton University Press. 1984.

Mostow, Joshua. Pictures of The Hear., USA.: Unv. Hawai Press. 1996.

Nakanishi, Susumu. Man'yōshū Jiten. Japan: Kodansha. 2008a.

Nakanishi, Susumu. Man'yōshū 3. Japan: Kodansha. 2008c.

Naumann, Nelly. Japon Mitolojisi. İzmir: İlya. 2004.

Nishino, Yukiko. "Ristsuryō Taiseika no Shizoku to Kinshinkon". Nihon Joseishi 1- Genshi Kodai. Japan: Tokyo Daigaku. s. 113-175. 1985.

NKD. Nihon Koten Bungaku Daijiten. Japan: Iwanami Shoten. 1986

Norinaga, Motoori. The Poetics of Motoori Norinaga. Çev. Michael F. Marra. Honolulu: U of Hawaii Press. 2007.

OKJ. Obunsha Kogo Jiten. Japan: Obuncsha. 1988.

Özrenk Aydın, Gülzemin., Esen, Esin. A Discovery: A Direct Literary Translation from Japanese into Turkish Dating 1938. Shaping the Field of Translation in Japa-

nese↔Turkish Context II. Miyashita, R. Esen E. (eds.). Berlin: Peter Lang. 2019.

Perez, Louis, G. History of Japan. USA: Greenwood Press. 1998.

Philippi, Donald L. This Wine of Peace, this Wine of Laughter: A Complete Anthology of Japan's Earliest Songs. Japan: Mushinsha. 1968.

Reyhan, Esma,; Cengiz Tülin B. Eski çağ tarihi ve uygarlığı el kitabı. Turkiye: Grafiker. 2015.

Saeki, Junko. Yūjo no Bunka-shi. Japan: Chūko Shinsho. 1993.

Saigō, Nobutsuna. Shi no Hassei. Japan: Miraisha. 1973.

Saitō Hideki. Tonde mo naku omoshiroi Kojiki. Japan: PHP Kenkyujo. 2012.

Sekiguchi, Hiroko. "The Patriarchal Family Paradigm in Eight-Century Japan". Women and Confucian Cultures in Premodern China, Korea, Japan. s. 27-46. 2003.

Shirane, Haruo. Traditional Japanese Literature: an Anthology, Beginnings to 1600. New York: Columbia University Press. 2007.

Takahashi, Rokuji. "Kayō ni Tsudou Kami-Onna-Otoko-Monomono". Tokyo: Iwanami Kōza Nihon Bungakushi. C.1, s.259-274. 1995.

Takeuchi, Igeo. Kiki Kayō Izen. Nihon Bungaku Shiyō. S. 40. s. 32-50. 1991.

Tanigawa, Takeshi. Kodai Kayō to Minamishima Kayō: Uta no Gensen wo Megutte. Japan: Shunpusha, 2006.

Tilbe, Ali, Tilbe, Fethiye. "Reşat Enis Aygen'in Afrodit Buhurdanında Bir Kadın Adlı Romanında Çalışma İlişkileri: Yazın Toplumbilimsel Oluşumsal Yapısalcı Bir İnceleme". Humanitas. S. 5. s. 187-216. 2015.

Tonomura, Hitomi. "Japan, Ancient Period (to A.D. 1200)". Women's Studies Encyclopedia. s.777-780. 1999.

Tsuchihashi, Yutaka. "Kayō no Kigen to Honshitsu". Nihon Bungaku Kōza. Japan: Shinchosha. C.9, s.1-26. 1988.

Tsutsui, William M., ed. A companion to Japanese history. Vol. 6. USA. John Wiley & Sons. 2009.

Turnbull, Stephen. Japan's Sexual Gods: Shrines, Roles and Rituals of Procreation and Protection. London: Brill. 2015.

Tekmen, Ayşe Nur. Japon şiiri haiku ve Türk edebiyatındaki yansıması. Türkoloji Dergisi. 17(1). (2010).

Varley, Paul. Japanese Culture. USA: Hawaii Press. 2000.

Vovin, Alexander. Man'yōshū Book 14. London: Brill. 2012.

Yamamoto, Naoko, "Kodai Kayō no Tsuiku to Saishiki Girei". Dōshisha Kokubungaku. S.65, s.1-10. 2006.

Yılmaz, Filiz. "Sensō Kioku no Keisei: Chūgakkō Kokugo Kyōkasho no Bunseki". Toshokan Jōhō Media Kenkyū. (2013): 51-60.

Yılmaz, Filiz. "Atom Bombası Edebiyatı ve Hibakusha Yazarlar". Ed. Erdemir, Ali Volkan Esen, Esin. Kurgu Düşün Edebiyat Sanat 15. Kurgu Kültür Merkezi Yayınları. (2015) : 60-66.

DİZİN

Amaterasu 53, 54, 57, 58
Ana kıta 26
ana kıta etkisi 25, 28
ana tanrıça kültü 25
anaerkil 24, 25, 26, 27, 28, 58, 100, 106
aşkın çözümleme 13
Asuka Dönemi 23, 26, 28
ataerkil 26, 27, 58, 100
bikago 94
Buda'nın Ayak İzi Şarkıları 39, 94
Buda'nın Kutsal Ayak İzi Şarkıları 36
Budist İnancı 40
Budizm 26, 27, 28, 91, 93, 94, 95, 96, 102, 105, 106, 107
Bussokusekikai 39
Büyüsel 14, 60, 75, 83, 105
chōka 45, 47, 55
çift erkilli 26
Cinas 49
Edebiyat sosyolojisi 13, 16
eski çağ 10
Eski çağ 10, 118
Fudoki 11, 16, 40, 41, 42, 45, 81, 85, 111
Genetic Structuralism 13
Girizgah 49
halk şarkısı 10, 65, 78, 89
haniwa 31, 35
hayachi kotoba 68
Heian Dönemi 12, 40, 44, 67
hinaburi 63, 65
Hogi Uta 45
içkin çözümleme 13
İmparator Jinmu 35, 67
İmparator Nintoku 76, 77, 78
İpek Yolu 78, 79
Japon edebiyatı tarihi 10
Jo 49
Jōdai Kayō 10, 11, 13, 16, 17, 18, 29, 32, 33, 35, 36, 38, 99
jojōteki 14, 31
jōmon 23
Jōmon Dönemi 23, 24, 28, 30, 34, 35, 70
juteki 14
kadim Japon halk şarkıları 12
Kadim Japon Şarkıları 11, 12, 13, 17
Kagura Uta 44
Kami uta 46
kata uta 47

Kayō 10, 11, 16, 18, 38, 39, 48, 117, 118, 119
Kiki Kayō 11, 39
Kinkafu 38, 41
Kişisel şiir 14
Klasik Çince 11, 39, 42
Kodai Kayō 12
kofun 25
Kofun Dönemi 23, 25, 28, 76
Kogo Shūi 38
Kojiki 11, 12, 16, 27, 35, 38, 39, 42, 43, 44, 45, 46, 49, 53, 54, 55, 57, 60, 61, 62, 63, 64, 71, 72, 75, 76, 77, 78, 80, 100, 111, 112, 118
Konfüçyüsçülük26, 27, 28
Kore yarımadası 24, 28
kōteki 14
kotodama 48, 49, 55, 56, 59, 105
Kume Cengaverleri44, 66, 67
Kume Uta 44
kuni 25, 90
Kuni shinobi uta 45
Kuni-mi 46
Lirik şiir 14
Lucien Goldmann 13
Makurakotoba 49
Man'yōshū 38, 116, 117, 119
Meiji Dönemi 11
mondō 47, 48
Nakarat 48
Nara Dönemi 10, 11, 23, 27, 28, 36, 85, 93, 99
Nidalar 48
Nihon Ryōiki 38
Nihon Shoki11, 27, 30, 35, 38, 39, 42, 43, 44, 45, 46, 61, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 76
Oluşumsal yapısalcı çözümleme 13
oluşumsal yapısalcı yöntem 13, 99, 100
Paralellik 48
resmi-kamusal 14, 107
Resmi-kamusal 14
Saibara 44
Sakagura Uta 45
sedōka 47
Shinchiku girei uta 45, 55, 60
Shintō 14, 25, 26, 27, 28, 47, 59, 64, 74, 79, 80, 82, 83, 84, 91, 92, 94, 101, 102, 106, 107
shiteki 15
*shoen*ler 27
Shoku Nihongi 38

Shōtoku Taishi 40
sözün ruhu 48, 49, 56, 59, 107
Susano-o no Mikoto 35, 53
T'ang 27, 28
taigendome 94
tanka 12, 41, 47, 55, 60, 68, 100
Tarih Çağları 23, 26, 28
Tekrar 33, 48, 56
tōka 46
Türkiye'de Japon edebiyatı 15
uji 25
uta 11, 12, 31, 41, 43, 45, 46, 47, 53, 55, 60, 77
Utagaki 45, 81, 83, 85
Utagaki no uta 45
Wa ülkesi 35
waka 12, 18, 43, 55
waza uta 46
Yamata no Orochi 54
Yamato 18, 26, 27, 28, 31, 43, 67, 71, 72, 73, 74, 75, 105, 106, 107
Yastık sözcük 49, 65
Yayoi Dönemi 23, 24, 25, 28, 30, 75
Yazı Öncesi Çağlar 23, 28

“Geleneksel Hollanda Kahvaltısı” Tablosuyla

Floris Claesz Van Dijck

Dr.Ufuk Çetin

EFEAKADEMİ

“Geleneksel Hollanda Kahvaltısı” Tablosuyla

Floris Claesz Van Dijck

Yazar: Ufuk Çetin

ORCID: 0000-0001-5102-8183

ISBN: 978-605-06535-5-7

1.Baskı: Ağustos 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ’ye aittir.
EFE AKADEMİ bir OFİS 2005 kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI

ÇETİN, Ufuk
“Geleneksel Hollanda Kahvaltısı” Tablosuyla
Floris Claesz Van Dijck
1. Basım, viii + 109 s., 135 x 195 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. Resim, 2. Avrupa Resim Sanatı, 3. Hollanda Resim Sanatı,
4. Hollandalı Ressamlar 5. Kültürel Çalışmalar.

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)
Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)
Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

Önsöz

Bu kitabın konusunu ünlü Hollandalı ölüdoğa ressamı Floris Claesz Van Dijck oluşturmaktadır.Ancak Ressamın tüm çalışmaları değil yalnızca”Geleneksel Hollanda Kahvaltısı” İsimli çalışmasıyla Floris Claesz Van Dijck incelenerek Hollanda yemek kültürü de tanıtılması hedeflenmiştir.

Araştırma sırasında öncelikle beslenmenin varolmak ve çeşitli sebeplerle insan yaşantısındaki önemi anlatılmaya çalışılmıştır.Ardından Hollanda Altın Çağı ve 17 yüzyıl üzerine genel bilgiler verilmiştir. Daha sonra ise Hollanda yemek kültürünün kökeni ve Hollanda "Altın Çağı"nın resim sanatına genel bir bakış hakkında da bilgiler sunulmuştur.Son olarak Floris Claesz Van Dijck biyografisi ve son söz kısımları diğer bölümlerde olduğu gibi resimlerle zenginleştirilmiştir.

Kitabımız “Floris Claesz Van Dijck” ile ilgili Türkçe herhangi bir yayın olmaması nedeniyle oldukça özgün bir araştırma konusu oluşturmaktadır.

Konuya ilgi duyan herkes için özellikle sanat ve Kültür tarihi literatürlerine katkı sağlayacağı umulmaktadır.

Ufuk Çetin

Çorlu,Ağustos 2020

İçindekiler Tablosu

Önsöz v

Giriş.....7

Hollanda "Altın Çağı": Resim Sanatına Genel Bir Bakış 33

Floris Claesz van Dijck’e Dair 43

Son Söz Olarak.....51

Kaynaklar 55

Özgeçmiş.....57

Kaynaklar

100 Golden Memories Rijksmuseum Amsterdam. Amsterdam: Rijksmuseum Amsterdam, 1990.

Anonim. *The History of the Jews in the Netherlands*, Liverpool: Littman Library of Jewish Civilization, 1619.

Chapman, H. Perry. *Connoisseurship and the Knowledge of Art (Netherlands Yearbook for History of Art 2019 (Book 69).* Leiden: BRILL Publishers, 2019.

Israel, Jonathan. *The Dutch Republic: Its Rise, Greatness, and Fall 1477-1806*. Oxford: Clarendon Press, New Edition 1998.

Kraaij, Harry. *Charles Leickert 1816-1907: Painter of the Dutch Landscape.* Londra: Cyan Communications, 2004.

Van der Willigen, Adriaan; Meijer, Fred G. *A Dictionary of Dutch Flemish Still Life Painters Working in Oils, 1525-1725.* Leiden: Primavera Press, 2003.

Van Oostrom, Frits. *The Netherlands in a Nutshell: Highlights from Dutch History and Culture.* Amsterdam: Amsterdam University Press, 2011.

Wielenga, Friso. *A History of the Netherlands From the Sixteenth Century to the Present Day*. Londra: Bloomsbury Academic Press, 2015.

Wieseman, Marjorie E.. *Dutch Painting (National Gallery London).* Londra: National Gallery London; Revised edition, 2019.

Wright, Christopher. *The Dutch painters: 100 seventeenth century masters*. Londra: Bedford Press, 1986.

Masal Kitaplarına İlham Veren

Anlamsal Ve Simgesel Özellikleriyle

SMYRNA PHYSIOLOGUS'U

UFUK ÇETİN

EFEAKADEMİ

Masal Kitaplarına İlham Veren Anlamsal Ve Simgesel Özellikleriyle

Smyrna Physiologus'u

Yazar: Ufuk Çetin

ORCID: 0000-0001-5102-8183

ISBN: 978-625-7664-69-1

Yayın Tarihi: Mart 2021

2. Baskı: 1000 Adet

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ'ye aittir.

KÜTÜPHANE KARTI

ÇETİN, Ufuk
Masal Kitaplarına İlham Veren Anlamsal ve Simgesel Özellikleriyle
Smyrna Physiologus'u
1. Basım, viii + 109 s., 135 x 195 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. Masal Kitapları, 2. Kültürel Çalışmalar, 3. Görsel Kültür, 4. Avrupa Sanatı
5. İkonografi.

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)

Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

KAYNAKÇA

Kitap Kaynakçası

Aesop: **Aesop Masalları** (Çeviren Tozan Alkan), İstanbul, Can Yayınları, 2018.

Aesop: **Aisopos Masallar Bütün Aesop Masalları Hasan Ali Yücel Klasikler Dizisi** (Çeviren İo Çokona), İstanbul, İş Bankası Kültür Yayınları, 2013.

Anderson, Jeffrey C.: **The Glory of Byzantium: Art and Culture of the Middle Byzantine Era A.D. 843-1261**, Newyork, Metropolitan Museum of Art, 1997.

Anestides, Stavros Th.: **Education and Culture**, Metropolois of the Asia Minor Greeks, ? , Smyrna.

Anonim: **The Seventy-Eighth Report of the BFBS**, London., Spottiswoode & Co,1882

Aristotle: **The History of Animals**, Güney Karolina, CreateSpace Independent Publishing Platform, 2012.

Atay, Mehmet Çınar: **Tarih İçinde İzmir**, İzmir, Yaşar Eğitim ve Kültür Vakfı Yay.,1978.

Augustinos, Gerasimos: **Küçük Asya Rumları: Ondokuzuncu Yüzyılda İnanç, Cemaat ve Etnisite**, çev. Devrim Evci, Ankara: Ayraç Yayınevi, 1997.

Aydın, Sami: **Sergius of Reshaina, Introduction to Aristotle and his Categories, Addressed to Philotheos: Syriac**

Text, with Introduction, Translation, and Commentary, Leiden / Boston, Brill Academic Publishers, 2016.

Aydın, Sami: **Klassisk arameisk grammatik**, Växjö, Anastasis Media AB , 2013.

Barber, Richard: **Bestiary MS Bodley 764**, London, The Folio Society, 1992.

Bartholomaeus, Anglicus: **On the Properties of Things: John Trevisa's Translation of Bartholomaeus Anglicus De Proprietatibus Rerum**. 2 vols. Oxford: Clarendon Press, 1975.

Bernabò, Massimo: **Il Fisiologo di Smirne: le Miniature del Perduto Codice B.8 della Biblioteca della Scuola Evangelica di Smirne,** Tavarnuzze-Firenze: SISMEL edizioni del Galluzzo, 1998.

Beyru, Rauf: **19. Yüzyılda İzmir'de Yaşam**, İstanbul: Literatür Yayınları, 2000

Black, Jeremy; Green, Anthony: **Gods, Demons and Symbols of Ancient Mesopotamia: An Illustrated Dictionary**, Texas, University of Texas Press, 1992.

Boardman, John: **Greek Art**, London, Thames & Hudson World of Art, 2016.

Bradley, John William: **Illuminated Manuscripts, A.C.**, Chicago, Mc Clurg&Co, 1909.

Bros, Maggs: Illuminated Manuscripts and Miniatures, European & Oriental, London, Magg Bros., 1921.

Buchthal, Hugo: **Iconology and Byzantine Studies Interviewed by Richard Candida Smith**, The J.Paul Gety Trust, 1994.

Campbell, Joseph: **Batı Mitolojisi Tanrının Maskeleri III**, Çev.Kudret Emiroğlu, İstanbul, Islık Yayınları, 2016.

Candemir, Aykan: **Uluslararası Amerikan Koleji Araştırma Komitesi İzmir**, İzmir, İzmir Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayını, 2000.

Capart, Jean: **Primitive Art in Egypt**, London, H.Grevel & Co., 1905.

Carr, Annemarie Weyl: **Cyprus and the Devotional Arts of Byzantium in the Era of the Crusades (Variorum Collected Studies)**, London, Routledge, 2005.

Carter, Harry.: **"The Types of Christopher Plantin"** (The Library, series 5, number 3, September 1956, p. 170-179).

Celenza, Christopher S.:**Renaissance Humanism and the Papal Curia** (Ann Arbor: University of Michigan Press, 1999).

Cirlot, J.C.: **A Dictionary of Symbols**, Translated from the Spanish by Jack Sage, London, Routledge, 1990.

Clair, Colin: **Christopher Plantin** (London: Cassell & Company, 1960).

Clair, Colin: **Unnatural History: An Illustrated Bestiary**. New York: Abelard-Shuman, Ltd., 1967.

Clanchy, M.T.: **Parchment and Paper: Manuscript Culture 1100–1500. In A Companion to the History of the Book**, edited by Simon Eliot, New Jersey, Blackwell Publishing, 2007.

Clement, Clara Erskine: **A handbook of Christian Symbols and Stories of The Saints as Illustrated in Art,** Boston, Ticknor and Company, 1886.

Counts, Derek: **The Master of Animals in Old World Iconography**, Budapest, Archaeolingua, 2010.

Cömert, Bedrettin: **Mitoloji ve İkonografi**, Ankara, De Ki Basım Yayım Ltd. Şti., 2010.

Cronin. Grover: "**The Bestiary and the Mediaeval Mind--Some Complexities.**"Modern Language Quarterly 2 (1941): 191-98.

Cuinet, Vital: **La Turquie D'Asie**, Paris, 1894.

Curley, Michael J.: **Physiologus: A Medieval Book of Nature Lore**, Chicago, T.H.E. University of Chicago Press,2009.

Curley, Michael J.: **Physiologus: A Medieval Book of Nature Lore**, T.H.E. University of Chicago Press, Chicago, USA, 2009.

Curley, Michael J.: **Physiologus, Physiologia and the rise of Christian Nature Symbolism.**"Viator",II,1980.

Dalley, Stephanie: **Myths from Mesopotamia: Creation, the Flood, Gilgamesh, and Others (Oxford World's Classics)**, Revised Edition, Oxford, Oxford University Press; Revised edition, 2009.

De la Fontaine, Jean: **La Fontaine Masallar - Hasan Ali Yüce Klasikleri**, Çev.Sabahattin Eyüboğlu, İstanbul, İş Bankası Kültür Yayınları, 2016.

Dekkers, Midas: **Dearest Pet:On Bestiality**, Brooklyn, New York, Verso, 2000,

Delen, A. J. J.: **Histoire de la Gravure dans les Anciens Pays-Bas & dans les Provinces Belges, des Origines Jusqu'a la Fin du XVIe Siècle; Deuxième Partie: Le XVIe Siècle, les Graveurs**-Illustrateurs. (Paris: F. De Nobele,1969).

Demus, Otto: **Bemerkungen zum Physiologus von Smyrna**,In: Jahrbuch der Österreichischen Byzantinistik 25, 1976.

Dennison, Walter: **Studies in East Christian And Roman Art**, New York, The Macmillan Company,1918.

Diekstra,F.N.M: **The "Physiologus" the bestiaries and medieval animal lore.** "Neophilologus", 69,1985,pp.142-155. Ed. Evelyn Antal and John Harthan. Cambridge, Mass: The M.I.T. Press, 1971.

Dilan, Hasan Berke: **Türk-Fransız İlişkilerinde Saint-Benoit Lisesi'nin Misyonu**, Edirne: Trakya Üniversitesi Yayınları, (tarih yok).

Dinçel, Tülay: **XIX. Yüzyılda İzmir'deki Rum Okulları**, Celal Bayar Üniversitesi, YL. Tezi, 2012.

Dopkin, Marjorie Hosepian **Smyrna 1922- The Destruction of a City**, The Kent State University Press, 1966.

Dobschütz, E.: **Das Decretum Gelasianum de libris recipiendis et non recipiendis**, Leipzig, J. C. Hinrichs, 1912

Ertuğrul, Özkan: **Mitoloji ve İkonografi**, İstanbul, Dragon Yayınları, 1997.

Evans, Edward Payson.: **Animal Symbolism in Ecclesiastical Architecture**, New York: Henry Holt & Co., 1896.

Faithorne, William: **The Art of Graveing and Etching**. (London, 1662; facsimile reproduction by Da Capo Press, New York, 1970).

Friedmann, Herbert: **A Bestiary for Saint Jerome: Animal Symbolism in European Religious Art**. Washington, D.C.: Smithsonian Institution Press, 1980.

Faure, A. M. Felix **Smyrne et 'Asia Mineure, Paris, 1885**

Funck, Maurice: **Le livre belge à gravures: guide de l'amateur de livres illustrés imprimés en Belgique avant le XVIIIe siècle** (Paris: Oest, 1925).

Georgiadou, Maria"**Constantin Carathéodory: Mathematics and Politics in Turbulent Times**, Berlin: Springer Yayınevi, 2004.

Goldsmith, Elİzabeth E.: **Sacred Symbols in Art,** New York, G. P. Putnam's Sons New York The Knickerbocker Press,1911.

Gökdemir, Oktay: "Fransız Kaynaklarının Işığında 1922 İzmir Yangını", **ÇTTAD**, C/S. VI(15), 2007.

Grabar, André: **The Art of The Byzantine Empire: Byzantine Art In The Middle Ages (Art of The World)**, Denver, Crown Publishers, 1966.

Goelet, Ogden 'v.d.': **The Egyptian Book of the Dead: The Book of Going Forth by Day: The Complete Papyrus of Ani Featuring Integrated Text and Full-Color Images**, San Francisco, Chronicle Books, 2015.

Grant, Robert M.: **Early Christians and Animals**, London, Routledge, 1999.

Henkel, Nikolaus: **Studien zum Phsiologus im Mittelalter**. Tübingen: Niemeyer, 1976.

Hollstein, F. W. H., **Dutch and Flemish etchings, engravings and woodcuts, ca. 1450-1700**(Amsterdam: M. Hertzberger, 1949).

Housepian, Marjorie: **Smyrna 1922: the destruction of a city.London**:Faber,1972.

Howard, Nicole: **The Book: The Life Story of a Technology.**, Baltimore, Maryland, Johns Hopkins University Press, 2009.

Hulme, F. Edward: **Natural History, Lore and Legend. London**: Bernard Quaritch, 1895.

İnci, Salih **Dinler Tarihi Açısından Heybeliada Ruhban Okuluna Genel Bir Bakış**, Selçuk Üniversitesi SBE, Doktora Tezi, 2007

Janson, H. W.: **Apes and Ape Lore in Middle Ages and the Renaissance**. London: The Warburg Institute, 1952.

Jennison, George : **Animals for Show and Pleasure in Ancient Rome**, Penn Press, 1937

Jensen, Robin Margaret: **Understanding Early Christian Art**, London, Routledge, 2000.

Kalof, Linda: **Looking at Animals in Human History**, London, Reaktionbooks Ltd., 2007.

Kazhdan, Alexander P. & Epstein, Ann Wharton: **Change in Byzantine Culture in The Eleventh And Twelfth Centuries**, California, University Of California Press Berkeley And Los Angeles, 1985.

Kazhdan, Alexander P. 'v.d.': **The Oxford Dictionary of Byzantium**, Oxford University Press, 1991.

Kennedy, Katherine: **Christian Symbols Some Notes on their Origin and Meaning,** London, A. R. Mowbra Y & Co. Ltd., 1919.

Kitromilides, Paschalis M.: **The Enlightenment as Social Criticism: Iosipos Moisiodax and Greek Culture in The Eighteenth Century**, Princeton Üniversitesi Yayını, 1992.

Klingender, Francis Donald: **Animals in Art and Thought to the End of the Middle Ages**, Cambridge, Massachusetts, M.I.T. Press, 1971.

Korhonen, Tua – Ruonakoski, Erika **Human and Animal in Ancient Greece: Empathy and Encounter in Classical Literature (Library of Classical Studies)**, I.B.Tauris, 2017, s.28-55

Lake, Kirsopp – Lake, Silva **Dated Greek Minuscule Manuscripts to the Year 1200**, American Academy of Arts and Sciences, California USA, 1945.

Landwehr, John: **Emblem Books in the Low Countries 1554-1949: A Bibliography** (Utrecht: Haentjens Dekker & Gumbert, 1970).

Lazaris, Stavros **Un nouveau manuscrit grec illustré du Physiologus**: au sujet d'une récente étude sur ce texte , Revue des études byzantines, 58, 2000.

Le Clerc, Guillaume: **Le Bestiaire,Das Thierbuch Desnormannischen Dichters**, Leipzig, O. R. Reisland, 1982.

Lewis, Sian-Jones, Lloyd Llewellyn: **The Culture of Animals in Antiquity: A Sourcebook with Commentaries**, London, Routledge, 2017.

Lowden, John: **Illuminated Prophet Books: A study of Byzantine manucripts of the Major and Minor Prophets.**University Park ,Penn-London: The Pennsylvania University Press,1998.

Mango, Cyril: **The Art of the Byzantine Empire 312-1453**, Toronto, University of Toronto Press, 1986.

Maquire, H.: **Christians Pagans, and the represantations of Nature: Begegnung von Heidentum und Christentum im spätantiken Ägypten**, Riggisberg, 1993.

McCulloch, Florence: **Medieval Latin and French Bestiaries**. University of North Carolina Studies in the Romance

Languages and Literatures, no. 23. Chapel Hill: The University of North Carolina Press, 1962.

Middleton, J. H.: **Illuminated Manuscripts in Classical and Mediaeval Times: Their Art and Their Technique**, Cambridge, Cambridge: University Press, 1892.

Mikalson, Jon D.: **Ancient Greek Religion 2nd Edition**, Wiley-Blackwell, 2009

Migne, Jacques-Paul: **Patrologia Cursus Completus, Series Graeca**, volumes 41-43 (Paris, 1860-64).

Morris, Richard: **Theobaldus. Physiologus of Theobaldus in An Old English Miscellany. Early English Text Society 49**. London: N. Trubner & Co., 1872.

Muradyan, Gohar: **Physiologus: The Greek and Armenian Versions With a Study of Translation Technique**, Leuven, Belgium Peeters, 2005.

Muratova, Xenia:**L'arte longobarda e il 'Phsiologus'In Atti del VI Congresso Internazionale di Studi sull' Alto Medioevo**,1980.

Mutlu, Şamil: **Osmanlı Devleti'nde Misyoner Okulları**, İstanbul: Gökkubbe Yayınları, 2005, s. 236.

Mutluçağ, Hayri: **İzmir Ermeni İhtilal Komitesi ve Terör**, Belge Yayınları, Sultan Abdülhamit Dönemi Hususi Tahkikat Komisyonu Raporları İzmir Bölümü, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, 1986.

Narin, Salih: **İzmir Levantenleri ve Kültürel Etkileri**, Dicle Üniversitesi, YL. Tezi, 2012.

Nikos, Stangos: **The Thames and Hudson Dictionary of Art and Artists**, London,Thames and Hudson,1994.

Nissen, Claus: **Die zoologische Buchillustration: Ihre Bibliographie und Geschichte** (Stuttgart: Hiersemann, 1966-1978).

Özmakas, Hacer: "Evangeliki Okulu", **İzmir Kent Kültürü ve Sanat Dergisi**, İzmir, Sayı:45, 2003.

Parpulov, Georgi R.: **Toward A History Of Byzantine Psalters ca. 850–1350 AD**, Plovdiv, 2014.

Perrot, Georges & Chipiez, Charles: **A History Of Art in Ancient Egypt**, London, Chapman and Hall Ltd., 1883.

Peters, Emil: **Der griechische Physiologus und seine orientalischen Übersetzungen,** Berlin, S. Calvary, 1898.

Pinch, Geraldine: **Egyptian Mythology: A Guide to the Gods, Goddesses, and Traditions of Ancient Egypt**, Oxford, Oxford University Press, 2004.

Pitman H. James: **The Old English Phsiologus. Text and Prose Trans**. Albert Stanburrough Cook. Verse Trans. Yale Studies in English 63. New Haven: Yale, 1921.

Plantin, Christopher: **Correspondance de Christophe Plantin. Nendeln**, Ed. by Rooses, Max; van Durme, Maurice., Liechtenstein Kraus Reprint, 1968.

Praz, Mario: **Studies in Seventeenth-Century imagery: Bibliography of Emblem Books [Studi sul concettismo]** (London: The Warburg Institute, 1939-1947).

Rice ,Tamara Talbot: **Animal combat scenes in Byzantien art .In studies in memory of David Talbot Rice.Acuar di giles Robertson-Geroge Henderson,pp.17-23**.Edinburgh: at the Edinburgh University Press,1975.

Riedinger, R.: **Der Phsiologus und Klemens von Alexandreia.**" Byzantinische Zeitschrift" 66,1973,pp.273-307.

Robin, P. Ansell: **Animal Lore in English Literature**. London: John Murray, 1932.

Robins, Gay: **The Art of Ancient Egypt**, Massachusetts, Harward University Press, 2008.

Rolleston,George: **Report on Smyrna**, London, Printed by George E. Eyre and William Spottiswoode, for Her Majesty's Stationery Office. 1856.

Rowland, Beryl: **Animals with Human Faces: A Guide to Animal Symbolism**. 1973. Knoxville: University of Tennessee Press, 1975.

Rowland, Beryl: **Blind Beasts: Chaucer's Animal World**. Kent, Ohio: The Kent State University Press, 1971.

Sbordone, Francesco: **Physiologus,Mediolani: Dante Alighieri**, Albrighi, 1936.

Seidel, Matthias: **Egyptian Art: The Walters Art Museum**, London, D Giles Limited, 2009.

Smith, E. Baldwin: **Early Christian Iconography and a School of Ivory Carvers in Provence**, Princeton ,Princeton University Press, 1918.

Smith, William S.: **Ancient Egypt**, Museum of Fıne Arts Boston, T. O. Metcalf Co., 1960.

Somel, Selçuk Akşin: Gayrimüslim Okulları Nasıl Azınlık Okuluna Dönüştü?, İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları, 2013.

Sorgeloos, Claude: **Labore et constantia: a collection of 510 editions issued by Christopher Plantin from 1555 till 1589**. Brussels : E. Speeckaert, 1990.

Stangos, Nikos: **The Thames and Hudson Dictionary of Art and Artists**, London, Thames and Hudson, 1994

Steele, Robert: **Medieval Lore from Bartholomew Anglicus**. London: Chatto & Windus, 1924.

Stiebing Jr., William H.; Helft, Susan N.: **Ancient Near Eastern History and Culture**, London, Routledge; 3 edition, 2017.

Stokes, Margaret: **Christian Iconography;Or,The History Of Christian Art in The Middle Ages, By The Late Adolphe Napoléon Didron,** London, George Bell And Sons, York Street, Covent Garden,1886.

Stokstad, Marlyn: **Art History Revisd Second Edition**, New Jersey, Pearson Prentice Hall, 2005.

Stryzgowski, Josef: **Der Bilderkreis des griechischen Physiologus, des Cosmas Indikopleustes und Oktateuch nach Handschriften der Bibliothek zu Smyrna Byzantinisches Archiv**, Leipzig, B.G Teubner, 1899.
Şenocak, Bülent: **Levant'ın Yıldızı İzmir**, İzmir, Şenocak Kültür Yayını., 2003.

Tsamakda, Vasiliki: **A Companion to Byzantine Illustrated Manuscripts**, Brill Academic Pub. III. edition, 2017.

Tradigo, Alfredo:**Icons and Saints of the Eastern Orthodox Church,** Los Angeles, The J. Paul Getty Museum, 2004.

Treu, Ursula: **The Physiologus and the early Fathers. é Studia Patristica**",24,1993,pp.197-200.

Tunalı, Gülçin **Another Kind of Hellenism Appropriation of Ancient Athens via Greek Channels for The Sake of Good Advice as Reflected in Tarih-i Medinetü'l-Hukema**, Bochum Üniversitesi, Doktora Tezi, 2013

Tutsak, Sadiye: **İzmir'de Eğitim ve Eğitimciler (1850-1950)**, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 2002.

Üstüner, Ali Cengiz: **Mısır Uygarlığı**, İstanbul, Dragon Yayınları, 1998.

Varty, Kenneth: **Reynard the Fox: The Fox in Medieval English Art.**: Leicester University Press, 1967.

Vervliet, Hendrik D. L.: **Reproductions of Christopher Plantin's Index sive specimen characterum 1567 & Folio specimen of c.1567, together with the Le Bé-Moretus Specimen, c.1599**. London, Bodley Head, 1972.

Vinycomb, John.: **Fictitious and Symbolic Creatures in Art**. London: Chapman and Hall, Ltd, 1906.

Voet, Léon.: **The Golden Compasses. A History and Evaluation of the Printing and Publishing Activities of the Officina Plantiniana at Antwerp**. Amsterdam: Van Gendt; New York: Abner Schram, 1969.

Voet, Léon.: **The Plantin Press (1555-1589): a bibliography of the works printed and published by Christopher Plantin at Antwerp and Leiden**. Ed. by Voet-Grisolle, Jenny, Amsterdam : Van Hoeve, 1980-1983.

Wegera, Klaus-Peter: **Zur Rezeption des Physiologus im Spätmittelalter und in der frühen Neuzeit**, Luxembourg, Germanistik. Publications du Centre Universitaire de Luxembourg, 1996.

Weitzmann, Kurt 'v.d.': **The Place of Book Illumination in Byzantine Art**, New Jersey, Princeton University Press, 1976.

Weitzmann, Kurt: **Age of Spirituality Late Antique and Early Christian Art, Third to Seventh Century**, The Metropolitan Museum New York, Princeton University Press, 1977.

Weitzmann, Kurt: **Studies in Classical And Byzantine Manuscript Illumination**, Chicago And London, The University Of Chicago Press, 1971.

Weiztmann, Kurt: **Ancient Book Illumination**.Cambridge,Mass.: Harvard University Press,1959.

Werness, Hope B.: **The Continuum Encyclopedia of Animal Symbolism in World Art**, New York, Continuum International Publishing Group, 2004.

White, T.H.: **The Bestiary**. New York: G. P. Putnam's Sons, Capricorn Books, 1960.

Woodruff, Helen: "The Physiologus of Bern: A Survival of Alexandrian Style in a Ninth Century Manuscript." **The Art Bulletin**, 12,1930, pp.226-253.

Wulff, Oskar: **Altchristliche und Byzantinische Kunst**, Berlin, Berlin-Neubabelsberg : Akademische Verlagsgesellschaft Athenaion, 1914.

Zucker, Arnaud: **Physiologos. Le Bestiaire des Bestiaires** : Texte Traduit du Grec, Introduit et Commenté , 2005.

Makale Kaynakçası

Adıtatar, F. **İzmir İngiliz Konsolosluğu ve Siyasi Faaliyetleri (1878-1914)**. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılapları Tarihi Enstitüsü. İzmir.2011

Aksoy, Yaşar "1922 İzmir Yangını… 93 yıldır konuşuluyor", **Kent Konak Dergisi**, İzmir, Kış 2016

Aksu, Ayşe "Skolastik Eğitimden Helenizme Geçişte bir Azınlık Okulu: İzmir Evangelike Rum Mektebi", **Kutadgubilig Felsefe-Bilim Araştırmaları**, Sayı 30, Haziran 2016,

Albanidis, Evangelos "Athletic Activities of The Greek Community in Smyrna from The End of The 19th Century to 1922", **Studies in Physical Culture and Tourism**, 2011, Vol. 18.

Bates, Bela, Edwards Charles Williams "Smyrna (18 Mayıs 1831)", **The Missionary Gazetteer**, Boston: William Hyde&Co., 1832.

Boubougiatzi, Evangelia, Ifigenia Vamvakidou, Argyris Kyridis "Greeks' Identities in Smyrna, 19th - 20th century Local and Global Parameters", **Review of European Studies**, 2013, S.5.

Cevizliler, Erkan "XX. Yüzyıl Başlarında Osmanlı Devleti'ndeki İngiliz Okulları Üzerine Bir İnceleme", **Tarihin Peşinde Uluslar arası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi**, 2014, S.12.

Clogg, Richard "The Didact as Nationalist: The Autobiography of Adamantios Korais (1748-1833)", **The movement for Greek Independence: 1770-1821**, (ed) Richard Clogg, Macmillan 1976.

Corrigan, Kathleen "The Smyrna Physiologus and eleventh-century monasticism (in Work and Worship at the Theotokos Evergetis 1050-1200)" **Belfast: Belfast Byzantine Enterprises** (Belfast Byzantine texts and translations, 6, 2), 1997.

Davenport, Cyril "Illuminated Manuscripts", **Journal Of The Royal Society Of Arts**, Vol-60, No:3087, 1912.

Demus, Otto "Phsiologus von Smyrna," **Jahrbuch der Österreichischen Byzantinistik, XXV,** 1976.

Droulia, Loukia "The Classics in The Service of Renascent Greece: Adamantios Korais and His Editorial Work" **HVMANITAS**, 1997, S. 49.

Frothingham, A. L. "Notes on Byzantine Art and Culture in Italy and Especially in Rome", **The American Journal of Archaeology and of the History of the Fine Arts**, Vol.10, No. 2, Apr. - Jun., 1895.

Kastanis, Iason, Nikos Kastanis "The Transmission of Mathematics into Greek Education, 1800-1840: From Individual Initiatives to Institutionalization", **Paedagogica Historica**, 2006, Vol. 42.

Kechriotis, Vangelis "Atina'da Kapadokyalı, İzmir'de Atinalı, İstanbul'da Mebus Pavlos Karolidis'in Farklı Kişilik ve Aidiyetleri", **Toplumsal Tarih**, Mayıs 2015, S. 257.

Konan, Belkıs "Osmanlı Devletinde Protégé (Koruma) Sistemi", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 2009, c. 58, S. 1

Kropf , Lewis L. "Pope Sylvester II and Stephen I of Hungary", **The English Historical Review ,** Published by: Oxford University Press , Vol. 13, No. 50 Apr., 1898.

Laes, Christian "Children and Fables, Children in Fables in Hellenistic and Roman Antiquity", **Latomus**, T. 65, Fasc. 4 (Octobre-Décembre 2006), pp. 898-914

Lixačeva, V. D. "The Illumination of the Greek Manuscript of the Akathistos Hymn (Moscow, State Historical Museum, Synodal Gr. 429)", **Dumbarton Oaks**, Vol. 26 (1972).

Lonsdale, Steven H. Attitudes towards Animals in Ancient Greece, **Greece & Rome**, Cambridge University Press, Vol. 26, No. 2 (Oct., 1979)

Milliken, William M. "Byzantine Manuscript Illumination", **The Bulletin of the Cleveland Museum of Art**, Vol.34, No:3 Mar.1947.

Muratova, Xenia L' Arte longobarda e il "Physiologus", **in Atti del 6º Congresso internazionale di studi sull'alto medioevo, vol 2, Spoleto: Centro Italiano di Studi Sull'Alto Medievo**, 1980.

Nelson, Robert S. "The Italian Appreciation and Appropriation of Illuminated Byzantine Manuscripts, ca.1200-1450", "Symposium on Byzantium and the Italians,

13th15thCenturies", **Dumbarton Oaks Papers**, Vol. 49, 1995.

Özeçoğlu, Halil **"Modernleşme Sürecinde İzmir'de Müslim ve Gayrimüslimlerin Eğitimine Karşılaştırmalı Bir Yaklaşım (1856-1908)**", İzmir, Yayınlanmamış Doktora tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, 2009.

Özmakas, Hacer "Evangeliki Okulu", **İzmir Kent Kültürü ve Sanat Dergisi,** 2003, Sayı:45

Peers, Glenn "Iconoclasm,Peter and the Use of Nature in the Smyrna Physiologus(Evangelical School B.8)", **Jahrbuch der Österreichischen Byzantinistik 50,** 2000.

Perkins, Ruth "Education", **A Survey of Some Conditions in Smyrna**, (ed) Rıfat N. Bali, İstanbul: Libra Kitap, 2009.

Rovithis, Flora, Doina Ionescu, Eleni R. Livanieu "Greek Scholars at The Princely Academies in Bucharest and Jassy", **Romanian Astronomical Journal**, 2013, Vol. 23, s. 49.

Seittelman, Elizabeth E. "Aesop's Fables: A Unit in Classical Humanities for The Elementary Schools" **The Classical Outlook**, vol. 59, no. 1 (october-november 1981), pp. 17-20

Strzygowski, J. "Der illustrierte Physiologus in Smyrna".. **Byzantinische Zeitschrift, 10**(1), pp. 218-222. Retrieved 9 Feb. 2018, from doi:10.1515/byzs.1901.10.1.218

Şişman, Adnan; Tutsak, Sadiye; Çakmak, Biray "XX. Yüzyıl Başlarında Uşak'taki Fransız Müesseseleri", **Sosyal Bilimler Dergisi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,** 2002, S. 1

Talbot, Alice Mary "Bizans Manastır Sistemine Giriş", **Cogito,** Yapıkredi Yayınları, Sayı 17, Kış 1999.

Trencsényi, Balázs & Kopeček, Michal "Iosipos Moisiodax: Apology", **Discourses of Collective Identity in Central and Southeast Europe (1770–1945) Texts and Commentaries**, (ed) Balázs Trencsényi-Michal Kopeček, Central European Üniversitesi Yayını, 2006, Vol. I.

Uçan, Yunus Emre "İngiltere Himayesinde Bir Eğitim Müessesesi: İzmir Evangelik Rum Okulu", **International Journal of Social Science**, Number: 36, Summer II 2015.

Varnava, Andrekos "Sophronios III (1865-1900): The Last of The 'Old' and The 'New' Archbishop- Ethnarchs?", **The Archbishops of Cyprus in the Modern Age: The Changing Role of The Archbishop-Ethnarch, Their Identities and Politics**, (ed) Andrekos Varnava-Michalis N. Michael, 2013.

Varnava, Andrekos "Iosipos Moisiodax: Apology", **Discourses of Collective Identity in Central and Southeast Europe (1770–1945) Texts and Commentaries**, (ed) Balázs Trencsényi-Michal Kopeček, Central European Üniversitesi Yayını, 2006, Vol. I.

Varnava, Andrekos "Journal of Mr. Parsons and Mr. Fisk", **The Missionary Herald**, Haziran 1821, Vol. 17

İnternet Kaynakçası

Baltazzi, Alex "My Boudja Memories", levantineheritage.com/testi44.htm. (kişisel web sayfası), 2007.

Nikolaos Koutras "Museum and Library of The School 'Evangeliki Scholi', Smyrna", www2.egeonet.gr/.../fLemmaBodyExtended.as... (26.10.2015)

(Çevrimiçi)https://www.abdn.ac.uk/bestiary/introduction.php, 3 Ekim 2018

(Çevrimiçi)http://www.orient-mediterranee.com/spip.php?article487&lang=fr 1 Nisan 2018

(Çevrimiçi)https://colloquephysiologus2017.wordpress.com/2017/04/25/sponsors/ 1 Nisan 2018

(Çevrimiçi), http://www.themorgan.org/manuscript/112333, 22 Nisan 2018

(Çevrimiçi), https://www.abdn.ac.uk/bestiary/what, 22 Nisan 2018

(Çevrimiçi), https://www.metmuseum.org/toah/hd/anan/hd_anan.htm/,4.Ekim.2017

(Çevrimiçi)https://ica.princeton.edu/millet/display.php?country=Greece&site=&view=country&page=108&image=7829 1 Nisan 2018

(Çevrimiçi)https://incil.info/,,19.Nisan.2018

(Çevrimiçi)https://tr.khanacademy.org/humanities/medieval-world/, 21.Temmuz.2017

(Çevrimiçi)https://www.bl.uk/greek-manuscripts/articles/book-illumination-in-antiquity/,20.Temmuz.2017

(Çevrimiçi)https://www.britannica.com/biography/Cosmas, 9 Ağustos 2018

(Çevrimiçi)https://www.britannica.com/topic/Docetism, 9 Ağustos 2018

(Çevrimiçi) https://www.britannica.com/art/fable, 3 Ekim 2018

(Çevrimiçi)https://www.prm.ox.ac.uk/AnimalMummification.html/, 6 Ekim 2017.

(Çevrimiçi)https://www.metmuseum.org/toah/hd/anan/hd_anan.htm/, 3 Mart 2018.

(Çevrimiçi)https://www.prm.ox.ac.uk/AnimalMummification.html/

(Çevrimiçi)https://gaiadergi.com/antik-misirda-bulunan-anubis-toplu-hayvan-mezarligi/, 8 Ağustos 2018.

(Çevrimiçi)http://www.iep.utm.edu/anim-eth/, 5 Ağustos 2018.

(Çevrimiçi)http://www.sessiztarih.net/2014/03/orta-cagda-avrupada-kurulan-devletler.html, 13 Haziran 2018.

(Çevrimiçi)http://www.ekultursanat.com/tarih/eser-495-Ortacag-Kulturunun-Kaynaklari-Elif-Kok,28 Temmuz 2018.

(Çevrimiçi)http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5b3b9872880019.21014487, 18 Temmuz 2018.

(Çevrimiçi)https://en.oxforddictionaries.com/definition/manuscript, 23 Temmuz 2018.

(Çevrimiçi)http://www.metmuseum.org/toah/hd/book/hd_book.htm, 6 Nisan 2018.

(Çevrimiçi)https://www.bl.uk/greek-manuscripts/articles/book-illumination-in-ntiquity/,20 Temmuz 2018.

(Çevrimiçi)https://www.bl.uk/greek-manuscripts/articles/byzantine-illuminated-manuscripts-from-the-provinces/, 3 Haziran 2018.

(Çevrimiçi)http://www.metmuseum.org/toah/hd/book/hd_book.htm, 16 Mayıs 2018.

(Çevrimiçi)http://www.christiansymbols.net/animals_5.php, 3 Temmuz 2018.

(Çevrimiçi)http://www.christiansymbols.net/animals_7.php, 3 Temmuz 2018.

(Çevrimiçi)http://www.christiansymbols.net/animals_17.php, 3 Temmuz 2018.

(Çevrimiçi)http://biblicalanthropology.blogspot.com.tr/2016/09/the-rooster-in-biblical-symbolism.html, 1 Ağustos 2018.

(Çevrimiçi)https://www.onb.ac.at/en/library/departments/picture-archives-and-graphics-department/about-the-picture-archives/using-the-picture-archives/, 6 Ağustos 2018.

(Çevrimiçi)https://www.ephe.fr/en/libraries/archives, 6 Ağustos 2018.

Arşiv Kaynakçası

İngiltere Milli Arşivi NA FO 369/3330, NA FO 369/3330

Başbakanlık Osmanlı Arşivi, BOA, 22/Z/1327, 3685/276314

Aquatik Yoğun İnterval Antrenmanların Fiziksel Performans ve Kas Hasarına Etkileri

YAZAR
Dr. Ramazan CEYLAN

Editör
Prof. Dr. İlhan ŞEN

EFEAKADEMİ

Aquatik Yoğun İnterval Antrenmanların Fiziksel Performans ve Kas Hasarına Etkileri

Editör: İlhan Şen ORCID (0000-0001-5798-5478)

Yazar: Ramazan Ceylan ORCID (0000-0003-0123-0783)

ISBN: 978-605-06535-4-0

1. Baskı: Ağustos 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ'ye aittir.
EFE AKADEMİ bir OFİS 2005 kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI

ŞEN, İlhan - CEYLAN,Ramazan

Aquatik Yoğun İnterval Antrenmanların Fiziksel Performans ve Kas Hasarına Etkileri

1. Basım, VI + 99 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.

Anahtar kelimeler:

1. Aquatik Egzersiz, 2. Fiziksel Performans, 3. İnterval, 4. Antrenman 5. Spor.

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)

Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi

Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL

0212 482 22 00

www.efeakademi.com

Matbaa Adres:

Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.

Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL

0212 483 13 13

www.ofis2005.com

Bu çalışma, Dr. Ramazan CEYLAN'ın "Sahada ve Havuzda Yapılan Yoğun İnterval Antrenmanların Genç Bireylerde Bazı Motorik Özelliklere ve Kas Hasarına Etkileri" başlıklı doktora tez çalışmasından üretilmiştir.

Bu çalışma, Atatürk üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi tarafından

TDK-2017-6085 no'lu proje olarak desteklenmiştir.

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER ..... **V**
1. GİRİŞ **7**
2. GENEL BİLGİLER **9**
2.1. Antrenman Nedir **9**
2.1.1. İnterval Antrenman Nedir 9
2.2. Hidroterapi **11**
2.2.1. Hidroterapinin Özellikleri 12
2.3. Aqua Joggıng (Su Koşusu) **13**
2.2.1. 13
2.3.1. Su Bazlı Egzersizlerin Genel Faydaları 13
2.3.2. Aqua Joggingin Antrenman Metodu Olarak Kullanılması 13
2.4. Suyun Özellikleri **14**
2.4.1. Hidrostatik Basınç 14
2.4.2. Suyun Kaldırma Kuvveti 14
2.4.3. Suyun Viskozitesi 15
2.5. Suda Yapılan Egzersizin Faydaları **15**
2.5.1. Kasların gevşemesini sağlar 15
2.5.2. Ağrıların azalmasını sağlar 15
2.5.3. Eklem hareketlerinde kolaylık sağlar 15
2.5.4. Kas kuvveti ve dayanıklılığında artış sağlar 16
2.5.5. Yerçekimi kuvvetinde azalmayı sağlar 16
2.5.6. Vücut bütünlüğü algılanması, denge ve gövde stabilizasyonunu sağlar . 16
2.5.7. Psikolojik olarak kendine güven ve moral artışı sağlar 16
2.6. Su Bazlı egzersizlerin karatabanlı egzersizlere göre olumlu yönleri **17**
2.7. Kas Hasarı ve Gecikmiş Kas Ağrısı **17**
2.7.1. Kas Hasarı 17
2.7.2. Gecikmiş Kas Ağrısı 19
2.7.3. Kas Hasarına Sebep Olan Durumlar 20
2.8. Kas Hasarının Belirtileri **21**
2.8.1. Kan Serumundaki Kreatin Kinaz (CK) 21
2.8.2. Kreatin Kinaz Miyokardiyal Band İzoenzimi (CK-MB) 22
2.8.3. Laktat Dehidrogenaz (LDH) 22
2.9. Kas Hasarı ve Rehabilitasyon **23**
2.9.1. Soğuk Tedavisi 23
2.9.2. Hafif Tempoda Egzersiz 23
2.9.3. Aqua Joggıngin Kas Hasarının Tedavisi ve Toparlanma Üzerindeki Etkisi 24

3. MATERYAL METOT 27
3.1. Etik 27
3.2. Araştırma Grubu 27
3.3. Uygulanan Antrenman 27
3.4. Araştırmada Uygulanan Ölçüm ve Testler 29
3.4.1. Yaş 29
3.4.2. Boy Ölçümü 30
3.4.3. Vücut Ağırlığı 30
3.4.4. Vücut Kitle İndeksi (BMI) 30
3.4.5. Deneklerden Kan örneklerinin Alınması 30
3.4.6. Kan Numunelerinin Biyokimyasal Analizi 32
3.4.7. Uygulanan Performans Testleri 32
3.5. İstatistiksel Analiz 36
4. BULGULAR 37
5. TARTIŞMA 71
5.1. Motorik Özelliklerin Tartışılması 72
5.1.1. Bacak Kuvveti 72
5.1.2. Esneklik 73
5.1.3. Dikey Sıçrama 73
5.1.4. Denge 74
5.1.5. Anaerobik Güç 75
5.2. Kas Hasarı Belirtilerinin Tartışılması 76
5.2.1. CK 76
5.2.2. LDH 78
6. SONUÇ VE ÖNERİLER 83
7. KAYNAKÇA 85

7. KAYNAKÇA

1. Altın M. 14-16 Yas Genç Futbolcularda İntensiv İnterval Antrenman Metodunun Aerobik ve Anaerobik Güce Etkisi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi,1998, 9

2. Akgül MS, Koz M, Gürses V, Kürkçü R. Yüksek şiddetli interval antrenman. *Spormetre*, 2017, 15 (2): 40-41.

3. Bavlı Ö, Havuz Pliometrik Egzersizleri İle Alan Pliometrik Egzersizlerinin Adolesan Dönem Basketbolcuların Biyomotorik ve Yapısal Özelliklerine Etkisi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi Ve Spor Anabilim Dalı. Doktora tezi, Adana: Çukurova üniversitesi,2009

4. Korkmaz SG. Sporcularda Uzun Süreli Yorgunluğun Kas Hasarıyla İlişkisi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Doktora Tezi Adana: Çukurova Üniversitesi, 2010

5. Sharon AP, Denise LS. Exercise physiology for health, fitness and performance. 2th Ed, San Francisco. *Benjamin Cummings Publishing*, 2003

6. Lucille LS. Cytokine hypothesis of overtraining: a physiological adaptation to excessive stress. *Medicine Science İn Sports Exercise*, 2000, 32(2):317-331-

7. Timmer, A. An aquatic to land-based therapy transition approach for persons with lower extremity OA: A Case Report, 2017

8. Pöyhönen T, Sipil ÄS, Keskinen K, Hautala L, Savolainen J, & Mälkiä E, Effects of aquatic resistance training on neuromuscular performance in healthy women. *Medicine & Science in Sports & Exercise*. 2002, *34*(12), 2103-2109.

9. Işıldak K. Anaerobik güç ve bacak hacminin yüzme egzersizi sonrası oluşan kas hasarına etkisinin incelenmesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Antrenörlük Eğitimi Anabilim Dalı. Doktora Tezi, Manisa: Celal Bayar Üniversitesi, 2017

10. Tahir K. Basketbol Turnuvasının; Kas Hasarı ve Toparlanma Süresine Etkileri. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi. 2010

11. Şentürk A. Hentbolcularda Müsabaka Öncesi ve Sonrası Bazı Biyokimyasal Değişikliklerin Araştırılması. Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi. 2008 syf 27-28,31,32,40

12. Aytar A, Gecikmiş Kas Ağrısında Kesikli Ultrason Tedavisinin Etkililiği. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Programı. Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Başkent Üniversitesi, 2006

13. http://www.shazinem.net, Dayaniklilik-antrenman-metodlari.15 Mart.2018

14. http://www.gencgelisim.com.Hidroterapi ve suyun gücü ile tedavi. 4 Nisan 2018

15. http://fizyoterapi.blogcu.com.hidroterapi su tedavisi. 29 Mayıs 2018

16. Lastayo PC, Woolf, JM, Lewek, MD, Snyder-Mackler L, Reich T, Lindstedt, SL. Eccentric muscle contractions: their contribution to injury, prevention, rehabilitation, and sport. *Journal of Orthopaedic & Sports Physical Therapy*, 2003, 33: 557-571.

17. https://www.timeout.com.aqua jogging. 20 Mayıs 2018

18. Nosaka K, Lavender A, Newton M, Sacco P. Muscle damage in resistance training, is muscle damage necessary for strenght gain and muscle hypertrophy. *International Journal of Sport and Health Science*, 2003, 1(1):1-8.

19. Allen DG. Eccentric muscle damage: mechanisms of early reduction of force. *Acta Physiologica*, 2001, 171(3): 311-319.

20. Karabina F, Pirselimoğlu ET. *Spor liseleri antrenman bilgisi*, 1. Baskı. Devlet Kitapları, 2017: 4-152.

21. https://www.uplifers.com. Verimli, yoğun interval-antrenmanlar. 20 Mart 2018

22. Piotrowska CE. The effects of a 24-week deep water aerobic training program on cardiovascular fitness. *Biology of Sport*, 2010, 27(2):1

23. https://www.dersimiz.com/bilgibankasi/hıdrostatık basınç hakkında bilgi. 10 Nisan 2018

24. Ellenbecker TS. Isokinetics in rehabilitation. Knee Ligament Rehabilitaion. *Churchill Livingstone*, 2000, 277-288

25. Garrett G. Hydrotherapeutic applications in arthriti rehabilitation. *Comprehensive aquatic therapy. First edn. Butterworth Heinemann,*1997, 103-122.

26. Mcneal R. Aquatic Rehabilitation of Clients With Rheumatic Disease. Chapter 11. Aquatic Rehabilitation. Ruotı RG. Morrıs DM, Cole AJ. Philadelphia. New York. 1997, 195-198

27. Joanne MK. Aquatic Therapy Programming; Guideliness for Orthopedic Rehabilitation. Human Kinetics Publisher. Philadelphia, 1996

28. Akman N, Sürenkök Ö. Hidroterapi ve Akuatik Rehabilitasyon Ders Kitabı. Haberal Eğitim Vakfı., 2006 s: 61-67

29. Baltacı G, Bayrakcı Tunay V, Tuncer A, Ergün N. Spor Yaralanmalarında Egzersiz Tedavisi. *Su İçi Egzersizlerin Temel Prensipleri. Hareket* II. Ankara 4.Baskı. Alp Yayınları. 2006, 43-87

30. Andrea NB. Aquatic Exercise Therapy. W. B. Saunders Company. P.N, 1996.

31. Akgül M Ş. Sporcularda hidroterapinin toparlanma üzerine etkisi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi, 2013

32. Özkan A, Köklü Y, Eyuboğlu E, Akça F, Koz M, Ersöz G. Kadın voleybolcularda vücut kompozisyonu, somatotip özellikler, anaerobik performans, bacak ve sırt kuvveti arasındaki ilişkinin belirlenmesi. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi* 2010, XV(4):23-34

33. Erduğan F, Kurt C. Rekreasyonel Vücut Geliştirme Sporcularının Fiziksel Kondisyon Düzeylerinin Değerlendirilmesi. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2013, 8 (2): 16-22.

34. http://www.antrenmanbilimleri.net/dizin.asp, dikey sıçrama testi. 5 Haziran 2018

35. Erdoğan CS, Fatmanur ER, İpekoğlu G, Çolakoğlu T, Zorba E, Çolakoğlu F. Farklı denge egzersizlerinin voleybolcularda statik ve dinamik denge performansı üzerine etkileri. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 2017, *8* (1): 11-18.

36. Durmuş A. Kadın basketbolcularda kangoo jumps ayakkabıları ile antrenmanın denge, bacak kuvveti ve şut atışı oranına etkisi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Yüksek Lisans tezi, İçel: Mersin Üniversitesi, 2014.

37. Şahin G. Şeker H, Yeşilırmak M, Çadır A. Denge diski egzersizlerinin dinamik denge ve duruş kontrolü üzerindeki etkisinin incelenmesi. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 2015, *6*(1): 50-57.

38. Özkan A. Köklü Y, Ersöz G. Wingate anaerobik güç testi. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi uluslararası insan bilimleri dergisi. 2010, 7 (1): 210-212

39. Yapıcı A, Cengiz C. The Relationship Between Lower Extremity Wingate Anaerobic Test (WAnT) and 50m Freestyle Swimming

Performance. *International Journal of Science Culture and Sport (IntJSCS)*, 2015, *3*(3): 44-54.

40. Issurin VB. New horizons for the methodology and physiology of training periodization. *Sports medicine*, 2010, *40*(3):189-206.

41. Mcmillan K, Helgerud J, Macdonald R. Hoff J Physiological adaptations to soccer specific endurance training in professional youth soccer players. Br J Sports Med, 2010, 39: 273–277.

42. https://www.acsm.org/docs/brochures/high-intensity-interval-training.pdf. 15.05.2018

43. Akçınar F. 11-12 Yas Çocuklarda Pliometrik Antrenmanın Denge ve Futbola Özgü Beceriler Üzerine Etkileri. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Doktora Tezi, Malatya: İnönü Üniversitesi, 2014.

44. Durna M. 8 Haftalık Core Egzersiz Programının Güreşçilerde Denge, Esneklik ve Çeviklik Düzeyleri Üzerine Etkisi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Antrenörlük Eğitimi Anabilim Dalı Antrenman ve Hareket Bilimleri Programı. Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi, 2017.

45. Güvenir H. Diz Osteoartritli Olgularda İki Farklı Havuz İçi Egzersiz Eğitiminin Fiziksel Yetersizlik, Ağrı, Günlük Yasam Aktivitesi ve Depresyon Üzerine Etkisi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Programı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Başkent Üniversitesi, 2007.

46. Erdoğan. M, Pulur. A, Havuzda Ve Salonda Yapılan Çabuk Kuvvet Çalışmalarının 15-18 Yas Grubu Deneklerin Fiziksel Gelişimine Etkisinin Araştırılması. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2000, 1: 13-20

47. Ciğerci. AE. Ekstra Ağırlıkla Uygulanan Su İçi ve Kara Pliometrik Antrenmanlarının 15-17 Yas Grubu Basketbolcuların Bazı Fiziksel ve

Fizyolojik Özellikleri Üzerine Etkisi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi,2017.

48. Ateş M, Ateşoğlu U. Pliometrik Antrenmanın 16-18 Yas Grubu Erkek Futbolcuların Üst ve Alt Ekstremite Kuvvet Parametreleri Üzerine Etkisi. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi,* 2007, 21-28

49. Becker BE. Aquatic therapy: Scientific foundations and clinical rehabilitation applications. *American Academy of Physical Medicine and Rehabilitation,* 2009, 1(9): 859-872.

50. Akman N, Sürenkök Ö. *Hidroterapi ve akuatik rehabilitasyon ders kitabı.* Ankara: Haberal Eğitim Vakfı, 2006: 61-67.

51. Gribble PA, Hertel, J. Considerations for normalizing measures of the Star Excursion Balance Test. Measurement in physical education and exercise science, 2003, 7(2): 89-100

52. Inbar O, Skınneh J S. The wingate anaerobic test. Champaign, IL: Huma Kinetics, Teams. J. Strength Cond. Res, 2001. 15(3): 39

53. Taşpınar M. Sosyal bilimlerde SPSS uygulamalı nicel veri analizi. Pegem Akademi yayınevi, Ankara. 2017: 59-133

54. Ambrosini AB, Brentano M A. Coertjens, M. & Kruel, L. F. M. The effects of strength training in hydrogymnastics for middle-age women. *International Journal of Aquatic Research and Education*, 2010 4(2): 6.

55. Asadi, A. Effects of in-season short-term plyometric training on jumping and agility performance of basketball players. *Sport Sciences for Health*, 2013, 9(3): 133-137.

56. Gürses V, Karabıyık H, Akgül M. Ş, Dölek BE, Koz M. Yüzücülerde Hidroterapinin Toparlanma Üzerine Etkisi. *International Journal of Science Culture and Sport*, 2016, *4*(2): 607-614.

57. Eniseler N. Bilimin ışığında futbol antrenmanı. 1. Baskı. İzmir, Birleşik Matbaacılık, 2010: 334–354.

58. Jeffreys IA, multidimensional approach to enhancing recovery. *Strength and Conditioning Journal,* 2005 *27*(5): 78.

59. Öztin S, Erol AE, Pulur A. 15-16 Yaş Grubu Basketbolculara Uygulanan Çabuk Kuvvet ve Pliometrik Çalışmalarının Fiziksel Ve Fizyolojik Özelliklere Etkisi. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2003, 1: 41 - 52

60. Yıldız SA. Aerobik ve anaerobik kapasitenin anlamı nedir. *Solunum dergisi*, 2012, 14(1): 1-8.

61. Hindistan Eİ, Muratlı S, Özer K, Erman AK. Eksantrik, Konsantrik ve Uzama Kısalma Döngülü Kas Çalışmaları İle Yapılan Kuvvet Antrenmanlarının Dikey Sıçrama Performansına Etkisi. *Celal Bayar Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi,* 1999, *3*(2): 11-21.

62. Cicioğlu İ, Gökdemir K, Erol E. Pliometrik antrenmanın 14-15 yaş grubu basketbolcuların dikey sıçrama performansı ile bazı fiziksel ve fizyolojik parametreleri üzerine etkisi. *Spor Bilimleri Dergisi,* 1996. *7*(1): 11-23.

63. Kunduracılar Z, Şahin HG, Sönmezer E, Sozay S. The effects of two different water exercise trainings on pain, functional status and balance in patients with knee osteoarthritis. *Complementary therapies in clinical practice*, 2018, 31:374-378.

64. Serrao, FV, Foerster B, Spada S, Morales MMB, Monteiro-Pedro V. Tannús A, Salvini TF. Functional changes of human quadriceps muscle injured by eccentric exercise. *Brazilian Journal of Medical and Biological Research*, 2003, *36*(6): 781-786.

65. Miller MG, Cheatham CC, Porter AR, Ricard MD, Hennigar D, Berry DC. Chest- andwaist-deep aquatic plyometric training and average

force, power, and vertical jump performance. *International Journal of Aquatic Research and Education*, 2007,1(2):145-155.

66. Clarkson P.M, Byrnes WC, McCormick KM., Turcotte LP, White JS. Muscle soreness and serum creatine kinase activity following isometric, eccentric and concentric exercise. *Medicine & Science in Sports & Exercise*, 1985, 17(2): 277.

67. Pope JH, Aufderheide TP, Ruthazer R, Woolard R, Feldman JA, Beshansk JR, Selker HP. Missed diagnoses of acute cardiac ischemia in the emergency department. *New England Journal of Medicine*, 2000, *342*(16):1163-1170.

68. Schwane JA, Johnson SR, Vandenakker CB, Armstrong RB. Delayed-onset muscular soreness and plasma CPK and LDH activities after downhill running. *Medicine and science in sports and exercise*, 1983, 15(1): 51-56.

69. Hazar S, Erol E, Gökdemir K. Kuvvet antrenmanı sonrası oluşan kas ağrısının kas hasarıyla ilişkisi. *Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2006, *6*(3): 49-58.

70. Brown S, Day S, Donnelly A. Indirect evidence of human skeletal muscle damage and collagen breakdown after eccentric muscle actions. *Journal of sports sciences*, 1999, 17(5): 397-402.

71. Appell HJ, Soares JMC, Duarte JAR. Exercise, muscle damage and fatigue. *Sports Medicine*, 1992, 13(2): 108-115.

72. Armstrong R. B., Ogilvie, R. W., & Schwane, J. A. Eccentric exercise-induced injury to rat skeletal muscle. *Journal of Applied Physiology*, 1983. *54*(1), 80-93.

73. Özkan A, Köklü Y, & Ersöz G. Wingate anaerobic power test. *Journal of Human Sciences*, 2010. 7(1), 207-224.

74. Issurin VB. New horizons for the methodology and physiology of training periodization. *Sports medicine*, 2010, 40(3): 189-206.

75. İpekoğlu G. Akut egzersize dayalı kas hasarının sigara Kullanımı açısından incelenmesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi, 2016.

76. Kim SB, O'sullivan DM. Effects of aqua aerobic therapy exercise for older adults on muscular strength, agility and balance to prevent falling during gait. *Journal of physical therapy science*, 2013, 25(8): 923-927.

77. Bădău A, Bădău D, Peropoulos E. study on attractıveness and efficıency of specıfic means to aquagym and aquafıtness. Bulletin of the *Transilvania* University of Brasov Series VIII: Art, Sport, 2011, 4: 53

78. Meyer K, Bücking J. Exercise in heart failure: should aqua therapy and swimming be allowed? *Medicine & Science in Sports & Exercise*, 2004, 36

79. Furman YM, Salnikova SV. Improvement of aerobic energy supply processes in 37-49 yrs old women by means of complex aqua-fitness trainings' and methodic of endogenous-hypoxic breathing's application. *Pedagogics, psychology, medical-biological problems of physical training and sports*, 2015, *19*(7): 59-63.

80. Brown EW, Woo SY, Kim KU, Kim HM. Kinematic analysis of the movement patterns of stroke patients using an aqua-rehabilitation program. In *ISBS-Conference Proceedings Archive*, 2007, 1.

81. Town, G. P, & Bradley, S. S. Maximal metabolic responses of deep and shallow water running in trained runners. *Medicine and Science in Sports and Exercise*, 1991, 23(2): 238-241.

82. Dowzer CN, Reilly T, Cable NT, Nevılle A. Maximal physiological responses to deep and shallow water running. *Ergonomics*, 1999, 42(2): 275-281.

83. Matthews M, Airey, N. A comparison of ratings of perceived exertion during deep water running and treadmill running: considerations in the

prescription of exercise intensity. *Sports medicine, training and rehabilitation*, 2001, 10(4): 247-256.

84. Demirkan E, Koz M, Kutlu M, Sporcularıda Dehidrasyonun Performans Üzerine Etkileri ve Vücut Hidrasyon Düzeyinin İzlenmesi. *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2010, *8*(3): 81-92.

85. Piotrowska-Calka E. The effects of a 24-week deep water aerobic training program on cardiovascular fitness. *Biology of Sport*, 2010, 27(2): 95-8.

86. Pattanakuhar S, Pongchaidecha A, Chattipakorn N, Chattipakorn SC. The effect of exercise on skeletal muscle fibre type distribution in obesity: From cellular levels to clinical application. *Obesity research & clinical practice*, 2017, 11(5): 112-132.

87. Wang L, Gao W, Xiong K, Liu N, Wang B. The effects of an early return to training on the bone-tendon junction post-acute micro-injury healing. *Journal of sports science & medicine*, 2012, 11(2): 238.

88. Kılıç A. Uyluk bölgesinde korse ve bandaj kullanımının İzokinetik bacak kuvvetine etkisi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Spor ve Sağlık Bilimleri Programı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi, 2017

89. Soyuer F, Mirza M. Relationship between lower extremity muscle strength and balance in multiple sclerosis. *Journal of Neurological Sciences (Turkish)*, 2006. 23(4): 257-263.

90. Erkmen N, Suveren S, Göktepe AS, Yazıcıoğlu K. Farklı branşlardaki sporcuların denge performanslarının karşılaştırılması. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2007, *3*: 115-12.

91. Çetinkaya E, 17 Yaş Altı Futbolcularda Sezon Başı Hazırlık Dönemi Antrenmanın Bazı Biyomotorik, Fizyolojik, Biyokimyasal Parametreler İle Kas Hasarı Üzerine Etkisinin İncelenmesi. Sağlık

Bilimleri Enstitüsü. Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi. 2014.

92. Balsom PD, Seger JY, Sjödin B, Ekblom B. Physiological responses to maximal intensity intermittent exercise. *European journal of applied physiology and occupational physiology*, 1992, 65(2): 144-149.

93. İpek D, Özkaya Ö, Sözen H. Tekat A, Pasif germe hareketlerinin sedanterlerde oluşturulan gecikmiş kas ağrısı üzerine etkileri. *Spormetre Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2009, VII (1): 37-40

94. Yılmaz A. aerobik ve anaerobik performans özelliklerinin Tekrarlı sprint yeteneği ile ilişkisi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi, 2011.

95. Yücetürk AY. Antrenman Kavramı, Prensipleri, Planı. 1.Baskı İstanbul.1993: 21

96. Karatosun H. Antrenmanın fizyolojik temelleri. 3. Baskı, Isparta, Altıntuğ basımevi, 2010: 49

97. Sevim Y, Antrenman Bilgisi, , 1.Baskı, Ankara, Nobel yayıncılık, 2002:67-68

98. Dündar, Antrenman Teorisi, 8.baskı, Ankara, Nobel yayıncılık, 2012: 118-119

99. Camus G, Deby-Dupont G, Duchateau J, Deby C, Pincemail J, Lamy M. Are similar inflammatory factors involved in strenuous exercise and sepsis. *Intensive care medicine*, 1994, 20(8): 602-610.

100. Cleary MA, Kimura IF, Sitler MR, Kendrick ZV. Temporal pattern of the repeated bout effect of eccentric exercise on delayed-onset muscle soreness. *Journal of athletic training*, 2002, 37(1): 32.

101. Cheung K, Hume P, Maxwell L, Delayed Onset Muscle Soroness: Treatment Strateges and Performans Faktors. *Comp Biochem Physiol C Toxical Phamacol*, 2003, 134(2): 199-206,

102. Simith LL, Miles MP, Exercise Induce Muscle Injury and Inflamation. *Exercise and Sport Science*, 2000, 401-410.

103. Friden J, Sjöström M, Ekblom B. Myofibrillar damage following intense eccentric exercise in man. *International journal of sports medicine*, 1983, 4(03): 170-176.

104. Arazi H, Coetzee B, Asadi A. Comparative effect of land- and aquatıc-based plyometric training on jumping ability and agility of young basketball players. *South African Journal for Research in Sport, Physical Education and Recreation*, 2012, 34(2): 1-14.

105. Martel GF, Harmer ML, Logan JM, Parker CB. Aquatic plyometric training increases vertical jump in female volleyball players. *Medicine & Science in Sports & Exercise*, 2005, 37(10): 1814-1819.

106. Harmancı H, Karavelioğlu MB, Başkaya G, Erzeybek MS. Kadın futbolcularda tekrarlı sprint, çoklu sıçrama ve Wingate testleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi. *Marmara Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 2016, 1(1): 107-120.

107. Abbasian S, Golzar S, Onvani V, Sargazi L. The predict of RAST test from WANT test in elite athletes. *Research Journal of Recent Sciences*, 2012, 1(3): 72- 75.

108. Adıgüzel NS, Günay M. The effect of eight weeks plyometric training on anaerobic power, counter movement jumping and isokinetic strength in 15-18 years basketball players. *International Journal of Environmental and Science Education*, 2016, 11(10): 3241-3250

109. Datta NK. Bharti R. Effect of aquatic and land plyometric training on selected physical fitness variables in intercollegiate male handball players. *World Academy of Science, Engineering and Technology,*

International Journal of Medical, Health, Biomedical, Bioengineering and Pharmaceutical Engineering, 2015,9(5):449- 451.

110. Bompa TO, *Antrenman Kuramı ve Yöntemi*, Ankara, Bağırgan Yayınevi, 2003

111. Dündar U, Antrenman Teorisi, Ankara, Bağırgan Yayınevi, 2000.

112. Aracı H, Öğretmenler ve Öğrenciler İçin Okullarda Beden Eğitimi, Ankara Nobel Basımevi, 2004.

113. Almeıda SA, Wıllıams KM, Shaffer RA, Brodıne SK. Epidemiological patterns of musculoskeletal injuries physical training. *Med. Sci. Sports Exerc*, 1999.

114. Baltacı G, Tunay VB, Tuncer A, Ergün N. Spor Yaralanmalarında Egzersiz Tedavisi. *Su içi Egzersizlerin Temel Prensipleri, Hareket* II. Baskı. Alp Yayınları, Ankara, 2006.

115. Mcneal R. Aquatic Rehabilitation of Clients With Rheumatic Disease. Chapter 11. Aquatic Rehabilitation. Ruotı RG, Morrıs DM, Cole AJ. Philadelphia. New York. 1997: 447-448

116. Prins J, Cutner D. Aquatic therapy in the rehabilitation of athletic injuries. *Clinics in Sports Medicine*. 1999, 18: 447-461

117. Gehlsen GM, Grigsby SA, Winant DM. Effects of an aquatic fitness program on the muscular strength and endurance of patients with multiple sclerosis. *Physical therapy*, 1984, 64(5): 653-657.

118. Noh DK, Lim J, Shin HI, Paik NJ. The effect of aquatic therapy on postural balance and muscle strength in stroke survivors a randomized controlled pilot trial. *Clinical rehabilitation*, 2008, 22(10-11), 966-976.

119. Bansi J, Bloch W, Kesselring J, Gamper U. Aquatic Research Effects of Three Weeks Aquatic Cycling on Growth Factor BDNF and Cardiorespiratory Functions In Persons with Multiple Sclerosis.

Turkish Journal of Physiotherapy and Rehabilitation, İzmir 2013, 24 (2).

120. Gürpınar B, İlçin N. Perceived barriers to aquatic exercise program among healthy olders Turkish Journal of Physiotherapy and Rehabilitation , izmir, 2013, 24 (2).

121. Fabio J, Daniel G, Carolina VA, Silvia G, Simone CB. Performance in the fitness of stroke patients in aquatic therapy, *Turkish Journal of Physiotherapy and Rehabilitation*, İzmir, 2013, 24 (2)

122. Prashanth CG. Aquatic research effect of aquatic therapy in residual weakness of gb syndrome: a case report, Turkish Journal of Physiotherapy and Rehabilitation , İzmir 24 (2)2013

123. Harush Debora (Mushi), The effects of water exercise on bone density among postmenopausal women, Turkish Journal of Physiotherapy and Rehabilitation , İzmir 24 (2)2013

124. Rodríguez J G, Cieza A, Lambeck J. The effectiveness of aquatic exercises on pain intensity and disability severity of the patients with chronic low back pain, *Turkish Journal of Physiotherapy and Rehabilitation*, İzmir, 2013, 24 (2).

125. Dudoniene V, Sakaliene R, Juodzbaliene V, Varniene L, Petkeviciute L. Is aquatic therapy more effective than land physiotherapy in conservative treatment of lumbar disc herniation, *Turkish Journal of Physiotherapy and Rehabilitation*, İzmir, 2013,24 (2).

126. Bayraktar D, Yazıcı GG, Arzu G, Aykol Ş, Çeltikçi E. Musculoskeletal effects of water-based spinal stability exercises on flexibility, static and dynamic spinal endurance in chronic lumbar disc herniation patients, , Turkish Journal of Physiotherapy and Rehabilitation , İzmir, 2013, 24 (2).

127. Juliana BS, Marcel SP, Cintia N, Caroline C, Rosane BC. Impact of functional aquatic physical therapy on individual´s quality of life , *Turkish Journal of Physiotherapy and Rehabilitation*, İzmir, 2013, 24 (2).

128. Allen, DG. Skeletal muscle function: role of ionic changes in fatigue, damage and disease. *Clinical and experimental pharmacology and physiology*, (2004), 31(8): 485-493.

129. Friden J, Sjostrom M, Ekblom B. Myofibrillar damage following intense eccentric exercise in man.V*International Journal of Sports Medicine*, 1983, 4:170-176.

130. Fridén J, Seger J, & Ekblom B. Sublethal muscle fibre injuries after high-tension anaerobic exercise. *European Journal of Applied Physiology and occupational physiology*, 1988, 57(3): 360-368.

131. Twist, C, Eston R. The effects of exercise-induced muscle damage on maximal intensity intermittent exercise performance. *European journal of applied physiology*, 2005, 94(5-6): 652-658.

132. Ateşoğlu UB, Hazar S. Kendi vücut ağırlığı ve ek ağırlıkla yapılan pliometrik antrenmanın serum enzim aktivitesine etkisi. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi (Gazi BESBD)*, X 2005, 4 : 59 - 68

OTİZMLİ ÇOCUKLARIN YAŞAM KALİTESİNDE HİPPOTERAPİNİN ETKİSİ

EDİTÖR
Doç. Dr. Esin GÜLLÜ

YAZAR
Dr. Meliha UZUN

EFEAKADEMİ

Otizmli Çocukların Yaşam Kalitesinde Hippoterapinin Etkisi

Editör: Esin Güllü ORCID (0000-0002-9954-4184)
Yazar: Meliha Uzun ORCID (0000-0002-1691-3504)

ISBN: 978-605-06535-3-3

1. Baskı: Temmuz 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ'ye aittir.
EFE AKADEMİ bir OFİS 2005 kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI

GÜLLÜ, Esin - UZUN, Meliha
Otizmli Çocukların Yaşam Kalitesinde Hippoterapinin Etkisi
1. Basım, viii + 104 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. Hippoterapi, 2. Otizm, 3. Rekreasyon, 4. Terapötik Rekreasyon,
5. Yaşam Kalitesi.

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)

Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER v
KISALTMALAR VE SEMBOLLER vii
ÇİZELGELER LİSTESİ viii
1. GİRİŞ 1
2. GENEL BİLGİLER 5
2.1. Otizm Spektrum Bozuklukları 5
2.1.1. Otizmin nedenleri 7
2.1.2. Otizmin belirtileri 8
2.1.3. Otizmli çocukların gelişimsel özellikleri 11
2.2. Fiziksel Aktivitenin Otizmli Çocuklar Üzerindeki Önemi ve Faydaları 16
2.2.1. Fiziksel aktivitenin otizmli çocuklar üzerinde etkisini gösteren alandaki çalışmalar 18
2.3. Zaman 23
2.4. Serbest Zaman Kavramı 25
2.5. Rekreasyon Kavramı 27
2.5.1. Rekreasyonun özellikleri 28
2.5.2. Rekreasyonun sınıflandırılması 29
2.5.3. Rekreasyona duyulan ihtiyacın nedenleri 30
2.5.4. Rekreatif etkinliklere katılımı etkileyen unsurlar 34
2.6. Terapötik Rekreasyonun Gelişimi 36
2.6.1. Terapötik rekreasyon kullanıcıları 38
2.6.2. Terapötik rekreasyon programlarının amaçları 40
2.6.3. Terapötik rekreasyonun faydaları 41
2.6.4. Hippoterapi nedir ve faydaları nelerdir? 43
3. MATERYAL VE YÖNTEM 47
3.1. Etik Hususlar 47
3.2. Araştırmanın Modeli 47
3.3. Araştırma Grubu 48
3.4. Veri Toplama Araçları 49
3.4.1. Demografik bilgi formu 49
3.4.2. Çocuklar için yaşam kalitesi ölçeği (8-12 ve 13-18 yaş ebeveyn formu) 49
3.4.3. Hippoterapi uygulaması 51
3.4.4. Eğitmen gözlem formu (yarı yapılandırılmış görüşme formu) 56
3.5. Araştırma Verilerinin Analizi 56
4. BULGULAR 57
5. TARTIŞMA 73
6. SONUÇ VE ÖNERİLER 81
KAYNAKLAR 85

KAYNAKLAR

Akfidan, A. (2016). *Otizm'de Görülen Duyusal Bozuklukların Gelişim Basamaklarına Olan Etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Üsküdar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Akı, E., Temuçin, K., Aran, O. T. (2016). Su içi terapatik aktivitelerin vestibuler işlem, postür taklidi, bilateral motor koordinasyona etkisinin incelenmesi. *Ergoterapi ve Rehabilitasyon Dergisi,4(2),* 103- 114.

Akpınar, S., Özcan, K., Özyurt, G., Dinsever, Ç. (2016). Otizm spektrum bozukluğu tanısı olan çocuklarda terapötik at binme aktivitelerinin yaşam kalitesi ve motor performans üzerine etkisi. *Spor Bilimleri Dergisi, 27(4),* 172-184.

Aksay, E., Alp, A. (2014). The effects of a physical activity rehabilitation program on the motor skills and physical performance of children with autism spectrum disorder (ASD). Movement therapy and ASD. *International Journal of Academic Research, 6(1),* 12-19.

Aksoy, V., Diken, İ. H. (2017). Otizm spektrum bozukluğu gösteren çocuklar için eğitsel değerlendirme ve öğrenme hızı öngörüsü kayıt formlarının psikometrik niteliklerinin belirlenmesi. *İlköğretim Online, 16(1),* 60-77. Doi: http://dx.doi.org/10.17051/io.2017.33950

Aksüt, M. (2001). Yeni bin yılın yeni eğitim merkezleri (oçem'ler) ve otistik bireylerin eğitimi. *Sosyal Bilimler Dergisi, 3(2),* 57-73.

Alp, H., Çamlıyer, H. (2016). Otistik Çocuklarda Görülen Davranış Problemlerinin Düzeltilmesiyle Hareket Eğitimi ve Fiziksel Aktivitelerin İlişkisi. *Eğitim Ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, 5(2),* 252- 264.

Alexander, M. G. F., Dummer, G. M., Smeltzer, A., Denton, S. J. (2011). developing the social skills of young adult special olympics athletes. *Education and Training in Autism and Developmental Disabilities, 46(2),* 297-310.

Akyürek, S. (2016). *Rekreasyon Alan ve Faaliyetlerinin Yurt Içi Turizm Talebi Ve Yeniden Ziyaret Etme Niyetine Etkisi: Bodrum Örneği* (Yüksek Lisans tezi). Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.

Akyüz, H., Yaşartürk, F., Karataş, İ., Türkmen, M., Zorba, E. (2018). Rekreasyon bölümünde öğrenim gören öğrencilerin serbest zaman motivasyonlarının mutluluk düzeyi üzerine etkisi. *Journal of Human Sciences, 15*(2), 1086-1096. doi:10.14687/jhs.v15i2.5355

Amerikan Psikiyatri Birliği (2013). DSM-V-R Tanı ölçütleri başvuru kitabı. Çeviren: Ertuğrul Köroğlu. Ankara: HYB Yayıncılık.

Anderson, D. C. (2011). *Motivating children with autism to ride a stationary recumbent bicycle using contingent and delayed reinforcement* (Doctor of Philosophy). The University of Utah, Department of Exercise and Sport Science.

Aran, S. (2014). A case study on defining leisure time motivation of recreation students. *Procedia - Social and Behavioral Sciences, 152*, 734- 739.

Ardahan, F., Yerlisu Lapa, T. (2010). Üniversite öğrencilerinin serbest zaman tatmin düzeylerinin cinsiyete ve gelire göre incelenmesi. *Spor Bilimleri Dergisi Hacettepe J. of Sport Sciences, 21(4),* 129–136.

Argan M. (2013) Rekreasyon Yönetimi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Web-ofset Tesisleri.

Aslan, K., Şahin, S. (2015). Ülkemizde otizm spektrum bozukluğu olan çocuklarda sosyal becerileri geliştirmeye yönelik yapılan güncel çalışmalar. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, *2(3),* 1-18.

Axelsen, M. (2009). The power of leisure: "ı was an anorexic; ı'm now a healthy triathlete". *Leisure Sciences, 31*, 330–346. Doi: https://doi.org/10.1080/01490400902988283

Aydın, A. (2008). *Sembolik Oyun Testi'nin Türçe'ye Uyarlanması ve Okul Öncesi Dönemdeki Normal, Otistik ve Zihin Engelli Çocukların Sembolik Oyun Davranışlarının Karşılaştırılması* (Doktora tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Aydın, İ., Tütüncü, Ö. (2018). Rekreasyon Terapisi Kamplarının Sosyal Etkilerinin Değerlendirilmesi. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, 29(1),* 106-112. ISSN: 1300-4220.

Aytaç, Ö. (2002). Serbest zaman Üzerine Kuramsal Yaklaşımlar. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 12(1),* 231- 260.

Bahrami, F., Movahedi, A., Marandi, S. M., Sorensen, C. (2016). The effect of karate techniques training on communication deficit of children with autism spectrum disorders. *Journal of Autism and Developmental Disorders, 46*(3), 978-986. http://dx.doi.org/10.1007/s10803-015-2643-y

Bass, M. M., Duchowny, C. A., Llabre, M. M. (2009). The effect of therapeutic horseback riding on social functioning in children with autism. *Journal of autism and developmental disorders, 39(9),* 1261-1267. Doi: 10.1007/s10803-009-0734-3

Baştuğ, G., Zorba, E., Duyan, M., Çakır, Ö. (2017). Farklı kültürlerde rekreasyon: Serbest zaman aktivitelerinin incelenmesi. *Journal of Human Sciences, 14(4),* 3895-3904. Doi:10.14687/jhs.v14i4.4612

Baud-Bovy, M., Lawson, F. (2002). Tourism & Recreation: Handbook of Planning and Design. Architectural Press.

Bauer, C. L., Victorson, D., Rosenbloom, S., Barocas, J., Silver, R. K. (2010). alleviating distress during antepartum hospitalization: a randomized controlled trial of music and recreation therapy. *Journal of Women's Health, 19(3),* 523-533. Doi: 10.1089=Jwh.2008.1344

Beinotti, F., Correia, N., Christofoletti, G., Borges, G. (2010). Use of hippotherapy in gait training for hemiparetic post-stroke. *Arquivos de neuro-psiquiatria, 68(6),* 908-913.

Benda, W., Mcgibbon, N. H., Grant, K. L. (2003). Improvements in muscle symmetry in children with cerebral palsy after equine-assisted therapy (hippotherapy). *The Journal of Alternative and Complementary Medicine, 9(6),* 817–825.

Beyazoğlu, G. (2014). Oyun *ve Su Terapilerinin Otizm Tanısı Almış Bir Çocukta Gözlenen Davranış Bozukluklarının Azaltılması Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

Bodur, Ş., Soysal, Ş. (2004). Otizmin erken tanısı ve önemi. *Sted, 13(10),* 394- 398.

Bor, M.Ö. (2018). *Terapatik Rekreasyon Faaliyetlerinin Down Sendromlu Çocukların Sosyal Gelişimine Etkisi Elazığ Ili Örneği*

(Yüksek Lisans Tezi). Batman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Batman.

Borgi, M., Loliva, D., Cerino, S., Chiarotti, F., Venerosi, A., Bramini, M., ... Bisacco, F. (2016). Effectiveness of a standardized equine-assisted therapy program for children with autism spectrum disorder. *Journal of autism and developmental disorders, 46(1),* 1-9. Doi: 10.1007/s10803-015-2530-6

Bozkurt, S. G. (2016). Gürün (Sivas) ilçesinin rekreasyon kaynaklarının belirlenmesi ve değerlendirilmesi. *Journal of the Faculty of Forestry Istanbul University, 66(1),* 318-328. Doi: http://dx.doi.org/10.17099/jffiu.68635

Braun, C., Stangler, T., Narveson, J., Pettingell, S. (2009). Animal-assisted therapy as a pain relief intervention for children. *Complementary therapies in clinical practice, 15(2),* 105-109.

Bronson, C., Brewerton, K., Ong, J., Palanca, C., Sullivan, S. J. (2010). Does hippotherapy improve balance in persons with multiple sclerosis: a systematic review. *European Journal of Physical and Rehabilitation Medicine, 46(3),* 347- 353.

Bumin, G., Uyanık, M., Yılmaz, I., Kayıhan, H., Topçu, M. (2003). Hydrotherapy for rett syndrome. *J Rehabil Med, 35,* 44- 45.

Burns, B. T., Ault, R. L. (2009). Exercise and autism symptoms: a case study. *Psi Chi Journal of Undergraduate Research, 14(2),* 43- 52.

Can, E. (2015). Serbest zaman, Rekreasyon ve Etkinlik Turizmi İlişkisi. *İstanbul Journal of Social Sciences, 10,* 1- 17.

Cerrahoğlu, N., Günar, B. B., Abanoz, H. (2017). Otizmli çocuklarda 4 aylık fiziksel aktivite programının fiziksel uygunluklarına etkisi. *Social Sciences Studies Journal (SSSJournal), 3(8),* 1578-1586. Doi: 10.26449/sssj.219

Cherng, R. J., Liao, H. F., Leung, H. W. C., Hwang, A. W. (2004). The effectiveness of therapeutic horseback riding in childrenwith spastic cerebral palsy. *Adapted Physıcal Actıvıty Quarterly, 21,* 101-119. Doi: 10.1123/apaq.21.2.103

Cordes, K.A., Ibrahim, H.M. (1999). Applications in Recreation & Leisure: for today and future. McGraw-Hill Companies

Creswell, J. W. (2003). Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.

Çam, O., Özkan, Ö. (2009). Otistik çocuk sahibi ailelerin yaşam kalitelerinin incelenmesi. *Öz- Veri Dergisi, 6(2),* 1- 10.

Çetinkaya, G. (2011). Türkiye'de rekreasyon alanında yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi (1985 – 2010 dönemi). *e- Journal Of New World Sciences Academy Sports Sciences, 2B0062, 6(1),* 13- 24.

Çoruh, Y. (2013). *Üniversite öğrencilerinin rekreasyonel eğilimleri ve rekreasyonel etkinliklere katılımına engel olan faktörler (Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Örneği).* Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

DeBolt, L. S., Clinton, E. A., Ball, A. (2010). The effects of an adapted physical education program on children with autism: A case study. *Kentucky Newsletter for Health, Physical Education, Recreation & Dance, 47(1),* 24-27.

Demirci, Ç. (2013). Hasta memnuniyetinin arttırılmasında farklılaştırma politikaları: Terapötik Rekreasyon. II. Rekreasyon Araştırmaları Kongresi. 31 Ekim – 03 Kasım 2013, Kuşadası, Aydın, Türkiye (s. 200-201). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi.

Derer, A. (2018). *Otizmli çocuklarda fiziksel aktivite, motor yeterlik ve sosyal beceri düzeyinin incelenmesi.* Pamukkale Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Denizli.

Doğru, S. S. Y., Önal, Ö. B. Y., Bek, H. (2007). Teaching how to ride a balance wheeled bicycle to autistic children using the direct ınstruction method. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 18,* 245-256.

Donnelly, P., Coakley, J. J. (2002). *The role of recreation in promoting social inclusion*. Toronto: Laidlaw Foundation.

Duronjić, M., Válková, H. (2010). The influence of early intervention movement programs on motor skills development in preschoolers with autism spectrum disorder (case studies). *Acta Gymnica, 40(2),* 37-45.

Eichstaedt, C.B., Lavay, B.W. (1992). Physical aktivity for individuals with mental retardation, Illinois: Human Kinetics Books.

Eliçin, Ö., Yıkmış, A., Cavkaytar, A. (2015). Otizm spektrum bozukluğu olan çocuklara işlevsel okuma becerilerinin kazandırılmasında tablet bilgisayar aracılığı ile sunulan programın etkililiği. *ODÜ Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi (Odüsobiad)*, *5(13),* 255-279

Erdem, H.Ş. (2017). Otizmli *ve Normal Gelişim Gösteren Çocukların Kardeşlerinin Duygusal, Sosyal ve Davranışsal Özelliklerinin İncelenmesi* (Doktora Tezi). Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.

Erdem, R., Pirinçci, E., Dikmetaş, E. (2005). Üniversite öğrencilerinin zaman yönetimi davranışları ve bu davranışların akademik başarı ile ilişkisi. *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 14(7),* 167-177.

Ergenekon, Y. (2013). Sosyal yeterlikle ilişkili kavramlar ve sosyal yeterliğin bileşenleri. S.Vuran (Ed.). Sosyal Yeterliklerin Geliştirilmesi. (2. Baskı). Ankara: Vize Basın Yayın.

Ergün, N. (2011). Bedensel engellilerde sportif aktiviteler ve klasifikasyon. N. Erkmen ve diğerleri (Yay. Haz.). I. Uluslararası Katılımlı Engellilerde Beden Eğitim Ve Spor Kongresi. 05-07 Mayıs 2011, Konya, Türkiye (s. 42). Konya: Canlı Ofset.

Eroler, M. (2015). *Resmi Ortaöğretim Kurumlarında Görev Yapan Öğretmenlerin Serbest Zamanlarını Değerlendirmelerinin İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Fazlıoğlu, Y. (2004). *Duyusal Entegrasyon Programının Otizmli Çocukların Duyusal ve Davranış Problemleri Üzerine Etkisinin Incelenmesi* (Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Feldman, R.S. (1996). Understanding Psychology (Fourth Edition). McGraw-Hill, Inc.

Fragala-Pinkham, M. A., Haley, S. M., O'Neil, M. E. (2011). Group swimming and aquatic exercise programme for children with autism spectrum disorders: a pilot study. *Developmental Neurorehabilitation, 14(4),* 230-241. Doi: 10.3109/17518423.2011.575438

Frisby, W., Millar, S. (2002). The actualities of doing community development to promote the inclusion of low income populations in local sport and recreation. *European sport*

management quarterly, 2(3), 209-233. Doi: 10.1080/16184740208721923

Gabriels, R.L., Agnew, J.A., Holt, K.D., et al. (2012). Pilot study measuring the effects of therapeutic horseback riding on school-age children and adolescents with autism spectrum disorders. *Research in Autism Spectrum Disorders, 6,* 578–588.

Gabriels, R. L., Pan, Z., Dechant, B., Agnew, J. A., Brim, N., Mesibov, G. (2015). Randomized controlled trial of therapeutic horseback riding in children and adolescents with autism spectrum disorder. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry, 54(7),* 541-549. Doi:10.1016/j.jaac.2015.04.007

Geboloğlu, B. (2016). *Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bireylere Sosyal Beceri Kazandırmada Sosyal Öykü ve Müzikli Sosyal Öykü Uygulamalarının Etkililik ve Verimliliklerinin Karşılaştırılması* (Doktora Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Girli, A. (2005). Otistik çocukların düşünme ve anlama özellikleri. *Çoluk Çocuk Dergisi, No: 9* Aralık, 27-29.

Gratton, C. (2000). Economics of Sport and Recreation. London, UK: Spon Pres.

Gül, T. (2014). Rekreasyona Giriş. A. Yaylı (Yay. Haz.). Rekreasyon Olgusuna Genel Yaklaşım. (s. 14). Ankara: Detay Yayıncılık.

Gül, S., İftar, E. (2012). Otizm spektrum bozukluğu tanısı olan bireyler için sosyal öykülerin kullanımı. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, 13(02),* 1-24.

Güven, D., Diken, I. H. (2014). Otizm spektrum bozukluğu olan okul öncesi çocuklara yönelik sosyal beceri öğretim müdahaleleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, 15(01),* 19-38.

Güven, M., Yeşil, S. (2011). İşletmelerde zaman yönetimi, 2. Baskı, Çağdaş Yönetim Yaklaşımları İlkeler, Kavramlar ve Yaklaşımlar. İstanbul: Beta Basım A.Ş.

Hacıoğlu, N., Gökdeniz, A., Dinç, Y. (2003). Serbest zaman ve rekreasyon kavramlarının analizi. Serbest zaman ve Rekreasyon

Yönetimi: Örnek Animasyon Uygulamaları. Ankara: Detay Yayıncılık.

Hameury, L., Delavous, P., Teste, B., Leroy, C., Gaboriau, J. C., Berthier, A. (2010). Équithérapie et autisme. *Annales Médico-psychologiques, Revue Psychiatrique, 168*(9), 655-659. doi: 10.1016/j.amp.2009.12.019

Hazar, A. (2009). Rekreasyon ve Animasyon, 3. Baskı, Ankara: Detay Yayıncılık.

Henderson, K. A., Bedini, L. A., Hecht, L., Schuler, R. (1995). Women with physical disabilities and the negotiation of leisure constraints. *Leisure studies, 14(1),* 17-31.

Herrero, P., Gómez-Trullén, E. M., Asensio, Á., García, E., Casas, R., Monserrat, E., Pandyan, A. (2012). Study of the therapeutic effects of a hippotherapy simulator in children with cerebral palsy: a stratified single-blind randomized controlled trial. *Clinical rehabilitation, 26(12),* 1105-1113. Doi: 10.1177/0269215512444633

Hillier, A., Murphy, D., Ferrara, C. (2011). A pilot study: Short-term reduction in salivary cortisol following low level physical exercise and relaxation among adolescents and young adults on the autism spectrum. *Stress and Health, 27(5),* 395-402.

Holm, M. B., Baird, J. M., Kim, Y. J., Rajora, K. B., D'Silva, D., Podolinsky, L., ... Minshew, N. (2014). Therapeutic horseback riding outcomes of parent-identified goals for children with autism spectrum disorder: An ABA′ multiple case design examining dosing and generalization to the home and community. *Journal of autism and developmental disorders, 44(4),* 937-947. Doi: 10.1007/s10803-013-1949-x

Horner, S., Swarbrooke, J. (2005). Leisure Marketing A Global Perspective. (First Published). UK: Elsevier Butterworth-Heinemann.

Howlin, P., Moss, P. (2012). Adults with autism spectrum disorders. *The Canadian Journal of Psychiatry, 57(5),* 275-283.

Iqbal, S., Bassett, M. (2008). Evaluation of perceived usefulness of activity scheduling in an inpatient depression group. *Journal of psychiatric and mental health nursing, 15(5),* 393-398.

Işık, F. (2016). *Sporun Otizm Spektrum Bozukluğu Tanılı Çocuklara ve Ailelerine Etkisi Konusunda Ebeveynlerinin Görüşlerinin*

Değerlendirilmesi (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Iwasaki, Y. (2007). Leisure and quality of life in an international and multicultural context: What are major pathways linking leisure to quality of life?. *Social Indicators Research, 82(2),* 233-264. Doi: 10.1007/s11205-006-9032-z

Jenkins, S. R., Reed, F. D. D. (2013). An experimental analysis of the effects of therapeutic horseback riding on the behavior of children with autism. *Research in Autism Spectrum Disorders, 7(6),* 721-740. Doi: http://dx.doi.org/10.1016/j.rasd.2013.02.008

Jordan, R. (2003). Social play and autistic spectrum disorders: a perspective on theory, implications and educational approaches. *Autism, 7(4),* 347-360.

Kara, E., Beyazoğlu, G., Uysal, E. (2019). Otizmli çocuklarda temel hareket eğitiminin fiziksel uygunluk parametreleri üzerine etkisi. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 17(1),* 88-102. Doi: 10.33689/spormetre.503317

Karaküçük, S. (2005). Rekreasyon. Ankara: Gazi Kitabevi.

Karaküçük, S. (2008). Rekreasyon serbest zamanları değerlendirme (6.Baskı). Ankara: Gazi Kitabevi.

Karaküçük, S. (2012). Terapatik Rekreasyon Bir Örnek Uygulama: OSEP (Otistik Bireyler Spor Eğitim Projesi). Ankara: Gazi Kitabevi.

Karaküçük, S., Gürbüz, B. (2007). Rekreasyon ve Kent(li)leşme. Ankara: Gazi Kitabevi.

Karayağız Muslu, G., Conk, Z. (2011). Hayvan destekli uygulamalar ve çocuklarda kullanımı. DEUHYO ED, *4 (2),* 83-88.

Keino, H., Funahashi, A., Keino, H., MIWA, C., Hosokawa, M., Hayashi, Y., Kawakita, K. (2009). Psycho-educational horseback riding to facilitate communication ability of children with pervasive developmental disorders. *Journal of equine science, 20(4),* 79-88.

Kement, Ü. (2014). Rekreasyona Giriş. A. Yaylı (Yay. Haz.). Rekreasyonun Diğer Alanlar İle İlişkisi (s. 124-125). Ankara: Detay Yayıncılık.

Kern, J. K., Fletcher, C. L., Garver, C. R., Mehta, J. A., Grannemann, B. D., Knox, K. R., ... Trivedi, M. H. (2011). Prospective

trial of equine-assisted activities in autism spectrum disorder. *Alternative Therapies in Health & Medicine, 17(3),* 12-21.

Keskin, B., Hanbay, E., Kalyoncu, M. (2017). 5-8 yaş grubu otistik çocuklarda egzersiz uygulamalarının sportif performans üzerine etkileri. *İstanbul Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, 7(2),* 50-58.

Kılbaş, Ş. (2010). Rekreasyon Serbest zamanı Değerlendirme (4. Baskı). Ankara: Gazi Kitabevi.

Kır, İ. (2007). Yüksek Öğretim gençliğinin serbest zaman etkinlikleri: KSÜ örneği. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 17(2),* 307-328.

Kiper, T. (2009). Namık Kemal Üniversitesi ziraat fakültesi (Tekirdağ) öğrencilerinin rekreasyonel eğilim ve taleplerinin belirlenmesi. *Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi, 6(2),* 191-201.

Kocaer, G. (2018). *Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenleri ve Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum, Serbest Zaman Ilgilenim ve Rekreasyon Faaliyetlerine Yönelik Fayda Düzeyleri Arasındaki Ilişkinin Incelenmesi (Bartın İli Örneği)* (Yüksek Lisans Tezi). Bartın Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bartın.

Kocaeski, S., Sevil, T., Şimşek., K.Y., Katırcı, H., Çelik, O., Çeliksoy, M.A. (2012). Serbest zaman ve rekreasyon. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Koçyiğit, M., Yıldız, M. (2014). Yerel yönetimlerde rekreasyon uygulamaları: Konya örneği. *International Journal of Science Culture and Sport, 2(Special Issue 2),* 211-223. Doi: 10.14486/IJSCS193

Kong, A., Frigge, M. L., Masson, G., Besenbacher, S., Sulem, P., Magnusson, G., ... Wong, W. S. (2012). Rate of de novo mutations and the importance of father's age to disease risk. *Nature, 488(7412),* 471-475. Doi: 10.1038/nature11396

Köseman, A., Şeker, İ. (2015a). Hippoterapi ve Terapide kullanılan atların özellikleri. *Erciyes Üniversitesi Veteriner Fakültesi Dergisi, 12(3),* 195-201.

Köseman, A., Şeker, İ. (2015b). Atların terapötik amaçlı kullanımı. *İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 4(2),* 44-49.

Krakowiak, P., Walker, C. K., Bremer, A. A., Baker, A. S., Ozonoff, S., Hansen, R. L., Hertz-Picciotto, I. (2012). Maternal metabolic conditions and risk for autism and other neurodevelopmental disorders. *Pediatrics, 129(5),* e1121-e1128. Doi: 10.1542/peds.2011-2583

Kraus, R. G. (1985). Recreation program planning today. Scott Foresman & Company.

Kyle, G., Mowen, A. (2004). An examination of the relationship between leisure constraints, involvement, and commitment. In: Murdy, James, comp., ed. Proceedings of the 2003 Northeastern Recreation Research Symposium; 2003 April 6-8; Bolton Landing, NY. Gen. Tech. Rep. NE-317. Newtown Square, PA: US Department of Agriculture, Forest Service, Northeastern Research Station: 328-337.

Lanning, B. A., Baier, M. E. M., Ivey-Hatz, J., Krenek, N., Tubbs, J. D. (2014). Effects of equine assisted activities on autism spectrum disorder. *Journal of autism and developmental disorders, 44(8),* 1897-1907.Doi: 10.1007/s10803-014-2062-5

Lechner, H.E., Feldhaus, S., Gudmundsen, L. (2003). The short-term effect of hippotherapy on spasticity in patients with spinal cord injury. Spinal Cord: The Official Journal of the International Medical Society of Paraplegia, *41(9),* 502-505.

Levinson, L. J., Reid, G. (1993). The effects of exercise intensity on the stereotypic behaviors of individuals with autism. *Adapted Physical Activity Quarterly, 10(3),* 255-268.

Luckett, T., Bundy, A., Roberts, J. (2007). Do behavioural approaches teach children with autism to play or are they pretending?. *Autism, 11(4),* 365-388. Doi: 10.1177/1362361307078135

Macauley, B. L., Gutierrez, K. M. (2004). The effectiveness of hippotherapy for children with language-learning disabilities. *Communication Disorders Quarterly, 25(4),* 205-217.

Magnusson, J.E., Cobham, C., McLeod, R. (2012). Beneficial effects of clinical exercise rehabilitation for children and adolescents with autism spectrum disorder (ASD). *Journal of Exercise Physiologyonline, 15(2),* 71-79.

Mannell, R. C. (2007). Leisure, health and well-being. *World Leisure Journal, 49(3),* 114-128. Doi: 10.1080/04419057.2007.9674499

McGibbon, N. H., Andrade, C. K., Widener, G., Cintas, H. L. (1998). Effect of an equine-movement therapy program on gait, energy expenditure, and motor function in children with spastic cerebral palsy: A pilot study. *Developmental Medicine & Child Neurology, 40(11),* 754-762.

McLaughlin, C.A.H. (2010). Decreasing stereotypy in preschoolers with autism spectrum disorder: The role of increased physical activity and function. University of Washington.

McMillan, J.H., Schumacher, S. (2006) Research in Education: Evidence-Based Inquiry (Sixth Edition), Pearson, London.

MEB. (2013). Özel Eğitim Ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü. Özel Eğitim Uygulama Merkezi (Okulu) I.ve II. Kademe Eğitim Programı (Otistik Çocuklar İçin), Ankara.

Memik, N.C., Ağaoğlu, B., Coşkun, A., Üneri, O. S., Karakaya, I. (2007). Çocuklar için yaşam kalitesi ölçeğinin 13-18 yaş ergen formunun geçerlik ve güvenilirliği. *Türk Psikiyatri Dergisi, 18(4),* 353-363.

Memishevikj, H., Hodzhikj, S. (2010). The effects of equine-assisted therapy in improving the psycho-social functioning of children with autism. *Journal of Special Education and Rehabilitation, 11(3-4),* 57-67.

Mengi, A. (2014). *Sosyolojik Boyutlarıyla Otizm* (Doktora Tezi). Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.

Nadirova, A. (2000). *Understanding leisure decision making: An ıntegrated analysis of recreation participation, anticipated leisure benefits, environmental attitudes, leisure constraintsand constraints negotiation* (Unpublished Doctoral Thesis). University of Alberta, Edmonton, Alberta.

Namlı, S. (2012). *Spor Yapan ve Yapmayan Otistik Engelli Bireylerin Davranış ve Motor Performanslarının Karşılaştırılması* (Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.

Nicholson, H., Kehle, T. J., Bray, M. A., Heest, J. V. (2011). The effects of antecedent physical activity on the academic engagement

of children with autism spectrum disorder. *Psychology in the Schools, 48(2),* 198-213.

Obrusnikova, I., Miccinello, D. L. (2012). Parent perceptions of factors influencing after-school physical activity of children with autism spectrum disorders. *Adapted Physical Activity Quarterly, 29(1),* 63-80. Doi: 10.1123/apaq.29.1.63

Odabaş, C. (2016). *Eğitilebilir Otizmli Çocuklarda Düzenli Spor Eğitiminin Bireysel Spor Beceriler Üzerine Etkilerinin Incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Bartın Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bartın.

Orel, F. D., Yavuz, M. C. (2003). Rekreasyonel turizmde müşteri potansiyelinin belirlenmesine yönelik bir pilot çalışma, *Çukurova Sosyal Bilimler Dergisi, 11 (11),* 61-76.

Ökcün-Akçamuş, M. Ç. (2016). Otizm spektrum bozukluğu olan çocukların sosyal iletişim becerileri ve dil gelişim özellikleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, 17(02),* 163-192. Doi: 10.21565/ozelegitimdergisi.246293

Önder, S. (2003). Selçuk Üniversitesi öğrencilerinin rekreasyonel eğilim ve taleplerinin belirlenmesi üzerinde bir araştırma. *Selçuk Journal of Agriculture and Food Sciences, 17(32),* 31-38.

Özbaran, B. (2014). Otizm spektrum bozukluklarında çevresel faktörler etkili midir? *The Journal of Pediatric Research, 1(4),* 170-173. Doi: 10.4274/jpr.44153

Özbey, Ç. (2005). Otizm ve Otistik Çocukların Eğitimi. İstanbul: İnkılap Yayınevi.

Özdemir, S. (2007). Sosyal öyküler: Otistik çocuklara yönelik bir sağaltım. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, 8(02),* 49-62.

Özkan, R.T. (2018). *Yöneticilerin Işyeri Rekreasyon Farkındalık Algılarının ve Etkinliklere Katılımlarının Incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Özkan, Ş. Y., Ergenekon, Y., Çolak, A., Kaya, Ö (2016). *Otizm spektrum bozukluğu*. A. Cavkaytar (Yay. Haz.). Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Ankara: Grafik-Ofset Matbaacılık Reklamcılık.

Özşaker, M. (2012). Gençlerin serbest zaman aktivitelerine katılamama nedenleri üzerine bir inceleme. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi, 14(1),* 126-131.

Özyurt, G., Dinsever, Ç., Akpinar, S., Özcan, K., Şal, Y., Öztürk, Y. (2017). Otizm spektrum bozukluğu olan çocuklarda terapötik ata binme aktivitelerinin otizm belirtileri ve yaşam kalitesi üzerine etkisi. *Anatolian Journal of Psychiatry/Anadolu Psikiyatri Dergisi, 18(6),* 630-636. Doi: 10.5455/apd.249916

Pala, A., Kolayiş, H. (2016). Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin serbest zaman değerlendirme alışkanlıklarının ve mesleki doyumlarının incelenmesi. *Journal Of Human Sciences, 13(1),* 1887-1896. Doi:10.14687/İjhs.V13i1.3465

Pan, C. Y. (2010). Effects of water exercise swimming program on aquatic skills and social behaviors in children with autism spectrum disorders. *Autism, 14(1),* 9-28. Doi: 10.1177/1362361309339496

Papatğa, E. (2012). *Otizmli Çocukların Oyun Becerileri ile Davranış Ve Sosyal Beceri Özelliklerinin Karşılaştırılması* (Yüksek Lisans Tezi). Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.

Parr, M. G., Lashua, B. D. (2004). What is leisure? The perceptions of recreation practitioners and others. *Leisure Sciences, 26(1),* 1-17. Doi: 10.1080/01490400490272512

Patry, D. A., Blanchard, C. M., Mask, L. (2007). Measuring university students' regulatory leisure coping styles: Planned breathers or avoidance?. *Leisure Sciences, 29(3),* 247-265. Doi: 10.1080/01490400701257963

Previc, F. H. (2007). Prenatal influences on brain dopamine and their relevance to the rising incidence of autism. *Medical Hypotheses, 68(1),* 46-60. Doi: 10.1016/j.mehy.2006.06.041

Prupas, A., Reid, G. (2001). Effects of exercise frequency on stereotypic behaviors of children with developmental disabilities. *Education and Training in Mental Retardation and Developmental Disabilities, 36(2),* 196-206.

O'Haire, M. E. (2013). Animal-assisted intervention for autism spectrum disorder: A systematic literature review. *Journal of autism*

and developmental disorders, 43(7), 1606-1622. Doi: 10.1007/s10803-012-1707-5

Quiroz Rothe, E., Jiménez Vega, B., Mazo Torres, R., Campos Soler, S. M., Molina, R. M. (2005). From kids and horses: Equine facilitated psychotherapy for children. *International Journal of Clinical and Health Psychology, 5(2),* 373-383.

Ramazanoğlu, F., Altungül, O., Özer, A. (2004). Sportif açıdan rekreasyon etkinliklerinin değerlendirmesi. *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları Dergisi*, 177-178.

Reynolds, L. C., Inder, T. E., Neil, J. J., Pineda, R. G., Rogers, C. E. (2014). Maternal obesity and increased risk for autism and developmental delay among very preterm infants. *Journal of Perinatology, 34(9),* 688-692. Doi:10.1038/jp.2014.80.

Robertson, T., Long, T. (2008). Foundations of the rapeuticrecreation. Human Kinetics.

Sabancı, G. (2016). *Öğretim Elemanlarının Rekreasyonel Faaliyetlere Katılımlarını Engelleyen Faktörlerin Belirlenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Sarol, H. (2013). *Uyarlanmış Rekreasyonel Fiziksel Aktivitenin Otizmli Bireylerin Yaşam Kalitesi Üzerine Etkisi* (Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Savahil, Ö. (2016). *5-10 Yaş Arası Otizmli Çocuklarda Ince Motor Becerilerinin Reaksiyon Zamanı ve Hareket Hızına Etkisinin Incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Sayan, A., Durat, G. (2007). Risk tanılaması yoluyla otizmin erken teşhisi: hemşirenin rolü. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi, 10(4),* 105-113.

Selimoğlu, Ö. G., Özdemir, S. (2018). Etkileşim temelli erken çocuklukta müdahale programı'nın (ETEÇOM) otizm spektrum bozukluğu sergileyen çocukların sosyal etkileşim becerileri üzerindeki etkililiği. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi, 2(3),* 514-555. Doi: 10.24130/eccd-jecs.19672018239

Serarslan, M.Z., Işık, F. (2018). Spor yapan otizm spektrum bozukluğu tanılı çocukların ailelerinin, kendilerinin etkilenme durumlarına ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi, *Journal*

of Social and Humanıtıes Scıences Research, *5(16)*, 160-165.

Servi, C. (2018). *Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocukların Biçim-Sözdizimsel Dil Özelliklerinin İncelenmesi* (Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Sevil, T. (2012). Serbest zaman ve Rekreasyon Yönetimi. S. Kocaekşi (Yay. Haz.). Serbest zaman ve Rekreasyon: Kavram ve Özellikler (s. 3). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Web-Ofset Tesis.

Silkwood-Sherer, D., Warmbier, H. (2007). Effects of hippotherapy on postural stability, in persons with multiple sclerosis: a pilot study. *Journal of Neurologic Physical Therapy*, *31(2)*, 77-84. Doi: 10.1097/NPT.0b013e31806769f7

Silkwood-Sherer, D. J., Killian, C. B., Long, T. M., Martin, K. S. (2012). Hippotherapy an intervention to habilitate balance deficits in children with movement disorders: a clinical trial. *Physical Therapy*, *92(5)*, 707-717. Doi: 10.2522/ptj.20110081

Snider, L., Korner-Bitensky, N., Kammann, C., Warner, S., Saleh, M. (2007). Horseback riding as therapy for children with cerebral palsy: is there evidence of its effectiveness?. *Physical & occupational therapy in pediatrics*, *27(2)*, 5-23. Doi: 10.1080/J006v27n02_02

Sobo, E. J., Eng, B., Kassity-Krich, N. (2006). Canine visitation (pet) therapy: pilot data on decreases in child pain perception. *Journal of Holistic Nursing*, *24(1)*, 51-57.

Stebbins, R. A. (2017). The idea of leisure: First principles. Routledge.

Sterba, J. A. (2007). Does horseback riding therapy or therapist-directed hippotherapy rehabilitate children with cerebral palsy?. *Developmental medicine & child neurology*, *49(1)*, 68-73. Doi: 10.1017/S0012162207000175

Sterba, J. A., Rogers, B. T., France, A. P., Vokes, D. A. (2002). Horseback riding in children with cerebral palsy: effect on gross motor function. *Developmental Medicine and Child Neurology*, *44(5)*, 301-308.

Şahin, C. K., Akten, S., Erol, U. E. (2011). Eğirdir meslek yüksekokulu öğrencilerinin rekreasyon faaliyetlerine katılımlarının belirlenmesi üzerine bir çalışma. *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, *10(1)*, 62-71.

Şener, A., Terzioğlu, R. G., Karabulut, E. (2007). Life satisfaction and leisure activities during men's retirement: a Turkish sample. *Aging and Mental Health, 11(1),* 30-36. Doi: 10.1080/13607860600736349

Şık, U.B.Y., Çekmece, U.F.Ç., Dursun, N., Dursun, E., Balıkçı, E., Altunkanat, Z., Gülcü, V.M.A. (2012). Is hyppotherapy beneficial for rehabilitation of children with cerebral palsy?. *Turkiye Klinikleri Journal of Medical Sciences, 32(3),* 601-608. Doi: 10.5336/medsci.2011-22465

Tager-Flusberg, H., Paul, R., Lord, C. (2005). Language and communication in autism. *Handbook of autism and pervasive developmental disorders, 1,* 335-364

Taşkın, M. (2016). *Otizmli Çocuklara Yaptırılan Fiziksel Aktivite Programlarının Karakteristik Davranışlarına Etkilerinin Belirlenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Haliç Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Tekin Ersan, D. (2015). *Problem Çözme Eğitiminin Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocuk Annelerinin Problem Çözme Becerileri ve Bazı Psikolojik Değişkenler Üzerindeki Etkisi* (Doktora Tezi). Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

Tepeli, Y., Karadeniz, H. K. (2013). Otizmli ve normal gelişim gösteren çocukların alıcı dil becerilerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi, 2(6),* 73-89.

Todd, T., Reid, G. (2006). Increasing physical activity in individuals with autism. *Focus on autism and other developmental disabilities, 21(3),* 167-176.

Todd, T., Reid, G., Butler-Kisber, L. (2010). Cycling for students with ASD: Self-regulation promotes sustained physical activity. *Adapted Physical Activity Quarterly, 27(3),* 226-241.

Torkildsen, G. (2005). *Leisure And Recreation Management*. (5th Edition). London and New York: Routledge Taylor & Francis Group.

Tseng, S. H., Chen, H. C., Tam, K. W. (2013). Systematic review and meta-analysis of the effect of equine assisted activities and therapies on gross motor outcome in children with cerebral palsy. *Disability and rehabilitation, 35(2),* 89-99. Doi: 10.3109/09638288.2012.687033

Turhan, C., Vuran, S. (2015). The effectiveness and efficiency of social stories and video modelling on teaching social skills to children with autism spectrum disorder. *International Journal of Early Childhood Special Education*, *7(2),* 294-315. Doi: 10.20489/intjecse.31495

Türkmen, M., Kul, M., Genç, E., Sarıkabak, M. (2013). Konaklama işletmesi yöneticilerinin rekreasyon algı ve tutumlarının değerlendirilmesi: Batı Karadeniz Bölgesi Örneği. *Electronic Turkish Studies*, *8(8),* 2139-2152.

Tütüncü, Ö. (2008). Rekreasyon yönetimine yönelik üniversite düzeyinde bir müfredat geliştirme önerisi. *Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi*, *19(12),* 93-103.

Tütüncü, Ö. (2012). Rekreasyon ve rekreasyon terapisinin yaşam kalitesindeki rolü. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, *23(2),* 248-252.

Ulay, H. T., Ertuğrul, A. (2009). Otizmde beyin görüntüleme bulguları: Bir gözden geçirme. *Türk Psikiyatri Dergisi*, *20(2),* 164-174.

Uzun, G., Altunkasa, F. M. (1997). Rekreasyonel planlamada arz ve talep. Genel Yayın No:6 Yardımcı Ders Kitapları Yayın No:1, Adana: Çukurova Üniversitesi Yayınevi.

Uzun, M., İmamoğlu, O., Yamaner, F., Deryahanoğlu, G., Yamaner, G. (2017). Examination of the factors which prevent to participate the recreative activities: Example of girls high school. *Journal of Human Sciences*, *14(1),* 950-962. Doi:10.14687/jhs.v14i1.4174

Varni, J.W., Seid, M., Rode, C. A. (1999). The PedsQL™: measurement model for the pediatric quality of life inventory. *Medical care*, *37(2),* 126-139.

Vatansever, A. (2018). *Otizm Spektrum Bozukluğuna Sahip Çocuğu Olan Annelere Sunulan Koçluk Uygulamalarının Annelerin Öğretim Becerilerini ve Çocukların Ortak Dikkate Tepki Verme Becerilerini Edinmeleri Üzerindeki Etkileri* (Doktora Tezi). Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.

Wang, P. S., Aguilar-Gaxiola, S., Alonso, J., Angermeyer, M. C., Borges, G., Bromet, E. J., ... Haro, J. M. (2007). Use of mental health services for anxiety, mood, and substance disorders in 17 countries in the WHO world mental health surveys. *The*

Lancet, 370(9590), 841-850. Doi:10.1016/S0140-6736(07)61414-7.

Ward, S. C., Whalon, K., Rusnak, K., Wendell, K., Paschall, N. (2013). The association between therapeutic horseback riding and the social communication and sensory reactions of children with autism. *Journal of autism and developmental disorders, 43(9),* 2190-2198. Doi: 10.1007/s10803-013-1773-3

Winchester, P., Kendall, K., Peters, H., Sears, N., Winkley, T. (2002). The effect of therapeutic horseback riding on gross motor function and gait speed in children who are developmentally delayed. *Physical & Occupational Therapy in Pediatrics, 22(3-4),* 37-50. Doi: 10.1080/J006v22n03_04

Wuang, Y. P., Wang, C. C., Huang, M. H., Su, C. Y. (2010). The effectiveness of simulated developmental horse-riding program in children with autism. *Adapted Physical Activity Quarterly, 27(2),* 113-126.

Yağcı, P. (2015). *Lisans Düzeyinde Rekreasyon Bölümü Müfredatlarının İncelenmesi ve Örnek Müfredat Çalışması* (Yüksek Lisans Tezi). Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.

Yanardağ, M. (2007). *Otistik Çocuklarda Farklı Egzersiz Uygulamalarının Motor Performans ve Stereotip Davranışlar Üzerine Etkileri* (Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Yanardağ, M., Akmanoglu, N., Yılmaz, I. (2013). The effectiveness of video prompting on teaching aquatic play skills for children with autism. *Disability and Rehabilitation, 35(1),* 47-56.

Yanardağ, M., Ergun, N., Yılmaz, İ. (2009). Otistik çocuklarda adapte edilmiş egzersiz eğitiminin fiziksel uygunluk düzeyine etkisi. *Fizyoterapi Rehabilitasyon, 20(1),* 25-31.

Yanardağ M., Ergun N., Yılmaz İ., Konukman F. (2008). Effects of most to least prompting procedure on ball playing. *Research Quarterly for Exercise and Sport, 79(1),* 87-91.

Yanardağ, M., Yılmaz, İ. (2012). Otistik bozukluk gösteren çocuklarda bir müdahale yaklaşımı: Su içi etkinlikler. *International Journal of Early Childhood Special Education, 4(1),* 32-45.

Yarımkaya, E., İlhan, E. L., Karasu, N. (2017). Akran aracılı uyarlanmış fiziksel aktivitelere katılan otizm spektrum bozukluğu olan bir bireyin iletişim becerilerindeki değişimlerin incelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, 18(02),* 225-252. Doi: *10.21565/ozelegitimdergisi.319423*

Yaşartürk, F., Uzun, M., İmamoğlu, O., Yamaner, F. (2016). Sedanter kadınların rekreatif etkinliklere katılımlarının önündeki engellerin incelenmesi. *International Journal of Science Culture and Sport, 4(Special Issue 3),* 789-803. Doi: 10.14486/IntJSCS628

Yazıcı, C.G. (2018). *Serebral Palsi'li Çocuklarda Simüle Hippoterapi Eğitiminin Etkinliği* (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Yetim, A. (2011). Sosyoloji ve Spor. Ankara: Berikan Yayınevi.

Yıldırım, A., Şimşek, H. (2005). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (5. baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yılmaz, I., Yanardağ, M., Birkan, B., Bumin, G. (2004). Effects of swimming training on physical fitness and water orientation in autism. *Pediatrics International, 46(5),* 624-626.

Yosunkaya, E. (2013). Otizm etyolojisinde genetik ve güncel perspektif. *İstanbul Tıp Fakültesi Dergisi, 76(4),* 84-88.

Zadnikar, M., Kastrin, A. (2011). Effects of hippotherapy and therapeutic horseback riding on postural control or balance in children with cerebral palsy: a meta-analysis. *Developmental medicine & child neurology, 53(8),* 684-691. Doi: 10.1111/j.1469-8749.2011.03951.x

Zhao, M., Chen, S. (2018). The effects of structured physical activity program on social interaction and communication for children with autism. *BioMed Research International,* 1-13. Doi: https://doi.org/10.1155/2018/1825046

KAVRAMSAL VE GÜNCEL BOYUTLARIYLA
SOSYAL SORUNLAR

Güncellenmiş 2. Baskı

EDİTÖRLER
Nurullah ÇALIŞ
Zeki KARATAŞ

EFE AKADEMİ

Kavramsal ve Güncel Boyutlarıyla Sosyal Sorunlar

Editörler: Nurullah Çalış (Giresun Üniversitesi)
ORCID (0000-0002-9958-5525)
Zeki Karataş (Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi)
ORCID (0000-0002-5822-2904)

ISBN: 978-625-8065-03-9

Güncellenmiş 2. Baskı: Kasım 2021

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ'ye aittir.

KÜTÜPHANE KARTI
ÇALIŞ, Nurullah - KARATAŞ, Zeki
Kavramsal ve Güncel Boyutlarıyla Sosyal Sorunlar
1. Basım, XX + 316 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. Sosyal Sorunlar, 2. Toplumsal Sorunlar, 3. Sosyal Politika, 4. Sosyal Hizmet
5. Sosyal Refah.

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)

Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

BÖLÜM I
Yoksulluk Sorunu ve Yoksulluğun Azaltılmasına Yönelik Kamusal Mali Politikalar
Önder Çalcalı

BÖLÜM II
Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddet
Eda Beydili Gürbüz, Sinan Akçay

BÖLÜM III
Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bir Bakışla Göç Sorunu ve Türkiye'de Yaşayan Suriyeliler
M. Funda Afyonoğlu

BÖLÜM IV
Çocuk İşçiliği: Çocuk Koruma Hizmetleri Açısından Bir Değerlendirme
Özkan Bilgin

BÖLÜM V
Eğitim, Toplum ve Sosyal Sorunlar
Nurullah Çalış

BÖLÜM VI
Suçluluk ve Adalet Sistemindeki Sorunlar
Zeki Karataş

BÖLÜM VII
Yaşlılık ve Yaşlı Sorunları
Semih Sütçü, Aykut Can Demirel

BÖLÜM VIII
Engellilik ve Engellilerin Sorunları
Aykut Can Demirel, Semih Sütçü

BÖLÜM IX
Alkol ve Madde Bağımlılığı
Salih Emir Mutluer

BÖLÜM X
Politik ve Sosyo-Ekonomik Bir Sorun Olarak Konut: Türkiye Örneği
Korkmaz Yıldırım, Haydar Karadağ

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ V
İÇİNDEKİLER XI
YAZARLAR HAKKINDA XVII

YOKSULLUK SORUNU VE YOKSULLUĞUN AZALTILMASINA YÖNELİK KAMUSAL MALİ POLİTİKALAR 1

GİRİŞ 3
YOKSULLUĞUN TANIMLANMASI 4
Mutlak ve Göreli Yoksulluk 5
Objektif ve Sübjektif Yoksulluk 8
Kırsal ve Kentsel Yoksulluk 9
Kronik ve Geçici Yoksulluk 9
Gelir Yoksulluğu ve İnsani Yoksulluk 10
Yoksulluğu Ölçme Yöntemleri 11
YOKSULLUKLA MÜCADELEDE TEMEL YAKLAŞIMLAR 16
Mikro Kredi 16
Kapasite Yaklaşımı 16
Temel Gelir 17
TÜRKİYE'DE YOKSULLUĞA İLİŞKİN TEMEL GÖSTERGELER 18
TÜRKİYE'DE YOKSULLUKLA MÜCADELEDE KAMU KURUMLARININ FAALİYETLERİ 21
TÜRKİYE'DE YOKSULLUĞUN AZALTILMASINA YÖNELİK SOSYAL POLİTİKA ÖNERİLERİ 27
SONUÇ 30
KAYNAKÇA 32

TOPLUMSAL CİNSİYETE DAYALI ŞİDDET 37

GİRİŞ 39
KADINLARA YÖNELİK TOPLUMSAL CİNSİYETE DAYALI ŞİDDET 40
ERKEKLERE YÖNELİK TOPLUMSAL CİNSİYETE DAYALI ŞİDDET 46
LGBTİ'LERE YÖNELİK TOPLUMSAL CİNSİYETE DAYALI ŞİDDET 49
TOPLUMSAL CİNSİYETE DAYALI ŞİDDETE YÖNELİK KAMUSAL HİZMETLER 52
SONUÇ 55
KAYNAKÇA 58

TOPLUMSAL CİNSİYETE DUYARLI BİR BAKIŞLA GÖÇ VE TÜRKİYE'DE YAŞAYAN SURİYELİLER 63

GİRİŞ 65
TÜRKİYE BAĞLAMINDA GÖÇMEN, MÜLTECİ VE GEÇİCİ KORUMA ALTINDAKİ SIĞINMACI KİMLİKLERİ 66
TÜRKİYE'DE GEÇİCİ KORUMA ALTINDAKİ SURİYELİLERİN SORUN VE İHTİYAÇLARI 70
Barınma ve Temel İhtiyaçlar 70
Sağlık 73
Çalışma Yaşamı 75
Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddet Deneyimleri 78
SONUÇ 84
KAYNAKÇA 85

ÇOCUK İŞÇİLİĞİ: ÇOCUK KORUMA HİZMETLERİ AÇISINDAN BİR DEĞERLENDİRME 91

GİRİŞ 92
ÇOCUK İŞÇİLİĞİNİN TÜRKİYE'DEKİ GÖRÜNÜMÜ 95
ÇOCUK İŞÇİLİĞİNİN NEDENLERİ VE ÇOCUK ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ 98
ÇOCUK İŞÇİLİĞİ VE HUKUKİ DÜZENLEMELER 101
Çocuk Haklarına Dair Sözleşme 101
182 No'lu En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliğinin Yasaklanması ve Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Acil Eylem Sözleşmesi 102
Avrupa Sosyal Şartı 102
İş Kanunu 103
Umumi Hıfzıssıhha Kanunu 103
Sosyal Hizmetler Kanunu 104
Çocuk Koruma Kanunu 104
ÇOCUK İŞÇİLİĞİYLE MÜCADELE 105
ÇOCUK KORUMA HİZMETLERİ AÇISINDAN ÇOCUK İŞÇİLİĞİ 106
SONUÇ VE ÖNERİLER 109
KAYNAKÇA 111

EĞİTİM, TOPLUM VE SOSYAL SORUNLAR 113

GİRİŞ: EĞİTİM VE TOPLUM 115
EĞİTİM VE SOSYAL SORUNLAR 120
Eğitim, Yoksulluk ve İşsizlik 120
Eğitim ve Suçluluk 122

Eğitim ve Sağlık 123
Eğitim ve Toplumsal Cinsiyet 124
EĞİTİMDE DEZAVANTAJLI DURUMDA BULUNAN ÇOCUKLAR 125
Yoksul Ailelerden Gelen Çocuklar 125
Çalışmak Durumunda Olan Çocuklar 126
Göç Deneyimi Olan Ailelerin Çocukları 126
Engelli Çocuklar 127
EĞİTİM ORTAMLARINDA KARŞILAŞILAN SORUNLARA İLİŞKİN GÜNCEL ARAŞTIRMALAR 128
EĞİTİMDE SOSYAL POLİTİKA 133
Bir Sosyal Politika Önerisi Olarak Okul Sosyal Hizmeti 136
SONUÇ 138
KAYNAKÇA 141

SUÇLULUK VE ADALET SİSTEMİNDEKİ SORUNLAR 149

GİRİŞ 151
SUÇ DAVRANIŞINI ANLAMAYA YÖNELİK YAKLAŞIMLAR 153
Klasik ve Pozitivist Ekol Yaklaşımları 155
Biyolojik, Psikolojik ve Sosyolojik Yaklaşımlar 159
CEZA İNFAZ SİSTEMİ 162
ONARICI ADALET VE ALTERNATİF UYUŞMAZLIK ÇÖZÜMLERİ 170
Mağdur-Fail Uzlaştırma Programları 174
Aile Grup Konferansları ve İyileştirme Çemberleri 176
SONUÇ 177
KAYNAKÇA 179

YAŞLILIK VE YAŞLI SORUNLARI 185

GİRİŞ 187
GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE YAŞLILIK OLGUSU 188
YAŞLILIĞIN TARİHSEL VE TOPLUMSAL DÖNÜŞÜMÜ 190
YAŞLILIK OLGUSUNU AÇIKLAYAN KURAMLAR 194
Biyolojik Kuramlar 194
Toplumsal Kuramlar 195
YAŞLILIK SORUNLARI 198
Sağlık Sorunları 199
Psikososyal Sorunlar 202
Ekonomik Sorunlar ve Emeklilik 211
SONUÇ 212
KAYNAKÇA 214

ENGELLİLİK VE ENGELLİLERİN SORUNLARI 217

GİRİŞ 219
ENGELLİLİK KAVRAMI 220
ENGELLİLİK NEDENLERİ VE TÜRLERİ 222
ENGELLİLİĞİN TARİHÇESİ 224
ENGELLİLİK MODELLERİ 227
DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE ENGELLİLER 229
ENGELLİLERİN YAŞADIKLARI SOSYAL SORUNLAR 231
İstihdam Sorunları 232
Eğitim Sorunu 236
Yoksulluk 240
Sosyal Dışlanma 243
SONUÇ 245
KAYNAKÇA 248

ALKOL VE MADDE BAĞIMLILIĞI 253

GİRİŞ 255
BAĞIMLILIK KAVRAMI VE BAĞIMLILIK YAPICI MADDELER 256
Sigara (Tütün) 256
Alkol 257
Uyuşturucu ve Uyarıcı Maddeler 257
ALKOL VE MADDE KULLANIMININ DÜNÜ VE BUGÜNÜ 259
ALKOL VE MADDE BAĞIMLILIĞININ PSİKOSOSYAL NEDENLERİ 262
Bireysel Nedenler 262
Ailesel Nedenler 263
Sosyal Nedenler 263
ALKOL VE MADDE BAĞIMLILIĞININ BİREYE VE TOPLUMA ETKİLERİ 265
Bağımlılık ve Sosyal İşlevsellik 265
Bağımlılık ve Sosyal Anksiyete 266
Bağımlılık ve Sosyal Dışlanma 267
Bağımlılık ve Suç Davranışı 268
ALKOL VE UYUŞTURUCUYLA MÜCADELEYE YÖNELİK YASAL DÜZENLEMELER VE KURUMSAL YAPI 271
SONUÇ 276
KAYNAKÇA 278

POLİTİK VE SOSYO-EKONOMİK BİR SORUN OLARAK KONUT: TÜRKİYE ÖRNEĞİ 283
GİRİŞ 285
KONUT SEKTÖRÜNE İLİŞKİN KAVRAMSAL ÇERÇEVE 287
Konut Kavramı ve Konut Sorunu 289
Konut Sorunu ve Kentleşme 291
KONUT SEKTÖRÜNÜN TEMEL BİLEŞENLERİ 293
Konut Talep, Arz ve Fiyatı 293
Konut Politikaları 298
KAMU KONUT POLİTİKALARI VE SEKTÖRÜN GELİŞİMİNDE ETKİLİ OLAN AKTÖRLER 304
Devletin Konut Sektörüne Müdahalesi 308
SONUÇ VE ÖNERİLER 311
KAYNAKÇA 314

YOKSULLUK SORUNU VE YOKSULLUĞUN AZALTILMASINA YÖNELİK KAMUSAL MALİ POLİTİKALAR

Önder ÇALCALI

- *Doç. Dr., Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Maliye Bölümü*
- *ORCID: 0000-0002-8084-4136*

KAYNAKÇA

Açıkgöz, R. (2013). *Yoksullukla mücadele ve üçüncü sektör*. Altınpost Basın Yayın Dağıtım.

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (AÇSHB). (2019). *2018 yılı faaliyet raporu*, Strateji Geliştirme Başkanlığı. http://www.sp.gov.tr/upload/xSPRapor/files/RqI2i+ACSHB_2018_ FAALIYET_RAPORU.pdf

Ak, R., Türk, A., Bingül, B. A. (2018). Yoksulluğun ölçülmesi, G. Cerev ve B. Yenihan (Ed.) *Yoksulluk farklı boyutlarıyla* (ss. 15-36). Dora Yayıncılık,

Aksan, G. (2012). Yoksulluk ve yoksulluk kültürünün toplumsal görünümleri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 27, 9-19.

Aktan, C. C., Vural, İ. Y. (2002). Yoksulluk: Terminoloji, temel kavramlar ve ölçüm yöntemleri, C. C. Aktan (Ed.), *Yoksullukla mücadele stratejileri*. Hak-İş Konfederasyonu Yayınları.

Arabacı, Y. R. (2019) Dünya Bankası'nın yeni uluslararası yoksulluk sınırları ve küresel yoksulluğun yeniden değerlendirilmesi, Sosyal Güvenlik Dergisi, 9(1), 123-140.

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP). (2015). Çok Boyutlu Yoksulluk Endeksi (ÇBYE): Sıkça sorulan sorular. http://www.undp.org/content/dam/turkey/docs/ Publications/hdr/2015 %20%C4%B0GR%20SSS%20%C3%87BYE.pdf adresinden alınmıştır. Erişim tarihi: 16.03.2020.

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) (2019). Human Development Report 2019 – Technical notes: Calculating the human development indices—Graphical presentation. http://hdr.undp.org/sites/default/files/hdr2019_technical_notes.pdf adresinden alınmıştır. Erişim tarihi: 01.03.2020.

Buğra, A., Keyder, Ç. (Ed.) (2007). *Bir temel hak olarak vatandaşlık gelirine doğru*, İletişim Yayınları.

Çelik, K., Vural, İ. Y., Tuncer, G. (2017). Dünya'da ve Türkiye'de yoksulluğun genel görünümü: 2002 sonrası döneme ilişkin bir değerlendirme. *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 5*, 41-79.

Çelik, K. (2018). Yoksullar lehine kamu istihdam politikaları ve Türkiye. Ö. Ülger (Ed.) *Maliye ve Finans Araştırmaları*. İksad Yayınları.

Daşlı, Y. (2018). Yoksullukla mücadele aracı olarak sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıfları, *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 19*(2), 525-542.

Demiral, N., Evin, H., Demiral, B. (2007). Yoksulluğun küreselleşmesi ve küresel yoksulluk, IV. Uluslararası Sivil Toplum Kuruluşları Kongresi – Küresel Yoksulluk, Pozitif Matbaacılık, s. 1-10.

Doğan, E. M., Tatlı H., (2014), İnsani gelişme ve insani yoksulluk bağlamında Türkiye'nin dünyadaki yeri. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, *28*(1), 99-124.

Devlet Planlama Teşkilatı (DPT). (2001). 8. BYKP Gelir Dağılımının İyileştirilmesi ve Yoksullukla Mücadele Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Ankara: DPT Yayınları, No: 2599.

Dumanlı, R. (1996). Yoksulluk ve Türkiye' deki boyutları, DPT Uzmanlık Tezi, Yayın No: DPT: 2449, Ankara.

Erkul, E. (2014). Yoksulluk ölçütlerine genel bir bakış: Çok Boyutlu Yoksulluk Endeksi. V. Işıkhan (Ed.) *Sosyal Hizmet ve Toplumla Çalışma: Doç. Dr. Şener Koçyıldırım'a Armağan* (ss. 220-227). Sosyal Hizmet Araştırma, Uygulama ve Geliştirme Derneği Yayınları.

Eroğlu, A. (2015). *Türkiye'de yoksulluk sorununun azaltılması açısından sosyal bütçenin rolü ve önemi* (Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Erçakar, E. M., Güvenoğlu, H. (2018). Türkiye'de gelir dağılımı ve sosyal koruma harcamalarına bir bakış. *Sosyal Bilimler Metinleri*, *2018*(1), 38-53.

Gündoğan, N. (2008). *Türkiye'de yoksulluk ve yoksullukla mücadele*, Ankara Sanayi Odası, ASO Dosya Rapor, ss. 42-56.

Günel, Ö. (2019). *Gelir dağılımı adaletsizliği ve Türkiye'de yoksullukla mücadele politikalarının etkinliği* (Yüksek Lisans Tezi). M.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Hatipler, M. ve Aytaç, A. (2011). *Dünya'da ve Türkiye'de yoksulluğun özgün yapısı ve yoksullukla mücadele*. Kriter Yayınevi.

İncedal, S. (2013). *Türkiye'de yoksulluğun boyutları: Mücadele politikaları ve müdahale araçları* (Uzmanlık Tezi). Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı.

Kabaş, T. (2010). *Gelişmekte olan ülkelerde yoksulluğun nedenleri ve yoksullukla mücadele yolları*. Nobel Kitabevi.

Kızıler, N. (2017). Türkiye'de yoksullukla mücadele ve sosyal transfer harcamaları. *Journal of Life Economics, 4*(1), 77-100.

Kızılkaya, A., Erdem, T., Osmanoğlu, E. (2010). *Türkiye'de yoksulluk algısı*. Cansuyu Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği Yayını.

Kömürcü, M. (2014). *Türkiye'de yoksulluk olgusu, yoksullukla mücadele politikaları ve gelir dağılımı* (Yüksek Lisans Tezi). Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Lipsey, R., Steiner, P. O., Purvis, D. D., Courant, P. N. (1990). *Economics*. McGraw Hill Companies Inc.

Marshall, G. (2003). *Sosyoloji sözlüğü*. Derya Kömürcü ve Osman Akınhay (Çev.). Bilim ve Sanat Yayınları.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2019). MEB 2018 Yılı İdare Faaliyet Raporu, Milli Eğitim Bakanlığı.

OECD. (2020a). Poverty rate (indicator). doi: 10.1787/0fe1315d-en

OECD. (2020b). Income inequality (indicator). doi: 10.1787/459aa7f1-en

OECD. (2020c). Social spending (indicator). doi: 10.1787/7497563b-en

Özsoy, D. (2019). Türkiye'de yoksullukla ilgili sosyal politikalar: Bir değerlendirme (Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Sen, A. (1976). Poverty: An ordinal approach to measurement. *Econometrica: Journal of the Econometric Society*, *44*(2), 219-231.

Sen, A. (2004). *Özgürlükle kalkınma*. Y. Alogan (Çev.). Ayrıntı Yayınları

Standing, G. (2007). Temel gelir: Küreselleşen dünyada yoksullukla bir mücadele yöntemi. A. Buğra ve Ç. Keyder (Ed.), *Bir temel hak olarak vatandaşlık gelirine doğru* (ss. 17-62). İ. Çekem (Çev.). İletişim Yayınları.

Şahin, G., Gökdemir, L. (2016). İnsani Gelişme Endeksi bileşenlerinin Türkiye ölçeğinde ARDL Sınır Testi ile sınanması. *Gazi Journal of Economics and Business, 2*(1), 1-24.

Şenses, F. (2013). *Küreselleşmenin öteki yüzü yoksulluk* (6. Baskı). İletişim Yayıncılık,

Tanılır, M. N. (2010). Dünya, Türkiye'de ve Kahramanmaraş'ta mikro kredi projesi. İ. Lofça vd. (Ed.) *Mikro kredi ve yoksulluk* (ss. 76-87). Kahramanmaraş Valiliği Yayın No:8.

Taş, H. Y., Özcan, S. (2012). Türkiye'de ve Dünya'da yoksulluk üzerine bir araştırma, *International Conference On Eurasian Economies, Session 3D: Büyüme ve Gelişme III*, 423-430.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2008). Tüketim harcamaları, yoksulluk ve gelir dağılımı. *Sorularla Resmi İstatistik Dizisi–6*. Türkiye İstatistik Kurumu.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2018). Yoksulluk Çalışması. http://tuik.gov.tr/UstMenu.do? metod=temelist

Üzümcü, A. ve Korkat, M. (2014), Türkiye'de gelir dağılımı adaletsizliği ve yoksullukla mücadelede sosyal yardımların gelişimi, *Kafkas Üniversitesi İİBF Dergisi*, 5(8).

Vakıflar Genel Müdürlüğü. (2018). 2017 Yılı İdare Faaliyet Raporu. https://www.vgm.gov.tr

TOPLUMSAL CİNSİYETE DAYALI ŞİDDET

Eda BEYDİLİ GÜRBÜZ

- *Dr. Öğr. Üyesi, Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü*
- *ORCID: 0000-0003-1680-5439*

Sinan AKÇAY

- *Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet* Bölümü
- *ORCID: 0000-0001-9485-5891*

KAYNAKÇA

AGİT. (2016). *Nefret suçu yasaları - Pratik kılavuz.* http://www.kaosgldernegi.org

Altınay, A. G. ve Arat, Y. (2008). *Türkiye'de kadına yönelik şiddet*. Ankara: Metis Yayınları.

Amnesty International. (2011). 'Ne bir hastalık ne de bir suç': Türkiye'de Lezbiyen, gey, biseksüel ve trans bireyler eşitlik istiyor. https://www.amnesty.org/en/documents/eur44/001/2011/tr/

Aşırdizer, M. ve Yavuz, S. (2009). Evlilik içi ırza geçme. *Adli Tıp Dergisi*, *23*(2), 35-42.

Bianet. (2019). Erkekler 324 günde 302 kadını öldürdü, 532 kadına şiddet uyguladı. http://bianet.org/kadin/toplumsal-cinsiyet/216047-erkekler-324-gunde-302-kadini-oldurdu-532-kadina-siddet-uyguladı

Brooks, C., Martin, S., Broda, L., Poudrier, J. (2017). "How many silences are there?" Men's experience of victimization in intimate partner relationships. *Journal of Interpersonal Violence,* 1-24. doi:https://doi.org/10.1177/0886260517719905

Connell, R. (2019). *Erkeklikler.* (N. Konukcu, Çev.). Phoenix Yayınevi.

Carmo, R., Grams, A., Magalhães, T. (2011). Men as victims of intimate partner violence. *Journal of Forensic and Legal Medicine, 18*(8), 355-359. doi:https://doi.org/10.1016/j.jflm.2011.07.006

Douglas, E. M. ve Hines, D. A. (2011). The helpseeking experiences of men who sustain ıntimate partner violence: An overlooked population and ımplications for practice. *J Fam Violence, 26*(6), 473–485.

Durfee, A. (2011). "I'm not a victim, she's an abuser": Masculinity, victimization, and protection orders. *Gender & Society, 25*(3), 316-334.

Ergüneş Duran, E. (2014). *İstanbul Sözleşmesi'nin iç hukuk bakımından incelenmesi ve sözleşmenin uygulanmasında Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nün rolü* (Uzmanlık Tezi). Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü.

European Union Agency for Fundamental Rights (FRA). (2014). Violence against women: an EU-wide survey. https://fra.europa.eu/en/publication/2014/violence-against-women-eu-wide-survey-main-results-report

Gürler, C. (2010). Nefret suçları ve iş hayatı. *Ankara Barosu Dergisi*, *68*(1), 259-274.

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. (2015). Türkiye'de kadına yönelik aile içi şiddet araştırması. http://www.hips.hacettepe.edu.tr/KKSA-TRAnaRaporKitap26Mart.pdf.

Heise, L. L., Pitanguy, J., Germain, A. (1994). *Violence against the hidden health burden.* The World Bank.

Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu. (2019). Kasım 2019 Raporu. http://kadincinayetlerinidurduracagiz.net/veriler/2887/kadin-cinayetlerini-durduracagiz-platformu-kasim-2019-raporu

Kaos GL. (2018). *2017 yılında Türkiye'de gerçekleştirilen homofobi ve transfobi temelli nefret suçları raporu.* Ankara: Kaos Gey ve Lezbiyen Kültürel Araştırmalar ve Dayanışma Derneği.

Krug, E. G., Dahlberg, L. L., Mercy, J. A., Zwi, A. B., Lozano, R. (2002). *World report on violence and health.* World Health Organization.

KSGM. (2016). *Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı 2016-2020*. Ankara: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü.

KSGM. (2019). Sıkça sorulan sorular. https://ailevecalisma.gov.tr/tr-tr/sss/kadinin-statusu-genel-mudurlugu/

Kumar, A. (2012). Domestic violence against men in India: A perspective. *Journal of Human Behavior in the Social Environment, 22*(3), 290-296.

LAMBDA. (2006). Ne yanlış, Ne de yalnızız!- Bir alan araştırması: Eşcinsel ve biseksüellerin sorunları. Lambdaistanbul LGBTT Dayanışma Derneği.

LAMBDA. (2010). İt iti ısırmaz - Bir alan araştırması: İstanbul'da yaşayan trans kadınların sorunları. Lambdaistanbul LGBTT Dayanışma Derneği.

MEB. (2008). *Medyada töre ve namus cinayetlerinin yansımaları, veliler ve öğrenciler üzerindeki etkileri.* Ankara: Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı.

Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı. (2020). Sığınak tartışması üzerine. https://www.morcati.org.tr/tr/471-siginak-tartismasi-uzerine

OECD. (2019). Violence against women. https://data.oecd.org/inequality/violence-against-women.htm#indicator-chart

Özberk, E. (2008). *Şiddete maruz kalan kadınlara sunulan hizmetler*. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü.

Prpic, M. (2015). *Combating 'honour' crimes in the EU*. European Parliamentary Research Service (EPRS). https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2015/573877/EPRS_BRI(2015)573877_EN.pdf

Smith, S. G., Zhang, X., Basile, K. C., Merrick, M. T., Wang, J., Kresnow, M., Chen, J. (2018). *National Intimate Partner and Sexual Violence Survey: 2015 Data Brief*. National Center for Injury Prevention and Control, Centers for Disease Control and Prevention.

Swedish International Development Cooperation Agency (Sida). (2007). *Action Plan for Sida's Work Against Gender-Based Violence 2008–2010.* Sida.

Şefkat-Der. (2019). Hakkımızda. http://www.sefkatder.org/hakkimizda/

T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (AÇSHB). (2020a). *Alo 183*. http://www.alo183.gov.tr/

T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (AÇSHB). (2020b). Şiddete maruz kalındığında. https://ailevecalisma.gov.tr/ksgm/siddete-maruz-kalindiginda/

T.C. İçişleri Bakanlığı. (2018). *Kadın Destek Uygulaması (KADES)*. https://www.icisleri.gov.tr/kadin-destek-uygulamasi-kades

Tsui, V., Cheung, M., Leung, P. (2010). Help-seeking among male victims of partner abuse: Men's hard times. *Journal of Community Psychology, 38*(6), 769-780.

TBMM - Töre ve Namus Cinayetleri ile Kadınlara ve Çocuklara Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu. (2006). Komisyon raporu. https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/ARASTIRMA_ONERGESI_GD.onerge_bilgileri?kanunlar_sira_no=416

United Nations Population Fund Turkey (UNFPA Turkey). (2016). *Türkiye'deki namus cinayetlerinin dinamikleri: Hareket olasılıkları.* https://turkey.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/namuscinayet.PDF

United Nations Population Fund (UNFPA). (2016). *Engagement in ending gender-based violence: Advocacy and policy capacity development knowledge*

management service delivery. https://www.unfpa.org/resources/unfpa-engagement-ending-gender-based-violence

United Nations Population Fund (UNFPA). (2019). *Female genital mutilation (FGM) frequently asked questions.* 15.10.2019 tarihinde https://www.unfpa.org/resources/female-genital-mutilation-fgm-frequently-asked-questions# adresinden alındı.

Ward, S. (2002). *If not now, when? Addressing gender-based violence in refugee, ınternally displaced, and post-conflict settings a global overview.* The Reproductive Health for Refugees Consortium The Women's Commission for Refugee Women and Children and the International Rescue Committee.

Yavuz, F., Dalkanat, N., Gölge, Z. B., Müderrisoğlu, S. (2006). Eşcinsel erkeklere yönelik fiziksel şiddetin değerlendirilmesi. *Adli Tıp Dergisi, 20*(2), 15-21.

World Economic Forum. (2018). *The global gender gap report 2018*. http://www3.weforum.org/docs/WEF_GGGR_2018.pdf

World Health Organization. (2002). *World report on violence and health.* https://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/world_report/en/

TOPLUMSAL CİNSİYETE DUYARLI BİR BAKIŞLA GÖÇ VE TÜRKİYE'DE YAŞAYAN SURİYELİLER

Meliha Funda AFYONOĞLU

- *Arş. Gör. Dr,, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü*
- *ORCID: 0000-0002-7690-5602*

Bu çalışma yazar tarafından Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü'nde 2019 yılında tamamlanan "*Konya'da Yaşayan Suriyeli Kadınların Sorun ve İhtiyaçlarıyla Şekillenen Şiddet Deneyimi: Kesişimsellik Perspektifinden Bir Sosyal Çalışma Değerlendirmesi"* başlıklı doktora tezinden üretilmiştir.

KAYNAKÇA

AFAD. (2014). *Türkiye'deki Suriyeli kadınlar raporu*. https://www.afad.gov.tr/kurumlar/afad.gov.tr/ 17934/xfiles/turkiye_deki-suriyeli-kadinlar_-2014_2_.pdf

Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. (2017). *Çalışma hayatı istatistikleri*. https://www.ailevecalisma.gov.tr/media/3372/yabanciizin2017.pdf

Akpınar, T. (2017). Türkiye'deki Suriyeli mülteci çocukların ve kadınların sosyal politika bağlamında yaşadıkları sorunlar. *Balkan and Near Eastern Journal of Social Sciences, 3*(3), 16-29.

Aktaş, A. (2016). *Türkiye'de yaşayan Suriyeli kadın mülteciler: Kilis örneği* (Doktora Tezi), İstanbul Bilgi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Medya ve İletişim Sistemleri Anabilim Dalı.

Altıntaş, S. (2014). Davetsiz misafirler: Türkiye'deki mültecilerin maduniyet görünümleri. *İDEALKENT, 5*(14), 252-276.

Amnesty Lecture. (2017). *Human rights: The rights of refugees*. https://courses.edx.org/courses/course-v1:AmnestyInternationalX+Rights2x+3T2016/course/

Artan, T. Arıcı, A. (2017). İstanbul'da yaşayan geçici koruma statüsündeki Suriyelilere yönelik sosyal hizmet uygulamalarının değerlendirilmesi. *Sosyal Çalışma Dergisi*, *1*(1), 1-21.

Atasü-Toğçuoğlu, R. (2016). Düzensiz göç: Küreselleşmede kısıtlanan insan hareketliliği. S.G. Ihlamur-Öner ve N.A. Şirin-Öner (Ed.), *Küreselleşme çağında göç: Kavramlar, tartışmalar* (s. 501-510). İletişim Yayınları.

Barın, H. (2015). Türkiye'deki Suriyeli kadınların toplumsal bağlamda yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *Göç Araştırmaları Dergisi*, (2), 10-56.

Bartram, D., Poros, M., Monforte, P. (2014). *Key concepts in migration*. SAGE.

Başterzi, A. D. (2017). Mülteci, sığınmacı ve göçmen kadınların ruh sağlığı. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, *9*(4), 379-387.

Buz, S. (2004). *Zorunlu çıkış zorlu kabul*. Ankara: SGDD Yayınları.

Cumhuriyet Halk Partisi (CHP). (2016). *Göç ve Göçmen Sorunlarını İnceleme Komisyonu Mülteci Raporu*. http://www.igamder.org/wp-content/uploads/2016/08/SINIRLAR-ARASINDA-BASKI2.pdf

Coşkun, E. (2017). Türkiye'de kağıtsız göçmen kadınlar ve sosyal hizmetler. *Çalışma ve Toplum*, *54*(3), 1299-1316.

Çelik, İ. A. ve Vural, F. (2018). Suriyeli mülteci kadınların kuma dramı: Kilis ili örneği. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, *8*(14), 341-382.

Dayıoğlu-Oyman, R. (2016). Mültecilik döngüsü içinde kadın olma: toplumsal cinsiyet temelli eşitsizlikler. Şaşman Kaylı, D. Şahin, F. (Ed.), *Sosyal politikanın cinsiyet halleri: Toplumsal cinsiyet ve sosyal hizmet* (s. 105-139). Nika Yayınevi.

Dedeoğlu, S. ve Bayraktar, S. S. (2018). Tarımsal üretimde Suriyeli göçmen kadın emeği: bereketli topraklarda zehir gibi yaşamlar. Ünlütürk-Ulutaş, Ç. (Ed.), *Feminist Sosyal Politika: Bakım, Emek, Göç* (s. 247-281). NotaBene.

Dedeoğlu, S. ve Gökmen, Ç.E. (2011). *Göç ve sosyal dışlanma*. Eflatun Yayınevi.

Demirbaş, H. ve Bekaroğlu, E. (2013). Uzakta olmak: Sığınmacıların/mültecilerin psikolojik sorunları ve alınacak önlemler. *Kriz Dergisi*, 11-24.

Deniz, A. Ç., Ekinci Y., Hülür, A. B. (2016). *"Bizim müstakbel hep harap oldu": Suriyeli sığınmacıların gündelik hayatı: Antep-Kilis çevresi*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Duruel, M. (2017). *Sosyo-ekonomik yönleriyle Hatay'daki Suriyeliler*. Kriter Yayınları.

Erbaş, H. (2019). *Göç ve göçmenler: Gidişlerden kaçışlara kuram, yöntem ve alan yazıları*. Phoenix.

Erder, S. (2015). *İstanbul bir kervansaray (mı?): Göç yazıları*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Erdoğan, M. (2015). *Türkiye'deki Suriyeliler: Toplumsal kabul ve uyum*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Erdoğan, M. (2017). *Suriyeliler barometresi Suriyelilerle uyum içinde yaşamın çerçevesi*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Ergin, I. (2016). *Savaş, göç ve sağlık*. Türk Tabipleri Birliği Yayınları.

Geçici Koruma Yönetmeliği. T.C. Resmi Gazete Tarihi ve Sayısı: 22.10.2014/29153.
https://www.goc.gov.tr/kurumlar/goc.gov.tr/gecicikorumayonetmeligi.pdf

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM). (2019a). Uluslararası Koruma/Mülteci. https://www.goc.gov.tr/multeci

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM). (2019b). Geçici Korumanın Unsurları. http://www.goc.gov.tr/icerik3/gecici-korumanin-unsurlari_409_558_1095.

GÖÇ-DER ve ESHİD. (2013). Göz ardı edilenler İstanbul'da yaşayan Suriyeli sığınmacılar.
http://www.madde14.org/images/9/90/GocderEshidSuriyeTR.pdf

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü (HÜNEE) (2019). *2018 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması Suriyeli Göçmen Örneklemi, Temel Bulgular*.

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, TÜBİTAK.

Harunoğulları, M. (2016). Suriyeli sığınmacı çocuk işçiler ve sorunları: Kilis örneği. *Göç Dergisi, 3*(1), 29-63.

Humans Rights Watch (HRW). (2014). "We are still here". https://www.hrw.org/report/2014/07/02/we-are-still-here/women-front-lines-syrias-conflict

HÜKSAM. (2019). *Kadın Sağlığı Danışma Merkezlerine Başvuran Suriyeli Kadınların Üreme Sağlığı ve Toplumsal Cinsiyet Temelli Şiddet Hizmetlerine İlişkin İhtiyaçlarının Belirlenmesi Araştırma Raporu.* Merdiven Yayın.

IOM. (2011). Glossary on migration. https://publications.iom.int/system/files/pdf/iml25_1.pdf

İnsani ve Sosyal Araştırmalar Merkezi (İHH). (2015). Suriyeli kadınlar bitmeyen acılar kaybolmayan umutlar. https://www.ihh.org.tr/yayin/suriyeli-kadinlar-bitmeyen-acilar-kaybolmayan-umutlar.

Kalaycı, S. (2014). Sığınmacıların korunmasına yönelik Türk sivil toplum kuruluşları. https://insamer.com/rsm/files/Gozlem-Saha%2002%20Siginmacilarin%20Korunmasina%20Yonelik%20TURK%20STKlar.pdf

Karaca, S. ve Doğan, U. (2014). *Suriyeli Göçmenlerin Sorunları Çalıştayı Sonuç Raporu*. Mersin Üniversitesi Bölgesel İzleme ve Uygulama Araştırma Merkezi.

Kaya, M. (2017). *Türkiye'deki Suriyeliler: İç içe geçişler ve karşılaşmalar*. Hiperlink

Kaya, M. (2018). İki hukuk arasında arafta: Suriyeli kadın mültecilerin informel evlilikleri ve boşan(ama)ma krizi. *Journal Of Social And Humanities Sciences Research, 31*, 4709-4721.

Kaya, M. ve Orhan-Demirağ, E. H. (2016). Türkiye'deki Suriyeli kadın sığınmacıların iş piyasasındaki çalışma koşullarına sosyolojik bir bakış: Şanlıurfa örneği. *II. Uluslararası Ortadoğu Konferansları: Ortadoğu'daki çatışmalar bağlamında göç sorunu* (ss. 155-171).

Kaygısız, İ. (2017). *Suriyeli mültecilerin Türkiye işgücü piyasasına etkileri.* Friedrich-Ebert-Stiftung.

Kirişçi, K. (2014). *Misafirliğin ötesine geçerken Türkiye'nin "Suriyeli mülteciler" sınavı*. Brookings Enstitüsü & Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu (USAK). https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2016/06/syrian-refugees-and-turkeys-challenges-kirisci-turkish.pdf

Koç, M., Görücü İ., Akbıyık, N. (2015). Suriyeli sığınmacılar ve istihdam problemleri. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, *5*(1), 63-94.

Lordoğlu, K. ve Aslan, M. (2018). Görünmeyen göçmen çocukların işçiliği: Türkiye'deki Suriyeli çocuklar. *Çalışma ve Toplum, 57*(2), 715-732.

Menjívar, C., ve Salcido, O. (2002). Immigrant women and domestic violence: Common experiences in different countries. *Gender & Society, 16*(6), 898-920.

Marshall, G., Akınhay, O., Kömürcü, D. (1999). *Sosyoloji sözlüğü*. Bilim ve Sanat Yayınları.

MAZLUMDER. (2014). Kamp dışında yaşayan Suriyeliler raporu. http://mazlumder.org/webimage/MAZLUMDER%20KAMP%20DI%C5%9EINDA%20YA%C5%9EAYAN%20KADIN%20SI%C4%9EINMACILAR%20RAPORU(9).pdf

Orhan, O. ve Senyücel-Gündoğar, S. (2015). Suriyeli sığınmacıların Türkiye'ye etkileri, TESEV ve ORSAM Raporu. Rapor No:195. https://www.tesev.org.tr/wp-content/uploads/rapor_Suriyeli_Siginmacilarin_Turkiyeye_Etkileri.pdf

Şirin-Öner, A. (2016). Göç çalışmasında temel kavramlar. S.G. Ihlamur-Öner ve N.A. Şirin-Öner (Ed.), *Küreselleşme çağında göç: kavramlar, tartışmalar* (s. 13-29). İletişim Yayınları.

Ördek, K. (2017). Türkiye'de "geçici koruma" altında Suriyeliler ve seks işçiliği. Kırmızı Şemsiye Cinsel Sağlık ve İnsan Hakları Derneği.

Özer, S., Şirin, S., Oppedal, B. (2013). Bahçeşehir study of Syrian refugee children in Turkey. www. fhi.no/dokumenter/4a7c5c4de3.pdf

Parker, S. (2015). Hidden crisis: Violence against Syrian female refugees. *The Lancet, 385*(9985), 2341-2342.

Polis Akademisi. (2016). *Uluslararası kitlesel göçler ve Türkiye'deki Suriyeliler: 1. Uluslarası Göç ve Güvenlik Konferansı Sonuç Raporu*. Polis Akademisi Yayınları.

SGDD ve UnWomen. (2018). Türkiye'de geçici koruma altındaki Suriyeli kadın ve kız çocukların ihtiyaç analizi. http://sgdd.org.tr/wp-content/uploads/2018/08/The_Needs_Assessment_TR_WEB.pdf

Sinha, B. R. K. (2005). Human migration: Concepts and approaches. *Foldrajzi Ertesito, 3*, 403-414.

Syrian Refugees EU. (2017). Syrian Refugees. http://syrianrefugees.eu/

Şenol, D. ve Dinç, A. (2017). Türkiye'nin Suriyeli çocuk gelinleri: Sosyolojik bir değerlendirme. *International Migration and Children*, 231.

The Syrian Human Rights Committee (2016). The 15th Annual Report on Human Rights in Syria. http://www.shrc.org/en/?p=29004

Tufan-Emini, F. (2018). *Göç sonrası sorunların çözümünde sivil toplum stratejisi*. Ekin Yayınları.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). 2016. Evlenme ve boşanma istatistikleri. http://www.tuik.gov.tr/HbPrint.do?id=24642

UNHCR. (2003). Sexual and gender-based violence against refugees, returnees and internally displaced persons: Guidelines for prevention and response. https://www.refworld.org/docid/3edcd 0661.html

UNHCR. (2019a). Syria regional refugees response. https://data2.unhcr.org/en/situations/ syria/location/113

UNHCR. (2019b). Suriyeli mültecilerin sağlık hizmetlerine erişimi. http://www.istanbulsaglik.gov.tr /w/sb/saggel/belge/Av_Elif_Selen_AY.pdf

UNICEF. (2017). Syrian crisis. https://www.unicef.org/emergencies/syria/

UTESAV. (2018). Suriyeli sığınmacılar ve Türkiye ekonomisi: Evrensel tecrübe ışığında bir etkiyi konuşmak raporu. http://www.utesav.org.tr/yayinlar-suriyeli-siginmacilar-ve-turkiye-ekonomisi-raporu-17.html

Ünlütürk-Ulutaş, Ç. ve Akbaş, S. (2018). Ötekilerin ötekisi: Denizli iş gücü piyasasında Suriyeli kadınlar. Ç. Ünlütürk-Ulutaş (Ed.), *Feminist Sosyal Politika: Bakım, Emek, Göç* (ss. 281-308), NotaBene.

Yakıt, E. ve Coşkun, A. M. (2014). Toplumsal açıdan çocuk yaşta evlilikler gerçeği: Hemşire ve ebenin sorumluluğu. *Hemşirelik Eğitim ve Araştırma Dergisi*, *11*(3), 3-10.

Yılmaz, S. A. (2016). Suriyeli mülteci kadınlar: Göç travması ve entegrasyon. A. Esen ve M. Duman (Ed.), *Türkiye'de geçici koruma altındaki Suriyeliler: Tespitler ve öneriler* (s. 197-215). WALD.

ÇOCUK İŞÇİLİĞİ: ÇOCUK KORUMA HİZMETLERİ AÇISINDAN BİR DEĞERLENDİRME

Özkan BİLGİN

- *Öğr. Gör., Gümüşhane Üniversitesi, Sosyal Hizmet ve Danışmanlık Bölümü*
- *ORCID: 0000-0002-3824-3177*

KAYNAKÇA

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. (2021). Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın Çocuk İhmali ve İstismarı Konusuna Kurumsal Yaklaşımı. Çocuk Politikaları Serisi 1. Erişim adresi: https://www.aile.gov.tr/media/72849/cocuk-politikalari-serisi-1.pdf

Atamer, R., Aydın, E. ve Bilgin, Ö. (2018). İç Göç ve Dış Göç Sonucu Sokağa İtilen Çocuklar: Göçün Çocuk Refahı Alanına Yansımaları. Sosyal Hizmet Dergisi. 2018/1 Ocak-Haziran. Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Yayını. Ankara Erişim adresi: http://shuder.org/Resimler/1bb087f3-3442-44a8-993e-d8cdaca9762csosyal-hizmet-dergisi-2018-1pdf.pdf

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı. (2017). Çocuk İşçiliği İle Mücadele Ulusal Programı 2017-2023. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı - Çalışma Genel Müdürlüğü. Genel Yayın No: 63. Ankara.

ILO and UNICEF. (2021). International Labour Office and United Nations Children's Fund, Child Labour: Global estimates 2020, trends and the road forward. New York. Erişim adresi: file:///C:/Users/pc/Downloads/Child-Labour-Report.pdf

ILO Ankara. (2015, 18 Haziran). 182 No'lu En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliğinin Yasaklanması ve Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Acil Eylem Sözleşmesi. Erişim adresi: https://www.ilo.org/ankara/conventions-ratified-by-turkey/WCMS_377311/lang--tr/index.htm

ILO. (2016). Çocuk İşçiliği. Erişim adresi: https://www.ilo.org/ankara/areas-of-work/child-labour/lang--tr/index.htm

ILO. (2017). Methodology of the global estimates of modern slavery: Forced labour and forced marriage International Labour Office, Geneva, 2017.

ILO. (2021). ILO'nun Türkiye'de Çocuk İşçiliğiyle Mücadele Programı (2021-2025). Erişim adresi: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---europe/---ro-geneva/---ilo-ankara/documents/publication/wcms_774760.pdf

Resmi Gazete. (1930, 6 Mayıs). Umumi Hıfzıssıhha Kanunu. Kanun Numarası: 1593. (Sayı: 1489). Erişim adresi: https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.1593.pdf

Resmi Gazete. (1983, 24 Mayıs). Sosyal Hizmetler Kanunu. Kanun Numarası: 2828. (Sayı: 18059). Erişim adresi: https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5395.pdf

Resmi Gazete. (1995, 27 Ocak). Çocuk Haklarına Dair Sözleşme. (Sayı: 22184).

Resmi Gazete. (2001, 27 Haziran). 182 No'lu En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliğinin Yasaklanması ve Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Acil Eylem

Sözleşmesi. (Sayı: 24445). Erişim adresi: https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2001/06/20010627.htm#6

Resmi Gazete. (2003, 10 Haziran). İş Kanunu. Kanun Numarası: 4857. (Sayı:25134). Erişim adresi: https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4857.pdf

Resmi Gazete. (2004, 26 Eylül). Türk Ceza Kanunu. Kanun Numarası: 5237. (Sayı:25611). Erişim adresi: https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5237.pdf

Resmi Gazete. (2005, 3 Temmuz). Çocuk Koruma Kanunu. Kanun Numarası: 5395. (Sayı: 25876). Erişim adresi: https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5395.pdf

Resmi Gazete. (2007, 9 Nisan). (Gözden Geçirilmiş) Avrupa Sosyal Şartı. (Sayı:26488). Erişim adresi: https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2007/04/20070409-1.htm

Resmi Gazete. (2021, 21 Nisan). Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının Kurulması ile Kamu Personel İşlemlerinin Yürütülmesine İlişkin Bazı Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi. Kararname Numarası: 73. (Sayı: 31461). Erişim adresi: https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/04/20210421-5.pdf

Sosyal Güvenlik Kurumu. (2021). SGK İstatistik Yıllıkları. Erişim adresi: http://www.sgk.gov.tr/wps/portal/sgk/tr/kurumsal/istatistik/sgk_istatistik_yilliklari

TÜİK. (2020). İstatistiklerle Çocuk. Erişim adresi: file:///C:/Users/pc/Downloads/%C4%B0statistiklerle%20%C3%87ocuk%202020%20Yay%C4%B1n.pdf

Türkiye İstatistik Kurumu. (2019). Çocuk İşgücü Anketi Sonuçları 2019. Erişim adresi: https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Child-Labour-Force-Survey-2019-33807

Türkiye İstatistik Kurumu. (2019). Çocuk İşgücü İstatistikleri. Erişim adresi: https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Child-Labour-Force-Survey-2019-33807

UNICEF. (2021). Çocuk İşçiliği. Erişim adresi: https://www.unicef.org/turkey/%C3%A7ocuk-i%C5%9F%C3%A7ili%C4%9Fi

EĞİTİM, TOPLUM VE SOSYAL SORUNLAR

Nurullah ÇALIŞ

- *Dr. Öğr. Üyesi, Giresun Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü*
- *ORCID: 0000-0002-9958-5525*

KAYNAKÇA

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (AÇSHB). (2020a). Sosyal ve ekonomik destek hizmeti. https://www.ailevecalisma.gov.tr/chgm/uygulamalar/sosyal-ve-ekonomik-destek-hizmeti/

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (AÇSHB). (2020b). Sosyal yardım programlarımız. https://www.ailevecalisma.gov.tr/sygm/programlarimiz/sosyal-yardim-programlarimiz/

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (ASPB). (2013). 2013-2017 Ulusal Çocuk Hakları Strateji Belgesi ve Eylem Planı. https://ailevecalisma.gov.tr/uploads/chgm/uploads/pages/ yayinlar/ulusal-cocuk-haklari-strateji-belgesi-ve-eylem-plani.pdf

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (ASPB)., Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü (HÜNEE). (2015). Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması. http://www.hips.hacettepe.edu.tr/KKSA-TRAnaRaporKitap26Mart.pdf

Akdi, Y., Karamanoğlu, Y. E., Şahin, A. (2014). Unemployment by education status, prices and crime relationship: evidence from Turkey. *Güvenlik Bilimleri Dergisi*, 3(2), 119-143.

Akman, S. (2019). *İstanbul ili Pendik ilçesinde eğitim görmekte olan lise öğrencilerinin ergen asiliği, duygusal istismar ve psikolojik dayanıklıkları arasındaki ilişki* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı.

Aktan, M. C. (2016). Türkiye'de okullarda öğrencilerin karşılaştıkları problemler ve okul sosyal hizmeti. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 2(1), 244-254.

Alpaydın, Y. (2008). Türkiye'de yoksulluk ve eğitim ilişkileri. *İLEM Yıllık*, 3(3), 49-64.

Altuntaş, Ö. (2017, 27 Aralık). PISA direktörü Andreas Schleicher: Türkiye bilgiyi pratiğe geçirmeyi öğrenmeli. https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-42481321

Arslan, Ö. (2019). *2012 ve 2015 yılları Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı (PISA) verilerine göre okul iklimi ile ilişkili olan öğrenci ve*

öğretmen faktörlerinin değişimi (Yüksek Lisans Tezi). Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilimdalı Eğitim Yönetim, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalı.

Arslandaş, Y. (2019). *İlkokul öğrencilerinin okula yönelik iyi olma hali ve fen başarıları arasındaki ilişki* (Yüksek Lisans Tezi). Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı, Kocaeli.

Bakırtaş, T. ve Kandemir, O. (2012). Türkiye'de yetersiz eğitim ve yoksulluk ilişkisi: İller bazında ekonometrik bir analiz. *Uluslararası İstanbul Finans Kongresi 13-14 Haziran 2018, İstanbul*.

Biçer, E. B., Sarıçoban, S. (2019). Sosyal Sorun Alanı Olarak Sağlık. Y. Daşlı (Ed.), *Sosyal Sorunlarda Güncel Tartışmalar* (pp. 51-72). Anı Yayıncılık.

Bilir, N. (2014). Sağlık okur-yazarlığı. *Turk J Public Health*, *12*(1), 61-68.

Bodvin, K., Verschueren, K., De Haene, L., Struyf, E. (2017). Social inequality in education and the use of extramural support services: access and parental experiences in disadvantaged families. *European Journal of Psychology of Education.* doi:10.1007/s10212-017-0335-z

Bozma, G., Eren, M., Başar, S. (2018). Gelir dağılımı eşitsizliği ve yaşam beklentisi ilişkisi: Wilkinson hipotezi. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 32*(3), 793-805.

Büyükkaya, C. E. (2019). *Farklı okul düzeylerindeki öğrencilerin öğretmen kavramına yönelik metaforik algıları* (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı.

Cengiz, B. (2017). Gelir adaletsizliği artıyor. https://www.dogrulukpayi.com/bulten/turkiye-de-gelir-dagilimi-adaletsizligi-ve-yoksulluk

Çakmakçı, N. (2017). Eğitim ve yoksulluk. http://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/nuran-cakmakci/egitim-ve-yoksulluk-40500945

Çalış, N. (2019). *Ergenlik döneminde bulunan ögrencilerin aile ılıskilerinin okul yasamına yansımaları ve okul sosyal hizmeti* (Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı.

Çalışkan, Ş. (2007). Eğitim, işsizlik ve yoksulluk ilişkisi. *SÜ İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 7*(13), 284-308.

Çelik, Y. (2018). *Türkiye'de Suriyeli çocuklara yönelik uygulanan eğitim politikalarının incelenmesi: Tespitler, sorunlar ve öneriler* (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı Kamu Yönetimi Bilim Dalı.

Çetin, H. (2015). Sosyal adalet, sosyal hizmetler ve bütçe. *Toplum ve Sosyal Hizmet, 26*(2), 145-157.

Çetin, A. ve Gül, M. (2019). Toplumsal değişim sürecinde eğitim. S. Ünsal ve A. Çetin (Ed.), *Eğitim sosyolojisi* (ss. 93-118). Nobel Akademik Yayıncılık.

Çöpoğlu, M. (2018). Türkiye'de çocuk işçiliği. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14, 357-398.

Dama, N., Toklucu-Sundaram, D. (2018). *Yoksulluk döngüsünden çıkış: Şartlı eğitim yardımı*. SETA Yayınları.

Demir, A. Z., Eliöz, M. (2016). Engelli bireylerin eğitim ve istihdamı için bir model önerisi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, 4*(33), 76-90. doi:10.16992/ASOS.2445

Doğan, İ. (2018). *Eğitim sosyolojisi: Kavramlar ve sorunlar*. Nobel Akademik Yayıncılık.

Doğan, İ. (2014). *Sosyoloji: Kavramlar ve sorunlar* (13. baskı). Pegem Akademik Yayıncılık.

Dupper, D. R. (2013). *Okul sosyal hizmeti: Etkin uygulamalar için beceri ve müdahaleler* (Y. Özkan, E. Gökçearslan-Çifci, Çev.). Maya Akademi Yayın.

Duman, N. (2016). Okul sosyal hizmetinin tanımı, kapsamı ve çocuk koruma sistemi içindeki yeri. *Sosyal Hizmet Dergisi (Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Yayını)*, Okul Sosyal Hizmeti Özel Sayı, 1-7.

Dündar, B. B. (2018). *Lise öğrencilerinde sınav kaygısı aile tutumu ve gelecek beklentisinin okul tükenmişliği ile ilişkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Anabilim Dalı.

Eğitim Reformu Girişimi (ERG). (2017). *Eğitim İzleme Raporu 2016-2017*. Sabancı Üniversitesi. http://www.egitimreformugirisimi.org/wp-content/uploads/2017/03/ EIR2016-17_12.10.17.web-1.pdf adresinden alınmıştır.

Erbay, E. (2008). *Çocuk işçi olmak: Çocuk işçiliğine retrospektif bir bakış*. Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Yayını No:14.

Erbay, E. (2013). Türkiye'de çocuk işçiliğinin büyük resmi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, *24*(1), 157-168.

Erdoğdu, S., Kutlu, D. (2014). Dünyada ve Türkiye'de çalışan yoksulluğu: işgücü piyasası ve sosyal koruma politikaları bağlamında bir değerlendirme. *Çalışma ve Toplum*, *2014*(2), 63-114.

Euronews. (2018, 2 Nisan). Erdoğan: Eğitim ve kültür konusunda istediğimiz seviyeye gelemedik. https://tr.euronews.com/2018/04/02/erdogan-egitim-ve-kultur-konusunda-istedigimiz-seviyeye-gelemedik

Gencer, T. E. (2017a). Göç ve eğitim ilişkisi üzerine bir değerlendirme: Suriyeli çocukların eğitim gereksinimi ve okullaşma süreçlerinde karşılaştıkları güçlükler. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(54), 837-851.

Gencer, T. E. (2017b). Sosyal çalışma-eğitim bilimi ilişkisi ve okul sosyal hizmeti üzerine bir değerlendirme. T. E. Gencer ve İ. Cılga (Ed.) *Sosyal hizmeti yeniden düşünmek* (ss. 81-118). Nika Yayınevi.

Güçlü, İ., Akbaş, H. (2016). *Suç sosyolojisi: Kavram, teori, uygulama*. Seçkin Yayıncılık.

Habertürk. (2017, 13 Kasım). PISA Direktörü Andreas Schleicher: Öğrettikleriniz artık gereksiz. https://www.haberturk.com/pisa-direktoru-andreas-schleicher-ogrettikleriniz-artik-gereksiz-1711035

Hacıfazlıoğlu, Ö., Karaırmak, Ö., Öztabak, M. (2015). Göç olgusu bağlamında lise öğrencilerinin aile profilleri ve akademik başarı durumları. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi, 12*(2), 81-97.

Hezer, K. (2018). *6-12 yaş arası öğrencilerin sosyal uyum sorunu ve okul sosyal hizmeti: Sancaktepe örneği* (Yüksek Lisans Tezi). Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Anabilim Dalı.

Huxtable, M. (2013). A global picture of school social work in 2013. https://www.pravo.unizg.hr/_download/repository/A_Global_Picture_of_School_Social_Work_in_2013.pdf

Jarolmen, J. (2017). *Okul sosyal hizmeti: Bir uygulama kılavuzu*. Y. Özkan (Çev.). Nika Yayınevi.

Karakaya, S. (2012). *İlköğretim okullarında ailenin eğitime katılımı ve okul sosyal hizmeti* (Yüksek Lisans Tezi). Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı.

Karayılmazlar, E. (2006). Küreselleşme sürecinde yoksulluk ve eğitim. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 24*(2), 205-225. http://dergipark.gov.tr/ download/article-file/309065

Kaştan, Y., Bozan, İ. (2016). Yöneticiler açısından göçün eğitim üzerindeki etkisi: Bir durum çalışması. *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi, 3*(5), 105-129.

Kaysılı, A. (2019). *Okul kültürünü kuran pratiklerle öğrencilerin sosyokültürel arka planlarının etkileşimi* (Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitimin Kültürel Temelleri Ana Bilim Dalı.

Kızmaz, Z. (2004). Öğrenim düzeyi ve suç. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, *14*(2), 291-319.

Kocadaş, B. (2017). Toplum, toplum tipleri ve sosyalleşme. F. Merter ve M. Talas (Ed.), *Sosyoloji* (4. baskı, ss. 143-184). Lisans Yayıncılık.

Kurtulgan, A. (2018). *Türkiye'de hükümlülerin sosyo-ekonomik özellikleri ve mekansal dağılışı* (Yüksek Lisans Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Anabilim Dalı.

Küsmez, B. (2019). Ortaokul öğrencilerinin saldırganlık eğilimleri ile okul iklimi algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi: Küçükçekmece örneği (Yüksek Lisans Tezi). Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı.

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2018, 2 Nisan). Cumhurbaşkanı Erdoğan: Eğitime verdiğimiz önemin karşılığını her alanda alıyoruz. https://www.meb.gov.tr/cumhurbaskani-erdogan-egitime-verdigimiz-onemin-karsiligini-her-alanda-aliyoruz/haber/16062/tr

OECD. (2017). *PISA 2015 results (volume III): Students' well-Being*. OECD Publishing. http://dx.doi.org/10.1787/9789264273856-en

OECD. (2019a). *Education at a glance 2019: OECD indicators*, OECD Publishing, https://doi.org/10.1787/f8d7880d-en

OECD. (2019b). *Education spending (indicator)*. doi: 10.1787/ca274bac-en

Ofluoğlu, G., Balcı, A. İ. (2016). Küreselleşme, bilgi toplumu ve çalışan yoksullar. *HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, *5*(11), 56-75.

Özbey, K. (2018). Temel toplumsal süreçler ve eğitim. N. Avcı ve Y. Erjem (Ed.), *Eğitim sosyolojisi* (ss. 115-136). Lisans Yayıncılık.

Özbesler, C., Duyan, V. (2009). Okul ortamlarında sosyal hizmet. *Eğitim ve Bilim, 34*(154), 17-25.

Özçatal, E. Ö. (2011). Ataerkillik, toplumsal cinsiyet ve kadının çalışma yaşamına katılımı. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 1*(1), 21-39.

Özkan, Y., Kılıç, E. (2014). Çocuk ve aile odaklı sorunların çözümünde okul sosyal hizmet uzmanlarının önemi: Uzmanların çocuk ve ailelerle çalışmada sahip oldukları beceriler. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, 183*(183), 397-412.

Özkan, Y., Çalış, N., Sever, M. (2019). School counsellors' perceptions towards school social work in Turkey. *Trabajo Social Global – Global Social Work, 9*(17), 3-19. doi: 10.30827/tsg-gsw.v9i17.9075

Öztürk, H. (2019). *Ortaöğretim öğrencilerinin akran zorbalığı ilişkisinde zorba veya kurban olma durumlarını etkileyen faktörler ve okul sosyal hizmeti* (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet Politikaları ve Uygulamaları Programı.

Palancıoğlu, Ö. V. (2019). *4. sınıf öğrencilerinin okul kültürü algılarının bazı değişkenler bakımından incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Temel Eğitim Ana Bilim Dalı Sınıf Eğitimi Bilim Dalı.

Petek, H. (2018). *Lise öğrencilerinin algılarına göre ilköğretim ve ortaöğretim okullarının fırsat ve imkân eşitliği açısından değerlendirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı.

Sarıkoca, E. ve Daşlı, Y. (2016). Yoksulluğun dünyada ve Türkiye'de seyri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 9*(43), 1298-1309.

Sarıtaş, S. (2018). Toplumsal cinsiyet ve eğitim. D. Şenol ve H. Eylem-Kaya (Ed.) *Toplumsal cinsiyet sosyolojisi* (s. 217-239). Lisans Yayıncılık.

Sayılan, F., Özkazanç, A. (2012). İktidar ve direniş bağlamında toplumsal cinsiyet: Bir okul etnografisi. F. Sayılan (Ed.), *Toplumsal cinsiyet ve eğitim*. Dipnot Yayınları.

Schaefer, R. T. (2013). *Sosyoloji* (12. baskıdan çeviri). S. Coşar (Çev. Ed.). Palme Yayıncılık.

Serttaş, Ö. (2019). *Okul ikliminin yordayıcısı olarak öğrencilerin prososyal davranışları ve öğrenci bağlılığı: Lise öğrencileri üzerine yapılan bir*

araştırma (Yüksek Lisans Tezi). Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi Bilim Dalı.

Sular, M. (2017). *Lise öğrencilerinin okula yabancılaşmasında okul iklimi ve okulda iletişimin rolü* (Yüksek Lisans Tezi). Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Rehberlik Ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı.

Sünger, E., Balcıoğlu, E., Çağlar, A. (2015). Eğitim düzeyi suç ilişkisi: Türk Emniyet Teşkilatı örneği. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 33*(4), 113-134.

Süzgün-Şahin, F. ve Yorgancılar, S. (2019). *Sosyoloji*. Seçkin Yayıncılık.

Şahin, C. (2019). Eğitim sürecinde öğrenci kişilik hizmetleri ve rehberlik. M. Güven (Ed.), *Psikolojik danışma ve rehberlik* (ss. 2-45). Anı Yayıncılık.

Şahin, L. (2017). Bir sosyal politika aracı olarak eğitim ve Türkiye'deki durumu. *Trakya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi E-Dergi, 6*(1), 122-171.

Şimşek, H. (2011). Lise öğrencilerinde okulu bırakma eğilimi ve nedenleri. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 27-47.

T.C. Resmi Gazete. (2005). Çocuk Koruma Kanunu. Resmî Gazete tarih ve sayısı: 15 Temmuz 2005, 25876.

T.C. Resmi Gazete. (2006). Çocuk Koruma Kanununa Göre Verilen Koruyucu ve Destekleyici Tedbir Kararlarının Uygulanması Hakkında Yönetmelik, Resmî Gazete tarih ve sayısı: 24 Aralık 2006, 26386.

Tezcan, M. (2014). *Eğitim sosyolojisi* (14 ed.). Anı Yayıncılık.

Thompson, N. (2013). *Kuram ve uygulamada sosyal hizmeti anlamak.* Ö. Cankurtaran (Çev. Ed.). Dipot Yayınları.

Times Higher Education (THE). (2019). World university rankings 2019. https://www.timeshighereducation.com/world-university-rankings/2019/world-ranking#!/page/0/length/25/locations/TR/sort_by/rank/sort_order/asc/cols/stats

TÜİK. (2019). İstatistiklerle aile. http://www.tuik.gov.tr/OncekiHBArama.do

University Ranking by Academic Performance (URAP). (2019). 2019-2020 world ranking. https://www.urapcenter.org/Rankings/2019-2020/world-2019

Yardımcıoğlu, F. (2013). Eğitim ve sağlık ilişkisi: Panel eşbütünleşme ve panel nedensellik analizi. *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 9*(1), 49-74.

Yaşar-Ekici, F. (2015). Çocukların göçle birlikte yaşadıkları eğitim sorunları üzerine bir inceleme. K. Canatan vd. (Ed.), *Disiplinlerarası Göç ve Göç Politikaları Sempozyumu, 29-30 Mayıs 2015* (ss. 179-200). İZÜ Yayın No:12.

Yavrutürk, A. R. (2019). *Lise öğrencilerinde okul bağlılığının yordayıcıları olarak sosyal destek ve okul iklimi* (Yüksek Lisans Tezi). Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı.

Yeşilyaprak, B. (2015). *İlk ve ortaöğretimde gelişimsel rehberlik*. Pegem Akademi Yayıncılık

Yıldırım, A. ve Ekinci, Ö. (2018). Eğitimin sosyal temelleri. M. Yavuz (Ed.), *Eğitim bilimine giriş* (ss. 155-180). Anı Yayıncılık.

Yıldırım, S. (2017). *Liselerde öğrenci ve öğretmenlerin güvenli okul iklimi algıları ile öğrencilerin akademik başarıları arasındaki ilişki* (Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalı.

Yıldız, Z. (2004). Eğitim düzeyi ile suç türü arasındaki ilişkinin araştırılması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 38*, 278-291.

Yılmazel, G. ve Çetinkaya, F. (2016). Sağlık okuryazarlığının toplum sağlığı açısından önemi. *TAF Prev Med Bull, 15*(1), 69-74.

Yılmaz-Fındık, L. (2016). Türkiye'de dezavantajlı başarılı öğrenciler için fark yaratan nedir? *Eurasian Journal of Educational Research (EJER)*, 64, 91-108. doi:10.14689/ejer.2016.64.5

Yüksel, M., Adıgüzel, O., Yüksel, H. (2015). Dünyada ve Türkiye'de sosyal politika temelinde dezavantajlı bir grup olarak çocuk işçiler realitesi. *Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 6*, 23-34.

Zencirkıran, M. (2017). *Sosyoloji* (6. Baskı). Dora Yayıncılık.

Zorbaz, O. (2018). *Lise öğrencilerinin okul terk risklerini etkileyen öğrenci ve okul düzeyindeki faktörler* (Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Psikolojik Danışma ve Rehberlik Programı.

SUÇLULUK VE ADALET SİSTEMİNDEKİ SORUNLAR

Zeki KARATAŞ

- *Doç. Dr., Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü*
- *ORCID: 0000-0002-5822-2904*

KAYNAKÇA

Adalet Bakanlığı. (2015). *Stratejik Plan (2015-2019).* Ankara: Adalet Bakanlığı.

Adalet Bakanlığı. (2020a). *Uzlaştırma istatistikleri: Türkiye geneli.* 01 10, 2020 tarihinde Alternatif Çözümler Daire Başkanlığı: http://alternatifcozumler.adalet.gov.tr adresinden alındı

Adalet Bakanlığı. (2020b). *İstatistiki veriler: Arabuluculuk.* 01 30, 2020 tarihinde Arabuluculuk Daire Başkanlığı: http://www.adb.adalet.gov.tr adresinden alındı

Aertsen, I., & Peters, T. (1998). Mediation for reparation: The victim's perspective. *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice, 6*(2), 106-124.

Akdaş-Mitrani, A. (2017). Türkiye'de Ceza İnfaz Kurumlarında Psiko-Sosyal Rehabilitasyonun Dünü, Bugünü, Yarını. E. Şenol-Durak, & M. Durak içinde, *Adli Psikoloji* (s. 101-130). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Akers, R. L. (2000). *Criminological theories: Introduction, evulation and application* (3. b.). Los Angeles: Roxbury Publishing Company.

Aksoy-Retornaz, E. E. (2014). Beccaria'nın hapis cezasına bakışı üzerine bir değerlendirme. *TBB Dergisi*(112), 94-106.

Artuk, M. E., & Alşahin, M. E. (2015). Hapis Cezalarının ve Cezaevlerinin Tarihi Gelişimi. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 21*(2), 297-338.

Ayata-Özyiğit, Ö. (2009). *Türkiye'de uzlaşma kurumunun yasal çerçevesinin ve uygulamasının onarıcı adalet prensipleri ile değerlendirilmesi (basılmamış yüksek lisans tezi).* İstanbul: Bilgi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Beccaria, C. (2018). *Suçlar ve cezalar hakkında.* Ankara: İmge Kitabevi.

Bilgiç, Ş. (2014). Mahkûmların suç algısı. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 16* (Özel Sayı), 8-17.

Braithwaite, J. (2003). Restorative justice and social justice. . M. Eugene, F. Ross, H. Gordon, & W. Louise içinde, *Restorative Justice Critical Isuues* (s. 157-163). London: SAGE Publication.

Briken, P., Habermann, N., Berner, W., & Hill, A. (2005). The influence of brain abnormalities on psychosocial development, criminal history and paraphilias in sexual murderers. *Journal of Forensic Sciences, 50*, 1-5.

Brown, S. E., Esbensen, F., & Geis, G. (2015). *Criminology: Explaining crime and its context* (9. b.). New York: Routledge.

Canter, D. (2011). *Suç psikolojisi.* Ankara: İmge Kitabevi Yayıncılık.

Carrabine, E., Cox, P., Lee, M., Plummer, K., & South, N. (2009). *Criminology: A sociological introduction.* London and New York: Routledge Taylor & Francis Group.

Clarke, R. V., & Cornish, D. B. (1985). *Crime control in Britain: A review of police research.* Albany: State University of New York Press.

CNN Türk. (2019). *Ev tipi hapishane projesi.* 01 25, 2020 tarihinde CNN Türk: https://www.cnnturk.com/video/turkiye/ev-tipi-hapishane-projesi adresinden alındı

Crews, A. D. (2009). Biological theory. J. M. Miller içinde, *21st century criminology: A reference handbook* (s. 184-200). Los Angeles: SAGE Publications.

Çaynak, S., & Kutlu, Y. (2016). Bir grup tutuklu ve hükümlünün ruhsal belirtileri, intihar olasılığı ve başa çıkma yolları. *Anadolu Psikiyatri Dergisi, 17*(2), 93-98.

Çeliköz, N., Seçer, Z., & Durak, T. (2008). Suç İşleyen ve İşlemeyen Çocukların Düşünme Becerileri ve Ahlaki Yargılarının İncelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*(25), 335-350.

Çetintürk, E. (2017). *Onarıcı adalet ve ceza adalet sisteminde uzlaştırma.* Ankara: Adalet Yayınları.

Çolak, B. (2015). Mahpus damlarının İnşası. *Güncel Hukuk*(4), 12-14.

Darçın, S., & Darçın, M. (2017). Suça biyolojik yaklaşımlar. S. Darçın, & M. Darçın içinde, *Suç Sebeplendirme Yaklaşımları* (s. 27-79). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Demirbaş, H. (2019). *Psikopatoloji ve suç.* Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Demirdöven, İ. H. (2005). Suç ve çocuk kavramlarına felsefece bir bakış. S. Uluğtekin içinde, *Gözetim Görevlileri Eğitim Programı* (s. 09-22). Ankara: Dostlar Dayanışma Derneği Yayınları.

Doğan, İ., & Yanardağ, R. (2019). Onarıcı adalet yaklaşımında çocuklar ve sosyal hizmet bakış açısı. M. Talas içinde, *Ailede Çocuk, Genç ve Yaşlılar Üzerine Araştırmalar* (s. 5-29). Ankara: Iksad Publications.

Dönmezer, S. (1984). *Kriminoloji* (7 b.). İstanbul: Filiz Kitabevi.

Einstadter, W., & Henry, S. (2006). *Criminological theory: An analysis of its underlying assumptions* (2. b.). Lanham: Rowman & Littlefield Publisher.

Faucault, M. (1992). *Hapishanenin Doğuşu.* Ankara: İmge Kitabevi.

Gökalp, Ö. T. (2013). Ceza usul hukukunda uzlaşma. *Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi, 5*(1), 21-30.

Gökulu, G. (2013). Onarıcı adalet kavramı ve uygulamaları. G. Önkal, & Ö. Sarı içinde, *Suçun Sosyolojisi ve Cezanın Felsefesi* (s. 79-97). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Hirschi, T., & Hindelang, M. J. (1977). Intelligence and Delinquency: A Revisionist Review. *American Sociological Review, 42*(4), 571-587.

Hollin, C. (2002). *Psychology and crime: an introduction to criminological psychology.* London and New York: Routledge Taylor & Francis Group.

İçli, T. G. (2013). *Kriminoloji.* Ankara: Seçkin Yayıncılık.

İrtiş, V. (2012). Çocuk Ceza Adaletini Çifte Şiddet Bağlamında Düşünmek. *Hukuka Felsefi ve Sosyolojik Bakışlar-V Sempozyumu* (s. 46-56). İstanbul: İstanbul Barosu.

Işıktaç, Y. (2013). *Adalet Psikolojisi.* İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Jeffery, C. R. (1985). Criminology as an interdisciplinary behaviroal science. J. K. Frank H. March içinde, *Biology, Crime and Ethics.* Cincinnati: Anderson Publishing Company.

Kalem, S., Jahic, G., & Elveriş, İ. (2008). *Adalet barometresi: Vatandaşların mahkemeler hakkındaki görüşleri ve değerlendirmeleri.* İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Karataş, Z. (2016). *Çocuk Adalet Sistemi Kapsamında Suça Sürüklenen Çocuklara Yönelik Uygulamaların Nitel Analizi (Basılmamış doktora tezi).* Konya: Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Kızmaz, Z. (2003). Ekonomik yapı ve suç: Bazı araştırma bulguları üzerine genel bir değerlendirme. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 13*(2), 279-304.

Kızmaz, Z. (2005a). Sosyolojik suç kuramlarının suç olgusunu açıklama potansiyelleri üzerine bir değerlendirme. *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi, 29*(2), 149-174.

Kızmaz, Z. (2005b).

Kızmaz, Z. (2005b). Kriminolojide yeni yönelimler: Bütünleşik (integrated) suç kuramları-I. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 15*(2), 349-377.

Lanier, M. M., & Henry, S. (2010). *Essential Criminology.* Philadelphia: Westview Press.

Lilly, R., Cullen, F. T., & Ball, R. A. (2018). *Criminological theory: Context and consequences* (7. b.). Los Angeles: Sage Publications.

Mazur, A. (1995). Biosocial models of deviant behavior among male army veterans. *Biological Psychology, 41*(3), 271-293.

Mercan, B. A. (2019). Onarıcı adalet pratiklerinde mağdur-fail karşılaşması: Duygusal temsiller karşısında hakiki duygulanımlar. *Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi, 7*(1), 103-125.

Ness, D. V., Morris, A., & Maxwell, G. (2001). Introducing restorative justice . A. Morris, & G. Maxwell içinde, *Restorative Justice for Juveniles: Conferencing, Mediation and Circles* (s. 3-16). Portland, Oregon: Hart Publishing.

O'Brien, M., & Yar, M. (2008). *Criminology: The key concepts.* London and New York: Routledge Taylor&Francis Group.

Oktik, N. (2013). Sosyal sapma ve suçun sosyolojisine kuramsal yaklaşımlar. G. Önkal, & Ö. Sarı içinde, *Suçun Sosyolojisi Cezanın Felsefesi: Temel Kavramlar* (s. 3-43). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Osmanoğlu, K. (2012). Ceza adalet sisteminde yapılan değişiklikler ve türk adalet sistemindeki yansımaları. *Ankara Barosu Dergisi, 2*, 428-443.

Özgenç, İ., & Bayraktarlı, İ. Y. (2019). İnfaz Kurumlarındaki Hükümlü Sayısındaki Artış Sorunu Ve Çözüm Önerisi . *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi , 23*(1), 129-139.

Öztürk, B., & Erdem, M. (2005). *Uygulamalı ceza hukuku ve emniyet tedbirleri hukuku* (8 b.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Rafter, N. (2009). *The Origins of Criminology.* New York: Routledge Taylor & Francis Group.

Resmi Gazete. (2004). *5275 Sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun: 29.12.2004 tarih ve 25685 saylı Resmi Gazete.*

Saruç, S. (2016). Onarıcı adalet uygulamaları ve Türkiye'de arabuluculukta sosyal hizmetin rolü. D. Yücel, & M. B. Gönültaş içinde, *Adli Sosyal Hizmet* (s. 223-235). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Seyhan, K. (2016). Klasik okul teorileri. A. Sözer, & E. Balcıoğlu içinde, *Kriminoloji* (s. 37-47). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Shoemaker, D. J. (2009). *Theories of delinquency: An examination of explanation of delinquent behavior* (6. b.). New York: Oxford University Press.

Siegel, L. (2011). *Criminology* (11. b.). USA: Wadsworth Cengage Learning.

Sokullu-Akıncı, F. (2014). *Kriminoloji.* İstanbul: Beta Basım.

Stafford, M. C., & Warr, M. (1993). A reconceptualization of general and specific detterence. *Journal of Research in Crime and Delinquency, 30*(2), 123-135.

Şahinöz, A., Sağın-Küçük, N., Çuhacı-Çakır, B., Kara-Uzun, A., & Durualp, E. (2019). Cezaevinde annesi ile birlikte kalan çocukların gelişimlerinin karşılaştırılmalı olarak değerlendirilmesi. *Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası, 72*(1), 66-75.

Şenol-Durak, E. (2017). Suçlu yetişkinlerde adli psikolojik müdahaleler. E. Şenol-Durak, & M. Durak içinde, *Adli Psikolojide Psikolojik Tedavi ve Rehabilitasyon* (s. 1-16). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Tekin, E. (2010). *Türk ceza adalet sisteminde mağdur-fail arabuluculuğu: Uzlaşma kurumunun yasal analizi (basılmamış yüksek lisans tezi).* İstanbul: Bilgi Üniversitesi Sosyal Bilimler Emstitüsü.

TÜİK. (2018). *Güvenlik birimine gelen veya getirilen çocuklar-2017.* Ankara: Türkiye İstatistik Kurumu.

TÜİK. (2019). *Ceza infaz kurumu istatistikleri-2018.* Ankara: Türkiye İstatistik Kurumu. Türkiye İstatistik Kurumu Haber Bülteni. adresinden alındı

Uluğtekin, S. (2014). Kanunla İhtilaf Halindeki Çocuklar: Eleştirel Düşünme ve Türkiye'deki Çocuk Adaletinin Bazı Özellikleri. P. Akkuş, & Ö. Başpınar-Aktütün içinde, *Sosyal Hizmet ve Öteki. Disiplinlerarası Yaklaşım* (s. 193-223). İstanbul: Bağlam Yayıncılık.

UNDP. (2009). *Ceza uyuşmazlıklarında uzlaşma el kitabı.* Ankara: UNDP & Adalet Bakanlığı.

UNODC. (2006). *Onarıcı adalet programları el kitabı.* Vienna: United Nations.

Yıldız, G. (2012). *Mapushane: Osmanlı Hapishanelerinin Kuruluş Serüveni (1839-1907)*. İstanbul: Kitabevi.

Yücel, M. T. (2010). Yeni Türk ceza siyasetinin yansımaları. *TBB Dergisi*(88), 287-319.

Zehr, H., & Mika, H. (2003). Fundamental concepts of restorative justice. E. Mclaughlin, R. Fergusson, G. Huges, & L. Westmarland içinde, *Restorative Justice Critical Isuues* (s. 40-43). London: SAGE Publication.

YAŞLILIK VE YAŞLI SORUNLARI

Semih SÜTÇÜ

- *Arş. Gör., Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü*
- *ORCID: 0000-0002-6833-3464*

Aykut Can DEMİREL

- *Öğr. Gör., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Muğla MYO Sosyal Hizmetler ve Danışmanlık Bölümü*
- *ORCID: 0000-0001-6388-7313*

KAYNAKÇA

Aksu, S. (2014). Şizofreni ve mitokondri disfonksiyonu. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 342.

Antonucci, T., Berkman, L., Suphan, A. B., Carnstensen, L., Fried , P., Goldman, D., . . . Kohli, M. (2016). Society and the ındividula at the dawn of the twenty first century. A. Carstensen ve T. Rando (Ed.), *Handbook of the Psychology of Aging.* Elsevier Publication.

Akçakaya, M. (2016). Weber'in bürokrasi kuramının bugünü ve geleceği. *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Özel sayı*, 275-295.

Ayşe, C. (2008). *Sosyal yönleriyle yaşlılık.* Palme Yayıncılık.

Beşer, A., Kıssal, A. (2016). Yaşlılık istismarı ve ihmali. V. Kalınkara (Ed.), *Yaşlılık: disiplinlerarası yaklaşım, sorunlar, çözümler 2*. Nobel Akademik Yayıncılık.

Ceylan, H. (2015). Sosyal değerden sosyal soruna yaşlılık: geleneksel toplumdan modern topluma değişen yaşlılık algısı. H. Ceylan (Ed.), *Modern hayat ve yaşlılık* (s. 26). Nobel Akademik yayıncılık.

Cicero. (2018). *Yaşlı Cato veya Yaşlılık Üzerine.* C. C. Çevik (Çev.), Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Daşbaş, S. (2014). Elder Abuse in Cities. *3rd International Congress on Urban and Environmental Issues and Policies Proceeding Book*, (s. 24-37).

Daşbaş, S. (2015). Yaşlı istismarının önlenmesi. H. Ceylan (Ed.), *Modern hayat ve yaşlılık* (s. 209). Nobel Akademik Yayıncılık.

Engelli Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü. (2019, 01 28). Engelli ve Yaşlı İstatistik Bülteni-2019 Temmuz. Ankara. 01 28, 2019 tarihinde https://ailevecalisma.gov.tr/media/11564/ eyhgm_buelten_temmuz2019.pdf adresinden alındı

Gündoğdu, S. (2018). *Huzurevi çalışanlarının iş stresi ve iş doyumunun yaşlılara yönelik ayrımcılıkla ilişkisi*. Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü İç Hastalıkları Anabilim Dalı.

Kalaycıoğlu, S. (2016). Yaşlılıkla baş etme ve direnç stratejileri. H. Ceylan (Ed.), *Yaşlılık sosyolojisi.* Nobel Akademik Yayıncılık.

Kalınkara, V. (2014). *Temel gerontoloji yaşlılık bilimi.* Nobel Akademik Yayıncılık.

Kalınkara, V., Günay, G., Aydıner Boylu, A., Şahin, H., Arpacı, F., Ay, F., . . . Artan, T. (2019). Farklı alanlarda öğrenim gören üniversite öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına yönelik tutumlarının belirlenmesi. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi, 12*(2), 73-83.

Komşu, U. C. (2014). Yaşlılık, Yaşlı Nüfusun Sorunları ve Yetişkin Eğitimi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2*(1), 370-389.

Koşar, N. (1996). *Sosyal Hizmetlerde Yaşlı Refahı Alanı.* Şafak Matbaacılık.

Kurt, G., Erkol, Z., & Beyaztaş, F. Y. (2010). Yaşlıların Sorunları ve Yaşlam Memnuniyeti. *Adli Tıp Dergisi, 24*(2), 32-39.

Müftüler, G. (2018). Yaşlılar Açısından Yaşlılık Gerçeği. *Türkiye Sosyal Hizmetler Araştırmaları Dergisi, 2*(1), 94-125.

Onur, B. (1997). *Gelişim psikolojisi, yetişkinlik, yaşlılık, ölüm.* İmge Kitabevi.

Öztop, H., Şener, A., & Güven, S. (2008). Evde bakımın yaşlı ve ailesi açısından olumlu ve olumsuz yönleri. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi, 1*(1), 39-49.

Palmer, B., Maddox, W. (1995). *Yaşlılık ve yaşlının sosyal uyumu.* V. Emiroğlu (Çev.), Şafak Matbaacılık.

Santrock, J. W. (2014). *Yaşam boyu gelişim, gelişim psikolojisi*. G. Yüksel (Çev.), Nobel Akademik Yayıncılık.

Sevil, H. T. (2005). *Yaşlılığın Sosyal Anatomisi.* SABEV Yayınları.

Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü. (2013). *Araştırma-Geliştirme ve Tanıtım Dairesi Başkanlığı* Verileri.

Şenel, A. (1982). *İlkel topluluktan uygar toluma geçiş aşamasında ekonomik toplumsal düşünsel yapıların etkileşimi*. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Yayını.

Şentürk, M., Altan, R. B. (2015). Giriş: İstanbul'da yaşlıların mevcut durum araştırması. *İstanbul'da Yaşlanmak.* Açılım Kitap.

Şentürk, Ü. (2018). *Yaşlılık sosyolojisi: Yaşlılığın toplumsal yörüngeleri.* Dora Yayıncılık.

Tomanbay, İ. (1999). *Sosyal Çalışma Sözlüğü: Toplumbilim, ruhbilim, eğitbilim, yöntembilim, nüfusbilim, hukuk ve ekonomi boyutlarıyla.* Selvi Yayınevi.

Tufan, İ. (2007). *Birinci Türkiye Yaşlılık Raporu.* Gero Yay.

Türk Dil Kurumu. (2019, 10 1). *Türk Dil Kurumu Sözlükler*. http://sozluk.gov.tr

Uslu, A. (2005). Yaşlılıkta yaşam kalitesi ve sosyal etkileşimin sağlanması için dış mekan tasarımının rolü. *III: Ulusal Yaşlılık Kongresi*, (s. 16-19).

Weber, M. (1921). *Ekonomi ve Toplum.* Yarın Yayınları.

WHO. (2008). *A global response to older abuse and neglect: building primary health care capacity to deal with the problem worldwide: Main report.* France.

WHO. (2011). *Global health and aging.* NIH Publication.

WHO. (2020). *Report of the WHO-China Joint Mission.* WHO.

Yıldız, H. (2012). *Sosyolojik kurama katkıları açısından Georg Simmel.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı

Zastrow, C., Kirst-Ashman, K. K. (2015). *İnsan davranışı ve sosyal çevre II.* Nika Yayınevi.

ENGELLİLİK VE ENGELLİLERİN SORUNLARI

Aykut Can DEMİREL

- *Öğr. Gör., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Muğla MYO Sosyal Hizmetler ve Danışmanlık Bölümü*
- *ORCID: 0000-0001-6388-7313*

Semih SÜTÇÜ

- *Arş. Gör., Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü*
- *ORCID: 0000-0002-6833-3464*

KAYNAKÇA

Adaman, F. ve Keyder, Ç. (2006). *Türkiye'de büyük kentlerin gecekondu ve çöküntü mahallelerinde yaşanan yoksulluk ve sosyal dışlanma.* Avrupa Komisyonu Sosyal Dışlanma ile Mücadele Mahalli Topluluk Eylem Programı.

Ak, Y. (2019). *Çoklu bir dezavantajlılık olarak engelli yoksulluğu: Türkiye örneği,* Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Albrecht, G. L., Seelman, K. D., Bury, M. (2001). *Handbook of Disability studies.* Sage Publications. doi:http://dx.doi.org/10.4135/9781412976251

Altunok Habalı, Z. (2019). *Engellilerin İstihdam edilebilirliğine yönelik nitel bir araştırma* (Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Arıkan, Ç. (2002). Sosyal model çerçevesinde özürlülüğe yaklaşım. *Ufkun Ötesi Bilim Dergisi*, *2*(1), 11-25.

Bakırcı, Ç. (2013, 04. 24). *Evrim ve ideoloji: Sosyal Darwinizm nedir? Öjeni nedir?* https://evrimagaci.org/evrim-ve-ideoloji-sosyal-darwinizm-nedir-ojeni-nedir-5520 adresinden alındı

Baysal, Ş. (2019). *Toplum temelli rehabilitasyon modelleri üzerine bir inceleme: Engellilerin sosyal rehabilitasyonu* (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Besiri, A. (2009). Yoksulluk Ekseninde engellilerin eğitimi. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 83,* 495-506.

Birleşmiş Milletler. (2006, 12. 6). *United Nations Convention on the Rights of Persons.* United Nations Convention. https://www.un.org/disabilities/documents/convention/convention_accessible_pdf.pdf adresinden alındı

BM. (1975). *Declaration on the Rights of Disabled Persons.* United Nations Human Rights Office of The High Commisioner. https://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/RightsOfDisabledPersons.aspx adresinden alındı

BM. (2005). *Disability and employment*. Department of Economic and Social Affairs. https://www.un.org/development/desa/disabilities/resources/factsheet-on-persons-with-disabilities/disability-and-employment.html adresinden alındı

Braddock, D. L. ve Parish, S. L. (2002). *Disability at the dawn of the 21st century and the state of the states.* American Association on Mental Retardation.

Çakır, Ö. (2002). Sosyal dışlanma. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 4(3),* 83-104.

Çavuş, Ö. H. ve Tekin, A. (2015). Türkiye'de engellilerin istihdam yöntemi olarak korumalı işyeri. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 30(1),* 145-165.

Çetin, B. I. (2017). Sanayi Devrimi'nden 21. yüzyıla batı dünyasında engellilik. *Sosyal Güvenlik Dergisi*, 91-121.

Çolak, B. (2019). *Engelli çocuğa sahip ebeveynlerin aile yükü ve yaşam kalitesinin değerlendirilmesi,* Yüksek Lisans Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Çolak, Ü. ve Hergüner, B. (2016). Zihinsel engellilerin istihdamı ve korumalı işyeri projesinin işverenler açısından uygulanabilirliği: Trabzon örneği. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 5*(8), 2436-2455. doi:10.15869/itobiad.281461

Çopuroğlu, Y. C. ve Mengi, A. (2014). Toplumsal dışlanma ve otizm. *Turkish Studies, 9*(5), 607-626.

Demir, A. Z. ve Elïöz, M. (2016). Engelli bireylerin eğitim ve istihdamı için bir model önerisi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, 4*(33), 76-90. doi:10.16992/ASOS.2445

Disabled World. (2019, 06, 12). *Models of disability: Types and definitions*. https://www.disabled-world.com/definitions/disability-models.php adresinden alındı

Devlet Personel Başkanlığı (DHB). (2019). *Engelli personel istatistikleri*. http://www.dpb.gov.tr/tr-tr/istatistikler/engelli-personel-ve-omss-istatistikleri adresinden alındı

DSÖ. (2010). *World report on disability.* World Health Organization.

Dünya Sağlık Örgütü. (1980). *International classification of impairments, disabilities, and handicaps.* https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/41003/9241541261_eng.pdf?sequence=1&isAllowed=y adresinden alındı

Elwan, A. (1999). *Poverty and disability: A survey of the literature* . World Bank .

Encyclopedia Virginia. (2015). Carrie Buck (1906–1983). https://www.encyclopediavirginia.org/Buck_Carrie_Elizabeth_1906-1983#start_entry adresinden alınmıştır. Erişim tarihi: 15.02.2020

Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü (EYHGM). (2019). *Engelli ve yaşlı istatistik bülteni (2019 Haziran).* https://www.iskur.gov.tr/kurumsal-bilgi/istatistikler/ adresinden alındı

Erkan, G. (2004). Özürlülüğe ilişkin modeller ve sosyal hizmet uygulamaları. *Toplum ve Sosyal Hizmet, 15(2),* 31-38.

Eurostat. (2020, Ocak 31). *Disability statistics- Poverty and income.* 06.02.2020 tarihinde http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do adresinden alındı

Filme, D. (2008). Disability, poverty, and schooling in developing countries: Results from 14 household surveys. *The World Bank Economic Review, 22*(1), 141–163. doi:10.1093/wber/lhm021

Genç, Y. (2015). Engellilerin sosyal sorunları ve beklentileri, 35(2). *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 65-92. doi:http://dx.doi.org/10.21560/spcd.77043

Genç, Y. ve Çat, G. (2013). Engellilerin istihdamı ve sosyal içerme ilişkisi. *Akademik İncelemeler Dergisi, 8*(1), 363-393.

Genç, Y. ve Dalkılıç, P. (2013). Yaşlıların sosyal dışlanma sendromu ve toplumsal beklentileri. *The Journal of Academic Social Science Studies International Journal of Social Science, 6*(4), 461-482. doi:http://dx.doi.org/10.9761/JASSS1390.

Kaplan, D. (2000). The definition of disability: perspective of the disability community. *Journal of Health Care Law and Policy, 3*(2), 352-363.

Karataş, K. ve Gökçearslan Çifci, E. (2010). Türkiye'de engelli kadın olmak: deneyimler ve çözüm önerileri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 3*(13), 147-153.

Karataş, Z. (2017). Engelliliği anlamak: Kavramlar, tanımlar, modeller. S. Turan. (Ed.). *Engellilik ve dinler: Farklı kültürler, farklı dinler, farklı yaklaşımlar*, Açılım Kitap.

Lüle, F. (2008). *Engelli bireye sahip yoksul ailelerin karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunlarla başaçıkma tarzları.* Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Meşe, İ. (2014). Engelliliği açıklayan sosyal model nedir? *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 79-92. doi:http://dx.doi.org/10.21560/spcd.17773

Mitra, S., Posarac, A., Vick, B. (2011). *Disability and poverty in developing countries: a snapshot from The World Health Survey.* Wold Bank.

Nasibov, D. (2017). *Çalışma yaşamında engelli kadın olmak: alanya örneği.* Yüksek Lisans Tezi. Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

OECD. (2010). *Sickness, disability and work.* 01.02.2020 tarihinde https://www.oecd.org/els/soc/46488022.pdf adresinden alındı

Oliver, M. (1996). *Understanding disability: from theory to practice.* Macmillan Press.

Ontario Human Rights Commission. (2015). *Main barriers to education for students with disabilities*. 05.01.2020 tarihinde http://www.ohrc.on.ca/en/main-barriers-education-students-disabilities-fact-sheet adresinden alındı

Orhan, S. (2013). *Türkiye'de özürlü dostu istihdam politikaları (Durum analizi ve öneriler).* T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı.

Orhan, S. ve Genç, K. G. (2015). Engellilere yönelik ülkemizdeki özel eğitim hizmet uygulamaları ve örnek ülke karşılaştırması. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, 35*(2), 115-146. doi:http://dx.doi.org/10.21560/spcd.35323

Özgökçeler, S. ve Bıçkı, D. (2010). Özürlülerin sosyal dışlanma boyutları: Bursa ve Çanakkale örneklerinden yansıyanlar. *II. Ulusal Sosyal Haklar Sempozyumu, Pamukkale Üniversitesi* (s. 217-243). Pamukkale Üniversitesi.

ÖZİDA ve DİE. (2002). *Türkiye özürlüler araştırması* (2. baskı). Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası.

Özmen, D. ve Çetinkaya, A. (2012). Engelli çocuğa sahip ailelerin yaşadığı sorunlar. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi, 28*(3), 35-49.

Öztürk, M. (2011). *Türkiye'de engelli gerçeği.* MÜSİAD Cep Kitapları Serisi:30.

Öztürk, M. ve Çetin, B. (2009). Dünyada ve Türkiye'de yoksulluk ve kadınlar. *Journal of Yaşar University, 3*(11), 2661-2698.

Palmer, M. (2011). Disability and poverty: A conceptual review. *Journal of Disability Policy Studies, 21*(4), 210-218. doi:10.1177/1044207310389333

Pinilla-Roncancio, M. (2015). Disability and poverty: Two related conditions. A review of the literature. *Rev. Fac. Med.*, *63*(1), 113-23, http://dx.doi.org/10.15446/revfacmed.v63n3sup.50132.

Purutçuoğlu, E. ve Doğan, İ. (2017). Engelli yakınlarının engelli yoksulluğuna ilişkin düşünceleri ve inançları: Ankara Keçiören örneği. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 10*(49), 347-361.

Ravassard, M. (2018). *Persons with disabilities*. https://www.right-to-education.org/issue-page/marginalised-groups/persons-disabilities adresinden alındı

Retief, M. ve Letšosa, R. (2018). Models of disability: A brief overview. *HTS Teologiese Studies, 74*(1), 1-8. doi:10.4102/hts.v74i1.4738.

Sapancalı, F. (2005). Avrupa Birliği'nde sosyal dışlanma sorunu ve mücadele yöntemleri. *Çalışma ve Toplum, 3*, 51-105.

Sevinç, İ. ve Çay, M. (2017). Fiziksel engelli bireylerin üniversite eğitimi sırasında karşılaştıkları sorunlar (Akdeniz Üniversitesi örneği). *Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi, 13*, 219-238.

Sullivan, T. J. (2016). *Introduction to social problems* (10th Ed.). Pearson Education.

Şen, M. (2018). Türkiye'de engellilere yönelik istihdam politikaları: Sorunlar ve öneriler. *Sosyal Güvenlik Dergisi, 8*(2), 129-152 .

Tartakovsky, M. (2018). Eugenics & the story of Carrie Buck. PsychCentral, HYPERLINK "https://psychcentral.com/blog/eugenics-the-story-of-carrie-buck/" https://psychcentral.com/blog/eugenics-the-story-of-carrie-buck/ adresinden alınmıştır. Erişim tarihi: 15.02.2020.

Tekin, H. H. (2019). Engelli üniversite öğrencilerinin eğitim yaşamındaki sorunları: Konya örneği. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi, 8*(2), 1531-1548. doi:https://doi.org/10.33206/mjss.479132

TÜİK. (2010). *Engellilerin sorun ve beklentileri araştırması.* Türkiye İstatistik Kurumu.

TÜİK. (2011). *2011 Nüfus ve konut araştırması.* Türkiye İstatistik Kurumu.

Ulutaşdemir, N. (2007). Engelli çocukların eğitimi. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi; 2*(5), 119-130.

Vikipedi. (2020). Cafe Down. https://tr.wikipedia.org/wiki/Cafe_Down#cite_note-d%C3%BCzcebel-01-3 adresinden alınmıştır. Erişim tarihi. 20.03.2020.

Zastrow, C. (2016). *Sosyal hizmete giriş* (4. Baskı). D. B. Çiftçi (Ed.). Nika Yayınevi.

ALKOL VE MADDE BAĞIMLILIĞI

Salih Emir MUTLUER

- *Öğr. Gör. Dr., Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü*
- *ORCID: 0000-0001-5456-2832*

KAYNAKÇA

Akfert, S. K., Çakıcı, E., Çakıcı, M. (2009). Üniversite öğrencilerinde sigara-alkol kullanımı ve aile sorunları ile ilişkisi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 10, 40-47.

Akgül, A. ve Kaptı, A. (2010). Türkiye'nin uyuşturucu ile mücadele politikası, politika süreç analizi, M. A. Sözer, O. Ö. Demir, S. Özeren (Ed.) *Yerelden Küresele Sınıraşan Suçlar,* Seçkin Yayıncılık.

Arabacı, L. B., Taş, G., Dikeç, G. (2017). Çocuk ve ergenlerde madde kullanımı, suça yönelme, ruhsal bozukluklar ve hemşirelik bakımı, *Bağımlılık Dergisi,18*(4):135-44.

Asan, Ö., Tıkır, B., Okay, İ. T., Göka, E. (2015). Sociodemographic and clinical features of patients with alcohol and substance use disorders in a specialized unit. *Bağımlılık Dergisi*, 16(1), 1-8.

Bahar, A. (2018). Uyuşturucu madde kullanımının nedenleri ve bağımlılık oluşum sürecinde iletişimsel yaklaşımların rolü ve önemi: Polis kayıtları üzerinden olgusal bir inceleme, *İstanbul University Journal of Communication Sciences*, 55, 1-36. DOI: 10.26650/CONNECTIST2018-0032.

Belgeselci. (2017). "Yalan Dünya; Uyuşturucu" Belgeseli. (Youtube) https://www.youtube.com/watch?v=x30GTdJfQ5A

Bozkurt, O. (2015). *Madde bağımlısı bireylerin bağımlılık süreçlerinde ailenin etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı.

Caşın, M. H. (2018). Uluslararası uyuşturucu madde kaçakçılığı ve sınır güvenliği. Y. Ünver ve K. Öz (Ed.), *Uyuşturucu ile Mücadelede Hukuk Sempozyumu*, Seçkin Yayıncılık.

Çalkan-Sağlam, Ö. ve Sağlam, H. (2018). İnsanlık tarihinde üzümün önemi. *Journal of Agriculture. 1*(2), 1-10. http://static.dergipark.org.tr/article-download/2210

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ). (1994). Lexicon of Alcohol and Drug Terms, Geneva: World Health Organization, https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665

EMCDDA. (2009a). *2009 Yılı Türkiye Raporu: Yeni gelişmeler, trendler, seçilmiş konular*. Reitox Ulusal Temas Noktası. DOİ:10.2810/432795.

EMCDDA. (2017b). *Avrupa Uyuşturucu Raporu 2017: Trendler ve gelişmeler*. Avrupa Toplulukları Resmi Yayınlar Bürosu. DOİ:10.2810/423569.

Kaya, E. (2014). Madde kullanım bozuklukları. *Okmeydanı Tıp Dergisi, 30*(Ek sayı 2), 79-83.

Evren, C. (2010). Sosyal anksiyete bozukluğu ve alkol kullanım bozuklukları. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, *2*(4), 473-515.

Erdamar, G. ve Kurupınar, A. (2014). Ortaöğretim öğrencilerinde görülen madde bağımlılığı alışkanlığı ve yaygınlığı: Bartın ili örneği. *Sosyal Bilimler Dergisi*, *16*(1), 65-84. DOI: 10.5578/JSS.7521.

Erdem, G., Eke, C. Y., Ögel, K., Taner, S. (2006). Lise öğrencilerinde arkadaş özellikleri ve madde kullanımı. *Bağımlılık Dergisi*, 7(3), 111-116. http://ogelk.net/makale/arkadas_ozellik.pdf.

Goldstein, P. J. (1985). The drugs/violence nexus: a tripartite conceptual framework, *J Drug Issues, 15*(4), 493-50. https://doi.org/10.1177/002204268501500406

Gordon, M. S., Kinlock, T. W., Battjes, R. J. (2004). Correlates of early substance use and crime among adolescents entering outpatient substance abuse treatment. *Am J Drug Alcohol Abuse, 30*(1), 39-59. https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/15083553

Güleç, C. ve Köroğlu, E. (1997). *Psikiyatri Temel Kitabı*, HYB Yayıncılık.

Güven, H. (1987). *Gençlerde bağımlılık, gençlik ve uyuşturucu madde alışkanlığı*. Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Gençlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü.

Havaçeliği-Atlam, D., Şaşman-Kaylı D. (2019). Bağımlılıkta riskli bir durum: Suç davranışı. Z. Yüncü (Ed). *Ergen bağımlılığı*. Türkiye Klinikleri.

Havaçeliği-Atlam, D., Çoşkunol, H. (2019). Madde kullanım bozukluğu olanlara yapılan toplumsal damgalamayı azaltmada bir müdahale programının sonuçları. *Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi, 1*, 43-46. doi:10.35365/ctjpp.19.special1.12

Beşirli, H. (2008). Gençlerin alkol tüketim davranışları ve bu davranışlarını etkileyen faktörlerin sosyolojik analizi. *Sosyoloji Konferansları*, 85-118. https://dergipark.org.tr/tr/pub/iusoskon/issue/9517/118911.

İçişleri Bakanlığı. (2019). Emniyet Genel Müdürlüğü, Narkotik Suçlarla Mücadele Dairesi Başkanlığı, 2019 Türkiye Uyuşturucu Raporu, EGM Yayın Katalog No: 703.

Kalyoncu, A. ve Mırsal, H. (2000). Alkol kullanım bozuklukları. *Psikiyatri Dünyası, 4*(1), 22-30. http://psikiyatridizini.net/viewarticle.aspx?articleid=3365.

Kaplan, H. ve Sadock, B. J. (2004). Maddeye bağlı bozukluklar. E. Abay (Çev.), *Klinik Psikiyatri*, Nobel Tıp Kitabevi.

Kargın, M., Hiçdurmaz, D. (2018). Madde kullanım bozukluğu olan bireylerde sosyal işlevsellik, algılanan esenlik ve stresle başa çıkma. *Bağımlılık Dergisi, 19*(2), 35-39. http://static.dergipark.org.tr/article-download/feaa/434e/e994.

Kaya, N., Çilli, A. S., Aşkın, R., Herken, H., Özkan, İ., Kucur, R. (1997). Orta ve yükseköğrenim öğrencilerinde sosyal fobik belirti yaygınlığı. *Genel Tıp Dergisi. 1997*(7). 133-137.

Kılıçarslan, F. (2009). Çocuk ve gençlerde uyuşturucu kullanımı: Sebepler, belirtiler, tedavi. https://www.tavsiyeediyorum.com/makale_3395.htm

Koçak, N. (2007). Madde Bağımlılığına Sosyal Yaklaşımlar: Türkiye Uyuşturucu Bağımlılığı Merkezi 2007 Raporu. http://www.tubim.gov.tr/test/yayinlar.

Macit, R. (2020). Uyuşturucu madde kullanıcıları ve esrar. *Journal of Economy Culture and Society,* DOI: 10.26650/JECS2019-0042.

Ögel, K. (1997a). *Uyuşturucu maddeler ve bağımlılık*, İletişim Yayıncılık.

Ögel, K. (2018b). *Bağımlılık tedavisi temel kitabı*, IQ Kültür Sanat Yayıncılık.

Ögel. K., Tamar, D., Evren, C., Sır A. (1999). Madde kullanıcılarının özellikleri: Türkiye'de çok merkezli bir çalışma. *3P Dergisi, 1999*(Ek sayı 4).

Ögel K, Aksoy A. (2007). Tutuklu ve hükümlü ergenlerde madde kullanımı. *Bağımlılık Dergisi, 8*(1), 11-7.

Öner, M. (2011). *Türk ceza hukukunda uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti suçları*, Adalet Yayınevi.

Özden S. Y. (2015). *Alkolizm: Sebep ve sonuçları*. Nobel Akademik Yayıncılık.

Özmen, F., Kubanç, Y. (2013). Liselerde madde bağımlılığı: Mevcut durum ve öğrencilere ilişkin okul müdürleri ve öğretmenlerin bakış açıları, *Turkish Studies, 8*(3), 357-382.

Öztürk, Y. E., Kırlıoğlu, M., Kıraç, R. (2016). Alkol ve madde bağımlılığında risk faktörleri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi, 18*(2), 97-118.

Özpoyraz. N., Tamam, L., Şentürk, A. A. (1998) Madde kullanım bozuklukları. *Galenos Aylık Tıp Dergisi, 1*(8), 58-66.

Sağlık Bakanlığı. (2017). Sağlık Bakanlığı 2017 Faaliyet Raporu. https://sgb.saglik.gov.tr/Dkmanlar/TC%20Sa%C4%9Fl%C4%B1k%20Bakanl%C4%B1 %C4%9F%C4%B1%20Faaliyet%20Raporu%202017.pdf

Sezer-Feyzioğlu, H. (2017). Batı-Çin savaşları ve Osmanlı Devleti. *Tarih Araştırmaları Dergisi, 36*(62), 89-100. http://static.dergipark.org.tr/article-download/1292/4877/3349.

Sheafor, B. W., Horejsi, C. R. (2006). *Techniques and Guidelines for Social Work Practice*. Allyn & Bacon.

Sussman, S., Ames, S. (2008). *Drug abuse: Concepts, prevention, and cessation* (Cambridge studies on child and adolescent health). Cambridge University Press. doi:10.1017/CBO9780511500039.

Tekalan, Ş. A. (2012). Uyuşturucu maddelere genel bir bakış. *Yeşilay, Bağımlılık Tedavisi, Aylık Sağlık, Eğitim ve Kültür Dergisi,* 87(936), 32.

T.C. Resmi Gazete. (2011a). Tütün Mamulleri ve Alkollü İçkilerin Satışına ve Sunumuna İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik. Resmî Gazete Tarihi: 07.01.2011 Resmî Gazete Sayısı: 27808.

T.C. Resmi Gazete. (2013b). Bazı Kanunlar ile 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun. Resmî Gazete Tarihi: 11.06.2013 Resmî Gazete Sayısı: 28674.

T.C. Cumhurbaşkanlığı. (2017). 2018-2023 Uyuşturucu ile Mücadele Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planı. Artı6 Medya Tanıtım.

Tomanbay, İ. (1999). *Sosyal çalışma sözlüğü*. Selvi Yayınları.

Trafik Hizmetleri Başkanlığı (2017). Trafik denetim istatistikleri, http://www.trafik.gov.tr/SiteAssets/istatistik/Denetleme.pdf

Turhan, E., İnandı, T., Özer, C., Akoğlu, S. (2011). Üniversite öğrencilerinde madde kullanımı, şiddet ve bazı psikolojik özellikler. *Türkiye Halk Sağlığı Dergisi*, *9*(1), 33-44.

Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA). (2013). *Türkçe bilim terimleri sözlüğü*. http://www.tubaterim.gov.tr/

Uzbay, İ. (2015). *Madde bağımlılığı: Tüm boyutlarıyla bağımlılık ve bağımlılık yapan maddeler*, Tıp Kitabevi.

Yaşar, Y. (2019). *Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti suçları*. Seçkin Yayıncılık.

Yavuzer, Y. (2019). Alkol bağımlılığı. A. Eryılmaz, M. E. Deniz (Ed.) *Tüm yönleriyle bağımlılık*, Pegem Akademi Yayıncılık.

YEDAM. (2020). Ne Yapıyoruz? http://www.yedam.org.tr/ne-yapiyoruz

Yeşilay. (2020a). Madde bağımlılığı nedir? https://www.yesilay.org.tr/tr/bagimlilik/madde-bagimliligi

Yeşilay. (2020b). Tütün bağımlılığı. https://www.yesilay.org.tr/tr/bagimlilik/sigara-ve-tutun-bagimliligi

Yıldırım, B., Engin, E., Yıldırım, S. (2011) Alkol ve madde bağımlılarında yalnızlık ve etki eden faktörler, *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 2(1), 25-30, http://www.journalagent.com/phd/pdfs/PHD_2_1_25_30.

Yiğit, Ü., Öncü, E. (2019). Çalışan gençlerde sigara, alkol, uyuşturucu/uyarıcı madde kullanımı ve risk faktörleri. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*, 6(4), 49-66. http://dx.doi.org/10.5152/addicta.2020.19081

POLİTİK VE SOSYO-EKONOMİK BİR SORUN OLARAK KONUT: TÜRKİYE ÖRNEĞİ

Korkmaz YILDIRIM

- *Dr. Öğr. Üyesi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü*
- *ORCID: 0000-0001-5427-5075*

Haydar KARADAĞ

- *Dr. Öğr. Üyesi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İktisat Bölümü*
- *ORCID: 0000-0003-2398-7314*

KAYNAKÇA

Altaş, H. (2000). Kira parası artışlarının sınırlanması. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, *49*(1).

Arnott, R. (2008). Housing policy in developing countries: The importance of the informal economy. *Urbanization and Growth*, 1-53, https://elibrary.worldbank.org/doi/abs/10.1596/978-0-8213-7573-0#page=198

Arslan, H (2014). Türkiye'nin kentleşme sürecinde konut politikalarının evrimi. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*. https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/382705

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK). (2019). Aylık bankacılık sektörü verileri. https://www.bddk.org.tr/BultenAylik/tr/Home/Gelismis

Coşkun, Y. (2016). Konut fiyatları ve yatırımı: Türkiye için bir analiz. *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, *9*(2), 201-217.

Coşkun, Y., & Yalçıner, K. (2014). İpotekli konut finansmanı sisteminde gelir/servet kısıtı ve sonuçları: Yoksulluk, gecekondu olgusu ve TOKİ için bazı öneriler. *SosyoEkonomi*, *21*(1).

Çoban, A. N. (2012). Cumhuriyetin ilanından günümüze konut politikası. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, *67*(03), 75-108.

Ertürk, H. ve Sam, N. (2019). *Kent ekonomisi* (6. Baskı). Ekin Yayınevi,

Habitat-II. (1996). Istanbul Declaration on Human Settlements. *United Nations Conference on Human Settlements (Habitat II), Istanbul*. https://webdosya.csb.gov.tr/db/habitat/editordosya/file/dokumanlar/The-Habitat-Agenda-Istanbul-Declaration-2006.pdf

İnşaat Mühendisleri Odası (İMO) (2011). *"Türkiye'de Konut Sorunu ve Konut İhtiyacı" Raporu*. İnşaat Mühendisleri Odası.

Karagöz, Y., Eş, A., Yavuz, S. (2015). Nominal ilişki ölçüleriyle konut satın almaya etki eden faktörlerin incelenmesi: Bolu ili örneği. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, *16*(1), 247-260.

Karasu, M. A. (2009). Devletin değişim sürecinde belediyelerin konut politikalarında farklılaşan rolü. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, *14*(3), 245-264.

Keleş, R. (1980). *Kent Bilimleri Terimler Sözlüğü.* TDK yayınları.

Keleş, R. (1998). *Kentbilim Terimleri Sözlüğü* (2. Baskı). İmge Kitabevi.

Keleş, R. (2012). *Kentleşme Politikası* (12. Baskı). İmge Kitabevi.

Keleş, R. (2015). *100 soruda Türkiye'de kentleşme, konut ve gecekondu*. Cem yayınevi.

Kellekçi, Ö. L. ve Berköz, L. (2006). Konut ve çevresel kalite memnuniyetini yükselten faktörler. *İstanbul Teknik Üniversitesi Dergisi, 5*(2), 167-178.

Malpass, P., Murie A. (1999). *Housing policy and practice* (5th Ed.). Palgrave

Memiş, S. (2018). Tüketicilerin konut seçimini etkileyen faktörlerin belirlenmesine yönelik bir araştırma. *International Journal of Academic Value Studies, 4*(20), 652-665.

Mutlu, A. (2017). Neoliberalizm ve kentleşme: Dün, bugün ve gelecek. *Kentsel Politikalar, Uluslararası Kentsel Politikalar Konferansı*.

Ören, K. ve Yüksel, H. (2013). Türkiye'de konut sorunu ve temel dinamikleri. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18, 47-84.

Özpolat, A. (2014). *Türkiye'de kentleşme politikaları ve konut talebini etkileyen faktörler: SVEC analizi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Ana Bilim Dalı.

Öztürk, N. ve Fitöz, E. (2009). Türkiye'de konut piyasasının belirleyicileri: Ampirik bir uygulama. *ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(10), 21–46.

Polat, Y. ve Kartal, M. (2018). Cumhuriyetten günümüze Türkiye'de modernleşme bağlamında dışa kapalı konut üretimi. *Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 10*(4), 63-76.

Schwartz, A. F. (2014). *Housing policy in the United States*. Routledge.

Shams, S., Mahruf, M., Shohel, C., Ahsan, A. (2014). Housing problems for middle and low income people in Bangladesh: Challenges of Dhaka megacity. *Environment and Urbanization Asia*, *5*(1), 175-184.

Solak, A. O. (2015). TOKİ'nin konut üretmesinin iktisadi etkinlik açısından değerlendirilmesi ve bir model önerisi. *Finans Politik & Ekonomik Yorumlar, 52*(609), 33.

Şahin, Y. (2005). Kira denetim politikası üzerine bir değerlendirme. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, *60*(4), 213-237.

Şahin, Y. (2019). *Kentleşme politikası* (8. Baskı). Ekin Yayınevi.

Şengül, H. T. (2009). *Kentsel çelişki ve siyaset: Kapitalist kentleşme süreçlerinin eleştirisi*. İmge Kitabevi.

Şiriner Önver, M. (2016). *Konut ve Konut Politikası*. IJOPEC Publication.

Taşar, M. O. ve Çevik, S. (2009). Sosyal konut ve konut sektörüne devlet müdahalesi: Avrupa ülkeleri ve Türkiye. *Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, *1*(2), 133-163.

Tekeli, İ. (2011). Türkiye'nin konut tarihine konut sunum biçimleri kavramını kullanarak yaklaşmak. *Konut Araştırmaları Sempozyumu*, 283-297.

TÜBA (2013). Türkçe Bilim Terimleri Sözlüğü, Türkiye Bilimler Akademisi, http://www.tubaterim.gov.tr/

T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı. (2020). Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarihçesi. https://csb.gov.tr/tarihcemiz-i-7012

T.C. Merkez Bankası (TCMB). Konut ve inşaat istatistikleri. https://evds2.tcmb.gov.tr/index.php?/evds/serieMarket, 05.12.2019.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2019). Konut satış istatistikleri. http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1056

Whitehead, C. M. E. (2003). Financing social housing in Europe, *Housing Finance International, 17*(4), 3–8.

Yüksel, H. (2014). Konut maliyet faktörleri ve konut politikaları kapsamında Türkiye'de konut sektörünün eko-analizi. *Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, *4*(2), 16-41.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, Resmi Gazete: 17863, 9/11/1982

2983 Sayılı Tasarrufların Teşviki ve Kamu Yatırımlarının Hızlandırılması Hakkında Kanun, Resmi Gazete: 18344, 17/3/1984

5393 Sayılı Belediye Kanunu, Resmi Gazete: 25874, 3/7/2005

644 Sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, Resmi Gazete: 27984, 4.7.211

KONYA VE ÇEVRESİ YÜZEY ARAŞTIRMASI 1

(Seydişehir)

PROF. DR. ASUMAN BALDIRAN
DR. ÖĞR. ÜYESİ ERDENER PEHLİVAN

EFEAKADEMİ

Konya ve Çevresi Yüzey Araştırması - 1

Yazarlar: Asuman Baldıran (Selçuk Üniversitesi - Arkeoloji Bölümü)
ORCID (0000-0002-6799-9395)

Erdener Pehlivan (Sivas Cumhuriyet Üniversitesi - Arkeoloji Bölümü)
ORCID (0000-0003-0327-7980)

ISBN: 978-605-06535-1-9

1. Baskı: Ağustos 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ'ye aittir.
EFE AKADEMİ bir OFİS 2005 kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI

BALDIRAN, Asuman - PEHLİVAN, Erdener
Konya ve Çevresi Yüzey Araştırması - 1
1. Basım, IV + 265 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. Lykaonia Bölgesi, 2. Konya ve Çevresi, 3. Yüzey Araştırması, 4. Arkeoloji, 5. Seydişehir.

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)

Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER ..... **III**
ÖNSÖZ **1**
GİRİŞ **3**
SEYDİŞEHİR İLÇESİ 5
AMBLADA ANTİK KENTİ 21
AKÇALAR MAHALLESİ 39
AŞAĞIKARAÖREN MAHALLESİ 47
BOSTANDERE MAHALLESİ – VASADA ANTİK KENTİ 51
ÇATMAKAYA MAHALLESİ 63
ÇAVUŞ MAHALLESİ 69
DİKİLİTAŞ MAHALLESİ 73
GEVREKLİ MAHALLESİ 87
GÖLYÜZÜ MAHALLESİ 93
IRMAKLI MAHALLESİ 97
İNCESU MAHALLESİ 99
KARABULAK MAHALLESİ 103
KARACAÖREN MAHALLESİ 105
KAVAK MAHALLESİ 107
KESECİK MAHALLESİ 119
KETENLİ MAHALLESİ 125
KIZILCA MAHALLESİ 131
KURAN MAHALLESİ 181
MURADİYE MAHALLESİ 183
OĞLAKÇI MAHALLESİ 185
ORTAKARAÖREN MAHALLESİ 189
NAMIZA YAYLASI 195
TARAŞÇI MAHALLESİ 201
TAŞAĞIL MAHALLESİ 205
TOL MAHALLESİ 209
YENİCE MAHALLESİ 213
SONUÇ **245**
KAYNAKÇA **251**

KAYNAKÇA

Anonim 1999 Anonim (1999), *İstanbul Çevre Kültürleri (Trakya-Bitinya ve Bizans) İstanbul Arkeoloji Müzeleri*, İstanbul, 1999.

Apostolos 1994 Apostolos, Diane (1994), *Dictionary of Christian Art*, New York.

Arslan 2009 Arslan, Melih (2009), "Mut-Dağpazarı Aspendos Stater Definesi", *Belleten LXXIII*, 337-394.

Aulock 1976 Aulock, H. V., (1976), Münzen und Stagte Lykaoniens, *IstMitt, Beiheft 16*, Tübingen.

Aydın 2003 Aydın, Ayşe (2003), "Tarsus Müzesi'ndeki Daniel Betimli Levha", *Adalya*, Sayı:6, Antalya, 2003, s.265-280.

Babelon 1907 Babelon, E. (1907), *Traite des monnaies greques et romanies*. Paris.

Baldıran 2005 Baldıran, Asuman (2005). "Taşkent-Avşar Ostotekleri". *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Dergisi,* 22-2, 67-86.

Baldıran 2008a Baldıran, Asuman (2008). "2005 Yılı Taşkent (Konya) Yüzey

Araştırması", *25. Araştırma Sonuçları Toplantısı 1, Çanakkale: Dösim Basımevi*, 27-42.

Baldıran 2008b Baldıran, Asuman (2008), "A Study About Cults of Lykaonia Region", *ANODOS Studies of The Ancient World 6-7-2006-2007,* Trnava: *Trnava University Press*, 35-46.

Baldıran 2008c Baldıran, Asuman (2008), Lykaonia Bölgesi Şarap İşlikleri (Beyşehir-Seydişehir Civarı), *Antik Çağda Anadolu'da Zeytinyağı Ve Şarap Üretimi Sempozyumu Bildirileri*, Mersin: *Zero Prodüksiyon*, 303-317.

Baldıran 2009 Baldıran, Asuman (2009). "Taşkent İlçesi ve Civarı 2007 Yılı Yüzey Araştırması Raporu", *26. Araştırma Sonuçları Toplantısı 1*, Ankara: *Dösim Basımevi*, 313-332.

Baldıran 2010 Baldıran, Asuman (2010). "Taşkent-Seydişehir 2008 Yılı Yüzey Araştırması", *27. Araştırma Sonuçları Toplantısı 1*, Denizli: *Dösim Basımevi*, 121-134.

Baldıran 2012a Baldıran, Asuman ve Büyüközer, Aytekin, vd. (2012), "Taşkent Seydişehir 2010 Yılı Yüzey Araştırması", *29. Araştırma Sonuçları Toplantısı 1*, Malatya: *Dösim Basımevi*, 69-90.

Baldıran 2012b Baldıran, Asuman (2012), "Yeni Araştırmaları Işığında Lykaonia Bölgesi Kültleri", (Editör: Bilal Söğüt) *Stratonikea'dan Lagina'ya Ahmet Adil Tırpan Armağanı.* İstanbul: *Ege Yayınları*, 73-81.

Baldıran 2013 Baldıran, Asuman ve Büyüközer, Aytekin vd. (2013), "Taşkent-Seydişehir 2011 Yılı Yüzey Araştırması", *30. Araştırma Sonuçları Toplantısı 2*, Çorum: *Dösim Basımevi*, 85-96.

Baldıran 2015a Baldıran, Asuman (2015). "Seydişehir 2013 Yılı Yüzey Araştırması", *32. Araştırma Sonuçları Toplantısı 1*, Gaziantep: *Dösim Basımevi*, 385-398.

Baldıran 2015b Baldıran, Asuman (2015), "The Cult Of Zeus in Lykaonia", 15 Th SOMA, Catania: BAR International Series 2695 (1), 417- 420.

Baldıran 2015c Baldıran, Asuman (2015), "Some Archaeological Material from Seydişehir", *15 Th SOMA*, Catania: *BAR International Series 2695 (1)*, 361- 377.

Baldıran 2016 Baldıran, Asuman (2016), "Amblada Antik Kenti ve Civar Köylerdeki Helenistik Roma Dönemi Arkeolojik Materyaller", (Editör: Sedat Şimşek), *Amblada'nın (Yeniceköy)*

Deşifresi, Konya: *Selçuk Üniversitesi Matbaası,* 104-149.

Baldıran 2019a Baldıran, Burak (2019). *Lykaonia Bölgesi Altarları,* Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Ana Bilim Dalı, Antalya.

Baldıran 2019b Baldıran, Burak (2019). "Lykaonia Bölgesi Zeus Sunakları: Beyşehir-Seydişehir İlçeleri ve Civarı" *Amisos,* Sayı:7, 2019, 118-136.

Baldıran – Gider 2008 Baldıran, Asuman – Gider, Zeliha (2008), "Mimari Bloklar Işığında Isauria Bölgesinin Mimari Uygulamaları", *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 20,* 109-134.

Baldıran – Mimiroğlu 2013 Baldıran, A – Mimiroğlu, İ., M., (2013), An architectural fragment with an image of 'Daniel', *SOMA 2010,* Kiev, Oxford: Archaeopress.

Baldıran – Pehlivan 2018 Baldıran, A. – Pehlivan, E. (2018). Farmer's God In Lykaonıa And Isaurıa: Zeus Bronton, *Selected Social Sciences Research with Global and Local Approach,* Ed. H. Göksu,İstanbul: 113-124.

Baldıran – Pehlivan 2019 Baldıran, A. – Pehlivan, E. (2019). "Lykaonia Bölgesi'nden Bir Mezar Steli", *Amisos,* Sayı:7, 2019, 137-147.

Bank 1977 Bank, Alice (1977), *Byzantine Art in the Collections of Soviet Museums*, Leningrad.

Başaran 1995 Başaran, C., (1995) *Anadolu Mimari Bezemeleri*: Roma Çağı Lotus-Palmet Örgesi, Erzurum.

Baughan 2013 Baughan, P., Elizabeth (2013) *Couched In Death,* London: University Of Wisconsin Press.

Belke-Restle 1984 K. Belke and M. Restle (1984), *Galatien und Lykaonien, TIB 4,* Wien: Verlag de Österreichischen Akademie der Wissenschaften.

Bieber 1981 Bieber, Margarete (1981), *The Sculpture of the Hellenistic Age*, New York: Columbia University Press.

Bielefeld 1997 Bielefeld, Doris (1997), "Die Stadrömischen Erotensarkophage", *ASR 5.2.2*, Berlin.

Boyd 2001 Boyd, Susan (2001) "The Relief Decoration of the Church Building at Seleucia Pieria", *Antioch the Lost Ancient City*, s.220-228, Princeton.

Börker 1971 Börker, C. (1971). Die datierung des Zeus Tempels von Olba Diokaisareia in Kilikia. Archaologischer Anzeiger, Band 86, 37-54.

Brayer 1985 Brayer, Anyhony - Winfield, David, (1985), *The Byzantine Monuments and Topography of the Pontos*, Vol:1, Washington.

Bulut 2004 Bulut, Süleyman (2004), "Erken Dönem Lykia Sikkelerinde Triskeles Motifi", *ADALYA VII*, 15-68.

Conze 1891 Conze, Alexander (1891), *Kögliche Museen zu Berlin. Beschreilbung der antiken Sculpturen mit Ausschluss der pergamenischen Fundstüke*, Berlin.

Coulton 1976 Coulton, J.J. (1976), *The Architectural Development of the Greek Stoa*, Clarendon Pres, Oxford.

Cumont 1942 Cumont, F., (1942). *Recherches sur le Symbolisme Funéraire des Romains*, Geuthner.

Cutler 1991 Cutler, Anthony - Lowden, John (1991) "Daniel", *Oxford Dictionary of Byzantium*, Vol:1, s.583-584, New York.

Doğanay 2009 Doğanay, Osman (2009), *İsauria Bölgesi Kaya Mezarları ve Ölü Gömme Gelenekleri*, Konya: Çizgi Kitabevi.

Durugönül 2004 Durugönül, Serra (2004). "Grab mit Maenlischer Reliefdarstellung aus dem Rauhen Kilikien", *GEPHYRA 1*: 127-133.

Er 2010 Er, Yasemin (2010), "İsauria'da Yelbeyi Kaya Mezarı ve Süvari Kabartması", *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 7, 125-133.

Ferguson 1961 Ferguson, George (1961), *Sign & Symbols in Christian Art*, New York.

Fıratlı 1965 Fıratlı, Nezih (1965), "İstanbul'un Yunan ve Roma Mezar Stelleri", *Belleten XXIX*, 263-328.

Gerhard 1836 Gerhard, Eduard (1836), *Antike Bildwerke zum ersten Male Bekanntt gemach*, München.

Google Earth 2019 Google Earth (2019), Uydu Görüntüleri.

Grabar 1967 Grabar, A., (1967), *The Art of the Byzantine Empire: Byzantine Art in the Middle Ages*, New York.

Hall 1968 Hall A.S. (1968), "Notes and inscriptions from eastern Pisidia", *Anat.St. XVIII*, 57-92.

Haspels 1971 Haspels, E (1971), *The Highlands of Phrigia: Sites and Monuments I-II, Princeton*: Oxford University Press.

Hierokles 1939 Hierokles, (1939) *Le Synekdemos d'Hierokles et l'opuscule geographique de Georges de Chypre*: Brussels.

Hirschfeld: RE I, 2, 1984 W. Hirschfeld, (1984), *Vorläufige Monatsberichte I*, Berlin: Akad.

Holtzman 1984 Holtzmann, B., (1984). LIMC II.

Horsley 2007 Horsley, G.H.R. (2007), *The Greek and Latin Inscriptions in the Burdur Archaeological Museum*, London: BAR.

Hürmüzlü 2007 Hürmüzlü, Bilge (2007), "Psidia'da "Gömü Geleneklerinin" Işığında Kültürler Arası İlişkiler", *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi 15*,1-22.

Işık 2007 Işık, Fahri (2007), *Girlanden-Sarkophage Aus Aphrodisias (Band:5)*, Mainz Am Rhein: Verlag Philipp von Zabern.

İpşiroğlu 2003 İpşiroğlu, Mazhar, Şevket (2003), *Ahtamar Kilisesi Işıkla Canlanan Duvarlar*, İstanbul.

Jüthner vd. 1903 J. Jüthner, (1903), *Vorlautiger Bericht über eine archäologische Expedition nach Kleinasien, Unternommen im Auftrage der Gessellschaft zur Förderung Deutscher Wissenschaft, Kunst und Literater in in Böhmen*, Prag, 1903.

Kaplan 2013 Kaplan, Deniz (2013), *Kilikia Bölgesi Roma İmparatorluk Dönemi Mimari Süslemeleri,* Doktora Tezi, Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler

Enstitüsü, Klasik Arkeoloji Ana Bilim Dalı, Mersin.

Karagöz 2002 Karagöz, Şehrazat (2002), "Küçük Asya'ya Özgü Bir Tanrıça: Hekate", *Anadolu Araştırmaları XVI*, 303-320.

Keleş – Çelikbaş 2013 Keleş, Vedat ve Çelikbaş, Ersin (2013), "Paphlagonia Hadrianoupolisi'nde Bulunmuş Kapı Temalı Mezar Steli", *Turkish Studies, Volume 8/6,* 365-376.

Kitab-ı Mukaddes 1993 *Kitab-ı Mukaddes* (1993), İstanbul.

Kleiner 1942 Kleiner, Diana Elizabeth Edelman (1992), *Roman Sculpture, Connecticut:* Yale Univerity Press.

Koch 2001 Koch, Guntram (2001). *Roma İmparatorluk Donemi Lahitleri,* İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.

Koçyiğit 2014 Koçyiğit, Oğuz (2014), "Beyşehir Gölü Kıyılarında Tespit Edilen Roma Dönemi Mezar Stelleri", *Arkeoloji ve Sanat Dergisi 147*, 79-92.

Korkut 2006 Korkut Taner (2006), *Girlanden-Ostotheken Aus Kalkstein In Pamphylien Und Kilikien,* Mainz am Rhein: Verlag Philipp von Zabern.

Kortanoğlu 2007 Kortanoğlu, Eser (2007), "Dağlık Phrygia'da Aslan Kabartmalı Roma İmparatorluk Dönemi Kaya Mezarları", (Ed. Metin Alpaslan vd.), *Belkıs Dinçol ve Ali Dinçol'a Armağan*, İstanbul*: Ege Yayınları*, 417-432.

Köse 2005 Köse Veli (2005), *Nekropolen und Grabdenkmäler von Sagalassos in Pisidien in hellenistischer und römischer Zeit, SEMA VII,* Turnhout: Brepols Publisher.

Laborde 1838 Laborde, L. (1838), *Voyage de L'Asie Mineure*, Paris.

Lochman 2003 Lochman, Thomas (2003), *Grab und Votivreliefs asu Phrygien*, Basel: Art Print.

Markholm-Zahle 1972 Markholm, O. – Zahle, J. (1972), "The Coinage of Kuprili, Numismatic And Archaeological Study", *ActaArch 43*, 57-113.

Millburn 1988 Milburn, Robert (1988), *Early Christian Art and Architecture*, Aldershot.

Mitchell – Güceren 1995 Mitchell, Stephen ve Güceren, İlhan (1995), "1993 Yılı Pisidia Yüzey Araştırmaları", *12. Araştırma Sonuçları Toplantısı 2*, Ankara: 497-512.

Mitchell 1997 Mitchell, Stephen (1997), "1995 Yılı Pisidia Araştırması", *14. Araştırma Sonuçları Toplantısı 1*, Ankara: 47-62.

Morey 1924 Morey, Charles Rufus (1924), "The Sarcophagus of Claudia Antonia Sabina", *SARDIS Vol. 5*, Princeton: Princeton University Press.

Oransay 2006 Alptekin - Oransay, B.S. (2006), *Arykanda Antik Kentinde 1971-2002 Kazı Sezonlarında Ele Geçen Madeni Buluntular ve Madencilik Faaliyetleri,* Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı, Ankara.

Ortaç 2011 Ortaç, Meral (2009), Mudurnu'da Eski Taşların Bize Söylediklerinden Küçük Alıntılar, *Mudurnulular Derneği Bülteni,* Sayı:6, 28-33.

Özsait – Şahin 1998 Özsait, Mehmet ve Şahin, Hamdi (1998), "1996 Yılı Isparta ve Çevresi Yüzey Araştırmaları", *15. Araştırma Sonuçları Toplantısı 2*, Ankara: 121-142.

Özsait 1980 Özsait, M., (1980), *İlkçağ Tarihinde Pisidya*, İstanbul: İstanbul Üni. Yayınları.

Parlasca 1982 Parlasca, Klaus (1982), *Syrische Grabreliefs Hellenistischer und*

Römischer Zeit: Fundgruppen und Probleme, Mainz: P. von Zabern.

Pehlivan 2018 Pehlivan, Erdener (2018). *Lykaonia ve Isauria Bölgelerinde Bulunan Girlandlı Ostotekler,* Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Ana Bilim Dalı, Konya.

Plinius G. Plinius Secundus, (1938-1971), *Naturalis Historiae*, çev. H. R. Rackham, W.H.S. Jones, D.E. Eichholz, Pliny Natural History, with an English Translation, (The Loeb Classical Library), Mass.-London:

Ramsay 1890 Ramsay, W. M., (1890) *Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası*, (Çev. M. Pektaş), İstanbul, 1960.

Ransom 1905 Ransom, Caroline (1905), *Studies in Ancient Furniture*, Chicago: University of Chicago Press.

Restle 1969 Restle, Marcell (1969), *Wall Painting in Asia Minor*, Shanon.

Richter 1966 Richter, G. M. A. (1966), *The Furniture of Greeks, Etruscans and Romans*, London: Published by Phaidon Press.

Roes 1936 Roes, A. (1936), "Tierwirbel", *Ipek II*, 85-105.

Rumscheid 1994 Rumscheid, Frank (1994), *Untersuchungen zur Kleinasiatischen Bauornamentik des Hellenismus,* Mainz Am Rhein: Verlag Philipp Von Zabern.

Saraçoğlu 1997 Saraçoğlu, Aslı (1997), *Antakya Yöresi Mezar Stelleri,* Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji ve Sanat Tarihi Ana Bilim Dalı, Erzurum.

Sevin 2001 Sevin V. (2001), *Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası,* Ankara.

Seydişehir Belediyesi 2019 Seydişehir Belediyesi (2019), *2020-2024 Stratejik Plan,* Seydişehir Belediye Başkanlığı, Konya.

Smith 1995 Smith, R.R.R. (1995), "A New Shield Portrait in Izmir", *RM 102*, 331-339.

Swoboda- Keil-Knoll, 1935 Swoboda, H. – Keil, J.- Knoll, F. (1935), *Denkmaler aus Lykaonien, Pamphylien un Isaurien,* Prag: R.M. Rohrer.

Tavukçu 1993 Tavukçu, Yalçın Ali (1993) *Pamphylia Bölgesi Ostothekleri,* Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji ve Sanat Tarihi Anabilim Dalı, Erzurum.

Thomas 2009 Thomas, J. (2009), *The Universal Dictionary of Biography and Mythology*, Vol.II, London: Paternoster Row.

Tradigo 2006 Tradigo, Alfredo (2006) *Icons and Saints of the Eastern Orthodox Church*, Los Angeles.

Verzeichnis 1885 Verzeichnis (1885), *Der Antiken Skulpturen mit Ausschluss der Pergamenischen Fundstüke*, Berlin.

Vitruvius 1998 Vitruvius, (1998), *Mimarlık Üzerine On Kitap*, Çev. Suna Güven, Şevki Vanlı Mimarlık Vakfı Yayınları; İstanbul.

Weitzmann 1972 Weitzmann, Kurt (1972), *Catalogue of the Byzantine and Early Medieval Antiquities in the Dumbarton Oaks Collection III*, Washington.

Wujewski 1991 Wujewski, T. (1991), *Anatolian Sepulchral Stelae in Roman Times*, Poznan: Adam Mickiewicz University Press.

Yıldırım 2008 Yıldırım, Nazlı (2008), *Anadolu Klineleri*, Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.

Yılmaz 1999 Yılmaz, Mustafa (1999), "Mezar Steli Betimlemelerine Göre İsauria Bölgesine Bağcılık ve Bağbozumu Şenlikleri", *Selçuk Üniversitesi*

Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi – 4, 357-381.

Yılmaz 2005 Yılmaz, Mustafa (2005), *Bozkır Çevresinin (Hadim- Ahırlı- Yalıhüyük) Antik Tarihi ve Eserleri*, Konya: Selçuk Üniversitesi Basımevi.

Zanker – Ewald 2004 Zanker, Paul – Ewald, c. Björn (2004), *Mit Mythen leben. Die Bilderwelt der Römischen Sarkophage*, München.

ELIZABETH GASKELL AND FEMINISM:

THE DECLINING MASCULINITY AND DOCILITY OF WOMEN IN ELIZABETH GASKELL'S THREE NOVELS:

NORTH AND SOUTH, MARY BARTON AND WIVES AND DAUGHTERS

Dr. Çağlar DEMİR

EFEACADEMY

Elizabeth Gaskell And Feminism: The Declining Masculinity And Docility Of Women In Elizabeth Gaskell's Three Novels: North And South, Mary Barton And Wives And Daughters

Author: Çağlar Demir (erkandemir508@hotmail.com)

ORCID (0000-0002-3447-9596)

ISBN: 978-605-06586-8-2
First Edition: July 2020

© 2020 Efe Akademi. All rights reserved.

No part of this book may be reproduced or transmitted in any form by any means, electronic or mechanical, including photocopying and recording, or by any information storage or retrieval system, without written permission from the publisher, except for brief passages quoted by a reviewer in a newspaper or a magazine.

Efe Akademi is a foundation of OFIS 2005.

LIBRARY CATALOG

DEMİR, Çağlar
Elizabeth Gaskell And Feminism: The Declining Masculinity And Docility Of Women In Elizabeth Gaskell's Three Novels: North And South, Mary Barton And Wives And Daughters
First Edition, p. VI + 222 , 135 x 210 mm.
Keywords:
1. Elizabeth Gaskell, 2. Feminism, 3. Masculinity, 4. Femininity, 5. Patriarchy.

Graphic Design: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)

Cover Design: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Certificate No: 43370

Printing House Certificate No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
+90212 482 22 00
www.efeakademi.com

Printing House:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
+90212 483 13 13
www.ofis2005.com

ELIZABETH GASKELL AND FEMINISM: THE DECLINING MASCULINITY AND DOCILITY OF WOMEN IN ELIZABETH GASKELL'S THREE NOVELS: NORTH AND SOUTH, MARY BARTON AND WIVES AND DAUGHTERS

Dr.Çağlar Demir

FOREWORD

Throughout human history, women have been despised and their views ignored by male dominated societies. However, when the Victorian era is analyzed, it is apparent that patriarchal Victorian England had to recognize some self-confident and perceptive women who challenged the traditional roles of gender attributed to men and women. This period also witnessed the success of some women writers who portrayed the lives of the common people and the problems they faced. Elizabeth Gaskell was one of those distinguished Victorian woman novelists who, seeing inequality between men and women in all aspects of life, expounded her views open-mindedly through the male and female characters in her novels. Although herself a member of the middle class, she was ever conscious of the poignant problems of the working class, the prevailing poverty, and the class struggles of her period. Gaskell also laid stress on the economic independence of women in her novels. She not only wrote social problem novels to attract the attention of English society to the oppression of women in a patriarchal society and social unrest; but she was also much involved in charity work all her life.

The purpose of this book is to highlight and focus on the need for masculine strength to be complemented by feminine power. It explores how male supremacy, as expressed in such male-oriented Victorian notions as 'separate spheres' and 'the angel in the house', was questioned and eventually demolished by Victorian women. This book will explore specifically how Elizabeth Gaskell, a prominent and prolific Victorian woman novelist, strikingly

TABLE OF CONTENTS

FOREWORD III
TABLE OF CONTENTS V
1. INTRODUCTION 1
1.1. Review of Literature 6
1.2. Gaskell As Victorian Unitarian Writer 24
1.3. Gaskell as Feminist 32
1.4. Gaskell's Use of Color 38
1.5. The Victorian Era and Its Perception of Gender 40
1.6. The Industrial Revolution and Its Social Transformation 48
1.7. The Change in Women's Lives 50
2. NORTH AND SOUTH 59
2.1. From a Suppressed Woman to a Mediator of Social Unrest in *North and South* 59
2.2. The Declining Male Supremacy: *North and South* 81
3. MARY BARTON 99
3.1. The Victorian Age, Socialism, and the Women of the Working Class: *Mary Barton* 99
3.2. The Conceptual Change of Victorian Men: From Male Supremacy to Domestic Caretaker in *Mary Barton* 119
3.3. A Victorian Woman's Struggle with Patriarchy: *Mary Barton* 127
3.4. A 'Fallen' Woman's Manifesto: *Mary Barton* 138
3.5. Mary's choice: Comfort or Love 146
3.6. A Victorian Woman's First Appearance in Public: *Mary Barton* 150
4. WIVES AND DAUGHTERS 159
4.1. Oppression on Women Through Food and Dress, Anorexia, and Control of the Female Body: *Wives and Daughters* 162
4.2. A Victorian Father and Masculinity: *Wives and Daughters* 171
4.3. Declining Masculinity and Docility of A Victorian Lady: *Wives and Daughters* 174
4.4. The Literacy of Women and the Dominant Ideology: *Wives and Daughters* 182

4.5. Separate Spheres and Marriage: *Wives and Daughters* 185
4.6. Truthfulness in Molly: *Wives and Daughters* 189
5.CONCLUSION..... 193
REFERENCES..... 203

REFERENCES

Alhaj, A 2014, 'A Study of Women's Labor in Elizabeth Gaskell's Mary Barton, *Theory and Practice in Language Studies', Academy Publisher*, vol. 4, no. 6, pp. 1132-1137.

Beard, C 1901, *Industrial Revolution*, Routledge, New York.

Beauvoir, S 2001, *The Second Sex.* Norton Anthology of Theory and Criticism, in

Leitch VB (ed), W.W. Norton & Company, Inc, New York.

Beer, PR 1979, *I married him: a study of the women characters of Jane Austen, Charlotte Bronte, Elizabeth Gaskell and George Elliot*, Barnes & Noble, New York.

Bell, S & Karen, M 1983, *Women, the Family, and Freedom: 1880-1950*. Stanford University Press, Stanford, California.

Besant, A 2011, *Esoteric Christianity* or *The Lesser Mysteries*, Aziloth Books, London.

Bhasker, A 2007, *American Feminists: A Critical Study*, Book Enclave, Jaiupur.

Bitel, M 2002, *Women in Early Medieval Europe 400-1000*. Cambridge University Press, Cambridge.

Blair, E 2007, Virginia Woolf and the Nineteenth-Century Domestic Novel, State University of New York Press, Albany, New York.

Bloom, H 2009, *Sylvia Plath's The Bell Jar*, Infobase Publishing, New York.

Bordo, S 1993, *Unbearable Weight: Feminism, Western Culture and The Body,* University of California Press, London.

Butler, J 1998, *Sex and Gender in Simone de Beauvoir's Second Sex*. In E. Fallaize (ed.), *Simone de Beauvoir: A Critical Reader* (pp. 29–43), Routledge, London & New York.

Caine, B 1997, *English feminism, 1780-1980*, Oxford University Press, New York.

Carlyle, T & Altick, R (eds) 1899, *Past and Present*, University Press, New York.

Carpenter, M 2010, *Health, Medicine, and Society in Victorian England (Victorian Life and Times*, Greenwood Publishing Group, Westport, Connecticut.

Carroll, B 1978, *To Crush Him in Our Own Country': The Political Thought of Virginia Woolf.* Feminist Studies, vol. 4, no.1, pp. 99-131.

Cathy, N & Hatcher, J 2002, *No More Separate Spheres*, Duke University Press, Durham, North Carolina.

Chadwick, A 2013, *Mrs. Gaskell: Haunts, Homes, and Stories. New York:* Cambridge University Press, Cambridge.

Chapple, J & Pollard, A (eds.) 1966, *The Letters of Mrs. Gaskell,* Manchester University Press, Manchester.

Charlotte, E 1849, *The Works of Charlotte Elizabeth*, M. W. Dodd, New York.

Cixous&Clement 1996, The Newly Born Woman, I.B. Tauris Publishers, London.

Colby, R 1995, *Some Appointed Work to Do: Women and Vocations in the Fiction of Elizabeth Gaskell,* Greenwood Press, London.

Collins, J & Gimenez, M 1990, *Work without Wages*. State University of New York Press, Albany, New York.

Connor, H 2006, *Off the Pedestal: New Women in the Art of Homer, Chase, and Sargent,* Rutgers University Press, New Brunswick, New Jersey.

Corbett, M 2010, 'The Tragi-Comedy of Victorian Fatherhood' by Valerie Sanders, *Victorian Studies*, vol. 52, no. 2, pp. 316–318.

Craik, WA 1975, *Elizabeth Gaskell and the English Provincial Novel,* Methuen &

Co Ltd , London.

Craton, L 2009, *Victorian Freak Show: the significance of disability and physical differences in 19th century fiction.* Cambria Press, New York.

Curran, C 1993, Private Women, Public Needs: Middle-Class Widows in Victorian England, *A Quarterly Journal Concerned with British Studies*, vol. 25, no.2, pp. 217-236.

Davidson, C & Hatcher, **J** 2002, *No More Separate Spheres!: A Next Wave American Studies Reader*, Duke University Press, Durham, North Carolina.

Davis, D 1992, Feminist Critics and Literary Mothers: Daughters Reading Elizabeth Gaskell, Signs, *Journal of Women in Culture and Society*, vol. 17, no. 3, pp. 507–532.

Deines, G & Humez, **J** 2011, *Gender, Race, and Class in Media*, Sage Publications, Los Angeles, California.

Dever, C 1998, *Death and the Mother from Dickens to Freud: Victorian Fiction and the Anxiety of Origins*, Cambridge University Press, Cambridge.

Draper, J 1992, *World Literature Criticism: Pope-Stevenson*, Gale Research, Farmington Hills, Michigan.

Dryden, L 2003, *The Modern Gothic and Literary Doubles: Stevenson, Wilde and Wells.* Palgrave Macmillan, New York.

Easson, A 1965, *Elizabeth Gaskell: Novelist and Biographer*. Manchester University Press, Manchester.

Elliott, D 1994, The Female Visitor and the Marriage of Classes in Gaskell's North and South, *Nineteenth-Century Literature*, vol. 49, no.1, pp. 21–49.

Engels, F 1987, *The Conditions of the Working Class in England*, Penguin Books Ltd, London.

Fallon, P, Katzman, M & Wooley, **S** 1994, *Feminist Perspectives on Eating Disorders*, Guilford Press, New York.

Fedewa, RP 2012, *Truth Telling: Testimony and Evidence in the Novels of Elizabeth Gaskell*, PhD Thesis, Marquette University, Wisconsin.

Flint, K 1995, *Elizabeth Gaskell*, Northcote House in association with the British Council, Plymouth.

Flower, M 2003, *Victorian Jewellery*, Mineola, Dover Publications, Mineola, New York.

Folbre, N 2009, Varieties of Patriarchal Capitalism. *Social Politics: International Studies in Gender, State &Amp; Society*, vol.16, no. 2, pp. 204–209.

Folbre, N 2012, *The Rise and Decline of Patriarchal Capitalism*. University of Massachusetts, Amherst, Massachusetts.

Foster, S 2002, *Elizabeth Gaskell: A Literary Life.* Palgrave Macmillan, New York.

Frederick, R 2001, *A Reader's Guide to the Contemporary English Novel.* Farrar, Straus and Giroux, New York.

Fromer, J 2008, A Necessary Luxury: Tea in Victorian England, Ohio University Press, Athens, Ohio.

Fryckstedt, M 1982, *Elizabeth Gaskell's " Mary Barton " and " Ruth ": a challenge to Christian England.* Almqvist & Wiksell, Stockholm.

Gaskell, E 2011, *Mary Barton,* Harper Press, London.

Gaskell, E 1849, *Mary Barton,* Tauchnitz Edition, Leipzig.

Gaskell, E 1855, *North and South*, Harper& Bros, London.

Gaskell, E 1864, *Wives and Daughters,* Smith, Elder & Co, Cornhill, London.

Gaskell, E 1866, *Wives and Daughters,* Smith Elder & Company, London.

Gaskell, E 1857, *The Life of Charlotte Bronte*, Smith, Elder and Co., London.

Gentry, D 2006, *The Art of Dying: Suicide in the Works of Kate Chopin and Sylvia Plath,* Peter Lang Publishing, New York.

Gilbert, S & Gubar, S 2000, *The Mad Woman in the Attic: The Woman Writer and the Nineteenth Century Literary Imagination*, Yale University Press, Princeton, New Jersey.

Gillespie, M 1995, *The Picture of Dorian Gray: 'What the World Thinks of Me'.* Twayne Publisher, New York.

Gilman, C 2002, *The Home: Its Work and Influence*, Altamira Press. Oxford.

Gilman, CP 1990, *The Living of Charlotte Perkins Gilman*. The University of Wisconsin Press, Madison, Wisconsin.

Goldman, E 1970, *Living My Life*, Dover Publications, New York.

Gravil, R 2007, *Elizabeth Gaskell: 'Mary Barton'*. Humanities-Ebooks.co.uk, Cumbria.

Hardie, F 1963, *The Political Influence of Queen Victoria 1861-1901*, Oxford University Press, London.

Heam, J 2015, Men of the World: Genders, Globalizations, Transnational Times,

SAGE Publications Ltd., London,

Helsinger, E, Sheets, R& Veeder, W 1983, *The Woman Question Social Issues, 1837-1883*. Manchester University Press, Manchester.

Holton, S 1996, Suffrage Days: Stories from the Women's Suffrage Movement, Routledge, London.

Hughes, L 1999, *Victorian Publishing and Mrs. Gaskell's Work*, University Press of Virginia, Charlottesville, Virginia.

Jacobus, M 2012, *Women Writing and Writing about Women*. Routledge, New York.

Johnston, J 1928, The Sociological Significance of the Novels of Mrs. Gaskell,

The Journal of Social Forces, vol. 7, no. 2, pp. 224–227.

Jung, S 2010, *Elizabeth Gaskell, Victorian Culture and the Art of Fiction, Essays for the Bicentenary*. Acedemia Press, Gent.

Kanwit, J 2009, "Mere Outward Appearances"? Household Taste and Social Perception in Elizabeth Gaskell's North and South, *Victorian Review*, vol. 35, no. 1, pp. 190–210.

Keating, PJ 1971, *The Working-Classes in Victorian Fiction*, Routledge Library Editions: The Nineteenth Century Novel, New York.

Kent, S 1999, *Gender and Power in Britain, 1640-1990*, Taylor & Francis Group, London.

King, ML 1991, Women of the Renaissance, The University of Chicago Press, London.

Krollekke, C & Sorensen, A 2005, *Gender Communication Theories and Analyses: From Silence to Performance*, Sage Publication, Inc., Los Angeles, California.

Kucich, J 1994, The Power of Lies: Transgression in Victorian Fiction, Cornell University Press, Ithaca, New York.

Lambert, C 2013. The Meanings of Home in Elizabeth Gaskell's Fiction, Victorian Secrets Limited, Brighton.

Lansbury, C 1975, *Elizabeth Gaskell: The Novel of Social Crisis*,. Elek Books Limited, London.

Leary, J 2006, *Footprints in Time*, Thomas Nelson, Nashville, Tennessee.

Lessing, D 2007, *The Golden Notebook*, Harper Perennial Modern Classics, London.

Lewis, P 2007, The Cambridge Introduction to Modernism, Cambridge University Press, Cambridge.

Longmuir, A 2012, *Consuming Subjects: Women and the Market in Elizabeth Gaskell's* "*North and South."* University Press of Kansas, Lawrence, Kansas.

Mallet, P 2015, *The Victorian Novel and Masculinity*, Palgrave Macmillan, Hampshire.

Marcus, L&Nicholls P 2004, The Cambridge History of Twentieth-Century English Literature, Cambridge University Press, Cambridge.

Markovits, S 2005, North and South, East and West. Nineteenth-Century Literature, University of California Press, *Jstor.org.* vol. 59, no.4, pp. 463–493.

Martinova, M 2012, '*Women Figures in Caribbean and British Setting: Comparison of Two Periods (19th and 20th Centuries)'*, M.A, Masaryk University, Brno, Czech Republic.

Marx K&Engels F 1998, The Communist Manifesto and Its Relevance for Today, Resistance Books, Chippendale, NSW.

Mill, JS 1869, *The Subjection of Women*, Longmans, London.

Michie, H 1987, *The Flash Made Word, Female Figures and Women's bodies*, Oxford University Press, New York.

Minogue, S 1990, Problems for Feminist Criticism (RLE Feminist Theory), Routledge, New York.

Mitchell, S 1981, *The Fallen Angel: Chastity, Class and Women's Reading 1835-1880*, Bowling Green University Popular Press, Bowling Green, Ohio.

Mitchell, S 1996, Daily Life in Victorian England, Greenwood Press, Westport.

Moers, E 1976, *Literary Women*, Oxford University Press, Oxford.

Moulds, A 2013, The Female Witness and The Melodramatic Mode in Elizabeth Gaskell's Mary Barton, *Victorian Network*, vol. 5, no. 2, pp. 67–88.

Mouro, W 2014, *Metafiction in the Feminine Novel: Elizabeth Gaskell's Wives and Daughters and Virginia Woolf's Orlando*, PhD Thesis, University of Tlemcen.

Newman, J & White, L 2006, *Women, Politics, and Public Policy: The Political Struggles of Canadian Women*. Oxford University Press, Oxford.

Padel, R 1995, *Whom Gods Destroy: Elements of Greek and Tragic Madness*, Princeton University Press, Princeton, New Jersey.

Patmore, C 1863, *The Angel in the House*, Macmillan & Co., London.

Phegley, J 2012, Courtship and Marriage in Victorian England, Praeger, ABC-CLIO, Oxford.

Pochmara A 2011, *The Making of the New Negro: Black Authorship, Masculinity, and Sexuality in the Harlem Renaissance*, Amsterdam University Press, Amsterdam.

Poole, A 2014, Philanthropy and the Construction of Victorian Women's Citizenship, University of Toronto Press, Toronto.

Poovey, M 1988, *Uneven Developments: The Ideological Work of Gender in Mid-Victorian England*,.University of Chicago Press, Chicago.

Poovey, M 2008. *Genres of the Credit Economy,* The University of Chicago Press, Chicago.

Price, L 2012, *How to do things with books in Victorian Britain*, Princeton University Press, New Jersey.

Ranum, I 2009, 'An Adventure in Modern Marriage: Domestic Development in Tennyson's Geraint and Enid and The Marriage of Geraint'. *Victorian Poetry,* vol. 47, no.1, pp. 241–257.

Rappaport, J 2012, *Giving Women: Alliance and Exchange in Victorian Culture*, Oxford University Press, Oxford.

Roman, C, Juharz S & Miller, C (eds.) 1994, The Women and Language debate: a Sourcebook. New Brunswick, Rutgers University Press, New Jersey.

Ross, E 1993, *Love and Toil: Motherhood in Outcast London*, 1870-1918, Oxford University Press, Oxford.

Rossi, A 1973, *The Feminist Papers*: From Adams to Beavoir, Northeasthern University Press, Lebanon.

Rowbotham, S 1973, *Hidden from History,* Pluto Press, London.

Ruskin, J 1865, *Sesame and Lilies*, Smith Elder & Company, London.

Sanders, V 2013, *The Tragi-Comedy of Victorian Fatherhood,* Cambridge University Press, Cambridge.

Saverio T 2012, *Victorian Unfinished Novels* Palgrave Macmillan, New York.

Schor, HM 1992, *Scheherezade in the Marketplace: Elizabeth Gaskell and the Victorian Novel*, Oxford University Press, Oxford.

Schulte, R 2006, The Body of the Queen: Gender and Rule in the Courtly World, 1500-2000, Berghahn Books, Frankfurt.

Searle, GR 1998, Morality and the Market in Victorian Britain, Clarendon Press, Oxford

Séjourné, P, Piticari, S & Piticari, C 1999, *The Feminine Tradition in English Fiction*, Institutul European, Iasi.

Sellers, S 2003, The Hélène Cixous Reader, Routledge, London.

Shattock, J 2001, *Women and Literature in Britain, 1800-1900* Cambridge University Press, Cambridge.

Showalter, E 1981, Feminist Criticism in the Wilderness, The University of Chicago Press, Chicago Journals, Vol. 8, No. 2, pp. 179-205.

Showalter, E 1990, *Sexual Anarchy: Gender and Culture at the Fin de Siècle*, Penguin Books, Ltd, London.

Showalter, E 2009, *A Literature of Their Own,* Virago Press, London.

Shuttleworth, S 1990, *The Bodies/Politics of Women and the Discourses of Science,* Chapman and Hall, Inc, New York.

Simons, M 1995, *Feminist Interpretations of Simone De Beauvoir*. Pennsylvania State University Press, Philadelphia.

Sinha, P 2009, *Industrial Relations, Trade Unions and Labour Legislation,* Pearson Education, New Delhi.

Slotnick, S 1998,. *Women, Writing and the Industrial Revolution,* John Hopkins University Press, Baltimore, Maryland.

Smart, C 1992, *Regulating Womanhood,*Routledge, London.

Smiles, S 1900, *Self-help: With Illustrations of Character, Conduct, and Perseverance*. Harper & Co, New York.

Spender, D & Kramarae, C 2000, *Routledge International Encyclopedia of Women: Global Women's Issues and Knowledge,* Routledge, Taylor & Francis Group, New York.

Stets, J & Burke, P 1992, Femininity/Masculinity. In E. F. Borgatta & R. J. V. Montgomery (eds.), *Encyclopedia of Sociology,* (pp. 997–1005). Macmillan & Company, New York.

Stiles, RP 1995, *An Examination of Selected Binary Oppositions in the Work of Elizabeth Gaskell Which serve to Demonstrate the Author's Response to Unitarianism and Other Prevalent Influences Within Mid-Victorian Society,* Phd thesis, University of Glasgow, Glasgow.

Stoneman, P 1987, *Elizabeth Gaskell*, Indiana University Press, Bloomington, Ind.

Stoneman, P 2006, *Elizabeth Gaskell,* Manchester University Press, Manchester.

Stoneman, P 2006, *Woman and Writer: Blending the Selves,* Manchester University Press, Manchester.

Struve, L 2002, Expert Witnesses: Women and Publicity in Mary Barton and Felix Holt, *Victorian Review*, vol.28, no.1, pp. 1–24.

Swisher, C 2001, *Victorian England,* Lucent Books, Farmington Hills, Michican.

Tomaiuolo, S 2012, *Victorian Unfinished Novels*, Palgrave Macmillan, New York.

Tonna, E 1844, *Wrongs of Woman*, John S. Taylor & Co., New York.

Tosh, J 1999, *A Man's Place: Masculinity and the Middle-Class Home in Victorian England*. Edmundsbury Press, Suffolk.

Orr, C 1995, Women in the Victorian Art World, Manchester University Press, Manchester.

Uglow, J 2003, Foreword to *Lois the Witch, by Elizabeth Gaskell*, Hesperus Press, London.

Uglow, J 2010, *Elizabeth Gaskell: A Habit of Stories*, Faber & Faber, London.

Vicinus, M 2013, *Suffer and Be Still, Women in the Victorian Age*. Routledge Revivals, London

Wallace, D 2013, Female Gothic Histories: Gender, History and the Gothic, University of Wales Press, Cardiff, Wales.

Warhol, R & Herndl, D 1997, *Feminisms: An Anthology of Literary Theory and Criticism*, Rutgers University Press, New Brunswick, New Jersey.

Weyant, N 2004, *Elizabeth Gaskell: An Annotated Guide to English Language Sources 1992-2001,* Scarecrow Press, Lanham, Maryland.

Wiener, M 1998, Treating "Historical" Sources as Literary Texts: Literary Historicism and Modern British History. *The Journal of Modern History*, vol. 70, no.3, pp. 619–638.

Wildt, K 1999, Elizabeth Gaskell's Use of Color in Her Industrial Novels and Short Stories, University Press of America, Baltimore, Maryland.

Wollstonecraft, M 1993, *A Vindication of the rights of woman, A Vindication of the rights of man.* Oxford University Press, Oxford.

Wollstonecraft, M 2001, *From a Vindication of the Rights of Woman*. Norton Anthology of Theory and Criticism, University of Oklahoma, Tulsa, Oklahoma.

Wollstonecraft, M 1844, *Vindication of the Rights of Women*. 3rd edition, William Strange, 21 Paternoster Row, London.

Wollstonecraft, M 2008, *A Vindication of the Rights of Women,* Cosimo Publications, New York.

Wood, G 2004, *Living the Lectionary: Links to Life and Literature Series,* Liturgy Training Publications, Chicago.

Woolf, V 2015, *A Room of One's Own and Three Guineas,* Oxford University Press, Oxford.

Woolf, V 2007, The Selected Works of Virginia Woolf, Wordsworth Edition Limited, Hertfordshire.

Zlotnick, S 1998, *Women, Writing, and the Industrial Revolution*, Johns Hopkins University Press, Baltimore, Maryland.

INTERNET SOURCES

Abrams, L 2014, *Ideals of Womanhood in Victorian Britain*, viewed 12 january 2015, <http://www.bbc.co.uk/history/trail/victorian_britain/women_home/ideals_womanhood_06.shtml>

Ashton, E 1999, *Working Class Victorian Woman and Employment,* viewed 5 February 2015, <http://logicmgmt.com/1876/overview/victorian_woman/victorian_working_woman.htm>

Egan, K 1995, *Playthings to Men: Women, Power, and Money in Gaskell and Trollope*, viewed 18 March 2015, <http:// www.victorianweb.org/ authors/ trollope/ egan1.html>.

Hudson, P 2011, Women's Work, viewed 10 February 2017,

http://www.bbc.co.uk/history/british/victorians/womens_work_01.shtml>.

Margaret Hale: the morbid homemaker 2012, viewed 13 December 2016
< http://www.victoriangothic.org/margaret-hale-the-morbid-homemaker>.

Margaret Hale's Autonomy 2015, viewed 20 February 2016
http://northandsouth.annagibson.com/?page_id=105>.

Moulds, A 2013, The *Female Witness and the Melodramatic Mode in Elizabeth Gaskell's Mary Barton,* Winter 2013, viewed 20 March 2015, <http://www.victoriannetwork.org/index.php/vn/article/view/51>.

Mullin, E 2016, *How Tuberculosis Shaped Victorian Fashion*, viewed 21 October 2016 <http://www.smithsonianmag.com/science-nature/how-tuberculosis-shaped-victorian-fashion-180959029/>.

Robert, A 2017, *Rebel Girls: How Victorian Girls Used Anorexia to Conform and Revolt,* viewed 2 February 2017<http://hendrixmurphy.org/treatment/rebel-girls-how-victorian-girls-used-anorexia-to-conform-and-revolt/.>.

Roth, C 2014, *Victorian England: an Introduction*, viewed 10 October 2014, <http://www.english.uwosh.edu/roth/VictorianEngland.htm.>.

Sandeen, D n.d., *Victorian Fashion History*, viewed 10 January 2017, <http://womens-fashion.lovetoknow.com/victorian-fashion-history>.

DİJİTAL İLETİŞİM YAKLAŞIMLARI

DOÇ. DR. NURAL İMİK TANYILDIZI

EFEAKADEMİ

Dijital İletişim Yaklaşımları

Editör: Nural İmik Tanyıldızı

ORCID: 0000-0002-9177-759X

ISBN: 978-605-06586-0-6

1. Baskı: Temmuz 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ'ye aittir.
EFE AKADEMİ bir OFİS 2005 kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI

İMİK TANYILDIZI, Nural
Dijital İletişim Yaklaşımları
1. Basım, vi + 144 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. Diital İletişim, 2. Online İletişim, 3. Etkileşimli Medya,
4. İnteraktif Reklamcılık 5. Sosyal Medya.

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)

Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

EDİTÖRDEN…..... İİİ

BÖLÜM-1
ETKİLEŞİMLİ MEDYA UYGULAMALARINDA GÖRSEL TASARIM: LG ACAPELLA MİX ÖRNEĞİ 7
(Öğr. Gör. Hacı Mehmet ACAR, Dr. Öğr. Üyesi Tamer KAVURAN)

BÖLÜM-2
MECRALAR ARASI GEÇİŞ VE İNTERAKTİVİTE İLE REKLAMDA OYUNLAŞTIRMA 31
(Dr. Öğr. Üyesi Feridun NİZAM, Merve ÇALIK)

BÖLÜM-3
HALKLA İLİŞKİLERDE SOSYAL MEDYANIN TANITIM AMAÇLI KULLANIMI: TÜRKİYE'NİN OTOMOBİLİ GİRİŞİM GRUBU ÖRNEĞİ 55
(Arş. Gör. Tuba ALTUNBEY)

BÖLÜM-4
DİJİTAL İLETİŞİM VE FİNANSAL TEKNOLOJİNİN BİR ARAYA GELMESİ: WECHAT ÖRNEĞİ..... 77
(Arş. Gör. Hatice ERTÜRK)

BÖLÜM-5
SAĞLIK İLETİŞİMİ KAPSAMINDA SAĞLIK BAKANLIĞI'NIN DİJİTAL İLETİŞİM KANALLARINI KULLANIMI (SAĞLIK BAKANLIĞI WEB SAYFASI ÖZELİNDE) 121
(Öğr. Gör. İlkay YILDIZ)

ETKİLEŞİMLİ MEDYA UYGULAMALARINDA GÖRSEL TASARIM: LG ACAPELLA MİX ÖRNEĞİ

Hacı Mehmet ACAR

- Öğr. Gör. Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler MYO
- mehmetacar@mersin.edu.tr

Tamer KAVURAN

- Dr. Öğr. Üyesi, Fırat Üniversitesi İletişim Fakültesi
- tkavuran@hotmail.com

KAYNAKÇA

Akbaş, F. (2007). *Fotoğrafta Pratik Kompozisyon*. İstanbul: Say Yayınları.

Ambrose, G., Harris, P. (A). (2013). *Grafik Tasarımda Renk.* (çev. B. Bayrak). İstanbul: Literatür Yayınları.

Ambrose, G., Harris, P. (B). (2013). *Grafik Tasarımda Sayfa Düzeni.* (çev. D. Beykal İz). İstanbul: Literatür Yayınları.

Ambrose, G., Harris, P. (2012). *Grafik Tasarımın Temelleri.* (çev. M. E. Uslu). İstanbul: Literatür Yayınları.

Ambrose, G., Billson, N. (2013). *Grafik Tasarımda Dil ve Yaklaşım.* (çev. M. Taşçıoğlus). İstanbul: Literatür Yayınları.

Arıkan, A. (2008). *Grafik Tasarımda Görsel Algı*. Konya: Eğitim Kitabevi yayınları.

Becer, E. (2011). *İletişim ve Grafik Tasarım.* Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.

Çoklar, A. N. (2017). Web'de Çoklu Ortam Tasarımı. Ö. Özgür Dursun ve H. Ferhan Odabaşı (Ed.), *Çoklu Ortam Tasarımı* içinde (s.217-234). Ankara: Pegem Akademi.

Çuhadar, C. (2017). Çoklu Ortam Uygulamalarında Kullanıcı Denetimi. Ö. Özgür Dursun ve H. Ferhan Odabaşı (Ed.), *Çoklu Ortam Tasarımı* içinde (s.124-137). Ankara: Pegem Akademi.

Erişti, S. D. (2017). Çoklu Ortam Uygulamalarında Görsel Tasarım. Ö. Özgür Dursun ve H. Ferhan Odabaşı (Ed.), *Çoklu Ortam Tasarımı* içinde (s.98-120). Ankara: Pegem Akademi.

Ertan, G., Sansarcı, E. (2017). *Görsel Sanatlarda Anlam ve Algı*. İstanbul: Alternatif Yayıncılık.

Göksu, V. (2016). *Kamusal Alan ve Siyasal Katılma Mecrası Olarak Sosyal Medya*. Konya: Çizgi Kitabevi.

Güngör, N. (2011). *İletişim Kuramlar Yaklaşımlar.* Ankara: Siyasal Kitabevi.

https://lgacapella.com erişim tarihi: 05.01.2020

https://sozluk.gov.tr erişim tarihi: 25.04.2020

https://www.webegitimaraclari.com/web-2-0-teknolojisi/ erişim tarihi: 20.04.2020

https://weebtasarim.com/Statik-ve-Dinamik-Web-Sitesi-Nedir erişim tarihi: 15.04.2020

http://www.fotografya.gen.tr/TR,1280/kompozisyon.html erişim tarihi: 18.04.2020

Ketenci, H. F., Bilgili, C. (2006). *Görsel İletişim & Grafik Tasarımı.* İstanbul: Beta Basım A.Ş.

Kuzu Demir, E. B. (2017). Çoklu Ortam Projesi Hazırlama. Ö. Özgür Dursun ve H. Ferhan Odabaşı (Ed.), *Çoklu Ortam Tasarımı* içinde (s.58-74). Ankara: Pegem Akademi.

Mutlu, E. (2012). *İletişim Sözlüğü*. Ankara: Sofos.

Özcan, O. (2008). *İnteraktif Medya Tasarımında Temel Adımlar.* İstanbul: Pusula Yayıncılık.

Sözen, M., Tanyeli, U. (2018). *Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Turgut, E. (2013). *Grafik Dil ve Anlatım Biçimleri.* Ankara: Anı Yayıncılık.

Uçar, T. F. (2004). *Görsel İletişim ve Grafik Tasarım.* İstanbul: İnkılap Yayınevi.

MECRALAR ARASI GEÇİŞ VE İNTERAKTİVİTE İLE REKLAMDA OYUNLAŞTIRMA

Feridun NİZAM

- Dr. Öğr. Üyesi, Fırat Üniversitesi İletişim Fakültesi Radyo Televizyon ve Sinema Bölümü
- fnizam@firat.edu.tr

Merve ÇALIK

- Doktora Öğrencisi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İletişim Bilimleri Anabilim Dalı

KAYNAKÇA

Altunbaş, H. "Yeni Medya ve İnteraktif Reklamcılık", [Elektronik Versiyon] Kurgu Dergisi. 2001, Sayı.18

Aydın Ş. O. (2007). "Alımlama Araştırmaları ve Kültürel Çalışmalar Geleneğinin Katkısı". İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 6, 120-1

Castells M. (2005) Ağ Toplumunun Yükselişi. Enformasyon Çağı: Ekonomi, Toplum, Kültür, Ebru Kılıç (çev), Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

Çakır, V. (2004). Yeni iletişim teknolojilerinin reklam üzerine etkileri. Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi. 2, 168-181

Doğan, H. (2002). Karşı etkileşimli pazarlama. Isparta: Fakülte Kitabevi

Durmaz A. (1999) Dijital Televizyonun Teknik Temelleri, Anadolu Üniversitesi Eğitim Sağlık ve Bilimsel Araştırma Çalışmaları Vakfı Yayınları, Eskişehir.

Erdem, M. N. (2014). Tüketime dayılı bilinç endüstrisi ve reklam bağlamında bir dijital reklam okuryazarlığı eğitim modeli önerisi. Doktora Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.

Güney, Z. (2006). Etkileşimli reklam planlama ve yaratım süreci. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul

Güngör, N. (2013). "İletişim Kuramlar ve Yaklaşımlar". Siyasal Kitapevi, Ankara.

İnce, S. (2020) https://www.bilimkurgukulubu.com/wp-content/uploads/2015/06/BM-Bandersnatch-Kaynak.png E.T: 8/6/2020.

Kahraman, M. (2014). Sosyal Medya 101 2.0. İstanbul: Kapital Medya Hizmetleri.

Karpuz, A. (2017) Transmedya Markalama ve Etkileşimli Reklam İlişkisi Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Prof. Dr. Emel Karayel Bilbil, Marmara Üniversitesi, S.B.E. Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı Reklamcılık ve Tanıtım Bilim Dalı

Kalafatoğlu, A. (2017) Yeni medyada etkileşimli reklam ve bir etkileşimli reklam örneği; Coca -Cola'nın Sevgililer Günü Makinası Yüksek Lisans Tezi.

Kırcova, İ. (2008). İnternette pazarlama. İstanbul: Beta Yayıncılık

Özçağlayan, M. (1998) Yeni İletişim ve Teknolojileri ve Değişim, Alfa Yayınları, İstanbul.

Özkaya, B. (2010). Reklam aracı olarak Advergaming. Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, 2, 455-748.

Özmen, Ş. (2013). Ağ ekonomisinde yeni ticaret yolu: E-ticaret. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Şahin, S. (2018). 21. Yüzyıl teknolojileriyle etkileşim: Sanat - Reklam – Birey. Journal of Arts. 1, 23-30.

Toffler, A. (2008). "Üçüncü Dalga". Selim Yeniçeri (çev.). İstanbul: Koridor Yayıncılık.

Turan, A.E. (2014). "Yeni Medya Ortamları İle Dönüşen İzleyicinin Elektronik Sözlük ve Talk Show Ara Kesitinde İzlenmesi", (Ed.İdil Sayımer), Yeni Medya Araştırmaları, Olgun- Çelik Ofset Matbaa, Konya.

Yılmaz, R. (2017). Türkiye'de reklam anlatısının dijital çağdaki yapısal dönüşümü. Ondokuz Mayıs Üniversitesi İletişim Fakültesi I. Uluslararası İletişimde Yeni Yönelimler Konferansı. Bildiriler Kitabı içinde (s.260267), 4-5 Mayıs 2017, Samsun

Yüksektepe, M. ve Haşıoğlu, S. B. (2017). Dijital dünya ile birlikte değişim gösteren bir kavram: Reklam. IBANESS Congress Series, 270- 276.

Varnalı, K. (2013). Dijital Tutulma. İstanbul: MediaCat Kitaplar.

https://twitter.com/hmturkiye (E.T./15.3.2020).

https://www.marketingturkiye.com.tr/kampanyalar/kerem-bursinli-reklam-filmini-izleyici-yonetiyor/ (E.T/20.3.2020)

https://www.ntv.com.tr/sanat/black-mirror-bandersnatchin-gizli-sonu,xrVaI9RH7UCl0F9G083kkQ (E.T/18.4.2020)

https://www.dijitalajanslar.com/zeki-muren-de-bizi-gorecek-mi-den-kerem-bursin-de-bizi-yonlendirecek-mi-ye/ (E.T./13.5.2020).

https://www.sabah.com.tr/gunaydin/yazarlar/funda-karayel/2019/01/12/bandersnatch-anlati turu-ilgi-ceker-mi (E.T./20.3.2020).

https://www.instagram.com/p/B47CW2OACAg/?utm_source=ig_embed&utm_campaign=embed_video_watch_again (E.T./25.4.2020)

https://www.imdb.com/title/tt9495224/mediaviewer/rm1924429056 (E.T./ 21.4.2020)

HALKLA İLİŞKİLERDE SOSYAL MEDYANIN TANITIM AMAÇLI KULLANIMI: TÜRKİYE'NİN OTOMOBİLİ GİRİŞİM GRUBU ÖRNEĞİ

Tuba ALTUNBEY

- Arş. Gör., Fırat Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü
- tcanak@firat.edu.tr

KAYNAKÇA

Akar, E. (2018). Sosyal medya pazarlaması sosyal web'te pazarlama straytejileri, Ankara. Seçkın Yayıncılık.

Asna, A. (2006). Kuramda ve uygulamada halkla ilişkiler. İstanbul. Pozitif Yayınları.

Aşman Alikılıç, Ö. (2011). Halkla ilişkiler 2.0: sosyal medyada yeni paydaşlar, yeni teknikler, Ankara, Efil Yayınevi.

Balcı, A. (2016). *Sosyal bilimlerde araştırma: yöntem, teknik ve ilkeler.* Ankara. Pegem Akademi.

Barry, A. (2003). Halkla ilişkilerin gücü. Aysın Önen Steidle (Çev.), Ankara: Elips Yayınları.

Bulunmaz, B. (2011). Otomotiv Sektöründe Sosyal Medyanın Kullanımı ve Fiat Örneği, *Global Media Journal,* 3, 20-51.

Canöz, N. (2016). Otomotiv sektöründe halkla ilişkiler aracı olarak sosyal medyanın kullanımı: Renault ve Mercedes-Benz örnekleri üzerine bir araştırma. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*. 4 (1), 149-172.

Cıngı, M. (2015). Online pazarlama iletişiminde kullanılan video içeriklerinin ürün tanıtımına etkisi. *Humanities Sciences,* 10 (4), 145-163.

Curtis, L., Edwards, C., Fraser, K. L., Gudelsky, S., Holmquist, J., Thronton, K. ve Sweester, K. D. (2010). Adoption of social media for public relations by nonprofit organizations. *Public Relations Review,* 36, 90-92.

Çağlar, N. G. ve B. Yılmaz, (2007). Üniversite kütüphanelerinde halkla ilişkiler ve başkent üniversitesi kütüphanesi. *Bilgi Dünyası,* 8 (1), 1-29.

Demir, E. Tarhan, A. ve Görkemli, H. N. (2019). Sivil toplum kuruluşlarında halkla ilişkiler ve sosyal medya: Türk Kızılayı ve Lösev örneği. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* 42, 125-141.

Dondurucu, Z. B. (2014). Sivil toplum kuruluşlarının sosyal medya üzerinden halkla ilişkiler çalışmaları. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Duğan, Ö. ve Aydın, B. O. (2018). Sosyal medyanın turizmde tanıtım amaçlı kullanımı: t.c. kültür ve turizm bakanlığı örneği. *Uluslararası Türk Dünyası Turizm Araştırmaları Dergisi,* 3(1), 1-13.

Ertekin, Y. (2000). *Halkla ilişkiler*. Ankara. Yargı Yayınevi.

Gülaslan, T. (2018). *Kamu yönetiminde sosyal medya kullanımı ve yönetimi: temel ilkeler ve öneriler.* Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Günaslan, E. (2019). *Yeni medya çağında sosyal medya dönüşümü atölyesi* (Vol. 3). Bilim Eğitim Kültür Araştırmaları Merkezi Derneği.

İşler, D. B., Çiftçi, M. Ve Yarangümelioğlu, D. (2013). Halkla ilişkiler aracı olarak: sosyal medyanın kullanımı ve yeni stratejiler. *Sosyal Ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 5 (1), 174-186.

Joo, T. M., Teng, C. E. (2016). Use of Social Media in PR: A Change of Trend. *International Journal of Humanities and Social Sciences*, *10*(4), 1279-1288.

Keskin, S. ve Tanyıldız, N. İ. (2015). Kurumsal iletişimde sosyal medya kullanımı: Türkiye'deki GSM operatörlerinin facebook performansları üzerine bir inceleme. *E-Journal of Intermedia*, 2 (2), 460-480.

Kocabaş, İ. (2016). Halkla ilişkiler aracı olarak sosyal medya: Arçelik ve Bosch markalarının kurumsal facebook ve twitter hesapları üzerine bir inceleme. *Selçuk İletişim*, 9 (2), 69-91.

Köksal, Y. ve Özdemir, Ş. (2013). Bir iletişim aracı olarak sosyal medya'nın tutundurma karması içerisindeki yeri üzerine bir inceleme. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,* 18(1), 323-337.

Krippendorff, K. (2004). *Content analysis: an introduction to its methodology*. New York. Sage Publication

Lesly, P. (1998). Lesly's Handbook of Public Relations and Communication, Chicago: NYC Business Books.

Mayfield, A. (2010). What is social media, icrossing, e-book, Erişim adresi: https://www.icrossing.com/uk/sites/default/files_uk/insight_pdf_files/What%20is%20Social%20Media_iCrossing_ebook.pdf 27.04.2020

Mıhçıoğlu, C. (1970). Halkla ilişkiler nedir?. *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3 (1), 91-108.

Okay, A. ve Okay, A. (2013). *Halkla ilişkiler kavram strateji ve uygulamalar*. İstanbul. Der Yayınları.

Onat, F. (2010). Bir halkla ilişkiler uygulama alanı olarak sosyal medya kullanımı: sivil toplum örgütleri üzerine bir inceleme. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 31, 104-121.

Ryan, D. ve Calvin, J. (2009). *Understanding digital marketing: marketing strategies for engaging the digital generation*. London. Kogan Page Limited.

Sayımer, İ. (2012). *Sanal ortamda halkla ilişkiler*. İstanbul. Beta Yayınları.

Scott, D. M. (2011). *The new rules of marketing & pr*. New Jersey. John Wiley&Sons, Inc.

Tanyıldızı, N. İ. ve Demirkıran, S. (2018). Bir halkla ilişkiler aracı olarak kurumların twitter kullanımı: havayolu şirketleri örnek incelemesi. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 161-180.

Tanyıldızı, N. İ. ve Karatepe, S. (2011). Belediyelerin Halkla İlişkiler Çalışmalarında Web Siteleri: İki Farklı Ülke ve İki Farklı Belediye Analizi. *E-Journal of New World Sciences Academy Humanities-NWSA, 6*(3), 520-538.

Tuncer, B. B. (2020). Gelenekselden yeniye halkla ilişkiler araçları. L. Özkoçak (Ed.), Teori ve pratikte halkla ilişkiler yeniden içinde (173-198), Ankara: Detay Yayıncılık.

Yeniçıktı, N. T. (2016). Halkla ilişkiler aracı olarak Instagram: sosyal medya kullanan 50 şirket üzerine bir araştırma. *Selçuk İletişim*, 9 (2), 92-115.

Yağmurlu, A. (2011). Kamu yönetiminde halkla ilişkiler ve sosyal medya. Selçuk İletişim, 7 (1), 5-15.

Valentini, C. (2015). Is using social media 'good' for the public relations profession? a critical reflection, *Public Relations Review,* 41(2), 170-177.

Weber, S. (2009). Twitter marketing: promote yourself and your business on earth's hottest social network. USA. Weber Books.

Weinberg, T. (2009). *The new community rules: marketing on the social web*. Sebastopol: O'Reilly Media.

Wright, D.K. ve Hinson, M.D. (2010). How new communications media are being used in public relations: a longitudinal analysis. *Public Relations Journal,* 4(3), 1-27

Vural, B. A. ve Coşkun, G. (2006). Yeni iletişim teknolojileri ve halkla ilişkiler: internet kullanımı üzerine bir araştırma, *2. Halkla İlişkiler Sempozyumu*, Kocaeli üniversitesi İletişim Fakültesi, 27-28 Nisan 2006, Kocaeli, 2-16.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri.* Ankara. Seçkin Yayıncılık

Zerfass A., Moreno, A,.Tench, R., Verčič, D. ve Verhoeven, P. (2009) European communication monitor 2009. trends in communication management and public relations; results of a survey in 34 countries. Brussels: EACD Erişim adresi: http://www.communicationmonitor.eu/wp-content/uploads/2018/03/ECM-2009-Results ChartVersion-European-Communication-Monitor-Trends-StrategicCommunication Management-Corporate-Communication-Public-Relations-PR.pdf (30.04.2020).

https://togg.com.tr/content/kesfet (15.05.2020).

DİJİTAL İLETİŞİM VE FİNANSAL TEKNOLOJİNİN BİR ARAYA GELMESİ: WECHAT ÖRNEĞİ

Hatice ERTÜRK

- Arş. Gör., Fırat Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü, AHBV Üniversitesi Gazetecilik Doktora Öğrencisi
- erturk@firat.edu.tr

Deluca, K.M. and Brunner E. (2016). Weibo, WeChat, and the Transformative Events of Environmental Activism on China's Wild Public Screens. ***International Journal of Communication*** 10(2016), 321–339

Desai, F. (2015). **The Evolution of FinTech.** Erişim Tarihi: 18.05.2020 https://www.forbes.com/sites/falgunidesai/2015/12/13/the-evolution-of-fintech/#7aa9907b7175

Erdoğan, İ. (1997). **İletişim, Egemenlik, Mücadeleye Giriş,** İmge Kitabevi: Ankara

Eren, G. (2018). **Kişilerarası İletişim Güncel Yaklaşımlar ve Kuramsal Temeller. S. Ulağlı (Ed) Kişilerarası İletişim Nedir, Ne Değildir? (15-27ss).** Motto Yayınları: İstanbul**.**

Festinger L. (1957). **A Theory of Cognitive Dissonance,** Stanford University Press: California

Freedman, R. S. (2006). **Introduction to Financial Technology**. Academic Press: Oxford

Gan, C. (2017). Understanding WeChat users' liking behavior: An empirical study in China, ***Computers in Human Behavior*** Volume 68, March 2017, 30-39

Gill, C. (2020). WeChat launches personal credit rating for 600m users, ***Asia Times Financial*** Erişim Tarihi: 22.05.2020 https://www.asiatimesfinancial.com/wechat-launches-personal-credit-rating-for-600m-users

Goffman, E. (1956). **The Presentation of Self in Everyday Life,** Anchor Books: New York.

Gökçe, O. (1998). **İletişim Bilimine Giriş**, Turhan Kitabevi: Ankara.

Gökulu, G. (2019). Sembolik Etkileşimci Teorinin Gündelik Yaşam Sosyolojisine Katkıları, ***EKEV Akademi Dergisi,*** 173-190.

Graziani, T. (2018). WeChat impact report 2018: all the latest WeChat data, ***Walk The Chat*** Erişim Tarihi: 19.05.2020 https://walkthechat.com/wechat-impact-report-2016/

Güçcuk, E. (2019). Yeni iletişim teknolojileri kullanımı bağlamında Haytap örneği, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Radyo Televizyon ve Sinema Anabilim Dalı, Konya.

Hall, E. T. (1959). **The Silent Language**. Garden City: New York

Harwit, E. (2017). WeChat: social and political development of China's dominant messaging app, ***Chinese Journal of Communication.*** 10:3, 312-327.

Hiremath, H.K. and Kenchakkanavar, A.Y. (2016). An alteration of the web 1.0, web 2.0 and web 3.0: a comparative study. ***Imperial Journal Of Interdisciplinary Research****, 2(4),*705-710

HT Tech (2020). WhatsApp Pay Explained: What It is and How It Works. Erişim Tarihi: 21.05.2020 https://tech.hindustantimes.com/tech/news/whatsapp-pay-explained-what-it-is-and-how-it-works-story-R20CfSUrT71rQzKLem9xPJ.html

Iqbal, M. (2020). WeChat Revenue and Usage Statistics Erişim Tarihi: 18.05.2020 https://www.businessofapps.com/data/wechat-statistics/

Işık, M. (2018). **İletişim Bilimine Giriş,** Eğitim Kitabevi Yayınevi: Konya

İnuğur, M. N. (1978). **Basın ve Yayın Tarihi,** Hilal Yayınları: İstanbul.

Jacobs, H. (2018). One photo shows that China is already in a cashless future. ***Business Insider*** https://www.businessinsider.com/alipay-wechat-pay-china-mobile-payments-street-vendors-musicians-2018-5?r=US&IR=T

Journalist (2016). Dünden Bugüne İletişim Araçları, Erişim Tarihi: 23.05.2020 https://www.gzt.com/jurnalist/dunden-bugune-iletisim-araclari-2470870

Kagermann, H. (2014). **Change Through Digitization—Value Creation in the Age of Industry 4.0.** In: Albach H., Meffert H., Pinkwart A., Reichwald R. (eds) Management of Permanent Change. Springer Gabler: Wiesbaden

Kaplan, A. M. and Haenlein, M. (2010). Users of the world, unite! The challenges and opportunities of social media. ***Business Horizons***, 53(1), 59–68.

Kaya A. (2007). **Yönetimde İnsan İlişkilerinin Sırları,** Eğitim Kitabevi Yayınevi: Konya

Keskin, S., Tanyıldızı N. İ. (2015). Kurumsal İletişimde Sosyal Medya Kullanımı: Türkiye'deki Gsm Operatörlerinin Facebook Performansları Üzerine Bir İnceleme, ***E-journal of Intermedia***, Fall – December 2(2), ISSN: 2149-3669.

Kietzmann, H.J., and Hermkens K. (2011). Social media? Get serious! Understanding the functional building blocks of social media. ***Business Horizons*** 54 (3): 241–251

Knockel J. ve Xiong R. (2019). (Can't) Picture This 2: An Analysis of WeChat's Realtime Image Filtering in Chats, Erişim Tarihi: 18.05.2020 ***Citizen Lab,***

Knockel J., Parsons C., Ruan L., Xıong R., Crandall J., and DEIBERT R. (2020). We Chat, They Watch. ***The Citizen Lab,*** Erişim Tarihi: 18.05.2020 https://citizenlab.ca/2020/05/we-chat-they-watch/

Köse H. (2017). İlgi Yoksunluğunun Kitleselleşmesi: Geç Modern Dönemin Yeni İletişim ve İlişki Biçimleri Üzerine Bir Deneme, ***Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi***, 7-31.

Lee, S., DeWester, D., and Park, S. (2008). Web 2.0 and opportunities for small businesses. ***Service Business***, 2, 335—345.

Leeds-Hurwitz Wendy (1990). Notes in the History of Intercultural Communication: The Foreign Service Institute and the Mandate for Intercultural Training. ***Quarterly Journal of Speech***, 76(3): 262-281.

Lien, C., Cao Y. and Zhou X. (2017). Service quality, satisfaction, stickiness, and usage intentions: An exploratory evaluation in the context of WeChat services, ***Computers in Human Behavior***, V 68, March 2017, Pages 403-410.

Lievrouw, L. and Soııa M. (2009). **New Media: A Critical Introduction**. Taylor & Francis Group: Abingdon

Link, P. (2002). China: The Anaconda in the Chandelier, ***China File,*** Erişim Tarihi: 18.05.2020 http://www.chinafile.com/library/nyrb-china-archive/china-anaconda-chandelier.

Liu, S., YANG L., ZHANG C., XIANG Y., LIU Z., HU S. and ZHANG B. (2020). Online Mental Health Services in China During the COVID-19 Outbreak, ***The Lancet Psychiatry*** Volume 7, Issue 4, 17-18 Erişim Tarihi: 19.05.2020 https://www.thelancet.com/journals/lanpsy/article/PIIS2215-0366(20)30077-8/fulltext

Liu, Y. (2018). **Social Media Marketing in China mit WeChat, Einsatzmöglichkeiten, Funktionen und Tools für ein erfolgreiches Mobile Business**, Springer Gabler: Wiesbaden,

Loo, S. (2020). WeChat to support Covid-19 Global Hackathon, ***Technode,*** Erişim Tarihi: 19.05.2020 https://technode.com/2020/03/27/wechat-to-support-covid-19-global-hackathon/

Maalouf, A. (2009). **Çivisi Çıkmış Dünya**, YKY: İstanbul.

Markoff, J. (2006). Entrepreneurs See a Web Guided by Common Sense, ***New York Times***, Erişim Tarihi: 23.05.2020 https://www.nytimes.com/2006/11/12/business/12web.html

Mattelard, A. (1998). **İletişim Kuramları Tarihi,** İletişim Yayınları: İstanbul

McLuhan, M. (1964). **Understanding Media: The Extensions of Man**. McGraw-Hill: New York

Mcquail, D. (2010). **McQuail's Mass Communication Theory**. (6th Edition). London: Sage Publications

Mohamed, H. and Ali H. (2018). **Blockchain, Fintech, and Islamic Finance: Building the Future in the New Islamic Digital Economy,** De Gruyter: Boston.

Montag, C., Becker B. and Gan C. (2018). The Multipurpose Application WeChat: A Review on Recent Research, **Front Psychology**. 2018; 9: 2247 Erişim Tarihi: 18.05.2020 https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6297283/

Montag, C., Błaszkiewıcz K., Sariyska R., Lachmann B., Andone I., Trendafilov B., et al. (2015). Smartphone Usage in the 21st Century: Who is Active on WhatsApp? ***BMC Res. Notes*** 8:331.

Naik, U. and Shivalingaiah, D. (2008). Comparative Study of Web 1.0, Web 2.0 and Web 3.0, ***International Caliber***, 499-507.

Nath, K., Dhar, S. and Basishtha, S. (2014). Web 1.0 to web 3.0- evolution of the web and its various challenges. ***International Conference on Reliability Optimization and Information Technology*** (ICROIT), Faridabad, 2014, pp. 86-89

O'reilly, T. (2006). Web 2.0 Compact Definition: Trying Again Erişim Tarihi: 16.05.2020 http://radar.oreilly.com/archives/2006/12/web_20_compact.html

Özçağlayan, M. (1998). **Yeni İletişim Teknolojileri ve Değişim** (1. Baskı). Alfa Basım Yayım Dağıtım: İstanbul

Poe, M. (2010). **Homo Loquens. In A History of Communications: Media and Society from the Evolution of Speech to the Internet** (pp. 26-60). Cambridge University Press: Cambridge

Qiu, J., Li, Y., Tang, J., Lu, Z., Ye, H., Chen, B., Yang, Q and Hopcroft, J. (2016). The Lifecycle and Cascade of WeChat Social Messaging Groups. WWW '16: Proceedings of the 25th ***International Conference on World Wide Web*** April 2016 Pages 311–320

Rosengren, K. E., (2000). **Communication: An Introduction**, Sage: Londra

Ruesch, J. and Bateson G. (1951). **Communication: The Social Matrix of Psychiatry,** Norton: New York

Sabuncuoğlu, Z. ve Tüz, M. (1998). **Örgüt Psikolojisi,** Alfa Yayınları: Bursa

Sade, G. (2020). Covid-19'u İlk Kez Dünyaya Duyuran Çinli Gazeteciler Ardı Ardına Ortadan Kayboluyor. ***Euronews*** Erişim Tarihi: 20.05.2020 https://tr.euronews.com/2020/03/04/koronavirusu-ilk-kez-dunyaya-duyuran-cinli-gazeteciler-birer-birer-ortadan-kayboluyor

Schueffel, P. (2016). Taming the Beast: A Scientific Definition of FinTech. ***Journal of Innovation Management,*** 4(4), 32–54.

Scott, M. (2018). WeChat is a Way of Life for 900 Million Daily Users, ***In The Black*** Erişim Tarihi: 19.05.2020 https://www.intheblack.com/articles/2018/05/01/wechat-super-app

Shi, Z. Lou, G. and He L. (2017). Mobile-assisted Language Learning Using WeChat Instant Messaging. ***International Journal of Emerging Technologies in Learning***. Vol 12, No 02

Solanki, M. R., and Dongaonkar A. (2016). A Journey of Human Comfort: Web 1.0 to Web 4.0 ***International Journal of Research and Scientific Innovation (IJRSI)*** |Volume III, Issue IX, September 2016|ISSN 2321–2705

Statista (2019). Distribution of WeChat Users in China as of February 2019, by Age Erişim Tarihi: 19.05.2020 https://www.statista.com/statistics/387658/wechat-china-user-age/

Statista (2020a) Number of Monthly Active Facebook Users Worldwide as of 1st Quarter 2020 Erişim Tarihi: 21.05.2020 https://www.statista.com/statistics/264810/number-of-monthly-active-facebook-users-worldwide/

Statista (2020b). Most Popular Mobile Messaging Apps Worldwide as of October 2019, Based on Number of Monthly Active Users. Erişim

Tarihi: 19.05.2020 https://www.statista.com/statistics/258749/most-popular-global-mobile-messenger-apps/

Stiglitz, J. E. (2002). **Küreselleşme Büyük Hayal Kırıklığı**, Plan B Yayınevi: İstanbul

Straitstimes (2017). Chinese Court Launches WeChat Account to let Litigants Chat with Judges on Their Cases. Erişim Tarihi: 19.05.2020 https://www.straitstimes.com/asia/east-asia/chinese-court-launches-wechat-account-to-let-litigants-chat-with-judges-on-their

Sun, M., Yang L., Chen W., Luo H., Zheng K., Zhang Y., Lıan T., Yang Y. and Ni J. (2020). Current Status of Official WeChat Accounts for Public Health Education, ***Journal of Public Health***. Erişim Tarihi: 19.05.2020

Tanyıldızı, İ. N. (2020). Use Of Onlıne Publıc Relatıons in Dıgıtal Marketıng, ***Selected Topıcs in Communıcatıon,*** Erişim Tarihi: 01.07.2020 https://iksadyayinevi.com/wp-content/uploads/2020/06/SELECTED-TOPICS-IN-COMMUNICATION.pdf.

Tanyıldızı, N. İ. ve Demirkıran, S. (2018). Bir halkla ilişkiler aracı olarak kurumların twitter kullanımı: havayolu şirketleri örnek incelemesi. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 161-180.

Tencent (2019). **Tencent Announces 2019 Third Quarter Results**, Erişim Tarihi: 18.05.2020 https://cdc-tencent-com-1258344706.image.myqcloud.com/uploads/2019/11/13/8b98062831f2f28d9cb4616222a4d3c3.pdf

Timisi, N. (2003). **Yeni İletişim Teknolojileri ve Demokrasi**. Dost Kitabevi: Ankara

Tu, F. (2016). WeChat and civil society in China. ***Communication and the Public***, 1(3), 343–350.

van Dijk, J. (1999). **The Network Society. Social Aspects of New Media**. SAGE Publications: London

Wang, J. and Gu L. (2017). Why is Wechat Pay So Popular? ***Issues in Information Systems*** Volume 18, Issue 4, pp. 1-8.

Waupsh, J. (2016). **Bankruption: How Community Banking Can Survive Fintech**, Wiley: New Jersey.

WeChat (2018). WeChat Privacy Protection Summary, Erişim Tarihi: 19.05.2020 https://www.wechat.com/en/privacy_policy.html

Wilson R. E., Gosling S. and D., Graham L. T. (2012). A Review of Facebook Research in the Social Sciences. P***erspectives on Psychological Science.***203-220.

Zhang, X., Wen, D. and Liang, J. (2017). How the public uses social media wechat to obtain health information in China: a survey study. ***BMC Medical Informatics and Decision Making*** 17, 66.

Zhou R., Hentschel J. and Kumar N. (2017). Goodbye Text, Hello Emoji: Mobile Communication on WeChat in China. CHI '17: Proceedings of the 2017 ***CHI Conference on Human Factors in Computing Systems*** May 2017 Pages 748–759

Zimmerman, E. (2016). **Evolution of FinTech**, Erişim Tarihi: 17.05.2020 https://www.nytimes.com/2016/04/07/business/dealbook/the-evolution-of-fintech.html

SAĞLIK İLETİŞİMİ KAPSAMINDA SAĞLIK BAKANLIĞI'NIN DİJİTAL İLETİŞİM KANALLARINI KULLANIMI (SAĞLIK BAKANLIĞI WEB SAYFASI ÖZELİNDE)

İlkay YILDIZ

- Öğr. Gör., Bingöl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu
- ilkayyildiz@bingol.edu.tr

KAYNAKÇA

Altun, A. (2003). "ODTÜ'de İnternet Doğum Günü Partisi." *Bütün Dünya* (6), 55-57.

Aktaş, C. (2017). "The Evolution and Emergence of QR Codes". Cambridge Scholars Publishing.

Atabek, Ü. (2001). "İletişim ve Teknoloji Yeni Olanaklar ve Yeni Sorunlar", Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Atkınson N. (2009), "Social Media Use in the United States: Implications for Health Communication", Journal of Medical Internet Research, 11(4):1-15.

Ayan, B., (2016). "Sosyal Ağlar Tarihi", İstanbul: Abaküs Yayınevi.

Bakan, U., (2014). "Bireysel Farklılıkların Sosyal Sermaye Oluşumuna Etkisi: Facebook Ve Linkedin Kullanıcıları Üzerine Karşılaştırmalı Bir Analiz", Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi.

Beceren, Ö., (1997), *"İnternete Genel Bir Bakış Ve İnternette Web Sayfası Açan Türk Firmalarının Web Sayfası Açma Ve İnterneti Kullanma Maksatlarının Tespitine Yönelik Bir Pilot Araştırma",* İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Fakültesi, Pazarlama Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Berelson, B., (1971). *Content Analysis in Communications*

Boyd, D., Ellison, N. (2007). Social Network Sites: Definition, History, and Scholarship. Journal of Computer-Mediated Communication, 13, (1). ss. 210-230.

Castells, M. (2008). "Ağ Toplumunun Yükselişi", Çev. Ebru Kılıç, İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Castells, M. (2010). "*The Rise of the Network Society* (Second Edition with a New

Preface b.)". United Kingdom: A John Wiley & Sons, Ltd., Publication.

CDC (Centers of Disease Control and Prevention) (2011), "The Health Communicator's Social Media Toolkit.", 1-59. http://www. cdc.gov/socialmedia/tools/guidelines /pdf/socialmediatoolkit_bm.pdf, Akt. Gülay Öztürk, Gözde Öymen, "Sağlık İletişiminde Sosyal Medya Kullanımının Stratejik Önemi: Türkiye'de Kalp Sağlığı ile İlgili Kâr Amacı Gütmeyen Kuruluşlar Üzerine Bir Değerlendirme", Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi, Sağlık İletişimi Özel Sayısı 3.

Çam, E., (2012). "Öğretmen Adaylarının Eğitsel Ve Genel Amaçlı Facebook Kullanımları Ve Facebook Bağımlılıkları (Saü Eğitim Fakültesi Örneği)", Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

Çınarlı, İ., (2008), "Sağlık İletişimi ve Medya", Ankara: Nobel Yayın Dağıtım

Dağlıdere, S., Tosyalı, H., Çelik, R. (2015), "Geleneksel Gazetecilik ve Online Gazeteciliğin Karşılaştırmalı Örneği", "Yeni ve Geleneksel Medya Okumaları", Editör: R. Çelik, S. Dağlıdere, İstanbul: İskenderiye Kitap.

Erkek, S. (2016). "Kamu Kurumlarında Sosyal Medya Kullanımı: Sağlık Bakanlığı Örneği", Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, sayı 35.

Firenk, A., (2018). "Sanal Pazarlamada "Bloggerlar" Ve Ev Tekstili Ürünlerinin Tüketicinin Satın Alma Kararlarına Etkisinin İncelenmesi", Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Yönetimi Anabilim Dalı Pazarlama Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

Fiske, J. (2015). *İletişim Çalışmalarına Giriş*. (S. İrvan çev.). Ankara: Pharmakon Yayınları.

Gündüz, U., Pembecioğlu N. (2013). "Bilgi kaynağı olarak Sosyal Ağlar ve Sosyal Medya", (Ed: Müge Demir), Yeni Medya Üzerine, Konya: Literatürk Academia yayınları.

Irak, D., Yazıcıoğlu, O., (2012), "Türkiye ve Sosyal Medya", İstanbul: Okuyanus Yayınları.

Işık, T.,(2019), "Sağlık İletişiminde Dijital İletişim Kanallarının Kullanımı: Sektör Aktörlerinden Acıbadem Hastanesinin Dijital İletişim Kanalı Ve Sosyal Medya Hesaplarının İncelenmesi", CİDER, sayı 2.

Jenkins, H (2016). "Cesur Yeni Medya- Teknolojiler ve Hayran Kültürü", (çev. Nihan Yeğengil), İstanbul: İletişim Yayınları.

Kaplan, Andreas M. Michael Haenlein, (2010), Users of the world, unite! The challenges and opportunities of Social Media, Paris.: Business Horizons s.61.

Karagöz, K., (2012). "Sağlık Haberlerinin Kamuoyunu Yönlendirme İşlevi: Dilovası'ndaki Kanser Vakalarının Türk Yazılı Basınına Yansımaları", İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gazetecilik Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Karagöz, K. (2016). *Sağlık İletişiminde Sosyal Medyanın Rolü: Türkiye'de Sağlık Kurumlarının Sosyal Medya Kullanımının İncelenmesi.* İstanbul: İstanbul Üniversitesi (Yayınlanmamış Doktora Tezi).

Kawasaki, G., Fitzpatrick, P. (2014). "Sosyal Medya Sanatı", İstanbul: Kapital Medya Hizmetleri - Mediacat Kitapları.

Keskin, S., Tanyıldızı N. İ. (2015). "Kurumsal İletişimde Sosyal Medya Kullanımı: Türkiye'deki Gsm Operatörlerinin Facebook Performansları Üzerine Bir İnceleme", E-journal of Intermedia, Fall – December 2(2), ISSN: 2149-3669.

Lesly, P., (1998). *"Lesly's Handbook of Public Relations and Communication"*, Chicago: NTC Business Books

Marshall, G. (1999). Sosyoloji Sözlüğü. İstanbul: Bilim ve Sanat Yayınları

Öztürk, C. "Sağlığın Geliştirilmesinde Sağlık İletişiminin ve Sosyal Medya Kanallarının Rolü", İstanbul: Medipol Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi

Pavlik, J. (2013). "Yeni Medya Ve Gazetecilik", Çev. Müge Demir, Berrin Kalsın. Ankara: Phoenix Yayınevi

Robledo, D. (2012), "Integrative Use of Social Media in Health Communication", Online Journal of Communication and Media Technologies, 2(4): 77-95.

Rogers, E. M., (2004), "Theoretical Diversity in Political Communication", Handbook of Political Communication Research, Lynda Lee Kaid (der.), Lawrence Erlbaum Associates, New Jersey, Mahwah,

Sanlav, Ü. (2014), "Sosyal Medya Savaşları", İstanbul: Alioğlu Matbaacılık

Schmidt, E., & Cohen, J. (2014). "Yeni Dijital Çağ". Çev: J. C. Erich Schmidt, İstanbul: Optimist Yayınları.

Stempel, H. G.(2003) "*İçerik Analizi, İletişim Araştırmalarında İçerik Çözümlemesi*." (M. S. Çebi çev.). Ankara: Alternatif Yayınları.

Tanyıldızı, N.İ.(2011). "Belediyelerin Halkla İlişkiler Çalışmalarında Web Siteleri: İki Farklı Ülke Ve İki Farklı Belediye Analizi", e-Journal of New Sciences Academy, volume 6, number 3.

Tavşancıl E., E. Aslan (2001). "*İçerik Analizi Ve Uygulama Örnekleri"*. İstanbul: Espiyon Yayınları.

Thomas, R. K. (2006). *Health Communication.* Springer.

Tunçel, A., (2014), "Gençlerin Sosyal Medya Kullanımı ve Demokratik Siyaset", "Yeni Medya, Yeni Pratikler, Yeni Olanaklar", Editör: Emel Baştürk Akca, İstanbul: Umuttepe Yayınları

Turan, E.A., (2014), "Yeni Medya Ortamları ile Dönüşen İzleyicinin Elektronik Sözlük ve Talk-Show Ara Kesitinde İzlenmesi", "Yeni Medya Araştırmaları", Editör: İdil Sayımer, Konya: Literatürk Yayınevi.

Warschauer, M. (2009). Foreword. In M. Thomas (Ed.). Handbook of research on web 2.0 and second language learning (pp. xix-xx). Hershey, PA: Information Science Reference.

WHO. (2019). *World Health Organization Constitution*. Nisan 20, 2020 tarihinde www.who.int: https:// www.who.int/about/who-we-are/constitution adresinden alındı.

Yıldız, H., (2006). "Medya ve Sağlık: Türk Basınında Sağlık İçerikli Haberlerin Bilgilendirme Potansiyeli", Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gazetecilik Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Yıldız, İ. Tanyıldızı, N. (2015). "Türkiye'de 2012 Yılında Sağlık Haberlerinin Ulusal Yazılı Basında Yer Alış Biçimleri Ve Bilgilendirme Düzeyleri (Habertürk, Hürriyet, Posta, Sabah, Sözcü Ve Zaman Gazeteleri Örneği)", SOBİDER, Yıl: 2, Sayı: 2.

Yıldız, İ. (2018), "Otellerin Yeni Bir İletişim Aracı Olarak Sosyal Medya Kullanımları (Bingöl Merkez Otelleri Özelinde Bir Araştırma)", Socıal Scıences Studıes Journal, Vol:4, Issue:25

Örgütlerde Liderlik, Öznel İyi Oluş ve İşe Yabancılaşma

Dr. Işıl Usta Kara

EFEAKADEMİ

Örgütlerde Liderlik, Öznel İyi Oluş ve İşe Yabancılaşma

Yazar: Işıl Usta Kara (Trakya Üniversitesi)

ORCID: 0000-0003-2527-2961

ISBN: 978-605-06586-1-3

1. Baskı: Temmuz 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ 'ye aittir.
EFE AKADEMİ bir OFİS 2005 kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI

USTA KARA, IŞIL
Örgütlerde Liderlik, Öznel İyi Oluş ve İşe Yabancılaşma
1. Basım, xviii + 260 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1.Liderlik, 2. İyi Oluş, 3. Öznel İyi Oluş, 4.Yabancılaşma, 5. İşe Yabancılaşma.

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)
Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ ..... **iii**
TEŞEKKÜRLER ..... **v**
TABLOLAR LİSTESİ ..... **Xİİ**
ŞEKİLLER LİSTESİ ..... **XİV**
KISALTMA LİSTESİ ..... **XV**
GİRİŞ ..... **XVİİ**

BİRİNCİ BÖLÜM
LİDERLİK

1.1. Liderlik Kavramı **3**
1.2. Liderlikte Etkileme ve Güç **8**
1.2.1. Etkileme Kavramı 8
1.2.2. Güç Kavramı 10
1.3. Yönetimde Liderliğin Önemi **13**
1.4. Liderlik Teorileri **17**
1.4.1. Özellikler Teorisi 18
1.4.2. Davranışsal Liderlik Yaklaşımları 20
1.4.3. Durumsallık Liderlik Yaklaşımları 28
1.4.4. Modern Liderlik Yaklaşımları 43
1.5. Liderlik Açısından Akademik Personelin İncelenmesi **53**

İKİNCİ BÖLÜM
ÖZNEL İYİ OLUŞ

2.1. İyi Oluş Kavramı **63**
2.2. Öznel İyi Oluş Kavramı ve Kapsamı **65**
2.3. Öznel İyi Oluşun Bileşenleri **68**
2.3.1. Öznel İyi Oluşun Duygusal Bileşeni 69
2.3.2. Öznel İyi Oluşun Bilişsel Bileşeni 70
2.4. Öznel İyi Oluşu Açıklayan Kuramlar **71**
2.4.1. Erek Kuramı 72
2.4.2. Etkinlik Kuramı 73
2.4.3. Aşağıdan Yukarı ve Yukarıdan Aşağı Kuramları 74
2.4.4. Uyum Kuramı 76
2.4.5. Çok Yönlü Uyuşmazlık Kuramı 77
2.4.6. Mutluluğu Anlamlandırma Yaklaşımı 79
2.4.7. Öznel İyi Oluş İle İlgili Diğer Kuramlar 80

2.5. Öznel İyi Oluşu Etkileyen Etmenler 81
2.5.1. Sosyo-Demografik Etmenler 82
2.5.2. Kişilik ile ilgili Etmenler 84
2.5.3. Örgütsel- Durumsal ve Çevresel Etmenler 85
2.6. Öznel İyi Oluşun Değerlendirilmesi 87
2.7. Öznel İyi Oluşun Çalışanlar ve Örgütler Açısından Önemi 89
2.8. Öznel İyi Oluş Açısından Akademik Personelin İncelenmesi 96

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
İŞE YABANCILAŞMA

3.1. Yabancılaşma Kavramı 103
3.2. Yabancılaşma Kavramı ile ilgili Teoriler 106
3.2.1. Hegel ve Yabancılaşma 107
3.2.2. Feuerbach ve Yabancılaşma 108
3.2.3. Durkheim ve Yabancılaşma 109
3.2.4. Marx ve Yabancılaşma 109
3.2.5. Seeman ve Yabancılaşma 111
3.2.6. Fromm ve Yabancılaşma 112
3.2.7. Marcuse ve Yabancılaşma 113
3.2.8. Simmel ve Yabancılaşma 113
3.3. Yabancılaşmanın Boyutları 114
3.4. İşe Yabancılaşma Kavramı ve Kapsamı 116
3.5. İşe Yabancılaşmanın boyutları 117
3.5.1. Güçsüzlük 118
3.5.2. Anlamsızlık 119
3.5.3. Normsuzluk 120
3.5.4. Yalıtılmışlık 120
3.5.5. Kendine Yabancılaşma 121
3.6. İşe Yabancılaşmayı Etkileyen Faktörler 123
3.6.1. İşe Yabancılaşmayı Etkileyen Bireysel Etmenler 124
3.6.2. İşe Yabancılaşmayı Etkileyen İş ile ilgili Etmenler 125
3.6.3. İşe Yabancılaşmayı Etkileyen Örgüt ile ilgili Etmenler 126
3.6.4. İşe Yabancılaşmayı Etkileyen Çevresel Etmenler 130
3.7. İşe Yabancılaşmanın Sonuçları 134
3.8. İşe Yabancılaşmanın Yönetilmesi 138
3.9. İşe Yabancılaşma Açısından Akademik Personelin İncelenmesi 140
3.10. Liderlik, Öznel İyi Oluş ve İşe Yabancılaşma Kavramları Arasındaki İlişki 144

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
LİDERLİK DAVRANIŞININ ÇALIŞANLARIN ÖZNEL İYİ OLUŞLARI VE İŞE YABANCILAŞMAYA ETKİSİ: BİR ALAN ARAŞTIRMASI

4.1. Araştırmanın Önemi ve Amacı 149
4.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi 150
4.3. Araştırmanın Sınırlılıkları 152
4.4. Veri Toplamada Kullanılan Ölçekler 152
4.5. Ön Uygulama 153
4.6. Verilerin Toplanması 155
4.7. Verilerin Çözümü ve Yorumlanması 155
4.7.1. Araştırma Katılımcılarının Sosyo-Demografik Özellikleri 156
4.7.2. Araştırma Sorularının Betimsel İstatistikleri 158
4.7.3. Ölçeklere İlişkin Geçerlilik ve Açıklayıcı Faktör Analizleri 163
4.7.4. Faktör Analizi Sonrası Ölçeklerin Güvenilirlikleri 172
4.7.5. Kullanılan Ölçeklere İlişkin Doğrulayıcı Faktör Analizi 172
4.8. Araştırmanın Modeli ve Hipotezleri 178
4.9. Yapısal Eşitlik Modellemesi 180
4.9.1. Yapısal Eşitlik Modellemesinin Varsayımları 181
4.9.2. Ölçme Modeline İlişkin Değerler 188
4.9.3. Araştırma Modelinin Test Edilmesi 191
TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER 203
KAYNAKÇA 209
EK-1 ANKET İZİN YAZILARI 257

KAYNAKÇA

Adair, J. (2006), *Leadership and Motivation: The Fifty Fifty Rule and the Eight Key Principles of Motivating Others*, Kogan Page Limited, USA.

Adya, M. P. (2008), "Work Alienation among IT Workers: A Cross-Cultural Gender Comparison", *SIGMIS-CPR'08*, April 3–5, Charlottesville, Virginia, USA.

Agarwal, S. (1993), "Influence of Formalization on Role Stress, Organizational Commitment and Work Alienation of Salespersons: A Cross-National Comparative Study", *Journal of International Business Studies*, Vol: 24, No: 4, pp. 715-739.

Ahmadi, K. S., Speedling, E. J. and Kuhn-Weissman, G. (1987), "The Newly Hired Hospital Staff Nurse's Professionalism, Satisfaction And Alienation", *International Journal of Nursing Studies*, Vol: 24, No: 2, pp. 107-121.

Aiken, M. and Hage, J. (1966), "Organizational Alienation: A Comparative Analysis", *American Sociological Review*, Vol: 31, No: 4, pp. 497-507.

Akgündüz, Y. ve Bardakoğlu, Ö. (2012), "Subjective Well-Being Levels of Vocational High School Students", *Cumhuriyet International Journal of Education*, Vol: 1, No: 2, pp. 101-107.

Akın, A., Hamedoğlu, M. A. and Kaya, Ç. (2013), "Turkish Version of the Work and Meaning Inventory (WAMI): Validity and Reliability Study", *Journal of European Education*, Vol: 3, Iss: 2, pp. 11-16.

Aksu, T. ve Güneri, B. (2011), "Öğretim Elemanlarının Maruz Kaldıkları Yıldırma Davranışlarının İşe Yabancılaşmaları Üzerine Etkisi", *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 2, No: 4, ss. 28-43.

Akyıldız, H. ve Dulupçu, M. A. (2003), "Kavramsal ve Diyalektik Süreç Olarak Yabancılaşma", *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi*, Cilt: 8, Sayı: 3, ss. 27-48.

Akyıldız, H. (1998), "Bireysel ve Toplumsal Boyutları ile Yabancılaşma", *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi,* S: 3, ss. 163-176.

Allen, B. H. and Lafollette, W. R. (1977), "Perceived Organizational Structure and Alienation among Management Trainees", *The Academy of Management Journal,* Vol: 20, No: 2, pp. 334-341.

Altunışık, R., Coşkun, R., S. Bayraktaroğlu ve Yıldırım, E. (2005), *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri,* Geliştirilmiş 4. Baskı, Sakarya Kitabevi, İstanbul.

Altunışık, R. (2008), "Anketlerde Veri Kalitesinin İyileştirilmesi İçin Öntest (Pilot Test) Yöntemleri", *Pazarlama ve Pazarlama Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 2, ss. 1-17.

AL-Zou'bi, D. M. (2012), "The Effect of Regulations and Instructions on the Work Alienation of Faculty Members - Jordanian Universities", *Journal of Organizational Psychology,* Vol: 12(1), pp. 93-112.

Andressen, P., Konradt, U. and Neck, C. P. (2012), "The Relation Between Self-Leadership and Transformational Leadership: Competing Models and the Moderating Role of Virtuality", *Journal of Leadership & Organizational Studies,* 19 (1), pp. 68-82.

Andrews, F. M. and Robinson, J. P. (1991), "Measure of Subjective Well-Being", *Measure of Personality and Social Psychology Attitudes,* Ed: J. P. Robinson, P. R. Shaver and L. S. Wrightsman, Vol: 1, Academic Press, USA.

Andrews, F. M. and Withey, S. B. (1976), Social Indicators of Well-Being: Americans' Perceptions of Life Quality, Plenum Press, New York.

Ansari, S. A. (2010), "Cross Validation Of Ryff Scales Of Psychological Well-being: Translation Into Urdu Language", *Pakistan Business Review,* July, pp. 244-259.

Argyle, M. and Lu, L. (1990), "Happiness and Social Skills", *Personality and Individual Differences,* Vol: 11, No: 12, pp. 1255-1261.

Arglye, M. (2001), *The Psychology of Happiness*, 2nd Edition Routledge, , USA.

Armstrong, M. (2009), *Armstrong's Handbook of Management and Leadership*, 2nd Edition, Kogan Page, UK.

Arslan, R. and Acar, B. N. (2013), "Yaşam Doyumu, İş Doyumu Ve Mesleki Tükenmişlik Kavramlarına Yönelik Akademisyenler Üzerinde Bir Araştırma", *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt: 18, Sayı: 3, ss. 281-298.

Arvonen, J. and Pettersson, P. (2002), "Leadership Behaviours as Predictors of Cost and Change Efectiveness", *Scandinavian Journal of Management*, 18, pp. 101-112.

Aşan, Ö. ve Aydın, E. M., (2006), *Örgütsel Davranış*, Arıkan Basım Yayım Dağıtım, İstanbul.

Avery, C. G. (2004), *Understanding Leadership: Paradigms and Cases***,** SAGE Publications, Wiltshire, Great Britain.

Avolio, B. J., Gardner, W. L., Walumbwa, F. O., Luthans, F. And May, D. R. (2004)," Unlocking The Mask: A Look At The Process By Which Authentic Leaders Impact Follower Attitudes And Behaviors", *The Leadership Quarterly*, 15, pp. 801-823.

Aziz, R., Mustaffa, S., Samah, N. A. and Yusof R. (2014), "Personality and Happiness Among Academicians in Malaysia", *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 116, pp. 4209 – 4212.

Bacharach, S. B. and Aiken M. (1979), "The Impact of Alienation, Meaninglessness and Meritocracy on Supervisor and Subordinate Satisfaction", *Social Forces*, Vol: 57, Iss: 3, pp. 853-870.

Bakker, A. B. And Oerlemans, W. G. M. (2010), "Subjective Well-Being in Organizations", *Handbook of Organizational Scholarship*, Ed: K. Cameraon and G. Spreitzer, O^{x}ford University Press.

Banai, M., Reisel, W. D. and Probst, T. M. (2004), "A Managerial and Personal Control Model: Predictions of Work Alienation and

Organizational Commitment in Hungary", *Journal of International Management*, 10, pp. 375–392.

Banai, M. and Reisel, W. D. (2003), "A Test Control-Alienation Theory Among Cuban Workers", *Management Research*, 1, pp. 243-252.

Banai, M. and Weisberg, J. (2003), "Alienation in state-owned and private companies in Russia", *Scandinavian Journal of Management*, 19, pp. 359-383.

Banai, M. And Reisel, W. D. (2007), "The Influence Of Supportive Leadership and Job Characteristics on Work Alienation: A Six-Country Investigation", *Journal of World Business*, 42, pp. 463- 476.

Bass, B. M. (1990a), *Bass & Stogdill's Handbook of Leadership*, 3rd Edition, The Free Press, New York.

Bass, B. M. (1990b), "From Transactional Transformational leadership Learning to Share the Vision", *Organizational Dynamics*, Vol: 18, No: 3, pp. 19-31.

Bass, B. M. (1997), "Does the Transactional- Transformational Leadership Paradigm Transcend Organizational and National Boundaries?", *American Scychologist*, Vol:52, No: 2, pp. 130-139.

Bayram, M. (2013), "Thomas Bernhard ve Yabancılaşma Sorunsalı", *Akademik Bakış Dergisi*, Sayı: 37, ss. 1-15.

Bayram, N. (2010), *Yapısal Eşitlik Modellemesine Giriş AMOS Uygulamaları*, Ezgi Kitapevi, Bursa.

Begenirbaş, M. ve Turgut, E. (2014), "Psikolojik Sermayenin Çalışanların Duygu Gösterimleri Ve İşe Yönelik Algılarına Etkileri: Sağlık Sektöründe Bir Araştırma", *2. Örgütsel Davranış Kongresi Bildiriler Kitabı*, 7-8 Kasım, Kayseri, ss. 181-193.

Bell, D. (1959), "The "Rediscovery" of Alienation: Some Notes along the Quest for the Historical Marx", *The Journal of Philosophy*, Vol. 56, No. 24, pp. 933-952.

Bello, S. M. (2012), "Impact of Ethical Leadership on Employee Job Performance", *International Journal of Business and Social Science*, Vol: 3, No: 11, pp. 228-236.

Bennis, W. (2009), *On Becoming a Leader*, Basic Books, New York.

Bertocci, D. I. (2009), *Leadership in Organizations*, University Press of America, USA.

Biswas-Diener, R., Diener, E. and Tamir, M. (2004), "The Psychology of Subjective Well-Being", *Daedalus*, Vol: 133, No: 2, pp. 18-25.

Biswas-Diener, R., Kashdan, T. B. and King, L. A. (2009), "Two Traditions of Happiness Research, Not Two Distinct Types of Happiness", *The Journal of Positive Psychology*, Vol: 4, No: 3, pp. 208-211.

Blauner, R. (1964), *Alienation and Freedom: The Factory Worker and His Industry*, The University of Chicago Press, Lrd., London, USA.

Bling, M. C, Kohles, J. C. and Pillai, R. (2011), "Romancing Leadership: Past, Present and Future", *The Leadership Quarterly*, Vol: 22, No: 6, pp. 1058-1077.

Boerner, S. (1998), "Work Alienation And Continuous Improvement The Effects of Leadership Style", *Proceedings of the 2nd International EuroCINet Conference on Continuous Improvement: from idea to reality*, 14-15 September Enschede, The Netherlands.

Borkowski, N. (2011), *Organizational Behavior in Health Care*, 2nd Edition, Jones and Barlett Publishers, USA.

Bowker, A., Bukowski, W., Zargarpour, S. And Hoza, B. (1998), "A Structural and Functional Analysis of a Two-Dimensional Model of Social Isolation", *Merrill-Palmer Quarterly*, Vol: 44, No: 4, pp. 447-463.

Brief, A. P., Butcher, A. H., Geoge, J. M. and Link K. E. (1993), "Integrating Bottom-Up and Top-Down Theories of Subjective Well-being:

The case of Health", *Journal of Personality and Social Psychology*, Vol: 64(4), pp. 646-653.

Brown, M. E. and Trevino, L. K. (2006), "Ethical leadership: A review and Future Directions", *The Leadership Quarterly*, 17, pp. 595-616.

Brown, M. E., Trevino, L. K. and Harrison, D. A. (2005), "Ethical Leadership: A Social Learning Perspective for Construct Development and Testing", *Organizational Behavior and Human Decision Processes*", 97, pp. 117-134.

Brown, D. J. and Keeping, L. M. (2005), "Elaborating the Construct of Transformational Leadership: The Role of Affect", *The Leadership Quarterly*, 16, pp. 245-272.

Bryson, A., Forth, J., Stokes, L. and NIESR (2014), "Does Worker Well-Being Affect Workplace Performance", *Departmen for Business Innovation & Skills*, October, London.

Bryne, B. M. (2010), Structural Equation Modeling with AMOS: Basic Concepts, Applications and Programming, 2nd Edition, Taylor & Francis Group, USA.

Bower, H. H., Schoorman F. D. and Tan, H. H. (2000), "A Model Of Relatıonal Leadershıp: The Integratıon Of Trust And Leader–Member Exchange", *Leadership Quarterly*, 11 (2), pp. 227-250.

Budak, G. ve Budak, G. (2013), *İşletme Yönetimi*, 7. Baskı, İzmir, Fakülteler Kitapevi Barış Yayınları,

Burns, J. M. (2012), *Leadership*, Open Road Integrated Media, New York.

Buz, J., Pérez-Arechaederra, D., ernández-Pulido R. and Urchaga, D. (2015), "Factorial Structure and Measurement Invariance of the PANAS in Spanish Older Adults", *Spanish Journal of Psychology*, 18, e3, pp.1-11.

Bratton, J. And Chiaramonte, P. (2007), *Organizational Behaviour in a Global Context, Chapter 16: Leadership in an Organizational Context***,** Edited by: Mills, J. A., Mills Helms C. J., Forshaw, C., Bratton, J., Broadview Press, Ontario, Canada.

Callagan, C. W. and Papageorgiou, E. (2014), "The Use of Human Resources Literature Regarding The Relationship Between Affect and Student Academic Performance", *SA Journal of Human Resource Management*, Vol: 12, No: 1.

Camerino, D., Conway, P. M., Heijden, B.I.J.M., Schoof, E., Pokorski, J., Estryn-BehaR, M. and Hasselhorn, H. M. (2005), "The Role of Job Alienation in Work Ability Deterioration and Unhealthy Ageing", *International Congress Series,* 1280, pp. 61– 66.

Carvalho, H. W., Andreoli, S. B., Lara, D. B., Patrick, C. J., Quintana, M. I., Bressan, R. A., Melo, M. F., Mari, J. J. and Jorge, M. R. (2013), "Structural Validity and Reliability of The Positive And Negative Affect Schedule (PANAS): Evidence From A Large Brazilian Community Sample", *Revista Bresileira de Psiquiatria,* 35, pp.169-172.

Case, J. M. (2008), "Alienation And Engagement: Development Of An Alternative Theoretical Framework For Understanding Student Learning", *High Education*, 55, pp. 321-332.

Clark, J. P. (1959), "Measuring Alienation within a Social System", *American Sociological Review,* No: 24, Vol: 6, pp. 849-852.

Camfield, L. and Skevington, S. M. (2008), "On Subjective Well-Being and Quality of Life", *Journal of Health Psychology,* Vol: 13, No: 6, pp. 764-775.

Canbulat, N. ve Cihangir-Çankaya, Z. (2014), "Evli Bireylerin Öznel İyi Olma Düzeylerinin Yordanması", *Ege Eğitim Dergisi,* (15) 2, pp. 556-576.

Cenkseven, F. ve Akbaş, T. (2007), "Üniversite Öğrencilerinde Öznel Ve Psikolojik İyi Olmanın Yordayıcılarının İncelenmesi", *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, Cilt: III, Sayı: 27, ss. 43-65.

Ceylan, A. and Sulu, S. (2010), "Work Alienation as a Mediator of the Relationship of Procedural Injustice to Jop Stress", *South East European Journal of Economics and Business*, Vol. 5, No: 2, pp. 65-74.

Cheng, C. H. E., Weiss, J. W. and Siegel, J. M. (2015), "Personality Traits and Health Behaviors as Predictors of Subjective

Wellbeing Among a Multiethnic Sample of University-Attending Emerging Young Adults", I*nternational Journal of Wellbeing*, 5(3), pp. 21-43

Cheung, C. K. (2008), "Lagged Harm of Work Restructuring And Work Alienation To Work Commitment", *International Journal of Employment Studies*, Vol: 16, No: 2, pp. 171-207.

Chiaburu, D. S., Thundiyil, T. And Wang, J. (2014), "Alienation and its Correlates: A Meta-Analysis", *European Management Journal*, 32, pp. 24–36.

Christ, O. (2015), "The Concept Of Alıenatıon In The Early Works Of Karl Marx", *European Scientific Journal*, Vol: 11, No: 7, pp. 551-563.

Clark, A. E. and Oswald, A. J. (2006), "The Curved Relationship Between Subjective Well-Being and Age", *Paris-Jourdan Sciences Economiques*, Working Paper No: 2006 29, Paris.

Clark, A. E. and Oswald, A. J. (1994), "Unhappiness and Unemployment", *The Economic Journal*, Vol: 104, No: 424, pp. 648-659.

Clark, J. P. (1959), "Alienation Within A Social System", *American Sociological Review*, Vol: 24, No: 6, pp. 849-852.

Coburn, D. (1979), "Job Alienation and Well-Being", *International Journal of Health Services*, Vol: 9, No: 1, pp. 41-59.

Cohen, L., Manion, L. and Morrison, K. (2007), *Research Methods in Education*, 6th Edition, Routledge, New York, USA.

Conceição, P. and Bandura R. (2008), "Measuring Subjective Wellbeing: A Summary Review of the Literature", *United Nations Development Programme (UNDP) Development Studies*, Working Paper.

Conger, J. A. and Kanungo, R. N. (1987), " Toward a Behavioral Theory of Charismatic Leadership in Organizational Settings", *The Academy of Management Review*, Vol: 12, No: 4, pp. 637-647.

Coombs, R. H. (1991), "Marital Status and Personal Well-Being: A Literature Review", *Family Relations*, Vol: 40, No: 1, pp. 97-102.

Cooper, J. D. (2003), *Leadership For Follower Commitment***,** Butterworth-Heinemann, Burlington, Great Britain.

Cooper, C. D., Scandura, T. A. and Schriesheim, C. A. (2005), "Looking Forward But Learning From Our Past: Potential Challenges To Developing Authentic Leadership Theory and Authentic Leaders", *The Leadership Quarterly*, 16, pp. 475-493.

Crawford, J. R. and Henry, J. D. (2004), "The Positive and Negative Affect Schedule (PANAS): Construct Validity, Measurement Properties and Normative Data in A Large Non-Clinical Sample", *British Journal of Clinical Psychology*, 43, pp. 245-265.

Cotter, E. W. and Fouad, N. A. (2011), "The Relationship Between Subjective Well-Being and Vocational Personality Type", *Journal of Career Assessment*, 19(1), pp. 51-60.

Cox, H. and Wood, J. R. (1980), "Organizational Structure And Professional Alienation: The Case of Public School Teachers", *Peabody Journal of Education*, 58: 1, pp. 1-6.

Cramm, J. M, Moller, V. and Nieboer, A. P. (2010), "Improving Subjective Well-being of the Poor in the Eastern Cape", *Journal of Health Psychology*, Vol:15 (7), pp. 1012-1019.

Csikszentmihalyi, M. (1991), Flow: The Psychology of Optimal Experience, Harper Prennihal, New York.

Cummins, R. A. (2000), "Personel Income and Subjective Well-Being: A Review", *Journal of Happiness Studies*, 1, pp. 133-158.

Çankaya, C. Z. (2009), "Özerklik Desteği, Temel Psikolojik İhtiyaçların Doyumu ve Öznel İyi Olma: Öz-Belirleme Kuramı", *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4 (31), ss. 23-31.

Çelik, H. E. ve Yılmaz, V. (2013), LISREL 9.1 ile Yapısal Eşitlik Modellemesi Temel Kavramlar-Uygulamalar-Programlar, 2. Baskı, Anı Yayıncılık, Ankara.

Çetin, C., Özdemirci, A. and Kartaltepe, N. (2009), "Is Alienation Only A Problem For The Blue-Collar Workers? A Research On The Alienation Of The White-Collar Workers in The Age Of Information and in

The Bankıng Sector", *The Journal of Financial Research and Studies*, Vol: 1, No: 1, pp. 121-126.

Çevik, N. (2010), "Lise Öğrencilerinin Öznel İyi Oluşlarını Yordayan Bazı Değişkenler", *Basılmamış Yüksek Lisans Tezi*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2012), *Sosyal Bilimler için Çok Değişkenli İstatistik SPSS ve Lisrel Uygulamaları*, 2. Baskı, Pegem Akademi, Ankara.

Daft, R. L. (2008a), *Management*, 8th Edition, Thompson South Western, USA.

Daft, R. L. (2008b), *The Leadership Experience,* 4th Edition, Thompson South Western, USA.

Daft, R. L. (2015), *The Leadership Experience*, 6th Edition, Cengage Learning, USA.

Daft, R. L. and Marcic, D. (2011), *Understanding Management*, 7th Edition, Cengage Learning, USA.

Daft, R. L. (2012), *New Area of Mangement*, 10th Edition (International edition), Cengage Learning, China.

Dal, L. ve Çorbacıoğlu, S. (2014), "Hizmetkar Liderlik Davranışları ve Lider-Üye Etkileşimi İlişkisi: Bir Devlet Üniversitesi Üzerine Araştırma", *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,* Cilt: 19, Sayı: 4, ss. 287-310.

Danna, K., and Griffin, R. W. (1999), "Health and Well-being in The Workplace: A Review and Synthesis of The Literature", *Journal of Management*, Vol: 25, No: 3, pp. 357–384.

Dávila, M. C. and Finkelstein, M. A. (2013), "Organizational Citizenship Behavior and Well-being: Preliminary Results", *International Journal of Applied Psychology*, Vol: 3, Sayı: 3, pp. 45-51.

Day, D. V. and Antonakis J. (2012), "Chapter 1: Leadership: Past, Present, Future", *The Nature of Leadership*, Sage Publications, 2nd Edition, USA.

Dean, D. G. (1961), "Alienation: Its Meaning and Measurement", *American Sociological Review*, Vol: 26, No: 5, pp. 753-758.

DeConinck, B. J. (2011), "The Effects of Ethical Climate on Organizational Identification, Supervisory Trust, and Turnover Among Salespeople", *Journal of Business Research*, Vol: 64, pp. 617-624.

Deci, E. L. and Ryan, R. M. (2008), "Hedonia, Eudaımonia, And Well-Being: An Introduction", *Journal of Happiness Studies*, 9, pp. 1-11.

Dehon, C., Weems, C. F., Stickle, T. R., Costa, N. M. and Berman, S. L. (2005), "A Cross-Sectional Evaluation of The Factorial Invariance of Anxiety Sensitivity İn Adolescents And Young Adults", *Behaviour Research and Therapy*, 43, pp. 799–810.

Delice, A. (2010), "Nicel Araştırmalarda Örneklem Sorunu", *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri,* Cilt: 10, Sayı: 4, ss. 1969-2018

Demiralay, T. (2014), "Hekimlerde Örgütsel Sessizliğin Yapısal Eşitlik Modeli ile İncelenmesi", *Basılmamış Doktora Tezi,* Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstirüsü.

Demirel, A. G., Ötken, A. B. and Kunday, Ö. (2012), "Mobbing And Work Alienaion: Support From Colleagues As a Moderator", H.Ü. İktisadi veİdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt: 30, No: 1, pp. 1-28.

Demirbağ, B. C. ve Öztürk, H. (2013), "Opinions of Nurse Academicians on Leadership", *Social and Behavioral Sciences*, 93, ss. 560-564.

DeNeve, K. M. and Cooper, H. (1998), "The Happy Personality: A Meta-analysis of 137 Personality Traits and Subjective Well-Being", *Psychological Bulletin*, 124 (2), pp. 197–229.

DeNeve, J. E., Diener, E., Tay, L. and Xuereb, C. (2013), "The Objective Benefits of Subjective Well-Being", Ed: Helliwell, J., Layard, R., & Sachs, J., *World Happiness Report OECD,* Edt: John Helliwell, Richard Layad ve Jeffrey Sachs, New York: UN Sustainable Development Solutions Network.

Deniz, M. E., Karakuş, Ö., Traş, Z., Eldeleklioğlu, J., Özyeşil, Z. and Hamarta, E. (2013), "Parental Attitude Perceived by University Students

as Predictors of Subjective Well-Being and Life Satisfaction", *Psychology*, Vol: 4, No: 3, pp. 169-173.

Dewe, P. And Cooper, C. (2012), *Well-Being and Work*, Palgrave Macmillan, New York.

Diener, E. and Chan, M. Y. (2011), "Happy People Live Longer: Subjective Well-Being Contributes to Health and Longevity", *Applied Psychology: Health And Well-Being*, 3 (1), pp. 1–43.

Diener, D., Oishi, S. and Lucas, R. E. (2009), "Subjective Well-Being: The Science of Happiness and Life Satisfaction", *Oxford Handbook of Positive Psychology*, Ed: C. R. Synder, S. J. Lopez, 2nd Edition, Oxford University Press, New York.

Diener, E. and Ryan, K. (2009), "Subjective Well-Being: A General Overwiev", *South African Journal of Psychology*, 39 (4), pp. 391-406.

Diener, E. (2009), "Introduction—The Science of Well-Being: Reviews and Theoretical Articles", *The Science of Well-Being*, Gen. Ed: Alex C. Michalos, Ed: Ed Diener, Wolfgang Glatzer, Torbjorn Moum, Mirjama. G. Sprangers, Joachim Vogel, Ruut Veenhoven, Springer, USA.

Diener, E., Oishi, S. and Lucas, R. E. (2003), "Personality, Culture And Subjective Well-Being: Emotional and Cognitive Evaluations of Life", *Annual Review Psychology*, 54, pp. 403-425.

Diener, E. and Biswas-Diener, R. (2003), "Findings On Subjective Well-Being and Their Implications for Empowerment", *Workshop on Measuring Empowerment: Cross-Disciplinary Perspectives*, World Bank in Washington, 4-5 February.

Diener, D., Lucas, R. E. and Oishi, S. (2002), "Subjective Well-Being: The Science of Happiness and Life Satisfaction", *Handbook of Positive Psychology*, Ed: C. R. Synder, S. J. Lopez, 2nd Edition, Oxford University Press, New York.

Diener, E. and Seligman, M. E. P. (2002), "Very Happy People", *Psychological Science*, Vol: 13, No: 1, pp. 81-84.

Diener, E. (2000), "Subjective Well-Being The Science of Happiness and a Proposal for a National Index", *American Psychologist*, Vol: 55, No: 1, pp. 34-43.

Diener, E. and Oishi, S. (2000), "Money and Happiness: Income and Subjective Well-Being Across Nations", *Culture and Subjective Well-Being*, Edt: Ed Diener and Eunkook M. Suh, The MIT Press, pp. 185-218.

Diener, E., Gohm, C. L., Suh, E. and Oishi, S. (2000), "Similarity of The Relations Between Marital Status And Subjectıve Well-Being Across Cultures", *Journal Of Cross-Cultural Psychology*, Vol: 31 No: 4, pp. 419-436.

Diener, E., Suh, E. M., Lucas, R. H. and Smith, H. L. (1999), "Subjective Well-Being: Three Decades of Progress", *Psychological Bulletin*, Vol: 125, No: 2, pp. 276-302.

Diener, E. and Suh, E. (1997), "Measuring Quality Of Life: Economic, Social And Subjective Indicators", *Social Indicators Research*, 40, pp. 189–216.

Diener, E., Suh, E., and Oishi, S. (1997), "Recent Findings on Subjective Well-Being", *Indian Journal of Clinical Psychology*, 24, pp. 25-41.

Diener, E. and Diener, C. (1996), "Most People are Happy?", *Psychological Science*, Vol: 7, No: 3, pp. 181-185.

Diener, E., Diener, M. and Diener, C. (1995), "Factors Predicting The Subjective Well-Being of Nations", *Journal of Personality and Social Psychology*, 69 (5), pp. 851-864.

Diener, E., Sandvik, E. and Pavot, W. (1991), "Happiness is The Frequency, Not The İntensity, of Positive Versus Negative Affect", *Subjective Well-Being: A İnterdiciplinary Perspective*, Ed: Fritz Strack, Michale Argyle and Norbert Schwarz, 1st Edition, Pergamon Press.

Diener, E., Emmons, R. A., Larsen R. J. and Griffin, S. (1985), "The Satisfaction with Life Scale", *Journal of Personality Assessment*, 49, 1, pp. 71-75.

Diener, E. (1984), "Subjective Well-Being", *Psychological Bulletin*, Vol: 95, No: 3, pp. 542-575.

Dipietro, R. B. and Pizam, A. (2008), "Employee Alienatıon in The Quick Service Restaurant Industry", *Journal of Hospitality & Tourism Research*, 32 (1), pp. 22-39.

Doğan T. ve Eryılmaz, A. (2012), "Akademisyenlerde İşle İlgili Temel İhtiyaç Doyumu ve Öznel İyi Oluş", *Ege Akademik Bakış*, Cilt: 12, Sayı: 3, ss. 383-389.

Doğan, T. (2013), "Beş Faktör Kişilik Özellikleri ve Öznel İyi Oluş", *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 14 (1), pp. 56-64.

Doğan, T., Eryılmaz, A. ve Ercan, L. (2014), "İşe Bağlılığın Öznel İyi Oluş Üzerindeki Yordayıcı Rolü: Akademisyenler Üzerine Bir Çalışma", *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı: 33, ss. 48-57.

Dönmezer, S. (1999), Toplum Bilim, 12. Baskı, Beta Basım Yayım Dağıtım, İstanbul.

Dubrin, A. J. (2013), *Leaderships: Researchs, Findings, Practise and Skills*, South Western Cengage Learning, Seventh Edition, USA.

Durayappah, A. (2010), "The 3P Model: A General Theory of Subjective Well-Being", *Journal of Happiness Studies*, Vol: 12, No: 4, pp. 681-716.

Dursun, P. (2012), "The Role of Meaning in Life, Optimism, Hope, And Coping Styles in Subjective Well-Being", *Basılmamış Doktora Tezi*, Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Ankara.

Dursun, Y. ve Kocagöz, E. (2010), "Yapısal Eşitlik Modellemesi ve Regresyon: Karşılaştırmalı Bir Analiz", *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Sayı: 35, ss. 1-17.

Durmuş, B., Yurtkoru, E. S. Ve Çinko, M. (2011), *Sosyal Bilimlerde SPSS'le Veri Analizi*, 4. Baskı, Beta Basım Yayım Dağıtım, İstanbul.

Duyan, E. C. (2012), "Hizmetkâr Liderlik: Çalışan İyilik Hali Ve Çalışma Yaşamının Kalitesi İle İlişkileri Üzerine Bir Araştırma", *Basılmamış Doktora Tezi*, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.

Efraty, D., Sirgy, M. J. and Claiborne, C. B. (1991), "The Effects Of Personal Alienation On Organizational Identification: A Quality-Of-Work-Life Model", *Journal Of Business and Psychology* Vol: 6, No: 1, pp. 57-78.

Einarsen, S., Aasland, M. S. and Skogstad A. (2007), "Destructive leadership behaviour: A definition and conceptual model", *The Leadership Quarterly*, 18, pp. 207-216.

Elma, C. (2003), "İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin İşe Yabancılaşması", *Basılmamış Doktora Tezi*, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Emmons, R. A and Diener, E. (1985), "Personality Correlates of Subjective Well-Being", *Personality and Social Psychology Bulletin*, 11, pp. 89-97.

Er, K. (2007), "Çalışanlar Açısından Toplam Kalite Yönetimi Yabancılaşma İlişkisi: Elektronik Sanayii Örneği", *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, Cilt: 4, Sayı: 1, ss. 1-40.

Erdem, M. (2014), "The Level of Quality of Work Life to Predict Work Alienation", *Educational Sciences: Theory & Practice*, 14(2), pp. 534-544.

Erikson, K. (1986), "On Work and Alienation", *American Sociological Review*, Vol: 51, No: 1, pp. 1-8.

Ergil, D. (1978), Yabancılaşma Kuramına İlk Katkılar, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, Cilt: 33, Sayı: 3, ss. 93-108.

Ergun Özler, N. D. ve Dirican, M. (2014), "Örgütlerde Yabancılaşma İle Tükenmişlik Sendromu Arasındaki İlişkiyi Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma", *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 39.

Erkal, M. E. (1998), *Sosyoloji*, 9. Baskı, Der Yayınları, İstanbul.

Esin, P. (1982), "İş Bölümü, Yabancılaşma ve Sosyal Politika", *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları*, No: 502.

Evans, M. G. (1970), "The Effect of Supervisory Behavior on the Path-Goal Relationship", *Organizational Behavior and Human Performance*, 5, pp. 277-298.

Evans, M. G. (1996), "R. J. House's A Path-Goal Theory of Leader Effectiveness", Leadership Quarterly, 7(3), pp. 305-309.

Evans, P., Hassard, J. and Hyde, P. (2013), Critical Leadership: Leader-Follower Dynamics in A Public Organization, Routledge, USA.

Fafchamps, M. and Kebede B. (2008), "Subjective Well-Being, Disability and Adaptation: A Case Study from Rural Ethiopia", http://www.csae.ox.ac.uk/workingpapers/pdfs/2008-01text.pdf.

Farahbod, F., Azadehdel, M. R., Chegini, M. G., Ashraf, A. N. (2012), "Work Alienation Historical Backgrounds, Concepts, Reasons and Effects", *Journal of Basic and Applied Scientific Research*, 2 (8), pp. 8408-8415.

Festinger, L. (1954), "Theory of Social Comparison Processes", *Human Relations*, 7, pp. 117- 140.

Fettahlıoğlu, T. (2006), "Örgütlerde Yabancılaşmanın Yönetimi: Kahramanmaraş Özel İşletme ve Kamu Kuruluşlarında Karşılaştırmalı Bir Araştırma", *Basılmamış Yüksek Lisans Tezi*, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.

Fischer, C. S. (1976), "Trying to Bridge the Chasm", *The British Journal of Sociology*, Vol: 27, No: 1, pp. 35-49.

Filiz, Z. (2014), "An Analysis of the Levels of Job Satisfaction and Life Satisfaction of the Academic Staff", *Social Indicaters Research*, 116, pp. 793-808.

Fredrickson, B. L. (2001), "The Role of Positive Emotions in Positive Psychology", *American Psychologist*, Vol: 56, No: 3, pp. 218-226.

Fredrickson, B. L. (2003), "The Value of Positive Emotions", *American Psychologist*, Vol: 91, No: 4, pp. 330-335.

Fredrickson, B. L. and Levenson, R. W. (1998), "Positive Emotions Speed Recovery From The Cardiovascular Sequelae Of Negative Emotions", *Cognition and Emotion,* 12 (2), 191-220

French, J. R. P. and Raven, B. (1959), "The bases of social power". In D. Cartwright (Ed.), *Studies in Social Power***,** Ann Arbor, MI: Institute for Social Research, pp. 259–269 http://www.communicationcache.com/uploads/1/0/8/8/10887248/the_bases_of_social_power_-_chapter_20.pdf.

Fromm, E. (1996), *Örgürlükten Kaçış*, Çev: Şemsa Yeğin, Payel Yayınları.

Fromm, E. (1992), *Yeni Bir İnsan Yeni Bir Toplum*, Çev: Necla Arat, Say Yayımları, İstanbul.

Fry, L. W. (2003), "Toward A Theory of Spiritual Leadership", *The Leadership Quarterly*, 14, pp. 693-727.

Fry, L. W., Vitucci, S. and Cedillo, M. (2005), "Spiritual Leadership and Army Transformation: Theory, Measurement, and Establishing A Baseline", *The Leadership Quarterly*, 16, pp. 835-862.

Furnham, A. and Cheng, H. (2000), "Lay Theories of Happiness", *Journal of Happiness Studies*, 1, pp. 227–246.

Galinha, I. C., Pereira, C. R. and Esteves, F. G. (2013), "Confi rmatory Factor Analysis and Temporal Invariance of the Positive and Negative Affect Schedule (PANAS)", *Psicologia: Refl exão e Crítica, 26*(4), pp. 671-679.

Galinha, I. C. and Pais-Ribeiro, J. L. (2011), "Cognitive, Affective and Contextual Predictors of Subjective Wellbeing", *International Journal of Wellbeing*, 2(1), pp. 34–53.

Gardner, J. W. (1990), *On Leadership*, The Free Press, USA.

Gardner, W. L., Avolio, B. J., Luthans, F., May, D. R. and Walumbwa, F. (2005), "Can You See The Real Me? A Self-Based Model of Authentic Leader and Follower Development", *The Leadership Quarterly*, 16, pp. 343-372.

Gençöz, T. (2000), "Pozitif ve Negatif Duygu Ölçeği: Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması", *Türk Psikoloji Dergisi*, Cilt: 15, No: 46, ss. 19-26.

George, J. M. and Jones, G. R. (2012), *Understanding and Managing Organizational Behavior*, 6th Edition, Pearson Education, New Jersey.

Georgopoulos, B. S., Mahoney, G. M. and Jones, N. W. (1957), "A Path-Goal Approach to Productivity", *Journal of Applied Psychology*, Vol: 41, No: 6.

Gibbons, F. X., Benbow, C. P. and Gerrard, M. (1994), "From Top Dog to Bottom Half: Social Comparison Strategies in Response to Poor Performance", *Journal of Personality and Social Psychology*, Vol: 67, No: 4, pp. 638-652.

Gove, W. R., Style, C. B. and Hughes, M. (1990), "The Effect of Marriage on the Well-Being of Adults", *Journal of Family Issues*, Vol: 11, No: 1, pp. 4-35.

Graen, G. B. and Uhl-Bien, M. (1995), "Relatıonshıp-Based Approach To Leadershıp: Development of Leader-Member Exchange (Lmx) Theory of Leadershıp Over 25 Years: Applying A Multi-Level Multi-Domain Perspective", *Leadership Quarterly*, 6 (2), pp. 219- 247.

Graham, J. R., Shier, M. L., Newberry A. M. and Esina, E. (2014), "Aligning Perspectives of Subjective Well-Being: Comparing Spouse and Colleague Perceptions of Social Worker Happiness", *The Qualitative Report*, Vol: 9, pp. 1-18.

Greenspoon, P. J. and Saklofske, D. H. (1998), "Confirmatory Factor Analysis of The Multidimensional Students' Life Satisfaction Scale", *Personality and Individual Differences*, 25, pp. 965-971.

Griffin, R. W. and Moorhead, G. (2014), *Organizational Behavior: Managing People and Organizations*, 11th Edition, Cengage Learning, USA.

Griffin, R. W. and O'Leary-Kelly, A. M. (2004), "An Introduction to The Dark Side", *The Dark Side of Organizational Behaviour*, Ed: R. W. Griffin and A. M. O'Leary Kelly, John Wiley & Sons Inc., USA.

Groves, K. S. (2006), "Leader Emotional Expressivity, Visionary Leadership, and Organizational Change", *Leadership & Organization Development Journal*, Vol:27, Vol: 7, pp. 566-583.

Gröpel, P. And Kuhl, J. (2009), "Work–life Balance and Subjective Well-Being: The Mediating Role of Need Fulfilment", *British Journal of Psychology*, 100, pp. 365–375.

Gutie´rrez, J. L.G., Jime´nez, B. M., Herna´ndez, E. G. and Puente, C. P. (2005), "Personality And Subjective Well-Being: Big five Correlates And Demographic Variables", *Personality and Individual Differences*, 38, pp. 1561–1569.

Güler, Ç. Y. ve Gazioğlu, A. E. (2008), "Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Öğrencilerinde Öznel İyi Olma Hali, Psikiyatrik Belirtiler ve Bazı Kişilik Özellikleri: Karşılaştırmalı Bir Çalışma", *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, pp. 107-114.

Günaydın-Çalışkan, S. C. (2015), "Yabancılaşma", *Örgütsel Davranışta Güncel Konular*, Detay Yayıncılık, Ankara.

Gürsoy, F. (2014), Sağlık İşletmeleri Personelinin İşe Yabancılaşma Düzeyi: Van İli Örneği, *Basılmamış Yüksek Lisans Tezi*, Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Hackman, J. R. and Oldham, G. R. (1975), "Development of the Job Diagnostic Survey", *Journal of Applied Psychology*, Vol: 60, No: 2, pp. 159-170.

Han, R., Ya-ling X. and Wei-zheng, C. (2013), "Abusive Supervision and Employees' Work Alienation: Comparative Analysis of Migrant Workers and Urban Workers", *International Conference on Management Science & Engineering (20th)*, July 17-19, Harbin, China.

Hansen, T. and Slagsvold, B. (2012), "The Age and Subjective Well-Being Paradox Revisited: A Multidimensional Perspective", *Norsk Epidemiologi*, 22 (2), pp. 187-195.

Hayes, N. and Joseph, S. (2003), "Big 5 Correlates of Three Measures of Subjective Well-Being", *Personality and Individual Differences*, 34, pp. 723-727.

Hawkins, D and Booth, A. (2005), "Unhappily Ever After: Effets of Long-Term, Low-Quality Marriages on Well-Being", *Social Forces*, Vol:84, No: 1, pp. 451-471.

Headey, B. and Wearing, A. (1992), *Understanding Happiness: A Theory of Subjective Well-Being*, Longman Cheshire, Australia.

Heady, B., Veenhoven, R. and Wearing, A. (1991), "Top-Down Versus Bottom-Up Theories of Subjective well-being ", *Social Indicators Research,* Vol: 24, pp. 81-100.

Hegel, G. W. F. (2011), *Tinin Görüngübilimi*, Çev: Aziz Yardımlı, İdea Yayınları, İstanbul.

Heifetz, R. A. (1994), *Leadership without Easy Answers*, The Belknap Press of Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts, London, England.

Hellriegel, D. and Slocum, J. W. (Jr), (2011), *Organizational Behavior*, 13th Edition, Cengage Learning, USA.

Helliwell, J. F. and Barrington-Leigh C P. (2010), "Measuring and Understanding Subjective Well-Being", *NBER Working Paper*, No. 15887.

Henderson, L. W. and Knight, T. (2012), "Integrating The Hedonic and Eudaimonic Perspectives to More Comprehensively Understand Wellbeing and Pathways to Wellbeing", *International Journal of Wellbeing*, 2(3), pp. 196-221

Henderson, D. J., Liden, R. C., Glibkowski, B. C. and Chaudhry, A. (2009), "LMX Differentiation: A Multilevel Review and Examination of Its Antecedents and Outcomes", *The Leadership Quarterly*, 20, pp. 517-534.

Henricks, T. S. (1982), "Toward a General Theory of Alienation", *Sociological Inquiry*, Vol: 52, No: 3, pp. 200-221.

Hill, S. E. and Buss, D. M. (2008), "Evolution and Subjective Well-Being", *The Science of Subjective Well-Being*, Edt: Michael Eid and Randy J. Larsen, Guilford Publications, New York.

Hindle, T. (2003), *Guide to Management Ideas***,** Bloomberg Press, London, Great Britain.

Hirschfeld, R. R., Feild, H. S. and Bedeian, A. G. (2000), "Work Alienation as an Individual-Difference Construct for Predicting Workplace Adjustment: A Test in Two Samples", *Journal of Applied Social Psychology*, Vol: 30, No: 9, pp. 1880-1902

Hirschfeld, R. R. and Feild, H. S. (2000), "Work Centrality and Work Alienation: Distinct Aspects Of A General Commitment to Work", *Journal of Organizational Behavior*, 21, pp. 789-800.

Hitt, M. A., Miller, C. C. and Collela, A. (2011), *Organizational Behavior*, 3rd Edition, John Wiley & Sons Inc., USA.

Hoch, J. E. (2014), "Shared Leadership, Diversity, and Information Sharing in Teams", *Journal of Managerial Psychology*, Vol: 29, No: 5, pp. 541-564.

Holcomb-McCoy, C. (2004), "Alienation: A Concept for Understanding Low-Income, Urban Clients", *Journal of Humanistic Counseling, Education And Development*, Fall 2004, Vol: 43, pp. 188-196.

Hooper, D., Coughlan, J. and Mullen M. R.(2008), "Structural Equation Modelling: Guidelines for Determining Model Fit" *The Electronic Journal of Business Research Methods*, Vol: 6, No: 1, pp. 53-60

Horner, M. (1997), "Leadership Theory: Past, Present and Future", *Team Performance Management*, Vol: 3, No: 4, pp. 270-287.

Horley, J. and Laveny, J. J. (1995), "Subjective Well-Being and Age", *Social Indicators Research*, 34, pp. 275-282.

Horton, J. (1964), "The Dehumanization of Anomie and Alienation: A Problem in the Ideology of Sociology", *The British Journal of Sociology*, Vol: 15, No: 4, pp. 283-300.

Horowitz, I. L. (1966), "On Alienation and the Social Order", *Philosophy and Phenomenological Research*, Vol: 27, No: 2, pp. 230-237.

House, R. J. (1971), "A Path-Goal Theory of Leader Effectiveness", *Administrative Science Quarterly*, Vol: 16, No: 3, pp. 321-339.

House, R. J. (1996), "*Path-Goal Theory of Leadership: Lessons, Legacy and A Reformulated Theory*", Leadership Quarterly, 7(3), pp. 323-352.

Hoy, W. K. (1972), "Dimensions of Student Alienation Characteristic of Public High School", *Intercahange,* Vol: 3, No: 4, pp. 38-52.

Hox, J.J. and Bechger, T. M. (1998), "Introduction Structural Equation Modelling", *Family Science Review,* 11, 354-373.

Hu, Li-Tze and Bentler, P. M. (1999), "Cutoff Criteria for Fit Indexes in Covariance Structure Analysis: Conventional Criteria Versus New Alternatives", *Structural Equation Modeling,* 6 (1), pp.1-55

Hurtz, C.S, Midgett, A., Pacico, J. C., Bastianello, M. R. and Zanon, C. (2014), "The Relationship of Hope, Optimism, Self-Esteem, Subjective Well-Being, and Personality in Brazilians and Americans", *Psychology,* pp. 514-522.

Igodan, O. C. and Newcomb L. H. (1986), "Are You Experiencing Burnout", *Feature Articles*, Vol: 24, No: 1, http://www.joe.org/joe/1986spring/a1.php

Inglehart, R. (2002), "Gender, Aging and Subjective Well-Being", *International Journal of Comparative Sociology*, 43, pp. 391-408.

Isralowitz, R., Reznik, A. and Belhassen, Y. (2012), "Work Alienation, Patterns of Substance Use and Country of Origin among Male Hospitality Workers in Israel", *International Journal of Mental Health Addiction*, 10, pp. 923–926.

İlhan, N. (2012), "Yabancılaşma Olgusu ve Kürk Mantolu Madonna Romanı", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 5, Sayı: 20, ss. 41-59.

İlhan, M. ve Çetin, B. (2014), "LISREL ve AMOS Programları Kullanılarak Gerçekleştirilen Yapısal Eşitlik Modeli Analizlerine İlişkin Sonuçların Karşılaştırılması", *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, Cilt:5, Sayı: 2, ss. 26-42

İraz, R. (2006), "Küresel Rekabet Ortamında Küçük Ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Ulusal Sosyo-Ekonomik Sisteme Katkıları Açısından Değerlendirilmesi", *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 15, pp.341-366.

İşçi, E., Bal Taştan, S. ve Akyol, Ç. (2013), "Örgütsel Güvenin İşe Yabancılaşma Üzerindeki Etkisinde Yöneticinin İletişim Becerisinin Rolü: Özel Hastane Çalışanları Örneği", *Uluslararası Hakemli Beşeri ve Akademik Bilimler Dergisi,* Cilt: 2, No: 3, ss. 231-248.

Jago, A. G. (1982), "Perspectives in Theory and Research", *Management Science,* Vol: 28, No: 3, pp. 315-336.

Jahani, S., Ramayah, T. and Effendi A. A. (2010), "Is Reward System and Leadership Important in Sharing Among Academicians?", *American Journal of Economics and Business Administration,* 3 (1), pp. 87-94.

Joronen, K. (2005), "Adolescents' Subjective Well-being in their Social Contexts", *Academic Dissertation*, Faculty of Medicine of the University of Tampere, Finland.

Joshi, U. (2010), "Subjective Well-Being By Gender", *Journal of Economics and Behavioral Studies,* Vol: 1, No: 1, pp. 20-26.

Kağıtçıbaşı, Ç. (2012), *Günümüzde İnsan ve İnsanlar*, 13. Basım, Evrim Yayınevi.

Kahneman, D, Diener, E. and Schwarz, N. (1999), *Well-being: The Foundations of Hedonic Psychology,* New York, Russel Sage Foundation.

Kalyacı, Ş. (2014), "15.Faktör Analizi", *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*, 6. Baskı, Asil Yayın Dağıtım, Ankara.

Kammann, R. and Flett, R. (1983), "Affectometer 2: A Scale to Measure Current Level of General Happiness", *Australian Journal of Psychology,* Vol: 35, No: 2, pp. 259-265.

Kanten, P. ve Ülker, F. (2014), "Yönetim Tarzının Üretkenlik Karşıtı İş Davranışlarına Etkisinde İşe Yabancılaşmanın Aracılık Rolü", *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* Sayı 32, ss.16-40.

Kanungo, R. N. (1992), "Alienation and Empowerment: Some Ethical Imperatives in Business", *Journal of Business Ethics*, 11, pp. 413-422.

Karagülle, A. E. ve Çaycı, B. (2014), "Ağ Toplumunda Sosyalleşme ve Yabancılaşma", *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication – TOJDAC*, Vol: 4, No: 1, pp. 1-9.

Karakitapoglu-Aygün, Z. and Gumusluoglu, L. (2012), "The Bright and Dark Sides of Leadership: Transformational vs. Non-Transformational Leadership in Non-Western Context", *Leadership*, 9, 1, pp. 107-133.

Kasim, R. S. R. (2010), "The Relationship of Strategic Leadership Characteristics, Gender Issues and The Transformational Leadership Among Institutions Of Higher Learning in Malaysia", *Academic and Business Research Institute Conference-Las Vegas Conference Proceeding*, No. 10054, pp. 1-14.

Kaya, U., ve Serçeoğlu, N. (2013), "Duygu İşçilerinde İşe Yabancılaşma: Hizmet Sektöründe Bir Araştırma", *Çalışma ve Toplum*,36(1), ss. 311-346.

Kayış, A. (2014), "19. Güvenilirlik Analizi", *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*, Edt: Şeref Kalaycı, 6. Baskı, Asil Yayın Dağıtım, Ankara.

Kelman, H. C. (1958), "Compliance, Identification, and Internalization: Three Processes of Attitude Change", *Journal of Conflict Resolution*, Vol:2, No: 1, pp. 51–56.

Kesebir, P. and Diener, E. (2008), "In Pursuit of Happiness Empirical Answers to Philosophical Questions", *Perspectives on Psychological Science*, Vol: 3, No: 2, pp. 117-125.

Kesen, M. (2016), "Öğretim Elemanlarının İşe Yabancılaşmasının Etik Liderlik Ve Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi: Uygulamalı Bir Çalışma", *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Sayı: 22, ss. 118-134.

Kesik, F. and Cömert, M. (2014), "Elementary School Teachers' Perceptions About Their Work Alienation Levels (The Case Of Malatya)", *Inonu University Journal of The Faculty Of Education*, Vol: 15, No: 1, pp. 27-46.

Keyes, C. L. M. (2005), "Mental Illness and/or Mental Health? Investigating Axioms of the Complete State Model of Health", *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, Vol: 73, No: 3, pp. 539-548.

Khan, S. K. and Rashid, M. Z. A. (2012), "The Mediating Effect of Organizational Commitment in the Organizational Culture, Leadership and Organizational Justice Relationship with Organizational Citizenship Behavior: A Study of Academicians in Private Higher Learning Institutions in Malaysia", *International Journal of Business and Social Science*, Vol: 3, No: 8, pp. 83-91.

Khoo, H. S. and Burch, G. St. J. (2007), "The 'Dark Side' of Leadership Personality and Transformational Leadership: An Exploratory Study", *Personality and Individual Differences*, 44, pp. 86-97.

Kılıç, Z. (2009), "Klasik Türk Şiirinde Yabancılaşma, Yanlızlık, Ferdiyetçilik ve Ötekileştirme", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Vol: 2/9, ss. 237-242.

Kılınç, M. (2009), *Etkin Liderlik*, Kariyer Yayıncılık, İstanbul.

Kıyık Kıcır, G. Ve Paşaoğlu, d. (2014), "Otantik Liderliğin Akademik Platformda Lider Boyutu Açısından İncelenmesi", *Eskişehir Osman Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15 (1), ss. 1-24.

Kiraz, S. (2011), "Yabancılaşmanın Kökeni Üstüne", *Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 12, ss. 147-169.

Kirkpatrick, S. A. and Locke, E. A. (1991), "Leadership: Do Traits Matter?", *Academy of Management Executive*, Vol: 5, No: 2, pp. 48-60.

Kippenberger, T. (2002), *Leadership Styles***,** Capstone Publishing, Oxford, United Kingdom.

Kline, R. B. (2011), *Principles and Practice of Structural Equation Modelling*, 3rd Edition, Guilford Press, USA.

Knight, C. and Haslam, A. (2010), "Your Place or Mine? Organizational Identification and Comfort as Mediators of Relationships Between the Managerial Control of Workspace and Employees' Satisfaction and Well-being", *British Journal of Management,* Vol: 21, pp. 717- 735.

Kobasa, S. C., Maddi, S. R. and Kahn, S. (1982), "Hardiness and Health: A Prospective Study", *Journal of Personality and Social Psychology,* Vol: 42, No: 1, pp. 168-177.

Koçel, T. (2005), *İşletme Yöneticiliği*, 10. Baskı, Arıkan Basım Yayım Dağıtım, İstanbul.

Kohn, M. L. (1976), "Occupational Structure and Alienation", *American Journal of Sociology,* Vol: 82, No: 1, pp. 111-130.

Kondalkar, V. G. (2007), *Organizational Behaviour*, New Age International Publishers, New Delhi.

Korkut, H. (1992), "Üniversite Akademeik Yöneticilerinin Liderlik Davranışları", Amme İdaresi Dergisi, Cilt: 25, Sayı: 1, 159-174.

Korman, A. K., Witting-Berman, U. and Lang, D. (1981), "Career Success and Personal Failure: Alienation in Professionals and Managers", *Academy of Management Journal*, Vol: 24, No: 2, pp. 342-360.

Kotter, J. P (1990), "What Leaders Really Do?", *Harward Business Review*.

Kotterman, J. (2006), "Leadership Versus The Management: What is the Difference?", *The Journal for Quality & Participation***,** Summer.

Kraut, R., (2014), "Aristotle's Ethics", *The Stanford Encyclopedia of Philosophy (Summer 2014 Edition),* Edt: Edward N. Zalta, http://plato.stanford.edu/archives/sum2014/entries/aristotle-ethics/.

Kozma, A. and Stones, M. J. (1980), "The Measurement of Happiness: Development of the Memorial University of Newfoundland Scale of Happiness (MUNSH)", *Journal of Gerontology,* Vol: 35, No: 6, pp. 906-912.

Lambert, L., Passmore, H. A. and Holder, M. D. (2015), "Foundational Frameworks of Positive Psychology: Mapping Well-Being

Orientations", *Canadian Psychology/Psychologie Canadienne*, Vol: 56 (3), pp. 311-321.

Landau, S. And Everitt, B. S. (2004), *A Handbook of Statistical Analyses Using SPSS*, Chapman & Hall CRC Press Company, USA.

Landy, F. J. and Conte, J. M., (2010), Work in the 21st Century: An Introducti,on to Industrial and Organizational Psychology, 3rd Edition, John Wiley & Sosn Inc, USA.

Larsen, R. J. and Eid, M. (2008), "Ed Diener and the Science of Subjective Well-Being", *The Science of Subjective Well-Being*, Edt: Michael Eid and Randy J. Larsen, Guilford Publications, New York.

Lee, G. R., Seccombe, K. and Shehan, C. L. (1991), "Marital Status and Personal Happiness: An Analysis of Trend Data", *Journal of Marriage and Family*, Vol: 53, No: 4, pp. 839-844.

Lewin, K., Lippit, R. Ve White, R. K. (1939), "Patterns of Agressive Behavior in Experimentally Created Social Climates", *The Journal of Social Sychology*, Vol: 10, Iss: 2, pp. 269-299.

Lewinski, P. (2015), "Effects of Classrooms' Architecture on Academic Performance in View of Telic Versus Paratelic Motivation: A Review", *Frontiers in Psychology*, Vol: 6, 746, pp. 1-5.

Loehlin, J. C. (2004), *Latent Variable Models an Introduction to Factor, Path, and Structural Equation Analysis*, 4th Edition, Lawrence Erlbaum Associates, Inc., Publishers, New Jersey.

Lucas, R. E. (2007), "Adaptation and the Set-Point Model of Subjective Well-Being", *Current Directions Psychological Science*, Vol: 16, No: 2, pp. 75-79.

Lucas, R. E. (2004), "Top-Down and Bottom-Up Models of Life Satisfaction Judgments", *6th International German Socio-Economic Panel Study User Conference*, 26 June.

Lucas, R. E. and Gohm, C. L. (2000), "*Age and Sex Differences in Subjective Well-Being Across Cultures*", Culture and Subjective Well-Being, Edt: Ed Diener and Eunkook M. Suh, The MIT Press, pp. 291-317.

Ludz, P. C. (1976), "Alienation as a Concept in the Social Sciences", *Theoris of Alienation Critical Perspectives in Philosophy and Social Science*, Edt: R. Felix Geyer and David R. Schweitzer, Springer, U.S.

Luhmann, M, hofmann, W., Eid, M. and Lucas, R. E. (2012), "Subjective Well-Being and Adaptation to Life Events: A MetaAnalysis on Differences Between Cognitive and Affective Well-Being", Journal of Personality and Social Psychology, 102 (3), pp. 592-615.

Lussier, R. N. and Achua, C. F. (2010), *Leadership: Theory, Application & Skill Development*, 4th Edition, Cengage Learning, USA.

Lunenberg, F. C. and Ornestein, A. C. (2012), *Educational Administration: Concepts and Practices*, 6th Edition, Cengage Learning, USA.

Luthans, F. (2011), *Organizational Behaviour: An Evidence-Based Approach*, 12th Edition, McGraw Hill, New York.

Lykken, D. and Tellegen, A. (1996), "Happiness is A Stochastic Phenomenon", *Psychological Science*, Vol: 7, No: 3, pp. 186-189.

Lyubomirsky, S. and Lepper, H. S. (1999), "A Measure Of Subjective Happiness: Preliminary Reliability and Construct Validation", *Social Indicators Research*, 46, ss. 137–155

Lyubomirsky, S. (2001), "Why are Some People Happier than Others? The Role of Cognitive and Motivational Processes in Well-Being", *American Psychologis*t, Vol: 56, No: 3, pp. 239-249.

Lyubomirsky, S., King, L. and Diener, E. (2005), "The Benefits of Frequent Positive Affect: Does Happiness Lead to Success?", *Psychological Bulletin*, Vol: 131, No: 6, pp. 803-855.

Lyubomirsky, S., and Dickerhoof, R. (2010), "A Construal Approach to Increasing Happiness", *Social Psychological Foundations of Clinical Psychology*, Ed: J. Tangney and J. E. Maddux, Guilford Press, New York.

Madlock, P. E. (2012), "The Influence of Cultural Congruency, Communication, and Work Alienation on Employee Satisfaction and

Commitment in Mexican Organizations", *Western Journal of Communication*, 76:4, pp. 380-396.

Mallinckrodt, B., Abraham W. T., Wei M. and Russell, D. W. (2006) "Advances in Testing the Statistical Significance of Mediation Effects", *Journal of Counseling Psychology*, Vol:53, No:3, pp.372–378

Mann, S. J. (2001), "Alternative Perspectives on the Student Experience: Alienation and Engagement", *Studies in Higher Education*, 26:1, pp. 7-19.

Marcuse, H. (1990), *Tek Boyutlu İnsan*, Çev: Aziz Yardımlı, İdea Yayınları, İstanbul.

Mardia, K. V. (1970), "Measures of Multivariate Skewness and Kurtosis with Applications", *Biometrika*, Vol: 57, No: 3, pp. 519-530.

Martin, B., Cashel, C., Wagstaff, M. and Breunig, M. (2006), *Outdoor Leadership: Theory and Practice*, Sheridan Books, USA.

Martin, J. (2005), *Organizational Behavior and Management*, 3rd Edition, Thompson Learning, London, UK.

Martin, C. C. (2013), "Individual Differences in Three Types of Motive Congruence: Normative, Configural and Temporal", *Master Thesis*, The College of William and Mary, Department of Psychology, Williamsburg.

Martinko, M. J., Harvey, P. and Douglas, S. C. (2007), "The Role, Function, And Contribution of Attribution Theory to Leadership: A Review", *The Leadership Quarterly*, 18, 561-585.

Marturano, A., and Gosling, J. (2007), *Leadership: The Key Concepts*, Antony Rowe Ltd., Wiltshire, Great Britain.

Marx, K. (2013), *Yabancılaşma*, Çev: Kanan Somer, Ahmet Kardam, Sevim Belli, Arif Gelen, Yurdakul Fincancı ve Alaattin Bilgi, Der: Barışta Erdost, Sol Yayınları, Ankara.

Maslow, A. H. (1943), "A Theory of Human Motivation", *Psychological Review*, Vol: 50 No: 4, pp. 370–396.

Mccullough, G., Huebner, H. S. and Laughlin, J. E. (2000), "Life Events, Self-Concept, And Adolescents' Positive Subjective Well-Being", *Psychology in the Schools*, Vol: 37,No: 3, pp. 281-290.

McKee, A. (2012), *Management: A Focus on Leaders*, Pearson Education Inc., New Jersey.

McInstoch, G. L. and Rima, S. D., "Overcoming The Dark Side of Leadership", *http://www.jafriedrich.de/pdf/Book%20summary%20-%20Overcoming%20the%20Dark%20Side%20of%20Leadership.pdf*.

Mendenhall, E. M., Osland, J. S., Bird, A., Oddov, G. R., Maznevski, L. M. (2013), *Global Leadership: Research, Practice and Development***,** Routledge Inc., New York, USA.

Mendoza, M. J. S. And Lara, P. Z. M. (2008), "The Impact of Work Alienation On Organizational Citizenship Behavior in The Canary Islands", *International Journal of Organizational Analysis*, Vol: 15, No:1, pp. 56 – 76.

Mercan, N. (2010), "Dijital Dünyada Zaman, Mekan, İnsan İlişkileri ve Yabancılaşma", Silahlı Kuvvetler Dergisi, Sayı: 403, ss. 101-111.

Meindl, J. R., Ehrlich, S. B. and Dukerich, J. M. (1985), "The Romance of Leadership", *Administrative Science Quarterly*, Vol: 30, No: 1, pp. 78-102.

Merton, R. K. (1968), *Social Theory and Social Structure*, The Free Press, New York.

Meydan, C. M. ve Şeşen, H. (2011), *Yapısal Eşitlik Modellemesi: AMOS Uygulamaları*, Detay Yayıncılık, Ankara.

Michalos, A. C. (1985), "Multiple Discrepancies Theory", *Social Indicators Research*, 16, pp. 347-413.

Michelas, R. E., Dubinsky, A. J., Kotabe, M. and Lim, C. U. (1996), "The Effects of Organizational Formalization on Organizational Commitment and Work Alienation in US, Japanese And Korean Industrial Salesforces", *European Journal of Marketing*, Vol: 30 No: 7, pp. 8-24.

Micheals, R. E., Corn, W. L., Dubinsky, A. J. and Joachımsthale, E. A. (1988), "Influence of Formalization on the Organizational Commitment and Work Alienation of Salespeople and Industrial Buyers", *Journal of Marketing Research*, Vol: 25, No: 4, pp. 376-383.

Middleton, R. (1963), "Alienation, Race, and Education", *American Sociological Review*, Vol: 28, No: 6, pp. 973-977.

Miner, J. B. (2011), *Organizational Behavior 6: Integrated Theory, Development and The Role of Unconscious*, M.E. Sharpe Inc., USA.

Mullins, L. J., (2005), *Management and Organizational Behaviour*, 7th Edition, Pearson Education Limited, England.

Mottaz, C. J. (1981), "Some Determinants of Work Alienation", *The Sociological Quarterly*, Vol: 22, No: 4, pp. 515-529.

Myers, D. G. and Diener, E. (1995), "Who is Happy?", *Psychological Science*, Vol: 6, No: 1, pp. 10-19.

Nabavi, S. A. and Shahryari, M. (2014), "Reasons and Outcomes of Work-Family Conflict and Work Alienation as one of Its Outcomes", *Security and Social Order Strategic Studies Journal*, 3rd Year, Vol: 7, No:1, pp. 13-15.

Nahavandi, A. (2008), *The Art and Science of Leadership*, 5th Edition, Prentice Hall.

Nair, N. and Vohra, N. (2010), "An Exploration of Factors Predicting Work Alienation of Knowledge Workers", *Management Decision*, Vol: 48, No: 4, pp. 600-615.

Natsawang, P., Intaraprasong B. and Pattarachachai J. (2011), "Work Alienation of Professional Nurses in District Hospitals in The Central Region Of Thailand", *Journal of Public Health Development*, 9(3), ss. 287-300.

Neal, A. G. and Seeman, M. (1964), "Organizations and Powerlessness: A Test of the Mediation Hypothesis", *American Sociological Review*, Vol: 29, No: 2 , pp. 216-226.

Neal, A. G. and Retting, S. (1963), "Dimensions of Alienation Among Manual and Non-Manual Workers", *American Sociological Review*, Vol: 28, No: 4, pp. 599-608.

Nettler, G. (1957), "A Measur of Alienation", *American Sociological Review*, Vol: 22, No: 6, pp. 670-677.

Neugarten, B. L., Havighurst, R. J. and Tobin, S. S. (1961), "The Measurement of Life Satisfaction", *Journal of Gerontology*, Vol: 16, pp. 134-143.

Nigar, F. (2014), "Ortaokul Öğrencileri İle Yatılı Bölge Ortaokul Öğrencilerinin Öznel İyi Oluş ve Temel Psikolojik İhtiyaçlar Düzeyinin Karşılaştırması", *Basılmamış Yüksek Lisans Tezi*, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat.

Northouse, P. G. (2010), *Leadership: Theory and Practice*, 5th Edition, Sage Publication, USA.

Northouse, P. G. (2012), *Leadership: Theory and Practice*, 6th Edition, Sage Publication, USA.

O'Conner, E. (2005), "Student Well-Being: A Dimension of Subjective Well-Being?", *Honours Thesis*, Deakin University School of Psychology, Australia.

O'Donohue, W. and Nelson, L. (2012), "Work Engagement, Burn-Out, and Alienation: Linking New and Old Concepts of Positive and Negative Work Experiences", *BAM Annual Conference*.

Ofluoğlu, G. Ve Büyükyılmaz, O. (2008), "Yabancılaşmanın Teorik Gelişimi ve Tarihsel Süreç İçinde Farklı Alanlarda Görünümleri", *Kamu-İş Dergisi*, Cilt: 10, Sayı: 1, ss. 113-144.

Oishi, S., Diener, E. F., Lucas, R. E. and Suh, E. M. (1999), "Cross-Cultural Variations in Predictors of Life Satisfaction: Perspectives From Needs and Values", *Society for Personality and Social Psychology*", Vol: 25, No: 8, pp. 980-990.

Oishi, S. and Diener, E. (2001), "Goals, Culture, and Subjective Well-Being", *Personality And Social Psychology Bulletin*, Vol: 27, No: 12.

Omodei, M. M. and Wearing, A. J. (1990), "Need Satisfaction and Involvement in Personel Projects: Toward an Integrative Model of Subjective Well-Being", *Journal of Personality and Social Psychology*, Vol: 59, No: 4, pp. 762-769.

Organ. D, W.. and Greene. G. N, (1981), "The Effects Of Formalization On Professional Involvement: A Compensatory Process Approach", *Administrative Science Quarterly*, Vol: 26, No: 2, pp. 237-252.

Orhunbilge, N. (2010), *Çok Değişkenli İstatistik Yöntemler*, İstanbul Üniversitesi Basım ve Yayınevi.

Ormel, J., Lindenberg, S., Steverink, N. and Verbrugge, L. M. (1999), "Subjective Well-Being and Social Production Functions", *Social Indicators Research*, 46, pp. 61-90.

Osin, E. (2009), "Subjective Experience of Alienation: Measurement and Correlates", *Existenzanalyse*, https://www.hse.ru/pubs/share/direct/document/76388542, 1/2009, pp. 4-11.

Otrar, M. ve Halaçoğlu, B. (2011), "Akademisyenlerde Mesleğe Yabancılaşma Ölçeği (AYÖ) Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması, *Uluslararası Eğitim Bilimleri Kongresi Bildiri Özetleri* (içinde), Bişkek-Kırgızistan: Türk-Kırgız Manas Üniversitesi.

Öge, H. S., Çiftçi, E. and Karaboğa, K. (2014), "The Role of Personality Characteristics and Psychological Harassment Behaviors Which Employees Are Exposed on Work Alienation", *World Academy of Science, Engineering and Technology International Journal of Social, Behavioral, Educational, Economic and Management Engineering*, Vol: 8, No: 8, pp. 2644-2653.

Öksüz, E. ve Malhan, S. (2005), *Sağlığa Bağlı Yaşam Kalitesi Kalitemetri*, Başkent Üniversitesi Yayınları, Ankara.

Özbek, M. F. (2011), "Örgüt İçerisindeki Güven Ve İşe Yabancılaşma İlişkisinde Örgüte Uyum Sağlamanın Aracı Rolü", *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt: 16, Sayı: 1, ss.231-248.

Özbudun, S. Ve Demirer, T. (2008), "Yabancılaşma", *Yabancılaşma Ve…,* Ütopya Yayınevi, Ankara.

Özçınar, M. (2011), "Örgütlerde Yabancılaşma İle Tükenmişlik Sendromu Arasındaki İlişkiyi Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma", *Basılmamış Yüksek Lisans Tezi*, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.

Özdoğan, B. (2014), "İşe Yabancılaşma, Örgütsel İklim ve Koçluğun İş Tatminine Etkileri Üzerine İstanbul İlinde Ampirik Bir Çalışma", *Basılmamış Yüksek Lisans Tezi*, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Özel, İ. (2010), Üç Mesele: Teknik-Medeniyet-Yabancılaşma, Şule Yayınları, İstanbul.

Özmen, A. (1999), "Ünite 3: Örnekleme", *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri,* Editör: Prof.Dr. Ali Atıf Bir, Anadolu Üniversitesi Yayınları, No. 1081, Eskişehir.

Page, K. M. and Vella-Brodrick, D. A. (2009), "The 'What', 'Why' and 'How' of Employee Well-Being: A New Model", *Social Indicators Research,* Vol: 90, pp. 441-458.

Pappenheim, F. (2002), Modern İnsanın Yabancılaşması: Marx'a ve Tönnies'ye Dayalı Bir Yorum, Çev: Salih Ak, Phoenix Yayınevi, Ankara.

Park, N. (2004), "The Role of Subjective Well-Being in Positive Youth Development", *ANNALS of the American Academy of Political and Social Science,* 591: 25, pp. 25-39.

Patır, S. (2009), "Faktör Analizi ile Öğretim Üyesi Değerleme Çalışması", *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi,* Cilt: 23, Sayı: 4, ss. 69-86.

Pavot, W. And Diener, E. (1993), "Reviwe of the Satisfaction with Life Scale", *Social Indicators Research Series,* 39, pp. 101-117.

Pavot, W., Diener, E., Colvin, C. R. and Sandvik, E. (2010), "Further Validation of the Satisfaction With Life Scale: Evidence for the Cross-Method Convergence of Well-Being Measures", *Journal of Personality Assessment,* Vol: 57, No: 1, pp. 149-161.

Payne, D. E. (1974), "Alienation: An Organizational-Societal Comparison", *Social Forces*, Vol: 53, No: 2, Special Issue, pp. 274-282.

Pearce, C. L. and Conger, J. A. (2003), *Shared Leadership: Reframing the Hows and Whys of Leadership*, Sage Publications, USA.

Pearlin, L. I. (1962), "Alienation from Work: A Study of Nursing Personnel", *American Sociological Review*, Vol: 27, No: 3, pp. 314-326.

Pelit, E., İstanbullu-Dinçer ve Kılıç (2015), "The Effect of Nepotism on Organizational Silence, Alienation and Commitment: A Study on Hotel Employees in Turkey", *Journal of Management Research*, Vol: 7, No: 4, pp. 82-110.

Peterson, R. A. (1965), "Review: Alienation and Freedom: The Factory Worker and His Industry", *The Sociological Quarterly*, Vol: 6, No: 1, pp. 83-85.

Pınar, İ. (1999), "Öğrenen Organizasyonlarda Liderlik Anlayışı", *Yönetim*, Yıl: 10, Sayı: 34, ss. 24-40.

Pinguart, M. and Sörensen, S. (2000), "Influences of Socioeconomic Status, Social Network, and Competence on Subjective Well-Being in Later Life: A Meta-Analysis", *Psychology and Aging*, Vol: 15, No: 2, pp. 187-224.

Podsakoff, P. M., Williams, L. J. and Tudor, W. D. (1986), "Effects of Organizational Formalization On Alienation Among Professionals And Nonprofessionals", *Academy of Management Journal*, Vol: 29, No: 4, pp. 820-831.

Powell, W. E. (1994), "The Relationship Between Feelings of Alienation And Burnout in Social Work", *Families in Society*, Vol 75 (4), pp. 229-235.

Prasad, P. N. (2014), "Work Alienation Among The Employees in IT Sector", *Parıpex - Indıan Journal Of Research*, Vol: 3, No: 5, pp. 140-142.

Rajeesh, T. C. (2012), http://shodhganga.inflibnet.ac.in/bitstream/10603/5695/9/08_chapter%202.pdf.

Ramaswami, S. N., Agarwal, S. and Bhargava, M. (1993), "Work Alienation of Marketing Employees: Influence of Task, Supervisory and Organizational Structure Factors", *Journal of Academy of Marketing Science*, Vol: 21, No: 3, pp. 179-193.

Rask, K., A˚stedt-Kurki, P. and Laippala, P. (2002), "Adolescent Subjective Well-Being and Realized Values", *Issues And Innovations In Nursing Practice*, Vol: 38, No: 3, pp. 254-263.

Raven, B. H. (1992), "The Bases of Power: Origins and Recent Developments", *To the Educatıonal Resources Informatıon Center (Erıc).*

Raven, B. H. (2008), "The Bases of Power and the Power/Interaction Model of Interpersonal Influence", *Analysis of Social Issuesand Public Policy*, Vol: 8, No: 1, pp. 1-22.

Raykov, T. and Marcoulides, G. A. (2009), *A First Course in Structural Equation Modeling*, 2nd Edition, Lawrence Erlbaum Associates, London.

Reisinger, Y. and Turner, L. (1999), "Stuctural Equation Modelling with LISREL: Application in Tourism", *Tourism Management*, 20, pp. 71-88.

Rishi, P. and Mudaliar, R. (2014), "Climate Stress, Behavioral Adaptation and Subjective Well Being in Coastal Cities of India", *American Journal of Applied Psychology*, Vol: 2, No: 1, pp. 13-21.

Robbins, S. P., and Judge, T. A., (2013), *Organizational Behavior*, 15th Edition, Pearson Education Limited, England.

Robbins, S. P., (2003), *Essential of Organizational Behavior*, 7th Edition, Pearson Education, USA.

Rost, J. C. (1993), *Leadership for the Twenty First Century*, British Library Cataloguing Publication, USA.

Rosenthal, S. A. and Pittinsky, T. L. (2006), "Narcissistic Leadership", *The Leadership Quarterly*, 17, pp. 617-633.

Russell, J. A. (2003), "Core Affect and the Psychological Construction of Emotion", *Psychological Review*, Vol: 110, No: 1, pp. 145–172.

Russell, J. E. A. (2008), "Promoting Subjective Well-Being at Work", *Journal of Career Assessment*, Vol: 16 No: 1, pp. 117–131

Ryan, R. M and Deci, E. L. (2001), "On Happiness And Human Potentials: A Review of Research on Hedonic and EudaimonicWell-Being", *Annual Review of Psychology*, Vol: 52, pp. 141-166.

Rydstedt, L. W., Johnsen, S. K., Lundh, M. And Devereux J. J. (2013), "The Conceptual Roles of Negative and Positive Affectivity in the Stressor-Strain Relationship", *Europe's Journal of Psychology*, Vol: 9, No: 1.

Ryff, C. D. (1989a), "Beyond Ponce de Leon and Life Satisfaction: New Directions in Quest of Successful Ageing", *International Journal of Behavioral Development*, 12 (1), pp. 35-55.

Ryff, C. D. (1989b), "Happiness Is Everything, Or Is It? Explorations On The Meaning of Psychological Well-Being", *Journal of Personality and Social Psychology*, Vol: 57, No: 6, pp. 1069-1081.

Sadler, P. (2003), *Leadership*, Kogan Page Limited, USA.

Saeed, R., Shakeel, M. and Lodhi, R. N. (2013), "Ethical Behavior and Employees Job Performance in Education Sector of Pakistan", *Middle-East Journal of Scientific Research*, 18 (4), pp. 524-529.

Salerno, R. A. (2003), *Landscapes of Abandonment Capitalism, Modernity and Estrangemet*, State University of New York Press, USA.

San, C. (2003), "Yabancılaştırma-Yabancılaşma", *Amme İdaresi Degisi*, Cilt: 36, Sayı: 3, ss. 1-7.

Sanari, A. (2013), "Exploring the conceptualization of work alienation in different cultural contexts", *International Conference on Marketing Paradigms in Emerging Economies*, 16th February, Lonavala, India.

Sarachk, B. (1968), "Greek Concepts of Leadership", *The Academy of Management Journal*, Vol: 11, No: 1, pp. 39-48.

Sarros, J. C., Tanewski, G. A., Winter, R. P., Santora, J. C. and Densten, I.L. (2002), "Work Alienation and Organizational Leadership", *British Journal of Management*, Vol: 13, pp. 285–304.

Sayers, S. (2003), "Creative Activity and Alienation in Hegel and Marx", *Historical Materialism*, Vol: 11, No: 1, pp.107–128.

Schabracq, M. and Cooper, C. (2003), "To Be Me or Not to Be: About Alienation", *Counselling Psychology Quarterly*, Vol: 16, No: 2, pp. 53–79.

Schermerhorn, J. R., Hunt, J. G., Osborn, R. N. and Uhl-Bien, M., (2010), *Organizational Behavior*, 11th Edition, John Wiley& Sons Inc., USA.

Scheriesheim, C. A. and Bird, B. J., (1979), "Contributions of the Ohio State Studies to the Field of Leadership", *Journal of Management*, Vol: 5, No: 2, pp. 135-145.

Scheriesheim, C. A. and Stogdill, R. M., (1975), "Differences In Factor Structure Across Three Versions Of The Ohio State Leadership Scales", *Personnel Psychology*, 28, pp. 189-206.

Scheff, T. J. (2008), "Awareness Structures: Defining Alienation/Solidarity", *Journal of Power*, Vol: 1, No: 3, pp. 237–250.

Schimmack, U., Radhakrishnan, P., Oishi, S., Dzokoto, V. and Ahadi, S. (2002), "Culture, Personality, and Subjective Well-Being: Integrating Process Models of Life Satisfaction", *Journal of Personality and Social Psychology*, Vol: 82, No: 4, pp. 582–593.

Schmitt, R. (2003), *Alienation and Freedom*, Westview Press, USA.

Schumacker, R. E. and Lomax, R. G. (2010), *A Beginner's Guide to Structural Equation Modeling*, 3rd Edition, Taylor & Francis Group, New York.

Seemann, M. and Seemann, A. Z. (1994), "Life Strains, Alienation, and Drinking Behavior*", Alcoholism: Clinical and Experimental Research*, Vol:16, No: 2, pp. 1999-205.

Seeman, M., Seeman, A. Z. and Budros, A. (1988), "Powerlessness, Work, and Community: A Longitudinal Study of Alienation and Alcohol Use", *Journal of Health and Social Behavior*, Vol: 29, No: 3, pp. 185-198.

Seeman, M. (1983), "Alienation Motifs in Contemporary Theorizing: The Hidden Continuity of the Classic Themes", *Social Psychology Quarterly*, Vol: 46, No: 3, pp. 171-184.

Seeman, M. (1976), "Empirical Alienation Studies: An Overview", *Theoris of Alienation Critical Perspectives in Philosophy and Social Science*, Edt: R. Felix Geyer and David R. Schweitzer, Springer, U.S.

Seeman, M. (1975), "Alienation Studies", *Annu. Rev. Sociol*., 1, pp. 91-123.

Seeman, M. (1967), "On the Personal Consequences of Alienation in Work", *American Sociological Review*, Vol: 32, No: 2, pp. 273-285.

Seeman, M. (1959), "On the Meaning of Alienation", *American Sociological Review*, Vol: 24, No: 6, pp. 783-791.

Seyidoğlu, H. (2003), "*Bilimsel Araştırma ve Yazma El Kitabı*, 9. Baskı, Güzem Can Yayınları, İstanbul.

Shantz, A., Alfes, K. and Truss, C. (2012), "Alienation from work: Marxist ideologies and twenty-first-century practice", *The International Journal of Human Resource Management*, pp. 1-22.

Shepard, J. M. (1977), "Technology, Alienation and Job Satisfaction", *Annual Review of Sociology*, 3, pp. 1-21.

Shimmack, U. and Diener, E. (2003), "Predictive Validity of Explicit and Implicit Self-Esteem for Subjective Well-Being", *Journal of Research in Personality*, 37, pp. 100–106.

Shimmack, U., Radhakrishnan, P., Oishi, S., Dzokoto, V. and Ahadi, S. (2002), "Culture, Personality, and Subjective Well-Being:

Integrating Process Models of Life Satisfaction", *Journal of Personality and Social Psychology,* Vol: 82, No: 4, pp. 582–593.

Schimmack, U. (2008), "The Structure of Subjective Well-Being", *The Science of Subjective Well-Being*, Edt: Michael Eid and Randy J. Larsen, Guilford Publications, New York.

Schermelleh-Engel, K., Moosbrugger H. and Müller, H. (2003), "Evaluating the Fit of Structural Equation Models: Tests of Significance and Descriptive Goodness-of-Fit Measures", *Methods of Psychological Research Online,* Vol: 8, No:2, pp. 23-74.

Sharma, A. (2011), "Subjective Well-Being of Retired Teachers: The Role of Psycho-Social Factors", *International Journal of Psychological Studies,* Vol: 3, No: 1, pp. 36-42.

Shartle, C. L., (1979), "Early Years of the Ohio State University Leadership Studies", *Journal of Management,* Vol: 5, No: 2, pp. 127-134.

Shaw, J. B, Erickson, A. and Nassirzadeh F. (2014), "Destructive leader behaviour: A study of Iranian leaders using the Destructive Leadership Questionnaire", *Leadership,* Vol: 10, No: 2, pp. 218-239.

Shehada, M. And Khafaje, N. (2015), "The Manifestation of Organizational Alienation of Employees and Its Impact on Work Conditions", *International Journal of Business and Social Science,* Vol: 6, No: 2, pp. 82-86.

Shier, M. L. and Graham, J. R. (2010), "Work-Related Factors That Impact Social Work Practitioners' Subjective Well-Being: Well-Being in The Workplace", *Journal of Social Work,* 11(4), pp. 402–421.

Shier, M. L. and Graham, J. R. (2013), "Organizations and Social Worker Wellbeing: The Intra-Organizational Context of Practice and Its Impact on A Practitioner's Subjective Well-Being", *Journal of Health and Human Services Administration,* 36(1), 61-105.

Shmotkin, D. (1990), "Subjectıve Well-Being As a Function of Age and Gender: A Multivariate Look For Differentiated Trends", *Social Indicators Research,* 23, pp. 201-230.

Singh, Y. and Buitendach, J. H. (2014), "Psychological Capital, Subjective Wellbeing, Organisational Virtuousness And Organisational Citizenshıp Behaviour Amongst", *2014 Asıan Congress Of Applıed Psychology Teachers Conference Proceedings*, May 7 - 8, 2014, Singapore.

Smith, H. P. and Bohm, R. M. (2008), "Beyond Anomie: Alienation and Crime", *Critical Criminology*, Vol: 16, No: 1, pp. 1-15.

Sookoo, N. (2014), "Perceptıons Of Injustice and Alienation Dynamics Within The Workplace", *Journal of the Department of Behavioural Sciences*, Vol: 3, No: 1, pp. 81-99.

Springer, M. L. (2005), A Concise Guide to Program Management: Fundamental Concepts and Issues, Purdue University Press, USA.

Srivastava, S. K. (2005), *Organizational Behaviour and Management*, Sarup & Sons, 1st Edition, New Delhi.

Steel, P., Schmidt, J. And Schultz, J. (2008), "Refining the Relationship Between Personality and Subjective Well-Being", *Psychological Bulletin*, Vol: 134, No: 1, pp. 138-161.

Stogdill, R. M. (1948), "Personel Factors Associated with Leadership: A survey of the Literature", *The Journal of Psychology: Interdisciplinary and Applied*, 25, pp. 37-71.

Stone, A. G., Russel, R. F. And Patterson, K. (2004), "Transformational Versus Servant Leadership: A Difference in Leader Focus", *The Leadership & Organization Development Journal*, Vol: 25, No: 4, pp. 349-361.

Suh, E., Diener, E. and Fujita F. (1996), "Events and Subjective Well-Being: Only Recent Events Matter", *Journal of Personality and Social Psychology*, Vol: 70, No: 5, pp. 1091-1102.

Sui, Y. and Wang, H. (2014), "Relational Evaluation, Organization-Based Self-Esteem, and Performance: The Moderating Role of Allocentrism", *Journal of Leadership & Organizational Studies*, Vol: 21, No: 1, pp. 17-28.

Sulu, S., Ceylan, A. and Kaynak, R. (2010), "Work Alienation as a Mediator of the Relationship Between Organizational Injustice and

Organizational Commitment: Implications for Healthcare Professionals", *International Journal of Business and Management*, Vol: 5, No: 8, pp. 27-38.

Swain, D. (2013), *Marx'ın Teorisine Bir Giriş Yabancılaşma*, Çev: Hande T. Urbarlı, Durak İstanbul Dizisi, İstanbul.

Şenturan, Ş. (2007), "Mesleki Yabancılaşma: Kamu Bankalarında Yeniden Yapılandırma Sonucu Ceşitli Kurumlara Aktarılan Calışanların Durumu", *Kamu-İş Dergisi*, Cilt: 9, Sayı: 1, ss. 91-104.

Şimşek, M. Ş., Çelik, A., Akgemci, T. ve Fettahlıoğlu, T. (2006), "Örgütlerde Yabancılaşmanın Yönetimi Araştırması", *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı:15, ss. 569-587.

Şimşek, Ö. F. (2007), Yapısal Eşitlik Modellemesine Giriş Temel İlkeler ve Lisrel Uygulamaları, Siyasal Basın Yayın Dağıtım, Ankara.

Şirin, E. F. (2009), "Beden Eğitimi Öğretmenlerinin İşe Yabancılaşma Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi", *Celal Bayar Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu*, 4 (4), ss. 164-177.

Şirin, E. F. and Yetim, A. A. (2009), "Beden Eğitimi Ve Spor Yüksekokulu Yöneticilerinin Dönüşümcü Liderlik Stiline İlişkin Yönetici Algıları", *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, Cilt: 3, Sayı: 1, ss. 69-84.

Taamneh, M. and AL-Gharaibeh, S. M. A. (2014), "The Impact of Job Security Elements on the Work Alienation at Private Universities in Jordan (A Field Study from Employees perspective)", *European Journal of Business and Management*, Vol: 6, No: 26, pp. 56-68.

Tamir, M. And Diener, E. (2008), "Chapter 24: Approach-Avoidance Goals and Well-Being: One Size Does Not Fit All", *Handbook of Approach and Avoidance Motivation*, Edt: A. J. Elliot, Taylor and Francis Group, USA.

Tavşancıl, E. (2006), *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

Taştan, S., İşçi, E. ve Arslan, B. (2014), "Örgütsel Destek Algısının İşe Yabancılaşma Ve Örgütsel Bağlılığa Etkisinin İncelenmesi:

İstanbul Özel Hastanelerinde Bir Çalışma", *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 19, ss. 121-138.

Temel, C., Mirzeoğlu, N. ve Mirzeoğlu, A. D. (2013), "An Investigation of Physical Education Teachers' Work Alienation Level According to Some Variables", *International Journal of Academic Research*, Vol: 5, No: 4, pp. 502-508.

Tezcan, M. (2010), *Sosyolojiye Giriş*, Genişletilmiş 5. Baskı, Anı Yayıncılık, Ankara.

Tokmak, İ. (2014), "Duygusal Emek ile İşe Yabancılaşma İlişkisinde Psikolojik Sermayenin Düzenleyici Etkisi", *Journal of Business Research Turk*, 6/3, pp.134-156.

Tolan, B. (1993), *Sosyoloji*, Adım Yayıncılık, Ankara.

Triandis, H. C. (2000), "Cultural Syndromes and Subjective Well-Being", *Culture and Subjective Well-Being*, Edt: Ed Diener and Eunkook M. Suh, The MIT Press, pp. 13-35.

Tummers, L. G. and Den Dulk L. (2013)," The Effects of Work Alienation on Organizational Commitment, Work Effort And Work-To-Family Enrichment", *Journal of Nursing Management*.

Tuna, M. ve Yeşiltaş, M. (2014), "Etik İklim, İşe Yabancılaşma ve Örgütsel Özdeşleşmenin İşten Ayrılma Niyeti Üzerindeki Etkisi: Otel İşletmelerinde Bir Araştırma", *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 25, Sayı: 1, ss. 105-117.

Turan, M. ve Parsak G. (2011), "Yabancılaşma ve İş Tatmini İlişkisi: Bir Devlet Üniversitesi İdari Personeli Üzerinde Bir Araştırma", *Ç. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 20, Say: 2, ss. 1-20.

Tuzgöl-Dost, M. (2004), "Üniversite Öğrencilerinin Öznel İyi Oluş Düzeyleri", *Basılmamış Doktora Tezi*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Türkay, O., Solmaz, S. A., Yenişehirlioğlu, E. ve Ünal, A. (2013), "Örgütsel Yabancılaşmanın Örgütsel Vatandaşlık Davranışı Üzerine Etkileri: İstanbul'da Yerleşik Otel Çalışanları Üzerine Bir Araştırma",*1. Örgütsel Davranış Kongresi Bildiriler Kitabı*, 15-16 Kasım Sakarya, ss. 326-334.

Uchida, Y. and Ogihara, Y. (2012), "Personal or Interpersonal Construal of Happiness: A Cultural Psychological Perspective", *International Journal of Wellbeing*, 2(4), pp. 354-369.

Uddin, M. N. and Alam, M. S. (2014), "Effectiveness of Leadership Behaviour Among Academicians: A Study at Shahjalal University of Science and Tecnologcy", *Journal of Emerging Trends in Educational Research and Policy Studys*, 5 (6), pp. 695-704.

Ulloa, B. F. L., Møller, V. And Sousa-Poza, A. (2013), "How Does Subjective Well-Being Evolve with Age? A Literature Review", *IZA Institute for The Study of Labor*, Discussion Paper No: 7328, Germany.

Ulusoy, H. (1988), "Sanayi Örgütü İşçileri ve İşe Yabancılaşma", *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, Cilt: 32, No: 1.2, ss. 77-84.

Ünsar, A. S. ve Karahan, D. (2011), "Yabancılaşmanın İşten Ayrılma Eğilimine Etkisini Belirlemeye Yönelik Bir Alan Araştırması", *Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, Sayı: 21, ss. 361-378.

Vadeveloo, T., Ngah, N. S. and Jusoff, K. (2009), "The Effectiveness of Leadership Behavior Among Academician of Universiti Teknologi MARA Terengganu", *Management Science and Engineering*, Vol: 3, No: 3, pp. 1-8.

Valadbigi, A. (2014), "The Study of the Elements of Work Alienation: A Case Study of the Urmia White Cement Factory, Western Azarbayjan Province, Iran", *Asian Social Science*, Vol:7, No: 6, pp. 206-219.

Veenhoven, R. (2008), "Sociological Theories of Subjective Well-Being", *The Science of Subjective Well-Being*, Edt: Michael Eid and Randy J. Larsen, Guildford Publications, New York.

Vredenburg, D., J. and Sheridan, J. E. (1979), "Individual and Occupational Determinants of Life Satisfaction and Alienation" *Human Relations*, (32), pp.1023-1038.

Vries, M. K. (2007), *Liderliğin Gizemi*, Çev: Zülfü Dicleli, MESS Yayınları, İstanbul.

Vroom, V. H. (1973), Research: A New Look at Managerial Decision Making",*Organizational dynamics*, *1*(4), pp. 66-80.

Vroom, V. H. (1976), "Can Leaders Learn to Lead", *Organizational Dynamics*, Vol:4, Iss: 3, pp. 17-28.

Vroom, V. H. and Jago, A. G. (1974), "Leadership and Decision Making", *Decision Sciences Institute*, George State University.

Wang, H., Sui, Y., Luthans, F., Wang, D. and Wu, Y. (2014), "Impact of Authentic Leadership on Performance: Role of Followers' Positive Psychological Capital and Relational Processes", *Journal of Organizational Behavior*, 35, pp. 5-21.

Walumbwa, F, Avolio, B., Gardner, W., Wernsing, T. And Peterson, S. (2008),"Authentic Leadership: Development and Validation of a Theory-Based Measure", *Journal of Management*, 34:1, pp. 89-126.

Warr, P. (1999), "Well-Being at the Workplace", *Well-Being: Foundations of Hedonic Psychology*, Edt: Daniel Kahneman, Edward Diener, Norbert Schwarz, Russell Sage, New York.

Warr, P. B. (2011), *Work, Happiness and Unhappiness*, Taylor & Francis e-Library,

Watson, D. (1988), "Intraindividual and Interindividual Analyses of Positive and Negative Affect: Their Relation to Health Complaints, Perceived Stress, and Daily Activities", *Journal of Personality and Social Psychology*, Vol: 54, No: 6, pp. 1020-1030.

Watson, D., Clark, L. A., and Tellegen, A. (1988), "Development and Validation of Brief Measures of Positive and Negative Affect: The PANAS Scales" *Journal of Personality and Social Psychology*, 47, pp. 1063–1070.

Watson, D. and Pennebaker, J. W. (1989), "Health Complaints, Stress, and Distress: Exploring the Central Role of Negative Affectivity", *Psychological Review*, Vol: 96, No: 2, pp. 234-254.

Watson, D. and Clark, L. A. (1992), "On Traits and Temperament: General and Specific Factors of Emotional Experience and Their Relation to the Five-Factor Model", *Journal of Personality*, 60:2, pp. 441-476.

Watson, D., Wiese, D., Vaidya, J. ve Tellegen, A. (1999), "The Two General Activation Systems of Affect: Structural Findings, Evolutionary Considerations Psychobiological Evidence", *Journal of Personality and Social Psychology*, Vol: 76, No: 5, pp. 820-838.

West, E. G. (1988), "The Political Economy Alienation: Karl Marx and Adam Smith", *Karl Marx's Economics Critical Assessments*, Edt: John Cunningham Wood, Croom Hell, USA.

West, Stephen G., John. F. Finch and Patrick. J. Curran, "Structural Equation Models With Nonnormal Variables: Problems and Remedies", *Structural Equation Modeling Concepts, Issues and Applications*, Ed. Rick H. Hoyle, SAGE Publication.

Western, S. (2008), *Leadership A Critical Text*, Sage Publication Ltd., London.

Wilson, W. (1967), "Corralates of Avowed Happiness", *Psychological Bulletin*, Vol: 67, No: 4, pp. 294-306.

Witter, R. A., Okun, M. A., Stock, W. A. and Haring, M. J. (1984), "Education and Subjective Well-Being: A Meta Analysis", *Educational Evaluation and Policy Analysis*,Vol: 6, No: 2, pp. 165-173.

Wood, J. V. (1996), "What is Social Comparison and How Should We Study it?", *Personality and Social Psychology Bulletin*, Vol: 22, No: 5, pp. 520-537.

Woolley, L., Caza, A. and Levy, L. (2010), "Authentic Leadership and Follower Development: Psychological Capital, Positive Work Climate, and Gender", *Journal of Leadership & Organizational Studies*, XX (X), pp. 1-11.

Yalçın, İ. ve Koyuncu, S. C. (2014), "Örgütsel Yabancılasma Olgusunun İsTatmini Üzerine Etkisi: Niğde İli'nde Bir Araştırma", *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 16 (26), ss. 86-94.

Yeniçeri, Ö. (2009), *Örgütlerde Çatışma ve Yabancılaşma Yönetimi*, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul.

Yıldız, K., Akgün, N. ve Yıldız, S. (2013), "İşe Yabancılaşma ve Örgütsel Sinizm Arasındaki İlişki", *The Journal of Academic Social Science Studies*, Vol: 6, No: 6, pp. 1253-1284.

Yılmaz, H. and Arslan, C. (2013), "Subjective Well-Being, Positive and Negative Affect in Turkish University Students", *The Online Journal of Counseling and Education*, 2(2), pp. 1-8.

Yılmaz, V. (2004), "LISREL ile Yapısal Eşitlik Modelleri: Tüketici Şikayetlerine Uygulanması", *Sosyal Bilimler Dergisi*, 1.

Yukl, G. (1989), "Managerial Leadership: A Review of Theory and Research", *Journal of Management*, Vol: 15, No: 2, pp. 251-289.

Yukl, G. (1993), "A Retrospectıve on Robert House's "1976 Theory of Charısmatıc Leadership" And Recent Revisions", *Leadership Quarterly*, 4 (3/4), pp. 367-373.

Yukl, G. (2010), *Leadership in Organizations*, 7th Edition, Pearson Education Inc, New Jersey.

Yüksel, A. ve Yüksel, F. (2004), *Turizmde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Turhan Kitapevi Yayınları, Ankara.

Zaccaro, S. J., Foti, R. J. and Kenny, D. A. (1991), "Self-Monitoring and Trait-Based Variance in Leadership: An Investigation of Leader Flexibility Across Multiple Group Situations", *Journal of Applied Psychology*, Vol: 76, No: 2, pp. 308-315.

Zaccaro, S. J., Kemp, C. and Bader, P. (2004), "Leader Traits and Attributes", *The Nature of Leadership*, Ed: J. Antonakis, A. T. Cianciolo, & R. J. Sternberg, Thousand Oaks, Sage Publication, pp. 101-124.

Zaccaro, S. J. (2007), "Trait Based Perspective of Leadership", *American Psychologist*, Vol: 62, No: 1, pp. 6-16.

Zaleznik, A. (1992), "Managers and Leaders. Are They Different?", *Harward Business Review*, March-April.

Zielinski, A. E. and Hoy, W. K. (1983), "Isolation and Alienation in Elemantry Schools", *Educational Administration Quartely*, Vol: 19, No: 2, pp. 27-45.

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.54ec7887401615.76150560, Erişim Tarihi: 24.02.2015.

http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5564d12425d938.26246094, Erişim Tarihi: 26.05.2015.

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.557d871e7a8f58.52378380, Erişim Tarihi: 14. 06. 2015.

http://hr.ufl.edu/learn-grow/leadership-development/advanced-leadership-for-academics-and-professionals/ Erişim Tarihi: 15.04.2015.

http://www.tassausa.org/Newsroom/item/2044/D%C3%BCzce-University---Turkish-University-Leadership-Improvement-Programme-TULIP, Erişim Tarihi: 15.04.2015.

http://internal.psychology.illinois.edu/~ediener/SWLS.html, Erişim Tarihi: 10.05.2015.

https://scholar.google.com.tr/scholar?hl=tr&q=%22subjective+well-being%22&btnG=&lr=, Erişim Tarihi: 10.06.2015.

https://scholar.google.com.tr/scholar?q=%22%C3%B6znel+iyi+olu%C5%9F%22&btnG=&hl=tr&as_sdt=0%2C5, Erişim Tarihi: 10.06.2015.

https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp, Erişim Tarihi: 10.06.2015.

http://sozluk.ihya.org/sosyal-bilimler-sozlugu/yabancilasma.html, Erişim Tarihi: 14.06.2015.

http://www.istatistikanaliz.com/gecerlilik_analizi.asp, Erişim Tarihi: 17.02.2016.

EK-1 ANKET İZİN YAZILARI

T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı : 354826159- 302.14-2622
Konu : Işıl USTA Hk

05 -11- 2015

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

Enstitümüz İşletme Anabilim Dalı 1118225251 numaralı Doktora programı öğrencisi Işıl USTA'nın **"Liderlik Davranışının Çalışanların Öznel İyi Oluşları ve İşe Yabancılaşmaya Etkisi: Bir Alan Araştırması"** başlıklı tez çalışmasına veri toplayabilmesi için Üniversitemiz ile Namık Kemal Üniversitesi ve Kırklareli Üniversitesi'nde görev yapan akademik personelle anket yapmak için izin isteğine dair Anabilim Dalı Başkanlığı'nın yazısı ve ekleri ilişikte gönderilmiştir.

Adı geçen üniversitelerden gerekli iznin alınması hususunda gereğini arz ederim.

Prof. Dr. İbrahim SEZGİN
Müdür

EK: İşletme Anabilim Dalı Başkanlığı Yazısı ve Ekleri (4 Sayfa)

Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü - 22030 Balkan Yerleşkesi / EDİRNE
Telefon : (0 284) 235 63 01 Faks : (0 284) 235 63 00
e-posta : sobe@trakya.edu.tr Elektronik Ağ : www.trakya.edu.tr

Telefon El.Yl.

T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : 59426830 - 302.14 - 1812 18207 19 Kasım 2015
Konu :

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Enstitünüz İşletme Anabilim Dalı doktora programı öğrencisi Işıl USTA'nın "Liderlik Davranışının Çalışanların Öznel İyi Oluşları ve İşe Yabancılaşmaya Etkisi: Bir Alan Araştırması" başlıklı doktora tez çalışmasına ilişkin Üniversitemizde görev yapan akademik personele anket yapma isteği uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Hüseyin SARIOĞLU
Rektör Yardımcısı

20 -11- 2015

T.Ü. SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ	
Kayıt Tarihi	...../201..
Dosya No:	302
Kayıt No:	3462
HAVALE	GEREĞİ
ENSTİTÜ SEKRETERİ	
YAZI İŞLERİ	
ÖZLÜK İŞLERİ	
ÖĞRENCİ İŞLERİ	
MÜDÜR YARDIMCISI	

Trakya Üniversitesi Rektörlüğü – Balkan Yerleşkesi 22030 EDİRNE
Telefon : (0 284) 235 05 91 Santral : (0 284) 223 42 10 Faks : (0 284) 223 00 23
e-posta : oidb@trakya.edu.tr Elektronik Ağ : www.trakya.edu.tr

T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

19 Kasım 2015

Sayı : 59426830 – 302.14 – 1811 18206
Konu :

NAMIK KEMAL ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

Üniversitemiz Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı doktora programı öğrencisi Işıl USTA'ya "Liderlik Davranışının Çalışanların Öznel İyi Oluşları ve İşe Yabancılaşmaya Etkisi: Bir Alan Araştırması" başlıklı doktora tez konusu verilmiştir.

Söz konusu tez çalışmasına ilişkin Üniversitenizde görev yapan akademik personele anket yapılabilmesi için gerekli iznin sağlanılması hususunda gereğini arz ederim.

Prof. Dr. Yener YÖRÜK
Rektör

Eki : Trakya Ünv.Sosyal Bil.Ens.Md.lüğü yazısı ve ekleri. (5 syf.)

Dağıtım :
Namık Kemal Üniversitesi
Kırklareli Üniversitesi

Trakya Üniversitesi Rektörlüğü – Balkan Yerleşkesi 22030 EDİRNE
Telefon : (0 284) 235 05 91 Santral : (0 284) 223 42 10 Faks : (0 284) 223 00 23
e-posta : oidb@trakya.edu.tr Elektronik Ağ : www.trakya.edu.tr

ak Tarih ve Sayısı: 03/12/2015-20697

BENUHDE8

T.C.
NAMIK KEMAL ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Personel Daire Başkanlığı

Sayı : 36204682-044-

Konu : Anket Uygulama İzni

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

İlgi : a) Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı 19/11/2015 tarihli, 59426830-302.14-1811-18206 sayılı ve "Anket Çalışması hk. (Öğrenci Işıl Usta)" konulu yazı
b) 01/12/2015 Tarihli, 36204682-044-53505 sayılı yazı

Üniversiteniz Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Doktora programı öğrencisi Işıl USTA'nın, "Liderlik Davranışının Çalışanların Öznel İyi Oluşları ve İşe Yabancılaşmaya Etkisi: Bir Alan Araştırması" başlıklı tez çalışmasına ilişkin veri toplamak amacıyla düzenlediği anket formunun, Üniversitemizde cevaplama isteğinde bulunan akademik personel ile doldurulması uygun bulunmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

e-imzalıdır
Prof. Dr. M. İhsan SOYSAL
Rektör V.

EK :
İlgi (b) yazı (1 sayfa)

BELGENİN ASLI
ELEKTRONİK İMZALIDIR
03/12/2015
Ayça ÇİNAR
Bilgisayar İşletmeni

Evrakı Doğrulamak İçin : http://ebys.nku.edu.tr/Validate_Doc.aspx?V=BENUHDE8

Namık Kemal Mah. Kampüs Cad. Süleymanpaşa / TEKİRDAĞ
Tel :0282 250 00 00 /
E-Posta: personel@nku.edu.tr
Ayrıntılı bilgi için irtibat: Ayça Çinar
Faks: (282) 250 9907
Elektronik ağ http://personel.nku.edu.tr/

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

ŞÂİR-İ A'ZAM

ve

ZEKERİYA RIZA'NIN *ŞÂİR-İ A'ZAM*'I

Abdulhakim TUĞLUK

EFEAKADEMİ

Şâir-i A'zam ve Zekeriya Rıza'nın *Şâir-i A'zam*'ı

Abdulhakim Tuğluk

ISBN: 978-625-44453-6-1

1. Baskı: Eylül 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ'ye aittir.

KÜTÜPHANE KARTI

TUĞLUK, Abdulhakim
Şâir-i A'zam ve Zekeriya Rıza'nın *Şâir-i A'zam*'ı
1. Basım, 321 s., 135 x 210 mm. Kaynakça var, Dizin var.
Anahtar Kelimeler:
1. Türk Şiiri, 2. Abdülhak Hâmid, 3. Zekeriya Rıza, 4. Şâir-i A'zam.

Dizgi - Mizanpaj: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)

Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Ön Kapak Resmi: Üstat Cem'in kalemiyle Hâmid
(*Gündüz* Mecmuası, 1 Mayıs 1937)

Arka Kapak Resmi: Zekeriya Rıza (Hicran Sabahı, 1936)

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ……..…7

KISALTMALAR……..12

GİRİŞ……...13

1. ŞÂİR-İ A'ZAM

1.1. Övgü ve Unvan……...21

1.2. Bir Mevhibe: Ömr-i Şâir……27

1.3. Magosa Zindanından Keşfedilen Dehâ……..28

1.4. *Üstâd-ı Muktedâ* Ekrem Bey ve Hâmid…….36

1.5. Vatanımızın Lamartin'i Hâmid: Şâir-i A'zam'a Doğru….38

1.6. Bir Hâmid Müdâfii: Mehmed Zîver……...40

1.7. Süleyman Nazif'in Şâir-i A'zamı……...44

1.8. Övgüsünün Karşılığını Alan Bir Şâir: Tokadizâde Şekib Bey…… ....……52

1.9. Şâir-i Yektâ-yı Zamân……58

1.10. Abdülhak Hâmid Övgüsü…….61

1.10.1. Müfritler……63

1.10.2. Mutediller……..78

1.10.3. Muârızlar……...90

1.10.3.1. *Putları Yıkıyoruz*'dan Evvel Hâmid Putu……..91

1.10.3.2. *Putları Yıkıyoruz*……93

1.10.3.3. Diğerleri……95

1.11. Hâmid Övgüsü Antolojisi: *Türk Yurdu*……..105

1.12. Doğum Yıldönümleri ve Şâir-i A'zam……...115

1.13. Politik Cephede Şâir-i A'zam……120

1.14. Şatafatlı Bir Cenaze Merasimi:
Şâir-i A'zam'ın Ölümü.....131

1.14.1. Yerli Akisler……...131

1.14.2. Yabancı Akisler……..139

1.15. Unutulan Şâir-i A'zam……...141

1.16. Memduh Şevket Esendal'ın Kaleminden Şâir-i A'zam'ın Hikâyesi…..……...148

1.17. Şâir-i A'zam'a Şiirler……152

2. ZEKERİYA RIZA'NIN HAYATI VE ESERLERİ

2.1. Zekeriya Rıza'nın Kimliğine Dair Önemli Bir Tashih….157

2.2. Hayatı……...158

2.3. Eserleri……163

2.3.1. Şâir-i A'zam……..163

2.3.2. Hicran Sabahı……163

2.3.3. Armağan……169

2.3.4. Mevcut Olmayan ya da Yayımlanmamış Eserler….170

2.3.5. Diğer Yazı ve Şiirleri……171

3. ZEKERİYA RIZA'NIN *ŞÂİR-İ A'ZAM*'I

3.1. Eser Hakkında Genel Bilgi……...175

3.2. Biçim……178

3.3. Muhteva……179

3.3.1. Abdülhak Hâmid Övgüsü…….181

3.3.2. Abdülhak Hâmid'in Şiir Dünyası ve Eserleri……...184

3.3.2.1. Sahra……..187

3.3.2.2. Târık yahud Endülüs'ün Fethi……...189

3.3.2.3. İbn Musa yahud Zatü'l-cemal……...191
3.3.2.4. Eşber……..192
3.3.2.5. Duhter-i Hindû……..194
3.3.2.6. Nesteren……195
3.3.2.7. Finten……197
3.3.2.8. Tayflar Geçidi……201
3.3.3. Tarih……..203
3.3.4. Emperyalizm……204
3.3.5. Millet-Vatan……..205
3.3.6. Dehâ ve Dâhi……207
3.3.7. Sanat……..218
3.4. Dil ve Üslup……221
3.4.1. Dil……221
3.4.2. Hâmid Tesiri ve Romantik Duyuş……222
3.4.3. Üslup……226
3.4.3.1. Tekrarlar……228
3.4.3.2. İstifham……..231
3.4.3.3. Ahenk Unsurları……233
3.5. Abdullah Cevdet'in *Şâir-i A'zam* Hakkındaki Tahlilî Yazısı……...237
4. ZEKERİYA RIZA'NIN *ŞÂİR-İ A'ZAM* ADLI ESERİNİN LATİN HARFLERİNE ÇEVİRİSİ
EKLER……...278
KAYNAKÇA……..289
DİZİN……310

KAYNAKÇA

a) Arap Harfli Türkçe Kitaplar

Abdülhak Hâmid, *Eşber*, Mihran Matbaası, İstanbul 1297.

Abdülhak Hâmid, *Eşber*, Matbaa-i Âmire, İstanbul 1922.

Abdülhak Hâmid, *İbn Musa yahut Zâtü'l-cemâl*, Sanâyi-i Nefîse Matbaası, İstanbul 1928.

Abdülhak Hâmid, *Makber*, A. K. Tuzluyan Matbaası, İstanbul 1303.

Abdülhak Hâmid, *Ölü*, Dikran Karabetyan Matbaası, İstanbul 1303.

Abdülhalim Memduh, *Târîh-i Edebiyat-ı Osmâniyye*, Nâşiri Ohannes Ferid, İstanbul 1306.

Ali Ekrem, *Lisân-ı Osmânî*, Zarâfet Matbaası, İstanbul 1332.

Çubukçuzâde Mehmed Sıdkı (Akozan), *Kervan*, Matbaa-i Ebüzziya, İstanbul 1927.

Faik Ali, *Fani Teselliler*, Vilâyet Matbaası, Bursa 1324.

Faik Ali, *Şâir-i A'zam'a Mektub*, Cihan Biraderler Matbaası, İstanbul 1339.

Fâzıl Ahmed, *Şeytan Diyor Ki*, Hamîd Matbaası, İstanbul 1927.

Florinalı Mehmed Nâzım, *Mehâmid-i Hamîdiyye*, Ohannes Aznavur Artin Asadoryan Şirket-i Mürettebiye Matbaası, İstanbul 1325.

Florinalı Nâzım, *Şâir-i A'zamımızı Tebcîl*, Halk Matbaası, İstanbul 1928.

Florinalı Nâzım, *Terennümler-Teellümler*, Şirket-i Mürettibiye Matbaası, İstanbul 1340.

Fuzûlî-i Bağdâdî, *Dâsitân-ı Leylâ vü Mecnûn*, Mekteb-i Sanâyi Matbaası, İstanbul 1291.

İsmâil Habib, *Türk Teceddüd Edebiyatı Târîhi*, Matbaa-i Âmire, İstanbul 1340.

Kemal Reşid, *Abdülhak Hâmid-Süleyman Nazif*, Kütüphâne-i Sûdî, İstanbul 1917.

Mehmed Zîver, *Hikmet-i Edebiyye*, A. Mavyan Şirket-i Mürettibiye Matbaası, İstanbul 1305.

Muallim Nâci, *Esâmi*, Mahmud Bey Matbaası, İstanbul 1308.

Recâizâde Mahmûd Ekrem, *Talîm-i Edebiyat*, Mihran Matbaası, İstanbul 1299.

Refet Avnî-Süleymân Bahrî, *Resimli Müntehabât-ı Edebiyye*, Kanaat Kütübhâne ve Matbaası, İstanbul 1913.

Süleyman Nazif, *Fuzûlî*, Yeni Matbaa, İstanbul 1926.

Şahâbeddin Süleymân, *Abdülhak Hâmid Hayatı ve Sanatkâr*, Cihân Matbaası, İstanbul 1329.

Şahâbeddin Süleymân, *Târîh-i Edebiyat-ı Osmâniyye*, Sancakçıyan Matbaası, İstanbul 1328.

Şemseddin Sami, *Kâmûs-i Türkî*, Çağrı Yayınları, İstanbul.

Tokadizâde Şekib, *Huzûr-ı Hilkatte*, Marifet Matbaası, İstanbul 1341.

Zekeriya Rıza, *Şâir-i A'zam*, Matbaa-i Ebüzziya, İstanbul 1927.

b) Arap Harfli Türkçe Süreli Yayınlar

[imzasız], "Abdülhak Hâmid Bey", *İkdâm*, 5 Teşrinisani 1920, nr. 8499, s. 3.

[imzasız], "Abdülhak Hâmid Bey İçin", *İkdâm*, 30 Kânunuevvel 1922, nr. 9263, s. 3.

[imzasız], "Abdülhak Hâmid Bey İçin", *İkdâm*, 31 Kânunuevvel 1922, nr. 9264, s. 1.

Abdullah Cevdet, "Şâir-i A'zam", *İctihâd*, 15 Teşrinievvel 1927, nr. 238, s. 4552-4554.

Abdülhak Hâmid, "Abdülhak Hâmid Bey'in Mektubu", *Servet-i Fünûn*, 9 Ağustos 1928, nr. 1669-195, s. 199.

Abdülhak Hâmid, "Eserlerimi Nasıl Yazdım?", *Resimli Ay*, C 5, S 54-6, Ağustos 1928, s. 15-17.

Abdülhak Hâmid, "Temâşâ Hakkında", *Hayât*, 2 Kânunuevvel 1926, C 1, nr. 1, s. 16.

Abdülhalim Memduh, "Abdülhak Hâmid," *Tercümân-ı Hakîkat*, 9 Aralık 1885, nr. 2239, s. 3.

Ahmed Hamdi, "Şiir ve İnşâmıza Dâir Bir İki Söz, *Tercümân-ı Hakîkat*, 18 Temmuz 1882, nr. 1229, s. 2-3.

Ahmet İhsan [Tokgöz], "Dehâ ve İrfânın Selâmlık Resm-i Âlîsi", *Servet-i Fünûn*, nr. 1487, 12 Şubat 1340, s. 198.

Ali Selahaddin, "Şâir-i Yektâ-yı Zamân Abdülhak Hâmid Beyefendi'ye" *Merâm*, 11 Kânunuevvel 1324, nr. 5, s. 145-147.

Asrî Türkiye Mecmûası, 1 Mart 1926, nr. 1.

Asrî Türkiye Mecmûası, 1 Nisan 1926, nr. 2.

Ahmed Râsim, "Bugünkü İstanbul'a Bir Nazar", *Hâkimiyet-i Milliye*, 12 Kânunusani 1927, nr. 1982, s. 2.

Ali Cânib, "Abdülhak Hâmid", *Millî Mecmûa*, 1 Mart 1341, nr. 32, s. 530.

Ali Tayyar, "Dehâ", *Cerîde-i Sûfiyye*, 14 Şubat 1328/27 Şubat 1913, nr.17-24, s. 10.

Bağçe, 30 Eylül 1324/13 Ekim 1908, nr. 11.

Cenâb Şahâbeddin, "Abdülhak. Hâmid", *Peyâm* (Edebî Kısım), 14 Ağustos 1335/14 Ağustos 1919, nr. 44, s. 1.

Cumhuriyet, 9 Mayıs 1927, nr. 1078, s. 4.

Fâzıl Ahmed, "Abdülhak Hâmid", *Hande*, 28 Temmuz 1332/10 Ağustos 1916, nr. 2, s. 3-4.

Florinalı Nâzım, "Şâir-i Dâhî ve Ferîd Abdülhak Hâmid Beyefendi'ye", *Merâm*, 18 Kânunuevvel 1324/31 Aralık 1908, nr. 6, s. 179-181

Florinalı Nâzım, "Ey Dâhî-i A'zam-ı Zamân", *Şanlı Ordu*, 1 Mayıs 1325/14 Mayıs 1909, nr. 19, s. 1.

Florinalı Nâzım, "Şanlı Ordu", *Şanlı Ordu*, 25 Nisan 1325/12 Mayıs 1909, nr. 17, s. 1.

Harb Mecmuası, 30 Haziran 1917, nr. 20, s. 306.

Hüseyin Dâniş, "Abdülhak Hâmid Bey Günü", *İctihâd*, 1 Mart 1925, nr. 175, s. 3523.

İbrahim Alaeddin, "Âlemi Ukbadan Bir Seda: Merhûm Süleyman Nazif Bey'den Şâir-i A'zam Abdülhak Hâmid Beyefendi'ye Vârid Olan Mektûbun Sûretidir", *Resimli Gazete*, 29 Kânunusani 1927, nr. 178, s. 2-3.

İsmâil Hâmî, "Sanatın Âmili Dehâ Mıdır?", *İctihâd*, nr. 165, 1 Mayıs 1924, s. 3355.

İzler, 25 Teşrinisani 1925, nr. 3.

Kâzım Sevinç, "Dâhînin Huzûrunda", *Servet-i Fünûn*, 5 Temmuz 1928, nr. 1664-190, s. 115-116.

Kâzım Sevinç, "Kervan", *Servet-i Fünûn*, 5 Temmuz 1928, nr. 1664-190, s. 119.

Köprülüzâde Mehmed Fuad, "Abdülhak Hâmid'in Şiirleri", *Servet-i Fünûn*, 7 Nisan 1327/20 Nisan 1911, nr. 1037, s. 542-545.

M. Selahaddin, "Üstâd-ı azam Abdülhak Hâmid'in Nezdinde Bir Saat", *Yeni Kitap*, 31 Ekim 1927, nr. 7, s. 2-7.

Mehmed Ali Tevfik, "Eşber ve Horas", *Servet-i Fünûn*, 7 Nisan 1327/20 Nisan 1911, nr. 1037, s. 546-548.

Mehmed Zîver, "Mehmed Zîver Efendi Makâlesinden Mâba'd", *Tercümân-ı Hakîkat*, 20 Mart 1886, nr. 2326, s. 3-4.

Mehmed Zîver, "Mehmed Zîver Efendi Makâlesinden Mâba'd", *Tercümân-ı Hakîkat*, 3 Mayıs 1886, nr. 2362, s. 3.

Menemenlizâde Mehmet Tâhir, "Hâmid Bey Terakkî mi Ediyor Tedennî mi yahud Makber", *Gayret*, 30 Mayıs 1302/11 Haziran 1886, nr. 22, s. 3-4.

Müfid Râtıb, "Abdülhak Hâmid'in Şahsiyet-i Temâşâiyesi", *Türk Yurdu*, S 13, 4 Nisan 1329/17 Nisan 1913, s. 413-418.

Millî Nevsâl, (1341 Sene-i Mâliyesine Mahsûs), Kanaat Matbaa ve Kütüphanesi, İstanbul 1925.

Millî Mecmûa, nr. 88, 15 Haziran 1927, s. 1428.

Ömer Rızâ, Teârüf-i İslâm: Mısır'ın Büyük Şâiri Âişe, *Sebîlürreşâd*, 22 Kânunusani 1330/4 Şubat 1915, C 13, S 525, s. 100-101.

Resimli Gazete, 7 Şubat 1341/7 Şubat 1925, nr. 75.

Rıza Tevfik, "Abdülhak Hâmid Bey İçin", Servet-i Fünûn, 7 Nisan 1327/20 Nisan 1911, nr. 1037, s. 538-542.

Rûhî Nâcî, "Dâhî-i A'zama", *Türk Dili*, 6 Şubat 1928, nr. 520, s. 2.

Safiye Sami, "Dehâya Dâir", *Millî Mecmua*, C 8 nr.88, s. 1422-1423.

Servet-i Fünûn, 21 Teşrinisani 1312/3 Aralık 1896, nr. 299.

Servet-i Fünûn, 7 Nisan 1327/20 Nisan 1911, nr. 1037.

Son Telgraf, 8 Kânunuevvel 1340/8 Aralık 1924, nr. 174.

Soysallıoğlu [İsmail Subhi Bey],"Finten'in Temsîli", *Edebiyat-ı Umûmiye Mecmuası*, 26 Teşrinisani 1332/8 Kasım 1916, C 1 nr. 6, s. 122-123.

Süleyman Nazif, "Şâir-i A'zam Abdülhak Hâmid Bey'e", *Yeni Gazete*, 3 Kânunuevvel 1324/16 Kânunuevvel 1908, nr.118, s. 3.

Süleyman Nazif, "Açık Arîza: Şâir-i Âzam Abdülhak Hâmid Bey'e", *Tanin*, C 13, nr. 1566, 10 Nisan 1913, s. 3.

Süleyman Nazif, "Şâir-i A'zam Mebusluğu", *Son Telgraf*, 10 Kânunuevvel 1340/10 Aralık 1924, nr. 176, s.3.

Süleyman Nazif, "Şiirde Vatanperverlik", *Peyâm-ı Sabâh*, 12 Şubat 1922, nr. 11577-1147, s. 1.

Şehbâl, 1 Mart 1328/14 Mart 1912, nr. 71, s. 443.

Şemsettin Sâmî, "Şark'da Şiir ve Şu'arâ", *Hafta*, C 1, nr.7, 5 Zilkade 1298 (29 Eylül 1881), s. 104-109.

Tâhirü'l-Mevlevî, "İhtifâl-i Edebî Hakkında Bazı Mutâla'ât", *Sebilürreşad*, nr. 321, 14 Haziran 1328/27 Haziran 1912, s. 321-322.

Talu, Ercüment Ekrem, "Abdülhak Hâmid", *Son Posta*, 14 Nisan 1940, nr. 3487, s. 2.

Türk Yurdu, 4 Nisan 1329/17 Nisan 1913, nr. 13.

Türkiye Edebiyât Mecmuası, Mayıs 1340/Mayıs 1924, nr. 6.

Vasfi Mahir [Kocatürk], "Vatan Edebiyâtı", *Servet-i Fünûn*, 2 Ağustos 1928, nr. 1668-194, s. 181.

Vasfi Mahir, Abdülhak Hâmid'e Cevâb, *Servet-i Fünûn*, nr. 1671, 23 Ağustos 1928, s. 235.

Yakup Kadri, "Şiirde Vatanperverlik", *İkdâm*, 6 Şubat 1922, nr. 8943, s. 2.

Yakup Kadri, "Şiirde Vatanperverlik", *İkdâm*, 17 Şubat 1922, nr. 8954, s. 2.

Yeni Tasvîr-i Efkâr, 8 Mart 1913, nr. 689, s. 2.

Yunus Kâzım, "Şâir-i A'zamın Huzûrunda", *Vakit*, 19 Teşrinisani 1923, nr. 2117, s. 2.

Yusuf Şerif, "Abdülhak Hâmid", *Millî Mecmûa*, 1 Mart 1341/1 Mart 1925, nr. 32, s. 509-515.

Yusuf Şerif, "Finten", 13 Teşrinievvel 1332/26 Ekim 1916, *Türk Yurdu*, C 11 S 120, s. 3196-3201.

Ziya Gökalp, "Dehâya Doğru", *Küçük Mecmua*, nr. 3, 19 Haziran 1338/19 Haziran 1922, s. 1-5.

c) Yabancı Dildeki Süreli Yayınlar

Dundee Evening Telegraph, 13 Nisan 1937.

Evening Star, 2 Eylül 1928.

Excelsior, 15 Nisan 1937, nr. 9619, s. 2.

Gloucester Citizen, 13 Nisan 1937.

Gloucestershire Echo, 13 Nisan 1937.

Journal Des Debats Du Mercredi, 14 Nisan 1937, nr. 149-103, s. 6.

L'echo d'Alger, "Mort d'Abdulhak Hamid poete national turc", 14 Nisan 1937, s. 2.

La Croix, 14 Nisan 1937, nr. 16615, s. 2.

New Britain Daily Herald, "Writers Club Honors Noted Turkish Author", 27 Ağustos 1928, s. 2.

Nottingham Evening Post, 13 Nisan 1937.

Portsmouth Evening News. 23 Nisan 1937.

d) Diğer Kaynaklar

[imzasız], "Armağan", *Cumhuriyet*, 12 Birincikanun 1936, nr. 4521, s. 4.

[imzasız], "Armağan", *Son Posta*, 8 Birincikanun 1936, nr. 2284, s. 12.

[imzasız], "Armağan", *Tan*, 12 Birincikanun 1936, nr. 595, s. 4.

[imzasız], "Üçüncü Dil Kurultayına Girme Kartı Verilecek Olanların Listesi", *Ulus*, 23 Ağustos 1936, nr. 5414, s. 4.

[imzasız], *Cumhuriyet*, 8 Birincikanun 1936, nr. 4517, s. 7.

[imzasız], "Hâmide Yapılacak Kabir", *Son Telgraf*, 16 Nisan 1939, nr. 756, s. 3.

[imzasız], "Şairi Azamın İhtisasları", *Milliyet*, 10 Kânunusani 1929, nr. 1047, s. 1.

A. Zekeriya Rıza, "Hicran Sabahı", *Millî Mecmûa*, 1 Teşrinievvel 1929, nr. 116, s. 24.

A. Zekeriya Rıza, "Nefes", *Millî Mecmûa*, 1 Kânunuevvel 1929, nr. 117, s. 38.

Abdülhak Şinasi [Hisar], "Abdülhak Hâmit ve Nobel Mükâfatı", *Milliyet*, 3 Şubat 1931, nr. 1791, s. 2-3.

Açıksöz, 14 Nisan 1937, nr. 352.

Afyon Lisesi 1937-1937 Armağanı, Doğan Matbaası, Afyon 1937.

Agâh Sırrı [Levend], *Edebiyat Tarihi Dersleri (Tanzimat Edebiyatı)*, Marifet Matbaası, İstanbul 1934.

Ahmet Cevdet Paşa, *Belâgat-ı Osmâniyye*, haz. Turgut Karabey-Mehmet Atalay, Akçağ Yayınları, Ankara 2000.

Ahmet Hâşim, *Bize Göre*, haz. Mehmet Kaplan, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul 1969.

Aka Gündüz, "Abdülhak Hâmid'in Hayatı..", *Haber*, 16 Nisan 1937, nr. 1885, s. 2.

Akaydin, Sonbahar, *Türk Gazetesinde Edebî Faaliyetler Üzerine Bir İnceleme*, Atatürk Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Erzurum 2020, (Danışman: Servet Tiken).

Akıncı, Gündüz, *Abdülhak Hâmit Tarhan, Hayatı, Eserleri ve Sanatı*, TTK Basımevi, Ankara 1954.

Akşam, 10 Temmuz 1929, nr. 3857.

Akşam, 15 Nisan 1937, nr. 6641.

Akşam, 16 Nisan 1937, nr. 6642.

Akün, Ömer Faruk, "Abdülhak Hâmid'in Basılı Eserleri Hakkında Yeni Bilgiler", *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, C XV, 1 Temmuz 1967, s. 107-159.

Akyüz, Ali Kâmi, "Onunla İlk Görüşümle Son Görüşüm", *Gündüz*, Abdülhak Hâmit Sayısı, C 3 S 14, 1 Mayıs 1937, s. 34-36.

Akyüz, Kenan, *Batı Tesirinde Türk Şiiri Antolojisi*, Ankara Üniversitesi DTCF Yayınları, Ankara 1953.

And, Metin, *Tanzimat ve İstibdat Döneminde Türk Tiyatrosu 1839-1908*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara 1972.

Anday, Melih Cevdet, *Çok Sesli Toplum*, Adam Yayınları, İstanbul 2001.

Andı, M. Fatih, *Ara Nesil Şairi Mehmed Celâl (Hayatı-Görüşleri-Şiirleri)*, Alfa Basım Yayım Dağıtım, İstanbul 1995.

Asiltürk, Baki, *Hilesiz Terazi (Şiir Yazıları)*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2006.

Ataç, Nurullah, "Abdülhak Hâmid", *Haber-Akşam Postası*, 13 Nisan 1937, nr. 1882, s. 2.

Ataç, Nurullah, *Okuruma Mektuplar*, Varlık Yayınları, İstanbul 1958.

Aydın, Abdullah, "Osmanlı Devleti'nin Unvan Sahibi Divan Şairleri", *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, C IV S XIII, Aralık 2017, s. 534-565.

Aydoğdu, Yusuf, "Genç Bir Osmanlı Aydını Abdülhak Hâmid Tarhan'ın Paris Tutulması: Belde yahut Divaneliklerim", *İnsan ve Toplum Araştırmaları Dergisi*, 2018, C 7 S 2, s. 766-777.

Ayvazoğlu, Beşir, *Kâinatça Tanınmış Türk Şiir Kralı Florinalı Nâzım ve Şaşaalı Edebî Hayatı*, Kapı Yayınları, İstanbul 2007.

Banarlı, Nihad Sâmi, *Resimli Türk Edebiyâtı Târihi,* C II, MEB Yayınları, İstanbul 2004.

Banarlı, Nihad Sami, *Yahya Kemal'in Hatıraları*, İstanbul Fetih Cemiyeti Yahya Kemal Enstitüsü Neşriyatı, İstanbul 1960.

Bayar, Siret, "Şairi Âzamın Ölümü", *Ulus Sesi,* 15 Nisan 1937, nr. 599.

Belge, Murat, *Sanat ve Edebiyat Yazıları*, İletişim Yayınları, İstanbul 2009.

Belge, Murat, *Şairaneden Şiirsele Türkiye'de Modern Şiir*, İletişim Yayınları, İstanbul 2018.

Berkes, Niyazi, *Türkiye'de Çağdaşlaşma*, yay. haz. Ahmet Kuyaş, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2016.

Beşir Fuad, *Şiir ve Hakîkat Yazılar ve Tartışmalar*, haz. Handan İnci, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 1999.

Beyatlı, Yahya Kemal, *Edebiyata Dair*, İstanbul Fetih Cemiyeti Yayınları, İstanbul 2012.

Beyatlı, Yahya Kemal, *Eski Şiirin Rüzgârıyle*, İstanbul Fetih Cemiyeti Yayınları, İstanbul 2012.

Bezirci, Asım, *Abdülhak Hâmit*, Evrensel Basım Yayım, İstanbul 2000.

Bingöl, Ulaş, "Şâir-i A'zam'a Mektup'a Dâir Bir İnceleme", *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, Güz 2018, (44), s. 137-152.

Bingöl, Ulaş, *Dehâ İle Sahte Bir Put Tartışmaları Arasında Abdülhak Hâmid Tarhan*, Çizgi Kitabevi, Konya 2020.

Budak, Selçuk, *Psikoloji Sözlüğü*, Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara 2017.

Burhan Cahit, "Zavallı Kalem, Zavallı Fırça", *Milliyet*, 22 Mayıs 1932, nr. 2254, s. 4.

Buzpınar, Ş.Tufan, "Sâtı el-Husrî", *DİA*, C 36, İstanbul 2009, s. 176-178.

Celâl Nuri, "Zamanını Temsil Eden Bir Zat: Abdülhak Hâmit", *Vakit,* 24 Mart 1933, nr. 5462, s. 4.

Coşkun, Menderes, *Sözün Büyüsü Edebî Sanatlar*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2014.

Coşkun, Nusret Safa, "Ölen Hâmit, Yaşayan Hâmit", *Yeni Türk*, Hâmit Sayısı, Haziran 1937, s. 978-979.

Cumhuriyet, 12 Kânunusani 1929, nr. 1682.

Cumhuriyet, 13 Nisan 1937, nr. 4638.

Cumhuriyet, 14 Nisan 1937, nr. 4639.

Cumhuriyet, 5 Şubat 1931, nr. 2426.

Cumhuriyet, 6 Şubat 1930, nr. 2066.

Cumhuriyet, 15 Ağustos 1999, s. 20.

Çağın, Sabahattin, *Tokadîzade Şekip*, Akademi Kitabevi, İzmir 1998.

Çıkla, Selçuk, *Türk Edebiyatında Manzum Poetikalar*, Akçağ Yayınları, Ankara 2015.

Çoruk, Ali Şükrü, "Abdülhak Hâmid'in Mütareke Döneminde Ali Kemal'e Gönderdiği Bir Mektup", *İstanbul Üniversitesi Eedebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, C/S LV, 2016-2, s. 29-34.

Çoruk, Ali Şükrü, "Abdülhak Hâmid'in Mütareke Döneminde Peyâm Gazetesinde Yayınlanan İki Mektubu", *Turkish Studies*, S 10/8, Bahar 2015, s. 13-22.

Danişmend, İsmail Hami, "Hâmide Dair Bir Vesika: Büyük Şairimizin Manzum Tercemei Hali", *Cumhuriyet*, 13 Nisan 1942, nr. 6341, s. 2.

Dilçin, Cem, *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, TDK Yayınları, Ankara 1992.

Doğan, Abide, *1923-1938 Arasında Yayınlanan Dergiler -Anadolu, Kadro, Ülkü, Fikir Hareketleri, Aydabir- Üzerinde Bir Çalışma (2 cilt)*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Ankara 1991, (Danışman: Bilge Ercilasun).

Doğrul, Ömer Rıza, "Ölümü İçin Neler Yazdılar, *Gündüz*, Abdülhak Hâmit Sayısı, C 3 S 14, 1 Mayıs 1937, s. 42.

Dostoyevski, Fyodor Mihayloviç, *Suç ve Ceza*, çev. Mazlum Beyhan, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2015.

Eliot, T.S., *Edebiyat Üzerine Düşünceler*, çev. Sevim Kantarcıoğlu, Paradigma Yayıncılık, İstanbul 2007.

Enginün, İnci, "Abdülhak Hâmid Tarhan", DİA, C 1, İstanbul 1988, s. 207-210.

Enginün, İnci, "Abdülhak Hâmid ve Sâmi Paşa zâde Sezâi'nin Londra İntibâları", *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, C XIII, 31 Aralık 1964, s. 123-150.

Enginün, İnci, "Abdülhak Hâmid'i Anma Toplantısı Hakkında", *Vefatının 60. Yılında Abdülhak Hâmit Tarhan Sempozyumu Bildirileri* (12 Nisan 1997), İSAR Vakfı Yayınları, İstanbul 1998, s. 1-10.

Enginün, İnci, *Abdülhak Hâmid Tarhan*, KTBY, Ankara 1986.

Enginün, İnci, *Abdülhak Hâmid'in Hatıraları*, Dergâh Yayınları, gözden geçirilmiş ve eklerle 2. baskı, İstanbul 2013.

Enginün, İnci, *Abdülhak Hâmid'in Mektupları*, Dergâh Yayınları, İstanbul 1995.

Enginün, İnci, *Abdülhak Hâmid'in Mektupları-2*, Dergâh Yayınları, İstanbul 1995.

Enginün, İnci, *Araştırmalar ve Belgeler*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2000.

Enginün, İnci, *Yeni Türk Edebiyatı Tanzimat'tan Cumhuriyet'e (1839-1923)*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2013.

Erbay, Erdoğan, *Eskiler ve Yeniler Tanzimat ve Servet-i Fünun Neslinin Divan Edebiyatına Bakışı*, Akademik Araştırmalar Yayınları, Erzurum 1997.

Erkal, Abdulkadir, "Elias John Wilkinson Gibb ve Abdülhak Hâmid'e Yazdığı İki Mektup", *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, S 19, Erzurum 2002, s. 55-70.

Ersavaş, Fahri, *Hamasi Türk Şiiri Antolojisi*, Birinci Cilt, Matbaacılık Okulu, İstanbul 1961.

Esendal, Memduh Şevket, *Veysel Çavuş*, Bilgi Yayınevi, İstanbul 1984.

Eskin, Şerif, "Sevgili Ölümüz": Abdülhak Hâmid'in Ardından Halkevlerinde Düzenlenen Anma Törenleri ve Bir Ulusal Mit Yaratım Süreci, *FSM İlmi Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, S 10, 2017, s. 135-169.

Gençoğlu Onbaşı, Funda, "Halkevleri ve Ülkü Dergisi: Erken Cumhuriyet Döneminde Köycülük Tartışmaları", *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, C 20, S 3, Temmuz 2011, s. 69-88.

Gezgin, Hakkı Süha, *Edebî Portreler*, haz. Beşir Ayvazoğlu, Timaş Yayınları, İstanbul 1999.

Gökaytac, Zekeriyya, *Armağan*, Doğan Basımevi, Afyon 1936.

Gökaytac, Zekeriyya, *Hicran Sabahı*, Doğan Basımevi, Afyon 1936.

Gökaytaç, Zekeriya, "Kemalizm Marşı", *Kurtulan Yurd*, Yıl 1, S 2, Yenigün Matbaası, Antakya 15 Birinciteşrin 1938, s. 19.

Gönensay, Hıfzı Tevfik, *Hâmid Son Yılları Son Şiirleri*, Vakit Matbaası, İstanbul 1943.

Göral, Özgür Sevgi, "Patlamaya Hazır Bir Şimdi: Putları Yıkıyoruz", *Toplum ve Bilim*, S 94, Güz 2002, s. 189-210.

Güncü, "Dünün Meddahlığı Bugünün İstiğnası", *Aydın*, 2 Mart 1938, nr. 179, s. 1-2.

Gündüz, Ali, "Hâmitin Sanatı Üzerine", *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*, C III, S 25, Ekim 1953, s. 11-16.

Gür, Muhammet, "Süleyman Nazif'in Hususi Mektupları", *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, S 8, Mehmet Akalın Armağanı, İstanbul 1997, s. 199-232.

Gür, Muhammet, *Makale ve Mektuplarına Göre Süleyman Nazif*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Yeni Türk Edebiyatı Anabilim Dalı, Doktora Tezi, İstanbul 1992. (Danışman: Birol Emil),

Haber, 14 Nisan 1937, nr. 1883.

Halkın Sesi, 9 Eylül 1938, nr. 3504.

Hekimoğlu, Samet, *Süleyman Nazif'in (1869-1927) Bütün Yazıları (Başlangıçtan 1909'a Kadar) Metin-İnceleme-İndeks*, Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2019. (Danışman: Muhammet Gür)

Hikmet Feridun [Es], "Hâmid'in Fikirleri," *Akşam*, 15 Nisan 1937, nr. 6641, s. 7.

Hisar, Abdülhak Şinasi, *Geçmiş Zaman Edipleri*, haz. Necmettin Turinay, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2013.

İBB Atatürk Kitaplığı, "Şairi Azam ve Edib-i Muhterem Seyyid Muhammed Burhaneddin Kılıç ül Hüseyin el Belhi", demirbaş no: Krt_005659.

İbrahim Alaeddin [Gövsa], *Nazif'ten Hâmid'e Ahiretten Mektuplar*, Kanaat Kütübhânesi, İstanbul 1932.

İbrahim Alaeddin, "Âlemi Ukbadan Bir Seda Süleyman Naziften Abdülhak Hâmide", *Vakit*, 25 Haziran 1929, nr. 4114, s. 1-2.

İkdam (Sabah Postası), 4 Birincikanun 1939, nr. 111-212.

İkdam, 9 Kânunusani 1929, nr. 11393.

İleri, Selim, *Yaşadığım İstanbul*, Everest Yayınları, İstanbul 2012.

İnal, İbnü'l-Emin Mahmud Kemal, *Son Asır Türk Şairleri,* C III, haz. M. Kayahan Özgül, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara 2000.

İslamoğlu, Feyza, "Abdülhak Hamit'in Makber Mukaddime'si ile Faik Ali'nin Fani Teselliler Hasbihal'ine Mukayeseli Bir Bakış", *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Said Paşa ve Süleyman Nazif Özel Sayısı, S 15, Nisan 2016, s. 199-212.

Kahraman, Âlim, "Abdulhak Hâmid'in Mektupları" ve Kitapta Bulunmayan Bir Mektup", İlmî Araştırmalar, S 3, İstanbul 1996, s. 227-230.

Kahraman, Bahattin, Burhaneddin Belhî'nin Çağatayca Şiirleri, *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 4/2 Winter 2009, s. 639-671.

Kansu, Şevket Aziz, "Hâmidin Antropolojik Tetkiki", *Ülkü Halkevleri Dergisi*, Mayıs 1937, S 51, C IX, s. 183-186.

Kaplan, Mehmet, *Edebiyatımızın İçinden*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2014.

Kaplan, Mehmet, *Tevfik Fikret Devir-Şahsiyet-Eser*, Dergâh Yayınları, İstanbul 1993.

Kaplan, Mehmet, *Türk Edebiyatı Üzerinde Araştırmalar I,* Dergâh Yayınları, İstanbul İstanbul 2012.

Kaplan, Mehmet, *Türk Edebiyatı Üzerinde Araştırmalar II,* Dergâh Yayınları, İstanbul 2010.

Karaburgu, Oğuzhan, "Doğumunun 160. ve Ölümünün 75. Yılı Dolayısıyla Abdülhak Hâmid Tarhan Bibliyografyası", *Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları*, S 7, Ocak Haziran 2012, s. 261-304.

Karaburgu, Oğuzhan, *Şairin Sahneye Düşen Gölgesi Abdülhak Hâmid Tarhan'ın Tiyatroları Üzerine Bir İnceleme*, Kesit Yayınları, İstanbul 2012.

Karaca, Alaattin, *Edebî Tenkitleri ve Şiirleriyle İsmail Safa'nın Edebiyatımızdaki Yeri,* Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1987, (Danışman: İsmail Parlatır).

Karakuş, Ali Osman, "Yunus Emre ve Tapduk Emre Sandıklıdadır", *Marka Kent Sandıklı Sempozyumu Bildiri Kitabı*, 15-18 Ekim 2014 Sandıklı Afyonkarahisar, ed. Yusuf Karaca, Aybil Yayınları, Konya 2015, s. 170-193.

Karamuk, Ziya, *Türk Edebiyatı*, Kâmil Matbaası, Sivas 1935.

Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, Gençlik ve Edebiyat Hatıraları, Bilgi Yayınevi, Ankara 1969.

Karataş, Turan, *Takriz Edebiyatı (1882-1928)*, Hece Yayınları, Ankara 2002.

Kefeli, Emel, "Hâmid'in Batılı Kaynakları: Victor Hugo", *Vefatının 60. Yılında Abdülhak Hâmit Tarhan Sempozyumu Bildirileri* (12 Nisan 1997), İSAR Vakfı Yayınları, İstanbul 1998, s. 53-63.

Kılıç, Hulusi, "Hacı İbrâhim Efendi", *DİA*, C 14, İstanbul 1996, s. 481-482.

Kılınç, Hakan, *1932-1950 Yılları Arası Afyon Halkevi Taşpınar Dergisinin İncelemesi*, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Kütahya 2019, (Danışman: Erdal Aday).

Kınalızâde Hasan Çelebi, *Tezkiretü'ş-şu'arâ*, haz. Aysun Sungurhan, KTBY (e-kitap), Ankara 2017.

Kısakürek, Necip Fazıl, "Abdülhak Hâmid ve Dolayısiyle", *Haber*, 24 Haziran 1937, nr. 1954, s. 11-12.

Kısakürek, Necip Fazıl, "Necip Fazıl'ın Görüşile Abdülhak Hâmid", *Haber*, 28 Haziran 1937, nr. 1958, s.11.

Kısakürek, Necip Fazıl, "Üstad Necip Fazıl'ın Türk Edebiyatı Vakfı'nda Yaptığı Sohbet", *Türk Edebiyatı*, Necip Fazıl Özel Sayısı, S 117, Temmuz 1983, s. 75-80.

Kısakürek, Necip Fazıl, *Babıali*, Çile Yayınları, İstanbul 1999.

Kocatürk, Vasfi Mahir, *Türk Edebiyatı Tarihi*, Edebiyat Yayınevi, Ankara 1964.

Korkmaz, Ferhat, *Başlangıcından Cumhuriyet'e Yeni Türk Şiirinde Melankoli*, Grafiker Yayınları, Ankara 2018.

Kuntay, Mithat Cemal, "Hâmid Hakkında", Gündüz, Abdülhak Hâmit Sayısı, C 3 S 14, 1 Mayıs 1937, s. 43-46.

Kuntay, Mithat Cemal, *Nâmık Kemal*, Alfa Yayınları, İstanbul 2019.

Kurnaz Şahin, Feyza, *Afyon Halkevi ve Faaliyetleri*, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Afyon 2004 (Danışman: Adnan Şişman).

Kurnaz, Şefika, *Emine Semiye*, Timaş Yayınları, İstanbul 2008.

Kurun, "Yeni Eserler: Hicran Sabahı", 12 Mart 1937, nr. 6882-1002, s. 9.

Kurun, "Yeni Neşriyat: Hicran Sabahı", 13 İkincikanun 1937, nr. 6829-769, s. 4.

Kurun, 13 Nisan 1937, nr. 6914-1034.

Kurun, 14 Nisan 1937, nr. 6915-1035.

Kurun, 15 Nisan 1937, nr. 6916-1036.

Kurun, 7 Şubat 1937, nr. 6852-792.

Kutlu, Şemsettin, *Tanzimat Dönemi Türk Şiiri Antolojisi*, Bateş Yayınları, İstanbul 1972.

Külebi, Cahit, (Doğumunun Yüzüncü Yılı Münasebetiyle) Abdülhak Hâmid'in Getirdikleri, *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*, Mart 1952, C I, S 6, s. 330-333.

Latîfî, *Tezkiretü'ş-Şu'arâ ve Tabsıratü'n-Nuzamâ*, haz. Rıdvan Canım, KTBY(e-kitap), 2018.

Levend, Agâh Sırrı, "Abdülhak Hâmid", *Yeni Türk*, Hâmit Sayısı, Haziran 1937, s. 975-977.

M. Selahaddin, "Dil Anketi", *Milliyet*, 16 Mart 1933, nr. 2549, s. 1 ve 6.

M. Selahaddin, "83'üne Basan Hâmit Edebiyata Dün Yeniden Doğdu", *Milliyet*, 6 Şubat 1934, nr. 2871.

Mardin, Yusuf, *Abdülhak Hâmid'in Londrası*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 1976

Mehmet Asım, "Tahkikat Meselesi", *Vakit*, 12 Temmuz 1929, nr. 4131, s. 1-2.

Meriç, Cemil, *Bu Ülke*, haz. Mahmut Ali Meriç, İstanbul 1993.

Meriç, Cemil, *Jurnal*, C 1, yay. haz. Mahmut Ali Meriç, İletişim Yayınları, İstanbul 1992.

Milliyet, 9 Kânunusani 1929, nr. 1046.

Milliyet, 12 Kânunusani 1929, nr. 1049.

Milliyet, 6 Şubat 1932, nr. 2153.

Mithat Cemal, *Mehmet Akif*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara 1990.

Mme de Stael, *Edebiyata Dair*, çev. Safiye ve Vahdi Hatay, MEB Yayınları, Ankara 1952.

Muallim Nâcî, *Edebiyat Terimleri (Istılâhât-ı Edebiyye)*, haz. M.A. Yekta Saraç, Risale Basın-Yayın, İstanbul 1996.

Nâzım Hikmet, *Sanat Edebiyat, Kültür, Dil Yazılar 1*, Adam Yayınları, İstanbul 1991.

Niyazi Ahmet, "En Büyük Şairimiz Abdülhak Hâmid'in Doğum Günüdür", *Haber*, 5 Şubat 1937, nr. 1817, s. 5 ve 11.

Nizameddin Nazif, "Abdülhak Hâmid", *Haber*, 14 Nisan 1937, nr. 1883, s. 7.

Okay, M. Orhan, *Abdülhak Hâmid'in Romantizmi*, Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, Erzurum 1971.

Okay, Orhan, *Batılılaşma Devri Türk Edebiyatı*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2014.

Onan, Necmettin Halil, *Namık Kemal'in Talim-i Edebiyat Üzerine Bir Risalesi*, Millî Eğitim Basımevi, Ankara 1950.

Orhon, Orhan Seyfi, *Abdülhak Hâmid Hayatı ve Eserleri*, Cumhuriyet Kitaphanesi-Numune Matbaası, İstanbul 1937.

Ortaç, Yusuf Ziyta, *Bir Varmış Bir Yokmuş Portreler*, Akbaba Yayınevi, İstanbul 1963.

Ömer Seyfettin, *Bütün Eserleri: Makaleler 1*, haz. Hülya Argunşah, Dergâh Yayınları, İstanbul 2001.

Ömer Seyfettin, *Bütün Eserleri: Makaleler 2 - Tercümeler*, haz. Hülya Argunşah, Dergâh Yayınları, İstanbul 2001.

Önal, Mehmet, "Modern Türk Edebiyatının Başlangıcı ve Tanzimat'ın İlanından Sonraki Türk Şiiri", *Türk Edebiyatı Tarihine Bakış II. Cilt Yeni Türk Edebiyatı*, ed. M. Kayahan Özgül, Kurgan Edebiyat Yayınları, Ankara 2015.

Özgül, M. Kayahan, *Ali Ekrem Bolayır'ın Hatıraları*, Kurgan Edebiyat Yayınları, Ankara 2013.

Özgül, M. Kayahan, *Arayışlar Devri Türk Şiiri Antolojisi*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2000.

Özkan, Ahmet Ferhat, *Ahmet Rasim'in Hâkimiyet-i Milliye Gazetesinde Yayımladığı Yazıların İncelenmesi*, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili Ve Edebiyatı

Anabilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2014, (Danışman: Rahim Tarım).

Özkaya Duman, Olcay, *Sancak'tan Devlete Hatay Basını (1921-1939)*, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Isparta 2013, (Danışman: Hayri Çapraz).

Özlük, Nuran, *Milli Mecmua Sistematik İndeks*, 3F Yayınevi, İstanbul 2008.

Özön, Mustafa Nihat, *Edebiyat ve Tenkid Sözlüğü*, İnkılap Kitabevi, İstanbul 1954.

Parlatır, İsmail - Çetin, Nurullah, *Genç Kalemler Dergisi*, TDK Yayınları, Ankara 1999.

Parlatır, İsmail, "XIX. Yüzyıl Yeni Türk Şiiri", *Türk Dili Dergisi,* Türk Şiiri Özel Sayısı IV (Çağdaş Türk Şiiri), S 481-482, C I-II, TDK Yayınları, Ankara 1992.

Parlatır, İsmail, *Abdülhak Hamit Tarhan*, Akçağ Yayınları, Ankara 2014.

Perin, Cevdet, *Tanzimat Edebiyatında Fransız Etkisi*, Pulhan Matbaası, İstanbul 1946.

Peyami Safa, "Bir Cenaze Arkasından Fısıltılar", *Gündüz,* Abdülhak Hâmit Sayısı, C 3 S 14, 1 Mayıs 1937, s. 49.

Peyami Safa, "Hâmid Hakkında Fikirler", *Yücel Aylık Kültür Mecmuası*, C 5 S 27, Mayıs 1937, s. 82.

Peyami Safa, "Hâmit Dâhi Midir?", *Hareket*, nr.4, 22 Mayıs 1929, s. 2.

Peyami Safa, "Hâmit Münakaşası", *Hareket,* nr. 10, 15 Haziran 1929, s. 2.

Rado, Şevket, "Dâhisiz Edebiyat", *Akşam,* 10 Haziran 1940, nr. 7772, s. 5.

Reşat Feyzi, "Büyük Ölü Karşısında Gazeteler ve Radyo!", *Açıksöz,* 15 Nisan 1937, nr. 353, s. 2.

Rıza Tevfik, *Abdülhak Hâmid ve Mülâhazât-ı Felsefiyesi,* haz. Abdullah Uçman, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1984.

Sâfi, İhsan, *Altın Suyuna Batırılmış Bir Hayat Abdülhak Hâmid Tarhan*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2006.

Sâfi, İhsan, *Hâmidname*, Kutup Yıldızı Yayınları, İstanbul 2006.

Sâfi, İhsan, *Mahpus Şarkısı*, Kutup Yıldızı Yayınları, İstanbul 2006.

Samsakçı, Mehmet, *Ölüme Açılan Estetik Kapı Türk Mezar Taşı Edebiyatı*, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2015.

Saraç, Mehmet Ali Yekta, "Türk Edebiyatının Mısır'da Unuttuğu Bir Şair: Aişe İsmet Teymur", *İlmî Araştırmalar Dergisi*, S 1, s. 131-140.

Savcı, Nergis, *Hatay Cumhuriyeti: Kuruluşu ve Anavatana Katılışı*, İstanbul Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2007, (Danışman: Cevahir Kayam).

Sevengil, Refik Ahmet, "Bir Abdülhak Hâmid Müzesi Kuralım", *Kurun*, 16 Nisan 1937, nr. 6917-1037, s. 1.

Sevengil, Refik Ahmet, "Abdülhak Hâmid Müzesi Kuruluyor", *Kurun*, 18 Nisan 1937, nr. 6919-1039, s. 1 ve 5.

Sevengil, Refik Ahmet, *Türk Tiyatrosu Tarihi V Meşrutiyet Tiyatrosu*, MEB Yayınları, İstanbul 1968.

Sevgi, Ahmet - Özcan, Mustafa, *Prof. Dr. Ali Canip Yöntem'in Yeni Türk Edebiyatı Üzerine Makaleleri*, Tablet Yayınları, İstanbul 2005.

Siyavuşgil, Sabri Esat, "Abdülhak Hâmid", *İslam Ansiklopedisi*, MEB Yayınları, C 1, İstanbul 1978, s. 68-73.

Son Posta, 8 Eylül 1932, nr. 763.

Son Posta, 15 Nisan 1937, nr. 2407

Son Posta, 26 Nisan 1938, nr. 2278.

Son Posta, 28 İkincikanun 1937, nr. 2333.

Son Telgraf, 14 Nisan 1937, nr. 42.

Sözen, Metin-Tanyeli, Uğur, *Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü*, Remzi Kitabevi, İstanbul 2014.

Şeyhülislam Ârif Hikmet Bey, *Tezkiretü'ş-şu'arâ*, haz. Mehmet Nuri Çınar, KTBY(e-kitap), 2019.

Tan, 13 Nisan 1937, nr. 712.

Tan, 16 Nisan 1937, nr. 715.

Tan, 17 Nisan 1937, nr. 716.

Tan, M. Turhan, "Ölümü İçin Neler Yazdılar, *Gündüz*, Abdülhak Hâmit Sayısı, C 3 S 14, 1 Mayıs 1937, s. 42.

Tanpınar, Ahmet Hamdi, *19. Asır Türk Edebiyatı Tarihi*, Çağlayan Kitabevi, İstanbul 1988.

Tanpınar, Ahmet Hamdi, *Edebiyat Üzerine Makaleler*, Dergâh Yayınları, İstanbul 1992.

Tanpınar, Ahmet Hamdi, *Yahya Kemal*, Dergâh Yayınları, İstanbul 1982.

Tanpınar, Ahmet Hamdi, *Yaşadığım Gibi*, haz. Birol Emil, Türk Kültür Enstitüsü Yayınları, İstanbul 1970.

Tansel, Fevziye Abdullah, *Nâmık Kemal'in Husûsî Mektupları I: İstanbul Avrupa ve Magosa Mektupları*, TTK Yayınları, Ankara 2013.

Tansel, Fevziye Abdullah, *Nâmık Kemal'in Husûsî Mektupları II: İstanbul ve Midilli Mektupları-I*, TTK Yayınları, Ankara 2013.

Tansel, Fevziye Abdullah, *Nâmık Kemal'in Husûsî Mektupları III: VI. Midilli Mektupları-II*, TTK Yayınları, Ankara 2013.

Tansel, Fevziye Abdullah, *Nâmık Kemal'in Husûsî Mektupları IV: VII.-VIII. Rodos ve Sakız Mektupları*, TTK Yayınları, Ankara 2013.

Tansel, Fevziye *Abdullah, Husûsî Mektuplarına Göre Nâmık Kemal*, Akçağ Yayınları, Ankara 2005.

Tarakçı, Celal, *Cenâb Şehabeddin'de Tenkid Dil, Sanat ve Edebiyat Hakkındaki Görüşleri*, Eser Matbaası, Samsun 1986.

Tarancı, Cahit Sıtkı, "Makber Şairi İçin", *Gündüz*, Abdülhak Hâmit Sayısı, C 3 S 14, 1 Mayıs 1937, s. 54.

Tarhan, Abdülhak Hâmid, *Abdülhak Hâmid Tarhan Tiyatroları 2*, haz. İnci Enginün, Dergâh Yayınları, İstanbul 1998

Tarhan, Abdülhak Hâmid, *Abdülhak Hâmid Tarhan Tiyatroları 4*, haz. İnci Enginün, Dergâh Yayınları, İstanbul 2000.

Tarhan, Abdülhak Hâmid, *Abdülhak Hâmid Tarhan Tiyatroları 5*, haz. İnci Enginün, Dergâh Yayınları, İstanbul 2002.

Tarhan, Abdülhak Hâmid, *Abdülhak Hâmid Tarhan Tiyatroları 6*, haz. İnci Enginün, Dergâh Yayınları, İstanbul 2002.

Tarhan, Abdülhak Hâmid, *Abdülhak Hâmid Tarhan Tiyatroları 7*, haz. İnci Enginün, Dergâh Yayınları, İstanbul 2002.

Tarhan, Abdülhak Hâmid, *Bütün Şiirleri*, haz. İnci Enginün, Dergâh Yayınları, İstanbul 2013.

Tarhan, Abdülhak Hâmid, *Finten*, haz. Kenan Akyüz, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul 1964.

Tarlan, Ali Nihad, *Abdülhak Hâmid*, Bürhaneddin Erenler Matbaası, İstanbul 1947.

Tekin, Mehmet, "Mehmet Akif Ersoy ve Antakya", *I. Uluslararası Mehmet Akif Sempozyumu*, 19-21 Kasım 2008 Burdur, C 2, s. 517-532.

Tevfik Fikret, *Bütün Şiirleri*, haz. İsmail Parlatır-Nurullah Çetin, TDK Yayınları, Ankara 2004.

Tevfik Fikret, *Dil ve Edebiyat Yazıları*, haz. İsmail Parlatır, TDK Yayınları, Ankara 2000.

Timur, Kemal, *Ömer Seyfettin'in Kaleminden Şair ve Yazarlar*, Laçin Yayınları, Kayseri 2008.

Toker, Halil, "Şebbir Hasan Han", *DİA*, C 38, İstanbul 2010, s. 391-392.

Toprak, Zafer, "Nâzım Hikmet'in "Putları Kırıyoruz" Kampanyası ve Yeni Edebiyat", *Toplumsal Tarih*, S 261, Eylül 2015, s. 34-42.

Toros, Taha, *Türk Edebiyatından Altı Renkli Portre*, İsis Yayımcılık, İstanbul 1998.

Tuğluk, Abdulhakim, "Abdülhak Hâmid'in Himâyesinde Çıkan Bir Dergi: Asrî Türkiye Mecmûası", *Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, C VII, S 1, s. 106-126.

Tuncer, Hüseyin, Türk Yurdu (1911-1931) Üzerinde Bir İnceleme, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Doktora Tezi, Ankara 1988. (Danışman: Doç. Dr. Bilge Ercilasun)

Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi, "Ölüm Yıldönümünde Abdülhak Hâmid'in Bir Mektubu", C III, S 27, Aralık 1953, s. 136-137.

Türk Dili, 16 Nisan 1937, nr. 10104.

Türk Dili, 6 Şubat 1937, nr. 10160.

Türk Sözü, 16 Nisan 1937, nr. 3803.

Uçman, Abdullah, "Abdülhak Hamid ve Yahya Kemal'e Dair İki Mektup", *İlmî Araştırmalar*, S 16, İstanbul 2003.

Uçman, Abdullah, "Abdülhak Hâmid-Rıza Tevfik, *Vefatının 60. Yılında Abdülhak Hâmit Tarhan Sempozyumu Bildirileri* (12 Nisan 1997), İSAR Vakfı Yayınları, İstanbul 1998, s. 29-40.

Uçman, Abdullah, "II. Abdülhamid Devrinde Türk Edebiyatı", *Devr-i Hâmid Sultan II. Abdülhamid*, Erciyes Üniversitesi Yayınları, Kayseri 2011, s. 71-109.

Uğurcan, Sema, *Abdülhak Hâmid Tarhan'ın Eserlerinde Tarih*, Akademi Kitabevi, İzmir 2002.

Uğurcan, Sema, *Edebiyatımız I Edebiyat Tarih İlişkisi*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2012.

Ulunay, Refii Cevdet, "Edebiyatımızda Tasannu ve Abdülhak Hâmid", *Yeni Sabah*, 9 Temmuz 1941, nr. 1142, s. 3-4.

Ulus, 13 Nisan 1937, nr. 5641.

Ulus, 16 Nisan 1937, nr. 5644.

Ulus, 23 Sonteşrin 1938, nr. 6221.

Ulus, 25 Ağustos 1939, nr. 6488.

Ulus, 4 Birincikanun, 1939, nr. 6586.

Ulusal Birlik, 14 Nisan 1937, nr. 974.

Uşaklıgil, Halid Ziya, *Sanata Dair III (Türk Şair ve Edipleri)*, Maarif Vekâleti Yayınları, İstanbul 1955.

Uşaklıgil, Halit Ziya, *Saray ve Ötesi*, İnkılap ve Aka Kitabevi, İstanbul 1965.

Uyar, Turgut, *Korkulu Ustalık,* haz. Alaattin Karaca, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2012.

Ülken, Hilmi Ziya, *Türkiye'de Çağdaş Düşünce Tarihi*, Ülken Yayınları, İstanbul 1999.

Ülkü Halkevleri Dergisi, Mayıs 1937, S 51, C IX.

Ünaydın, Ruşen Eşref, *Diyorlar Ki,* KTBY, İstanbul 1985.

Vakit, 6 Şubat 1934, nr. 5777.

Vakit, 9 Temmuz 1929, nr. 4128.

Wellek, Rene – Warren, Austin, *Edebiyat Biliminin Temelleri,* çev. Ahmet Edip Uysal, KTBY, Ankara 1983.

Yalçın, Hüseyin Cahit, "Matbuat Hayatı: *Konser* (Osman İsmet Ulukut), *Hicran Sabahı* (Zekeriya Gökaytac)", *Fikir Hareketleri*, 6 Şubat 1937, C 7, nr. 172, s. 251-252.

Yaşar Nabi, "Hâmide Dâir", *Ulus*, 14 Nisan 1937, nr. 5642, s. 4.

Yenisabah, 23 Teşrinisani 1938, nr. 202.

Yetiş, Kazım, "Abdülhak Hamit'e Yapılan Tenkitler (Talîm-i Edebiyat Çerçevesi)", *Dönemler, Problemler Şahsiyetler Aynasında Türk Edebiyatı 1*, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2012.

Yetiş, Kâzım, *Talîm-i Edebiyatın Retorik ve Edebiyat Nazariyâtı Sâhasında Getirdiği Yenilikler*, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara 1996.

Yetiş, Kâzım, *Nâmık Kemal'in Türk Dili ve Edebiyatı Üzerine Görüşleri ve Yazıları*, Alfa Basım Yayım Dağıtım, İstanbul 1996.

Yetkin, Suut Kemal, *Edebî Meslekler*, Remzi Kitabevi, İstanbul 1943.

Yöntem, Ali Canip, "Tarhan, Abdülhak Hâmid", *Yeni Ansiklopedi*, nr. 10, Şubat 1945, s. 314-316.

Yücebaş, Hilmi, *Rıza Tevfik Hayatı-Hatıraları-Şiirleri*, Yaylacık Matbaası, İstanbul 1968.

Ziyaeddin Fahri, "Hâmid Bir Feylesof Mudur?", *Yeni Türk*, Hâmid Sayısı, Haziran 1937, s. 960-963.

e) Devlet Arşivleri ve Resmi Gazeteler

BCA, 1174-125-2/ 14.06.1944.

BCA, 84-80-3/30-18-1-2, 08.09.1938, Kararlar Daire Başkanlığı.

Resmi Gazete, 24 Ağustos 1939, S 4293, s. 12504.

Resmi Gazete, 31 Aralık 1948, S 7094, s. 15328.

f) Elektronik Kaynaklar

"Abdülhak Hamit Tarhan'ın Abdülmecit Efendi'nin Köşkünde "Finten" Adlı Eserinin Temsili Vesilesiyle Verdiği Ziyafette Çekilmiş Fotoğraf", İstanbul Şehir Üniversitesi e-arşivi (Taha Toros Arşivi), dosya no: 001561425008, [erişim linki]: http://earsiv.sehir.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11498/23804/001561425008.pdf?sequence=1isAllowed=y erişim tarihi: 09.05.2020.

https://pen-international.org/who-we-are/history erişim tarihi: 18.05.2020.

http://www.pen.org.tr/tarihce/ erişim tarihi: 18.05.2020.

Sevük, İsmail Habib, Hâmidin Hayat Bahtiyarlığı, 1953, İstanbul Şehir Üniversitesi e-arşivi, (Taha Toros Arşivi), dosya no: 001580744010 [erişim linki]: http://earsiv.sehir.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11498/9119/001580744010.pdf?sequence=1&isAllowe=y erişim tarihi: 05.06.2020.

Tuğluk, Abdulhakim, "Zekeriya Rıza (Gökayten)", *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, erişim linki: http://teis.yesevi. edu.tr/madde-detay/zekeriya-riza-gokayten erişim tarihi: 18.07.2020.

SİYASET TEORİSİNDE GÜNCEL TARTIŞMALAR

EDİTÖRLER

Aykut AYKUTALP

Aliye Bilge CERTEL

EFEAKADEMİ

Siyaset Teorisinde Güncel Tartışmalar

Editör: Aykut Aykutalp ORCID (0000-0001-5991-0306)
Editör: Aliye Bilge Certel ORCID (0000-0003-2705-8213)

ISBN: 978-625-44453-8-5

1. Baskı: Eylül 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ'ye aittir.

KÜTÜPHANE KARTI
AYKUTALP, Aykut - CERTEL, Aliye Bilge
Siyaset Teorisinde Güncel Tartışmalar
1. Basım, 209 s., 135 x 210 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar Kelimeler:
1. Siyaset Bilimi, 2. Siyaset Teorisi, 3. Siyaset Sosyolojisi.

Dizgi - Mizanpaj: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)
Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com
Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER 3
ÖN SÖZ 5

GİRİŞ 6
Aykut Aykutalp, Aliye Bilge Certel

AVRUPA'DA KRİZLER KISKACINDA POPÜLİZM OLGUSU.....11
Şenol ARSLANTAŞ , Düzgün ARSLANTAŞ

21. YÜZYILIN DEVLETİNE PARTİZAN TEORİSİNDEN BAKMAK 29
Mustafa KARAHÖYÜK

ANA AKIM AKTÖRLERİN DÜŞÜŞÜ BAĞLAMINDA POPÜLİST SAĞIN YÜKSELİŞİ 51
Şenol ARSLANTAŞ, Düzgün ARSLANTAŞ, Rüya TELLİ

MICHEL FOUCAULT VE İKTİDARIN MİKROFİZİĞİ.. 67
Adem ÇELİK

KLASİK SİYASET FELSEFESİNDE DOĞA VE TOPLUM 93
Ümit FEYZİOĞLU

MODERN DÜNYADA TOPLUMSAL EŞİTSİZLİKLERİN YENİDEN ÜRETİLMESİ BAĞLAMINDA KÜLTÜREL SERMAYE ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME 127
Selçuk AYDIN, Muhammed BAHADIR

SINIF İLİŞKİLERİNDEN HAREKETLE KADININ KONUMUNU TARTIŞMAK: MARKSİZM'DE KADIN VE AİLE.....143
Ayşem Sezer ŞANLI

NÜFUZ ALANLARI VE ULUSLARARASI TOPLUM: JEOPOLİTİKTEN EVRENSELCİLİK ELEŞTİRİSİNE... 171
Cavit Emre AYTEKİN

CARL SCHMİTT'İN "DOST-DÜŞMAN AYRIMI" BAĞLAMINDA İKTİDAR-MUHALEFET İLİŞKİLERİNE BİR BAKIŞ: 1912 SEÇİMLERİ ÖRNEĞİ..... 191
Mehmet DUYAR

AVRUPA'DA KRİZLER KISKACINDA POPÜLİZM OLGUSU[*]

Şenol ARSLANTAŞ[**]

Düzgün ARSLANTAŞ[***]

Tarihsel Arka Plan

1970'lerin başından itibaren Avrupa'nın politik ekonomisinde gerek sermayenin karlılık oranlarının düşmesi gerekse de Arap-İsrail savaşı sonrasında petrol fiyatlarının rekor seviyede yükselerek kamu maliyelerini olumsuz etkilemesi sonrasında Keynezyen uzlaşı sona ermiştir. Bu, aynı zamanda kapitalizmin altın çağının da sonunu simgelemektedir.

Yeni döneme düşük büyüme oranları, işsizlik ve enflasyon dalgası damgasını vurmuştur (Duménil ve Lévy, 2005, s. 9). Artan sosyal sorunlar, farklı siyasi alternatifleri gündeme getirmiştir. Böylece yönetici sınıflar açısından çalkantılı bir dönem başlamıştır (Harvey, 2006, s. 148).

Siyasi yönetici sınıf, Keynezyen uzlaşıya karşı neoliberal uzlaşıyı inşa etmeye yönelmiştir. Harvey'e (2015, s. 9) göre neoliberalizm:

> *"[H]er şeyden önce bir politik-ekonomik pratikler teorisidir. Bu teori, insan refahını artırmanın en iyi yolunun güçlü özel mülkiyet hakları, serbest piyasalar ve serbest ticaretin temel alındığı bir*

---

[*] Bu makale, Kafkas Üniversitesi'nde düzenlenen I. Ulusal Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Kongresi'nde sözlü sunulan bildirinin genişletilmiş halidir.

[**] Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi.
ORCID: 0000-0003-3320-8652

[***] Kıdemli Doktor Araştırmacı, Köln Üniversitesi Karşılaştırmalı Siyaset Bölümü.
ORCID: 0000-0002-8133-6280

Kaynakça

Abts, K., & Rummens, S. (2007). Populism versus democracy, *Political Studies*. 55, 405-424.

Albertazzi, D., & McDonnell, D. (2008). Conclusion: populism and twenty-first century western european democracy. D. Albertazzi & D. McDonnell (Ed.) *Twenty-First Century Populism: The Spectre of Western European Democracy* içinde (ss.217-223). New York: Palgrave Macmillan.

Alonso, S., & Kaltwasser, C.R. (2015). Spain: no country for the populist radical right?. *South European Society and Politics*, 20 (1), 21-45.

Amini, B. (2015). Situating the radical left in contemporary europe. *Socialism and Democracy*, 29 (3), 7-24.

Arslantaş, Ş. & Arslantaş, D. (2020a). Fransa'da değişen siyasal paradigma çerçevesinde radikal solun yükselişi. *Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi*, 8 (1), 1-26.

Arslantaş, Ş. & Arslantaş, D. (2020b). Küçük hayaller, büyük başarısızlıklar: syriza'nın yükselişi ve düşüşü. *Amme İdaresi Dergisi,* 8 (4), 91-116.

Arslantaş, Ş. & Arslantaş, D. (2020c). 'Doğu sorunu' ve 'sosyal adalet' talebi bağlamında alman radikal solu ve PDS (1990-2007). *Ankara SBF Dergisi*, 2020 (online).

Bailey, D. J. (2009). The transition to 'new' social democracy: the role of capitalism, representation and (hampered) contestation. *The British Journal of Politics and International Relations*, 11, 593-612.

Bailey, D. J. (2016). Capitalist crisis or crisis of capitalism? how the radical left conceptualises the crisis. L. March & D. Keith (Ed.) *Europe's Radical Left: From Marginality to the Mainstream?* içinde (ss. 51-70). London and New York: Rowman & Littlefield.

Bieling, H. J. (2003). Social forces in the making of the new european economy: the case of financial market integration. *New Political Economy*, 8 (2), 203-224.

Bieling, H. J. & Schulten T. (2001). Competitive restructuring and industrial relations within the european union: corporatist involvement and beyond?. *WSI Discussion Paper*, 99, 1-35.

Bull, M.J. (1995). The west european communist movement in the late twentieth century. *West European Politics*, 18 (1), 78-97.

Canovan, M. (1999). Trust the people! populism and the two faces of democracy," *Political Studies*, 48, 2-16.

Chiocchetti, P. (2016). *The Radical Left Party Family in Western Europe, 1989-2015*, New York: Routledge.

Clift, B. (2002). Social democracy and globalization: the cases of france and the UK. *Government and Opposition*, 37(4), 466-500.

Crouch, C. (2004). *Post-democracy*, Londra: Polity Press.

Crouch, C., della Porta, D. & Streeck, W. (2016). Democracy in neoliberalism?. *Anthropological Theory*, 16 (4), 497-512.

Duménil, G. & Lévy, D. (2005). "*The Neoliberal (Counter-)Revolution," Neoliberalism: A Critical Reader*. A. Saad-Filho (Ed.). Londra: Pluto Press, s. 9-19.

Emre, Y., Cop, B., Aladağ, A. & Arslantaş, Ş. (2018). Kimlik siyasetleri ve kimlik mücadelelerinin chp ve sosyal demokrasi ilişkisine etkisi. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 73(3), 731-762.

Emre, Y., Cop, B., Arslantaş, Ş. & Aladağ, A. (2017). küreselleşme karşısında sosyal demokrasi'nin konumu: CHP örneği üzerine bir alan araştırması. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 14 (53), 111-128.

Esping-Andersen, G. (1999). *Social Foundations of Postindustrial Economies*. New York: Oxford University Press.

Fukuyama, F. (1989). The end of history. *The National Interest*, 16, 3-18.

Giddens, A. (2000). *Runaway world*. New York: Routladge.

Harvey, D. (2015). Neoliberalizmin kısa tarihi. İstanbul: Sel Yayıncılık.

Hudson, K. (2015). The radical left in britain. *Socialism and Democracy*, 29 (3), 149-157.

Judis, J. B. (2016). Rethinking populism. *Politics&Policy*, 63 (4), 116-122.

Katsambekis, G., & Stavrakakis, Y. (2017). Revisiting the nationalism/populism nexus: lessons from the greek case. *Javnost-The Public*, 24 (4), 391-408.

Kriesi, H. & Pappas, T. P. (2015). Populism in europe during crisis: an introduction. H. Kriesi & T. S. Pappas (Ed.), *European Populism in the Shadow of the Great Recession* içinde (ss. 1-19). United Kingdom: ECPR Press.

Laclau, E. (2005). *On populist reason*, Londra: Verso.

Lapavitsas, C. (2009). Financialised capitalism: crisisand financial expropriation. *Historical Materialism*, 17, 114-148.

Lavelle, A. (2007). Social democracy or neo-liberalism? the cases of germany and sweden. C. Giorel, & Van Acker, E. (Ed.). *Social Democratic Parties in the European Union: History, Organization, Policies* içinde (ss. 117-143). NSW, Frenchs Forest: Pearson Longman.

Lavelle, A. (2008). *The death of social democracy: political consequences in the 21th century*. Hampshire-Burlington: Ashgate.

Mair, P. (2002). *Party system change: approaches and interpretations*. Oxford and New York: Oxford University Press.

March, L. (2011). *Radical left parties in europe*. New York: Routladge.

March, L. & Mudde, C. (2005). What's left of the radical left? the european radical left after 1989: decline and mutation. *Comparative European Politics*, 3, 23-49.

Mudde, C. & Kaltwasser, C. R. (2013). Populism. M. Freeden, L. T. Sargent & Marc Stears (Ed.). *The Oxford Handbook of Political Ideologies* içinde (ss. 474-492). Oxford: Oxford University Press.

Musto, M. (2015). Introduction. *Socialism and Democracy*, 29 (3), 1-6.

Solty, I. (2013). The crisis interregnum: from the new right-wing populism to the occupy movement. *Studies in Political Economy*, 91(1), 85-112.

Standing, G. (2011). *The Precariat*. New York: Bloomsbury Academic.

Stanley, B. (2008). The thin ideology of populism. *Journal of Political Ideologies*, 13 (1), 95-110.

Upchurch, M. (2009). the crisis of social democratic trade unionism in western europe. (Çevrimiçi) http://column.global-labouruniversity.org/2009/11/crisis-of-social-democ ratic-trade_8878.html.

Urbinati, N. (1998). Democracy and populism. *Constellations*, 5 (1), 110-124.

Yıldırım, Y. (2017). Liberal demokrasinin krizi bağlamında avrupa'da sağ-popülizm ve yükselen aşırı-sağ. *Amme İdaresi Dergisi*, 50 (2), 51-72.

21. YÜZYILIN DEVLETİNE PARTİZAN TEORİSİNDEN BAKMAK*

Mustafa KARAHÖYÜK**

Kai nomon egno "Yasayı da bildi!" [1]

"Her temel düzen bir mekân düzenidir."[2]

-Carl Schmitt

Giriş

Bu çalışmada devletin güncel konumu tartışılacaktır. Tartışma, Carl Schmitt'in 1963 yılında kaleme aldığı 'Partizan Teorisi' başlıklı eserinde öne sürdüğü iddialar üzerinden yürütülecektir. Schmitt II. Dünya Savaşı öncesinde yazdığı 'Siyasal Kavramı'nda, siyasetin 'üzerine kurulması gereken' zeminin dost-düşman ayrımı olduğunu iddia eder. 'Dünyanın Nomosu'nda ise devletin *nomos'*unun ve toprağa bağımlılığını tartışır. II. Dünya Savaşı sonrasında ise dünyanın *nomos*'unun genel bir başkalaşıma

---

* Bu makale, Kafkas Üniversitesi'nde düzenlenen I. Ulusal Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Kongresi'nde sözlü sunulan bildirinin genişletilmiş halidir.

** Dr. Öğr. Üyesi, Beykent Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, ORCID: 0000-0002-9051-7665

[1] Carl Schmitt, 2006, s. 76-77. Schmitt'in mezar taşında da kazılı olan bu söz Homeros'un *Odyyseia* destanında geçen bir ibarenin değiştirilmiş bir formudur. Destanda Latin harfi transkripsiyonuna göre "*Kai noon egno*" şeklinde geçen bu ibare "ne çok yerler gördü, ne çok insan tanıdı" şeklinde çevrilmekteyken (Kardeş, 2015, s. 184-185) Schmitt bu ibarenin "*Kai nomos egno*" olması gerektiği kanısındadır (Schmitt, 2006, s. 76-77). Böylelikle yer ile yasanın birlikteliği olan *nomos* tam anlamıyla ifade edilebilecek olacaktır.

[2] Carl Schmitt, 2009, s. 113.

Kaynakça

Clausewitz, C. v. (2011). Savaş üzerine. (S. Koçak, Çev.) İstanbul: Doruk.

Çelebi, A. (2017). Schmitt ve Geniş Mekânlarda Siyaset. A. Okumuş & M. Demir (Ed.), Siyasal Üzerine Konuşmalar içinde (s. 145-199). İstanbul: Küre Yayınları.

Derrida, J. (1997). Politics of friendship. (G. Collins, Çev.) London: Verso.

Gürkan, E. S. (2018). Sultanın korsanları: Osmanlı Akdenizi'nde gaza, yağma ve esaret, 1500-1700. İstanbul: Kronik.

Kardeş, E. (2015). Schmitt'le birlikte Schmitt'e karşı: Politik felsefe açısından Carl Schmitt ve düşüncesi. İstanbul: İletişim.

Schmitt, C. (2006). The nomos of the Earth: In the internetional law of Jus Publicum Europaenum. (G. L. Ulmen, Çev.) New York, NY: Telos Press Publishing.

Schmitt, C. (2009). Roma Katolikliği ve politik form & kara ve deniz. (G. Yıldız, Çev.) İstanbul: Paradigma.

Schmitt, C. (2014). Siyasal kavramı. (E. Göztepe, Çev.) İstanbul: Metis Yayınları.

Schmitt, C. (2017). Partizan teorisi: Siyasal kavramı üzerine bir arasöz. (S. Bekiroğlu, Çev.) Ankara: Nika.

Walker, N. (2003). From Großraum to Condominium - A Comment. C. Joerges, & N. S. Ghaleigh (Ed.), Darker legacies of law in Europe: The shadow of national socialism and fascism over Europe and its legal traditions içinde (s. 193-205). Oxford & Portland, OR: Hart Publishing.

Wood, E. M. (2013). Yurttaşlardan lordlara: Eskiçağdan ortaçağa batı siyasi düşüncesinin toplumsal tarihi. (O. Köymen, Çev.) İstanbul: Yordam.

Yalçınkaya, H. (2017). IŞİD'in yabancı savaşçıları ve yarattığı tehdit: Türkiye'nin tecrübesi (2014-2016). Uluslararası İlişkiler, 14(53), 23-43.

ANA AKIM AKTÖRLERİN DÜŞÜŞÜ BAĞLAMINDA POPÜLİST SAĞIN YÜKSELİŞİ*

*Şenol ARSLANTAŞ***

*Düzgün ARSLANTAŞ****

*Rüya TELLİ*****

Tarihsel Gerilimler

1970'lerin sonlarından itibaren Avrupa'da sosyal demokrat uzlaşının sona ermesinin ardından neoliberal küreselleşme süreci başlamıştır. Avrupa solu, yeni dönemde yükselen çeşitli sorunlara -örneğin işsizliğe, yoksulluğa ve güvencesizliğe- yanıt veremediği gibi, ciddi bir kimlik kriziyle de karşı karşıya kalmıştır. Bu durum, "devletlerin gerek ulusal egemenlik ve ekonomik kararlar gerekse de yeniden dağıtım ilişkileri yönünden zayıflamış pozisyonlarıyla birleşmiş" ve sürecin kaybedenlerinde büyük bir güvensizlik duygusunu tetiklemiştir (March, 2011, s. 6). Bu duygu, en belirgin biçimde işçi sınıfında gözlemlenmiş ve siyasi açıdan protesto oyunun yaygınlaşmasıyla sonuçlanmıştır.

---

* Bu makale, Kafkas Üniversitesi'nde düzenlenen I. Ulusal Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Kongresi'nde sözlü sunulan bildirinin genişletilmiş halidir.

** Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi.
ORCID: 0000-0003-3320-8652

*** Kıdemli Doktor Araştırmacı, Köln Üniversitesi Karşılaştırmalı Siyaset Bölümü.
ORCID: 0000-0002-8133-6280

**** Doktora Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi.
ORCID: 0000-0002-4576-0842

Kaynakça

Abts, K., & Rummens, S. (2007). Populism versus democracy, *Political Studies*. 55, 405-424.

Akçay, Ü., & Güngen, A. R. (2016). *Finansallaşma, Borç Krizi ve Çöküş: Küresel Kapitalizmin Geleceği*. Ankara: NotaBene Yayınları.

Albertazzi, D., & McDonnell, D. (2008). Conclusion: populism and twenty-first century western european democracy. D. Albertazzi & D. McDonnell (Ed.) *Twenty-First Century Populism: The Spectre of Western European Democracy* içinde (ss.217-223). New York: Palgrave Macmillan.

Alonso, Sonia, Cristóbal Rovira Kaltwasser (2015). "Spain: No Country for the Populist Radical Right?," *South European Society and Politics*, C. 20, No: 1, s. 21-45.

Alonso, S., & Kaltwasser, C.R. (2015). Spain: no country for the populist radical right?. *South European Society and Politics*, 20 (1), 21-45.

Amini, B. (2015). Situating the radical left in contemporary europe. *Socialism and Democracy*, 29 (3), 7-24.

Arslantaş, Ş. & Arslantaş, D. (2020a). Fransa'da değişen siyasal paradigma çerçevesinde radikal solun yükselişi. *Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi*, 8 (1), 1-26.

Arslantaş, Ş. & Arslantaş, D. (2020b). Küçük hayaller, büyük başarısızlıklar: syriza'nın yükselişi ve düşüşü. *Amme İdaresi Dergisi,* 8 (4), 91-116.

Arslantaş, Ş. & Arslantaş, D. (2020c). 'Doğu sorunu' ve 'sosyal adalet' talebi bağlamında alman radikal solu ve PDS (1990-2007). *Ankara SBF Dergisi*, 2020 (online).

Bailey, D. J. (2016). Capitalist crisis or crisis of capitalism? how the radical left conceptualises the crisis. L. March & D. Keith (Ed.) *Europe's Radical Left: From Marginality to the Mainstream?* içinde (ss. 51-70). London and New York: Rowman & Littlefield.

Beaudonnet, L., & Gomez, R. (2017). Red europe versus no europe? the impact of attitudes towards the eu and the economic crisis on radical-left voting. *West European Politics*, 40 (2), 1-26.

Canovan, M. (1999). Trust the people! populism and the two faces of democracy," *Political Studies*, 48, 2-16.

Crouch, C. (2004). *Post-democracy*, Londra: Polity Press.

Emre, Y., Cop, B., Aladağ, A. & Arslantaş, Ş. (2018). Kimlik siyasetleri ve kimlik mücadelelerinin chp ve sosyal demokrasi ilişkisine etkisi. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 73(3), 731-762.

Emre, Y., Cop, B., Arslantaş, Ş. & Aladağ, A. (2017). küreselleşme karşısında sosyal demokrasi'nin konumu: CHP örneği üzerine bir alan araştırması. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 14 (53), 111-128.

Giles, C., Spiegel, P. & H. (2016). Eurozone: if greece goes. (Çevrimiçi) https://www.ft.com/content/175fcc8c-9b7f-11e18b3 6-00144feabdc0.

Inglehart, R. F., & Norris, P. (2016). Trump, brexit, and the rise of populism: economic have-nots and cultural backlash. *Harvard Kennedy School Faculty Research Working Paper Series RWP16-026*.

Katsambekis, G., & Stavrakakis, Y. (2017). Revisiting the nationalism/populism nexus: lessons from the greek case. *Javnost-The Public*, 24 (4), 391-408.

Kitschelt, H. (1995). Formation of party cleavages in post-communist democracies: theoretical propositions. *Party Politics*, 1 (4), 447-472.

Kriesi, H. (2008). Political mobilisation, political participation and the power of the vote. *West European Politics*, 31 (1-2), 147-168.

Kriesi, H. (2014). The political consequences of the economic crisis in europe: electoral punishment and popular protest. N. Bermeo & L. M. Bartels(Ed.). *Mass Politics in Tough Times: Opinions, Votes, and Protest in the Great Recession* içinde (ss. 297-333). Oxford-New York: Oxford University Press.

Kriesi, H. & Pappas, T. P. (2015). Populism in europe during crisis: an introduction. H. Kriesi & T. S. Pappas (Ed.), *European Populism in the Shadow of the Great Recession* içinde (ss. 1-19). United Kingdom: ECPR Press.

Laclau, E. (2005). *On populist reason*, Londra: Verso.

Mair, P. (2002). *Party system change: approaches and interpretations*. Oxford and New York: Oxford University Press.

March, L. (2011). *Radical left parties in europe*. New York: Routladge.

Mouffe, C. (1999). Deliberative democracy or agonistic pluralism?. *Social Research*, 66, (3), 745-758.

Mudde, C. (2004). The populist zeitgeist. *Government and Opposition*, 39(4), 541-563.

Mudde, C. (2015). Populism in europe: a primer?. (Çevrimiçi) https://www.opendemocracy.net/can-europe-make-it/cas-mudde/populism-in-europe-primer, 12 Mayıs 2015.

Musto, M. (2015). Introduction. *Socialism and Democracy*, 29 (3), 1-6.

Poguntke, T. & Webb P. (Ed.) (2007). *The Presidentialization of Politics: A Comparative Study of Modern Democracies*. Oxford-New York: Oxford University Press.

Schmidt, V. A. (2013). The eurozone crisis: a crisis of politics, not just economics. The *International Spectator: Italian Journal of International Affairs*, 48 (3), 1-6.

Solty, I. (2013). The crisis interregnum: from the new right-wing populism to the occupy movement. *Studies in Political Economy*, 91(1), 85-112.

Stanley, B. (2008). The thin ideology of populism. *Journal of Political Ideologies*, 13 (1), 95-110.

Taggart, P. (1995). New populist parties in western europe. *West European Politics*, 18 (1), 34-51.

Urbinati, N. (1998). Democracy and populism. *Constellations*, 5 (1), 110-124.

Yıldırım, Y. (2017). Liberal demokrasinin krizi bağlamında avrupa'da sağ-popülizm ve yükselen aşırı-sağ. *Amme İdaresi Dergisi*, 50 (2), 51-72.

MICHEL FOUCAULT VE İKTİDARIN MİKROFİZİĞİ

Adem ÇELİK[*]

Giriş

İktidar, siyaset biliminin incelediği kavramların başında gelmektedir. Bir birey ya da grubun başka birey ya da gruplar üzerinde istediğini yaptırabilme gücü olarak tanımlanan iktidarın, hayatın birçok alanında görüldüğü kabul edilmektedir. Buna karşın siyaset biliminin, hayatın birçok alanında görülen mikro iktidarları incelemek yerine siyasal iktidar olarak tanımlanan devlet ve onun kurumlarını incelemesi gerektiği fikri uzunca süre hâkim görüş olmuştur. Siyaset bilimi alanında uzunca bir süre hegemonya kurmuş olan kurumsalcı yaklaşım, siyasal analizin temel nesnesinin devlet iktidarı ve aygıtı olduğunda ısrar etmiştir. Egemenlik, yasa ve yasak kavramları ekseninde tanımlanan iktidarın bireylere dışarıdan ve devlet kurumları aracılığıyla uygulandığı, iktidarın baskıcı yönü olduğu sıklıkla vurgulanmıştır. Bu durum, gündelik hayatın çeşitli alanlarında görülen mikro iktidar ilişkilerinin siyasal boyutunun ihmal edilmesi sonucunu doğurmuştur.

Siyaset teorisi ve siyasal ideolojiler alanında da durum farksız değildir. İktidarın devlette merkezileştiği ve oradan yayıldığı sıklıkla kabul edilmektedir. Özgür ve eşit bir dünyanın düşünü kuran siyasal ideolojilerin büyük çoğunluğunda iktidarın devlette tecessüm ettiği varsayımına rastlamak mümkündür. Devlet iktidarı ile özgürlük arasında bir dikotomi kuran liberal gelenek, bireysel

[*] Dr. Öğr. Üyesi, Kafkas Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü.
ORCID: 0000-0002-9297-1116

Kaynakça

Aykutalp, A. & Çelik, A. (2018). Antonio Negri ve Michael Hardt Düşüncesinde İmparatorluk, Çokluk ve Biopolitik Üretim Kavramları Üzerine. *Kaygı Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi*, 34 (34), 404-430.

Balibar, E. (1990). *Proletarya diktatörlüğü üzerine.* Çev: M. A. Akay, İstanbul: Pencere Yayınları.

Barrett, M. (1996). *Marx'tan Foucault'ya ideoloji*. Çev: Ahmet. Fethi, İstanbul: Sarmal Yayınevi.

Bidet, J. (2016). *Foucault'u Marx'la okumak.* Çev: Zehra Cunillera, İstanbul: Metis Yayınları.

Deleuze, G. (2013). *Foucault.* Çev: Burcu Yalım & Emre Koyuncu, İstanbul: Norgunk.

Foucault, M. (2000). *Entelektüelin siyasi işlevi.* Çev: Işık Ergüden, Osman Akınhay & Ferda Keskin, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Foucault, M. (2005a). *Özne ve iktidar*. Çev: Işık Ergüden, & Osman Akınhay, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Foucault, M. (2005b). *Büyük kapatılma.* Çev: Işık Ergüden, & Ferda Keskin, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Foucault, M. (2006). *Hapishanenin doğuşu.* Çev: Mehmet Ali Kılıçbay, Ankara: İmge Kitabevi.

Foucault, M. (2012). *İktidarın gözü.* Çev: Işık Ergüden, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Foucault, M. (2015a). *Cinselliğin tarihi.* Çev: Hülya Uğur Tanrıöver, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Foucault, M. (2015b). *Toplumu savunmak gerekir*. Çev: Şehsuvar Aktaş, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Foucault, M. (2019a). *Biyopolitikanın doğuşu.* Çev: Alican Tayla, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Foucault, M. (2019b). *Güvenlik, toprak, nüfus.* Çev: Ferhat Taylan, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Giddens, A. (2001). *Siyaset, sosyoloji ve toplumsal teori.* Çev: Tuncay Birkan, İstanbul: Metis Yayınları.

Lemke, T. (2013). *Biyopolitika*. Çev: Utku Özmakas, İstanbul: İletişim Yayınları.

Marx, K. (2005). *Ekonomi politiğin eleştirisine katkı.* Çev: Sevim Belli, Ankara: Sol Yayınları.

May, T. (2000). *Postyapısalcı anarşizmin siyaset felsefesi.* Çev: Rahmi G. Öğdül, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Newman, S. (2006). *Bakunin'den Lacan'a Anti-Otoriteryanizm ve iktidarın altüst oluşu.* Çev: Kürşad Kızıltuğ, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Philp, M. (1991). Michel Foucault. Q. Skinner (Ed.), *Çağdaş temel kuramlar* içinde (ss. 71-88). Çev: Ahmet Demirhan, Ankara: Vadi Yayınları.

KLASİK SİYASET FELSEFESİNDE DOĞA VE TOPLUM[*]

Ümit FEYZİOĞLU[**]

Giriş

Siyasal düşünceler tarihi literatüründe Antik Yunan'dan başlayarak Machiavelli'ye kadar uzanan zaman diliminde ortaya koyulan siyasal düşünceler, klasik siyaset felsefesi/kuramı olarak ifade edilmektedir. İlkçağ ve Ortaçağ'ı kapsayan bu zaman diliminde belirleyici nitelikleri temelinde İlkçağ, erdem siyaseti; Ortaçağ da iman siyaseti olarak betimlenmektedir. Erdem siyaseti, rasyonel felsefenin; iman siyaseti ise Hristiyan inancının politik bir çabası olarak ortaya çıkmaktadır. Bu iki betimleme biçimi her ne kadar farklı dayanaklara sahip gibi görünse de, ontolojik ve epistemolojik olarak benzer düşünsel yöntem ve yaklaşımları barındırmaktadır. Bu benzerliklerin kökeninde de doğa ve evren tasavvuru yer almaktadır. Bu bağlamda doğa ve insan ile ilgili sistematik felsefeleri çerçevesinde ardılları için önemli bir kaynak olan Platon ve Aristoteles (Arslan, 2010, s. 9, 11), ontolojik ve epistemolojik yöntem ve birikim itibariyle gerek klasik dönem kozmolojisinde, gerekse klasik siyaset felsefesinde belirleyici ve baskın düşün kaynağı haline gelmiştir. Öyle ki Vorlander'e göre

[*] Bu çalışma; Feyzioğlu, Ü. (2015). Doğa Paradigmasından Siyasal Paradigmaya: Derin ve Toplumsal Ekoloji. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi çalışmasından türetilmiş ve Kafkas Üniversitesi'nde düzenlenen I. Ulusal Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Kongresi'nde sözlü sunulan bildirinin genişletilmiş halidir

[**] Arş. Gör., Afyon Kocatepe Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü.
ORCID: 0000-0002-5729-7306

Kaynakça

Ağaoğulları, M. A. (2009). *Kent Devletinden İmparatorluğa* (6. Baskı), Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.

Ağaoğulları, M. A. (2011). Aydınlanma: Düşünceler Yumağı. M. A. Ağaoğulları, (Ed.). *Sokrates'ten Jakobenlere Batı'da Siyasal Düşünceler* içinde (517-540). İstanbul: İletişim Yayınları.

Aristoteles. (1996). *Metafizik* (2. Baskı), (A. Arslan Çev.), İstanbul: Sosyal Yayınlar.

Aristoteles. (2001). *Fizik* (2. Baskı), (S. Babür Çev.), İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Aristoteles. (2004). *Politika* (7. Baskı), (M. Tuncay Çev.), İstanbul: Remzi Kitabevi Yayınları.

Arnhart, L. (2011). *Platon'dan Rawls'a Siyasi Düşünce Tarihi* (4. Baskı), (A. K. Bayram Çev.). Ankara: Adres Yayınları.

Arslan, A. (2011). *İlkçağ Felsefe Tarihi 1 Sokrates Öncesi Yunan Felsefesi* (4. Baskı), İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Arslan, A. (2010). *İlkçağ Felsefe Tarihi 2 Sofistlerden Platon'a* (3. Baskı), İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Arslan, A. (2014). *İlkçağ Felsefe Tarihi 2 Sofistlerden Platon'a* (4. Baskı), İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Arslan, A. (2011). *İlkçağ Felsefe Tarihi 3 Aristoteles* (3. Baskı), İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Arslan, A. (2014). *İlkçağ Felsefe Tarihi 3 Aristoteles* (4. Baskı), İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Arslan, A. (2008). *İlkçağ Felsefe Tarihi 4 Helenistik Dönem Felsefesi: Epikurosçular Stoacılar Septikler*, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Arslan, A. (2010). *İlkçağ Felsefe Tarihi 4 Helenistik Dönem Felsefesi: Epikurosçular Stoacılar Septikler* (2. Baskı), İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Arslan, A. (2014). *İlkçağ Felsefe Tarihi 4 Helenistik Dönem Felsefesi: Epikurosçular Stoacılar Septikler* (3. Baskı), İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Arslan, A. (2012). *İlkçağ Felsefe Tarihi 5 Potinos, Yeni Platonculuk ve Erken Dönem Hıristiyan Felsefesi* (2. Baskı), İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Arslan, İ. (2012). *Çağdaş Doğa Düşüncesi*, İstanbul: Küre Yayınları.

Aquinas, T. (2006). Prenslik Yönetimi Üstüne. (M. Tuncay Çev.), M. Tuncay (Ed.). *Batı'da Siyasal Düşünceler Tarihi Seçilmiş Yazılar Eski ve Orta Çağlar* içinde (429-437). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Aquinas, T. (2006). Toplu Dinbilim. (M. Tuncay Çev.), M. Tuncay (Ed.). *Batı'da Siyasal Düşünceler Tarihi Seçilmiş Yazılar Eski ve Orta Çağlar* içinde (439-462). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Barnes, J. (2004). *Sokrates Öncesi Yunan Felsefesi*, (H. Portakal Çev.), İstanbul: Cem Yayınevi.

Bravo, I. B. (2007). Antikçağ'da Varlık ve Bilgi Problemleri Üstüne. *FLSF Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 4, 43-58.

Cevizci, A. (2011). *Felsefe Tarihi* (3. Baskı), İstanbul: Say Yayınları.

Cicero. (2006). Devlet Üzerine. (M. Tuncay Çev.), M. Tuncay (Ed.). *Batı'da Siyasal Düşünceler Tarihi Seçilmiş Yazılar Eski ve Orta Çağlar* içinde (297-329). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Cicero. (2006). Yasalar Üzerine. (M. Tuncay Çev.), M. Tuncay (Ed.). *Batı'da Siyasal Düşünceler Tarihi Seçilmiş Yazılar Eski ve Orta Çağlar* içinde (297-329). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Çaha, Ö. (2013). *Siyasi Düşüncelere Giriş* (3. Baskı), İstanbul: Değerler Eğitim Merkezi Yayınları.

Çelik, A., Aykutalp, A. (2017). Bios Politikos'tan Homo Economicos'a: Karşılaştırmalı Bir Perspektifle Antik ve Modern Dönemde İnsan, Ekonomi ve Siyaset İlişkisi. *İnsan&İnsan Bilim Kültür ve Sanat Dergisi*, Sayı: 13, 223-241.

Çüçen, A.K., Zafer, Z., Esenyel, A. (2009). *Varlık Felsefesi*, Bursa: Ezgi Kitabevi.

Collingwood, R. G. (1999). *Doğa Tasarımı*, (K. Dinçer Çev.), Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.

Denkel, A. (2011). *İlkçağ'da Doğa Felsefeleri*, İstanbul: Doruk Yayımcılık.

Eflatun. (1989). *Timaios*, (E. Güney ve L. Ay Çev.), Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Erdoğan, E. (2009). *Aristoteles'ten Newton'a Paradigmatik Bilim Tarihi*, İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.

Erdoğan, E. (2009). Platon ve Aristoteles'in Bilimlere İlişkin Sınıflamaları. *FLSF Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 7, 137-162.

Fahri, M. (2000). *İslam Felsefesi Tarihi* (5. Baskı), (K. Turhan Çev.), İstanbul: Birleşik Yayıncılık.

Göze, A. (1998). *Siyasal Düşünceler ve Yönetimler* (8. Baskı), İstanbul: Beta Yayınları.

Gürel, A. O. (2001). *Doğa Bilimleri Tarihi*, Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.

Guthrie, W. K. C. (2011). *Yunan Felsefesi Tarihi-I Sokrates Öncesi İlk Filozoflar ve Pythagorasçılar*, (E. Akça Çev.), İstanbul: Kabalcı Yayınevi.

Jones W. T. (2006). *Ortaçağ Düşüncesi Batı Felsefesi Tarihi (Cilt 2*), (H. Hünler Çev.), İstanbul: Paradigma Yayıncılık.

Korkmaz, Ö. (2002). Tarihsel Süreç İçerisinde Evrensellik Düşüncesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 4, Sayı: 3, s. 154-197.

Koyre, A. (2002). *Bilim Tarihi Yazıları I* (4. Baskı), (K. Dinçer Çev.), Ankara: TÜBİTAK Yayınları.

Losee, J. (2008). *Bilim Felsefesine Tarihsel Bir Giriş*, (E. Böke Çev.), Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.

Mcneill, W. H. (2004). *Dünya Tarihi* (8. Baskı), (A. Şenel Çev.), Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.

Platon. (2005). *Devlet*, (C. Saraçoğlu ve V. Atayman Çev.), İstanbul: Bordo Siyah Yayınları.

Platon. (2006). Devlet. (S. Eyüboğlu ve M. A. Cimcoz Çev.), M. Tuncay (Ed.). *Batı'da Siyasal Düşünceler Tarihi Seçilmiş Yazılar Eski ve Orta Çağlar* içinde (45-140). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Pustu, Y. (2006). Küreselleşme Sürecinde "Antik Site'den Dünya Kentine". *Sayıştay Dergisi*, Sayı: 60, 129-151.

Ruby, C. (2012). *Siyaset Felsefesine Giriş*, (A. F. Kılıç Çev.), İstanbul: İletişim Yayınları.

Russ, J. (2011). *Avrupa Düşüncesinin Serüveni Antik Çağlardan Günümüze Batı Düşüncesi*, (Ö. Doğan Çev.), Ankara: Doğu Batı Yayınları.

Shakian, W. S. (1997). *Felsefe Tarihi* (3.Baskı), (A. Yardımlı Çev.), İstanbul: İdea Yayınevi.

Skirbekk, G. ve Gilje, N. (2004). *Antik Yunan'dan Modern Döneme Felsefe Tarihi*, (E. Akbaş ve Ş. Mutlu Çev.), İstanbul: Üniversite Kitabevi.

Skirbekk, G. ve Gilje, N. (2006). *Antik Yunan'dan Modern Döneme Felsefe Tarihi* (3. Baskı), (E. Akbaş ve Ş. Mutlu Çev.), İstanbul: Kesit Yayınları.

Störig, H. J. (2011). *Vedalardan Tractatus'a Dünya Felsefe Tarihi*, (N. Epçeli Çev.), İstanbul: Say Yayınları.

Sunar, İ. (1999). *Düşün ve Toplum*, Ankara: Doruk Yayınları.

Şenel, A. (2001). *İlkel Topluluktan Uygar Topluma, Geçiş Aşamasında Ekonomik Toplumsal Düşünsel Yapıların Etkileşimi* (6. Baskı), Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.

Şenel, A. (2002). *Siyasal Düşünceler Tarihi, Tarihöncesinde İlkçağda Ortaçağda ve Yeniçağda Toplum ve Siyasal Düşünüş* (8. Baskı), Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.

Tannenbaum, D. G. ve Schultz, D. (2010). *Siyasi Düşünce Tarihi: Filozoflar ve Fikirleri* (5. Baskı), (F. Demirci Çev.), Ankara: Adres Yayınları.

Thilly, F. (2010). *Bir Felsefe Tarihi* (2. Baskı), (N. Küçük ve Y. Çevik Çev.), İstanbul: İdea Yayınevi.

Toku, N. (2005). *Siyaset Felsefesine Giriş*, İstanbul: Kaknüs Yayınları.

Topdemir, H. G. (2011). Tarih Boyunca Geliştirilmiş Evren Modelleri-1: Yer Merkezli Evren Modeli. *TÜBİTAK Bilim ve Teknik Dergisi*, Sayı: 518, 104-106.

Vorlander, K. (2008). *Felsefe Tarihi (Cilt: 1-2)* (2. Baskı), (M. İzzet ve O. Saadettin Çev.), İstanbul: İz Yayıncılık.

Weber, A. (1998). *Felsefe Tarihi* (5. Baskı), (H. V. Eralp Çev.), İstanbul: Sosyal Yayınlar.

Yalçınkaya, A. (2011). İlahi Siyaset. M. A. Ağaoğulları (Ed.). *Sokrates'ten Jakobenlere Batı'da Siyasal Düşünceler Tarihi* içinde (197-225). İstanbul: iletişim Yayınları.

MODERN DÜNYADA TOPLUMSAL EŞİTSİZLİKLERİN YENİDEN ÜRETİLMESİ BAĞLAMINDA KÜLTÜREL SERMAYE ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME*

Selçuk AYDIN**

Muhammed BAHADIR****

Giriş

Toplumsal etkileşim ve iletişim, sosyal bir varlık olarak kabul edilen insanın, hayatını sürdürebilmesi için diğer insanlarla kurmuş olduğu birliktelikler aracılığıyla oluşmaktadır. Toplum olarak kolektif bir yaşantıyı organize eden tüm insanların, fiziksel ve bilişsel olarak tamamen aynı olmaları beklenilemeyeceği gibi esasen eski çağlardan günümüze kadar da toplumsal farklılaşmanın olmadığı bir topluma rastlanılmamıştır. Neredeyse her toplum, farklı fiziksel ve bilişsel özelliklere sahip ve bunun yanında farklı yaşlardan, farklı cinsiyetlerden olan birçok insanı kendi bünyesinde barındırmaktadır. Aynı toplumda yaşamalarına rağmen farklı birçok özelliğe sahip insanlar arasında bulunan toplumsal

---

* Bu makale, Kafkas Üniversitesi'nde düzenlenen I. Ulusal Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Kongresi'nde sözlü sunulan bildirinin genişletilmiş halidir.

** Dr. Öğr. Üyesi, Selçuk Aydın, Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü.
ORCID: 0000-0001-8997-9283

*** Yüksek Lisans Öğrencisi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Genel Sosyoloji ve Metodoloji Ana Bilim Dalı.
ORCID: 0000-0002-3046-6616

Kaynakça

Bottomore, T. B. (2015). *Toplumbilim: Sorunlarına ve Yazınına İlişkin Bir Kılavuz, Çev: Ünsal Oskay.* İstanbul: İnkılap Kitabevi.

Bourdieu, P. (2017). *Ayrım: Beğeni Yargısının Toplumsal Eleştirisi, Çev:Derya Fırat & Günce Berkkurt.* Ankara: Heretik Yayınları.

Bourdieu, P. (1986). The Forms of Capital. *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education* .

Giddens, A. (2012). *Sosyoloji.* İstanbul: Kırmızı Yayınları.

Göker, E. (2016). *"Ekonomik İndirgemeci" mi Dediniz?, Ocak ve Zanaat: Pierre Bourdieu Derlemesi, Der: Güney Çeğin, Emrah Göker vd.* İstanbul: İletişim Yayınları.

Pierre Bourdieu, J. C. (2018). *Varisler; Öğrenciler ve Kültür.* Ankara: Heretik Yayıncılık.

Pierre Bourdieu, J. C. (2015). *Yeniden Üretim: Eğitim Sistemine İlişkin Bir Teorinin İlkeleri.* Ankara: Heretik Yayınları.

Pierre Bourdieu, L. W. (2014). *Düşünümsel Bir Antropoloji İçin Cevaplar, Çev: Nazlı Ökten.* İstanbul: İletişim Yayınları.

Sunar, L. (2018). *Sosyal Tabakalaşma: Kavramlar, Kuramlar ve Temel Meseleler*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Swartz, D. (2011). *Kültür ve İktidar; Pierre Bourdieu'nün Sosyolojisi Çev: Elçin Gen.* İstanbul: İletişim Yayınları.

Ünal, A. Z. (2011). *Toplumda Tabakalaşma ve Hareketlilik.* Ankara: Birleşik Yayınevi.

Yalçın, E. (2019). Toplumsal Tabakalaşma Sistemlerinin Genel İncelenmesi. *HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi , 8* (20), 158-179.

YouTube. (2018, Şubat 26). Şubat 21, 2020 tarihinde Ünlü Fransız Düşünür Pierre Bourdieu "Kültürel Sermaye" Kavramını Anlatıyor, Çeviri Konuşmalar: https://www.youtube.com/watch?v=Ar_IxWC1KUw adresinden alındı.

SINIF İLİŞKİLERİNDEN HAREKETLE KADININ KONUMUNU TARTIŞMAK: MARKSİZM'DE KADIN VE AİLE*

*Ayşem Sezer ŞANLI***

Giriş

Marksizm'de kadın hakları meselesi, sınıf sorunundan bağımsız olarak değerlendirilmemekte; yapısal bir sorun olarak ele alınmaktadır. Marksizm, kadınların ezilmesinin tarihin ilk çağlarından beri var olan bir kanun olarak ele alınamayacağını ve sömürünün sınıflı toplum yapısından ve özel mülkiyetten kaynaklandığını belirtmektedir. Buna göre, kadınların sorunlarının ortadan kalkması ancak sınıfsız topluma geçilmesiyle ve sosyalist bir devrimle mümkün olabilecektir. Aile ise özel mülkiyet örüntülerinden biri olarak tezahür etmektedir. Burjuvazi, kendi ideolojisini ailede kurumsallaştırarak topluma aşılamaktadır. Karl Marks, kadın sorununu doğrudan ele almamıştır. Ancak, cinsler arası eşitliğin sağlanabilmesi için kadınların sorunlarının materyalist tarih kavramı ile değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koymuştur. Kadın ve aile sorununu tarihsellik içerisinde, genel toplumsal bağlantıların ışığında dolayısıyla sınıf ilişkilerinden hareketle açıklamak istemiştir.

---

* Bu makale, Kafkas Üniversitesi'nde düzenlenen I. Ulusal Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Kongresi'nde sözlü sunulan bildirinin genişletilmiş halidir.

** Dr. Öğr. Üyesi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü.
ORCID: 0000-0002-9954-4811

Kaynakça

Aziz, A. (1992). Kadın ve yabancılaşma. N. Arat (Ed.) *Her yönüyle türkiye'de kadın olgusu* içinde (ss.251- 271). İstanbul: Say Yayınları.

Bebel, A. (1976). *Kadın ve sosyalizm.* Ankara: Toplum Yayınları.

Can, İ. (2013). Ailenin tarihsel gelişimi: dünü, bugünü ve yarını. M. Aydın (Ed.) *Sistematik aile sosyolojisi* içinde (ss. 65-91). İstanbul: Çizgi Kitabevi.

Engels, F. (1979). *Ailenin, özel mülkiyetin ve devletin kökeni.* Ankara: Sol Yayınları.

Engels, F., & Marx, K. (1976). *Alman ideolojisi.* Ankara: Sol Yayınları.

Engels, F., & Marx, K. (2003). *Kutsal aile ya da eleştirel eleştirinin eleştirisi.* Ankara: Sol Yayınları.

Engels, F., Marx, K., & Lenin, V, I. (1996). *Kadın ve marksizm.* İstanbul: Sorun Yayınları.

Engels, F., Marx, K., & Lenin, V, I. (2000). *Marksizm, kadın ve aile.* Ankara: Bilim ve Sosyalizm Yayınları.

Engels, F., Marx, K., Lenin, V. I., & Stalin, J. (1970). *Kadın ve komünizm.* İstanbul: Öncü Yayınları.

Karaca, S. (2018). Marksist Kaynaklardan Cinsiyete Bakmak: Bir Okuma Denemesi. 15 Şubat 2020 tarihinde https://teoriveeylem.net/tr/2018/05/marksist-kaynaklardan-cinsiyete-bakmak-bir-okuma-denemesi/ adresinden erişildi.

Onaran, Ö. (2015). Marksist ve Feminist Bir Bakış: Cinsiyet ve Sınıf. 10 Şubat 2020 tarihinde https://baslangicdergi.org/marksist-ve-feminist-bir-bakis-cinsiyet-ve-sinif-ozlem-onaran/ adresinden erişildi.

Pelizzon, M. S. (2009). *Kadının konumu nasıl değişti? Feodalizmden kapitalizme.* İstanbul: İmge Yayınları.

Serinken, N. D. (2016). Anaerkil toplumun sonu. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9 (42), 1070-1076.

Vogel, L. (2003). *Marksist teoride kadın.* İstanbul: Pencere Yayınları.

Yanıkkaya Aydemir, P. (2012). Antropolojide sınıf ve toplumsal cinsiyet gerilim hattında marksist ve feminist yaklaşımlar. *İnsanbilim Dergisi*, 1 (2), 108-120.

NÜFUZ ALANLARI VE ULUSLARARASI TOPLUM: JEOPOLİTİKTEN EVRENSELCİLİK ELEŞTİRİSİNE[*]

Cavit Emre AYTEKİN[**]

Giriş

Nüfuz alanı, uluslararası politikayı güç siyaseti perspektifinden inceleyen araştırmalarda sıklıkla başvurulan kavramlar arasında yer alır. Bu tür çalışmalarda nüfuz alanları genellikle siyasi coğrafyaya dair çağrışımlar taşıyan dar anlamının sınırları içerisinde açıklayıcı bir kavram olarak kullanılmaktadır. Fakat uluslararası toplumun bir unsuru olarak çeşitli roller ve işlerler taşıyan nüfuz alanlarının geniş anlamda kuramsallaştırılması ihtiyacı varlığını sürdürmektedir. Zira imparatorluk çağının anahtar kavramları arasında yer alan nüfuz alanları, modern uluslararası sistemin dönüşümü süreçlerinde ortaya çıkan maddi ya da normatif değişimlerle birlikte yeni içerikler kazanırken bu dönüşümler nüfuz alanlarının kuramsal düzeydeki kapasitesini artırmaktadır.

II. Dünya Savaşı sonrası uluslararası sistemde ortaya çıkan dönüşüm nüfuz alanlarına ideolojik/iktisadi yeni boyutlar kazandırırken, Soğuk Savaş sonrası yaşanan dönüşüm bu boyutları geride bırakarak çoğulculuk ve çok merkezlilik söylemine dayanan

[*] Bu makale, Kafkas Üniversitesi'nde düzenlenen I. Ulusal Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Kongresi'nde sözlü sunulan bildirinin genişletilmiş halidir.

[**] Arş. Gör., Kafkas Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü.
ORCID: 0000-0003-4229-9381

Kaynakça

Aytekin, C. E. (2017). *The human factor in geopolitics.* Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Bull, H. (1977). The anarchical society: A study of order in world politics (Vol. London): Macmillan.

Bull, H. (2012). *The anarchical society: a study of order in world politics*: Macmillan International Higher Education.

Cui, S., & Buzan, B. (2016). Great power management in international society. *The Chinese Journal of International Politics, 9*(2), 181-210.

Duve, T. (2013). Treaty of Tordesillas. Wolfrum, Rüdiger (Max Planck Society) (Eds.), *the Max Planck encyclopedia of public international law* içinde, (1-10). Oxford: Oxford University Press.

Gardner, L. C. (1993). *Spheres of influence: the great powers partition Europe, from Munich to Yalta*. Chicago: Ivan R. Dee.

Gartenstein-Ross, D. (2005). No other Gods before Me: Spheres of Influence in the Relationship Between Christianity and Islam", (2005). *Denver Journal of International Law & Policy, 33*, 250.

Gilpin, R. (1981). *War and change in world politics*. Cambridge: Cambridge University Press.

Guzzini, S. (2013). *Realism in International Relations and International Political Economy: the continuing story of a death foretold*. London: Routledge.

Hast, S. (2014). *Spheres of influence in international relations: History, theory and politics*. Surrey: Ashgate.

Hobsbawm, E. (2010). *Age of empire: 1875-1914*. New York: Vintage Books.

Kaufmann, E. (1976). *The Superpowers and their Spheres of Influence*. London: Croom Helm.

Keal, P. (1983). *Unspoken rules and superpower dominance*. London: Macmillan.

Kennedy-Pipe, C. (1995). *Stalin's cold war: Soviet strategies in Europe, 1943 to 1956*. Manchester: Manchester University Press.

Lepgold, J., & Weiss, T. G. (1998). *Collective conflict management and changing world politics*. New York: SUNY press.

Little, R. (2007). The balance of power and great power management. R. Little & J. Williams (Eds.), *The anarchical society in a globalized world* içinde, (97-120). New York: Palgrave Macmillan.

McColl, R. W. (2014). *Encyclopedia of world geography* (Vol. 1). New York: Infobase Publishing.

Nyyssönen, H. (2016) Spheres of influence: A few reflections on the concept, *Corvinus Journal of International Affairs*, 1(3). doi: 10.14267/cojourn.2016v1n3a4.

Okur, M. A. (2011). Yeni çağın eşiğinden "avrasya'nın kalbi" ne bakmak: Tarihten geleceğe orta asya'nın jeopolitiği üzerine değerlendirmeler. Ankara: Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi.

Schemitt, C. (2003). *The nomos of the earth in the international law of the jus publicum europaeum*. New York: Telos Press.

Smith, T., & Smith, C. A. (1981). *The Pattern of Imperialism: The United States, Great Britian and the Late-Industrializing World Since 1815*. Cambridge: Cambridge University Press.

Tucker, S. (2009). *The encyclopedia of the Spanish-American and Philippine-American wars: a political, social, and military history* (Vol. 1). California: ABC-CLIO.

Wallerstein, I. M. (1991). *Geopolitics and geoculture: Essays on the changing world-system*. Cambridge: Cambridge University Press.

Waltz, K. N. (2010). *Theory of international politics*. Long Grove: Waveland Press.

Watson, A. (2009). *The Evolution of International Society: A Comparative Historical Analysis Reissue with a new introduction by Barry Buzan and Richard Little*. New York: Routledge.

CARL SCHMİTT'İN "DOST-DÜŞMAN AYRIMI" BAĞLAMINDA İKTİDAR-MUHALEFET İLİŞKİLERİNE BİR BAKIŞ: 1912 SEÇİMLERİ ÖRNEĞİ

Mehmet DUYAR*

Giriş

Parlamenter demokrasilerde siyasal sistemin demokratik niteliğini gösteren en önemli unsurlardan bir tanesi sistem içerisinde muhalefetin konumudur. Bu muhalefet parlamento içerisinde olabileceği gibi parlamento dışı da olabilir. Önemli olan gerek ülkenin idaresinde gerekse politika yapım süreçlerinde ona ne kadar söz hakkı tanındığıdır. Yani, "İktidar ne ölçüde muhalefete yaşama izni vermektedir?" Bu, iktidar ile muhalefet arasındaki ilişkinin ortaya konulabilmesi için cevaplandırılması gereken ilk sorudur. Diğer taraftan muhalefetin niteliği de önem taşımaktadır. Burada cevaplandırılması gereken soru ise muhalefetin siyasal sistem içerisinde rolünün ne olduğudur. "Yapıcı bir muhalefet anlayışı mı yoksa tam tersi bir şekilde yıkıcı bir muhalefet anlayışı mı?" mevcuttur. Bu soruların cevapları iktidar ile muhalefet arasındaki ilişkiyi anlamada katkı sağlayacaktır. Söz konusu sorulara Türk siyasal hayatı bağlamında cevap aranacak olursa: iktidar ile muhalefet arasındaki ilişkilerin Osmanlıdan günümüze kadar sağlıklı bir biçimde ilerlediği söylenemez. Bazı dönemlerde

* Öğretim Görevlisi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Söke Meslek Yüksekokulu, Sakarya Üniversitesi, SBE Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi ABD Doktora Öğrencisi.
ORCID: 0000-0001-6699-3920

Kaynakça

Ahmad, F. (2013). *İttihat ve Terakki (1908-1914)*. İstanbul: Kaynak Yayınları.

Akşin, S. (2004). *Ana Çizgileriyle Türkiye'nin Yakın Tarihi*. Ankara: Kırlangıç Yayınları.

Althusser, L. (2014). *İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları*. (çev.) Alp Tümertekin, İstanbul: İthaki Yayınları.

Aydın, S. (2009). *Amacımız Devletin Bekası Demokratikleşme Sürecinde Devlet ve Yurttaşlar*. İstanbul: TESEV Yayınları.

Bayri, H. (2015). *Baskıcı İktidar Yıkıcı Muhalefet & DP Döneminde İktidar Muhalefet İlişkileri*. Ankara: A Kitap.

Bezci, B. (2006). *Carl Schmitt'in Politik Felsefesi / Modern Devletin Müdafaası*. İstanbul: Paradigma Yayıncılık.

Birinci, A. (1990). *Hürriyet ve İtilaf Fırkası II. Meşrutiyet Döneminde İttihat ve Terakki'ye Karşı Çıkanlar.* İstanbul: Dergah Yayınları.

Çilliler, Y. (2016). Türk Siyasal Hayatında Devlet Ve Hikmet-İ Hükümet Geleneği. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(34), 416-430.

Emrence, C. (2014). *99 Günlük Muhalefet Serbest Cumhuriyet Fırkası*. İstanbul: İletişim Yayınları.

Erdem, Ç. (2013). Tek Parti Döneminde Muhalefet Algısı: Serbest Cumhuriyet Fırkası Hareketi Üzerine Bir İnceleme. *Gazi Üniversitesi İİBF Dergisi, 15(1), 227-248.*

Heper, M. (2015). *Türkiye'de* Devlet *Geleneği*. Ankara: Doğu-Batı Yayınları.

Hocaoğlu, B. (2010). *II. Meşrutiyette İktidar ve Muhalefet İlişkileri*. İstanbul: Kitap Yayınevi.

Kansu, A. (2016). *İttihadcıların Rejim ve İktidar Mücadelesi 1908-1913*. İstanbul: İletişim Yayınları.

Kardeş, M. E. (2015). *Schmitt'le Birlikte Schmitt'e Karşı & Politik Felsefe Açısından Carl Schmitt Düşüncesi*. İstanbul: İletişim Yayınları.

Koçak, C. (2006). *Belgelerle İktidar ve Serbest Cumhuriyet Fırkası*. İstanbul: İletişim Yayınları.

Lukes, S. (1990). "İktidar ve Otorite", (çev.) Sabri Tekay. T. Bottomore – R. Nisbet (Ed.). *Sosyolojik Çözümlemenin Tarihi*. (ss.644-666). Ankara: Verso Yayınları.

Okutan, E. (2014). *Türkiye'de Siyasal Muhalefet*. İstanbul: Selis Yayın.

Schmitt, C. (2005). *Siyasi İlahiyat Egemenlik Kavramı Üzerine Dört Bölüm*, (çev.) Emre Zeybekoğlu. Ankara: Dost Kitabevi.

Schmitt, C. (2014). *Siyasal Kavramı*, (çev.) Ece Göztepe. İstanbul: Metis Yayıncılık.

Şahin, E. & Tunç, B. (2015). Demokrat Partinin Kurtuluş Süreci ve DP-CHP Mücadelesi (1945-1947). *Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 1(2), 31-69.

Tunaya T. Z. (2015). *Türkiye'de Siyasal Partiler Cilt 1 / İkinci Meşrutiyet Dönemi*. İstanbul: İletişim Yayınları.

Tunç, M. N. (2004). Osmanlı'da Hanedan İçi Katl. *Turkish Studies*, 9(4), 1133-1167.

Turan, İ. (1984). Türkiye'de Siyasal Kültürün Oluşumu. E. Kalaycıoğlu – A. Y. Sarıbay (Ed.), *Türk Siyasal Hayatı Türkiye'de Politik Değişim ve Modernleşme* (ss.479-514). İstanbul: Sentez Yayın.

Turgut, N. Y. (2014). *Siyasal Muhalefet*. Ankara: İmaj Yayınevi.

Ülken, H. Z. (2002). *Türkiye'de Çağdaş Düşünce Tarihi*. İstanbul: Ülken Yayınları.

Vergin, N. (2006). *Siyasetin Sosyolojisi Kavramlar, Tanımlar, Yaklaşımlar*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.

Yeşil, A. (2002). *Türkiye Cumhuriyeti'nde İlk Teşkilatı Muhalefet Hareketi Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası*. Ankara: Cedit Neşriyat.

Yıldız, A (2013). Erken Cumhuriyet Döneminde Siyasal Muhalefet ve Eleştirinin Sınırları: Yarın'ı Okumak. *Turkish Studies*, 8(7), 783-795.

Zürcher, E. J. (2003). *Cumhuriyetin İlk Yıllarında Siyasal Muhalefet Terakkiperver* Cumhuriyet *Fırkası (1924-1925)*. İstanbul: İletişim Yayınları.

Zürcher, E. J. (2007). *Modernleşen Türkiye'nin Tarihi*. İstanbul: İletişim Yayınları.

TÜRKİYE'DE SİYASAL HAYAT VE KURUMLAR BAĞLAMINDA

SİYASET BİLİMİ ÇALIŞMALARI

EDİTÖRLER

Atıl Cem ÇİÇEK - Adem ÇELİK

EFEAKADEMİ

Türkiye'de Siyasal Hayat ve Kurumlar Bağlamında Siyaset Bilimi Çalışmaları

Editör: Atıl Cem Çiçek ORCID (0000-0001-9859-182X)
Editör: Adem Çelik ORCID (0000-0002-9297-1116)

ISBN: 978-625-44453-5-4

1. Baskı: Eylül 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ'ye aittir.

KÜTÜPHANE KARTI
ÇELİK, Adem - ÇİÇEK, Atıl Cem
Türkiye'de Siyasal Hayat ve Kurumlar Bağlamında Siyaset Bilimi Çalışmaları
1. Basım, 297 s., 135 x 210 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar Kelimeler:
1. Türk Siyasal Hayatı, 2. Medya ve Siyaset, 3. Anayasa ve Kurumlar,
4. Türkiye'de Siyasal Aktörler, 5. İdeoloji.

Dizgi - Mizanpaj: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)
Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com
Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER 3
GİRİŞ 5
Atıl Cem ÇİÇEK - Adem ÇELİK

TÜRKİYE'DE SİYASETİN DİNAMİKLERİNİ ANALİZDE ANAHTAR BİR KAVRAM: POLİTİK KÜLTÜR 9
Fatih ERTUGAY

TANZİMAT DÖNEMİ BASININDA SİYASİ MUHALEFET ARACI OLARAK OKUYUCU MEKTUPLARI 35
Nergiz AYDOĞDU

ATTİLÂ İLHAN, POLİTİK KİMLİK VE ELEŞTİREL DÜŞÜNCE 63
Ömer BAYKAL

TÜRKİYE CUMHURİYETİ'NDE DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞININ ROLÜ..... 89
Binali KOÇOĞLU

TÜRKİYE'NİN SOSYAL DEMOKRASİ SERÜVENİ: BÜLENT ECEVİT ÜZERİNDEN BİR DEĞERLENDİRME 121
Hayrettin Alparslan ÇELİK

KARS'TA TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ'NİN KURULUŞU TEŞKİLATLANMASI VE 1965 SEÇİMLERİ..... 155
Nebahat ARSLAN

ŞİDDET "ÇUKUR"UNDA DÖRDÜNCÜ KUVVET: TÜRK TELEVİZYON DİZİLERİNDEKİ ŞİDDET TEMASINI ÇUKUR DİZİSİ ÜZERİNDEN OKUMAK 175
Atıl Cem ÇİÇEK - Gökbörü ÖNALP

AKP DÖNEMİNDE KÜLTÜREL HEGEMONYA ARAYIŞI 213
Erdem Ünal DEMİRCİ

CUMHURBAŞKANLIĞI HÜKÜMET SİSTEMİNİN YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNDEN SONRA TBMM'NİN YÜRÜTMEYİ DENETLEME YETKİSİNDEKİ DEĞİŞİMLER ÜZERİNE 253
Hasan BURAN - Mustafa KARAMAN

CUMHURBAŞKANLIĞI HÜKÜMET SİSTEMİNDE KAMU POLİTİKASI AKTÖRLERİNİN OLUŞTURULMASI VE İDARENİN İŞLEYİŞİ .. 273
Melih Ammar DEMİRCİ

KAYNAKÇA

Almond, G. A. (1956). Comparative Political Systems. *The Jornal of Politics*, 18(3), 391-409.

Almond, G. A. ve Powell, G. B. (Eds.) (1978). *Comparative Politics Today: A World View*. Boston: Little, Brown.

Almond, G. A. ve Verba, S. (1972). *The Civic Cultere: Political Attitudes And Democracy In Five Nations*.Princeton: Princeton Univ. Press.

Akın, M. H. (2018). İki Modernleşme Arasında Türkiye'de Siyasal Kültür Değişmesi ve Medya. *Türkiye İletişim Araştırmaları Dergisi*, Özel Sayı, 54-164.

Akyol, E. (2016). Siyasal Kültür. Hatice Altınok ve Fatma G. Gedikkaya (Ed.), *Kamu Politikaları Ansiklopedisi*.Ankara: Nobel Yayınları.

Brint, M. (2018). *A Genealogy of Political Culture*. New York: Routledge.

Çam, E. (1987). *Siyaset Bilimine Giriş*. İstanbul: Der Yayınları.

Durdu, Z. (2009). Türkiye'de Cumhuriyet Dönemi Siyasal Kültürün Monist İnşası ve Siyasal Sonuçları. *Sosyoloji Dergisi*, 20-21, 41-63.

Durdu, Z. (2018). Siyasal Kültür, Modern Devlet Ve Demokrasinin Demokratikleştirilmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(61), 574-582.

Easton, D. (1965). *A Systems Analysis of Political Life*. New York: Wiley.

Erdenir, B. (2014). "Europeanization of Value Orientations in Turkey: Continuity or Change in Turkish Political Culture?", *Mediterranean Quarterly*, 25(4), 83-106.

Ertugay, F. (2017). Devlet ve Örgütlü Yapılar: Kamusal Alanda Bir Karşılaşmanın İmkân ve Sonuçları Üzerine. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 19(2), 475-491.

Ertugay, F. (2018). Bir "Ara Kurum" Olarak Cemevleri. *Bilig*, Kış (84), 197-218.

Erzen, Ü. M. ve Yalın, E. M. (2012). Siyasal Kültürün Temel Paradigmaları Üzerine: Kültürden, Siyasal Toplumsallaşma, Örgütlenme Ve Katılma Süreçlerine Yansıyanlar. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, Sayı 41, 49-61.

Fagen, R. R. (1969). *The Transformation Of Political Culture In Cuba*. Stanford: Stanford University Press.

Hanioğlu, Ş. (2006). *Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Zihniyet, Siyaset ve Tarih*. İstanbul: Bağlam Yayınları.

Heywood, A. (2007). *Siyaset*. Çev. Bekir Berat Özipek vd., Ankara: Adres Yayınları.

Kavanagh, D. (1972). *Political Culture*. London: Macmillan.

Kurt, H. (2012). Politik Kültür ve İletişim. Halis Çetin (Ed.), *Siyaset Bilimi*. Ankara: Orion Yayınları.

Mardin, Ş. (2007). *Türk Modernleşmesi*. Mümtaz'er Türköne ve Tuncay Önder (Der.). İstanbul: İletişim Yayınları.

Oktay, C. (2003). *Siyaset Bilimi İncelemeleri*. İstanbul: Alfa Yay.

Özdemir, E. (tarih belirtilmemiş). *Siyaset Sosyolojisi*, İstanbul: İÜ Açık Öğretim Fakültesi Yayınları.

Pye, L. W. (1965). Introduction: Political Culture and Political Development. Lucian W. Pye ve Sidney Verba (Ed.), *Political Culture And Political Development*. Princeton, N. J.: Princeton University Press.

Sarıbay, A. Y. (2000). *Global Bir Bakışla Politik Sosyoloji*, İstanbul: Alfa Yayınları.

Sarıbay, A. Y. ve Öğün, S. S. (1999). *Politikbilim*. İstanbul: Alfa

Yayınları.

Turan, İ. (1986). *Siyasal Sistem ve Siyasal Davranış*. İstanbul: Der Yayınları.

Turan, İ. (2007). Türkiye'de Siyasal Kültürün Oluşumu. Ersin Kalaycıoğlu ve A. Yaşar Sarıbay (Ed.), *Türkiye'de Siyasal Değişim ve Modernleşme*. İstanbul: Alfa Akademi Basım.

TANZİMAT DÖNEMİ BASININDA SİYASİ MUHALEFET ARACI OLARAK OKUYUCU MEKTUPLARI[1]

Nergiz AYDOĞDU[2]

GİRİŞ

Osmanlı Devleti'nde siyasal otoritenin ve yönetici sınıfın faaliyetlerini denetleyen geleneksel siyasal muhalefet organları, Yeniçerilik Teşkilatı, Ulemâ, Tekke ve zaviyelerden oluşmaktadır. Geleneksel dönem Osmanlı Devleti'nde halkın şikâyetlerinin ulaştığı meclis sisteminin işlevini kaybetmesi ile birlikte, halkın merkezi ve yerel otoritelerin politikalarına yönelik beklenti ve eleştirileri, bürokratik sürecin kendi içerisindeki patronaj ilişkileri ve denge mekanizmaları ile sonuçsuz kalmaya başlamıştır. Ondokuzuncu yüzyılın ortalarında özel girişim aracılığı ile kurulan gazeteler, halkın talep ve şikâyetlerine sözcülük yapmaya, hükümetin politikalarına yönelik, görüş, öneri ve eleştiri sunmaya başlamış, siyasal muhalefet gücü olarak basın doğmuştur (Türköne, 1994: 58).

Sözü edilen muhalif gazetecilik özellikle Yeni Osmanlılar olarak bilinen bir grup aydının yayınlamış olduğu gazetelerde ortaya çıkmış ve Türk basın tarihinde güçlü bir kamuoyu organı olarak basının gelişimine katkıda bulunmuştur. Söz konusu Yeni Osmanlı düşünce hareketinin Tanzimat hükümetlerine yönelik olarak muhalefeti, Londra merkezli Türkçe gazetelerde yoğunlaşmıştır. Mustafa Fazıl Paşa'nın siyasi emelleri doğrultusunda Osmanlı gençlerini örgütleme amacı güden bu siyasi hareket (Berkes, 2002: 279-280), zaman içerisinde Fazıl

---

[1] Bu konuya dair ilk bulgular, Kafkas Üniversitesi tarafından 5-7 Mart 2020 tarihinde düzenlenen 1. Ulusal Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

[2] Dr. Öğr. Üyesi, Kırklareli Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, nergiz.aydogdu@klu.edu.tr, Orcid: 0000-0003-4651-2629

KAYNAKÇA

Ahmet Midhat Efendi. (1295). Üss-i İnkılap. İstanbul: Takvim-i Vekâyi Matbaası.

Arıkan, Z. (1992). Tanzimat ve Kamuoyu. Tanzimatın 150. Yıldönümü Sempozyum Bildirileri. İzmir: Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.

Avrupa Akademilerinden Biri Azasından. (1868). Hürriyet, 13, 5-6.

Aydoğdu, N. Y. (2016). (2016). Impact of the Press Law of 1865 on the Turkish Press. M. Ibish (Ed.) International Conference on Social Sciences and Humanities Conference Procedings (ICSSH2016) içinde (545-556). Skopje: International Balkan University.

Aydoğdu, N. Y. (2020). Tanzimat Dönemi Avrupa Merkezli Türkçe Gazeteler: Güçlü Kamuoyu, Güçlü Siyasal Muhalefet Anlayışı. Y Avcı, U Karabulut&Sezen Karabulut (Ed.) Osmanlı Payitahtında Siyasi Muhalefet ve Protesto Kültürü içinde (ss. 199-238). İstanbul: Libra Yayınları

Berkes, N. (2002). Türkiye'de Çağdaşlaşma, (Haz. A. Kuyaş), İstanbul: Yapı Kredi Yayınları

Bir Zat Tarafından. (1868). Le Mukhbir, 36, 2-4.

Çadırcı, M. (1987). Tanzimatın Uygulanması ve Karşılaşılan Güçlükler. Mustafa Reşid Paşa ve Dönemi Semineri içinde (97-104). Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Çelik, H. (1994). Ali Suavi ve Dönemi. İstanbul: İletişim Yayınları.

Ebüzziya Tevfik. (1973). Yeni Osmanlılar Tarihi I. İstanbul: Kervan Yayınları.

Edirne'den Bir Mektup. (1868). Hürriyet, 8.

Giridden Tahrirat. Le Mukhbir, 1868, 22.

Girit'ten Gelen Tahrirat. (1869). Hürriyet, 58, 2-6.

Girit'ten Mektup. (1867) Le Mukhbir, 34, 4.

Girit'ten Tahrirat. (1867) Le Mukhbir, 17, 2-3.

Girit'ten Tahrirat. (1868). Hürriyet, 17, 6.

Hanya'dan Tahrirat. (1869) Hürriyet, 40, 5.

İstanbul Mektubu. (1868). Hürriyet, 9, 4.

İstanbul Mektubu. (1868). Hürriyet, 16, 6-7.

İstanbul Mektubu. (1868). Hürriyet, 17, 4-6.

İstanbul Mektubu. (1868). Hürriyet, 18, 2-5.

İstanbul Mektubu. (1868). Hürriyet, 31, 3.

İstanbul Mektubu. (1868). Hürriyet, 34, 5.

İstanbul Mektubu. (1868). Hürriyet, 8.

İstanbul Mektubu. (1868). Hürriyet, 31, 5.

İstanbul Mektubu. (1869). Hürriyet, 39, 4-5.

İstanbul Mektubu. (1869). Hürriyet, 51, 4-6.

İstanbul'dan Mektup. (1868). Hürriyet, 21, 7-8.

İstanbul'dan Tahrirat. (1868). Hürriyet, 6, 3.

İzmir'den Mektup. (1868). Hürriyet, 31, 5.

Koloğlu, O. (2010). Osmanlı'da Kamuoyu. İstanbul: İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları.

Kuntay, M. C. (1944). Namık Kemal Devrinin Olayları ve İnsanları Arasında. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

Kuntay, M. C. (1949). Namık Kemal, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi

Mardin, Ş. (1997), Türk Modernleşmesi, İstanbul: İletişim Yayınları,

Mardin, Ş. (1996). Jön Türklerin Siyasi Fikirleri, İstanbul: İletişim Yayınları.

Namık Kemal (1324), Edib-i A'zam Namık Kemal Bey'in Gayr-ı matbu Asârından- Ahmed Midhat Efendi'ye Yazdığı İki Mektup. İzmir: Tanıkyan Matbaası.

Namık Kemal, (2018). Sürgünde Muhalefet Namık Kemal'in Hürriyet Gazetesi. A. E. Topal (Haz.) İstanbul: Vakıfbank Kültür Yayınları.

Niçüncü Mektup. Le Mukhbir 1867, 14, 2-3.

Niş'ten Tahrirat. (1868). Hürriyet, 21, 8.

North East Gazetesine İstanbul'dan 15 Ağustos Tarihiyle Yazılub "Constitutional Gazetesinin 22 Ağustos Tarihli Nüshasında Görülen Mektubun Tercümesidir.(1868). Hürriyet, 24, 3-4

Reybe'l-menün. (1869). Hürriyet, 53, 4.

Rusçuk'tan Tahrirat. (1869). Hürriyet, 71, 2-3.

Selanik'ten Tahrirat. (1869). Hürriyet, 58, 6-7.

Suavi Efendi Tarafından Gelen Mektup Sureti. (1869). Hürriyet, 78, 1-3 ve Hürriyet, 79, 4

Şarls Vels (Charles Wells) efendinin Muhbir'e irsal buyurduğu benddir. (1867). Le Mukhbir 1867, 16, 2-3.

Tansel, F. A. (1969). Namık Kemal'in Mektupları, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Tırnova'dan Mektup. (1869). Hürriyet, 76, 2-3.

Türköne, M. (1994). Siyasî İdeoloji Olarak İslâmcılığın Doğuşu (2.b). İstanbul: İletişim Yayınları.

Vidin'den Tahrirat. (1868). Hürriyet, 35, 6.

Yeni Osmanlıların İlan-ı Resmisi. (1868). Hürriyet, 16, 1.

Yılmaz, H. (2008). Osmanlı Siyaset ve Hukuk Düşüncesi Geleneğinde Anayasacılık. Yüzüncü Yılında İkinci Meşrutiyet: Milletlerarası Kongre Tebliğleri, IRCICA, 7-10 Mayıs 2008, 381-404.

Yılmaz, N. (2000). Namık Kemal'de Siyasi Kavramlar. M. Ü. Ortadoğu ve İslam Ülkeleri Enstitüsü.

Ziya Paşa, (1869). Müslümanlardan da Protestan Olmaya Başladılar. Hürriyet, 65, 1-

Ziya Paşa. (1326). Veraset-i Saltanat-ı Seniyye Mektupları. Dersaadet.

Ziyad Ebüzziya (1985). Osmanlı İmparatorluğu'nun Türkçe Dili. Türkiye'de Yabancı Dilde Basın. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.

ATTİLÂ İLHAN, POLİTİK KİMLİK VE ELEŞTİREL DÜŞÜNCE[1]

Ömer BAYKAL[2]

GİRİŞ

Siyasi varoluşunu askeri güç üzerinden sürdüren Osmanlı İmparatorluğu'nun, savaş meydanlarında Batı karşısında duraksaması, görünüş itibariyle savunma kapasitesi açısından sorun yaşadığına işaret etmekteydi. Problemin kaynağını askeri, doğal olarak teknik düzeyde telakki eden imparatorluk idaresi, aynı yerden tadil etme eğilimi gösterdi ve yenileşme olgusunu askeri açıdan başlattı. Osmanlı modernleşmesinin temel amacı, öncelikle askeri açıdan kaybettiği gücü geri getirmek ve baş gösteren siyasi yıkımı sonlandırmaktı. Yenileşme deneyiminin askeri bir başarıyı getirdiğini söylemek bir hayli zor olmakla birlikte, modernitenin Osmanlı politik düzenine sirayet ettiği kesindir. Entelektüel, ekonomik ve politik sacayağı üzerine kurulu Batı modernitesi, askeri yenileşme üzerinden girdiği imparatorluk düzenini önemli ölçüde sarsmıştı. Fakat Osmanlı yenileşmesinin bir medeniyet değişimini ihtiva etmemesi, toplumdan öte siyasi ve idari işleyişe odaklanması, mahiyet bakımından kendisinden sonra varoluş gösterecek olan Cumhuriyet modernleşmesi ile önemli ölçüde farklılaşmaktadır. Osmanlı modernleşmesi var olan siyasi yapıyı muhafaza etmeye çalışırken, Cumhuriyet modernleşmesi yeni bir ulus-devlet inşası hedeflemekteydi. Kemalist rejim, geçmiş ile olan rabıtasını inkâr etmekle birlikte, Osmanlı yenileşme tecrübesinden aldığı modern

[1] Bu çalışma, 5-7 Mart 2020 tarihleri arasında Kafkas Üniversitesi'nde düzenlenen 1. Ulusal Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Kongresi'nde sözlü sunumu yapılan bildirinin gözden geçirilmiş halidir.

[2] Dr. Öğr. Üyesi, Bartın Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, obaykal@bartin.edu.tr, Orcid: 0000-0001-7182-4793

KAYNAKÇA

Akyol, T. (1993). Cedidcilik. TDV İslam Ansiklopedisi. C.7. s.211-213.

Argın, Ş. (2009). Türk Aydının Devlet Aşkı ve Aşkın Devlet Anlayışı. (Ed. Ömer Laçiner). Modern Türkiye'de Siyasî Düşünce, Dönemler ve Zihniyetler. İstanbul: İletişim Yayınları. s.84-111.

Arslan, A. (2002). Aydınlar, Entelektüeller ve Müminler. Cogito Dergisi. S.31. s.13-106.

Aydın, S. (2003). Sosyalizm ve Milliyetçilik: Galiyefizmden Kemalizme Türkiye'de "Üçüncü Yol" Arayışları. (Ed. Tanıl Bora). Modern Türkiye'de Siyasî Düşünce, Milliyetçilik. İstanbul: İletişim Yayınları. s.433-482.

Başkaya, F. (2018). Türkiye'de Sol Hareketin İdeolojik Geri Planı Üzerine Bazı Gözlemeler. (Ed. Murat Gültekingil). Modern Türkiye'de Siyasî Düşünce, Sol. İstanbul: İletişim Yayınları. s.73-85.

Baykal, Ö. (2019). İçeriden Bir Ses Olarak Attilâ İlhan. Türkiye Notları Dergisi. S.3. s.29-34.

Belge, M. (1983). Tarihi Gelime İçerisinde Aydınlar. Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi. İstanbul: İletişim Yayınları. C.1. s.122-129.

Bora, T. (2017). Cereyanlar. İstanbul: İletişim Yayınları.

Çiğdem, A. (2003). Aydınlanma Düşüncesi. İstanbul: İletişim Yayınları.

Hanioğlu, Ş. (2013). Kemalizm'in Tarihî Kökleri. (Ahmet T. Kuru, Alfred Stephan). Türkiye'de Demokrasi, İslâm ve Laiklik. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları. s.31-57.

Hilav, S. (2002). Entelektüeller ve Eylem. Cogito Dergisi. S.31. s.13-106.

İlhan, A. (1991). Aydınlar Savaşı. İstanbul: BDS Yayınları.

İlhan, A. (1992). Atilla İlhan İle Çağdaşlaşma Üzerine Soruşturma. Türkiye Günlüğü Dergisi. S.1. s.15-17.

İlhan, A. (1995). Ulusal Kültür Savaşları. İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları.

İlhan, A. (1995). Hangi Laiklik. Ankara: Bilgi Yayınevi.

İlhan, A. (2011). Hangi Sol. İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları.

İlhan, A. (2011). Kemalizm Müdafaa-i Hukuk Doktrini. (Ed. Ahmet İnsel) Modern Türkiye'de Siyasî Düşünce, Kemalizm. İstanbul: İletişim Yayınları. s.518-528.

İlhan, A. (2013). Hangi Atatürk. İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları.

Kılıçbay, M. A. (1983). Osmanlı Aydını. Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi. İstanbul: İletişim Yayınları. C.1. s.55-60.

Mardin, Ş. (2005). Türkiye'de Din ve Siyaset. İstanbul: İletişim Yayınları.

Mahçupyan, E. (1999). Kemalizm, Pozitivizm ve İktidar: Devlet Ulema İlişkilerinde Modern Dönem, Doğu Batı Dergisi, S.7. s.107-125.

Özcan, A. (2005). Mir Said Sultan Galiyev. TDV İslam Ansiklopedisi. C.30. s.130-132.

Reyhan, H. (2012). Attilâ İlhan'ın Siyasal Düşüncesi. Ankara: Phoenix Yayınları.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ'NDE DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞININ ROLÜ[1]

Binali KOÇOĞLU[2]

GİRİŞ

Batılı bir tarzda inşa edilen Türkiye Cumhuriyeti, laiklik ve milliyetçilik ilkeleri üzerine kurulmuştur. Başlangıçta din ve devlet işlerinin birbirinden ayrılması olarak tanımlanan laiklik, süreç içerisindeki keyfi uygulamalarla evrilmiş ve Türkiye'ye özgü bir laiklik anlayışı oluşmuştur. Yeni kurulan devlet, Osmanlı ve İslam geçmişini söylemsel olarak ötekileştirmiş ve bazı dönemlerde ne olduğu belli olmayan söylemler üreterek onu "irticayı" bir tehlike olarak görmüştür. Devlet bir taraftan laiklik ilkesine uygun olduğunu düşündüğü uygulamaları hayata geçirirken, diğer taraftan da halkın dini faaliyetler ile ilgili ihtiyacını gidermek için kendisinde bir zorunluluk hissederek Diyanet İşleri Başkanlığı'nı kurmuştur. Diyanet kurumu ile sadece halkın dinî ihtiyaçları giderilmemiş aynı zamanda Milli Eğitim Bakanlığı'nda olduğu gibi devletin sınırlarını çizdiği yeni bir Müslüman tipinin oluşturulması amaçlanmıştır. Bu da Diyanet İşleri Başkanlığı'nca hutbe, fetva, camilerde halka vaaz edilecek konular; hangi konuların daha çok işleneceği, imam-hatip eğitimleri gibi her türlü faaliyetin merkezden belirlenmesiyle sağlanmaya çalışılmıştır. Camilerde devlet yetkililerinin istemediği konular din adamlarınca vaaz konusu edilmemiştir. Devlet, istediği konuları Diyanet üzerinden cami

[1] Bu çalışma, 5-7 Mart 2020 tarihleri arasında Kafkas Üniversitesi'nde düzenlenen 1. Ulusal Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Kongresi'nde sözlü sunumu yapılan bildirinin gözden geçirilmiş halidir.

[2] Doktora Öğrencisi, Atatürk Üniversitesi İslam Tarihi ve Sanatları ABD, kocoglubinali@gmail.com, Orcid: 0000-0002-3273-4573

KAYNAKÇA

Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri. (1954). 3: 69-70. Ankara.

Adıvar, H. E. (1995). Türkiye'de Diktatörlük ve Reformlar. Çev. M. Özden, Türkiye Günlüğü, 37.

Alican, M. (2011). "Bizans İmparatorluğu'nda Kilise ve Devlet Sezaropapizm Sorununu Yeniden Düşünmek".Tarih Okulu (11): 169-198.

Arın, E. (1955). Atatürkçülük'te Dil ve Din. İstanbul: Atatürkkent.

Aydemir, Ş. (2016). İhtilalin Mantığı ve 27 Mayıs İhtilali (7 b.). İstanbul: Remzi Kitapevi.

Bağdatlı, Ö. (2008). İslam Siyaset Düşüncesinin Kavramsal Temelleri. İstanbul: Deragah Yayınları.

Baktır, M. (1998). "Hutbe". TDV İslam Ansiklopedisi (Cilt 18, s. 425-428). Diyanet Vakfı Ansiklopedisi.

Başdemir, H. Y. (2009). "Optimum Değerler Olarak Laiklik ve Din Özgürlüğü". Liberal Düşünce, 14(55): 23- 40.

Başdemir, H. Y. (2016). Alevi Açılımında Çözüme Odaklanmak. Liberal Düşünce Topluluğu.

Belazüri, A. (1996). Ensabu'l Eşraf. Beyrut.

Biber, N. (2014, 8 21). http://blog.milliyet.com.tr/. http://blog.milliyet.com.tr/endoktrinasyon--beyin-yikama/Blog/?BlogNo=471447 adresinden alınmıştır

Bolat, B., & Ayaz, R. (2017). "İngiliz Misyonerlik Faaliyetlerinin Osmanlı Devleti'nin Yıkılış Sürecine Etkileri". Atatürk Yolu Dergisi (61):1-45.

Boyacıoğlu, R. (1992). Hilafetten Diyanet İşleri Başkanlığına Geçiş .

Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara.

Cesur, A. (2018). "Tarihsel Süreklilik Bağlamında Resmi İdeoloji Olarak Kemalizm'in Entellektüel Temelleri". Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 11(55):248-258.

Çaylak, A., & Çelik, A. (2009). "Osmanlı ve Cumhuriyet Modernleş(tir)meşinde Tarih, Din ve Etnisite Algısı". Adem Çaylak vd. (ed.) Osmanlı'dan İkibinli Yıllara Türkiye'nin Politik Tarihi içinde (93-133), Ankara: Savaş Yayınları.

Daver, B. (1955). Türkiye Cumhuriyetinde Laiklik. İstanbul: Ankara Üniversitesi SBF Yayınları.

DİB Komisyon. (1999). Kuruluştan Günümüze Diyanet İşleri Başkanlığı. Ankara: TDV.

Din Hizmetleri Genel Müdürlüğü: Hutbe. (2016, 7 22). Gün Milletçe Kenetlenme ve Geleceğimizi İnşa Etme Günüdür. Ankara.

Duman, M. Z. (2010). "Türkiye'de Laiklik Sorununun Siyasal Temelleri". Uluslararası İnsan Bilimler Dergisi, 7(2):284-303.

Ensari, A. i. (1994). Ehlü'l-Hal ve'l-Akd. Komisyon içinde, Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (539-541).

Esen, A.K. (2019). CHP İktidarı Döneminde Diyanet İşleri Reisliği'nin Devlet İçindeki Konumu. Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul.

Evkuran, M. (2015). Sünni Paradigmayı Anlamak: Bir Ekolün Politik ve Teolojik Yapılanması. Ankara: Ankara Okulu.

Göl, Y. S. (2018). Abbasiler Döneminde Kadı'l-Kudatlık. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayımlanmamış Doktora Tezi, Konya.

İmer, C. (1981). Atatürk'ten Seçme Sözler. İstanbul: Remzi Kitapevi.

Karaosmanoğlu, Y. K. (1981). Atatürk. İstanbul: Birikim Yayınları.

Kaya, S. (tarih yok). Laiklik. http://derinsular.com/pdf/laiklik.pdf adresinden alınmıştır

Kocaman, H., & Ceylan, M. (tarih yok). Türkiye Cumhuriyetinin İlk Muhalefet Fırkası: Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası. http://www.yasader.org/web/yasama_dergisi/2016/sayi34/sayi34_5-23.pdf. adresinden alınmıştır

Kongar, E. (1983). Devrim Tarihi ve Toplumbilim Açısından Atatürk. İstanbul: Timaş.

Köçer, M. (2003). "Osmanlı Devletinde Türkçülük Akımının Ortaya Çıkması". Doğu Anadolu Bölge Araştırmaları Dergisi (3): 10-11.

Mahkemesi, A. (21/10/1971). K.1971/76 Sayılı Karar. Anayasa Mahkemesi Kararları Dergisi.

Mardin, Ş. (2011). Türkiye, İslam ve Sekülarizm / Makaleler V. İstanbul: İletişim.

Onay, A. (2004). "Diyanet Hutbelerinin Muhteva Analizi". İslami Araştırmalar Dergisi, 17(1), 1-13. Ozankaya, Ö. (2000). Türkiye'de Laiklik. İstanbul: Cem Yayınevi.

Önder, M. (2012). "Milli Mücadele Yıllarında Atatürk, Dini Yayınlar ve Din Adamları". Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 17(1): 75-83.

Özbolat, A. (2014). "Hutbelerde Söylem Değişimi- Diyanet Hutbeleri Örneği". Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 7(29), 662-679.

Özbudun, E. (2017). Türk Anayasa Hukuku. Ankara: Yetkin Yayınevi.

Paşaoğlu, M. T. (2019). Din-Siyaset İlişkisinin Kurumsallaşması, Diyanet İşleri Başkanlığı Örneği. Ondokuz MAyıs Üniversitesi Sosyal Bilimle Enstitüsü Yayımlanmamış Doktora Tezi, Samsun.

Runyun, M. (1954). Hacıbayram Minberinden Hutbelerim. Ankara: Diyanet İşleri Reisliği.

Şaylan, G. (1992). Türkiye'de İslamcı Siyaset (2 b.). Ankara: Verso.

Taberi, E. C. (tarih yok). Tarihu-l Ümem ve-l Mülük. Beyrut: Daru's-Süveydan.

TBMM. (1937). Kavanin Mecmuası (Cilt 17). Ankara: TBMM Matbaası.

TBMM. (tarih yok). Anayasa Metni Başlangıç Kısmı,. 2001.

Türk Tarihi Tetkik Cemiyeti. (1934). Türkiye Cumhuriyeti. İstanbul.

Usta, E. Ş. (2016). Atatürk'ün Hazırlattığı Hutbeler. İstanbul: Beyaz Köşe.

Uzunçarşılı, İ. H. (1988). Osmanlı Devletinin İlmiye Teşkilatı (3 b.). Ankara: Türk Tarih Kurumu.

Yılmaz, E. (1982). Hukuk Sözlüğü. Ankara: Yorum Matbacılık.

TÜRKİYE'NİN SOSYAL DEMOKRASİ SERÜVENİ: BÜLENT ECEVİT ÜZERİNDEN BİR DEĞERLENDİRME[1]

Hayrettin Alparslan ÇELİK[2]

GİRİŞ

Sosyal demokrasi akımı, 19. yüzyılda ortaya çıkmış ve zaman içerisinde meydana gelen değişim ve dönüşümlerden etkilenerek dünyanın çeşitli yerlerine yayılmıştır. İlk yıllarda Marksizmle ittifak halinde olduğu gözlemlenen sosyal demokrat hareket, İkinci Enternasyonal'in son bulmasıyla ve 1917 yılında meydana gelen Bolşevik Devrimi ile birlikte devrimci sosyalistlerden kesin olarak ayrılmıştır (Karatepe, 2014: 89-92). Bu tarihten itibaren devrimci sosyalistler (veya kendi tabirleri ile komünistler), sosyal demokratları da karşı cephenin bir parçası olarak görmeye başlamışlardır. Sosyal demokratlar (veya evrimci sosyalistler) ise, demokratik yollardan iktidara gelerek kapitalizme son vermeyi hedeflemişlerdir (Bernstein, 1991: 90-94; 150-154). 1929 yılında yaşanan ekonomik buhran sonrasında dünya çapında kabul gören Keynesyen ekonomi modeli, sosyal demokrasiye de altın çağını yaşatmıştır. Ne var ki, kısa bir süre sonra patlak veren İkinci Dünya Savaşı, sosyal demokrat hareketlerin de kendi ideolojik konumlarını yeniden tartışmaya açmalarına sebep olmuştur. Artık dünyadaki sosyal demokrat partiler, demokratik yollardan iktidara gelerek kapitalizme son verme hedefinden vazgeçmişlerdir. Sosyal demokrat hareketler, kapitalizmin sivrilen yönlerini törpüleyerek, servetin adil bölüşümünü esas alan hedeflere öncelik vermişlerdir (Heywood, 2015: 152-153). 1980'den sonra

---

[1] Bu çalışma, 5-7 Mart 2020 tarihleri arasında Kafkas Üniversitesi'nde düzenlenen 1. Ulusal Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Kongresi'nde sözlü sunumu yapılan bildirinin gözden geçirilmiş halidir.

[2] Kamu Yönetimi Uzmanı, alparslancelik1969@gmail.com, Orcid: 0000-0002-2225-1949

KAYNAKÇA

Ağtaş, Ö. (2008). "Ortanın Solu: İsmet İnönü'den Bülent Ecevit'e". Murat Gültekingil (Edt.). Modern Türkiye' de Siyasi Düşünce Cilt 8, Sol içinde 194-201. İstanbul: İletişim Yayınları.

Ahmad, F. (2017). Modern Türkiye'nin Oluşumu. Yavuz Alogan Ankara: Kaynak Yayınları.

Akar, R. ve Dündar, C. (2008). Ecevit ve Gizli Arşivi. Ankara: İmge Kitabevi.

Aksoy, M. (1977). Sosyalist Enternasyonal ve CHP. İstanbul: Tekin Yayınevi.

Alkan, M. Ö. (2015). CHP'de Eski Kuşak ile Yeni Kuşak Diyalog Kuramıyor ve Adeta Devir Teslim Yapamıyor. Yunus Emre ve Burak Cop (Haz.). Türkiye İçin Sosyal Demokrasi: Zorluklar ve Fırsatlar içinde 163-186 İstanbul: Kalkedon Yayınları.

Alper, E. (2008). "Bülent Ecevit". Murat Gültekingil (Edt.). Modern Türkiye' de Siyasi Düşünce Cilt 8, Sol içinde 202-221. İstanbul: İletişim Yayınları.

Arcayürek, C. (2006). Bir Özgürlük Tutkunu Bülent Ecevit. İstanbul: Detay Yayıncılık.

Bahçe, S. ve Eres, B. (2017). "İktisadi Yapılar, Türkiye ve Değişim". Faruk Alpkaya ve Bülent Duru (Der.).

1920'den Günümüze Türkiye'de Toplumsal Yapı ve Değişim içinde 17-68. Ankara: Phoenix Yayınevi.

Bernstein, E. (1991). Evrimsel Sosyalizm. B. Alkım Cerit ve Evren Bülaycı(çev.). İstanbul: Kavram Yayınları.

Bila, F. (2001). Phoenix: Ecevit'in Yeniden Doğuşu. İstanbul: Doğan Kitap.

Bila, H. (1999). CHP 1919-1999. İstanbul: Doğan Kitap.

Bora, T. (2017). Cereyanlar-Türkiye'de Siyasi İdeolojiler. İstanbul: İletişim Yayınları.

Bozarslan, H. (2009). "Bülent Ecevit". Ahmet İnsel (Edt.). Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce Cilt 2, Kemalizmiçinde 458-463. İstanbul: İletişim Yayınlar.

CHP. (1973). Ak Günlere. Ankara: Ajans-Türk Matbaacılık Sanayii.

CHP. (2008). Çağdaş Türkiye İçin Değişim. Ankara: CHP.

Coşkun, A. (1978). Cumhuriyet Halk Partisi ve Demokratik Sol. Ankara: Tekin Yayınevi.

Çolak, M. (2016). Bülent Ecevit-Karaoğlan. İstanbul: İletişim Yayınları.

Derviş, K. (2015). "Gezi, CHP ve HDP Birbirlerini Tamamlayan, Birbirlerine Güç Verebilecek Potansiyeller". Yunus Emre ve Burak Cop (Haz.). Türkiye İçin Sosyal Demokrasi: Zorluklar ve Fırsatlar içinde 147-162. İstanbul: Kalkedon Yayınları.

DSP. (2002). Sessiz Devrim: DSP'nin Ülke Sorunlarına Yaklaşımı ve Çözüm Önerileri. Ankara: DSP.

Ecevit, B. (19 Aralık 1952). "Devrimler Türkiye'sinde: Dün ve Yarın". Ulus. 2, 5.

Ecevit, B. (23 Mayıs 1954). "Neden Halkçı?". Halkçı. 3.

Ecevit, B. (28 Aralık 1955). "CHP'yi Bekleyen Görevler". Ulus. 3.

Ecevit, B. (17 Ekim 1956). "Fedakarlıkta Eşitlikten Nimetlerde Eşitliğe". Ulus. 2.

Ecevit, B. (18 Ekim 1956). "İngiliz Sosyalizmi Dönüm Noktasında". Ulus. 2.

Ecevit, B. (12 Temmuz 1957). "Hedefleri Birleşen Oklar". Ulus. 3.

Ecevit, B. (1966). Ortanın Solu. Ankara: Kim Yayınları.

Ecevit, B. (1970). Atatürk ve Devrimcilik. İstanbul: Tekin Yayınevi.

Ecevit, B. (1973). Bu Düzen Değişmelidir. Ankara: Tekin Yayınevi.

Ecevit, B. (1975). Üreticinin Hakkı Üreticiye, İşçinin Hakkı İşçiye. Ankara: Ajans-Türk Matbaacılık Sanayii.

Ecevit, B. (1975). Demokratik Solda Temel Kavramlar ve Sorunlar. Ankara: Ajans-Türk Matbaacılık Sanayii.

Ecevit, B. (1976). Ecevit'in Açıklamaları. Ankara: Ajans-Türk Matbaası.

Ecevit, B. (1990). Mithat Paşa ve Türk Ekonomisinin Tarihsel Süreci. İstanbul: Tekin Yayınevi.

Ecevit, B. (2011). Savunmam. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Emre, Y. (2015). CHP, Sosyal Demokrasi ve Sol: Türkiye'de Sosyal Demokrasinin Kuruluş Yılları (1960-1966). İstanbul: İletişim Yayınları.

Erdoğan Tosun, G. (2016). Sosyal Demokrasi ve İlkeleri. Ankara: Alabanda Akademi.

Ergül, T. (2000). Sosyaldemokraside Ayrışma Yılları (1980-1985). İstanbul: Gündoğan Yayınları.

Eroğul, C. (1990). Demokrat Parti (Tarihi ve İdeolojisi). Ankara: İmge Kitabevi.

Eryıldız, S. (1975). Demokratik Sol Cilt:I. Ankara: Kalite Matbaası.

Filiztekin, A. (2016). Sosyal Demokrasi ve Ekonomi. Ankara: Alabanda Akademi.

Gezici, A. (2006). Bir Karaoğlan Masalı Bülent Ecevit. İstanbul: Akis Kitap.

Günay, E. (2008). "Özgür İnsan Dergisi". Murat Gültekingil (Edt.). Modern Türkiye' de Siyasi Düşünce Cilt 8, Sol içinde 234-251. İstanbul: İletişim Yayınları.

Güneş Ayata, A. (2010). CHP (Örgüt ve İdeoloji). Belkıs Tarhan ve Nüvit Tarhan(çev). İstanbul: Gündoğan Yayınları.

Güneş, H. (2015). "Toplumu, Mağdur Olanlar ve Mağdur Edenler Diye Ayırmalı". Yunus Emre ve Burak Cop (Haz.). Türkiye İçin Sosyal Demokrasi: Zorluklar ve Fırsatlar içinde 130-146. İstanbul: Kalkedon Yayınları.

Hakan, A. (2001). Deniz Baykal: CHP ve Anadolu Sol'u. İstanbul: Birey Yayıncılık.

Heywood, H. (2015). Siyasi İdeolojiler. Ahmet K. Bayram, Özgür Tüfekçi, Hüsamettin İnanç, Şeyma Akın ve Buğra Kalkan (çev.). Ankara: Adres Yayınları.

Karakaş, E. (2008). "Sosyal Demokrasi Arayışları". Murat Gültekingil (Edt.). Modern Türkiye' de Siyasi Düşünce Cilt 8, Sol içinde 252-261. İstanbul: İletişim Yayınları.

Karakaş, E. (2015). "Solda İdeoloji Yoksa Parti de Yok Demektir". Yunus Emre ve Burak Cop (Haz.). Türkiye İçin Sosyal Demokrasi: Zorluklar ve Fırsatlar içinde 89-109. İstanbul: Kalkedon Yayınları.

Karatepe, Ş. (2014). Siyasi İdeolojiler. İstanbul: İz Yayıncılık.

Kepenek, Y. (2014). "CHP'nin Asıl Eksiği". 100. Yıla Doğru CHP içinde 126-131. İstanbul Kalkedon Yayınları.

Kili, S. (1976). 1960-1975 Döneminde Cumhuriyet Halk Partisinde Gelişmeler -Siyaset Bilimi Açısından Bir İnceleme. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.

Koloğlu, O. (2001). Kim Bu Ecevit?. İstanbul: Boyut Kitapları.

Konuralp, E. (2013). Ecevit ve Milliyetçilik. İstanbul: Togan Yayıncılık.

Kömürcü, D. (2010). "Türkiye Merkez Solunda Farklı Bir Deneyim: SODEP". Tunahan, vd. (Der.). Tarabya Çalışmaları (20. Yıl Armağan Kitap) içinde 247-270. İstanbul: Marmara Üniversitesi Nihad Sayar Eğitim Vakfı Yayınları.

Millet Meclisi Tutanak Dergisi, Dönem: 21, C. 1, Toplantı: 1, Birleşim: 1.

Ölçen, A. N. (1995). Ecevit Çemberinde Politika. Ankara: TŞOF Trafik Matbaacılık A.Ş..

Övür, M. (2011). 12 Eylül'den 12 Haziran'a Siyasal Partiler: Cumhuriyet Halk Partisi (CHP). Cilt: 40. Ankara: SETA Analiz.

Öymen, Ö. K. (2014). "CHP'nin Geleceği Türkiye'nin Geleceğidir". 100. Yıla Doğru CHP içinde 69-76. İstanbul Kalkedon Yayınları.

Özdalga, H. (2005). Kötü Yönetilen Türkiye-Örnek Vaka DSP. İstanbul: Kitap Yayınevi.

Saraçoğlu, C. (2015). "Tank Paletiyle Neoliberalizm". Gökhan Atılgan, Cenk Saraçoğlu ve Ateş Uslu (Haz.).

Osmanlı'dan Günümüze Türkiye'de Siyasal Hayat içinde 747-869.

Sayılgan, A. (2009). Türkiye'de Sol Hareketler. İstanbul: Doğu Kütüphanesi.

Şen, A. ve Yenigün Altın, Ş. (2019). "Sosyal Demokrasiden Yeni Sağa CHP'nin Söylemsel Dönüşümü: Bir Siyasal Söylem Çözümlemesi Denemesi". Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 21 (3), 434-461.

Taşkın, Y. (2016). Sosyal Demokrasi ve Din. Ankara: Alabanda Akademi.

Tekin, G. (2015). "Ne İşimiz Vardı Bizim 28 Şubat'ta?". Yunus Emre ve

Burak Cop (Haz.). Türkiye İçin Sosyal Demokrasi: Zorluklar ve Fırsatlar içinde 110-129. İstanbul: Kalkedon Yayınları.

Tevetoğlu, F. (1967). Türkiye'de Sosyalist ve Komünist Faaliyetler (1910-1960). Ankara: Ayyıldız Matbaası.

Toker, M. (1971). Solda ve Sağda Vuruşanlar. Ankara: Akis Yayınları.

Tunaya, T. Z. (1986). Türkiye'de Siyasal Partiler Cilt: 2 (Mütareke Dönemi). İstanbul: Hürriyet Vakfı Yayınları.

Tunaya, T. Z. (1988). Türkiye'de Siyasal Partiler Cilt: 1 (İkinci Meşrutiyet Dönemi). İstanbul: Hürriyet Vakfı Yayınları.

Tuncer, E. (2014). "Ortanın Solundan Demokratik Sola ve Sosyal Demokrasiye…". 100. Yıla Doğru CHP içinde 83-101. İstanbul Kalkedon Yayınları.

Tunçay, M. (2009a). Türkiye'de Sol Akımlar (1908-1925)-Cilt I. İstanbul: İletişim Yayınları.

Tunçay, M. (2009b). Türkiye'de Sol Akımlar (1925-1936)-Cilt II. İstanbul: İletişim Yayınları.

Tütüncü Esmer, G. (2006). CHP: 1965-1980-Türk Siyasal Yaşamında Ortanın Solu. Antalya: Yeniden Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Yayınları.

Uçan Çubukçu, S. (2016). "Sosyal Demokrasi: Melez Bir Politik Gelenek". H. Birsen Örs (Der.). 19. Yüzyıldan20. Yüzyıla Modern Siyasal İdeolojiler içinde 253-306. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Ülkü, F. (1974). Üçüncü Adam Ecevit ve İstifa Olayı. İstanbul: Başak Kitabevi.

Yetkin, Ç. (1970). Türkiye'de Soldaki Bölünmeler (1960-1970). İstanbul: Toplum Yayınevi.

Yılmaz, M. (2008). "Demokrasi İçin Toplumcu Düşün Dergisi". Murat Gültekingil (Edt.). Modern Türkiye' de Siyasi Düşünce Cilt 8, Sol içinde 222-233. İstanbul: İletişim Yayınları.

Yücel, Y. (Mart/Nisan 2018). "Necmi Erdoğan ile Söyleşi". Ayrıntı Dergi, 25, 75-85.

Zürcher, E. J. (2015). Modernleşen Türkiye'nin Tarihi. Yasemin Saner(çev.). İstanbul: İletişim Yayınları.

KARS'TA TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ'NİN KURULUŞU TEŞKİLATLANMASI VE 1965 SEÇİMLERİ[1]

Nebahat ARSLAN[2]

GİRİŞ

TÜRKİYE'DE 1960 DARBESİ SONRASI SİYASİ GELİŞMELER

1957 seçimleri sonrasında ülkenin ekonomik durumunun kötü yönde değişmesi DP iktidarını içte ve dışta zor duruma soktu. 1958 yılında fiyat artışlarına bağlı olarak kuyruklar ve karaborsa ortaya çıktı. Bunlara paralel olarak siyasi ortamda hareketlendi ve DP hükümetine karşı siyasi ittifaklar oluştu. Türkiye Köylü Partisi, Cumhuriyetçi Millet Partisi'ne, Hürriyet Partisi ise CHP'ye katılarak iktidara karşı güç birliği oluşturdu. DP ise buna karşılık Vatan Cephesi'ni kurarak ülke içinde örgütlenmeye çalıştı. Kıbrıs Meselesi ve Menderes'in geçirmiş olduğu uçak kazası iktidar muhalefet ilişkilerini ne yazık ki düzeltemedi. 1959 yılında Türk lirasının değerinin düşmesiyle birlikte kamuoyu tepkileri arttı ve CHP erken seçimi gündeme getirmeye başladı (Ural, 2018: 14-15).

DP bütün bu gelişmeler karşısında 1960 yılı içerisinde bir tahkikat komisyonu kurarak olayları incelemeye çalıştı. Ardından sıkıyönetim ilan edildi. Ancak sonu gelmeyen sivil tepkiler ve ordunun hoşnutsuzluğu neticesinde 27 Mayıs askeri darbesi gerçekleşti. Darbenin ardından birçok tutuklama ve görevden almalar başladı. Demokrat Parti kapatıldı. Darbe sonrası her

[1] Bu çalışma, 5-7 Mart 2020 tarihleri arasında Kafkas Üniversitesi'nde düzenlenen 1. Ulusal Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Kongresi'nde sözlü sunumu yapılan bildirinin gözden geçirilmiş halidir.

[2] Doç. Dr., Kafkas Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, nebahatarslan@hotmail.com, Orcid: 0000-0002-2500-4564

KAYNAKÇA

Ahmad, B. ve Ahmad, F. (1976). Türkiye'de Çok Partili Politika'nın Açıklamalı Kronolojisi 1945- 1971, Ankara: Bilgi Yayınevi.

Aren, S. (1993). TİP Olayı, İstanbul: Cem Yayınevi.

Arslan, N. ve Ural, S. (2018). Kars Tarihi 1960-1980. Ankara: Son Çağ Yayınları.

Arslan, T. (2019). "1960 Darbesi Sonrasında Kars'ta Siyasi Gelişmeler, Kars ve Güney Kafkasya Tarihi Yazıları" Muharrem Turp (ed.). İstanbul: İdeal Kültür Yayıncılık, 339-362.

Ateşoğlu, E. (2006). Türk Siyasal Yaşamında Milli Demokratik Devrim Düşüncesi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi.

Çakır, G. (2011). Türkiye'de Birey ve Parti İlişkisinde Sosyalist Gelenek: Türkiye İşçi Partisi Örneği, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi.

Çayın, N. (2019). 1960'larda Sosyo-Politik Ortam ve Türkiye İşçi Partisinin TBMM'de Temsiliyeti, Batman: Batman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi.

Çiçek, Y. (2008). Türkiye'de Faaliyet Gösteren Yasadışı Sol Örgütlenme Olarak TKP/ML-TİKKO, Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi.

Döner, H. (2017). Türkiye İşçi Partisinin Geçirdiği Siyasal Dönüşüm Süreçlerinin Arka Planı (1961-1969), Adıyaman: Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi.

Keleş, D. (2009), Türkiye İşçi Partisinin Parlamenter Muhalefeti, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi.

Makal, A. (2002). Türkiye'de Çok Partili Dönemde Çalışma İlişkileri 1946-1963, Ankara: İmge Yayınevi.

Özdemir, H. (2007). Türkiye Tarihi, Çağdaş Türkiye 1908-1980, Cilt:4, İstanbul: Cem Yayınevi.

Sayılgan, A. (1968). Solun 94 Yılı (1871- 1965): Başlangıçtan Günümüze Türkiye'de Sosyalist ve Komünist Hareket, Ankara: Mars Matbaası.

Sabuncu, Y. (2009). Anayasaya Giriş, Ankara: İmaj Yayınevi.

Sargın, N. (2001). Tip'li Yıllar (1961-1971); Anılar- Belgeler 2, İstanbul: Felis Yayınevi.

Timur, T. (2002). CHP, DP ve 27 Mayıs Devrimciliği, Mülkiye Dergisi, Şubat 2014, Cilt:26, sayı: 237, s. 81-92.

Ural, S. (2018). Kars'ta 15 Temmuz Darbe Girişimi, Ankara: Son Çağ Yayınları.

Uzun, T. (2013). İttihat ve Terakki'den Günümüze Siyasal Partiler, Ankara: Orion Kitapevi Yayınları.

Ünsal, A. (2002). Umuttan Yalnızlığa: Türkiye İşçi Partisi, (1961-1971). İstanbul, Kırmızı Kedi Yayınevi.

Varuy, N. (2016). Türkiye İşçi Partisi Tarihi 1961-1971: Olaylar, Belgeler, Yorumlar. İstanbul: Sosyal Tarih Yayınları.

Yurdakul, Ş. (2003). Cezaevinden Babıali'ye Babıali'den Tip'e: Anılar. İstanbul: Evrensel Basım Yayın.

RESMİ YAYINLAR

Kemal Kaya Arşivi, Hal Tercümesi kağıdı, Sicil No: 254

TBMM albümü 1920-2010 (Cilt II, 1950-1980).

Türk Parlamento Tarihi, (1995) TBMM XIII. Dönem (1965-1969), Ankara. TÜİK; Milletvekili Genel Seçimleri, 1923-2001.

TBMM Tutanak Dergisi, Cilt, 7, Birleşim, 101. TBMM Tutanak Dergisi, Cilt, 7, Birleşim, 107.

TBMM Tutanak Dergisi, Cilt 8, Birleşim, 123. TBMM Tutanak Dergisi, Cilt 1, Birleşim, 30.

GAZETELER

Bugün Gazetesi, 27 Mayıs 1960, sayı:662.

Ekinci Gazetesi, 19 Ekim 1965, sayı: 4130.

23 Şubat Gazetesi, 18 Ocak 1965, sayı:652.

23 Şubat Gazetesi, 23 Ocak 1965, sayı: 657.

23 Şubat Gazetesi, 24 Şubat 1965, sayı:680.

23 Şubat Gazetesi, 4 Haziran 1965, sayı: 759.

23 Şubat Gazetesi, 7 Haziran 1965, sayı: 761.

23 Şubat Gazetesi, 8 Haziran 1965, sayı: 762.

23 Şubat Gazetesi, 9 Haziran 1965, sayı: 763.

23 Şubat Gazetesi, 7Ağustos 1965, sayı:814.

23 Şubat Gazetesi, 13 Ağustos 1965, sayı: 819.

23 Şubat Gazetesi, 29 Ekim 1967, sayı: 1260.

23 Şubat Gazetesi, 30 Ekim1968, sayı: 1301.

23 Şubat Gazetesi, 8 Kasım1971, sayı: 1662.

23 Şubat Gazetesi, 13 Kasım 1965, sayı: 892.

23 Şubat Gazetesi, 16 Kasım 1965, sayı: 894.

23 Şubat Gazetesi, 19 Kasım 1971, sayı:1665.

23 Şubat Gazetesi, 1 Aralık 1972, sayı:1770.

ŞİDDET "ÇUKUR"UNDA DÖRDÜNCÜ KUVVET: TÜRK TELEVİZYON DİZİLERİNDEKİ ŞİDDET TEMASINI ÇUKUR DİZİSİ ÜZERİNDEN OKUMAK[1]

Atıl Cem ÇİÇEK[2]
Gökbörü ÖNALP[3]

GİRİŞ

Tarihin her döneminde iletişim olgusu gelişimini aktif bir şekilde sürdürmüştür. Yüz yüze kurulan bağın dışında birçok metot kullanarak insanoğlu iletişim ihtiyacını karşılamıştır. Son yüzyılda ise müthiş bir ivme kazanan iletişim kavramı, bireysel ve toplumsal hayatın merkezinde yer almakla birlikte niteliği gereği birçok fonksiyonu da üstlenmiş durumdadır. Medya adı ile kavramsallaştırdığımız kitle iletişim araçları vasıtasıyla dünyayı anlamlandırma çabaları kolaylaşmış ve bilgiye ulaşma lüksü toplumun tüm tabanına yayılmıştır. Günlük hayatta sıkça ve uzun sürelerle kullanılan medya araçları bilgilendirme ve eğlendirme işlevleri ile birlikte yönlendirici ve yapılandırıcı özelliği ile de karşımıza çıkmaktadır. Bireylerin sıklıkla kullandıkları medya araçlarının kitleleri etkileme seviyesi toplum katmanlarında farklı yönlerde ve yoğunlukta yaşanmaktadır. Özellikle çocuk ve gençlerin kimlik arayışı medya aracılığı ile yönlendirilmektedir.

Medya, ekonomik kaygılar ile toplumda ilgi uyandıran birçok olumsuz davranış ve tutumu yayınlarında işlemektedir. Özellikle son zamanlarda yazılı ve görsel basında popülerliği artan şiddet

---

[1] Bu çalışma, 5-7 Mart 2020 tarihleri arasında Kafkas Üniversitesi'nde düzenlenen 1. Ulusal Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Kongresi'nde sözlü sunumu yapılan bildirinin gözden geçirilmiş halidir.

[2] Doç. Dr., Kafkas Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, atilcemcicek@yahoo.com, Orcid: 0000-0001-9859-182X

[3] Öğr. Gör., Kafkas Üniversitesi, Sosyal Bilimler MYO, g.onalp@hotmail.com, Orcid: 0000-0001-8098-1483

KAYNAKÇA

Arendt, H. (2018). Şiddet Üzerine. Bülent Peker (çev.). İstanbul: İletişim Yayınları.

Aziz, A. (1981). Radyo ve Televizyona Giriş. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları.

Aziz, A. (1982). Radyo ve Televizyonla Eğitim. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.

Batmaz, V. ve Aksoy, A. (1995). Türkiye'de Televizyon ve Aile (Elektronik Hane). Ankara: Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları.

Bocock, R. (1997). Tüketim. İrem Kutluk (çev.). Ankara: Dost Kitabevi.

Cheviron, N. T. (2013). Televizyon ve İçimizdeki Şiddet. İstanbul: Kırmızı Yayınları.

Çakır, S. (2008). Medya ve Şiddet. Doğu Batı Düşünce Dergisi, S. 43, 161-180.

Çelebi, A. (2010). Şiddete Karşı Siyaset Hakkı. Aykut Çelebi (ed.). Şiddetin Eleştirisi Üzerine içinde, İstanbul: Metis Yayınları, 255-313.

Demir, V. (2006). Medya Etiği. İstanbul: Beta Basım Yayım.

Devellioğlu, F. (1993). Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat. Ankara: Aydın Kitabevi.

Ergil, D. (2001). Şiddetin Kültürel Kökenleri. Bilim ve Teknik Dergisi. S. 399, 40- 41.

Freud, S. (2009). Uygarlığın Huzursuzluğu. Haluk Barışcan (çev.). İstanbul: Metis Yayınları.

Geçer, E. (2013). Medya ve Popüler Kültür Diziler, Televizyon ve

Toplum. İstanbul: Metamorfoz Yayıncılık.

Geray, H. (2003). İletişim ve Teknoloji Uluslararası Birikim Düzeninde Yeni Medya Politikaları. Ankara: Ütopya.

Gezgin, S. (2002). Medyanın Toplumsal İşlevi ve Kamuoyu Oluşumu. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, S. 1(12), 11-20.

Giddens, A. (2000). Sosyoloji. Hüseyin Özel/Cemal Güzel (yayına haz.) Ankara: Ayraç Yayınevi.

İnuğur, M.N. (2005). Basın ve Yayın Tarihi. İstanbul: Der Yayınları.

Keane, J. (1988). Şiddetin Uzun Yüzyılı. Bülent Peker (çev.). İstanbul: Dost Yayınları.

Kocabay, Y. (1990). Türkçe Fransızca Büyük Sözlük. Ankara: Okutman Yayıncılık.

Köknel, Ö. (2000). Bireysel ve Toplumsal Şiddet. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.

Michaud, Y. (1991). Şiddet. Cem Muhtaroğlu (çev.). İstanbul: İletişim Yayınları.

Mutlu, E. (2005). Globalleşme, Popüler Kültür ve Medya. Ankara: Ütopya Yayınevi.

Ocakcıoğlu, B. (2019). Modern Zamanın İlkel Hastalığı Şiddet. İstanbul: Sıfır Yayınları.

Oskay, Ü. (1993). XIX. Yüzyıldan Günümüze Kitle İletişiminin Kültürel İşlevleri. İstanbul: Der Yayınları.

Özgen, M. (2003). Türkiye'de Televizyon Yayıncılığının Gelişimi ve Yasal Çerçevesi. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi. S. 17, 423–433.

Özkök, E. (1985). İletişim Kuramları Açısından Kitlelerin Çözülüşü.

Ankara: Tan Yayınları.

Özer, M. (2010). Medyada Şiddet Kültürü. İstanbul: Literatürk Academia Yayınevi.

Postman, N. (1994). Televizyon Öldüren Eğlence, Gösteri Çağında Kamusal Söylem. Osman Akınhay (çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Reemtsma, J.P. (1998). Vahşeti Kavramak: İnsan Zulmünü Açıklama Denemeleri. Ender Ateşmen (çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Riches, D. (1989). Antropolojik Açıdan Şiddet. Dilek Hattatoğlu (çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Sami, Ş. (1987). Kamus-ı Türki. İstanbul: Çağrı Yayınları.

Tokgöz, O. (2000). Temel Gazetecilik. İstanbul: İmge Kitabevi.

Tosun, N. B. (2014). Marka Yönetimi. İstanbul: Beta Yayınevi.

Tozlu N. ve Solak, A. (2007). Küresel Süreçte Medya ve Şiddet. Ankara: Detay Yayıncılık.

Türk Dil Kurumu Sözlüğü. (1988). Ankara: Atatürk, Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları.

Türkoğlu, N. (2004). Toplumsal İletişim. İstanbul: Babil Yayınları.

Tutar, H. (2004). İş Yerinde Psikolojik Şiddet. Ankara: Platin Yayınları.

World Health Organization (WHO). (2002). World Report On Violence and Health: Summary Geneva. www.beyazperde.com/haberler/diziler/haberler-85541/

www.haber7.com/medya/haber/2926667-cukur-dizisi-elestirilerin-tam-gobegine-oturdu-rtuk-asla-geri-adim- atmadi

www.https://www.haberler.com/cukur-sezona-iddiali-bir-giris-yapti-

10165458-haberi/ www.haberturk.com/tokat-haberleri/66958162-diziden-etkilenip-soyadlarini-degistirdiler

www.internethaber.com/cukurda-senanin-olumu-yurek-yakti-sosyal-medya-calkalandi-foto-galerisi- 2013612.htm

www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/03/20120320-16.htm

www.televizyongazetesi.com/cukur-dizisinin-gunluk-hayata-etkisinin-farkinda-misiniz/188092/2

Vatandaş, C. (2003). Aile ve Şiddet: Türkiye'de Eşler Arası Şiddet. Afyon: Afyon Kocatepe Üniversitesi.

Yumlu, K. (1994). Kitle İletişim Kuram ve Araştırmaları. İzmir: Nam Basım.

Yüksel, E. ve Gürcan, H. G. (2005). Haber Toplama ve Yazma. Konya: Tablet Kitabevi.

AKP DÖNEMİNDE KÜLTÜREL HEGEMONYA ARAYIŞI[1]

Erdem Ünal DEMİRCİ[2]

GİRİŞ

Türkiye siyasal hayatına, Millî Görüş Hareketini aşma iddiasıyla birlikte merkez sağın bir uzantısı olarak dahil olan Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP), kazandığı genel ve yerel seçimlerin yanı sıra referandum başarıları sayesinde siyasal, sosyal ve iktisadi alanda hegemonik bir görüntü yaratmıştır. 1980'lerin ekonomi-politik fideliğinde şekillenen sınıf temelli bir hegemonyanın neo-liberal iktisadi politikalar ve İslamcı-muhafazakâr ideoloji ile inşa edildiği söylenebilir. AKP iktidarı, "hükümette bulunduğu yıllar boyunca neo-liberal gündemin işletilmesinde kaydettiği rekor düzeyde politika uygulaması ve muhafazakâr milliyetçi politika tercihlerini liberal değerlerle sentezlemedeki becerisi açısından, neo- liberalizmin daha önceki taşıyıcılarından ayrılır" (Coşar, 2014: 75). Dış siyasetten, ekonomik gidişata; eğitim sisteminden kentsel dönüşüme, sağlık alanından sosyal devlete kadar birçok mayınlı alan, rızanın inşasıyla birlikte, sermaye diline çevrilmiştir.

Bu makale AKP'nin geleneği, neo-liberal politikalarla sentezleyip kültürel hegemonya kurabilmek adına muhafazakâr sanat inşasına girişmesini konu almaktadır. Bu inşada, özelleştirme kanunları ile sanatın piyasalaşmasını, geleneğin yeniden fethini, Cumhuriyetin yüksek sanat formlarına karşılık popüler kültürün ihyasını görebilmek mümkündür. Postmodern sürecin 'her şey mübah' (anything goes) düsturuna uygun düşen bu sentezde, muhafazakarlık kavramı kültürün piyasalaşma

[1] Bu çalışma, 5-7 Mart 2020 tarihleri arasında Kafkas Üniversitesi'nde düzenlenen 1. Ulusal Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Kongresi'nde sözlü sunumu yapılan bildirinin gözden geçirilmiş halidir.

[2] Dr., erdemunaldemirci@hotmail.com, Orcid: 0000-0001-9393-0220

KAYNAKÇA

Adorno, T. W. (2012). Kültür Endüstrisi, (Kültür Yönetimi), Elçin Gen ve diğerleri (çev.), 7. Baskı, İstanbul: İletişim Yayınları.

Akça, İ. (2018). "1980 Sonrası Türkiye'de Hegemonya Projeleri ve Otoriterizmin Değişen Biçimleri", Yeni Türkiye"ye Varan Yol içinde (27-67), İsmet Akça ve diğerleri (drl.), İstanbul: İletişim Yayınları.

Akın, Z. F. (2017). "AKP, Kültürel İktidar, Tiyatrolar", Birikim Dergisi, Sayı: 347, ss. 87-95.

Aksoy, A. (2009). "Zihinsel Değişim? AKP İktidarı ve Kültür Politikası", Türkiye'de Kültür Politikalarına Giriş içinde (179-198), Serhan Ada ve H. Ayça İnce (drl.), İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Artun, A. (2015). Çağdaş Sanatın Örgütlenmesi (Estetik Modernizmin Tasfiyesi), 3. Baskı, İstanbul: İletişim Yayınları.

Bali, R. N. (2015). Tarz-ı hayat'tan Life Style'a (Yeni Seçkinler, Yeni Mekanlar, Yeni Yaşamlar), 11. Baskı, İstanbul: İletişim Yayınları.

Başaran P., & Günal, A. (2017). "Kültür Sanat Alanı Daralırken", Birikim Dergisi, Sayı: 347, ss. 78-86.

Bay, Y. "Onu Almak İçin Daha Fazla da Verirdim", Milliyet Gazetesi, http://www.milliyet.com.tr/onu-almak- icin- daha-fazla-da-verirdim-pembenar-detay-yasam-1520333/ (12 Ocak 2018)

Baytekin, S. B. (2013). "Mustafa İsen ile Mülakat Muhafazakâr Sanat Üzerine Geçmiş ve Gelecek Arasında 'Denge'", Gelenekten Geleceğe Dergisi, Sayı: 1, ss. 9-21.

Bekmen, A. (2018). "Neoliberal Dönemde Türkiye'de Devlet ve Sermaye", Yeni Türkiye'ye Varan Yol içinde (69- 102), İsmet Akça ve diğerleri (drl.), İstanbul: İletişim Yayınları.

Buğra, A., & Savaşkan, O. (2015). Türkiye'de Yeni Kapitalizm, 3. Baskı, İstanbul: İletişim Yayınları, İstanbul.

Buttigieg (Ed.), J.A. (2002). Antonio Gramsci Hapishane Defterleri 2. Cilt – 4. Defter (1930-32), Barış Baysal (çev.), İstanbul: Kalkedon Yayınları.

Buttigieg (Ed.), J.A. (2014). Antonio Gramsci Hapishane Defterleri 4. Cilt – 7. Defter (1930-31), Barış Baysal (çev.), İstanbul: Kalkedon Yayınları.

Büker, S. (2017). "Film Ateşli Bir Öpüşmeyle Bitmiyor", Deniz Kandiyoti ve Ayşe Saktanber (hzl.), Kültür Fragmanları (Türkiye'de Gündelik Hayat) içinde (159-182), 4. Baskı, İstanbul: Metis Yayınları.

Canyürek, Ö. (2016). "Kültürel Mekanlar Olarak Alışveriş Merkezleri", Kültüre Müdahale (Kültür Politikaları ve Yönetimi Araştırma Merkezi (KPY) Yıllık 2014-2015) içinde (164-173), Kevin Robins & Burcu Yasemin Şeyben (drl.), İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Coşar, S. (2014). "AKP'nin İktidarla Dansı: Neoliberalizm ve Türk-İslam Sentezi", Simten Coşar ve diğerleri (hzl.), İktidarın Şiddeti (AKP'li Yıllar, Neoliberalizm ve İslamcı Politikalar) içinde (72-90), İstanbul: Metis Yayınları.

Coşkun, B. (2007). "Göbeğini Kaşıyan Adam…". Hürriyet Gazetesi. http://www.hurriyet.com.tr/gobegini- kasiyan- adam-6449176 (9 Nisan 2017)

Cumhurbaşkanı Erdoğan: Bu bizim değerlerimize terstir. (2017). https://www.ntv.com.tr/turkiye/cumhurbaskani- erdogan-bu-bizim-degerlerimize-terstir%2cw5ipZ9KblkGJ0h4BV52msw (18 Ocak 2019)

Cumhurbaşkanı Erdoğan 10 araştırma üniversitesini açıkladı. (2017). http://www.ntv.com.tr/turkiye/cumhurbaskani-erdogan-10-arastirma- universitesini%20acikladi,qT4C7XIYTUmWS5PP-

1ihBQ (20 Şubat 2019)

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan Ensar Vakfı`nın 38. Genel kurulu`nda.(2017). https://ensar.org/cumhurbaskani-recep-tayyip-erdogan-ensar-vakfinin-38-genel-kurulunda_H1231.html (18Aralık 2019)

Çamlıca Tepesi'ne cami yapılacak, İstanbul'un her yerinden görülecek. (2012). https://www.hurriyet.com.tr/gundem/camlica-tepesine-cami-yapilacak-istanbulun-her-yerinden-gorulecek- 20654499 (14 Aralık 2919)

Çubukçu, A. (1995). Kültür ve İdeoloji Sorunları, İstanbul: Evrensel Kültür Kitaplığı.

Eagleton, T. (2011). Kültür Yorumları, Özge Çelik (çev.), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Erciyes, C. (2013). "Şehir Tiyatroları'nda ikinci raunt başladı", Radikal Gazetesi. http://www.radikal.com.tr/yazarlar/cem_erciyes/sehir_tiyatrolarinda_ikinci_raunt_basladi-1134490 (22 Aralık 2016)

Erdoğan: "Bu millete bidon kafalı diyeceksin...". (2010). https://www.cnnturk.com/2010/turkiye/01/25/erdogan.bu.millete.bidon.kafali.diyeceksin/560821.0/ index.html (9 Nisan 2017)

Erdoğan, R. T. (2017). III. Milli Kültür Şurası (03-05 Mart 2017) / Şura Kitabı (Açılış Konuşması), İstanbul: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

Fırat, B. Ö. (2018). "Senin bir ihtimalin var!: Yeditepe bienali, gelenekli sanatlar, hamiler ve başka bir dünya", https://www.e-skop.com/skopbulten/senin-bir-ihtimalin-var-yeditepe-bienali-%E2%80%9Cgelenekli%E2%80%9D-sanatlar-hamiler-ve-baska-bir-dunya/3810 (02.02.2020)

Gambetti, Z. (2009). "İktidarın Dönüşen Çehresi: Neoliberalizm, Şiddet ve Kurumsal Siyasetin Tasfiyesi", İ.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi

Dergisi, No: 40, ss. 145-166.

Gans, H. J. (2014). Popüler Kültür ve Yüksek Kültür, Emine Onaran İncirlioğlu (çev.), 4. Baskı, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Güneysu, S. (2013). "Yardımda 'ahlak' kriteri", Cumhuriyet Gazetesi. (20 Ekim 2017) http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/13073/Yardimda ahlak kriteri.html

Gürbilek, N. (2016). Kötü Çocuk Türk, 5. Baskı, İstanbul: Metis Yayınları.

Harvey, D. (2014). Postmodernliğin Durumu, Sungur Savran (çev.), 7. Baskı, İstanbul: Metis Yayınları.

Hobsbawm, E. (2006). "Giriş: Gelenekleri İcat Etmek", Geleneğin İcadı, Eric Hobsbawm ve Terence Ranger (drl.), Mehmet Murat Şahin (çev.), İstanbul: Agora Kitaplığı, ss. 1-18.

İnce, A. (hzl.). "Kültür sanatta katılımcı yaklaşımlar raporu (Şubat 2017)", İstanbul Kültür Sanat Vakfı (İKSV), http://cdn.iksv.org/media/content/files/KulturSanattaKatilimciYaklasimlar.pdf

İsen, M. (2013). "21'inci Yüzyıl Türkiyesi'nde Kültür ve Sanat Anlayışı", Çağdaş Türkiye'de Muhafazakâr Sanat Sorunu içinde (13-17), Servet Gündoğdu (drl.), İstanbul: Granada Yayınları.

İsen, M. (2013). "Devletin Sineması Yoksa Tiyatrosu da Olmamalı", Çağdaş Türkiye'de Muhafazakâr Sanat Sorunu içinde (27-46), Servet Gündoğdu (drl.), İstanbul: Granada Yayınları.

Kara, M. (2012). "'En-el hak' 2.7 milyon liraya alıcı buldu, mavi senfoni rekorunu yakaladı", Hürriyet Gazetesi. http://www.hurriyet.com.tr/en-el-hak-2-7-milyon-liraya-alici-buldu-mavi-senfoni-rekorunu-yakaladi-20204824 (12 Ocak 2018)

Kara, M. (2012). "Durdurun Zamanı, 'Muhafaza' Edilecek", Evrensel Kültür, Sayı: 246, ss. 59-61.

Karacabey, S. (2014). "Perde Kapanmaz Yıkılmaz ya da Muhafazakârın Tiyatrosu". Ayrıntı Dergi. http://ayrintidergi.com.tr/perde-kapanmaz-yikilir-ya-da-Muhafazakârin-tiyatrosu/ (12.01.2016)

Karatepe, İ. D. (2017). "1990'lı yıllar: Kent, Konut, İslamcılar ve Tahayyüller", R. Funda Barbaros ve Erik Jan Zurcher (hzl.), Modernizmin Yansımaları: 90'lı Yıllarda Türkiye içinde (156-177), Ankara: Efil Yayınevi.

Koyuncu, S. (2014). San'atda Muhafazakâr Yapılanma, İstanbul: Actamedya.

Kozanoğlu, C. (2000). Cilalı İmaj Devri (1980'lerden 90'lara Türkiye ve Starları), 9. Baskı, İstanbul: İletişim Yayınları.

Kuban, D. (2010). Türk ve İslam Sanatı Üzerine Denemeler, 3. Baskı, İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.

"'Kuran Okuyan Kız' En Pahalı Türk Resmi". (2019). https://www.milliyet.com.tr/gundem/kuran-okuyan-kiz- en-pahali-turk-resmi-6042099 (3 Ocak 2019)

Mert, N. (2007). Merkez Sağın Kısa Tarihi, İstanbul: Selis Kitaplar.

Miraç, Z. (2016). "Heykeli yıkılacak adam", Cumhuriyet Gazetesi. (18 Ocak 2019) http://www.cumhuriyet.com.tr/koseyazisi/461315/Heykeli yikilacak adam.html

Naef, S. (2018). İslamda "Tasvir Sorunu" Var Mı?, Can Belge (çev.), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Öğün, S. S. (2004). "Muhafaza Edecek Neyimiz Kaldı?", Uluslararası Muhafazakârlık ve Demokrasi Sempozyumu, IV. Oturum, ss. 138-145.

Öğün, S. S. (2006). Gündelik Hayatın Kültürel Yansımaları, İstanbul: Alfa Aktüel Yayınları.

Özbek, M. (2006). Popüler Kültür ve Orhan Gencebay Arabeski, 7. Baskı, İstanbul: İletişim Yayınları.

Özbek, M. (2010). "Arabesk Kültür: Bir Modernleşme ve Popüler Kimlik Örneği", Sibel Bozdoğan ve Reşat

Kasaba (Ed.), Türkiye'de Modernleşme ve Ulusal Kimlik içinde (189-209), 4. Baskı, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

Özbudun, S. (2012). "Bir Şehir Efsanesinden Bir Rant Masalına", Zamanın Ruhu (AKP, Muhafazakârlık, Milliyetçilik) içinde (299-303), Ankara: Ütopya Yayınevi.

Özdil, Ö. (2007). "Bidon Kafa…". Hürriyet Gazetesi. http://www.hurriyet.com.tr/bidon-kafa-7074842 (9 Nisan 2017)

Özgüden, M. (2015). Hegemonya ve Politik Toplum, Ankara: Phoenix Yayınları, 2015.

Pala, İ. (2012). "Günlük Müstehcen Sırlar", Zaman Gazetesi. (14 Şubat 2012) http://www.zaman.com.tr/iskander- pala/gunluk-mustehcen-sirlar_1244776.html

Sülün, E. N. (2019). Türkiye'de Çağdaş Sanat Koleksiyonculuğu, İstanbul: Hayalperest Yayınevi.

"Şehir tiyatrolarına yapılan darbe protesto edildi!". (2012) http://www.mimesis-dergi.org/2012/04/sehir- tiyatrolarina-yapilan-darbe-protesto-edildi/ (20 Ekim 2017)

Taşkın, Y. (2013). Milliyetçi Muhafazakâr Entelijansiya, 2. Baskı, İstanbul: İletişim Yayınları.

T.C. Kalkınma Bakanlığı, Onuncu Kalkınma Planı 2014-2018. (2013). http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Kalknma%20Planlar/Attachments/12/Onuncu_Kalk%C4%B1nma_Plan%C4% B1.pdf (17 Aralık 2017)

Tekelioğlu, O. (2006). Pop Yazılar: Varoştan Merkeze Yürüyen 'Halk Zevki', İstanbul: Telos Yayıncılık.

Tiyatro dünyası, "günlük müstehcen sırlar". (2015). http://www.tiyatrodunyasi.com/makaledetay.asp?makaleno=240 (30 Mayıs 2015)

Tokdoğan, N. (2018). Yeni Osmanlıcılık Hınç, Nostalji, Narsisizm, 2. Baskı, İstanbul: İletişim Yayınları.

Türk, H. B. (2014). Muktedir (Türk Sağ Geleneği ve Recep Tayyip Erdoğan), İstanbul: İletişim Yayınları.

TÜSAK yasa tasarısı (3 Mart 2014 öncesindeki tasarı). (2014). http://www.tiyatrodergisi.com.tr/?p=1990#.VWj2JM_tlHw (20 Ekim 2017)

TÜSAK yasa tasarısı (3 Mart 2014 sonrasındaki tasarı). (2014) http://www.tiyatrodergisi.com.tr/?p=2109#.VWj22M_tlHw (20 Ekim 2017)

Wu, C. (2014). Kültürün Özelleştirilmesi (1980'ler Sonrasında Şirketlerin Sanata Müdahalesi), Esin Soğancılar (çev.), 2. Baskı, İstanbul: İletişim Yayınları.

Yılmaz, T. (2001). Tayyip Kasımpaşa'dan Siyasetin Ön Saflarına, Ankara: Ümit Yayıncılık.

CUMHURBAŞKANLIĞI HÜKÜMET SİSTEMİNİN YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNDEN SONRA TBMM'NİN YÜRÜTMEYİ DENETLEME YETKİSİNDEKİ DEĞİŞİMLER ÜZERİNE[1]

Hasan BURAN[2]
Mustafa KARAMAN[3]

GİRİŞ

Parlamento-hükümet/yürütme ilişkileri günümüzde siyasal sistemleri ve yüksek devlet erklerini analiz etmede kullanılan önemli bir alanı oluşturmaktadır. Bu devlet organları arasında parlamentolar, yasama gücüne sahip olmaları, halkı, milleti/ulusu temsil etmeleri, hükümeti denetlemeleri, önemli yürütme, hatta yargı konularında karar verebilmeleri ve sonuçta temsile dayalı demokratik yönetimin hayata geçirilmesi bakımından kilit roller oynayabilmektedirler. Çoğu siyasal rejimde yürütme görevini ifa eden organlardan özellikle hükümetlerin ise parlamentolar tarafından denetlemesi yetkisi üzerine kurulduğu da görülmektedir. Parlamentolar farklı siyasal sistemlerde farklı denetim araçlarıyla yürütme ile ilişki içerisine girmektedir. Ulusun veya halkın temsilcisi konumundaki parlamentolar; demokratik siyasal sistemin gereği olarak yürütmenin hesap verebilir olmasını sağlama ve bunun sonucu olarak çeşitli yaptırımları hayata geçirme imkanlarına yine farklılaşan derecelerde sahip olmaktadırlar. Bu açıdan ele alındığında Türkiye'de uzun bir süreden bu yana var olan parlamenter sistem

---

[1] Bu çalışma, 5-7 Mart 2020 tarihleri arasında Kafkas Üniversitesi'nde düzenlenen 1. Ulusal Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Kongresi'nde sözlü sunumu yapılan bildirinin gözden geçirilmiş halidir.

[2] Prof. Dr., Trakya Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, hasanburan@trakya.edu.tr, Orcid: 0000-0001-7403-1676

[3] Arş. Gör., Trakya Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, mustafakaraman1@trakya.edu.tr, Orcid: 0000-0003-4466-2105

KAYNAKÇA

İba, Ş. (1997). Parlamenter Denetim: ''Yolları, etkinliği ve Susurluk örneği''. Ankara: Bilgi Yayınevi.

İba, Ş. (2009). Parlamento İçtüzük Metinleri: Osmanlı'dan Günümüze. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Neziroğlu, İ. (2008). Türk Parlamento Hukukunun Temel Kavramları. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Sağlam, S. (2012). Meclis Araştırması ve Genel Görüşmede İşleyiş ve Uygulamadaki Sorunlar. Türkiye Büyük Millet Meclisi Parlamenter Denetim Sempozyumu (Ed. H. Erikli ve B. Yeşilırmak), 07.05.2012.

Teziç, E. (2018). Anayasa Hukuku. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı Yasama Bülteni (2016), Ankara: TBMM Basımevi.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı Yasama Bülteni (2019), Ankara: TBMM Basımevi.

https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/tbmm_internet.anasayfa, (Denetim Arayüzü İstatistikleri), E.T. 19.02.2020.

https://www.aa.com.tr/tr/politika/tbmmnin-26-yasama-yili-yogun-gecti/1143615, E.T. 21.02.2020

https://www.anayasa.gov.tr/tr/kararlar/yuce-divan-kararlari/, E.T. 21.02.2020.

CUMHURBAŞKANLIĞI HÜKÜMET SİSTEMİNDE KAMU POLİTİKASI AKTÖRLERİNİN OLUŞTURULMASI VE İDARENİN İŞLEYİŞİ[1]

Melih Ammar DEMİRCİ[2]

GİRİŞ

Türkiye'de kamu politikalarının oluşum sürecine dâhil olan onlarca iç ve dış aktör sayılabilse de bunların içinden TBMM, Cumhurbaşkanı, bürokrasi, sivil toplum kuruluşları, kamuoyu ve medyanın ön plana çıktığını söyleyebiliriz. Anayasa değişikliği ile bu aktörler içinde değişimler yaşanmıştır. Yeni sistemle birlikte başbakanlık ve bakanlar kurulu kaldırılmış ve politika üretim sürecinde en önemli yetki ve görev cumhurbaşkanına verilmiştir. Ayrıca "ofisler" ve "politika kurulları" gibi oluşturulan yeni yapılar ile kamu politikası oluşturulmasında bakanlıkların etkinliği azaltılmıştır. Bakan ve bakanlıkların rolü, bakanlar kurulunun da kaldırılmasıyla politika belirlemeden daha çok politika uygulama alanına kaydırılmıştır.

Kamu politikası yapımı süreci devletin yönetim biçimine doğrudan bağlıdır. Türkiye Cumhuriyeti Devleti tarihsel olarak hükümet sistemlerinin birçoğunu yaşamıştır. Osmanlı'nın son dönemlerinde yürürlüğe konulan 1876 Kanun-i Esasi ile birlikte mutlak monarşiden meşruti monarşiye geçilmiştir. 1921 Anayasası ile meclis hükümeti sistemi benimsenmiş ve daha sonrasında kuvvetler birliğinden kuvvetler ayrılığına geçiş başlamıştır. Önce cumhuriyetin ilanı ve 1924 Anayasası ile

[1] Bu çalışma, 5-7 Mart 2020 tarihleri arasında Kafkas Üniversitesi'nde düzenlenen 1. Ulusal Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Kongresi'nde sözlü sunumu yapılan bildirinin gözden geçirilmiş halidir.

[2] Yüksek Lisans Öğrencisi, Sinop Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi ABD, melihdemirc@gmail.com, Orcid: 0000-0002-9047-6664

KAYNAKÇA

Akman, E. (2019). Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminde Kamu Politikası Aktörleri. Paradoks Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi, 15(1), 35-54.

Anderson, J. E. (2010). Public Policymaking (7th edition). Boston: Cengage Learning.

Atar, Y. (2018). Türk Anayasa Hukuku. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Aygen, M., & Atmaca, Y. (2009). Kuruluşunun İlk Yıllarında Türkiye Cumhuriyeti'nde Uygulanan Hükümet Sistemleri. Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi, 2(2), 386-401.

Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin Sayısı: 1, Yayımlandığı Resmî Gazetenin Tarihi - Sayısı: 10/7/2018 – 30474.

Çevik, H. H., & Demirci, S. (2012). Kamu Politikası: Kavramlar, Aktörler, Süreç, Modeller, Analiz, Karar Verme.Ankara: Seçkin Yayınlar.

Çiçeker, Z. (2019). Bir Kamu Politikası Analizi Olarak Türkiye'de Kamu Denetçiliği Kurumunun Kuruluşu. Burdur: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi.

Demirhan, Y. (2011). Türk Kamu Yönetiminde E-devlet Politikası ve Yönetimi. Ankara: Ankara Üniversitesi, Doktora Tezi.

Demirhan, Y., & Adıgüzel, Ö. (2016). Türkiye'de Hükümet Sistemi Arayışlarına Halkın Bakışı: Diyarbakır Örneği. Dicle Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 6(11), 177-212.

Dilaveroğlu, A. (2017). Kamu Politikası Sürecinin Politik Çevre Bağlamında Değerlendirilmesi. İşletme & Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi, 6(2), 37-51.

Dye, T. R. (2014). Understanding Public Policy (14th edition). USA:

Pearson.

Efe, H., & Kotan, L. (2015). Türliye'de Hükümet Sistemleri Tartışmaları Çerçevesinde Başkanlık Sistemi ve Türkiye'de Uygulanabilirliği. KAÜ İİBF Dergisi, 6(9), 65-94.

Eryılmaz, B. (2018). Kamu Yönetimi. İzmit: Umuttepe Yayınları.

Eyestone, R. (1971). The Threads of Public Policy: A Study in Policy Leadership, İndianapolis. USA: Bobbs- Merrill Co.

Göçoğlu, V. (2014). Kamu Politikası ve Sosyal Medya İlişkisi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi.

Hill, M. (2013). The Public Policy Process (6th edition). USA: Longman.

Howlett, M., & Ramesh, M. (2009). Studying Public Policy: Policy Cycles and Policy (3th edition). New York: Oxford University Press.

Kapani, M. (2012). Politika Bilimine Giriş. Ankara: Bilgi Yayınevi.

Kaptı, A. (2011). Giriş: Kamu Politikası Süreci. E. A. Kaptı içinde, Kamu Politikası Süreci: Teorik Perspektifler (s. 15-21). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Karatepe, Ş. (2016). Türk Anayasa Hukuku. Ankara: Savaş Yayınevi.

Kartal, N., & Demirhan, Y. (2017). Türkiye'de Cumhurbaşkanlığı Hükümeti Sistemi ve Yeni Sistemin Kamu Yönetimine Yansımaları. Uluslararası Ekonomi, Siyaset ve Yönetim Sempozyumu Bildiriler Kitabı. Bursa: Ekin Yayınevi.

Keskinsoy, Ö., & Kaya, S. B. (2018). Türkiye'nin Hükümet Sistemleri Üzerine Bir Değerlendirme. TBB Dergisi(137), 67-96.

Köseoğlu, Ö. (2013). Meslek, Sanat ve Disiplin Olarak Kamu Politikası ve Yönetimi: Türkiye'ye İzdüşümleri. Bilgi Dergisi(26), 4-36.

Kulaç, O., & Çalhan, H. S. (2013). Bir Kamu Politikası Süreci Analizi: Milli Eğitim Bakanlığı ve Yükseköğretim Kurulu Yurtdışı Lisansüstü Bursları. Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 205-225.

Lasswell, H. D. (1971). A Pre-Wiew of Policy Sciences. American Elsevier Publishing.

Nacak, O. (2014). Kamu Politikalarının Belirlenmesinde Yeni İletişim Araçları ve Sosyal Ağların Rolü. Akademik Bakış Dergisi(46), 100-116.

Nacak, O. (2015). Yeni Kamu Yönetimi ve Türkiye'de Kamu Politikalarının Oluşturulması: Aktör Temelli Bir Analiz. Sakarya: Sakarya Üniversitesi, Doktora Tezi.

Özbudun, E. (2010). Türk Anayasa Hukuku. Ankara: Yetkin Yayınları.

Öztürk, N. K. (2019). Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminin Temel Dinamikleri. ASSAM Uluslararası Hakemli Dergi (ASSAM-UHAD), 6(15), 49-65.

Parsons, W. (2001). Public Policy. Cheltenha: Edward Elgar Publishing.

Sabatier, P. A. (2007). The Theories of the Policy Process. Colorado: Westview Press.

Sobacı, Z. M., Miş, N., & Köseoğlu, Ö. (2018). Türkiye'nin Yeni Yönetim Modeli ve Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı. Seta Perspektif(206), 1-6.

Tamzok, N. (2007). Kamu Politikası Analizi: Elektrik Enerjisi Sektörü. Ankara: Ankara Üniveristesi, Doktora Tezi.

Tanör, B. (2017). Osmanlı-Türk Anayasal Gelişmeleri. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Tataroğlu, M. (2013). Parlamenter ve Başkanlık Sistemlerinde Siyasi İktidar ve Bürokrasi İlişkileri ve Türkiye Açısından Bir Değerlendirme. Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler

Fakültesi Yönetim ve Ekonomi Dergisi, 13(1), 99-119.

Tekin, Y. (2015). Başkanlık Sistemi ve Kuvvetler Ayrılığı Tartışmaları. İstanbul: Kesit Yayınları.

Tumay, M., & Okatan, F. (2015). Alexis De Tocqueville'e Göre Sivil Toplum. Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 19(3), 321-339.

Tunç, H. (2008). Demokrasi Türleri ve Müzakereci Demokrasi Kavramı. Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 12(1-2), 1113-1132.

Tunç, H. (2018). Türk Anayasa Hukuku. Ankara: Gazi Kitabevi.

Uluşahin, N. (2011). Türkiye'de Mevcut Hükümet Sisteminin Niteliği ve Rejimin Başkanlık Sistemine Kaymasının Getireceği Tehdit ve Tehlikeler. Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi, 3(1), 29-38.

Yağmurlu, A. (2011). Kamu Yönetiminde Halkla İlişkiler ve Sosyal Medya. Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, 7(1), 5-15.

Yavuz, B. (2008). 2007 Anayasa Değişikliğinin Doğurduğu Tereddütler ve Çözüm Yolları. Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 12(1), 1173-1214.

Yücel, B. (2009). Parlamenter Hükümet Sisteminin Rasyonelleştirilmesi ve Türkiye Örneği. Ankara: Adalet Yayınevi.

YOL ARKADAŞLIĞINDAN YOL AYRIMINA

SERKAN ÜNAL

EFEAKADEMİ

Yol Arkadaşlığından Yol Ayrımına

Yazar: Serkan ÜNAL

ISBN: 978-625-44453-4-7
E-ISBN: 978-625-44453-3-0

1. Baskı: Eylül 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ'ye aittir.

KÜTÜPHANE KARTI

ÜNAL, Serkan
Yol Arkadaşlığından Yol Ayrımına
1. Basım, 356 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. Milli Mücadele, 2. Mustafa Kemal Paşa, 3. Kâzım Karabekir Paşa,
4. Rauf Bey, 5. Refet Paşa, 6. Ali Fuat Paşa.

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)
Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com
Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER V
GİRİŞ XI

BİRİNCİ BÖLÜM

YOL ARKADAŞLIĞININ İLK DURAĞI: MÜTAREKE İSTANBULU 31
Mütareke Sonrası Gelişmeler 31
İşgaller ve Ordunun Durumu 32
Kırılma Noktası: İzmir'in İşgali 34
YOL ARKADAŞLARININ İSTANBUL'A GELİŞLERİ 38
Mustafa Kemal Paşa'nın İstanbul'a Gelişi 39
Kâzım Karabekir Paşa İstanbul'da 41
Ali Fuat Paşa İstanbul'da 43
Refet Bey'in İstanbul'a Gelişi 44
YOL ARKADAŞLARININ ÇÖZÜM ARAYIŞLARI 45
Mustafa Kemal Paşa ve Rauf Bey 45
Mustafa Kemal Paşa ve Çözüm Arayışları 46
Ali Fuat Paşa ve Çözüm Arayışları 52
Kâzım Karabekir Paşa ve Çözüm Arayışları 55
Refet Bey ve Çözüm Arayışları 60
Rauf Bey'in Askerlikten İstifası 62
Mustafa Kemal Paşa'nın Anadolu'ya Geçme Kararı 63
Mustafa Kemal Paşa'nın Görevlendirilmesi 65
İstanbul'daki Son Günler 68

İKİNCİ BÖLÜM

MİLLİ MÜCADELE VE YOL ARKADAŞLIĞI SÜRECİ 75
Mustafa Kemal Paşa'nın Samsun'daki Çalışmaları.....75
Yol Arkadaşlar ile Temas ve Havza Günleri 76
Mustafa Kemal Paşa'nın Görevden Alınma Süreci 78
Rauf Bey'in Anadolu'ya Geçmesi 84
AMASYA'DAN ERZURUM'A 87
Yol Arkadaşları Amasya'da.....87
Amasya Kararları'nın İmzalanması 88
Amasya Askeri Örgütü.....89
Amasya Kararları'nın Değerlendirilmesi.....92
İstanbul Hükümeti'nin Bazı Girişimleri 94
Yol Arkadaşlarının Amasya'dan Ayrılmaları 95
MİLLİ MÜCADELE'DE ERZURUM GÜNLERİ.....97
Erzurum'daki İlk Günler.....97
Kâzım Karabekir Paşa'nın Mustafa Kemal Paşa'ya Verdiği Destek.....98
Erzurum Kongresi 103
İstanbul Hükümeti'nin Milli Hareket'i Baltalama Girişimleri 108
Sivas'a Doğru Tehlikeli Yolculuk 113
Ali Fuat Paşa ve Sivas Kongresi Hazırlıkları.....114
MİLLİ MÜCADELE'DE SİVAS GÜNLERİ.....116
Sivas Kongresi 116
Manda Meselesi 121
Ali Galip Olayı.....129
Sivas Kongresi Sonrası Gelişmeler.....131
Sivas Kongresi Sonrasında Ali Fuat Paşa ve Refet Bey 135
Yeni Bir Dönem Yeni Bir Kabine.....136
Amasya Görüşmesi 138

Komutanlar Toplantısı 141
Temsil Heyeti'nin Ankara'ya Gelişi 144
MECLİS-İ MEBUSAN GÜNLERİ 148
Meclis-i Mebusan'ın Açılışı.....148
Mustafa Kemal Paşa'nın Meclis-i Mebusan Başkanlığı Meselesi 149
Felâh-ı Vatan Grubu ve Misak-ı Milli'nin Kabulü 150
Kuva-yı Milliye Noktasında Görüş Ayrılıkları.....153
İstanbul'un İşgalinin Şiddetlendirilmesi 156
BÜYÜK MİLLET MECLİSİNİN AÇILIŞI: YENİ BİR DEVLET 162
İşgalin Şiddetlendirilmesinden Sonra İstanbul 162
Büyük Millet Meclisi'nin Toplanması Hazırlıkları 165
Büyük Millet Meclisi'nin Açılışı 166
İç Savaş 172
Büyük Millet Meclisi'nin Düşünce Yapısı 176
MİLLİ MÜCADELE'DE ETKİN SAVAŞ DÖNEMİ 184
Sevr Anlaşması 184
Kâzım Karabekir Paşa ve İlk Askeri Başarılar 186
Yunan Saldırıları ve İnönü Zaferleri.....187
Refet Bey'in Görevsiz Kalması 191
Sovyetler ile İlişkiler ve Moskova Anlaşması 193
Sakarya Zaferi ve Ankara Anlaşması.....196
Gergin Bekleyişten Büyük Zafere.....198
Mudanya Mütarekesi.....202

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YOL AYRILIĞI SÜRECİ

MUSTAFA KEMAL PAŞA İLE YOL ARKADAŞLARI ARASINDA MİLLİ MÜCADELE SIRASINDA YAŞANAN ANLAŞMAZLIKLAR 207

Mustafa Kemal Paşa ile Kâzım Karabekir Paşa Arasındaki Anlaşmazlıklar 207

Mustafa Kemal Paşa ile Rauf Bey Arasındaki Anlaşmazlıklar 215

Mustafa Kemal Paşa ile Ali Fuat Paşa Arasındaki Anlaşmazlıklar 219

Mustafa Kemal Paşa ile Refet Bey Arasındaki Anlaşmazlıklar ... 223

BÜYÜK MİLLET MECLİSİ'NDE MÜDAFAA-İ HUKUK GRUPLARI 228

Birinci Grup 229

İkinci Grup 231

Kâzım Karabekir Paşa'nın Tepkisi 235

Meclis Gruplarının Siyasi Mücadelesi 236

Başkomutanlık Kanunu Görüşmeleri 241

MİLLİ MÜCADELE SIRASINDA YOL ARKADAŞLARININ ÜSTLENDİĞİ GÖREVLER 249

Milli Mücadele Sırasında Rauf Bey'in Üstlendiği Görevler 249

İcra Vekilleri Heyeti Reisi Rauf Bey 252

Milli Mücadele Sırasında Kâzım Karabekir Paşa'nın Üstlendiği Görevler 254

Milli Mücadele Sırasında Ali Fuat Paşa'nın Üstlendiği Görevler 256

Milli Mücadele Sırasında Refet Bey'in Üstlendiği Görevler 259

Zaferden Sonraki Durum 263

İstanbul'un Teslim Alınması ve Refet Paşa 265

YOL AYRIMININ NETLEŞMESİ: KEÇİÖREN GÖRÜŞMESİ 267

SALTANATIN KALDIRILMASI VE YOL ARKADAŞLARI 272
Saltanatın Kaldırılması 272
Saltanat'ın Kaldırılması Noktasında Yol Arkadaşlarının Tavrı 276
Vahdettin'in Kaçışı ve Yeni Halifenin Seçimi 279
LOZAN KONFERANSI 282
İkinci Adam Siyaset Sahnesinde 282
Konferans Çalışmaları ve Barış Antlaşması 285
Rauf Bey - İsmet Paşa Anlaşmazlığı 286
Rauf Bey'in İcra Vekilleri Heyeti Reisliği'nden Ayrılması 289
MUSTAFA KEMAL PAŞA'NIN YENİ DÖNEM HAZIRLIKLARI 294
Zaferden Sonraki Yurt Gezisi 294
Seçim Kararı Alınması ve Meclis'in Feshi 294
Mustafa Kemal Paşa'nın Seçim Çalışmaları ve Halk Fırkası'na Gidiş 297
Halk Fırkası'nın Kurulması ve Yol Arkadaşlarının Tepkisi 302
YOL AYRIMININ KESKİNLEŞMESİ: CUMHURİYET'İN İLANI 305
Cumhuriyet'in İlanı 305
Yol Arkadaşlarının Cumhuriyet'in İlanına Tepkileri 308
Rauf Bey'in Halk Fırkası Grubu ile İmtihanı 319
YOLUN SONU 324
Yol Arkadaşlarının Meclis'te Toplanması 324
Bir 'Komplo' Girişimi 326
Mustafa Kemal Paşa'nın Karşı Atağı 327
Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası 330

SONUÇ 334
KAYNAKÇA 347
ÖZGEÇMİŞ 357

KAYNAKÇA

a) Zabıtlar ve Süreli Yayımlar

Meclis-i Mebusan Zabıt Ceridesi, Dördüncü Devre-i İntibahiye.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Ceridesi, Birinci ve İkinci Dönem.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Gizli Celse Zabıtları, Birinci ve İkinci Dönem.

Alemdar

Akşam

Anadolu'da Yeni Gün

Ati

Hadisat

Hakimiyet-i Milliye

Harp Tarihi Vesikaları Dergisi

İkdam

İleri

İrade-i Milliye

İstiklâl

Memleket

Minber

Peyam

Sabah

Takvim-i Vakayi

Tanin

Tasvir-i Efkâr

Tercüman-ı Hakikat

Tevhid-i Efkâr

Vakit

Yakın Tarihimiz

Yeni Gazete

Zaman

b) Kitap ve Makaleler

Abalıoğlu, Yunus Nadi, *Birinci Türkiye Büyük Millet Meclisi*, Cumhuriyet Gazetesi yay., İstanbul, 1998.

Adıvar, Halide Edip, *Türkün Ateşle İmtihanı*, Atlas Kitabevi, İstanbul.

Akbulut, Dursun Ali, *Erzurum Kongresi Hakkında Belgeler*, Erzurum Valiliği yay., Erzurum, 1989.

Akgün, Seçil Karal, *General Harbord'un Anadolu Gezisi ve (Ermeni Meselesi'ne Dair) Raporu (Kurtuluş Savaşı Başlangıcında)*, Kervan Kitapçılık, İstanbul, 1981.

Akgün, Seçil Karal, *Halifeliğin Kaldırılması ve Laiklik (1924-1928)*, Temel yay., İstanbul, 2006.

Akın, Rıdvan, *TBMM Devleti (1920-1923)-Birinci Meclis Döneminde Devlet Erkleri ve İdare*, İletişim yay., İstanbul, 2008.

Akşin, Sina, *İstanbul Hükümetleri ve Milli Mücadele-Mutlakıyete Dönüş (1918-1919)*, c.I, Türkiye İş Bankası Kültür yay., İstanbul, 1998.

Akşin, Sina, *İstanbul Hükümetleri ve Milli Mücadele-Son Meşrutiyet (1919-1920)*, c.II, Türkiye İş Bankası Kültür yay., İstanbul, 1998.

Akşin, Sina, *İstanbul Hükümetleri ve Milli Mücadele-İç Savaş ve Sevr'de Ölüm*, c.III, Türkiye İş Bankası Kültür yay., İstanbul, 2008.

Akşin, Sina, *Türkiye'nin Yakın Tarihi*, İmaj yay., Ankara, 2001.

Akşin, Sina, "Atatürk Dönemi ve Devrimi Üzerine Bazı Notlar", *Yakın Tarihimizi Sorgulamak*, Arkadaş Yayınevi, Ankara, 2011, s.158-165.

Akşin, Sina, "Erzurum Kongresi Üzerine", *Yakın Tarihimizi Sorgulamak*, Arkadaş Yayınevi, Ankara, 2011.

Alpkaya, Faruk, *Türkiye Cumhuriyeti'nin Kuruluşu (1923-1924)*, İletişim yay., İstanbul, 2009.

Arıkoğlu, Damar, *Hatıralarım*, Tan Gazetesi ve Matbaası, İstanbul, 1961.

Armaoğlu, Fahir, "Ali Fuat Cebesoy ve Türk-Sovyet İlişkileri", *Ali Fuat Cebesoy'u Anma Paneli (10 Ocak 1994)*, Atatürk Araştırma Merkezi yay., Ankara, 1994.

Aslan, Yavuz, *Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti'nin Kuruluşu, Evreleri, Yetki ve Sorumluluğu (23 Nisan 1920-30 Ekim 1923)*, Yeni Türkiye yay., Ankara, 2001.

Atatürk, Mustafa Kemal, *Nutuk*, Atatürk Araştırma Merkezi yay., Ankara, 1997.

Atatürk, Mustafa Kemal, *Nutuk Vesikalar*, Atatürk Araştırma Merkezi yay., Ankara, 1991.

Atatürk, Mustafa Kemal, *Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri I-III*, Atatürk Araştırma Merkezi yay., Ankara, 2006.

Atatürk, Mustafa Kemal, *Atatürk'ün Tamim, Telgraf ve Beyannameleri*, Atatürk Araştırma Merkezi yay., Ankara, 2006.

Atay, Falih Rıfkı, *Atatürk'ün Bana Anlattıkları*, Cumhuriyet Gazetesi yay., İstanbul, 1998.

Atay, Falih Rıfkı, *Çankaya*, Pozitif yay., İstanbul.

Aydemir, Şevket Süreyya, *Tek Adam*, 3 cilt, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1999.

Bardakçı, Murat, *Şahbaba*, Pan Yayıncılık, İstanbul, 1998.

Baron Kress von Kressenstein, *Türklerle Beraber Süveyş Kanalına*, Askeri Matbaa, İstanbul, 1943.

Baykal, Bekir Sıtkı, *Heyet-i Temsiliye Kararları*, TTK yay., Ankara, 1989.

Baykal, Bekir Sıtkı, *Erzurum Kongresi ile İlgili Belgeler*, TİTE yay., Ankara, 1969.

Bayur, Yusuf Hikmet, *Atatürk Hayatı ve Eseri-Doğumundan Samsun'a Çıkışına Kadar*, Atatürk Araştırma Merkezi yay., 1998.

Belen, Fahri, *Birinci Cihan Harbinde Türk Harbi 1916 Yılı Hareketleri*, c.5, Genelkurmay Basımevi, Ankara, 1965.

Cebesoy, Ali Fuat, *Milli Mücadele Hatıraları*, Temel yay., İstanbul, 2000.

Cebesoy, Ali Fuat, *Moskova Hatıraları*, Kültür ve Turizm Bakanlığı yay., Ankara, 1982.

Cebesoy, Ali Fuat, *Sınıf Arkadaşım Atatürk*, Temel yay., İstanbul, 2000.

Cebesoy, Ali Fuat, *Siyasi Hatıralar-Büyük Zaferden Lozan'a Lozan'dan Cumhuriyete*, Temel Yay., İstanbul, 2007

Cebesoy, Ali Fuat, "Atatürk İle Milli Mücadele Arkadaşları Sulhtan Sonra Neden Anlaşamadılar?", *Yakın Tarihimiz*, c.IV, s.224-231.

CHP Grup Toplantısı Tutanakları (1923-1924), yayına haz. Yücel Demirel-Osman Zeki Konur, İstanbul Bilgi Üniversitesi yay., İstanbul, 2002.

Çevik, Zeki, *Milli Mücadele'de "Müdafaa-i Hukuk'tan Halk Fırkası'na" Geçiş (1918-1923)*, Atatürk Araştırma Merkezi yay., Ankara, 2002.

Çiftçi, Ali, *Kâzım Karabekir'in Siyasal Hayatı*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2005.

Çoker, Fahri, *Türk Parlamento Tarihi-Milli Mücadele ve TBMM I. Dönem (1919-1923)*, c.III, TBMM Vakfı yay., Ankara, 1995.

Demirel, Ahmet, *Birinci Meclis'te Muhalefet-İkinci Grup*, İletişim yay., İstanbul, 2009.

Dursunoğlu, Cevat, *Milli Mücadele'de Erzurum*, Erzurum Kitaplığı yay., İstanbul, 1998.

Erden, Ali Fuad, *Birinci Dünya Harbi'nde Suriye Hatıraları*, İş Bankası Kültür yay., İstanbul, 2003.

Genelkurmay Harp Tarihi Başkanlığı, *Türk İstiklâl Harbine Katılan Tümen ve Daha Üst Kademedeki Düzey Komutanların Biyografileri*, Genelkurmay Basımevi, Ankara, 1972.

Giritli, İsmet, "Kemalizm Milli Hakimiyet ve Cumhuriyet Demektir.", *Atatürk Yolu*, Atatürk Araştırma Merkezi yay., Ankara, 1995.

Goloğlu, Mahmut, *Erzurum Kongresi*, Nüve Matbaası, Ankara, 1968.

Goloğlu, Mahmut, *Sivas Kongresi,* Türkiye İş Bankası Kültür yay., İstanbul, 2008.

Goloğlu, Mahmut, *Devrimler ve Tepkileri-Türkiye Cumhuriyeti Tarihi 1924-1930*, Türkiye İş Bankası Kültür yay., İstanbul, 2007.

Goloğlu, Mahmut, *Üçüncü Meşrutiyet*, Başnur Matbaası, Ankara, 1970.

Gökbilgin M. Tayyip, *Milli Mücadele Başlarken*, c.II, Türkiye İş Bankası yay., Ankara, 1965.

Güneş, İhsan, *Birinci TBMM'nin Düşünce Yapısı (1920-1923)*, Türkiye İş Bankası Kültür yay., İstanbul, 2009.

İğdemir, Uluğ, *Heyeti Temsiliye Tutanakları*, TTK yay., Ankara, 1989.

İğdemir, Uluğ, *Sivas Kongresi Tutanakları*, TTK yay., Ankara, 1999.

İnan, Arı, *Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün 1923 Eskişehir-İzmit Konuşmaları*, TTK yay., Ankara, 1996.

İnönü, İsmet, *Hatıralar*, 2 cilt, Bilgi Yayınevi, İstanbul, 1987.

Jaeschke, Gotthard, *Türk Kurtuluş Savaşı Kronolojisi,* 2 cilt, TTK yay., Ankara, 1989.

Jaeschke, Gotthard, *Kurtuluş Savaşı İle İlgili İngiliz Belgeleri*, çev. Cemal Köprülü, TTK yay., Ankara,1986.

Kandemir, Feridun, *Hatıraları ve Söyleyemedikleri ile Rauf Orbay*, Sinan Matbaası, İstanbul, 1965.

Kansu, Mazhar Müfit, *Erzurum'dan Ölümüne Kadar Atatürk'le Beraber*, 2 cilt, TTK yay., Ankara, 1988.

Karabekir, Kâzım, *Hayatım*, Emre yay., İstanbul, 1995.

Karabekir, Kâzım, *İstiklâl Harbimiz,* Yapı Kredi yay., İstanbul, 2008.

Karabekir, Kâzım, *İstiklâl Harbimizin Esasları*, Sinan Matbaası ve Neşriyat Evi, İstanbul, 1951.

Karabekir, Kâzım, *İttihat ve Terakki Cemiyeti 1896-1909,* Emre yay., İstanbul, 1982.

Karabekir, Kâzım, *Paşaların Hesaplaşması*, Emre yay. İstanbul, 1992.

Karabekir, Kâzım, *Paşaların Kavgası,* Emre yay., İstanbul, 1991.

Karaosmanoğlu, Yakup Kadri, *Politikada 45 Yıl*, İletişim yay., İstanbul, 2009.

Karay, Refik Halit, *Minelbab İlelmihrab*, Tan Gazetesi ve Matbaası, İstanbul, 1964.

Kaya, Halit, *Refet Bele'nin Askeri ve Siyasi Hayatı (1881-1963),* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü, Ankara, 2008.

Kocatürk, Utkan, *Atatürk ve Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Kronolojisi 1918-1938,* TTK yay., Ankara, 2000.

Kutay, Cemal, *Osmanlıdan Cumhuriyete Yüzyılımızda Bir İnsanımız Hüseyin Rauf Orbay 1881-1964*, 5 cilt, Kazancı Matbaacılık, İstanbul, 1992.

Lewis, Bernard, *Modern Türkiye'nin Doğuşu*, Arkadaş yay., çev. Boğaç Babür Turna, Ankara, 2010.

Liman von Sanders, *Türkiye'de 5 Yıl,* Kesit yay., İstanbul, 2006.

"Mustafa Kemal'in Samsun'a Çıkışı İngilizleri Ürkütmüştü!", *Yakın Tarihimiz*, c.I, sayı 12, s.353-355, 17 Mayıs 1962.

Müderrisoğlu, Alptekin, *Kurtuluş Savaşı'nın Mali Kaynakları*, Atatürk Araştırma Merkezi yay., Ankara, 1990.

Okyar, Fethi, *Üç Devirde Bir Adam*, Tercüman yay., İstanbul, 1980.

Orbay, Rauf, "Rauf Orbay'ın Hatıraları", *Yakın Tarihimiz*, c.I-IV, sayı 1-52, İstanbul, 1962-1963.

Özalp, Kâzım, *Milli Mücadele*, c.I, TTK yay., Ankara, 1998.

Özbudun, Ergun, *1921 Anayasası*, Atatürk Araştırma Merkezi yay., Ankara, 1992.

Özçelik, Ayfer, *Ali Fuat Cebesoy*, Akçağ yay., Ankara, 1993.

Özdemir, Mehmet, *Refet Bele*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Ankara, 1992.

Özgül, M. Cemil, *Heyet-i Temsiliye'nin Ankara'daki Çalışmaları (27 Aralık 1919-23 Nisan 1920)*, Atatürk Araştırma Merkezi yay., Ankara, 1989.

Sarıhan, Zeki, *Kurtuluş Savaşı Günlüğü*, 4 cilt, TTK yay., Ankara, 1993.

Selek, Sabahattin, *Anadolu İhtilâli*, c.I, Kastaş A.Ş. yay., İstanbul, 1987.

Simavi, Lütfi, *Sultan Mehmed Reşat Han'ın ve Halefinin Sarayında Gördüklerim (Osmanlı Sarayı 1909-1918)*, Şehir yay., İstanbul, 2007.

Soysal, Mümtaz, *Dış Politika ve Parlamento*, Sevinç Matbaası, Ankara 1964.

Süslü, Azmi-Balcıoğlu, Mustafa, *Atatürk'ün Silah Arkadaşları-Atatürk Araştırma Merkezi Şeref Üyeleri*, Atatürk Araştırma Merkezi yay., Ankara, 1999.

Şengil, Mizyal Karaçam, *Birinci Dönem Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Düşünce Akımları (1920)*, Cem Yayınevi, İstanbul, 1996.

Şimşir, Bilal N., *Atatürk'ün Büyük Söylevi Üzerine Belgeler*, TTK yay, Ankara, 1991.

Taşkıran, Cemalettin, *Milli Mücadele'de Kâzım Karabekir Paşa*, Atatürk Araştırma Merkezi yay., Ankara, 1999.

Tengirşenk, Yusuf Kemal, "Milli Mücadelede Ruslarla İlk Temasımız", *Yakın Tarihimiz*, c.IV, s.97-100.

Tevetoğlu, Fethi, *Atatürk'le Samsun'a Çıkanlar*, Ayyıldız Matbaası, Ankara, 1971.

Tunçay, Mete, *Türkiye Cumhuriyeti'nde Tek Parti Yönetimi'nin Kurulması 1923-1931,* Tarih Vakfı Yurt yay., İstanbul, 1999.

Turan, Şerafettin, *Türk Devrim Tarihi*, c.II, Bilgi Yayınevi, Ankara, 2009.

Turan, Şerafettin, *Atatürk'ün Düşünce Yapısını Etkileyen Olaylar, Düşünürler, Kitaplar*, TTK yay., Ankara, 1999.

Türkgeldi, Ali Fuad, *Görüp İşittiklerim*, TTK yay., Ankara, 1987.

Türk İstiklâl Harbi-Batı Cephesi Sakarya Meydan Muharebesi ve Sonraki Harekat, c.II, Kısım I, II. Kitap, Genelkurmay Basımevi, Ankara, 1995.

Türk İstiklâl Harbi-İstiklâl Harbinde Ayaklanmalar (1919-1921), c.VI, Genelkurmay Basımevi, Ankara, 1974.

Unat, Faik Reşit, "Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin Birinci Devresinde Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Grubunun Kuruluşuna ve Çalışmalarına Ait Bazı Vesikalar", *Tarih Vesikaları Dergisi*, c.3, sayı 13, Ağustos 1944.

Uzun, Hakan, *Atatürk ve Nutuk,* Siyasal Kitabevi, Ankara, 2006.

Velidedeoğlu, Hıfzı Veldet, *İlk Meclis*, Yeni Gün Haber Ajansı Basın ve Yayımcılık A.Ş, İstanbul, 1999.

Velidedeoğlu, Hıfzı Veldet, *İlk Meclis ve Milli Mücadele'de Anadolu*, Çağdaş yay., İstanbul, 1990.

"Yeşil Ordu Cemiyeti" *Yakın Tarihimiz*, c.I, sayı 3, s.69-72; sayı 4 s.101-104; s.5, s.133-135; sayı 10, s.297-298.

Yılmaz, Önay, *Bandırma Yolcuları-Mustafa Kemal İle "Kurtuluş" Destanını Başlatanların Öyküsü*, Alfa yay., İstanbul, 2008.

ÖZGEÇMİŞ

Serkan ÜNAL

1976 yılında Mersin'de doğdu. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Tarih bölümünden 2000 yılında mezun oldu. Yüksek Lisans ve doktora çalışmalarını Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde Siyaset Bilimi alanında tamamladı. Çankırı Karatekin Üniversitesi Uluslararası İlişkiler bölümünde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Karşılaştırmalı Siyaset, Türk Siyasal Hayatı ve Orta Doğu üzerine çalışmalar yapmaktadır. Evli ve üç çocuk babasıdır.

MEKANİK PRENSİPLERİYLE KAYAK

(Alp Disiplini)

Editörler
Ayşegül YILMAZ ERTAN
İlker ALP

Yazar
Okan GÜLTEKİN

EFE AKADEMİ

Mekanik Prensipleriyle Kayak (Alp Disiplini)

Editörler: Ayşegül Yılmaz Ertan ORCID (0000-0002-8736-8996)
İlker Alp ORCID (0000-0002-6706-6413)
Yazar: Okan Gültekin ORCID (0000-0003-4823-6349)

ISBN: 978-625-44453-1-6

1. Baskı: Şubat 2021

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ'ye aittir.

KÜTÜPHANE KARTI

YILMAZ ERTAN, Ayşegül-ALP, İlker-GÜLTEKİN, Okan
Mekanik Prensipleriyle Kayak (Alp Disiplini)
1. Basım, 111 s., 200 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. Kayak, 2. Alp Disiplini, 3. Alp Kayağı Mekaniği, 4. Alp Kayağı Fiziği,
5. Kayak mekaniği.

Dizgi Mizanpaj: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)
Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com
Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İçindekiler

İçindekiler V
Önsöz IX

BÖLÜM 1 11

1.1 Kayak Nasıl Kayar? 13
1.2 Kayağa Etkiyen Kuvvetler 14
1.2.1 Kütle Çekim Kuvveti (Yerçekimi) 15
1.2.2 Momentum 16
1.2.3 İvme 16
1.2.4 Hız 16
1.2.5 İtme 17
1.3 Karın Oluşturduğu Kuvvet 18
1.4 Kayakçının Ağırlık Merkezi 20
1.4.1 Momentum, Ağırlık Merkezi ve Kuvvet 21
1.4.2 Yavaşlama, Dönme ve Momentum 21
1.5 Kayağa Etkiyen Güçlerin Birleştirilmesi 22
1.6 Doğrusal Olmayan Hareketler 24
1.6.1 Dönme Momenti (Tork) 24
1.6.2 Açısal Momentum 25
1.6.3 Kararlılık, Düşme, Dengeleme 27
1.7 Kayak, Kar ve Kayakçının Hareketi 28
1.7.1 Kritik Kenar Açısı 29
1.7.2 Atak ve Dönüş Açısı 31

BÖLÜM 2 35

2.1. Kayakların Yapısal Özelliklerinin Hesaplanması 37

2.1.1. Kayak Uzunluğu 37

2.1.2. Radius 38

2.1.3. Kayağın Orta Nokta Genişliği 39

2.1.4. Kayağın Omuz Genişliği 40

2.1.5. Kayağın Arka Yüksekliği 41

2.1.6. Kayak Ucu Yüksekliği 42

2.2. Sürtünme Kuvveti ve Radius' un Önemi 42

2.3. Kayakçının Ağırlığı, Radius ve Dönüş Açısı İlişkisi 46

2.4. Ayağın, Kütle ve Basınç Merkezi 49

BÖLÜM 3 55

3.1. Ayak ve Kayak Ayakkabısı 57

3.1.1. Vücut Yapınız 57

3.1.2. Kayak Yaparken Seçtiğiniz Tür 58

3.1.3. Kayak Yapma Düzeyiniz 58

3.2 Anatomik İnceleme 58

3.3 Ayakkabı Kenar Ayarı (Canting) 62

3.3.1 Kenar Ayarı Nasıl Yapılır 63

3.4 Platform 64

BÖLÜM 4 65

4.1. Alp Kayağında Teknik Elementler 67

4.2 Paralel Dönüşün Aşamaları 69

4.2.1 Başlangıç 69

4.2.2 Dönüş Evresi 69

4.2.3 Tamamlama: 70
4.3. İki Dönüşün Birleştirilmesi 70
4.3.1 Başlangıç 71
4.3.2 Kontrol 72
4.3.3 Tamamlama 72
4.4. Carving Dönüş 73
4.5 Dairesel "C" , Virgül ve "J" Dönüşler 77
4.5.1 "C" ve "J" Dönüşlerde Merkezcil Kuvvet ve Yerçekimi Etkisi 79
4.6 Dönüş Tekniği Modeli 80

BÖLÜM 5 85
5.1. Dönüş Analizlerine Örnekler 87
5.1.1. Stivot Dönüş Tekniği 87
5.1.2. Dider Cuche ve Dider Defago 87
5.1.3. Benjamin Raich 90
5.1.4. Giorgio Rocca 91

BÖLÜM 6 93
6.1. Baton 95
6.1.1. Baton Uzunluğu 95
6.1.2. BatonAğırlığı 96
6.1.3. Simitler 96
6.1.4. Kavrama Bölümü ve Kayış 96
6.2. Kollar, El Bileği ve Baton Kullanımı 96

BÖLÜM 7 101

7.1. Semboller ve Gösterimler Sözlüğü 103

7.1.1. Temel ve türetilmiş büyüklükler 103

7.1.2. Semboller 104

KAYNAKLAR 107

KAYNAKLAR

1. Angular Momentum (01.02.2020 tarihine web adresinden erişildi.) http://www.effectiveskiing.com/Topic/Angular_momentum

2. Barceló, G. (2014) Theory of Dynamic Interactions: The Flight of the Boomerang. *Journal of Applied Mathematics and Physics*, 2, 569-580. doi: 10.4236/jamp.2014.27063.

3. Carbone, C. (1994). Women Ski. *World Leisure*, Boston, MA, , pp. 106-111

4. Colonna, M.; Nicotra, M.; Moncalero, M. (2013), Materials, Designs and Standards Used in Ski-Boots for Alpine Skiing. *Sports 1*, 78-113 https://doi.org/10.3390/sports1040078

5. Erich Müller (1994) Analysis of the biomechanical characteristics of different swinging techniques in alpine skiing, *Journal of Sports Sciences*, 12:3, 261 278, DOI: 10.1080/02640419408732172

6. Fasel, B Spörri, J., Gilgien M., et all (2016). Three-Dimensional Body and Centre of Mass Kinematics in Alpine Ski Racing Using Differential GNSS and Inertial Sensors. *Remote Sensing*. 8. (8) https://doi.org/10.3390/rs8080671

7. Federolf P., Auer M., Fauve M., Lüthi A., Rhyner H. (2006) SubjectiveEvaluation of the Performance of Alpine Skis and Correlations with Mechanical Ski Properties. In: Moritz E.F., Haake S. (eds) *The Engineering of Sport 6. Springer*, New York, NY. https://doi.org/10.1007/978-0-387-46050-5_51

8. Fischer, C.M., Fauve, M., Combaz, E., Bourban, P., Michaud, V.J., Plummer, C., Rhyner, H., & Månson, J.E. (2006). Dynamic Properties of Materials for Alpine Skis. *The Engineering of Sport* 6, ISBN : 978-0-387-31773-1

9. Frederick J. K. (2013). Fizik I. *Çev.* Akyüz R.Ö., Galip S.N., Gülmez T. E. Bekir

10. Halliday, D., Resniek, R., and Walker, J. (1993), Fundamentals of Physics, *4th ed*. (Wiley, New York).

11. Holden, M. S. (1988), "The Aerodynamics of Skiing: Teehnology of Winning." *Sei. Am*. 258 (2), T4.

12. How to Adjust The Ski Boot Canting. (Accessed: 11/10/2019). Available from: https://www.lange-boots.com/skiboots-faq-canting

13. Internatıonal Ski Federation Specifıcations for Alpine Competition Equipmen *Edition 2018/2019* (July 2018) Blochstrasse 2; CH- 3653 Oberhofen Thunersee; Switzerland)

14. Howe,J. Skiing Mechanics (*Poudre, LaParte*, CO, 1983);

15. Joubert, G. (1980). Skiing an Art a Technique. *Poudre*, La Parte, CO. Karaoğlu B. *Yayınevi: Literatür Ders Kitapları* ISBN: 9789758431700. P.156-180.

16. Khan Academy Accessed: 15.08.2020 Available from: https://tr.khanacademy.org/science/physics/centripetal-force-and-gravitation/gravity-newtonian/v/mass-and-weight-clarification

17. Kinetic Analysis of Ski Turns Based on Measured Ground Reaction Forces. Journal *Of Applied Biomechanics*, 2012, 28, 41-47 DOI: https://doi.org/10.1123/jab.28.1.41

18. Komissarov, S.. (2018). Modelling of carving turns in alpine skiing. *SportRixv*. doi.org/10.31236/osf.io/u4ryc

19. Komissarov, S. (2019, June 13). Dynamics of carving runs in alpine skiing. The basic centrifugal pendulum. *SportRixv*. https://doi.org/10.31236/osf.io/gp3ef

20. Le Master, R. (1995), Skiing: The Nuts and Bolts. (*Professional Ski lnstructors of America*, Lakewood, CO).

21. Le Master, R. Accessed: Articles, (11/05/2020). Available from: http://www.ronlemaster.com/articles.html

22. Lieu, D. (1982). Mechanics of the turning snow-ski. *Doctoral dissertation*, University of California, Berkeley.

23. Lind, D., Sanders, P., S. (2004). The Physics of Skiing. Skiing at the Triple Point *Copyright Information Springer-Verlag, Springer*, New York, NY. ISBN978-1-4419-1834-5. DOI https://doi.org/10.1007/978-1-4757-4345-6

24. Loland., S. (200). Alpine Ski Technique –practical Knowledge and Scientific Analysis. *Science and Skiing IV.* Maidenhead : Meyer&Meyer Sport (UK) Ltd. ISBN:978-184126-255-0. P.43-44

25. Lüthi A., Federolf P., Fauve M., Rhyner H. (2006) Effect of Bindings and Plates on Ski Mechanical Properties and Carving Performance. In: Moritz E.F., Haake S. (eds) *The Engineering of Sport* 6. Springer, New York, NY https://doi.org/10.1007/978-0-387-46050-5_53

26. Master, R., L., Porter, M. (2016) November Variety is the Spice of Sliding Exploring the range of skills and movements with *PSIA's 5 Fundam*entals.

27. Mechanics of Sport. (2016) *Skis.* (Accessed: 12/09/2019) Available from: http://www.mechanicsofsport.com/skiing/equipment/skis.html

28. Mote, Jr., C. D., and Louie, J. K. (1982). "Acceleration 1nduced by Body Motion in Snow Skiing," *J. Sound Vibr*. 88, 107.

29. Nordic Skier. (2016) XC ski styles and sizing. (Accessed: 11/02/2020). Available from :https://www.nordicskiersports.com/cross-country-ski-styles.html

30. Quinn, J., and Mote, C. D., Jr. (1992), "A Model for the Turning Snow Ski, *J. Biomech.* 26 (6). 609.

31. Raine, A. E. (1970). "Aerodynamics of Skiing," *Sci. J*. 6 (3). 26.

32. Rebecca S., (2014) The Physics of Skiing In Partial Fulfillment of the Requirements. *A Thesis Presented to The Faculty of Alfred University*, The Alfred University Honors Program, May 14.

33. Reid, R., C.A (2010) Kinematic and kinetic study of alpine skiing technique in slalom. *Dissertation From The Norwegian School Of Sport Sciences*. ISBN:978-82 502-0440-9

34. Reinisch, G. (1991). A Physical Theory of Alpine Ski Racing. *Spektrum Sportwissenschaft* I, 27.

35. Richard, C. Coupe (2013). Towards faster skis: The development of new surface modifications and treatments to reduce overall friction in alpine skiing. *Doctoral dissertation*. Snowsports Engineering, University of Sheffield.

36. Saga T, Saga N. Alpine Skiing Robot Using a Passive Turn with Variable Mechanism. *Applied Sciences*. 2018; 8(12):2643. https://doi.org/10.3390/app8122643

37. Sanders, J. R. (1979), *The Anatomy of Skiing* (*Random House Vintage Books*, New York).

38. Supej, M., Holmberg H-C (2019) Recent Kinematic and Kinetic Advances in Olympic Alpine Skiing: Pyeongchang and Beyond. *Front. Physiol.* 10:111. https://doi.org/10.3389/fphys.2019.00111

39. Spörri J, Kröll J, Gilgien M, *et al* (2016). Sidecut radius and the mechanics of turning—equipment designed to reduce risk of severe traumatic knee injuries in alpine giant slalom ski racing. *British Journal of Sports Medicine* **50:**14-19.

40. Swinson, D. B. (1992), "Physics and Skiing," *Phys. Teacher* 30, 458.

41. Swinson,B.,D. Skiing and Angular Momentum: A Proposed Experiment . *The Physics Teacher* 11, 415 (1973); https://doi.org/10.1119/1.2350102

42. Swix.(2016) Lubrication Tips. (Accessed:22/11/2019). Available from: https://www.swix.no/Tips-guider/Smoeretips

43. Taylor, B. (2006) *Coaching*. In: Ferrero, F. (ed.) *British Canoe Union Coaching Handbook.* Great Britain, Pesda Press. 7-48.

44. Thompson, William J. (1994). Angular Momentum: An Illustrated Guide to Rotational Symmetries for Physical Systems. *Wiley*. ISBN 0-471-55264-X.

45. Twardokens, G. (1992). Universal Ski Technique. *Surprisingly WeIl*, Reno, NV.

46. Vagners, J. A. (1995), Ski Instructor's Guide to the Physics and Biomechanics of Skiing. *Professional Ski Instructors of America*, Lakewood, CO.

47. Vaverka, F., Vodickova, S., & n Elfmark, M., (2012) Kinetic Analysis of Ski Turns Based on Measured Ground Reaction Forces. *Journal of Applied Bio*mechanics, , 28, 41-47, Human Kinetics, Inc.

48. Warnen, C., C. (1994). Ski World Leisure, *Boston, MA*,, pp. 106-111,

49. Wettlaufer, John S. and J. Greg Dash, (2000) "Melting Below Zero," *Sei. Am.* 282-2, pp 58-65.

50. Winter D.,A. Good Cop, Bad Cop. The Skier's Manifesto (Erişim tarihi: 20/11/2019) Available from: https://skimoves.me/2014/09/04/dot-5-good-cop-bad-cop/

51. Winter.,D.,A. (1995). Human balance and posture control during standing and walking. *Walking Gait&Posture*: Vol. 3: 193-214, December p.195-213

52. Witherell W., Edvard, D., (1993). The Athletic Skier (*Athletic Skier, Salt Lake City*, UT, pp. 19-65.

53. XCZONE. Fundamentals of XC Skiing Technique. (Accessed: 22/11/2019). Available from:http://www.xczone.com/techvid.pdf

54. Yoneyama, T. Variable side-cut ski for a carved turn. *Sports Eng* **21,** 277–282 (2018). https://doi.org/10.1007/s12283-018-0267-0

55. Yoshioka, S., Fujita, Z., Hay, D. C., & Ishige, Y. (Accepted/In press). Pose tracking with rate gyroscopes in alpine skiing. *Sports Engineering*,1-12. https://doi.org/10.1007/s12283-017-0261-y

56. You Tube : Accessed: 18.08.2020 Available from: https://www.youtube.com/watch?v=80Pih5J8SNY

DÜNYANIN KAYIP HALKASI: ÜÇÜNCÜ DÜNYA

EDİTÖRLER
Ali AYATA
H. Hüseyin AKKAŞ

EFEAKADEMİ

Dünyanın Kayıp Halkası: Üçüncü Dünya

Editör: Ali Ayata ORCID (0000-0002-5890-6425)
Editör: H. Hüseyin Akkaş ORCID (0000-0002-1401-3131)

ISBN: 978-605-06499-7-0

E-ISBN: 978-605-06499-8-7

1. Baskı: Ağustos 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ'ye aittir.
EFE AKADEMİ bir OFİS 2005 kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI
AYATA, Ali - AKKAŞ, H. Hüseyin
Dünyanın Kayıp Halkası: Üçüncü Dünya
1. Basım, 404 s., 135 x 210 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar Kelimeler:
1. Üçüncü Dünya 2. Yoksulluk 3. Güvenlik 4. Hegemonya 5. Kolonyalizm

Dizgi - Mizanpaj: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)
Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com
Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

İçindekiler III

Sunuş VII

Giriş IX

Hangi Dünya? Uluslararası İlişkilerde Hegemonya ve Dünya Sistemi 17
Hasan Hüseyin Akkaş

Enformasyon, Kriz ve Güç: Küresel Çağda Güç Ya Da İktidarın Batı Dışılık Seyri 77
Celalettin Yanık

Üçüncü Dünya'ya İlişkin Teorik Notlar 103
Yiğit Anıl Güzelipek

Üçüncü Dünya ve Demokrasi 123
Sabri Aydın

Üçüncü Dünya'nın Güvenliğine Kuramsal Perspektiften Bir Bakış: Vekalet Savaşlarına Giden Yeni Dünya 143
Levent Yiğittepe

Üçüncü Dünya Sorunu Olarak Yoksulluk 179
Ali Ayata

Kadın Ve Üçüncü Dünya 203
Gülşen Çetin Aydın

İnsan Hakları: Üçüncü Dünyanın Sorunu Mu?..... 241
Büşra Çeliköz

İnsani Müdahale: Sorunu Çözmek Mi? Sorunu Artırmak Mı?..... 261
Ayşegül Güler

Üçüncü Dünya ve Üçüncü Kulvar Dış Politika Aktörleri; Küresel Sivil Toplum Kuruluşları..... 307
Orhan Battır

Üçüncü Dünyada Yerleşimci Kolonyalizm Çerçevesinde Uluslararası Hukuk İhlali..... 331
Esra Çavuşoğlu

"Kaynak Laneti" ve Kaynak Zengini Ülkelerde Ekonomik Ve Siyasal İstikrarsızlıklar (Suudi Arabistan, Venezuela Örneği)..... 359
Osman Tekir

Biyografiler 399

HANGİ DÜNYA?
ULUSLARARASI İLİŞKİLERDE HEGEMONYA VE DÜNYA SİSTEMİ

Doç. Dr. Hasan Hüseyin AKKAŞ

- *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, İİBF*
- *ORCID ID: 0000-0002-1401-3131*

Kaynakça

Akkaş, H. Hüseyin (2004). *Muhafazakâr Düşünce ve Edmund Burke*, Kadim Yayınevi, Ankara.

Butler, Judith, Laclau Ernesto, Zizek Slavoj (2009). *Olumsallık, Hegemonya, Evrensellik (Solda Güncel Diyaloglar)*, çev. Ahmet Fethi, Hil Yayınevi, İstanbul.

Can, Ceylan (2013). "Hegemonya, 'Hegemania' Olunca", *İstanbul Ticaret Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi,* Yıl.12, Sayı.23, Bahar.

Carnoy, Martin (2001). *Gramsci ve Devlet*, çev. Mehmet Yetiş, Praksis, 3. "Con Ernesto Laclau", Revista de Estudios Sociales, Sayı 71.

Cox, W. Robert (1983). "Gramsci, Hegemony And International relations: An Essay In Method", *Journal Of International Studies*, Cilt 12, Sayı 2.

Cox, W. Robert (1987). *Production, Powerand World Order: Social Forces in the Making of History*, Columbia University Press, New York.

Engdahl W. F (2017). *Tanrıların Gazabı Kaybolan Hegemonya*, çev. Berfu Yılmaz, Kaynak Yayınları, İstanbul.

Fontana, Benedetto (2013). *Hegemonya ve İktidar*, çev. Onur Gayretli, Kalkedon Yayınları, İstanbul.

Fox, Jeremy (2002). *Chomsky ve Küreselleşme*, çev. Ebru Kılıç, Everest Yayınları, İstanbul.

Foucault, Michel (1982). *İktidar ve Bilgi*, çev. Oruç Aruoba, İmge Yayınevi, İstanbul.

Frank, G. Andre (2003). "İdeolojik Geçiş Tarzları", (Der.) Andre Gunder Frank ve Barry K. Gills, *Dünya Sistemi: Beş*

Yüzyıllık mı, Beş Binyıllık mı? çev. Esin Soğancılar, İmge Yayınları, İstanbul, s.379-408.

Frank G. Andre ve Gills, K. Barry (2003b). "Eleştirilere Yanıt ve Sonuçlar", (Der.) Andre Gunder Frank ve Barry K. Gills, *Dünya Sistemi: Beş Yüzyıllık mı, Beş Binyıllık mı?* çev.Esin Soğancılar, İmge Yayınları, İstanbul, s.535-554.

Gills, K. Barry (2003). "Dünya Sisteminde Hegemonik Geçişler", (Der.) Andre Gunder Frank ve Barry K. Gills, *Dünya Sistemi: Beş Yüzyıllık mı, Beş Binyıllık mı?* çev. Esin Soğancılar, İmge Yayınları, İstanbul, s.235-279.

Gills, K. Barry ve Frank G. Andre (2003a). "Kümülatif Birikim", (Der.) Andre Gunder Frank ve Barry K. Gills, *Dünya Sistemi: Beş Yüzyıllık mı, Beş Binyıllık mı?* çev. Esin Soğancılar, İmge Yayınları, İstanbul, s.175-233.

Gills, K. Barry ve Frank G. Andre (2003b). "Dünya Sisteminde Çevrimler, Krizler ve Hegemonik Değişiklikler (MÖ1700-MS 1700)", (Der.) Andre Gunder Frank ve Barry K. Gills, *Dünya Sistemi: Beş Yüzyıllık mı, Beş Binyıllık mı?* çev. Esin Soğancılar, İmge Yayınları, İstanbul, s.283-377.

Gramsci, Antonio (1971). *SelectionsFromThePrisonNotebooks Of Antonio Gramsci*, Çev., QuintinHoare ve GeoffreyNowell Smith Nowell (1999). International Publishers.

Gramsci, Antonio (1975). *Felsefe ve Politika Sorunları*, çev. Adnan Cemgil, Payel Yayınevi, İstanbul.

Halifeoğlu Melek ve Mehmet Yetiş (2013). "Gramsci, Sivil Toplum-Devlet İkiliği ve Kuramsal Kökenler", *Mülkiye Dergisi*, 37-1.

Hobsbawm, Eric (2014). *Kısa 20. Yüzyıl 1914-1991 Aşırılıklar Çağı*, çev.Yavuz Alogan, Everest Yayınları, İstanbul.

Hülagü, Funda (2014). "Marksizm ve Eleştirel Teoriler", (Edit) Evren Balta. Küresel Siyasete Giriş, *Uluslararası İlişkilerde Kavramlar, Teoriler, Süreçler*, İletişim Yayınları, İstanbul, s. 175-220.

Keohane, Robert (1986). *Neorealism and its Critics*, Columbia University Press, New York.

Kipling, Rudyard (2004). *Poems, Poemhunter.com-The World's Poetry Archive*.

Korab-Karpowicz, JulianWlodzimierz (2010). *A History Of Political Philosophy*, Global Scholarly Publication, New York.

Lebow, Richard ve Kelly E. Robert (2001). "Thucydides and Hegemony: Athens and the United States", *Review of International Studies*, Cilt. 27, Sayı.4, Ekim.

Machiavelli, Niccolo (2012). *Prens*, çev. Kemal Atakay, 6.Basım, Can Yayınları, İstanbul.

Morgenthau, J. Hans (1948). *Among Nations, the Struggle for Power and Peace*, First Edition, New York.

Münkler, Herfried (2009). *İmparatorluklar Eski Roma'dan ABD'ye Dünya Egemenliği'nin Mantığı,* çev. Zehra Aksu Yılmazer, İletişim Yayınları, İstanbul.

Okur, Mehmet Akif (2015). "Gramsci, Cox ve Hegemonya: Yerelden Küresele İktidarın Sosyolojisi Üzerine", *Uluslararası İlişkiler Akademik Dergi*, Cilt. 12, Sayı.46.

Osondu, N. Iheanyi (2011). The Third World: What is in a Name?, *Journal of Arts and Humanities*, Vol.12, No.2. s.

Özgüden, Mehmet (2015). *Hegemonya ve Politik Toplum*, Siyasal Kitabevi, Ankara.

Portelli, Hugues (1982). *Gramsci ve Tarihsel Blok*, çev. Kenan Somer, Savaş Yayınları, Ankara.

Robinson, William (2005). "Gramsci and Globalization: From Nation-State to Transnational Hegemony", *Critical Review Of International Social and Political Philosophy*, Cilt.8, Sayı.4. Aralık.

Subaşı, Doğan (2017). *Andre Gunder Frank ve Dünya Sistemi*, Karakum Yayınevi, Ankara.

Subaşı, Tunç Selda (2018). Stuart Hall ve Gramsci Etkisi, *Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 25.

Şener, Bülent (2014). "Uluslararası İlişkilerde hegemonya Olgusu ve ABD Hegemonyasının Siyasal ve Kültürel Kaynağı: Amerikan İstisnacılığı veya Açık-Kaçınılmaz Yazgı", *The Journal of Academic Social Science Studies,* Summer 2.

Texier, Jocques (1985). *Gramsci ve Felsefe*, çev. Kenan Somer, Birey ve Toplum Yayınları, Ankara.

Toprak, Sinem (2019). *Neoliberal Küreselleşme, Hegemonya ve Wall Street'i İşgal Et Hareketi: Neo-Gramşiayan Bir Analiz*, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Wallerstein, Immanuel (2005). *21. Yüzyılda Siyaset*, çev. Taylan Doğan ve Ender Abadoğlu, İkinci Baskı, Aram Yayıncılık, İstanbul

Wallerstein, Immanuel (2015). *Modern Dünya Sistemi I*, çev. Latif Boyacı, Yarın Yayınları 7. Baskı, İstanbul.

Wallerstein, Immanuel (2018). *Dünya Sistemleri Analizi*, çev. EnderAbadoğlu ve Nuri Ersoy, BGST Yayınları, İstanbul.

Washingtontimes.com/news/2020/may/31.

Wilkinson, David (2003). "Uygarlıklar, çekirdekler, Dünya Ekonomileri ve Ekümenler", (Der.) Andre Gunder Frank ve Barry K. Gills, *Dünya Sistemi: Beş Yüzyıllık mı, Beş Binyıllık mı?* çev. Esin Soğancılar, İmge Yayınları, İstanbul, s. 411-456.

Wolf-Phillips, L. (1987). "Why Third World? Origin, Definition And Usage", *Third World Quarterly*, 9 (4), 1311-1327.

Yavuzaslan, Kıymet (2014). *21. Yüzyılda Amerikan Hegemonyası*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul.

ENFORMASYON, KRİZ VE GÜÇ: KÜRESEL ÇAĞDA GÜÇ YA DA İKTİDARIN BATI DIŞILIK SEYRİ

Prof. Dr. Celalettin YANIK

- *Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi, İİBF*
- *ORCID ID: 0000-0002-0285-2624*

Kaynakça

Bernasconı, R. (2018). *Irk Kavramını Kim İcat Etti*, Der. Zeynep Direk, Metis Yayınları, İstanbul.

Giddens, A. – Pierson, C. (1998) *A Conversation with Anthony Giddens/Making Sense of Modernity*, Polity Press, Cambridge.

Giddens, A. (1979). *Central Problems in Social Theory/Action, Structure and Contradiction in Social Analysis*, University of California Press, California.

Giddens, A. (1981). *A Contemporary Critique of Historical Materialism* Vol. 1 Power, Property and The State, University of California Press, Berkeley and Los Angeles.

Giddens, A. (1984). *the Constitution of Society/Outline of the Theory of Structuration*, Polity Press, Oxford.

Giddens, A. (1987). *Nation State and Violence/Volume Two of A Contemporary Critique of Historical Materialism*, University of California Press, Berkeley and Los Angeles.

Giddens, A. (1991). *Modernity and Self-identity, Self and Society in the Late Modern Age*, Stanford University Press, California.

Giddens, A. (1996). *The Consequences of Modernity*, Polity Press, Cambridge.

Giddens, A. (2002a). *Runaway World/How Globalisation is Reshaping Our Lives*, Profile Books, London.

Giddens, A. (2002b). *Sağ ve Solun Ötesinde Radikal Politikaların Geleceği*, Çev. Müge Sözen, Sabir Yücesoy, Metis yayınları, İstanbul.

Urry, J. (1995). *Consuming Places*, Routledge, London.

ÜÇÜNCÜ DÜNYA'YA İLİŞKİN TEORİK NOTLAR

Doç. Dr. Yiğit Anıl GÜZELİPEK

- *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, İİBF*
- *ORCID ID: 0000-0001-6061-7254*

Kaynakça

Bilgin, P. (2005). Uluslararası ilişkiler çalışmalarında "merkez-çevre": Türkiye nerede?.*Uluslararası İlişkiler*, 2(6), 3-14.

Cox, R. (1981). Socialforces, states and world orders: beyond international relations theory. *Millenium- Journal of International Relations Studies*, 10(2), 126-155.

Çalış, Ş. ve Özlük E. (2007). Uluslararası ilişkiler tarihinin yapısökümü: idealizm-realizm tartışması. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18, 225-243.

Çiftçi, K. (2009). Soğuk savaş sonrasında abd: rızaya dayalı hegemonyadan imparatorluk düzenine, *Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* 5(10), 203-219.

Emeklier, B. (2011). Uluslararası ilişkiler disiplininde epistemolojik paradigma tartışmaları: postpozitivist kuramlar. *Bilge Strateji*, 2(4), 139-184.

Emre, Y. (2013). Karl kautsky ve ultra-emperyalizm kuramının düşündürdükleri: sosyal demokrasi ve uluslararası ilişkiler. *Uluslararası İlişkiler,* 10(39), 45-69.

Endler, J. A. (1986). *Natural selection in thewild.* New Jersey: Princeton UniversityPress.

Galtung, J. (1971). A structural theory of imperialism. *Journal of Peace Research,* 8(2), 81-117.

Guitard, O. (1966). *Üçüncü dünya: sömürgelerin uyanışı.* (çev.Ahmet Angın), İstanbul: Kitapçılık Ticaret Ltd. Şirketi Yayınları.

Gürkaynak, M. ve Yalçıner, S. (2009). Uluslararası politikada karşılıklı bağımlılık ve

Hays, D. G. (1964). Dependency theory: a formalism and someobservations. *Linguistic Society of America*, 40(4), 511-525.

Long, D. (1991). J.A. Hobsonandidealism in internationalrelations. *Review of International Studies*, 17(3), 285-304.

Mason, R. (2017). China'simpact on the landscape of african international relations: implications for dependency theory. *Third World Quarterly*, 38(1), 84-96.

Mintz, S. W. (1976). On the concept of a third world. *Dialectical Anthropology*, 1(4), 377-382.

Morphet, S. (2004). Multilateralism and the non-alignedmovement: what is the global South doingand where is it going?.*Global Governance*, 10, 517-537.

Muniruzzaman, M.D. (2017). Transformation of intimacyandits impact in developing countries, *Life Sciences, Societyand Policy*, 13(10), 1-19.

Özalp, O.N. (2014). Uluslararası ilişkilerde başarısız devletler sorunsalı ve bu sorunsalın uluslararası hukuka etkileri. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası,*1, 349-362.

Özlük, E. (2009). Uluslararası ilişkiler disiplininin soykütüğü. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 9(17), 237-260.

Özyakışır, D. (2013). *Göç: kuram ve bölgesel bir uygulama*, Ankara: Nobel.

Polachek, S.W., Robst, J. ve Chang, Y.C. (1999). Liberalism and interdependence: extending the trade conflict model. *Journal of Peace Research*, 36(4), 405-422.

Sander, O. (2003). *Siyasi tarih: ilkçağlardan 1918'e*, Ankara: İmge Kitabevi

Serdar, İ. (2015). Neorealizm, neoliberalizm, konstraktivizm ve ingiliz okulu modellerinde uluslararası sistemsel

değişikliklere bakış. *The Journal of Europe-Middle East SocialScienceStudies,* 1(1), 14-38.

Solarz, M. W. (2012). "Third world" the 60. anniversary of a concept the changed history. *Third World Quarterly*, 33(9), 1561-1573.

Thayer, B. A. (2000). Bringing in darwin: evolutionary theory, realismandinternationalpolitics. *International Security*, 25(2), 124-151.

Wallerstein, I. (1984). *Thepolitics of theworld-economy: the states, the movements and the civilizations*, Cambridge: Cambridge University Press.

Wolf-Phillips, L. (1986). Whythird world? origin, definition and usage. *Third World Quarterly*, 9(4), 1311-1327.

Yalçın, H. B. (2015). Uluslararası sistem ve istikrar: kavramsal bir değerlendirme. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 10(1), 209-229.

Van Dinh, T. (1976). Non-alignment and cultural imperialism. *Journal of Black StudiesandResearch,* 8(3), 39-49.

Yalvaç, F. (2013). Tarihsel sosyoloji ve uluslararası ilişkiler: jeopolitik, kapitalizm ve devletler sistemi. *Uluslararası İlişkiler*, 10(38), 3-28.

Yaramış, A. (2007). Mısır'da İngiliz sömürgecilik anlayışı: cromer örneği (1883-1907). *Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(2), 121-130.

Yıldız, F. (2018). Gelişmekte olan ülkelerde dış borçlanma ve dış yardımların yoksulluk üzerindeki etkisi: yatay kesit analizi ile bir inceleme. *International Journal of Economic Studies,* 4(1), 9-19.

ÜÇÜNCÜ DÜNYA VE DEMOKRASİ

Dr. Öğr. Üyesi Sabri AYDIN

- *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, İİBF*
- *ORCID ID: 0000-0001-8331-1522*

Kaynakça

Acemoğlu, D., Johnson, S., Robinson, A. J. ve Yared, P. (2008). Income and Democracy, *American Economic Review*, 98:3 s. 808-842.

Amin, S. (1992). *Üçüncü Dünya Demokrasi ve Sosyalizm*, çev. Yiğit Bener, Fikret Başkaya, Mülkiyeliler Birliği Vakfı Yayınları.

Barro, J. R. (1996). Democracy and Growth, *Journal of Economic Growth*, 1(1), s. 1-27.

Berger, L. P. (1994). *Demokratik kapitalizmin Şüpheli Zaferi, der. Larry Diamond ve Marc F. Plattner, Kapitalizm, Sosyalizm ve Demokrasi: Yeni Değerlendirmeler*, çev. Ergun Özbudun, Levent Köker, Türk Demokrasi Vakfı, s. 1-15.

Bhagwati, J. N. (2002). Democracy and Development: Cruel Dilemma or Symbiotic Relationship?, *Review of Development Economics*, 6(2), s. 151-162.

Biçer, B. (2018). Dünya Çıldırıyor mu?, *Lacivert Dergi*, http://www.lacivertdergi.com/dosya/2018/12/17/dunya-cildiriyor-mu

Boztaş, A. (2018). Birinci Dünyanın Üçüncü Dünya Ekonomileri Üzerindeki Küresel Savaşı, TASAM, https://tasam.org/tr-TR/Icerik/50254/birinci_dunyanin_ucuncu_dunya_ekonomileri_uzerindeki_kuresel_savasi

Burchill, S. (2017). Liberalizm, (Ed. Scott Burchill vd.) *Uluslararası İlişkiler Teorileri*, çev. Muhammed Ağcan ve Ali Aslan, Küre Yayınları: İstanbul, s. 85-122.

Haynes, J. (2001). Introduction: The 'Third World' and the third wave of democracy, (Ed. Jeff Haynes), *Democracy and Political Change in the 'Third World'*, Routledge, London, ss. 1-21.

Huntington, S. (1966). Political Development and Political Decay, *World Politics*, 17, 3, s. 386-430

Huntington, S. (1996). *Political Order in Changing Societies*, London: Yale University Press.

Lipset, S. M. (1959). Some Social Requisities of Democracy: Economic Development and Political Legitimacy, *American Political Science Review*, 53(1), s. 69-105.

Neubauer, E. D. (1967). Some Conditions of Democracy, *The American Political Science Review*, 6(4), s. 1002-1009.

Pişkin, A. ve Dedeoğlu, D. (2010). Demokrasi ve Ekonomik Kalkınma: 1992 Sonrası Orta Asya Türk Cumhuriyetleri için Bir Analiz, *International Conference on Eurasian Economies*, s. 129-135.

Rustow, A. D. (1970). Transition to Democracy: Toward a Dynamic Model, *Comparative Politics*, Cilt 2, s. 337-363.

Sapancalı, F. (2001). Yeni Dünya Düzeni ve Küresel Yoksulluk, *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt3, Sayı 2, ss. 115-140.

Sorensen, G. (2008). *Democracy and Democratization: Processes and Prospects in a Changing World*, Westview Press: Colorado.

Stiglitz, E. J. (2018). *Küreselleşme Büyük Hayal Kırıklığı*, Alfa Yayınları.

Usul, A. R. (2014). Demokrasi, Otoriterlik, Uluslararası Politika: Entegre Bir Yaklaşım Arayışı, *SAM Papers*, No.10.

https://tr.wikipedia.org/wiki/BRICS

ÜÇÜNCÜ DÜNYA'NIN GÜVENLİĞİNE KURAMSAL PERSPEKTİFTEN BİR BAKIŞ: VEKALET SAVAŞLARINA GİDEN YENİ DÜNYA

Dr. Öğr. Üyesi Levent YİĞİTTEPE

- *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, İİBF*
- *ORCID ID: 0000-0002-2508-5501*

Kaynakça

Akgün, B. ve Çelik M. (2007). "Küreselleşme Çağında 'Üçüncü Dünya'yı Yeniden Okumak", *Avrasya Etüdleri*, Yıl 13, Sayı 31-32, 41-78.

Arı, T. (2009). ABD'nin Soğuk Savaş Sonrası Politikası ve Türk-Amerikan İlişkileri. (Editörler: Hacali Necefoğlu vd). *Türk Dış Politikası,* Ankara: USAK Yayınları.

Aydemir, E. (2018). Birleşmiş Milletler Kamu Diplomasisi ve Üçüncü Dünya, *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırma Dergisi*, 7 (2), 583-601.

Ayoob M. (1983). "Security in the Third World: The Wormaboutto Turn?", *International Affairs, 60(1), s. 46.*

Baldwin, D. A. (2003). Güvenlik Kavramı, *Avrasya Dosyası Dergisi: Güvenlik Bilimleri Özel,* 9 (2), 5-35.

Battır, O. (2019). Arap Baharı Öncesi ve Sonrası Ürdün'ün Değişmeyen Önceliği: Rejim Güvenliği, (Editörler: M. Cüneyt Özşahin ve Orhan Battır), *Arap Baharı Sonrası Ortadoğu: Bölgesel Dönüşüm ve Reaksiyonlar,* İstanbul: Hiper Yayınları.

Baylis, J. (2008). Uluslararası İlişkilerde Güvenlik Kavramı. *Uluslararası İlişkiler Dergisi,* 5 (18), 69-85.

Bilgin, P. (2010). Güvenlik Çalışmalarında Yeni Açılımlar: Yeni Güvenlik Çalışmaları, *Stratejik Araştırmalar Dergisi*, 8 (14), 30-53.

Birdişli, F. (2019). *Teori ve Pratikte Uluslararası Güvenlik: Kavram, Teori ve Uygulama*, Ankara: Seçkin Yayınları. 4.Baskı.

Boztaş, A. (2019). Birinci Dünyanın Üçüncü Dünya Ekonomileri Üzerine Küresel Savaşı, *Tasam İstanbul Güvenlik Konferansı*,
https://tasam.org/Files/Icerik/File/Birinci_D%C3%BCnyan%C4%B1n_%C3%9C%C3%A7%C3%BCnc%C3%BC_D%C3%BCnya_

Ekonomileri_%C3%9Czerindeki_K%C3%BCresel_Sava%C5%9F%C4%B1_pdf. (Erişim Tarihi: 20.04.2020).

Brauch, H. G. (2008). Güvenliğin Yeniden Kavramsallaştırılması: Barış, Güvenlik, Kalkınma ve Çevre Kavramsal Dörtlüsü. *Uluslararası İlişkiler Dergisi,* 5 (18), 1-47.

Buzan B. (1983), *People, States and Fear: The National Security Problem in International Relations*, New York: University of North Carolina Press.

Çiftçi, K. (2009). Soğuk Savaş Sonrasında ABD: "Rıza'ya Dayalı Hegemonya'dan İmparatorluk Düzenine, *ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 5 (10), 203-219.

Çiftçi, S. E. (2016). Ortadoğu'da Rejim Güvenliğinden İnsan Güvenliğine: Ürdün Örneği, *Türkiye Ortadoğu Çalışmaları Dergisi*, 3 (2), 106-137.

Dedeoğlu, B. (2014). *Uluslararası Güvenlik ve Strateji*. İstanbul: Yeni Yüzyıl Yayınları.

Dersan, E. (2006). Güvenlik Alanında Küreselleşen Belirsizlik: Türkiye Nereye. *Uluslararası İlişkiler Dergisi,* 2 (8), 119-150.

Devetak, R. (2012). Eleştirel Teori.(Editörler: ScottBurchill, Andrew Linklater vd.).*Uluslararası İlişkiler Teorileri*. (Çeviren: Ali Aslan ve Muhammed Ali Ağcan). İstanbul: Küre Yayınları.

Dikmen Alsancak, N. (2019). Üçüncü Dünya Güvenlik ve Postkolonyal Güvenlik Yaklaşımları Arasındaki Farklılıklar: Devlet, Kültür ve Modernite, *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 16 (63), 13-31.

DW (2013). *Dünyanın Yarısı Otoriter Rejimle Yönetiliyor*, https://www.dw.com/tr/d%C3%BCnyan%C4%B1n-yar%C4%B1s%C4%B1-otoriter-rejimle-y%C3%B6netiliyor/a-17066473. (Erişim Tarihi: 20.04.2020).

Ergül, N. (2012). Yeni Güvenlik Anlayışı Kapsamında BM'nin Rolü ve Uygulamaları.(Editör: Atilla Sandıklı).*Teoriler Işığında Güvenlik, Savaş, Barış ve Çatışma Çözümleri*. İstanbul: Bilgesam Yayınları.

Eyrice Tepeciklioğlu, E. (2013). Postkolonyal Kuram Uluslararası İlişkiler Disiplinini Dekolonize Etmek, *Ege Stratejik Araştırmalar Dergisi*, 4 (2), 80-97.

Gheciu, A. (2008). *Securing Civilization?:The EU, NATO, and the OSCE in the Post-9/11 World.* New York: Oxford UniversityPress.

Güler, A. (2015). İnsani Müdahale Aracı Olarak Siber Uzay, *Medeniyet Araştırmaları Dergisi*, 2 (4), 139-149.

Güneş, A. G. (2014). İngiliz Okulu ve Güvenlik.(Editörler: Emre Çıtak ve Osman Şen). *Uluslararası İlişkilerde Güvenlik: Teorik Değerlendirmeler*. Ankara: Uluslararası İlişkiler Kütüphanesi Yayınları.

Gürcan, M. (2012). Savaşın Evrimi ve Teorik Yaklaşımlar. (Editör: Atilla Sandıklı).*Teoriler Işığında Güvenlik, Savaş, Barış ve Çatışma Çözümleri*. İstanbul: Bilgesam Yayınları.

Gürsoy, B. (2003). Uluslararası Güvenliğin Bir Boyutu Olarak Askeri Alanda Devrim Tartışması.*Avrasya Dosyası Dergisi: Güvenlik Bilimleri Özel,* 9 (2), 127-141.

İrge, F. (2001). Küreselleşmenin Yarattığı Gerilim, *Marmara İletişim Dergisi*, 11 (11), 65-85.

Hasgüler, M. ve Uludağ M. B. (2009). Üçüncü Dünya Yolunda Rusya ve Orta Asya, *İÜ Siyasal Bilgiler Fakültesi*, No:41, 39-60.

Jackson, R. (2014). "Regime Security",Alan Colins *(Ed.), Contemporary Security Studies,* Oxford Press, s. 185-201.

Kaliber, A. (2005). Türkiye'de Güvenlikleştirilmiş Bir Alan Olarak Dış Politikayı Yeniden Düşünmek: Kıbrıs Örneği. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 2 (7),31-60.

Koçer, G. (2006). Türkiye'nin Barışı Destekleme Harekâtlarına Katkısı. *Uluslararası İlişkiler Dergisi,* 3 (11), 47-70.

Kolasi, K. (2014). Eleştirel Teori ve Güvenlik: Kimin İçin Güvenlik?.(Editörler: Emre Çıtak ve Osman Şen).*Uluslararası İlişkilerde Güvenlik: Teorik Değerlendirmeler*. Ankara: Uluslararası İlişkiler Kütüphanesi Yayınları.

Mesjasz, C. (2008). Ekonomik Güvenlik. *Uluslararası İlişkiler Dergisi,* 5 (18), 125-150.

Özkaleli, M. F. (2009). Küresel Sosyete Ülkeleri ve Ötekileştirilmiş Avamlar: İnşa Edilmiş Egemenlik Kavramı Üzerine "3. Dünya"cılığın Bir Eleştirisi**,** *İ.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, Sayı 41. 9-26.

Rumelili, B. (2009). "Uluslararası İlişkiler Teorisinde Yerel-Görüşlülük ve Doğu'nun Özneselliği", *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 6 (23), 45-71.

Sancak, K. (2013). Güvenlik Kavramı Etrafındaki Tartışmalar veUluslararası Güvenliğin Dönüşümü, *KTÜ SBE Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 6, 123-134.

Sandıklı, A. ve Emeklier, B. (2012). Güvenlik Yaklaşımlarında Değişim ve Dönüşüm. (Editör: Atilla Sandıklı). *Teoriler Işığında Güvenlik, Savaş, Barış ve Çatışma Çözümleri,* İstanbul: Bilgesam Yayınları.

Sapancalı, F. (2001). Yeni Dünya Düzeni ve Küresel Yoksulluk, *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3 (2), 115-140.

Sarıkaya, M. (2019). Üçüncü Dünya Nedir?, https://turkau.com/ucuncu-dunya-nedir/ (Erişim Tarihi: 21.04.2020).

Sönmezoğlu, F. (2009). Bağlantısız Üçüncü Dünya'dan Çevre Ülkeleri'ne, *İÜ Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, No: 41, 1-8.

Üngör, Ç. (2009). Çin ve Üçüncü Dünya, *İÜ Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, Sayı 41, 27-38.

Walt, M. S. (1991). The Renaissance of Security Studies. *International Studies Qarterly*, 35 (2), 211-239.

Walt, M. S. (2003). Güvenlik Çalışmalarının Rönesansı. *Avrasya Dosyası Dergisi: Güvenlik Bilimleri Özel*, 9 (2), 71-106.

Yiğittepe, L. (2017). *Avrupa Birliği'nde Güvenlik Politikaları ve Arayışları: Kavram, Kuram ve Uygulama,* İstanbul: Cinius Yayınları.

Yiğittepe, L. (2019). Arap Baharı ve Sonrasında İsrail ve Filistin'de Yaşanan Gelişmeler ve Bölgeye Yansımaları, (Editörler: M. Cüneyt Özşahin ve Orhan Battır), *Arap Baharı Sonrası Ortadoğu: Bölgesel Dönüşüm ve Reaksiyonlar,* İstanbul: Hiper Yayınları.

ÜÇÜNCÜ DÜNYA SORUNU OLARAK YOKSULLUK

Prof. Dr. Ali AYATA

- *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, İİBF*
- *ORCID ID: 0000-0002-5890-6425*

Kaynakça

Amin S. (1997). *Emperyalizm ve Eşitsiz Gelişme*, (Çev: Semih Lim), 2. Basım, Kaynak Yayınları İstanbul.

Başkaya F. (2001). *Azgelişmişliğin Sürekliliği*, İmge Kitabevi Ankara.

Bode, M. K. (2017). *Der IWF im Wandel-Rückkehr zu einem neuen System: der Umgang des Internationalen Währungsfonds mit zukünftigen Finanz-und Währungskrisen*, Verlag Mohr Siebeck.

Bölükbaşı, Y. Z. (2018). Etnisite, Kimlik Ve Dış Politika: Türkiye'nin Suriye Türkmenleri Politikası. *PESA Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 4*(1), 105-123.

Canbolat İ. S. (2004). *Gelişmekte Olan Ülkeler*, Aktüel, İstanbul.

Claar, S. (2017). "Handels-und Wirtschaftspolitik: Anpassung an den globalen Kapitalismus", In: *Das politische System Südafrikas*, Springer VS, Wiesbaden, ss. 269-290.

Eissel, D. (2018). "Ungleichheit und Armut als Movens von Wachstum und Wohlstand?" In: *Armut und Soziale Ausgrenzung*, Springer VS, Wiesbaden, ss. 77-96.

Ercan F. (2003). *Modernizm, Kapitalizm ve Azgelişmişlik*, 3. Basım, Bağlam Yayınları İstanbul.

Erdoğan İ. (2000). *Kapitalizm Kalkınma Postmodernizm ve İletişim, Sömürünün Paketlenişi*, 1. Baskı, Kardelen Ofset, Ankara.

Gross, T., & Hoffer, F. (2018). "Steigende Ungleichheit: Verklärende Mythen und Strategien für den Wandel" *WSI-Mitteilungen, 71*(5), ss. 420-424.

İşcan, İ. H. (2010). "Sanayi Devrimleri Döneminde Washington Mutabakatına Dünya Eknomisinde Değişim ve Liberal Anlayış: Eleştirel Bir Bakış", İçinde: *Küreselleşme ve Türkiyeye Etkileri*, Ed. Murat Ecan, Nobel Akademik Yayıncılık, s. 79-120.

Kazgan G. (2001). Yeni Ekonomik Düzen ve Ulus Devlet, (Ed. İlhan Azkan), İçinde: *Ulusal Sounlar ve Demokratik Çözüm Yolları*, Ekin Kitabevi Bursa, s.249-258.

Oral M. (2018). "Küresel Gelişmişlik Farklılıklarının Kökenleri", *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, *7*(3), ss. 2000-2011.

Özalp, M. (2020). *Küresel Enerjinin İpek Yolu: Türkiye*, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık Ankara.

Öztürk N. (2005). *Kalkınma Kuramlarına Eleştirel Bir Yaklaşım*, Roma Yayınları Ankara.

Öztürk İ. (2009). *IMF Politikalarının Gelişmekte Olan Ülkelerin Makroekonomik Performanslarına Etkileri,* (Yayımlanmamış doktora tezi), Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Rode, R., & Kabus, D. (2017). "Wirtschaft und internationale Politik" In: *Handbuch Internationale Beziehungen*, Verlag Springer VS, Wiesbaden, ss. 1071-1094.

Şahin, H. (2009). *Türkiye Ekonomisi Tarihsel Gelişimi-Bugünkü Durumu*, 10. Baskı, Bursa, Ezgi Kitapevi.

Şahin, K. (2005). "Küreselleşmeye Yönelik Farklı Yaklaşımlar ve Teorik Temelleri", *Akademi Günlüğü Toplumsal Araştırmalar Dergisi*, Cilt. 1, Sayı. 1, Güz, s.91–95.

Telatar, E., & Telatar, F. (2004). Standart IMF İstikrar Politikaları: Politik İstikrarsızlığa Yol Açan Bir Kanal, *İktisat İşletme ve Finans*, *19*(215), 53-65.

Yeter, M. (2017). "Die Bedeutung der öffentlichen Finanzen für die Entwicklung von Nationalstaaten", *Zeitschrift Integration, 40*(3), ss. 252-260.

Yörük, E. (2017). "Uluslararası Kalkınma, Devlet ve Toplum", *Bulletin of Economic Theory and Analysis, 2*(4), ss. 309-327.

Yücel, G. (2018). "Türklerin Varoluş Yolcuğunda İlk Adım: Devlet- Kimlik – Mekân", (Ed. Mehmet A. Okur), *Güvenlik: Kargaşa ve Belirsizlik çağında Nereye*, İstanbul: KOCAV Yayınları, ss. 77 – 90.

KADIN VE ÜÇÜNCÜ DÜNYA

Dr. Öğr. Üyesi Gülşen ÇETİN AYDIN

- *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, SBF*
- *ORCID ID: 0000-0002-8371-2251*

Kaynakça

Adak, N. (2003). "Yaşlıların Gayri Resmi Bakıcıları: Kadınlar", *Aile ve Toplum*, Yıl: 5, Cilt: 2, Sayı: 6.

Alptekin, D. (2008). "Üçüncü Dünya Ülkelerinde Kadın Hakları Bağlamında Feminizm", *Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi*, Sayı: 20, 21-33.

Arıkan, G. (1988). *"Kırsal Kesimde Kadın Olmak"*, *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt: 5, Sayı: 2, Aralık, 1-16.

Arun, Ö. (2016). "Çağdaş Türkiye'de Yaşlılık ve Eşitsizlik", *Mediterranean Journal of Humanities*, VI/2, 29-48.

Balkız, Ö. I., Öztürk E. (2013). "Neo-Liberal Gelişme Anlayışı ve Kadın: Mikro Finans Uygulamaları Kadınları Güçlendiriyor Mu?", *Mediterranean Journal of Humanities*, III/2, 1-21.

Barutçugil, İ. (2002). *İş Hayatında Kadın Yönetici*, Kariyer Yayınları: 28, Yönetim Dizisi: 9, İstanbul.

Baymen, F. (1978). "Türk Kadınının Eğitim Sorunları",*Türkiye Kadın Yılı Kongresi*, Ankara Şubesi Yayınları: 1, Ayyıldız Matbaası, Ankara, 145-160.

Çakır, Ö. (2008). "Türkiye'de Kadının Çalışma Yaşamından Dışlanması", *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi***,** Sayı: 31, 25-47.

Davutoğlu, A. (2015). "Türkiye'de İkinci Dalga Feminizmin Etkisi ve Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi'nde Gülten Kutal'ın İlk Kadın İstihdamı Makalesi", *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, Sayı: 69, 159-174.

Dedeoğlu, S. (2000). "Toplumsal Cinsiyet Rolleri Açısından Türkiye'de Aile ve Kadın Emeği", *Toplum ve Bilim*, 86/Güz, Ankara, 139-170.

Demirdizen, D. (2013). "Türkiye'de Ev Hizmetlerinde Çalışan Göçmen Kadınlar: Yeni Düzenlemelerle Yarı Köle Emeğine Doğru mu?", *Çalışma ve Toplum*, Sayı:3, 325-346.

Doğramacı, E. (1993). *Atatürk'ten Günümüze Sosyal Değişmede Türk Kadını*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara.

Doğramacı, E. (2000). *Women in Turkeyandthe New Millennium*, Atatürk ResearchCentre, Ankara.

Ekonomik, Toplumsal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi, Tarih: 16 Aralık 1966, Sözleşme No: 2200 A(XXI), Yürürlük Tarihi: 3 Ocak 1976, http://www.unicankara.org.tr/doc_pdf/metin134.pdf, (Erişim Tarihi: 05.01.2020).

Ertürk, Ş. (2008). *Uluslararası Belgeler ve Avrupa Birliği Direktifleri Işığında Çalışma Hayatımızda Kadın Erkek Eşitliği*, Belediye-İş Yayınları, AB'ye Sosyal Uyum Dizisi, 1. Baskı, Ankara.

Giddens, A. (2016).*Sosyoloji Kısa Fakat Eleştirel Bir Giriş*, (Çev: Ülgen Yıldız Battal), Siyasal Kitabevi, 6. Baskı, Ankara.

Gürsoy, Çuhadar S. (2017). "Feminist Kuram ve Sosyal Politika", *İdeoloji ve Sosyal Politika*, (Editörler: Doğa Başar Sarıipek, Aslı Güleç Taşdemir), Umuttepe Yayınları, 1. Basım, Kocaeli.

ILO -45 No'lu Yeraltı İşleri (Kadınlar) Sözleşmesi**,**Kanun No: 3229, Kanun Tarihi: 9 Haziran 1937. Resmî Gazete No: 3638, Resmî Gazete Tarihi: 23 Haziran 1937,https://www.ilo.org/ankara/conventions-ratified-by-turkey/WCMS_377248/lang--tr/index.htm(Erişim Tarihi: 07.03.2020).

ILO - 100 No'lu Eşit Ücret Sözleşmesi,Kanun No: 810, Kanun Tarihi: 13 Aralık 1966. Resmî Gazete No: 12620, Resmî Gazete Tarihi: 13 Haziran 1967,

https://www.ilo.org/ankara/conventions-ratified-by-turkey/WCMS_377269/lang--tr/index.htm(Erişim Tarihi: 07.03.2020).

ILO - 102 No'lu Sosyal Güvenlik (Asgari Standartlar) Sözleşmesi,Kanun No: 1451, Kanun Tarihi: 29 Temmuz 1971. Resmî Gazete No: 15037, Resmî Gazete Tarihi: 15Ekim 1974, https://www.ilo.org/ankara/conventions-ratified-by-turkey/WCMS_377270/lang--tr/ index.htm, (Erişim Tarihi: 07.03.2020).

ILO - 111 No'lu Ayrımcılık (İş ve Meslek) Sözleşmesi,Kanun No: 811, Kanun Tarihi: 13 Aralık 1966. Resmî Gazete No: 12705, Resmî Gazete Tarihi: 11Eylül 1967, https://www.ilo.org/ankara/conventions-ratified-by-turkey/WCMS_377273/lang--tr/index.htm(Erişim Tarihi: 07.03.2020).

ILO - 158 No'lu Hizmet İlişkisine Son Verilmesi Sözleşmesi,Kanun No: 3999, Kanun Tarihi: 9 Haziran 1994. Resmî Gazete No: 22079, Resmî Gazete Tarihi: 12 Ekim 1994, https://www.ilo.org/ankara/conventions-ratified-by-turkey/WCMS_377301/lang--tr/index.htm (Erişim Tarihi: 07.03.2020).

İçli, G. (2018). "Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Politikaları ve Küreselleşme", *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 30, Ocak, 133-143.

İleri, Ü. (2016). "Sosyal Politikalarda Kadın ve Cinsiyet Ayrımcılığı ile İlgili Başlıca Uluslararası ve Ulusal Hukuki Düzenlemeler", *Hak-İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, Cilt: 5, Yıl: 5, Sayı: 12, 129-153.

İnan, A. (1975). *Tarih Boyunca Türk Kadınının Hak ve Görevleri*, Milli Eğitim Basımevi, Atatürk Serisi No: 10, 3. Baskı, İstanbul.

İslamoğlu, E., İyem C., Yıldırımalp S. (2016). "Çalışma Yaşamında Kadın Yönetici Olmak: Kamu ve Özel Sektördeki

Kadın Yöneticiler Üzerine Bir Araştırma", *Uluslararası Yönetim, Ekonomi ve Politika Kongresi Bildiriler Kitabı***,** Cilt-1, Umuttepe Yayınları, 26-27 Kasım, İstanbul, 255-269.

Kadınlara Karşı Tüm Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW),Kanun No: 3232, Kanun Tarihi: 11 Haziran 1985. Resmî Gazete No: 18898, Resmî Gazete Tarihi: 14 Ekim 1985,https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/belge/uluslararasi_belgeler/ayrimcilik/CEDAW/CEDAW_Sozlesmesi_ve_Ihtiyari_Protokolu.pdf,(Erişim Tarihi: 10.12.2019).

Kaplan, M. (1951). "Dede Korkut Kitabında Kadın", *Türkiyat Mecmuası*, Cilt: 9, İstanbul, 99-112, https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/72210/mod_resource/content/1 /dede%20korkut%20kitabında%20kadın-%20mehmet%20kaplan.pdf (Erişim Tarihi: 07.09.2019).

Koray, M. (2011). "Avrupa Birliği ve Türkiye'de "Cinsiyet" Eşitliği Politikaları: Sol-Feminist Bir Eleştiri", *Çalışma ve Toplum*, Sayı: 2, 13-54.

Nussbaum, M. C. (2018). *Yapabilirlikler Yaratmak- İnsani Gelişmişlik Yaklaşımı*, (Çev: Selda Somuncuoğlu), İletişim Yayıncılık, 1. Baskı, İstanbul.

Oğuzkan, T. (1978). "Yetişkin Kadınının Eğitimi",*Türkiye Kadın Yılı Kongresi*, Ankara Şubesi Yayınları: 1, Ayyıldız Matbaası, Ankara, 161-180.

Özaydınlık, K. (2014). "Toplumsal Cinsiyet Temelinde Türkiye'de Kadın ve Eğitim", *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, Yıl: 14, Sayı: 33, 93-112.

Palmer, M., Hyman B. (1993). *Yönetimde Kadınlar*, (Çev: Vedat Üner), Kişisel Gelişim ve Yönetim Dizisi: 10, Rota Yayın, 1. Baskı, İstanbul.

Scott, J. W. (2007). *Toplumsal Cinsiyet: Faydalı Bir Tarihsel Analiz Kategorisi*, (Çev: Aykut Tunç Kılıç), Feminist Kitaplık: 7, 1. Baskı, Kitap Matbaacılık, İstanbul.

Sen, A. (1992). "MissingWomen", *British Medical Journal*, Volume: 304, March, 587-588.

Sönmezoğlu, F. (2009). "Bağlantısız Üçüncü Dünya'dan Çevre Ülkelerine", *İ.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, No: 41. Ekim.

Sumbas, A. (2015). "Kayıp Kadınlarımız: Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği ve Kapasite Yoksunluğu", *Kadın/Woman 2000*, Vol: 16, Issue: 2, 1-20.

Toksöz, G. (2015). "Kadınlar İşgücü Piyasasının Neden Dışında? Kapitalizm ve Patriarka Temelinde Bir Analiz", *Çalışma Hayatında Ayrımcılık ve Ayrımcılığa Karşı Mücadele*, (Der: Yıldız Tar).

The Global Risks Report (2018), 13th Edition, Publishedbythe World Economic Forum, Geneva.

Topçuoğlu H. (1978). "Türk Toplumunda Kadının Sosyal Statüsü",*Türkiye Kadın Yılı Kongresi*, Ankara Şubesi Yayınları: 1, Ayyıldız Matbaası, Ankara, 53-110.

Tutar, F., Yetişen H. (2009)."Türkiye'de Kadının Ekonomik Kalkınmadaki Rolü", *Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi*, Cilt: 2, Sayı: 2, 116-131.

Türkiye Cumhuriyeti 1982 Anayasası, Kanun No: 2709, Kabul Tarihi: 18.10.1982, Resmî Gazete No: 17863, Resmî Gazete Tarihi: 09.11.1982, https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2709.pdf, (Erişim Tarihi: 12.04.2020).

Türkiye İş Kanunu**,**Kanun No: 4857, Kabul Tarihi: 22.05.2003, Resmî Gazete No: 25134, Resmî Gazete Tarihi: 10.06.2003, https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4857.pdf , (Erişim Tarihi: 12.04.2020).

Unesco (2015). *Herkes İçin Eğitim Raporları*, http://www.unesco.org.tr/Pages /13/47/Herkes-için-Eğitim-(EFA) (Erişim Tarihi: 10.04.2020).

Unesco (2019). https://www.trthaber.com/haber/egitim/dunyada-781-milyon-yetiskin-okuma-yazma-bilmiyor-430149.html (Erişim Tarihi: 10.04.2020).

Wollstonecraft, M. (2012). *Kadın Haklarının Gerekçelendirilmesi*, (Çev: Deniz Hakyemez), Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2. Baskı, İstanbul, 9,33,83,96,250,256.

75/117/EEC sayılı **"**Kadın ve Erkeklere Eşit Ücret Ödenmesi Prensibinin Uygulanmasında Üye Devletlerin Kanunlarının Uyumlaştırılmasına İlişkin" 10 Şubat 1975 tarihli Konsey Yönergesi- https://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri= CELEX:31975L0117:EN:HTML ,(Erişim Tarihi: 10.04.2020).

76/207/EEC sayılı "İşe Girişte, Mesleki Eğitim ve Terfide ve Çalışma Şartlarında Kadın ve Erkeklere Eşit Muamele Yapılması Prensibinin Uygulanması" hakkında 9 Şubat 1976 tarihli Konsey Yönergesi- https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri= CELEX%3A31976L0207 , (Erişim Tarihi: 10.04.2020).

86/378/EEC sayılı "İşyeri Sosyal Güvenlik Planlarında Kadın ve Erkekler Arasında Eşit Muamele Prensibine İlişkin" 24 Temmuz 1986 tarihli Konsey Yönergesi, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A31986L0378 , (Erişim Tarihi: 10.04.2020).

İNSAN HAKLARI: ÜÇÜNCÜ DÜNYANIN SORUNU MU?

Öğr. Gör. Büşra ÇELİKÖZ

- *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sosyal Bilimler MYO*
- *ORCID ID: 0000-0003-2720-5260*

> *"İnsan hakları emperyal güçler tarafından kullanılan bir söylem olarak mı yoksa Üçüncü Dünya ülkelerinin sistemdeki yerini iyileştirecek karşı hegemonik bir söylem olarak mı değerlendirilmelidir?"*
>
> *(BalakrishnanRajagopal)**

*"Counter-Hegemonic International Law: Rethinking Human Rightsand Development as a Third World Strategy", (2006).

Kaynakça

Akgün, B. ve Çelik, M. (2007). Küreselleşme Çağında Üçüncü Dünya'yı Yeniden Okumak, *Avrasya Etüdleri Dergisi*, Sayı 31-32, s. 50-54.

Aksu, M. ve Turhan, F. (2012). Yeni Tehditler, Güvenliğin Genişleme Boyutları ve İnsanı Güvenlik, *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, Cilt 4, Sayı 2, s. 69- 80.

Aras, B. ve Toktaş, Ş. (2008). *Güvenlik, Demokrasi ve İstikrar Sarmalında Suriye ve Afganistan,* 1. Baskı, Seta Yayınları, Ankara.

Arslan, B. Ç. (2018). *Dekolonizasyon ve Üçüncü Dünya Oluşumu*, Uluslararası Siyaset ve Tarih Akademisi, İstanbul. http://ustakademi.com/2019/04/20/dekolonizasyon-ve-ucuncu-dunya-olusumu/ (Erişim tarihi: 02.08.2019).

Başeren, S. H. (2003). *Uluslararası Hukukta Devletlerin Münferiden Kuvvet Kullanmalarının Sınırları*, 1. Baskı, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara.

Bilgin A. G.(2013). *Üçüncü Dünya Güvenliği ve İnsani Müdahale,*(Yayımlanmış Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Demirel, N. (2013). Uluslararası Hukukta İnsani Müdahale ve Hukuki Meşruiyet Sorunu, *FSM İlmi Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi,* Bahar, s. 152-172.

Kegley, C. W. ve Blanton, S. L. (2015). *Dünya Siyaseti: Yönelim ve Dönüşüm*, (Çev. Helin Alagöz Gessler) Sakarya Üniversitesi Kültür Yayınları.

Keskin, F. (2006). İnsancıl Müdahale: 1999 Kosova ve 2003 Irak Sonrası Durum, *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, Sayı 12, Kış, s.49-70.

Neil M. (2003). Taking Stock: The Third World and the End of the Cold War, *The Third World Beyond theColdWar-Continuity and Change,* Ed. by, Louise Fawcett and Yezid Sayigh, New York, Oxford Press.

https://www.oxfordscholarship.com/view/10.1093/0198295510.001.0001/acprof-9780198295518-chapter-2#p23(Erişim tarihi: 27.07.2019).

Seval, H. F. (2017). Soğuk Savaş'tan Günümüze İnsani Müdahale: Neo-Realist Perspektif, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt:9, Sayı:22, Aralık, s.469-491.

Sönmezoğlu, F. (2009). Bağlantısız Üçüncü Dünya'dan Çevre Ülkelerine, *İ.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, No:41, Ekim, s. 1-8.

Yüksel, O. (2010). Uluslararası İlişkilerde Üçüncü Dünya: Dünden Bugüne Üçüncü Dünya Ülkeleri, 18.11.2010. https://politikakademi.org/2010/11/uluslararasi-iliskilerde-ucuncu-dunya-dunden-bugune-ucuncu-dunya-ulkeleri/
(Erişim tarihi:20.07.2019).

İNSANİ MÜDAHALE: SORUNU ÇÖZMEK Mİ? SORUNU ARTIRMAK MI?

Dr. Öğr. Üyesi Ayşegül GÜLER

- *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, İİBF*
- *ORCID ID: 0000-0002-5014-4825*

Kaynakça

Agwu, F. (2014). The Challenge of Humanitarian Intervention Since Rwanda, http://www.cfr.org/councilofcouncils/global_memos/p33324, Erişim Tarihi:22.06.2016.

Akyeşilmen, N. (2015). Barış Süreçlerine Yönelik Riskler ve Tehditler, (Editörler: Nezir Akyeşilmen, Bilal Sambur). *Din ve İnsan Hakları Perspektifinden Barış Hakkı*, Konya: Selçuk Üniversitesi Matbaa Tesisleri.

Al-Haj, A. A. (2013). Principle of the State's Sovereignty and the Phenomenon of Humanitarian Intervention Under Current International Law, *Canadian Social Science*, Vol.9, No.1, S.116-134.

Aral, B. (1998). Soğuk Savaş Sonrasında "Siyasallaşan Uluslararası Hukuk ve Başlıca Mağdurları, *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi* 53 (1), s.37-57.

Arı, T. (2006). *Uluslararası İlişkiler ve Dış Politika* (6.Basım), İstanbul: Alfa Yayınları.

Arıboğan, D. Ü. (1998). Uluslararası Terörizmin Yeni Yüzü (ss.449-473). *Uluslararası Politikada Yeni Alanlar Yeni Bakışlar* (Derleyen: Faruk Sönmezoğlu). İstanbul: Der Yayınları.

Army Technology, (2019).https://www.army-technology.com/features/arms-exports-by-country/, Erişim Tarihi:12.10.2019.

Ayman, S. G. (1998). Uluslararası İlişkilerde Problem Çözümü Yaklaşımı (ss.167-196). *Uluslararası Politikada Yeni Alanlar Yeni Bakışlar* (Derleyen: Faruk Sönmezoğlu). İstanbul: Der Yayınları.

Baharçiçek, A. (1996). Yeni Dünya Düzeni: Barış ve İşbirliği mi, Çatışma ve Düzensizlik mi?, *Bilig,* Bahar, Sayı.1, s.101-105.

BM Antlaşması, TBMM, http://inhak.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/2212020141836bm_01.pdf,Erişim Tarihi: 15.09.2015.

Bouchet-Saulnier, F. (2002). *İnsancıl Hukuk Sözlüğü*. (Çeviren: Selahattin Bağdatlı). İstanbul: İletişim Yayınları.

Bozkurt, E. (2003). *Birleşmiş Milletler Sisteminde Kuvvet Kullanımı Körfez Krizi Örneği ve Irak'ın Durumu ABD'ye 11 Eylül 2001 Terörist Saldırı*. Ankara: Nobel Yayınları.

Brown, C. ve Ainley, K. (2013). *Uluslararası İlişkileri Anlamak* (4.Baskı). İstanbul: Sümer Kitabevi.

Canbolat, İ. S. (1995). *Uluslararası Politikada Üçüncü Dünya*. Bursa: Ezgi Kitabevi Yayınları.

Chandler, D. (2009). War Without End(s): Grounding The Discourse Of "Global War", *Security Dialogue*, Vol.40, No.3, June, s.243-262.

Chomsky, N. (2001). *Amerikan Müdahaleciliği*. (Çevirenler: Taylan Doğan-Barış Zeren). İstanbul: Aram Yayıncılık.

Chomsky, N. (2002a). *Batının Yeni Standartları: Kosova, Doğu Timor ve Dünyaya Hükmeden Yeni Kuşak*. (Çeviren: Ebru Kılıç). İstanbul: Everest Yayınları.

Chomsky, N. (2002b). *Yeni Askeri Hümanizm*. (Çeviren: Faruk Aydın). İstanbul: Pınar Yayınları.

Chomsky, N. (2008). *Müdahaleler*. (Çevirenler: Taylan Doğan, Nuri Ersoy). İstanbul: Bgst Yayınları.

Corsino, D. (2001). *Uluslararası İşbirliğinde STÖ'lerin Payı*. (Çeviren: Işık Ergüden). Sivil Toplum Örgütleri Neoliberalizmin Araçları Mı, Halka Dayalı Alternatifler Mi?, Dünya Yerel Yönetim ve Demokrasi Akademisi (WALD). İstanbul: Kros Matbaacılık.

Çakmak, H. (2007). Uluslararası İlişkiler. (Editör: Haydar Çakmak). *Uluslararası İlişkiler "Giriş, Kavram ve Teoriler"*. Ankara: Barış Kitapevi.

Dedeoğlu, B. (2014). *Uluslararası Güvenlik ve Strateji* (3.Baskı). İstanbul: Yeniyüzyıl Yayınları.

Demirel, N. (2013). Uluslararası Hukukta İnsani Müdahale ve Meşruiyet Sorunu, *FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, 1(2013) Bahar, 152172.

Donnelly, J. (1995). *Teoride ve Uygulamada Evrensel İnsan Hakları*. (Çevirenler: Mustafa Erdoğan, Levent Korkut). Ankara: Yetkin Yayınları.

Döner, A. (2003). *İnsan Haklarının Uluslararası Alanda Korunması ve Avrupa Sistemi*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Duran, H. (2001). Yeni Bir Müdahale Şekli "İnsani Müdahale", *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi*, C.6, S.1, s.87-94.

Dutertre, G. (2003). *Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarından Örnekler, Almanya: Avrupa Konseyi*.

Ergüden, I. (2001). *Dünya Yerel Yönetim ve Demokrasi Akademisi (WALD)* İstanbul: Kros Matbaacılık.

Falk, R. (2003). *Humanitarian Intervention After Kosovo, Lessons Of Kosovo The Dangers Of Humanitarian Intervention*, (Ed) Aleksandar Jokic, Peterborough, Ontario: Broadview Press.

Ercan, P. (2014). *Uluslararası İlişkilere Giriş Uluslararası Müdahale*. (Editör: Şaban Kardaş, Ali Balcı). İstanbul: Küre Yayınları

Göçer, M. (2009). *İnsan Haklarının Korunması ve Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin İnsan Hakları Alanındaki Faaliyetinin Uluslararası Hukuk Açısından İncelenmesi*. Ankara: Nobel Yayınları.

Gönlübol, M. (1993). *Uluslararası Politika İlkeler-Kavramlar-Kurumlar* (4.Baskı). Ankara: Attila Kitabevi.

Güler, A. (2018). İnsani Müdahale Aracı Olarak Siber Uzay, *Medeniyet Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 2 Sayı: 4 Yıl: 2015,s.139-149.

Gülmez, M. (1996). İnsan Haklarının Uluslararası Korunması Birleşmiş Milletler Sistemleri. Ankara: *Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü*.

Hancılar, Ö. (2011). Uluslararası Hukukta İnsanî Müdahale, *Çankaya University Journal of Law*, 7/2 (Şubat 2011), s.97-124.

Handelman, H. (2004). *Üçüncü Dünyanın Meydan Okuyan İlerleyişi*. (Çeviren: Kerim Kaya & Saadet Yıldız). İstanbul: Kaknüs Yayınları.

Hehir, A. (2013). *Humanitarian Intervention: An Introduction*, London: Palgrave Macmillan, Second Edition.

Heinze, E. A. (2011). Humanitarian Intervent, on, the Responsibility to Protect, and Confused Legitimacy, *Human Rights& Human Welfare*, Vol.11, s.17-32.

Heywood, A. (2013). *Küresel Siyaset*. (Çevirenler: Nasuh Uslu, Haluk Özdemir). Ankara: Adres Yayınları.

Hoş, S. H. (2013). *Haklı Savaş ve İnsancıl Hukuk*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.

ICISS (2001). (International Commission On Intervention And StateSovereignty), The Responsibility To Protect Research, Bibliography, Background Supplementary Volume toThe Report of the International Commission on Interventionans State Sovereignty, http://responsibilitytoprotect.org/ICISS%20Report.pdf, Erişim Tarihi: 12.03.2015.

Kantareva, S. D. (2011-2012). The Responsibility To Protect, Issues of Legal Formulation and Practical Application, *Interdisciplinary Journal of Human Rights Law*, Vol.6:1, s.1-25.

Karakaş, A. I. (1998). Uluslararası Hukukta Yeni Eğilimler: "Soft Law" ve İnsan Hakları (s.95-127). *Uluslararası Politikada Yeni Alanlar Yeni Bakışlar* (Derleyen: Faruk Sönmezoğlu). İstanbul: Der Yayınları.

Karaosmanoğlu, F. (2012). *İnsan Hakları.* Ankara: Seçkin Yayınları.

Keskin, F. (2002). BM ve Kuvvet Kullanma, *Avrasya Dosyası, BM Özel,* İlkbahar, Cilt 8, Sayı 1, s.149-174.

Keskin, F. (2006-2007). "İnsancıl Müdahale: 1999 Kosova ve 2003 Irak Sonrası Durum", *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 3, Sayı 12, s.49-70.

Keskin, F. (2009). Darfur: Koruma Yükümlülüğü ve İnsancıl Müdahale Kavramları Çerçevesinde Bir İnceleme. *Uluslararası İlişkiler*, Cilt6, Sayı21, s.67-88.

Khattak, S. ve Zubair, M. (2014). Humanitarian Intervention: A New Perspective, *Research Journal of Recent Sciences,* Vol 3(1), January, s.97-102.

Kocaoğlu, M. (2015). *John Rawls Adalet Teorisi ve Temel Kavramları*. Ankara: İmaj Yayınları.

Macit, M. H. (2015). John Rawls'un Halklar Sınıflandırması Üzerine Eleştirel Bir Değerlendirme, *FLSF (Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi),* Sayı:19, s.213-222.

Menon, R. (2016). *The Conceit Of Humanitarian Intervention*, Oxford University Press.

Nimani, P. ve Maliqi, A. (2015). International Humanitarian Intervention, Typesand Legal Basis, *European Academic Research*, Vol. II, Issue 10/January, s.13414-13429.

Öztürk, Z. A. (2011). İnsani Müdahale: Ne Kadar İnsani, Ne Kadar Siyasi?, *21. Yüzyıl Dergisi*, Haziran, Sayı:30, s.23-28.

Pape, R. A. (2012). When Duty Calls A Pragmatic Standart Of Humanitarian Intervention, *Internatonal Security*, Vol.37, No.1 (Summer), s.41-80.

Pazarcı, H. (2011). *Uluslararası Hukuk* (Gözden Geçirilmiş 10. Baskı). Ankara: Turhan Kitabevi Yayınları.

Pugh, J., Gabay, C. ve Williams, A. J. (2013). Beyond The Securitisation Of Development: The Limits Of Intervention, Developmentisation Of Security And Repositioning Of Purpose In The UK Coalition Government's PolicyAgenda, *Geoforum* 44, s.193-201.

Reisman, W. M. (1994). Humanitarian Intervention And Fledgling Democracies, *Fordham International Law Journal*, Vol.18, Issue.3, Article 6, s.794-805.

Roskin, C. G. ve Berry, C. O. (2014). *Uluslararası İlişkiler Uİ'nin Yeni Dünyası*. (Çeviren: Özlem Şimşek). Ankara: Adres Yayınları.

Sencerman, Ö. (2015). Batılı Koloniyel Güçlerin 1994 Ruanda Soykırımına Etkisi, *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, Yıl 9, Sayı 18, s.35-75.

Sevilla Jr., H. A. (2015). From "Silent Protest" To Humanitarian Intervent, on: The Case Of Libya, *Journal of South Asian Studies*, 03 (03), s.377-386.

Sur, M. (2013). Birleşmiş Milletler Örgütünün Gelişimi ve Geleceği, Prof. Dr. Aydın Zevkliler'e Armağan, C.III, *Yaşar Üniversitesi Elektronik Dergisi*, C.8, Özel Sayı, http://journal.yasar.edu.tr/wp-content/uploads/2014/01/10-Melda-SUR.pdf, s.2535-2550, Erişim Tarihi: 08.12.2016.

Tarhan, N. (2010). *Asimetrik Savaş Politik Psikoloji*. İstanbul: Timaş Yayınları

Thoreau, H. D. (1997). *Devlete Karşı İtaatsizlik Görevi Üzerine* (ss.30-53). Kamu Vicdanına Çağrı Sivil İtaatsizlik. (Çeviren: Yakup Coşar). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Ulusoy, Ü. H. (2013). Uluslararası Hukuk Açısından Libya ve Suriye Örneğinde Koruma Sorumluluğu, *TAAD*, Yıl 4, Sayı 14, s.269-297.

Yılmaz, A. (2013). *Küresel Dünyada Uluslararası İlişkiler Teori- Temel Kavramlar- Yeni Gelişmeler*. Ankara: Kadim Yayınları.

Yiğittepe, L. (2017). *Avrupa Birliği'nde Güvenlik Politikaları ve Arayışları Kavram, Kuram ve Uygulama*, İstanbul: Cinius Yayınları.

Zinn, H. (2005). *Amerika Birleşik Devletleri Halklarının Tarihi (1492'den Günümüze).* (Çeviren: Sevinç Sayan Özer). Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.

ÜÇÜNCÜ DÜNYA ve ÜÇÜNCÜ KULVAR DIŞ POLİTİKA AKTÖRLERİ; KÜRESEL SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI

Dr. Öğr. Üyesi Orhan BATTIR

- *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, İİBF*
- *ORCID ID: 0000-0002-6856-8351*

Kaynakça

Akgün, B. ve Çelik, M. (2007). Küreselleşme Çağında 'Üçüncü Dünya'yı Yeniden Okumak, *Avrasya Etüdleri*, 13(31-32), 39-73.

Aksoy, M. (2018). *Alman Vakıfları ve Dış Politika "Tarihi, Etkisi ve Gücü"*, Ankara: Nobel Yayın.

Aslan, S. (2012). Demokrasi Bağlamında Sosyal Sermaye ve Sivil Toplum İlişkisi, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9 (20), 45-58.

Atar, Y. (1997). Demokratik Sistemde Sivil Toplumun Fonksiyonu ve Sivil Toplum-Devlet Düalizmi, *Yeni Türkiye Sivil Toplum Özel Sayısı*, 18, 98-105.

Ateş, D.&Uysal, A. (2006). Merkez-dışı Ülkelerdeki Ulus Ötesi Sivil Toplum Kuruluşları (STK): Dış Politika, Finansman ve Meşruiyet, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16, 63-86.

Ayata, A. & Yücel, G. (2015).*Yeni Küresel Düzende Türk Dış Politikasının Kimlik Arayışı*, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Battır, O. (2017). *İnsani Diplomasi; Teoriden Pratiğe; Türk Dış Politikasının Yeni Aracı*, Konya: Çizgi Kitabevi.

Chandhoke, N.(1995). *State and Civil Society: Explanation in Political Theory*, London: Sage Publications.

Colas, A. (2002). *International CivilSociety*, Malden: PolityPress.

Edwards, B.& Foley Michael W. (1996). CivilSocietyandSocialCapital Beyond Putnam, *American Behavioral Scientist*, 42(1), 124-139.

Gönel, A. (1998). *Önde Gelen STK'lar Araştırma Raporu*, İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları.

Haştemoğlu, G. (2004). Türkiye'de STK'lar Alanında Hukuksal Gelişim ve AB Sürecinde STK'lar. (Editör: Nihal Boztekin). *AB Uyum Süreci ve STK'lar*. İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, 33-54.

Hemment, J. (2004). TheRiddle of the Third Sector, *Anthropological Quarterly* 77(2), 215-41.

Kegley, C. William ve Blanton S. Lindsey (2011). *World Politics Trend and Transformation* 2010–2011 Edition, Boston(USA): Cengage Learning.

Nye, Joseph S. (2011). *The Future of Power*, New York: Public Affairs.

Okun, B.& Richardson, Richard W. (1961). Economic Development; Concepts and Meaning (230-237), B. Okun, R.W. Richardson (eds.), *Studies in Economic Development,* New York: Holt Rinehart and Winston Press,.

Salamon, Lester M. And Helmut K. Anheier (1997). *"The Third World's Third Sector in Comparative Perspective*." (1-32), Working Papers of the Johns Hopkins Comparative Nonprofit Sector Project, no. 24, Ed. By Lester M. Salamon and Helmut K. Anheier. Baltimore: The Johns Hopkins Institutefor Policy Studies.

Sauvy, A. (1952). Troismondes, une planete, *L'Observateur*, 14 (118). http://www.homme-moderne.org/societe/demo/sauvy/3mondes.html, Erişim Tarihi: 29.04.2020.

Solarz, M. Wojciech (2012). 'Third World': the 60th anniversary of a concept that changed history, *Third World Quarterly*, 33(9), 1561-1573.

Todaro, Michael P. (2000). *Economic Development*, Edingburgh: Addison-Wesley Press.

Tomlinson, B. R. (2003). Whatwasthe Third World?, *Journal of Contemporary History*, 38(2), 307-321.

UNODC (United Nations Office on Drugs and Crime) (t.y.). UNODC Engagement with Civil Society on Drug and Crime Prevention, https://www.unodc.org/unodc/en/ngos/DCN0-NGOs-and-civil-society.html;
https://www.unodc.org/unodc/en/hiv-aids/new/Our_HIV_work.html, Erişim Tarihi: 17.03.2020.

Wolf-Phillips, L. (1987). Why 'Third World'?: Origin, Definition and Usage, *Third World Quarterly*, 9(4), 1311-1327.

Zaidi, S. Akbar (1999). NGO Failure and the Need to Bring Back the State, *Journal of International Development* (11), 259-271.

ÜÇÜNCÜ DÜNYADA YERLEŞİMCİ KOLONYALİZM ÇERÇEVESİNDE ULUSLARARASI HUKUK İHLALİ

Dr. Öğr. Üyesi Esra ÇAVUŞOĞLU

- *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, İİBF*
- *ORCID ID: 0000-0001-6134-6265*

Kaynaklar

Aral, B. (2020). *Bitmeyen İhanet: Emperyalizmin Gölgesinde Filistin Sorunu ve Uluslararası Hukuk,* İstanbul: Çıra yayınları.

Balcı, A. (2012). Yahudi Yerleşimleri: Postmodern Bir İşgal. *Ortadoğu Analiz,* cilt 4, sayı 45, 67-76.

Belgesel: Gölge Teşkilat Şin Bet. *Al Jazeera,* 6 Ekim 2015, http://www.aljazeera.com.tr/belgesel/belgesel-golge-teskilat-sin-bet, erişim 19.04.2020.

Falk, R. (2014). *Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights in the Palestinian territories occupied since 1967*. United Nations Human Rights Council, A/HRC/25/67.

Filistinli Mülteciler. Filistin Meselesi Ve Birleşmiş Milletler, erişim 02.05.2020. http://www.unicankara.org.tr/filistin/10.html.

Filistinliler topraklarının %15'ini kullanabiliyor. *Anadolu Ajans*, 30.03.2017, https://www.aa.com.tr/tr/dunya/filistinliler-topraklarinin-yuzde-15inikullanabiliyor/782963.

Greenstein, R. (2019). "Colonialism, Apartheid and the Native Question: The Case of Israel/Palestine", *Rasizm After Apartheid Challenges for Marxism and Racism*, Vits University Press.

Gordon, N. (2008). *Israel's Occupation*, University of California Press.

Jerusalem Urban Morphologies of Conduct. (2012). International Peace and Cooperation Center IPCC,West Bank.

Israel 'Actively Pursuing The Illegal Annexation' of East Jerusalem. EU Report on Israeli Settlement in the Occupied Territories. (2009). Volume: 19, Number: 2, March-April.

Israeli Settlements in the Occupied Palestinian Territories, including East Jerusalem and in the Occupied Syrian Golan(2015). Report of the Secretary General, Human Rights Council, United Nations.

Israeli Settlements in the Occupied Palestinian Territories, including East Jerusalem and in the Occupied Syrian Golan. (2016).United Nations Human Rights Office of the High Comissioner.

Kemiksiz N. (2016). Filistin Sorunu. *Akademik ORTA DOĞU*, Cilt 11, Sayı 1.

Khalidi, R. (2020). *The Hundred Years War on Palestine: A History of Settler Colonialism and Ressistance, 1917-2017,* New York: Metropolitan Books, Henry Holt and Company.

Mearsheimer J. J. ve S. M. Walt, (2009). *İsrail Lobisi ve Amerikan Dış Politikası*, İstanbul: Küre Yayınları.

Ofran, H.(2011). Invisible Settlements in Jerusalem. *Palestine-Israel Journal of Politics, Economics &Culture*, Vol. 17, issue 1-2, 35-42.

Pappe, I. (2007). *The Ethnic Cleansing of Palestine*, Oxford: Oneworld.

Segal, R., E. Weizman ve D. Tartakover, (2003). *A Civilian Occupation: The Politics of Israeli Architecture*, Babel.

Sholomo O. and F. Tovi, (2011). In the Shadow of the Wall and Separation: EverydayLife in East Jerusalem. *Palestine-Israel Journal of Politics, Economics & Culture*. Vol.17 no1,54-63.

Timeline of Palestine; Land, Population and Events. (2014). *International Peace and Cooperation Center (IPPC)* West Bank.

The Palestinian Economy in East Jerusalem: Enduring Annexation, Isolation and Disintegration, United Nations

Conference on Trade and Development (UNCTAD), New York and Geneva: United Nations, 2013.

Resolution2334, (2016). United Nations Security Council. https://www.un.org/webcast/pdfs/SRES2334-2016.pdf.

Venice Decleration, http://eeas.europa.eu/archives/docs/mepp/docs/venice_declaration_1980_en.pdf.

Wolfe, P.(2006). Settler Colonialism and the Elimination of the Native. *Journal of Genoside Research*, 8:4, 387-409.

“KAYNAK LANETİ” VE KAYNAK ZENGİNİ ÜLKELERDE EKONOMİK VE SİYASAL İSTİKRARSIZLIKLAR (SUUDİ ARABİSTAN, VENEZUELA ÖRNEĞİ)

Dr. Öğr. Üyesi Osman TEKİR

- *İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, İİBF*
- *ORCID ID: 0000-0002-0471-0013*

Kaynakça

African Countries Francphone Still Pay Over $500 Billion as ColonialTaxto France Each Year. (2019). https://www.eriswiss.com: https://moguldom.com/229503/african-countries-still-pay-500b-in-colonial-taxes-to-france-each-year/, 22 Eylül. (Erişim Tarihi: 22.02.2020.

Al Munajjed, M. S. (2018). The New Silk Road: How China is expandingitsinfluence in the region.https://www.arabianbusiness.com:https://www.arabianbusiness.com/transport/395753-the-new-silk-road-how-china-is-expanding-its-influence-in-the-region. 11 Mayıs, (Erişim Tarihi: 20.03.2020.

Aoun, M. C. (2013). Oiland Gas Resources of the Middle East and North Africa: A Curseor a Blessing?©PalgraveMacmillan, https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-1-137-02118-2_5. (Erişim Tarihi:20.05.2020).

Appleman, N. (2017). The 'OilCurse': Yemen's Forgotten War, Economic Diversification, and OPEC strategies. https://www.hertie-school.org: https://www.hertie-school.org/the-governance-post/2017/09/oil-curse-yemens-forgotten-war-economic-diversification-opec-strategies/, 25 Eylül, (Erişim Tarihi: 12.10.2019.

Arrasmith, P. (2018). The Road to the Middle Kingdom: China's New Silk Road. https://harvardpolitics.com/: https://harvardpolitics.com/world/the-road-to-the-middle-kingdom-chinas-new-silk-road/, 25 Ocak, (Erişim Tarihi:22.10.2019).

Aydın, N. (2016). *Enerji Kaynakları Açısından Nijerya*. Ankara.

Baddep, R. A., Lean, H. H., & Clark, J. (2017). Theevolution of the natural resource curse thesis: A criticalliterature survey. *Resources Policy*, 51, 123-134.

Bank, W. (2002). World Bank Development Indicators. https://documents.worldbank.org/, (Erişim Tarihi:15.10.2019).

Basic guidetocorruption and anti-corruption in oil, Corruptionand anti-corruptionefforts in theoil, gas, andmining sectors. https://www.u4.no/topics/oil-gas-and-mining: https://www.u4.no/topics/oil-gas-and-mining/, (Erişim Tarihi:10,06.2020).

Beckmann, N. A. (2019). Inter-American Relations in the Age of Trump: How the U.S. Is LosingIts Grip on Its Volatile "Backyard". Perceptions: *Journal of International Affairs*, 83-104.

Benghida, S. (2017). Factors and Challenges in Developing Countries Under the Resource Curse, *International Journal of Civil Engineering and Technology*, 8(11), 902-910.

Biller, T. E. (2019, Mart 7). *Venezuela and the "resourcecurse"*. https://k7bulletin.no: https://k7bulletin.no/venezuela-and-the-resource-curse/, Mart 7, (Erişim Tarihi: 10.10.2019).

Bioryatn, K.,& Farzanegan, M. R. (2015). Natural-Resource Rents and Political Stability in the Middle East and North Africa. CESifo DICE Report. https:ifo.de/DocDL/dice-report-2015-3,(Erişim Tarihi:21.03.2019).

Bresser-Pereira, L. C. (2020). Neutralizing the Dutchdisease. *Journal of Post Keynesian Economics*, 43(2), 298-316.

Chen, J. (2018). Resource Curse. investopedia.com: investopedia.com/terms/r/resource-curse.asp Ocak 23, (Erişim Tarihi: 21.10.2019).

Chen, J. (2019). *Resource Curse*. https://www.investopedia.com/: https://www.investopedia.com/terms/r/resource-curse.asp, Kasım 14, (Erişim Tarihi:21.10.2019).

Davison, D. (2017). *Saudi Arabia's Nepotism Problem*. https://lobelog.com/: https://lobelog.com/saudi-arabias-nepotism-problem/, Eylül 27, (Erişim Tarihi:21.10.2019).

Dios, E. S. (2012). Dutch Disease? Makethat Spanish, *Business World*, https://www.bworldonline.com: https://www.bworldonline.com/content.php?section=Opinion&title=Dutch-Disease?-Make-that-Spanish&id=45037, Ocak 16, (Erişim Tarihi:21.10.2019).

Durns, S. (2014). *Four Countries that beat the resourcecurse*. https://globalriskinsights.com/: https://globalriskinsights.com/2014/04/four-countries-that-beat-the-resource-curse/, Nisan 22, (Erişim Tarihi: 22.10.2019).

Econfix.wordpress.com. (2016). *After Oil What's Next for Saudi Arabia*. https://econfix.wordpress.com/: econfix.wordpress.com/2016/08/03/after-oil-whats-next-for-saudi-arabia, Mart 8, (Erişim Tarihi:15.10.2019).

Erwin, A. (2020). *The Resource Curse: An Introduction to the Literature on its Economic and Political Components*. https://www.internationalaffairshouse.org/: https://www.internationalaffairshouse.org/the-resource-curse-an-introduction-to-the-literature-on-its-economic-and-political-components/, Ocak 20, (Erişim Tarihi:10.06.2020).

Fathollah-Nejad, A. (2017). *The Iranıan–Saudi Hegemonıc Rıvalry*. https://dgap.org/: https://dgap.org/en/research/publications/iranian-saudi-hegemonic-rivalry, Ekim 26, (Erişim Tarihi:12.10.2019).

Globalization. (2016). *The Resource Curse*. http://www.globalization101.org/: http://www.globalization101.org/the-resource-curse/, (Erişim Tarihi:12.10.2019).

Hausmann, R. & Rodriguez, F. (2014). *Why did Venezuelan Growth Collapse? Venezuela Before Chavez Anatomy of an Economic Collapse*. Pennsylvania State Üniversity Press.

Hendrix, C. S. & Noland, M. (2014). *Confronting the Curse: The Economics and Geopoplitics of Natural Resource Governance*. Washington: Peterson Institute for International Economics.

Iturre, M. J.,& Mendes, C. A. (2010). Regional Implications of China's Quest for Energy in Latin America. *East Asia: An İnternational Quarterly*, 127-143.

Karl, T. L. (1999). The Perils of the Petro-State: Reflections on theParadox of Plenty. *Journal of International Affairs*, 53(1), 31-48.

Kingsbury, D. V. (2019). Oil's Colonial Residues: Geopolitics, Identity, and Resistance in Venezuela. *Bulletin of Latin American Research*.

Lazare, D. (2016). *Over-production, Over-consumption: The Awful Symmetry of U.S.-Saudi Relations,* https://www.carbontax.org/blog:https://www.carbontax.org/blog/2016/04/20/over-production-over-consumption-the-awful-symmetry-of-u-s-saudi-relations/, Nisan 4, (Erişim Tarihi:10.07.2020)

Lazare, D. (2018). *Will the Saudi Kingdom Collapse Under The Resource Curse?* https://www.theamericanconservative.com:https://www.theamericanconservative.com/articles/will-the-saudi-kingdom-collapse-under-the-resource-curse/, Nisan 3, (Erişim Tarihi: 12.10.2019).

Lubin, G. (2012). *The Saudi Resource Curse Is Worse Than Ever*. https://www.businessinsider.com: businessinsider.com/the-saudi-resource-curse-is-worse-than-ever-2012-7, (Erişim Tarihi:11.03.2020).

Lynch, M. (2019, Ağustos 14). Can Newly Oil Rich Nations Avoid The Resource Curse? https://www.forbes.com/: https://www.forbes.com/sites/michaellynch/2019/08/14/can-newly-oil-rich-nations-avoid-the-resource-curse/#db0dc7a46bfc, Temmuz 4, (Erişim Tarihi:23.06.2020).

Mau, V. (2005). Lessons of the Spanish Empire, or the Cursu of Resource Abundance. *Russia in Global Affairs*, 3(1).

McFerson, H. M. (2010). Extractive Industries and African Democracy: Can the "Resource Curse" be Exorcised? İ*nternational Studies Perspectives*, 335-353.

Morgenstern, S. & Polga–Hecimovich, J. (2019). *Why Venezuela's oil Money could keep under miningits economy and democracy.* https://theconversation.com/: https://theconversation.com/why-venezuelas-oil-money-could-keep-undermining-its-economy-and-democracy-111013, Şubat 8, (Erişim Tarihi:20.06.2020).

Moshashaia, D.,Leberb, A. M. & Savagec, J. D. (2018). Saudi Arabia Plans for İts Economic Future: Vision 2030, The National Plan and Saudi Fiscal Reform. *British Journal of Middle Eastern Studies*, 47(3), 381-401.

Naır, N. (2019). *Venezuela's Resource Curse.* https://econreview.berkeley.edu/: https://econreview.berkeley.edu/venezuelas-resource-curse/, Ekim 15, (Erişim Tarihi:20.06.2020).

Nigeria: 'Oil-gas sectormismanagementcostsbillions'. (2012). https://www.bbc.com/: https://www.bbc.com/news/world-africa-20081268, Ekim 25, (Erişim Tarihi:20.06.2020).

Oxford business group. (2020). Saudi Arabia's Vision 2030 attractsattention in the new decade. https://oxfordbusinessgroup.com/: https://oxfordbusinessgroup.com/overview/bright-future-kingdom-attracts-international-attention-its-vision-2030-economic-development-plan, (Erişim Tarihi:10.07.2020).

Patey, L. A. (2010). Crude Days Ahead? Oiland The Resource Curse in Sudan. *African Affairs*, 617-636.

Pedroncelli, P. (2019). *African Countries Still Pay $500B In Colonial Taxes To France Each Year.* https://moguldom.com/:

https://moguldom.com/229503/african-countries-still-pay-500b-in-colonial-taxes-to-france-each-year, Eylül 19, (Erişim Tarihi:20.06.2020).

Perrotta, C. (1993). *Early Spanish Mercantilism: The First of Underdevelopment, Mercantilist Economies.* Spiringer.

Rashed, A. A. (2018). *Oil Wealth-A curseor Blessing.* https://www.arabnews.com/: https://www.arabnews.com/node/1259266/opinion, Mart 5, (Erişim Tarihi:10.10.2019).

Ross, M. (2003). *The Natural Resource Curse: Natural Resources and Violent Conflict OPTIONS AND ACTIONS*. World Bank, http://www.jstor.com/stable/resrep02485.7, (Erişim Tarihi:10.10.2019).

Ross, M. L. (2004). What Do We Know About Natural Resource and Civil War? *Journal of Peace Research*, 41(3), 337-356.

Russia Export Data. (2020). https://www.exportgenius.in/: https://www.exportgenius.in/export-import-trade-data/russia-export.php?gclid=Cj0KCQjw6ar4BRDnARIsAITGzlBszwRB8QpT-ojCD4LTalfmUXr6vnuQ9XYBAhvXaGDfOiyKdVU8LQMaAnDwEA, (Erişim Tarihi:14.07.2020).

Russia's Reserve Fund Runsout of Money 14 Years After Its Founding. (2018). thebell: https://thebell.io/en/russias-reserve-fund-runs-money-14-years-founding/, Ocak 12, (Erişim Tarihi:12.10.2019).

Sachs, J. D. (2005). *Who Beats Corruption?* https://www.project-syndicate.org/: https://www.project-syndicate.org/commentary/who-beats-corruption?barrier=accesspaylog, Aralık 23, (Erişim Tarihi:10.10.2019).

Selim, H. & Zaki, C. (2014). The İnstituonal Curse of Natural Resources in the Arab World. *Economic Researcf Forum, Working Paper*: 890.

Sheejan, J. Y. (2020). Vision 2030: *The Impact of COVID-19 on Saudi Arabia's Diversification Programme.* https://blogs.lse.ac.uk/: https://blogs.lse.ac.uk/mec/2020/06/02/vision-2030-the-impact-of-covid-19-on-saudi-arabias-diversification-programme/, Haziran 2, (Erişim Tarihi:10.07.2020).

SIPRI. (2020). USA and France dramaticallyincreasemajorarms exports; Saudi Arabia is largestarmsimporter, says SIPRI. https://www.sipri.org/: https://www.sipri.org/media/press-release/2020/usa-and-france-dramatically-increase-major-arms-exports-saudi-arabia-largest-arms-importer-says, Mart 9, (Erişim Tarihi:10.07.2020).

Suresh, P. (2019). *Resource Curse: Why countries with natural wealth witness fractured growth.* https://www.cnbctv18.com/: https://www.cnbctv18.com/economy/resource-curse-why-countries-with-natural-wealth-witness-fractured-growth-3165521.htm , Mayıs 2, (Erişim Tarihi: 21.10.2019).

Taylor, A. (2019). *For Saudi Arabia, an oil field attackwas a disaster. For Russia, it's a weaponssalespitch.* https://www.washingtonpost.com/: https://www.washingtonpost.com/world/2019/09/20/saudi-arabia-an-oil-field-attack-was-disaster-russia-its-weapons-sales-pitch/, Eylül 20, (Erişim Tarihi:10.03.2020).

Timmerman, K. (2010). *Understanding the Resource Curse: Why Some Get More Sick Than Others.* Lehigh Üniversity, 32-43.

Turkson, N. (2016). *The Nigerian Oil Company's Missing Billions A governmentauditsays $16 billion is missing.* https://www.theatlantic.com: https://www.theatlantic.com/international/archive/2016/03/nigeria-

oil-corruption-buhari/473850/, Mart 18, (Erişim Tarihi:20.10.2019).

Tzannatos, Z. (2013). *Mythsandtruths of the resourcecurse*. https://www.thenational.ae/: https://www.thenational.ae/business/myths-and-truths-of-the-resource-curse-1.655956, Ağustos 6, (Erişim Tarihi:10.06.2020).

UNDP. (2006). *Meeting the Challenge of the "Resource Curse"*.

Whelan, F. G. (2018). Eigteenth-Century Scottish Political Economy and the Decline of İmperial Spain. *Journal of ScottishStudies*, 38(1), 55-72.

Zotin, A. (2017). Saudi Arabia: Islands of Efficiency. Moskova: Brıtısh Embassy.

Zotin, A. (2017). Venezuela: Oil Plus Socialism. Moskova: British Embassy.

SINIF YÖNETİMİ

Prof. Dr. Aydın BALYER

EFEAKADEMİ

Sınıf Yönetimi

Yazar: Aydın Balyer ORCID (0000-0003-1784-2522)

ISBN: 978-605-06499-6-3

2. Baskı: Eylül 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ'ye aittir.

Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İçindekiler

ÖNSÖZ V

BÖLÜM I 15

SINIF YÖNETİMİYLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR 15

1.1. Eğitim 15

1.2. Örgüt 17

1.3. Yönetim 18

1.4. Eğitim Yönetimi 18

1.5. Okul 20

1.6. Okul Yönetimi 21

1.7. Sistem 21

1.8. Sınıf 22

1.9. Sınıf Yönetimi 22

1.10. Sınıfın Yapısal Özellikleri 24

1.11. Sınıf Yönetiminin Boyutları 26

Özet 29

BÖLÜM II 33

SINIF YÖNETİMİ MODELLERİ 33

2.1. Geleneksel Sınıf Yönetim Modelleri 33

2.1.1. Tepkisel Sınıf Yönetim Modeli 33

2.1.2. Önlemsel Sınıf Yönetim Modeli 35

2.2. Çağdaş Sınıf Yönetim Modelleri 37

2.2.1. Gelişimsel Sınıf Yönetim Modeli 37

2.2.2. Bütünsel Sınıf Yönetim Modeli 38

Özet 40

BÖLÜM III 43

SINIF YÖNETİMİNİ ETKİLEYEN ETMENLER 43
3.1. Sınıf Yönetimini Etkileyen Sosyal Etmenler (*Sınıf Dışı Etmenler)* 43
3.2. Eğitsel Etmenler 50
3.3. Psikolojik Etmenler 54
Özet 58
BÖLÜM IV 61
SINIF ORTAMI VE GRUP ETKİLEŞİMİ 61
4.1. Grup 61
4.2. Formal Grup 63
4.3. İnformal Grup 63
4.4. Sınıfın Farklı Grup Özellikleri 64
4.5. Sınıfta Liderlik: Sınıf Lideri Olarak Öğretmen 64
4.6. Sınıfta Lider Öğrenciler 65
4.7. Grup Sürecini Etkileyen Etmenler 65
4.7.1. Grubun Büyüklüğü ve Öğrenci Sayısı 65
4.7.2. Grup Kompozisyonu 66
4.7.3. Grup Normları 66
4.7.4. Grupta İşbirliği 66
4.7.5. Grup İçi Etkileşim ile Akademik Başarı Arasındaki İlişki 67
4.7.6. Destekleyici ve Bütünleşmiş Sınıf Oluşturma Etkinlikleri 68
Özet 70
BÖLÜM V 73
SINIF ORTAMININ FİZİKSEL DÜZENİNİN SAĞLANMASI 73
5.1. Sınıfın Fiziksel Ortamı 73
5.1.1. Isı 74
5.1.2. Işık 74
5.1.3. Görünüm/Estetik 75
5.1.4. Öğrenci Sayısı 76
5.1.5. Sınıf Alanlarının Çeşitli Etkinlikler İçin Bölümlenmesi 77
5.1.6. Gürültü/Ses 79

5.1.7. Renk 81
5.1.8. Temizlik 81
5.1.9. Eğitsel Araçlar 82
5.2. Sınıfta Oturma Düzeni 83
5.2.1. Sıralı (sütun) yerleşim düzeni 83
5.2.2. Bireysel yerleşim düzeni 84
5.2.3. Çok gruplu yerleşim düzeni 85
5.2.4. Tek grup düzeni 85
Özet 87
BÖLÜM VI 91
SINIF YÖNETİMİNDE İLETİŞİM 91
6.1. İletişim 91
6.2. İletişimin Özellikleri 91
6.3. İletişim Süreci ve Ögeleri 91
6.3.1. Kaynak (Öğretmen) 92
6.3.2. Mesaj (İçerik) 92
6.3.3. Kanal (Yöntem) 93
6.3.4. Alıcı (Öğrenci) 93
6.3.5. Dönüt (Geribildirim) 94
6.3.6. Gürültü 95
6.4. İletişimi Engelleyen Faktörler 95
6.5. İletişim Türleri 96
6.5.1. Sözsüz İletişim 96
6.5.2. Sözlü İletişim 97
6.5.3. Yazılı İletişim 98
Özet 102
BÖLÜM VII 107
SINIFTA DİSİPLİN OLUŞTURMA 107
7.1. Davranışçı Model (B. F. Skinner Modeli) 107
7.2. Güvengen Model (L. Canter Modeli) 108
7.3. Gerçeklik Terapisi Disiplin Geliştirme Modeli (Glasser Modeli) 113

7.4. Dalga Etkisi Disiplin Geliştirme Modeli (Kounin Modeli): 115
7.5. Etkili Öğretmenlik Eğitimi (T. Gordon Modeli)..... 117
7.6. Ussal/Mantıksal Sonuçlar Modeli (R. Dreikurs Modeli)..... 121
Özet..... 125
BÖLÜM VIII..... 129
SINIFTA ÖGRENCİ GÜDÜLENMESİ (MOTİVASYON) 129
8.2. Güdüleme 129
8.2. Güdüleme/Motivasyonla İlgili Kavramlar..... 130
8.3. Güdü Türleri 131
8.4. Güdüleme Kuramları..... 132
8.4.1. İçerik Kuramları..... 133
8.4.2. Süreç Kuramları 139
Özet..... 145
BÖLÜM IX 149
SINIFTA ZAMANI VE ÖĞRETİMİ YÖNETME BECERİLERİ ..149
9.1. Zaman ve Zaman Yönetimi 149
9.2. Zaman Yönetiminin Boyutları..... 151
9.3. Sınıf içi öğretimde zaman..... 152
9.4. Sınıfta Zamanı İyi Kullanmanın Yolları..... 153
9.5. Sınıfta Zaman Kazandırıcı Yollar..... 156
9.6. Sınıfta Zaman Kaybettiren Hususlar..... 157
9.7. Sınıfta Etkili Zaman Yönetimi İçin Öğretmenlere Öneriler 159
Özet..... 160
BÖLÜM X..... 165
SINIFTA TEKNOLOJİ KULLANIMI 165
10.1. Teknoloji 165
10.2. Okullarda Teknoloji Kullanımı..... 165

10.3. Eğitim Teknolojisi..... 166
10.4. Eğitimde Teknoloji Kullanımının Amacı..... 166
10.5. Eğitim Teknolojisi İle İlgili Bazı Kavramlar..... 167
10.5.1. Bilgi teknolojisi:..... 167
10.5.2. Bilgisayar farkındalığı:..... 167
10.5.3. Bilgisayar okuryazarlığı:..... 167
10.5.4. Bilgi okuryazarlığı:..... 167
10.5.6. Medya okuryazarlığı:..... 167
10.6. Öğretim Teknolojisi..... 167
10.7. Öğretimde Kullanılabilecek Teknolojik Materyaller..... 169
10.7.1. Video Filmi:..... 169
10.7.2. Televizyon:..... 169
10.7.3. DVD-VCD Oynatıcılar:..... 169
10.7.4. İşitsel Materyaller:..... 169
10.8. Sınıfta Kullanılabilecek Teknolojik Sunum Cihazları..... 169
10.8.1. Projeksiyon Makinesi:..... 169
10.8.2. Tepegöz:..... 169
10.8.3. Episkop (Opak) Projektör:..... 169
10.8.4. Slayt Projektör:..... 169
10.9. Öğretimde Araç-Gereç Kullanımı..... 169
10.10. Araç-Gereçlerin Sınıflandırılması..... 170
10.11. Öğretimde Teknoloji Kullanımının Yararları..... 170
10.12. Yaşantı Konisinin Dayandığı İlkeler..... 171
Özet..... 172
BÖLÜM XI..... 175
SINIFTA İSTENMEYEN ÖGRENCİ DAVRANIŞLARI VE BU DAVRANIŞLARIN ÖNLENMESİ..... 175
11.1. Sınıfta İstenmeyen Davranışlar..... 175
11.2. Kabul Çizgisi..... 176
11.3. İstenmeyen Davranışların Sonuçları..... 177
11.4. İstenmeyen Davranışları Düzeltme ve Değiştirme Stratejileri..... 178

Özet..... 184
BÖLÜM XII 187
EĞİTİM PROGRAMI VE PLAN ETKİNLİKLERİ 187
12.1. Plan-Program Hazırlıkları..... 187
12.2. Öğretimde Plan Yapma 188
Özet..... 197

Kaynaklar

Açıkalın, A. (1998). *Okul Yöneticiliği*, Ankara: Pegem Yayıncılık.

Ada, S. (2000). Sınıf yönetimini etkileyen faktörler, *M.Ü Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12, 1-8.

Ağaoğlu, E. (2002). *Sınıf yönetimi*. (Editör: Zeki Kaya). (*Sınıf yönetimiyle ilgili genel olgular bölümü).* Ankara:PegemA Yayıncılık.

Alkan, C. (1987). *Eğitim teknolojisi (3. baskı).* Ankara: Yargıçoğlu Matbaası.

Allen, R. (1992). *Class size and teaching assignments of weac's teacher members*. Madison, Wisconsin: Wisconsin Education Association Council, Madison.

Arı, R. ve Saban, H. (1999). *Sınıf yönetimi*, Konya: Günay Ofset.

Arıcak, T. (2004*). Sınıf içi disiplin*. M. Gürsel, H. Sarı, B. Dilmaç (Ed). Sınıf Yönetimi. Konya: Eğitim Kitabevi.

Aydın. A. (2014). *Sınıf yönetimi*, Ankara: Pegem Akademi, 17. Baskı.

Aydın, M. (2002). *Eğitim yönetimi.* Ankara: Yargıcı Matbaası

Atherley, M. (2006). Motivating students. http://de.essortment.com/motivatingstude_ rbsm. htm. Retrieved on 22.07.2017.

Atıcı, R. (2014). Sınıf içerisinde öğrenci davranışlarına etki eden etmenler, *International Journal of Social Science,* 28, 413-427

Balcı, A. (2003). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntem, tekink ve ilkeleri,* Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Balyer, A. (2017). *Eğitim Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Balyer, A. (2016). Öğretmen liderler: Öğretmen algıları üzerine nitel bir araştırma, *İlköğretim Online*, 15(2), 391-407.

Bartle, L. P., ve Malkin M. J. (2000). The motivation to move, *Parks &Recreation*, 35(1), 28-36.

Başar, H. (2003). *Sınıf yönetimi.* Ankara: Anı Yayıncılık.

Başaran, İ. E. (2008). *Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi.* Ankara: Ekinoks Yayınevi.

Başaran, İ. E. (1994). *Türk eğitim sistemi.* Ankara: Yargıcı Matbaası.

Bolton, T. (2006). *Human resources management: An introduction*. Blackwell Business.

Bursalıoğlu, Z. (1999). *Okul yönetiminde yeni yapı ve davranış*. (11.Basım). Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Barnard, C.I. (1958). Elementary conditions of business morals. *California Management Review*, 1(1): 1-13.

Barker, L. (1982). *Communication in the clasroom*, Prentice Hall Inc.

Bennett, S. (1987). *New dimensions In research on class size and academic achievement.* Madison, Wisconsin: University of Wisconsin, Madison.

Bull, S. L. ve Solity, J. E.(1987). *Classroom management: Principles to practice*. London: Routledge.

Celep, C. (2004). *Sınıf yönetimi ve disiplini*, Ankara: Anı Yayıncılık.

Çelik, V. (2002). *Sınıf yönetimi,* Ankara: Nobel Yayınları.

Cerit, Y. (2005). Okul ve öğretmenlik. İçinde M. D. Karslı (Ed.), *Öğretmenlik mesleğine giriş*. Ankara: Pegem.

Çelikten, M. (2003). Okul kültürünün şekillendilmesinde müdürün rolleri. *Gazi Üniversitesi Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, *4*(1), 1-17.

Çelikten, M. (2000). Etkili okullarda karar süreci. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* 11, 11-14.

Davaslıgil, Ü., Çakıcı M., Ögel. K, (1998). *Yaşam becerilerini geliştirme kılavuzu*, Bağımlılık ve Gençlik Komisyonu Eğitici Kılavuzu.

Demirel, Ö. (2012). *Öğretim ilke ve yöntemleri Öğretme sanatı*, Ankara: PegemA, 19. Baskı.

Dewey, J. (1987). *Özgürlük ve kültür.* İstanbul: Remzi Kitabevi

Emmer, E. T., Everstone, C.M. ve Worsham, M.E. (2003) *Classroom management*. Boston: Pearson Education Inc.

Erden, M. (2014). *Sınıf yönetimi.* Ankara: Arkadaş Yayınevi.

Ergün, M. ve Özdaş, A. (1997). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*, İstanbul.

Erdoğan, İ. (2004). *Sınıf yönetimi.* İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Eren, E. (1993). *Yönetim psikolojisi,* İstanbul: Beta Basım A.Ş.

Ertürk, S. (2013). *Eğitimde program geliştirme*, Ankara: Edge Akademi Yayıncılık.

Etzioni, A. (1988). *The moral dimension: Toward a new economics*. New York, NY: The Free Press.

Farrant, J. S. (1980). *Principles and practice of education*, England: Longman Singapore Publishers Pte. Ltd Second Edition.

Gordon T. (1977). *Teacher effectiveness training*. New York: David Mc. Cay.

Grubaugh, S. ve Houston, R. (1990). Establishing a classroom environment that promotes interaction and improved student behaviour, *The Clearing House*, 63, 375–378.

Gülşen, C. (2015). *Kuram ve uygulamada sınıf yönetimi*. Ankara: Anı yayıncılık.

Hesapçıoğlu, M., ve Balyer, A. (2009). Eğitim Yönetimi ve Eğitim Yönetimine Farklı Bakış Açıları, Kriter Yayınevi,*Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi*, 191-288.

Hathaway, W.E. (1998). Light, colour and air quality: Important elements of the learning environment, *Education Canada*, Fall/Automne, 35-44.

Hewitt, M. B. (2005). Meeting the challenge of inclusion for students with emotional disabilities. Retrieved from Spark Action at http://sparkaction.org/node/29849.

Hoffmann, C. K. (2001). Arranging the physical environment of the classroom to support teaching/learning, series on highly effective practices-classroom environments, *Newyork*. 1-5.

Hull, J. (1990). *Classroom skills, a teacher guide*, London: David Fulton Publishing

Işık, H. (2004). *Öğrenme ortamlarının fiziksel düzeni*, (Ed.: M. Şiman ve S. Turan) Sınıf Yönetimi, Ankara: Pegem A Yayıncılık

Kahle, L. R., (2006). Using the list of values to understand consumers, *Journal Of Consumer Marketing,* 6(3), 5-12.

Kağıtçıbaşı, Ç. (1977). *İnsan ve insanlar.*2. Baskı. İstanbul: Duran Ofset.

Karip, E. (2007). *Sınıf Yönetimi*. Karip, E. (Ed.). Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Kaya, Z. (2006). Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme, Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Kıran, H. (2005). *Etkili sınıf yönetimi.* Ankara: Anı Yayıncılık.

Korkmaz, İ. (2002). *Sınıf yönetimi*. Editör: Zeki Kaya. (*İstenmeyen Davranışların Önlenmesi Bölümü*) Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Korkmaz, A. (2003). *Sınıf organizasyonu,* (Ed.L..Küçükahmet) Sınıf Yönetimi, Ankara: Nobel Yayıncılık

Kounin, J. S. (1970). *Dicipline and classroom management*. New York: Holt, Rinehart&Winston, http://egitim.cbu.edu.tr, 21.04.2016.

Kindsvatter, R,. W, W ve M. Ishler (2000). *Dynamics of effective teaching*. (4th Edition), Mishawaka, IN, U.S.A.: Allyn & Bacon.

Laut, J.,(1999). *Classroom teachers concerning classroom management styles*. Charleston. ED 445 815.

Landau, B. (2004). *The art of classroom management*. New Jersey: Pearson Education Inc.

Lemlech, J. K. (1988). *Classroom Management Methods and Techniques for Elementary and Secondary Teachers*. Newyork-London: Longman.

Lippman, P.C. (2010). *Evidence-based design of elementary and secondary schools: A responsive approach to creating learning environments*, John Wiley & Sons.

Mac Donald, R. E. ve Healy, S. (1999). *A handbook for begining teachers*. New York: Addison Wesley Longman Inc.

Malmgren, K.W., Causton-Theoharis, J.N., & Trezek, B.J. (2005). Increasing peer interactions for students with behavioral disorders via paraprofessional training. *Behavioral Disorders*, 31, 95–106.

McIntyre, T. (2005). *Assertive discipline*. Retrieved on July 12th, 2016 at: http://maxweber.hunter.cuny.edu/pub/eres/EDSPC715_MCINTYRE/AssertiveDiscipline.html

McCombs, B. L., & Miller, L. (2006). *Learner-centered classroom practices and assessments: Maximizing student motivation, learning, and achievement*. Thousand Oaks, CA: Corwin Press.

METK (1973). *Milli Eğitim Temel Kanunu,* Resmi gazete Tarih : 24/6/1973 Sayı : 14574Myers, D. (2000*). Studies say classroom size matters*. Las Vegas, US: Las Vegas Business Press.

Moore, K. D. (2003). Öğretim becerileri. (Ed. Ersin Altıntaş; Çev. Nizamettin Kaya), Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Montessori, M. (1975). *Çocuk eğitimi.* (Çev: Y. Güler). İstanbul: Sander Yayınları.

Martin, N. & Baldwin, B. (1993b). *Validation of an inventory of classroom management style:Differences between novice and experienced teachers*, Paper presented at the Annual Conference of the American Educational Research Association, Atlanta, GA.

Onaran, O. (1981). *Çalışma Yaşamında Güdülenme Kuramları*, Ankara: A. Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları.

Otrar, M.; Ekşi, H.; Durmuş, A., (2004). *Sınıfın fiziksel ortamı ve fiziksel ortamın organizasyonu:* Ed.B.D. Sınıf Yönetimi. (İçindess. 47-70.). Konya: Eğitim Yayınları.

Özdemir, İ. (2004). *Sınıf yönetimi.* Editör: Ş.Şule Erçetin, M. Çağatay Özdemir. (*Sınıf Ortamında İstenmeyen Davranışlar Bölümü),* Ankara: Asil Yayın Dağıtım.

Özdemir, M. (2011). Kamu yönetimi ve işletme yönetimi arakesitinde bir bilim: Eğitim yönetimi, *Amme İdaresi Dergisi*, 44(2), 29-42.

Öztürk, B. (2002). *Sınıf yönetimi*. Editör, Emin Karip. (*Sınıfta İstenmeyen Davranışların Önlenmesi ve Giderilmesi Bölümü*), Ankara: Pegema Yayıncılık.

Özyürek, M. *(2001). Sınıfta davranış yönetimi*. Ankara: Karatepe Yayınları.

Rousseau, J.J. (2005). *Emile. Bir çocuk büyüyor*. İstanbul: Selis Kitaplar.

Russell, B. (1976). *Eğitim ve toplum düzeni*, (Çev. Nail Bezek), İstanbul: Varlık Yayınevi.

Savage, T. V. (1999). *Teaching self control through management and discipline.* Boston: Allyn and Bacon.

Sathe, V. (2000). Implications of corporate culture: A managed guide to action. *Organizational Dynamics,* (12), 5-23.

Sarı, H. ve Dilmaç, B. (2004). *Sınıf yönetiminin temelleri*, Gürsel, M. Sarı H. Ve Dilmaç, B. (ED.), Sınıf Yönetimi, Konya: Eğitim Kitapevi Yayınları, Birinci basım.

Steve, D. (2001). *Classroom standarts*. The University Of Kansas, Design &Construction Standarts.

Stewart, S. C., & Evans, W. H. (1997). Setting the stage for success: Assessing the instructional environment, *Preventing School Failure*, 41 (2), 53-56.

Sun, H. and Sun,D. (1998). *Hayatınızı renklendirin*, (Çevirenler: Arzu E. Songör ve Murat Demirci), İstanbul: Kurtiş Matbaacılık.

Seferoğlu, S. S. (2007). İlköğretim bilgisayar dersi öğretim programı: Eleştirel bir bakış ve uygulamada yaşanan sorunlar. *Eğitim Araştırmaları,* 29, 99-111

Smith, H. W. (1998). *Hayat ve zamanı yönetmenin 10 doğal yasası* (Çev. Adalet Çelbi). İstanbul: Sistem Yayincilik.

Sobel, M.D. (2009). Preparing special education teachers through online instruction, *in The CU Online Handbook Teach differently: Create and collaborate,* (Eds: Lowenthal, Thomas, Thai and, Yuhnke University of Colorado Denver Denver, Colorado, 11-17.

Sarıtaş, M. (2005). Sınıf Yönetimi ve Disiplinle İlgili Kurallar Geliştirme. *Sınıf Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar*. Küçükahmet, L. (Ed.). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Taymaz, H. (2003). *İlköğretim ve Ortaöğretim Okul Müdürleri İçin Okul Yönetimi*, Ankara: Pegem Yayıncılık.

Taymaz H. (2001). *Okul Yönetimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık

Thompson, J.J. (1995). Sınıfta sözsüz iletişim (2). (Çeviren: Aktif Ergin), *A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi.* 28(1), 13-30

Tony, T. (2003). Locus of control, attributional style and discipline problems in secondary school. *Early Child Development and Care*, 173(5), 455-466.

Türnüklü, A. ve Galton, M.(2001). Students' misbehaviours in Turkish and English primary classroom. *Educational Studies*, 27(3), 2001.

Türnüklü, A., ve Yıldız, V. (2002). Öğretmenlerin öğrencilerin istenmeyen davranışları ile başa çıkma *s*tratejileri*, Çağdaş Eğitim Dergisi,* 284, 22-27.

Truell, A. D. (1998). *Classroom management strategies and implemention*. University of Missouri-Colombia.

Türkkan, R.O. (2000). Renklerin dili, *Eğitim Bilim Dergisi*, 3(19), 16-40.

Ünal, S. ve Ada S. (2000). *Sınıf yönetimi,* İstanbul: Marmara Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Matbaası.

Vecchio, R.P. (1995). It's not easy being green: Jealousy and envy in the workplace. *Research in Personnel and Human Resources Management,* 13, 201-244.

Webb, N. M. (1982). Student interaction and learning in small groups, *Review of Educational Research* Fall, 52(3), 421-445 .

Weinstein, C. S. (1992). *Designing the instructional environment: Focus on seating*,

Bloomington, IN: Proceedings of Selected Research and Development Presentations at the Convention of the Association for Educational Communications and Technology. (ERIC Document Reproduction Service No. ED 348 039)

DİJİTAL ÇAĞDA BİLGİ YÖNETİMİ

KAVRAMLAR KURAMLAR VE UYGULAMALAR

Editör
Dr. Emine ŞENER

EFEAKADEMİ

Dijital Çağda Bilgi Yönetimi Kavramlar Kuramlar ve Uygulamalar

Editör: Emine Şener

ORCID ID: 0000-0002-8903-1684

ISBN: 978-605-06499-3-2

E-ISBN: 978-605-06499-4-9

1. Baskı: Ağustos 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ'ye aittir.
EFE AKADEMİ bir OFİS 2005 kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI

ŞENER, Emine
Dijital Çağda Bilgi Yönetimi
1. Basım, 268 s., 135 x 210 mm. Kaynakça var, Dizin var.
Anahtar kelimeler:
1. Bilgi Yönetimi, 2. Bilgi Yönetim Sistemleri, 3. Bilgi Güvenliği,
4. Örgütsel Öğrenme, 5. Dijital Çağ.

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)

Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

YAZAR VE BÖLÜM BİLGİSİ[1]

***BÖLÜM* 1: BİLGİ KAVRAMI VE ÖNEMİ**
Uzm. Selma Baran

***BÖLÜM* 2: BİLGİ YÖNETİMİNE GİRİŞ**
Dr. Öğr. Üyesi Emine Şener (*Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi İİBF)*

***BÖLÜM* 3: BİLGİ YÖNETİMİ YAKLAŞIMLARI**
Dr. Öğr. Üyesi Emine Şener (*Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi İİBF)*

***BÖLÜM* 4: BİLGİ PAYLAŞMA**
Uzm. Selma Baran

***BÖLÜM* 5: ÖRGÜTSEL ÖĞRENME İNOVASYON VE BİLGİ YÖNETİMİ İLİŞKİSİ**
Dr. Öğr. Üyesi Emine Şener (*Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi İİBF)*

***BÖLÜM* 6: KURUMSAL BİLGİ YÖNETİM SİSTEMİ UYGULAMALARI**
Dr. Öğr. Üyesi Emine Şener (*Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi İİBF)*

***BÖLÜM* 7: BİLGİ YÖNETİMİ KÜLTÜRÜ OLUŞTURMA**
Dr. Öğr. Üyesi Fatih Ferhat Çetinkaya (*Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi İİBF)*

***BÖLÜM* 8: BİLGİ YÖNETİMİ VE STRATEJİK ÖNGÖRÜ İLİŞKİSİ**
Dr. Öğr. Üyesi Emine Şener (*Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi İİBF)*

***BÖLÜM* 9: KURUMSAL BİLGİ GÜVENLİĞİ YÖNETİMİ**
Uzm. Selma Baran

[1]Kitapta kullanılan 3D Grafikler: https://www.pngfuel.com/free-png/tkmba adresinden alınmıştır.

İÇİNDEKİLER

TABLOLAR LİSTESİ……..…..…VII

RESİMLER LİSTESİ……..VII

KEYİFLİ OKUMALAR LİSTESİ…….VIII

TANIYALIM LİSTESİ……...….IX

DÜŞÜNELİM LİSTESİ……IX

SUNUŞ……..11

BAŞLARKEN……...15

GİRİŞ…….19

BÖLÜM 1: BİLGİ KAVRAMI VE ÖNEMİ……23

BÖLÜM 2: BİLGİ YÖNETİMİNE GİRİŞ……...37

BÖLÜM 3: BİLGİ YÖNETİMİ YAKLAŞIMLARI……85

BÖLÜM 4: KURUMSAL BİLGİ PAYLAŞMA……111

BÖLÜM 5: ÖRGÜTSEL ÖĞRENME İNOVASYON VE BİLGİ YÖNETİMİ İLİŞKİSİ…….135

BÖLÜM 6: KURUMSAL BİLGİ YÖNETİM SİSTEMİ UYGULAMALARI…….153

BÖLÜM 7: BİLGİ YÖNETİMİ KÜLTÜRÜ OLUŞTURMA...169

BÖLÜM 8: BİLGİ YÖNETİMİ VE STRATEJİK ÖNGÖRÜ İLİŞKİSİ……..187

BÖLÜM 9: KURUMSAL BİLGİ GÜVENLİĞİ YÖNETİMİ…211

SÖZLÜK…….229

DİZİN……..233

KAYNAKLAR……240

BÖLÜM 1
BİLGİ KAVRAMI VE ÖNEMİ

Bu bölümün Power Point Özet Sunumuna erişmek için kodu taratınız.

"Hangi çağda olursa olsun bugüne kadar,
Bilgiliye kısmet oldu daha iyi bir yer."

(Kutadgu Bilig, 1070:220. Beyit)

BÖLÜM 2
BİLGİ YÖNETİMİNE GİRİŞ

Bu bölümün Power Point Özet Sunumuna erişmek için kodu taratınız.

"21. yüzyılın cahili okuyup yazamayanlar değil, aynı zamanda öğrenemeyen, unutamayan ve yeniden öğrenemeyenler olacaktır."

(Alvin Toffler)

BÖLÜM 3
BİLGİ YÖNETİMİ YAKLAŞIMLARI

Bu bölümün Power Point Özet Sunumuna erişmek için kodu taratınız.

"Bilgi yönetimi teknoloji değil, stratejidir."
(Hariharan, 2015)

BÖLÜM 4
KURUMSAL BİLGİ PAYLAŞMA

Bu bölümün Power Point Özet Sunumuna erişmek için kodu taratınız.

Kurum[9] bağlamış kurumlardan olmamak için kurum içinde, bilginin dolaştığından, paylaşıldığından emin olmak gerekir!

(Emine Şener)

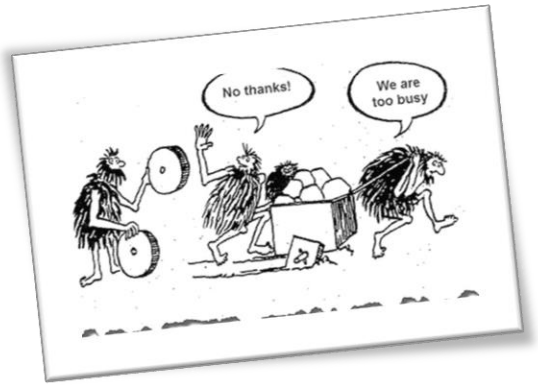

Kaynak: (Borgne, 2016)

[9] TDK, Bacalarda biriken kalın is.

BÖLÜM 5
ÖRGÜTSEL ÖĞRENME İNOVASYON VE BİLGİ YÖNETİMİ İLİŞKİSİ

Bu bölümün Power Point Özet Sunumuna erişmek için kodu taratınız.

"Nasıl öğreneceğinizi biliyorsanız, yeterince biliyorsunuzdur."
(Charlie Munger)

"Öğrenen organizasyonlar kurarken varılacak bir hedef ya da nihai aşama yoktur, sadece hayat boyu sürecek bir yolculuktan söz edilebilir."
(Senge, 2018:17)

BÖLÜM 6
KURUMSAL BİLGİ YÖNETİM SİSTEMİ UYGULAMALARI

Bu bölümün Power Point Özet Sunumuna erişmek için kodu taratınız.

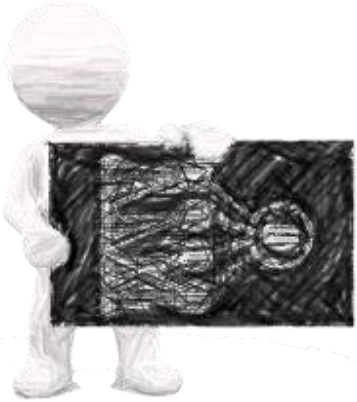

"Örgütsel bilgi senin stratejik varlığındır. Uyan ve ondan kâr elde etmeye başla!"
(Hariharan, 2015)

BÖLÜM 7
BİLGİ YÖNETİMİ KÜLTÜRÜ OLUŞTURMA

Bu bölümün Power Point Özet Sunumuna erişmek için kodu taratınız.

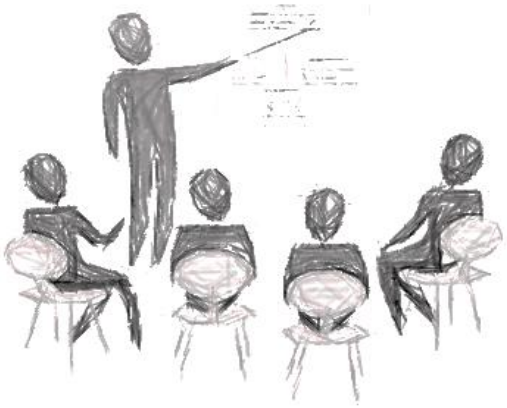

Bilgi **Y**önetimi, **E**tkileşim, **D**okümantasyon ve **Ö**ğrenmedir.

BY=EDÖ

(Borgne, 2016)

BÖLÜM 8
BİLGİ YÖNETİMİ ve STRATEJİK ÖNGÖRÜ İLİŞKİSİ

Bu bölümün Power Point Özet Sunumuna erişmek için kodu taratınız.

BÖLÜM 9
KURUMSAL BİLGİ GÜVENLİĞİ YÖNETİMİ

Bu bölümün Power Point Özet Sunumuna erişmek için kodu taratınız.

İşbirliği, bilgi yönetiminin öbür yüzüdür.
Biri olmadan ötekinden söz edemezsiniz.
(Senge, 2018:312)

KAYNAKLAR

Acılar, A. (2009). İşletmelerde Bilgi Güvenliği ve Örgüt Kültürü. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 1(1), 25-33.

Akıncı, A. N. (2019). *Büyük Veri Uygulamalarında Kişisel Veri Mahremiyeti*. Ankara: Sektörler ve Kamu Yatırımları Genel Müdürlüğü.

Akın, A. (2010). İnsan Sermayesi Kaynakları Açısından Girişimci Özellikleri (Anadolu Girişimcileri Üzerine Bir Araştırma). *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (26), 8-22.

Akgün, A., Keskin, H. (2003). Sosyal Bir Etkileşim Süreci Olarak Bilgi Yönetimi ve Bilgi Yönetimi Süreci. *Gebze Yükek Teknoloji Entitüsü İktisadi İdari Bilimler Dergisi*, 175-188.

Aksaraylı, M. F. (2010). *Kurumsal Bilgi Yönetiminin Kurumsal İletişim Araçlarına Etkisinin Modellenmesi.* Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.

Aksoy, M. (2009). *İşletmelerde Örgütsel Güven Anlayışının Algılanması ve Demografik Değişkenler Açısından Analizi*. Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi. Ankara.

Alavi, M., Leidner, D. E. (2001). Review: Knowledge Management and Knowledge Management Systems: Conceptual Foundations and Research Issues. *MIS Quarterly*, 25(1), 107-136.

Al-Alawi, A.I., Al-Narzooqi, N.Y. ve Mohammed, F.Y. (2007). Organizational Culture ve Knowledge Sharing: Critical

Success Factors. Journal of Knowledge Management, 11(2), 22-42.

Allameh, S. M., Zare, S. M., Davoodi, S. M. (2011). Examining the Impact of KM Enablers on Knowledge Management Processes. *Procedia Computer Science* (3), 1211-1223.

Altındağ, E., Akgün, B. (2015). Örgütlerde Ödüllendirmenin İşgören Motivasyonu ve Performansı Üzerindeki Etkisi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(30), 281-297.

Altındiş, S., Ağca, V. (2011). Örgütsel Bilgi Paylaşımını Engelleyen Faktörler: Sağlık Sektöründe Bir Görgül Araştırma. (26), 45-61.

Amanatidou, E., Butter, M., Carabias, V., Könnölä, T., Saritas, M. L., Schaper-Rinkel, P., and Rij, V. V. (2012). On Concepts and Methods in Horizon Scanning: Lessons From Initiating Policy Dialogues On Emerging Issues. *Science and Public Policy*, 39(2), 208-221.

Anantatmula, V. S. (2008). Outcomes of Knowledge Management Initiatives. M. E. Jennex içinde, *Knowledge Management: Concepts, Methodologies, Tools And Applications.* Hershey: Information Science Reference.

Anameriç, H. (2003). *Kütüphanelerde Yönetim Bilgi Sistemler ve Bir Model Önerisi*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Bilgi ve Belge Yönetim Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi. Ankara.

Arslan, F. (2000). 1-3 Yaş Dönemindeki Çocuğun Oyun ve Oyuncak Özelliklerinin Gelişim Kuramları ile Açıklanması. *C.Ü. Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi*, 4(2), 40-43.

Atan, S. (2016). Veri, Büyük Veri ve İşletmecilik. *Balıkesir University The Journal of Social Sciences Institute*, 19(35), 137-153.

Avcı, N., Küçükusta, D. (2009). Konaklama İşletmelerinde Örgütsel Öğrenme, Örgütsel Bağlılık ve İşten Ayrılma Eğilimi Arasındaki İlişki. *Turizm Araştırmaları Dergisi,* 20(1), 33-44.

Avcı, U., Avcı, M. (2004). Örgütlerde Bilginin Önemi ve Bilgi Yönetimi Süreci. Mevzuat Dergisi, (7) 74.

Ayden, C., Düşükcan, M. (2002). Örgütsel Öğrenme Kavramı ve Öğrenme Engellerinin Giderilmesinde Örgüt Kültürü ve Liderliğin Rolü. *Selçuk Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2(4), 121-139.

Aydıntan, B., Göksel, A., Bingöl, D. (2010). Örtülü Bilgi Paylaşım Niyeti Üzerinde Sosyal Sermaye ve Denetim Merkezi Odaklılığının Rolü: Hekimlikte Bir Alan Araştırması. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,* 12(1), 1-26.

Aydın, M. E., Bedük, F. (2010). İşletmelerde Çevre Yönetimi ve Karaman İli İçin Bir Örnek Uygulama. *SÜ İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi,* 10(19), 403-414.

Bağcı, H. (2009). Sosyal Mühendislik ve Denetim. *Denetişim,* (1), 42-51.

Baran, S., Şener, E. (2019). Hastanelerde Bilgi Güvenliği Yönetimi: Nitel Bir Araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi,* 10(23), 108-125.

Baran, M. (2017). *İşletmelerde Rekabet Avantajı Elde Etek Büyük Veri Bilgi Yönetimi ve İş Zekası*. İstanbul, Beta Basım Yayım Dağıtım.

Barclay, R. O., & Murray, P. C. (2000). *What is knowledge management?* http://providersedge.com/docs/km_articles/What_Is_Knowledge_Management.pdf

Bartholomew, D. (2008). *Building on Knowledge: Developing Expertise, Creativity and Intellectual Capital in the Construction Professions.* West Sussex: Blackwell Publishing Ltd.

Bartol, K. M., Srivastava, A. (2002). Encouraging Knowledge Sharing: The Role Of Organizational Reward Systems. *Journal of Leadership&Organizational Studies,* 9(1), 64-76.

Barutçugil, İ. (2002). *Bilgi Yönetimi.* İstanbul, Kariyer Yayıncılık.

Başaran, İ.E. (2008). *Örgütsel Davranış- İnsanın Üretim Gücü*. Ankara, Ekinoks Eğitim Danışmanlık.

Becker, K. L. (2018). Knowledge Management and Unlearning/Forgetting. J. Syed, P. A. Murray, D. Hislop, & Y. Mouzughi içinde, *The Palgrave Handbook of Knowledge Management.* Cham, Switzerland: Springer International Publishing.

Bedük, A. (2002). Bilgi Çağı, Örgütlerde Bilginin Önemi ve Bilgi Teknolojilerinin Örgütlere Sundukları Değişim ve Olanaklar. *I.Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi*, 695-706.

Bektaş, M., Erdem, R. (2015). Örgütlerde İnformal İletişim Süreci: Kavramsal Bir Çerçeve. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi,* 17(1), 125-139.

Bensghir, T. K. (1996). *Bilgi Teknolojileri ve Örgütsel Değişim.* Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü. Ankara.

Bengston, D. N. (2013). Horizon Scanning for Environmental Foresight: A Review of Issues and Approaches. United States Department of Agriculture. https://www.fs.fed.us/nrs/pubs/gtr/nrs_gtr121.pdf (01.07.2018)

Berry, M. and Johnston-Jewell, D. (2014). The Role of Knowledge Management in Fortifying Foresight. http://openresearch.ocadu.ca/id/eprint/347/3/BerryJohnstonJewell_MartinDustin_2014_Mdes_SFIN_M RP.pdf (01.07.2018)

Bishop, P. (2009). Horizon Scanning Why is It So Hard? (01.07.2018) http://www.law.uh.edu/faculty/thester/courses/Emerging%20Tech%202011/Horizon%20Scanning.pdf

Bhatt, G. D. (2012). Management Strategies for Individual Knowledge and Organizational Knowledge. *Journal of Knowledge Management*, 6(1), 31-39.

Brailsford, T. W. (2001). Building a Knowledge Community at Hallmark Cards. *Research-Technology Management*, 44:5, 18-25.

Breznik, K. (2018). Knowledge Management – from its Inception to the Innovation. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 238, 141-148.

Brún, C. D. (2005). *ABC of Knowledge Management.* NHS National Library for Health: Knowledge Management Specialist Library.

Brown, D. (2007). Horizon Scanning And The Business Environment The Implications For Risk management. *BT Technology 208 Journal*, 25(1), 208-214.

Browne, R. (2015). A Review of Elina Hiltunen's Foresight and Innovation: How Companies are Coping with the Future. *Journal of Futures Studies*, 19(4), 117-118.

Borgne, E. L. (2016). *Knowledge Management in Cartoons*. https://km4meu.wordpress.com/2016/02/07/knowledge-management-in-cartoons-a-selection/.

Bozkurt, V. (2003). Bilgi Toplumu"nun Getirdikleri ve Türkiye. *"Is, Guc" The Journal of Industrial Relations and Human Resources*, 5(2), 1.

Büyükyılmaz, O. (2013). Bilgi Yönetimi Uygulamaları Kapsaminda İnsan Kaynakları Yönetiminde Meydana Gelen Değişimler. *Business & Management Studies: An International Journal*, 1(1), 83-99.

Canbek, G., Sağıroğlu, Ş. (2006). Bilgi, Bilgi Güvenliği ve Süreçleri Üzerine Bir İnceleme. *Politeknik Dergisi*, 9(3), 165-174.

Canpolat, E. (2012). Teknolojik Belirlenimcilikte Bir Uğrak: Computopia. *Akdeniz İletişim Dergisi,* 17, 43-61.

Clair, G. S. (2017). Knowledge Services. *Leader to Leader*, Summer, 6-11.

Clair, G. S. (2017). *Knowledge Services A Strategic Framework for the 21st Century.* Berlin: Walter de Gruyter GmbH.

Clair, G. S., Stanley, D. (2008). Knowledge Services: The Practical Side of Knowledge Management. *Information Outlook*, June-July, 1-12.

Commission, E. C., JRC, IPTS. (2018). Criteria For Defining The Time Horizon. http://forlearn.jrc.ec.europa.eu/guide/3_scoping/dec_time-horizon.htm (01.07.2018)

Cromford Mill. (2020a). https://www.sutori.com/story/

Cromford Mill. (2020b). http://www.thepeakdistrict.info/derbyshire-towns-villages/

Cummings, J. N. (2004). Work Groups, Structural Diversity, and Knowledge Sharing in a Global Organization. *Management Science*, 50(3), 352-364.

Çakar, N. D., Yıldız, S., Dur, S. (2010). Bilgi Yönetimi ve Örgütsel Etkinlik İlişkisi: Örgüt Kültürü ve Örgüt Yapısının Temel Etkileri. *Ege Akademik Bakış,* 10(1), 71-93.

Çakır, M. (2018). *Bilgi Toplumu Tartışmaları.* Pales Yayınları.

Çalış, M., Tokat, B. (2013). Örgüt Yapısı Ve Mobbing İlişkisinin Özel Hastanelerde İncelenmesi: Giresun İli Örneği. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 68*(4), 103-120.

Çakırel, Y. (2016). İşletmelerde Büyük Veri. *Kırklareli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 5(1), 52-62.

Çankaya, D. (2017). *Örgütsel Yapı Bağlamında Bilgi Yönetimi Süreçlerinin Örgütsel Performansa Etkileri: Ankara Üniversitesi Örneği.* Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bilgi ve Belge Yönetimi Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi. Ankara.

Çiğdem, Ş., Seyrek, İ. H. (2015). İşletmelerde Büyük Veri Uygulamaları: Bir Literatür Taraması. *2. Ulusal Yönetim Bilişim Sistemleri Kongresi.* Erzurum.

Çuhadar, M. T. (2005). Türk Kamu Yönetiminde Personel Güçlendirme: Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Erciyes*

Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, (25), 1-21.

Çüçen, K. (2003). Bilgi Kuramına Giriş. *Bilimname II*, (2), 3-12.

Dalkir, K. (2017). *Knowledge Management in Theory And Practice*. Cambridge: Massachusetts Institute of Technology.

Daniel, B. (2015). Big Data And Analytics in Higher Education: Opportunities And Challenges. *British Journal of Educational Technology*, 46, 904–920.

DeCagna, J. (2001). The Power of Knowledge Sharing in Organizations. *Information Outlook*, 5(5), 21.

Delaney, K. (2014). Introduction to Horizon Scanning In The Public Sector. Australian Department of Industry.

Demirel, Y., Seçkin, Z. (2008). Bilgi ve Bilgi Paylaşımının Yenilikçilik Üzerine Etkileri. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 189-202.

Demir, H., Okan, T. (2009). Teknoloji, Örgüt Yapısı ve Performans Arasındaki İlişkiler Üzerine Bir Araştırma. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 10(1), 57-72.

Demirel, Y. (2009). Örgütsel Bağlılık ve Üretkenlik Karşıtı Davranışlar Arasındaki İlişkiye Kavramsal Yaklaşım. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* (15), 115-132.

Demirel, Y., Seçkin, Z. (2008). Bilgi ve Bilgi Paylaşımının Yenilikçilik Üzerine Etkileri. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* 17(1), 189-202.

Demirel, Y., Seçkin, Z. (2008). Bilgi Yönetim Uygulamasında Etkili Olan Faktörler Üzerine Mobilyacılık Sektöründe

Bir Araştırma. *Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 4*(8), 107-122.

Doğan, B., Altunoğlu, E. (2014). Bilgi Yönetimi, Örgüt Kültürü, Örgüt Yapısı ve Performans İlişkileri: Sivil Toplum Kuruluşları Üzerine Bir İnceleme. *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,* 7(3), 41-52.

Doğan, H. (2004). Bilgi Teknolojileri Örtülü Bilgi İçin Bir Fırsat mı? Tehdit mi?: Bilgi Teknolojilerinin Örtülü Bilgi Bağlamlı Kullanım Stratejileri. *Gazi Üniversitesi Ticaret Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi,* (1).

Doğan, S., Kılıç, S. (2009). Bilgi Yönetiminde Liderliğin Rolü Üzerine Kavramsal Bir İnceleme. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,* 14(2), 87-111.

Doğan, S. (1997). İnsan Kaynakları Potansiyelini Arttırmada İşletmeleri Etkinliğe Götüren Yol: Örgüt Kültürü, *Amme İdaresi Dergisi*, 30 (4).

Doğantimur, F. (2009). *ISO 27001 Standardı Çerçevesinde Kurumsal Bilgi Güvenliği*. Ankara: T.C. Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı.

Duran, E. (2011). Turizm, Kültür ve Kimlik İlişkisi; Turizmde Toplumsal ve Kültürel Kimliğin Sürdürülebilirliği. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* 19, 291-313.

Durna, U., Demirel, Y. (2008). Bilgi Yönetiminde Bilgiyi Anlamak. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (30), 129-156.

Earl, M. (2001). Knowledge Management Strategies: Toward A Taxonomy. *Journal of Management Information Systems*, 18(1), 215-233.

Edosio, U. (2014). Knowledge Management Concept. *Knowledge Management* . University of Bradford.

Ege, T., Esen, A., Dizdar, Ö. A. (2017). Organizational Learning and Learning Organizations: An Integrative Framework. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 13(2), 439-460.

Eilertsen, S., London, K. (2005). *Modes of Organizational Learning.* http://drmichaelroe.weebly.com/uploads/2/8/1/8/2818319/single_and_double_loop_learning.pdf

Eminağaoğlu, M., Gökşen, Y. (2009). Bilgi Güvenliği Nedir, Ne Değildir, Türkiye' de Bilgi Güvenliği Sorunları ve Çözüm Önerileri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* 11(4), 1-15.

Engin, A. O. (2005). Bilginin İnsan Hayatındaki Yeri ve Önemi. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (11), 427-453.

Erden, H. (2016). Kobilerde Bilgi Paylaşımı: Konya İli Ereğli İlçesinde Gıda İşletmelerinde bir İnceleme. *Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*. Mersin.

Eren, E., Akpınar, S. (2004). Yapısal Sermayenin İşletme Performansı Üzerindeki Etkilerinin Araştırılması. *Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* 6(22), 9-17.

Erengül, B. (1997). *Kültür Sihirbazları*. İstanbul, Evrim Yayınevi.

Eroğlu, E., Özkan, G. (2009). "Örgüt Kültürü" ve "İletişim Doyumu" İle Bireysel Özellikler Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi: Bir Uygulama Örneği. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi, 5*(4), 50-61.

Eser, G., Ensari, M. Ş. (2016). Yöneticinin Bilgi Paylaşım Davranışının, Çalışanların Bilgi Paylaşımı Sonucu Değersiz Olma Kaygısı Üzerindeki Etkisi ve Algılanan Örgütsel Desteğin Aracı Rolü Üzerine Bir Araştırma. *İAD İşletme Araştırma Dergisi,* 8(2), 134-151.

Evrin, V., Demirer, M. (2011). Kurumsal Bilgi Güvenliği Süreç Çalışmaları: ISO/IEC-27001 Örneği. *IV. Ağ ve Bilgi Güvenliği Ulusal Sempozyumu* (s. 25-33). Ankara, Atılım Üniversitesi.

Feledi, D., Fenz, S., Lechner, L. (2013). Toward Web-Based Information Security. *International Journal of Educational Research*, 199-209.

Fidancı, M.S. (2017). *Örgütlerde Bilgi Yönetimi Uygulamalarının Örgüt Kültürüne Etkisi: Adıyaman Belediyesi Örneği.* Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep.

Filos, E. (2008). Smart Organizations in the Digital Age. M. E. Jennex içinde, *Knowledge Management: Concepts, Methodologies, Tools And Applications.* Hershey: Information Science Reference.

Frappaolo, C. (2002). *Knowledge Management.* Oxford, Capstone Publishing.

Garrett, T. (2017). Future Studies Techniques–Scenario Planning and Foresight. moodlearchive2017.uws.ac.uk/ (01.07.2018)

Girard, J., & Ribière, V. (2016). Mapping the Future of KM through Earl's KM Taxonomy Lens. *Online Journal of Applied Knowledge Management*, 4(1),180-191.

Goffe, R.ve Jones, G. (2000), *Kurum Kültürü. (Çev. Kıvanç Kutmandu),* Ankara, Media Cat Kitapları.

Gold, A. H., Malhotra, A., Segars, A. H. (2001). Knowledge Management: An Organizational Capabilities Perspective. *Journal of Management Information Systems,* 18(1), 185-214.

Goll, I., Johnson, N.B. ve Rasheed, A.A. (2007). Knowledge Capability, Strategic Change, and Firm Performance: The Moderating Role of the Environment. *Management Decision*, 45(2), 161-179.

Gottschalk, P. (2005). *Strategic Knowledge Management Technology*. Idea Group Publishing.

Gökçe, Ş. (2006). Bilgi Çağının İş Organizasyonlarında Stratejik Bilgi Yönetimi: Teori ve Bir Uygulama. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi. Konya.

Gökmen, A., Hamşioğlu, A. B. (2011). Tacıt Knowledge And Its Corelatıon To Innovation And Performance in Obtaining Competitive Advantage: A Study In A Business Operatıng in The Textıle Industry. *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi,* (7), 19-34.

Görmüş, A. Ş. (2009). Entelektüel Sermaye ve İnsan Kaynakları Yönetiminin Artan Önemi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,* 1(1), 57-75.

Gunnlaugsdottir, J. (2003). Seek And You Will Find, Share And You Will Benefit: Organising Knowledge Using Groupware System. *International Journal of Information Management*, 23(5), 363-380.

Güçlü, N. (2003) Örgüt Kültürü. *Kırgızistan Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* 6, 147-159.

Güçlü, N., Sotirofski, K. (2006). Bilgi Yönetimi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 4*(4), 351-371.

Gülseçen, S. (2015). *Bilgi Yönetimi, Bilgi Türeticileri, Büyük Veri, İnovasyon ve Kurumsal Zeka.* Ankara, Papatya Yayıncılık Eğitim.

Gümüştekin, G. E. (2004). Bilgi Yönetiminin Stratejik Önemi. *İktisadi İdari Bilimler Dergisi,* 18(3), 201-212.

Güngör, G., Celep, C. (2016). Ortaöğretim Öğretmenlerinin Örgüt içi Bilgi Paylaşımı, Örgütsel Öğrenme ve Entelektüel Sermaye Düzeyleri Arasındaki İlişki. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* 12(3), 932-347.

Güzel, C. (2003). Aristoteles'te Bilgi, Bilim, Bilgide Kesinlik. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, 20*(1), 126-139.

Hacip, Y. H. (2019). *Kutadgu Bilig.* İstanbul, Türkiye İş Bankası Yayınları.

Han, B.-C. (2020a). *Eros'un Istırabı.* İstanbul, Metis Yayınları.

Han, B.-C. (2020b). *Psikopolitika Neoliberalizm ve Yeni İktidar Teknikleri.* İstanbul, Metis Yayınları.

Han, B.-C. (2020c). *Şeffaflık Toplumu.* İstanbul, Metis Yayınları.

Habegger, B. (2009). Horizon Scanning in Government: Concept, Country Experiences, and Models for Switzerland, Swiss Federal Office for Civil Protection. Zurich https://works.bepress.com/beathabegger/16/. (01.07.2018)

Hariharan, A. (2015). *The Strategic Knowledge Management Handbook: Driving Business Results by Making Tacit Knowledge Explicit.* USA: Quality Press.

Hauschild, S., Licht, T., Stein, W. (2001). Creating a Knowledge Culture. *The McKinsey Quarterly,* (1), 74-81.

Hey, J. (2004). The Data, Information, Knowledge, Wisdom Chain: The Metaphorical Link. *Intergovernmental Oceanographic Commission*, 26.

Hines, A., Bengston, D. N., Dockry, M. J., and Cowart, A. (2017). Setting Up a Horizon Scanning System: A US Federal Agency Example. https://www.andyhinesight.com/wp-content/uploads/2018/01/Setting-Up-a-Horizon-Scanning-System-PrePub-DRAFT.pdf

Hislop, D. (2005). *Knowledge Management a Critical Introduction.* New York: Oxford University Press.

http://www.cagataycebi.com/security/bilgi_guvenligi.pdf (04.11.2018).

http://www.horizons.gc.ca. (2018). Weak Signals. http://www.horizons.gc.ca. https://www.gov.uk. (2018). Horizon Scanning Programme Team.

https://www.gov.uk/government/groups/horizon-scanning-programme-team (01.07.2018)

Ipe, M. (2003). Knowledge Sharing in Organizations: A Conceptual Framework. *Human Resource Development Review,* 2(4), 337-359.

Işıklı, Ş. (2014). Büyük Veri, Epistemoloji ve Etik Tartışmalar. *AJIT-e:Online Academic Journal of Information Technology*, 5(17), 89-122.

Işık, M. (2018). Bilgi Paylaşımını Etkileyen Faktörler ve Bilgi Paylaşım Sürecinin Yenilikçi İş Davranışına Etkisi. *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, 641-656.

İleri, Y. Y. (2016). Örgütlerde Bilgi Güvenliği Yönetimi, Kurumsal Entegrasyon Süreci ve Örnek Bir Uygulama.

Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 17(4), 55-72.

İnce, M., & Oktay, E. (2006). Bilginin Bir Stratejik Güç Olarak Önemi Ve Örgütlerde Bilgİ Yönetimi. *Selçuk Üniversitesi Karaman İ.İ.B.F. Dergisi*, 10(9), 15-29.

İnce, M., Oktay, E. (2006). Bilginin Bir Stratejik Güç Olarak Önemi ve Örgütlerde Bilgi Yönetimi. *Selçuk Üniversitesi Karaman İktisadi İdari Bilimler Fakültesi*, 15-29.

İpçioğlu, İ. (2012). Örgüt Kültürü ve Entellektüel Sermaye İlişkisinin İncelenmesine Yönelik Bir Araştırma. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 4(1), 153-165.

İpçioğlu, İ., Kahya, D. (2016). Bilgi Yönetimi Sürecinin Örgütsel Performansa Etkisi ve Otomotiv Sektöründe Bir Araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (25), 179-204.

Jackson, M. (2013). Practical Foresight Guide (Chapter 4– Scanning). https://www.shapingtomorrow.com/media-centre/pf-ch04.pdf (01.07.2018)

Jay B. B. (1986). Organizational Culture: Can It Be A Source of Sustained Competitive Advantage, *Academy of Management Rewiev*, 11(3), 658-659.

Jennex, M. E. (2005). *Case Studies in Knowledge Management.* Hershey: Idea Group Publishing.

Jennex, M. E. (2006). Establishing the foundations of the knowledge management discipline. *International Journal of Knowledge Management*, 2(3), i-iv.

Jennex, M. E. (2008). Knowledge Management Success Models. M. E. Jennex içinde, *Knowledge Management: Concepts,*

Methodologies, Tools, and Applications (s. 32-40). Hershey: Information Science Reference.

Jennex, M. E., Olfman, L. (2008). Assessing Knowledge Management Success. M. E. Jennex içinde, *Knowledge Management: Concepts, Methodologies, Tools And Applications.* Hershey: Information Science Reference.

Jozef, L. (2002). Synergizing The Learning Organization and Knowledge Management. *Journal of Knowledge Management*, 6(3), 290.

Kağnıcıoğlu, H. (2002). Günümüz İşletmelerinin Yaşam Anahtarı: Müşteri Odaklılık. *Ege Academic Review*, 2, 78-90.

Kakabadse, N. K., Kakabadse, A., Kouzmin, A. (2003). Reviewing The Knowledge Management Literature: Towards A Taxonomy. *Journal of Knowledge Management*, 77(4), 75-91.

Karabağ, S. F. (2005). Bilgi Yönetiminde Donanım ve Yazılım Teknolojileri. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(1), 297 - 316.

Kalkan, V. D. (2006). Örgütsel Öğrenme ve Bilgi Yönetimi Kesişim ve Ayrışma Noktaları. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 5*(16), 22-36.

Kalkan, V. D. (2018). *Bilgi Üretimi: Çağdaş Örgütlerde Bilgi Yönetimi ve Yenilik Süreçlerinin Yapı Taşı.* Ankara, Nobel Yayıncılık.

Karaarslan, E., Teke, A., Şengonca, H. (2003). Bilgisayar Ağlarında Güvenlik Politikalarının Uygulanması. *Akademik Bilişim Konferansı, Çukurova Üniversitesi.*

Karaçor, S., Şahin, A. (2004). Örgütsel İletişim Kurma Yöntemleri ve Karşılaşılan İletişim Engellerine Yönelik Bir Araştırma. *Selçuk Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler*

Fakültesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 8, 97-117.

Karagöz, Y., Ağraş, S., Mesci, M. (2015). Relationships Between Knowledge Sharing and Reward Systems In Organizations: The Case Of Erenco. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 16*(2), 281-300.

Karslı, Ö. (2016). Ernst Cassirer'de Kültürün Anlamı. *Journal of Management Economics Literature Islamic and Political Sciences, 1*(2), 38-59.

Karavardar, G. (2012). Çalışan İlişkileri ve Bilgi Paylaşımı: Bankacılık Sektöründe Bir Uygulama. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 2*(1), 145-156.

Kayser V., Bierwischa A (2016). Using Twitter for foresight: An opportunity? *Futures* 84, 50–63.

Kelleci, M. A. (2003). *Bilgi Ekonomisi ve İşgücü Piyasasi: Eğilimler, Fırsatlar ve Riskler.* Ankara: DPT .

Kevük, S. (2006). Bilgi Ekonomisi. *Journal of Yaşar University*, 1(4), 319-350.

Kılıç, C. (2009). *Felsefe Diyarından Hikmet Yurduna Bilgelik Hikâyeleri.* İnsan Kitap.

Kesen, İ. (2013). Bilgi Yönetimi ve Eğitim Yönetimine Uygulaması. *Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* 1(1), 55-85.

Keseroğlu, H. S. (2010). Bilginin Bilgisi: Kütüphane ve Bilgibilim Kuramı Sorunsalı. *Türk Kütüphaneciliği,* 24(4), 685-704.

Koçel, T. (2014). *İşletme Yöneticiliği.* İstanbul, Beta Yayıncılık.

Köseoğlu, M. A., Barca, M., Karayormuk, K. (2010). Türk Yöneticiler Bilgi Yönetiminden Ne Anlıyor? *Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi*, 5(1), 163-175.

Köseoğlu, M. A., Gider, Ö., Ocak, S. (2011). Bilgi Paylaşımı Tutumunu Etkileyen Faktörler Nelerdir? Bir Kamu Hastanesi Örneği. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,* 6(1), 215-243.

Kulaklı, A. (2005). Yeni Ürün Geliştirme Sürecinde Bilgi Paylaşımının Önemi ve Değer Yaratılmasına Olan Katkıları. *V. Ulusal Üretim Araştırmaları Sempozyumu*, 265-271.

Kulaklıoğlu, A. S. (2009). *Örgütsel Vatandaşlık Davranışı ve Bilgi Paylaşımı İlişkisi: Bir Uygulama.* Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi. Kütahya.

Kurt, E. (2006). *İşletmelerde Bilgi Dönüşümü.* İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.

Kurt, İ., Zaim, H., Seçgin, G. (2012). Örtülü Bilginin Performansa Etkisi: Uluslararası Bir Banka Uygulaması. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* (21), 425-442.

Kutanis, R. Ö., Mesci, M. (2013). Bilgi Yönetimi ile Yenilik Arasındaki İlişkide Örgüt İçi Dinamiklerin Ara Değişkenlik Etkisini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma. *Ege Akademik Bakış*, 13(3), 367-381.

Kurt, M. (2005). İşletmelerde Bilginin Rolündeki Değişim ve Bilgi Yönetimi. *Bilgi Çağında Bilgi Yönetimi,* 154-163. Konya, Çizgi Kitapevi.

Kutanis, R. Ö., Mercan, N. (2015). Bilgi Paylaşımı Davranışlarının Örgüt Kültürüyle İlişkisine Yönelik Bir Araştırma. *İş ve İnsan Dergisi, 2*(2), 147-155.

Külcü, Ö. (2000). Kuramsal Bilginin Oluşumu ve Toplumsal Bilgiye Dönüşümünde Epistemoloji Bilgi Hizmetleri İlişkisi I. *Türk Kütüphaneciliği,* 14, 386-411.

Lam, A. (2010). Innovative Organizations: Structure, Learning and Adaptation. *Dıme Final Conference*, 163-175.

Laurent, E. M., Boulanger, D. (2016). *Artificial Intelligence for Knowledge Management.* Cham, Switzerland: Springer.

Lee, E. A. (2019). *İnsan Teknoloji Arasındaki Yaratıcı Ortaklık Dijital Ruh.* İstanbul, Koç Üniversitesi Yayınları.

Lee, H., Choi, B. (2003). Knowledge Management Enablers, Processes, and Organizational Performance: An Integrative View and Empirical Examination. *Journal of Management Information Systems,* 20(1), 179-228.

Leitch, C., HarrisoN, R., Burgoyne, J., Blantern, C. (1996). Leitch C. HarrisoLearning Organisations: The Measurement of Company Performance. *Journal of European Industrial Training,* 20(1), 31-44.

Lin, H. F. (2007). Knowledge Sharing And Firm İnnovation Capability: An Empirical Study. *International Journal of Manpower,* 28(3), 315-332.

Maier, R. (2007). *Knowledge Management Systems Information and Communication Technologies for Knowledge Management.* Berlin: Springer.

Marşap, A., Akalp, G., Yeniman, E. (2010). Sağlık İşletmelerinde İnsan Kaynağının Kurumsal Bilgi Güvenliği Kültürü Gelişimi. *Bilişim Teknolojileri Dergisi,* 3(1), 31-40.

Mart, İ. (2012). *Bilişim Kültüründe Bilgi Güvenliği Farkındalığı.* Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi. Kahramanmaraş.

Martins, A., Eloff, J. (2002). Informatıon Securıty Culture. *Security in the Information Society*, 203-214.

Mcauley, J., Duberley, J., Johson, P. (2019). *Örgüt Kuramı Meydan Okumalar ve Bakış Açıları.* Ankara, Nobel Akademik Yayıncılık.

McLean, R., Blackie, N. M. (2008). E-Commerce as Knowledge Management: Managing Consumer Knowledge. M. Jennex içinde, *Knowledge Management: Concepts, Methodologies, Tools And Applications.* Hershey: Information Science Reference.

Medeni, T. (2008). Tacit-Explicit and Specific-General Knowledge Interactions in CoPs. M. E. Jennex içinde, *Knowledge Management: Concepts, Methodologies, Tools And Applications.* Hershey: Information Science Reference .

Mehrdad, V. (1997). A Critical Survey of J.K. Arrow's Theory of Knowledge. *Cahiers d'économie politique*, 29, 35-65.

Meško, M., Suklan, J., Roblek, V. (2017). The Impact of the Internet of Things to Value Added in Knowledge-Intensive Organizations. M. Mohiuddin içinde, *Knowledge Management Strategies and Applications* (s. 169-186). DOI: 10.5772/63142.

Miles, I., and Saritas, O. (2012). The Depth Of The Horizon: Searching, Scanning And Widening Horizons. Foresight, 14(6), 530 - 545.

Minibaş J. ve Erkmen T. (2008). *Yönetim İletişim Kültür*. İstanbul. Arıkan Yayınları.

Mohajan, H. K. (2017). The Roles of Knowledge Management for the Development of Organizations. *Journal of Scientific Achievements*, 2(2),1-27.

Mumford, L. (2017). *Teknik ve Uygarlık*. İstanbul, Açılım Kitap.

Naisbitt, J., Aburdene, P. (1990). *Değişen Dünyada 1990'ların On Yeni Hedefi Megatrends 2000*. İstanbul, Form Yayınları.

Netflix. (2020, 04 16). *Business and Legal Affairs Associate: Strategic Knowledge Management*. https://jobs.lever.co/netflix/bf553dec-96f1-4409-9d8e-fadc7c85fca7

Neto, R. C., Souza, R. R., Neves, J. T., Barbosa, R. R. (2008). Strategic Knowledge Management: In Search Of A Knowledge-Based Organizational Model. *Comportamento Organizacional E Gestão*, 14(2), 247-256.

Niekerk, J. V., Solms, R. V. (2010). Information Security Culture: A Management Perspective. *Computers ve Security*, 29, 476-486.

North, K., Kumta, G. (2018). *Knowledge Management Value Creation Through Organizational Learning*. Cham, Switzerland: Springer Texts in Business and Economics.

Nutku, U. (1978). Antropolojinin İnsan Kavramıyla Ethik'in İnsanlık Kavramı Arasında Bulunabilecek Geçitler.

Odabaş, H. (2003). Kurumsal Bilgi Yönetimi. *Türk Kütüphaneciliği*, 17(4), 357-368.

OED. (2018). What's Horizon? https://en.oxforddictionaries.com/definition/horizon. (01.07.2018).

Okul, T., Şimşek, G., Hafçı, B., Barış, Z. (2018). Konaklama İşletmesi Yöneticilerinde Bilgi Güvenliği Farkındalığı:

Kuşadası'ndaki Beş Yıldızlı Oteller Örneği. *Uluslararası Türk Dünyası Turizm Araştırmaları Dergisi, 3*(2).

Onan, B., Arısoy, A. M. (2013). Türkçe Öğretiminde Epistemolojik Bir Yaklaşım. *Ana Dili Eğitimi Dergisi,* 1(1), 77-91.

Önel, D. (2008). Bilgi Güvenliği Bilinçlendirme Süreci Oluşturma Kılavuzu. TÜBİTAK UEKAE (Ulusal Elektronik ve Kriptoloji Araştırma Enstitüsü), Sürüm 1.00.

Öneren, M., Çiftçi, G., Harman, A. (2016). ilgi Paylaşımının Yenilikçi Davranışa ve Örgütsel Güveneetkisi Üzerine Bir Araştırma. *Akademik Bakış Dergisi*, 58, 127-157.

Özdemir, V. (2018). "Sanayi 4.0 Ufuk Taraması: Yapay Zekâ İle Akıllı Fabrika, Dijital Hastane ve Şehir Tasarımı" https://www.dunya.com/kose-yazisi/sanayi-40-ufuk-taramasi-yapay-zeka-ile-akilli-fabrika-dijital- hastane-ve-sehir-tasarimi/417802 (01.07.2018).

Özdemirci, F. (2001). *Belge Üretimi ve Kurumsal Bilgi Yönetimi.* 21. Yüzyıla Girerken Enformasyon Olgusu Sempozyumu: Bildiriler 19-20 Nisan 2001: Hatay içinde (ss.179-186). Ankara: Türk Kütüphaneciler Derneği.

Özdemirci, F., & Aydın, C. (2007). Kurumsal Bilgi Kaynakları ve Bilgi Yönetimi. *Türk Kütüphaneciliği,* 21(2), 164-185.

Özdenizci, B. (2015). *Bilgi Değer Zinciri*. S. Gülseçen içinde, Bilgi Yönetimi Bilgi Türeticileri, Büyük Veri İnovasyon ve Kurumsal Zeka. İstanbul, Papatya Bilim.

Özdevecioğlu, M., Biçkes, D. M. (2012). Örgütsel Öğrenme ve İnovasyon İlişkisi: Büyük Ölçekli İşletmelerde Bir Araştırma. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,* (39), 19-45.

Özer, A. (2011). Bilginin Yolculuğunda Bilgi Çalışanlarının Rolü. *Çimento Endüstrisi İşverenleri Sendikası Dergisi*, 4-20.

Özgener, Ş. (2003). Büyüme Sürecindeki Kobi'lerin Yönetim ve Organizasyon Sorunları: Nevşehir Un Sanayii Örneği. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 20, 137-161.

Özkol, İ. (2015). *İşletmelerde Bilgi Yönetimi Uygulamalarında Bilgi Uzmanı Etkinliği*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi. Ankara.

Özler, H., Özler, D. E., Gümüştekin, G. E. (2006). Örgütlerde Etkileşim Mekanizmaları Kapsamında Bilgi Paylaşımı ve Ödüllendirme İlişkisi. *Gazi Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Dergisi*, 1(8), 137-151.

Öztemiz, S., Yılmaz, B. (2013). Bilgi Merkezlerinde Bilgi Güvenliği Farkındalığı: Ankara'daki Üniversite Kütüphaneleri Örneği. *Bilgi Dünyası,* 14(1), 87-100.

Öztürk, A. (2005). *İşletmelerde Bilgi Yönetimi ve Bilgi Paylaşımı, Eskişehir Türk Telekomda Örnek Bir Uygulama.* Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi. Kütahya.

Öztürk, A. (2017). Yükseköğretimde Büyük Veri ve Öğrenme Analitikleri: Güncel Teori ve Uygulamalar. [Kitap Tanıtımı: Big Data and Learning Analytics in Higher Education: Current Theory And Practice, B. K. Daniel, (Ed.)]. *AUAd*, 3(1), 218-228.

Palo, G. (2013). Bilginin Toplumsallaşması ve Sosyal Epistemoloji. *Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, 51, 75-84.

Palomino, M. A., Bardsley, S., Bown, K., Lurio, J. D., Ellwood, P., Holland-Smith, D., and Vincenti, A. (2012). Web-

based Horizon Scanning: Concepts And Practice. Foresight, 14(5), 355-373.

Pauleen, D. (2017). Davenport and Prusak on KM and Big Data/Analytics: Interview with David J. Pauleen. *Journal of Knowledge Management*, 21(1).

Plessis, M. (2007). The Role of Knowledge Management in Innovation. *Journal of Knowledge Management,* 11(4), 20-29.

Polanyi, M. (1966). *The Tacit Dimension.* New York: Doubleday&Company, Inc.

Prat, N. (2006). A Hierarchical Model for Kanowledge Management. D. Schwartz içinde, *Encyclopedia of Knowledge Management* (s. 211-220). Hershey: Idea Group Inc.

Pro-G. (2003). Bilişim Güvenliği. Sürüm 1.1 Pro-G Bilişim Güvenliği ve Araştırma Ltd. https://docplayer.biz.tr/6090046-oracle-turkiye.html.

Prusak, L. (2001). Where did Knowledge Management Come From? *IBM Systems Journal*, 40(4), 1002-1007.

Popper, R., Keenan, M., Medina, and Miles, I. (2008). Benchmarking the Colombian Foresight Programme Against Practices in Europe and South America. *Cuadernos de Administración*, 40, 9-25.

Pozdnakova, A. (2008). Knowledge Management And Foresight Elements For Small And Medium Enterprises .Computer Science, 34, 126-137.

Ranciere, J. (2015). *Cahil Hoca Zihinsel Özgürleşme Üzerine Beş Ders.* İstanbul, Metis Yayınları.

Rao, M. (2005). *KM Tools And Techniques : Practitioners And Experts Evaluate KM Solutions.* Oxford: Elsevier Inc.

Rençber, S. Ö., Özdemir, A. (2019). Almanya ve Türkiye'deki Büyük Veri Uzmanlarının Eğitim ve Yeteneklerinin Karşılaştırılması: Linked-in Veri Madenciliği Uygulaması. *Veri Bilim Dergisi*, 2(1), 35-43.

Robbins, S. P. (1994). *Örgütsel Davranışın Temelleri* (Çev. S. A. Öztürk). İstanbul, Etam A. S. Basım ve Yayım.

Rowley, J. (2007). The Wisdom Hierarchy: Representations of The DIKW Hierarchy. *Journal of Information Science*, 33(2), 163–180.

Rowea, E., Wrightb, G., Derbyshire, J. (2017). Enhancing Horizon Scanning By Utilizing Pre-Developed Scenarios: Analysis Of Current Practice And Specification Of A Process Improvement To Aid The Identification Of Important 'Weak Signals. Technological Forecasting & Social Change, 125, 224–235.

Rüdige, G. K. (1999). Wissensmanagement-"Wege zur Intelliganten Organization", Management Forschung und Praxis, *Diskussionsbeitrag*, 26, 12-30.

Safran, B. (2015). Bilgi Yönetilebilir mi? Kavramsal Bir Yaklaşım. *Türk Kütüphaneciliği*, 29 (3), 550-565.

Safa, N. S., Solms, R. V. (2016). An Information Security Knowledge Sharing Model in Organizations. *International Journal of Educational Research*, 442-451.

Safa, N. S., Solms, R. V., Furnell, S. (2016). Information Security Policy Compliance. *International Journal of Educational Research*, 70-82.

Sağsan, M. (2002). Örgütsel Seçimlerde Küme Modeli : İnsan İlişkileri, Bilgi Yönetimi ve Örgütsel Öğrenmenin Ara Kesitinde "İnsan". *Bilgi Dünyası*, 3(2), 1-33.

Sağsan, M. (2018) Bilgi Yönetimi Bakış Açısından Bilgi Süreçleri ve Bir Model Önerisi. http://kaynak.unak.org.tr/bildiri/unak06/u06-6.pdf.

Sarıtaş, İ. (2010). *Bilgi Yönetimi ve E-Devlet Uygulaması.* Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi. Ankara.

Sari, P. K., Prasetio, A. (2017). Knowledge Sharing and Electronic Word of Mouth to Promote Information Security Awareness in Social Network Site. *Big Data and Information Security (IWBIS)*, 113-117.

Saritas, O., Smith, J. E. (2011). The Big Picture–Trends, Drivers, Wild Cards, Discontinuities And Weak Signals. *Futures*, 43, 292–312.

Savran, G. A. (2004). Marx'dan Delphy'ye Bir Ufuk Taraması (Beden Emek Tarih İçinde). İstanbul: Kanat Yayınları.

Schein, E. (1992). *Organizational Culture and Leadership* (2. Baskı). San Francisco: Jossey Bass Publication.

Schlienger, T., Teufel, S. (2003). Analyzing Information Security Culture: Increased Trust by an Appropriate Information Security Culture. *Database and Expert Systems Applications, 14th International Workshop,* 1-6.

Schwartz, D. (2006). *Encyclopedia of Knowledge Management*. Hershey: Idea Group Inc.

Selvi, Ö. (2012). Bilgi Toplumu, Bilgi Yönetimi ve Halkla İlişkiler. *Gümüşhane üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 3, 191-214.

Senge, P. (2018). *Beşinci Disiplin.* İstanbul, Yapı Kredi Yayınları.

Serpek, E. (2003). *Bilgi Çağında Bilgi Yönetimi ve Öğrenen Örgütler.* Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi. Konya.

Sevencan, M. (2010). Bir Stratejik Öngörü Metodu Olarak Senaryo Planlama. *KÖKSAV E-bülten*, 1-25.

Seyrek, İ.H. (2011). Bulut Bilişim: İşletmeler için Fırsatlar ve Zorluklar. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(2):701-713.

Sezgin, O. B., Uçar, Z., Duygulu, E. (2015). Güven, Yenilikçi İş Davranışı İlişkisinde Bilgi Paylaşımının Aracılık Rolü. *İşletme Fakültesi Dergisi,* 16(2), 1-20.

Śledzik, K. (2013). Schumpeter's View On Innovation And Entrepreneurship. S. Hittmar içinde, *Management Trends in Theory and Practice.* Faculty of Management Science and Informatics, University of Zilina & Institute of Management by University of Zilina,.

Simard, J.-C. (2003). Epistemoloji. *Bilimname II*, 2, 13-21.

Siponen, M. T. (2000). A Conceptual Foundation For Organizational Information Security Awareness. *Information Management & Computer Security*, 8(1), 31-41.

Smith, A. (1997). *Ulusların Zenginliği.* İstanbul, Alan Yayıncılık.

Stewart, T. A. (1991, June 3). Brainpower. *Fortune*.

Şahin, M. D. (2009). *Sanal Örgütlerde Bilgi Paylaşımı ve İnsan Kaynakları Yönetimi Etkileşimi Üzerine Bir Araştırma.* Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi. Kütahya.

Şahinaslan, E., Kandemir, R., Şahinaslan, Ö. (2009). Bilgi Güvenliği Farkındalık Eğitim Örneği. *Harran Üniversitesi XI. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri*, 189-194.

Şahinaslan, E., Kantürk, A., Şahinaslan, Ö., Borandağ, E. (2009). Kurumlarda Bilgi Güvenliği Farkındalığı, Önemi ve Oluşturma Yöntemleri. *Harran Üniversitesi XI. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri*, 597-602.

Şeker, S. E. (2014). Bilgi Yönetimi (Knowledge Management). *YBS Ansiklopedi,* 1(2), 10-17.

Şentürk, B. (2008). *Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Bilgi Yönetimi Anlayışı ve Belge Yönetimi.* Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bilgi ve Belge Yönetimi Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi. Ankara.

Şentürk, M., Çetin, A. (2016). Bilgi Paylaşma Davranışının Planlı Davranış Teorisi ve Sosyal Değişim Teorisi Bağlamında İncelenmesi: Dermatologlar Üzerine Ampirik Bir Araştırma. *Ege Akademik Bakış,* 16(2), 241-256.

Tamer, İ., İyigün, N. Ö., Sağlam, M. (2014). Örgüt Kültürünün Örgüte Bağlılık Üzerindeki Etkisi: Bir Perakende İşletmesi Çalışanları Üzerinde Araştırma. *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,* 5(8), 187-202.

Tanrıverdi, S. (2006). *Polis Meslek Yüksek Okulu Öğrencilerinin Yetiştirilmesinde Kurum Kültürünün Etkisi: Şükrü Balcı Polis Meslek Yüksek Okulu Örneği*. Beykent Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Tanova, C., Karadal, H. (2004). Kurumsal Strateji İle İnsan Kaynakları Politikaları Arasındaki İlişkinin Analizi. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,* 19(2), 123-136.

TDK. (2018). Ufuk. http://www.tdk.gov.tr/ (01.07.2018).

TDK (2012). Bilgi. http://www.tdk.gov.tr/ (20.03.2019).

Theriou, N., Maditinos, D., Theriou, G. (2011). Knowledge Management Enabler Factors and Firm Performance: An Empirical Research Of The Greek Medium and Large Firms. *European Research Studies Journal,* (2), 97-134.

Tiryaki, R. (2005). *Hiyerarşik Organizasyonlarda Bilgi Yönetimi.* Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli.

TSE. (2015). TS EN ISO 9001: 2015. Ankara.

Top, S., Dilek, S. (2013). Sağlık Hizmet Sektöründe Çalışanların Kurumsal Bilgi Paylaşımı Algılamasının İlişki Analizi Yoluyla Değerlendirilmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,* 18(1), 283-304.

Tokcan, H. (2015). *Bilginin Üretimi ve Kullanımı Açısından Bilgi Yönetimi: Üniversitede Akademik Yöneticilerin Bilgi Yönetimi Algıları Üzerine Bir Uygulama*. Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Doktora Tezi. Kırıkkale.

Tsoukas, H., Vladimirou, E. (2001). What is organizational knowledge? *Journal of Management Studies*, 38, 973-993.

Tunalı, S. ve Kiraz, E. (2017). Gelecek Üzerine Araştırma Yapma Yöntemlerinin Eğitim Araştırmalarında Kullanılması. *Yaşadıkça Eğitim*, 31(2), 41-54.

Turgut, E., Begenirbaş, M. (2014). İlişkisel Sosyal Sermayenin Yenilikçi Davranışa Etkisinde Örtülü Bilgi Paylaşımı Davranışının Aracılık Rolü. *Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi*, 7(1), 146-160.

TÜBİTAK (2004). Ulusal Bilim ve Teknoloji Politikaları 2003-2023 Strateji Belgesi. https://www.tubitak.gov.tr/tubitak_content_files/vizyon2023/Vizyon2023_Strateji_Belgesi.pdf (01.07.2018).

Uçak, N. Ö. (2010). Bilgi: Çok Yüzlü Bir Kavram. *Türk Kütüphaneciliği,* 24(4), 705-722.

Uğur, S. S., Uğur, U. (2014). Yöneticilik ve Liderlik Ayrımında Kişisel Farklılıkların Rolü. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 6(1), 122-136.

Uhl A., Kolleck N., and Schiebel E. (2017). Twitter Data Analysis As Contribution To Strategic Foresight-The Case Of The EU Research Project Foresight and Modelling for European Health Policy and Regulations (FRESHER). *European Jornal Futures Research*, 5(1), 2-16.

Uluğtekin, N., Doğru, Ö. (2005). Coğrafi Bilgi Sistemi ve Harita: Kartografya. *Ege Üniversitesi Coğrafi Bilgi Sistemleri Sempozyumu*, 209-215.

Unutkan, G. A. (1995). *İşletmelerin Yönetimi ve Örgüt Kültürü*. İstanbul, Türkmen Kitabevi.

Uzun, H., Durna, U. (2008). İşletmelerde Rekabet Unsuru Olarak Bilgi Yönetimi. *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,* 1(1), 33-40.

Üçok, T. (1989). Organizasyon Kültürünüm Oluşumu. *Dokuz Eylül Üniversitesi. İ.İ.B.F. Dergisi,* 4(1) 308-321.

Ülgener, S. F. (2019). *Makaleler*. İstanbul, Derin Yayınları.

Ülken, H. Z. (2016). *Bilgi ve Değer.* Ankara, Doğu Batı Yayınları.

Visser, M. (2007). Deutero-Learning in Organizations: A Review and a Reformulation. *The Academy of Management Review*, 32(2), 659-667.

Vural, Y. (2007). *Kurumsal Bilgi Güvenliği ve Sızma (Penetrasyon) Testleri.* Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi. Ankara.

Vural, Y., Sağıroğlu, Ş. (2008). Kurumsal Bilgi Güvenliği ve Standartları Üzerine Bir İnceleme. *Gazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi,* 23(22), 507-522.

Wiig, K. M. (2004). *People-focused Knowledge Management: How Effective Decision Making.* Elsevier Inc.

Wikipedia. (2020, 05 02). *Allegory of The Cave*. https://en.wikipedia.org/wiki/Allegory_of_the_cave.

Wong, K. Y. (2005). Critical Success Factors For Implementing Knowledge Management in Small and Medium Enterprises. *Emerald Group Publishing Limited,* 105(3), 261-279.

Yalçın, L. (2010). Kamu Yönetim Yaklaşımlarının Teknik, Teknoloji ve Bilim Odaklılık Bakımından Bir Değerlendirmesi. *Kamu Yönetimi ve Teknoloji*, Ankara, Nadir Kitap.

Yang, H.-L., Wu, T. C. (2008). Knowledge Sharing in an Organization. *Technological Forecasting &Social Change,* 75, 1128-1156.

Yavan, Ö. (2012). Örgüt Stratejileri Kriz Yönetimi ve Senaryolar. Kamu-iş, 12(2), 101-135.

Yavanoğlu, U., Sağıroğlu, Ş., Çolak, İ. (2012). Sosyal Ağlarda Bilgi Güvenliği Tehditleri ve Alınması Gereken Önlemler. *Politeknik Dergisi,* 15(1), 15-27.

Yazıcıoğlu, O., Varol, K., Borat, O. (2011). Bilgi Yönetimi. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi,* (20), 15-32.

Yeniçeri, Ö., Demirel, Y. (2007). Örgüt İçi Bilgi Paylaşımına Yönelik Bireysel ve Örgütsel Engeller Üzerine Bir Araştırma. *Selçuk Üniversitesi Karaman İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,* (12), 221-234.

Yıldız, T. (2014). Saussure'den Bakhtin'e Dil-Kültür İlişkisi: Tümü Kapsayıcı Olgu. *İdil Dergisi, 3*(11), 115-136.

Yılmaz, M. (2009). Enformasyon ve Bilgi Kavramları Bağlamında Enformasyon Yönetimi ve Bilgi Yönetimi. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi,* 49(1), 95-118.

Yılmaz, H. (2014). Bilgi Liderliğinin İşletme Performansı Üzerine Etkilerinin Değerlendirilmesi. *Optimum Ekonomi ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 1(1), 51-68.

Yüksel, Y. (2010). Esnek Kapitalizm ve Altın Yakalı Çalışanlar. *İş Ahlakı Dergisi*, 3(5), 97-117.

Zaim, H. (2005). *Bilgi Yönetim Süreçleri. Bilgi Çağında Bilgi Yönetimi.* Konya, Çizgi Kitapevi.

Zaim, H.(2005). *Bilginin Artan Önemi ve Bilgi Yönetimi*. İstanbul, İşaret Yay.

Zaim, H. (2010). Bilgi Yönetiminin Alt Yapısı ve Bilgi Yönetimi Performansı: Türkiye'de Bir Saha Çalışması. *Sosyal Siyaset Konferansları,* 59(2), 51-67.

Zaim, H., Gürün, F. (2007). Kurumsal Başarının Gizli Anahtarı Entellektüel Sermaye. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi,* 53, 295-312.

Zengin, O. (2010). *Verimlilik ve Teknoloji. Kamu Yönetimi ve Teknoloji*. Ankara, Nadir Kitap.

GÜNCEL İLETİŞİM ÇALIŞMALARI

EDİTÖR
Dr. Volkan YAVUZ

EFEAKADEMİ

Güncel İletişim Çalışmaları

Editör: Volkan YAVUZ ORCID (0000-0001-8617-2994)

ISBN: 978-605-06535-9-5

E-ISBN: 978-605-06535-8-8

1. Baskı: Ağustos 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ'ye aittir.
EFE AKADEMİ bir OFİS 2005 kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI

YAVUZ, Volkan
Güncel İletişim Çalışmaları
1. Basım, IV + 145 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar kelimeler:
1. İletişim, 2. Sosyal Medya, 3. Reklam, 4. Pazarlama, 5. Marka İletişimi.

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)

Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İçindekiler

ÖNSÖZ I
İÇİNDEKİLER III

SOSYAL MEDYA ARAÇLARININ KULLANIMINDA EKRAN TERCİHLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA.....1
VOLKAN YAVUZ

SOSYAL MEDYADA SAĞLIK.....21
MERVE GENÇYÜREK ERDOĞAN

MOBİL OYUN İÇİNDE REKLAMI OKUMAK: HAYDAY ÖRNEĞİ.....41
BURÇE AKCAN

POSTMODERNİZM PERSPEKTİFİNDEN NOSTALJİK PAZARLAMAYA KAVRAMSAL BAKIŞ 79
ARZU KAZAZ

MARKA İLETİŞİMİNDE REKLAM 105
GÜL KADRİYE KARAKAYA EREN

SAĞLIK ÇALIŞANLARININ İŞ TATMİNİNİN SAĞLANMASINDA DUYGUSAL ZEKANIN ARACILIK ROLÜ 127
VOLKAN ARMAĞAN - İSMAİL KARAGÜLLE - ÖMER KARADEMİR

SOSYAL MEDYA ARAÇLARININ KULLANIMINDA EKRAN TERCİHLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Öğr. Gör. Dr. Volkan YAVUZ

- *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Görsel İşitsel Teknikler ve Medya Yapımcılığı Bölümü*
- *v.yavuz@hbv.edu.tr*
- *ORCID ID: 0000-0001-8617-2994*

Kaynaklar

Armağan, V. (2018). Dijital Dönüşüm Sürecinde Akıllı Şehirler ve E-Devlet Platformu. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, (46).

Aytekin, M. (2019) The Effects Of Responsıve Website Design And Screen Size Of Tablets On University Students' Reading Comprehensıon, Cognitive Load, And Preference Of Reading On Tablets, A Thesis Submitted To The Graduate School Of Natural And Applied Sciences Of Middle East Technical University, The Degree Of Master Of Science, Ankara

Can, S., & Koz, K. A. (2018). Sosyal Medyada Tüketici Onaylı Pazarlama Instagram Örneği. *E-Kurgu Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Uluslararası Hakemli Dergisi*, *26*(3), 444–457.

Digital 2019 Global, (2020, 19 Haziran) https://wearesocial.com/digital-2019-global

Erdoğan Tarakçı, İ., & Baş, M. (2019). Pazarlama İletişiminde Sosyal Medya Kullanımı: Amaçlar Ve Motivasyonlar. *Euroasia Journal*, 167.

Gençyürek Erdoğan, Merve. & Akcan, Burçe. (2019). "Sosyal Bilimlerde Disiplinlerarası Çalışmalar" *Sosyal Ağlar ve Reklam: Hedef Kitle ve Sosyal Ağ Analizinin Önemi,* İmaj Yayınevi, Ankara.

Gençyürek Erdoğan, Merve. & Akcan, Burçe. (2019). "Sosyal Bilimler Araştırmaları" *Yeni Medyada Reklam Yatırımları,* Çizgi Kitabevi, Konya.

Gençyürek Erdoğan, Merve. & Akcan, Burçe. (2019). "İnsan ve Medeniyet Araştırmaları" *Dijital Dünyada Kişisel Veri,* Çizgi Kitabevi, Konya.

Knoche, H., McCarthy, J., & Sasse, M. (2006). A close-up on Mobile TV: The effect of low resolutions on shot types. In G. Doukidis, K. Chorianopoulos, & G. Lekakos (Eds.), Proceedings of EuroITV (pp. 359–367). Athens, Greece: Athens University of Economics and Business.

Özkan, Ö., Erdoğan Tarakçı, İ. (2019). Sosyal Medya Pazarlamasında Müşteri Memnuniyeti: Instagram Üzerine Bir Uygulama, Güncel İşletmecilik Çalışmaları, İmaj Yayınevi, Bilecik.

Papanikolaou, K., & Mavromoustakos, S. (2006). Critical Success Factors for the Development of Mobile Learning Applications. In Proceedings of IASTED Conference on Internet, Multimedia Systems and Applications (pp. 19–24).

Televizyonların Evrimi, (2020, 19 Haziran) https://www.cnnturk.com/teknoloji/televizyonlarin-evrimi

The Gadget We Miss the Nokia 9000 Communicator, (2020, 19 Haziran) https://medium.com/people-gadgets/the-gadget-we-miss-the-nokia-9000-communicator-ef8e8c7047ae

Yıldız, A . (2020). Kriz Dönemlerinde Tüketici Davranışlarının İncelenmesi. Uluslararası Sosyal Bilimler Akademi Dergisi , (3) , 377-390

SOSYAL MEDYADA SAĞLIK

Öğr. Gör. Dr. Merve GENÇYÜREK ERDOĞAN

- *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Görsel İşitsel Teknikler ve Medya Yapımcılığı Bölümü*
- *merve.gencyurek@hbv.edu.tr*
- *ORCID ID: 0000-0002-6913-3974*

KAYNAKÇA

Avcı, K. (2018). Hekimlerin Sosyal Medya Kullanımı ve Etik. Turkish Journal of Public Health, Vol.16, Iss.1.

Bergsma, Lynda. (2011). Media Literacy and Health Promotion for Adolescents. The National Association for Media Literacy Education's Journal of Media Literacy Education 3:1. 25-28

Boomsocial Social Brands Turkey, https://www.boomsocial.com/Social-Brands/2019/Aralik/Instagram/saglik, Erişim Tarihi: 11.12.2019

Çimen, M., Çizmeci, E., Deniz, S. ve Erkoç, B. (2015). Hastane Tercihinde Sosyal Medyanın Kullanımı. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt:8, Sayı:41.

Cool, C. T., Claravall, M. C., Hall, J. L., Taketani, K., Zepeda, J. P., Gehner, M. ve Lawe- Davies, O. (2015). Social Media as a Risk Communication Tool Following Typhoon Haiyan. *Western Pacific Surveillance and Response Journal*, 6 (Suppl. S1), 86–90.

Dai, T. U., Yavuz, V. (2019). Yazılı Basın İle İnternet Haber Sitelerinin Finansal Yapısı Üzerine Bir Araştırma, *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, Cilt:54, Sayı:3

Dedeoğlu, G. (2016). Teknoloji, İletişim, Yeni Medya ve Etik. Bursa: Sentez Yayıncılık

Fener, E. ve Çimen, M. (2016). Hastane Ve Hekim Tercihinde Sosyal Medyanın Etkisine Yönelik Bıir Araştırma. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt:9, Sayı:47.

Gencer, Z., Daşlı, Y., Biçer, E. (2019). Sağlık İletişiminde Yeni Yaklaşımlar: Dijital Medya Kullanımı. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi, Cilt:22, Sayı:1.

Kahraman, M. E. , & Yavuz, V., (2019). İnternet Haber Sitelerinin Tasarım Departmanı Yapılanmaları ve Sanat Yönetimi. Yıldız Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi , vol.3, no.8, 124-141.

Karimkhani, C., Connett, J., Boyers, L., Quest, T., &Dellavalle, R. P. (2014). Dermatology on Instagram,Dermatology online journal, 20(7).

Kişisel Verilerin Korunması Kanunu. (2016, 7 Nisan). Resmi Gazete (6698). Erişim Adresi: https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6698.pdf

Okumuş, A. (2019). Örnekleme Süreci ve Yöntemleri. İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi. https://auzefalmsstorage.blob.core.windows.net/auzefcontent/18_19/bilimsel_arastirma_teknikleri_isl_ao/7/index.html Erişim Tarihi: 10.11.2019

Ökem, Güldem. (2011). Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne Üyelik Sürecinde Sa

ğlıkta İnovasyon. TÜSİAD. Sis Matbaacılık

Reklam Kurulu Basın Bülteni, https://www.ticaret.gov.tr/tuketici/ticari-reklamlar/reklam-kurulu-kararlari, Erişim Tarihi: 03.01.2020

Saygılı,S., Erdal, M. (2001). Yeni Teknolojilerin Sağlık Sektöründeki Etkileri ve İnternet Kullanımı. Güncel Eczacılık Dergisi. Sayı:98. 15-18.

Salomon, D. (2013). Moving on from Facebook using Instagram to connect with undergraduates and engage in teaching and learning. ACRL TechConnect, September, 408-412.

Sorice, Sarah C.M.D; Li, Alexander Y.B.S., M.S.; Gilstrap, Jarom M.D.; Canales, Francisco L.M.D.; Furnas, Heather J.M.D. Social Media and the Plastic Surgery Patient. Journal of American Society of Plastic Surgeons, Volume:140, Issue:5, 1047-1056

Tababet ve Şuabatı Sanatlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun. (1928, 14 Nisan). Resmi Gazete (863). Erişim Hesabı: https://www.mevzuat.gov.tr/Metin1.Aspx?MevzuatKod=1.3.1219&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=&Tur=1&Tertip=3&No=1219

Tengilimoğlu, E., Parıltı, N. ve Yar, C. (2014). Hastane ve Hekim Seçiminde Sosyal Medyanın Kullanım Düzeyi: Ankara İli Düzeyi. Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi , 17 (2) , 76-96

Türkiye İstatistik Kurumu. (2017). Hanehalkı Bilişim Teknolojileri (BT) Kullanım Araştırması, http://www.tuik.gov.tr/HbPrint.do?id=24862 Erişim Tarihi: 09.09.2019.

Türkiye Tabipler Birliği, Hekimler ile Sağlık Kurum ve Kuruluşlarının Elektronik Ortamlardaki Paylaşımlarına İlişkin Kılavuz. http://www.ttb.org.tr/yazisma_goster.php?Guid=f2e81512-8840-11e7-8318-948af52f0cac Erişim Tarihi: 28.12.2019.

Yavuz, V. (2015). Yeni Medyada Sanat Yönetimi, *Yıldız Journal of Art And Design*, 2 (2)

Yavuz, V. (2018). Yeni Medya Aracı Olarak Sözlükler, Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları, Antalya.

MOBİL OYUN İÇİNDE REKLAMI OKUMAK: HAYDAY ÖRNEĞİ

Arş. Gör. Dr. Burçe AKCAN

- *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Reklamcılık Bölümü*
- *burce@selcuk.edu.tr*
- *ORCID ID: 0000-0003-0907-8229*

KAYNAKÇA

Ankara Kalkınma Ajansı (2016) *Dijital Oyun Sektörü Raporu.* Ankara: Ankara Kalkınma Ajansı

App Store (2019. Hay Day. https://itunes.apple.com/us/app/hay-day/id506627515 ?mt=8 (Erişim Tarihi 2 Nisan 2019)

Barmanbek, Burak; Fidaner, Işık Barış; ve Merlinin Kazanı. 2009. Dijital Oyun Kültürü Sözlüğü. Dijital Oyun Rehberi: Oyun Tasarımı, Türler, Oyuncu (Derleyenler: Mutlu Binark, Günseli Bayraktutan Sütcü ve Işık Barış Fidaner). İstanbul: Kalkedon

Batı, Uğur. 2015. *Tüketici Davranışları: Tüketim Kültürü: Psikolojisi ve Sosyolojisi Üzerine Şeytanın Notları*. İstanbul: Alfa Yayınları

Bayraktar, Özgür. 2015. *Bir İletişim Modeli Olarak Oyunlaştırma*. İstanbul: Selis

Berger, Arthur Asa. 2014. *Kültür Eleştirisi: Kültürel Kavramlara Giriş* (Çeviren: Özgür Emir). İstanbul: Pinhan

Beuckels, Emma; Cauberge, Veroline ve Hudders, Liselot (2017). "How Media Multitasking Reduces Advertising Irritation: The Moderating Role of the Facebook Wall". *Computers in Human Behaviour*. 73(2017). 413-419

Binark, Mutlu ve Bayraktutan Sütcü, Günseli. 2008. *Kültür Endüstrisi Ürünü Olarak Dijital Oyun*. İstanbul: Kalkedon

Chang, Hsin Hsin; Wong, Kit Hong; ve Chu, Tsun Wei. 2018. "Online Advertorial Attributions on Consumer Responses: Materialism as a Moderator". *Online Information Review*, 42 (5). 697-717

Dağlı, Özgül. 2011. Bir İletişim Biçimi Olarak Reklam ve Dijital Oyunlar İlişkisi: Görsel Retorik ve Söylem Analizi Çerçevesinde Değerlendirme. *Dijital Oyunlar: Kendi Dünyanda Yaşa, Bizimkinde Oyna".* İstanbul: Derin

Fleming, Seay A., Jerome, William J., Lee, Kevin Sang, ve Kraut, Robert E. 2004. "Project Massive: A Study Of Online Gaming Communities". *2004 Conference On Human Factors In Computing Systems, CHI 2004*, 1421-1424. Viyana.

Google Play. 2019. Hay Day. https://play.google.com/store/apps/details?id=com.supercell.hayday&hl=tr (Erişim Tarihi: 2 Nisan 2019)

Huizinga, Johan. 1995. Homo Ludens: Oyunun Toplumsal İşlevi Üzerine Bir Deneme. İstanbul: Ayrıntı

Jeon, Hyesun; Ahn, Hyung Jun; ve Yu, Gun Jea. 2016. What Makes People React to the Posts on the Brand Pages of Mobile Social Network Games. Online Information Review. 40(4). 568-471

Merlin'in Kazanı. 2017. Türkiye'de Oyun Pazarının Büyüklüğü Ne Kadar? https://www.merlininkazani.com/Turkiyede-oyun-pazarinin-buyuklugu-ne-kadar-haber-98246 (Erişim Tarihi: 2 Nisan 2019)

Rutherford, Paul (1996) Yeni İkonalar: Televizyonda Reklam Sanatı (Çeviren: Mustafa K. Gerçeker). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları

Taylor, Jacqui ve Taylor, James. 2009. "A Content Analysis of Interviews with Players of Massively Multiplayer Online Role-Play Games (MMORPGs): Motivating Factors and the Impact on Relationships" *Proceedings of the 3rd International Conference on Online Communities andSocial Computing OCSC 2009.* 19-24 Temmuz. San Diego, California

Tolungüç, Ahmet. 2000. *Pazarlama Reklam İletişim*. Ankara: A.Ü. İLEF Reklam Atölyesi

Winnicott, Donald W. 2013. *Oyun ve Gerçeklik* (Çeviren: Tuncay Birkan). İstanbul: Metis

Yengin, Deniz. 2012. *Dijital Oyunlarda Şiddet*. İstanbul: Beta

POSTMODERNİZM PERSPEKTİFİNDEN NOSTALJİK PAZARLAMAYA KAVRAMSAL BAKIŞ

Gerçek artık eskisi gibi olmadığında nostalji tam anlamını bulur.

Jean Baudrillad

Öğr. Gör. Dr. Arzu KAZAZ

- *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Reklamcılık Bölümü*
- *akazaz@selcuk.edu.tr*
- *ORCID ID: 0000 0003 1076 4234*

KAYNAKÇA

Altıntaş S. (2018) Geçmişin İzinde 'Nostaljinin Geleceği' Birikim Güncel

Baker, M., & Hart, S. (2008). *The marketing book*. Routledge.

Belk, R. W. (1990). The Role of Possessions in Constructing and Maintaining a Sense of Past. In *NA-Advances in Consumer Research*, Volume 17, pp. 669-676. http://www.acrwebsite.org/volumes/7083/volumes/v17/NA-17i, Erişim Tarihi: 30.03.2020

*Belk, R. W. (1991). Possessions and the Sense of Past. ACR Special Volumes.*https://www.acrwebsite.org/volumes/12098/volumes/sv06/SV-06 Erişim Tarihi: 30.03.2020

Brown, S. (1999). Retro-marketing: yesterday's tomorrows, today!. *Marketing Intelligence & Planning*.

Brown, S., Kozinets, R. V., & Sherry, J. F. (2003). Sell me the old, old story: Retromarketing management and the art of brand revival. *Journal of Customer Behaviour*, *2*(2), 133-147.

Brown, S., Kozinets, R. V., & Sherry Jr, J. F. (2003). Teaching old brands new tricks: Retro branding and the revival of brand meaning. *Journal of marketing*, *67*(3), 19-33.

Cui, R. (2015). A review of nostalgic marketing. *Journal of Service Science and Management*, *8*(01), 125.

Estévez, S. M. (2009). Is nostalgia becoming digital? Ecuadorian diaspora in the age of global capitalism. *Social Identities*, *15*(3), 393-410.

Güzel, E., & Okan, E. Y. (2016). Nostaljiye Genç Bakis: Nostalji Içerikli Reklamlarin Postmodern Bireyler Üzerindeki Etkisi/Nostalgia from the Younger Generation Perspective: The Impact of Nostalgia Advertising on Postmodern Individuals. *Business and Economics Research Journal*, *7*(3), 137.

Holbrook, M. B., & Schindler, R. M. (1989). Some exploratory findings on the development of musical tastes. *Journal of consumer research*, *16*(1), 119-124.

Holbrook, M. B., & Schindler, R. M. (1991). Echoes of the dear departed past: Some work in progress on nostalgia. *ACR North American Advances*.

Bukatman, S. (2003). Matters of gravity. Special effects and supermen

Boym, S. (2001). The future of nostalgia. New York: Basic Books.

Cross Gary (2018) Tüketilen Nostalji. Çev: Eren Turan İletişim/Medya Yayınları İstanbul

Svetlana Boym (2009) 'Nostaljinin Geleceği' Çev: Ferit Burak Aydar. Metis Yayınları İstanbul.

Odabaşı Yavuz (2004) 'Postmodern Pazarlama Tüketim ve Tüketici' Media Cat. İstanbul

Firat, A. F., & Venkatesh, A. (1995). Liberatory postmodernism and the reenchantment of consumption. *Journal of consumer research*, *22*(3), 239-267.

Holbrook, M. B. (1993). Nostalgia and consumption preferences: Some emerging patterns of consumer tastes. *Journal of Consumer research*, *20*(2), 245-256.

Kırdar Y. (2012) Postmodern Pazarlama ve Tüketim Kültürü Moss Yayınları İstanbul

Lee, M. (2011). Nostalgia as a Feature of" Glocalization": Use of the Past in Post-Soviet Russia. *Post-Soviet Affairs*, *27*(2), 158-177.

Marchegiani, C., & Phau, I. (2010). Away from "unified nostalgia": Conceptual differences of personal and historical nostalgia appeals in advertising. *Journal of Promotion Management*, *16*(1-2), 80-95.

Lane, R. J. (2008). *Jean Baudrillard*. Routledge.

Demir, F. O. (2008). Pazarlamanin nostaljik oyunu: Retro markalama. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi| Istanbul University Faculty of Communication Journal*, (33).

Özhan, Ş., & Altuğ, N. (2017). Demografik Değişkenler Açısından Nostalji Eğilimini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma. *Trakya University Journal of Social Science*, *19*(1).

Özdemir, Y. (2018). *Retro pazarlamada nostalji eğilimi: Denizli'de bir araştırma* (Yüksek Lisans Tezi) Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Şahin, E. & Kaya,F (2019). Retro Pazarlama Kapsamında Tüketicilerin Retro Marka Eğilimlerinin Retro Marka Farkındalığına ve Retro Marka Güvenine Etkisi: Konya İlinde Bir Araştırma. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, *29*(1), 227-248.

Pickering, M., & Keightley, E. (2014). Retrotyping and the Marketing of Nostalgia. In *Media and Nostalgia* (pp. 83-94). Palgrave Macmillan, London.

Proctor, T., & Kitchen, P. (2002). Communication in postmodern integrated marketing. *Corporate Communications: An International Journal*.

Phillips, J. (1985). Distance, absence, and nostalgia. *Descriptions*, *65*.

Sarıtaş, E., & Barutçu, S. (2016). Tüketici davranışlarının analizinde kuşaklar: Sosyal medya kullanımı üzerinde bir araştırma. *Pamukkale Journal of Eurasian Socioeconomic Studies*, *3*(2), 1-15.

Taşkaya, M. (2013). Reklamda nostaljik unsurlar: Kimlik vaadi ve anlamin tüketimi. *ETHOS: Felsefe ve Toplumsal Bilimlerde Diyaloglar*, *6*(1), 1-37.

Ümer, E. (2019). Nostalji Perdesi Ve Geçmişi İcat Etmek. *SineFilozofi*, *4*(Sp. Iss), 585-604.

Yaman, Z. (2018). Nostaljik Ürünlerin Tüketici Satın Alma Niyeti Üzerine Etkisi. *Electronic Turkish Studies*, *13*(7).

https://www.marketingturkiye.com.tr/haberler/son-zamanlarin-gozde-furyasi-retro-pazarlama/ (Erişim tarihi: 30-03.2020)

https://pazarlamasyon.com/nerede-o-eski-markalar-nostalji-pazarlamasi/ Erişim tarihi: 01-06-2020)

MARKA İLETİŞİMİNDE REKLAM

Gül Kadriye KARAKAYA EREN

- *Öğr. Gör. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Yüksek Okulu Bankacılık Bölümü*
- *gulkadriye.karakaya@hbv.edu.tr*
- *Orcid ID: 0000-0002-9223-1441*

KAYNAKÇA

Aksöz, E., (2010), **Marka Bağımlılığı Yaratmada Kullanılan Halkla İlişkiler Faaliyetleri: Olay Pazarlama**, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Baran, A. G., (1997), **İletişim Sosyolojisi**, Ankara: Afşaroğlu Matbaası.

Burnet, J., Moriarty, S., (1998), **Introduction to Marketing Communications: An Integrated Approach**, N. Jersey: Prentice Hall.

Erdil, T. S., Y. Uzun, (2010), **Marka Olmak**, İstanbul: Beta Basım.

Hoekstra, J. C., (1994), **Direct Marketing**, Gorningen: Wolters.

Jefkins, F., (1989), **Public Relations**, London: Pitman Publishing.

Keller, K. L., (1998), **Strategic Brand Management: Building, Measuring and Managing Brand Equity**, USA: Prentice-Hall.

Kotler, P., K. L. Keller, (2006), **Marketing Management**, New Jersey: Pearson Prentice Hall.

Meenaghan, T., (1991), *"The Role of Sponsorship in The Marketing Communications Mix"*, **International Journal of Advertising**, S. 10.1, 35–47.

Öymen Kale, G., (2016), *"Marka İletişiminde Instagram Kullanımı, The Turkish Online Journal of Design"*, **Art and Communication**, 6(2).

Özgen, Ö., Elmasoğlu, K., (2016), *"Sosyal Medya ve Marka İletişimi: Havayolu Şirketlerinin Twitter Kullanımına Yönelik Bir Araştırma"*, **İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi**, S. 43.

Park, C, W, E. Iyer, D. C. Smith, (1989), *"The Effects Of Situational Factory on In-Store Grocery Shopping Behavior: The Role Of Store Enviroment and Time Available for Shopping"*, **Journal Of Consumer Research**, S. 15, 422-432.

Pelsmacker, P., Geuens, M., Bergh, J. V., (2001), **Marketing Communications**, Edingburg: Prentice Hall.

Peltekoğlu, B. F., (2009), **Halkla İlişkiler Nedir?**, İstanbul: Beta Basım.

Taşkın, Ç., Ö. Akat, (2012), **Marka ve Marka Stratejileri**, Bursa: Alfa Aktüel Yayınları.

Temporal, P., (2002), **Advanced Brand Management From Vision to Valuation**, Singapore: John Wiley and Sons Asia.

Tosun, B. N., (2010), **İletişim Temelli Marka Yönetimi**, İstanbul: Beta Yayınevi.

Tosun, B. N., (2014), **Marka Yönetimi**, İstanbul: Beta Yayınevi.

Uztuğ, F., (2008), **Markan Kadar Konuş**, İstanbul: MediaCat Kitapları.

Yayınoğlu, P. E., (2006), *"Bütünleşik Marka İletişimi"*, **Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi**, S. 5, 125-155.

Zıllıoğlu, M., (1996), **İletişim Nedir?**, 2. Baskı, İstanbul: Cem Yayınları.

SAĞLIK ÇALIŞANLARININ İŞ TATMİNİNİN SAĞLANMASINDA DUYGUSAL ZEKANIN ARACILIK ROLÜ

Dr. Volkan ARMAĞAN,

- *volkanarmagan@yahoo.com,*
- *ORCID ID: 0000-0003-2882-3837)*

Dr. İsmail KARAKULLE,

- *Kastamonu Üniversitesi İletişim Fakültesi,*
- *İ.karakulle@kastamonu.edu.tr,*
- *ORCID ID : 000-0002-5372-2010*

Ömer KARADEMİR,

- *Kastamonu Üniversitesi Devrekani TOBB MYO,*
- *okarademir@kastamonu.edu.tr,*
- *ORCID ID : 0000-0003-1109-4797*

KAYNAKÇA

Asunakutlu, T. ve Avcı, U. (2010). Aile İşletmelerinde Nepotizim Algısı ve İş Tatmini İlişkisi Üzerine Bir Araştırma. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, C.15, S.2, 93-109.

Aydın, C. (2016). A Ve B Kişilik Tiplerinin Boş Zaman Davranışlarının Kıyaslanması. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.

Aytaç, S. (2000). İnsanı Anlama Çabası. 1. Baskı. Bursa: Ezgi Kitabevi.

Aytaç, S. (2001). Örgütsel davranıĢ açısından kiĢiliğin önemi. ISGUC The Journal of Industrial Relations and Human Resources, 3(1).

Carey, L. (2001). Measuring And Evaluating School Learning. Allyn& Bacon.

Cronbach, L. J. (1951). Coefficient Alpha And The Internal Structure Of Tests, Sychometrika, 16(3), s. 297-334.

Durna U. (2004). Stres yönetimi, a ve b tipi kişilik yapıları ve bunlar arasındaki ilişki üzerine bir araştırma, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Yönetim ve Ekonomi Dergisi, 11 (1), 191-206.

Durna, U. (2005). A ve B Tipi Kişilik Yapılarını ve Bu Kişilik Yapılarını Etkileyen Faktörlerle ilgili Bir Araştırma. iktisadi ve idari Bilimler Dergisi. 19.1, 276-290.

Fındıkçı, İ. (2009). İnsan Kaynakları Yönetimi. 7. Baskı. İstanbul: Alfa Yayınları.

Friedman, M. and R.H. Rosenman. (1974). Type A Behavior and Your Heart, Knopf, New York, NY.

İşçi, M. (1996). Davranış Bilimleri. İstanbul: Der Yayınları.

Jenkins, J.D. (1998). Type A/B Behavior Pattern. Jeanne Mager Stellman. (ed.) Encyclopaedia of Occupational Helath and Safety. 4. Basım. 2, 42-43. A.B.D.

Karakulle, İ. (2020). Çalışanların İnsan Kaynakları Yönetimi Uygulamalarına Yönelik Algılarının, Örgütsel Bağlılık Ve İş Tatmini Üzerine Etkileri:

Hizmet Sektöründe Bir Uygulama. Karabük Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Doktora Tezi.

Kobasa, S. C., Maddi, S. R., and Zola, M. A. (1983). "Type A and hardiness." Journal of behavioral medicine, 6(1), 41-51.

Koçyiğit, M. (2018). Etkili İletişim ve Duygusal Zeka. 3. Baskı. Konya: Eğitim Yayınevi.

Kunnanatt, J.T. (2003). Type A Behavior Pattern and Managerial Performance: A Study Among Bank Executivesin India. International Journal of Manpower. 24.6, 720-734.

Morris, C. G. (2002). Psikolojiyi Anlamak: (Psikolojiye Giriş). Türk Psikologlar Derneği.

Özsoy, E. (2013). A ve B Tipi Kişilik ile İş Tatmini Arasındaki İlişkinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.

Özdamar, K. (2001). SPSS ile Biyoistatistik. 4. Baskı, Kaan Yayınları, Eskişehir.

Özsoy, E. ve H. Gündoğdu. (2013). Tükenmişlik Düzeyi ile İş-Aile, Aile-İş Çatışması Arasindaki ilişki: Bankacılık Sektöründe Bir Araştırma. 12. Ulusal İşletmecilik Kongresi. 02-04 Mayıs. Muğla / Marmaris.

Parikh, M. ve R. Gupta. (2010). Organizational Behavior. Tata McGraw-Hill.

Pelit, E., Türkmen, F., ve Yarmacı, N. (2010). "Turizm sektöründeki işgörenlerin kişilik özelliklerini değerlendirmeye yönelik bir araştırma." Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi, 2(1), 9-16.

Robbins, S. P. ve T. A. Judge. (2015). Örgütsel Davranış 14. Basımdan Çeviri,. Ed.İnci Erdem, Nobel Yayıncılık.

Salovey, P., & Mayer, J. D. (1990). Emotional intelligence. Imagination, cognition and personality, Baywood Publishing, 9(3), 185-211.

Tokmak İ. & Yıldız E. & Turgut H. (2013). "Duygusal Zekânın Örgütsel Vatandaşlık Davranışına Etkisi: İş Tatmininin Aracılık Rolü", Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 10(1), s.s:96-114.

Wong, C. S. & Law, K. S. (2002). the effects of leader and follower emotional ıntelligence on performance and attitude: An exploratory study, Leadership Quarterly, 13, 243-274.

Ural, A. ve Kılıç, İ. (2013). Bilimsel araştırma süreci ve SPSS ile veri analizi. Detay Yayıncılık, 4. Baskı, Ankara.

Yelboğa, A. (2012). Örgütsel adalet ile iş doyumu ilişkisi: Ampirik bir çalışma. İzmir: Ege Akademik Bakış, 12(2), 171-182.

Yılmaz Karabulutlu, E. Yılmaz, S. ve Yurttaş, A. (2011). Öğrencilerin Duygusal Zeka Düzeyleri ile Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişki. Psikiyatri Hemşireliği Dergisi, 2(2), 75-79.

Sarıçam, H., & Çelik İ. (2018, Nisan). Rotterdam Duygusal Zekâ Ölçeğinin Türkçe Versiyonunun Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. 27. Uluslararası Eğitim Bilimleri Kongresi 19-22 Nisan, Antalya, Türkiye.

THE IMPACTS OF DIGITAL TRANSFORMATION

Edited by

Dr. Ömer AYDIN

İstanbul

August, 2020

EFEACADEMY

THE IMPACTS OF DIGITAL TRANSFORMATION

Editor/Editör : Dr. Ömer AYDIN
Orcid : 0000-0002-7137-4881

E-ISBN : 978-605-06499-0-1
ISBN : 978-605-06499-1-8
Date of Pub./Basım : August 2020 / Ağustos 2020

Publishing, selling and copying rights of that book belong to EFE AKADEMİ.
EFE AKADEMİ is an OFFICE 2005 organization

LIBRARY CARD

Editor: Aydın, Ömer
The Impacts of Digital Transformation
Basım, vii + 125 s., 200 x 240 mm.

Keywords:
1. Digital Transformation, 2. Industry 4.0, 3. Industrial Revolution, 4. Technology
5. The effects of digitalization

Typographic/Dizgi : Dr. Ömer AYDIN (omer.aydin@deu.edu.tr)

Cover picture/Kapak resmi : www.canva.com (Cover page pictures were obtained free from www.canva.com)

Cover design/Kapak tasarımı : Duygu DÜNDAR

Certificate No/Sertifika No : 43370

Efe Akademi Yayınevi
Address:
Yıldız Teknik Üniversitesi
Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
Phone : 0212 482 22 00
Web : www.efeakademi.com
Email : info@efeakademi.com

Printing house address:
Address:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd.
Şti. Yıldız Teknik Üniversitesi
Davutpaşa Kampüsiçi
Esenler / İSTANBUL
Phone : 0212 483 13 13
Web : www.ofis2005.com

THE IMPACTS OF DIGITAL TRANSFORMATION

This work is subject to copyright. All rights are reserved, whether the whole or part of the material is concerned. Nothing from this publication may be translated, reproduced, stored in a computerized system or published in any form or in any manner, including, but not limited to electronic, mechanical, reprographic or photographic, without prior written permission from the publisher EFE AKADEMİ. The individual contributions in this publication and any liabilities arising from them remain the responsibility of the authors. The publisher and the editor is not responsible for possible damages, which could be a result of content derived from this publication.

The authors of the relevant chapter are fully responsible for the content in this publication. When the authors send the book chapter for publication, they are deemed to have committed to abide by all ethical rules. All material and moral responsibility that may arise due to the chapters in this book belongs to the relevant chapter authors. The authors accepted these conditions in advance by participating in this book as chapter authors.

The use in this publication of trade names, trademarks, service marks, and similar terms, even if they are not identified as such, is not to be taken as an expression of opinion as to whether or not they are subject to proprietary rights.

While the advice and information in this book are believed to be true and accurate at the date of going to press, neither the authors nor the editors nor the publisher can accept any legal responsibility for any errors or omissions that may be made. The publisher makes no warranty, express or implied, with respect to the material contained herein.

CONTENT

DIGITAL TWIN MODEL AS A DIGITAL TRANSFORMATION APPLICATION IN PUBLIC AUDITING 1
Ahmet ÖZEN, Fatma Nur GÜREL

INDUSTRY 4.0: THE CHALLENGES ASSOCIATED WITH THE DIGITAL TRANSFORMATION OF EDUCATION IN SOUTH AFRICA 13
David MHLANGA

IMPACT OF COVID-19 ON DIGITAL TRANSFORMATION OF THE WORKFORCE 27
Dobrica SAVIĆ

RETHINKING THE ROLE OF INFORMATION IN THE FOURTH INDUSTRIAL REVOLUTION 35
Dobrica SAVIĆ

DIGITAL ECONOMY AND DIGITAL TRANSFORMATION IN THE REPUBLIC OF NORTH MACEDONIA: CURRENT STATE AND OPPORTUNITIES 47
Elizabeta TOSHEVA

CHALLENGES OF DIGITAL TRANSFORMATION OF GOVERNMENT IN BOSNIA AND HERZEGOVINA - NECESSITY OF ADMINISTRATIVE PROCEDURE REFORM 63
Emir MEHMEDOVIĆ, Faris GODINJAK, Selma HORIĆ

DIGITAL TRANSFORMATION, SUSTAINABILITY AND SMART CITY: A CHALLENGE FOR SOFIA? 85
Juliana HADJITCHONEVA

DIGITAL TRANSFORMATION AND INNOVATIVENESS OF ENTERPRISES 99
Stanisław ŁOBEJKO

OBJECT KPIs FOR THE DIGITAL TRANSFORMATION 115
Frank JORDAN

DIGITAL TWIN MODEL AS A DIGITAL TRANSFORMATION APPLICATION IN PUBLIC AUDITING

Ahmet ÖZEN[1], Fatma Nur GÜREL[2]

Abstract

With the increase in digitalization access to a large amount of information and data on behalf of public control has resulted in traditional control becoming insufficient over time. This has created motivation for the development of faster, reliable, controllable and continuous control. The purpose of this study is to comparatively analyze the traditional and modern auditing framework. Moreover, the digital twin control applications are proposed as a method that can be integrated into modern auditing.

Keywords: Digital Twin, Public Audit

INTRODUCTION

Following to Industry 1.0, which started in England in the 18th century and applied to new technologies in production area, Alexander Graham Bell invented the phone in 1876 and accelerated the emergence of industry 2.0. The basis of development in industry 2.0 was based on industrialization along with new innovations. After the1960s, in the light of these developments, with the increasing population of cities people's socio-economic demands are diversified to get better public service and make their life easier, as a consequence improvement in computer and digital technologies were required. As a result, communication channels have increased along with developments that have been taking place so quickly in the digital world and making its impact felt in every field. The information sharing network has expanded and the digital period started with industry 4.0 in the early 2000s. Today, this rapid integration brought by Industry 4.0 shortened the decision-making processes by making instant perception of economic and financial data for businesses. The interaction of objects developing together with the digital age introduces radical digital transformations in many areas from service procurement to delivery. Furthermore, as in many fields, it also affects the public auditing and its effectiveness profoundly. It also requires audit in accordance with the modern and contemporary digital world requirements. One of the innovative technologies that have been introduced to our life in recent years is digital twins. The digital twin is making a physical object or process's copy of the real-time data taken from the physical environment into computer environment. It produces decisions with technologies such as machine learning, artificial intelligence and reconstruction of the physical environment with these decisions. This technology promises great contributions and advantages to many institutions and businesses in both public and private sector.

As it is impossible to understand and analyze the effects of digitalization on public audit quality without having profound understanding, to achieve this purpose the phenomenon of digitalization and its process, first of all benefits and usage areas are tried to be examined and solved. Then, along with objects use of internet technology, digital twin management's effectiveness and influences are tried to be proved. In the

[1] Prof.Dr., Dokuz Eylül University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of Public Finance, İzmir, Turkey, ahmet.ozen@deu.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-3251-3236

[2] Msc. Student, Dokuz Eylül University, The Graduate School of Social Sciences, Public Finance, İzmir, Turkey, fatmanurgurel@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-8686-7080

REFERENCES

Acar, D., Öztürk, M. S., Usul, H. (2016). Dijital Ortamda Denetim: Sürekli Denetim, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21(5), 1561-1571.

Accenture Türkiye Dijitalleşme Endeksi. (2016). Retrieved from https://www.accenture.com/t20170202T045842Z_/tren/_acnmedia/PDF-42/Accenture-HBR-RaporVodafone.Pdfla=en, Access date: 10.02.2018.

Akyel, R., Köse, H. Ö. (2010). Kamu Yönetiminde Etkinlik Arayışı: Etkin Kamu Yönetimi İçin Etkin Denetimin Gerekliliği, *Türk İdare Dergisi*, 466.

Ataman, B. (2010). Türkiye'de Kamu Denetimi ve Kamu Denetçilerine Genel Bakış, *Maliye Finans Yazıları*, 24(87).

Bakan, S. (2019). Bilgisayar Destekli Denetim Tekniklerinin Denetim Riskine Etkileri: İstanbul'da Faaliyet Gösteren Bağımsız Denetim Kuruluşlarında Bir Uygulama, Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Erzurum.

Book of Proceedings (2018). 3rd International Congress on Economics, Finance and Energy, Almaty, ISBN: 978-601-7805-32-6.

Bozkurt, P. (2013). Denetim Kavramı ve Denetim Anlayışındaki Gelişmeler, *Denetişim Dergisi*, 12,56-62.

Cancan, A. (2019). Dijitalleşme Sürecinde Maliye ve Yönetim Muhasebe Uygulamalarının İncelenmesi, Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Muhasebe ve Finansman Projesi, Denizli, Ocak.

Candan, E. (2016). Kamu Mali Yönetim ve Kontrol Sisteminde Dönüşüm Bekleyen Bir Fonksiyon: Dış Denetim ve Sayıştay, *Denetişim Dergisi*, 6-24.

Çelen, S. (2017). Sanayi 4.0 ve Simülasyon, *International Journal of 3d Printing Technologies and Digital Industry*. 1(1), 9-26.

Ertekin, Y. (2004). Çağdaş Yönetim ve Denetim, *Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1).

Erturan, E., Ergin, E. (2017). Muhasebe Denetiminde Nesnelerin İnterneti: Stok Döngüsü, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Temmuz.

Erturan, İ.; Ergin, E. (2018). Dijital Denetim ve Dijital İkiz Yöntemi, *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 20(4), 810-830.

Korkmaz, U. (2007). Kamuda İç Denetim (I), *Bütçe Dünyası*, Bahar, 2(25).

Gül, H. (2018). Dijitalleşmenin Kamu Yönetimi ve Politikaları ile Bu Alanlardaki Araştırmalara Etkileri, *Yasama Dergisi*, Nisan.

Ölekli, H., Durmaz, E. (2016). Veri Analizi Denetimin Kalitesini ve Değerini Artırır, KMPG Gündem, Kış 2016, 50-53, Retrieved from https://home.kpmg.com/content/dam/kpmg/pdf/,2016/03/tr-veri-analizidenetimin-kalitesini-ve-degerini-artirir.pdf.

Önen, M., Özmen, B. (2011). Kamu Mali Yönetiminde Kontrol ve Sorumluluk, *Sayıştay Dergisi*, 91-110.

Özdemir, İ., Sağıroğlu, Ş. (2018). Denetimlerde Büyük Veri Kullanımı ve Üzerine Bir Değerlendirme, *Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, 6(2): 470-480.

Polat, N. (2017). Saydamlık, Hesap Verme Sorumluluğu ve Denetimin Etkinliği, Yolsuzlukların Sebeplerinin, Sosyal ve Ekonomik Boyutlarının Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu Çerçevesinde, *Sayıştay Dergisi*, Sayı: 49.

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı. (2019). 2023 Sanayi ve Teknoloji Stratejisi, Eylül.

Savlı, P. (2019). Muhasebe Denetiminde İç Kontrol ve İç Denetimin Önemi: Antalya İlinde Faaliyet Gösteren Sanayi İşletmelerinde Bir Uygulama, Yüksek Lisans Tezi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muhasebe ve Finansal Yönetim Anabilim Dalı, Burdur.

Sayar, S. (2019). Dijitalleşme ile Yeni Oluşan Kavramlar: Endüstri 4.0, IoT ve Blockchain Uygulamaları, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eylül.

Serçemli; M., Orhan, S. (2016). Sürekli Denetim ve Denetimin Geleceğine Bakış Üzerine BIST 100 Şirketlerinde Bir Araştırma, *Sayıştay Dergisi*, 101, Nisan – Haziran.

TÜBİTAK. (2016). Bilim, Teknoloji ve Yenilik Politikaları Daire Başkanlığı, Yeni Sanayi Devrimi Akıllı Üretim Sistemleri Teknoloji Yol Haritası, Aralık.

T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı.(2018).Sosyal, Bölgesel ve Yenilikçi Politikalar Başkanlığı, Sanayi 4.0 Bilgi Notu, Ocak.

Teknolojinin Yeni Trendi: Dijital İkizler, Retrieved from https://www.savunmasanayiidergilik.com/tr/HaberDergilik/Teknolojinin-yeni-trendi-Dijital-ikizler, Access date: 05.0 2.2020.

Yücel, G., Adiloğlu, B. (2019). Dijitalleşme - Yapay Zekâ ve Muhasebe Beklentiler, *Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 17, 47 – 60.

INDUSTRY 4.0: THE CHALLENGES ASSOCIATED WITH THE DIGITAL TRANSFORMATION OF EDUCATION IN SOUTH AFRICA

David MHLANGA[1]

Abstract

The study sought to assess the challenges associated with the digital transformation of the education sector in South Africa. The study was premised on desktop research using unobtrusive research techniques which include documentary analysis and conceptual analysis, analysing authoritative sources to conceptualise and contextualise the 4IR and the digital transformation of the education sector. The study discovered that South Africa faces many challenges to fully digitalise the education sector. The challenges that were identified include issues related to inequality in South Africa, the challenge of exclusion, inadequate funding, inadequate skills, and absence of clear, integrative national strategy. The study also discovered that despite the challenges, the digital transformation of the education sector in South Africa can present an opportunity to ensure that universities become innovative and creative hubs at the same time being able to scale up access to educational resources because space will no longer be a challenge. Therefore, the government of South Africa needs to invest more infrastructure that promotes the use of 4IR tools in all institutions. Massive investment in 4IR infrastructure can help to solve problems of inequality, exclusion. The government of South Africa must come up with an integrative 4IR national strategy to ensure that when the sector is transformed, all the provinces move at the same pace.

Keywords: Challenges, Education, South Africa.

INTRODUCTION AND BACKGROUND

Innovations in technology are increasingly impacting on almost every sector in the economy and all facets of humanity and society (Oke & Fernandes, 2020). It is now clear that technology is capable of transforming business and human activities especially the services sector of the economy (Liu & Stephens, 2019). Oke & Fernandes (2020) stated that technology is transforming business and human activity especially teaching and learning. Social media platforms such as Linkedln and other Massive Open Online Courses are coming up with innovative ways for the dissemination of professional information which includes teaching and learning (Oke & Fernandes, 2020). These platforms are transforming the way teaching and learning information is communicated. In other sectors businesses like Amazon and Uber have come up with technology-enabled platforms that aim to reconcile the demand and supply side of their operations to satisfy customers 'needs and expectations through disrupting the existing business norms and models (Manasia et al., 2020). Also, the social media platforms such as Facebook and Instagram, WhatsApp, and Twitter have changed the fundamental building blocks of our society in the way people interact and socialise (Fomunyam, 2019; Oke & Fernandes, 2020). This shows that technology is transforming all the aspects of humanity to be its economic life and social life.

However, even though the technology is being integrated at an alarming rate in almost all the sectors of our society, its ethical, pedagogical, and epistemological implications on the education sector remain questionable, especially on issues to do with the challenges associated with a complete digitisation of the

[1] Dr, The University of Johannesburg, Department of accountancy P. O Box 524 Auckland Park 2006 South Africa, dmhlanga67@gmail.com, ORCID: 0000-0002-8512-2124

REFERENCES

Badat, S. 2010. The Challenges of Transformation in Higher Education and Training Institutions in South Africa. Midrand: Development Bank of Southern Africa.

Butler-Adam, J. 2018. The Fourth Industrial Revolution and education. South African Journal of Science, 114(5/6):1–2.

David Anderson (2020) What is Coronavirus (COVID-19), World Health Organisation

Davis, N. (2016). What is the fourth industrial revolution? | World Economic Forum. World Economic Forum. https://www.weforum.org/agenda/2016/01/what-is-the-fourth-industrial-revolution/

Deloitte. (2018). The Fourth Industrial Revolution is here - are South African executives ready? https://www2.deloitte.com/za/en/pages/about-deloitte/articles/gx-preparing-tomorrow-workforce-for-the-fourth-industrial-revolution.html

Dunga, H. (2019). THE IMPACT OF TECHNOLOGICAL REVOLUTION ON POVERTY: A CASE OF SOUTH AFRICA. Ideas.Repec.Org. https://doi.org/10.20472/iac.2019.045.012

Ekstrand, B., 2013. Prerequisites for persistence in distance education. Online Journal of Distance Learning Administration, 16(4).

Erboz, G. 2017. How to Define Industry 4.0: The Main Pillars of Industry 4.0. Paper presented at the 7th

Finkelstein, J. 2006. Learning in real-time: Synchronous teaching and learning online, Jossey-Bass.

Fomunyam, K. G. (2019). Education and the Fourth Industrial Revolution: Challenges and Possibilities for Engineering. International Journal of Mechanical Engineering and Technology (IJMET), 10(08), 271–284.

Gleason, N. W. (2018). Higher Education in the Era of the Fourth Industrial Revolution. In Higher Education in the Era of the Fourth Industrial Revolution. https://doi.org/10.1007/978-981-13-0194-0

Government of South Africa. (n.d.). Minister Angie Motshekga: Basic Education Sector recovery plans for the reopening of schools, following the Coronavirus COVID-19 lockdown adjustment of regulations | South African Government. Retrieved May 5, 2020, from https://www.gov.za/speeches/minister-angie-motshekga-basic-education-sector-recovery-plans-reopening-schools-following

Hiltz, S. R. & Wellman, B. 1997. Asynchronous learning networks as a virtual classroom. Communications of the ACM, 40, 44-49.

Janet, A. (2010). Beyond Computers In The Classroom: Factors Related To Technology ... Contemporary Issues in Education Research, 3(4), 27–35.

Johannesburg, K. T., and U. of. (2019). Our vision for South African Education. https://doi.org/10.1515/9783110465099-003

Kayembe, C. & Nel, D. 2019. Challenges and opportunities for education in the Fourth Industrial Revolution. African Journal of Public Affairs, 11, 79-94.

Kayembe, C. and Nel, D., 2019. Challenges and opportunities for education in the Fourth Industrial Revolution. African Journal of Public Affairs, 11(3), pp. 79-94.

Kayembe, C., & Nel, D. (2019). Challenges and opportunities for public administration in the Fourth Industrial Revolution. African Journal of Public Affairs, 11(3), 79–94.

Liu, Z., & Stephens, V. (2019). Exploring innovation ecosystem from the perspective of sustainability: Towards a conceptual framework. Journal of Open Innovation: Technology, Market, and Complexity, 5(3). https://doi.org/10.3390/joitmc5030048

Loopstra, R., 2020. Vulnerability to food insecurity since the COVID-19 lockdown.

Manasia, L., Ianos, M. G., & Chicioreanu, T. D. (2020). Pre-service teacher preparedness for fostering education for sustainable development: An empirical analysis of central dimensions of teaching readiness. Sustainability (Switzerland), 12(1), 4–6. https://doi.org/10.3390/SU12010166

Manda, M. I., & Dhaou, S. Ben. (2019). Responding to the challenges and opportunities in the 4th industrial revolution in developing countries. ACM International Conference Proceeding Series, Part F1481, 244–253. https://doi.org/10.1145/3326365.3326398

Mayer, R. E. (2014). Cognitive theory of multimedia learning. In the Cambridge Handbook of Multimedia Learning, Second Edition (Issue 1, pp. 43–71). https://doi.org/10.1017/CBO9781139547369.005

McBride, O., Murphy, J., Shevlin, M., Gibson-Miller, J., Hartman, T.K., Hyland, P., Levita, L., Mason, L., Martinez, A.P., McKay, R. and Stocks, T.V., 2020. Monitoring the psychological impact of the COVID-19 pandemic in the general population: an overview of the context, design and conduct of the COVID-19 Psychological Research Consortium (C19PRC) Study.

Meyer, I.A. and Gent, P.R. 2016. The Status of ICT in Education in South Africa and the Way Forward. Centurion: The National Education Collaboration Trust (NECT). Accessed on 20 April 2020 Available at http://nect.org.za/publications/technical-reports/the-state-of-ict-in-education-in-south-africa/view.

Mhlanga, D. & Moloi, T. 2020. COVID-19 and the Digital Transformation of Education: What We Are Learning in South Africa.

Mhlanga, D. and Ndhlovu, E., 2020. Socio-economic Implications of the COVID-19 Pandemic on Smallholder Livelihoods in Zimbabwe.

Mhlanga, D., & Moloi, T. (2020a). COVID-19 and the digital transformation of education: What we are learning in South Africa. Education Sciences, 1–13. https://doi.org/10.20944/preprints202004.0195.v1

Mhlanga, D., & Moloi, T. (2020b). COVID-19 and the Digital Transformation of Education: What Are We Learning on 4IR in South Africa? Education Sciences, 10(7), 180. https://doi.org/10.3390/educsci10070180

Oke, A., & Fernandes, F. A. P. (2020). Innovations in teaching and learning: Exploring the perceptions of the education sector on the 4th industrial revolution (4IR). Journal of Open Innovation: Technology, Market, and Complexity, 6(2). https://doi.org/10.3390/JOITMC6020031

Östlund, B., 2008. Prerequisites for interactive learning in distance education: Perspectives from Swedish students. Australasian Journal of Educational Technology, 24(1).

Peng, L., Yang, W., Zhang, D., Zhuge, C. and Hong, L., 2020. Epidemic analysis of COVID-19 in China by dynamical modelling. arXiv preprint arXiv:2002.06563.

Pouspourika, K. (2019). The 4 Industrial Revolutions - Institute of Entrepreneurship Development. Institute of Entrepreneurship Development. https://ied.eu/project-updates/the-4-industrial-revolutions/

Radziwill, N. (2018). The Fourth Industrial Revolution: Klaus Schwab. 2016. World Economic Forum, Geneva, Switzerland. 184 pages. Quality Management Journal, 25(2), 108–109. https://doi.org/10.1080/10686967.2018.1436355

Russmann, M., Lorenz, M., Gerbert, P., Waldner, M., Justus, J., Engel, P., & Harnisch, M. (2015). Industry 4.0: World Economic Forum. The Boston Consulting Group, 1–20.

Schwab, K. (2015). The Fourth Industrial Revolution. What it means and how to respond? Snapshot. 12.

Schwab, K. (2017). The fourth industrial revolution. https://books.google.com/books.

Schwab, K. 2016. The fourth industrial revolution. World Economic Forum 91–93 route de la Capite CH-1223 Cologny/Geneva Switzerland www.weforum.org: World Economic Forum.

Tymon, A. (2013). The student perspective on employability. Studies in Higher Education, 38(6), 841–856. https://doi.org/10.1080/03075079.2011.604408.

Wegerif, R., 1998. The social dimension of asynchronous learning networks. Journal of asynchronous learning networks, 2(1), pp.34-49.

World Economic Forum. (2017). Realizing human potential in the fourth industrial revolution: An agenda for leaders to shape the future of education, gender, and work. World Economic Forum, January 1–38. http://www3.weforum.org/docs/WEF_EGW_Whitepaper.pdf

Xing, B., & Marwala, T. (2006). Implications of the Fourth Industrial Age on Higher Education Bo Xing and Tshilidzi Marwala. ArXiv Preprint ArXiv, April, 2–9. https://www.researchgate.net/publication/315682580%0D

Xing, B., & Marwala, T. (2018). Implications of the Fourth Industrial Age on Higher Education. Tạp Chí Nghiên Cứu Dân Tộc, 23, 10–15. https://doi.org/10.25073/0866-773x/87.

Zikhali, V. S. P. 2018. Overcoming Poverty and Inequality in South Africa, An Assessment of Drivers, Constraints and Opportunities. Washington DC: World Bank Group.

IMPACT OF COVID-19 ON DIGITAL TRANSFORMATION OF THE WORKFORCE

Dobrica SAVIĆ[1]

Abstract

The outbreak of COVID-19 around the globe forced businesses to innovate and change the way they conduct their work. Offices have become less important and work from home has suddenly become mandatory. This sudden need for work from home is driving the digital transformation of the workforce and the evolution of the work environment at an unprecedented speed. Mass adoption of telecommuting has become a vital business change since the outbreak of the virus. This paper looks at this unprecedented impact of coronavirus pandemic on sudden demand for work from home and the subsequent push for the digital transformation of the workforce.

Keywords: COVID-19, Coronavirus, Digital transformation, Workforce, Work from home

INTRODUCTION

In the past few years, digital transformation has been among the most discussed topics of business leaders and management gurus. Many organizations, while understanding the importance of digital transformation and giving thought to this new trend, have been slow on the uptake to change the status quo, cause potential disruption, and adopt inevitable transformation. Effort has been placed on smaller projects, minor changes, learning from others, and waiting for a more suitable time to make radical change. With the onset of 2020 and the outbreak of COVID-19, organizations found themselves caught off guard and ill-prepared for the new normal brought about by the coronavirus reality. "With millions of people retreating to the safety of the online world for their news, entertainment, education, communication and remote work — the imperative of digital transformation has gone from important to absolutely critical" (The Coronavirus and Public Service Media, 2020).

COVID-19

At the end of December 2019, Chinese health officials informed the World Health Organization (WHO) about a cluster of patients with a mysterious pneumonia. On 30 January 2020, WHO declared the COVID-19 outbreak a public health emergency of international concern. Pandemic suddenly became a household word inundating our daily lives, and the definition — an infectious disease where we see significant and ongoing person-to-person spread in multiple countries around the world at the same time (BBC, 2020)- familiar to all.

Within days of the outbreak, work from home (WFH), until then practiced sporadically by companies and organizations, became mandatory — a question of physical and financial survival. To prevent the spread

[1] Head of Nuclear Information Section, IAEA, Vienna, Austria. Contact: https://www.intellobics.com/contact/, https://www.linkedin.com/in/dobricasavic/, ORCID: 0000-0003-1123-9693

REFERENCES

Allen, T. D., Golden, T. D., & Shockley, K. M. (2015). How effective is telecommuting? Assessing the status of our scientific findings. Psychological Science in the Public Interest: A Journal of the American Psychological Society, 16(2), 40–68. https://doi.org/10.1177/1529100615593273

Chattopadhyay, Sahana (2016). 7 Characteristics of a Digital Mindset. People Matters. Retrieved from https://bit.ly/2mzNpIZ

BBC (2020). Coronavirus: What is a pandemic and why use the term now? Retrieved from https://www.bbc.com/news/health-51358459. Access date: 11 March 2020.

Dell Technologies (2018). Realizing 2030: A Divided Vision of the Future. https://bit.ly/2FvF1yi

Doyle, A. (2020). What is telecommuting? The balance careers: Basics – Glossary. https://bit.ly/2y9MuVd

Harpaz, Itzhak (2002). Advantages and Disadvantages of Telecommuting for the Individual, Organization and Society. Work Study 51(2):74-80, April 2002. https://bit.ly/2VmJJb2

ILO (2020). ILO: COVID-19 causes devastating losses in working hours and employment. 7 April 2020. Retrieved from https://bit.ly/2XjoxFu

Marr, Bernard (2020). 9 Future Predictions for A Post-Coronavirus World. Forbes, April 3 2020. Retrieved from https://bit.ly/2JNWPsx

Savić, Dobrica (2019). From Digitization, through Digitalization, to Digital Transformation. 43/2019. 36-39. Retrieved from https://bit.ly/3aO3Gy3

Savić, Dobrica (2020). Digital Transformation and Grey Literature Professionals. Grey Journal, February 2020 16(Special Winter Issue):11-17. Retrieved from https://bit.ly/2XeMA8u

The Coronavirus and Public Service Media: Why digital transformation matters now more than ever. Sasha Scott. EDU Blog. 31 March 2020. Retrieved from https://bit.ly/3aAZUIb

Vaganay, Arnaud; Canónico, Esther; Courtin, Emilie (2016). Challenges of work-life balance faced by working families. European Commission, Evidence Review. May 2016. Retrieved from https://bit.ly/2RtJ0Ul

RETHINKING THE ROLE OF INFORMATION IN THE FOURTH INDUSTRIAL REVOLUTION

Dobrica SAVIĆ[1]

Abstract

The world is at the dawn of a new industrial revolution that will fundamentally change the way we live and work. Many consider this the Fourth Industrial Revolution (4IR). While the First Industrial Revolution (1IR) mechanized production using water and steam power, the second one brought mass production using electric power, and the third one was characterized by automation and digitization, mainly using electronics and information technology.

The 4IR is building upon the third one, but the difference, and its main contribution, is the fusion of technologies that are blurring the lines between the physical, digital, and biological worlds. This is further enhanced by the emerging progress of technology in fields such as quantum computing, machine learning, artificial intelligence, robotics, virtual assistants, the internet of things, self-driving cars, drones, 3-D printing, nanotechnology, biotechnology, traffic and security monitoring systems, and renewable energy. This paper examines the potential impact of the emerging 4IR on information management and the role that the information will play. It is based on analysis of the most prevalent current trends and developments in "cyber-physical systems" that connect machines, computers and people. It will examine the need to rethink the definition of information, its creation, types, processing, sustainability and usability. Given the magnitude of the potential impact of the 4IR on information management, the question is what challenges the 4IR will pose to information managers. One could assume that the acquisition of new knowledge and skills, and the revamping of existing processes and methods will be necessary. Becoming aware of this new phenomenon is only the beginning. It needs to be followed up by professional development and adequate training. Finally, the job of information managers will be to promote and publicize the usefulness and importance of properly curated information, not only for daily work, but also for research and science.

Keywords: Industrial revolution; Information technology; Information management.

INTRODUCTION

The last 230 years, known as the 'industrial age', started with the use of steam-powered machines in textile production and the introduction of the first mechanical loom in 1784. The introduction in 1870 of electrical energy, mass production and assembly lines marked the transition to the 2IR. The second half of the 20th century, brought us computers and electronics, which for many indicated the 3IR. Their massive spread was brought about by an increase in speed and functionality, along with a decrease in price and size. Machines became interconnected, were able to 'talk' to each other, and could do many jobs previously reserved only for people. For many, the introduction of these cyber-physical systems marked the beginning of a new era, the Fourth Industrial Revolution.

Although the 4IR is building upon the 3IR, the difference, and its main contribution, is the fusion of technologies that is blurring the lines between the physical, digital, and biological worlds. The 4IR already

[1] Head of Nuclear Information Section, IAEA, Vienna, Austria. Contact: https://www.intellobics.com/contact/, https://www.linkedin.com/in/dobricasavic/, ORCID: 0000-0003-1123-9693

REFERENCES

Albertin, A. & De Moura, R. (2004). "The Benefits of Information Technology in Business Performance" AMCIS 2004 Proceedings. Paper 121. Accessed 18.09.2019 from http://aisel.aisnet.org/amcis2004/121

Blalock, M. (2005). "Why Good Communication is Good Business: Wisconsin Business Alumni; December. Accessed 08.10.2019 from https://pubs.wsb.wisc.edu/alumni-and-friends/update-magazine/

Bodo, S. (2003). "Communications in Cyberspace:" NESIS, Regional Centre. UNESCO Harare. Accessed 08.10.2009 from http://www.adeanet.org/adea/publications/nesis/cyberspace.pdf

European Commission, (2003). "A Study on the Factors of Regional Competitiveness." University of Cambridge. Accessed 16.09.2019 from https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/studies/pdf/3cr/competitiveness.pdf

European Commission. DG Communications Networks, Content & Technology, (2014). "Study on eGovernment and the Reduction of Administrative Burden". Accessed 06.10.2019 from http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:UszGGc2Xio8J:ec.europa.eu/information_society/newsroom/cf/dae/document.cfm%3Fdoc_id%3D5155+&cd=1&hl=en&ct=clnk&gl=mk

Law on Electronic Communication, (2005). Accessed 18.09.2019 from http://mioa.gov.mk/sites/default/files/pbl_files/documents/legislation/zakon_za_elektronski_komunikacii_konsolidiran_032018.pdf

Linton, I. (2019). "Strategic Uses of IT in Business." Small Business Chron.com, http://smallbusiness.chron.com/strategic-uses-business-77784.html Accessed 18 October 2019.

Ministry of Finance of Republic of Macedonia. (2019). ECONOMIC REFORM PROGRAMME 2019-2021. Draft Chapter 4. STRUCTURAL REFORMS. Accessed 06.10.2019 from https://www.finance.gov.mk/files/Economic%20Reform%20Program%202019%20EN%20Nov%202018.pdf

Ministry of Information Society and Administration (MISA), (2010). "National Strategy - Strategy for E-Government 2010-2012", Skopje, January. Accessed 16.10.2019 from http://www.mioa.gov.mk/files/pdf/dokumenti/Strategija_za_e-Vlada05.03.2010.pdf

Ministry of Information Society and Administration, (2011). "National Strategy for E-Inclusion 2011 - 2014", 101. Accessed 16.10.2019 from http://www.mioa.gov.mk/files/pdf/dokumenti/Strategija_za_e-vklucuvanje.pdf

Ministry of local self-government, (2015)." Programme for Sustainable Local Development and Decentralization in the Republic of Macedonia, 2015-2020". Accessed 18.09.2019 from http://mls.gov.mk/images/documents/lokalnasamouprava/EN_WEB/PROGRAMA_EN_WEB.pdf

Ministry of Transport and Communications. (2005). "National Strategy for the Development of Electronic Communications with Information Technologies", Strategic Guidelines. Accessed 18.09.2019 from http://www.mioa.gov.mk/files/pdf/dokumenti/Nacionalna_strategija_za_razvoj_na_elektronski_komunikacii_so_informaticki_tehnologii.pdf

New Digital Economy (2011). Accessed 02.05.2020 from http://www.citibank.com/transactionservices/home/docs/the_new_digital_economy.pdf

State Statistical office (SSO), (2018). Usage of information and communication technologies in households and by individuals. Accessed 18.09.2019 from http://www.stat.gov.mk/pdf/2018/8.1.18.29.pdf

State Statistical office (SSO). (2018a). Usage of information and communication technologies in enterprises, Accessed 16.09.2019 from http://www.stat.gov.mk/pdf/2018/8.1.18.31.pdf

UCLG (United Cities and Local Governments), (2020). Digital Technologies and the COVID19 pandemic Briefing & Learning Note, 15.04, 2020. Accessed 11.08.2020 from https://www.uclg.org/sites/default/files/eng_briefing_technology_final_x.pdf

Vidyalankar Institute of Technology (VIT), (2010). "E-Commerce Notes".102. Accessed 18.09.2019 from https://pdfs.semanticscholar.org/9cc0/657cafb5c68cc72413f3f61c2a1b9581a6ec.pdf

World Economic Forum (WEF). (2020). Digital Transformation: Powering the Great Reset, July, 2020. Accessed 11.08.2020 from http://www3.weforum.org/docs/WEF_Digital_Transformation_Powering_the_Great_Reset_2020.pdf

CHALLENGES OF DIGITAL TRANSFORMATION OF GOVERNMENT IN BOSNIA AND HERZEGOVINA - NECESSITY OF ADMINISTRATIVE PROCEDURE REFORM

Emir MEHMEDOVIĆ[1], Faris GODINJAK[2], Selma HORIĆ[3]

Abstract

The fourth industrial revolution, the emergence and development of which we are witnessing, is definitely changing the ways of our lives, work and mutual relations. It is characterized by a comprehensive integration of technologies that blurs the boundaries between the physical and digital world. This represents a complete transformation of societies, not just the introduction of new technologies. It is necessary for the whole society, including the public administration, to transform in order to keep up with the rest of the world. Unfortunately, the public sector, and especially the public administration, often does not react promptly. Their belated, often forced reaction, inflicts significant damage on society as a whole. The COVID-19 pandemic has forced society as a whole, including the public sector and public administration, to make some progress in the faster and more intensive introduction of e-Government, as one of the segments of the digital transformation in government. In this article, the authors deal with the challenges in establishing an appropriate legal framework in Bosnia and Herzegovina, which enables the establishment of e-Government i.e. the use of information and communication technologies in the activities of public administration. Due to the specific constitutional order of Bosnia and Herzegovina, regulations regarding the of e-Government have been adopted at different levels of government, but still have many similar elements. One of the risks in the process of introducing e-Government may be different standardization in the field of administrative procedures. The authors analyze the challenges facing Bosnia and Herzegovina in terms of establishing a legal framework for the use of information and communication technology in administrative proceedings, as well as the challenges facing society in terms of administrative procedure reforms and the introduction of e-procedures in general.

Keywords: Digital transformation, e-Government, information and communication technologies, reform of the public administration in Bosnia and Herzegovina

INTRODUCTION

The transition of former socialist states from a socialist system and a planned, state-controlled economy to democratic political systems with an open market economy has been a long and complex process. Efforts to make progress that is more significant have been hampered primarily by the fact that instead of collapsed previous value system, there has been no timely change in political and administrative culture[4],

[1] PhD degree in Law, Assistant professor, Faculty of Administration, University of Sarajevo, emir.mehmedovic@fu.unsa.ba, ORCID: 0000-0002-5966-8625

[2] Master's degree in Law, PhD canditate, Civil servant, Ministry of Foreign Trade and Economic Relations of Bosnia and Herzegovina, faris.godinjak@mvteo.gov.ba, ORCID: 0000-0002-6442-7340

[3] Master's degree in Law, Civil servant, Ministry of Justice of Bosnia and Herzegovina, selma.horic@mpr.gov.ba, ORCID: 0000-0003-1675-1207

[4] Koprić I. et al. (2014), Upravna znanost: Javna uprava u suvremenom europskom kontekstu, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, p. 39.

REFERENCES

Blažić Đ. (2015), *Priručnik za primjenu Zakona o upravnom postupku*, „Strengthening the management of EU funds and General Administrative Procedures "Europe Aid/134253/C/SER/ME.

Delić A. (2017), Preduslovi reforme upravnog postupka u kontekstu praksi i standarda e-Uprave*, Uprava*, Sarajevo.

Dimitrijević P. (2009), Elektronska uprava i informaciono društvo, *Moderna uprava*, broj 2/2009*,* Banja Luka.

Dimitrijević P. (2009), Umrežena javna uprava, *Pravni život*, broj 11/2009, Beograd.

Divljak, D. Lj. (2018), Harmonizacija pravila o elektronskoj trgovini pravo Srbije, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu*, god. LII, br. 3, str. 909-924.

Đerđa D. (2007), Otvorena pitanja upravnog postupka u Hrvatskoj*, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, Rijeka.

Đerđa D. (2011), Pravila upravnog postupka u europskom pravu, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, Rijeka.

Đerđa D., Pičuljan Z. (2009), Novo hrvatsko opće upravnopostupovno pravo, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, vol. 30, br. 1, Rijeka.

Đulabić V. (2014), Mogućnosti i rizici primjene tržišnih instrumenata u javnoj upravi u: *7. forum za javnu upravu - Od javnog prema privatnom? Privatizacija i outsourcing javnih usluga*, (A. Musa, ur.), Friedrich Ebert Stiftung, Institut za javnu upravu, Zagreb.

European Ombudsman (2005), *The European Code of Good Administrative Behavior*, European Communities, Luxemburg.

Field, M. (2020), *Digitalna transformacija u javnom sektoru u Bosni i Hercegovini* (https://blogs.fco.gov.uk/bs/mattfield/2020/06/19/digitalna-transformacija-u-javnom-sektoru-u-bosni-i-hercegovini/).

Golić, D. P., Matijašević - Obradović, J. D. (2014), Informacione tehnologije kao sredstvo demokratizacije javne uprave, *Singidunum Journal of Applied Sciences*, str. 105-110.

Horić, S., Mehmedović, E. (2017), Zajedničke karakteristike reforme upravnih postupaka država regiona u kontekstu približavanja Evropskoj uniji, *Sui Generis*, vol. 4, br. 4, str.139-155.

Koprić I. (2010), *Upoznavanje s novim Zakonom o općem upravnom postupku*, Udruga općina u Republici Hrvatskoj, Zagreb.

Koprić I. (2011), Zakon o općem upravnom postupku i tehnološko unaprjeđenje uprave, *Zbornik Pravnog fakulteta Univerziteta u Nišu*, broj LVII, Niš.

Koprić I. et al., (2014), *Upravna znanost: Javna uprava u suvremenom europskom kontekstu*, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb.

Koprić I. et. al. (2016), *Legal Remedies in Administrative Procedures in Western Balkans*, ReSPA, Danilovgrad.

Lilić S. (2013), *Kontraverze u vezi sa novom radnom verzijom nacrta Zakona o opštem upravnom postupku Srbije (u kontekstu evropskih integracija), Perspektive implementacije evropskih standarda u pravni sistem Srbije, Zbornik radova*, Beograd.

Lilić S. (2016), *Edukacija voditelja upravnih postupaka i inspektora u Bosni i Hercegovini: Materijali sa provedene obuke sa modelima obrazaca za praktičnu primjenu*, Sarajevo - Banja Luka, (https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwiptb6D2MrqAhXS5KQKHZqHCHUQFjAAegQIARAB&url=http%3A%2F%2Fnadzornitimovi.parco.gov.ba%2F%3Fid%3D3354&usg=AOvVaw25TybK_TChCbIvO8RtcpsB).

Ljubanović. D. (2009), Izazovi upotrebe sredstava elektroničke komunikacije i novi zakon o općem upravnom postupku, u: *Modernizacija općeg upravnog postupka i javne uprave u Hrvatskoj*, Institut za javnu upravu i Društveno veleučilište u Zagrebu, Zagreb.

Mugge P., Abbu H., Michaelis T. L., Kwiatkowski A., Gudergan G. (2020), Patterns of Digitization: A Practical Guide to Digital Transformation, *Research-Technology Management*, vol. 63, issue 2, p. 27-35.

Musa A. (2014), Europeizacija i novi upravni modeli: agencije u Hrvatskoj u: *Europeizacija hrvatske javne uprave* (I. Koprić, ur.), Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb.

Nambisan, S., Lyytinen, K., Majchrzak, A., Song, M. (2017), Digital innovation management: Reinventing innovation management research in a digital world. *MIS Quarterly,* 41, (1), pp. 223-238.

Radovanović, S. M., Miščević, N. B. (2018), O elektronskoj formi ugovora u domaćem pravu, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu*, god. LII, br. 4 (2018), pp. 1641-1661.

Schwab, K. (2016), The Fourth Industrial Revolution: what it means, how to respond (https://www.weforum.org/agenda/2016/01/the-fourth-industrial-revolution-what-it-means-and-how-to-respond/)

Staničić, F., Jurić, M. (2015), Pravni okvir za implementaciju informacijsko-komunikacijskih tehnologija u hrvatsko upravno postupovno pravo, *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*, 65, (5), str. 635-663.

Tomić Z., Milovanović D. i Cucić V. (2017), *Praktikum za primenu Zakona o opštem upravnom postupku*, Beograd.

Tratkowska, K. (2019), Digital Transformation: Theoretical backgrounds of Digital Change, *Management Sciences*, vol. 24, no. 4, pp. 32-37.

Veinović, M., Stojadinović, S. (2010), Kvantifikacija rezultata E-uprave u Srbiji i zemljama u okruženju, *Singidunum Scientific Review / Singidunum Revija*, 7(1), pp. 82-91.

Writz B., Daiser P. (2015), *E-Government - Strategy Process Instruments,* German University of Administrative Sciences, Speyer.

Documents

Inicijativa za monitoring evropskih integracija Bosne i Hercegovine (2015), *Reforma javne uprave uprave u Bosni i Hercegovini*, Sarajevo (http://eu-monitoring.ba/site/wp-content/uploads/2015/07/Reforma-javne-uprave-u-Bosni-i-Hercegovini2.pdf).

European Commission Report on Bosnia and Herzegovina for 2016 at: https://ec.europa.eu/neighbourhood-

enlargement/sites/near/files/pdf/key_documents/2016/20161109_report_bosnia_and_herzegovina.pdf.

Izvještaj revizije učinka - Elektronsko poslovanje u institucijama BiH, Ured za reviziju institucija Bosne i Hercegovine, Sarajevo, 2017. godine.

Odluka o stavljanju van snage Odluke o osnovama upotrebe elektronskog potpisa i pružanja usluga ovjeravanja („Sl. glasnik BiH", broj 53/17)

Odluka o usvajanju Strateškog okvira za reformu javne uprave u Bosni i Hercegovini 2018-2022, („Sl. glasnik BiH", broj 85/18).

Politika razvoja informacionog društva u Bosni i Hercegovini, Vijeće ministara BiH, 2004. godine, Sarajevo.

Biannual progress report for 2018, Monitoring of the Revised Action Plan 1 of the Public Administration Reform Strategy in Bosnia and Herzegovina, for 2018, p. 14, at: http://parco.gov.ba/wp-content/uploads/2018/11/Polugodisnji-izvjestaj-o-napretku-2018.pdf).

Public Administration Reform Strategy in Bosnia and Herzegovina, at: http://rju.parco.gov.ba/wpcontent/ uploads/2007/10/ strategija-reforme-javne-uprave-1.pdf).

SIGMA Izvještaj o monitoringu: Principi javne uprave, Bosna i Hercegovina, novembar 2017. godina

Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju između Evropskih zajednica i njihovih država članica i Bosne i Hercegovine („Sl. glasnik BiH "- Među.ugovori, broj 10/08)

United Nations Department of Economic and Social Affairs, Division for Public Administration and Development Management (2018), *United Nations E-Government Survey 2018 – Gearing E-Government to support transformation towards sustainable and resilient societies*, New York.

DIGITAL TRANSFORMATION, SUSTAINABILITY AND SMART CITY: A CHALLENGE FOR SOFIA?[1]

Juliana HADJITCHONEVA[2]

Abstract

The paper studies the nature and interrelations between digital transformation, sustainability and smart city in the light of growing urbanisation and its impact on cities developments, urban services and systems and cities management. The purpose of the paper is to propose recommendations for better city governance in line with recent achievements. It is structured into three parts and focused on the nature and scope of digital transformation, its manifestations and dimensions embedded in contemporary urban governance, sustainable dimensions and city progress assessment, and main findings and insights for Sofia city digital transformation and sustainable governance. The methodology of the study relies on a review of scholarly contributions and literature; it uses official statistics sources on economic and social developments, and digital society as well as data from relevant city development indexes.

Keywords: Smart city, smart sustainable city, urbanisation, urban planning, urban policies

INTRODUCTION

Urbanisation is developing at a rapid pace. If nowadays over 50% of the world's population lives in cities, it is expected to reach 70%, and even more in OECD countries (86%), thirty years from now (OECD, 2019). This growth affects all the urban services and systems such as health care, education, housing, transport and mobility, energy systems and other infrastructure. Challenges emerge at the economic, social, environmental and political level. The potential consequences are dramatic and cannot be further ignored, which necessitates effective and holistic urban planning and management (UN-Habitat, 2019).

An opportunity to address the complexity of urban issues stands up with the intensive development of information and communication technologies which to varying degrees are entering every aspect of the business, economy and society, defining them as digital. In the context of the Fourth Industrial Revolution (Schwab, 2016), the organisations are using data and information resources in a quantitatively and qualitatively new way adopting new business and operating models to create and deliver value to customers and beneficiaries and also establishing new generation partnerships.

This rapid progress of technologies and their widespread and ubiquitous entry into societies and economies in recent years imposed the concept of digital transformation of organisations and its importance for overcoming the challenges of modern development and urbanisation.

As a European capital and largest industrial centre of Bulgaria, the city of Sofia faces similar tendencies and threats. There is a concentration of economic activity in it. Its population has grown by 11% over the last sixteen years. As a result, today almost 1/6 of Bulgaria's population resides in the Sofia area. Ecological and social concerns multiply. The society becomes increasingly digitalised, especially the youth.

---

[1] This chapter is first published in Krastanova R. and Hadjitchoneva J. (eds). (2020). Changing Cities: Challenges, Predictions, Perspectives. Sofia: NBU. It is published here with the kind permission of NBU Press.

[2] Senior Assist. Professor, Department of Administration and Management, New Bulgarian University (NBU), jhadjitchoneva@nbu.bg, ORCID: 0000-0001-7497-8245

REFERENCES

Anthopoulos, L. G. 2015. Defining Smart City Architecture for Sustainability. In: Tambouris E. et al. (Eds.) 2015. Electronic Government and Electronic Participation. 14th IFIP Electronic Government (EGOV) and 7th Electronic Participation (ePart) Conference 2015. Thessaloniki. https://www.researchgate.net/publication/277958808_Defining_Smart_City_Architecture_for_Sustainability (accessed: 19 July 2019).

Calthorpe P. 2017. 7 principles for building better city. https://www.ted.com/talks/peter_calthorpe_7_principles_for_building_better_cities?utm_source=newsletter_daily&utm_campaign=daily&utm_medium=email&utm_content=button__2017-08-17 (last accessed: 5 August 2019).

Dirks, S., Keeling, M. & Dencik, J. 2009. How Smart is your city? Helping cities measure progress. Executive Report. September 2019. IBM Institute for Business Value https://www.ibm.com/downloads/cas/KLEYQE6Z (last accessed: 16 October 2018)

European Commission (EC). (2019a). Standards: City - Smart cities. https://ec.europa.eu/eip/ageing/standards/city/smart-cities_en (last accessed: 7 August 2019).

European Commission (EC). (2019b). Smart cities: Cities using technological solutions to improve the management and efficiency of the urban environment.

https://ec.europa.eu/info/eu-regional-and-urban-development/topics/cities-and-urban-development/city-initiatives/smart-cities_en (last accessed: 7 August 2019).

European Commission (EC). (2019c). Horizon2020. H2020 projects in the "Smart Cities & Communities" field. https://ec.europa.eu/inea/en/horizon-2020/h2020-energy/projects-by-field/879 (last accessed: 7 August 2019).

EY Global (2018) Five lessons in digital transformation from a smart city. https://www.ey.com/en_gl/digital/digital-transformation-smart-city-amsterdam (last accessed: 15 February 2019).

Giffinger, R., Fertner, C., Kramar, H., Meijers, E. & Pichler-Milanović, N. 2007. Ranking of European medium-sized cities. Vienna: Center of Regional Science.

Hadjitchoneva J. 2018. Systemic research on entrepreneurship in Bulgaria. Economic Thought. 2018. Year LXIII. Issue No. 4. Sofia: Economic Research Institute (ERI) at Bulgarian Academy of Science (BAS). 84-105. https://www.ceeol.com/search/journal-detail?id=255 (accessed: 20 August 2019).

Hadjitchoneva J. 2019. Entrepreneurship in Bulgaria and Romania: Comparative Analysis. International Economics Department at BAS. 2019. International Scientific Conference Proceedings "Bulgaria and Romania: Country Members of the EU, Part of the Global Economy" – 2018. Sofia: ERI-BAS. 71-92. https://inecoconference.wordpress.com/2018-2/2018-papers/ (accessed: 20 August 2019).

Hadjitchoneva, J. 2020. To Sustainable Competitiveness: Bulgaria in the European Context. In: Bulgarian Dream – The Positive Concept. Sofia: NBU [Хаджичонева Ю. (2020). Към устойчива конкурентоспособност: България в европейския контекст. В: Българската мечта – позитивната концепция. София: НБУ].

Hadjitchoneva, J., Ivanov, A. and Hadzhiev K. (2020). eGovernment and eHealth in Bulgaria: Developments and Challenges. Yearbook of Department of Administration and Management. Vol. 5. Sofia: NBU. Available at https:// administracija-i-upravlenie.nbu.bg/bg/godishnici/arhiv-na-godishnik-na-departament-administraciq-i-upravlenie.

IESE (2019) IESE Cities in Motion Index (CIMI) Reports 2016-2019 https://www.iese.edu/faculty-research/cities-in-motion/ (last accessed: 28 August 2018).

International Telecommunication Union (ITU) (2015) Setting the framework for an ICT architecture of a smart sustainable city. FG-SSC. ITU-T Focus Group on Smart Sustainable Cities https://www.itu.int/en/ITU-T/ssc (last accessed: 11 October 2018).

International Telecommunication Union (ITU) (2017) Key performance indicators for smart sustainable cities to assess the achievement of sustainable development goals. Y4903/L.1603 https://www.itu.int/en/ITU-T/ssc (last accessed: 20 August 2019).

Joshi S., Saxena S., Godbole T. & Shreya. 2016. Developing Smart Cities: An Integrated Framework. Procedia Computer Science. 93 (2016). pp. 902-909.

Kane, G. C., Palmer, D., Nguyen Phillips, A., Kiron, D. & Buckley. N. 2015. Strategy, not Technology, Drives Digital Transformation. MIT Sloan Management Review. 14 July 2015. Deloitte University Press. https://sloanreview.mit.edu (last accessed: 11 October 2018).

Komninos, N. & Mora, L. 2018. Exploring the Big Picture of Smart City Research. Sienze Regionali. Special Issue "Smart Cities: past achievements and future challenges". January 2018. DOI: 10.14650/88815.

Mundula, L. & Auci, S.. 2016. Smart Cities: a Policy Tool for City Efficiency. Real Corp 2016 Proceedings. 22-24 June 2016. pp. 589-597.

NSI (2019a) GDP – Regional level http://www.nsi.bg (last accessed: 29 August 2019).

NSI (2019b) Population by regions, municipalities, place of residence and sex http://www.nsi.bg (last accessed: 29 August 2019).

NSI (2019c) Population forecasts http://www.nsi.bg (last accessed: 29 August 2019).

NSI (2019d) Information society http://www.nsi.bg (last accessed: 29 August 2019).

OECD (2016) Making Cities Work for All: Data and Actions for Inclusive Growth Policies and partnerships for inclusive growth in cities: A framework for action. DOI:http://dx.doi.org/10.1787/9789264263260-7-en (last accessed: 11 October 2018).

OECD (2019) Governing Cities http://www.oecd.org/cfe/regional-policy/cities.htm (last accessed: 30 August 2019).

Reis, J., Amorim, M., Melao, N. & Matos, P. 2018. Digital Transformation: A Literature Review and Guidelines for Future Research. Springer International Publishing AG, part of Springer Nature 2018. Á. Rocha et al. (Eds.): WorldCIST'18 2018, AISC 745, pp. 411–421, 2018. https://doi.org/10.1007/978-3-319-77703-0_41 (accessed: 14 August 2019).

Savic, D. 2019. From Digitization, through Digitalization, to Digital Transformation. Online searcher. Jan-Feb 2019.

https://www.researchgate.net/publication/332111919_From_Digitisation_through_Digitalisation_to_Digital_Transformation (accessed: 13 August 2019).

Schwab, K. 2016. The Fourth Industrial Revolution. WEB: Cologny.

UN-Habitat (2019) UN-Habitat at a glance https://www.unhabitat.org (last accessed: 5 August 2019).

Smart London Plan (2013) https://www.london.gov.uk/sites/default/files/smart_london_plan.pdf (last accessed: 15 October 2018).

Smarter London Together (2018) https://www.london.gov.uk/sites/default/files/smarter_london_together_v1.66_-_published.pdf (last accessed: 16 February 2019).

Sun, Zh. 2018. From Digital Transformation to Digital Revolution.

https://www.researchgate.net/publication/327259897_From_Digital_Transformation_to_Digital_Revolution (accessed: 13 August 2019).

The City of New York (2011) Road Map for the Digital City : Achieving New York's Digital Future www.nyc.gov (last accessed: 14 February 2019).

Townsend A. M. 2018. Smart cities ...in 2 slides. https://www.dvrpc.org/longrangeplan/FuturesGroup/pdf/Futures_Group_Presentations_7_19_18.pdf

Vision Sofia 2050 (2019) https://vizia.sofia.bg/sofia-vision/ (last accessed: 1 August 2019).

World Economic Forum (WEF). 2016. Digital Transformation of Industries: Demystifying Digital and Securing $100 Trillion for Society and Industry by 2025. Geneva: WEF.

DIGITAL TRANSFORMATION AND INNOVATIVENESS OF ENTERPRISES*

Stanisław ŁOBEJKO[1]

Abstract

We are witnessing the digital transformation of the economy, enterprises and the whole society caused by the fourth industrial revolution. Our world is becoming more and more digital. Digital technologies change enterprises and their business models, which are increasingly adapting to the needs, expectations, and requirements of consumers. They allow in an unprecedented way to involve the consumer to the process of creating new products and services. At the same time, we see progressive globalization, opening markets and growing competition. This new reality changes the rules of the market game, business models and methods of competition. Among the competitiveness factors, competing with innovations is at the forefront. It is increasingly emphasized that in the future only innovative enterprises will win competitive struggle. Therefore, the main objective of the chapter is an attempt to assess whether and how the digital transformation will affect the innovativeness of companies. There are two main research questions related to this: 1. Does, and how does digital transformation affect the company's innovation? and 2. Can the digital transformation change the structure and way of running a business so that innovation can be more closely related to the entrepreneurial attitude of employees?

It was formulated and evaluated the thesis that the digital transformation of the company does not guarantee the growth of the company's innovativeness, but its absence will be a strong barrier to the innovation. The second thesis assumes that thanks to digital transformation enterprises can be more innovative and their employees more entrepreneurial. To think about innovations, companies should make a technological transformation that allows them to take full advantage of the opportunities that digital technologies offer in business. The analysis of the impact of digital transformation on the innovativeness of enterprises will be carried out from two perspectives: a macro - digital institutional transformation of the economy and micro - digital transformation of the enterprise.

Keywords: Digital transformation, innovation, entrepreneurship

INTRODUCTION

For several decades, we observe the rapid development of digital technologies, which significantly changed both the social sphere and economy. Today, the digital revolution has a significant impact on all areas of life, changing the existing rules of functioning of markets and enterprises. Enterprises that want to be competitive in the digital economy need to make a digital transformation. The digital transformation of enterprises and especially business models means that there is an urgent need to develop and implement new methods and techniques of company management. It is also a new challenge for business management science. According to Schumpeter, every entrepreneur is an innovator and thanks to entrepreneurs, economic development takes place [Schumpeter, 1912]. His theory gained special significance in the second half of the twentieth century, when after the period of the Cold War there was

[1] PhD, Professor of Warsaw School of Economics, Collegium of Business Administration, Warsaw School of Economics, slobej@sgh.waw.pl, ORCID: 0000-0003-2337-186X

* The chapter is based on an article published in the journal OPTIMUM Economic Studies, http://optimum.uwb.edu.pl/index.php/osj

REFERENCES

Agarwal A. [2018], From product to platform: The secret to building A $10 billion SaaS business, https://www.forbes.com/sites/valleyvoices/2018/08/14/secrets-to-10-billion-saas/#1ce9e5e77df6, access 12.12.2018.

Berman S. J., (2012) Digital transformation: opportunities to create new business models, Strategy & Leadership, Vol. 40 Issue: 2, 2012.

Christensen, C. M., The innovator's dilemma: when new technologies cause great firms to fail, Harvard Business School Press, Boston, Massachusetts, USA 1997.

De Reuver M., Basole R. C., Sorensen C., The digital platform: a research agenda, April 2017, Journal of Information Technology.

Digital transformation. Creating new business models where digital meets physical, IBM Global Business Services, IBM Institute for Business Value 2011.

Duggan W., Creative Strategy. A guide for Innovation, Columbia Business School Publishing, New York 2013.

Edwards-Schachter M., The nature and variety of innovation, International Journal of Innovation Studies Volume 2, Issue 2, June 2018.

Ferreira J. M., Fernandes C. I., Fernando, Ferreira A. F., To be or not to be digital, that is the question: Firm innovation and performance, Journal of Business Research, Available online 15 November 2018.

Hinings B., Gegenhuberb Th., Greenwood R., Digital innovation and transformation: An institutional perspective, Information and Organization, Volume 28, Issue 1, March 2018, Pages 52-61.

Kelly K., New Rules for the New Economy. 10 Radical Strategies for a connected World, Penguin Books 1999.

Kletzkine J., Digital Transformation Doesn't Mean Innovation, https://www.forbes.com/sites/startupnationcentral/2018/05/31/digital-transformation-doesnt-mean-innovation/#ad710487c0f5, access February 28, 2019.

Lobejko S., Zarządzanie firmą w gospodarce cyfrowej w: Inżynieria zarządzania, Cyfryzacja produkcji, Aktualności badawcze 1, red. naukowa R. Knosala, PWE, Warszawa 2019

Michelman P., Leading to Become Obsolete, MIT Sloan Management Review, Vol. 59, N0. 1, Fall 2017.

Nambisan S., Wright M., Feldman M., The digital transformation of innovation and entrepreneurship: Progress, challenges and key themes, Available online 5 April 2019.

Schneider H., Creative Destruction and the Sharing Economy. Uber as Disruptive Innovation, Edward Elgar Publishing 2017.

Schumpeter J. A., Capitalism, Socialism and Democracy, 2nd ed., Harper & Brothers, New York 1947.

Schumpeter J. A., The theory of economic development. An Inquiry into Profits, Capital, Credit, Interest, and the Business Cycle, Transaction Publishers, New Brunswick (U.S.A) and London (U.K.), 1934.

Parker G. G., Van Alstyne M. W., Choudary S. P., Platform Revolution: How Networked Markets are Transforming the Economy and How to Make Them Work for You, New York, Norton & Co., New York 2016.

Prahalad C. K., Krishnan M. S., The new age of innovation. Driving co-created value through global networks, McGraw Hill, New York 2008

Rachinger M., Rauter R., Müller Ch., Vorraber W., Schirgi E., Digitalization and its influence on business model innovation, Journal of Manufacturing Technology Management, https://www.emeraldinsight.com/doi/full/10.1108/JMTM-01-2018-0020, access 30.04.2019.

Rediscovering Schumpeter. Creative destruction evolving into "Mode 3", ed. E. C. Carayannis, Ch. Ziemnowicz, Palgrave Macmillan, New York 2007.

Re-thinking the European Business Model Portfolio for the Digital, BearingPoint Institute, https://www.bearingpointbeyond.com/files/BearingPoint_Institute_Report_New_Digital_Business_Models.pdf, p. 3, access 2020.05.10.

Revolutionizing Innovation. Users, Communities and Open Innovation, ed. D. Harhoff and K. R. Lakhani, The MIT Presse, Cambridge 2016.

Unlocking success in digital transformations, McKinsey&Company, https://www.mckinsey.com/business-functions/organization/our-insights/unlocking-success-in-digital-transformations, access 15.02.2019.

Rojers J. P., Digital Transformation, Business Model Innovation and Efficiency in Content Industries: A Review, The International Technology Management Review, Volume 7, Issue 1, March 2018, Pages 59 – 70.

Westerman G., Bonnet D., McAfee A., Leading digital. Turning technology into business transformation, Harvard Business Review Press, Boston, Massachusetts, 2014.

What are creative destruction and disruption innovation?" Chapters in: Creative Destruction and the Sharing Economy, chapter 3, pages 63-91 Edward Elgar Publishing 2017.

Zhu K., Dong S., Xin Xu S., Kraemer K. L., Innovation diffusion in global contexts: determinants of post-adoption digital transformation of European companies, European Journal of Information Systems (2006) 15, 601–616.

OBJECT KPIs FOR THE DIGITAL TRANSFORMATION

Frank JORDAN[1]

Abstract

KPIs (key performance indicators) are currently widely used in the industries at management level and in the toolkit of the consulting companies. However, they are interpreted by humans, and humans act on the results based on the experience of an individual. What is good, bad or underperforming is determined by fixed set points based on recognized industry benchmarks. Dynamic set points that are based on individual company or market circumstances are not common or even unheard of.

KPIs are not automatically fed back into the control cycle of managing a company or an operational plant by a computerized business model. In general, they are high level in nature and do not go down to the nucleolus of the production process and operating plant equipment. Therefore, simplifications and reduction of data are necessary to make it manageable for decision-makers.

However, in the time of cloud computing, deep learning, and AI science, it is possible to analyse the performance of infinitely small parts/equipment of a processing plant. The resulting data can be amalgamated from the bottom up to give precise results, the possibility to act instantaneously and the ability to identify the root cause of any issues.

This article intends to offer potential solutions to how KPIs can be utilized for the digital transformation of any industry for improving processes and business opportunities.

Keywords: KPI, Object KPI, digitalization, digital transformation, deep learning, AI science, dynamic KPI set points, automate feedback, adaptive KPI, automatic process KPI generation, KPI tracking, and KPI evaluation

INTRODUCTION

Key performance indicators (KPIs) or scorecards have been used since the 1950s and enjoy great popularity in all industries today. Most consulting companies are using KPIs as their base toolkit to advise clients on how to monitor, track and improve their business. It has become a culture to expose working processes and company success rates to employees, and the walls of office entrances are plastered with scorecards and KPI charts.

However, an active self-automated optimization process utilizing those KPIs has not yet been implemented. Instead, it depends mainly on the goodwill of the people and the interpretation of the managers to improve a process. KPIs are abstract and do not give any direction on what the employees or managers should do to improve them. Furthermore, they do not indicate where the root cause of the problem is [7,8].

For instance, if one KPI indicates a negative trend, this trend can be understood by everyone. However, the root cause and the corrective actions required are not apparent and depend on the interpretation by

[1] MSC. Electrical [Lecturer/] PhD. Student, Comenius University Bratislava, Faculty of Management, Bratislava, Slovakia. FJ1808@web.de, ORCID:

REFERENCES

Carol Taylor Fitz-Gibbon (1990), "Performance indicators", BERA Dialogues (2), ISBN 978-1-85359-092-4

Key Performance Indicators – What Are Key Performance Indicators or KPI (Wiki)

Key Performance Indicators: Establishing the Metrics that Guide Success, accessed 23 April 2016

Palffy, Georgina. How Business Works (1st ed.). DK Publishing. p. 146. ISBN 978-1-46542-979-7.

"Key Performance Indicators" (PDF). Colleges Ontario. Retrieved 2013-05-25.

Daddis, Gregory (June 1, 2011). No Sure Victory: Measuring U.S. Army Effectiveness and Progress in the Vietnam War. ISBN 978-0-19974-687-3.

Robert D Austin, "Measuring and Managing Performance in Organizations"

Martin Fowler (2003-08-29). "Cannot Measure Productivity". Martinfowler.com. Retrieved 2013-05-25.

DAVID PARMENTER Key Performance Indicators ISBN 978-1-119-01984-8

Bernard Marr, Key Performance indicators, ISBN-13: 978-0273750116

Yokogawa middle east, pictures of instruments, PLC picture

DİSİPLİNLERARASI BAKIŞ AÇISI İLE KADIN ERKEK EŞİTLİĞİ

EDİTÖRLER

Asuman GÖLGELİ

Elif DENİZ ŞAFAK

Emel TANYERİ MAZICI

Hülya ARGUNŞAH

Jale METİN KIYICI

Masreka KHAN

Zeynep ÖLÇÜ DİNÇER

KAÇAUM

EFEAKADEMİ YAYINLARI

ERCİYES ÜNİVERSİTESİ 1978 Araştırma Üniversitesi

Disiplinlerarası Bakış Açısı İle Kadın Erkek Eşitliği

Editörler: Asuman GÖLGELİ ORCID (0000-0002-9004-8563)
Elif DENİZ ŞAFAK ORCID (0000-0002-8343-3180)
Emel TANYERİ MAZICI ORCID (0000-0003-2731-5996)
Hülya ARGUNŞAH ORCID (0000-0002-4401-3650)
Jale METİN KIYICI ORCID (0000-0002-5030-5748)
Masreka KHAN ORCID (0000-0002-4769-9846)
Zeynep ÖLÇÜ DİNÇER ORCID (0000-0002-3680-3986)

ISBN: 978-625-7119-21-4

1. Baskı: Haziran 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir.
EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI

GÖLGELİ, Asuman - DENİZ ŞAFAK, Elif - TANYERİ MAZICI, Emel - ARGUNŞAH, Hülya - METİN KIYICI, Jale - KHAN, Masreka - ÖLÇÜ DİNÇER, Zeynep
Disiplinlerarası Bakış Açısı İle Kadın Erkek Eşitliği
1. Basım, XIV + 327 s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.

Dizgi: İsa Burak GÜNGÖR (iburakgungor@gmail.com)

Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR (dundar.duygu@gmail.com)

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....I

İÇİNDEKİLER XI

İNSAN HAKLARI, KADIN-ERKEK EŞİTLİĞİ VE KADIN ARAŞTIRMALARI MERKEZLERİNİN GÖREVİ.....1
ASUMAN GÖLGELİ

CAM TAVAN.....21
A. ASUMAN AKDOĞAN

FEMİNİZMİN PERSPEKTİFİNDEN GÖRSEL KÜLTÜRDE KADIN İMAJINI OKUMAK 39
AYGÜL AYKUT

HEGEMONİK ERKEKLİĞİN ÖĞRETİSİ OLARAK: 'TERBİYE-İ NİSVAN'.....59
DUYGU OYLUBAŞ KATFAR

SAĞLIK SEKTÖRÜNDE CİNSİYET AYRIMCILIĞI 77
ELİF DENİZ ŞAFAK

REKLAMLARDA KADIN(LIK) VE ERKEK(LİK) TEMSİLLERİ: TOPLUMSAL CİNSİYET AÇISINDAN BİR DEĞERLENDİRME 91
EMEL TANYERİ MAZICI

STEM KARİYERLERİNDE KADINLARIN YERİ VE TOPLUMSAL CİNSİYET.....111
ESRA KIZILAY

GÖÇ, YASADIŞILIK VE TOPLUMSAL CİNSİYET TEMELLİ ŞİDDET: ERMENİ GÖÇMEN KADINLARIN DENEYİMLERİ……..123
FATMA ARMAĞAN TEKE LLOYD

TÜRK EDEBİYATINDA KADIN YAZARLIK KONUMU (20. YÜZYIL BAŞINA KADAR).....135
HÜLYA ARGUNŞAH

SOSYAL ROL KURAMI ÇERÇEVESİNDE ERKEN EVLİLİKLER 167
HÜLYA ÇAKIR

TARIM VE HAYVANSAL ÜRETİMDE KADIN EMEĞİ.....179
JALE METİN KIYICI

KİŞİLER ARASI İLETİŞİMDE TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİNE DUYARLILIK 191
KÜRŞAD GÖLGELİ

EKONOMİDE KADINLAR: 21.YÜZYILDA BAŞARILAR VE ZORLUKLAR.....211
MASREKA KHAN

YÜKSEKÖĞRETİM PROGRAMLARINDA TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ EĞİTİMİ 225
MELİS NAÇAR

CİNSİYET AYRIMCILIĞININ DİLDEKİ YANSIMALARI: TÜRKÇEDE CİNSİYETÇİLİK.....235
NURHAN GÜNER

TÜRKİYE'DE KADIN İSTİHDAMI VE KADINA DAİR SOSYAL GÜVENLİK UYGULAMALARI.....257
SEVGİ SÜMERLİ SARIGÜL

TOPLUMSAL CİNSİYET, KADIN VE SAĞLIK 279
ŞEVKAT BAHAR ÖZVARIŞ

MEKÂNIN TOPLUMSALLIĞI VE TOPLUMSAL CİNSİYET İLİŞKİLERİNİN YARATTIĞI MEKÂNI BULMAK.....291
ZELİHA NİLÜFER NAHYA

DİLBİLGİSEL CİNSİYET, ANLAMSAL CİNSİYET VE TÜRKÇE.....317
ZEYNEP ÖLÇÜ DİNÇER

İNSAN HAKLARI, KADIN-ERKEK EŞİTLİĞİ VE KADIN ARAŞTIRMALARI MERKEZLERİNİN GÖREVİ

HUMAN RIGHTS, WOMEN AND MEN'S EQUALITY AND THE FUNCTIONS OF WOMEN'S STUDIES RESEARCH CENTERS

Asuman GÖLGELİ

- *Prof. Dr. Erciyes Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Fizyoloji Anabilim Dalı,*
- *Erciyes Üniversitesi Kadın Çalışmaları Araştırma ve Uygulama Merkezi, Kayseri*
- *elmek:* golgeli@erciyes.edu.tr
- *ORCID: 0000-0002-9004-8563*

Kaynaklar

Arslan, A. (2013). "Fransız Devrimi ve 1789 Fransız Yurttaş ve İnsan Hakları Bildirisi". Genç Hukukcular Hukuk Okumaları, Birikimler 4 (Ed. Muharrem Balcı).

Civelek, J. (1989). "1789 Fransız Bildirisi ve 1948 Evrensel İnsan Hakları Bildirisi" *Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni, 9*(1),1-9.

Ecevit, Y. (2003). "Toplumsal Cinsiyetle Yoksulluk İlişkisi Nasıl Kurulabilir? Bu İlişki Nasıl Çatışabilir?", *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi, 25*(4),83-88.

Gözler, K. "Temel Hak ve Hürriyetler" www.anayasa.gen.tr/temelhak ve hurriyetler.htm (Erişim: 12.10.2019).

İnan, A.A.(1975*). Atatürk ve Türk Kadın Haklarının Kazanılması: Tarih Boyunca Türk Kadınının Hak ve Görevleri,* İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

Kadının Güçlenmesi ve Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2018-2023) https://ailevecalisma.gov.tr/media/6315/kad%C4&B1n%C4%B1n-gue%C3%A7lenmesi-strateji-belgesi-ve-eylem-plan%B1-2018-2023.pdf (Erişim: 02.02.2020).

KAÇAUM,https:/www.kadincalismalari.erciyes.edu.tr.(Erişim:12.04.2019).

Kandemir, M., ve Yardımcıoğlu, D. (2014). "İş Hukukunda Eşitlik İlkesi", *Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 19*(30-31), 1-44.

Savaş, G., Ertan, S., ve Yol, F. (2018). "Türkiye'deki Üniversitelerin Kadın Araştırmaları Merkezleri Profili Araştırması", *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi,17*(68), 1527-1547.

Taş, G. (2016). "Feminizm Üzerine Genel Bir Değerlendirme: Kavramsal Analizi, Tarihsel Süreçleri ve Dönüşümleri", *Akademik Hassasiyetler Dergisi,* 3(5),163-175.

Universal Declaration of Human Rights, http://www.un.org/en/documents /udhr/index.shtml (Erişim: 12.04.2019).

United Nations. (1980).World Conference of the Nations Decade for Women:Equality, Development and Peace, https://www.un.org/womenwatch/daw/beijing/otherconferences/Copenhagen/Copenhagen%20Full%20Optimized.pdf (Erişim: 15.05.2018).

United Nations. (1985).World Conference to review and appraise the achievements of the United Nations Decade for Women: Equality, Development and

Peace, https://www.un.org/womenwatch/daw/beijing/otherconferences/Nairobi/Nairobi%20Full%20Optimized.pdf (Erişim: 15.05.2018).

United Nations. (1990). Fourth World Conference on Women https://www.un.org/womenwatch/daw/beijing/fwcwn.html (Erişim: 15.05.2018).

Un Women United Nations, Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women, https://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw (Erişim: 15.05.2018).

Uygur, G. (2016). "Kadına Yönelik Şiddeti Önlemede Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Önemi", *Dini Araştırmalar, Kadın Özel Sayısı, 209-227.*

Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi, https://istatistik.yok.gov.tr (Erişim 20.05.2020)

Yüksel Onaran, M. (2000). *Karşılaştırmalı Hukuk Işığında Türk İş Hukukunda Kadın-Erkek Eşitliği,* İstanbul: Beta Yayınları.

CAM TAVAN

GLASS CEILING

A. Asuman AKDOĞAN

- *Prof. Dr., Erciyes Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, Kayseri*
- *elmek: akdogana@erciyes.edu.tr*
- *ORCID: 0000-0001-7373-4556*

Kaynaklar

Acuner, S. ve Sallan, S. (1993). "Türk Kamu Yönetiminde Yönetici Kadınlar", *Amme İdaresi Dergisi*,26 (3), 77-92.

Akbaş, G. ve Korkmaz, L. (2017). "Kadın Yöneticiler: Görünmez Ellerin Gölgesinde Yükselme Çabası". İş ve İnsan Dergisi, 4 (2), 73-86.

Aksu, A., Çek, F. ve Şenol, B. (2013). "Kadınların Müdür Olmalarının Önündeki Cam Tavan ve Cam Tavanı Aşma Stratejilerine İlişkin İlköğretim Okulları Müdürlerinin Görüşleri", *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* 25, 133-160.

Anafarta, N., Sarvan, F. ve Yapıcı, N. (2008). "Konaklama İşletmelerinde Kadın Yöneticilerin Cam Tavan Algısı: Antalya İlinde Bir Araştırma", *Akdeniz İ.İ.B.F. Dergisi*, 15, 111-137.

Aycan, Z. (2004)."Üç Boyutlu Cam Tavan: Kadınların Kariyer Gelişiminde Kim, Kime, Neden Engel Oluyor? 2. Türkiye' de Kadın Yöneticiler Zirvesi, İstanbul.

Aytaç, S. ve diğerleri.(2001).Gelişen Sanayi Merkezlerinde Kadın İşgücünün Konumu: BursaÖrneği, Türkiye İşveren Sendikaları Yayınları.

Barutçugil, İ. (2002): *İş Hayatında Kadın Yönetici*, Kariyer Yayıncılık İstanbul, 58.

Case, K.A. (2007). "Raising Male Privilege Awareness and Reducing Sexism: An Evaluation Of Diversity Courses".*Psychology of Women Quarterly*, 31(4), 426-435.

Çaha, H., Yılmaz, S. A. ve Çaha, Ö. (2016):*Türkiye'de Cam Tavan Sendromu/Hizmet Sektöründe Kadın*, Kadem, İstanbul.

Çelikten, M. (2004). "Okul Müdürü Koltuğundaki Kadınlar: Kayseri İli Örneği",*Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* 17, 91-118.

Ecevit, F. Y. (1995): "Kentsel Üretim Sürecinde Kadın Emeğinin Konumu ve Değişen Biçimleri", *1980'ler Türkiye'sinde Kadın Bakış Açısından Kadınlar*, Şirin Tekeli(Der.), İletişim Yayınları İstanbul, 117-128.

Elliot, J.R. ve Smith, R. A. (2004). "Race, Gender, and Workplace Power", *American Sociological Review,* 69, 365-386.

Erçen, A. E. (2008). Kadınların Cam Tavanı Aşma Stratejileri: Büyük Ölçekli Türk İşletmelerinde Bir İnceleme. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Adana, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ergeneli, A. ve Akçamete C. (2004). "Bankacılıkta Cam Tavan: Kadın ve Erkeklerin Kadın Çalışanlar ve Kadınların Üst Yönetime Yükseltilmelerine Yönelik Tutumları", *Hacettepe Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 23(2), 85-109

Grant Thornton International Business Report (2015). Women in business: The path to leadership. https://www.grantthornton.global/en/insights/articles/women-in-business-2015 (Erişim: 15.09.2017).

Hartmann, H. I. (1987). Internal Labor Markets and Gender: A Case Study of Promotion. Clair, *Gender in the Workplace*. Ed:B. And Joseph, A. P. Washington: Brookings Institution, 59-105

Karaca Çakınberk, A. (2011). *İş' te Kadın Olmak*. Ankara: Nobel Yayınevi,

Knutson, B.A. ve Schmidgall, R.S. (1999). "Dimensions of The Glass Ceiling in The Hospitality Industry". *Cornell Hotel &Restaurant Administration Quarterly*, 40(6), 64.

Lockwood, N. (2004). "The Glass Ceiling: Domesticand International Perspectives", *Human Resource Magazine Research Quarterly,* 1-49.

Miller, G. E.(2004). "Frontier Masculinity in the Oil Industry: The Experience of Women Engineers". *Gender, Work and Organization*, 11, (1), 47-73.

Mızrahi, R. ve Aracı, H. (2010). "Kadın Yöneticiler ve Cam Tavan Sendromu Üzerine Bir Araştırma", *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 2, (1), 149-156.

Negiz, N. ve Yemen, A.(2011). "Kamu Örgütlerinde Kadın Yöneticiler: Yönetici ve Çalışan Açısından Yönetimde Kadın Sorunsalı", *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2011 (24), 195-214.

Öğüt, A. (2006). "Türkiye'de Kadın Girişimciliğin ve Yöneticiliğin Önündeki Güçlükler: Cam Tavan Sendromu", *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 1(1), 56-78.

Örücü, E., Kılıç, R. Ve Kılıç, T. (2007). "Cam Tavan Sendromu ve Kadınların Üst Düzey Yönetici Pozisyonuna Yükselmelerindeki Engeller: Balıkesir İli Örneği", *Yönetim ve Ekonomi,* 14(2), 117-135.

Pettijohn, T.F. ve Walzer, A.S. (2008). "Reducing Racism, Sexism, And Homophobia in College Students By Completing a Psychology of Prejudice Course", *College Student Journal,* 459-468.

Snyder, R. A. (1993). "The Glass Ceiling for Women: Things that Don't Cause it and Things That Won't Break It", *Human Resources Development Quarterly*, 4(1), 97-106.

Tahtalıoğlu, H. (2016). "Türkiye'de Yükseköğretim Kurumlarında Cam Tavan Sendromunun Kadınlar Üzerindeki Etkileri", *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(2), 89-105.

Taşkın, E. ve Çetin, A. (2012). "Kadın Yöneticilerin Cam Tavan Algısının Cam Tavanı Aşma Stratejilerine Etkisi: Bursa Örneği", *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 33, 19-34.

Tınaz, P. (2006). "İş Yerinde Psikolojik Taciz", *Çalışma ve Toplum Dergisi*, 11(4), 13-28.

The Economist 2015. https://www.economist.com. (Erişim: 10.09.2017).

TUİK, 2015. https://www.tuik.gov.tr (Erişim: 12.03.2015).

TUİK, 2014. İstatistiklerle Kadın 2012. Türkiye İstatistik Kurumu, 107.

Tunç, A., Uslan, Y. U. ve Gökçe, A. F. (2015):"Türk Kamu Yönetiminde Personel ve Yönetici Olarak "Kadının Varlığı": Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Örneği", *Türkiye'de ve Dünyada Kadın Araştırmaları*, Ed: Gülseren Ağırdağ, Adana: Çukurova Üniversitesi Basımevi.

Yaprak, Ş.(2009). "Kadınların Yönetim Kademelerinde Yer Almalarının Önündeki Engeller ve Cam Tavan Olgusu", Uluslararası-Disiplinlerarası Kadın Çalışmaları Kongresi Bildiri Kitabı I, Sakarya, 182-185.

Zel, U. (2002). "İş Arenasında Kadın Yöneticilerin Algılanması ve Kraliçe Arı Sendromu". *Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi (TODAİE) Dergisi*, 35(2), 39-48.

FEMİNİZMİN PERSPEKTİFİNDEN GÖRSEL KÜLTÜRDE KADIN İMAJINI OKUMAK

FROM A FEMINIST VIEWPOINT: READING THE IMAGE OF WOMEN IN VISUAL CULTURE

Aygül AYKUT

- *Prof.Dr. Erciyes Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Resim Bölümü, Kayseri*
- *elmek: aaykut@erciyes.edu.tr*
- *ORCID: 0000-0002-7733-8232*

Kaynaklar

Bernard, M. (2002).*Sanat, Tasarım ve Görsel Kültür,* Ankara, Ütopya Yayınları.

Çakır, M. (2014).*Görsel Kültür ve Küresel Kitle Kültürü,* Ankara, Ütopya Yayınları.

Duncum, P. (2016). "Yansıtıcı Araştırma Yöntemi Olarak Gaze", *Görsel Araştırma Yöntemleri: Teori, Uygulama ve Örnek,* Ed. Suzan duygu Bedir Erişti, Ankara: PegemYayınları. s. 19-37

Ersoy Çak, Ş.(2010)."Toplumsal Cinsiyet ve Feminizm Teorileri Bağlamında Türkiye'deki Reklam Filmleri Ve Popüler Müzik Videoları", Yedi, DEÜ GSF Dergisi, Sayı 4, Sayfa 101 – 110.

e-skop sanat tarihi eleştiri. (2013). http://www.e-skop.com/skopbulten/ nedimele r-las-meninas-ustune/1451 (Erişim: 15.06.2018).

Hülya, D.(2012).*Şiddeti Görünür Ve Meşru Kılan Görsel Kültürün Antropolojisi (Arka Sokaklar Dizisi Örneği).* Yayımlanmış Doktora Tezi, Ankara, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Antropoloji Anabilim Dalı.

İmgenin Gücü ve Görsel Kültürün Yükselişi. (2008). https://grd309.wordpress.com/2008/10/13/odev1-21ekime-imgenin-gucu-ve-gorsel-kulturun-yukselisi/ (Erişim: 15.06.2018).

Mitchell, W.J.T. (2002).Showingseeing: a critique of visualculture, *Journal of visualculture,*Vol 1(2): 165-181, SAGE Publications (London, ThousandOaks, CA and New Delhi).

NYU. https://www.nyu.edu/classes/bkg/methods/mitchell.pdf.ss.169-170 (Erişim: 15.06.2018).

Prezi. https://prezi.com/9lemtup4zr0q/copy-of-gorsel-kultur/ (Erişim: 15.06.2018).

Sturken, M. ve Cartwright, L. (2001).*Practices of Looking An Introductionto Visual Culture*. Oxford UnıversıtyPress. NY.

The Feminist Concept Of The "Male Gaze". https://www.shadyladiestours.com/feminist-concept-male-gaze/ (Erişim: 15.06.2018).

Türk Dil Kurumu Sözlükleri. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama (Erişim: 15.06.2018).

www.fotografya.gen.tr/cnd/index. id=226 (Erişim: 15.06.2018).

HEGEMONİK ERKEKLİĞİN ÖĞRETİSİ OLARAK: 'TERBİYE-İ NİSVAN'

THE DOCTRINE OF HEGEMONIC MALE: TERBİYE-İ NİSVAN

Duygu OYLUBAŞ KATFAR

- *Araş. Gör., Erciyes Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Kayseri*
- *elmek: oylubas@gmail.com*
- *ORCID: 0000-0003-2511-9844*

Kaynaklar

Tanpınar, A. H.(2003). *19uncu Asır Türk Edebiyatı Tarihi*, 10. Baskı, İstanbul: Çağlayan.

Akgün, B. (2018).*Osmanlı Kadın Kimliğinin İnşasında Terakki-i Muhadderat*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kayseri: Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Argunşah, H. (2013). Ahdiye İle Ceylan Arasında Bir Jön Türk: Ahmet Mithat Efendi'nin Feminizmi", *Turkish Studies*, (8 (9), 1-16.

Can, M. (1988).*Namık Kemal Bibliyografyası*, Ankara: Kültür ve Turizm Bak.

Canatan, A. ve Sığın, A. (2018). "Connell'ın 'Erkeklikler' Teorisinde İşbirlikçi Erkek, Madun Erkek ve Marjinal Erkek: Hegemonik Erkekliğin Kavramsal Hegemonyası", *Sosyal Bilimler Dergisi*, (32), 163-175.

Connell, R. W. (1998).*Toplumsal Cinsiyet ve İktidar*, Çev. Cem Soydemir, İstanbul: Ayrıntı.

Dizdaroğlu, H. (1995). *Namık Kemal*, İstanbul: Varlık.*Doğumunun 170. Yılında Namık Kemal Sempozyumu Bildiri Kitabı* (2010). C.2, (Ed. O. K. Tavukçu- A. Tilbe), Tekirdağ: Namık Kemal Üniv.

Enginün, İ. (2015).*Yeni Türk Edebiyatı Tanzimat'tan Cumhuriyet'e (1839-1923)*, 10. Baskı, İstanbul: Dergâh.

Fatma Aliye (1898). Başlıksız, *Hanımlara Mahsus Gazete*, (184), 1-2.

Fatma Aliye (1909). "Hanımlar İçin", *Şehbâl*, (8), 146-147.

Fatma Aliye (1917). "Kadın Nedir?", *Yeni Mecmua*, (21), 417.

Göçgün, Ö. *(2009). Namık Kemal*, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi.

Kiley, D. (1983).*The Peter PanSyndrome-Men Who Have Never Grown Up*, New York: Dodd, Mead Company.

Namık Kemal, (4 Şevval 1283/1867). "Terbiye-i Nisvan", *Tasvir-i Efkâr*, 457.

Namık Kemal'in Mektupları, (1973).Cilt 3, Yay. haz. F.A.Tansel, Ankara:TTK.

Namık Kemal ve İbret Gazetesi, (1997). Yay. haz. M. N.Özön, İstanbul: YKY.

Namık Kemal, (2006). (Ed. H. Su, A.Karadeniz), Tekirdağ: Namık Kemal Üniv.

Namık Kemal, (2011). (Ed. T. Karataş-O.K.Tavukçu), Ankara:KTB.

Osmanlı Modernleşmesinin Meseleleri Bütün Makaleleri I (2005). (Ed. N. Yılmaz Aydoğdu- İ. Kara), İstanbul: Dergâh.

Ölümünün 100. Yılında Namık Kemal, (1988). İstanbul: Marmara Üniv.

Sancar, S. (2014).*Türk Modernleşmesinin Cinsiyeti*, 3. Baskı, İstanbul: İletişim.

Sayak, B. (2019). "Hegemonik Erkek(lik) ve Milliyetçilik İlişkisi Bakımından Ömer Seyfettin", *Hece Dergisi Ömer Seyfettin Özel Sayı*,(265), 362-374.

Segal, L. (1992).*Ağır Çekim Değişen Erkeklikler Değişen Erkekler*, Çev. V. Ersoy, İstanbul: Ayrıntı.

Sığın, A. (2018).*80'li, 90'lı ve 2000'li Yıllarda Televizyon Reklamlarında Erkek Olmak,* Ankara: Grafiker.

Şemsettin Sami (1296/1879). *Kadınlar*, İstanbul: Mihran.

SAĞLIK SEKTÖRÜNDE CİNSİYET AYRIMCILIĞI

GENDER DISCRIMINATION IN HEALTH SECTOR

Elif DENİZ ŞAFAK

- *Doç. Dr., Erciyes Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Aile Hekimliği Anabilim Dalı, Kayseri*
- *elmek: elif25deniz@hotmail.com*
- *ORCID: 0000-0002-8343-3180*

***Bu çalışma 4-5 Ekim 2018 tarihlerinde İzmir'de gerçekleşen 2. Uluslararası Kadın Kongresi'nde tam metin bildiri olarak sunulmuştur.*

Kaynaklar

Bekata Mardin, N. (2003) "Sağlık Sektöründe Kadın", *Toplumsal Cinsiyet, Sağlık ve Kadın*, Ed: Ayşe Akın, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yay.,s. 91-149.

1948 WHO Definition of Health - WHO/Europa http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0003/152184/RD_Dastein_speech_wellbeing_07Oct.pdf (Erişim: 01.11.2017).

Deniz Şafak, E. (2018). Sağlık Sektörüne Cinsiyetçi Bakış. 2. Uluslarası Kadın Kongresi, Tam Metin Bildiri, s: 219-220. http://dekaum.deu.edu.tr/wp-content/uploads/2019/01/2._Uluslararasi_Kadin_Kongresi_-_Bildiri_Ozeti_Kitabi.pdf (Erişim: 20.02.2019).

Dökmen, Z.Y. (2009). Toplumsal Cinsiyet, İstanbul: Remzi Kitabevi, s. 17-40.

Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi. https://hemsirelik.ege.edu.tr/tr-3081/tarihce.html(Erişim: 22.02.2017).

Franki, R. Female Physicians Face Enduring Wage Gap. https://www.the-hospitalist.org/hospitalist/article/164399/practice-management/female-physicians-face-enduring-wage-gap (Erişim: 17.08.2018).

Gu, B., ve Roy K. (1995). "Sexratio at birth in China, with reference to other areas in East Asia: what we know",*Asia Pa cPopul J.*,S. 10(3),17-42.

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi. http://www.danistay.gov.tr/upload/insanhaklarievrenselbeyannamesi.pdf (Erişim: 20.12.2018).

İstatistiklerle Kadın, 2017. http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=27594 (Erişim: 20.04.2018).

Lips, H.M. (2001). *Sexand Gender: An Introduction* (4. Baskı), California Mayfield Publishing Company, MountainView.

Maalouf, A. (2005). *Beatrice'ten Sonra Birinci Yüzyıl*. (1. Baskı),İstanbul, Yapı Kredi Yayınları.

Orhan, B., ve Yücel, Ö.R. (2017). "Türkiye'de Sağlık Hizmetleri Sunumuna Cinsiyet Açısından Bakış", *Marmara Üniversitesi Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Araştırmaları Dergisi*, S. 1, 53-59.

Peker, A. (2008). *Türkiye'de Kadın Cerrahlar*, İstanbul: Logos Yayıncılık, s.5-8.

Politika Dokümanı. (2008). *Kadın ve Sağlık*. T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. Ankara: Fersa Ofset.

Prof. Dr. Erbil. Türkiye'de kadın cerrahların yüzde 47'si Mobbing'e uğruyor. https://www.medimagazin.com.tr/hekim/genel/tr-profdrerbil-turkiyede-kadin-cerrahlarin-yuzde-47si-mobbinge-ugruyor-2-12-75388.html (Erişim: 06.03.2019).

Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hemşirelik Tarihi. http://hemsirelik.sbu.edu.tr/GenelBilgiler/Tarihce (Erişim: 24.12.2018

Tsugawa, Y., Jena, A. B., Figueroa, J. F., Orav, E. J., Blumenthal, D. M., & Jha, A. K. (2017). Comparison of hospital mortality and read mission rates for Medicare patients treated by male vs female physicians. *JAMA internal medicine*, S. 177(2), 206-213.

Türkiye'nin ilk kadın doktoru: Safiye Ali. (2014). http://www.lacivertdergi.com/portre/ornek-kadinlar/2014/12/02/turkiyenin-ilk-kadin-doktoru-safiye-ali (Erişim: 19.02.2017).

World Economic Forum Annual Meeting.https://www.weforum.org/events/world-economic-forum-annual-meeting-2016 (Erişim: 22.02.2017).

REKLAMLARDA KADIN(LIK) VE ERKEK(LİK) TEMSİLLERİ: TOPLUMSAL CİNSİYET AÇISINDAN BİR DEĞERLENDİRME

REPRESENTATIONS OF WOMEN AND MEN IN ADVERTISEMENTS: A GENDER ASSESSMENT

Emel TANYERİ MAZICI

- *Doç.Dr., Erciyes Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü, Kayseri*
- *elmek: etanyeri@erciyes.edu.tr*
- *ORCID: 0000-0003-2731-5996*

Kaynaklar

Acar, F. (2010). "Türkiye'de Kadınların İnsan Hakları: Uluslararası Standartlar, Hukuk ve Sivil Toplum", *Kadın Hakları, Uluslararası Hukuk ve Uygulama*, Eds: Gökçeçiçek Ayata, Sevinç Eryılmaz Dilek, Bertil Emrah Oder. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları, s. 13-22.

Bahçeşehir University, 2014. https://bau.edu.tr/icerik/13721-bau-iletisim-reklam-filmlerinde-kadin-temsilini-arastirdi (Erişim: 15.01.2019).

Binark, M. ve Bek, M.G. (2010). *Eleştirel Medya Okuryazarlığı Kuramsal Yaklaşımlar ve Uygulamalar*, (2. Baskı), İstanbul: Kalkedon Yayınları.

Börü, Ş.P. (2017). "Kadının Korunmasına İlişkin Uluslararası Sözleşmeler ve Türkiye'nin Konumu", *TBB Dergisi* (Özel Sayı), s.43-63.

Business Insider, 2014. https://www.businessinsider.com/26-sexist-ads-of-the-mad-men-era-2014-5#1951-show-her-its-a-mans-world-2 (Erişim: 01.04.2018).

Connell, R.W. (1998). *Toplumsal Cinsiyet ve İktidar: Toplum, Kişi ve Cinsel Politika*, Çev: Cem Soydemir, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Çamdereli, M. (2006). *Reklam Arası*, Konya: Tablet Yayınları.

Çimen, D. (2011). *Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Bağlamında Televizyon Reklamlarında Kadın*, RTÜK Uzmanlık Tezi, Ankara.

Dominick, J.R. ve Rauch, G.E. (1972). "The Image of Women in Network TV Commercials", *Journal of Broadcasting*, 16(3), s. 259-265.

Dumanlı, D. (2011). "Reklamlarda Toplumsal Cinsiyet Kavramı ve Kadın İmgesinin Kullanımı: Bir İçerik Analizi", *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 2, s.132-149.

Fernandez, F.V. ve Vicente, J.M. (2007). "Gender Stereotypes in Spanish Television Commercials", *Sex Roles*, 56, s. 691-699.

Furnham, A. ve Bitar, N. (1993). "The Stereotyped Portrayal of Men and Women In British Television Advertisements", *Sex Roles*, 29(3/4), s. 297-310.

Giddens, A. (2008). *Sosyoloji*. İstanbul: Kırmızı Yayınları.

Hall, S. (1997). "The Work of Representation", *Representation: Cultural Representations and Signifying Practices,* Ed: Stuart Hall, CA: Sage Publication, s.13-74.

Kılınç, Ö. (2015). "Reklamlarda Erkeklik: GQ ve Men's Health Dergilerindeki Reklamların Eleştirel Bir Okuması", *Journal of Yasar University*, 10(37), s. 6381-6477.

Knoll, S., Eisend, M. ve Steinhagen, J. (2011). "Gender Roles in Advertising", *International Journal of Advertising*, 30(5), s. 867-888.

Kocabaş, F. ve Elden, M. (1997). *Reklamcılık: Kavramlar, Kararlar, Kurumlar*, İstanbul: İletişim Yayınları.

Kotler, P. ve Armstrong, G. (2005). *Principles of Marketing*, New Jersey: Prentice Hall.

Marshall, G. (2005). *Sosyoloji Sözlüğü*, Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.

Mevzuat Bilgi Sistemi. http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6112.pdf Erişim: 26.01.2019

Özdemir, M. (2010). "Türkiye'deki Reklamlarda Toplumsal Cinsiyet ve Sunumu", *Milli Folklor Dergisi*, 22(88), s. 101-111.

Peltekoğlu, F.B. (2010). *Kavram ve Kuramlarıyla Reklam*, İstanbul: Beta Yayınları.

Ricciardelli, R., Clow, K.A. ve White, P. (2010). "Investigating Hegemonic Masculinity: Portrayals of Masculinity in Men's Lifestyle Magazines", *Sex Roles*, 63, s. 64-78.

Rohlinger, D.A. (2002). "Eroticizing Men. Influences on Advertising and Male Objectification", *Sex Roles*, 46(3/4), s. 61-74.

Sancar, S. (2011). *Erkeklik: İmkansız İktidar Ailede, Piyasada ve Sokakta Erkekler*, İstanbul: Metis Yayınları.

Tanrıöver, H.U. (2012). "Medyada Kadınların Temsil Biçimleri ve Kadın Hakları İhlalleri", *Kadın Odaklı Habercilik*, Ed: Sevda Alankuş, İstanbul: IPS İletişim Vakfı, s. 151-168.

Türkiye Büyük Millet Meclisi. https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/pdf01/203-208.pdf (Erişim: 25.01.2019).

Türkiye Büyük Millet Meclisi. https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/belge/uluslararasi_belgeler/ayrimcilik/CEDAW/CEDAW_Sozlesmesi_ve_Ihtiyari_Protokolu.pdf (Erişim: 25.01.2019).

Yüksel, A. (2006). "Otomobil Reklamlarında Yerleşik Toplumsal Cinsiyet Kalıpları: Türkiye'de Yayınlanan Televizyon Reklamları Üzerine Bir Çalışma", *Selçuk İletişim Dergisi*, 4(2), s.115-124.

YouTube, 2006. https://www.youtube.com/watch?v=M8Fu5jngiAg (Erişim: 03.04.2018).

YouTube, 2014. https://www.youtube.com/watch?v=Qv_jwegGtvY (Erişim: 03.04.2018).

YouTube, 2017. https://www.youtube.com/watch?v=5CrdqoXtY50 (Erişim: 04.04.2018).

STEM KARİYERLERİNDE KADINLARIN YERİ VE TOPLUMSAL CİNSİYET

WOMEN'S PLACE IN STEM CAREERS, GENDER AND SOCIETY

Esra KIZILAY

- *Dr.Öğr.Üyesi, Erciyes Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Fen Bilgisi Eğitimi Anabilim Dalı, Kayseri*
- *elmek: eguven@erciyes.edu.tr*
- *ORCID: 0000-0001-8329-0186*

Kaynaklar

Avrupa Komisyonu/EACEA/Eurydice (2010). *Eğitim çıktılarında cinsiyet farklılıkları: Avrupa'da alınan tedbirler ve mevcut durum*. Eğitim, İşitsel-Görsel Medya ve Kültür Yürütme Ajansı.

Avrupa Komisyonu/EACEA/Eurydice (2011). *Avrupa'da matematik eğitimi: Temel zorluklar ve ulusal politikalar*. Education, Audio visual and Culture Executive Agency.

Brown, J. (2014). *A newera in STEM education*. STEM EducationCoalition. http://www.stemedcoalition.org/2014/12/02/a-new-era-in-stem-education/ sayfasından erişilmiştir.

Bybee, R. W. (2013). *The case for STEM education: Challenges and opportunities*. Arlington, Virginia: NSTA Press.

Candeğer, K. C. (2017). Mühendisler ve ekonomi. *Türk Mühendis Ve Mimar Odaları Birliği Metalurji Ve Malzeme Mühendisleri Odası • Metalurji*, *184*, 31-35.

Dugger, W. E. (2010, Aralık). *Evolution of STEM in the United States*. 6th Biennial International Conference on Technology Education Research'da sunulmuş bildiri, Avusturalya.

Gisproject (2018). *Girls in STEM project*. https://www.gisproject.org/ sayfasından erişilmiştir.

Honey, M., Pearson, G. & Schweingruber, H. (Eds.) (2014). *STEM integration in K-12 education: Status, prospects, and an agendaforresearch.* Washington, D.C.: TheNationalAcademiesPress.

Kızılay, E., Yamak, H. & Kavak, N. (2019). High School Students that Consider Choosing Science, Technology, Engineering, andMathematics (STEM) Fields for their University Education. *Science Education International*, *30*(1).

Memiş, E. (2016). *Ankara işgücü piyasasının toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinden analizi*. Uluslararası Çalışma Örgütü-Ankara.

Mosher, T. (2013). *Defining STEM occupations*. Alaska Department of Labor and Workforce Development Research and Analysis Section.

Mutlu, T. & Korkut Owen, F. (2017). Bilim, teknoloji, mühendislik ve matematik alanlarında kadın olmak: cinsiyete yönelik yargıları kırma. *Mediterranean Journal of Humanities, VII*/1, 233-251.

Noonan, R. (2017). Office of the Chief Economist, Economics and Statistics Administration, U.S. Department of Commerce. (March 30, 2017). *STEM jobs: 2017 update* (ESA IssueBrief # 02-17). http://www.esa.gov/reports/stem-jobs-2017-update sayfasından erişilmiştir.

Önder, N. (2013). Türkiye'de kadın işgücünün görünümü. *ÇSGB Çalışma Dünyası Dergisi, 1*(1), 35-61.

Öztan, E. & Doğan, S. N. (2017). Mühendislik, teknoloji ve iş yerinde cinsiyete dayalı ayrışma. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, *20*(1), 104-142.

Parlaktuna, İ. (2010). Türkiye'de cinsiyete dayalı mesleki ayrımcılığın analizi. *Ege Akademik Bakış Dergisi*, *10*(4), 1217-1230.

PwC Türkiye & TÜSİAD (2017). *2023'e doğru Türkiye'de STEM gereksinimi*. http://tusiad.org/tr/yayinlar/raporlar/item/9735-2023-e-dog-ru-tu-rkiye-de-stem-gereksinimi sayfasından erişilmiştir.

Salman, B. (2017). *Kadın mühendislerde işsizlik ve istihdam*. EMO Kadın Bülteni.

Schwab, K. (2014) (Ed.). *The global competitiveness report 2014-2015: Full Data Edition*. Geneva: World Economic Forum. http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2014-2015/ sayfasından erişilmiştir.

Schwab, K. (2015) (Ed.). *The global competitiveness report 2015-2016*. Geneva: World Economic Forum. http://www3.weforum.org/docs/gcr/2015-2016/Global_ Competitiveness_Report_2015-2016.pdf sayfasından erişilmiştir.

Schwab, K. (2016) (Ed.). *The global competitiveness report 2016-2017*. Geneva: World Economic Forum. http://www3.weforum.org/docs/GCR2016-2017/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2016-2017_FINAL.pdf sayfasından erişilmiştir.

Terrell, N. (2007). *STEM occupations*. Occupational Outlook Quarterly.

TÜİK (t.y.). *Öğretim alanlarına göre yükseköğretimde öğrenci sayısı*. Kaynak: 2015-2018. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı, 2015-2018.

TÜİK (2018a). *İşgücüne dahil olmama nedenleri, 2004-2018*.Kaynak: İşgücü İstatistikleri, 2004-2018.

TÜİK (2018b). *Eğitim durumuna göre işgücü durumu, 2016, 2017*. Kaynak: İstatistiklerle Kadın, 2018.

TÜİK (2018c). *Cinsiyete ve ekonomik faaliyetlere göre istihdamın yüzde dağılımı, 2007-2017*. Kaynak: İstatistiklerle Kadın, 2018.

TÜSİAD (2014). *STEM Zirvesi 22 EKİM 2014, İstanbul*. http://www.tusiadstem.org/kesfet/etkinlikler/7-stem-zirvesi-22-ekim-2014-istanbul sayfasından erişilmiştir.

UKCES (2014). *Careers of thefuturebackgroundreport*. https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/385238/cotf_final.pdf sayfasından erişilmiştir.

UKCES (2015). *Reviewing the requirement for high level STEM skills.*

U.S. Bureau of LaborStatistics (2018). *Fastest growing occupations*. https://www.bls.gov/emp/ep_table_103.htm sayfasından erişilmiştir.

U.S. Bureau of LaborStatistics (2019). *Employment and wages by science, technology, engineering, and math (STEM) occupational groups and detailed occupations, May 2013*. https://www.bls.gov/oes/stem-groups.htm sayfasından erişilmiştir.

GÖÇ, YASADIŞILIK VE TOPLUMSAL CİNSİYET TEMELLİ ŞİDDET: ERMENİ GÖÇMEN KADINLARIN DENEYİMLERİ

VIOLENCE BASED ON MIGRATION, ILLEGALITY AND GENDER: THE EXPERIENCE OF ARMENIAN MIGRANT WOMEN

Fatma Armağan TEKE LLOYD

- *Dr.Öğr. Üyesi, Abdullah Gül Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü, Kayseri*
- *elmek: armagan.teke@gmail.com*
- *ORCID: 0000-0001-5439-439X*

Kaynaklar

Chauvin, S., ve Blanca M. (2014). "Becoming less illegal: Deservingness Frames and Undocumented Migrant Incorporation",*Sociology Compass*,S. 8, Cilt: 4, s. 422-432.

Coutin, S. (2003). "Illegality, Borderlands and the Space of Non-Existence", *Globalization Under Construction: Governmentality, Law and Identity*, Ed: R. Warren Perry – B. Maurer: University of Minnesota Press, s. 171-202.

De Genova, N. (2002). "Migrant "Illegality And Deportability In Everyday Life", *Annual Review Of Anthropology*, S. 31, Cilt:, s. 419-447.

De Genova, N. (2013). "Spectacles Of Migrant 'Illegality': The Scene Of Exclusion, The Obscene Of Inclusion", *Ethnic and Racial Studies*, S. 36, Cilt: 7, s. 1180-1198.

Erder, S. "Yabancısız' Kurgulanan Ülkenin 'Yabancıları'" *Türkiye'de Yabancı İşçiler,* Ed: Aylan Arı: Istanbul: Derin Yayınları, s. 1-65.

McNevin, A. (2007). "Irregular Migrants, Neoliberal Geographies And Spatial Frontiers Of 'The Political'", *Review of International Studies*, S. 33, Cilt: 4, s. 655-674.

Menjívar, C., ve Salcido, O. (2002). "Immigrant Women And Domestic Violence: Common Experiences In Different Countries", *Gender & Society*, S. 16, Cilt: 6, s. 898-920.

Morokvasic, M. (2004). "'Settled In Mobility': Engendering Post-Wall Migration In Europe", *Feminist Review*, S. 77, Cilt: 1, s. 7-25.

Ong, A. (2006). *Neoliberalism As Exception: Mutations In Citizenship And Sovereignty*, Duke University Press.

Raj, A., ve Silverman, J. (2002). "Violence Against Immigrant Women: The Roles of Culture, Context, and Legal Immigrant Status on Intimate Partner Violence", *Violence Against Women*, S. 8, Cilt: 3, s. 367-398.

TÜRK EDEBİYATINDA KADIN YAZARLIK KONUMU (20. YÜZYIL BAŞINA KADAR)

FEMALE AUTHORSHIP IN TURKISH LITERATURE: UP TO 20TH CENTURY

Hülya ARGUNŞAH

- *Prof. Dr., Erciyes Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Kayseri*
- *elmek: hulyargunsah@gmail.com*
- *ORCID: 0000-0002-4401-3650*

Kaynaklar

Ahmet Mithat Efendi ile Şair Fitnat Hanım, (1948), haz. H. T. Us, İstanbul: Vakit.

Ahmed Midhat Efendi (2011). *Fazıl ve Feylesof Kızım Fatma Aliye'ye Mektuplar*, haz. F. S. İnceoğlu – Z. S. Bektaş, İstanbul: Klasik.

Akgün Ezin, B. (2018). *Osmanlı Kadın Kimliğinin inşasında Terakki-yi Muhadderat*, Kayseri: Erciyes Üniv. Sosyal Bilimler Enst., Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Altındal, M. (1994). *Osmanlı'da Kadın*. İstanbul: Altın Kitaplar.

Alkan İspirli, S. (2007). *Kadın Divan Şairleri ve Geleneğin Uzantısı*, Ankara: Salkımsöğüt.

Andrews, W. G. (2017). *Şiirin Sesi Toplumun Şarkısı*, çev. T. Güney, İstanbul: İletişim.

Andrews, W. G. ve Kalpaklı, M. (2018). *Sevgililer Çağı -Erken Modern Osmanlı-Avrupa Kültürü ve Toplumunda Aşk ve Sevgili*, çev. N. Z. Yelçe, İstanbul: YKY.

Argunşah, H. (2006). "Tanzimat'tan Meşrutiyet'e Türk Romanı", *Literatür*, C.4, S. 8, s. 23-100.

Argunşah, H. (2010). "İlk Kadın Yazarlarda Toplumsal Kimliğin Yapılandırılması Sürecinde Babanın Keşfi", *21. Yüzyılın Eşiğinde Kadınlar*, İzmir: Dokuz Eylül Üniv., C. 3, s. 389-402.

Argunşah, H. (2014). "Ahdiye ile Ceylan Arasında Bir Jön Türk: Ahmet Mithat Efendi'nin Feminizmi", *Turkish Studies*, vol. 8/9, s. 1-16.

Argunşah, H. (2016a). "Mithat Efendi'den Fatma Aliye Hanım'a Devam Edenler: 'Sen Nesin Bir Bilsen!'", *Babasının Kızı Olmak*, İstanbul: Kesit, s. 183-206.

Argunşah, H. (2016b). "Osmanlı Kadınının Avrupa'ya Takdim ve Müdafaası: Nisvan-ı İslam", *Babasının Kızı Olmak*, İstanbul: Kesit, s. 245-265.

Aşa, H. E. (1993). *Fatma Aliye Hanım, Hayatı-Sanatı-Eserleri*. İstanbul: İstanbul Üniv., Sosyal Bil. Enst. Yayımlanmamış Doktora Tezi.

Başgöz, İ. (2008). *Türkü*, İstanbul: Pan.

Başgöz, İ. (2017). "Ninnilerimiz ve Toplumsal Cinsiyet", *ODTÜ Toplumsal Cinsiyet ve Halk Kültürü Sempozyumu Bildirileri*, Ankara: Ürün, s. 3-17.

Bayat, F. (2012). *Türk Kültüründe Kadın Şaman*, İstanbul: Ötüken.

Berktay, F. (2006). "Tarih Yazımında Farklı Bir Perspektif", *Tarihin Cinsiyeti*, İstanbul: Metis, 15-34.

Cunbur, M. (2011). *Osmanlı Dönemi Türk Kadın Şairleri*, Ankara: Türkkad.

Çakır, S. (2010). *Osmanlı Kadın Hareketi*, İstanbul: Metis.

Çek, S. (2014). *Ninnilerde Kadın Anlatıcının Sesi*, Ankara: Harf.

Çobanoğlu, Ö. (2000). *Âşık Tarzı Edebiyat Geleneği ve Destan Türü*, Ankara: Akçağ.

Çobanoğlu, Ö. (2007). *Türk Dünyası Epik Destan Geleneği*, Ankara: Akçağ.

Davidoff, L. (2002). *Feminist Tarihin Peşinde*, haz. A. Durakbaşa, İstanbul: İletişim.

Ertek Morkoç, Y. (2017). "Osmanlı Kadın Şairlerinin Divan Edebiyatı Geleneğinden Ayrılan Sesi ve Farklı İfade Biçimleri", *Journal of Human Sciences*, 14(4), s. 3456-3471.

Federici, S. (2017). *Caliban ve Cadı*, çev. Ö. Karakaş, İstanbul: Otonom.

Gençtürk, T. ve Kızıltan, M. (1993). *Atatürk Kitaplığı Fatma Aliye Hanım Evrakı Kataloğu I*, İstanbul: Büyükşehir Bel. Kültür İşleri Daire Başk. Kütüphane ve Müzeler Müd. Yay.,

Gough, K. (2014). "Ailenin Kökeni", *Kadın Antropolojisi*, haz. R.R. Reither, çev. B. Abiral, Ankara: dipnot, s. 52-82.

Hanımlara Mahsus Gazete (1895-1908) Seçki, (2009). haz. M. Çiçekler, F. Andı, İstanbul: Kadın Eserleri Kütüphanesi ve Bilgi Merkezi Vakfı.

Hoppál, M. (2014). *Avrasya'da Şamanlar*, çev. B. Bayram, H. Ş. Çağatay Çapraz, İstanbul: YKY.

İnalcık, H. (2016). *Şâir ve Patron*, Ankara: Doğu Batı.

İstanbul Kütüphanelerindeki Eski Harfli Türkçe Kadın Dergileri Bibliyoğrafyası, (1993). haz. Z. Toska, S. Çakır, T. Gençtürk, S. Yılmaz, S. Kurç, G. Art, A. Demirdirek, İstanbul: Metis.

Kafadar C. (2009). "Mütereddit Bir Mutasavvıf: Üsküplü Asiye Hatun'un Rüya Defteri", *Kim Var İmiş Biz Burada Yoğ İken*, İstanbul: Metis, s. 127-128.

Kızıltan, M.(1993). *Fatma Aliye Hanım, Yaşamı, Sanatı, Yapıtları ve Nisvan-ı İslam*, İstanbul: Mutlu.

Kızıltan, M. (1994). "Divan Edebiyat Özelliklerine Uyarak Şiir yazan Kadın Şairler", *Sombahar-Kadın Şairler Altarı-Özel Sayı*, 21-22, 104-181.

Köksal, F. (2020).”İşte Bu Gerçek Rabia Hatun”, *Türk Edebiyatı*, S.555, s.23-28.

Köksel, B. (2012). *20. Yüzyıl Âşık Şiiri Geleneğinde Kadın Âşıklar*, 2012, İstanbul: Akçağ.

Özarslan, E. (2016). “Türkiye’de Âşık Tarzı Şiir Geleneği İçinde Kadın Âşıklar Üzerine Bazı Düşünceler”, *Tarihi Değiştiren Toplumu Dönüştüren Kadınlar*, Ed. A. Karaduman, vd., Ankara: Hacettepe Üniv., s. 167-186.

Parla, J. (2004). “Kadın Eleştirisi Neyi Gerçekleştirdi?”, *Kadınlar Dile Düşünce*, derl. S. Irzık-J. Parla, İstanbul: İletişim, s. 15-33.

Pateman, C. (2017). *Cinsel Sözleşme*, çev. Zeynep Alpar, İstanbul: Boğaziçi Üniv.

Sancar, S. (2012). *Türk Modernleşmesinin Cinsiyeti*, İstanbul: İletişim.

Scott, J. W. (2013). *Feminist Tarihin Peşinde*, çev. A. Aydın vd., İstanbul: bgst.

Serdaroğlu, U. (2010). “Kişisel Olan Sadece Politik Değil, Aynı Zamanda İktisadidir”, *İktisat ve Toplumsal Cinsiye*t, Ankara: Efil, , s. 3-18.

Sever, M. (2010). “Âşık Tarzı Kültür Geleneğinde Günümüz Kadın Âşıkları”, *Journal of World of Turks*, vol. 2, No. 3, s. 81-89.

Sılay, K. (2000). “Erkeğin Ağzıyla Söylenen Gazel: Osmanlı Kadın Şairler ve Ataerkilliğin Gücü”, *Modernleşmenin Eşiğinde Osmanlı Kadınları*, Ed. M. Zilfi, Çev. N. Alpay, İstanbul: Tarih Vakfı, s. 188-203.

Slocum S. (2014). “Toplayıcı Kadın: Antropolojide Erkek Önyargısı”, *Kadın Antropolojisi*, haz. R.R. Reither, çev. B. Abiral, Ankara: dipnot, 35-47.

Somel, S. A. (2000). “Osmanlı Modernleşme Döneminde Kız Eğitimi”, *Kebikeç*, S. 10, s. 223-238.

Tanpınar, A. H. (1976). *19. Asır Türk Edebiyatı Tarihi*, İstanbul: Çağlayan.

Temizyürek, M. (2019). *Ağıt, Şiir, Kadın*, İstanbul: Edebi Şeyler.

Toska, Z. (1996). “Kadın Edebiyatına Dair”, *Sanat Dünyamız*, S. 63, s. 45-59.

Toska, Z. (2007). “Divan Şiirinde Kadın Şairlerin Sesi”, *Türk Edebiyatı Tarihi*, İstanbul: KTB, C. 2, s.672-682.

Walby, S. (2009). “Kadın ve Ulus”, *Vatan Millet Kadınlar*, haz. A. G. Altınay, İstanbul: İletişim, s. 35-65.

Yıldırım, A. (2000).“Tezkirelerin Işığında Divan Edebiyatında Mahlâs”, *Erdem*, C. 12, S. 36, s. 1055-1119.

Zafer Hanım, (1994). *Aşk-ı Vatan*, haz. Z. Toska, İstanbul: Oğlak.

Ziya Gökalp, (1976). *Türkçülüğün Esasları*, haz. M. Kaplan, İstanbul: MEB.

SOSYAL ROL KURAMI ÇERÇEVESİNDE ERKEN EVLİLİKLER

EARLY MARRIAGES IN THE FRAMEWORK OF SOCIAL ROLE THEORY

Hülya ÇAKIR

- *Dr. Öğr. Üyesi, Yozgat Bozok Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, Yozgat*
- *elmek: hulya.cakir@bozok.edu.tr*
- *ORCID: 0000-0001-8115-4076*

Bu çalışma yazarın 2013 yılında Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim dalında tamamladığı yüksek lisans tezinden yararlanılarak hazırlanmıştır

Kaynaklar

Aydemir, E. (2011). Evlilik mi Evcilik mi? Erken ve Zorla Evlilikler: Çocuk Gelinler,Ankara, Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu (USAK).

Berghan, S. (2010). "Erken ve Zorla Evlilikler, 'Erken ve Zorla Evlilikle Mücadele İçin Uluslararası Mekanizmalar ve Türkiye'deki Durum", Uçan Süpürge Uçan Haber Kadın Dergisi, Ankara.

Bert Kaplan (1957). Personality and Social Structure. (Edit. Gittler, Joseph B.). Review of Sociology, New York: John Wiley&Sons Inc.

Çakır, H. (2013). Sosyo-Kültürel ve Ekonomik Faktörler Çerçevesinde Erken Evlilikler: Ankara Pursaklar Örneği. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı,Yüksek Lisans tezi.

Çakmak, D. (2009). "Türkiye'de Çocuk Gelinler", Birinci Hukukun Gençleri Sempozyumu Hukuk Devletinde Kişisel Güvenlik, Bildiri Tam Metinler E-Kitabı (www.umut.org.tr/HukukunGencleri/TamMetinlerSunular/Diren Çakmak. pdf), Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Ankara.

Fichter, J. (1996). Sosyoloji Nedir? Ankara: Ofset Hazırlık ve Baskı.

Gök, F. (2013). Evli Kadın ve Erkeklerin Toplumsal Cinsiyet Rolleriyle İlgili Algılarının Aile İşlevlerine Yansıması. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı.

Oppong, C, K, Abu (1985). A Handbook for Data Collectıon and Analysis on Seven Roles and Statuses of Women, Geneva, Internatıonal Labor Offıce.

Parsons, T. (1955). Family Socialization and Interaction Process, Routledge.

Rice, F. P. (1996). Intimate Relationships, Marriage Sand Families. California: Maytield Publishing. Türkiye'de Aile Değerleri Araştırması,2013.

http://www.athgm.gov.tr/upload/mce/eskisite/files/kutuphane_61_Turkiyede_aile_degerleri.df(Erişim: 26.06.2018).

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). Aile Yapısı Araştırması, 2006-2015.

http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21869. (Erişim: 26.06.2018).

Türkiye Büyük Millet Meclisi Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu, 2011. Erken Yaşta Evlilikler Hakkında İnceleme Yapılmasına Dair Rapor.

https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/docs/komisyon_rapor.pdf. (Erişim: 26.06.2018).

TARIM VE HAYVANSAL ÜRETİMDE KADIN EMEĞİ

WOMEN'S CONTRIBUTION IN TURKISH AGRICULTURE AND LIVESTOCK SECTORS

Jale METİN KIYICI

- *Dr. Öğr. Üyesi, Erciyes Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Kayseri*
- *elmek: jalemetin@erciyes.edu.tr*
- *ORCID: 0000-0002-5030-5748*

Kaynaklar

Aktaş, A. (2009). Konya İli Karapınar İlçesi Koyunculuk İşletmelerinin Ekonomik Analizi. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniv., Fen Bilimleri Enst., Konya.

Anonim, (2012). Kırsal alanda kadının güçlendirilmesi. Ulusal eylem planı 2012-2016. 2012.https://www.kuzka.gov.tr/dosya/kirsalalandakadininguclendirilmesieylemplani2012-2016.pdf, Ankara.

Anonim, (2018). Büyükbaş ve Küçükbaş Hayvancılık Çalıştayı Sonuç Raporu,9-11 Ocak, https://www.istanbulveterinerhekimleri.com/2018/10/15/buyukbas-ve-kucukbas-hayvancilik-calistayi-sonuc-raporu-antalya-9-11-ocak-2018/, Antalya.

Arslan, S., Sancak, A.Z. ve Demirtaş, M.(2014).Türkiye'de Kırsal Alanda Kadın ve Kalkınmadaki Rolü. XI. Ulusal Tarım Ekonomisi Kongresi, 3-5 Eylül, Samsun.

Asan, A. (2014). "İş Dünyasında Umut Veren Kadınlar" Aile ve Sosyal Politikalar Bakan Yardımcısı Prof. Dr. Aşkın Asan'ın Konuşma Metni, TOBB Kadın Girişimciler Kurulu İl Temsilciliği tarafından düzenlenen çalıştay, 6-7 Mart, Kayseri.

Dilek, D. (2013). "Türkiye'de Tarım Sektöründe Kadın İstihdamı (Bölgesel Temelde Bir İnceleme)", Yüksek Lisans Tezi, T.C. Marmara Üniv., Sosyal Bilimler Enst., İktisat Anabilim Dalı Uluslararası iktisat Bilim Dalı.

Ersöz, Ş. ve Çakır, C. (1990). Ege Bölgesinde Seçilmiş Bir Yörede Besi Sığırcılığının Ekonomik Analizi ve Faaliyet Sonuçları. Ege Üniv., Zir. Fak. Dergisi, 27 (1):119-130.

Eurostat, "Labor Market: Activity RatesbySex, Age and Citizenship", ec.europa.eu, 2017.

Gülçubuk, B. ve Yasan, Z. (2009). "İşsizlik Yoksulluk Göç Kıskacında Kırsal Alanda Kadın Emeği". Uluslararası Multidisipliner Kadın Kongresi, 13-16 Ekim, İzmir.

Hardwick, P., Langmead, J., and Khan, B. (1999). An Introductionto Modern Economics, 5th Edition, Financial Times Press, New Jersey, 712 p.

Keskin, G. (2004). "Avrupa Birliği'nde Tarımda Kadının Yeri", Tarımsal Ekonomi Araştırma Enstitüsü T.E.A.E– Bakış, Sayı:5, Nüsha: 9, Ankara.

Keskin, G. Kaplan, G. ve Başaran, H. (2017). Türkiye'de Aile Çiftçiliği, İşgücü Prodüktivitesi ve Sürdürülebilirlik. Harran Tarım ve Gıda Bilimleri Dergisi, 21(2):209-218.

Kulak, E. (2011). Tarımsal Üretim Süreçlerindeki Değişimin Kırsal Alanda Kadın İstihdamına Etkileri, 1980 Sonrası Gelişmeler, Uzmanlık Tezi, T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü.

OECD, Labour Force Statistics: Labour Force Participation Rate, www. oecd/data, 2016. OECD, OECD Employment Outlook 2016, OECD Publishing, Paris, 2016.

Özdemir, G., Unakıtan G., Keskin G., Yılmaz, E. ve Ülker, F. (2017). Tarım İşletmelerinde Kadınların Yarattığı İş Gücü Değeri ve Örgütlenme Yaklaşımları: Trakya Bölgesi Örneği. Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi Yıl: 17 Sayı: 39, Temmuz-Aralık 2017 ss: 33-58 ISSN: 2148-9424.

Sharma, R. K., Brijbala ve Sharma, H.R. (1999). ”Contribution of female labour to farm in come: A study of tribalareas of HimachalPradesh”. Indian J. Agric. Econ., 54(3): 305.

Sirman, N. (1991). Gelişme Sürecinde Kırsal Kesim Kadının Statüsü: Sorunlar ve Çözüm Önerileri TKVİLO Raporları s:16-29.

Soysal, (2010). Kadın Girişimcilerin Özellikleri, Karşılaştıkları Sorunlar ve İş Kuracak Kadınlara Öneriler: Kahramanmaraş İlinde Bir Araştırma. Eskişehir Osmangazi Üniv., İİBF Dergisi, Nisan, 5(1),71-95

Şahinli, M.A., ve Şahbaz, N. (2013). KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 15 (25): 85-103.

TÜİK, (2006). T.C. Başbakanlık Türkiye İstatistik Kurumu. Hanehalkı İşgücü Anketleri Sonuçları, Aralık 2006.

TÜİK, (2014). T.C. Başbakanlık Türkiye İstatistik Kurumu. “Hanehalkı İşgücü İstatistikleri, Haziran 2014”, (http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=16011) (Erişim: 28.11.2014)

Yıldırım, İ. ve Çiftçi, K. (2005). Tarım işletmelerinde aile işgücü kullanımının genel bir değerlendirilmesi: Van ili örneği. GAP IV. Tarım Kongresi, 21-23 Eylül;1436-1443 Şanlıurfa.

Zincirlioğlu, Ö. (1977). Tarımsal Yatırım Projelerinde Fizibilite, Ankara, Şark Matbaası.

KİŞİLER ARASI İLETİŞİMDE TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİNE DUYARLILIK

SENSITIVITY TO GENDER EQUALITY: HUMAN RELATIONS AND COMMUNICATION PERSPECTIVES

Kürşad GÖLGELİ

- *Dr.Öğr.Üyesi, Erciyes Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı, Kayseri*
- *elmek: kgolgeli@gmail.com*
- *ORCID: 0000-0001-9564-4666*

Kaynaklar

Akca Baştürk, E., ve Tönel, E. (2011). "Erkek(lik) Çalışmalarına Teorik Bir Çerçeve: Feminist Çalışmalardan Hegemonik Erkekliğe", (Ed. İlker Erdoğan), Medyada Hegemonik Erkek(lik) ve Temsil, 1. Bask, İstanbul: Kalkedon Yayınları.

Aksoy, N. (2006). *Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme ve Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünün Rolü*, Ankara: T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Yayınları.

Baird, V. (2004). Cinsel Çeşitlilik: Yönelimler Politikalar Haklar ve İhlaller, (Çev. Hayrullah Doğan), 1. Baskı, İstanbul; Metis Yayınları.

Bal Demirgöz, M. (2014). "Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğine Genel Bakış", *KASHED,* 1: (1), 15-28.

Butler, J. (2016). Cinsiyet Belası, (Çev. Başak Ertür), 5. Baskı, İstanbul: Metis Yayınları.

CNN. https://www.cnnturk.com/yasam/cinsiyetci-terimler-sozlugu (Erişim: 25.10.2019)

Donovan, J. (2016). Femiminist Teori, (Çev. Aksu Bora, Meltem Ağduk Gevrek, Fevziye Sayılan), 11. Baskı, İstanbul: İletişim Yayınları.

Dökmen, Ü. (2001). *İletişim Çatışmaları ve Empati*, 17. Baskı, İstanbul: Sistem Yayıncılık,

Ecevit, Y. (2011). "Toplumsal Cinsiyet Sosyolojisine Başlangıç", (Eds. Yıldız Ecevit, Nadide Karkıner), Toplumsal Cinsiyet Sosyolojisi, 1. Baskı, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Görpe, S. (2001). *Halkla İlişkiler Kavramları*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Basımevi Müdürlüğü.

Güden, M.P. (2006). *Dilde Cinsiyet Ayrımcılığı: Türkçe'nin İçerdiği Eril ve Dişil İfadeler Bakımından İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi.

Hartley, P. (1999). *Interpersonal Communication*, Second Edition, New York: Routledge.

Hon, L.C., Grunig L.A., ve Dozier, D.M. (2005). "Halkla İlişkiler ve Kadın: Sorunlar ve Fırsatlar", (Ed. James E. Grunig etc.), Halkla İlişkiler ve İletişim Yönetiminde Mükemmellik, (Çev. Elif Özsayar), İstanbul: Rota Yayınları.

Işık, M. (2008). *Sizinle İletişebilir miyiz*,4. Baskı, Konya: Eğitim Kitabevi Yayınları.

Kaya, A. (2015). "İletişime Giriş: Temel Kavramlar ve Süreçler", (Ed. Alim Kaya) Kişiler arası İlişkiler ve Etkili İletişim, 7. Baskı, Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Koç Holding (2017). İletişimde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Rehberi https://www.koc.com.tr/tr-tr/koc-gundem/Documents/iletisimde-tce-kilavuzu.pdf (Erişim: 17.09.2019)

Mutlu, E. (2008). *İletişim Sözlüğü*, Ankara: Ayraç Yayınları.

O'Neil, M.L., Şimşek Şişmanoğlu, Ş., ve Koçer, S. (2017). "*Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bir Yazım Rehberi*", 2. Baskı, Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Çalışmaları Merkezi, İstanbul: Kadir Has Üniversitesi.

Reece, B.L., ve Reece, M. (2018). Etkili İnsan İlişkileri: Bireylerarası ve Örgütsel Uygulamalar, (Çev. Burcu Ural), Ankara: T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı Yayınları.

Saraç, S. (2013). "Toplumsal Cinsiyet", (Eds. Lerzan Gültekin, Gül Güneş, Ceylan Ertung, Aslı Şimşek), Toplumsal Cinsiyet ve Yansımaları, Ankara: Atılım Üniversitesi Yayınları.

Schober, O. (1996). Beden Dili: Davranış Anahtarı, (Çev. Süeda Özbent), 3. Baskı, İstanbul: Arion Yayınları.

Sevim, A. (2005). *Feminizm*, 1. Baskı, İstanbul: İnsan Yayınları.

Tannen, D. (2011). "Konuşmanın Gücü", Etkin İletişim (Harvard Business Review), (Çev. İlker Gülfidan), İstanbul: Mess Yayınları.

Tutar, H., ve Yılmaz, M.K. (2003). *Genel İletişim*, 3. Baskı, Ankara: Nobel Yayıncılık .

UNDP. United Nations Development Programme https://www.undp.org/content/dam/jamaica/docs/gender/JM-AUG-29-UNDP%20Gender%20Seal-Principles%20of%20gender-sensitive%20communications.pdf (Erişim: 07.11. 2019)

Yazıcı, H. (2015). "Kişiler arası İlişkilerde Sözsüz İletişim", (Ed. Alim Kaya), Kişiler arası İlişkiler ve Etkili İletişimi, 7. Baskı, Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

EKONOMİDE KADINLAR: 21.YÜZYILDA BAŞARILAR VE ZORLUKLAR

WOMEN IN ECONOMY: ACHIEVEMENTS AND CHALLENGES IN THE 21ST CENTURY

Masreka KHAN

- *Öğr. Gör., Erciyes Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, Kayseri*
- *elmek: mkhan@erciyes.edu.tr*
- *ORCID: 0000-0002-4769-9846*

Kaynaklar

Atik, H., & Khan, M. (2016). Performance Assessment of African Countries in Relation to Women's Development. Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, (47), 1-11.

Atkinson, A. B. (2015). Inequality. Harvard University Press.

Arulampalam, W., Booth, A. L., & Bryan, M. L. (2007). Is there a glass ceiling over Europe? Exploring the gender pay gap across the wage distribution. *ILR Review*, *60*(2), 163-186.

Bureau-of-Labor-Statistics, U. (2015). Labor force characteristics by race and ethnicity, 2014. US Bureau of Labor Statistics.

Barron, R. D., & Norris, G. M. (1991). Sexual divisions and the dual labour market. In Sexual divisions revisited (pp. 153-177). Palgrave Macmillan, London.

Beneria, L. (1979). Reproduction, production and the sexual division of labour. Cambridge Journal of Economics, 3(3), 203-225.

Chant, S. (2006). Re-thinking the "feminization of poverty" in relation to aggregate gender indices. Journal of human development, 7(2), 201-220.

Cotter, D. A., Hermsen, J. M., Ovadia, S., &Vanneman, R. (2001). The glass ceiling effect. *Social forces*, *80*(2), 655-681.

Dey, S., & Khan, M. (2011). Illusions of Motherhood: Assertions and realities of care work: A study on Child Care Options for Service Holder Women in Dhaka City. LAP: Lambert Academic Publishing, Germany.

Elson, D. (1996). Appraising recent developments in the world market for nimble fingers. In *Confronting State, Capital and Patriarchy* (pp. 35-55). Palgrave Macmillan, London.

Hakim, C. (1992). Explaining trends in occupational segregation: the measurement, causes, and consequences of the sexual division of labour. *European sociological review*, *8*(2), 127-152.

İlkkaracan, İ. (2012). Why so few women in the labor market in Turkey?. *Feminist Economics*, *18*(1), 1-37.

Ilkkaracan, I., & Selim, R. (2007). The gender wage gap in the Turkish labor market. *Labour*, *21*(3), 563-593.

Ilkkaracan, I., Kim, K., & Kaya, T. (2015). The impact of public investment in social care services on employment, gender equality, and poverty: The

Turkish case. Research Project Report, Levy Economics Institute of Bard College. August.

Khan, M. (2016). Implications of Citizenship Discourse on Female Labour Force Participation. Immigration and the Current Social, Political, and Economic Climate: Breakthroughs in Research and Practice: Breakthroughs in Research and Practice, 474.

Khan, M., & Atik, H. (2016). Women's Relative Development in Africa: A Performance Assessment on Selected Indicators. In ASA 2016 Annual Meeting Paper.

Marx, K., & Engels, F. (1968). On colonialism (p. 40). Moscow: Foreign Languages Publishing House.

Khan, M., & Atik, H. (2019). Two Tier Development: Women in Africa. Journal of International Women's Studies, 20(7), 72-89.

OECD (2018) https://stats.oecd.org/index.aspx?queryid=54741 (Erişim: 18.11.2017).

Ortner, S. B. (1974). Is Female to Male, as nature is to culture? Rosaldo and Lamphere (eds), Women, Culture and Society.

Ozkanli, O. (2001). Women's Employment in Turkey-Trends and Prospects. Hacettepe Üniversitesi IIBF Dergisi, 19(2), 123-141

Pearce, D. (1978). The feminization of poverty: Women, work, and welfare. *Urban and social change review*.

Pearson, R. (1998). Reflections on women and Third World industrialisation in the late twentieth century. *Feminist visions of development: Gender analysis and policy*, *171*.

TUIK (2017) Income and Living Conditions Survey, 2014 and 2015 http://www.turkstat.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21868 (Erişim: 11.09.2018)

WEF (2017) The Global Gender Gap Report 2017 by the World Economic Forum http://www3.weforum.org/docs/WEF_GGGR_2017.pdf (Erişim: 15.10.2018).

World Bank (2017) https://ourworldindata.org/female-labor-force-participation-key-facts

(Erişim: 04.09.2018).

YÜKSEKÖĞRETİM PROGRAMLARINDA TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ EĞİTİMİ

GENDER EQUALITY EDUCATION IN HIGHER EDUCATION PROGRAMS

Melis NAÇAR

- *Prof. Dr. Erciyes Üniversitesi, Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi Anabilim Dalı, Kayseri*
- *elmek: mnacar@erciyes.edu.tr*
- *ORCID: 0000-0001-6505-5238*

Bu çalışma 4-5 Ekim 2018 tarihlerinde İzmir'de gerçekleşen 2. Uluslararası Kadın Kongresi'nde tam metin bildiri olarak sunulmuştur.

Kaynaklar

Acar, F., Ayata, A.G., ve Varoğlu, D. (1999). *Cinsiyete Dayalı Ayrımcılık: Türkiye'de Eğitim Sektörü Örneği*, Ankara, T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü.

Acar Erdol, T., ve Gözütok, F.D. (2017). "Ortaöğretim Öğrencileri İçin Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Öğretim Programı İhtiyaç Analizi: (Bir Anadolu Lisesi Örneği)", *Eğitim ve Bilim,* S. 42, 39-65.

Ayata, A. (2011). "Siyaset ve Katılım",*Toplumsal Cinsiyet Sosyolojisi,* Ed: Yıldız Ecevit & Nadide Karkıner, Ankara, Anadolu Üniversitesi Yayınları, s.64-83.

Batı, A.H. (2017). "Öğrenme ve öğretme süreci yönetimi", *Turkiye Klinikleri J MedEduc-Special Topics,* S. 2, 146-151.

Baykan, Z. (2017). "İyi örnek olma",*Turkiye Klinikleri J Med Educ-Special Topics,* S. 2, 135-139

Cüceloğlu, D., ve Erdoğan, İ. (2017). *Öğretmen Olmak*. 19. Baskı. İstanbul,Final Yayıncılık. s.114.

Çelik, A., Pasinlioğlu, T., Tan, G., ve Koyuncu, H. (2013). "Üniversite öğrencilerinin cinsiyet eşitliği tutumlarının belirlenmesi"*Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi,* S.21, 181-186.

Demirel Yılmaz, E.(2010). *Eğitici Cep Kitabı*, Ankara: İmge Kitabevi.

Dökmen, Z.Y. (2017). *Toplumsal Cinsiyet*. 8. Baskı.İstanbul, Remzi Kitabevi.

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi.

http://www.danistay.gov.tr/upload/insanhaklarievrenselbeyannamesi.pdf (Erişim tarihi: 30.10.2018).

Karaoglu, N. (2017). "Amaç ve öğrenim hedefleri yazma"*Turkiye Klinikler J Med Educ-Special Topics,* S. 2, 129-134.

Stufflebeam, D.L., McCormick, C.H., Brinkerhoff, R.O., Nelson, C.O. (1985):*Conductingeducationalneedassessment*. Kluwer-Nijhoff Publishing.

Tekin, H. (2014). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme*. Ankara: Yargı Yayınları.

UNESCO(2000). Gender sensitivity, module 5. France: UNESCO. http://unesdoc.unesco.org/images/0013/001304/130428e.pdf(Erişim tarihi: 27.09.2018).

UNICEF (2004a). Kadınlara karşı her türlü ayrımcılığın önlenmesi uluslararası sözleşmesi. https://www.unicef.org/turkey/pdf/_gi18.pdf(Erişim tarihi: 27.09.2018).

United Nations (2016). Convention on theelimination of all forms of discrimination against women. http://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/(Erişim tarihi: 27.09.2018).

Vefikuluçay, Y.D., Zeyneloğlu, S., Kocaöz, S., Kısa, S., Taşkın, L., ve Eroğlu, K. (2009). "Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin görüşleri" *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, S. 6, 775-792.

CİNSİYET AYRIMCILIĞININ DİLDEKİ YANSIMALARI: TÜRKÇEDE CİNSİYETÇİLİK

REFLECTIONS OF GENDER DISCRIMINATION IN LANGUAGE: GENDER IN TURKISH

Nurhan GÜNER

- *Dr., Erciyes Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni, Kayseri*
- *elmek: nurhanguner@yahoo.com.tr*
- *ORCID: 0000-0002-3066-1286*

Kaynaklar

Adıgüzel, E. (2014). *Sosyal Antropolojiye Göre Akrabalık Sistemleri ve Türkiye Türkçesindeki Akrabalık Adları* (Yüksek Lisans Tezi).Eskişehir: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Akalın, Ş. H., Toparlı, R., ve Tezcan B. A. (2009). *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu. Erişim adresi: http://tdk.gov.tr/ (Erişim: 05.11.2019).

Aksan, D. (2000). *Her Yönüyle Dil-Ana Çizgileriyle Dilbilim*, Ankara: TDK.

Alagözlü, N. (2009). Dil ve Cins: Türkçe Atasözlerinde ve Deyimlerde Kadın Üzerine Eğretilemeler ve Toplum-Bilişsel Yapı. *International Journal of Central Asian Studies*, 13, s.37-48.

Arat, R. R. (2006). *Atebetü'l- Hakayık*, Ankara: TDK.

Argunşah, M. (2017). Türkiye Türkçesindeki Kadınla İlgili Temel Söz Varlığının Tarihî Gelişimi. *Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatında Kadın Sempozyumu (Amasya Üniversitesi, 4-6 Mayıs 2017) Bildiriler Kitabı*. Ankara: KIBATEK, 81-106.

Atalay, B. (1999). *Divanü Lûgat-it Türk*. Ankara: TDK.

Aydınoğlu, N. (2015) Kadın ve Dil. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8/1, 217-230.

Benli, M. H. (2018, 26 Şubat). "TDK'dan çıkıyor: 'oynak' 'taze' 'müsait' 'yollu", *Hürriyet*. Erişim adresi: www.hurriyet.com.tr/ (Erişim: 15.10.2019).

Caferoğlu, A. (1993). *Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü*. İstanbul: Enderun.

Çolak, G. (2018). Türk Edebiyatında Kelimelerin Toplumsal Cinsiyeti, *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 43, 87-125.

Çolak, G. (2019). *Toplumdilbilimi: Toplusal Cinsiyet ve Dil*, İstanbul: Bilge Kültür Sanat.

Güden, M. P. (2006). *Dilde Cinsiyet Ayrımcılığı: Türkçenin İçerdiği Eril ve Dişil İfadeler Bakımından İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Güner, N. (2018). *Türkçenin Kadınla İlgili Söz Varlığı* (Doktora Tezi). Kayseri:Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kaya, C. (1994). *Uygurca Altun Yaruk*, Ankara: TDK.

König, G. Ç. (1992). Dil ve Cins: Kadın ve Erkeklerin Dil Kullanımı, *Dilbilim Araştırmaları Dergisi*, 3, 25-36.

Orkun, H. N. (1994). *Eski Türk Yazıtları*, Ankara: TDK.

Tekin, T. (2006). *Orhon Yazıtları*, Ankara: TDK.

Tezcan, S.; Boeschoten, H. (2001). *Dede Korkut Oğuznâmeleri*, İstanbul: YKY.

Türkçe Sözlük (2011). 11. Baskı, Ankara: TDK.

Vardar, B. (2007). *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*, İstanbul: Multilingual.

TÜRKİYE'DE KADIN İSTİHDAMI VE KADINA DAİR SOSYAL GÜVENLİK UYGULAMALARI

WOMEN'S EMPLOYMENT IN TURKEY: SOCIAL SECURITY APPLICATIONS

Sevgi SÜMERLİ SARIGÜL

- *Dr.Öğr.Üyesi, Kayseri Üniversitesi, Meslek Yüksek Okulu, Pazarlama ve Dış Ticaret Programı, Kayseri*
- *elmek:ssumerli@erciyes.edu.tr*
- *ORCID: 0000-0002-3820-6288*

Kaynaklar

Akın, A. ve Demirel, S. (2003). "Toplumsal Cinsiyet Kavramı ve Sağlığa Etkileri", *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi,* Özel Sayı, 25(4), 73-82.

6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un "Sağlık Giderleri" başlıklı 19. Maddesi.

657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu; "Aylıksız İzin" başlıklı 108. Maddesi.

633 Sayılı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin "Doğum Yardımı" başlıklı ek dördüncü maddesi; SSK 4/1-a ve BAĞKUR'lu 4/-b Maddeleri.

Aydın, S. (2016). "Türkiye'de Kadının İstihdamı ve Kadına Dair Sosyal Güvenlik Uygulamaları", *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* 7 (1), 243-258.

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu, "4/1-a SSK ve 4/1-b Kapsamındaki Sigortalılar İçin Emzirme Ödeneği. İş Kazası, Meslek Hastalığı, Hastalık ve Analık Sigortasından Sağlanan Haklar" başlıklı 4, 9,16. Maddeleri.

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu, "Sigortalıların Borçlanabileceği Süreler" başlıklı 4, 41, 82. Maddeleri.

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu, "Genel Sağlık Sigortalısı Sayılanlar" başlıklı 60. Maddesi ve "Finansmanı Sağlanan Sağlık Hizmetleri ve Süresi" başlıklı 63. Maddesi.

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu, "Ölüm Sigortasından Sağlanan Haklar ve Yararlanma Şartları" başlıklı 5, 32, 33, 34 ve 47. Maddeleri.

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunun, "Kendi Adına ve Hesabına Tarımsal Faaliyette Bulunan Sigortalılar İle Esnaf Muaflığından Yararlanan Kadın Sigortalılara İlişkin Geçiş Hükümleri" başlıklı Geçici 16. Maddesi.

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun, "İş Kazası, Meslek Hastalığı, Hastalık ve Analık Sigortasından Sağlanan Haklar" başlıklı 4, 9, 16, 18, 80 ve 97. Maddeleri.

1475 sayılı "İş Kanunu"nun 14. Maddesi.

Çalışır, G. ve Çakmak Kılıçaslan, E. (2017). "Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Kadın Girişimcilik: Teb Kobi TV", *Aydın İktisat Fakültesi Dergisi,* 2(1), 124-140.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, "Kadın İşçilerin Gece Postalarında Çalıştırılma Koşulları Hakkında Yönetmelik". "Kadın İşçilerin Gece Postasında Çalıştırılma Süresi" başlığı 5. Maddesi; 'İşyerine Götürüp Getirme' başlığı 6. Maddesi; "Gebelik ve Analık Durumunda Çalıştırılma Yasağı' başlıklı 9. Maddesi.

Dedeoğlu, S. (2012). "Türkiye'de Refah Devleti, Toplumsal Cinsiyet ve Kadın İstihdamı", Türkiye'de Refah Devleti ve Kadın, Ed: S. Dedeoğlu ve A. Elveren; İletişim Yayınları, 211-231.

Dedeoğlu, S. (2000). "Toplumsal Cinsiyet Rolleri Açısından Türkiye'de Aile ve Kadın Emeği", *Toplum ve Bilim,* (86), 139-170.

Dedeoğu, S. (2009). "Türkiye'de Sosyal Devlet, Cinsiyet Eşitliği Politikaları ve Kadın İstihdamı", *Çalışma ve Toplum,* (2), 41-54.

4857 sayılı İş Kanunu, "Analık Halinde Çalışma ve Süt İzni" başlığın 74. Maddesi ve "Eşit Davranma İlkesi" başlıklı 5. Maddesi ve Geçici 6. Maddesi.

Gelir Vergisi Kanunu'nun 9. Maddesi.

Gül, H. Yalçınoğlu, N. ve Atlı, Z. C. (2014), "Türkiye'de Çalışma Yaşamında Kadının Konumu ve Sorunları", *TAF Preventive Medicine Bulletin,* 13(2), 169-176.

Henslin, J. M. (2003). "Social Problems", New Jersey: Prentice Hall.

Hogg, A. M. ve Vaughan, G. M. (2005). "Sosyal Psikoloji/ Social Psychology", Çev: İbrahim Yıldız, Aydın Gelmez, Ankara: Ütopya Yayınevi.

2022 sayılı "Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun'un" 1. Maddesi.

Kalkınma Bakanlığı (2013). Onuncu Kalkınma Planı: 2014-2018, Ankara.

Lordoğlu, K. (2006). "Türkiye İşgücü Piyasaları Durum Raporu", İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası, Yayın No: 56, İstanbul.

Moroğlu, N. (2012). "Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi 6284 Sayılı Yasa ve İstanbul Sözleşmesi", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi,* (99), 357-380.

Önder, N. (2013). "Türkiye'de Kadın İşgücünün Görünümü" Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, *Çalışma Dünyası Dergisi*, 1(1), 35-61.

Özmen, Z. (2017). "Türkiye'de Kadına Yönelik Sosyal Politikalar",*Anadolu International Conferece in Economics,* V, Eskişehir, 1-13.

Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliği'nin 38.Maddesi.

Soyseçkin, İ. S. (2015). "Türkiye'de Kadın İstihdamı ve Sosyal Refah Uygulamaları", *Mülkiye Dergisi,* 39 (3), 245-270.

Sözer, A. N. (2013). "Türk Sosyal Sigortalar Hukuku", İstanbul: Beta Yayınevi.

Süzek, S. (2017). İş Hukuku, 13. Basım, İstanbul: Beta Yayınevi.

3201 sayılı "Yurt Dışında Bulunan Türk Vatandaşlarının Yurt Dışında Geçen Sürelerinin Sosyal Güvenlikleri Bakımından Değerlendirilmesi Hakkında Kanun".

3294 sayılı "Sosyal Dayanışmayı Teşvik Kanunu'nun" 1. ve 2. Maddeleri.

TOPLUMSAL CİNSİYET, KADIN VE SAĞLIK

GENDER, WOMEN AND HEALTH

Şevkat BAHAR ÖZVARIŞ

- *Prof.Dr. Hacettepe Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi (HÜKSAM) Müdürü, Ankara*
- *elmek: sevkato@hacettepe.edu.tr*
- *ORCID: 0000-0003-0650-2952*

Kaynaklar

Ayşe Akın, Şevkat Bahar-Özvarış. "Toplumsal Cinsiyet Kavramı ve Sağlığa Etkileri". Halk Sağlığı Temel Bilgiler (Eds. Ç. Güler, L. Akın), Hacettepe Üniversitesi Yayınları, Ankara, 2011

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet Araştırması (2015). http://www.hips.hacettepe.edu.tr/KKSA-TRAnaRaporKitap26Mart.pdf (Erişim: 15.07.2020)

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü (2019). 2018 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı ve TÜBİTAK, Ankara, Türkiye. http://www.hips.hacettepe.edu.tr/tnsa2018/rapor/TNSA2018_ana_Rapor.pdf (Erişim: 15.07.2020)

Nairobi Statement on ICPD25. https://www.nairobisummiticpd.org/ content/icpd25-commitments (Erişim: 15.07.2020)

Prabhat Jha, Maya A Kesler, Rajesh Kumar, Faujdar Ram, Usha Ram, Lukasz Aleksandrowicz, Diego G Bassani, Shailaja Chandra, Jayant K Banth. 2011. Trends in selective abortions of girls in India: analysis of nationally representative birth histories from 1990 to 2005 and census data from 1991 to 2011. https://www.unfpa.org/sites/default/files/resource-pdf/UNFPA_Publication-39857.pdf (Erişim: 15.07.2020)

Türkiye Büyük Millet Meclisi, CEDAW. (1985) https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/belge/uluslararasi_belgeler/ayrimcilik/CEDAW/CEDAW_Sozlesmesi_ve_Ihtiyari_Protokolu.pdf (Erişim Tarihi:15.07.2020).

UN (2015). Sustainable Development Goals. https://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/ (Erişim: 15.07.20)

UNFPA (2019). Review of the implementation of the programme of action of the international conference on population and development fulfilling the ICPD promise progress, gaps and working at scalere view of the implementation of the ICPD programme of action dignity and human, rights: what has been achieved? Sustainable Development Goals 4, 5 and 8.

United Nations Women (2008) CEDAW, https://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/ (Erişim Tarihi:15.07.2020)

WHO Constitution. https://www.who.int/about/who-we-are/constitution (Erişim: 15.07.20120)

World Economic Forum, The Global Gender Gap Report 2020, http://www3.weforum.org/docs/WEF_GGGR_2020.pdf (Erişim Tarihi:22.06.2020)

WHO. (2018) Socail determinats of Health. https://www.who.int/social_ determinants/en/ (Erişim Tarihi:15.07.2020)

WHO. Universal Health Coverage. https://www.who.int/health-topics/universal-health-coverage#tab=tab_1 (Erişim Tarihi:15.07.2020)

MEKÂNIN TOPLUMSALLIĞI VE TOPLUMSAL CİNSİYET İLİŞKİLERİNİN YARATTIĞI MEKÂNI BULMAK

SOCIALITY OF THE PLACE AND FINDING THE PLACE OF GENDER RELATIONS

Zeliha Nilüfer NAHYA

- *Doç. Dr., Erciyes Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Halk Bilimi Bölümü, Kayseri*
- *elmek: znilufernahya@gmail.com*
- *ORCID: 0000-0003-0008-0947*

Kaynaklar

Akşit, E. E. (2017). Kadınların Hamamı ve Dönüşümü. A. Alkan (Ed.) *Cins Cins Mekân* içinde (s. 136-167). İstanbul: Varlık.

Alkan, A. (Ed.). (2017). *Cins Cins Mekân*. İstanbul: Varlık.

Badinter, E. (2011). *Kadınlık mı Annelik mi?* İstanbul: İletişim.

Brown, L. A. (Ed.). (2011). *Feminist Practices: Interdisciplinary Approaches to Women in Architecture.* London: Routledge.

Bora, A. (2004). Kamusal Alan Sahiden 'Kamusal' mı? M. Özbek (Ed.). *Kamusal alan* içinde (s. 529-538). İstanbul: Hil.

Bourdieu, P. (2015). *Eril Tahakküm*. Çev.: B. Yılmaz. İstanbul: Bağlam.

Collin, F. ve Kaufer, I. (2016). *Feminist Güzergâh*. Çev.: G. Acar Sarvan. Ankara: Dipnot.

Fainstein, S. S. & Servon, L. J. (2005). *Gender and Planning: A Reader*. London: Rutpers University.

Foucault, M. (2000). *Hapishanenin Doğuşu*. Çev.: M. A. Kılıçbay. Ankara:İmge.

Freeman, M. (2003). *Freedom or Security: The Consequences for Democracies Using Emergency Powers to Fight Terror*. London: Praeger.

Gümüşoğlu, F. (2008). Ders Kitaplarında Toplumsal Cinsiyet. *Toplum ve Demokrasi Dergisi*, 4, 39-50.

Habermas, J. (2004). Kamusal Alan. M. Özbek (Ed.). *Kamusal Alan* içinde (s. 95-102). Çev.: M. Özbek. İstanbul: Hil.

Köker, E. (2004). Saklı Konuşmalar. M. Özbek (Ed.). *Kamusal Alan* içinde (s. 539-550). İstanbul: Hil.

Kurtoğlu, A. (2015). 8 Mart Dünya Kadınlar Günü Hakkında Kısa Bir Hikâye. *Fe Dergi* 7 (1),78-85. doi:10.1501/Fe0001_0000000132.

Lefebvre, H. (2014). *Mekânın Üretimi*. Çev.: I. Ergüden. İstanbul:Sel.

Leibowitz, L. (2012). Cinsiyet Farklılıklarının Gelişimi Üzerine Perspektifler. R. R. Reiter (Ed.). Çev.: B. Abiral. *Kadın Antropolojisi* içinde (s. 19-36). Ankara: Dipnot.

Lukacs, G. (1998). *Tarih ve Sınıf Bilinci*. Çev.: Y.Öner. İstanbul: Belge Uluslararası.

MacDowell, L. (2003). *Gender, Identity and Place: Understanding Feminist Geographies.* Minneapolis: University of Minnesota.

Maddrell A. and Sidaway, J. D. (Ed.). (2010). *Deathscapes: Spaces for Death, Dying, Mourning and Remembrance*. Surray: Ashgate.

Nahya, Z. N. (2012). Gaziantep'te Bir Kültürel Mekân Olarak Mutfak. *Folklor/Edebiyat Dergisi*, 69, 9-24. Erişim adresi: https://www.folkloredebiyat.org/Makaleler/860501281_fe-69-1.pdf.

Nahya, Z. N. (2017). Toplumsal Cinsiyet ve Beslenme: Toplumun Sofrasında Kadınlıklar ve Erkeklikler. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 50, 24-36 doi:http://dx.doi.org/10.16992/ASOS.12483.

Onaran İncirlioğlu, E. ve Kılıçbay, B. (Ed.) (2011). *Mekân ve Kültür*. İstanbul:Tetragon İletişim.

Özbek, M. (2004). Giriş: Kamusal Alanın Sınırları. M. Özbek (Ed.). *Kamusal Alan* içinde (s.19-89). İstanbul: Hil.

Özteke, B. (2012). Ayaküstü Tatlar: Gaziantep'te Ayaküstü Yemek. Z. N. Nahya (Ed.) *Şehir ve Mutfak Kültürü: Gelenekselin Tadı, Şehrin Sofrası* içinde (s.99-123). Ankara: Ürün.

Phillips, A. (1995). *Demokrasinin Cinsiyeti*. Çev.:Alev Türker. İstanbul: Metis.

Phillips, K. R. & Reyes, G. M. (Ed.). (2011). *Global Memoryscapes: Contesting Remembrance in a Transnational Age.* Tuscaloosa: The University of Alabama.

Pilcher, J. & Whelehan, I. (2004). *Fifty Key Concepts in Gender Studies*. London: SAGE.

Ramazanoğlu, C. & Holland, J. (2002). *Feminist Methodology: Chalenges and Choices*. London: SAGE.

Rendall, J. (1999). Introduction: 'Gender, Space'. J. Rendell, B. Penner, I. Borden (Ed.). *Gender Space Architecture: An Interdisciplinary Introduction* içinde (s.101-111). London: Routledge.

Sancar, S. (2014). *Türk Modernleşmesinin Cinsiyeti: Erkekler Devlet, Kadınlar Aile Kurar*. İstanbul: İletişim.

Smith, N. (2017). *Eşitsiz Gelişim: Doğa, Sermaye ve Mekânın Üretimi*. Çev.:E. Soğancılar. İstanbul: Sel.

Şenyapılı, T. (2004). *Baraka'dan Gecekonduya: Ankara'da Kentsel Mekânın Dönüşümü:1923-1960*. İstanbul: İletişim.

Tekeli, Ş. (2017). 'Yeni Feminizm'e Yakıştırılan 'Erkek Düşmanlığı' Üzerine. *Feminizmi Düşünmek*. İstanbul Bilgi Üniversitesi.

DİLBİLGİSEL CİNSİYET, ANLAMSAL CİNSİYET VE TÜRKÇE

GRAMMATICAL GENDER, SEMENTIC GENDER AND TURKISH

Zeynep ÖLÇÜ DİNÇER

- *Dr.Öğr.Üyesi, Erciyes Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Yabancı Diller Eğitimi Anabilim Dalı, Kayseri*
- *elmek: zeynepolcudincer@gmail.com*
- *ORCID: 0000-0002-3680-3986*

Kaynaklar

Alagözlü, N. (2009). "Dil ve Cins: Türkçe Atasözleri ve Deyimlerde Kadın Üzerine Eğretilemeler ve Toplum-Bilişsel Yapı", International Journal of Central Asian Studies, S. 13, s. 37- 48.

Braun, F. (2001)."Turkish. The Communication of Gender in Turkish". Gender Across Languages: The Linguistic Representation of Women and Men. Volume 1, [M. Hellinger-H. Bußmann (ed.)], s: 283- 310.

Çolak, G. (2018). "Türk Edebiyatında Kelimelerin Toplumsal Cinsiyeti". TÜBAR XLIII / 2018-Bahar

Fromkin, V. & Rodman, R. (1998). "An Introduction to Language. Sixth Edition. Harcourt Brace College Pubs.

Kerimoğlu, C. & Doğan, G. (2015). "Türkçede Cinsiyet Görünümleri ve Çağrışımsal Zihniyet". TÜBAR-XXXVIII / 2015-Güz, 87-125.

Lakoff, G & Johnson, M. (2010). "Metaforlar: Hayat, Anlam ve Dil." Çev. Gökhan Yavuz Demir. İstanbul: Paradigma Yayınları.

Okray, Z. (2015). "Türk Atasözleri ve Deneyimlerinde Kadın İmgesi" EUL Journal of Social Sciences (VI-I) LAÜ Sosyal Bilimler Dergisi, 93-102

Özkan, B. & Gündoğdu, A. E. (2011). "Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Türkçede Atasözleri ve Deyimler". Turkish Studies, 6/3, s. 1133- 1147.

SPOR BİLİMLERİNDE MULTİDİSİPLİNER ARAŞTIRMALAR

MULTIDISCIPLINARY RESEARCH IN SPORTS SCIENCES

EDİTÖRLER

Dr. Gökmen ÖZEN [1] & Dr. Özdemir ATAR [2]

[1] Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü, Çanakkale/TÜRKİYE.
gokmenozen44@gmail.com

[2] Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Antrenörlük Eğitimi Bölümü, Çanakkale/TÜRKİYE.
ozdemir@comu.edu.tr

HAZİRAN-2020

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Kitap Adı: Spor Bilimlerinde Multidisipliner Araştırmalar
(Multidiciplinary Research in Sports Sciences)
Editörler: Dr. Gökmen ÖZEN & Dr. Özdemir ATAR
ISBN: 978-625-7119-20-7
1. Baskı: Haziran 2020

Bu eserin yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARINA aittir, tüm hakları saklıdır. Kitabın tamamı veya bir kısmı 5846 sayılı kanun hükmüne göre; kitabı yayınlayan firmanın ve yazarların önceden izni olmadan elektronik, mekanik, fotokopi veya herhangi bir kayıt sistemiyle çoğaltılamaz, yayınlanamaz, depolanamaz. Kitap içerisindeki bölümlerdeki yazıların hukuki sorumluluğu o bölümün yazarına aittir.

Efe Akademi Yayınları bir Ofis 2005 yayın kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI
ÖZEN, Gökmen; ATAR, Özdemir
Spor Bilimlerinde Multidisipliner Araştırmalar (Multidiciplinary Research in Sports Sciences)
1. Basım, 391s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar Kelimeler:
1. Araştırma, 2. Bilim, 3. Multidisiplin, 4. Spor Bilimleri

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü Yemekhane Binası
Güngören/Esenler/İSTANBUL
0212 482 22 00 / www.efeakademi.com

Matbaa Adres
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü Yemekhane Binası
Güngören / Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13 / www.ofis2005.com.

EFEAKADEMİ YAYINLARI

İÇİNDEKİLER

BÖLÜMLER	BÖLÜM ADI	Sayfa
1.BÖLÜM	**Healty Nutrition** *Hüseyin Tolga ESEN*	7-18
2.BÖLÜM	**Hedonic Hunger And Obesity** *Aziz GÜÇLÜÖVER & Büşra YURT*	19-33
3.BÖLÜM	**Modern Yaşamda Fiziksel Aktivite Sorunları** *Şule KIRBAŞ*	35-57
4.BÖLÜM	**Yaşam Kalitesi ve Egzersiz** *Deniz ÇAKAROĞLU & Cengiz ARSLAN*	59-72
5.BÖLÜM	**15-18 Yaş Arası Halter ve Güreş Sporu Yapan Sporcuların Yaşam Becerileri Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi** *Erkan ÇİMEN*	73-84
6.BÖLÜM	**Düzenli Egzersizin İnflamatuar ve Lipit Parametreleri Üzerine Etkisi** *Eren BOZYILAN, Fatih MURATHAN, Aykut DÜNDAR*	85-100
7.BÖLÜM	**Korona Virüs Sürecinde Egzersiz ve Bağışıklık** *Meliha UZUN & Osman İMAMOĞLU*	101-120
8.BÖLÜM	**Kitle Psikolojisini Etkileyen Etkenlerden Biri Olan Sporun Korona Virüs Pandemi (Covıd-19) Sürecinin Değerlendirilmesi** *Berat KOÇYİĞİT & Rana ETİ*	121-133
9.BÖLÜM	**Sporcularda Ani Ölümler** *Faruk GÜVEN & Samet AKTAŞ*	135-145
10.BÖLÜM	**Seçili Branşlarda Faaliyet Gösteren Lise Düzeyi Sporcuların Sakatlanma Nedenlerinin İncelenmesi (Diyarbakır Örneği) *** *Yusuf GÖZAÇIK, Yüksel SAVUCU, Canan Gülbin ESKİYECEK*	147-175
11.BÖLÜM	**Vücut Kompozisyonu Temel Bileşenleri** *Recep Fatih KAYHAN, Arslan KALKAVAN & Halil İbrahim ÇAKIR*	177-192
12.BÖLÜM	**Sporda Kuvvet Antrenmanları** *Emre SERİN*	193-210
13.BÖLÜM	**Spor Supplement Tüketimine Yön Veren Unsurlar** *Caner ÖZGEN*	211-222

14.BÖLÜM	**Suyun Fiziki Özelliklerinin Biyomotorik ve Sistemik Etkileri** *Ramazan CEYLAN*	**223-234**
15.BÖLÜM	**Hipoterapi** *Azize BİNGÖL DIEDHIOU*	**235-243**
16.BÖLÜM	**Binicilik Kulüplerinde Yönetim ve Fonksiyonları** *Hüseyin KÖSE*	**245-261**
17.BÖLÜM	**Karar Verme ve Spor** Olcay SALİCİ	**263-272**
18.BÖLÜM	**Türkiye Tenis Federasyonunun 12. Bölge Sporcularının Tenise Başlama Nedenleri ve Beklentilerinin Araştırılması** *Mehmet Emin DEMİRKIRAN, Yüksel SAVUCU, Canan Gülbin ESKİYECEK*	**273-285**
19.BÖLÜM	**Futbolcularda Zihinsel Antrenman Becerilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi** *Talha MURATHAN, Nurullah GÜVEN, Gamze MURATHAN*	**287-298**
20.BÖLÜM	**Futbolda Şiddet** *Levent GÖRÜN*	**299-316**
21.BÖLÜM	**Futbol Ekonomisi** *Levent GÖRÜN*	**317-331**
22.BÖLÜM	**Kadın ve Spor** *Zeynep Senem SÖYLEYİCİ ÖCAL*	**333-340**
23.BÖLÜM	**Türk Olimpik Kadınlar Güreşinin İstatiksel Yükselişi** *Aydoğan SOYGÜDEN*	**341-359**
24.BÖLÜM	**Beden Eğitimi Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları** *Kazım KAYA*	**361-378**
25.BÖLÜM	**Sporcuların Sosyal Medya Kullanımı** *Okan ÜNVER, Hüseyin KÖSE*	**379-391**

1.BÖLÜM

HEALTHY NUTRITION

Dr. Hüseyin Tolga ESEN

Asst. Prof. Dr., Akdeniz University, Faculty of Sport Sciences, Physical Education and Sports Teaching Department, Antalya/TURKEY.

HAZİRAN-2020

EFE AKADEMİ YAYINLARI

magnesium), vitamins (folic acid, A, E, C, B2), pulp and other antioxidant compounds (Arlı et al. 2015, Pekcan et al. 2008)

Vegetables and fruits have roles in increasing body resistance, cell regeneration, tissue repair, blood production, the operation of the intestines due to their cellulose content and the need for water (Rudolph et al. 2013).Fruits are eaten raw, cooked as sweet, dried fruit (such as figs, grapes, apricots); dried fruits have a high energy value and are rich in minerals (especially iron) (Acar 2015, Pekcan et al. 2008).

Fatty, Sugary Foods:

Among these nutrients that are merely energy sources; They contain desserts such as fats, olives, honey, molasses, sugar, jam, cake, chocolate, halva and tahini (Baysal 2015, Besler et al. 2015). Nutrients in this group have high energy values; the energy given by 1 gr (9 calories) fat is equal to twice the energy of 1 gr carbohydrate (Neyzi and Ertuğrul 2010, Rudolph et al. 2013, Şanlıer and Ersoy 2005). Sugary foods provide the body with energy only, molasses; calcium and iron, honey; B1, B2, niacin, pantothenic acid, vitamins C and K, tahini; rich in protein, calcium, iron and B vitamins (Acar 2015, William et al. 2012).

Ergogenic Aid

Aiming to increase exercise performance and adaptation to training; all kinds of training techniques, nutritional support, paralogical support or physiological technique is ergogenic aid. These aids are effective in preparing the individual for exercise, increasing the efficiency of the exercise or increasing the recovery after exercise (Töreer et al. 2012).

REFERENCES

Acar, A. (2015). Anne ve Çocuk Beslenmesi. Ankara: Eğiten Kitap Yayıncılık.

Arlı, M., Şanlıer, N., Küçükkömürler, S., Yaman, M. (2015). Anne ve Çocuk Beslenmesi. Ankara: Pegem Yayıncılık

Asfuroğlu, Y. (2013). Sporcularda Sıvı Tüketimi, Vücut Bileşimi ve Beslenme Durumu Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans 4.Tezi, İstanbul Bilim Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Alphan E. Hastalıklarda Beslenme Tedavisi. 1. Baskı, Hatipoğlu Yayınları, Ankara, 2013.

Aytekin,A. (T.Y). Çocuk Beslenmesi. Atatürt Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi. Erişim tarihi: 06.08.2015 http://www.ataturkuni.com/cocukbeslenmesı-4.pdf.

Baysal, A. (1990). Beslenme Kültürümüz Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları, 50- 60.

Baysal A. Beslenme. 12. Baskı, Ankara, Hatipoğlu Yayınları, 2004.

Baysal, A. 2005.Sporda Beslenme. Morpa Kültür Yayınları, İstanbul.

Bennett, J., G. Greene, and D. Schwartz-Barcott, Perceptions of Emotional Eating Behavior. Aqualitative Study of College Students. Appetite, 2013. 60: p. 187-192.

Besler, T.H., Rakıcıoğlu, N., Ayaz, A., Demirel, B. Z., Özel, G. H., Samur, E. G. Ve Diğerleri(2015). Türkiye'ye Özgü Besin ve Beslenme Rehberi. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü Ankara: Merdiven Reklam Tanıtım.

Bonci, L. (2002). Energy Drinks: Help, Harm or Hype? Sport Science Exchange, 15(1), 84-95.

Demircioğlu Y, Yabancı N. Beslenmenin Bilişsel Gelişim ve Fonksiyonları ile İlişkisi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 24.24, 170-179, 2003.

Deirdre A Dingman, Mark R Schulz, David L Wyrick, Daniel L Bibeau, Sat N Gupta. Factors Related to the Number of Fast Food Meals Obtained by College Meal Plan Students. Journal of American College Health, 2014. 62(8): p. 562- 569.

Ersoy, G. 2011. Egzersiz ve Spor Yapanlar için Beslenme. 4.Baskı, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

Ferrara, C., C. Nobrega, and F. Dulfan, Obesity, Diet, and Physical Activity Behaviors of Students in Health-Related Professions. College Student Journal, 2013. 47(3): p. 560-565.

Güneş, Z. 2009. Spor ve Beslenme. 5. Baskı, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara

Göral, K. 2008. Farklı Liglerde Oynayan Futbolcuların Beslenme Alışkanlıklarını ve Bilgi Düzeylerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.

Karaağaoğlu, N., Samur, E.G. (2015). Anne ve Çocuk Beslenmesi. Ankara: Pegem Akademi.

Kliegman, R., Marcdante, K., Jenson, H. ve Behrman, R. (2010). Nelson Textbook Of Pediatrics . London: Elsevier Mosby.

Korinth, A., S. Schiess, and J. Westenhoefer, Eating Behaviour and Eating Disorders in Students of Nutrition Sciences. Public Health Nutrition, 2010. 13(01): p. 32-37.

Neyzi, O. Ertuğrul, T. (2010). Pediyatri. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri.

Özdoğan, Y., Üniversite Öğrencilerinin Öğün Düzenleri. Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi, 2012. 29: p. 66

Pekcan, G. and R. Marcheish, FAO Nutrition Country Profiles–Turkey. 2001.

Pekcan, G., Özcan, C., Çakır, B., Aşan, F., Nişancı. (2008). Beslenme Modülleri. Sağlık Bakanlığı Yayın No: 722 Ankara:İlkay Ofset Matbacılık.

Rudolph, M.A., Lister, R.L., First, R.L., Gershon, A.A. (2013). Rudolph Pediatri. (M.Yurdakök, Çev.). Ankara: Güneş Tıp Kitabevleri.

Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü. Türkiye'ye Özgü Beslenme Rehberi. Ankara, 2004.

Samur G. Vitaminler, Mineraller ve Sağlığımız. Sağlık Bakanlığı Beslenme Bilgi Serisi, Ankara, Klasmat Matbaacılık, 2008.

Şanlıer, N., Ersoy, Y. (2005). Anne ve Çocuk İçin Beslenme Prensipleri. İstanbul: Morpa

Tayar, M., Korkmaz, N. H. (2007). Beslenme ve Sağlıklı Yaşam, Nobel Yayın Dağıtım Ltd. Şti., Ankara, 80-105.

Tulum, Y. (2007). B kompleks vitaminleri ve biyokimyası. Bitirme tezi, Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Biyokimya Anabilim Dalı, Bornova İzmir.

Tüfekçi, G. (t.y). Çocuk Beslenmesi. Atatürk Üniversitesi Açık öğretim Fakültesi. Erişim Tarihi: 06.02.2015 http://www.ataturkuni.com/cocukbeslenmesi-4.pdf.

Törüner, E. Büyükgönenç, L. (2012). Çocuk Sağlığı ve Temel Hemşirelik Yaklaşımları. Ankara: Gökçe Ofset.

Yıldırım, Y., Miçooğulları B.O., Yıldırım İ., Şahin F.N. 2005. Hatay İli Amatör Basketbol Kulüplerindeki Sporcuların Beslenme Bilgi Ve Alışkanlıkları. Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 7 (4):12–22.

Yılmaz, G. 2002. Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu Öğrencilerinin Beslenme ve Kahvaltı Alışkanlıklarının Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.

William, W. H., Levın, J. M., Sondheımer, M,J., Deterdıng R.R. (2012). Güncel Pediatri Tanı ve Tedavi. (F. Sarıailıoğlu, Çev.). İstanbul: Güneş Tıp Kitabevleri.

World Health Organization. Healthy diet. Nisan 2017]; Available from: http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs394/en/.

2. BÖLÜM

HEDONIC HUNGER AND OBESITY

Aziz GÜÇLÜÖVER[1], Büşra YURT[2]

[1]Asst. Prof. Dr., Kırıkkale University, Faculty of Sport Sciences, Physical Education and Sports Teaching Department, Kırıkkale/TURKEY

[2]Dietician., Çankırı Special Karatekin Hospital, Nutrition and Dietetic Department, Çankırı/TURKEY

HAZİRAN-2020

EFE AKADEMİ YAYINLARI

- ✓ Individuals should prevent themselves from harmful and excessive food consumption by making healthy snacks during the day.
- ✓ Individuals should be directed to healthy alternative recipes to deal with their sweet crises.
- ✓ Overweight and obese individuals should not follow restrictive diets alone; they should get help from dieticians in preparing nutrition programs in accordance with their needs and psychologists in developing control mechanisms.
- ✓ Most important thing is one should keep his/her health above everything and shape his/her behavior in line with this principle.

REFERENCES

Appelhans BM, Woolf K, Pagoto S et al. Inhibiting food reward: Delay discounting, food reward sensitivity, and palatable food intake in overweight and obese women. Obesity, 2011; 19(11): 2175–2182.

Asarian L, Geary N. Sex differences in the physiology of eating. Am J Physiol Regul Integr Comp Physiol, 2013; 305(11): 1215–67.

Bas M, Dönmez S. Self-efficacy and restrained eating in relation to weight loss among over-weight men and women in Turkey. Appetite, 2009; 52: 209–216

Blundell Je, Finlayson G (2004). Is susceptibility to weight gain characterized by homeostatic or hedonic risk factors for overconsumption? Physiol Behav, 82(1),21-5.

Boggiano MM, Burgess EE, Turan B et al. Motives for eating tasty foods associated with binge-eating. Results from a student and a weight-loss seeking population. Appetite, 83: 160-166, 2014.

Boggiano MM, Wenger LE, Turan B. Real-time sampling of reasons for hedonic food consumption: further validation of the palatable eating motives scale. Frontiers in Psychology, 6:744, 2015.

Burgess EE, Turan B, Lokken KL et al. Profiling motives behind hedonic eating. Preliminary validation of the palatable eating motives scale. Appetite, 72: 66-72, 2014.

Cappelleri JC, Bushmakin AG, Gerber RA et al. Evaluating the power of food scale in obese subjects and a general sample of individuals: development and measurement properties. International Journal of Obesity, 33: 913-922, 2009.

Chao A, Grilo CM, White MA et al. Food cravings, food intake, and weight status in a community-based sample. Eating Behaviors, 2014; 15(3): 478–482.

Cleobury L, Tappert K. Reasons for eating 'unhealthy' snacks in overweight and obese males and females. Journal of Human Nutrition and Dietetics, 27: 333-341, 2014.

Cushing CC, Benoit SC, Peugh JL. Longitudinal trends in hedonic hunger after Roux-en-Y gastric bypass in adolescents. Surgery for Obesity and Related Diseases, 10: 125-131, 2014.

Dalton M, Finlayson G. Hedonics, satiation and satiety. University of Leeds, UK. 2013, DOI: 10.1533/9780857098719.4.221

Değirmenci T. Obez Erişkinlerde Benlik Saygısı, Yaşam Kalitesi, Yeme Tututumu, Depresyon ve Anksiyete, Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı Tıpta Uzmanlık Tezi Denizli, 2006.

Ely AV, Howard J, Lowe MR. Delayed discounting and hedonic hunger in the prediction of lab-based eating behavior. Eating Behaviors, 2015; 19: 72–75.

Forman EM, Hoffman KL, McGrath KB et al. A comparison of acceptance- and control-based strategies for coping with food cravings: An analog study. Behavior Research and Therapy, 2007; 45: 2372–2386.

Gilhooly CH, Das SK, Golden JK et al. Food cravings and energy regulation: the characteristics of craved foods and their relationship with eating behaviors and weight change during 6 months of dietary energy restriction. International Journal of Obesity, 2007; 31: 1849–1858.

Gregersen NT, Moller BK, Raben A et al. Determinants of appetite ratings: the role of age, gender, BMI, physical activity, smoking habits, and diet/weight concern. Food & Nutrition Research, 2011; 55: 7028 – doi: 10.3402/fnr:v55i0.7028

Hallam J, Boswell RG, DeVito EE et al. Gender-related differences in food craving and obesity. Yale Journal of Biology and Medicine, 2016; 89: 161–173.

Hamurcu P, Öner C, Telatar B et al. Obezitenin benlik saygısı ve beden algısı üzerine etkisi. Türk Aile Hekimliği Dergisi, 2015; 19(3): 122–128.

Hans-Rudolf Berthoud. Metabolic and hedonic drives in the neural control of appetite: who is the boss? Current Opinion in Neurobiology, 21: 888–896, 2011.

Jensen, M. D., Ryan, D. H., Apovian, C. M., Ard, J. D., Comuzzie, A. G., Donato, K. A., ... & Loria, C. M. (2014). 2013 AHA/ACC/TOS guideline for the management of overweight and obesity in adults: a report of the American College of Cardiology/American Heart Association Task Force on Practice Guidelines and The Obesity Society. Journal of the American college of cardiology, 63(25 Part B), 2985-3023.

Kesmen B (2012) Gençlerdeki Hazcılığa (hedonizm) Psikolojik ve Manevi Yaklaşım. Yüksek Lisans Tezi Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimsel Enstitüsü.

Köker NE, Maden D (2012) Hazcı ve faydacı tüketim bağlamında tüketicinin ürün temelli yenilikçiliği algılaması: Ampirik bir araştırma, İşletme Araştırmaları Dergisi,4, 94-121.

Köse S, Şanlıer N (2015) Hedonik açlık ve obezite, Türkiye Klinikleri J Endocrin 10(1),16-23.

Lipsky LM, Nansel TR, Haynie DL et al. Power of food scale in association with weight outcomes and dieting in a nationally representative cohort of U.S. young adults. Appetite, 2016; 105: 385–391.

Liu L-L, Li B-M, Yang J, Wang Y-W. Does dopaminergic reward system contribute to explaining comorbidity obesity and ADHD? Medical hypotheses. 2008;70(6):1118-20

Lowe MR, Butryn ML, Didie ER, Annunziato RA, Thomas JG, Crerand CE (2009) Th Power of Food Scale, A new measure of the psychological influence of the food environment, Appetite,53(1),114-8.

Lowe MR, Butryn ML. Hedonic hunger: A new dimension of appetite? Physiology & Behavior, 2007; 91: 432–439.

Mitchell TB, Cushing CC, Amaro CM. Psychometric properties of the power of food scale in a community sample of preadolescents and adolescents. J Child Fam Stud, 25: 2733-2739, 2016.

Monteleone P, Scognamiglio P, Monteleone AM et al. Gastroenteric hormone responses to hedonic eating in healthy humans. Psychoneuroendocrinology, 38: 1435-1441, 2013.

Myers CA, Martin CK, Apolzan JW. Food cravings and body weight: a conditioning response. Current Opinion in Endocrinology, Diabetes and Obesity, 2018; 25: 298–302.

Naughton P, McCarthy M, McCarthy S. Acting to self-regulate unhealthy eating habits. An investigation into the effects of habit, hedonic hunger and self-regulation on sugar consumption from confectionery foods. Food Quality and Preference, 2015; 46: 173–183.

Nederkoorn C, Braet C, Van Eijs Y et al. Why obese children cannot resist food: the role of impulsivity. Eating Behaviors, 2006; 7(4): 315–322.

Nederkoorn C, Smulders FTY, Havermans RC et al. Impulsivity in obese women. Appetite, 2006; 47: 253–256.

O'Neil PM, Theim KR. Boeka A et al. Changes in weight control behaviors and hedonic hunger during a 12 week commercial weight loss program. Eating Behaviors, 2012; 13: 354–360.

Sabuncu T, Bayram F, Kıyıcı S, Satman İ,Yumuk V, İzol AN et al, (2017) Obezite Tanı ve Tedavi Klavuzu, 6.baskı, Türkiye Endokrinoloji ve Metabolizma Derneği, Ankara.

Sarisoy G, Atmaca A, Ecemiş G ve ark. Obezite hastalarında dürtüsellik ve dürtüselliğin beden algısı ve benlik saygısı ile ilişkisi. Anadolu Psikiyatri Dergisi 2013; 14:53 – 61.

Schüz B, Schüz N, Ferguson SG. It's the power of food: individual differences in food cue responsiveness and snacking in everyday life. International Jounal of Behavioral Nutrition and Physical Activity, 2015; 12: 149. DOI 10.1186/s12966-015-0312-3.

Şengün Hİ, Karahan M. (2013) Hedonik (Hazcı) Tüketim alışkanlıkları ve tüketicilerde bu tür alışkanlıklara motive eden etkenler, Dicle Üniversitesi İdari ve İktisadi Bilimler Fakültesi Dergisi,2,13-26.

Tapia MA, Lee JR, Weise VN et al. Sex differences in hedonic and homeostatic aspects of palatable food motivation. Behavioural Brain Research, 2019; 359: 396–400.

Thomas EA, Bechtell JL, Vestal BE et al. Eating-related behaviors and appetite during energy imbalance in obese-prone and obese-resistant individuals. Appetite, 2013; 65: 96–102.

Tunay M. Kadınlarda Obezite ve dürtüsellik ilişkisinin değerlendirilmesi. Türkiye Diyabet ve Obezite Dergisi, 2018; 2: 59–64.

Verhoeven A, Adriaanse M, Evers C et al. The power of habits: Unhealthy snacking behaviour is primarily predicted by habit strength. British Journal of Health Psychology, 2012; 17: 758–770.

Weingarten HP, Elston D. The phenomenology of food cravings. Appetite, 1990; 15: 231–246.

World Health Organization (2008) 2008-2013 Action plan for the globalstrategy for the prevention and control of noncommunicable diseases, Available from: [http://www.who.int/nmh/publications/9789241597418/en/], Avaible date: 25.12.2018.

3. BÖLÜM

MODERN YAŞAMDA FİZİKSEL AKTİVİTE SORUNLARI

Şule KIRBAŞ

Amasya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü, Amasya / TÜRKİYE

HAZİRAN-2020

EFE AKADEMİ YAYINLARI

KAYNAKLAR

Ainsworth, BE, Haskell, WL, Herrmann, SD, Meckes, N, Bassett, DR Jr, Tudor-Locke, C, Greer JL, Vezina J, Whitt-Glover MC, Leon AS. (2011). 2011 Compendium of Physical Activities: a second update of codes and MET values. Med Sci Sports Exerc, 43(8), 1575 –1581.

Akpınar, A. (2019). Kentsel Yeşil Alanların Kalitesinin İnsan Sağlığı ve Fiziksel Aktivitesi Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi. Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 20(1), 36-46.

Ayhan, Y.F. (2014). Çocukluk ve Ergenlik Dönemindeki Fiziksel Aktivite Deneyimleri ile Yetişkinlikteki Fiziksel Aktivite Düzeyleri ve Beden Kompozisyonlarının İncelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi), Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi/Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Muğla.

Bauman, A., Bull, F., Chey, T., Craig, C.L., Ainsworth, B.E., Sallis, J.F., Bowles, H.R., Hagstromer, M., Sjostrom, M., Pratt, M. IPS Group (2009). The International Prevalence Study on Physical Activity: results from 20 countries. Int J Behav Nutr Phys Act.,6:21.

Bek, N. (2012). Fiziksel aktivite ve sağlığımız. Ankara: Sağlık Bakanlığı.

Bouchard, C., Tremblay, A., Leblance, C., Lortie, G., Savard, R., Theriault, G. (1983). A Method To Assess Energy Expenditure in Children and Adults. American Journal of Clinical Nutrition. 37,461-467.

Bouchart, C, Blair, SN, Hasko, LW. (2006). Physical Activity and Health. 1st. ed. United States of America: Sheridan Books.

Bozionelos, G., Bennett, P. (1999). The Theory of Planned Behavior as Predictor of Exercise. Journal of Health Psychology, 4,517-529.

Bulut, S. (2013). Sağlıkta Sosyal Bir Belirleyici; Fiziksel Aktivite. Turk Hij Den Biyol Derg, 70(4): 205-14.

Can, S. (2019). Fiziksel Aktivite Ölçümü: Objektif ve Sübjektif Yöntemler. Spor Hekimliği Dergisi, 54(4):296-307.

Clapis, FC, Auxiliadora-Martins, M, Japur, CC, Martins-Filho, OA, Evora, PR, Basile-Filho, A. (2010). Mechanical Ventilation Mode (Volume X Pressure) Does Not Change The Variables Obtained by İndirect Calorimetry in Critically İll Patients. J Crit Care, 25(4): 659-616.

Committee, I.R., (2005). Guidelines For Data Processing and Analysis of The International Physical Activity Questionnaire (IPAQ) short and long forms.Erişim tarihi:2-06-2020.

Crouter, S.E., Churilla, J.R., Bassett, D.R. (2006). Estimating Energy Expenditure Using Accelerometers. European Journal of Applied Physiology. 98,601-612.

Çamlıgüney, A.F. (2010). 8-10 Yaş Grubu Kız Çocukların Fiziksel Aktivite Düzeyleri ile Fiziksel Uygunluklarının Belirlenmesi ve Beslenme Profili ile İlişkisinin İncelenmesi. (Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi/Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Doğan, A. (2013). İnternet Bağımlılığı Yaygınlığı. (Yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi/ Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Edwards P, Tsouros A. (2006). Kentsel Çevrede Fiziksel Aktivite ve Aktif Yaşamın Desteklenmesi. Bilimsel Kanıtlar. Avrupa: Dünya Sağlık Örgütü.

Erdoğanoğlu, Y., Arslan, B.Ç. (2019). Gençlerde Akıllı Telefon Kullanımının Fiziksel Kapasite Üzerine Etkisi. Anadolu Psikiyatri Derg., 20(5), 499-505.

Eyler, A.A., Brownson, R.C., Donatelle, R.J., King, A.C., Brown, D., Sallis, J.F., (1999). Physical Activity Social Support And Middle-And Older-Aged Minority Women: Results Form A US Survey. Social Science & Medicine. 49,781-789.

Karaca, A, Can, S, Gokce, İ. (2017). Reliability And Validity of Turkish Version of International Physical Activity Questionnaire-Short Form in Obese Adults. 15th International Sport Sciences Congress. Book of Abstracts. Nov 15-18; Antalya, Turkey.

King, A.C., Castro, C., Wilcox, S., Eyler, A.A., Sallis, J.F., Brownson, R.C., (2000). Personal and Environmental Factors Associated With Physical İnactivity Among Different Racial-Ethnic Groups of US Middle-Aged And Older-Aged Women. Health Psychology. 19,354-364.

Matthews, CE. (2002). Techniques for Physical Activity Assessment: Self-Report Instruments. In: Welk G, Dale D, editors. Physical Activity Assessments for Health-Related Research. Human Kinetics; Champaign, IL: 2002. pp. 107–123.

Orhan, R. (2019). Çocuk Gelişiminde Fiziksel Aktivite ve Sporun Önemi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 9(1); 157-176.

Oskay Yurttaş, G. (2013). İnternet Kullanım Alışkanlıkları Açısından İlköğretim 5.-6.-7.-8. Sınıf Öğrencilerinin Durumu İnternet Kullanımı ile İlgili Ailelerin Değerlendirmeleri. (Yüksek Lisans Tezi), Başkent Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Özer, K. (2001). Fiziksel Uygunluk. 1. Baskı, Ankara: Nobel.

Özkan, A., Bozkuş, T., Kul, M., Türkmen, M., Öz, Ü. ve Cengiz, C. (2013). Halk Oyuncularının Fiziksel Aktivite Düzeyleri ile Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışlarının Belirlenmesi ve İlişkilendirilmesi. International Journal Of Science Culture And Sport (Intjscs), 1(3);24-38.

Özkoçak Y. (2016). Türkiye'de Akıllı Telefon Kullanıcıları-Nın Oyalanma Amaçlı Tercih Ettikleri Mobil Uygulamalar. Glob Media J TR Ed, 6,106-130.

Papazoglou, D., Augello, G., Tagliaferri, M., Savia, G., Marzullo, P., Maltezos, E., Liuzzi, A. (2006). Evaluation of A Multisensor Armband İn Estimating Energy Expenditure in Obese İndividuals. Obesity. PMID, 14(12), 2217-23.

Park, J., Kazuko, IT., Kim, E., Kim J., Yoon J. (2014). Estimating Free-Living Human Energy Expenditure: Practical Aspects of The Doubly Labeled Water Method and Its Applications. Nutr Res Pract. 8(3):241-248. https://doi.org/10.4162/nrp.2014.8.3.241

Pennathur, A., Magham, R., Conteras, L.R., Dowling, W. (2003). Daily Living Activities in Older Adults: Part I: A Review of Physical Activity and Dietary İntake Assessment Methods. International Journal of Industrial Ergonomics. 32,389- 404.

Report of a Joint FAO/WHO/UNU Expert Consultation (2001). Human Energy Requirements. bRome, FAO Food and Nutrition Technical Report Series 1. 1-24 October 2001.

Rhodes, RE., Janssen, I., Bredin, SSD.,Warburton, DER., Bauman, A. (2017). Physical Activity: Health İmpact, Prevalence, Correlates and İnterventions. Psychol Health, 32(8):942-975.

Roland, L. Weinsier, R.L., Hunter, G.R. (2001). Assessment of Free- Living Physical Activity in Humans: An Overview of Currently Available and Proposed New Measures. Obes Res., 9, 368-379.

Sağlam, M., Arıkan, H., Savcı, S., Inal-İnce, D., Boşnak- Güçlü, M., Karabulut, E. (2012). International Physical Activity Questionnaire: Reliability and Validity of The Turkish Version. Perceptual and Motor Skills. 111,278-284.

Sallis, J.F., Owen, N., (1999). Physical Activity and Behavioral Medicine.USA: Sage .

Sevindik, F. (2011). Fırat Üniversitesi Öğrencilerinde Problemli İnternet Kullanımı ve Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışlarının Belirlenmesi. (Doktora Tezi), İnönü Üniversitesi/Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Malatya)

Schoeller, D., Van Santen, E., (1982) Measurement of Energy Expenditure in Humans by Doubly Labeled Water Method. Journal of Applied Physiology. 53, 955-959.

Strath, S.J., Swartz, A.M., Bassett, D.R., Obrein, W.L., King, G.A., Ainsworth, B.E. (2000). Evaluation of Heart Rate as A Method For Assessing Moderate İntensity Physical Activity. Medicine and Science in Sports and Exercise. 32,465-470.

Trost, S.G. (2001). Objective Measurement of Physical Activity in Youth: Current Issues, Future Directions. Exerc.Sport.Sci. Rev., 29(1), 32-36.

Trost, S.G., Owen, N., Bauman, A.E., Allis, J.F., Brown, W. (2002). Correlates of Adults Participation in Physical Activity: Review and Update. Medicine and Science in Sports and Exercise. 34, 1996-2001.

Trost SG., Blair SN., Khan, KM. (2014). Physical Inactivity Remains The Greatest Public Health Problem of The 21st Century: Evidence, İmproved Methods And Solutions Using The '7 İnvestments That Work'As A Framework. Br J Sports Med. 48,169–170.

Türkiye Halk Sağlığı Kurumu (2014) Türkiye Fiziksel Aktivite Rehberi. Demirel, H., Kayıhan, H., Özmert, E. N., Doğan, A. EDİTÖRLER, Sağlık Bakanlığı Yayın No: 940, Ankara: Kuban.

Ünver, E. (2014). Ergenlik Öncesi Erkek Çocuklarda Fiziksel Aktivite Düzeyinin 6 Dakika Yürüme Testi ile İlişkisi. (Yüksek Lisans Tezi) Hacettepe Üniversitesi/Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Welk, G.J., Differding, J.A., Thompson, R.W., Blair, S.N., Dziura, J., Hart, P. (2000). The Utility of The Digi-Walker Step Counter To Assess Daily Physical Activity Patterns. Medicine and Science in Sports and Exercise. 32,481-488.

Vanhees, L., Lefever, J., Philippaerts, R., Martens, M., Huygens, W., Troosters, T., Beunen, G. (2005). How To Assess Physical Activity? How To Assess Physical Fitness?. EurJ Cardiovasc Prev Rehalil, 12, 102-114.

Yıldırım, M., Bayrak, C. (2017). Üniversite Öğrencilerinin Fiziksel Aktivitelere Katılım Düzeylerinin Demografik Özelliklerine Göre Belirlenmesi (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Örneği). The Journal Of Academic Social Science, 5(54), 310-330.

Yılmaz, E., Şahin, Y.L., Haseski, H.L., Erol, O. (2014). Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi: Balıkesir İli Örneği.Eğitim Bilimleri Araştırma Dergisi Uluslararası E Dergi, 4(1).

Zorba, E. (2009). Fiziksel Aktivite ve Fiziksel Uygunluk. İstanbul: İnceler.

4. BÖLÜM

YAŞAM KALİTESİ VE EGZERSİZ

Deniz ÇAKAROĞLU [1], Cengiz ARSLAN [2]

[1]Siirt Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Antrenörlük Eğitimi Bölümü, Siirt/TÜRKİYE
[2]Fırat Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü, Elazığ/TÜRKİYE

HAZİRAN-2020

EFE AKADEMİ YAYINLARI

yüksektir. İzotonik egzersizlerle kas dayanıklılığı, kuvvet gelişimi daha fazla olup, daha az yorgunluk oluşur (19).

KAYNAKLAR

1. World Health Organization (WHO). Physical activity. The World Health Report. http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs385/en/ 22.04.2017.
2. Bozkurt N. Kaliteli Yaşamanın Felsefesi http://asosindex.com/cache/articles/article-1423905118.pdf 10.05.2017.
3. The World Health Organization Quality of Life Assessment. Position Paper from the WHO, Social Science and Medicine 1995; 41: 1403–1409.
4. Yancar C. Madde Bağımlılarında İkinci Eksen Komorbidite Ve Kişilik Özelliklerinin Bağımlılık Şiddeti ve Yaşam Kalitesine Etkisinin Değerlendirilmesi. Uzmanlık Tezi, İstanbul: Bakırköy Prof Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi, 2005.
5. Aksungur A. Dr. Zekai Tahir Burak Kadın Sağlığı Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nde Çalışan Ebe ve Hemşirelerin İş Doyumu ve Yaşam Kalitesi Düzeylerinin Belirlenmesi. Sağlık Yönetimi Programı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2009.
6. Musaoğlu Z. Trakya Üniversitesi Öğretim Elemanlarının Sağlıkla İlintili Yaşam Kalitesi. Uzmanlık Tezi, Edirne: Trakya Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Aile Hekimliği Anabilim Dalı, 2008.
7. Hasanefendioğlu EZ, Sezgin M, Sungur MA, ve ark. Kronik Bel Ağrısı ve Yaşam Kalitesi. Türk Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Dergisi 2012; 8: 58-93.
8. Çelik N, Durmuş Mk, Kayalı S, Çiftlik Ee, Yiğit Ö. Diabetes Mellitus Tanılı Hastaların, Kronik Hastalık Bakım Algısı ile Yaşam Kalitesi Arasındaki İlişkisi. IV. Uluslararası Sağlıkta Performas ve Kalite Kongresi, Antalya 2016; 433-436
9. Çabuk E. İdyopatik Jeneralize ve Mezyal Temporal Lob Epilepsili Olgularda Sağlıklı Kontrol Grupla Karşılaştırmalı Olarak Depresyon, Algılanan Sosyal Destek ve Benlik Saygısı Düzeylerinin

Karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Okan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2014.

10. Buntinx WHE. Schalock RL. Models of Disability, Quality of Life, and Individualized Supports: Implications for Professional Practice in Intellectual Disability. Journal of Policy and Practice in Intellectual Disabilities 2010; 7 (4): 283–294.
11. Boylu AA, Paçacıoğlu B. Yaşam Kalitesi ve Göstergeleri. Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi 2016; 8 (15): 137-150.
12. Tekkanat Ç. Öğretmenlik Bölümünde Okuyan Öğrencilerde Yaşam Kalitesi ve Fiziksel Aktivite Düzeyleri. Yüksek Lisans Tezi, Denizli: Pamukkale Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2008.
13. Ateş SA. Kemoterapiye Bağlı Alopesi Algısı ve Yaşam Kalitesi. Doktora Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, 2011.
14. Yaşam Kalitesi Temelinde Toplumsal Şiddet, Göç ve Yoksulluğun İncelenmesi. http://www.konyadayatirim.gov.tr/images/dosya/Ya%C5%9Fam%20Kalitesi%20Temelinde%20Toplumsal%20%C5%9Eiddet,%20G%C3%B6%C3%A7%20ve%20Yoksullu%C4%9Fun%20%C4%B0ncelenmesi.pdf 20.02.2016.
15. Sapancalı F. Toplumsal Açıdan Yaşam Kalitesi. Altın Nokta Basım Yayın Dağıtım, İzmir, 2009.
16. Terzi G. 13-18 Yaşlar Arası Aktif Spor Yapan ve Yapmayan Görme Engelli Öğrencilerin Kendini Kabul Düzeylerinin Karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı, 2011.
17. Ercan HY. Spor ve Egzersiz Psikolojisi. 2. Basım, Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti, Ankara, 2013.
18. What can exercise do for you. Healthy Mind, Healthy Body Benefits of exercise Longwood Seminars. https://hms.harvard.edu/sites/default/files/assets/Sites/Longwood_Seminars/Exercise3.14.pdf 18.11.2016.
19. Akgün N. Egzersiz Fizyolojisi. 4. Baskı, Ege Üniversitesi Basımevi, Bornova: İzmir, 1993.

20. Çiçek G. Sedanter Kadınlarda Farklı Egzersiz Türlerinin Ekokardiyografi ve Bazı Kan Parametreleri Üzerine Etkisinin Araştırılması. Doktora Tezi, Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, 2014

21. Elward K, Larson EB. Benefits of exercise for older adults. A review of existing evidence and current recommendations for the general population. Clinics in Geriatric Medicine 1992; 8 (1): 35-50.

22. Haskell WL, Lee M, Pate RR, et al. Physical Activity and Public Health: Updated Recommendation for Adults From the American College of Sports Medicine and the American Heart Association. Circulation 2007; 116 (9): 1081-1093.

23. S. Bass, G Pearce, M Bradney. Exercise Before Puberty May Confer Residual Benefits in Bone Density in Adulthood: Studies in Active Prepubertal and Retired Female Gymnasts. 1998; 13 (3): 500–507

24. Genç A, Şener Ü, Karabacak H, Üçok K. Kadın ve Erkek Genç Erişkinler Arasında Fiziksel Aktivite ve Yaşam Kalitesi Farklılıklarının Araştırılması. Kocatepe Tıp Dergisi 2011; 12: 145-150.

25. Kitiş N, Gümüş Y. 20 Yaş ve Üzeri Kadınların Fiziksel Aktivite Düzeyleri, Fiziksel Aktiviteye İlişkin İnançları ve Davranış Aşamalarının Belirlenmesi. Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi 2015; 4 (3): 399-411.

26. Durmuş B. Servikal Bölge Sorunlarında Egzersiz Reçeteleme. Türk Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Dergisi 2014; 60 (Özel Sayı 2): 15-24.

27. Önal S. Farklı Servikal Bölge İzometrik Egzersiz Tiplerinin Karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2009.

28. Akyol B. Üst Ekstremite ve Bel Ağrı Tanısı Konulmuş Sedanter Kadınlarda Kalistenik Egzersizlerin Ağrı Eşiği Üzerine Etkisi. Doktora Tezi, Malatya: İnönü Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, 2014.

29. Strachan SM, Perras MGM, Forneris T, Stadig GS. I'm an exerciser: Common conceptualisations of and variation in exercise identity meanings. International Journal of Sport and Exercise Psychology 2014; 1-16

30. Yeltepe H. Egzersiz Psikolojisi ve Zihinsel Sağlık. 2. Basım, Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti, Ankara, 2012.

31. Kılınç S. Gonartrozlu Hastalarda İzometrik ve İzokinetik Egzersizlerin Etkinliğinin Karşılaştırılması. Uzmanlık Tezi, Edirne: Trakya Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon Anabilim Dalı, 2012.

32. Bilgin S. Alkan H, Çelik G, ve ark. Lumbal Stabilizasyon Egzersizleri. TFD Nörolojik Fizyoterapi Grubu Bülteni 2015; 1 (2): 1-6.

33. Önal S, Baltacı G, Soylu AR, Yakut Y. Farklı Servikal Bölge İzometrik Egzersiz Tiplerinin Karşılaştırılması. Fizyoterapi Rehabilitasyon 2013; 24 (1): 33-41.

34. Koz M, Ersöz G. Egzersiz ve immün sistem. MN Doktor 1995; 3(6): 412-415.

35. Cankur Ş, Kanbir O. Spor Anatomisi. 2. Baskı, Ekin Basım Yayın Dağıtım, Bursa, 2013.

36. Çerezci Ö, Canbulat N, Tura A. Bel Egzersizlerinin Lomber Stabilizasyonda Önemi ve Seçilecek Egzersiz Programı. http://www.turknorosirurji.org.tr/TNDData/Books/196/bel-egzersizlerinin-lomber-stabilizasyonda-onemi-ve-secilecek-egzersiz-programi.pdf 19.10.2016.

37. Eser O, Özer AF. Dinamik Stabilizasyon ve Spor. http://www.turknorosirurji.org.tr/tnddata/books/196/dinamik-stabilizasyon-ve-spor.pdf 16.11.2016.

5.BÖLÜM

15-18 YAŞ ARASI HALTER VE GÜREŞ SPORU YAPAN SPORCULARIN YAŞAM BECERİLERİ DÜZEYLERİNİN BAZI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Erkan ÇİMEN

Süleyman Demirel Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Isparta/TÜRKİYE

HAZİRAN-2020

EFE AKADEMİ YAYINLARI

KAYNAKLAR

Açak ve Düz, (2018). Sporun Yaşam Becerilerine Etkisi Ölçeğinin Türk Kültürüne Uyarlanması İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi Cilt: 5, Sayı: 9,

Bloom, G. A. Loughead, T.M. Newin J. (2008). Team Building for Youth Sport The Journal of Physical Education, Recreation & Dance; Nov/Dec, 79(9): 44-47.

Cashmore, E. (2008). Sport and exercise psychology: The key concepts (2. baskı). London, UK: Routledge.

Cronin, L.D., Allen, J. (2015). Developmental experiences and well-being in sport: The importance of the coaching climate. The Sport Psychologist, 29, 62-71.

Cronin, L.D., & Allen, J. (2017). Development and initial validation of the Life Skills Scale for Sport. Psychology of Sport and Exercise, (28), 105-119.

Çodur H. (2019) Farklı Programlardaki Öğretmen Adaylarının Konuşma Kaygı Düzeyleri İle Yaşam Becerileri Arasındaki İlişkinin Fiziksel Aktviteye Katılım Ve Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi (Atatürk Üniversitesi Örneği) Yüksek Lisans Tezi Beden Eğitimi Ve Spor Öğretmenliği Ana Bilim Dalı Erzurum

Danish, S.J., Forneris, T., Hodge, K., & Heke, I. (2004). Enhancing youth development through sport. World Leisure, 46(3), 38-49.

George D, Mallery P.IBM SPSS Statistic23 Step by Step: A Simple Guide and Reference. New York: Routledge;2016, pp:112-120

Gould, D., & Carson, S. (2008). Life skills development through sport: current status and future directions, International Review of Sport and Exercise Psychology, 1(1), 58-78

Hellison, D., Martinek, T., & Walsh, D. (2008). Sport and responsible leadership among youth. N. L. Holt (Ed.) içinde, Positive youth development through sport (pp. 49-60). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates..

Hodge, K., & Danish, S. (1999). Promoting life skills for adolescent males through sport. A.M. Horne, & M.S. Kiselica (Eds.) içinde, Handbook

of counseling boys and adolescent males: A practitioner's guide (pp. 55-71). Newbury Park, CA: Sage

Jones, M.L., Dunn, J.G., Holt, N.L., Sullivan, P.J., & Bloom, G.A. (2011). Exploring the '5Cs' of positive youth development in sport. Journal of Sport Behavior, 34(3), 250-267.

Kardağ, A (2019), Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinde Yaşam Becerileri ve Sosyal Bütünleşme İlişkisinin İncelenmesi, Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Manisa

Karasar, N. (2018). Bilimsel Araştırma Yöntemi (Otuz Üçüncü Basım). Ankara: Nobel Yayıncılık.

Karakuş. M., (2012) Termal Turizm ve Rekreatif Etkinlikler Açısında Kozaklı'nın Değerlendirilmesi, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim dalı, Kayseri

Karakuş, M., Köse, A., (2018). Ülkemizdeki Yerli Turistlerin Nevşehir-Kozaklı Bölgesindeki Termal Kaplıca Tercihlerindeki Faktörler ile Rekreatif Etkinliklerin Yeterlilik Durumlarının İncelenmesi, Spor Bilimleri Alanında Yenilikçi Yaklaşımlar, Gece kitaplığı, 269-285

Kızmaz, M. Bireysel ve Takım Sporu Yapan Sporcuların Kişilik Özelliklerinin Karşılaştırılması, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Marmara Üniversitesi, 2004

Larson, R.W. (2000). Toward a psychology of positive youth development. American Psychologist, 55(1), 170-183.

Marsh, H.W. (1992). Extracurricular activities: Beneficial extension of the traditional curriculum or subversion of academic goals? Journal of Educational Psychology, 84(4), 553-62.

Taşçı M. (2020). Ortaöğretimde Sportif Faaliyetlere Katılımın Bireyin Yaşam Becerileri Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi Ve Spor Anabilim Dalı Doktora Tezi Malatya

Theokas, C., Danish, S., Hodge, K., Heke, I., & Forneris, T. (2008). Enhancing life skills through sport for children and youth. N. L. Holt (Ed.) içinde, Positive youth development through sport. pp. 71-81.

Toros, T. (2001). Elit ve Elit Olmayan Erkek Basketbolcularda Hedef Yönelimi Güdüsel (Motivasyonel) İklim Hedeflerin Özgünlük ve Güçlük Derecesinin Yaşam Doyumuna Etkisi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Mersin: Mersin Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Yalçınkaya M, Saracaloğlu A, Varol R. Üniversite öğrencilerinin spora ilişkin görüşleri ve beklentileri, Spor Bilimleri Dergisi, 1993; 4(2): 12-26.

Zorlu Y, Zorlu F, Dinç, S. (2019). Investigation Of Relationships Between The Preservice Science Teachers' Life Skills And Metacognitive Awareness, Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen Ve Matematik Eğitimi Dergisi (Efmed). 13(1);302-327.

6. BÖLÜM

DÜZENLİ EGZERSİZİN İNFLAMATUAR VE LİPİT PARAMETRELERİ ÜZERİNE ETKİSİ

Eren BOZYILAN[1], Fatih MURATHAN[2], Aykut DÜNDAR[3]

[1]Arş.Gör. Adıyaman Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Adıyaman/TÜRKİYE

[2]Doç.Dr. Adıyaman Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Adıyaman/TÜRKİYE

[3]Doç.Dr. Adıyaman Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Adıyaman/TÜRKİYE

HAZİRAN-2020

EFE AKADEMİ YAYINLARI

• Bireyin iyi olma halinin arttırılması,

• Spor, rekreasyonel ve iş aktivitelerindeki performansın kazandırılması ve arttırılması gibi faydaları araştırmada elde edilen alan yazın çalışmaları sonuçlarından derlenmiştir.

KAYNAKLAR

1. Wu MY,Li CJ, Hou MF,Chu PY. New Insights into the Role of Inflammation in the Pathogenesis of Atherosclerosis. Int J MolSci. 2017;18(10):2034.

2. Tousoulis D, Evangelos Oikonomou E, et al. Inflammatory cytokines in atherosclerosis: current therapeutic approaches European Heart Journal 2016;(37):1723–1735.

3. Gonzalez-Quesada C, Frangogiannis NG. Monocyte chemoattractant protein-1/CCL2 as a biomarker in acute coronary syndromes. Current atherosclerosis reports. 2009; 11:131–8.

4. American College of Sports Medicine., (2013). ACSM's guidelines for exercise testing and prescription. Lippincott Williams & Wilkins.,

5. Frohlich J, Dobiasova M. Fractional esterification rate of cholesterol and triglycerides to HDL-cholesterol are powerful predictors of positive findings on coronary angiography. Clin Chem 2003; 4911:1873–80.

6. Zorba, E., (1999). Herkes için spor ve Fiziksel Uygunluk. Neyir Matbaası, Ankara.

7. Lee IM, Shiroma EJ, Lobelo F, Puska P, Blair SN, Katzmarzyk PT. Effect of physical inactivity on major non-communicable diseases worldwide: an analysis of burden of disease and life expectancy. Lancet 2012; 380:219-29

8. Çolakoğlu, F.F., Şenel, Ö. (2004). Sekiz haftalık aerobik egzersiz programının sedanter orta yaşlı bayanların vücut kompozisyonu ve kan lipitleri üzerindeki etkileri. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 57-61.

9. Çolakoğlu, F., F., Karacan, S. (2003). Sedanter orta yaşlı bayanlar ile genç bayanlarda aerobik egzersizin vücut kompozisyonu ve kan lipitlerine etkisi. Spormetre, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 1, 2, 83-88.

10. Karan, A., (2006). Mendations for and warnings against physical activity given to older people by health care professionals. Prev Med.

11. Hoffman, M.D. (2006). Adaptations to endurance exercise training in: Frontera WR, Slovik DM, Dawson DM. (eds). Exercise in Rehabilitation Medicine. (2nd ed). USA: Human Kinetics, 13-23.

12. Wilmore, J., Knuttgen, H. (2003). Aerobic exercise and endurance improving fitness for health benefits. The Physician and Sportsmedicine, 31,5, 45.

13. De Vos, N., Singh, N., Ross, D., Stavrinos, T., et al. (2005). Optimal load for increasing muscle power during explosive resistance training in older adults. The Journals of Gerontology, 60A, 5, 638-647.

14. Pehlivan, A., (2000). Fitness salonlarında risk faktörü taşıyan kişilerde uygulanabilecek, interval prensipli aerobik antrenman programı. Spor Araştırmaları Dergisi, 4, 1.

15. Feldmann M, Saklatvala J. Proinflammatory cytokines. In: Durum SK, Oppenheim JJ, Feldmann M. Eds. Cytokine reference: a compendium of cytokines and other mediators of host defense. Boston: Academic Press, 2001: 291–306.

16. Mokart D, Capo C, Blanche JL et al: Early postoperative compensatory anti-inflammatory response syndrome is associated with septic complications after major surgical trauma in patients with cancer. Br J Surg 2002; 89:1450-6.

17. Schieffer B, Selle T, Hilfiker A, Hilfiker-Kleiner D, Grote K, Tietge UJ, Trautwein C, Luchtefeld M, Schmittkamp C, Heeneman S, Daemen MJ, Drexler H. Impact of interleukin-6 on plaque development and morphology in experimental atherosclerosis. Circulation, 2004; 110: 3493–3500.

18. Anderrson J, Libby P, Hansson GK. Adaptive immunity and atherosclerosis. Clin Immunol, 2010;134, 33-46.

19. Tedgui A, Mallat Z. Cytokines in Atherosclerosis: Pathogenic and Regulatory Pathways. Physiol Rev, 2006; 86: 515-581.

20. Jolliffe JA, Rees K, Taylor RS, Thompson D, Oldridge N, Ebrahim S. Exercise-based rehabilitation for coronary heart disease. Cochrane Database of Systematic Reviews, 2001; 1(1): 1-65.

21. Blair SN, Brodney, S. Effects of physical inactivity and obesity on morbidity and mortality: current evidence and research issues. Medicine and Science in Sports and Exercise, 1999; 31: 646-62.

22. Smith JK. Exercise and atherogenesis. Exercise and Sport Sciences Reviews, 2001; 29(2): 49-53

23. Pepys MB, Hirschfield GM. C-reactive protein: a critical update. The Journal of Clinical Investigation, 2003; 111(12): 1805-12

24. La Monte, MJ., Durstine, JL., Addy, C.L., Irwin, M.L., Ainsworth, BE., (2001). Physical activity, physical fitness, and Framingham 10-year risk score: cross-cultural activity participation study. J Cardiopulm Rehabil, 21: 63.

25. Burtis, C.A., Ashwood, E.R., (2005). Çeviri Editörü: Aslan D.: Tietz Klinik Kimyada Temel Ġlkeler. 5. Baskıdan Çeviri: Palme Yayınları: Ankara.

26. King, J. A., Wasse, L. K., Ewens, J., Crystallis, K., Emmanuel, J., Batterham, R. L., & Stensel, D. J., (2011). Differential acylated ghrelin, peptide YY3–36, appetite, and food intake responses to equivalent energy deficits created by exercise and food restriction. The Journal of Clinical Endocrinology & Metabolism, 96(4), 1114-1121.

27. Tran, Z. V., & Weltman, A., (1985). Differential effects of exercise on serum lipid and lipoprotein levels seen with changes in body weight: a meta-analysis. Jama, 254(7), 919-924.

28. Günay, M., Tamer, K., Cicioğlu, Ğ., (2013). Spor Fizyolojisi ve Performnas Ölçümü. Ankara: Ġlksan matbaası.

29. Williams, P.T., Krauss, R.M., Stefanick, M.L., Vranizan, K.M., Wood,P.D.,(1994). Effects of low-fat diyet, calorie restriction, and running on lipoprotein subfraction concentrations in moderately overweight men. Metabolism; 43: 655-63.

30. Yalın, S., Gök, H., Toksöz, R., (2001). Sedanter Bireylerde Kısa Dönem Düzenli Egzersiz-Diyet Programının Lipid Profili Üzerindeki Etkileri Ana Kar Der, 1: 179-188.

31. Koçyiğit, Y., Aksak, M. C., Atamer, Y., & Aktaş, A., (2011). Futbolcu ve basketbolcularda akut egzersiz ve C vitamininin karaciğer enzimleri ve

plazma lipid düzeylerine etkisi. Journal of Clinical and Experimental Investigations,2(1).

32. Patel H, Alkhawam H, Madanieh R, et al. Aerobic vs anaerobic exercise training effects on the cardiovascular system. World J Cardiol 2017; 9(2): 134-138.

7. BÖLÜM

KORONA VİRÜS SÜRECİNDE EGZERSİZ VE BAĞIŞIKLIK

Meliha UZUN [1], Osman İMAMOĞLU [2]

[1]Şırnak Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Şırnak/TÜRKİYE
[2]Ondokuz Mayıs Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Samsun/TÜRKİYE

HAZİRAN-2020

EFE AKADEMİ YAYINLARI

KAYNAKLAR

American College of Sports Medicine. (2020). Exercise is Medicine. Available at: https://www.exerciseismedicine.org/support_page.php/stories/?b=892.

Baj Z, Kantorski J, Majewska E, Zeman K, Pokoca L, Fornalczyk E, et al. (1994). Immunological status of competitive cyclists before and after the training season. Int J Sports Med., 15:319-24.

Ballesta García I, Rubio Arias J.Á, Ramos Campo D.J, Martínez González-Moro I, & Carrasco Poyatos M. (2019). High-intensity Interval Training Dosage for Heart Failure and Coronary Artery Disease Cardiac Rehabilitation. A Systematic Review and Meta-analysis. Rev Esp Cardiol, 72, 233-243.

Barrett B, Hayney M.S, Muller D, Rakel D, Ward A, Obasi C.N, et al. (2012). Medi-tation or exercise for preventing acute respiratory infection: a randomizedcontrolled trial.Ann Fam Med, 10:337–46.

Berto R. (2014). The role of nature in coping with psycho-physiological stress: A literature review on restorativeness. Behavioral Sciences, 4(4), 394–409.

Beute F., & de Kort, Y. A. W. (2014). Salutogenic effects of the environment: Review of health protective effects of nature and daylight. Applied Psychology. Health and Well-Being, 6(1), 67–95.

Campbell J.P, & Turner J.E. (2018). Debunking the myth of exercise-inducedimmune suppression: redefining the impact of exercise on immunologi-cal health across the lifespan.Front Immunol, 9:648. doi:10.3389/fimmu.2018.00648

Centers for Disease Control and Prevention. (2020). How much physical activity do children need? https://www.cdc.gov/physicalactivity/basics/children/index.htm

Dimitrov S, Hulteng E, & Hong S. (2017). Inflammation and exercise: inhibitionof monocytic intracellular TNFproduction by acute exercise viab2-adrenergic activation.Brain Behav Immun, 61, 60–8.

Falkenberg R.I, Eising C, & Peters M.L. (2018). Yoga and immune system function-ing: a systematic review of randomized controlled clinical

trials.J BehavMed, 41:467–82.An interview with Dr. Jeffrey A. Woods107

Fitzgerald L. (1991). Overtraining increases the susceptibility to infection. Int J Sports Med. 12(Suppl 1): S.5-8.

Frühauf A, Niedermeier M, Elliott L.R, Ledochowski L, Marksteiner J, & Kopp M. (2016). Acute effects of outdoor physical activity on affect and psychological well-being in depressed patients – A preliminary study. Mental Health and Physical Activity, 10, 4–9.

Frühauf A, Schnitzer M, Schobersberger W, Weiss G, & Kopp M. (2020). Jogging, nordic walking and going for a walk—interdisciplinary recommendations to keep people physically active in times of the covid-19 lockdown in Tyrol, Austria. Current Issues in Sport Science, 4:100. http://www.ciss-journal.org/ Vol. 5 I.

Hack V, Strobel G, Weiss M, & Weicker H. (1994). PMN cell counts and phagocytcic activity of highly trained athletes depend on training period. J Appl Physiol (1985). 77(4), 1731-1735.

Hammami A, Harrabi B, Magni Mohr, & Krustrup P. (2020). Physical activity and coronavirus disease 2019 (COVID-19): specific recommendations for home-based physical training, Managing Sport and Leisure, 1-6.

Jiménez-Pavón D, Carbonell-Baeza A, & Lavie C.J. (2020).Physical exercise as therapy to fight against the mental and physical consequences of COVID-19 quarantine: Special focus in older people. Prog Cardiovasc Dis.

Kendall A.L, Hoffman-Goetz L, Houston M, MacNeil B, & Arumugam Y. (1990). Exercise and blood lymphocyte subset responses: intensity, duration and subject fitness effects. J Appl Physiol, 69, 251-260.

Lee I.M, Shiroma E.J, Kamada M, Bassett D.R, Matthews C.E, & Buring J.E. (2018). Association of Step Volume and Intensity with All-Cause Mortality in Older Women. JAMA Intern Med., 179, 1105–1112.

Li G, Fan Y, Lai Y, et al. (2020). Coronavirus infections and immune responses. J Med Virol, 92, 424–432.

Lippi G, Henry M.B, & Gomar F.S. (2020) Physical inactivity and cardiovascular disease at the time of coronavirus disease (COVİD-

2019), European Journal of Preventive Cardiology, https://doi.org/10.1177/2047487320916823

Mc Carty D.A, & Dale M.M. (1988). The leucocytosis of exercise. A review and model. Sports Med. 6, 333-363.

McGuire D.K, Levine B.D, Williamson J.W, Snell P.G, Blomqvist C.G. Saltin B, & Mitchell J.H. (2001). A 30-year follow-up of the Dallas Bedrest and Training Study: I. Effect of age on the cardiovascular response to exercise. Circula¬tion, 104(12), 1350-1357.

Niedermeier M, Einwanger J, Hartl A, & Kopp M. (2017). Affec¬tive responses in mountain hiking-A randomized crossover trial focusing on differences between indoor and outdoor activity. PloS One, 12(5).

Nieman D.C, & Wentz, L.M. (2019). The compelling link between physical activity andthe body's defense system.J Sport Health Sci, 8, 201–17.

Nieman D.C, Hehlsen-Cannarella S.L, Markoff P.A, Balk-Lamberton A.J, Yang H, Chritton D.B, et al. (1990). The effect of moderate exercise training on natural killer cells and acute upper respiratory tract infections. Int J Sports Med. 11, 467-73.

Nieman D.C. (1994). Exercise, infection, and immunity. Int J Sports Med. 15(Suppl 3), 131-141.

Nieman D.C, Miller A.R, Henson D.A, Warren B.J, Gusewitch G, Johnson R.L, et al. (1994). Effect of high versus moderate exercise on lymphocyte subpopulations and proliferative response. Int J Sports Med. 15, 199-206.

Piercy K.L, Troiano R.P, Ballard R.M, et al. (2018). The physical activity guidelines for Americans. JAMA, 320, 2020–2028.

Rodriguez M, Crespo I, & Olmedillas H. (2020). Exercising in times of COVID-19: What do experts recommend doing within four walls?, Revista Espanola de Cardiologia (English Edition).

Shephard R.J, Shek P.N, & DiNubile N.A. (1999). Exercise, immunity, and susceptibility to infection: a j-shaped relationship?. The Physician and sportsmedicine, 27(6), 47-71.

Shinkai S, Shore S, Shek P.N, & Shephard R.J. (1992). Acute exercise and immune function. Relationship between lymphocyte activity and changes in subset counts. Int J Sport Med., 13, 452-461.

Simpson R.J, Krüger K, Walsh N.P, et al. (2020). Can Exercise Affect Immune Function to Increase Susceptibility to Infection? Exerc Immunol Rev., 26, 8–22.

Şenışık Ç.S. (2015). Egzersiz ve Bağışıklık Sistemi, Spor Hekimliği Dergisi, 50, 11-20.

Trost S.G, Blair S.N, & Khan K.M. (2014). Physical inactivity remains the greatest public health problem of the 21st cen¬tury: Evidence, improved methods and solutions using the '7 investments that work' as a framework. British Journal of Sports Medicine, 48(3), 169–170.

Tvede N, Kappel M, Halkjaer-Kristensen J, Galbo H, & Pedersen B.K. (1993). The effect of light, moderate and severe bicycle exercise on lymphocyte subsets, natural and lymphokine activated killer cells, lymphocyte proliferative response and interleukin 2 production. Int J Sports Med., 14, 275-282.

Tvede N, Kappel M, Klarlund K, Duhn S, Halkjaer-Kristensen J, Kjaer M, et al. (1994). Evidence that the effect of bicycle exercise on blood mononuclear cell proliferative responses and subsets is mediated by epinephrine. Int J Sports Med., 15, 100-4.

Weimo Z. (2020). Should, and how can, exercise be done during a coronavirus outbreak? An interview with Dr. Jeffrey A. Woods, Journal of Sport and Health Science, 9, 105-107.

Yang Y, Verkuilen J, Rosengren K.S, Mariani R.A, Reed M, Grubisich S.A, et al. (2007). Effects of a Taiji and Qigong intervention on the antibody response toinfluenza vaccine in older adults. Am J Chin Med, 35, 597–607.

http://refhub.elsevier.com/S2095-2546(20)30012-0/sbref0005

https://tr.euronews.com/2020/04/10/kosarken-ya-da-yururken-de-virus-kapabilirsiniz

https://www.elle.com.tr/guzellik/saglik/corona-virus-pandemigi-sirasinda-disarida-yurumek-saglikli-mi

https://www.naturalathleteclinic.com/blogs/natural-athlete-solutions/the-neck-check

https://www.who.int/

8. BÖLÜM

KİTLE PSİKOLOJİSİNİ ETKİLEYEN ETKENLERDEN BİRİ OLAN SPORUN KORONA VİRÜS PANDEMİ (COVID-19) SÜRECİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Berat KOÇYİĞİT [1] & Rana ETİ [2]

[1] Süleyman Demirel Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Isparta/TÜRKİYE

[2]Pamukkale Üniversitesi, Spor Yöneticiliği Anabilim Dalı, Denizli/TÜRKİYE

HAZİRAN-2020

EFE AKADEMİ YAYINLARI

KAYNAKLAR

Afacan, E., Avcı, N. (2020) "Korona virüs (COVID-19) Örneği Üzerinden Salgın Hastalıklara Sosyolojik Bir Bakış" Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD), s.5.

Akman, K.M., Özer, H. (2017) "Biz" den Öte Kitleler Kitle Olgusunun İletişim, Sosyoloji ve Psikoloji Açısından Analizi" Sosyal Bilimler Dergisi, Yıl: 4, Sayı: 10, s. 353-360.

Dinçer, B., (2020) "Yeni Bir Bilinç Düzeyi Olarak Kollektif Bilinç üstü ve Kitle Psikolojisi, Academia, s.4.

Freud, S. (1975) "Kitleler Psikolojisi" Bozak Yayınları, İstanbul, s.11-14, 44.

Halabchi, F., Ahmadinejad, Z., Selk-Ghaffari, M. (2020). Covid-19 epidemic: exercise or not to exercise; that is the question. Asian Journal of Sports Medicine, 11(1), 1-3. doi: 10.5812/asjsm.102630.

Kılınç, M. (2017) "Kitle Kültürünün Dijital Kültüre Dönüşme ve Toplumsal Etkisinin İncelenmesi" Yüksek Lisans Tezi, s. 26.

Kızar, O., (2011) "Spor Medyasında Eleştiri Kültürünün Şiddete Yansıması" Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt: 10, Sayı:53, s. 969-970.

Le Bon, G., (2016) "Kitleler Psikolojisi" (çev. Ahmet Caner Sönmez), Beyazıt Yayınları, İstanbul.

Memish, Z.A., Steffen, R., White, P., Dar, O., Azhar, E.I., Sharma, A., Zumla, A. (2019). Mass gatherings medicine: public health issues arising from mass gathering religious and sporting events. The Lancet,393,2073–84.

Mil, H.B., Şanlı, S., (2015). "Sporda Şiddet ve Medya Etkisi: Bir Maçın Analizi" Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:14 Sayı:55, s. 232.

Özdemir, Ö. ve Pala, A. (2020). Çocuklarda Covid-19 enfeksiyonunun tanısı, tedavisi ve korunma yolları. Journal of Biotechnology and Strategic Health Research, 1,14-21.

Petersen, E., Wilson, M.E., Touch, S., McCloskey, B., Mwaba, P., Bates, M., Dar, O., Mattes,F., Kidd, M., Ippolito, G., Azhar, E.I., Zumla, A. (2016). Rapid spread of zika virüs in the Americas - implications for public health preparedness for mass gatherings at the 2016 Brazil olympic games. International Journal of Infectious Diseases, 44,11–15.

Ramazani, E., (2013) "İran'daki Türklerde Spor ve Toplumsal Hareket İlişkisi: Traxtor Futbol Takımı Örneği" Yüksek Lisans Tezi, s.16-17.

Reyad, O. (2020). Novel Coronavirüs Covıd-19 Strike on Arab Countries and Territories: A Situation Report I. https://arxiv.org/pdf/2003.09501.pdf

T.C. Sağlık Bakanlığı. (2020). Yeni koronavirüs hastalığı Covid-19. Erişim adresi, http//covid19bilgi.saglik.gov.tr/tr/covid-19-yeni-koronavirüs-hastaligi-nedir?

Türkmen, M., Özsarı, A. (2020) "Covid-19 Salgını ve Spor Sektörüne Etkileri", International Journal of Sport Culture and Science, Cilt: 8 Sayı:2; s.55-67.

WHO. (2002) "Constitution of The World Health Organization" New York 1946, s.1.

Wikipedia (2020). Dünyadaki ülke sayısı. Erişim adresi, tr.wikipedia.org/

Yanagisawa, N., Wada, K., Spengler, J.D., Sanchez-Pina, R. (2018). Health preparedness plan for dengue detection during the 2020 summer olympic and paralympic games in Tokyo. PLOS Neglected Tropical Diseases, 12(9). doi.org/ 10.1371/journal.pntd.0006755.

Zelyurt, K.M., (2019) "Futbol Taraftarlığı, Özdeşleşme ve Kimlik: Taraftarlıktan Fanatizme" Central and Eastern European Online Library, s. 85.

İnternet Erişimleri

https://medyascope.tv/2020/04/05/koronavirus-zaman-cizelgesi-ne-zaman-ortaya-cikti-nasil-yayildi-onemli-tarihler-nelerdi/

https://gsb.gov.tr/HaberDetaylari/1/1/186830/genclik-ve-spor-bakanligindan-yildizlari-bir-araya-getiren-evde-kal-hareketsiz-kalma-filmi.aspx

9. BÖLÜM

SPORCULARDA ANİ ÖLÜMLER

Faruk GÜVEN [1] ***& Samet AKTAŞ*** [2]

[1] *Kilis 7 Aralık Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu*

[2] *Batman Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu*

HAZİRAN-2020

EFE AKADEMİ YAYINLARI

KAYNAKLAR

Akalın F. (2006). Sporcularda Anı Ölüm. Türk Pediatri Arşivi. İstanbul S:132-137.

Akcan R. Hilal A. (2007). Spor Aktivitelerinde Ani Ölüm. Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi, Adli Tıp Anabilim Dalı. Adana. S:16-33.

Bavlı, Ö. Ve Kozanoğlu, E. (2007). Sporda Ani Ölüm, Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi. Elâzığ. S:149–152.

Benli A.R., Cebeci A., Ersoy S., Sunay D. (2018). |Aile Hekimliği Polikliniğine Sporcu Sağlık Raporu İçin Başvuran Preeksitasyon Sendromlu Bir Hasta. Türk Aile Hekim Derneği. S:4-5.

Çalık D.S. (2009). Yamaç Paraşütü Tandem Pilotları ile İlk Kez Uçan Bireylerin Ölüm Kaygısı ve Risk Alma Düzeylerinin; Adrenalin, Kortizol, İnsülin Hormonları ve Bazı Fizyolojik Parametreler Üzerindeki Etkisi. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi. Muğla. S:26.

Dağ H., Gözübüyük A.A., Ocal M., İrdem A. (2018). Çocuklarda Spora Katılım Öncesi Ani Ölümler Açısından Risk Değerlendirmeleri. Sağlık Bilimleri Üniversitesi Okmeydanı Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Kliniği, İstanbul. S:1.

Dökmeci İ. (2001). Doping. In: Dökmeci İ. Toksikoloji 3th Ed. İstanbul, Nobel Tıp Kitabevleri S:526-556.

Gülmen M.K., Salaçin S., Tuncer İ. (1997). Aritmojenik Sağ Ventrikül Displazısı ve Anı Genç Ölümleri. Adli Tıp Bülteni. S:35.

Kaşıkçıoğlu, E., (2009). Sporcularda Kardiyovasküler Nedenli Ani Ölümler, Klinik Gelişim Dergisi, Cilt: 22, No:1.

Kavak V., Arıtürk Z., İltümü K., Kara İ.H., Alan S. (2006). Sporcularda Kalpteki Strüktürel ve Fonksiyonel Değişikliklerin Hipertansif Hastalar ve Spor Yapmayan Sedanter Bireylerle Karşılaştırılması. Dicle Tip Dergisi. S: 140.

Kürklü G.B. (2014). Sporcularda Lisans Muayeneleri. Spor Hekimliği Dergisi. Konya. S: 46-49.

Mathew TP, Menown IBA, Adgey AAJ. (2003). Death İn The Course Of Sports. In:Payne J, Busutil A, Smock A (Eds). Forensic Medicine Clinical And Pathological Aspects. GMM Publishing, San Francisco, London. S:275-288.

Polat O., Akça S., Günljan Ö, Flnci R. (1989). Doğal Kökenli Ani Ölümler. Gülhane Askeri Tıp Akademisi, Patoloji Anabilim Dalı, Ankara. S: 165-169.

Saukko P, Knight B. (2004). Knight's Forensic Pathology, The Pathology Of Sudden Death. Third Edition. Arnold Publishing, London, S: 492-509.

Sivrikaya, A.H., (2004). Sporda Ani Ölüm, Atatürk Üniversitesi Besyo, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi S: 52-56.

1Şentürk, D., (2009). Genç Müsabaka Sporcularında Ani Ölümler – III, Dirim Tıp Gazetesi Sayı: 3: 96-110.

Yücel A.S., Çatıkkaş F. Ve Gümüşdağ H. (2014). Sporda Kardiovasküler Sebepli Ani Ölümler. Uluslararası Hakemli Ortopedi Travmatoloji ve Spor Hekimliği Dergisi. S:10.

www.medikalakademi.com.

www.memorial.com.

www.sporhekimligi.com.

10. BÖLÜM

SEÇİLİ BRANŞLARDA FAALİYET GÖSTEREN LİSE DÜZEYİ SPORCULARIN SAKATLANMA NEDENLERİNİN İNCELENMESİ (DİYARBAKIR ÖRNEĞİ) *

Yusuf GÖZAÇIK [1], Yüksel SAVUCU [2], Canan Gülbin ESKİYECEK [3]

[1] Fırat Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Elazığ/TÜRKİYE

[2] Fırat Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Elazığ/TÜRKİYE

[3]Mardin Artuklu Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu,Mardin/TÜRKİYE

** Bu çalışma; tez danışmanlığını Prof. Dr. Yüksel SAVUCU'nun yaptığı "Seçili Branşlarda Faaliyet Gösteren Lise Düzeyi Sporcuların Sakatlanma Nedenlerinin İncelenmesi (Diyarbakır Örneği)" isimli Yüksek Lisans Tezinden türetilmiştir.*

HAZİRAN-2020

EFE AKADEMİ YAYINLARI

KAYNAKLAR

Adirim TA, Cheng, TL. (2003). Overview of injuries in the young athlete. Sports Med, 33, 75-81.

Alagöz İmren G. (2010). Kahramanmaraş bölgesindeki ortaöğretim düzeyindeki sporcuların spor yaralanmalarında ilk yardım, fizik tedavi ve rehabilitasyon uygulamalarındaki görüşlerinin incelenmesi. Yüksek lisans Tezi, Sütçü İmam Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kahramanmaraş.

Alkaabi M. (2015). Bağdat ve İstanbul süper lig hentbol takım oyuncularının üst ekstremitelerinde karşılaşılan spor yaralanmalarının değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Andersen M.B. Williams JM. (1988). A model of stress and athletic injury: prediction and prevention. Journal of Sport and Exercise Psychology, 10(3), 294-306.

Arnason A, Sigurdsson SB, Gudmundsson A. (2004). Risk factors for injuries in football. Sports Med, 32, 5-16.

Aydın T, Yıldız Y, Kalyon T A. (2000). Spor Yaralanmaları, Ankara: Gata Yayınları.

Bavlı Ö, Kozanoğlu E. (2008). Adolesan basketbolcularda mevkilere göre yaralanma türleri ve nedenleri, Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 22(2), 77-80.

Bağrıaçık A, Açak M. (2006). Spor Yaralanmaları ve Rehabilitasyonu. İstanbul: Morpa Yayınları.

Biddle S.J. (2011). Physical activity and mental health in children and adolescents: a review of reviews. Br J Sports Med, 45(11), 886-895.

Caine D, Knutzen K, Howe W, Keeler L. Sheppard L, Henrichs D, Fast J. (2003). A three-year epidemiological study of injuries affecting young female gymnasts. Physical Therapy in Sport, 4(1), 10-23.

Ergen E. (2003). Avrupa Konseyi Spor Sakatlıkları ve Önlenmesi Konulu Toplantısı. Spor Hekimliği Dergisi, 21(2), 63-66.

Gasim ZK. (2008). Greko–romen ve serbest güreşte sakatlanma bölgeleri ve sebeplerinin araştırılması (Ankara ili örneği). Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Gülaçtı MM. (2010). Kahramanmaraş bölgesindeki amatör futbolcuların spor yaralanmalarında ilk yardım, fizik tedavi ve rehabilitasyon uygulamalarındaki görüşlerinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kahramanmaraş.

Griffith W. (2002). Spor Sakatlıkları Rehberi. İstanbul: Birol Yayınları.

Hallal PC, Victoria CG, Azevedo MR. (2006). Adolescent physical activity and health: a systematic review. Sports Med, 36(12), 1019-1030.

Johnson U. (2006). Sport Injury, Psychology and intervention: An overview of empirical findings. İnternational Journal of Sport and Exercise Psychology, 1-9.

Kalyon TA. (2000). Spor Hekimliği, Sporcu Sağlığı ve Spor Sakatlıkları, Ankara: Gata Basımevi.

Kalyon TA. (1997). Spor Hekimliği. Ankara: Gata Basımevi.

Kanbir O. (2001). Sporda Sağlık Bilinci ve İlkyardım. Bursa: Etkin Kitapevi.

Kayserilioğlu A. (2006). Spor yaralanmalarından korunma. Türkiye Klinikleri J Int Med Sci, 2(27), 72-80.

Kirişçi İ. (2011). Takım sporu yapan bireylerde görülen sakatlık türleri ve bu sakatlıkların çeşitli değişkenlere göre incelenmesi (Bursa örneği). Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.

Kılcıgil E. (1998). Sosyal Çevre-Spor İlişkileri, Ankara: Bağırgan Yayınevi.

Kvist M., Kujala UM, Heinonen OJ, Vuori IV, Aho AJ, Pajulo O. (1989). Sports-related injuries in children. Int J Sports Med, 10, 81-6.

Laoruengthana AP, Poosamsai T, Fangsanau P, Supanpaiboon K. (2009). The epidemiology of sports ınjury during the 37th Thailand National Games 2008 Inphitsanulok. J Med Assoc Thai, 92(6), 204-10.

Loud KJ, Micheli LJ. (2001). Common athletic injuries in adolescent girls. Curr Opin Pediatr, 13, 317-22.

Magnussen RA, Granan LP. (2010). Cross-cultural comparison of patients undergoing acl reconstruction in the United States and Norway. Knee Surg Sports Traumatol Arthrosc, 18(1), 98-105.

Özdemir M. (2004). Spor Yaralanmalarında Korunma ve Rehabilitasyon İlkeleri. Konya: Çizgi Kitapevi.

Petridou E, Kedikoglou S. (2003). Sports injuries among adult in six european union countries. Eur J Trauma, 29, 278-83.

Salant P, Dillman DA. (1994). How to Conduct Your Own Survey. New York: Wiley.

Salcı Y, Yılmaz L, Ak E, Korkusuz F. (2007). Sık Karşılaşılan Spor Yaralanmaları ve İlk Müdahale. Ankara: ODTÜ Yayıncılık.

Sorensen L, Larsen SE, Rock ND. (1996). The epidemiology of sports injuries in school-aged children. Scand J Med Sci Sports, 6, 281.

Şeker T. (2017). 15-17 yaş grubu okul takım sporlarında faaliyet gösteren erkek öğrencilerde görülen spor yaralanmaları ve bu yaralanmaların çeşitli değişkenlere göre incelenmesi (Kütahya örneği). Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Taşkın H. (2002). Aktif ve pasif (masaj) ısınmanın anaerobik güce etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Teko Ş. (2003). Sporcu Beslenmesi, Spor Sakatlıkları ve Sporcu Sağlığı. Ed. M. Ünal, TFF Sağlık Kurulu Başkanlığı, Doktor, Fizyoterapist ve Masör Gelişim Semineri-II, 24-25 Aralık 2002, Yeşilyurt/İstanbul.

Uluöz E. (2007). 16–22 yaş bayan voleybol oyuncularında hipermobilite ve bazı antropometrik özellikler ile yaralanma durumları arasındaki ilişkilerinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Adana.

Ülkar B, Güner R, Ergen E. (2002). Fiziksel olarak aktif çocuk ve ergenlerde yaralanma Özellikleri. 7. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi, Antalya.

Ünal M. (2002). TFF Sağlık Kurulu Başkanlığı, Doktor, Fizyoterapist ve Masör Gelişim Semineri-II. İstanbul 24-25 Aralık.

Williams JM, Wright P, Currie CE, Beattie TF. (1998). Sports related injuries in Scottish adolescents aged 11-15. Br J SportsMed, 32, 291-6.

Yıldız M. (2009). Afyonkarahisar ili amatör futbol takımlarında oynayan oyunculardaki görülen sakatlanma sıklıkları ve nedenlerinin araştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Afyon.

Yılmaz M. (2011). Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik uygulaması dersini yürüten öğretim elemanlarına ilişkin görüşleri. Gaziantep University Journal of Social Sciences, 10(4), 1377-1387.

Yılmaz Ş. (2011). Ortaöğretim kurumlarındaki öğrencilerin (14-17 yaş) spor yaralanma sıklıkları, risk faktörleri ve oluşum şekillerinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Isparta.

11. BÖLÜM

VÜCUT KOMPOZİSYONU TEMEL BİLEŞENLERİ

Recep Fatih KAYHAN [1], Arslan KALKAVAN [1], Halil İbrahim ÇAKIR [1]

[1] Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Rize/TÜRKİYE

HAZİRAN-2020

EFE AKADEMİ YAYINLARI

kapasite, beceri, psikolojik özellikler ve genetik dahil arabuluculuk etkilerinin temel katkıları nedeniyle uygun değildir. Test sonuçlarının yorumlanması için yağsız kitle, kas kütlesi ve vücut yağ yüzdesi değerlendirmelerinin olası sınırlamalarının doğru anlaşılması gerekmektedir. Özellikle, bireyler arası değişkenlik ve yöntemin hataları (teknik ve biyolojik), herhangi bir vücut kompozisyonu ölçümünün geçerliliğini etkiler. Performans ve sağlıkta beklenen iyileşmeler için bu faktörlerin bileşimsel değişkenlerde önerilen değişikliklerle ilgili olarak dikkate alınması gerekir. Bu nedenle, vücut kompozisyonu değerlendirmeleri, bireysel eğitim ve diyet müdahalesinin gelişiminde vurgulanacak özellikleri geniş ölçüde tanımlar ve fiziksel alanları vurgular. Önemli olarak, vücut kompozisyonu kendiliğinden bir performansı öngörmez, sadece başkalarının performansıyla ilgili özellikleri tanımlar; performansı ve sağlığı iyileştirmek için hazırlığın etkinliğini izlemek için yararlı bir rehber olabilir.

KAYNAKLAR

Ackland, T. R., T. G. Lohman, J. Sundgot-Borgen et al. 2012. Current status of body composition assessment in sport: Review and position statement on behalf of the ad hoc research working group on body composition health and performance, under the auspices of the I.O.C. Medical Commission. Sports Med 42:227– 49.

Adan, A. 2012. Cognitive performance and dehydration. J Am Coll Nutr 31:71–8.

Atlantis, E., E. H. Barnes, and M. A. Singh. 2006. Efficacy of exercise for treating overweight in children and adolescents: A systematic review. Int J Obes (Lond) 30(7):1027–40.

B. Heymsfield, and T. G. Lohman, 257–74. Champaign, IL: Human Kinetics. Slater, G. and S. M. Phillips. 2011. Nutrition guidelines for strength sports: Sprinting, weightlifting, throwing events, and body building. J Sports Sci 29(S1): S67–77.

Bastien, M., P. Pirier, I. LemBieux, and J. P. Després. 2014. Overview of epidemiology and contribution of obesity to cardiovascular disease. Prog Cardiovasc Dis 56:369–81.

Behnke, A. R. 1942. Physiologic studies pertaining to deep sea diving and aviation, especially in relation to the fat content and composition of the

body: The Harvey Lecture, March 19, 1942. Bull N Y Acad Med 18:561–85.

Behnke, A. R., B. G. Feen, and W. C. Welham. 1942. The specific gravity of healthy men: Body weight divided by volume as an index of obesity. J Am Med Assoc 118:495–8.

Benton, D. and H. A. Young. 2015. Do small differences in hydration status affect mood and mental performance? Nutr Rev 70(Suppl. 2):S128–31.

Benton, D., K. T. Jenkins, H. T. Watkins, and H. A. Young. 2016. Minor degree of hypohydration adversely influences cognition: A mediator analysis. Am J Clin Nutr 104:603–12.

Bolonchuk, W. W., C. B. Hall, H. C. Lukaski, and W. A. Siders. 1989. Relationship between body composition and the components of somatotype. Am J Hum Biol 1:239–48.

Buskirk, E. R. 1954. Relationships in man between maximal oxygen uptake and components of body composition. PhD thesis. Minneapolis, MN: University of Minnesota.

Buskirk, E. R. and H. L. Taylor. 1957. Maximal oxygen uptake and its relation to body composition, with special reference to chronic physical activity and obesity. J Appl Physiol 11:72–8.

Calavalle, A. R., D. Sisti, G. Mennelli et al. 2013. A simple method to analyze overall individual physical fit- ness in firefighters. J Strength Cond Res 27:769–75.

Cheuvront, S. and R. Kenefick. 2014. Dehydration: Physiology, assessment, and performance effects. Comp Physiol 4:257–85.

Cheuvront, S. N., B. R. Ely, R. W. Kenefick, and M. N. Sawka. 2010. Biological variation and diagnostic accu- racy of dehydration assessment markers. Am J Clin Nutr 92:565–73.

Cureton, K. J., L. D. Hensley, and A. Tiburzi. 1979. Body fatness and performance differences between men and women. Res Q 50:333–40.

Dawes, J. J., R. M. Orr, C. L. Siekaniec, A. A. Vanderwoude, and R. Pope. 2016. Associations between anthro- pometric characteristics and physical performance in male law enforcement officers: A retrospective cohort study. Ann Occup Environ Med 28:26.

Després, J. P. 2012. Body fat distribution and risk of cardiovascular disease: An update. Circulation 126 (10):1301–13.

Dupertuis, C. W., G. C. Pitts, E. F. Osserman, W. C. Welham, and A. R. Behnke. 1951. Relation of specific gravity to body build in a group of healthy men. J Appl Physiol 3:676–80.

Friedl, K. E. 2004. Can you be large and not obese? The distinction between body weight, body fat, and abdominal fat in occupational standards. Diab Technol Ther 6:732–49.

Friedl, K. E. 2012. Body composition and military performance—Many things to many people. J Strength Cond Res 26(Suppl 2):S87–100.

Harman, E. A. and P. N. Frykman. 1992. The relationship of body size and composition to the performance of physically demanding military tasks. In: Body Composition and Physical Performance: Applications for the Military Services, eds. B. M. Marriott and J. Grumstrup-Scott, 105–18. Washington, DC: National Academy Press.

Jahnke, S. A., W. S. Poston, C. K. Haddock, and N. Jitnarin. 2013. Obesity and incident injury among career firefighters in the central United States. Obesity 21:1505–8.

Jones, B. H., M. W. Bovee, and J. J. Knapik. 1992. Associations among body composition, physical fit- ness, and injury in men and women Army trainees. In Body Composition and Physical Performance: Applications for the Military Services, eds. B. M. Marriott and J. Grumstrup-Scott, 141–74. Washington, DC: National Academies Press.

Joy, E., A. Kussman, and A. Nattiv. 2016. 2016 update on eating disorders in athletes: A comprehensive narra- tive review with a focus on clinical assessment and management. Br J Sports Med 50:154–62.

Kelley, G. A. and K. S. Kelley. 2013. Effects of exercise in the treatment of overweight and obese children and adolescents: A systematic review of meta-analyses. J Obes 2013:783103.

Kuk, J. L., S. Lee, S. B. Heymsfield, and R. Ross. 2005. Waist circumference and abdominal adipose tissue distribution: Influence of age and sex. Am J Clin Nutr 81:1330–4.

Lukaski, H. C. (2017). Body composition in perspective. Body composition: Health and performance in exercise and sport, 3-11.

Lukaski, H. C. 1997. Body composition in exercise and sport. In Nutrition in Exercise and Sport, ed. I. Wolinsky, 621–44. Boca Raton, FL: CRC Press.

Malina, R. M. 1992. Physique and body composition: Effects on performance and effects on training, semis- tarvation and overtraining. In Eating, Body Weight and Performance in Athletes, eds. K. D. Brownell, J. Rodin, and J. H. Wilmore, 94–114. Champaign, IL: Human Kinetics.

Malina, R., C. Bouchard, and O. Bar-Or. 2004. Growth, Maturation, and Physical Activity, 2nd Ed., Champaign, IL: Human Kinetics.

Manore, M. M., L. C. Kam, and A. B. Loucks. 2007. The female athlete triad: Components, nutrition issues, and health consequences. J Sports Sci 25(Suppl 1): S61–71.

Maughan, R. J. 2012. Investigating the associations between hydration and exercise performance: Methodology and limitations. Nutr Rev 11(Suppl 2): S128–31.

Michaelides, M. A., K. M. Parpa, L. J. Henry, G. B. Thompson, and B. S. Brown. 2011. Assessment of physi- cal fitness aspects and their relationship to firefighters' job abilities. J Strength Cond Res 25:956–65.

Monteiro, P. A., K. Y. Chen, F. S. Lira et al. 2015. Concurrent and aerobic exercise training promote similar benefits in body composition and metabolic profiles in obese adolescents. Lipids Health Dis 14:153. doi: 10.1186/s12944-015-0152-9.

Moulson-Litchfield, M. and P. S. Freedson. 1986. Physical training programs for public safety personnel. Clin Sports Med 5:571–87.

Muñoz, C. X., E. C. Johnson, A. L. McKenzie et al. 2015. Habitual total water intake and dimensions of mood in healthy young women. Appetite 92:81–6.

Novak, L. P., R. E. Hyatt, and J. F. Alexander. 1968. Body composition and physiologic function of athletes. J Am Med Assoc 205:764–70.

Poirier, P., T. D. Giles, G. A. Bray et al. 2006. Obesity and cardiovascular disease: Pathophysiology, evalua- tion, and effect of weight loss. Arterioscler Thromb Vasc Biol 26:968–76.

Pope, R. P., R. Herbert, J. D. Kirwin, and B. J. Graham. 1999. Predicting attrition in basic military training. Mil Med 164:710–4.

Ross, R., D. Dagnone, P. J. Jones et al. 2000. Reduction in obesity and related comorbid conditions after diet- induced weight loss or exercise-induced weight loss in men. A randomized, controlled trial. Ann Intern Med 133:92–103.

Sawka, M. N., S. N. Cheuvront, and R. W. Kenefick. 2015. Hypohydration and human performance: Impact of environment and physiological mechanisms. Sports Med 45(Suppl 1): S51–60.

Siders W. A., H. C. Lukaski, and W. W. Bolonchuk. 1993. Relationships among swimming performance, body composition and somatotype in competitive collegiate swimmers. J Sports Med Phys Fitness 33:166–71. Sinning, W. E. 1996. Body composition in athletes. In Human Body Composition, 1st Ed., eds. A. F. Roche, S.

Stellingwerff, T., R. J. Maughan, and L. M. Burke. 2011. Nutrition for power sports: Middle-distance running, track cycling, rowing/canoeing/kayaking, and swimming. J Sports Sci 29(S1):S79–89.

Stewart, A. D. 2012. The concept of body composition and its application. In Body Composition in Sport, Exercise and Health, eds. A. D. Stewart and L. Sutton, 1–19. New York: Routledge.

Sundgot-Borgen, J. and I. Garthe. 2011. Elite athletes in aesthetic and Olympic weight class sports and the challenges of body weight and composition. J Sports Sci 29(S1): S101–14.

Sundgot-Borgen, J., N. L. Meyer, T. G. Lohman et al. 2013. How to minimise the health risks to athletes who compete in weight-sensitive sports review and position statement on behalf of the Ad Hoc Research Working Group on Body Composition, Health and Performance, under the auspices of the IOC Medical Commission. Br J Sports Med 47:1012–22.

Tan, V. P., H. M. Macdonald, S. Kim et al. 2014. Influence of physical activity on bone strength in children and adolescents: A systematic review and narrative synthesis. J Bone Miner Res 29:2161–81.

Tenforde, A. S., M. T. Barrack, A. Nattiv, and M. Fredericson. 2016. Parallels with the Female Athlete Triad in male athletes. Sports Med 46:171–82.

Thomas, D. T., K. A. Erdman, and L. M. Burke. 2016. American College of Sports Medicine Joint Position Statement. Nutrition and Athletic Performance. Med Sci Sports Exerc 48:543–68.

Weltham, W. C. and A. R. Behnke. 1942. The specific gravity of healthy men: Body weight ÷ volume and other physical characteristics of exceptional athletes and of naval personnel. JAMA 118:498–501.

Wen, S., M.-P. St-Onge, Z. Wang, and S. B. Heymsfield. 2005. Study of body composition: An overview. In Human Body Composition, 2nd Ed., eds. S. B. Heymsfield, T. G. Lohman, Z. Wang, and S. B. Going, 3–14. Champaign, IL: Human Kinetics.

Wilmore, J. H. 1983. Body composition in sport and exercise: Directions for future research. Med Sci Sports Exerc 15:21–3n1.

12. BÖLÜM

SPORDA KUVVET ANTRENMANLARI

Emre SERİN [1]

[1] *Mersin Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Antrenörlük Eğitimi Bölümü, Mersin/TÜRKİYE*

HAZİRAN-2020

EFE AKADEMİ YAYINLARI

1. Mekanik olarak hız ayarlanabilir ve branşın ihtiyacına göre türü belirlenebilir.

2. Her zaman ağırlıklar yük altında kaldığı için hiçbir zaman kaslar bu basınç altında rahatlama durumu bulamaz. Dolayısıyla kastaki elastik enerji potansiyelinin yeniden üretmesi gerçekleştiremez. Bu kasların ATP rezervler bitmesine ve bununla beraber tüm kas liflerinin yırtılmasına yol açar (Sevim 2007; Gürbüz, 2013).

Bu antrenman türü desmodromik antrenman hareketin hızı yükseltilebildiğinden gerekli sürat ve çabuk kuvvet görülebilir. Dolayısıyla rehabilitasyon durumunda kasların yeni şekliyle gelişim göstermesi için (bağ, sinir, kas ya da kemik zedelenmelerinin sonrası) uygulanabilmektedir Yüksek antrenmanlı kişide daha da çok kuvvet kazanmasını sağlar. Diğer kuvvet antrenmanlarına göre daha hızlı zamanda bir kas gelişimini gerçekleştirir (Tepecik, 2018).

KAYNAKLAR

Bera, S. G., Murray, D. P., Brown, L. E., & Findley, B. W. (2007). Types of Strength and Power Exercises. In L. E. Brown (Ed.), Strength Training (2nd ed., p. 132). United States of America: National Strength and Conditioning Association.

Bompa, T. O., & Haff, G. G. H. (2009). Periodization Theory and Methodology of Training (5. baskı). Human Kinetics.

Bompa, T., & Calcina, O. (2009). Theory and methodology of training (5th ed., p. 282). Dubuque, Iowa: Tudor O. Bompa and G. Gregory Haff.

Bompa, T., Di Pasquale, M., & Cornacchia, L. (2012). Serious strength training (3rd ed., pp. 271-273). United States of America: Human Kinetics.

Bompa, T.O. Mauro, D.P. lorenzo, J.C. (2015). Nitelikli Kuvvet Antrenmanı, 1. Baskı, Ankara, Spor Yayınevi ve Kitap evi

Çağlayan A, Özbar N. The examinatıon of the effects of functional training program applied on instable ground on anaerobic capacities of elite martial arts athletes. European Journal of Education Studies. 2017; 11: 812-824.

Dündar, U. (2012). 13. In Antrenman teorisi (pp. 13-14). Ankara: Nobel

Faigenbaum AD, Mcfarland JE, Keiper FB, Tewlin W, Ratamess NA, Kang J, Hoffman JR. Effects of a short-term plyometric and resistance training program on fitness performance in boys age 12 to 15 years. Journal of Sports Science and Medicine. 2007; 6: 519-525.

Gencer, Y. G., Iğdır, E. C., Temur, H. B., Sarikaya, M., & Seyhan, S. (2019). El Kavrama Kuvveti Basketbolda Şut İsabetini Etkiler Mi?. Electronic Turkish Studies, 14(1).

Gökmen, M. (2019). Hentbolcularda Sekiz Haftalık Kuvvet Antrenmanının Sürat, Dikey Sıçrama ve Kuvvet Üzerine Etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Celal Bayar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Entitüsü.

Günay, M., & Yüce, A. İ. (2008). Futbol antrenmanının bilimsel temelleri. Gazi Kitabevi.

Gürbüz Haris M. 17-22 Yaş Grubu Genç Erkeklerde 6 Haftalık Maksimal Kuvvet Antrenmanının Fiziksel Fizyolojik Parametreler Üzerine Etkileri. Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Antrenörlük Eğitimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Doç. Dr. S. Karacan). Konya, 2013.

Gürbüz, M. (2013). 17-22 Yaş Grubu Genç Erkeklerde 6 Haftalık Maksimal Kuvvet Antrenmanının Fiziksel Fizyolojik Parametreler Üzerine Etkileri. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesİ, Sağlık Bilimleri Entitüsü.

Halouani J, Chtourou H, Gabbett T, Chaouachi A, Chamari K. Small-sided games in team sports training: a brief review. Journal of Strength and Conditioning Research. 2014; 12: 3594–3618.

Hill TR, Gjellesvik TI, Moen PMR, Tørhaug T, Fimland MS, Helgerud J, Hoff J. Maximal strength training enhances strength and functional performance in chronic stroke survivors. American Journal of Physical Medicine & Rehabilitation. 2012; 91: 393-400.

Hutchins, K. (1992). Super Slow: The Uiltimate Exercise Protocol

İkemoto Y, Demura S, Yamaji S Minami M, Nakada M, Uchiyama M. Forcetime parameters during explosive isometric grip correlate with muscle power. Sport Sci Health. 2007; 2: 64-70.

Kılınç, F. Ersoy, A. Acet, M. (1998). Anatomi ve Fizyoloji, Isparta, Özkaya Matbaacılık, 83-164.

Koç, H., & Tamer, K. (2008). Aerobik ve Anaerobik Antrenman Programlarının Lipoprotein Düzeyleri Üzerine Etkisi. Araştırma Makalesi, Sağlık Bilimleri Dergisi, 17(3), 137-143.

Korkmaz, R. (2019). Sedanter Erkeklerde Maksimal Kuvvet Antrenmanın Ortalama Trombosit Hacmi, Trombosit Dağılım Aralığı, Nötrofil/Lenfosit Oranı ve Trombosit/Lenfosit Oranı Üzerinde Etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Entitüsü.

Kravitz, Len, ve Aaron T. Bubbico. 2014. Essentials of Eccentric Training. 1 edition. Human Kinetics, Inc.

Mjølsnes, Roald, Arni Arnason, Tor Østhagen, Truls Raastad, ve Roald Bahr. 2004. "A 10-Week Randomized Trial Comparing Eccentric vs. Concentric Hamstring Strength Training in Well-Trained Soccer Players". Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports 14(5):311-17.

Narin, S., Demirbüken, İ., Özyürek, S., &Eraslan, U. (2009). Dominant El Kavrama ve Parmak Kavrama Kuvvetinin Önkol Antropometrik Ölçümlerle İlişkisi. Deü Tıp Fakültesi Dergisi, 23, (2), 81-85.

Ovretveit K, Toien T. Maximal strength training improves strength performance in grapplers. Journal of Strength and Conditioning Research. 2018; 32: 3326-3332.

Schoenfeld, B. (2013). The max muscle plan (pp.156). Champaign, IL: Human Kinetics.

Sevim, Y. (2007). Antrenman bilgisi. Nobel Yayın Dağıtım.

Seyhan, M. (2019). Tüm Vücut Antrenmanları ve Bölgesel Vücut Antrenmanlarının Kuvvet Performansına Etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Entitüsü.

Tanimoto M.I.N. (2006). Effects of low-intensity resistance exercise with slow movement and tonic force generation on muscular function in young men. J Appl Physiol, 100(4), 1150-7.

Taşkın M. 8 Haftalık piramidal yöntem uygulamasının maksimal kuvvet gelişimine etkisi. Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Antrenörlük Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi (Danışmanı: Prof Dr. T. Kaplan). Konya, 2018.

Tepecik G. İstanbul, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Büyükşehirspor Kulübü Voleybol Branşında 12-16 Yaş Grupları Sporcularının Beslenme Bilgi Düzeylerinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, 2018.

Tetik, S., Koç, M., Atar, Ö., & Koç, H. (2013). Basketbolcularda anaerobik güç değerinin lig başarı sıralamasına göre değerlendirilmesi. Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi, Cilt / Vol : 4 Sayı / No :2

Türker, A. Yüksel, O. (2019). Klasik Antrenman ve Süper Slow Antrenman Yöntemleri; Lambert academic publishing, Basım sayısı:1, s. 109, ISBN:978-620-0-32277-7, (Yayın No: 5295443)

Türker, A. Yüksel, O. Akın, S. (2018). Comparıng the ınfluence of force traınıngs applıed wıth dıfferent methods. Turkish Journal of Sport and Exercise, 20(3), 250-255.DOI: 10.15314/tsed.458026

Web (Doint Academy. strengt hand conditioning research).

Westcott, W.L. Winett, R.A. Anderson, E.S. Wojcik, J.R. Loud, R.L. R. Cleggett, E. Glover, S. (2001). Effects of regular and slow speed resistance training on muscle strength. Journal of Sports Medicine and Physical Fitness, 41,

Yaşar S. Antrenman Bilgisi, 8. Baskı, Ankara: Fil Yayınevi, 2010.

Zambak Ö. (2019). Evaluation Of Maximum Aerobic Power, Shoot Speed And 20m. Sprint Powerof Football Players At Pre-Season, Mid-Season. 2(2), Pages 72 – 77.

Zambak, Ö. Müsabaka Öncesi ve Sonrası Futsal Sporcularının Fiziksel Ve Fizyolojik Parametrelerinin İncelenmesi. Spor Eğitim Dergisi, 4(2), 23-32.

Zambak Ö. (2020), Geleceğin Dünyasında Bilimsel ve Mesleki Çalışmalar, Sağlık ve Spor Bilimleri, Sayfa;183-198. Bursa / Türkiye Ekin Basım Yayın Dağıtım.

13. BÖLÜM

SPOR SUPPLEMENT TÜKETİMİNE YÖN VEREN UNSURLAR

Caner ÖZGEN [1]

[1] *Eskişehir Teknik Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yöneticiliği Bölümü, Eskişehir/TÜRKİYE*

HAZİRAN-2020

EFE AKADEMİ YAYINLARI

endüstrisinde yaşandığı ifade edilebilir. Ürünün beklentisinin yükseltildiği bazı supplement ürünlerinde benzer durumları görmek mümkündür. Yaşanan bu süreç ürün kullanımına bağlı olarak tatmini ve dolayısıyla tüketim tercihlerini etkilediği ifade edilebilir.

KAYNAKLAR

Anderson, R. E. (1973), "Consumer dissatisfaction: The effect of disconfirmed expectancy on perceived product performance", Journal of marketing research, Vol.10 No.1, pp.38-44.

Argan, M., ve Köse, K. (2009). Sporcu besin desteklerine (sports supplements) yönelik tutum faktörleri: fitness merkezi katılımcıları üzerine bir araştırma. Spor Bilimleri Dergisi, Vol.20, No.4, 152-164.

Bruhn, C. M., Cotter, A., Diaz-Knauf, K., Sutherlin, J., West, E., Wightman, N. ve Yaffee, M. (1992), "Consumer attitudes and market potential for dairy products utilizing fat substitutes", Journal of dairy science, Vol.75 No.9, pp.2569-2577.

Charters, S. (2006). Wine and society. London: Routledge.

Eertmans, A., Baeyens, F. ve Van Den Bergh, O. (2001), "Food likes and their relative importance in human eating behavior: review and preliminary suggestions for health promotion", Health education research, Vol.16 No.4, pp.443-456.

Gabriels, G., ve Lambert, M. (2013), Nutritional supplement products: does the label information influence purchasing decisions for the physically active?. Nutrition journal, Vol.12 No.1, 133-142.

Giovanis, A., Athanasopoulou, P. ve Tsoukatos, E. (2015), "The role of service fairness in the service quality–relationship quality–customer loyalty chain", Journal of Service Theory and Practice, Vol.25 No.6, pp.744-776.

Ha, H. Y. (2002). The effects of consumer risk perception on pre-purchase information in online auctions: Brand, word-of-mouth, and customized information. Journal of Computer-Mediated Communication, Vol.8 No. 1, 813-827.

Hall, L., Johansson, P., Tärning, B., Sikström, S. ve Deutgen, T. (2010), "Magic at the marketplace: Choice blindness for the taste of jam and the smell of tea. Cognition", Vol.117 No.1, pp.54-61.

Henriksen, L. (2012), "Comprehensive tobacco marketing restrictions: promotion, packaging, price and place", Tobacco control, Vol.21 No.2, pp.147-153.

Holt, D. B. (1998), "Does cultural capital structure American consumption? ", Journal of consumer research, Vol.25 No.1, 1-25.

Kaplan, R. A., Enticott, P. G., Hohwy, J., Castle, D. J., ve Rossell, S. L. (2014), "Is body dysmorphic disorder associated with abnormal bodily self-awareness? A study using the rubber hand illusion", PLoS One, Vol.9 No.6, pp.26-43

Kotler P. (1980). Principles of Marketing (3rd edn). Prentice-Hall: Englewood Cliffs, NJ.

Lawrence, M. E., ve Kirby, D. F. (2002), "Nutrition and sports supplements: fact or fiction", Journal of Clinical Gastroenterology, Vol.35 No.4, pp.299-306.

Lee, H. J. (2014), "A Study on Purchase Satisfaction and Repurchase Intention according to Usage Motivation when Purchasing Fashion Products in Social Commerce", Fashion and Textile Research Journal, Vol.16 No.4, pp.596-603.

Massad, S. J., Shier, N. W., Koceja, D. M. ve Ellis, N. T. (1995), "High school athletes and nutritional supplements: a study of knowledge and use", International Journal of Sport Nutrition and Exercise Metabolism, Vol.5 No.3, pp.232-245.

Milewicz, J., ve Herbig, P. (1994), Evaluating the brand extension decision using a model of reputation building. Journal of Product & Brand Management, Vol.3, No.1, 39-47.

Mirabi, V., Akbariyeh, H. ve Tahmasebifard, H. (2015), "A study of factors affecting on customers purchase intention", Journal of Multidisciplinary Engineering Science and Technology, Vol.2 No.1, pp.267-273.

Mishra, A., Dash, S. B. ve Cyr, D. (2014), "Linking user experience and consumer-based brand equity: the moderating role of consumer

expertise and lifestyle", Journal of Product and Brand Management. Vol.23 No. 4/5, pp.333-348

Mittal, V. ve Kamakura, W. A. (2001), "Satisfaction, repurchase intent, and repurchase behavior: Investigating the moderating effect of customer characteristics", Journal of marketing research, Vol.38 No.1, pp.131-142.

Nonnecke, B., Andrews, D. ve Preece, J. (2006), "Non-public and public online community participation: Needs, attitudes and behavior", Electronic Commerce Research, Vol.6 No.1 pp.7-20.

Ishihara, J., Sobue, T., Yamamoto, S., Sasaki, S., ve Tsugane, S. (2003), "Demographics, lifestyles, health characteristics, and dietary intake among dietary supplement users in Japan", International Journal of Epidemiology, Vol.32 No.4, pp.546-553.

O'Dea, J. A. (2003), "Consumption of nutritional supplements among adolescents: usage and perceived benefits", Health education research, Vol.18 No.1, pp.98-107.

Petróczi, A., ve Naughton, D. P. (2007), "Supplement use in sport: is there a potentially dangerous incongruence between rationale and practice?", Journal of Occupational Medicine and Toxicology, Vol.2 No.1, 4-13.

Reyhan, S. (2020). Effect of Internet Addiction on Leisure Facilitators in Individuals Thinking That Their Health Worsens through the Internet. African Educational Research Journal, 8(1), 70-77.

Schamel, G. (2006), "Geography versus brands in a global wine market", Agribusiness: An International Journal, Vol.22 No.3, 363-374.

Selnes, F. (1993), "An examination of the effect of product performance on brand reputation, satisfaction and loyalty", European Journal of marketing, Vol. 27 No.9, pp.19-35.

Sumanac, D., Mendelson, R. and Tarasuk, V. (2013), "Marketing whole grain breads in Canada via food labels", Appetite, Vol.62 No.1, pp.1-6.

Sundgot–Borgen, J., Berglund, B. and Torstveit, M. K. (2003), "Nutritional supplements in Norwegian elite athletes—impact of international ranking and advisors", Scandinavian journal of medicine and science in sports, Vol.13 No.2, pp.138-144.

Tekin, K. A. ve Kravitz, L. (2004), "The growing trend of ergogenic drugs and supplements", ACSM'S Health and Fitness Journal, Vol.8 No.2, pp.15-18.

Veloutsou, C., ve Moutinho, L. (2009). Brand relationships through brand reputation and brand tribalism. Journal of Business Research, Vol.62 No.3, 314-322.

Wickliffe, V. P., ve Pysarchik, D. T. (2001), "A look at product attributes as enhancers of group integration among US and Korean consumers", International Journal of Retail & Distribution Management, Vol.29 No.2, 99-109.

Yaşar, O.M., Sunay, H. & Turğut, M. (2018), "Investigation of Social Apparance Anxiety of Athlethes. Second Academic Sport Congress", International Journal of Sport Exercise and Training Sciences - IJSETS, 446-451.

14. BÖLÜM

SUYUN FİZİKİ ÖZELLİKLERİNİN BİYOMOTORİK ve SİSTEMİK ETKİLERİ

Ramazan CEYLAN

[1] Bayburt Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi Bölümü, Bayburt/TÜRKİYE

HAZİRAN-2020

EFE AKADEMİ YAYINLARI

Güvenli, eğlenceli bir ortam olmasına ek olarak antrenmanları monotonluktan kurtarmak için sporcuların yıllık antrenman programlarına dâhil edilebilir.

KAYNAKLAR

Adar, S., & Toktaş, H. Serebral Palsi'li Çocuklarda Su İçi Egzersizler. Kocatepe Tıp Dergisi, 20(4), 282-288.

Akgün, G. (2020). Yaşlı Bireylere Uygulanan Su Egzersizlerinin Standartlaştırılmasına Yönelik Sistematik İnceleme. Spor Eğitim Dergisi, 4(1), 71-86.

Akgül, M. Ş. (2013). Sporcularda hidroterapinin toparlanma üzerine etkisi (Doctoral dissertation, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü).

Akman, N., Sürenkök, Ö. (2006). Hidroterapi ve Akuatik Rehabilitasyon Ders Kitabı: Haberal Eğitim Vakfı

Askari, M., Mazlom, S. R., Mohajer, S., & Azhari, A. (2018). Comparing the Effects of Aquatic and Land-based Exercises on the Bio-motor Abilities of Elderly Men. Evidence Based Care, 8(2), 7-17.

DemireL, A. (2017). Rehabilitasyon: Su İçi Egzersiz Eğitimi. Türkiye Klinikleri Fizyoterapi ve Rehabilitasyon 3(2), 103-112.

Denning, M. M. (2010). The effects of aquatic exercise on physiological and biomechanical responses.

Giaquinto, S., Ciotola, E., Dall'Armi, V., & Margutti, F. (2010). Hydrotherapy after total knee arthroplasty. A follow-up study. Archives of gerontology and geriatrics, 51(1), 59-63.

Güvenir H. (2007) Diz Osteoartritli Olgularda İki Farklı Havuz İçi Egzersiz Eğitiminin Fiziksel Yetersizlik, Ağrı,Günlük Yaşam Aktivitesi Ve Depresyon Üzerine Etkisi Yüksek Lisans Tezi,Ankara– 2007

Kayıhan, H., & Dolunay, N. (1992). Fizyoterapi'de Isı Işık Su. Hacettepe Üniversitesi Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Yüksekokulu Yayınları, 8

McNeal, R. L. (1990). Aquatic therapy for patients with rheumatic disease. Rheumatic diseases clinics of North America, 16(4), 915-929.

Reilly, T., & Ekblom, B. (2005). The use of recovery methods post-exercise. Journal of sports sciences, 23(6), 619-627.

Ritchie, S. E., & Hopkins, W. G. (1991). The intensity of exercise in deep-water running. International journal of sports medicine, 12(01), 27-29.

Tuncer, S. (2006). Alt Ekstremite Spor Yaralanmalarında Rehabilitasyon. Türkiye Klinikleri Tıp Bilimleri Dergisi, 2(27), 66-71.

Yücel H (2015) Su İçi Rehabilitasyon İstanbul Kitabevi, İstanbul

Yüzlü, V. (2014). Geriatrik Yaş Gruplarında Su İçi ve Kara Egzersizlerinin Fonksiyonel Kapasite ve Yaşam Kalitesine Etkisinin Karşılaştırılması Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi

15. BÖLÜM

HİPOTERAPİ

Azize BİNGÖL DIEDHIOU

[1] Şırnak Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Antrenörlük Eğitimi Bölümü, Şırnak/TÜRKİYE

HAZİRAN-2020

EFE AKADEMİ YAYINLARI

KAYNAKLAR

Ajzenman, H. F., Standeven, J. W., & Shurtleff, T. L. (2013). Effect of hippotherapy on motor control, adaptive behaviors, and participation in children with autism spectrum disorder: a pilot study. American Journal of Occupational Therapy, 67(6), 653-663.

Barba, B. E. (1995). The positive influence of animals: Animal-assisted therapy in acute care. Clinical Nurse Specialist, 9, 199-199.

Benda, W., McGibbon, N. H., & Grant, K. L. (2003). Improvements in muscle symmetry in children with cerebral palsy after equine-assisted therapy (hippotherapy). The Journal of Alternative & Complementary Medicine, 9(6), 817-825.

Bieber, N. (1983). The integration of a therapeutic equestrian program in the academic environment of children with physical and multiple disabilities. New perspectives on our lives with companion animals, University of Pennslyvania Press, PA, 448-459.

Champagne, D., & Dugas, C. (2010). Improving gross motor function and postural control with hippotherapy in children with Down syndrome. Physiotherapy Theory and Practice, 26(8), 564-571.

Debuse, D., Chandler, C., & Gibb, C. (2005). An exploration of German and British physiotherapists' views on the effects of hippotherapy and their measurement. Physiotherapy Theory and Practice, 21(4), 219-242.

Guerino, M. R., Briel, A. F., & Araújo, M. d. G. R. (2015). Hippotherapy as a treatment for socialization after sexual abuse and emotional stress. Journal of physical therapy science, 27(3), 959-962.

Heine, B. (1997). Introduction to hippotherapy. NARHA Strides magazine.

Kim, S. G., & Lee, C.-W. (2014). The effects of hippotherapy on elderly persons' static balance and gait. Journal of physical therapy science, 26(1), 25-27.

Koca, T. T., & Ataseven, H. (2015). What is hippotherapy? The indications and effectiveness of hippotherapy. Northern clinics of Istanbul, 2(3), 247.

Köseman, A., & Şeker, İ. (2015). Hippoterapi ve Terapide Kullanılan Atların Özellikleri. Journal of Faculty of Veterinary Medicine, Erciyes University/Erciyes Üniversitesi Veteriner Fakültesi Dergisi, 12(3).

Kroger, A. (1989). Vaulting as an educational aid in schools for behaviorally disturbed children. Therapeutic riding: Medicine, education, sports, 40-54.

Lee, C.-W., Kim, S. G., & Yong, M. S. (2014). Effects of hippotherapy on recovery of gait and balance ability in patients with stroke. Journal of physical therapy science, 26(2), 309-311.

Masini, A. (2010). Equine-assisted psychotherapy in clinical practice. Journal of psychosocial nursing and mental health services, 48(10), 30-34.

Meregillano, G. (2004). Hippotherapy. Physical medicine and rehabilitation clinics of North America, 15(4), 843-854, vii.

Muñoz-Lasa, S., Ferriero, G., Valero, R., Gomez-Muñiz, F., Rabini, A., & Varela, E. (2011). Effect of therapeutic horseback riding on balance and gait of people with multiple sclerosis. G Ital Med Lav Ergon, 33(4), 462-467.

Quint, C., & Toomey, M. (1998). Powered saddle and pelvic mobility: an investigation into the effects on pelvic mobility of children with cerebral palsy of a powered saddle which imitates the movements of a walking horse. Physiotherapy, 84(8), 376-384.

Reide, D. (1986). Aspects of therapeutic horseback riding (pamphlet). Riderwood (MD): Therapeutic Riding Services. In: Inc.

Sik, B. Y., Cekmece, C., Dursun, N., Dursun, E., Balikci, E., Altunkanat, Z., & Gulcu, M. A. (2012). Is hyppotherapy beneficial for rehabilitation of children with cerebral palsy? TURKIYE KLINIKLERI TIP BILIMLERI DERGISI, 32(3), 601-608.

Silkwood-Sherer, D., & Warmbier, H. (2007). Effects of hippotherapy on postural stability, in persons with multiple sclerosis: a pilot study. Journal of Neurologic Physical Therapy, 31(2), 77-84.

Sterba, J. A. (2007). Does horseback riding therapy or therapist-directed hippotherapy rehabilitate children with cerebral palsy? Developmental medicine & child neurology, 49(1), 68-73.

Zadnikar, M., & Kastrin, A. (2011). Effects of hippotherapy and therapeutic horseback riding on postural control or balance in children with cerebral palsy: a meta-analysis. Developmental medicine & child neurology, 53(8), 684-691.

16. BÖLÜM

BİNİCİLİK KULÜPLERİNDE YÖNETİM VE FONKSİYONLARI

Hüseyin KÖSE

[1] Eskişehir Teknik Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yöneticiliği Bölümü, Eskişehir/TÜRKİYE

HAZİRAN-2020

EFE AKADEMİ YAYINLARI

müşteri ile ilişkilerin yönetimi stratejileri ele alınmış, pazarlama, etkinlik yönetimi ve binicilik kulübü işletmeciliğine ilişkin bilgiler ortaya konulmuştur. Tüm spor organizasyonlarında ve spor kulüplerinde olduğu gibi binicilik kulüplerinde de yönetim ve fonksiyonları birbirinden ayrılmaz bir bütündür ve başarı bu süreçlerin iyi yönetilmesi sayesinde gerçekleşecektir. Kulübün müşteri istek ve beklentilerinden, kulübün amaç ve hedeflerine göre tasarlanmasından, yine bu amaç ve hedefler doğrultusunda gerçekleştirilecek insan kaynağı yönetimi stratejisinden, uzun dönemli başarılar elde etmek için sporcu ve katılımcılarla kurulacak uzun dönemli ilişkilerden, kulüpte düzenlenecek etkinlik ve yarışmalar her biri bir bütün olarak planlanmalı, tasarlanmalı, örgütlenmeli ve denetlenmelidir.

KAYNAKLAR

Adamson, G., Jones, W. ve Tapp, A. (2006). From CRM to FRM: Applying CRM in the football industry, Journal of Database Marketing & Customer Strategy Management, 13 (2), 156-172.

Altunışık, R., Özdemir, S., Torlak, Ö. (2006). Pazarlamaya Giriş, Adapazarı: Sakarya Yayıncılık.

Akyıldız Munusturlar, M. (2016). Rekreasyon Yönetimi, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Yayınları, Ankara.

Balci, V., & Özgen, C. (2017). What Sports Advertising Tell to Us? Semiotic Analysis. Journal of Education and Training Studies, 5(6), 24-32.*f*

Baraz, B. (2013). İşe Alıştırma ve İnsan Kaynağı Eğitimi, Ed. Geylan, R., Tonus, Z. (2013). İnsan Kaynakları Yönetimi, Ankara: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Barghchi, M., Omar, D., Aman, M. S. (2010). Sports Facilities in Urban Areas: Trends and Development Considerations, Pertenika J. Soc. Sci. & Hum., 18 (2): 427.

Beech, J., Chodwick, S. (2007). The Marketing of Sport, Prentice Hall Publishers.

Bohutsana, B. (2013). Marketing Sports Facilities: Perspectives from Botswana. Journal of Research in Health, Physical Education, Recreation, Sport & Dance, 8(2), 26.

Bühler, A., Nuffer, G. (2010). Relationship Marketing in Sports, Burlington: Elsevier.

Demir, F. O., Kırdar, Y. (2000). Müşteri ilişkileri yönetimi: CRM, Review of Social, Economic & Business Studies, 7 (8), 293-308.

Desensi, I.T., Kelley, D.R., Blanton, M.D., & Beitel, P.A. (1990). Sport Management curricular evaluation and needs assessment: A multifaceted approach. Journal of Sport Management, 4, 31-58.

Dündar, G. (2010). İşletmelerde İnsan Kaynakları Yönetimi-1, Ed. Mirze, S. K. (2010). İşletme, İstanbul: Literatür Yayıncılık

Ekmekçi, R. (2016). Spor Yönetimi. (Kose, H., Ed.), Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Yayınları, Ankara.

Kartakoullis, N. L., Thrassou, A., Vrontis, D., Kriemadis, T. (2013). Football facility and equipment management. Journal for Global Business Advancement, 6(4), 65-282.

Köse, H. (2016). Spor Yönetimi, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Yayınları, Ankara.

Mullin, B. J., Hardy, S., Sutton, W. A. (2000). Sport Marketing (2. Baskı), Human Kinetics.

Polat, A. (2016). Spor Yönetimi. (Kose, H., Ed.), Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Yayınları, Ankara.

Özgen, C., & Reyhan, S. The effect of consumer multiple perceived value on the purchase intention: A study of sports nutritional supplements, 8(2), 194-200.

Sabuncuoğlu Z., Tüz M., (2005). Örgütsel Psikoloji, Furkan Ofset, Bursa

Saruhan, Ş., Özdemir, A. (2004). Değer Hedefli İşletmecilik. Marmaris Ün. Nihad Sayar Eğitim Vakfı Yay. No: 529/762, 1.B., İstanbul.

Shank, M. D. (1999). Sports Marketing; A Strategic Perspective, Prentice Hall New Jersey.

Serarslan, M. Z. (2006), Spor Yönetimi ve Örnek Olay Analizi, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul

Şahin, M., Koç, S., Yılgın, A. (2003). Beden Eğitimi ve Sporda Sponsorluk, Gaziantep Kulübü Spor Eğitim Yayınları, Yayın No:2, Nobel Yayın Dağıtım.

Şimşek Ş., Akgemci T., Çelik A., (2011). Davranış Bilimlerine Giriş, Gazi Kitabevi, Ankara

Tortop N., ve ark. (2007). Yönetim Bilimi, Nobel Yayın dağıtım. Ankara

Ünver, A. F. (2003). Binicilik sporunda doğru oturuş, uyarı ve yardımların binicilik hissiyatının gelişimine etkileri, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor ABD., Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Yaşar, O. M. (2020). Spor Sektöründe İş Fırsatları. Spor Yayınevi ve Kitapevi. Ankara. s. 86.

Yüncü, D. (2013). Kongre ve Etkinlik Yönetimi. (M. Emeksiz, Ed.).: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Yayınları, Ankara.

http://www.binicilik.org.tr

17. BÖLÜM

KARAR VERME VE SPOR

Olcay SALİCİ

[1] Süleyman Demirel Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Bölümü, Isparta/TÜRKİYE

HAZİRAN-2020

EFE AKADEMİ YAYINLARI

Baştuğ, G., Duman, S., Akçakoyun, F., & Karadeniz, F. (2016). Futbol Hakemlerinde; Stres, Özgüven, Karar Verme. Journal of Human Sciences, 13(3), 5399-5406.

Demir, G. T., Namlı, S., Hazar, Z., Türkeli, A., & Cicioğlu, H. İ. (2018). Bireysel ve Takım Sporcularının Karar Verme Stilleri Ve Mental İyi Oluş Düzeyleri. CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 13(1), 176-191.

Eisele, P. (2004). Judgment And Decision-Making: Experts' And Novices' Evaluation Of Chess Positions. Perceptual And Motor Skills, 98(1), 237-248.

Ekmekci, R. (2011). İyi Bir Hakemin Özellikleri. Pamukkale Journal Of Sport Sciences, 2(1), 5.

Eren, E. (2008). Yönetim ve organizasyon:(Çağdaş ve küresel yaklaşımlar). Beta. İstanbul

Gill, D. L., Williams, L., & Reifsteck, E. J. (2017). Psychological Dynamics Of Sport And Exercise. Human Kinetics.

Gréhaigne, J. F., Godbout, P., & Bouthier, D. (2001). The Teaching And Learning Of Decision Making In Team Sports. Quest, 53(1), 59-76.

Gürüz, D, & Gürel, E. (2006). Yönetim ve Organizasyon-Bireyden Örgüte, Fikirden Eyleme. Nobel, Ankara

Güzel, A. (2006), Kuraklık Stresine Maruz Bırakılan Domates Bitkilerinde Bazı Fizyolojik ve Büyüme Parametreleri Üzerine Absisik Asit (Aba) ve Kalsiyum'un (Ca2+) Etkisinin İncelenmesi. Mersin Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Mersin

Karabağ, B. (2019). Spor Yapan ve Yapmayan Ortaöğretim Öğrencilerinin Kişilik Özellikleri, Karar Verme Stilleri Ve Stresle Başa Çıkma Stratejilerinin İncelenmesi (Master's thesis, Bartın Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü). Bartın

Kelecek, S., Altıntaş, A., & Aşçı, F. H. (2013). Sporcuların karar verme stillerinin belirlenmesi. CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 8(1), 21-27.

Kıloğlu, M. (2017). Türkiye Olimpik Hazırlık Merkezlerine (Tohm) Devam Eden Sporcuların Karar Verme Stillerinin Belirlenmesi (Doctoral dissertation, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü), Konya

Kıratlı, E. (2015). Tenis Hakemlerinin Karar Verme Stilleri Ve Empatik Eğilim Düzeylerinin Karşılaştırmalı Olarak Değerlendirilmesi. (Doctoral dissertation, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü). İstanbul

Marcus, B. H., Eaton, C. A., Rossi, J. S., & Harlow, L. L. (1994). Self-Efficacy, Decision-Making, And Stages Of Change: An İntegrative Model Of Physical Exercise. Journal Of Applied Social Psychology, 24(6), 489-508.

Martindale, A., & Collins, D. (2013). The Development of Professional Judgment and Decision Making Expertise in Applied Sport Psychology, The Sport Psychologist, 27(4), 390-399

McMorris, T. (2009). Exercise And Cognitive Function: A Neuroendocrinological Explanation. (pp. 41-68). Chichester, UK: John Wiley & Sons, Ltd.

Merigó, J. M., & Gil-Lafuente, A. M. (2011). Decision-making in sport management based on the OWA operator. Expert Systems with Applications, 38(8), 10408-10413.

Nas, K., & Temel, V. Antrenörlerin Karar Vermede Öz Saygı Ve Karar Verme Düzeylerinin Belirlenmesi. Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 21(4), 75-85.

Özbey, O., Aysöndü, M. H., Özer, H., & Şimşek, Ü. G. (2004). Tam Güneş Tutulmasının Hayvanların Davranışları Üzerine Etkisi. Turk J Vet Anim, 55-61

Pulur, A., & Akcan, İ. O. (2017). Elit Oryantiring Sporcularının Görsel Reaksiyon Süreleri ile Karar Verme Stilleri Arasındaki İlişki. Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, 2(1), 53-61.

Raab, M. (2003). Decision Making In Sports: Influence Of Complexity On İmplicit And Explicit Learning. International Journal of Sport and Exercise Psychology, 1(4), 406-433.

Sarıdede, Ç. (2018). Voleybol Hakemlerinin Öz Yeterlik Düzeyleri Ve Karar Verme Becerilerinin İncelenmesi (Master's thesis, İstanbul Gelişim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü). İstanbul

Uzunoğlu, Ö. U. (2008). Türk Futbol Hakemlerinin Karar Verme Stillerinin Klasmanlarına ve Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi (Doctoral dissertation, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü). Konya

Wheeler, M. J., Green, D. J., Ellis, K. A., Cerin, E., Heinonen, I., Naylor, L. H., & Eikelis, N. (2020). Distinct Effects Of Acute Exercise And Breaks İn Sitting On Working Memory And Executive Function In Older Adults: A Three-Arm, Randomised Cross-Over Trial To Evaluate The Effects Of Exercise With And Without Breaks In Sitting On Cognition. British Journal Of Sports Medicine, 54(13), 776-781.

18. BÖLÜM

TÜRKİYE TENİS FEDERASYONUNUN 12. BÖLGE SPORCULARININ TENİSE BAŞLAMA NEDENLERİ VE BEKLENTİLERİNİN ARAŞTIRILMASI*

Mehmet Emin DEMİRKIRAN [1], Yüksel SAVUCU [2], Canan Gülbin ESKİYECEK[3]

[1]Yüksek Lisans Mezunu, Fırat Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Elazığ/Türkiye.
[2]Prof. Dr., Fırat Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Elazığ/Türkiye.
[3]Dr. Öğr. Üyesi, Mardin Artuklu Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Mardin, Türkiye.

HAZİRAN-2020

EFE AKADEMİ YAYINLARI

* Bu çalışma; tez danışmanlığını Prof. Dr. Yüksel SAVUCU'nun yaptığı "Türkiye Tenis Federasyonunun 12. Bölge Sporcularının Tenise Başlama Nedenleri ve Beklentilerinin Araştırılması" isimli Yüksek Lisans Tezinden türetilmiştir.

SONUÇ

Bu çalışma sonucunda, bölüm 3'te yer alan tenis branşından beklentiler ile eğitim durumu değişkeni arasında anlamlı fark olduğu ve bu farkın önlisans ile lise eğitim düzeyi arasındaki farktan kaynaklandığı görülmüştür. Cinsiyet değişkeninin ise tenis sporuna başlamada teşvik eden unsurlar, tenis sporuyla profesyonel biçimde uğraşma nedenleri ve tenis branşından beklentiler üzerinde bir etkisinin olmadığı ortaya çıkmıştır.

ÖNERİLER

1. Araştırmanın sonucunda, eğitim grupları arasında tenis sporuna başlama seviyesinin lise grubunda yüksek oluşu, ülkemizde tenis sporunun uzun süreli ve kalıcı olmayacağı, performans ve yarışmacı sporcuların yetişmesinde sıkıntılı bir sürecin olacağı söylenebilir. Bu durumu minimize etmek için, tenis sporuna başlama yaşı gibi bazı spor branşlarında olduğu gibi küçük yaşlarda yani anaokulu ve ilköğretimde başlanılması için plan ve program yapılabilir.

2. Eğitim kurumlarının fiziki yapıları ve tesislerin amacına yönelik kullanımı sağlanmalı, yerel yönetimler tarafından semtlerin ihtiyaçları doğrultusunda tesisleşmeye gidilerek alt yapı çalışmaları yapılabilir.

3. Konuyla ilgili araştırma yaptığımız illerin sosyo-ekonomik yapıları göz önüne alındığında, yapılacak faaliyetlerin, yarışmaların ve federasyonca yapılan ferdi veya takım müsabakalarının tenis sporuna uygun tesislerde yapılması durumunda bu spora olan ilginin daha çok artması söz konusu olabilir.

4. Tenis sporunda kullanılması gereken araç gereçlerin temin edilerek eğitim kurumlarında mevcut hale getirilebilmesi bu spora olan ilgiyi arttırabilir.

5. Beden eğitimi ve spor yüksekokulundan mezun olacak ve hâlihazırda mezun olan, antrenörlük bölümünde uzmanlık alanını tenis sporu şeklinde seçmiş öğrencilerin veya antrenörlerin ilk öncelik olarak eğitim kurumlarında çalışma etkinliği sağlanabilir.

6. Resmi ve özel kurumların bünyesinde bulunan spor kulüplerinde tenis branşının aktif yapılması ile ilgili düzenleme yapılabilir.

7. Başarılı sporcuların tanıtımı ve bu sporcular ile ilgili ödüllendirme ilgi çekecek şekilde yapılabilir.

8. Ulusal ve uluslararası ortamda başarı almış sporculara kurumsal şirketlerin sponsorluk yapmalarını sağlayacak uygun koşullar düzenlenebilir.

9. Kitle iletişim araçları ve basın yayın organlarında tenis sporuna ilgi oluşturacak programlar yapılabilir ve bunlar için uygun süreler ayrılabilir.

KAYNAKLAR

Akça N Ş. (2012). Özel spor merkezlerine üye olan bireylerin spora yönelme nedenleri ve beklentilerinin gerçekleşme düzeyleri. Ankara Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Çamlıyer H. (1992). Spor ve Serbest Zaman Etkinliği. Ankara: Milli Eğitim Basım Evi.

Demirbolat A. (1988). Toplum ve Spor. Ankara: Kadıoğlu Matbaası.

Fişek K. (1991). Dünya'da ve Türkiye'de Spor Yönetimi. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

Gündoğdu S D. (2017). Türkiye'de performans tenisi yapan sporcuların tenise başlama nedenleri ve beklentileri (Diyarbakır örneği). İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Antrenörlük Eğitimi Anabilim Dalı, Hareket ve Antrenman Bilimleri Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Güven Ö. (1988). Minder güreşini seçenlerin tercihinde rol oynayan pisişik özellikler. Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Doktora Tezi, İstanbul.

İmamoğlu R. (2009). Samsun ilinde tenis sporu ile uğraşanların bu sporu seçme sebeplerinin araştırılması. Dumlupınar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Kütahya.

İnel M.S., Barut M. (1994). Toplum bilim açısından spor. Hacettepe Üniversitesi, Spor Bilimleri III. Ulusal Kongresi, Ankara.

Jhonson J D, Xanthos P J. (1981). Tennis. Fourth edition, Dubuque, Iowa: Wm C Brown.

Karabulut E A, Pulur A, Karabulut A. (2010). Türkiye'deki çim hokeyi sporcularının bu branşa yönelme nedenleri ve beklentilerinin belirlenmesi. Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi, 12(2), 165–169.

Karaç Y. (2017). Sporcu eğitim merkezlerindeki atletizm branşı öğrenci-sporcuların başarı algıları ile spora katılım güdülerinin incelenmesi. Hitit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Çorum.

Kermen O. (2002), Tenis Teknik ve Taktikleri. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Koçak Ç V. (2014). Elit voleybolcuların bu branşa yönelme nedenleri ve beklentileri. Route Educational and Social Science Journal, 1(3), 96-111.

Küçük V. (1997). Sporda yönlendirmenin yeri ve önemi- Futbol örneği. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Doktora Tezi, İstanbul.

Özbek O, Şanlı E. (2011). Karate branşındaki üniversite elit sporcularının bu branşa yönelme nedenleri ve beklentileri. Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 5(3), 203-214.

Şimşek D. (2005). Ortaöğretimde atletizm yapan sporcu öğrencilerin atletizm branşına yönelme nedenleri ve beklentileri. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Topal D. (2016). Üniversitede öğrenimi gören öğrencilerin tenise başlama nedenleri ve beklentileri. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eeğitimi ve Spor Öğretimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Burdur.

Türkiye Tenis Federasyonu (1991). Tenis kuralları. Ankara.

Türkiye Tenis Federasyonu (1997). Tenis kuralları. Ankara.

Yıldız G H. (2006). Ortaöğretim kurumları spor alanında okuyan öğrencilerin spora başlama ve bu alanı seçme nedenleri ile beklentileri (Ankara ili örneği). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Yüksel M. (2014). Cinsiyet ve spor. Tarih Okulu Dergisi (TOD), 7(19), 663-684.

Yüksel M. (2015). Eğitim düzeyi farklılıklarının spora yansıması. The Journal of Academic Social Science Studies, 31, 149-165.

19. BÖLÜM

FUTBOLCULARDA ZİHİNSEL ANTRENMAN BECERİLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Talha MURATHAN [1], Nurullah GÜVEN [2], Gamze MURATHAN [3]

[1] Ardahan Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Spor Yöneticiliği Bölümü, Ardahan/TÜRKİYE
[2] Ardahan Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Ardahan/TÜRKİYE
[3] Adıyaman Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Adıyaman/TÜRKİYE

HAZİRAN-2020

EFE AKADEMİ YAYINLARI

KAYNAKLAR

Bayköse, N. (2014). Sporcularda Kendinle Konuşma ve İmgeleme Düzeyinin Optimal Performans Duygu Durumunu Belirlemedeki Rolü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yüksek Lisans tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi.

Bayrak Ayaş E., Murathan, F., Kartal, M., İnan, H., (2018), "Spor Lisesi Öğrencilerinin Zihinsel Dayanıklılık Özelliklerinin İncelenmesi (Malatya İli Örneği)", Route Educational and Social Science Journal, Volume 5(6), ss. 94-101.

Bayraktar, B., & Kurtoğlu, M. (2009). Sporda performans, etkili faktörler, değerlendirilmesi ve artırılması. Klinik Gelişim Dergisi, 22(1), 16-24.

Behnke, M. Tomczak, M. Kaczmarak, L. Komar, M. Gracz, Z. (2017). The sport mental training questionnaire: development and validation. Current Psychology, 37, 1-13

Beşiktaş, M. Y. (2013). Elit sporcular için zihinde canlandırma antrenman programı uygulaması ve ölçmesi (Yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Crust L, Clough PJ. (2011). Developing Mental Toughness: from Research to Practice. Journal of Sport Psychology in Action, 2, 21-32.

Crust, L. (2007). Mental toughness in sport: A review. International Journal of Sport & Exercise Psychology, 5(3), 270-290.

Cocks, M., Moulton, C. A., Luu, S., & Cil, T. (2014). What surgeons can learn from athletes: mental practice in sports and surgery. Journal of Surgical Education, 71(2), 262-269. https://doi.org/10.1016/j.jsurg.2013.07.002.

Erdoğan, N., Zekioğlu, A., & Dorak, F. (2014). Hentbol antrenörlerine göre, sporcuların performansını psikolojik yönden etkileyen faktörler nelerdir? Nitel çalışma. International Journal of Sport Culture and Science, 2(Special Issue 1), 194-207. https://doi.org/10.14486/IJSCS89

Gould, D., Hodge, K., Peterson, K., & Petlichkoff, L. (1987). Psychological foundations of coaching: Similarities and differences among intercollegiate wrestling coaches. The Sport Psychologist, 1, 293-308

Gucciardi DF, Hanton S, Gordon S, et al. (2015). The Concept of Mental Toughness: Tests of Dimensionality, Nomological Network, and

Traitness. J Pers; 83(1), 26-44. Doi: http://dx.doi.org/10.1111/jopy.12079

Güler, M. Ş. (2015). Farklı branşlarda spor yapan bireylerin mental yeteneklerinin değerlendirilmesi (Yüksek lisans tezi). Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Erzurum.

Gülşen, D.B.A. (2017). Sporcularda Kendinle Konuşma ve Öz Yeterlilik Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı, Yüksek Lisans tezi, Burdur: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi.

Jones G, Hanton, S, Connaughton D. (2007). A Framework of Mental Toughness in The World's Best Performers. Sport Psychol, 21(2), 243-64. Doi: 10.1123/tsp.21.2.243.

Karasar, N. (2009). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Nobel yayınları.

Mamassis , G., & Doganis, G. (2004). The effects of a mental training program on juniors pre-competitive anxiety, selfconfidence, and tennis performance. Journal of Applıed Sport Psychology, 16(2), 118-137, doi: 10.1080/10413200490437903

Moralı, S., & Tiryaki, Ş. (1990). Genç sporcularda yarışma performas kaygısı ve bu kaygı ile başa çıkma davranışlarının araştırılması, Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri 1. Ulusal Sempozyumu, Ankara

Nergiz, S., Bayköse, N., & Yıldız, M. (2015). Kendinle Konuşma: Modern ve Halk Dansları Yapan Bireylerin Kendileriyle Konuşma Durumları. Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 9.

Pehlivan H. (2014). Sporda Mental Dayanıklılık Ölçeği Uyarlama: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. Yüksek Lisans Tezi, Celal Bayar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Manisa.

Sheard M. (2010). Mental Toughness: The Mindset Behind Sporting Achievement. Routledge, New York.

Sheard, M. (2013). Mental Toughness: The mindset behind sporting achievement. Second Edition, Hove, East Sussex: Routledge.

Tuna, N. (2018). Biyolojik geri bildirimle zihinsel antrenman programının sporcuların performansına etkisi (Yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Yarayan, Y.E., İlhan, E.L., (2018), Sporda Zihinsel Antrenman Envanteri'nin Uyarlama Çalışması, Gazi beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 23 (4), 205-218.

Yıldız, A. B., Gülşen, D. B. A., & Yılmaz, B. (2015). Sporcuların Optimal Performans Duygu Durumunun Yaşam Tatminleri Üzerindeki Etkisi. Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 9.

Yardımcı A, Sadık R, Tezcan Kardaş N. (2017). Amerikan Futbolu Sporcularının Yalnızlık Düzeyleri ve Sporda Mental Dayanıklılık Düzeyleri Arasındaki İlişki. Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 2(2), 79-90.

Zekioğlu, A., Tatar, A., Bahadır, E., & Afacan, E. (2017). Zihinsel hazır oluşun ölçülmesi: ölçek geliştirme çalışması. SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 15(2), 57-64. DOI: 10.1501/Sporm_0000000308

Weinberg RS, Gould D. (2015). Introduction to Psychological Skills Training. Ed., Gould D, Weinberg RS, Foundations of Sport and Exercise Psychology (ss. 247-271). Human Kinetics, Champaign.

20. BÖLÜM

FUTBOLDA ŞİDDET

Levent GÖRÜN

Düzce Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü, Düzce/TÜRKİYE

HAZİRAN-2020

EFE AKADEMİ YAYINLARI

projeler geliştirilmeli, toplum bu konuda bilinçlendirilmelidir. 6222 sayılı kanunun katı bir şekilde uygulanması, kamu malına ve kamu görevlisine verilen zararın cezalarının para cezasına çevrilememesi ve hafifletici sebeplerin bu tür davalarda göz ardı edilmesi de kısa vadede futbolda şiddetin önlenmesine katkı sağlayacaktır. Ayrıca şehirlerin daha modern ve aynı zamanda doğayla iç içe dizayn edilmesi, yeni yapılan ve de yapılacak tesislerin bireylerin saldırganlık dürtülerinden uzak duracakları renklerle inşa edilmesi, tribün giriş çıkış ve koridorlarının şiddet olaylarının oluşmasına engel olacak şekilde dizayn edilmesi de futbolda şiddetin çözümün de faydalı olacaktır. Antrenör ve yöneticilerin eğitimli olması, futbola menfaat ilişkileri için değil de hizmet etmek için girecek kişilerin yetiştirilmesi temelinde bu sorunların çözümüne katkı sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

Allen G (1986). Sport Spectators: Colombia University Press. New York

Aysel Gürel K (2000). Futbol fanatizmi, sosyal kimlik ve şiddet, bir futbol takımının taraftarlarıyla yapılan çalışma, ankara üniversitesi sosyal bilimler enstitüsü psikoloji (sosyal) anabilim dalı, yayınlanmamış doktora tezi.

Azmi Y (2011). Sosyoloji ve Spor. Ankara: Berikan Yayınevi.

Bahadır Z (2006). Futbol seyircisinin sosyo-ekonomik-kültürel yapısının şiddet ve eylemine etkisi (Konyaspor örneği). Niğde Üniversitesi, sosyal bilimler enstitüsü, beden eğitimi ve spor anabilim dalı. Niğde

Betül D, Osman A (2012). Getto tartışmasına bir metropolden bakmak. The Journal of Academic Social Science Studies, 5(2), 55-74.

Coşkun Z (2004). Yiğidoların tarihsel yenilgisi, İç Anadolu'da büyüklük rekabeti ve Sivasspor, (Derleyen: Roman Horak – Wolfgang Reiter – Tanıl Bora) Futbol ve Kültürü, Takımlar, Taraftarlar, Endüstri, Efsaneler B. İstanbul

Carnibella G, Fox A, Fox K, McCann, J, Marsh J, Marsh P (1996). Football violence in Europe. The Social Issues Research Centre. 28-29.

Cengiz K, Serap Mungan A (1999). Futbol seyircisinde saldırganlık eğilimleri (İstanbul Örneği). Futbol Bilim ve Teknoloji Dergisi, 6 (3), 27-31.

Erdoğan A (1992). Türk Futbol Tarihi. İstanbul: TFF Yayınları, I. Cilt

Emin K (2000). Sporda Psikoloji. Ankara: İletişim Basımevi

Hasan Y, Birol D (1998). Futbolda Şiddetin Toplum Bilimsel Boyutları. Futbol Bilim ve Teknolojisi Dergisi, 5(1), 22-26.

Gökhan, D (2013). Emniyet mensuplarına göre futbol seyircisini saldırganlık ve şiddete yönlendiren futbol etkenlerinin araştırılması. Balıkesir Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir

İbrahim B (2000). Biyolojik, Sosyolojik, Psikolojik Açıdan Şiddet. İstanbul: Yüce Reklam Yayım Dağıtım.

Kısmet E (2004). Türkiye'nin Ulusal ve Uluslararası Boyutta Stat İçi ve Dışı Seyirci Sorunları, (Yarsuvat, D. Bolle, P. H. Yönetiminde) Sporda Şiddet ve Fanatizm Semineri Notları, Galatasaray Üniversitesi, İstanbul 20-21 Aralık 2002, Galatasaray Üniversitesi Yayınları.

Mehmet A (2001). Futbol seyircisini fanatik ve saldırgan olmaya yönelten sosyal faktörler. Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara; 2001

Murat Ö, İbrahim Y (2003). Futbola ilişkin dışsal etkenlerin seyirci saldırganlığı üzerindeki etki düzeylerinin araştırılması. Beden Eğitimi ve Sporda Sosyal Alanlar Kongresi Bildiriler Kitabı. Belge Matbaacılık, Ankara

Mehmet Şükrü R. (2003), Futbol Müsabakalarında Şiddet Olaylarına Karışarak Adli Kayıtlara Geçen Seyircilerin Psiko-Sosyal Analizleri Üzerine Bir Araştırma, Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Murat Hacı Ş (2003), Sporda Şiddet ve Saldırganlık, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Mehmet Y (2017). Futbol Seyircilerinin Saldırganlık Davranışlarına İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi. Cilt 10 Sayı 50. S: 1046-1057

Naci Münci Ç (1999). Türk Futbol Federasyonu'nun hukuki statüsü. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Norbert E, Eric D (1994). Aktaran: Sert, Mahmut (2000). Gol Atan Galip: Futbola Sosyolojik Bir Bakış. İstanbul: Bağlam Yayınları

Nedim K, Metin Y (2006). Futbol taraftarını saldırganlığa iten psiko-sosyal nedenler. Sakarya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi, 12: 45-54.

Remzi, F (2000). Polis mesleğinin özellikleri ve mesleki kimlik olgusu. Polis Bilimleri Dergisi, 2(5-6):1-16

Selahittin Ö (1995). Liselerde Şiddet ve Saldırganlık, Yayınlanmamış Araştırma Raporu, A. Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi, Ankara.İstanbul: Hiperlink Yayınları

Selami Ö (2011). Spor gazetelerinin başlıklarında militarist ve şiddet içerikli metaforlar, Gümüşhane Üniversitesi, İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi, 1: 88-114

Stemmler (2000). Aktaran: Ongan, H., Demiröz, D. (2010). Akademik Futbol: Futbolda Rekabet-Başarı İlişkisi. İstanbul: Hiperlink Yayınları.

Songül Sallan G (2013). Türkiye'de Sığınma Evleri Erkek Şiddetinden Uzak Yaşama Açılan Kapılar mı? İstanbul: Bağlam Yayınları

Tarık O, Hakan O, Dündar Murat D (2010). Akademik Futbol: Futbolda Rekabet-Başarı İlişkisi

Tekin Ç (2000). Sporun topluma yaygınlaştırılmasında medyanın etkisi (güreş örneği), yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Ankara

TBMM (Türkiye Büyük Millet Meclisi) (2011). Spor Kulüplerinin Sorunları ile Sporda Şiddet Sorununun Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırma Kurulu Komisyonu, Ankara.

Yıldırım A (2007). Futbolda şiddet ve polis. Polis Bilimleri Dergisi, 9: 109-132.

Yusuf A, Oktay Ç (2007). Futbolda Şiddet ve Polis, Polis Bilimleri Dergisi, 9(1-4):109-132.

http://www.futbolekonomi. com/index.php/haberler-makaleler/genel/126-mete-ikiz/247-futbolun-tairhsel-gelisimi. Html).

(http://tr.euronews.com/2015/05/28/heysel-faciasi-futbol-tarihinde-kara-bir-leke).

21. BÖLÜM

FUTBOL EKONOMİSİ

Levent GÖRÜN

Düzce Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü, Düzce/TÜRKİYE

HAZİRAN-2020

EFE AKADEMİ YAYINLARI

sorumsuzca harcamaların durdurulmasına katkı sağlayacaktır. Kulüp yapılarının değiştirilmesi, dernek statüsünden çıkarılıp bir şirkete dönüştürülmesi, daha profesyonel bir anlayışla yönetilmelerine katkı sağlayacaktır. Ayrıca futbol federasyonu özerk olmasına rağmen kulüp yönetici ve federasyon yöneticilerinin siyasetle iç içe olması, zaman zaman çıkar ilişkilerinin oluşmasına sebebiyet vermekte bu durum ise ekonomik olarak kulüplere zarar vermektedir. Kurumsallaşmanın oluşturulması futbol endüstrisinde çok önemli bir gerçektir. Kulüp içindeki tüm birimlerin görünür de değil uygulamada tüm yetkileri belirli olmalı, bir sistem kurulmalı ve bu sistem kişilere bağlı olmamalıdır.

KAYNAKÇA

Annual Review of Football Finance 2012; New rules, narrowmargins (https://www.dunya.com/kose-yazisi/avrupa039da-havuz-gelirlerinasildagitiliyor/.

Bullseye (2019). Football Money League Deloitte Sports Bus

Erdoğan A. (1992). Türk Futbol Tarihi. İstanbul: TFF Yayınları, 8

Hakan O, Murat Dündar D (2010). Akademik Futbol: Futbolda Rekabet-Başarı İlişkisi. İstanbul: Hiperlink Yayınları.40-75

Mahmut S (2000). Gol Atan Galip: Futbola Sosyolojik Bir Bakış. İstanbul: Bağlam Yayınları. 52

Pierre L (2004). 1920-1938 Döneminde Avrupa'da Futbol, Uluslararası Bir Ağın Genişlemesi (der) Horak R, Reiter W, Bora T, Futbol ve Kültürü, Takımlar, Taraftarlar, Endüstri, Efsaneler. İstanbul: İletişim Yayıncılık, 265.

Stemmler (2000). Aktaran: Hakan O, Hakan Dündar D (2010). Akademik Futbol: Futbolda Rekabet-Başarı İlişkisi. İstanbul: Hiperlink Yayınları,42

Stephen D, John G (1998). Performanse, Revenue and Cross Subsidization In The Football League, 1927-1994. The Economic History Rewiev, New Series: 51 (4): 763-785.

Tuğrul A, Kutlu M (2006). Futbol Ekonomisi. İstanbul: Literatür Yayınları.

Tuğrul A (2005). Endüstriyel Futbol. İstanbul: Literatür Yayınları. 115- 150

https: //www2.deloitte.com /content/dam /Deloitte/tr/Documents/consumer-business/ Deloitte-Futbol-Para-Ligi-2017.pdf,).

http://www.futbolekonomi.com/index.php/haberler-makaleler/mali/110-tugrul-aksar/1532-super-lig-parasal-odul-dagitimi.html.

https://www.uefa.com/

http://www.tff.org/default.aspx?pageID=285&ftxtID=26245.

http://www.dunya.com/spor/24-milyar-euroluk-rakam-dengeleri-sarsti-haberi-308389).

http://www.uefa.org/MultimediaFiles/Download/Tech/uefaorg/General/02/29/65/84/2296584_DOWNLOAD.pdf,).

https://www.tff.org/default.aspx?pageId=461

https://www.cnnturk.com/spor/futbol/3-buyuklerin-sponsorluk-gelirleri?page=16

http://www.futbolekonomi. com/index.php/haberler-makaleler/genel/126-mete-ikiz/247-futbolun-tairhsel-gelisimi. Html

22. BÖLÜM

KADIN VE SPOR

Zeynep Senem SÖYLEYİCİ ÖCAL

Süleyman Demirel Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi Antrenörlük Eğitimi Bölümü, Isparta/TÜRKİYE

HAZİRAN-2020

EFE AKADEMİ YAYINLARI

basması, baş ağrısı, eklem hareketlerinin kısıtlığı, depresyon durumu, disparoni gibi etkiler fazlaca görülmektedir.

Östrojen hormonunun azalması birçok hastalığı tetiklemektedir. Bunların başında koroner arter hastalığı ve osteoporosiz riskinin artması gelmektedir. Araştırmalarda menopoz sonrasında LDL oranın artarken HDL oranının azaldığı tespit edilmiştir. Yaşın artması ile beraber inme ve kalp krizine karşı direnç azalmaktadır. Ülkemizde kadınlarda sigara içme seviyesi, hipertansiyon ve obezite yüksek orandadır. Kadınlarda obezite durumu menopozla daha belirginleşmekte bunun için menopoz öncesi önlem alınmalı; yeterli ve dengeli beslenerek, düşük kalorili yiyecekler tüketilirken, düzenli fiziksel aktivite yapılmalı aynı zamanda sigaradan uzak durularak yaşam kalitesi artırılmalıdır.

Halk arasında kemik erimesi olarak bilinen osteoporoz; kemiğin yapısındaki kalsiyum oranının azalması ile kemikte saydam ve delikli yapının oluşma halidir. Kadınlarda erkeklere oranla daha fazla görülürken menopoz döneminde risk artmaktadır. Kalçada, el bileğinde ya da omurgada görülen kırık osteoporuzun habercisidir. Östrojen hormonunun azlığı, fiziksel aktivitenin yetersizliği ve kalsiyumu eksik yiyecek tüketimi osteoporoza davetiye çıkarmaktadır. Kadınlarda Menopoz öncesinde 1000 mg kalsiyum tüketimi tavsiye edilirken bu oran menopoz sorasında artırılarak 1500 mg'a çıkmaktadır.

Osteoporozun önlenmesinde fiziksel aktivitenin önemi kaçınılmazdır. Bu doğrultuda ağırlık ve dayanıklılık antrenmanları önerilmektedir. Bu hastalığa yakalanan bireylerin koşu ve atlamaya yönelik hareketler, step-aerobik ve tramplende zıplama gibi hareketlerden kaçınmalıdır. Hekim onayı ile fiziksel aktivite haftada 3-4 kez ve en az 45 dakika uygulanmalı, ağırlık kaldırma ile denge egzersizleri kombine edilmelidir.

KAYNAKLAR

Amman M. (2015). Kadın ve Spor. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Erdem A. (2015). Osteoporoz ve egzersiz. Spor Hekimliği Dergisi, 50, 139-149.

Erdoğan A, Cem A, Tuncer C. (2001). Olimpiyat Oyunlarında Türk Kızları. İstanbul: Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi Yayınları.

Gavard J. (2008). Effect of exercise on pregnancy outcome. Clin Obstet Gynecol. 51(2), 467-480.

Günay M, Şıktır E, Yazıcı M. (2014). Egzersiz ve Kalp: Gazi Kitapevi.

İlimdar Y, Turgut M, Atalay G, Fehmi Ç. (2017). Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu'nda öğrenim gören kadın sporcuların spora katılım motivasyonlarının bazı değişkenlere göre araştırılması. International Journal of Cultural and Social Studies, 6(2), 34-37.

Koca C, Demirhan G, Beden Eğitimi ve Spor Alanında Toplumsal Cinsiyetin Yeniden Üretimi, Spor Bilimleri Dergisi, 2005, 16 (4), 200-228.

Koltyn KF, Schultes SS (2000). Psychological effects of an aerobic exercise session and a rest session following pregnancy. Journel Sports Medicine Physical Fitness, 37, 287–291.

Martin S. B., Richardson P. A., Weiller K. H., Jackson A. W. (2004) Role models, perceived sport encouragement and sport expectancies of United States adolescent athletes and their parents. Woman In Sport and Physical Activity Journal, 13 (1), 18-27.

Rotskowska E, (2007). A historical outline and contemporary social and physiological ıssues studies in pysical culture and tourism. Women and Sport, 14 (2),170-175.

Tekin A., Zorba E. (2005). Herkes İçin Spor. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Zhao R, Zhao M, Zhang L. (2014). Efficiency of jumping exercise in improving bone mineral density among premenopausal women: a meta-analysis. Sport Medicine, 3(4), 397-402.

23. BÖLÜM

TÜRK OLİMPİK KADINLAR GÜREŞİNİN İSTATİKSEL YÜKSELİŞİ

Aydoğan SOYGÜDEN

Erciyes Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yöneticiliği Bölümü, Kayseri/TÜRKİYE

HAZİRAN-2020

EFE AKADEMİ YAYINLARI

etmektedir. Bu artışın Türkiye Cumhuriyeti Devleti tarafından milli sporculara verilen burslar, milli sporcuların Devlet kadrolarına atamalarının yapılması, Spor Bilimleri Fakültelerinde milli sporcu kontenjanlarından öğrenim hakkı elde etmeleri gibi avantajlardan kaynaklandığı düşünülmektedir.

Her toplumda olduğu gibi Türkiye'de de kadına biçilmiş bir rol model bulunmaktadır. Fakat gelişen Dünya'da kadınlara biçtiğimiz bu rol modelin yanında daha fazla fırsatlar vererek hayatın içerisine çekilmesi gerekmektedir. Erkek ve Kadın için belirlenen kimlik tartışmasında biri yapar diğeri yapamaz şeklinde yaklaşım doğru değildir. Erkek ve kadın eğer yapabiliyorsa ve başarılı ise desteklenmelidir. Türkiye nüfusunun %50'sini kadınlar oluşturmaktadır. Böyle büyük bir kitleye kayıtsız kalmak doğru değildir, bununla birlikte kadınların desteklenerek gelişimlerine katkı sağlanması gerekmektedir.

KAYNAKLAR

Ataman S. Y. (1992). Eski Türk Düğünleri, Kültür Bakanlığı Yayınları: Ankara.

Bordo, S.R. (1992) 'The Body and the Reproduction of Femininity: A Feminist Appropriation to Foucault', in A.M. Jaggar and S.R. Bordo (eds) Gender, Body, Knowledge. Feminist Reconstructions of Being and Knowing, pp. 13–33. New Brunswick, NJ: Rutgers University Press.

Bordo, S.R. (1993) Unbearable Weight. Feminism, Western Culture, and the Body. Berkeley: University of California Press.

Bryson, L. (1990) 'Challenges to Male Hegemony in Sport', in M.A. Messner and D.F. Sabo (eds) Sport, Men and the Gender Order, pp. 173–84. Champaign, IL: Human Kinetics Books.

Choi, P.Y.L. (2000) Femininity and the Physically Active Woman. London: Routledge.

Connell, R.W. (1987) Gender and Power. Cambridge: Polity Press.

Connell, R.W. (1995) Masculinities. Cambridge: Polity Press.

Connell, R.W. (2002) Gender. Cambridge: Polity Press.

Curby, D. and Jomand, G. (2015). "The Evolution of Women's Wrestling: History, Issues and Future", International Journal of Wrestlıng Science, vol:5, 2015, p.2-12,

Çandarlıoğlu, Gülçin (2004). Uygur Devletleri Tarihi ve Kültürü Çin Kaynakları ve Uygur Kitabelerine Göre, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı: İstanbul.

Dever, A., İslam, A. (2015). "Tarihsel Süreç İçerisinde Türk Kültüründe Spor Algısı", Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi, sayı: 4(5), 2015, s.46-61.

Duncan, M.C. (1994) "The Politics of Women's Body Images and Practices: Foucault, The Panopticon, and Shape Magazine", Journal of Sport and Social Issues, vol:18(1), 1994, p.48-65.

Dunning, E. (1994) "Sport as a Male Preserve; Notes on the Social Sources of Masculine Identity and its Transformations", in S. Birrell and C.L. Cole (eds) Women, Sport, and Culture, pp. 163–92. Champaign, IL: Human Kinetics.

Ergin, Muharrem (2011). Dede Korkut Kitabı. Ankara: TDK Yayınları

Fişne, M. Bardakçı, S. ve Karagöz, Y. (2017). "Ata sporumuz güreşe yönelik günümüzdeki toplumsal bakışın değerlendirilmesi", CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, sayı:12 (1), 2017, s.28-42.

Gaspıralı, İsmail (2014). Seçilmiş Eserleri-1: Roman ve Hikâyeleri. Hzl. Yavuz Akpınar. İstanbul: Ötüken Neşriyat

Guttmann, A. (1991). Women's sports: A history. New York, NY: Columbia University.

Halbert, C. (1997). "Tough Enough and Woman Enough. Stereotypes, Discrimination, and Impression Management among Women Professional Boxers", Journal of Sport and Social Issues, vol: 21(1), 1997, p.7-36.

Hargreaves, J. (1994) Sporting Females. Critical Issues in the History and Sociology of Sports. London: Routledge.

Kaplan, Mehmet (2002). Dede Korkut Kitabında Kadın, Türk Edebiyatı Üzerine Araştırmalar-1, İstanbul: Dergâh Yayınları.

Koca C, Bulgu N. (2005). Spor ve toplumsal cinsiyet: Genel bir bakış. Toplum ve Bilim, 103, s.163-184

Koca, Canan (2006). "Beden Eğitimi ve Spor Alanında Toplumsal Cinsiyet İlişkileri", Spor Bilimleri Dergisi, sayı:17(2), 2006, s.81-99.

Koca Yusuf Biyografisi, (2019). https://www.biyografi.info/kisi/koca-yusuf (22.03.19)

Koç, Yasemin (2017). "Banu Çiçek'ten Gülcemal'e Alp Kadın Tipinin İzleri", Littera Turca Journal of Turkish Language and Literature, sayı:3(2), 2017, s.147-154.

Krane, V., Choi, P.Y.L., Baird, S.M., Aimar, C.M. and Kauer, K.J. (2004) "Living the Paradox: Female Athletes Negotiate Femininity and Muscularity", Sex Roles, vol: 50(5/6), 2004, p.315-29.

Markula, P. (1995) "Firm but Shapely, Fit but Sexy, Strong but Thin: Postmodern Aerobicizing Exercise", Sociology of Sport Journal, vol:12, 1995, p.424-53.

McDermott, L. (1996) "Toward a Feminist Understanding of Physicality within the Context of Women's Physically Active and Sporting Lives", Sociology of Sport Journal, vol: 13, 1996, p.12-30.

Pekcan Y., Öztürk, S. (1995) Tarih ve Coğrafya Açısından Nevruz, Tüm Basın Yayım Dağıtım:

Pglobal, (2017), Ülkelerin Spor Başarısını Etkileyen Faktörler: Rio Olimpiyatları Örneği, Ankara: P.Global Küresel Danışmanlık ve Eğitim Hizmetleri. www.pglobal.com.tr.

Sisjord, M.K. (1997) "Wrestling with Gender", International Review for the Sociology of Sport, vol:21(4), 1997, p.433-38.

Sisjord, M. K., Kristiansen, E. (2008) "Serious Athletes or Media Clowns? Female and Male Wrestlers' Perceptions of Media Constructions", Sociology of Sport Journal, vol:25, 2008, p.350-68.

Soygüden, A., Demirkan, E. (2018). "Factor Affecting Parents Directing Their Children in Wrestling Sport", ASOSJOURNAL (The Journal of Academic Social Science) Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Sayı: 69, 2018, s.50-64

Soygüden, A., Gül, M. (2018). "The Importance of Our Ancestors Sport Wrestling With The Protection And Development of National And

Spiritual Values", The Journal of Turk-Islam World Social Studies, sayı: 19, 2018, s. 68-78

Theberge, N. (1997) "It's Part of the Game, Physicality and the Production of Gender in Women's Hockey", Gender and Society, vol:11(1), 1997, p.69-87.

Theberge, N. (2003) ''No Fear Comes, Adolescent Girls, Ice Hockey, and the Embodiment of Gender", Youth & Society, vol: 34(4), 2003, p.497-516.

Türkiye Güreş Federasyonu, (2019). http://www.tgf.gov.tr/tr/wp-content/uploads/2018/02/dunya sampıyonları.pdf (E.T. 20.02.2019)

Türkiye Güreş Federasyonu, (2019a). http://www.tgf.gov.tr/tr/wp-content/uploads/2018/02/avrupa sampıyonları.pdf (erişim.20.02.2019)

Türkmen, M. İmamoğlu, O. Ziyagil, M.A. (2006). "Türkiye'de Güreş Sporunun Popülaritesi ve Seçilmiş Bazı Spor Dalları İle Karşılaştırılması", Türk Dünyası Araştırmaları, sayı:163, 2006, s.77-89.

Türkiye Rio Olimpiyatları, (2019). https://www.yenisafak.com/turkiye-2016-rio-olimpiyatlarinda-kac-madalya-aldi-h-2515393 (erişim:26.03.2019)

United World Wrestling, (2019). (Erişim:20.02.2019). https://unitedworldwrestling.org/organisation/history-wrestling

USA Rio Olimpiyatları, (2019). (Erişim.25.03.2019). https://www.teamusa.org/News/2016/August/21/Team-USA-Concludes-Record-Breaking-Rio-2016-Olympic-Games-With-121-Medals-46-Golds

Ussher, J.M. (1997) Fantasies of Femininity. Reframing the Boundaries of Sex. Harmonsworth: Penguin Books.

Young, K. (1997) "Women, Sport and Physicality: Preliminary Findings from a Canadian Study", International Review for the Sociology of Sport, vol:32(3), 1997, p.297-305.

Zafer, C. (2018). "Güreşçilerin Toplumsal Cinsiyet Algıları İle Güreş Sporuna Yaklaşımları Arasındaki İlişki", Sosyolojik Düşün, sayı:3(1-2), 2018, s.29-41.

24. BÖLÜM

BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE YÖNELİK TUTUMLARI*

Kazım KAYA

Ahi Evran Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu
Kırşehir/TÜRKİYE

** Bu çalışma Kazım KAYA'nın yüksek lisans tezinden üretilmiştir.*

HAZİRAN-2020

EFE AKADEMİ YAYINLARI

kazandırmasını ve niteliklerinin ve öğretmen adaylarının mesleğe karşı tutumunun geliştirilmesi hususunda tekrar bir düzenleme yoluna gidilmesi açısından önem arz etmektedir. Bu yüzden öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumlarının bilinmesi ve bunların farklı değişkenler açısından değerIendirilmesi bunların olumlu yönde geliştirebilmesi için önem taşıdığı umulmaktadır. Ayrıca, ülkemizde öğretmen yetiştiren kurumlara araştırma sonucu elde edilen veriler üzerinde düşünme, tartışma, program geliştirme ve yeni araştırmalar yapma imkanı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

Aracı, H. (1999). Okullarda Beden Eğitimi. Ankara: Bağırgan Yayınevi.

Aşkar, P ve Erden M. (1986). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları. I. Ulusal Eğitim Kongresi. Marmara Üniversitesi. İstanbul.

Aşkar, P ve Erden M. (1987). Öğretmenlik Mesleğe Yönelik Tutum ve Ölçeği. Çağdaş Eğitim 121:8-11.

Büyükkaragöz, S ve Başk. (1998). Öğretmenlik Mesleğine Giriş. Konya Mikro Yayınları.

Can, G. (1992). Akademik Başarısızlık ve Önlenmesi. Eskişehir Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Çapa Y ve. Çil N. (2000). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi dergisi Ankara:18.

Çelenk, S. (1988). Eğitim Yüksek Okulu Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi Konya: Selçuklu Üniversitesi.

Demirhan, G. (1998). Spor Okulları Öğretmen Davranışları Gözlemleme Ölçeği. H.Ü. Spor Bilimleri Dergisi. IX,4:17.

Demirhan, G, Şişko M. (2002). İlk Öğretim Okulları ve Liselerde Öğrenim Gören Kız ve Erkek Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Derslerine İlişkin Tutumları. H.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi. :205

Demirhan, G. (2002). Beden Eğitimi Öğretmeni Olmak. Çağdaş Eğitim Dergisi. 288:13.

DPT: Devlet Planlama Teşkilatı 1985 programı Ankara: DPT. Yayınları

Erden, M. (1995). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Sertifikası Derslerine Yönelik Tutumları. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 11:00.

Erkal E. M. (1992). Sosyolojik açıdan spor. Ankara: Geliştirilmiş Baskı.

Ensarı, Hoşcan (1990) Mesleğe Yöneltme. Çağdaş Eğitim Dergisi. 161:13

Ersen, E ve Kale, R. (2003). Beden Eğitimi ve Spor Bilimine Giriş. Ankara: Nobel yayın dağıtım.

Ertürk, S. (1984). Eğitimde Program Geliştirme. Ankara: Yelken tepe yayınları.

Fidan, N. (1996). Okulda Öğrenme ve Öğretme. Ankara; Alkım Yayıncılık.

Fişek, K. (1985). 100 Soruda Türkiye Spor Tarihi. İstanbul: Gerçek Yayın Evi.

Gürşimşek. Işık (1998). Öğretmen Eğitiminde Yeni Yaklaşımlar. H.Ü Eğitim Fakültesi Dergisi 14:25-28.

Güven, İ. (2001). Öğretmen Yetiştirmenin Uluslararası Boyutu, Milli Eğitim Dergisi Ankara:150:3.

Kağıtçıbaşı, Ç (1992). İnsan ve İnsanlar. İstanbul 8. Baskı.

Karaküçük, S. (1991). Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Faaliyet Alanları G.Ü Eğitim Fakültesi Dergisi. Cilt:7:1:65.

Kılınç, M. (1997). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuklu Üniversitesi Sos. Bil. Ens.

Küçükahmet, L ve Başkaları. (2002). Öğretmenlik Mesleğine Giriş, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

M.E.B. (1997). İlköğretim okulları lise dengi okullar beden eğitimi dersi öğretim programları. Ankara: M.E.B. Basım Evi.

Oğuzkan, F. (1988). Öğretmenliğin üç yönü. Ankara: Altıncı Basım

Özdemir, Servet ve Halil İbrahim YALIN. (2000). Öğretmenlik Mesleğine Giriş. Ankara: Nobel Yayım Dağıtım.

Özkan, H. (1999). Türkiye de Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirmek İçin Bir Model. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı.

Pulur, A ve Tamer, K. (2001). Beden Eğitimi ve Sporda Öğretim Yöntemleri. Ankara: Kozan Ofset Matbaa.

Selçuk, H. (1980). Temel Eğitim Okullarında Beden Eğitimi. İstanbul: Veli Yayınları.

Senemoğlu, N. (1989). Orta Öğretim Kurumları Öğretmen Yetiştirmede Fen-Edebiyat Fakültelerinin Etkililiği. H.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi4:13.

Sıvacı, S. (2003). Sınıf Öğretmenliği Son Sınıf Öğrencilerinin Matematik Alan ve Meslek Bilgisi Yeterlilikleri ile Derse Yönelik Tutumları. Yayınlanmış Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Sözer, E. (1996). Üniversite Öğrenimi Gören Öğretmen Adayların Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları. A.Ü Eğitim Fak. Dergisi 2:9.

Şahin, N. (1992). Afiye Anadolu Öğretmen Lisesi 3. Sınıf; Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları.

TDK. (1999). Türkçe Sözlük. Ankara, TDK Yayınları.

Türk Eğitim Derneği (2009). Öğretmen Yeterlikleri. Adım Okan Yayıncılık.

Tekışık, H, H. (2000). Öğretmenlik Mesleği ve Öğretmen Yetiştirme, Çağdaş Eğitim Dergisi Ankara: Kasım. 281.

Ünlü, H (2008). Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Yeterlikleri ve Sınıf Yönetimi Davranışları, Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı Ankara.

Varış, F, (1994). Eğitim Bilimine Giriş. Konya Atlas Kitabevi Yayınları

25. BÖLÜM

SPORCULARIN SOSYAL MEDYA KULLANIMI

Okan ÜNVER [1], Hüseyin KÖSE [2]

[1] Eskişehir Teknik Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Spor Yöneticiliği Anabilim Dalı, Eskişehir/TÜRKİYE

[2] Eskişehir Teknik Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Eskişehir/TÜRKİYE

HAZİRAN-2020

EFE AKADEMİ YAYINLARI

gerçekleştirilecek sosyal medya kullanımı hem sporcunun toplumdan aldığı desteği hem de kulüpteki değerini azaltma riskini yaratacaktır.

Sporcuların sosyal medya kullanımının son derece önemli olduğunun vurgulanmasıyla beraber bu kullanımın son derece dikkatli yapılması gerektiği de aşikardır. Sporcu tarafından üretilen herhangi bir içeriğin paylaşıldığı an saniyeler içerisinde binlerce insana ulaşacağı göz ardı edilmeden dikkat ve titizlik çerçevesinde gerçekleştirilmelidir.

KAYNAKÇA

Akdenizli, B. (2015). Digital Transformations In Turkey: Current Perspectives In Communication Studies. Lexington Books: Londra.

Babacan, M. E., Haşlak, İ. ve Hira, İ. (2011). Sosyal medya ve Arap baharı. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 6(2), 63-91.

Bandari R., Asur S. and Huberman B. S. (2012) The pulse of news in social media: Forecasting popularity. *In: Proceedings of the 6th international AAAI conference on weblogs and social media.*

Bazarova, N. N. and Choi, Y. H. (2014). Self-Disclosure in Social Media: Extending The Functional Approach To Disclosure Motivations and Characteristics On Social Network Sites. *Journal Of Communication*, 64(4), 635-657.

Blanchard, O. (2011). Social Media ROI: Managing and Measuring Social Media Efforts In Your Organization. Pearson Education: Indiana.

Boyd, D. M. and Ellison, N. B. (2007). Social network sites: Definition, history, and scholarship. *Journal of computer-mediated Communication*, *13*(1), 210-230.

Briggs, A. and Burke, P. (2010). A SociaL History Of Media: From Gutenberg to the Internet, Polity Press: Cambirdge.

Briones, R. L., Kuch, B., Liu, B. F. and Jin, Y. (2011). Keeping Up With The Digital Age: How The American Red Cross Uses Social Media To Build Relationships. *Public Relations Review*, 37(1), 37-43.

Choudhury, N. (2014). World Wide Web and its journey from Web 1.0 to Web 4.0. *International Journal of Computer Science and Information Technologies,* 5(6), 8096-8100.

Chung, C. and Austria, K. (2008). Social Media Gratification and Attitude toward Social Media Marketing Messages: A Study of the Effect of Social Media Marketing Messages on Online Shopping Value. *Proceedings of the Northeast Business & Economics Association,* ss. 581586.

Çubukçu, A. ve Bayzan, Ş. (2013). Türkiye'de Dijital Vatandaşlık Algısı ve Bu Algıyı İnternetin Bilinçli, Güvenli ve Etkin Kullanımı Ile Artırma Yöntemleri. *Middle Eastern & African Journal Of Educational Research*, 2013(5), 148-174.

Emmons, B. and Mocarski, R. (2014). She Poses, he Performs: A Visual Content Analysis of Male and Female Professional Athlete Facebook Profile Photos. *Visual Communication Quarterly*, 21(3), 125-137.

Evans, D. (2008). Social Media Marketing: An Hour a Day, Wiley Publishing: Canada.

Evans, D. (2008). Social Media Marketing: An Hour a Day, Wiley Publishing: Canada.

Gensler, S., Völckner, F., Liu-Thompkins, Y. and Wiertz, C. (2013).Managing Brands In The Social Media Environment. *Journal Of Interactive Marketing*, 27(4), 242256.

Hambrick, M. E. and Kang, S. J. (2015). Pin it: Exploring how professional sports organizations use Pinterest as a communications and relationship-marketing tool. *Communication & Sport*, *3*(4), 434-457.

Haythornthwaite, C. (2005). Social networks and Internet connectivity effects. *Information, Communication, & Society*, 8(2), 125–147.

Hwang, H. and Kim, K. O. (2015). Social media as a tool for social movements: the effect of social media use and social capital on intention to participate in social movements. *International Journal of Consumer Studies*, 39(5), 478488.

Kabani, S. H. (2013). The Zen Of Social Media Marketing: An Easier Way To Build Credibility, Generate Buzz, And İncrease Revenue. Benbella Books: Dallas.

Kaplan, A. M. and Haenlein, M. (2010). Users of the world, unite! *The challenges and opportunities of social media. Business horizons*, 53(1), 5968.

Kaplan, A. M. and Haenlein, M. (2012). Social media: back to the roots and back to the future. *Journal of Systems and Information Technology*, 14(2), 101-1.

Kocabaş, İ. (2016). Halkla İlişkiler Aracı Olarak Sosyal Medya: Arçelik ve Bosch Markalarının Kurumsal Facebook ve Twitter Hesapları Üzerine Bir İnceleme. *Selçuk İletişim*, 69-9.

Lebel, K. and Danylchuk, K. (2012). How tweet it is: A gendered analysis of professional tennis players' self-presentation on Twitter. *International Journal of Sport Communication*, *5*(4), 461-480.

Lee, C. S. and Ma, L. (2012). News Sharing In Social Media: The Effect Of Gratifications and Prior experience. *Computers In Human Behavior*, 28(2), 331-339.

Lee, S. J. and Chae, Y. G. (2007). Children's Internet Use In A Family Context: Influence On Family Relationships and Parental Mediation. *CyberPsychology & Behavior*, 10(5), 640-644.

Lincoln, S. R. (2009). Mastering Web 2.0:Transform your business using key website and social media tools, Kogan Page: London.

Naylor, R. W., Lamberton, C. P. and West, P. M. (2012). Beyond The "Like" Button: The Impact Of Mere Virtual Presence On Brand Evaluations and Purchase Intentions In Social Media Settings. *Journal Of Marketing*, 76(6), 105-120.

O'Keeffe, G. S. and Clarke-Pearson, K. (2011). The Impact Of Social Media On Children, Adolescents and Families. *Pediatrics*, 127(4), 800-804.

Parmentier, M. A. and Fischer, E. (2012). How athletes build their brands. *International Journal of Sport Management and Marketing*, *11*(1-2), 106-124.

Pea, R., Nass, C., Meheula, L., Rance, M., Kumar, A., Bamford, H. and Zhou, M. (2012). Media Use, Face-To-Face Communication, Media Multitasking and Social Well-Being Among 8-To 12-Year-Old Girls. *Developmental Psychology*,48(2), 1-9.

Safko, L. (2010). The Social Media Bible. John Wiley and Sons: New Jersey.

Safko, L. and Brake, D. K. (2009). The social media bible: tactics, tools, and strategies for business success. John Wiley & Sons, Inc: New Jersey.

Schifferes, S., Newman, N., Thurman, N., Corney, D., Göker, A. and Martin, C. (2014). Identifying and Verifying News Through Social Media: Developing A UserCentred Tool For Professional Journalists. *Digital Journalism*, 2(3), 406-418.

Smith, L. R. and Sanderson, J. (2015). I'm going to Instagram it! An analysis of athlete self-presentation on Instagram. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 59(2), 342-358.

Stokes, R., (2009). eMarketing: The Essential Guide to Online Marketing, second ed. Quirk Education: Johannesburg.

Sütçü, C. S. ve Aytekin, Ç. (2013). Elektronik Ticaret'ten Sosyal Ticaret'e Dönüşüm Sürecinde Ölçümleme. Derin Yayınları: İstanbul.

Tuncer, S., Özata, F. Z., Akar, E. ve Öztürk, M. C. (2013). Sosyal Medya. Anadolu Üniversitesi Yayınları: Eskişehir.

Valkenburg, P. M., Peter, J. and Schouten, A. P. (2006). Friend Networking Sites and Their Relationship To Adolescents' Well-being and Social SelfEsteem. *CyberPsychology& Behavior*, 9(5), 584-590.

Van Dijk, J. (2016). Ağ Toplumu. (Çev. Ö. Sakin), Kafka Epsilon Yayıncılık: İstanbul.

Wolfsfeld, G., Segev, E. and Sheafer, T. (2013). Social media and the Arab Spring: Politics comes first. *The International Journal of Press/Politics*, *18*(2), 115-137.

Zarrella, D. (2010). The social media marketing book. O'Reilly Media: Canada.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ- 4

ANTRENMAN

YAZARLAR:

Dr. Ahmet ATLI
Dr. Azize BİNGÖL DIEDHIOU
Dr. Bilal BİÇER
Dr. Bülent DURAN
Dr. Mürşit Ceyhun BİRİNCİ
Dr. Emre ŞİMŞEK
Dr. Fatih GÜR
Dr. Recep Fatih KAYHAN
Dr. Faruk AKÇINAR
Dr. Mehmet KARTAL
Dr. Murat ÇELEBİ
Dr. Nuray GÜNEY
Dr. Ramazan CEYLAN
Dr. Özkan GÜLER
Dr. Tamer CİVİL
Doktorant. Eren BOZYILAN
Doktorant. Erhan IŞIKDEMİR
Doktorant. Esra KÜRKCÜ AKGÖNÜL
Doktorant. Gamze MURATHAN
Doktorant. Raci KARAYİĞİT
Doktorant. Serkan DAĞDELEN
Doktorant. Ulaş Can YILDIRIM
Doktorant. Yavuz YASUL
Uzm. İrem Kübra DEMİREZEN
Uzm. Raşit DEMİRYAS

EDİTÖRLER

Doç. Dr. Gökmen ÖZEN [1]

Prof. Dr. Hürmüz KOÇ [1]

[1] Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Çanakkale/TÜRKİYE.
gokmenozen44@gmail.com & hurmuzkoc@gmail.com

EFEAKADEMİ

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ- 4

Kitap Adı: Sporun Kavramsal Temelleri-4 (Antrenman)

Editör: Doç. Dr. Gökmen ÖZEN & Prof. Dr. Hürmüz KOÇ

ISBN:

1. Baskı: Ekim 2020

Bu eserin yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARINA aittir, tüm hakları saklıdır. Kitabın tamamı veya bir kısmı 5846 sayılı kanun hükmüne göre; kitabı yayınlayan firmanın ve yazarların önceden izni olmadan elektronik, mekanik, fotokopi veya herhangi bir kayıt sistemiyle çoğaltılamaz, yayınlanamaz, depolanamaz. Kitap içerisindeki bölümlerdeki yazıların hukuki sorumluluğu o bölümün yazarına aittir.

KÜTÜPHANE KARTI

ÖZEN, Gökmen & KOÇ, Hürmüz
Sporun Kavramsal Temelleri-4 (Antrenman)
1. Basım, 410s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar Kelimeler:
1. Spor, 2. Antrenman, 3. Beden Eğitimi, 4. Temel kavramlar

Dizgi/Mizanpaj: Doç. Dr. Gökmen ÖZEN

Sertifika No: 43370

Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü Yemekhane Binası
Güngören/Esenler/İSTANBUL
0212 482 22 00 / www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü Yemekhane Binası
Güngören / Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13 / www.ofis2005.com.

EFEAKADEMİ

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-4

BÖLÜMLER

1. Bölüm: ANTRENMAN BİLİMİ **7-21**
Doktorant. Erhan IŞIKDEMİR & Uzm. İrem Kübra DEMİREZEN

2. Bölüm: ISINMA ve SOĞUMA **23-46**
Dr. Faruk AKÇINAR & Doktorant. Yavuz YASUL

3. Bölüm: YÜKLENME **47-60**
Dr. Bilal BİÇER

4. Bölüm: SÜPERKOMPENZASYON **61-69**
Doktorant. Ulaş Can YILDIRIM

5. Bölüm: TOPARLANMA **71-92**
Doç. Dr. Fatih MURATHAN

6. Bölüm: SÜRANTRENMAN **93-109**
Dr. Ahmet ATLI

7. Bölüm: ANTRENMANA ADAPTASYON **111-119**
Doktorant. Raci KARAYİĞİT

8. Bölüm: PERYODİZASYON **121-150**
Dr. Emre ŞİMŞEK

9. Bölüm: DETRAINING **151-160**
Dr. Özkan GÜLER

10. Bölüm: DİRENÇ ANTRENMANLARI **151-187**
Dr. Recep Fatih KAYHAN

11. Bölüm: DAYANIKLILIK ANTRENMANLARI **189-228**
Doktorant. Esra KÜRKCÜ AKGÖNÜL

12. Bölüm: SPRİNT ANTRENMANLARI **229-246**
Dr. Bülent DURAN

13. Bölüm: HIIT (Yüksek Şiddetli İnterval Antrenmanlar) **247-266**
Dr. Azize BİNGÖL DIEDHIOU

14. Bölüm: PLİOMETRİK ANTRENMAN **267-292**
Dr. Recep Fatih KAYHAN

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-4

BÖLÜMLER

15. Bölüm: KOR (CORE) ANTRENMAN **293-308**
Dr. Fatih GÜR

16. Bölüm: AKUATİK ANTRENMAN **309-327**
Dr. Ramazan CEYLAN

17. Bölüm: DAİRESEL (CIRCUIT) ANTRENMAN **329-345**
Dr. Ahmet ATLI

18. Bölüm: ÇOCUKLARDA ANTRENMAN **347-362**
Doktorant. Serkan DAĞDELEN

19. Bölüm: HİPERTROFİ ANTRENMANI **363-379**
Dr. Murat ÇELEBİ

20. Bölüm: ZİHİNSEL ANTRENMAN **381-398**
Doktorant. Gamze MURATHAN& Doktorant. Eren BOZYILAN

21. Bölüm: SANAL GERÇEKLİK (VR) ANTRENMANI **399-428**
Dr. Mehmet KARTAL

22. Bölüm: ANTRENMAN PERİYODUNDA DİNLENME ve UYKU **429-439**
Dr. Mürşit Ceyhun BİRİNCİ

23. Bölüm: ANTRENMANDA PERFORMANS ANALİZİ **441-465**
Dr. Tamer CİVİL

24. Bölüm: ANTRENMAN TEKNOLOJİLERİ **467-474**
Doktorant. Raci KARAYİĞİT

25. Bölüm: ANTRENÖRLÜK **475-486**
Doktorant. Selin BURUCU

26. Bölüm: KİŞİSEL ANTRENÖRLÜK (Personal Trainer) **489-494**
Master Trainer. Raşit DEMİRYAS

27. Bölüm: ANTRENÖR FELSEFESİ **495-507**
Uzm. Nuray GÜNEY

ÖNSÖZ

Doç. Dr. Gökmen ÖZEN
Prof. Dr. Hürmüz KOÇ

Spor insanların doğaya veya diğer insanlara üstün gelme çabasından dayanan bir organizasyondur. Günümüzde spor artan sporcu ve izleyici kitlesiyle birlikte büyük bir ekonomik pazar yaratmıştır. Bu büyük pazardan maddi kazanım elde etmek isteyen kulüpler ve sporcular ciddi bir rekabet içerisindedir. Sporcuların bu rekabette öne geçmesini sağlayan en temel faktör düzenli ve verimli antrenmandır. Bu doğrultuda antrenman bilimi her geçen gün gelişen ve büyüyen bir çalışma olmuştur.

Günümüzde spor bilimlerinin en dinamik alt bilim dallarından olan antrenman bilimi güçlü kavramsal temeller üzerine kurulu ve her geçen gün literatürünü güncelleyen bir yapıdadır. Son yıllarda yeni antrenman modelleri ve uygulamaları konusunda bilimsel çalışmalar yapılmakta yeni kavramlar literatüre girmektedir. Sporun Kavramsal Temelleri kitap serimizin bu dördüncü kitabında "antrenman" teması ele alınarak en temel ve en güncel kavramları spor bilimleri alanında uzman akademisyenlerin kaleminden siz değerli okuyucularımızla paylaşmayı amaçladık.

"Sporun Kavramsal Temelleri-4: Antrenman" kitabına özveriyle çaba harcayan ve emeği geçen bölüm yazarı akademisyen arkadaşlarımıza gönülden teşekkür ederiz.

Saygılarımızla…

BÖLÜM KAYNAKLARI

Açıkada C, (2018) Antrenman Bilimi: Antrenman İlkeleri, Peridizasyon ve Form İlkeleri, Spor Yayın Evi ve Kitapevi, 31-129.

Bangsbo J. (1994). Energy demands in competitive soccer, Journal of Sports Sciences, 12:sup1, S5-S12, DOI: 10.1080/02640414.1994.12059272.

Billat LV. (1996). Use of blood lactate measurements or prediction of exercise performance and control of training. Sports Medicine, 22, 157-175.

Billat LV. (2001). Interval training for performance:a scientific and empirical practice special recommendations for middle and long-distance running. part ı: aerobic ınterval training. Sports Medicine, 31(1),13-31.

Blocquiaux S, Gorskib T, Van Roiea E, Ramaekersc M., Van Thienenc R., Nielens H, et al. (2020) The effect of resistance training, detraining and retraining on muscle strength and power, myofibre size, satellite cells and myonuclei in older men. Experimental Gerontology, 133:110860.

Bompa TO, Haff GG. (2009). Periodization: Theory and methodology of training. Champaign, IL: Human Kinetics:156-160.

Bompa TO. Çvr: Bağırgan T. (2011). Antrenman kuramı ve yöntemi: s:340-341, Bağırgan Yayıncılık, Ankara.

Buchheit M, Laursen PB. (2013). High-Intensity Interval Training, Solutions to the Programming Puzzle Part I: Cardiopulmonary Emphasis, Sports Medicine, 43, 313–338, DOI:10.1007/s40279-013-0029-x.

Buchheit M, Laursen PB. (2013). High-ıntensity ınterval training, solutions to the programming puzzle part II: Anaerobic energy, neuromuscular load and practical applications, Sports Medicine, 43, 927–954.

Buchheit M, Mendez-Villanueva A, Quod MJ, Quesnel T, Ahmaidi, S. (2010). Improving acceleration and repeated sprint ability in well-trained adolescent handball players: speed vs. sprint ınterval training. International Journal of Sports Physiology Performance, 5(2), 152-64.

Castagna C, Manzi V, D'ottavio S, Annino G, Padua E, Bishop D. (2007). Relation between maximal aerobic power and the ability to repeated sprint test in young basketbol players. Journal of Strength and Conditioning Research: 21, 1172-76.

Dellal A, Chamari K, Pintus A, Girard O, Cotte T, Keller D. (2008). Heart rate responses during small-sided games and short ıntermittent running

training in elite soccer players:A comparative study. Journal of Strength Conditioning Research: 22: 1449–1457.

Duarte R, Batalha N, Folgado H, Sampaio J. (2009). Effects of exercise duration and number of players in heart rate responses and technical skills during futsal small-sided games. International Journal The Open Sports Sciences Journal, 2, 1-5.

Fleck, S. (1994) Detraining: Its effects on endurance and strenght. Strenght and Conditioning, 22-27.

Gibala MJ, McGee SL. (2008). Metabolic adaptations to short-term high-ıntensity ınterval training: A little pain for a lot of gain?. Exercise Sport Science Review, 36, 58-63.

Girard O, Mendez-Villanueva A, Bishop D. (2011). Repeated-sprint ability Part I: Factors contributing to fatigue. Sports Medicine, 41(8), 673-94.

Helgerud, J., Hkydal, K., Wang, E., Karlsen, T., Berg, P., Bjerkaas, et al. (2007). Aerobic high-ıntensity ıntervals ımprove vo2max more than moderate training. J AM Col Sports Med,665-671.

Hoff J., Wisløff U., Engen LC., Kemi OJ., Helgerud J. (2002) Soccer specific aerobic endurance training. British Journal of Sports Science. 36,218–221.

Köklü, Y. (2012) A Comparison of physiological responses to various ıntermittent and continuous small-sided games in young soccer players, Journal of Human Kinetics: p:89-96 .

Köklü, Y. Aşçı A. Ünver Koçak, F. Alemdaroğlu, BU. Dündar, U. (2011). Comparison of the physiological responses to different small-sided games ın elite young soccer players, Journal of Strength and Conditioning Research: 25(6),1522–1528.

Köklü Y, Sert, Ö, Alemdaroğlu U, Arslan Y. (2015). Comparison of the physiological responses and time-motion characteristics of young soccer players in small-sided games: The effect of goalkeeper. The Journal of Strength and Conditioning Research, 4,964-971.

Reilly, T. (2007). The Science of Training – Soccer: A Scientific Approach to Developing Strength, Speed and Endurance, s, 72-74.

Stone MH, O'Bryant HS, Schilling BK, Johnson RL, Pierce KC, Haff G, Koch AJ. (1999) Periodization: Effects of Munipulating Volüme and Intensity, Strength and Conditioning Journal. 21(3),54.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ- 4

ISINMA ve SOĞUMA

Yazarlar

Dr. Faruk AKÇINAR [1]

Doktorant. Yavuz YASUL [2]

2.Bölüm

[1]İnönü Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Antrenörlük Eğitimi Bölümü, Malatya/TÜRKİYE.
https://orcid.org/0000-0003-2751-1743, farukakcinar@inonu.edu.tr
[2]İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri ABD, Malatya/TÜRKİYE.
https://orcid.org/0000-0002-9458-1664, yavuzyasul@gmail.com

BÖLÜM KAYNAKLARI

Abanoz B, Beyleroğlu M, Şahin G, Çelik N. (2018). Isınma Öncesi Yapılan Lokal Spor Masajının Futbolcularda Bazı Performans Değerlerine Etkisinin İncelenmesi. Social Sciences Studies Journal, 4(18), 1774-1779.

Aktepe K. (2013). Sporda Zihinsel Performans. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Akgün N. (1986). Egzersiz Fizyolojisi, 1. Cilt, İzmir, Gökçe Ofset Matbaacılık.

Asmussen E, Bøje O. (1945). Body temperature and capacity for work. Acta Physiol Scand, 10 (1),1–22.

Barcroft J, King WOR. (1909). The effect of temperature on the dissoci exeration curve of blood. J Physiol 39, 374-84.

Barcroft H, Edholm OG. (1943). The effect of temperature on blood flow and deep temperature in the human forearm. J Physiol, 102, 5-12.

Bailey SJ, Wilkerson DP, Fulford J, et al. (2012). Influence of passive lower-body heating on muscle metabolic perturbation and highintensity exercise tolerance in humans. Eur J Appl Physiol, 112(10),69–76.

Bergstrom J, Hermansen L, Hultman E, et al. (1967). Diet, muscle, glycogen and physical performance. Acta Physiol Scand, 71, 140-50.

Bergh U, Ekblom B. (1979). Influence of muscle temperature on maximal muscle strength and power output in human skeletal muscles. Acta Physiol Scand, 107(1), 33–7.

Buchthal F, Kaiser E, Knappeis GG. (1944) Elasticity, viscosity and plasticity in the cross striated muscle fibre. Acta Physiol Scand, 8, 16-37.

Broussal A, Ganneau D. S. Isınama (2019). In: Turan T, Bağırgan T. Çağdaş yaklaşımla yüksek şiddetli antrenman. Spor Yayınevi ve Kitapevi Ankara, 12-16.

Bishop PA, Jones E, Woods AK. (2008). Journal of strength and conditioning research. J Appl Physiol, 22 (10),15-24.

Cannnel JJ, Hollis BW, Sorenson MB, Taft TN, Anderson JJ. (2009). Athletic performance and vitamin D. Medicine & Science in Sports & Exercise, 41(5),1102-1110.

Çolak M. ve Çetin E. (2010). Bayanlara Uygulanan Farklı Isınma Protokollerinin Eklem Hareket Genişliği Ve Esneklik Üzerine Etkileri. Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Tıp Dergisi 24(1), 1-8.

David Bishop. (2003). Potential Mechanisms and the Effects of Passive Warm Up on Exercise Performance. Sport Med, 33 (6) 439-454.

Enoka RM. (1994). Acute adaptations. In: Enoka RM, editor. Neuromechanical basis of kinesiology. 2nd ed. Champaign (IL): Human Kinetics, 271-302.

Eniseler N. (2010). Bilimin ışığında futbol antrenmanı. 1. Baskı, İzmir, Birleşik Matbaacılık, 334–54.

Febbraio MA, Carey MF, Snow RJ, et al. (1996). Influence of elevated muscle temperature on metabolism during intense, dynamic exercise. Am J Physiol, 271 (40), 1-5.

Febbraio MA. (2000). Does muscle function and metabolism affect exercise performance in the heat? Exerc Sport Sci Rev, 28 (4),1-6.

Febbraio MA. (1999). Temperature, muscle metabolism and performance. In: Lamb DL, Murray R, editors. Perspectives in exercise science and sports medicine. Carmel (IN): Cooper Publishing Group, 3,15-53.

Fink WJ, Costill DL, Van Handel PJ. 1975. Leg muscle metabolism during exercise in the heat and cold. Eur J Appl Physiol, 34, 183-90.

Gonza´lez-Alonso J, Calbet JA. (2003) Reductions in systemic and skeletal muscle blood flow and oxygen delivery limit maximal aerobic capacity in humans. Circulation, 107(6):24–30.

Gray SR, So¨derlund K, Ferguson RA. (2008). ATP and phosphocreatine utilization in single human muscle fibres during the development of maximal power output at elevated muscle temperatures. J Sports Sci, 26(7), 1–7.

Gray SR, De Vito G, Nimmo MA, et al. (2006). Skeletal muscle ATP turnover and muscle fiber conduction velocity are elevated at higher muscle temperatures during maximal power output development in humans. Am J Physiol Regul Integr Comp Physiol, 290(2), 76–82.

Gray SR., Soderlund K., Watson M., et al. (2011). Skeletal muscle ATP turnover and single fibre ATP and PCr content during intense exercise at different muscle temperatures in humans. Pflu¨gers Arch. 462(6), 85–93.

Karatzaferi C., Chinn MK., Cooke R. (2004). The force exerted by a muscle cross-bridge depends directly on the strength of the actomyosin bond. Biophys J, 87(4), 25–44.

Karvonen J. (1992). Importance of warm up and cool down on exercise performance. In: Karvonen J, Lemon PWR, Iliev I, editors. Medicine and sports training and coaching. Basel: Karger, 190-213.

Keskin B. ve Ateş O. (2013). Genç Futbolculara Akut Uygulanan Farklı EsnetmeYöntemlerinin Patlayıcı Güce etkisi. İÜ Spor Bilimleri Dergisi, 6(1).

Kenefick R. W. and Cheuvront S.N. (2012). Hydration for recreational sport and physical activity. Nutrition Reviews, 70 Suppl 2, 197-142.

Koehle M.S., Cheng I and Sporer B (2014). Canadian Academy of Sport and Exercise Medicine position statement: athletes at high altitude. Clinical Journal of Spor Medicine, 24 (2), 120-127.

Kozlowski S, Brzezinska Z, Kruk B, et al. (1985). Exercise hyperthermia as a factor limiting physical performance: tem perature effect on muscle metabolism. J Appl Physiol, 59 (3), 66-73.

Köseoğlu A, Kin A. (2008). Supramaksimal bir bacak egzersizi sonrası farklı sürelerde uygulanan bacak masajının toparlanmaya etkisi. 10.Uluslararası Spor BilimleriKongresi Özet Kitabı, 49.

Lakie M, Robson LG. 1988. Thixotropic changes in human muscle stiffness and the effects of fatigue. Q J Exp Physiol, 73, 487-500.

Larson-Mayer D.E. and Willis KS. (2010). Vitamin D and athletes. Current Sport Medicine Reports, 9 (4), 220-226.

Mis ve Aydın (2001). Türk Halk Oyunlarında Biomotorsal Özelliklerin Gelişimi. Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi. Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Muratlı S., Kalyoncu O., Şahin G. (2001). Antrenman ve müsabaka. Yalım Yayıncılık, İstanbul.

Pearce AJ, Rowe GS, Whyte DG. (2012). Neural conduction and excitability following a simple warm up. J Sci Med Sport, 15(2), 4–8.

McCutcheon LJ, Geor RJ, Hinchcliff KW. (1999). Effects of prior exercise on muscle metabolism during sprint exercise in humans. J Appl Physiol, 87 (5), 14-22.

McGowan C. J., Pyne D. B., Thompson K. G., Rattray B. (2015). Warm-up strategies for sport and exercise: mechanisms and applications. Sports medicine, 45(11), 1523-1546.

Poole DC, Jones AM. (2012). Oxygen uptake kinetics. Compr Physiol, 33–96.

Price MJ, Campbell IG. (1997). Thermoregulatory responses of paraplegic and able-bodied athletes at rest and during prolonged upper body exercise and passive recovery. Eur J Appl Physiol, 76, 52-60.

Proske V, Morgan DL, Gregory JE. (1993). Thixotropy in skeletal muscle spindles: a review. Prog Neurobiol, 41, 5-21.

Racinais S,Oksa J. (2010).Temperature and neuromuscular function.Scand J Med Sci Sports, 20(3),1–18.

Reeser J.C., Bahr R. (Ed.) (2002). Handbook of Sports Medicine and Science, Volleyball, FİVB, IOC Publication, Blackwell Science, 45-61.

Renklikurt T. (1991). Isınma, Türkiye futbol federasyonu futbol kondisyon el kitabı, Ankara.

Romer LM, Barrington JP, Jeukendrup AE. (2001). Effects of oral creatine supplementation on high intensity, intermittent exer cise performance in competitive squash players. Int J Sports Med, 22, 46-52.

Sargeant AJ. (1987). Effect of muscle temperature on leg extension force and short-term power output in humans. Eur J Appl Physiol Occup Physiol, 56 (6), 3–8.

Sale DG. (2002). Postactivation potentiation: role in human performance. Exerc Sport Sci Rev, 30(3), 38–43.

Saltin B, Gagge AP, Stolwijk JAJ. (1968). Muscle temperature during submaximal exercise in man. J Appl Physiol, 25, 679-88.

Sevim, Y. (1997). Antrenman Bilgisi. Ankara: Tutibay Yayınevi.

Silbernnagl S., ve Despopulas A. (1989). Fizyoloji Atlası. Çeviri: Hariri N., Sermet Matbaası, 178-179.

Taşkın, H. (2002). Aktif ve pasif (masaj) ısınmanın anaerobik güce etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Ünlü, N.K. (1992). Isınmanın fiziki aktivite ve bazı fizyolojik değerler üzerine etkisi, (Yüksek lisans tezi), Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Wiktorsson-Muller M, Oberg B, Ekstrand J, et al. (1983). Effects of warming up, massage, and stretching on range of motion and muscle strength in the lower extremity. Am J Sports Med, 11 (4), 49-52.

Wiegner AW. (1987). Mechanism of thixotropic behaviour at relaxed joints in the rat. J Appl Physiol, 62, 15-21.

Wright V, Johns RJ. (1961). Quantitative and qualitative analysis of joint stiffness in normal subjects and in patients with connective tissue disease. Ann Rheum Dis, 20, 36-46.

Wright V. (1973). Stiffness: a review of it's measurement and physio logical importance. Physiotherapy, 59, 59-111.

İnternet Kaynakları

URL1: https://www.redbull.com/tr-tr/isinma-ve-soguma-hareketlerinin-onemi.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ- 4

YÜKLENME

Yazar

Dr. Bilal BİÇER [1]

3.Bölüm

[1] Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Antrenörlük Eğitimi Bölümü, Hatay/TÜRKİYE.
https://orcid.org/0000-0003-2403-9922
bbicer@mku.edu.tr

BÖLÜM KAYNAKLARI

Bhavna M, Sarika SJ. (2010). Effects of concentric vs eccentric loading on cardiovascular variables. Afr J Health Sci, 17, 47-51.

Bompa TO, Haff GG. (2017). Dönemleme Antrenman Kuramı ve Yöntemi. Ankara: Spor Yayınevi ve Kitabevi.

Chaudhary S, Kang MK, Sandhu JS. (2010). The effects of aerobic versus resistance training on cardiovascular fitness in obese sedentary females. Asian J. Sports Med, 1, 177-84.

Dankel SJ ve ark. (2017). Frequency: The overlooked resistance training variable for inducing muscle hypertrophy?. Sports Med, 47, 799-805.

Dündar U. (2017). Antrenman Teorisi. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Impellizzeri FM, Marcora SM, Coutts AJ. (2019). Internal and External Training Load: 15 Years On. Int. J. Sports Physiol. Perform. 14(2),270-273.

Jones AM, Carter H. (2000). The Effect of Endurance Training on Parameters of Aerobic Fitness. Sports Med, 29, 373–386.

Muratlı S. (2005). Antrenman ve Müsabaka İstanbul: Yaylım Yayıncılık.

Plowman SA, Smith DL. (2011). Exercise Physiology: for Health, Fitness, and Performance. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins.

Powers Scott K, Howley Edward T. (2018). Exercise physiology : Theory And Application To Fitness and Performance. Tenth edition. New York: McGraw-Hill Education.

Schoenfeld BJ ve ark. (2016). Dose-response relationship between weekly resistance training volume and increases in muscle mass: A systematic review and meta-analysis. J. Sports Sci, 35(11), 1073-82.

Soligard T, Schwellnus M, Alonso J, ve ark. (2016) How much is too much? (Part 1) International Olympic Committee consensus statement on load in sport and risk of injury. British Journal of Sports Medicine, 50:1030-1041.

Weaving D ve ark. (2020). The relative contribution of training intensity and duration to daily measures of training load in professional rugby league and union. J. Sports Sci, 38(14), 1674-81.

Zahradník D, Korvas P. (2012). The Introduction into Sports Training. Brno: Masaryk University.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ- 4

SÜPERKOMPENZASYON (Fazla Tamamlama)

Yazar

Doktorant. Ulaş Can YILDIRIM [1]

4.Bölüm

[1] Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü,
Spor Bilimleri Ana Bilim Dalı, Ankara/TÜRKİYE.
https://orcid.org/0000-0001-7767-8416
ulascanyldrm.ucy@gmail.com

BÖLÜM KAYNAKLARI

Açıkada C. (2018). Antrenman Bilimi. Ankara: Spor Yayınevi ve Kitabevi

Bompa TO. (1999). Periodization Training: Theory and Methodology-4Th: Theory And Methodology-4Th. Human Kinetics Publishers.

Bompa TO, Buzzichelli C. (2018). Periodization-: theory and methodology of training. Human kinetics.

Harris RC, Edwards RHT, Hultman, E., Nordesjö LO, Nylind B, Sahlin K. (1976). The Time Course Of Phosphorylcreatine Resynthesis During Recovery Of The Quadriceps Muscle İn Man. Pflügers Archiv, 367(2), 137-142.

Gollnick PD, Saltin B. (1982). Significance of skeletal muscle oxidative enzyme enhancement with endurance training. *Clinical physiology*, *2*(1), 1-12.

Karayiğit R. (2020). Hız ve Çabukluk. (e.d. Özen G., Atar Ö.). Sporun Kavramsal Temelleri 2 (s. 219-231). İstanbul: Efe Akademi Yayınevi.

Koutedakis Y. (2000). " Burnout" İn Dance: The Physiological Viewpoint. Collections, 1089, 313X.

Mckenzie G. (1981). Effects Of Frequency Of Weight Training On Muscle Strength Enhancement.

Nicol C, Avela J, Komi PV. (2006). The Stretch-Shortening Cycle. Sports Medicine, 36(11), 977-999.

Siff MC. (2003). Supertraining. Supertraining Institute.

Sharp NC, Boreham C. (1999). The Fit And Healthy Dancer. John Wiley.

Tesch, P. (1980). Muscle Fatıgue In Man Wıth Specıal Reference To Lactate Accumulatıon Durıng Short Terne Intense Exercıse.

Viru A. (2002). Early contributions of Russian stress and exercise physiologists. *Journal of Applied Physiology*, *92*(4), 1378-1382.

Whyte GP. (Ed.). (2006). The Physiology Of Training. Churchill Livingstone/Elsevier.

Zatsiorsky VM, Kraemer WJ. (2006). Science and practice of strength training. Human Kinetics. *Zatsiorsky.–2006.–264 c*.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ- 4

TOPARLANMA

Yazar

Doç. Dr. Fatih MURATHAN [1]

5.Bölüm

[1] Adıyaman Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu,
Antrenörlük Eğitimi Bölümü, Adıyaman/TÜRKİYE
ttps://orcid.org/0000-0001-8887-4463
fmurathan@adıyaman.edu.tr

BÖLÜM KAYNAKLARI

Afaghi A, O'connor H, Chow CM. (2007). High-glycemic-index carbohydrate meals shorten sleep onset. Am J Clin Nutr. 85(2),426-30.

Ahmaidi S, et. al. (1996). Effects of active recovery on plasma lactate and anaerobic power following repeated intensive exercise. Med Sci Sports Exerc; 28,450-6.

Akerstedt T, Nilsson PM. (2003), Sleep as restitution: an introduction. J Intern Med. 254(1),6-12.

Ağgön E. (2012). Genç Kayakla Atlamacılarda Gevşeme Egzersizlerinin Bazı Stres Hormonları ve Proteinleri Üzerine Etkisi. Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.

Alemdaroğlu U, Koz M. (2011). Egzersiz sonrası toparlanma: toparlanma çeşitleri ve yöntemleri. Turkiye Klinikleri J Sports Sci;3(1).

Allen DG, Lamb GD, Westerblad H (2008). Skeletal muscle fatigue: Cellular mechanisms. Physiol Rev. 88: 287–332.

Aslan A, Güvenç A, Hazır T, Açıkada C. Genç (2011). Futbolcularda yüksek şiddette yüklenme sonrasında toparlanma dinamikleri. Hacettepe Journal of Sport Sciences, 22 (3). 93–10.

Bandelow S, Maughan R, Shirreffs S, et al. (2010). The effects of exercise, heat, cooling and rehydration strategies on cognitive function in football players. Scand J Med Sci Sports. 20:148-60.

Barnett A. (2006). Using recovery modalities between training sessions in elite athletes does it help?Sports Med.;36(9):781-96.

Beyazova, M. Kutsal, Y.G. (2000). Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon Cilt 1, Güneş Kitabevi, s:849,850.

Bishop AP, Eric J, Krista W. (2008). Recovery from training: a brief review. J Strenght Cond Res;22(3):1015-24.

Bieuzen, F., Bleakley, C. M. ve Costello, J. T. (2013). Contrast water therapy and exercise induced muscle damage: a systematic review and meta-analysis. PloS one, 8(4). e62356.

Bompa TO, Gregory H. (2000). Rest and Recovery. In: Bahrke MS, Ewing S, eds. Periodization: Theoryand Methodology of Training. 5th ed.Leeds: Human Kinetics Publishers;99-107.

Bompa, T. O., Pasquale Di, M., Cornacchia, J. L. (2003). Nitelikli Kuvvet Antrenmanı (T. Bağırgan, Çev.). Ankara: Bağırgan yayınevi. (2017).

Bosak, A., Bishop, P., Green, J., & Hawver, G. (2009). Impact of Cold Water Immersion on 5km Racing Performance. Sport Journal, 12(2).

Cian C, Barraud PA, Melin B, et al. (2001). Effects of fluid ingestion on cognitive function after heat stress or exercise-induced dehydration. Int J Psychophysiol. 42(3):243-51.

Cochrane, D. J. (2004). Alternating hot and cold water immersion for athlete recovery: a review. Physical Therapy in Sport, 5(1), 26-32.

Cupal, D. D., & Brewer, B. W. (2001). Effects of relaxation and guided imagery on knee strength, reinjury anxiety, and pain following anterior cruciate ligament reconstruction. Rehabilitation psychology, 46(1), 28.

Devlin, J., Paton, B., Poole, L., Sun, W., Ferguson, C., Wilson, J., & Kemi, O. J. (2014). Blood lactate clearance after maximal exercise depends on active recovery intensity. Journal of Sports Medicine and Physical Fitness, 54(3), 271-278.

Duchateu J, Semler JG, Enoka RM (2006). Training adaptations in the behavior of human motor units. J Appl Physiol, 101: 1766-1775.

Eston, R. ve Peters, D. (1999). Effects of cold water immersion on the symptoms of exerciseinduced muscle damage. Journal of Sports Sciences, 17(3), 231–238.

Fox EL, Bowers RW, Foss ML. (2011). Beden Eğitimi ve Sporun Fizyolojik Temelleri. 3.Baskı. Ankara, Spor Yayınevi ve Kitabevi, 31–49.

Gunnarsson TP, Christensen PM, Thomassen M, Nielsen LR, Bangsbo J (2013). Effect of Intensified Training on Muscle Ion Kinetics, Fatigue Development And Repeated Short Term Performance In Endurance Trained Cyclists. Am J Physiol Regul Integr Comp Physiol, 305: 811- 821.

Gümüşdağ, H., Egesoy, H., & Cerit, E. (2015). Sporda Toparlanma Stratejileri. Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 8(1), 53-70.

Günay M, Cicioğlu İ. (2001). Spor Fizyolojisi. 1. Baskı. Ankara, Gazi Kitabevi, 75–87.

Günay, M., Tamer, K., & Cicioğlu, İ. (2010). Spor Fizyolojisi ve Performans Ölçümü. Gazi Kitabevi.

Günay, M., Şıktar, E., Şıktar, E. (2017). Antrenman Bilimi, Batman Belediyespor Kültür Eğitim ve Spor Yayınları.

Forghani, M., Aliabadi, S. R., & Firozmandi, A. (2015). The effect of contrast temperature water therapy on blood lactic acid clearance of male students of Mazandaran university of science and technology after exhausting activity. International Journal of Applied Exercise Physiology, 4(2), 51-58.

Fritz S. (1995). Mosby's Fundamentals of Therapeutic Massage., Mosby-Year Books, St. Louis: Inc.

Harbili, E. (1998). Yoğun Egzersizden Sonra Aktif Dinlenmenin Laktik Asit Eliminasyonuna Etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.

Hazar, S. (2004). Egzersize bağlı iskelet ve kas hasarı. SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 2(3), 119–126.

Hoffman JR, Stavsky H, Folk B. (1995). The effect of water restriction on anaerobic power and vertical jumping height in basketball players. Int J Sports Med 16(04):214-8.

Hohenauer, E., Taeymans, J., Baeyens, J.-P., Clarys, P. ve Clijsen, R. (2015). The Effect of Post-Exercise Cryotherapy on Recovery Characteristics: A Systematic Review and Meta- nalysis. PLoS ONE, 10(9), e0139028.

Jain, S., Shapiro, S. L., Swanick, S., Roesch, S. C., Mills, P. J., Bell, I., & Schwartz, G. E. (2007). A randomized controlled trial of mindfulness meditation versus relaxation training: effects on distress, positive states of mind, rumination, and distraction. Annals of behavioral medicine, 33(1), 11-21.

Jemni M, Sands WA, Friemel F, Delamarche P. (2003). Effect of active and passive recovery on blood lactate and performance during simulated competition in high level gymnasts. Can J Appl Physiol;28(2):240-56.

Juel C. (1998). Muscle pH regulation: role of training. Acta Physiol Scand; 162,359-366.

Kanbir O. (2008). Klasik Masaj Dinlendirme, Tedavi, Spor Masajı, Bursa:Ekin Basım Yayın Dağıtım.

Kaya, M, Şenel, Ö. (1999). Maksimal Egzersiz Sonrası Uygulanan Lokal Spor Masajının Kan Laktat Düzeyi, Kan Basıncı Ve Kalp Atım Sayısı Üzerindeki Etkileri. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 4(2), 17-22.

Keller U, Szinnai G, Bilz S, et al. (2003). Effects of changes in hydration on protein, glucose and lipid metabolism in man: impact on health. Eur J Clin Nutr. 57(Suppl2), 69-74.

Kellmann, M., (2002). Enhancing recovery, Champaign, IL, Human Kinetics, p: 6- 10.

Kirkendal DT. (1990). Mechanism of Peripheral Fatique. Med. and sci, in Sports and Exercise, Vol. 22, No: 4, U. S. A. , 444 -449.

Köseoğlu A, Kin A. (2008). Supramaksimal bir bacak egzersizi sonrası farklı sürelerde uygulanan bacak masajının toparlanmaya etkisi. 10.Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi Özet Kitabı, , p. 49.

Krustrup P, Ortenblad N, Nielsen J, Nybo L, Gunnarsson TP, Iaia FM, Madsen K, Stephens F, Greenhaff P, Bangsbo J (2011). Maximal Voluntary Contraction Force, SR Function and Glycogen Resynthesis During The First 72 H After A High-Level Competitive Soccer Game. Eur. J. Appl. Physiol, 111: 2987-2995.

Kurre O. (1997). Massage and the Original Swedish Movements,Virginia University of Virginia Library.; s:7-12.

Lau, S., Berg, K., Latin, R. W., & Noble, J. (2001). Comparison of active and passive recovery of blood lactate and subsequent performance of repeated work bouts in ice hockey players. Journal of Strength and Conditioning Research, 15(3), 367-371.

McCloy Layman E. (1978). Meditation and sports performance. In: Straub WF, ed. Sport psychology: an analysis of athlete behaviour.New York: Mouvement Publications, 1978:169–76.

Mor, A., İpekoğlu, G., Arslanoglu, C., Acar, K., & Arslanoglu, E. (2017). The Effects of Electrostimulation and Core Exercises on Recovery After High-Intensity Exercise. International Journal of Applied Exercise Physiology, 6(4), 46-53.

Mota, M. R., Dantas, R. A. E., Oliveira-Silva, I., Sales, M. M., da Costa Sotero, R., Venâncio, P. E. M., ... & de Lima, F. D. (2017). Effect of self-paced active recovery and passive recovery on blood lactate removal following a 200 m freestyle swimming trial. Open access journal of sports medicine, 8, 155.

Myrer, J. W., Draper, D. O. ve Durrant, E. (1994). Contrast therapy and intramuscular temperature in the human leg. Journal of Athletic Training, 29(4), 318–322.

Nakamura, K., Takahashi, H., Srhmai, S. ve Tanaka, M. (1996). Effects of immersion in tepid bath water on recovery from fatigue after submaximal exercise in man. Ergonomics, 39(2), 257–266.

Nedelec M, McCall A, Carling C, et al. (2013). Recovery in soccer: part ii-recovery strategies. Sports Med. 43(1):9-22.

Reılly T, Ekblom B. (2005). The use of recovery methods post-exercise. J Sports Sci; 23(6): 619-27.

Rutkove, S. B. (2001). Effects of temperature on neuromuscular electrophysiology. Muscle and Nerve, 24(7), 867–882.

Sallinen M, Holm A, Hiltunen J, et al. (2008). Recovery of cognitive performance from sleep debt: do a short rest pause and a single recovery night help? Chronobiol Int. 25(2):279-96.

Sharon AP, Denise LS (2003). Exercise physiology for health, fitness and performance. 2th ed, San Francisco: Benjamin Cummings Publishing.

Silva JM. (1990). An analysis of the training stress syndrome in competitive athletics. J Applied Sport Psychol;2(1):5-20.

Shirreffs SM, Taylor AJ, Leiper JB, et al. (1996). Post-exercise rehydration in man: effects of volume consumed and drink sodium content. Med Sci Sports Exerc. 28(10):1260-71.

Stupnicki R, Gabrys T, Szmatlan UG, Tomaszewski P. (2010). Fitting a single-phase model to the post-exercise changes in heart rate and oxygen uptake. Physiological Research, 59, 357-362

Tomlin, D. L., Wenger, H. A. (2001). The relationship between aerobic fitness and recovery from high intensity intermittent exercise. , (1), 111.

Tuna N. (1997). A'dan Z'ye Masaj. Ankara:Nobel Tıp Kitabevi.

Viru A. (1995). Adaptation in Sport Training. Boca Raton,FL;CRC Press.

Viitasalo, J. T., Niemelä, K., Kaappola, R., Korjus, T., Levola, M., Mononen, H. Rusko, H., ve Takala, T. (1995). Warm underwater water-jet massage improves recovery from intense physical exercise. European Journal of Applied Physiology and Occupational Physiology, 71(5), 431–438.

Yıldiz SA (2012). Aerobik ve Anaerobik Kapasitenin Anlamı Nedir. Solunum Dergisi. 14: 1-8.

Yolcu, M. (2017). "Antrenman Sonrası Dinlenme ve Toparlanma" Https://Musclean Dfitness.Com.Tr/Antrenman-Sonrasi-Dinlenme-ve-Toparlanma/. Retrieved 30.07. 2020

Walker MP., (2008). Cognitive consequences of sleep and sleep loss. Sleep Med.(Suppl1):S29-34.

Waterhouse JM, Minors DS, Waterhouse ME, Reily T, Atkinson G. Keeping in time with your body clock. 1st ed. Oxford: Oxford University Press; p;2003:199.

Web 1; Maximizing Potential 'The Science of Recovery' (2011). Erişim: 04.07.2018, https://www.slideshare.net/kinemedics/recovery-doug-stacey-csts-march-2011

Web 2; Recovery For Endurance Athletes. (2012). Erişim: 04.07.2020, https://www.slideshare.net/ParksideSportsPhysio/recovery-for-endurance-athletes

Weinberg RS, Comar W. (1994). The effectiveness of psychological interventions in competitive sport. Sports Med, 18:406–18.

Wigernæs, I., Høstmark, A. T., Strømme, S. B., Kierulf, P., & Birkeland, K. (2001). Active recovery and post-exercise white blood cell count, free fatty acids, and hormones in endurance athletes. European journal of applied physiology, 84(4), 358-366.

Wilcock, I. M., Cronin, J. B. ve Hing, W. A. (2006a). Physiological response to water immersion: A method for sport recovery? Sports Medicine.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ- 4

SÜRANTRENMAN

Yazar

Dr. Ahmet ATLI [1]

6. Bölüm

[1] Iğdır Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu
Antrenörlük Eğitimi Bölümü, Iğdır/TÜRKİYE.
https://orcid.org/0000-0002-7516-2675
atliahmett@gmail.com

BÖLÜM KAYNAKLARI

Armstrong LE, Vanheest JL. (2002). The unknown mechanism of the overtraining syndrome. Sports Med, 32,185-209.

Aubert AE, Seps B, Beckers F. (2003). Heart rate variability in athletes. Sport Med, 33(12),889-919.

Carfagno DG, Hendrix JC. (2014). Overtraining syndrome in the athlete: current clinical practice. Curr Sports Med Rep, 13(1),45-51.

Chrousos G. (2000). Stress, chronic inflammation, and emotional and physical well-being: Concurrent effects and chronic sequelae. J. Allergy Clin. Immunol, 106,275-291.

Edmonds RC, Sinclair WH, Leicht AS. (2013). The effect of weekly training and a game on heart rate variability in elite youth Rugby League players. Int J Sports Med, 34(12),1087-92.

Gleeson M. (2000). The scientific basis of practical strategies to maintain immunocompetence in elite athletes. Exerc. Immunol. Review, 6,75-101.

Gleeson M. (2002). Biomechanical and immunological markers of over-training. J. Sports Sci Med, 1(2),31-41.

Günay M, Cicioğlu İ. (1998). Sürantrenman ve sporcu performansı. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 3(1),11-6.

Hawley CJ, Schoene RB, Harmon KG. (2003). Overtraining syndrome: a guide to diagnosis, treatment, and prevention. Phys Sportsmed, 31(6),25-31.

Hiscock N, Mackinnon LT. (1998). A comparison of plasma glutamine concentration in athletes from different sports. Med Sci Sports Exerc, 30(12),1693-6.

Kohut ML, Boehm GW, Moynihan JA. (2001). Prolonged exercise suppresses antigen-specific cytokine response to upper respiratoty infection. J. Appl. Physiol, 90,678-684.

Lehmann M, Gastmann U, Petersen KG, Bach N, Siedel A. (1992). Training-overtraining: Performance, and hormone levels, after a defined increase in training volume versus intensity in experieced middle and long distance runners. J. Sport Med, 26,233-242.

Lewis NA, Redgrave A, Homer M. (2018). Alterations in redox homeostasis during recovery from unexplained underperformance syndrome in an elite international rower. Int J. Sports Physiol Perform, 13(1),107-11.

Mougios V. (2007). Reference intervals for serum creatine kinase in athletes. J. Sports Med, 41(10), 674-8.

Meeusen R, Duclos M, Foster C. (2013). Prevention, diagnosis, and treatment of the overtraining syndrome: joint consensus statement of the European College of Sport Science and the American College of Sports Medicine. Med Sci Sports Exerc, 45(1),186-205.

Perrotta AS, Jeklin AT, Hives BA. (2017). Validity of the elite HRV smartphone application for examining heart rate variability in a field-based setting. J. Strength Cond Res, 31(8),2296-302.

Pichot V, Roche F, Gaspoz JM. (2000). Relation between heart rate variability and training load in middledistance runners. Med Sci Sports Exerc, 32(10),1729-36.

Rowbottom DG, Keast D, Morton AR. (1996). The emerging role of glutamine as an indicator of exercise stress and overtraining. Sports Medicine, 21,80-97.

Smith LL. (2000). Cytokine hypothesis of overtraining: a physiological adaptation to excessive stress?. Med. Sci. Sports Exerc, 32,317-331.

Smith LL. (2003). Overtraining, excessive exercise, and altered immune function: Is this a Th1-versus a Th2-lymphocyte response? Sports Med, 33,347-364.

Simonson SR. (2001). The immune response to resistance training. J. Strength Cond. Res, 15,378-384.

Susta D, Dudnik E, Glazachev OS. (2017). A programme based on repeated hypoxia–hyperoxia exposure and light exercise enhances performance in athletes with overtraining syndrome: a pilot study. Clin Physiol Funct Imaging, 37(3),276-81.

Urhausen, A, Kinderman, W. (2002). Diagnosis of overtraining: What tools do we have? Sports Med, 32,95-102.

Uusitalo ALT. (2001). Overtraining. Making a difficult diagnosis and implementing target treatment. Physician Sports Med, 29,1-13.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ- 4

ANTRENMANA ADAPTASYON

Yazar

Doktorant. Raci KARAYİĞİT [1]

7. Bölüm

[1] Ankara Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi,
Antrenörlük Eğitimi Bölümü, Ankara/TÜRKİYE.
racikarayigit@hotmail.com
https://orcid.org/0000-0001-9058-1918

yıllarda "doğru antrenman-doğru toparlanma" stratejileri ile antrenman adaptasyonlarında maksimal verim elde edilerek daha rekabetçi takımlar, sporcular yaratılabilir.

BÖLÜM KAYNAKLARI

Coffey, V.G., & Hawley, J.A. (2017). Concurrent exercise training: do opposites distract?. *J Physiol.* 595(9), 2883-2896.

Farell, P.A., Joyner, M.J. & Coiozzo, V.J. (2012). ACSM's advanced exercise physiology. *American College of Sports Medicine.* Indianapolis, USA.

Fyfe, J.J., & Loenneke, J.P. (2018). Interpreting adaptation to concurrent compared to single-mode exercise training: some methodological considerations. *Sports Med.* 48, 289-297.

Hughes D.C., Ellefsen,S., & Baar, K. (2018). Adaptations to Endurance and Strength Training. *Cold Spring Harb Perspect Med,* 8 a029769.

Lundby, C., & Jacobs, R.A. (2016). Adaptations to skeletal muscle mitochondria to exercise training. *Exp. Physiol.*101(1), 17-22.

Ratamess, N. (2012). ACSM's foundations of strength training and conditioning. *American College of Sports Medicine.* Indianapolis, USA.

Yıldırım U.C. (2020). Spor Hekimliği. (e.d. Özen G., Dindar M.D.). Sporun Kavramsal Temelleri (s. 151-163). İstanbul: Efe Akademi Yayınevi.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ- 4

PERİYODİZASYON

Yazar

Dr. Emre ŞİMŞEK [1]

8. Bölüm

[1] Erciyes Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Antrenörlük Eğitimi Bölümü, Kayseri/TÜRKİYE.
https://orcid.org/0000-0001-8397-5222
emre.smsk@hotmail.com

BÖLÜM KAYNAKLARI

Açıkada C. (2011). Periyodizasyon Sorunları. 4. Antrenman Bilimi Kongresi 28-30 Haziran. Ankara.

Açıkada C. (2016). Antrenman Periodizasyonu: Tarihsel Sürecin Bilim Boyutu. Hacettepe Journal of Sport Sciences. 27 (3), 133–148.

Astrand P, Rodahi K. (1970). Textbook of work physiology. Newyork: McGraw-Hill.

Bompa TO. (2013). Dönemleme: Antrenman Kuramı ve Yöntemi. (Çev. İ. Keskin, A.B. Tuner, H. Küçükgöz, T. Bağırgan). Ankara: Spor Yayınevi ve Kitabı, Geliştirilmiş ve Düzenlenmiş 4. Baskı. (Orijinal Yayın Tarihi, 2009).

Bradbury DG, Landers GJ, Benjanuvatra N, Goods PSR. (2018). Comparison of Linear and Reverse Linear Periodized Programs With Equated Volume and Intensity For Endurance Running Performance. J Strength Cond Res. 34(5):1345-1353.

Bradley-Popovich GE, Haff GG. (2001). Point/counterpoint. Nonlinear versus linear periodization models. J Strength Cond Res.;23:42–4.

Brown LE, Greenwood M. (2005). Periodization essentials and innovations in resistance training protocols. Strength Cond. J. 27(4):80–85.

Cissik J, Hendrick A, Barnes M. (2008). Challenges Applying Research on Periodization. Strength and Conditioning Journal, 30, 45-51.

Dündar U. (2017). Antrenman Teorisi. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Gamble P. (2006). Periodization of Training for Team Sports Athletes. Strength and Conditioning Journal. 28(5):56–66.

Gandelsman A. Smirnov K. (1970) The physiological foundations of training. Moscow. Cited in Bompa, T. and Haff, G. (2009) Periodisation: Theory and methodology of training. Human Kinetics. Champaigne: Illinois.

Garrett WE, Kirkendall DT. (2000). Nature of Training Effects. In: Exercise and Sport Science. Philadelphia, PA: Lippincott Williams & Wilkins, pp. 67–96.

Graham J. (2002). Periodization Research and Example Application. Strength and Conditioning Journal 24,52-70.

Hahn E. (1977). The transition phase and the psychological preparation. Leichtathletic 28: 377-380.

Harre D. (1982). Trainingslehre. Berlin: Sportverlag.

Hartmann H, Wirth K, Keiner M, Mickel C, Sander A, ve Szilvas E. (2015). Short-term Periodization Models: Effects on Strength and Speed-strength Performance. Sports Med 45:1373–1386.

Hollmann W. (1959). Der arbeits and trainingseinflus auf kresilauf und atmung. Darmstag: Sportwisenshaft.

Issurin VB. (2008). Block Periodization Versus Traditional Training Theory: a Review. J Sports Med Phys Fıtness, 48:65-75.

Issurin VB. (2010). New horizons for the methodology and physiology of training periodization. Sports Med.;40:189–206.

Issurin VB. (2014). Periodization training from ancient precursors to structured block models. Kinesiology, 46(Supplement 1), 3-8.

Kiely J. (2012). Periodization paradigms in the 21st Century: Evidence-led or tradition-driven? International Journal of Sports Physiology and Performance, 7, 242-250.

Koprivica V. (2012). Block Periodization- A breakthrough or a misconception. SportLogia, 8, 163-175.

Matveyev L. (1965). Periodization of Sports Training. Moscow: Fizkultura.

Matveyev L. (1981). Fundamentals of Sports Training. Moscow: Progress Publishers, English translation of the revised Russian edition.

Morehouse L, Miller A. (1971). Physiology of Exercise. St. Louis.

Naclerio F, Moody J, Chapman M. (2013). Applied Periodization: A methodological approach. Journal of Human Sport and Exercise. 8, 350-366.

Ozolin N. (1971). Sovremennaia systenza sportiunol trenirovky (Athlete's training system for competition) Moscow: Fiskultura i Sport.

Pedemonte J. (1986). Foundations of training periodization. Part I: historical outline. National Strength and Conditioning Association Journal. 8,62– 65.

Plisk SS. and Stone MH. (2003). Periodization strategies. Strength Cond J 25: 19–37.

Selye H. (1946). The General Adaptation Syndrome and The Disease of Adaptation. Journal of Clinical Endocrinology, 6, 117–231.

Stone MH, O'Bryant HS, Garhammer J. (1981). A Hypothetical Model for Strength Training. J. Sports Med. Phys. Fitness. 21:342–351.

Stone MH, O'Bryant HS, Schilling BK, Johnson RL, Pierce KC, Haff GG, et al. (1999). Periodization: Effects of manipulating volume and intensity. Part 1. Strength Cond J 21: 56–62.

Verkhoshansky Y. (1998a). Main features of modern scientific sports training theory. New Studies in Athletics, 13, 9-20.

Verkhoshansky Y. (1998b). Organization of the training process. New Studies in Athletics, 13, 21-31.

Wathen D, Baechle TR, Earle RW. (2000). Training variation: Periodization. In: Essentials of Strength Training & Conditioning (2nd. ed.). Baechle and Earle (eds.). Champaign, IL: Human Kinetics, pp. 513–527.

Yakovlev NN. (1967). Biochemistry of Sport: Leipzig.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ- 4

DETRAINING

Yazar

Dr. Özkan GÜLER [1]

9. Bölüm

[1] Ankara Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi,
Antrenörlük Eğitimi Bölümü, Ankara/TÜRKİYE.
https://orcid.org/0000-0002-5713-3395
ozkanguler@msn.com

BÖLÜM KAYNAKLARI

Coyle EF, Martin III WH, Sinacore DR, Joyner MJ, Hagberg JM, Holloszy JO (1984). Time Course of Loss of Adaptations After Stopping Prolonged Intense Endurance Training. Journal of Applied Physiology 57: 1857–1864.

Graves JE, Pollock ML, Leggett SH, Braith RW, Carpenter DM, and Bishop LE. Effect of reduced

Mujika I, Padilla, S. (2001). Cardiorespiratory and metabolic characteristics of detraining in humans. Medicine and science in sports and exercise, 33(3), 413-421.

Mujika I, Padilla S. (2001). Muscular characteristics of detraining in humans. Medicine and science in sports and exercise, 33(8), 1297-1303.

Mujika I, Padilla S. (2000). Detraining: loss of training-induced physiological and performance adaptations. Part I. Sports Medicine, 30(2), 79-87.

Mujika I, Padilla S. (2000). Detraining: loss of training-induced physiological and performance adaptations. Part II. Sports Medicine, 30(3), 145-154.

Powers SK, Howley ET. (2018). Exercise Physiology: theory and application to fitness and performance. 10th Edition

Psilander N, Eftestøl E, Cumming KT, Juvkam I, Ekblom MM, Sunding K, et al. (2019). Effects of training, detraining, and retraining on strength, hypertrophy, and myonuclear number in human skeletal muscle. Journal of applied physiology training frequency on muscular strength. International Journal of Sports Medicine 9: 316–319, 1988.

Staron RS, Leonardi MJ, Karapondo DL, Malicky ES, Falkel JE, Hagerman FC, et al. (1991). Strength and skeletal muscle adaptations in heavy-resistancetrained women after detraining and retraining. Journal of Applied Physiology 70: 631–640.

Van Loon L. (2004). Use of intramuscular triacylglycerol as a substrate source during exercise in humans. Journal of Applied Physiology 97: 1170–1187.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ- 4

DİRENÇ ANRENMANLARI

Yazar

Dr. Recep Fatih KAYHAN [1]

10. Bölüm

[1] Recep Tayyip Erdopan Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Rize/TÜRKİYE.
https://orcid.org/0000-0002-1022-2892
recepfatih.kayhan@erdogan.edu.tr

BÖLÜM KAYNAKLARI

American College of Sports Medicine. (2013). ACSM's Resources for the Personal Trainer. Lippincott Williams & Wilkins.

Atha, J. (1981). Strengthening muscle. Exercise and Sport Sciences Reviews 9, 1-73.

Baker D, Wılson G, Carlyon R. (1994). Generality versus specificity: a comparison of dynamic and isometric measures of strength and speed-strength. Eur. J. Appl. Physiol. 68,350–355.

Bell, GJ, Snydmiller GD, Neary JP, Quinney HA. (1989). The effect of high and low velocity resistance training on anaerobic power output in cyclists. Journal of Human Movement Studies 16: 173-181.

Blattner SE. Noble L. (1979). Relative effects of isokinetic and plyometric training on vertical jumping performance. Research Quarterly 50. 583-588.

Blazevich AJ, Cannavan D, Coleman DR, Horne S. (2007). Influence of concentric and eccentric resistance training on architectural adaptation in human quadriceps muscles. Journal of Applied Physiology, 103:,1565-1575.

Bompa T, Buzzichelli C. (2015). Periodization training for sports, 3e. Human Kinetics.

Bonde-Peterson F. (1960). Muscle training by static, concentric and eccentric contractions. Acta Physiologica Scandinavica 48,406-416.

Chilibeck PD, Calder AW, Sale DG, Webber CE. (1998). A comparison of strength and muscle mass increases during resistance training in young women. European Journal of Applied Physiology 77,170-175.

Doan BK, Newton RU, Marsit JL, Triplett-Mc-Bride NT, Kozaris LP, Fry AC, Kraemer WJ. (2002). The effects of increased eccentric loading on bench press. Journal of Strength and Conditioning Research 16, 9-13.

Dudley, GA, Tesch PA, Miller BJ, Buchanan P. (1991). Importance of eccentric actions in performance adaptations to resistance training. Aviat Space Environ Med. 1991; 62(6): 543–50.

Farthing, JP, Chilibeck PD. (2003). The effects of eccentric and concentric training at different velocities on muscle hypertrophy. European Journal of Applied Physiology 89: 578-586.

Fleck SJ. (1999). Periodized strength training: a critical review. J. Strength Cond. Res. 13:82–89.

Fleck SJ, Kraemer W. (2014). Designing resistance training programs, 4E. Human Kinetics.

Fleck SJ, Kraemer WJ. (1997). Designing Resistance Training Programs, 2nd Ed. Champaign, IL: Human Kinetics Books, 1997, pp. 1–115.

Hakkınen K, Pakarınen A, Alen M, Kauhanen H, Komı PV. (1988). Neuromuscular and hormonal adaptations in athletes to strength training in two years. J. Appl. Physiol. 65:2406–2412.

Hawkins, S.A., Schroeder, E.T., Wiswell, R.A., Jaque, S.V., Marcell, T.J., & Costa, K. (1999). Eccentric muscle action increases site-specific osteogenic response. Medicine & Science in Sports & Exercise 31: 1287-1292.

Knuttgen, K.G., &. Kraemer, W.J. (1987). Terminology and measurement in exercise performance. Journal of Applied Sports Science 1(1): 1–10.

Komi, P.V., & Buskirk, E.R. (1972). Effect of eccentric and concentric muscle conditioning on tension and electrical activity of human muscle. Ergonomics 15: 417-434.

Kraemer, W.J., & Ratamess, N.A. (2004). Fundamentals of resistance training: progression and exercise prescription. Medicine & Science in Sports & Exercise, 36(4), 674-688.

Kraemer, W.J., Nindl, B.C., Ratamess, N.A., Gotshalk, L.A., Volek, J.S., Fleck, S.J., ... & Häkkinen, K.E.I.J.O. (2004). Changes in muscle hypertrophy in women with periodized resistance training. Medicine and science in sports and exercise, 36(4), 697-708.

Mannion, A.F., Jakeman, P.M. & Willan, P.L.T. (1992). Effect of isokinetic training of the knee extensors on isokinetic strength and peak power output during cycling. European Journal of Applied Physiology 65: 370-375.

Marx, J.O., Ratamess, N.A., Nindl, B.C., Gotshalk, L.A., Volek, J.S., Dohi, K., ... & Hakkinen, K. (2001). The effects of single-set vs. periodized multiple-set resistance training on muscular performance and hormonal concentrations in women. Med. Sci. Sports Exerc, 33, 635-643.

Moffroid, M.T., Whipple, R.H., Hofkosh, J., Lowman, E. & Thistle, H. (1969). A study of isokinetic exercise. Physical Therapy 49: 735-747.

Moore, C.A., Weiss, L.W., Schilling, B.K., Fry, A.C. & Li, Y. (2007). Acute effects of augmented eccentric loading on jump squat performance. Journal of Strength and Conditioning Research 21: 372-377.

Muratlı, S., & Hindistan, I. (2018). Sporda kuvvet antrenmanı. Ankara: Spor yayınevi ve kitabevi.

Newton, R., Hakkınen, U.K., Hakkınen, A., Mccormıck, M., Volek, J., & Kraemer, W.J. (2002). Mixed-methods resistance training increases power and strength of young and older men. Med. Sci. Sports Exerc. 34:1367–1375.

Plisk, S.S., Stone, M.H. (2003). Periodization strategies. Strength Cond J. 2003; 25(6): 19–37.

Ploutz, L.L., Tesch, P.A., Bıro, R.L., & Dudley, G.A. (1994). Effect of resistance training on muscle use during exercise. J. Appl. Physiol. 76:1675–1681.

Potteıger, J.A., Judge, L.W., Cerny, J.A., & Potteıger, V.M. (1995). Effects of altering training volume and intensity on body mass, performance, and hormonal concentrations in weight-event athletes. J. Strength Cond. Res. 9:55–58.

Rhea MR, Alvar BA, Ball SD, Burkett LN. (2002). Three sets of weight training superior to 1 set with equal intensity for eliciting strength. J. Strength Cond. Res. 16:525–529.

Sale DG. (2003). Neural adaptation to strength training. In: Strength and Power in Sport, P. V. Komi (Ed.). 2nd Ed. Malden, MA: Blackwell Science, 2003, pp. 281–314.

Selye H. (1976). Forty years of stress research: principal remaining problems and misconceptions. Can. Med. Assoc. J. 115:53–56.

Shepstone TN, Tang JE, Dallaire S, Schuenke MD, Staron RS, Phillips SM. (2005). Shortterm high- vs low-velocity isokinetic lengthening training results in greater hypertrophy of the elbow in young men. Journal of Applied Physiology 98: 1768-1776.

Smith RC, Rutherford OM. (1995). The role of metabolites in strength training I. A comparison of eccentric and concentric contractions. European Journal of Applied Physiology 71: 332-336.

Staron RS, Karapondo DL, Kraemer WJ, Fry AC, Gordon SE, Falkel JE, et al. (1994). Skeletal muscle adaptations during early phase of heavy-resistance training in men and women. Journal of applied physiology, 76(3), 1247-1255.

Stone MH, O'bryant H, Garhammer J. (1981). A Hypothetical model for strength training. J. Sports Med. 21:342–351.

Thistle HG, Hislop HJ, Moffroid M, Lowman EW. (1967). Isokinetic contraction: A new concept in resistive exercise. Archives of Physical Medicine and Rehabilitation 48 279-282.

Willoughby DS. (1993). The effects of meso-cycle-length weight training programs involving periodization and partially equated volumes on upper and lower body strength. J. Strength Cond. Res. 7,2–8.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ- 4

DAYANIKLILIK ANTRENMANLARI

Yazar

Doktorant. Esra KÜRKCÜ AKGÖNÜL [1]

11. Bölüm

[1] *Dokuz Eylül Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi,*
Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü, İzmir/TÜRKİYE.
https://orcid.org/0000-0003-3771-937X
esra.kurkcuakgonul@deu.edu.tr

istenilen düzeyde sonuca ulaşmak, ancak hazırlık döneminde oluşturulan temel dayanıklılık çalışmalarına bağlıdır. Özel dayanıklılık öğeleri spor branşına, sporcunun hedefine, her aktivitenin ergojenezisine, her oyuncunun pozisyonuna bağlı olarak geliştirilmelidir. Müsabaka dayanıklılığı yarışma öncesi evrede ve yarışma döneminde devam ettirilmelidir. Sporcunun ihtiyaçlarına yönelik antrenman planlaması yapılmalıdır. Antrenman şiddeti ile müsabaka şiddetinin uyumu amaçlanmalıdır. Antrenman dönemleri arasında değişik şiddet ve sürelerde egzersiz ve toparlanmaya yer vermek hedef yarışmalar için güçlü zirveye ulaşmaya yol açar. Zirve performansta anahtar üç enerji sisteminde maksimal performansın yakalanmasıdır.

BÖLÜM KAYNAKLARI

Aagaard P, Simonsen EB, Andersen JL, Magnusson P, Dyhre-Poulsen P. (2002). Increased rate of force development and neural drive of human skeletal muscle following resistance training. *Journal of applied physiology*, *93*(4), 1318-1326.

Abernethy PJ, Thayer R, Taylor AW. (1990). Acute and Chronic Repsonses of Skeletal Muscle to Endurance and Sprint Exercise. A review. Sports Med. 10: 365-389.

Acevedo EO, Goldfarb AH. (1989). Increased training intensity effects on plasma lactate, ventilatory threshold, and endurance. *Medicine and science in sports and exercise*, *21*(5), 563-568.

Açıkada C. (2004). Çocuk ve Antrenman. *Hacettepe Üniversitesi Acta Orthep Traumatol Turc Dergisi.* 1 (1), 16-26.

Akgün N. (1982) Egzersiz Fizyolojisi, Ege Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Yayını, Bornova İzmir.

Aytepe H. (2015). *Sedanter bireylerde farklı tipte uygulanan dayanıklılık antrenmanlarının vücut kompozisyonu üzerine etkileri* (Doctora tezi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü).

Bassett DR, Howley ET. (2000). Limiting factors for maximum oxygen uptake and determinants of endurance performance. *Medicine and science in sports and exercise*, *32*(1), 70-84.

Bentley DJ, Newell J, Bishop, D. (2007). Incremental exercise test design and analysis. *Sports medicine*, *37*(7), 575-586.

Berglund, B., Ekblom, B., Ekblom, E., Berglund, L., Kallner, A., Reinebo, P., & Lindeberg, S. (2007). The Swedish blood pass project. *Scandinavian journal of medicine & science in sports*, *17*(3), 292-297.

Billat, L. V. (2001). Interval training for performance: a scientific and empirical practice. *Sports medicine*, *31*(1), 13-31.

Bompa, T.O. (2003). *Dönemleme Antrenman Kuramı ve Yöntemi*, 2. Baskı, Ankara, Dumat Ofset, 365–372.

Bompa T (2007). *Antrenman Kuramı ve Yöntemi*. Spor yayınevi ve kitapevi, 3.baskı Ankara.

Bompa, T. O., & Haff, G. G. (2015). *Dönemleme: Antrenman kuramı ve yöntemi.* (Çev. Tanju Bağırgan), Ankara: Spor Yayınevi ve Kitabevi.

Carte, H., Jones, A. M., & Doust, J. H. (1999). Effect of 6 weeks of endurance training on the lactate minimum speed. *Journal of sports sciences*, *17*(12), 957-967.

Costill, D., Thomason, H., & Roberts, E. (1973). Fractional utilization of the aerobic capacity during distance running. *Medicine and science in sports*, *5*(4), 248-252.

Çindaş, A. (2001). Yaşlılarda Egzersiz Uygulamasının Genel İlkleri. *Geriatri Dergisi.* 4 (2), 77-78.

Dumke, C. L., Brock, D. W., Helms, B. H., & Haff, G. G. (2006). Heart rate at lactate threshold and cycling time trials. *Journal of Strength and Conditioning Research*, *20*(3), 601.

Dündar U. (2003). *Antrenman Teorisi*. Nobel Yayın Dağıtım: Ankara.

Elliott, M. C., Wagner, P. P., & Chiu, L. (2007). Power athletes and distance training. *Sports Medicine*, *37*(1), 47-57.

Esteve-Lanao, J., Foster, C., Seiler, S., & Lucia, A. (2007). Impact of training intensity distribution on performance in endurance athletes. *The Journal of Strength & Conditioning Research*, *21*(3), 943-949.

Ergen, E. (2002)(ed), "*Egzersiz Fizyolojisi"*, Nobel Yayınevi, Ankara.

Farrell, P. A., Wilmore, J. H., Coyle, E. F., Billing, J. E., & Costill, D. L. (1979). Plasma lactate accumulation and distance running performance. *Med Sci Sports*, *11*(4), 338-44.

Fleck, S. (1983). Interval: physiological basis. *Strength & Conditioning Journal*, *5*(5), 40-40.

Fleck, S. J., & Kraemer, W. (2004). *Designing resistance training programs, 3E*.Champaign, IL: Human Kinetics.

Göksu, M. (2015). *Altı haftalık dayanıklılık antrenman metodunun elit düzey basketbolculardaki bazı hematolojik değerler üzerine etkisi* (Yüksek Lisans Tezi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü).

Güldalı, B. (2018). *12-14 yaş grubundaki kadın yüzücülerde dayanıklılık antrenmanının kalp atım değerleri ve 800 metre yüzme performanslarına*

etkisi (Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü).

Güllü, E., Güllü, A., Çiçek, G. (2011) Sedanter Bayanlarda Farklı Aerobik Egzersizlerin MaxVo2 Kapasitesi Üzerine Etkisi. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi,* 13(1), 62 – 67.

Günay, M ve Yüce, A., (1996). *Futbol Antrenmanının Bilimsel Temelleri*, Seren Ofset, Ankara.

Günay, M., Tamer, K., Cicioğlu İ.,(2006) "*Spor Fizyolojisi, Performans Ölçümü"*, Gazi Kitabevi, Ankara.

Günay, M., Tamer, K., & Cicioğlu, İ. (2013). *Spor fizyolojisi ve performans ölçümü*. Gazi Kitabevi.

Günay, M., Işıktar, E., & Işıktar, E. (2017). *Antrenman Bilimi.* Gazi Kitap Evi, Ankara.

Henritze, J., Weltman, A., Schurrer, R. L., & Barlow, K. (1985). Effects of training at and above the lactate threshold on the lactate threshold and maximal oxygen uptake. *European journal of applied physiology and occupational physiology*, *54*(1), 84-88.

Hermansel, L. (1969) Anaerobic Energy Release in The Muscle Cell. *Med. Sci Sports*; 1:32-38.

Hill-Haas, S., Bishop, D., Dawson, B., Goodman, C., & Edge, J. (2007). Effects of rest interval during high-repetition resistance training on strength, aerobic fitness, and repeated-sprint ability. *Journal of sports sciences*, *25*(6), 619-628.

Hoff, J., Wisløff, U., Engen, L. C., Kemi, O. J., & Helgerud, J. (2002). Soccer specific aerobic endurance training. *British journal of sports medicine*, *36*(3), 218-221.

Jones, A. M., & Carter, H. (2000). The effect of endurance training on parameters of aerobic fitness. *Sports medicine*, *29*(6), 373-386.

Kara, M. ve Gökbel, H. (1997). Maksimal Aerobik Gücü Etkileyen Faktörler. *Genel Tıp Dergisi.* 7 (1), 39-42.

Karatosun, H. (2003). *Antrenmanın fizyolojik temelleri.* Isparta: Seçkin Yayıncılık.

Köklü, Y., Özkan, A. ve Ersöz, G. (2009). Futbolcularda Dayanıklılık Performansının Değerlendirilmesi ve Geliştirilmesi. *Pamukkale Üniversitesi BESBD Dergisi.* 4 (3), 142-150.

Laursen, P. B., & Jenkins, D. G. (2002). The scientific basis for high-intensity interval training. *Sports medicine*, *32*(1), 53-73.

McGuire, B. J., & Secomb, T. W. (2003). Estimation of capillary density in human skeletal muscle based on maximal oxygen consumption rates. *American Journal of Physiology-Heart and Circulatory Physiology*, *285*(6), H2382-H2391.

Öz, A., Satıcı, Ö., Kavak, V., (2001). Dicle Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu öğrencilerinin dayanıklılık ölçümü Cooper testi değerlendirilmesi, Dicle Tıp Dergisi 28, (1), 9.

Paavolainen, L., Hakkinen, K., Hamalainen, I., Nummela, A., & Rusko, H. (1999). Explosive-strength training improves 5-km running time by improving running economy and muscle power. *Journal of applied physiology*, *86*(5), 1527-1533.

Plisk, S. S., & Stone, M. H. (2003). Periodization strategies. *Strength & Conditioning Journal*, *25*(6), 19-37.

Powers, S. K., Lawler, J., Dempsey, J. A., Dodd, S., & Landry, G. (1989). Effects of incomplete pulmonary gas exchange on VO2 max. *Journal of applied physiology*, *66*(6), 2491-2495.

Powers, S. K., & Howley, E. T. (1997). *Exercise physiology: Theory and Application to Fitness and Performance*. 5th ed. New York: McGraw- Hill, 2004.

Robinson, J. M., Stone, M. H., Johnson, R. L., Penland, C. M., Warren, B. J., & Lewis, R. D. (1995). Effects of different weight training exercise/rest intervals on strength, power, and high intensity exercise endurance. *The Journal of Strength & Conditioning Research*, *9*(4), 216-221.

Schumacher, Y. O., Grathwohl, D., Barturen, J. M., Wollenweber, M., Heinrich, L., Schmid, A., & Keul, J. (2000). Haemoglobin, haematocrit and red blood cell indices in elite cyclists. Are the control values for blood testing valid?. *International journal of sports medicine*, *21*(05), 380-385.

Sevim, Y. (2002). Antrenman Bilgisi. Nobel yayın dağıtım, 1.baskı Ankara.

Sevimli, D. (1999). *Farklı Yaş Gruplarındaki Çocuklarda Aerobik Egzersizin Kardiyopulmoner Sistem Üzerine Etkilerinin İncelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Adana.

Sleamaker R, Browning R. (1996). *Serious training for endurance athletes*. Human Kinetics.

Smith TP, McNaughton LR, Marshall KJ. (1999). Effects of 4-wk training using Vmax/Tmax on VO2max and performance in athletes. *Medicine and science in sports and exercise*, *31*(6), 892-896.

Spriet, LL., Lindinger, MI., McKelvie, RS., Heigenhauser, GJ., Jones, NL. (1989). Muscle glycogenolysis and H+ concentration during maximal intermittent cycling. *Journal of applied physiology*, *66*(1), 8-13.

Stepto, N. K., Hawley, J. A., Dennis, S. C., & Hopkins, W. G. (1999). Effects of different interval-training programs on cycling time-trial performance. *Medicine and science in sports and exercise*, *31*, 736-741.

Stone MH, Sands WA, Pierce KC, Newton RU. (2006). Maximum strength and strength training-A relationship to endurance?. *Strength and Conditioning Journal*, *28*(3), 44.

Taşkıran Y. (2003). *Klasik antrenman teorisi.* İzmit: Yapımcı Spor.

Ural M. (2014). *16–19 yaş futbolcuların yoğun aralıklı, yaygın aralıklı ve devamlı yüklenme türü dayanıklılık antrenmanlarında maksimum oksijen kapasitesi (MAXVO2) ile deri altı yağ ölçümlerinin karşılaştırılması* (Doktora tezi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü).

Yüksel O. (2003). Üniversite Okuyan Erkek Öğrencilere Uygulanan Aerobik ve Anaerobik Egzersizlerin Dolaşım ve Solunum Sistemleri İle Vücut Yağ Oranları Üzerine Etkisi. *Yüksek Lisans Tezi,* Dumlupınar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kütahya.

Weineck J. (2011) *Futbolda Kondisyon Antrenmanı*, Çeviren: BAĞIRGAN, T., Spor Yayınevi, Ankara.

Zhou B, Conlee RK, Jensen R, Fellingham GW, George JD, Fisher AG. (2001). Stroke volume does not plateau during graded exercise in elite male distance runners. *Medicine and science in sports and exercise*, *33*(11), 1849-1854.

Zorba E. (2006), "*Vücut Yapısı Ölçüm Yöntemleri Şişmanlıkla Başa Çıkma*", Morpa Yayınevi, İstanbul

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ- 4

SPRİNT ANTRENMANLARI

Yazar

Dr. Bülent DURAN [1]

12. Bölüm

[1] İstanbul Üniversitesi - Cerrahpaşa, Spor Bilimleri Fakültesi, Antrenörlük Eğitimi Bölümü, İstanbul/TÜRKİYE.
https://orcid.org/0000-0001-7573-0719
bulent.duran@istanbul.edu.tr

altında incelemesi, en iyi uygulamanın ise daha bütünsel bir yaklaşım olarak uygulanması gerekmektedir.

BÖLÜM KAYNAKLAR

Andrzejewski, M, Chmura, J, Pluta, B, Strzelczyk, R, Kasprzak, A. (2013). Analysis of sprinting activities of professional soccer players. J Strength Cond Res 27, 2134–2140.

Austin, D, Gabbett, T, Jenkins, D. (2011). The physical demands of super 14 rugby union. J Sci Med Sport 14, 259–263.

Banta R. (2017). The sprinter's compendium. Vervante.

Boccia G, Brustio PR, Moisè P, Franceschi A, La Torre A, Schena F, et al. (2019). Elite national athletes reach their peak performance later than non-elite in sprints and throwing events. J Sci Med Sport.22(3),342–7.

Boccia G, Moisè P, Franceschi A, Trova F, Panero D, La Torre A, et al. (2017). Career performance trajectories in track and field jumping events from youth to senior success: the importance of learning and development. PLoS One.12,e0170744.

Bosco C, Tihanyi J, Viru A. (1996). Relationships between field fitness test and basal serum testosterone and cortisol levels in soccer players. Clin Physiol. 16(3),317–22.

Brocherie F, Millet GP, Morin JB, Girard O. (2016). Mechanical alterations to repeated treadmill sprints in normobaric hypoxia. Med Sci Sports Exerc.48(8),1570–9.

Carlo Vittori and training of Pietro Mennea. https://www.runnerprogram.com/product/carlo-vittori-training-pietro-mennea/. Assessed 15 Sep 2020.

Cross MR, Brughelli M, Samozino P, Morin JB. (2017). Methods of power-force velocity profiling during sprint running: a narrative review. Sports Med. 47(7),1255–69.

Cross MR, Lahti J, Brown SR, Chedati M, Jimenez-Reyes P, Samozino P, et al. (2018). Training at maximal power in resisted sprinting: optimal load determination methodology and pilot results in team sport athletes. PLoS One.13(4), e0195477.

Delorme TL, Watkins AL. (1948). Techniques of progressive resistance exercise. Arch Phys Med. 29(5),263–73.

Di Salvo, V, Baron, R, Gonzalez-Haro, C, Gormasz, C, Pigozzi, F, and Bachl, N. (2010). Sprinting analysis of elite soccer players during European Champions League and UEFA cup matches. J Sports Sci 28, 1489–1494.

Duffield R, Dawson B, Goodman C. (2004). Energy system contribution to 100-m and 200-m track running events. J Sci Med Sport.7(3),302–13.

Duthie, GM, Pyne, DB, Marsh, DJ, Hooper, SL. (2006). Sprint patterns in rugby union players during competition. J Strength Cond Res 20, 208–214.

Faude, O, Koch, T, Meyer, T. (2012). Straight sprinting is the most frequent action in goal situations in professional football. J Sports Sci 30, 625–631.

Francis C. Structure of training for speed (ebook). https://www.amazon.com/Structure-Training-Charlie-Francis-Concepts-ebook/dp/B00BG9F8UG. Assessed 15 Sep 2020.

Gabbett, TJ. (2012). Sprinting patterns of National Rugby League competition. J Strength Cond Res 26, 121–130.

Gabbett TJ. (2016). The training-injury prevention paradox: should athletes be training smarter and harder? Br J Sports Med. 50(5),273-80.

Gomez, JH, Marquina, V, Gomez, RW. (2013). On the performance of Usain Bold in the 100 meter sprint. Eur J Phys 34, 1227.

Haugen T, Solberg PA, Morán-Navarro R, Breitschädel F, Hopkins W, Foster C. (2018). Peak age and performance progression in world-class track-and-field athletes. Int J Sports Physiol Perform.13(9),1122–9.

Haugen T, Tønnessen E, Seiler S. (2015). 9.58 and 10.49: nearing the citius end for 100-m? Invited commentary. Int J Sports Physiol Perform. 10(2),269–72.

Haugen T, McGhie D, Ettema G. (2019). Sprint running: from fundamental mechanics to practice – a review. Eur J Appl Physiol.119(6),1273–87.

Haugen T, Breitschädel F, Seiler S. (2019). Sprint mechanical variables in elite athletes: are force-velocity profiles sport specific or individual? PLoS One.14(7),e0215551.

Helsen WF, Starkes JL, Hodges NJ. (1998). Team sports and the theory of deliberate practice. J Sport Exerc Psychol. 20(1),12–34.

Hollings SC, Hume PA, Hopkins WG. (2014). Relative-age effect on competition outcomes at the World Youth and World unior Athletics Championships. Eur J Sport Sci.;14(1),456–61.

Hollings SC, Hopkins WG, Hume PA. (2014). Age at peak performance of successful track and field athletes. Int J Sports Sci Coach.9(4),651–62.

Kraemer WJ, Adams K, Cafarelli E, Dudley GA, Dooly C, Feigenbaum MS, et al. (2002). American College of Sports Medicine position stand. Progression models in resistance training for healthy adults. Med Sci Sports Exerc.; 34(2),364–80.

Kavaliauskas M, Kilvington R, Babraj J. (2017). Effects of in-season uphill sprinting on physical characteristics in semi-professional soccer players. J Sports Med Phys Fitness.57(3),165–70.

Kraemer WJ, Ratamess NA, Nindl BC. (2017). Recovery responses of testosterone, growth hormone, and IGF-1 after resistance exercise. J Appl Physiol.122(3),549–58.

Kiely J. (2012). Periodization paradigms in the 21st century: evidence-led or tradition-driven? Int J Sports Physiol Perform.;7(3),242–50.

Lee J. Insights to Jamaican sprinting success. Stephen Francis & Glen Mills training philosophy. http://riggberger.dinstudio.se/files/Jamaican_Sprint_Secrets.pdf. Assessed 15 Sep 2020.

Lloyd RS, Oliver JL, Faigenbaum AD, Howard R, De Ste Croix MB, Williams CA, et al. (2015). Long-term athletic development, part 2: barriers to success and potential solutions. J Strength Cond Res.;29(5),1451–64.

Matveyev LP. (1975). Periodisierung des sportlichen trainings. 2nd ed. Berlin: Bartels & Wernitz;.

Mero A, Komi PV, Gregor RJ. (1992). Biomechanics of sprint running. A Rev Sports Med.13(6),376–92.

Morin JB, Samozino P. (2016). Interpreting power-force-velocity profiles for individualised and specific training. Int J Sports Physiol Perform.11(2),267–72.

Nagahara R, Matsubayashi T, Matsuo A, Zushi K. (2014). Kinematics of transition during human accelerated sprinting. Biol Open.3(8),689–99.

Petersen, C, Portus, DB, Dawson, MR. (2009). Quantifying positional movement patterns in Twenty-20 cricket. Int J Perform Anal Sport 9, 165–170.

Rabita G, Dorel S, Slawinski J, Sàez-de-Villarreal E, Couturier A, Samozino P, et al. (2015). Sprint mechanics in world-class athletes: a new insight into the limits of human locomotion. Scand J Med Sci Sports.25(5),583–94.

Reilly, T. (1976). Motion analysis of workrate in different positional roles in professional football match-play. J Hum Mov Stud 2, 87–97.

Ross A, Leveritt M, Riek S. (2001). Neural influences on sprint running: training adaptations and acute responses. Sports Med. 31(6),409–25.

Rumpf MC, Lockie RG, Cronin JB, Jalilvand F. (2016). Effect of different sprint training methods on sprint performance over various distances: a brief review. J Strength Cond Res. 30(6),1767–85.

Sale D, MacDougall D. (1981). Specificity in strength training: a review for the coach and athlete. Can J Appl Sport Sci. 6(2),87–92.

Schmidt RA, Wrisberg CA. (2008). Motor learning and performance: a situation-based learning approach. 4th ed: Human Kinetics;.

Seiler S, De Koning JJ, Foster C. (2007). The fall and rise of the gender difference in elite anaerobic performance 1952-2006. Med Sci Sports Exerc. 39(3), 534–40.

Slawinski J, Termoz N, Rabita G, Guilhem G, Dorel S, Morin JB, et al. (2017). How 100-m event analyses improve our understanding of world-class men's and women's sprint performance. Scand J Med Sci Sports. 27(1),45–54.

Stodden DF, Gao Z, Goodway JD, Langendorfer SJ. (2014). Dynamic relationships between motor skill competence and health-related fitness in youth. Pediatr Exerc Sci. 26(3),231–41.

Stølen, T, Chamari, K, Castagna, C, Wisloff, U. (2005). Physiology of soccer: An update. Sports Med 35, 501–536.

Tønnessen E, Haugen T, Shalfawi SA. (2013). Reaction time aspects of elite sprinters in athletic world championships. J Strength Cond Res. 27(4),885–92.

Tønnessen E, Sylta Ø, Haugen T, Hem E, Svendsen I, Seiler S. (2014). The road to gold: training and peaking characteristics in the year prior to a gold medal endurance performance. PLoS One. 9,e101796.

Tucker R, Santos-Concejero J, Collins M. (2013). The genetic basis for elite running performance. Br J Sports Med. 47(9),545–9.

Tudor O. Bompa. (1999). Periodization Training for Sports, Champaign, IL : Human Kinetics.

United Kingdom Athletics: classifying sprint training methods (written by Khmel M & Lester T).

http://ucoach.com/assets/uploads/files/Classifying_Sprint_Training_Methods_FINAL.pdf. Assessed 15 Sep 2020.

Usain Bolt biography. https://www.biography.com/athlete/usain-bolt. Assessed 10 Sep 2020.

Volkov NI, Lapin VI. (1979). Analysis of the velocity curve in sprint running. Med Sci Sports. 11(4),332–7.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ- 4

HIIT

(Yüksek Şiddetli İnterval Antrenmanlar)

Yazar

Dr. Azize BİNGÖL DIEDHIOU [1]

13. Bölüm

[1] *Şırnak Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Antrenörlük Bölümü, Şırnak/TÜRKİYE.*
https://orcid.org/0000-0002-7983-7190
bingolazize@gmail.com

BÖLÜM KAYNAKLARI

ACSM. (2010). <ACSM's Guidelines for Exercise Testing and Prescription-8th Edition.pdf> (8 ed.). Philadelphia.

Adams, V., Linke, A., Breuckmann, F., Leineweber, K., Erbs, S., Kränkel, N., . . . Heusch, G. (2008). Circulating progenitor cells decrease immediately after marathon race in advanced-age marathon runners. European Journal of Cardiovascular Prevention & Rehabilitation, 15(5), 602-607.

Billat, L. V. (2001). Interval training for performance: a scientific and empirical practice. Sports medicine, 31(1), 13-31.

Boutcher, S., & Dunn, S. L. (2009). Factors that may impede the weight loss response to exercise-based interventions. Obesity reviews, 10(6), 671-680.

Boutcher, S. H. (2011). High-intensity intermittent exercise and fat loss. Journal of obesity.

Buchheit, M., & Laursen, P. B. (2013). High-intensity interval training, solutions to the programming puzzle. Sports medicine, 43(10), 927-954.

Buchheit, M., Millet, G. P., Parisy, A., Pourchez, S., Laursen, P. B., & Ahmaidi, S. (2008). Supramaximal training and postexercise parasympathetic reactivation in adolescents. Medicine and science in sports and exercise, 40(2), 362-371.

Buchheit, M., Morgan, W., Wallace, J., Bode, M., & Poulos, N. (2015). Physiological, psychometric, and performance effects of the Christmas break in Australian football. International journal of sports physiology and performance, 10(1), 120-123.

Burgomaster, K. A., Cermak, N. M., Phillips, S. M., Benton, C. R., Bonen, A., & Gibala, M. J. (2007). Divergent response of metabolite transport proteins in human skeletal muscle after sprint interval training and detraining. American Journal of Physiology-Regulatory, Integrative and Comparative Physiology, 292(5), R1970-R1976.

Burgomaster, K. A., Heigenhauser, G. J., & Gibala, M. J. (2006). Effect of short-term sprint interval training on human skeletal muscle carbohydrate metabolism during exercise and time-trial performance. Journal of applied physiology, 100(6), 2041-2047.

Burgomaster, K. A., Howarth, K. R., Phillips, S. M., Rakobowchuk, M., Macdonald, M. J., McGee, S. L., & Gibala, M. J. (2008). Similar metabolic adaptations during exercise after low volume sprint interval and traditional endurance training in humans. J Physiol, 586(1), 151-160.

Burgomaster, K. A., Hughes, S. C., Heigenhauser, G. J., Bradwell, S. N., & Gibala, M. J. (2005). Six sessions of sprint interval training increases muscle oxidative potential and cycle endurance capacity in humans. Journal of applied physiology.

Cardona-Morrell, M., Rychetnik, L., Morrell, S. L., Espinel, P. T., & Bauman, A. (2010). Reduction of diabetes risk in routine clinical practice: are physical activity and nutrition interventions feasible and are the outcomes from reference trials replicable? A systematic review and meta-analysis. BMC public health, 10(1), 653.

Cochran, A. J., Percival, M. E., Tricarico, S., Little, J. P., Cermak, N., Gillen, J. B., . . . Gibala, M. J. (2014). Intermittent and continuous high-intensity exercise training induce similar acute but different chronic muscle adaptations. Experimental physiology, 99(5), 782-791.

Cornish, A. K., Broadbent, S., & Cheema, B. S. (2011). Interval training for patients with coronary artery disease: a systematic review. European journal of applied physiology, 111(4), 579-589.

Daussin, F. N., Zoll, J., Ponsot, E., Dufour, S. P., Doutreleau, S., Lonsdorfer, E., . . . Geny, B. (2008). Training at high exercise intensity promotes qualitative adaptations of mitochondrial function in human skeletal muscle. Journal of applied physiology, 104(5), 1436-1441.

Davidson, L. E., Hudson, R., Kilpatrick, K., Kuk, J. L., McMillan, K., Janiszewski, P. M., . . . Ross, R. (2009). Effects of exercise modality on insulin resistance and functional limitation in older adults: a randomized controlled trial. Archives of internal medicine, 169(2), 122-131.

Egan, B., Carson, B. P., Garcia-Roves, P. M., Chibalin, A. V., Sarsfield, F. M., Barron, N., et al. (2010). Exercise intensity-dependent regulation of peroxisome proliferator-activated receptor coactivator-1 mRNA abundance is associated with differential activation of upstream signalling kinases in human skeletal muscle. J Physiol, 588(10), 1779-1790.

Ekblom, B. (1968). Effect of physical training on oxygen transport system in man. Acta Physiol Scand, 328, 1-45.

Gibala, M. (2009). Molecular responses to high-intensity interval exercise. Applied physiology, nutrition, and metabolism, 34(3), 428-432.

Gibala, M. J., Little, J. P., Macdonald, M. J., & Hawley, J. A. (2012). Physiological adaptations to low-volume, high-intensity interval training in health and disease. J Physiol, 590(5), 1077-1084.

Gibala, M. J., Little, J. P., Van Essen, M., Wilkin, G. P., Burgomaster, K. A., Safdar, A., . . . Tarnopolsky, M. A. (2006). Short-term sprint interval versus traditional endurance training: similar initial adaptations in human skeletal muscle and exercise performance. The Journal of physiology, 575(3), 901-911.

Gibala, M. J., & McGee, S. L. (2008). Metabolic adaptations to short-term high-intensity interval training: a little pain for a lot of gain? Exercise and sport sciences reviews, 36(2), 58-63.

Gibala, M. J., McGee, S. L., Garnham, A. P., Howlett, K. F., Snow, R. J., & Hargreaves, M. (2009). Brief intense interval exercise activates AMPK and p38 MAPK signaling and increases the expression of PGC-1alpha in human skeletal muscle. J Appl Physiol (1985), 106(3), 929-934.

Gillen, J. B., & Gibala, M. J. (2014). Is high-intensity interval training a time-efficient exercise strategy to improve health and fitness? Appl Physiol Nutr Metab, 39(3), 409-412.

Godfrey, R. J., Madgwick, Z., & Whyte, G. P. (2003). The exercise-induced growth hormone response in athletes. Sports medicine, 33(8), 599-613.

Granata, C., Oliveira, R. S., Little, J. P., Renner, K., & Bishop, D. J. (2015). Training intensity modulates changes in PGC-1α and p53 protein content and mitochondrial respiration, but not markers of mitochondrial content in human skeletal muscle. The FASEB Journal, 30(2), 959-970.

Gu, J.-W., Gadonski, G., Wang, J., Makey, I., & Adair, T. H. (2004). Exercise increases endostatin in circulation of healthy volunteers. BMC physiology, 4(1), 2.

Hackney, A., Hosick, K., Myer, A., Rubin, D., & Battaglini, C. (2012). Testosterone responses to intensive interval versus steady-state endurance exercise. Journal of endocrinological investigation, 35(11), 947-950.

Helgerud, J., Høydal, K., Wang, E., Karlsen, T., Berg, P., Bjerkaas, M., . . . Bach, R. (2007). Aerobic high-intensity intervals improve V˙ O2max more than moderate training. Medicine & Science in Sports & Exercise, 39(4), 665-671.

Hickson, R., Bomze, H., & Holloszy, J. (1977). Linear increase in aerobic power induced by a strenuous program of endurance exercise. Journal of applied physiology, 42(3), 372-376.

Hickson, R. C., Foster, C., Pollock, M. L., Galassi, T. M., & Rich, S. (1985). Reduced training intensities and loss of aerobic power, endurance, and cardiac growth. J Appl Physiol (1985), 58(2), 492-499.

Hogarth, L. W., Burkett, B. J., & McKean, M. R. (2016). Match demands of professional rugby football codes: A review from 2008 to 2015. International Journal of Sports Science & Coaching, 11(3), 451-463.

Horowitz, D. (2018). High intensity interval training (HIIT). Retrieved from Salem Press Encyclopedia, 2018. http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=ers&AN=113931164&lang=tr&site=eds-live.

Jacobs, R. A., Flück, D., Bonne, T. C., Bürgi, S., Christensen, P. M., Toigo, M., & Lundby, C. (2013). Improvements in exercise performance with high-intensity interval training coincide with an increase in skeletal muscle mitochondrial content and function. Journal of applied physiology, 115(6), 785-793.

Johnson, N. A., Sachinwalla, T., Walton, D. W., Smith, K., Armstrong, A., Thompson, M. W., & George, J. (2009). Aerobic exercise training reduces hepatic and visceral lipids in obese individuals without weight loss. Hepatology, 50(4), 1105-1112.

Kilpatrick, M., Jung, M. E., & Little, J. (2014). <High intensity interval training A review of physiological and psychological.pdf>. ACSM's Health and Fitness Journal, 18(5), 5.

King, J., Broeder, C., Browder, K., & Panton, L. (2002). A comparison of interval vs. steady-state exercise on substrate utilization in overweight women. Medicine & Science in Sports & Exercise, 34(5), S130.

Kraemer, W. J., & Ratamess, N. A. (2005). Hormonal responses and adaptations to resistance exercise and training. Sports medicine, 35(4), 339-361.

Laursen, P., & Buchheit, M. (2019). Science and Application of High-Intensity Interval Training: Human Kinetics.

Lee, S., Tjønna, A., Rognmo, Ø., Stølen, T., Bye, A., & Haram, P. (2008). Aerobic interval training versus continuous moderate exercise as a treatment for the metabolic syndrome. Circulation, 118(4), 346-354.

Little, J. P., Safdar, A., Bishop, D., Tarnopolsky, M. A., & Gibala, M. J. (2011). An acute bout of high-intensity interval training increases the nuclear abundance of PGC-1alpha and activates mitochondrial biogenesis in human skeletal muscle. Am J Physiol Regul Integr Comp Physiol, 300(6), R1303-1310.

Little, J. P., Safdar, A., Wilkin, G. P., Tarnopolsky, M. A., & Gibala, M. J. (2010). A practical model of low-volume high-intensity interval training induces mitochondrial biogenesis in human skeletal muscle: potential mechanisms. J Physiol, 588(Pt 6), 1011-1022.

Lollgen, H., Bockenhoff, A., & Knapp, G. (2009). Physical activity and all-cause mortality: an updated meta-analysis with different intensity categories. Int J Sports Med, 30(3), 213-224. doi:10.1055/s-0028-1128150

Löllgen, H., Böckenhoff, A., & Knapp, G. (2009). Physical activity and all-cause mortality: an updated meta-analysis with different intensity categories. International journal of sports medicine, 30(03), 213-224.

MacInnis, M. J., Zacharewicz, E., Martin, B. J., Haikalis, M. E., Skelly, L. E., Tarnopolsky, M. A., . . . Gibala, M. J. (2017). Superior mitochondrial adaptations in human skeletal muscle after interval compared to continuous single-leg cycling matched for total work. The Journal of physiology, 595(9), 2955-2968.

Manson, J. E., Greenland, P., LaCroix, A. Z., Stefanick, M. L., Mouton, C. P., Oberman, A., . . . Siscovick, D. S. (2002). Walking compared with vigorous exercise for the prevention of cardiovascular events in women. New England Journal of Medicine, 347(10), 716-725.

Morici, G., Zangla, D., Santoro, A., Pelosi, E., Petrucci, E., Gioia, M., . . . Testa, U. (2005). Supramaximal exercise mobilizes hematopoietic progenitors and reticulocytes in athletes. American Journal of Physiology-Regulatory, Integrative and Comparative Physiology, 289(5), R1496-R1503.

Nielsen, R. O., Buist, I., Sørensen, H., Lind, M., & Rasmussen, S. (2012). Training errors and running related injuries: a systematic review. International journal of sports physical therapy, 7(1), 58.

O'Donovan, G., Owen, A., Bird, S. R., Kearney, E. M., Nevill, A. M., Jones, D. W., & Woolf-May, K. (2005). Changes in cardiorespiratory fitness and coronary heart disease risk factors following 24 wk of moderate-or high-intensity exercise of equal energy cost. Journal of Applied Physiology, 98(5), 1619-1625.

Perry, C. G., Heigenhauser, G. J., Bonen, A., & Spriet, L. L. (2008). High-intensity aerobic interval training increases fat and carbohydrate metabolic capacities in human skeletal muscle. Applied Physiology, Nutrition, and Metabolism, 33(6), 1112-1123.

Quarrie, K. L., Hopkins, W. G., Anthony, M. J., & Gill, N. D. (2013). Positional demands of international rugby union: evaluation of player actions and movements. Journal of Science and Medicine in Sport, 16(4), 353-359.

Rognmo, Ø., Hetland, E., Helgerud, J., Hoff, J., & Slørdahl, S. A. (2004). High intensity aerobic interval exercise is superior to moderate intensity exercise for increasing aerobic capacity in patients with coronary artery disease. European Journal of Cardiovascular Prevention & Rehabilitation, 11(3), 216-222.

Rossi, A., Dikareva, A., Bacon, S. L., & Daskalopoulou, S. S. (2012). The impact of physical activity on mortality in patients with high blood pressure: a systematic review. Journal of hypertension, 30(7), 1277-1288.

Rowell LB. (1993). Human cardiovascular control: Oxford Uni Press, USA.

Roy, B. A. (2013). High-Intensity Interval Training: Efficient, Effective, and a Fun Way to ExerciseBrought to you by the American College of Sports Medicine www. acsm. org. ACSM's Health & Fitness Journal, 17(3), 3.

Suhr, F., Brixius, K., de Marées, M., Bölck, B., Kleinöder, H., Achtzehn, S., . . . Mester, J. (2007). Effects of short-term vibration and hypoxia during high-intensity cycling exercise on circulating levels of angiogenic regulators in humans. Journal of applied physiology, 103(2), 474-483.

Tanasescu, M., Leitzmann, M. F., Rimm, E. B., Willett, W. C., Stampfer, M. J., & Hu, F. B. (2002). Exercise type and intensity in relation to coronary heart disease in men. Jama, 288(16), 1994-2000.

Tee, J. C., Lambert, M. I., & Coopoo, Y. (2016). GPS comparison of training activities and game demands of professional rugby union. International Journal of Sports Science & Coaching, 11(2), 200-211.

Terada, S., Kawanaka, K., Goto, M., Shimokawa, T., & Tabata, I. (2005). Effects of high-intensity intermittent swimming on PGC-1α protein expression in rat skeletal muscle. Acta physiologica scandinavica, 184(1), 59-65.

Thompson, W. R. (2007). Worldwide survey reveals fitness trends for 2008. ACSM's Health & Fitness Journal, 11(6), 7-13.

Thompson, W. R. (2019). Worldwide survey of fitness trends for 2020. ACSM's Health & Fitness Journal, 23(6), 10-18.

Trapp, E. G., Chisholm, D. J., Freund, J., & Boutcher, S. H. (2008). The effects of high-intensity intermittent exercise training on fat loss and fasting insulin levels of young women. International journal of obesity, 32(4), 684-691.

Wahl, P., Hägele, M., Zinner, C., Bloch, W., & Mester, J. (2010a). High intensity training (HIT) for the improvement of endurance capacity of recreationally active people and in prevention & rehabilitation. Wiener Medizinische Wochenschrift (1946), 160(23-24), 627-636.

Wahl, P., Hägele, M., Zinner, C., Bloch, W., & Mester, J. (2010b). High Intensity Training (HIT) für die Verbesserung der Ausdauerleistungsfähigkeit von Normalpersonen und im Präventions-& Rehabilitationsbereich. Wiener Medizinische Wochenschrift, 160(23-24), 627-636.

Wahl, P., Zinner, C., Achtzehn, S., Behringer, M., Bloch, W., & Mester, J. (2011). Effects of acid–base balance and high or low intensity exercise on VEGF and bFGF. European journal of applied physiology, 111(7), 1405-1413.

Wahl, P., Zinner, C., Achtzehn, S., Bloch, W., & Mester, J. (2010). Effect of high-and low-intensity exercise and metabolic acidosis on levels of GH, IGF-I, IGFBP-3 and cortisol. Growth Hormone & IGF Research, 20(5), 380-385.

Wahl, P., Zinner, C., Grosskopf, C., Rossmann, R., Bloch, W., & Mester, J. (2013). Passive recovery is superior to active recovery during a high-intensity shock microcycle. The Journal of Strength & Conditioning Research, 27(5), 1384-1393.

Wisløff, U., Støylen, A., Loennechen, J. P., Bruvold, M., Rognmo, Ø., Haram, P. M., . . . Lee, S. J. (2007). Superior cardiovascular effect of aerobic interval training versus moderate continuous training in heart failure patients: a randomized study. Circulation, 115(24), 3086-3094.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ- 4

PLİOMETRİK ANTRENMAN

Yazar

Dr. Recep Fatih KAYHAN [1]

14. Bölüm

[1] *Recep Tayyip Erdopan Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Rize/TÜRKİYE.*
https://orcid.org/0000-0002-1022-2892
recepfatih.kayhan@erdogan.edu.tr

BÖLÜM KAYNAKLARI

Akuthota V, Nadler SF. (2004). Core strengthening. Archives of physical medicine and rehabilitation, 85, 86-92.

Bashir SF, Nuhmani S, Dhall R, Muaidi QI. (2019). Effect of core training on dynamic balance and agility among Indian junior tennis players. Journal of Back and Musculoskeletal Rehabilitation, 32(2), 245-252.

Behm DG, Drinkwater EJ, Willardson JM, Cowley PM. (2010a). Canadian Society for Exercise Physiology position stand: The use of instability to train the core in athletic and nonathletic conditioning. Applied Physiology, Nutrition, and Metabolism, 35(1), 109-112.

Behm DG, Drinkwater EJ, Willardson JM, Cowley PM. (2010b). The use of instability to train the core musculature. Applied Physiology, Nutrition, and Metabolism, 35(1), 91-108. https://doi.org/10.1139/H09-127

Bilgin S. (2017). Futbol ve Voleybolculara Uygulanan Kor Antrenman Programının Fiziksel Uygunluk Paremetrelerine Etkileri. Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Butcher SJ, Crave, BR, Chilibeck PD, Spink KS, Grona SL, Sprigings EJ. (2007). The effect of trunk stability training on vertical takeoff velocity. Journal of orthopaedic & sports physical therapy, 37(5), 223-231.

Cissik JM. (2011). The role of core training in athletic performance, injury prevention, and injury treatment. Strength & Conditioning Journal, 33(1), 10-15.

Coulombe BJ, Games KE, Neil ER, Eberman LE. (2017). Core Stability Exercise Versus General Exercise for Chronic Low Back Pain. Journal of Athletic Training, 52(1), 71-72. https://doi.org/10.4085/1062-6050-51.11.16

Dilber AO, Lağap B, Akyüz Ö, Çoban C, Akyüz M, Taş M, Akyüz, F, Özkan A. (2016). Erkek futbolcularda 8 haftalık kor antrenmanının performansla ilgili fiziksel uygunluk değişkenleri üzerine etkisi. CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 11(2), 77-82.

Gür F. (2015). Kor Antrenmanın 8-14 Yaş Grubu Tenis Sporcularının Kor Kuvveti, Statik ve Dinamik Denge Özellikleri Üzerindeki Etkisinin Değerlendirilmesi [Yüksek Lisans Tezi]. Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Gür F, Ersöz G. (2015). Kor antrenmanın 8-14 yaş grubu tenis sporcularının kor kuvveti, statik ve dinamik denge özellikleri üzerindeki etkisinin değerlendirilmesi. SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 15(3), 129-138.

Jones G. (Ed.). (2013). Core Strength Training: The Complete Step-by-Step Guide to a Stronger Body and Better Posture for Men and Women. Dorling Kindersley Limited.

Mackenzie B. (2005). 101 Evaluation Test. Electric World plc. London.

Majewski-Schrage T, Evans TA, Ragan B. (2014). Development of a core-stability model: A delphi approach. Journal of sport rehabilitation, 23(2), 95-106.

Özdoğru, K. (2018). 10-12 Yaş Grubu Erkek Yüzücülerde 8 Haftalık Dinamik Kor Antrenmanının Bazı Motorik Özellikler ile 100 M Karışık Stil Yüzme Performansına Etkisi. İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Reed, C. A., Ford, K. R., Myer, G. D., & Hewett, T. E. (2012). The effects of isolated and integrated 'core stability'training on athletic performance measures. Sports medicine, 42(8), 697-706.

Scott S. (2008). Bodies Balance Training. Human Kinetics.

Szczygieł E, Blaut J, Zielonka-Pycka K, Tomaszewski K, Golec J, Czechowska D, Masłoń A, Golec E. (2018). The impact of deep muscle training on the quality of posture and breathing. Journal of motor behavior, 50(2), 219-227.

Tekin A, Tekin, G, Aykora E, Çalışır M, Duyan M. (2018). Kor Stabilite Antrenmanının Kadın Çalışanların Vücut Kompozisyonu ve Kor Fonksiyonuna İlişkin Kuvvet ve Esneklik Parametrelerine Etkisi. İnönü Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 5(1), 41-66.

Tong TK, Wu S, Nie J. (2014). Sport-specific endurance plank test for evaluation of global core muscle function. Physical Therapy in Sport, 15(1), 58-63.

Willardson JM. (2014). Developing the core/National Strength and Conditioning Association. Human Kinetics: National Strength and Conditioning Association, 41-115.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ- 4

AKUATİK ANTRENMAN

Yazar

Dr. Ramazan CEYLAN [1]

16. Bölüm

[1] Bayburt Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Yüksekokulu,
Beden Eğitimi ve Spor Bölümü Bayburt/TÜRKİYE.
https://orcid.org/0000-0002-4578-2021
rceylan@bayburt.edu.tr

pozisyonda (ayakta) tutmaktır. Derin su koşusu dışındaki aqua antrenman tekniklerde (sığ suda koşu, su içi jimnastik, su içi koşu bandı koşusu) havuz ayakkabısı dışında ayrıca antrenman aparatına gereksinim duyulmaz.

BÖLÜM KAYNAKLARI

Aukerman MM. (2008). Train smart with Deep water running. AMAA Journal, 21(2), 11-14.

Ay A, Yurtkuran M. (2003). Evaluation of hormonal response and ultrasonic changes in the heel bone by aquatic exercise in sedentary postmenopausal women. American Journal of Physical Medicine & Rehabilitation 82, 942-949.

Barbosa TM, Garrido MF, Bragada JA. (2007) Physiological adaptations to head-out aquatic exercises with different levels of body immersion. Journal of Strength and Conditioning Research 21, 1255-1259.

Barbosa TM, Sousa V, Silva AJ, Reis VM, Marinho DA, Bragada JA. (2009). Effects of music cadence in the acute physiological adaptations to head-out aquatic exercises. Journal of Strength and Conditioning Research, 24(1):244-50.

Butts NK., Knox KM, Foley TS. (1995). Energy costs of walking on a dual-action treadmill in men and women. Medicine & Science in Sports and Exercise 27, 121-125.

Cassady SL, Nielsen DH. (1992) Cardiorespiratory response of healthy subjects to callisthenics performed on land versus water. Physical Therapy 72, 532-

Colado JC, Tella V, Triplett NT. (2009a). A method for monitoring intensity during aquatic exercises Journal of Strength and Conditioning Research 22, 2045-2049.

Costa G, Afonso S, Bragada JA, Reis VM, Barbosa TM. (2008). Comparison of acute physiological adaptations between three variants of a basic head-out water exercise. Brazilian Journal of Kineanthropometry and Human Performance 10, 323-329.

Craig A. (1983). Temperature regulation and immersion : Biomechanics and Medicine in Swimming. : Hollander A.P. Huijing P. de Groot G. Champaign, Illinois: Human Kinetics Publishers; 263-274 .

Dale RB. (2007). Deep water running for injured runners. Athletic Therapy Today, 12(2), 8.

Darby L, Yaeckle B. (2000). Physiological responses during two types of exercise performed on land and in water. Journal of Sports Medicine and Physical Fitness 40, 303-311.

Datta A, Tipton M. (2006). Respiratory response to cold water immersion, neural pathways, interactions and clinical consequence awake and asleep. Journal of Applied Physiology 100, 2057-2064

Evans F., Cureton K. (1996). Metabolic, circulatory and perceptual responses to bench stepping in water. Medicine & Science in Sports and Exercise 28, S210

Frohman AN, Okuda DT, Beh S, Treadaway K, Mooi C, Davis SL, et al. (2015). Aquatic training in MS: neurotherapeutic impact upon quality of life. Annals of clinical and translational neurology, 2(8), 864-872.

Hall J., MacDonald I., Maddinson P., O'Hare J. (1998). Cardiorespiratory responses to underwater treadmill walking in healthy females. European Journal of Applied Physiology 77, 278-284

Hamer T., Morton A. (1990). Water running: training effects and specificity of aerobic, anaerobic and muscular parameters following an eight-week interval training program. Australian Journal of Science and Medicine in Sport 22, 13-22

Hoeger W.K., Gibson T., Moore J., Hopkins D. (1992). A comparison of selected training responses to water aerobics and low impact aerobic dance. National Aquatics Journal Winter Edition, 13-16

Hoshijima Y., Torigoe K., Yamamoto M., Nishimura S., Abo N., Imoto M., Miyachi M., Onodera S. (1999). Effects of music rhythm on heart rate and oxygen uptake during squat exercises in water and on land : Biomechanics and Medicine in Swimming VIII. : Keskinen K. Komi P.A. Hollander A.P. Jyväskylä: Gummerus Printing; 337-339

Hoshijima Y., Torigoe K., Yamamoto M., Nishimura S., Abo N., Imoto M., Miyachi M., Onodera S. (1999). Effects of music rhythm on heart rate and oxygen uptake during squat exercises in water and on land : Biomechanics and Medicine in Swimming VIII. : Keskinen K. Komi P.A. Hollander A.P. Jyväskylä: Gummerus Printing; 337-339

Kato T. (2001). Kinematical analysis of underwater walking and running. Sports Medicine, Training and Rehabilitation 10, 165-182

Nakazawa K., Yano H., Miyashita M. (1994). Ground reaction forces during walking in water Medicine and Science in Aquatic Sports.

Poyhonen T., Keskinen K., Hautala A., Savolainen J., Malkia E. (1999). Human isometric force production and electromyogram activity of knee extensor in water and on dry land. European Journal of Applied Physiology 80, 52-56

Poyhonen T., Keskinen K., Savolainen J. (2001). Neuromuscular function during therapeutic knee exercise under water and on dry land. Archives of Physical Medicine and Rehabilitation 82, 1446-1452

Quinn T.J., Sedory D.R., Fisher B.S. (1994). Physiological effects of deep water running following a land-based training program. Research Quarterly for Exercise and Sports 65, 386-389

Reilly T., Dowzer C., Cable N. (2003). The physiology of deep-water running. Journal of Sports Sciences 21, 959-972

Reilly, T., Dowzer, C. N., & Cable, N. T. (2003). The physiology of deep-water running. Journal of Sports Science, 21(12), 959-972.

Sanders M. (2000). YMCA Water Fitness for Health. Human Kinetics, Champaign,

Sheldahl L., Tristani F., Cliffors P., Highes C., Sobocinki K., Morris R. (1987) Effect of head-out water immersion on cardiorespiratory response to dynamic exercise. Journal of the American College of Cardiology 10, 1254-1258.

Srámek P., Simeckova M., Jansky L., Savlikova J., Vybiral S. (2000) Human physiological responses to immersion into water of different temperatures. European Journal of Applied Physiology 81, 436-442.

Srámek P., Simeckova M., Jansky L., Savlikova J., Vybiral S. (2000). Human physiological responses to immersion into water of different temperatures. European Journal of Applied Physiology 81, 436-442

Tomas-Carus, P., Gusi, N., Häkkinen, A., Häkkinen, K., Leal, A., & Ortega-Alonso, A. (2008). Eight months of physical training in warm water improves physical and mental health in women with fibromyalgia: a randomized controlled trial. Journal of rehabilitation medicine, 40(4), 248-252.

Town G., Bradley S. (1991). Maximal metabolic responses of deep and shallow water running in trained runners. Medicine & Science in Sports and Exercise 23, 238-241 Watanabe E., Takeshima N., Inomata K. (2000) Comparison of water- and land-based exercise in the reduction of state anxiety among older adults. Perceptual and Motor Skills 91, 97-104

Wilber R., Moffatt R., Scott B., Lee D., Cucuzzo N. (1996). Influence of water run training on the maintenance of aerobic performance. Medicine & Science in Sports and Exercise 28, 1056-1062

Wilmore JH, Costill, DL, Kenney, WL. (1994). Physiology of sport and exercise (Vol. 524).

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ- 4

DAİRESEL (CIRCUIT) ANTRENMAN

Yazar

Dr. Ahmet ATLI [1]

17. Bölüm

[1] *Iğdır Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Antrenörlük Eğitimi Bölümü, Iğdır/TÜRKİYE.*
https://orcid.org/0000-0002-7516-2675
atliahmett@gmail.com

BÖLÜM KAYNAKLARI

Alcaraz PE, Sanches-Lorente J, Blazevich AJ. (2008). Physical performance and cardiovascular responses to an acute bout of heavy resistance circuit training versus traditional strength training. J. Strength Cond Res, 22:667-671.

Braun WA, Hawthorne WE, Markofski MM. (2005). Acute response in women to circuit training and treadmill exercise of matched oxygen consumption. Eur J. Appl Physiol, 94:500-504.

Brentano MA, Cadore EL, Silva EMD, Ambrosini AB, Coertjens M, Petkowicz R, Viero I, Kruel LFM. (2008). Physiological adaptations to strength and circuit training in postmenopausal women with bone loss. J. Strength Cond Res, 22:1816-1825.

Esquivel AA, Welsch MA. (2007). High and low volume resistance training and vascular function. Int J. Sports Med, 28:217-221.

Garber CE, Blissmer B, Deschenes, MR. (2011). Quantity and quality of exercise for developing and maintaining cardiorespiratory, musculoskeletal, and neuromotor fitness in apparently healthy adults: guidance for prescribing exercise. Med Sci Sports Exerc, 43(7):1334-59.

Gibala MJ, Little JP. (2010). Just HIT it. A time-efficient exercise strategy to improve muscle insulin sensitivity. J. Physiol, 588(18):3341-2.

Green, DJ., Watts, KW., Maiorana, AJ., ODriscoll, JG. (2001). A comparison of ambulatory oxygen consumption during circuit training and aerobic exercise in patients with chronic heart failure. J. Cardiopulm Rehabil, 21:167-174.

Haber MP, Fry AC, Rubin MR, Smith JC, Weiss LW. (2004). Skeletal muscle and hormonal adaptation to circuit weight training in untrained men. Scand J. Med Sci Sports, 14:176-185.

Hass CJ, Garzarella L, De Hoyos D, Pollock ML. (2000). Single versus multiple sets in long-term recreational weightlifters. Med Sci Sports Exerc, 32:235-242.

Maiorana A, O'Driscoll G, Dembo L, Goodman C, Taylor R, Green D. (2001). Exercise training, vascular function, and functional capacity in middle-aged subjects. Med Sci Sports Exerc, 33:2022-2028.

Marx, JO., Ratamess, NA., Nindl, BC., Gotshalk, LA., Volek, JS., Dohi, K., Bush, JA., Gomez, AL, Mazzetti, SA., Fleck, SJ., Hakkinen, K., Newton, RU., Kraemer, WJ. (2001). Low-volume circuit versus high-volume periodized resistance training in women. Med Sci Sports Exerc, 33:635-643.

Nash, MS., Jacobs, PL., Mendez, AJ., Goldberg, RB. (2001). Circuit resistance training improves the atherogenic lipid profiles of persons with chronic paraplegia. J. Spinal Cord Med, 24: 1-9.

Perry, C., Heigenhauser, G., Bonen, A., Spriet, L. (2008). High-intensity aerobic interval training increases fat and carbohydrate metabolic capacities in human skeletal muscle. Appl Physiol Nutr Metab, 33(6):1112-23.

Robergs, RA., Ghiasvand, F., Parker, D. (2004). Biochemistry of exercise-induced metabolic acidosis. Am J. Physiol Regul Integr Comp Physiol, 287:502-516.

Scott, CB., Leighton, BH., Ahearn, KJ., McManus, JJ. (2011). Aerobic, anaerobic, and excess postexercise oxygen consumption energy expenditure of muscular endurance and strength: 1 set of bench press to muscular fatigue. J. Strength Cond Res, 25(4):903-8.

Smith, SA., Mitchell, JH., Garry, MG. (2006). The mammalian exercise pressor reflex in health and disease. Exp Physiol, 91:89-102.

Trapp, EG., Chisholm, DJ., Fruend, J., Bouthcher, SH. (2008). The effects of high intensity intermittent exercise training on fat loss, fasting insülin levels of young women. Int J. Obes, 32(4):684-91.

Wernbom M, Augustsson J, Thomee R. (2007). The influence of frequency, intensity, volume and mode of strength training on whole muscle crosssectional area in humans. Sports Med, 37(3):225-64.

Westcott WL, James JA, Skaggs JM, Gibson JR, Reynolds RD, O'Dell JP. (2007). Comparison of two exercise protocols on fitness score improvement in poorly conditioned air force personnel. Percept Mot Skills, 104:629-636.

Willardson JM. (2006). Factors affecting the length of the rest interval between resistance exercise sets. J. Strength Cond Res, 20:978-984.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ- 4

ÇOCUKLARDA ANTRENMAN

Yazar

Doktorant. Serkan DAĞDELEN [1]

18. Bölüm

[1] Akdeniz Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü,
Hareket ve Antrenman ABD, Antalya/TÜRKİYE.
https://orcid.org/0000-0002-0139-051X
serkandagdelen0250@hotmail.com

BÖLÜM KAYNAKLARI

Açıkada C, Ergen E. (1990). Bilim ve Spor, Bürotek Oset Matbaacılık,3(1), 155-156.

Açıkada C. (2004). Çocuk ve Antrenman. Acta Orthop Traumatol Turc, 16-26.

Akgün N. (1989). Egzersiz Fizyolojisi, Gökçe Ofset Mat.

Baltacı G, Un N, Tunay V, Besler A, Gerçeker S. Comparison of three different sit and reach tests for measurement of hamstring flexibility in female university students, Br J Sports Med, 2003;37(1): 56-59.

Bar-Or O. Anaerobic Performance. Ed: Docherty D, Measurement in Pediatric Exercise Science, Human Kinetics, USA, 1996:161-182.

Bergeron MF, Maresh CM, Kraemer VJ, et al. (1991). Tennis: a Physiological Profile During Match Play, IntJ. Sports Med, 12: 474-479.

Blimkie CJ, Bar-Or O. Trainability of muscle strength, power and endurance during childhood. In: Grana WA, Lombardo JA, Sharkey BJ, Stone JA, editors. Advances in sports medicine and fitness. Vol. 3, Chicago: Year Book Medical; 1990. p. 37-55.

Bompa TO. (1999). Periodization: theory and methodology of training. Illinois, ABD: Human Kinetics.

Bompa TO. (1999b). Total Training for Young Champions, Human Kinetics, America.

Bompa TO. (2000). Proven conditioning programs for athletes ages 6 to 18. In: Total training for young champions. Champaign, IL: Human Kinetics.

Dick FW. (1980). Sports training principles. London: Lepus Books;

Dündar U. (1994). Antrenman teorisi. Bağırgan Yayınevi.

Ertem İ. (2020). Bebek ve Çocuklarda Gelişimi Etkileyen Riskler. http://www.dicle.edu.tr. Erişim Tarihi: 03.09.2020.

Faigenbaum A, Wastcott W. (2000). Strength & Power for Young Athletes, Human Kinetics, America.

Gallahue DL, Donnelly FC. (2003). Assessing Progress: Motor, Fitness, and Physical Activity Assessment. Development Physical Education for All Children: 282-313.

Güler D. (2003). 8-10 Yaş grubu erkek çocuklarda AAHPERD fiziksel uygunluk test bataryasının sosyoekonomik düzey ile ilişkilendirilmesi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi.

Günay M, Yüce Aİ. (2008). Futbol Antrenmanının Bilimsel Temelleri, Gazi Kitap Evi.

Gündüz N. (1995). Antrenman Bilgisi, Saray Tıp Kitapevleri. 4(2). 145-156.

Gioftsidou A, Malliou P, Sofokleous P, Pafis G, Beneka A, Godolias, G. (2012). The Effects Of Balance Traınıng On Balance Abılıty In Handball Players. Exercise And QualityY Of Life, 4(2), 15-22.

Günay M, Yüce A. (2008). Futbol antrenmanının bilimsel temelleri. Gazi Kitap Evi, 86.

Holman, D., Chissick, C., & Totterdell, P. (2002). The effects of performance monitoring on emotional labor and well-being in call centers. Motivation and Emotion, 26(1), 57-81.

Harre D. (1982). Principles of sports training. Berlin: Sportverlag.

İnce İ, Şentürk A. (2017). Türk Milli Erkek Halter Takımı'nın Müsabaka Kaldırışlarındaki Başarı Oranlarının İlk Üç Dereceye Giren Ülkelerle Karşılaştırılması. *Sportif Performans Araştırmaları Dergisi*, 26-34.

Kafkas ME. (2015). Antrenman Bilgisi 1. Nisan 27, 2018 tarihinde İnönü Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu, Antrenörlük Eğitimi Bölümü: Erişim:https://cms.inonu.edu.tr/uploads/contentfile/692/files/%C3%96zel%20Antrenman%20Bilgisi %2022_12_2015.pdf adresinden alındı

Keskin V. (2006). Çocuklarını spora yönlendiren anne ve babaların beklentileri, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Türkiye.

Koşar N, Demirel H. Çocuk Sporcuların Fizyolojik Özellikleri, Hacettepe Üniversitesi, Spor Bilimleri ve Teknolojisi Yüksekokulu, Tıp Fakültesi Spor Hekimliği Anabilim Dalı, 2004.

Kılınç F. (2000). Spor Bilimleri Terminolojisi. Sahaf Yayınevi.

Matveyev, L. (1981). Fundamentals of Sports Training. Moscow: Progress.

Matsudo VK. (1996). Prediction of future athletic excellence. In: Bar-Or O, editor. The child and adolescent athlete. Oxford: Blackwell Scientific Publications. p. 92-109.

Mengütay S. (1997). Okul öncesi ve ilkokullarda hareket gelişimi ve spor. Türkiye Cimnastik Federasyonu Eğitim Komitesi Yayınları, 122-131.

Mengütay S. (2005). "Çocuklarda Hareket Gelişimi ve Spor", Morpa Kültür Yayınları.

Mengütay S. (1999). Okul Öncesi ve İlkokullarda Hareket Gelişimi ve Spor, Tutibay Yayınları, 2. Baskı, Ankara.

Moğulkoç R, Baltacı A, Keleştimur K, Koç H, Özdemirli S. (1997). 16 yaş grubu sporcu genç kızlarda max vo2 ve bazı solunum parametreleri üzerine bir araştırma, G.Ü. Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 2(1), 11-18.

Muratlı S. (1987). Sportif hareketlerin biyomekanik temelleri, M.E.B. Yayınları.

Muratlı S. (1991). Çocuk ve gençlerde dayanıklılık antrenmanları. Spor ve Bilim Dergisi. 6, 12-16.

Muratlı S. (1997). Çocuk ve Spor. Ankara: Bağırgan Yayınevi.

Muratlı S. Antrenman Bilimi Işığı Altında Çocuk ve Spor, Matbaacılık, 1997:8-15-185.

Muratlı S. (2003). Çocuk ve Spor: Antrenman Bilimi Yaklaşımıyla. Ankara: Nobel Yayınevi.

Müniroğlu S, Özen G. (2017). Sporda Yetenek Seçimi ve Yönlendirme. Ankara: Akademisyen Yayınevi.

Ozmun JC, Mikesky AE, Surburg PR. (1994). Neuromuscular adaptations following prepubescent strength training. Med Sci Sports Exerc, 26:510-4.

Pate RR, Ward DS. (1996) Endurance trainability of children and youths. In: Bar-Or O, editor. The child and adolescent athlete. Oxford: Blackwell Scientific Publications; p. 130-7.

Patlar S. (1999). Futbolcularda sürekli koşular ile oyun formunun dayanıklılık ve solunum parametrelerine etkisi, S.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi,

President's Council on Physical Fitness and Sport (PCPFS). (2000). Current ıssues in flexibility fitness, Research Digest, 3(10),1-6.

Rowland TW. (2000). Exercise science and the child athlete. In: Garrett WE Jr., Kirkendall DT, editors. Exercise and sport science. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins. p. 339-49.

Rowland TW. (1985). Aerobic response to endurance training in prepubescent children: a critical analysis. Med Sci Sports Exerc, 17:493-7.

Sevim Y. (1995). Antrenman bilgisi. Gazi Büro Kitabevi.

Sevim Y. (1997). Antrenman bilgisi. Geliştirilmiş Baskı, Tutibay.

Sevim Y. (2002). Antrenman Bilgisi. Nobel Yayınevi. Ankara

Sevim Y. (2010). Antrenman bilgisi. Fil Yayınevi. 8.Baskı.

Tamer K. (2000). Sporda fiziksel-fizyolojik performansın ölçülmesi ve değerlendirilmesi, 2. Baskı.

Tudor OB, Haff GG. (2015). Dönemleme Antrenman Kuramı ve Yöntemi. Spor Yayınevi ve Kitapevi.

TÜFAD, (2013) http://tufad.org.tr/bilgi_bankasi.php

Yörükoğlu A. Gençlik Çağı. Ruh Sağlığı ve Ruhsal Sorunlar. ÖzgürYayınları, 1996.

Weineck J. (2011). Futbolda Kondisyon Antrenmanı. (Çev: T. Bağırgan), Spor Yay.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ- 4

HİPERTROFİ ANTRENMANI

Yazar

Dr. Murat ÇELEBİ [1]

19. Bölüm

[1] *Bartın Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi,*
Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü, Bartın/TÜRKİYE.
https://orcid.org/0000-0002-1769-2512
mcelebi@bartin.edu.tr

BÖLÜM KAYNAKLARI

Alegre LM, Aguado X, Rojas-Martín D, Martín-García M, Ara I, Csapo R. Load-controlled moderate and high-intensity resistance training programs provoke similar strength gains in young women. Muscle Nerve. 2015;51: 92–101.

Baechle TR, Earle RW. (2008). Essentials of strength training and conditioning3rdEditionBogdanis, G. C., Nevill, M. E., Lakomy, H. K., Graham, C. M., & Louis, G. (1996). Effects of active recovery on power output during repeated maximal sprint cycling. European Journal of Applied Physiology and Occupational Physiology, 74(5), 461-469.

Bemben D a, Fetters NL, Bemben MG, Nabavi N, Koh ET. (2000). Musculoskeletal responses to high- and low-intensity resistance training in early postmenopausal women. Med Sci Sports Exerc.32: 1949–1957.

Cadore EL, Pinto RS, Bottaro M, Izquierdo M. (2014). Strength and endurance training prescription in healthy and frail elderly. Aging and Disease.5(3), 183–95.

Campos GER, Luecke TJ, Wendeln HK, Toma K, Hagerman FC, Murray TF, et al. (2002). Muscular adaptations in response to three different resistance-training regimens: specificity of repetition maximum training zones. Eur J Appl Physiol.88: 50–60.

Campos, GE, Luecke, TJ, Wendeln, HK, Toma, K, Hagerman, FC,Murray, TF, Ragg, KE, Ratamess, NA, Kraemer, WJ, and Staron, RS. (2002). Muscular adaptations in response to three different resistance-training regimens: Specificity of repetition maximum trainingzones.Eur J Appl Physiol88: 50–60.

Cannon, J, Kay D, Tarpenning, KM, Marino FE. (2007). Comparative effects of resistance training on peak isometric torque, muscle hypertrophy, voluntary activation and surface EMG between young and elderly women. Clinical Physiology and Functional Imaging.27(2), 91–100. http://doi.org/10.1111/j.1475-097X.2007.00719.

Cormie, P., McGuigan, M. R. & Newton, R. U. (2010b) Influence of strength on magnitude and mechanisms of adaptation to power training. Med Sci Sports Exerc,42,1566-81

Cormie, P., McGuigan, M. R. & Newton, R. U. (2011a). Developing Maximal Neuromuscular Power Part 1-Biological Basis of Maximal Power Production. Sports Medicine,41,17-38.

Delecluse, C. (1997). Influence of strength training on sprint running performance.Sports Medicine, 24(3), 147-156

Fukutani, A., Kurihara, T. Comparison of the muscle fascicle length between resistance-trained and untrained individuals: cross-sectional observation. SpringerPlus 4, 341 (2015). https://doi.org/10.1186/s40064-015-1133-1

Goto, K, Nagasawa, M, Yanagisawa, O, Kizuka, T, Ishii, N, andTakamatsu, K. Muscular adaptations to combinations of high- andlow-intensity resistance exercises.J Strength Cond Res18: 730–737,2004

Häkkinen K, Pakarinen A. (1995).Acute hormonal responses to heavy resistance exercise in men and women at different ages. Internacional Journal of Sports Medicine.16: 507-13.

Hanson, ED, Srivatsan SR, Agrawal S, Menon KS, Delmonico MJ, Wang MQ. Hurley BF. (2009). Effects of strength training on physical function: influence of power, strength, and body composition. J Strength Cond Res,23,2627-37.

Hickson RC. (1980). Interference of strength development by simultaneously training for strength and endurance. Eur. J. Appl. Physiol. Occup. Physiol. 45(2-3): 255–263. doi: 10.1007/BF00421333

Hoeger, WW, Barette, SL, Hale, DF, and Hopkins, DR. Rela-tionship between repetitions and selected percentages of one repetition maximum.. J. Appl. Sport Sci. Res. 1: 11-13, 1987

Holm L, Reitelseder S, Pedersen TG, Doessing S, Petersen SG, Flyvbjerg A, et al. Changes in muscle size and MHC composition in response to resistance exercise with heavy and light loading intensity. J Appl Physiol. 2008;105: 1454–1461. doi:10.1152/japplphysiol.90538.2008

Izquierdo, M., Häkkinen, K., Ibañez, J., Garrues, M., Antón, A., Zúñiga, A., Gorostiaga, E. M. (2001). Effects of strength training on muscle power and serum hormones in middle-aged and older men. Journal of Applied Physiology (Bethesda, Md. : 1985).90(4), 1497–1507.

Kelley G. Mechanical overload and skeletal muscle fiber hyperplasia: a meta-analysis. J Appl Physiol (1985). 1996 Oct;81(4):1584-8. doi: 10.1152/jappl.1996.81.4.1584. PMID: 8904572.

Kraemer, W. J., Häkkinen, K., Newton, R. U., Nindl, B. C., Volek, J. S., McCormick, M., Evans, W. J. (1999). Effects of heavy-resistance training on hormonal response patterns in younger vs. older men. Journal of Applied Physiology (Bethesda, Md. 1985).87(3), 982–992

Krieger, JW. (2010). Single vs. multiple sets of resistance exercise for musclehypertrophy: A meta-analysis.J Strength Cond Res24: 1150–1159,

Léger B, Cartoni R, Praz M, Lamon S, Dériaz O, Crettenand A, et al. (2006). Akt signalling through GSK-3beta, mTOR and Foxo1 is involved in human skeletal muscle hypertrophy and atrophy. J Physiol.;576: 923–33. doi:10.1113/jphysiol.2006.116715

Luis M. Alegre, Fernando Jiménez, José Manuel Gonzalo-Orden, Rafael Martín-Acero & Xavier Aguado (2006) Effects of dynamic resistance training on fascicle lengthand isometric strength, Journal of Sports Sciences, 24:5, 501-508, DOI: 10.1080/02640410500189322

Lynn, R, and Morgan, DL. (1994). Decline running produces more sarcomeres in rat vastus intermedius muscle fibers than does incline running. J. Appl. Physiol. 77: 1439-1444,

McCall, G. E., Byrnes, W. C., Dickinson, A., Pattany, P.M., Fleck, S.J. (1996). “Muscle fiber hypertrophy, hyperplasia, and capillary density in college men after resistance training." J Appl Physiol. 81, 2004–2012.

McCarthy, J. P., Pozniak, M. A. & Agre, J. C. (2002). Neuromuscular adaptations to concurrent strength and endurance training. Medicine and Science in Sports and Exercise 34 (3), 511-519

McDonagh, MJN and Davies, CTM. (1984). Adaptive response ofmammalian skeletal muscle to exercise with high loads.Eur J ApplPhysiol52: 139–155,

Miranda, H, Fleck, SJ, Simaˆo, R, Barreto, AC, Dantas, EH, andNovaes, J. Effect of two different rest period lengths on the numberof repetitions performed during resistance training.J Strength CondRes21: 1032–1036, 2007.

Mitchell CJ, Churchward-Venne T a, West DWD, Burd N a, Breen L, Baker SK, et al. Resistance exercise load does not determine training-mediated hypertrophic gains in young men. J Appl Physiol. 2012/04/21 ed. 2012;113: 71–77. doi:10.1152/japplphysiol.00307.2012 japplphysiol.00307.2012 [pii]

Murlasits, Z, Reed, J, and Wells, K. Effect of resistance train-ing frequency on physiological adaptations in older adults. Journal of Exercise Science & Fitness 10: 28-32, 2012.

Nader, GA, von Walden, F, Liu, C, Lindvall, J, Gutmann, L, Pistilli, EE, and Gordon, PM. Resistance exercise training modulates acute gene expression during human skeletal muscle hypertrophy. J. Appl. Physiol. (1985) 116: 693-702, 2014.

Nogueira W, Gentil P, Mello S, Oliveira R, Bezerra A, Bottaro M. (2009). Effects of Power Training on Muscle Thickness of Older Men. International Journal of Sports Medicine.30(03), 200–204. http://doi.org/10.1055/s-0028-1104584.

Oikawa SY, (2015). The effect of resistance training repetition load on muscular hypertrophy and strength in young resistance trained men. (Masters Thesis), McMaster University.

Ratamess NA, Falvo MJ, Mangine GT, Hoffman JR, Faigen-baum AD, Kang, J. (2007). The effect of rest interval length on metabolic responses to the bench press exercise. Eur. J. Appl. Physiol. 100: 1-17,

Reeves, N. D., Maganaris, C. N., Longo, S., & Narici, M. V. (2009). Differential adaptations to eccentric versus conventional resistance training in older humans. Experimental physiology, 94(7), 825-833.

Schoenfeld, B. J. (2010). The Mechanisms of Muscle Hypertrophy and Their Application to Resistance Training. Journal of Strength and Conditioning Research. 24(10), 2857–2872.

Schoenfeld, B. J., (2016). Science and development of muscle hypertrophy. Second edition. Champaign, IL. Human Kinetics,.

Schoenfeld, BJ. (2010). The mechanisms of muscle hypertrophy and their application to resistance training. J. Strength Cond Res. 24: 2857-2872,

Shoepe TC. Stelzer,JE, Garner DP. Widrick JJ. (2003). Functional adaptability of muscle fibers to long-term resistance exercise. Med Sci Sports Exerc,35,944-51.

Smilios, I, Pilianidis, T, Karamouzis, M, Tokmakidis, SP. (2003). Hormonal responses after various resistance exercise protocols.Med Sci Sport Exerc35: 644–654,

Stull, GA and Clarke, DH. (1971). Patterns of recovery following isometricand isotonic strength decrement.Med Sci Sports3: 135–139,1971.

Taffe DR, Pruitt L, Pyka G, Guido D, Marcus R. (1996). Comparative effects of high- and low-intensity resistance training on thigh muscle strength, fiber area, and tissue composition in elderly women. Clin Physiol.;16: 381–392. doi:10.1111/j.1475-097X.1996.tb00727.x

Van Roie E, Delecluse C, Coudyzer W, Boonen S, Bautmans I. (2013). Strength training at high versus low external resistance in older adults: effects on muscle volume, muscle strength, and force-velocity characteristics. Exp Gerontol. Elsevier Inc.;;48: 1351–61.

Willardson, JM. (2006). A brief review: Factors affecting the length of therest interval between resistance exercise sets.J Strength Cond Res20:978–984,

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ- 4

ZİHİNSEL ANTRENMAN

Yazarlar

Gamze MURATHAN [1], Eren BOZYILAN [2]

20. Bölüm

[1] Adıyaman Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Adıyaman/TÜRKİYE. https://orcid.org/0000-0003-3325-0252, gmurathan23@gmail.com

[2] Adıyaman Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Adıyaman/TÜRKİYE. https://orcid.org/0000-0002-8450-880X, ebozyilan@adiyaman.edu.tr

adamlarının henüz tam olarak zihinsel antrenman eğitimi verebilecek kişilerin hangi eğitimden geçmesi gerektiğini tam olarak ortaya koyamamaları gösterilebilir. Sporun içinden gelmiş insanların mı? Yoksa psikoloji eğitimi almış kişilerin mi zihinsel antrenman eğitimi vermesi gerektiği ülkemizde tam olarak açıklanabilmiş değildir.

Günümüzde Türk milli takımlarında uygulanan programlarda çok az olmakla beraber zihinsel antrenman çalışması gözükmekte ancak bunun süresi bazı spor branşlarında kamp süresince bir defa olmak kaydı ile çok az bir zaman, bazı spor branşlarında ise hiç yer almamaktadır. Bunun en güzel örneklerini jimnastik, boks, okçuluk, hentbol milli takımlarında görebiliriz. Milli takım yetkilileri ve sporcuları ile yapılan bire bir görüşmelerde kamp programlarında yer almasına rağmen her hangi bir uygulamanın söz konusu olmadığını belirtmişlerdir. Zihinsel antrenman çalışması yapılan spor branşları da yok değildir. Ancak bu spor branşlarında sporcular ile yapılan ikili görüşmelerde yapılan bu çalışmaların sporcuların beklentilerini karşılamaktan uzak olduğu da gözükmektedir.

BÖLÜM KAYNAKLARI

Aktepe K. (1999). Zihinsel Antrenman, Aydoğdu Ofset. Ankara

Altıntaş A. ve Akalan C. (2008). Zihinsel antrenman ve yuksek performans. Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 6, 39–43.

Başer E. (1998), Uygulamalı Spor Psikolojisi, 3 bas. Bağırgan Yayımevi, Ankara.

Bayrak Ayaş E., Murathan F, Murathan G, (2020). Farklı Liglerdeki Futbolcuların Zihinsel Dayanıklılık Özellikleri ile Fiziksel Uygunluk Durumlarının İncelenmesi, Kesit Akademi Dergisi, Y.6, Sayı,22, sf:82.

Bompa TO, Haff GG. (2009). Periofization: Theory and Metodology of Training, Fifth Edition, Human Kinetics, IL. 57-58.

Cashmore E. (2008). Sport and Exercise Psychology: The Key Concepts. Second Edition, Routledge, London and New York, 24, 397, 269

Gerhard L. (1995). Hipnoz ve Telkin Yoluyla Tedavi. Altın Kitaplar Yayınevi.

Hecker JE., Kaczor LM. (1988). “Application of imagery theory to sport psychology”, Journal of Sport and Exercise Psychology, 10, pp. 363-373.

İkizler C, Karagözoğlu C. (1997), Sporda Başarının Psikolojisi, 3. Basım, Alfa Ba¬sın Yayın Dağıtım, İstanbul.

Karagözoğlu C. (2005). Sporda Psikolojik Destek, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul.

Koç Ş. (1994). Spor Psikolojisine Giriş, Saray Tıp Kitapevi, İzmir: s. 201-208.

Konter E., (2003) Spor Psikolojisi Uygulamalarında Yanılgılar ve Gerçekler. Dokuz Eylül Yayınları, Ankara: 7-37.

Konter, E., (1999) Uygulamalı Spor Psikolojisinde Zihinsel Antrenman, Nobel Yayın Dağıtım, s. 6, 7, 11, 54, 56, 57, Ankara.

Koruc, Z. Bayar P. (1990). Kitle sporu ve spor psikolojisi. Spor ahlaki ve spor felsefesine yeni yaklaşımlar sempozyumu, İstanbul Universitesi.

Koruç Z. (1994). Performans sporunda psikolojik antrenmanlar, Antrenman Bilgisi Sempozyumu, Ankara.

Locke EA, Shaw KN, Saari LM, Latham GP. (1981). Goal setting and task performance. Psychological Bulletin, 9: 125-152.

Martin GL. (2011). Applied Sport Psychology: Practical Guidelines from Behavior Analysis, Sport Science Press, Winnipeg, ABD.

Martin GL, Tkachuk GA. (2000). Behavioral Sport Psychology: Handbook of Applied Behavior Analysis, Context Basımevi, ABD, p.299-422.

Morris T. Spittle M, Watt AP. (2005). Imagery in sport. Champaign, IL: Human Kinetics.

Neff R. (2006). Mental Training for Athletes and Other Performers.

Özdal M, Akcan F, Abakay U, Dağlıoğlu Ö. (2013). Video destekli zihinsel antrenman programının futbolda şut becerisi üzerine etkisi. Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi, 4(2), 40-46.

Smith D, Wright CJ. (2008). Imagery and sport performance, In A. Lane, Topics in Applied Psychology: Sport and Exercise Psychology, Hodder Education, London.

Singer, R. N., Motor Learning and Human Performance, Third edition. Macmillan, New York, 1980.

Suınn RM. 1996. Zihinsel Antrenman Kılavuzu çev. :Bağırgan Tanju, Bağırgan Yayınevi, Ankara.

Tiryaki Ş. (2000). Spor Psikolojisi, Kavramlar, Kuramlar, Uygulamalar. Eylül Kitap ve Yayınevi.

Unestahl LE. (1982). Teori och praktik (hypnosis in theory and practice. Orebro: Veje,

Urfa O. (2015a). Otojenik Antrenman. https://egzersizve spor psikolojisi. Word press.com/2015/11/04/119/ (Erişim: 11.08.2020)

Urfa O. (2015b). Otojenik Gevşeme Egzersizleri. https://www.tavsiyee diyorum. com/ makale_ 15687.htm (Erişim: 11.08.2020)

Weinberg RS, Williams JM. Integrating and Implementing a Psychological Skills Training Program in: Williams, J. M., ed., Applied Sport Psychology: Personal Growth to Peak Performance, 6th ed., McGraw-Hill, New York, 2006, p:425-457.

Yazıcılar Özçelik İ. (2012). Elit bayan hentbolcularda zihinsel antrenmanın yarışma kaygısı ve maç performansına etkisi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi (Doktora Tezi).

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ- 4

SANAL GERÇEKLİK (VR) ANTRENMANI

Yazar

Dr. Mehmet KARTAL [1]

21. Bölüm

[1] *Adıyaman Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Beden Eğitimi ve Spor Bölümü, Adıyaman/TÜRKİYE.*
https://orcid.org/0000-0003-3153-0496
mehmet.kartal.44@hotmail.com

uygulamalarının aslında potansiyel bir egzersiz, rehabilitasyon veya eğitim gibi hayatın bir çok alanında birbirinden farklı kullanım amacı ve kazanım potansiyellerine gebe bir teknolojik araç olduğunu söyleyebilmek mümkündür.

BÖLÜM KAYNAKLARI

Akbaş, A., Marszałek, W., Kamieniarz, A., Polechoński, J., Słomka, K. J., & Juras, G. (2019). Application of Virtual Reality in Competitive Athletes - A Review. Journal of human kinetics, 69, 5–16.

Brien, M., Sveistrup, H. 2011. ''An Intensive Virtual Reality Program Improves Functional Balance and Mobility of Adolescents With Cerebral Palsy'', Pediatr Phys Ther. 23(3), 258-66.

Brill L. (1994). Metaphors for the travelling cybernaut. Virtual Reality World, 1: 30-33.

Buns M. (2020). Impact of Virtual RealityTraining on Real-World Hockey Skill: An Intervention Trial, Journal of Sports Science 8, 8-16

Ceran M. (1992). "Multimedia ve daha da ötesi virtual reality" Bilişim'92 Bildiriler içinde (184-188) İstanbul: TBD.

Çakal MA, Eymirli EB. (2012). Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı, Artırılmış Gerçeklik Teknolojisi (Augmented Reality), s.4.

Dede C. (2006). Introduction to virtual reality in education. Themes in Science and Technology Education, 1: 7-9.

Deryakulu D. (1999). Çağdaş Eğitimde Yeni Teknolojiler. Eskişehir: Anadolu Üni. Açıköğretim Fakültesi Yayınları No: 1021.

Deutsch JE, Borbely M, Filler J, Huhn K, Guarrera-Bowlby P. (2008). Use of a low-cost, commercially available gaming console (Wii) for rehabilitation of an adolescent with cerebral palsy. Phys Ther; 88: 10, 1196-207.

Düking P, Holmberg HC, Sperlich B. (2018). The potential usefulness of virtual reality systems for athletes: A short SWOT analysis. Front Physiol, 9, 1–4

Eldem A, Eldem H. (2015). Sanal Gerçeklik Uygulanan Giyilebilir Teknolojiler, ISITES2015 Valencia –Spain, s.1.

Freire, RC, De Carvalho MR., Joffily M, Zin WA, Nardi AE. (2010). Anxiogenic properties of a computer simulation for panic disorder with agoraphobia. Journal of Affective Disorders, 125(1-3), 301–306.

Gutierrez MA, Vexo F, Thalmann D. (2008). Stepping into Virtual Reality, Springer Science & Business Media, s.1

Harris DJ, Buckingham G, Wilson MR, Brookes J, Mushtaq F, Mon-Williams M, Vine SJ. (2020). The effect of a virtual reality environment on gaze behaviour and motor skill learning, Psychology of Sport and Exercise, 50, 1-8.

Holden M. (2005). Virtual environments for motor rehabilitation: review. Cyberpsychol Behav ; 8(3):187-211.

Karasar Ş. (1999). İnternet Ortamında Eğitim, Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, (18), 145-166.

Kayabaşı Y. (2005). Sanal gerçeklik ve eğitim amaçlı kullanılması. The Turkish Online Journal of Educational Technology, 4: 151-158.

Kılcı AK, Yalçıner S. (2020). Dijital Spor Oyunları Oynama Motivasyonu'nun Ahlâki Karar Alma Tutumlarına Etkisi: Espor Oyuncuları Üzerine Bir Araştırma. International Social Sciences Studies Journal 6 (68), 3641-3649.

Kılcı AK. (2020). Dijital Spor Oyunları Motivasyon Ölçeği (DSOMÖ): Türkçeye Uyarlama, Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. Uluslararası Spor Egzersiz ve Antrenman Bilimi Dergisi 6 (1), 6-18.

Manseur R. (2005). Virtual reality in science and engineering education. 35th ASEE/IEEE Frontiers in Education Conference, Indianapolis, IN.

Mazuryk T, Gervautz M. (1999). Virtual Reality**:** History, Applications, Technology and Future. Institute of Computer Graphics, Vienna University of Technology, Austria, p. 1.

Mccomas J, Pivik J, Laflamme M. (1998). Current Uses Of Virtual Reality For Children With Disabilities, Virtual Environments in Clinical Psychology and Neuroscience Ios Press: Amsterdam, Netherlands, p. 1.

McLellan H. (1996). *Virtual Realities*. Handbook of Research for Educational Communications and Technology, Kluwer-Nijhoff Publishing, Boston, s.457-487.

Merians AS, Jack D, Boian R, Tremaine M, Burdea GC., Adamovich SV., Recce M, Poizner H. (2002). Virtual reality-augmented rehabilitation for patients following stroke. Phys Ther, 82: 898-915.

Mihelj, M, Novak D, Beguš S. (2014). Virtual reality technology and applications, Springer, Berlin: Dordrecht Publications s.8.

North MM, North SM, Coble JR. (1988). Virtual Reality Theraphy: An Effective Treatment For Phobias. Gıuseppe Rıva, Brenda K. Wıederhold, Enrıco Molınarı (Eds.) Virtual Environments In Clinical Psychology And Neuroscience 1998ıos Press: Amsterdam, Netherlands.

Oppenheim C. (1993). Virtual reality and the virtual library", Information Services and Use, (13): 215-227.

Oyama H. (1998). Virtual Reality For Palliative Medicine Medical Virtual Reality Development Lab National Cancer Center Hospital 5-1-1, Tsukiji, Chuo-Ku, 104 Tokyo, Japan, Virtual Environments in Clinical Psychology and Neuroscience Ios Press: Amsterdam, Netherlands, p. 1.

Parton BJ. Neumann DL. (2019). The effects of competitiveness and challenge level on virtual reality rowing performance, Psychology of Sport and Exercise, 41, 191-199.

Pimental K, Teixeira K. (1993). Virtual Reality Through the New Looking Glass, 2nd Ed., McGraw-Hill.

Riva, G. (2005). Virtual reality in psychotherapy: review. CyberPsychology Behav 8(3),220–230.

Singh DK, Rajaratnam BS, Palaniswamy V, Pearson H, Raman VP, Bong PS. (2012). Participating in a virtual reality balance exercise program can reduce risk and fear of falls. Maturitas, 73(3):239-43

Snider L, Majnemer A. (2010). ‘’Virtual Reality: We Are Virtually There’’, Phys Occup Ther Pediatr Journal, 30:1-3.

Stone RJ. (1991). Virtual reality and cyberspace: From science fiction to science fact, Information Services and Use (11): 283-300.

Sui Y, Geng D, Allen CR, Burn D, Bell GD. Rowland R. (2001). “Three-Dimensional Motion System (“Data-Gloves”): Application for Parkinson’s Disease and Essential Tremor”, IEEE International Workshop on Virtual and Intelligent Measurement Systems, Budapest, Hungary, May 19-20.

Sveistrup H, Thornton M, Bryanton C, McComas J, Marshall S, Finestone H, McCormick A, McLean J, Brien M, Lajoie Y, Bisson E. (2004). Outcomes of Intervention Programs Using Flatscreen Virtual Reality. Conf Proc IEEE Eng Med Biol Soc,7, 4856-8.

Wiederhold BK, Davis R, Wiederhold MD. (1988). The Effects Of Immersiveness On Physiology, Virtual Environments in Clinical Psychology and Neuroscience Ios Press: Amsterdam, Netherlands.

Yair Y. (2001). 3D-virtual reality in science education: An implication for astronomy teaching. Journal of Computers in Mathematics and Science Teaching, 20: 293-305.

You SH, Jang SH, Kim YH, Kwon YH, Barrow I, Hallett M. (2005). 'Cortical Reorganization İnduced by Virtual Reality Therapy in a Child With Hemiparetic Cerebral Palsy, Dev Med Child Neurol, 47, 628-35.

Yang WC, Wang HK, Wu, RM, Lo CS, Lin, KH. (2016). ''Home-Based Virtual Reality Balance Training and Conventional Balance Training in Parkinson's Disease: A Randomized Controlled Trial. Journal of the Formosan Medical Association, 115, 734-743.

İNTERNET KAYNAKLARI

http://www.hitl.washington.edu/projects/learning_center/pf/whatisvr.htm Erişim Tarihi: 18.09.2020.

http://www.elektrikport.com/teknik-kutuphane/sanal-gercekligin-saglik-sektorunde-kullanimi/16982#ad-image-0 Erişim Tarihi: 12.10.2020.

https://www.smarttek.com.tr/sanal-gerceklik.html Erişim Tarihi: 18.09.2020.

https://www.vrs.org.uk/virtual-reality-military/ Erişim Tarihi: 16.09.2020.

http://nintendo.wikia.com/wiki/Virtual_Boy Erişim Tarihi: 14.09.2020.

https://www.oculus.com/rift/ Erişim Tarihi: 15.09.2020.

http://www.virtuix.com/ Erişim Tarihi: 15.09.2020.

https://www.playstation.com/tr-tr/explore/playstation-vr/ Erişim Tarihi: 04.10.2020

http://webrazzi.com/2016/03/22/sanal-gerceklik-gozlugu-vr-cardboard-nedir-nasil-kullanilir/ Erişim Tarihi: 04.10.2020

https://www.sporttechie.com/dutch-soccer-team-to-generate-virtual-reality-game-simulations-based-on-actual-game-data/ Erişim Tarihi: 16.10.2020.

http://www.widerun.com/ Erişim Tarihi 16.10.2020.

http://www.icaros.net/index.php/pages/about-icaros/ Erişim Tarihi: 16.10.2020.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ- 4

ANTRENMAN DÖNEMİNDE DİNLENME ve UYKU

Yazar

Dr. Mürşit Ceyhun BİRİNCİ [1]

22. Bölüm

[1] *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Yaşar Doğu Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü, Samsun/TÜRKİYE.*
https://orcid.org/0000-0002-7258-1217
ceyhun.birinci@omu.edu.tr

normale dönmesi için 2-3 gün jet lag'ın neden olduğu sorunları gidermek için 3-5 gün ve verim düzeyinin normale dönmesi için de 6-8 günlük bir süreye ihtiyaç vardır.

Yeterli bir uyku düzeni antrenman verimi ve dinlenme açısından antrenmanın ayrılmaz bir parçasıdır. Sporcu olmayan bireylerde bir gecede 5-10 saat arasında uyku gerekirken, sporcular da bu süre 9-10 saat arasında olmalı ve bu süreninde %80-90'nı gece uykusu olmalıdır. %10-20 arasındaki uyku, gün içinde 10-15 dk. süren "güçlendirici-dinlendirici uykular" şeklinde olmalıdır.

BÖLÜM KAYNAKLARI

Angus S., Massage therapy for sprinters and runners. Clin Podiatr Med Surg. 18:329-336, 2001.

Bompa T. O., Haff G. G., Dönemleme: Antrenman Kuramı ve Yöntemi, 5. Baskı, Çeviri: Tanju Bağırgan, Spor Yayınevi ve Kitabevi, Ankara, 2017, s. 116.

Bompa T. O., Haff G. G., Dönemleme: Antrenman Kuramı ve Yöntemi, 5. Baskı, Çeviri: Tanju Bağırgan, Spor Yayınevi ve Kitabevi, Ankara, 2017, s. 129-130.

Bonde-Petersen F., Schultz-Pedersen L., Dragsted N., Peripheral and central blood flow in man during cold, thermoneutral, and hot water immersion. Aviat Space Envion Med 63:346-350, 1992.

Bulbulian R., Heaney J. H., Leake C. N., Sucec A. A., Sjoholm N. T., The effect of sleep deprivation and exercise load on isokinetic leg strength and endurance. Eur J Appl Physiol 73:273-277, 1996.

Cochrane D. J., Altering hot and cold water immersion for athlete recovery: a review. Phys Ther Sport 5:26-32, 2004.

Coffey V., Leveritt M., Gill N., Effcet of recovery modality on 4-hour-repeated treadmill running performance and changes in physiological variables. J Sci Med Sport 7:1-10, 2004.

Cote D. J., Prentice W. E., Hooker D. N., Shields E. W., Comparison of three treatment procedures for minimizing ankle sprain swelling. Phys Ther 68:1072-1076, 1988.

Crowe M. J., O'Connor D., Rudd D., Cold water recovery reduces anaerobic performance. Int J Sport Med., 28:994-998, 2007.

Fiscus K. A., Kaminski T. W., Powers M. E., Changes in lower-leg blood flow during warm, cold and contrast water therapy. Arch Phys Med Rehabil 86:1404-1410, 2005.

Fox L. E., Bowers R. W., Foss M. L., The Physiological Basis of Physical Education and Athletics. 4th ed. Saunders College Publishing, 1988, s. 40.

Guyton C. A., Hall J. E., Tıbbi Fizyoloji. 11. Baskı, Çeviri ed: Çavuşoğlu H., Yeğen Ç. B., Nobel Kitabevleri, İstanbul, 2007, s.739-742.,

Heller H. C., Ruby N. F., Sleep and circadian rhythms in mammalian torpor. Annu Rev Physiol 66:275, 2004.

Higgins D., Kaminski T. W., Contrast therapy does not cause fluctuations in human gastrocnemius intramusculer temperature. J Athl Train 33:336-340, 1998.

Howatson G., Van Someren K. A., Ice massage: effects on exercise-induced muscle damage. J Sports Med Phys Fitness, 43:500-505, 2003.

Mancinelli C. A., Davis D. S., Aboulhosn L., Brady M., Eisenhofer J., Foutty S., The effects of massage on delayed onset muscle soreness and physical performance in female college athletes. Phys Ther Sport 7:5-13,2006.

Myrer J. W., Draper D. O., Durrant E., Contrast therapy and intramuscular temperature in the human leg. J Athl Train 29:318-322, 1994.

Muratlı S., Kalyoncu O., Şahin G., Antrenman ve Müsabaka, 2. Baskı, Ladin Matbaası, 2007, s. 62-63.

Prentice W. E., Therapeutic modalities for physical therapists. 2nd. Ed. New York: McGraw-Hill, 2002, s. 14.

Reilly T., Edwards B., Altered sleep-wake cycles and physical performance in athletes. Physiol Behav 90:274-284, 2007.

Scoon G. S., Hopkins W. G., Mayhew S., Cotter J. D., Effect of post-exercise sauna bathing on the endurance performance of competitive male runners. J Sci Med Sport 10:259-262, 2002.

Sevim Y., Antrenman Bilgisi, 7. Baskı, Nobel yayın dağıtım, Ankara, 2007, s. 150.

Souissi N., Sesboue B., Gautheir A., Larue J., Davenne D., Effects of one night's sleep deprivation on anaerobic performance the following day. Eur J Appl Physiol 89:359-366, 200,.

Toner M. M., Sawka M. N., Foley M. E., Pandolf K. B., Effects of body mass and morphology on thermal responsesin water. J Appl Physiol 60:521-525, 1986.

Tikuisis P., Jacobs I., Moroz D., Vallerand A. L., Martineau L., Comparison of thermoregulatory responses between men and women immersed in cold water. J Appl Physiol 89:1403-1411, 2000.

Tietzel A. J., Lack L. C., The recuperative value of brief and ultra-brief naps on alertness and cognitive performance. J Sleep Res 11:213-218, 2002.

Weerapong P., Hume P. A., Kolt G. S., The mechanisims of massage and effects on performance, muscle recovery and injury prevention. Sport. Med. 35:235-256,2005.

Weston C. F., O'Hare J. P., Evans J. M., Corrall R. J., Haemodynamic changes in man during immersion in water at different temperatures. Clin Sci (Lond) 73:613-616, 1987.

Whitney J. D., Wickline D. D., treating chronic and acute wounds with warming: Review of the science and practice implications. J wound Ostomy Continence Nurs 30:199-209, 2003.

Wilcock I. M., Cronin J. B., Hing W. A., Water immersion: does it enhance recovery from exercise? Int J Sports Physiol Perf 1:195-206,2006.

Wilcock I. M., Cronin J. B., Hing W. A., Physiological response to water immersion: a method fors port recovery? Sports Med., 30:199-209, 2003.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ- 4

ANTRENMANDA PERFORMANS ANALİZİ

Yazar

Dr. Tamer CİVİL [1]

23. Bölüm

[1] Trabzon Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi,
Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü, Trabzon/TÜRKİYE.
https://orcid.org/0000-0003-0104-0007
tamercivil@trabzon.edu.tr

BÖLÜM KAYNAKLARI

Baltaci G, Un N, Tunay V, Besler A, Gerceker S. (2003). Comparison of Three Different Sit and Reach Tests For Measurement of Hamstring Flexibility in Female University Students. Br J Sports Med, 37(1), 59-61.

Bar-Or O. (1987). The wingate anaerobic test: an update on methodology reliability and validity. Sports Medicine; 4:381-394.

Bayraktar B, Kurtoğlu M. (2004). Sporda performans ve performans artırma yöntemleri. Atasü T, Yücesir İ, eds. Doping ve futbolda performans artırma yöntemleri, İstanbul; 269-296.

Buchheit, M. (2010). The 30–15 intermittent fitness test: 10 year review. Myorobie J, 1(9), 278.

Brown LE, Whitehurst M. (2000). Isokinetics in Human Performance. The United States of America: Human Kinetics.

Clancy C, Green P, Curnyn S, Donaldson E, Ring N. (2020). The concurrent validity and between-sessionreliability of a 1000m time trial for the assessment of aerobic _tness in elite development soccer players. SPSR – 2020 j May. j 92 j v1

Draper PN, Whyte G. (1997). Anaerobic performance testing. University of Canterbury. School of Sport & Physical Education.

Eliöz M, Sitti S, Koç MC, Murt Z, Koç H. (2013). A Study on Static Balance Performance of Healthy and Hearing-Impaired Football Players. European Journal of Applied Sciences, 5(1), 25-28.

Günay M, Tamer K, Cicioğlu İ. (2006). Spor Fizyolojisi ve Performans Ölçümü Ankara: Gazi Kitabevi.

Harman A, Rosenstein E, Frykman MT, Rosenstein PN, and Kraemer WJ. (1991). Estimation o f Human Power Output from Vertical Jump. Journal of Applied Sport Science Research.

Hasson SM. (1994) Metabolic responses during exercise and normal effects of training. In: Hasson S.M., ed. Clinical Exercise Physiology. St Louis, Missouri: Mosby - Year Book, Inc: 29- 43.

Hoeger, WWK, Hoeger SA. (2008). Principles and Labs for Physical Fitness. Australia: Thomson/Wadsworth.

Inbar O, Bar-Or O, Skinner J S. The Wingate Anaerobik Test, Human Kinetics Books, Champaign, IL.

Lanza IR, Towse TF, Caldwell GE, Wigmore DM and Kent-Braun JA. (2003). Effect of age on human muscle torque, velocity, and power in two muscle groups. J.Appl. Physiol.; 95: 2361 – 2369.

Leone M, Lariviere G, Comtois .S. (2002). Discriminant anallysis of anthropometric and biomotor variables among elite adolescent female athletes in four sports. Journal of Sports Sciences; 20:443- 449.

Özbay S, Ulupınar S, Özkara AB. (2018). Sporda Çeviklik Performansı. Ulusal Spor Bilimleri Dergisi, 2(2), 97-112.

Özer, K. (2015). Fiziksel Uygunluk. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 5. Baskı.

Özkan A, Koz M, Ersöz G. (2011). Wingate Anaerobik Güç Testinde Optimal Yükün Belirlenmesi, SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, Cilt: IX, Sayı:1

Özkan A, Köklü Y, Ersöz G. (2010). Wingate anaerobik güç testi. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 7(1).

Sevim Y. (2010). Antrenman Bilgisi, Ankara: Pelin Ofset Tipo Matbaacılık.

Spirduso WW. (1995). Balance, posture and locomotion. Physical Dimensions of Aging, IL: Human Kinetics

Strudwick A, Reilly T, Doran D. (2002) Anthropometric and fitness profiles of elite players in two football codes. J. Sports Med. Phys. Fitness, 42:239-242.

Şarvan Cengiz Ş, Örcütaş H. (2019). Maksimum Aerobik Güç ve Anaerobik Zirve Güç İlişkisinin İncelenmesi. Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi (UGEAD), Aralık; 5(2): 163-174.

Tsigilis N, Douda H, Tokmakidis SP. (2002). Test-retest reliability of the Eurofit test battery administered to university students. Perceptual and motor skills, 95(3_suppl), 1295-1300.

Zagatto AM, Beck WR, Gobatto CA. (2009). Validity of the running anaerobic sprint test for assessing anaerobic power and predicting short-distance performances. The Journal of Strength & Conditioning Research, 23(6), 1820-1827.

Zorba, E. (1999). Herkes İçin Spor ve Fiziksel Uygunluk. Ankara: Neyir Matbaası.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ- 4

ANTRENMAN TEKNOLOJİLERİ

24. Bölüm

Yazar

Doktorant. Raci KARAYİĞİT [1]

[1] Ankara Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi,
Antrenörlük Eğitimi Bölümü, Ankara/TÜRKİYE.
racikarayigit@hotmail.com
https://orcid.org/0000-0001-9058-1918

BÖLÜM KAYNAKLARI

Adesida Y, Papi E, Mcgregor AH. (2019). Exploring the role of wearable technology in sport kinematics and kinetics: a systematic review. Sensors.19, 1597.

Chambers R, Gabbett TJ, Cole MH, Beard A. (2015). The use of wearable microsensors to quantify sport-specific movements. Sports Med. 45, 1065-1081.

Cummins C, Orr R, O'connor H, Wes, C. (2013). Global positioning system (GPS) and microtechnology sensors in team sports: a systematic review. Sports Med. 43, 1025-1042.

Dellaserra CL, Gao Y, Ransdell L. (2014). Use of integrated technology in team sports: a review of oppurtunities,challenges, and future directions for athletes. Journal of strength and conditioning research. 28(2), 556-573.

Devecioğlu S, Altıngül O. (2011). Spor teknolojilerinde inovasyon. 6th international advanced Technologies symposium. 16-19 may 2011, Elazığ, Turkey.

Gür F, Gür GC, Ayan V. (2020). The effect of the ERVE smartphone app on physical activity, quality of life, self-efficacy, and exercise motivation for inactive people: a randomized controlled trial. European journal of integrative medicine. In press.

Lutz J, Memmert D, Raabe D, Dornberger R, Donath L. (2019). Wearables for integrative performance and tactic anaylses: oppurtunities, challanges, and future directions. International journal of environmental research and public health. 17, 59.

Windt J, et al. (2020). "To tech or not to tech?" a critical decision-making framework for implementing technology in sport. Journal of athletic training. 55(9), 902-910.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ- 4

ANTRENÖRLÜK

Yazar

Doktorant. Selin BURUCU [1]

25. Bölüm

[1] *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Çanakkale/TÜRKİYE.*
https://orcid.org/0000-0003-4148-2993
selinburucu@gmail.com

BÖLÜM KAYNAKLARI

Ak A. (2017). Türk Sporunda Sorunlar ve Çözüm Önerileri. Spor Kitabevi ve Yayınevi.

Barić R, Bucik V. (2009). Motivational differences in athletes trained by coaches of different motivational and leadership profiles. Kinesiology, 41(2).

Carpenter B. (2004). The First Olympics: The Early Greek Games Were Not as Pristine as We Like to Imagine. U.S. News & World Report. In: American Management Association.

Chelladurai P, Riemer HA. (1998). Measurement of leadership in sport. Advances in sport and exercise psychology measurement, 227-253.

Counsilman JE. (1986). The role of the coach in training for swimming. Clinics in sports medicine, 5(1), 3-7.

Coutu D, Kauffman C, Charan, R, Peterson DB, Maccoby M, Scoular PA, Grant AM. (2009). HBR Research Report: What can coaches do for you? Harvard Business Review, 87(1), 91-97.

Crisfield P, Cabral, P. Carpenter F. (2003). The successful coach: Guidelines for successful coaching practice. Leeds: The National Coaching Foundation.

Cruickshank A, Collins D. (2015). Illuminating and applying “the dark side”: Insights from elite team leaders. Journal of Applied Sport Psychology, 27(3), 249-267.

Erdem K. (2005). Futbolda Kenar Yönetimi, İstanbul, Morpa Kültür Yayınları.

Erdoğan BSY, Akalan CTD. (2011). Türkiye'deki antrenör eğitiminin ilkesel ve yapısal problemlerinin incelenmesi (Doctoral dissertation, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı).

Frank. D. (2002). Coaching philosophy, 2002. www.weinwaysports.com

Feher T. (2006). The role of the coach. In: Olympic weightlifting, p. 308-315, Budapest, Strength Sport Libri Publishing House, Budapest, 2006.Lyle, J. (2002). Sports coaching concepts: A framework for coaches' behaviour. Psychology Press.

Gönen M. (2019). Antrenör-sporcu ilişkisinin sporcuların durumluk kaygı, öfke ve öznel iyi oluş düzeylerine etkisi: taekwondo ve korumalı futbol örneği. Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

ICCE and ASOIF. (2012). International Sport Coaching Framework (ISCF). Champaign, Illionois, USA: Human Kinetics.

Jones L, Pierce K, Keelan M. (2010). Teaching and coaching principles. In: IWF Club Coach Manual, Level 1, IWF

Jones, RL. (2006). The sports coach as educator. Re-conceptualising sports coaching. London: Routledge.

Jones RL, Bailey J, Santos S. (2013). Coaching, caring and the politics of touch: A visual exploration. Sport, Education and Society, 18(5), 648-662.

Jowett S. (2017). At the heart of effective sport leadership lies the dyadic coach-athlete relationship. Sport and Exercise Psychology Review, 13(1), 62-64.

Koç Ş, (1994). Spor Psikolojisine giriş. Saray Kitapevleri, s. 215, İzmir. Koçel T, 2001. İşletme yöneticiliği. Beta Yayınları, 8. Baskı, s. 465, İstanbul.

Koçel T, 2011. İşletme yöneticiliği. Beta Basım A.Ş, 13.Baskı, İstanbul.

Konter E, 1996. Bir lider olarak antrenör. Alfa Yayınları, s. 105, İstanbul.

Mackenzie B. (1997). Coaching Principles Available from: https://www.brianmac.co.uk/coaching.htm [Accessed 19/10/2020]

Salmela JH. (1996). Great job, coach!: getting the edge from proven winners. Potentium. harvard business review, 87(1), 91-97.

Sevim Y, Tuncel F, Erol E, Sunay H. (2001). Antrenör Eğitimi ve İlkeleri. Gazi Kitapevi: Ankara.

Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü. (2020). Spor Eğitim Dairesi Başkanlığı, Antrenör Yönetmeliği, Erişim adresi: http://sporegitim.sgm.gov.tr/Sayfalar/2873/2859/Yonetmelikler.aspx Erişim tarihi: 15.10.2020).

Szabo AS. (2012). What is the meaning of sport coaching?(Expectations, possibilities, realities). Sport Scientific & Practical Aspects, 9(2).

TDK (Türk Dil Kurumu). Antrenör. Erişim Adresi: http://tdk.gov.tr/ Erişim tarihi: 15.10.2020.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ- 4

KİŞİSEL ANTRENÖRLÜK (Personal Trainer)

Yazar

Master Trainer. Raşit DEMİRYAS [1]

26. Bölüm

[1] İstanbul Fitness Academy, İstanbul/TÜRKİYE.
rasitdemiryas@gmail.com

BÖLÜM KAYNAKLARI

American College of Sports Medicine. (2013). ACSM's Resources for the Personal Trainer. Lippincott Williams & Wilkins.

Ashby D, Dalebout W. (2008). U.S. Patent Application No. 11/849,068.

Cress K. (2004). Personal trainer or team coach?. The Learning Professional, 25(4), 54.

Chiu WY, Lee YD, Lin TY. (2011). Innovative services in fitness clubs: personal trainer competency needs analysis. International Journal of Organizational Innovation (Online), 3(3), 317.

Dias, MR, Simão RF, Saavedra FJ, Ratamess NA. (2017). Influence of a personal trainer on self-selected loading during resistance exercise. The Journal of Strength & Conditioning Research, 31(7), 1925-1930.

Kettunen E, Kari T. (2018). Can Sport and Wellness Technology be My Personal Trainer?: Teenagers and Digital Coaching. In Bled eConference. University of Maribor Press.

McClaran SR. (2003). The effectiveness of personal training on changing attitudes towards physical activity. Journal of sports science & medicine, 2(1), 10.

Möller A, Roalter L, Diewald S, Scherr J, Kranz M, Hammerla N, et al. (2012). Gymskill: A personal trainer for physical exercises. In 2012 IEEE International Conference on Pervasive Computing and Communications (pp. 213-220). IEEE.

Waryasz GR, Daniels AH, Gil JA, Suric V, Eberson CP. (2016). Personal trainer demographics, current practice trends and common trainee injuries. Orthopedic reviews, 8(3).

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ- 4

ANTRENÖRLÜK FELSEFESİ

Yazar

Uzm. Nuray GÜNEY

27. Bölüm

12) Çok çalışan bir antrenör olmaktan, akıllı, zeki ve dengeli bir antrenör olmaya,

13) Sert ve soğuk imajlı antrenör olmaktan, sporcularına daha yakın ve anlamaya dayalı bir antrenör olmak, olduğu ileri sürülebilir.

'Öyle davran ki davranışın temelin deki ilke, tüm insanlar için geçerli olan ilke veya yasa olsun' ***(Immanuel Kant).***

BÖLÜM KAYNAKLARI

Afacan E, Göral M, Çobanoğlu G. (2016). Spor ve felsefe ilişkisi. CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 11(1), 46-54.

Altıntaş A, Çetinkalp Z, Aşçı H. (2012). Antrenör-sporcu ilişkisinin değerlendirilmesi: geçerlik ve güvenirlik çalışması. Spor Bilimleri Dergisi, 23(3), 119-128. S;23.

Berber A. (2000). Dönüşümsel ve etkileşimsel liderlik kavramı, gelişimi ve dönüşümsel liderliğin yönetim ve organizasyon içerisindeki rolü, İ.Ü. İşletme ve İktisadı Enstitüsü Dergisi, 11 (36): 34.

Dolaşır S. (2005). Antrenörlük Etiği ve İlkeleri, file:///C:/Users/Client/Downloads/Semiyhatuncel_KITAP_antrenorluk_etigi_ve_ilkeleri.pdf

Emre R. (2008). Türkiye futbol antrenörleri derneği Konya şubesine üye antrenörlerin sosyo-ekonomik ve kültürel yapılarının tespiti ve değerlendirilmesi, Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, s; 2.

Erdemli A. (1997). Spor, Hümanizm Ve Olimpizm, http://dergipark.gov.tr/download/article-file/14435 (Erişim:18/10/2018).

Gökberk M. (1990). Felsefe Tarihi, Remzi Kitabevi, s;88.

Eroğan B. (2011). Türkiye'deki antrenör eğitiminin ilkesel ve yapısal problemlerinin incelenmesi, Ankara Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, s;10.

Işıldak M. (1996). Felsefe nedir?, http://www.flsfdergisi.com/sayi1/45-58.pdf

İkizler C. (2000). Sporda Sosyal Bilimler, Alfa Yayınevi, İstanbul, s.52.

Kandemir D. (2017). Elazığ ilinde farklı bireysel spor dallarında görev yapan antrenörlerin liderlik tarzlarının incelenmesi, Konya Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, s;11,16,17.

Kasap H. (2006). Antrenörün Saldırgan ve Etkin Davranışlarının Başarıya Etkisi, İstanbul Teknik Üniversitesi İnşaat Fakültesi Matbaası, İstanbul, s;108.

Konter E. (2006). Felsefi-psikoloji bağlamında antrenörlük tipleri: yeni bir öneriye doğru. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi (Gazi BESBD), XI (2006), 3, 15 – 22.

Martens R. (1997). Başarılı Antrenörlük, Beyaz Yayınları, İstanbul, s;10.

Orhan Ü. (2016). Kişisel antrenörlük sözleşmesinin hukuki açıdan değerlendirilmesi, 22(3), 2063 – 2078.

Selağzı S, Çepikkurt F. (2014). Antrenör ve sporcu iletişim düzeylerinin belirlenmesi. CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 9(1), 11-18.

Unutmaz V, Gencer RT. (2014). Spor için liderlik ölçeği- sporcunun antrenör davranışını algılaması versiyonu'nun psikometrik özelliklerinin incelenmesi. CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 7(1); 28.

Yıldırım M. (2018). Spor felsefesi, sporda etik, fair play, Yrd. Doç. Dr. Mehmet Yıldırım Ders Notları, s. 5.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-5

SAĞLIK

YAZARLAR

Doç. Dr. Aykut DÜNDAR
Doç. Dr. Faruk AKÇINAR
Doç. Dr. Fatih MURATHAN
Dr. Azize BİNGÖL DIEDHIOU
Dr. Çiğdem ÖNER
Dr. Dilara ARICAN
Dr. Hasan ABANOZ
Dr. Hülya ANDRE
Dr. Mehmet KARTAL
Dr. Özge BAYDAR ARICAN
Dr. Özkan GÜLER
Dr. Selma ÇAVDAR
Dr. Tamer CİVİL
Dr. Tolga ŞAHİN
Dr. Yeliz DOĞRU
Dr. Yusuf ULUSOY
Dr. Zarife PANCAR
Doktorant. Alişan YAVUZ
Doktorant. Eren BOZYILAN
Doktorant. Esra KÜRKCÜ AKGÖNÜL
Doktorant. Gamze MURATHAN
Doktorant. Gamze YILDIRIM ARAZ
Doktorant. Hüseyin GÜRER
Doktorant. İsmail ÇAKIT
Doktorant. Mehmet AŞAN
Doktorant. Selin BURUCU
Doktorant. Serkan DAĞDELEN
Doktorant. Yağmur YILDIZ
Doktorant. Yeliz KAHRAMAN
Uzm. Fzt. Elif ŞAHİN
Uzm. Gülcan BAYINDIRLI

EDİTÖR

Doç. Dr. Gökmen ÖZEN[1] & Dr. Tamer CİVİL[2]

[1] Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Çanakkale/TÜRKİYE.
[2] Trabzon Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Trabzon/TÜRKİYE.

EFE AKADEMİ YAYINLARI

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-5

Kitap Adı: Sporun Kavramsal Temelleri-5 (SAĞLIK)
Editör: Doç. Dr. Gökmen ÖZEN & Dr. Tamer CİVİL
ISBN: 978-625-7729-75-8
1. Baskı: Aralık 2020

Bu eserin yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARINA aittir, tüm hakları saklıdır. Kitabın tamamı veya bir kısmı 5846 sayılı kanun hükmüne göre; kitabı yayınlayan firmanın ve yazarların önceden izni olmadan elektronik, mekanik, fotokopi veya herhangi bir kayıt sistemiyle çoğaltılamaz, yayınlanamaz, depolanamaz. Kitap içerisinde yer alan bölümlerdeki yazıların hukuki sorumluluğu o bölümün yazarına aittir.

KÜTÜPHANE KARTI

ÖZEN, Gökmen; CİVİL, Tamer
Sporun Kavramsal Temelleri-5 (Sağlık)
1. Basım, 513s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar Kelimeler:
1. Spor, 2. Sağlık, 3. Egzersiz, 4. Hastalık

Dizgi/Mizanpaj: Gökmen ÖZEN
Kapak Tasarım: Duygu DÜNDAR
Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Kavacık Mah. Emir Sultan Sok. No:13 İstanbul/Türkiye
(0216) 4658606 / www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü Yemekhane Binası
Güngören / Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13 / www.ofis2005.com.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-5

BÖLÜMLER

1. Bölüm: SPOR & SAĞLIK **7-18**
Doktorant. Serkan DAĞDELEN

2. Bölüm: SPOR & YAŞAM KALİTESİ **19-30**
Doktorant. Selin BURUCU

3. Bölüm: SPOR & FİTNESS **31-42**
Doktorant. Mehmet AŞAN, Doç. Dr. Faruk AKÇINAR

4. Bölüm: SPOR & WELLNESS **43-58**
Dr. Çiğdem ÖNER

5. Bölüm: SPOR & REHABİLİTASYON **59-76**
Uzm. Gülcan BAYINDIRLI

6. Bölüm: SPOR & DOLAŞIM SİSTEMİ **77-96**
Doktorant. Esra KÜRKCÜ AKGÖNÜL

7. Bölüm: SPOR & SOLUNUM SİSTEMİ **97-120**
Doktorant. Gamze MURATHAN, Doktorant. Eren BOZYILAN

8. Bölüm: SPOR & KAS ve İSKELET SİSTEMİ **121-139**
Doktorant. İsmail ÇAKIT

9. Bölüm: SPOR & ENDOKRİN SİSTEM **141-156**
Doktorant. Eren BOZYILAN, Doç. Dr. Aykut DÜNDAR

10. Bölüm: SPOR & İMMÜN SİSTEM **157-175**
Dr. Yusuf ULUSOY

11. Bölüm: SPOR & OBEZİTE **177-204**
Doç. Dr. Aykut DÜNDAR, Doç. Dr. Fatih MURATHAN

12. Bölüm: SPOR & TİP 1 DİYABET **205-216**
Dr. Tamer CİVİL

13. Bölüm: SPOR & TİP 2 DİYABET **217-246**
Uzm. Fzt. Elif ŞAHİN

14. Bölüm: SPOR & KALP HASTALIKLARI **247-278**
Dr. Hülya ANDRE, Dr. Azize BİNGÖL DIEDHIOU

15. Bölüm: SPOR & AKCİĞER HASTALIKLARI **279-290**
Doktorant. Yağmur YILDIZ

16. Bölüm: SPOR & COVID-19 **291-315**
Doktorant. Esra KÜRKCÜ AKGÖNÜL, Dr. Tolga ŞAHİN

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-5

BÖLÜMLER

17. Bölüm: SPOR & POSTÜRAL BOZUKLUKLAR **317-333**
Doktorant. Yeliz KAHRAMAN

18. Bölüm: SPOR & KRONİK AĞRI **335-347**
Uzm. Dr. Dilara ARICAN

19. Bölüm: SPOR & MENTAL SAĞLIK **349-361**
Dr. Mehmet KARTAL

20. Bölüm: SPOR & DEMANS **363-372**
Dr. Özkan GÜLER

21. Bölüm: SPOR & PARKİNSON **373-385**
Dr. Yeliz DOĞRU

22. Bölüm: SPOR & OTİZM **387-400**
Uzm. Gülcan BAYINDIRLI

23. Bölüm: SPOR & PSİKOTERAPİ **401-416**
Dr. Çiğdem ÖNER

24. Bölüm: SPOR & ANKSİYETE **417-427**
Doktorant. Gamze YILDIRIM ARAZ

25. Bölüm: SPOR & DEPRESYON **429-443**
Dr. Selma ÇAVDAR

26. Bölüm: SPOR & STRES **445-460**
Dr. Özge BAYDAR ARICAN

27. Bölüm: SPOR & DEHB **461-472**
Doç. Dr. Faruk AKÇINAR, Doktorant. Hüseyin GÜRER

28. Bölüm: SPOR & YEME BOZUKLUKLARI **473-487**
Dr. Zarife PANCAR

29. Bölüm: SPOR & ÇOCUK SAĞLIĞI **489-504**
Doktorant. Alişan YAVUZ

30. Bölüm: SPOR & UYKU KALİTESİ **505-513**
Dr. Hasan ABANOZ

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-5

SPOR & SAĞLIK

Yazar

Doktorant. Serkan DAĞDELEN [1]

1. Bölüm

[1] Akdeniz Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü,
Hareket ve Antrenman ABD, Antalya/TÜRKİYE.
https://orcid.org/0000-0002-0139-051X
serkandagdelen0250@hotmail.com

BÖLÜM KAYNAKLARI

Aaron, D.J., Dearwater, S.R., Anderson, R., Olsen, T., Kriska, A.M., Laporte, R.E. (1995). Physical activity and the initiation of high-risk health behaviors in adolescents. Medicine and Science in Sports and Exercise, 27 (12), 1639-1645.

Alpözgen, A, Z. Özdinçler, A, R. (2016), Fiziksel aktivite ve koruyucu etkileri: Derleme. Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi. 2016;3(1):66-72.

Aracı, H. (1999). Ögretmen ve Öğrenciler İçin Okullarda Beden Eğitimi. Bağırgan Yayınevi, 2. Baskı, Ankara

Aracı, H., Aracı, Ş. (2014). Spor Bilimleri Öğretimi. 1. Basım. Ankara: Eylül Ofset, Grafiker Rek. San. ve Tic. Ltd Şti.

Baltaş Z., (2008). Sağlık Psikolojisi. Cilt No.196, İstanbul: Remzi Kitabevi A.Ş,

Bates, H. (2006). Daily physical activity for children and youth: A review and synthesis of the literature. Edmonton: Ministry of Education, Alberta Education, Learning, and Teaching Resources Branch.

Bahar, Z. (1993). Sigaraya Karşı Sağlık Personeli. Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi, S. 9, s. 107-118

Barışsever,O. (2014). 18-70 Yaş Kadın ve Erkeklerde Egzersiz Faaliyetlerine İlişkin Katılım motivasyonları: Lefkoşa Örneği, Lefkoşa: Yakın Doğu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi

Bek N. (2005). Fiziksel Aktivite ve Sağlığımız. 1.Basım Ankara: Sağlık Bakanlığı Yayın No: 730.

Belek, İ. Nalçacı, E. (1998). Sınıfsız Bir Toplum Yolunda Türkiye İçin Sağlık Tezi, İstanbul: Sorun Yayınları

Beckmann M. (1989). Nursing Assesment Health Promotion Strateqies Through The Life Span, Fourth Edition, Jodith Procter Zentner Apele Large.

Berenson, G.S., Srnivasan, S.R. (2005). Cardiovascular risk factors in youth with implications for aging: the Bogalusa Heart Study. Neurobiology of Aging, 26 (3), 303-307.

Benefic E., Ndiaye G. (2005). Relations between anthropometry, cardiorespiratory fitness indices and physical activity levels in different age and sex groups in rural Senegal, Annals of Human Biology, 32 366-382.

California Department of Education, Physical Fitness Test Reference Guide Updated April 2011. https://pftdata.org/ Erişim tarihi 28.11.2020.

Çamlıyer H. (1992). Spor ve Serbest Zaman Etkinlikleri. Milli Eğitim Basımevi, Ankara 63

Erkan, N., (1979). ODTÜ Haber Bülteni Yayını, 14 Mayıs, Ankara.

Erkan, N. (1994) Yasam Boyu Spor Nedir?. Ed: Aköz, Y., Türkiye ve Olimpiyat Sempozyumu, Ankara

Erkal, M. E., Güven, Ö., Ayan, D. (1998). Sosyolojik Açıdan Spor. İstabul: Der Yayınları.

Ersoy, G., Akyol, A., Bilgiç, P. (2008). Fiziksel Aktivite, Beslenme ve Sağlıklı Yaşam, Ankara: Klasmat Matbaacılık.

Fişek N.H. (N.D.). Günümüzde halk sağlığı anlayışı. Erişim: (http://www.medinfo.hacettepe.edu.tr / ders/TR/D3/7/3020.doc) Erişim tarihi: 27.11.2020.

Fletcher, G.F., Chairman, M.D., Blair, S.N. (1992). "Statement on Exercise" was approved by the American Heart Association Steering Committee.

Gezgin, M.F., Amman,T.,(1994) *Temel Egitimde Yararlılık Açısından Spor Olgusu* Egitim Kurumlarında Beden Egitimi ve Spor II.Ulusal Sempozyumu Kitabı, Milli Egitim Basımevi, Ankara: 233-236

Hillman, C.H., Erickson, K.I., Kramer, A.F. (2008). Be Smart, Exercise Your Heart: Exercise Effects on Brain and Cognition. Nature Reviews Neuroscience, 9(1), 58-65.

İnal, A.N. (2009). Beden Eğitimi ve Spor Bilimi. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

Kirkcaldy, B.D., Shephard, R.J., Siefen, R.G. (2002). The relationship between physical activity and self-image and problem behaviour among adolescents. Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology, 37 (11), 544-550.

Kohl, H.W., Craig, C.L., Lambert, E.V., Inoue, S., Alkandari, J.R., Leetongin, G., Kahlmeier S. (2012). The Pandemic of Physical İnactivity: Global Action for Public Health. The Lancet 380(9838):294-305.

Lelieveld, O.T., Armbrust, W., Geertzen, J.H., de Graaf, I., van Leeuwen, M.A., Sauer, P.J. et al. (2010). Promoting physical activity in children with juvenile idiopathic arthritis through an internetbased program: results of a pilot randomized controlled trial. Arthritis Care & Research, 62 (5), 697-703.

Lohman T.G. (2002). Body Composition Assessment Health Benefits of Physical Activity and Fitness in Children. Fitnessgram Reference Guide Dallas, TX: The Cooper Institute.

Mirzeoğlu, N.(ed.) (2003). Spor Bilimine Giriş. Ankara: Bağırgan.

Minkler, M. (1999). Personal responsibility for health? A review of the arguments and the evidence at century's end. Health Education & Behavior, 26 (1):121-140.

Nalçakan ,M. (2007a). Çocuk ve Spor İzmir Saglık Dergisi l Saglık Müdürlügü Yıl1 sayı 4 Eylül-Ekim: 56-60

Nalçakan, M. (2007b) Yürüyüş ile Gelen Sağlık. İzmir Sağlık Dergisi İl Sağlık Müdürlügü yıl 1 sayı 5 Kasım-Aralık: 58-63

Özvarış, Ş. B. (2006). Sağlık eğitimi ve sağlığı geliştirme. Güler Ç, Akın L. Halk Sağlığı Temel Bilgiler. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları, 1132-1136.

Palank, C. L. (1991). Determinants of health-promotive behaviors: a review of current research. Nursing Clinics of North America, 26(4):815-832.

Salmi, A.J. (2003). Body Composition Assessment with Segmental Multifrequency Bioimpedance Method. Journal of Sports Science and Medicine, 3, 1-29.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-5

SPOR & YAŞAM KALİTESİ

Yazar

Doktorant. Selin BURUCU [1]

2. Bölüm

[1] Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Çanakkale/TÜRKİYE.
https://orcid.org/0000-0003-4148-2993
selinburucu@gmail.com

BÖLÜM KAYNAKLARI

Adachi PJ, Willoughby T. (2014). It's not how much you play, but how much you enjoy the game: the longitudinal associations between adolescents' selfesteem and the frequency versus enjoyment of involvement in sports. J Youth Adolesc.43:137–145

Akyol, A. G. A., Bilgiç, A. G. P., Ersoy, G. (2008). Fiziksel Aktivite, Beslenme ve Sağlıklı Yaşam. Baskı. Ankara: Klasmat Matbaacılık.

Amini, M., Mirmoezzi, M., Salmanpour, M., Khorshidi, D. (2018). Eight weeks of aerobic exercises improves the quality of life in healthy aged sedentary men. Int J Sport Stud Health, 1, e67514.

Asztalos, M., De Bourdeaudhuij, I., Cardon, G. (2009). The relationship between physical activity and mental health varies across activity intensity levels and dimensions of mental health among women and men. Public Health Nutrition, 13(8), 1207e1214

Asztalos, M., Wijndaele, K., De Bourdeaudhuij, I., Philippaerts, R., Matton, L., Duvigneaud, N., ... Cardon, G. (2012). Sport participation and stress among women and men. Psychology of Sport and Exercise, 13(4),466-83.

Boylu AA, Paçacıoğlu B. (2016). Yaşam Kalitesi ve Göstergeleri. Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi.; 8(15): 137-50.

Cevada, T., Cerqueira, L. S., Moraes, H. S. D., Santos, T. M. D., Pompeu, F. A. M. S., Deslandes, A. C. (2012). Relationship between sport, resilience, quality of life, and anxiety. Archives of Clinical Psychiatry (São Paulo), 39(3), 85-89.

Edisan, Z., Kadıoğlu, F. (2013). Yaşam kalitesi kavramının antik dönemdeki öncülleri. Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Lokman Hekim Tıp Tarihi ve Folklorik Tıp Dergisi, 3(3), 1-4.

Efe, M. (2007). 14-16 yaş grubu bireylerde spor çalışmalarının sosyal yetkinlik beklentisi ve atılganlık üzerine etkisi. Yayınlanmamış doktora tezi. Uludağ Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Eime, R. M., Harvey, J. T., Brown, W. J., Payne, W. R. (2010). Does sports club participation contribute to health-related quality of life. Med Sci Sports Exerc, 42(5), 1022-8.

Fidan D., Ünal B., Demiral Y. (2003). Sağlığa ilişkin yasam kalitesi kavramları ölçüm ve yöntemleri. Sağlık ve Toplum, (13) 3.

Genç A, Şener Ü, Karabacak H, Üçok K. (2011). Kadın ve erkek genç erişkinler arasında fiziksel aktivite ve yaşam kalitesi farklılıklarının araştırılması. Kocatepe Tıp Dergisi. 12: 145-150.

Göçgeldi E, Babayiğit M, Hassoy H, Açıkel E, Taşçı İ, Ceylan S. (2008). Hipertansiyon Tanısı Almış Hastaların Algıladıkları Yaşam Kalitesi Düzeyinin ve Etki Eden Faktörlerin Değerlendirilmesi. Gülhane Tıp Dergisi.; (50): 172-179.

Gönülateş, S., Farklı Ülkelerde Rekreatif Katılımın Yaşam Kalitesi Üzerine Etkisi. Ankara: Akademisyen Kitapevi.

Guyton AC, Hall JE. (2007). Tıbbi Fizyoloji.11. Baskı, Çeviren: Çavuşoğlu H, Yeğen BC. Nobel Tıp Kitabevleri: İstanbul; s1066

Häkkinen, A., Rinne, M., Vasankari, T., Santtila, M., Häkkinen, K., & Kyröläinen, H. (2010). Association of physical fitness with health-related quality of life in Finnish young men. Health and quality of life outcomes, 8(1), 15.

Jamshidi, O., & Anet, Z. (2019). The Relationship Between Sport Participation and Sleep Quality of Aged Population. Sleep and Hypnosis, 21(2), 108-11.

Jurakić, D., Pedišić, Ž., Greblo, Z. (2010). Physical actvity in different domains and health-related quality of life: a population-based study. Quality of life research, 19(9), 1303-1309.

Kurthan F. (1998). Dünyada ve Türkiye'de spor yönetimi, Bağırgan, Ankara.

Lee, I. M., Shiroma, E. J., Lobelo, F., Puska, P., Blair, S. N., Katzmarzyk, P. T., Lancet Physical Activity Series Working Group. (2012). Effect of physical inactivity on major non-communicable diseases worldwide: an analysis of burden of disease and life expectancy. The lancet, 380(9838), 219-229.

McVeigh, S. A., Hitzig, S. L., & Craven, B. C. (2009). Influence of sport participation on community integration and quality of life: a comparison between sport participants and non-sport participants with spinal cord injury. The journal of spinal cord medicine, 32(2), 115-124.

Oleś, M. (2016). Dimensions of identity and subjective quality of life in adolescents. In: Social Indicators Research. 126(3), pp. 1401-17419.

Omorou, Y. A., Erpelding, M. L., Escalon, H., Vuillemin, A. (2013). Contribution of taking part in sport to the association between physical activity and quality of life. Quality of life research, 22(8), 2021-2029.

Özüdoğru E. (2013). Üniversite personelinin fiziksel aktivite düzeyi ile yaşam kalitesi arasındaki ilişkinin incelenmesi. MAE Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi. Burdur.

Rahmaninia, F., Mohebbi, a., Gholami, S., & Boroujeni, M. (2009). Hailing on the quality, quantity and some physiological parameters associated with sleep in elderly men. Biblical and Sports Sciences, 16, 16.

Samitz G., Egger M., Zwahlen M. (2011). Domains of physical activity and all-cause mortality: systematic review and dose–response meta-analysis of cohort studies. International journal of epidemiology, 40(5),1382-1400.

Savcı, B. A. (2006). Kanserli hastalarda yaşam kalitesini ve sosyal destek düzeyini etkileyen faktörler, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

Tasiemski, T., Bergström, E., Savic, G., & Gardner, B. P. (2000). Sports, recreation and employment following spinal cord injury–a pilot study. Spinal cord, 38(3), 173-184.

Taşpınar, S. (2013). İstanbul il emniyet teşkilatındaki 4 farklı departmanda görevli polislerin sportif ve rekreatif aktivite sıklıklarının yaşam kalitesi üzerine etkisi. Doktora Tezi, Erciyes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.

Uzuner, M.E. (2016). Serebral Palsililerde Aquaterapinin İnce–Kaba Motor Becerilerine ve Yaşam Kalitelerine Etkisi. KOÜ Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Doç. Dr. Menşure AYDIN). Kocaeli.

Üstün, M. E. (2006). Karadeniz G. Hemodiyaliz tedavisi gören hastaların yaşam kalitesi ve bilgilendirici hemşirelik yaklaşımının önemi, Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi, 1 (1).

Vural, Ö., Eler, S., Güzel, N.A. (2010). Masa Başı Çalışanlarda Fiziksel Aktivite Düzeyi Ve Yaşam Kalitesi İlişkisi. SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 8(2) 69-75.

WHO (2012). WHOQOL: Measuring Quality of Life, Erişim tarihi: 10.12.2020, https://www.who.int/toolkits/whoqol

WHO (2002). Physical inactivity a leading cause of disease and disability, warns WHO, Erişim tarihi: 10.12.2020,

Whoool Group. Study protocol for the World Health Organization project to deelop a Quality of Life assessment instrument. Quality of life Research 1993; 2(2): 153-159.

Yaran, M., Ağaoğlu, S. A., & Tural, E. (2017). Spor alışkanlığı olan ve olmayan üniversite öğrencilerinde uyku ve yaşam kalitesinin incelenmesi. *Ergoterapi ve Rehabilitasyon Dergisi*, *5*(2), 73-78.

Zorba, E. (2015). Herkes için yaşam boyu spor. Ankara: Fırat Matbaacılık, 5. Baskı, 16-41.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-5

SPOR & FİTNESS

Yazarlar

Doç. Dr. Faruk AKÇINAR [1]

Doktorant. Mehmet AŞAN [2]

3. Bölüm

[1] İnönü Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Antrenörlük Eğitimi Bölümü, Malatya /TÜRKİYE.
https://orcid.org/0000-0003-2751-1743, farukakcinar@inonu.edu.tr

[2] İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor ABD, Malatya /TÜRKİYE.

BÖLÜM KAYNAKLAR

ACSM's guidelines for exercise testing and prescription: Chapt. 1 Benefits and Risks Associated with Physical Activity (2013). https://www.acsm.org Erişim tarihi: 08.12.2020

Adedoyin RA, Erhabor GE, Ojo OD, Mbada CE, Awotidebe TO, Obaseki DO. & Awofolu OO. (2010). Assessment of Cardiovascular Fitness of Patients with Pulmonary Tuberculosis Using Six Minute Walk Test. TAF Preventive Medicine Bulletin, 9(2)99-109.

Balady GJ. (2002). Survival of the fittest-more evidence. N Engl J Med, 346,852-4.

Baranowski T. (1981). Toward the definition of concepts of health and disease, wellness and illness. Health Values, 5(6),246–56.

Barber G. (2007). Gettingstarted in track and field athletics: Advice &i deas for children, parents, and teachers. Trafford Publishing

Blair SN, Brodney S. (1999). Effects of physical inactivity and obesity on morbidity and mortality: current evidence and research issues. Med Sci Sports Exerc, 31,646-62.

Blair SN, Kohl HW, Barlow CE, Paffenbarger C, Gibbons L & Macera C. (1995). Changes in physical fitness andall-causemortality. A prospectivestudy of healthyandunhealthy men. JAMA, 273,1093-8.

Blumenthal JA, Babyak MA, Moore KA, et al. (1999). Effects of exercise training on older patients with major depression. Arch Intern Med, 159,2349-56.

Carnethon MR, Gidding SS, Nehgme R, Sidney S, Jacobs DR, K Liu K. (2003). Cardiorespiratory fitness in young adulthood and the development of cardiovascular disease risk factors. JAMA 290(23),3092-100.

Castillo M, Ruiz J, Ortega F, Gutiérrez A. (2006). Anti-aging therapy through fitness enhancement. Clinical interventions in aging. 1(3),213-20.

Ceschia A, Giacomini S, Santarossa S, Rugo M, Salvadego D, Ponte AD, Driussi C, Mihaleje M, Poser S &Lazzer S. (2015). Deleterious effects of obesity on physical fitness in pre-pubertal children. European Journal of Sport Science, 16 (2),271-8.

Chung B, Baird K. (1999) Physical exercise as a counselling intervention. J Mental Health Counseling, 21,124–6.

Christine DN, Pontus H, Vicente MV et al. (2017). Does Cardiorespiratory Fitness Attenuate the Adverse Effects of Severe/Morbid Obesity on Cardiometabolic Risk andInsulinResistance in Children? A Pooled Analysis. Diabetes Care 40, 1580-7

Crowther NB. (2007). Sport in Ancient Times. Greenwood Publishing Group.

Dever A. (2010). Spor Sosyolojisi. İstanbul: Başlık Yayın Grubu.

Eberhardt T, Niessner C, Oriwol D, Buchal L, WorthA & BösK. (2020). Secular Trends in Physical Fitness of Children and Adolescents: A Review of Large-Scale Epidemiological Studies Published after 2006. Int. J. Environ. Res. PublicHealth, 17(16),5671; https://doi.org/10.3390/ijerph17165671

T.C. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü Bilgi Notu, 21.06.2019. https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/kalp-damar-hastaliklari/liste/kalp-damar-hastal%C4%B1klar%C4%B1-bilgi-notlar%C4%B1.html Erişim tarihi: 21.11.2020.

Fagard RH. (1999). Physical activity in the prevention and treatment of hypertension in the obese. Med. Sci. Sports Exerc, 31(11),624–30.

Fox KR. Theinfluence of physical activity on mental well-being. (1999). PublicHealthNutr, 2, 411–8.

Goodwin RD. (2003). Association between physical activity and mental disorders among adults in the United States. Prev Med, 36, 698-703.

Graham G, Holt/Hale SA, Parker M. (2001). Children Moving A Reflective Approach to Teaching Physical Education. California: Mayfield Publishing Company.

Gulati M, Pandey DK, Arnsdorf MF, Lauderdale DS, Thisted RA, Wicklund RH, Al-Hani AJ & Black HR. (2003). Exercise capacity and the risk of death in women: The St James Women Take Heart Project. AHA Journals, 108:1554-9. DOI: 10.1161/01.CIR.0000091080.57509.E9

Haskell WL, Lee IM, Pate RP, Powell KE, Blair SN, Franklin BA, Macera CA, Heath GW, Thompson PD & Bauman A. (2007). Physical activity and public health: updated recommendation for adults from the American College of Sports Medicine and the American Heart Association. JAHA, 116,1081–1093.

Huertas JR, Casuso RA, Agustín PH, Cogliati S (2019). Stay Fit, Stay Young: Mitochondria in Movement: The Role of Exercise in the New Mitochondrial Paradigm. Oxid Med Cell Longev, 18 p. doi: 10.1155/2019/7058350

Heyward VH., Gibson AL. (2014). Advanced fitness assessment and exercise prescription 7. edit. Human Kinetics Publisher, 7. edit. p. 305-324; chp. 10.Your lungs and exercise. (2016). ERS Journal/Breathe, 12,97-100.

Kaufman C, Berg K, Noble J, Thomas J. (2006). Ratings of perceived exertion of ACSM exercise guidelines in individuals varying in aerobic fitness. Res Q ExercSport, 77(1), 122–30. [PubMed] [Google Scholar])

Kirkcaldy BD, Shephard RJ &Siefen RG. (2002). The relationship between physical activity and self-image and problem behaviour among adolescents. Soc Psychiatry PsychiatrEpidemiol, 37, 544-50.

Kurl S, Laukkanen JA, Rauramaa R, Lakka TA, Sivenius J &Salonen JT. (2003). Cardiorespiratory fitness andthe risk forstroke in men. ArchInternMed, 163(14):1682-8.

Lin X, Zhang X, Guo J, Roberts C, McKenzie S, Wu WC, Li S &Song Y. (2015). Effects of exercise training on cardiorespiratory fitness and biomarkers of cardiometabolic health: a systematic reviewand meta-analysis of randomized controlled trials. JAHA, 4(7).

Marx, R, Porcarı JP, Dobersteın S, Mıkat R, &Foster C. (2018). Can The Lean screen App Accurately Assess Percent Body Fat And Waist- To-Hip Ratio? Ace, 1. https://acewebcontent.azureedge.net/October2018/ACE_LeanScreenStudy.pdf Erişim tarihi: 01.12.2020.

Myers J, Prakash M, Froelicher V, Do D, Partington S & Atwood JE. (2002). Exercise capacity and mortality among men referred for exercise testing. N Engl J Med, 346, 793-801.

Myers J. (2003). Exercise and cardiovascular health. JAHA, 107, 2-5.

Piepoli MF, Davos C, Francis DP &Coats AJS. (2004). Exercise training meta analysis of trials in patients with chronic heart failure (ExTraMATCH). BMJ, 328(7433), 189.

Prado, CMM & Heymsfield SB. (2014). Lean Tissue Imaging. Journal of Parenteral and Enteral Nutrition, 38, 940-53.

Raıstenskıs J, Sıdlauskıene A, Strukcınskıene B, Baysal SU &Buckus R. (2016). Physical activity and physical fitness in obese, overweight and normal-weight children. Turk J MedSci, 46, 443-50. TÜBİTAK doi:10.3906/sag-1411-119.

Ritvanen T, Louhevaara V, Helin P, Halonen T &Hänninen O. (2007). Effect of aerobic fitness on the physiological stress responses at work. International journal of occupational medicine and environmental health, 20, 1-8.

Ross R, Blair SN, Arena R, Church TS, Després JP, Franklin BA, Haskell WL, Kaminsky LA, Levine BD, Lavie CJ, Myers J, Niebauer J, Sallis R, Sawada SS, Sui X &Wisløff U. (2016). Importance of Assessing Cardiorespiratory Fitness in ClinicalPractice: A Case for Fitness as a ClinicalVitalSign: A Scientific Statement From the American Heart Association. Circulation. 134(24), 653–99.

Sparks Y. &Todd M. (1997). Physical development: An overview. Educational Psychology Interactive. http://www.edpsycinteractive.org/topics/physical-biology/physical.html Erişim tarihi:08.12.2020.

Strawbridge WJ, Deleger S, Roberts RE, & Kaplan G. (2002). Physical activity reduces the risk of subsequent depression for older adults. Am J Epidemiol, 156:328-34. DOI:10.1093/AJE/KWF047

Testıng Physical Fitness EUROFIT Experimental Battery Provisional Handbook Strassbourg (1983)

Tomay B, Değirmencioğlu H. (2017). Antik Çağda Anadolu'da Spor Turizmi. Süleyman Demirel Üniversitesi Yalvaç Akademi Dergisi, 2(2), 9-21.

Türkiye Sağlık Araştırması, 2019 (2020). TÜİK, 33661. Erişim tarihi: 02.12.2020.

Tyrrell J, Mulugeta A, Wood AR, et al. (2019). Using genetics to underst and the causal influence of higher BMI on depression, International Journal of Epidemiology, 48(3), 834–48.

Washington, D.C. U.S. Dept of Health and Human Services (2000). Healthypeople 2010.

Wilder R, Greene J, Winters K, Long W, Gubler K &Edlich R. (2006). Physical fitness assessment: an update. J Long Term Eff Med Implants, 16(2), 193–204.

İnternet Kaynakları

https://sozluk.gov.tr/ Erişim tarihi: 16.11.2020.

https://www.nhlbi.nih.gov/health-topics/physical-activity-and-your-heart Erişim tarihi: 16.11.2020.

https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/fitness?q=fitness Erişim tarihi: 16.11.2020

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-5

SPOR & WELLNESS

Yazar

Dr. Çiğdem ÖNER [1]

4. Bölüm

[1] İstanbul Gelişim Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Spor Yöneticiliği Bölümü, İstanbul/TÜRKİYE
https://orcid.org/0000-0002-1939-0526
coner@gelisim.edu.tr

çevreyi düzenleme, değişim için engelleri yönetme ve davranış değişikliğini sürdürmenin bir seçenek olduğu düşünülmektedir.

Sağlıklı yaşam anlayışının gün geçtikçe artan oranlarda benimsendiği izleniyor olsa da hali hazırda çağdaş yaşamın yüklediği sorumluluklar, teknolojinin getirdiği yenilikler, iş dünyasına egemen olan farklılaşmalar, serbest zamanı değerlendirme olanaklarının ulaşılabilirliği konusundaki algılar ve yanı sıra kaynağını çeşitli toplumsal ve küresel etkilerden alan dalgalanmalar bireylerin egzersiz ve spor davranışlarını sürdürmelerinde sınırlar oluşturabilmektedir. Bu bağlamda, işaret edilen sınırların aşılmasında ve farklı yaş, cinsiyet ve sağlık yaşantısı içinde olan çok sayıda bireye ulaşılması yönünde atılacak adımların ses getireceği kanısı taşınmaktadır.

BÖLÜM KAYNAKLAR

Adams, T., Bezner, J., Garner, L., & Woodruff, S. (1998). Construct validation of the perceived wellness survey. American Journal of Health Studies, 14(4), 212-219.

Adams, T., Bezner, J., & Steinhardt, M. (1997). The conceptualization and measurement of perceived wellness: Integrating balance across and within dimensions. American Journal of Health Promotion, 11(3), 208-218.

Ak, S. (2020). Başarı hedefleri üzerine bir inceleme: Basketbol oyuncularının kendine güvenini, psikolojik temel gereksinimlerini ve iyi oluşunu nasıl etkiler?. Yüksek lisans tezi, Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sporda Psiko-Sosyal Alanlar Anabilim Dalı, İzmir.

Aristoteles. (1999). Ἠθικὰ Εὐδήμεια Çeviren: Saffet B. Eudemos'a Etik. Ankara: Dost Kitabevi.

Bradburn, N. M. (1969). The structure of psychological well-being. Oxford, England: Aldine.

Downie R. S., Tannahill, C. & Tannahill, A. (1996). Health promotion: Models and values. 2nd ed. New York: Oxford University Press.

Dunn, H L. (1961). High level wellness. Washington, DC: Mt Vernon.

Eberle, B. (2004). Wellness und gesundheit als marketingimpuls: Wie Sie den megatrend für Ihre produkte nutzen. Frankfurt: Redline Wirtschaft.

Ellison, L. L. (2006). The spiritual well-being scale. Marshall University News Notes. 44(1).

Erci, B., Kılıç, D. ve Adıbelli, D. (2018). Yaşam boyu sağlığı geliştirme. Elazığ: Anadolu Nobel Tıp Kitabevleri.

Frankl, E. V. (2006). Man's search for meaning. 5th ed. Boston: Beacon Press.

Güvendi, B., Tekkurşun Demir, G. ve Dal, S. (2019). Egzersizde davranışsal (motivasyonel) düzenlemeler ile wellness algısı: Spor bilimleri fakültesi öğrencileri örneği. Social Sciences, 14(3), 653-666.

Han, S. M., Ha, Y., & Lee, J. S. (2019). The effects of self-efficacy for exercise, psychological need satisfaction in exercise on the wellness among adults. Journal of Digital Convergence, 17(6), 279-286.

Harari, M. J. (2002). A psychometric investigation of a model-based measure of perceived wellness. Doctorate Thesis. University of Akron, Department of Psychology, Ohio, Akron.

Hertel, L. (2003). Der große Wellness-guide. Düsseldorf: Vehling Verlag.

Homann, R. (2002). Die zukunft des tourismus: Eine studie des zukunftsinstituts von Matthias Horx. Kelkheim: Zukunftsinstitute GmBH.

Ivey, A. E., Ivey, B. I., Myers, J. F., & Sweeney, T. J. (2013). Developmental counseling and therapy: Promoting wellness over lifespan. Edt. Korkut Owen, F. Gelişimsel Psikolojik Danışma ve Terapi: Yaşam Boyu İyilik Halini Arttırmak. Ankara: Türk PDRDER Yayınları.

Jung, C. G. (2006). Analytical Psychology. Çev.: Gürol E. Analitik Psikoloji. 2. basım. İstanbul: Cem Yayınevi.

Karaırmak, Ö. (2014). Tinsel anlayışın psikolojik danışmadaki rolü. Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 3(22): 45-55.

Lanz-Kaufmann, E. (2002). Wellness-tourismus. entscheidungsgrundlage für investitionen und qualitätsverbesserungen. Bern: Forschungsinstitut für Freizeit und Tourismus (FIF) der Universität Bern.

Madan, M. (2019). Futbol antrenörlerinde tutkunluk, mükemmeliyetçilik ve esenlik arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, İstanbul.

Mayer, J. D., Caruso, D. R., & Salowey, P. (2000). Emotional intelligence meets traditional standards for an intelligence. Intelligence, 27(4), 267-298.

Miller, G., & Foster, L. T. (2010). Critical synthesis of wellness literature. University of Victoria, Faculty of Human and Social Development & Department of Geography.

Myers, J. E., Sweeney, T. J., & Witmer, J. M. (2000). The wheel of wellness counseling for wellness: A holistic model for treatment planning. Journal of Counseling & Development, 78(3), 251-266.

Öner, Ç. (2015). Yoganın kadın sporcular ile işkadınlarında psikolojik esenlik düzeyine etkisinin incelenmesi. Doktora tezi, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, İstanbul.

Özen, G., Doğan H. ve Konar, N. (2016). Tekerlekli sandalye basketbolcularının esenlik algısı ve yaşam doyum düzeyinin incelenmesi. Marmara Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, 1(2), 15-29.

Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2001). On happiness and human potentials: A review of research on hedonic and eudaimonic well-being. Annual Review of Psychology, 52(1), 141-166.

Ryff, C. D. (1989). Happiness is everything, or is it? Explorations on the meaning of psychological well-being. Journal of Personality and Social Psychology, 57(6), 1069-1081.

Pekçetin, S., Özgü, İ. (2018). Düzenli fiziksel egzersizin üniversite öğrencilerinin iyilik haline etkisi. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi, 5(2), 31-39.

Savrun, D. M. (2016). Tenis antrenörlerinin iyi oluş (well-beıng) durumlarının iş bağlılığına etkisinin incelenmesi. Yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Eskişehir.

Scheftschik, A. (2003). Wellness lernen: Freizeitdidaktik in der gesundheitsbildung. Hamburg: Verlag Dr. Kovač.

Seligman, M. E. P. (2002). Positive psychology, positive prevention, and positive therapy. In C. R. Snyder & S. J. Lopez (Eds.), Handbook of positive psychology (pp. 3-9). New York, NY: Oxford University Press.

Stanard, R. P., Sandhu, D. S., & Painter, L. C. (2000). Assessment of spirituality in counseling. Journal of Counseling and Development: JCD, 78(2): 204.

Stenling, A., & Tafvelin, S. (2014). Transformational leadership and well-being in sports: The mediating role of need satisfaction. Journal of Applied Sport Psychology, 26(2), 182-196.

Stevens, A. D. (2009). Social problem-solving and cognitive flexibility: Relations to social skills and problem behavior of at-risk young children. Unpublished doctoral thesis. Available from ProOuest Dissertations and Theses database. (UMI No. 3359050).

Tvorogova, N. D. (2011). Spiritual well-being. Psychology in Russia: State of the Art, 4, 193-213.

Von Guenthner, S., & Hammermeister, J. (2007). Exploring relations of wellness and athletic coping skills of collegiate athletes: Implications for sport performance. Psychological Reports, 101(3), 1043-1049.

Waterman, A. S. (1993). Two conceptions of happiness: Contrasts of personal expressiveness (eudaimonia) and hedonic enjoyment. Journal of Personality and Social Psychology, 64(4), 678.

Westgate, C. E. (1996). Spiritual wellness and depression. Journal of Counseling and Development, 75(1): 26-35.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-5

SPOR & REHABİLİTASYON

Yazar

Uzm. Gülcan BAYINDIRLI [1]

5. Bölüm

[1] Nevşehir Bakım Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezi,
Nevşehir/TÜRKİYE.
https://orcid.org/0000-0002-2603-7958
glcnbyndrl@gmail.com

BÖLÜM KAYNAKLARI

Açak M. (1996). Spor Masajı. İnönü Üniversitesi Basımevi, Malatya

Ayral D. (2013). İlk yardım ve sportif rehabilitasyon ilkeleri. Spor Hekimliği Dergisi, 48, 57-68.

Aytar A, Zeybek A, Pekyavaş NO, Tigli AA, Ergun N. (2015). Scapular resting position, shoulder pain and function in disabled athletes. Prosthet Orthot Int. 39, 390-96.

Bağrıaçık A, Açak M. (1997). Spor Sakatlıkları ve Rehabilitasyon. Malatya.

Baltacı G, Ergun N. (2006). Spor Yaralanmalarında Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Prensipleri. Pelin Ofset, Ankara.

Beyazova M, Kutsal YG. (2000). Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon. Güneş Kitabevi, 1442.

Booth FW., (1987). Physiologic and biochemical effects of immobilization on muscle. Clin Orthop Relat Res., 219, 15–20.

Christakou A, Lavallee D. (2009). Rehabilitation from sports injuries. from theory to practice. Perspectives in Public Health 129;120-6.

Clover J, Wall J. (2010). Return-to-Play Criteria Following Sports Injury. Clin Sports Med., 29, 169-75.

Dhillon H, Dhillon S, Dhillon MS. (2017). Current Concepts in Sports Injury Rehabilitation. İndian J. Orthop, 51(5), 529-536.

Ergun N, Baltacı G. (2006). Spor yaralanmalarında fizyoterapi ve rehabilitasyon prensipleri. Hacettepe Üniversitesi Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Yüksekokulu Yayınları, Ankara: 20-21

Fagher K, Lexell J, (2014). Sports-related injuries in athletes with disabilities. Scand J Med Sci Sports, 24.

Griffith W. (2002). Spor Sakatlıkları Rehberi. Birol Yayınları, İstanbul.

Hsu CJ, Meierbachtol A, George SZ, Chmielewski TL. (2017). Sports Health. 9(2), 162-167.

Http-1: https://iwbf.org/images/a_classification/classificationmanual20142018 %20englishfinal.pdf Erişim Tarihi: 10.12.2020.

Http-2: http://www.iwbf.org/images/a_classification/classificationmanual2014-2018 englishfinal.pdf. Erişim Tarihi: 10.12.2020.

Http-3: http://www.ilkyardim.org.tr Erişim Tarihi: 10.12.2020.

Hootman JM, Dick R, Agel J. (2007). Spor için Kolej Yaralanmalarının Epidemiyolojisi. Yaralanmayı Önleme Girişimleri İçin Özet ve Öneriler. J. Athl Treni. 42, 311–9.

Johnson BF, Mushett CA, Richter K, Peacock- Decatur GA. (2004) Sport for athletes with physical disabilities: injuries and medical issues. Blaze Sports America.

Kabin FW. (1987). İmmobilizasyonun kas üzerine fizyolojik ve biyokimyasal etkileri. Clin Orthop Relat Res., 219, 15-20.

Kalyon T.A. (1997). Özürlülerde Spor [Sports in disability]. Ankara: Bagırgan Yayınevi

Kalyon TA. (2007). Spor hekimliği, Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon, Güneş Tıp Kitapevleri, Ankara: 557- 575.

Klenck C, Gebke K. (2007). Practical management: common medical problems in disabled athletes. Clin J Sport Med, 17, 55-60.

Konar, N. (2006) www.zb-sport.dshs-koeln.de/Dissertati nen/.../Nurettin-Konar.html.

Konin JG. (2010). Introduction to Rehabilitation. Clin Sports Med., 29, 1-4.

Orchard J, Best TM, Verrall GM. (2005). Return to Play Following Muscle Strains. Clin J Sport Med, 15, 436-41.

Quillen WS, David JM, Zachazewski EJ. (1996). The Process of Athletic Injury and Rehabilitation. In: Zachazewski EJ, David JM, Quillen WS, eds. Athletic ınjuries and rehabilitation. Philadelphia: 3-8.

Quillen WS, David JM, Zachazewski EJ. (1996). The Process of Athletic Injury and Rehabilitation. In: Zachazewski EJ, David JM, Quillen WS, eds. Athletic ınjuries and rehabilitation. Philadelphia: W.B. Saunders Company, 3-8.

Özünlü N, Aytar A, Irmak R, Ergun N. (2011). Türkiye'de ampute futbol oyuncularının fiziksel ve sosyodemografik profili. Başkent Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi Rehabilitasyon 6. Spor Fizyoterapistleri Kongresi Bildirileri, Ankara: 192.

Shrier I. (2015). Oyuna dönüş kararı verme için risk ve risk toleransı (StARRT) çerçevesinin stratejik değerlendirmesi. Br J Sports Med., 49, 1311–5.

Söğüt M. (2006). Sporun bedensel engellilerin sosyalleşmeleri üzerine etkisi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Mersin.

Şahin HM. (2002). Beden eğitimi ve sporda temel kavramlar sözlüğü. Nobel Yayınları, Gaziantep.

Undheim MB, Cosgrave C, King E, Strike S, Marshall B, Falvey É, et al. (2015). Isokinetic muscle strength and readiness to return to sport following anterior cruciate ligament reconstruction: Is there an association? A systematic review and a protocol recommendation. Br J Sports Med., 49, 1305–10.

Uzlaşır, S., Erden, Z. (2016). Profesyonel basketbol oyuncularında Kinezyo bantlamanın gastrocnemius kasında germe-kısalma döngüsü üzerine etkisi. Journal of Exercise Therapy and Rehabilitation, 3(2), 37-44.

Vanlandewijck YC, Thompson WR. (2011). Handbook of sports medicine and science. First ed. Chichester: John Wiley - Sons.: 217-64.

Warren LF, Marshall JL. (1979). The Supporting Structures and layers on the medial side of the knee. J Bone Joint Surgery, 61, 56-62.

Weise B. et al., (1998). Integrated model of psychological response to the sport injury and rehabilitation process adapted from.

Wilk KE, Reinold MM, Olsen AC. (2006). Principles of rehabilitation. Johnson DL, Mair SD (Ed): Clinical Sports Medicine, Philadelphia: 1, 97-110.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-5

SPOR & DOLAŞIM SİSTEMİ

Yazar

Doktorant. Esra KÜRKCÜ AKGÖNÜL [1]

6. Bölüm

[1] Dokuz Eylül Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi,
Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü, İzmir/TÜRKİYE.
https://orcid.org/0000-0003-3771-937X
esra.kurkcuakgonul@deu.edu.tr

oranında yağ asitlerinden, maksimal egzersizlerde %50 den fazlasını anaerobik yol ürünü olan laktik asitten sağlamaktadır.

Vücudumuzdaki en kalın çeperli, basıncı en yüksek damar ***aort*** damarıdır. Kalbin içinde depolanmış temiz kan önce aort, sonra atardamarlar aracılığıyla organlara taşınır. Atardamarlar yapısal olarak sırasıyla arter, arteriyol ve kılcal damar olarak kalpten organa doğru gider. Arterler kalpten uzaklaştıkça ***arteriyol*** damarlar devreye girer ve arteriyoller kan akımına karşı direnç oluşturarak çaplarını daraltırlar. Damar ve doku arasında kan alış verişi ***kılcal damar***larda gerçekleşir. Besin ve oksijen alış verişi damar ve dokudaki basınca bağlı olarak değişir. Damarda oksijence zengin kan, dokuda ise oksijence zayıf ortam olduğundan oksijen damardan dokuya geçer, karbondioksit ise dokudan kana geçerek toplardamarlar aracılığıyla kalbe geri döner. Arterlerde elastikiyet özelliği yaşlandıkça azalmaktadır.

Atardamardaki kan oksijence zengin, toplardamardaki kan ise oksijence zayıftır. Yalnızca pulmoner arter ve vende durum tam tersidir. Atardamarlar, kalbin yüksek basınç ile kanı pompalaması nedeniyle çeperleri basınca dayanıklılık açısından toplardamarlara göre daha elastiki kabiliyettedir. Toplardamarlarda ise basınç düşüktür, bununla birlikte kan akışı yavaş olduğundan ve yer çekiminin de etkisiyle kanı kalbe geri döndürmek için özelleşmiş kapakçık sistemi vardır.

Kan, yapısal olarak sudan daha koyu, yoğun ve kırmızı renkli sıvıdır. 38 derece sıcaklıkta 7.35-7.45 pH değerine sahip hayati bir sıvıdır ve vücut ağırlığının %8 ini teşkil eder. Kan hacmi erkeklerde 5-6 L, kadınlarda 4-5 L arasındadır. Temel görevi, dokular arasında oksijen, besin, enzim, hormon taşımak, ısıyı düzenlemek, kanamayı önlemektir. Kan, plazma ve hücresel elemanlardan meydana gelir. Plazmanın %90 ı su, %8-10 organik ve inorganik maddelerdir. Kanın hücresel elemanları, kana kırmızı rengini veren eritrositler, vücudu mikroplardan koruyan lökositler ve kanamayı durduran trombositlerdir. Hücresel elemanların en fazlası %50 oranıyla eritrositler olup, 1 mm3 kanda erkekte 5.200.000, kadınlarda 4.700.000 civarındadır. Oksijen taşıdıklarından dolayı sporcular için oldukça önemlidir.

Dolaşım sistemi elemanları, görevleri, anatomik olarak bulundukları yer bakımından birkaç çeşittir. Bunlar; ***serebral dolaşım, koroner dolaşım, pulmoner dolaşım, iskelet kası dolaşımı ve deri dolaşımı*** şeklinde ayrılabilir.

Lavie, CJ., Arena, R., Swift, DL., et al. (2015). Exercise and the cardiovascular system: clinical science and cardiovascular outcomes. Circulation research, 117(2), 207-219.

Murray, B., Kenney, WL. (2017). Egzersiz Fizyolojisi Uygulama Kılavuzu. Spor Yayınevi ve Kitabevi.

Kafkas, M., Özen, G. (2014). Obezite farkındalık ölçeği'nin (ofö) türkçeye uyarlanması: bir geçerlik ve güvenirlik çalışması. İnönü Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 1(2), 1-15.

Roca J, Burgos F, (2012). Exercise testing. In: Spiro SG, Silvestri GA, Agusti A (eds). Clinical Respiratory Medicine. 4th ed. Philadelphia: Elsevier Saunders, 143-53.

Roffi M., Patrono C., Collet J. P., et al. (2016). ESC Guidelines for the management of acute coronary syndromes in patients presenting without persistent ST-segment elevation. European Heart Journal, 37(3):267-315.

Saka, T., (2016). Koroner Kalp Hastalığı ve Egzersiz. Spor Hekimliği Dergisi, 51(2), 56-68.

Swain R. A., Harris AB., Wiener EC., et al., (2003). Prolonged exercise induces angiogenesis and increases cerebral blood volume in primary motor cortex of the rat. Neuroscience 117 (4), pp. 1037–46.

Thompson P. D., Buchner D., Pina I., et al., (2003). Exercise and physical activity in the prevention and treatment of atherosclerotic cardiovascular disease. Statement from the council on clinical cardiology (Subcommittee on exercise, rehabilitation, and prevention) and the Council on Nutrition, Physical Activity and Metabolism (Subcommittee on Physical Activity). Circulation, 107:3109-16.

Türktan M., (2008). Supratendoriyal Kitle Cerrahisinde Sevofluran-Deksmedetomidin, İzofluran-Deksmedetomidin Uygulamalarının Hemodinami ve Erken Derlenme Üzerine Etkileri. Çukurova Üniv.Tıp Fak. Anesteziyoloji ABD. Uzmanlık Tezi, 2-4.

Wannamethee SG., Shaper AG., Walker M., (2000). Physical activity and mortality in older men wit diagnosed coronary heart disease. Circulation, 102: 1358 –63.

Wasserman K., Hansen J. E., Sue D. Y., et al., (2011). Physiology of exercise. Principles of Exercise Testing and Interpretation: Including Pathophysiology and Clinical Applications. 5th ed. Wolters Kluwer Lippincott Williams & Wilkins.

Yaman, E. (2014). Egzersizde artan yükün kalp toparlanma hızına etkileri ve istirahatte pozisyona bağlı manevraların kalbin QT dispersiyonuna etkileri. Yüksek Lisans Tezi, Namık Kemal Üniversitesi.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-5

SPOR & SOLUNUM SİSTEMİ

Yazarlar

Doktorant. Gamze MURATHAN [1]

Doktorant. Eren BOZYILAN [2]

7. Bölüm

[1] Adıyaman Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Adıyaman/TÜRKİYE. gmurathan23@gmail.com https://orcid.org/0000-0003-3325-0252

[2] Adıyaman Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Adıyaman/TÜRKİYE. https://orcid.org/0000-0002-8450-880X, ebozyilan@adiyaman.edu.tr

Egzersiz sırasında oksijen kullanımı hareketsiz durumdan 10-20 kat fazla olmasına karşın bu mekanizma hava yolunun genişlemesiyle dinlenme esnasındaki gibi olmaktadır. Yüksek şiddette yapılan aktivitelerde normalden fazla oksijen kullanılması ya da solunumun gerçekleştiği hava yollarının fazla dar olması solunum sorunlarına yol açabilir ve istenen sportif performansı engelleyebilir. Örneğin astım hastalığı (Sönmez, 2002). Bir sporcunun en yüksek seviyede oksijen kullanım kapasitesinin artışı solunum dakika volümünün artışıyla orantılıdır. Antrenmanın ilk saniyelerinde hızlı bir ilerleme görülürken belli bir sürede bu artış aşamalı bir şekilde sürer. Solunumda ortaya çıkan bu artış eklem reseptörlerinden gelen uyarılardan kaynaklandığı ifade edilmektedir (Fox ve ark., 2012; Günay, 1998; Akgün, 1989; Burstyn, 1990; Ergen, 1993).

BÖLÜM KAYNAKLAR

Açıkada C, Ergen E. (1990). Bilim ve Spor, Ankara, Büro Ek Ofset Matbaacılık.

Akgün N. (1994). Egzersiz Fizyolojisi. İzmir, Ege Üniversitesi Basımevi,1:67-9, 81.

Akgün N. (1989). Egzersiz Fizyolojisi. Ankara, Gökçe Ofset Matbaacılık. 34-62.

Akgün N., Egzersiz Fizyolojisi, Ege Üniversitesi Basımevi, Bornova-İzmir, 1992.

Aktümsek, A. (2001). Anatomi ve Fizyoloji (İnsan Biyolojisi), 1. Baskı, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

Aleksandrova NP. (2009). Breslav IS. Human respiratory muscles: three levels of control. Human Physiology. 35(2), 222–229.

Bostancı Ö. Elit Yüzücülerde ve Futbolcularda Akciğer Hacim Oranının Stereolojik Yöntemle Belirlenip Solunum Parametleri ile Karşılaştırılması 2009, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi 7-19, İstanbul.

Brooke-Wavell K, Stensel DJ. (2008). Exercise and children's bone health. J Fam Health Care;18(6):205-8.).

Brusasco V, Crapo R, Viegi G. (2005). American Thoracic Society; European Respiratory Society. Coming together: the ATS/ERS consensus on clinical pulmonary function testing. Eur Respir J, 26: 1-2.

Burstyn PG. (1990). Physiology for Sport People. Manchester, Manchester University Press.; 66-73.

Chatterjee P, Bandyopadhyay A, Chatterjee P, Nandy P. (2019). Assessment and Comparative Analysis of Different Lung Capacities in Trained Athletes According to Somatotype. American Journal of Sports Science; 7(2): 72-77.

Cicioğlu GM. (2001). Spor Fizyolojisi, Ankara, Gazi Kitapevi, 129,173.

Crapo RO. (2004). The role of reference values in interpreting lung function tests. Eur Respir J, 24: 41-2.

Çekmece Y. (2015). Sigara ve Obezitenin Solunum Fonksiyonlarına Etkisi, Tıp Fakültesi, Aile Hekimliği Ana Bilim Dalı, Uzmanlık Tezi, Mersin: Mersin Üniversitesi, 16,18.

Demirel H, Koşar N (2002) İnsan Anatomisi ve Kinezyoloji, 1. Baskı, Nobel Yayınevi, Ankara, s: 26–34

Dempsey, J. A., McKenzie, D. C., Haverkamp, H. C., & Eldridge, M. W. Update in the understanding of respiratory limitations to exercise performance in fit, active adults. Chest 2008; 134(3): 613-622.

Despopoulos A., Silbernagl S. Tacschenatlas der Physiologie. Çeviren: Çavuşoğlu H. Renkli Fizyoloji Atlası. 4. Baskı, İstanbul, Nobel & Yüce. 1997; 78- 109.

Durmic T, Popovic BL, Svenda MZ, Djelic M, Zugic V, Gavrilovic T, Mihailovic Z, Zdravkovic M, Leischik, R. The training type influence on male elite athletes' ventilatory function. BMJ open sport & exercise medicine 2017; 3(1): e000240.

Dündar A, Arslan C, Arpaci A, Aktug ZB, and Murathan F. (2014). Effects of swimming performances of swimmers with different undertakings on the glucose and insulin. International Journal of Science Culture and Sport (IntJSCS), 2(5):391-396.

Elzouki A., Harfi H., Nazer H., Stapleton F., Whitley J. Textbook of clinical pediatrics. Springer-Verlag, Berlin, 2012; p:195-216.

Ergen E, Zergerlioğlu AM, Ülkar B, Demirel H, Turnagöl H, Güner R, Başoğlu S. Egzersiz Fizyolojisi. Ankara, Nobel Yayın Dağıtım Ltd. Şti. 2002; 39-81.

Ergen E. Spor Fizyolojisi, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Yayınları, 1993: 584.

Erkal N. Yaşam Boyu Spor. Ankara, Bağırgan Yayınevi. 2000; 28.

Feinstein R. A, Larussa J, Wang-Dohlman A, & Bartolucci A. A. (1996) Screening adolescent athletes for exercise-induced asthma. Clinical journal of sport medicine: official journal of the Canadian Academy of Sport Medicine, 6(2), 119-123.

Fox EL, Bowers RW, Foss ML. The Physiological Basis of Physical Education and Athletics. Beden Eğitimi ve Sporun Fizyolojik Temelleri. 4. Baskı, Çev: Cerit M, Ankara, Spor Yayınevi ve Kitabevi. 2012; 26-290.

Gibson, J.R., Ferrus, M.A., Woodward, D., Xerry,J., Owen. Genetic diversity in Helicobacter pullorum from human and poultry sources identified by an amplified fragment length polymorphism technique and pulsed-field gel electrophoresis. Journal of Applied Microbiology, 2002; 87,602-610.

Gildea, McCarthy A. Comparative antibody study of the potential susceptibility of Thoroughbred and non-Thoroughbred horse populations in Ireland to equine influenza virus, influenza and other respiratory viruses, 2010; 4(6), 363-372.

Gökhan İ., Kürkçü R., Devecioğlu S., Aysan H. Yüzme Egzersizlerinin Solunum Fonksiyonları, Kan Basıncı ve Vücut kompozisyonu Üzerine etkisi Klinik Deneysel Araştırma Dergisi, Diyarbakır, 2011; 35-41.

Guyton AC, Hall JE, Textbook of Medical Physiology, Guyton&Hall. İçinde: Tıbbi Fizyoloji, Çavuşoğlu H, Yeğen BÇ, Aydın Z, Alican İ, (Çeviri editörleri). 9. Baskı. Nobel Tıp Kitabevleri Ltd. Şti, 1996: 115-1067.

Günay M, Tamer K, Cicioğlu İ. Spor Fizyolojisi ve Performans Ölçümü, 2. Baskı. Cicioğlu İ., (Ed) Gazi Kitabevi, Ankara, 2010: s. 172-567, 104.

Günay M. Egzersiz Fizyolojisi. 2. Baskı, Ankara, Bağırgan Yayınevi. 1998: 35-174.

http://www.solunum.gen.tr/solunum-fizyolojisi.html

İri, R., Engin, H., Aktuğ Z.B., 12-15 Yaş Arası Güreşçilerde 8 Haftalık Denge Antrenmanının Denge Çeviklik ve Sürat Performansı Üzerine Etkisi, Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, C.3, S.1., s.87, 2018.

Imam MI, James JN, Akor-Dewu MB. A cross sectional study on lung functions in athletes, singers, and individuals with sedentary lifestyles in Ahmadu Bello University, Bello. Bayero Journal of Pure and Applied Sciences 2017; 10(2): 83-87.

Kalyon TA. Spor Hekimliği Sporcu Sağlığı ve Spor Sakatlıkları. 4. Baskı, Ankara, GATA Basımevi. 1997; 29-30.

Karabıyıkoğlu G., Köseoğlu F., Deviren S., Yorgancıoğlu R. Ergometrik testte elde edilen parametreler ve yorumları. Ege Fiz Tıp Reh Der. 1998; 4:289-97.

Kartal, M. (2020). Sanal Gerçeklik (VR) Antrenmanı, İçinde: Sporun Kavramsal Temelleri-4: Antrenman, Editörler: (Özen, G. & Koç, H.), İstanbul, Efe Akademi Yayınevi, s. 399-428.

Lazovic B, Mazic S, Suzic-Lazic J, Djelic M, Djordjevic-Saranovic S, Durmic T, Zikic D, Zugic V. Respiratory adaptations in different types of sport. Eur Rev Med Pharmacol Sci 2015; 19(12): 2269-2274.

Mahotra NB, Shrestha L. Effects of type sports on pulmonary function tests: a comparative study in Nepalese settings. Journal of Nobel Medical College 2013; 2(1): 18-21.

Mazic S, Lazovic B, Djelic M, Suzic-Lazic J, Djordjevic-Saranovic S, Durmic T, Zikic D, Zugic V. Respiratory parameters in elite athletes–does sport have an influence? Revista Portuguesa de Pneumologia (English Edition) 2015; 21(4): 192-197.

McConnell A. Breathe Strong, Perform Better. 1. basım, USA, Human Kinetics, 2011.

McKenzie DC. Respiratory physiology: adaptations to high-level exercise. Br J Sports Med 2012; 46(6): 381-384.

Miller A., Blackal L., Miflin K., Templeton M., Blackall J. Detection of Helicobacter pullorum in meat chickens in Australia. Australian Veterinary Journal, 2006;84, 95-97.

Murathan, F., Antrenmanda Toparlanma, Sporun Kavramsal Temelleri 4, Efe Akademi Yayınları, s.73.Ekim 2020.

Murathan, F., Uğurlu, F., M., Murathan, T., & Koç, M., Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencileri İle Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışlarının Karşılaştırılması (Adıyaman Üniversitesi

Örneği), TURKISH STUDIES -International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic-,12/3, Ankara/Turkey,

Nielsen HB. Arterial desaturation during exercise in man: implication for O2 uptake and work capacity. Scandinavian journal of medicine & science in sports 2003;13(6): 339-358.

Özturan D. Egzersizin Bazı Solunum Fonksiyon Testlerine Etkisi. 1997 Gaziantep Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, sp:17.

Öztürk L, Aktan A, Varol T., İşlevsel Anatomi, 1. Baskı, Saray Kitapevleri, İzmir, s:217 – 232, 1997.

Powers S.K, Hovvley E.T., Exercise Physiology. Theory and Application to Fitness and Performance, Dubuque, Iowa: Wm. C. Brown Publishers, S. 207-249,1990.

Quanjer PH., Lebowitz MD., Gregg I. et al. Peak expiratory flow: conclusions and recommendations of a Working Party of European Respiratory Society. Eur Respir J Suppl, 1997;24:2S-8S.

Santos MLM, Rosa BD, Ferreira CR, Medeiros AA, Batiston AP. Maximal respiratory pressures in healthy boys who practice swimming or indoor soccer and in healthy sedentary boys. Physiother Theory Pract. 2012;28(1):26-31.

Santos MRC, Pinto ML, Sant'Anna CC, Bernhoeft M. Maximal respiratory pressures among adolescent swimmers. Revista Portuguesa de Pneumologia (English Edition) 2011; 17(2): 66-70.

Saryal B., Ulubay G. Solunum Fonksiyon Testleri. 1.basım, Ankara: Toraks Kitapları, 2012.

Sönmez G.T. Solunum sistemi ve egzersiz. Egzersiz ve spor fizyolojisi. Bolu: Ata ofset matbaacılık: 2002: 178-213.

Şişmanlar T. Solunum Fonksiyon Testleri. http://solunum.org.tr/TusadData/Book/535/301120161147502_Bolum_01_Solunum.pdf 06 Mayıs 2019.

Tan Ü (1986) Temel Fizyoloji Ders Kitabı, Atatürk Üniversitesi Basımevi, Erzurum.

Vander A.J, Sherman J.H, Luciano D.S., Human Physiology, The Mechanisms of Body Function, International Edition, 5th Edition, New York: McGraw-Hill Publishing Company, S. 427- 471, 1990.

WHO. Global Recommendations on Physical Activity for Health, 2010, WHO. 1994, Erişim tarihi: 10.07.2014

Wilmore J.H., Costil D.C., Physiology of Sport and Exercise, Champaign, IL: Human Kinetics, S. 191-211, 145-159, 215-238., 1999.

Wilson EE, McKeever TM, Lobb C, Sherriff T, Gupta L, Hearson G, Martin N, Lindley MR, Shaw DE. Respiratory muscle specific warm-up and elite swimming performance. Br J Sports Med 2014; 48(9): 789-791.

Yıldırım, M., Temel İnsan Anatomisi, Beta Basım Yayın Dağıtım, İstanbul, s185-201, 1990.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-5

SPOR & KAS ve İSKELET SİSTEMİ

Yazar

Doktorant. İsmail ÇAKIT [1]

8. Bölüm

[1] Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor ABD, İstanbul/TÜRKİYE.
https://orcid.org/0000-0002-9423-657X
icakit@gmail.com

Bu durumu iskelet ve kas sisteminin çalışmaları ile açıklamaya çalıştığımız zaman, sistemli, programlı ve organize bir şekilde egzersiz yapılırsa, organizma her zaman istenilen, hedeflenen, kuvvetli kemikler ve iyi çalışan eklemlere, bu eklem ve kasları saran ve hareket ederek kuvvet üretmeye yarayan uygun kaslara ve kas sistemine sahip olacaktır. Başka bir açıdan bakılırsa eğer kişi tarafından kas kullanılmadığında, hareket etmediğinde veya egzersiz yapılmadığında körelir. Bu durum dayanıklılık ve kuvvet üretiminde düşüş meydana getirir.

Spor ve sporun etkilerini incelediğimiz İskelet ve Kas sistemi ile buna bağlı çalışan tüm organlarımız gibi bir sistem içerisinde ve düzenli yapılması, uygulanması, gelişimi ve sporcu performansının artmasına etkisinin bilinmesi önemlidir. İnsanın iskelet ve eklem sistemi gelişimi ile bu gelişimin aktif bileşeni olan kas sisteminin gelişerek veriminin artırılması için yapılan egzersizler ve sportif çalışmalar ideal vücut yapısına sahip olmak için en önemli faktör olarak vurgulanmıştır.

BÖLÜM KAYNAKLARI

Akgün, N. (1992). Egzersiz Fizyolojisi. 4.baskı, GSGM No: 113. İzmir,

Baechle, T. R., Eaerle, R. W., & Wathen, D. (2000). Chapter 18 in Baechle TR and Earle RW Essential of Strength Training and Conditioning (NSCA), 2º Edition Human Kinetics. Champaign IL.s;427-433

Bunchtahl, F. Sohmalburch, H. (1980). “Motor units of mammalian muscle”, Physiol Rev, 60142,

McMahon T.A. (1984). Muscles, Reflexes and Locomotion. Princeton Univercity Press, 41 William Street, Princeton, New Jersey, UK.

Chu, D. A. (1998). Jumping into plyometrics. Human Kinetics. s; 1-7

Çiloğlu Figen.; Çotuk B., İkizler H.C., Tatar Y., Torun C. K. (1993), Beden Eğitimi ve spor yüksekokulları için, Anatomi, Yıldızlar Matbacılık 1. Baskı. İstanbul

Erdil N. G. (2014), Nörofizyolojik Boyutuyla Sporda Bilateral Transfer, Akademi Basın Yayıncılık. İstanbul.

Erkoç, R. (1974). İnsan Anatomi ve fizyolojisi II, Gençlik ve Spor Bakanlığı Eğitim Genel Müdürlüğü Yayınları:6, 2. Baskı, Başbakanlık Basımevi. Ankara

Gençoğlu, C. (2008). Hentbolcularda üst ekstremiteye uygulanan pliyometrik egzersizin atış hızı ve izokinetik kas kuvvetine etkisi (Doctoral dissertation, DEÜ Sağlık Bilimleri Enstitüsü).

Guyton, A. C., & Hall, J. E. (2001). Tıbbi Fizyoloji. 10 Baskı. Nobel Kitapevi, Ankara.

Kerr DA, Ackland TR, Schreiner AB (1995) The Elit Athlete-Assessing Body Shape, Size, Proportion and Composition,Asia Pacific J Clin Nutr 4, 25-29.

Koç, H., Pulur, A., & Karabulut, E.O. (2011). Erkek basketbol ve hentbolcuların bazı motorik özelliklerinin karşılaştırılması. Journal of Physical Education & Sports Science/Beden Egitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 5(1).

Murray B. ve Kenney W.L. (2019) Egzersiz Fizyolojisi Uygulama Kılavuzu, Spor Kuramı Dizisi:8,ikinci baskı, spor yayınevi ve kitabevi. Ankara.

Pekel, H. A., BALCI, Ş. S., Arslan, Ö., BAĞCI, E., Aydos, L., Tamer, K., ... & Kalemoğlu, Y. (2007). Atletizm yapan çocukların performansla ilgili fiziksel uygunluk test sonuçlarının ve bazı antrepometrik özelliklerinin değerlendirilmesi. Kastamonu Eğitim Dergisi, 15(1), 427-438.

Polat, Y., Çınar, V., & Şahin, M. (2009). Futbolcu Çocukların Antropometrik Özellikleri İle Somatotiplerinin İncelenmesi. E-Jornal of New World Science Academy, 4(4), 256-265.

Redcliffe, J. C., & Farentinos, R. C. (1999). High Powered Plyometric.

Taner D.(2003) Fonksiyonel Anatomi Ekstremiteler ve Sırt Bölgesi 3. baskı, Hekimler Yayıncılık Birliği

Yıldırım, M. (1997) İnsan anatomisi, 3. Baskı, Nobel Tıp Kitapevleri. İstanbul

İnternet Kaynakları

https://tr.wikipedia.org/wiki/Dosya:Muscles_anterior_labeled.png görsel kullanılmıştır.

https://tr.wikipedia.org/wiki/Dosya:Muscle_posterior_labeled.png görsel kullanılmıştır.

https://www.kaslar.gen.tr/kas-kasilmasi.html adresinden görseli kullanılmıştır.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-5

SPOR & ENDOKRİN SİSTEM

Yazar

Doktorant. Eren BOZYILAN [1]

9. Bölüm

[1] Adıyaman Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Adıyaman/TÜRKİYE.
https://orcid.org/0000-0002-8450-880X,
ebozyilan@adiyaman.edu.tr

artar (Gullestad ve ark., 1997). Statik egzersizle adrenalin artışı erkeklerde ve kadınlarda benzerdir ve sekresyon hızının artmasına bağlıdır. Egzersizle artan adrenalinin kaynağı daha çok adrenal medulla, noradrenalinin kaynağı ise aktif iskelet kaslarıdır (Kjaer, 1992).

Growth Hormon (Büyüme Hormonu) ve Spor

Hipofiz ön lobundan salgılanan büyüme hormonunun hedef dokusu bütün hücrelerdir. Büyüme hormonunun salınması hipotalamusta sentezlenen somatostain hormonu ile inhibe edilir. Basit bir protein yapısında olan büyüme hormonu (GH) protein zinciri içerisinde yer alan sistein aminoasitleri arasında kurulan iki disülfit köprüsüyle belirli bir üçüncül yapıya kavuşan ve hemen tüm canlı türleri için önemli olan türe özel bir hormondur (Serpek ve ark 1995, Kopchick ve ark 2002, Bhogavan 2002).

Yapılan egzersizin şiddet düzeyi arttıkça adenohipofizden salgılanan büyüme hormonununda da bir artış olduğu gözlemlenmiştir. Düzeynli yapılan egzersiz ile beraber kandaki büyüme hormonu düzeyinin arttığı ve büyüme hormonundaki bu artışın serbest yağ asit mobilizasyonu ve metabolizmasında önemli rol oynadığı bilinmektedir (Güner 1992).

BÖLÜM KAYNAKLAR

Ahtiainen JP, Pakarinen A, Kraemer WJ, Hakkinen K. Acute hormonal responses to heavy resistance exercise in strength athletes versus nonathletes. Can J Apll Physial, 2004, 229:527-543.

Akgün N. Egzersiz Fizyolojisi, 3. Baskı. Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, 1989.

Aktuğ ZB, Murathan F, Dündar A. Kadınlarda B-Fit Egzersizlerinin Antropometrik Özelliklere Etkisinin İncelenmesi. Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi. 4(1).

Ası T. Hormonlar. Tablolarla Biyokimya. Cilt: 2. Ankara: 1999. p.75-6.

Bezci Ş, Kaya Y. The analyze of hemetological parameters of elite women taekwondoers before and after training. Pamukkale Journal of Sport Science, 2010, 1:1-16.

Bhogavan NV. Medical biochemistry, capter 31-34. Endocrin metabolism II. Hypotalamus and pitutiary, Repuroductive System, 2002:729-801.

Brissona GR, Audetb A, Ledouxc MP. Exercise-induced blood prolactin variations in trained adult males: a thermic stress more than an osmotic stress hormone. Research in Paediatrics, 1986, 23:200–206.

Consolazio CF, Johnson RE, Pecora LJ. Physiological Measurement Of Metabolic Function In Man, New York McGraw- HİII Book Company,1963.

Constantini NW, Dubnov G, Lebrun CM. The menstrual cycle and sport performance. Clin Sports Med, 2005, 24(2): 51–82

Cornack SJ, Newton RU, Mc Guigan MR. Neuromuscular and endocrine responses of elite players to an australian rules football match. Int J Sport Phys Perf, 2008, 35:359-79.

Counts DR, Pescovitz OH, Barnes KM. Dissociation of adrenarche and gonedarchein precocious puberty and in isolated hypogonadotropic hypogonadism. J Clin Endocrinol Metab, 1987, 64:1174-1178.

Dündar A, Murathan F, Aktuğ Z.B, Servi T. Investigation the effect of weightlifting training on apelin level and hematologic parameters of professional handball players. Biomedical Research 2018; 29 (1): 118-123

Endokrin Kaynak

Gullestad L, Myers J, Bjornerheim R, et al. : Gas Exchange and neurohumoral response to exercise: Influence of the exercise protocol. Med Sci Sports Exerc 29: 496-502, 1997.

Günay M, Kara E, Cicioğlu İ. Endokrinolojiye Giriş. Egzersiz ve Antrenmana Endokrinolojik Uyumlar. 2. Baskı. Ankara: Gazi Kitabevi; 2006. p.1-21

Günay M, Tamer K, Cicioğlu İ. Endokrin sistem. Spor Fizyolojisi ve Performans Ölçümü. 2. Baskı. Ankara: Gazi Kitabevi; 2010. p.243-4

Gündüz Z, Kumandaş S, Kurtoğlu S, Üzüm K. Demir eksikliği anemisinin tiroid hormonları üzerine etkisi. Turkısh Journal of Medıcal Scıences, 1992,10(4): 205-209.

Güner R. Egzersiz ve Endokrin Sistem. In " Spor Hekimliği Ders Notları" Ed. E.Ergen, TTB Merkez Konseyi, Ankara,1992:38-44

Güneş Z. Spor ve Beslenme, 2. Baskı. Ankara, Nobel yayın dağıtım Ltd. Şti, 2000.

Kaynar Ö. Elit Güreşçilerde Antrenmanın Hipofiz Bezi Hormonları ve Karaciğer Enzimleri Üzerine Etkisi, 1. Baskı. Ankara, Nobel akademik yayınları, 2018.

Kindermann W, Schnabel A, Schmitt WM, Biro G, Cassens J, Weber F: Catecholamines Growth hormone, cortisol, insülin and sex hormones in anaerobic and aerobic exercise. Eur J Appl Physiol 49: 389-99, 1982.

Kjaer M: Regulation of hormonal and metabolic responses during exercise in humans. Exerc Sport Sci Rev 20: 161-84, 1992

Kopchick JJ, Parkinson C, Stevens EC, Trainer PJ. Growth Hormone Receptor Antagonists: Discovery, Development, and Use in Patients with Acromegaly. Endocrine Reviews 23 (5),2002:623-646.

Koz M, Akgül MŞ, Atıcı E. Egzersizin endokrin sistem uzerine etkileri ve hormonal regulasyonlar, turkiye klinikleri. J Physiother Rehabil-Special Topics, 2016, 2: 9-14.

Köylü H. Tıbbi Fizyoloji, 2. Baskı. İstanbul, İstanbul tıp kitap evleri, 2018.

Kraemer WJ, Hakkinen K, Newton RU, Nindl BC, Volek JS, Mc Cornick M. Effects of resistance training on hormonal responses patterns in younger and older men. J Appl Physial, 1999, 87:982-992.

Kraemer WJ, Ratamess NA. Hormonal responses and adaptations to resistance exercise and training. Sports Med, 2005, 35:339-361.

Kraemer WJ, Spiering BA, Volek JS, Martin GL, Howard RL, Ratamess NA. Recovery from a national collegiate athletic association division 1 football game: muscle damage and hormonal status. J Strength Cond Res, 2009, 23:2-10.

Madden K, Felten DL. Experimental Basic for Neural Immune Interactions. Physial Rew 1995;75(2):77-106

Makaracı Y. Sporcularda ve sedanterlerde luteal fazda progesteron seviyesinin incelenmesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Yüksek lisans tezi, Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi, 2014.

McLachlan RI, Cohen NL, Vale WW, Rivier JE, Burger HG, Bremner WJ, Soules MR. The importence of luteinizing hormone in tehe control of inhibin and progesterone secretion by the human corpus luteum. J Clin Endocrinol Metab,1989, 68(6):1078-85.

Murathan, F., Antrenmanda Toparlanma, Sporun Kavramsal Temelleri 4, Efe Akademi Yayınları, s.73.Ekim 2020.

Otağ A, Hazar M, Otağ İ, Beyleroğlu M. Effect of increasing maximal aerobic exercise on serum gonadal hormones and alpha-fetoprotein in the luteal phase of professional female soccer players. The Journal of Physical Therapy Science, 2016, 28: 807–810.

Öztürk Ç. Sporcularda ve sedanter bireylerde akut egzersiz öncesi gliserol takviyesinin bazı biyokimyasal parametreler ile laktat ve aerobik güç üzerine etkileri. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretimi Anabilim Dalı. Yüksek lisans tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi, 2009.

Pedersen BK, Hoffman GL. Exercise and Immune System Regulation, Integration and Adaptation. Physiol Rew 2000;80:1055-81.

Redman LM, Weatherby RP. Measuring performance during the menstrual cycle: A model using oral contraceptives. Med Sci Sports Exerc, 2004, 36(1): 130-136.

Rubai BY, Moddy JM. Effects Of Respiration On Size and Function Of The Athletic Heart,cThe Journal of Sports Medicine and Physical Fitness, 1991;2: 257-264.

Serpek B, Yalçın S, Haliloglu S. Konya Merinosu Ve Akkaraman Koyunlarında Somatotrop Hattın Endokrinolojisi İle Plazma Somatotropin Ve Igf-1 Düzeylerinin Büyümeye Etkileri, TUBİTAK, Proje no: VHAG 968,1995:5-15.

Utama FE, LeBaron MJ, Neilson LM. Human prolactin receptors are insensitive to mouse prolactin: implications for xenotransplant modeling of human breast cancer in mice. Journal of Endocrinological, 2006, 188:589–601.

Ünal M. Aerobik ve anaerobik akut/kronik egzersizlerin immun parametreler üzerindeki etkileri. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Yüksek lisans tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi, 1998.

Vardar M, Çetin T, Burgut R, Demir C. Klomifen sitrat veya HMG/HCG ile indüklenen sikluslarda luteal fazın değerlendirilmesi: Kısa luteal faz, luteal faz yetmezliği. Kadın Doğum Dergisi, 1993, 9(2):127-131.

Who. Energy and proteinreguirementss, Technical Report Series VVorld Health Organization Geneva 1985;724.

Yadav R, Yadav N, Kharya MD. Steroid Chemistry and Steroid Hormone Action: A Review. Asian J Research Chem 2014;7(11):964-9

Yıldırım M. Klinik jinekoloji, 1. Baskı. Ankara, Çağdaş Medikal Kitabevi, 2002.

Zouhal H, Morel SL, Mathieu ME, Casazza GA, Jabbour G. Catecholamines and Obesity: Effect of Exercise and Training. Sports Med 2013;43:591-6.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-5

SPOR & İMMÜN SİSTEM

Yazar

Dr. Yusuf ULUSOY [1]

10. Bölüm

[1] Fenerbahçe Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, İstanbul/TÜRKİYE.
https://orcid.org/0000-0001-6442-8717
yusufulusoy@gmail.com

- Ağır fiziksel aktivite, sitokin üretiminde geçici hızlı artışlara neden olur ve hem proinflamatuar hem de anti-inflamatuar sitokinlerde artışlara neden olur.
- Fiziksel egzersiz, lökositlerdeki reaktif oksijen türlerinin (ROS) oluşumunu etkiler ve bu da kas hasarına, fiziksel performansın düşmesine, kas yorgunluğuna ve sürantrenmana neden olabilir.
- Egzersiz sırasında indüklenen ROS artışına karşı koymak için veya ek takviyelere ihtiyaç duyulduğunda, kişinin doğal antioksidan savunma sisteminin yetersiz olup olmadığı bilinmemektedir.
- Egzersizin bağışıklık üzerindeki etkilerini tanımlayan iki ana teori vardır: 1) J-eğrisi teorisi, 2) "açık pencere" teorisi.
- Lenfositler ve makrofajlar için de önemli bir yakıt olan glutaminler, yoğun egzersiz altında kaslara ve diğer organlara artan taleple birlikte lenfoid sistemin glutamin borçlanması yaşayabileceğini göstermektedir. Plazma glutamin konsantrasyonu etkili bir immün sistem için önemli olmaktadır.
- A vitamini, C vitamini ve E vitamini gibi antioksidanların immün sistem üzerine pozitif etkileri olduğu bilinmektedir.

BÖLÜM KAYNAKLARI

Batatinha HAP, Biondo LA, Lira FS, Castell LM, Rosa-Neto JC. (2019). Nutrients, immune system, and exercise: Where will it take us? Nutrition, 61:151-156. doi: 10.1016/j.nut.2018.09.019.

Ergün C. (2015). Antioksidan Vitaminler ve Bağışıklık Sistemi. Turkiye Klinikleri J Nutr Diet-Special Topics, 2(2):56-61

Gleeson M, Nieman DC ve Pedersen BK. (2004). Exercise, nutrition and immune function. Journal of Sports Sciences, 22: 115-125.

Gleeson M, Williams C. (2013). Intense exercise training and immune function. In Limits of Human Endurance, 76: 39-50.

Gunzer W, Konrad M, Pail E. (2012). Exercise-induced immuno depression in endurance athletes and nutritional intervention with carbohydrate, protein and fat- What is possible, what is not? Nutrients, 4 (9):1187-1212.

Hackney AC, Koltun KJ. (2012). The immune system and overtraining in athletes: clinical implications. Acta Clin Croat, 51(4): 633-641.

Hackney AC. (2013). Clinical Management of Immuno-Suppression in Athletes Associated with Exercise Training: Sports Medicine Considerations. Acta Medica Iranica, 51(11): 751-755.

Jeukendrup AE, Gleeson M. (2010). Sport Nutrition: An Introduction to Energy Production and Performance. IL, USA: Human Kinetics.

Karabulut H, Gülay MŞ. (2016). Antioksidanlar. MAE Vet Fak Derg, 1(1):65-76

Koch J. (2010). Immune response to exercise. Brazilian Journal of Biomotricity, 4(2): 92-103.

Lee E, Lim ST, Kim WN. (2020). Aquatic exercise for improving immune function and mental stress in pre-frailty elderly women. J Women Aging, 4:1-9. doi: 10.1080/08952841.2020.1735287.

Nielsen HD. (2013). Exercise and Immunity. London: IntechOpen Limited.

Pedersen BK, Bruunsgaard H, Jensen M, Toft A, Hansen H ve Ostrowsk K. (1999). Exercise and the immune system- Influence of nutrition and ageing. Journal of Science and Medicine in Sport, 2(3):234-252

Pedersen BK, Goetz LH. (2000). Exercise and the Immune System: Regulation, Integration, and Adaptation. Physiol Rev, 80: 1055–1081.

Simpson RJ, Kunz H, Agha N ve Graff R. (2015). Exercise and the Regulation of Immune Functions. Progress in Molecular Biology and Translational Science, 135: 355-380. doi.org/10.1016/bs.pmbts.2015.08.001

Simpson RJ, Campbell JP, Gleeson M, Krüger K, Nieman DC, Pyne DB, Turner JE, Walsh NP. (2020). Can exercise affect immune function to increase susceptibility to infection? Exerc Immunol Rev, 26:8-22.

Şenışık SÇ. (2015). Egzersiz ve bağışıklık sistemi. Spor Hekimliği Dergisi, 50: 11-20.

Walsh NP, Whitham M. (2006). Exercising in Environmental Extremes. Sports Med, 36 (11): 1-26

Walsh NP, Oliver SJ. (2016). Exercise, immune function and respiratory infection: An update on the influence of training and environmental stress. Immunology and cell biology, 94(2), 132-139.

Yılmaz D, Ersoy G. (2013). Dayanıklılık Sporcularında Egzersizin Neden Olduğu immün işlev Bozuklukları üzerine Beslenme Müdahalelerinin Etkileri. Beslenme ve Diyet Dergisi, 41(1):74-82.

Yılmaz B, Türker PF. (2015). Sporcularda immünonütrisyon desteği. Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi, 3(1): 60-66.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-5

SPOR & OBEZİTE

Yazar

Doç. Dr. Aykut DÜNDAR [1]

Doç. Dr. Fatih MURATHAN [2]

11. Bölüm

[1] Adıyaman Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Adıyaman/TÜRKİYE. https://orcid.org/0000-0002-1012-1274, adundar@adiyaman.edu.tr

[2] Adıyaman Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Adıyaman/TÜRKİYE https://orcid.org/0000-0001-8887-4463, fmurathan@adıyaman.edu.tr

Bununla beraber değerlendirilmelidir ki ülkelerin beslenme alışkanlıkları ve gelişmişlik seviyeleri açısından obezite prevalansının artması ve azalması yönünde değişikliklere neden olmaktadır.

Sonuç olarak, obezitenin önlenmesi için toplum düzeyinde önlemler alınması gereklidir. Bu konuda aileler, okullar, medya kuruluşları ortak hareket etmelidir. Öncelikle aile düzeyinde yapılması önerilen bazı yaklaşımlar emzirmenin teşvik edilmesi, sağlıklı besinlerin tercih edilmesi, yüksek kalorili besin maddelerinin ve hazır gıda tüketiminin azaltılması, çocuklara sağlıklı atıştırma seçeneklerinin özendirilmesi, beslenme davranışının açlık ve tokluk hissine uygun olarak gerçeklestirilmesidir. Aynı zamanda fiziksel aktivite düzeyinin tüm ailenin katılımıyla artırılması, günlük ekran başındaki sürenin azaltılması gibi önlemler obeziteden koruyucu olacaktır.

Sonuç olarak yetişkin çağı obezitesi gün geçtikçe tüm dünyada artan bir sıklığa erişmiş güncel bir sorun haline gelmiştir. Bu hastalığın önlenebilir olması nedeniyle de özel bir ilgiyi hak etmektedir. Obezite tedavisinde en etkili yöntem olarak bilinen fiziksel aktivite kolay uygulanabilir olması nedeniyle de tedavide en etkili yöntem olarak bilinmektedir. Obezite sorunun çözümünde düzenli ve etkili bir fiziksel aktivite, sağlık bilgisi davranışlarının bireyde sorunun çözümünde önemli bir yere sahiptir.

BÖLÜM KAYNAKLAR

Acar, Z. Ö., Üniversite Öğrencilerinde Obezite ve Yaşam Davranışları. Samsun, Merkez, Türkiye: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi Halksağlığı Anabilim Dalı, 2015.

Açıl A. A. Sizofrenik Hastalarda Fiziksel Egzersizin Ruhsal Durum Ve Yasam Kalitesi Üzerine Etkisi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemsirelik Programı, Yüksek Lisans Tezi, Sivas. 2006.

Adams J. Understanding Exercise Dependence. Journal of Contemporary Psychotherapy, 2009; 39(4): 231-240.

Ahrens RA, Bishop CL, Berdanier CL. Effect of age and dietary carbohydrate source on the responses of rats to forced exercise. J Nutr.1972;102:241-7.

Akbulut G, Rakıcıoğlu N. Şişmanlığın beslenme tedavisinde güncel yaklaşımlar. Genel Tıp Dergisi 2010; 20(1): 35-42.

Akgün N. Egzersiz fizyolojisi. Ege Üniversitesi Basımevi (2. Baskı). İzmir. 1986.

Altunkaynak, Berrin Z ., Özbek, E., Obezite: Nedenleri ve tedavi seçenekleri. Van Tıp Dergisi, 13(4), 138-142, 2006.

Apovian CM, Garvey WT, Ryan DH .Challenging obesity: Patient, provider, and expert perspectives on the roles of available and emerging nonsurgical therapies. Obesity (Silver Spring) 2015; 23(2): 1-26.

Ardıç F. Egzersizin Sağlık Yararları, Türkiye Fiziksel Tıp Rehabilitasyon Dergisi; 2014; 60(Özel Sayı 2): 9-14.

Arı, Z., Uyanık, B.S, Süzek, H,Muğla'da yaşayan 6-15 yaş okul çocuklarında kilo fazlalığı ve obezite prevelansı. Türkiye Biyokimya Dergisi 30(4), 290-295, 2005

Arslan P, Karaağaoğlu N, Mercanlıgil S, Erge G., Yeterli-dengeli Beslenme ve Zayıflama Rehberi. Özgür Yayınları, İstanbul, 2001.

Aslan, D., Attila, S., Önemli Bir Sağlık Sorunu: Şişmanlık. Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk sağlığı A.D. Dergisi, 11(5), 169-170, 2002.

Aygün N. Obezite tanımı, komplikasyonları, endokrin kontrolü ve beslenme tedavisi. Okmeydanı Tıp Dergisi 2014; 30(Ek Sayı 1): 45-49.

Bayrak Ayaş, E., Murathan, F., Kartal, M. & İnan, H. Spor Lisesi Öğrencilerinin Zihinsel Dayanıklılık Düzeylerinin İncelenmesi (Malatya İli Örneği), ss. 94-101, 2018.

Bayraktar, E. Obezitenin psikolojik yönleri. (Editör: Candeğer Yılmaz). Obezite. İzmir. Nobel Tıp Kitabevleri Ltd Şti., 107-137, 2006.

Bereket A, Atay Z. Current Status of Childhood Obesity and its Associated Morbidities in Turkey. J Clin Res Pediatric Endocrinology 2012; 4(1): 1-7.

Bi S, Scott KA, Hyun J, Ladenheim EE, Moran TH. Running wheel activity prevents hyperphagia and obesity in Otsuka long-evans Tokushima Fatty rats: role of hypothalamic signaling. Endocrinology. 2005;146(4):1676-85.

Bouchard C. E, Shephard R. J. Stephens T. E. Physical Activity, Fitness, And Health: International Proceedings And Consensus Statement. In International Consensus Symposium On Physical Activity, Fitness, And Health, 2nd, May, 1992, Toronto, On, Canada. Human Kinetics Publishers, 1994.

Caspersen C. J, Powell K. E, Christenson G. M. Physical Activity, Exercise, And Physical Fitness: Defination And Distinctions For Health-Related Research. Public Health Research; 1985; 100(2): 126-131.

Christa M, Ambrose A. Dunn-Meynell E, Barry L. Resistance in DIO rats after exercise cessation Three weeks of early-onset exercise prolongs obesity. Am J Physiol Regul Integr Comp Physiol. 2008:290-301.

Cole TJ, Bellizzi MC, Flegal KM, Dietz WH., Establishing a standart definition for child overweight and obesity worldwide: international survey. BMJ 320:1-6, 2000.

Çıtak Akbulut G, Özmen MM, Besler HT. "Çağın hastalığı obezite". http://www.bilimteknik.tubitak.gov.tr/system/files/obezite.pdf 29.06.2020.

Dündar A., Aktuğ, Z.B., Murathan, F., "Elit Hentbol Oyuncularında Omuz İzokinetik Kuvveti ile Top Atış Hızı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi", Ulusal Spor Bilimleri Dergisi, 2(2), 121-128.

Doğan B, Öner C. Obez bireylerde iki farklı yöntemle hesaplanan vücut yağ oranının antropometrik değerler ve lipid parametreleri ile ilişkisi. FNG & Bilim Tıp Dergisi 2015; 1(3): 124-128.

Donnelly JE, Hill JO, Jacobsen DJ, Potteiger J, Sullivan DK, Johnson SL, et al. Effects of a 16-month randomized controlled exercise trial on body weight and composition in young, overweight men and women. Arch Intern Med. 2003;163(11):1343-50.

Donohoue PA. Obesity. In: Behrman RE, Kliegman RM, Jenson HB, eds. Nelson Textbook of Pediatrics 17 th ed. Philadelphia: W.B. Saunders, 2004: 173-177.

Duran Paola MD., Kramer, Robert E., Pediatric Obesity: Concerns and Controversies. Lippincot Williams& Wilkins, Inc. July, pp: 168-179, 2002.

Edwards S. Physical exercise and psychological well-being. South African Journal of Psychology 2006;36:357-373. 2006.

Ehrman J. K, Gordon P. M, Visich P. S, Keteyian S. J. Clinical Exercise Physiology, Usa: Human Kinetics Publishers, 2005.

Eker, E., Şahin, M. Birinci Basamakta Obeziteye Yaklaşım. 7 6, 2017 tarihinde http://www.ttb.org.tr/sted/sted0702/obezite.pdf. adresinden alındı. 2002, 7 1.

Erkan N. Yaşam boyu spor. Ankara: Bağırgan. 1998.

Eroğlu, G., Zayıflama Diyetlerine İlave Edilen Buğday Kepeğinin Şişmanlarda Ağırlık Kaybına ve Kan Lipitlerine Etkisi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü (Yayınlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi).1990.

Evans W. J. Exercise Training Guidelines For the Eldery. Med. Sci. Sports. Exerc.; 1999; 31(1): 12-17.

Günay, H., Obezite Sorunu Zayıf Görünen Kişilerde de Olabilir. (Obezite Derneği Başkanı Prof. Dr. Kabalak İle Söyleşi). Gıda, 7(1), 16-18, 2002.

Gündüz, G. K. Obezite Tanısı Almış Kadınların Obezite Dereceleri ile Problemli Yeme Davranışı Arasındaki İlişki, İstanbul, Merkez, Türkiye, İstanbul Gelişim Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2016.

Güney, E., Özgen, G., Saraç, F., Yılmaz, C. ve Kabalak, T, Biyoelektrik İmpedans Yöntemi ile Obezite Tanısında Kullanılan diğer Yöntemlerin Karşılaştırılması. Anadolu Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi, 4(2), 15-18, 2003.

Günöz, H., Çocuk ve Adolesanlarda Obezite. Aktüel Tıp, cilt: 6, sayı, 2: 58-62, 2001.

Hancı S. Bireysel ve takım sporlarıyla uğraşan sporcuların çeşitli değişkenlere göre yalnızlık düzeylerinin incelenmesi. Kütahya Üniversitesi Sağlık bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kütahya. 2017.

Hausenblas H. A. Downs, D. S. Exercise Dependence: A Systematic Review. Psychology Sport And Exercise; 2002; 3: 89-123.

Hill JO, Thacker S, Newby D, Sykes MN, Digirolamo M. Influence of food restriction coupled with weight cycling on carcass energy restoration during adlibitum refeeding. Int J Obes. 1987;11:251-62.

Kara, Pınar G. (2006), İstanbul İlinde Bir İlköğretim Okulunda Eğitim Gören 10-14 Yaş Grubu Sağlıklı Türk Çocuklarının insülin Direnci (HOMA-IR) ve Metabolik Sendrom Bileşenlerinin Durumu, Uzmanlık Tezi, T.C. Sağlık Bakanlığı Haseki Eğitim ve Araştırma Hastanesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Kliniği, İstanbul.

Kaya A, Tonyukuk Gedik V, Bayram F, Bahçeci M. Obezite, Dislipidemi, Hipertansiyon Hekim İçin Tanı ve Tedavi Rehberi. Ankara: Miki Matbaacılık San. ve Tic. Ltd. Şti; 2011.

Kıran M. Obezite ve diyet tedavisi. Türkiye Klinikleri Nutrition and Dietetics - Special Topics 2016; 2(1): 53-7.

King NA, Burley VJ, Blundell JE. Exercise-induced suppression of appetite: effects on food intake and implications for energy balance. Eur J Clin Nutr.1994;48(3):715-24.

Koruç Z, Arsan, N. Derleme: Egzersiz Davranışını İzleyen Etmenler: Egzersiz Bağlılığı ve Egzersiz Bağımlılığı. Spor Hekimliği Dergisi; 2009; 44: 105-113.

Koz, M., Vücut Kompozisyonu ve Sportif Performans İle İlişkisi Egzersiz Fizyolojisi II. Ders Notu. Erişim tarihi: 30.10. 2020, 2009

Lee Im, Shiroma Ej, Lobelo F, Puska P, Blair Sn, Katzmarzyk Pt. Effect of Physical İnactivity On Major Non-Communicable Diseases Worldwide: An Analysis of Burden of Disease And Life Expectancy Lancet; 2012; 380: 219-29.

McLean PS, Higgins JA, Johnson GC, Fleming-Elder BK, Peters JC, Hill JO. Metabolic adjustments with the development, treatment, and recurrence of obesity in obesity-prone rats. Am J Physiol Regul Integr Comp Physiol. 2004:287-8.

Murathan, G, Murathan, F, Bozyılan, E. "Fiziksel Aktivite Konulu Tezlerin Bibliyometrik Analizi (2002-2019)". Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 14(2), 2020, 158-167.

Müftüoğlu, O., Hafifleyin Gençleşin. İstanbul: Doğan Kitapçılık, 2004.

Özdemir M. Türkiye'de ve Dünyada obezite epidemiyolojisi. Türkiye Klinikleri Nutrition and Dietetics - Special Topics 2016; 2(1): 1-5.

Özer K. Fiziksel Uygunluk (3. Baskı), Nobel, Ankara; 2010.

Öztora S., İlköğretim Çağındaki Çocuklarda Obezite Prevalansının Belirlenmesi ve Risk Faktörlerinin Araştırılması. Bakırköy Tıp Dergisi 2:11-14, 2006.

Pecthers M, Hirsch E, Bloch B. A Longitudinal Study of the Impact of A School Heart Health Curriculum. Journal of Community Health; 1988; 13: 85-94.

Pekcan G., Şişmanlığın Tanımı ve Saptanması. III. Ulusal Beslenme ve Diyetetik Kongresi. Kongre Bildirileri. 12-15 Nisan, Ankara, 2001.

Pekcan G., Şişmanlık ve Saptama Yöntemleri. Şişmanlık çeşitli hastalıklarla etkileşimi ve diyet tedavisinde bilimsel uygumlalar. (Derleyen P. Aslan) Türkiye Diyetisyenler Derneği Yayını:4, 7-37, Ankara, 1993.

Pekcan AG, Şanlıer N, Baş M (Editörler). Türkiye Beslenme Rehberi 2015. Ankara: T.C. Sağlık Bakanlığı Yayınları, Yayın No: 1031, 2016.

Powers P. S, Thompson R. A. Athletes And Eating Disorders. In Clinical Manual of Eating Disorders. Usa: American Psychiatric Publishing, 2007.

Roitman JL, Herridge M. ACSM's Resource Manual for Guidelines for Exercise Testing and Prescription. Lippincott Williams & Wilkins; 2001.

Sağlık Bakanlığı, Türkiye Obezite (Şişmanlık) İle Mücadele ve Kontrol Programı (2010- 2014): Tc Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Yayın No:773, Kuban Matbaacılık Yayıncılık, Ankara; 2010.

Serter R. Obezite atlası, 0cak 2013.

Silver T, Randolp J, Robbins S., Long-term morbidity and mortality in morbidly obese adolescents after jejunoileal bypass. J Pediatr 108: 318-322, 1986.

Solomon M. Venuti J. Hodges J. Ianuzzelli J. Chambliss C. Educational responses to media challenges to self, Esteem : Body Image Perceptions Among Undergraduate Students. Eric Documen. 2001.

Strauss RS, Bradley LJ, Brolin RE., Gastric bypass surgery in adolescents with morbid obesity. J Pediatr, 138: 499-504, 2001.

Szabo A. Physical Activity And Psychological Dysfunction. In: Biddle, S.; Fox, K.; Boutcher, S.; (Eds.): Physical Activity And Psychological Well-Being, Routledge, London. 2000.

T.C. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Kurumu. Türkiye Sağlıklı Beslenme ve hareketli Hayat Programı (2013-2017). Ankara: T.C. Sağlık Bakanlığı Yayınları, Yayın No:773, 2013.

Tounian P. Programming towards childhood obesity. *Ann Nutr Metab (58)*,30-41, 2011.

Türkiye Endokrinoloji ve Metabolizma Derneği. Obezite Tanı ve Tedavi Klavuzu. 6. Baskı, Ankara; Miki 2018.

Wadden TA, Phelan S. Behavioral assessment of the obese patient. Wadden TA and Stunkard AJ. Handbook of Obesity Treatment. New York : Guilford, 2002:186-226.

Weinsier RL, Nelson KM, Hensrud KM, Darnell BE, Hunter GR, Schutz Y. Metabolic predictors of obesity: contribution of resting energy expenditure, thermic effect of food, and fuel utilization to four-year weight gain of post-obese and neverobes women. J Clin Invest. 1995;95:980 -5.

Yardım N. SK, Sarışen, Adıgüzel Ö., Kelat Z., Atabey M., Saygı M. Birinci Basamak Sağlık Kuruluşları İçin Obezite Ve Diyabet Klinik Rehberi. Ankara 2017.

Yates A. Compulsive Exercise And the Eating Disorders: Toward An Integrated Theory of Activity. Brunner/Mazel, New York, 1991.

Yıldırım İ, Özçevik K, Özer S, Canyurt E, Tortop Y. Üniversite Öğrencilerinde Fiziksel Aktivite İle Depresyon İlişkisi. Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi; 2015; 9 (Special Issue): 32-29.

Yıldırım İ, Yıldırım Y, Işık Ö, ve ark. Üniversite öğrencilerinde farklı ölçüm yöntemlerine göre obezite prevalansı. İnönü Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi (İÜBESBD) 2017; 4(2): 20-33.

Yıldırım M, Akyol A, Ersoy G. Şişmanlık (Obezite) ve Fiziksel Aktivite. Ankara: T.C. Sağlık Bakanlığı Yayınları, Yayın No: 729, 2008.

Yılmaz C., Obezite ve Tedavisi. Mart Matbaa, İstanbul, 1999.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-5

SPOR & TİP 1 DİYABET

Yazar

Dr. Tamer CİVİL [1]

12. Bölüm

[1] Trabzon Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Trabzon/TÜRKİYE.
tamercivil@trabzon.edu.tr
https://orcid.org/0000-0003-0104-0007

Sonuç olarak; glisemik kontrolün değerlendirilmesinde HbA1c'nin izlenmesi en yararlı yöntemdir. Bu nedenle HbA1c'nin uygun seviyelerde tutulması T1D'nin tedavisinin en önemli hedeflerinden biridir. Her çocuk hipoglisemiden kaçınırken, mümkün olduğunca normale yakın bir değer elde etme amacı ile hedeflerini bireysel olarak belirlemelidir. Bir diğer tedavi hedefi de T1D'li çocuk ve ergenlerin yaşlarına uygun büyüme ve gelişmesinin sağlanmasıdır. Bunun için bu çocuk ve ergenlerin günlük gereksinimlerine uygun karbonhidrat, yağ ve proteinleri tüketmeleri önemlidir. Glisemik kontrollerini ve genel sağlık düzeylerini geliştirmede doğru planlanmış düzenli egzersizden yararlanmaları çok önemlidir. T1D'li çocuk ve ergenlerin gerekliliğine inanılan fakat yeteri düzeyde istifade edilmeyen egzersizleri alışkanlık haline getirebilmeleri için diyabet ekipleri, ebeveynler ve diğer kamu kurum ve kuruluşları birlikte projeler üretilmelidir. Bu çocuklara yönelik uygulanacak egzersizler şiddetli hipoglisemi riskini azaltması açısından orta şiddetten yüksek şiddete doğru devam eden egzersizlerden oluşturulmalıdır. T1D'li çocukların ve ergenlerin süresi ve şiddeti doğru şekilde yapılandırılmış gerek ev temelli gerekse okul veya kulüpte egzersiz ve spor yapmaları teşvik edilmeli ve ev temelli egzersizler için eğitim kitapçıkları ve mobil egzersiz uygulamaları tasarlanmalıdır.

BÖLÜM KAYNAKLARI

ACSM, America College of Sport Medicine (2014). Guidlines For Exercise Testing and Prescription. ABD, s.:278-284.

Ada, American Diabetes Association (2014). Standards Of Medical Care in Diabetes. Diabetes Care, 37:14-80.

ADA, American Diabetes Association Position Statement (2006): Standarts of Medical Care in Diabetes. Diabetes Care. 29 (Supple 1): p.41

Amos Af, Mccarty Dj, Zımmet P (1997). The Rising Global Burden Of Diabetes and It's Complications: Estimates and Projections To The Year. Diabet Med. 14:1–85.

Aouadi R, Khalifa R, Aouidet A, Ben Ma, Ben Rm, Mdini F, Bahrı S, Stratton G (2011). Aerobic Training Programs and Glycemic Control in Diabetic Children in Relation To Exercise Frequency. J Sports Med Phys UE HFitness, 51:393.

Altuntaş Y (2001). Her Yönüyle Diabetes Mellitus. (Ed: Yenigün M), Nobel Tıp Kitabevi, İstanbul.

Berakı A, Magnuson A, Sarnblad S, Aman J, Samuelsson Ulf (2014). Increase in physical activity is associated with lower HbA1c levels in children and adolescents with type 1 diabetes: Results from a cross-sectional study based on the Swedish pediatric diabetes quality registry. Diabetes Research and Clinical Practice 105:119–125.

Bideci A, Döğer E (2018). Tip 1 Diyabetes Mellitus İzlem Kriterleri- Metabolik Kontrol. Çocuk Endokrinolojisi ve Diyabet Derneği, Ulusal Çocuk Diyabet Grubu, Çocukluk Çağı Diyabeti: Tanı ve Tedavi Rehberi.

Bılous R, Donnelly R (2013). Diyabet El Kitabı. (Çeviri: DİNÇÇAĞ N). İstanbul Kitapevi, İstanbul.

Carral F, Gutıerrez JV, Ayala M, García G, Aguilar M. (2013). Intense physical activity is associated with better metabolic control in patients with type 1diabetes. Diabetes Research and Clinical Practice, 101:45–49.

Craig ME, Hattersley A, Donaghue K. (2006). Definition, epidemiology and classification. Pediatric Diabetes. 7(6):343-351.

Çakır Papatya E (2018). Tip 1 Diabetes Mellituslu Çocuk ve Adolesanlarda Yoğun İnsülin Tedavisi. Çocuk Endokrinolojisi ve Diyabet Derneği, Ulusal Çocuk Diyabet Grubu, Çocukluk Çağı Diyabeti: Tanı ve Tedavi Rehberi, s.:21-26.

Deshpande Ad, Hayes M, Schootman M (2008). Epidemiology of Diabetes and Diabetes-Related Complications. Physical Therapy 88(11):254–1264.

Durak EP, Jovanovıc-Peterson L, Peterson CM (1990). Randomized crossover study of effect of resistance training on glycemic control, muscular strength, and cholesterol in type I diabetic men. Diabetes Care 13(10):1039-43.

Guelfi KJ, Jones TW, Fournıer PA (2005). The decline in blood glucose levels is less with intermittent high-intensity compared with moderate exercise in individuals with type 1 diabetes. Diabetes Care 28(6):1289-9.

Guelfi KJ, Jones TW, Fournıer PA (2007). New Insights into Managing the Risk of Hypoglycaemia Associated with Intermittent High-Intensity Exercise in Individuals with Type 1 Diabetes Mellitus. Sports Med. 37(11):937-946.

Herbst A, Bachran R, Kapellen T, Holl RW (2006). Effects of regular physical activity on control of glycemia in pediatric patients with type 1 diabetes mellitus, Arch Pediatr Adolesc Med. 160:573-577.

Ispad, International Society for Pediatric and Adolescent Diabetes (2014). Clinical Practice Consensus Guidelines. Exercise in children and adolescents with diabetes. Pediatr Diabetes, 15 Suppl 20:203.

Kandemir N, Alikaşifooğlu A, Özön Alev Z. Gönç Nazlı E (2008). Diyabetle Elele Diyabet Eğitim Kitabı. Ankara: Alp Ofset Matbaacılık, 1. Basım.

Karvonen M, (DIAMOND Project group), (2006). Incidence and trends of childhood type 1 diabetes worldwide 1990-1999. Diabet Med. 23:857–866.

Kennedy A, Nirantharakumar K, Chimen M, Pang TT, Hemming K, Andrews RC, Narendran P (2013). Does Exercise Improve Glycaemic Control in Type 1 Diabetes? A Systematic Review and Meta-Analysis. PLoS1, 8:e58861.

Leclair E, De Kerdanet M, Riddell M, Heyman E (2013). Type 1 Diabetes and Physical Activity in Children and Adolescents. Journal of Diabetes & Metabolism, 10:4.

Lukács A, Barkai L (2015). Effect of aerobic and anaerobic exercises on glycemic control in type 1 diabetic youths. World J Diabetes 6(3):534-542.

Marliss EB, Vranic M. (2002). Intense exercise has unique effects on both insulin release and its roles in glucoregulation: implications for diabetes. Diabetes, 51:271-283.

Mendoza JA, Haaland W, D'agostıno RB, Martını L, Pıhoker C, Frongıllo EA, Mayerdavıs EJ, LIU LL, Dabelea D, Lawrence JM, Lıese AD (2018). Food insecurity is associated with high risk glycemic control and higher health care utilization among youth and young adults with type 1 diabetes. Diabetes Research and Clinical Practice, 138:128-137.

Mosher PE, Nash MS, Perry AC, Laperrıere AR, Goldberg RB (1998). Aerobic circuit exercise training: effect on adolescents with well-controlled insulin-dependent diabetes mellitus. Arch Phys Med Rehabil 79:652–657.

Özbek MN (2018). Tip 1 Diyabette Egzersiz. Çocuk Endokrinolojisi ve Diyabet Derneği, Ulusal Çocuk Diyabet Grubu, Çocukluk Çağı Diyabeti: Tanı ve Tedavi Rehberi.

Ramalho AC, De Lourdes Lıma M, Nunes F, Cambuı Z, Barbosa C. (2006). The effect of resistance versus aerobic training on metabolic control in patients with type-1 diabetes mellitus. Diabetes Res Clin Pract. 72(3):271-6

Riddell MC (2017). Management of exercise for children and adolescents with type 1 diabetes mellitus. Erişim Adresi: [https://www.uptodate.com/contents/management-of-exercise-for-children-and adolescents-with-type-1-diabetes-mellitus]. Erişim Tarihi: 9.2.2019.

Riddell MC, Iscoe KE (2006). Physical activity, sport, and pediatric diabetes. Pediatr Diabetes, 7(1):60-70.

Ruzıc L, Sporis G, Matkovic BR (2008). High volume-low intensity exercise camp and glycemic control in diabetic children. J Paediatr Child Health, 44(3):122-8.

Sağlık Bakanlığı (2014). Halk Sağlığı Kurumu Türkiye Diyabet Programı 2015-2020, Ankara, s.:9-10.

Sayın N, Kara N, Pekel G (2015). Ocular complications of diabetes mellitus. World J Diabetes, 6(1):92- 108.

Siperling M (2004). Diabetes Mellitus in children. Nelson Textbook of Pediatrics, 17th Edition, Philadelphia. WB Saunders Company, p:1947-72.

Tansey Mj, Tsalıkıan E, Beck Rw, Mauras N, Buckıngham Ba, Weınzımer Sa, Janz Kf, Kollman C, Xing D, Ruedy Kj, Steffes Mw, Borland Tm, Sıngh Rj, Tamborlane Wv (2006). The effects of aerobic exercise on glucose and counterregulatory hormone concentrations in children with type 1 diabetes. Diabetes Care, 29(1):20-25.

Temd; Türkiye Endokrinoloji ve Metabolizma Derneği (2018). Diabetes Mellitus ve Komplikasyonlarının Tanı, Tedavi ve İzlem Kılavuzu, Ankara, 10. Baskı.

Wong Ch, Chıang Yc, Waı Jpm, Lo Fs, Yeh Ch, Chung Sc, Chang Cw (2011). Effects of a home-based aerobic exercise programme in children with type 1 diabetes mellitus. Journal of Clinical Nursing, 20:681-691.

Yamanouchi K, Abe R, Takeda A, Atsumı Y, Shıchırı M, Sato Y (2002). The effect of walking before and after breakfast on blood glucose levels in patients with type 1 diabetes treated with intensive insulin therapy. Diabetes Res Clin Pract, 58 (1):11-18.

Yardley Je, Kenny Gp, Perkıns Ba, Rıddell Mc, Malcolm J, Boulay P, Khandwala F, Sıgal Rj (2012). Effects of Performing Resistance Exercise Before Versus After Aerobic Exercise on Glycemia in Type 1 Diabetes. Diabetes Care 35:669–675.

Yardley Je, Sıgal Rj, Perkıns Ba, Rıddell Mc, Kenny Gp (2013). Resistance Exercise in Type 1 Diabetes. Canadian Journal of Diabetes. 37:420-426.

Yurdakul, HÖ. (2020). Diyabet ve Egzersiz. Ed: Koç, H. Hipokinetik Hastalıklar ve Egzersiz. İstanbul: Efeakademi Yayınları.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-5

SPOR & TİP 2 DİYABET

Yazar

Uzm. Fzt. Elif ŞAHİN [1]

13. Bölüm

[1] Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Güneysu Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Yüksekokulu, Rize/TÜRKİYE.
https://orcid.org/0000-0001-7778-8578
elif.sahin@erdogan.edu.tr

BÖLÜM KAYNAKLARI

American Diabetes Association. (2004). Nutrition principles and recommendations in diabetes. Diabetes care, 27(suppl 1), s36-s36.

American Diabetes Association. (2019). 2. Classification and diagnosis of diabetes: standards of medical care in diabetes—.2019. Diabetes care, 42(Supplement 1), S13-S28.

American Diabetes Association. 6. Glycemic Targets: Standards of Medical Care in Diabetes-2019. . Diabetes Care. 2019 Jan;42(Suppl 1):S61-S70.

American Diabetes Association: 10. Cardiovascular disease and risk management: Standards of Medical Care in Diabetes--2019. Diabetes Care. 42(suppl 1):S103-23, 2019.

American Diabetes Association: 11. Microvascular complications and foot care: Standards of Medical Care in Diabetes--2019. . basım yeri bilinmiyor : Diabetes Care. 42(suppl 1):S124-38, 2019.

Andersen, T. R., Schmidt, J. F., Thomassen, M., Hornstrup, T., Frandsen, U., Randers, M. B., ... & Bangsbo, J. (2014). A preliminary study: effects of football training on glucose control, body composition, and performance in men with type 2 diabetes. Scand J Med Sci Sports, 24, 43-56.

Armstrong, M. J., & Sigal, R. J. (2015). Exercise as medicine: key concepts in discussing physical activity with patients who have type 2 diabetes. Canadian Journal of Diabetes, 39, S129-S133.

Baldi, J. C., & Snowling, N. (2003). Resistance training improves glycaemic control in obese type 2 diabetic men. International Journal of Sports Medicine, 24(06), 419-423.

Balducci, S., Zanuso, S., Nicolucci, A., De Feo, P., Cavallo, S., Cardelli, P., ... & Pugliese, G. (2010). Effect of an intensive exercise intervention strategy on modifiable cardiovascular risk factors in subjects with type 2 diabetes mellitus: a randomized controlled trial: the Italian Diabetes and Exercise Study (IDES). Archives of internal medicine, 170(20), 1794-1803.

Balk, E. M., Earley, A., Raman, G., Avendano, E. A., Pittas, A. G., & Remington, P. L. (2015). Combined diet and physical activity promotion programs to prevent type 2 diabetes among persons at increased risk: . a systematic review for the : Community Preventive Services Task Force. Annals of internal medicine, 163(6), 437-451.

Bianchi, L., & Volpato, S. (2016). Muscle dysfunction in type 2 diabetes: a major threat to patient's mobility and independence. Acta diabetologica, 53(6), 879-889.

Bozdemir Ozel, C., Arikan, H., Demirtas, R. N., Saglam, M., Calik-Kutukcu, E., Vardar-Yagli, N., ... & Cakmak, A. (2019). Evaluation of exercise capacity using two field tests in patients with metabolic syndrome. Disability and Rehabilitation, 1-7.

Bruun, D. M., Bjerre, E., Krustrup, P., Brasso, K., Johansen, C., Rørth, M., & Midtgaard, J. (2014). Community-based recreational football: a novel approach to promote physical activity and quality of life in prostate cancer survivors. International journal of environmental research and public health, 11(6), 5567-5585.

Centers for Disease Control and Prevention. (2017). National diabetes statistics report, 2017.

Chudyk, A., & Petrella, R. J. (2011). Effects of exercise on cardiovascular risk factors in type 2 diabetes: a meta-analysis. . basım yeri bilinmiyor : Diabetes care, 34(5), 1228-1237.

Codella, R., Ialacqua, M., Terruzzi, I., & Luzi, L. (2018). May the force be with you: why resistance training is essential for subjects with type 2 diabetes mellitus without complications. Endocrine, 62(1), 14-25.

Colberg, S. R., Sigal, R. J., Fernhall, B., Regensteiner, J. G., Blissmer, B. J., Rubin, R. R., ... & Braun, B. (2010). . Exercise and type 2 diabetes: the American College of Sports Medicine and the American Diabetes Association: joint position statement : executive summary. Diabetes care, 33(12), 2692-2696.

Colberg, S. R., Sigal, R. J., Yardley, J. E., Riddell, M. C., Dunstan, D. W., Dempsey, P. C., ... & Tate, D. F. (2016). . Physical activity/exercise and diabetes: a position statement of the American Diabetes Association. Diabetes care, 39(11), 2065-2079.

Collins, T. C., Lunos, S., & Ahluwalia, J. S. (2010). Self-efficacy is associated with walking ability in persons with diabetes : yazarı bilinmiyor, mellitus and peripheral arterial disease. Vascular Medicine, 15(3), 189-195.

Cuff, D. J., Meneilly, G. S., Martin, A., Ignaszewski, A., Tildesley, H. D., & Frohlich, J. J. (2003). Effective exercise modality to reduce insulin resistance in women with type 2 diabetes. . basım yeri bilinmiyor : Diabetes care, 26(11), 2977-2982.

de Sousa, M. V., Fukui, R., Krustrup, P., Pereira, R. M. R., Silva, P. R. S., Rodrigues, A. C., ... & da Silva, M. R. (2014). Positive effects of football on fitness, lipid profile, and insulin resistance in B razilian patients with type 2 diabetes. . Scandinavian journal of medicine & science in sports, 24, 57-65.

DUBÉ, M. C., Weisnagel, S., PRUD'HOMME, D. E. N. I. S., & LAVOIE, C. (2005). Exercise and newer insulins: how much glucose supplement to avoid hypoglycemia?. Medicine & Science in Sports & Exercise, 37(8), 1276-1282.

Exercise prescription in patients with different combinations of cardiovascular disease risk factors: a consensus statement from the EXPERT working group. Sports medicine, 48(8), 1781-1797.

Fletcher, G. F., Ades, P. A., Kligfield, P., Arena, R., Balady, G. J., Bittner, V. A., ... & Gulati, M. (2013). Exercise standards for testing and training: a scientific statement from the American Heart Association. Circulation, 128(8), 873-934.

Forbes, J. M., & Cooper, M. E. (2013). Mechanisms of diabetic complications.. Physiological reviews, 93(1), 137-188.

Frediani, J. K., Bienvenida, A. F., Li, J., Higgins, M. K., & Lobelo, F. (2020). Physical fitness and activity changes after a 24-week soccer-based adaptation of the US diabetes prevention program intervention in Hispanic men. Progress in Cardiovascular Diseases.

Gawrecki, A., Naskret, D., Niedzwiecki, P., Duda-Sobczak, A., Araszkiewicz, A., & Zozulinska-Ziolkiewicz, D. (2017). High-intensity exercise in men with type 1 diabetes and mode of insulin therapy. : International journal of sports medicine, 38(04), 329-335.

Gulsin, G. S., Henson, J., Brady, E. M., Sargeant, J. A., Wilmot, E. G., Athithan, L., ... & Khunti, K. (2020). Cardiovascular determinants of aerobic exercise capacity in adults with type 2 diabetes. Diabetes Care, 43(9), 2248-2256.

Handelsman Y et al: American Association of Clinical Endocrinologists and American College of Endocrinology clinical practice guidelines for developing a diabetes mellitus comprehensive care plan--2015. Endocr Pract. 21(suppl 1):1-87, 2015.

Hansen, D., Niebauer, J., Cornelissen, V., Barna, O., Neunhäuserer, D., Stettler, C., ... & Vanhees, L. (2018). Exercise prescription in patients with different combinations of cardiovascular disease risk factors: a consensus statement from the EXPERT working group. Sports medicine, 48(8), 1781-1797.

Holland, A. E., Spruit, M. A., Troosters, T., Puhan, M. A., Pepin, V., Saey, D., ... & Wanger, J. (2014). . An official European Respiratory Society/American Thoracic Society technical standard: field walking tests in chronic respiratory disease.

Holten, M. K., Zacho, M., Gaster, M., Juel, C., Wojtaszewski, J. F., & Dela, F. (2004). Strength training increases insulin-mediated glucose uptake, GLUT4 content, and insulin signaling in skeletal muscle in patients with type 2 diabetes. . basım yeri bilinmiyor : Diabetes, 53(2),.

Hornsby, W. G., & Chetlin, R. D. (2005). . basım yeri bilinmiyor : Management of competitive athletes with diabetes. Diabetes Spectrum, 18(2), 102-107.

Ibáñez, J., Izquierdo, M., Martínez-Labari, C., Ortega, F., Grijalba, A., Forga, L., ... & Gorostiaga, E. M. (2010). Resistance training improves cardiovascular risk factors in obese women despite a significative decrease in serum adiponectin levels. Obesity, 18(3), 535-541.

InterAct Consortium. (2013). The link between family history and risk of type 2 diabetes is not explained by anthropometric, lifestyle or genetic risk factors. the EPIC-InterAct study. Diabetologia, 56(1), 60-69.

International Hypoglycaemia Study Group: Glucose concentrations of less than 3.0 mmol/L (54 mg/dL) should be reported in clinical trials: a joint position statement of the. basım yeri bilinmiyor : of the American Diabetes Association and the European Association for the Study of Diabetes. Diabetes Care. 40(1):155-7, 2017.

Jelleyman, C., Yates, T., O'Donovan, G., Gray, L. J., King, J. A., Khunti, K., & Davies, M. J. (2015). The effects of high-intensity interval training on glucose regulation and insulin resistance: a meta-analysis. Obesity reviews, 16(11), 942-961.

Kim, Y. S., Seifert, T., Brassard, P., Rasmussen, P., Vaag, A., Nielsen, H. B., ... & van Lieshout, J. J. (2015). Impaired cerebral blood flow and oxygenation during exercise in type 2 diabetic patients. : Physiological reports, 3(6), e12430.

Kitabchi, A. E., & Nyenwe, E. A. (2006). Hyperglycemic crises in diabetes mellitus: diabetic ketoacidosis and hyperglycemic hyperosmolar state. Endocrinology and Metabolism Clinics, 35(4), 725-751.

Koliaki, C., & Roden, M. (2016). . Alterations of mitochondrial function and insulin sensitivity in human obesity and diabetes mellitus. : Annual review of nutrition, 36, 337-367.

Kosinski, C., Besson, C., & Amati, F. (2019). Exercise testing in individuals with diabetes, practical considerations for exercise physiologists. Frontiers in physiology, 10, 1257 : yazarı bilinmiyor.

Krustrup, P., Nielsen, J. J., Krustrup, B. R., Christensen, J. F., Pedersen, H., Randers, M. B., ... & Bangsbo, J. (2009). Recreational soccer is an effective health-promoting activity for untrained men. . British journal of sports medicine, 43(11), 825-831.

Kuwata, H., Okamura, S., Hayashino, Y., Tsujii, S., Ishii, H., & Diabetes Distress and Care Registry at Tenri Study Group. (2017). Higher levels of physical activity are independently associated with a lower incidence of diabetic retinopathy in Japanese patients with type 2 diabetes: A prospective cohort study, Diabetes Distress and Care Registry at Tenri (DDCRT15). Plos one, 12(3), e0172890.

Kuziemski, K., Słomiński, W., & Jassem, E. (2019). Impact of diabetes mellitus on functional exercise capacity and pulmonary functions in patients with diabetes and healthy persons. BMC endocrine disorders, 19(1), 2.

Layton, A. M. (2015). Update in Exercise Testing. Current Physical Medicine and Rehabilitation Reports, 3(3), 222-231.

Lee, M. C. (2018). Validity of the 6-minute walk test and step test for evaluation of cardio respiratory fitness in patients with type 2 diabetes mellitus. Journal of exercise nutrition & biochemistry, 22(1), 49.

Lee, S., Bacha, F., Hannon, T., Kuk, J. L., Boesch, C., & Arslanian, S. (2012). Effects of aerobic versus resistance exercise without caloric restriction on abdominal fat, intrahepatic lipid, and insulin sensitivity in obese adolescent boys: a randomized, controlled trial. Diabetes, 61(11), 2787-2795.

Ley SH, Hamdy O, Mohan V, Hu FB. Prevention and management of type 2 diabetes: components and nutritional strategies. Lancet 2014; 383:1999.

Loprinzi, P. D., Brodowicz, G. R., Sengupta, S., Solomon, S. D., & Ramulu, P. Y. (2014). Accelerometer-assessed physical activity and diabetic retinopathy in the United States. Jama Ophthalmology, 132(8), 1017-1019.

Melvin, A., & Stears, A. (2017). Severe insulin resistance: pathologies. Practical Diabetes,. 34(6), 189-194a.

Mendes, R., Sousa, N., Almeida, A., Subtil, P., Guedes-Marques, F., Reis, V. M., & Themudo-Barata, J. L. (2016). Exercise prescription for patients with type 2 diabetes—a synthesis of international recommendations: narrative review. British journal of sports medicine, 50(22), 1379-1381.

Milanović, Z., Pantelić, S., Čović, N., Sporiš, G., & Krustrup, P. (2015). Is Recreational Soccer Effective for Improving VO2peak : A Systematic Review and Meta-Analysis. . Sports Medicine, 45(9), 1339-1353.

Nesti, L., Pugliese, N. R., Sciuto, P., & Natali, A. (2020). Type 2 diabetes and reduced exercise tolerance: a review of the literature through an integrated physiology approach. Cardiovascular Diabetology, 19(1), 1-17.

Nguyen, N. T., Nguyen, X. M. T., Lane, J., & Wang, P. (2011). Relationship between obesity and diabetes in a US adult population: findings from the National Health and Nutrition Examination Survey, . 1999–2006. Obesity surgery, 21(3), : 351-355.

Pak, M., Moynes, J., Poitras, V., & Tschakovsky, M. E. (2010). Is Oxygen Consumption and Oxygen Delivery During Leg Exercise Compromised in Type II Diabetes?: 1349Board# 5 June 2 9: 30 AM-11: 00 AM. Medicine & Science in Sports & Exercise. 42(5), 242.

Pan, A., Sun, Q., Bernstein, A. M., Manson, J. E., Willett, W. C., & Hu, F. B. (2013). Changes in red meat consumption and subsequent risk of type 2 diabetes mellitus:. three cohorts of US men and women. JAMA internal medicine, 173(14), 1328-1335.

Pierre, N., Appriou, Z., Gratas-Delamarche, A., & Derbré, F. (2016). From physical inactivity to immobilization: Dissecting the role of oxidative stress in skeletal muscle insulin resistance and atrophy. Free Radical Biology and Medicine, 98, 197-207.

Pi-Sunyer, X. (2014). The look AHEAD trial: a review and discussion of its outcomes. Current nutrition reports, 3(4), 387-391.

Pollak, M. N. (2007). Insulin, insulin-like growth factors, insulin resistance, and neoplasia. The American journal of clinical nutrition, 86(3), 820S-822S.

Puente-Maestu, L. (2020). Physiological rationale of commonly used clinical exercise tests. Pulmonology.

Reid, R. D., Tulloch, H. E., Sigal, R. J., Kenny, G. P., Fortier, M., McDonnell, L., ... & Coyle, D. (2010). Effects of aerobic exercise, resistance exercise or both, on patient-reported health status and well-being in type 2 diabetes mellitus: a randomised trial. Diabetologia, 53(4), 632-640.

Riddell, M. C., Gallen, I. W., Smart, C. E., Taplin, C. E., Adolfsson, P., Lumb, A. N., ... & Annan, F. (2017). . Exercise management in type 1 diabetes: a consensus statement. : The lancet Diabetes & endocrinology, 5(5), 377-390.

Riebe, D., Franklin, B. A., Thompson, P. D., Garber, C. E., Whitfield, G. P., Magal, M., & Pescatello, L. S. (2015). Updating ACSM's recommendations for exercise preparticipation health screening.

Roberts, T. J., Burns, A. T., MacIsaac, R. J., MacIsaac, A. I., Prior, D. L., & La Gerche, A. (2018). Exercise capacity in diabetes mellitus is predicted by activity status and cardiac size rather than cardiac function: a case control study. . Cardiovascular diabetology, 17(1), 44.

Röhling, M., Pesta, D., Markgraf, D. F., Strassburger, K., Knebel, B., Burkart, V., ... & GDS study group. (2018). Metabolic determinants of impaired pulmonary function in patients with newly diagnosed type 2 diabetes mellitus. Experimental and Clinical Endocrinology & Diabetes, 126(09), 584-589.

Segerström, Å. B., Elgzyri, T., Eriksson, K. F., Groop, L., Thorsson, O., & Wollmer, P. (2011). **.** Exercise capacity in relation to body fat distribution and muscle fibre distribution : in elderly male subjects with impaired glucose tolerance, type 2 diabetes. Diabetes research and clinical practice, 94(1), 57-63., .

Sherwood, L. (2015). Human physiology: from cells to systems. . Cengage learning.

Sigal, R. J., Armstrong, M. J., Colby, P., Kenny, G. P., Plotnikoff, R. C.,Reichert, S. M., & Riddell, M. C. (2013). . Physical activity and diabetes.Can J Diabetes, 37(Suppl 1), S40–S44.

Sluik, D., Buijsse, B., Muckelbauer, R., Kaaks, R., Teucher, B., Tj, A., ... & Pala, V. (2012). Physical activity and mortality in individuals with diabetes mellitus: a prospective study and meta-analysis. Archives of internal medicine, 172(17), 1285-1295.

Tadic, M., Grassi, G., & Cuspidi, C. (2020). Cardiorespiratory fitness in patients with type 2 diabetes: A missing piece of the puzzle. Heart Failure Reviews, 1-8.

Tuttle KR et al: Diabetic kidney disease: a report from an ADA Consensus Conference. Am J Kidney Dis. 64(4):510-33, 2014.

Van Sloten, T. T., Savelberg, H. H., Duimel-Peeters, I. G., Meijer, K., Henry, R. M., Stehouwer, C. D., & Schaper, N. C. (2011). . Peripheral neuropathy, decreased muscle strength and obesity are strongly associatedwith walking in persons with type 2 : diabetes without manifest mobility limitations. Diabetes research and clinical practice, 91(1), 32-39.

Vounzoulaki, E., Khunti, K., Abner, S. C., Tan, B. K., Davies, M. J., & Gillies, C. L. (2020). Progression to type 2 diabetes in women with a known history of gestational diabetes:. systematic review and meta-analysis. bmj, 369.

Wahl, M. P., Scalzo, R. L., Regensteiner, J. G., & Reusch, J. E. (2018). Mechanisms of aerobic exercise impairment in diabetes: a narrative review. Frontiers in endocrinology, 9, 181.

Walsh, J., Heazlewood, I. T., DeBeliso, M., & Climstein, M. (2018). Comparison of obesity prevalence across 28 world masters games sports. basım yeri bilinmiyor : Edukacijski fakultet, 30.

Yang, Y., Chen, S., Pan, H., Zou, Y., Wang, B., Wang, G., & Zhu, H. (2017). . Safety and efficiency of SGLT2 inhibitor combining with insulin in subjects with diabetes: : systematic review and meta-analysis of randomized controlled trials. Medicine, 96(21).

Yaribeygi, H., Atkin, S. L., & Sahebkar, A. (2019). A review of the molecular mechanisms of hyperglycemia-induced free radical generation leading to oxidative stress. Journal of cellular physiology, 234(2), 1300-1312.

Zimmermann, E., Bjerregaard, L. G., Gamborg, M., Vaag, A. A., Sørensen, T. I., & Baker, J. L. (2017). Childhood body mass index and development of type 2 diabetes throughout adult life. A large-scale danish cohort study. Obesity, 25(5), 965-971.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-5

SPOR & KALP HASTALIKLARI

Yazarlar

Dr. Hülya ANDRE [1]

Dr. Azize BİNGÖL DIEDHIOU [2]

14. Bölüm

[1] Yozgat Bozok Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi Bölümü, Yozgat/TÜRKİYE. hulya.imamli@yobu.edu.tr

[2] Şırnak Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Antrenörlük Eğitimi Bölümü, Şırnak/TÜRKİYE.
https://orcid.org/0000-0002-7983-7190, bingolazize@gmail.com

Egzersiz Tipi	Vücut ağırlığının hissedildiği egzersizler (Serbest yürüyüş ya da koşu bandı) Hafif ağrı oluştuğunda oturarak dinlenme verilen aralıklı egzersiz ve ağrı kısmen hafiflediğinden devam etme şeklinde olmalıdır.	Bütün vücut büyük kas gruplarına odaklanılmalıdır. Eğer zaman kısıtlı ise; alt ekstremite harekelerinde odaklanılmalıdır.	Statik, dinamik ve/veya PNF esnetme

(Askew et al., 2014; Hirsch et al., 2006)

Egzersiz Sırasında Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar

- Kontrole tabi olmayan egzersizler yararlı olabilir, ancak kontrollü yapılan egzersiz kadar etkili bir tedavi olarak belirlenmemiştir (Hirsch et al., 2006).
- Bazı hastaların kademeli olarak günde yalnızca 15 dakika ile (15 dk/g) programa başlaması gerekebilir. Süre kademeli olarak her iki haftada bir 5 dk'ya kadar arttırılabilir.
- Vücut ağırlığının hissedildiği egzersizler, kol ve bacak ergometrisi gibi vücut ağırlığının hissedilmediği egzersizlerle desteklenebilir.
- Bisiklet veya diğer vücut ağırlığının hissedilmediği egzersiz modelleri ısınma için kullanılabilir ancak birincil aktivite tipi olmamalıdır.
- Egzersiz ve dinlenme oranları için optimal süre PAH'lı bireylerde belirlenmemiştir. Her hasta için ayrı düzenleme gerektirebilir.
- Soğuk bir ortam, aralıklı topallama semptomlarını şiddetlendirebilir; bu nedenle daha uzun bir ısınma gerekli olabilir (Castellani et al., 2006).

BÖLÜM KAYNAKLARI

Aboyans, V., Criqui, M. H., Abraham, et al. (2012). Measurement and interpretation of the ankle-brachial index: a scientific statement from the American Heart Association. *Circulation, 126*(24), 2890-2909.

Ades, P. A., Keteyian, S. J., Balady, G. J., Houston-Miller, N., Kitzman, D. W., Mancini, D. M., & Rich, M. W. (2013). Cardiac rehabilitation exercise and self-care for chronic heart failure. *JACC: Heart failure, 1*(6), 540-547.

Antman, E. M., Anbe, D. T., Armstrong, P. W., et al. (2004). ACC/AHA guidelines for the management of patients with ST-elevation myocardial

infarction: a report of the American College of Cardiology/American Heart Association Task Force on Practice Guidelines (Committee to Revise the 1999 Guidelines for the Management of Patients with Acute Myocardial Infarction). *Journal of the American college of Cardiology, 44*(3), E1-E211.

Askew, C. D., Parmenter, B., Leicht, A. S., Walker, P. J., & Golledge, J. (2014). Exercise & Sports Science Australia (ESSA) position statement on exercise prescription for patients with peripheral arterial disease and intermittent claudication. *Journal of science and medicine in sport, 17*(6), 623-629.

Balachandran, S., Lee, A., Royse, A., Denehy, L., El-Ansary, D. (2014). Upper limb exercise prescription following cardiac surgery via median sternotomy: a web survey. *Journal of cardiopulmonary rehabilitation and prevention, 34*(6), 390-395.

Balady, G. J., Williams, M. A., Ades, P. A et al. (2007). Core components of cardiac rehabilitation/secondary prevention programs: 2007 update: A scientific statement from the american heart association exercise, cardiac rehabilitation, and prevention committee, the council on clinical cardiology; the councils on cardiovascular nursing, epidemiology and prevention, and nutrition, physical activity, and metabolism; and the american association of cardiovascular and pulmonary rehabilitation. *Circulation, 115*(20), 2675-2682.

Braith, RW., Beck, DT. (2008). Resistance exercise: training adaptations and developing a safe exercise prescription. *Heart failure reviews, 13*(1), 69-79.

Braith, RW., Edwards, DG. (2000). Exercise following heart transplantation. *Sports medicine, 30*(3), 171-192.

Bravata, D. M., Smith-Spangler, C., Sundaram, V., et al. (2007). Using pedometers to increase physical activity and improve health: a systematic review. *Jama, 298*(19), 2296-2304.

Bulmer, AC., Coombes, JS. (2004). Optimising exercise training in peripheral arterial disease. *Sports medicine, 34*(14), 983-1003.

Cardiovascular, AA. o., & Rehabilitation, P. (2013). *Guidelines for Cardia Rehabilitation and Secondary Prevention Programs-(with Web Resource)*: Human Kinetics.

Castellani, JW., Young, AJ., Ducharme, MB., Giesbrecht, GG., Glickman, E., Sallis, RE. (2006). *Prevention of cold injuries during exercise*. Retrieved from

Chobanian, AV., Lille, RD., Tercyak, A., Blevins, P. (1974). The metabolic and hemodynamic effects of prolonged bed rest in normal subjects. *Circulation, 49*(3), 551-559.

Chodzko-Zajko, WJ., Proctor, DN., Singh, M.A.F., et al. (2009). Exercise and physical activity for older adults. *Medicine & Science in Sports & Exercise, 41*(7), 1510-1530.

Convertino, VA. (2003). Value of orthostatic stress in maintaining functional status soon after myocardial infarction or cardiac artery bypass grafting. *Journal of Cardiovascular Nursing, 18*(2), 124-130.

Costanzo, M. R., Dipchand, A., Starling, R., et al. (2010). The International Society of Heart and Lung Transplantation Guidelines for the care of heart transplant recipients. In: Elsevier.

Curtis, L. H., Whellan, D. J., Hammill, B. G., Hernandez, A. F., Anstrom, K. J., Shea, A. M., & Schulman, K. A. (2008). Incidence and prevalence of heart failure in elderly persons, 1994-2003. *Archives of internal medicine, 168*(4), 418-424.

Daly, J., Sindone, A. P., Thompson, D. R., Hancock, K., Chang, E., & Davidson, P. (2002). Barriers to participation in and adherence to cardiac rehabilitation programs: a critical literature review. *Progress in cardiovascular nursing, 17*(1), 8-17.

Davies, E. J., Moxham, T., Rees, et al. (2010). Exercise based rehabilitation for heart failure. *Cochrane database of systematic reviews*(4).

Duscha, BD., Schulze, PC., Robbins, JL., Forman, DE. (2008). Implications of chronic heart failure on peripheral vasculature and skeletal muscle before and after exercise training. *Heart failure reviews, 13*(1), 21-37.

Ehrman, J. K., Gordon, P. M., Visich, P. S., & Keteyian, S. J. (2009). *Clinical exercise physiology*: Human Kinetics.

Evangelista, LS., Hamilton, MA., Fonarow, GC., Dracup, K. (2010). Is exercise adherence associated with clinical outcomes in patients with advanced heart failure? *The Physician and sportsmedicine, 38*(1), 28-36.

Fletcher, G. F., Ades, P. A., Kligfield, P., et al. (2013). Exercise standards for testing and training: a scientific statement from the American Heart Association. *Circulation, 128*(8), 873-934.

Fontaine, R. (1954). Die chirurgische Behandlung der peripheren Durchblutungsstorungen. *Helv chir*.

Garber, C. E., Blissmer, B., Deschenes, et al. (2011). American College of Sports Medicine position stand. Quantity and quality of exercise for developing and maintaining cardiorespiratory, musculoskeletal, and neuromotor fitness in apparently healthy adults: guidance for prescribing exercise. *Medicine and Science in Sports and Exercise, 43*(7), 1334.

Gardner, AW., Montgomery, PS., Flinn, WR., Katzel, LI. (2005). The effect of exercise intensity on the response to exercise rehabilitation in patients with intermittent claudication. *Journal of vascular surgery, 42*(4),702-709.

Hiatt, W. R. (2001). Medical treatment of peripheral arterial disease and claudication. *New England Journal of Medicine, 344*(21), 1608-1621.

Hiatt, W. R., Cox, L., Greenwalt, M., Griffin, A., & Schechter, C. (2005). Quality of the assessment of primary and secondary endpoints in claudication and critical leg ischemia trials. *Vascular medicine, 10*(3), 207-213.

Hirsch, A. T., Haskal, Z. J., Hertzer, N. R., et al. (2006). ACC/AHA 2005 practice guidelines for the management of patients with peripheral arterial disease (lower extremity, renal, mesenteric, and abdominal aortic) a collaborative report from the American Association for Vascular Surgery/Society for Vascular Surgery,* Society for Cardiovascular Angiography and Interventions, Society for Vascular Medicine and Biology, Society of Interventional Radiology, and the ACC/AHA Task Force on Practice Guidelines (writing committee to develop guidelines for the management of patients with peripheral arterial disease): endorsed by the American Association of Cardiovascular and Pulmonary Rehabilitation; National Heart, Lung, and Blood Institute; Society for Vascular Nursing; TransAtlantic Inter-Society Consensus; and Vascular Disease Foundation. *Circulation, 113*(11), e463-e654.

Jendzjowsky, N. G., Tomczak, C. R., Lawrance, R., et al. (2007). Impaired pulmonary oxygen uptake kinetics and reduced peak aerobic power during small muscle mass exercise in heart transplant recipients. *Journal of Applied Physiology, 103*(5), 1722-1727.

Kerrigan, D. J., Williams, C. T., Ehrman, J. K., et al. (2013). Muscular strength and cardiorespiratory fitness are associated with health status in patients with recently implanted continuous-flow LVADs. *Journal of cardiopulmonary rehabilitation and prevention, 33*(6), 396-400.

Kerrigan, DJ., Williams, CT., Ehrman, JK., et al. (2014). Cardiac rehabilitation improves functional capacity and patient-reported health status in patients with continuous-flow left ventricular assist devices: the Rehab-VAD randomized controlled trial. *JACC: Heart failure, 2*(6), 653-659.

Keteyian, S. J. (2011). Exercise training in congestive heart failure: risks and benefits. *Progress in cardiovascular diseases, 53*(6), 419-428.

Keteyian, S. J. (2013). High intensity interval training in patients with cardiovascular disease: a brief review of physiologic adaptations and suggestions for future research. *Journal of Clinical Exercise Physiology, 2*(1), 13-19.

Keteyian, SJ., Hibner, BA., Bronsteen, K., et al. (2014). Greater improvement in cardiorespiratory fitness using higher-intensity interval training in the standard cardiac rehabilitation setting. *Journal of cardiopulmonary rehabilitation and prevention, 34*(2), 98-105.

Keteyian, S. J., Leifer, E. S., Houston-Miller, N., et al. (2012). Relation between volume of exercise and clinical outcomes in patients with heart failure. *Journal of the American college of Cardiology, 60*(19), 1899-1905.

Kitzman, D. W., Little, W. C., Brubaker, P. H., et al. (2002). Pathophysiological characterization of isolated diastolic heart failure in comparison to systolic heart failure. *Jama, 288*(17), 2144-2150.

Kraemer, W., Adams, K., Cafarelli, E., et al. (2002). American College. of Sports Medicine. American College of Sports Medicine position stand. Progression models in resistance training for healthy adults. *Med Sci Sports Exerc, 34*(2), 364-380.

Madigan, E. A., Gordon, N. H., Fortinsky, R. H., Koroukian, S. M., Piña, I., & Riggs, J. S. (2012). Rehospitalization in a national population of home health care patients with heart failure. *Health services research, 47*(6), 2316-2338.

Medicine, A. C. o. S. (2013). *ACSM's guidelines for exercise testing and prescription*: Lippincott Williams & Wilkins.

Moholdt, T. T., Amundsen, B. H., Rustad, L. A., et al. (2009). Aerobic interval training versus continuous moderate exercise after coronary artery bypass surgery: a randomized study of cardiovascular effects and quality of life. *American heart journal, 158*(6), 1031-1037.

Norgren, L., Hiatt, W. R., Dormandy, J. A., Nehler, M. R., Harris, K. A., & Fowkes, F. G. R. (2007). Inter-society consensus for the management of peripheral arterial disease (TASC II). *Journal of vascular surgery, 45*(1), S5-S67.

Nytrøen, K., & Gullestad, L. (2013). Exercise after heart transplantation: an overview. *World journal of transplantation, 3*(4), 78.

O'Connor, C. M., Whellan, D. J., Lee, K. L., et al. (2009). Efficacy and safety of exercise training in patients with chronic heart failure: HF-ACTION randomized controlled trial. *Jama, 301*(14), 1439-1450.

Piccini, J. P., Hellkamp, A. S., Whellan, D. J., et al. (2013). Exercise training and implantable cardioverter-defibrillator shocks in patients with heart failure: results from HF-ACTION (Heart Failure and A Controlled Trial Investigating Outcomes of Exercise TraiNing). *JACC: Heart failure, 1*(2), 142-148.

Piepoli, M., Davos, C., Francis, D., Coats, A. (2004). Exercise training meta-analysis of trials in patients with chronic heart failure (ExTraMATCH). *BMJ, 328*(7433), 189.

Procurement, O. (2015). Organ procurement and transplantation network. *HRSA, DHHS, 9*.

Rich, M. W., Beckham, V., Wittenberg, C., Leven, C. L., Freedland, K. E., & Carney, R. M. (1995). A multidisciplinary intervention to prevent the readmission of elderly patients with congestive heart failure. *New England Journal of Medicine, 333*(18), 1190-1195.

Riegel, B., Moser, D. K., Anker, S. D., Appel, L. J., Dunbar, S. B., Grady, K. L., . . . Lindenfeld, J. (2009). State of the science: promoting self-care in persons with heart failure: a scientific statement from the American Heart Association. *Circulation, 120*(12), 1141-1163.

Sawka, M. N., Burke, L. M., Eichner, E. R., Maughan, R. J., Montain, S. J., & Stachenfeld, N. S. (2007). American College of Sports Medicine position stand. Exercise and fluid replacement. *Medicine and Science in Sports and Exercise, 39*(2), 377-390.

Schairer, J. R., Kostelnik, T., Proffitt, S. M., et al. (1998). Caloric expenditure during cardiac rehabilitation. *Journal of cardiopulmonary rehabilitation and prevention, 18*(4), 290-294.

Scheiderer, R., Belden, C., Schwab, D., Haney, C., & Paz, J. (2013). Exercise guidelines for inpatients following ventricular assist device placement: a systematic review of the literature. *Cardiopulmonary physical therapy journal, 24*(2), 35.

Slaughter, M. S., Pagani, F. D., Rogers, J. G., et al. (2010). Clinical management of continuous-flow left ventricular assist devices in advanced heart failure. *The Journal of heart and lung transplantation, 29*(4), S1-S39.

Smart, N., & Marwick, T. H. (2004). Exercise training for patients with heart failure: a systematic review of factors that improve mortality and morbidity. *The American journal of medicine, 116*(10), 693-706.

Stein, R., Hriljac, I., Halperin, J. L., Gustavson, S. M., Teodorescu, V., & Olin, J. W. (2006). Limitation of the resting ankle-brachial index in symptomatic patients with peripheral arterial disease. *Vascular medicine, 11*(1), 29-33.

Taylor, R. S., Brown, A., Ebrahim, S., et al. (2004). Exercise-based rehabilitation for patients with coronary heart disease: systematic review and meta-analysis of randomized controlled trials. *The American journal of medicine, 116*(10), 682-692.

Thomas, R. J., King, M., Lui, K., et al. (2007). AACVPR/ACC/AHA 2007 performance measures on cardiac rehabilitation for referral to and

delivery of cardiac rehabilitation/secondary prevention services: endorsed by the American college of chest physicians, American college of sports medicine, American physical therapy association, Canadian association of cardiac rehabilitation, European association for cardiovascular prevention and rehabilitation, inter-American heart foundation, national association of clinical nurse specialists, preventive cardiovascular nurses association, and the society of thoracic surgeons. *Journal of the American college of Cardiology, 50*(14), 1400-1433.

Thompson, P. D., Balady, G. J., Chaitman, B. R., Clark, L. T., Levine, B. D., & Myerburg, R. J. (2005). Task Force 6: coronary artery disease. *Journal of the American college of Cardiology, 45*(8), 1348-1353.

Treat-Jacobson, D., Henly, S. J., Bronas, U. G., Leon, A. S., & Henly, G. A. (2011). The pain trajectory during treadmill testing in peripheral artery disease. *Nursing research, 60*(3), S38-S49.

Weston, K. S., Wisløff, U., & Coombes, J. S. (2014). High-intensity interval training in patients with lifestyle-induced cardiometabolic disease: a systematic review and meta-analysis. *British journal of sports medicine, 48*(16), 1227-1234.

Williams, M. A., Haskell, W. L., Ades, P. A., et al. (2007). Resistance exercise in individuals with and without cardiovascular disease: 2007 update: a scientific statement from the American Heart Association Council on Clinical Cardiology and Council on Nutrition, Physical Activity, and Metabolism. *Circulation, 116*(5), 572-584.

Wisløff, U., Støylen, A., Loennechen, J. P., et al. (2007). Superior cardiovascular effect of aerobic interval training versus moderate continuous training in heart failure patients: a randomized study. *Circulation, 115*(24), 3086-3094.

Yancy, C. W., Jessup, M., Bozkurt, B., Butler, J., Casey, D. E., Drazner, M. H., . . . Januzzi, J. L. (2013). 2013 ACCF/AHA guideline for the management of heart failure: a report of the American College of Cardiology Foundation/American Heart Association Task Force on Practice Guidelines. *Journal of the American college of Cardiology, 62*(16), e147-e239.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-5

SPOR & AKCİĞER HASTALIKLARI

Yazar

Doktorant. Yağmur YILDIZ [1]

15. Bölüm

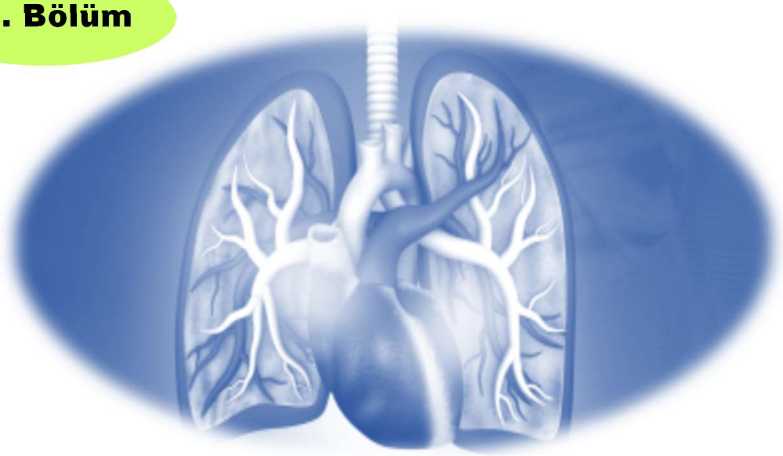

[1] Aksaray Üniversitesi, Spor ve Sağlık Alanında İhtisaslaşma Koordinatörlüğü, Aksaray/TÜRKİYE.
https://orcid.org/0000-0001-6852-2364
yagmuryildiz@aksaray.edu.tr

BÖLÜM KAYNAKLARI

Ackermann M., Verleden S. E., Kuehnel M., (2020). Pulmonary vascular endothelialitis, thrombosis, and angiogenesis in COVID-19. N. Engl. J. Med. May 21. doi: 10.1056/NEJMoa2015432.

Kürkcü Akgönül, E., Şahin, T., Gökmen, Ö., Akça, F., Bozkurt, Ç. (2020). Covid 19 Pandemisinin Bisikletçilerin Yarışma Öncesi Kaygı Düzeylerine Etkisi. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi, Özet bildiri, syf 502-503.

American College of Sports Medicine. (2013). ACSM's guidelines for exercise testing and prescription. Lippincott Williams & Wilkins.

Anderson, R., M., Heesterbeek, H., Klinkenberg, D., Hollingsworth, T., D. (2020). How will country-based mitigation measures influence the course of the COVID-19 epidemic? The Lancet, 395(10228), 931-934.

Bompa, T. O., Haff, G., G. (2015). Dönemleme: Antrenman kuramı ve yöntemi. Çev. Tanju Bağırgan), Beşinci Basım, Ankara: Spor Yayınevi ve Kitabevi.

Carmody, S., Murray, A., Borodina, M., (2020). When can professional sport recommence safely during the COVID-19 pandemic? Risk assessment and factors to consider. Br. J. Sports Med., May 7, 54:16,

Chen, N., Zhou, M., Dong, X., Qu, J., Gong, F., Han, Y., et all. (2020). Epidemiological and clinical characteristics of 99 cases of 2019 novel coronavirus pneumonia in Wuhan, China: a descriptive study. The Lancet, 395(10223), 507-513.

Chen, P., Mao, L., Nassis, G. P., Harmer, P., Ainsworth, B., Li, F. (2020). Returning Chinese school-aged children and adolescents to physical activity in the wake of COVID-19: Actions and precautions. Journal of Sport and Health Science. 9(4): 322–324.

Chiliz (2020). Covid 19 – spor endüstrisi için hem tehdit hem fırsat. Erişim adresi, www.chiliz.com/tr

CNA (2020). Paris 2024 Olympics plans 'obsolete': IOC member Drut. Erişim adresi, www.channelnewsasia.com.

Cortegiani, A., Ingoglia, G., Ippolito, M., Giarratano, A., Einav, S,. A. (2020). Systematic review on the efficacy and safety of chloroquine for the treatment of COVID-19. J Crit Care. Mar 10. pii: S0883-9441(20)30390-7. doi: 10.1016/j.jcrc.2020.03.005.

Corsini, A., Bisciotti, G. N., Eirale, C., & Volpi, P. (2020). Football cannot restart soon during the COVID-19 emergency! A critical perspective from the Italian experience and a call for action. British Journal of Sports Medicine, 10.1136/bjsports-2020-102306.

Denay, K. L., Breslow, R. G., Turner, M. N., Nieman, D. C., Roberts, W. O., & Best, T. M. (2020). ACSM call to action statement: COVID-19 considerations for sports and physical activity. Current sports medicine reports, 19(8), 326-328.

Dores, H., & Cardim, N. (2020). Return to play after COVID-19: a sport cardiologist's view. British Journal of Sports Medicine, 10.1136/bjsports-2020-102482.

Fleck, S. J., & Kraemer, W. (2014). Designing resistance training programs, 4E. Human Kinetics.

Gallego, V., Nishiura, H., Sah R., Rodriguez-Morales, A.J. (2020). The Covid-19 outbreak and implications for the Tokyo 2020 Summer Olympic Games. Travel Medicine and Infectious Disease. doi: 10.1016/j.tmaid.2020.101604.

Gavanda, S., Geisler, S., Quitmann, O. J., Bauhaus, H., Schiffer, T. (2020). Three Weeks of Detraining Does Not Decrease Muscle Thickness, Strength or Sport Performance in Adolescent Athletes. International Journal of Exercise Science, 13(6), 633.

Gelen, M., Eler, S., Eler, N., 2020. Detraining: Covid-19 ve Üst Düzey Performans. Milli Eğitim Dergisi, 49(227), 447-464.

Gilat, R., & Cole, B. J. (2020). Editorial Commentary: COVID-19, medicine, and sports. Arthroscopy, Sports Medicine, and Rehabilitation, 10.1016/j. asmr.2020.04.003.

Halabchi, F., Ahmadinejad, Z., Selk-Ghaffari, M. (2020). Covid-19 epidemic: exercise or not to exercise; that is the question. Asian Journal of Sports Medicine, 11(1), 1-3. doi:10.5812/asjsm.102630.

Hall, S. (2020). This is how Covid-19 is affecting the world of sports. Erişim adresi, www.weforum.org/agenda/2020/04/sports-covid19-coronavirüs-excersise-specators-mediacoverage/

Hamer M, Kivimäki M, Gale CR, Batty D. Lifestyle risk factors for cardiovascular disease in relation to COVID-19 hospitalization: a community-based cohort study of 387,109 adults in UK. Brain Behav. Immun. 2020; 87:184–7.

Hoffman MD. Adaptations to Endurance Exercise Training In: Fron- tera WR, Slovik DM, Dawson DM, eds. Exercise in Rehabilitation Medicine. 2nd ed. USA: Human Kinetics; 2006. p. 13-23.

Hull, J., H., Loosemore, M., Schwellnus, M. (2020). Respiratory health in athletes: facing the COVID-19 challenge. Lancet Respir. Med., S2213-2600:30175–2.

Jukic, I., Calleja-González, J., Cos, F., Cuzzolin, F., Olmo, J., Terrados, N., et al. (2020). Strategies and solutions for team sports athletes in isolation due to COVID-19. Sports, 10.3390/sports8040056

Koçak, U. Z., Özer Kaya, D., 2020. COVID-19 Pandemisi, Spor, Sporcu Üçgeni: Etkilenimler ve Öneriler. İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi, 5(2), 129-133.

Krustrup, P., Mohr, M., Nybo, L., Jensen, J. M., Nielsen, J. J., Bangsbo, J. (2006). The Yo-Yo IR2 test: physiological response, reliability, and application to elite soccer. Medicine & Science in Sports & Exercise, 38(9), 1666-1673.

Kubo, K., Ikebukuro, T., Yata, H., Tsunoda, N., & Kanehisa, H. (2010). Time course of changes in muscle and tendon properties during strength training and detraining. The Journal of Strength & Conditioning Research, 24(2), 322-331.

Mann, R.H., Clift, B.C., Boykoff, J., Bekker, S. (2020). Athletes as community; athletes in community: Covid-19, sporting mega-events and athlete health protection. British Journal of Sports Medicine . doi:

McCloskey, B., Zumla, A., Ippolito, G., Blumberg, L., Arbon, P., Cicero, A. (2020). Mass gathering events and reducing further global spread of Covid-19: a political and public health dilemma. The Lancet, 395,1096-99.

Melchiorri, G., Ronconi, M., Triossi, T., Viero, V., De, D. S., Tancredi, V., Alvero, J., C. (2014). Detraining in young soccer players. The Journal of sports medicine and physical fitness, 54(1), 27-33.

Meyer, J.,McDowell, C., Lansing, J., Brower, C., Smith, L., Tully, M., Herring, M. (2020). Changes in physical activity and sedentary behavior due to the COVID-19 outbreak and associations with mental health in 3,052 US adults. Posted on Cambridge Engage. 2020.

Mujika, I. (2012). Endurance training: science and practice (pp. 1-328). Vitoria-Gasteiz: Iñigo Mujika.

Mujika, I., Padilla, S. (2000). Detraining: loss of training-induced physiological and performance adaptations. Part I. Sports Medicine, 30(2), 79-87.

Nieman, D., C. (2020). Coronavirus Disease-2019: a tocsin to our aging, unfit, corpulent, and immunodeficient society. J. Sport Health Sci. 2020; S2095–2546:30060.

Parnell, D., Widdop, P., Bond, A., Wilson, R. (2020). Covid-19, networks and sport, Managing Sport and Leisure.

Phelan, D., Kim, J., H., Chung, E., H. (2020). A game plan for the resumption of sport and exercise after coronavirus disease 2019 (COVID-19) infection. JAMA Cardiol, May 13. doi:10.1001/jamacardio.2020.2136.

Schellhorn, P., Klingel, K., Burgstahler, C. (2020). Return to sports after COVID-19 infection Do we have to worry about myocarditis?. European Heart Journal. 0, 1–3 doi:10.1093/eurheartj/ehaa448

Silva, J. R., Nassis, G. P., Rebelo, A. (2015). Strength training in soccer with a specific focus on highly trained players. Sports medicine-open, 1(1), 17.

T.C. Sağlık Bakanlığı. (2020). Yeni koronavirüs hastalığı Covid-19. Erişim adresi, http//covid19bilgi.saglik.gov.tr/tr/covid-19-yeni-koronavirüs-hastaligi-nedir?

T.C. Sağlık Bakanlığı, 2020. Covid 19 Salgın Yönetimi ve Çalışma Rehberi, Madde 30. Spor Salonları ve Spor Merkezlerinde Alınması Gereken Önlemler, syf 147-150.

Thomassen, M., Christensen, P. M., Gunnarsson, T. P., Nybo, L., Bangsbo, J. (2010). Effect of 2-wk intensified training and inactivity on muscle Na+-K+ pump expression, phospholemman (FXYD1) phosphorylation, and performance in soccer players. Journal of applied physiology, 108(4), 898-905.

Timpka, T. (2020). Sports health during the SARS-Cov-2 pandemic. Sports Medicine (Auckland, Nz), 1.

Toresdahl, B. G., Asif, I. M. (2020). Coronavirus disease 2019 (COVID-19): considerations for the competitive athlete. Sports Health, 12(3):221-224.

Türkmen, M., & Özsarı, A. Covid-19 Salgını ve Spor Sektörüne Etkileri. International Journal of Sport Culture and Science, 8(2):55-67.

Walsh, N., P., Gleeson, M., Pyne, D. B. (2011). Position statement part two: maintaining immune health. Exerc. Immunol. Rev. 2011; 17:64–103.

Widdop, P., Bond, A., Parnell, D. (2020). Covid 19 v Euro 20. Erişim adresi, https://footballcollective.org.uk/2020/03/11/covid-19-v-Avro-2020/

World Health Organization (2020). Coronavirüs disease 2019 (Covid-19): situation report, 72. Erişim adresi, www.apps.who.int.

Zheng, Y., Y., Ma, Y., T., Zhang, J., Y., Xie, X. (2020). COVID-19 and the cardiovascular system. Nature Reviews Cardiology, 17(5), 259-260.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-5

SPOR & POSTÜRAL BOZUKLUKLAR

Yazar

Doktorant. Yeliz KAHRAMAN [1]

17. Bölüm

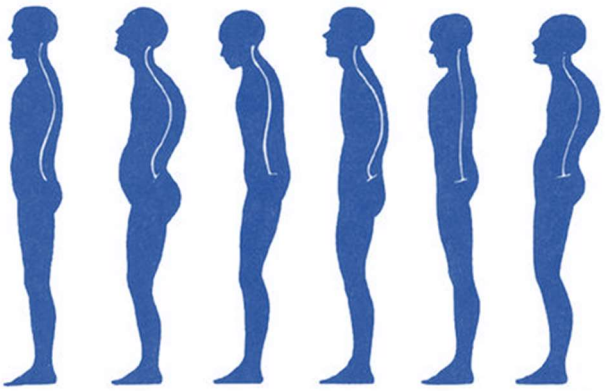

[1] Akdeniz Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hareket ve Antrenman ABD. Antalya/TÜRKİYE.
https://orcid.org/0000-0001-8209-4087
yelizkahramana@hotmail.com

BÖLÜM KAYNAKLARI

Arıcan G, Özmeriç A, Şahin Ö, İltar S, Alemdaroğlu KB (2020). Should We Prefer Magnetic Resonance Imaging to Physical Examination in Meniscal Tears. J Knee Surg, 33(12),1251-55.

Asik M, Sen C, Tuncay I, Erdil M, Avci C, Taser OF. The mid- to long-term results of the anterior cruciate ligament reconstruction with hamstring tendons using Transfix technique. Knee Surg Sports Traumatol Arthrosc. 2007; 15: 965-72

Elmacıoğlu MA (2017). Kronik Ağrı Mekanizmaları, Nöralterapi ve Ortomoleküler Destek Tedavileri. Journal of Complementary Medicine, Regulation and Neural Therapy, 11(1),6-11.

Hamilton N, Luttgens K (2002). The elbow, forearm, wrist and hand. Kinesiology scientific basis of human motion. Tenth edition. New York: McGraw Hill Higher Education

Hangody L, Füles P (2003). Autologous osteochondral mosaicplasty for the treatment of full-thickness defects of weight-bearing joints: ten years of experimental and clinical experience. J Bone Joint Surg Am, 85-A Suppl 2, 25-32.

Petrenko AB, Yamakura T, Baba H, Shimoji K (2003). The role of N-methylD-aspartate (NMDA) receptors in pain: a review. Anesth Analg, 97(4),1108-16.

Steadman JR, Briggs KK, Rodrigo JJ, Kocher MS, Gill TJ, Rodkey WG (2003). Outcomes of microfracture for traumatic chondral defects of the knee: average 11-year follow-up. Arthroscopy, 19(1), 477-84.

Tandogan RN, Taşer O, Kayaalp A, Taşkiran E, Pinar H, Alparslan B, Alturfan A (2004). Analysis of meniscal and chondral lesions accompanying anterior cruciate ligament tears: relationship with age, time from injury, and level of sport. Knee Surg Sports Traumatol Arthrosc, 12(1), 262-70.

Uyar M, Köken İ (2017). Neurophysiology of chronic pain. TOTBİD Dergisi, 16(1), 70-76.

Vargas-Schaffer G (2010). Is the WHO analgesic ladder still valid? Twenty-four years of experience. Can Fam Physician, 56(6),514–7.

Werner J, Hägglund M, Waldén M, Ekstrand J (2009). UEFA injury study: a prospective study of hip and groin injuries in professional football over seven consecutive seasons. *Br J Sports Med* 43(1),1036-40.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-5

SPOR & MENTAL SAĞLIK

Yazar

Dr. Mehmet KARTAL[1]

Doç. Dr. Aykut DÜNDAR [2]

19. Bölüm

[1] Adıyaman Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Adıyaman/TÜRKİYE. https://orcid.org/0000-0003-3153-0496 mehmet.kartal.44@hotmail.com

[2] Adıyaman Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Adıyaman/TÜRKİYE. https://orcid.org/0000-0002-1012-1274, adundar@adiyaman.edu.tr

BÖLÜM KAYNAKLARI

Andermo, S., Hallgren, M., Nguyen, T. T., Jonsson, S., Petersen, S., Friberg, M., Romqvist, A., Stubbs, B., & Elinder, L. S. (2020). School-related physical activity interventions and mental health among children: a systematic review and meta-analysis. *Sports medicine - open*, *6*(1), 1-27.

Anderson, E., & Shivakumar, G. (2013). Effects of exercise and physical activity on anxiety. *Frontiers in psychiatry*, *4*, 27, 1-4.

Beesdo, K., Knappe, S. & Pine, D.S. (2009). Anxiety and anxiety disorders in children and adolescents: developmental issues and implications for DSM-V. Psychiatr Clin North Am, 32(3): p. 483-524.

Bozyılan, E., Murathan, G. & Ulusoy, Y. (2020). Kronik Hastalıklar ve Egzersiz, İçinde: Spor Bilimlerinde Multidisipliner Araştırmalar 2, Editörler: (Özen, G. & Koç, H.), İstanbul, Efe Akademi Yayınevi, s. 287-306.

Clough, P., Mackenzie, S. H., Mallabon, L., & Brymer, E. (2016). Adventurous physical activity environments: A mainstream intervention for mental health. Sports Medicine, 46(7), 963-968.

Çelik, F.H., Hocaoğlu, Ç. (2016). Major Depresif Bozukluk' tanımı, etyolojisi ve epidemiyolojisi: bir gözden geçirme. J Contemporary Med, 6(1): 51-66.

de Wit, L. M., Fokkema, M., van Straten, A., Lamers, F., Cuijpers, P., & Penninx, B. W. (2010). Depressive and anxiety disorders and the association with obesity, physical, and social activities. *Depression and anxiety*, *27*(11), 1057–1065.

Dinas, P.C., Koutedakis, Y., Flouris, A.D. (2011). Effects of exercise and physical activity on depression. Ir J Med Sci, 180(2):319- 325.

Faravelli, C., Zucchi, T., Perone, A., Salmoria, R. & Viviani, B. (2001). Social Phobia, İçinde: Griez, E.J.L., Faravelli, C., Nutt, D., Zohar, J. (Editörler), Anxiety Disorders: An Introduction to Clinical Management and Research, John Wıley & Sons: USA, 1. Baskı, s.137.

Fariz, B. (2015). Psikiyatrik Hastalıklar ve Egzersiz, Spor hekimliği Dergisi Cilt: 50, S. 131-138.

Güler, D. (2006). Mastalji, yaşam kalitesi ve depresyon, Uzmanlık Tezi, Sağlık Bakanlığı Şişli Etfal Eğitim ve Araştırma Hastanesi Aile Hekimliği, İstanbul.

Hill J.W. (1987). Exercise prescription. *Primary care*, *14*(4), 817–825.

Hiremath, C. (2019). Impact of sports on mental health, International Journal of Physiology, Nutrition and Physical Education, Special Issue-1, 14-18.

https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/health?q=health,Erişim Tarihi: 02.12.2020.

https://www.who.int/china/health-topics/mental-health, Erişim Tarihi: 02.12.2020.

https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/mental-disorders, Erişim Tarihi: 02.12.2020.

Johnston, S. A., Roskowski, C., He, Z., Kong, L., & Chen, W. (2020). Effects of team sports on anxiety, depression, perceived stress, and sleep quality in college students. *Journal of American college health : J of ACH*, 1–7.

Kesilmiş, İ. (2018). Fiziksel aktivite düzeyi ve beslenme alışkanlığının bedensel ve mental sağlığa etkisi, Doktora Tezi, Mersin Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Mersin.

Koyuncu, A. (2016). İkincil Sosyal Fobiler, İstanbul: Roza Yayınevi.

Martinsen E.W. (1990). Benefits of exercise for the treatment of depression. *Sports medicine (Auckland, N.Z.)*, *9*(6), 380–389.

Martinsen E.W. (1994). Physical activity and depression: clinical experience. *Acta psychiatrica Scandinavica. Supplementum*, *377*, 23–27.

Mellion, M.B. (1985). Exercise therapy for anxiety and depression, Postgraduate Medicine, 77: 3, 59-66.

Mete HE. Kronik hastalık ve depresyon. Klinik Psikiyatri 2008; 11(Ek 3):3-18.

Muhsen, T.A. & Muhsen, M. (2020). The Impact of Physical Activity and Sport on Mental Health, Journal of Physical Education, 32(3), 160-165.

Murathan, F. (2020). Toparlanma, İçinde: Sporun Kavramsal Temelleri-4: Antrenman, Editörler: (Özen, G. & Koç, H.), İstanbul, Efe Akademi Yayınevi, s. 71-92.

Murathan, G. & Bozyılan, E. (2020). Zihinsel Antrenman, İçinde: Sporun Kavramsal Temelleri-4: Antrenman, Editörler: (Özen, G. & Koç, H.), İstanbul, Efe Akademi Yayınevi, s. 381-398.

Oja, P., & Titze, S. (2011). Physical activity recommendations for public health: Development and policy context. The EPMA Journal, 2, 253–259.

Ouyang, Y., Wang, K., Zhang, R. T., Peng, L., Song, G., & Luo, J. (2019). The influence of sports participation on body image, self-efficacy and self-esteem in college students. Frontiers in psychology, 10(3039), 1-10.

Özdemir, D. & Kütük, F.(2013). Anksiyete bozuklukları. Katkı Pediatri Dergisi, 35 (1), 11-14.

Paluska, S. A., & Schwenk, T. L. (2000). Physical activity and mental health: current concepts. *Sports medicine (Auckland, N.Z.)*, *29*(3), 167–180.

Peluso, M. A., & Guerra de Andrade, L. H. (2005). Physical activity and mental health: the association between exercise and mood. *Clinics (Sao Paulo, Brazil)*, *60*(1), 61–70.

Piotrowski, N.A. (2010). Health: Psychology and Mental Health-Volume 1, Illustrated Edition, Salem Press, s.719.

Ratey, J.J. (2019). Can exercise help treat anxiety?, Harvard Health Blog, https://www.health.harvard.edu/blog/can-exercise-help-treat-anxiety-2019102418096, Erişim Tarihi: 10.12.2020.

Reinecke, M.A., Freeman, A, Dattilio, F.M. (2017). Çocuklar ve Ergenlerle Bilişsel Terapi, (Çev. Altındal, Y.S.), İstanbul: Litera Yayıncılık.

Richardson, C. R., Faulkner, G., McDevitt, J., Skrinar, G. S., Hutchinson, D. S., & Piette, J. D. (2005). Integrating physical activity into mental health services for persons with serious mental illness. *Psychiatric services (Washington, D.C.)*, *56*(3), 324–331.

Schulz, P. E., Arora, G. (2015). Depression. Continuum: Lifelong Learning in Neurology, 21(3), 756-771.

Sebri, V., Savioni, L., Triberti, S., Mazzocco, K., & Pravettoni, G. (2019). How to Train Your Health: Sports as a Resource to Improve Cognitive Abilities in Cancer Patients. *Frontiers in psychology*, *10*, 2096, 1-9.

Stubbs, B., Koyanagi, A., Hallgren, M., Firth, J., Richards, J., Schuch, F., Rosenbaum, S., Mugisha, J., Veronese, N., Lahti, J., & Vancampfort, D. (2017). Physical activity and anxiety: A perspective from the World Health Survey. *Journal of affective disorders*, *208*, 545–552.

Tsuji, T., Kanamori, S., Miyaguni, Y., Hanazato, M., & Kondo, K. (2019). Community-Level Sports Group Participation and the Risk of Cognitive Impairment. *Medicine and science in sports and exercise*, *51*(11), 2217–2223.

Weems, C. F., Costa, N. M.,Watts, S. E., Taylor, L. K. ve Cannon, M. F. (2007). Cognitive errors, anxiety sensitivity, and anxiety control beliefs: their unique and specific associations with childhood anxiety symptoms. Behavior Modification, 31,174–201.

Williams, A. (2019). Mental Health Disorders Sourcebook (Health Reference Series, 7. Baskı, Omnigraphics, ABD, s.102.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-5

SPOR & DEMANS

Yazar

Dr. Özkan GÜLER [1]

20. Bölüm

[1] 1 Ankara Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi,
Antrenörlük Eğitimi Bölümü, Ankara/TÜRKİYE.
https://orcid.org/0000-0002-5713-3395
ozkanguler@msn.com

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-5

SPOR & PARKİNSON

Yazar

Dr. Yeliz DOĞRU [1]

21. Bölüm

[1] İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Sağlık Kültür ve Spor Daire Başkanlığı, İzmir/TURKİYE.
https://orcid.org/ 0000-0003-2358-3782
yeliz.dogru@ikc.edu.tr

BÖLÜM KAYNAKLARI

Albani G, Veneziano G, Lunardon C, Vinci C, Daniele A, Cossa F, Mauro A. (2019). Feasibility of home exercises to enhance the benefits of tango dancing in people with Parkinson's disease. Complementary therapies in medicine, 42:233-239.

Bergman H, Wichmann T, DeLong MR. (1990). Reversal of experimental parkinsonism by lesions of the subthalamic nucleus. Science, 249(4975):1436-1438.

Canning C.G, Sherrington C, Lord S.R, Close J.C, Heritier S, Heller G.Z, ... & O'Rourke S.D. (2015). Exercise for falls prevention in Parkinson disease: a randomized controlled trial. Neurology, 84(3):304-312.

Carvalho A, Barbirato D, Araujo N, Martins J.V, Cavalcanti J.L.S, Santos T.M., ... & Deslandes A.C. (2015). Comparison of strength training, aerobic training, and additional physical therapy as supplementary treatments for Parkinson's disease: pilot study. Clinical interventions in aging, 10, 183.

Corcos D.M, Robichaud J.A, David F.J, Leurgans S.E, Vaillancourt D.E, Poon C., ... & Comella C.L. (2013). A two-year randomized controlled trial of progressive resistance exercise for Parkinson's disease. Movement Disorders, 28(9):1230-1240.

Deslandes A.C. (2015). Comparison of strength training, aerobic training, and additional physical therapy as supplementary treatments for Parkinson's disease: pilot study. Clinical interventions in aging, 10, 183.

Dibble L.E, Hale T.F, Marcus R.L, Gerber J.P, LaStayo P.C. (2009). High intensity eccentric resistance training decreases bradykinesia and improves quality of life in persons with Parkinson's disease: a preliminary study. Parkinsonism & related disorders, 15(10):752-757.

Earhart G.M, Hong M. (2006). Kinematics of podokinetic after-rotation: similarities to voluntary turning and potential clinical implications. Brain research bulletin, 70(1):15-21.

Gabner H, Steib S, Klamroth S, Pasluosta C.F, Adler W, Eskofier B.M., ... & Klucken J. (2019). Perturbation treadmill training improves clinical characteristics of gait and balance in Parkinson's Disease. Journal of Parkinson's disease, 9(2):413-426.

Gallagher D.A, Schapira A.H. (2009). Etiopathogenesis and treatment of Parkinson's disease. Curr Top Med Chem, 9:860–868.

Hackney M.E, Earhart G.M. (2009). Health-related quality of life and alternative forms of exercise in Parkinson disease. Parkinsonism & related disorders, 15(9):644-648.

Herman T, Giladi N, Hausdorff J.M. (2009). Treadmill training for the treatment of gait disturbances in people with Parkinson's disease: a mini-review. Journal of Neural Transmission, 116(3):307-318.

Hirsch M.A, Toole T, Maitland C.G, Rider R.A. (2003). The effects of balance training and high-intensity resistance training on persons with idiopathic Parkinson's disease. Archives of physical medicine and rehabilitation, 84(8):1109-1117.

Hoehn M.M, Yahr M.D. (1998). Parkinsonism: onset, progression, and mortality. Neurology, 50(2):318-318.

Kwok J.Y.Y, Kwan J.C.Y, Auyeung M, Mok V.C.T, Chan H.Y.L. (2017). The effects of yoga versus stretching and resistance training exercises on psychological distress for people with mild-to-moderate Parkinson's disease: Study protocol for a randomized controlled trial. Trials, 18(1):509.

Landers M.R, Navalta J.W, Murtishaw A.S, Kinney J.W, Richardson S.P. (2019). A high-intensity exercise boot camp for persons with Parkinson disease: a phase II, pragmatic, randomized clinical trial of feasibility, safety, signal of efficacy, and disease mechanisms. Journal of Neurologic Physical Therapy, 43(1):12-25.

Litvan I, Goldman J.G, Tröster A.I, Schmand B.A, Weintraub D, Petersen R.C., ... & Aarsland D. (2012). Diagnostic criteria for mild cognitive impairment in Parkinson's disease: Movement Disorder Society Task Force guidelines. Movement disorders, 27(3):349-356.

Lolekha P, Phanthumchinda K, Bhidayasiri R. (2010). Prevalence and risk factors of Parkinson's disease in retired Thai traditional boxers. Movement Disorders, 25(12):1895-1901.

McKee K.E, Hackney M.E. (2013). The effects of adapted tango on spatial cognition and disease severity in Parkinson's disease. Journal of motor behavior, 45(6):519-529.

Morris M.E, Menz H.B, McGinley J.L, Watts J.J, Huxham F.E, Murphy A.T., ... & Iansek R. (2015). A randomized controlled trial to reduce falls in people with Parkinson's disease. Neurorehabilitation and neural repair, 29(8):777-785.

Nadeau A, Lungu O, Duchesne C, Robillard M.È, Bore A, Bobeuf F., ... & Doyon J. (2017). A 12-week cycling training regimen improves gait and executive functions concomitantly in people with Parkinson's disease. Frontiers in human neuroscience, 10, 690.

Park A, Stacy M. (2009). Non-motor symptoms in Parkinson's disease. Journal of neurology, 256(3):293-298.

Rawson K.S, McNeely M.E, Duncan R.P, Pickett K.A, Perlmutter J.S, Earhart G.M. (2019). Exercise and Parkinson disease: comparing tango, treadmill and stretching. Journal of neurologic physical therapy: JNPT, 43(1):26.

Saltychev M, Bärlund E, Paltamaa J, Katajapuu N, Laimi K. (2016). Progressive resistance training in Parkinson's disease: a systematic review and meta-analysis. BMJ open, 6(1).

Schenkman M, Hall D.A, Barón A.E, Schwartz R.S, Mettler P, Kohrt W.M. (2012). Exercise for people in early-or mid-stage Parkinson disease: a 16-month randomized controlled trial. Physical therapy, 92(11):1395-1410.

Shen X, Wong-Yu I.S, Mak M.K. (2016). Effects of exercise on falls, balance, and gait ability in Parkinson's disease: a meta-analysis. Neurorehabilitation and neural repair, 30(6):512-527.

Shulman L.M, Katzel L.I, Ivey F.M, Sorkin J.D, Favors K, Anderson K.E., ... & Macko R.F. (2013). Randomized clinical trial of 3 types of physical exercise for patients with Parkinson disease. JAMA neurology, 70(2):183-190.

Svenningsson P, Westman E, Ballard C, Aarsland D. (2012). Cognitive impairment in patients with Parkinson's disease: diagnosis, biomarkers, and treatment. The Lancet Neurology, 11(8):697-707.

Theodoros D, Ramig L. (Eds.). (2011). Communication and swallowing in Parkinson disease. Plural Publishing.

Wong-Yu I.S, Mak M.K. (2015). Multi-dimensional balance training programme improves balance and gait performance in people with Parkinson's disease: A pragmatic randomized controlled trial with 12-month follow-up. Parkinsonism & related disorders, 21(6):615-621.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-5

SPOR & OTİZM

Yazar

Uzm. Gülcan BAYINDIRLI [1]

22. Bölüm

[1] Nevşehir Bakım Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezi, Nevşehir/TÜRKİYE.
https://orcid.org/0000-0002-2603-7958
glcnbyndrl@gmail.com

BÖLÜM KAYNAKLARI

Akçakın M, Kerimoğlu E. (1993). Otistik Bozuklukta Tanı Koyma ve Belirti Dağılımı. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası, 46, 413-428.

Akpınar S, ve ark. (2016). Otizm Spektrum Bozukluğu Tanısı Olan Çocuklarda Terapötik At Binme Aktivitelerinin Yaşam Kalitesi ve Motor Performans Üzerine Etkisi. Spor Bilimleri Dergisi, 27. 4. 172-184.

Anderson A, et al. (2004). Serbest Oyun Durumlarında Otizmli Çocukların Sosyal Beceri Değerlendirmesi. Otizm. 8. 4. 369-85.

Ataman, A. (2005). Özel Gereksinimli Çocuklar Ve Özel Eğitime Giriş. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.

Ayvazoğlu NR, ve ark. (2015). Aile Sistemleri Perspektifinden Yüksek İşlevli Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocuklu Ailelerde Fiziksel Aktivite Katılımının Belirleyicileri Ve Zorlukları. Res. Dev. Engelli. 47. 93–105.

Bellini S. (2004). Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Yüksek İşlevli Ergenlerde Sosyal Beceri Eksiklikleri ve Anksiyete. Odak Otizm Diğer Dev Disabil. 19. 78–86.

Bremer E, Crozier M, Lloyd M. (2016). Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocuklar ve Gençler İçin Egzersiz Müdahalelerini Takip Eden Davranışsal Sonuçların Sistematik Bir İncelemesi. Otizm. 20.899–915.

Bricout, VA, et al. (2019). Yüksek İşlevli Otizmli Erkek Çocuklarda Motor Kapasiteler: Hangi Değerlendirmeler Seçilmeli?. Klinik Tıp Dergisi , 8. 10. 1521.

Doğangün, B. (2008). Türkiye De Sık Karşılaşılan Psikiyatrik Hastalıklar. İ.Ü. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Sürekli Tıp Eğitimi Etkinlikleri. Sempozyum Dizisi No:62. 157-174.

Dünya Sağlık Örgütü. Otizm Spektrum Bozuklukları ve Diğer Gelişimsel Bozukluklar. Cenevre, İsviçre.

Dünya Sağlık Örgütü; (2001). Uluslararası İşlevsellik, Engellilik ve Sağlık Sınıflandırması (ICF). Cenevre, İsviçre.

Drenowatz C, et al. (2010). Sosyo-Ekonomik Durumun 8 İla 11 Yaşındaki Çocuklarda Alışılmış Fiziksel Aktivite ve Hareketsiz Davranış Üzerindeki Etkisi. BMC Halk Sağlığı. 27. 10. 214.

Filipek P.A., et al. (1999). Otistik Spektrum Bozukluklarının Taranması ve Teşhisi. J. Otizm Dev. Disord. 29. 6. 439-84.

Elliott RO, et al. (1994). Genel Motor Antrenman Aktivitelerine Karşı Güçlü, Aerobik Egzersiz: Hem Otizm Hem De Zeka Geriliği Olan Yetişkinlerin Uyumsuz ve Stereotipik Davranışları Üzerindeki Etkiler. J Otizm Dev Disord. 24. 5. 565-76.

Güneş, A. (2005). Otizm ve Otistik Çocukların Eğitimi. İzmir: İlya İzmir Yayınevi Matbaası.

Ginis M. (2016). Fiziksel Engelli Çocuklar ve Yetişkinler Arasında Fiziksel Aktivite Katılımıyla İlgili Faktörleri Ele Alan Gözden Geçirme Makalelerinin Sistematik Bir İncelemesi. Health Psychol. Rev. 10 : 478–494.

Hartley SL, Sikora DM. (2009). Otizm Spektrum Bozukluğundaki Cinsiyet Farklılıkları: Yeni Yürümeye Başlama Çocuklarda Gelişimsel, Olası Davranış Problemlerinin İncelenmesi. J Otizm Dev Disord. 39. 12. 1715-22.

Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezleri. (2010). Beden Eğitiminin Kalitesini İyileştirme Stratejileri. Atlanta.

Johnson CC. (2009). Gelişimsel Engelli Gençler İçin Fiziksel Aktivitenin Faydaları: Sistematik Bir Gözden Geçirme. J Health Promot'ım. 23. 3. 157-67.

Khader W, Pehlivan A. (2016). Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocuklar İçin Fiziksel Aktivitenin Önündeki Engellere İlişkin Ebeveyn Algıları. Swed J Sci Res. 3. 12–18.

Laugeson EA, et al.(2012). Evidence-based social skills training for adolescents with autism spectrum disorders: The UCLA PEERS program. Journal of Autism and Developmental Disorders. 2012;42(6):1025–1036.

Liang X, et al. (2020). Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocuklarda ve Ergenlerde İvme Ölçer İle Ölçülen Fiziksel Aktivite Seviyeleri: Sistematik Bir İnceleme. Koruyucu Hekimlik Raporları. 19. 101-147.

Lima JL, et al. (2020). Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocuklar Ve Ergenler İçin Örnekler: Genel Bakış. Ruh Sağlığında Klinik Uygulama ve Epidemiyoloji: CP & EMH. 16. 1–6.

Namlı S. (2012). Spor Yapan ve Yapmayan Otistik Engelli Bireylerin Davranış ve Motor Performanslarının Karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 19-32.

Nicholson H, et al. (2011) "Öncül Fiziksel Aktivitenin Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocukların Akademik Katılımları Üzerindeki Etkileri," Okullarda Psikoloji , 48. 2. 198–213.

Otur CH, et al. (2017). Okulda Engelli Çocuklar Arasında Fiziksel Aktivite ve Hareketsiz Zaman. Med. Sci. Spor. Egzersiz. 49. 292–297.

Özbey, Ç. (2005). Otizm ve Otistik Çocukların Eğitimi. İstanbul: İnkılap Yayınevi.

Özer, D.S. (2005). Engelliler İçin Beden Eğitimi ve Spor. İstanbul: Nobel Yayınları.

Plowman M. (2008). Fiziksel Aktivitenin Bilişsel İşlev Üzerindeki Etkileri. Dev Neurorehabil. 11. 3. 236-40.

Sowa M, Meulenbroek R. (2012). Fiziksel Egzersizin Otizm Spektrum Bozuklukları Üzerindeki Etkileri: Bir Meta-Analiz. Res. Autism Spectr. Disord. 6 : 46–57.

Turan, M. B., & Dişçeken, O. (2018). The Effects of Cognitive Learning and Imagination Training on the Balances of the 14-16 Years Old Handball Players. Journal of Education and Training Studies, 7(1), 10-16.

Tyler K, et al. (2014). Okul Çağındaki Çocukların ve Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Gençlerin Fiziksel Aktivite ve Fiziksel Uygunluğu., Macdonald M, Menear K Otizm Res Treat. 31. 21-63.

Verschuren O, et al. (2016). Serebral Palsili Kişiler İçin Egzersiz ve Fiziksel Aktivite Önerilerini Gözden Geçirme, Dev. Med. Çocuk Neurol. 58. 8. 798-808.

Yılmaz I, ve ark. (2004). "Otizmde Yüzme Eğitiminin Fiziksel Uygunluk ve Su Yönelimi Üzerindeki Etkileri", Pediatrics International , 45. 5. 624–626.

Yu J, Jee YS. (2020). Otizm Spektrum Bozukluğunun Ciddiyetinde Eğitim Egzersiz Programı Fiziksel Uygunluk ve Kaba Motor İşlevi Farklı Şekilde Etkiler. Egzersiz Rehabilitasyonu Dergisi , 16. 5. 410–417.

Zhao M, Chen S. (2018). " Yapılandırılmış Fiziksel Aktivite Programının Otizmli Çocuklar için Sosyal Etkileşim Ve İletişim Üzerindeki Etkileri ", Biomed Research International. 13.

Wuang YP, et al. (2010). The Effectiveness of Simulated Developmental Horse-Riding Program in Children With Autism. Adapted Physical Activity Quarterly, 27, 113-126.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-5

SPOR & PSİKOTERAPİ

Yazar

Dr. Çiğdem ÖNER [1]

23. Bölüm

[1] İstanbul Gelişim Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu,
Spor Yöneticiliği Bölümü, İstanbul/TÜRKİYE
https://orcid.org/0000-0002-1939-0526
coner@gelisim.edu.tr

BÖLÜM KAYNAKLARI

Baron, D. A., Reardon, C. L., & Baron, S. H. (2013). Clinical sports psychiatry. Oxford: Wiley-Blackwell.

Beck, A., T. (2001). Bilişsel terapi temel ilkeler ve ötesi. (Ş. Hisli, Çev). Ankara: Türk Psikologlar Derneği.

Beck, A. T. (2006). Bilişsel terapi ve duygusal bozukluklar. (A. Türkcan Çev.). İstanbul: Litera.

Beck, A. T., Rush, A. J., Shaw, B. F. & Emery, G. (1987). Cognitive therapy of depression. New York: The Guilford Press.

Burns, D. (2008). İyi hissetmek. (H. A. Karaosmanoğlu, Çev. Ed.). İstanbul: Psikonet.

Champ, F. M., Ronkainen, N. J., Littlewood, M. A., & Eubank, M. (2020). Supporting identity development in talented youth athletes: Insights from existential and cultural psychological approaches. Journal of Sport Psychology in Action, 1-14.

Corey, G. (2008). Psikolojik danışma, psikoterapi kuram ve uygulamaları. Ankara: Mentis.

Currie, A., & Owen, B. (Eds.). (2016). Sports psychiatry. Oxford University Press.

Cüceloğlu, D. (2005). İnsan ve davranışı. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Goodger, K. & Broadhead, S. (2016). The sports arena. In Currie, A., & Owen, B. (Eds.). Sports Psychiatry (pp. 117-131). UK: Oxford University Press.

Heil, J. and Podlog, L. (2012). Injury and performance. In Murphy. S.M. (Ed.), The Oxford Handbook of Sport and Exercise Psychology (pp. 593–617). New York: Oxford University Press.

Karageorghis, C. I., & Terry, P. C. (2011). Inside sport psychology. Champaign, IL: Human Kinetics.

Karagözoğlu, C. (2006). Sporda psikolojik destek. İstanbul: Morpa Yayınları.

Markser, V. Z. (2011). Sport psychiatry and psychotherapy. Mental strains and disorders in professional sports. Challenge and answer to societal changes. European Archives of Psychiatry and Clinical Neuroscience, 261(2), 182.

Moran, A. (2012). Thinking in action: Some insights from cognitive sport psychology. Thinking Skills and Creativity, 7(2), 85-92.

Peseschkian, N. 1. (1993). Psychosomatik und positive psychotherapie: Transkultureller und interdisziplinärer ansatz am beispiel von 40 krankheitsbildern (Ungekürzte Ausg.). Frankfurt am Main: Fischer-Taschenbuch-Verlag.

Richert, A. J. (2002). The self narrative therapy: Thoughts from a humanistic/extential perspective. Journal of Psychotherapy Integration, 12(1), 77–104.

Smith, R. E., & Smoll, F. L. (1991). Behavioral research and intervention in youth sports. Behavior Therapy, 22(3), 329-344.

Voltan-Acar, N. (2015). Yeniden terapötik iletişim: Kişiler arası ilişkiler. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Weinberg, R. S., & Gould, D. (2018). Foundations of sport and exercise psychology. 7Ed. Champaign, IL: Human Kinetics.

Zimmerman, T. S., & Protinsky, H. (1993). Uncommon sports psychology: Consultation using family therapy theory and techniques. American Journal of Family Therapy, 21(2), 161-174.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-5

SPOR & ANKSİYETE

Yazar

Doktorant. Gamze Yıldırım ARAZ [1]

24. Bölüm

[1] Bingöl Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Bingöl/TÜRKİYE
https://orcid.org/0000-0003-4520-3920
gyaraz@bingol.edu.tr

deneyimler, fiziksel özellikler, sosyal çevre vb. birçok faktör bu iki kavramı etkiyebilir ve farklı sonuçlar elde edilmesine sebep olabilir. Bu durum her çalışmanın veya bireyin kendi özelinde incelenmesi gerekliliğini doğurmaktadır. Geçmişte olduğu gibi gelecekteki çalışmalar açısından da spor ve anksiyete ilişkisi popüler bir konu olmaya devam edebileceği düşülmektedir.

BÖLÜM KAYNAKLARI

Akandere M. (1999). Kaygı ile Başa Çıkmada Sporun Etkisinin Kardeş Sayısı Açısından İncelenmesi. Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 1(1), 21-24.

Amerikan Psikiyatri Birliği (APA) (2013). DSM-5 tanı ölçütleri başvuru el kitabı. E. Köroğlu (çev.). Ankara: Hekimler Yayın Birliği.

Arne O. (2000). Fear and Anxiety: Evolutionary, Cognitive and Clinical Perspectives. of H, Press eNYTG, editors.

Bali A. (2015). Psychological factors affecting sports perfor-mance. Int J Phy Edu Sports and Health 1(6):92-95.

Bayraktar B, Kurtoğlu M. (2011). Sporda Performans ve Performans Artırma Yöntemleri. Doping ve Futbolda Performans Artırma Yöntemleri. İstanbul: Ajansmat Matbaacılık.

Cüceloğlu D. (1990). İnsan ve Davranışı. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Çekin M, Tatar Y, Torun K. (1996). 14–16 Yaş grubunda spor–anksiyete ilişkisinin SCL–90 ile araştırılması. Yeni Symposium Dergisi, 34:43–5.

Devinder KK. (2008). Textbook of Applied Measurement Evalua-tion and Sports Selection. Delhi: Sports and Spiritual Sci. Pub., p.530.

Gould D, Feltz D, Horn T, Weiss M. (1982). Reasons for discontinuing involvement in competitive youth swimming. Journal of Sport Behavior, 5, 155–165.

Güleç C, Köroğlu E. (1997). Psikiyatri Temel Kitabı. Ankara:1. Baskı, Hekimler Yayın Birliği.

Hanin Y L. (Ed.) (2000). Emotions in sport. Champaign; IL: Human Kinetics.

Kamlesh ML. (2011). UGC-NET Digest on Papers II & III Physical Education. New Delhi: Khel Sahitya Kendra .

Kessler, R. C., Ruscio, A. M., Shear, K., Wittchen, H.U. (2010). Epidemiology of anxiety disorders. M. B. Stein & T. Steckler (Eds.).In Behavioral

neurobiology of anxiety and its treatment. Currenttopics in behavioral neurosciences. New York: Springer Science,21-35.

Kılıç, C. (1998). Türkiye Ruh Sağlığı Profili: Erişkin nüfusta ruhsal hastalıkların yaygınlığı, ilişkili faktörler, yeti yitimi ve ruh sağlığı hizmeti kullanımı sonuçları. Ankara: T.C. Sağlık Bakanlığı.

Kılınçarslan G, Genç H, Bayrakdar A, Kayantaş İ. (2019). Investigation of basketball ability levels and some performance characteristics of male and female students. Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi, 8 (Ek Sayı 1): 1336-1344.

Kılınçarslan G, Genç H, Kayantaş İ, Bayrakdar A. (2019). Türk erkek U-20 buz hokeyi milli takımının somatotip yapısının incelenmesi. Spor Bilimleri Alanında Araştırma ve Değerlendirmeler 1, 125-136.

Kirkcaldy BD, Shephard R, Siefen G. (2002). The relationship between physical activity and self–image and problem behaviour among adolescents. Soc Psychiatry Psychiatr Epidemiol, 37: 544–50.

Köknel Ö. (1998). Zorlanan İnsan. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.

Kuyulu İ, Beltekin E. (2020). Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Beceri ve Sosyal Görünüş Kaygı Düzeylerinin İncelenmesi (Spor Bilimleri Fakültesi Örneği). Sporda Bilimsellik ve Akademik Yaklaşımlar-2. Ankara: Gece Kitaplığı Yayınevi.

Martens R, Vealey R S, Burton, D. (1990). Competitive anxiety in sport. Champaign, IL. Human Kinetics.

Michael, T, Zetsche U, Margraf, J. (2007). Epidemiology of anxiety disorders. Psychiatry. 6, 136-142.

Nolen-Hoeksema, S. (2009). Abnormal Psychology. New York: McGraw Hill Higher Education.

Özdemir H, Tatar A. (2019). Genç yetişkinlerde yalnızlığın yordayıcıları: Depresyon, kaygı, sosyal destek, duygusal zeka. Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi, 1(2):93-101.

Özer Ş. (2006). Anksiyete ve Anksiyete Bozukluklarının Kısa Tarihçesi. Ankara: Türkiye Psikiyatri Derneği Yayınları.

Öztürk, M. O, Uluşahin A. (2011). Ruh Sağlığı ve Bozuklukları. Ankara: Nobel Tıp Kitabevleri.

Rosen JB, Schulkin J. (1998). From normal fear to pathological anxiety. Psychol Rev, 105(2): 325-50.

Sareen, J., Afifi, T.O., McMillan, K.A., Asmundson, G.J.G. (2011). Relationship between house holdin come and mental disorders: Findings from a population-based longitudinal study. Archives of General Psychiatry. 68, 419-426.

Scanlan, T. K., Babkes, M. L., & Scanlan, L. A. (2005). Participation in sport: A developmental glimpse at emotion. In J. L. Mahoney, R. W. Larson, & J. S. Eccles (Eds.), Organized activities as contexts of development: Extracurricular activities, after-school and community programs. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.

Somers JM, Goldner EM, Waraich P, Hsu L. (2006). Prevalence and ıncidence studies of anxiety disorders. A systematic review of the literature. Can J Psychiatry, 51:100-103.

Stanley MA. (2000). Anxiety disorders. Clin Psychol Rev. (20):731-54.

Sullivan, H. S. (1948). The meaning of anxiety in psychiatry and in life. Psychiatry:Journal For The Study of Inter Personal Processes,11:1-13.

Uzbay İ. (2002). Anksiyetenin nörobiyolojisi. Klinik Psikiyatri Dergisi. (5):5-13.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-5

SPOR & DEPRESYON

Yazar

Dr. Selma ÇAVDAR [1]

25. Bölüm

[1] Trabzon Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Trabzon/TÜRKİYE
https://orcid.org/0000-0001-8326-9942
selmasoyyigit@hotmail.com

doktorunuzla paylaşın egzersiz programınızın genel tedavi planınıza uygunluğunu tartışın.

- Spor programınızı kendi ihtiyaç ve yeteneklerinize doğrultusunda gerçekçi bir şekilde düzenleyin.
- Fiziksel olarak aktif olmanızı engelleyen şeyin ne olduğunu bulun. Spor merkezlerine gidecek paranız yoksa düzenli yürüyüşler yapın.
- Küçük aksamalarda hemen vazgeçmeyin. Egzersizinizi bir gün aksatmanız, egzersiz rutininizi sürdüremeyeceğiniz anlamına gelmez. Ertesi gün tekrar devam edebilirsiniz.

Spor, fiziksel aktivite depresyon belirtilerini hafifletmenin mükemmel yollarından biridir.

BÖLÜM KAYNAKLARI

ACSM, (2001). American College of Sports Medicine. *ACSM's Resource Manual for Guidelines for Exercise Testing and Prescription*. 4th Edition. Lippincott, Williams and Wilkins.

Archer, T. (2012). Influence of physical exercise on traumatic brain injury deficits: scaffolding effect. Neurotox Res. 21(4): 418-34.

Archer, T. (2011). Physical exercise alleviates debilities of normal aging and Alzheimer's disease. Acta Neurol Scand 2011; 123: 221-238.

Archer, T., Fredriksson, A. (2012). Delayed Exercise-Induced Functional and Neurochemical Partial Restoration Following MPTP Neurotox Res. 21(2):210-221.

Avant, R. (1987). Diagnosis and treatment of depression. Psychopathology. 1: 13-9.

Barnes DE, Yaffe K, Satariano WA, Tager IB A. (2003). longitudinal study of cardiorespiratory fitness and cognitive function in healthy older adults. J Am Geriatr Soc. 51: 459- 465.

Beck, A. T. (2008). The evolution of the cognitive model of depression and its neurobiological correlates. Am J Psychiatry. 165: 969-977.

Behrman S, Ebmeier KP (2014). Can exercise prevent cognitive decline? Practitioner; 258(1767): 17-21, 2-3.

Benca, RM, Obermeyer WH, Thisted RA et al. (1992). Sleep and psychiatric disorders: a meta-analysis. Arch Gen Psychiatr. 49: 651-668.

Benloucif S, Orbeta L, Ortiz R et al. (2004). Morning or evening activity improves neuropsychological performance and subjective sleep quality in older adults. Sleep. 27: 1542-1551. 38

Berry A, Bellisario V, Capoccia S, Tirassa P, Calza A, Alleva E, Cirulli F. (2012). Social deprivation stress is a triggering factor for the emergence of anxiety- and depressionlike behaviours and leads to reduced brain BDNF levels in C57BL/6J mice. Psychoneuroendocrinology; 37(6):762-72.

Billiard M, Dolenc L, Aldaz C et al. (1994). Hypersomnia associated with mood disorders: A review perspective. J Psychosom Res, 38(Sup.1) 41-7.

Blake, H. (2009). How effective are physical activity interventions for alleviating depressive symptoms in older people? A systematic review. *Clinical Rehabilitation.* 23:873-87.

Brené S, Bjørnebekk A, Aberg E, Mathé AA, Olson L, Werme M. (2007). Running is rewarding and antidepressive. Physiol Behav. 92(1-2): 136-40.

Carlson, D. L. (1991). *The Effects of Exercise on Depression: A Review and Meta-Regression Analysis [dissertation]*. Milwaukee: University of Wisconsin.

Chen, (2013). Chen MJ. The neurobiology of depression and physical exercise. *Handbook of Physical Activity and Mental Health*. London: Routledge, 169-84.

Christensen T, Bisgaard CF, Wiborg O. Biomarkers of anhedonic-like behavior, antidepressant drug refraction, and stress resilience in a rat model of depression. Neuroscience 2011; 196: 66-79.

Colcombe S, Kramer AF Fitness effects on the cognitive function of older adults: a meta analysis. Psychol Sci 2003; 14: 125-130.

Cotman, C. W., Berchtold, N. C. (2002). Exercise: a behavioural intervention to enhance brain health and plasticity. *Trends in Neurosciences. 25*(6):295-301.

Craft, L. L. (2013). Potential psychological mechanisms underlying the exercise and depression relationship.. *Handbook of Physical Activity and Mental Health*. London: Routledge.

Craft, L. L. (2005). Exercise and clinical depression: examining two psychological mechanisms. *Psychology of Sport and Exercise* . 6.151-71.

Diener, E. (1984). Subjective well-being. *Psychological Bulletin.* 95: 542-75.

Dolenc P, Pisot R. Effects of long-term physical inactivity on depressive symptoms, anxiety, and coping behavior of young participants. Kinesiology 2011; 43: 178-184. 28

Ekeland E, Heian F, Hagen KB. Can exercise improve self esteem in children and young people? A systematic review of randomised controlled trials. Br J Sports Med 2005; 39(11): 792-8; discussion 792-8.

Erickson JM, Adelstein KE, Letzkus LC. (2014). A feasibility study to measure physical activity, fatigue, sleep-wake disturbances, and depression in young adults during chemotherapy. J Adolesc Young Adult Oncol. 3(1):37-41.

Ernst, C., Olson, AK., Pinel, JPJ., Lam, RW., Christie, BR. (2006). Antidepressant effects of exercise: evidence for an adult neurogenesis hypothesis?. *Journal of Psychiatry and Neurosciences.* 31(2):84-92.

Ford DE, Kamerow DB Epidemiologic study of sleep disturbance and psychiatric disorders: an opportunity for prevention? JAMA 1989; 262: 1479-1484.

Fox, K. R. (200). The effects of exercise on self-perceptions and self-esteem. In: Biddle SJH, Fox KR editor(s). *Physical Activity and Psychological Well-Being*. London: Routledge. 88-117.

Gabbay V, Mao X, Klein RG, Ely BA, Babb JS, Panzer AM, Alonso CM, Shungu DC (2012). Anterior Cingulate Cortex-Aminobutyric Acid in Depressed Adolescents: Relationship to Anhedonia. Arch Gen Psychiatry;69(2):139-49.

Gary, M., Cooney, Kerry, Dwan, Carolyn A Greig, Debbie. A Lawlor, Jane Rimer, Fiona R Waugh, Marion McMurdo, Gillian E Mead (2013). Exercise for depression. Cohrane library.

Hall JR, O'Bryant SE, Johnson LA, Barber RC Depressive symptom clusters and neuropsychological performance in mild Alzheimer's and cognitively normal elderly. Depress Res Treat 2011; 396958.

Hars M, Herrmann FR, Gold G, Rizzoli R, Trombetti A Effect of music-based multitask training on cognition and mood in older adults. Age Ageing 2014; 43(2): 196-200. doi: 10.1093/ageing/aft163.

Helmich I, Latini A, Sigwalt A, Carta MG, Machado S, Velasques B, Ribeiro P, Budde H Draft for clinical practice and epidemiology in mental health neurobiological 54 alterations induced by exercise and their impact on depressive disorders. Clin Pract Epidemiol Ment Health 2010; 6: 115-25.

Karkoulias K, Habeos I, Charokopos N et al. Hormonal responses to marathon running in non-elite atheles. Eur J Intern Med 2008; 19: 598-601.

Koch S, Haesler E, Tiziani A et al. Effectiveness of sleep management strategies for residents of aged care facilities: findings of a systematic review. J Clin Nurs 2006; 15: 1267-1275.

Kramer AF, Erickson KI. (2007). Capitalizing on cortical plasticity: influence of physical activity on cognition and brain function. Trends Cogn Sci 11:342-48.

Krogh J, Nordentoft M, Sterne J, Lawlor DA. (2011). The effect of exercise in clinical depressed adults: systematic review and meta-analysis of randomised controlled trials. *Journal of Clinical Psychiatry.* 72(4):529-38.

Kucyi A, Alsuwaidan MT, Liauw SS, McIntyre RS Aerobic physical exercise as a possible treatment for neurocognitive dysfunction in bipolar disorder. Postgrad Med 2010; 122(6): 107-16.

Lawlor DA, Hopker SW. (2001). The effectiveness of exercise as an intervention in the management of depression: systematic review and meta-regression analysis of randomised controlled trials. 322:763-7.

Leith LM. (1990). Motivation and exercise adherence. Can J Sport Sci.15(1): 7-8.

LePore SJ. (1997). Expressive writing moderates the relation between intrusive thoughts and depressive symptoms. *Journal of Personality and Social Psychology* .73(5):1030-7.

Leventhal AM. (2012). Relations between anhedonia and physical activity. Am J Health Behav; 36(6): 860-872. doi: 10.5993/AJHB.36.6.12.

Maes M, Mihaylova I, Kubera M, Ringel K (2012). Activation of cell-mediated immunity in depression: Association with inflammation, melancholia, clinical staging and the fatigue and somatic symptom cluster of depression. Prog Neuropsychopharmacol Biol Psychiat; 36(1): 169-75.

Maquet D, Demoulin C, Croisier JL et al. (2007). Benefits of physical training in fibromyalgia and related syndromes. Ann Readapt Med Phys; 50: 363-368.

McKercher CM, Schmidt MD, Sanderson KA, Patton GC, Dwyer T, Venn AJ. (2009). Physical activity and depression in young adults. Am J Prev Med; 36: 161-164.

Mizukami K. (2013). Alzheimer's disease and depression. Seishin Shinkeigaku Zasshi; 115(11): 1122-1126.

Napoli N, Shah K, Waters DL, Sinacore DR, Qualls C, Villareal DT. Effect of weight loss, exercise, or both on cognition and quality of life in obese older adults. Am J Clin Nutr. 2014 Apr 30. PMID: 24787497.

Nestler EJ, Barrot M, DiLeone RJ, Eisch AJ, Gold SJ, Monteggia LM Neurobiology of depression. Neuron 2002; 34: 13-25.

NICE, 2009.National Institute for Health and Clinical Excellence. Depression: the treatment and management of depression in adults (update). http://www.nice.org.uk/guidance/CG902009.

North TC, McCullagh P, Tran ZV. (1990). Effect of exercise on depression. *Exercise and Sport Sciences Reviews* .18:379-415.

Pinquart M, Duberstein PR, Lyness JM. (2007). Effects of psychotherapy and other behavioral interventions on clinical depressed older adults: a meta-analysis. *Aging and Mental Health* 2007;11(6):645-57.

Ploughman M Exercise is brain food: the effects of physical activity on cognitive function. Dev Neurohabil 2008; 11: 236-240.

Rethorst CD, Wipfli BM, Landers DM. (2009). The antidepressive effects of exercise. *Sports Medicine.* 39(6):491-511.

Sibley BA, Etnier JL The relationship between physical activity and cognition in children: a metaanalysis. Pediatr Exerc Sci 2003; 15: 243- 256.

Sjosten N, Kivela SL. (2006). The effects of physical exercise on depressive symptoms among the aged: a systematic review. *International Journal of Geriatric Psychiatry.* 21(5):410-8.

Slattery DA, Uschold N, Magoni M, Bär J, Popoli M, Neumann ID, Reber SO Behavioural consequences of two chronic psychosocial stress paradigms: Anxiety 43 without depression. Psychoneuroendocrinology 2012; 37(5): 702-14. doi: 10.1016/j.psyneuen.2011.09.002.

Smith PJ, Blumenthal JA. (2013). Exercise and physical activity in the prevention and treatment of depression. *Handbook of Physical Activity and Mental Health*. London: Routledge, 2013:145-160.

Sonstroem RJ (1984) Exercise and Self-esteem. Exerc Sport Sci Rev 1984;12:123-55. 82. Fox KR The effects of exercise on self-perceptions and self-esteem. In SJH Biddle, KR Fox, SH Boutcher (Eds.), Physical activity and psychological well-being (pp. 88- 117); 2000, London: Routledge.

Sorensen JB, Skovgaard T, Puggaard L. (2006). Exercise on prescription in general practice: a systematic review. *Scandinavian Journal of Primary Health Care.* 24(2):69-74.

Stathopoulou G, Powers MB, Berry AC, Smits JAJ, Otto MW. (2006). Exercise interventions for mental health: a quantitative and qualitative review. *Clinical Psychology: Science and Practice.* 13:179-93.

Thom JM, Clare L Rationale for combined exercise and cognition-focused interventions to improve functional independence in people with dementia. Gerontology 2011; 57(3): 265-75.

Trivedi MH, Greer TL, Grannemann BD, et al.. (2011). Stimulant Reduction Intervention using Dosed Exercise (STRIDE) - CTN 0037: study protocol for a randomized controlled trial. Trials. 12: 206.

van Loo, H. M., de Jonge, P., Romeijn, J. W., Kessler, R. C., Schoevers, R. A. (2012). Data-driven subtypes of major depressive disorder: a systematic review. BMC Med. 10: 156- 162.

Vrieze E, Pizzagalli DA, Demyttenaere K, Hompes T, Sienaert P, de Boer P, Schmidt M, Claes, S. (2013) Reduced Reward Learning Predicts Outcome in Major Depressive Disorder. Biol Psychiat 2013; 73(7): 639-45. doi:pii: S0006-3223(12)00935-3. 10.1016/j.biopsych.2012.10.014. 35

Winer ES, Nadorff MR, Ellis TE, Allen JG, Herrera S, Salem T (2014) Anhedonia predicts suicidal ideation in a large psychiatric inpatient sample. Psychiatry Res 2014; pii: S0165-1781(14)00294-7. doi: 10.1016/j.psychres.2014.04.016.

Yang D, Liu X, Zhang R, Cheng K, Mu J, Fang L, Xie P Increased apoptosis and different regulation of pro-apoptosis protein bax and anti-apoptosis protein bcl-2 in the olfactory bulb of a rat model of depression. Neurosci Lett 2011; 504(1): 18-22.

Youngstedt SD Effects of exercise on sleep. Clin Sports Med 2005; 24: 355-365

Yu F, Nelson NW, Savik K, Wyman JF, Dysken M, Bronas UG Affecting Cognition and Quality of Life via Aerobic Exercise in Alzheimer's Disease. West J Nurs Res 2013; 35(1): 24-38. doi: 10.1177/0193945911420174.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-5

SPOR & STRES

Yazar

Dr. Özge BAYDAR ARICAN [1]

26. Bölüm

[1] Gazi Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Ankara/TÜRKİYE
https://orcid.org/0000-0001-8509-3266
ozgebaydar@gazi.edu.tr

Sporcunun müsabaka esnasında stresle karşı karşıya kaldığında ortaya koyduğu tepkinin bir başka niteliği de stresle mücadele amacı taşıyor olmasıdır. Sporcunun strese verdiği tepkiyi stresle başa çıkma yöntemleri ifadelerken, bu yöntemlerin seçilmesini de stresle başa çıkma tarzı etkilemektedir (Endler ve Parker, 1990).

Sporda stresle başa çıkma ve stres yönetimi bağlamında özetle, düzenli yapılan spor ve fiziksel aktivitenin bireyin kaygı seviyesini azalttığı, duygu durumunu ve iyilik halini olumlu yönde etkilediği, kişiyi kötü düşüncelerden uzaklaştırdığı ortaya çıkmaktadır. Profesyonel sporcular için her müsabaka maddi kazançlar, sosyal ve ruhsal bakımdan kritik önem taşımaktadır. Sporcunun müsabaka öncesi antrenman sürecinin verimliliği kadar, müsabaka boyunca stresini kontrol altına tutabilmesi de önemli bir unsurdur.

Sosyal bir varlık olan insan, sosyal yaşamında strese maruz kaldığında stresin ortaya çıkan olumsuz etkileriyle başa çıkabilmede farklı yöntemler kullanmaktadır. Birey stresle başa çıkma noktasında mücadele etmek yerine, yaşanan olayları görmezden gelerek, içine atarak ya da zararlı madde kullanımına yönelerek (alkol, uyuşturucu) stres faktörlerini daha da artırmaktadır. Bu olumsuz davranışlar stres faktörlerini ortadan kaldırıyormuş gibi algılanmasına rağmen, uzun dönemde ciddi sağlık problemlerine neden olan birer stres kaynağı olarak bireyin yaşantısında yerini almaktadır**.**

BÖLÜM KAYNAKLARI

Armacost, R. L. (1990). High school student stress and the role of counselors. The School Counselor, 38(2), 105-112.

Arnold, R., & Fletcher, D. (2012). A research synthesis and taxonomic classification of the organizational stressors encountered by sport performers. Journal of sport and exercise psychology, 34(3), 397-429.

Aydın, B., & İmamoğlu, S. (2001). Stresle başa çıkma becerisi geliştirmeye yönelik grup çalışması. M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 14(1), 41-52

Aytaç, S. (2015). Stres kaynakları ve stresin psikolojik semptomlarının öfke kontrolü ile ilişkisi: polis memurları üzerine bir araştırma. Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi, (69), 1-27.

Berger, B. G., & Owen, D. R. (1983). Mood alteration with swimming—swimmers really do" feel better.". Psychosomatic medicine.

Carnegie, D. (2012). Premagajte skrbi in stres. Ucila International.

Carver, C. S., Scheier, M. F., & Weintraub, J. K. (1989). Assessing coping strategies: a theoretically based approach. Journal of personality and social psychology, 56(2), 267.

Catron, G. O. (2005). Stress: Origins, perceptions, and management techniques used among intercollegiate student-athletes at Bluefield College. In Masters Abstracts International (Vol. 45, No. 3).

Childre, D., & Rozman, D. (2005). Transforming stress: The heartmath solution for relieving worry, fatigue, and tension. New Harbinger Publications.

Doğan, T. (2018). Psikolojiye giriş. Ş. Işık (Ed.). Ankara: Pegem Akademi, 1(14), 419-443

Dunn, J. G. H., & Syrotuik, D. G. (2003). An investigation of multidimensional worry dispositions in a high contact sport. Psychology of Sport and Exercise, 4(3), 265-282.

Eklund, R. C., Kelley, B., & Wilson, P. (1997). The Social Physique Anxiety Scale: Men, women, and the effects of modifying item 2. Journal of Sport and Exercise Psychology, 19(2), 188-196.

Endler, N. S., & Parker, J. D. (1990). Multidimensional assessment of coping: A critical evaluation. Journal of personality and social psychology, 58(5), 844.

Eskin, M., Harlak, H., Demirkıran, F., & Dereboy, Ç. (2013). Algılanan stres ölçeğinin Türkçe' ye uyarlanması: güvenirlik ve geçerlik analizi. In New Symposium Journal, 51(3), 132-140.

Fletcher, D., & Arnold, R. (2017). Stress in sport: The role of the organizational environment.

Folkman, S., Lazarus, R. S., Dunkel-Schetter, C., DeLongis, A., & Gruen, R. J. (1986). Dynamics of a stressful encounter: cognitive appraisal, coping, and encounter outcomes. Journal of personality and social psychology, 50(5), 992.

Gould, D., Bridges, D., Udry, E., & Beck, L. (1997). Stress sources encountered when rehabilitating from season-ending ski injuries. The Sport Psychologist, 11(4), 361-378.

Hausenblas, H. A., Brewer, B. W., & Van Raalte, J. L. (2004). Self-presentation and exercise. Journal of Applied Sport Psychology, 16(1), 3-18.

Hudson, J., & Day, M. C. (2012). Athletes' experiences of expressive writing about sports stressors. Psychology of Sport and Exercise, 13(6), 798-806.

Hughes, B., Boothroyd, R., & Koçak, S. (2002). Günlük hayatın stresine son. Doruk Yayımcılık.

Işık, Ş. (2018). Psikolojiye Giriş. PEGEM Akademi

Jones, F., Bright, J., & Clow, A. (2001). Stress: Myth, theory and research. Pearson Education.

Lazarus, R. S. (1993). From psychological stress to the emotions: A history of changing outlooks. Annual review of psychology, 44(1), 1-22.

Lazarus, R. S. ve Folkman,S. (1984). Stress, appraisal and coping. New York: Springer

Li, S., Tan, H. Y., Wang, N., Zhang, Z. J., Lao, L., Wong, C. W., & Feng, Y. (2015). The role of oxidative stress and antioxidants in liver diseases. International journal of molecular sciences, 16(11), 26087-26124.

Loutsch, J. A. (2007). Perceived social support systems during athletic injury recovery in collegiate club sport athletes.

Lowe, R. (1971). Stress, Arousal, and Task Performance of Little League Baseball Players [dissertation]. Urbana: University of Illinois.

Noblet, A. J., & Gifford, S. M. (2002). The sources of stress experienced by professional Australian footballers. Journal of applied sport psychology, 14(1), 1-13.

Pearson, R. T. (2018). A Quantitative Study of Stress in Intercollegiate HeadSwimming Coaches (Doctoral dissertation, University of Phoenix).

Penley, J. A., Tomaka, J., & Wiebe, J. S. (2002). The association of coping to physical and psychological health outcomes: A meta-analytic review. Journal of behavioral medicine, 25(6), 551-603.

Scanlan, T. K. (1986). Competitive stress in children. Sport for children and youths, 113-118.

Selye, H. (1973). The Evolution of the Stress Concept: The originator of the concept traces its development from the discovery in 1936 of the alarm reaction to modern therapeutic applications of syntoxic and catatoxic hormones. American scientist, 61(6), 692-699.

Steinberg, A., & Ritzmann, R. F. (1990). A living systems approach to understanding the concept of stress. Behavioral Science, 35(2), 138-146.

Stranks, J. (2005). Stress at work. Routledge.

Suinn, R. M. (1987). Behavioral approaches to stress management in sport. Sport psychology, 59-75.

Tarhan, N. (2005). Kadın psikolojisi. Nesil Basım

Weinberg, R., & Gould, D. (2015). Personality and sport. Foundations of Sport and Exercise Psychology. Human Kinetics, 640.

World Health Organization Regional Office for Europe (1986). Evaluation of the strategy for health for all by the year 2000. Seventh Reporth on the World Health Situation, vol5, European Region, Copenhagen.

Yazıcı, A. G. (2014). Toplumsal dinamizm ve spor. Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi, 3(1), 394-405.

Yılmaz, M.T. (2010). Eğitim Psikolojisi. 2. Baskı. Ankara: Anı Yayıncılık.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-5

SPOR & DEHB

Yazarlar

Doç. Dr. Faruk AKÇINAR [1]

Doktorant. Hüseyin GÜRER [2]

27. Bölüm

[1] İnönü Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Antrenörlük Eğitimi Bölümü, Malatya /TÜRKİYE.
https://orcid.org/0000-0003-2751-1743, farukakcinar@inonu.edu.tr

[2] İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor ABD, Malatya /TÜRKİYE.

ark. tarafından yapılan çalışmada altı hafta boyunca yapılan aerobik ve amaca yönelik yapılan egzersizler sonucunda DEHB'li çocuklarda gelişme olduğunu tespit etmişlerdir (Kang vd., 2011). Lavasani ve ark., DEHB'li çocukların kontrol grubuna göre yapılan motor beceri test sonuçları düşük bulunmuştur (Lavasani vd., 2011). Çak ve ark. atarından yapılan çalışmada motor yeterliliğe bakılan çalışmada DEHB'li çocukların akranlarına göre motor beceri testleri sonuçlarına göre daha zayıf olduğunu bulmuşlardır (Çak vd., 2018). Kiluk ve ark. DEHB tanısı almış çocuklarda spora katılım ve anksiyitelerine baktığı çalışmada üç ve üstü spora katılanlarda semptomların daha az görüldüğü bulunmuştur (Kiluk vd., 2009).

Sonuç olarak yapılan literatür taranarak yapılan çalışmalara bakıldığında; fiziksel aktivite ve egzersiz faaliyetlerinin DEHB tanısı almış hastalarda bilişsel, duyuşsal ve en önemlisi motor beceriyi geliştirdiği ve bu sayede DEHB 'li kişilerde yaşam kalitesini, akademik başarıyı, sosyalleşmeyi, sağlıklı ve zinde kalmayı sağladığı görülmektedir.

BÖLÜM KAYNAKLARI

American Psychiatric Association. (1968). Diagnostic and statistical manual of mental disorders (DSM-II), 2nd ed. American Psychiatric Association, Washington DC.

American Psychiatric Association. (1994). Diagnostic and statistical manual of mental disorders (DSM-IV), 4th ed. American Psychiatric Association, Washington DC.

American Psychiatric Association (2013) Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders 5th edition (DSM-5). Washington.

Amerikan Psikiyatri Birliği, 2005. DSM-IV-TR Tanı ÖlçütleriBaşvuru Elkitabı, Çev.: ErtuğrulKöroğlu, Hekimler Yayın Birliği, Ankara.

Anding K, Bär T, Trojniak-Hennig J, Kuchinke S, et al. (2015). Structured exercise programme during haemodialysis for patients with chronic kidney disease: clinical benefits and long-term adherence. BMJ Open.;5(8): e008709.

Balcı, G. (2019). Dikkat Eksikliği Ve Hiperaktivite Bozukluğu Olan Çocuklarda Duyu Profilleri Ve Fiziksel Aktivite Kapasitesinin Katılım Üzerine Olan Etkisinin İncelenmesi (Master'sthesis, Sağlık Bilimleri Enstitüsü).

Bayrakdaroğlu, S., & Tekin, A. (2020). The Effect of Defense Sports on the Treatment of Attention-Deficit/Hyperactivity Disorder in Children. International Journal of Applied Exercise Physiology, 9(8), 47-54.

Buker, N., Salik Sengul, Y., Ozbek, A. (2020). Physical Fitness and Dynamic Balance in Medication Naïve Turkish Children with ADHD. Perceptual and Motor Skills, 127(5), 858-873.

Chang, Y. K., Hung, C. L., Huang, C. J., Hatfield, B. D., & Hung, T. M. (2014). Effects of an aquatic exercise program on inhibitory control in children with ADHD: a preliminary study. Archives of Clinical Neuropsychology, 29(3), 217-223.

Chien-Yu P, Chia-Liang T, Chia-Hua C, Ming-Chih S, Chu-Yang H, Wei-Ya M (2015) Effects of physical exercise intervention on motor skills and executive functions in children with ADHD: A Pilot Study. J Atten Disord, 1-14.

Çak HT, Karaokur R, Atasavun Uysal S, ve ark. (2018). Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu Olan Çocuklarda Motor Yeterlilik: Bilişsel Beceriler ve Belirti Şiddeti ile İlişkisi, Türk Psikiyatri Dergisi. 29(2):92-101.

Dishman RK, Berthound HR, Booth FW, Cotman CW, Edgerton VR, Fleshner MR et al. (2006) Neurobiology of exercise. Obesity,14:345-355.

Ergun N. (2017). Zihinsel Yetersizliği ve Dikkat Eksikliği-Hiperaktivite Bozukluğu Olan Öğrencilerde Fiziksel Eğitim ve Spor. Yanardağ M, Yılmaz İ, editörler. Özel Gereksinimli Öğrenciler İçin Fiziksel Eğitim ve Spor. Ankara: Pegem Akademi.

Fernandes M. de Sousa, A., A.R. Medeiros, S. et al., (2018). The influence of exercise and physical fitness status on attention: A systematic review. International Review of Sport and Exercise Psychology,: p. 1-33.

Gallotta, M.C., L. Guidetti, E. Franciosi, G.P., et al. (2012). Effects of varyingtype of exertion on children'sattentioncapacity. MedSci Sports Exerc,. 44(3): 550-5.

Goulardins JB, Marques JC, De Oliveira JA. (2017). Attention deficit hyperactivity. 124(2): 425-440.

Hanć, T., Adhd as a risk factor for obesity. Current state of research. Psychiatriapolska, 2018. 52(2): p. 309-322.

Hong CJ, Liou YJ, Tsai SJ (2012). Effects of BDNF polymorphisms on brain function and behavior in health and disease. Brain ResBull, 88:406-417.

Jeoung, B.J., The relationship between attention deficit hyperactivity disorder and health-related physical fitness in university students. Journal of Exercise Rehabilitation, 2014. 10(6): p.367.

Kang, K. D., Choi, J. W., Kang, S. G., Han, D. H., (2011). "Sports Therapy For Attention, Cognitions And Sociality", Int J Sports Med., 32 (12), 953-959.

Kiluk BD, Weden S, Culotta VP. (2009). Sport Participation and Anxiety in Children With ADHD. Journal of Attention Disorders. 12(6): 499-506.

Kim, S.M., G.J. Hyun, T.-W. Jung, Y.D. Son, et al., Balance deficit and brain connectivity in children with attention-deficit/hyperactivity disorder. Psychiatry İnvestigation, 2017. 14(4): p 452-457.

Konicarova, J., Bob, P., Raboch, J. (2014). Balance deficits and ADHD symptoms in medication-naïveschool-aged boys. Neuro psychiatric disease and treatment. 10: p. 85.

Lange KW, Reichl S, Lange KM, Tucha L, Tucha O. (2010). The history of attention deficit hyperactivity disorder. ADHD Attention Deficit and Hyperactivity 66 Disorders.;2(4): 241-255

Lavasani NM, Stagnitti K. A Study on Fine Motor Skills of Iranian Children with Attention Deficit/Hyper Activity Disorder Aged from 6 to 11 Years. Occupational Therapy Int 2011; 106–114.

Lin CY, Yang AI, Su CT. (2013). Objective measurement of weekly physical activity and sensory modulation problems in children with attention deficit hyperactivity disorder. Research in Developmental Disabilities, 3477–3486

Memarmoghaddam M, Torbati H, Sohrabi M, Mashhadi A, Kashi A (2016) Effects of a selected exercise program on executive function of children with attention deficit hyperactivity disorder. J Med Life, 9:373-379.

Pan, C. Y., Tsai, C. L., Chu, C. H., Sung, M. C., Huang, C. Y., Ma, W. Y. (2019). Effects of physical exercise intervention on motor skills and executive functions in children with ADHD: A pilot study. Journal of Attention Disorders, 23(4), 384-397.

Perraton LG, Kumar S, Machotka Z. (2010). Exercise parameters in thetreatment of clinical depression: a systematic review of randomized controlled trials. J Eval Clin Pract.; 16:597-604.

Pitcher TM, Piek JP, Hay DA. (2003). Fine and gross motor ability in males with ADHD. Developmental Medicine and Child Neurology.45(8):525-535.

Pliszka, S., & AACAP Work Group on Quality Issues. (2007). Practice parameter for the assessment and treatment of children and adolescents with attention-deficit/hyperactivity disorder. Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry, 46(7), 894-921.

Rafalovich A. (1929). The conceptual history of attention deficit hyperactivity disorder: idiocy, imbecility, encephalitis and the child deviant, 1877–. DeviantBehav. 2001; 22:93–115.

RosaNeto F, Goulardins JB, Rigoli D, Piek JP, Oliveira JAD. (2015). Motor development of children with attention deficit hyperactivitydisorder. BrazilianJournal of Psychiatry.; 37(3): 228-234.

Shen IH, Lee TY, Chen CL. (2012). Hand writing performance and underlying factors in children with Attention Deficit Hyperactivity Disorder. Res Dev Disabil.33:1301-1309.

Smith AL, Hoza B, Linnea K, McQuade JD, Tomb M, Vaughn AJ et al. (2013) Pilot physical activity intervention reduces severity of ADHD symptoms in young children. J AttenDisord, 17:70-82.

Tsai, Y.-J., C.-L. Hung, C.-L. Tsai, Y.-K. Chang, et al., The relationship between physical fitness and inhibitory ability in children with attention deficit hyperactivity disorder: An event-related potential study. Psychology of Sport and Exercise, 2017. 31: p. 149-57.

Tannock R. (1998). Attention deficit hyperactivitydisorder: advances in cognitive neurobiological and genetic research. J Child Psychol Psychiatry, 34:65-99.

Thapar A, Cooper M. (2016). Attention deficit hyperactivity disorder. Lancet.; 387:1240-50, http://dx.doi.org/10. 1016/S0140-6736(15) 00238-X.

Thapar A, Cooper M, Eyre O, Langley K. (2013). Practitioner Review: what have welearnt about the causes of ADHD? Journal of Child Psychology and Psychiatry.;54, 3–16.

Topçu, B., Yıldız, S., Bilgen, Z. T. (2007). Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu Olan Çocuklarda Folklor Egzersizinin Etkisi. Genel Tıp Dergisi; 17(2): 89-93.

Tufan AE, Yaluğ İ. (2010). Erişkinlerde dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu: Türkiye verilerine dayalı bir gözden geçirme. Anadolu Psikiyatri Dergisi.; 11: 351-359.

Willcutt, EG. (2012). The prevalence of DSM-IV attention-deficit/hyperactivity disorder: a meta-analytic review. Neuro therapeutics; 9(3):490-9.

Zorba E. (2015) Herkes için yaşam boyu spor. Ankara: Fırat Matbaacılık, 5. Baskı, 16-41.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-5

SPOR & YEME BOZUKLUKLARI

Yazar

Dr. Zarife PANCAR [1]

28. Bölüm

[1] Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Gaziantep/TÜRKİYE.
https://orcid.org/0000-0002-1659-2157
z_pancar@hotmail.com

BÖLÜM KAYNAKLARI

Armstrong LE, Pumerantz AC, Fiala KA, Roti MW, Kavouras SA, Casa DJ, Maresh CM, (2010). Human hydration indices: acute and longitudinal reference values. *Int J Sport Nutr Exerc Metab*. 20-145–153.

Arslanoğlu E. (2015). Adolesan voleybolculara uygulanan yapılandırılmış grup müdahalesinin yeme tutumu, depresyon düzeyi, beden algısı ve benlik saygısı üzerine etkisi, Dumlupınar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Kütahya.

Baysal A, (2011). Beslenme, 13. baskı, Hatipoğlu yayınları, Ankara.

Beals KA. (2000). Subclinical eating disorders in female athletes. *Journal of Physical Education, Recreation& Dance*. 71(7), 23-29.

Borgen JS. (2001). Eating Disorders in Athletes, Nutrition in Sport (Ed. R.J. Maughan), Blackwell Science, 510-522.

Burd NA, West DW, Moore DR. (2011). Enhanced amino acid sensitivity of myofibrillar protein synthesis persists for up to 24 h after resistance exercise in young men. *J Nutr*. 141-4-568- 573.

Churchward-Venne TA, Burd NA, Mitchell CJ (2012). Supplementation of a suboptimal protein dose with leucine or essential amino acids: effects on myofibrillar protein synthesis at rest and following resistance exercise in men. *J Physiol.* 590(11); 2751-2765.

Coelho GMO, Gomes AIS, Soares EAS. (2014). Prevention of eating disorders in female athletes. *Open Access Journal of Sports Medicine*: 5:105–113.

Coşkun MN. (2011). Vücut Geliştirme Sporu ile İlgilenen Erkek Yetişkin Bireylerde Beden Algısının Yeme Davranışı ve Besin Tüketimi İle İlişkisi. Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Çürükvelioğlu E. (2019). Adolesan Sporcularda Yeme Bozuklukları ve Ağırlık Kontrol Davranışlarının Spor Sezonuyla İlişkisinin Değerlendirilmesi. Yüksek lisans Tezi. Bülent Ecevit Üniversitesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı. Zonguldak.

Deakin V, Kerr D, Boushey C. (2015). Measuring nutritional status of athletes: clinical and research perspectives. Clinical Sports Nutrition, 5th ed. North Ryde, Australia: McGraw-Hill, 27-53.

Deering S. (2001). Eating diasorders: recognition, evaluation, and implications for obstetrician/gynecologists, Prim Care Update Ob/Gyns. 8; 31-35.

Demirkan E, Kutlu M, Keskil Z, Koz M. (2010). Vücut hidrasyon durumunun belirlenmesinde farklı dört idrar ölçüm yönteminin karşılaştırılması. *Türkiye Klinikleri Spor Bilimleri Dergisi.* 2 -2.

Ersoy G. (1991). Sporcu performansını arttırmaya yönelik beslenme uygulamaları, *Spor Hekimliği Dergisi.* 5. Sayı. 26(2); 8-10.

Golden NH. (2003). Eating disorders in adolescence and their sequelae, Best Pract. Res Clin Obstet Gynaecol. 17 (1);57-73.

Hacıarif A. (2015). Yetişkin Bireylerin Beslenme Durumlarının İncelenmesi ve Tıkınırcasına Yeme Bozukluğunun Belirlenmesi, Okan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Herbrich L, Pfeiffer E, Lehmkuhl U, Schneider N. (2011). Anorexia athletica in preprofessional ballet dancers. *Journal of Sports Sciences*. 29(11):1115-1123.

Hill AJ, Franklin JA. (1998). Mothers, daughters and dieting:investigating the transmission of weight control. *Br J Clin Psychol*. 37: :3-13.

Hornak JN, Hornak, J.E., The role of the coach with eating disordered athletes: recognition, referral, and recommendations, Physical Educator, 54 (1), 35-39,1997.

Imbierowicz, K., Braks, K., Jacoby, G.E., Geiser,F., Conrad, R., Schilling, G., Liedtke, R., High-caloric supplements in anorexia treatment, Int J Eat Disord., 32, 135-145, 2002.

Insel P, Turner RE, Ross D, 2004. Nutrition, second edition, canada jones and bartlett Publishers, pp. 317.

James LJ, Moss J, Henry J, Papadopoulou C, Mears SA. (2017). Hypohydration impairs endurance performance: a blinded study. *Physiol Rep*. 5; 1–10.

Joy E, De Souza MJ, Nattiv A, Misra M, Williams NI, Mallinson RJ, et al. (2014). Female athlete triad coalition consensus statement on treatment and return to play of the female athlete triad. *Curr Sports Med Rep*. 13(4): 219-32.

Kazıs K, Inglesias E. (2003). The female athlete triad, *Adolesc. Med*., 14 (1), 87-95, 2003.

Kınık E. (1999). Adölesanlarda yeme ve beslenme bozuklukları, Katkı Pediatri Dergisi.

Kirchner JT, Cohen D. (2002). Medical problems of the athlete: the female athlete triad, Consultant, 42 (12), 1417-1423.

Kuruoğlu AÇ. (2000). Yeme Bozukluklarında Genetik Etkenler. Klinik Psikofarmokoloji Bülteni, 10: 32-37.

Lauder TD, Williams MV, Campbell CS, Davis G, Sherman R, Pulos E. (1999). The female athlete triad: prevalence in millitary women. *Military Medicine.* 164 (9); 630-635.

Marius B, Rimantas S, Linas T, Kęstutis Ž. (2015). Nutritional habits among high-performance endurance athletes. *Science Direct, medicina*. 51; 351-362.

McDowell LR, Wikinson N, Madisan R, (2017). Vitamin and minerals functioning as antioxidants with supplementation considerations, (http://dairy.ifas.ufl.edu/rns/2007/McDowell.pdf).

Özdemir G. (2010). Spor dallarına göre beslenme. *Spormetre beden eğitimi ve spor bilimleri dergisi*, 8(1); 1-6.

Öztürk M. (2010). Çocukların beslenme alışkanlıklarının sağlık davranışı etkileşim modeline göre incelenmesi. Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Ensitüsü. İstanbul.

Phillips SM. (2012). Dietary protein requirements and adaptive advantages in athletes. Br J Nutr. 108, Suppl 2. 158-167.

Philp A, Hargreaves M, Baar K. (2012). More than a store, regulatory roles for glycogen in skeletal muscle adaptation to exercise. *Am J Physiol Endocrinol Metab*. 302 (11); E1343-1351.

Pope Z, Gao Y, Bolter N, Pritchard M. (2015). Validity and reliability of eating disorder assessments used with athletes: a review. *J Sports Sci.* 4(3):211-21.

Position of the American Dietetic Association: (2001). Nutrition intervention in the treatment of anorexia nervosa, bulimia nervosa, and eating disorders not otherwise specified (EDNOS), J. Am. Diet. Assoc., 101(7), 810-819.

Rhea DJ, Jambor EA, Wiginton K. (1996). Preventing eating disorders in female athletes, *Journal of Physical Education, Recreation & Dance*. 67(4); 66-68.

Samur G. (2008). Vitaminler Mineraller ve Sağlığımız, Birinci Basım, Ankara, Klasmat Matbaacılık, Sağlık Bakanlığı Yayın No: 727.

Sarıdağ DB. (2014). Doğu anadolu bölgesinde yaşayan adolesan ve yetişkinlerin beslenme alışkanlıkları ile yeme tutum ve davranışlarının

belirlenmesi. Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek lisans tezi. Ankara.

Sen CK, Nair S, Bagchi D. (2013). Nutrition and Enhanced Sports Performance:Muscle Building, Endurance, and Strength. Amsterdam: AcademicPress.

Sevinçer G, Konuk N. (2013). Emosyonel yeme. (InTurkish). Journal of Mood Disorders,3(4), 171-178.

Smolak L, Levine MP, Schermer F. (1999). Parental input and weight concerns among elementary school children. *Int J Eat Disord*. 25(3):263-271.

Steinhausen HC, Seidel R, Metzke CW. (2000). Evaluation of treatment and intermediate and long-term outcome of adolescent eating disorders, *Psychol. Med*. 30; 1089-1098.

Thompson RA, Sherman R. (2014). Reflections on athletes and eating disorders. J Sport Exerc Psychol. 15(6):569-34.

Tozzi F, Sullivan PF, Fear JL, McKenzie J, Bulik CM. (2003). Causes and recovery in anorexia nervosa: the patient's perspective, *Int J Eat Disord*. 33; 143-154.

Trakman GL, Adrienne F, Russell H, Regina B. (2017). The nutrition for sport knowledge questionnaire (NSKQ): development and validation using classical test theory and Rasch analysis. Trakman et al. *Journal of the International Society of Sports Nutrition*, 14, 26 DOI 10, 1186 s.12970-017-0182.

Tuzgöl T, Emiroğlu E, Güneş FE. (2018). Atletlerde yeme bozuklukları. Turkiye Klinikleri J Sports Sci. 10(2):88-96.

Williams C, Devlin JT. (1992). Foods Nutrition and Sports Performance, E&FN Spon, London.

Yücel, B. (2009). Estetik Bir Kaygıdan Hastalığa Uzanan Yol. Klinik Gelişim. 22(4): 9-44.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-5

SPOR & ÇOCUK SAĞLIĞI

Yazar

Doktorant. Alişan YAVUZ [1]

29. Bölüm

[1] Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Burdur/TÜRKİYE.
https://orcid.org/000-0003-0842-3123
alisanyavuz32@gmail.com

Bek, N. (2008). Fiziksel Aktivite ve Sağlığımız. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Bölümü. Sağlık Bakanlığı Yayın No: 730. 1. Basım. Şubat. Ankara.

Çamlıyer, H., & Çamlıyer, H. (1997). Çocuk Hareket Eğitimi ve Oyun. İzmir: Can Ofset Yayıncılık.

Çavuşoğlu, H. (2011). Çocuk Sağlığı Hemşireliği. Genişletilmiş 10. Baskı. Ankara: Sistem Ofset Basımevi. s.67.

Çelik, A., & Şahin, M. (2013). Spor ve çocuk gelişimi. International Journal of Social Science, 6(1), 467-478.

Çoban, B., & Devecioğlu, S. (2011). Antrenörler ve Öğretmenler İçin Top ile Oynanan Eğitsel Oyunlar. Ankara: Nobel Yayınevi, 1-9.

Daniels, S. R., Arnett, D. K., Eckel, R. H., et al. (2005). Overweight in children and adolescents: pathophysiology, consequences, prevention, and treatment. Circulation, 111(15), 1999-2012.

Dietz, W. H. (2004). Overweight in childhood and adolescence. New England Journal of Medicine, 350(9), 855-857.

Doğruel, D., Altıntaş, D.U., & Yılmaz, M. (2018). Astımlı çocuklarda fiziksel egzersizin klinik ve fonksiyonel parametrelere etkisi. Cukurova Medical Journal, 43(2), 457-462.

Economos, C.D., Bakun, P.J., Herzog, J.B., et al. (2014). Children's perceptions of weight, obesity, nutrition, physical activity and related health and socio-behavioural factors. Public health nutrition, 17(1), 170-178.

Faigenbaum, A. D., Stracciolini, A., & Myer, G. D. (2011). Exercise deficit disorder in youth: a hidden truth. Acta Paediatrica, 100(11), 1423-1425.

GINA (2020). from: http://www.ginasthma.org/GINA-Report-Global-Strategy-for-Asthma Management-and-Prevention. (Erişim Tarihi 15.12.2020).

GÜVEN, Ö. (2006). Beden eğitimi ve spora katılımda aile faktörü. Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, 10(10), 81-90.

İlhan, L. (2010). Hareketsiz yaşamlar kültürü ve beraberinde getirdikleri. Verimlilik Dergisi, 2010(3), 195-210.

Koçyiğit, S., Tuğluk, M. N., & Kök, M. (2007). Çocuğun gelişim sürecinde eğitsel bir etkinlik olarak oyun. Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi, (16), 324-342.

Kumar, S., & Kelly, A. S. (2017, February). Review of childhood obesity: from epidemiology, etiology, and comorbidities to clinical assessment and treatment. In Mayo Clinic Proceedings (Vol. 92, No. 2, pp. 251-265). Elsevier.

Llewellyn, A., Simmonds, M., Owen, C. G., & Woolacott, N. (2016). Childhood obesity as a predictor of morbidity in adulthood: a systematic review and meta-analysis. Obesity reviews, 17(1), 56-67.

Meydanlıoğlu, A. (2015). Çocuklarda fiziksel aktivitenin biyopsikososyal yararları. Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar, 7(2), 125-135.

Murathan, T. ve Orak, G. (2017). Ardahan'da Çocuk Oyunları ve Spor Kültürü. Ankara: Spor Yayınevi ve Kitabevi. 8-9.

Muratlı, S. (1997). Çocuk ve Spor. Ankara: Bağırgan Yayınevi.

Muratlı, S. (2003). Çocuk ve Spor Antrenman Bilimi Yaklaşımıyla. Nobel Basımevi, 1, 201-219.

O'Dwyer, M. V., Fairclough, S. J., Knowles, Z., & Stratton, G. (2012). Effect of a family focused active play intervention on sedentary time and physical activity in preschool children. International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity, 9(1), 117.

Ram, F. S., Robinson, S. M., & Black, P. N. (2000). Effects of physical training in asthma: a systematic review. British Journal of Sports Medicine, 34(3), 162-167.

Saygın, Ö., Polat, Y., & Karacabey, K. (2005). Çocuklarda hareket eğitiminin fiziksel uygunluk özelliklerine etkisi. Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Tıp Dergisi, 19(3), 205-212.

Slutzky, C. B., & Simpkins, S. D. (2009). The link between children's sport participation and self-esteem: Exploring the mediating role of sport self-concept. Psychology of Sport and Exercise, 10(3), 381-389.

Stracciolini, A., Myer, G. D., & Faigenbaum, A. D. (2013). Exercise-deficit disorder in children: are we ready to make this diagnosis?. The Physician and sportsmedicine, 41(1), 94-101.

Şirinyıldız, F., Cesur, G., Alkan, A., & Ek, R. O. (2017). Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin vücut kitle indeksi farkındalığının belirlenmesi. Smyrna Tıp Dergisi (2).

T.C. Sağlık Bakanlığı (2015). Çocukluk Çağı Diyabeti Eğitimci Rehberi. https://hsgm.saglik.gov.tr/depo/birimler/saglikli-beslenme-hareketli-

hayat-db/Diyabet/diyabet-rehberleri/Cocukluk-Cagi-Diyabeti-Egitimci-Rehberi.pdf (Erişim Tarihi 16.12.2020).

T.C. Sağlık Bakanlığı (2019). Türkiye Beslenme ve Sağlık Araştırması (TBSA). https://hsgm.saglik.gov.tr/depo/birimler/saglikli-beslenme-hareketli-hayat-db/Yayinlar/kitaplar/TBSA_RAPOR_KITAP_20.08.pdf (Erişim Tarihi 18.12.2020).

Tarakcı, E., Hüseyinsinoğlu, B. E., & Çiçek, A. (2016). Çocuklarda fiziksel inaktivite, obezite ve koruyucu rehabilitasyon yaklaşımları. Türkiye Klinikleri Sağlık Bilimleri Dergisi, 1(2), 111-118.

Taşkın, G., & Özdemir, F. N. Ş. (2018). Çocuklarda egzersizin önemi. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 23(2), 131-141.

Tuğrul, B. (2010). Oyun temelli öğrenme. Okul öncesinde özel öğretim yöntemleri, Ankara: Anı Yayıncılık, 35-76.

Türkiye Fiziksel Aktivite Rehberi (2014). Türkiye Halk Sağlığı Kurumu. Ankara: Sağlık Bakanlığı Yayın No:940.

UNICEF. (2013). The State of the World's Children https://www.unicef.org/sowc2013/report.html (Erişim Tarihi 16.12.2020).

World Health Organization (WHOb). (2020). https://www.who.int/maternal_child_adolescent/topics/child/development/en/ (Erişim Tarihi 15.12.2020).

Yaman, Ç., & Sarı, S. Ç. (2019). Okul öncesi çocuklarda egzersiz ve sağlık ilişkisi. Her Yönüyle Spor, 161.

Yayan, E. H. (2020). 8. Ünite: COVID-19 çocuk sağlığı ve bakımı. Yeni Koronavirüs Hastalığının Toplum Üzerine Etkileri, 76.

Yüzgül, A., & Müniroğlu, S. (2001). Ankara'da özel bir okulda 7-12 yaş grubu çocukların fiziksel özelliklerinin incelenmesi. 3. Uluslararası Akdeniz Spor Bilimleri Kongresi, 343-35

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-5

SPOR & UYKU KALİTESİ

Yazar

Dr. Hasan ABANOZ [1]

30. Bölüm

[1] Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Çanakkale/TÜRKİYE.
https://orcid.org/0000-0002-4415-6723
abanoz.hasan@comu.edu.tr

Sonuç olarak, sporun uyku kalitesi üzerindeki etkisi incelendiğinde; epidemiyolojik ve deneysel araştırma sonuçlarının birbirleriyle tutarsız olduğu görülmektedir. Epidemiyolojik araştırma sonuçları genel olarak sporun uyku kalitesini arttırdığını göstermektedir. Deneysel çalışmaların bu görüşü tam olarak desteklememesi; araştırmalardaki yöntem, kişinin yaşı, cinsiyeti, spor yapılan ortam, harcanan enerji miktarı, fiziksel uygunluk, egzersizin türü, süresi, yoğunluğu, zamanı ve uyku sağlığı gibi katılımcılar arasındaki farklılıklardan kaynaklanmış olabileceği düşünülmektedir. Dolayısıyla spor ile uyku kalitesi arasındaki ilişkininin; farklı demografik özelliklere sahip daha fazla katılımcı üzerinde, klinik ortamlarda deney ve kontrol gruplu araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Sağlıklı yaşam ve kaliteli bir uyku için egzersizlerin bilinçli ve düzenli olarak uygulanması önerilmektedir.

BÖLÜM KAYNAKLARI

Abanoz, H. (2020). Sporcu ve Sedanterlerde Masajın Yaşam ve Uyku Kalitesi Üzerine Etkisi. (Doktora Tezi) Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Beden Eğitimi Öğretmenliği Anabilim Dalı. Sakarya.

Aktaş, H., Şaşmaz, C. T., Kılınçer, A., Mert, E., Gülbol, S. ve ark. (2015). Yetişkinlerde Fiziksel Aktivite Düzeyi ve Uyku Kalitesi İle İlişkili Faktörlerin Araştırılması. Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 8(2), 60-70.

Ayar, S. (2017). Milli kürekçiler ile sedanter bireylerde algılanan ve ölçülen gerçek uyku kalitesinin karşılaştırılması. (Yüksek lisans tezi). Düzce Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Düzce.

Bek, N. (2008). Fiziksel Aktivite ve Sağlığımız. Hacettepe Üniversitesi-Sağlık Bilimleri Fakültesi Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Bölümü, Sağlık Bakanlığı Yayın No: 730 ISBN: 978-975-590-246-3. Ankara.

Çömez, U., Çebi, M. (2020). Spor Yapma Alışkanlığının Uyku Kalitesine Etkisi. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi Cilt: 13, Sayı: 71, 1123-1130.

Demir, M., Filiz, K. (2004). Spor Egzersizlerinin İnsan Organizması Üzerindeki Etkileri. Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi, Cilt 5, Sayı 2, 109-114.

Dunning, E., Malcolm, D., Waddington, I. (2004). Sport Histories: Figurational Studies in the Development of Modern Sports. London: Routledge.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi (2016). Günlük Hayatımız ve İş Sağlığı Güvenliği Rehberi. İBB Basımevi, İstanbul.

Kaynak, H. (2003). Uyku Uyuyamamak Mı Uyanamamak Mı? Doğan Kitapçılık A.Ş., 2. Baskı, İstanbul.

Kurt, C., Pekünlü, E., Atalağ, O., Çatışkaş, F. (2014). Tam ve Kısmi Uyku Yoksunluğunda Performans. CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 5(2), 70-76.

Kurt, S., Enç, N. (2013). Yoğun Bakım Hastalarında Uyku Sorunları ve Hemşirelik Bakımı. Türk Kardiyovasküler Hemşirelik Dergisi, 4(5), 1-8, DOI:10.5543/khd.2013.001.

Kyle DG. (2015). Sport and Spectacle In The Ancient World (2nd. Ed). New York: John Wiley& Sons, İnc.

Lawrence, J. E., Steven, M. (2007). Harvard Tıp Okulu'nun Kılavuzluğunda İyi Bir Gece Uykusu. Acıbadem Sağlık Grubu ve Optimist Yayınları, 1. Baskı, İstanbul. Limited. New York.

Özen, G. (2019). Dağ Bisikletçilerin Fiziksel ve Fizyolojik Özelliklerinin Saha Performans Parametrelerine Etkisi. Cengiz AKALAN (Ed.), Efeakademi Yayınları. İstanbul.

Öztürk, A., Sezer, T. A., Tezel, A. (2018). İlkokul Öğrencilerinin Uyku Ve Televizyon İzleme Alışkanlıklarının Değerlendirilmesi. Journal of Turkish Sleep Medicine, 5, 73-80.

Robinson J, Elkan R. (1996). Health needs assessment: theory and practice. London: Churchill Linvingstone,

Sağınç, S., Demİrcİ, N., Karaca, A. (2020). Ev Hanımlarının Fiziksel Aktivite Şiddeti ve Alanlarına Göre Enerji Harcaması, Adım Sayısı ve Oturma Süresi. Spor Bilimleri Dergisi, 31 (2), 54-68. DOI: 10.17644/sbd.705795

OBEZİTE'YE ÇOK YÖNLÜ BAKIŞ

EDİTÖR
Ilgım DURMUŞ

YAZARLAR
Ali DURMUŞ
Nilüfer SAATCİOĞLU TINKIR

EFEAKADEMİ YAYINLARI

Obezite'ye Çok Yönlü Bakış

Editör: Ilgım DURMUŞ ORCID (0000-0003-3915-7315)
Yazar: Ali DURMUŞ ORCID (0000-0002-2577-5406)
Yazar: Nilüfer SAATCİOĞLU TINKIR ORCID (0000-0002-8049-1801)

ISBN: 978-625-7119-18-4

1. Baskı: Temmuz 2020

Bu eserin; yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARI'na aittir.
EFE AKADEMİ YAYINLARI bir OFİS 2005 kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI

DURMUŞ, Ilgım - DURMUŞ, Ali - SAATCİOĞLU TINKIR, Nilüfer
Obeziteye Çok Yönlü Bakış
1. Basım, 212 s., 135 x 210 mm. Kaynakça var, Dizin yok.

Kapak ve İç Tasarım: Polaris Reklam Ltd. Şti.
1203/1 Sk. No: 9 D. 201 Halkapınar Konak-İZMİR
0 232 458 32 32 - info@polarisreklam.com

Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 482 22 00
www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsiçi Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13
www.ofis2005.com

OBEZİTE'YE ÇOK YÖNLÜ BAKIŞ

Ali Durmuş

Nilüfer Saatcioğlu Tınkır

EFEAKADEMİ YAYINLARI

İÇİNDEKİLER

BÖLÜM 1. Obezite ve Benlik 1

BÖLÜM 2. Obezitenin Kapsamı 7

2.1. Obezite 8

2.2. Obezitenin Epidemiyolojisi..... 10

2.3 Obezitenin Etiyolojisi.....11

2.4. Obeziteye Yol Açan Faktörler 13

2.4.1. Obezite ile Beslenme Alışkanlıkları ve Fiziksel Aktivitenin İlişkisi 13

2.4.2. Obezite ile Yaşam Tarzı ve Sosyo-Ekonomik Durum İlişkisi..... 14

2.4.3. Obezite ile Sigara ve Alkol Faktörünün İlişkisi 18

2.4.4. Kullanılan İlaçların Obezite Üzerinde Etkisi 19

2.4.5. Genetik Faktörlerin Obezite Üzerinde Etkileri 20

2.4.6. Yaş Faktörü ile Obezite Arasında İlişki 21

2.4.7. Cinsiyet Faktörü ile Obezite Arasında İlişki 22

BÖLÜM 3. Obezite ve Genetiğin İlişkisi..... 27

3.1 Genetiğin Hastalıklarla İlişkisi..... 30

3.2 Obezitenin Monogenik Formu 32

3.3. Obezitenin Poligenik Formu 38

3.4. Gelecekteki Genetik Çalışmaları..... 39

BÖLÜM 4. Obezite ve Psikoloji..... 41

4.1 Psikolojinin Yeme Davranışındaki Etkileri 44

4.2. Psikolojinin Yeme Davranışlarındaki Fizyolojik Etkileri 48

4.3. Obez Bireylerde Diğer Psikolojik Etkiler 50

4.4. Benlik Saygısı Nedir? 51

4.4.1. Benlik Saygısı Bencillik Midir? 55

4.4.2. Benlik Saygısı Yüksek ve Düşük Kişiler 57

4.4.3. Benlik Saygısına İlişkin Kuramlar 58
4.4.4. Benlik Saygısının Bireyin Yaşam Sürecindeki Yeri 60
4.5. Obezitenin Toplumdaki Psikolojik Yeri 64
BÖLÜM 5. Obezitenin Sıklık Düzeyi ve Yaygınlığı 69
BÖLÜM 6. Obezite Türleri ve Ölçümünde Kullanılan Yöntemler 73
6.1. Obezitenin Ölçülmesinde Kullanılan Beden Kitle İndeksi (BKI) 75
6.2. Vücut Ağırlığı ve Yaş 77
6.3. Vücuttaki Yağlanma Oranı 78
6.4. Yağsız Vücut Kitlesinin Belirlenmesi 79
BÖLÜM 7. Obezite Tedavisinde Kullanılan Yöntemler 81
7.1. Tıbbi Beslenme Ve Diyet 83
7.2. Fiziksel Aktivite ve Egzersiz 85
7.3. Farmakolojik Tedavi 85
7.4. Endoskopik Müdahaleler 93
7.4.1 Mide Balonu 93
7.4.2 Mide Botoksu 96
7.5. Cerrahi Müdahale 96
BÖLÜM 8. Bariatrik Cerrahi 99
8.1. Obezite ve Bariatrik Cerrahide Tarihsel Süreç 100
8.2. Bariatrik CerrahiYöntemleri 105
8.2.1. Sleeve Gastrektomi (Tüp Mide Ameliyatı) 106
8.2.2. Roux-En -Y Bypass (Mide Bypass Ameliyatı) 109
8.2.3. Mini Gastrik Bypass 111
8.2.4. Biliopankreatik Derivasyon 113
8.2.5. Biliopankreatik Derivasyon / Duodenal Switch (Bpd/Ds) 114
8.2.6. Cerrahi Plikasyon 114
8.2.7. Sadı-S (Loop Duodenal Switch) 115
8.2.8. Transit Bipartisyon 116

BÖLÜM 9. Bariatrik Yöntemlerde Tartışmalar 121

BÖLÜM 10. Bariatrik Cerrahi Sonrası Ortaya Çıkan Kazanımlar ve Komplikasyonlar 127

10.1 Bariatrik Cerrahi Sonrası Kazanımlar 128

10.2 Bariatrik Cerrahi Sonrası Görülen Komplikasyonlar 131

10.2.1 Erken Süreli Komplikasyonlar 136

10.2.2 Uzun Süreli Komplikasyonlar 139

BÖLÜM 11. Obezite Cerrahisinde Bir Diyetisyen Gözüyle Beslenme 145

BÖLÜM 12. Obezite ile Mücadelede Öneriler 157

KISALTMALAR 168

TEMEL KAVRAMLAR 169

KAYNAKÇA 171

TABLO LİSTESİ

Tablo 2.1. Obeziteye sebep olan ilaçlar 20

Tablo 2.2. Yaşlara ve yıllara göre kilo ortalamaları.....22

Tablo 2.3. Beden kitle indeksinin cinsiyete göre dağılımı 24

Tablo 6.1. Beden kitle indeksine göre obezite sınıflandırması.....76

Tablo 6.2 Cinsiyete göre bel çevresi ölçümünde risk düzeyleri.....78

Tablo 8.1. Asmb tecrübe kazanım tablosu.....108

Tablo 10.1. Ameliyattan sonraki obez hastaların psikolojik ve cinsel durumları.....129

Tablo 10.2. Ameliyat olmuş obez hastaların yaşam kalitesi durumları 130

Tablo 10.3. Amerika birleşik devletindeki revizyon ameliyatları oranları 134

RESİM LİSTESİ

Resim 3.1. Model fare üzerinde yapılan leptin çalışması.....33

Resim 3.2. Çalışma esnasında ghrelin ekspresyon seviyesini ölçmek için mideden alınan örnekler 38

KAYNAKÇA

1. Bevegni, C., & Adami, G.F. (2003). Obesity and obesity surgery in ancient Greece. Obesity Surgery. 13, 808–809.

2. WHO (2017). "Taking Action on Childhood Obesity"

3. Orhan, Y., & Bozbora, A. (2008). Obezite. Medikal ve Cerrahi Tedavisi.1. Baskı.İstanbul: Medikal Yayıncılık, 289.

4. Tınkır, N. S., & Eskici, M. (2018). Examining the self-esteem of individuals who decided to undergo obesity operation (bariatric surgery). Journal of Studies in Social Sciences and Humanities, 4(3), 47-56.

5. SB.(Sağlık Bakanlığı). (2014). Türkiye'de Obezite Tedavisinde Obezite Cerrahisinin Yeri. Sağlık Teknolojisi Değerlendirme Daire Başkanlığı Yayını. Ankara.

6. Antipatis, V. J., & Gill, T. P. (2001). Obesity As a Global Problem. International Textbook of Obesity, Edited by Per Bjorntorp. 1, 1-22.

7. Kaner, G. (2013). Hafif Şişman ve Şişman Kadınlarda Demir Yetersizliği Anemisi, Beslenme Örüntüsü ile Kronik İnflamasyon Belirteçleri ve Diyet Tedavisinin Etkinliğinin Belirlenmesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.

8. Aslan, E., Sipahi, M., & Talih, T. (2018). Uyku Hastalıkları Özel Sayı. Bozok Tıp Dergisi. 58-60.

9. OECD Health Statistics 2017.

10. Field, A. E., Barnoya, J., Colditz, G. A. (2003). Obezitenin Epidemiyolojisi, Sağlık ve Ekonomi Üzerindeki Etkileri. A. Saçıkara, ve A. M. Yılmaz (çev.), Obezite Tedavisi.

11. WHO (World Health Organization). (2018a). "Body mass index-BMI".

12. Eheman, C., Henley, SJ, Ballard, Barbash, R., Jacobs, EJ, Schymura, MJ, Noone, AM, ... ve Jemal, A. (2012). 1975-2008 yılları arasında, kanserin durumu hakkındaki Millet Yıllık Raporu, fazla kilo ve yeterli fiziksel aktivite eksikliği ile ilişkili kanserleri içermektedir. Cancer , 118.9, 2338-2366.

13. WHO (World Health Organization). (2013). Obesity and Overweight Fact, Sheet,311.

14. Sağlık Bakanlığı, (2016), Obezitenin Nedenleri. Türkiye Halk Sağlığı Kurumu.

15. TNSA (Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması), 2013. Ana Rapor.

16. Memiş, E. (2004). Üniversite Öğrencilerinde Şişmanlık (Obezite) Durumu ve Diyet Ürünleri Kullanmaları Üzerinde Bir Araştırma. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi.

17. Demirel, H., Özmert, E., Kayıhan, H., & Doğan, A. (2014). Türkiye Fiziksel Aktivite Rehberi. Ankara: T.C. Sağlık Bakanlığı Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Yayınları.

18. Gnavi, R., Spagnoli, T. D., Galotto, C., Pugliese, E., Carta, A., & Cesari, L. (2000). Socioeconomic Status, Overweight and Obesity İn Prepuberal Children: A Study İn An Area Of Northern Italy. European Journal of Epidemiology. 16, 797-803.

19. Çayır, A., Atak, N., & Köse, S. K. (2011). Beslenme ve Diyet Kliniğine Başvuranlarda Obezite Durumu ve Etkili Faktörlerin Belirlenmesi. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası. 64.1, 13-19.

20. Bakhshi, E., Eshraghian, M. R., Mohammad, K., Foroushani, A. R., Zeraati, H., & Fotouhi, A. (2008). Sociodemographic and Smoking Associated With Obesity in Adult Women in Iran: Results from the National Health Survey. Journel of Public Health. 30, 429-435.

21. Bağrıaçık, N., Görpe, U., Yiğit, H., Karaoğlu, N., Oğuz, A., Yumuk, V., Yıldız, C., Kaynak, H., & Arslan, P. (2003). Diyabet ve Obezite Eğitim Kursu Notları. İstanbul: Türk Diyabet Cemiyeti-Türkiye Obezite Araştırma Derneği Türk Diyabet ve Obezite Vakfı.

22. Anderson, P. M., & Butcher, Kristin, F. (2006). Childhood Obesity: Trends and Potential Causes. The Future Of Children. 16.1, 19-45

23. TÜİK, (2017), Türkiye Sağlık Araştırması. Sayı.24573.

24. Beyaz B, Koç A. (2009). Obezitenin Ekonomisi: Güncel Durum, Mücadele Politikaları ve Ekonomik Analizler. Econ Anadolu, 17-19 Haziran 2009, Eskişehir.

25. Kundakçı, H. A. (2005). Üniversite Öğrencilerinin Yeme Tutumları, Benlik Algısı, Vücut Algısı ve Stres Belirtileri Açısından Karşılaştırılması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: T.C. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı.

26. Ünal, G. (2004). Bir Grup Üniversiteli Gençte Çekingenlik, Aleksitimi ve Benlik Saygısının Değerlendirilmesi. Klinik Psikiyatri. 7.4, 215-222.

27. Gürel, F. S & İnan, G. (2001). Çocukluk Çağı Obezitesi Tanı Yöntemleri, Prevalansı ve Etyolojisi. Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi. 2.3, 39-46.

28. Bozbora, A. (2002). Obezite ve Tedavisi. İstanbul: Nobel Tıp Kitapevleri.

29. Semerci, C. N. (2004). Obezite ve Genetik. Gülhane Tıp Dergisi. 46.4, 353-359.

30. Xia, Q., & Grant, S.F. (2013).The genetics of human obesity. Ann N Y Acad Sci. 1281(1), 178-90.

31. Vaira, S., Yang, C., McCoy, A., Keys, K., Xue, S., Weinstein, E. J., ... & Cui, X. (2012). Creation and preliminary characterization of a leptin knockout rat. Endocrinology, 153(11), 5622-5628.

32. Brabant, G., Horn, R., Von Zur Mühlen, A., Mayr, B., Wurster, U., Heidenreich, F., ... & Feldt-Rasmussen, U. (2000). Free and protein bound leptin are distinct and independently controlled factors in energy regulation. Diabetologia, 43(4), 438-442.

33. Huszar, D., Lynch, C. A., Fairchild-Huntress, V., Dunmore, J. H., Fang, Q., Berkemeier, L. R., ... & Smith, F. J. (1997). Targeted disruption of the melanocortin-4 receptor results in obesity in mice. Cell, 88(1), 131-141.

34. Ho, G., & MacKenzie, R. G. (1999). Functional characterization of mutations in melanocortin-4 receptor associated with human obesity. Journal of Biological Chemistry, 274(50), 35816-35822.

35. Kojima, M., Hosoda, H., Date, Y., Nakazato, M., Matsuo, H., &Kangawa,K.(1999).Ghrelin is a growth-hormone-releasing acylated peptide from stomach. Nature, 402(6762), 656-660.

36. Kojima, M., Hosoda, H., Matsuo, H., & Kangawa, K. (2001). Ghrelin: discovery of the natural endogenous ligand for the growth hormone secretagogue receptor. Trends in Endocrinology & Metabolism, 12(3), 118-122.

37. Sun, Y., Butte, N. F., Garcia, J. M., & Smith, R. G. (2007). Characterization of adult ghrelin and ghrelin receptor knockout mice under positive and negative energy balance. Endocrinology, 149(2), 843-50.

38. Durmus, A., Durmus, I., & Abahuni, M. (2017). Effect of Resected Gastric Fundus Fat on Ghrelin Tissue Levels: A Prospective Study. Chirurgia (Bucur), 112, 33-38.

39. Sullivan, K. A. (2001). The Clinical Features of Binge Eating Disorder and Bulimia Nervosa: What Are The Differences? Canadian Journal Of Counselling/ Revue Canadienne De Counseling. 35.4, 315-328.

40. Freud, S. (1993). Davranış Bozuklukları ve Tedavisi. E. Sarıoğlu (çev.), 2. Baskı. İstanbul: Düşünen Adam Yayınları.

41. Deveci, A., Demet, M. M., Özmen, B., Özmen, E., & Hekimsoy, Z. (2005). Obez Hastalarda Psikopatoloji, Aleksitimi ve Benlik Saygısı. Anadolu Psikiyatri Dergisi. 6, 84-91.

42. Sevinçer, G. M., & Konuk, N. (2013). Emosyonel Yeme. Journal of Mood Disorders. 3.4, 171-178.

43. Stunkard, J. A., Grace, J. W., &Wolff G. H. (1955). A pattern of food intake among certain obese patients. The American Journel of Medicine, 19.1, 78–86.

44. Akın, A., Yıldız, B., & Özçelik, B. (2016). Duygusal Yeme Ölçeğinin Türkçe Versiyonunun Geçerlik Ve Güvenirliği. Journal Of International Social Research, 9(44).

45. Werrij, M. Q., Mulkens, S., Hospers, H. J., & Jansen, A. (2006). Overweight and Obesity: The Significance of A Depressed Mood. Patient Education and Counseling. 62, 126–131.

46. Sevinçer, G. M., Konuk, N., İpekçioğlu, D., Crosby, R. D., Cao, L., Coskun, H., & Mitchell, J. E. (2017). Association Between Depression and Eating Behaviors Among Bariatric Surgery Candidates İn A Turkish Sample. Eating and Weight Disorders-Studies on Anorexia, Bulimia and Obesity. 22.1, 117-123.

47. Wadden, T.A., & Stunkard,A. J. (2003). Obezite El kitabı. (Ed.) M. Kahramanoğlu.İstanbul: And Danışmanlık Eğitim ve Yayıncılık, 3-18.

48. Sylvia, R., & Karasu, M. D. (2012). Of Mind and Matter: Psychological Dimensions İn Obesity. American Journal of Psychotherapy. 66.2, 111- 128.

49. Faith, M. S., Matz, P. E., & Jorge, M. A. (2002). Obesity–Depression Associations İn The Population. Journal of Psychosomatic Research. 53.4, 935-942.

50. Rosenberg, M. (1989). Society And The Adolescent Self-İmage. Princeton University Press, 1965.

51. L'Ecuyer, R. (1994). Le Developpement du Concept de Soi, de l'enfance a la Vieillesse. Montreal: Presses de l'Universite de Montreal.

52. Cast, A., D., & Burke, P. J. (March 2002). A Theory of Self-Esteem. The University of North Carolina Press Social Forces 80.3, 1041-1068.

53. Legendre, R. (2006). Dictionnaire Actuel De L'education. 3. Baskı. Paris: Guerin.

54. Bem, D. J., & Mcconnell, H. K. (1970). Testıng The Self-Perceptıon Explanatıon of Dıssonance Phenomena: On The Salıence of Premanıpulatıon Attıtudes. Journal Of Personality And Social Psychology. 14(1), 23-31.

55. Saygılı, G., Kesecioğlu, İ. T., & Kırıkta, H. (2015). Eğitim Düzeyinin Benlik Saygısı Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi. Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi. 4.2, 210-217.

56. Pullmann, H., & Allik, J., (2000). The Rosenberg Self-Esteem Scale: Its Dimensionality, Stability and Personality Correlates In Estonian. Personality and Individual Differences. 28, 701-715.

57. Baumeister, R. F., Campbell, J. D., Krueger, J. I. & Vohs, K. D. (2003). Does High Self-Esteem Cause Better Performance, Interpersonal Success, Happiness, Or Healthier Lifestyles? Psychological Science in the Public Interest. 4, 1-44.

58. Harputlu, D. (2005). Kadın Mahkûmlarda Benlik Saygısı ve Kendi Kendine Meme Muayenesi İlişkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

59. Jung, C. G. (1992). Two Essays on Analytical Psychology. London: Routledge.

60. Jourard, SM ve Secord, PF (1955). Vücut - kataksisi ve kişiliği. İngiliz Psikoloji Dergisi , 46 (2), 130-138.

61. Özen, Y. (2014). Kendilik, Kendilik Algısı ve Kendilik Algısına Bağlı Psikosomatik Bozukluklara Sosyal Psikolojik Bir Bakış. Akademik Bakış Dergisi. 40.

62. Armağan,A. (2013). Obez Kadınlarda Benlik Saygısının Beden İmgesi Üzerindeki Etkisinde Biçimleyici Değişkenlerin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

63. Arslan, C., & Ceviz, D. (2007). Ev Hanımı ve Çalışan Kadınların Obezite Prevalansı ve Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışlarının Değerlendirilmesi. Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi. 21.5, 211-220.

64. Bayraktar, E.(1995). Obezitenin Psikolojik Yönleri. Nobel Tıp Kitap Evleri, 107-137.

65. Popkin, B. M. (1994). The nutrition transition in low-income countries: an emerging crisis. Nutrition reviews, 52(9), 285-298.

66. Gümüşler, A. (2006). Rize İli Çayeli ilçesindeki Lise Öğrencilerinde Obezite Sıklığı ve Beslenme Alışkanlıkları. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Trabzon: Karadeniz Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Halk Sağlığı Ana Bilim Dalı.

67. Erkol, A., & Khorshıd L. (2004). Obezite; Predispozan Faktörler ve Sosyal Boyutun Değerlendirilmesi. Tepecik Hastanesi Dergisi. 14.2, 101-109.

68. Chan, R., & Woo, J. (2010). Prevention of Overweight and Obesity: How Effective is The Current Public Health Approach. International Journal of Environmental Research and Public Healt. 7, 765-783. Hong-Kong.

69. Yavuz, R., Yavuz, D., & Tontuş, H. Ö. (2012). Artan Mortalite ve Morbidite Nedeni Olarak Kardiyovasküler Risk Faktörlerine Sistematik Yaklaşım. Journal of Experimental and Clinical Medicine Deneysel ve Klinik Tıp Dergisi. 30, 47-53.

70. Flegal, K. M., Carroll, M. D., Kit, B. K. & Ogden, C. L. (2012). Prevalence of Obesity and Trends in The Distribution of Body Mass İndex Among US Adults, 1999-2010. Jama. 307, 491-497.

71. TÜİK, (2016), Türkiye Sağlık Araştırması.

72. İşeri, A., & Arslan N. (2008). Obesity İn Adults İn Turkey: Age and Regional Effects. European Journal of Public Health. 19.1, 91–94.

73. WHO (World Health Organization). (2007). The Challenge Of Obesity İn The WHO European Region And The Strategies For Response, Ed. Francesco Branca, Haik Nikogosian ve Tim Lobstein, Denmark.

74. Arslan, P., Samur, G., Yıldız, E., Mercanlıgil S. M., & Köksal, G. (18-20 Mayıs 2004). 5-20 Yaş Grubu Çocuk ve Adolesanların Bazı Antropometrik Ölçümleri ile Beslenme Alışkanlıklarının Değerlendirilmesi. 3.Ulusal Obezite Kongresi. Belek-Antalya.

75. Sur, H., Kolotourou, M., Dimitriou, M., Kocaoglu, B., Keskin, Y., Hayran, O., & Manios, Y. (2005). Biochemical and Behavioral İndices Related To BMI İn Schoolchildren İn Urban Turkey. Preventive Medicine, 41.2, 614-621.

76. Manios, Y., Kolotourou, M., & Moschonis, G. (2005). Macronutrient İntake, Physical Activity, Serum Lipids and İncreased Body Weight İn Primary Schoolchildren İn İstanbul. Pediatrics International. 47.2, 159-166.

77. Ayrancı, U., Erenoğlu, N., & Son, O. (2010). Eating Habits, Lifestyle Factors, and Body Weight Status Among Turkish Private Educational İnstitution Students. Nutrition. 26.7, 772–778.

78. Yuca, S. A., Yılmaz, C., Cesur, Y., Doğan, M., Kaya, A., & Baflaranoğlu,M. (2010). Prevalence of Overweight and Obesity in Children and Adolescents in Eastern Turkey. Journal of Clinical Research in Pediatric Endocrinology. 2.4, 159-163.

79. Dündar, C., & Öz, H. (2012). Obesity-Related Factors İn Turkish School Children. The Scientific World Journal. 1-5.

80. Özgür, G., Gümüş, A. B., ve Palaz, C. (2008). Obez Bireylerin Depresif Belirti Düzeylerinin ve Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi. Journal of Anatolia Nursing and Health Sciences. 11,3.

81. Dong ,C., Sanchez, L.E., & Price, R.A. (2004). Relationship of Obesity to Depression: A Family-Based Study. International Journal of Obesity 28,790-795.

82. WHO (World Health Organization). (2018b). "Global Strategy on Diet, Physical Activity and Health".

83. Schienkiewitz, A., Mensink, G. B. M., Kuhnert, R., & Lange, C.(2017). Overweight and Obesity Among Adults in Germany. Journal of Health Monitoring. 2.2, 20-27, Germany: Berlin.

84. Özarmağan, S., & Bozbora A. (2008). Obezitenin Tanımı ve Temel Bilgiler. Y.Orhan ve Bozbora A. (Ed.). Obezite Medikal ve Cerrahi Tedavisi içinde. İstanbul: Medikal Yayıncılık, 2008, 289.

85. Shaw, K., O'Rourke, P., Del Mar, & C., Kenardy, J. (2006). Psychological İnterventions For Overweight Or Obesity. Cochrane Database of Systematic Reviews. 4, 1-62.

86. "Birinci Basamakta Obeziteye Yaklaşım," Ankara Med. J., 2012.

87. S. S. Hussain and S. R. Bloom, "The pharmacological treatment and management of obesity," Postgrad. Med., 2011.

88. G. Plourde, “Saxenda in the Management of Obesity in a Type 2 Diabetes Mellitus Patient: A Case Report,” Clin. Res. Diabetes Endocrinol., vol. 1, no. 1, pp. 1–7, 2018.

89. A. S. Garfield and L. K. Heisler, “Pharmacological targeting of the serotonergic system for the treatment of obesity,” in Journal of Physiology, 2009.

90. G. A. Kennett and P. G. Clifton, “New approaches to the pharmacological treatment of obesity: Can they break through the efficacy barrier?,” Pharmacology Biochemistry and Behavior. 2010.

91. P. G. Shekelle et al., “Pharmacological and surgical treatment of obesity.,” Evidence report/technology assessment (Summary). 2004.

92. E. S. Onge, S. A. Miller, and C. Motycka, “Liraglutide (Saxenda®) as a Treatment for Obesity,” Food Nutr. Sci., vol. 7, pp. 227–235, 2016.

93. G. Fromage, “The role of liraglutide in the management of obesity,” J. AESTHETIC Nurs., vol. 8, no. 7, pp. 322–326, 2019.

94. “Çağımızın Hastalığı Obezite ve Tedavisi,” Mersin Üniversitesi Sağlık Bilim. Derg., 2013.

95. Acquafresca, P., Palermo, M., Rogula, T., Duza, G., & Erra, E. (2015). Early Surgical Complicatıons After Gastric By-pass: A Literature Review. Arquivos Brasileiros de Cirurgia Digestiva. 28.1, 74-80.

96. Kremen, A. J., Linner, J. H., & Nelson, C. H. (1954). An experimental evaluation of the nutritional importance of proximal and distal small intestine. Annals of surgery, 140(3), 439.

97. Melissas, J., Peppe, A., Askoxilakis, J., Dimitriadis, E., & Grammatikakis, J. (2012). Sleeve gastrectomy plus side-to-side jejunoileal anastomosis for the treatment of morbid obesity and metabolic diseases: a promising operation. Obesity surgery, 22(7), 1104-1109.

98. Sugerman, H. J., Londrey, G. L., Kellum, J. M., Wolf, L., Liszka, T., Engle, K. M., ... & Starkey, J. V. (1989). Weight loss with vertical banded gastroplasty and Roux-Y gastric bypass for morbid obesity with selective versus random assignment. The American journal of surgery, 157(1), 93-102.

99. Scopinaro, N., Gianetta, E., Civalleri, D., Bonalumi, U., & Bachi, V. (1979). Bilio-pancreatic bypass for obesity: II. Initial experience in man. British Journal of Surgery, 66(9), 618-620.

100. Scopinaro, N., Gianetta, E., Adami, G. F., Friedman, D., Traverso, E., Marinari, G. M., ... & Baschieri, G. (1996). Biliopancreatic diversion for obesity at eighteen years. Surgery, 119(3), 261-268.

101. Marceau, P., Biron, S., Bourque, R. A., Potvin, M., Hould, F. S., & Simard, S. (1993). Biliopancreatic diversion with a new type of gastrectomy. Obesity surgery, 3(1), 29-35.

102. Marceau, P., Hould, F. S., Simard, S., Lebel, S., Bourque, R. A., Potvin, M., & Biron, S. (1998). Biliopancreatic diversion with duodenal switch. World journal of surgery, 22(9), 947-954.

103. Belachew, M., & Zimmermann, J. M. (2002). Evolution of a paradigm for laparoscopic adjustable gastric banding. The American journal of surgery, 184(6), S21-S25.

104. Kuzmak, L. I. (1991). A review of seven years' experience with silicone gastric banding. Obesity surgery, 1(4), 403-408.

105. Wittgrove, A.C., Clark, G.W., & Tremblay, L.J. (1994). Obes Cerrahisi. 4.4, 353-357.

106. Flum, D.R., Salem, L., Elrod, J.A., Dellinger, E.P., Cheadle, A., & Chan, L. (19 Ocak 2005). Early mortality amon Medicare beneficiaries undergoing bariatric surgical procedures. JAMA, 294.15,1903-1908.

107. Blachar, A., Federle, M. P., Pealer, K. M., Ikramuddin, S., & Schauer, P. R. (2002). Gastrointestinal complications of laparoscopic Roux-en-Y gastric bypass surgery: clinical and imaging findings. Radiology, 223(3), 625-632.

108. Gumbs, A. A., Gagner, M., Dakin, G., & Pomp, A. (2007). Sleeve gastrectomy for morbid obesity. Obesity surgery, 17(7), 962-969.

109. Tran, D. D., Nwokeabia, I. D., Purnell, S., Zafar, S. N., Ortega, G., Hughes, K., & Fullum, T. M. (2016). Revision of Roux-En-Y gastric bypass for weight regain: a systematic review of techniques and outcomes. Obesity surgery, 26(7), 1627-1634.

110. Regan, J. P., Inabnet, W. B., Gagner, M., & Pomp, A. (2003). Early experience with two-stage laparoscopic Roux-en-Y gastric bypass as an alternative in the super-super obese patient. Obesity surgery, 13(6), 861-864.

111. Rutledge, R. (2001). The mini-gastric bypass: experience with the first 1,274 cases. Obesity surgery, 11(3), 276-280.

112. Rutledge, R., & Walsh, T. R. (2005). Continued excellent results with the mini-gastric bypass: six-year study in 2,410 patients. Obesity surgery, 15(9), 1304-1308.

113. Lee, W. J., Ser, K. H., Lee, Y. C., Tsou, J. J., Chen, S. C., & Chen, J. C. (2012). Laparoscopic Roux-en-Y vs. mini-gastric bypass for the treatment of morbid obesity: a 10-year experience. Obesity surgery, 22(12), 1827-1834.

114. Noun, R., Skaff, J., Riachi, E., Daher, R., Antoun, N. A., & Nasr, M. (2012). One thousand consecutive mini-gastric bypass: short-and long-term outcome. Obesity surgery, 22(5), 697-703.

115. Kular, K. S., Manchanda, N., & Rutledge, R. (2014). A 6-year experience with 1,054 mini-gastric bypasses—first study from Indian subcontinent. Obesity surgery, 24(9), 1430-1435.

116. Chevallier, J. M., Arman, G. A., Guenzi, M., Rau, C., Bruzzi, M., Beaupel, N., ... & Berger, A. (2015). One thousand single anastomosis (omega loop) gastric bypasses to treat morbid obesity in a 7-year period: outcomes show few complications and good efficacy. Obesity surgery, 25(6), 951-958.

117. Angrisani, L., Santonicola, A., Iovino, P., Vitiello, A., Zundel, N., Buchwald, H., & Scopinaro, N. (2017). Bariatric surgery and endoluminal procedures: IFSO worldwide survey 2014. Obesity surgery, 27(9), 2279-2289.

118. Mahawar, K. K., Kumar, P., Carr, W. R., Jennings, N., Schroeder, N., Balupuri, S., & Small, P. K. (2016). Current status of mini-gastric bypass. Journal of minimal access surgery, 12(4), 305.

119. American Society for Metabolic & Bariatric Surgery (ASMB) 2012 .

120. Gagner, M. (2010). Faster gastric emptying after laparoscopic sleeve gastrectomy. Obesity surgery, 20(7), 964.

121. Buckley, S., & Marlowe, J. (2010). Bariatric Surgery: The Benefits and Risks For Plan Sponsors. World at Work Journal. 24-33.

122. Hedberg, J. (2010). Gastrointestinal Physiology and Results Following Bariatric Surgery. Digital Comprehensive Summaries Of Uppsala Dissertations From The Faculty of Medicine, Upsala Üniversity.

123. Arslan, P., Dağ, A., & Türkmen, E. G. (2012), Her Yönüyle Obezite; Önleme ve Tedavi Yöntemleri. İstanbul: Türkiye Diyetisyenler Derneği.

124. Aurora, A. R., Khaitan, L., & Saber, A. A. (2012). Sleeve gastrectomy and the risk of leak: a systematic analysis of 4,888 patients. Surgical endoscopy, 26(6), 1509-1515.

125. Santoro, S., Klajner, S., & Sampaio, R. (2015). Sleeve gastrectomy and transit bipartition. In Obesity and Diabetes (pp. 89-110). Springer, Cham.

126. Fragoso, Y. D., Leon, S. V. A., Anacleto, A. C., Brooks, J. B. B., Gama, P. D. D., Gomes, S., & Mafetano, F. H. (2012). Neurological Complications Following Bariatric Surgery. Bariatric Surgery: Neurological Complications. 70.9, 700-703.

127. Corley, D.A., & Kubo, A. (2006). Vücut kitle indeksi ve gastroözofageal reflü hastalığı: sistematik bir derleme ve meta-analiz. Amerikan gastroenteroloji dergisi , 101 (11), 2619.

128. Rebecchi, F., Allaix, M. E., Patti, M. G., Schlottmann, F., & Morino, M. (2017). Gastroesophageal reflux disease and morbid obesity: To sleeve or not to sleeve?. World journal of gastroenterology, 23(13), 2269.

129. Varban, O. A., Hawasli, A. A., Carlin, A. M., Genaw, J. A., English, W., Dimick, J. B., ... & Finks, J. F. (2015). Variation in utilization of acid-reducing medication at 1 year following bariatric surgery: results from the Michigan Bariatric Surgery Collaborative. Surgery for Obesity and Related Diseases, 11(1), 222-228.

130. Oor, J.E., Roks, D.J., Ünlü, Ç., & Hazebroek, E.J. (2016). Laparoskopik kılıf gastrektomi ve gastroözofageal reflü hastalığı: sistematik bir derleme ve meta-analiz. Amerikan Cerrahi Dergisi, 211 (1), 250-267.

131. Busetto, L., Pisent, C., Rinaldi, D., De Marchi, F., Segato, G., Lise, M., ... & Favretti, F. (2000). Variation in lipid levels in morbidly obese patients operated with the Lap-Band® adjustable gastric banding system: effects of different levels of weight loss. Obesity surgery, 10(6), 569-577.

132. Sjöström, C. D., Lissner, L., Wedel, H., & Sjöström, L. (1999). Reduction in incidence of diabetes, hypertension and lipid disturbances after intentional weight loss induced by bariatric surgery: the SOS Intervention Study. Obesity research, 7(5), 477-484.

133. Lorenzen, M. M., Poulsen, L., Poulsen, S., Sorensen, J. A., & Roessler, K. K. (2018). The Psychological İmpact of Body Contouring Surgery. Danish Medical Journal. 65.3, 1-5.

134. 24th IFSO World Congress Held İn Madrid (Spain). Durmus, A., Tinkir, N. S., & Durmus, I. (September 3-7, 2019).Dıfferences Between The Psychologıcal, Sexual And Eatıng Attıtudes Of Before And After The Fırst Of Sleeve Gastrectomy. Psychology and bariatric surgery-pre and post-op challenges. In Obesıty Surgery (vol. 29, pp. 986-986).

135. 24th IFSO World Congress Held İn Madrid (Spain). Durmus, I., Durmus, A., & Tinkir, N. S. (September 3-7, 2019).The Relatıonshıp Between Lıfe Qualıty Of Patıents Before And After Sleeve Gastrectomy. Psychology and bariatric surgery-pre and post-op challenges. In Obesıty Surgery (vol. 29, pp. 987-987).

136. Flum, D. R., & Dellinger, E. P. (2004). Impact of gastric bypass operation on survival: a population-based analysis. Journal of the American College of Surgeons, 199(4), 543-551.

137. Parikh, M., Issa, R., McCrillis, A., Saunders, J. K., Ude-Welcome, A., & Gagner, M. (2013). Surgical strategies that may decrease leak after laparoscopic sleeve gastrectomy: a systematic review and meta-analysis of 9991 cases. Annals of surgery, 257(2), 231-237.

138. Aurora, A. R., Khaitan, L., & Saber, A. A. (2012). Sleeve gastrectomy and the risk of leak: a systematic analysis of 4,888 patients. Surgical endoscopy, 26(6), 1509-1515.

139. Ikramuddin, S., Billington, C. J., Lee, W. J., Bantle, J. P., Thomas, A. J., Connett, J. E., ... & Chuang, L. M. (2015). Roux-en-Y gastric bypass for diabetes (the Diabetes Surgery Study): 2-year outcomes of a 5-year, randomised, controlled trial. The lancet Diabetes & endocrinology, 3(6), 413-422.

140. Courcoulas, A. P., Belle, S. H., Neiberg, R. H., Pierson, S. K., Eagleton, J. K., Kalarchian, M. A., ... & Jakicic, J. M. (2015). Three-year outcomes of bariatric surgery vs lifestyle intervention for type 2 diabetes mellitus treatment: a randomized clinical trial. JAMA surgery, 150(10), 931-940.

141. Azevedo, F. R., Santoro, S., Correa-Giannella, M. L., Toyoshima, M. T., Giannella-Neto, D., Calderaro, D., ... & Caramelli, B. (2018). A prospective randomized controlled trial of the metabolic effects of sleeve gastrectomy with transit bipartition. Obesity surgery, 28(10), 3012-3019.

142. BOLD,ACS/MBSAQIP, Ulusal Yatan Hasta Verileri ve Ayakta Tedavi Tahminleri (2011-2018).

143. Van Beek, A. P., Emous, M., Laville, M., & Tack, J. (2017). Dumping syndrome after esophageal, gastric or bariatric surgery: pathophysiology, diagnosis, and management. Obesity reviews, 18(1), 68-85.

144. Nedelcu, M., Manos, T., Gagner, M., Eddbali, I., Ahmed, A., & Noel, P. (2017). Cost analysis of leak after sleeve gastrectomy. Surgical endoscopy, 31(11), 4446-4450.

145. 13.Ulusal Endoskopik Laparoskopik Cerrahi Kongresi (19-23 Nisan 2017).Laparoskopik Sleeve Gastrektomi Sonrası Kaçak Yönetimi. Durmuş, A., Öztürk, G., Bülbüloğlu, E., ve Karatepe, O. (SB-65, s.25).

146. Ozdenkaya, Y., Olmuscelik, O., Basim, P., Saka, B., & Arslan, N. C. (2019). The effect of fibrin glue in preventing staple-line leak after sleeve gastrectomy. An experimental study in rats. Acta Cirurgica Brasileira, 34(8).

147. Bona, D., Giovannelli, A., Micheletto, G., Campanelli, G., Cavalli, M., Bonitta, G., & Aiolfi, A. (2020). Treatment of Persistent Leaks After Laparoscopic Sleeve Gastrectomy with the Simultaneous Over-the-Scope Clip (OTSC) and Mega Stent Strategy. Obesity Surgery, 1-5.

148. Gagner, M., & Kemmeter, P. (2020). Comparison of laparoscopic sleeve gastrectomy leak rates in five staple-line reinforcement options: a systematic review. Surgical endoscopy, 34(1), 396-407.

149. Giuliani, A., Romano, L., Marchese, M., Necozione, S., Cianca, G., Schietroma, M., & Carlei, F. (2019). Gastric leak after laparoscopic sleeve gastrectomy: management with endoscopic double pigtail drainage. A systematic review. Surgery for Obesity and Related Diseases.

150. Gagner, M. (2019). Comment on: Gastric leak after laparoscopic sleeve gastrectomy: management with

endoscopic double pigtail drainage. A systematic review. Surgery for Obesity and Related Diseases, 15(8), 1419.

151. Gambhir, S., Inaba, C. S., Alizadeh, R. F., Nahmias, J., Hinojosa, M., Smith, B. R., ... & Daly, S. (2019). Venous thromboembolism risk for the contemporary bariatric surgeon. Surgical Endoscopy, 1-6.

152. Parikh, M., Johnson, J. M., & Ballem, N. (2016). ASMBS position statement on alcohol use before and after bariatric surgery. Surgery for Obesity and Related Diseases, 12(2), 225-230.

153. Durmuş, A., Durmus, I., Kocaman, A., Kocaman, A. (2019). Is it safe to do cholecystectomy in the same session during sleeve gastrectomy? Sleeve gastrectomy. Obesity Surgery. (s.s. 1093-1093).

154. Durmus, A., & Mutlu, T. (2018, May). Should Trocar-Site Be Closed Routinely After Laparoscopic Sleeve Gastrectomy; Teaching Of 10 Years' Experience. In Obesıty Surgery (Vol. 28, Pp. S97-S98). 233 Sprıng St, New York, Ny 10013 Usa: Sprınger.

155. Babor, R., & Booth, M. (2006). Adenocarcinoma of the gastric pouch 26 years after loop gastric bypass. Obesity surgery, 16(7), 935-938.

156. Wu, C. C., Lee, W. J., Ser, K. H., Chen, J. C., Tsou, J. J., Chen, S. C., & Kuan, W. S. (2013). Gastric cancer after mini-gastric bypass surgery: A case report and literature review. Asian journal of endoscopic surgery, 6(4), 303-306.

157. Parmar, CD, Mahawar, KK, Boyle, M., Schroeder, N., Balupuri, S., ve Küçük, PK (2017). Sleeve gastrektominin Roux-en-Y gastrik bypass'a dönüştürülmesi gastro-özofageal reflü hastalığı için etkilidir, ancak daha fazla kilo kaybı için etkili değildir. Obezite cerrahisi , 27 (7), 1651-1658.

158. Lee, W. J., Yu, P. J., Wang, W., Chen, T. C., Wei, P. L., & Huang, M. T. (2005). Laparoscopic Roux-en-Y versus mini-gastric bypass for the treatment of morbid obesity: a prospective randomized controlled clinical trial. Annals of surgery, 242(1), 20.

159. Bennett, J., Small, P., Parmar, C., Boyle, M., Jennings, N., Balupuri, S., ... & William, C. (2015). Is marginal ulceration more common after Mini Gastric Bypass?: P27. British Journal of Surgery, 102.

160. Carbajo, M., García-Caballero, M., Toledano, M., Osorio, D., García-Lanza, C., ve Carmona, JA (2005). Laparoskopi ile bir anastomoz gastrik bypass: ilk 209 hastanın sonuçları. Obezite cerrahisi , 15 (3), 398-404.

161. Scibora, L. M., Ikramuddin, S., Buchwald, H., & Petit, M. A. (2012). Examining the link between bariatric surgery, bone loss, and osteoporosis: a review of bone density studies. Obesity surgery, 22(4), 654-667.

162. Yu, E. W., Bouxsein, M. L., Putman, M. S., Monis, E. L., Roy, A. E., Pratt, J. S., ... & Finkelstein, J. S. (2015). Two-year changes in bone density after Roux-

en-Y gastric bypass surgery. The Journal of Clinical Endocrinology & Metabolism, 100(4), 1452-1459.

163. Karefylakis, C., Näslund, I., Edholm, D., Sundbom, M., Karlsson, F. A., & Rask, E. (2014). Vitamin D status 10 years after primary gastric bypass: gravely high prevalence of hypovitaminosis D and raised PTH levels. Obesity surgery, 24(3), 343-348.

164. Santo, M. A., Pajecki, D., Rıccıoppo, D., vd. (Jan/Mar 2013). Early Complıcatıons ın Barıatrıc Surgery: İncidence, Diagnosis and Treatment. Arq Gastroenterol. 50.1, 50-55.

165. Sevinçer, G. M., Coşkun, H., Konuk, N., & Bozkurt, S. (2014). Bariatrik Cerrahinin Psikiyatrik ve Psikososyal Yönleri. Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar. 6.1, 32-44.

-

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-3

Multidisipliner Bakış

YAZARLAR:

Av. Aysu Melis BAĞLAN
Dr. Ahmet Yılmaz ALBAYRAK
Dr. Cüneyt BOZER
Dr. Emrah CERİT
Dr. Fuat ERDUĞAN
Dr. Hüseyin Özden YURDAKUL
Dr. Mehmet Onur SEVER
Dr. Murat ASLAN
Dr. Neslihan FİLİZ
Dr. Olcay SALİCİ
Dr. Osman KUSAN
Dr. Özlem ÖZDİNÇ
Dr. R. Hürrem ÖZDURAK SINGIN
Dr. Serkan DÜZ
Dr. Yeşim BAYRAKDAROĞLU
Dr. Yetkin Utku KAMUK
Doktorant. Cahit ÖZKAN
Doktorant. Erhan IŞIKDEMİR
Doktorant. Gamze YILDIRIM ARAZ
Doktorant. Sema Tuğçe DİKİCİ
Doktorant. Sinan AVCI
Doktorant. Ulaş Can YILDIRIM

EDİTÖRLER

Dr. Gökmen ÖZEN [1]
Dr. Mustafa Deniz DİNDAR [1]

[1] Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Çanakkale/TÜRKİYE.
gokmenozen44@gmail.com & mustafadenizdindar@gmail.com

EFEAKADEMİ YAYINLARI

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-3

Kitap Adı: Sporun Kavramsal Temelleri-3 (Multidisipliner Bakış)

Editör: Dr. Gökmen ÖZEN & Dr. Mustafa Deniz DİNDAR

ISBN: 978-625-7119-19-1

1. Baskı: Haziran 2020

Bu eserin yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARINA aittir, tüm hakları saklıdır. Kitabın tamamı veya bir kısmı 5846 sayılı kanun hükmüne göre; kitabı yayınlayan firmanın ve yazarların önceden izni olmadan elektronik, mekanik, fotokopi veya herhangi bir kayıt sistemiyle çoğaltılamaz, yayınlanamaz, depolanamaz. Kitap içerisindeki bölümlerdeki yazıların hukuki sorumluluğu o bölümün yazarına aittir.

Efe Akademi Yayınları bir Ofis 2005 yayın kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI

ÖZEN, Gökmen & DİNDAR, Mustafa Deniz
Sporun Kavramsal Temelleri-3 (Multidisipliner Bakış)
1. Basım, 410s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar Kelimeler:
1. Spor, 2. Beden Eğitimi, 3. Fiziksel aktivite, 4. Temel kavramlar

Dizgi/Mizanpaj: Gökmen ÖZEN
Kapak Tasarım: İsmail TURİDİ (ismailturidi@gmail.com)
Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü Yemekhane Binası
Güngören/Esenler/İSTANBUL
0212 482 22 00 / www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü Yemekhane Binası
Güngören / Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13 / www.ofis2005.com.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-3

BÖLÜMLER

1. Bölüm: SPOR BİLİMİ **7-15**
Dr. Hüseyin Özden YURDAKUL

2. Bölüm: SPOR FELSEFESİ **17-25**
Dr. Neslihan FİLİZ

3. Bölüm: SPOR PSİKOLOJİSİ **27-40**
Dr. Fuat ERDUĞAN

4. Bölüm: SPOR SOSYOLOJİSİ **41-58**
Dr. Osman KUSAN

5. Bölüm: SPOR EĞİTİMİ **59-93**
Doktorant. Cahit ÖZKAN

6. Bölüm: SPOR EKONOMİSİ **95-104**
Dr. Sema Tuğçe DİKİCİ

7. Bölüm: SPOR FİZYOLOJİSİ **105-135**
Dr. Mehmet Onur SEVER

8. Bölüm: SPOR TEKNOLOJİSİ **137-149**
Doktorant. Erhan IŞIKDEMİR

9. Bölüm: SPOR HEKİMLİĞİ **151-163**
Doktorant. Ulaş Can YILDIRIM

10. Bölüm: SPOR HUKUKU **165-177**
Av. Aysu Melis BAĞLAN

11. Bölüm: SPOR ve REKREASYON **179-198**
Dr. Emrah CERİT

12. Bölüm: SPORDA ETİK **199-210**
Doktorant. Gamze YILDIRIM ARAZ

13. Bölüm: SPOR PAZARLAMASI **211-229**
Dr. Yeşim BAYRAKDAROĞLU

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-3

BÖLÜMLER

14. Bölüm: SPORDA ORGANİZASYON **230-259**
Dr. Murat ASLAN

15. Bölüm: SPORDA İLETİŞİM **261-272**
Doktorant. Sinan AVCI

16. Bölüm: SPOR ve MEDYA **273-286**
Doktorant. Sinan AVCI

17. Bölüm: SPOR ve GENETİK **287-310**
Dr. Serkan DÜZ

18. Bölüm: E-SPOR **311-333**
Dr. Rabia Hürrem ÖZDURAK SINGIN

19. Bölüm: SPOR MÜHENDİSLİĞİ **335-342**
Dr. Olcay SALİCİ

20. Bölüm: SPOR TURİZMİ **343-357**
Dr. Özlem ÖZDİNÇ

21. Bölüm: SPOR ve AKUPUNKTUR **359-372**
Dr. Cüneyt BOZER

22. Bölüm: SPORDA İSTATİSTİK **373-388**
Dr. Yetkin Utku KAMUK

23. Bölüm: SPOR YÖNETİMİ **389-410**
Dr. Ahmet Yılmaz ALBAYRAK

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-3

SPOR BİLİMİ

Yazar

Dr. Hüseyin Özden YURDAKUL[1]

1.Bölüm

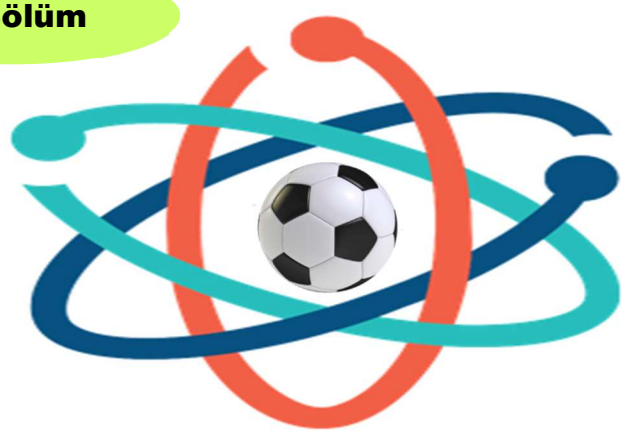

[1] Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi,
Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü, Çanakkale/TÜRKİYE.
hoyudakul@comu.edu.tr

KAYNAKÇA

Açıkada C, (1993). Beden Eğitiminden Spor Eğitimine, Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor II. Ulusal Sempozyumu. Manisa

Açıkada C, Ergen E, (1990). Bilim ve Spor. Ankara: TÜBİTAK Bilim Teknik

Bağırgan T, (1992). Spor Bilimlerinde Beden Eğitimi ve Spor İkilemi: Spor Bilimleri II. Ulusal Kongre Bildirileri. Ankara: Spor Bilimleri ve Teknolojisi Yüksekokulu Yayınları

Çengel Y, (2012). Bilim ve Fen. Bilim Teknik Dergisi

https://services.tubitak.gov.tr/edergi/user/yaziForm1.pdf?dergiKodu=4&cilt=45&sayi=537&sayfa=56&yaziid=33509 Alıntı Tarihi: 11.08.2020

Dizdar Y, (2017). Yemezler. İstanbul: Hay Kitap.

Fişek K, (1999). Dünyada ve Türkiye'de Spor Yönetimi. Ankara: Bağırgan Yayınevi.

Konukman F, Sezen A, (2000). Spor Bilimleri ve Tenis: İnsan Performansına Sosyo-Kültürel ve Bilimsel Bir Yaklaşım. Ankara: Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Kongresi.

Mirzeoğlu N, (2011). Spor Bilimlerine Giriş. Ankara: Spor Yayınevi ve Kitabevi

Öztürk F, (1998). Toplumsal Boyutlarıyla Spor. Ankara: Bağırgan Yayınevi

Türk Dil Kurumu Sözlükleri https://sozluk.gov.tr/ 11.08.2020

Oxford Dictionary of English 2e, (2003) Oxford University Press

Öztürk F, Yücel B, Temoçin S, Kuter M, Olaru AM, (1996) Spor Bilimleri Sözlüğü Türk Spor Vakfı: Bursa

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-3

SPOR FELSEFESİ

Yazar

Dr. Neslihan FİLİZ [1]

2.Bölüm

[1] İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Spor Bilimleri Fakültesi, İstanbul/TÜRKİYE.
neslihan.filiz@istanbul.edu.tr

KAYNAKÇA

Devine, John William and Lopez Frias, Francisco Javier, "Philosophy of Sport", The Stanford Encyclopedia of Philosophy (Summer 2020 Edition), Edward N. Zalta (ed.), https://plato.stanford.edu/archives/sum2020/entries/sport/

Erdemli, A. (2002). Temel Sorunlarıyla Spor Felsefesi. İstanbul: E Yayınları.

Erdemli, A. (2008). Spor Yapan İnsan. İstanbul: E Yayınları.

Filiz, N. (2013). Sporda Yabancılaşma. İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Spor Yönetim Bilimleri ABD. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.

Filiz, N. (2018). Bir Oyun Teorisi ve Sporda Özgürlük Sorunu. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor ABD. Doktora Tezi. İstanbul.

Hardman, A. & Jones, C. (Ed.) (2010). *Philosophy of Sport: International Perspective*. NE: Cambridge Scholars Publishing.

Huizinga, J. (2010). Homo Ludens. (Çev.: M. A. Kılıçbay). 4.baskı. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Massengale J.D. & Swanson R. A. (Eds.). History of Exercise and Sport Science içinde Kretchmar, R.S. (2009). Philosophy of Sport. New York: Human Kinetics;182-201.

Resource Guide to the Philosophy of Sport and Ethics of Sport. Hospitality, Leisure, Sport and Tourism Network, October 2008

Spor Bilim (B.T.). Spor Felsefesi. Erişim: 5.06. 2020. http://www.sporbilim.com.

Suits, B. (2012). Çekirge Oyun, Yaşam ve Ütopya. (Çev.: S. Sertabiboğlu). 2. baskı. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Suits B. The Elements of Sport. In William J. Morgan (ed.), Ethics in Sport. 2nd ed. IL: Human Kinetics; 2007, p: 9-19.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-3

SPOR PSİKOLOJİSİ

Yazar

Dr. Fuat ERDUĞAN [1]

3.Bölüm

[1] Trakya Üniversitesi Kırkpınar Spor Bilimleri Fakültesi,
Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü, Edirne/TÜRKİYE.
fuaterdugan@trakya.edu.tr

KAYNAKLAR

Anastasi A. Psychological Testing. New York (NY): Macmillan; 1988. Brown, S. P. (Ed.). (2001). Introduction to exercise science. Lippincott Williams & Wilkins.

Exercise Psychology: The Infl uence of Physical Exercise on Psychological Processes. New York (NY): John Wiley & Sons; 1993. p. 3–35.

Feltz DL. Self-confi dence and sports performance. In: Pandolf KB, editor. Exercise and Sport Science Reviews. New York (NY): MacMillan; 1988. p. 423–57.

Gill DL. Sport and exercise psychology. In: Massengale JD, Swanson RA, editors. The History of Exercise and Sport. Champaign (IL): Human Kinetics, Inc; 2003. p. 293–320.

Landers DM, Boutcher SH. Arousal performance relationships. In: Williams JM, editor. Applied Sport Psychology: Personal Growth to Peak Performance. Mountain View (CA): Mayfi eld; 1993. p.197–218.

Lavallee, D., Kremer, J., Moran, A., & Williams, M. (2012). Sport psychology: Contemporary themes. Macmillan International Higher Education.

Moran, A. (2004). Sport and exercise psychology: A critical introduction. Routledge. National Coaching Foundation.

Nisbett, R. E., & Ross, L. (1980). Human inference: Strategies and shortcomings of social judgment.

Petruzzello SJ. Exercise and sports psychology (2001). In: Brown SP, editor. Introduction to Exercise Science. Philadelphia (PA): Lippincott, Williams & Wilkins;. p. 310–33.

Potteiger, J. A. (2011). ACSM's Introduction to exercise science. Wollters Kluwer/Lippincott Williams & Wilkins Health.

Rejeski WJ, Brawley LR. (1988). Defi ning the boundaries of sport psychology. Sport Psychol. 2:231–42.

Rejeski WJ, Thompson A. (2007). Historical and conceptual roots of exercise psychology. In: Seraganian P, editor.

Sellars, C. (1996). Mental skills: An introduction for sport coaches. Headingley, Leeds: The

Solso RL. (1995). Cognitive Psychology. Boston (MA): Allyn & Bacon.

Stangor, C. (2011). Introduction to psychology. Irvington, NY: Flat World Knowledge.

Thayer RE. (1989). The Biopsychology of Mood and Arousal. New York (NY): Oxford University Press.

Vealey RS. (2005). Introduction to Kinesiology. In: Sport and Exercise Psychology. 3rd Ed. Champaign (IL): Human Kinetics; pp. 269–300.

Vealey RS. (2002). Personality and sport: A comprehensive view. In: Horn TS, editor. Advances in Sport Psychology. Champaign (IL): Human Kinetics.

Vealey RS. (2006). Smocks and jocks outside the box: The paradigmatic evolution of sport and exercise psychology. Quest.58:128–59.

Weinberg RS, Gould D. (2007). Foundations of Sport and Exercise Psychology. Champaign (IL): Human Kinetics.

Weiner B. (1986). An Attributional Theory of Motivation and Emotion. New York (NY): Springer.

Yang, Y.J., Chiu, C.Y. (2009). Mapping the structure and dynamics of psychological knowledge: Forty years of APA journal citations (1970–2009). Review of General Psychology, 13(4), 349-356.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-3

SPOR SOSYOLOJİSİ

Yazar

Dr. Osman KUSAN [1]

4.Bölüm

[1] Gümüşhane Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Spor Yöneticiliği Bölümü, Gümüşhane/TÜRKİYE.
osmankusan@gumushane.edu.tr

KAYNAKÇA

Bairner, A. (2012). For a Sociology of Sport. Sociology of Sport Journal, 29(1), 102-117.

Bauman, Z. (2010), Sosyolojik Düşünmek, (Çev. Abdullah Yılmaz), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Beedie, P., & Craig, P. (Eds.). (2010). Sport Sociology. Learning Matters. Giulianotti, R. (Ed.). (2015).

Craig, P., Beedie, P. (2010). Class and Gender Differentiation in Sport. Sport Sociology, 114-136

Dever, A. (2010). Spor Sosyolojisi: Tarihsel ve Güncel Boyutlarıyla Spor ve Toplum. Başlık Yayınları.

Erkal, E. M., Güven, Ö., & Ayan, D. (1986). Sosyolojik Açıdan Spor. MEG ve SB Beden Terbiyesi ve Spor Genel Müdürlüğü Milli Eğitim Basımevi, 57

Giulianotti, R. (2004). The Fate of Hyperreality: Jean Baudrillard and the Sociology of Sport. In Sport and Modern Social Theorists. London: Palgrave Macmillan

Giulianotti, R. (Ed.). (2015). Routledge Handbook of The Sociology of Sport. Routledge.

Holland-Smith, D. (2017). Social Capital, Social Media and Gender Class Reproduction. Sport and Discrimination. London: Routledge.

Jones, R.L., Armour, K.M. (Eds.). (2000). Sociology of Sport: Theory and Practice. Pearson Education

Nietzel, M.T., Krasner, L., Goldstein, A.P., MacDonald, M.L., Winett, R.A. (1977). Behavioral Approachesto Community Psychology. New York: Pergamon Press.

Özdinç, Ö. (2005). Çukurova Üniversitesi Öğrencilerinin Sporun ve Spora Katilimin Sosyalleşmeyle İlişkisi Üzerine Görüşleri. Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 3(2), 77-84.

Ritzer, G. (2011), Modern sosyoloji kuramları (Çev. Hikmet Hülür), Ankara.

Slattery, M. (2008), Sosyolojide Temel Fikirler, (Çev. Ümit Tatlıcan, Gülhan Demiriz) Ankara: Sentez.

Şener, S. (1996), Sosyoloji, İstanbul: Deha Yayınları.

Tezcan, M. (1997). Eğitim Sosyolojisi (Vol. 11). Ankara.

Tezcan, M. (1995), Sosyolojiye Giriş, Ankara: Feryal Matbaa.

Turkay, H. (2020), Spor Sosyolojisi: Geçmişten Günümüze Gelişimi ve Gelecek Beklentileri. Spor Eğitim Dergisi, 4(2), 53-61.

Voigt, D., & Atalay, A. (1998). Spor Sosyolojisi. Alkım Yayınları.

Yetim, A. (2000). Sporun Sosyal Görünümü. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 5(1), 63-72.

Yılmaz, B., Karlı, Ü., & Yetim, A. A. (2006). Sporda sosyal bütünleşme ölçeği (SSBÖ) geçerlik ve güvenirlik çalışması. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 11(4), 3-10.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-3

SPOR EĞİTİMİ

Yazar

Doktorant. Cahit ÖZKAN [1]

5.Bölüm

[1] Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü,
Spor Bilimleri Ana Bilim Dalı,
İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü,
İstanbul/TÜRKİYE.
cahitozkancht@hotmail.com

KAYNAKLAR

Ahamed, Y., Macdonald, H., Reed, K., Naylor, P. J., Liu-Ambrose, T., & Mckay, H. (2007). School-based physical activity does not compromise children's academic performance. Medicine & Science in Sports & Exercise, 39 (2), 371 – 376

Çelen, Ü., Köşterelioğlu, İ. ve Akın Köşterelioğlu, M. (2016). Öğretmenlerin Hizmet İçi Eğitime Katılmaya Yönelik Tutum ve Beklentilerine İlişkin Durum Değerlendirmesi. Journal of Human Sciences, 13(3), 3696-3710 Spor Bilimleri Dergisi Hacettepe J. of Sport Sciences, 25 (2), 94–103.

Çündü, A. (2004). Beden Eğitimi ve Sporda Özel Öğretim Yöntemleri. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Demirhan, G. (2012). MEB Beden Eğitimi Dersi Öğretmen Kılavuz Kitabı, 69-77.

Donnelly, J. E., Hillman, C. H., Castelli, D., Etnier, J. L., Lee, S., Tomporowski, P., & Szabo-Reed, A. N. (2016). Physical activity, fitness, cognitive function, and academic achievement in children: a system

Fedewa, A. L., & Ahn, S. (2011). The effects of physical activity and physical fitness on children's achievement and cognitive outcomes: a meta-analysis. Research quarterly for exercise and sport, 82 (3), 521 – 535

Fidan, Nurettin. ''Okulda Öğrenme ve Öğretme, Alkım Kitapçılık Yayıncılık, 1985.

Gessmann, R., (1995). Fair Play – Eine wichtige Erziehungsaufgabe und ihre Umsetzung im Sportunterricht. Fairness und Fair Play, Hrsg.: Volker Gerhardt; Manfred Laemmer, 1. Aufl., Sankt Augustin: Academia-Verlag. 138-155.

GSB: Gençlik ve Spor Bakanlığı. (2019). Antrenör Eğitimi Yönetmeliği. https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2019/12/20191214-2.htm 22.06.2020 tarihinde erişilmiştir.

Harmandar, İH. (2004). Beden Eğitimi ve Sporda Özel Öğretim Yöntemleri. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Kangalgil, M. (2014). Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Özel Alan Yeterliklerine Katılma ve Sahip Oluş Derecelerinin İncelenmesi

MEB (2018d). İlköğretim Kurumları (İlkokul ve Ortaokul) Haftalık Ders Çizelgesi(http://tegm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_09/20193921_123_sayYlY__Yizelge.pdf 22.06.2020 tarihinde erişilmiştir.

MEB (2018e). İlköğretim Kurumları (Lise) Haftalık Ders Çizelgesi (https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_02/21173451_ort_ogrtm_hdc_2018.pdf 22.06.2020 tarihinde erişilmiştir.

MEB (2019a). Millî Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim 2018/'19. T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı. Erişim adresi http://sgb.meb.gov.tr/www/icerik_goruntule.php?KNO=361 22.06.2020 tarihinde erişilmiştir.

MEB (2019b). Destekleme ve Yetiştirme Kursları Kılavuzu http://odsgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2019_09/06171653_2019-*2020_DYK_KILAVUZU.pdf 22.06.2020 tarihinde erişilmiştir.

MEB, (2010). Ders Dışı Eğitim Çalışmalarına Dair Esaslar http://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/1111.pdf 22.06.2020 tarihinde erişilmiştir.

MEB, (2018a). Beden Eğitimi ve Oyun Dersi Öğretim Programı (İlkokul 1,2,3 ve 4. Sınıflar), Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı

MEB, (2018b). Beden Eğitimi ve Spor Dersi Öğretim Programı (Ortaokul 5,6,7 ve 8. Sınıflar), Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı.

MEB, (2018c). Ortaöğretim Beden Eğitimi ve Spor Dersi (9,10,11 ve 12. Sınıflar) Öğretim Programı, Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı.

MEB, Milli Eğitim Temel Kanunu, https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.1739.pdf 22.06.2020 tarihinde erişilmiştir.

Mirzeoğlu, N. (2014) Spor Bilimlerine Giriş, Spor Yayınevi ve Kitapevi

Srikanth, S., Petrie, T. A., Greenleaf, C., & Martin, S.B. (2015). The relationship of physical fitness, self-beliefs, and social support to the academic performance of middle school boys and girls. The Journal of Early Adolescence, 35 (3), 353 – 377.

Stanley J. Colcombe, Kirk I. Erickson, Paige E. Scalf, Jenny S. Kim, Ruchika Prakash, Edward McAuley, Steriani Elavsky, David X. Marquez, Liang Hu, Arthur F. Kramer, Aerobic Exercise Training Increases Brain Volume in Aging Humans, The Journals of Gerontology: Series A, Volume 61, Issue 11, November 2006, Pages 1166–1170, https://doi.org/10.1093/gerona/61.11.1166

Senemoğlu, Nuray. Gelişim, Öğrenme ve Öğretim: Kuramdan Uygulamaya, Spot Matbaacılık, Ankara, 1977

Ünal, Semra ve Sefer Ada. Öğretmenlik Mesleğine Giriş. Marmara Üni. Yayınları, Yayın no: 646, İstanbul, 1999

Yetim, A. A. (2000). Sosyoloji ve Spor. Ankara: Topkar Matbaacılık, 128-131

Yıldıran, İ. (2005). Fair Play Eğitiminde Beden Eğitiminin Rolü, Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 10 (1): 1-14.

Yüce, A, Sunay, H. (2019). Türkiye ve İngiltere'de yükseköğretim düzeyinde spor eğitimi sistemlerinin karşılaştırılması. Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 17(1),125-134.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-3

SPOR EKONOMİSİ

Yazar

Doktorant. Sema Tuğçe DİKİCİ [1]

6. Bölüm

[1] Okan Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Fakültesi,
Spor Yöneticiliği Bölümü Öğretim Görevlisi, İstanbul/TÜRKİYE.
sematugcedikici@yandex.com

KAYNAKLAR

Aktif Bank, Ekolig Futbol Ekonomisi Raporu, 2019.

Aktif Bank, Covid-19 Öncesi/Sonrasında Futbol Ekonomisi Raporu, Nisan 2020

Ana Sponsor, Süper Lig Sponsorluk İnfografiği 2019-2020, https://blog.anasponsor.com/2019-2020-super-lig-detayli-sponsorluk-infografigi/

Andreff, Wlademir, Sport Events, Economics Impact and Regulation. M. Desbordes, A. Richelieu (ed.) Global Sport Marketing: Contemporary Issues and Practice. Routledge, 2012.

Ayles, James, Heineken Agrees Deal to Sponsor Euro 2020 And Renews Champions League, 13.11.2019, https://www.forbes.com/sites/jamesayles/2019/11/13/heineken-agrees-deal-to-sponsor-euro-2020-and-renews-champions-league-partnership/#553ecbf4827e

Barcelona FC, Barcelona Presents Record Projection of 1 Billion in Turnover for the 2019/20 Season the Leading Income in Sports Worldwide, 19.09.2019, https://www.fcbarcelona.com/en/news/1349380/fc-barcelona-presents-record-projection-of-1-billion-in-turnover-for-the-201920-season-the-leading-income-in-sports-worldwide#

Deloitte, Annual Review of Football Finance, 2018.

Deloitte, Football Money League Report, 2019.

Deloitte, Football Money League Report, 2020.

Eanet Lindsay, "10 Reasons Why Manchester United Are the New York Yankees of World Football, 21 Ekim 2011, https://bleacherreport.com/articles/898790-10-reasons-why-manchester-united-are-the-new-york-yankees-of-world-football

Eckstein, Jakob, How the NFL Makes Money, Investopedia, 24.09.2019, https://www.investopedia.com/articles/personal-finance/062515/how-nfl-makes-money.asp

Forbes, 2020 Celebrity 100 Earnings, https://www.forbes.com/profile/roger-federer/#3b66e3bc14ba

Haberturk, Premier Lig, Yayın Gelirlerinde Süper Lig'i 9'a Katladı, 08.08.2019, https://www.haberturk.com/premier-lig-yayin-gelirinde-super-lig-i-9-a-katladi-2511761-spor

IEG, Sponsorship Spending on the NBA Totals $ 1.12 Billion in 2017-2018 Season, https://www.sponsorship.com/Latest-Thinking/Sponsorship-Infographics/Sponsorship-Spending-on-the-NBA-Totals-$1-12-Billi.aspx

Lane, Barnaby, Christiano Ronaldo Reportedly Makes More Money Being An Influencer On Instagram Than He Does Praying Soccer For Juventus, Business Insider, 2019, https://www.businessinsider.com/cristiano-ronaldo-makes-more-money-from-instagram-than-juventus-2019-10

Newzoo, Global E-sport Market Research,2019

Qara, Sports Industry Insights, 2019, https://medium.com/qara/sports-industry-report-3244bd253b8

South China Morning Post, 'Wu Lei's Espanyol debut attracts 40 million viewers in China – despite striker playing just 12 minutes', 8 Şubat 2019, https://www.scmp.com/sport/football/article/2185389/wu-leis-espanyol-debut-attracts-40-million-viewers-china-despite

Statista, Premier League Football Clubs Revenue in England (UK) from 2014/15 to 2019/20, by revenue stream, https://www.statista.com/statistics/874020/revenue-of-premier-league-football-clubs-by-stream/#:~:text=The%20majority%20of%20Premier%20League,with%20670%20million%20British%20pounds.

Stroud, James, Cristiano Ronaldo Has Had A Massive Effect On Juventus' Brand Since Signing, Give Me Sport, 2019, https://www.givemesport.com/1513991-cristiano-ronaldo-has-had-a-massive-effect-on-juventus-brand-since-signing

TVREV, OTT Sports in Europe: What Comes Next?. 2020, https://tvrev.com/ott-sports-in-europe-what-comes-next/

UEFA, UEFA Financial Report 2018-2019 Annex, s.19

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-3

SPOR FİZYOLOJİSİ

Yazar

Dr. Mehmet Onur SEVER [1]

7. Bölüm

[1] Gümüşhane Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Antrenörlük Eğitimi Bölümü, Gümüşhane/TÜRKİYE.
onursever@gumushane.edu.tr

KAYNAKLAR

Birch, K., George, K., McLaren, D. (2004). BIOS Instant Notes in Sport and Exercise Physiology. Taylor & Francis.

Fox, E. L., Bowers, R. W., Foss, M. L., (çev) Cerit M. (2012). Beden Eğitimi ve Sporun Fizyolojik Temelleri. Ankara: Spor Yayınevi ve Kitapevi.

Günay, M., Tamer, K., Cicioğlu, İ. (2013). Spor Fizyolojisi ve Performans ölçümü. Gazi Kitabevi.

Günay, M., Kara, E., Cicioğlu, İ. (2006). Egzersiz ve Antrenmana Endokrinolojik Uyumlar. Ankara: Gazi Kitapevi.

İstanbul Aydın Üniversitesi. (2020). https://www.aydin.edu.tr/tr-tr/akademik/fakulteler/tip/temeltip/fizyoloji/Pages/index.aspx. Erişim Tarihi. [10.06.2020].

McGuinness, H. (2018). Anatomy & Physiology. Hachette UK.

Savucu, Y., Açıkgöz, O., İrez, G.B., ve Ark. (2018). Egzersiz Fizyolojisi. İzmir: Ergün yayınevi.

Sherwood, L., Ward, C. (2019). Human Physiology; From Cells to Systems. Canadian: Nelson Education Ltd.

Süzen, L.B. (2014). İnsan Anatomisi ve Fizyolojisine Giriş. İstanbul: Bedray Basın Yayıncılık.

Türk Fizyolojik Bilimler Derneği. (2020). http://www.tfbd.org.tr/fizyoloji-nedir Erişim Tarihi: [10.06.2020].

Uzun, M. (2016). Kardiyovasküler Sistem ve Egzersiz. Journal of Cardiovascular Nursing, 7(Sup 2), 48-53.

Yurdakul H.Ö. (2013). Solunum Fonksiyonu, Egzersiz Fizyolojisi- Laboratuvar EL KİTabı, Ed: M. Kamil ÖZER, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, ss.219-241.

Widmaier, EP., Raff, H., Strang, KT. and Shoepe, TC. (2019). Vander's Human Physıology: The Mechanısms Of Body Functıon. New York: McGraw-Hill Education.

Zambak, Ö. (2020). Geleceğin Dünyasında Bilimsel ve Mesleki Çalışmalar. Sağlık ve Spor Bilimleri. Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım.

Zambak, Ö. (2019). Evaluation of Maximum aerobic power, shoot speed and 20m. sprint powerof football players at pre-season, mid-season. International Journal of Disabilities Sports and Health Sciences, 2(2), 72-77.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-3

SPOR TEKNOLOJİSİ

Yazar

Doktorant. Erhan IŞIKDEMİR [1]

8. Bölüm

[1] Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Spor Bilimleri ve Teknoloji Yüksekokulu, Antrenörlük Eğitimi Bölümü, Nevşehir/TÜRKİYE.
erhanisikdemir@nevsehir.edu.tr

KAYNAKLAR

Alemdaroğlu, B.U., Köklü, Y., (2017). Antrenman Yükü Takibi ve Sakatlık Önlemedeki Rolü, Turkiye Klinikleri Journal of Sports Medicine-Special Topics. 3(3):184-90.

Barris, S, Button C. (2008). A Review of Vision-Based Motion Analysis in Sport. Sports Medicine. 38(12):1025-43. doi: 10.2165/00007256-200838120-00006.

Colby, MJ., Dawson., B, Heasman., J, Rogalski., B., Gabbett TJ. (2004). Accelerometer and GPS-Derived Running Loads and Injury Risk In Elite Australian Footballers. Journal of Strength Condition Research. 28(8):2244-52. doi: 10.1519/JSC.0000000000000362.

Dellaserra, CL., Gao, Y., Ransdell, L. (2014) Use of Integrated Technology in Team Sports: A Review of Opportunities, Challenges, and Future Directions for Athletes. Journal of Strength Condition Research. 28(2):556-73. doi: 10.1519/JSC.0b013e3182a952fb.

Dimitropoulos, P., Kosmas, I., Douvis, I. (2017). Implementing the balanced scorecard in a local government sport organization: Evidence from Greece. International Journal of Productivity and Performance Management, 66(3), 362–379. DOI: 10.4018/ijeis.2014070101.

Ehrmann, FE., Duncan, CS., Sindhusake, D., Franzsen, WN., Greene, DA. (2016). GPS and Injury Prevention In Professional Soccer. Journal of Strength Condition Research. 30(2):360-7. Doi: 10.1519/JSC.0000000000001093.

Gabbett TJ. (2016). The Training-Injury Prevention Paradox: Should Athletes Be Training Smarter and Harder? British Journal of Sports Medicine. 50(5):273-80. doi: 10.1136/bjsports-2015-095788.

Gelberg NJ., (1997). History of Sport Technology: Policy Strategies To Balance Challenge, Tradition and Innovation. Master Thesis. The Graduate School Department of Kinesiology. USA.

Heper, E., (2012) Spor Bilimleri ile İlgili Kavramlar ve Sporun Tarihsel Gelişimi, Spor Bilimlerine Giriş. Ünite-1:2-30. Eskişehir.

Malone, S., Owen, A., Newton, M., Mendes, B., Collins, KD., Gabbett, TJ. (2017). The Acute:Chonic Workload Ratio In Relation To Injury Risk In Professional Soccer. Journal of Science and Medicine in Sport. 20(6):561-565.

Orlikowski, W. (1992). The Duality of Technology: Rethinking The Concept of Technology in Organizations. Organization Science, 3(3), 398–427.

Potts, J., Ratten, V. (2016). Sports innovation: Introduction to the special section. Innovation Management, Policy & Practice, 18(3), 233–237.

Ratten V., (2019) Sports Technology and Innovation. https://doi.org/10.1007/978-3-319-75046-0 Australia.

Ratten, V. (2014). Behavioral Intentions to Adopt Technological Innovations: The Role of Trust, Innovation and Performance. International Journal of Enterprise Information Systems. 10(3):1-13

Yücel, S.A., Devecioğlu, S. (2011). Spor Eğitiminde Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin Kullanımı, 5th International Computer & Instructional Technologies Symposium, 22-24 September 2011 Fırat University, Elazığ.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-3

SPOR HEKİMLİĞİ

Yazar

Doktorant. Ulaş Can YILDIRIM [1]

9. Bölüm

[1] Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü,
Spor Bilimleri Ana Bilim Dalı, Ankara/TÜRKİYE.
ulascanyldrm.ucy@gmail.com

KAYNAKLAR

Alp, M., Suna, G., & Atay, E. (2019). Genç Futsalcılarda Görülen Spor Sakatlıkları: Yaralanma Bölgelerinin ve Türlerinin Değerlendirilmesi. SDU Journal of Health Science Institute/SDÜ Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 10(4).

Bayraktar, B., Kurtoğlu, M. H., & Yücesir, İ. Gelişen bir uzmanlık alanı/ Spor hekimliği. ARALIK OCAK-ŞUBAT 2009-2010 KIŞ SA YI 13, 44.

Cole, D. W. (2006). Sports Medicine: A Comprehensive Approach, Giles R. Scuderi (Ed.), Elsevier Mosby, Philadelphia (2005), 782 pp.

Cooper, M. T., McGee, K. M., & Anderson, D. G. (2003). Epidemiology of athletic head and neck injuries. Clinics in sports medicine, 22(3), 427-43.

Ergen, E. (1986). Spor Hekimliği: Sporda Sağlık Sorunları ve Sakatlıklar Ankara. 20-5.

Günay, M., Şıktar, E., Şıktar, E. (2018). Antrenman Bilimi. Gazi Kitabevi, Ankara.

Hale, T. (2008). History of developments in sport and exercise physiology: AV Hill, maximal oxygen uptake, and oxygen debt. Journal of sports sciences, 26(4), 365-400.

Horn, K. K., Jennings, S., Richardson, G., van Vliet, D., Hefford, C., & Abbott, J. H. (2012). The patient-specific functional scale: psychometrics, clinimetrics, and application as a clinical outcome measure. journal of orthopaedic & sports physical therapy, 42(1), 30-D17.

https://sporhekimligidergisi.org/tam-metin/123/tur. Erişim Tarihi: 15.06.2020.

Jeyamohan, S., Harrop, J. S., Vaccaro, A., & Sharan, A. D. (2008). Athletes returning to play after cervical spine or neurobrachial injury. Current reviews in musculoskeletal medicine, 1(3-4), 175.

Joyce, D., & Lewindon, D. (Eds.). (2015). Sports injury prevention and rehabilitation: integrating medicine and science for performance solutions. Routledge.

Kalyon, T. A. (1997). Spor Hekimliği. Sporcu Sağlığı ve Spor Sakatlıkları 4. baskı. Ankara: Gata Basımevi.

Kellmann, M. (2010). Preventing overtraining in athletes in high-intensity sports and stress/recovery monitoring. Scandinavian journal of medicine & science in sports, 20, 95-102.

Mooney, M. G., Cormack, S., O'Brien, B. J., Morgan, W. M., & McGuigan, M. (2013). Impact of neuromuscular fatigue on match exercise intensity and performance in elite Australian football. The Journal of Strength & Conditioning Research, 27(1), 166-173.

Özgür, B. O., Özgür, T., & Aksoy, M. (2016). Voleybol ve futbolcularda spor sakatlığına rastlama sıklığı. İstanbul Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, 6(3), 50-55.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-3

SPOR HUKUKU

Yazar

Av. Aysu Melis BAĞLAN [1]

10. Bölüm

[1] Okan Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Fakültesi,
Spor Yöneticiliği Bölümü, İstanbul/TÜRKİYE.
aysumelis@gmail.com

KAYNAKÇA

Akıncı Z. (2007). Milletlerarası Tahkim, Ankara, 2. Baskı.

Bağlan A.M, (2020). Sporda Uluslararası Tahkim Yargılaması ve Türkiye'de Hukuki Durum, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 3. Baskı.

Kadirbeyoğlu İ. (1996). Futbol Hukuku Tahkim Usulü ve Tahkim Kurulu Kararları, İstanbul, Türkiye Futbol Federasyonu Yayınları.

Küçükgüngör E. (2004). "Spor Hukuku Uyuşmazlıklarında Milletlerarası Tahkim", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2(1), 1-32.

Kocasakal Ö. (2013). Hatice, Sportif Uyuşmazlıkların Tahkim Yoluyla Çözümü ve Spor Tahkim Mahkemesi, İstanbul, Vedat Kitapçılık.

Kocasakal Ö. (2008). Hatice, "Uluslararası Spor Yargısı", Spor Hukukunda Güncel Gelişmeler ve Sorunlar Sempozyumu, Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi Spor Hukuku Komisyonu, 45-89. (2)

Şanlı C. (1986). Milletlerarası Ticari Tahkimde Esasa Uygulanacak Hukuk, Ankara.

UZ Abdullah, (2011). Sporla İlgili Uyuşmazlıkların Çözümünde Zorunlu Tahkim Yolu: Tahkim Kurulları ve Kararlarının Hukuki Niteliği Üzerine. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,1(13), 241-296.

Yeğengil R. (1974). Tahkim (L'Arbitrage), İstanbul.

YASAL MEVZUAT VE DİĞER KAYNAKLAR

TFF Uyuşmazlık Çözüm Kurulu Talimatı: http://www.tff.org/Resources/TFF/Documents/TALIMATLAR/Uyusmazlik-Cozum-Kurulu-Talimati-24.08.2011.pdf

TFF Statüsü: http://www.tff.org/Resources/TFF/Documents/TFF-KANUN-STATU/TFF-Statusu-29.07.2011.pdf

TFF Futbol Disiplin Talimatı: https://www.tff.org/Resources/TFF/Documents/TALIMATLAR/Futbol-Disiplin-Talimati-16022015.pdf

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-3

SPOR ve REKREASYON

Yazar

Dr. Emrah CERİT [1]

11. Bölüm

[1] Hitit Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi,
Rekreasyon Bölümü, Çorum/TÜRKİYE.
emrahcerit@hitit.edu.tr

KAYNAKLAR

Akgül A. (2006). "Piramit I : Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi". Syf. 1-3.

Akova O, Çakmak F.T. (2015). 'Boş Zaman Paradigmasının Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi Yaklaşımıyla İlişkisi ve Tarihsel Süreç İçindeki Gelişimi'. Journal of Recreation and Tourism Research, 2 (3), 28-36.

Ardahan F, Turgut T, Kalkan K.A. (2016). 'Her Yönüyle Rekrasyon' 1. Baskı Ankara Detay Yayıncılık. S.38-40.

Birol S.Ş, Karaküçük S., (2014). 'Sportif Rekreasyon Uygulama Politikaları Üzerine Bir Araştırma'. KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 16 (27): 80-86.

Chase A. (1996). 'Recreation and Leisure Programming'. Dubuque, Iowa: Eddie Bowers Publishing.

Cordes K.A, Ibrahim H.M. (2003). 'Applications in Recreation and Leisure for Today and Future (3rd Edition'. Von Hoffmann Press, New York.

Karaçar E, Paslı, M.M. (2014). 'Turizm ve Otel İşletmeciliği Programı Öğrencilerinin Rekreasyonel Eğilimleri ve Rekreasyonel Etkinliklere Katılımına Engel Olan Faktörler'. Turizm Akademik Dergisi, 1 (1), 29-38.

Karaçar E., Göker G., (2017). 'Orman İçi Rekreasyon Alanlarının Ekolojik Açıdan İncelenmesi' Journal of Recreation and Tourism Research, 4 (4), 18.

Karaküçük S, (1999). 'Rekreasyon Boş Zamanları Değerlendirme'. 3. Baskı. Ankara, Bağırgan Yayınevi.

Karaküçük S. (2005). 'Rekreasyon Boş Zamanları Değerlendirme' 4. Baskı Gazi Kitabevi, Ankara.

Karaküçük S. (2008). 'Rekreasyon Serbest Zamanları Değerlendirme'. 6.Baskı. Ankara: Gazi Kitapevi.

Karataş Y.N. (2006). 'Yatılı ilköğretim Bölge Okullarında Okuyan Öğrencilerin Boş Zamanlarını Değerlendirme Alışkanlıkları (Bingöl ili Örneği)'. Uludağ Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Eğitim-Beden Eğitimi Ve Spor Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Bursa.

Kılbaş S. (2001). 'Rekreasyon Boş Zamanları Değerlendirme'. Adana: Anaca Yayınları.

Kocaekşi S. (2012). 'Serbest Zaman ve Rekreasyon Yönetimi'. Baskı. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını

Kurar İ, Baltacı F. (2014). 'Halkın Boş Zaman Değerlendirme Alışkanlıkları: Alanya Örneği'. International Journal of Science Culture and Sport. Sayı: 2, 43-44.

Maselko J, Sebranek M, Mun M.H, Perera B, Ahs J. ve Ostbye T. (2014). 'Contribution of Generative Leisure Activities to Cognitive Function in Elderly Sri Lankan Adults'. J Am Geriatr Soc. 62 (9), 1707-1713.

McLean D Hurd A. (2015). 'Kraus' Recreation and Leisure in Modern Society'. London: Jones & Bartlett Learning Publishers.

Özden M. (1993). 'Sağlık Eğitimi' 1. Baskı. Ankara: Feryal Matbaacılık.

Öztürk H. (2016). 'The Obstacles Affecting Shopping Center Employees' Participation in Recreational Activities', Journal of Social Sciences 47(1), 41-48.

Şahin İ, Kocabulut Ö. (2014). 'Sportif Rekreasyon Aktivitelerine Düzenli Katılımı Engelleyen Faktörlerin İncelenmesi: Akdeniz Üniversitesi Turizm Fakültesi Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. Journal Of Recreatıon And Tourısm Research. 1(2).

Tukel Y. (2018). 'Rekreatif Amaçlı Spor Yapanların Spora Yönelik Tutumlarının Cinsiyete ve Medeni Duruma Göre Değerlendirilmesi'. Spor, Eğitim ve Rekreasyon Dergisi, 1(1), 12-18.

Turgut T. (2012). 'Suya Dayalı Rekreasyon ve Antalya İlinde Suya Dayalı Rekreasyon Alanında Faaliyet Gösteren İşletmelerin Profillerini Belirlemeye Yönelik Bir Uygulama'. Yüksek Lisans Tezi. Antalya: Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Tütüncü Ö. (2012). 'Rekreasyon ve Rekreasyon Terapisinin Yaşam Kalitesindeki Rolü'. Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, 23 (2), 248 – 252.

Üstündağ Ö. Devecioğlu S. Akarsu E.E. (2011). "Spor Ve Rekreasyon Alanlarının Şehir Planlamasındaki Yeri Ve Önemi". 6. International Advanced Technologies Symposium. 31, 16- 18.

Yurcu G. (2017) 'Kamu ve Özel Sektör Çalışanlarının Rekreatif Faaliyet Katılımı Sonucu Sağlık Algıları. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi Cilt: 10 Sayı: 54.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-3

SPORDA ETİK

Yazar

Doktorant. Gamze YILDIRIM ARAZ [1]

12. Bölüm

[1] Bingöl Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu,
Beden Eğitimi ve Spor Bölümü, Bingöl/TÜRKİYE.
gyaraz@bingol.edu.tr

KAYNAKLAR

Akarsu, B. (1998). Felsefe terimleri sözlüğü. 7. Baskı. İnkılap yayınevi.

Arıpınar, E. (2008). Fair Play konferansı. Bahçeşehir Üniversitesi.

Arıpınar, E., Donuk, B. (2011). Spor Yönetim Ve Organizasyonlarında Etik Yaklaşımlar Fairplay. Ötüken Yayınları

Aslan, A. (1994). Felsefeye Giriş. Vadi Yayınları.

Ateşoğlu, M. (1974). Sporda Erdemlik. Gençlik ve Spor Bakanlığı Yayınları.

Aydın, İ. (2003). Eğitim ve Öğretimde Etik. Pegem Akademi Yayınevi.

Aydın, İ. (2018). Meslek Etiği, Karar Verme ve Etik Dışı Davranışın Gerekçelendirilmesi. Erişim adresi: http://etik.gov.tr/inayetaydin-Meslek-Eti%C4%9Fi-Etik-Karar-Verme-ve-Etik-Disi-Davrani%C5%9Flarin-Gerekcelendirilmesi.pdf

Baudot, B. S. (2002). Candles in the dark: A New spirit for a plural world. Univer-sity of Washington Press.

Baumann, S. (1994). Uygulamalı spor psikolojisi. (çev: İkizler, c.H., Özcan, A.O.), Alfa Basın Yayın Dağıtım.

Bucher, A. C. (1999) West A. D. Foundations of physical education exercise and sport. New York: McGraw-Hill Companies.

Cevizci, A. (2002). Etiğe Giriş. Paradigma.

Doğan, O. (2015). Spor Psikolojisi. Detay Yayıncılık.

Donuk, B. (2007). Liderlik ve Spor. Ötüken Yayınları.

Erdemli, A. (2006). Temel Sorunlarıyla Spor Felsefesi. E Yayınları.

Frolov, İ. (1997). Felsefe Sözlüğü. (Çeviren: Aziz Çalışlar). Cem Yayınevi.

Gökçe, A. (1991). "Sporda Erdemlik: Fair Play". Türk-Alman Kültür Diyaloğunda Spor Ahlakı ve Spor Felsefesine Yeni Yaklaşımlar. Maya Matbaacılık ve Yayıncılık Ltd. Şti.

Hitt, W. D. (1990). Ethics and leadership: Putting Theory Into Practice. Colombus: Battelle Pres.

Hanson, K. O., Savage, M. (2012). What role does ethics play in sports? Markkula Center for Applied Ethics at Santa Clara University:https://www.scu.edu/ethics/focus-areas/more/resources/what-role-does-ethics-play-in-sports/

İnal, A. N. (2000). Beden Eğitimi ve Spor Bilimlerine Giriş. Desen Yayıncılık.

Koruç Z. Spor Psikolojisine Giriş. E Ergen (Ed.): Spor Hekimliği, Ankara: TTB Merkez Konseyi Spor Hekimliği Kolu Yayın No. 1.1992

Mengüşoğlu, T. (1965). Değişmez Değerler ve Değişen Davranışlar. İstanbul Matbaası.

Özbaydar S. (1983). İnsan Davranışının Sınırları Ve Spor Psikolojisi. İstanbul Altın Kitaplar Yayınevi.

Özmen, F., Güngör, A. (2008). Eğitim Denetiminde Etik. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergis.

Pieper, A. (1999). Etiğe Giriş. (V.Atayman, G. Sezer, Çev.). Ayrıntı yayınları.

Senapaty, H. (2016). Health and physical education-class IX (First Edition b.). New Delhi: National Council of Educational Research and Training. http://www.ncert.nic.in/publication/Miscellaneous/pdf_files/iehped 101.pdf, (12 Şubat 2020).

Tuncel, S. D. (2017). Spor etiği. Erişim adresi: http://acikarsiv.ankara.edu.tr/browse/32141/S.D.Tuncel_spor_etigi_bolum_etigi.pdf

William, C., Davis, K., Post, E. J. (1988). Business and Society Corporate Strategy, Publicly, Ethics. Mc. Graw Hill Publishing Company.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-3

SPOR PAZARLAMASI

Yazar

Dr. Yeşim BAYRAKDAROĞLU [1]

13. Bölüm

[1] Gümüşhane Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Spor Yöneticiliği Bölümü, Gümüşhane/TÜRKİYE.
yesimsongun@gumushane.edu.tr

KAYNAKLAR

Aktifbank Rapor (2018). https://www.aktifbank.com.tr/tr/Documents/2016- 2017%202017-2018%20Sezonu%20Futbol%20Ekonomisi%20Raporu3%20%20.pdf. (Erişim:12.01.19).

Altuğ, N. Ü. (2001). İşletmelerde Yeni Mamül Geliştirme Çalışmaları ve Kimya Sanayinde Bir İnceleme. İstanbul.

Armstrong, G., Kotler, P. (1999). Marketing Introduction. New Jersey: Prentice-Hall Inc.

Argan M. ve Katırcı H. (2008). Spor Pazarlaması. Nobel Yayınevi: Ankara.

Argan, M. (2001). Spor Pazarlamasında Sponsorluk ve Futbol Branşında Sponsorluk Yapan Kuruluşlara İlişkin Bir Araştırma. Eskişehir.

Basım, N. ve Argan, M. (2009). Spor Yönetimi. Ankara: Detay Anatolia Akademik Yayıncılık Ltd. Sti.

Biçer, T., (2008). Sporda Toplam Kalite Yönetimi ve Futbol Uygulamaları. İstanbul: Beyaz Yayınları.

Bruer, C. ve Thiel, A. (2011). Spor Yönetimi. Müslim Bakır (Ed). (Çeviren; Cem Tınaz). İstanbul: Beta Basım A. Ş. 1. Baskı.

Callecod, L. R., & Stotlar, K. (1990). Sport Marketing, in Sports Fitness & Management.

Chadwick, Simon, John G. Beech (2007). "Introduction: the Marketing of Sport" in The Marketing of Sport, ed: John G. Beech, Simon Chadwick, Essex: Pearson Education Limited, 3-22.

Deniz, E. (2019). Spor Sponsorluğu İle Marka İmajı ve Marka Değeri Arasındaki İlişki: Nicel Bir Araştırma. Itobiad: Journal of the Human & Social Science Researches, 8(3).

Ders, Ortak; Okumuş, DR Abdullah. Pazarlama ilkeleri. http://auzefkitap.istanbul.edu.tr/kitap/kok/pazarlamailkeleri.pdf

Doğan, M. A. (2016). 'Reklam Daralırken Sponsorluk Büyüyor'. http://www.derinekonomi.com/sektor/reklam-daralirken-sponsorlukbuyuyor/'. (Erişim: 12.01.19).

Dumanlı, D. (2011). Sponsorluk Etkinliklerinin Marka Değeri Üzerine Etkisi ve Uygulama Örneği. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İletişim Bilimleri Anabilim Dalı Halkla İlişkiler Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.

Erdogan, B. Z., & Kitchen, P. J. (1998). Managerial mindsets and the symbiotic relationship between sponsorship and advertising. Marketing Intelligence & Planning.

Ekmekçi, R. ve Ekmekçi, Y.A.D. (2010). "Spor Pazarlaması". Pamukkale Journal of Sport Sciences. 1(1), 23-29.

Ekenci, G., ve İmamoğlu, A. F. (2002). Spor İşletmeciliği. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Escalas, J. E., & Bettman, J. R. (2005). Self-construal, Reference Groups, and Brand Meaning. Journal of Consumer Research, 32(3), 378-389.

Galiyev, S. (2018). 'Spor pazarlaması ve Spor Sponsorluğu'. http://blog.milliyet.com.tr/spor-pazarlamasi-ve-sporsponsorlugu/Blog/?BlogNo=150687. (Erişim: 13.01.19).

IOC Marketing Report, Rio 2016 (2016). http://touchline.digipage.net/iocmarketing/reportrio2016/1-1. (Erişim: 13.01.19).

Irwin, R. L., Sutton, W. A., & McCarthy, L. M. (2002). Sport promotion and sales management. Human Kinetics.

Katkat, D. (2020). Spor Organizasyonları Yönetimi. Gazi Kitapevi, Ankara.

Kotler, P. (1998). "4P Öldü Yasasın 4C", Kariyer Dünyası.

Kotler, P. ve Kevin L. K. 2006. Marketing Management, New Jersey: Pearson Prentice Hall.

Kotler, P. ve Armstrong, G. 2006. Principles of Marketing, New Jersey: Pearson Prentice Hall.

Lusch, R. F., & Vargo, S. L. (2014). Service-dominant logic: Premises, perspectives, possibilities. Cambridge University Press.

Matthew, S. D. (2005). Sport Marketing- A Strategic Perspective. USA: Pearson Edication.

Okay, A. (2002). Spor Sponsorluğu, Pazarlama. İletişim Dergisi (2).

Oluç, M. (1957). Pazarlama Prensipleri ve Türkiye Tatbikatı. İstanbul: Sermet Matbaası.

Parkhouse, B.L. (1996). The Management of Sport, National Association Sport&Physical Education.

Pıtts, B.G. ve D.K. Stotlar, (2002). Fundamentals of Sport Marketing. Morgantown: Fitness International Technology Inc.

Seraslan, M.Z., (2009). Futbol Pazarlaması. İstanbul: TFF FGM Futbol Eğitim Yayınları.

Shank, D.S., (2005). Sports Marketing: A Strategic Perspective. New Jersey: Prentice Hall Pearson Education.

Skinner, B. E., & Rukavina, V. (2003). Event sponsorship. John Wiley & Sons,.

Tarakçi, İ. E., & Baş, M. (2018). Bütünleşik Pazarlama İletişiminde Spor Sponsorluğu Ve Tüketici Satın Alma Davranışı Üzerindeki Etkisi. Third Sector Social Economic Review, 53(1), 291-326.

Tüfekçi, Ö. K. (2011). Spor Pazarlama Zekâsı: Marka Kimliği Yaratma Yeteneklerinin Analizi ve Batı Akdeniz Bölgesi Futbol Taban Birliklerinde Bir Uygulama. (Yayımlanmış Doktora Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalı.

Tetik, O. (2009). Spor Tüketicilerinin Spor Pazarlama Bileşenleri Hakkındaki Görüşlerinin incelenmesi. Ankara.

Üner, M. M. (1994). Hizmet Pazarlamasında Pazarlama Karması Elemanları Değişiklik Gösterir mi?

Üner, M. M. (2009). Pazarlama Karması Paradigmasında Pazarlama Tanımı. Pİ Dergisi, (3), 38-43.

Walliser, B. (2003). An international review of sponsorship research: extension and update. International journal of advertising, 22(1), 5-40.

Vargo, S. L., & Lusch, R. F. (2011). It's all B2B… and beyond: Toward a systems perspective of the market. Industrial marketing management, 40(2), 181-187.

Venkatesh, R., & Mahajaim, V. (1993). A probabilistic approach to pricing a bundle of products or services. Journal of Marketing Research, 30(4), 494-508.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-3

SPORDA ORGANİZASYON

Yazar

Dr. Murat ASLAN [1]

14. Bölüm

[1] Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi,
Spor Yöneticiliği Bölümü, Çanakkale/TÜRKİYE.
murataslan@comu.edu.tr

KAYNAKLAR

Ajansspor resmi internet sayfası. https://ajansspor.com/haber/istanbuldaki-sampiyonlar-ligi-finali-iptal-olabilir-357729 Son Erişim Tarihi: 04.06.2020

Aljazeera Türk resmi internet sayfası. www.aljazeera.com.tr/haber-analiz/kronoloji-turkiyede-spor-organizasyonlari Son Erişim Tarihi:25.05.2020

Anadolu Ajansı resmi internet sayfası. https://www.aa.com.tr/tr/spor/turk_yede-2017de-27-uluslararas_-organ_zasyona-ev-sahipligi-yapacak/718030# Son Erişim Tarihi: 04.06.2020

Avrupa Futbol Federasyonları Birliği (UEFA) resmi internet sayfası https://www.uefa.com/uefachampionsleague/news/025d-0f782b45c942-3e20b8c30dfa-1000--miracle-of-istanbul-an-oral-history/ Son Erişim Tarihi: 04.06.2020

Avrupa Üniversite Sporları Birliği (EUSA) resmi internet sayfası. https://www.eusa.eu/events/championships Son Erişim Tarihi: 15.05.2020

Balcı, V. (1999). Spor Etkinliklerinin Planlanması ve Yönetimi, Bağırgan Yayınevi, Ankara, Sporsal Kuram Dizisi.

Cankalp M. (2005). Sporda Yönetim ve Organizasyon. Ankara. Nobel Yayınevi.

Ekmekçi R, Basım N., Tabak A., Sığrı, Ü., Argan Tokay, M. (2013). Spor Yönetimi. T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No: 2883, Açıköğretim Fakültesi Yayını No: 1840

Fanatik Gazetesi resmi internet sayfası. https://www.fanatik.com.tr/sampiyonlar-ligi-icin-istanbulda-dortlu-final-projesi-onay-asamasinda-2145015 Son Erişim Tarihi: 04.06.2020

Final Report on the 25th Winter Universiade in Erzurum, Turkey. January 27th- February 6th 2011

Greenwell, T. C., Danzey-Bussell, L. A., & Shonk, D. J. (2014). Managing sport events. Human Kinetics.

Heper, E., Sertkaya, Ö., Koca, C., Ertan, H., Kale, M., Terekli, S., Karabudak, E. ve Demirhan, G. (2012). Spor Bilimlerine Giriş. T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No: 2509, Açıköğretim Fakültesi Yayını No: 1480

Hürriyet Gazetesi resmi internet sayfası. https://www.hurriyet.com.tr/organizasyon-cenneti-turkiye-18557240 Son Erişim Tarihi: 04.06.2020

Kalfa M. (2018). Yönetim Fonksiyonları. A. Azmi Yetim (Ed). Yönetim ve Spor (s.91.-123). Ankara. Berikan Yayınevi.

Plase Dergi resmi internet sayfası. plasedergi.com/millitakimlar/turkiyenin-ev-sahibi-oldugu-uluslararasi-spor-organizasyonlari/ Son Erişim Tarihi: 04.06.2020

Sporx resmi internet sayfası. https://www.sporx.com/son-saniyelerin-sehri-istanbul-SXHBQ626976SXQ Son Erişim Tarihi: 04.06.2020

Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük. https://sozluk.gov.tr/ Son Erişim Tarihi: 04.06.2020

Türkiye Amatör Spor Kulüpleri Konfederasyonu resmi internet sayfası. http://www.taskk.org.tr/26-avrupa-erkekler-voleybol-sampiyonasina-dogru-haberi-234 Son Erişim Tarihi: 04.06.2020

Türkiye Atletizm Federasyonu (TAF). Resmi internet sayfası http://www.taf.org.tr/tafligleri-2/ Son Erişim Tarihi: 18.06. 2020

Türkiye Basketbol Federasyonu (TBF). Resmi internet sayfası https://www.tbf.org.tr/ligler/bsl-2019-2020 Son Erişim Tarihi: 18.06. 2020

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası. Madde 58 ve Madde 59.

Türkiye Cumhuriyeti Gençlik ve Spor Bakanlığı resmi internet sayfası. https://gsb.gov.tr/HaberDetaylari/1/90768/samsun-deaflymcpics-2017ye-tarihi-katilim.aspx Son Erişim Tarihi: 04.06.2020

Türkiye Cumhuriyeti Kalkınma Bakanlığı Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018) Spor Özel İhtisas Komisyonu Raporu. https://www.cka.org.tr/uploads/strategy_v/spor_oik.pdf Son Erişim Tarihi: 15.06.2020

Türkiye Futbol Federasyonu (TFF). Resmi internet sayfası https://www.tff.org/default.aspx?pageID=86 Son Erişim Tarihi: 18.06. 2020

Türkiye Güreş Federasyonu (TGF). Resmi internet sayfası http://www.tgf.gov.tr/tr/index.php/lig-2017/ Son Erişim Tarihi: 18.06. 2020

Türkiye Hentbol Federasyonu (THF). Resmi internet sayfası http://www.thf.org.tr/lig/erkekler-super-lig/1 Son Erişim Tarihi: 18.06. 2020

Türkiye Radyo Televizyon Kurumu resmi internet sayfası. https://www.trtspor.com.tr/foto-galeri/koronavirus-yuzunden-iptal-edilen-spor-organizasyonları/2813/sayfa-1.html Son Erişim Tarihi:25.05.2020

Türkiye Voleybol Federasyonu (TVF). Resmi internet sayfası https://www.tvf.org.tr/ Son Erişim Tarihi: 18.06. 2020

Türkiye Üniversite Sporları Federasyonu (TÜSF). 2011 Erzurum Winter Universiade Kafile Başkanları Toplantısı kitapçık ve sunumlar.

Uluslararası Okul Sporları Federasyonu (ISF) resmi internet sayfası https://www.isfsports.org/football Son Erişim Tarihi: 04.06.2020

Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC). 2020 Olympic Games Bid Procedure 'Quick Reference' resmi internet sayfası. www.olympic.org. Son Erişim Tarihi: 08.06.2020

Uluslararası Üniversite Sporları Federasyonu (FISU) resmi internet sayfası. https://www.fisu.net/sports/wrestlingSon Erişim Tarihi: 15.05.2020

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-3

SPORDA İLETİŞİM

Yazar

Doktorant. Sinan AVCI [1]

15. Bölüm

[1] İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Rektörlüğü Spor Bilimleri Fakültesi, Öğretim Görevlisi, İstanbul/TÜRKİYE.
sinanavci@gmail.com

KAYNAKLAR

Campbell, E., & Jones, G. (2002). Cognitive appraisal of sources of stress experienced by elite male wheelchair basketball players. Adapted Physical Activity Quarterly, 19(1).

Cüceloğlu, D. (2007). Anlamlı ve Coşkulu Bir Yaşam İçin: Savaşçı. Remzi Kitabevi, İstanbul.

Demiray, U. (1994). İletişimötesi İletişim (Meta-communication). Turkuaz Yayınları. Eskişehir.

DeVito, J. A. (2013). The Interpersonal Communication Book. New Jersey: Pearson.

Dumangöz PD. (2019). Spor ve İletişim. (Ed: SB Çavuşoğlu). Spor Yönetiminde Temel Alanlar. Nobel Yayınevi. Ankara.

Engels F, (2005), Doğanın Diyalektiği, Sol Yayınları, Ankara.

Gibson, J.L, Ivancevich, J.M. and Donnelly, J.H. (1997). Organazitions; Behavior Structure Processes. 9th ed.Irwin McGraw-Hill. Boston

Gökçe, O. (2006). İletişim Bilimi/ İnsan İlişkilerinin Anatomisi. Siyasal Kitabevi. Ankara.

Güllü S. (2019). Sporda Örgütsel Bağlılık ve İletişim. Nobel Yayınevi. Ankara.

Gürüz D, Temel Eğinli A. (2013). İletişim Becerileri: Anlamak – Anlatmak – Anlaşmak. Nobel Yayınevi. Ankara.

Karagözoğlu, C. (2006). Sporda psikolojik destek. Morpa Kültür Yayınları. İstanbul

Kılıçaslan E. (2011). İletişim Kurma Becerileri. Kriter Yayınevi. İstanbul.

Mısırlı, İ. (2004). Genel ve Teknik İletişim. Ankara: Detay Yayıncılık.

O'Hair, D, et al. (2005). Strategic Communication in Business and The Professions. Boston: Houghton Mifflin Company.

Tükenmez A. (2019). Sporda Pazarlama. (Ed: SB Çavuşoğlu). Spor Yönetiminde Temel Alanlar. Nobel Yayınevi. Ankara.

Uztuğ, F. (2009). İletişim Engel ve Etmenleri. (Editör: U. Demiray). Genel İletişim. Pegem Akademi Yayıncılık. Ankara.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-3

SPOR ve MEDYA

Yazar

Doktorant. Sinan AVCI [1]

16. Bölüm

[1] İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Rektörlüğü Spor Bilimleri Fakültesi, Öğretim Görevlisi, İstanbul/TÜRKİYE.
sinanavci@gmail.com

KAYNAKLAR

Boyle, R., Haynes, R. (2013) Sports Journalism and Social Media: A new conversation? in B. Hutchins and D. Rowe (Eds) Digital Media Sport. New York.

Bülbül,A.R (2000). Genel Gazetecilik Bilgileri, Nobel Yayın, Ankara.

Costa, C.A. (2005) The status and future of sport management: a Delphi study. Journal of Sport Management, 19(2), 117-142.

Çetin, C. (2015). Spor İletişimi: Spor-Tv Birlikteliği Sattırıyor. Nobel Yayın, Ankara.

Dönmezer, S. (1984), Sosyoloji, Savaş Yayınları, Ankara.

Erdemli, A. (1996). İnsan, Spor ve Olimpizm. Sarmal Yayınları: İstanbul.

Hocking, J.E. (1982). Sports and Spectators: Intra-audience Effects. Journal of Communication. 32(1),100–108.

Karaküçük, S. (1996) "Sporun Topluma Yaygınlaştırılması Bakımından Televizyon Programlarının Etkinliği, Gazi Ü, Spor Bilimleri Dergisi, 1,3.

Karasüleymanoğlu, A. (1986). Basın Açısından Spor, Yeni boyutlarıyla Spor. Engin Yayınlar, Ankara.

Kocadaş, Bekir (1996), Kitle İletişim Araçları ve Siyaset Kurumuna Etkisinin Analizi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.

Bose, M. (2012) The Spirit of the Game: How sport made the modern world, London

Mutlu, E. (1991), Televizyonu Anlamak, Gündoğan Yay., Ankara.

Olney, Buster. "Sources: Phillies discuss Ryan Howard for Albert Pujols deal." ESPN.com 3/15/2010: n. pag. Web. 11 May 2010. Retrieved fromhttp://sports.espn.go.com/mlb/news/story?id=4994845

Ozankaya, Ö. (1980). Türkiye'de Yığın İletişiminin Demokratik Siyasal Kültür Gelişimindeki Yeri ve Önemi. Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 35 (01). Doı: 10.1501/SBFder_0000001412

Öztürk, F. (1998). Toplumsal Boyutlarıyla Spor. Bağırgan Yayınevi, Ankara.

Patterson, T. (2002) The Golden Voices of Baseball. Sports Publishing LLC, Print.

Rushin, Steve. (1994) "1954-1994: How We Got Here." Sports Illustrated.

Shortt, A. (2012) Social Media in Sport, London: Sportsbusiness.

Şenyapılı, Ö. (1981), Toplum ve İletişim, Turhan Yay.,Ankara.

Vamplew, W. (2004) Pay up and play the game: Professional Sport in Britain, Cambridge Universty Press, Cambridge

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-3

SPOR ve GENETİK

Yazar

Dr. Serkan DÜZ [1]

17. Bölüm

[1] İnönü Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi,
Antrenörlük Eğitimi Bölümü, Malatya/TÜRKİYE.
serkan.duz@inonu.edu.tr

KAYNAKLAR

Ahmetov, H., Mozhayskaya, I. A., Flavell, D. M., vd. (2006). PPARalpha gene variation and physical performance in Russian athletes. Eur J Appl Physiol., 97, 103–8.

Altshuler, D., Daly, M. J., & Lander, E.S. (2008). Genetic mapping in human disease. Science, 322, 881–888.

Amir, O., Amir, R., Yamin, C., et al. (2007). The ACE deletion allele is associated with Israeli elite endurance athletes. Exp Physiol., 92, 881–6.

Attia, J., Ioannidis, J. P., Thakkinstian, A., McEvoy, M., Scott, R. J., Minelli, C., Thompson, J., Infante-Rivard, C., & Guyatt, G. (2009). How to use an article about genetic association. B. Are the results of the study valid? JAMA, 301, 191–197.

Azzazy, H. M., Mansour, M. M., & Christenson, R. H. (2009). Gene doping: of mice and men. Clin Biochem., 42, 435–41.

Azzazy, H. M., Mansour, M. M., & Christenson, R. H. (2005). Doping in the recombinant era: strategies and counterstrategies. Clin Biochem., 38, 959-65.

Bachl, N., Derman, W., Engebretsen, L., Goldspink, G., vd. (2009). Therapeutic use of growth factors in the musculoskeletal system in sports-related injuries. J Sports Med Phys Fitness, 49(4), 346-57.

Bains, W. (2010). Genetic exceptionalism. Nature Biotechnology, 28(3), 212–213.

Berg, H. E., & Tesch, P. A. (1996). Changes in muscle function in response to 10 days of lower limb unloading in humans. Acta Physiol Scand, 157, 63-70. doi:10.1046/j.1365-201X.

1996.476217000.x

Birney, E., Stamatoyannopoulos, J. A., Dutta, A., vd. (2007). Identification and analysis of functional elements in 1% of the human genome by the ENCODE pilot project. Nature, 447, 799-816.

Blanchard, B. E., Tsongalis, G. J., Guidry, M. A., vd. (2006). RAAS polymorphisms alter the acute blood pressure response to aerobic exercise among men with hypertension. Eur J Appl Physiol., 97, 26–33.

Blangero, J., & Kent, J. W. (2010). Characterizing the extent of human genetic variation for performance-related traits. In Genetic and Molecular Aspects of Sport Performance, 33-45. Wiley-Blackwell.

Booth, F. W., Laye, M. J., & Roberts, M. D. (1985). Lifetime sedentary living accelerates some aspects of secondary aging. J Appl Physiol, 111, 1497–1504. doi:10.1152/japplphysiol.00420.2011

Booth, F. W., Roberts, C. K., & Laye, M. J. (2012). Lack of exercise is a major cause of chronic diseases. Compr Physiol, 2, 1143–1211. doi:10.1002/cphy.c110025.

Booth, F. W., Roberts, C. K., Thyfault, J. P., Ruegsegger, G. N., & Toedebusch, R. G. (2017). Role of inactivity in chronic diseases: evolutionary insight and pathophysiological mechanısms. Physiol Rev, 1, 97(4), 1351-1402. doi: 10.1152/physrev.00019.2016

Bouchard, C., Malina, R. M., & Pérusse, L. (1997). Genetics of Fitness and Physical Performance. Champaign, Human Kinetics.

Bouchard, C., Dionne, F., Simoneau, F., & Boulay, M. (1992). Genetics of aerobic and an-aerobic performances. Exerc. Sport Sci Rev, 20, 27-58.

Bouchard, C., & Malina, R. M. (1983). Genetics of physiological fitness and motor performance (Review). Exerc Sport Sci Rev., 11, 306-39.

Bray, M.S., Hagberg, J. M., Pérusse, L., vd. (2009). The human gene map for performance and health-related fitness phenotypes: the 2006-2007 update. Medicine and Science in Sports and Exercise. 41(1),34-72. doi:10.1249/mss.0b013e3181844179

Brugada, R. (1998). Bases genéticas de las arritmias. Rev Esp Cardiol., 51, 274-85.

Camporesi, S., & McNamee, M. (2018). *Bioethics, genetics and sport*. Routledge.

Chagnon, Y. C., Allard, C., & Bouchard, C. (1984). Red blood cell genetic variation in Olympic endurance athletes. J Sports Sci., 2, 121-9.

Clamp, M., Fry, B., Kamal, M., Xie, X., Cuff, J., Lin, M. F., vd. (2007). Distinguishing protein- coding and noncoding genes in the human genome. Proceedings of the National Academy of Sciences, 4 (104), 49, 19428-19433.

Collins, M. (2009). Genetics and Sports. Medicine and sport science: Karger.

Crawford, D. C., Akey, D. T., & Nickerson, D. A. (2005). The pat- terns of natural variation in human genes. Annu Rev Genomics Hum Genet. 6, 287–312.

De Moor, M. H., Spector, T. D., Cherkas, L. F., vd. (2007). Genome-wide linkage scan for athlete status in 700 British female DZ twin pairs. Twin Res Hum Genet, 10, 812–820.

Di Prampero, P. E. (2003). Factors limiting maximal performance in humans. Eur J Appl Physiol, 90, 420–429.

Eyre-Walker, A., & Keightley, P. D. (1999). High genomic deleterious mutation rates in hominids. Nature, 397, 344–347.

Feuk, L., Marshall, C. R., Wintle, R. F., & Scherer S. W. (2006). Structural variants: changing the landscape of chro- mosomes and design of disease studies. Hum Mol Genet, 15, R57–R66.

Friedmann, T. (2010). How close are we to gene doping? Hastings Center Report 40, 2, 20-22.

Gibson, W. T. (2009). Key concepts in human genetics: understanding the complex phenotype. In Genetics and Sports, 54, 1-10. Karger Publishers.

Haisma, H. J., de Hon, O., Sollie, P., & Vorstenbosch, J. (2004). Gene doping. Netherland Centre for Doping Affairs, Capelle aan de IJssel.

Harridge, S. D. R., & Velloso, C. P. (2009). IGF-1 and GH: potential use in gene doping. Growth Hormon IGF Research., 19, 378–82.

History of genetics. (2020). 25 Mayıs 2020 tarihinde https://en.wikipedia.org/wiki/History_of_genetics adresinden alındı.

Hoggart, C. J., Clark, T. G., De Iorio, M., Whittaker, J. C., & Balding, D.J. (2008). Genome-wide significance for dense SNP and resequencing data. Genet Epidemiol, 32, 179–185.

Hruskovicova, H., Dzurenkova, D., Selingerova, M., Bohus, B., Timkanicova, B., & Kovacs, L. (2006). The angiotensin converting enzyme I/D polymorphism in long distance runners. J Sports Med Phys Fitness, 46, 509–13.

International, H. C. (2005). A haplotype map of the human genome. Nature, 437, 1299–1320.

Keller, E. F. (2014). From gene action to reactive genomes. J Physiol, 592, 2423–2429. doi:10.1113/jphysiol.2014.270991

Kim, J. S., Cho, J. R., Park, S., vd. (2007). Endothelial nitric oxide synthase Glu298Asp gene polymorphism is associated with hypertensive response to exercise in well-controlled hypertensive patients. Yonsei Med J., 48, 389–95.

Lightfoot, J. T., Hubal, M. J., & Roth, S. M. (2019). *Routledge Handbook of Sport and Exercise Systems Genetics*. Routledge.

Lucia, A., Gomez-Gallego, F., Santiago, C., vd. (2006). ACTN3 genotype in professional endurance cyclists. Int J Sports Med., 27, 880–4.

Maeda, S., Murakami, H., Kuno, S., vd. (2006). Individual variations in exercise training-induced physiologi- cal effects and genetic factors. Int J Sport Health Sci, 4, 339–347.

Miah, A. (2004). Genetiği değiştirilmiş sporcular: Biyomedikal etik, gen dopingi ve spor. Routledge.

Montgomery, H. E., Marshall, R., Hemingway, H., Myerson, S., Clarkson, P., Dollery, C., vd. (1998). Human gene for physical performance. Nature, 393(6682), 221-2.

Neuberger, E. W., Jurkiewicz, M., Moser, D. A., & Simon, P. (2012). Detection of EPO gene doping in blood. Drug Test Anal., 17. doi: 10.1002/dta.1347.

Nieminen, T., Lehtimaki, T., Laiho, J., vd. (2006). Effects of polymorphisms in beta1-adrenoceptor and alpha-subunit of G protein on heart rate and blood pressure during exercise test. The Finnish Cardiovascular Study. J Appl Physiol., 100, 507–11.

Oh, S. D. (2007). The distribution of I/D polymorphism in the ACE gene among Korean male elite athletes. J Sports Med Phys Fitness, 47, 250–4.

Oliveira, R. S., Collares, T. F., Smith, K. R., Collares, T. V., & Seixas, F. K. (2011). The use of genes for performance enhancement: doping or therapy? Braz J Med Biol Res., 44(12), 1194-201.

Paparini, A., Ripani, M., Giordano, G. D., Santoni, D., Pigozzi, F., & Romano-Spica, V. (2007). ACTN3 genotyping by real-time PCR in the Italian population and athletes. Med Sci Sports Exerc., 39(5), 810–5.

Passarge, E. (2005). Genética. Texto y atlas. Madrid: Panamericana.

Pescatello, L. S., Blanchard, B. E., Tsongalis, G. J., Maresh, C. M., O'Connell, A., & Thompson, P. D. (2007). The alpha-adducin Gly460Trp polymorphism and the antihypertensive effects of exercise among men with high blood pressure. Clin Sci (Lond), 113, 251–8.

Puthucheary, Z., Skipworth, J. R., Rawal, J., Loosemore, M., Van Someren, K., Montgomery, H. E. (2011). Genetic influences in sport and physical performance. Sports Med., 41(10), 845-59.

Saltin, B., Blomqvist, G., Mitchell, J. H., Johnson, R. L., Jr, Wildenthal, K., Chapman, C. B. (1968). Response to exercise after bed rest and after training. Circulation 38, Suppl: VII1–VII78.

Sànchez, J., Campuzano, O., Iglesias, A., & Brugada, R. (2009). Genetics and sports. Apunts Sports Medicine, 44(162), 86-97.

Saunders, C. J., September A. V., Xenophontos S. L., vd. (2007). No association of the ACTN3 gene R577X polymorphism with endurance performance in ironman triathlons. Ann Hum Genet., 71, 777–81.

Saunders, C. J., Xenophontos, S. L., Cariolou, M. A., Anastassiades, L. C., Noakes, T. D., & Collins, M. (2006). The bradykinin beta 2 receptor (BDKRB2) and endothelial nitric oxide synthase 3 (NOS3) genes and endurance performance during ironman triathlons. Hum Mol Genet., 15, 979–87.

Schuelke, M., Wagner, K. R., Stolz, L. E., vd. (2004). Myostatin mutation associated with gross muscle hypertrophy in a child. N Engl J Med., 350, 2682–8.

Snyder, E. M., Beck, K. C., Dietz, N. M., vd. (2006). Arg16Gly polymorphism of the beta2-adrenergic receptor is associated with differences in cardiovascular function at rest and during exercise in humans. J Physiol., 571, 121–30.

Spurway, N. (2006). Top-down studies of genetic contribution to differences in physical capacity. Genetics and molecular biology of muscle adaptation. London: Churchill Livingstone Elsevier, BASES, 25-59.

Şanlısoy, F., Altıntaş, N., Büyükyazı, G., & Candan, N. (2011). Ege Bölgesi Elit Sporcularının ACTN3 R577X Genotip Dağılımının Araştırılması. Cumhuriyet Tıp Dergisi, 33, 153-159.

Ünal, M., & Özer, Ü. D. (2004). Gene Doping in Sports. Sports Med., 34, 357-62.

Walpole, B., Noakes, T. D., & Collins, M. (2006). Growth hormone 1 (GH1) gene and performance and post-race rectal temperature during the South African ironman triathlon. Br J Sports Med., 40, 145–50.

Wang, P., Fedoruk, M. N., & Rupert, J. L. (2008). Keeping pace with ACE: are ACE inhibitors and angiotensin II type 1 receptor antagonists potential doping agents? Sports Med., 38(12), 1065-79.

WellnessOption. (2005). Body in Motion: Genes Muscles and Pills. No 19, Genes. http://www.wellnessoptions.ca/html/1/1_tnav_fs.html.

Wolfarth, B., Bray, M. S., Hadberg, J. M., vd. (2005). The human gene map for performance and health-related fitness phenotypes: the 2004 update. Med Sci Sports Exerc., 37, 881–903.

Wolfarth, B., Rankinen, T., Muhlbauer, S., vd. (2007). Association between a beta2-adrenergic receptor polymorphism and elite endurance performance. Metabolism, 56, 1649–51.

Yang, N., MacArthur, D. G., Wolde, B., vd. (2007). The ACTN3 R577X polymorphism in East and West African athletes. Med Sci Sports Exerc., 39, 1985–8.

Yeo, E. J., Chun, Y. S., Park, J. W. vd. (2004). New Anticancer Strategies Targeting HIF-1. Biochem. Pharmacol., 16, 523-30.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-3

E-SPOR

Yazar

Dr. Rabia Hürrem ÖZDURAK SINGIN [1]

18. Bölüm

[1] Hitit Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi,
Spor Yöneticiliği Bölümü, Çorum/TÜRKİYE.
hurremozdurak@hitit.edu.tr

KAYNAKLAR

Alford, A., Bundy, A., & Liggit, E. (2015). eSports: Demographic and Market Overview 2015. Cedarville University Page 3 XP Interactive Report.

American Psychological Association. (2020). https://www.apa.org/topics/exercise-stress

Andrejkovics, Z. (2016). The Invisible Game: Mindset of a Winning Team (eSports & Competitive Gaming, Dota 2, League of Legends, CS: GO). CreateSpace.

Andrew, G. (2012). League of Legends Season 2 Championship Announced. https://www.ign.com/pc

Bjoern, F. (2014). Doping in eSports-The almost invisible Elephant in the room. https://www.reddit.com/r/leagueoflegends/comments/2cn4cq/doping_in_esports_the_almost_invisible_elephant/

Borowy, M. (2012). Public gaming: eSport and event marketing in the experience economy. Simon Fraser University/Faculty of Communication, Art & Technology, Canada.

Caillois, R. (2001). Man, play, and games. IL: University of Illinois Press.

Christophers, J., & Scholz, T. M. (2013). Esports Yearbook 2011/12. BoD–Books on Demand.

Cyberathlete. (2020). The Free Dictionary. https://www.thefreedictionary.com/cyberathletics

Daw, D. (2012). Web Jargon Origins Revealed. https://www.pcworld.com/article/248526/web_jargon_origins_revealed.html

Deslandes A, Moraes H, Ferreira C, Veiga H, Silveira H, Mouta R., ... Laks J. (2009). Exercise and mental health: many reasons to move. Neuropsychobiology, 2009, 59(4), 191-8.

Electronic Sports League. (2015). ESL Major Series One Rulebook. (PDF). https://eslgfx.net/gfx/media/eu/emsone/summer2013/ESL_Major_Series_One_Rulebook.pdf

Elsa (2011). eSports: Really?. https://www.destructoid.com/esports-really--208179.phtml

ESPN. (2020). Shaq, NRG Esports pick up Overwatch team. https://www.espn.com/esports/story/_/id/17209251/shaq-nrg-esports-pick-overwatch-team.

Fields, F. (2014). Korea's pro exodus may spell bad news for the game's top region. https://watch.lolesports.com/articles/koreas-pro-exodus-may-spell-bad-news-games-top-region.

Garfield, A. (2013). Evil Geniuses Releases Greg "IdrA Fields. https://tl.net/forum/starcraft-2/411840-evil-geniuses-releases-greg-idra-fields

Gaudiosi, J. (2015). "Global esports revenues are nearing 2 billion". Fortune. https://fortune.com/2015/10/28/global-esports-revenues-nearing-2-billion/

Global Esports Market Report. (2019). https://newzoo.com/products/reports/global-esports-market-report/

Goodale, G. (2003). Are video games a sport?. https://www.csmonitor.com/2003/0808/p13s01-alsp.html?entryBottomStory.

Hamari, J., & Sjöblom, M. (2017). What is eSports and why do people watch it?. Internet research, 27 (2), 211-3.

Heaven, D. (2014). Rise and rise of esports. New scientist, (2982) 17: 10-1.

Hilary, S. (2015). Selling the Young on Gaming Fuel. https://www.nytimes.com/2015/05/20/business/energy-drink-industry-under-scrutiny-looks-to-gamers-to-keep-sales-surging.html

Hiltscher, J., & Scholz, T. M. (2015). eSports Yearbook 2013/14 (Vol. 4). BoD–Books on Demand.

Hiltscher, J., & Scholz, T. M. (2019). eSports Yearbook 2017/18 (Vol. 6). BoD–Books on Demand.

Hilvoord, I. V. (2016) Sport and play in a digital world, Sport, Ethics and Philosophy, 2016, 10(1), 1-4. doi: 10.1080/17511321.2016.1171252

Hilvoorde, I. V., & Pot, N. (2016). Embodiment and fundamental motor skills in eSports, Sport, Ethics and Philosophy, 2016, 10(1): 14-27. doi:10.1080/17511321.2016.1159246

Hogan, C. L., Mata, J., Carstensen, L. L. (2013). Exercise holds immediate benefits for affect and cognition in younger and older adults. Psychology and Aging, 2013, 28(2):587.

Huizinga, J., & Homo, L. (1998). A Study of Play-Element. London: Routledge.

IESF. (2020). Esports branch. https://ie-sf.org/

Jacobs, H. (2015). Here's the insane training schedule of a 20-something professional gamer. https://www.businessinsider.com/pro-gamers-explain-the-insane-training-regimen-they-use-to-stay-on-top-2015-5

Jansz, J., & Martens, L. (2005). Gaming at a LAN-Event: The Social Context of Playing Video Games. New Media & Society, 3: 333–55.

Jin, D. Y. (2010). Korea's online gaming empire. The MIT Press.

Kelly, K. (1993). The First Online Sports Game. http://www.wired.com.

Kari, T., Karhulahti, V. M. (2016). Do E-athletes move?: A study on training and physical exercise in elite Esports. International Journal of Gaming and Computer-Mediated Simulations, 8(4), 53-66.

KoreceKeSPA. (2020). History of Korea esports Association 1999–2004. http://www.e-sports.or.kr/board.php?b_no=9&_module=kespa&_page=view&b_no=9&b_pid=9999989400&ckattempt=1

Lee, S. L. (2016). KeSPA Responds to KOCCA Pro Gamer Salary Data… 10 Players Over $85,241. https://web.archive.org/web/20160406101703/http:/krbnu.tumblr.com/post/135814946168/kespa-responds-to-kocca-pro-gamer-salary-data-10LCK

Li, R. (2017). Good luck have fun: The rise of eSports. Simon and Schuster.

McWhertor, M. (2011). The Sacrifices of StarCraft II Made In The Name of Sports. https://kotaku.com/the-sacrifices-of-starcraft-ii-made-in-the-name-of-spor-5777029

Meulendijks, W. (2012). IEM Sao Paolo: Manner Bear Conflict. https://www.pcworld.com/article/248526/web_jargon_origins_revealed.html

Mike, H. (2019). New Call of Duty esports league will begin play in home markets in 2020, start with 12 teams. https://www.washingtonpost.com/sports/2019/09/25/new-call-duty-esports-league-will-begin-play-home-markets-start-with-teams/

Nathan, H. (2017). The Overwatch Videogame League Aims to Become the New NFL. https://www.wired.com/story/overwatch-videogame-league-aims-to-become-new-nfl/

Needleman, S. (2017). NBA, Take-Two to Create Professional Videogame League. https://www.wsj.com/articles/nba-take-two-to-create-professional-videogame-league-1486616461

Noah, S. (2018). Esports bookmaking? Globally, it's already a billion-dollar gambling industry. The Washington Post. https://www.washingtonpost.com/sports/esports-bookmaking-globally-its-already-a-billion-dollar-gambling-industry/2018/04/06/be89c282-2b99-11e8-8688-e053ba58f1e4_story.html

Pannekeet, J. (2019). Newzoo: Global Esports Economy Will Top $1 Billion for the First Time in. https://newzoo.com/insights/articles/newzoo-global-esports-economy-will-top-1-billion-for-the-first-time-n19/#:~:text=2019%3A%20A%20Momentous%20Year%20for,year%20growth %20of%20%2B26.7%25

Parker, L. (2012). Riot fines League of Legends cheaters $30,000. https://www.gamespot.com/articles/riot-fines-league-of-legends-cheaters-30000/1100-6398055/

Peel, J. (2012). League of Legends' Curse NA and Team Dignitas disqualified from MLG Summer Championship, no first or second place awarded. https://www.pcgamesn.com/leagueoflegends/league-legends-curse-

na-and-team-dignitas-disqualified-mlg-summer-championship-no-first-or-second-place-awarded

Popper, B. (2013). Field of streams: how Twitch made video games a spectator sport. https://www.theverge.com/2013/9/30/4719766/twitch-raises-20-million-esports-market-booming Erişim tarihi: 05.06.2020

Rudolf, K., Bickmann, P., Froböse, I., Tholl, C., Wechsler, K., & Grieben, C. (2020). Demographics and Health Behavior of Video Game and eSports Players in Germany: The eSports Study 2019. Int J Environ Res Public Health, 17(6), 1870.

Ruiz, B. (2013). Interview with Razer's global esports manager: The business behind sponsoring teams. https//web.archive.org/web/20130822230651/http:/www.esfiworld.com/interview-with-razers-global-e-sports-manager-the-business-behind-sponsoring-teams/.

Samit, S. (2018). MLS launching esports league for FIFA 18 World Cup. https://www.polygon.com/2018/1/12/16880590/fifa-18-esports-world-cup-emls

Schaeperkoetter, C. C., Mays, J., Hyland, S. T., Wilkerson, Z., Oja, B., Krueger, K., ... Bass, J. R. (2017). The “New” Student-Athlete. Journal of Intercollegiate Sport, 10(1), 1-21.

Seo, Y. (2013). Electronic sports: A new marketing landscape of the experience economy. Journal of Marketing Management, 29(13/14), 1542-1560.

Simon, P. (2015). Winners might use drugs. https://www.eurogamer.net/articles/2015-04-08-winners-might-use-drugs

Steiner, J. L., Murphy, E. A., McClellan, J. L., Carmichael, M. D., & Davis, J. M. (1985). Exercise training increases mitochondrial biogenesis in the brain. J Appl Physiol, 111(4), 1066-71.

Tzu, S. (2013). Solo out of Rox.KIS. https://www.joindota.com/en/news/10165-solo-out-of-rox-kis

Taylor, T. L. (2012). Raising the Stakes: Esports and the Professionalization of Computer Gaming. Mit Press.

Team Siren Gaming. (2013). Why Team Siren Matters". https://www.alikefinder.com/games/league-of-legends/

Winnan, C. D. (2016). An entrepreneur's guide to the exploding world of esports: understanding the commercial significance of counter-strike, league of legends and DotA 2. Kindle Edition

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-3

SPOR MÜHENDİSLİĞİ

Yazar

Dr. Olcay SALİCİ [1]

19. Bölüm

[1] Süleyman Demirel Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi,
Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü, Isparta/TÜRKİYE.
olcaysalici@sdu.edu.tr

KAYNAKLAR

Allen, T., & Goff, J. E. (2018). Resources For Sports Engineering Education. Sports Engineering, 21(4), 245-253.

Fuss, F. K. (2013). Instrumentation of sports equipment. In Routledge Handbook of Sports Technology and Engineering. Routledge.

McComb, D. G. (2004). Sports in world history. Retrieved from https://ebookcentral.proquest.com

Medwell, P. R., Grimshaw, P. N., Robertson, W. S., & Kelso, R. M. (2012). Developing sports engineering education in Australia. *Procedia Engineering*, 34, 260-265.

Moritz E.F., Haake S. (2006) The Engineering of Sport 6 Volume 1: Developments for Sports, New York, NY: Springer

Moritz E.F., Haake S. (2006) The Engineering of Sport 6 Volume 2: Developments for Disciplines, New York, NY: Springer

Moritz E.F., Haake S. (2006) The Engineering of Sport 6 Volume 3: Developments for Innovation, New York, NY: Springer

Peter E. Jenkins, Atousa Plaseied, Morteza Khodaee. (2010) UCD sports engineering program, *Procedia Engineering*, 2(2), 2757-2762

Song, Z. Q., & Cai, Y. T. (2012). Application of Nano-Materials in Sports Engineering. *Advanced Materials Research,* 602(604), 281–284.

Taha Z, Hassan M. H. A, Majeed A. P. P. A, Aris M. A, Sahim N. N. (2013) An Overview Of Sports Engıneerıng: Hıstory, Impact And Research. *Movement, Health & Exercise*, 2, 1-14

Wodehouse, A. J., Ion, W., & Mair, G. (2011). Sports engineering: developing an integrated, cross-disciplinary engineering design degree. In DS 69: Proceedings of E&PDE 2011, the 13th International Conference on Engineering and Product Design Education, London, UK, (pp. 448-453)

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-3

SPOR TURİZMİ

Yazar

Dr. Özlem ÖZDİNÇ [1]

20. Bölüm

[1] Trakya Üniversitesi Kırkpınar Spor Bilimleri Fakültesi,
Spor Yöneticiliği Bölümü, Edirne/TÜRKİYE.
ozlemozdinc@trakya.edu.tr

KAYNAKLAR

Devlet Planlama Teşkilatı. (1963). Birinci beş yıllık kalkınma planı. 3 Haziran 2020 tarihinde http://www.sbb.gov.tr/kalkinma-planlari adresinden erişildi.

Devlet Planlama Teşkilatı. (1968). İkinci beş yıllık kalkınma planı. 3 Haziran 2020 tarihinde http://www.sbb.gov.tr/kalkinma-planlari adresinden erişildi.

Devlet Planlama Teşkilatı. (1973). Üçüncü beş yıllık kalkınma planı. 3 Haziran 2020 tarihinde http://www.sbb.gov.tr/kalkinma-planlari adresinden erişildi.

Devlet Planlama Teşkilatı. (1979). Dördüncü beş yıllık kalkınma planı. 3 Haziran 2020 tarihinde http://www.sbb.gov.tr/kalkinma-planlari adresinden erişildi.

Devlet Planlama Teşkilatı. (1984). Beşinci beş yıllık kalkınma planı. 3 Haziran 2020 tarihinde http://www.sbb.gov.tr/kalkinma-planlari adresinden erişildi.

Devlet Planlama Teşkilatı. (1989). Altıncı beş yıllık kalkınma planı. 3 Haziran 2020 tarihinde http://www.sbb.gov.tr/kalkinma-planlari adresinden erişildi.

Devlet Planlama Teşkilatı. (1995). Yedinci beş yıllık kalkınma planı. 3 Haziran 2020 tarihinde http://www.sbb.gov.tr/kalkinma-planlari adresinden erişildi.

Devlet Planlama Teşkilatı. (2000). Sekizinci beş yıllık kalkınma planı. 3 Haziran 2020 tarihinde http://www.sbb.gov.tr/kalkinma-planlari adresinden erişildi.

Devlet Planlama Teşkilatı. (2006). Dokuzuncu beş yıllık kalkınma planı. 3 Haziran 2020 tarihinde http://www.sbb.gov.tr/kalkinma-planlari adresinden erişildi.

Fişek, K. (1998). Devlet politikası ve toplumsal yapıyla ilişkileri bakımından dünyada ve Türkiye'de spor yönetimi (2. baskı). Bağırgan Yayınevi.

Flyvbjerg, B., Stewart, A. ve Budzier, A. (2016). The Oxford Olympics study 2016: Cost and cost overrun at the games. Said Business School Working Paper, University of Oxford. 3 Haziran 2020 tarihinde

https://arxiv.org/ftp/arxiv/papers/1607/1607.04484.pdf adresinden erişildi.

Gibson, H. J., Lamont, M., Kennelly, M. ve Buning R. J. (2018). Introduction to the special issue active sport tourism. Journal of Sport & Tourism, 22(2), 83-91. https://doi.org/10.1080/14775085.2018.1466350

Huggins, A. (2003). The greening of sporting events: Production of environmental management guidelines for eventing [Yayınlanmamış doktora tezi]. University of East Anglia, UK.

Hungenberg, E., Gray, D., Gould, J. ve Stotlar, D. (2016). An examination of motives underlying active sport tourist behavior: A market segmentation approach, Journal of Sport & Tourism, 20(2), 81-101. https://doi.org/10.1080/14775085.2016.1189845

International Olympic Committee. (2014). IOC marketing: Media guide Sochi 2014. 3 Haziran 2020 tarihinde https://stillmed.olympic.org/Documents/IOC_Marketing/Sochi_2014/IOC_MEDIA_GUIDE_2014.pdf adresinden erişildi.

Kanada Sport Tourism Alliance. (2018, Eylul 19). International visitors drive sport tourism spending in Canada to $6.8 billion. 3 Haziran 2020 tarihinde https://canadiansporttourism.com/news/international-visitors-drive-sport-tourism-spending-canada-68-billion.html adresinden erişildi.

Kozak, N., Kozak, M. ve Kozak, M. A. (2010). Genel turizm: İlkeler- kavramlar. Detay Yayıncılık.

Laimer, P. (2010, June 29-July 2). Classification of products and productive activities for tourism [Paper presentation]. World Tourism Organization, Regional Workshop for the CIS Countries, Moldova.

Lamont, M., & McKay, J. (2012). Intimations of postmodernity in sports tourism at the Tour de France. Journal of Sport & Tourism, 17(4), 313–331. https://doi.org/10.1080/14775085.2012.760935

Macintosh, E. W., Bravo, G. A. ve Li, M. (2020). International sport management (2. baskı). Human Kinetics.

Müller, M. (2015). After Sochi 2014: Costs and impacts of Russia's Olympic Games. Euroasian Geography and Economics, 55(6), 628-655. https://doi.org/10.1080/15387216.2015.1040432

Otto, I. ve Heath, E. (2009). The potential contribution of the 2010 Soccer World Cup to climate change: an exploratory study among tourism industry stakeholders in the Tshwane Metropole of South Africa. Journal of Sport &Tourism, 14(2), 169-191. https://doi.org/10.1080/14775080902965207

Özdinç, İ. Y. (2008). Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın otellerin sınıflandırılmasında kullandığı ölçütler üzerine bir değerlendirme. SOİD Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi, 5(2), 51-61.

Özdinç, İ. Y. ve Özdinç, Ö. (2009, Ekim 21-24). Türkiye'de spor turizmi: Mevcut durum değerlendirmesi. Mersin Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu 10. Ulusal Turizm Kongresi (ss. 1379-1390). Detay Yayıncılık.

Parker, R. (2019, Nisan 4). The remarkable growth of sport tourism. 3 Haziran 2020 tarihinde https://humankinetics.me/2019/04/04/the-remarkable-growth-of-sport-tourism adresinden erişildi.

Sato, S., Gipson, C., Todd, S. ve Harada, M. (2018). The relationship between sport tourists' perceived value and destination loyalty: An experience-use history segmentation approach. Journal of Sport & Tourism, 22 (2), 173-186. https://doi.org/10.1080/14775085.2017.1348967

Shipway, R., & Jones, I. (2007). Running away from home: Understanding visitor experiences and behaviour at sport tourism events. International Journal of Tourism Research, 9, 373–383.

Statista. (2020, Mayıs 6). Travel and tourism's direct contribution to GDP in Russia 2012-2019. 3 Haziran 2020 tarihinde https://www.statista.com/statistics/895067/direct-travel-and-tourism-gdp-contribution-russia adresinden erişildi.

Strateji ve Bütçe Başkanlığı. (2013). Onuncu beş yıllık kalkınma planı. 3 Haziran 2020 tarihinde http://www.sbb.gov.tr/kalkinma-planlari adresinden erişildi.

Strateji ve Bütçe Başkanlığı. (2019). On birinci beş yıllık kalkınma planı. 3 Haziran 2020 tarihinde http://www.sbb.gov.tr/kalkinma-planlari adresinden erişildi.

The World Bank. (2020). International tourism, receipts (current US$). 3 Haziran 2020 tarihinde

https://data.worldbank.org/indicator/ST.INT.RCPT.CD adresinden erişildi.

Turizm Aktüel. (2014, Ağustos 25). Turizmde resmen ucuza gidiyoruz. 3 Haziran tarihinde http://www.turizmaktuel.com/haber/turizmde-resmen-ucuza-gidiyoruz adresinden erişildi.

Türkiye Turizm Yatırımcıları Derneği. (2019). Turizm istatistikleri. 3 Haziran 2020 tarihinde http://ttyd.org.tr/tr/turizm-istatistikleri adresinden erişildi.

TÜRSAB (2015). TÜRSAB spor turizmi raporu. 3 Haziran 2020 tarihinde http://www.tursab.org.tr/dosya/12195/tursab-spor-turizmi-raporu_12195_5670173.pdf adresinden erişildi.

Weed, M. (2005). Sports tourism theory and method—Concepts, issues and epistemologies. European Sport Management Quarterly, 5(3), 229-242. https://doi.org/10.1080/16184740500190587

World Sport Tourism Show. (2018). Sport tourism. 3 Haziran 2020 tarihinde https://www.wst-show.com/en/sport-tourism#:~:text=NUMBERS%20OF%20SPORTS%20TOURISM,turnover%20of%20around%20%24%20800%20billion adresinden erişildi.

World Tourism Organization. (2000). General guidelines for developing the tourism satellite account (TSA): Measuring tourism supply (volume 2). https://www.e-unwto.org/doi/book/10.18111/9789284403837

World Tourism Organization. (2020, Ocak 20). International tourism growth continues to outpace the global economy. 3 Haziran 2020 tarihinde https://www.unwto.org/international-tourism-growth-continues-to-outpace-the-economy adresinden erişildi.

Wright, R. K. (2018). 'Doing it for Dot': Exploring active ageing sport tourism experiences through the medium of creative analytical practice. Journal of Sport & Tourism, 22(2), 93-108. https://doi.org/10.1080/14775085.2018.1466349

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-3

SPOR ve AKUPUNKTUR

Yazar

Dr. Cüneyt BOZER [1]

21. Bölüm

[1] Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi,
Anatomi Ana Bilim Dalı, Edirne/TÜRKİYE.
cuneytbozer@trakya.edu.tr

KAYNAKLAR

Ahmedov, S. (2010). Ergogenic effect of acupuncture in sport and exercise: A brief review. J Strength Cond Res, 24(5), 1421– 1427

Ahn, A. C., & Martinsen, O. G. (2007). Electrical characterization of acupuncture points: technical issues and challenges. Journal of alternative and complementary medicine (New York, N.Y.), 13(8), 817–824. https://doi.org/10.1089/acm.2007.7193

Benner, S., Benner, K. (2010). Improved performance in endurance sports through acupuncture. Sportverletz Sportschaden, 24,140-143.

Cabıoğlu, M. T., Ergene N. (2003) Akupunkturun etki mekanizmaları ve klinik uygulamaları. Genel Tıp Dergisi, 13(1), 35-40.

Cheng K. J. (2014). Neurobiological mechanisms of acupuncture for some common illnesses: a clinician's perspective. Journal of acupuncture and meridian studies, 7(3), 105–114. https://doi.org/10.1016/j.jams.2013.07.008

Colbert, A. P., Hammerschlag, R., Aickin, M., & McNames, J. (2004). Reliability of the Prognos electrodermal device for measurements of electrical skin resistance at acupuncture points. Journal of alternative and complementary medicine (New York, N.Y.), 10(4), 610–616. https://doi.org/10.1089/acm.2004.10.610

Curran J. (2008). The Yellow Emperor's Classic of Internal Medicine. BMJ: British Medical Journal, 336(7647), 777. https://doi.org/10.1136/bmj.39527.472303.4E

Dorfer, L., Moser, M., Spindler, K., Bahr, F., Egarter-Vigl, E., & Dohr, G. (1998). 5200-year-old acupuncture in central Europe? Science (New York, N.Y.), 282(5387), 242–243. https://doi.org/10.1126/science.282.5387.239f

Dorfer, L., Moser, M., Bahr, F., Spindler, K., Egarter-Vigl, E., Giullén, S., Dohr, G., & Kenner, T. (1999). A medical report from the stone age?. Lancet (London, England), 354(9183), 1023–1025. https://doi.org/10.1016/S0140-6736(98)12242-0

Ehrlich, D., & Haber, P. (1992). Influence of acupuncture on physical performance capacity and haemodynamic parameters.

International journal of sports medicine, 13(6), 486–491. https://doi.org/10.1055/s-2007-1021303

Han J. S. (2004). Acupuncture and endorphins. Neuroscience letters, 361(1-3), 258–261. https://doi.org/10.1016/j.neulet.2003.12.019

Hong, G. G. (1998). Acupuncture: The Historical Basis and Its US Practitioners. Laboratory Medicine, 29(3), 163-166.

Hou, P. W., Hsu, H. C., Lin, Y. W., Tang, N. Y., Cheng, C. Y., & Hsieh, C. L. (2015). The History, Mechanism, and Clinical Application of Auricular Therapy in Traditional Chinese Medicine. Evidence-based complementary and alternative medicine: eCAM, 2015, 495684. https://doi.org/10.1155/2015/495684

Iceman revisited. (2013). Acupuncture in medicine : journal of the British Medical Acupuncture Society, 31(1), 2. https://doi.org/10.1136/acupmed-2013-010320

Lu, D. P., & Lu, G. P. (2013). An Historical Review and Perspective on the Impact of Acupuncture on U.S. Medicine and Society. Medical acupuncture, 25(5), 311–316. https://doi.org/10.1089/acu.2012.0921

Kawakita, K., & Okada, K. (2014). Acupuncture therapy: mechanism of action, efficacy, and safety: a potential intervention for psychogenic disorders?. BioPsychoSocial medicine, 8(1), 4. https://doi.org/10.1186/1751-0759-8-4

Karasimav, Ö., Yıldız, Y. (2015). Spor Hekimliğinde Akupunktur Uygulamaları. Spor Hekimliği Dergisi, 50, 49-56.

Kean, W. F., Tocchio, S., Kean, M., & Rainsford, K. D. (2013). The musculoskeletal abnormalities of the Similaun Iceman ("ÖTZI"): clues to chronic pain and possible treatments. Inflammopharmacology, 21(1), 11–20. https://doi.org/10.1007/s10787-012-0153-5

Lewis, K., & Abdi, S. (2010). Acupuncture for lower back pain: a review. The Clinical journal of pain, 26(1), 60–69. https://doi.org/10.1097/AJP.0b013e3181bad71e

Malone, M. (2017). The Utility of Acupuncture in Sports Medicine: A Review of the Recent Literature. J Sports Med Ther, 2, 20-27.DOI: 10.29328/journal. jsmt.1001004

Furlan, A. D., van Tulder, M., Cherkin, D., Tsukayama, H., Lao, L., Koes, B., & Berman, B. (2005). Acupuncture and dry-needling for low back pain: an updated systematic review within the framework of the cochrane collaboration. Spine, 30(8), 944–963. https://doi.org/10.1097/01.brs.0000158941.21571.01

Lam, M., Galvin, R., & Curry, P. (2013). Effectiveness of acupuncture for nonspecific chronic low back pain: a systematic review and meta-analysis. Spine, 38(24), 2124–2138. https://doi.org/10.1097/01.brs.0000435025.65564.b7

Pelham, T. W., Holt, L. E., & Stalker, R. (2001). Acupuncture in human performance. Journal of strength and conditioning research, 15(2), 266–271.

Ramey, D., Buell, P.D. (2004), A true history of acupuncture. Focus on Alternative and Complementary Therapies, 9: 269-273. doi:10.1211/fact.2004.00244

Round, R., Litscher, G., & Bahr, F. (2013). Auricular acupuncture with laser. Evidence-based complementary and alternative medicine: eCAM, 2013, 984763. https://doi.org/10.1155/2013/984763

Ji, M., Wang, X., Chen, M., Shen, Y., Zhang, X., & Yang, J. (2015). The Efficacy of Acupuncture for the Treatment of Sciatica: A Systematic Review and Meta-Analysis. Evidence-based complementary and alternative medicine : eCAM, 2015, 192808. https://doi.org/10.1155/2015/192808

Özerkan, K. N., Bayraktar, B., Şahinkaya, T., Göksu, O. C., Yücesir, I., & Yıldız, S. (2007). Comparison of the effectiveness of the traditional acupuncture point, ST. 36 and Omura's ST.36 Point (True ST. 36) needling on the isokinetic knee extension & flexion strength of young soccer players. Acupuncture & electro-therapeutics research, 32(1-2), 71–79. https://doi.org/10.3727/036012907815844129

Wadsworth L. T. (2006). Acupuncture in sports medicine. Current sports medicine reports, 5(1), 1–3. https://doi.org/10.1097/01.csmr.0000306511.94677.fa

White, A., & Ernst, E. (2004). A brief history of acupuncture. Rheumatology (Oxford, England), 43(5), 662–663. https://doi.org/10.1093/rheumatology/keg005

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-3

SPORDA İSTATİSTİK

Yazar

Dr. Yetkin Utku KAMUK [1]

22. Bölüm

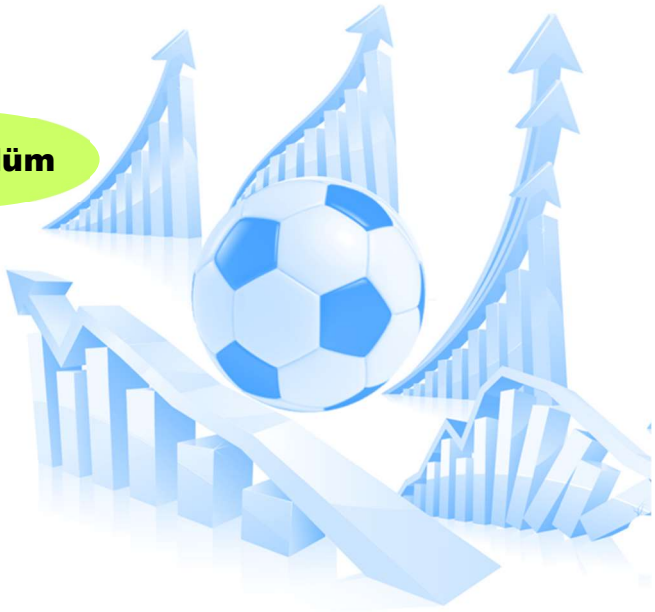

[1] Hitit Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi,
Antrenörlük Eğitimi Bölümü, Çorum/TÜRKİYE.
yetkinkamuk@hitit.edu.tr

KAYNAKLAR

Akman SU. İstatistik. İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi Yayınları. Erişim tarihi: 01.05.2020. Erişim adresi: auzefkitap.istanbul.edu.tr/kitap/kok/istatistikau215.pdf.

Albert J. (2010). Sabermetrics: The Past, the Present, and the Future. (In: Mathematics and Sports. Editor: Joseph A. Gallian). Mathematical Association of America. ABD.

Andersson J., Burberg M. (2015). Testing for normality of censored data. Uppsala University Department of Statistics. Erişim tarihi: 25.05.2020 Erişim adresi: www.diva-portal.org/smash/get/diva2:816450 /FULLTEXT01.pdf

Brooks J., Kerr M., Guttag, J. (2016). Using machine learning to draw inferences from pass location data in soccer. Statistical Analysis and Data Mining: The ASA Data Science Journal, 9: 338–349.

Cassilo D. (2014). Gear for the New Era of Sports Stats. Popular Science 284(4): 14-15.

D'Agostino R.B. (1986). Tests for the normal distribution. D'Agostino RB, Stephens MA, (Editörler), Goodness-of-fit techniques. Marcel Dekker, New York, 1986.

Doğan G. (2013). Parametrik ve parametrik olmayan testler. Hacettepe Üniversitesi. Erişim tarihi: 30.04.2020 Erişim adresi: yunus.hacettepe.edu.tr/~umutal/lesson/bby606/hafta-8-9_t-testleri-anova_par-norpar-tests.pptx)

Futbol Dünyası İstatistik Peşinde. Erişim tarihi: 03.06.2020 Erişim adresi: https://www.bbc.com/turkce/spor/2013/04/130430_futbol_data

Gerald B. (2018). A brief review of independent, dependent and one sample t-test. International Journal of Applied Mathematics and Theoretical Physics, 4(2), 50-54.

Ghasemi A., Zahediasl S. (2012). Normality tests for statistical analysis: A guide for non-statisticians. International Journal of Endocrinology and Metabolism, 10(2), 486-489.

Hain J. (2010). Comparison of common tests for normality. Würzburg Julius-Maximilians University. Almanya. Erişim tarihi: 23.05.2020 Erişim adresi: www.uni-wuerzburg.de/fileadmin/10040800/user_upload/hain/da_hain_final.pdf)

Krithikadatta J. (2014). Normal distribution. Journal of Conservative Dentistry, 17(1), 96-97.

Ravindra S. (2017). Criclytics: Making decisions in cricket. The Data Administration Newslettter. Erişim tarihi 01.05.2020 Erişim adresi: tdan.com/criclytics-making-decisions-in-cricket/21853

Razali NM., Wah YB. (2011). Power comparisons of Shapiro-Wilk, Kolmogorov-Smirnov, Lilliefors and Anderson-Darling tests. Journal of Statistical Modeling and Analytics, 2(1), 21-33.

Sawyer SF. (2009). Analysis of variance: the fundamental concepts. The Journal of Manual and Manipulative Therapy, 17(2), E27-E38.

Set T. (2015). Test istatistiğinin seçilmesi. Karadeniz Teknik Üniversitesi Tıp Fakültesi. Erişim tarihi: 30.04.2020 Erişim adresi: www.ktu.edu.tr/dosyalar/17_02_15_799cc.pptx

Statistical Thinking in Sports. (2008). Eds: Jim Albert, Ruud H. Koning. Chapman & Hall/CRC. ABD.

Vilorio D. (2015). Interview with a Sports Statistical Analyst. U.S. Bureau of Labour Statistics. Erişim tarihi: 05.06.2020 Erişim adresi: www.bls.gov/careeroutlook/2015 /interview/sports-statistical-analyst.htm

Vincent WJ., Weir JP. (2012). Statistics in Kinesiology. Human Kinetics, Illinois. ABD.

Yazıcıoğlu Y., Erdoğan S. (2014). SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Detay Yayıncılık. Ankara.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-3

SPOR YÖNETİMİ

Yazar

Dr. Ahmet Yılmaz ALBAYRAK [1]

23. Bölüm

[1] Gümüşhane Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Spor Yöneticiliği Bölümü, Gümüşhane/TÜRKİYE.
ahmetyilmazalbayrak@gumushane.edu.tr

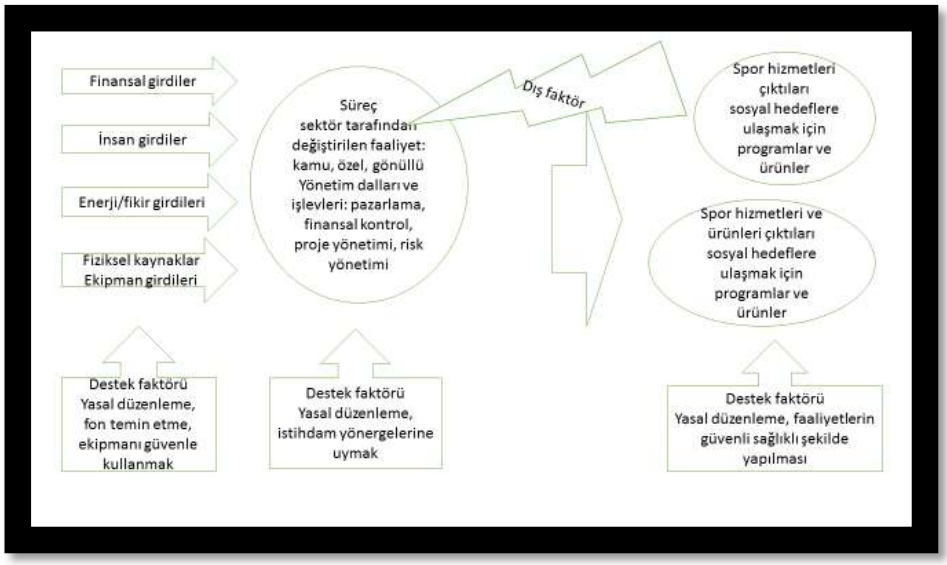

Şekil 4.4. Spor yönetim modeli

KAYNAKLAR

Ann L. Cunliffe, A.L. (2008). *Organization Theory*. Sage puplications.

Basım, N., Argan, M. (2009). *Spor Yönetimi*. Detay Yayıncılık.

Beech, J., Chadwick, S. (2004). *The business of sport management*. First published. Pearson Education Limited.

Beech, J., Chadwick, S. (2007). *The Marketing of Sport*. Pearson Education Limited.

Bozkurt, O., Ergun, T. (2008). *Kamu Yönetim Sözlüğü*. Sezen, S. (edt.). Yayın No:342. Ankara: TODAİE.

Breuer, C., Thiel, A. (2011). *Spor Yönetimine Giriş*. Bakır, M. (Edt). Tınaz, C. (Çev.). İstanbul. Beta Yayınları.

Covell, D., Walker, S., Siciliano, J. & Hess. P.W. (2007). *Managing Sports Organizations, Responsibility for Performance.* Butterworth – Heinemann publications.

Can, H., Azizoğlu, Ö.A. ve Aydın, E.M. (2011). *Organizasyon ve Yönetim*. 8.Baskı. Ankara. Siyasal Kitabaevi.

Çetin, C. (2014). *Spor İletişimi*. 2. Baskı. Ankara. Nobel yayınevi.

Daft, L. R. (2014). *Management*. Twelfty edition. Cengage lerning.

Daft, L. R. (2008). *Organization theory and desing*. Tenth edition. South-Western Cengage lerning.

Daft, L. R., Marcic, D. (2009). *Understanding management*. Sixth edition. South-Western Cengage lerning.

David C. Watt. (1998). *Sports management and administration*. E & FN Spon.

Donuk, B. (2005). *Spor Yöneticiliği ve İstihdam Alanları*. Ankara. Ötüken Yayınları.

Edwards A., Skinner J. (2009). *Introduction tos port management resarch*. Butterworth-Heinemann Publication.

Fişek, K. (1998). *Devlet Politikası ve Toplumsal Yapıyla İlişkileri Açısından Dünya'da ve Türkiye'de Spor Yönetimi*. Ankara: Bağırgan Yayınevi.

Gareth R. Jones, jennifer M. George. (2016). *Contemporary management*. Nınth edition. McGraw-Hill Education.New York.

Gırgınov, V. (2008). *Management of sports development*. Butterworth-Heinemann Publication.

İmamoğlu, A.F., Ekenci, G. (2014). *Spor Örgütleri için İşletme Yönetimi*. Ankara. Berikan Yayınevi.

Joseph Favorito, J. (2007). *Sport Publicty: A pracical approach*. USA. Butterworth-Heinemann Publication.

Hoye, R., Smith, A., Nicholson, M., Stewart, B. & Westerbeek, H. (2009). *Sport management, principles and applications*. Second edition. Butterworth-Heinemann publication.

Hoye, R., Cuskelly, G. (2007). *Sport Governance*. USA. Butterworth-Heinemann Publication.

Hoye, R., Nicholson, M. & Houlihan, B. (2010). *Sport and Policy: Issues and Analysis*. USA. Butterworth-Heinemann Publication.

Kaya, S. (2019). *Spor ve Rekreasyon İşletmeleri Yönetimi*. Ankara. Gazi kitabevi.

Kalfa, M. (2019). *Yönetim ve Spor*. Yetim, A. (Ed.). Ankara. Gazi Kitabevi.

Koçel, T. (2001*). İşletme Yöneticiliği*. 8. Baskı. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.

Mallen, C., Adams, L.J.(2008). *Sport, recreation and tourism event management*. Butterworth-Heinemann Publication.

Masterman, G. (2009). *Strategic Sports Event Management*. Second edition. Butterworth-Heinemann Publication.

Samur, S. (2018). *Bilgi Çağında Spor Yönetimi*. Anakara. Gazi Kitabevi.

Serarslan, M.Z. (2005). *Spor Yönetimi ve Örnek Olay Analizi*. İstanbul. Morpa yayınları.

Sunay, H. (2019). *Sporda Organizasyon*. 3. Baskı. Gazi kitabevi.

Sunay, H. (2009). *Spor Yönetimi*. Ankara. Gazi kitabevi.

Schwarz, E.C., Stacey, A.H., Shibli, S. (2010). *Sport Facility operations management*. USA. Butterworth-Heinemann Publication.

Stewart B. (2008). *Sport funding and finance*. Butterworth-Heinemann Publication.

Şimşek, Ş., Çelik, A. (2018). *Yönetim ve Organizasyon*. Konya: Eğitim Yayınevi.

Şimşek, Ş. (2010). *Yönetim ve Organizasyon*. 12.baskı. Konya. Eğitim Kitabevi.

Taylor, T., Doherty, A. & McGraw, P. (2008). *Managing People in Sport Organizations*. USA. Butterworth-Heinemann publication.

Torkildsen, G. (2005). *Leisure and recreation management*. Fifth edition. Routledge –taylor&Francis group.

Parent, M.M., Gerrard, B. & Slack, T. (2007). *Organization Theory*. Milena M. Parent, Trevor Slack. (Edt). International Perspectives on the Management of Sport. USA. Butterworth-Heinemann Publication.

Piekarz, M. (2009). *An overview of sport management*. Karen, B. (Edt.). Sport Management. First published. Learning Matters Ltd.

Yetim, A. (2019). *Yönetim ve Spor*. Yetim, A. (edt.). Gazi kitabevi.

Yetim, A. (2016). *Sporda etkili iletişim*. Yetim, A., ve Cengiz, R. (edt). Ankara. Spor yayınevi.

Yüksel, Ö. (2007). *İnsan Kaynakları Yönetimi*. 6. Baskı. Ankara. Gazi kitabevi.

Council of Europe (1992). European Sports Charter for Sport.

www.sport development.org.uk/The_European_Sports_Charter/ council-of-europe-2001/

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-2

Temel Beceriler

YAZARLAR

Doç. Dr. Fatih MURATHAN
Dr. Emrah YILMAZ
Dr. Erbil Murat AYDIN
Dr. Fatih GÜR
Dr. Fuat ERDUĞAN
Dr. Hale KULA
Dr. İzzet KARAKULAK
Dr. Murat ÇELEBİ
Dr. Serdar BAYRAKDAROĞLU
Dr. Yıldırım Gökhan GENCER
Doktorant. Raci KARAYİĞİT

EDİTÖRLER

Dr. Gökmen ÖZEN [1]

Dr. Özdemir ATAR [2]

[1] Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü, Çanakkale/TÜRKİYE.
gokmenozen44@gmail.com

[2] Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Antrenörlük Eğitimi Bölümü, Çanakkale/TÜRKİYE.
ozdemir@comu.edu.tr

EFE AKADEMİ YAYINLARI

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-2

Kitap Adı: Sporun Kavramsal Temelleri-2 (Temel Beceriler)
Editör: Dr. Gökmen ÖZEN & Dr. Özdemir ATAR
ISBN: 978-625-7119-15-3
1. Baskı: Haziran 2020

Bu eserin yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARINA aittir, tüm hakları saklıdır. Kitabın tamamı veya bir kısmı 5846 sayılı kanun hükmüne göre; kitabı yayınlayan firmanın ve yazarların önceden izni olmadan elektronik, mekanik, fotokopi veya herhangi bir kayıt sistemiyle çoğaltılamaz, yayınlanamaz, depolanamaz. Kitap içerisindeki bölümlerdeki yazıların hukuki sorumluluğu o bölümün yazarına aittir.

Efe Akademi Yayınları bir Ofis 2005 yayın kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI

ÖZEN, Gökmen; ATAR, Özdemir
Sporun Kavramsal Temelleri-2 (Temel Beceriler)
1. Basım, 278s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar Kelimeler:
1. Spor, 2. Beceri, 3. Kuvvet, 4. Dayanıklılık

Dizgi/Mizanpaj: Gökmen ÖZEN
Kapak Tasarım:
Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü Yemekhane Binası
Güngören/Esenler/İSTANBUL
0212 482 22 00 / www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü Yemekhane Binası
Güngören / Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13 / www.ofis2005.com.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-2

BÖLÜMLER

1. Bölüm: YETENEK **7-47**
Dr. Hale KULA

2. Bölüm: BECERİ **49-83**
Doç. Dr. Fatih MURATHAN

3. Bölüm: KARDİYORESPİRATUAR DAYANIKLILIK **85-97**
Dr. Fatih GÜR

4. Bölüm: KASSAL DAYANIKLILIK **99-111**
Doktorant. Raci KARAYİĞİT

5. Bölüm: KUVVET **113-129**
Dr. İzzet KARAKULAK

6. Bölüm: SÜRAT **131-152**
Dr. Serdar BAYRAKDAROĞLU

7. Bölüm: ESNEKLİK **153-167**
Dr. Erbil Murat AYDIN

8. Bölüm: ÇEVİKLİK **169-187**
Dr. İzzet KARAKULAK

9. Bölüm: VÜCUT KOMPOZİSYONU **189-202**
Dr. Fatih GÜR

10. Bölüm: KOORDİNASYON **203-217**
Dr. Emrah YILMAZ

11. Bölüm: HIZ ve ÇABUKLUK **219-231**
Doktorant. Raci KARAYİĞİT

12. Bölüm: DENGE **233-250**
Dr. Yıldırım Gökhan GENCER

13. Bölüm: TEKNİK **251-265**
Dr. Fuat ERDUĞAN

14. Bölüm: TAKTİK **267-278**
Dr. Murat ÇELEBİ

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-2

SPORDA YETENEK

Yazar

Dr. Hale KULA [1]

1. Bölüm

[1] Erciyes Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi,
Spor Yöneticiliği Bölümü, Kayseri/TÜRKİYE.
halekula@erciyes.edu.tr

KAYNAKLAR

Açıkada C., & Ergen E. (1985). Yetenek Seçimi ve Yönlendirme. Çocuk ve Spor, Bilim ve Teknik Dergisi, Aralık, s. 12-15.

Açıkada C., & Ergen E. (1991). Bilim ve Spor. Tek Ofset, Ankara, s.36.

Bayraktar B., & Kurtoğlu M. (2004). Sporda Performans ve Performans Artırma Yöntemleri. Atasü T, Yücesir İ, (Eds). Doping ve Futbolda Performans Artırma Yöntemleri. İstanbul, s.269-296.

Cobley S., Schorer J., & Baker J. (2012). Identification and Development of Sport Talent. A Brief Introduction to a Growing Field of Research and Practice. In J. Baker, J. Schorer, S. Cobley (Eds). Talent Identification and Development in Sport. International perspectives (pp. 1-10). London: Routledge.

Côté J. (1999). The Influence of the Family in the Development of Talent in Sport. The Sport Psychologist, Human Kinetics Publishers, Inc. 13; 395-417.

Côté J., Baker J., & Abernethy B. (2003). From Play to Practice: A Developmental Framework for the Acquisition of Expertise in Team Sports. In J.L. Starkes, K.A. Ericsson (Eds). Expert Performance in Sports: Advances in Research on Sport Expertise (pp. 90-113). Champaign, IL: Human Kinetics.

Den Hartigh R. J. R., Hill Y., & Van Geert P. L. C. (2018). The Development of Talent in Sports: A Dynamic Network Approach. Wiley Hindawi Complexity, pp. 1-13.

Derer A., & Mülazımoğlu-Ballı Ö. (2018). İlkokul Öğrencilerinin Motor Yeterlilik Düzeylerinin Fiziksel Aktiviteye Katılım, Yaş, Cinsiyet ve Beden Kütle İndeksi İlişkisi. Spor Bilimleri Dergisi, Hacettepe Journal of Sport Sciences, 29 (4): 196–204.

Elferink-Gemser M. T. (2013). Olympia Exists Pushing Boundaries for Talented Athletes. Talent Identification and Development in Sports Research Group, March, HAN University of Applied Sciences, Nijmegen

Erdemli A. (2008). Spor Yapan İnsan. E Yayınları, 1. Basım, İstanbul.

Erdemli A. (2002). Temel Sorunlarıyla Spor Felsefesi. E Yayınları, Özener Matbaası, İstanbul.

Ericsson K. A., Prietula M. J., Cokely E. T. (2007). The Making of an Expert. Harvard Business Review, 85; 146–147.

Gallahue D.L., Ozmun J.C., & Goodway J.D. (2014). Understanding Motor Development: Infants, Children, Adolescents, Adults. New York: McGraw-Hill. Çeviri (Eds). Özer D.S., Aktop A. Motor Gelişimi Anlamak: Bebekler, Çocuklar, Ergenler, Yetişkinler. (7 th. ed., pp-50-57), Nobel Yayınevi Ankara.

Gonçalves C. E. B., Rama L. M. L., & Figueiredo A. B. (2012). Talent Identification and Specialization in Sport: An Overview of Some Unanswered Questions. International Journal of Sports Physiology and Performance, Human Kinetics, Inc, 7; 390-393.

Gulbin J. P., Oldenziel K. E., Weissensteiner J. R., Gagné F. (2010). A Look Through the Rear-View Mirror: Developmental Experiences and Insights of High-Performance Athletes. Talent Development & Excellence, 2(2): 149–164.

Hasırcı S. (2000). Sporda Denetim Odağı. Bağırgan Yayınevi, Ankara, s.15-vd.

Hoare D. G., & Warr C. R. (2000). Talent Identification and Woman's Soccer: An Australian Experience. Journal of Sports Sciences, 18(9): 751–758.

Janelle C. M., & Hillman C. H. (2003). Expert Performance in Sport. Current Perspectives and Critical Issues. In J.L. Starkes, K.A. Ericsson (Eds). Expert Performance in Sports: Advances in Research on Sport Expertise (pp. 19-47). Champaign, IL: Human Kinetics.

Johnson M. D., & Buckley J. G. (2001). Muscle Power Patterns in the Mid-Acceleration Phase of Sprinting. Journal of Sports Sciences: 19; 263-272.

Karl K. (2001). Sporda Yetenek Arama Seçme ve Yönlendirme. Çeviri: Harputluoğlu H. Çeviri Düzenleme: Bağırgan T., Antrenör Eğitim Dizisi, Bağırgan Yayınevi, Ankara.

Krasilshchikov O. (2011). Talent Recognition and Development-Elaborating on a Principle Model. International Journal of Developmental Sport Management, 1(1): 1-11.

Krasilshchikov O. (2013). Talent Identification and Development: Reassessing The Principle Model. Acta Facultatis Educationis Physicae Universitatis Comenianae, Exercise & Sports Science Programme School of Health Sciences Universiti Sains.

Kula H. & Koç H. (2018). Basketbolda Performans ve Etkinlik. Gazi Kitabevi, 1. Baskı, Ankara.

Kula H. (2019). Sporda Yetenek Seçimi ve İlkeleri. Gazi Kitabevi, Genişletilmiş ve Güncellenmiş 2. Baskı, Ankara.

Lidor R., Côté J., & Hackfort D. (2009). ISSP Position Stand: To Test or Not To Test? The Use of Physical Skill Tests in Talent Detection and in Early Phases of Sport Development. International Journal of Sport and Exercise Psychology, 7; 131-146.

Muratlı S. (1997). Çocuk ve Spor (Antrenman Bilimi Işığı Altında). Bağırgan Yayınevi, Ankara.

Muratlı S., Şahin G., ve Kalyoncu O. (2005). Antrenman ve Müsabaka Kitabı. Yaylım Yayıncılık, Ankara.

Mülazımoğlu-Ballı Ö. (2006). Bruininks-Oseretsky Motor Yeterlik Testinin Geçerlik, Güvenirlik Çalışması ve Beş-Altı Yaş Grubu Çocuklara Uygulanan Cimnastik Eğitim Programının Motor Gelişime Etkisinin İncelenmesi. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ev Ekonomisi (Çocuk Gelişimi ve Eğitimi) Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Ankara.

Olszewski-Kubilius P. (2001) Parenting Practices That Promote Talent Development, Creativity, and Optimal Adjustment. Publisher The Social and Emotional Development of Gifted Children: What Do We Know? Prufrock Press, pp. 205-212.

Pruna R., Tribaldos L. M., & Bahdur K. (2018). Player Talent Identification and Development in Football. Apunts Med Esport. 53(198): 43-46.

Régnier G., Salmela J. H., & Russell S. J. (1993). Talent Detection and Development in Sport. In Singer R. M. Murphey L. K. Tennant (Eds). A

Handbook of Research on Sports Psychology (pp. 290-313). New York: Macmillan.

Rongen F., McKenna J., Cobley S., & Till K. (2018). Are Youth Sport Talent Identification and Development Systems Necessary and Healthy? Rongen et al., Sports Medicine-Open, 4(18): 1-4.

Sevim Y. (1995). Antrenman Bilgisi. Gazi Yayınevi, Ankara, s.251-vd.

Sevimli D. (2015). Sporda Yetenek Geliştirme Sürecinin Yönetimi. CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 10(1): 2-8.

Simonton D. K. (1999). Talent and Its Development: an Emergenic and Epigenetic Model. Psychological Review, 106(3): 435–457.

Sotiriadou P., Shilbury D., & Quick S. (2008). The Attraction, Retention/Transition, and Nurturing Process of Sport Development: Some Australian Evidence. Journal of Sport Management, 22; 247-272.

Tucker R., & Collins M. (2012). What Makes Champions? A Review of The Relative Contribution of Genes and Training to Sporting Success. British Journal of Sports Medicine, 46; 555-561.

Vaeyens R., Coutts A., & Philippaerts R. (2005). Evaluation of the ‘‘Under-21 Rule’’: Do Young Adult Soccer Players Benefit? J Sports Sci. 23;1003-1013.

Vaeyens R., Güllich A., Warr C. R., & Phillippaerts, R. (2009). Talent Identification and Promotion Programmes of Olympic Athletes. Journal of Sports Sciences, pp.1–14.

Williams A. M., & Reilly T. (2000). Talent Identification and Development In Soccer. Journal of Sports Sciences, 18; 657-667.

Wolstencroft E. (2002). Talent Identification and Development: An Academic Review. Current Practices in Talent Detection and Identification, A Report for Sport Scotland by The University of Edinburgh, Chapter 4, Caledonia House South Gyle Edinburgh, pp.1-9.

Woodman L. (1985). Talent Identification-Is Competition Enough. Sports Coach, 9(1): 49-5.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-2

SPORDA BECERİ

Yazar

Doç. Dr. Fatih MURATHAN [1]

2. Bölüm

[1] Adıyaman Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Antrenörlük Eğitimi Bölümü, Adıyaman/TÜRKİYE.
fmurathan@adiyaman.edu.tr

KAYNAKLAR

Aracı H. (2004). Okullarda Beden Eğitimi, Nobel Yayınları, Ankara.

Barnett LM, Van Beurden E, Morgan PJ, Brooks LO. (2009). Childhood motor skill proficiency as a predictor of adolescent physical activity. Journal of Adolescent Health; 44: 252–59.

Başer E. (1997). Futbolda Psikoloji ve Başarı, Yayınevi Yayıncılık, İstanbul.

Biçer, M. (2003). Futbolcularda Hazırlık Dönemi Çalışmalarının Bazı Fiziksel ve Fizyolojik Parametreler Üzerine Etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Bruininks, RH. (1978). Manual: Bruininks-Oseretsky Test of Motor Proficiency. American Guidance Service, Minnesota, 153 p., USA.

Bruininks, HR, Bruininks, BD. (2005). Bruininks-Oseretsky Test of Motor Proficiency. Second Edition.

Cratty JB. (1973). Teaching Motor Skills. Prentice Hall, Inc, New Jersey; 1973, p:78.

Coker CA. (2004). Motor learning and control for practitioners. McGraw-Hill Co.New York. P.247.

Çamlıyer H. (1988). Çocuk Hareket Eğitimi ve Oyun, Can Ofset, İzmir.

Dereobalı N, (2005). Okul çağında çocuk gelişimi ve eğitimi. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları; 2005.

Fidan N, & Erden M, (1998). Eğitime Giriş, Alkım Yayınları, İstanbul.

Fitts, PM. & Posner, MI. (1973). Human Performance. London: Prentice-Hall

Gabbard, CP. (1996). Lifelong motor development. Second ed. Brown and Benchmark Publishers, 458 p., USA

Gabbard, C. (2009). A Developmental Systems Approach To The Study Of Motor Development. Texas: Nova Science Publishers, Inc.

Gallahue, DL. & Ozmun, JC. (2006). Understanding motor development: Infants, children, adolescents, adults. 6th Ed. International Edition, McGraw-Hill Companies, 524 p., New York.

Gallahue, DL., Ozmun, JC. & Goodway, J. (2012). Understanding Motor Development: Infants, Children, Adolescents, Adults (7th ed.). New York: Mc Graw Hill, 55.

Gallahue, DL. & Cleland-Donnelly, F. (2003). Developmental physical education for today's children. 4th edition. Champaign, IL: Human Kinetics, 725 p., USA.

Getchell N., (2006). Age and task-related differences in timing stability, consistency and natural frequency of children's rhythmic, motor coordination. Developmental Psychobiol. ; 48: 675-685.

Goodway J.D., Branta C.F., (2003). Influence of a motor skill intervention on fundamental motor skill development of disadvantaged preschool children. Res Q Exerc Sport 2003; 74:36-46.

Graham, G., Holt-Hale, S. A. & Parker, M. (2007) Children Moving: A Reflective Approach To Teaching Physical Education (5th Ed.). Mountain View, CA: Mayfield.

Günay, M., Yüce A.İ. (2008). Futbol Antrenmanının Bilimsel Temelleri, Ankara: Gazi Kitap Evi.

Hardin DH, Garcia MJ. (1982). Diagnostic Performance Tests For Elementary Children Grades (1-4). Journal of Physical Education, Recreation & Dance. 1982,53;48-49.

Haywood, K. M., & Getchell, N. (2009) Life span Motor Development (5th Ed.). Champaign, IL: Human Kinetics.

Kalkavan, A. (1996). Çocuklarda Motor Gelişim. Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi Yayınları.

Kalkavan A. (2007). Psikomotor Gelişim ders notları Dumlupınar üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Kütahya.

Koruç, Z. Arsan, N. & Kağan, S. (2012). Motor Öğrenme ve Performans. (4. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.

Martinez, A. (2012). An Examination Of Motor Skills İn Children Who Stutter. Texas: A and University.

Miller, D. C. (2013). Essentials Of School Neuropsychological Assessment. Hoboken: John Wiley and Sons.

Morris, M. A., Atwater, E. A., Williams, J. M. & Wilmore, H. J. (1980). Motor performance and anthropometrics screening measurements for preschool age children. A.M. Morris (ed.) Motor Development: Theory into practice. Manager of Motor Skills.

Muratlı S., & Şahin, G. (2007). Çocuk ve Spor. Bağırgan Yayımevi 2. Baskı Ankara.

Newell, K. M. (1984). Physical Constraints To Development Of Motor Skills. In J. Thomas (Ed.). Motor Development During Preschool And Elementary Years (Pp. 105-120). Minneapolis: Burgess.

Özer, D. S. & Aktop, A. (2014). Motor Gelişimi Anlamak (7. Baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.

Özer DS, Özer K. (2009). Çocuklarda Motor Gelişim. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

Özkara, A. B. (2018). Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi yatkınlıklarında ve sosyal yetkinliklerinde motor becerinin rolü (Doktora Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

Payne, V.G. & Isaacs, L.D. (2005). Human motor development: A life span approach. 5th ed., 497 p., McGraw-Hill. Boston.

Sevim Y. (1997). Antrenman Bilgisi. Tutibay Beden Eğitimi ve Spor Yayınları, Ankara. s.74-75.

Schmidt, R. A. & Lee, T. (1988). Motor Control and Learning. Leeds: Human Kinetics.

Singleton NC, Shulman BB. Language Development: Foundations, Processes, and Clinical Applications. Jones and Barlett Learning, Burlington; 2014.

Ulutaş A. Okul Öncesi Dönemde 6 Yaş) Belli Başlı Oyunların Çocukların Psikomotor Gelişimine Etkisi, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya, Yüksek Lisans Tezi, 2011.

Ulrich D.A. (2000). Test Of Gross Motor Development Examiner's Manual,Pro–Ed Publisers 2nd Edition 2000.

Wrotniak B.H., Epstein L. H., Dorn J. M., Jonesc K. E., Kondilisc V.A. (2006). The Relationship Between Motor Proficiency and Physical Activity in Children.Pediatrics . 118:1758-65.

Zachopoulou E., Tsapalidou A., Derri V. (2004). The effects of a developmentally appropriate music and movement program on motor performance. Early Childhood Research Quarterly,19: 631-42.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-2

KARDİYORESPİRATUAR DAYANIKLILIK

3. Bölüm

Yazar

Dr. Fatih GÜR [1]

[1] Pamukkale Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi,
Antrenörlük Eğitimi Bölümü, Denizli/TÜRKİYE.
fatihgur@pau.edu.tr

KAYNAKLAR

Al-Mallah, M. H., Juraschek, S. P., Whelton, S., Dardari, Z. A., Ehrman, J. K., Michos, E. D., Blumenthal, & Blaha, M. J. (2016). Sex Differences in Cardiorespiratory Fitness and All-Cause Mortality: The Henry Ford Exercise Testing (FIT) Project. Mayo Clinic proceedings, 91(6), 755-762. https://doi.org/10.1016/j.mayocp.2016.04.002

Bangsbo, J., Iaia, F. M., & Krustrup, P. (2008). The Yo-Yo intermittent recovery test. Sports medicine, 38(1), 37-51.

Barbato, J. C., Koch, L. G., Darvish, A., Cicila, G. T., Metting, P. J., & Britton, S. L. (1998). Spectrum of aerobic endurance running performance in eleven inbred strains of rats. Journal of applied physiology, 85(2), 530-536.

Bazzano, C., Cunningham, L. N., Cama, G., & Falconio, T. (1995). Physiology of 1-mile walk test in older adults. Journal of Aging and Physical Activity, 3(4), 373-382.

Booth, F. W., Roberts, C. K., & Laye, M. J. (2012). Lack of exercise is a major cause of chronic diseases. Comprehensive Physiology, 2(2), 1143. https://doi.org/10.1002/cphy.c110025

Corrado, D., Migliore, F., Basso, C., & Thiene, G. (2006). Exercise and the risk of sudden cardiac death. Herz Kardiovaskuläre Erkrankungen, 31(6), 553-558.

Garber, C. E., Blissmer, B., Deschenes, M. R., Franklin, B. A., Lamonte, M. J., Lee, I.-M., Nieman, D. C., & Swain, D. P. (2011). American College of Sports Medicine position stand. Quantity and quality of exercise for developing and maintaining cardiorespiratory, musculoskeletal, and neuromotor fitness in apparently healthy adults: Guidance for prescribing exercise. Medicine and science in sports and exercise, 43(7), 1334-1359.

Goh, K., Chew, K., Koh, A., Guan, M., Wong, Y., & Sum, C. (2009). The relationship between ACE gene ID polymorphism and aerobic capacity in Asian rugby players. Singapore medical journal, 50(10), 997.

Grundy, S. M., Barlow, C. E., Farrell, S. W., Vega, G. L., & Haskell, W. L. (2012). Cardiorespiratory Fitness and Metabolic Risk. The American Journal of Cardiology, 109(7), 988-993. https://doi.org/10.1016/j.amjcard.2011.11.031

Hartung, G. H., Blancq, R. J., Lally, D. A., & Krock, L. P. (1995). Estimation of aerobic capacity from submaximal cycle ergometry in women. Medicine and science in sports and exercise, 27(3), 452-457.

Jackson, A. S., Sui, X., Hebert, J. R., Church, T. S., & Blair, S. N. (2009). Role of lifestyle and aging on the longitudinal change in cardiorespiratory fitness. Archives of internal medicine, 169(19), 1781-1787.

Kohl, H. W., Craig, C. L., Lambert, E. V., Inoue, S., Alkandari, J. R., Leetongin, G., & Kahlmeier, S. (2012). The pandemic of physical inactivity: Global action for public health. The Lancet, 380(9838), 294-305. https://doi.org/10.1016/S0140-6736(12)60898-8

Kokkinos, P., & Narayan, P. (2019). Cardiorespiratory fitness in cardiometabolic diseases. Cham: Springer Nature Publications, 49-56.

Leger, L. A., & Lambert, J. (1982). A maximal multistage 20-m shuttle run test to predict VO2 max. European journal of applied physiology and occupational physiology, 49(1), 1-12.

McArdle, W. D., Katch, F. I., & Katch, V. L. (2006). Essentials of exercise physiology. Lippincott Williams & Wilkins.

Pescatello, L. S., Riebe, D., & Thompson, P. D. (2014). ACSM's guidelines for exercise testing and prescription. Lippincott Williams & Wilkins.

Ryhming, I. (1953). A modified Harvard step test for the evaluation of physical fitness. Arbeitsphysiologie, 15, 235-250.

Shephard, R. J., & Astrand, P.-O. (2008). Endurance in sport (C. 2). John Wiley & Sons.

Siconolfi, S. F., Cullinane, E. M., Carleton, R. A., & Thompson, P. D. (1982). Assessing VO2max in epidemiologic studies: Modification of the Astrand-Rhyming test. Medicine and science in sports and exercise, 14(5), 335-338.

Smith, M. M., Sommer, A. J., Starkoff, B. E., & Devor, S. T. (2013). Crossfit-based high-intensity power training improves maximal aerobic fitness and body composition. J Strength Cond Res, 27(11), 3159-3172.

Teran-Garcia, M., Rankinen, T., & Bouchard, C. (2008). Genes, exercise, growth, and the sedentary, obese child. Journal of Applied Physiology, 105(3), 988-1001.

Tremblay, M. S., Colley, R. C., Saunders, T. J., Healy, G. N., & Owen, N. (2010). Physiological and health implications of a sedentary lifestyle. Applied Physiology, Nutrition, and Metabolism, 35(6), 725-740. https://doi.org/10.1139/H10-079

Tremmel, M., Gerdtham, U.-G., Nilsson, P. M., & Saha, S. (2017). Economic Burden of Obesity: A Systematic Literature Review. International Journal of Environmental Research and Public Health, 14(4), 435. https://doi.org/10.3390/ijerph14040435

Van Duser, B., Kestly, A., & Viland, G. (2006). Comparison between measured peak oxygen uptake and maximal heart rate predictions to Balke-Ware, YMCA, Astrand-Rhyming submaximal oxygen uptake. Poster presented at the 2006 AAPHERD National Convention, Salt lake City, Utah.

Walker, C. B. (2018). Getting My Bounce Back: How I Got Fit, Healthier, and Happier (And You Can, Too). Mango Media Inc.

WHO. (2016). Global health estimates 2015: Deaths by cause, age, sex, by country and by region, 2000-2015.

Willoughby, T. N., Thomas, M. P., Schmale, M. S., Copeland, J. L., & Hazell, T. J. (2016). Four weeks of running sprint interval training improves cardiorespiratory fitness in young and middle-aged adults. Journal of sports sciences, 34(13), 1207-1214.

Zhao, B., Moochhala, S. M., Tham, S. yin, Lu, J., Chia, M., Byrne, C., Hu, Q., & Lee, L. K. H. (2003). Relationship between angiotensin-converting enzyme ID polymorphism and VO(2max) of Chinese males. Life Sciences, 73(20), 2625-2630. https://doi.org/10.1016/s0024-3205(03)00608-8

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-2

KASSAL DAYANIKLILIK

Yazar

Doktorant. Raci KARAYİĞİT [1]

4. Bölüm

[1] Ankara Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi,
Antrenörlük Eğitimi Bölümü, Ankara/TÜRKİYE.
racikarayigit@hotmail.com

KAYNAKLAR

American College of Sports Medicine. (2018). *ACSM's Guidelines for Exercise Testing and Prescription*, 10th ed. Philadelphia (PA): Wolters Kluwer.

Aristizabal J.C, Freidenreich DJ, Volk BM, et al. (2015). Effect of resistance training on resting metabolic rate and its estimation by a dual-energy x-ray absorptiometry metabolic map. *Eur J Clin Nutr*, 69(7):831–6.

Artero EG Lee DC, Lavie CJ, et al. (2012). Effects of muscular strength on cardiovascular risk factors and prognosis. *J Cardiopulm Rehabil Prev*, 32(6):351–8.

Borde R, Hortobágyi T, Granacher U. (2015). Dose-response relationships of resistance training in healthy old adults: a systematic review and metaanalysis. *Sports Me,* 45(12):1693–720.

Fleck S, Kraemer W. (2014). *Designing Resistance Training Programs*. 4th ed. Champaign (IL): Human Kinetics,. 520 p.

Garber C, Blissmer B, Deschenes M, et al. (2011). American College of Sports Medicine position stand. Quantity and quality of exercise for developing and maintaining cardiorespiratory, musculoskeletal, and neuromotor fitness in apparently healthy adults: guidance for prescribing exercise. *Med Sci Sports Exerc*, 43(7):1334–59.

Haff G, Triplett T. (2016). *Essentials of Strength and Conditioning*. 4th ed. Champaign (IL): Human Kinetics, 752 p.

Kaya, F. (2011). Kassal Dayanıklılık Antrenmanına Yeni Bir Yaklaşım: Yorgunlukta Kuvvet Üretme Modeli. *Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.*

McPhate L, Simek EM, Haines TP, Hill KD, Finch CF, Day L. (2016). "Are your clients having fun?" The implications of respondents' preferences for the delivery of group exercise programs for falls prevention. *J Aging Phys Act*, 24(1):129–38.

Schoenfeld B, Wilson J, Lowery R, Krieger J. (2016). Muscular adaptations in lowversus high-load resistance training: a meta-analysis. *Eur J Sport Sci*, 16(1):1–10.

Steib S, Schoene D, Pfeifer K. (2009). Dose-response relationship of resistance training in older adults: a meta-analysis. *Med Sci Sports Exerc*, 42(5):902–14.

Westcott W. (2012). Resistance training is medicine: effects of strength training on health. *Curr Sports Med Rep*, 11(4):209–16.

Willardson J. (2006) A brief review: factors affecting the length of the rest interval between resistance exercise sets. *J Strength Cond Res,* 20(4):978–84.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-2

KUVVET

Yazar

Dr. İzzet KARAKULAK [1]

5. Bölüm

[1] Mardin Artuklu Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu,
Spor Yöneticiliği Bölümü, Mardin/TÜRKİYE.
izzetkarakulak@artuklu.edu.tr

KAYNAKLAR

Aslan CS. (2012). Dar Alan Oyunları İle İnterval Koşu Antrenman Yöntemlerinin Futbolcuların Seçilmiş Fiziksel Fizyolojik ve Teknik Kapasiteleri Üzerine Etkilerinin Karşılaştırılması. Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim dalı Doktora Tezi.

Aşçı A. (2013). Performans Takibi ve Antrenmanın Yönlendirilmesi. 5. Antrenman Bilimi Kongresi. 02-04 Temmuz 2013 Beytepe/Ankara.

Aşçı A, Altay F, Cengiz R, Hazır T, Bulca Y. (2010). Futbol Eğitimi-14 Yaş ve Altı (Ed. S. Karabük) Neyir Matbaacılık, Ankara ISBN: 978-9944-0555-0-5

Atan T. (2013). Effect Of Jogging And Core Training After Supramaximal Exercise On Recovery. Turkish Journal Of Sport And Exercise. 15(1), 73-77.

Bircan A. (2016). Yorgunluğun Maksimal Kuvvet ve Çevikliğe Etkisi. Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Antrenörlük Eğitimi Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisan Tezi-Konya

Bompa TO. (1998). Antrenman Kuramı ve Yöntemi. (Çeviri; Keskin Ġ, Taner AB,). Bağırgan Yayınevi, Ankara

Bompa TO. (2001). Antrenman Kuramı ve Yönetimi (Çev: İ. Keskin ve A. B. Tuner) Ankara: Bağırgan Yay.

Bompa TO. (2003). Antrenman Kuramı ve Yöntemi. Ankara, Bağırgan Yayınevi.

Bompa TO, Buzzichelli C. (2018). Periodization-: theory and methodology of training. Human Kinetics.

Boyacı A, Afyon YA. (2017). The Effect The Core Training To Physical Performans İn Children. Journal Of Education And Practice. 8(33), 81-88.

Çelebi M. (2020). Güreş ve Kuvvet. Kuramdan Uygulamaya Antrenman (F. Yamaner, CS Aslan Ed.) s 63-78. Lap Lambert Academic Publishing; Beau Bassin, Mauritius. ISBN: 978-620-2-66947-4

Dündar U. (1998). Antrenman Teorisi. 4. Baskı. Bağırgan Yayınevi, Ankara.

Dündar U. (2003). Antrenman Teorisi. Nobel Yayın, Ankara

Dündar U. (2007). Antrenman Teorisi. 7. Baskı, Bağırgan Yayınevi, Ankara

Dündar U. (2008). Antrenman Teorisi. "6. Baskı" Ankara, Nobel Yayınevi, s. 16-81, 145169.

Egesoy H, Alptekin A, Yapıcı A. (2018). Sporda Kor Egzersizler. Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi (UGEAD). 4(1), 10-21.

Ergen E, Demirel H, Güner R, Turnagöl H, Başoğlu S, Zergeroğlu AM, Ülkar B. (2002). Egzersiz fizyolojisi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım Ltd. Şti.

Eyuboğlu E, Aslan CS, Karakulak İ, Şahin FN. (2019). Is There Any Effect Of Non-Suıtable Pull Technıque In Back & Leg Dynamometers On The Leg Strength Test Results? Acta Medica Mediterranea, 2019, 35: 1373.

Fleck SJ. (1988). Cardiovascular adaptations to resistance training. Medicine and Science in Sports and Exercise, 20(5 Suppl), 146-51.

Günay M, Tamer K, Cicioğlu I. (2013). Spor Fizyolojisi ve Performans Ölçümü. Ankara: Gazi Kitabevi. ISBN:978-975-6009-05-5.

Günay M, Yüce A. (2001). Futbol Antrenmanının Bilimsel Temelleri. Ankara: Gazi Kitabevi. ISBN:975-7313-89-0.

Günay M, Yüce A. (2008). Futbol Antrenmanının Bilimsel Temelleri. 3. Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara

Harre D. (1975). Trainingslehre. Berlin: Sportverlag.

Heck H. (1988). Energiestoffwechsel und medizinische Leistungsdiagnostik (Metabolic energy supply and medical diagnosis of the performance capacity).

Holly J, Benjamin MD, Kimbrerly M Glow. (2003). Strength training for children and adolescents. The Physician and Sport Medicine. 31 (9).

Karakulak İ. (2007). Sentetik e Doğal Çim Sahada Futbola Özgü Test Performansının Karşılaştırılması. Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi

Karakulak İ. (2018). Elit Genç Futbolcularda Seçilmiş Fiziksel ve Fizyolojik Özelliklerin Antrenmansız Evredeki (Detraınıng) Dönemsel

Değişimlerinin İncelenmesi. Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Spor Bilimleri Anabilim Dalı Doktora Tezi

Karakulak İ. (2020). Futbolda Pilates Temelli "Core" Uygulamaları. Kuramdan Uygulamaya Antrenman (F. Yamaner, CS Aslan Ed.) s 131-158. Lap Lambert Academic Publishing; Beau Bassin, Mauritius. ISBN: 978-620-2-66947-4

Karakulak İ, Kılıç F. (2020). Futbolda Destekleyici Unsur Olarak Pliometrik Antrenman. Kuramdan Uygulamaya Antrenman (F. Yamaner, CS Aslan Ed.) s 183-202. Lap Lambert Academic Publishing; Beau Bassin, Mauritius. ISBN: 978-620-2-66947-4

Letzelter H, Letzelter M. (1986). Krafttraining. Hamburg.

Letzelter M. (1980). Training Grundlagen, Hamburg

Muratlı S, Şahin G, Kalyoncu O. (2011). Antrenman ve Müsabaka. Yaylım Yayıncılık, İstanbul

Muratlı S, Kalyoncu O, Şahin G. (2007). Antrenman ve müsabaka. İstanbul: Ladin Matbaası

Newman MA, Tarpennıng, KM. (2004). Relationships between isoknetic knee strength, single-sprint performance, and repeated-sprint ability in football players. J Strength Con Res.18(4):867–872.

Özer DS, Özer MK. (2000). Çocuklarda Motor Gelişim. Kazancı Kitap Tic. A.Ş. İstanbul.

Özkara A. (2002). Futbolda Testler. İlksan Matbaacılık Ankara. ISBN:975-9262-00-2

Selvi İ. (2009). Farklı Branşlarda Bulunan Sporcularda ve Sedanterlerde Kas Kuvvetinin Esneklik ile İlişkisi. Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Spor Sağlık Bilimleri Anabilim Dalı Yüksek Lisan Tezi

Sevim Y. (2007). Antrenman Bilgisi. "7. Baskı" Ankara. Nobel Yayınevi.

Sevim Y. 2010. Antrenman Bilgisi. Fil Yayınevi, 8. Baskı, Ankara

Söyleyici ZS. (2011). Tenis Teknik Öğretiminde 8 Haftalık Yoğun Kuvvet ve Teknik Antrenman Programlarının Biyomotorik ve Teknik Gelişimleri

Üzerine Etkilerinin Araştırılması. Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Spor Bilimleri Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi

Weineck J. (2011). Futbolda Kondisyon Antrenmanı. Ankara: Spor Yayınevi ve Kitabevi. ISBN:978-9944-15-4.

Yılmaz H. (2010). Adolesanların Düzenli İnterval Antrenmanlara Cevaplarının İncelenmesi. Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.

Yiannis M. (2014). Plyometric training programs for young soccer players: a systematic review. International Journal of Sport Studies, 4(12), 1455–1461.

İnternet Kaynakları

https://www.topendsports.com/fitness/strength.htm-

Son Erişim:10/06/2020

http://www.gymultras.com/kuvvet-antrenmanlari/-Son Erişim: 10/06/2020

https://slideplayer.biz.tr/slide/3097542/-Son Erişim: 10/06/2020

https://sagliklihoca.com/kas-kasilma-cesitleri/-Son Erişim: 10/06/2020

https://slideplayer.biz.tr/slide/9495134/-Son Erişim: 10/06/2020

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-2

SÜRAT

Yazar

Dr. Serdar BAYRAKDAROĞLU [1]

6. Bölüm

[1] Gümüşhane Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu,
Antrenörlük Eğitimi Bölümü, Gümüşhane/TÜRKİYE.
sbayrakdaroglu@gumushane.edu.tr

KAYNAKLAR

Arı E, İnce A, Çakmak E. (2020). Genç Kadın Futbol Oyuncularında Çeviklik, Sürat ve Reaksiyon Sürati Parametreleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi, 11(1), 12-23.

Beashel P, Sibson A, Taylor J. (2004). AQA Sport Examined. Nelson Thornes

Bompa T. (2011). Dönemleme: Antrenman kuramı ve yöntemi. Çev Tanju Bağırgan, Dördüncü Basım, Ankara: Spor Yayınevi ve Kitabevi.

Bompa T, Haff G. (2015). Dönemleme: Antrenman kuramı ve yöntemi. Çev Tanju Bağırgan, Beşinci Basım, Ankara: Spor Yayınevi ve Kitabevi. 2015

Brown L, Ferrigno V (Eds.). (2014). Training forspeed, agility, and quickness, 3E. Human Kinetics.

Burkett B. (2010). Sport mechanics for coaches. Human Kinetics.

Cissik, J, Dawes J. (2015). Maximum Interval Training. Human Kinetics.

Collins P. (2009). Speed for Sport: Build Your Strongest Body Ever with Australia's Body Coach. Meyer&MeyerVerlag

Coulson M, Archer D. (2011). Practical fitness testing: Analysis in exercise and sport. Bloomsbury Publishing.

Dawes J. (Ed.) (2019). Developing agility and quickness. Human Kinetics Publishers.

Foran B. (2001). High-performance sports conditioning. Human kinetics.

Göktepe M.(2018).Futbolda Fonksiyonel Kuvvet Antrenmanı. Futbol bilim.

Housh TJ, Housh DJ, DeVries HA. (2017). Applied Exercise and Sport Physiology, WithLabs. Taylor & Francis.

Jeffreys I. (Ed.) (2013). Developing speed. Human Kinetics.

Joyce D., Lewindon D. (Eds.) (2014). High-performance training for sports. Human Kinetics.

Karacabey K, Paşaoğlu A. (2016). Voleybolda Antrenman Teorisi. Ergun Yayınevi, İstanbul.

McGinnis PM. (2013). Biomechanics of sport and exercise. Human Kinetics.

OBE FW. D. (2014). Sports Training Principles: An Introduction to Sports Science. Bloomsbury Publishing.

Özbar N, Duran D, Duran S, Köksalan B. (2020). 8 Haftalık Pliometrik Antrenmanın 13-15 Yaş Erkek Futbolcularda Sürat, Çeviklik ve Kuvvet Performansı Üzerine Etkisi. Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 10(2), 194-200.

Özkamçı H, Diker G, Zileli R. (2018). Elit Futbolcularda Farklı Test Protokolleri İle Maksimum Kalp Atım Hızı Değerlerinin İncelenmesi. Spor Ve Performans Araştırmaları Dergisi, 9(2), 127-135.

Paul Wanlass, D. C. (2014). Strength Training and Sports Nutrition for Men. Lulu. com.

Pearl, B. (2005). Getting Stronger: Weight Training for Sports. Shelter Publications, Inc..

Perez Feito JM, Delgado Lopez D, Nunez Vivas AI. (2013). Physical Education Editorial Pila Teleña. p.89-97

Rimmer E, Sleivert G. (2000). Effects of a plyometrics intervention program on sprint performance. The Journal of Strength & Conditioning Research, 14(3), 295-301.

Sandler D. (2005). Sports power. Human kinetics.

Scott T. (2001). Revise for PE GCSE Edexcel. Heinemann.

Sharkey BJ, Gaskill SE. (2006). Sport physiology for coaches (Vol. 10). Human Kinetics.

Sharma VK. (2018) Health and Physical Education Class 12. Saraswati House Pvt Ltd.

Schwellnus MP. (Ed.) (2009). The Olympic textbook of medicine in sport (Vol. 14). John Wiley & Sons.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-2

ESNEKLİK

Yazar

Dr. Erbil Murat AYDIN [1]

7. Bölüm

[1] Hitit Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi,
Antrenörlük Eğitimi Bölümü, Çorum/TÜRKİYE.
emurataydin@hitit.edu.tr

KAYNAKLAR

Alter, M. J. (2004). *Science of flexibility* (3rd ed.). Human Kinetics.

Bacurau, R. F. P., Monteiro, G. A., Ugrinowitsch, C., Tricoli, V., Cabral, L. F., & Aoki, M. S. (2009). Acute effect of a ballistic and a static stretching exercise bout on flexibility and maximal strength. *The Journal of Strength and Conditioning Research*, *23*(1), 304-308.

Baechle, T. R., & Earle, R. W. (Eds.). (2008). *Essentials of strength training and conditioning* (3rd ed.). Human Kinetics.

Behm, D. G., & Chaouachi, A. (2011). A review of the acute effects of static and dynamic stretching on performance. *European Journal of Applied Physiology*, *111*(11), 2633-2651.

Bishop, D. (2003). Warm up II. *Sports Medicine*, *33*(7), 483-498.

Bradley, P. S., Olsen, P. D., & Portas, M. D. (2007). The effect of static, ballistic, and proprioceptive neuromuscular facilitation stretching on vertical jump performance. *Journal of Strength and Conditioning Research, 21*(1), 223-226.

Burgess, T., Vadachalam, T., Buchholtz, K., & Jelsma, J. (2019). The effect of the contract-relax-agonist-contract (CRAC) stretch of hamstrings on range of motion, sprint and agility performance in moderately active males: A randomised control trial. *South African Journal of Sports Medicine*, *31*(1), 1-5.

Bushman, B. A., Battista, R., Swan, P., Ransdell, L., & Thompson, W. R. (Eds.). (2014). *ACSM's resources for the personal trainer* (4th ed.). Wolters Kluwer/Lippincott Williams & Wilkins Health.

Carvalho, F. L. P., Carvalho, M. C. G. A., Simão, R., Gomes, T. M., Costa, P. B., Neto, L. B., Carvalho, R. L. P., & Dantas, E. H. M. (2012). Acute effects of a warm-up including active, passive, and dynamic stretching on vertical jump performance. *The Journal of Strength and Conditioning Research*, *26*(9), 2447-2452.

Church, J. B., Wiggins, M. S., Moode, F. M., & Crist, R. (2001). Effect of warm-up and flexibility treatments on vertical jump performance. *Journal of Strength and Conditioning Research*, *15*(3), 332-336.

Clark, M. A., & Lucett, S. C. (Eds.). (2011). *NASM essentials of corrective exercise training* (1st ed.). Lippincott Williams & Wilkins.

Clark, M. A., Lucett, S. C, & Sutton, B. G. (2012). *NASM essentials of personal fitness training* (4th ed.). Lippincott Williams & Wilkins.

Clarkson, H. M. (2000). *Musculoskeletal assessment: joint range of motion and manual muscle strength* (2nd ed.). Lippincott Williams & Wilkins.

Cornwell, A., Nelson, A. G., & Sidaway, B. (2002). Acute effects of stretching on the neuromechanical properties of the triceps surae muscle complex. *European Journal of Applied Physiology*, *86*(5), 428-434.

Fowles, J. R., Sale, D. G., & MacDougall, J. D. (2000). Reduced strength after passive stretch of the human plantarflexors. *Journal of Applied Physiology*, *89*(3), 1179-1188.

Gibson, A. L., Wagner, D., & Heyward, V. (2018). *Advanced fitness assessment and exercise prescription* (8th ed.). Human Kinetics.

Hough, P. A., Ross, E. Z., & Howatson, G. (2009). Effects of dynamic and static stretching on vertical jump performance and electromyographic activity. *The Journal of Strength and Conditioning Research*, *23*(2), 507-512.

Jordan, J. B., Korgaokar, A. D., Farley, R. S., & Caputo, J. L. (2012). Acute effects of static and proprioceptive neuromuscular facilitation stretching on agility performance in elite youth soccer players. *International Journal of Exercise Science*, *5*(2), 97-105.

Kilit, B., Arslan, E., & Soylu, Y. (2019). Effects of different stretching methods on speed and agility performance in young tennis players. *Science & Sports*, *34*(5), 313-320.

Kokkonen, J., Nelson, A. G., & Cornwell, A. (1998). Acute muscle stretching inhibits maximal strength performance. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, *69*(4), 411-415.

Leone, D. C. P. G., Pezarat, P., Valamatos, M. J., Fernandes, O., Freitas, S., & Moraes, A. C. (2014). Upper body force production after a low-volume static and dynamic stretching. *European Journal of Sport Science*, *14*(1), 69-75.

Loughran, M., Glasgow, P., Bleakley, C., & McVeigh, J. (2017). The effects of a combined static-dynamic stretching protocol on athletic performance in elite Gaelic footballers: A randomised controlled crossover trial. *Physical Therapy in Sport*, *25*, 47-54.

McNeal, J. R., & Sands, W. A. (2003). Acute static stretching reduces lower extremity power in trained children. *Pediatric Exercise Science*, *15*(2), 139-145.

Miyahara, Y., Naito, H., Ogura, Y., Katamoto, S., & Aoki, J. (2013). Effects of proprioceptive neuromuscular facilitation stretching and static stretching on maximal voluntary contraction. *The Journal of Strength and Conditioning Research*, *27*(1), 195-201.

Nelson, A. G., Guillory, I. K., Cornwell, A., & Kokkonen, J. (2001). Inhibition of maximal voluntary isokinetic torque production following stretching is velocity-specific. *The Journal of Strength and Conditioning Research*, *15*(2), 241-246.

Nelson, A. G., Driscoll, N. M., Landin, D. K., Young, M. A., & Schexnayder, I. C. (2005). Acute effects of passive muscle stretching on sprint performance. *Journal of Sports Sciences*, *23*(5), 449-454.

Nelson, A. G., & Kokkonen, J. (2007). *Stretching anatomy*. Human Kinetics.

Paradisis, G. P., Pappas, P. T., Theodorou, A. S., Zacharogiannis, E. G., Skordilis, E. K., & Smirniotou, A. S. (2013). Effects of static and dynamic stretching on sprint and jump performance in boys and girls. *The Journal of Strength and Conditioning Research*, *28*(1), 154-160.

Pinto, M. D., Wilhelm, E. N., Tricoli, V., Pinto, R. S., & Blazevich, A. J. (2014). Differential effects of 30-vs. 60-second static muscle stretching on vertical jump performance. *The Journal of Strength and Conditioning Research*, *28*(12), 3440-3446.

Place, N., Blum, Y., Armand, S., Maffiuletti, N. A., & Behm, D. G. (2013). Effects of a short proprioceptive neuromuscular facilitation stretching bout on quadriceps neuromuscular function, flexibility, and vertical jump performance. *The Journal of Strength and Conditioning Research*, *27*(2), 463-470.

Power, K., Behm, D., Cahill, F., Carroll, M., & Young, W. (2004). An acute bout of static stretching: effects on force and jumping performance. *Medicine & Science in Sports & Exercise*, *36*(8), 1389-1396.

Powers, S. C., & Howley, E. T. (2009). *Exercise physiology theory and application to fitness and performance* (7th ed.). Mc Graw Hill Higher Education.

Ratamess, N. A. (2012). *ACSM's foundations of strength training and conditioning*. Wolters Kluwer Health/Lippincott Williams & Wilkins.

Riewald, S. (2004). Stretching the limits of our knowledge on... stretching. *Strength and Conditioning Journal*, *26*(5), 58-59.

Samukawa, M., Hattori, M., Sugama, N., & Takeda, N. (2011). The effects of dynamic stretching on plantar flexor muscle-tendon tissue properties. *Manual Therapy*, *16*(6), 618-622.

Sharman, M. J., Cresswell, A. G., & Riek, S. (2006). Proprioceptive neuromuscular facilitation stretching. *Sports Medicine*, *36*(11), 929-939.

Yamaguchi, T., Ishii, K., Yamanaka, M., & Yasuda, K. (2007). Acute effects of dynamic stretching exercise on power output during concentric dynamic constant external resistance leg extension. *Journal of Strength and Conditioning Research, 21*(4), 1238–1244.

Young, W. B., & Behm, D. G. (2002). Should Static Stretching Be Used During a Warm-Up for Strength and Power Activities? *Strength and Conditioning Journal, 24*(6), 33-37.

Zakas, A., Doganis, G., Galazoulas, C., & Vamvakoudis, E. (2006). Effect of acute static stretching duration on isokinetic peak torque in pubescent soccer players. *Pediatric Exercise Science*, *18*(2), 252-261.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-2

ÇEVİKLİK

Yazar

Dr. İzzet KARAKULAK [1]

8. Bölüm

[1] Mardin Artuklu Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu,
Spor Yöneticiliği Bölümü, Mardin/TÜRKİYE.
izzetkarakulak@artuklu.edu.tr

KAYNAKLAR

Arı E, İnce A, Çakmak E. (2020). Genç Kadın Futbol Oyuncularında Çeviklik, Sürat ve Reaksiyon Sürati Parametreleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi Journal of Sports and Performance Researches 2020;11(1):12-23

Aşçı A. Çeviklik Ders Notları. http://yunus.hacettepe.edu.tr/~alper.asci/SBA302/2-ceviklik.pdf (Son erişim:01/06/2020)

Atilla Y, Mehmet G. (2008). Futbol Antrenmanının Bilimsel Temelleri. Gazi Kitabevi.

Besier TF, Lloyd DG, Ackland T, Wilkie JC. (2001). Anticipatory Effects on Knee Joint Loading During Running and Cutting Maneuvers. Med Sci Sports Exerc, 33 (7):1176-1181.

Bircan A. (2016). Yorgunluğun Maksimal Kuvvet Ve Çevikliğe Etkisi. Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Antrenörlük Eğitimi Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisan Tezi-Konya

Brown T (2009). Speed and Agility: What Defines Them and How to Train for Both. NSCA's Performance Training Journal, 8(4): 12.

Çakmak E. (2019). Bayan Futbolcularda Statik ve Dinamik Denge İle Sürat ve Çeviklik Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. Ordu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi 2019

Davis B et al. (2000) Physical education and the study of sport / illustrations by Richard Tibbitts and Evi Antoniou-Tibbitts. 4 th Ed. Edinburgh: Mosby, 2000.

Draper JA, Lancaster MG. (1985). The 505 test: a test for agility in the horizontal plane. Australian Journal For Science And Medicine In Sport, 17(1), 15 18

Gençoğlu C, Gümüş H, Çetinkaya C, Tunar M, Ünal B, Kayatekin BM. (2016). Takım Sporlarına Özgü Anaerobik Performansı Ölçen Yeni Bir Saha Testi Geliştirilmesi. Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi Cilt 10, Sayı 1, 2016

Getchell, B. (1979). Physical Fitness: A Way of Life (2nd ed.) New York: John Wiley and Sons, Inc.

Günay M, Yüce A. (2001). Futbol Antrenmanının Bilimsel Temelleri. Ankara:Gazi Kitabevi. ISBN:975-7313-89-0.

Harman E, Garhammer J, Pandorf C. (2000). Administration, scoring and interpretation of selected tests. In: Baechle TR, Earle RW, eds. Essentials of strength and conditioning. Champaign, 2000

Hazar F, Taşmektepligil Y. (2008). Puberte Öncesi Dönemde Denge Ve Esnekliğin Çeviklik Üzerine Etkilerinin İncelenmesi. Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 2008, VI (1) 9-12

Hazır T, Mahir ÖF, Açıkada C. (2010). Genç futbolcularda çeviklik ile vücut kompozisyonu ve anaerobik güç arasındaki ilişki. Hacettepe J. of Sport Sciences. 21 (4), 146–153.

Joo CH (2016). The effects of short-term detraining on exercise performance in soccer players. Journal of Exercise Rehabilitation; 12(1):54-59.

Kalaycı MC, Gönültaş B, Akçınar F, Özaltaş HN, Akyol B. (2019). Erkek Futbolcuların ve Futsalcıların Beş Farklı Çeviklik Testi Performanslarının Karşılaştırılması Anadolu Kongreleri 3. Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi Kitabı 28-29 Aralık 2019 Diyarbakır ISBN: 978-605-80174-4-3

Kale M (2004). Sprinterlerin Sürat ve Sıçrama Parametrelerinin İncenmesi. (Yüsek Lisans Tezi). Ankara. Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri ve Teknolojisi YüksekOkulu.

Karacabey, K. (2013). Sporda performans ve çeviklik testleri. International Journal of Human Sciences, 10(1), 1693-1704.

Karakulak İ. (2018). Elit Genç Futbolcularda Seçilmiş Fiziksel Ve Fizyolojik Özelliklerin Antrenmansız Evredeki (Detraının) Dönemsel Değişimlerinin İncelenmesi. Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Spor Bilimleri Anabilim Dalı Yayınlanmamış Doktora Tezi. 2018-Ankara

Little T, Williams AG. (2005). Specificity of acceleration, maximum speed, and agility in professional soccer players. Journal of Strength & Conditioning Research, 19, 76–78.

Lockıe RG, Schultz AB, Callaghan SJ, Jeffrıess MD. (2013) The Effects Of Tradıtıonal And Enforced Stoppıng Speed And Agılıty Traınıng On Multıdırectıonal Speed And Athletıc Functıon. Journal of Strength and Conditioning Research. Volume 28 Number 6 June 2013

Miller MG, Herniman JJ, Ricard MD, CheathamCC, Michael TJ. (2006). The effects of a 6-week plyometric training program on agility, JSSM, 2006, ss. 459-460

Okudur A, Sanioğlu A. (2012). 12 Yaş Tenisçilerde Denge ile Çeviklik İlişkisinin İncelenmesi. Selçuk University Journal of Physical Education and Sport Science, 2012; 14(2): 165–170

Özbay S, Ulupınar S, Özkara AB. (2018). Sporda Çeviklik Performansı. Ulusal Spor Bilimleri Dergisi, 2018 2(2), 97-112.

Özdemir MF. (2013). Sağlık Bilimleri Enstitüsü Spor Bilimleri Bölümü Genç Futbolcularda Çeviklik, Sürat, Güç ve Kuvvet Arasındaki İlişkinin Yaşa Göre İncelenmesi. Başkent Universitesi Sağlık Bilimeleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2013.

Pauole K., Madole K., Garhammer J., Lacourse M. And Rozenek R. (2000) Reliability and validity of the T-test as a measure of agility, legpower, and legspeed in college-aged men and women. J of Strength and Conditioning Research, 14 (4): 443-450

Reılly T, Wıllıams AM (2003). Introduction to science and soccer. (pp. 1– 6). https://doi. org/10. 4324/9780203417553.

Semenick, D. Tests and measurements: the T test. National Strength and Conditioning Association Journal 12: 36-37, 1990

Sever O (2013). Investigation of physical fitness levels of soccer players according to position and age variables. Gazi University. https://doi. org/10. 1017/CBO9781107415324. 004.

Sever O, Arslanoğlu E (2016). Futbolcularda yaşa bağlı çeviklik, ivmelenme, sürat ve maksimum sürat ilişkisi. Journal of Human Sciences, 13(3), 5660-5667. doi:10.14687/jhs.v13i3.4152

Sevim Y. (2010). Antrenman Bilgisi, Ankara: Fil Yayınevi.

Sheppard JM, Dawes JJ, Jeffreys I, Spiteri T, Nimphius S (2014). Broadening the View of Agility: A Scientific Review of the Literature. Australian Strength & Conditioning Association. Volume 22, Issue 3, July 2014

Sheppard JM. Young WB. (2006). Agility literature review: Classifications, training and testing. J Sports Sci, 24(9), S: 919 – 932.

Šimonek, J., Horička, P., & Hianik, J. (2017). The differences in acceleration, maximal speed and agility between soccer, basketball, volleyball and handball players. Journal of Human Sport and Exercise, 12(1), 73-82. doi:10.14198/jhse.2017.121.06

User MA (2016). Çeviklik Ölçüm Sisteminin Tasarımı Ve Gerçekleştirilmesi. Afyon Kocatepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi-Afyon

Vescovi DJ, Mcguigan MR. (2008). Relationships between sprinting, agility, and jump ability in female athletes, Journal of Sports Sciences, 26:1, 97-107.

Weineck J (2011). Futbolda Kondisyon Antrenmanı. Ankara:Spor Yayınevi ve Kitabevi. ISBN:978-9944-15-4.

Winter EM, Jones AM, Davison RCR, Bromley PD, Mercer TH. Sport and Exercise Physiology Testing Guidelines - Volume II: Exercise and Clinical Testing. First Edition. Routledge, Taylor&Francis, 2007; 9.

İnternet Kaynakları

https://www.topendsports.com/testing/tests/arrowhead-agility-drill.htm-son Erişim:01/06/2020
https://www.topendsports.com/testing/sparq-rating-system.htm-son Erişim:01/06/2020
https://en.wikipedia.org/wiki/SPARQ_Training-son erişim:01/06/2020
https://en.wikipedia.org/wiki/Illinois_agility_test-son erişim:01/06/2020
https://cengizolmez.com/yon-degistirme-testleri/#Pro-Agility-T-Test-son Erişim:01/06/2020
https://www.topendsports.com/testing/tests/shuttle-20yard.htm-son Erişim:01/06/2020
https://www.topendsports.com/testing/norms/illinois.htm-son Erişim:01/06/2020

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-2

VÜCUT KOMPOZİSYONU

9. Bölüm

Yazar

Dr. Fatih GÜR [1]

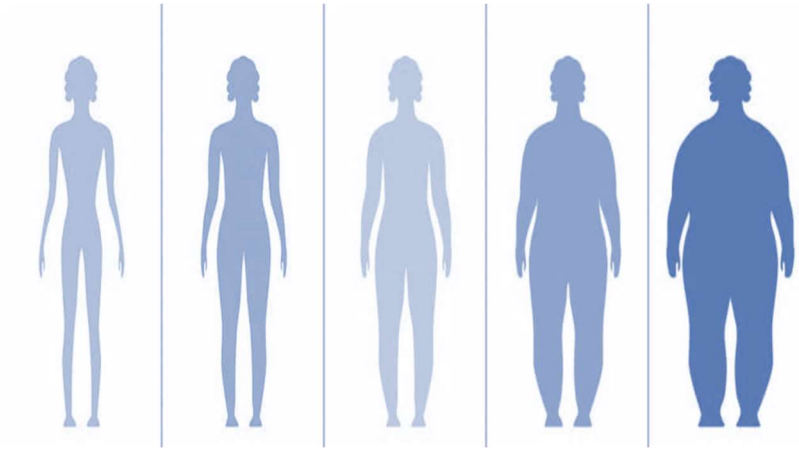

[1] Pamukkale Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi,
Antrenörlük Eğitimi Bölümü, Denizli/TÜRKİYE.
fatihgur@pau.edu.tr

KAYNAKLAR

American Diabetes Association. (2007). Waist circumference thresholds provide an accurate and widely applicable method for the discrimination of diabetes. *Diabetes care*, *30*(12), 3116-3118.

Branch, J. D. (2003). Effect of Creatine Supplementation on Body Composition and Performance: A Meta-analysis. *International Journal of Sport Nutrition and Exercise Metabolism*, *13*(2), 198-226. https://doi.org/10.1123/ijsnem.13.2.198

Brodie, D., Moscrip, V., & Hutcheon, R. (1998). Body Composition Measurement: A Review of Hydrodensitometry, Anthropometry, and Impedance Methods. *Nutrition*, *14*(3), 296-310. https://doi.org/10.1016/S0899-9007(97)00474-7

De Lorenzo, A., Bianchi, A., Maroni, P., Iannarelli, A., Di Daniele, N., Iacopino, L., & Di Renzo, L. (2013). Adiposity rather than BMI determines metabolic risk. *International journal of cardiology*, *166*(1), 111-117.

Durnin, J., & Rahaman, M. M. (1967). The assessment of the amount of fat in the human body from measurements of skinfold thickness. *British journal of Nutrition*, *21*(3), 681–689.

Eknoyan, G. (2008). Adolphe Quetelet (1796–1874)—The average man and indices of obesity. *Nephrology Dialysis Transplantation*, *23*(1), 47-51. https://doi.org/10.1093/ndt/gfm517

Ellis, K. J. (2000). Human body composition: In vivo methods. *Physiological reviews*, *80*(2), 649-680.

Fukagawa, N. K., Bandini, L. G., & Young, J. B. (1990). Effect of age on body composition and resting metabolic rate. *American Journal of Physiology-Endocrinology and Metabolism*, *259*(2), E233-E238. https://doi.org/10.1152/ajpendo.1990.259.2.E233

Heyward, V. H., & Wagner, D. R. (2004). *Applied body composition assessment.* (Sayı Ed. 2). Human Kinetics.

Irving, B. A., Davis, C. K., Brock, D. W., Weltman, J. Y., Swift, D., Barrett, E. J., Gaesser, G. A., & Weltman, A. (2008). Effect of exercise training intensity on abdominal visceral fat and body composition. *Medicine*

and science in sports and exercise, *40*(11), 1863-1872. https://doi.org/10.1249/MSS.0b013e3181801d40

Jago, R., Jonker, M. L., Missaghian, M., & Baranowski, T. (2006). Effect of 4 weeks of Pilates on the body composition of young girls. *Preventive Medicine*, *42*(3), 177-180. https://doi.org/10.1016/j.ypmed.2005.11.010

Katayıfçı, G. K. (2018). Osteoporoz Tanısı. *Türkiye Klinikleri Endokrinoloji-Özel Konular*, *11*(2), 57-60.

Keys, A., Fidanza, F., Karvonen, M. J., Kimura, N., & Taylor, H. L. (1972). Indices of relative weight and obesity. *Journal of chronic diseases*, *25*(6-7), 329-343.

Khalil, S. F., Mohktar, M. S., & Ibrahim, F. (2014). The Theory and Fundamentals of Bioimpedance Analysis in Clinical Status Monitoring and Diagnosis of Diseases. *Sensors (Basel, Switzerland)*, *14*(6), 10895-10928. https://doi.org/10.3390/s140610895

Kohrt, W. M. (1998). Preliminary evidence that DEXA provides an accurate assessment of body composition. *Journal of Applied Physiology*, *84*(1), 372-377. https://doi.org/10.1152/jappl.1998.84.1.372

Kyle, U. G., Bosaeus, I., De Lorenzo, A. D., Deurenberg, P., Elia, M., Gómez, J. M., Heitmann, B. L., Kent-Smith, L., Melchior, J.-C., Pirlich, M., Scharfetter, H., Schols, A. M. W. J., & Pichard, C. (2004). Bioelectrical impedance analysis—part I: Review of principles and methods. *Clinical Nutrition*, *23*(5), 1226-1243. https://doi.org/10.1016/j.clnu.2004.06.004

Kyle, U. G., Bosaeus, I., De Lorenzo, A. D., Deurenberg, P., Elia, M., Manuel Gómez, J., Lilienthal Heitmann, B., Kent-Smith, L., Melchior, J.-C., Pirlich, M., Scharfetter, H., M.W.J Schols, A., & Pichard, C. (2004). Bioelectrical impedance analysis—part II: Utilization in clinical practice. *Clinical Nutrition*, *23*(6), 1430-1453. https://doi.org/10.1016/j.clnu.2004.09.012

Lee, J. J., Pedley, A., Hoffmann, U., Massaro, J. M., & Fox, C. S. (2016). Association of changes in abdominal fat quantity and quality with

incident cardiovascular disease risk factors. *Journal of the American College of Cardiology*, *68*(14), 1509-1521.

Lee, S. Y., & Gallagher, D. (2008). Assessment methods in human body composition. *Current opinion in clinical nutrition and metabolic care*, *11*(5), 566-572. https://doi.org/10.1097/MCO.0b013e32830b5f23

Loomba-Albrecht, L. A., & Styne, D. M. (2009). Effect of puberty on body composition. *Current Opinion in Endocrinology, Diabetes and Obesity*, *16*(1), 10–15. https://doi.org/10.1097/MED.0b013e328320d54c

Nuttall, F. Q. (2015). Body mass index: Obesity, BMI, and health: A critical review. *Nutrition today*, *50*(3), 117.

Pescatello, L. S., Riebe, D., & Thompson, P. D. (2014). *ACSM's guidelines for exercise testing and prescription*. Lippincott Williams & Wilkins.

Pollock, M. L., Foster, C., Knapp, D., Rod, J. L., & Schmidt, D. H. (1987). Effect of age and training on aerobic capacity and body composition of master athletes. *Journal of Applied Physiology*, *62*(2), 725-731. https://doi.org/10.1152/jappl.1987.62.2.725

Redman, L. M., Heilbronn, L. K., Martin, C. K., Alfonso, A., Smith, S. R., & Ravussin, E. (2007). Effect of Calorie Restriction with or without Exercise on Body Composition and Fat Distribution. *The Journal of Clinical Endocrinology & Metabolism*, *92*(3), 865-872. https://doi.org/10.1210/jc.2006-2184

Ross, R., Berentzen, T., Bradshaw, A. J., Janssen, I., Kahn, H. S., Katzmarzyk, P. T., Kuk, J., Seidell, J., Snijder, M., & Sørensen, T. (2008). Does the relationship between waist circumference, morbidity and mortality depend on measurement protocol for waist circumference? *Obesity reviews*, *9*(4), 312-325.

Roubenoff, R. (2003). Sarcopenia: Effects on Body Composition and Function. *The Journals of Gerontology: Series A*, *58*(11), M1012-M1017. https://doi.org/10.1093/gerona/58.11.M1012

Roubenoff, R., Kehayias, J. J., Dawson-Hughes, B., & Heymsfield, S. B. (1993). Use of dual-energy x-ray absorptiometry in body-composition studies:

Not yet a “gold standard”. *The American journal of clinical nutrition*, *58*(5), 589-591.

Sutton, L., & Stewart, A. (2012). Body composition in sport, exercise and health. *Abingdon: Routledge*.

Thoenes, M., Reil, J.-C., Khan, B. V., Bramlage, P., Volpe, M., Kirch, W., & Böhm, M. (2009). Abdominal obesity is associated with microalbuminuria and an elevated cardiovascular risk profile in patients with hypertension. *Vascular Health and Risk Management*, *5*, 577-585.

Wauters, M., Mertens, I., Chagnon, M., Rankinen, T., Considine, R. V., Chagnon, Y. C., Van Gaal, L., & Bouchard, C. (2001). Polymorphisms in the leptin receptor gene, body composition and fat distribution in overweight and obese women. *International Journal of Obesity*, *25*(5), 714-720. https://doi.org/10.1038/sj.ijo.0801609

World Health Organization. (2016). *Global health estimates 2015: Deaths by cause, age, sex, by country and by region, 2000-2015*.

World Health Organization. (2011). *Waist circumference and waist-hip ratio: Report of a WHO expert consultation, Geneva, 8-11 December 2008*.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-2

KOORDİNASYON

Yazar

Dr. Emrah YILMAZ [1]

10. Bölüm

[1] Hitit Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi,
Antrenörlük Eğitimi Bölümü, Çorum/TÜRKİYE.
emrahyilmaz@hitit.edu.tr

KAYNAKLAR

Demir E. (2015). Spor Bilimlerine Giriş. Ankara: Nobel Akademik yayıncılık eğitim ve danışmanlık Ltd. Şti.

Dündar, U. (2000). Antrenman Teorisi. Ankara: Bağırgan Yayınevi, 206-208.

Fry, A. C., Kraemer, W. J., Weseman, C. A., Conroy, B. P., Gordon, S. E., Hoffman, J. R., & Maresh, C. M. (1991). The effects of an off-season strength and conditioning program on starters and non-starters in women's intercollegiate volleyball. USA: *The Journal of Strength & Conditioning Research*, *5*(4), 174-181.

Harman, E., Garhammer, J., & Pandorf, C. (2008). Administration, scoring, and interpretation of selected tests. USA: *Essentials of strength training and conditioning*, *13*, 287-317.

Hoffman J. (2006) Norms for Fitness, Performance, and Health, USA: Human Kinetics,

McGee, K. J., & Burkett, L. N. (2003). The National Football League combine: a reliable predictor of draft status?. *The Journal of Strength & Conditioning Research*, *17*(1), 6-11.

Muratlı S. (1997). Antrenman Bilimi Işığı Altında Birey ve Spor. Ankara: Bağırgan Yayınevi.

Ortiz, A., Olson, S. L., Roddey, T. S., & Morales, J. (2005). Reliability of selected physical performance tests in young adult women. *The Journal of Strength & Conditioning Research*, *19*(1), 39-44.

Pauole, K., Madole, K., Garhammer, J., Lacourse, M., & Rozenek, R. (2000). Reliability and validity of the T-test as a measure of agility, leg power, and leg speed in college-aged men and women. *The Journal of Strength & Conditioning Research*, *14*(4), 443-450.

Rieder, H., & Lehnertz, K. (1991). *Bewegungslernen und Techniktraining*. Hofmann.

Semenick DM. Testing protocols and procedures. In Baechle TR, Earle RW (eds.), Essentials of strenght Traininh and Conditioning. Champaign, USA: IL: Human Kinetics.

Semenick, D. (1990). Tests and measurements: The T-test. *Strength & Conditioning Journal*, *12*(1), 36-37.

Sevim Y. (2002). Antrenman Bilgisi. Ankara, Nobel Yayınevi.

Young, W. B., James, R., & Montgomery, I. (2002). Is muscle power related to running speed with changes of direction?. *Journal of Sports Medicine and Physical Fitness*, *42*(3), 282-288.

Weineck, C. (1985). Optimales Training. Erlengen.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-2

HIZ ve ÇABUKLUK

Yazar

Doktorant. Raci KARAYİĞİT [1]

11. Bölüm

[1] Ankara Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi,
Antrenörlük Eğitimi Bölümü, Ankara/TÜRKİYE.
racikarayigit@hotmail.com

KAYNAKLAR

Baydemir B. (2017). 4V1 ve 6V2 dar alan oyunlarının çabukluk performansına etkisi. Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi.

Baechle T.R,. Earle, R.W. (2008). Essentials of Strength Training and Conditioning, Champaign, IL: Human Kinetics.

Brown K. (2009). Speed, agility, and quickness training: No pain all gain. NSCA Performance Journal, 8(4): 17-18.

Brown L.E., Ferrigno V.A. (2005). Training for speed, agility, and quickness (2nd ed.). Champaign, IL: Human Kinetics.

Cissik J.M., Barnes M. (2004). Sport speed and agility. Monterey CA: Coaches Choice.

Dawes J. (2008) One-on-one: Creating open agility drills. Strength and Conditioning Journal, 30(5) 54-55.

Farrow D., Abernethy B. (2002). Can anticipatory skills be learned through implicit video-based perceptual training? Journal of Sports Sciences, 20, 471-485.

Gabbert, T.J., Carius, J., Mulvey, M. (2008). Does improved decision making ability reduce the physiological demands of game-based activities in field sport athletes? J Str Cond Res, 22(6), 2027-2035.

Jeffreys, I. (2009). Gamespeed: Movement training for superior sports performance. Monterey, CA: Coaches Choice.

Moreno, E. (1995). Developing quickness: Part 2. Strength Cond, 17, 38-39.

Nas, K. (2010). Futbolcularda sürat ve çabukluk arasındaki ilişkinin incelenmesi. Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.

Sheppard, J.M., Barker, M., & Gabbett, T. (2008). Training agility in elite rugby players: A case study. Journal of Australian Strength and Conditioning, 16(3), 15-19.

Vickers, J.N. (2007). Perception, cognition, and decision training: The quiet eye in action. Champaign, IL: Human Kinetics.

Vives, D., & Roberts, J. (2005). Quickness and reaction-time training. In L.E. Brown & V.A. Ferrigno, (Eds.), Training for speed, agility, and quickness (2nd ed., pp. 137-195). Champaign, IL: Human Kinetics.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-2

DENGE

Yazar

Dr. Yıldırım Gökhan GENCER [1]

12. Bölüm

[1] Mersin Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi,
Antrenörlük Eğitimi Bölümü, Mersin/TÜRKİYE.
ygokhangencer@mersin.edu.tr

KAYNAKLAR

Ak, E. (2014). Investigation of the use of the arms in recovering from postural perturbations Doctoral dissertation, Doctoral Thesis. Ankara: Middle East Technical University Institute of Social Sciences.

Aksu, S. (1994). Denge eğitiminin etkilerinin postüral stres testi ile değerlendirilmesi. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Bilim Uzmanlığı Tezi, Ankara

Bayraktar, B., Kurtoğlu, M. (2009). Sporda Performans, Etkili Faktörler, Değerlendirilmesi ve Artırılması. Klinik Gelişim Dergisi. 22(1):16-24.

Becker EL, Butterfield WJH, Harwey MC, et al. (1986). International dictionary of medicine and biology. A Wiley Medical Publication. John Wiley & Sons. New York, pp 35-64

Breithaupt-Groegler K, Coch C, Coenen M, Donath F, Erb-Zohar K, Francke K, et al. (2017). Who is a 'healthy subject'? consensus results on pivotal eligibility criteria for clinical trials. Eur J Clin Pharmacol.; 73(4): 409-16.

Buchanan, J.J., & Horak, F.B. (1999). Emergence of postural patterns as a function of vision and translation frequency. Journal of Neurophysiology, 81(5), 2325–2339.

Choy, N. L. Brauer, S. & Nitz, J. (2003). Changes in posteroural stability in women aged 20 to 80 years. The Journals of Gerontology. Series A, Biological Sciences and Medical Sciences, 58(6), 525–530.

Cratty, B.J., & Martin, M.M. (1969). Perceptual-Motor Efficiency in Children: The Measurement and Improvement of Movement Attributes: Philadelphia: Lee&Febiger

Çiçek, S. (2014). Anaokuluna Devam Eden 5 - 6 Yaş Grubu Çocuklarda Denge Egzersizi Uygulamalarının Denge Gelişimleri Üzerine Etkileri. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi Ve Spor Anabilim Dalı, Ankara.

Daneshjoo, A., Mokhtar, A. H., Rahnama, N., & Yusof, A. (2012). The effects of comprehensive warm-up programs on proprioception, static and dynamic balance on male soccer players. PloS one, 7(12).

Deniz, R. (2019). Genç Kadın Futbolcularda Fonksiyonel Denge Antrenmanının Dinamik Ve Statik Denge Performansı Ve Çeviklik Üzerine Etkisi. Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.

Eliöz, M., Sitti, S., Koç, M., Murt, Z., & Koç, H. (2013). A Study on Static Balance Performance of Healthy and Hearing-Impaired Football Players. European Journal of Applied Sciences 5 (1): 25-28

Erdoğan C, Er F, İpekoğlu G, Çolakoğlu T, Zorba E, Çolakoğlu F. (2017). Farklı Denge Egzersizlerinin Voleybolcularda Statik ve Dinamik Denge Performansı Üzerine Etkileri Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi.;8(1):11-8.

Ergen, E., Demirel, H., Güner, R., & Turnagöl, H. (1993). Spor fizyolojisi. Anadolu Üniversitesi Yayınları, (584), 138.

Fişek, T. (2019). 15-16 Yaş Erkek Basketbolcularda Sabit Ve Sabit Olmayan Yüzeylerde Yapılan Denge Antrenmanlarının Denge Ve Pas Performansı Üzerine Etkisi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek lisans Tezi, İstanbul

Gallahue, D.L., Ozmun J.C., Goodway, J.D., (2013). Motor Gelişimi Anlamak, Bebekler, Çocuklar, Ergenler, Yetişkinler, (Çeviri edt: Özer, D.S., Aktop, A.) Nobel Akademik Eğitim Danışmanlık, ss.141

Ganong, F.W. (1995). Tıbbi Fizyoloji, Barış Kitapevi, İstanbul

Gökmen, B. (2013). Denge geliştirici özel antrenman uygulamalarının 11 yaş erkek öğrencilerin statik ve dinamik denge performanslarına etkisi. Yüksek Lisans Tezi, On Dokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı,Samsun.

Gregg, E. W., Pereira, M. A., & Caspersen, C. J. (2000). Physical activity, falls, and fractures among older adults: a review of the epidemiologic evidence. Journal of the American Geriatrics Society, 48(8), 883-893.

Gschwind Y.J., Kressig R.W., Lacroix A., Muehlbauer T., Pfenninger B., Granacher U.A. (2013). Best practice fall prevention exercise program to improve balance, strength/power, and psychosocial health in older

adults: study protocol for a randomized controlled trial. BMC Geriatr. 13(1), 105:1-13.

Gür, F., ve Ersöz, G. (2017). Kor Antrenmanın 8-14 Yaş Grubu Tenis Sporcularının Kor Kuvveti, Statik Ve Dinamik Denge Özellikleri Üzerindeki Etkisinin Değerlendirilmesi. Spormetre,15 (3), 129-138.

Haywood, K. M., & Getchell, N. (2014). Life span motor development. Human kinetics.

Horak, F.B., & MacPherson, J.M. (1995). Postural orientation and equilibrium. In J. Shepard & L. Rowell (Eds.), Handbook of physiology (pp. 252–292). New York: Oxford University Press.

Johnson, C. B., Mihalko, S. L., & Newell, K. M. (2003). Aging and the time needed to reacquire postural stability. Journal of aging and Physical Activity, 11(4), 459-469.

Karter, K. (2009). Balance training: Stability workouts for core strength and a sculpted body. Ulysses Press.

Katkat, D., Bulut, Y., Demir, M., & Akar, S. (2009). Effects Of Different Sport Surfaces On Muscle Performance. Biology of Sport, 26(3).

Kaya M. (2003). "13-15 Yaş grubu spor yapan görme engellilerin statik ve dinamik denge etkinliklerinin karşılaştırılması". Y.L Tezi. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Ankara

Kuo, A.D., & Zajac, F.E. (1993). Human standing posture: Multi-joint movement strategies based on biomechanical constraints. Progress in Brain Research, 97, 349–358.

Lazar RB. Principles of Neurologic Rehabilitation. Mc Grow Hill. Newyork. 1998.

Malina, R. M., Bouchard, C., & Bar-Or, O. (2004). Growth, maturation, and physical activity. Human kinetics.

Manzoni D. (2005). The cerebellum may implement the appropriate coupling of sensory inputs and motor responses: evidence from vestibular physiology. Cerebellum. 4(3):178-88.

McKeon PO, Ingersoll CD, Kerrigan DC, Saliba E, Bennett BC, Hertel J. (2008). Balance training improves function and postural control in those with chronic ankle instability. Med Sci Sports Exerc.; 40(10): 1810-19.

Mengütay S. Çocuklarda hareket gelişimi ve spor. Ankara; Morpa Kültür yayınları, 2005.

Muratlı S. (2003). Çocuk ve Spor. Antrenman Bilimi Yaklaşımıyla. Nobel Yayın Dağıtım. Ankara: 197–219.

Nougier, V., Bard, C., Fleury, M., & Teasdale, N. (1997). Contribution of central and peripheral vision to the regulation of stance. Gait & Posture, 5(1), 34-41.

Nour A. (2016). Effect of Age on Static and Dynamic Postural Control in Haemophilic Children. Int J Ther Rehabil Res. Suppl 55: 1–306.

Paillard T, Noe F, Riviere T, Vincent M. (2006). Postural performance and strategy in the unipedal stance of soccer players at different levels of competition. Journal of athletic training. 41(2):172.

Payne, V. G., & Isaacs, L. D. (2017). Human motor development: A lifespan approach. Routledge.

Perrin, P.P., Jeandel, C., Perrin, C.A., & Bene, M.C. (1997). Influence of visual control, conduction, and central integration on static and dynamic balance in healthy older adults. Gerontology, 43, 223–231.

Rival, C., Ceyte, H., & Olivier, I. (2005). Developmental changes of static standing balance in children. Neuroscience letters, 376(2), 133-136.

Rosenhall, V., & Rubin, W. (1975). Degenerative changes in the human sensory epithelia. Acta Oto-Laryngologica, 79, 67–81.

Sarıkaya, M., & Selçuk, M., (2019). The Effect Of Pilates Exercise On Static Balance. International Journal of Social Humanities Sciences Research (JSHSR), 4230-4236.

Scott, S. (2008). Able bodies balance training. Human Kinetics.

Sharifmoradi, K., Saayah, M., & Karimi, M. T. (2019). The effect of Pilates exercise on static, dynamic, and functional stability of the elderly: A meta-analysis study. KAUMS Journal (FEYZ), 23(4), 442-454.

Shumway-Cook, A., & Woollacott, M. H. (2007). Motor control: translating research into clinical practice. Lippincott Williams & Wilkins.

Silva, K.N.G., Imoto, A.M., Almeida, G.J.M., Atallah, Á.N., Peccin, M.S., Trevisani, V.F.M. (2009). Balance training (proprioceptive training) for patients with rheumatoid arthritis. Cochrane Database Syst Rev. 1 (5):CD007648.

Soyuer, F. & İsmailoğulları, S. (2009). Yaşlılık ve denge. Turk Serebrovas Hastalık Derg 15:1-5.

Spirduso, W. W., Francis, K. L., & MacRae, P. G. (1995). Physical dimensions of aging.Human Kinetics.

Stephensen D, Bladen M, McLaughlin P. (2018). Recent advances in musculoskeletal physiotherapy for haemophilia. Ther Adv Hematol.9(8):227–37.

Sterkowicz, S., Lech, G., Jaworski, J., & Ambrozy, T. (2012). Coordination motor abilities of judo contestants at different age. Journal of Combat Sports and Martial Arts, 1(2), 5-10.

Sucan S, Yılmaz A, Can Y, Süer C. (2005). Aktif futbol oyuncularının çeşitli denge parametrelerinin değerlendirilmesi. Sağ Bil Der. 14:36-42.

Taşkın C, Karakoç Ö, Yüksek S. (2015). İşitme engelli voleybol ve hentbol erkek sporcuların statik denge performans durumlarının incelenmesi. Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi. 17:248-255.

Teasdale, N., Bard, C., LaRue, J., & Fleury, M. (1993). On the cognitive penetrability of posture control. Experimental aging research, 19(1), 1-13.

Tekin, Y. S. (2016). Atletizm, Güreş, Taekwondo Branşı Yapan Sporcuların Denge Performanslarının İncelenmesi.Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi Ve Spor Anabilim Dalı, Konya.

Tetik, S., Koç, M.C., Atar, Ö., Koç, H. (2013). Basketbolcularda Statik Denge Performansı İle Oyun Değer Skalası Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Türkiye Kickboks Federasyonu Spor Bilimleri Dergisi. 6(1): 9-18

Türker, A, Yüksel, O, Akın, S. (2018). Comparing The Influence of Force Trainings Applied With Different Methods. Turkish Journal of Sport and Exercise , 20 (3) , 250-255 . DOI: 10.15314/tsed.458026

Winter, D. A. (1995). Human balance and posture control during standing and walking. Gait & posture, 3(4), 193-214.

Woollacott, M., Shumway-Cook, A.T., & Nashner, L.M. (1986). Aging and posture control: Changes in sensory organization and muscular coordination. International Journal of Aging and Human Development, 23, 97–114.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-2

TEKNİK

Yazar

Dr. Fuat ERDUĞAN [1]

13. Bölüm

[1] Trakya Üniversitesi Kırkpınar Spor Bilimleri Fakültesi,
Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü, Edirne/TÜRKİYE.
fuaterdugan@trakya.edu.tr

KAYNAKLAR

Adrian, M.J. and Cooper, J.M. (1995). Biomechanics of HumanMovement, 2nd edn. Madison, WI: Brown & Benchmark.

Babu, N.S. (2018), Sports Training, Laxmi Book Publication, Solapur.

Bartlett, R. (1999). Sports Biomechanics: Reducing Injury and Improving Performance. London: E & FN Spon

Bernstein, N.A. (1996a). Die Entwicklung der Bewegungsfertigkeiten. Leipzig: IAT Eigenverlag.

Beyer, E., Hofmann, K. (1992) Dictionary of Sports Science.

Bober, T., Morecky, A., Fidelus, K., & Witt, A. (1981). Biomechanical aspects of sports techniques. Biomechanics VII, 501-509.

Bunn, J.W. (1955). Scienti® c Principles of Coaching. Englewood Cliþ s, NJ: Prentice-Hall.

Bunn, J.W. (1972). Scienti® c Principles of Coaching, 2nd edn. Englewood Cliþ s, NJ: Prentice-Hall

Carr, G., & Carr, G. A. (1997). Mechanics of sport: a practitioner's guide. Human kinetics.

Cooper, J. M., & Glassow, R. B. (1976). Kinesiology. Mosby.

Elliott, B. (1999). Training in Sport. Chicester: Wiley

Hall, S. (1991). Basic Biomechanics. St. Louis, MO: Mosby Year Book.

Hay, J.G. (1973). The Biomechanics of Sports Techniques. Englewood Cliþ s, NJ: Prentice-Hall.

Hay, J.G. and Reid, G. (1982). Anatomy, Mechanics and Human Motion. Englewood Cliþ s, NJ: Prentice-Hall.

Hochmuth, G. (1984). Biomechanics of athletic movement. Sportverlag.

Grosser, M. Neumaier, A. (1982). Techniktraining. BLV Sportwissen, München

Kirkpatrick, (1986), Chambers 20th Century, Cambridge University Press; Reprint edition.

Lees, A. (1999a). Technique Analysis. Leeds: National Coaching Foundation.

Lees, A. (2002). Technique analysis in sports: a critical review. Journal of sports sciences, 20(10), 813-828.

Lidor R., Tennant, K. L., & Singer, R. N. (1996). The genera lizability effect of three learning strategies across motor task performances. International Journal of Sport Psychology, 27, 23-36.

Luttgens, K. and Hamilton, N. (1997). Kinesiology, 9th edn. Madison, WI: Brown & Benchmark.

Martin, D. (1991). Merkmale einer trainingswissenschaftlichen Theorie des Techniktrainings. In R. Daugs, H. Mechling, K. Blischke, & N. Olivier (Hrsg.), Sportmotorisches Lernen and Techniktraining Band 1 (Schriftenreihe des Bundesinstitutes for Sportwissenschaft, Bd. 76, S. 53-77). Schorndorf: Hofmann.

Martin, D., Carl, K., & Lehnertz, K. (1991). Handbuch Trainingslehre. Schorndorf: Hofmann

McPherson, M. (1990). A systematic approach to skill analysis. Sports Science Periodical on Research Technology in Sport, 11(1), 1± 10.

Mechling, H. (1984). Bewegungswissenschaft (Movement science). In K. Carl, U. Kayser, H. Mechling & W. Preising (Eds.), *Handbuch Sport* (Handbook sport), Vol. 1 (pp. 83–134). Düsseldorf: Schwann.

Mechling, H. (1988). Zur Theorie and Praxis des Techniktrainings: Problemaufriss and Thesen. Leistungssport, 1, 39-42.

Neumaier, A. (1997). Trainingswissenschaftlicher Ansatz zum Techniktraining. In J. R. Nitsch, A. Neumaier, H. de Marees, & J. Mester (Hrsg.), Techniktraining (Schriftenreihe des Bundesinstituts for Sportwissenschaft, Bd. 94, S. 173-225). Schorndorf: Hofmann.

Newell, K. M. (1985). Coordination, control and skill. In D. Goodman, R. B. Wilberg, & I. M. Franks (Eds.), Differing perspectives in motor learning, memory, and control (pp. 295-317). Amsterdam: North-Holland.

Nitsch, J. R. (1985). The action-theoretical perspective. International Review for Sociology of Sport, 20, 263-282.

Seirul-lo Vargas, F. (1987). La Tecnica y su Entrenamiento. Apunts Meicana de l'Esport, 24 (93), 189-199.

Schack, T., & Bar-Eli, M. (2007). Psychological factors in technical preparation. Psychology of sport training, 62-103.

Taşkın, M. (2010). Sportif tekniğin öğretiminde kavram haritalarının etkisi (Doctoral dissertation, Selçuk Üniversitesi Sağık Bilimleri Enstitüsü).

Wells, K.F. (1966). Kinesiology: The Scienti® c Basis of Human Movement. Philadelphia, PA: W.B. Saunders.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-2

TAKTİK

Yazar

Dr. MURAT ÇELEBİ [1]

14. Bölüm

[1] Bartın Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi,
Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü, Bartın/TÜRKİYE.
mcelebi@bartin.edu.tr

KAYNAKLAR

Ashker, S. E. (2011). Technical and tactical aspects that differentiate winning and losing performances in boxing. International Journal of Performance Analysis in Sport, 11(2), 356-364.

Carling, C. (2014). interpreting physical performance in professional soccer match-play: should we be more pragmatic in our approach? Sports Medicine. 43,8,655-663.

Carling, C., Williams, A.M. and Reilly, T. (2005). Handbook of Football Match Analysis: A systematic approach to improving performance. USA: Routledge.

Di Salvo, V., Baron, R., González-Haro, C., Gormasz, C., Pigozzi, F., & Bachl, N. (2010). Sprinting analysis of elite soccer players during European Champions League and UEFA Cup matches. Journal of sports sciences, 28(14), 1489-1494.

Di Salvo, V., F. Pigozzi, C. González-Haro, M.S. Laughlin, and J.K. De Witt (2013). Match Performance Comparison in Top English Soccer Leagues. Int. J. Sports Med. 34(06): 526-532.

French KE, Nevett ME. (1993). Chapter 14 the development of expertise in youth sport. In: Starkes JL, Allard F, editors. Cognitive Issues in Motor Expertise. Advances in Psychology. Vol. 102. Amsterdam: Elsevier; pp. 255-270. ISBN 978-0080-8675-64

Gonzalez-Rodenas, J., Lopez-Bondia, I., Calabuig, F., James, N., & Aranda, R. (2015). Association between playing tactics and creating scoring opportunities in elite football. A case study in Spanish Football National Team. Journal of Human Sport and Exercise, 10(1), 65-80.

González-Víllora S, García-López LM, Contreras-Jordán OR (2015) Decision making and skill development in youth football players. Int J Med Sci Phys Act Sport, 15(59):467–487

Gréhaigne JF, Godbout P. (1995). Tactical knowledge in team sports from a constructivist and cognitivist perspective. Quest. 47:490-505

Grehaigne, J. F., Godbout, P., & Bouthier, D. (2001). The teaching and learning of decision making in team sports. Quest, 53, 59-76.

Hagedorn G. Trainign im Mannschaftsspiel. Modell und Forschunsergebnisse. Berlin: Bartels & Wernitz; 1981. p. 222. ISBN 978-3-87039-043-3

Holt JE, Ward P, Wallhead TL. (2006). The transfer of learning from play practices to game play in young adult soccer players. Physical Education and Sport Pedagogy. 11(2):101-118

Hughes, M. and Franks, I.M. (1997). Notational Analysis of Sport. London: E & FN Spon.

Liebermann, D.G., Katz, L., Hughes, M., Bartlett, R.M., McClements, J. and Franks, I.M. (2002). Advances in the application of information technology to sport performance. Journal of Sports Sciences, 20(10), 755-769.

Memmert D, Roth K (2007). The effects of non-specific and specific concepts on tactical creativity in team ball sports. J Sports Sci, 25(12):1423–1432

Mitchell, S., Griffin, L., & Oslin, J. (1994). Tactical awareness as a developmentally appropriate focus for the teaching of games in elementary and secondary physical education. Physical Educator, 51(1), 21-28.

Müniroğlu S, Yıldırım Y, Karakulak, İ. (2011). Profesyonel Futbolcuların "Futbolda Taktik" Konusunda Görüşlerinin İncelenmesi. Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, Cilt: IX, Sayı:3

Nevett, M., Rovegno, I., & Babiarz, M. (2001). Fourth-grade children's knowledge of cutting, passing and tactics in invasion games after a 12-lesson unit of instruction [Monograph]. Journal of Teaching in Physical Education, 20, 389 401

Peráček, P., & Peráčková, J. (2018). Tactical Preparation in Sport Games and Motivational Teaching of Sport Games Tactics in Physical Education Lessons and Training Units. Sport Pedagogy: Recent Approach to Technical-Tactical Alphabetization, 2.

Piltz, W. (2003). Teaching and coaching using a 'play practice' approach. In J Butler, L.Griffin, B.Lombardo, R. Nastasi. (Eds.), Teaching games for understanding in physical education and sport (pp. 189-200). Reston, VA.: National Association for Sport and Physical Education.

Taylor JB, Mellalieu SD, James N. (2005). A comparison of individual and unit tactical behaviour and team strategy in professional soccer. International Journal of Performance Analysis in Sport. 5(2):87-101

Turner, A., & Martinek, T. (1992). A comparative analysis of two models for teaching games: Technique approach and game-centered (tactical focus) approach. International Journal of Physical Education, 29, 15-31.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-1

TEMEL KAVRAMLAR

YAZARLAR:

Dr. Ahmet ATLI
Dr. Bereket KÖSE
Dr. Burak KURAL
Dr. Duygu AKSOY
Dr. Emrah YILMAZ
Dr. Faruk AKÇINAR
Dr. Fatih GÜR
Dr. Kurtuluş ÖZLÜ
Dr. Serkan DÜZ
Dr. Serpil TİMURKAAN AKÇINAR
Dr. Tamer CİVİL
Doktorant. Esra KÜRKCÜ AKGÖNÜL
Doktorant. Yavuz YASUL

EDİTÖR:

Dr. Gökmen ÖZEN [1]

[1] Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü, Çanakkale/TÜRKİYE.
gokmenozen44@gmail.com

EFEAKADEMİ YAYINLARI

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-1

Kitap Adı: Sporun Kavramsal Temelleri-1 (Temel Kavramlar)
Editör: Dr. Gökmen ÖZEN
ISBN: 978-625-7119-13-9
Baskı: HAZİRAN-2020

Bu eserin yayın, satış ve kopyalama hakları EFE AKADEMİ YAYINLARINA aittir, tüm hakları saklıdır. Kitabın tamamı veya bir kısmı 5846 sayılı kanun hükmüne göre; kitabı yayınlayan firmanın ve yazarların önceden izni olmadan elektronik, mekanik, fotokopi veya herhangi bir kayıt sistemiyle çoğaltılamaz, yayınlanamaz, depolanamaz. Kitap içerisindeki bölümlerdeki yazıların hukuki sorumluluğu o bölümün yazarına aittir.

Efe Akademi Yayınları bir Ofis 2005 yayın kuruluşudur.

KÜTÜPHANE KARTI

ÖZEN, Gökmen
Sporun Kavramsal Temelleri-1 (Temel Kavramlar)
1. Basım, 287s., 160 x 240 mm. Kaynakça var, Dizin yok.
Anahtar Kelimeler:
1. Spor, 2. Beden Eğitimi, 3. Fiziksel aktivite, 4. Temel kavramlar

Sertifika No: 43370
Matbaa Sertifika No: 43370

Efe Akademi Yayınevi
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü Yemekhane Binası
Güngören/Esenler/İSTANBUL
0212 482 22 00 / www.efeakademi.com

Matbaa Adres:
Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.
Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü Yemekhane Binası
Güngören / Esenler / İSTANBUL
0212 483 13 13 / www.ofis2005.com.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-1

BÖLÜMLER

1. Bölüm: HAREKET **7-28**
Dr. Kurtuluş ÖZLÜ

2. Bölüm: FİZİKSEL AKTİVİTE **29-52**
Dr. Ahmet ATLI & Dr. Bereket KÖSE

3. Bölüm: BEDEN EĞİTİMİ **53-70**
Dr. Kurtuluş ÖZLÜ

4. Bölüm: OYUN **71-86**
Dr. Serpil TİMURKAAN AKÇINAR

5. Bölüm: SPOR **87-109**
Dr. Emrah YILMAZ

6. Bölüm: BİREYSEL SPORLAR **111-153**
Doktorant. Esra KÜRKCÜ AKGÖNÜL

7. Bölüm: TAKIM SPORLARI **155-168**
Dr. Faruk AKÇINAR & Doktorant. Yavuz YASUL

8. Bölüm: MÜCADELE SPORLARI **169-186**
Dr. Serkan DÜZ

9. Bölüm: DOĞA SPORLARI **187-207**
Dr. Burak KURAL

10. Bölüm: FİZİKSEL UYGUNLUK **209-223**
Dr. Tamer CİVİL

11. Bölüm: ANTRENMAN **225-246**
Dr. Emrah YILMAZ

12. Bölüm: EGZERSİZ **247-257**
Dr. Duygu AKSOY

13. Bölüm: PERFORMANS **259-271**
Dr. Fatih GÜR

14. Bölüm: SPORDA BESLENME **273-287**
Dr. Tamer CİVİL

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-1

HAREKET

Yazar

Dr. Kurtuluş ÖZLÜ [1]

1. BÖLÜM

[1] Hitit Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi,
Beden Eğitimi ve Spor Bölümü, Çorum/TÜRKİYE.
kurtulusozlu@hitit.edu.tr

KAYNAKLAR

Boley, A. J. ve Field, D. A. (1997). Beden Eğitimi, (Y. Doğar, Çev.) Malatya: TBD Yayınları.

Çamlıyer, H. (1994). Eğitilebilir zekâ düzeyindeki çocuklarda hareket eğitiminin algısal gelişim düzeylerine etkileri (Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Çamlıyer, H., Çamlıyer H. (2018). Eğitim Bütünlüğü İçinde Çocuk Hareket Eğitimi ve Oyun, (8.basım). Manisa: Celal Bayar Üniversitesi Matbaası.

Ergin, M., Ayan, S. (2019). Temel Hareket Becerileri ve Etkinlik Örnekleri. S. Ayan (Ed.) Hareket eğitimi (s. 151-175). Ankara: Pegem Akademi.

Eynur, B.R., Eynur, A. (2019). Hareket Eğitiminde Temel Kavramlar. S. Ayan (Ed.) Hareket eğitimi (s. 1-17). Ankara: Pegem Akademi.

Gallahue, D.L., Ozmun, J.C., Goodway, J.D. (2013). Motor Gelişimi Anlamak: Bebekler, Çocuklar, Ergenler, Yetişkinler. (D.S. Özer ve A. Abdurrahman, Çev.) Ankara: Nobel Yayıncılık.

Goodfriend, M. (1993). Interest rate policy and the inflation scare proble:1979-1992. Federal Reserve Bank of Rcihmond Economic Quarterly. 9(1), 1-23.

Graham, G., Holt, H.S., Parker, M. (2001). Children moving. (5th Ed.) Mountain View; Mayfield Press.

Gökmen, H., Karagül, T., Aşçı, F.H. (1995). Psikomotor Gelişim. Ankara: Gökçe Ofset.

Hirtz, P. (1985). Koordinative faehigkeiten im schulsport [Coordinative skills in school sports]. Berlin: Volk und Wissen Volkseineger Verlag.

Hortaçsu, N. (2012). En Güzel Psikoloji Sosyal Psikoloji. Ankara: İmge Yayınevi.

Karacan, Ç., Kaba, Z., Yenigün, Ö., Aydın, M., Bayazıt, B. (2003). Kaynaştırma grubu ile eğitilebilir zihinsel engelli grubun ritm ve dans çalışmaları yoluyla beceri düzeylerinde meydana gelen değişimlerin incelenmesi. İstanbul Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi. 11(3): 132-136.

Mayr, E. (1970). Populations, Species, and Evolution: An Abridgment of Animal Species and Evolution, Belknap Press.

Mengütay, S., Demir, A., Coşkun, F. (2002). Olimpiyatlar için sporcu kaynağı projesi Türkiye'de çocukların spora yönlendirilmesinde uygulama modeli temel spor eğitimi. İstanbul Olimpiyat Oyunları Hazırlık ve Düzenleme Kurulu Eğitim Yayınları. İstanbul: Mart Matbaacılık Sanatları Ltd. Şti.

Mengütay, S. (2005). Çocuklarda Hareket Gelişimi ve Spor. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Müniroğlu, S. (1995). Anaokullarına devam eden dört-beş yaş grubu çocukların motor gelişim düzeylerine etki eden bazı faktörler üzerine bir araştırma (Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

Morgan, C.T. (2013). Psikolojiye Giriş. (20. Basım). Konya: Eğitimi Kitapevi.

Özer, K. (2001). Fiziksel Uygunluk. Ankara: Nobel Yayınevi.

Özer, S., Özer, K. (2005). Çocuklarda Motor Gelişim (9. baskı). Ankara: Nobel Yayınevi.

Przysucha, E. (2000). The Comparison Of Balance Performance Between Boys With And Without Developmental Coordination Disorder. Master Of Science.

Sayın, M. (2011). Hareket ve Beceri öğretimi. Ankara: Spor Yayınevi ve Kitabevi.

Serbes, Ş., Yüret, E., Topkaya, İ. (2004). İlk ve Orta Öğretim Beden Eğitimi Öğretim Programının Eğitim Amaçları Açısından, Genel Amaç Ve Hedef İçerikleri Analizi, XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi; Malatya.

Shadmehr, R., Smith, M.A., Krakuer, J.W. (2010). Error Correciton, Sensory Prediction and Adaptation in Motor Control. Annual Review of Neuroscience.

Tercan, H., Dursun, Ş.S., Bıçakçı, M. (2015). Tipik elişim gösteren çocukların gelişim özellikleri, Bebeklik ve ilk çocukluk döneminde (0-36 ay) gelişim duyuların gelişimi ve desteklenmesi. M. Yıldız Bıçakçı (Ed.) Ankara: Eğiten Kitap Yayıncılık.

Yavuzer, H. (1999). Bedensel, Zihinsel ve Sosyal Gelişimiyle Çocuğunun İlk 6 Yılı. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yılmaz, A. (2019). Hareket Gelişimini Etkileyen Faktörler. S. Ayan (Ed.) Hareket eğitimi (s. 22-46). Ankara: Pegem Akademi.

Zorba, E. (2000). Fiziksel Uygunluk. Ankara: Neyir Matbaası.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-1

FİZİKSEL AKTİVİTE

Yazarlar

Dr. Ahmet ATLI [1] & Dr. Bereket KÖSE [2]

2. BÖLÜM

[1] Iğdır Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Iğdır/TÜRKİYE.
atliahmett@gmail.com

[2] Şırnak Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Şırnak/TÜRKİYE.
bereket.kose@hotmail.com

KAYNAKLAR

Akandere, M., Arslan, F., Taşkın, H. 2008. Kick Boks Antrenörlerinin Fiziksel Aktivite Düzeylerinin Değerlendirilmesi. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi,* 6(4):167-173.

Allender, S., Foster, C., Scarborough, P., et al. (2007). The burden of physical activity-related ill health in the UK. *Journal of Epidemiology and Community Health,* 61:344-8.

Alpözgen, AZ., Özdinçler, AR. (2016). Fiziksel aktivite ve koruyucu etkileri: Derleme. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi,* 3(1):66-72.

Beighle, A., Pangrazi, R. (2006). Measuring children's activity levels: the association between step- counts and activity time. *J Phys Act Health,* 3:221-229.

Blair, SN., Church, TS. (2004). The fitness, obesity and health equation. Is physical activity the common denominator? *JAMA,* 292:1232-1234.

Bouchard, C., Blair, SN., Haskell, W. (2012). Physical Activity and Health-2nd Edition: Champaign IL: *Human Kinetics Inc,* 345-357.

Boulé, NG., Weisnagel, SJ., Lakka, TA., et al. (2005) Effects of exercise training on glucose homeostasis. *Diabetes Care,* 28:108-14.

Can, S. (2019). Fiziksel Aktivite Ölçümü: Objektif ve Subjektif Yöntemler. *Spor Hekimliği Dergisi,*54(4):296-307.

Can, S., Arslan, E., Ersöz, G. (2014). Güncel bakış açısı ile fiziksel aktivite. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi,* 1:1-10.

Casper, RC. (2005). Psychiatric disorders, mood and cognitive function: the influence of nutrients and physical activity. *World Review of Nutrition and Dietetics,* 95:1-16.

Cerin, C., Leslie, E. (2008). How socio-economic status contributes to participation in leisure-time physical activity. *Soc Sci Med,* 66(12):2596-2609.

Chen, KY., Bassett, DR. (2005). The technology of accelerometry-based activity monitors: current and future. *Med Sci Sports Exerc,* 37(11):490-500.

Coopoo, Y., Constantinou, D., Rothberg, AD. (2008). Energy expenditure in office workers with identified health risks. *SAJSM,* 20(2):40-44.

Corder, K., Ekelund, U., Steele, RM., Wareham, NJ., Brage, S. (2008). Assessment of physical activity in youth. *J Appl Physiol,* 105(3): 977-87.

Dishman, RK., Berthoud, HR., Booth, FW., et al. (2006) Neurobiology of exercise. *Obesity,* 14:345-56.

Durstine, JL., Grandjean, PW., Cox, CA., et al. (2002) Lipids, lipoproteins and exercise. *Journal of Cardiopulmonary Rehabilitation,* 22:385-98.

Freedson, PS., Miller, K. (2000). Objective monitoring of physical activity using motion sensors and heart rate. *Research Quarterly for Exercise and Sport,* 71: 21-9.

Friedenreich, C.M., Neilson, HK., Lynch, BM. (2010). State of the epidemiological evidence on physical activity and cancer prevention. *Eur J Cancer,* 46(14):2593-2604.

Holloszy, JO. (2005). Exercise-induced increase in muscle insulin sensitivity. *Journal of Applied Physiology,* 99:338-43.

Houmard, JA., Tanner, CJ., Slentz, CA., et al. (2004), Effect of the volume and intensity of exercise training on insulin sensitivity. *Journal of Applied Physiology,* 96:101-6.

Jakicic, JM., Davis, KK., Garcia, DO., Verba, S., Pellegrini, C. (2010). Objective monitoring of physical activity in overweight and obese populations. *Physical Therapy Reviews,*15(3):163-169.

Karaca, A. (2008). Yetişkin bireylerde orta ve yüksek şiddetli fiziksel aktivitenin cinsiyete göre incelenmesi. *Hacettepe J of Sports Sciences,* 19(1):54-62.

Kohl, HW., Fulton, JE., Caspersen, CJ. (2000). Assessment of physical activity among children and adolescents: a review and synthesis. *Prev Med,* 31:54-76.

Lakka, TA., Laaksonen, DE. (2007). Physical activity in prevention and treatment of the metabolic syndrome. *Appl Physiol Nutr Metab,* 32:76-88.

Lavie, CJ., Milani, RV. (2005). Cardiac rehabilitation and exercise training programs in metabolic syndrome and diabetes. *J Cardiopulm Rehabil,* 25:59-66.

Matthews, CE. (2005). Calibration of accelerometer output for adults. *Med Sci Sports Exerc,* 37(11):512-22.

McArdle, WD., Katch, FI., Katch, VL. (2007). Exercise Physiology: Energy, Nutrition and Human Performance. Lippincott Williams & Wilkins: Baltimore, MD.

Milani, RV., Lavie, CJ., Mehra, MR. (2004). Cardiopulmonary exercise testing: how do we differentiate the cause of dyspnea? *Circulation,* 110:27-31.

Oja, P., Titze, S. (2011). Physical activity recommendations for public health: development and policy context. *EPMA J Review Article,* 2(3):253-259.

Peluso, MAM., Guerra Andrade, LH. (2005). Physical activity and mental health: the association between exercise and mood. *Clinics,* 60:61-70.

Prince, SA., Adamo, KB., Hamel, ME., et al. (2008). A comparisonof direct versus self-report measures for assessing physical activity in adults: a systematic review. *Int J Behav Nutr Phys Act,* 5:56.

Scheers, T., Philippaerts, R., Lefevre, J. (2012). Variability in physical activity patterns as measured by the SenseWear Armband: how many days are needed? *Eur J Appl Physiol,* 112(5):1653-62.

Schneider, PL., Crouter, SE., Lukajic, O., Bassett, DR. (2003). Accuracy and reliability of 10 pedometers for measuring steps over a 400-m walk. *Med Sci Sports Exerc,* 35(10):1779-84.

Thune, I., Furberg, AS. (2001). Physical activity and cancer risk: dose-response and cancer, all sites and site-specific. *Med Sci Sports Exerc,* 33(6):530-550.

Trost, SG. (2001). Objective measurement of physical activity in youth: current issues, future directions. *Exercise and Sports Science Reviews,* 29:32-6.

Tudor Locke, C., Craig, CL., Aoyagi, Y., et al. (2011). How many steps/day are enough? For older adults and special populations. *Int J Behav Nutr Phys Act,* 8:80.

Tudor Locke, C., Williams, J., Reis, J., Pluto, D. (2002). Utility of pedometers for assessing physical activity. Convergent validity. *Sports Med,* 32:795-808.

Van Hees, VT., Van Lummel, RC., Westerterp, KR. (2009). Estimating activityrelated energy expenditure under sedentary conditions using a tri-axial seismic accelerometer. *Obesity (Silver Spring),* 17(6):1287-92.

Warburton, DE., Nicol, CW., Bredin, SS. (2006). Health benefits of physical activity; the evidence. *CMAJ,* 174(6):801-809.

Westerterp, KR., Plasqui, G. (2004). Physical activity and human energy expenditure. Current Opinion in Clinical Nutrition and Metabolic Care, 7:607-13.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-1

BEDEN EĞİTİMİ

Yazar

Dr. Kurtuluş ÖZLÜ [1]

3. BÖLÜM

[1] Hitit Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi,
Beden Eğitimi ve Spor Bölümü, Çorum/TÜRKİYE.
kurtulusozlu@hitit.edu.tr

KAYNAKLAR

Akkoyunlu, Y. (1996). Beden Eğitimi ve Spor. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi.1, 80-81.

Alpman, C. (1972). Eğitimin Bütünlüğü İçinde Beden Eğitimi Ve Çağlar Boyunca Gelişimi. İstanbul: Milli Eğitim.

Arslan, M. (2000). Cumhuriyet dönemi ilköğretim programları ve belli başlı özellikleri. Milli Eğitim Dergisi, 146.

Ayas, N. (1948). Türkiye Cumhuriyeti millî eğitimi: kuruluşlar ve tarihçeler. Millî Eğitim Basımevi.

Erkal, M. (1982). Sosyolojik Açıdan Spor. İstanbul: Filiz Kitapevi.

Epuran, M. (1990). Modelarea conduitei sportive. Sport-Turism.

Fişek, K. (1985). 100 Soruda Türk Spor Tarihi. İstanbul: Gerçek Yayınevi.

Fişek, K. (1998). Devlet Politikası ve Toplumsal Yapısıyla İlişkileri Açısından Dünya'da ve Türkiye'de Spor Yönetimi. Ankara: Bağırgan Yayınevi.

Karl W. Bookwalter (1934) The Objectives of Physical Education, The Journal of Health and Physical Education, 5:2, 26-55. http://dx.doi.org/10.1080/23267240.1934.10620676

Kılcıgil, E. (1985). Sosyal Çevre-Spor İlişkileri. Ankara: Bağırgan.

Lumpkin, A. (1990). Physical Education and Sport: A Contemporary Introduction (2nd ed.). St. Louis, MO: Times Mirror/Mosby.

MEB, (2018a). Beden Eğitimi ve Spor Dersi Öğretim Programı (Ortaokul 5,6,7 ve 8. Sınıflar), Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı.

MEB, (2018b). Ortaöğretim Beden Eğitimi ve Spor Dersi (9,10,11 ve 12. Sınıflar) Öğretim Programı, Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı.

National Association for Sport and PhysicalEducation (NASPE), (1995). Movinginto the future: National Physical Education Standarts: A Guide to Content and Assessment. Boston:CB/McGraw-Hill.

Orhun, A., (1992). Fair Play Okul Sporunda Bir Eğitim İlkesidir, Spor Bilimleri 2. Ulusal Kongresi Bildirileri (20-22 Kasım 1992, Hacettepe Üniversitesi, Ankara), Spor Bilimleri ve Teknolojisi Yayınları No. 3, Ankara: Onlar Ajans, s. 186-188.

Osterhoudt, R.G. (1991). The Philosophy of Sport: An Overview. Champaign: Illinois, Stipes.

Özbek, O., (1999). Sporda etik dışı davranış alanları ve etik ilkeler. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 4(4), 38-50.

Tamer, K. (1987). Beden Eğitimi ve Oyun Öğretimi. Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Yayınları

Voigt, D., (1998). Spor Sosyolojsi, Ayşe Atalay (Çev), İstanbul.

Yıldıran, İ. (1996). Uygulama nedenleri ve fonksiyonları bakımından Türk Kültürünün erken devirlerinde bazı sportif aktivitelerin görünümü. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 1(2), 47-57.

Yıldıran, İ., Yetim, A. (1996). Ortaöğretimde beden eğitimi dersinin öncelikli amaçları üzerine bir araştırma. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 1(3),36-43.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-1

OYUN

Yazar

Dr. Serpil TİMURKAAN AKÇINAR [1]

4. BÖLÜM

[1] İnönü Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi,
Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü, Malatya/TÜRKİYE.
serpil.akcinar@inonu.edu.tr

KAYNAKLAR

Akandere M. *Eğitici Okul Oyunları, 2. Baskı.* Ankara, Nobel Yayın Dağıtım 2004.

Akçınar TS. *Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Eğitsel Oyun Oynatma Becerileri* Ankara, Gece Akademi 2019.

Aksoy AB, Çiftçi HD. *Erken Çocukluk Döneminde Oyun,* (1. Baskı), Ankara, Pegem Akademi 2014.

And M. *Oyun ve Bügü.* Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2003.

AÖF. *Çocuk ve Oyun* (1.Baskı) Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayını 2016.

Çamlıyer H, *Çamlıyer H. Eğitim Bütünlüğü İçinde Çocuk Hareket Eğitimi ve Oyun,* 4. Baskı. Manisa, Emek Matbaacılık 2001.

Çelebi ÖE, Özbay E. *Erken Çocukluk Dönemindeki Çocuklar İçin Oyun,* Ankara: Kök Yayıncılık 2014.

Çoban B, Devecioğlu S. *Top İle Oynanan Eğitsel Oyunlar.* Ankara: Nobel Basımevi 2009.

Çoban B, Nacar E. *İlköğretim 1. Kademede Eğitsel Oyunlar.* Ankara: Nobel Basımevi 2006.

Erden F. Ören M. *Çocuk ve Oyun* (1.Baskı) Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayını, 24-45, 2016.

Güneş A. *Okullarda Beden Eğitimi ve Oyun Öğretimi,* PegemA Yayıncılık, Ankara, 2004.

Hazar M, *Beden Eğitimi ve Sporda Oyunla Eğitim,* Ankara: Tutibay Yayınları 2000.

Hazar, M.*Beden Eğitimi ve Sporda Oyunla Eğitim,* 5. baskı. Ankara, Tutibay Ltd. Şti. 2006.

Erden F. Ünite 1. İçinde: Karslı E M. *Çocuk, Oyun ve Eğitim* (1.Baskı) Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayını 2016.

Koçyiğit S, Tuğluk MN, Kök M. 328 Çocuğun Gelişim Sürecinde Eğitsel Bir Etkinlik Olarak Oyun. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi* 2007,16.

Konter E. *İnsan Neden Oynar,*2. Baskı. İzmir 2013.

Mengütay S. *Çocuklarda Hareket Gelişimi ve Spor*, 1. Baskı. İstanbul, Morpa Kültür Yayınları Ltd. Şti. 2005.

Mengütay S. *Okul Öncesi ve İlkokullarda Hareket Gelişimi ve Spor.* Ankara: Tutibay Ltd. Şti. 1999.

Milli Eğitim Bakanlığı *Okul Öncesi Eğitim Programı.* Ankara 2013.

Millî Eğitim Bakanlığı, Orta Öğretim Genel Müdürlüğü. Spor Liseleri Eğitsel Oyunlar Dersi Kitabı. 2016.

Onur B. Oyuncaklı Dünya. Birinci Baskı. Ankara: V Yayınları, 1992.

Öğretir, AD. Oyun ve Oyun Terapisi. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi* 2008, (22), 94-100.

Özçakır S. 100 yıl öncesinde Türkiye'de beden eğitimi öğretimi ve günümüzdeki yansımaları. *Spor Bilimleri Dergisi Hacettepe Journal of Sport Sciences.* 2015, 26(1): 18–25

Özçakır S. Meşrutiyet Çocuklarının Yetiştirilmesinde Terbiyevî Oyunların Rolü, OTAM, 2018, (43-Bahar), 141-164.

Özçakır S. Yıldıran İ. II. Meşrutiyet Dönemi beden eğitiminde çağdaş dönüşümler (1908-1918). SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 14 (1), 15-29, 2016.

Özen G, Timurkaan S, Güllü M, Timurkaan HS, Meriç F, Uğraş S, Çelik Çoban D.*Eğitsel Oyunlar,* 5.Baskı. Ankara: MEB Yayınları, 2018.

Özsu N. *Oyunlarla Spor Eğitimi.* İzmir, Spor Yayınevi ve Kitabevi 2008.

Poyraz H. *Okul Öncesi Dönemde Oyun ve Oyuncak*, 1. Basım. Ankara 1999.

Poyraz H. *Okul Öncesi Dönemde Oyun ve Oyuncak*. Ankara, Anı Yayıncılık 2003.

Seyrek H, Sun M. *Okul Öncesi Eğitimde Çocuk Oyunları.* İzmir Yayınevi 1991.

Sezgin S. İnsan ve Oyun: Oyunların Dünü, Bugünü, Yarını. Full Text Book of The Eighth International Congress of Educational Research, Turkish Educational Research Association Press, Canakkale, 2016.

Uluğ MO. *Niçin Oyun?* İstanbul: Göçebe Yayınları, 1997.

Timurkaan S. *Farklı Fiziki Özelliklere Sahip Yerleşim Bölgelerinde Yaşayan Altı Yaş Grubu Çocukların Psikomotor Gelişmelerinin Sağlanması. Sosyal Bilimler Enstitüsü.*Yüksek Lisans Tezi, Malatya: İnönü Üniversitesi 2003.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-1

SPOR

Yazar

Dr. Emrah YILMAZ [1]

5. BÖLÜM

[1] Hitit Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi,
Antrenörlük Eğitimi Bölümü, Çorum/TÜRKİYE.
emrahyilmaz@hitit.edu.tr

KAYNAKLAR

Akşar T. (2010). Kupanın ekonomilere etkisi nasıl olacak?, Eko-Spor. Erişim: http://www.dunya.com/kupanin-ekonomilere-etkisi-nasil-olacak-94752yy.htm (Erişim Tarihi: 23.04.2014).

Aracı H. (1999). Öğretmen ve Öğrenciler İçin Okullarda Beden Eğitimi, Bağırgan Yayım Evi, 2. Baskı, Ankara.

Armağan İ. (1981). Sporun Toplum Bilimsel Temelleri, Ege Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Yayın No: 4, İzmir, s. 4.

Babacan E. ve Göztaş A. (2011). Etkinlik Yönetimi. Detay Yayıncılık: Ankara.

Balcı V. (1999). Spor Etkinliklerinin planlanması ve Yönetimi, Bağırgan Yayınevi, Ankara.

Dickinson J. and Shipway R. (2007). Resource Guide to The Impact of Events. Hospitality, Leisure, Sport and Tourism Network, s. 1-20.

Erturan E.E. (2010). Almanya ve Türkiye'deki Spor Kulüplerinin Karşılaştırılmalı Analizi – Türkiye'de Spor Kulüplerinin Yapı ve İşleyişine Yeni Bir Yaklaşım, Doktora tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 26-29, Ankara.

Fişek K. (1998). Dünyada ve Türkiye'de Spor Yönetimi, Bağırgan Yayınevi, 2. Baskı, Ankara. ss.58.

Hanlı H. (2018). Spor ve Hukuk. Erişim adresi: *http:// www. hursertekinoktay. com/ spor_bilimi_hukuku. htm*

Hazar A. (2007). Spor ve Turizm. Detay Yayıncılık: Ankara.

Hoye R., Smith A., Westerbeek H., Stewart B. ve Nicholson M. (2006). Sport Management – Principles and Applications, Elsevier Ltd.,England.

İnal A.N. (2003). Beden Eğitimi ve Spor Bilimi, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2003,

İşcan F. (1988). Türklerde Spor, Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı, Beden Terbiyesi Spor Genel Müdürlüğü Yayınları No:55 Ankara

Konstantaki M. (2008). Social and Cultural Issues Associated with Hosting The 2012 Olympics in London: A Lecturers' and Students' Perspective. International Tourism Conference, Alanya, p. 1-18.

Kurtipek S., Yenel F. (2018) Yeni İnşa Edilen Türk Spor Yönetimi, 16.Spor Bilimleri Kongresi, Tam Metin Kitabı, 20167 – 2172.

Nalçakan M. (2009). Uluslararası Spor Organizasyonlarında Sağlık Hizmetleri Universiade 2005 İzmir Örneği. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

Parks J.B., Beverly R.K.Z ve Jerome Q., (1998). Contemporary Sport Management, Human Kinetics, USA.

Pehlivan İ. (1998). Yönetsel Mesleki Örgütsel Etik. Pegem yayınevi, Ankara, 13,14

Sawyer T., Smith O., (1999). The Management of Clubs, Recreation and Sport: Concepts and Applications, Segamore Publication, USA.

Sunay H. (2010). Sporda Organizasyon. Gazi Kitabevi: Ankara

Sümer R. (1990). Türkiye'de Spor Yönetiminin Tarihsel Gelişimi ve Sporda Demokrasi (3.baskı). Ankara. Güven Kitabevi, 27-38

Şahan H., (2005). Gelişmekte olan Ülkelerde Spor Organizasyonlarının Ülke Tanıtımına Katkısı, 3. Türk Dünyası Sosyal Bilimler Kongresi, Celalabat-Kırgızistan, ss. 811-820

Yetim A. (2000). "Sporun Sosyal Görünümü," Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, Sayı, 1, Cilt, 5, Ankara, ss.61-70

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-1

BİREYSEL SPORLAR

Yazar

Doktorant. Esra KÜRKCÜ AKGÖNÜL[1]

6.BÖLÜM

[1] Dokuz Eylül Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi,
Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü, İzmir/TÜRKİYE.
esra.kurkcuakgonul@deu.edu.tr

KAYNAKLAR

Açıkada, C., Amman, M.T., Aşçı, F.H., Doğu, G., Mirzeoğlu, G., Çoknaz, H., Kirazcı S., Mirzeoğlu, D.A., Özbey, S., Atalay Çelebi, M., Çilli, M., Eroğlu, Y., Özçakır, S., Şimşek, Ö., (2017). Spor Bilimlerine Giriş. Spor Yayınevi, Maltepe, Ankara.

Ağar, M., (2016). Ağrı İlindeki Sporcuların Atletizm, Kayak ve Tenis Spor Dallarına Yönelmesine Neden Olan Motivasyonel Etkenlerin Araştırılması. Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

Trzaskoma-Bicsérdy, G., Bognár, J., Révész, L., Géczi, G. (2007). The Coach-Athlete Relationship in Successful Hungarian Individual Sports. International Journal of Sports Science & Coaching, 2(4), 485–495. https://doi.org/10.1260/174795407783359759

Biçer, T., (2018). Yaşamda ve Sporda Doruk Performans, Başarının Zihinsel Dinamikleri. Beyaz yayınları, Cağaloğlu, İstanbul.

Demir, M., (2005). Atletizm, Teknik, Metodik ve Antrenman Bilgisi. Nobel yayınları, Yenişehir, Ankara.

Demirci, N., (1995). A'dan Z'ye Spor. Neyir Yayıncılık ve matbaacılık, Ankara.

Trzaskoma-Bicsérdy, G., Bognár, J., Révész, L., & Géczi, G. (2007). The Coach-Athlete Relationship in Successful Hungarian Individual Sports. International Journal of Sports Science & Coaching, 2(4), 485–495. https://doi.org/10.1260/174795407783359759

FINA, (2020). Federation of International Swimming. Erişim adresi: https:[//fina.org], Erişim tarihi: 03.06.2020

FIS, (2020). Federation of International Ski. Erişim adresi: https:[//www.fis-ski.com/], Erişim tarihi: 25.05.2020

Gülmez, İ., (2008). Her Yönüyle Badminton. Neyir Matbaacılık, Ulus, Ankara.

IAAF, International Association of Athletics Federation. Erişim adresi: [https://www.worldathletics.org/], Erişim tarihi: 29.05.2020

IOC, International Olympic Comittee, (2020). Olympic Sports. Erişim: [https://www.olympic.org/sports] Erişim Tarihi: 23 Mayıs 2020.

Kabasakal, A., (2006). Tenis Nasıl Oynanır?. Morpa yayınları, Büyükçekmece, İstanbul.

Kale, R. (2002). Yaşam Boyu Spor. Nobel yayınları, Kızılay, Ankara.

Karaali Konter, A., (1998). Sportif Ritmik Cimnastik. İnkılap Yayınları, Sirkeci, İstanbul.

Karanfilci, M., Kabak, B., Hamamcılar, O., Arslanoğlu, E., (2013). Atıcılıkta Spor Yaralanmaları ve Çözüm Önerileri. Neyir yayıncılık ve matbaacılık, Ankara.

Kermen, O., (2002). Tenis Teknik ve Taktikleri. Nobel Yayınları, Kızılay, Ankara.

Nia, M. E. & Besharat, M. A., (2010). Comparison of athletes personality characteristics in individual and team sports. Procedia Social and Behavioral Sciences, 5, 808–812

Özen, G., (2019). Dağ Bisikletçilerinin Fiziksel ve Fizyolojik Özelliklerinin Saha Performans Parametrelerine Etkisinin İncelenmesi. Efe Akademi Yayınları. İstanbul.

Peterson, S.L., Weber, J.C., Trousdale, W.W. (1967). Personality traits of women in team sports vs. women in individual sports. Research Quarterly of the American Association for Health, Physical Education and Recreation, 38(4), 686–690.

Schlemmer, W. Schmitt, M., (1990). Sportmedizin und Pharmazie, Wissenschaftliche Verlagsgesellschaft, mbH. Sttutgart.,

Suveren, S., Suveren, S., (2002). Artistik Jimnastik Öğretim Metotları. Nobel Yayıncılık, Kızılay, Ankara.

UCI, International Cycling Union, (2020). Erişim: [www.uci.org], Erişim tarihi: 25.05.2020

TAF, Türkiye Atletizm Federasyonu (2020). Erişim tarihi: [http://www.taf.org.tr/], Erişim tarihi: 29.05.2020

TBF, Türkiye Bisiklet Federasyonu, (2020). Erişim Tarihi: [bisiklet.gov.tr], Erişim tarihi: 25.05.2020

TMPF, (2020). Türkiye Modern Pentatlon Federasyonu. Erişim: [https://tmpf.org.tr], Erişim tarihi: 29.05.2020

Trzaskoma-Bicsérdy, G., Bognár, J., Révész, L., Géczi, G. (2007). The Coach-Athlete Relationship in Successful Hungarian Individual Sports. International Journal of Sports Science & Coaching, 2(4), 485–495. https://doi.org/10.1260/174795407783359759

TTF, Türkiye Tenis Federasyonu, (2020). Erişim: [https://www.ttf.org.tr] Erişim Tarihi: 5 Haziran 2020.

TYF, (2020). Türkiye Yüzme Federasyonu. Erişim: [https://tyf.gov.tr], Erişim tarihi: 03.06.2020

Yorulmazlar, M.M. Kepoğlu, A., (2006). Badminton Teknik Öğretimi, Taktik ve Kuralları. Morpa Yayınları, Büyükçekmece, İstanbul.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-1

TAKIM SPORLARI

Yazarlar

Dr. Faruk AKÇINAR [1]

Doktorant. Yavuz YASUL [2]

7. BÖLÜM

[1] İnönü Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Antrenörlük Eğitimi Bölümü, Malatya/TÜRKİYE. farukakcinar@inonu.edu.tr

[2] Ondokuz Mayıs Üniversitesi Bafra Meslek Yüksekokulu, Samsun/TÜRKİYE. yavuzyasul@gmail.com

KAYNAKLAR

Akçınar ST., Güllü M., Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Eğitsel Oyun Oynatma Becerileri, Ankara, Gece Akademi, 2019:28

Demirci, N., (1995). A'dan Z'ye Spor. Neyir Yayıncılık ve matbaacılık, Ankara.

Erin J. Reifsteck. (2011). *The relatıonshıp between athletıc ıdentıty and physical activity level safter retırement from collegıates ports*. Master'sThesis. Graduate School at The University of North Carolina, Greensboro.

Good, A.J, Brewer, B.W., Petitpas, A.J., Van Raalte, J.L, &Mahar, M.T. (1993). Identity foreclosure, athletic identity, and college sport participation. *Academic Athletic Journal,* 1-12.

Kat, H. (2009). Bireysel Sporcularla Takım Sporcularının Stres Düzeyleri ve Problem Çözme Becerilerinin Karşılaştırılması. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Marsh, H. W., Perry, C., Horsely, C., &Roche, L. (1995) Multidimensional self-concepts of elite athletes: How do they differ from the general population? *Journal of Sport&Exercise Psychology,* 17, 70-83.

Millî Eğitim Bakanlığı. Takım Sporları [Internet]. Ankara; 2007. Erişim: http://www.megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf /Takım Sporları.pdf

Sahan, H. (2007). Üniversite Öğrencilerinin Sosyalleşme Sürecinde Spor Aktivitelerinin

Spor Tarihinin İlkleri [Internet]. 2016 [cited 2018 Dec 28]. Available from: https://www.barcin.com/sportmen/spor-tarihinin-ilkleri/

İnternet Kaynakları

https://www.scarymommy.com/benefits-fits-team-sport
https://www.championshipcoachesnetwork.com/public/333print.cfm
charliesdigs.blogspot.com/2012/07/the origin of team sport.html
ron-dandack.org/the-value-of-team-sport/

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-1

MÜCADELE SPORLARI

Yazar

Dr. Serkan DÜZ [1]

8. BÖLÜM

[1] İnönü Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi,
Antrenörlük Eğitimi Bölümü, Malatya/TÜRKİYE.
Serkan.duz@inonu.edu.tr

KAYNAKLAR

Australian Medical Association Position Statement. (2015, 22 Kasım). Combat sport-2015. Erişim adresi: https://ama.com.au/position-statement/combat-sport-2015

Blinde, E. M., & McClung, L. R. (1997). Enhancing the physical and social self through recreational activity: Accounts of ındividuals with physical disabilities. Adapted Physical Activity Quarterly, 14(4), 327-344.

Brown, D. R., Wang, Y., Ward, A., Ebbeling, C. B., Fortlage, L., Puleo, E., Benson, H. & Rippe, J. M. (1995). Chronic psychological effects of exercise and exercise plus cognitive strategies. Medicine and Science in Sports and Exercise, 27(5), 765-75.

Brownell, S. E. (1990). The olympic movement on its way into Chinese culture [Unpublished doctoral dissertation]. University of California.

Daniels, K., & Thornton, E. (1992). Length of training, hostility and the martial arts: A comparison with other sporting groups. British Journal of Sports Medicine, 26, 118-120.

Demirtaş, Ö., & İmamoğlu, G. (2018). Antik Mısır'da cimnastik, dans, top oyunları görsellerinin yorumlanması. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 11 (59), 484-491.

Franchini, E., Brito, C. J., & Artioli G. G. (2012). Weight loss in combat sports: physiological, psychological and performance effects. J. Int Soc Sports Nutr, 9(1), 52. https://doi.org/ 10.1186/1550-2783-9-52

Greenwell, T. C., Hancock, M., Simmons, J. M., & Thorn, D. (2015). The effects of gender and social roles on the marketing of combat sport. Sport Marketing Quarterly, 24(1), 19-29.

Guthrie, S. R. (1997). Defending the self- martial arts and women's self esteem. Women in Sport and Physical Activity Journal 6, 1-28.

International Olympic Committee. (2015, Mart). History. Erişim adresi: https://www.olympic.org/taekwondo-equipment-and-history.

Jasnoski, M. L., Corday, D. S., Houston, B. K., & Osness, W. H. (1987). Modification of type a behavior through aerobic exercise. Motivation and Emotion, 11, 1-17.

Jin, P. (1992). Efficacy of Tai Chi, brisk walking, meditation, and reading on reducing mental and emotional stress. Journal of Psychosomatic Research, 36, 361-370.

Konzak, B., & Bourdeau, F. (1984). Martial arts training and mental health: An exercise in self help. Canada's Mental Health, 32, 2-8.

Kurian, M., Caterino, L. C., & Kulhavy, R. W. (1993). Personality characteristics and duration of ATA taekwondo training. Perceptual and Motor Skills, 76, 363-366.

Layton, C. (1988). The personality of black-belt and nonblack-belt traditional karateka. Perceptual and Motor Skills, 67(1), 218.

Leith, L.M. & Taylor, A. H. (1990). Psychological aspects of exercise: A decade literature review. Journal of Sport Behavior, 13, 219-239.

Martial Arts. (t.y.). Erişim adresi: https://en.wikipedia.org/wiki/Martial_arts#cite_note-30

Maisto, A. A. & Stephens, J. R. (1991). Mental Retardation and Recreational Fitness Programs. In: Psychology of Sports, Exercise, and Fitness: Social and Personal Issues. (L. Diamant, ed.) New York: Hemisphere Publishing Corporation. pp. 261-269.

McGowan, R. W., Pierce, E. F., & Jordan, D. (1991). Mood alterations with a single bout of physical activity. Perceptual and Motor Skills, 72, 1203-1209.

Poliakoff, M. B. (1987). Combat Sports in the Ancient World: Competition, violence, and culture. New Haven and London: Yale University Press.

Richman, C. L., & Rehberg, H. (1986). The development of self-esteem through the martial arts. International Journal of Sport Psychology, 17, 234-239.

Rowe, D. (1996). Popüler kültürler, rock ve sporda haz politikası (1. Basım). (M. Küçük, Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Skelton, D. L., Glynn, M. A., & Berta, S. M. (1991). Aggressive behavior as a function of taekwondo ranking. Perceptual and Motor Skills, 72, 179-182.

Spear, R. K. (1989). Military physical and psychological conditioning: comparisons of four physical training systems. Journal of the International Council for Health, Physical Education and Recreation, 25, 30-32.

TBC. (2015, 3 Mart). 10 benefits of martial arts and combat sports for kids. Erişim adresi: https://www.theboxingclub.net/blog/10-benefits-martial-arts-combat-sports-kids

USA Boxing. (t.y.). History of amateur boxing. Erişim adresi: https://www.teamusa.org/USA-Boxing/About-Us/History-of-Amateur-Boxing.aspx

Van Andel, G. E., & Austin, D. R. (1984). Physical fitness and mental health: A review of the literature. Adapted Physical Activity Quarterly, 1, 207-220.

Weiser, M., Kutz, I., Kutz, S. J. & Weiser, D. (1995). Psychotherapeutic aspects of the martial arts. American Journal of Psychotherapy, 49, 118-127.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-1

DOĞA SPORLARI

Yazar

Dr. Burak KURAL[1]

9. BÖLÜM

[1] Trabzon Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi,
Spor Yöneticiliği Bölümü, Trabzon/TÜRKİYE.
burakkural@trabzon.edu.tr

KAYNAKLAR

Amador Durán-Sánchez, José Álvarez-García, María de la Cruz del Río-Rama (2020). Nature sports: state of the art of research, Annals of Leisure Research, 23:1, 52-78,

Bell, S. (2008). Design for Outdoor Recreation. New York.

Bessy, O., M. Mouton. (2004). Du plein air au sport de nature. Nouvelles pratiques, nouveaux enjeux. Cahier Espaces: Sports de nature. Évolutions de l'offre et de la demande 81:13-29.

Breivik, G. (2010). Trends in Adventure Sports in a Postmodern Society. Sport in Society 13(2): 260-273.

Brymer, E., T. Gray. (2009). Dancing with Nature: Rhythm and Harmony in Extreme Sport Participation. Journal of Adventure Education & Outdoor Learning, 9 (2): 135-149.

Brymer, E., G. Downey, T. Gray. 2009. Extreme Sports as a Precursor to Environmental Sustainability. Journal of Sport & Tourism 14 (2-3): 193-204.

Brymer, E., Feletti, F., Monasterio, E., Schweitzer, R. (2020). Editorial: Understanding Extreme Sports: A Psychological Perspective. Frontiers in psychology, 10, 3029.

Buckley, R. (2018). Nature Sports, Health and Ageing: The Value of Euphoria. Annals of Leisure Research.

Cherrington, J., J. Black, N. Tiller. (2018). Running away from the Taskscape: Ultramarathon as 'Dark Ecology, Annals of Leisure Research.

Demirhan, G. (2003). Boş Zamanları Değerlendirme Paneli. 1. Gençlik Boş Zaman ve Doğa Sporları Sempozyumu, 246-272, Ankara.

Eigenschenk, B., Thomann, A., McClure, M., Davies, L., Gregory, M., Dettweiler, U., Inglés, E. (2019). Benefits of Outdoor Sports for Society. A Systematic Literature Review and Reflections on Evidence. International journal of environmental research and public health, 16(6), 937.

Gammon, S., and T. Robinson. (2003). Sport and Tourism: A Conceptual Framework. Journal of Sport & Tourism, 8(1): 21-26.

Gagnon Rj, Stone Ga, Garst Ba, Arthur-Banning S. (2016). Competition climbing: From leisure pursuit to lifestyle sport. Journal of Unconventional Parks, Tourism & Recreation Research, 6(1): 2-12.

Gomes, R. (2009). El ocio y el deporte en la época del turismo global. Apunts: Educación Física Deportes, 97: 37-46.

Kevin J. Krein (2014). Nature Sports, Journal of the Philosophy of Sport, 41:2, 193-208.

Krein, K. (2014). Nature Sports. Journal of the Philosophy of Sport, 41 (2): 193-208.

Koçak F, Balci V. (2010). Doğada yapılan sportif etkinliklerde çevresel sürdürülebilirlik. Ankara Üniversitesi Çevrebilimleri Dergisi, 2(2): 213-222.

Leslie A. Howe (2020). Philosophy and Nature Sports, Journal of the Philosophy of Sport, 47:1, 142-146

Melo, R. (2009). Desportos de Natureza: reflexões sobre a sua definição conceptual. Exedra 2:33-56.

Melo, R. (2013). Desportos de Natureza e Desenvolvimento Local Sustentável: Análise dos praticantes e das Organizações Promotoras dos Desportos de Natureza." Unpublished doctoral diss., University of Coimbra, Coimbra.

Melo, R., and R. Gomes. (2017a). A Sociocultural Approach to Understanding the Development of Nature Sports. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing.

Melo, R., and R. Gomes. (2017b.) Nature Sports Participation: Understanding Demand, Practice Profile, Motivations and Constraints." European Journal of Tourism Research 16: 108-135.

Mehmetoglu, M. (2007). Typologising Nature Based Tourists by Activity-theoretical and Practical Implications." Tourism Management 28: 651-660.

Mengütay, S., (2003), "Boş Zamanları Değerlendirme Paneli" 1. Gençlik Boş Zaman ve Doğa Sporları Sempozyumu, Bildiri kitabı, 246-272, Ankara.

Stebbins, R. 2019. "Sport and Nature: A Comment on Their Relationship." Annals of Leisure Research.

Palmi, J., and A. Martín. (2007). Las Actividades Físico-Deportivas en el Medio Natural y sus Efectos Sobre la Salud y la Calidad de Vida: Factores Psicológicos Asociados." Revista de Psicología del Deporte 6 (2): 147-160.

Stebbins, R. (1992). Amateurs, Professionals, and Serious Leisure. Montreal: McGill- Queen's University Press.

Stebbins, R. (2019). Sport and Nature: A Comment on Their Relationship. Annals of Leisure Research.

Ricardo Melo, Derek Van Rheenen, Sean James Gammon (2020) Part I: nature sports: a unifying concept, Annals of Leisure Research, 23:1, 1-18.

Ricardo Melo, Derek Van Rheenen, Sean James Gammon (2020) Part II: nature sports: current trends and the path ahead, Annals of Leisure Research, 23:2, 133-142.

Wheaton, B. (2004). Introduction: Mapping the Lifestyle Sport-scape." In Understanding Lifestyle Sports: Consumption, Identity and Difference, edited by B. Wheaton, 1–28. London: Routeledge.

Wheaton, B. 2016. "Lifestyle Sport." In Sport and Society: A Student Introduction. 3rd ed., edited by B. Houlihan and D. Malcolm, 109–133. London.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-1

FİZİKSEL UYGUNLUK

Yazar

Dr. Tamer CİVİL [1]

10. BÖLÜM

[1] Trabzon Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi,
Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü, Trabzon/TÜRKİYE.
tamercivil@trabzon.edu.tr

KAYNAKLAR

Ardıç, F. (2014). *Egzersiz Reçetesi.* Türk Fiz Tıp Rehab Derg;60(Özel Sayı 2)1-8

Baltaci, G., Un, N., Tunay, V., Besler, A., Gerceker, S. (2003). Comparison of Three Different Sit and Reach Tests For Measurement of Hamstring Flexibility in Female University Students. *Br J Sports Med*, *37*(1), 59-61.

Caspersen, C. J., Powell, K. E., Christenson, G. M. (1985). Physical Activity, Exercise, and Physical Fitness: Definitions and Distinctions for Health-Related Research. *Public Health Reports*, 100(2), 126.

CDDS. (1983). *Testing Physical Fitness: EUROFIT. Experimental Battery Provisional Handbook*, Council of Europe, Strasbourg.

Ceylan, R. Akkuş, Y. (2019) Yoğun İnterval, Derin Su Koşusu ve Kara Egzersizlerinin Genç Bireylerde Vo 2 Max Kapasiteleri Üzerindeki Etkileri''. International Social Sciences Studies Journal, 5(30): 955-959.

Eliöz, M., Sitti, S., Koç, M. C., Murt, Z., Koç, H. (2013). A Study on Static Balance Performance of Healthy and Hearing-Impaired Football Players. *European Journal of Applied Sciences*, 5(1), 25-28.

Ergun, N., Baltacı, G. (1997). *Spor Yaralanmalarında Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Prensipleri.* (2.bs.). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Yüksekokulu Yayınları.

Gökbel, H., Çalışkan S. (1991). Eurofit Testleri ve Kullanımı. *S.Ü. Tıp Fakültesi Dergisi* 7(4), 557-560

Günay M, Tamer K., Cicioğlu İ. (2006). Spor Fizyolojisi ve Performans Ölçümü Ankara: Gazi Kitabevi.

Hoeger, W.W.K., Hoeger, S. A. (2008). *Principles and Labs for Physical Fitness*. Australia: Thomson/Wadsworth.

Özer, K. (2015). *Fiziksel Uygunluk*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 5. Baskı.

Jurimae, T., Jurimae, J. (2001). *Growth, Physical Activity, and Motor Development in Prepubertal Children*. Informa Health Care.

Jackson, A.W., Morrow, J.R., Hill, D.W Dishman, R.K. (1999). *Physical Activity for Health and Fitness*. Champaign, (IL): Human Kinetics.

Muratlı, S., (2013). *Çocuk ve Spor*, Nobel Yayın Dağıtım, 3. Baskı

Sevim Y. (2010). *Antrenman Bilgisi,* Ankara: Pelin Ofset Tipo Matbaacılık.

Spirduso, W.W. (1995). *Balance, posture and locomotion*. *Physical Dimensions of Aging, IL*: Human Kinetics

Westcott, S., Lowes, L., Richardson, P. (1997). Evaluation of Postural Stability in Children: Current Theories and Assessment Tools. *Physical Therapy*, 77(6), 629-645.

Yurdakul, H. Ö., & Baydemir, B. (2020). Comparison of physical activity and skinfold thickness of studentsliving in rural and city center. *Pedagogy of Physical Culture and Sports*, 24(5), 271–277.

Zorba, E. (1999). *Herkes İçin Spor ve Fiziksel Uygunluk*. Ankara*:* Neyir Matbaası*.*

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-1

ANTRENMAN

Yazar

Dr. Emrah YILMAZ [1]

11. BÖLÜM

[1] Hitit Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi,
Antrenörlük Eğitimi Bölümü, Çorum/TÜRKİYE.
emrahyilmaz@hitit.edu.tr

KAYNAKLAR

Brown L.E., ve Ferrigno V.A., (çeviri: Tanju Bağırgan). (2018). Sürat, Çeviklik, Çabukluk Antrenmanı. Ankara: Spor Yayınevi ve Kitabevi.

Candan N., Dündar U. (1988), Atletizm Teorisi. Manisa. 1988.

Dündar U. (1988). Sürat Koşuları Seminer Notları. Manisa.

Fox E.L., Bowers R.W., Foss M.L. (2012), *Beden Eğitimi ve Sporun Fizyolojik Temelleri*, Ankara: Spor Yayınevi ve Kitabevi.

Güngör G. (1991). Sürat Koşuları ve Bayrak Yarışları. Ankara.

Harre D. (1973). Trainingslehre. Berlin. 1973

Harre D. (1982). Principles of Sports Training. Berlin.

Jeffreys, I. (2009). Gamespeed: Movement training for Superior Sports Performance. Monterey CA. Coaches Choice.

Matwejew L.P. (2004). Sporsal Antrenman Dönemlemesi, Ankara: Bağırgan Yayımevi,

MEB (2016). Spor Lisesi Antrenman Bilgisi Öğretim Programı, Ankara

Hollmann W., Hettinger T. (1980). Arbeits und Trainingsgrundlagen. Stuttgart.

Muratlı S., Kalyoncu O., Şahin G., (2011). *Antrenman ve Müsabaka*, İstanbul: Kalyoncu Spor Danışmanlık Sa. Tic. Ltd. Şti.,

Sevim Y. (2009) Antrenman Bilgisi. Ankara: Nobel Yayıevi.

Şen, İ., Sever, O., Yılmaz, H.H., Ceylan, R., Gönültaş, S. (2017). Yüksek Şiddetli Su İçi ve Kara Egzersizlerinin Solunum Fonksiyonlarına Etkisinin Karşılaştırılması. Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Dergisi, 19(3): 71-76

Şinoforoğlu O.T. (2015). Selim Sırrı Tarcan ve İsveç Jimnastiği: Beden Eğitiminde İsveç Modelinin II. Meşrutiyet Dönemi Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonu, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı, Ankara

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-1

EGZERSİZ

Yazar

Dr. Duygu AKSOY [1]

12. BÖLÜM

[1] Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi Bölümü, Tekirdağ/TÜRKİYE.
duyguaksoy@nku.edu.tr

KAYNAKLAR

Açıkada, C., Ergen, E., (1990). Bilim ve Spor, Büro-tek ofset Mabaacılık Ankara.

Akgün, N., (1989). Egzersiz Fizyolojisi, 3. Baskı, I. Cilt, Ankara.

Ardiç, F. (2014 a). Exercise prescription. Turkish Journal of Physical Medicine and Rehabilitation, 60:1-8.

Ardıç, F. (2014 b). Egzersizin sağlık yararları. Türk Fizyoterapi Tıp Rehabilitasyon Dergisi, 60 (2), 9-14.

Blumenthal, J.A., O'toole, L.C,. Chang, J. L. (1984). Is running an analogue of anorexia nervosa?: An empirical study of obligatory running and anorexia nervosa. Jama, 252(4), 520-523.

Bonnefoy, M., Jauffret, M., & Jusot, J.F. (2007). Muscle power of lower extremities in relation to functional ability and nutritional status in very elderly people. Journal of Nutrition, Health and Aging.11.3:223–228.

Bozhüyük, A., Özcan, S., Kurdak, H., Akpınar, E., Saatçı, E. Bozdemir, N. (2012). Sağlıklı yaşam biçimi ve aile hekimliği. Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care, 4, 6-21.

Brownell, K.D. Satunkadr A.J. (1980). Exercise in the development and control of obesity. In (Ed. Stunkard, A.J.) Obesity. Philadelphia, PA: Saunders, 300-324.

Çolakoğlu, F. (2003). Bayanlarda fizyolojik, motorik ve somatotip değerleri üzerine etkisi. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 23(3), 275-290.

DiNubile, N. A. (1993). Youth fitness-problems and solutions. Preventive Medicine, 22(4), 589-594.

Garber, C. E., Blissmer, B., Deschenes, M. R., Franklin, B. A., Lamonte, M. J., Lee, I. M., ... Swain, D. P. (2011). American College of Sports Medicine position stand. Quantity and quality of exercise for developing and maintaining cardiorespiratory, musculoskeletal, and neuromotor fitness in apparently healthy adults: guidance for prescribing exercise. Medicine and Science in Sports and Exercise, 43(7), 1334-1359.

Golbidi, S., Laher, I. (2012). Exercise and the cardiovascular system. Cardiology Research and Practice, 2012:210852.

Günay, M., Tamer, K. Cicioğlu, İ. (2006). Spor Fizyolojisi ve Performans Ölçümü. Ankara: Gazi.

Haskell, W.L., Lee, I.M., Pate, R.R., Powell, K.E., Blair, S.N., Franklin, B.A., et al. (2007). American College of Sports Medicine; American Heart Association. Physical activity and public health: updated recommendation for adults from the American College of Sports Medicine and the American Heart Association. Circulation. 116(9):1081-93.

Horner, S., Swarbrooke, J. (2005). Leisure marketing: A global perspective (paperback) (1st ed.). Oxford: Elsevier Butterworth-Heinemann, Linacre House, Jordan Hill.

Johnson, J.M., Ballin, S.D. (1996). Surgeon General's report on physical activity and health is hailed as a historic step toward a healthier nation. Circulation. 94(9):2045.

Kaya, A, Tonyukuk Gedik, V., Bayram, F., Bahçeci, M. (2011). Obezite, Dislipidemi, Hipertansiyon Hekim İçin Tanı ve Tedavi Rehberi. Ankara: Miki Matbaacılık San. ve Tic. Ltd. Şti.

Kenney, W.L., Wilmore, J.H., Costil, D.L. (2011). And introduction to exercise and sport physiology, Physiology of Sport and Exercise, Human Kinetics, Champaign, 2011, s.2

Kokino, S., Özdemir, F. Zateri, C. (2006). Obezite ve Fizikel Tıp Yöntemleri. Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi, 23(1), 47-54.

Kuru, E. (2000). Sporda Psikoloji, Ankara.

Larson, E.B., Wang, L., Bowen, J.D., McCormick, W.C., Teri, L., Crane, P. et al. (2006). Exercise is associated with reduced risk for incident dementia among persons 65 years of age and older. Annals of Internal Medicine, 144:73-81.

Lee, I. M., Shiroma, E. J., Lobelo, F., Puska, P., Blair, S. N. ve Katzmarzyk, P. T. (2012). Effect of physical inactivity on majör non-communicable

diseases worldwide: An analysis of burden of disease and life expectancy. Lancet, 380, 219-29.

Morris, M., Steinberg, H., Sykes, E.A. Salmon, P. (1990). Effects of temporary with drawal from regular running. Journal of Clinical Psychological, 56, 699-710.

Müftüoğlu, O. (2003). Yaşasın hayat. 13.Baskı. İstanbul: Remzi.

Nelson, M.E., Rejeski, W.J., Blair, S.N., Duncan, P.W., Judge, J.O., King, A,C., et al. (2007). Physical activity and public health in older adults: recommendation from the American College of Sports Medicine and the American Heart Association. Medicine and Science in Sports and Exercise, 39(8):1435- 45.

Nystoriak, M.A., Bhatnagar, A. (2018). Cardiovascular Effects and Benefits of Exercise. Frontiers in Cardiovascular Medicine, 5:135.

Özer, K. (2001). Fiziksel uygunluk. Ankara: Nobel.

Özkan, A., Aşçı, A., Açıkada, C. (2007). Determination of the optimal load for the wingate anaerobic test. IV. International Mediterranean Sport Sciences Congress, Antalya, 108.

Pescatello, L.S., Franklin, B.A., Fagard, R., Farquhar, W.B., Kelley, G.A., Ray, CA. (2004). American College of Sports Medicine position stand. Exercise and hypertension. Medicine and Science in Sports and Exercise, 36:533-53.

Physical Activity Guidelines Advisory Committee Report, 2008. (2009), To the Secretary of Health and Human Services. Part A: executive summary. Nutrition Reviews, 67(2):114-20.

Powell, K.E., Thompson, P.D. ve Kendrick, J.S. (1987) Physical activity and the incidence pf coronary heart disease. Annual Rewiew of Public Heart, 8, 253-287.

Steptoe, A.S. Butler, N. (1996). Sports participation and emotional wellbeing in adolescents. The Lancet, 347(9018), 1789-1792.

Taylor, N.F., Dodd, K.J., Damiano, D.L. (2005). Progressive resistance exercise in physical therapy: a summary of systematic reviews. Physical Therapy. 85:1208-23.

Thompson, W., Gordon, N., Pescatello, L.S. (2009). ACSM's Guidelines for Exercise Testing and Prescription. 8th ed. Baltimore, MD: Lippincott Williams& Wilkins; p. 253-5.

Thomson, P.D., et al (2007). Exercise and Acute Cardiovascular Events Placing the Risks Into Perspective: A Scientific Statement From the American Heart Association Council on Nutrition, Physical Activity, and Metabolism and the Council on Clinical Cardiology. Circulation, May 1;115(17):2358-68.

Vuori, I.M. (2001). Dose-response of physical activity and low back pain, osteoarthritis, and osteoporosis. Medicine and Science in Sports and Exercise .33(Suppl 6):S551-86

Wallace, J.P. (2003). Obesity. In: Durstine JL, Moore GE (Eds): ACSM's Exercise management for persons with chronic diseases and disabilities. USA, Human Kinetics. p. 149-56.

Walter, R., Gordon, N.F., Pecatello, L.S. (2009). ACSM"s Guidelines for Exercise Testing and Prescription. 8th Ed., Walter Kluwer Health, Lippincott Williams & Wilkins.

Whaley, M.H., Brubaker, P, H., Otto, R.M., eds. (2006). ACSM's Guidelines for Exercise Testing and Prescription. 7th ed. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins; 2006.

Zmijewski, C.F. Howard, M.O. (2003). Exercise dependence and attitudes toward eating among young adults. Eating Behaviors, 4, 181-195.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-1

PERFORMANS

Yazar

Dr. Fatih GÜR [1]

13. BÖLÜM

[1] Pamukkale Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi,
Antrenörlük Eğitimi Bölümü, Denizli/TÜRKİYE.
fatihgur@pau.edu.tr

KAYNAKLAR

Abdullah, M., Maliki, A., Musa, R., Kosni, N., & Juahir, H. (2016). Intelligent Prediction of Soccer Technical Skill on Youth Soccer Player's Relative Performance Using Multivariate Analysis and Artificial Neural Network Techniques. *International Journal on Advanced Science, Engineering and Information Technology*, *6*(5), 668-674.

Adegboye, A. R. A., & Linne, Y. M. (2013). Diet or exercise, or both, for weight reduction in women after childbirth. *Cochrane Database of Systematic Reviews*, *7*.

Akalın, Ş. H., Toparlı, R., & Gülsevin, G. (2015). *Türkçede Batı kökenli kelimeler sözlüğü*. Türk Dil Kurumu Yayınları.

Bayraktar, B., & Kurtoğlu, M. (2009). Sporda performans, etkili faktörler, değerlendirilmesi ve artırılması. *Klinik Gelişim Dergisi*, *22*(1), 16–24.

Bernier, M., Thienot, E., Codron, R., & Fournier, J. F. (2009). Mindfulness and acceptance approaches in sport performance. *Journal of clinical sport psychology*, *3*(4), 320-333.

Bishop, D. (2010). Dietary Supplements and Team-Sport Performance. *Sports Medicine*, *40*(12), 995-1017. https://doi.org/10.2165/11536870-000000000-00000

Buchheit, M. (2012). Repeated-sprint performance in team sport players: Associations with measures of aerobic fitness, metabolic control and locomotor function. *International journal of sports medicine*, *33*(03), 230-239.

Chen, C., Sun, Y., Liang, H., Yu, D., & Hu, S. (2017). A meta-analysis of the association of CKM gene rs8111989 polymorphism with sport performance. *Biology of sport*, *34*(4), 323.

Cheuvront, S. N., Carter, R., DeRuisseau, K. C., & Moffatt, R. J. (2005). Running Performance Differences between Men and Women. *Sports Medicine*, *35*(12), 1017-1024. https://doi.org/10.2165/00007256-200535120-00002

Chodzko-Zajko, W. J., Proctor, D. N., Fiatarone Singh, M. A., Minson, C. T., Nigg, C. R., Salem, G. J., & Skinner, J. S. (2009). Exercise and Physical Activity for Older Adults. *Medicine & Science in Sports & Exercise*, *41*(7), 1510–1530. https://doi.org/10.1249/MSS.0b013e3181a0c95c

Davids, K., & Baker, J. (2007). Genes, Environment and Sport Performance. *Sports Medicine*, *37*(11), 961-980. https://doi.org/10.2165/00007256-200737110-00004

Dellal, A., Chamari, K., Wong, D. P., Ahmaidi, S., Keller, D., Barros, R., Bisciotti, G. N., & Carling, C. (2011). Comparison of physical and technical performance in European soccer match-play: FA Premier League and La Liga. *European Journal of Sport Science*, *11*(1), 51-59. https://doi.org/10.1080/17461391.2010.481334

Edgett, B. A., Ross, J. E., Green, A. E., MacMillan, N. J., Milne, K. J., & Gurd, B. J. (2013). The effects of recreational sport on VO 2peak, VO 2 kinetics and submaximal exercise performance in males and females. *European journal of applied physiology*, *113*(1), 259-266.

Epstein, D. J. (2014). *The sports gene: Inside the science of extraordinary athletic performance*. Penguin.

Frame, M. C., & Reichin, S. (2019). Emotion and sport performance: Stress, anxiety, arousal, and choking. Içinde *APA handbook of sport and exercise psychology, volume 1: Sport psychology, Vol. 1* (ss. 219-243). American Psychological Association.

Glover, E. I., & Phillips, S. M. (2010). Resistance exercise and appropriate nutrition to counteract muscle wasting and promote muscle hypertrophy. *Current Opinion in Clinical Nutrition & Metabolic Care*, *13*(6), 630-634.

Guth, L. M., & Roth, S. M. (2013). Genetic influence on athletic performance. *Current opinion in pediatrics*, *25*(6), 653-658. https://doi.org/10.1097/MOP.0b013e3283659087

Magdalinski, T. (2009). *Sport, Technology and the Body: The Nature of Performance*. Routledge.

O'Donoghue, P. (2014). *An Introduction to Performance Analysis of Sport*. Routledge.

Osgnach, C., Poser, S., Bernardini, R., Rinaldo, R., & Di Prampero, P. E. (2010). Energy Cost and Metabolic Power in Elite Soccer: A New Match Analysis Approach. *Medicine & Science in Sports & Exercise*, *42*(1), 170–178. https://doi.org/10.1249/MSS.0b013e3181ae5cfd

Raglin, J. S. (2012). Psychological Factors in Sport Performance. *Sports Medicine*, *31*(12), 875-890. https://doi.org/10.2165/00007256-200131120-00004

Reid, M., McMurtrie, D., & Crespo, M. (2010). The relationship between match statistics and top 100 ranking in professional men's tennis. *International Journal of Performance Analysis in Sport*, *10*(2), 131-138.

Santrock, J. W. (2015). *Yaşam boyu gelişim: Gelişim Psikolojisi: Life-span development*. Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Limited Şti.

Smith, R. E., Smoll, F. L., & Cumming, S. P. (2007). Effects of a motivational climate intervention for coaches on young athletes' sport performance anxiety. *Journal of sport and exercise psychology*, *29*(1), 39-59.

Tanaka, H., & Seals, D. R. (2008). Endurance exercise performance in Masters athletes: Age-associated changes and underlying physiological mechanisms. *The Journal of Physiology*, *586*(1), 55-63. https://doi.org/10.1113/jphysiol.2007.141879

Williams, C., & Rollo, I. (2015). Carbohydrate nutrition and team sport performance. *Sports Medicine*, *45*(1), 13-22.

SPORUN KAVRAMSAL TEMELLERİ-1

SPORDA BESLENME

Dr. Tamer CİVİL [1]

14. BÖLÜM

[1] Trabzon Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi,
Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü, Trabzon/TÜRKİYE.
tamercivil@trabzon.edu.tr

KAYNAKLAR

Coşkun Ş., Gönül B., Güzel N.A. (2001). Akut egzersiz ve C vitamini uygulamasının sıçan beyin malondialdehit ve glutatyon düzeylerine etkisi. Spor Bilimleri Dergisi, Hacettepe J Sport Sciences. 2:19–24

Çırak O, Çakıroğlu FP. (2017). Sporcularda Sıvı Dengesi ve Performansa Etkisi, Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi (1-2-3), 139-150

ACSM, ADA, DC. (*2000*). Nutrition and Athletic Performance, Joint Position Paper, *Med Sci Sports Exerc. 32(12):2130-45.*

Dunford M, Doyle JA. Water and electrolytes. Nutrition for sport and exercise, 3rd ed., China: CENGAGE Learning, 2015; 240-253.

European Food Safety Authority (EFSA). (2010). Scientific opinion on dietary referance values for water. EFSA Journal; 8(3):1459-1497.

Ersoy G. (2004). Egzersiz ve Spor Yapanlar İçin Beslenme. Nobel yayın Dağıtım, Geliştirilmiş 3. Baskı, Ankara, s.14

Gelir E, Koz M, Ersöz G (2013). Fizyoloji Ders Kitabı, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, Geliştirilmiş 4. Basım

Göğüş U. (2003). Mutluluğa doğru gıda-spor ve sağlık. Ankara: Pelikan Yayıncılık. 1. Baskı.

Kenefick, R. W., & Cheuvront, S. N. (2012). Hydration for recreational sport and physical activity. Nutrition Reviews, 70 Suppl 2, S137–S142.

Luc J.C. van Loon. (2014). Is There a Need for Protein Ingestion During Exercise? Sports Med. 44 (Suppl 1):105–111.

Pehlivan, A. (2005). Sporda Beslenme, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul.

Özer, E. (2013). Diyabetliler İçin Hayatı Kolaylaştırma Kılavuzu, 4. Baskı, İstanbul.

Spriet LL. (2014). New Insights into the Interaction of Carbohydrate and Fat Metabolism During Exercise, Sports Med 44 (Suppl 1),87–96.

Timurkaan S.H, Timurkaan S.T, Özen G, Meriç F, Uğraş S, Çoban ÇÇ. (2016). Spor ve Beslenme (7. baskı). Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları. Ankara.